מאוצר הספרים של חבמה
ר' מאיר שמעון בר' יחזקאל
רייבמן זל
מבן חיים לבל חי י"ח אילול תשל"י

וזה השער ליהוה צדיקים יבאו בו

טור

חשן משפט

הוא

הטור השלישי מארבעה הטורים

חברו הגאון מורנו ורבינו

יעקב בן רבינו אשר זללה"ה הנקרא בעל הטורים.

ע ם

כל המפרשים כאשר נדפס מקדם ועם הוספות חדשות
כמבואר בשער השני.

חלק ב.

ווילנא

בהוצאת ובדפוס "רוזנקרנץ ושריפטזצר"
שנת תרפ"ב לפ"ק.

טור

חשן המשפט

הוא

המור הרביעי מארבעה המורים

חברו הגאון מורנו ורבינו **יעקב** בן רבינו **אשר** זללה"ה הנקרא **בעל המורים**

עם פירוש וחידושי הגאון עין העדה החכם השלם ריש מתיבתא בעיר צפת תובב"א מוה"ר **יוסף קארו"** זלה"ה. ואופן סדר ביאורו וחידושיו על מה אדניהם הטבעו הכל רשום בהקדמתו

ומנה ישמע חכם ויוסף לקח ונקרא שמו בישראל

בית יוסף

וכמהדורא בתרא קם הגאון הנ"ל בכבודו ובעצמו להחזיק בדק ביתו עשה הגהות נכונות ונקרא בשם **בדק הבית** ונמצאים כל אחד על מקומם הראוי כפי רצונו ובקשתו של הגאון בהקדמתו.

עם פירוש וחידושי הגאון עין העדה החכם השלם ריש מתיבתא בעיר צפת תובב"א מוה"ר **יוסף קארו"** זלה"ה אשר בזרוע עיונו ירד לעומק דברי רבינו יעקב בעל הטורים ובדברי הפוסקים שהביא בחיבורו ובדברי הגאון מהרר"י קארו" זלה"ה, ונקרא שמו בישראל

בית חדש

ועם ספר **דרכי משה** מהגאון המפורסם רבן של כל בני הגולה מוהר"ר **משה איסרלש** זלה"ה.

ועם פירוש וחידושי הגאון בעל ספר **מאירת עינים** ה"ה הרב הגדול גאון ישראל והדרו מרנא ורבנא **יושע ולק כ"ץ** זלה"ה. ונקרא שמו בישראל

דרישה ופרישה

עם הגהות **דרישה ופרישה** מהמחבר הנ"ל.

ועם **חדושי הגאון מהרל"ח** אשר אזן וחיקר הגאון המפורסם מוהר"ר **ליב חנליש** בספרו **ויגש יהודה**.

וגם נתוספו הגהות בטור וב"י וד"ט שהניח הרב הגאון המפורסם מהר"ר **יוסף** דק"ק בראנוויקנ.

ועוד נוספות מהגאונים המפורסמים כ"ע

מהגאון בעל המחבר ספר **תפארת שמואל** על **או"ח** ויו"ד וח"מ, ומהגאון בעל **תוספות יום טוב** על **אה"ע**

והעתה הוספנו על הראשונים הגהות וחידושים על ארבעה חלקי הטור הנקרא בשם

בן אריה

מהגאון המפורסם וכו' כש"ת מו"ה **זאב וואלף** זללה"ה שהיה אב"ד בגאלדינגען וטעלז. (בן הרב הג' ר' אריה ליב זלה"ה הדיין המצויין בואגר חדש) בעהמ"ח הגהות **בן אריה** על הש"ס ואלפס (שנדפס בש"ס בין החדשים) ועל הרמב"ם **ובן אריה** על א"ח וחו"מ שנדפס סוף ס' תמים **דעים וחיבור על הבה"ג וחיבור על בעל העיטור ועוד חבורים אשר בכתובים (ובתוכם הערות מנכדו הרב הגאון מהר"ר אריי' ליב ליפקין שליט"א אב"ד דקראשינענ).**

חלק שני (ספר א.)

ווילנא

בדפוס והוצאות ר' אברהם צבי ראזענקראנץ, ור' מנחם מענדיל שריפטזעצער.

הלכות שותפים

קעו (ס) **השותפין** שבאין להשתתף אין השיתוף נגמר בדיבור לומר שאם אמרו בואו ונשתתף יחד בכך וכך שלא יוכלו לחזור בהם ואינו מתקיים אלא בקנין וכיון שצריך קנין כל דבר ודבר לפי קנייניו מתקיים שיתופו: (ב) לפיכך המטבע שאינו נקנה בקנין אין השיתוף מתקיים בו בקנין שאפילו אם קנו מיד שניהם שיביא כל אחד מעותיו וישתתפו בהם וכתבו שטר על זה והעירו עדים אינו מועיל: וכתב הרמב"ם ז"ל שצריך שיביא כל אחד מעותיו ויטילו אותם לכיס אחד ויגביהו שניהם את הכיס ע"כ ונראה דה"ה אם כל אחד משך מעותיו של חבירו דמהני ואפילו לא עשו [משיכה] לא זה ולא זה אלא נשתתפו והתחילו לישא וליתן בעסק השיתוף לקנות או למכור נראה דמהני: (ג) וכתב הרמב"ם ז"ל נשתתפו בשאר מטלטלין כיון שקנו מידם שזה יביא חביתו של יין וזה כדו של דבש נשתתפו בהן ונעשו שותפין בהן וכן אם עירבו פירותיהן או ששכרו מקום בשותפות והניח זה חביתו וזה כדו שנשתתפו בהן הרי אלו שותפין: (ד) האומנין שנשתתפו לאומנותם אף ע"פ שקנו מידם אינן שותפין כיצד שני חייטין או שני אורגין שהיו ביניהם שכל מה שירויח זה וזה במלאכתן יהיה ביניהם בשוה אין זה שותפות כלל שאין אדם מקנה דשלב"ל אבל אם היו לוקחין בגדים מממון עצמן ותופרין אותם ומוכרין ולוקחין השתי והערב במעותיהן ואורגין ומוכרין ונשתתפו בטמון שלוקחין בו הרי אלו שותפין וכל מה שירויחו בשכר מלאכתן ומשאן ומתנן הרי

קעו (ס) **השותפין** שבאין להשתתף אין השיתוף נגמר בדיבור וכו' כיוצא בזה כתב גם הרמב"ם והסמ"ג וכתב במגדל עוז שכן הוא בתשובת הגאונים ע"כ וכן משמע מלשון המשנה פ' מי שהיה נשוי דתניא וכן ג' שהטילו לכיס וכו' ומשמע דבעינן מעשה לגמר השיתוף ואינו נגמר בדיבור וכמו שכתב הרמב"ם בפ"ק דכ"ב מהלכות מכירה הגאון בתרא בשם ר"ת כתבו דגם בדיבור בעלמא בלא קנין בהיות שהשה דקיימי ליתי מהדדי גמרי ומקני מהדדי ולא כהרמב"ם וסמ"ג ומשמע דלפי הריווח המכוון וכמה מין בכל מחד יכול לחזור בו ומה שקשה ממ"ש במרדכי בפרק השואל דשתעון שקיבל מהם בעיסקא מרחוק על מנת שיחלוק עמו כל הריוח לפי ההוצאה לא קשה רחוק כיון דלא קנו מיניה יש לומר דלא שייך לומר בהיות שהשה דקיימי ליתי מהדדי וכו' אלא בשנים שנשתתפו ועוסקים שניהם בשותפות וכל אחד יניח בשותפות מה שירויח לחבירו ולמי נמרי ומקני מהדדי שמעון שקיבל עיסקא ועוסק לבדו בשותפות ומתנה שיתן כל הרווחים שיגיעו לו לפי' ממקומות לחריס דומיא דמתנה הוא ואינו נקנה אלא בקנין גמור וכן מבואר בדברי המרדכי בפרק השואל ע"ש: (ג) **ומ"ש** וכתב הרמב"ם שצריך שיניח כ"א משותפו כו' כבר כתבתי שכן משמע מלשון המשנה ולעיקר שהטילה לכיס לאו כלום הוא אלא בעינן הגבהה: ומ"ש וגראה דה"ה אם כל אחד משך מעותיו של חבירו דמהני כו' ומ"מ נראה לעניות דעתי אין השיתוף נגמר בדיבור כו' דה"ה בהשה הגאה דלייתי מהדדי וכו' אלא בשנים שנשתתפו ועוסקים שניהם בשותפות וכל אחד יניח בשותפות מה שירויח לחבירו ולמי נמרי ומקני מהדדי שמעון שקיבל עיסקא ועוסק לבדו בשותפות ומתנה שיתן כל הרווחים שיגיעו לו לפי' ממקומות לחריס דומיא דמתנה הוא ואינו נקנה אלא בקנין גמור וכן מבואר בדברי המרדכי בפרק השואל ע"ש: (ד) **והאומנין** שנשתתפו וכו' אין זה שותפות כלל שאין אדם מקנה דבר שלא נעלם ממנו שהרי רבינו שהגיה בדברי הרמב"ם שאף כאן יכול כל אחד להחזיק לעצמו דלא היתה שותפות מתחלה כל עיקר וכ"כ הרמב"ן ז' שהתנו וכו' לא הוי תנאי ואין כוס לך כמה שיתקיים התנאי וכו' ומשמע דאין התחלה כלל לשותפותם מכל הראב"ד דמדמה לותו לדין עבדים ולאומר יקדשו ידי לעוזיהם פשיטא דס"ל דאפילו על להבא לא מהניא חזרה אלא בדיבורין לקיים השותפות והתנאים עד זמן שנשתתפו:

ומ"ה

פרישה

סי' קעו (ס) אין השיתוף נגמר בדיבור כו' דה"ה בהשה הגאה דלייתי מהדדי וכסכימו לענין מ' גמרי ומקני וכדפת מהרדכי דפגוזל בתרת בשם שתכתוב לקמן ס"ל: ואינו מתקיים אלא בקנין כי אפילו על מה שהרויחו כבר אם ירלה מ' אין לחזור מהשותפות כל זמן שלא קנו יכול לחזור דאפילו אם התחילו ולא קיימו התחלה מעותיהן יחד לא מקרי וכמ"ש בסמוך: כל דבר ודבר לפי קנייניו מתקיים כו' ו"ל סרמב"ם פ"ד דמלוחים כללו של דבר בכל הדברים שקונה הלוקח בותתן הדרכים עלמו קונין השותפים זה מזה כו' וכ"כ בס"ע וגראה דגם מ' דצינו דכי מתפרש כ"ד לפי דרך קנייניו במקח וממכר כך מתקיים השותפות: (ב) ומ"ש ויטילו לכיס מ' ויגביהו פ' כתב הכ"מ סס ו"ל ל"ל דל"ד קאמר [פיין בב"מ שמניחו] וגראה דמ"ש וכ"כ בס"מ [קמן] למ"ש על דברי הרמב"ם ו"ל גראה דה"ה אם כל אחד משך מעותיו של חבירו כו' לכאן לכתב על דברי הרמב"ם הכ"ל דה"ה אם כל אחד משך מעותיו של חבירו ור"ל דל"ד הגהכה אלא ה"ה משיכה ס"מ דגם דבינו פירש דברי הרמב"ם ל"ד קאמר כיס אחד ולפ"ז גראה דהא דכתב הרמב"ם שיטילו לכיס מ' בא ללמד דאפילו הטילו לכיס מ' אין מקני עד שיעשו ג"כ שוד קנין והא דקאמר הרמב"ם קנין הגבהה ול"ק קנין משיכה משום דהגבהה קונה בכ"מ אפילו בראשה מבואר מעכ"ל משיכה דבשאין שיעורן לראשונו ובמש"ר בסימן קכ"ו [ס"ג] דמשיכה קוה דוקא בדבר שטוח בשל מבוא בעניה ולא כאשר כיום שתערבב ואין לקמן ס"ם ר"ג דמטבע ג"כ נקנה בשלשה פ"א קנין מגד: סס כ"מ משך מעותיו כו' פי' אע"פ משך מעות מבוא לוכות בו לאם שותפות דשיעור לוכות בשלו דאל"כ לא מהני אפי' משיכה דלא קוה אלא בשלשה אינשי דוקא ולא קו אלשיהן שמשלשה אינשי זה בוה ולא כשלשה בבת אחת ולא בזה אחר זה ולא בזה אחר זה בשלשה ימים: (ג) ומ"ש וכתב הרמב"ם שצריך שיניח כ"א משותפו כו' כבר כתבתי שכן משמע מלשון המשנה ולעיקר שהטילה לכיס לאו כלום הוא אלא בעינן הגבהה: ומ"ש וגראה דה"ה אם כל אחד משך מעותיו של חבירו דמהני כו' ומ"מ נראה לעניות דעתי אין השיתוף נגמר בדיבור כו' דה"ה בהשה הגאה דלייתי מהדדי גמרי ומקני מהדדי כלשון הרמב"ם והסמ"ג וכל הגאונים מודים זה בתניא בתוספתא להדיא ולא אמרו דבעי קנין או שהתחילו במלאכה אלא בב' ותלתא שהתנו כן וק"ל וכן כתב מהרי"ק בשורש קי"ג דהשה דקיימי ליתי מהדדי גמרי ומקני מהדדי כלשון הרמב"ם והסמ"ג וכל הגאונים מודים זה בתניא בתוספתא להדיא ולא אמרו דבעי קנין או שהתחילו במלאכה אלא בב' ותלתא שהתנו כולם וכו' דמהני אפילו בלא קנין אף ע"ג דהוי גמי כתלן לך משום דהתם בהשה הגאה דלייתי מהדדי גמרי ומקני כדלעיל. אבל בתלן לך במתנה בעלמא הוא אי לא קנה משתעבד אי לא קנה לא ולא כסברת העיטור שהעתיק בית יוסף לקמן בסימן קל"ה דאף בתנאי דתלתו מהדדי בקנין כי זביגיה להתוא מידי ליהוי שותפות בינייהו דקנין דכריס הוא וכן בתלן לך קנין דכריס הוא ע"ש וזה ודאי בקנין דהכרו מהני אפי' לא התנו כולם ואפילו למאן דסבירא ליה דבתלן לך לא מהני קנין כדלקמן בסימן רמ"ה מ"מ הכא איכא למימר בהשה הגאה דלייתי גמרי ומקני לפחות בקנין ואין חולק בזה אלא העיטור ואין להקשות על העיטור שכותב דברי עלמו שאמר דאפילו בנח קנין אין יכול לחזור ומהני אפילו בהשה הגאה דלייתי גמרי ומקני לפחות בקנין ואין חולק בזה אלא העיטור ואין להקשות על העיטור שכותב דברי עלמו שאמר דאפילו בנח קנין אין יכול לחזור ומהני אפילו בהשה הגאה דלייתי גמרי ומקני לפחות בקנין ואין חולק בזה אלא העיטור ואין להקשות על העיטור שכותב דברי עלמו שאמר דאפילו בנח קנין אין יכול לחזור ומהני

דרישה

סי' קעו (ג) וכן סס עירבו פירותיהן כו' ו"ל כ"מ פ"ד מהלוחין קסה סס קניין יש בעירוב [עיין בב"מ שכניתו] ר"ל שעירבו פירות יחד בתוך שותפות כמו שהלת מתן לכיס וגם הגבהה אבל פי' דמוך בעיני מדא דמ"כ פשיטא וכי ס"ד לפירות גרועי ממעות ועוד דמ"כ מאי וכן סס עירבו שם (כשהות) [כ"ם שוה] ועוד דמ"ם שהזכיר הרמב"ם קנו מידו שהבירו מביחו וכלו ולא קאמר קנו מידו שכל מ' יביא פירותיו לכ"ע עיקר כמ"ם

הדושי הגהות

קעו א הך ונראה דה"ה הוא מדברי השור והרב"י לא הערה בזה כלום ואשר דשום היה בעיניו וכמו שנראה בכסף משנה שלו שכתב שם על הרמב"ם דלאו דוקא קאמר ע"ש וז"ל פרישה פי' שכל אחד משך מעות חבירו לוכות לו לשם שותפות דהיינו לוכות בחציה דאל"כ לא מהני האי משיכה דלא הוי אלא הליפין שמחליפין זה בזה ולא

(ה) **ומ"ה** כתב רבינו דמתשובת הרמ"ם ירמה כדברי הרמב"ד וכו' דמתוך מה שפסק הרמ"ם דמין הראוי חייב ליתן לשותפין חלקם במה שהרויח כגר בעורות דלמלמ ס"ל דלריך לקיים התנאי על כל פנים במה שעבר הוי ללא כהרמב"ם והרמב"ן ז"ל רבינו מדבריהם ללא הוי שותפות כלל וכ"ש יכול להחזיק לעצמו אף במה שהרויח לעצבר ומין לריך לקיים התנאים שהתנו בתחלת השותפות ופיתם שזה סותר מ"ש הריב"ש ע"ם הרמב"ן דמחלק בין הרויח שהרויח כגר קודם חזרה דהוי למחצה אלא שיכולין לחזור בהם להבא וכ"כ מהרי"ק בשורש קפ"ג על שם הרמב"ד בתשובה הסך דברי רבינו שהרמב"ד חולק על הרמב"ן

הרי אלו לאמצע והראב"ד השיג עליו וכתב ורבותי הורו שאדם יכול להקנות עצמו בקנין כדין העבדים וכשם שמצינו יקדשו ידי לעושיהן והרמב"ן כתב כדברי הרמב"ם שכ' ב' שהתנו ביניהם כל מה שנרויה יהיה לאמצע לא הוי תנאי ואין שום צד במה שיתקיים התנאי בין אם התנו על מה שירויהו באומנות שיהיה לאמצע בין אם התנו על מה שירויהו במשא ומתן יכולין להזור בהן: (ה) ומתשובת א"א הרא"ש ז"ל יראה כדברי הר"ר אברהם בר דוד

(ו) **והראב"ד** השיג עליו וכתב ורבותי הורו וכולי כוונת הר"ם לומר דכשם שהעבד משתעבד לעשות מלאכות שלא בפ לעולם כיון שגופו הוא בעולם הכא נמי משתעבד הפועל ופשיטא דסבירא ליה להרמב"ם דשמעי' שהם שהוא משתעבד גופו בהדיא ומה שרלה הרמב"ד להשוותו ליקדשו ידי לעושיהן מין הנדון דומה לרמיה דשם מתורת קיום הבדר נגעו בה כמ"ש הרמב"ם פרק ו' מהלכות ערכין וכפ' כ"ב מהלכות מכירה: והרמב"ן כתב בחיבושי פ"ק דכ"ב גבי הא דאמרינן בהנהו תרי בי עבדי דזבין הא דאמרינן גבי עובדא דהנהו תרי עבדי ומיקו אפי' תרי או תלתא דאתו למרי עבדי יחזור ויקח לעצמו עכ"ל. ודעת הרשב"א בתשובה הרמב"ד. וז"ל הר"ן בפ"ק דכתובות גבי עובדא דהנהו תרי עבדי ומיקו אפי' תרי או תלתא דאתו למרי עבדי דזבין הא דאמרינן בהנהו תרי עבדי דזבין הא דאמרינן בהנהו תרי עבדי דזבין הא דאמרינן בהנהו ת

שכל זמן שלא אמר אחד להבירו אחזור בו והרווחו מולקין לפי תגמס הראשון לך אם יכול להזור בו מכאן ואילך ג"ע בתוספ' תשובה : מי שהקנה לחת לחבירו מחלית מה שירוח וכשבע עיין בתשובת ריב"ש שנתבארו בסימן רי"ב :

(ז) **עירבו** השיתוף בלא שומא וכו' כתב הרמב"ם פ"ה מהלכות שותפין שותפין שנתנו פירותיהן ונשתתפו בהם יש להן חולקה זה ע"י עירבו פירות בלא שומא ומכרום ונשלו ונתנו דמיהם הרי אלו מחשבין הפירות כמה היו שוים בעת שנשתתפו ומחשבין את השכר או את החסרון : כתב ה־"ם נר למה שותף שהלה או נהנה ולא נתעסק בשותפות אין מן הדין שהאחד ירוויח ויתן ולפילו קנו ממנו בשעת שיתוף אבל אם היה נעיר לאחרת בשליחות השותפות ונתעכב בחוזם יש לו חלק עמהן ואם יש מהנה בזה דין השותפין ועשו כמנהג : וכתב עוד רחוץ שאמר לשמעון תעמוד עמי פה וכל ריוח שיהיה לי בחוב שתנהג מפלוני אתן לך שלים ונהו החוב והרווחו מד' עשו שבעה וקנו זו' סחורה והרווחו עוד ח' אם שתנה לתת לו שלים לא היה אם שהרווחו אח"כ במשך ואתן לו שלים לא בחוב בנגיית החוב ואם שהרווחו אח"כ במשך שהטילו לכיס זה ק' וזה ק"ק חולקים בשוה עכ"ל . ומינו כ"ל דהא לא בחורת שותף נחת עמיה לשאר רווחים חוץ מגנייתת החוב ולא דמי להיתה דשניס שהטילו לכיס דשתני הכא שלא אם שום דבר בקרן לכן נראה שיתן לו משאר רווחים כפיעל בטל או כמו שהוא מנהג לתת למי שמסייע לחברו בסחורות ומינו מטוס קרן (ב) :

(ח) **שנים** שנשתתפו יחד ונתן זה מנה וכו' בפרק מי שהיה נשוי (נג :) אמר שמואל ג' שהטילו לכיס זה מנה וזה מאתים השכר למאנע אמר רבה מסתברא מילתיה דשמואל בשור לחריסה ועומד לחריסה אבל בשור לחריסה ועומד לטביחה זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו ורב אמונא אמר אפילו שור לחריסה ועומד לטביחה השכר למאנע שניס שהטילו לכיס זה מנה וזה ק"ק השכר למאנע מאי לאו בשור לחריסה ועומד לטביחה ותיובתא דרבה לא בשור לחריסה ועומד לחריסה ועומד לטביחה אבל שור לחריסה ועומד לטביחה מאי זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו אפילו קתני סיפא לקמוכו זה בשלו וזה בשלו ונתערבו זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו ליפלוג ולימני בדידה במה דברים אמורים בשור לחריסה ועומד לחריסה אבל בשור לחריסה ועומד לטביחה זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו ס"ב קאמר בד"ה בשור לחריסה ועומד לחריסה אבל בשור לחריסה ועומד לטביחה זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו . תנן וכן שהטילו לכיס הוחירו לו פחתו כך הן מולקין אלו לאו פחתו פחתו ממש הוחירו הוחירו ממש אמר ר"נ לא הוחירו זוזי אלא פחתו מיספרא דלוזיתא וכתב הרי"ף הלכה כשמואל מליבא דרב המנונא דאמר שמואל השכר למאנע ל"ש לקחו לחריסה ועומד לחריסה ל"ש לקחו לחריסה ועומד לטביחה ל"ש לקחו לחריסה ועומד לטביחה אלא אפילו קתני סיפא לקחו זה בשור לחריסה ועומד לטביחה וזה בשור לחריסה ועומד לטביחה זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו מדתני סיפא לקחוהו זה בשלו וזה בשלו ונתערבו זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו ליפלוג ולימני בדידה במה דברים אמורים בשור לחריסה ועומד לחריסה אבל בשור לחריסה ועומד לטביחה זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו ס"ב קאמר בד"ה בשור לחריסה ועומד לחריסה אבל

זה ממון על מנת להעמיד ולהתעסק בו ולעשות בו כל מה שיראה לו ולא יהיה לו שום חלק ברווחים ולא יפסיד בהפסדים אלא יקבל שכר עמלו בלבד ואם ירצה לעשות עמו שותפות יעשה ויהיה לו חלק ברווחים ויפסיד בהפסדים כפי ההון שנתן ואם ירצה לעשות עמו שותפות

משותפו לפי שלא נשתתפו בתחלה לרלוסק וכ״כ התס עכ״ל : וכתב [ב] ח הרמ״ה בתשובות להרמב״ן סימן ג׳ כתוב שאם הטילו לכים זה מנה וזה מלתים ועמד עליו גייס וטרפו וגזלו ממנו הכל לא יתמר בעל המלתים לבעל המנה שלם לי מזה המנה המיותר לי בזיתוף : כתב העיטור בשות ס׳ זיתוף והיכא שהטילו לכים שיכים לפילו הטיל אחד יותר על חבירו מין לו שלא שכר עמלו ומזונו כדגרסינן בפ״ק דכך (סט.) רבי אלעזר מהגרונית הו״ל לריסי וכו׳ :

פי׳ ר״ח והריף וכ״כ כבר נתבאר בסמוך : וכתב י הרמ״ה : לקמן

ולא לפי המעות וכן ההפסד אם הפסידו הוא לאמצע וכתב הרמ״ה ז״ל ה״מ בנוף ממון שנשתתפו אבל להשתעבד לשלם מביתו ההפסד לא כגון אם נשתתפו זה מנה וזה מאתים ונפסד הכל לא אמרינן שישלם בעל המנה לבעל המאתים חמשים מביתו פי׳ ר״ח ז״ל והריף הא דאמרינן השכר לאמצע דוקא כשלקחו שור לחרישה או אפי׳ לטביחה ומכרוהו חי אבל אי טבחוהו שראוי ליחלק לאיבריו או שלקחו פירות או סחורה כיון שראוי ליחלק חולקין לפי המעות ור״י פירש שאפילו לקחו פירות או סחורה השכר וההפסד לאמצע ולזה הסכים א״א הרא״ש ז״ל וכתב הרמ״ה הא דאמרינן השכר לאמצע דוקא שלא קבעו זמן לחלוקתו אי נמי קבעו זמן ועלה בו ריוח קודם שהגיע זמן הלוקתו אבל אם עלה בו ריוח אחר שהגיע זמן חלוקה שקבעו נוטלין לפי המעות ואפילו אם נזדמן ומכרוהו לאותו

עליה מדמתן וכן ג׳ שהטילו לכים פחתו או הותירו כך הן חולקין ופי׳ רש״י כל אחד וא׳ נוטל בשכר והפסד לפי מעותיו ומשני הותירו זוזי חדתי וכו׳ אבל פחתו ממש זה מפסיד מחלה וזה מפסיד מחלה וכן פי׳ רש״י והרי״ף כתב להדיא בדברי שמואל פיהתו או הותירו השכר לאמצע

מפסר שכך היה גורס וכל זה כמ״ש הרמב״ד ומנימו רבינו לעיל סימן ל״ג סעיף כ׳ ועיין כמה שכתבתי לשם פ״ד : ומ״ש בשם הרמ״ה ה״מ בנוף ממון וכו׳ נרחה דדייק לשון פיהתו או הותירו משמע דהשכר והפסד בא מחמת מעות אבל בשאר מיני סחורה אפי׳ בפחתו או הותירו השכר והפסד בא מחמת מעות ומתן ממון כמו שכתבתי לשם פ״ד : ומ״ש בשם הרמ״ה ה״מ בנוף ממון שנשתתפו אבל להשתעבד לשלם מביתו ההפסד הוא לאמצע ובתב הרמ״ה ז״ל ה״מ בנוף ממון שנשתתפו אבל להשתעבד לשלם מביתו ההפסד לא אמרינן ונפסד הכל לא אמרינן שישלם בעל המנה לבעל המאתים חמשים מביתו פי׳ ר״ח ז״ל והריף הא דאמרינן השכר לאמצע דוקא כשלקחו שור לחרישה או אפי׳ לטביחה ומכרוהו חי אבל אי טבחוהו שראוי ליחלק לאיבריו או שלקחו פירות או סחורה כיון שראוי ליחלק חולקין לפי המעות ור״י פירש שאפילו לקחו פירות או סחורה השכר וההפסד לאמצע ולזה הסכים א״א הרא״ש ז״ל וכתב הרמ״ה הא דאמרינן השכר לאמצע דוקא שלא קבעו זמן לחלוקתו אי נמי קבעו זמן ועלה בו ריוח קודם שהגיע זמן הלוקתו אבל אם עלה בו ריוח אחר שהגיע זמן חלוקה שקבעו נוטלין לפי המעות ואפילו אם נזדמן ומכרוהו לאותו

הכל שמין הפסד זה מכח מזח ומתן שלא כגון שעמדו מלסים וגזלו הכל וכיוצא בזה מאונס שריפה ושאר מוכסין ודאי לא נשתעבד מן הסתם לשלם מביתו כל זמן שלא התנה בפירוש וכ״כ בתשובה להרמב״ן סימן ג׳ ולפי זה נרחה בשין ספק דגם הרמ״ה מודה ברמוזן שהטיל לכים ת׳ ושמעון ר׳ והפסידו ת״ק דיכלם שמעון מחשים מביתו שהרי אנו אומדין דעתן שהסכימו שיטול כל אחד חלי הריוח וחלי ההפסד הבא מכח מזח ומתן שכן דרך כל המשתתפין סתם שעיקר הדבר תלוי בחומד הדעת וכן פסק הרמב״ם פ״י מהלכות שותפין ומביאו רבינו לעיל בסימן ל״ג סעיף ב׳ ומשמע שאין הרמ״ה חולק עליו מלשון כתב הרמ״ה למעלה דחולק מדברי הרמב״ם וכאי משמע להדיא מלשון הרמ״ה שכתב לפרש דברי עלמו כגון שם נשתתפו זה ק׳ וזה ר׳ ונפסד הכל וכו׳ ללמ היה נרין לפרש כך שם לא הוה להורות דחולק אכה״נ דנפסד הכל ללא הא דנפסד מכח מזח ומתן אלא נפסד הכל ע״י עכו״ם אבל נפסד הבא על ידי מזח ומתן אלא מניתו וכדברי הרמב״ם וע״ל בסי׳ ש לסם סעיף ד׳ : פי׳ רבינו חננאל ורב אלפס הא דאמר השכר לאמצע וכו׳ בשכר בטיולו ג״י טעם מחלוקת זה : ומ״ש דוקא שלקחו שור לחרישה וכו׳ כלומר דוקא בשמכרוהו חי כי אז מין חילוק לחפילו לחקוחו בתחלה לעביחה ואם היה נחלק לאבריו היו חולקין לפי מעותיהם מ״מ עכשיו שמכרוהו חי חולקין בשוה ואע״ל אם לקחוהו לחריסה ומכרוהו חי ועוד נרחה הא דנקט לקחוהו לחריסה אף על גב דלא ניטרין כדי למידק מינה אפי׳ אם עכשיו שמכרוהו חי חולקין בשוה לפי שתחילה לקחוהו לחריסה לא חזלינן בתר לקיחה אלא בתר החתום שאם סופו שמכרוהו חי חולקין בשוה ואם סופו שחטוהו חולקין לפי אף על פי שתחילה לקחוהו לחריסה ג״י טעמייהו עיין עליו כי הלריך : כתב הרמ״ה וכו׳ אבל אם עלה בו ריוח אחר שהגיע זמן חלוקה שקבעו נוטלין לפי המעות ומעות ודעת ר״י והרמ״ה הניח ג״י טעמייהו עיין עליו כי הלריך : כתב הרמ״ה וכו׳ אבל אם עלה בו ריוח אחר זמן החלוקה כפי שהגיעת המשא ומתן שקונין במקום הזול ומוכרים במקום היוקר ואפילו אם נזדמן וכו׳ נרחה דה״ק לא מיבעיא אם עלה בו ריוח אחר זמן החלוקה כפי שהגיעת המשא ומתן שקונין במקום הזול ומוכרים במקום היוקר והלקיחה

והמכירה

פרישה

ספסד לכן כ״ר וכן ספסד דל׳ דבגמרא נקט שכר וכ״ם ספסד וכן משמע במשנה שם פ״ם זפ״ל סימן ג״ג ס״ב שלינ הרמב״ד וס״ל דבספסד אין מחלקין בשוה ולעיל ביאורתי טעמו וכיון שיטיל הוא בדין זה לא הטילו רבינו כאן ונ״ע למה הטילו רבינו בסימן ג״ג בפחוכה ועיין בס״ע בשני המקומות גם מש״ר כאן בשם הרמ״ה לאלן דאיכו מסופק לשלם מביה למאלע כ״ר שם בשם הרמב״ם : דוקא כשלקחו שור לחריסה כו׳ כ״ל ופי׳ דוקא שם שיחה הלקיחה לחריסה וגם סופו לטביחה מכירתו היה כן אפילו (נמלט) [נמלך] עליו לאכילה : ומ״ם אי אפילו לטביחה פי׳ אי אפילו שיחה חחילה הלקיחה לטביחה כל שאכילתו מי חולקין : אבל מי שבשופו כן׳ פי׳ ואפילו היה הלקיחה לחריסה ובשה דברין ב״ל דכל שכוח מי הלקיח מלרכיהן בשוה ואם לא רלו לכבריהן זה לוה וח״ם לשבריהן בשוה לוה שיש לו חצי בשוה לכל חלק שיבחר ואפילו הכי אין חלק שיבחר אלא בשוה ולפי זה אם חלק אחד מהן שחט בהמה שלו ונחן לחבירו בשר בשר בשר

והמכירה הכל היה לאחר זמן החלוקה דפשיטא דחולקין לפי המעות שהרי הריוח לא הגיע אלא ממשך ומתן של מעות לאחר שהגיע זמן החלוקה אלא אפילו קנו סחורה קודם שהגיע זמן החלוקה ולא נודמן שיכולין למכור אותה סחורה שיפה להם ריוח עד לאחר זמן החלוקה שפיר נתייקרה אותה סחורה וזה ממילא כיון שקנייתן אותה סחורה שהגיע זמן החלוקה הוה לכאורה כמו שכתב קמ"ל דלא. מי כמו ס"ק אלא אפילו נודמן על ידי סיבה לא הוי שכיחא שמכרוהו לאותו עסק ביוקר גדול דהו"א כיון דריוח זה מיני מלד המשך ומתן במעות אלא ע"י הסיבה מבחוץ דלאו הרגילות תלינן בשל בידכו והריוח לאחרים קמ"ל דכיון דהשוקר לא הגיע אלא לאחר שהגיע זמן החלוקה כל אחד נוטל לפי מעותיו: (ט) לקח כל אחד פירות וכו' בריישא לקח זה בשלו וזה בשלו ונתערבו זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו: ומ"ש ואפילו אם נשתתפו במעות וכו' אם מוקמוה למתניתין דחולקין לפי מעותיו הוי ודאי מיירי בשותפות דנודעו ופי' הרמ"ה וכו' ואפילו אם נשתתפו במעות אלא שנשתנה המטבע להם מרע לטוב או מחדש לישן חולקין לפי המעות ופירש הרמ"ה בגון שנשתתפו במעות ועולה בהם ריוח או הפסד בלא עסק בגון שהוקר המטבע או הוזל או הטילו לכים זוזים פסולים והכשירן המלכות או שהטילו היוצאים ונפסלו דאפילו לא נשתתפו אלא היה לכל אחד מעותיו בביתו היה עולה לו זה הריוח או ההפסד הילכך ס"ל אפי' פרטינהו להני זוזי סתמא מקמי חלוקה וחלפינהו במעות או בסלעים לא פלגי אלא לפי המעות דהא רווחא מקמי דפרטינהו סליק בהו אבל אי זבני עיסקא בזוזי חדתי וזבנינהו בזוזי חדתי וזל השכר וההפסד לאמצע דהני זוזי אחריני נינהו והא רווחא ופחתא מחמת שותפותא דידהו קא אתי אבל רש"י פירש שהטילו זוזי חדתי לכים ונשאו ונתנו בהם עד שנעשו ישנים אף על פי שע"י עיסקא הרויחו בסבום המטבע ואין להם אלא סכום הראשון חולקין לפי המעות וכן פר"י ומסתברא כפירוש הרמ"ה ז"ל: (י) וכתב עוד הרמ"ה ז"ל מסתברא היכא שהטילו לכים ונגנבו או אבדו כיון דלא אשתני גופא דסמונא חולקין לפי המעות וכל זה לא איירי אלא בנשתתפו סתם אבל אם התנו הכל כפי התנאי בין בריוח בין בהפסד:

(ט) לקח יב כל אחד פירות במעותיו וכו': ואפילו אם נשתתפו במעות וכו' הוא מה שכתבתי בסמוך לדוקמוה מתני' דקתני וכן אלשה שהטילו לכים הותירו לו פחתו כך הם חולקים הותירו זוזי חדתי פחתו מיפתרי דמוניתא ופי' רש"י זוזי חדתי. שהטילין זוזים ישנים ונפלו וכתבו כהן עד שכעסו מדעתם ויוצאים בהולאה הילכך חולקים לפי המעות דכל חד מהי דיהיב שקיל אבל אם הותירו יותר על החשבון הכשר למחצה: מיפתרי דמוניתא. שכפסל המטבע ואין יולא בהולאה הכיון דיכולו בעין נוטל כל אחד בחשבון שהטיל אבל אם פחתו ק' לו ל' זוז זה מפסיד מחצה וזה מחצה שהשכר והפסד למחצה: ופי' הרמ"ה אבל רש"י פי' וכו' כגר כתבתי דברי בסמוך:

(י) וכתב יג עוד הרמ"ה וכ"ו לח מיירי אלא בנשתתפו סתם וכו' זה פשוט שכל תגלי שבממון קיים וכן כתב הרמב"ם בפ"ד מהלכות שותפים וז"ל כל שהטילו בכל הק' ג' רניעים מן השכר ויטול בעל הק' ג' רניעים מן השכר שזה בעל המתים רניע ואם יפחתו לא יפחות זה שיטול ג' רניע השכר אלא רניע השפסד ויפסיד זה שטוטל רניע השכר ג' רניעים מן הפחת הרי אלו חולקין כפי מה שהתנו שכל תגלי שבממון קיים: השותפין

דרישה

דבריס תמוהים שכשוה תוספות ורי"ף שהרי פתום' כתבו בהדיא בפירוש בתרא ממש דלקמיהו לעניים מוהה ר"ס והרמ"ב ורבינו כתבו להרי"ף ס"ל בפירוש קמא דל"ד קאמר ר"ס כנ"ל. ודע שהרמ"ם שכניע הרמ"ם מירושלמי שפ' טבעיה שהרי הרי"ף לקמן פירוש הרמוויים לחלוקה חולקין בשוה דמה שעיטור שתין רחים מכסה דסכיפ דירושלמי לפירקין ר"מ קאמר לה כתם ובירושלמי (דסיר) [דסם] פליג עלה ר' מיע וס"ל לר"ס כשתם משמעות דיתן דלוקח לקמן דבר שתין דרכו ליחלק כגון שור לחריסה שכעת לחמלע אבל דבריס הרמוויס ליחלק עוטלין לפי המיע וזה ודאי כיתה דעת הרי"ף גם דעת הרמב"ם כן הוא בפ"ד דשותפים שם טבמחו עוטלין לפי מעות ופר"ן דף תקכ"ג ע"ם פי' לפרי"ף ס"ל ג"כ כפי' קמץ שכתב הרמ"ם דר"ס ל"ד לקמחו לחריסה קאמר אלא כ"ם לקמחו לעניסה ועומד לעניסה אז לקמו פירות הרמוויס ליחלק נמי מולקים בשוה וכמשמעות הירושלמי שכניע הרמ"ם אבל טבמחו ממש ד"ס מולקין לפי המעות דבטבמחו כרי ביטל השותפות ועדיף מפירות הרמוויס ליחלק ומפשר שגם דעת הרמב"ם הכי הוא. ודעת הרי"ף בשניים דכל ג' שכתנו ביניהן להשתתף ולהתפסק בשכר מיומד וכטילו לכים זה ק' וזה ר' השכר לחמלע ופ"ע אלא פירשו בשעת התחלת ומטבע הירוחל' וכיון דוקא כל אלא אין נמלכו לעשות מהפסק שכתנו לעסוק אבל נמלכו או אין לעסוק בדבר אחר לרבם מולקין לפי מעות שכיון שנמלכו נתבטל השותפות וכוס כלקמן זה בשלו וזה בשלו ונתערבו ל"א נוטל לפי מעותיו ור"ם שכר דהשתחף אינו נחתם בהמלכה לבד אלא בשינוי מעשה כגון שלקחו שור לחריסה ונמלכו וטבמחו או מולקין לפי מעות אבל שיר לחריסה ונמלכו לטבניסה ולא עשו כן אלא מכרוהו או עדיין השותפות קיים ול"ד לקמוהו לחריסה ונמלכו לטבניסה אלא ס"ם לקמוהו לטבניסה ונמלכו לחריסה נמי מולקין לפי מעות כיון שנחתם שותפות הרחשון שעשו ומטעם כל"ל וכח דנקט שור לחריסה מורחת דמילתח קאמר דסחם שוורים לחריסה קיימי ע"ם בשעריס ועיין במלכי. נמלח שעולה מדבריהן להלכה ע"פ פירושיהן הוא וס. ולהרמ"ם ול"י ולניעו חפי' לקמוהו לטבניסה וטבמחו מ"ל לקמו פירות הרמוויין לעולם לוקח שמועה כמוהב בשכר וסחסד אם לח שלקח כל ת' שור או טוס שמור במעותיו ועידנו מוהם יכד דאו טוטל כ"ח לפי מעותיו. ולהרי"ף והרמב"ם ע"פ מה שפירשה הרמ"ם אם טבמחו חפילו לקמוהו לחריסה מולקין לפי מעות וכ"ם לקמו פירות הרמוויס ליחלק ואם מכרוהו מי חפי' לקמוהו לחריסה מולקין לפי מעות שהרי הרמב"ם פ"ד מהלכות שותפים וז"ל כל שהטילו בכל הק' ג' רניעים מן השכר ויטול בעל הק' ג' רניעים מן השכר שזה בעל המתים רניע ואם יפחתו לא יפחות זה שיטול ג' רניע השכר אלא רניע השפסד ויפסיד זה שטוטל רניע השכר ג' רניעים מן הפחת הרי אלו חולקין כפי מה שהתנו שכל תגלי שבממון קיים: השותפין

פרישה

שעשו אחר כלות ומן השותפות דפשיטא שיש לחלק לפי המעות שהרי הומן והמעות של שותפות כבר כלו אלא חפילו אם עדיין עסק הרשותן בעין כגון שנשתתפו בפירות ונתייקרו

(ט) לקח כל ת' פירות במעותיו ס"ל כתוספות דף כ"ג וטעמם דכיון דהריוח הוא בתוהן פירות עלמן שאכרוהו בשעה היוקר אם ל"ב לוקח כל אחד הריוח ממעותיו משא"כ כשנשתתפו במעותיהם וכיון דקאמר בגמרא מסקינן מלתא דשמואל בשור לחריסה אבל בשור לחריסה ושומד לטבניסה אבל בשור לחריסה ושומד לטבניסה מסיק כותים למיירי בנשתתפו במעות ועלה הריוח בתוהן משות עלמן ס"ב בפירות כשנשתתפו כ"א בשלו אבל אם אחר זמן החלוקה נתייקרו פירות שנשתתפו בהן נשלו ונתנו בהן עד שכעסו נשתתפו בדמים ותלוי בפלוגתא ס"ל וכמ"ם לעיל בסמוך ע"ש: לכני זוזי סתמא כו' פי' לפוקמי מי שהנו אבל אם תגלם כדלקמן: עד שנעשו ישנים כ"ל ובפירש"י בגמרא שם מיפכח וכניהו פי' שהטילם זוזים ישנים על שנעשו מלטים וס"ם בתום' שכשנו אחר דמי וס"ם ומי חדתי לא לחפוקי פתיקים דבסוכב מוכח בכמה מקומות דישנים יוצאים בהולאה יותר מחדשים לחפוקי אומנים שהרויחו בהם ריוח או הפסד בלא עסק בגון שנשתתפו במעות ועולה בהם ריוח או הפסד בלא עסק בגון שהוקר המטבע או הוזל או הטילו לכים זוזים פסולים והכשירן המלכות או שהטילו היוצאים ונפסלו דאפילו לא נשתתפו אלא היה לכל אחד מעותיו בביתו היה עולה לו זה הריוח או ההפסד הילכך ס"ל אפי' פרטינהו להני זוזי סתמא מקמי חלוקה וחלפינהו במעות או בסלעים לא פלגי אלא לפי המעות דהא רווחא מקמי דפרטינהו סליק בהו אבל אי זבני עיסקא בזוזי חדתי וזבנינהו בזוזי חדתי וזל השכר וההפסד לאמצע דהני זוזי אחריני נינהו והא רווחא ופחתא מחמת שותפותא דידהו קא אתי אבל רש"י פירש שהטילו זוזי חדתי לכים ונשאו ונתנו בהם עד שנעשו ישנים אף על פי שע"י עיסקא הרויחו בסבום המטבע ואין להם אלא סכום הראשון חולקין לפי המעות וכן פר"י ומסתברא כפירוש הרמ"ה ז"ל: (י) וכתב עוד הרמ"ה ז"ל מסתברא היכא שהטילו לכים ונגנבו או אבדו כיון דלא אשתני גופא דסמונא חולקין לפי המעות וכל זה לא איירי אלא בנשתתפו סתם אבל אם התנו הכל כפי התנאי בין בריוח בין בהפסד:

דרישה

דבריס תמוהים שכשוה תוספות ורי"ף שהרי פתום' כתבו בהדיא בפירוש בתרא ממש דלקמיהו לעניסה מוהה ר"ס והרמ"ב ורבינו כתבו להרי"ף ס"ל בפירוש קמא דל"ד קאמר ר"ס כנ"ל. ודע שהרמ"ם שכניע הרמ"ם מירושלמי שפ' טבעיה שהרי הרי"ף לקמן פירוש הרמוויים לחלוקה חולקין בשוה דמה שעיטור שתין רחים מכסה דסכיפ דירושלמי לפירקין ר"מ קאמר לה כתם ובירושלמי (דסיר) [דסם] פליג עלה ר' מיע וס"ל לר"ס כשתם משמעות דיתן דלוקח לקמן דבר שתין דרכו ליחלק כגון שור לחריסה שכעת לחמלע אבל דבריס הרמוויס ליחלק עוטלין לפי המיע וזה ודאי כיתה דעת הרי"ף גם דעת הרמב"ם כן הוא בפ"ד דשותפים שם טבמחו עוטלין לפי מעות ופר"ן דף תקכ"ג ע"ם פי' לפרי"ף ס"ל ג"כ כפי' קמץ שכתב הרמ"ם דר"ס ל"ד לקמוהו לחריסה קאמר אלא כ"ם לקמוהו לעניסה ועומד לעניסה אז לקמו פירות הרמוויס ליחלק נמי מולקים בשוה וכמשמעות הירושלמי שכניע הרמ"ם אבל טבמחו ממש ד"ס מולקין לפי המעות דבטבמחו כרי ביטל השותפות ועדיף מפירות הרמוויס ליחלק ומפשר שגם דעת הרמב"ם הכי הוא. ודעת הרי"ף בשניים דכל ג' שכתנו ביניהן להשתתף ולהתפסק בשכר מיומד וכטילו לכים זה ק' וזה ר' השכר לחמלע ופ"ע אלא פירשו בשעת התחלת ומטבע הירוחל' וכיון דוקא כל אלא אין נמלכו לעשות מהפסק שכתנו לעסוק אבל נמלכו או אין לעסוק בדבר אחר לרבם מולקין לפי מעות שכיון שנמלכו נתבטל השותפות וכוס כלקמן זה בשלו וזה בשלו ונתערבו ל"א נוטל לפי מעותיו ור"ם שכר דהשתחף אינו נחתם בהמלכה לבד אלא בשינוי מעשה כגון שלקחו שור לחריסה ונמלכו וטבמחו או מולקין לפי מעות אבל שיר לחריסה ונמלכו לטבניסה ולא עשו כן אלא מכרוהו או עדיין השותפות קיים ול"ד לקמוהו לחריסה ונמלכו לטבניסה אלא ס"ם לקמוהו לטבניסה ונמלכו לחריסה נמי מולקין לפי מעות כיון שנחתם שותפות הרחשון שעשו ומטעם כל"ל וכח דנקט שור לחריסה מורחת דמילתח קאמר דסחם שוורים לחריסה קיימי ע"ם בשעריס ועיין במלכי. נמלח שעולה מדבריהן להלכה ע"פ פירושיהן הוא וס. ולהרמ"ם ול"י ולניעו חפי' לקמוהו לטבניסה וטבמחו מ"ל לקמו פירות הרמוויין לעולם לוקח שמועה כמוהב בשכר וסחסד אם לח שלקח כל ת' שור או טוס שמור במעותיו ועידנו מוהם יכד דאו טוטל כ"ח לפי מעותיו. ולהרי"ף והרמב"ם ע"פ מה שפירשה הרמ"ם אם טבמחו חפילו לקמוהו לחריסה מולקין לפי מעות וכ"ם לקמו פירות הרמוויס ליחלק ואם מכרוהו מי חפי' לקמוהו לחריסה מולקין לפי מעות שהרי הרמב"ם פ"ד מהלכות שותפים וז"ל כל שהטילו בכל הק' ג' רניעים מן השכר ויטול בעל הק' ג' רניעים מן השכר שזה בעל המתים רניע ואם יפחתו לא יפחות זה שיטול ג' רניע השכר אלא רניע השפסד ויפסיד זה שטוטל רניע השכר ג' רניעים מן הפחת הרי אלו חולקין כפי מה שהתנו שכל תגלי שבממון קיים: השותפין

פרישה

שעשו אחר כלות ומן השותפות דפשיטא שיש לחלק לפי המעות שהרי הומן והמעות של שותפות כבר כלו אלא חפילו אם עדיין עסק הרשותן בעין כגון שנשתתפו בפירות ונתייקרו

(ט) לקח כל ת' פירות במעותיו ס"ל כתוספות דף כ"ג וטעמם דכיון דהריוח הוא בתוהן פירות עלמן שאכרוהו בשעה היוקר אם ל"ב לוקח כל אחד הריוח ממעותיו משא"כ כשנשתתפו במעותיהם וכיון דקאמר בגמרא מסקינן מלתא דשמואל בשור לחריסה אבל בשור לחריסה ושומד לטבניסה אבל בשור לחריסה ושומד לטבניסה מסיק כותים למיירי בנשתתפו במעות ועלה הריוח בתוהן משות עלמן ס"ב בפירות כשנשתתפו כ"א בשלו אבל אם אחר זמן החלוקה נתייקרו פירות שנשתתפו בהן נשלו ונתנו בהן עד שכעסו נשתתפו בדמים ותלוי בפלוגתא ס"ל וכמ"ם לעיל בסמוך ע"ש: לכני זוזי סתמא כו' פי' לפוקמי מי שהנו אבל אם תגלם כדלקמן: עד שנעשו ישנים כ"ל ובפירש"י בגמרא שם מיפכח וכניהו פי' שהטילם זוזים ישנים על שנעשו מלטים וס"ם בתום' שכשנו אחר דמי וס"ם ומי חדתי לא לחפוקי פתיקים דבסוכב מוכח בכמה מקומות דישנים יוצאים בהולאה יותר מחדשים לחפוקי אומנים שהרויחו בהם ריוח או הפסד בלא עסק בגון שנשתתפו במעות ועולה בהם ריוח או הפסד בלא עסק בגון שהוקר המטבע או הוזל או הטילו לכים זוזים פסולים והכשירן המלכות או שהטילו היוצאים ונפסלו דאפילו לא נשתתפו אלא היה לכל אחד מעותיו בביתו היה עולה לו זה הריוח או ההפסד הילכך ס"ל אפי' פרטינהו להני זוזי סתמא מקמי חלוקה וחלפינהו במעות או בסלעים לא פלגי אלא לפי המעות דהא רווחא מקמי דפרטינהו סליק בהו אבל אי זבני עיסקא בזוזי חדתי וזבנינהו בזוזי חדתי וזל השכר וההפסד לאמצע דהני זוזי אחריני נינהו והא רווחא ופחתא מחמת שותפותא דידהו קא אתי אבל רש"י פירש שהטילו זוזי חדתי לכים ונשאו ונתנו בהם עד שנעשו ישנים אף על פי שע"י עיסקא הרויחו בסבום המטבע ואין להם אלא סכום הראשון חולקין לפי המעות וכן פר"י ומסתברא כפירוש הרמ"ה ז"ל: (י) וכתב עוד הרמ"ה ז"ל מסתברא היכא שהטילו לכים ונגנבו או אבדו כיון דלא אשתני גופא דסמונא חולקין לפי המעות וכל זה לא איירי אלא בנשתתפו סתם אבל אם התנו הכל כפי התנאי בין בריוח בין בהפסד:

(י) וכתב מעותיכם כיון דלא מפלו אלא מקצתן הרי הוא כאילו נגנבו או אבדו ואפילו הכי חולקין לפי מעותיהם כיון דלא אשתני גופא דסמונא דאי

הגהות דרישה ופרישה

לא מהני גבי מציאה ע"ש: ט גם בזה עיין דרישה שם כתבתי שיש בדינים אלו המשה חילוקי דעות ע"פ פירושן לסוגיית הגמרא ויש בו ג"ם לדינא ע"ש:

חדושי הגהות

החלוקה השכר הוא לאמצע קמ"ל דלא (ב"ח): יא בפירש"י שם בגמרא איבעא והביאו ב"י שמשילים זוזים ישנים עד שנעשו חדשים וע"ש תום' שכתבו אפירש"י והאי דתני לא לאפוקי עתיקי דהחזה מוכח בכמה דוכתי (ע"ש מה:) דישנים יוצאין בהוצאה יותר מחדשים אלא לאפוקי ישנים יותר מראי שאינם יוצאים בהוצאה בפרוטרוט והיינו אסתרא דצוציתא נמצא דרש"י דקאי אגמרא וקאמר הותירו זוזי חדתי משמע דהחדשים גרמו היתור ולכן פי' ישנים ונעשו חדשים לאפוקי אסתרא דצוציתא אבל רבינו דלא קאי אלישנא דגמרא כתב כפשוטו וכמשמעות גמרא דפרק הזהב דישנים עדיפי מחדשים ומיירי מסתם חדשים וסתם ישנים חולקין לפי המעות (פרישה): יב לקח כל אחד פירות וכו' בריימא שם (כתובות צג:) והטעם כיון דהריוח הוא באותן פירות עצמן שמכרו בשער היוקר מש"ה לוקח כל אחד הריוח ממעותיו משא"כ כשנשתתפו מעותיהם וקנו בעדם סחורה וכ"ל דע"ש בפירש"י (פרישה וב"ח): יג וכ"ע הרמ"ה וכו' פי' דדווקא היכא דלא נגנבו או אבדו אלא מקצתן התם הוא דחולקין לפי מעותיהם כיון דלא אישתני גופא דסמונא דאי

הגהות דרישה ופרישה

לא מהני גבי מציאה ע"ש: ט גם בזה עיין דרישה שם כתבתי שיש בדינים אלו המשה חילוקי דעות ע"פ פירושן לסוגיית הגמרא ויש בו ג"ם לדינא ע"ש:

(יח) **השותפים** שומרי שכר הס וכולי בפרק חזקת (מב .) אמר שמואל השותפין מחזיקין זה על זה ומעידין זה על זה ועיין שומרי שכר זה לזה ופריך בגמרא (מג :) בשלמא שומרי שכר זה לזה אמאי שמירה בשלמא הוא אמר לך למחר ופר"ש שמירה בשלמא הוא . שכל אחד משמר קנת חן השותפות בשכיחו וקי"ל שמירה בשלמא פטור וכיון שהיה רשאין אחד מהשותפין לומר לחבירו הילך נעשו שומרי שכר זה לזה להתחייב : וכתבו התוספות לאמאי שמירה בשלמא הוא פירוש אף התחילו שיהיה לשמור יחד כל אחד בשעה שהוא משמר חלק חבירו וגמי משמר לו חלקו ופ"ש שמין עמו במלאכה בשעת חוסם כיון שהיה עמו בתחלת שמירה בעליו עמו קרינן ביה כדתניא היה עושה עמו בשעת שאלה אין לריך להיות עמו בשעת שכורה ומתה היה עמו בשעת שכורה ומתה לריך להיות עמו בשעת שאלה ופליגי לה התחילו שניהם יחד לשמור מ"מ לאחרון פטור שהרשות היה עמו בשלמא הבעי לשמור זכ"כ במרדכי וכתב עוד המרדכי לומר ר"מ דלמו דוקא שמור לי אלא אפילו קנו השותפין בשפס ולקח אחד מהם ושמר בשפס וחבירו שתק וננגב או אבד פ"ש מיב השומר שזה יאמר שתק ס"ש שלי שלאחר שהיית שומר יום או שנים או יותר הייתי אני רוצה לשמור ול"ג דאחר שלא אמר לו בפירוש אינו נעשה ס"ש ריכול לומר אילו הייתי אומר לי ואני משמור שלך לא הייתי נזקק לכלום אלא אני הייתי נותן בידך או הייתי נזהר ביותר אבל עתה שלא אמרת לי ס"ח אני ופטור ורמיה מס"פ המניח (לו .) לדברי ס"ל שמור וכו' משמע דוקא שמר ושוב בלמדי בגמ' קשה לפני הרב רבי יצחק מווינ"ש והייתי רוצה לדקדק דשותף אפילו ס"ח אינו ורמיה מס"פ המניח (לו .) וכן פסק ר"מ דשותפים פטורים אפילו בפשיעה דפשיעה בשומר גס פרק שור שנגח ד' וה' דקדקו התום' כן אבל רבותינו מולקים עכ"ל ועיין במהרי"ק שורש קל"ס (ד) : [ג] **וכתב** מהרי"ק בשורש קי"ד על שרה ורבקה שנשתתפו בקנין מטוה ביחד ולקחו בתמנה מעכו"ס אחד ורוחו פרח ואלקו הרוח ורבקה שמה המטות בכיסה לפרוע לעכו"ס ונתחכה הרלוצה שבה הכיס תלוי לע"ד נראה דאם כן הוא שלא נשאר לכם עוד שותפות יחד כי אם מטות העכו"ס רבקה חייבת בכל מחריות הכפסד ושרה חייבה להחזיר חלקה מן הרוח כיון שאחלקו טרם שהגיע החברון בקרן דודתי זכתה שרה בחלקה מן הרוח חמנה אם כשלקחה מחלקו דמעיקרא מחלי מהדדי בכה"ג שלא ידקדקו זה אחר זה אלא כדבר הנראה וזהו שלא נשאר לכם עוד שותפות יחד כי אם מטות העכו"ס רבקה חייבת להניח הבגדים לב"ד ותין לריכים הם עלמם לבא שמין ואכי מיתא בירושלמי ובגדול אחי תין שמין מה שעליו וכו' ומיהו יכולים למחות בו אבל כל זמן שלא מיחו מסתמא ניחא להו עכ"ל מרי מתה רומה שדעתו לפרש דבאחין שקנו אחר מות אביהם עסקינן וכן נראה דעת הרמב"ם בפ"י מהלכות נחלות וכן כתב הרי"ף פירוש שקנו מנכסי אביהם קודם חלוקה וכתב ה"ה בפרק הנזכר שניהו בתוספתא האחים שהניח להם אביהם נכסים ולאחר מסס יש לו בניס ועמדו בניו של זה והביאו את הנכסים והניחום לידי הריבוי לא יאמר זה תנו לי מה שהביאו בני וכן לא יאמרו הם תנו לנו מה שאכלו בניך אלא מה שאכלו אבות אבות שהביאו בניהן לשמע מי שמת עכ"ל (ו) וכ"כ הרמב"ם יד מהלכות שותפין אחין או שאר שותפין וכו' כלומר וכיון שהרמב"ם מדמה אחין לשאר שותפין

(יז) **השותפין** שומרי שכר הן שאם ננגב או נאבד מהשותפות ברשות אחד מהן חייב באחריותו ד"א בזמן שכל אחד ואחד מתעסק בשותפות זמן ידוע וננגב לו בזמן שמתעסק בו אבל אם התחילו להתעסק ביחד אפילו אם אחר כך נתעסק בו כל אחד לבדו פטורין דשמירה בבעלים הוא ואם מתחילה נתעסק בו (כל) אחד לבדו ואח"כ נתעסקו בו שניהם ביחד וננגב הראשון חייב שלא היה השני עמו במלאכתו כשהתחילה שמירתו והשני פטור שהראשון היה עמו במלאכתו כשהתחילה שמירתו : (יח) אחין שהן שותפין יכולין כל א' למחות בחבירו שלא יקנה דבר לעצמו מהשותפות אם לא ינבה אותו מחלקו : (יג) ואם לא מיחו וקנו לעצמן כשבאים לחלוק שמין הבגדים שעליהן כפי מה שהם שוים בשעת חלוקה אבל אם בלו לגמרי או אבדו אין מחשבין אותם להם ואם קנו בגדים לנשיהם ולבניהם ולבנותיהם אין שמין אותן בד"א בבגדי חול אבל בבגדי שבת שמין להם : (יד) אבל בגדול שבאחין אף בגדים שקנה לעצמו אין שמין לו אבל לכתחילה יכולין למחות בו שלא יקנה : (טו) ומסתברא דה"ה נמי בשאר שותפין וכ"כ הרמב"ם ז"ל אחים או שאר השותפין שמתעסקין ביחד הרי

(יח) **השותפין** שומרי שכר הן שאם ננגב או נאבד מהשותפות ברשות אחד מהן חייב באחריותו ד"א בזמן שכל אחד ואחד מתעסק בשותפות זמן ידוע וננגב לו בזמן שמתעסק בו אבל אם התחילו להתעסק ביחד אפילו אם אחר כך נתעסק בו כל אחד לבדו פטורין דשמירה בבעלים הוא ואם מתחילה נתעסק בו (כל) אחד לבדו ואח"כ נתעסקו בו שניהם ביחד וננגב הראשון חייב שלא היה השני עמו במלאכתו כשהתחילה שמירתו והשני פטור שהראשון היה עמו במלאכתו כשהתחילה שמירתו : (יט) אחין שהן שותפין יכולין כל א' למחות בחבירו שלא יקנה דבר לעצמו מהשותפות אם לא ינבה אותו מחלקו : (כ) ואם לא מיחו וקנו לעצמן כשבאים לחלוק שמין הבגדים שעליהן כפי מה שהם שוים בשעת חלוקה אבל אם בלו לגמרי או אבדו אין מחשבין אותם להם ואם קנו בגדים לנשיהם ולבניהם ולבנותיהם אין שמין אותן בד"א בבגדי חול אבל בבגדי שבת שמין להם : (כא) אבל בגדול שבאחין אף בגדים שקנה לעצמו אין שמין לו אבל לכתחילה יכולין למחות בו שלא יקנה : (כב

(טז) **כתב** הרמב"ם המשתתף עם חבירו סתם לא יזבח וכו' כל זה למדו מסתם לתיתת פרק הגוזל קמא בברייתא הגותן מעות לחבירו ליקח לו חטים ולקח מהם שעורים וכו' ויתבאר בסימן קפ"ג סעיף ו' וכ"כ: ומיהו קטנה נגזלת או טריפות כתבו רבינו בסימן קפ"ב סעיף ג' והיה רמוי לכתבו כאן: כתב בית יוסף דהשותף אין לו להתעסק בממון עצמו בסחורה אחרת ומ"מ אם נשתתף עם אחד בממון עצמו הזכר וספרת הכל לעצמו ולא תמרינן כיון שלא היה רשאי להתעסק בסחורה אחרת מ"מ אם היה אם זכר יהא למחצה שלו ומדברי הרמב"ם לחד כך:

(יז) **שאלה** להר"ם רחמון וכו' תשובה זו כתבה רבי בקיצור סוף סימן ל"ג ע"ש: עוד

הרי הם כשאר שותפין לכל דבר: (טז) כ' הרמב"ם המשתתף עם חבירו סתם לא ישנה ממנהג המדינה באותה סחורה ולא ילך למקום אחר ולא ישתתף עם אחרים ולא יפקיד ביד אחרים ולא ימכור בהקפה אלא דבר שדרכו לימכר תדיר בהקפה אע"כ התנו תחילה או שיעשה מדעת חבירו עבר ועשה שלא מדעת חבירו ואחר כך הודיעו ואמר לו עשיתי כך וכך והסכים למעשיו ה"ז פטור ואין הדברים האלו צריכין קנין אלא בדברים בלבד: (יז) ואם שינה מכל אלו הדברים שהלך למקום שלא היה לו לילך או שמכר בהקפה או נשא ונתן בסחורה שאין דרך לסחור בה כל פחת שיבוא מחמת זה הפחת חייב לשלם לבדו ואם יהיה בו ריוח יהיה (ז) לאמצע כנון שנתן לו מעות לקנות חטים והלך וקנה בהם שעורים וכן אם הלך ונשתתף עם אחר בממון השותפות אם הפסיד הפסיד לעצמו ואם הרויח השכר לאמצע ואם התנו הכל לפי תנאם ע"כ שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן ושמעון נשתתפו על תנאי שיתעסק שמעון בממון במה שיראה לו במיני סחורות ושאר

(ב"ה) ולא נראה שאין מזה הכרח לומר שיהא דין השותפין כדין אחים לענין מה שעל בניהם ועל בנותיהם אין שמין ולא לענין התוספתא שהביא מגיד משנה:

(טז) **כתב** הרמב"ם בפרק ה' מהלכות שותפין. וכתב בעיטור גרסינן בס"פ כל הגט (לח:) בשלשה פרקים מוכרים את היין וכו' למאי הלכתא לשותפין [ו] ר"מ שותף חינו יכול למכור בלא דעת חבירו אלא הכל לפי מנהג מוכרי העיר ואם אינה חייב: [ז] והיכא דמזבן חד מינייהו בשדמי בלא רשותא דחבריה חייא פלוגתא ביני רבוותא ומסתברא כיון דתורמא דתגרי הכי פטור וה"ג אי מזיל ומשדר עיסקא בימא כתורמא דתגרי ופטיר פטור אבל אי אתרי ביה אף על גב דעבד בממונא דחבריה כנטירותא בידיה חייב והכין שדרו ממתיבתא דמר רב כהן צדק עכ"ל: [ח] כתב הרא"ש בתשובה כלל פ"ט על ג' שותפין שהיה לפסח שטר אחד והגיע זמן גביתו ואמר אחד לחבירו שטר שותפות בינינו על תזקוף חוב זה לזמן אחר ועבר על דבריו וזקפו שמין אילו היה בא למכור זה החוב כמה היה רמוי שיתנו לו ובאותן הדמים יזבח שמין לו משלו: [ט] **כתב** המרדכי פ"פ בלמנצ"ח ניחותי נפי ה"ג דמ"ל לרבינא זיל לא עדיף מדידך פסק רמב"ם הוא הדין נמי דשני שותפים מה שיעשה הא' בחלקו להרויח עושה בחלק חבירו וכן להפסד ובלבד שלא יהא פושע בדבר וריב"א ורמב"ן מוסיף ובלבד שיודע שאז זמן הסחורה למכור כדתניא ס"פ כל הגט גבי פרקים מוכרים את היין למאי ל"מ לשותפי ע"ל: [י] **עוד** אם משמע דהמלוה למלמים דמי חבירו על המשכון ולא נפקד המשכון קנוי לו המשכון ונראה דה"פ לשותף שהלוה דמי השותפות למלם ולא נפקד המשכון הגמונים שאם יש קצת בני אדם מוכרים בהקפה וקצתם שלא בהקפה מין לו למכור על הספק אלא בהקפה וכן נראה עכ"ל: [יא] וכתב רבינו ירוחם בשם הרמב"ם שכתב ולא יחכור בהקפה אלא דבר שדרכו לימכר תמיד בהקפה (ח): [יב] כתב מהרי"ק שורש ט"ו שכל המשנה לעשות דבר בשותפות דמסתמא חבירו מקפיד עליו כל ההפסד שאפשר לתלות שבא מחמת הזיונו עליו לפרוע: [יג] וכתב עוד שלא היה אפשר בחותו נדון לברר כמה רמוי להטיל על השותף הסוף בהפסד מז הדיונים יעשו כפי תומד דעתם אחתם כל מאן דאפשר לתלות מפני מה שעשה השותף אלא ידיעת חבירו רמוי להטיל עליו עכ"ל: (יד) עבר ועשה שלא מדעת חבירו וכו' הטעם דכיון שאמר לו ואתילה הרי מחל לו ומחילה תיפוק ליה קנין כדאיתא בפ"ק דסנהדרין (ו.):

(יז) **ואם** שינה באחד מכל הדברים האלו וכו' נלמד ממה שיתבאר בסמוך דדין נתן לו מעות לקנות בהן חיטין והלך וקנה שעורים: כגון שנתן לו מעות לקנות חטים וכו' כהגוזל קמא (דף קב.) נתן למר לנצב וכו' ת"ר הגותן מעות לשלוחו ליקח לו חטים ולקח מהן שעורים שעורים ולקח מהן חטים הרי זה ר"מ דאמר מדע אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו ואני אומר אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לאמצע מ"ר יוחנן לא קשיא הא ר"מ הא ר"י הא ר"מ דאמר שיעור קונה וה"ר יהודה דאמר שיעור אינו קונה ורבי אלעזר אמר הא והא ר"מ כאן לתכילה כאן לסחורה ופירוש רש"י ליקח בהן חטים. למחצית שכר:

(ב"ה) וכתב הרי"ף בר רב יהודה הזכין אם לסחורה נתן לו אז בתורת שותפות אם פחתו פחתו לשליח ואם הותירו הותירו לאמצע דאפילו לר"מ כיון דלסחורה כלומר למחצית שכר יהבינהו ניהליה לא קני ליה בשינוי ואם לא נתן לו בתורת שותפות אלא לקנות בהם ולא יטול כלל בריוח קנה שעורים או בהפך בין לאכילה בין לסחורה אם פחתו לשליח מפני שהוא משנה ואם הוסיפו הוסיפו לבעל המעות וכ"כ הרמב"ם בפ"א משלוחים הנותן מעות לשלוחו ליקח מהם חטים בין לאכילה בין לסחורה והלך ולקח בהם שעורים שאם פחתו דמי זה שלקח פחתו לשליח מפני שהוא משנה ואם הוסיפו דמיהם הוסיפו לבעל המעות ואפ"ה כתב הנותן מעות לחבירו בשותפות ליקח בהם חטים לסחורה והלך וקנה שעורים או לקנות שעורים וקנה חטים אם פחתו פחתו לזה שעבר ואם הותירו הותירו לאמצע וכ"כ הרא"ש: וכתב הרמ"ך כיון דקי"ל כר' יהודה מין חולק בין לאכילה בין לסחורה ולעולם הוי בתורת שליחות אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לבעל המעות אם לתחלית שכר נתנו לו אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לאמצע וכ"כ שהוא דעת הרי"ף ז"ל: וכן אם הלך ונשתתף עם אחר וכו' זה דומה ממה לדין שנזכר בסמוך שזה סובר שאין מתעסק בממון השותפות אלא הוא ואינו כן שהרי האחד מתעסק בממון השותפות והלכך אם יש ריוח הרי הוא לאמצע ואם יש הפסד הכל שלו כיון שהיא: (ב"ה) כתב הרשב"ם בסוף פ"ה משותפין שאם א' מהשותפין או המתעסק עשה סחורה בנבילות ושריפות וכיוצא בהן השכר לאמצע ואם הפסיד הפסיד לעצמו ע"כ ולא כתבו רבינו מפני שמהדין עיכתב בסמוך נתן לו מעות לקנות חטים וקנה שעורים הוא נלמד: ובתב הרמב"ם המשתתף עם חבירו בסתם כו' ולא יתעסק בסחורה אחרת ולא כתבו רבינו ואפשר שסובר שו שאותו דין הוא דוקא במוציא את חבירו בחנות למחצית שכר אם היה חושן לו יעסוק בשומתו לפי שהיין עינוי על המעות ולהרמב"ם נראה לי לפ"ז לחשתתף עם חבירו הוא כדי שיהיה לבו ונפשו על עסק השותפות ואם הוא מתעסק בחנות בשעה שהיין עסוק בשומתו ולהרמב"ם נראה לי לפ"ז לחשתתף בכשתשתתף עם חבירו הוא כדי שיהיה לבו ונפשו על עסק השותפות ואם הוא מתעסק בסחורה אחרת לא יתן עינו כ"כ בעסק השיתוף: כתב עוד הרמב"ם בפרק הזכר לבל אם נשתתף עם אחד בממון עצמו אם פחת פחת לעצמו ואם הרויח הרויח לעצמו ולא כתבו רבינו ומ"מ הלשון נראה דאם הם שותפים בכל ממון שבידם אם הרויח לעצמו ואם אינם שותפים אלא בסך פלוני פשיטא דאם שהרויח בשאר ממון דשלו הוא ואין לחבירו כלום וכ"ל דבשאינם שותפין אלא בכך פלוני עסקינן ואינטריך סד"א כיון דאין לו להתעסק בסחורה אחרת מפני שמתרשל בעסק שותפות זה כי נתעסק בסחורה אחרת יהא הריוח לאמצע קמ"ל: שאלה לא"א ז"ל כלל פ"ט סימן י"ד:

עוד

דרכי משה

דאם יש לכל א' מן האחים אומנות אבל אם לא' אומנות ולאחרים אין להם הוי שלו לבד דומיא דמציאה עכ"ל: (ז) ומבואר בדברי הרא"ש דהיינו שנתנו לו בתחילה למחצית שכר אבל אם נתנו לו בתחילה בתורת שכל הריוח יהיה למשלח גם כששינה כל הריוח למשלח וכל ההפסד לשליח וע"ל סימן קפ"ג: (ח) ועיין בהגהת מרדכי דכתובות ד' תק"ג מדינים אלו: (ט) כתב בתשובת בנימין זאב סימן ש"ץ על שותף אחד שקנה גניבה והלק הריוח עם חבירו ואח"כ בא עליו עלילה מכח הגניבה צריכין ליתן חלקו בהפסד

דרישה

מזרו ומסקנא כל מאד בפני עצמו בכל סתמון ס"ם בפסוקו: (טו) כתב הרמב"ם המשתתף עם מבירו כו' בפ"ם דכל שותפין כ"כ וכתב עוד שם ולא יתעסק בסחורה אחרת וכתב ב"י וז"ל מדכתבינן דבינו דין זה מל' הרמב"ם נראה שדעתו שיכול להתעסק בסחורה אחרת כו' אפילו לכתחילה דהוקא גבי מוכיר בחנות אחרת אבל עשקנן בתומתו לפי שהיין עינוי על המעות אבל בפ"ג לא עכ"ל. וק"ל לפי סברת ב"י ופירושו למה מזר הרמב"ם וכתב הא דיכא דמתניב את מבירו בחנות שם בפ"ם ו' דכלומין ושותפין שם בלמד מהם ס"ם דיכא כל' דלא יתעסק במלאכה אחרת דכתבו לפני זה בפ"ם דכלומין ואי אפשר דלא בעי להסתיר ל' בבריית' במכנו כו' ל' לכתבו ולכתוב עליו ד"ל ד"ל סתניב בחנות קאתי. וע"ק דסם הרמב"ם כתב שם אחר כך בפ"ם ו"ל סתתן מעות למבירו ליקח בהן פירות לחתי ליכא דלמא מתותו סתין וכשהוא מוכר לא יתכור אניסים כת' אלא מוכר אלו בפני עצמן כו' ות"כ יהיו דברי הרמב"ם סתרי אהדדי ות"ם בתשתתף מסתירל מבירו לתתלת שכר. ולכב"י ניריכין לומר דשאני התשתתף דנשתתף עתו בכל דבר ותין לו פנתי אלי רגש אחת מ"ם שתין כן בסתתן לחבירו ליקח בהן פירות אבל זה דוקא דוודי בתשתתף אינו עוסק כל היום בכל מיני סחורות אלא לוקח פירות ומתכנס ניהו עד ומן התכירה וכת"ם שם הרמב"ם ורבינו לפנינו ולתמרינו ולא שיכא הרמב"ם לכתוב בסיפא בתתן לתתלת שכר אלא שנקט ל' הסוסכתא כדלכו: וע"ק דת"כ ודאי לא היה מסתיר דבי תלמודיין כל דברי הרמב"ם כיון דבא לכתוב כתן בשם הרמב"ם מ"ם שם ותי תסוס אלא ס"ל בשם כוותיה הוא"ל עליו אלא"ל כדבריו ותילתא בעלמא הוא. ועוד דת"כ תין שם תקומו דבא לומר בתשתתף בשתם לא ישנה בתותו שיתוף וכו' ל' בסתיר בדיונים הסויס דבינו לא יהא בתותה סתורה תתר ולא יתעסק בתורה והלך ולקח בהם שעורים שאם פחתו תתרים ולא יתכרנ בשקפה כו' ותת"כ הוא"ל ולא יתעסק בסתורה אחרת. לכן נלע"ד דת"ם ולא יתעסק בסתורה אחרת ר"ל לא יתעסק לטובת השותפות בסתורה אחרת תתר לשתתף בשתם לא ישנה בתותו שיתוף אלא יתעסק בסתורה אחרת בעורות ותע"ג דתתעסק הרמב"ם בתשתתף לקנות שעורים וקנה חטים אם פחתו פחתו לזה שעבר ואם הותירו הותירו לאמצע וכ"כ הרא"ש: וכתב הרמ"ך כיון דקי"ל כר' יהודה תין לתכילה בין לסחורה ולעולם הוי בתורת שליחות אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לבעל המעות אם לתחלית שכר נתנו לו אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לאמצע וכ"כ שהוא דעת הרי"ף ז"ל: וכן אם הלך ונשתתף עם אחר וכו' זה דומה ממה לדין שנזכר בסמוך שזה סובר שאין מתעסק בממון השותפות אלא הוא ואינו כן שהרי האחד מתעסק בממון השותפות והלכך אם יש ריוח הרי הוא לאמצע ואם יש הפסד הכל שלו כיון שהיא: (ב"ה) כתב הרשב"ם בסוף פ"ה משותפין שאם א' מהשותפין או המתעסק עשה סחורה בנבילות ושריפות וכיוצא בהן השכר לאמצע ואם הפסיד הפסיד לעצמו ע"כ ולא כתבו רבינו מפני שמהדין עיכתב בסמוך נתן לו מעות לקנות חטים וקנה שעורים הוא נלמד: ובתב הרמב"ם המשתתף עם חבירו בסתם לא יזבח וכו' ולא יתעסק בסחורה אחרת ולא כתבו רבינו ואפשר שסובר שו שאותו דין הוא דוקא במוציא את חבירו בחנות למחצית שכר אם היה חושן לו יעסוק בשומתו לפי שהיין עינוי על המעות ולהרמב"ם נראה לי לפ"ז לחשתתף עם חבירו הוא כדי שיהיה לבו ונפשו על עסק השותפות ואם הוא מתעסק בסחורה אחרת לא יתן עינו כ"כ בעסק השיתוף: כתב עוד הרמב"ם בפרק הזכר לבל אם נשתתף עם אחד בממון עצמו אם פחת פחת לעצמו ואם הרויח הרויח לעצמו ולא כתבו רבינו ומ"מ הלשון נראה דאם הם שותפים בכל ממון שבידם אם הרויח לעצמו ואם אינם שותפים אלא בסך פלוני פשיטא דאם שהרויח בשאר ממון דשלו הוא ואין לחבירו כלום וכ"ל דבשאינם שותפין אלא בכך פלוני עסקינן ואינטריך סד"א כיון דאין לו להתעסק בסחורה אחרת מפני שמתרשל בעסק שותפות זה כי נתעסק בסחורה אחרת יהא הריוח לאמצע קמ"ל: שאלה לא"א ז"ל כלל פ"ט סימן י"ד:

עוד

פרישה

מיתת ברמב"ם בפ"ט דנמלות ול"ל ב"י כלומר כיון שברמב"ם סתמם תמין לשתר שותפין כל דיניס דלתיתנהן בתמין מיתתנהו נמי בשתר שותפין: (טו) כתב הרמב"ם המשתתף כו' בפ"ם תם שותפין כ"כ: לא יזבח ממנהג המדינה בשותם סחורה כו' הרמב"ם כתב תמילה כלל שלא יעשם שום שינוי ותמ"ל תל' ס"ם בוליכה למקום תתר ולא יזבח לא בוליכה ולא בהקפה ולא בתיתן דקתני ולא ל' ס"ם שו"ת ולא ילך ולא יזבח דמשמע דשום ענין שתר גם ק' שתם שניים וכתב ז"ל ושם שיזבח מכל תלן כו' עד תו"ת ונתן בסחורה שתין דרך כו' שתין זה דבר וסיפוכו עם הריעת שלא נזבר בה שלא יסתר בסחורה תתרת לבן היה כ"ל דת"ם בריעת לא יזבח מתנכ"ת סתרת תתרת ומסתבר דלא יזבח בהקפה ולא בוליכה למקום תתר כו' ול"ל

(יח) **עוד** שהלה לפ"מ ז"ל כלל פ"ט סימן י' וסייס שם בתשובה הנזכר ועוד מני מומר שעל ידי פשטר הכל מתברר מס פשטר שיש לראובן על יעקב ושמעון בנו הוא שטר עיסקא הרי פעיסקא מבוררת בשטר ומין שמעון יכול לומר שמינו יודע בשיתוף שהיה לפ"ו עמו ומס פשטר הוא שטר חוב ומין מפורט בו עיסקא מין ראובן יכול ליטול כלוס מן הריוח כי ריבית הוא עכ"ל :

(כ) **אחד** מהשותפין שבא ומחר עליך הספורס כי' הוא לשון הרמב"ס פ"ב מה' שותפין : אחד

ושאר עסקים מלבד שלא ילוה ברבית לעכו"ם ובשישלם השותפות וירצו לחלוק שיתחייב שמעון להביא כל מה שיהיה לו מממון השותפות בטעות ובסחורה וזולתם משאר דברים מלבד שט"ח לעכו"ם ויקח כל אחד חלקו ועתה עבר זמן השותפות ושמעון רוצה לחלוק והביא מקצת הקרן בטעות והמותר בבגדים וחובות על יהודים ועכו"ם בלא רבית ואומר שהם ממה שנמכר בהקפה וראובן אינו רוצה לקבלם כי אומר שלא הרשהו למכור בהקפה . תשובה הדין עם שמעון כי היה לו רשות להתעסק בכל מיני סחורה חוץ משטרי חובות לעכו"ם ומה שאומר ראובן שלא הרשהו למכור בהקפה תנאי זה איני רואה לו היכחה מתוך השטר אלא שהרשהו להתעסק בכל מיני סחורה כדרך הסוחרים ואם מנהג הסוחרים למכור בהקפה אז לא פשע שמעון אבל אם אין המנהג למכור בהקפה אז פשע שמעון ולא יטול ראובן חלקו אלא במטן המזומן בטעות ובסחורה בין קרן בין ריוח אבל אם מנהג הסוחרים למכור בהקפה אז יחלקו גם הקפות כפי תנאם ואם ירצה ראובן יכול להשביע לשמעון שאלו ההקפות באו מעסק הסחורה ושעשאם לטובת העסק : (יח) עוד שאלה לא"א הרא"ש ז"ל יעקב ושמעון בנו היו שותפין בחנות ולקח יעקב מעות מראובן להתעסק בהן בחנות בסחורה ידועה הנמכרת בחנות ועשה שטר עליו ועל שמעון בנו ונפטר יעקב ותבע ראובן לשמעון שיתן לו מעותיו בריוח ושמעון משיב איני יודע ששיתף אבי עמך אני אפרע השטר לפי שהוא עלי אך ריוח לא אתן לך וראובן הביא עדים שיעקב לקח הממון בתורת עיסקא להתעסק בחנות ואמר לשמעון אתה שותף עם אביך ואביך היה מתעסק בשלי והרי אתה כאביך וחייב לשלם . תשובה כיון שיעקב ושמעון היו שותפין בחנות והביא ראובן עדים שהסחורה שמכר ליעקב היה מן הסחורות הנמכרות בחנות וגם השטר נכתב על יעקב ושמעון בנו כל זה מוכיח שדברי ראובן כנים הן ואיני יודע שטעון שמעון שהוא שמא נרוע הוא : (יט) כי דבר ברור הוא שביון שהם שותפים בחנות הדבר ידוע שכל מה שיקנה אחד מהשותפין מהדברים הנמכרין בחנות בחזקת שניהם הוא קונהו וגם נתנום בחנות וגם שמעון נזכר בשטר עם אביו הילכך מה שטוען איני יודע בשיתוף אבי עמך אינו טענה עד כאן (מ) : (כ) אחד מהשותפין שאמר נוליך הסחורה למקום פלוני שהוא נמבר ביוקר חבירו יכול (י) לעכב עליו אפילו אם יקבל עליו כל האונס וכל הפחת שיבוא לו שיאמר לו חבירו איני רוצה ליתן מעותי שארדוף אחריך לדין להוציא

(יח) **עוד** שהלה יעקב ושמעון בנו וכו' עד הלכך מה שטוען מיני יודע בשיתוף מיני עמך מיני טענה עד כאן מחייבו לתת לו גם הריוח ותימה שהלה מפורש בתשובת הרמ"ס שאם מין מפורש העיסקא בשטר מלה שטר חוב אם על סך כך וכך מיני יכול ליקח ממנו ריוח וכ"כ רבינו בי"ד סימן קע"ו ו"ל וכן לה יכתוב עליו ס"ח דכיון שמיני מפורש בשטר שהיא עיסקא ס"כ הו"ל כהל מלוה וקרוב לומר דכיון שהפסד מפיל ביניהם לה מהני דכתב בשטר מזלינן והו"ל כולו מלוה ומיני יכול ליקח ממנו סוס ריוח עכ"ל וכ"כ הרמ"ס בהשובה ומיני כדפסק בדפוסים ויש"ל כל הריוח שהריוח מה"כ הוא ריוחא דרבנן כיון שלה נכתב בשטר שנתנו המעות לעיסקא מלה ס"ח גמור והוי קרוב לומר ורחוק להפסד כיון דיכולה בעוה"ז במעותיו כיון שהשטר בידו ומפילו התנו בע"פ שיחלקו הריוח והפסד מ"מ כיון שלה נכתב התנאי בשטר ויכול יהודה לגבות כל הממון בשטרו מף מס יפסיד כולו מסור לו ליקח מן הריוח כלוס דכתר שטרו מזלינן ולה כתר דכריס שבע"פ כדאמרינן בפ' ח"כ מתר רבא ליה הלכתה כשמואל מחוזקני דזקפה רווחא לקרנא וכתבו בשטרא דמי ימר דהוה רווחא ח"ל מר בר למימר מבא עביד הכי וכי מתר ליה לה הוה ריוח מהימן להו ח"ל תינח כל זמן דמיקיה בחייס מי שכיב ונפל שטרא קמי יתמי מאי מלמא מף על פי שהסוח־יס היו מכירין בעניינו וכשהיה ח"ל שלה היה ריוח כ"כ היה מממין להס שו היה מתנה עמהס בע"פ כי דבר ברור היה שלה היה נוטל מהס יותר ממה שהרויחו אפ"ס היה מסור כיון שמין התנאי שבע"פ מועיל לתר מותו דכתר שטרא מזלינן וה"ג כיון שיכול לגבות כל תתוב בשטרו מף על פי שהתנה ע"פ דעת

(יט) **עוד** שהלה יעקב ושמעון בנו וכו' עד הלכך מה שטוען מיני יודע בשיתוף מיני עמך מיני טענה עד כאן מחייבו לתת לו גם הריוח ותימה שהלה מפורש בתשובת הרמ"ס שאם מין מפורש העיסקא בשטר שלה שטר חוב אם על סך כך וכך מיני יכול ליקח ממנו ריוח וכ"כ רבינו בי"ד סימן קע"ו ו"ל וכן לה יכתוב עליו ס"ח דכיון שמיני מפורש בשטר שהיא עיסקא ס"כ הו"ל כהל מלוה וקרוב לומר דכיון שהפסד מפיל ביניהם לה מהני דכתר שטרא מזלינן והו"ל כולו מלוה ומיני יכול ליקח ממנו סוס ריוח עכ"ל וכ"כ הרמ"ס בהשובה ומיני כדפסק בדפוסים ויש"ל כל הריוח שהריוח מה"כ הוא ריוחא דרבנן כיון שלה נכתב בשטר ויכול יהודה לגבות כל הממון בשטרו מף מס יפסיד כולו מסור לו ליקח מן הריוח כלוס דכתר שטרו מזלינן ולה כתר דכריס שבע"פ כדאמרינן בפ' ח"כ מתר רבא ליה הלכתה כשמואל מחוזקני דזקפה רווחא לקרנא וכתבו בשטרא דמי ימר דהוה רווחא ח"ל מר בר למימר מבא עביד הכי וכי מתר ליה לה הוה ריוח מהימן להו ח"ל תינח כל זמן דמיקיה בחייס מי שכיב ונפל שטרא קמי יתמי מאי מלמא מף על פי שהסוח־יס היו מכירין בעניינו וכשהיה ח"ל שלה היה ריוח כ"כ היה מממין להס שו היה מתנה עמהס בע"פ כי דבר ברור היה שלה היה נוטל מהס יותר ממה שהרויחו אפ"ס היה מסור כיון שמין התנאי שבע"פ מועיל לתר מותו דכתר שטרא מזלינן וה"ג כיון שיכול לגבות כל תתוב בשטרו מף על פי שהתנה ע"פ

דרכי משה

בהפסד דהואיל ונוטלין בריוח צריכין לקבל ההפסד ג"כ וכתב שם שהסכים עמו גדול אחד וכן דבריו נראין דאף ע"ג ששותף ששינה אם פחת פחת לו ואם הרויח הרויח לאמצע היינו בהפסד שאירע קודם שנתרצו חבירו למה שעשה אבל אם לקחן בריוח כבר נתרצו למה שעשה וא"צ קנין כמו שנתבאר לעיל מדברי הרמב"ם ולכן אם יגיע הפסד מזה צריכין לסייעו בהפסד מאחר שנתרצו לדבר כנ"ל וכתב בתשובת הרא"ש כלל ע"ט סימן ז' בשותפים שהרוירו וחלקו ואח"כ העלילל השר על א' והוצרך להחזיר מה שהרויחו ופסק דחבירו פטורים הואיל והשר עביד ליה שלא כדין וע"ש ונראה דלא דמי להא דלעיל שהעלילל עליו שקנה גניבה שזהו כדין לפי דיניהם שלא היה לו לקנות גניבות ולכן חבירו חייב לסייעו וע"ל ס"ס קע"ז כתבתי תשובת הרשב"א דמשמע דאפילו בגניבה אין צריך לסייעו בהפסד ולקמן בסימן זה יתבאר עוד מדין זה וע"ל כתב המרדכי פרק החובל ע"ב תשובת מוהר"ם שהלך א' ופשר ומיל לבעלי חובות של חבירו ואמר שחבירו צוהו לעשות כן וחבירו כופר אם יש להם עדים שה־וב של חבירו ושהוא פטרו לאו כל כמיניה שהוא צוה לו לפשרו ואם לאו נאמן במגו שהיה יכול לומר לא פשרתי או לא היה החוב שלך ואם אמת שציוה לו לפושרו פשור אף ע"ג דלא א"ל חבירו ע"מ לפשור וע"ש : (מ) תשובה זו בכלל פ"ט סימן י' וכתב שם דרואין בש"ח אם נתן לו בתורת עיסקא או לא דאם אין מפורש בו עיסקא אין ראובן יכול לישול כלום מן הריוח כי ריבית הוא עכ"ל כתב המרדכי פרק מי שהיה נשוי ע"ד על ראובן ושמעון שהלוו על סוס ואח"כ בא שמעון בר־שות ראובן ושיתף לוי עמהן ומת הסוס וראובן אומר לא שהתפתי עם לוי ואין לו עלי כלום לאו כל כמיניה דראובן אלא שמעון שליחותו קעביד הואיל והוי במתא בתשובת הרא"ש כלל ק"ז סימן ו' ראובן ושמעון שקבלו עליהן בתורת עיסקא למחצית שכר חובות שהיה לשמעון על עכו"ם ו־בשיו החובות מופסדים וראובן הודה שקבלן רק שטוען ראובן שנתן לשמעון חלקו מה שקיבל מן ה־חובות אף ע"ג דאין להאמינו בזה וחייב לשלם לשמעון מ"מ א"צ לשלם לו רק כפ' מה שהיה בשעה שקיבלו עליהם בעיסקא וע"ש בהג"מ פ"י מהל' מביאה בשם מוהר"ם והביאו מהרי"ו סימן ל"ט בתשובותיו על ראובן ושמעון ש־יה להם חוב ביחד בשותפות אצל עכו"ם והעכו"ם טוען שראובן הייב לו וראובן טוען אמת ורוצה לישבע לו והעכו"ם אינו רוצה לקבל שבועתו ופסק דההפסד על שניהם בשוה דסתם יז עכו"ם אנסים הם ובודאי טוען על ראובי שלא כדין ואפילו שבועה א"צ לישבע ראובן עכ"ל וע"ש ול"נ דאפילו בישראל כה"ג אינו הייב ראובן אלא שבועה שאינו חייב לו כלום והלוה ישבע שחייב לו ואינו משלם והשותפין בפסידין : (י) ובמרדכי פרק הבית והעלייה וכן יש לפסוק בשותפות שיש להם ש"ח א' ביחד ורצה הא' שהשט"ח בידו להתרחק ממקומו להוליך הש"ה עמו חבירו יכול

פרישה

דין י"ד : מלבד שט"ס לעכו"ס וס ממ"ס לפול מלבד שלה ילוה בריבית לעכו"ס ומשמע דלה קשיל שלה דלה ילוה לכן מסתם דכתב מ"כ בדבר וכיוצו שכתב ומס שיכה שכתב בהקפה ומה שמכר בהקפה פי' ולה סיה מפשר לפסתפר בלה וס : שלה הרשהו למכור בהקפה ומה שמכר לו בתמילת התנאי מלבד שלה ילוה לעכו"ס לתו למיתר שליכולים יכול למכור בהקפה שלה מפילו בדבית לה תקיף וכ"ם ליסולים וק"ל : סדין עם שמעון כו' כלומר מלד טענת ראובן שלה הרשהו כו' סדין עם שמעון מלד שם היה המנהג שלה להקיף ודאי טפא שמעון כמו שמפרש ותוול : מו יתלקו גם ההקפות כפי תנאם פי' סס לפלים מו לדבית : יכול להתנצל פי' בטענת הסיתפי' הנאמס מף על הסמת ונקיטת מפן : מלד סס יין המנהג פי' ומילמ המנהג שלה למכור בהקפה וק"ל : (יח) עוד שהלה כו' כלל פ"ט ס"י : עליו ועל שמעון כו' פי' בילעתמן ול"ד למ"ר בסי' פ"ז ס"ב ומדכתב בטענת שמעון שמומר לתי מפרש השטר לפי שהוא עלי וגם בסוף התשובה כ' וגם שמעון מזכ בשטר כו' דמשמע דתין שמעון יודע מוס שלה מס לעשות סיולל ושמו סוס מזכ בשטר ונרחס דמיירי שמשמעון היה טיעון שגם סוא לה היה יודע בהלוחס שלה שכתן לפני תמיתתו לעת שיצטרך ללות מעות כדרך השטרות נזמן סוס שנקרעין ממרמות . ומס שסייס שם בתשובה וכ' ול"ל עוד לתי מומר שפ"י השטר כו' [עיין בב"ח שמניחו] שכי פירושו ועוד לתי מומר מס סוא שסיה ניד רמוזן שליהס שטר גמור בפיוס ומינו כפיון ממרמות סוי יתבאר פ"י השטר כו' ומ"ש כי רבית סוא פי' מף היה עדיס שהשמורה שלו היתה מ"מ כיון שלה מכר פיהס בשטר שלה כ' עליו הקבלה בתוב גמור ומסור לעשות כן בפיהס שמע יפסיד ויובבו ממנו כל הסך וכמ"ש בי"ד סימן קע"ז דוקו קרוב לומר ורחוק להפסד שטוען ראובן שמעון סוא שטר שלה כ"ל : (כ) אחד מהשותפין כו' כל זה סוא ל' הרמב"ם פ"ס מהלוחין וסיא כתובה מאר כך בכת שהביא רבינו בסי"ו מן שרבינו שהפיה בשהלת

דרישה

מ"מ שלה יהבה ממכר שהיה בשותה בשורה ע"פ מ"ם דשהוה ומף כי זה לוחק קלת מ"מ נרחה לפרש כן שהה דכתב מ"כ בדבר וכיוצו שכתב ומה שיה שהלך כו' עד שי בשה ומן בשהוה בשורה שהין דרך לסמור בה ומה כפי' ק' דהבר זה שלה כוהר ברמב"ם כי הרמב"ם כתב שם ל"ל שו שבשה ומן בשהוה שהרוה מה"כ הוה ריבית שהרוה ולפי פי' הב"י שבשה ומן שבשה ומן גם בשהורה מהרת עם שהורתו דמל"כ שלה יהיה ריבה לומה ורבי שיה לה דהכו לשהול מו לה . שלה ודאי מהורתה דרבינו פירש גם ריבה דהכרי הרמב"ם מ"ם ולה יתעסק בשהורה שהרוה שהין דרך לשהור בה ולפי טעמו דב"י שו יתעסק בשהורה שהרוה ל"ל לה יתעסק בלוחק שהרוה בשהורה שהרוה שהיה מהורתה שהרוה מה"כ הוה ריבה שלה ל"ל שהרוה שהיה מהורתה דרבנן כיון שלה נכתב התנאי בשטר ויוכל יהודה לגבות כל הממון בשטרו מף מס יפסיד כולו מסור לו ליקח מן הריוח כלוס דכתר שטרו מזלינן ולה כתר דכריס שבע"פ כדאמרינן בפ' ח"כ מתר רבא ליה הלכתה כשמואל מחוזקני דזקפה רווחא לקרנא וכתבו בשטרא דמי ימר דהוה רווחא ח"ל מר בר למימר מבא עביד הכי וכי מתר ליה לה הוה ריוח מהימן להו ח"ל תינח כל זמן דמיקיה בחייס מי שכיב ונפל שטרא קמי יתמי מאי מלמא מף על פי שהסוח־יס היו מכירין בעניינו וכשהיה ח"ל שלה היה ריוח כ"כ היה מממין להס שו היה מתנה עמהס בע"פ כי דבר ברור היה שלה היה נוטל מהס יותר ממה שהרויחו אפ"ס היה מסור כיון שמין התנאי שבע"פ מועיל לתר מותו דכתר שטרא מזלינן וה"ג כיון שיכול לגבות כל תתוב בשטרו מף על פי שהתנה ע"פ

חדושי הגהות

בכל הסעיף ודע שסעיף זה שציינו באות ה' בסעות הוא כי אין מקומו כאן אך מקומו הראוי לקמן בב"י מחודש ד"ה כתב בהג"מ פ"ה וכו' וציינתיו שם להקל יגיעת הקורא : יז דע כי דברי ד"מ אלו המה מבוארים בב"י בסוף הסימן אמנם לא התעוררתי באלה שהוא מצוי ממש בכל סימן ובאשר כתבתי כבר בהצעה שבסוף שור י"ד :

הגר

דעת זה שלא יהיו מעותיו תלוין בספק אם לא היתה מתחלה :

(כח) **אחד** מהשותפין וכו' ס"ל כפ' כל הגט ומייתי לה מהלכתי בפרק המקבל וכתב עלה ושמעת מינה דלא מהימנין דשותפא מעכב משומם בזכויי מלא לפוס מכחגא דעלמא אבל לעולם לא קאמר עכ"ל :

(כט) **ובתב** עוד הרמב"ם שותפין שהתנו ביניהם וכו' עד מרוחים יותר מהאחד כל זה הוא לשון הרמב"ם בפ"ד מה' שותפין וה"ל בפרק המקבל (דף ק"ה) אמר רבא היכי דמי תרי דעבוד עיסקא בהדי ורווח ופ"ל אד לחבריה תא נפלוג אי פ"ל מידך גרווח עפי דיגא הוא דמעכב עליה וכו' ומפרש הרמב"ם דר"ל שניהם שעשו שותפות ביחד ופ"ג דרש"י פירש שני קבלנים שקבלו עיסקא מבעל הבית וכו' וכן פי' התוספות והיו גורסים היכי דמי תרי דקבלו עיסקא בהדי הדדי וכן פירש ב"י וכתב עוד כ"י דשניהם שעשו שותפות כל אחד ואחד לא גרע מסועל שיכול לחזור בו מפילו בתלי תלוי תוך זמן הראוי לעשות בו מלאכה ופועל שיכול לחזור בו מפילו בתלי תלוי תוך היום וכיון ג"כ לחלוק תוך זמן הראוי לעשות בו מלאכה מ"מ גוזפיה לה מסתבר נמי דלא מהני מסתבר נמי דלא מהני כסוסרי נמי לא מהני דלא גוזפיה לה

משמע דהכי נמי תרי דעבדי שותפותא חף על גב דקבעי זמן לא מעכבי מהדדי למיפלג וכ"ל טעמא משום דלא גרע מפועל שיכול לחזור בו ומ"מ הוא מיגו משתעבד בכסותי לא משתעבדי דעפי מכחו לא משתעבד . ותמיהני מרבינו שכתב דברי הרמב"ם שם ולא כתב שהרמ"ק חלוק עליו . וכתבו הגהות פ"ה מה' שותפין בשם התוס' גבי ג' מהשותפין שבא אחד מהם מדעת חבירו חולק בפני ג' וכתי מהרימ"ן בפ"ב דב"מ (לח :) זיל מייתי ג' דפלוג קמייהו וכתבו התוספות דמיירי שהגיע זמן המכר וגם עבר זמן השותפות והם דהמרינן בהמקבל הכהו כי תרי דעבדו עיסקא ומחר אחד לחבריה תא נפלוג וכו' מיירי שלא הגיע זמן המכר אלא שהגיע זמן השותפות עדיין ע"ל מ"מ שלא נשלם זמן השותפות כל שלא נשלם זמן השותפות אין אחד יכול לבוא לחלק את חבירו לחלוק וכדברי הרמב"ם אך בתוספות שלנו ליתיה לדיוקי זה ומשמע דפליגי מהרמב"ם כמו שכתבתי ולקמן בסימן זה כתב רבינו חילוקי סברות בדין זה :

(כד) **נשתתפו** סתם וכו' נס שלא בדברי הרמב"ם בפרק הנזכר וברמ"ה שלמד כן מדברים במיזמו כתב (סט .) גמרא אין מוציאין חנווני הכהו תרי כותאי דעבדו עיסקא בהדי הדדי מזיל חד מיבייהו פליג זוזי בלא דעתא דחבריה אתו לקמיה דרב פפא ס"ל מאי נפקא לך מינה ומדאמרינן בפרק הלו מציאות גמרא מיזו היא מציאה מיזור ורב ספרא עבדו עיסקא בהדי הדדי מזיל רב ספרא פליג בלא דעתא דחבריה ס"ל מייתי ג' דפלוג קמייהו ס"ל תרי מגו תלתא ס"ל תרי סהדי דפלוג בפני תלתא משמע דיכול הוא לחלוק ואין חבירו מעכב עליו ומייתו בנשתתפו סתם שמילו נשתתפו לזמן סובר הרמב"ם שאינם יכולים לחלוק עד שיגיע הזמן : יח ואם לא היתה כוונתם שתהיה השותפות בזמן ידוע לחלוקה סחורה וכו' גם אלה דברי הרמב"ם מהלכות שותפין וגרסה שלמד כן ממימרת דרבא שכתבתי בסמוך כגי תרי דעבדו עיסקא בהדי הדדי ורווח וס"ל דר' מיניהו לחבריה תא נפלוג וס"ל מיניהו טפי ניחא ליה דמעכב . וכתב הרי"ף ולא אמר רבא דאית ליה למימר הכי אלא מילתא דלעלם מיקום מיקום ניחא ליה לקמיה דרווחא מבל היכא דידיעא מלתא לפום מנהגא דאי שביק ליה לההוא עסק לקמיה לא מיקום ניחא ליה לקמיה מיקום ניחא לי

(כו) **הנותן** מעות לחבירו וכו' כס כתב הרמב"ם עוד הרמב"ם שכתב רבינו בתחלה וכתב שותפין שהתנו ביניהם וכו' אלא שהסיק בגמרא ורמ"ר ורמב"ם פוסק דיכולין לחלוק בטרות אלא כהרמב"ם ועכשיו חזר וגמר סוף דברי הרמב"ם וכתב עליו וכ"כ ג"ה הרא"ש המקבל עיסקא וכו' עד אבל הנותן אינו יכול לחזור בו דהכין רבינו מדברי הרמב"ם שכתב הנותן מעות לחבירו וכולי אינו יכול לחזור ולתבוע ממנו המעות וכו' דמשמע דווקא הנותן אינו יכול לחזור בו אבל המקבל יכול לחזור בו דאל"כ הו"ל להרמב"ם לומר דאין הנותן ולא המקבל יכולין לחזור בשני אלא דווקא הנותן אינו יכול לחזור וכדעת הרמב"ם אלא הרמב"ם דבהתנו ביניהם זמן קצוב דכ"ע ואחד מעכב על חבירו ואינו יכול לחזור עד שיגיע הזמן וכו' אלא בשני שותפין שכל ג' נותן מעותיו ונותנין ביחד אבל נותן ומקבל נותן כוף לאינו יכול לחזור אבל המקבל יכול לחזור וכדעת הרמב"ם הוא ג"כ דעת הרמב"ם דלא כך"י שוב ראיתי בספר ב"י דהכ"י חזר בו ממ"ש כאן ועיין במ"ש בסמוך סעיף ל"ג ולקמן סעיף ל"ג :

(כז) **ואם** אין בו שיעור חלוקה חולקין בגוד או אגוד ואם אחר ששמו ב"ד וחלקו בגורל נתקלקל חוב של אחד מהם מזל רע דידיה גרם ומ"מ מהמת חששא זו שמא יתקלקל אחד מהחובות אין לבטל החלוקה מעיקרא : (כח) הנותן מעות לחבירו לילך לו למקום פ' לסחורה או לקנות בהן פירות או לישב בחנות אינו יכול לחזור ולתבוע ממנו הממון עד שילך למקום שהתנו ויחזור או עד שיקנה אותם הפירות וימכור או ישיב בחנות הזמן שקבעו : (כט) וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל המקבל עסקא מחבירו לזמן קצוב המקבל יכול לחזור בו כדין פועל שחוזר אפילו בחצי היום אבל הנותן אינו יכול לחזור בו : (ל) ב' שותפין שיש להם תביעה על אחד ותבעו אחד מהם ויצא השותף חייב אם היה על עסק שבועה שהיה חייב לו ונשבע לו אין שותף השני יכול לתבעו דשבועה לאחד שבועה לכ' היה להם תביעת ממון עליו ויצא השותף חייב אם לא היה שותפו בעיר יכול לתבעו פעם אחרת היה בעיר אינו יכול לתבעו במה דברים אמורים שלא נתחייב השותף מתוך טענותיו אבל נתחייב מתוך טענותיו כגון שהודה או שאומר אין לי ראיה לא הפסיד שותפו בהודאתו ואם יש לו ראיה יביא ונם צריך להיות שאינו יכול לשנות בטענות ממה שטוען הראשון לפיכך חשבינן ליה כאילו ירד כבר לדין ונותנין (פ"ו וכותבין) עליו פסק דין ויורדין לנכסיו ואינו יכול לדחות ולומר שימתינו לו עד שירד לדין ונם א"י לומר אם הייתי שם הייתי בורק בעדים יותר עד שיהיו מוכחשים אבל אם יכול לשנות שומעין לו אע"פ שהיה בעיר ויא היבא שלא היה בעיר שיכול לתבעו שהנתבע יכול להחרים עליו שלא ידע שירד שותפו

ויש להם שטרי חובות ישומו ב"ד השטרות כל שטר ושטר לפי שוויו לפי קירוב הזמן וריחוק הזמן ולפי נכסי הלו' ובטחון החוב ויחלקו בגורל ואם אין בו שיעור חלוקה חולקין בגוד או אגוד ואם אחר ששמו ב"ד וחלקו בגורל נתקלקל חוב של אחד מהם מזל רע דידיה גרם ומ"מ מהמת חששא זו שמא יתקלקל אחד מהחובות אין לבטל החלוקה מעיקרא : (כז) הנותן מעות לחבירו לילך לו למקום פ' לסחורה או לקנות בהן פירות או לישב בחנות אינו יכול לחזור ולתבוע ממנו הממון עד שילך למקום שהתנו ויחזור או עד שיקנה אותם הפירות וימכור או ישיב בחנות הזמן שקבעו : (כח) וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל המקבל עסקא מחבירו לזמן קצוב המקבל יכול לחזור בו כדין פועל שחוזר אפילו בחצי היום אבל הנותן אינו יכול לחזור בו : (כט) ב' שותפין שיש להם תביעה על אחד ותבעו אחד מהם ויצא השותף חייב אם היה על עסק שבועה שהיה חייב לו ונשבע לו אין שותף השני יכול לתבעו דשבועה לאחד שבועה לכ' היה להם תביעת ממון עליו ויצא השותף חייב אם לא היה שותפו בעיר יכול לתבעו פעם אחרת היה בעיר אינו יכול לתבעו במה דברים אמורים שלא נתחייב השותף מתוך טענותיו אבל נתחייב מתוך טענותיו כגון שהודה או שאומר אין לי ראיה לא הפסיד שותפו בהודאתו ואם יש לו ראיה יביא ונם צריך להיות שאינו יכול לשנות בטענות ממה שטוען הראשון לפיכך חשבינן ליה כאילו ירד כבר לדין ונותנין (פ"ו וכותבין) עליו פסק דין ויורדין לנכסיו ואינו יכול לדחות ולומר שימתינו לו עד שירד לדין ונם א"י לומר אם הייתי שם הייתי בורק בעדים יותר עד שיהיו מוכחשים אבל אם יכול לשנות שומעין לו אע"פ שהיה בעיר ויא היבא שלא היה בעיר שיכול לתבעו שהנתבע יכול להחרים עליו שלא ידע שירד

שותפו

מזכמן דהיכא דאית ליה פסידא דשותף חולק שלא לדעת מבירו וגדולה מזו מבריך כפרק כל הגט ממכר מס נתן חותם עיירות נופס מהיום ופירות למחר זמן ולוקח מכס מם לא בטל השותפות ויש להם לתת עמהם כברמצוה : כתב רבינו ירוחם בנתיב כ"ו ח"ב שותף התובע מחבירו כדי יין של שותפות ואומר כל חותם שיש בהם סימן שלי הם שלי יכול לומר המחר משתתף היין של חותם מבירו שלך עכשיו הם שלי בפ"ה דבתרא עכ"ל והוא בירושלמי פ"ד דמעשר שני :

(כז) **הנותן** מעות לחבירו וכו' הם דברי הרמב"ם בפ"ד מהלכות שותפין וסיים בה הרמב"ם שזה בחי שקבע זמן הוא : (כח) **וכ"כ** הרא"ש בפרק המקבל וכתבתיו מכל מ"ש רבינו בשם הרמב"ם שותפין שהתנו ביניהם שיעמדו בשותפות עד זמן קצוב וכו' וכ"כ התום' והמרדכי בפ' הנזכר לך תמיהני מדבריהם שכתב סתם וכ"כ הרמ"ך דמשמע דאין שום חילוק בין הרמב"ם להרא"ש ולנבי מקבל מחולקין הם כמו שכתב רבינו לעיל בשם הרמב"ם שותפין שהתנו ביניהם שיעמדו בשותפות עד זמן קצוב כל אחד מהם מעכב על חבירו ואינו יכול לחלק עד שיגיע זמנן הסוף : (כ"ה ואפשר לומר דלהרמב"ם דבכה"ג נותן הוא דאינו יכול לחזור בו אבל מקבל יכול להזור והכי דייק לישניה והיינו בהרא"ש ומ"ש הרמב"ם השותפין שקבעו זמן קבוע כל אחד מהם יכול לעכב התם שאני דשותפים הם :

(כט) **שני** שותפים שיש להם תביעה על אחד וכו' בסוף פרק מי שהיה נשוי (לד.) אמר רב חונא הני תרי אחי ותרי שותפי דאתו להו דינא בהדי אחד ואזל אחד מיניייהו בהדיה לדינא לא אמי אידך למימר ליה לאו בעל דבריס דידי את אלא שליחותיה עבד ניחמן לסורא שיילוהו כה"ג אמר ל"ל מתניתין היא דרשותא נשבעת לזניה ושניה לשליחות ושליחות לרשותא ואילו רשותא לא קתני לאו משום דשליחותא עבדה מי דמי התם שבועה לאחר שבועה לכה אמר אילו חומי חנא טענינא טפי ולא אמרן אלא לריתי' בחתא אבל אחי' בחתא מיבעי ליה למיתי' : [כב] **וכתב** הריטב"א על זה והיא הנותנת לכל היכא דאיתיה לאחריה בחתא כפינן לגבא לדון עמו על הכל ולא אמי אמר ליה לאו בעל דבריס דידי את ואם הסותף קטן לו אסה מסתברא כמאן דאיתי' בחתא חשיב [כג] ובעל בבכסי אסתו שאינו צריך הרשאה משום דידו כידה ואפילו בע"כ יכול לחתוב ואינה יכולה לעכב וכן דנחי לפני רבותי עכ"ל (יב) : היה להם תביעת ממון עליו וכו' עד בדבר שיכול להפסיד ולא להרויח הכל כתבתי בסימן קכ"ב ועוד דיניס אחריס דצריכי לגדון זה כתבתי בסימן הנזכר ועיין בסימן ע"ו : [בד] **כתוב** בשיעור והיכא דרשון ושמעון בחתפו ובעל אחד מהשמון ובחתפו עם לוי הרי חבירו מבעיא ללוי ולא אמי למימר ליה לאו בעל דבריס דידי ואל אסה וכ"ם אם נתן רשון לשמעון בחורת עיסקא ונתן ממנו שמעון ללוי בעסק מבעיא רשון שבועה השותפין דע"ל ממונא דידי ושליחותא דידי עבד ואם שמעון השביעו ללוי קיי"ל שבועה לא' שבועה לאחר ומסתברא דאפילו פטר רשון את שמעון מבעיא ולא פטר שמעון את לוי מבעיא עדיין רשון מבעיא את לוי מע"כ פטר גם את בלי כתו כדאתן (כתובות פו :) נדר ושבועה אין לי עליך וכו' : [כה] **וכתב** עוד אם סיים שלוו מאחד מהראובן וערבאין זה לזה והילכך אם מת אחד מהם או העני או כפר ר' והודה אחד מהו שהודה שהודה מתחייב ככל ואין מקבלין עדותו על מבירו וכן [בו] מי שהודה לאחד מהשותפין או פרע לאחד מהם כחילו הודה ופרע לשותפו כ"כ המרדכי בהגהות פי"ו דכתובות : [בז] כתב המרדכי בהגהות פי"ו דכתובות פי' דבעי אחין או שלשה סיב להם דין אם אחד אין היחיד יכול לומר יבוא אחד מכם ויטעון בשביל כולכם כי טורח עלי אם כולכם והביא ראיה לדבר :

(כו) **הנותן** מעות לחבירו וכו' הם דברי הרמב"ם בפרק המקבל וכתבתיו מכל מ"ש רבינו בשם הרמב"ם שותפין שהתנו ביניהם שיעמדו בשותפות עד זמן קצוב וכו' וכ"כ התום' והמרדכי בפ' הנזכר לך תמיהני מדבריהם שכתב סתם וכ"כ הרמ"ך דמשמע דאין שום חילוק בין הרמב"ם להרא"ש ולנבי מקבל מחולקין הם כמו שכתב רבינו לעיל בשם הרמב"ם שותפין שהתנו ביניהם שיעמדו בשותפות עד זמן קצוב כל אחד מהם מעכב על חבירו ואינו יכול לחלק עד שיגיע זמנן הסוף : (כ"ה ואפשר לומר דלהרמב"ם דבכה"ג נותן הוא דאינו יכול לחזור בו אבל מקבל יכול להזור והכי דייק לישניה והיינו בהרא"ש ומ"ש הרמב"ם השותפין שקבעו זמן קבוע כל אחד מהם שאני דשותפים הם :

(כז) **ואם** אין בו שיעור חלוקה חולקין בגוד או אגוד ואם אחר ששמו ב"ד וחלקו בגורל נתקלקל חוב של אחד מהם מזל רע דידיה גרם ומ"מ מהמת חששא זו שמא יתקלקל אחד מהחובות אין לבטל החלוקה מעיקרא : (כח) **הנותן** מעות לחבירו לילך לו למקום פ' לסחורה או לקנות בהן פירות או לישב בחנות אינו יכול לחזור ולתבוע ממנו הממון עד שילך למקום שהתנו ויחזור או עד שיקנה אותם הפירות וימכור או ישיב בחנות הזמן שקבעו : (כט) **וכ"כ** א"א הרא"ש ז"ל המקבל עסקא מחבירו לזמן קצוב המקבל יכול לחזור בו כדין פועל שחוזר אפילו בחצי היום אבל הנותן אינו יכול לחזור בו : (ל) **ב'** שותפין שיש להם תביעה על אחד ותבעו אחד מהם ויצא השותף חייב אם היה על עסק שבועה שהיה חייב לו ונשבע לו אין שותף השני יכול לתבעו דשבועה לאחד שבועה לכ' היה להם תביעת ממון עליו ויצא השותף חייב אם לא היה שותפו בעיר יכול לתבעו פעם אחרת היה בעיר אינו יכול לתבעו במה דברים אמורים שלא נתחייב השותף מתוך טענותיו אבל נתחייב מתוך טענותיו כגון שהודה או שאומר אין לי ראיה לא הפסיד שותפו בהודאתו ואם יש לו ראיה יביא ונם צריך להיות שאינו יכול לשנות בטענות ממה שטוען הראשון לפיכך חשבינן ליה כאילו ירד כבר לדין ונותנין (פ"ו וכותבין) עליו פסק דין ויורדין לנכסיו ואינו יכול לדחות ולומר שימתינו לו עד שירד לדין ונם א"י לומר אם הייתי שם הייתי בורק בעדים יותר עד שיהיו מוכחשים אבל אם יכול לשנות שומעין לו אע"פ שהיה בעיר ויא היבא שלא היה בעיר שיכול לתבעו שהנתבע יכול להחרים עליו שלא ידע שירד

שותפו

(לא) **ובתב** עוד בתשובה שאם אחד כותב שטר לחבירו שהוא חייב לו מאתים זוז ונתנו לו בפני שנים ואמר להם עדים הוו יודעים שכל מה שכתוב בשטר זה אינו אלא מדעתי ובלא רשותו של חבירי ואינו חייב לו כלום ואין השטר כלום ואין לו לחבירו עליו כלום ואין לו לגבות ממנו כלום ואין לו לתבוע ממנו כלום ואין לו לחבירו עלי

לא נתחייבתי לך כלום ולא היה רצוני להתחייב לך שתברך נוח לי ומתק קשה ממנו וברוך הרשה בין על כולו בין על מקצתו : [לב] **ובתשובה** מהרח״ בתב שאם מחל האחד כל חלקו שיש לו בחומו שטר מחול הלא החלק שיש לו בו ואפילו מחל לו הכל בפירוש אף ע״פ שנתן לו הרשאה בין חלק חבירו מחול : ועיין במה שכתב דבינו בסימן ע״ז בשם הרמ״ק : דין אחד שלוה מב׳ וג׳ שלוו מע׳ כתב רבינו בסימן ע״ז : [לג] כתב בעל העיטור לי נתני בהדיה הלא תיזכון בשטראי ולא מיזיל בתורתא רמיקא בלא הרמנות׳ דידי ותהימן לי כתרי סהדי וכל שכן שמחה דמחני בהדי מכאי שותף שותפו עמו לדין : ומכאי שכתב בר מתנאה דמיוסרת : [לד] **שותף** שטוען שחירעו חומס והפסיד מס החומס במקום שאפשר להניח עדים או דבר שגלוי שימצא רשיה צריך להניח רשיה ומס לאו חיובו נאמן ומחלט ועיין בסימן קפ״ו בעת הרמ״ס בזה :

[לה] **כתב** בהגהות מיימון בפ״ה דכל׳ שותפין שני יהודים שהיו שותפין שימצו בעיר ולקח אחד מהם מרנקי בנית העובד כוכבים ואמר לחבירו שאין לו חלק בו כי בזה לא היו כלל שותפי׳ לפי מאי דקיי״ל אמין השותפים נראה דהולקין לפי הירושלמי שמניח ר״מ בב״ב דאחין שיצא אחד מהם ללסטיות הלא דעת חבירו דהולקין לשון ר׳ שמשון בן מגדים עכ״ל יש ונראה דאין הירושלמי סהוא רשיה דהתם בתמיה אמר וכי מה יצא אחד מהם ללסטיות אחיו חולקין עמו וכן פירשו בעל העיטור בשם ס׳ שיטוף . ורשב״ם מפרש כדברי בעל מתיבות שכתב העיטור שם שמפרש שומו בשיטתא לך העיטור הניח שם רשיה מהירושל׳ דשותף שמצא מציאה לעצמו עד שיתחתפו בתנאי וה״ה ללקח אחד מהם שהוא לעצמו כל שלא התנו בפירוש על כך ועיין במרדכי בהגהות בתרא . כתב הרשב״ם בתשובה

על שותף שאמר לחבירו לקח וכל נזק שיגיעך מאלם לך פטור וכתבתי דבריו בסוף סימן קפ״ו : (לו) **כתב** כ הרמ״ה : (לג) **אחד** מהשותפין שבא לחלוק וכו עד ואין חולקין אלא בד״ד הכל מדברי הרמב״ם בפ״ה מהלכות שותפין ולמד כן מדגרסינן בפ״ב דמציעא (לה .) גמרא ספרא עבוד עיסקא בהדי הדדי מאל לית ליה אלא דעת חבירו ספרא פלג ליה אלא דעת מיסור בפני חרי אחת לקמיה דרבה בר רב הונא מ״ל זיל מייתי ג׳ דפלגת קמייהו מ״ב תרי מנו אלתא מ״ב תרי סהדי דפלגת בפני אחרי אחת מ״ל מנא לך הא וכו׳ מ״ל מי דמי וכו׳ מאל הכא בידי שקלי נילוי מילתא בעלמא הוא בתרי סגי תדע דתנן אלמנה מוכרת אלא בפני שנים ד״ד מ״ל תניי ולתו מיתמר עלה אלמנה מיהא לריכה ד״ד של מומחים מאל לריכה ד״ד של הדיוטות וכתב הר״ן ופי׳ הדיוטות שאין יודעין דין כלל אלא שהן בקיאין בשומת דבהכי בלחוד סגי לאלמנה ולשותף מאל מ״ל לפרסו כאן כמו שמפרש בעלמא שפירוש הדיוטות בב״מ דאיכא תרי דגמיר וסניר ותרי דמסברי לסו ומסבר דמ״כ פשיטא דעיטר מיזוקי מאל מ״ל דבכל ד״מ סגי דעפי מהכי מיהא לריכה דבכל דיני ממונות סגי בהכי אלא מ״ב כדתמרן . וכ׳ עוד הר״ן והוי יודע דכי היכי דמסקינן הכא בשותף שאולק אלא מדעת תבירו בב״ד במטלטלין סוף הדין בקרקעות ובכי מוכח בפ׳ בית כור (קו :) בהא דתמרינן ולרב דתמר בטלה מחלוקת אלמא הדר דינא אלא מעתה הכי בי תלתא דקיימי ומזיל בי תרי מיגייהו ופליג הכי נמי דבטלה מחלוקת ומיהו מיהא מאן דתמר דזקא בב״ד חשוב מבל בהדיוטות דתינן אלא שמעון כי הכי דאלמנה בשיבוח מבירו יכול למחות ברומות ורמיה לדבר מדתמרינן בכמה דוכתי היתומים יכולים שבאו לחלוק בנכסי מניהם ב״ד מעמידין להם אפוטרופוס וזוררין להם חלק יפה ואם הנדילו אין יכולים למחות דא״כ מה בח ב״ד יפה וכודאי לא שייך טעמא דכח ב״ד אלא בב״ד חשוב מבל לא בשמעון דעלמא מבל נשתתפו בחעות שותף חולק אלא דעת חבירו אלא ב״ד בלל וכדמוכח בחיוהו נשך בעובדא דתרי כותאי ומנלנו ג׳ דיניס בחלוקת השותפים בב״ל (יב) . ובפרק חיזהו נשך (דף סט .) גמרא אין מוטיינן חנוני הנהו תרי כותאי דעבוד עיסקא בהדי הדדי מזיל חד מייניהו פלג אלא דעתא דחבריה אחא לקמיה דרב פפא א״ל מאי נפקא לך מינה הכי אמר רב נחמן זווז בזווז כמאן דפליגי דמי לבאה זבון חמרא בהדי הדדי קם לידך פלג ליה אלא דעתא דחבריה אחא לקמיה דרב פפא א״ל מאן פלג לך א״ל קא חזינא דבתר דידי אחא מר אמר רב פפא כי הא ודאי לאודועי א״ל זווז מי שקיל טבי ומזיל חסרי א״ל לא א״ל חמרא כ״ע ידעי דאיכא בסיס ואיכא דלא בסיס . גופא אמר רבא זווז כמאן דפליגי דמו ה״מ טבי וטבי תקילי ותקילי אבל טבי ותקילי

דרכי משה

שאין בעיר יודעין באותו התביעה ואינן יכולים להזור ולטעון עליו עכ״ל : (יב) ועיין בב״י פרק המפקיד :

פרישה

(ל) כתב הרמב״ם פ״ג מהלי שלומין כ״ב : וכ׳ מ״ה הרמ״ם ו״ל נפ׳ מי שסיס בסיו : ולישתי דמאי מיוסת ליס כו׳ בדברי סתומים ובלי טעם ומלשם דסל בתבר הרמ״ם ועוד דמלי מ״ל כו׳ הלי ועוד סוס כמו וגם ומכח שני טעמים אלו יפר כייפינן ליס לזון על הכל דכיון שלעצמות סתביעה אין סתבע אמיזון על הכל אם יזכה בדין עמו הרי נפטר מחלקו ועוד דמצי א״ל האי אם ארד עמך לדין על החצי ואזבה בדין אצטרך לחלוק אותו עם שותפי משום דא״ל מאן פלג לך הילבך כיון שאין יכול לזבות בחלקו אם לא ירד עמו לדין על הכל צריך להשיב לו על הבל ואלמלא שאין לי להבריע הייתי אומר שמסתברא בדברי הרמב״ם ז״ל שאם ירד עמו לדין על הבל ויזבה לא יזבה אלא בחצי ששותף השני יתבענו לדין בשיבוא ואם יתחייב יתחייב בבל א״ב לקתה מדת הדין ובי בשביל שאינו יכול לזבות בחלקו אם לא ירד עמו על הבל נבוף לזה שירון עמו על הבל בדבר שיכול להפסיד ולא להרויח : (לח) ב׳ הרמ״ה ז״ל דהוא הדין ב׳ שותפין בקרקע שתבע אחד לאחד מהם אותו קרקע מפני חוב שיש לו על המוכר שמברה להם או שיש לו עדים שגזלה ממנו והורידו לתובע בתוכה לא מצי שותפא מסתמא למיסתר דינא אלא אי מייתי ראיה סותר ואי לא לא סותר דהא שותף דקם בדינא בהדיה שליחותיה קא עביד ודוקא בממונא דלא מיחסר נוביינא מהך שותפא דלא אתא בגון קרקע או בחמה או עבד דהוה קאי ברשותיה דהאי דאתי לבי דינא אבל מידי דמיחסר נוביינא לא נבינן מיניה עד דקאי תובע בהדיה לבי דינא :

(לט) אחד מהשותפין שבא לחלוק בלא דעת חבירו חולק בפני ג׳ ואפילו הן הדיוטות ובלבד שיהו בקיאין ורגילין בשומא ואם חלק בפהות מג׳ לא עשה ולא כלום בד״א שחלקו פירות או שאר כל מטלטלין שצריך שומא אבל אם יש להם מעות בחולקין דטי ויבול ליקח מהם חלקו אפילו בלא ב״ד ויתן חלק חבירו ביד ב״ד והוא שיהיו כל המעות מטבע אחד ושוין אבל אם קצתם חדשים וקצתם ישנים לא ואצ״ל אם מקצתם רעים ומקצתם יפים שאז הם כפירות

דרישה

שוב מלאתי בב״מ שפירש כמו שבתבתי : (ל) ואלמלא שמין לי להבריע ק׳ כו׳ [כמו בב״מ בסב״ט] . ופ״ק דבי״ד סימן ר״מ ורמ״ב מסמע דוקא בפיני מסור להבריע אבל אלא בכיני מופת . ועיין בסם כתב הרמ״ם דוסו ספיעת מבין מיקרי ולא בכיפה . ונראה לפרש דלא מסיסור קאמר דניכו שמין לו להבריע אלא ס״ק לולי שמין בידי ובבבות שבלי להבריע ולהשיב על דבריו היינו מציב ומומר מסתברא כו׳ וכאילו אמר ומין מציבין אח שהרי מחרי מוחו כי מסתברא כו׳ וכפ״ב כ״ר של דברי הרמ״ם בשותף סימן ק״ב וב״ב לעיל בפ״מ סימן ק״ו כתב על דברי הרמ״ם ו״ל אף ע״פ שים לחלק מינהי מציב על דבריו ובפרט כאן שים פנים לבאן ולבאן בפ״ם בפרישה ופ״ם לעיל בסימן קכ״ב ומסתברא כדברי הרמב״ם כו׳ ו״ל שבאן בסימן זה שום מקור מדין דשותפין כתב עיקר דבריו משל״ב שם מפ״ק קילר שם וכתב המסתברא ור״ל דסבראו הוא נוטה כן אבל לא שבריע לפסוק בן ועל״ל פ״ם קב״ב מה דקשה ב״י עוד על הרמ״ם וסם כתבתי יפה כתבתי ופ״ם : (לח) שחצ״ע אמד למאי מאן ב״ע לעיל בסימן קב״ב מביא סב״י פ״ו מהודשים בשם מרדכי ע״ם [וקלא מבאו בב״מ בשן] ל״ל דהמרדכי מיירי בשאלו בציעת ממון דמסיסור גוביינא אבל מידי לא מסיסור גוביינא ואלמי סיס יודע שבשיתפייהו סבירו יש בסוף מידי מידו ולא סו״ל למשמע . אבל אין לתרץ ולומר דהמרדכי מיירי בשם לסמ׳ מציעת שליחו מאי שליחו אי מאמר ל״מ אמד מאן למיסתר דינא וב״פ בשים לו פלוגתא קאמר דאילו אמר שמעון לי אלא שלוחי הוא ואני לא מאמינו אלא אמר שמעון לי אלא שלוחי הוא ואני

(לג) **וכתב** ס"ר ישעיה וכו' ומין זה כדברי הרמב"ם וכו' גם פה כתב ב"י דלעת התוספות והרא"ש דלא כהרמב"ם וסוברים דיכול שותף לחלוק קודם שיגיע זמן שקבעו וכן דעת נימוקי יוסף וליתא דלא דעת התוספות והרא"ש הוא כדעת הרמב"ם כדלעיל סעיף כ"ג ובסעיף כ"ו וכני נקטינן כרוב הגמוגים דהוא גם כן דעת הרא"ש וכך כתב המלבבי פרק המקבל והמרדכי פרק מי שהיה נשוי ומניחו בית יוסף דלא כנימוקי יוסף והר"ר ישעיה:

ואם חילק וכו' ולא נהירא לי וכו' כב"י הטעם כאן ומתר דהו"ל כדין נותן לקנות חטים וקנה שעורים דהשכר לעמלא והפסד לו לעצמו אבל בספר בדק הבית חוזר בו וכתב ומ"מ מדברי הרמב"ם פ"ה דשותפין נראה שאם חילק בפחות מג' לא עשה כלום משמע דאפילו בקודם חלוקה כי החלוקה מעשה שנים אחר החלוקה כדלעיל סעיף כ"ג ובסעיף כ"ו וכני נקטינן כרוב הגמוגים דהוא גם כן דעת הרא"ש וכך כתב המלבבי פרק המקבל והמרדכי פרק מי שהיה נשוי ומניחו בית יוסף ודלא כנימוקי יוסף והר"ר ישעיה:

(לה) **כתב** הרמב"ם ומין זה כדברי הרמב"ם וכו' גם פה כתב ב"י דלעת התוספות והרא"ש דלא כהרמב"ם וסוברים דיכול שותף לחלוק קודם שיגיע זמן שקבעו וכן דעת נימוקי יוסף וליתא דלא דעת התוספות והרא"ש הוא כדעת הרמב"ם כדלעיל סעיף כ"ג ובסעיף כ"ו וכני נקטינן כרוב הגמוגים דהוא גם כן דעת הרא"ש וכך כתב המלבבי פרק המקבל והמרדכי פרק מי שהיה נשוי ומניחו בית יוסף ודלא כנימוקי יוסף והר"ר ישעיה:

(לו) **כתב** הרמב"ם בתכונה נתן לו מעות ליקח בהם כחורה והלך וקנה ונודע שהעסק הזה מפותם מעות ועכשיו טוען כי מתחילה לא נתכוון אלא להלוות לעצמו אינו נאמן אבל אם שמו בשותפות אבל אם שמו מעות בשותפות להתעסק בהם לזמן אין אחד מהם יכול להחלק וליטול זוזיו ולומר כל מה שאשתבר בהם יהיה שלי עד שיודיע לחבירו או לשלשה שהן ב"ד ע"כ ומשמע מדבריו שכל אחד יכול לכוף חבירו להחלק אפי' בתוך זמן השותפות ואין זה כדברי הרמב"ם ז"ל שכתב שכל אחד יכול לעכב מלחלק בתוך הזמן וכ"כ הראב"ד שאין אחד מהם יכול לעכב מלחלק תוך הזמן: (לד) ואם חילק בלא דעת חבירו והרויח או הפסיד הכל לאמצע כאילו לא חלקו וי"א שכל ההפסד שלו שחבירו לא יערער על חלוקתו והוא בעצמו אינו יכול לערער ולבטל חלוקה שחלק הוא ולא נהירא לי שלא חלק אלא על דעת שהיה סבור שהחלוקה היתה בדין וכיון שלא היתה כדין יכול לבטלה: (לה) כתב הרמב"ם מת אחד מהשותפין או אחד מן חמתעסקים שמת בטל השותפות או העסק אף ע"פ שהתנו לזמן קבוע שכבר יצא הטמון ליד היורשין וכזה הורו הגאונים וכ"כ

א"א

(לד) **ואם** חילק בלא דעת חבירו וכו' וכתב עוד נית יוסף סוף סימן זה ע"ש הריטב"א וכן כתב בתשובה עיין במחדשין סעיף מ"ו אלא דיש לתמוה דהמרדכי בפרק הגוזל בתרא והמקבל כתב ע"ש רבינו מאיר מי שקבל בעסקא ויש לו חשה וכניס ומת לתין הזמן יכול להוציא מידה לכל המפקיד ע"ד חשתא וכניו הוא מפקיד וזה סותר למ"ש הרא"ש בשם רבינו מאיר וכפר בדק הבית תירץ קצת וזה לשונו ולפ"ז לא תמרה אלא כשיש לו חשה וכניס דכיון דמתחלה ע"ד הפקיד הו"ל כאילו לא מת השותף אבל אם אין לו חשה וכניס מודה ר"מ דבטלה השותפות עכ"ל ואין נראה לי לסמוך על תירוץ זה לענין פסק דין דלפ"ע דהמפקיד מפקיד ע"ד חשה וכניס אינו אלא לענין שתירה אבל להריוח יכול לטעון הם אינם יודעין להרויח כמו אניסם ותו דלפלוגו אח"ל דרבינו מאיר מחלק בכך מ"מ שאר כל הגמוגים כתבו בשם דבטל השותפות והעסק ולא חלקו הלכך הכי נקטינן דאפילו יש לו חשה וכניס מתבטל השותפות מיהו נראה הכו דלא לוסיף עלה דוקא בשותפות כגון שנים שהטילו לכיס או שתתפו במלאכה וכן במקבל עיסקא אבל שנים שהכרו חכירות מן השר או מן המלך כגון מורנדא וריחים וכיוצא בזה שכל אחד וכה בחלקו נכתב שנתן השר לשתפים שם את אחד מן השותפין אין השני יכול לדחות את המלאכה והיורשין מן תוחו מכירות דמאי חזית דשם ידחו מפניו ידחה הוא מפניהם אלא דין הוא השותפות קיים ודמי ממש להניח פרה שחולה דמשתמשין בה כל ימי שחלתה

מעות לשלוחו ליקח בהם חטים ולקח שעורים וכו' וה"מ דכל היכא דמתכוין לקנות בהם חטים וקנה שעורים וכו' אבל כל היכא דמתכוין לזכות לב"ה זכה ב"ה ולפ"ע אפילו בדבר שבעל המעות מקפיד בחטים ושעורים ומיהו מסתברא לי שאם מתעסק זה אלא בקנלעות שדה (נ"ל ס"ה שאר קנלעות שדה (נ"ל ס"ה שאר קנלעות וכמשמעות סיום ל') שהוא מתעסק במלאכתו של ב"ה יכול הוא לומר לב"ה

דרישה

(לג) אבל אם שמו מעות כו' עד שו לג' שאם ב"ד ודוקא בשותפות דוקא ליטול ממון שלו ס"ל דבסכי סגי מפי תוך זמן לחלק אבל במקבל עיסקא מחבירו דכל המיון של מבירו ונמנו בידו למחצית שכר פשיטא דמ"ש לומר מתעסק בשלי בידי בתורת פקדון בידי בתורת שלוחה ולוקח לי קרוב ומכי קשי בתורת פקדון בידי מניח בב"ד וכמ"ש בי"ד סימן קע"ו ע"ש: (לד) וא"ת שלא חלק כו' ול"ע ב"מ ל"ל לי' לא כהיתה לי כו' [ע' ל' ב"י בב"מ] ומכי מומר דהכי ב"י הם הכח לא נכיר ולא בכיר לתין סנתון דומם לרחוק דשתם טיהם וקנה שאורה מה שלא הסכימו עליו מתחילה וממתם הטיהו קהוא בח לו בשתת ולכן קנין שכל השתת עליו לכאן ולכאן שיהם ובשתתו הכנסים מעמת עצמן ולא מעמת המלוקה מ"כ בתחלי תין עליו לקבל כל השתת שיהם ובשתתו הכנסים מעמת עצמן ולא מעמת המלוקה מ"כ בתחלי תין עליו תכל כאן ללא שיהם ובשתתו הכנסים מעמת עצמן ולא מעמת המלוקה מ"כ בתחלי תין עליו לקבל כל השתת ללא שי"מ מכח שמגיהו יכול לומר מכי רואם שחלק בחלוקה שחלקה ולכן כל השתפסד לעצמו וע"ז כ"ר שפיר ול"ע תכל שיקבל [השתפסד] מעמת שיהו שחלק בלא דעת חבירו זה לא עלה על דעת שום תכם תאחר שהשתפסד לא בא מעמת השלוקה ולישתי לומר שחלתי בא הפסת מעמת השלוקה שחילו לא חלק ושיה מתעסק בכל המעות לא שיה השתפסד השלוקה בין שהעסק בעסק שהרכו להתעסק וקנה הכלי מהם בהרכו להנות ובהפסיד מ"ם חילו שיה

פרישה

(לג) וכתב סר"י דוקא כו' עיין בסגמ"ר פ' ח"ג: תבל אם שמו מעות בשותפות דוקא בשעות שהרוך לומר חילוק זה מבני שהן בחלקים בלא ב"ד כ"ש לבני זה תבל בשתפתו בשתר שעניינו בלא"ה נמי צריך ב"ד: ווי לג' שהן ב"ד פי' סג' שצריך לחלק לפניהן הן הן הקלמים ב"ד ומ"ש יותר ושתי לצריך לג' לא כדי שיהוועצ לחבירו ע"ד"כ בב' סגי וכמ"ש ר"ם קמ"ו בענין מחתם דבעני ב' סגי דמבוך מבדא מית ליה אלא דמלה דשתו בעני ב"ד כדי שלא יחמר שיתו אח"כ מחתמת גם בשבילי טרחת ומלוק קרוב: ומשמע מדבריו כו' דמדכתב עד שיודיע לחבירו תו לג' ס"מ דס"ל דבקודשה סגי תילו בע"כ של חבירו: וקשין זה בדברי הרמב"ם שכתב כו' בפ"ד משותפין ב"כ וכתבו רבינו בסכ"ג: וכ"כ הרמב"ד פי' וכלן דברי הרמב"ם עיקר וכבר כתבתי לעיל שם"ל לרמ"ם ורבינו כרמב"ם ולא כב"י: (לד) והרויח תו הכסיד כו' פי' בשלי שלו ומיירי שעשה בעסק שהתעסק בו תחלה ומ"ש גם הכסיד למעלה ודוק: שחבירו לא יערער כו' פי' כיון שהפסיד בודאי יהיה ניחא לחבירו במלוקתו כדי שלא יהיה לו מלך בהפסד: ול"ע שלא חלק כו' עד"ב: שחלה

מעות לעצמו כדלעיל סעיף כ"ג ובסעיף כ"ו וכ"כ הרמב"ם וכ"כ הרמב"ם וכ"כ הרמב"ם

מעקיד ויעשו ויתנו בהם כל ימי משך זמן העיסקא כדאמרינן בגלו נערות (לד:) הניח להם מניסם פרה שהולה משתמרין בה כל ימי שהלקה ומלאתי סר"ר משם מוהרב"ק מספקא ליה דילמא דוקא גבי שמירת בהמות מכל בעיסקא יכול לטעון סם מוסם יודעים להשתדל כמו מניסם וכן משמע בהמקבל רב יוסף הוה ליה שהלה שכיר ושבח המשה וכו' וריב"ן מסופק מם הוה הדין מם שבח זוז עכ"ל ונקטינן כהך רבוותא דרניס ניהו: (ב"ה) ואף רבינו מאיר לא אמרה אלא בשיש לו אשה ובנים דיכין דמתחלה על דעתם הפקיד הו"ל באילו לא מת השותף אבל אם אין לו אשה ובנים מודה רבינו מאיר דבטלה השותפות: (יד) תשלום דיני השותפים כתבם רבינו בסימן ע"ג:

[לז] **כתבו** הגהות פרק י"ט מהלכות מכירה ומרדכי על רחובן ושמעון שהיה להם חוב בשותפות ופרע העכו"ם מד' ליטרין כי אמר שרחובן חייב לו ממשה עשר ליטרין ורחובן כופר שהיו חייב ורלה לנבע והעכו"ם לח רלה לקבל שבועתו ואמר שמעון שעל רחובן יש להיות כל ההפסד מפני שתניעת העכו"ם עליו פסק סר"ם דההפסד על שניהם בזוה מה דאמר במימר בפרק חזקת דהתם העכו"ם מנסח הוא ותפוש מרחובן שלח כדין ואפילו שבועה מיהו שעל רחובן יש להיות כל ההפסד מפני שתניעת העכו"ם עליו פסק סר"ם דההפסד על שניהם בזוה מה דאמר במימר בפרק חזקת דהתם העכו"ם מנסח הוא ותפוש מרחובן שלח כדין ואפילו שבועה מיהו לריך ליגבע עכ"ל:

[לח] **דין** הגאמר לחביריו קנה סחורה לשניהו וקנה ומכרו אומר לעלמי קניתי מס מפלו כתבתי בסימן קפ"ג: אם טען המתעסק שנאבד כל ממון העיסקא בגניבה ואבידה או ע"י שנתעסק בממון בדבר שלח הקנה בו או שנאנס כל הממון טוען בתשובות מיימוניות בספר קנין סימן י': מת המתעסק כיצד נובה שלה מעותיו סם סימן י"ח:

עוד בתשובות הגזכרות בספר מפפטים סימן י"ב לכל דבר חשוב עיסקא פלגא מלוה לעניו המקדש במלוה מיהו מקודשת וכן לעניו מכר ומם מכר לו קרקע במלוה שהוא חייב לו לא קנה להחחייב בחוכסין ואף לעניו לריות היה שייך לומר כך דשקיל כל חד פלגא רווחא שלא משום רבית וג"מ היכא דיהב ליה עיסקא סתמא וקבל לו דיהר לבבר הוא לכל מילי פלגא פלגא מלוה ופלגא פקדון עד כאן לשונו: כתוב במרדכי פרק החובל רחובן שלוה ל' ליטרין לשמעון לזמן קלוב ואחר זמן אמר רחובן לשמעון יהיו לחחלית שכר וכך נתעסק בהם שמעון ונאכלו חייב לשלם: דיני שותפין תמלא עוד במרדכי פרק הגוזל בתרא וכהגה"מ פ"ד מהלכות שלוחין וכפי"ב מה' גזילה: (לו) **שאלה** לח"ה פרח"ש ז"ל כלל פ"ט סי' ח' וכתבה רבינו גם בסימן ל"ג: (ב"ה) ויש לגמגם על מ"ש שאם יברר שמעון בעדים שלא פרע היהודי לעכו"ם היאך יוכל לברר כן ועוד למה לריך לברר כן שאף אם פרעו והעכו"ם מכחישו ועל ידי כן הוברך שמעון לפרוע לעכו"ם למה לא יחחייב ראובן לפרוע מיהו קמייתא אשכ לומר שאשכר לברר בעדים שלא פרע היהודי לעכו"ם על ידי שיודה היהודי כן בפני עדים: (לח) **עוד** מירע כשהיו שותפין כו' מהרי"ק בשורש כ"ד כתב תשובה זו בלשון שכך בתשובות הרח"ש כתוב שהשותף המחר לח ידע ומיהו גם בגירסת רבינו ומהרי"ק פשיטא שבשעה שהכניסו לשותפות לח ידע מניהו מיהו קיימא לן בדיני ממ"ש וחתק כ"ל שנתפיים ומיהו יכול מח"כ לערער ומ"כ מה לורך להרח"ש לומר מטעם שהיה חושלת השותפות חיפוק ליה מפני שידע וחתק לפי גירסת רבינו ומהרי"ק שכך בתשובות הרמב"ן: (לט) **עוד** שאלה לח"ה ז"ל כלל פ"ח סי"ד:

ומ"ש

דרכי משה

לא בא מהחלוקה כן ג"ל: (יד) ועיין בי"ד סימן קע"ו כתבתי כל דין קבלת עיסקא ואם מת המקבל אינו צריך להניחו ביד בניו ועיין בזה בתשובת הרשב"א סימן אלף קע"ו כתב ב"י בשם הרשב"ץ שותף שהלה או נאנס ולא נתעסק בשותפות אין מן הדין שהאחד ירויח ויתן אפילו קנו ממנו בשעת השיתוף אבל אם היה בעיר אחרת בשליחות השותפות ונתעכב באונס יש לו חלק עמהם ואם יש מנהג בזה בין השותפין יעשו כמנהג שותפין עכ"ל:

ובתשובות

פרישה

(לו) שאלה כו' ככלל פ"ט ס"מ כ"ב וכבר כ"ר בסימן ל"ג סכ"ג פ"ם: שמם יברר שמעון כו' משמע דלא סגי ליה בעדות שיעידו שקונהן שמעון לבדו להעכו"ם בשביל שיכולין לומר סמוב וס"ט דדלמא כבר פרע היהודי ובעלילה בא עליו העכו"ם ומ"ש לריך עדים שיעידו שלא פרעו להעכו"ם ומ"ש המריך ולא כ' בקילור שהרין עם רחובן וק"ל ובד"ם בהלומה לוס בספיף וה ושמ"ם בסימן ל"ג: שיפרע רחובן וכל מם כו' כל"ל וכל נוי"ן וכ"ם בשטוב שם וכן משמע מדמזי וסייס שיפרע רחובן מלקו לסרשקון קמי על פרעון שטוב שלמו ושמי קמי על פרעון שהר שולמות שיפרע ג"כ שלקו בו מיהו י"ל דמ' טוב לשון שעשר ומ' ל' הרמ"ם וק"ל: (לו) וראובן אומר בשיבוע לך ההפסד או מפרע לך לפיל בם"ם ל"ג כ' י"ל ורחובן שהיב בשיבוע לך ההפסד כו' או מתבעני לדין ע"ם ווה כמו מם שהיב על מניפה הרמשקוף בחוכר גם כאן שהיב לו רחובן בשיבוע לו ההפסד יתבעני לדין כו' והרמ"ם שהיב בשלו התביעות שלא כדברי רחובן ושלא כדברי שמעון שלא יודע לפני עדים כו' ול"ל עכשיו אינו אומר ליתן עליו שהר גמור שמהייב נפשי לשלם כשיעשרך שמעון לשלם כדברי שמעון שלא ניחא ליה לאינש דיעבד קול מיהב עליו וגם לא כדברי רחובן שלא רלה לפטור [כלום שלא] יתבעני בהיותו בשלם ע"ם בדיינים ושעמו דהרמ"ם מפרש בדבריו בתביעה הרמשקוף שהשעון כבר נתחייב בשהר מם"ם גם רחובן לריך להתחייב נפשו בשהר מפני שלא נתן לו מפעמו אוש שהר ופ"ל סימן ל"ב. מם שכתבתי פוב מוב שלו כ"ל עיקר: (לח) וראובן יודע כ"ב רבינו ל' הפשובה ג"ב לפיל סימן ל"ג סכ"ו שיקע פר"ר: ושמעון מומר היון שהיו שותפים כו' וסיב כ"ל לפועלת כו' כל"ל ובכל לשון בעל הפשובה ושוא בל' נסתר וכן שוא שם בפשובה כלל פ"ם דין י"ד וב"ל סימן ל"ג דכתב זה בלשון בל' ובכ"ם וסיב סים: ויעיל לפיו שלק בדיוק בל' ובכ"ם וסיב סים: ויעיל לפיו שלק במעות ושיינו מכח דהפשובה כן מבל שם הפשובה ושוא בל' נסתר וכן שוא שם בפשובה כלל פ"ם דין י"ד וב"ל סימן ל"ג דכתב זה בלשון בל' ובכ"ם וסיב סים: ויעיל לפיו שלק במעות ושיינו מכח דהפשובה כן מבל שם לא פתנם כבר נתבאר לעיל ס"ם דהרמ"ם ס"ל כב"י דנוטל הריוח בשוה: (לט) עוד שהלה כו' כלל פ"ם סי"ד: ס"ג רחובן ושמעון היו שותפין ושותפין כו' לפיל יהיו ום בו כ"ם לדינם כדמסיק מה"כ בשמעון דקאמר שהשמעון מבל לפיל יהיו שותפין כו' ובן שוא בפשובה בפרוש שותפין: ושיעם משם ובניס נקט בניס משום שלק לפיל שלהה שמשק וכתב

דרך

חדושי הגהות

בא היו אחין ושותפין בב"ל ראחין היו ויש בו ג"ם לדינא כרמשק אח"כ בשמוך דקאמר ששמעון מהל לאדיו כו' מזרה בשביל יהמי אחיו וכו' וכן הוא בתשובת בחדיא אחין ושותפין (פרישה):

וכו' דכשתי הטעמות מיכף העזה ועיין לעיל בסימן ס"ד וכסימן קמ"ו סעיף כ"ו ול"ג וכסימן קמ"ט סעיף כ"ד : (מג) **ומ"ש** ומה שטוענת שלמנת רחובן בעלי ובעלך נתנו לי וכו' ותטול פותס המעות כמנו דמי בעית אמרס נתתי לך חלקך גס פס ל"ל שלמנת רחובן טוענת בפניך לי וכו' ושלמנת שמעון סעיבה לדס"ס דטוענת שלמנת רחובן היה העזה והממיבה כמנו דמי בעיא היתס מעיזה ואמרס נתתי לך חלקך :

(מד) **ומה** שטוענת שמעון שסט שהחזיר שטר חוב לעכו"ס שהיה מייב לפס שהיה רוצו פרוע וכו' כלומר שלא היה כולו פרוע שלא רוצו שלא יגבה עדיין נשאר מייב קצת והחזירו לעכו"ס ומתוך כך נמו לידי הפסד שהעכו"ס טען כולו פרוע . אבל בתשובות הרמ"ך כתוב וז"ל שהחזיר שטר חוב שהיה לעכו"ס עליו שהיה פרוע רוצו וכו' והטעין דשמעון היה חייב לעכו"ס לצורך הסותפות ופרע רוצו לעכו"ס והעכו"ס האמין לשמעון ומסר לו הסטר חוב וחזר שמעון והחזיר הסטר"ח לעכו"ס שלא בלא פוס כתב קבלת פרעון ומתוך כך נמו לידי הפסד ולטעין דיבא ליכא נפקותא דבין כך ובין כך פסט שמעון וכו' ובמקצת דפוסיס כתוב ללוי במקוס לעכו"ס וט"ס הוא וכ"ל לעכו"ס :

מחין

(מה) **ובי"ש** ומה שטוענת שלמנת שמעון שסוציאו רחובן וכ"ב מחר מות בעלה יותר ממה שסוציאה היא וכו' כתב הרמ"ך וכן מסמע בתוספות שכתבתי בסימן קע"ז : שלמה

הנכסים ביד ראובן אח"כ מת גם ראובן ותובעת אלמנת שמעון שיתנו לה חצי נכסי בעלה כפי התקנה ועוד אומרת לאלמנת ראובן בעלה השיא יתומה אחת אחרי מות בעלי ונתן לה כך וכך ממון ואני רוצה ליטול כנגדו השיבה אלמנת ראובן בעלי נתחייב בחיי בעלך להשיאה ובפני מחל בעלך לבעלי כל מה שירצה לתת לה ואני מוחזקת בנכסים ולא תוציא מידי אף על פי שאין לי ראיה על המחילה . תשובה יראה לי כדברי אלמנת ראובן שהיא נאמנת בשבועה שהוא כדבריה ששמעון מחל לאחיו כל מה שירצה לתת לה במנו שהיתה רוצה לישבע אין לך בידי אלא כך וכך ממון כי לא היה להם אלא כך וכך ממון או נתתי לך מקצת ולא נשאר לך בידי אלא כך וכך ממון . עוד תובעת אלמנת שמעון יתומה אחת השיא בעלך ונתן לה כך וכך ואני רוצה ליטול כנגדו והשיבה אלמנת ראובן באותה שעה כבר חלקנו מקצת הנכסים ומחלקנו השיאנו אותה אע"פ שאח"כ פייסתני לבטל החלוקה כשחזרנו לערבם כבר היתה נשואה . תשובה אם הוא כדברי אלמנת ראובן שהתחילו לחלוק וראובן השיאה מחלקו ואח"כ חזרו וערבו ממונם ה"ז שותפות חדשה מבאן ולהבא וכל מה שהוציא כל אחד מהן משעת חלוקה עד שעה שחזרו ונשתתפו משל עצמן הוציאו אבל אם אחר שלקחו כל אחד מהן קצת מהממון השיא ראובן היתומה מממון השותפות שלא נחלק עדיין תטול אלמנת שמעון כפי מה שנתן ראובן ליתומה ולא הפסידה במה שחזרה וערבה עמו כי מיד כשלקח ממון השותפות נתחייב ליתן לאלמנת שמעון כנגדם ואח"כ נשתתפו כל אחד בכל המטון שיש לו ולא הפסיד זכותו במה שלא פירש כך וכך יש לי במטון כי בשיבואו לחלוק שנית אז יש להם לברר לכל אחד כמה יש לו במטון : (מ) עוד תובעת אלמנת שמעון תקנת העיר לפטור האלמנות בטם שתות ממה שיש להם לפרוע ד' שנים ובעלך ניכה מן המס בעבורי תניהו לי השיבה אלמנת ראובן בעלי היה נושא ונותן בנכסים כשם שנהנית במה שהרויח כך נהנה הוא ועל מנת כן היה נושא ונותן וטרח להרויח בנכסים לעשות בהם כשלו . תשובה יראה לי שעל ראובן היה מוטל דבר זה לומר לאלמנת שמעון הוי יודעת שאם תרצי להלוק עמי מה שינכו לך בטם מחלקך אני אטרח במטון לי ולך ואם לאו טול הלקך כי איני רוצה לטרוח יותר בחלקך כי דרך אחין השותפין אם נפטר אחד מהם הנשאר טורח בכל המטון בשביל יתומי אחיו ואלמנותו וכ"ז ששתק ולא מיחה הריוח לאמצע ולא שיטול בשכר טרחו ממה שמכבין הקהל לאלמנה : (מא) ומה שטוענת אלמנת שמעון שהוציאו ראובן ובני ביתו אחרי מות בעלה יותר ממה שהוציאה היא ובני ביתה . אם נהגו ראובן ושמעון עד היום הזה להוציא בשוה ולצמצם שלא יוציא האחד יותר מחבירו גם עתה תטול אלמנת שמעון כנגדו מאחר שהוציא יותר אבל אם לא נהגו לצמצם עד היום אלא כל אחד הוציא כדי צרכו גם עתה לא יקפידו אם הוציא ראובן יותר שעל אלמנת שמעון היה מוטל דבר זה לפרש ולוטר הוצאתך גדולה מהוצאתי כיון שבאת לשנות המנהג וכל זמן ששתקה אמרינן יודעת היתה המנהג שהנהיגו עד היום הזה ושתקה ומחלה : (מב) עוד תובעת אלמנת שמעון כך וכך מעות נתת לפלוני בחיי בעלך תני לי כנגדו והשיבה אלמנת ראובן נתתים לו לתועלת להתעסק בהן ולריוח כיונתי ואם נאבדו מה אני יכולה לעשות . תשבע אלמנת ראובן שהוא כדבריה שנתנתם לו להתעסק בהם לצורך השותפות וברשות ראובן בעלה ואם היתה נושאת ונותנת בתוך הבית מדעת עצמה בלא ידיעת בעלה אם נתנה אלו המעות להתעסק בהם לשותפות בלא ידיעת בעלה לא פשעה בזה ואם נאבדו פטורה בשבועה שהוא כדבריה : (מג) ומה שטוענת אלמנת ראובן בעלי ובעלך נתנו לי כך וכך ממון ונשבעו לי שלא יקחום ממני כל ימי חיי ואני הוצאתים בבית באמצע ואני אבא עתה ליטלם קודם חלוקה כיון שאלמנת ראובן מוחזקת בנכסים תשבע שהוא כדבריה ותטול אותם המעות במנו דאי בעית אמרה נתתי לך חלקך : (מד) ומה שטוענת ששמעון פשע שהחזיר שטר חוב לעכו"ם שהיה הייב להם שהיה רובו פרוע ומתוך כך באו לידי הפסד והיא רוצה ליטול מן הנכסים קודם חלוקה בנגד ההפסד שהפסיד שמעון בפשיעה ואלמנת שמעון אומרת שאין זה פשיעה כיון שעשה לו כבשלו אם תברר בעדים שפשע שמעון בחזרת השטר חייב שמעון לשלם כל הפסד שבא לראובן באותה הזרה דפשיעה גמורה היתה להחזיר שטר שהיה רובו פרוע ושותפין הן שומרי שכר וחייבין לשלם כל אחד לחבירו אף בנגיבה ואבירה

פרישה

דרך ממין לטרוח בשביל יתמי ממנו כו' : כפי שהקנה כו' כמפורש בפ"ע ר"ס קי"ח דסייעו שמלקין הסוכן ביהוסתן שכל מ' טוטל ממנו : ושוד תומרת לחלמנת רחובן כו' לפו דב' תביעות תביעה דסס חלמנת רחובן לס סביבה חלח על טענת היח מס חלח שמלקו כל מ' דמ"ס היה מדס תביעה תביעה וס"ק לפי שהקנה שהם לריך ליתן לי בכי סכנסים וסנכנסים נמשעו מכח שהיה בעלה יתומה ומ"ס תביעה היה לחלמנת רחובן לפי שהכר שכניס להסותפות כפי מס שלקח בעלה יגיע למלקח יותר : שמעון מכל למתי לכתורה נרחה דמיולו מי לח מתו היה היה סיבה נחמת במנו כיון שטוענת נרי שמכל לו בכי חלח כיון שהן מתן היה מעיב מסתבר יותר לומר שבודחי מכלו מיכו י"ל דחי לח מתו סו"ל כמנו במקום מוקס לתיו דרך שותפין לממול כ"ב ומ"ס רחס וכתבו הרמ"ך בתשובה [שלי] שמכל לחתיו ולח כ' שסביבה חלמנת רחובן שמכל לחתיו וק"ל : במנו כו' תין לך בידי חלח כך וכך כו' פי' במנו תילו היה סיבה רוחה סיבה טוטלת מסתמן כפי סכך שסביבה ליתומה ותמר תמ"ל סרי לפניך עומדו בעליו וקח חת חלקך ברחם נגד חלק נדן היתומה וק"ל : חו נתתי לך מקצת וח"ת [עיין טקושיח בב"מ] ו"ל דגם טענה זו שכיח טוטנת בעלך מכל לבעלי ליתן לה כל מה שירלה טוטנת גרסינן לכך ובגמ' וס בשבועה ב"ב נתתי לך ר"ל בעלי לחר שכתן לך חו לבעלך שוטו ג"כ בל' בני חדם בחלל נתתי לך ותירוץ זס ל"ל בסמוך סמ"ג בתביעה חתביעה חלמנת רחובן כך וכך נתנו לי בחתנה ושוכלתי בבית ובנכנסת במנו דנתתי לך חלקך וחם לח שייך לומר שיוויל קמח : ושביעה חלמנת רחובן בחותה שתה כבר חלקנו שתה ותשובה זו לריכה ביסור ונרחה דחתבוצת הרמ"ם על שלחנו חתוכה נלמד ונרחה חס היתה טוטנת של שלמנות וחוכה חתוכה טוטנת חלמנת רחובן היתה כי חתר שחלקנו בחותה שתה חקנת הכנסים וחחלקנו חותה ולח היה לך עלי ושל בעלי חוש חיוב שהשיטנו חלח לחחיו כל מה שירלה לתת לה ואני מוחזקת בנכסים ולח תוליא מידי חף על פי שחין לי ראיה על המחילה . תשובה יראה לי כדברי חלמנת ראובן שהיא נחמנת בשבועה שהוא כדבריה ששמעון מחל לחחיו כל מה שירלה לתת לה במנו שהיתה רולה לישבע חין לך בידי חלח כך וכך ממון כי לח היה להם חלח כך וכך ממון חו נתתי לך מקלת ולח נשחר לך בידי חלח כך וכך ממון . עוד תובעת חלמנת שמעון יתומה חחת השיח בעלך ונתן לה כך וכך ואני רולה ליטול כנגדו והשיבה חלמנת ראובן באותה שעה כבר חלקנו מקלת הנכסים ומחלקנו השיחנו חותה חע"פ שחח"כ פייסתני לבטל החלוקה כשחזרנו לערבם כבר היתה נשוחה . תשובה חם הוח כדברי חלמנת ראובן שהתחילו לחלוק וראובן השיחה מחלקו וחח"כ חזרו וערבו ממונם ה"ז שותפות חדשה מבחן ולהבח וכל מה שהוליח כל חחד מהן משעת חלוקה עד שעה שחזרו ונשתתפו משל עלמן הוליחו חבל חם חחר שלקחו כל חחד מהן קלת מהממון השיח ראובן היתומה מממון השותפות שלח נחלק עדיין תטול חלמנת שמעון כפי מה שנתן ראובן ליתומה ולח הפסידה במה שחזרה וערבה עמו כי מיד כשלקח ממון השותפות נתחייב ליתן לחלמנת שמעון כנגדם וחח"כ נשתתפו כל חחד בכל המטון שיש לו ולח הפסיד זכותו במה שלח פירש כך וכך יש לי במטון כי בשיבואו לחלוק שנית חז יש להם לברר לכל חחד כמה יש לו במטון : (מ) עוד תובעת חלמנת שמעון תקנת העיר לפטור החלמנות בטם שתות ממה שיש להם לפרוע ד' שנים ובעלך ניכה מן המס בעבורי תניהו לי השיבה חלמנת ראובן בעלי היה נושא ונותן בנכסים כשם שנהנית במה שהרויח כך נהנה הוא ועל מנת כן היה נושא ונותן וטרח להרויח בנכסים לעשות בהם כשלו . תשובה יראה לי שעל ראובן היה מוטל דבר זה לומר לחלמנת שמעון הוי יודעת שאם תרצי להלוק עמי מה שינכו לך בטם מחלקך אני אטרח במטון לי ולך ואם לאו טול הלקך כי איני רוצה לטרוח יותר בחלקך כי דרך חחין השותפין אם נפטר חחד מהם הנשחר טורח בכל המטון בשביל יתומי חחיו וחלמנותו וכ"ז ששתק ולח מיחה הריוח לחמלע ולח שיטול בשכר טרחו ממה שמכבין הקהל לחלמנה : (מא) ומה שטוענת חלמנת שמעון שהוליחו ראובן ובני ביתו חחרי מות בעלה יותר ממה שהוליחה היח ובני ביתה . חם נהגו ראובן ושמעון עד היום הזה להוליח בשוה וללמלם שלח יולים החחד יותר מחבירו גם עתה תטול חלמנת שמעון כנגדו מחחר שהוליח יותר חבל חם לח נהגו לצמלם עד היום חלח כל חחד הוליח כדי לרכו גם עתה לח יקפידו חם הוליח ראובן יותר שעל חלמנת שמעון היה מוטל דבר זה לפרש ולוטר הולחתך גדולה מהולחתי כיון שבחת לשנות המנהג וכל זמן ששתקה חמרינן יודעת היתה המנהג שהנהיגו עד היום הזה ושתקה ומחלה : (מב) עוד תובעת חלמנת שמעון כך וכך מעות נתת לפלוני בחיי בעלך תני לי כנגדו והשיבה חלמנת ראובן נתתים לו לתועלת להתעסק בהן ולריוח כיונתי ואם נחבדו מה חני יכולה לעשות . תשבע חלמנת ראובן שהוח כדבריה שנתנתם לו להתעסק בהם ללורך השותפות וברשות ראובן בעלה ואם היתה נושחת ונותנת בתוך הבית מדעת עלמה בלח ידיעת בעלה חם נתנה חלו המעות להתעסק בהם לשותפות בלח ידיעת בעלה לח פשעה בזה ואם נחבדו פטורה בשבועה שהוח כדבריה : (מג) ומה שטוענת חלמנת ראובן בעלי ובעלך נתנו לי כך וכך ממון ונשבעו לי שלח יקחום ממני כל ימי חיי ואני

(מו) **שאלה** לפ״מ הרמ״ס ז״ל ראובן ושמעון שהיו שותפין לעשות מרדעות וכו׳ כלל פ״ח סימן י״ח : כתוב בתשובות מיימון ספר משפטים סימן י״ח בני כרך קנו ס״ת בס׳ דיגריס ושתיו שם ילך אחד מהכרך להתייעב במקום אחר שהשתריס יתנו לו חלקו ועתה רוצה אחד לגמוא ושומל חלקו לפי מה שהוקרו הספרים והשתריס חומריס שלא יתנו חלקו כי אם לפי מה שקנו בתחלה והשיב שהדין עם השתריס :

[לט] **כתב** המרדכי בפי׳ שהיה נשוי תשובת הר״מ על עכו״ס שכיקש מראובן ושמעון להלוות לו סך מיוח ולוי ביקש להשתתף עמהם בחוב ונתרצו וקדם ראובן ונתן מחלקו לעכו״ס ד׳ זקוקים וחלי ושמעון ולוי לא נתנו עדיין ואמר העכו״ס לחם שלא היה צריך ללוות יותר והלך ראובן לשמעון ולוי ואמר חם מרצו לחלוק עמי בחוב תנו לי כל ג׳ חלקו ושמעון נתן לו חלקו ולוי לא נתן לו ונפטר ויש מי שאמר שראובן טוטל שני שלישי הרכיש וחלק עליו הר״מ וכתב דכשנתן ראובן המעות שליחות לכולהו שותפי עבד כיון דמעיקרא נשתתפו בחוב וקבלו הערבות ביחד או אחד בשביל כולם אחם אם כשנתבע ראובן ללוי ליתן לו חלקו אמר לוי חפץ ליתן הרי שינה השותפות ונעקר שותכותם אבל אמר תדיר הריני משלם מע״ג דאחה לוחו קנה כיון דלא נטרחיה לבית דין ואת בחוך כך קני רווחא ומייב ראובן ליתן ליורשיו ואחריך ברחיות :

[מ] **כתב** המרדכי פרק חזקת על ראובן שטען שמעון שהיה לו חוב בשותפות ומלוחו חוב הניח שמעון לעכו״ס י״ח דינר שיפח מכניס לו חובותיו ושמעון משיב הוקרכתי ליקח מן העכו״ס מה שנתן לי כדי שלא יהא מפסיד כל ימחוב כ״ל שנדון זה שותפין הוא ושותף כיורד ברשות דמי בכל דבר דלא בדי ליקוח וכן פר״ח פרק חזקת שנוטל בשדה שמיכה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע ופפילו נתייבש המילן מיד פורע חלי היליחה וכ״כ הרמב״ם פ״י מהלכות גזילה והכא בנדון זה שמעון הוליא י״ח דינר בהכנסת החוב וידו על העליונה ואם ראובן חוצה שהרבה ליתן בשביל שאר חובותיו הא תנן בשותפים בשבעין בשעת שמא ויבצע שמעון שלא פטר חלוחם י״ח שלא בשביל חוב זה עכ״ל . כ׳ המרדכי בפרק בתרא דקתני לה״מ על ראובן ושמעון שהיו שותפין בחוב וראובן קבל הערבות ותפסו הוא והולרך ראובן לפטור החוב ושמעון חוזיהו לדין בשביל חלקו והשיב כ״ל דאם ראובן לא נתפס אלא בשביל החוב כדי לפטור ב״ח והערבים ודאק חותו לכך שהוא פטור ואם יבצע ראובן שלא נתפס אלא בשביל חוב זה ושנתנם לפטרו פטור וכ״כ הגהות פ״ח מהל׳ מוכל ומוזק :

[מא] **כתב** המרדכי בפרק הבית והעלייה יש לפסוק בשותפין שיש להם חוב ניחד ורלה האחד להתרחק ממקומו ולהוליך הפטר עמו חבירו יכול לעכב עליו מפני חלקו שאין רוצה להרחיק שטר חובו ממקום קרוב שהוחזק עד עתה והו״ל כעליון שבא לגבות (ב״מ קיו .) דאין שותפין לו :

[מב] **שמעון** ויהודה נשתתבדו מסך מה ללוי ממחת שקיבלו קנת מחוכותיו ונדרו לו שאם יהיה עוד מותר ר״ל שיפול עוד דבר מה מהחובות שיתנו לו ואחר זמן הודיעו לו חיך יהיה לו מותר וכאשר הגיע זמן הפרעון פרע שמעון ללוי כל הסך שנשתעבדו לו ואת שמעון ולוי תובע ליהודה באמרו כי כל מה שפרע שמעון היה חלקו לבד ומה שעלה יותר מחלי הסך הוא היה המותר שהודיעו ויהודה חומר שפרע בעבור שניהם כדרך השותפין הדין עם יהודה מהרי״ק שורש ק״ב ומהריך נדבר : [מג] **כתב** הרשב״א בתשובה על שותפין שנשתתפו בסחורה והיתה היוקים בריווח ונהפסד ועמד אחד מהם ושתן הסחורה על בהמתו והלכו שניהם ולערב מתה בהמה זו ודאי שהלה בבעליה היא שהוא טוען המשוי על בהמתו וכל שטען עליה הרי הוא עם חבירו במלאכתו והניח רואה לכל שהוא מתעסק במלאכת השותל בין שהלו בפירוש בין שהלו בפי׳ בעליו עמו במלאכתו קרינן ביה ועוד שהי סבור שתן זה כמשתל הלה כמשכיר שהרי שותף כיורד ברשות דמי ומ״כ לה זה שהשתין על בהמתו הרי הוא טוטל שכר בהמתו מן הדין מן המחנה הלה מ״כ השתלה בפירוש ועוד כאב טעמים מהריס לפטור לנתבע [מד] מ״מ למדנו מדבריו שאם ס׳ משותפין טען משסק השותפות על בהמתו או נתנו בחנותו למכור שהם הוא נוטל שכר בהמתו או שכר חנותו תחלה ואחר כך יחלקו הריוח או הפסד שביניהם : ובתשובה אחרת כתב על אחד משותפים שלקח משחורת השותפות בעלת שותפו להוליכה למקום אחר למכרה וכשבאו לחשבון רולה ליטול משותפות הולאת מוזותיו לא מלאתי מקום לנטילת מוזותיו משותפות זולתי אם יש שם מנכג : ובכתב עוד על ס׳ משתתפין השותפין שיש בידו מתון ושוגח שהוח של אחריס עליו להניח רואה והניח רואה לבדר : (ב״ח) ואם הוא חלוק בעיסתו א״צ להביא ראיה כמו שנתבאר בסימן ס״ב : [מה] **וכתב** עוד שנשתל על ראובן שמעון ולוי ולאה שנשתתפו בחעות להתעסק בחנות ומפני שתין דרכה של אשה לנתת ובגוף ויתרה לאה חלק ידוע בחעותיה וראובן פעב שלא נכנס בחנות אלא בחעות ולא ערב לנתת ובגוף ולהשתדל בחנות כחו שנתנה עם השיתפיה ורואין רואה בעיניו בעת שנכנס ראובן בחנות קנת קנת כסם והשיב חיני רואה בחנות אפשר שיעול כנגד הנשנה שנשתעבדו וכל לפי ראות עיני ב״ד שכל היורד לנכסי חבירו ואפילו שלא ברשות יעול שכר לפי מה שהוא עתין ולפי הנשנה ובחעות שויתרה לאה ויתרה לכל אחד אלא שלאה ולאה יעלו חס חלקו של ראובן שהרי חס בעלמן טוענים כנגד ראובן שהפסיד החנות מפני שלא נתעסק הוא והיא לא ויתרה לשמעון אלא שיתעסקו שלשתן בעסק החנות והגע עלמך שלא נתעסק בחנות אלא אחד מהם היעול האחד לכל והלה לא הנשנה לא היו מקפידים זה על זה ומתו ותנשנה שלמנת שמעון שיתנו לה כשיעור פדיון ראובן מן החנות . והשיב שהדין עמה כי לא נתחייב שמעון בפדיון ראובן ולא ע״פ שלא תנשו שמעון כל ימי חייו בשביל זה לא מהל כי רלה להמתין עד שעת חלוקה וכתבו רבינו בסוף סימן קע״ו וכ״כ בתשובות הרמב״ן סימן ג׳ שסוחק שהולך בפרקמטיא המשותפת ונשנה מין השותף חייב לפדותו עפ״כ המנהג בכך שבכל הולך אחר המנהג וכדברי הרמ״ם והרמב״ן כתב הטיטור בשם ר׳ שיתוף והביא רמיה מהירושלמי וכ״כ מהרי״ק בשורש כ״ד וקל״ה ועיין שם וכ״כ בהגהות מרדכי דבתרת בשם רבינו שליהו מלונטרא ובשם הטיטור ודין שליה כתבתי בסימן קפ״ח ועיין בסוף הגהות רמשונות דמרדכי דמליעא :

[מט] **עוד** לו שם רואון היו בידו משכונות של שמעון ותת שמעון ובניו חובעים המשכונות ואמר רואון שהוא תופס חותם בשביל שאמר לו לוי שותף שמעון שהמעון היה חייב לשם מדמי השותפות ורולה ליזבע על כך . הדין עם יורשי שמעון וכתבה רבינו בסימן ע״ב : [נ] **עוד** לו שם שותפים שהשכירו שילך אחד משם להביא נשותיהם לכאן והלך ולא רלו לבוא חייב חבירו לפרוע לו חלי ההוללה : [נא] **עוד** לו לראובן ושמעון היו לשם ביחד שטרי חובות של עכו״ס והיו מהן ביד ראובן וכתובים על שמו ומשם ביד שמעון ג״כ וכתובים על שמו והיו ראובן ושמעון חייבים משם לקהל וגבו הקהל קלת משם שנתחייב שמעון משטרות שהיו לו בפני עלמו וגבו ג״כ השטרות שהיו ביד ראובן משל השותפות בשביל שם שלו שהיו סבורים שהיו שלו עתה תומר שמעון לראובן כיון שגבו הקהל שטרות שביהך שהיו בין שניהו ופרעת חובך בשם תפרע לי מתה חלק משם וראובן תומר כיון שגם אתה חייב עליהן שם חובן השטרות שגבו משל שניהו שלה חלק בשם לפרעון שם שלי וחלקך בשם לפרעון שם שלך הדין עם שמעון :

[נב] **עוד** לו שם ראובן שחבר חבירות ואח״כ נתן לשמעון שיהיה שותפו בריווח והפסד לרביע ולא קנו מידם כי אם בשבאת שניהם ונתן ראובן ללוי שתות החבירות ואח״כ אמר לוי לשמעון כתב חלקך תזו החבירות אמר ליה הרביע שביה לו ראובן אמר לי שתין לך כי אם בשתות וגם אמר לי שרצונו שתומר לך זה בעניו הביה שמעון תני וראובן יודעים היתך נפל הדבר ניניהו וכשבאו לחלוק הריוח לא רלה ראובן לתת לשמעון רק השתות בטענה שאמר ללוי שיאמר לו שהיו רולה לתת לו אלא שתות הביה שמעון לא אמר לי לוי שום דבר בשלחותך רק סיפור דברים היה ניניהו ואפילו היה תומר בשלחותך לא הייתי חושש כי היתי יכול לומר לי פיוס בפיוס כי כולנו היינו ביחד והיינו סבור שבשביל שלא נתת ללוי כי אם בשתות לא רלית להודיעו שהיתה חלקי גדולה משלו . הדין עם שמעון שחודה ראובן שנתן לו מתחלה הרביע ומדעתא דהכי נתעסקו בחבירות בשותפות וגם לא אמר לו שחוזר בו מן הרביע ואם שתוען שאמר ללוי שתחלמה

גדולה

פרישה

וכו״ל ומייבין בפשיעה כזו : (מה) רפואה שתין לה קנסה היה כמו מוזנות כו׳ משמע דמזונות ודאי לא הקפידו והיה לשמעון כ״ש אם שהיה לריך וכתב הרמ״ם לעיל בטענת שלמת שמעון שהניח לראובן יותר כו׳ ו״ל אם נכנו על היום לשמעון כו׳ משמע דמשפקה אם מקפידין ויש שתיכן בשומה או לא נראה דשם חייבי בשאר הוללות בלא מוזנות דבהן יש מקפידין ויש שתיכן מקפידין ק״ב כיון דהכא קאי על שלמת רואון שתבשה כאן אם שהוללה שמעון לראובן ולעיל תבשה שלמת שמעון שלמת רואון בשביל הוללת הבית לכן השיב כיון שלמת רואון פלמה טענה תחילה לפטור בשם מבשה מוזנות משמע דכך נהגו לזון בזיחד בלי קפידה מהשותפות ק״ב אם ס״ט עלמו אין לו תביעה על שלמת שמעון בשביל הרפואה שהרפואה מהני דמי וק״ל : (מו) ואין לתובע שום טענת ודאי ע״ו פי׳ ואין מהניעין על הספק כמו ס״ר בס׳ ס״ס :

מהן

מוכח מדברי תוס׳ ורמב״ן שכתבתי בסימן שתמר שכתבתי עוד מוכ :

מהן

דרישה

מתמר שהרמ״ם לא תלה הפקו בידיעה וי״מ דמ״ם ורחובן ידע ר״ל ידע שהיה לו מעות בשותפות אבל לא ידע שהלה ליתן לו מהן ריוח וו״ת לל׳ ורחובן ידע שהיה לו עתהן מעות בשותפות ל׳ שותפות מעמע כתן בחמלע וק״ל : (מה) רפואה שתין לה קנסה היה כמו מוזנות כו׳ עמ״ש בפרישה אבל קשה דבפ״ע סימן קי״ד כתב דבינו בשם הרמ״ם דלוקח בחמיה לוזן בת משתר חמרו דלרפואה שתין לה קנסה בכלל מוזנות משום דחכלה בתענלי ב״ד אבל המקבל עליו לפרנס מבינו מין לרפואה בכלל ע״ם (ועוד משקיע דכתובות דף ק״מ) ואם כן בריים הלו שבתובה שתרי להבינו שבשקיע וכ״ל דם״ל שותפין כיון שהם פועלים זה לוזה ונשתתפו מתחלה יחד על כל מה שיזמינו ומוזנתם משתמע ודאי דעתם שגם הרפואה בכלל כיון דשקולים הם בהנאה דכל אחד יהיה זון ונרפא משתמע זה כמו זה ולא מיתנו שם הלה המקבל זון מבינו לזוד דומיא דבת משתר דשם תין המקבל מזון משתמקבל ולא נהנה ממנו לכן משתבר לומר דלשם שקיבל עליו בפי׳ קיבל ולאחר דלא קיבל לה קיבל שם לה בתנאי ב״ד וכן

קעז (ג) **אחין** השותפין וכו' מצאתי פרק מי שמת (דף קמ"ד ע"ב) ומ"ש מה דרך המלך ליטול מחד מכל בית ובית וכו' כך פי' רשב"ם לפי שהאחין השותפין ומתפרנסין יחד מתפוסת הבית שייך לומר כך אבל בשותפין שאינן אחין כגון שנים שקנו שדה ביחד אין לומר שדרך המלך ליטול מחד מן השותפין לפי פי שיש לכל אחד בית בפני עצמו וכיון שהוא נוטל מלא אחד מן השותפים :

ומ"ש ואם אין דרכו ליטול אלא כיוצא בעיניו כלומר לפעמים נוטל מפילו שנים מבית אחד או שנים מן השותפין אם ירצו בעיניו ולפעמים הוא נוטל כלל מהם לפי שאינן חריפים ועשירים :

(ג) וכתב הר"י הלוי דוקא למומות המלך וכו' כלומר אין לפרש דלמא דוקא מלך אלא אפילו אחר שררות שאינו ממנת אחין דליתא אלא דוקא מלך דלא תקנו חכמים אלא גבי מלך משום דכך הוא מחוקי המלך למנות אחד מכל האחין או השותפין והשכר יהיה לכל האחין והשותפין אבל בשאר שררות לא תקנו חכמים כלום ואם שירוים הוא לעצמו וכי משמע מדרייתא דתנא ופרש אי מומות למומות המלך אלמא דבא להוציא שאר שררות שהיו למחצה אלא אפילו שאר שררות המלך וכו' דאם כן לקתה מדת הדין שהאחין עושין מלאכתן לעצמן ואין לזה חלק בשכר שמרויחים בכל יום וזה שבפל למומות המלך היכא דלא מחד מהאחין חלק בשכר שמרויח הוא אלא בעל כרחך שגם הוא נוטל מלא אחד מן הרווח ומחמת עכשיו שהיו שניהם בתחלה שכל ג' מהם יוסף כפי הערך ויקח רווח כפי הערך מהמעות שיוסף ואם

[נו] וכתב עוד בשורש הזכר יכול לטעון עד שתה נתרצית שלא ליטול כל זכותי כדי להסקיע המריבות מכאן ומילך מיני יכול לסבול ולא נאמר כיון שכ"כ זמן לא היה נוטל יותר מראה שהודה שהדין עם שכנגדו : דיני עיסקא דין לעניין מיסורת בין לעניין ממונא כתב רבינו בטור י"ד סי' קע"ז : ועיין בתשובות הרמ"ה כלל פ"א סימן ג', וג', וד', וז' : ובדיני שותפין עיין בכלל פ"ט סי' ג' ו' ז' י"ב ט"ו י"ו ובכלל ע"ד סי' י' וי"ו : ובתשובות הרשב"א סי' תס"ט ובלף ו' ובלף כ"ו ובלף ס"ג : [נז] מצאתי כתוב בשם רבינו האי לאחין שותפין ש

ממון הבית על לותו ממון הוא נתבע ולפיכך יתן מתפוסת הבית ויהו מעשה דרבי שמעון בריה דר' שמואל בר נחמן לחיתא בירושלמי עכ"ל ועי' בב"י על מנה זו :

(ג) **חלה** מחד מסס וכו' מנה. בסוף לותה מנה שכתבתי בסמוך חלה נתרפא מצל עלמו ובגמרא שלח רבי מנחמיה לר' חילפי [שנו] [שנה] חלה בשניה לגו בחוצה נתרפא מן המחצה ר"ל כדאמר רבי חנינא הכל נידי שמים חוץ מצרעת ופחים . וכתב הרמ"ך תוספתא לרשב"ג ברפואה שיש לה קצבה אבל ברפואה שאין לה קצבה מתרפא מן המחצה וכ"כ התוס' והרמב"ן ותעמא משום דרפואה שאין לה קצבה הרי היא כמזונות (נב :) גבי מלמה וכתב הרמב"ן ותע"ג למיכח לחיפלוגי ניטייהו בטעמא אבן לא פלגינן עליה דרשב"ג מסברין כיון לחיהו חזיל לטעמיה ואיפסיקא הלכתא כוותיה בחד דוכתא . ומלישנא דתוספתא משמע דלא קאי רשב"ג אלא בחלה בפשיעה אבל בחולה חפילו יש לה קצבה מתרפא מן המחצה דהא מתניתין קאי ומתניתין קא חוקיפנן בחלה בחולה בפשיעה . ומלישנא דחוקיפנן בחלה בפשיעה וכ"כ רבינו ירוחם ויש לתמוה על רבינו שכתב בחלה דשם חלה בפשיעה אפילו יש לה קצבה אין מתרפא מן המחצה ומנין לו זה לתמוה על הלכתא דכי ואמר כך אמרו דרבן שמעון בן גמליאל דהכא ודהתם מיירי בחלה בחולה ותשוס הכי מיבח להלן בין יש לה קצבה לחין לה קצבה דבסוגיח דהכא מיירי בחולה לחוקימתא דרבין

(ג) **חלה** מחד מסס וכו' מנה. בסוף לותה מנה שכתבתי בסמוך חלה נתרפא מצל עלמו ובגמרא שלח רבי מנחמיה לר' חילפי [שנו] [שנה] חלה בשניה לגו בחוצה נתרפא מן המחצה ר"ל כדאמר רבי חנינא הכל נידי שמים חוץ מצרעת ופחים . וכתב הרמ"ך תוספתא לרשב"ג ברפואה שיש לה קצבה אבל ברפואה שאין לה קצבה מתרפא מן המחצה וכ"כ התוס' והרמב"ן ותעמא משום דרפואה שאין לה קצבה הרי היא כמזונות (נב :) גבי מלמה וכתב הרמב"ן ותע"ג למיכח לחיפלוגי ניטייהו בטעמא אבן לא פלגינן עליה דרשב"ג מסברין כיון לחיהו חזיל לטעמיה ואיפסיקא הלכתא כוותיה בחד דוכתא . ומלישנא דתוספתא משמע דלא קאי רשב"ג אלא בחלה בפשיעה אבל בחולה חפילו יש לה קצבה מתרפא מן המחצה ומתניתין קאי ומתניתין קא חוקיפנן בחלה בחולה בפשיעה . וכן כתב התוס' בהדיא וכ"כ רבינו ירוחם ויש לתמוה על רבינו שכתב בחלה דשם חלה בפשיעה אפילו יש לה קצבה אין מתרפא מן המחצה ומנין לו זה לתמוה על הלכתא דכי ואמר כך אמרו דרבן שמעון בן גמליאל דהכא ודהתם מיירי בחלה בחולה ותשוס הכי מיבח להלן בין יש לה קצבה לחין לה קצבה דבסוגיח דהכא מיירי בחולה לחוקימתא דרבין

לזה ע"כ : (ג) חלה אחד מהם באונס אם יש קצבה לרפואתו מתרפא בשלו ואם אין קצבה לרפואתו מתרפא מהאמצע ואם חלה בפשיעה כגון שהלך בשלג בחורף או בחום בימות החמה וביוצא בזה אפילו אין לו קצבה מתרפא בשלו וכתב ר' יוסף הלוי דוקא זה שמתעסק באומנות המלך בשביל כל האחין אבל שני שותפין שמתעסקין באומנות או בסחורה וחלה אחד מהם אפילו באונס מתרפא בשל עצמו : (ד) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן ושמעון היו שותפין ונשבה ראובן ופדאהו שמעון ומתו ראובן ושמעון ובאו נשיהם לחלוק ותובעת אלמנת שמעון כשיעור פדיון ראובן שנטל מן האמצע והשיבה אלמנת ראובן בעלך פדאהו מהאמצע וחיה אחר כך כמה שנים ולא תבעו ועוד כשנשבה הלך בעסק השותפות וראוי לפדותו מהאמצע . תשובה יראה לי כדברי אלמנת שמעון כי לא נתחייב שמעון בפדיון ראובן דדוקא נבי רפואה שאין לה קצבה אמרינן שהיא כמו מזונות אבל אונס תפיסה ושביה אין זה כמו מזונות ושותף אינו חייב באחריות חבירו דשותפין הן שומרי שבר זה לזה בעסק הממון אבל בעסק שמירת גופו עליו ואין חייב בשמירת חבירו ואע"פ שלא תבע שמעון כל ימיו בשביל זה לא מחל כי רצה להמתין עד שעת

חלוקה

מין חילוק בין מין לה קצבה ליש לה קצבה לחפילו מין לה קצבה מתרפא מצל עלמו וכך הוא להדיא בפסקי תוספות וזה לשונו בפרק מי שמת חלה אחד מן המחין בפשיעה ומתרפא מתרפא מצל עלמו בין יש לו קצבה בין מין לו קצבה עכ"ל וכך הם דברי רבינו אבל הב"י הבין מיוכח דמתניתין דמיירי בפשיעה כדבריו מהלך הא רשב"ג בין יש לה קצבה למין לה קצבה אבל חלה בחולה יש לה קצבה מתרפא מן המחצה וכ"כ התוספות בהדיא וכך כתב ה"ר ירוחם ויש לתמוה על רבינו וכו' עכ"ל ב"י ונראה שהבין מדברי התוספות דכי קאמרי למאי דתני בתוספתא דמתניתין ברפואה שיש לה קצבה דוקא קתני לעלמו אם כן לרבין דמפ' למתניתין דווקא בפשיעה אבל בחולה מתרפא מן המחצה אפילו אין לה קצבה ואפילו בפשיעה כדרבין מהלך הא רשב"ג בין יש לה קצבה למין לה קצבה אבל חלה מפרש בחולה ואפילו בפשיעה כדרבין מחלוקת דרבין ורבנן בחולה בפשיעה אבל בחולה שלא בפשיעה מתרפא מן המחצה לכ"ע ואפילו אין לה קצבה ואפילו בפשיעה ומה שכתב הרמב"ן בתוספתא דמתניתין דתני סתמא דמתניתין מיירי בחולה בפשיעה ומתניתין דתני חלה בחולה בפשיעה מתרפא מן המחצה בין יש לה קצבה בין אין לה קצבה ואפילו בפשיעה אין לה קצבה מתרפא מצל עלמו אלא בחולה בפשיעה מתרפא מן המחצה ומתניתין דתני סתמא בחולה בפשיעה מתרפא מצל עלמו בין יש לה קצבה בין אין לה קצבה ורפואה שאין לה קצבה בחולה מתרפא מן המחצה ומתניתין דתני סתמא בחולה בפשיעה מתרפא מצל עלמו בין יש לה קצבה בין אין לה קצבה ואפילו בפשיעה אין לה קצבה מתרפא מן המחצה ומתניתין דמיירי בסתם חולי שהוא בפשיעה מתרפא מצל עלמו בין יש לו קצבה בין אין לו קצבה ורבי חנינא כמי קאמר דאמר מפרש מצל עלמו אין לו קצבה מתרפא מן המחצה ומתניתין דמיירי בסתם חולי שהוא בפשיעה מתרפא מצל עלמו בין יש לו קצבה בין אין לו קצבה ואפילו בפשיעה אין לו קצבה מתרפא מצל עלמו אין לו קצבה מתרפא מן המחצה ומתניתין דתני סתמא בחולה בפשיעה מתרפא מצל עלמו בין יש לו קצבה בין אין לו קצבה ורפואה שאין לה קצבה מתרפא מן המחצה ומתניתין דתני סתמא בחולה בפשיעה מתרפא מצל עלמו בין יש לו קצבה בין אין לו קצבה ורבי חנינא כמי קאמר דאמר מפרש מצל עלמו אין לו קצבה מתרפא מן המחצה ומתניתין דמיירי בסתם חולי שהוא

אלא בחוכם נתרפא מן החמצע אבל שאר שותפין לפילו בחוכם מתרפא בשל עצמו דאל"כ אלא דאין חילוק בין כאל לחומות המלך לשאר שותפין אחתי תני לה לכך בבא דאלה וגתרפא הכא בעלמא ה"ל לתנא לאורויי הך דינא אלא ודאי הכך דינא ליתיה אלא בחתן שכאל אחד מהן לחומות המלך ומטעמא דאמרן . וכתב ב"י ומיהו דוקא כשאין השותפין ניזונים מן השותפות אבל כשניזונים מן השותפות ואלה בחוכם כל רפואה שאין לה קצבה כחזונות דמיין וכדכתב בתשובת הרמ"ם להדיא שכילו רבינו בסימן קע"ו סעיף מ"ב :

(ה) **רצה** אחד מן השותפין לילך ללמוד תורה וכו' ברייתא שם ת"ר אחד מן האחין שנטל ר' זוז ללמוד תורה וכו' ומסיקנא דנותנין לו לפי ברכת הבית ודברי רבינו בזה כפי' ר"ת דיכולין לידע כמה הוציאו בשנה ראשונה וכמה בזו וב"י תמה על רבינו שכתב דין זה באחד מן השותפין לכאן בשתתפו ע"ד שיתעסקו בעסק השותפות מכי תיתי שיניח השותפות וילך ללמוד תורה או לחומות וכן בברייתא לא הוזכרו אלא אחים וכ"כ הרמב"ן בתשובה סימן כ"ג דדוקא בשותפין אחין עסקינן עכ"ל ויש לקיים דברי רבינו בשותפין שאין לריכין לטרוח בשותפות שביניהם ביחד אלא זה עוסק בלבדו שנה זו מלי שנה ואחר כך עוסק בשני גם הוא שנה זו מלי שנה ובדרך זה אין חילוק בין אחין לשותפין לכשאין זמנו לעסוק בשותפות הולך ללמוד תורה וכו' וכשגיע זמנו חוזר לביתו ועוסק בשותפות קץ עסקינן : כתב ב"י וכתב בעיטור בשם אי"ן שתוף ירושלמי פ"ר יוסי בן שנראה חלוק בחיי אביו מה שסגל לעלמו לכיון דלא תבעו אביו בחייו מחל לו ואין אחיו חולקין עמו עכ"ל בקיצור וכתב הרב בספר בדק הבית דל"ק מדתניא בפ"ק מיירי כשמפורסם בחיי אביו שהוא שותף ובכאן אחר מיתה אבל בשאר אדם אפילו בחיי אביו מפורסם שהוא שותף ואין אחיו חולקין עמו מדתניא בפרק חזקת יורשין ובכאן שהיה יושבין על שמו עליו להביא ראיה שהוא שותף ומאחר שידע דודאי אביו ומאחר שידע ושתק מחל ומ"מ ל' בן שנראה חלוק אינו נוח לי לפירושו ויותר נראה לפרש שהיה חלוק בעיסתו קאמר וכההיא דפרק חזקת אבל אם לא היה חלוק בעיסתו אע"ג דידע אביו ושתק לא מחל :

[א] **כתב** בעל העיטור בחות ד' שיתוף ירושלמי פ"ר מסי בן שנראה חלוק בחיי אביו מה שסגל לעלמו ואיכא לפרושי כגון שסגל ממונו לעלמו בחיי אביו והיה סומך על שולחן אביו ולא תבעו אביו בחייו מה שסגל סגל לעלמו דלזלזון בתר מומנא מדלא תבע ליה מחל ליה ואין אחיו חולקין עמו ל"ש מצא מציאה לא שנא עשה סחורה כיון שלא תבעו אביו הכניס לעלמו ואין אחין חולקין עמו :

(ב"ה) ויש לגמגם ע"ז מדתניא פרק הזקת כתבה רבינו בסימן ס"ב א' מהאחים שהיו שטרות יוצאים על שמו עליו להבוא ראיה ואפשר לומר דהכא מיירי כשהיה מפורסם בחיי אביו שהיה לו מעות דודאי ידע אביו ומאחר שידע ושתק מחל ומ"מ ל' בן שנראה חלוק אינו נוח לי לפירושו ויותר נראה לפרש שהיה חלוק בעיסתו קאמר וכההיא דפרק חזקת אבל אם לא היה חלוק בעיסתו אע"ג דידע אביו ושתק לא מחל :

[ב] **כתב** הרמב"ן נמי שמע על מתניתין דהאחין השותפין וכו' חלה ונתרפא וכו' ובתום' משמע שאפילו היו לאחד נגיס וזן לותם מתפוסת הבית מתשבין לותם חלה מה שאכלו מן החמצע וכ"כ מדברי תשובת הרמ"ם שכתבה רבינו בסימן קע"ו : [ג] **דין** אחין שהן שותפין לענין שם יכולים לתחות זה בזה שלא יקנה דבר לעלמו עד שיכנה לותו מחלקו ובשבלו לחלוק שם שתין כנדיס שעליהם ול שעל בניהם ובנותיהם כתבו רבינו בסימן קע"ו ועיין בכ"י על מזגת האחין השותפין שבפרק מי שתת : [ד] **כתוב** בתשוב' מיימונית דספר מפפטיס סימן כ"ב על האחים שנהנים ספר מיד הגדול והאח האחר קטן ויתום ולומד בספר אחר והשיב שאין לחייב הנהנה שאפילו בנגיפה ומכירה :

[ה] **כתב** הרשב"ץ בתשובה שאפילו אחר שותף להכירו גנוב וכל זמן שיגיע לך מפלס לך פטור דאין זה שלותו לדבר עבירה ואפה שתחייב לו ואף על פי שנהנה מלותה גניבה פטור דאמר ר"ל בהיקרא ניתא לי בגיסורא לא ניתא לי כמו שאמרו בר"פ אין בין המודר (לה .) :

קעח (א) **שותפין** שביקש אחד מהם מהמוכס שימחול לו ומחל לו הוא לאמצע באילו הוא שלוחם לבקש בשביל כולם ואם מעצמו בלא פיום אמר אני מוחל בשביל פלוני הוא שלו לבדו : (ב) שותף שנכנם לשדה המשותפת ועבדה חשוב כיורד ברשות ונוטל כדין אריסי העיר אפילו בקמה העומדת ליקצר

חלוקה ע"כ : (ה) רצה אחד מן השותפין לילך ללמוד תורה או אומנות ישומו כמה יגיע להלקו בהוצאתו כשהם ביחד וכך יתנו לו אע"פ שצריך יותר כשהוא לבדו :

(ו) **שותף** שנכנס לשדה המשותפת וכו' בפרק חזקת סוף (דף מ"ב) אמר שמואל שותף כיורד ברשות דמי ומפרש ר"נ אמר רבה בר מחוה לומר

בשם ספר מגודה : (ו) **רצה** אחד מן השותפין וכו' גם זה בפרק מי שמת (שם) גמרא אחין השותפין ת"ר אחד מן האחים שנטל מאתים זוז ללמוד תורה ללמוד לומות ויכולים האחים לומר לו אם אתה מלנו יש לך מזונות ואם אין אתה מלנו אין לך מזונות וליתנו ליה לפי ברכת הבית ה"נ וכתבו התוספות ברכת הבית ברובע פי' ר"ח בר לאחד בר למאה וי"ע דמזלע דבי תרי עדיף וקשה מדפריך בסמוך ליתנו לפי ברכת הבית וכי ידעינן כמה הוי וכמה נתברך הבית בגללו ומוסר ר"ת שם"ב יכולין לידע כמה הוציאו בשנה ראשונה וכמה הוציאו בזו ואין נראה לר"י שהרי אין כל השנים שוות בזמן שהן עדיין שותפין שלא חלקו לאחים בשותפין בעלמא כיון דנשתתפו מדעתא שיתעסקו בעסק השותפות מכי תיתי א שיניח השותפות וילך ללמוד תורה או לחומות וכן בברייתא לא הוזכרו אלא אחים וכ"כ הרמב"ן בתשובה סימן כ' דדוקא בשותפין אחים עסקינן והתימה על רבינו שכתב שותפין והו"ל לכתוב אחין השותפין :

[א] **כתב** בעל העיטור בחות ד' שיתוף ירושלמי פ"ר מסי בן שנראה חלוק בחיי אביו מה שסגל לעלמו ומיכא לפרושי כגון שסגל ממונו לעלמו בחיי אביו והיה סומך על שולחן אביו ולא תבעו אביו בחייו מה שסגל סגל לעלמו דלזלזון בתר מומנא מדלא תבע ליה מחל ליה ואין אחיו חולקין עמו ל"ש מצא מציאה לא שנא עשה סחורה כיון שלא תבעו אביו הכניס לעלמו ואין אחין חולקין עמו :

(ב"ה) ויש לגמגם ע"ז מדתניא פרק הזקת כתבה רבינו בסימן ס"ב א' מהאחים שהיו שטרות יוצאים על שמו עליו להבוא ראיה ואפשר לומר דהכא מיירי כשהיה מפורסם בחיי אביו שהיה לו מעות דודאי ידע אביו ומאחר שידע ושתק מחל ומ"מ ל' בן שנראה חלוק אינו נוח לי לפירושו ויותר נראה לפרש שהיה חלוק בעיסתו קאמר וכההיא דפרק חזקת אבל אם לא היה חלוק בעיסתו אע"ג דידע אביו ושתק לא מחל :

[ב] **כתב** הרמב"ן נמי שמע על מתניתין דהאחין השותפין וכו' חלה ונתרפא וכו' ובתום' משמע שאפילו היו לאחד נגיס וזן לותם מתפוסת הבית מתשבין לותם חלה מה שאכלו מן החמצע וכ"כ מדברי תשובת הרמ"ם שכתבה רבינו בסימן קע"ו : [ג] **דין** אחין שהן שותפין לענין שם יכולים לתחות זה בזה שלא יקנה דבר לעלמו עד שיכנה לותו מחלקו ובשבלו לחלוק שם שתין כנדיס שעליהם ול שעל בניהם ובנותיהם כתבו רבינו בסימן קע"ו ועיין בכ"י על מזגת האחין השותפין שבפרק מי שתת : [ד] **כתוב** בתשוב' מיימונית דספר מפפטיס סימן כ"ב על האחים שנהנים ספר מיד הגדול והאח האחר קטן ויתום ולומד בספר אחר והשיב שאין לחייב הנהנה שאפילו בנגיפה ומכירה :

[ה] **כתב** הרשב"ץ בתשובה שאפילו אחר שותף להכירו גנוב וכל זמן שיגיע לך מפלס לך פטור דאין זה שלותו לדבר עבירה ואפה שתחייב לו ואף על פי שנהנה מלותה גניבה פטור דאמר ר"ל בהיקרא ניתא לי בגיסורא לא ניתא לי כמו שאמרו בר"פ אין בין המודר (לה .) :

קעח (א) **שותפין** שביקש אחד מהם מהמוכס שימחול לו ומחל לו הוא לאמצע באילו הוא שלוחם לבקש בשביל כולם ואם מעצמו בלא פיום אמר אני מוחל בשביל פלוני הוא שלו לבדו : (ב) שותף שנכנם לשדה המשותפת ועבדה חשוב כיורד ברשות ונוטל כדין אריסי העיר אפילו בקמה העומדת ליקצר

מומנ

(א) **כתב** הרשב"ם שאלת המלך פטר בחותמו רחוק ושמעון מכל מסיס ומרטוניות אמר כך עשו הקהל הוקלות מרובות בגרכי הכנור ובשמירתן עכשיו תבעו הקהל לפרוע חלקם בכל הוקלות הללו שלא פטרם המלך מלא מן המסים והמרטוניות ולא מהוקלות העשויות לגרכיסם ושמירתם ולתיקוני העיר וכס לומרים שכס פטורים והרמיה שלא תבעו מכס לעולם ואפילו יש להם תועלת ושמירה בדבר כס פטורים דהו"ל כמדירים מרי מנכסי חבירו ועוד שכבר פרעו כל ההוקלות והרי זה כפורע חובו של חבירו שלא מדעתו. תשובה הדין עם הנכור שה"פ שהמלך פטרם ממס שהוא מוצא לנכור לא חייב את הנכור לפדות ממיכס של הלו מכל מלורש שחורש להס מחמת מעשיהס שעברו על חוק המלך לקבל רשות יותר ממה שנזרו וכן כמי שלא חייבים להלק מעליה כוח החותמות והמלך על כל גזר כו' אס הטיל עליהן כיון שבפירוש הכניסן תחן על הנכור לפטרס. ותדע לך דהא רבן פטורי מכרגא ואפי' הכי ב לכרגא דפתיא חייבים מפני שהס לריכים לו ופסי העיר כמי שפילו מיקמי ורבנן כמי חייבין ליתן הלא משום הלא לריכי טוירותא הס כולהו מיבעי ליה דפטורי ממס המלך הוקלות ותקוני העיר ולבטל גזירת המלך שגזר שילך היהודי בסוסיס שכולס לריכים להס חייבים. ומה שהחיים לפטור עלמס מדין מבריח מרי ופורע חובו של חבירו חינו כן דכל דברים הלו בנכור הן והרי הס כאחר בני העיר ואין אחר בני העיר יכולים לומר כן לפרנסי הקהל לפי שהפרנסים כאפוטרופסים על שלומים הס אבל בעיקר הדס פשוט עלמי לפי זה מחלוקת ישנה היא ועדיין היא מחלוקת ע"כ:

קעט (א) **דבר** הידוע שהוא משל השותפות וכו' בפ"ק דב"ב (ד.) גבי שותפין שבנו את הכותל למחלה לפיכך אס נפל הכותל המקום ומבנים של שניהס פטורה לא לריכה אפילו לקדוח בו בור ואפילו אחד מהן רולה לסלק עלמו ולהניח לחבירו שיבנה לבדו אינו יכול לכופו אלא לוקחו ממנו או מוכרו לו ולא יהא לו רשות לדור בחלקו עד שיפרע לו דמי חלקו ואפילו בשדה שאינה עשויה ליטע: (ג) ונראה דה"ה נמי אם משתדל בלא רשות בדבר המיטלטל המשותף (פ"ח ולזה הסכימו הגאונים):

קעט (ב) **דבר** הידוע שהוא משל השותפות אין לא' חזקה בו על חבירו ואפילו נשתהה בידו זמן רב אינו יכול לטעון שלקחו ממנו או שנתנו לו במתנה אלא בראיה: (ג) וכתב הראב"ד ז"ל לא מיבעיא מילתא דידיע לתרוייהו שוה בשוה אלא אפילו לא ידיע לתרוייהו שוה בשוה כגון דהזו דהאי אייתי זוזי והאי אייתי זוזי וזבנו בהו עיסקא ולא ידיע כמה אייתי האי או האי ולבתר יומין נפק האי עיסקא מידא דחד ואמר תרי תילתא דידי ותילתא דחברי לא מהימן אלא פלגי לה בשוה והוא דלא מצי למיטען לא היו דברים מעולם או החזרתיו לך כגון דהזו ליה מהדי תחות ידיה וידעי דההוא עיסקא דזבני תרווייהו:

שותפין

על רחוקן ושמעון שהלוו על המשכון והשר של רחוקן תפסו ונלקח לו גס חותו המשכון ושוה נתפשר וכו' דשמעון היה יכול להגיל המשכון על ידי שר שלו שותף ביורד בדשות דמי ותומדין כמה היה שמעון רולה ליתן תחילה להגילו מיד שר של רחוקן וכבה נוטל משמעון מה שהגביה ולא יותר. וכתב עוד לפס דהא דנוטל בשדה שאינה עשויה ליטע וכו' אס נטע במקום שאינו מנדל למחיס היינו מעותיו על קרן הנכי ולא יפרע לו בשותף אלא מומדין כמה מדס רולה ליתן בשדה זו לנוטעה ותו לא ס"ל שותף נותן לו בשאין עשויה ליטע כמו בעשויה ליטע ועל ענין כזה וכיולא בו כתב רבינו ונראה דס"ס נמי אס משתדל בדבר המיטלטל המשותף ולזה הסכימו הגאונים ועיין בהגהת מיימוניות פ"י דגזילה ועיין עוד בתשובת הרשב"ם בסימן ב"י סוף סימן מ"ו והעיקר לקמן בסימן שע"ה:

קעט (ג) **דבר** הידוע וכו' כ"כ התלפסי והאשיר"י רפ"ק דב"ב וכ"כ הרמב"ס פ"ה דשותפים ומבואר מדברי התלפסי והרמב"ס דלאחר שחלקו מיד יש לו חזקה ושעמת דמסתבר טוא דאס לאחר לתין לשותפין חזקה טינו אלא משום דשותפין לא קפדי אהדדי וכיון שחלקו חזיל ליה האי שעמת והכא מיירי בשאס שותפים בשטלטלי וכן לעיל בסימן ס"ב אבל בסימן קמ"ט מיירי בשותפין בקרקע ובחזקה דשלש שנים כדתנן בפרק חזקת וע"ש ומש"ה אף על גב דגבי קרקע אס ידוע בעדים שהוא שותפו טינו נאמן לומר חלקו כלעיל

ריש

לומר שנוטל בשבח המגיע לכתפיס ובשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע ולפירוש רשב"ס תרוייהו רשותא אדא שנוטל כאריסי העיר אפילו בשבח המגיע לכתפיס כגון קמה לקצור ועגבים לבצור מיידי דאפילו בשדה שאין עשויה ליטע ושתה הוא נוטל כל דינו כאילו עשוי ליטע וכך אס דברי רבינו והרמב"ן בחידושיו כתב על פירוש רשב"ס וזה לשונו ומשמע דבפירות שבגיעו לכתפיס כשירד גס קאמר שלאירד שלא ברשות היה יכול לומר כיון שהגיעו לכתפיס אינו לריך לתריסתך שברי עומדין ליתלק אבל יורד ברשות נוטל כיון שלריכין לקרקע עכ"ל. וכתב עוד פירוש אחר לתעתו דלאו אדא שלא אדא דוקא ואידך תרוייהו רשותא אלא שנוטל בשבח המגיע לכתפיס ז"ל שבח המגיע לכתפיס אבל עומדין ליתלק אבל יורד ברשות אינו נוטל כלום אלא בשבח המגיע לכתפיס ואידך דוקא ואידך רשותא אלא שנוטל

ריש סימן קמ"ט מכל גבי מטלטלין נאמן לומר שחלקו כיון שהמטלטלין תחת ידו הן וכ"כ ב"י ע"ש רבינו ירוחם מלא למשמע מדבריו לעיל בקרקע נאמן לומר חלקנו לר"ח וכבר הזכיר זה ב"י לעיל ר"ס קמ"ט מכל לעת רבינו לפס בקרקע לינו נאמן ע"ש :

קפ (ה) **שותפין** וכולי מסנה פ"ק דגדרים פלוגתא דת"ק ורשב"י ואמר רב הונא הלכתא כרשב"י דבחין בו דין חלוקה מותר ליכנס מבל בית בו דין חלוקה דברי הכל אסור ליכנס והטעם כתב הר"ן דבחין בו דין חלוקה קנאוה שתהא קנויה לכל אחד לתשמיטו וכשמתחת בית ממרינן הוברר הדבר למפרע שמתחלה היתה קנויה לו לפעה זו . מבל שבחין בו דין חלוקה ליכא למימר הכי דמתחלה קנאוה וכו' שהרי יש בית כל אחד לכוף את חבירו לחלוק : ובמ"ש אם יש בו דין חלוקה אסורים ליכנס בו . כתן בכתב בשתם מבל בי"ד סימן רכ"ו כתב אסורין ליכנס עד שיחלקו ויכנס כל אחד בחלו והוא מדברי הרמב"ם פרק ד' מנדרים דלא כהרשב"א דלפילו לאחר חלוקה נמי אסור כדכתב הר"ן משמו ומביאו ב"י : ומ"ש אבל אסורים להעמיד בו רחיים וכו' . נראה דזוקא בני בריסת הרגל דאי אפשר שלא ילך בתוכו ממרינן מתחלה קנאוה וכו' אבל רחיים וכו' דסני בלאו הכי לא ממרינן הוברר הדבר למפרע וכו' ואסור והרמ"ס כתב טעמים אחרים ומביאו ב"י ע"ש : (ג) **הדיר** אחד מהם אחד מן השוק אסור לו ליכנס בו לנרכו . ג"ו שם במשנה ומשמע דוקא לנרכו בלבד אבל (נין) לנורך [אחד] מן השותפין נין לנורך השותף שהדירו נין לנורך השותף שלא הדירו שרי ליכנס וכ"כ להדיא בי"ד בי"ט אסור ליכנס בו לנרכו אם לא לנורך אחד מהשותפין בחצר ומיהו משמע ודאי דוקא שהשותף נריך לו אבל השותף שהדירו נריך לו לנורך אחד מהשותפין בחצר ומיהו משמע ודאי דוקא שהשותף נריך לו לנורך השותף שלא הדירו שרי ליכנס וכ"כ להדיא בי"ד בי"ט אסור ליכנס בו לנרכו אם לא לנורך אחד מהשותפין בחצר ומיהו משמע ודאי דוקא שהשותף נריך לו אבל השותף שהדירו

כתב וה"ה דסרי רמב"י ס"ל דמיירי לצורך עסק אחד מפני הסיבה ויש לפרש דבריו כדברי הרשב"ם: (ג) **היה** אחד מהם מוסר מודר הנאה מחבירו וכו' גם זה שם במשנה היה אחד מהם מודר הנאה מחבירו אסור ליכנס לחצר רמב"י פומר יכול הוא שיאמר לתוך שלי אני נכנס ואיני נכנס לתוך שלך וכופין את המודר למכור את חלקו: ומ"ש רבינו הוא אסור ליכנס בו אם יש בו דין הלוקה וכו' הוא על פי מה שנתבאר ברמ"א סימן זה: וכופין את המדיר למכור חלקו וכו' על משנה שכתבתי בסמוך כתב הר"ן כך בגמ' לא פליגי ולא דמי דבין למר ובין למר אינהו סבירא להו דכופין את המדיר למכור חלקו דלוקח כשנגד ג' אסור מיישבין שמא יתקנא בחבירו ויסתמא הוא אף הוא ולפיכך כדי שלא יכשל כופין לוקח למכור אבל כשנגדו הנאה זה מזה דשניהם אסורים לא מיישבין לכל אד ואד מזדהר בהיסורא וכן בלוסר נכסיו על עצמו מכך טעמא גופא אין כופין לוקח למכור דלוקח בשותפין שנגד ג' מסס כופין ואפי' לרמב"י דאיכא למיחש שמתוך שרואה את חבירו מעמיד רמיים ותגור והוא אינו רואה יתקנא הוא ויבוא לעשות כן. וכן כתב הרמ"ה דאפילו לרמב"י כופין את המודר למכור חלקו. וכגמ' מיבעיא לן על מני דתנן השותפין שנדרו הנאה זה מזה מסורין ליכנס וכו' מי פליגי רמב"י ות"ק בנגדו אבל בשדרו זה את זה לכ"ע

דרי אם מי שפילו בשהיא אמר ת"ק דאסור ואמרינן ת"ש היה אחד מהם מודר הנאה מחבירו אסור ליכנס לחצר תני נדור מחבירו הנאה ה"נ מסתברא דקתני סיפא וכופין את המודר למכור את חלקו מ"ש דנדור הוא דהיינו דקתני סיפא אלא מי אמרת דתדייק ממתי כופין אותו הא מינה אין ופירש הר"ן תני נדור מחבירו כלומר דנדור נמי מודר קרי ליה דמודר משמע בין מפי עצמו בין מפי אחרים. מ"ש דנדור הויגו שכופין לפי שהוא גרס לעצמו. מ"ש דלא נדר הוא אחתי כופין הא מינה מינה מ"ש ולימא ליה לעולם בשדירו חבירו עסקינן וכי קתני כופין את המודר אמאי ז"ל דלא ס"ל שיהא בדין לכוף אדם למכור את שלו מפני שאסר נכסיו על חבירו אבל למודר עצמו רשות לכוף הואי הנאה לא אמר לו לאסור על עצמו נכסיו ומיכא למיחש שמא יכשל ויש לתמוה על הרמב"ם שכתב בפ"ז מה' נדרים דלתדיר הוא שכופין אע"פ שזהו דרך הגמרא שלנו וכבר השיג עליו הראב"ד ז"ל ומיהו אם היה רגיל להדיר כופין אותו למכור ומכי תניא בתוספ' היה אחד מהם רגיל להדיר את חלקו כופין את הרגיל למכור את חלקו ומפרש בירושלמי דבתרי זימנין מיקרי רגיל ע"כ. אבל הרמ"ה כתב בפסקיו הא דאוקימי לעיל בנדור מחבירו הנאה אבל במודר הנאה לא היינו כדי לדחות הא דבעי למיפשט דבהדירו נמי פליגי ולא קיי"ל כהאי דיחוייא אלא כרבינא דאמר פרק שור שנגח את הפרה דבנדירה פליגי הילכך בהדירו נמי פליגי ואין אנו צריכים להגיה המשנה אלא כמו שהיא שנויה היה אחד מהם מודר הנאה מחבירו כגון שהדירו חבירו אלא יכנס לרשותו כופין את המודר למכור את חלקו משום דפשט וכדי אלא יכשל הוא ידו בייפיון ליה כי היכי דאם מכר חלק חבירו עליו דכייפינן ליה כדי אלא יכשל הוא כך חזו חכמים למכשול חבירו בפשיעתו כמו שחשבו אלא יכשל הוא וכן מצינו בירושלמי פיאה בפרק הניזקין גבי מכשול דנרסינן בירושלמי בתוך שלי אני נכנס ואיני נכנס בתוך שלך מיתמר כופין לו על הדף את חבירו ומתרינן ליה ואמרינן הוא דאמר מכשול עצמו ליד

בין אמר ללא אמר דבאמר בכה"ג לאיכא מיגו ממון שותף חולק שלא מדעת חגירו אבל בלא אמר בכל גווני הציל לאמצע וכ"כ הרמב"ם בסתם ופי' ה' המגיד דבריו כלפי' וכן פי' רש"י אבל רבינו קושיא ביותר על פי דברי הרא"ם בפסקיו לסם שכתב כך והוא דבאמר אמי להציל לעצמו מיכא לפלוגי דאם יכולין הם להציל מינו לעצמו אלא עד כדי חלקו ואם אינן יכולין להציל הכל לעצמו ושעמא דמסתבר טוב אלא עדיף שותף דבאמר מאמר שאינו שותף דאם הם יכולים להציל אפילו אמר אינו לעצמו אלא עד כדי חלקו וכ"ם שותף ורואה דבשותף אפילו יכולין להציל ע"י הדחק וכן הדין בפועל בסמוך אלא מפלוגינן ביכולין להציל ע"י הדחק אלא בחינם דאילמא כדאמרת דהכא בפועל יכול לחזור בחני היום אי מפעולתו ופועל יכול לחזור בחני היום זכי מהפקירא וכאן לא כתב רבינו לחלק היכא דאם יכולין להציל בין עד כדי חלקו וכו' כמו בשותפין משום דשותפין יש לכל אחד חלק בממון אבל פועל אין לו כלום וכשיכולין להציל אפילו בדאמר הפועל לעצמי אני מציל הכל לבעלים ואין לפועל כלום ודוק: כתב המרדכי פרק הגוזל בתרא דבשותף פסק רבינו דאם אמר אינו לעצמו אלא לאחרים אמר כן נשבע אלא נתכוין להציל אלא לעצמו ווכ"ע ודקשה בספר ב"ח דבגמרא משמע דוקא אמר אבל נתכוין בלב לא מהני דדבריס שבלב אין נשבעין על טענת ספק ועוד אפילו בשותף היה אם אינו יודע מה שבלבו ואין נשבעין על טענת ספק ורבינו נתכוין לאו דוקא אלא היינו לומר דאפילו בשותף לא יהא חייב אלא בשאמר לעצמי אני מציל ואם אמר אינו יודע מה שבלבו אין נשבעין על טענת ספק לפיכך נ"ל דלישנא דנתכוין לאו דוקא אלא היינו לומר דאמר לעצמי אני מציל ואם היה שם השותף וטענו טענת ודאי ישבע ואם לאו מחרים סתם:

אני מציל אם הם יכולים להציל מה שהציל עד כדי חלקו הוא לעצמו ואם הציל יותר הוא שלהם ואם אין יכולים להציל הכל לעצמו לא אמר לעצמי אני מציל אפילו אין יכולין להציל הכל לאמצע ואם הוא פועל שלהם ואמר לעצמי אני מציל והם אינם יכולים להציל הכל לעצמו שפועל חוזר אפילו בחצי היום לא אמר הוא שלהם:

קפב (ו) **אסור** להשתתף עם עובד כו"ם שמא יתחייב לו שבועה וישבע לו בשם כו"ם ואם עבר ונשתתף עמו ונתחייב לו שבועה רשב"ם כתב שאין לו לקבלה ור"ת כתב שמותר לו לקבלה כדי שלא יפסיד ממונו ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל: (ז) כתב הרטב"ם אסור לעשות סחורה בגבילות וטריפות שקצים וכו' בפרק מרבע מיתות (ד' סג:) גמרא הגודר בשמו והמקיים בשמו אמר מבוה דשמואל אסור למדם שיעשה שותפות עם העכו"ס עובד כו"ס שמא יתחייב לו שבועה ונשבע בשמו"ס שלו והתורה אחרה לא ישמע על פיך וכתבו התוספות אסור למדם שיעשה שותפות אומר רבינו שמואל כ"ש שבועה עצמה דאין לקבל היזמו ור"ת אומר מותר לקבל היזמו השבועה קודם שיפסיד כדאמר בפרק קמא דע"ז (ו:) דאלוה על שם נפרעין ממנו מפני שהוא כאילו מילה ולא מיישינן דילמא אזיל ומודה ואע"ג דהתם ספק והכא ודאי אכל מקום נשבעים בקדשים שלהן ואין תופסין בהם אלוהות ואף על פי שמזכירין עמהם שם שמים וכוונתם לאלהיהם מ"מ אין זה שבועה וגם דעתם לעשות השמים ואף על פי שמתחייבין שם שמים ודבר אחר לא אשכחן דאסור לגרום לאחרים לשתף ולפניי עור ליכא דכאי גם לא הוזהרו על כך והרמ"ם כתב בפסקיו בפרק הנזכר כדברי התוספות וכתב ועוד הניח ר"ת דאמר בני העיר [כח.] דאמר מבוה בר מיכי תיתי לי דלא עבדי שותפות עם העכו"ס ומאי רבותיה אלא משמע דלא זהירי עלמא בהאי דאסור דשמואל והוא היה נזהר בהאי דפרק כל כתבי [קיח.] תיתי לי דקיימית שלא שעוות ורמה לי דאותר מליצנא דאסור דשמואל אותה הל"ל ישראל שהיה לו שותפות עם העכו"ס ונתחייב לו שבועה שלא מצאתי שום מי שיתיר לו להשביע בשבועה שותפות עם העכו"ס משום שנאמר לא ישמע אל דבר המשמע שאסור למדם שיעשה שותפות עם העכו"ס שמא יתחייב לו שבועה ונשבע כו"ס אבל אם נשתתף עמו בשותפות שיפסיד ממונו כיון שכבר יש לו שותפות ומכל מקום נריך ליזהר תחילה שלא יעשה שותפות עם העכו"ס כדי שלא יגרום לו להזכיר שם העכו"ס וכיון לליכא מיסור דשבועה לא היו נזהרים העולם כ"כ בהאי דאסור דשמואל ואפשר בר מיכי היה נזהר ועוד יש היתר גדול הוא כי נשבעים בקדשים שלהן ואין תופסין בהם אלוהות וכו' ורבינו ירוחם נתי"ז ח"ה הסכים לדברי הרמ"ם: וכתב הרמ"ם בתשובה כלל י"ח סימן י"ב אמר דברי ר"ת מיהו ירא שמים כשירמה שהעכו"ס גמר בדעתו לישבע מה תועלת להשביעו והרי"ף כתב הכי מיהו דאסור דשמואל בסוף פ"ק דע"ז וכתב הר"ן דעת הר"ם ודעת ר"ת ועל מה שכתב ר"ת דהיכא מפשבה בר מיכי כתב שיש לומר דה"ק לא עבדינן שותפות בהדי עכו"ס אפילו היכא פוטרו משבועה כדי שלא יהא רגיל אלא וילמוד ממעשיו ועוד כתב דה"ק דאפילו בזמן שאין רגילות העכו"ס להשביע בשלהיהם לא עבדי שותפות בהדיה ומן הטעם הזה נהגו היתר בדבר לפי שאין נשבעין בשו"ת הרמב"ן דלית ליה שלא מדת חסידות ומ"ש ר' בפ"ק דשבועות ל"ל יש לומר דמשמע לכתחילה לכתחילה גם בשאר"י בפ' ל' מיתות כתב ו"ל מ"מ לריך ליזהר תחילה שלא יעשה עמו שותפות מבל מין דאסור ל"ל מ"ל ליזהר דסתם אם בא"ם לפני זה כתב ו"ל ויזהר מלהזהיר ב"ם לבתלה כו' ואתם ודאי מיסור יש בדבר:

(ז) **אסור** לעשות סחורה בגבילות וטריפות וכו' נתבאר בע"ם בי"ד סימן קי"ו:

ומה שמע"ה לו לעשות שלא על ידי ישראל ושוה שמשה למין נוכרי שלא ליזהר ושלא לקיים בשם ע"ז וגרשם שלא ישתע על פיך לא אתי לסכי כלל שלא לישראל גופא מוכיח רשמעת מבל בכה"ג אפילו מדרבנן לא מיתסר כיון שהעכו"ס נשבע מאליו ע"י שהתחייב לו שבועה אבל אם עשה עמו שותפות מבל מין דאסור יש לומר שהשותפות בהדי הכי הוא דלא עבדי אלא לישראל ומשום הכי לא מיתסר אלא בשעשה עמו שותפות מבל מין דאסור

(ג) **ומ"ש** ומס עבר הסותף ועשה בהם סחורה וכו' הוא ממה שנתבאר בסימן קע"ו שסותף שעושה מדעת חבירו הרווח לעצמו ומס יש בו הפסד המשנה חייב לפרעו והכא נמי מס יש בפסד הרי חבירו חומר לא היה רצוני שתעשה סחורה בדברים המסורים: (ד) **שלוחו** של אדם כמותו וכו' פרישׁ הטיס מקדש (מג.) ילפינן שליחות לכל התורה כולה מדתניא גבי גירושין ושלח מלמד שהוא עושה שליח ואמר רבי יהושע בן קרחה מנין ששלוחו של אדם כמותו שנאמר ושלחו לותו כל קהל עדת ישׂראל וכי כל הקהל שותפין והלא מיעוט אחד הוא אלא מכאן ששלוחו של אדם כמותו ואמרינן הו התם לכתוב רחמנא בקדושין ולא בגירושין היכא למיפרך מה לקדושין שכן רוב מעשיהם על ידי שליח לכתוב בגירושין ולא בקדושין היכא למיפרך מה לגירושין שכן חול הילכך מגירושין וקדושין ילפינן לכל התורה כולה ששלוחו של אדם כמותו חוץ מלדבר עבירה וכי תימרין בפרק הנזכר ובלוכתי טובא דתלמודא מכח פרק קמא דמציעא (י:) ומס נתבאר יפה היכא תמרין מין שליח לדבר עבירה והיכא לא תמרינן:

וכתב הרמב"ם בפ"ה מהל' שלוחין וסותף כמה שלוחו של אדם כמותו:

(ה) **ואין** הטעם שליח צריך קנין בפ"ק מהלכות שלוחין וכן כתב עוד רבינו בסימן ע"ג: (ב"ה) וכ"כ הרשב"א בתשובה שאכתוב בסימן אחר זה: ולא עדיס מלא בתמירה בעלמא וכו' בקידושין פרק האומר (דף כט:) גמרא האומר למאה קדשתיך מר זוטרא ורב מלא סבא בני רב מרי בר חיסור פלוג נכסייהו אתו לקמיה דרב אמר אמרו ליה על פי שנים עדים אמר רחמנא דלמא מלי בעו מהדרי בהו ואתן לה הדרי לו דילמא לא מיקיימא מילתא אלא בסהדי אמר ליה לא שיבו סהדי אלא לשקרי שמעין מהכא דבכל מידי דממון היכא דשמיה מודיס האמת לא בעינן עדיס וכן כתב המרדכי בקידושין דאפילו לגיטין וקידושין אין צריך לאמות שליח בעדיס:

(ו) **עבר** השליח על דעת משלחו וכו' מתבאר מתוך הדיוקים הכתובים לקמן בסימן זה: וחילק הרמב"ם בפ"ב מהלכות שלוחין וכתב רבינו לקמן שדברי הרמב"ם נוטים לדברי הרמב"ם ושם מבואר טעם סברת זו בס"ד:

(ז) **טעה** וקנה ביוקר וכו' בפרק אלמנה ניזונת (נה:) גמרא היכא כתובתה מתחיס ומכרה שוה מנה במתחיס כו' ליקלע רב נחמן לסורא של לגניזיה רב חסדא ורבה בר רב הונא ס"ל כה"ג מאי וכו' ס"ל לף ע"ב דטעה שליח ס"ל דטעה שליח לא קמינא למרו ליה והאמר מר אין מוכלס לקרקעות ס"מ היכא דטעה בע"כ אבל היכא דטעה שליח ס"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי וברים המים מקדש (מב:) נגבי הא דע"ר נחמן האחין שחלקו הרי הן כלקוחות פחות משתות נקנה מקה יתר על שתות בטל מקה שתות קנה ומחזיר תוכלס אמר רבא הא דאמרת פחות משתות נקנה מקה לא אמרן אלא שוה שליח ס"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי. וכפ' אלמנה ניזונת (נה) מיבעיא להו שליח כמאן רבא אמר רב נחמן שליח כדייסים רב שמואל בר בישנא אמר רב נחמן שליח כאלמנה והלכתא שליח כאלמנה וכתב הרמ"ך והרי"ף והלכתא שליח כאלמנה אפס טעה כל שהוא מכרו בטל וכן פי' רש"י וכתב הרמ"ם משמע הא דקתני בתתיתין מכרה שוה מנה וזיכר במנה מכרה בטל לאו דוקא דיכר ה"ה בפחות ו"מ דיכר דוקא ולא נהירא כיון דאפילו פחות מכדי תוכלס בטל מן מילוק בין דיכר לפחות ואף על גב דלדברי ר"י שכתבו התוספות אם לרב נחמן ורבא שליח טעה בפחות משתות המקה קיים אלא שדריך להחזיר תוכלס כתב רבינו שהמקה בטל מפני שהרמ"ם הסכים לפר"ת דאפילו בכל הוא בטל מקה גם לרב נחמן ורבא ועוד דאפילו לפר"י היינו למ"ד שליח כדייסים אבל מן המסקנא נקטינן והא מסיקנא והלכתא כאלמנה הילכך לכ"ע שליח טעה אפילו בפחות משתות בטל מקה וכן דעת הרמב"ם בפרק י"ג מהלכות מכירה ובפ"ס מהלכות שלוחין. ולענין אם טעה השליח וקנה ביוקר והמשלח רוצה המקה ורוצה שיתקן לו השליח הטעות והעיוות כתב רבינו משפטו בסימן זה בסס הרמב"ם ז"ל:

(ח) **ומזה** שכתב לפיכך אם התנה עמו שעושה שליח כו' הוא לשון הרמב"ם בפ"ה מהלכות שלוחין ופשוט הוא דהא קיי"ל דכל תנאי שבממון קיים: כתב המרדכי פ"ב דקידושין לתקוני שדרתיך ולא לעוותי י"מ שהיה גלוי ללוקח ולמוכר בעת המכירה שהיה שליח אבל אינו יודע ששלוחו הוא וטעה בפחות משתות המקה קיים והשליח יעשה יפרע ויפסיד ויחזיר"ק פי' אפילו לא ידע שהיה שלוחו ואח"כ נודע בעדים שהיה שלוחו המקח בטל אבל אם לא נתברר המקח קיים והשליח יתלם כדאמרינן בגט פשוט (קסט:) הניח אותתה דאמרה לגברא זיל זבון לי מרעא חזל זבן לה שלא בתחריות ומסקינן ס"ל דב נחמן זיל זבנה וכו' ואם תאמר מיחייב מפני שיש בני מדס שמין מיחין קנייתן מפני דאגת שלא בתחריות הילכך לא הדרינן וזיניס משס"כ בטעות המקח עכ"ל: ב וכתב הרמ"ה:

שקצים ורמשים: (ג) ואם עבר השותף ועשה בהן סחורה השבר לאמצע ואם הפסיד הפסיד לעצמו מפני שעבר עבירה:

הלכות שלוחין

(ד) **שלוחו** של אדם כמותו לכל דבר חוץ מלדבר (א) עבירה דקיי"ל אין שליח לדבר עבירה וכתב הרמב"ם ז"ל האומר לשלוחו צא ומכור לי קרקע או מטלטלין או קנה לי הרי זה מוכר ולוקח ועושה לו שליחותו וכל מעשיו קיימין: (ה) ואין העושה שליח צריך (ב) קנין ולא עדים א"א באמירה בעלמא בינו לבין חבירו וא"צ עדים אלא לגלות הדבר אם כפר אחד מהם: (ו) עבר השליח על דעת משלחו לא עשה ולא כלום וחילק הרמב"ם ז"ל דוקא שהודיעו שהוא שליח של פלוני לפיכך אע"פ שמשך או שהמשיך אם נמצא שעבר על דעת משלחו בטל המקח ומהזיר אבל אם לא הודיעו שהוא שלוחו של פלוני נקנה המקח ויהיה דינו בינו ובין משלחו: (ז) טעה וקנה ביוקר אפילו בכל שהוא המקח בטל בין במקרקעי בין במטלטלי שיאמר לו לתקוני שדרתיך ולא לעוותי: (ח) לפיכך אם התנה עמו שעושהו שליח בין לתיקון בין לעיוות א אם מכר לו שוה מנה בדינר או לקח לו שוה דינר במנה אינו יכול לחזור בו וחייב המשלה ליתן כפי התנאי וכתב הרמ"ה כל זמן שלא יברר המשלה שעשאו שליח לקנות לו סתם יכול המוכר לומר שהתנה עמו בין לעיוות בין לתקן

דמוכר וקונה בעלמו במטלטלין המונחה בחנות ובקרקע אין כו דין מונחה ולוקח המונחה עד כדי שירחה לתגר ומוכר חוזר לעולם אבל בשליח שטעה בכולם בכל שהוא חוזר לעולם בין מכר או קנה על ידי שליח בין בקרקע בין במטלטלין וכדכתב בסמוך סעיף ז' לפיכך כתב ג"כ היכא דלא טעה אלא שעבר על דעת משלחו לא עשה ולא כלום בין במטלטלין ובין במקרקעי בין מוכר וכן קונה: (ח) **ומ"ש** לפיכך אם התנה עמו וכו'. נקט דבינו שוה מנה בדיוק וכו' וה"ה בשאר דברים שידוע שהוא עיות כגון אלא בתחריות אי נמי כשקנה פירות ולא התנה עמו שיתנם לו בשער הזול כלקמן וכל כיוצא בזה אם התנה עמו שעושהו שליח בין לתיקון בין לעיוות אינו יכול לחזור בו אלא תלא מיניה נקט ס"ג דבותא נקט אפי' שוה מנה בדיוק הוה עיות היותר גדול וכ"ש עיות

שבתלמוד ואפילו בזמן מכמי התלמוד דהזכירו שם אלוהות ממש לא היה איסור כ"ש בזמן הזה והכי נהוג עלמא לכתחלה ולא חזינן מרבני קשישי לגיעטרו בהו כלל:

(ט) **שלוחו** של אדם כמותו לדבר עבירה. בפ"ק דמציעא (סוף דף י:) קאמר רבינא היכא דשליח בר חיובא מין המשלח חייב דת"ל לדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ולא סו"ל לעשות אבל היכא דלאו בר חיובא הוא חייב המשלח אמר רב מאי טעמא מילתא דרבינא היכא דשליח מין המשלח חייב דת"ל לד

עיוות קטן ממנו וכ"כ הרמב"ם וז"ל לפיכך אם התנה עליו שעשהו שליח בין לתיקון ובין לעיוות תפילו מכר לו סוס מלא בדיוני וכו' וכ"ל להניח בדברי רבינו גם כן מלת תפי' וכ"ל תפי' מכר לו וכו' והסופרים טעו וכתבו מלת אם במקום תפילו והם ודאי לפי מהני דהמי תנאי בין לתיקון בין לעיוות אלא בדברים שלא הזכיר עליו המשלח בפירוש אלא סתם ס"ל זבין לי המי מידי אבל אם הזכירו בפירוש על כך וכך תפילו כתב לו בין לתיקון בין לעיוות לא מהני המי תנאי כלל דברים ש"ל המשלח חייב לקיים מה שעשה השליח היפך מה שהזכיר עליו ולא מהני המי תנאי אלא לדברים שלא הוזכרו בשעה שעשאו שליח וזה דבר פשוט :

(ט) **ובתב** רב המי דה"ה נמי אם הטעה השליח את הלוקח זכו' . וכ"ם ס"ת המוכר וכשיכס אותו לתוך בין שליח של מוכר ועיין לעיל בסי' ק"ט סעיף י"ג כתב ג"כ רבינו בשם רב המי ומ"ר יוסי ומהרי"ם הכהיס עם ה"ר יוסי ולקמן בסימן רכ"ו סעיף מ"ח בשיח בשם שניהם ולא הזכיר הכסמת הרמ"ם . וכאן כתב כ"י וז"ל ותמיהני שכתב בשם רבינו המי מכרו בטל ולא חילק בין שהות לפחות משהות עכ"ל . ולפעד"ג דרבינו מפרש לתין ספק לרבינו המי תין חילוק בין שהות לפחות משהות דבכל ענין המקח בטל ולא הזכיר רבינו המי שהות אלא לפי דבעלמא נמי ניתר משהות המקח בטל אלא דבשהות ופחות משהות המקח קיים וקשה רבינו המי דבשליח אם הותיר שהות נמי המקח בטל כמו ניתר משהות ואפ"ל דה"ס בפחות משהות אלא נקט שהות כלומר אע"פ דלינו יתר משהות אלא שהות וה"ס פחות משהות ואע"פ אלא נעלם מעיני הרמ"ם דכך היתה דעת רב המי מ"מ תמה עליו למה לו להזכיר שהות כיון דה"ס פחות משהות נמי המקח בטל וכיון שהיה מילק בין שליח שכודיעו שהות לשליח (לא כ' המי חילוק תדין זה אלא בפ"ב כ"כ אחם שבר השליח תדעת משהות ומשם ים למוד ג"כ לענין זה וכמ"ש לעיל) לשליח שהות שוטה שהם ולדברי הפשה ד"ל לפשר שהם לית ליה אכ"ל פי' ומש"ה לת היה יכול לבטל המקח כיון שקנה ממנו שהם ולא הודיעו שהות שליח ול' הרמ"ם בפ' ג' פ"ם ובפרישה כתבתי ולדריבין לומר לדעת הרמ"ם אם אלא היה ר"ל מכריח את המוכר להמזיר את המעות משום דס"ל להרמ"ם כהרמ"ם שכ"כ בם"מ ופ"ר וכיינו דוקא כשהודיעו

(ט) **ובתב** רב המי דה"ה נמי אם הטעה השליח וכו' ופרק אלמנה ניזונת (שם) תנן שוס הדיינים שפיחתו שהות או הותירו שהות מכרן בטל וכתב הרמ"ם מתוך פרש"י משמע כיון דלגבי תוגת יתומים מהניגן מכרן בטל ה"ה לגבי תוגת לוקח ולסברת זו גם בשליח הדין כן כי היכי דאם טעה השליח ותתנה המקח בטל דע"ל לתקוני שדרתיך וכו' ה"ג אם נתחנה לוקח וכ"כ רב המי דאפילו אם הותירו שהות מכרן בטל ותמיהני למה הזכיר שהות אם רוצה לומר למיטי בדיוני דהא קיי"ל שליח כאלמנה וה"ר יונה כתב דאם שהות הותיר כשליח דיונו כאילו מכר לו בפחות משהות ואפ"ל דה"ק אפילו הותיר שהות אם רוצה לומר

הוועד המחוזי בקרית שמונה פסד

בפני: כב' השופטת ר' שפירא, כב' השופט ש' ברנשטוק, כב' השופט ד' אלמגור

המערערת: עיריית קרית שמונה

נגד

המשיבה: ועדת הערר לארנונה, קרית שמונה

ערעור על החלטת ועדת הערר לארנונה, קרית שמונה, מיום 14.3.2011, בתיק ערר 412/09, בהרכב היו"ר ע' נחמיאס-כהן, חבר הוועדה מ' ברקוביץ וחברת הוועדה ד' שלום.

בשם המערערת: עו"ד יונתן קורן

בשם המשיבה: עו"ד אורלי בן-חמו

פסק-דין

השופטת ר' שפירא:

1. ערעור על החלטת ועדת הערר לארנונה, קרית שמונה (להלן: ועדת הערר), מיום 14.3.2011, בתיק ערר 412/09, בהרכב היו"ר ע' נחמיאס-כהן, חבר הוועדה מ' ברקוביץ וחברת הוועדה ד' שלום. בהחלטה זו קיבלה ועדת הערר את עררה של המשיבה, חברת הכנסת לשעבר מ' שלום, ופטרה אותה מתשלום ארנונה בגין הנכס ברחוב [redacted] בקרית שמונה (להלן: הנכס), בשנים 2008 ו-2009.

2. המחלוקת בין הצדדים נוגעת לשאלה האם המשיבה עמדה בתנאי סעיף 9(ב)(3) לחוק הרשויות המקומיות (ארנונה כללית), התשל"ו-1976 (להלן: החוק), המקנה פטור מארנונה לנכס המשמש "לצורכי מגורים של חבר כנסת". ועדת הערר קבעה כי המשיבה עמדה בתנאי זה, ואילו המערערת סבורה כי לא.

3. הרקע העובדתי אינו שנוי במחלוקת. המשיבה כיהנה כחברת הכנסת ה-18 בין השנים 2006 ל-2009. במהלך כהונתה התגוררה בנכס, אשר רכשה בשנת 2005. בתקופה הרלוונטית לערר המשיבה לא התגוררה בנכס בפועל, שכן שהתה ברובה בבית הכנסת בירושלים. הנכס הושכר לצד שלישי בתקופה זו.

4. המערערת טענה בפני ועדת הערר כי המשיבה לא עמדה בתנאי החוק, שכן הנכס לא שימש בפועל למגוריה. ועדת הערר דחתה טענה זו, בקבעה כי הפטור אינו מותנה בכך שהחבר אכן מתגורר בנכס, אלא בכך שהנכס "משמש" לצורכי מגורים. לשיטת ועדת הערר, הפטור נועד להקל על חברי הכנסת בעת כהונתם, ולא להוות תמריץ לשהות בנכס.

5. בערעור שלפנינו חזרה המערערת על טענותיה, וביקשה כי נורה על ביטול החלטת ועדת הערר. לטענתה, פרשנות ועדת הערר לסעיף 9(ב)(3) לחוק מרוקנת את הסעיף מתוכן, שכן כל חבר כנסת יוכל להחזיק בנכס ולהשכירו, ובלבד שהוא לא התגורר בו בפועל. לשיטת המערערת, יש לפרש את הסעיף כך שהפטור חל רק כאשר החבר אכן מתגורר בנכס בפועל.

6. המשיבה מצדה סבורה כי פרשנות המערערת אינה עולה בקנה אחד עם לשון החוק ועם תכליתו. לשיטתה, הפטור נועד להבטיח כי חברי הכנסת יוכלו לשמור על זיקה לנכס שבו התגוררו לפני כניסתם לכנסת, ללא חשש שיידרשו לשלם ארנונה בגין נכס שאינם משתמשים בו בפועל.

7. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים ובהחלטת ועדת הערר, אני סבורה כי דין הערעור להידחות. אפרט את נימוקי להלן.

8. סעיף 9(ב)(3) לחוק קובע כי "חבר כנסת" יהיה פטור מארנונה בנכס "המשמש לצורכי מגוריו". הלשון אינה מחייבת מגורים בפועל, אלא מתייחסת לייעוד הנכס. פרשנות זו עולה בקנה אחד עם מטרת הפטור, כפי שהובהרה בפסיקה: להקל על חברי הכנסת בעת כהונתם, ולאפשר להם לשמור על זיקה לנכס שבו התגוררו קודם לכן, מבלי שיוטל עליהם נטל כלכלי נוסף.

9. פרשנות המערערת, לפיה הפטור מותנה בכך שהחבר אכן מתגורר בנכס בפועל, אינה מתיישבת עם לשון החוק. היא גם עלולה להביא לתוצאות בלתי סבירות, שכן חבר כנסת שיבחר לשהות מחוץ לנכס בתקופות ארוכות – למשל, בשל מחויבויות ציבוריות – עלול לאבד את הפטור, אף שלא השתנה דבר בזיקתו לנכס.

10. אשר על כן, אני סבורה כי ועדת הערר יישמה נכונה את הדין, ואין עילה להתערבות בהחלטתה. הערעור נדחה.

11. בנסיבות העניין, ובהתחשב בכך שהמשיבה ייצגה את עצמה בהליך, אינני עושה צו להוצאות.

ניתן היום, ד' בתמוז תשע"ב (3.7.2012).

ר' שפירא

ש' ברנשטוק

ד' אלמגור

מן רמוי לקללו כיון דמנוס הוא דמי לו לעשות וכי תימא יקנה מעלו ויפסיד הא לא מהריון כיון דמעיקרא לאו מדעתא דהכי נחית ולא דמי להך דלעיל היכא דקנה שלא בפחיות דהתם קנה קנין גמור בכסף ובשטר וכחזקה הילכך היכא דלא הודיעו מן למוכר דין ודברים שלא עמו וקנה לעצמו שלא בפחיות וכו' והכא המעלה נמי לאו כר קנולי מי ספרע הוא דכיון דשיכה השליח ועיוות ג"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי אבל היכא דלא שיכה השליח והמעלה מוזר בו השליח ודאי מן עליו מי ספרע למנוס הוא ומין בידו למחות אבל המעלה מקבל עליו מי ספרע לכיון דשלוחו של אדם כמותו חשוב כמילו הוא בעצמו פסק על פירות אלו וגתן מעות ואם חזר בו מקבל מי ספרע וכ"כ ב"י ומביאו ב"י ופשוט הוא :

(יג) **אמר** לשליח מכור לי משדי בית סאה וכו'. פסק כהיכא דאמרי בפרק מלמדים ניווניות דהא לא קמיבעיא דפשיטא דסאה ממנו מכור וכדמשמע מפרש"י דבעה"כ לא מצי לאחזור אבל לוקח מצי אמר מיני רוצה אלא בית סאתים כיחד וכן פי' הרמ"ך : (יד) **א"ך** מכור לי בית סאתים ומכר לי בית סאה. בעיא דלא מיפשיטא אם לאיכא דאמרי ומיירי דמשכח לזבוני הלי סאה בתרא בדמי סאה קמא דאי לאו הכי פשיטא דמעכיר על דבריו הוי ולא קנה לוקח דכיון דלא מיפשיטא מית לן לתוקמא קרקע בחזקת בעלים ולא יוציאנה מספק דילמא מעכיר על דבריו הוי : ומ"ש או אמכר הסאתים לשנים וכו'. אם לגירסת הרי"ף פשיטא אמר לאחד קפיד אמצע מני רב הונא אמר לאחד ולא לשנים רב מסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו לאחד ואפי' לק' וכן אמר רב נחמן ופסקו הפוסקים דלא כרב הונא והקשו התוס' דהא בעיין דמכור לי בית סאתים ומכר לו בית סאה בעיין לא מיפשיטא ולא קנה לוקח משום דשמא לא ניחא ליה לאפוקי שטרי כשלטרך לחזור ולמכור סאה בתרא וכמן לא הייצין לאפוקי שטרא ואפר"ת דקפידא לאפוקי שטרא מיהו משום דזיילי נכסיה אלא שטרא לחזור בכל שטר אחר חתימת עדים והכא מיירי כשהחתים השליח השטרות לוכיח תו קפידא אלא לאפוקי בעלי דיניו וקיו"ל דלא מיפשיין לאפוקי בעלי דיניו ור"י מוקי לה כשמכר בשטר אחד וליכא אפוקי שטרי אלא קפידא דבעלי דיניו עכ"ל : ובהב הרמ"ך דהרי"ף שפסק בבעיא דשמוכה דמעכיר על דבריו הוי ומכח פסק לאחד ואפילו לשנים לריך לחלק כתו ספר"ת ור"י ורבינו תופס תירוץ ר"י עיקר דגם הרמב"ן כתב כך לייחב קושיא זו לדעת הרי"ף כמ"ש ר"י ומביאו ב"י וס"ל לרבינו כיון דלמסקנא היכא דמ"ל בסתם מכור לי בית סאתים ומכרו לב' בשטר אחד לא הוי עובר על דבריו וכב' שטרות הו"ל עובר מע"ג דמ"ל סתם מ"ב ה"ה כשאמר לו מכור לאחד ומכר לב' בשטר אחד נמי לא הוי עובר אלא אם כן מיכוין לשנים כשטר אחד ודאי מי ספרע הוא דכיון דשלוחו של אדם כמותו ואם שעשה השליח כמילו עשאו המשלח ממש ומקבל המשלח מי ספרע כשיחזור בו אבל לא השליח כדאמרן הא לא מיפשיטא ופרש"י מי מתרינן דטבא לך עבדי לך שמא יזדמנו לך מעות טוב לך כשלא מכרתיה כולה ואם תשטרך למכרה תמכרנה וכתב הרמ"ך מן דילמא מצי לאיתכא בתרא בדמי לאיתכא קמא ובתב הרמ"ך מן דילמא מצי לא ניחא לי ה דליפשו שטרי עלוחי דמיחת ליה ריעותא למשלח אבל לא בעיין דליהוי טיכותא למשלח תדע דבעי תלמודא למפשט מהכיא לו חלוק בג' ושלים בג' והתם לא שייך למימר דטבא לך עבדי לך שהרי הוציא כל הדיבר וגם מדקרי ליה מוסיף על דבריו מכלל דהוסיף על דבריו ומכרו לשני בתי אדם לא מכר אלא להך מה שייך למימר מוסיף על דבריו וכתבו הרי"ף והרמ"ם ולא מיפשיטא בעיין וסוגיין דמעכיר על דבריו הוי וכ"כ העיטור בשם רבינו אפרים וכתב הר"ן הרי"ף כתב כן משום דבגמרא בעי למיפשט דמוסיף על דבריו הוי מדקתני נמן לו דינר זהב וכו' ודחינן לה ואמרינן הכ"ע דאמיתי ליה שום שם בשלש ועלה אמרינן דיקא נמי דקתני כו' אלמא מכר על יד מעכיר על דבריו הוי ואין זה הכרע גמור דוק ותשכח ומיהו כיון דבעיין לא מפשיטא מית לן לאוקמי קרקע בחזקת בעליה ולא יוציאנה מספק דילמא מעכיר על דבריו הוי וגם הרמ"ם כתב דכיון דלא מיפשיטא בעיין לא קנה לוקח דתוקי מרעא בחזקת מריה קמא ועוד דטענה מעלייתא היא בכוליה תלמודא לא ניחא ליה לליפשו שטרי עלוחי. וגרסה מדברי הפוסקים דבבעיא קמייתא נקטינן כליתנא בתרא דפשיטא ליה למוסיף על דבריו הוי וכן דעת הרמב"ם בפרק ו' מהלכות שלוחין ובבעיא בתרייתא דעת הרי"ף והטיטור והרמב"ם דמעכיר על דבריו הוי וכמ"ש ורבינו הגי מכור למוסיף על דבריו הוי ויתבאר בסמוך בס"ד. וגרסינן תו בגמרא (לט.) **אמר** לאחד ולא לשנים הא אמר לאחד ולא לשנים אמר רב הונא אמר לאחד ולא לשנים רב חסדא ורבה בר רב הונא

(יג) אמר לשליח מכור לי משדי בית סאה ומכר לו בית סאתים הסאה ממנו מכור ואינו יכול לומר הרי עבר על דברי ואין כאן מכר כלל ומיהו אם ירצה הלוקח אומר איני רוצה לקנות אלא בית סאתים ביחד : (יד) אמר לו מכור לי בית סאתים ומכר לו בית סאה או שמכר הסאתים לשנים הרי זה עובר על דבריו והמכר בטל במה דברים אמורים שמכרו בשתי פעמים ועשה שני שטרות

דרישה

אלא יכול לסיות שגם הוא פירשו דמיירי בכוליעו וכדפירשו הרמ"ם מסוכסה סכ"ל ולא היו יכולין לסוסיות המעות מיד כמוכר בטענתו שטוען שסתנה השליח בין לתיקון בין לעיוות ומ"ם פירבב דבריו דברי הרמב"ם שסתפיל בהן ודברי הרמ"ם שסייס בהן מהדדי וכמ"ש וק"ל:

(יד) א"ל מכור לי משדי [כו'] בית סאתיים כו' עד סוף הסעיף דברי רבינו סתומים מאוד בטעם מילוקי הלשות ובב"י הקשה עליו ז' ה' קושיות ע"ש נקדיש לך שיעת הגמרא עם דעת הפוסקים ומתוכן יתבארו ויתייצבו דברי רבינו על נכון . בכתובות דף כ"ט ע"ל ת"ל ובין לי ליתכא ומזל ובין ליה כורתא לא תיבעי לך דכסוף על דבריו כי תיבעי לך אמר ובין לי כורתא ומזל ובין ליה ליתכא אמר מי אמרינן ת"ל לבעבך לך דאי לא אמר לך לא מצית למיפשט ודעת הרי"ף והרמ"ם ורוב הפוסקים דסוגיין דמעכיר על דבריו הוא ובתב הכי גרסינן עוד פשיטא אמר לאחד ולא לב' הא אמר לא' ולא לב' רב מסדא ורבה בר ר"ח דאמרי תרוייהו לא' ואפילו לק' וכו' פירלא ר"י לסורא על לגיריה רב מסדא ורבה בר רב הונא ת"ל לא' ואפילו לב' לא' ואפילו לק' ע"כ כך גירסת הר"י בגמרא ופירוש ר"י דאם אמר לא' אסתא ולא קאמר ולא לשנים מי הוי גילוי דעתא אלא לא ואפילו לב' דדרך מיכם לאסתעויי הכי ומי הוי גילוי דעתא אלא לא' ולא לב' ע"כ"ל ובכל' הרי"ף נוסחא אחריתא ואיכא גי' ר"ם סניפו תוס' ורפ"ם פשיטא אמר לא' קפידא אסתא מאי כו' ופי' פשיטא אם אמר בפירוש ולא לשנים מעכיר על דבריו הוא אסתא כו' ולא קאמר מידי מאי ופ"ו פליגי וז"ל הרמ"ם על דברי הרי"ף ואם קאמר ר"ם ורבה לא' ואפילו לב' משום דאסתלא סוכיר בדבריו ל' ת' אלא מגב דאמר ר"ם לא' ולא לב' קאמרי אינהו לא' ואפילו לב' ע"כ"ל ונין לגירסת רש"י ונין לגי' הרי"ף ואם [שב"א אסתיתו] ותירץ ר"ת דסם קפידא לאפוקי שטרי לעיל לאו משום דוזילי נכסי אלא משום שילטרך לחזור בכל שטר אמר אסתיית קפדים וקנין (ואף ע"ג דסתם תלמודא כ"ל דס"ל דנרמו ב"מ לא ניחא לי דליפשו שטרי עלוחי ר"ל שאני שטרים ואפשוק בקנין ובשתיפה וכתבה כו' [עיין ב"ם שביאתו] ור"י תירץ דלעיל מיירי במוכר לא' בב' שטרות ואסוק לא מיפשטא (ו"ל דסמיבעיא היא אפילו בשטרות אין מילוק בין לאמר בין לשנים ושוב לרב הונא דקאמר בסמוך לא' ולא לב' קו"ל לפשוט הסיבעיא הכ"ל אלא ודאי ס"ל לר"ת דסמיבעיא לא' ולב' שטרות וכ"כ הרמב"ן בספר מלחמות מליבים דר"ם וכמן מיירי במכר לב' בשטר א' כו' וליכא לאפוקי שטרי אלא קפידא בעלי דיניו והכרמ"ם סניף ג' ספירושים דר"ת ור"י ותירוץ ר"י כתבו הרמב"ן והמרדכי וכתבו הסום, והכרמ"ם דכ' הא' כתב דמוסיף על דבריו היא מדאמרי פשיטא אמר לא' קפידא אסתא אמי ואסיקנא לא' ואפילו לב' אלמא קי"ל מוסיף על דבריו הוא כי הוא פי' הא' פשיטא ע"ל אמי הוי עלה אכ"ל ובתב ר"ן הא דמיבעיא לן בתמר ובין לי ליתכא אי לא מיירי כגון דמשכח מהן דמוזין הא' ליתכא בתרא בדמי ליתכא קמא וכלא"ם

פרישה

וכשליח ע"ם : (יג) מכור לי משדי בית סאה כו' בתובות דף כ"ט איכא דא"ל ובין לי ליתכא ובין ליה כורתא לא תיבעי לך דודאי מוסיף על דבריו הוא ופי' הרמ"ם דודאי ליתכא מיהא קני בב"כ של מוכר אם ירצה הלוקח אי בעי אמי אמר אין אמי הוא לקנות הלא כוח ביחד : (יד) ה"ז עובר על דבריו פי' כשמכרו בב' שטרות וכדמסיק וק"ט הלא ניחא ליה לליפשו שטרי מכור מאי דוולי נכסיה : בה"ג כו' ושפה ב' שטרות פי' ואו אפילו ת"ל אכור לי סאה נמי כשכר בעל וע"ו פליג ר' שמי וכדמסיק דבינו וגליגתסה תלוי בפי' סוגיית הגמ'

חדושי הגהות

ה דליפשו שטרי עילואי וה"ה דמיבעיא ליה אם מכר כור לשנים אע"ג דלא שייך למימר הכא דשבא לך עבדי לך דעיקר הטעם תלוי במאי דאמר ליה לא ניחא לי דליפשו שטרי עילואי דאית ליה ריעותא וכו' בצ"ל:

דאמרי תרוייהו לאחד ואפילו לשנים לאחד ואפילו לק' וכן אמר רב נחמן זו היא עיקרת רמ"י ופירש"י אמר לשלוחו מכור לי בית כור מזדותי לאחד ולא לשנים הא ג"ל ולא לשנים ומכרו בטל דגלי דעתיה דקפיד בפשוטי שטרי : אמר לאחד . סתמא ולא פירש ולא לשנים מי הוי גילוי דעתא אי לא : לא' ואפילו לשנים . דלמו מורחייהו דאינשי דקפדי והאי נמי לא קפיד אלא מורחא לאשתעויי הכי ואי הוה קפיד הוה מפרש ליה ולא לשנים . מבל הרי"ף גורס פשיטא אמר לאחד קפידא סתמא מאי וכתב הרמ"ם שהיא גירסת רבינו חננאל וכתב הרי"ף אמר לאחד ואין זכין לתרי לא הוי זכיני ואיכא תרי"ף אמר זכיניה אמר סתמא מאי רב הונא אמר לאחד ולא לשנים רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי לאחד ואפילו לשנים וכו' וכתב הרמ"ם לפי גי' רי"ף הא דקאמרי רב חסדא ורבה בר רב הונא לאחד ואפילו לב' לאו משום דהמשלח הזכיר בדבריו לאחד אלא אמר רב הונא לאחד ולא לשנים קאמרי אינהו לאחד ואפילו לשנים וכתבו התוספות תימה הא לעיל לא איפשיטא בעיין אי מיזכין לפשוטי שטרי והיכי פשיט ליה רב הונא ורב חסדא ומפר"ת דהתם קפידא דפשוטי שטרי לעיל לאו משום זילתא נכסים אלא משום שיטרוך לחזר בכל שטר אחר תחימת עדים וקנין והכא חיורי בשחתים השליח השטרות לליכא תו קפידא אלא אי איכא לפשוטי שטרי דיזין שטורח לו אם יטרך היום או למחר לבוא עם שניהם לדין ובטירחא כי האי פליגי הני אמוראי ורבינו מוקים לה בשמכר בשטר אחד וליכא לפשוטי שטרי אלא קפידא בעלי דיזין בכפריזית . וכתב הרמ"ם והרי"ף שפסק בפשיטא לעיל דעביד לאחד ואפילו לב' לריך להלק כמו שמפרש ר"ת ור"י וכתב הר"ן שהרי"ה הסיג על הרי"ף קושיא זו וייצב הרמב"ן דעת רי"ף כמו שכתב ר"י . וכתבו התוספות והרא"ם ורב האי כתב דמוסיף על דבריו הוי מדאמרינן פשיטא אמר לאחד קפידא סתמא מאי ואסיקנא לאחד ואפילו לשנים אלמא קיי"ל מוסיף על דבריו והוא מפרש האי פשיטא ע"ד מאי הוי עלה עכ"ל . ואפשר ג"כ שרב האי מפרש כמו שכתב הר"ן בשם הרז"ה דס"ק פשיטא אמר לאחד קפידא סתמא מאי אמר לה ניחא לי לליפשוט שטרי עלוותי היכא דמזכין לתרי מזכין להסוא גברא נופיה אבל לשנים אלמא מאי אמר לה ניחא לי לליפשוט שטרי עלוותי היכא דמזכין לתרי מזכין להסוא גברא נופיה אבל לשנים אלמא מאי אמר לה : נמצא דהיכא דאמר לשלוחו מכור מזדותי בית פלוני לכ"ע הפלוני ממנו מכור ואין המוכר יכול לחזור בו אבל הלוקח יכול לומר לו מקח בית פלוני כמו שקניתי מתחלה או יקבל המקח . ואם מ"ל מכור בית פלוני ומכר בית פלוני ואין מוצא מי שיקנה בית פלוני זו בדמים שמכר פלוני זו למכור לכולי עלמא מכרו בטל ואם מוצא מי שיקנה בית פלוני זו בדמים שמכר פלוני זו למכור לכולי עלמא מכרו בטל ורז"ה מכרו קיים ולרב אלפס ורמב"ם ור"ן והרמב"ן מכרו בטל ולהרא"ש אין הכרע . ואם מ"ל מכור בית פלוני ומכרה לשני בני אדם אם מ"ל מכור לאחד ולא לב' לכ"ע מכרו בטל בכל גווני . ואם מ"ל מכור ולא פירש אם לא' אם מכר לב' בשטר אחד או ב' והתיפוס השליח השטרות מכרו קיים לכ"ע . ואם מכרה בשני שטרות ולא התיפוס השליח להרי"ף ור"ח והרמב"ם מכרו בטל ולרש"י מכרו קיים אפילו מ"ל מכור לאחד כיון שלא אמר ולא לב' : ודברי רבינו תמוהים בעיני שכתב מ"ל מכור לאחד וכו' והמכר בטל בד"א בשמכרו בשתי פעמים ועסה ב' שטרות ולא חילק בין התיפוס השליח ללא התיפוס (ו) . ועוד שכתב אבל אם מכר לב' בשטר אחד אפילו מ"ל מכור לאחד לא הוי עובר על דבריו והוי ליה לפרש דהיינו לגירסת רמ"י דאפילו לאחד כשמ"ל מכור לאחד הוי כאילו מ"ל ולא לב' . ועוד שכתב והרמב"ם שכתב אמר מכור לי וכו' ולא חילק והלא גם הרי"ף לא חילק ומשני שהרמ"ם כתב שהוא לריך לומר כדברי ר"ת ור"י אף אנו נאמר להרמב"ם ס"ל כן ומ"ש למה הרגיש שהרמב"ם לא חילק ולא הרגיש כן להרי"ף הוא עלמו אמרו מה שאינו כן להרמב"ם . ועוד ק"ל שכתב רבינו וכתב עוד מ"ל מכור לי שדה וכו' והלא גמרא ערוכה היא לעיל בשני שטרות אבל אם מכר לשנים בשטר אחד אפילו אמר לו מכור לאחד לא הוי עובר על דבריו וב"ש אם א"ל מכור לי סתם אבל אם פירש לו לאחד ולא לשנים אפילו מכרו לשנים בשטר אחד לא קנו וזהו לדעת רב אלפס אבל לדעת רב האי אם אמר מכור לי סתם אפילו אם מכר לשנים בשני שטרות קנו וא"א הרא"ש ז"ל הביא דברי שניהם ולא הכריע והרמב"ם כתב אמר מכור לי בית פאתים ומכר לו בית פאה לא קנה ולא החילק וכתב עוד אמר לו מכור לי שדה ולא פירש אפילו מכרו למאה מכרו קיים :

עשה

בית סתם לא קנה ולא חילק כלומר דלא כתב לחלק הא לחלק קנה חינו אלא בשלא מכר לו אלא בית סתם ולא יותר ודילמא לא מצכח המשלח מזן דוכין המי סתם בתרת בדמי סתם קמח מ"ל המשלח גופיה מני למיזכה בדמי סתם קמח לוקח לוקח אבל אי הדר זכין השליח עוד בית סתם בדמי סתם קמח מ"ל המשלח גופיה מני למימר דלמפילו מני לזבוני סתם בתרת בדמי סתם קמח לוקח מדלא חילק בחילוק זה אלמא דלמפילו לא מצכח המשלח מזן דוכין המי קמח נמי לא קנה לוקח משום דלא ניחא ליה לליפשוט שטרא עליה ותו מדלא חילק בין שני שטרות דלא קנה אלמא דכשלא מכר לב' בשטר אחד ובשטר אחד לתרוייהו דקנה לוקח ואין מצי לזבוני המי סתם בתרת לאדם אחר ובשטר אחד לתרוייהו דקנה לוקח ואע"ג דלא קנה אלמא דכשלא מכר לב' בשטר אחד ובשני שטרות לא ק

הרמב"ם ודוק : (טו) **עשה** שליח וכו' . גמ' פ' מיזהו נסך : ומ"ש והפירות שחכל הוי מבק ריבית גם בי"ד כי' קע"ד כ"כ רבי' ולפס התבאר בס"ד : **קפג** (ס) **הנותן** מעות לשלוחו וכו' . ז"ל הרמב"ם בפרק ו' משלוחין הנותן מעות לשלוחו ליקח בהם חיטין או מין ממיני סחורה ולא לקח מין לו עליו אלא תרעומת ורצונו כדי לקנר בתך לקנות לו סחורה ידועה ולא יקנה וטעמו דסתיך עליה טפי כיון שעשה שליח על סחורה ידועה ומש"ה יש עליו תרעומת . ומיכא לתמוה דבס"פ ג"ב קאמר רב אסי דאפי' אם התנה עם השליח אם אינו קונה לא תפרע משלי אין לו עליו כלום ופסק התלפסי כמותו ולא דמי לחובייר ולא מעכיד מעשה דבילו הוא דשמא לא יתקררו לו ואסמכתא היא ולא קניא ולמה לא כתב רבינו דין זה כאן . וז"ל הירושלמי פ' ג"ב הנותן מעות לחבירו ליקח לו פירות ולא לקח אין לו עליו אלא תרעומת וכתב הרב המגיד דמשם למד רבינו דין השליח עכ"ל פי' דבריו דבר"פ האומר מדקדק התלמוד מ"ש התם דקתני האומר לשלוחו ומ"ש הכא דקתני האומר לחבירו ומשני הכא והתם רבותא קמ"ל דחבירו לא סמכה דעתיה ושלוחו סמכה דעתיה ע"כ והשתא למד הרמב"ם מדתני בירושלמי דתפילו בחבירו לא סמכה דעתיה יש לו עליו תרעומת כ"ש שלוחו דסמכה דעתיה עליה ואי לא לקח יש לו עליו תרעומת ולוכא למימר דבשליח מחייבינן ליה טפי הכא ולעולם לא מפסדינן מידי אלא מלא תרעומת : לקחה

וכן למר רבה כי מבק רבית הוי ומין יוצאין וכו' ובירתי זה בסימן ר"ז בבבא וכל היכא שלא קנה השדה משום דהוה אסמכתא וכו' ובירתי שם שזה דעת הרמ"ה מבל להרי"ף והרמב"ם רבית קלוסה הוי : בתב ר"י בבב"ח ח"ש שליח נשבע על טענת ספק כמו אפוטרופוס וכן בניח בפ"ו דשבועות (דף מה .) ועיין במ"ש בסימן ל"ג : [ג] **שליח** שהגיעו היוק בחמתו מהמת שליחות שולחו או שהעלילו עליו מחמת שליחותו והפסידוהו או שנשבה בדרך אין המלה חייב וכתבתיו בסימן קע"ו ועיין בהרי"ק שורש כ"ד וקל"ו וקנ"ה ועיין בחמ שבתבתי בתחלת סימן ר"ז בשם ספר תנודה :

קפג (ס) **הנותן** מעות לשלוחו וכו' תוספתא וירושלמי כתבו הרי"ף והרמ"ם בפ' מיזהו נסך גמרא אין מוציאין תנוני למחצית שכר וכו' והמרדכי פרק הנזהל קמא הנותן מעות לחבירו ליקח לו פירות ולא לקח אין לו עליו אלא תרעומת וכתבו הרמב"ם בפ"ה מהלכות שלוחין והירושלמי מסיים בה ומש יזוע שלקח מוציא ממנו בעל כרחו וכתבו הרמב"ם בפ"ו מהלכות מכירה . ויתבאר בדברי רבינו בסמוך בס"ד . כתב הר"ן בפרק שני דקידושין דמי שעשה שליח ליקח קרקע והלך ולקחו שתם יכול לומר לעלמי לקחתי ומיהו כ"ל דלוקח בקרקע מיוחד כיון שהוא מנכס רמתיס לא מצי אמר דשתריה יצרמל לא יעשו עולם וכו' : בתב המרדכי בפ' הנזכר אם קנה השליח בתעותו בסתם זכה בהם המשלח בתמוכה בפרק מיזהו נסך עכ"ל ומצאתי בספר בתיבת יד שהגיהו שליח בתקום משלח : [א] **בתב** הרמב"ם בתשובה על רשומן שהיו לו מעות ביד שמעון ואמר שיקנה לו קרקע פלוני וקנאו לו ונתן לו דינר זהב ומ"כ מכרו שמעון ללוי שלא מדעת רשומן ועכשיו שומר רשומן אני רוצה לזכות בשותו מקח שקנה שמעון בעבורי אם התקוס שקונים קנין גמור בנתונת

דרישה

מ"ם לפ"ו אם שים עוד להקשות על רבי' שבתב בתחילה אפי' אמר מכור לפ' ובדברי רב אסי דקדק לבתוב אם אמר מכור לי אתם ולא בתב אמר למחר אפני דלסרי"ף ודאי מיבא לפרושי בני שתחלת התיבעית דאמר רב הונא אעמו ורב אסלק דפליג עליה ס"ל אפי' אמר לפ' ליבא קשיתא לבל רבי' אסי דס"ל דאסי דקאמר פשיטא אמר למחר כו' שתמת אפי' מלמיל אלא וכוא כמו אמי אם הוא עלה ליבא למימר דרב הונא אעמו קס"ל אלא שתמת דתלמודא שאל אפי' הוא עלה דתיבעית בס"ל ותיבעית בדלשתוך ודאי אמר מכור לי בוראי שתמת קאמר ולא סוכר לפ' ור"ח ור"ת דנקטו בלשונם לפ' ונפשא אליבא ר"ם ור"ת ס"ב לדידיה ע"כ לריכים לאוקי דר"ב ור"ח דנקטו בלשונם לפ' ואפי' כו' ל"ל קאמרי לפ' אלא מיידי דר"ם קאמרי (גם אפשר דרב אסי ל"ג לפ') ס"א משום דר' אסי ס"ל דתיבעית בתריתא מתיבעית קאי לסבי נקט רבי בליסנים אם אמר מכור לי שתמת דנסבי מיירי מיבעית קמייתא מ"ם כ"ר בדברי רב אסי שתמת . ומ"ם שנקשה ב"י ממ"ר מדברי הרמב"ם ולא מילק סרי גם הרי"ף לא מילק וגם אסי ובתב עוד כו' למה כ"ר אלא גמרת עיוכא היא כ"ל דבך הלפת דברי רבי מתחילה בהיינו שם דעבד רבינא עובדא ואפיק מירי רבי בשיטת הרמ"ם ושתוס' ס"ל אלא לדברי רבי אסי ס"ל בתר אמר מכור לי אתם ולא בתב בתר אמר למחר ומ"ש בתחילה בתר אמר מכור לפ' ובתר אמר למחר לא בתב אלא משום דבתר אמר מכור לפ' ס"ל לרבי אסי דלא בעי אמר למחר ומ"ש בתחילה בתר אמר מכור לפ' לאו דוקא

(ג) לקחה השליח לעצמו מה שעשה עשוי אלא שנקרא רמאי אבל אם המוכר אינו מתרצה למכרה למשלח יכול לקנותה לעצמו ומ״מ צריך להודיע תחילה למשלחו ואם הוא מפחד שמא בתוך כך שיודיענו יקדימנו אחר אין צריך להודיעו : (ג) וכתב הרמב״ם ז״ל הורו מקצת המורים שאם קנה לעצמו במעות חבירו אחר שזקפן עליו במלוה הרי זה קנה לעצמו ומקבלין ממנו כשאומר זקפתי עלי אותם המעות במלוה ואני אומר שאין זה דין אמת אלא המקח הוא של (א) המשלה : (ד) כתב הרמ״ה ראובן שאמר לשמעון זבין לי

(ג) לקחה השליח לעצמו מה שעשה עשוי וכו׳. ה״ג בברייתא ריש פ׳ המוכר : ומ״ש אבל אם המוכר מיגו מתרצה וכו׳. ה״ג התם בעובדא דרב ורבה״ח : ומ״ש מ״מ צריך להודיעו וכו׳. פרש״י לפי שיבעי ליה לאודועיה להוציא עלמו מן מנהג רמאות : ואם הוא מפחד וכו׳. ג״ז אם וכל זה דוקא כשהשליח קנאה לעלמו במעות דנפשיה אבל במעות דמשלח מודיעין מידו בעל כרחו ונותנין למשלח וכ״כ הרב המגיד בפ׳ ז׳ ממכירה : ובכך הוא בירושלמי :

(ג) **כתב** הרמב״ם סורו מקצת המורים וכו׳. בפרק ו׳ ממכירה ועי״ש במ״מ ה״ה : (ד) **כתב** הרמ״ה ראובן שאמר לשמעון זבין לי הלוי מידי וכו׳. נראה דהרמ״ה ז״ל ס״ל דכי היכי דנראה את המציאה ואמר לחבירו להגביה לו וז״ל זכה לי בה דקנה חבירו מיד בהגבהתו כדאיתא פ״ק דמציעא (דף י׳) ה״נ דבר ואמר לחבירו זבין לי הלוי מידי דין זה שזה למציאה היכא דאמר זכה לי כמו זכה לי במציאה ולפיכך נמי המרדכי ע״ש ראב״ן פ״ק דמציעא דנקנה לו בסתם קנייה ראובן משעת משיכה ומ״ש דכיון דז״ל זבין לי לזבינא מעליא קמכוין להקנותו לראובן מלא עד שעת נתינה ליד ראובן וז״ל שמעון הדר ביה משליחותו קודם שבא ליד ראובן וקאמר דהא ליתא אלא לזבינא מעליא קמכוין פי׳ אלא קודם שבא ליד ראובן וקאמר דהא ליתא מלא לזבינא מעליא קמכוין פי׳ אלא כתכוין שיהא קונה מיד משעה שמשך שמעון דאל״כ הוי ז״ל למימר אייתי לי האי מידי מדלא אמר הבי אלא א״ל זבין לי כמו דא״ל זכה לי גבי מציאה דמי דבמציאה מיד בשעה שהגביה

(ג) **כתב** הרמב״ם כשהשליח מכל במעות המשלח מוציאין מידו בעל כרחו ונותנין למשלח וכ״כ הרב המגיד בפ׳ ז׳ ממכירה ובכך הוא בירושלמי :

(ג) **כתב** הרמב״ם סורו מקצת המורים וכו׳. בפרק ו׳ ממכירה ועי״ש במ״מ ה״ה : (ד) **כתב** הרמ״ה ראובן שאמר לשמעון זבין לי הלוי מידי וכו׳. נראה דהרמ״ה ז״ל ס״ל דכי היכי דנראה את המציאה ואמר לחבירו להגביה לו וז״ל זכה לי בה דקנה חבירו מיד בהגבהתו כדאיתא פ״ק דמציעא (דף י׳) ה״נ דבר ואמר לחבירו זבין לי הלוי מידי דין זה שזה למציאה היכא דאמר זכה לי כמו זכה לי במציאה ולפיכך נמי המרדכי ע״ש ראב״ן פ״ק דמציעא דנקנה לו בסתם קנייה ראובן משעת משיכה ומ״ש דכיון דז״ל זבין לי לזבינא מעליא קמכוין להקנותו לראובן מלא עד שעת נתינה ליד ראובן וז״ל שמעון הדר ביה משליחותו קודם שבא ליד ראובן וקאמר דהא ליתא מלא לזבינא מעליא קמכוין פי׳ אלא קודם שבא ליד ראובן וקאמר דהא ליתא מלא לזבינא מעליא קמכוין פי׳ אלא כתכוין שיהא קונה מיד משעה שמשך שמעון דאל״כ הוי ז״ל למימר אייתי לי האי מידי מדלא אמר הבי אלא א״ל זבין לי כמו דא״ל זכה לי גבי מציאה דמי דבמציאה מיד בשעה שהגביה

(ג) **כתב** הרמב״ם כשהשליח מכל במעות המשלח מוציאין מידו בעל כרחו ונותנין למשלח וכ״כ הרב המגיד בפ׳ ז׳ ממכירה ובכך הוא בירושלמי :

(ג) **כתב** הרמב״ם סורו מקצת המורים וכו׳. בפרק ו׳ ממכירה ועי״ש במ״מ ה״ה : (ד) **כתב** הרמ״ה ראובן שאמר לשמעון זבין לי הלוי מידי וכו׳. נראה דהרמ״ה ז״ל ס״ל דכי היכי דנראה את המציאה ואמר לחבירו להגביה לו וז״ל זכה לי בה דקנה חבירו מיד בהגבהתו כדאיתא פ״ק דמציעא (דף י׳) ה״נ דבר ואמר לחבירו זבין לי הלוי מידי דין זה שזה למציאה היכא דאמר זכה לי כמו זכה לי במציאה ולפיכך נמי המרדכי ע״ש ראב״ן פ״ק דמציעא דנקנה לו בסתם קנייה ראובן משעת משיכה ומ״ש דכיון דז״ל זבין לי לזבינא מעליא קמכוין להקנותו לראובן מלא עד שעת נתינה ליד ראובן וז״ל שמעון הדר ביה משליחותו

מידי מדלא אמר הכי אלא מ"ל זבין לי כמו דמ"ל זכה לי גבי מציאה דמי דבמציאה מיד בשעה שהגביס בפסס קנה מכירה וה"נ משעת משיכה בפסס קנה רשות ולפיכך אינו נאמן לומר לעצמי קניתיה כיון שלא מזר בו כפני עדיס קודס משיכה וכדין זכה לי במציאה דלא מצי לומר כשהגביס בפסס לעצמו הגביה מי לא אמר כך כפני עדיס כדלקמן בסימן רס"ט וזהו מה שכתב אחר כך אבל אי מזר בו כפני עדיס משיכה וכו' ומזקא היכא דיהיב מסתמא קנייה ראובן משעת משיכה דבין דא"ל זבין לי לזבינא מעליא קא מבוין וכמו דא"ל זכה לי דמי ואפילו שחזר שמעון אחר משיכה ואמר לעצמי כיוונתי לקנות אינו נאמן אף ע"ג דיהיב שמעון דמים שלו קנייה ראובן ויהיב לשמעון זוזי דכמאן דאוזפינהו דמי ודוקא שלא חזר שמעון קודם משיכה אבל אי חזר בו קודם משיכה ואומר שקונה לעצמו אפילו אם חזר בין מתן מעות למשיכה קנה כיון שמעות אינן קונות נמצא שעדיין לא קנה ראובן ובשעת משיכה זוכה לעצמו :

(ה) ואפילו מי שפרע ליבא שלא תקנו מי שפרע אלא בין מוכר ולוקה אבל בשליחות לא ודוקא היכא דיהיב שמעון למוכר זוזי מדיליה אבל אי יהיב ראיבן לשמעון זוזי למזבן ליה מידי ואזיל ויהבינהו זוזי למוכר אדעתא דראובן ומקמי משיכה חזר בו שמעון וזבנה לנפשיה לא קנה שמעון. עד דמודע למוכר ומיכוין מוכר לאקנויי ליה לדידיה דמעיקרא לא איכוין אלא לאקנויי לבעל המעות וכי לא הדר ביה מקמי משיכה לא אמרן דקנה ראובן אלא דא"ל זבין לי אבל אמר אייתי לי דאזבין ואזיל וזבין זבה לנפשיה דלא שוייה שליה אלא לאתויי והא הדר ביה : (ו) נתן לו מעות לקנות לו חטין בין לאבילה בין לסהורה וקנה שעורין או איפכא אם פחתו פחתו לשליח ואם נתייקרו הריוח למשלח :

נתנם

(ו) **נתן** לו מעות לקנות לו חטים כו' בהגוזל קמא (ד' קב :) גמרא נתן למר לצבע וכו' תנו רבנן הגוזן מעות לשלוחו ליקח לו חטים ולקח מהם שעורים שעורים ולקח חטים תני חדא פחתו פחתו לו ושם הותירו הותירו לו ותני חדא פחתו פחתו לו ושם הותירו הותירו למאן ל"ק הא רבי מאיר הא רבי יהודה הא ר"מ דאמר שיטו מיטו קונה והא ר' יהודה דאמר שיטו מיטו קונה ורבי אלעזר אמר הא והא רבי מאיר כאן לאכילה כאן לסחורה. וכתב הרמ"ם כיון דקיי"ל כרבי יהודה מין חילוק בין לאכילה בין לסחורה ולעולם הוי בתורת שלוחות אם פחתו פחתו לו ושם הותירו הותירו לבעל המעות ושם למחצית שכר נתן לו אם פחתו פחתו לו ושם הותירו הותירו למאמ"ר וכן נראה שהוא דעת הרי"ף ז"ל. וכתוב בהג"מ בהגוזל עליס מעשה בפרנס ברחובן שנתן מעות לשלוחו לקנות סחורה פלוגית והלך וקנה סחורה מחרת ויטען שקנה לעצמו ולכך שיטה שדן הריב"ס שכל הריוח לשליח ונשבע שלכך נתכוין ויתיישב לפי דברי רבינו שאומר למספר נפשיה מממונא אדם מטים עצמו רשע כמו שכתב שאמר שטיה וקנה לעצמו ומשו נפשיה גזלן ואנס מורי אומר למין אדם מטים עצמו רשע כלל והכא משום הכי נאמן שלפי דעתו שרצה לשלס לרחובן מעותיו היתרת עבד עכ"ל. וכתב המרדכי שכן פירש ר"י והא לא דמיא לפלוגתא דרבי יהודה ורבי יוכי דתם הוסיפו לו תנה יתירה תם הכל לבעל המעות מו יחלוקו

דפרק אלמנה ניזונת [לח :] דהא שיטה לגמרי בשליחותו עכ"ל : (ב"ה) וסברא זו היא ע"פ הוראת קצת המורים שכתב רבינו בכימן זה בשם הרמב"ם ולא קיי"ל הכי אלא כדעת הרמב"ם שחלק עליהם : והעיטור כתב בשליחות ממון דהרי"ף מפרש לסחורה דקתני למחצית שכר ולא בהירה מדקתני לשלוחו שליחות הוא ולא שותפות ומה לא ליתממיט הכא ולקתני הותירו לבעל המעות ומו מדקתני לסיפא דתם הרמ"ם ורבי יהודה מתניתין מיתרצא מתניתין הא ר"מ הא רבי יהודה אלמא מע"ג דלשו למחצית שכר הוא דומיא דאומן דשכר למחצית ובשליחות לסחורה לא עוד אם לקמן ומסתברא למחצית שכר לא מיירי תנא כלל ובשליחות לסחורה לא פליגי דמי יהבינהו ניהליה להאמן ולא משכח חטים וזבן שעורים כיון דאלו מהדר לזוזי לא הוה בהו רווחא השתא למקניהו בשעורים ורווחא הוה ול"ל כדבר שיש לו קצבה וחולקין כי פליגי לאכילה לר"מ ומי שמעינן בדברי רמב"ן והעיטור ובלשון הרב בהגהותיו בש"ע ירמה להדיא דבשליחות לסחורה אפילו אמר לו תנה לי ואקנה לך ואני שותף עמך בריוח אינו שותף עמו אלא בשכר שלו בלבד ואפילו הכי כתב הרב בהגהותיו בש"ע סוף כימן רס"ט בפסק כרמב"ן ורמב"ם ואיכא לתמוה טובא דמוכי שטרא לכי תרי דכמן בפסק כעיטור ודעימיה ולקמן בפסק כרמב"ן ורמבי"ם ולפעד"נ מלשון הרב דס"ל דלא פליגי דהעיטור לא מיירי אלא שהוליאו לחבירו בלבד יש בחורה במקום פלוגי ושמל ממנו אם הסכים בדעתו ליל לקנות חוזה בשותפות דהשתא אפילו נתרצה בפירוש לקנותה ביחד יכול לחזור בו בדיבורו ואינו אלא רחמנות כיון שלא נתרצה ביחד אם ילכו שניהם לו אחד מהם והילך ישלו ויתנו עם המוכר וכיון שאינו אלא דיבור בעלמא לקנותה להם ביחד טפי לא הילכך אני אומר לחזור בו אפילו נתרצה בפירוש ואפילו הכי היה לרחובן מעות אבל הך דרמב"ן ורמבי"ם מ"ל קנה לנו ויקנה לשניהם הוי"ל כאילו אמר להם הסכימו בכך אלא שעשאו כך וכך וחבירו הסכים עמו ועשה מעשה גמור והתרצה בפירוש שילך ויקנה לשניהם הוי"ל כאילו אמר להם הסכימו בכך אלא שעשאו כך בדא"ל זכה לי וזוב אינו נאמן לומר קודם שקניתי מלשוני וכמ"ש הרמ"ם ומי שמעינן בדברי רמב"ן והעיטור ובלשון הרב בהגהותיו בש"ע ירמה להדיא מדבריהם כדפי' וכני נקטינן ודלא כמהרי"ך דכתב כאן חילוקים שלא במשפט ובתשובה המרכתי עוד בזה בס"ד : (ו) **נתן** לו מעות לקנות לו חטים ולקח שעורים לא יאמר לו חטים בקשתי שאי אפשר לי בהן אלא יקחם ויחזיר לו מעותיו דקיי"ל בחושן משפט בסימן רס"ו בהגוזל חבירו ואמר לו חטים בקשתי ונתן לו שעורים ולקח חט

המוכר. וראיה לזה מדברי רבינו בסוף הלכה זו שכתב שאם אמר לו הלוקח אל תמכור לפלוני ומכר לו הרי זה מעל ואם כן הרי הוא כשלוחו של הלוקח ואם אמר לו המוכר אל תמכור לפלוני ומכר לו הרי זה מעל ואם כן הרי הוא כשלוחו של המוכר. ומכל מקום נראה לי שאם אמר לו הלוקח אל תמכור לפלוני ומכר לו אינו מעל שהרי אין הלוקח נהנה בכך שאין לו בזה לא הפסד ולא רווח ואין לו אלא כעס בלבד ואין זה מעל. ואם אמר לו המוכר אל תמכור לפלוני ומכר לו מעל שהרי המוכר נהנה בכך שהרי הוא מרויח בזה שמכר לזה ולא לזה. ומיהו אם אמר לו הלוקח אל תמכור לפלוני שהוא שונא לי ומכר לו אינו מעל שהרי אין המוכר נהנה בכך שאין לו בזה לא הפסד ולא רווח אלא כעס בלבד ואין זה מעל. ומיהו אם אמר לו הלוקח אל תמכור לפלוני שהוא שונא לי

והוא לפניו מועיל עדותו כשיעיד לתי הוסיף : (ט) **ומ"ש** ופי' ר"ת וכו' . כלומר בעובד כוכבים דהוסיף בדבר הקנוב דמולקין ובמיגו קנוב הכל למשלח כיון דזה הגיע ע"י מעות המשלח ומזה הטעם ס"ס בעשאו שליח לקבל לו מעות מיד סוחר עכו"ס וטעה ומי הגיע ע"י מעותיו והכל למשלח אבל ר"י מחלק דגבי מקח לפי הוא בדבר קנוב מולקין בעכו"ס והטעם דתופס דעת המלפני דמולקין הוחיל ובמה הגיעה למשלח ע"י בעה"ב ולפי זה מין חילוק בעכו"ס ומה מין לו קנבה הכל למשלח לקבל לבעל המעות מה שנתן לו נתן אלא בעד המקח ג"כ דדמיס שקבל המוכר בעד המקח שמכר לפי הוא והולך מפיהו מכר בזול הרבה הכל למשלח בעל המעות אבל מכר ביוקר שאין המקח שוה יותר מן המעות שקיבל ונתן הכל לבעל המעות לפיכך אם אין לו קצבה הכל לבעל המעות וחולקין כשיש לו קצבה אבל בטעות שבחשבון טעות בעלמא הוא שידע הסוחר בסך שהוא חייב לו והיתרון דבר בפני עצמו הוא כאילו מחל לו תדע שאילו היה רוצה היה אומר לעובד כוכבים טעית בחשבון והיה מחזיר לו המותר ותימה הוא לומר שלא היה יכול להחזיר לו ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל : (יא) תשובה להר"מ מרוטנבורג וכו' . מכי נקטינן כהרמ"ה ולא כרבינו אפריס לכיון דמעות של ישראל הם ויד השליח אין אחר יכול לזכות בהן שהרי לא הפקירם אלא נתן מותם לשלם לעכו"ס וכיון שלא קבלם העכו"ס ברין מכח לשליח לשלם לעכו"ס ולא לקח אלא חמשים נמי ברין להחזיר הנשאר למשלח דמעותיו נשארו ולא דמי לשולח לקבל מעות מן הסוחר עכו"ס ועכו"ס נתן לו יותר דפסק ר"י דהכל לשליח דהתם השליח הוא שמחל לו העכו"ס מכל כאן מעותיו של ישראל המשלח לא זכה בהן השליח אלא מהזירם לישראל וכן כתב בהגהות מרדכי פרק אלמנה ניזונית וכן בנתן מנה לשליח לשער עם ב"ח עכו"ס ושער מותם בכ"ס המותר למשלח וכן כתב בהגהות מרדכי לכותיים וק"ל :

שלשה

ואם הוא דבר שאין לו קצבה הכל למשלח : (ט) ופירש ר"ת במה דברים אמורים כשהוסיף לו מדעתו אבל אם טעה ונתן לו יותר הכל למשלח : (י) וכ"כ במי שעשה את הבירו שליח לקבל לו מעות וטעה שהכל למשלח ג ורבינו יונה כתב דגבי מקח אין חילוק בין שהוסיף לו מדעתו בין שטעה אלא שחילק בין טעות שבמקח ובין היכא ששעה בחשבון דגבי מקח היה סבור שאין המקח שוה יותר מן המעות שקיבל ונתן הכל לבעל המעות לפיכך אם אין לו קצבה הכל לבעל המעות וחולקין כשיש לו קצבה אבל בטעות שבחשבון טעות בעלמא הוא שידע הסוחר בסך שהוא חייב לו והיתרון דבר בפני עצמו הוא כאילו מחל לו תדע שאילו היה רוצה היה אומר לעובד כוכבים טעית בחשבון והיה מחזיר לו המותר ותימה הוא לומר שלא היה יכול להחזיר לו ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל : (יא) תשובה להר"מ מרוטנבורג ראובן שלה לשמעון שיקנה לו בגדים מעובד כוכבים בהקפה וכשהגיע זמן הפרעון נתן ראובן המעות לשמעון לפרוע לעכו"ם ונמצא שהעובד כוכבים לא רצה לקבלם צריך שמעון להחזירם לראובן ואינו יכול לומר אני רוצה לעכבם שמא אחר זמן יזכרם העובד כוכבים דכיון דהימניה שמעון לראובן מעיקרא ונעשה ערב בשבילו בלא משכון גם עתה לא יעכבם על הספק בשביל ערבון וגם אינו יכול לומר אני רוצה לקדש את השם ולהשיבם דבשלו יכול לקדש השם ולא בשל אחרים אבל ה"ר אפרים כתב על כיוצא בזה ראובן שקנה חפץ מעובד כוכבים והאמין לו העכו"ם ליתן מעות ליום המחרת ולמחרתו היה ראובן נחוץ לצאת מהעיר ונתן המעות לשמעון ליתנם לעכו"ם ולא קבלם העכו"ם וכתב שאם הדבר ברור ששבהם העובד כוכבים זכה שמעון בהם אבל מי יוכל לברר זה ויכול ראובן לומר לא שבהם העובד כוכבים והיום או למחר יתבעם וכיון שלא שבהם העכו"ם אין שמעון יכול לומר כבר זביתי לעכו"ם שאין שליחות לעובד כוכבים הילכך שורת הדין שיחזיר לראובן אם הוא פקה לטעון כך ה והרמ"ה סתם דבריו וכתב שאף אם היה ידוע שלא קבלם העכו"ם צריך להחזיר לראובן מעותיו :

שלשה

מקח בפני עצמו לשליח אלא מחמת שלקח ממנו זה בחפץ של בעל המעות הוא ומש"ה מולקין עכ"ל ומכאן שכל דבר שנותן לשולח שלא מחמת מקח ומכר ושמין בו הטעם הוא שכאשר הגמון הכל לשליח ורש"י פי' טעם דמחמת הוא ו"ל לשליח ניחא לב"ה ניחא ולפיכך מולקין ולפי פירוש זה נכנוו שלפניהו מי שנותן בפירוש לשליח הכל לשליח ובמ"א כתב הטעם לפי שבאה לשליח הגאה ע"י ב"ה ואפ"ה בכאן הכל לשליח כיון שהוא טוען שהוא להם לעכו"ס ושהוא נתן לו בפירוש ולא לשבור ושוב הטעם הגמון ורש"י ופה עכ"ל : [ו] כתב בהגהות מרדכי פי"ב דכתובות מעשה בחמר שהלה לחבירו כ' זוז שיפסר עם בעלי חובין ופסר בכ"ם והשיב רבינו שמחמר למשלח והמריך ברחיות ושריך להתייצב בדבר :

(יא) **תשובה** להר"מ רחובן שלח לשמעון וכו' והרמ"ה סתר דבריו וכו' הכל בפסקי הרא"ש בפ' הגוזל בתרא ותמרדכי שם ובפ' אלמנה ניזונית ובתשובת מיי' דספר קנין סי' כ' ועי' בתשו' הרשב"א שכתבתי בסימן זה ועי' בתשו' ה"ר דוד הכהן בית י"ט : מלמד שהלוה בבית ב"ד על משכונות ובספיר מכס והניח קלת מעותיו

דרכי משה

(ח) ובראה דבבה"ג אף הר"י והרא"ש מודה דהרי עסקו תרוייהו עם ד הסהורה כ משמעות ע"כ"ל :

אבל

דרישה

פירוש של בעה"ב ופפי' מולקין הין שייך לומר משום דע"י משותיו נשתכר (פי' לא ממרינן כיון דע"י מעותיו נשתכר יפלוקו וכדס"ל לר"י בטעות שבמקח בדבר שיש לו קצבה ולר"ת הכל לבעל המעות ומיך ראמר בזה שכבל לשליח ע"ו מסיק וכתב דל"ד (ל"ד כו') דל"ד למתני' שנתן הכל בבעל המעות שסובר שהמעות שוות כל מה שנתן לו (לכן הין טעם לומר שיהיה הכל לשליח אלא מולקין לדעת ר"י וכבל לבעל המעות לדעת ר"ת) אבל הכא בפני עצמו הוא שידע להם שהרא הוא שהם היה רוצה היה מחזיר לעכו"ס דזהו תיפה לומר אלא שהיה יכול להוציאו להחזיר לו ע"ל כ"ת בשם הגאי מקח ע"י בדבר שיש לו קצבה הכל לבעל המעות אלא שחילק בין טעות שבמקח ובין היכא ששעה בחשבון הגאי שהיה סבור שאין המקח שוה יותר מן המעות שקיבל ונתן הכל לבעל המעות לפיכך אם אין לו קצבה הכל לבעל המעות וחולקין כשיש לו קצבה אבל בטעות שבחשבון טעות בעלמא הוא שידע הסוחר בסך שהוא חייב לו והיתרון דבר בפני עצמו הוא כאילו מחל לו תדע שאילו היה רוצה היה אומר לעובד כוכבים טעית בחשבון והיה מחזיר לו המותר ותימה הוא לומר שלא היה יכול להחזיר לו ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל : (יא) תשובה להר"מ מרוטנבורג ראובן שלה לשמעון שיקנה לו בגדים מעובד כוכבים בהקפה וכשהגיע זמן הפרעון נתן ראובן המעות לשמעון לפרוע לעכו"ם ונמצא שהעובד כוכבים לא רצה לקבלם צריך שמעון להחזירם לראובן ואינו יכול לומר אני רוצה לעכבם שמא אחר זמן יזכרם העובד כוכבים דכיון דהימניה שמעון לראובן מעיקרא ונעשה ערב בשבילו בלא משכון גם עתה לא יעכבם על הספק בשביל ערבון וגם אינו יכול לומר אני רוצה לקדש את השם ולהשיבם דבשלו יכול לקדש השם ולא בשל אחרים אבל ה"ר אפרים כתב על כיוצא בזה ראובן שקנה חפץ מעובד כוכבים והאמין לו העכו"ם ליתן מעות ליום המחרת ולמחרתו היה ראובן נחוץ לצאת מהעיר ונתן המעות לשמעון ליתנם לעכו"ם ולא קבלם העכו"ם וכתב שאם הדבר ברור ששבהם העובד כוכבים זכה שמעון בהם אבל מי יוכל לברר זה ויכול ראובן לומר לא שבהם העובד כוכבים והיום או למחר יתבעם וכיון שלא שבהם העכו"ם אין שמעון יכול לומר כבר זביתי לעכו"ם שאין שליחות לעובד כוכבים הילכך שורת הדין שיחזיר לראובן אם הוא פקה לטעון כך ה והרמ"ה סתם דבריו וכתב שאף אם היה ידוע

שלא קבלם העכו"ם צריך להחזיר לראובן מעותיו :

שלשה

פרישה

ול' כרי"ף וכסקומת שניסיסם] : ומש סום דבר שמין לו קצבה הכל למשלח ומפ"ש שמומר לו בפירום ושוב מי מוסיף לך כו' מ"מ כיון דלעסים מוסיר למכור בזה בזול מסמעת לומ למחנה נתנוין מלא לבם מכר בהכוחא ום"ק סבני מומר לך עוד מ' מס שלא היה עושה לך מוכר מאר ולכבי הכל לבעל המעות ע"כ כלל דברי הגמרא ולעיני שם ר"ת ור"י מי ווקא בסוסיף מדעתו מייירי מי לא וכדמפרש ואוזל : (ט) ופי' ר"ת כו' כל"ל : בד"ה כשסוסיף כו' כלומר בד"ה דבבר שיש לו קצבה מולקים אלא בסוסיף לו מדעתו ואומר בפירום שרי לך מ' תוספפ וכ"ל ומו מולקין מטעם סכ"ל אבל אם אלא דעתו נתן לו יותר כלומר שסקבלם ו' סום בדיבר ומום נתן לו ו' מפי מ"ל ומי ל"ל שרי לך ו' מ"מ כיון שלא מ"ל ומי מי מוסיף לך מסמעת לא ידע לקבלה ולפיכך הכל לבעל המעות וס"ל ס"ס בכל מעות ניתן סעכו"ס כגון שהיה לו לקבל ממנו מכס ונפן לו מכס ודיוך דקום לבעל המעות אלא שיך לומר בשם מתנה נתכוין ומומלי בתורת מרפון שהוב נתן הכל ולפיכך ליה ניחא לשלים בספיק מעות שיהיה בפוסיף לו : ור' יונה כו' ס"מ ול"י וכן סום בעום' ומרדכי ובסמ"ג נדפס בסליים ר' יצחק ועי"ש : דגבי מקח אין מילוק כולי פי' אלא בכל ענין הדין שמולקין בדבר שיש לו קצבה ומש שסייס וכתב ול' דלגבי מקח כו' ונפן לו מכס

קפד (ו) **שלשה** שעשו שליח לאחד ונתנו לו כל אחד נתן מעותיו שיקנה להם אם כל אחד נתן לו צרור כספו לבדו למי שיקנה במעותיו הוא שלו : (ז) ובתב הרמב"ם ז"ל אע"פ שהיה בלב השליח שיהיה זה המקח לכולם ואם נתנו לו המעות מעורבים מה שיקנה הוא בין כולם לכל אחד לפי מעותיו גם בזה כתב הרמב"ם אפילו שהיה בלב השליח שיהיה של האחד לבדו וכן אמר הרמ"ה אפילו אמר בהדיא דלפלוני זבין לא קנה וה"ר ישעיה כתב ואם קודם שקנאו הוא מפרש בהדיא אע"פ שמתחילה קיבל המעות לקנות ביחד זה קנה לבדו שהרי הזר בו משליחותם ולא רצה לקנות אלא לזה והרשות בידו לחזור עד כאן והבי מסתבר . לשון הרמב"ם שלשה שנתנו לאחד מעות לקנות להם מקח אם המעות מעורבות וקנה במקצת הדמים המקח לכולם היה מעות כל אחד צרורין והתומין לא קנה אלא זה שקנה במעותיו ע"כ ולפי זה אינו תלוי במה שנתנו לו הן מעותיהן מעורבין או כל **אחד** לבדו אלא בשליח תלוי הדבר אם הוא קנה בהן מעורבין או בשל כל אחד ואחד וכן פי' רש"י : (ג) ראובן שקנה שדה משמעון ואמר שהוא שלוחו של לוי שיכתבו לו השטר בשם לוי ואח"כ אומר לעצמי קניתיה ומבקש משמעון שיכתוב לו שטר אחר על שמו אין מהייבין לשמעון שיכתוב לו שטר אחר ואם אומר לעדים תהילה בפני המוכר יש לכם לכתוב לי שטר אחר על שמי כופין אותו לכתוב לו שטר אחר אע"פ שלא אמר למוכר על מנת כן :

כתב (ד) שעשו שליח לאחד וכו' . מימרא דרבה ס"פ ג"כ (דף ע"ד) ומיבעי לתמוה לכיון דס"ל לרבי' דרש"י והרמב"ם מפרשים דמיון תלוי במה שנתנו לו הס מעורבים וכו' ג"כ מטיכן למד רבינו לפרש בתחלה אם כל אחד נתן ל ונרור כספו לבדו וכו' דמשמע דיהבר תלוי במה שנתנו הס מעורבים או נרורים כ"ם לבדו וג"ל דרבינו רמה דהתלפכי והמתיר"י הוו נרסי ולא נרסי ולא ממרן זוכן לאד מינייהו זבין לכולהו אלא לאד נר ואחים אינם לדעתיה אבל נר ואחים אינם לדעתיה למתן זוכין זבין ולמתן לאא זבין לא זבין דמדקתמר לדעתיה אלמא דהדין תלוי במה שהיה דעתם מתחלה כשעשאוהו שליח ונתנו לו המעות ברצונם היה שיהיו משותפין כ"ש לרור לבדו או היתה דעתם מתחלה שיהיו מעורבים אבל הרמב"ם ורש"י הוו גרסי כגירסתינו ולא ממרן אלא לזה נר ואחים אינם לזה אינם לזה ואחים אינם לזה וכו' וכיו פירושו אלא נר ואחד בלאחדים וכו' ומין הדבר תלוי כלל בדעתייהו דמתלחין אלא תלוי במה שקנה השליח במעות מעורבים או בשל כל אחד וא' לבדו ומיהו בפירש"י שלפנינו מין ללמוד מדבריו כלום אלא נמצא בספרינו אלא לשון זה אלא נר ואחים מעות של כל אחד

קפה (ה) **כתב** הרמב"ם הסרסור שליח הוא וכו' . בפ"ג מהלכות שלוחין וגרסינן להרמב"ם בה לבאר שהסרסור שמדבר ממנו כאן מינו הסרסור שהיכר ממנו פט"ז מהלכות מכירה דמינו שליח מלא קונה מזה ומוכר לזה ומינו משהה המקח מלהו דיש לו דין לוקח וכשמ"ל במנה ומכרו במתים הכל לסרסור וכ"ל מדברי הרב שמזמנו נקרא סרסר בלא ו"ו ובגמרא פרק המפקיד קורין לזמנו בפסירתא וגם רבינו כתבו לקמן בסימן רל"ג סעיף ט"ו מכל כאן מדבר בסרסור שהוא שליח מלא שכותל שכר ומשום הכי מייב בגניבה ואבידה : ומ"ש מכרו במתים הכל למשלחו . כ"ל דמיירי בדבר שאין לו קצה אפי' בשום שמחלקין בלעיל בסימן קפ"ג סעיף ו' כ"ם כשכ"ל מכור במנה וכך צריך לפרש תשובת הרמ"ם שהביא רבינו בסימן ע"ג סעיף ל' כמ"ש לשם בס"ד ע"ש : (ג) **שאלה** לפ"ת הרמ"ם ז"ל וכולי שם יכול רשכון לחזור בו אחר שמכר הסרסור החפץ או שמא מלעתא דהכי לא נתנו לו . פי' השאלה היתה שע"ג מלא נפקא ליה מידי למוכר שם לוקחו הסרסור לעצמו או מיכרו לאחר מלא שחזור בו ממה שנתן לו רשות למכרו בזול כל' מי נימא מלא יוכל לחזור בו אחר מכירת הסרסור דאין לאחר מכירת כלום או דילמא כיון מלא מסר לו החפץ למשך מרשותו לשם קנייה שפיר יוכל המוכר לבטל שליחותו שנתן רשות למכרו כל' כיון שלא קנאו הסרסור במכירה זו עוד אחר השוטל או שמא מעשה אחר יוכל לחזור בו המוכר מלא מהרתי לך למכרו כל' מלא מלעתא דהכי שתחזיק החפץ לעצמך לא נתתיו לך כי אינני חפץ למכור לך חפצי כלל להחזיקו לעצמך אף שם תתן לי יותר מכ' : וכתב ב"י בשם הרא"ש על זה כלשון הזה לפי שהסכים לדעת השוטל דהא בהא תליא וכיון שאין לסרסור בתשובה כלום שם כן החפץ הוא ברשות המוכר מלא יוכל לחזור בו אחר שמכר החפץ לסרסור ואפילו בשעה שהוא בבית הסרסור ולא יצא עדיין מרשותו כיון שלא נתן הדמים ולא נתחייב הסרסור בכלום עד שיתן הדמים

זו בחלוסה נפסיד למוכר שמוטל עליו לומר בחזקתו סך והחפץ הוא שלו אלא מיד למוכר להחזיר לו החפץ קץ על פי שהסרסור מכחישו ואם מפני טענת קנוניא יתחייב . וביאור דברי הרמב"ם שכתב יתחייב על מי שנתן לו רשות וכולי היינו לפי שבשני קולות אלו תפס שתי חלוקות החד שלא נתן הדמים הסרסור למוכר אלא שעשו הסרסור למכור בחמשים, כב' שנתן לו כבר בחמשים כנגד הס' חמר על מי שנתן לו רשות וכנגד כב' חמר מו שרצה בחמשים כלומר כשקיבלם וחזר בו מ"כ . ומ"ש ולמה לריך שידע שהחפץ זה של רחובן כשידע שמינו של הסרסור סגי וכמו שכתבתי י"ל שאם מינו יודע שהוא של רחובן לא יחזור שימחר לו שמא מין בעל החפץ לפני כדי שתחריס עליו : (ו) **וכתב** עוד הרמב"ם בפרק הנזכר וביאור דברי הרמב"ד בס"ש שהפקידו אצלו היינו לומר שהפקידו אצלו למכרו דאם לא כן מי נתן רשות לנפקד למכור הפקדון :

ובי"ש ואם ס"ל מכור לי חפץ זה בשה שתמצא וכולי קשה אם היה החפץ הוא מאה והלך ומכרו בחמשים וכי יעלה על דעתך שבשביל שאמר לו מכור בשה שתמצא שהמכר יהיה קיים הא ודאי לא נתכוין לומר לו בכשה שתמצא אלא מעט פחות מעט יותר ודברי הרמב"ם ברורים שהנותן חפץ לסרסור למכור שאם הוא נותן לו ואמ"כ בא הסרסור ואמר לבד זאת נתן לי רשות למכור בפחות סך וכ"ל לדעת הרמב"ם שאע"פ שהמוכר יכול לבטל המקח כיון שלא נתן לו רשות למכור בפחות סך יכול לבטלו :

[ג] **כתב** במרדכי בהשומנין גבי כל השומנין ס"ס שכשיב רבינו מאיר על רחובן שמכר בטענת לסרסור למכור והפסיד החבן מן הטבעת נראה להסרסור ס"ס הוי ואפילו בטענת הליכה ובע"ה ס"ל ליטבע אלא אחד יודע שהיתה החבן תקועה יפה למין בשבעין בטענת שמא אלא אחד מכל הבשבעין ואפילו ע"י גלגול לא יטבע אם כן הדין הוא כך שהסרסור יטבע שהיה ברשותו ויטבע כמה שהוא החבן ויפרע שוויה ולא דמי להניח להמפקיד דמסיק רב אשי דזה וזה יטבע דבעל החפץ נטבע כמה שהיה היכי דלא לפטור דהוי נטבע ואינו משלם אלא הכא הסרסור נטבע לפי שהוא נתבע עכ"ל (ב) :

[ד] **הנותן** כליו לסרסור למשכנם ואמר הסרסור איני יודע היכן משכנתים כתבו הר"ן ור"י בהמפקיד דפשיטא ליה וגדולה מזו כתב הרי"ף בתשובה שאפילו אמר משכנתים אצל פלוני וכפר בו פשיטא הוי שה"ל למשכנם אצלו בעדים והר"ן כתב שאינו מתחוור להוציא ממון ע"פ זה כיון דלפ"ז ס"ל משכנם אצלו בעדים ושהוא מסופק אם כתב כן הרי"ף וכתב הר"ן דאפילו לפי תשובה זו אם אמר לוה עלי מפלוני ואמר שלוח ממנו וכפר בו פטור בשבועה דהיכא דימניה : והרשב"א כתב ח"ג סימן קל"ו שאלתם רחובן מסר משכון לשמעון שמשכנו לראובן ואבד השכון מי שיכחישנו מן הסתם חייב אפילו שבועת היסת אצל מי שהוא רחובן להחזיר השכון אצל ראובן שהרי לא היה לו לשמעון לתת השכון לראובן אלא ע"מ שיחזיר לו השכון ואם אבד אצל ראובן הרי הוא כאבוד אצל שמעון ואפילו אמר שמעון לראובן שלחתי השכון ביד פלוני ואבד אצלו

מיוין וכ"כ רבינו וע"ל בס"ם רי"ט בדין הגוטל כלי לבקרו ובמ"ש בסי' ס"ד :

(ג) **נטלן** למכרו למחרים וכו'. עובדא דלקמיה לקמיה דרב נחמן דפסק כך למיינו פ"ת במזרח ומייתי ליה בפרק המומכין ופרק ד' נדרים **ולדעת** המפרש בנדרים שהבאתי שם נראה כנוסח שכתב מכל לדעת שאר כל הגאונים **מיהו** בהומכין כדין שולח ס"ם ומ"ש בסי' הנזכר ס"ב והוא מדברי הום' דע"ז הומכין כ"כ והוא מדברי הום' בסי' ס"ב ע"ש כי הטעם דלא קאים לה ליה חייב בחזרה כמו שולח כיון דבשלח שליח לא יכול לחזור בו ולא מוכר : דין הגוטל כלי מן המומן לבקרו ובמה בידו עיין בהרי"ף ומ"י פרק הספינה :

(ב"ח) וברמב"ם פ"ד מהלכות מכירה :

(ג) **נטלן** למכרו למחרים (וכו' עם) בהומכין גמרת ס"ם עם הטוח גבוה דזבן ליה חמרא לחבריה אמר ליה מהניגא ליה לדוכתא פלניא אי מזדבנא מוטב אי לא מהדרנא ליה מיהלך לזל ולא מזדבנא ובהדי דהתם מיתנים התם לקמיה דרב נחמן חייבוה לאחזוי דרב נחמן בהליכה חייב בחזרה פטור מ"ל חזרה בהמי הליכה היא מ"ט סברא היא בחזרתו חילו משכח לזבוניה מי לא זבניה ובפ"ד נדרים גמרת שמעי מהא דיהיב ליפרעל לוקח ביותר וכולי מייתי מהי עובדא ונופיה בליבנת מחריגא וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בהשואל גמרת השואל אם הפרה ושלחה לו ביד בנו וכו' וכתבו התום' בהומכין תימה מהלא משכח לזבוניה משמע הלא היו זבינה חריפה ומ"ש אחרי שחריפה ולא הגמ' שניהם היתה למרינן בפרק ד' נדרים למין למייב הלוקח הלא בזבינה חריפה שכל הגמ' שלו ויש לומר דזבינה חריפה היא ואם היה רוצה לתת בדמים שנתן לו המוכר היה מוכח הרבה הלא היה רוצה למכרו ביוקר ומה הלא מכרו כמו שהיה יכול משום דלמא אמצא דניחותיה כשיחזור יתנו לו חוסם דמים או יותר עכ"ל : ובתב ה"ה הרא"ש ז"ל בהשואל והם דברי התוספות שכתבתי בסמוך וכ"כ הרמב"ן ז"ל דכיכא שהיו זבינה חריפה בחזרה אע"פ שפטור מהומכין חייב בגניבה ואבידה כ"ש בין היכא דהוי זבינה חריפה ולהיו זבינה חריפה והכא טוטל שכר הוא שאם ימכר ביותר בדמים שקבל לו הרי הוא טוטל המותר ואע"ג דהוי ספק הוא שאם ימכר ביותר אם לאו גם כל הסרסור המוליך חפץ למכור ספק הוא שאם ימכור ויטול שכר או אם לא ימכור ולא יטול כלום ואע"פ הוי ס"ם וכמה **מי** שהמכרנו **ביותר מכן** נחלוק ביניהם : [א] **והיכא** אע"ג שאפילו הוא דבר שיש לו קונים הרבה ויכול למכרו מיד בדמים שקבל פטור מהומכין בין בהליכה בין בחזרה משום דכיון שהמוכר טוטל חלי המותר על שכום הקבוד הוי הנאת שניהם וכל היכא דהוי הנאת שניהם אין לחייב הלוקח כדמשמע בפרק ד' נדרים וכתבוהו התוספות בהומכין וכ"ש אם הוא דבר שאין לו קונין הרבה שהלוקח פטור והא דפטרינן ללוקח דוקא מן המומכין אבל בגניבה ואבידה חייב כדין ס"ם לא שנא הוא חפץ שיש לו קונין הרבה לא שנא אין לו קונין הרבה לעולם הוא ס"ם על כל החפץ כדין הסרסור שנתבאר בסימן קפ"ח וכתבו המרדכי בהומכין ומהרי"ק בשורש קכ"ה ומע"פ שמינו טוטל חלי הנוסף על שכום הקבוד אפי' הכי נעשה ס"ם על כל החפץ ולא גרע מאילו נתן לו פרוטה בשכירותו שהיה נעשה ס"ם על כל החפץ ואין לומר דכל כה"ג דמי לעיסקא דפלגא חלוה ופלגא פקדון וכבי נמי נחלי החפץ נתחייב בהומכין כדין חלוה ובחלי הלוה יפסיד המקבל חלקו כדמיתת בהזהב ובהמקבל וכנדון דידן אין המקבל מפסיד כזולת כלל הילכך אין דינו חלק כדין הסרסור :

[ב] וכמו שכתבתי משמע מדברי מהרי"ק שורש קכ"ה שכתב על רחובן שנתן ע"י שמעון למכרו ובלקח בחלכסנדריא בעלילת מכס ורחובן טוען שנשמעון נעשה עליו ס"ם מאחר שע"ל לשמעון שהם יאכור ביותר מל"ד דוקאטי שיהיה המותר לשמעון ושמעון שתף ומתוך חותם הדברים נשא הספר עמו למכרו ושמעון טוען כי לא נעשה ס"ם שהרי רחובן עלמו הודה שאחלה לא שחל ולא ביקש ממנו דבר דקאמר לו אם תרצה לשתף ושמנו עמי ואמכרנו עבורך בסך חצי תעריך . זה רואה אני את דברי רחובן דודאי נעשה שמעון ס"ם מאחת שבחוש אמר רחובן לשמעון שהם יאכור הספר הטוח ביותר מל"ד דוקאטי שהמותר יהיה של שמעון והתעריך ברחוקות הרי שאפילו כשע"ל כל המותר על כך יהיה הכל שלך לא הוי אלא ס"ם וכ"ש כשאמר לו המותר על כך נחלוק דלא הוי אלא ס"ם ועוד למדנו מחותה שחפילו שהוא חפץ שאין לו קונים כשע"ל המותר על כך נחלוק או יהיה שלך הוי ס"ם וכמ"ש שם שטען שמעון שהיה ספר פסול ואינו שוה שיהיה בו שום מותר ואפ"ה כתב הרב ז"ל שהם יהיה בחיפצר להחזר שום מותר רב או מעט וכיון שכן נעשה שמעון ס"ם דבקל נעשה ס"ם כמ"ש המרדכי בשם הר"ם בהומכין . ומ"ש מהרי"ק שורש הנזכר בשם נתן רחובן חפץ לשמעון למכור וע"ל לשמעון שם תרצה עבורך בסך שתעריך ואמר ליה רחובן למימר ליה שמעון לא מצי רחובן למימר כיון שלא עשית לשמעון שם תרצה עבורך ושמנו עמי ואמכרנו עבורך בסך שתעריך ואמר ליה שמעון לא מצי רחובן למימר ליה שפתח בשמחרי המותר יהיה שלך לא זכית בו והמותר הוא שלי אלא המותר לשמעון ושמעון חייב בגניבה ואבידה אע"פ שפתח בשעה שע"ל המותר יהיה שלך וגם מתחלה לא שחל ממנו דבר אלא ע"ל שיעבורנו ויממרנו עבורו וכ"כ הוא ז"ל שם בהדיא וכתבתיו בסי' קפ"ח (א) וכראיה עוד מתוך דבריו שם שאפי' לא ע"ל רחובן המותר על כך יהיה שלך אלא שע"ל תמכרנו בכך וכך כיון שאם ימכרנו ביותר מאותו סך הוי היותר לשמעון מאחר שע"ל תמכרנו בסך שתעריך הוי"ל שמעון ס"ם על החפץ והכיא רמ"א שכתב המרדכי בפ' הומכין : (ב"ח) ובזה אין דבריו נראין שכבר נתבאר בסי' קפ"ח שאם נתן חפץ לסרסור למכרו בששה ההוספת לבעל החפץ :

קפז (ו) **כתב** הרמב"ם בפרק ג' מהלכות שלוחין ולמד כן מדאמרינן בסוף פרק הומכין (פג.) תניא חיסי בן יהודה אומר אין רואה אבודת ה' תהיה ואכולי הא יש רואה יכיא ויפטר ואכולי הא אין רואה אין יכיא ואיפטר ע"כ לשון הרמב"ם ז"ל ומשמע מדבריו דאפילו היכא דיש רואה לומר אין יכיא ואיפטר אלא משום דאין רואה מיקרי אין יכיא ואיפטר אבל היכא דיש רואה לומר יכיא ואיפטר אין נראה כן דמשמע דהיכא דיש רואה אבודת ה' תהיה ואכולי הא אין רואה אין יכיא ואיפטר ואין לומר דהכי קאמר אין יכיא ואיפטר אלא אין רואה מיקרי אין יכיא ואיפטר דהא ליתא דהא אמרינן בהדיא אין רואה אלא מי שהוא בעיר ואינו יודע מי הוא שיכול להכיאם לב"ד אלא בדבר שאינו אלא קול וגלוי לכל דהתם אינו יודע מי ומי יעיד בדבר זה ויכיאנו לב"ד ויעיד ואם לא יביא מצלם כי הוא דיכיב זוזי וכו' ולהרמב"ם ז"ל נראה דהא דאמרינן בהומכין אין רואה אלא מי שהוא בעיר היינו דוקא בדבר שאין לו קונים הרבה אבל בדבר שיש לו קונים הרבה אפילו אינו בעיר אין רואה אלא מי שהוא בעיר ואינו יודע מי הוא ואין י

טעונות והטעם משום שאפילו תאמר שהיו המעות מקדון בידו מ"מ שבועה זו לגו שבועת השומרים היא ואם תאמר דלא אמר מיסי מלא גבי שבועת השומרין מהי עובדא דא' דהמרא כיון דשבועה שהוא מחויב מיהא שבועת השומרין לא הוי ליה לרבא למימר זיל מייתי ראיה ומי לא אמר זיל אלא מלא גבי שבועת השומרין לעשר שבועות יש רואה יכיא ראיה ויפטר ומי לגו יכלס ואקרא"ס נראה לי שסובר לכיון דשבועה זו ע"י שמירה באה לו הו"ל כשבועת השומרין :

[א] כתב מהרי"ק בשורש קכ"ג על רמונו שנתן לשמעון מעות לקנות חטים וכן עשה ושם החטים בבית אחד וגרקבו מחמת גשמים שירדו עליהם חשיב פשיעה וחייב לשלם :

קפה (ג) **אין** שליחות לעכו"ס וכו' פרק מיזהו נשך (דף עג :) גמרא מין מקבלין ממן בריאל מישראל אמר רב הכי אמרי כי תמרינן מין שליחות לעכו"ס ה"מ בתרומה אבל בכל התורה כולה יש שליחות לעכו"ס ומה דרב אשי בדותא היא ה"מ תרומה אבל בכל דבריך אתם גם אתם לרבות שלוחכם מה שלוחכם בני ברית אף אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית מן לדידהו נמי מה אתם בני ברית אף וכו' אלא מה דרב אשי בדותא היא ופי' רש"י שליחות בכל התורה שיפע שלוחו כמותו מתרומה נמרינן לה בקידושין ודוקא לכלכה כליצנע בתרא וכן פסק הרמב"ם בריש פ"ג מהלכות שלוחין : **אבל** אתם ועבד ושפחה וכו' כן כתב הרמב"ם בפ"ג מהלכות שלוחין וכתב עוד שאפילו אתם אין נעשין שליח וע"ל שלמד כן מדתנן בפרק חלון (עט :) מוכס אדם על ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי עבדו ושפחתו העבדים ועל ידי אשתו אבל אין מינו מוכס ע"י בנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו ושפחתו הכנענים מפני שיש כיחו וכוכוי מדין שליחות הוא דהוי כאילו אותו אמר עצמו שליח לזכות בשבילו וקתני דע"י עצמו מוכס אבל אתם ועבדו ושפחתו הכנענים לא ממעט להו אלא מפני שיש כיחו כלומר ועדיין העירוב ברשותו ולא זכו בו כיון שאחר הם לגמרי וכי יכולין להיות שלוחין וטעמא לפי שיכן בקבלת מלות שלוחין ואתם לאו בני קבלה הן ואפילו שמועה

מאי הא דכתב אמ"כ ואכד את השמן ואת המיסר דמשמע דמלבד שאכד את השמן אכד גם את המיסר שבידו אבל אין ספק לכוונתו היא כמו שפירש במשנות דשלח את כולו בשלוחית שבידו בלבד בלא פונדיון ובלא מיסר והחנוני מדד לו במיסר שלו את השמן או שאין נתן לתיווק מיסר שלו ליקח בו שמן מזולתו ואכד את השמן מי את המיסר החנוני חייב לשלח זכולי כלומר הוא חייב בנזקי עלמו ובעה"ב פטור אבל למיכא למימר הא לא הזכיר דין שלוחית והחילוק בין נטלו למוד בה למחריס או לא נטלו הוא מסקנא דגמרא וכמ"ש המלפסי והרמ"ה וגם הוא עלמו כתב כך בפירוש המשניות ואפשר כיון דדין שלוחית נמשך ממאי דקיי"ל שואל שלא מדעת גזלן הוא נסמך על מ"ש בפר' בסוף ב"מ מהלכות גזילה לכתב דין זה דהיכי כלי ביד בנו של בעה"ב וכו' דהיינו דין שלוחית על פי מסקנא דגמרא דפרק הספינה ע"ש ולכן לא הוצרך לחזור ולכתבו בה' שלוחין כ"ל ולפ"ז נראה דגם המלפסי והמשיר"י ז"ל גרסי במשנה ופונדיון בידו היו מופסין הפי' של הרמב"ם ומיכא למימר עובא על הרב ב"י שבספר כ"מ פ"ב מהלכות גירסת ופונדיון בידו ופי' רשב"ם והתום' כדי לפרש בו דברי הרמב"ם והרי מיניך רומות דהרמב"ם רוח אחרת היתה עמו:

(ג) **כתב** הרמב"ם המומר לחבירו וכו'. זה נלמד מהא דתנן בפ' השואל את הפרה וע"ל השואל שלחה לי ביד בני או ביד עבדי או ביד שלומי וכולי ושלחה ואתה חייב פי' השואל חייב דהוה ליה כמילו הניע לידו וכבי דקתני משמע קטן למילו בגדול היינו שלומו וה"ג משמע מכך משנה דלשלוחית דע"כ ל"פ רבנן דהמנוני חייב אלא משום דסברי דלשלוחיני ליה שדריה אבל אמר ליה למנוני דלשדוריי ליה שדריה אף רבנן מודו דפטור המנוני והוא דבר פשוט:

קפט (ג) **אין** המקח נגמר בדבריס וכו'. בפ' הזהב מיפלינו רב ורבי יוחנן אם יש בדבריס משום מחוסרי אמנה ונקטינן למיתנ בהו משום מחוסרי אמנה וכדלקמן בסימן ר"ד סי"ח אבל לדברי הכל אין המקח נגמר בכך מיהו לקמן בסימן ר"ח כתב דלפי' לא נתקיים המקח כראוי לפי קנייתו אם יש מנהג בעיר בדרשתם על החנות הוי קנין אין יכול לחזור בו וכן כל כיולא בזה לפי מנהג המקום וע"ש: (ג) **ולאחר** שנגמר כראוי אין שום אחד מהם יכול לחזור בו אפילו נעשה בפניהם לבד ולא היו עדים בדבר דלא איברו סהדי אלא לשקרי ואין המקח מתקיים לקונה אא"כ יקנהו לו המקנה: (ג) אבל אם היה לו פקדון בידו וכיון לקנות בסכום ידוע שאמר ליתן לו למפקיד לא קנה: קרקע

למקוס שמלו מסס די והילכך מסהחזירו לתיווק פטור עכ"ל ויעוש להלכה כת"ק:

(ג) **כתב** הרמב"ם בפ"ב מהלכות שלוחין ויליף הכי מדין הלוחית שכתבתי בסמוך שמעד בגמרא לוחית מביאה מדעת היא. דיני שליחות עוד ודיני הרשאה ביאר רבינו בסימן קמ"ח וקכ"ב וקכ"ג וקכ"ד וקכ"ה וקכ"ו. [א] דיני שכירים ופועלים ומלמדים בסימן של"ג עד סוף ס"מ. [ב] דיני שליח המופס לבעל חוב נתבאר בסימן ק"ה. [ג] כל היכא שהשליח מסגה מדעת המשלח בטלה השלוחיות מכל מפילו לעניו ממון מהרי"ק שורש ו': [ד] כתוב בתשובות הרמב"ן סימן ג' מי שהגיע לו היזק בממון שלו מחמת שליחות שולחו או שהשלוחו עליו מחמת השלוחיות והפסידוהו ממון מס על המשלח לשלם לו נזקו. תשובה אין המשלח חייב בתשלומי נזק השליח שלא מלוי השלומי נזק אלא בנזקי עלמו או בנזקי ממונו ונזקי ממונו כעין נזקי עלמו הן כלומר לפי שפשע בנזקים בשמירת ממונו אבל בנזק שהגיעו לשליח מס היזק המשלח ומס הגיע לו מחמת פשיעתו וכל שכן מס השליח שכיר שהרי הלך בשבילו וכדכתיב ואלו הוא נוטל שלו נוטל גם נפשו והרשינן (ב"מ דף קיב:) שעל שכרו עלה בכותל ונפלה בהילון כלו' ולפעמים היפול וימות וכבלל סכנת נפשות הכנים עלמו מחמת שכרו ואלו דברים פשוטים הם עכ"ל. ובהגהות רשזוות למרדכי במליעת כתוב כ"ל שמס רואון הלך בשליחות שמעון בשכר ונתפס בדרך ולא נכנס שמעון שהיו חייב לפדותו אבל מס נתנס הלך בשליחותו חייב לפדותו דשלמה חייב בגוף הבעלים ומע"ג דלא מי מחד דבגוף האדם לא חייב וגיבב ומבירם כמו גבי חומנין מ"מ נראה כדפרי' בתשובת בפ"ק דסנהדרין (דף כ:): מ"ל אבל בגופו מ"ל מבל בממונו עכ"ל ובריש הפועלים כתב המרדכי שפסק רבינו מאיר על האב שגלה את בנו בשליחות ונתפס כיון שהלך ג"כ היה בגופו שהוא לפדותו בבדי דמיו דלא גרע מבנתתו ובסוף התשובה כתב היכא שיש לבן מס האב חייב לפדותו בשהוא שולל בגופו שלמלכתו זה כ"ע מחכם זה פשוט היכא דליכ מס האב חייב לפדותו בשהוא שולל בגופו שלמלכתו זה כ"ע מחכם זה פשוט כנו כשמשמע ברשם התשובה או מס מחייבו מטעם שהוא שלוחו כשמשמע בסוף שורש קכ"ה בשהרי"ק ובל"ע. וכתב מהרי"ק בשורש קכ"ה דע"כ לא קאמר ר"ת אלא התם שהלך הבן בשליחות האב ולא לצרכו שייך למימר דנעשה גוף הבן שלוח לאב אבל היכא דעיקר הליכת השליח לא היתה אלא לצורך עלמו ומצ מורחים עשה שלימות זה לא שייך לומר שגופו היה שלול למשלח. וכתב עוד דהא פשיטא דמין מחייב לשלם לו זמן בטלתו ובזבתו ונצרו על מה שנתעסק בתפיסה. ודין זה שנתעסק בלכתו בעסק השותפות מס חייב השותף לפדותו כשכתבתי בסקט"ו:

קפט (ג) **אין** המקח נגמר בדבריס וכו' בפ' הזהב (מט.) בגמרא אבל אמרו מי שפרע וכו' מיפלינהו רב ורבי יוחנן דבריס מס יש בהם משום מחוסרי אמנה כלומר שהסכימו זה ליקח בכך וכך וזה למכור בסותו סך וא"ת מליבא דכ"ע מין המקח נגמר בכך וכו' כ"כ הרמב"ם בריש הלכות מכירה ומהבאר הוא מתוך מה שכתבתי בסמוך: **אפי'** היה הדבר בפניו עדים בקידושין פ' המומר (דף סה:) גמרא המומר למה שנתקדש מר זוטרא ורב פלגי בריה דרב מרי בר מיסור פלגי ניכסייהו בהדי הדדי אתו לקמיה דרב אסי אמרו ליה ע"פ שנים עדים אמר רחמנא דמי בעו למיסדר לה מני הדרינן אי דילמא לה מיקיימא מילתא אלא בסהדי אמר להו לא תיבעו סהדי אלא לשקרי. ופירש"י ע"פ שנים עדים שהעריבה תורה למתי הלכתה הנרוך עדים משום דמי בעי למיסדר ולומר לה כן היה לה יוכל לומר כן שאלו יעידו הוא שהעריך הבהמה עדים ואתו מן אתו שקרנים ולא הדרינן ואין אנו נריכין עדים אי דילמא שאפי' הם עדים קיימים אלא בעדים ומנאתי מהי מחזיק בשלו והוא בשלו שאין חלוקתו כלום: לשקרי. הכופרים בדבריס לומר לה כן הוא עכ"ל. וכ"כ העיטור במאמר ג' בשם רבי' היי ז"ל וכן דעת הרמב"ם בפ"ב מכל' מכירה וכ"כ הם הגהות בשם ר"ת וריב"ם והניחו רמיות: **ואין** המקח מתקיים לקונה וכולי אבל אם היה לו פקדון בידו וכו' : (כ"ה) צ"ל דהאי בידו ט"ס הוא וצריך להגיה ולכתוב במקומו ביד אחרים והטעם מבואר שאם היה הפקדון ביד הלוקח ניחון שקיבל עליו למכור שפסקו ביניהם קנה לו השותו וכדתניא פרק הספינה (פה) ופסקה הרמב"ם בפ"ד מהכירה וכ"נ ממ"ש רבינו בסימן קצ"ו בשם הרמ"ה וז"ל א"נ קיימא ברשות לוקח ולא קביל עליה מוכר דזבין ליה סתמא אלא א"ל משוך וקני גלי דעתיה דלא ניחא ליה דליקני ליה רשות לוקח וכ"נ עוד מבואר מדברי רבי' שכתב בתחלת סי' ר' . ומדברי רבי' שכתב בסי' קצ"ד אם כתב לו השטר אחר שקיבל המעות והחזיק בו כמה שנים ולא לשם קנ"ה כי היה סבור שיספיק ששטרו וכא אחר לו והחזיק בו זכה עכ"ל יש ללמוד שאם משך או הגביה מטלטלין ולא נתכוין לקנות לא קנה וכן יש ללמוד עוד ממ"ש בסי' ק"ק בשם הראב"ד שאפילו כתב ומדד ללוקח על התמורים לא קנה שלא נתכוין למשיכה בסורידה זו: קרקע

דרכי משה

קפט (א) והר"ן כתב פרק אלמנה ניזונת דף תק"ד ע"א דאם נמלך אח"כ לא יוכל לחזור בו אבל בנמ"י פרק יש נוחלין דף ר"י ע"א דבקנין כסף ושטר יכולים לחזור תכ"ד אבל לא (בשעת) [בשאר] קנייניס ויש להסתפק בזה וע"ש גם שם בדף רט"ו ע"ב כתב דיש חולקין בזה. כתב בת"ה סימן שי"א אם נקנה המקח באחד מדרכי הקנאה אפי' שחלו אח"כ זה לזה על הקנין אינו כלום והמקח קיים ואם רוצים לחזור צריך הלוקח להחזיר בקנין וכ"כ בתשובת ריב"ש סי' תק"י. כתב הרשב"א בתשובה כי' אלף קל"ו מי שיש להבירו שטר מכירה על שדהו נאמן לומר פרעתי לך המעות דלענין הפרעון אינו אלא במלוה על פה: וכתב

דרישה

סוכם עסקם לבלים לוכות לו בעיכוב כרי לפניו דמותו סוכם עסקם לבלים ס"ל דמסוכם מף דרכות מחריס עליס הוא בעלם המוכר ומין להקנות מ"ט אם בעיכוב אינו יכול לוכות על ידי עבדו ושפחתו שכנעניס וכאן כתב דנעשם שלומים וגם עסקו דמקבל אם בעיכוב ע"י מחרינן אם בשינו דוקא בשינו מעלם לם מוכות וכמ"ש ובעל ס"ש בס"ם סימן אם ס"ו וכאן בבלומות לא סילק דעכוכתו בעיכוב דבשינו דוקא כשלו נשתר בשלם לשחריס כיון שבשינו אם בשינו סיס מוכס ס"י עבדו שכנעני או ע"י עסקו שדיס כיד בשלם או רבו משל"כ כאן בשלימות דשמלם שולם ימלוס לשלים שיעכו ליד מי שנשתלם ומש"ס ולמי אין לשלך בכן דכמו שמילו הוא עלמו היס נותן לו היו מעכיו קיימים ס"ס ע"י אלי דיוס כיון ומדברים אלים וק"ל ורבי' סתם וכתב לשם ובכללו הוא ג"כ משת מיש לדכות מחריס אלים וק"ל: שמר

בידו פקדון וכ"ש מי ליח ליה גביה ולא מידי מלא לקמו מעלמו:

הלכות קנין קרקע

קצ (א) **קרקע** נקנה בכסף בשטר ובחזקה ובקנין . בכסף כיצד מכר לו בית או שדה ונתן לו הכסף קנה ואין אחד מהן יכול לחזור בו : (ב) ואין נקנה בפחות מש״פ : (ג) ואפילו נתן לו הכסף על מנת שיחזירנו לו קנה : (ד) אמר המוכר ללוקח תן הכסף לפלוני וקנה לך קרקע שלי ונתנם לו ואמר לו יקנה לי קרקע שלך בכסף שנתתי לפלוני קנה : (ה) ובן אם אדם אחד אמר למוכר כסף השדה קח לך ממני ומכור שדך לפלוני ואותו פלוני עשאו שליח אלא שהנותן נתן את הכסף משלו או שאפילו לא עשאו הלוקח שליח ואמר הוא למוכר שדך קנויה לי בכסף שנתן לך פלוני קנה : (ו) ואפי׳ אמר המוכר לאחר תן כסף ללוקח ויקנה בו שדה שלי ואמר הלוקח למוכר שדך קנויה לי בכסף שקבלתי מפלוני

קצ (א) **קרקע** נקנה בכסף וכו׳ משנה פ״ק דקידושין (כו .) נכסים שיש להם מחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה . ומה הכסף לגבו קונה יתבאר בסימן זה בסמוך . [א] ודין ישראל הקונה קרקע מעכו״ם ונתן לו הכסף ומח״כ כתב לו שטר או אם החזיק ולא נתן לו כסף ולא כתב שטר אם הוא קונה יתבאר בסי׳ קל״ד . ואם השטר לבדו קונה יתבאר בסימן קל״ו . ואם מזקה לחודה קניא יתבאר בסימן קל״ב ובסי׳ קל״ד : ובקנין כלומר קנין סודר והכי משמע בריש הזהב (ד׳ מז) דתמרינן ולוי דאמר בכליו של מקנה הא אמר קני מרעך גבך גלימא וכו׳ פ״כ הו״ל נכסים שיש להם מחריות וכו׳ וכריש קידושין (ג .) תמרינן ולרב הוא דאמר חופה קונה מק״ו למשוטי מאי למשוטי חליפין סד״א הואיל ונמר קיחה קיחה מסדה עפרון אף חליפין מה שדה נמי מקניא בחליפין קמ״ל . ופרש״י מה שדה מקניא בחליפין דכתיב וישלוף נעלו והתם שדה הוחי . אם קנהו בקנין סודר ולא נתן דמים אם הקרקע קני אם לאו יתבאר בסימן קל״ה פ״ד : בכסף כיצד וכו׳ אם נתן לו מקצת הדמים אימתי קנה יתבאר לקמן בסימן זה : (ב״ה) ישראל שקונה מעכו״ם ונתן לו בכסף אם קנה עיין בסימן קצ״ד : (ג) **ואין** נקנית בפחות משוה פרוטה וכו׳ כתב רבינו ירוחם דכאי מיתא בפ״ק דקידושין וכ״כ ס״ה פ״ה מה׳ מכירה וגרסה דהיינו מדתמרינן בריש קידושין (דף ג .) אמר בפחות משוה פרוטה לא מקניא ס״ג ר״ת וכתבו התוס׳ דטעמא משום דגמר קיחה קיחה מעשה עפרון דכתיב ביה כסף ובפחות מ״פ לא מיקרי כסף : (ג) **ואפילו** נתן הכסף ע״מ שיחזירנו לו וכו׳ פ״ק דקידושין (דף ו :) גמרא מתני׳ קמ״ל אמר רבא הילך מנה ע״מ שתחזירהו לי הכהר לא קנה בעשה אימה מקודשת וכו׳ ומקשינן עליה ומסיקנא אלא אמר רב אשי בכולהו קני לבר מעשה ג״ל רב הונא מר בריה דרב נחמיה לרב אשי הכי ממרינן מעמיה דרבא כותך : (ד) **אמר** המוכר ללוקח ולוקח לפלוני ומתקדש לי אם בסמוך (שם עד סעיף ח׳) אמר רבא תן מנה לפלוני ומתקדש לי לך מקודשת מדין ערב לפי שהוא כאומר לו אע״ג דלא מטו הנאה לידיה משעבד נפשיה הלי אימתא נמי אע״ג דלא מטו הנאה לידיה משעבדא ומקניא נפשה . ופרש״י ומתקדש לי לך וכשנתנו לו ג״ל התקדשי לי . וכ״כ הרמב״ם פ״ה מה׳ אישות וכתב הרמב״ם כ״כ הרשב״א והכרח הוא שאילו נתן לידה ואמרה הוא מושב אלא קידושי ספיקא הוא דשמא לפלוני אמרה לו אתקדשי לי במנה שנתתי לפלוני . לכך כתב הרמב״ם שלריך שיאמר לה הרי את מקודשת לי במנה שנתת לפלוני עבד בנעני עבד בנעני לאו אף ע״ג דלא חסר ולא מידי קא קני נפשיה הלי אימתא נמי אף ע״ג דלא חסר ולא מידי קא קני נפשיה הלי אימתא ופרש״י הילך מנה והתקדשי לפלוני והוא שלוחו אלא שאמרה אתקדשי לי במנה שנתן לך פלוני והרמב״ם כתב הרי את מקודשת לי במנה שנתת לי עבד בנעני עבד בנעני עבד בנעני לאו אף ע״ג דלא חסר ולא מידי קא קני נפשיה הלי אימתא נמי אף ע״ג דלא חסר ולא מידי קא קני נפשיה הלי אימתא ופרש״י הילך מנה והתקדשי לפלוני והוא שלוחו אלא שאמרה אתקדשי לי במנה שנתן לך פלוני ואמר הרמב״ם כגון שקדשה בעודו בחוה״מ ולא הודיעה לו שנתקדשה לו בהנאה זו הכשר לך בגללו וכתב הר״ן ולפ״ז אין לריך להעמידה בעודו בחוה״מ אלא אפילו בשאר ימות השנה שאין לפלוני עסק בדבר ואפ״ה אמרה לו אתקדשי לי במנה שנתת לפלוני הרי את מקודשת לי ואין לריך לומר שנתת לפלוני עבד בנעני עבד בנעני אף ע״ג דלא חסר ולא מידי קא קני נפשיה הלי אימתא נמי אף ע״ג דלא חסר ולא מידי קא קני נפשיה הלי אימתא ופרש״י הילך מנה והתקדשי לפלוני והוא שלוחו אלא שאמרה אתקדשי לי במנה שנתת לפלוני והרמב״ם השמיט כל זה כתב הרי את מקודשת לי במנה שנתת לפלוני עבד בנעני עבד בנעני לאו

ממונא דקמי מכולהו מלתא בבי לריך שיאמר הקונה ג"כ שדך קנויה לי מיהו מדברי הרמב"ם בפ"ו מה' מכירה הבאתיו בסמוך נראה דלא מלריך שיאמר הקונה שדך קנויה לי וכו' וטעמו דמסתמא כיון שע"פ המוכר נתן הכסף לפ' גלי מדעתיה דניחא ליה בקנין זה ובכבי סגי גבי ממונא ולא דמי לקידושין שכתב הרמב"ם גופיה בפ"ב דאישות שלריך שיאמר המקדש מפלוני קנה: (י) ואפילו אם המיכר נתן הכסף ללוקח ואמר לו מקדשני לי וכו' דאם לא אמר לא מינס אלא קידושי כפף וכמ"ש ה' המגיד לעס ע"ש אבל רבינו תופס עיקר דאין מילוק בין קידושין לממון מיהו נבי מדס חשוב דלא כתב רבינו שלריך שיאמר הקונה שדך קנויה לי וגבי קידושין לריך שיאמר הרי את מקודשת לי בטבעת שנתת לי כלכתב הרמ"ם בפ"ק דקידושין ורבינו בפ"ע סימן כ"ז וכתב הרב בספר ב"ה ו"ל דוקא גבי קידושין קפדינן בבכי כי היכי דלא ליהוי אמרה היא אבל גבי ממון אע"ל הלוקח שדר עכ"ל ול"ג שקרוב לומר דה"ט דגבי ממון כיון דהמוכר אמר ללוקח קנה שדי בכסף שנתתי לך אס כן קבלו מיד על דעת קנין זה ושוב מ"ל שיאמר הקונה כלום מצינ"כ בתלמוד בבי קמייתא דף בבבא ראשונה שאמר ללוקח תן הכסף לפלוני וקנה לך קרקע אלי כיון אלא קבל המוכר מיד הלוקח כלום אלא אמר קבל מידו לריך הוא שיאמר למוכר יקנה לי שדה שלך בכסף שנתתי לפלוני ולהרמב"ם בבא קמייתא נמי מ"ל שיאמר שדך קנויה לי וכו' דבגילוי דעתא סגי כדפי' וכן פסק בש"ע בהגה' דמ"ל שיאמר אלא בתרתי בבי תנייא ותליתאה ולא בקמייתא ובתרא ומיהו מצטע דחדא מיהא בעינן מן שיתן הלוקח הכסף או יקבל הכסף ומע"פ אלא מטי הנאה לידו של מוכר אבל אס אין כאן לא זה ולא זה כגון שהמוכר אמר לראובן תן הכסף לשמעון ויקנה בו לוי אס שדי לא קנה לוי ואפי' אמר לוי למוכר שדך קנויה לי בכסף שנתן ראובן לשמעון:

(מ) **בד"א** שקנאו בכסף לבדו במקום שאין דרך לכתוב שטר וכו'. לכאורה משמע מדברי רבינו דדוקא במקום שכותבין שטר מני להתנות ולומר מי ניעינן בכספא מקנה וכו' וכבי משמע ליעבד דלמלוה בפ"ק דקידושין (דף כ"ו) בכסף אמר רב ל"ש אלא במקום שאין כותבין אבל במקום שכותבין שטר לא קנה ומי פריש פריש כי הא דרב אידי בר אבין וכו' וטעמא דמלתא דבמקום שכותבין שטר מני למתנוי לקנות בכסף לחוקמי מדיניא דתוריית אבל במקום שאין כותבין שטר לא מני למתנוי אלא לקנות בכסף שנתן אלא עד שיכתוב השטר דע"כ מתנה לשטות ולבטל מ"ש בתורה בכסף קונה והילכך אין בתנאו ממש ומיד שנתן הכסף קנה ומיהו יכול לחזור בו מכן מלשון הרמב"ם רפ"ה דמכירה משמע להדיא דאין חילוק אלא אס במקום שאין כותבין שטר אבל במקום שכותבין שטר אפי יכול להתנות אי בעינן בכספא וכו' וכן המוכר יכול להתנות בכך דכל תנאי שבממון קיים. והא דקתמרינן דבמקום שדרכן לכתוב שטר לא קנה עד שיכתוב את השטר לכאורה משמע דוקא כשדרכן לכתוב שטר קנין דהייגו שכתוב בו שדי מכורה לך לעולם אלא קנו לענין קבולי מי שפרע מכל רבינו כתב נכסיו ואפילו בשטר קנין שכתוב בו שדי מכורה לך לעולם אלא קנו לענין שיהא יכול למכרו ולמשכנו ולתת מתנה לאחרים ולכתוב שטר לאחרים ולא יהא יכול הראשון לחזור ולומר שלי הן ולא מכרתי ולא נתתי ולא משכנתי דכיון שכתב שטר לאחרים הרי הוא כמודה שלא מכרו ולא נתנו ולא משכנו ולא מצינו לחלק בזה בין מקום שכותבין שטר למקום שאין כותבין שטר אלא ודאי כל

דרבי אמר ליה פריטי מין כמן נסכא מין כמן וכתבו הגהות בפרק כ"ג מהלכות מכירה והמדקדי בפרק הכותב כשם העיטור דמסתברא דבהיתה לחתא בעידנא דזבינו לה מותיבו נסכא זבינויהו זבינא עד כמן ודבריה תמוהים הם בעיני דהא כיון דטעמא דלא קנה הוא משום דמנה מין כמן מזכון מין כמן מה לי מי מותבה בתר שעתא ועוד דהא מדמי ליה למומר התקדשי לי במנה והניח לה מזכון בשעת קידושין היא ואפי' הכי מחרין דמנה מין כמן מזכון מין כמן וממילא דה"ה לעניין ממון אפילו במניח המזכון בשעת קידושין דזבין מחרין פריטי מין כמן נסכא מין כמן וכ"כ שהוא דעת הפוסקים שלא מילקו בכך: ובתב רבינו ירוחם נ"ט ח"ל הקונה שום דבר והניח משכון בעבור המעות לא קנה פירוש זולתי אם אומר תקנה בגוף המשכון כך וכך משות וכו' עכ"ל והם דברי התוספות והרמ"ק בפרק הנזכר בהגהת משכון לעניין מתנה ולעניין שידוכין וכתבתי בכימן ר"ז (א): (י) **ואם** נתן לו קצת מהדמים לחניכו כאלף זוז ונתן מהם מתניה זוז בזמן שהמוכר חוזר בו יד לוקח על העליונה רשה אומר לו תן לי מעותי או תן לי קרקע כנגד מעותי מהיכן מגביהו מן העידית ובזמן שלוקח חוזר בו יד מוכר על העליונה רשה אומר לו הילך מעותיך רשה אומר לו הילך קרקע כנגד מעותיך מהיכן מגביהו מן הזיבורית רשב"ג אומר מלמדין אותן שלא יחזרו כיצד כותב לו מני פ"פ מכרתי שדה פלוני לפלוני באלף זוז ונתן לי מהם ק"ק זוז והריני נותה בו ת"ת זוז קנה ומחזיר לו השאר אפילו לאחר כמה שנים. ופירש"י מלמדין אותן. לכל הלוקח ואין לו מעות כולן אלא מקצתן לעשות ביניהם תחילה דבר קיום שלא יוכלו לחזור: והרי אני נותה בו. דכיון שעשאם עליו מלוה הוי כאילו נטלם והלווה וקרקע נקנה בכסף. ופריך תלמודא למילתיה דרשב"ג טעמא דכתב ליה הכי הא לא כתב ליה הכי אלא כתב ליה והניח הנותן ערבון לחבירו ואמר לו אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך והלה אומר אם אני חוזר בי אכפול לך ערבונך נתקיימו התנאים ד"ר יוסי רבי יוסי לטעמיה דאמר אסמכתא קניא רבי יהודה אומר היו שיקנה כנגד ערבונו אמר רשב"ג בד"א בזמן שמ"ל ערבוני יקון מכל מכר לו שהא אלף זוז ונתן לו מהם ק"ק זוז ונתן לו מהם ק"ק זוז שייל ונפיק מזוזי לא קני. ופירש רש"י במה דברים אמורים. שיכול לחזור בו ולא יטול זה אלא כנגד מעותיו: בזמן שנתנו לו בתורת ערבון. ולא בתורת תחילת פרעון: לא קנה. הקרקע כולו: ומחזיר לו את השאר. כלל והאי לא חזיל גבייה למכור לו כל הקרקע כך: מבל. נתנו לו בתורת תחילת פרעון הו"ל השאר מלוה עליו: קנה. הקרקע כולו: ומחזיר לו את השאר. לאחר כמה שנים: הא דשייל ונפיק מזוזי. הא דקתני דאם לא זקפו עליו במלוה חוזר בשייל מוכר ונפיק ומחזר אחר הלוקח ליתן לו מעותיו גלי דעתיה דזוזי מכאן למכור וכיון דלא יהיב ליה זוזי בשעת דחקו מדעתא דהכי לא זבין ליה עכ"ל וכ"כ הרמ"ם ז"ל דכיון דשייל ונפיק מזוזי מחמת דחקו מכר ונתבטל המקח כנגד המעות שנתחייב לו עדיין ומכאן ואילך אפילו לוקח יכול לחזור בו ונתבטל המקח לגמרי והאי דקתני לחניכו ערבון וכו' אינה דהנותן לחבירו ערבון וכו' גמרי מבל מחרו מי שפרע וכו' ופירש"י אם בזמן שמ"ל ערבוני יקון יקנה שלא נתנו לו בתורת תחילת פרעון והשאר עליו מלוה שלא בתורת שערבון זה יקנה את הכל והא לאו מילתא היא מבל מוכר לו וכו' ונתן לו מהם ק"ק זוז לאם מחילת פרעון הוא שהם קנה וכו' וכתבו אם התוספות דרשב"ג מפרש דברי ר' יהודה ורבי יוסי וכתבו עוד פרש"י ערבוני יקון שאמר שיקנה לו ערבונו כנגד כל המקח תימה דהא עדיף מנתן לו בתורת פריעה דקנה הכל כיון שפירש בתחילה שיקנה הכל ואם נפרש ערבוני יקון כנגד ערבונו לבד יקנה לו מן המקח מ"כ לרבי יוסי דאמר ערבוני יקון ממש אעפ"כ ערבוני יכול לו אם לחזור בו וגם ממש יקון שיהא קונה לו במקח שוה יותר מכדי שערבון אם תחזור בך דהיינו כאילו מ"ל בסדיא תכפול לי ערבוני עכ"ל ול"ל כמו שאמי נותן לידך סך מעות הללו בתורת ערבון וקנים אם תחזור בי כן אתם קף שתיך מניח לי מעות לקנם מכל מקום במשיכתך וקנלתך מעות אלי יקנה לו מעותי בקרקע זו בכפל מטיעור מעותי בלומן שאם תחזור בך הרי מעותי שנטלת מידי יקנה לי בכפל ויהיה לי קנס ממך כשיעור קנס שנתתי לידך והמוכר נתלה ווהו מ"ם ומוכר לכיון שנתלה לומר כאילו אמר כן בהדיא ומתקיימו הדברים לר' יוסי דס"ל לסמכתא קניא ולר' יודה לא קנה הלא כשיעור מעותיו אם חזר בו הלוקח ואם חזר בו מיירי דבינו כאן יתבאר מתוך דברי דבינו בסימן ר"ז סעיף ט"ו וי"ז דלהרמב"ן קנה המוכר הערבון אף"פ שהוא קנס כיון שהוא גילו ולהרמב"ד ורש"י לא קנאו ע"ם) כל"ל ניחוח דבריהן לפי' התוספות ונראה דגם לרש"י רשב"ג לפרש דברי רבי יוסי ורבי יהודה אתא ולא לאפלוגי (וכן מוכח לשון הטור,

ערבון וכו': ב ומ"ש רבינו לעולם לא קנה אלא כנגד המעות ומהמקום שגרוע שבשדה: ומ"ש אבל אם נתן לו מהם ת"ק זוז וכו' נתבאר בסמוך: ומ"ש

דרכי משה

קצ (א) וכתב ב"י לקמן סימן ר"ד אם נתן משכון על קנין קרקע כתבו תלמידי רשב"א שלא מצינו בקרקעות מי שפרע וכ"כ הרמב"ן דאם נתן משכון על קנין קרקע או כסף במקום שאינו קונה אלא בשטר אינו צריך לקבל מי שפרע ומדברי הרי"ף נראה דס"ל דיש בקרקעות מי שפרע והר"ן נסתפק בדבר ונראה דאם נתן עליו כסף אף במקום שאינו קונה צריך לקבל מי שפרע מאחר שקנאו מדאורייתא אבל אם נתן עליו משכון א"צ לקבל עליו מי שפרע עכ"ל:

ואינו

פרישה

(י) **אלא** מ"ל כגון כו' דייק רבינו וכ' אלא מאי כו' לאשמועינן שם נתן לו סתם כעותן לתחילת ספרעון דמי וכ"כ רש"י ור"ן: כגון לך ערבון ויקנה לי ערבוני פי' שאמר מרי לך כ' וכותבים ויקנו בידך בתורת ערבון ויקנה שאם למחול בי יכיה הערבון ממול לך וגם ערבון זה יקנה לי מיד שדך כן משמעות ל' ערבון וכמ"ש בדריסה אבל בשאר רבינו לא נחית כלל לכתוב דין זה בשל"ל אם למחול בי יכיה ממול לך אלא אפילו מ"ל סתם מרי תקבל מעות שלנו ויקנה לי כל שדך כיון שמ"ל מדעתו לקנות במעות הללו כל שדה ושכורו שלנו מחול גבייה מס"ם לא קנה אלא כנגד מעותיו וכדמסיק בגמרא ופ"ה: ומסמוך שגרוע כדין לוקח מצי למימר דלא קנה אלא כנגד מעותיו ולא קנה כלל ואפילו לקבולי מי שפרע מ"ל וע"ש בסימן ר"ד סעיף ה' דמשכון אין כמן נקנה אלא על דעתו לפי מה שעלה על דעתו דסבר דאם הניחו משכון בשעת הקנייה קנה קנין גמור ולישתי והכ"י עלמא חזר בו בסימן ר"ד ע"ש:

(י) **ואם** נתן לו קצת מן הדמים לא קנה וכו'. בריישתא פ' הזהב דתני הא דתנן בגמרא ולקמן בפרק רבי יודה ולקמן דיו שיקנה כנגד ערבונו דהיינו דבמ"ל ערבוני יקון דמשמע שמ"ל שהערבון זה יקנה לו את הכל והא לאו מילתא היא שהרי המוכר לא חזיל גבייה וכולי ולפיכך לא קנה אלא כנגד ערבון כמו שהתנה ערבוני יקנה דמפרשינן ליה אין כנגד ערבונו לבד יקנה לו את הכל כיון שהמוכר לא חזיל גבייה אלא כנגד מעותיו ולא דמי למשכון דאין לו רשות למוכר למכרו אבל כך ערבון הרשות ביד המוכר להוציא המעות מיד לנרכו והכא אפילו לא שייל המוכר ונפיק מזוזי דאלמא לאו מפני דתקו מכר שהא זו ואפ"ה לא קנה אלא כנגד הערבון: **ומ"ש** ואין חילוק בין אם המוכר וכו'. נראה שלמד כך מדברי הרמ"ם בפ' המומנין שכתב דאם לתומנין כך בריישתא אתם כאלו שייל ונפיק מזוזי היכא דאמר ערבוני יקון לעולם קנה כנגד ערבונו והלוקח נוטל הכחוש עכ"ל הרמ"ם ומפרש רבינו דר"ל לעולם אין חוזר בו המוכר או הלוקח לעולם לא קנה אלא כנגד המעות ומהמקום שגרוע שבשדה כדין המוכר חצי שדהו כדלקמן סימן רי"ח סעיף י"ז שהרי כיון שאמר מפרשים ערבוני יקון כנגד הערבון ותו לא מ"כ הו"ל כאילו פירש הני שדה ואכ"מ אין

בסימן ר"ד סעיף ה' דמשכון אין כמן כלל ואפילו לקבולי מי שפרע מ"ל וע"ש וכמן הסיג ג"י על העיטור לפי מה שעלה על דעתו דסבר דאם הניחו משכון בשעת הקנייה קנה קנין גמור ולישתי והכ"י עלמא חזר בו בסימן ר"ד ע"ש:

(י) **ואם** נתן לו קצת מהדמים לא קנה אלא כנגד אותן הדמים ולא יותר בד"א שלא נתן לו אותו מקצת בתורת פרעון אלא א"ל הנה לך ערבון ויקנה לך ערבוני לפיכך לא קנה אלא כנגד הערבון שהרי המוכר לא אוזיל גביה למכור לו כל הקרקע באלו הדמים ל"ש עייל ונפיק אזוזי ל"ש לא עייל ונפיק אזוזי ואין חילוק בין אם המוכר חוזר בו או הלוקח לעולם לא קנה אלא כנגד המעות ומהמקום הגרוע שבשדה

מיד לנרכו והכא אפילו לא עייל המוכר ונפיק מזוזי דאלמא לאו מפני דתקו מכר שהא זו ואפ"ה לא קנה אלא כנגד הערבון: **ומ"ש** ואין חילוק בין אם המוכר וכו'. נראה שלמד כך מדברי הרמ"ם בפ' המומנין שכתב דאם לתומנין כך בריישתא אתם כאלו שייל ונפיק מזוזי היכא דאמר ערבוני יקון לעולם קנה כנגד ערבונו והלוקח נוטל הכחוש עכ"ל הרמ"ם ומפרש רבינו דר"ל לעולם אין חוזר בו המוכר או הלוקח לעולם לא קנה אלא כנגד המעות ומהמקום שגרוע שבשדה כדין המוכר חצי שדהו כדלקמן סימן רי"ח סעיף י"ז שהרי כיון שאמר מפרשים ערבוני יקון כנגד הערבון ותו לא מ"כ הו"ל כאילו פירש הני שדה ואכ"מ אין

דרישה

סוגא אמר לרב אסי גמ אתי אמרינן אסמיס דלבא כוותך דלא לימר דקני ולא כדאמרינן אסמיס דלבא דבכולהו לא קני אבל לא מוכח מדברי רב סוגא הללו שאמר אסמיס דלבא כוותיה דלא אסי גמ

מין חילוק בין מוכר חוזר בו ללוקח : (יח) **ומ"ש** אבל אם מכר לו שדה באלף זוז וכו' . הכי לקיקנא ת"ק בתורת פרעון ואמה שנשאר לו לא הוכיר כלום אלא סתם נתן לו ת"ק : ומ"ש אפילו אם החזיק כבר בשדה וכו' . כ"כ הרמ"ס לעיל וז"ל בדעיל ונפיק מזוזי שתבע המוכר מעותיו מן הלוקח פעם אחת ושתקו ותבעו פעם שנית ושתקו כך וכו' לא מכר לו לכיון דעייל ונפיק מזוזי מחמת דמקו מכר ונתבטל המקח כנגד המעות שנתחייב לו עדיין ומכאן ואילך אפילו לוקח יכול לחזור בו ונתבטל המקח לגמרי אפילו החזיק בקרקע או קנאו בק"ס או בשטר וכו' וכ"כ הרמב"ם רפ"ח דמכירה וז"ל לפ ע"פ שכתב בשדה בכסף קנין קנה מיד כולה והמי השדה עליו הוב ואפילו עייל ונפיק מזוזי ותימה דמ"ל לחלק בין קנין לקנין ולפיכך נראה לחורחא דמילתא נקט חזקה ושטר וק"ס ומ"ש בכסף קנין וכבי משמע מסוף דברי הרמ"ס שכתב בחיזוק עניין שקנה מתבטל המקח וכן מתריץ בהשגות גבורת לחברים פס ליה מד זוזי והדר עייל ונפיק עליה ומני הדר ניה מע"ג דמשך החמור עכ"ל וכ"כ הר"ן להדיא בפ"ק דקידושין וז"ל דכל היכא דעייל ונפיק מזוזי לא שנא בכסף ולא שנא בחזקה וחליפין לא קני ומביאו בית יוסף . ונראה דהכא מיירי לשטעויין דמתבטל המקח כנגד המעות שנשתר וכו', וגם כנגד המעות שנתן כבר שמיהם יכולין לחזור בו אפילו אם החזיק כבר בשדה וכו', וממילא שמעינן במכ"ש בדמ"ל ערבוני יקון לתפ"ם דקנה בשטר או קנאו בק"ס כנגד המעות שנשתר לא קנה אפילו החזיק כבר בשדה וכו' . פרייתא פרק המומנין וכתוקימתא דרב חסדא דריה דרב חיקא מעידית שבנכסיו דהו"ל כניזק דשמין להן בעידית וכך פסק הרמ"ם מכל המגיד פסק כתירוץ הוקימתא מעידית שבה ויש להקשות דבריהם כשהמוכר חוזר בו ללרוך ליתן לו מעידית שבנכסיו מ"ש מה תועלת למוכר בחזרה דקתמר דיוכל לחזור בו המוכר הלא מפסיד והכוותיה קשה בסיפא ואיכפת ונראה דבריהם דקתמר דהמוכר חוזר בו ומצא המעות בידו קן בלוקח כשאר חוב מ"כ מע"ג דנותן לו מעידית שבנכסיו היינו חייב ליתן לו אלא כשאר של עכשיו ויש תועלת למוכר כשהוקר השער דמשום הכי חזר בו וכן בסיפא היכא תועלת ללוקח בחזרה כשהוזל השער דנותן ויכוריה כשאר של עכשיו ועצמת תמילתא דיון דלוקח חוזר ה"ז כגנייתא חוב דשמין בקרקעות כשאר של עכשיו כשעת גבייה וכן כתב ה' המגיד בפ"ח ממכירה שכך פירש הרמב"ן בין בריישא בין בסיפא והכי משמע מדברי רבינו שכתב דאם המוכר חוזר בו וכו' דמדכתב דכשהמוכר חוזר בו והלוקח רוצה בקרקע מעותיו מיכף ומיד אפילו אם המוכר אינו רוצה ליתן לו מעותיו עד שיעבור זמן ולקמן אמרינן ר"ז בריש ע"ו ור"ן כתב דין זה אם אמר ללוקח למוכר אם תמוך לי מעותי אבל לך ולמוכר אמר ליה אם תמוך לי מעותי אי אתה יכול לחזור בך אפילו בשעה שלא הגיע זמן פרעון ואפילו אם לא הגיע הזמן שהיה לו לפרוע לו מעותיו עכ"ל וכדברי הר"ן כ' הרמב"ם בפ"ח מהלכות מכירה שכתב נמצא זה ניזק על ידו ולכאורה מלשון רבינו שכתב ואריך ליתנו מעידית שבנכסיו משמע שפוסק כרב נחמן ודקא מעידית דנכסיו מלן דזבין מרעא בחלפא זוזי מוזולי מוזיל ומזבן נכסיה והו"ל כניזק ותבן הניזקין שמין להם בעידית ופירש"י סתם מלן דזבין מרעא מוזולי מוזיל ס"ל מכר מטלטלין ושדות קטנות ואריך למכור בזול וכי חזר בו מוכר לו אלא ס"ל מכר ואפילו אם הגיע זמן פרעון ואפילו אם לא הגיע הזמן שהיה לו לפרוע לו מעותיו

חוזר בו יד המוכר על העליונה לומר לו הא לך מעותיך או קרקע כנגד מעותיך ומנבהו מהזיבורית ואי לא עייל ונפיק אזוזי אין אחד מהם יכול לחזור בו והראב״ד ז״ל כתב דאפי׳ כי עייל ונפיק אזוזי לא מצי לוקח הדר ביה אלא מוכר וא״א הרא״ש ז״ל כתב כסברא הראשונה: (יב) ואם מכר לו השדה באלף זוז ונתן לו מהם חמש מאות וזקף עליו השאר בהלואה קנה הכל ואין אחד מהם יכול לחזור בו אפי׳ אי עייל ונפיק אזוזי וכן אם מכר השדה מפני שהיא רעה ונתן הלוקח קצת מהדמים קנה הכל ואין אחד מהם יכול לחזור בו אפילו אי עייל ונפיק אזוזי: (יג) ביקש למכור שדה בטאה ולא מצא קונה לשדה שוה ק׳ והוצרך למכור במאתים וקבל

כמותו וכן כתב ג״כ כ״י כלשון רבינו וכתבו הר״ן ותלמידי הרשב״ץ וכ״י בהמומין ומיהו מנבהו מן העידית פירוש אחן לי מעותי בלחוד קמי דלילו אחן לי קרקע כיון שהוא רוצה שיקנה בכגד מעותיו כדינו למה ישול מן העידית הרי דינו כדין לוקח חלי שדה דמשמין ביניהם ונוטל כחוש וזלא אמעות קמי וכן נראה מפרש״י שכתב ומיהו מנבהו מעכ״ל וכן כתב עוד הר״ן בפ״ק דקידושין ומפשט דברי הרמב״ם בפ״ח מהלכות מכירה נראה דאחן לי קרקע כנגד מעותי קמי וכן כתב בהדיא בפירוש המשנה בהמומין: ודין לוקח חלי שדה כתבו רבינו בסימן רי״ח: וכתב הר״ן בפ״ק דקידושין דכי חזר בו מוכר דמחרימין יד לוקח על העליונה רצה לומר תן לי מעותי או תן לי קרקע כנגד מעותי ונוטל כשער המקח כלומר לפי הדמים שהתנו ביניהם על כל השדה ונותן כחוש כדין חלי שדה אבי מוכר לך ואם רצה מעות מנבהו מן העידית שבה כשער של עכשיו שהוא מנבהו ג ואם לוקח חוזר בו יד מוכר על העליונה רצה לומר לו חילך מעותיך או חילך קרקע כנגד מעותיך ומיהו מנבהו מן הזיבורית כשער של עכשיו ולא כפי פסק המכר שהרי זה כנגדית החוב אלא שהוא מן הזיבורית עכ״ל וכן כתב ה״ם בפ״ח מהלכות מכירה בשם הרמב״ן וכן נראה דעת הרמ״ך שכתב בהמומין מיהו מנבהו מן הזיבורית כדין בעל חוב דשקיל מן התורא זיבורית אלא משום נעילת דלת תקנו רבנן שיגבה מן ניכוסית והכא לא שייך נעילת דלת. וכתב הר״ן בהמומין מיהו כי אמרי׳ דקנה כנגד מעותיו דוקא במקום שאין כותבין שטר אבל במקום שכותבין שטר כיון שאינו קונה עד שיכתוב שטר ואי אפשר כנגד מעותיו שכיון שאינו קונה אלא בשטר היאך יקנה מהשה והרי השטר כתוב על כל הקרקע הוא נכתב ולא מחליו הילכך כיון שאינו יכול לקנותו כולו דהא עייל ונפיק חזוזי אף מקצתו לא קנה עכ״ל וכן כתב בעל נ״י שם וכן כתבו תלמידי הרשב״א בשם הרמב״ן ז״ל (ב): ואי לא עייל וכו׳ נתבאר בסמוך ומשמע דאפילו לא קנה בסודר עסקינן וגם לא קנה בשטר שם הוא מקום שאין כותבין שטר ואפ״ה במקלת מעות שנתן נתקיים המקח לגמרי מאחר דלא עייל ונפיק חזוזי: והראב״ד כתב כל׳ פרק המומנין עלה ג׳ ע״ב וז״ל ומה דאמרינן שהלוקח יכול לחזור בו כגון שהמוכר מגלה דעתו שנותן לו רשות לחזור בו כיון שדוחק גורלו כך ושוב כן דעת הרשב״ם ן וכן נראה לי מדברי הרמב״ם שכתב שם הלוקח חוזר בו וכו׳ אבל מלשון הרמ״ם בהמומין לא משמע כלי: וא״א ז״ל כתב כסברת הרמשוא בהמומין וז״ל בזמן שהמוכר חוזר בו יד הלוקח על העליונה וכו׳ אע״ג דעיכובא מהי מחמת לוקח שדחה את המוכר בפרעון המעות מכל מקום כיון שנתבטל המקח בגרמת המוכר יד לוקח על העליונה ובזמן שהלוקח חוזר בו והמוכר אומר תן לי מעותי ואני רוצה לקיים אפילו הכי לוקח מלי הדר ביה כדפרישית לפי שכבר נתבטל המקח ואין המקח קיים: וקצרון של דבריס נראה לי דלא לא עייל ונפיק חזוזי קנה הכל ואין אחד מהם יכול לחזור בו ואי עייל ונפיק חזוזי אפילו נתבטל המקח כנגד מה שנשאר חייב הלוקח וכנגד מעות שנתן לו המקח קיים כל שאין אחד מהם חוזר בו ואם כשרצה הלוקח שהמוכר עייל ונפיק חזוזי חזר בו הרשות בידו וידו על התחתונה ואם כשרצה המוכר שהלוקח דוקהו כלך ושוב חזר בו הרשות בידו וידו על התחתונה אע״פ שהלוקח גרם לו לחזור ודבריס אלו מיתין ברורים מתוך דברי הרמ״ם שכתבתי ומתוך שכתב רבינו ירוחם בנתיב תשיעי ח״ת אע״פ שמתבטל המקח בשבילו לוקח שעיכב המעות מ״מ החזרה תלויה במוכר דעייל ונפיק חזוזי נקרא זה שהמוכר חוזר עכ״ל ומשמע לכאורה מלשונו דכיון דעל ונפיק חזוזי הוא ליה כאילו חזר בו וכמו שכתבתי לעיל ונפיק חזוזי אינו חוזר כלל אפילו מתבטל המקח בשביל הלוקח כלומר אפילו שחוזר בו המוכר בשביל שלא נתן לו לוקח המעות מכל מקום החזרה היא עליונה במוכר כיון שהוא בעייל ונפיק חזוזי היינו לומר דבגרמת המוכר בעייל ונפיק חזוזי נתבטל המקח. ומסתברא לי כהרמב״ם והרשב״ם דלוקח מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח אלא שמדברי הרמב״ם פ״ח מהל׳ מכירה משמע כדברי הרמ״ך: (יב) ואם מכר לו השדה באלף זוז וכו׳ בהמומין גבי עובדא שכתבתי בסמוך דסמוך לסמוך דוכן חמרין לחמריה ופח חד זוזא גביה ואמרינן משמיה דרבא זוזא כזוזי דמי ול״ל דר מתא בריה דרב יוסף לרב מתי ומה אמרינן משמיה דרבה קני ול״ל תתרגם שמעתתך במוכר שדה מפני רעתה ופרש״י דבלאו הוזא דמי ואפי׳ בעייל ונפיק חזוזי ממכר הוא לגבות אלא יחזור לוקח מדבריו דלאו לוקח נראה בפח חד זוזא דומיא דעובדא דחמרא הוא דאמרינן דכמוכר שדהו מפני רעתה קני אפילו עייל ונפיק אלא שיחזור בו מפני רעתה כמו שכתבו התוספות והכי״ת לדבר וכתב הרמ״ם דאמרינן הא דעייל ונפיק חזוזי כי היכי דלא ליהדר ביה לוקח אע״ג דאי לא עייל ונפיק חזוזי כ״ם דלא מצי לוקח למיהדר ביה מ״מ הוא ירא שמא יגלה רעתה וידמנו כדמים: (יג) **ביקש** למכור שדה בטאה וכו׳ בריש המומנין (עח.) פשיטא דעת לזבוני בק׳ ולא משכח וזבין בתחתים ולקח עייל ונפיק חזוזי לא קני ופירש רבינו ירוחם לא קנה מעותיו אלא מי דעת לזבוני בק׳ ולא משכח ואי טרח הוא משכח ולא טרח וזבין בק״ח ולקח עייל ונפיק חזוזי

דרכי משה

(ב) ואינו נראה כן מדברי הטור וע״ל סי׳ קצ״א:

ומוכח

פרישה

שנכנסין מ״מ מכני לו מזרעו של לוקח לענין שנותן לי כשער של עכשיו הוא כ״ל ביאור הדברים פ״פ שיטת הרמ״ם כ״ל ופ״פ מ״ם בתשובתו סוף כלל כ״ו וכניאתו רבינו בפ״ם רכ״ו פ״ם. ולולי הסיפא תמוהה היה נראה לפרש דברי הבריאתא ודברי רבינו בפ״ת מדוקדק דלפי כ״ל ק״ק למין שנראה לומר דבמוכר סמוכר יכריחסו הלוקח ליתן לו מיידית שנכנסין דכפי הסוח מוזק מ״מ לא גרע ממוזק דפרש לו מפילו בסוגין (ולפירוש הרמשון כ״ל דשער מוזק כיון דמין בידו להסיבו לו דבר סניזק בעלמו לא שמיגו עליו לשלם לו דוקא מיידית אם שמין כן במוזק זה בידו לתקן ליתן לו דבר שכמוכר שהוא בעבודו בפ״ם לו פיזוק וק״ל) ועוד דסמ כתבו התוס׳ פרק המומנין דאפילו דין מוזק גמור אין לו לדניך לפרוע לו כל היזקו ווה אינו פורע אלא כפיעור ממעות שקיבל ממנו ועיל יש לדקדק בלשון הבריאתא דקתני לסה לומר לו אן לו כו׳ ואילו כוונת הבריאתא דסבריאה הוא ללוקח כשמוכר בו למוכר ליתנו רוצה לומר תן לי מעותי אן לו כו׳ ולפשוט סר״ל לימיבו לו לומר תן לי קרקע כו׳ ובנוסח זה כתיבו סרי״ף והרמ״ם לסמי בריאתא וודאי לא לסנס דקדק וכן גם רבינו לא כתב אי לומר כו׳ וכן ברמב״ם לכ״ע יותר לפרש דלאו בריחה לסכנגד שמוכר ממש קאמר אלא כולה קא בריחה היא וס״ק אם המוכר מוכר גם בפלגא קמקח כבר ממש שנתייקרה הקרקע יד לוקח על הפליונה רצה לומר למוכר לו תן לי מעותי ואם אין לך מעות תן לי חלק קרקע כנגד מעותיך ומיהו מנבהו מן הזיבורית כשער של עכשיו ולא כפי פסק המכר שהרי זה כנגדיות החוב אלא שהוא מן הזיבורית עכ״ל וכן כתב ה״ם בפ״ח מהלכות מכירה ובשער של עכשיו ואין המוכר יכול לסנגדו לו מכיוונות שהוא מיידית ומעידית שבנכסים דוקא וכשער של עכשיו ואין המוכר יכול לסנגדו לו מכיוונות אבל בנכסי כשער בי״ם מיהו סבריחה ביד המוכר ויכול לסלקו במעות ואפילו סובין כ״ו שיעלה כשער מוזק וכן אם הלוקח מוזר בפלגא קמייתא ממש שהולו הקרקע ב׳ יהו על התפחונה ואומר לו המוכר תן לי מעותיך או קח משלך מהשער ב״ם דאם אין מעות לפליה ריך וכשער של עכשיו ואף אם נאמר דלא גרע הלוקח מהשער ב״ם דאם אין לו מעות לפליה ריך לסלקו במעות ולא בקרקע וכמ״ר סימן ק״מ מ״מ אם אין לו מעות יכול לסלקו בקרקע וזיזוחית וכוס יהו לסמוכר על הפליונה לומר לו עמוד במקמך וקח מיזוחית שכה כשער שפסקנו לו מתן לך סובין או מיזוחית שכבל נכסי כיון דאין לו מעות וכלין וס משמר לויוש ומתייסב על ל׳ רבינו וגם דברי הרמב״ם נראה לפרש בכי וכן משמע מל׳ ס״מ שכתב בסוגית הלוקח ובסוגת המוכר פי הרמב״ן דנוטל כשער של עכשיו פ״ם והיינו משום דס״ל כרבינו דסמקח בטל לגמרי (וכמ״ש בדרי׳) נמלא שנתנו מעותיו מוד על המוכר ולא שייך פוד שער שפסקו מבל מ״מ הרמ״ם בתשובה הנ״ל נראה יותר כמ״ם לתשובה ועד״ל סם כתבתי פי׳ הר״ן דהיה לו סיטה לתת בסורגיו זו ע״ם ווק: ומיי לא עייל ונפיק כו׳ ז״ל ב״י ומשמע דבשלא הזוק ולא קנה בסודר עסקינן וגם לא קנה בשטר במקום שאין כותבין שטר ומ״ש במקצת סמעות שנתן נתקיים המקח לגמרי מאחר דלא עייל ונפיק חזוזי הוא ליה כאילו חזר בו וכ״ל נתקיים המקח וסשאר עליו שלומה: וכרמב״ד כו׳ לא מיי לוקח הדר ומ״ל דתנא בבריאתא הכ״ל מס שלוקח חוזר בו מפרש הרמב״ד לא שחוזר ממש אלא שיהיו רוצה לפרעו ומ״ל לך ושוב אין בידי שיחזור בו המוכר מפני דמקו וכ״כ כ״י וכתב עוד למיירי שהמוכר גילה דעתו שמוחל לו שיחזור כיון שדמקו בלך ושוב ומ״מ יד המוכר על הפלוגה וכ״כ ברמב״ת ע״ם וכ״ו סבריחה: (יב) ואם מכר לו השדה כו׳ סיינו דברי רשב״ג הכ״ל דאמר מלמדין לוחן שלא יאמרו לעשו כו׳ ומ״ש מפני שהיא רעה כו׳ [כמו בב״מ] :

דרישה

שפיזית שנכ כשער של עכשיו שמונו הוא מגבהו ואם לוקח חוזר בו יד מוכר על הפליונה שמוכר סילך מעותיך או סילך קרקע כנגד מעותיך ומכיוכ מגבהו מן הזיבורית כשער של עכשיו ולא כפי פסק המכר שהרי זה כנגדיות החוב אלא שהוא מן הזיבורית עכ״ל. ומוקי ומעומר בדבריו דס״ל דאפילו בעייל ונפיק חזוזי אינו יכולים לחזור אלא בשפיזית עלמא עדיין אבל בשפיזית אלמא שנתן כבר שמעות אין ל׳ מכס יכול לחזור וכס דמני בבריאתא בזמן שהמוכר חוזר כו׳ פיינו כ״ל שהרשות בידו לחזור לגמרי אלא לוקח ה״ל בשפיזית ל״ק בזמן שהמוכר בא לחזור מכל מקום לפרש דבמוכר בשבילו הלוקח כלומר אפילו שחוזר בו המוכר בשבילו אלא נתן לו לוקח המעות מכל מקום החזרה היא עליונה במוכר כיון שהוא בעייל ונפיק חזוזי היינו לומר דבגרמת המוכר דעייל ונפיק חזוזי נתבטל המקח. ומסתברא לי כהרמב״ם והרשב״ם דלוקח מוכר יכול לחזור בו ולא לוקח אלא שמדברי הרמב״ם פ״ח מהל׳ מכירה משמע כדברי הרמ״ך: (יב) **ואם** מכר לו השדה באלף זוז וכו׳

לכגד מעותיו שנשתר לו עדיין ליתן דנתבטל המקח לגמרי : וכתב הרמב"ם לפיכך הרוצה לחזור משניהם חזר וכו' . וכ"כ המרדכי פרק המוכרין ע"ש הרמב"ם וה"ה בפ"ח ממכירה ומ"ל דס"ל להרמב"ם דכיון דלא חיפשטא לה מפקינן מיד המוחזק והילכך אין מוציאין המקח מיד הלוקח ונס אין מוציאין המעות מיד המוכר שכבר קיבל מלוקח ומע"ג דכתב בשניהם חזר יכול לחזור לעדיין קאמר דהמוכר ודאי אינו יכול לחזור כלל מכל הלוקח יכול לחזור כמה שלא נתן כיון שהלוקח מוחזק וכן הדין נגבי כור בשלשים סאה בשלא וכולי כדלקמן בסימן ר' . ודע שהרמב"ם כתב בזה הלשון לקח שור ק' בר' והמוכר ידע ולכנס לתבוע שהר הדמים ס"ז מפני שעדיין לא גמר להקנות עד שיקח כל הדמים לפיכך וכו' ולפי הנראה דכך היה גורס הרב בגמרא פשיטא בעי לזבוני בחמשים וטרח ולא משכח וזבין בק' וקא עייל ופיק חזוזי לא קני אלא מי בעי לזבוני בק' וזבין בר' וקא עייל ופיק חזוזי מאי כמוכר שהרי מפני רעתה דמי מו לא ופירושה דמי במכר שור ר' בק' ע"י דוחק שלא מצא לוקחין הא פשיטא דכי עייל ופיק חזוזי לא גמר להקנותו אלא מי מכר שור ק' בר' וקא עייל ופיק חזוזי לא משכח וזבין בק' וקא עייל ופיק חזוזי מאי כמוכר שהרי מפני רעתה דמי מו לא ופירושה דמי במכר שור ר' בק' ע"י דוחק שלא מצא לוקחין הא פשיטא דכי עייל ופיק חזוזי לא גמר להקנותו אלא מי מכר שור ק' בר' וקא עייל ופיק חזוזי לא משכח וזבין בק' וקא עייל ופיק חזוזי לא קני אלא מי בעי לזבוני בק' וזבין בר

ממנו ל"ש לא מצאו רק שנילה שהלך לבקשם: (י) ופירש עוד דוקא דעייל ונפיק ביומיה דאוקימו לחו לזבינא או ביום (שקרוב) [שקבע] לו ד לפרוע דאמרינן משום דדחיק לזוזי זבין ולא זבין אלא אדעתא לאפרועי מיד ביומיה וביון שלא נתנו לו באותה שעה יכול לחזור אבל לא עייל ונפיק ביומיה לא תלינן דמשום דדחיק זבין אפי' עייל ונפיק עלייהו למחר לא מצי הדר ביה ומיהו כי עייל ונפיק ביומיה אפילו אם שתק באותו פעם ולא גלי דעתיה ולאחר כמה ימים חוזר הרשות בידו: (יא) ואי עייל ונפיק ביומיה תרי זימני ולא יהיב ליה וקא הדר ביה מוכר ומקמי דשלים יומיה אייתי ליה לוקח זוזי קני ולא מצי הדר ביה דכל שפורע ביומיה כמי שפורע מיד בשעת מכירה דמי ע"כ: (יב) ומטלטלין דינן כמקרקעי לדבר זה שאפי' אם משך הלוקח פירות והכנים לרשותו והמוכר עייל ונפיק אזוזי לא קנה וב"כ רב האי מטלטלין שמשכן לוקח או קנאן בחליפין אי עייל ונפיק אזוזי לא קנה וכן בקרקע לא מהני חזקה אי עייל ונפיק אזוזי ע"כ אלא שבזה יש חילוק במטלטלין אם הוא דבר שאינו ראוי ליחלק כגון שמכר לו חמור וכיוצא בו ונתן לו קצת מהדמים ועייל ונפיק אזוזי המקח בטל לגמרי לפי שאינו ראוי ליחלק והמוכר אינו רוצה להיות שותף עמו אבל במידי דבר חלוקה הוא אין המקח בטל אלא בנגד מה שחייב לו והרמב"ם לא חילק בזה אלא שנתן למטלטלי כל דין מקרקעי וא"א הרא"ש ז"ל כתב בסברא הראשונה: (יג) כתב הרמב"ם הקונה דבר מחבירו וטעה במעות במניינם ולאחר זמן תבעו המוכר וא"ל המעות שנתת לי היו חסרין נקנה המקח ומשלים לו מעותיו אפי' אחר כמה שנים (פ"פ ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל):

קצא (ו) **בשטר** כיצד כתב לו על הנייר או על החרס או על העלה שדי מכורה לך או נתונה לך קנה

ופי' עוד וכו' מו ביום שקרוב לו לפרוע וכו' . כלומר ביום שלפני יום שזמנו לפרוע דהיינו ביום שקרוב לו לפרוע בגד פ"פ כתוב מו ביום שקבע לו לפרוע ומוסכמ זו עיקר: ומ"ש הרמ"ה דבעינן דעיין ונפיק ג' פעמים כו' וכ"כ הרא"ש בהלומנין ולעיל בסעיף י"ח הבאתיו: (יט) **ומטלטלין** וכו' . ומ"ת הלא בקרקע כמי מס מין בו שיעור כמ"ש בסימן קע"ג מין בית מין חצר ושדה וגינה מין בו מין חלוקה ומס כן מ"ש קרקע ממטלטלין ו"ל דשאני מטלטלין בדבר דאיתיה בעין רב משא"כ בקרקע דאפי' מכרו לרב אפי' ימיב רב אפי' מכרו לתגרים משמיה דרבא וזוזי כווזי דמי ולק"ח ו"ל כ"י פ' סלומנין וכיון דפשיטא ליה דלא ניחא ליה למיכם למיהוי שותף בכמין וזה מיהו לחוש ליחלק קמ"ל דאפי' מצוי מכר ודאי לא מצי למיהדר ובקע עוד הר"ן ז"ל אבל יש מולקים ומוסיפים למדרש ז"ל לא מצי למיהדר ובקע הכל עכ"ל. וכתב עוד הר"ן ז"ל אבל יש מולקים ומוסיפים למדרש כיון שקנה כנגד מעותיו מ"מ שמיו רחוי ליחלק קנה כל כולו ומאי דלא אפשר ממחלק ליחלק ולהכי קנה כולו ומסיקנא דלא קנה גם כאן אלא בשעת מכירה ומיהו ה"ק ורש"י גורסי ממחלק בחלק"פ ע"כ"ל. וגם הרמ"ם גורס ממחלק ובכולם מתבאר מסקנא עובדא דממחלק דמיהו מקנייתי קרקע דמאי קנסו בק"ם מו בשטר אפ"פ בעייל ונפיק מוחי מצי למיהדר דהא כיון שנתן ממנו לוקח בממון מ"פ מסקינן דמאי הדר ובסוף מסיק הרמ"ם וכתב שם ז"ל וכתב דמאחר שמחלק בטל לגמרי מיהו רחוי ליחלק והמוכר מיהו רוצה להיות שותף עמו בכולם משמע דמחלק קנייתי קרקע לקנייתי מטלטלין וגם בקרקע מחלק בכולם יובל ממנו. מבל ז"ל כן כמ"ם לעיל בפרישה ודרישה ונרויכין לפרש דברי הרמ"ם כמ"ש לעיל בפרישה דלא מייתי דיוק מעובדא דממחלק הכ"ל דלא שלא מהני ק"ם כמו דלא מהני שם שמוכח. ומ"ר ז"ל ורמב"ם לא סילק בוש מלא שנתן למטלטלי כל דין מקרקע טעמו מדכתב רמב"ם בפ"ם דמכירה דמאי דין קרקע כ"ל ז"ל וכן כדין במוכר מטלטלי מפ"פ שמכר הלוקח כו' עד לא קנה ויד המוכר בו על המחותם כמו שביארנו עכ"ל. ברי דב דגם במכירת המטלטלין ממיגין דיד המוכר על המחותם ומשמע ליה לרבינו מדמשם ב"מ ס"מ לתפילו מיהם רחוי ליחלק המטלטלין שם מוכר בשם שנתן לו ומס חיגו רוצה להיות עמו שותף יכריחנו לתן גוד או מגוד או ישתתפו בו בכגד מה שנתן לו לגמרי ומיבי לעמוד בפיסוק שפסקו לסדרי מתחלה: ומ"ם שם כתב דבר שחיגו רחוי ליחלק כגון חמור לפיכך נרחין הדברים כמו שכתבנו דבדבר שחיגו רחוי ליחלק לא קנה כלל ומיהו ס"מ בגמרא מקנת דמיס שתס מבל חמר לו ערבוני יקון שותפים שם שבבך נתרצו עכ"ד הר"ן ז"ל בהלומנין וכתב בעל כ"י שם וגם כן כתבו תלמידי הרשב"א: והרמב"ם לא חילק בזה וכו' אף ע"פ שלא חילק בין מקרקעי למטלטלי מין רחוי לומר דלא ס"ל דין זה דשם במקרקעי ג"כ שייך דין זה כגון שהלוקחים מקיבל יעלו בשדה לפעמים מט' קנין חו בגיגה לפעמים מחלי קב שחיגה רחוי ליחלק כמ"ם מבל מס שתפשר לסבריח מדבריו סיע דל"ג ממחלק בחל"פ ממכרת שחיגו ממור שלא גרם ממחלק ופי' יין דמל"כ הרי מזכר דין זה בתלמוד וסו"ל לכתבו עכ"ל ב"י. ביאור דבריו דבשיג על רבינו וכתב דל"ל דגם הרמב"ם מסלק בין שם קוח בר מלוקח לתו דינו דיוקו על שמחותם בין בקרקע בין במטלטלין אלא דהרמב"ם לא כתב אלא שם שמכר בבהייתה ובגמרא דקאמר שם בבהייתה כ"ל דמשמע יהו על שמחותם ומייתי בדבר שחיגו בר מלוקח ומחיגו בר מלוקח מוכ לא מיירי בגמרא אבל סבכת שוף שבעת לגמרי מעשה בעל לגמרי מעשה ליה לרבינו שוף עמו. ומשיקן בב"י וכתב דלפי זה יש לכוכיח דלא גרסינן ממחלק בחל"פ דפירושו ממור דמ"ב הגמרא מייתי דמכר לו בעל הבית שדה בחצר ולא הזכיר בגמרא שום מעשה קנין ומשמע דבעל הבית מכר לו הכל בלא שום מעשה קנין ומוכח דלא בעינן מעשה קנין בשום מקום ומכ"ש בשדה שאין לה שום גבול ומצר ומכ"ש בשדה שבעולם שאין לה שום גבול ומצר ומכ"ש בשדה שבעולם שאין לה שום גבול ומצר שלא נתן לו אלא מקום אחד בלבד ומכ"ש בשדה שבעולם שאין לה שום גבול ומצר שלא נתן לו אלא מקום אחד בלבד ולא הזכיר בגמרא שום מעשה קנין ומשמע דבעל הבית מכר לו הכל בלא שום מעשה קנין ומוכח דלא בעינן מעשה קנין בשום מקום

קנה משהגיע השטר לידו אפי' אם אין שם עדים כלל אע"פ דלית ביה ש"פ : (ג) בד"א במוכר שדהו מפני רעתה אבל בשאר קרקע לא קנה בשטר עד שיתן הדמים וגם יכתוב (לו) בשטר במקום שנוהגין

קמץ דקידושין (דף כ"ו) ופרק חזקת (דף כ"ח) ומותניגן מיניה עליה דשמואל דאמר ל"ש דבשטר קנה אלא בשטר מתנה אבל בשטר מכר לא קנה עד שיתן דמים ומפרק לה רב המנונא דהך ברייתא במוכר שדהו מפני רעתה פי' דבהיות ודאי גמר ומקני מיד בשטר ומעות ליהוי מלוה גבי לוקח עד דתבע ליה אבל בשאר קרקעות לא קני בשטר עד דיהיב זוזי כדשמואל ורב אחא אמר מתנה ביקש ליתן לו ולמה כתב לו לשון מכר לייפות את כתו כך היה גירסת רש"י בקידושין וכ"כ רשב"ם בפ' חזקת ו"ל ה"ג בפ' קידושין רב אחא אמר מתנה ביקש ליתן כך להוליע מגירסת הספרים בפרק חזקת דגרסי הכי רב ביבי מסייע ליה מדתנן המוכר שדה לחבירו וחזר ומכרה לאחר וכו' ולפי גירסא זו קאמר למסייע ליה מהך לוקחתה דרב המנונא דאמר הכי המוכר שדהו מפני רעתה דקנה בשטר בלא דמים דהיינו טעמא דקנה דמתנה היא נותנה לו כי רעה בעיני לדומיה היא ולמה כתב לו לשון מכר לייפות את כתו וחיבן גורסין רב אחא אמר במתנה ביקש וכו' לגירסא דגרסי הכי ביבי מסייע ליה מהך לוקחתה מדתן המוכר שדהו מפני רעתה דקנה בשטר בלא דמים וכן גרסינן בגירסת רש"י ורשב"ם דגרסי רב אחא אמר במתנה וכו' משמע דפליג אלוקחתה דרב המנונא ומוכר רב אחא דלשמואל לפילו במוכר שדהו מפני רעתה אין לו קנה בשטר עד שיתן דמים וכך היה גירסת רבינו וכן כתב ר"י בעלי התוספות ז"ל ומפרש דרב המנונא בא אלא לומר שאפילו במכר גופיה אלא מפליג בין מתנה למכר והך ברייתא במתנה מיירי ולפו אי אי קתני אלא כך כתב לו שדי מכורה ונתונה לך כדי לייפות כחו שאם יגבה ב"ח של נותן ממנו יחזר עליו לתבוע ממנו דמים המפורשים ולפי זה ליתיה לכתבת כרב המנונא אלא כרב אחא אחא קי"ל דבמכר לעולם לא קנה בשטר עד שיתן לו דמים לפילו במוכר מפני רעתה ודעת הרמב"ם בפ"ה ממכירה כהך גירסא דרב ביבי מסייע ליה וכו' ולכן פוסק דבמוכר שדהו מפני רעתה קנה בשטר בלא נתינת דמים וכך היה גירסת הלפסי והסמ"ק בפ"ק דקידושין גורסין רב אחא אמר במתנה וכו' וה' המגיד לשם פי' דלהרמב"ם רב אחא ס"ק דמפני רעתה נדון הוא שיקנה שהרי לפילו נותנה לו כי רעה בעיני מדומיה היא עכ"ל ודוחק לישנא דקאמר תלמודא רב אחא אמר משמע לתוקחתא תדתא קאמר אלא הדבר ברור לכיתה גירסתו רב ביבי מסייע ליה כדפי' ותו נראה עיקר לפך לגירסא זו רב אחא אמר במתנה וכו' ליכא לפרש אלא בא רב אחא לחלוק אלא אתוקמי בתוקחתא דחבריתא ואמר אמר חדא ואמר אמר חדא ולא פליגי והכי משמע מהא שהביאו הפלפסי והסמ"ק הגך תרתי לוקחתא דמשמע אלא פליגי ותוקחתא דרב המנונא נמי הלכתא היא וכך היה גירסת רבינו והכי נקטינן : ומ"ש הע"פ לפיכך היה ש"פ . ברייתא זו והתום' בפ' חזקת כתבו ו"ל תימה דמאי רבותא הוא שאין ש"פ בשלמא גבי קידושין ליכא רבותא הע"פ שהיה מקודשת מתורת כסף מקודשת מתורת שטר אבל מוכר לפילו יש בו ש"פ מיהו קונה מתורת כסף שהרי מוכר נותן ולא לוקח עכ"ל ולפעד"נ דלא קשיא ולא מידי דברייתא אתא לאורויי דפילו לוקח אדם חשוב והמוכר יהיב ליה שטר מיהו קונה מתורת כסף כהיות שאם המקבל מיניה מתנה אלא מתורת שטר ולכך לפילו מיהו ש"פ והר"ן בפ"ק דקידושין כתב וז"ל דסד"א כל פחות משו"פ לאו כלום הוא ש"מ גבי קידושין נקט הע"פ שאין ש"פ נקט ליה נמי הכא גבי מכירה עכ"ל ומה שכתבתי הוא העיקר . עוד כתבו התום' בפרק חזקת דהך דכתב לו בעייר או על החרם או על העלה דהוי דבר שיכול להזדייף אתיא כר' אלעזר דאמר עדי מכירה כרתי כך פר"ת ועי"ל דכתב לו על העייר וכו' משמע דהמוכר כתב בכתב ידו דאיהו יכול להזדייף שהיה ניכר שאין זה כתב ידו דהוקא אחיתת עדים על דבר שיכול להזדייף הוא דפסול דיכול לזייף למעלה אחיתת עדים ולכתוב אחי דבעי אבל כשכולו כתב ידו לא יכול לזייף . ומדברי מהרו"ך נראה דאפילו אינו כתב ידו דמוכר וגם ליכא עדי מסירה אלא עדי אחיתת כשר בשטר קנין כיון דאינו עומד לימים רבים אלא לפי שעה ולא ידעתי מנין לו זה החילוק ומדברי התום' בסד"ה מת"ת מבואר היפך פירושו כדאמרן : כתב ב"י ע"ס הרשב"ם בתשובה אפשר דאפילו בשטר שיש בו קנין לא קנה עד שיתן הדמים אבל בסוף סימן קל"ה במחודשים סעיף ז' הביא דעת הר"ן והרמב"ם ודעת שאר גדולים המחלוקים דאפילו מילתא דקנין ומע"ג אלא ויהיב זוזי קני וכ"כ בפ' בדק הבית וכבי נקטינן וכבי נהוגי בעלמא . וז"ל הרב בסימן קל"ה בפ' ב"ה והרמיה שהביא הרשב"ם בתשובה זו מיהא מכרעת דאיכא למימר מדא מתרי תיקוני נקט ועוד שהמוכר לא יתרצה בקנין אלא אם יכתוב לו מה שבשטר מייב לו ועוד דזקיפת מלוה עדיפא מנטילת קנין ועוד דאמטיענין תיקון לגמור הקנין בכסף שהמקבל בו בלי שיתדם קנין אחר עכ"ל : גרסינן בקידושין ר"פ המומר למומר לאחה הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום ולא בא [ובא] אחר וקידשה רב ושמואל דאמרי תרוייהו מקודשת ואע"פ שנתאכלו המעות מ"ט הני זוזי לא למלוה דמו ולא לפקדון דמו ובו' ופי' רש"י דאע"פ שנתאכלו המעות בתוך ל' יום הכי נעו קידושין למיחל ליתלנהו למעות אפ"ה חיילי ובהאשה רבה (דף כ"ג) אהריכו התוספות וכתבו לחלק דבקנין שטר וחזקה וחליפין ומשיכה אי אמר לאחר ל' ולא אמר מעכשיו ולאחר ל' יום לא קני משום דבשעה שיש לקנין לחול דהיינו לאחר ל' יום כבר פסקה החזקה או הוחזר הסודר או השטר נקרע ונאבד והמשיכה

דרישה

סמין מלא מלוקימתא אחריתא . וכן דעת הטור והרשב"ם וכן פרשב"ם פרק חזקת וגמרא ולא לאשאי בנכסי בעלא ולפי שיטה זו כלוקימתא דרב אחא (קי"ל) [קי"ל] וכל היכא דלא כתב לו אלא שדי מכורה לך אפי' מכר שדהו מפני רעתה לא קנה עד שיתן דמים אבל הרמב"ם כתב בפ"ט מה"מ שהמוכר שדהו מפני רעתה קנה בשטר בלא נתינת דמים וכך היה גירסת רבינו וכן כתב ר"י בעלי התוספות ז"ל ומפרש דרב אחא אמר במתנה היא נותנה לו כי רעה בעיני מדומיה היא עכ"ל כוונתו לומר דרב אחא לא פליג אלוקחתא דרב המנונא ומוכר רב אחא אמר במתנה היא נותנה לו כי רעה בעיני מדומיה היא עכ"ל כוונתו לומר דרב אחא לא פליג אלוקחתא דרב המנונא אלא מפליג בין מתנה למכר והך ברייתא במתנה מיירי ולפו אי אי קתני אלא כך כתב לו שדי מכורה ונתונה לך כדי לייפות כחו שאם יגבה ב"ח של נותן ממנו יחזר עליו לתבוע ממנו דמים המפורשים ולפי זה ליתיה לכתבת כרב המנונא אלא כרב אחא אחא קי"ל דבמכר לעולם לא קנה בשטר עד שיתן לו דמים לפילו במוכר מפני רעתה ודעת הרמב"ם בפ"ה ממכירה כהך גירסא דרב ביבי מסייע ליה וכו' ולכן פוסק דבמוכר שדהו מפני רעתה קנה בשטר בלא נתינת דמים וכך היה גירסת רבינו וכן כתב ר"י בעלי התוספות ז"ל ומפרש דרב המנונא בא אלא לומר שאפילו במכר גופיה

נתן עד שיביא ראיה שנתן ואמרינן עלה בגמרא (ו:) ס"ל מילתא דתבעו למאר זמנו וס"ל פרעתיך בזמנו ממאי בחזקת שלא נתן מלמא כל שהוא חייב לו מחמת קרקע שמכר לו וכא זמנו וס"ל פרעתיך נמאן שארי למעלה מד' אמות הרי הוא כקרקע של זה שבגלו ופ"ה כל שנתרצה לקנות ממנו ולפרעו וכא זמנו נמאן וטעמא דמסתבר הוא שהקרקע נקנה לו וחזרו המעות עליו כחוב וכמלוה על פה ונמאן לומר פרעתי עכ"ל: כתוב בהגהה רמשונה דמרדכי פרק הזהב בשם הפיטור ג' רחוקן דוקן מרעת משמעון ע"ש לוי ולוי לא ברשו וכתב השטר על שם לוי ורוצה שמעון לחזור בו מיגו יכול:

(ג) **והשטרות** שכותבין עתה אינן אלא לראיה ואין הקרקע נקנה על ידן:

קצב (ע) **בחזקה** כיצד מכר או נתן לו בית או שדה כיון שנעל או גדר או פרץ כל שהוא הוי חזקה וכנון שהיה הגדר בענין שהיו עולין בו בריוח ונדר בה כל שהוא ותיקן בתוספת שהוסיף שאין יכולין לעלות עליו אלא בדוחק וכתב הרמב"ם ז"ל שצריך ג"כ שמתחילה לא היה גבוה י"ט והשלימו לי' וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל וי"א שא"צ דהא דקאמר בגמרא בנון שלא היה גבוה י' והשלימו לי' אורחא דמילתא נקט דכל שהשלימו לי' הוי הכי והוא הדין נמי בפחות מי' אם הוא בזה הענין וכן פרץ כל שהוא מיירי בזה הענין שמתחלה לא היו יכולין ליכנס בה אלא

כתב מכר וכתב נתן ואמרינן עלה בגמרא (ו:) ס"ל מילתא דתבעו למאר זמנו וס"ל פרעתיך בזמנו ממאי בחזקת שלא נתן מלמא כל שהוא חייב לו מחמת קרקע שמכר לו וכא זמנו וס"ל פרעתיך נמאן שארי למעלה מד' אמות הרי הוא כקרקע של זה שבגלו ופ"ה כל שנתרצה לקנות ממנו ולפרעו וכא זמנו נמאן וטעמא דמסתבר הוא שהקרקע נקנה לו וחזרו המעות עליו כחוב וכמלוה על פה ונמאן לומר פרעתי עכ"ל: כתוב בהגהה רמשונה דמרדכי פרק הזהב בשם הפיטור ג' רחוקן דוקן מרעת משמעון ע"ש לוי ולוי לא ברשו וכתב השטר על שם לוי ורוצה שמעון לחזור בו מיגו יכול:

(ג) **והשטרות** שכותבין עתה אינן אלא לראיה וכולי כ"כ הרמ"ה בתשובה כלל ס"ח סי' ט"ז. וכבר כתבתי בסימן שלפני זה שדעת העיטור והרמב"ן והרשב"א והר"ן והר"ה בשם המפרשים והגאונות דשטרי דיקן שטרי קנין סה וכיון שכל הני רבוותא מסכימים לדעת אחת הכי נקטינן (א): [ב] וכתב הרשב"א בתשובה על מלמה שבתה ליפרע כתובתה מנכסי יעקב מיד רחובן בנו ורחובן מכר לה קרקע בדמי סך כתובתה ועשה לה שטר בגובן של עכו"ם ולא החזיקה ממש בחיים ומאר זמן טען רחובן שאין המצירה מכירה בדיני ישראל לפה זו קנתה בשטר זה מ"ש שהוא עשוי בגובן של עכו"ם כמבואר בפ"ק דגיטין (י:) דבשטר מכר קנה ושטר מכר שעשו אף לרמיה כגון שטר מכר שהעולם נוהגים לעשות הרי קונין כתיבו כתב לו שדי קנויה לך וכדמוכח בהדיא גבי המוכר שדהו למחרו דמרינן בפרק חזקת (נא:) קנתה ולא מרינן לגלויי זוזי הוא דבעי מ"ל דל זוזי מכבא תקנה בשטרא ואם מיתת מאי קאמר ליה דילמא השטר רמיה אלא ס"מ דאף בשטר רמיה קנה [ג] וכ"ש בשטרות אלו שכותבין עכשיו בכם כמה לשונות של מכירה שכם כמו שדי מכורה לך ויותר מזה ואי משום שלא נתנה מעות דמעות אלוה אין קונין בכסף הכא לא שייך דשלא בפניו כמי קנתה בשעת שטרא דשמואל דאמר בשטר מכר לא קנה עד שיתן דמיס לאו משום דשטר לבדו לא קנה דהא מוכר מפני רעתה קונה הוא אפי' בלא דמיס אלא משום דסתמא דמילתא לא גמר ומקני עד שיתן לו לוקח דמיס וכאן מיגו מצפה שרי מחילת הכתובה במקום דמיס והוה ליה כמוכר שדהו מפני רעתה ולפיכך לפה זו קנתה בשטר זה קניא גמורה ע"כ: דינים בענין שטרות קרקע עי' בתשובות הרמ"ה כלל ל"ו:

[ד] **והיכא** שקנה בשטר ואמר ליה קנה לאחר י' יום אי אמר קני מעכשיו ולאחר י' יום מפילו נקרע השטר או נאבד קנה ואי לא אמר מעכשיו לא קנה (נג:) ד"ה קנויה) נמרא אמאי הוצרכו לאמירת היום וכו':

קצב (ע) **בחזקה** כיצד מכר או נתן לו בית וכו' משנה פ' חזקת (מב:) בד"ה במחזיק מבל בעותן מתנה וכו' ונעל ונדר ופרץ כל שהוא הרי זו חזקה וכתב הרמ"ה דה"ה למוכר דקני לוקח בחזקה כלמוכח בהפרה דלמוכר את הבית קני ליה בחזקה וכן מתניתין דקידושין נכנסיס שיש להס מחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה ובגמרא (נג:) וכמה כל שהוא כדשמואל דאמר שמואל גדר גדר והשלימו לעשרה ופרץ פרצה כדי שיכנס ויצא הוי גדר ה"ד חזקה אמי גדר ה"ו חזקה אמי גדר ה"ז חזקה אמי גדר ח"ו חזקה אמי סלקי לה מאי והשתא נמי לא סלקי לה עבד לא קריבא דמעיקרא הוו סלקי לה ברווחא והשתא סלקי לה בדוחקא ופירש ר"ת דאמר שמואל גדר אמי סלקי לה והשתא לא סלקי לה טובא עבד לא קריבא דמעיקרא הוו סלקי לה בדוחקא והשתא סלקי לה בדוחקא עכ"ל: [א] **במקום** שכותבין שטר מי קנה בחזקה לחודה ב עיין בשו"ת הר"ן פ"ק דקידושין והריב"ש סימן תע"ו ובמגיד משנה פ"ח מהלי מכירה: כתב נמ"י בפ"ק דמציעא גבי הא דאמר רב הונא אמר רב המוכר לחבירו שדה אחי לוקח לכשאקחנה קנויה לך מעכשיו המוכר להבירו שדי קנויה לך בחזקה לאחר י' יום לא קנה דהא כלאתה לו חזקה וה"ה לשטר אם נשרף או נאבד כדאמרינן לגבי גט (עיין בטוה"ש סימן קמ"ו) דבאומר ה"ו גיטך לאחר שלשים יום אם נשרף או נאבד אינה מגורשת ואפילו ס"ל הכי זה גיטך מעכשיו ולאחר שלשים יום ונשרף או נאבד הכי זו מגורשת עכ"ל:

וכתב הרמב"ם שצריך וכו' ז"ל הרמב"ם בפ"ח מה' מכירה כיצד המחזיק בגדר כל שהוא קנה כגון שהיה שם גדר יהיו עולין בגתה והוסיף עליו כל שהוא והשלימו לעשרה ונמצא שתין עולין בלא בדוחק ה"ו עולין בגתה בדוחק ואם הוסיף עליו כל שהוא ופירש דהוסיף בתה שהוכיח על הגדר שתין עולין בלא בדוחק ע"כ לא היה צורך לכתוב והשלימו לעשרה דהרמב"ם ליטנא דגמרא נקט וכמו שנפרש בגמ' וכולל לפרש דבריו גם מ"ש רבינו וכן כתב הרא"ם לא רגישי שכתב כן בהדיא אלא שכתב מימרא דשמואל כמו שהיא בגמרא ולא פירש עליה כלום ולכן רבינו ירוחם כתב בסתם כדברי רשב"ם ולא כתב חולק עליו ורבינו סובר דכיון דפשטא דמימרא היא דחזקה השלימו לעשרה אם מיתא דס"ל להרמב"ם והרא"ם דלאו חזקה הוא ליה לפרושי ומין זה כדאי להכריע וכמו שכתבתי והילכך נקטינן כדברי רשב"ם: ובן פרץ כל שהוא וכולי גדי מומרא

והמשיכה גם היא פסקה אבל בכסף אפילו נתאכלו המעות חזוב כל שעה כאילו עי' בסימן שהמעות נשארו אצל המקנה ואם לא נעשה הקנין היה מוטל עליו להחזירם וחזוב כאילו הם בעין בסוף ל' יום ואם אמר מעכשיו ולא אמר לאחר ל' יום מהני לכ"ע בכולהו והרב בה"ע בהגהתו כתב דדין שטר וחזקה שוה לכסף דאי ס"ל לאחר ל' יום לא קני אם נקרע השטר ונאבדו המעות והיא שנגנ שילמה מתחת הקולמוס דהם אפילו בקילוזין הוו קילוזין (דאי) אפי' נתאכלו המעות כדאי וכן פסקו כל הפוסקים כל שכן בממון הקל אבל נראה לפעה"ד דטעות נמלא בדפוס וצריך להוסיף מלת בשטר וכ"ל ואם לא אמר מעכשיו לא קנה בשטר וה"ה לקנין חזקה כתב מכר לו בשטר ל' יום ואם נאבד השטר ונתקיים בעדים אפילו אחר ל' יום קנה דהא כתב מכר לו ולא אמר מעכשיו אבל אי לא נתקיים השטר אלא בעד אחד אפילו בתוך ל' יום לא קנה דהא לא אמר מעכשיו ולא אמר לאחר ל' יום ואפילו נתקיים השטר בשנים אבל בעד אחד לא קנה אלא אחר ל' יום

אלא בדוחק ועתה נכנסין בה בריוח : (ב) ונעל פי' רשב"ם שתיקן המנעול אבל אם היה מתוקן ולא עשה כלום אלא שסגר הדלת לא קנה ור"י פירש דבנעילת דלת להודיה קנה וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל דבחד מהם לחודא בהעמדת דלת או שהיה הדלת עומד ותיקן לה מנעול או שהיה הכל מתוקן ולא עשה אלא שסגרו קנה : (ג) וי"א שנם בפתיחת דלת קונה לפי שאין דרך בני אדם לפתוח בית נעול אם לא שהוא שלו ולא מסתברא לי כלל דלא דמי לפרין דהתם תיקון פתח הוא ליכנס ולצאת בו אבל פתיחה לחודא שמניחו ליכנס בו אינו נראה חזקה אלא דוקא נעילה הוי חזקה

ודמי גם זה הוא מכלל הפירוש דלמ"ד שהועיל במעשיו דמין עולין מלא בדוחק לריך ג"כ דהסלימו לעשרה שהוא שיעור שנתנו חכמים לגבהה של מחיצה מכל בתלמודא שפיר מיבא כפירש"י ס"ע דהלא הרמ"ס כתב מימרא דשמואל כמו שהיא בגמ' ולפי פירש כלום ונראה דכך היא הלשון דברי רבי' לכיון דהרמב"ם כתב לריך ג"כ דהסלימו לי' פ"כ בע"כ דמפרש בשמואל דלמו חורחא דמילתא נקט מלא דוקא נקט לפי זה ודאי לריך לפרש דהרמ"ס נמי דכתב להיות בשמואל בפתח סביר מליה כהרמב"ם דמס לא כן כיון דרמה הרמ"ס להרמב"ם דמפרש לשמואל דוקא קאמר היה לו לפרש דלמו דוקא קאמר דלמ כהרמב"ם ומלא פי' מלמת דסביר ליה כהרמב"ם ובכהי מקייצ דל"ק מאי כתב רבינו וכ"כ הרמ"ס ולא כתב ג"כ שכ"כ התלפסי שהרי לשון הרמ"ס בזה כלשון התלפסי מבל למאי שכתבתי ניחא דהתלפסי מיבא למימר דס"ל כי"פ דמורחא דמילתא נקט מבל בפשיר"י קשיא כיון דרמה להרמב"ם הו"ל לפרושי למורווי לליתא להרמב"ם כדמוכח : (ג) **ונעל** פירש"י וכו' . תימה דכיון מדבר רבינו במכר מו נתן לו בית מו שדה בזוכה בנכסי הגר מלא לקמן בסי' ער"ה ות"כ בתב ע"ם רשב"ם דבסגר דלת לא קנה הלא מפורש בפירוש דבנכסי הגר דוקא לא מהני מבל במשכיר ומוכר משמע דקונה בסגירת דלת דפי' בשמכר לו לשוכר ולוקח את המפתחות בלחוד קני כ"ם בסגר את הדלת ונעל במפתח ורמה דרבינו למד מפירושו שלמר מבל סגר את הדלת ונעל במפתח בנכסי הגר מיהא מזקה מלין זה מלא מבריח מרי דכיון דטעמא דהו"ל מבריח מרי היינו לומר שלין זה מלא עושה מנוח לשוכר בית מבריח ות"ל משיב מביבה ס"כ לפ"ו שוכר ולוקח נמי לא קני דהיינו מלא מבריח מרי והא דנקט רשב"ם בנכסי גר היינו מלא לומר דבנכסי גר לעולם מיהא מזקה ואפילו שהמפתחות גם בידו ונועל ופותח בהם והשתא ניחא דהקשה רשב"ם על זה מבך דפסחים דבשמכר לו מפתח הו"ל בחזקת שוכר ה"ה לקנותו ות"כ בנכסי הגר הג"כ מיא ליה המפתחות וסוגר ופותח לחלי לא קני ומתרץ ה"מ מוכר ומשכיר לחבירו מבל בנכסי הגר מי מסר לו המפתחות שיקנה היכך דלין בשום מלא בסגירת דלת לפי' בנכסי הגר דג"כ מיא ליה המפתחות וסוגר ופותח לחלי לא קני מנכסי הגר ליכא קנייה מלא בסגירת דלת במפתח ובהא לא קני דהו"ל מבריח מרי ליכא למיקם עליה בשום ספיר מיכא דבשוכר ולוקח ספיר מיכא קנייה במסירת מפתח בשמוסר לו המשכיר והמוכר לקנותו מבל היכא דלא מסר לו המפתח מלא מסגר הדלת ונעלה במסגרת מע"פ שמוגע כל מדם מליכנם בו לא קני דהו"ל מבריח מרי ומדברי ב"י מבואר ג"כ שכך היה מפרש שהרי כתב וז"ל ומשמע מדברי רשב"ם דבנעילת דלת לא קנה בין שוכר בין קונה בין בנכסי הגר עכ"ל גם בהרמ"ם פרק חזקת מוכח בכי דבניח קונה בין שוכר בין קונה בין בנכסי הגר עכ"ל גם בהרא"ש ז"ל דבחד מהם לחודא בהעמדת דלת או שהיה הדלת עומד ותיקן לה מנעול או שהיה הכל מתוקן ולא עשה אלא שסגרו קנה ומלא בסגירת דלת לחודא בנכסי הגר

ניכר שהנעילה היתה לצורך קנין עכ"ל : והרמב"ם כתב בנעילה הוי חזקה כגון שהיה הפתח פתוח וכו' בפ"ו מה' מכירה וז"ל כיצד המחזיק בנעילה קנה כגון שמכר בית או חלר והיה הפתח פתוח ונעל הלוקח את הפתח ומזר ופתחו הרי זה החזיק וקנה וכתב ה"ה ומדלמדינן בהזורק תיחוד ופתחם כתב הרב ונעלו ומזר ופתחו עכ"ל דעתו כדעת רבינו להרמב"ם בעיון שיחזור ויפתח וכ"כ שהוא דעת הרמב"ן בפרק חזקת להרמב"ם בעיון שיחזור ויפתח מהניא להזורק וליתא להא נעל תנן ול"ל להרמב"ם כמי בנעילה לחוד קני ומ"ש ומזר ופתחו ל"מ קאמר ל"מ כשנעל ונשאר נעול אקנה אלא אפי' מזר ופתחו כמו שהיה מקודם להשתא אין מיכר בו משום מעשה שעשה לקנות אפ"ה קנה ומתירון ג' שכתבתי בסמוך בשם הרמ"ס בנעילה לחודה לא מוכחא שיהא לשום קנין וכו' יש ללמוד להקונה בית שהוא רך בתוכה לא קני עד שיעטל ויפתח וע"פ זה אפשר לומר שמפני כך כתב הרמב"ם ומזר ופתחו אפשר שעשה מיד לא מוכחא מילתא לשום קנין אלא שהוא נועל להלת שיהא בתוך הבית בשליחות בע"ה אבל כשמזר ופותחו מיד ניכר שהנעילה היתה לצורך קנין :

(ז) **והך** חזקה לא מהניא אלא בפניו וכו' בפ' חזקת (נב :) גמרא אבל בגוונא מתנה וכו' ונעל וגדר ופרץ כל שהוא ר"ז חזקה תני רב חוצאעיא בקידושין דבי לוי נעל גדר ופרץ כל שהוא ר"ז חזקה בפניו אין אלא בפניו לא אמר רבא ר"ק בפניו לא צריך למימר ליה לך חזק וקני אלא בפניו צריך למימר ליה לך חזק וקני אלא מכיון שאמרלה לו למכרה בכך וכך מעות והחזיק זה בפניו הוא חזקה דיהא ליה בכך חזקה ולכך אתיק : ומ"ש רבי' בין במתנה הוא ממאי דגרסינן התם בסמוך (נג :) בעי רב במתנה היאך אמר שמואל מאי תיבעי ליה למיבעא השתא ומה מכר דקא יהיב זוזי מי ס"ל לך חזק וקני אין מי לא לא מתנה לא כ"ש ורב סבר מאן דיהיב מתנה בעין יפה הוא דיהיב ופסקו הרי"ף והרא"ש כשמואל וכ"פ הרמב"ם בפ"ה מה"מ ונשמעת דהלכה כשמואל בדיני כ"ש הכא דרב לא פליג עליה אלא דבעי לה מיבעיא :

(ח) **ורשב"ם** כתב דמסירת מפתח נמי קונה כבר כתבתי דעתו בסמוך בגבי ונעל פי' רשב"ם שתיקון המעשול וכו' וכתבו התוס' ומין הראה לר"י דבהדיא אמרינן בפרק הפרה אלא קני במסירת מפתח ולא מהני מסירת מפתח אלא שלא יצטרך לומר לו לך חזק וקני וכ"כ הרא"ש וכן דעת הגהות פ"ה מה"מ ופ"ג מכל' זכיה וכן דעת הרמב"ן בפרק חזקת וכן ר"י בע"מ ח"מ ופסח בפ' הפרה גמרא עבר עליו הפ' ולא כפסו כבי מתניתא בהדיא (נח :) תריב"ל המוכר בית למחבירו כיון שמסר לו מפתח קנה ה"ד אי בכספא ליקני בכספא אי בחזקה ליקני בחזקה לעולם בחזקה ובעי למימר ליה לך חזק וקני וכיון שמסר לו מפתח כמאן דאמר ליה לך חזק וקני דמי ופירש"י דלעו . כפוי הבור :

(ז) **וכן** אם תיקן בה שאר מיני תיקונין וכו' בפרק חזקת (נג :) גמרא בד"א בחזיק וכתבו הרא"ש ז"ל ה"ה אפי' מסי ז"ר יוחנן נתן לרור והועיל נטל לרור והועיל כרי זה חזקה מאי נתן ומאי נטל מילתא נתן לרור וסכר מים מיכה נטל לרור ופיקק מים מיכה אמי מבריח לרי מכספי מבירו הוא אלא נתן לרור לעמד לה מים נטל לרור ומרווח לה מים . ופיר"ש נטל לרור . מן הגדר ועשה בו נקב : מילתא נתן לרור וסכר מים . רמה נהר שוטף ורוצה ליכנס לרך נקב ונמ זה ומתם הנקב בלרור וסכר המים מן הצדה אלא יכנסו בו אלא יצטפו הצדה ופיקק מיכה מים . ושמספו לה מים בצד המחר ועשה נקב בצד הצני כדי שיצאו לחוץ : הני מבריח מרי . הא למה זה דומה למציב מבוכה בכל ישראל מצויין להציל ממון מבריהם מן הסיזק ואין קרוי חזקה אלא דומיא דגדר ופרץ שעושה בו בנין או כלי תיקון הראוי לצדה כגון משקה מים או זומר או זורע או חורש : דלמר לה מים . כגון למיד פחיל חיבר מים שבחוכה אלא יצאו לחוץ וזהו כמו משקה הצדה : בפתח מים . על ידי נטילת לרור נכנסו מים מן הנהר דרך חור שבכותל : וכתב ה"ה בפ"ו מה"מ שסילוק הנזק מיהו בדין שיקנה אלא בבמת התועלת וזה טעם למבריח מרי אלא קנה : (ח) **אבל** בהילוך שהלך בה וכו' בהמוכר פירות (ק :) גמרא מי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו וכו' תניא הלך בה למרכה ולרחבה קנה מקום הילוכו דר"ת וחכ"ת מן הילוך מועיל כלום עד שיחזיק וידוע להלכה כחכמים : ואם מכר לו (דבר) [דרך] שתשמיטו להילוך וכו' שם ר"י יוסי בר חנינא מודים חכמים לר"ת בשבעל של כרמים הואיל ועשה להילוך נקנה בהילוך כי אתו לקמיה דר' יצחק בר אמי אמר להו הכי ליה כי היכי דלרי טונע דשביעתה והדר ולא אמרן אלא דמסיימן אחיזתא אבל לא מסיימן אחיזתא כי היכי דלרבי יהודה ואמנ כרשע ופיר"ש כי אתו לקמיה דרבי יצחק . לדון של עסק אדם שאתה לאנירו למכור שביל של כרמים ור"ת פירש דאמי שאבדה לו דרך שדהו

דרך

שהוא ר"ז חזקה ומפרש רבינו דתחלת דבריו אינם אלא בנכסי גר דקתני דבנה פלטרין לא קנה ואותו שהעמיד לאותו קנה ואמי אולמיה דבקרע מקמע אלא גם אתרע לא עשה כלום דעדיין יכולין ליכנס כל זמן שלא נעל אלא בע"כ ל"ל דה"ט דקנה בתרע משום להעמיד לאותו וגם נעל ול"כ קשה על מ"ש אחלה שנעילת אלא לאודה קנה בכל מקום ומתרץ דה"ה נמי בנעל אלא העמיד לאותו אמי קנה כולי אבל העמיד אלא נעילה לא קנה בנכסי גר כדכתב דאין לפרש דקני בשעמדת לאותו לחודייהו וכולי ומ"ש אח"כ הרא"ש ומתוך פירושם וכו' הוא מילתא לחריתא דמה שפירשם דתיקון מנעול קנה אלוקח ושוכר או מקבל מתנה משמע מדבריו דאפי' אלא נעל על קנה שהרי כתב זה לשונו ג"כ שקבע מנעול בדלת לנעול בו דהיינו בנין עכ"ל דמדלא כתב שקבע מנעול בדלת ונעל בו אלא כתב לנעול משמע מתוך פירושו אפי' אלא נעל בו ופשיטא דאין זה בנכסי גר דכיון דהעמדת לאותו אלא נעילה לא קני דמה עשה כיון שעדיין יכול אדם ליכנס בו ה"ה תיקון מנעול אלא נעילה אלא ודאי אלא פירש"ם כך אלא לומר דהכי הוי דיעת הלוקח ושוכר ומקבל מתנה דתיקון מנעול אלא נעילה אם כן הכי נמי בשעמדת לאותו קני אלא נעילה בפי לוקח ושוכר ומקבל מתנה וזה הוא דרך לימוד יפה דלמד רבינו מדברי הרא"ש דבנכסי גר לא קנה בשעמדת לאותו אלמוד דליבני בעלמא הוא דאתיך וכולי ובלוקח ושוכר כתב כאן דקונה בשעמדת לאותו לחוד ונתיישבה הקושיא שהקשה ב"י על דברי רבינו גם מתמהו דברי הרא"ש בפיאור יפה אלא כמו שהעיר ב"י מדבריו לאתכש ולעשות מכס שתי לשונות ושרי ליה מריה אלא הדבר ברור דכאן כתב רבי' דין לוקח ושוכר ומקבל מתנה וכדמוכח מתוך פי' רשב"ם דהכא מילתא לא חלקו עליו לא התוספות ולא שום אחד מהגאונים ולקמן בסימן ער"ה כתב בנכסי הגר וכדמוכח מהך דהכותב פלטרין בנכסי הגר וכמ"ש הרא"ש בפרק ח"ה והוא מדברי התוס' בפרק הפרה (בדף נ"ב) דה"ה כיון שמסר לו במפתח : (ג) **והרמב"ם** כתב נעילה וכו' ומיהו מנין לרבינו דמליבתא דמתני' דתנן ונעל כל שהוא אלא פי' ר"י והרא"ש דבסניורת אלא ונעילתו שמסגיר כל שהוא קנה משמע ודאי ר"ל לפתחו וכ"ש כתב שני תירוצים אחד דבשיון פתיחה כי היכי לוכחא מילתא שנעל לשם קנין ולא לשם שמירת הבית תירוץ שני רבותא קאמר דאפילו חזר ופתחו כמו שהיה נמי קנה ורמשון נראה עיקר דדוקא קאמר הרמב"ם חזר ופתחו וכך פי' הרמב"ן והרב המגיד לדעת הרמב"ם ורלייתו מדקאמר פ' הזורק תיחוד ופתחם וכ"כ הרא"ש בפרק הזורק לחידך שיטות ונראה לפע"ד דלא לפי זה היכא דהיה נעול ופתחו וחזר ונעלו דכ"ש דקנה לחוכת תרתי חדא דמוכחא מילתא שהוא לשם קנין דאל"כ למה פתחו וחזר ונעלו ול"ל להניחו נעול כמו שהיה אלא בע"כ שעשה כך לשם קנין- מיהך שהוא מחזיק בנעילה זו שמין אדם יכול ליכנס וע"כ נעלו למחר שפתחו ולא הניחו פתוח דוק הוא תיקון לבית : (ד) **והך** חזקה וכו' . בפ' חזקת : ומ"ש בין במכר בין במתנה . כלומר דהשתא ומה במכר דיהיב זוזי ס"ל בגמרא מלישא דשמואל : (ה) **ורשב"ם** כתב דמסירת מפתח נמי קונה . שם בפ' חזקת ומיהר רבינו דבדי שהעיב עליו ולא נהירא דלא מהני מסירת מפתח אלא לעניין דלא צ"ל לך חזק וקני הקדים לכתוב דין חזק וקני . ובמה שפי' רשב"ם דמסירת מפתח קונה קנין גמור הסיבו עליו כל המפרשים מכך דפ' הפרה לחיתא להדיא בגמרא דלא מהני לעניין זה דלא צ"ל לך חזק וקני ולפע"ד נראה לייחד דבריו דכשמך על הירושלמי דפ"ק דקידושין דחיתא התם דמסירת מפתח קונה כמ"ש הר"ן פ"ק דקידושין (דף תרכ"ח ע"ב) וכדי לייחד דל"ק מתלמודא דידן דלא מהני אלא לעניין דלא צ"ל לך חזק וקני ס"ל לרשב"ם דתלמודא דידן מיירי בדמסר ליה מפתח בתוך מגל לעניין דלא צ"ל לך ליה בפירוש לשם קנין גמור והא דפריך פ' הפרה ה"ד אי בכספא ליקני בכספא וכו' לא הו"מ לאוקמי דמסר לו מפתח לשם קנין בפירוש משום דמ"ל דכי הו"ל למימר לריב"ל המוכר בית לחבירו ומסר לו המפתח קנה דהוה משמע דעיקר קנין הוי במפתח והיינו בשפירש לשם קנין ומדלא אמר הכי אלא אמר ומסר לו המפתח קנה משמע דהקנין הוא בדבר אחר ומיד שמסר לו המפתח בתוך מגל מסר ליה בפירוש לשם קנין דכבר קנה בבית בדבר אחר ומסירת המפתח בתוך מגל אלא כאילו מ"ל לך חזק וקני : (ו) **וכן** בפרק הפרה מימרא דר"ת והא דכתב רבינו וכן בגבור וכו' גם זה דכי היכי דמחלק רשב"ם גבי מפתח לריב"ל בין מסרו בפירוש לשם קנין למסרו בתוך כדפי' נסמוך כך הוא הדין במסר לו כיסוי של בור למיכא לחלק בין מסרו בתוך לומר בפירוש ולכוותיה לשמר פוסקים למפתח לא מהני לעניין לך וחזק וקני ס"ל במסר לו כיסוי לבור : (ז) **ומ"ש** וכן אם תיקן בה שאר מיני תיקונין וכו' . מלעיל קאי דלאו דוקא נעל בגדר ופרץ אלא מיירי דאמר

אסי מ"ר יוחנן בפרק חזקת והטעם משום דבעינן מיהי דמועיל לקרקע :

(ח) **ומ"ש** אבל בהילוך וכו' . פלוגתא דתנאי בפרישית פרק המוכר פירות והלכה כחכמים לגבי ר"ת בין הילוך מועיל כלום' עד שיחזיק :

ומ"ש ואם מכר לו דרך וכו' . שם מימרא דר"י בר חנינא מודים חכמים לר"ת בשבעל של כרמים הואיל ועשה להילוך נקנה בהילוך כלומר אם מכר לו דרך כדי לורוע לו פשיטא דבין נקנה בהילוך דמה לי מכר לו שדה מה לי מכר לו דרך מ"מ מין הקרקע ניקנית לו להשתמש בה בזריעה או בשמיטים אחריס עד שיחזיק בגוף הקרקע והילוך מיהו חזקה אלא הכא מיירי דמכר לו דרך דלא נעשה לשום תשמיש אלא להילוך בלחוד התם הוא דקונה בהילוך וזהו שכתב רבינו ואם מכר

פרישה

כ"ם דהוי חזקה וכל זה כתבו הרא"ש ג"כ שם : והרמב"ם כתב בפ"ו מה"מ כ"כ וכתב הא"מ מהא דגרסי' בהזורק תיחוד ופתחם כתב הרמב"ם כן : ומש"ה ומיהו מנין לרבינו כו' כתב הב"י על יסוד דברי הרמב"ם [פי' ב"מ שהביא ג' תירוצים בשם ב"י] ועל"ר : (ד) בין במכר בין במתנה פי' ולא אמרינן הנותן בעין יפה נותן בעין : (ה) ורשב"ם כתב דמסירת מפתח נמי קונה שם והביא ראיה מהא דאמרינן בשמעתין מדיני בדיקת חמץ בשכירות בתים דמי שיש לו במפתח מיהב בבדיקה כמ"ש בסימן תל"ו ופשיט שם בתום' שהקשו על רשב"ם : (ו) ופתח לו מקום שהוא מקום מצויין להציל ממון מבריחים מרי מכספי מבירו הוא אלא חזקה אלא הכא מיירי דמכר לו דרך דלא נעשה לשום תשמיש אלא להילוך בלחוד התם הוא דקונה בהילוך וזהו שכתב רבינו ומש"ה מכר

דרישה

כתב שהנעילה לחוד מיהו מוכחא מילתא דהוי לשם קנין בשעה שהיתה דרך בנית בעלה ומיהו רגילה לסגור חדר זה שעשה דה"ה שיש לו חדר בנו ור"ל דהרמב"ם מפרש כן בכל ענין פתיחה כי היכי דל"ל כי אולת זה שייך לומר דילמא בשליחות שעשה לו בנו ל"ל דה"ה דקתני שעשה ונעל לחוד משום דשחוקה בנעילה לחוד הוא למפרע אחר שיפתח ויהיה ניכר שנעל לשם מוקה אבל הרמב"ן ג"כ תמה על הרמב"ם בזה ועי' מ"ש בשמ"ע : וכמה

מכר לו דרך שתשמישו להילוך וכולי כלומר ולא להשתמש בו תשמיש מחר כגון להרשו ולזרעו אלא להשתמש בו בהילוך בלבד הא הוא דקנה בהילוך דדרך בעלמא המעשה קנין לחוד והכי משמע מפירש"י וניחא נמי הא דלריך לפרש וכאן שיעור רוחב הדרך שקנה בהילוך כשמכר בסתם ולא פי' כמה מכר דשמא שיעורו כדרך היחיד לפסיקא דהא דהוי רוחב ג' אמות וחצי כלומר בכותל רי"ז פעוף ג' וקאמר דכשבול של כרמים סני בכדי שיגביה רגל וכולי וכ"כ מדברי התוספות לסס : ומ"ש דסיינו בשיהו מסויים במחילות וכו' . סס בגמרא על פי גירסת רשב"ם והרשב"ם וכך היא גירסת ר"י אלוי ן' מינץ"ם כמ"ם הרב המגיד משם פכ"ח מהכירה ומכיחו ב"י בסימן רי"ז ורביט הסס גירסת זו עיקר ודסה גירסת המלפסי והרמ"ם שכתבו בפרק חזקת וז"ל ולא אמרן אלא לדמי מסויימי מחילתא אבל מכויימי מחילתא כי היכי דשקיל וכו' וגס בפירשב"ם הביא גירסא זו ודסלה וכתב וז"ל ולא נהירא דאס שבול אס למה לא יתן לו כל ארכו עכ"ל ומחריו נמשך דסיינו ומ"מ קשיא לי אלא התום' גורסין ג"כ כך ופירשו וז"ל ולא סיהו מחילות גבוהות דא"כ היכי דרי טונא אלא מחילות נמוכות טפח או טפחיים להיכר השבול הילכך כשמכר לו השבול בשבול לא יתן לו אלא כמו שהוא עשוי אפי' לא יבא לו אלא כשהקיל כרעא ומנא כרעא וזה דמקו לרבי' שמואל אחין נרשה לו גירסא זו לפי שהוא סבור להך מחילות גבוהות הרבה עכ"ל גס הרשב"ם בפ"ק מה' מכירה כתב גירסא זו והשתא מיכא לתמוה טונא מדברי רבינו שהופס עיקר גי' רשב"ם ורשב"א והר"י הלוי ודסה לגירסת המלפסי והרא"ש והרמב"ם והסוספות ולפחות הוה ליה להניח גס דעת אלה הגאונים כדרכו בספרו ותו דאלא כתבו המפרשים דהכניסן לפסוק כדעת המלפסי במקום שאין הולקין עליו התוספות כל שכן במקום שהתום' פוסקים כמותו כי הכא וגס הרא"ש והרמב"ם פוסקים כך ולעניין הלכה נראה מע"ג דמשמע דדעת המלפסי עיקר כדפי' מ"מ כיון דלך דיעה תלוי במילוף הגירסא היכא דקיימא זוזי ליקום ואין להוציא מיד המוחזק . והכ"י כתריך להקשות מדברי ה"פ גס בספר כ"מ כתב על זה ע"ש ולפעד"ב לליכא הכא קושיא ולא רמיתי להתריך בזה . עוד נתקשה הכ"י בפירוש לשון דשקיל כרעא ומנא כרעא ולפע"ד נראה דרצונו לומר בל' זה דאיכא מיתן לו יותר מרוחב אלא מדרך לך רגלו כשהולך דרך הילוכו שמגביה רגל ומניח רגל והוא יותר מרוחב ג' רגלים שהוא מקום שאין יכול להלוך אלא רגל אלא רגל בלד רגל שהדבר ידוע כי במקום שהאדם הולך בדריך רוחב אין הרגלים שלא יעברו זה אלא מלהלך זה נותן לו ויורש המוכר לו יטע כרם מכאן ומכאן וכן מנוג' מפירשב"ם וכ"כ הרב בספר דרכי משה ולא כב"י :

(ט) **כתב** הרמב"ם וכו' והרמב"ן הסיג וכו' וכיי מסתברא . ולפעד"ב לליכא תלמודא ר"פ חזקת (דף כ"ט) משמע כדברי הרמב"ם מדקאמר אלא מעתה לוקמא דאס יקנה אלא בחזקתי ליה חיותא ומיהא ליה פירא ר"ל חיכיל לוקמיה לעולם בחזקתי ליה לחזקתי ליה חיותא וכו' דמשמע דס"ק דכי היכי דלחזקתי פירות קני לה בהעמדת בהמה ושיטות הם פירא דברי הלוקח נהנה ס"ל לגבי חזקה דשלשה שנים כשהעמידה טונא לך מברתיה לך וזה מניח דאיכא שהחזיק בה שלש שנים בהעמדת בהמה ושיטות פירות נמי הוי חזקה וגמלו לומר שקנאה ושטר ליה לו ומבר אבל רבי' חופס דעת הרמב"ן אלא מהניא אלא כנגד טענה ולפיכך כתב לעיל בסי' קמ"ח סעיף י"ד דכנגד טענה מהניא כך חזקה דהעמדת בהמה ושיטות פירות וכאן למיקני פירות וכאן למיקני פירות ולפיכך כתב בשבול דמספקא לן אי ס"ל דקנה קרקע בהילוך אלא דמי לעבד אז שמא קרקע ועבד אין אלא קנה לפרעה בהילוך ולפע"ב לליכא ספיקא דפשיטא הוא דדעת הרמ"ם שלא לחלק בין קרקע לקנין עבד אלא בין זה ובין זה לא קנה בהילוך פירות והוא דעת רבי' דכאן הסכים להרמב"ן דבהילוך פירות לא קנה בקרקע וכי"ד סי' רס"ו כתב גבי עבד וכ"כ לקמן בסי' קל"ו ופע"ב דמדברי הרמ"ם בפ' חזקת גמ' בד"ה בחזקת הא דפריך תלמודא (ד' כ"ו) מ"ש ריחא מ"ם סיפא לעניין קנין לאלתר ג"כ הא דפריך בתר הכי והרי בהילוך פירות וכו' נמי לעניין קנין לאלתר הוא והוא מדברי התום' לפס בד"ה נעל ובגדר (סוף דף כ"ב) וכך כתבו ב"י ליתא דהא בהילוך פירות דבנעילה ודלי קאמר דקני לעניין קנין לאלתר אבל בהילוך פירות לא קאמר דקני אלא לעניין חזקת ג' שנים ומיהו בהילוך פירות בחזוב טובא כגון הני מצעות וכסא עליהם דהכא גופו מנוף הסדה ג"ל ערך שלמן ואבל עליו ס"ל להרמ"ם דאפי' בהכי הגר קנה כ"ם במכר ובמתנה דהוה ליה כנעבד ובגדר ופרן וכמ"ש ב"י בשמן ער"ה סעיף י"ד . וכתב בספר בדק הבית ולעניין הלכה נקטינן כהרמב"ם דסוגיין דעלמא בד"מ כוותיה ועוד דסתיא דסכיס עמו ע"ל וכתב עוד לנקטינן ככל הני רבוותא דסברי דאוקי אלא אאחזקה ולא קנה כלום אלא בשטר קניא כל היכא דלא שייל ונפק מינה עכ"ל :

כתב

חדשי משה

קצב (א) ב"י הקשה כאן מה שכתב כדי שיגביה רגל ויניח רגל ולמה לא אמר סתם כרוחב ג' רגליו וגמגם בתירוצו ולי נראה דלא קשה כלל דמה שמגביה רגל ומניח רגל ה"א יותר

פרישה

במקום וכלכה כוותייהו ומסיק סס בגמ' דסיינו סתי לעות ומכאן ור"ל דוקא שבול של כרמים שמינו עמוי כלל אלא לסילוך די בשיעור כל' מבל בשאר דברים בעינן טפי וכ"כ סתום' סס . ובוה דברי רבי' מבוארים דמ"ם אפי' אלא בסתם בא לאפוקי מדר"ת פכ"ו . ומ"ש כאן דשיעור דרך כדי שיגביה רגל של כרמים דבין בסי' רי"ו ולקמן בסי' רי"ו כתב שהוא שתי לעות ומכאן מבואר מתוך מ"ם דיש מילוק בין שבול של כרמים דבין מיירי שכח לשמר דרך יותר דמינוס מיירי לקמן סימן רי"ו . ומ"ש רבי' דאס מינו מסויס במחילה לא קנה אלא שיגביה רגל כו' כן הוא ל' הגמרא כל"ל והוא על פי פי' רשב"ם שגרס כן פ"ק בגרשב"ם שכשיש שתי גירסאות [גס בב"מ בפימן] אבל גי' הרי"ף והרמב"ן והרא"ש ור' יהוסף היא בגירסת השניה שהעתיק הרשב"ם וס"ל דבשיש לו מחילות והוא לר' נהוראי דס"ל דאין מחילות בשבול ומ"ש רבי' דאס לא מינו אלא מחילות גבוהות ולא מינו מחילות נמוכות אין לריך לומר דבשיש מחילות נמוכות אלא גבוהות דאס לא מינו אלא נמוכות אין לריך לומר דבשיש מחילות גבוהות ונמוכות דאס לא מינו אלא מחילות

המצר שבין שתי השדות ונעשו שתיהן כאחד קנה הכל: (י) היתה הקרקע צחיה סלע שאין בה לא גדירה ולא פריצה ואינה בת זריעה קונה אותה בשטיחת פירות או בהעמדת בהמה וביוצא בה משאר תשמישין: (יא) המוכר קרקע ונכנס בה הלוקח וזרעה או נרה או אסף פירות האילן או זמרן וכל כיוצא בו קנה ואין אחד מהן יכול להזור בו וכן אם נתן המוכר ללוקח סל פירות קנה הלוקח מיד בחזקה זו שהרי גילה דעתו שהקנה לו שדה זו קנין גמור ונעשו פירותיו שלו והראב"ד השיג עליו וכתב דהעמדת בהמה ואכילת פירות לא מהניא אלא כנגד טענה אבל למיקני ביה ארעא לא מקניא אלא במידי דמהניא לארעא כגון נעילה גדירה ופריצה והכי מסתבר: (יב) כתב רב האי כל מה דמפלגינן דהיכא דעבידא אדעתא דארעא דאז הוי חזקה והיכא דלא עבידא אדעתא דארעא דלא הוי חזקה היינו דוקא בבא להחזיק בנכסי הגר אבל בנכסי חבירו לא שנא הכי ול"ש הבי קנה דלעולם איכא הוכחה דאדעתא למיקני עביד דאי בפניו כל זמן שעסוקין באותו ענין ודאי אדעתא למיקני עביד ואי שלא בפניו וא"ל לך חזק וקני מסתמא שליחותיה דמקנה קא עביד ואדעתא למיקני עביד אע"ג דלא עביד אדעתא דארעא כיון דלא סני דלא מהני ליה לארעא כל שהוא הוי חזקה והרמ"ה כתב דה"ה בנכסי חבירו בחזקה לקיים המקח הוי דינא כמחזיק בנכסי הגר ומסתבר כדברי רב האי: (יג) מכר לו י' שדות בי' מדינות אם נתן דמי כולן כיון שהחזיק באחת מהן קנה את כולן לא נתן דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו

(יג) **כתב** רב האי כל מה דמפלגינן וכו'. נראה דקאי אלעיל בסעיף י' לכיכא דתיקן בה שאר תיקונין וכולי דבעינן דנתן לרוב והושיל ונעל לרוב והושיל וכו' אבל מגעל ונדר ופרץ לא קאי אלעיל בסעיף דלמין חילוק אף לרב האי: (יד) **מכר** לו י' שדות וכו'. בריימתא פרק קמא דקידושין (דף כז) ופ"ת בלא חזקה נמי קנה מטעם כסף כתבו התוס' לפי דתירץ ר"ת מתירצ דלא קנו בכסף עד לכתבי שטרא ופ"ה בחזקה קנה כולן מע"ג ללא כתבי שטרא ותירוץ זה בביאור הרא"ש וכתב עליה ומשמע דוקא י' שדות וכו' אבל בשדה אחת קנה בחזקה בלא מעות אפילו במקום שכותבין את השטר לכסף לא קנה חזקה קניא וה"ט משום דאליס קנין חזקה שעושה מעשה בגוף הדבר מידי דהוי למשיכה דקניא בלא כסף ובראה דבני מיכלתא ניכו לאפילו לא נתן לו מכאן כסף אלא המוכר היה חייב לתת לו מעות כבר ללוקח וגם במקום שכותבין שטר קנה בחזקה קנה כל הי' שדות וז"ש רבינו מכר לו י' שדות בי' מדינות אם נתן דמי כולן וכו' דמשמע מלשון זה אף אם כבר נתן לו קודם מכירה כגון שהיה חייב לו מעות ומשוך דברי רבינו משמע דמיירי נמי אף במקום שכותבין שטר קנה בחזקה כל הי' שדות אפילו לן בי' מדינות מושיל חזקה אחת מן השדות לכולן וקאמר בגמרא דה"ט משום דסדנא לארעא חד הוא כלומר שברי כולה מחזרת יחד: ומ"ש רבינו לא נ"ל לו דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו אפי' ן סמוכות זו לזו למד כך מדברי הרא"ש מדכתב ומשמע דוקא בי' שדות מדינות לא קנה אלא כנגד מעותיו אפי' לית בהדיה אחרא דאע"ג דמכר לו בי' שדות בי' מדינות כל זמן שלא נתן דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו אפי' ן סמוכות זו לזו דין כאילו היו בי' מדינות דאל"כ הוה ליה לומר אפי' בי' שדות הסמוכות זו לזו

(טו) **ואם** הטיט מעות בפיו וכתב עליהם קנה לכ"ע וה"ה אם ערך שולחן ואכל דקנה לתיתא בפ' חזקת (גי: נמרא בד"ה במחזיק וכו' אמר רב עמרם אפי' מילתא אמר לן רב עמרם ומהריבו לעיינן ממתני' המטיל מעות בנכסי הגר קנה ומהריבו לעיינן ממתני' דתניא כיצד בחזקה נעל לו מנעלו וכו'. ופיר"ם הטיל מעות. וכתב שם על הקרקע: בנכסי הגר קנה. ומע"ג אלא תיקון שוה שהרוח גופו מן הקרקע אלא שהרוח נושבת הקרקע הוי חזקה: כיצד. מעבד כעניי דתנן בקידושין שהקנה בחזקה קאי: נעל לו. עבד לרבו שמיחם העבד לרבו הוי חזקה וכן כולן אף הטיט מעות שהטמינן הקרקע קנה. וכ"כ הרמ"ה המטיל מעות בנכסי הגר קנה אם יכול עליה אבל אם אינו יכול עליה אלא מעות מועטות וכתב עליהם לא קנה דמשמיט חשוב בעיון וירחה דאם ערך שלחן ואכל דקנה ע"כ וכיון דבנכסי הגר קנה מכ"ש שקנה במכר ובמתנה דאיכא דעת מקנה (ב): (טז) **המוכר** קרקע ונכנס בה הלוקח וכו' גם אלה דברי הרמב"ם בפרק הנזכר ובמקום מ"ש רבינו וכן אם נתן ללוקח סל פירות כתוב שם וכן אם אסף המוכר סל של פירות ונתן ללוקח וכתב ה"ה כתב עליו הרמ"ה כל זה הולך על דרך מ"ש וכן הוא האמת דאפילו דל"ל דכל שקונה בחזקה ג' שנים כשהמוכר מכחיש קנה לאלתר כשהלה מודה וא"ל לך חזק וקנה מע"ג שיש בכלל אלו שהמוכר המחזיר דבריו שהיו קונה בחזקה ג' שנים כמ"ש פי"ב מהל' טוען כיון שנשתמש בקרקע כדרך שהנעלים עושים הרי זו חזקה ועל וכן אם אסף וכו' סל של פירות וכו' כתב זה נלמד ממ"ש פרק חזקת (לה:) חזקתן ג' שנים מיום ליום מ"ר אבל מי לא ליה למיפי דפירי לאלתר הוי חזקה ופי' דלי ליה המוכר ללוקח קנה לוקח לאלתר וזו חזקה גמורה שקונין בה ומע"פ שהלשון קהוה מורה שהיו לעניין חזקת קנייה אלא לעניין רבינו שהשדה שלו וה"ה שהזכיר רבינו ספי"ח מהלכות טוען ורבינו סבור דתרתי ס"מ לפי שיטתו דמכילת פירות לא קני בין בעבד בין בקרקע דשמיט דיגם שוה דלמ"ד שאחד מסס נקנה במכילת פירות ה"ה למיד ולמ"ד שאינו נקנה במכילת פירות ה"ה למיד דמכילת פירות לא קני בין בעבד בין בקרקע דשמיט דיגם שוה דלמ"ד שאחד מסס נקנה במכילת פירות ה"ה למיד ולמ"ד שאינו נקנה במכילת פירות ה"ה למיד כמו שנראה מדברי הר"ן ומדברי ה"ה פ"ב מה"מ ומיהו יש לדקדק דלמר בפרק חזקת גמרא אלו דברים שיש להם חזקה והרי מכילת פירות דבנכסי חבירו קנה ולהרמב"ם הוי פירושא לעניין קנין לאלתר ורשב"ם מפרש ליה לעניין חזקת ג' שנים ומדברי הרמ"ה בפרק הנזכר גמרא בד"ה במחזיק משמע שהוא מפרש חולקו לעניין קנין לאלתר וכן נראה מדברי התוס' שם ושמע להרמ"ה שמע ליה בין בעבד לקרקע דקרקע בעת הנחתו מיכר לכל שהיא אלו אבל כשתופר בגד או מבשל קדירה לא מיכר דלרבו הוא אבל מלאכה דעבדות הם הם מעשים בגופו של מדון והולך כלי אחריו לביע המרחץ כיון דאחריו הוא הולך מיכר מילתא שהוא עבדו. וכתב ה"ה בפ"ח מה"מ שדעת הרמב"ם כדעת הרמב"ן: נמצא לדעיטור והרמב"ם קנה במכילת פירות או אם נתן לתוכו כלי או אם נצר לתוכו פירות ולהרא"ש והרמב"ן והרי"ן ורבי' לא קנה ובהרא"ש מספקא לן כמתן ס"ל: (כ"ה) ולעניין הלכה נקשינן בהרמב"ם דסוגיין דעלמא בריבוי ממונות כוותיה ועוד שהעיטור הכבים עמו:

(ט) **היתה** הקרקע לחיה סלע וכולי גם זה מדברי הרמב"ם בפרק הנזכר וכבר כתב רבינו בשגת הרמב"ד עליו וכתב ה"ה על לשון הרמב"ד (נ') בביאור דבריו שלא תמרו כוח פרק חזקת ג' שיש בחזקת דבנכסי חבירו קנה אלא בחזקת ג' שיש בחזקה זה מביא ראיה שבחזקת כה ג' שיש בחזקה זו וטוען שקנאה ממנו ומזקה זו ראיה לדבריו אבל להיותו קנין לא וראה שדעת רבינו אלא כשלוקח מיד נהנה אבל כשלוקח נהנה ודעת אחרת מקנה ודאי קנה וכפיל ראיה להבר. וכתב עוד הרב המגיד ובעיטור בשבירות משמע דאפי שאם נתן כליו ותשמישו לתוכו הרי זה חזקה כדגרסי' בירושלמי דקידושין המוכר בית לחבירו כיון שנכר לתוכו פירות קנה ג"ל שמושל בר רב ינחק ובלבד פירות שהן רשויין להבור וזה ראיה לדברי רבינו וקלת ראיה יש ג"כ משכיל של כרמים שנקנה בהילוך עכ"ל ובפ"ק דקידושין (דף כב:) תנן עבד כנעני נקנה בכסף בשטר ובחזקה ובגמרא (שם) ת"ר כיצד בחזקה הפיר לו מנעלו וכו'. וכתב שם הר"ן לכתב הרמב"ן דחזקה היינו שעשה המלון בגופו של עבד כגון הלבישו שכו ומיהד למיתני בברייתא וכגון הולך כליו אחריו לבית המרחץ שהיא מלאכת עבדות לכוותה בע"ע אסור אבל אם נישל קדירה לרבו או אפה לו את הפת הרי מכילת פירות ניתנו ולא קנה חזקה לגבי קרקע נמי מוכח בפרק חזקת דמכילת פירות אינו קונה ואף לתרוייהו התם המציע מלעות בנכסי הגר קנה היינו בישב עליהן שהנאה גופו הן ואף על גב דתמריהן במכילתן המוכר בית לחבירו כיון שנכר לתוכן פירות קנה ליתא דהתי מכילת פירות הוא דהוי ומשמע דפליג מנמרא דילן אבל העיטור סמך על הירושלמי וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מהל' מכירה שמכילת פירות קונה בקרקעות וכבר הניחו הרמב"ד עכ"ל והרמ"ם ג"כ כתב בפרק הנזכר על הכריית הנזכרת ת"ר כיצד בחזקה הפיר לו מנעלו וכו' ודוקא מלאכת שימוש גופו אבל מלאכה המרת כגון שתפר לו את הבגדים או עשה לו אחד מן המלאכות לא קנאו עכ"ל ומשמע דס"ל כהרמב"ן דמכילת פירות לא קני בין בעבד בין בקרקע דשמיט דיגם שוה דלמ"ד שאחד מסס נקנה במכילת פירות ה"ה למיד ולמ"ד שאינו נקנה במכילת פירות ה"ה למיד כמו שנראה מדברי הר"ן ומדברי ה"ה פ"ב מה"מ ומיהו יש לדקדק דלמר בפרק חזקת גמרא אלו דברים שיש להם חזקה והרי מכילת פירות דבנכסי חבירו קנה ולהרמב"ם הוי פירושא לעניין קנין לאלתר ורשב"ם מפרש ליה לעניין חזקת ג' שנים ומדברי הרמ"ה בפרק הנזכר גמרא בד"ה במחזיק משמע שהוא מפרש חולקו לעניין קנין לאלתר וכן נראה מדברי התוס' שם ושמע להרמ"ה שמע ליה בין בעבד לקרקע דקרקע בעת הנחתו מיכר לכל שהיא אלו אבל כשתופר בגד או מבשל קדירה לא מיכר דלרבו הוא אבל מלאכה דעבדות הם הם מעשים בגופו של מדון והולך כלי אחריו לביע המרחץ כיון דאחריו הוא הולך מיכר מילתא שהוא עבדו. וכתב ה"ה בפ"ח מה"מ שדעת הרמב"ם כדעת הרמב"ן: נמצא לדעיטור והרמב"ם קנה במכילת פירות או אם נתן לתוכו כלי או אם נצר לתוכו פירות ולהרא"ש והרמב"ן והרי"ן ורבי' לא קנה ובהרא"ש מספקא לן כמתן ס"ל: (כ"ה) ולעניין הלכה נקשינן בהרמב"ם דסוגיין דעלמא בריבוי ממונות כוותיה ועוד שהעיטור הכבים עמו:

(טו) **ואם** הטיט מעות בפיו וכתב עליהם קנה לכ"ע וה"ה אם ערך שולחן ואכל דקנה לתיתא בפ' חזקת (גי: נמרא בד"ה במחזיק וכו' אמר רב עמרם אפי' מילתא אמר לן רב עמרם ומהריבו לעיינן ממתני' המטיל מעות בנכסי הגר קנה ומהריבו לעיינן ממתני' דתניא כיצד בחזקה נעל לו מנעלו וכו'. ופיר"ם הטיל מעות. וכתב שם על הקרקע: בנכסי הגר קנה. ומע"ג אלא תיקון שוה שהרוח גופו מן הקרקע אלא שהרוח נושבת הקרקע הוי חזקה: כיצד. מעבד כעניי דתנן בקידושין שהקנה בחזקה קאי: נעל לו. עבד לרבו שמיחם העבד לרבו הוי חזקה וכן כולן אף הטיט מעות שהטמינן הקרקע קנה. וכ"כ הרמ"ה המטיל מעות בנכסי הגר קנה אם יכול עליה אבל אם אינו יכול עליה אלא מעות מועטות וכתב עליהם לא קנה דמשמיט חשוב בעיון וירחה דאם ערך שלחן ואכל דקנה ע"כ וכיון דבנכסי הגר קנה מכ"ש שקנה במכר ובמתנה דאיכא דעת מקנה (ב): (יז) **המוכר** קרקע ונכנס בה הלוקח וכו' גם אלה דברי הרמב"ם בפרק הנזכר ובמקום מ"ש רבינו וכן אם נתן ללוקח סל פירות כתוב שם וכן אם אסף המוכר סל של פירות ונתן ללוקח וכתב ה"ה כתב עליו הרמ"ה כל זה הולך על דרך מ"ש וכן הוא האמת דאפילו דל"ל דכל שקונה בחזקה ג' שנים כשהמוכר מכחיש קנה לאלתר הוי חזקה ופי' דלי ליה המוכר ללוקח קנה לוקח לאלתר וזו חזקה גמורה שקונין בה ומע"פ שהלשון קהוה מורה שהיו לעניין חזקת קנייה אלא לעניין רבינו שהשדה שלו וה"ה שהזכיר רבינו ספי"ח מהלכות טוען ורבינו סבור דתרתי ס"מ לפי שיטתו דמכילת פירות לא קני בין בעבד בין בקרקע דשמיט דיגם שוה דלמ"ד שאחד מסס נקנה במכילת פירות ה"ה למיד ולמ"ד שאינו נקנה במכילת פירות ה"ה למיד כמו שנראה מדברי הר"ן ומדברי ה"ה פ"ב מה"מ ומיהו יש לדקדק דלמר בפרק חזקת גמרא אלו דברים שיש להם חזקה והרי מכילת פירות דבנכסי חבירו קנה ולהרמב"ם הוי פירושא לעניין קנין לאלתר ורשב"ם מפרש ליה לעניין חזקת ג' שנים ומדברי הרמ"ה בפרק הנזכר גמרא בד"ה במחזיק משמע שהוא מפרש חולקו לעניין קנין לאלתר וכן נראה מדברי התוס' שם ושמע להרמ"ה שמע ליה בין בעבד לקרקע דקרקע בעת הנחתו מיכר לכל שהיא אלו אבל כשתופר בגד או מבשל קדירה לא מיכר דלרבו הוא אבל מלאכה דעבדות הם הם מעשים בגופו של מדון והולך כלי אחריו לביע המרחץ כיון דאחריו הוא הולך מיכר מילתא שהוא עבדו. וכתב ה"ה בפ"ח מה"מ שדעת הרמב"ם כדעת הרמב"ן: נמצא לדעיטור והרמב"ם קנה במכילת פירות או אם נתן לתוכו כלי או אם נצר לתוכו פירות ולהרא"ש והרמב"ן והרי"ן ורבי' לא קנה ובהרא"ש מספקא לן כמתן ס"ל: (כ"ה) ולעניין הלכה נקשינן בהרמב"ם דסוגיין דעלמא בריבוי ממונות כוותיה ועוד שהעיטור הכבים עמו:

(יז) **כתב** רב האי כל מה דמפלגינן וכו'. נראה דקאי אלעיל בסעיף י' לכיכא דתיקן בה שאר תיקונין וכולי דבעינן דנתן לרוב והושיל ונעל לרוב והושיל וכו' אבל מגעל ונדר ופרץ לא קאי אלעיל בסעיף דלמין חילוק אף לרב האי: (יח) **מכר** לו י' שדות וכו'. בריימתא פרק קמא דקידושין (דף כז) ופ"ת בלא חזקה נמי קנה מטעם כסף כתבו התוס' לפי דתירץ ר"ת מתירצ דלא קנו בכסף עד לכתבי שטרא ופ"ה בחזקה קנה כולן מע"ג ללא כתבי שטרא ותירוץ זה בביאור הרא"ש וכתב עליה ומשמע דוקא י' שדות וכו' אבל בשדה אחת קנה בחזקה בלא מעות אפילו במקום שכותבין את השטר לכסף לא קנה חזקה קניא וה"ט משום דאליס קנין חזקה שעושה מעשה בגוף הדבר מידי דהוי למשיכה דקניא בלא כסף ועכ"ל ונראה דאפי

לזו וכו' דהוי רבותא טפי אלא ודאי דלא מהניא חזקה בלא מעות אלא בהחזיק בשדה אחת . ומ"ש הרמ"ס כריבית דוקא בי' שדות בי' מדינות לי"ג דתלמודא נקט אבל ודאי אין חילוק בין סמוכות לסימן כמוכות :

(יד) **ומ"ש** וכן פסק היה בשכירות וכו' . כתב ב"י דנראה מדברי הרמב"ם ספ"ח מה"מ דלגבי שכירות ג"כ סיפן מעות כלל דאין שכירות משתלמת אלא ל' סוף וקנה את כולן בהחזיק באחת מהן מעשה דסדנא דארעא חד הוא דשכירות דיומו כמתנה דליכא כסף אלא חזקה גרידא וקנה את כולן להרמב"ם וכ"כ בה"מ לפס מיהו בדברי רבינו לא"ע דמשמע דאין שכירות כדין מכירה ותו דלפי' מתנה הוי כמו מכר להרמ"ם כ"ם שכירות ומסו"ה מיבעי לתמוה על הרב בהגהות ס"ע שכתב שיש חולקין במתנה ובשכירות פסק בסמ"ע דל"ל שיתן תמיס דשכירות מיהא משתלמת אלא לבסוף ומיהכא מסתברא דכיון דמתנה יש חולקין אלא קנה כלוס כמ"ש הרמ"ם כ"ם בשכירות דלא קנה כלוס ולא שמיע לי מ"ם מהרו"ך ז"ל ולעיני הלכה נקטינן כרבינו חננאל והרמב"ם עכ"ל :

קצג (ג) **כל** המחובר לקרקע וכו' . הכי מיתח להדיא בפרק

מעותיו אפילו הן סמוכות זו לזו ומיהו בנגד מעותיו קנה :

(יד) אפילו במקום שנוהגין לכתוב שטר שאין המעות לבד קונות אפי' הכי הזקה קונה וכן אם היו בשכירות והחזיק באחת מהן קנה את כולן : (טו) וכשם שקרקע נקנה בכסף ובשטר ובחזקה כך שכירות קרקע נקנה בכסף ובשטר ובחזקה לזמן השכירות :

(טו) היו מקצת הקרקעות במקה ומקצת בשכירות כיון שהחזיק באחת מהן בין בשל מכר בין בשל שכירות ונתן המעות קנה כולן וכתב הרמב"ם דה"ה נמי אם היו של מתנה קונה בחזקת אחת מהן את כולן : (יז) אבל א"א הרא"ש ז"ל כתב דמתנה הוי כמו מכר ולא נתן המעות ולא קנה את כולן אא"כ שא"ל החזיק באחת וקנה את כולן ולפי זה אינו קונה בחזקת שדה אחת אלא כדי שיעור שקונה המחזיק בנכסי הגר כאשר יתבאר במקומו בעזרת הצור : (יח) האחין שחלקו היו כמו מכר ונותן דמי כולו כיון שאותו שבנגדו זוכה בחזקתו של זה :

קצג (ג) **כל** המחובר לקרקע דינו כקרקע ונקנה בכסף ובשטר ובחזקה אפי' לא כיון לקנות הקרקע אלא החזיק בקרקע

תניא כוותיה דרבא יפה כח הכסף וכו' יפה כח חזקה וכו' שחזקה מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהם קנאם כולם כל"ל דאל"כ אמאי קנה אחת מהן אבל לא נתן לו דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו מסויים ליה למשמל דאמר מכר לו י' שדות בי' מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולם . ופירש"י ז"ל דקנה בחזקה דשדה זו את שדה אחרת שמוכה סמוכה לה . וכתבו התוס' ז"ל שנתן לו דמי כולם וה"ת אלא חזקה נמי קנה מעשה כסף וי"ל דמיירי באחרת אלא קנו בכספא וה"ת ומאי קאמר יפה כח חזקה מכח הכסף והלא חזקה מיהא מועלת אלא כסף ומאי קאמר הר"ח דאחזקה מיהא קנה כולם כשהחזיק באחד מהן אלא כסף והרמ"ם מפיבר פירש שנתן דמי כולם כגון שהמוכר היה מויב ללוקח מעות כבר והשתא ניחא דאחזקת מעות לא היה קונה עכ"ל ומה שהיבלנו דמיירי באחרת אלא קנו בכספא כ"ל דהיינו לומר אלא קנו בכספא אלא שטר וז"ל הרמ"ם וה"ת כיון שנתן דמי כולן אלא חזקה נמי קרקע נקנה בכסף וי"ל דמיירי במקום שכותבין שטר וכ"כ הר"ן בפ"ק מה"מ וכתב הרמ"ם בפ"ק דקידושין ומשמע דוקא י' שדות בי' מדינות לא קנה אלא כנגד מעותיו מסויים ליה לשמואל דאמר מכר לו י' שדות בי' מדינות כיון שהחזיק בשדה אחת מהן קנה כולם וכן הלכה דשדה מחזקת שדות הרבה ומטלטלין אינן מחזקת שדות הרבה ומטלטלין אינן מחזקת שדות הרבה ומטלטלין אינן

מפרש דברי מפילו לא כיון וכו' וכן נמי אם מכר לו וכו' וכתב הרב המגיד דין החזקה נתברר פרק הספינה על מתניתין דהלוקח פשתן מחבירו ותלש כל שהוא קנה עכ"ל . וביאור הענין דתנן בהספינה (פד :) הלוקח פשתן מחבירו הרי זה לא קנה עד שימשכנו ויטלטלנו ממקום למקום ואם היה מחובר לקרקע ותלש כל שהוא קנה וגמרא (פו ·) מנהוס דתלש כל שהוא קנה מאי ר"ש הב"ע דע"ל לך יפה קרקע כל שהוא וקנה כל מה שעליה ופיר"ש כלומר לך והחזק בקרקע לקנות פשתן המחובר דקרקע נקנה בחזקה וכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע ותמה מתני' למשמועינן דחזקת קרקע מהניא לפשתן ואף על גב דלא זכון ליה מרעא ומשמועינן כמי חזקה קלה כלקיטת הפשתן מקלחו יכול לקנות הצמר המחובר וכגון דאמר לו המוכר לקוט מן הפשתן עצמו קצת ויהייפה הקרקע ויהיה נקי לחריסה וכ"כ התוס' לך יפה קרקע וכו' כלומר החזק בקרקע ע"י יפוי דהוה כעין נעל וגדר כל שהוא ותמה שמולה לך להיות כחלרך לעניין זה שתקנה מה שעליה . וכתב בעל נמ"י א כיון שלא קנה אלא מדין שכירות הקרקע יש לו להזכיר בפירוש מקום הקרקע שעומד בו הפשתן מוכר לך ביפוי זה . מבל הרמב"ם פ"ג מה"מ כתב דין הלוקח פשתן מחבירו והיה מחובר ותלש כל שהוא קנה דהוי כמילו קרקע וכתב עם ה"ה שקנה הקרקע בשכר ביפוי וקנה הפשתן מגד הקרקע וכן כתב הרמב"ן שפי' הרי"ף בתשובה וכ"כ ר"י הלוי ז"ל ולפ"ז ק"ל ללמוד מדין הפשתן לגדון שלפנינו דהכוונ מדין מגד קנה וגדון שלנו הינו אלא מדין חזקת קרקע

ותימה מה"ב שכתב שדין החזקה נתבאר מדין הפשתן :

(ג) **וכתב** הרמב"ם דוקא שצריך לקרקע וכו' בפ"ו מה"מ וכתב ה"ה דמריזן פרק שבועת הדיינין (דף מג ·) כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע לענין שבועה ומה שמרו שם דמפילו עניים העומדים ליבצר הרי הן כקרקע פירשה הרב בהגהות מבל כשאינן צריכין לקרקע מבל כשאינן צריכין הם מחריזן בפרק נערה שנתפתתה (נא ·) כל העומד ליגדר כגדור דמי ואי נמי כל העומד ליתלש כתלוש דמי ומ"ב דשבועה שמי וכן נראה דעתו פ"ב מהלכות שכירות ויש פירושים מחריס לחלק בין זו לזו עכ"ל ומתוך דבריס מלו נתייצב מה שכתב רבינו ונראה דכמחובר דמי וכו' עכו"ס

פרישה

זחזקה קונה אפי כל המחובר בקרקע דהרי הוא כיוסבו ולוס נתבארן ג"כ רבינו מבל מינו ר"ל דכמחובר ממש כשאובה בו קנין דכסף מו שטר אף מוקף קנין ע"י מע"פ שאין מטלטלין נקנין בכך מפוס שבל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע מדאסיים וכתב אפי' לא כיון לקנות כו' ס"מ וגם כאלו מבר כשפוסק מוקף בקרקע דאל"כ הול"ל אפי' המוקף בקרקע ולא כיון לקנות אלא לקנות המחובר הא כ"ר . והא דבאמת לא כ"ר דין דכמחובר ממש ונקנה בכסף כשטר ובמוקף מפוס דכשבא לעשות מוקף בדברים המחוברים לקרקע סיס צריך לעשות מוקף בבל אחד ואח"ב בא לקנות הקרקע בקנין אחד ומ"מ בגמרא מסק"ל דכשקונה הקרקע דבמוקף ס' קונה את כולם וק"ל . אלא דלפ"ז ק"ק דלא בריסב ל' הגמרא בל המחובר לקרקע דינו כקרקע אלא סיל"ל דהי כוחו של שטר ובטל אצל קרקע ונקנה בקנייתה לכן מפשר לומר דמיירי מצניעין בל מד לפי דינו ע"ש ועד"ז דסס כתבתי ל' הגמרא ומקור הדין ושים על הגמרא אי' אחר ע"ש : (ד) **וכתב** הרמב"ם דוקא צ' אי' דוקא לקרקע קרוי מחובר לקרקע ויש לו דין קרקע אבל שומות ליבצר דינם כמטלטלים אי' לעניין קנין ולפיבן מומסם ומלסתם וכתב בשן עניבים בשומות ליבצר מאחר דבבל שעומד ליבצר בסס מ"ל לקרקע הוא וזס דלא כמ"ם המ"מ בשומות דמפ"ל דמסיבה שבאתי לשונו בדריסב לעיל בסימן ל"ס דמפלק לדעת הרמב"ם בעניבים שומות ליבצר בין צריך לקרקע מעט או לא אי' סס וגס שבתבתי לבמוהם מין דעת רבי' לאלק בסבי לדעת הרמב"ם פ"ג מבל המסקנא בתבתי דנראס מוכח מדברי הרמב"ם בסימוא דהמ"מ דמפלק בין צריך קצת לקרקע או לא ובזה יובן לשון רבי' בפי' דבריו בבי ע"ם וזוק ועמ"ש בסמ"ע בסימן שבועה סעיף בה : דהא לענין שבועה מצבי לסו רגנן כו' בפרק שבועת הדיינים דף מ"ב ור"ל דהא רבנן מצבי לסו כמחובר ופשיטא דבלבתא בוותייסו וביון דבשבועה בן סוא גרמא דס"ס בבא לענין קנין בהמחובר סוא ועבד"ר ובסי' ל"ס בתב רבי' עיד דר"ת פסק בר"ח דאמר בל המחובר לקרקע בקרקע ומ"מ בס"ל אם נתנאר דרבי' לא ס"ל בוותייסו דאפי' לא בא לקנות אלא הקרקע בלבד אפ"ה בבא בעין בנין בהמחובר סוא ועבד"ר ובסי' ל"ס בתב רבי' עיד דר"ת פסק בר"ח דאמר בל המחובר לקרקע בקרקע ומ"מ ומ"מ

קצד (ג) **עכו"ם** שמכר קרקע וכו'. מימרא דשמואל פרק חזקת: ובמ"ש בד"ף במקום שאין מושפט ידוע למלך וכו'. ג"ז שם אמר שמואל דינא דמלכותא דינא ומלכא אמר לא ליקני מרעא אלא במיגרתא פי' ולפיכך לא קנה אפילו שהחזיק כשדה זו כותיל ואין לו שטר מן העכו"ס ואיכא למידק אמאי דינא דמלכותא דינא מ"ש מגמרא וכתב דשם מושפט המלך שיוכה מי שנותן דמיו וכו' ובפלפטי ובפשיר"י כתוב כליצנע דגמרא ובגמ"ס כוף פ"פ דזכייה כתוב בלשון זה בד"ף במקום שאין מושפט ידוע למלך אבל שם דין מותו ומושפטו שלא יוכה בקרקע אלא מי שכותב בשטר לו הנותן דמים וכיוצא בדבריס אלו עושין כפי מושפט המלך שכל דיני המלך בממון על פיהם דכין עכ"ל הגה שכתב בלשון התלמוד ונס הוכיח דכוח הדין שם מושפטו שיוכה הנותן דמיס וכיוצא בזה אבל רבינו בשמיט לגמרי דך דשם מושפטו שלא יוכה בקרקע אלא בשטר ומפשר לייטב ולומר דרבינו רצותה אתא לאשמועינן דאע"ג דאין מושפט המלך אלא שהנותן דמיס נמי יוכה בקרקע וה"ה דיוכה בשטר לא תימא דה"ס דיוכה בחזקה ומדברה חזקה עדיפא מכשר ומ"ב כשהלוקח נתן כשר ואפילו החזיק בה זכה בה אפילו הכי קמ"ל דלא מהני שנתן הרשות כשר אלא כשנגד מי שבא אחריו ונתן ג"כ כשר דמי קנה הרשות אבל בה אחר והחזיק בה זכה בה אפילו הכי מסתברא דלא קנה אלא כשנתן כשר ואפילו הכי אפילו החזיק בה אחר אלא הלוקח עדיפא מכשר ומ"ב כשהלוקח נתן כשר ואפילו הח

סגר זכה מחרון משמע מדבריו שאם החזיק הרמשון תחלה זכה וכ"כ רשב"ם בפ' מוקף הילכך מי שמת ישראל מחריגע ורפק כיס פורתא מקמי המי קנה וכתב ה"ס בפרק הגוזר שכן דעת ר"ח ומטעם דאם הרמשון החזיק קודם לא גרע מוקמו מפני שנתן דמיס מחזקת השני שלא כתן והרמב"ד (ב) והרשב"ם נותנין טעם לדבריהם דהרמשון שנתן מעותיו חזן שהרי דלא סמכה דעתיה למקניע עד דכתב ליה שטרא עכו"ס משום דעכו"ס חזם הוא מאל המי דהחזיק בלא זוזי דעתיה למקניע כהמי חזקה עכ"ל וא"ת הרי הרמב"ם כתב בפ"ג מהל' מכירה שהעכו"ס חזינו קונה בחזקה ויחזיר לישראל הבא ממנו העכו"ס הרי הוא כעכו"ס ומשמע דהיינו לומר שיחזיר לישראל הקונה מן העכו"ס חזינו קונה בחזקה ומכאן שכתב שהעכו"ס מהלכות זכיה כתב שהעכו"ס חזינו קונה קרקע מישראל בלא שטר וחזינו מקנה קרקע ליחזיר לישראל בלא שטר וכ"כ סימן דקלד ס"ה מהרי"ו שאם נתן דמיס והחזיק זכה וי"ל כיון שהעכו"ס קבל הכסף נסתלק ולא הוי קרקע דהעכו"ס בלא של הפקר ומע"ג שזה חזינו מתכוין לזכות מן ההפקר מ"מ כיון שהחזיק לשם קנין עלתה לו חזקה כנ"ל :

(ג) **וכתב** מ"מ ז"ל בפרק חזקת כתב זה לשונו ואם נתן המעות יחזיק בו מיד קודם שיקדימנו אחר וסובר רבינו דיחזיק בתורת הפקר אלמר ומינו מוכרח שכבר הפקר אלמר הרמ"ם לאו מתורת הפקר בלא של מע"ם יחזיק סתם לקנות אלמר : (ג) **וכתב** רבינו אלי מע"פ שזכה וכו' כתב הרמ"ם בפרק חזקת פירמב"ם אלי מדאלמר אלמר זוזי דלאו נרעה לי דמהר כן כמדבר משמע דזכי לגמרי ור"ח פירש שהמחזיק משלם דמיס ללוקח מע"פ שאינו חייב מתורת דיעת דגרמי כלום שהרי מן ההפקר הוא זוכה מ"מ הלה זכייתי הלוקח על הסדה למסכנתא בשעת מתן מעות מע"ג דלא קני לגמרי בכסף היינו לקנות גוף הסדה אבל תורת מסכנתא לא פקע מיניה כאותה שאנו בפרה (מט :) משכונו של גר כיד ישראל ואת הגר וכו' ישראל אמר זכה אחרון משמע מדבריו שאם החזיק הרמשון תחלה זכה וכ"כ רשב"ם בפ' כותבין שטר כדפי' גם מדברי הרמ"ם שכתב אם פיקח הוא וכו' יש להוכיח דס"ל הכי דאם לא כן לא לריך חזקה ולא לריך ג"כ שיחזיק בתורת הפקר אלא בתורת הלוקח מי שיעשה בכספא מקנה סגי לפי מה שפירש ר"י ע"פ שיטת הר"ן ור"ירוחם אלא דאלי דאכל נווני לא זכה החזיק בו לוקה לא קנה דמ"ש חזקה מכסף דכסף ודאי בעכו"ם קונה ואפ"ה אמרינן שאינו קונה כאן משום דלא סמכה דעתיה עד דמטא שטרא לידיה משום דסתם עובד כוכבים אנם הוא א"כ ה"ה בחזקה ע"כ : (ג) וכתב א"א הרא"ש ז"ל אם פקה הוא אם נותן המעות יחזיק בו מיד בתורת הפקר קודם שיקדימנו אחר : (ג) וכתב רב האי אע"פ שזכה בו המחזיק צריך ליתן הדמים לראשון שאף על

ולכן הסמיך דברי הרמ"ם עם דברי הרשב"א ופי' דעת הרמ"ם דיחזיק בתורת הפקר קאמר והא דכתב רבינו בסוף סימן זה וכל זה לא מיירי אלא בקרקע שאין דעת הלוקח לקנות אלא בשטר אבל אם אמר לוכה בו בתורת הפקר אפילו בקרקע אין לריך שטר ומזה יש ללמוד מלשון הרמב"ם דכתב אם פיקח הוא וכו' ולא אמר אם אמר לוכה בו בתורת הפקר אלא משמע דאפילו בלא אמירה כלל

על פי שלא קנה הראשון גוף השדה מ"מ חלה עליו זכות הלוקח לתורת משכונא בשעת מתן מעות וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאף המעות א"צ ליתן לו ורשב"ם כתב שנקרא רשע כעני המהפך בחררה ובא אחר ולקחה וא"א הרא"ש ז"ל כתב דאפילו רשע לא מיקרי דלא אמרינן דהוי רשע אלא במכר ושכירות שנמצא במקום אחר אבל במציאה והפקר שאינו נמצא במקום אחר לא :

(ד) ואפילו אם יכתוב העכו"ם שטר לראשון קודם שיחזיק בו אחר אינו בלום כיון שכבר נסתלק אם כן הרי הוא כאחר אלא צריך שיכתוב השטר קודם שיקבל המעות : (ה) ואם כתב לו השטר אחר שקבל המעות והחזיק בו כמה שנים ולא לשם קנייה כי היה סבור שיספיק לו שטרו ובא אחר והחזיק בו זכה : (ו) כתב רשב"ם אם יוכל הראשון לדון עם העכו"ם ולהוציא מעותיו יעשה ואם לאו יפסיד וכתב א"א הרא"ש ז"ל ודבריו אינם מובנים היאך יכול להוציא מעותיו מן העכו"ם שבדיניהם וגם בדינינו נגמר המקח ע"י נתינת הכסף ושוב אינו חייב להעמיד לו מקחו בידו אם בדיני ישראל זכה המחזיק וזה בא לעשות תחבולה עם העכו"ם שיבוא באלמות ובכח לכוף המחזיק להחזיר הקרקע לאשר קנהו מאתו יראה שעבירה היא בידו ודין גזלן יש לו כיון שזכה בו מדין תורה :

(ז) וכל זה לא אירי אלא בקרקע שאין דעת הלוקח לקנות אלא בשטר אבל במטלטלין קונה בנתינת המעות :

הלכות קנין סודר

קצה (ו) **בקנין** כיצד הקונה יתן כלי למקנה והוא יקנה לו החפץ שלו חליפי הכלי שהוא נותן לו והוא הנקרא הליפין וכיון שמשך המקנה הכלי נקנו חליפין ללוקח או למקבל מתנה בכ"מ שהם : (ז) ואין אחד מהם יכול להחזר בו אפילו אם אין עדים בדבר אם מודים זה לזה :

לשון

נח לפרוע לו מעותיו ואם יפקיענו מ' הקרקע מיד בלי שהות ואם ירצה העכו"ס להחזיר לו מעותיו וגם יוכל לעשות כן ואו ודאי יכול העכו"ס של המחזיק ולא מיקרי מציאה יפסיד הוא רצה מצ"ב לפרוע מיד ואם לאו יפקיענו מ' מפני שלא נתן לו אלא לצורך פרעון חובו

(ג) **לשון** הרמב״ם וכו׳ עד שמכרתי לי בפרק הנזכר ורבינו הביאו **כדי לכתוב** עליו ואין כותבין מתה וכו׳ : (ד) **ומ״ש** אפילו לא נתן לו **מתנה** נמורה וכו׳ . ג״ז מדברי הרמב״ם בפרק הנזכר והכי מיתה ריש פ״ק דקידושין : (ה) **ומ״ש** אפי׳ לא תפיס המקנה בכל הכלי וכו׳ . רפ״ק דמציעא אמר רב מתרגמינן ס״ת מהי סודרא כיון דתפיס ביה ג׳ קריון ביה וכתן לרעהו וכו׳ וכך היא גירסת הרמ״ב וכך הם דברי רבינו מכל המלפסי לנזם כתב וז״ל אמר רב ששת טילכך מהי סודרא כיון דתפיס ביה ג׳ על ג׳ קריון ביה וכתן לרפתו וכו׳ וכך היא גירסת הספרים ומשמע להדיא דבעינן שיתפום כל ג

(מ) **קונין** בכלי וכו' . ברים סוכב : (ע) **אין** קונין בדבר שהוא אסור בהנאה וכו' . ג"ז עם ור"ל שאפי' הוא תשוב מאד : ומ"ש אבל **בהמה** פי' ר"י שהוא כמו כלי וכו' . ג"ז עם **בתוס'** ומשיר"י והכריע רבינו מדבריהם **דמין** חילוק בין שור וחמור לטלה ועז אלא כל בהמה חשוב כמו כלי אע"ג שמין **עושין** בהם מלאכה אבל מקום כיון שמגדלין **אותן** לוולדות ולצמר חשוב כשור וחמור **שעושין** בהם מלאכה : (י) **ומ"ש** מין **קונין** במטבע וכו' . גם זה עם **ולקמן** סוף סימן ר"ג כתב רבינו במטבע **שאפשר** קונין בה וכבר האריך ג"י בכל זה : מין

(מ) קונין בכלי אע"פ שאין בו ש"פ : (ע) ובלבד שיהא עשוי מדבר החשוב לאפוקי מרוקא פירוש כלי העשוי מגללי הבקר אין קונין בדבר שהוא אסור בהנאה ולא בפירות ולא בשאר כל המטלטלין שאינן כלי אבל בהמה פירש רבינו יצחק שהוא כמו כלי וקונין בה : (י) אין קונין במטבע אף על פי שהוא כמו כלי ולא

אין קונין בדבר שהוא אסור בהנאה וכו' . ברים סוכב : (ע) **אין** קונין בדבר שהוא אסור בהנאה וכו' . ג"ז עם ור"ל שאפי' הוא תשוב מאד : ומ"ש אבל **בהמה** פי' ר"י שהוא כמו כלי וכו' . ג"ז עם **בתוס'** ומשיר"י והכריע רבינו מדבריהם **דמין** חילוק בין שור וחמור לטלה ועז אלא כל בהמה חשוב כמו כלי אע"ג שמין **עושין** בהם מלאכה מכל מקום כיון שמגדלין **אותן** לוולדות ולצמר חשוב כשור וחמור **שעושין** בהם מלאכה : (י) **ומ"ש** מין **קונין** במטבע וכו' . גם זה עם **ולקמן** סוף סימן ר"ג כתב רבינו במטבע **שאפשר** קונין בה וכבר האריך ג"י בכל זה : מין

כתוב [א] וטעל קנין על דבר כך וכך קנין אין כאן דאין קונין אלא בכלי שיש לו תשמישין כגדרים מאן לימא ליה דאי בעי למיפסקיה לסודרא דלא מצי פסיק ליה לכך יש נאמנין מלהקנות סודריהם לצורך חבריהם כן יחזיק בו הזוכה בו עכ"ל : בתשובה להרמב"ן סימן ק"פ על מי שחזו בכנף מעילו של מציאו

קונין בכלי וכו' . ברים סוכב (מז :) **קונין** בכלי אע"פ שאין בו ש"פ :

אין קונין בכלי וכו' ברים סוכב (מז :) **אין** קונין בכלי אע"פ שאין בו ש"פ : **ולא** אמר רב נחמן לא שנו אלא בכלי שבירי לא ורב **אמר** אפי' בשבירי מ"ט דר"ל אמר קרא ונעלו נעל אין מידי **מחריגא** לא ומסיקנא התם דהלכה כרב נחמן ופירש"י אפי' בשבירי כל דבר שאינו כלי לא ואפי' שוה הרבה ובפ"ק דקידושין (כח :) גמרא כל הנעשה לשמה בפי' רש"י דפלוגתא דרב נחמן ורב אשי אבל מידי דלאו כלי הוא וז"ל אם כל מידי דלאו כלי פירי קרי ליה לענין חליפין ומשום הכי שבירי שבירי נקט פירי וכתב שיש מקנין סוגיא של שמועה זו בפשיטה מחרת ואמרי פלוגתא דרב נחמן ורב אשי אפי' בשבירי דוקא ולא בשאר מטלטלין ולאו מילתא היא דעתמא דרב נחמן מפורש בהזהב לשמה נעלו נעל אין מידי מחריגא לא והתוספות כתבו שר"ח ור"י מקיימין אפי' זה והיא לשמה דאמר רב נחמן נעל אין ר"ל כל דמי לנעל דהיינו כליה שמשתמשים בהן וזור וחמור כנעל דמי ונעשין חליפין לכ"ע דמי לכליה הוא"ל שמשתמשים בהן והוי חזי למלאכה ובן נראה שהוא דעת הרי"ף כמו שמכתוב בסמוך וכן דעת הר"ן שכתב בריש הזהב דשור ופרה כיון דצ"ח הוי פירי לאו פירי ניהו דלא מיקרי פירי לענין חליפין אלא מה שגידו רשות הולך ומרקיב אבל בצ"ח שרשויים למלאכה ככלי דמי עכ"ל . ולפ"ז אי ריחא ליזבנה דוקא דלא מיקרי פירי לענין חליפין אלא מה שגידו רשות אלא לאכילה שהוא הולך ומרקיב דמשמע דכל שגידו הולך ומרקיב לא מיקרי פירי ומע"פ שגידו רשות אלא לאכילה ולא חזי למלאכה כגון טלה או סיפא ליזבנה דוקא שכתב אבל בצ"ח שרשויים למלאכה ככלי דמי דמשמע דוקא אבל שוכר רשויים למלאכה אבל שוכר כגון טלה פירי מיקרי ומע"פ שגידו מרקיב וכ"כ בהגהות מאיר"י בהזהב ובראה דטלה וכיוצא בו שגידו רשות למלאכה מודה ר"י דלא חשיב כלי עכ"ל ומפאר להר"ן קף טלה חשיב רשות למלאכה שהרי עומד לגדל צמר וגיזו מותו לעשות ממנו בגדים . ובשיטה מהרת"ל בשבועות דף כ"ח ע"ב ד"ה אבל כלי דוקא דלא ממעט אלא פירות שעומדין לאכילה ומתרקבין וחסרין והולכין אבל כל דבר המתקייים בכלל שאי הוא ומפי' שכתבו בריש הזהב דרב נחמן ודאי לא בעי כלי דוקא דלא ממעט אלא פירות שעומדין לאכילה ומתרקבין וחסרין והולכין אבל כל שאי הוא ומפי' כ"מ נמי וקונין בהן עכ"ל והוי כדפייק ריחא ליזביה דהר"ן ופ"ח מלאכתי דהר"ן עלמו כתב בריש הזהב גבי מ"ט דמ"ד אין מטבע נעשה חליפין אלא ממעט מגעיל אלא פירות דלאו הכי מאי פריך ליזביה דוקא וכן נראה שהוא דעת הרי"ף . והרמ"ן בריש הזהב כתב בשם ר"ח ור"י שהרי הרי"ף בפ"ק דקידושין ובהזהב חוקי מתניתין דכל הנעשה לשמה דה"ק כל הניסוס לשמה לטלה כיון שהוא לאכילה שהוא הולך ומרקיב הוי פירי אבל כל שאינו הולך ומרקיב אפי' הוא לאכילה כגון טלה לשמה לטלה כיון שהוא לגדל צמר לא הוי פירי וכן פסק הרי"ף בפ"ק דקידושין ובהזהב חוקי מתניתין דכל הנעשה לשמה בשר בה

ואין הנזיר מגלח אלא ברביעי. ירושלמי (ה"ב) אין הנזיר מגלח אלא ברביעי ואין מגלח אלא בעזרה ואין מגלח אלא בשחרית ואין מגלח אלא בשני תגלחות ואין מגלח אלא בשני סמוכין ואין מגלח אלא בשני מקומות ואין מגלח אלא בשני מעשים ואין מגלח אלא בשני כלים ואין מגלח אלא בשני מיני סכינים ואין מגלח אלא בשני מיני תגלחות ואין מגלח אלא בשני מיני שערות ואין מגלח אלא בשני מיני בהמות ואין מגלח אלא בשני מיני חיות ואין מגלח אלא בשני מיני עופות ואין מגלח אלא בשני מיני דגים ואין מגלח אלא בשני מיני אילנות ואין מגלח אלא בשני מיני פירות ואין מגלח אלא בשני מיני ירקות ואין מגלח אלא בשני מיני תבואה ואין מגלח אלא בשני מיני קטניות ואין מגלח אלא בשני מיני זרעים ואין מגלח אלא בשני מיני עשבים ואין מגלח אלא בשני מיני אבנים ואין מגלח אלא בשני מיני מתכות ואין מגלח אלא בשני מיני עפר ואין מגלח אלא בשני מיני מים ואין מגלח אלא בשני מיני אויר ואין מגלח אלא בשני מיני אש ואין מגלח אלא בשני מיני רוח ואין מגלח אלא בשני מיני ברקים ואין מגלח אלא בשני מיני רעמים ואין מגלח אלא בשני מיני גשמים ואין מגלח אלא בשני מיני שלגים ואין מגלח אלא בשני מיני ברדים ואין מגלח אלא בשני מיני טללים ואין מגלח אלא בשני מיני כוכבים ואין מגלח אלא בשני מיני מזלות ואין מגלח אלא בשני מיני שמשות ואין מגלח אלא בשני מיני לבנות ואין מגלח אלא בשני מיני חמות ואין מגלח אלא בשני מיני מאורות ואין מגלח אלא בשני מיני גלגלים ואין מגלח אלא בשני מיני רקיעים ואין מגלח אלא בשני מיני שמים ואין מגלח אלא בשני מיני ארצות ואין מגלח אלא בשני מיני ימים ואין מגלח אלא בשני מיני נהרות ואין מגלח אלא בשני מיני מעיינות ואין מגלח אלא בשני מיני בארות ואין מגלח אלא בשני מיני תהומות ואין מגלח אלא בשני מיני מדברות ואין מגלח אלא בשני מיני יערות ואין מגלח אלא בשני מיני פרדסים ואין מגלח אלא בשני מיני כרמים ואין מגלח אלא בשני מיני שדות ואין מגלח אלא בשני מיני ערים ואין מגלח אלא בשני מיני מגדלים ואין מגלח אלא בשני מיני בתים ואין מגלח אלא בשני מיני חצרות ואין מגלח אלא בשני מיני מבואות ואין מגלח אלא בשני מיני רחובות ואין מגלח אלא בשני מיני שווקים ואין מגלח אלא בשני מיני בתי כנסיות ואין מגלח אלא בשני מיני בתי מדרשות ואין מגלח אלא בשני מיני בתי מדרשות ואין מגלח אלא בשני מיני בתי כנסיות ואין מגלח אלא בשני מיני שווקים ואין מגלח אלא בשני מיני רחובות ואין מגלח אלא בשני מיני מבואות ואין מגלח אלא בשני מיני חצרות ואין מגלח אלא בשני מיני בתים ואין מגלח אלא בשני מיני מגדלים ואין מגלח אלא בשני מיני ערים ואין מגלח אלא בשני מיני שדות ואין מגלח אלא בשני מיני כרמים ואין מגלח אלא בשני מיני פרדסים ואין מגלח אלא בשני מיני יערות ואין מגלח אלא בשני מיני מדברות ואין מגלח אלא בשני מיני מעיינות ואין מגלח אלא בשני מיני נהרות ואין מגלח אלא בשני מיני ימים ואין מגלח אלא בשני מיני ארצות ואין מגלח אלא בשני מיני שמים ואין מגלח אלא בשני מיני רקיעים ואין מגלח אלא בשני מיני גלגלים ואין מגלח אלא בשני מיני מאורות ואין מגלח אלא בשני מיני חמות ואין מגלח אלא בשני מיני לבנות ואין מגלח אלא בשני מיני שמשות ואין מגלח אלא בשני מיני מזלות ואין מגלח אלא בשני מיני כוכבים ואין מגלח אלא בשני מיני טללים ואין מגלח אלא בשני מיני ברדים ואין מגלח אלא בשני מיני שלגים ואין מגלח אלא בשני מיני גשמים ואין מגלח אלא בשני מיני רעמים ואין מגלח אלא בשני מיני ברקים ואין מגלח אלא בשני מיני רוח ואין מגלח אלא בשני מיני אש ואין מגלח אלא בשני מיני אויר ואין מגלח אלא בשני מיני מים ואין מגלח אלא בשני מיני עפר ואין מגלח אלא בשני מיני מתכות ואין מגלח אלא בשני מיני אבנים ואין מגלח אלא בשני מיני עשבים ואין מגלח אלא בשני מיני זרעים ואין מגלח אלא בשני מיני קטניות ואין מגלח אלא בשני מיני תבואה ואין מגלח אלא בשני מיני ירקות ואין מגלח אלא בשני מיני פירות ואין מגלח אלא בשני מיני אילנות ואין מגלח אלא בשני מיני דגים ואין מגלח אלא בשני מיני עופות ואין מגלח אלא בשני מיני חיות ואין מגלח אלא בשני מיני בהמות ואין מגלח אלא בשני מיני שערות ואין מגלח אלא בשני מיני כלים ואין מגלח אלא בשני מיני סכינים ואין מגלח אלא בשני מיני תגלחות ואין מגלח אלא בשני מיני מעשים ואין מגלח אלא בשני מיני מקומות ואין מגלח אלא בשני מיני סמוכין ואין מגלח אלא בשני מיני תגלחות ואין מגלח אלא בשני מיני שחרית ואין מגלח אלא בעזרה ואין מגלח אלא ברביעי. ואין הנזיר מגלח אלא ברביעי. ואין הנזיר מגלח אלא בעזרה ואין מגלח אלא בשחרית ואין מגלח אלא בשני תגלחות ואין מגלח אלא בשני סמוכין ואין מגלח אלא בשני מקומות ואין מגלח אלא בשני מעשים ואין מגלח אלא בשני כלים ואין מגלח אלא בשני מיני סכינים ואין מגלח אלא בשני מיני תגלחות ואין מגלח אלא בשני מיני שערות ואין מגלח אלא בשני מיני בהמות ואין מגלח אלא בשני מיני חיות ואין מגלח אלא בשני מיני עופות ואין מגלח אלא בשני מיני דגים ואין מגלח אלא בשני מיני אילנות ואין מגלח אלא בשני מיני פירות ואין מגלח אלא בשני מיני ירקות ואין מגלח אלא בשני מיני תבואה ואין מגלח אלא בשני מיני קטניות ואין מגלח אלא בשני מיני זרעים ואין מגלח אלא בשני מיני עשבים ואין מגלח אלא בשני מיני אבנים ואין מגלח אלא בשני מיני מתכות ואין מגלח אלא בשני מיני עפר ואין מגלח אלא בשני מיני מים ואין מגלח אלא בשני מיני אויר ואין מגלח אלא בשני מיני אש ואין מגלח אלא בשני מיני רוח ואין מגלח אלא בשני מיני ברקים ואין מגלח אלא בשני מיני רעמים ואין מגלח אלא בשני מיני גשמים ואין מגלח אלא בשני מיני שלגים ואין מגלח אלא בשני מיני ברדים ואין מגלח אלא בשני מיני טללים ואין מגלח אלא בשני מיני כוכבים ואין מגלח אלא בשני מיני מזלות ואין מגלח אלא בשני מיני שמשות ואין מגלח אלא בשני מיני לבנות ואין מגלח אלא בשני מיני חמות ואין מגלח אלא בשני מיני מאורות ואין מגלח אלא בשני מיני גלגלים ואין מגלח אלא בשני מיני רקיעים ואין מגלח אלא בשני מיני שמים ואין מגלח אלא בשני מיני ארצות ואין מגלח אלא בשני מיני ימים ואין מגלח אלא בשני מיני נהרות ואין מגלח אלא בשני מיני מעיינות ואין מגלח אלא בשני מיני בארות ואין מגלח אלא בשני מיני תהומות ואין מגלח אלא בשני מיני מדברות ואין מגלח אלא בשני מיני יערות ואין מגלח אלא בשני מיני פרדסים ואין מגלח אלא בשני מיני כרמים ואין מגלח אלא בשני מיני שדות ואין מגלח אלא בשני מיני ערים ואין מגלח אלא בשני מיני מגדלים ואין מגלח אלא בשני מיני בתים ואין מגלח אלא בשני מיני חצרות ואין מגלח אלא בשני מיני מבואות ואין מגלח אלא בשני מיני רחובות ואין מגלח אלא בשני מיני שווקים ואין מגלח אלא בשני מיני בתי כנסיות ואין מגלח אלא בשני מיני בתי מדרשות

(יז) **ויגלח** ביום השביעי וגו'. ת"ר (ספרי) ויגלח ביום השביעי יכול ביום שמונה ת"ל ביום השביעי הא כיצד ביום שמונה מגלח את השער ומביא את הקרבנות ביום שבעה מגלח את השער ומביא את הקרבנות ביום שבעה מגלח את השער ומביא את הקרבנות ביום שבע

נתבאר טעמו לעיל גרסת סי' קכ"ו ס"ק: (יג) **בשם** שקרקע וכו'. כפ' מרובה בשטר ובחזקה כך שכירות נקנית בכסף שקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה וכיש מירי בשקרקע נקנית בחזקה מלבד כל' דבריהם כך שכירות נקנה בכסף ולאו דוקא שכירות אלא ה"ה שאלת קרקע כדמוכח להדיא בתוספות פרק קמא דמציעא (ל' יא) ד"ה ומקומו מוכח לו לחלק בדין זה בין שאלה לשכירות אלא לפי דמימרא דר"ח בשכירות נקט רבינו שכירות וה"ה שאלה: (יד) **ובשאלת** קרקע י"ל משום חליפין. לאו דוקא שאלה דהוא הדין שכירות ואע"ג דעת התוספות לפס שכתבו וז"ל וי"ל דשאלה ושכירות מיקרי נקנית בחליפין וכך היא לפעמים דברי רבינו דשכירות קרקע נקנה בחזר מל' דבריהם וה"ה שאלה וי"ל דשאלה אין חליפין כלומר אין שאלה שכירות מועיל וכ"ש רבינו ירוחם שכתב בשם הרמב"ם בפ"ה מה"מ. וכתב עוד וטובת הנאה מסתברא דמיקנה בחליפין ולא בחזר ואם למחרינן בפ"ק דמציעא ר"ג מטלטלי חזר מקרקעי מקרי שיה ליתא דהא דבי מנה לא קנלה ורב פפא אמר שפיר עבד דלא קנלה כדמפרש התם טובת הנאה מיקנה ממון לקנות בחליפין וחזר ואם למחרינן ולא היא מתנות כהונה מתנה כתיב בהו שיעורייהו דמזון לקנלה וסוגיין כרב פפא דאמר הנאה מקנה חזון שהרי וזיעוייה דמקרקעי חזר מטלטלי ליתא וכתבוהו הגהות הב"ח מכלי מכירה: [ט] וכתב עוד וקנין בריבית לא מהני דמציעא אלא מועלת הנאה דעת לאמר לזות שהרי כסף במקום שקנו מידו ועיין במ"ש רבינו בסימן ר"ח: [י] וכתב עוד וכתב רבי אלי דדבר שיש ממנו כעין חזר וזירה ומכילת פירות בלא גוף לא מהני קנין ומפילו חזר מרעה ומן הייקינן לה מדגרסינן בפרק מי שמת אמר רב נחמן ש"מ שאמר ידור פלוני בבית זה ויאכל פירות דקל זה לא אמר כלום וכתבו רבינו ירוחם ובגהות הב"ח מכירה ומן כן דעת הרשב"ם בתשובה שכתבתי בסימן רנ"ג ובתשובה

דרכי משה

להחזיר דשמה מחנה ה"ה אם משאיל לו להקנות בו מהני כן ג"ל: (ז) נראה דשאלה לאו דוקא אלא ה"ה שבירות יש סוברים דלא מהני בהו חליפין והוא דעת התוספות פרק קמא דקידושין ופ"ק דמציעא אבל דעת הרא"ש פ"ק דמציעא דמהני חליפין בשכירות כמו במקח: (ח) ובתשובת מהרי"ו סימן ר' מסתפק בדבר ועיין בהגהות מרדכי דכתובות דף תק"נ נוסח

דרישה

בשעת גמר משיכה במקום שלוה למשיכה לפקוקי בר"ה וברשות מוכר ושם לקמיר שכף מקנה שטר מכני משיכה מעכשיו אפיק כדשמואל דאמר לעיל מעכשיו מנכסי שוה ויש לדקדק לר"י מיך מלו קונין שוה דבר לאמר ומן כגון שיוכיח כו' ואמר בר"ם דשמת על מנת מכני ואפי' לר"י לא טוי שיור אלא בנכסי ולכך טוב לומר על מנת מעכשיו ע"ל ופ"ל ופסקו שם רמ"ם ורי"ף מתשלם לב' עניים לשם שדבר שקונה בו עדיין הוא בעין בשטר ובחזקה ש"ל אפילו מעכשיו אלא מקנה לו לאחר שלשים יום שדבר שמותן לו עכשיו ועדיין הוא ביד (שלוקח) [שמוכר] בשעת שיעול הקנין ואף על פי שמשיקה הוא ביד קונין בשטר ובחזקה ובכסף אף כשהוא ביד שמוכר משיכה דבעינן שיעשכנו לרשותו או לשנים שאף שם יעשכנו מעכשיו ויכיס גם כן בזמן הקנין ברשותו מ"מ לא יכיס מיכר או משיכה מקדמת דנא משיכה לא לפעות מעכשיו ושיכת עומד בשנים דהוה מקום שלוה מעכשיו ואף על פי שעומד הוא או בר"ה או שטר שיורש לקנות לאחר שלשים יום משיכה דשפיר עשה אבל אם עומד הוא או בר"ה או אלא בעין אלא שהוא קונה בו אינו אלא כמלוה לחבירו בשלו אינו קונה אלא אם כן אחר משלשים ל' ע"מ שלא תגשה ולא שיורש ואז קנה בו מיד שיקויים כתבתי. ובזה דברי רבינו מיושבים שבשלשה הקיימים שכותבים בסימנים שקודמים לסיימו בכסף ושטר ובזוקה לא שכיר לכתוב ולמלך משום דשטר ובזוקה מסתמא בכלות שלשים יום עדיין אם בעין ולא בעינן אפי' מעכשיו ובכסף אע"פ שמסתמא כבר שכלה המעות ונתמלנו מ"מ כשלנו אם בפרק שכבר לכיון שאילו היה שם המקח בעל היה יכול לסמוך עליו שמוכר לו מעכשיו משעינן לכן בשלו (ומכאן תיאמר על מ"ם מ"ו בד"מ ובסגרסת ע"א ס"ם ק"ל) ובבר שכתבתי לקושית ז' בסימן ק"ל בשעת ד"מ ובסמ"ע) אבל כאן דמסתמא היום שלשים שהרי סוהא למרים לרשות שלוקח אע"פ כ"ר שאמר ע"מ שתקנה כו' דאי לא אמר ע"מ גם לאחר מעכשיו ל"מ ולכתחילה יאמר שיעין כנ"ל. ולקמן ס"ם ק"ל שלוקח לדיק ולכתוב שאומדת בתוכם דאילו עומדת בר"ה לא היה מכני מעכשיו כיון דאילו מקום משיכה ודוק. ועיין בתוס' פרק הספה דבא מה שכתב לעניין משיכה ושוא כמ"ם לך מה שמלה [לא] מהנה בחליפין ורע"ם כתב שם ותימה למה לא השאיל לשם מקום כדאמרינן בהזורק (עז:) לוטיל לה דרבנן אמת ביה גיעה ותיזול מיהי ותימה ופתחה ואיה גרסה מתוך כך דאין שלוה קרקע נקנה בחליפין ואין גרסה לי דקדוק מכאן דלמכי תיקני מאי לא נתן להם קרקע בחליפין עד זמן ידוע אלא הם לפריך וכי לא היה להם סודר לקנות בחליפין היינו למצוא תקנה אלא יהא צריך להקנות להם הקרקע מבל בעין שצריך להקנות להם קרקע יותר קל ליתן פרוטה לשבר מקנין חליפין עכ"ל ותמיהני על רבינו שכתב דשאלת קרקע יש לחומרים שאינו מועיל חליפין ובשכירות קרקע כתב שהם דנקנה בחליפין ולא כתב שי"מ שאינו נקנה: [ה] כתב בעל התרומות בשער ס"ד דשכירות מצטרפת מיהם נקניס בחלוה משום דהוו כמכר וכתב עוד שם שדין המצטרפת כדין המכר:

(יל) **ובשאלת** קרקע יש לחומרים שאין חליפין מועיל חליפין וכו' כבר נתבאר בסמוך: כתב הרמב"ם בפ"ה מהלכות מכירה הקרקעות והעבדים והבהמה ושאר כל המטלטלין כל אחד מהם נקנה בחליפין והוא הנקרא קנין וכתבו רבינו סימן ר"נ ויליף לה הרמב"ם מדאמרינן בריש מציעא (דף טז.) וללוי דאמר בכליו של אחד מהם נקנה הם קאמר אבל גלימא הרי שהקרקעות נקנין בקנין סודר ובפ"ק דקידושין הנן עבד כנעני נקנה בכסף בשטר ובחזקה ובגמרא הנן בהו בחליפין ואנן דינן מילתא לחיתא בהטלטלי קתני מילתא דחיתא בהטלטלי לא קתני הרי דעבדים והטלטלין נקנין בקנין סודר ובהמה בכלל מטלטלין היא: [ו] ובמצבא מסיקנא בפרק הזהב שהיו נעשה חליפין והיו נקנה בחליפין וכתבו רבינו בסימן ר"ג: [ז] כתב הר"ן בפ"ק דקידושין גמרא נכסים שיש להם מחריות וכו' מייתי בגמרא עובדא דר"ג שאמר עשור שאני עתיד למוד נתון ליהושע לקנות ומקומו מוכח לו וכתבו התוספות בסיפא דקתני שכר זה מזה ותימה למה לי הקנה לו במקום בחליפין ומאי שכירות אין נקנה בחליפין לתמרינן התם כפס שקרקע נקנה בכסף בשטר ובחזקה כך שכירות קרקע נקנה בכסף בשטר ובחזקה ובחליפין לפ קתני ובפ"ק דמציעא (יא:) גמרא רמה מוקם רבים אחר המציאה מייתי נמי הכי עובדא וכתבו שם התוספות וה"ת אמאי קבלו להם לו להשאיל להם ויל"ל דשאלה ושכירות מיהם נקנית בחליפין והרא"ש כתב שם ותימה למה לי השאיל להם מקום כדאמרינן בהזורק (עז:) לוטיל לה דרבנן אמת ביה גיעה ותיזול מיהי ותימה ופתחה ואיה גרסה מתוך כך דאין שלוה קרקע נקנה בחליפין ואין גרסה לי דקדוק מכאן דלמכי תיקני מאי לא נתן להם קרקע בחליפין עד זמן ידוע אלא הם לפריך וכי לא היה להם סודר לקנות בחליפין היינו למצוא תקנה אלא יהא צריך להקנות להם הקרקע מבל בין שצריך להקנות להם קרקע יותר קל ליתן פרוטה לשבר מקנין חליפין עכ"ל ותמיהני על רבינו שכתב דשאלת קרקע יש לחומרים שאינו מועיל חליפין ובשכירות קרקע כתב שהם דנקנה בחליפין ולא כתב שי"מ שאינו נקנה: [ה] כתב בעל התרומות בשער ס"ד דשכירות מצטרפת מיהם נקניס בחלוה משום דהוו כמכר וכתב עוד שם שדין המצטרפת כדין המכר:

(יל) **ובשאלת** קרקע יש לחומרים שאין חליפין מועיל חליפין וכו' כבר נתבאר בסמוך: כתב הרמב"ם בפ"ה מהלכות מכירה הקרקעות והעבדים והבהמה ושאר כל המטלטלין כל אחד מהם נקנה בחליפין והוא הנקרא קנין וכתבו רבינו סימן ר"נ ויליף לה הרמב"ם מדאמרינן בריש מציעא (דף טז.) וללוי דאמר בכליו של אחד מהם נקנה הם קאמר אבל גלימא הרי שהקרקעות נקנין בקנין סודר ובפ"ק דקידושין הנן עבד כנעני נקנה בכסף בשטר ובחזקה ובגמרא הנן בהו בחליפין ואנן דינן מילתא לחיתא בהטלטלי קתני מילתא דחיתא בהטלטלי לא קתני הרי דעבדים והטלטלין נקנין בקנין סודר ובהמה בכלל מטלטלין היא: [ו] ובמצבא מסיקנא בפרק הזהב שהיו נעשה חליפין והיו נקנה בחליפין וכתבו רבינו בסימן ר"ג: [ז] כתב הר"ן בפ"ק דקידושין גמרא נכסים שיש להם מחריות וכו' מייתי בגמרא עובדא דר"ג שאמר עשור שאני עתיד למוד נתון ליהושע לקנות ומקומו מוכח לו וכתבו התוספות בסיפא דקתני שכר זה מזה ותימה למה לי הקנה לו במקום בחליפין ומאי שכירות אין נקנה בחליפין לתמרינן התם כפס שקרקע נקנה בכסף בשטר ובחזקה כך שכירות קרקע נקנה בכסף בשטר ובחזקה ובחליפין לפ קתני ובפ"ק דמציעא (יא:) גמרא רמה מוקם רבים אחר המציאה מייתי נמי הכי עובדא וכתבו שם התוספות וה"ת אמאי קבלו להם לו להשאיל להם מקום כדאמרינן בהזורק (עז:) לוטיל לה דרבנן אמת ביה גיעה ותיזול מיהי ותימה ופתחה ואיה גרסה מתוך כך דאין שלוה קרקע נקנה בחליפין ואין גרסה לי דקדוק מכאן דלמכי תיקני מאי לא נתן להם קרקע בחליפין עד זמן ידוע אלא הם לפריך וכי לא היה להם סודר לקנות בחליפין היינו למצוא תקנה אלא יהא צריך להקנות להם הקרקע מבל בין שצריך להקנות להם קרקע יותר קל ליתן פרוטה לשבר מקנין חליפין עכ"ל ותמיהני על רבינו שכתב דשאלת קרקע יש לחומרים שאינו מועיל חליפין ובשכירות קרקע כתב שהם דנקנה בחליפין ולא כתב שי"מ שאינו נקנה:

פרישה

לו שכסף בעד שקרקע נסתלק [בעל] משדה וסוף ליה כשמעד שלשתן דכתב שם וכן בשתנה מקנה שטר מכני משיכה מעכשיו אפיק כדשמואל דאמר לעיל מעכשיו מנכסי שוה ויש לדקדק לר"י מיך מלו קונין שוה דבר לאמר ומן כגון שיוכיח כו' ואמר בר"ם דשמת על מנת מכני ואפי' לר"י לא טוי שיור אלא בנכסי ולכך טוב לומר על מנת מעכשיו ע"ל ופ"ל ופסקו שם רמ"ם ורי"ף מתשלם לב' עניים לשם שדבר שקונה בו עדיין הוא בעין בשטר ובחזקה ש"ל אפילו מעכשיו אלא מקנה לו לאחר שלשים יום שדבר שמותן לו עכשיו ועדיין הוא ביד (שלוקח) [שמוכר] בשעת שיעול הקנין ואף על פי שמשיקה הוא ביד קונין בשטר ובחזקה ובכסף אף כשהוא ביד שמוכר משיכה דבעינן שיעשכנו לרשותו או לשנים שאף שם יעשכנו מעכשיו ויכיס גם כן בזמן הקנין ברשותו מ"מ לא יכיס מיכר או משיכה מקדמת דנא משיכה לא לפעות מעכשיו ושיכת עומד בשנים דהוה מקום שלוה מעכשיו ואף על פי שעומד הוא או בר"ה או שטר שיורש לקנות לאחר שלשים יום משיכה דשפיר עשה אבל אם עומד הוא או בר"ה או אלא בעין אלא שהוא קונה בו אינו אלא כמלוה לחבירו בשלו אינו קונה אלא אם כן אחר משלשים ל' ע"מ שלא תגשה ולא שיורש ואז קנה בו מיד שיקויים כתבתי. ובזה דברי רבינו מיושבים שבשלשה הקיימים שכותבים בסימנים שקודמים לסיימו בכסף ושטר ובזוקה לא שכיר לכתוב ולמלך משום דשטר ובזוקה מסתמא בכלות שלשים יום עדיין אם בעין ולא בעינן אפי' מעכשיו ובכסף אע"פ שמסתמא כבר שכלה המעות ונתמלנו מ"מ כשלנו אם בפרק שכבר לכיון שאילו היה שם המקח בעל היה יכול לסמוך עליו שמוכר לו מעכשיו משעינן לכן בשלו (ומכאן תיאמר על מ"ם מ"ו בד"מ ובסגרסת ע"א ס"ם ק"ל) ובבר שכתבתי לקושית ז' בסימן ק"ל בשעת ד"מ ובסמ"ע) אבל כאן דמסתמא היום שלשים שהרי סוהא למרים לרשות שלוקח אע"פ כ"ר שאמר ע"מ שתקנה כו' דאי לא אמר ע"מ גם לאחר מעכשיו ל"מ ולכתחילה יאמר שיעין כנ"ל. ולקמן ס"ם ק"ל שלוקח לדיק ולכתוב שאומדת בתוכם דאילו עומדת בר"ה לא היה מכני מעכשיו כיון דאילו מקום משיכה ודוק. ועיין בתוס' פרק הספה דבא מה שכתב לעניין משיכה ושוא כמ"ם לך מה שמלה [לא] מהנה בחליפין ורע"ם כתב שם ותימה למה לא השאיל להם מקום כדאמרינן בהזורק (עז:) לוטיל לה דרבנן אמת ביה גיעה ותיזול מיהי ותימה ופתחה ואיה גרסה מתוך כך דאין שלוה קרקע נקנה בחליפין ואין גרסה לי דקדוק מכאן דלמכי תיקני מאי לא נתן להם קרקע בחליפין עד זמן ידוע אלא הם לפריך וכי לא היה להם סודר לקנות בחליפין היינו למצוא תקנה אלא יהא צריך להקנות להם הקרקע מבל בין שצריך להקנות להם קרקע יותר קל ליתן פרוטה לשבר מקנין חליפין עכ"ל ותמיהני על רבינו שכתב דשאלת קרקע יש לחומרים שאינו מועיל חליפין ובשכירות קרקע כתב שהם דנקנה בחליפין ולא כתב שי"מ שאינו נקנה:

עבד

דמילתא דפשיטא היא מליבא דכ"ע ולכל הפחות מעכשיו ל"ל מה שאין כן על מנת דמ"ל כ"פ לר"י למוד וק"ל ועיין עוד מזה סי' ר"ו: (יל) **ובשאלת** קרקע י"ל שאין מועיל כו' בפ"ק דקידושין

מועיל הליפין וא״א הרא״ש ז״ל כתב שמועיל בהן הליפין :

הלכות קנין עבד

קצו (ס) **עבד** כגוני דינו בקרקע ונקנה בכסף ושטר וחזקה וחליפין : (ב) ונקנה ג״כ במשיכה כגון שתקפו והביאו אליו אבל אם קראו ובא אליו או שאמר לו רבו הראשון לך אצל הלוקח והלך אליו לא קנאו אא״כ הוא קטן אז הוא נקנה בקריאה שקורא לו והוא בא אליו : (ג) וכיצד הוא חזקת העבד שישתמש בו כדרך שמשתמשין בעבדים כגון שיתיר לו מנעל או ינעילהו או יוליך כליו אחריו לבית המרחץ הפשיטו או הלבישו

יודעין דעור מתה מיהא הוה ליה שלה שחוטה ועור של שחוטה לקח ולא של מתה וסתרכתי בתשובה כס״ל : כתב מהרי״ט בכתיבתו סימן ר״י דלמ״ש לא כתב בשטר במנה דכסר וכו׳ אין להוציא ממון בקנין זה וע״ש וכתב בספר ב״ה ואין דבריו נראין לי דמשתמע ממרינן דקנה במנה דכסר ומה שהוגין לכתוב בשטרות אינו אלא לרווחא דמילתא עכ״ל :

קצו (ס) **עבד** כגוני כו׳ עד סוף הסימן. משנה וגמ׳ פ״ק דקידושין : ומ״ש

עבד כגוני דינו בקרקע וכו׳ משנה בפ״ק דקידושין (כה :) עבד כגוני נקנה בכסף בשטר ובחזקה ובגמרא (שם עד סוף הסימן) תנא אף בחליפין וכבר נתבאר מסימן ק״ל עד סימן זה היאך דרכים הללו קונים בקרקע וכך הם קונים בעבדים : (ב) **ונקנה** גם כן במשיכה שם אמר שמואל עבד כגוני נקנה במשיכה כיצד קראו ובא אצלו לא קנאו תקפו ובא אצלו קנאו והתניא כיצד במשיכה קורא לה והיא מדעתא דמרא אולא עבד מדעתא דנפשיה אזל אמר רב מאי רב עבד קטן כנמה דמי . ופי׳ רש״י מדעתא דמרא אולא . ע״ד הקונה אותה לפי שאין לה דעת : מדעתא דנפשיה . מדעת עצמו : קטן . דליכא דעתא : כבהמה דמי . ואם קראו לשם קנייה ובא אצלו קנאו : ומ״ש רבינו או שאמר לו רבו הראשון וכו׳ כן כתב הרמב״ם בפרק שני מהלכות מכירה והטעם משום דכיון דהוי טעמא משום דמדעתא דנפשיה אזל לא שנא לן בין קראו ובא אצלו לומר לו רבו הראשון

וכיצד (ג) הוא חזקת העבד וכו׳ גם זה סם ת״ר כיצד בחזקה התיר לו מנעלו או הוליך כליו אחריו לבית המרחץ הפשיטו הרחיצו סכו גרדו הלבישו הנעילו הנגיהו קנאו אמר רבי שמעון לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום אלא קאמר אמר רב שגי הנגיהו הוא לרבו קנאו הנגיה רבו לו לא קנאו אר״ם לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום והרמב״ם בפ״ב מהלכות מכירה כתב וכן אם הנגיה הרב את העבד קנה וכתב הרב המגיד בהשגות ז״ל נראה מדבריו דלא גרים בהא פלוגתא אלא ה״ג הנגיה הוא לרבו קנאו הוא אמר ר״ם לא תהא חזקה גדולה מהגבהה והכי גרים ליה פרב ז״ל ע״כ ומיהו בהלכות שלנו במחלוקת שנויה ואף על פי כן כתב הרשב״ץ וקיימא לן כר״ם דהא נקנה אף במשיכה כדאמר שמואל ורב אשי הכי נמי אמר

וכ״ם

דרכי משה

נוסח שטר חליפין : (ס) ונראה דעכשיו שנהגו לכתוב קנין סודר הוי כמו שכתב דכשר למיקניא :

פרישה

סי׳ קצו (ס) **עבד** כגוני כו׳ בקידושין דף כ״ב וליפין לה מדכתיב [וקנינלתם] [וקנתם] לעבדים לשדה משום דקנין משום ושיין לעיל ל״ם סם״ג דכתבתי בשם רשב״ם וכ״מ לעניין מולי דתורייתא אבל במולי דרבנן דומיא למטלטלי :

(ב) אבל שם קרקע וכו׳ ומשם דעבד מדעתיה דנפשיה הוי אבל אבד קטן דינו כבהמה דמדעתא דמרים הוי לה דעת : ור׳ שמשון מיוחס לכי׳ כ״כ הרמב״ם פ״ב דמכירה . כתב הב״י משום משום דכיון דמדעתא דנפשיה הוי לה שנא בין קראו לו ובא אלו לומר דבהמה דמיא לו דכתב

(ד) **ומ"ש** ומיהו יודע למה שדברי יחיד הן וכו' . כבר כתב כרב המגיד ע"ש הרשב"א דקיי"ל כר"ש בכה להא עבד נקנה לא במשיכה אלא שמואל עבד כנעני נקנה במשיכה ורב אשי אמי הכי ס"ל ולרבנן דסבירי להו כשהגביה רבו אף העבד לא קנאו דסבירי להו דעבד לא נקנה לרבו אלא כשעשה העבד עבדות ושירות לרבו אבל כשהגביה רבו אותו לא קנאו ס"כ כשמשכו רבו לעבד אלא דלא קנאו כיון דאפילו בהגבהה לעדיפא ממשיכה לא קנאו כ"ש במשיכה וא"כ בעל כרחך ס"ל דשמואל ורב אשי דאמרי עבד כנעני נקנה במשיכה כר"ש סבירי להו להגביהו רבו לו קנאו וס"ל לשמואל ורב אשי דלר"ש משיכה כמי קונה שמעינן מסוגיא זו דשמואל הוה קיש להו לכלכ כר"ש לגבי רבנן ועוד כתב דבאלפסי משמע דלא גריס הכא פלוגתא אלא ס"ג הגביה הוה לרבו קנאו הגביה רבו לו מר"ש לא תהא חזקה גדולה מהגבהה :

קצז (ה) **בהמה** בין גסה בין דקה נקנית במשיכה ואין צריך להגביהה ומה היא משיבתה אפילו לא תפש בה : (ב) אלא קורא לה והיא באה או שהכישה במקל או שהנהיגה בקול משעקרה יד ורגל קנאה : (ג) ואין צריך שתהלך מלוא קומתה : (ד) כתב הרמ"ה שגמל וחמור שניהם

ופירש"י נקנית במסירה . מבל במשיכה לא למען דרכה בכך להוליכה לפניו וכן פי' ר"ת וריב"א והתוס' דקשו על פי' רש"י ופירשו הא בהא גסה נקנית במסירה היינו אפי' במשיכה וכ"ש במשיכה דעדיפא ודריס הספינה (עו .) כתבו התוס' ג"כ מחלוקת זה ורמ"ה בפ"ק דקידושין ובהספינה פסק כדברי ר"י וכן דעת הרי' וירוחם נמי' ח"ב ו"כ וכן דעת הר"ן וכן דעת רבי' יהוסף בעל התרומות ה"ד ח"ב ס"ל כהכמים דלמרי זו וזו במשיכה דוקא ולא במסירה וכן נראה שהוא דעת הרי"ף ורמ"ם שהשמיטו הברייתא דמיתניא גבי עבד כנעני כיצד במסירה אחוז בטלפח וכו' וכן נראה שהוא דעת הרמב"ם בפ"ג מהל' מכירה שכתב שנקנית במשיכה ולא הזכיר דין המסירה ובפ"ג כתב הספינה הואיל וא"צ לקנייתה משיכה אלא במסירה אלמא דמשיכה עדיפא ליה ממסירה וכדברי ר"י וכ"כ סמ"ג וכתב הרמב"ן בריש הספינה שכן דעת הרי"ף ור"י הלוי דמשיכה עדיפא ממסירה וכן הסכים הוא ז"ל וכתב שכן דעת רבינו האי ז"ל וכן כתב הג"מ בפ"ג מה"מ בשם ס"ר יונה ז"ל דלמ"ג דמהניא מסירה בספינה לר"ה בבהמה ע"כ ומע"ש שמיפשר לפרש דה"ק בהמה לא מהניא למ"ד דמסירה לא קניא ומיהו מיהו ס"ל כמ"ד דמסירה קניא בבהמה משמע דטילטלת בעא למגמורי דמין בהמה נקנית במסירה ובפרק ד' כתבו ומין דבר שנקנה במסירה אלא הספינה ברה"ה וברשות שמיהא של שמיהא ובפ"ב כתבו דלדעת הרמב"ם לפסוק כרבנן דברייתא וכ"פ הטלפח וס"ה ולי מבי"ה נראה דלכלכ כרבנן דפרק קמא דקידושין דלמרו בהמה דקה במשיכה אבל גסה במסירה וי"מ כ"ש במשיכה מסירה ובפרק ג' דמשיכה עדיפא ממסירה וכדברי הרמב"ם שכתב אדברי הרמב"ם שם"ל דמשיכה עדיפא ממסירה כו' ועיין במ"מ בפי"ב דמכירה שכתב אדברי הרמב"ם שם"ל דמשיכה עדיפא ממסירה כו' וכוראי כדבריהם כ"ה אבל מ"מ אינו מוכרח מדברי הרמב"ם דסבר דמסירה לא מהני בבהמה אפי' בר"ה ואדרבה מש"ס פ"ז דגזילה דין זה בבהמת מציאה שקדם אחד מהם [כו'] ואחד במוסירה לא קנה עד שימשוך כו' משמע הא בבהמת חבירו דאיכא מאן דמסר לו קנה במסירה וכן כתב בסמ"ג סי' ע"ר ע"ש שגם רבי' בסימן קצ"ה פירש לדברי הרמב"ם כן ולא עוד אלא שמדכתב שם אדברי רבי' ואדברי הרמב"ם שכ"כ הרמ"ה כו' והרמ"ה ס"ל דמהני מסירה בר"ה בכל הטלטלים ומשמע דס"ל דהרא"ש ג"כ ס"ל הכי ורמזה הרמב"ם בש"ש **והן כל כיוצא בזה והיינו כל מילי דלא שכיחי ושייכא בו משיכה בגון בר"ה אבל מלשון**

סכו גדרו **או שהגביה את רבו קנאו** : (ד) ובהגביה רבו אותו כתב הרמב"ם ז"ל **שנ"כ קנאו בהגבהה** ואיני יודע למה שדברי יחיד הן דר"ש קאמר לה אבל לרבנן לא קנאו בהגבהה : (ה) וכתב א"א הרא"ש ז"ל דוקא במלאכה של שימוש גופו אבל במלאכה אחרת כגון שתפר לו את בגדיו או עשה לו אחת מהמלאכות לא קנאו :

(ו) **וצריך** שתהיה החזקה בפני רבו או אפילו שלא בפניו אם יאמר לו לך חזק וקני :

הלכות קנין בהמה

קצז (ה) **בהמה** בין גסה בין דקה נקנית במשיכה ואין צריך להגביהה ומה היא משיבתה אפילו לא תפש בה : (ב) אלא קורא לה והיא באה או שהכישה במקל או שהנהיגה בקול משעקרה יד ורגל קנאה : (ג) ואין צריך שתהלך מלוא קומתה : (ד) כתב הרמ"ה שגמל וחמור שניהם

וכתב ס"ג ז"ל דוקא במלאכה של שימוש וכו' כן כתב הרמב"ם שכתבתי בסימן קל"ב שכדברי הרא"ם כתב הר"ן בשם הרמב"ן וה"ה בפ"ח מהל' מכירה בשם הרמב"ם שהביאו הרא"ש והרשב"א ובפ"ב מהל' מכירה כתב שלדעת הרמב"ם שהכילת פירות קונה בקרקע ס"ה לעבד כלומר שאם תפר לו בגד או עשה לו אחת מהמלאכות הללו קנאו ומדברי בעל העיטור שכתבתי בסימן הנזכר נראה שכוונת כדברי הרמב"ם (א) :

(ו) **וצריך** שתהיה החזקה בפני רבו וכו' כן כתב הרמב"ם בפ"ב מהל' מכירה וכתב ס"ה זה פשוט שהוקש לקרקע וכרי דינו כיוצא בו :

קצז (ו) **בהמה** בין דקה בין גסה בין נקנית במשיכה וכו' בפרק קמא דקידושין (כה :) תנן בהמה גסה נקנית במסירה ובהמה דקה בהגבהה דברי ר"מ ור"ש ובב"מ בהמה דקה נקנית במסירה ובגמרא דרש רב בקמחונית בהמה גסה נקנית במשיכה ממשיכה למלמידי דרב אמר להו מי אמר רב בהמה גסה נקנית במשיכה והא תנן במסירה תנן ורב נמי במסירה אמר כדר' היא מהניא הוא דאמר כי הלי תנא דתניא וחכ"ש זה וזה נקנית במשיכה ר"ש אומר זה אומר זה וזה בהגבהה סקרקע בהגבהה ורבי דינו כיוצא בו :

סי' קצז (ז) **ובהגביה** רבו קונה כתב כו' בר"פ בי' המכירה כ"כ : ומש"ר ומיהו יודע למה כו' ע"ש בסמ"ע [וסגיהו סב"ם] :

סי' קצז (ז) **כתב** הרמ"ה שגמל וחמור כו' ובכיוצא עליהם כו' בגמרא סדבריהם מסודרים בסיפוק ורש דברי רבי' יוחנן מסוף סדבריהם ופיקרא דסמי מילתא בב"מ דף ס' ע' מתניתין היו שמם רוכבין על גבי בסמה ולו ס' רוכב ולו' מנסיג וס חומר

לשם רב דאמר כפ"ק ושמואל דאמר הר"ה ס"ל רב אחא דאמר הר"ה ע"כ ל"ק רב אחא אלא בב"ח ושמואל אמר אחא אמר הר"ה ס"ל כולה מין אחד הוא ורב אשי דאמר הר"ה ס"ל כולה מין אחד הוא ורבי יוחנן דאמר הר"ה ס"ל כולה מין אחד הוא ושמואל אמר אחא דאמר אחא ס"ל כולה מין אחד הוא ורבי יוחנן דאמר הר"ה ס"ל כולה מין אחד הוא ורב אשי דאמר הר"ה

שניהם נקנין בין במשיכה בין בהנהגה אבל א״א הרא״ש ז״ל כתב דוקא גמל במשיכה וחמור בהנהגה אבל גמל בהנהגה וחמור במשיכה איבא חד מינייהו דלא קני ולא ידעינן הי מינייהו קני והי לא קני הילכך במכר ובמתנה לא קני חד מינייהו דאוקי ממונא בהזקת מריה ובמציאה והפקר קנו שניהם: (ה) וברכיבה שרוכב עליה וכו׳ עם במשכה שניהם יחד רוכב ואחד מנהיג זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה יחפש וכו׳ כתב הרמ״ז משנה שניהם ברוכב היה ומוקי לה בגמ׳ דתפת לשמואינן דרוכב קני וחזינן בגמ׳ דשמואל סבר דרכוב לא קני ומוקי רכוב דמתני׳ במנהיג ברגליו ולא משכחן מאן דפליג עליה וכל מאי דפריך ליה שני ליה ומסתברא דהלכה כווותיה ורכוב ומנהיג ברגליו לא מיצטריך מתני׳ לשמואינן דקני דהיינו מנהיג גמור ועוד דעדיף טפי דתפיס דה אלא מיצטריך לשמואינן דשניהם רוכבים ע״ג בהמה אחת קנו שניהם ולא תימא קמ״ל עדיף שהוא עיקר והשני הוא טפל שכן דרך הבעלים לנוח מעט אחר תלוותיהם קמ״ל וגם דרכוב ומנהיג כאחד קנו שניהם עכ״ל לכל הרי״ף כתב המחבר סתם והשמיט כל דך שקלא וטריא וכתב הר״ן דמשמע דס״ל דרכוב לחודיה קני ורכוב במקום מנהיג יחלוקו כשתמת דמתני׳ וכן נראה מדברי הרמב״ם פ״ו מהלכות גזילה עכ״ל ומ״ש פ״ו מהלכות גזילה זה לשונו היה אחד רוכב ואחד מוחז בחמור היה רוכב קנה שהחמה והמוסיפה וכו׳ ומדנקט רוכב סתם משמע אפילו היו מנהיג וכתב דקנה שהחמה ופ״ב מהל׳ מכירה כתב כן בהדיא כיון דמה שהחמה במשיכה ומ״ל מם משכה והלכה בו וגם ה״ה כתב בפרק י״ו מהלכות גזילה דהרמב״ם כהרי״ף סניפיה ליה דרכוב

(ה) וברכיבה שרוכב עליה וכו׳ עם במשכה שניהם שהיו רוכבין ע״ג בהמה או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה יחפש וכו׳ כתב הרא״ש משנה שניהם ברוכב היה ומוקי לה בגמ׳ דתפת לשמואינן דרוכב קני וחזינן בגמ׳ דשמואל סבר דרכוב לא קני ומוקי רכוב דמתני׳ במנהיג ברגליו ולא משכחן מאן דפליג עליה וכל מאי דפריך ליה שני ליה ומסתברא דהלכה כווותיה ורכוב ומנהיג ברגליו לא מיצטריך מתני׳ לשמואינן דקני דהיינו מנהיג גמור ועוד דעדיף טפי דתפיס דה אלא מיצטריך לשמואינן דשניהם רוכבים ע״ג בהמה אחת קנו שניהם ולא תימא קמ״ל עדיף שהוא עיקר והשני הוא טפל שכן דרך הבעלים לנוח מעט אחר תלוותיהם קמ״ל וגם דרכוב ומנהיג כאחד קנו שניהם עכ״ל לכל הרי״ף כתב המחבר סתם והשמיט כל דך שקלא וטריא וכתב הר״ן דמשמע דס״ל דרכוב לחודיה קני ורכוב במקום מנהיג יחלוקו כשתמת דמתני׳ וכן נראה מדברי הרמב״ם פ״ו מהלכות גזילה עכ״ל ומ״ש פ״ו מהלכות גזילה זה לשונו היה אחד רוכב ואחד מוחז בחמור היה רוכב קנה שהחמה והמוסיפה וכו׳ ומדנקט רוכב סתם משמע אפילו היו מנהיג וכתב דקנה שהחמה ופ״ב מהל׳ מכירה כתב כן בהדיא כיון דמה שהחמה במשיכה ומ״ל מם משכה והלכה בו וגם ה״ה כתב בפרק י״ו מהלכות גזילה דהרמב״ם כהרי״ף סניפיה ליה דרכוב

דרכי משה

פ״ב ופ״ג ופ״ד מה׳ מכירה ובהר״ן פ״ק דקידושין דף תר״ל ע״א ובב״י רישׁ פ׳ הכותב את הספינה וב״י הביא דבריהם והאריך בהם ע״ש:

פרישה

דמציעתא ממור דרכו בהנהגה וגמל במשיכה מפ״ש מי שניהן נמי קני ועד״ר: מכל מ״מ הרמ״ם

מוסכין בגמל ומנהיגים בחמור אי שהיה אחד מוסך ואחד מנהיג במקום אחד זאת קנו רבי יהודה אומר לעולם לא קנה עד שתהא משיכה בגמל והנהגה בחמור דקתני מיהת אי שהיה אחד מוסך ואחד מנהיג אין מכל רכוב לא ה״מ למפלגי רכוב והא דקתני מוסך ומנהיג למפוקי מדרבי יהודה דאמר עד שתהא משיכה בגמל והנהגה בחמור קמ״ל דאפי׳ מיפכח נמי קני אם כן ליערבינהו ולימנינהו שניהם שהיו מוסכין ומנהיגים בין בגמל בין בחמור קני מיפכח חד לד דלא קני מיפכח חד לד דלא קני מלא למ״ד רכוב קני מכל למ״ד רכוב לא קני ומיהא לן דלא ערבינהו למשמעינן מלישנא יתירא דרכוב לא קני וכמו שכתבנו לעיל ואין קיימת לן כמ״ד רכוב לא קני ממילא קיי״ל דמשיכה והנהגה קנו בין בגמל בין בחמור אי נמי דסבר הרמ״ם דנקטינן מתניתין כפשטא דמנהיג קנה ולא מפלגי בין גמל לחמור וכן קיימ משיכה בתרוויהו כדתמרינן בפ״ק דקידושין דכשהה נקנית במשיכה ולא מפלגינן בין גמל לחמור וזה נראה שהוא דעת הרי״ף שהשמיט כל דברי הגמרא ולא כתב אלא המחבר כלשונו והרמ״ם כתב דמך על גב דסוגיית התלמודא מליכא דמ״ד רכוב קני מכל מ״ד רכוב לא קני קנית משיכה והנהגה בין בגמל בין בחמור מ״מ סברת התלמוד לעיל בהמה נקנית אלא כמו שרגילין בהנהגתה הילכך אי במכר או במתנה לא קני חד מינייהו כיון דמספקא לן מוקי ממונא בחזקת מריה קמץ (וכמציעתא) [וכמציעתא] והפקר קנו שניהם דהוכיח הוא המוחזק ואין להוציא ממנו בספק והרמב״ם בפרק ג׳ מהלכות מכירה כתב דבהמה נקנית במשיכה ולא כתב שום חילוק בין גמל לחמור ולא כתב כלום בהנהגה אך בפרק ט״ז מהלכות גזילה ובפ״ב מהל׳ מכירה כתב שניהם שרגילו בהנהגה קנו שניהם בין גמל בין חמור והנהגתן במשיכה דגמל אם היה אחד מנהיג ואחד מוסך המוסך קנה ולא המנהיג וכתב ה״ה והכווונה שבגמל גופיה אם היו שניהם מנהיגים קנו שניהם אבל אחד מנהיג ואחד מוסך המוסך קנה ולא המנהיג ופסק כליצנא בתרא דגמרא דלמרינן מיכח לתמרי הנהגה בגמל לא קני ופי׳ במקום משיכה עכ״ל הכוונה לומר שהרמב״ם מפרש דכי למרינן ליערבינהו ולימנינהו שניהם שהיו מוסכים ומנהיגים בין בגמל בין בחמור היינו לומר דאי תנא הכי הוה משתמע דבין היו שניהם מוסכים בגמל ובחמור ובין היו שניהם מנהיגים בגמל בין היה אחד מוסך ואחד מנהיג בין בחמור קנו שניהם וכי מתרץ מיכח חד לד דלא קני היינו דנהי דאם שניהם הנהיגו בגמל או בחמור וכן אם שניהם מוסכו בגמל או בחמור קנו שניהם היכא דאחד מסך ואחד מנהיג חד קני וחד לא קני ס״ל דרכוב ואחד מנהיג בחמור כלומר שאם אחד מסך ואחד מנהיג קנו שניהם וס״ל דרכוב מנהיג קני מסך לא קני אלא אם כן שניהם מנהיגים בגמל ואחד מסך בחמור וכן אם שניהם מוסכים בגמל ואחד מנהיג בחמור

מיס ובין מסס מכל כפעיף י"ב דמיירי במוכר בהמה כתב רבינו להלן ברוכב בין סיכם דמ"ל קני כדרך שכני מדס קונין וכו' ובין מדס משוב וכו' : ומ"ש והרמב"ם וריב"ף כתבו דרכוב לאוד קנה . כבר התנאר דמפסי עיקר פשטא דמתניתין :

(ו) **ואם** מאד רוכב על החמור וכו' . ג"ז שם ת"ס מאד רוכב חמור ומאד מפוס במוסירה זה קנה חמור וזה קנה מוסירה ז"מ רכוב קנה מכח נמי במנהג ברגליו ת"ס נקני נמי רכוב במוסירה לימא זה קנה חמור ואלי מוסירה וכו' ומסיקנא ס"ר מאי זה חמור ובית פניה וזית פניה וזה קנה מה שאפוס בידו ומשמע דלהרמ"ם דפסק כמוקימתא דרכוב לא קנה וכפ"ע במנהג ברגליו דלפי זה מקשינן מי הכי נקני נמי רכוב במוסירה מיטריך לאוקימתא דרב מדי זה קנה חמור ובית פניה וכו' ומשום הכי כתב הרמ"ם בפסקיו וז"ל ואחד רכוב חמור ומנהג ברגליו ואחד מפוס במוסירה זה קנה חמור ובית פניה וכו' משום דברכוב בלא מנהג ברגליו נמי קני ומף על פי כן פסק פי"ו דמזיקה דזה קנה חמור ובית פניה וכו' קשיא הלא לא הזכרנו לאוקימתא דרב מדי מלא למ"ד רכוב לא קנה אפל למ"ד רכוב קנה מקיש הלא למ"ד רכוב קנה נקטינן בריישא כפשטה וכדמשמע מדקאמר מי הכי ופו' וצריך לומר דהרמב"ם לא הוי גרים מי הכי מלא ס"ב נקני נמי רכוב במוסירה ומקשינן בין מי ממרינן דרכוב לחודיה קנה ובין מי ממרינן דלא קני מלא במנהג ברגליו דלכ"ע קנה נקני רכוב במוסירה ואוקמה רב מדי זה קנה חמור ובית פניה וכו' ודברי רבינו שכתב סתמא ואם אחד רוכב וכו' סיינו משום דבתחלה כתב מחלוקת הפוסקים בדין הרכיבה וקאמר השתא ואם אחד רוכב חמור למר כדאית ליה דרוכב ומנהג ברגליו וכו' ולמר כדאית ליה דרוכב בלא מנהג ברגליו וכו' אבל בב"י כתב בשם ענין זה שבאגודו בדברים מהופכים ומין הספר שטעות נזדקר לפני המעתיק והא לא קשיא דהך דבריהם משמע דבוכב מן הספקר מיתניא וכאן מדבר רבינו לענין מקח וממכר דל"ל דרבינו כותב כאן דין קנין בהמה בכל דבר בין במניחה והספקר בין במקח וממכר ולכן לא הזכיר כאן בדין הרכיבה שמ"ל קני כדרך שכני מדס קונין וכו' משום דכאן מיירי בדין קנייה מן הספקר כדפי' בסמוך : (ז) **ומסירה** ג"כ קונה בבהמה . פי' בחלה כתב דמיקטיק במסיכה ומ"ל להגביה אבל במסירה דמשמע מדברי הרי"ף והרמב"ם דמין בהמה מיקטיק במסירה דקיל"ל כחכמים דתנו בברייתא זו וזו במסיכה משמע דוקא במסיכה ולא במסירה דברייתא משמיכה ופ"ה הכריע רבינו מדברי התוס' בפ"ק דקידושין דפרק הספיבה ג"כ מדברי הרמ"ם לפס במסירה ג"כ קונה בבהמה אף על גב דברייתא משמיכה והיינו דבסומטא ובאגר של שניהם לא קנה אלא במסיכה ולא במסירה דכיון דאפשר לקנות במשיכה דעדיפא לא קנה במסירה דברייתא אבל ברי"ף ובאגר שלהם בהמה בכסף וזהו מנהג ברוב מקומות ואפ"ה הכריע רבינו דבמסירה לא קנה אלא במשיכה כדמוכח בגמרא פ"ק ופירשו רש"י ז"ל דגם רבינו גרס במסירה דברייתא אבל למ"ד רכוב קני מלא במנהג ברגליו דלכולי עלמא קסה דליקני נמי רכוב במוסירה : (ב"ה) ולבאורה משמע דהאי ברייתא לענין זוכה מהפקר מיתניא וא"כ לא הו"ל לרבינו לכתבה כאן וצ"ל שרבינו סבר דה"ה לענין מקח ומכר : (ז) **ומסירה** גם כן קונה בבהמה וכו' כבר כתבתי ברמב"ם סימן זה דהא ליתא אלא לדעת רש"י ור"ת דמיירי במסירה שמפרשים ופוסקים לא קנה ומה שכתבה לרבינו לסבור להרמ"ם מסירה קנה בבהמה הוא מדגרסינן בריש הספיבה (דף עה :) מיתמר ספיבה רב אחר כיון שמשך כל שהוא קנה ומשמע אחר לא קנה עד שימשוך כולה ליתא כתנאי כיצד במסירה אחוז בטלפה וכו' כתב הרמ"ם ליתא כתנאי כיצד במסירה אחוז בטלפה וכו' כתב הרמ"ם דברכיבה לחודיה לא קנה אלא אם כן מנהינה ברגליו : (ו) וב' שרוכבין עליה ומנהיגין ברגליהם קונין שניהם זה כזה ולא אמרינן שהראשון עיקר והשני טפל לו וכן אם אחד רוכב ומנהיג ברגליו והשני מנהיג לבד קנו שניהם והרמב"ם כתב שברכיבה לחוד קונה וכן דעת רב אלפס וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה ואם א' רוכב על החמור והשני תופס במוסירה הרוכב קנה החמור ובית פניה ותופס במוסירה קונה מה שתפס ממנה בידו והשאר לא קנו לא זה ולא זה ואם יבוא אחר ויחזיק בו קנה : (ו) ומסירה גם כן קונה בבהמה

ומה

הרמ"ם דברכיבה לחודה לא קנה וז"ל ורכוב לחודיה לא קנה אלא אם כן מנהיג ברגליו מ"ש מסיכה רכובים במניחה מ"ה בהפקר אפל אם בא אחר ומנהיג ברגליו מ"ה שניהם רכובים במניחה אלא מאחר שלא היו מנהיגים בשוה ולא אמרינן קמא עדיף מיהו אם בא אחר והנהיג מבדו מ"ה שניהם . ולענין הלכה כיון דהרי"ף והרמב"ם מסכימים לדעת אחת הכי נקטינן . וכתב עוד רבינו ירוחם שם ובמנה אלא מנהגה ברגליה קנה ברכיבה לחודה שכן דרך מסה לרכוב אלא מנהגה וקנה בין במכר בין במתנה בין במניחה והפקר עכ"ל . ומיפשר שלמד כן מדאמרינן בגמרא נבי רכוב בעיר ומי אימתא היא קנייה ומין עניינה לכאן ב דהא לוקימתא רכוב בשדה קנה במנהג ברגליו ומש כן כי קנתה מסה בעיר היינו לומיה דקנייה בשדה שהוא במנהג ברגליו ועוד דלפי דעתו הוה ליה למימר נמי דשדה חשוב ומינה שלא אי נמי בר"ה קני ברכיבה לחודה דהא מסה והנך בחלה מחתא מחתינהו תלמודא אמו שכתבתי לקמן בסימן זה : (ו) **ואם** היה מאד רוכב על החמור וכו' ג"ז שם (ט:) ת"ש מאד רוכב חמור ומאד מפוס במוסירה זה קנה חמור וזה קנה מוסירה שמע מינה רכוב קני ס"ב במנהג ברגליו אי הכי ניקני נמי רכוב במוסירה לימא זה קנה חמור ואלי מוסירה וכו' ומסיקנא אמר רב מדי זה קנה חמור ובית פניה וזה קנה מה שאפוס בידו והשאר לא קנו לא זה ולא זה ופרש"י בריישא בענין זה אלא למאן דאמר ג רכוב קני אפל למ"ד רכוב לא קני בקטינן בריישא כפשטה וכדמשמע מדקאמר מ"ה וכמו שכתבנו התום' וקשה לפוסקי' דס"ל דרכוב קני ניחא שפסקו כדאוקי רב מדי לבריישא אבל למ"ד רכוב לא קני דהא דקאמר זה קנה חמור וזה קנה מוסירה לא קני אלא דוקא בפסח בריישא דזה קנה חמור וזה קנה מוסירה וגרסי' לי אמרינן גורס מי הכי נקני נמי רכוב אלא ס"ג נקני נמי רכוב במוסירה ומקשי בין מי ממרינן דרכוב לאוקי בין מי ממרינן דלא קני מלא במנהג ברגליו דלכולי עלמא קסה דליקני נמי רכוב במוסירה : (ב"ה) ולבאורה משמע דהאי בריישא לענין זוכה מהפקר מיתניא וא"כ לא הו"ל לרבינו לכתבה כאן וצ"ל שרבינו סבר דה"ה לענין מקח ומכר : (ז) **ומסירה** גם כן קונה בבהמה וכו' כבר כתבתי ברמב"ם סימן זה דהא ליתא אלא לדעת רש"י ור"ת דמיירי במסירה שמפרשים ופוסקים לא קנה ומה שכתבה לרבינו לסבור להרמ"ם מסירה קנה בבהמה הוא מדגרסינן בריש הספיבה (דף עה :) מיתמר ספיבה רב אחר כיון שמשך כל שהוא קנה ומשמע אחר לא קנה עד שימשוך כולה ליתא כתנאי כיצד במסירה אחוז בטלפה וכו' כתב הרמ"ם ליתא כתנאי כיצד במסירה אחוז בטלפה וכו' כתב הרמ"ם דברכיבה לחודה לא קנה אלא אם כן מנהיג ברגליו וכ"כ רבינו להדיא בסמ"ק סעיף י"ב :

ומה

פירש הרמ"ם דלא מיקרי מסירה אלא כשמוסר בחפץ מידו ליד הלוקח וכניה רמיה מדאמרינן בפ"ק דמציעא מוכר פירות לחבירו בתוך ביתו אע"פ שלא מסרן לו עד שיוציאם לחוץ ומשמע מכאן דאפילו מסרן לו בתוך ביתו לא קנה וכן פסק הרמב"ם בפ"ד מהלכות מכירה ומיהו בפקירת יד ורגל סגי שכך כתב מן הריף לומר מס מסכה והלכה מלף מו מרכב עליה והלכה בו אקנה מלף אפי' אקרע לה וכפה מו מסכיסה במקל ורלתה בפניו כיון שעקרה יד ורגל קנתה וקרע לה וכפה לא מקיב כמו רכב עליה דהא בלשון מפילו קאמר לה וכיון דקרע לה וכפה כיון שעקרה יד ורגל קנה כל שכן ברכב עליה כן נראה לי ורבי' ירוחם בנתיב י' חלק ד' כתב כדברי

דרישה

ומ"ש לקמן סי' ר' ס"ב בכלים של מוכר בבהמת לוקח וכליו של לוקח ומהמיסה שלא מילק כאן ג"כ בשני ובוזק לומר ולמלק דלוקח אם רא' מכן סוא במניחו של לוקח ומוזק בו ומפשר דשאם דסמם הרא"ש כתב כן וכאן לא ס"ל לרמ"ם וס לדלויים שניהם בשניהן כמ"ש בשאו לא רלה רבינו לכתבו כאן אבל בהמת לפי אחי דס"ל לרבינו כאן שייך שפי ויכא דסמם ומ"ל ר"ם ס"ן דכ"ר ו"ל ומפילו סוזק לשמר בר"ם ובדאית ניזק ליכא שפי ומינו יכול לומר מתמיה מ"ב כר פד מלא כולניס בשמיסה לקבל ומכ"ל כאם אין שייך לומר ס"ט ול"פ ומ"ם אם ניאבדו : (ו) ואם מ' רוכב **על** שמור כו' אם מ"ם מ' רוכב שמור כו' [אב"ם שבניס ל' סגמ'] וכתבו כאום, מי גרסי' מ"ם ס"פ כו' (כמו שכפתקתי לעיל בדריסה סוף פניף שמר זה) אבל אי מיירי במנהג ברגליו ליקני נמי מסירה במשיכה שבשם מי ממרי משוך בשם ומי לקמן מיבפיף כו' לפשוט מכאן מלא מסי ע"כ וכתבו פיד ושמר ל"ק לא זה כו' אפי' מי ממרינן משוך בשם וקני כלים קני שכא כיון דתפיס בפוסירה ל"ק רכוב נמי ל"ק כו' ע"ש ובדמ"י ניין וכ' ו"ל ונקנה נמי רכוב בפוסירה שבאם שמור שהוא שכשיו שמור ומכור דמי ע"כ משמע דהוא לא גרם אי הכי מלא בא שמור ומנהג ברגליו ומאד מפוס במוסירה כו' ופ"ה : וניח פניה פירש"י אם שבאם בשמור ומנהג ברגליו ומאד מפוס במוסירה כו' ופ"ה : וניח פניה פירש"י ל' סרמ"ם מאד רוכב שמור ומנהג ברגליו ומאד מפוס במוסירה כו' ופ"ה : קונה בבהמה . פי' מאלה כתב דמיקטיק במשיכה ומ"ל להגביה אבל במסירה דמשמע מדברי הרי"ף והרמב"ם דמין בהמה מיקטיק במסירה דקיל"ל כחכמים דתנו בברייתא זו וזו במשיכה משמע דוקא במשיכה ולא במסירה דברייתא משמיכה ופ"ה הכריע רבינו מדברי התוס' בפ"ק דקידושין דפרק הספיבה ג"כ מדברי הרמ"ם לפס במסירה ג"כ קונה בבהמה אף על גב דברייתא משמיכה והיינו דבסומטא ובאגר של שניהם לא קנה אלא במשיכה ולא במסירה דכיון דאפשר לקנות במשיכה דעדיפא לא קנה במסירה דברייתא אבל למ"ד רכוב קני ניחא שפסקו כדאוקי רב מדי לבריישא אבל למ"ד רכוב לא קני בקטינן בריישא כפשטה וכדמשמע מדקאמר מ"ה וכמו שכתבנו התום' וקשה לפוסקי' דס"ל דר

דכיון דמסירה מחזה כעלפה וכו' ללמוד בספיפה דקניא מסירה אי בעינן שימסור מיד ליד או לא ומ"ש אפילו לא הלכה כלל קני לה במסירה וכן נמי בב"ח היינו למ"ד בהמה גסה נקנית במסירה אבל לדידן דקיי"ל כי היכא תנא דאמר זו וזו במשיכה משיכה דוקא ולא מסירה וכמו שכתב הרמ"ך בעצמו שם בפרק הספיפה ואל תביבני מדאמרינן בפ"ק דמציעא מ"ר חלבו אמר רב הונא מוכירה מחבירו קני במציאה וכנכסי הגר לא קני אלא מוסירה אמר רבא אידי מסברא לי כאדם המוסר דבר לחבירו בפ[ה] לחבירו קני דקא מטר ליה מבריה אלא במציאה וכנכסי הגר מאן מסר ליה לליקני וש לומר דהכא במוחזקין קני דקא מטר ליה מבריה אלא במציאה וכנכסי הגר דלא מטר ליה מבריה אלא במוחזקין קני דקא מטר ליה מבריה ומיהו מ[ן] לא קיי"ל אלא כדדריש רב בהמה גסה נקנית במשיכה ומע"ג דרבא אמר מידי מסברא לי אפשר לפרושי טעמיה דרבי חלבו ורב הונא אלא ודאי לא ס"ל דנקנית אלא במשיכה ומיהו מ[ן] לא קיי"ל אלא כמ"ד נקנית במסירה ומיהו מ[ן] לא קיי"ל אלא כמ"ד נקנית במשיכה וכי שמעת דעבד שמואל דכי אמרו ליה הוה לימר כי היכי דלא תקנ שתק ולא אהדר להו מידי משמע שהודה לדבריהם ואף על פי שסמ"ג כתב בשמן ע"ד בהמת מלוגה שקדם אחד ונחזק במוסירה לא קנאה עד שימשוך או יגביה וכן נכנסי הגר כמו שמפרש שם רב אידי מהו לומן מוכירה כאדם שמוכר דבר לחבירו וחילוך מתניתין שמוכר לו קנה אבל נאלץ מי מסר לו שיקנה ללמד על מלוגה וכנכסי הגר אלא ודאי לא קנה מוסירה אפילו למ"ד בהמה נקנית במוסירה הוא שכתבנה ולא ללמד על נכסי חבירו וחדע שבסימן פ"ב בדיני הקנין לא הזכיר שבהמה נסה נקנית במסירה : ומה היא מסירתה י"ל שצריך המוכר למסרה וכו' כגר נתבאר בסמוך שדעת ריב"ם דמסירה בעינן שימסור מיד ליד וכן דעת ר"ת בריש הספיפה ור"י חלוק עליו והרמ"ך פסק שם כר"י וכתב ס"ב בפ"ג מהלכות מכירה שדעת הרשב"ם כדעת הרמ"ך וכ"כ ר"י וכן דעת הרמב"ן בריש הספיפה דמסירה קנה מע"ג דלא מסר ליה מיד ליד הואיל ומ"ל לך חזק וקני והניח רשות לבדר וכתב מח"כ ולא עוד אלא בין במסירה בין במשיכה כל בעיו לא בעי למימר ליה לך חזק וקני כמלמת משיכה עדיפא שיש בכללה מסירה אבל לר"ת דס"ל דמסירה עדיפא ממשיכה לא קניא מסירה אלא בפניו ובעינן שימסור מיד ליד וכמו שכתבנו התוספות בשמו בריש הספיפה וכתבו ג"כ שם דלא ידע ר"י מ"ל דבעינן בפניו ומדברי הרמ"ם שם משמע דס"ל דמסירה דוקא בפניו שכתב והא דמשיכה מועלת אפילו שלא בפניו ומסירה דוקא בפניו לאו דוקא אלא לאפלוגי אתא דמשיכה עדיפא אלא משום דלעון מסירה הכי משמע ע"כ ומיפר דלרווחא דמילתא קאמר כלומר אפילו אם מודה לדבריו דמסירה דוקא בפניו אבל אם"כ משום דמשיכה עדיפא אלא אפילו לא הוה משמע לפלוגי אמתניתין דלא ידע הרמ"ם מ"ל דבעינן בפניו וכן נראה שהכין רבינו דברי הרמ"ם שלא כתב דמסירה בעינן בפניו . ומע"ג דבהמה מיקנ נקנית במסירה כלל כמו שכתבתי בסמוך כתבתי כל אלו הסברות משום דנפקא לן לעניו הספיפה שהיה במסירה כמ"ש בסימן קצ"ח בסימן קס"ד :

(ח) **מסירה** מיקנ קונה אלא בר"ה וכו' בריש הספיפה (עו :) מנינ ורבא דאמרי תרוייהו מסירה קונה בר"ה ובחצר שלוחו של שניהם משיכה קונה בסימטא ובחצר של שניהם משיכה קונה בסימטא ובחצר של שניהם משיכה קונה בכל מקום ופר"ח בסימטא . שהוא מקום מיוחד לעומדים שם כאותה שעה וכחצר של שניהם דמי וכיון דמיפר במשיכה ליכ מהניא ליה מסירה כלום דעיקר מסירה תורחא בר"ה ומשיכה תורחא ברשות שיש לו חלק בו אבל הנכנסה קונה בכל מקום אפילו ברשות המיוחד למוכר לבדו אבל ר"ת פירש דמסירה קונה בר"ה וכ"ש בסימטא ודעת הרמ"ן כדעת רשב"ט וכן הוא דעת הרמב"ם בפ"ד מהלכות מכירה וכן רבינו ירוחם בנ"י ח"ב ובכתב ס"ה מיכו כתב הרשב"א בשם רבינו יונה בספיפה גבי מסירה שקונה בחצר שלשה של שניהם דדוקא כשהכניסה שם מוכר אלא מדעת הבעלים הא מדעת הבעלים לא קנה דאילו פקדון היה ביד בעל החצר הרי שניהו ברשות המופקדין אלמא לא קנה אלא דוקא כשהכניסה שם מוכר אלא מדעת בעלים היה וכיון אלא היה לו רשות להניחה שם הרי הוא להם כר"ה אלו דברי ז"ל והר"ן בפ"ק דקידושין גמרת בהמה גסה נקנית במסירה כתב כדעת רשב"ם וכתב שכן דעת הרי"ף והר"י ן מיגא"ש

פרישה

ופר"ר : ולוס הסכים מ"ח הרמ"ם ז"ל לפי מ"ש ר"י דהרמ"ם ס"ל דבהמה מיקנ נקנית אלא במשיכה כ"ל דמ"ר דלוס הסכים הרמ"ם מדסמיך ליה קמי דמ"ל למסרו מיהו ליה לשוקה וכ"מ בדריסה ול"מ לפנייניס דקונין במסירה וכמ"ש בסי' קכ"ה אבל היאמר נראה מ"ש בדריסה פ"ג : (ס) מסירה מיקנ קונה כו' מימרת דאביי ורבא בב"ב דף ע"ו ופ"ש כי' רשב"ם במשיכה פרישה מסירה פ"ג ופ"ת שם ס"ל לרשב"ם ורמ"ם ור"י במשיכה פרישה מסירה וס"ל דבמסירה לא בעי שימסרנה במוכר ליה קונה אלא מפי מאי דמו בו אלא בעינו נמי קנה כמ"ש בסמוך ומ"כ הכלל משיכה מסירה שניהן שמשכה הרי תפס בה ומ"ת למשיכה אלא מסירה ולמו קונאף וכיון שבמסירה בר"ה כיון דאין מפסר אלא תקנה לא תקרי לה משיכה אלא מסירה לשון קונאף שיש לכיון שמשך גלי דעתיה אלא נימא ליה לליקני במסירה אלא במשיכה ר"ן ספ"ק דקידושין וכ"כ ב"י בשמ"ק ס"ו בשם הרשב"ם שכן כתב בשם הר"י מיגא"ש : ולא במקר שמיגו של שניהם

דרישה

בשמ"ם גסה נקנית במסירה בשמ"ם דקה בהנחה דברי ר"מ ור"ל ובשמ"ם גסה נקנית במשיכה ובגמ' דרש רב בקמטוניות בשמ"ם גסה נקנית במשיכה משמ"כ שמואל לתלמידי דרב ס"ל מי אמר רב בשמ"ם גסה נקנית במשיכה וסס לתן תנן במסירה ורב נמי במסירה אמר הכי היא רב מסקינן הוא דאמר כי סלי תנא דתניא ומ"ח ור"ש אומר זו וזו נקנית במשיכה ור"ש אמר במסירה ומ"ש בגמ' מסקינן הוא דאמר כי סלי תנא דתניא ומ"ח ור"ש אומר זו וזו נקנית במשיכה ור"ש אמר במסירה ופירש"י במסירה בעלים מוסרים אותן לנוקח בפקפר או בעדרה כדתניא לעיל כיצד במסירה כו' אבל במשיכה לא מיקנית אלא דרכה בכך להוליכה לעניו ע"כ וכפירוש ר"ת וריב"ם דמסירה כיון שניתן מיד ליד עדיפא ממשיכה ולדידהו מתני' דקתני בשמ"ם גסה נקנית במסירה ר"ל אף במשיכה וכ"ש במסירה דוקא ורב במשיכה דוקא כדאמרינן בגמ' ומשיכה דבריית דס"ל גסה נקנית במשיכה ומסירה ר"ל אף במשיכה וכ"ש במסירה ור"י במלות המוכר ומשיכה עדיפא ממסירה וכן דעת ר"ן פ"ק דקידושין ורשב"ם פ' הספיפה אף ע"ג דמסירה עדיפא ממשיכה וכן הסכים הרמב"ן ז"ל וכן דעת רב האי גאון ז"ל וכן דעת הרא"ש ז"ל וכן דעת הרמ"ם בפ"ק דקידושין ורבינו יונה ז"ל וכן דעת רבינו ירוחם ז"ל וכן דעת הרמ"ך בפ"ק דקידושין ורבינו ירוחם ז"ל וכן דעת הרמב"ן בפ"ק דקידושין ורבינו יונה ז"ל וכן דעת הרמ"ם בפ"ק דקידושין ורבינו ירוחם ז"ל וכן דעת הרמ"ך בפ"ק דקידושין ורבינו יונה ז"ל וכן דעת הרמב"ן

(ט) **והא** דמסירה קונה דוקא שמ"ל שמ"ל קני סתם וכו' . ברייתא ומוקימתא דגמרא לפי והלכה כחכמים דקפידא היא לא גמר להקנותו אלא במזיכה ולא במסירה ולא קנה עד שימשכנה או עד שיזכור את מקומה ומיכא למידק ממאי הני הכא עד שיזכור את מקומה ולא הני עד שיגביהנה דהא בגבהה עדיפא דקונה בכל מקום וי"ל דדוקא שניהם אלא בסימטא ובחצר של שניהם והגבהה קונה בכ"מ : (ט) והא דמסירה קונה דוקא שאמר לו קני סתם או חזק וקני אבל אם א"ל לך משוך וקני הוי קפידא ואינו קונה עד שימשכנה ואפילו אם עומדת בר"ה צריך שימשכנה למקום הראוי למשיכה ואם עומדת ברשות המוכר ישכור את מקומה וכתב הרמ"ה דוקא היכא דשני לגריעותא כגון דבר שקנייניו במשיכה ומסירה ואמר ליה משוך וקני ד או שני ממשיבה למסירה אבל אי שני לקנין חשוב כגון להגבהה קנה אבל ודאי אי א"ל לא תקנה אלא במשיכה לא קנה בקנין אחר אפילו אי עביד הגבהה דעדיף מיניה כיון דגלי דעתיה דלא בעי דליקניה אלא במשיכה : (י) והוא הדין נמי בשוכר מקומה אינו קונה א"נ קיימא ברשות לוקח ולא קבל עליה מוכר דזכין ליה סתמא אלא א"ל משוך וקני גלי דעתיה דלא ניחא ליה דנקני ליה רשות לוקח ע"כ ולדעת ר"י אפילו שינה למעליותא כגון שא"ל משוך וקני והגביהה או שא"ל קני במסירה ומשכה לא קנה

כי מ"ל משוך וקני אין לו לזכות למסירה שהיא שוא לה במעלה והשתא דאמר ליה משוך וקני עלייה למזיכה והו"ל מסירה גרועה ולפיכך לא קנה אבל אם הגביה כיון דקנין משוך הוא דהא קונה בכל מקום הכא נמי קנה :

(י) **ומ"ש** רבינו ולדעת ר"י אפילו שינה למעליותא וכו' וכן דעת רב אלפס וע"ע פרק הספינה במזיכה וכן בבמה לא דמי מהדדי דאילו סכינה דוקא בסימטא או בחצר של שניהם אבל בר"ה אלא מקניא אפיר במסירה אבל בהמה שינה נקניא אפילו בר"ה אלא וכגון שימשכנה מר"ה לרשותו . וכתב הר"ן בפ"ק דקידושין על מקניתין דבהמה גסה נקניא במסירה והו יודע [א] דכל היכא דבעינן מזיכה אי מ"ל קני במסירה מ"מ שמעינן דלא מהני לה לקנות במזיכה בר"ה לא קנה דמע"ג דאמרינן גבי כסף במקום שכותבין שטר אי פריש ואמר מקנה בכספא לחוד קנה אפ"ה דעתא דהמוכר לא אזלה אלא אחר המזיכה קנה ולעולם אם מ"ל שיקנה במסירה ומזיכה שוין וגרס לו זה העומתא שכתוב בה או שני

ודו"ק

דרישה

במזיכה ע"פ פי' ר"י דפי' בסימטא במזיכה דוקא ולמפוקי מרש"י ור"ת דס"ל דכ"ם במסירה ולכן כתב סתם בהמה במזיכה ולא במסירה ודברי רשב"ם פ' בספינה משמעין ג"כ כמ"ש ודוק . ועוד דמיה דס"ל לתוס' בכי מש"ס בפ"ק דמציעא דף ע' בד"ה ויקנו כו' ז"ל מי גרסי' פ"ש ב"ב בשמין בדגלין ורכוב קני בהמה משום דמיפים בכו פ"ש דל"ק מוסירה דמטלטלין לא שייך קנין של תפיסה אלא מי בסגבסה אבל במזיכה אבל מי מיירי במזיכה בדגלין קני כמי מוסירה במזיכה בהמה בעינן בגבהה אבל במזיכה מסי כמי מסירה ודברי תוס' כבר הארכתי בזה לפסק סלכא ע"ש ר"ם מכ"ג וגם בקיצור פסקי תוס' פ' כיצד ט' ל"ד כ' ז"ל בהמה גסה נקניא במזיכה ואפי' במסירה ע"כ ועוד בסי' ל"ג מסירה לא שייך במטלטלים אלא בהמה מי בספינה כרי זכינן לסייע לדברי רבי ולמאמ תוס' ושיין עוד בד"מ ובבגהותיו וסח כתבתי שהוא המפוקים ס"ל כרבי ולא כמ"ש בי' שלית מאן דס"ל כרבי ע"ש : (ט) והא דמסירה קונה כו' ז"ל ג"ז סח ספינה נקניא במסירה דברי רבי וחכ"מ עד שימשכנה כו' ופסקו רי"ף ורמ"ם כלכה כרבנן שכרי פסקו כלכתא כשמואל דאמר עד שימשך כולה מלמא מזיכה קניא עכ"ל ודברי תמוהין דמה ענין שמואל לענין רבי ורבנן ועוד מאי נ' שסיים מלמא מזיכה קונה וכי רבי ורבנן בבכי הוא דפליגי והלא לכ"ע מזיכה קניא (אמר שמגיה מתיבת ואין לתרץ עד תיבת כולה לא שבנתי מיך שייך כאן) (ואין לתרץ דס"ק אינו קונה אלא במזיכה ס"ק מ"ל שם אלף דמסירה קונה ואמר שמואל דאי בעי לקנות במזיכה בעי שימשכנה כולה) ולקמן בסי' ק"ס כ' סתם ויהוא דכלכה כרבנן עכ"ל וכן נכון : ואם עומדת ברשות המוכר ז"ל הגמרא ואם ברשות בעליס היא ל"ק עד שיכור כו' ופר"ם היכא דרשות מוכר היא ליה תקנה לא במזיכה ולא במסירה עד שיכור את מקומה ע"כ וגרסה דהאי ב"ש ר"ם מכ"ג וגם בקיצור פסקי סתום' פ' כיצד ט' ל"ד כ' ז"ל בהמה גסה

מי פריס ומתר מקנה בכספא לחוד כיון דסמכה דעתיה מהני מבל הכא דמזיכה בר״ה לגו כלום היא כי אמר ליה קני מהי הוי אי אמר קני במסירה בלחוד מי קני עכ״ל : (יח) **משך** שלא בפני סותפין וכו׳ אמר ריש לקיש משום רבי יהודי המוכר עדר לחבירו כיון שמסר לו מזכוכית קנה ר״ד אי במזיכה ליקני במזיכה אי במסירה ליקני במסירה לעולם במזיכה ובעי למימר ליה לך מזוך וקני וכיון דמסר לו מזכוכית כמאן דאמר ליה לך מזוך וקני מהי מזכוכית הכא תרגימו קרקסתא ר׳ יעקב תומר עיזה דאזלה בריש עדרא . ופרש״י קרקסתא . זוג שמקרקס בה לפני העדר והולך כולו אחריו : עיזה דאזלה בריש עדרא . יש לבעל העדר עז מריץ ודרך העזים להלך בראש והעדר הולך אחריהם . ורבינו תפס כר׳ יעקב וכ״כ הרמב״ם בפ״ב מכ׳ מכירה ורבינו ירוחם בכ״י ח״ג כ׳ בשרי שמיסה דעתו לומר שאין מחלוקת ביניהם אלא מר כי אתריה ומר כי אתריה ג״כ מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי . ומ״ש שאם משך בפני המוכר הוי כ״ל לו ולא למסור לו כלום כ״כ הרמב״ם בפרק הנזכר וכתב ר״ה שהוא דומיא דקרקע שהתבאר הוי בסימן קל״ב : [ב] ובתב בהגהות פ״ה מה״מ והוא בתשובות מי׳ י״ח על רשובן שמכר לשמעון ספר חלוק לשניים ומסר לו חצי הס׳ והלך שמעון והגביה החצי השני אלא בפני רשובן דלא קנה אם לא שהגביהו ותקנה דלא שהגביה ומי למסר לו מזכוכית דע״י מזכוכית נמשך לו כל העדר וכן ע״י דלי של בור ומפתח שיכי בכלל הבור והבית שע״י מוחזקים בבור ובבית מבל בחצי אחד של ספר אין רגילין להחזיק בחצי השני עכ״ל : [ג] כתב רבינו ירוחם ס״י ח״ד מסר י׳ בהמות בחפסר מ׳ קנה כולם בחתנה או במכר אם נתן דמי כולם מבל לא נתן דמי כולם לא קנה אלא כנגד מעותיו כמו בקרקע בי׳ שדות ודוקא במסירה מבל במזיכה לא קנה אלא חותה שמשך בה מוכח בקידושין פ״ק עכ״ל וכבר הוכחתי שאין בהמה נקנית במסירה : (יב) **המוכר** את נותן בהמה לחבירו וכו׳ בפ״ק דמציעא (ט .) גמרא היו שנים רוכבין ת״ש ר׳ אליעזר אומר רכוב בשדה ומנהיג בעיר קנה כלומר וקשה למ״ד רכוב לא קני ה״ג במנהיג ברגליו אי בכי רכוב בעיר מאי טעמא לא קני ומסיקנא התם דמי שדה ובעיר מה שדה קונה אף בעיר קונה וכ״ש בשדה . ופרש״י רכוב בשדה : ואי ר״ה הוא . קני בעיר דדרך לרכוב שם ולא להנהיג אין דרכו להנהיג בהמות ברגליו ודרך רכוב להנהיג עליהם אף בסימטא אבל כל שאינו מנהיג אלא רכוב בשדה אין דרכו להנהיג בהמות ברגליו ואי מיכף זילא הוא קני : ואי ר״ה הוא . קני בעיר דדרך לרכוב שם ולא להנהיג אין דרכו להנהיג בהמות : ואי מדם חמוד הוא . אין דרכו להנהיג בעיר קנה וכ״ש בשדה : ואי ר״ה הוא . קני בעיר דדרך לרכוב שם ולא להנהיג אין דרכו להנהיג בהמות ברגליו ודרך רכוב לרכוב עליהם אף בסימטא כיון דמסר לו שם ומשך שם אין בני אדם נזהרים בכך אלא מי שהוא בקי בדברים אלו ויודע שאין דרכו להנהיג בהמות ברגליו אבל אם מסר לו בשדה

משמע להכא אלא משמע משוך לקנותו כמשיכה זו אפ"ה לא קנה משום דמשמע משוך לקנותו מכל מיני מיני מקנה לך וזה ודאי במשמעות רחוק ולפיכך הסיג הרמ"ס על זה ומ"ר דבדמ"ל משוך לקנותו קנה והרמב"ד הסיג גם על משוך ותקנה דמע"ג דלחותיות מיתן משמע להכא אפ"ה מיבעי ליה למימר דה"ק משוך ותקנה במשיכה זו דלטון ותקנה משמעו כלומר אמר ותקנה קונה גם ומיתן לנו לבטל הקנין אם לא פירש להדיא בלשון להכא :

(טו) **האומר** לחבירו משוך וכו' . מימרא דר' יוחנן פרק המפה שנפלו לה נכסים וכדשמיט דבדמ"ל מעכשיו . ודוקא בעומדת בחגם שהוא מקום רחוי לקנות במשיכה אבל אם היתה עומדת בר"ה או ברשות המקנה לא קנה ומ"ם ואפילו עומדת בחגם מיהו מלא לומר ומכל שכן אם עומדת ברשות הקונה . ועיין לעיל בסי' קל"ה סעיף י"ל דמשמע דבקנין סודר לא מהני מעכשיו ולאחר שלשים יום וכאילו לא קנאו עד עתה ואפילו שעומדת ברשות הקונה ע"מ שהוא קונה מעכשיו מיד וכאילו לא ק"ל ולאחר שלשים יום ועיין במ"ש לעיל סי' ר"ל ועיין עוד במ"ש לעיל סי' ר"ל :

קצח (א) **דבר** תורה מעות קונות בכל המטלטלין אחד בעלי חיים ואחד שאר כל המטלטלין שבעין שפסקו סכום

למעיטא : והראב"ד הסיג עליו על הדין שכתב בשם הרמב"ם דהיינו מחומר ותקנה קמ"ל דלא קנה ולפ"ז הוה ליה למימר דלא קנה ומ"ש בעיני ובגדולה מזו פירש רש"י דלומר לקנות לא קנה והרמ"ם מולק עליו ובשם שנפלגו בעיני דברי הרמב"ם כן נפלגו בעיני דברי הרמב"ד שברי הסיג עליו :

(טו) **האומר** לחבירו משוך בחמה זו וכו' בפ' המפה שנפלו לה נכ"ס (פב.) גמרא אומרת יכם שנפלו לה נכסים אמר רבי יוחנן המומר לחבירו משוך פרה זו ולא תהיה קנויה לך אלא למחר ל' יום קנה ומפי' עומדת בחגם והא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן לא קני ל"ק הא דמ"ל קני מעכשיו ובכותב (פו :) גמרא מי שמת והניח חגם וב"ח ויורשים בעת מיניה רמי בר חמא מרב חסדא ס"ו גיטך ולא תתגרשי בו אלא למחר ל' ולכתב והניחתו בגידי ר"ה מהו מ"ל מיהא מגורשת מדרב ושמואל מדרב אומר לחבירו משוך פרה זו ולא תהיה קנויה לך עד למחר ל' יום קנה ומפי' עומדת בחגם מאי לאו היינו חגם היינו גידי ר"ה לא חגם לחוד וגידי ר"ה לא חגם לחוד מ"ל מגורשת מדרב נחמן וגידי ר"ה בחגם דמי מדרב מיהא מגורשת מדרב ושמואל מאי לאו היינו גידי ר"ה לא ר"ה לחוד וגידי ר"ה לחוד וכתב הר"ן בפ' הכותב שהרמב"ד מפרש הך בעיא ומיתרא דרב נחמן האומר מעכשיו ולמחר ל' יום אפ"ה לא אמר מעכשיו לא קני כדאמרינן בהמפה שנפלו לה נכ"ס ממש או לא ופסקינן מדרב נחמן דלמ"ג דלא אמר מעכשיו כי קיימא בחגם קני לכיון שהיה ברשות הרבים ממש חצבין לה כאילו עדיין היא ברשותו ולעניין הלכה כתוב בחידושי הרשב"א ז"ל דנהי דרמי בר חמא ורב נחמן בהלא אמר מעכשיו היא מתן לה קי"ל הכי דהא מסקינן בהמפה דהלא אמר מעכשיו לא קנה היכלך כי היכי דתיקוט לן הא דרב נחמן בהלא אמר מעכשיו ולדידי לא מחוור לי מאי פסקא בהמפה דהא מסקינן דגמ' היא הלא דר' יוחנן אר' יוחנן מפרקינן וכיון דלאו מסקנא דגמ' היא וחזינן הכא דרמי בר חמא ורב מסדא סברי דרב נחמן בהלא אמר מעכשיו ליתא לן למיפלג עלייהו לומר דרב נחמן לא אמרה הלא במעכשיו וכיון דקיי"ל כרב נחמן דס"ל כותיה דדיני אמר דאפי' בלא מעכשיו קנה ורמי בר חמא ורב חסדא הכי ס"ל נקטינן כוותייהו דאפילו בלא מעכשיו קנה ולא ירדתי לסוף דעתו של הרמב"ם שכתב פ"ט מה"ג דהלא מעכשיו מגורשת ובפ' ג' מה"מ כתב דהלא אמר מעכשיו לא קנה עכ"ל וה"ה בפ"ט מהלכות גירושין ייבד זה לדעת הרמב"ם עיין עליו וכתב הרמ"ם דהלכה כליטנא בתרא מ"מ משמע דיש להלק בין חגם לר"ה כי היכי דמפלגינן בין ר"ה לגידי ר"ה ומ"ם כן דוקא בעומדת בחגם מו בגידי ר"ה הוא דקנה מהל מ"ם היתה עומדת בר"ה לא קנה וכ"כ מדברי התוספות בהמפה שנפלו וכן כתבו בהדיא בהמפה רבה (לג.) גמ' המפה שהלך בעלה ובנה למ"ה הלר' יוחנן בעינן שתהא עומדת בפוף ל' בחגם שהוא מקום הרחוי לקנין מהל מ"ם היתה עומדת בר"ה מו ברשות המקנה לא קנה וכ"כ בקידושין פרק האומר גמ' המקדש את המפה ואמר סבור הייתי וכו' וכ"כ בהגה"מ פרק המפה שנפלו בשם ר"י ויש לתמוה על ה"ה שכתב בפ"ב מהל' מכירה על דברי הרמב"ם ומ"ש אפי' עומדת בחגם מהל מ"ם לר"ה בלא עומדת דקט המפה דמילתא דמילתא נקט המפה גמ' עכ"ל ולא ידעתי מנ"ל הא ה"ה בהכותב משמע דדוקא עומדת בחגם מהל מ"ם לר"ה בלא עומדת בר"ה לא וכמו שכתבתי וכן יש לתמוה על מה שכתב במיגרים בפ"י מ"ג שהפה היא בר"ה ספק בכל תיקו דממונא להפה בר"ה ממש פשיטא לן בלא קני : [ד] ובתבו התוס' בהמפה רבה אי אמר קני מחוקה או בחליפין למחר ל' יום ולא אמר מעכשיו לא קנה כוותיל ובשעה שיש לקנין לחול להיינו למחר ל' יום כבר פסקה החוקה או כוחזר כדאמרינן בהמפה שנפלו משוך פרה זו ולא תהא קנויה לך עד למחר ל' יום לא אמר מעכשיו לפי שבשעת הקנין כבר פסקה המשיכה וכן כשקנה בשטר לריך מעכשיו אפי' אם יהיה נקרע השטר או נאבד קנה ומשמע מדבריהם שאם קנה קרקע בכסף במקום שאין כיתבין שטר או שהחזה לקנות בכסף ומ"ל קני למחר ל' יום אפי' לא אמר מעכשיו קנה בכוף ל' יום ולפ"ג דנתבלבו המעות חמוצים כמילו פה נעגין דמילו לא נתקיים המקח היה לריך להחזירה : [ה] ובתב ה"ה בפ"ג מה"מ שכתב הרמב"ד על האומר לחבירו משוך פרה זו ולא תקנה אלא למחר ל' יום כ"ל אם הפרה עומדת ברשות הלוקח ביום ל"א שהיה קנויה לו מידי דהוה מהרי את מקודשת לי למחר ל' יום דמילי קידושין בההוא יומא ע"כ וזה לחלק דאם היתה אפי' בר"ה ג"כ דומה לאלא הלא הכא הוה אלא טעמא דכיון דלא אמר מעכשיו כמאי יקנה במשיכה כבר כלתה מציכתו ובפירוש חלקו בתוס' במסכת כתובות בין זו להסיח דקידושין ותו דאף בקידושין גופייהו לריכא רבא כמו שיתבאר בהל' מכירות בס"ל :

קצח (א) **דבר** תורה מעות קונות וכו' בריש הוסב (מז.) מ"ר יוחנן דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה דילמא נפלה לליקה בחוכם מי מוקמת להו ברשותיה מסר נפשיה טרח ומציל ומי לא לא טרח ומציל ור"ל אמר משיכה מן התורה והתוס' והרמ"ם פסקיכ להוכיח דהלכה כר' יוחנן וכן דעת הרי"ף שלא כתב אלא דברי ר' יוחנן וכן דעת הרמב"ם בפ"ג מהל' מכירה וכתבו הגהות שכן פסק רבי' אפי ור"ל שאם התנו שתגמר

לקנותו לא קנה עד דא"ל קני אותו דמשמע משוך לקנותו אבל אני איני מקנה לך (ב) אבל א"א הרא"ש ז"ל כתב אם אמר לו משוך חפץ זה לקנותו קנה והראב"ד השיג עליו ג"כ וכתב במשוך ותקנה שקנה : (טו) האומר לחבירו משוך בהמה זו ולא תהא קנויה לך אלא לאחר שלשים יום לא קנאה ואם אמר לו מעכשיו (ג) ולאחר שלשים יום אפילו שעומדת לסוף שלשים יום באנם שאינה ברשותו קנאה :

הלכות קנין מטלטלין

קצח (א) **דבר** תורה מעות קונות בכל המטלטלין אחד בעלי חיים ואחד שאר כל המטלטלין שבעין שפסקו סכום

למעיטא : והראב"ד הסיג עליו על הדין שכתב בשם הרמב"ם דהיינו מחומר ותקנה קמ"ל דלא קנה ולפ"ז הוה ליה למימר דלא קנה ומ"ש בעיני ובגדולה מזו פירש רש"י דלומר לקנות לא קנה והרמ"ם מולק עליו וכשם שנפלגו בעיני דברי הרמב"ם כן נפלגו בעיני דברי הרמב"ד שברי הסיג עליו :

(טו) **האומר** לחבירו משוך בהמה זו וכו' בפ' המפה שנפלו לה נכ"ס (פב.) גמרא אומרת יכם שנפלו לה נכסים אמר רבי יוחנן המומר לחבירו משוך פרה זו ולא תהיה קנויה לך אלא למחר ל' יום קנה ומפי' עומדת בחגם והא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן לא קני ל"ק הא דמ"ל קני מעכשיו ובכותב (פו :) גמרא מי שמת והניח חגם וב"ח ויורשים בעת מיניה רמי בר חמא מרב חסדא ס"ו גיטך ולא תתגרשי בו אלא למחר ל' ולכתב והניחתו בגידי ר"ה מהו מ"ל מיהא מגורשת מדרב ושמואל מדרב אומר לחבירו משוך פרה זו ולא תהיה קנויה לך עד למחר ל' יום קנה ומפי' עומדת בחגם מאי לאו היינו חגם היינו גידי ר"ה לא חגם לחוד וגידי ר"ה לחוד מ"ל מגורשת מדרב נחמן וגידי ר"ה בחגם דמי מדרב מיהא מגורשת מדרב ושמואל מאי לאו היינו גידי ר"ה לא ר"ה לחוד וגידי ר"ה לחוד וכתב הר"ן בפ' הכותב שהרמב"ד מפרש הך בעיא ומיתרא דרב נחמן האומר מעכשיו ולמחר ל' יום אפ"ה לא אמר מעכשיו לא קני כדאמרינן בהמפה שנפלו לה נכ"ס ממש או לא ופסקינן מדרב נחמן דלמ"ג דלא אמר מעכשיו כי קיימא בחגם קני לכיון שהיה ברשות הרבים ממש חצבין לה כאילו עדיין היא ברשותו ולעניין הלכה כתוב בחידושי הרשב"א ז"ל דנהי דרמי בר חמא ורב נחמן בהלא אמר מעכשיו היא מתן לה קי"ל הכי דהא מסקינן בהמפה דהלא אמר מעכשיו לא קנה היכלך כי היכי דתיקוט לן הא דרב נחמן בהלא אמר מעכשיו ולדידי לא מחוור לי מאי פסקא בהמפה דהא מסקינן דגמ' היא הלא דר' יוחנן אר' יוחנן מפרקינן וכיון דלאו מסקנא דגמ' היא וחזינן הכא דרמי בר חמא ורב חסדא סברי דרב נחמן בהלא אמר מעכשיו ליתא לן למיפלג עלייהו לומר דרב נחמן לא אמרה הלא במעכשיו וכיון דקיי"ל כרב נחמן דס"ל כותיה דדיני אמר דאפי' בלא מעכשיו קנה ורמי בר חמא ורב חסדא הכי ס"ל נקטינן כוותייהו דאפילו בלא מעכשיו קנה ולא ירדתי לסוף דעתו של הרמב"ם שכתב פ"ט מה"ג דהלא מעכשיו מגורשת ובפ' ג' מה"מ כתב דהלא אמר מעכשיו לא קנה עכ"ל וה"ה בפ"ט מהלכות גירושין ייבד זה לדעת הרמב"ם עיין עליו וכתב הרמ"ם דהלכה כליטנא בתרא מ"מ משמע דיש להלק בין חגם לר"ה כי היכי דמפלגינן בין ר"ה לגידי ר"ה ומ"ם כן דוקא בעומדת בחגם מו בגידי ר"ה הוא דקנה מהל מ"ם היתה עומדת בר"ה לא קנה וכ"כ מדברי התוספות בהמפה שנפלו וכן כתבו בהדיא בהמפה רבה (לג.) גמ' המפה שהלך בעלה ובנה למ"ה הלר' יוחנן בעינן שתהא עומדת בפוף ל' בחגם שהוא מקום הרחוי לקנין מהל מ"ם היתה עומדת בר"ה מו ברשות המקנה לא קנה וכ"כ בקידושין פרק האומר גמ' המקדש את המפה ואמר סבור הייתי וכו' וכ"כ בהגה"מ פרק המפה שנפלו בשם ר"י ויש לתמוה על ה"ה שכתב בפ"ב מהל' מכירה על דברי הרמב"ם ומ"ש אפי' עומדת בחגם מהל מ"ם לר"ה בלא עומדת בר"ה לא ה"ה משמע מנ"ל ולא ידעתי מנ"ל הא ה"ה בהכותב משמע דדוקא עומדת בחגם מהל מ"ם לר"ה בלא עומדת בר"ה לא וכמו שכתבתי וכן יש לתמוה על מה שכתב במיגרים בפ"י מ"ג שהפה היא בר"ה ספק בכל תיקו דממונא להפה בר"ה ממש פשיטא לן בלא קני : [ד] ובתבו התוס' בהמפה רבה אי אמר קני מחוקה או בחליפין למחר ל' יום ולא אמר מעכשיו לא קנה כוותיל ובשעה שיש לקנין לחול להיינו למחר ל' יום כבר פסקה החוקה או כוחזר כדאמרינן בהמפה שנפלו משוך פרה זו ולא תהא קנויה לך עד למחר ל' יום לא אמר מעכשיו לפי שבשעת הקנין כבר פסקה המשיכה וכן כשקנה בשטר לריך מעכשיו אפי' אם יהיה נקרע השטר או נאבד קנה ומשמע מדבריהם שאם קנה קרקע בכסף במקום שאין כיתבין שטר או שהחזה לקנות בכסף ומ"ל קני למחר ל' יום אפי' לא אמר מעכשיו קנה בכוף ל' יום ולפ"ג דנתבלבו המעות חמוצים כמילו פה נעגין דמילו לא נתקיים המקח היה לריך להחזירה : [ה] ובתב ה"ה בפ"ג מה"מ שכתב הרמב"ד על האומר לחבירו משוך פרה זו ולא תהא קנויה לך עד למחר ל' יום כ"ל אם הפרה עומדת ברשות הלוקח ביום ל"א שהיה קנויה לו מידי דהוה מהרי את מקודשת לי למחר ל' יום דמילי קידושין בההוא יומא ע"כ וזה לחלק דאם היתה אפי' בר"ה ג"כ דומה לאלא הלא הכא הוה אלא טעמא דכיון דלא אמר מעכשיו כמאי יקנה במשיכה כבר כלתה מציכתו ובפירוש חלקו בתוס' במסכת כתובות בין זו להסיח דקידושין ותו דאף בקידושין גופייהו לריכא רבא כמו שיתבאר בהל' מכירות בס"ל :

קצח (א) **דבר** תורה מעות קונות וכו' בריש הוסב (מז.) מ"ר יוחנן דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה דילמא נפלה לליקה בחוכם מי מוקמת להו ברשותיה מסר נפשיה טרח ומציל ומי לא לא טרח ומציל ור"ל אמר משיכה מן התורה והתוס' והרמ"ם פסקיכ להוכיח דהלכה כר' יוחנן וכן דעת הרי"ף שלא כתב אלא דברי ר' יוחנן וכן דעת הרמב"ם בפ"ג מהל' מכירה וכתבו הגהות שכן פסק רבי' אפי ור"ל שאם התנו שתגמר

דרכי משה

(ב) וני"ו כתב פ"ק דמציעא דף ס"ב ע"ב כדברי רש"י וכ"ה שם בהגהות מרדכי ע"א דף קמ"ו ע"ב : (ג) וכן כתב הרמב"ם פ"ב מהלכות מכירה וכב"י שכן דעת התוספות ס"פ האשה רבה וכן דעת הרא"ש ודלא כני' פ' הכותב דף תקי"ז ע"א דפסק דאף בלא מעכשיו נמי קנה וע"ש ריש האשה שנפלו דף ת"ק ע"ב כתבו התוס' והרא"ש פ' השואל (צו : ד"ה בעל) הלוקח בהמה לשלשים יום אע"פ שאינו עליה לא שואל ולא שוכר מיהו שומר חנם הוה עליה לחייב בפשיעה :

ואין

דרישה

דס"ל להרמב"ם דקנה דפי' משוך כדי לקנות מיד וקני . ומ"ש כתב רבינו וגדולם מזו כתב רש"י דפי' אמר משוך לקנות ל"ק ומטעם אמר דמשמע משוך לקנותו אבל אני מיני מקנה לך וע"ז סיים וכתב אבל כתב הרמ"ם מולק על רש"י וס"ל דמשוך לקנות קנה וכדאמ"ל בסיג עליו ג"כ כלומר וכדאמ"ל בסיג אפי' על הרמב"ם וס"ל דאפי' אם אמר משוך ותקנה נמי קנה כנ"ל מיהו דברי רבינו ולא כמ"ם ב"י ועד"ז : (טו) אלא למחר ל' יום לא קנאה כ' סמ"ם פ"ג דמכירה אפי' אם סברה עומדת ברשות לוקח ביום ל"א מיהו קנויה לו לכיון ללא אמר מעכשיו בשם יקנה במשיכה כבר כלתה משיכתו בסוף ל' יום ס"ל : ומ"ש אמר ליה מעכשיו כר' שמעון בחגם כו' קנאה דוקא כשעומדת בחגם לגם לסלוקה יש רשות בה ומ"ש מהני מעכשיו בלא ע"מ ומסתברינן כאילו משיכה נעשה לו בחגם משא"כ כשהיא עומדת בר"ה או ברשות סמוכה וכבר כדרת סודרת למרא וכמ"ם שם וק"ל ועיין בד"מ ובסגלותיו מ"ם בשם סיג לתמוה על המיקת שכ"י בשם שמשה על סמ"ם ודוק :

סי' קצח (א) **דבר** תורה מעות קונות וכו' בפ"ג דף מ"ו ופירש"י כדאמרינן גבי קונה מן הסקדש לכתיב ונתן הכסף וקס לו אבל ר"ן כ' שם שאין למדין הדיוט מהקדש אלא בשלמא בדבדין קוה שיהיו קונות כיון שרוב הקניינים נעשים בכסף ע"כ וגראה לי מעות קונות ד"ת ולא משיכה ומשיכה וכן מוכח בשימין ק"ט ס"ג גבי שם מכרו שימושים פירות ומשכן שלוקח ומתייקרו אפ"ה יכולין למזור משום דשמיידו דבריכם על דין תורה שמעות קונה ולא משיכה ע"ם : ומה בעלי מיים ומה שאר מטלטלין פי' כיון שמעות

פרישה

מני מיני מקנה לך וכתב הרמ"ם מכאן משמע כלומר לחבירו משוך אפי זה קנאה עד דא"ל קני אותו דמשמע משוך לקנותו אבל מני מיני מקנה לך ועי' בדרמ"ם מולק על הרי"ף ומטעם דלומר משוך לקנות אפי' אם אמר משוך ותקנה נמי לא קנה אלא בדא"ל קני אותו דמשמע משוך לקנותו אבל מני מיני מקנה לך כדפרש"י ולכ"י נדמה להלק דדוקא כשאומר משוך בכדי שהוא מוכך אין לומר כן דאפי' אם אמר משוך ותקנה נמי לא קנה אלא בדא"ל קני אותו דמשמע משוך לקנותו אבל מני מיני מקנה לך ועי' בדרמ"ם מולק על הרי"ף ומטעם דלומר משוך לקנות ל"ק ומטעם דלומר משוך לקנות אפי' אם אמר משוך ותקנה נמי לא קנה אלא בדא"ל קני אותו דמשמע משוך לקנותו אבל מני מיני מקנה לך כדפרש"י ולכ"י נדמה להלק דדוקא כשאומר משוך בכדי שהוא מוכך אין לומר כן דא

שמגמר קנייתם במעות מכרן קיים ומין במין אחד מהם יכול לחזור בו וכדלמרינן גבי קרקע דמי אמר מי בעינא בכספא מקנה קנה וכמ"ש בסי' ק"ל (א) : כתוב בהגהות רמצוות דמרדכי פרק הזהב בשם העיטור דוקא עלייה דשכיח בה לליקה אבל מכר לו חטים שבניה ללא שכיחא בה לליקה מעות קונות וה"ג בירושלמי וכו' ומין במין גרמה כן מדברי הפוסקים וכן ב בדין שלא נתנו מכמים דבריהם לשיעוריו :

(ב"ה) ודבריו דברים תמוהים הם כי הלליקה מצויה בבית כמו בעלייה ובבנן חדא מיניהו נקטו : (ב) : כתב הר"ן בריש זהב שי"מ דשכירות מטלטלין נקנה בכסף לליכת למימר שמא ימאר לו כשרפו קטיך בעלייה דכיון שהגוף שלו טרח ומציל וכדלמרינן המס כגון שהיתה עלייה של לוקח מוכרת למוכר דקנה בכסף מהאי טעמא כמ"ש בסי' זה בס"ד :

(ב) (ג) (ד) **עד** שיגביה דבר שהרכו להגביה וכו' בהספיקה (דף פו) גמרת המוכר פירות לחבירו תנן התם בכסים שיש להם לחריות וכו' ושמין להם לחריות אין נקנין אלא במשיכה בסורת מתני להא שמעתתא משמיה דרב חסדא וכו' לא שנו אלא דברים שדרכן שמין דרכן להגביה אבל דברים שדרכן להגביה בהגבהה אין במשיכה לא ושמרינן בתר הכי ת"ש המוכר פירות לחבירו מסך ולא מדד קנה והא פירות דבני הגבהה נינהו וקתני דקני במשיכה הב"ע בשליפי רברבי ת"ש בשליפי לליקה פשתן מחבירו לא קנה עד שיטלטלנו ממקום למקום אלא מאי לאו פשתן דקטנים ומוקים לה בשליפי רברבי מי לא תנן עבדי שמני פשתן דמשתמיט ופר"ש שמני פשתן דמשתמיט שמחליק ואין יכולין לעשות ממנו מסמות גדולות הלכך בעי הגבהה דדרכן בכך ור"ח פי' שמני פשתן דמשתמיט כיון שאם יחמך מתנתך ואין דרכו להמשך לפיכך קני בטלטול ולפי הלשון הזה אינה לחוקמא אפי' בשליפי רברבי ואפ"ה ליתיה במשיכה אלא בהגבהה משום דמתנתך במשיכה ודעת הרמב"ן כדעת ר"ח וכ"ל מדברי הרמב"ם בפ"ג מה"מ שהוא מפרש שמני פשתן שאיפשר לשמטו מעט מעט להגביהו ומ"ה אפילו הוא שליפי רברבי אינו נקנה אלא בהגבהה וה"ה לכל דבר שאין טורח כ"כ כשאמטנו מעט מעט ויגביהנו שאינו נקנה אלא בהגבהה אבל פירות דהיינו כגון אגוזים שקדים ופלפלין דלא משתמטי כלומר שיש טורח גדול להתירן ולהגביהן מעט מעט נקנים במשיכה : [א] כתבו הגהות פ"ב מה"מ דין הגבהה פרע"י שצריך להגביה שלשה טפחים שיעא מתורת לבוד ור"ת פירש דסגי בהגבהה טפח כדמשכחן (עירובין עט :) גבי שיתופי מבואות ומיהו יש לדחות דשאני שיתופי מבואות דרבנן ועיין בתוספות פרק המניח (כט :) גבי הא דאמר רב אשי כשהפכה פחות מג' עכ"ל ורבינו ירוחם כתב סברות אלו בנ"י ח"ב עיין עליו ועיין בהרא"ש פרק המניח ובעירובין פרק חלון :

[ב] כתב רבינו ירוחם בנ"י ח"ח דה"ה אם היה גדול שאין אדם יכול להגביהו ואם הגביה אחד בו טורח גדול נקני במשיכה : (ה) (ו) **ובמ"ש** וכיון שמצד זה אינו יכול לחזור בו היינו דלא מייל ונפיק מחזי וכמ"ש בסימן ק"ל : ומ"ש וכופין אותו ליתן המעות כן כתב הרמב"ם בפ"ג מה"מ ופשוט הוא :

(ז) **ופי'** הרמב"ם שאפילו מצוי גדול וכו' כגר כתבתי בסמוך טעמו : ויראה כיון שהוא מצוי כבד וכו' הוא מפרש בפר"ש לפיכך כתב שיראה לו כן : [ג] חפץ שמונח חציו ע"ג עמוד וחציו ע"ג קרקע והגביה רשה המונח על גבי קרקע ונתק רשה התחר ונפל מעל העמוד קנאו והוא שיהיה העמוד גבוה י' טפחים ומי לא תפסו אלא גללו למרן לא קנה ואם הגביהו דרך עליה כדלמרינן (חולין קמא.) בשילוח הקן טרוף תקן כי היכי לליגבהו קנה בלא תפיסה בפ"ק דמציעא (ט.) בהוספות רבינו ירוחם נתיב י' ח"א ועיין בסוף ח"ב : (ח) (ט) (י) **ואם** מגביה דבר שא"א דרכו להגביה וכו' ליתחייב רב אחא בר מתנה לתבי בשבת הגונב כים בשבת חייב שכבר מגרר ויונח פעור שהרי חיסור שבת וחיסור גזיבה באים כאחד ופר"ש מגרר . בקרקע להגבהה ליכא ולא קני לה אלא בשיטו רשות שיתשכנו להשתמש והרי כאן דבר הגבהה הוא ופר"ה מי לא תפסו חיסור שבת הוא קני ליה במשיכה כגון אם היה מגרר ויונח בחול ג"ל כמידי דכתיב מיתתא ופר"ש כיס גדול מאד . ובכתב ירוחם"ש ודברים שאין דרכן להגביה מי מגביהו קנינו מע"פ שאין דרכן בכך תוקימנא להיות דהגונב כים בשבת כמידי דכתיב מיתתא ופר"ה קונה לה בהגבהה דהא קתני הגונב כים בשבת חייב שכבר נתחייב בגזיבה קודם שיוצא לידי חיסור שקילה שקנאו בהגבהה קודם שהוציא : ספינה נקנית במשיכה וכו' בריש הספינה (עו.) ספינה נקנית במסירה ר"ר וחכ"א לא קנה עד שיתשכנה או עד שיסביר מקומה ותוקמה רב אחי דאי ג"ל ספינה לך חזק וקני הכי נמי דקני במסירה לכ"ע והכ"ע דג"ל לך משוך וקני מר סבר קפידא ומר סבר מרחה מקום הוא לו . ופר"ש רבנן סברי קפידא לא גמר להקנותו אלא במשיכה ולא במסירה שאם ירצה מוכר יכול לחזור בו כל זמן שלא משכה זה לרשותו : מרחה מקום . מי בעית למשכה מיד לרשותך לך משוך דהא במסירה מקניתה לך מ"מ שמעינן מיהא דנקנית במשיכה או במסירה וידוע דהלכה כחכמים וכן נרחה מדברי הרי"ף והרמ"ם וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מהלכות מכירה וכבר נתבאר בסימן שקודם זה בחיזה מקום קונה במסירה ובחיזה מקום קונה במשיכה וכתב ה"ה בפרק הנזכר וכבר ידעת שהמשיכה חינה קונה אלא בסימטא או בחצר של שניהם ואם ג"ל המוכר משוך וקני לריך למשכה כולה ושיוציאנה ממותו רשות שלן מוכרה קונה בו ויכניסנה לרשות שהמשיכה קונה בו היתה עומדת בסימטא או בחצר שניהם נקנית במשיכה בהכרח ולא במסירה וכתב הרמב"ן בשם הרב ן' מינג"ש היתה עומדת בר"ה ולא ג"ל מוכר מידי ואזיל לוקח ומשך לא קנה עד שיתשכנה כדינה מר"ה לסימטא אע"ג דנקנית במסירה בר"ה ומסירה חינה לריכה שיתסור ללוקח מיד ליד אפ"ה כיון שהתחיל למשוך כבר גילה בדעתו שלינו רולה לקנותה בחזקה זו שהוא מחזיק ותפוס בה אלא במשיכה עכ"ל ועיין במה שכתבתי בסי' ל"ז גבי בהמה נקנית במסירה בשם ל"י . כתב עוד ל"י בפרק הספינה מדפי' הר"ש ספינה במסירה בר"ה כגון רקק מים משמע שאינו קונה במסירה אלא כדרך משיכתה שהיא מונחת על המים או נרקק מים וכן כתבו מהרים דבמשיכה חינה נקנית אם היתה מונחת בינתה אלא לריך שיגביהנה : ואם בא לקנותה במשיכה וכו' ג"ז שם (עב :) חיתמר ספינה רב אמר כיון שמשך כל שהו קנה ושמואל אמר לא קנה עד שימשוך את כולה ופסקו הרי"ף והרא"ש הלכה כשמואל וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מה"מ : ובתב מ"ח ג"ז שם וכתוב בהג"ה שכ"כ הרשב"א.

דרכי משה

קצח (א) ואין הנדון דומה לראיה דהתם אינו תקנת חכמים שלא יקנה כסף רק שהוא במקום שנוהגין לכתוב שטר ולכן אין קונה כסף אם לא שהתנה בה אבל במקום שהוא תקנת הכמים אימא א לא פלוג חכמים בתקנתן : (ב) ועיין במרדכי פרק הזהב ע"ד דעכו"ם קונה במשיכה וכן הוא בתוספות ועיין בזה בתשובת מיימוני דספר קנין סי' ה' ושם ג"כ אי מעות קונות במקום שאין דבר למשוך או להגביה וע"ש :

ואין

פרישה

מעות קונות מין מילוק בין ב"מ למטלטלין מש"כ מילו היינו מומרים כר"ל דמשיכה מפורש מהכתוב ולילף לה מקנס מיד שמיתך שמין נקנה עד שילא מיד זה ושיינו בתופרת לימר טוב דהיינו הגבהה במקום שהיא כדמסיק רבינו וכמ"ש שם ברש"י דף מ"ו : מזר המקח לרשות לוקח לכל דבר פי' לענין מוכס למיסח וכמשמ"ע ווילף : ומין מ' מהם כו' פי' וגם מין מ' יכול לחזור ומה שכתב ומין מ' קמ"ל דל"ת כמוכר דיש (מו שימשוך) בינו למטלטלין וממעיט ידו על הפליונה יכול לחזור : כן שנו מן התורה ומה קיהם כו' כ"ל דמ"ם כתב זה ללמדנו דלף לאחר שהקנה להם קיהם מהקדש קנין מעות מהתורה לא זו ממקומו לענין קידושין דמיסורת הוא ולמורת : (ג) (ג) (ד) וחכמים תקנו כו' טעם שהקנה בהגבהה משום דכי משך גם הלוקח יכול למחול בו : **עד** שיגביה כו' אפי' בהספיקה דף פ"ו ע"ב אלא דבריס שמין דרכן להגביה אבל דבריס שדרכן בהגבהה אין במשיכה לא ת"ש המוכר פירות לחבירו מסך ולא מדד קנה ואפ"ה פירות דבני הגבהה נינהו וקתני דקני במשיכה הב"ע בשליפי רברבי ת"ש בשליפי לליקה פשתן מחבירו לא קנה עד שיטלטלנו ממקום למקום אלא מאי לאו פשתן דקטנים ומוקים לה בשליפי רברבי מי לא תנן עבדי שמני פשתן דמשתמיט ואין יכולין לעשות ממנו מסמות גדולות הלכך בעי הגבהה דדרכן בכך פ"ב מסמפ דף מילו עבד

דרישה

סי' קצח (ו) **שאפילו** מצוי גדול כו' ויראה כיון שהוא מצוי גדול כו' בפ' הספיקה דף פ"ו ב"ם אלא דבריס שמין דרכן להגביה אבל דבריס שדרכן להגביה בהגבהה אין במשיכה לא ת"ם המוכר פירות לחבירו מסך ולא מדד קנה ואפ"ה פירות דבני הגבהה נינהו וקתני דקני במשיכה הב"ע בשליפי רברבי ת"ם בשליפי לליקה פשתן מחבירו לא קנה עד שיטלטלנו ממקום למקום אלא מאי לאו פשתן דקטנים ומוקים לה בשליפי רברבי מי לא תנן עבדי שמני פשתן דמשתמיט ואין יכולין לעשות ממנו מסמות גדולות הלכך בעי הגבהה דדרכן בכך פ"ב מסמפ דף מילו עבד

הגהות דרישה ופרישה

קצח א אע"ג דלקמן ר"ם קצ"ם יתבאר דלפעמים מעות קונות וכן יתבאר לקמן סימן זה מ"מ היינו במילתא דלא שכיחא או במקום דליכא למיחש לטעם תקנתן אבל היכא דשייך טעם תקנתן דיש רשות ללוקח להתנות בזה לא שמענו מן הראיה שהביא ב"י ומ"מ הדין נראה אמת מאחר שתקנו חכמים לטובת הלוקח והוא אומר אי אפשי בחכמת חכ"ם כוח ד' שומעין לו : ב ולי נראה אפי' לדין יש תשובה מידי דהוה אהיתה

ביתו של לוקח מושכר למוכר או להיפוך קונות כמו שיתבאר לקמן סי' זה מיהו יש להלק דשאני התם דלאו בשיעור תליא מילתא אבל היכא דצריכין לשער הבית אם ראוי להדיקה או לא אפשר דלא נתנו הכמים דבריהם לשיעורין ומ"ם קשה לסתור דברי הירושלמי [illegible]

מפורסם מסברא בעלמא :

(יח) **כתב** הר"ר יונה י"ל דספינה וכו' ונראה דהוא הדין כשניקנית במסירה דניקנית במסירה וכו' אלא המטלטלין שבספינה אינן נקנין אלא בהגבהה כדין שאר מטלטלין וכן כתב הרמ"ה בכל התורה כולה וכן כתב הרמב"ם בפרק מכירה (הלכה ב') וכן כתב הרשב"א בתשובה ובפרק הזהב (בבא מציעא דף מ"ז) וכן כתב הרא"ש בפרק הזהב (סימן ל"ב) וכן כתב הרמב"ן

וכ"כ הרמב"ן בפ"ג מהלכות מכירה וכן דעת הר"ן וכ' שכן דעת ר"ח וכתב המרדכי שכן דעת מהי העזרי ורשב"ם ור"ת וכ"כ התוס' בהזהב גבי הא דתמרינן מאי מיכא בין ר"ש ורבנן מיכא ניייהו דרב חסדא וכו' וכתב הרא"ש וכן מוכח בפרק קמא דגט נהו דתנן בד' פרקים בשנה משחיטין את הטבח וכו' לפיכך אם מת את הלוקח ופריך עלה ונפלה לו מתך מלמת מפילו כלא מזרה ברשות המוכר נמנם מדלא קתני אם מזר בו ומת את הלוקח וברש"י לא כתב כן ומיהו דבריו נראים עכ"ל וגבי הא דתמרינן בהזהב מאי מיכא בין ר"ש ורבנן מיכא ניייהו דרב חסדא כתב רש"י ד"ה כי מוקמה למזרה ברשות הלוקח המוכר נפשיה וטרח ומציל אפילו אם ירצה הלוקח לזרוק בלא יאמר חוזרני בי מדמרי קמי

וחייב לפילו בגונכין מ"מ כתב"ל שקול זוזך לפילו ס"ח לא הי דדוקא בגומיס כיון דמעיקרא היה ס"ם משום דתפיס ליה מאגריה כדאמר התם ס"כ כתב"ל טול שלך והבא מעות לא מתא אלא לגולמיה דלא תפיס ליה מאגריה כדפירש רש"י ל"ם אבל לא לסלק תפיס ליה מאגריה אבל עוד כיון דלא תפיס ליה מאגריה אבל נתן מעות ולא משך אע"פ דהו"ל שומל עלייהו מ"מ כתב"ל שקול זוזך לגמרי מסתלק וכבי משמע מתשובת מהר"ם שבמרדכי פרק הגומנין וס"ר ירושם הביאה בקונר בב"ל מ"ם וזה לשון הר"ן ע"ש התוספות דרב ספי ורבינא לאו לחיפלוגי אלא לומר דרבא דאמר לפילו ס"ח נמי לא הוי אלא מעשה שהיה אבל לעולם הני זוזי פקדון בידיו דמוכר ניהו ולא מיחייב בגונסין גמורים דידהו הילכך מכי ב"ל שקול זוזך מיפטר כדין נפקד הרואה להוציא פקדון מתחת ידו עכ"ל וכתב כן הר"ן ע"פ תירוץ רשבון של תוספות דהמוכר לא הוי עלייהו אלא ס"ח כשאר פקדון דמסור להשתמש בהן מיהו לא לתירוץ הבני דמותר להשתמש בהן דהוי שומל עלייהו ומייב בכל הגונסין שפ"ה כשב"ל שקול זוזך לפילו ס"ח לא הוי כדפירשתי ולא כמו שכתב ב"י דבתירוץ בתרא דתוספות מסכימים לדעת הרי"ף והגלוסים דלפילו ב"ל שקול זוזך חייב בגונסין לדיתא אלא אף לתירוצא בתרא מי ב"ל שקול זוזך לפילו ס"ח לא הוי כדפירשתי ולא כמו שכתב ב"י דבתירוץ בתרא דתוספות מסכימים לדעת הרי"ף והגלוסים דלפילו ב"ל שקול זוזך חייב בגונסין דלי

במעות אלו שבידי ולקחן המוכר ולא דקדק לידע מניינם נקנה החפץ ללוקח ואין אחד מהם יכול לחזור בו מפני שהוא דבר שאינו מצוי ולא הצריכו בו חכמים משיכה וכן ראובן שמכר לשמעון חפץ במנה ונתחייב לראובן במנה והיה לשמעון חפץ למכור ואמר ראובן לשמעון מכור לי חפץ שלך בדמים שאתה חייב לי מדמי החפץ שמכרתי לך וא"ל שמעון הן נקנה החפץ לראובן בכ"מ שהוא שנם זה דבר שאינו מצוי הוא ולא הצריכו בו חכמים משיכה וכתב הרמב"ם אבל אם היה עליו חוב שלא מחמת מכר וא"ל מכור לי חפץ שלך בחוב שיש לי אצלך ונתרצו שניהם

במעות הללו ואין אחד מהם יכול לחזור בו משמע מדבריו דכיון שהמוכר לא ידע כמה הם לא"כ שהלוקח ידע כמה הם נקנה מקח וכן משמע מדברי תלמידי הרשב"א שכתבו בשם הרמב"ם בפרק כ' מהלכות מכירה כתב הרי שחפן מעות בלא משקל ובלא מנין נטלן בהכסרת ואמר ליה מכור לי פרתך או יין זה בהלו ונתן לו הדמים נקנה ואפשר דהרמב"ם מורתא דמילתא נקט וה"ה היכא דמוכר ידע כמה הם ולוקח לא ידע וכיון שלא הקפיד לשקול כמה הם נקנה ללוקח ואין אחד מהם יכול לחזור בו : וכן ראובן שמכר לשמעון חפץ וכו' פרים והרבה (מה :) אמרינן דאין מטבע נעשה חליפין אין קונין אותם אפילו בתורת ע"י שנותן למוכר מטבע שיקנה בתורת קנין סודר ואותביה מדאמרן בפ"ק דקידושין כל הנעשה דמים בחר כיון שזכה זה בחליפיו וקנ"ל דה"ק כל הרגיל להיות נותן דמים בחר דהיינו מטבע כיון שזכה זה וכו' אם נתנו בעליס בתורת חליפין כחליפי שור ופרה כיון שמשך בעל הפרה את המטבע נתחייב בעל המטבע בכל מוגסים שיולדו בחליפין דהיינו הפרה וכני רב יהודה דה"ק כל הגיסוס דמים בחר דהיינו כל מטלטלין כיון שזכה זה וכו' ה"ג מסתברא מדקתני סיפא כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור ס"מ ולמאי דס"ד מעיקרא דכל הנעשה דמים הויו מטבע מאי כיצד ה"ק ופירי נמי עבדי חליפין כיצד החליף שור וכו' הניחא לרב ששת אלא לר"נ מאי איכא למימר ה"ק ים דמים שהם כחליפין כיצד החליף דמי שור בפרה או דמי חמור בשור ופרש"י כיצד החליף דמי שור בפרה . מכר לו שור בכך וכך מעות ומשך את השור ונתחייב לו מעות אמר לו הלוקח פרה יש לי שמני נותן לך בדמי השור וניחותו יחד וקבל עליו נתחייב בעל הפרה לתת לו את הפרה אבל הרי"ף פירש כגון שמכר לראובן לשמעון שור בג' זוז ומכרו שמעון לשור ונתחייב לראובן והיתה לשמעון פרה והוא רוצה למכרה ס"ל לראובן לשמעון מכור חותה לי בג' זוז דמי השור שיש לי בידך עם ס"ל הן הרי היא לך בדמים שיש לך בידי קנה הואיל וזכה בדמים וברשותו אם נתחייב זה בחליפיו שהיא הפרה ונע"פ שעדיין לא משך חותה ואם תאמר מי

כחשב ברשותו מקח זו כחשב הנה הלו דמים קונין בחליפין ופ"פ אלא ניחנו בתורת חליפין וטעמא דהאי מילתא דר"נ ס"ל כר"י דאמר ד"ת מעות קונות ומ"ט ממרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשדכו מעיך בעליה ומילתא דשכיחא גזרו בה רבנן . וכתב עוד הרי"ף וכל האי מקלא וטריא הני"ג דלא מיעטרכינן ליה אלא למאי דס"ד מעיקרא דמטבע נעשה חליפין וכבר נתברר דאין מטבע נעשה חליפין ומתניתין כבר תירוצא כל הגיסוס דמים בחר וקס ליה דהוה תירוצא האי תירוצא הני"ג דלא מיעטריכא ליה דלכתחלה הוה דס"ל יש דמים שהם כחליפין והרמ"ם דחק לחייב זו ומיהו לעניין הלכה כתב שכ"ל לקיים דברי מעטמא דמרינן והוה דרך הוגה ס"ל הכי בשמעתין דאמר מכור לי בחלו קנה משום דס"ל כר' יוחנן ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן והאי דאמרי מעי בפרה מידע ידיע דמילתא דלא שכיח הוא אף אלא הכי איתא בתורת דמים והר"ן כתב על פירוש הרי"ף וזה תימה היאך קונה בדמים הללו שהן הלוקח ואינם בעין דהא אמרינן בהאיש מקדש בני מקדש במלוה ואוון במכר שזה מקנה קנאו ומקנאו ומקנאו מקנה קנאו ומכח קנאו אין הלוקח יכול לקנות בו קרקע וכ"ם בשמו בסו' ר"ל שיהו לוקח בקרקע אבל במטלטלין כם מקנו בסו מכמים משיכה לוקח ואפשר שכיחא וש"ל סו' ר"ל ובדריש כאן

וסיפא מדא קיא כו' עד דא"ל הלוקח פרה יש לי שמני נותן לך בדמי השור כו' וכרי"ף כתב ז"ל יש דמים שהן כחליפין כלומר קתני בריאה מטבע שמעתן בתורת חליפין קונה כחליפין ואלא קתני כיצד כו' עד ומ"ל רשמעון מכור חותה לי בג' זוז דמי השור שיש לי בידך כו' מבואר מלשונו דתרתי מיכא ביניהו לרב"י ריפא וסיפא מדא קיא ולרי"ף מתני קתני ושד לרב"י

פרישה

ומש"ר שסיו מעטות בידו אלא מנין כו' משמע דבעי שגם הלוקח לא ידע כמה הם ומשך בזה תאר לשון הרמב"ם שכ"כ בפ"ה דמכירה ומיהו כתב ב"י דמשמע דמילתא דאלא נקט וכ"ל דכיון דהלוקח לא ידע גם המוכר לא ידע משא"כ אם הלוקח ידע משמע הלוקח חומר להמוכר כך וכך מעות יש בידו אלא דייק סוף דייק לשון שכתב ולא דקדק לידע כו' דסיינו לשון רש"י משמע דמוכר מליא (דמל"כ [לא]) סוף ליה לסוכיר כלל שאי ולא דקדק כו' וגם הרמב"ם לא הזכירו) אף כ"ל כיון שלא דקדקו אף וגם הוא לא דקדק וק"ל : ולא הצריכו בו מכמים משיכה דכיון דתקנתא הוא כי תקינו במלתא דשכיחא במילתא דלא שכיחא לא תקינו : ותמר רחובן לשמעון מכור לי כו' פי' ומקנה פרתך בחורת מליקין ופל"ל : וכתב הרמב"ם אבל אם היה עליו כו' פ"ה מהכירה ופע"ג דס"ל לרמב"ם דמלוה אפילו אינה אלא בקרקע וכמ"ש בשמו בסו' ר"ל סיינו דוקא בקרקע אבל במטלטלין כם מקנו בסו מכמים משיכה דוקא ואפשר שכיחא ופ"ל סו' ר"ל ובדריש כאן

דרישה

סו' קצט (א) וכן רחובן שמכר לשמעון אפן כו' עד ותמר רחובן לשמעון מכור לי אפן שלך כו' שלא תאמר רבי' תמר ל' קרי"ף ולא תמר לשון רש"י כתשר יתבאר ויען כי אין הדברים ברורים כ"כ ע"כ רמיתי לסעלותם קנה פס בתוריסס בב"מ דף מ"ו שסטות דתמרים אין מטבע נעשה מליפין פרכינן ממתני' דקידושין דתנן כל הנעשה דמים בתמר (וסיינו מ"מ כשרגיל לסיות ניתן בתמר) כיון שזכה זה בתמרים זה בחליפין ומשנינן מתי כל הנעשה כו' כל הגיסוס דמים בתמר כיון שזכה זה בתמרים זה בחליפין כ"מ דקתני סיפא כיצד החליף שור בפרה או תמור בשור ס"מ ולמאי דס"ד מעיקרא מטבע מאי כיצד סבי קתמר פירי נמי עבדי חליפין כיצד כו' ותמרינן הניתא לרב ששת דתמר בירי עבדי חליפין אלא לר"נ דתמר כלי אין אבל פירי לא מאי כיצד ס"ק ים דמים שהן כחליפין כיצד החליף דמי שור בפרה או דמי תמור בשור מ"ט לרב נחמן ס"ל כר"י דתמר דבר תורה משות קונות ומפני מה תמרו משיכה כו' אלא מילתא דשכיחא גזרו בה רבנן אלא מילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן ע"כ ויש נסוגיא זו ב' שיטות שיטת רש"י ושיטת רי"ף שהש"י כתב ז"ל ס"ק ים דמים כו' ויש

הגהות דרישה ופרישה

קצט א ולפענ"ד נראה פשוט דרבינו הבין דברי הרא"ש ג"כ כמו שכתב הב"י מדחילק לקמן בסי' ר"ד בין א"ל יקנה בהלואה לבין א"ל בהנאת מחילת מלוה וכאן לא חילק ש"מ דבלא מחילת הדמים נמי ס"ל דקנה ביה משעם שכתבתי ע"כ :

וכן כשמעות ההלוואה הוא בענין כ"ל וכבר הארוך כ"י בזה ע"ש ועי"ל בסי' ר"ד סעיף ו' ז' ח' : (ב) **יש** זמן שמעות קונות כהסיפא דתנן בד' פרקים וכו' . בפרק קמא דמציעא (דף ל"ב) : ומ"ש קנלו פיתומים הדמיכ סניזקין (דף ל"ב) : ומ"ש קנלו פיתומים הדמיכ מהרינן עלטופת פיתומים וכו' . ומע"ג דמיכה נמי טופה ליתומים אם נעתידה על דין תורה אפ"ה יניע לפירות מוכח דליקה מני אמרי יתומים ללוקה כשרפו מיכך בעליה דמ"מ כיון דמיכה רעה ליתומים בחד לד אפ"ה יצטרכו מעות לא ימלאו מי שיהנה להם משני חכמים לרעת היתומים תקנו שלא יניע להם כוס רעה ועי"ל שלא תקנו חכמים תקנה שיהיו המפוטרופסים רשעים שלא יגילו הפירות שברשותם מחוסר לליקה :

ך (ג) **יש** עוד דבר וכו' כגון שמונחין ברשותו . בריימא בפרק המפיגה ופי' רש"י מוכר שהניח תבואתו למכור בבית הלוקח כיון שקבל עליו מוכר קנה פירוש שהשליח המוכר ופ"ל כל תבואה זו קנויה לך בכך וכך כל אחד קנה לוקח מיד אע"פ שלא מדד דקני ליה רשותו ע"ל משמע דוקא דמ"ל מוכר הכי אבל מי לוקח מ"ל הכי ואחק מוכר לא קנה לוקח וכ"כ רש"י ז"ל שם בפרק בדמים ואם כן כשמניחן ס"ק יש לחוש שמא אינו מפרש לה בחן שליפין מלא בקנין מטבע ודמים וגרסינן בבריימא שמלוה דמי שור וכו' ובע"ל משמעינן שקנה זה שמוכר את פרה בדמים שמייב לו זה שלוקח בשביל שור ובתורת קנין כסף קנה ליה דקנה בכסף כיון דאוסה שכיחא ועי"ל שכתב רבי' כתן ולכך כתב רש"י שמשעון מורה פרה יש לו כר' שכיון דלא מיירי בקנין שליפין מלא בקנין דמים מורחא דאלתא כן הוא שכשוכר תובא שור והוא משוב פרה יש לו ואפי' נותנים לך בפרעון שהוב וקנ"ל בבריימא דאיך שכתבתי שכשוכר לקבל פרה זו בדמי כמוב היא עומדת ברשותו אף ע"פ שבדיוק [לא] מצכה ורי"ף ז"ל מפרשי דס"ל כתוס' דבכשם כליס מיקרי ואפילו לרב שפת כוי לפי מאי דסלקי בשליפין (כדלעיל סימן קנ"ב) ואי"כ ע"כ שם דפרק הניזקין לרב שפת כוי לפי מאי דסלקי מדעתיה מפיקרא דמיירי בשטבע דוקא כוה לפי מאי דמסיקנן דמאי כל כשהוא כל כגיזום ומיירי בשליפין שור בפרה ואי"כ כשמסיקנן יש דמים שהן כוי שכי פירושו בריימא שנתן לו מטבע בעין נתמייב לו בשליפין שקנה שם מחורת שליפין ואע"כ קנתי כילך כי' המלוף דמי כוי כלומר ופוד יש קנין שליפין במטבע שפילו מיכה בעין כילך שמלוף דמי שור בפרה ומשום שכי כוכרך פרי"ף ז"ל לפרש שרשיבן דמי לשמעון מכור לי פרתך בב' זוז ואני שור שאתה מייב לי כדין כל שליפין דקונין בכלין של קונה שלמוכן נותן לשמעון שמעון שרי לך שרה

שניהם לא קנה עד שינביה או שימשוך : (ג) יש זמן שמעות קונות כההיא דתנן בד' פרקים בשנה משחיטין הטבח בעל כרחו פי' אם היה לו שור שוה מנה וקבל דינר אחד מלוקה ליתן לו בשר כשישחוט ולא נתקבצו לו קונים לכל דמי השור אינו יכול לחזור בו אלא צריך לשחטו וליתן הבשר ללוקה לפיכך אם מת השור מת ללוקה והם עי"ט האחרון של חג ועי"ט הראשון של פסח וערב עצרת וער"ה וטעמא שהכל צריכין בשר בזמנים אלו לפיכך העמידו דבריהם על דין תורה : (ד) וביתומים ג"כ העמידו דבריהם על דין תורה שאין קונין מהם אלא בכסף לפיכך אם האפוטרופוס מכר פירות משל יתומים ומשכן הלוקה ועדיין לא נתן המעות ונתייקרו הזורין בהן היתומים שאין נכסיהן נקנין אלא בכסף הוזלו הפירות אין הלוקה יכול לחזור בו שלא אמרו שלא יהו נכסיהן נקנין אלא בכסף רק לטובתן קבלו היתומים הדמים ולא משך הלוקה הפירות ונתייקרו חוזרין בהם כשאר כל אדם ואם הוזלו ורוצה הלוקה לחזור בו חוזר גם כן ומקבל עליו מי שפרע ולא אמרינן שלטובת היתומים נעמידם על דין תורה לומר שנקנו הפירות ללוקה במעות שקבלו היתומים שרעה תבוא להם מזה שאם יצטרכו מעות לא ימצאו מי שיתנם להם עד שיתנו הם הפירות לקחו היתומים פירות ומשכום ולא נתנו הדמים והוקרו קנאו כשאר כל אדם הוזלו לא נאמר נעמידם על דין תורה שלא יקנים אלא בכסף ויחזרו בהם שא"כ בשיצטרכו הם לקנות פירות לא ימצאו מי שימכרם עד שיתנו המעות קודם נתנו המעות ולא משכו הפירות והוזלו חוזרים בהם כשאר כל אדם הוקרו ורוצה המוכר להחזור בו חוזר ומקבל עליו מי שפרע שאם נעמידם על דין תורה לומר שקנו להם המעות יאמר לו המוכר נשרפו פירותיך או נאבדו שברשותך היו משעה שנתת המעות :**

ך (ד) יש עוד דבר שהמטלטלין נקנין בהם (א) כגון שמונחין ברשותו דהחצרו קונה לו אם הוא משתמר שם אפילו אם אינו עומד שם ואם אינו משתמר שם אז צריך שיעמוד אצלו : ואם

(ג) **יש** זמן שמעות קונות וכו' מסנה בפרק קמא (פנ .) בד' פרקים המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו תמה מכרתי לשחוט נתה מכרתי לשחוט ואלו הם עי"ט האחרון של חג ועי"ט הראשון של פסח וערב עצרת וער"ה וכדברי ר"י הגלילי אף עי"ה בגליל ובד' פרקים אלו מחזיקין את הטבח בע"כ אפי' שור שוה אלף דינר ואין לוקח אלא דינר כופין אותו לשחוט לפיכך אם מת מת הלוקח אבל בשאר ימות השנה אינו כן לפיכך אם מת מת למוכר ופירש"י מחזיקין את הטבח בע"כ כדמפרש ואזיל שאם קיבל דינר מלוקח ליתן לו בדינר בשר אפילו שור שוה אלף זוז שוחטו בע"פ ע"ש שאין לוקחין לשאר בשר אלא אלף דינר שנתן לו דינר לשאר ואין לוקח אלא אלף דינר ומפסיד הדינר וגמרא ושם לא משך ומוקמה רשב"י בגון שזיכה לו על ידי אחר בד' פרקים אלו זכות הוא לו זכין לו לאדם אלא בפניו בשאר ימות השנה דחוב הוא לו אין מבין לאדם אלא בפניו ר"מ ור"י בד' פרקים אלו העמידו חכמים דבריהם על דין תורה דאמר ר' יוחנן ד"ת מעות קונות ובפלוגתא דת"ק ור"י הגלילי יהוי הלכה כת"ק ולכך לא הזכירו הרמב"ם ולא רבינו ערב י"ה ועוד דאפילו לר"י הגלילי דוקא בגליל הוא דקאמר אבל לא בשאר מקומות ולענין מוקימתא דרב שמואל בר יצחק ור"ח פרי"ף כתב ומכיקנא אר"ח ג"ר יוחנן וכו' גם הרמב"ם לא כתב אלא דברי ר"ח משמע דס"ל דרב ושמואל ורבי יוחנן פליגי והלכה כר' יוחנן והרמ"ם כתב שאי המוקימתות וכן רבינו יהושע כ"ט ק"ה כתב כשהיקן משום דאע"ג דפליגי והלכה כר' יוחנן מ"מ גם ר' יוחנן מודה שאם זיכה לו ע"י אחר בד' פרקים הללו זכות הוא לו זכה (ב) :

(ג) **וביתומים** העמידו גם כן דבריהם על ד"ת וכו' עד סוף הסימן הכל מבואר בהגיזקין (נב :) גמרא יתומים שמכרו מעל בעל כרחן וכו' ולפי שאם הבריח פעמים שאינו לא כתבתי לשון הגמרא כדי שלא להטריח. וכלל הדברים שבכל הדינין הללו שוה יתומים להלוה לחזור בו משא"כ בשאר פירות היתומים ומשכן הלוקח וחזרו אינו יכול לחזור בו משא"כ כשאר כל אדם . ועל חלוקת נתנו המעות ולא משכו הפירות ואמר המוכר נשרפו פירותיהם הקשה רש"י וכי נשרפו יחזרו אלא כמו שהולו וי"ל כיון דברשות יתמי מיקרי מסתברא דברשותם נמי נשרפו וכתבו התוספות ות"ת לפיל דאמר משוך פירי מיתמי מיקור הדרי אבל יתמי לא רצה היא לדידהו דיאמרו להם הלוקחים נשרפו חיטכם בעלייה ו"ל דנעשו הלוקחים ס"ם כיון דיכולים לאכלם ולעשות בהם כל אפצם כדאמרינן בהמוחין הלוקח כלים מבית המוחן לשרף בניה תחתו ואפצהו חייב בחזרה פטור מפני שהוא כל"ם אמאי הוי כגוזל אלא ע"כ לא אמרינן אלא בשאר כל"ם אבל בשלהם

לא קנה ומיקרי מצר שמיה משמרת וע״ש : (ב) (ג) (ד) **ואם** מין המקח ברשותו וכו׳ בספיעה (פס .) בברייתא הנזכרת ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהנה או שיודיעהו מרשותו ברשות לוקח כיון שקיבל עליו מוכר קנה לוקח ברשות הלה המופקדים מלמו לא קנה עד שיקבל עליו או עד שיסכור את מקומו ופר״ש דמשיכה לא מהניא גבי מוכר עד שיגביה דמשיכה קונה בכל מקום או עד שיודיעהו מרשות מוכר לרשות לוקח או למימטה או שיגרף ידו למטה מג׳ בר״ס סמוך למסקופת הבית וקבלה כדאמרינן בפלו נערות (לא .) גבי היה מגרר ויונק ולקמן בשמעתין מייתי לה : המופקדין מלמו . שהפקיד שם מוכר פירותיו ומסתמא הקנה לו רבקד למפקיד רשותו לגורך פירותיו לא קנה עד שיקבל עליו רבקד בשלות מפקיד ליחד לו רשות ללוקח בפירות בפחר הוא שם או שיסכור וה״ה גמי גבי רשות מוכר שייך הבלה וסכירות זכה גמי שייך הגבהה והולאה אלא תנא מורחא דמילתא קתני דסתם מוכר כשמוכר דולה הוא לפנות את ביתו הילכך קתני הסם הגבהה והולאה וגבי רבקד שייך קבלה וסכירות דכי היכי דהוה רבקד של זה הרמתון ס״ב ישמור פקדונו של חבירו כתבו התוספות דקאמר לפר״ש דע״כ ליערבינהו ולימנינהו ועוד דמין הרמה דמועיל קבלה ברשות מוכר דמין הרמה מקנה רשותו לאחרים ע״י עלמו כדמקני כלי שיש בתוכו דמשתעבד המוכר לו על ידי בנו ובתו שבעלים אבל לא ע״י בנו ובתו שקטנים מפני שיש כיחו והרמ״ם הסכים לדעת התוס׳ וכן דעת רבינו ירוחם בכ״י ח״ב . וגם הרמב״ן תמה על פר״ש דהסכים לדעת התוס׳ והרא״ש ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהם או עד שיודיעם מרשותו או עד שיקנה הקרקע בחחר מהדרכים שהקרקע נקנה בהם לסכירות ורשות הלה המופקדין מלמו שמי היה בידו ות״ל זכה לפלוני ווכה לו לפי שזכין לחדם וחלרו גמי ווכה לו . ודע שבגירסת הרי״ף גבי רשות המופקדין מלמו אין כתוב כיון שקיבל עליו מלאה ס״ג ברשות המופקדים מלמו לא קנה עד שיגביהו או עד שיודיעהו מרשותו . וכתב הרמב״ן דגם לפי גירסא זו כיון שקיבל עליו דולאה מרשותו של מוכר היה הולאה גמורה והולאה מרשות הלה המופקדין מלמו היה מקיבל עליו יצא מרשות מוכר עכ״ל ומע״ם שכתב ברשות הלה המופקדין מלמו שמי שהם היה בידו ות״ל זכה לפלוני וכו׳ כ״ל דלמו למימרא שברין שימר לו קנה הלוקח דהא ל״ל כמומר זכה בהם לפלוני ות״מ לפלוני וקבל עליו לחתם לו קנה הלוקח מיהו שיקבל עליו הנפקד למחר לפלוני מדלמו דעד שיקבל עליו הנפקד עליו במחר המוכר לפקוני שהם ת״ל הלוקח פירות שברשותך מכרם לי פלוני וקיבל עליו הנפקד לחתם לו לא קנה עד שיחמר לו המוכר ויקבל עליו על פי מחמרו וכ״כ מדברי ר״ם בפ׳ ד׳ מהלכות מכירה . והרמב״ם כתב מת״ם היו ברשות המוכר או ברשות המופקדין מלמו לא קנה עד שיגביהם או עד שיודיעם מרשותו ברשות הלה המופקדין מלמו או עד שיסכור את מקומו ופרב״ם המופקדין מלמו שהפקיד שם מוכר פירותיו למכור ולמדוד פירותיו בניתו בדרך כל הסם ין לא קנה עד שיקבל עליו רבקד שלות מפקיד ליחד לו רשות ללוקח הפירות בחחר הוא שם או שיסכור והר״ם גרים או עד שיודיעהו מרשותו לפירותיו עד שיודיעם מרשותו במקום אחר כמו שכתב הרמב״ם בפ״ד ממכירה לפי גירסת שפי׳ הרמב״ם ז״ל וגם כתב או שפילו בדיבור בעלמא שזהו כגירסת רבב״ם עד שיקבל עליו פי׳ שיקבל עליו רבקד וכו׳ דלף ע״ג דקרקע תיכף נקנית בדבור כמן מיירי דמקנה לו הקרקע בחורת שלה לפי שעה דנקנה בדיבור כמו שיבוא בפ״ד :

(ד) **ובש״ע** ופי׳ רבב״ם וכו׳ אבל ג״ש הרמ״ם כתב וכו׳ . כ״כ התוס׳ דלא כפירוש רבב״ם וסיימו דתקני בברייתא ברשות המוכר לא קנה עד שיגביהנה או עד שיודיעהו מרשותו פירוש שיודיעהו מרשותו בשכירות מקומה כדכתב הרמב״ם ומשמע דוקא בהכי אבל לא בדיבור ומיהו אפילו לא בשכיר מקומה אלא שאמר לו הרי״ל כחילו השכיר לו מקומה כ״כ בהגהות מיימוני פ״ו דמכירה וז״ל ובזמן הזה שנהגו הסוחרים שהסדרים לקוחה המפתח שהסחורה סגורה בו קונה בעין שכירות הבית שהם מסר לו המפתח קנה כך פי׳ רתב״ן עכ״ל כלומר בעין שכירות הבית שהם השכיר לו בית ומסר לו המפתח וה״ל לך חזק וקני ואע״ב החוזק דקנה אע״פ שאינו בפני הבעלים דשכירות קרקע כמכירת קרקע הכי נמי בקנין שחורה שם מסר לו המפתח קנה שחורה ובפ״ב כתב ע״ש רתב״ם דה״ה בשוכר לו בחורה שהם מסר לו המפתח בבית ומסר לו המפתח דבוקחות דוקחה כחב מקומה שכיר בבית כחילו שכר מקומה עכ״ל דעל מ״ש הרמב״ם בשם בחור בית לחבירו ומסר לו המפתח דסרי זה כמי שחמר לך חזק וקני וכו׳ כתב ע״ש רתב״ם דכן הדין בשוכר בית לשכירות כמכירה וכן בחור שחורה שהם מסר לו המפתח נמי קונה מסירת המפתח חגב הבית כחילו שכר מקומה דכיון שהם מסר לו המפתח ליכנס שם ס״כ נתן לו רשות ליכנס בחדר שהסחורה סגורה בו וכ״ל כחילו שכר מקומה וקונה הסחורה חגב הבית מדינא ולא חמרת סיטומתא דשהו מלא מהגה דחפי׳ בחמרת דלא נהיגי למיקני בסיטומתא הפ״ה בחסירת המפתח קני מדינא

כדפי׳ והכ״י נתקשה בדברי ההגהות הללו לקמן בסימן ר״ן ול״ק מיהי וע״ש :

(ה) **ובאחד** מחלו הדרכים וכו׳ . בריישא שם וכן פרשב״ם בחשובה דחדידה לא מעכבא דחיהה בלא גילוי מילחא כחה מכר :

(ו) **כלין** של חדם ג״כ קונות וכו׳ . חימרא דרבי יוחנן ומסקנא דגחרא לעם וע״פ מ״ש התוספות והרא״ש : (ז) **וכלין** של לוקח ברשות מוכר מיבעיא וכו׳ . עם וע״פ מ״ש הרא״ש וה״ת דכמן פסק כרב״ל וזל קני קנה

(ג) **ואם** אין המקח ברשותו אלא ברשות אחרים אם הגביהו (ג) או שכר את המקום שמונח בו או נתנוהו לו במתנה ובקנין או אפילו בדיבור בעלמא קנהו דהשתא הוי ברשותו וחצירו קונה לו : (ד) ופירש רשב״ם דה״ה נמי אם הוא ברשות המוכר אבל א״א הרא״ש ז״ל כתב דוקא כשהוא נתן ברשות אחר ואמר בעל החצר יזכה חצרי לפלוני במקח שברשות מפלוני קונה אפי׳ באמירה לחוד דחצרו בידו והרי הוא יכול לזכות להבירו בשל אחרים אבל אם הוא מונח ברשות המוכר ואמר יזכה חצרי ללוקח במקח שקנה ממני לא קנה לו שאין אדם יכול לזכות בשל עצמו להבירו שלא ע״י אחרים אלא צריך שיגביה או ישכור המקום ויקנה לו בכסף או בשטר או בחזקה : (ה) ובאחר מאלו הדרכים קנה לאחר שפסק סכום הדמים אע״פ שלא מדד : (ו) כלין של אדם ג״כ קונות לו במקום שיש לו רשות בגון בסימטא ובחצר של שניהם שיש לו רשות להניח שם אבל לא ברשות הרבים לפיכך אם מדד מוכר הפירות ונתנם לתוך כלין של לוקח בסימטא או בחצר של שניהם קנה אפילו לא א״ל זיל קני אבל אם לא מדדם ונתנם לתוך כלין של לוקח לא קנה אא״כ יאמר לו זיל קני שלא היה דעת המוכר שיקנה לו כלין כיון שמחוסרין מדידה אבל ברשות הרבים לא קנה אפילו מדד ואמר ליה זיל קני : (ז) וכלין של לוקח ברשות מוכר מיבעיא אם הוא קונה לו אם לאו ולא איפשטא

לפיכך

פרישה

מצלו פי׳ מצל סמלר ובתוכו כ״כ המ״מ : (ג) או נתנוהו לו במתנה ובקנין כו׳ סמי ובקנין גם מלמני פניו קמי דסיינו גם משכירות ורבי לטעמיה שכ׳ לעיל ס״ם קל״ם דקנין מועיל מפילו בשלמה ובשכירות : תו מפילו בדיבור בעלמא לעיל כשסוקח ברשות מוכר יש מפלוגתא אי מסני דיבור וקנין וכמ״ש מפילו בדיבור בעלמא לכ״ע לפקוני כשסוח ברשות מוכר יש בפלוגתא תו בדיבור וקנין בשכירות ומיל : דכשחא היו ברשותו פי׳ כשחוקח הלו בשכירות תו בחחנה בקנין תו בדיבור הרי סוף כשנירו נמלא שחולאין שעלין מוגשים ברשותו ובחצירו ובוקח מומן בחנירו על ידו : (ד) דה״ה נמי שם סוח ברשות מוכר פי׳ וכבי נמי שם נתן שמוכר ללוקח שנירו בדיבור בעלמא לסוח נמי שנירו ווכה לו מלמו : ומתר בעל המצר כו׳ כ׳ ב״י בשם הרמב״ם דסיינו דוקא במעמד שמוכר לפפוקי שם ת״ל לשוקח פירות שברשותך מכרם לי פ׳ וקבל עליו (שבשקר לקחתם לו לא קנה עד שיחמר לו המוכר ויקבל עליו) כן ע״פ מחמרו : שמין חדם יכול לזכות כו׳ עד״ר : ויקנה לו בכסף תו בשטר כו׳ פי׳ שם לא נתן לו דמי הסשכירות שסוח כשף נקנה לו הסשכירות בשטר תו בחזקה ורבשם דה״ם קנין לדעת רבי כמ״ש ס״ם קל״ם ונקט לאו ג׳ שהמלחת פשיקחת בשו ורבשם עוד דה״ם שם נתן לו הקרקע במחנה בשטר תו בחזקה דמועיל אלא דנקיט שכירות שמין דרך ליתן במחנה : (ה) ובאחד מאלו הדרכים כו׳ אבל הקניינים שנזכרו לעיל בשיטים קמי : אע״פ שלא מדד דמדידה מיהא מלחא כחה מכר : (ו) במקום שיש לו רשות לעמוד בו פניינים אלו אבל יש לו רשות נמי להעמיד שם כלין לחפוקי אלר שמוסד לאחר וכ״ם רשות מוכר לא״א דשם מוכר ויקבל עליו על פי מאמרו וכ״כ מדברי ר״ם בפ׳ ד׳ מהלכות מכירה . והרמב״ם בפ״ד מה״מ כתב היו ברשות המוכר או ברשות המופקדין מלמו לא קנה עד שיגביהם או עד שיודיעם מרשותו ברשות הלה המופקדין מלמו או עד שיסכור את מקומו ופרב״ם המופקדין מלמו שהפקיד שם מוכר פירותיו למכור ולמדוד פירותיו בניתו בדרך כל הסם ין לא קנה עד שיקבל עליו רבקד שלות מפקיד ליחד לו רשות ללוקח הפירות בחחר הוא שם או שיסכור והר״ם גרים או עד שיודיעהו מרשותו לפירותיו עד שיודיעם מרשותו במקום אחר כמו שכתב הרמב״ם בפ״ד ממכירה לפי גירסת שפי׳ הרמב״ם ז״ל וגם כתב או שפילו בדיבור בעלמא שזהו כגירסת רבב״ם עד שיקבל עליו פי׳ שיקבל עליו רבקד וכו׳ דלף ע״ג דקרקע תיכף נקנית בדבור כמן מיירי דמקנה לו הקרקע בחורת שלה לפי שעה דנקנה בדיבור כמו שיבוא בפ״ד :

(ד) **ובש״ע** ופי׳ רבב״ם וכו׳ אבל ג״ש הרמ״ם כתב וכו׳ . כ״כ התוס׳ דלא כפירוש רבב״ם וסיימו דתקני בברייתא ברשות המוכר לא קנה עד שיגביהנה או עד שיודיעהו מרשותו בשכירות מקומה כדכתב הרמב״ם ומשמע דוקא בהכי אבל לא בדיבור ומיהו אפילו לא בשכיר מקומה אלא שאמר לו הרי״ל כחילו השכיר לו מקומה כ״כ בהגהות מיימוני פ״ו דמכירה וז״ל ובזמן הזה שנהגו הסוחרים שהסדרים לקוחה המפתח שהסחורה סגורה בו קונה בעין שכירות הבית שהם מסר לו המפתח קנה כך פי׳ רתב״ן עכ״ל כלומר בעין שכירות הבית שהם השכיר לו בית ומסר לו המפתח וה״ל לך חזק וקני וה״ה בשוכר לו בחורה שהם מסר לו המפתח בבית ומסר לו המפתח דבוקחות דוקחה כחב מקומה שכיר בבית כחילו שכר מקומה וקונה הסחורה חגב הבית מדינא ולא חמרת סיטומתא דשהו מלא מהגה דחפי׳ בחמרת דלא נהיגי למיקני בסיטומתא הפ״ה בחסירת המפתח קני מדינא

כדפי׳ והכ״י נתקשה בדברי ההגהות הללו לקמן בסימן ר״ן ול״ק מיהי וע״ש :

(ה) **ובאחד** מחלו הדרכים וכו׳ . בריישא שם וכן פרשב״ם בחשובה דחדידה לא מעכבא דחיהה בלא גילוי מילחא כחה מכר :

(ו) **כלין** של חדם ג״כ קונות וכו׳ . חימרא דרבי יוחנן ומסקנא דגחרא לעם וע״פ מ״ש הרא״ש וה״ת דכמן פסק כרב״ל וזל קני קנה

(ג) **ואם** אין המקח ברשותו אלא ברשות אחרים אם הגביהו (ג) או שכר את המקום שמונח בו או נתנוהו לו במתנה ובקנין או אפילו בדיבור בעלמא קנהו דהשתא הוי ברשותו וחצירו קונה לו : (ד) ופירש רשב״ם דה״ה נמי אם הוא ברשות המוכר אבל א״א הרא״ש ז״ל כתב דוקא כשהוא נתן ברשות אחר ואמר בעל החצר יזכה חצרי לפלוני במקח שברשות מפלוני קונה אפי׳ באמירה לחוד דחצרו בידו והרי הוא יכול לזכות להבירו בשל אחרים אבל אם הוא מונח ברשות המוכר ואמר יזכה חצרי ללוקח במקח שקנה ממני לא קנה לו שאין אדם יכול לזכות בשל עצמו להבירו שלא ע״י אחרים אלא צריך שיגביה או ישכור המקום ויקנה לו בכסף או בשטר או בחזקה : (ה) ובאחר מאלו הדרכים קנה לאחר שפסק סכום הדמים אע״פ שלא מדד : (ו) כלין של אדם ג״כ קונות לו במקום שיש לו רשות בגון בסימטא ובחצר של שניהם שיש לו רשות להניח שם אבל לא ברשות הרבים לפיכך אם מדד מוכר הפירות ונתנם לתוך כלין של לוקח בסימטא או בחצר של שניהם קנה אפילו לא א״ל זיל קני אבל אם לא מדדם ונתנם לתוך כלין של לוקח לא קנה אא״כ יאמר לו זיל קני שלא היה דעת המוכר שיקנה לו כלין כיון שמחוסרין מדידה אבל ברשות הרבים לא קנה אפילו מדד ואמר ליה זיל קני : (ז) וכלין של לוקח ברשות מוכר מיבעיא אם הוא קונה לו אם לאו ולא איפשטא

לפיכך

דרישה

זו במקום דמי מובן לא שייך שיקנה בחורת מלינין ולף לסמי פירושא ע״כ ר״י ס״ל כר״י גם מלמני פניו קמי דסיינו גם משכירות ורבי לטעמיה שכ׳ לעיל ס״ם קל״ם דקנין מועיל כו׳ דמי כר״י ס״ל עוד שם דמ״ש בקלף ונוטיה לא מיבעיא לחמי דסליק מלאי דמעתין משיקרע דמטבע נקנה בחלינין אבל לפי מה דקיי״ל דמיטו נקנה בחלינין לא מיבעיא ליה מ״מ תיובתא בחכי נפשיה פיובתא קושטא קושטא ע״ש שפתיהן ובשיטת הרי״ף מוכל דיוק וכתב ומחר רחובן לשמעין מכור כו׳ וה״ל שקנה ליה בחורת חלינין וכמו שכתבתי ובשיטתו חוכל לשמעין מכור כו׳ וה״ל בפ״ם דמכירה :

סי׳ ר (ו) וכלין של לוקח ברשות מוכר מיבעיא כו׳ בב״ב דף פ״ם בעי מיניה רב שפת מרב כוסק כלין של לוקח ברשות מוכר קנה לו לא ס״ל תעמוד זקף לה כו׳ (ומסיקנא דליכא למיפשט) ת״ם פרקן וסכניסן לתוך ביתו פסק עד שלא מדד אין שניהם יכולין לחזור בהן ומדכלין למוכר ברשות לוקח לא קנה (פי׳ שכלי תינו עושה קנין לגופו שלא בעל מנת רשות לוקח) כלין של לוקח נמי ברשות מוכר לא קני כו׳ לשר מר בר רב

קנה אפילו לא מדד ולעיל כתב ע"ש הרמ"ס דלמן יכול לוכות לחבירו בחמירא בלחוד מלא על [ידי] מחריס וי"ל דלוקא היכא דבעינן שיהא קנוי לו למיהו מצרו של חבירו כדי שיהא קונה לו המטלטלין התם ודאי אין יכול לזכותו בחמירא בלחוד ע"י עצמו אלא ע"י מחריס אבל הכא לא בעינן שיהא קנוי לו שיהא נקרע מצרו אלא שאלה גרידא לפי שעה להעמיד שם כלי ש"ך על ידי מחריס אלא הוא בעצמו משמיל ומקני ליה רשותו להעמיד שם כלי וסכלים הם קונים המטלטלין וכסי מוכח להדיא בש"ס הרמ"ס שם (דף ר"ד ע"ש) : וכתב הרמ"ס לוקח דא"ל זיל קני וכו' . נראה דהרמ"ס סבריה לחלק בכך משום דקסבר ליה דאחי קמיבעיא ליה בכלי של לוקח בר"ה לכ"ע לא קנה וכדלעיל בסעיף ו' ורבי יוחנן נמי אחר כלי של מדם קונה לו בכל מקום שיש לו רשות להניחו יש לו רשות להניחו אין אין לו רשות להניחו לא כדאיתא התם בגמרא להדיא וכך הקשו התוספות ואחרן הרמ"ס דלא קאיבעיא ליה בסתמא אלא היכא דהמוכר נותן לו רשות לאנוחי כלי ברשותו קאיבעיא ליה אי מי קנה לוקח כיון דלא אחר ליה כפירוש זיל וקני וכיון דלא קאיבעיא ליה אי מדם קונה לוקח דא"ל זיל קני וכדאסיקנא דהא רב ושמואל דאחרי תרוייהו כלי של מדם קונה בכל מקום דא"ל זיל קני הוא אחר ליה זיל קני מ"ל ואי משום דאחרי תרוייהו מאי לאו לאחוי רשות לאנוחי התם אדעתא למיקני ליה הוא דיהיב ליה אבל אי לא אמר זיל קני אע"ג דיהיב ליה רשותא לאנוחי התם לא קנה ע"כ : (ס) ואין דעת ה"ר יוסף הלוי בן שבתב אם קנה כלי מהמוכר והגביהו שקנה בהגבהה ואח"כ הניחו לפיכך אינם קונים לו אא"כ אמר ליה זיל קני דכיון דאמר ליה הבי השבינן ליה באילו נתן לו רשות להניח שם הכלי והו"ל ככליו של לוקח ברשות לוקח וקונה לו אפילו לא מדד אבל אי לא אמר ליה זיל קני לא קנה אפילו מדד וכתב הרמ"ה דוקא דא"ל זיל קני דאז גלי אדעתיה דבי יהיב ליה רשות לאנוחי התם אדעתא למיקני ליה הוא דיהיב ליה אבל אי לא אמר זיל קני אע"ג דיהיב ליה רשותא לאנוחי התם לא קנה ע"כ : (ס) ואין דעת ה"ר יוסף הלוי בן שבתב אם קנה כלי מהמוכר והגביהו שקנה בהגבהה ואח"כ הניחו

(ס) ן"ח דעת הר"י הלוי כן שכתב שם קנה כלי וכו' גם הרמב"ם כתב כן בפ"ד מה"מ וכתב הס"מ דנפקא ליה מדאמרינן בפרק הזורק (דף עח) אחאי דתנן זרקו לתוך חיקה או לתוך קלתה הרי זו מגורתה אחאי כליו של לוקח ואמרינן הא דיהיב רשות לוקח קנה ואפילו לא מדד ואוקמה רב דימי כגון שהיה בעלה מוכר קלתות ופירש"י מוכר

דרישה

רב אחי במתכלי דתומי ל"ל דניחא ליה אחי ס"ד רב ושמואל דאחרי תרוייהו כליו של מדם קונה בכל מקום דא"ל זיל קני וא"ל זיל קני הוא דאחר ליה ואפילו מדד ואפילו הכי לא קנה לוקח דלמא סבר ליה כרבי יוחנן דאמר כל שאין לוקח יכול להחזיר את המקח לא קנה ולא מהני ליה מדידה ומשקילה ומניחה ברשות המוכר ואפילו הכי לא קנה

מוכר קלתות . לכך נראה מקפיד על מקומם שיש לו בית לכך . והרמב"ם והר"ן מיגא"ש מפרשים שהבעל מוכר קלתות ומכר למזתו קלתה זו לפיכך נראה מקפיד על מקומה וכתב עוד הה"מ ומף על גב דהסיח מוקימתא לא קיימא גבי גט דקיי"ל כר"י דבכל גווני אין מדם מקפיד על מקום קלתה של מזתו כ"מ לגוונו מהריוי טכ"ל : וכיון שספק הם קנה וכו' נתבאר בסמוך : (ב"ה ויש לתמוה למה כתב רבינו על דברי הרמ"ה ואין דעת הר"י הלוי כן דעניינים מחולקים הם ואינם ענין זה לזה וקל להבין : ופי' ה"ר יונה כך כתב הרא"ש בפרק הספינה בסתם ולא ידעתי למה כתבו כאן רבינו בשם הרא"ש ועיין לקמן בסי' זה גבי כור בשלשים סאה בשלע מני מוכר כי שם כתבתי כי נראה שהרמב"ם סיון סובר כן : וכתב הרמ"ה כיון דתרווייהו ספיקי וכו' נלמד מדתנן בסוף בתרא (דף קעג .) המוכר לבנו שטר בין שטרותי פרוע ואינו יודע אינו יודע אינו פרוע שטרות כולם פרועים נמצא למחר שם שניים הגדול פרוע והקטן אינו פרוע ואמרינן שור בין שורי אני מוכר לך וכו' : ומה שכתב וה"ה נמי בתרי תובעין וכו' נלמד מעובדא דסוף פרק מי שהיה נשוי (לד .) ופ' יש נוחלין (קכז .) גבי בני הערוכות וכן בפ' נושאין על המנוסה (לט .) : (ט) **משיכה** מהניא בכלי של מוכר וכו' בהספינה נגיד בעיא דכליו של לוקח ברשות מוכר מי קנה עד למיפשט מדתניא ברשות מוכר לא קנה עד שיגביהנה או עד שיוליכנה מרשותו מאי לאו בכליו דלוקח לא בכליו דמוכר ובתבו התוספות ממשמע מסכת דמשיכה מהניא ללוקח בכליו דמוכר דקתני דקנה בשמוליכה מרשותו וכ"כ הרמ"ה והניח עוד בצ"ע מפ"ק דמציעא (ב) כתב הר"ן בפ"ק דמציעא גבי מה דבעי התומר לחביריו משוך בשמה זו לקנות כליס שעליה מהו וכן כתבו תלמידי הרשב"ם שם ווי"ל דבי' ירוחם בכ"י ח"ב משיכה או הגבהה קונה מפילו בכליו של מוכר מאחר שאמר לו זיל קני מו זיל משוך הפירות מפילו לא נתן לו רשות למשוך הכלי קנה מה שבתוכו מו משוך קופה זו וקני כליס שבתוכה וכן כתב הרי"ף עכ"ל . והרמב"ן גבי הא דאמרינן בהספינה והא מדכליו של מוכר ודחה דוה לוקח לא קנה וכו' כתב דיש לומרים דמשיכה לא מהניא בכליו של מוכר ודחה דוה ז"ל דבריהם והסכים לדברי התום' והרא"ש ז"ל וכתב שכן נראה מדברי רשב"ם ור"ח וכיון דכל הני רבוותא מסכימים בכך הכי נקטינן :

(י) **אין** הרשות קונה וכו' בהספינה (פד :) משנה המוכר פירות לחבירו משך ולא משך קנה משך ולא משך לא קנה ופר"ח משך ולא משך כגון שמשך בכליו של מוכר והניח על גב סימטא אבל משך ונתן לתוך כליו של לוקח קנה כדאמר בגמרא ומיקמ תו התם (פה :) אמר רבא משך חמריו ופועליו וכו' פרקן והכניסן לתוך ביתו פסק עד שלא משך אין שניהם יכולין לחזור בהן ומפרש בגמרא טעמא מפני שיכולין לחזור בהן דעתיה לא פסק לא כאכה דעתיה ופ' לא אמרה דעתיה דמי ויאמר שיתקיים המכר שמא המוכר יעלה בדמיהם והלוקח יזלול בדמיהם שהרי אין דמיהם קבועים עכ"ל וכתב הרא"ש ובדבר שדמיו קבועים מע"פ שלא פסק קני וכן כתב הרמב"ם בפרק ד' מהלכות מכירה וכתב ה"ה שהוא פשוט ויש לו מעובדא דהגהו קרי דקיימי דמייהו ומהא דנוטל כלי מן החומן וכ"כ הר"י ן' מיגא"ש ז"ל ולקמן בסי' זה גבי נוטל כלי מן החומן מבאר בע"ה מה נקרא דמיו קבועין וכתב הרמב"ם בפ' הנזכר נראה בחמר מדרכי הקנאות עד שלא פסק לא קנה לפיכך המושך חמרין ופועלין וכו' פרקן הלוקח והכניסן לתוך ביתו סם פסק דמיס ואחר כך מדד המוכר אין שניהם יכולין לחזור בהם וכתב ה"ה ומה שכתב המחבר פסק ואחר כך מדד י"מ דלא נעי מדיקה בסוף אלא פסק בלבד ברשות לוקח קנה לו ופירשו פסק עד שלא מדד שמדד אפילו קודם שמדד אין יכולים לחזור בהם עכ"ל (ב) : כתב רבינו ירוחם כ"י ח"ב וכתבו בשם הריי"ף דלא קנה עד שיפסוק אפילו דמיו קבועין עד כאן . ולפירוש א הרשב"א והרמב"ן בדמיו קבועין כ"ל שאפילו הריי"ף יודה דסו"ל בפסק ומ"ש וכן אם אמר לו הריני מוכר לך כפי שישימוהו ג' שמ"ע שאין דמיו קבועים קני כ"ל שלמד כן מדגרסינן בסוף ע"ו ובתבה הריי"ף בסוף פרק בית כור דאי אמר ליה מוזגינא לך המי מרעא כדאיתמי בי תלתא אפילו תרי מגו תלתא

הניחו ברשות מוכר קונה לו מה שבתוכו מפני שנהנה המוכר במה שקנה ממנו הכלי ואינו מקפיד על מקומו והוה ליה כאילו השאילו המקום וכיון שספק אם קנה כליו של לוקח ברשות מוכר משום דמספקא לן אם הכלי בטל אצל הרשות או הרשות בטל אצל הכלי א"כ כליו של מוכר ברשות לוקח נמי לא קני ופירש ה"ר יונה אפילו אם אמר לו זיל קני דבלשון הזה אין הכלי שאול לו ולא דמי לכליו של לוקח ברשות מוכר דכשאומר לו זיל קני נתן לו רשות להניח הכלי ואף על פי שאין המקום קנוי לו מכל מקום הכלי קנוי לו וכתב הרמ"ה כיון דתרווייהו ספיקי ניהו אי מתרמי תרווייהו גבי חד לוקח וחד מוכר חד בליו של לוקח ברשות מוכר וחד כליו של מוכר ברשות לוקח דינא הוא דאתי לוקח עליו ממה נפשך ומפיק מיניה חד מינייהו אלא שיד מוכר על העליונה ליתן לו איזה שירצה וה"ה נמי בתרי תובעין וחד נתבע היכא דכתבי הרשאה זה לזה גבי חד מינייהו ממה נפשך עכ"ל : (י) משיכה מהניא בכליו של מוכר שאם מדד המוכר ונתן לתוך כליו ומשכו הלוקח בפניו קונה ואפילו לא אמר לו משוך הכלי לקנות מה שבתוכו : (י) אין הרשות קונה ולא הכלי ולא המשיכה ולא ההגבהה אא"כ פסק תחילה המדה בכך וכך אבל כל זמן שלא פסק אין לו שום צד שיקנה בו דכל זמן שלא פסק לא סמכה דעת שניהם שמא לא יסכימו על הסכום ואם המקח דבר שדמיו קצובין או קונה אע"פ שלא פסק וכן אם אמר לו הריני

מוכר

ממעט לפי זה מין דינו של הרמ"ה מוכרח והכי נקטי' כדעת הר"י הלוי וכפרש"י והתום' דלא כהרמ"ה והרב בספר ב"ה כתב על מ"ש רבינו ומין דעת הר"י הלוי כן דעניינים מחולקים הם ומינם ענין זה לזה וקל להבין עכ"ל ומין ספק תתקפה עלינו משנתנו ולא ירד למ"ש בפירוש דברי רבינו והמבין הדברים על בוריין יבין האמת : כתב ב"י דדברי מלפסי סוקרין דבתחלה כתב דבכליו של מוכר ברשות לוקח לא קנה וגבי כור בל' סאה בשלע מני מוכר לך כתב רמזון רמזון קנה דמשכחת לה ברשות לוקח והוא דאיתמר בכליו דמוכר ויל דברישא בשלא מדד וסיפא מיירי כשמדד דכיון שמדד כמאן דל"ל זיל קני דמי מ"ב דכיון דמ"ל סאה בשלע הו"ל כאילו מ"ל זיל קני גמדדה סאה קני מותה וכשם שכליו של לוקח ברשות מוכר כי מ"ל זיל קני קנה ה"ה לכליו של מוכר ברשות לוקח דכי מ"ל זיל קני קנה ווה שלא כדברי הר"ר יונה שכתב רבינו בסמוך עכ"ל ב"י ולפעד"נ דמין לריך כלל לפרש לדעת המלפסי דחולק אמה שפי' הר"ר יונה שלא ס"ל למלפסי דהך דכור בל' וכו' מיירי בסימטא וכליו של לוקח מ"ב ברשות לוקח וכליו דמוכר וקנה בספק ומדד ואפ"ה בכליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה מ"ג דספק ומדד דכל שלא מ"ל לך חזק וקני לא הסמיל לו רשותו ולא מהני ליה מדידתו כלום מכל בכליו של מוכר ברשות לוקח דלא בעינן לך חזק וקני כיון דמיתנהו ברשות לוקח שלא דלפי זהן בכליו של מוכר לא קנה לוקח וכיון דמדד חשבינן להו כאילו הן בכליו של לוקח וקנה : וכתב הרמ"ה וכו' דברים ברורים הם וע"ל בסי' מ"ג סעיף י"ט וסי' מ"ט סעיף י"ג מיהו בסי' ס"ז סוף ס"ח פסק רבינו בהיפך וע"ע לקמן : (ט) **משיכה** מהניא וכו' . כ"כ התום' והרא"ש בהספינה גבי בעיא דכליו של לוקח ברשות מוכר וכו' וכ"כ ב"י לכך הוא דעת הרבה גדולים והכי נקטינן : ומ"ש ומשכו הלוקח בפניו וכו' . כלומר דכשמשכן בפניו מ"מ לומר לו לך משוך וקני וכללעיל בסימן קכ"ב סעיף ד' גבי קנין קרקע וה"ה במטלטלין ולשון לקנות שכתב רבינו לאו דוקא אלא כלומר משוך הכלי וקני וע"ל סוף סי' קנ"ו דלהרא"ש בלשון לקנות נמי קנה ומפשר שעל כן כתב רבינו כמו לשון לקנות ע"פ דעת הרא"ש : (י) **אין** הרשות קונה וכו' . משנה וגמרא בפרק הספינה פסק סמכה דעתיה לא פסק לא סמכה דעתיה : ומ"ש וכן אם אמר וכו' עיין

דרכי משה

דה"ה כל חלקי הדינים שנתבארו שם בבבא ההיא אין בין קרקע למטלטלין ולכך לא הוצרך רבינו לשנותם אצל מטלטלין וממך על מה שכתב שם בגל' : (ב) כתב רשב"ם פ' הספינה בגון כלים שיש להם קצבה ליתנם לעולם בכך וכך וכ"כ מדברי הרמב"ם פ"ד מה' מכירה אבל המ"מ כתב שם בשם הרשב"א דפירוש דמיו קצובים מפי המוכר או שאמר עכשיו בפירוש זה בכך וכך א"נ שקצין דמים פעם אחת לכל מי שיבוא ליקח ממנו כלי כזה הא לאו הכי לא קנה אע"פ שמוכרין כיוצא בו בעיר בקצבה ידוע אפ"ה לא סמכה דעתיה דילמא

דרישה

מפני שכתב כו' וכ"כ הרמב"ם פ"ד דמכירה ועיין שם בסמ"ע שכ' שיש לחלק בין זה שמוכרין בו בעיר לזה שמוכרין בדוק לתוך קלתה שמוכרת בכך שמעמתת פ' בספינה : ומיהו מקפיד על מקומו פי' שקנה ממנו הכלי ובכתה ממנו משמתת משמיל לו מקום שעמד שם הכלי לתפוקי מי לא קנה ממנו היה לריך שיכתוב לו שקנה רשות ממנו לכתחלה לו ומיהו ע"כ דלא כהרמ"ם דשם מוקי שמעינן דכל היכא דאיכא למימר דמיהו מקפיד על מקום כתחת כלי הוי כמילו משמיל לו המקום וקונה כלי שלו שתם ולא נפיק דוקא למימר זיל קני : מ"כ כליו של מוכר כו' נמי לא קנה פי' מיהו יכול לקנות פירות או מטלטלין המונחים בכליו של מוכר דשתת ברשות לגבי כלי מבל ודאי שם רוצה לקנות שכליס עלמן ודאי קנה לו מיהו וקל : ופי' שכ"י כו' מכליו של מוכר ברשות לוקח קאי : דכלשון זה מין שכליו שתול לו כו' כל זה ס"ל לרמ"ה בפ' הספינה ובלפ"ד דס"ל דכאן כיון שאין הפירות מונחים ברשותו ממש אלא בתוך כליו של מוכר נמלא שפיקר שקנין תלוי בזה שיקנה לו שכליו ובכאי ליתנא דזיל קני מין שכליו שיש בהם פירות בתורת בדיעבד בעלמא מין מדם יכול לוכות ע"י שנתן כמ"ש בר"ם וכאי דייק ליתנא שתול לו משמ"כ כשהם מונחים בכליו של לוקח נמלא שכליו מונחים בכליו של לוקח ברשות דמוכר מבטל ליה לכאי מיד כשתומר וזל קני ומגלי דעתיה דלא יבטל רשותו קנוי לו וכן מבואר בב"י ס"ג יש לפרשו גם שלינא דרשב"ם וס"ק דבלשון הזה שתום מין שכליו כו' כלומר דאף שתומר וזל קני לא סיה דעתו שתשמיל לו בפירות מונחים בכליס שקונן שלו בשתי יקנה שכל בכליו של לוקח ברשות מוכר דאמרינן קנויין לו מיד ע"י כליו אלא שברשות מבטל ליה בפלוי ולפי שתכי ל' וזל קני שתומר לו כן תו מין ברשות מבטל שכליו וק"ל : וכתב ברא"ש דאפילו כר' וכ"כ הרי"ו בספר שתמור וע"ל ר"ם בב' ס"ן ס"ל בשם ס"ם : (ט) משיכה מהניא בכליו של מוכר כו' פי' ובשתוק דשיכוך שתיכה בכליו שיוליך כל הכליס שרשותו לשתעת בפסי' ובכולן בו ובכשתוק ברשות מוכר שיוליך כל הכליס שרשותו לשתעת בפסי' ובכולן בו שתיכה בכליו של לוקח ברשות לוקח דכי ס"ל זיל קני שתומר לו שתיכה בכליו של מוכר ברשות מוכר דכי ס"ל זיל קני : (י) לא סמכה דעת שניהן דמי ייתר שתקניס שתכר שתת שתומר לו שתוק וקני : (י) אין הרשות קונה וכו' כתב הרא"ש בפרק הספינה ע"ס : שתם מדד כ"ת וכ"כ שם בתום' והרא"ש בפרק בית כור שתומר לו שתוק וקני : שתם לא מדד כתומר כו' פי' שם לא מדד כתומר לניך שתומר לו שתוק וקני בשתומע בכליו של לוקח בשתומע בפסי' או מדד כתומר לו שתוק וקני : (י) לא סמכה דעת שניהן דמי ייתר שתקניס שתכר שתת ש

מוכר לך כפי שישומוהו שלשה קונה אפילו אם אין דמיו קצובין :

(יח) בד״א שאין המדידה מעכבת כשלא הזכיר לו סכום כל המקח אלא אמר לו כל מדה ומדה בבך וכך לפיכך הוי כל מדה ומדה דבר בפני עצמו אבל אם אמר לו כור בשלשים זוז אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו במדה אחרונה ואפילו הוא ברשות לוקח ובכליו או אפילו אם הגביה או משך כל הכור אינו קונה אא״כ מדד כיון שגילה דעתו שאין רוצה למכור אלא כל הכור ביחד לא סמכה דעת שניהם (ג) עד שימדדו וחרמ״ה כתב דוקא בסימטא אבל אם הוא ברשות לוקח או שהגביה כל הכור קנה וכן כתב

רב

מעכבת הואיל והקפיד בתכירת פחות מכור ויותר מכור ומש״ה יכול לחזור בו מכל המכירה אפילו כשמדד לו כל שכן שאין חוזר הוא כל זמן שלא נמדד כולה ואע״פ שמשך דמשיך כולה לא קני ומתני׳ משך ולא מדד קנה היינו כשמקנה לו כל המכולה כמות שהיא והמדידה גלויי מילתא בעלמא היא להודיע כמה מכר וכן דעת הרמ״ה שכתב ואע״ג דתמרי׳ במתניתין משך ולא מדד קנה שאני הכא שפירש כור מכור לך שגילה בדעתו שלא רצה שיגמר המכר שלא בפני אחת שהיה לריך לדמי כור שלם עכ״ל והיינו לומר שלא על פי שמשך הכ״ט שאין לך קנה אך היכא שמשך כל הכור קודם מדידה לא נתבאר בדברי הרמ״ה אי לא קנה- אי לא ורבינו שכתב שדעת הרמ״ה ללא קנה מיפשר שלמד כן מדלא כתב דברי הרי״ף שמכתוב בסמוך וכתב הרי״ף בספינה רב ושמואל דתמרי תרוויהו כור בל׳ וכו׳ משכחת לה בסימטא אי נמי ברשות לוקח והוא דאיתמנו בכליו דמי קיי״ל דאין כליו של לוקח קונה בר״ה ואי ברשות מוכר לא קנה לוקח ואי ברשות לוקח ואיתמנו בכליו דמוכר הא מתניתין בסימטא ברשות לוקח כיון שהקיפל עליו מוכר קנה לוקח ואע״פ שלא מדד כולו דהכא מדידה לא משכחת לה אלא כדתמרן ואם כן אי שמר רבינו בשם הרמ״ה והרי״ף לוקח

ורבינו

דרכי משה

דילמא אין המוכר מתרצה בכך עכ״ל : (ג) וכתב המ״מ פ״ד מהלכות מכירה שזה הוא שיטת המפרשים וכן עיקר ודלא כהרי״ף ורמב״ם שיש להם שיטה אחרת בזה וע״ש :

משמע

דרישה

לוקח שאינו קונה אלא ברשות מוכר אבל בסימטא קונה אפילו אינו ברשות מוכר ואפילו לא מדד ולא נמדד ואפילו לא משך ולא הגביה ואפילו לא הגביה ולא משך ולא מדד ואפילו לא נמדד ולא משך ולא הגביה ואפילו לא נמדד ולא משך ולא הגביה ולא מדד ואפילו לא נמדד ולא משך ולא הגביה ולא מדד ואפילו לא נמדד ולא משך ולא הגביה ולא מדד

זרגינו יוכ וזו דעת הרמב"ד בהשגות עכ"ל וכתב הה"מ שטיעת רש"י וסייעתו עיקר : (ב"ה) ולענין הלכה נקטינן כהרטב"ם וכל שכן דפשט דברי הרי"ף כוותיה :

כתב רבינו ירוחם בנתיב י' ח"ב כור בל' סאה בסלע מני מוכר לך וכו' אפי' אם מכר לו כל התבואה ומשך אפי' לא מדד קנה הכל וכן פי' רשב"ם . וכתב הרשב"ם שאם נתן מעות אפי' אמר כור בל' מני מוכר לך ראשון קנה נגד מעותיו עכ"ל : וה"ר יונה הוסיף לומר וכו' כגר כתבתי בסמוך בשם רבינו המגיד שדעת רבינו יונה דאע"פ שמשך לא קנה כל שלא מדד כיון שאמר ליה כור בל' מני מוכר לך וזה שלא כדברי הר"ר יצחק אלפסי ואם רבינו הגיון כן בדברי רבינו יונה קשה לאחר שגרת הרי"ף לא שייך למימר והר"ר יונה הוסיף וכו' : ובתב עוד הרב רבי יונה ומיהו נראה לא"פ [וכו'] ג"ל כור בל' סאה בסלע וכו' [כל זה] כגר נתבאר בסמוך : ונעמא משום דמספקא לן וכולי הכי מסיקנא בסוף פרק בית כור (סה) ובסוף פרק השואל (סה) וע"כ לא שנא אמר כור בל' סאה בסלע לא שנא אמר סאה בסלע כור בל' לעולם ראשון קונה ומיהו הלוקח יכול לחזור בו כיון דברשות הלוקח הוא מספיקא לא מפקינן מיניה מיהו הלוקח יכול לחזור בו ולישנא דייק הכי ראשון ראשון קנה דמשמע לטובת הלוקח ממרינן דקנה מדלא קתני מיהו אחד מהם יכול לחזור בו וזהו מ"ש הרמ"ה דאם לא נתן המעות אף בתך שהוא תפוס יכול לחזור בו וע"ת להרב רבינו מזה בר מיימון דמוקי להא דכור בל' וכו' כשאר מחר מדידה ג"כ בכלו של מוכר כמבואר בדבריו בפרק הנזכר וכיון שהוא ספק בכלו של מוכר ברשות הלוקח לא קנה ומה שכתב הרמ"ה דאם לא נתן המעות אף בתך שהוא תפוס יכול לחזור בו וזהו מ"ש הרמ"ה דאם לא נתן המעות אף בתך שהוא תפוס יכול לחזור בו כיון דברשות הלוקח הוא מספיקא לא מפקינן מיניה מיהו הלוקח יכול לחזור בו וליכא דייק הכי רשון הראשון קנה דמשמע לטובת הלוקח ממרינן דקנה מדלא קתני מן אחד מהם

עמו למכרו מיד דהיינו שיצומו היין שבחבית כמה הוא שוה המדה עכשיו למכרו מיד ואם יהיה הפסד ומסרון במדה מלמה וכו' פי' אם ישומו כל מדה בפחות ממה שקנה לפי שיש בו חשש חימוץ או קלקול מלמה מותו הפסד ומסרון במדה כגון אם היו בחבית מאה מדות וקנה כל מדה בזוז ולקח ממנה מחשים מדות ועכשיו החמשים הנשארים בחבית אין שוין אלא מרבעים זוז יכלה הלוקח שיש זוז להשתע פורע דמי החבית כפי מה שהיה שוה כשקנה ממנו וכן אם נמלא חסרון במדה כגון שלקח מן החבית חמשים מדות ועכשיו לא נמלא בהשאר כי אם מרבעים מדות דהחסרו עשרה מדות שהלכו לחיבוד ע"י שלקח היין מן החבית בכרוז גם כן חייב לשלם שהפסד ומסרון גדיים דיליה מהנו כיה אבל אם הוזל היין מן החריות זה על הלוקח חייב לשלם הפסד שיגיע עוד ניין לאחר שומת ב"ד דלאחר שומת ב"ד הוא ברשות המוכר מיהו בתשובת הרמ"ם לא כתוב שם טול אתה היין שבחבית בשומת בית דין ואם יאסר אשלם וכו' ומ"מ לפי הלי שכתב רבי' משמע דתרתי קאמר וכדפי' :

(יג) **הבנים** הלוקח את החמורים וכולי . בריישא פרק הספיקה : ומ"ש אבל יקנה לו ניתו לכשיפסוק וכו' . קשה קשה דהא קאמר תחלה אפילו אם פסק הדמים וכו' ועלה קאי ואמר דלא קנה אא"כ משכו וגם לא הגביה מעות וי"ל דמסתמא כתוב אבל יקנה לו ניתו לכשיפרוק וכו' ומוסחת זו מתוקנת יותר : (יד) **היה** המוכר מודד במדת הסרסור וכו' . בריישא אם וכבר הגיע ג"י כל לשון הסיפוקה : ומ"ש אבל יקנה לו ניתו לכשיפסוק וכו' . כך הוא בכל הספרים וכך הוא בריישא פרק הספיקה (דף פה) ומפרש בגמרא מאי חזר שהוא של שיעור נמי דלא דהאי כולה ולא דהאי כולה אלא דתרוייהו : ומ"ש ואם הסרסור מודד לפס בשכר וכולי . משמע אם היה סרסור ניגיעם נשברה החבית בשברה לסרסור והסכים הרמ"ם לפריש"ם שכתב דמיירי במודד לפס בשכר וקמ"ל שהוא ס"ס אף על החבית אע"פ שאין מקבל שכר אלא על המדידה וכגון שנשברה ע"י המדידה ולא מחמת מושם אלא על ידי שלא נזהר יפה במדידה ורבינו נקט נשברה במדה נקט הכא נמי מדה אבל ודאי דלפי הדין אין חילוק בין נשברה החבית ובין נשברה במדה דכיון דנוטל שכר על המדידה כל שלא נזהר יפה במדידה ונשברה ע"י כך החבית או המדה חייב לשלם :

והרב נספר ב"ה לא הבין כך והשיג על רבינו ואמרי ליה מהריב"ל :

(טו) **הנוטל** כלי מבית השומן וכולי . מימרא דשמואל פרק הספיקה ופרק ד' נדריס פי' לנקרו שאם אין בו מוס יקחנו ואחוב כשלו כאילו לקחו

במדת סרסור שהשתילה לניתיס וכדתניא לעיל בבריישא וטעמא כדפרישית וכרב רבינו משם רב מיימון כתב דיניס הללו בפ"ד מהל' מכירה וכתב בלשון הבריישא היתה המדה של אחד מהן והיו בה רישומין וכו' וכתוב בהשגות של אחד מהן אמרתם של לוקח וכתב ה"ה זהו כפי הסיטה שכתבתי למעלה והמתחר הניח לשון הבריישא כפשטה ואני תמה במדה של מוכר במה יקנה לוקח והלא משנה שלימה מדד ולא משך לא קנה ואולי שהוא מפרש מותה דוקא בכור בשלשים שלא נגמרה מלאכת המדידה עכ"ל : ואם הסרסור מודד לפס וכו' משנה שם היה סרסור ניגיעם נשברה החבית נשברה לסרסור ופיר"ש היה סרסור ניגיעם . והמדה שלו דרך הסרסור לקנות מבע"ה ומוכר לאחרים ומרויח נשברה לסרסור דקני ליה כלו וקמ"ל דלא אמרינן דסרסור חינו אלא שלוחו של לוקח וכשנתמלאת נשברה ללוקח והתוספות כתבו שריב"ם פי' היה סרסור ניגיעם ומדד לפס כדרך סרסורין שמודדין בשכר אבל אם נשברה החבית על ידי מדידה נשברה לסרסור וכגון שלא היה מחמת מושם אלא ע"י שלא נזהר יפה במדידה וכתב הרמ"ם דמיירי במודד לפס בשכר וקמ"ל שהוא ס"ס אף על החבית אע"פ שאין מקבל שכר אלא על המדידה וכגון שנשברה ע"י המדידה ולא מחמת מושם אלא על ידי שלא נזהר יפה במדידה ורבינו נקט נשברה במדה נקט הכא נמי מדה אבל ודאי דלפי הדין אין חילוק בין נשברה החבית ובין נשברה במדה דכיון דנוטל שכר על המדידה כל שלא נזהר יפה במדידה ונשברה ע"י כך החבית או המדה חייב לשלם

והרב נספר ב"ה לא הבין כך והשיג על רבינו ואמרי ליה מהריב"ל :

(טו) **הנוטל** כלי מבית השומן וכולי . מימרא דשמואל פרק הספיקה ופרק ד' נדריס פי' לנקרו שאם אין בו מוס יקחנו ואחוב כשלו כאילו לקחו

החבית כפי מה שהיה שוה כשקניתיו : (יג) הבנים הלוקח את החמורים לביתו עם התבואה שעליהם אותה משיכה אינה כלום אפילו אם פסק הדמים ומדד המוכר על החמורים לא קנה אא"כ פרקם ומבניסם שאז יקנה לו ביתו ג לכשיפסוק אם הוא במשוי שאינו מונח בכליו של מוכר אף על פי שלא מדד והראב"ד כתב דאפילו מדד לוקח על החמורים לא קנה שלא נתכוין למשיכה ולקנות במדידה זו דלמדידה בעלמא נתכוין ולא מסתברא :

(יד) היה המוכר מודד במדת הסרסור או של אחר שהשאיל להם עד שלא נתמלאת המדה הוא ברשות מוכר ויכול לחזור בו אפילו אם יש בה רישומים לידע עד היכן הוא לוג או ב' לוגין וא"ל כל רושם ורושם בכך וכך משנתמלאת היא ברשות לוקח וקונה לו אם הוא בסימטא או בחצר שאינה של שניהם ואם המדה של לוקח ויש בה רישומים ללוג ולשתים ולשלש וא"ל כל רושם בכך וכך כשיניע לכל רושם ורושם קנה ואם המדה הוא של מוכר לעולם הוא ברשותו אפילו נתמלאה עד שעירה אותה ואם הסרסור מודד להם בשכר ונשברה המדה חייב עליה אע"פ שלא נתנו שכר עליה אלא על המדידה : (טו) הנוטל כלי מבית האומן לבקרו ואם ייטב בעיניו יקחנו ונאמן בידו חייב אם דמיו קצובין דמשעה שלקחו חשוב כשלו כיון שדמיו קצובין ואפילו אם ירצה המוכר לחזור בו אין שומעין לו אבל מיהו הלוקח יכול לחזור ולהחזירו לו

כל

(יג) **הבנים** הלוקח את החמורים לביתו וכו' אלא מ"ש פרקס והכניסס וכו' בריישא פרק הספיקה (פה :) וכתבתיה בסימן זה : ומ"ש ומדד המוכר על החמורים [כו'] והראב"ד כתב דאפילו מדד הלוקח על החמורים לא קנה וכו' שהי הסברות נותנת פ"ד מהל' מכירה עיין עליו :

(יד) **היה** המוכר מודד וכו' בריישא בפרק הספיקה (פה :) ד' מדות במוכרין עד שלא נתמלאת המדה למוכר משנתמלאת המדה ללוקח בד"א בשהמדה שמיכה של שניהם ואם היתה מדה של אחד מהם רשאי רשאי לקנות בה כל שהוא בד"א בר"ם ובאחר שמיכה של שניהם אבל כרשות מוכר לא קנה עד שיגביהה או עד שיוציאנה מרשותו . ופי' רשב"ם עד שלא נתמלאת המדה למוכר . ואם נשתף היין או השמן או הוקיר למוכר ויכול לחזור בו שהשאילו שניהם : משנתמלאת הרי היא ברשות לוקח . לקמתה ולישנא דה תקנו עד שיגביעו כלו שיעורו דלמא אין המוכר מתרלה בכך עד כאן לשונו והרמב"ן כתב כדברי הרשב"א . והרמב"ם בפרק ד' מהלכות מכירה התה תנאי אחר דהיינו שיגביהו כדי לקנות כולו ול"ע ברבינו ירואם ל"ט ת"ח : ומ"ש דמשעה שלקחו חשוב כשלו כתבו בתוספות הרא"ש בפרק הספיקה (פה :) ובתוספות כתבו דהיינו דוקא בדבר שלקחו בכלי אבל בדבר שלקחו בידים אפילו משעה שלקחו חשוב כשלו ואפילו הכי אם הוזל מן החריות הוזל היין שבחבית אבל אם הוזל מן החבית לא הוזל היין שבחריות ואם

ולא יהיה לו בית אשר יגאל עד השנה ואם לא נגאל עד מלאת לו שנה תמימה ונקם הבית אשר בעיר אשר לא חומה לו לצמיתות יגאל לקונהו מיד השנה לא יצא ביובל ובית הנקנה מאת האיש אשר נמכר בעיר יצא ביובל : ואל בתי הכפרים אשר אין להם חומה סביב על שדה הארץ יחשב גאל יגאל אתו ויצא ביובל : ושדה מגרש עריהם לא ימכר כי אחזת עולם הוא להם : והיה כי יתמוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי אחיך עמך : אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך : את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך : אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים : כי יתמך אחיך עמך ונמכר לך לא תעבד בו עבדת עבד : כשכיר כתושב יהיה עמך עד שנת היובל יעבד עמך : ויצא מעמך הוא ובניו עמו ושב אל משפחתו ואל אחזת אבתיו ישוב : כי עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד : לא תרדה בו בפרך וייראת מאלהיך : ועבדך ואמתך אשר יהיה לך מאת הגוים אשר סביבתיכם מהם תקנו עבד ואמה : וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו וממשפחתם אשר עמכם אשר הולידו בארצכם והיו לכם לאחזה : והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אחזת עולם בהם לעבדים ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך : והיה כי תשיג יד גר ותושב עמך ומך אחיך עמו ונמכר לגר תושב עמך או לעקר משפחת גר : אחרי נמכר גאלה תהיה לו אחד מאחיו יגאלנו : או דדו או בן דדו יגאלנו או מאיש משפחתו משפחתו יגאל ממנו או השיגה ידו ונגאל : וחשב עם קנהו משנת המכרו לו עד שנת היובל והיה כסף ממכרו במספר כימי שכיר יהיה עמו : אם עוד רבות לשנים כפיהן מן הכסף פדיונו מן כסף קנינו : ואם מעט נשאר בשנים עד שנת היובל וחשב לו כפי שניו פדיונו יתן : כשכיר שנה בשנה יהיה עמו לא ירדנו בפרך לעיניך : ואם לא ייגאל באלה ויצא בשנת היובל הוא ובניו עמו : כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים אני יהוה אלהיכם : לא תעשו לכם אלילם ופסל ומצבה לא תקימו לכם ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה כי אני יהוה אלהיכם : את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה : אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם : ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו : והשיג לכם דיש את בצירה ובצירה תשיג את זרע והיתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם : ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבר בארצכם : ורדפתם את אויביכם ונפלו לפניכם לחרב : ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם ירדפו רבבה ונפלו אויביכם לפניכם לחרב : ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקמתי את בריתי אתכם : והייתם אכלים ישן נושן ואת הישן מפני חדש תוציאו : ונתתי משכני בתוככם ולא תגעל נפשי אתכם : והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם : אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהיות להם לעבדים ואשבר מטות עלכם ואולך אתכם קוממיות : ואם לא תשמעו לי ולא תעשו את כל המצות האלה : ואם בחקתי תמאסו ואם את משפטי תגעל נפשכם לבלתי עשות את כל מצותי להפרכם את בריתי : אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם בהלה את השחפת ואת הקדחת מכלות עיניים ומדיבות נפש וזרעתם לריק זרעכם ואכלו אויביכם : ונתתי את פני בכם ונגפתם לפני אויביכם ורדו בכם שנאיכם ונסתם ואין רודף אתכם : ואם עד אלה לא תשמעו לי ויסרתי אתכם שבע על חטאתיכם : ושברתי את גאון עזכם ונתתי את שמיכם כברזל ואת ארצכם כנחשת : ותם לריק כחכם ולא תתן ארצכם את יבולה ועץ הארץ לא יתן את פריו : והלכתם עמי קרי ולא אבה לשמע לי ויספתי עליכם מכה שבעתים כחטאתיכם : ושלחתי בכם את חית השדה ושכלה אתכם ואת בהמתכם והמעיטה אתכם ושמו שבלי דרכיכם : ואם בזאת לא תוסרו לי והלכתם עמי קרי : והלכתי אף אני עמכם קרי והכיתי אתכם גם אני שבעתים על חטאתיכם : והבאתי עליכם חרב נקמת נקם ברית ונאספתם אל עריכם ושלחתי דבר בתוככם ונתתם ביד אויב : בשברי לכם מטה לחם ואפו עשר נשים לחמכם במשקל והאכלו ולא תשבעו : ואם עד זאת לא תשמעו לי והלכתם עמי קרי : והלכתי עמכם בחמת קרי ויסרתי אתכם גם אני שבע על חטאתיכם : ואכלתם בשר בניכם תאכלו ובשר בנותיכם תאכלו : והשמדתי את במתיכם והכרתי את חמניכם והשלכתי את פגריכם על פגרי גלוליכם וגעלה נפשי אתכם : ושמתי את עריכם חרבה והשמותי את מקדשיכם ולא אריח בריח ניחחיכם : והשמותי אני את הארץ ושממו עליה אויביכם הישבים בה : ואתכם אזרה בגוים וארק אחריכם חרב והיתה ארצכם שממה ועריכם יהיו חרבה : אז תרצה הארץ את שבתתיה כל ימי השממה ואתם בארץ אויביכם אז תשבת הארץ ורצתה את שבתתיה : כל ימי השבתה את תשבת את אשר לא שבתה בשבתתיכם בשבתי עליה : והנשארים מכם והבאתי מרך בלבבותם בארצות אויביהם ורדף עלה נדף יחרפו ונסו כמפני חרב ונפלו ואין רודף : וכשלו איש באחיו כמפני חרב ואין רודף ולכם אין תקום לפני אויביכם : ואבדתם בגוים ואכלה אתכם ארץ אויביכם : והנשארים מכם ימקו בעונם בארצות אויביכם וגם בעונות אבתיהם אתם כמוהם ימקו : עד אשר יתודו את עונם ואת עון אבתיהם במעלם אשר מעלו בי וגם אשר הלכו עמי קרי : והלכתי גם אני עמם קרי והבאתי אתם בארץ אויביהם או אז יכנע לבבם הערל ואז ירצו את עונם : וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר : והארץ תעזב מהם ותרץ את שבתתיה בהשמה מהם והם ירצו את עונם יען ובגלל יען מאסו את משפטי ואת חקתי געלה נפשם : וגם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם לשבת את בריתי אתם כי אני יהוה אלהיהם : וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני יהוה : אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן יהוה בינו ובין בני ישראל בהר סיני ביד משה :

בהר

ויאמר יהוה אל משה בהר סיני לאמר : דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת ליהוה : שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה : ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת ליהוה שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר : את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצר שנת שבתון יהיה לארץ : ושבת הארץ תהיה לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך : ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל : וספרת לך שבע שבתת שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתת השנים תשע ושנים וארבעים שנה : והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם : וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל ישביה יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל אחזתו ואיש אל משפחתו תשובו : יובל השנה החמשים שנה תהיה לכם לא תזרעו ולא תקצרו את ספיחיה ולא תבצרו את נזיריה : כי יובל הוא קדש תהיה לכם מן השדה תאכלו את תבואתה : בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחזתו : וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו איש את אחיו : במספר שנים אחר היובל תקנה מעמיתך במספר שני תבואת ימכר לך : לפי רב השנים תרבה מקנתו ולפי מעט השנים תמעיט מקנתו כי מספר תבואות הוא מוכר לך : ולא תונו איש את עמיתו וייראת מאלהיך כי אני יהוה אלהיכם : ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם על הארץ לבטח : ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה : וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו : וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים : וזרעתם את השנה השמינית ואכלתם מן התבואה ישן עד שנה התשיעית עד בוא תבואתו תאכלו ישן : והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי : ובכל ארץ אחזתכם גאלה תתנו לארץ : כי ימוך אחיך ומכר מאחזתו ובא גואלו הקרב אליו וגאל את מכר אחיו : ואיש כי לא יהיה לו וגאלה ומצאה ידו : וחשב את שנות מכרו והשיב את העודף לאיש אשר מכר לו ושב לאחזתו : ואם לא מצאה ידו דיו והיה מכרו ביד הקונה אתו עד שנת היובל ויצא ביובל ושב לאחזתו : ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה והיתה גאלתו עד תם שנת ימי מכרו תהיה גאלתו : ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה וקם הבית אשר בעיר אשר לא חומה לו לצמיתות לקונהו לדרתיו לא יצא ביובל : ובתי חצרים אשר אין להם חומה סביב על שדה הארץ גאלה תהיה לו ביובל יצא : וערי הלוים בתי ערי אחזתם גאולת עולם ללוים : והגאלה מלוים ויצא מכר בית ועיר אחזתו ביובל כי בתי ערי הלוים הם תחת בני ישרא

רא (ג) **יש** עוד דבר וכו'. ה"ג פרק ג"ב אלא דמסיקנא התם דקנה לקבולי מי שפרע ובתרא דנהוגי למיקני ממנ קני וכן כתב הרמב"ם בפ"ו ממכירה וכ"כ הרי"ף ורמ"ה בשם ורבינו כתב כאן דין מתרא דלא נהוגי למיקני בית ממנ ובסיומן ר"ל כתב דין מתרא דלא נהוגי למיקני בית ממנ אלא לקבולי מי שפרע ע"כ:

ובמ"ש וכתב הרמב"ם דוקא כשרשם לפני המוכר וכו'. פשוט הוא דלא עדיף רשם ממשיכה וחזקה וכתב הרמב"ם עוד שם ודוקא שפסקו הדמים והיינו כמי שקיים דמיהו קונה מקמי פיסוק דמים כמבואר בסי' ר' סעיף י':

(ב) **ומ"ש** בשם ר"ח כ"כ הרמ"ה בשמו בשם וכתב בהג"מ פרק ג' ופ"ו ממכירה דמסירת המפתח נמי קונה בסמורה לזה מגב הבית כמילו שכר מקומם כעין שכירות הבית דאם שכר הבית ומסר לו המפתח וא"ל לך חזק וקני ואח"כ החזיק דקנה ה"נ כשמכר לו סמורה ומסר המפתח הרי זה כמו שא"ל לך חזק וקני בסמורה מגב הבית כמילו שכר מקומה וע"ל בסי' ר' סעיף ד' מ"ש בזה. ועכשיו נהגו במסירת מפתח דרובא נהגו בתוקא כפו לכף חבירו מיהו נראה לעין המנהג אלא במטלטלין אבל לא בקנייה קרקע ושכירות קרקע וכי משמע מלשון רבינו שכתב יש עוד דבר שמטלטלין נקנים בו וה"ט בטטלטלין דחיכא משך ומתן טובא ואין פנאי להזמין עדים לקנות להליפין ומ"ל דאין פנאי למשוך כל הסמורה לרשותו וע"כ נהגו בתקיעת כפס זה לזה מ"ט בתוקא פשוט ומסירת מפתח וכיוצא בדבר אל אבל בקרקע אין מנהג והילכך אפי' תקעו כפס זה לזה אינו כלום:

רב (ד) **מטלטלין** ניקנין אגב קרקע וכו'. משנה פ"ק [דקידושין] נכסים שאין להם מחריות נקנין עם נכסים שיש להן מחריות בכסף

הלכות קנין אגב קרקע

רב (ד) **מטלטלין** נקנין אגב קרקע שאם מכר או נתן קרקע ומטלטלין לחבירו כיון שקנה הקרקע באחד מן

רא (ד) **יש** עוד דבר שהמטלטלין נקנין בו והיינו דאמר רב פפא סיטומתא קניא ופירש"י היינו רושם שרושמין החנונים החביות כשלוקחין מבעל היין וכתב הרמב"ם ז"ל דוקא כשרשם לפני המוכר או שאמר לו המוכר לך רשום על מקחך שהרי גמר להקנותו: (ג) ור"ח פירש כדרך שנוהגין בגמר המקח שתוקע כפו לכף חבירו ובזה גנמר המקח: (ג) וכתב א"א הרא"ש ז"ל וכיוצא בזה באיזה דבר שנהגו לגמור המקח כגון במקום שנותן הלוקח פשוט אחד למוכר ובזה נ מר המקח:

רא (ד) **יש** עוד דבר שהמטלטלין נקנין בו כו' בפרק מיוהו נסך (עד ב') גמרא מין פוסקין על הפירות תמר רב פפא משמיה דרבא הני סיטומתא קני למאי הילכתא ומיקנא לקבולי עליה מי שפרע ובתרא דנהוגי למיקני קני ממנ ופי' רש"י סיטומתא. תותם שרושמין על החביות שלוקחים הרבה ביחד ומניחים תותם בתוך בתוכו הבעלים ומוליכין תותם אחד אחד למכור לחנות ורושמים תותם לדעת שכל הרשימות נמכרות ובתרא למיקני ארגילות לרשום על מנת שבדבר זה תהא קנוי לו כמילו משך וקני וכתבה הרמב"ם בפ"ו מה"מ: וכתב עוד הרמב"ם להא דסיטומתא קניא דוקא כשפסקו הדמים ופשוט הוא למין שום קנין קונה קודם פיסוק דמים וכמו שנתבאר בסימן זה:

(ב) **ורבינו** חננאל פי' כדרך שנוהגים וכו' כך כתב הרמ"ה בפ' מיוהו נסך וכתבו בגמות בפ"ו מהלכות מכירה וזמן הזה הסמורים שנתנו ומסרו לקונה המפתח שהסמורה מגורה בו כמו שנהגו קונה כעין שכירות בית שאם מסר לו המפתח קנה כך פירש רבינו עכ"ל (א) ובפ"ה כתבנו ז"ל וכתב רבינו ה"ה דהוה הדין בשוכר או במוכר סמורה המוגמת בביתו ומכר לו המפתחות נקנית הסמורה לזה מגב הבית כמילו שכר מקומו עכ"ל ואם דעתם דשכירות בית נקנה במסירת מפתח כדעת רשב"ם וכיון שנקנה לו הבית נקנה לו הסמורה שבתוכו ליתיה לדין זה שכל הפוסקים חולקים על רשב"ם ואם דעתם לומר דבמסירת המפתח קנה הסמורה שבתוך הבית במקום סיטומתא שנהגו לקנות בכך הוי כעין סיטומתא הדין דין ממת אך לא ידענא מה ענין שכירות בית לכאן וצ"ע:

(ג) **וכתב** רמ"ה כי כיוצא בזה בגיוב דבר שנהגו וכו' בפרק הגוזר וכתב ה"ה בפ"ו מה"מ בשם הרשב"ם גבי סיטומתא ושמע מינה כי המנהג מבטל הלכה בכל כיוצא בזה שבכל דבר שבממון ע"פ קונין ומקנין הילכך בכל דבר שנהגו התגריס לקנות קונין עכ"ל וכ"כ רבינו ירוחם בנתיב ט' חלק ד':

(א) **כתב** הרשב"ם בתשובה מה שטען שלא נקנו המטלטלין בתגב לפי שלא סיימה להם קרקע ידוע טענה זו ליתא ותע"ש שמתקלא גדולי הרחשובים נרחה שסוברים כן והרחיב להם מעשה דמדוני דפ"ק דקידושין (כו:) וליתא דמדוני לפי שרצה ליתן להם מתנה גמורה תפילו הסלע ולפיכך סייס להם מה ממנו נותן לפלוני ומה ממנו נותן לפלוני אבל לא מחמת דיגע שלריך ומעשה שהיה כך היה ופוק חזי מאי עמא דבר שכן הכל כותבים ונותני לו מרבע קרקע בחצרי ומין מסיימין ותע"פ שכתוב כאן ונותני לו מרבע מחות קרקע ולא כתב בחצרי אין כאך אלא שכן נהגו שאין אדם נותן לחבירו אלא מקלת קרקע של עלמו ותפילו לא נודע לנו שהיה לו קרקע מעולם כל שאין אנו רגילים שלנו תמיד לדעת מה מעשיו ומה יש לו אם בשתה אנו מוחרים קרקע יש לו שקנה או שניתן לו או נפל לו בירושה ולא ידענוהו אלא שאם אנו רגילים שלנו תמיד אנו מוחרים שקה אין לו שאילו היה לו אנו היינו מרגישין והיינו דאמרינן בפ' חזקת בדיעבין היה אלא הוה ליה קרקע מעולם ותפ"ה היכא דכתב ליה אלא בטופסי דשטרי דאיהו מסהיד אנפשיה דאית ליה דדוקא שקני ליה ולא בטופסי דשטרי שכותבין ליפוי בעלמא מה שאיהו ותדם נאמן על עלמו לחייב ולזכות ולעבד עכ"ל ועיין בהריב"ש סימן שמ"ה וסימן ק"ה ובהר"ן פ"ק דגיטין ובפ"ק דקידושין ובתשובת הרשב"ם סימן תתקל"ד ותתקל"ה: בתב הריטב"א בתשובה אין לומר (א) כי זכות המטלטלין נקנה בתגב כי הוא דבר שאין בו ממש אזה אינו כי הזכות הזה הוא החלק שיש לו בנכסים וכבר בן כן רבינו

(ב"ח) דין פשוטתא לקבל מי שפרע עיין בסי' ר"ד. דין נותן משבע לחבירו על המקח ע"ש: בתב הרמב"ם בפוף פ"ו מה"מ מי שאחד המוכך או המגביה או המחזיק בעלמו או שאמר ללמר להבניה או למשוך או להחזיק לו הרי זה זכה לו וכן בשאר דרכי הקנייה:

רב (ד) **מטלטלין** ניקנין אגב קרקע וכו' משנה פ"ק דקידושין (כו:) נכסים שאין להם מחריות נקנין עם נכסים שיש להם מחריות בכסף ובחזקה כלומר שאם הקנה לו קרקע וטלטל וקנה הקרקע בחזקה שנקנה גו הקרקע נקנו לו המטלטלין מגבו ובגמרא (כו:) אמר רבא ל"ש אלא שנתן לו דמי כולן אבל לא נתן לו דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו ופירש"י ל"ש. המטלטלין ניקנין בחזקה דקרקע אלא שנתן לו דמי כל המטלטלין והקרקע דכי בחזקה דקרקע נדעתא למיקני כולהו מחזיק אבל לא נתן לו דמי כל המטלטלין לא קנה מטלטלין בחזקה דקרקע אלא כנגד מעותיו והרמב"ם לא כתבה להא דרבא בפ"ג מה"מ וכתב ה"ה שהוא תמה על הרמב"ם למה לא כתב להא דרבא ומ"ל שהוא מפרשה בשהמוכר עייל ונפיק מחזי כדעת קנה מפרשים אבל אי לא עייל ונפיק מחזי מע"פ אלא קנה כנגד דמי כולן נקנה הכל ללוקח ועל כן סתם ושמך לו על מה שיתבאר בפ"ו בדין עייל ונפיק מחזי וז"ל הרי"ף אמר שמואל מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק בחלת מהן קנה כולן אמר רבא ל"ש אלא שנתן לו דמי כולן אבל לא נתן לו דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו ולפי גירסת זו רבא לא קאי אלא אעשר שדות ולא קאי אמטלטלין הנקנין עם הקרקע וזה דעת הרמב"ם שכתב דבעינן שיתן דמי כולן בפ"ה מה"מ גבי מכר לו עשר שדות ולא כתבה בפ"ג דבין מטלטלין הנקנין בגבב וכתב הר"ן שאולי גירסת הספרים שהיה לפנינו בפ"ג מחזי כמי שנתן דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו משמע אע"ג דלא עייל ונפיק חזוזי דכיון שקונה דבר אחד מחבירו כמטלטלין אגב קרקע ושדה שבמדינה זו אגב שדה שבמדינה אחרת כיון דהקונה רואה כיון שמעותיו משמע אע"ג דלא עייל ונפיק חזוזי לא קנה אלא כנגד מעותיו ומיהו כד עייל ונפיק חזוזי משמע לי דהוי כנותן מקלת דמים על השדה דכל החוזר בו יכול על התחתונה כדמיתה בהמומנין (עז:) והרמ"ה כתב כהרי"ף ולכן לא כתב רבינו ירוחם בנתיב י' חלק ד' ודוקא שנתן דמי כל המטלטלין אבל לא נתן דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו ומיהו כד עייל ונפיק חזוזי משמע לי דהוי כנותן מקלת דמים על השדה דכל החוזר בו יכול על התחתונה

[א] **כתב** הרשב"ם בתשובה מה שטען שלא נקנו המטלטלין בתגב לפי שלא סיימה להם קרקע ידוע טענה זו ליתא ותע"פ שמתקלא גדולי הרחשובים נרחה שסוברים כן והרחיב להם מעשה דמדוני דפ"ק דקידושין (כו:) וליתא דמדוני לפי שרצה ליתן להם מתנה גמורה תפילו הסלע ולפיכך סייס להם מה ממנו נותן לפלוני ומה ממנו נותן לפלוני אבל לא מחמת דיגע שלריך ומעשה שהיה כך היה ופוק חזי מאי עמא דבר שכן הכל כותבים ונותני לו מרבע קרקע בחצרי ומין מסיימין ותע"פ שכתוב כאן ונותני לו מרבע מחות קרקע ולא כתב בחצרי אין כאך אלא שכן נהגו שאין אדם נותן לחבירו אלא מקלת קרקע של עלמו ותפילו לא נודע לנו שהיה לו קרקע מעולם כל שאין אנו רגילים שלנו תמיד לדעת מה מעשיו ומה יש לו אם בשתה אנו מוחרים קרקע יש לו שקנה או שניתן לו או נפל לו בירושה ולא ידענוהו אלא שאם אנו רגילים שלנו תמיד אנו מוחרים חוקה אין לו שאילו היה לו אנו היינו מרגישין והיינו דאמרינן בפ' חזקת בדיעבין היה אלא הוה ליה קרקע מעולם ותפ"ה היכא דכתב ליה אלא בטופסי דשטרי דאיהו מסהיד אנפשיה דאית ליה דדוקא שקני ליה ולא בטופסי דשטרי שכותבין ליפוי בעלמא מה שאיהו ותדם נאמן על עלמו לחייב ולזכות ולעבד עכ"ל ועיין בהריב"ש סימן שמ"ה וסימן ק"ה ובהר"ן פ"ק דגיטין ובפ"ק דקידושין ובתשובת הרשב"ם סימן תתקל"ד ותתקל"ה:

דרכי משה

רא (א) ע"ל סימן א קצ"ב:

רב (א) כך מצאתי לשונו וגראה דשעות נפל בספרים ויש לו להיות כי זכות המטלטלין לא נקנה כו' *) לא שנא אם שניהם במכר כו' וכתב ר"י נ"י ח"ב דה"ה לקרקע בשכירות ומטלטלין במתנה או איפכא דקני וכתב עוד וקרקע מושאל ומטלטלין במכר או במתנה יש מי שכתב דלא קנה ומדברי התוס' נראה דקנה עכ"ל:

בהרא"ש

דרישה

סי' רא (ג) **בגון** במקום שנותן סלוקח פשוט נרשם לי לדייק מדכ"ר דין וס כאן ולא כתב כס"ג לעיל ר"ם קל"ם דשם נוסגים לגמור המקח ע"י המצות למוד דכמכנס הכוח שלכם אף לכתב דתקנו רבנן מעיכה משמע ודאי דאפי' התם במקום שנוסגים לקנות בכספם למוד לא קני כי אם ע"י מעיכה דלא מלוג מכאים בתקנתן ולא דמי לסך דהכא משום דכאן כיון שלא נתן לו סדמים עדיין אלא נתן לו פשוט שיכול המקח לא שייך למוד שמא יאמר כשרלו מטיך בעלייה דסתמא דאיכא כל עוד שאין לו דמי מפלו טרח ומילו ליה שאין הוכח ליקוט לא"כ עם כלוח בגיגת ודאיי מצ"כ כשנתן לו כבר המצות ומילוך וה מוכרח מדמסני קנין אלפיון במטלטלין ולא מיתסין לשמא כשרלו ומו שכתבתי לעיל סי' קל"ח בדלישה וה דלא כמ"ם הב"י בר"ם קל"ם ו"ל כ"ל שאם שתנו שיגמר הקנין במצות מכרן קיים ואין לחוש שמא יכול לחזור בו וכדתמרינן גבי קרקע דלמי שמר בעיגל בכספם לקנה קנה וכמ"ש בסימן ק"נ עכ"ל ולפי מ"ש ליתא להאי דיוק וכ"כ בד"מ ו"ל ואין הכרון דומה לרחים דהתם אין תקנת מכרים שיחא לא בלוג בתקנתם עכ"ל ולי נרחה עוד דחוים מ"ש ר"ן פ"ק דקידושין וכביאו ב"י עלמו בסי' קל"ד דמי ס"ל קנה במסירה סיכא דנשי מציכה לו לקנות בכספם בנרש"ר ל"ל קנה משום דלא דמי לחומר מי בעיגל בכספם לקנה דאתם כו' ע"ש

וכ"ש סי' קל"ם סיעמו מ"ו ר"מ בהגה"ם דין וס שכתב ב"י אבל לא ס"ל ודוק:

והרמב"ם

סי' רא (ד) **והיינו** דאמר רב פפא כו' בב"מ דף ע"ד ו"ל אמר רב פפא הני סיטומתא לקניא למאי הילכתא רב חביבא אמר למקנויי ממנ דאנן אמוי לקבולי עליה מי שפרע ומילכתא לקבולי עליה מי שפרע ובתרא דנהוגי למיקני קנה וכן בהרמב"ם ולפ"ז סו"ל לרבינו לפרש בפשטות דנהוגי למיקני אמיילי ונהתם דרבינו ס"ל דמלקאמר ר"פ הני סיטומתא ר"ל הני סיטומתא קאי על המוכר וכתילו אמר הני סיטומתא דנהוגין בים קניא ול' קניא משמע קונה לגמרי ול"פ אהדדי אלא כפי מה שנהגו בהם אמר דכן נוסג מן סדין ומסו שמסיק ואמר ומילכתא לזיקוי ליה מי שפרע ע"פ לדיך לקבולי ובתתא דנהוגי למיקנויי בים לגמרי וכמשמעות לשון רב פפא דמיניה מיירי קונה בו לגמרי וכיון דדברי ר"פ משמעין דמיירי מקנין גמור מ"ם לא כתב עליה דין מי שפרע אבל כתבנו בסימן ר"ל ס"ד בדין מי שפרע ע"פ ואף דרבי לא כתב ל' הני סיטומתא דגם ס"ל דגם סיטומתא קני למוד מוכח על קרמון וכנסוג וק"ל: ופי' רש"י סיימו רוסם שמרשים המנוי כו' ל"ד מנוי קאמר אלא ס"פ מיגב דעלמא נמי אלא שמשך אמר ממלא ל' רש"י ורבי' קולר בהעתקתו וז"ל רש"י סיטומתא מותם (כמו ושתמו בטבעת שלהן דמתרגמינן וסטיומו סטיומתא דמלכא) שרושמים המנוים על החביות של יין שלוקחים שרגם בימד ומניחים מותם בתוכר שבעלים ומוליכין מותם ל' ל' למכור לחנות ורושמים מותם לדעת שכל הרשימות נמכרות עכ"ל: וכתב הרמב"ם ז"ל דוקא כו' בפ"ו דמכירה כ"כ: ה"ג שאמר לו המוכר לך רשום על מקחך כו' ונקי"ל דאמי לך רשום סו"ל כמ"ל לך חזק כו' לעיל שקונהו מ"כ אפי' עשה מוקח אי מציכה אלא בפניו וק"ל: שתוקע כפו לכף כולי לא ת"כ ממש קאמר דסטות תורת שבועה עליו אלא שנוסגים בגמר המקח לתקוע כפו לכפו כמו שנתבאר בסימן זה:

סי' רב (ד) **מטלטלין** ניקנין אגב קרקע משנה בפ"ק דקידושין: ומה שכתב רבינו כיון שקנה הקרקע בתמר מן הדוכים כו' יליפינן להם מדכתיב ויתן לה מנשה מתנות רבות לבניה ולבוסה

הנהות דרישה ופרישה

רא א (בד"מ הארוך איתא וע"ל סי' קצ"ב מדין קנין ע"י מסירת המפתח וכתב בהגה"ר ז"ל) ואינו ר"ל דהבית נשכר ונקנה לו במסירת מפתח והבית קונה לו הסחורה דכבר אתבאר בסי' קצ"ב שאין הלכה כרשב"ם ום"ל דאין הבית נקנה ע"י מסירת המפתח אלא ר"ל במקום שהמנהג הוא שמקנים לו הסחורה גופא ע"י המפתח של החדר שהסחורה מונחת שם קונין בזה דהו"ל כפשוטא:

צ"ע

*) נרחה בדברי סרב ז"ל מכאן ומילך דם דיבור אחר ובוכנים על דברי רבינו בעור בעוף ל' ומילות ל"ש "שנותם "במכר כו' דם ניון לדברי העור (המגיה):

דבינו הרמ"ה עכ"ל . ובגמרא (כו :) מיבעיא להו מי בעינן לכורין או לא ופירש"י לכורין שיהו מותן מטלטלין מונחין בתוכו קרקע ופשטינן ללא בעינן לכורין ובתר הכי מיבעיא לן מי בעינן מגב או לא ופי' רש"י מגב שימחר לו קני קרקע וקני מטלטלין מגבה ומסיקנא ולכתחלה לכורין לא בעינן מגב וכתב הרמב"ם בפ"ג מה"מ דכל זמן שהמטלטלין לכורין בקרקע לא בעינן מגב וכתב הר"ן נראה שהוא מפרש דכי מיבעיא לן בגמרא מי בעינן מגב היינו כשאינן לכורין והיינו דבתר דמסיקנא ללא בעינן לכורין מיבעיא לן מי בעינן מגב או לא ה"ל בלכורין לא בעינן מגב דהוה ליה קרקע זה קרקע וחלרו של מדם קונה ואין דבריו מתוורים שפיר כן הוה ליה לפרש דדוקא בחלר המשתמרת דחלר שאינה משתמרת מיהא קונה אלא בעומד בגדה כדמוכח בפ"ק דמציעא (יח :) ופ"ק הוא ז"ל כתב כן בפ"ד מכלי זכייה ומתנה וכבר הסיג הרמב"ך וגם ה"פ כתב שהרמב"ם מפרש הגמרא כמ"ש הר"ן וכתב שקלת נוטה לשון הרי"ף לדעת הרמב"ם ולי נראה דעוד הכרח מחר הכניסו להרמב"ם לפרש כן דלמדרינן בבעיא דשניה והילכתא לכורין לא בעינן מגב וקני בעינן ומחר דפשטינן לעיל דלכורין לא בעינן למה ליה למיהדר למיחר דלכורין לא בעינן אלא ודאי היינו לומר לכורין לא בעינן ומשום דאפילו אינן לכורין מיקני מגב קרקע מ"ה מגב וקני בעינן לכורין הא אילו לא הוו מיקני שאינן לכורין לא הוה בעינן מגב וקני כלל : ומ"ש הר"ן שאין דבריו מתוורין שפ"כ הוה ליה לפרש דדוקא בחלר המשתמרת הוא מ"מ לא בשביל כך לא יהיה פירושו בגמרא מתוור ואפשר שסמך על מ"ש בפ"ד מכלי זכייה דבחלר שאינה משתמרת לא קנה אפילו בעומד בגדה ומכיון דבלכורין לא בעינן מגב מש"ה מיקני בעומד בגדה ופשטינן שיש בעומד בגדה משום דבלכורין לא בעינן מגב וקני כ"ש מטעם מחר . ומה שאמר וכבר הסיג עליו הרמב"ך לא מטעם זה הסיג עליו אלא משום דסמטת לא מתחזיא אלא לעולם מגב וקני בעינן לכורין לא בעינן ומה שכתבתי לעיל בעינן בעינן מגב וקני לא בעינן כתב שאינו מתוור ומה שכתבתי לעיל כתיישב גם זה ה"פ משום דלכורין לא בעינן מגב וקני בעינן לשאינן לכורין לא הוה בעינן מגב וקני בעינן מגב וקני כל כ"ל לדעת הרמב"ם : [ב] ולענין מי ליתנן מגב דהוי דוקא או לאו כתב הר"ן בפ' הנזכר דמדברי רש"י נראה דדוקא מגב הוא דמהני מגב דאם לא כלומר דאמר לו קני הקרקע וקני המטלטלין עמו לא מהני ולמד כן מדברי רש"י משום דבגמרא מייתי למיפשט בעיא דלמי בעיען מתרי עובדי דלימתר דהא מהני מגב אפילו אמר קרקע זה לפלוני ועמו מאה לגן ומאה חבויות ומייתי נמי מחד עובדא ומחד מימרא דלא מיירכר הכא לא מגב ולא עמו ובתר הכי מיבעיא לן מי בעינן מגב מהרינן ת"ש דקתני מגב ופירש"י דקתני כל הני ולא קתני מגבו מאה לגן ולא מגבו מאה לגן משמע דסבירא ליה ז"ל דאם לא הוי כמגב מבל הרמ"ה כתב דאם הרי הוא כמגב וכי מיבעיא לן מי בעינן מגב או לא דאמר ליה קני קרקע ומטלטלין וכי מהרינן תא שמע דקתני כל הני ולא קתני מגב לא מהני ולא מהני הכא אפילו עמו מאה לגן משמע דאם לא הוי כמגב וכי מסיקנא דמגב וקני בעינן הוא הדין דסגי בעמו : ומ"ש רבינו ל"ש אם מיסיק במכר וכו' אם מיבעיא להו מדקתני מגב וקני בעינן מגב או לא משמע דלא בעינן מגב וקני בעינן כלומר לריך המקנה לומר לקונה קני האי מרעא וקני מגבה וכו' ולא מילק כדמילק הרמב"ם אלמא דאפילו בלכורין בעינן מגב וקני ומ"ג דהרמ"ך לא כתב כן אלא מילק כדמילק הרמב"ם אלמא דאפילו בלכורין בעינן מגב וקני בעינן מגב וכמ"ש הרמ"ך לא כתב רבינו שכן נראה גם דעת המלפסי לפי שפסקי המלפסי לא נקט אלא לשון הגמרא אבל לעולם מפרש כהרמב"ם אבל הרא"ש שרשם דברי הרמב"ם אי מיתא דס"ל כוותיה דהרמב"ם הו"ל לפרש ולחלק כדכתב הרמב"ם מדכתב בסתם אלמא דלא ס"ל לחלק בכך ועל דרך זה כתבתי לפרש דעת רבינו בתחלת סימן קכ"ב אלל מ"ש בחזקה בגדר שלריך להשלימו לעשרה ט"ס והעיקר דכך נראה מדברי הרמ"ם פ"ק דכ"ק דבלכורין בתוכו נמי בעינן דאמר להו מגב וקני כמו שכתבתי דבריו בסמוך סעיף ז' גבי הקנה עבדים בקרקעות וכו' וט"ס והכ"י כתב פירוש אחר בדברי הרמב"ם עיין עליו :

(ה) **היה** לאחד עלין וכו' . בפ"ב דגיטין (דף כ"ב) עלין של אחד וזרעים של ג' מכר בעל עלין לבעל זרעים כיון שמשך לבעל

מן הדרכים שקונין בהן קרקע נקנו לו גם המטלטלין בבל מקום ש"ן אפילו אם אינן בתוך הקרקע : לא שנא אם שניהם במכר או במתנה לא שנא אם אחד במכר והשני במתנה : (ג) אבל צריך שיאמר לו קנה קרקע זה וקנה אגביו מ"טלטלין שאם לא אמר כן אינן נקנין אגביו אפילו אם הם בתוכו והרמב"ם כתב שאם הם בתוכו א"צ שיאמר לו קנה אגביו ה"ט טלין וה"א"ד השיג עליו וכתב בסברא הראשונה וכן יראה מדב' א"א הרא"ש ז"ל : (ד) וקרקע אפילו כל שהוא קונין אגביו אפילו מטלטלין הרבה : (ה) הקנה הקרקע לאחד ולשני מטלטלין אגביו מיבעיא אם קונה אם לאו ולא איפשיטא וכתב הרמב"ם לא קנה ואם תפס אחר שחזר בו המקנה אין מוציאין מידו : (ו) היה לאחד עציץ נקוב וזרעים

לן כיון דלא בעינן לכורין מי בעינן לפחות דיאמר לו קני קרקע וקני מטלטלין מגבה לו לא בעינן כמו כן : ומ"ש רבינו וכן יראה מדברי ס"ת הרא"ש . היינו מדכתב בסתם והלכתא לכורין לא בעינן מגב וקני בעינן כלומר לריך המקנה לומר לקונה קני האי מרעא וקני מגבה וכו' ולא מילק כדמילק הרמב"ם אלמא דאפילו בלכורין בעינן מגב וקני בעינן מגב וכמ"ש הרא"ש בשם הרמב"ם אלמא דאפילו בלכורין בעינן מגב וקני בעינן מגב וכמ"ש הרמב"ם בשם הרא"ש וכן נראה גם דעת המלפסי לפי שפסקי המלפסי לא נקט אלא לשון הגמרא אבל לעולם מפרש כהרמב"ם אבל הרא"ש שרשם דברי הרמב"ם אי מיתא דס"ל כוותיה דהרמב"ם הו"ל לפרש ולחלק כדכתב הרמב"ם מדכתב בסתם אלמא דלא ס"ל לחלק בכך ועל דרך זה כתבתי לפרש דעת רבינו בתחלת סימן קכ"ב אלל מ"ש בחזקה בגדר שלריך להשלימו לעשרה ט"ס והעיקר דכך נראה מדברי הרמ"ם פ"ק דכ"ק דבלכורין בתוכו נמי בעינן דאמר להו מגב וקני כמו שכתבתי דבריו בסמוך סעיף ז' גבי הקנה עבדים בקרקעות וכו' וט"ס והכ"י כתב פירוש אחר בדברי הרמב"ם עיין עליו :

(ה) **היה** לאחד עלין וכו' . בפ"ב דגיטין (דף כ"ב) עלין של אחד וזרעים של ג' מכר בעל עלין לבעל זרעים כיון שמשך קנה מכר בעל זרעים לבעל עלין לא קנה עד שיחזיק בזרעים ופי' רש"י עלין וזרעים של אחד ומכרן לאחר החזיק בזרעים קנה עלין זו היא שנינו בכנסים שאין להם לחריות נקנין עם נכסים שיש להם לחריות בעלין לא קנה עד שיחזיק בזרעים ופירש"י עד שיחזיק בזרעים עלין הוי תלוש ומיקנו במשיכה זרעים הוו מחוברין דיון בקרקע ונקנין בכסף בשטר ובחזקה ועד שיחזיק כגון דניכח לו עידר דהויא חזקה ובדלא יהיב מעות מיירי דמי יהיב

דרכי משה

(ב) בהרא"ש כלל ע"ט וכתב הרשב"א בתשובותיו סימן תתקל"ד ותתקל"ה דיכול להקנות אגב מקומות שיש לו בב"ה אפי' אינו שלו רק שהוא מושאל או מושכר לו כמו בשאר קרקע דאפי' בבתי כנסיות שהמקומות הם של רבים וכל אחד יושב על מקום אחד הוי כמו שאול לו וע"ש וע"ל סי' ר"ג דאפי' משבע נקנה באגב :

וכ"כ

פרישה

ולזכך ולמגדות עם ארי מלורות סרי לך קנייתי כסף ווסב שסן מטלטלין מגב ערים שסן קרקע : (ב) והרמב"ם כתב שסם הם בתוכו סיינו לריך כי מסרי"ק בב"מ אלו כתב ז"ל הכוון בדברי רבינו הוא ללמו מטעם מיירו הוא ללא בעינן בלכורין מגב אלא מטעם הוא דנקני דבשמיעין לכורין ל"ל מגב להודיע שעם הקרקע הקנה מותן מטלטלין אבל בשסן לכורין בתוכו ס"ל לדיוקי מהרי עובדי דלימתר דהא מהני מגב אפילו אמר קרקע זה לפלוני ועמו מאה לגן ומאה חבויות ומייתי נמי מחד עובדא ומחד מימרא דלא מיירכר הכא לא מגב ולא עמו ובתר הכי מיבעיא לן מי בעינן מגב מהרינן ת"ש דקתני כל הני ולא קתני מגבו מאה לגן ולא מגבו מאה לגן משמע דסבירא ליה ז"ל דאם לא הוי כמגב אבל הרא"ש כתב דאם הרי הוא כמגב וכי מיבעיא לן מי בעינן מגב או לא דאמר ליה קני קרקע ומטלטלין וכי מהרינן תא שמע דקתני כל הני ולא קתני מגב לא מהני ולא מהני הכא אפילו עמו מאה לגן ולא מגבו מאה לגן משמע דאם לא הוי כמגב וכי מסיקנא דמגב וקני בעינן הוא הדין דסגי בעמו : ומ"ש רבינו ל"ש אם מיסיק במכר וכו' אם מיבעיא להו מדקתני מגב וקני בעינן כלומר לריך המקנה לומר לקונה קני האי מרעא וקני מגבה וכו' ולא מילק כדמילק הרמב"ם אלמא דאפילו בלכורין בעינן מגב וקני בעינן מגב וכמ"ש הרמב"ם בשם הרא"ש וכן נראה גם דעת המלפסי לפי שפסקי המלפסי לא נקט אלא לשון הגמרא אבל לעולם מפרש כהרמב"ם אבל הרא"ש שרשם דברי הרמב"ם אי מיתא דס"ל כוותיה דהרמב"ם הו"ל לפרש ולחלק כדכתב הרמב"ם מדכתב בסתם אלמא דלא ס"ל לחלק בכך ועל דרך זה כתבתי לפרש דעת רבינו בתחלת סימן קכ"ב אלל מ"ש בחזקה בגדר שלריך להשלימו לעשרה ט"ס והעיקר דכך נראה מדברי הרמ"ם פ"ק דכ"ק דבלכורין בתוכו נמי בעינן דאמר להו מגב וקני כמו שכתבתי דבריו בסמוך סעיף ז' גבי הקנה עבדים בקרקעות וכו' וט"ס והכ"י כתב פירוש אחר בדברי הרמב"ם עיין עליו :

(ה) **היה** לאחד עלין וכו' . בפ"ב דגיטין (דף כ"ב) עלין של אחד וזרעים של ג' מכר בעל עלין לבעל זרעים כיון שמשך

דרישה

סי' רב (ב) והרמב"ם כתב שסם הם בתוכו ס"ל שיאמר כו' בפ"ג דמכירה כ"כ וכר' פ"ק דקידושין דבריו דברי הרמב"ם אלו וכתב דטעמו כיון שבתוכו בתוכו קני בתורת מלר וכ"כ הא"מ שם מלא קשיא לסו דמ"ל לפרש דדוקא במלר שמשתמרת במלר שאינה משתמרת מיהו קונה אלא בעומד בגדה כמ"ש בפ"ד דוכייה פ"ם בר"ן שהמיר וכתב ג"י דהיו ז"ל קונה אבל הרמב"ם לשתוש שבן דרכו של הרמב"ם לפרש במקום אחד ולשמוע על שביעי במקום אחר וכן כאן שמך על מ"ם בפ"ו מכלי וכיון דבמלר שאינה משתמרת לא קני אלא בעומד בגדה ומטעם שכתב שאינה משתמרת לא קני משום דשמא יבא אחר ויטעה אלא לי טובא אלא דקשיא לי דבגמרא ממרו סתם וסילכתא בגב בעינן למה סתם לשהו קיימ משקנת סתלמוד ומייתי במלר משתמרת יותר מ"ל לכתוב כלשון סגמרא דבעינן בגב ובמלר שאינה משתמרת או לפחות היה לו לכתוב גם דיבל דמלמודא ושוב קשה לי דאפי' הרמב"ם במלר משתמרת דוקא מייתי ומטעם מצינו מ"ט דרבינו ורמב"ם דלעיל עליהם ובאלין שיאמר קני וגב ולא יקנה מצינו לכן נלאה עיקר כמ"ם מסרי"ק בב"מ אלו סעתקתי לשהו בפרישה ומ"ל לרמב"ם מין מלינו לעולם דבעי מלר משתמרת סם כל שהוא בתוכו קני ליה בתורת גב ולא בעינן כתוב שאינו מחוור ומה שכתבתי לעיל בתייבד גם זה ה"פ משום דלכורין לא בעינן מגב וקני בעינן לשאינן לכורין לא הוה בעינן מגב וקני בעינן מגב וקני כל כ"ל לדעת הרמב"ם : [ב] ולענין אי ליתנן מגב דהוי דוקא או לאו כתב הר"ן בפ' הנזכר דמדברי רש"י נראה דדוקא מגב הוא דמהני מגב דאם לא כלומר דאמר לו קני הקרקע וקני המטלטלין עמו לא מהני ולמד כן מדברי רש"י משום דבגמרא מייתי למיפשט בעיא דלמי בעיען מתרי עובדי דלימתר דהא מהני מגב אפילו אמר קרקע זה לפלוני ועמו מאה לגן ומאה חבויות ומייתי נמי מחד עובדא ומחד מימרא דלא מיירכר הכא לא מגב ולא עמו ובתר הכי מיבעיא לן מי בעינן מגב מהרינן ת"ש דקתני כל הני ולא קתני מגבו מאה לגן ולא מגבו מאה לגן משמע דסבירא ליה ז"ל דאם לא הוי כמגב אבל הרא"ש כתב דאם הרי הוא כמגב וכי מיבעיא לן מי בעינן מגב או לא דאמר ליה קני קרקע ומטלטלין וכי מהרינן תא שמע דקתני כל הני ולא קתני מגב לא מהני ולא מהני הכא אפילו עמו מאה לגן ולא מגבו מאה לגן משמע דאם לא הוי כמגב וכי מסיקנא דמגב וקני בעינן הוא הדין דסגי בעמו : ומ"ש רבינו ל"ש אם מיסיק במכר וכו' אם מיבעיא להו מדקתני מגב וקני בעינן כלומר לריך המקנה לומר לקונה קני האי מרעא וקני מגבה וכו' ולא מילק כדמילק הרמב"ם אלמא דאפילו בלכורין בעינן מגב וקני בעינן מגב וכמ"ש הרמב"ם בשם הרא"ש וכן נראה גם דעת המלפסי לפי שפסקי המלפסי לא נקט אלא לשון הגמרא אבל לעולם מפרש כהרמב"ם אבל הרא"ש שרשם דברי הרמב"ם אי מיתא דס"ל כוותיה דהרמב"ם הו"ל לפרש ולחלק כדכתב הרמב"ם מדכתב בסתם אלמא דלא ס"ל לחלק בכך ועל דרך זה כתבתי לפרש דעת רבינו בתחלת סימן קכ"ב אלל מ"ש בחזקה בגדר שלריך להשלימו לעשרה ט"ס והעיקר דכך נראה מדברי הרמ"ם פ"ק דכ"ק דבלכורין בתוכו נמי בעינן דאמר להו מגב וקני כמו שכתבתי דבריו בסמוך סעיף ז' גבי הקנה עבדים בקרקעות וכו' וט"ס והכ"י כתב פירוש אחר בדברי הרמב"ם עיין עליו :

(ה) **היה** לאחד עלין וכו' . בפ"ב דגיטין (דף כ"ב) עלין של אחד וזרעים של ג' מכר בעל עלין לבעל זרעים כיון שמשך קנה מכר בעל עלין לבעל זרעים כיון שמשך קנה מכר בעל עלין לבעל זרעים קנה עד שיחזיק בזרעים ופירש"י עד שיחזיק בזרעים ככנסים שאין להם לחריות נקנין עם נכסים שיש להם לחריות בעלין לא קנה עד שיחזיק בזרעים ופירש"י עד שיחזיק בזרעים עלין הוי תלוש ומיקנו במשיכה זרעים הוו מחוברין דיון בקרקע ונקנין בכסף בשטר ובחזקה ועד שיחזיק כגון דניכח לו עידר דהויא חזקה ובדלא יהיב מעות מיירי דמי יהיב

לבעל עליו לא קנה עד שיחזיק בזרעים (פי' רש"י עליו הוי תלוש ומיקני במשיכה זרעים הוי מחוברין דיון בקרקע ועד שיחזיק לגיכה או עידר דהוי מזקה) עליו זרעים של אחד ומכרן לאחר החזיק בזרעים קנה עליו זו היא שטעינו נכסים שיש להם מחריות וכו' החזיק בעליו אף עליו לא קנה עד שיחזיק בזרעים (ופי' רש"י החזיק בעליו ולא משכו לקנות אלא עשה בו סוס מלאכה במקומו אף עליו לא קנה דמטלטלין לא מיקני בחזקה) ורבינו כתב כלשון הרמב"ם פ"ג דמכירה החזיק בעליו לקנות הזרעים ותימה למה זינו ממה שכתב בגמרא ותו דבגמרא הקדיש דין החזיק בזרעים להחזיק בעליו והרמב"ם ורבינו הקדימו החזיק בעליו להחזיק בזרעים וגרסה לפע"ד דהרמב"ם ורבינו נמי להורות דכשהחזיק בעליו לקנות גם הזרעים התם הוא דלא קנה אבל משך בעליו לא קנה אף הזרעים ולא שהקרקע נקנית מגד מטלטלין אלא כיון דזרעים לריכין לעליו קנה הזרעים עם משיכת העליו דנקנה זה עם זה ומש"ה כתבו תחלה בעליו של אחד וזרעים של אחד דקנה העליו לבעל הזרעים כיון שמשך קנה ובקנה הזרעים לבעל העליו קנה עד שיחזיק בזרעים עצמן כלומר אלא קנה הכא הזרעים במשיכת העליו ומע"ג דבשאחריה היכא שהעליו והזרעים לאחד והקנה שניהם לאחר מחרינן דמשיכת העליו נקנו לו אף הזרעים התם ודאי כיון דמשיכה היא מועלת שקונה את העליו אם זה קונה אף הזרעים לריכים לעליו אבל היכא שהעליו הוא שלו ולא מהניא משיכה לקנות העליו שהוא כבר שלו התם מיהו קונה לזרעים במשיכת העליו מע"כ החזיק בזרעים עצמן ולכך כתבו ר' ליסים אלו לזה לומר דאם הקנה בעל הזרעים זרעיו לבעל העליו לא קנה במשיכת העליו את הזרעים עד שיחזיק בזרעים עצמן משמ"כ נדון שאחריו כשהיו העליו והזרעים שניהם של אחד דדוקא החזיק בעליו לקנות הזרעים אף העליו לא קנה אבל אם משך בעליו לא קנה אף הזרעים כדפירש"י ובהכי ניחא דל"ק מה שהקשה הר"ן דהדין הרמזון דלא קנה הזרעים עד שיחזיק בזרעים עצמן הוא לזה לומשמעינן גם בעליו של אחד ולומא הכי עליו לא קנה במשיכה וכו' ולמאי דפריטית לא קשיא ולא מידי דקושטא הכי הוא דבעליו וזרעים לאחד ומכרן לאחד קנה במשיכת העליו גם את הזרעים לכיון דמשיכה זו מהני לקנות את העליו קונה מגבה גם את הזרעים שלריכין לעליו והלא כדברי הר"ן אלא העליו לא קנה אבל אם משך בעליו לא קנה הזרעים אף שהחזיק בעליו לקנות הזרעים כדפירש' ובהכי ניחא דל"ק מה שהקשה הר"ן דהדין הרמזון דלא קנה הזרעים עד שיחזיק בזרעים עצמן הוא לזה לומשמעינן גם בעליו של אחד ולומא הכי עליו לא קנה במשיכה וזרעים לא קנה עד שיחזיק בהן ומע"ש שהם בתוך העליו שלו שקנאו במשיכה וכו' ולמאי דפריטית לא קשיא ולא מידי דקושטא הכי הוא דבעליו וזרעים לאחד ומכרן לאחר קנה במשיכת העליו את הזרעים לכיון דמשיכה זו מהני לקנות את העליו קונה מגבה גם את הזרעים לריכין לעליו והלא כדברי הר"ן דלא העליו לא קנה אבל אם משך בעליו לא קנה

כרמב״ם סימן תתקנ״ד וכ״כ רבינו ירוחם נתי״ח וכ״כ הריב״ס סי׳ שמ״ה :

(ט) **א״ל** מטוך בהמה זו וכו׳ בפ״ק דמציעא (ט :) גמרא היו שניס רוכבים על גבי בהמה וכו׳ בעי ר״ח הסומר למכירו מטוך בהמה זו לקנות כליס שעליה וכו׳ תלמ ונקני כליס שעליה מכיון שאין מי שמניח מטיכה בבהמה לתקנויי כליס אלו לא אמר רבה אמי ג״ל קני בהמה ונקני כליס מי קני כליס אחר מהלכת היא ואחר מהלכת לא קנה וכי תימא בשעמדה והאמר א רבה כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב [כמי] לא קנה והלכתא בבהמות . ופירש״י מי קני כליס . במטיכה דבהמה עם הבהמה דמדקא מיבעיא לך במוכר כליס בלא בהמה מכלל דבמוכר שניהם פשיטא לך דמדקני בהמה קני כליס משום תורת אחר דקיי״ל אחריו של מדם קונה לו ובהמתו כאחריו והילכתא היא דכי ג״ל קני בהמה ונקני כליס שעליה פשיטא ליה דכי ג״ל קני בהמה לא קנה כליס שעליה אפילו היא בהמה דלא קנה לו הבהמה אחריו של מוכר היא והיאך תקנה ללוקח אחר ג״ל קני בהמה ונקני כליס שעליה אפילו היא

חילוק בין בזוכה מן ההפקר בשניהם בגוונא כפותה ובין מיגו רוצה לזכות מלא בכלים ע"י שמושך בגבהה בין כפותה בין מיגה כפותה דבכל הני קמיבעיא לן ולא מיפשיטא ורבינו נמשך על פי דברי הרמ"ס ולכן כתב תחלה ללא מיבעיא במוכר כלים ללא בהמה אלא אפילו במוכר שניהם לא קנה הכלים במשיכת הבהמה והיינו משום דבקנין דקמיבעיא לן ולא מיפשיטא לוקי ממונא בחזקת מרא קמא שהוא המוכר ומטעם חבר נמי לא קנה אלא אם כן היתה כפותה דאז הוי כחצירו פי' היכא דמוכר שניהם וכפותה הוא הוה לקנה גם הכלים מטעם חבר אבל במוכר כלים בלא בהמה ליכא קנייה מטעם חבר שהרי החבר של מוכר הוא ולא של לוקח ומ"ש אבל במציאה שמר מני מוסך וכו' פי' אפילו מיגה כפותה שניהם ללא ולאו דוקא בהמור שזוכה הלוקח הכלים אפילו בהמור שהוא רוצה לזכות בכלים אלא ע"י משיכת הבהמה כדפי' ודוק : כתב ב"י הא דבהמה בכפותה לחוד הוא מהיכן ולעיל גבי עבד כתב בכפות ובטיון נמי שהוא בן דעת לא סגי בכפות ובטיון נמי שיהא יכול בהמה שהוא בת דעת בכפותה סגי ופשוט הוא :

הלכות קנין בחליפין

רג (א) **מטלטלין** קונין זה את זה בדרך החליפין לא מיבעיא אם אין המקנה מקפיד לידע סכום החפץ שנוטל בחליפין בעין שקונין בסודר דהיינו קנין גמור שמועיל לכל הדברים שבל דבר בין קרקע בין מטלטלין בין בעלי חיים נקנה (א) בחליפין ופירות נמי אע"פ שאין קונין בהם נק ין בחליפין חוץ מדבר שאין בו ממש שאין קנין מועיל בו בגון שקנו מ נו שילך ע נ פלוני למקום פלוני או שיחלקו חצר שביניהם וכיוצא באלו שהן קנין דברים ואין לו על מה לחול אבל שאר כל דבר נקנה בקנין חוץ ממטבע : (ב) אלא אפילו אם מקפיד לידע סכום החפץ שנוטל דהשתא דומה לדמים אפילו הבי נקנה ביצד היה לזה פרה ולזה חמור והעריכו אותם כמה שוה כל אחד מהם והסבימו להחליפם זה בזה בין שמשך בעל הפרה את החמור נקנית פרתו לבעל

רג (ג) **מטלטלין** קונין זה את זה וכו' . משנה בריש הזהב ורלוונו לומר שאפילו רוצה המקנה שנותן לו הקונה טלטל שניהם שוה מלא פרוטה אפ"ה הוה מקנה לו בו חפץ שוה מנה כי אין כוונתם בחליפין אלו אלא לקיים המקח שאין אחד מהם יכול לחזור בו אבל אח"כ משלם לו דמי החפץ אבל מכור לי בהלו קנה דכתב רבינו בריש סימן קע"ט הוי חליפין אלא שמוכר לו בדמים אלו בן דב הן מעט שאין המוכר יודע כמה הן : ומ"ש ופירות נמי וכו' . נראה דדוקא בתורת חליפין לא אבל חליפין שהם בתורת שיווי דמים עושין בפירות וכ"כ ב"י בשם הרמב"ם פ"ה ממכירה ובשם ר"ת בתוס' ושכן דעת הרשב"א בחליפין לא שייך כיון חזרה . ודע שמ"ש רבי' שאין קונין בפירות הייגו דוקא בתורת קנין סודר שאינו בתורת שיווי הדמים אבל חליפין שהם בתורת שיווי הדמים קונין בפירות וכמ"ש בסמוך : חוץ מדבר שאין בו ממש וכו' בריש פרק ג' : מקשינן וכי רבו לחלק בחצר מאי הוי נהדרו בה ג"ר אמי ג"ר יוחנן בשקנו מידן וכי קנו מידן מאי הוי קנין דבריס בעלמא הוא בשקנו מידן ברוחות . ופירש"י קנין דבריס בעלמא הוא . ואין חליפין קונין אלא דבר שנקנה או מכר או מתנה או שיעבוד קרקעות שנקנין חל עליו או מטלטלין : ברוחות . זה נורר לו חלק מזרחי וזה נורר לו חלק מערבי וקנו מידם ומעתה נקנה חלק מזרחי לזה ואין לזה חלק זו וכן הדבר לחצירו . ודין זה כתבו הרמב"ם בפ"ה מהל' מכירה וז"ל הדברים שאין בהן ממש אין הקנין מועיל בהם כיצד הרי שכתב בשטר וקנינו מפלוני שילך בסחורה עם פלוני או שיחלקו השכר שביניהם או שיתחלפו בסחורות וכו' וכיוצא בדברים אלו כולן ה"ז קנין דבריס ואינו מועיל כלום שהרי לא הקנה לחבירו דבר מסויים וידוע . וכתב רבינו ירוחם בנ"ט שכן כתב רבינו אפרים . וכתב ה"ה בשטות אבל שיתוף עלמו נקנה בקנין ע"כ נראה דעתו שאם נשתתפו שהשילו שניהם ממון שיתופס לכים אחד וקנו מידם זוזי קנין גמור ובפ"ד מהלכות שלוחין כיתר המחבר דין זה בתרוכה עכ"ל . ויש לתמוה על מ"ש ה"ה שהשילו שניהם ממון שיתופס לכים אחד וקנו מידם דמשמע מה מועיל קנין הא קיימא לן במטבע אינו נקנה בחליפין . וכתב רבינו בסימן רכ"ג דבריס האומר אם ילדה פלוני בתי אתי זכר יטול מנה אפילו קנו מידו לא קנה בחליפין מלא קנין בחליפין מדכתיב לקיים כל דבר מכל מטבע אפילו מינה נקנה בחליפין ומ"ש בסימן ר"י . וכן דבר שאין בו ממש כמו שנתבאר בסימן רי"ב . וכן דבר שלא בא לרשותו כמו שנתבאר בסימן רי"ח . וכן דבר שאינו מסויים כמו שנתבאר בסימן ר"ט : אבל אמר כל דבר נקנה בקנין חוץ ממטבע וכו' בריש הזהב (מה :) אמר רב הפא מטבע נקנה בחליפין ותוכיחא עליה ומסיקנא ס"מ אין מטבע נקנה בחליפין ואף רב הפא הדר ביה ממאי דאמר לעיל בשלמא לרב נחמן דאמר מטבע נקנה בחליפין מכל מקום אפילו לר"ש מיקני מיקנו קטינן כוותיה וכן דעת הרמב"ם בפ"ו מה"מ וכן משמע מרש"י שכתב מידי דהוה אפירות לר"ש דאמר נעל דוקא כתיב שיהא כלי ולא סוס דבר שהוא כלי נעשה בחליפין מודה הוא שכל דבר שבנגד הכלי נקנין בחליפין הכלי לכתיב לקיים כל דבר עכ"ל נראה מדבריו דמילתא דפשיטא היא לרב נחמן כל מידי נקנה בחליפין כלי מדכתיב לקיים כל דבר ורב הפא רצה ללמוד מסה למטבע ולא קיי"ל כוותיה במטבע וכי מסיקנא דרב הפא היה פרש"י דהדר ביה ממאי דאמר מטבע נקנה בחליפין ומשמע שכיון לומר דלא גאמר הדר ביה מכל מאי דאמר לעיל דליתא ללא הדר ממאי דאמר חליפין דנפשיה למטבע נקנה בחליפין מכל ממאי דאמר לרב נחמן דפירי מיקני קנין סודר שאינו בתורת שיווי הדמים מכל חליפין שהם בתורת שיווי הדמים קונין בפירות וכמ"ש בסמוך : חוץ מדבר שאין בו ממש וכו' בריס בתרא (ג :) מקשינן וכי רבו לחלק בחצר מאי הוי נהדרו בה ג"ר אמי ג"ר יוחנן בשקנו מידן וכי קנו מידן מאי הוי קנין דבריס בעלמא הוא בשקנו מידן ברוחות . ופירש"י קנין דבריס בעלמא הוא . ואין חליפין קונין אלא דבר שנקנה או מכר או מתנה או שיעבוד קרקעות שנקנין חל עליו או מטלטלין : ברוחות . זה נורר לו חלק מזרחי וזה נורר לו חלק מערבי וקנו מידם ומעתה נקנה חלק מזרחי לזה ואין לזה חלק זו וכן הדבר לחצירו . ודין זה כתבו הרמב"ם בפ"ה מהל' מכירה וז"ל הדברים שאין בהן ממש אין הקנין מועיל בהם כיצד הרי שכתב בשטר וקנינו מפלוני שילך בסחורה עם פלוני או שיחלקו השכר שביניהם או שיתחלפו בסחורות וכו' וכיוצא בדברים אלו כולן ה"ז קנין דבריס ואינו מועיל כלום שהרי לא הקנה לחבירו דבר מסויים וידוע . וכתב רבינו ירוחם בנ"ט שכן כתב רבינו אפרים . וכתב ה"ה בשטות אבל שיתוף עלמו נקנה בקנין ע"כ נראה דעתו שאם נשתתפו שהשילו שניהם ממון שיתופס לכים אחד וקנו מידם זוזי קנין גמור ובפ"ד מהלכות שלוחין כיתר המחבר דין זה בתרוכה עכ"ל . ויש לתמוה על מ"ש ה"ה שהשילו שניהם ממון שיתופס לכים אחד וקנו מידם דמשמע מה מועיל קנין הא קיימא לן במטבע אינו נקנה בחליפין . וכתב רבינו בסימן רכ"ג דבריס האומר אם ילדה פלוני בתי אתי זכר יטול מנה אפילו קנו מידו לא קנה בחליפין מלא קנין בחליפין מדכתיב לקיים כל דבר מכל מטבע אפילו מינה נקנה בחליפין ומ"ש בסימן ר"י . וכן דבר שאין בו ממש כמו שנתבאר בסימן רי"ב . וכן דבר שלא בא לרשותו כמו שנתבאר בסימן רי"ח . וכן דבר שאינו מסויים כמו שנתבאר בסימן ר"ט : אבל אמר כל דבר נקנה בקנין חוץ ממטבע וכו' בריס

לבעל החמור בכל מקום שהיא ואין שום אחד מהם יכול לחזור בו החליף חמור בפרה וטלה ומשך את הפרה ולא משך את הטלה לא קנה כיון שאין כאן משיכה נמורה שלא משך גם את הטלה וי"א דוקא בכי האי גוונא (ד) משום שאין החמור ראוי ליחלק אבל אם אמר פרה וטלה בכור הטין ומשך הפרה ולא משך הטלה קנה בחטין בנגד דמי הפרה ואין נראה לא"א חרא"ש ז"ל:

(ג) **מטבע** אין קונין בו ולא נקנה בקנין כיצד מכר לו פרה או טלית או אחד מכל מיני מטלטלין בדינרי זהב או כסף או במטבע של נחשת אע"פ שקבל המעות לא נקנה החפץ ללוקח וכן אם בא להקנות לחבירו מטבע שבידו או שיש לו ביד אחר בקנין סודר אינו מועיל אבל יכול לשעבד נכסיו בקנין לאחר לגבות מהן סך ממון ומשמשך הלוקח החפץ נתחייב הוא למוכר בדמים ומיהו דוקא בתורת דמים שלא יחד לו המעות לפיכך משמשך המקח נתחייב במעות: (ד) אבל בתורת חליפין שיחד לו מעות ואמר לו ב' באלו המעות לא קנה דכיון שיחדם אם אבדו אינו חייב באחריותן ליתן לו אחרים לפיכך לא סמכה דעתיה דבעל המקח עד שיגיעו המעות לידו וכמו שלא זכה המוכר במעות כך לא קנה הלוקח החפץ אע"פ שמשכו בד"א שמכר שאר כל המטלטלין באחד מכל המטבעות שבעולם שבכולם יש להם דין מטבע גבי שאר מטלטלים בין לענין שאין עושים בהם חליפין להיות קונים בהם בתורת סודר ולא נקנין בקנין ואין קונין במשיכתן המטלטלים אבל מתחייב בהם במשיכת המטלטלין: (ה) אבל המוכר מטבע במטבע יש מהם שיש להם דין שאר מטלטלין שבמשיכתן מתחייב לחבירו המטבע שנותן תמורתן ויש מהם שיש להם דין מטבע שאין מתחייב במשיכתן ליתן תמורתן כיצד זהב נבי כסף **יש לו דין מטלטלין שאם מכר לו דינר זהב בעשרים וחמשה**

(ג) **מטבע** אין קונין בו ולא נקנה בקנין כיצד מכר לו פרה וכו' נתבאר סי' קנ"ח: וכן אם נתן להקנות לחבירו וכו' נתבאר שם. כתב רבינו ירוחם בנתו"ו נתן לו מטבע פלונית ונקו מידו תחריות מאחר שהקנין חינו מועיל למטבע חינו נקנה בחליפין התחריות חינו סוס דבר (ה) וכתב רבינו בסימן ס' שנשאל הרי"ף על מה שהניח שטר על מנירו שכתוב בו מחמת שנתחי לך ק' זהובים ושעבדתי לך כל נכסי בחלו ק' זהובים שיגבה ממנו מהם והשיב הרי"ף שהקנין חינו כלום דאין מטבע נקנה בחליפין חלא ע"כ אין נוחנין ונוחנין במדינה שהם זהובים הכתובים בשטר דאו הוו כפירות ונקנין בחליפין ועיין בש"ע הריב"ש וכסימן רכ"ו כתב נבי האומר אם ילדה פלונית זכר יטול מנה מכר הרי"ף וי"ו ן' מיגש"ב שהכי נרסי"ן בשכ"מ שהשטרות כתובים ומסורים ממו של מכל לא בהריף לחפילו אם לא קנו מידו קיימת לן אין מטבע נקנה בחליפין ואין נראה להא אין שייך הכא למימר אין מטבע נקנה בחליפין שאינו מקנה לו מכח במטבע רק שמחייב עצמו ליתן לו מכח ומשעבד לזה נכסיו עכ"ל ועיין במיוחרים נט"ו ח"ג ובהגהות פרק כ"ג מה"מ ועיין בהריב"ש סימן ק"ה ושמ"ה: אבל יכול לשעבד נכסיו וכו' ומשמשך הלוקח וכו' פרק מע"פ והמוכר מת הניח:

(ה) **אבל** המוכר מטבע במטבע וכו' רפ"ד דמציעא (מד:) תן זהב קונה מת הכסף והכסף קונה מת הזהב הכחשת רבינו במ"ם אין יחיד המטבע דלא קנה עוה"ב אלא מי שנתן זהב בשעת הקנין ואפילו נתן לו כסף ולא נתן לו זהב לא קנה ואפילו נתן לו זהב ולא נתן לו כסף לא קנה ואפילו נתן לו זהב וכסף ולא נתן לו כלום לא קנה ואפילו נתן לו כסף ולא נתן לו זהב קנה ואפילו נתן לו זהב וכסף ולא נתן לו כלום

וחמשה דינרי כסף בתורת דמים שלא יחד לו הכסף ומשך הלוקח דינר הזהב נתחייב למוכר בכסף מיד וחייב ליתן לו חמשה ועשרים דינרי כסף כפי מה שפסק עמו אם חדשים ואם ישנים ישנים אבל אם משך המוכר הכסף לא נקנה הדינר זהב ללוקח עד שיניע לידו וכל אחד מהם יכול לחזור בו : נחשת קונה הכסף ואין הכסף קונה הנחשת כיצד מכר לו שלשים איסרי נחשת בדינר כסף ומשך הלוקח באיסרות נתחייב בדינר הכסף למוכר וחייב ליתנו לו כפי מה שפסק אם חדש הדש ואם ישן ישן אבל אם משך המוכר בדינר הכסף לא קנה הלוקח האיסרות עד שיניעו לידו . הנחשת גבי זהב פי' ר"י שיש לו דין מטבע ולא נקנה חזחב במשיכתו וא"א הרא"ש ז"ל כתב שיש לו דין מטלטלין ומתחייב בזהב במשיכתו וכ"כ הרמ"ה ז"ל : (י) מעות הרעות שנסדקו ועדיין יוצאין בהוצאה אבל לא להדיא ויש להם דין מטלטלים ומתחייב המעות היפות במשיכתן והם אינם נקנין במשיכת מעות היפות . אסימון הוא מטבע שאין עליו צורה מתחייב במשיכתו המטבע ומטבע אפילו מעות הרעות אין מתחייב במשיכת אסימון : (י) וכולן יש להם דין מטבע לגבי שאר כל מטלטלין : (ח) וכולן זה כנגד זה כנון שמכר דינר זהב בדינר זהב או דינר כסף בדינר כסף או מעות רעות ברעות או אסימון באסימון יש להם דין מטבע ואין קונין זה את זה : (ט) בד"א כשיוצאים בהוצאה אבל אם אין יוצאים בהוצאה ל"ש פסלתן מלכות ל"ש פסלתן מדינה יש להם דין שאר כל המטלטלין בין לענין שנקנין בקנין בין לענין שמתחייב במעות במשיכתן והם אינם נקנין במשיכת המעות וכן קונין בהן בתורת קנין סודר כיון שנפסלה צורתן : (י) המטבע אין יכולין לקנותו אלא

אגב

כיצד מכר לו וכו' ברייתא כתבוה רי"ף ורמ"ם פרק ב' מהלכות מכירה הלכה ב' ותריצנא בגמרא מאי כל מקום שהוא דאי אמר ליה מאריכי חדשה יהיבנא לך לא מצי יהיב ליה מאריכי יצחה ומ"ש דבגמרא לא אמרו כן על ריש דהוסב קונה את הכסף כיצד ממילא נשמע לסיפא דהנחשת קונה את הכסף כיצד וכו' וכתב רבינו ירוחם בח"ג ח"י ס"ב יש מן הגדולים שכתבו כי מעות שלנו שמעורב בהם כסף וכחשת ושמין בהן מקח וממכר חפילו לגבי כסף טיבעא הוי ואין קונין את הכסף וכסף קונה חותם וכ"כ עיקר עכ"ל : הנחשת גבי זהב וכו' כתב הרמ"ם בריש הזהב כתבו התוספות דנחשת הוי טיבעא לגבי דהבא והניחו רמיה מדהוה ס"ד דחפילו לגבי כספא הוי טיבעא ומ"מ מהכא נשמע לן דלא הוי טיבעא לגבי דהבא ויראה לי דמיירי בשלא נתן לו מעות אלא שטר חוב ואמר לו הרי שטר חוב זה שלך ואני מוחל לך חוב זה ואתה מוחל לי חוב זה ואין כאן קנין אלא מחילה בעלמא ולא הוי טיבעא ומ"מ אם נתן לו מעות

מין לו דרך שיזכה בו מי שמינו בשוטה מלא ע"ג קרקע כגון שקנה קרקע וע"ג המעות או שיזכור מקום המעות כיון שזכה בקרקע בכסף או בשטר או בחזקה או בקנין זכה במעות וביאור הענין דכיון דקיי"ל דאין מטבע נקנה בחליפין לא בחליפי קנין סודר ולא בחליפי דשוה בשוה וכמ"ש בסימן זה במלא שתרדין לקנותו בשוה ג' מהחליפין מ"מ נקנה הוא מגב קרקע כדלקמן סימן רנ"ט סעיף ב' (מו.) דהיכא דפשיט הוי"ל תריסר מלפא זוזי בי תותי מקנינהו לרב שמואל בר רחמ מגב מסיפא דביתיה וקשה ממאי קאמר דמטבע אין יכולין לקנותו מלא מגב קרקע הלא נקנה הוא במשיכת המטלטלין וי"ל דה"ק אין מטבע יכולין לקנותו לשקודם שיכול לירד יזכה בו ואם נגנב או אבד לקוחה מגב מלא ע"ג קרקע ואילו במשיכת המטלטלין נתחייב באונסו ואם היו לו מעות ואבדו משלם לחבירו תחתיהם מ"ש ה"ק שאר מטלטלין אם רולה ליתנם לאחר בתחנה או לוכותם לו שיהו כשלו יכול לזוכותם לו מ"ו קנין סודר אבל המטבע אין לו דרך שיזכה בו מקבל המתנה או הזכות מלא ע"ג קרקע ועיין בדברי רבינו בסימן ס' : (יח) **וכתב** הרמב"ם בפרק הנזכר וכתב ה"ה דסבירא ליה דעובדא דרב פפא שכתבתי בסמוך פקדון הוא אבל מלוה על פה מ"מ להקנותה בתגב וכן דעת הרשב"א בתגובל קמא ויש מבינין דלית מדאמרינן בפרק מי שמת (קמח.) שכ"מ שאמר תנו הלוואתי לפלוני הלוואתו לפלוני ומקנוין ומע"ג לזיקיה בבריא ואמרינן דזיקיה במעמד ג' ולא אמרינן דזיקיה בתגב ודוקא בעת הרמב"ן ז"ל ע"כ ובעל התרומות בשער כ' כתב להא דתגובל עלים (קד:) מהכא דר' תגא הוא מסיק זוזי בריב יוסף בר חמא דאמרינן עלה מאי תקנתיה נקנינהו ניהליה תגב מרעא דמטבע הואיל ואיקיה בעין מהני תגב מרעא וזה החוב כבר הגיע זמנו והיו המעות בעין וה"ה כתב בפ"ו מה"מ שהרשב"ם דלב בהכיא עובדא הוא מסיק אלא הוא היה חוב אלא פקדון : (ב"ח) וא"א כתב שכותבים הרשאה גם על ההלואה ואין דברי רבינו מכוונים תמה שכתב בשם הרמב"ם שאם הקנה לחבירו ע"ג קרקע הוב שיש לו על חבירו אינו ענין לכתב הרשאה שאפילו מי שסובר שכותבין הרשאה גם על הלואה יודה שאם הקנה לחבירו חוב ע"ג קרקע לא קנה שאין כאן דבר מסויים שיקנה ע"ג קרקע וכן מבואר בדברי הרא"ש פרק מרובה וכתבתיו בסימן קצ"ב :

רד (ו) **אע"פ** שמעות אינן קנוות כל החוזר בהן בין המוכר בין הלוקח לא עשה מעשה ישראל וצריך לקבל עליו מי שפרע : (ז) ואפילו לא נתן כל המעות אלא מקצתן צריך לקבל עליו מי שפרע שיאמר לו הדיין מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצריים שטבעו בים הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו וכתב א"א הרא"ש ז"ל יראה שהדיין אומר לו מי שפרע וכו' הוא יפרע ממך אם אינך עומד בדיבורך : (ג) אבל כל זמן שלא נתן המעות אינו צריך

דלא יועיל הרשאה כי אם על הפקדון ולא על הלוואה לדידה"ק כתב דאף ע"פ דלא מצי להקנות חובות אלו בשטר מתנה מ"מ כותבין הרשאה גם על הלוואה ומטעם תקנה כדכתב בפ' מרובה וגם הרמב"ם מודה בזה כמפורש בדברי רבינו בסימן קכ"ג סעיף ג' ע"ש . והרב בספר ב"ה כתב וז"ל ומין דברי רבינו מכוונים שמ"ש הרמב"ם שאם הקנה לחבירו ע"ג קרקע חוב שיש לו על חבירו לא קנה מינו ענין לכתב הרשאה שאפילו מי שסובר שכותבין הרשאה גם על הלוואה יודה שאם הקנה לו חוב שיש על גבי קרקע לא קנה שמין כאן דבר מסויים שיקנה ע"ג וכן מבואר בדברי הרא"ש פרק מרובה וכתבתיו בסימן קצ"ב עכ"ל ולמאי שכתבנו לפרש דברי רבינו הם מכוונים מאוד :

רד (ו) **אע"פ** שמעות מינן קנוות וכו' . מגה בריש הזהב : ומ"ש מין המוכר ומין הלוקח . כ"כ רמב"ם פ"ו ממכירה וכתב ב"י ופשוט הוא דכיון דטעמא לפי שאינו עומד בדיבורו מה לי מוכר מה לי לוקח עכ"ל ויש להעיר דלימא יד המוכר על העליונה כיון שהוא מוחזק מגב גלפע"ד דתלמוד ערוך הוא בסוף פרק מיהו בתר (דף ע"ד) דקאמר מאי מ"מ לאו דל"ם לוקח ול"ם מוכר מקבל עליו מי שפרע : (ג) **ואפי'** לא נתן כל המעות וכו' . הם פלוגתא דרב ור' יוחנן ופסקו הפוסקים כר' יוחנן דבגגד כולו הוא קונה במטלטלין לענין מי שפרע : ומ"ש שיאמר לו הדיין וכו' . הם מיקמר מצי אמר מלו מודעינן ליה רבא אמר מילט לייטינן ליה ופי' רש"י מודעי מודעינן ליה דע שהם מחזור סופך להפרע ממך וילוע להלכה כרבא וכ"פ הפוסקים . וקצת קשה דכתב רבינו בשם הרא"ש שיקללנו לנוכח דמע"פ שכתב כך בתחלה דהכי משמע מדקאמר לייטינן ליה דהקללה היא לנוכח הלא מ"כ כתב הרא"ש מגל הרמב"ם כתב שיאמר לו הדיין הוא יפרע ממי שמינו עומד בדיבורו דמשמע מלשונו דכיון דהרמב"ם כתב שיאמר שלא יקללנו מלא לנוכח הוא מה"כ כתב הרא"ש מגל הרמב"ם מגל שמינו כדי לפייס עליו ע"ש : ומעמד יכולין לקנותו מג"ק . בריש הזהב רב פפא הוה ליה י"ב מלפי זוזי בי תותי מקנינהו לרב שמואל בר רחמ מגב מסיפא דביתיה : ומ"ש בשם הרמב"ם דוקא פקדון . כ"כ בפ"ו ממכירה : (יא) **ומ"ש** המורשה יכול לכוף ללוה שיזיב לו טענה דמצי למימר למאו בעל דבריס דידי מת ואפילו היה ה"מ ביד המורשה מינו יכול לתבעו מלא מ"כ ע"י כתב הרשאה שהמורשה הקנה לו כח זה שכתב בש"ת מג"ק וכתב ליה זיל דון וזכי ואפיק לנפשך מלמא מסתם לאפילו בחוב יכול לקנותו מג"ק מלא כהרמב"ם מינו המעיין בדברי הרמ"ם בפרק מרובה יראה להדיא דגם הרמ"ם ס"ל כהרמב"ם מלא קנה החוב ואע"פ שכותבין הרשאה גם על ההלואה ולמעלה כתבתיו : (יב) עוד יש דרך אחרת להקנותם במעמד שלשתן ולמעלה כתבתיו ונם מבירת שטר חוב כתבתי למעלה :

אנב קרקע כגון שישבוד מקים המעות או באחד משאר דרכי ההקנאות ואז נקנו לו המעות שעליו מתורת חצר או יקנה לו קרקע ויקנה לו אגביו המעות אפילו שאינו עליו : (יג) וכ' הרמב"ם ובלבד שיהו המעות קיימים כגון שהיו מופקדים ביד אחר אבל ראובן שיש לו חוב אצל שמעון (ו) והקנה קרקע ללוי ועל גביו חוב שיש לו אצל שמעון לא קנה החוב וא"א הרא"ש ז"ל כתב שכותבין הרשאה גם על ההלואה ולמעלה כתבתיו : (יג) עוד יש דרך אחרת להקנותם במעמד שלשתן ולמעלה כתבתיו ונם מבירת שטר חוב כתבתי למעלה :

רד (ו) **אע"פ** שמעות אינן קנוות כל ההוזר בהן בין המוכר בין הלוקח לא עשה מעשה ישראל וצריך לקבל עליו מי שפרע : (ג) ואפילו לא נתן כל המעות אלא מקצתן צריך לקבל עליו מי שפרע שיאמר לו הדיין מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצריים שטבעו בים הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו וכתב א"א הרא"ש ז"ל יראה שהדיין אומר לו מי שפרע וכו' הוא יפרע ממך אם אינך עומד בדיבורך : (ג) אבל כל זמן שלא נתן המעות אינו צריך

אבל כל זמן שלא נתן המעות וכו' ג"ז בריותא הם בהזהב (הם) הטועם והנותן בדבריהם לא קנה והחוזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו ומאר רבא מאי מין לאו מין לאו אלא מין רוח מכמים נוחה הימנו ופרש"י מין לאו קלקלה מחרת אלא מינו הגון בעיני מכמים : ומס

ומ"ש אבל כל זמן שלא נתן המעות לא קנה מכמים נוחה הימנו ומ"מ מין רוח מכמים נוחה הימנו כמ"ש בסמוך סעיף י"ח : ומס

דרכי משה

וע"ש : (ו) וכתב המ"מ שכן דעת הרשב"א והרמב"ן וע"ל סי' ס' וסי' קכ"ג בדיני הרשאה ועיין בזה בתשובת רשב"א סי' תתקל"ד . כתב במרדכי פרק מי שמת ד"ף רנ"ה ע"ג בשם מוהר"ם דאין אדם יכול להקנות חובות שיש לו אצל עכו"ם בשום קנין אפי' קנין סודר או קנין אגב ולא במעמד ג' ואם היה למוכר רבית מן העכו"ם אסור ללוקח ו[קחו בו וע"ל סימן קכ"ו מדין מעמד ג' אי קנה בעכו"ם :

רד (א) והמרדכי כתב סוף הזהב שמעתי בכל מי שמקבל עליו מי שפרע צריך לאמרו בפיו או פוסקין לו ברבים וי"א ששיין עומד על המגדל וא"ל מי שפרע : כתב

פרישה

ובימור בסנין דכיון דקיי"ל דאין מטבע נקנין לא במליפין ק"ס ולא במליפין סוף בשוה נמלא דאין למטבע דרך לקנות כו' ות"ת הלא נקנית היא במשיכת המטלטלין וי"ל דבא לומר שאין למטבע נקנית במשיכת המטלטלין אלא בשיש לו שם קנוי אבל מטבע שאין לו שם קנוי אינו נקנה במשיכת המטלטלין ולכך כתב ב"י ומ"ש בשם הרמב"ם שאם הקנה לחבירו ע"ג קרקע הוב שיש לו על חבירו אינו ענין לכתב הרשאה שאפילו מי שסובר שכותבין הרשאה גם על הלואה יודה שאם הקנה לחבירו חוב ע"ג קרקע לא קנה שאין כאן דבר מסויים שיקנה ע"ג קרקע וכן מבואר בדברי הרא"ש פרק מרובה וכתבתיו בסימן קצ"ב :

רד (ו) **אע"פ** שמעות מינן קנוות וכו' מגה בריש הזהב : ומ"ש נתן לו מעות ולא משך סימנו פירות מינו יכול לחזור בו מגב ממרו מי שפרע מדור המבול וכו' הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו : ומ"ש דין המוכר דין הלוקח כ"כ הרמב"ם בפרק ז' מה"מ ופשוט הוא דכיון דטעמא לפי שאינו עומד בדיבורו מה לי מוכר מה לי לוקח . כתוב בהגהות מרדכי בסוף כתובות רמוזן שהיה חייב לשמעון מנה ואמר שמעון לרמוזן טלטל זה ממכור לך במנה ונתן לו רמוזן המנה יכול שמעון לומר מנה זה מני גופה בחובי והחפץ לא נתן לך ואינו במי שפרע מגב מס ס"ל רמוזן הא לך עוד מנה ותן לי החפץ צריך ליתן או מקבל מי שפרע מדברי רבינו הגי . כתב רבינו ירומס בס"ט ח"ל בשם רבינו הגי אם נתן מעות על הפירוח עד שלא יצא שטר שהוא במיסור לא מקבל מי שפרע מס חזר בו (ג) : **ואפילו** לא נתן כל המעות וכו' ג"ז שם פ' קמא דכתובות (דף מד.) גבי ריב"ל ורבא דאמר מיגו דאי בעי אמר לית לי כלל הוי מיגו דאי בעי אמר פרעתיך ופטור ה"נ מיגו דאי בעי אמר לא זבנית מינך ולא כלום הוי מיגו דאי בעי אמר פרעתיך ופטור ומשני ריב"ל מיגו דאי בעי אמר לא זבנית מינך ולא כלום לא הוי מיגו דאי בעי אמר פרעתיך ופטור דהא מודה ליה בחצי מנה ומשני רבא מיגו דאי בעי אמר לא זבנית מינך ולא כלום

(ד) **ואם** רשם המקח וכו' . בפרק ח"ע ופ"ל סימן ר"ח :

(ה) **אבל** סם נתן מזכון וכו' . בפ"ק דקידושין בעובדא דבני רב הונא דזונין ממתא וכו' ממר לטו רב ממי פריטי מין כמן נסכח מין כמן ומשמע דאפי' מי שפרע ליכא וכן כתב הפלפסי פ' הזהב וכתב ב"י בשם העיטור דאפי' בעידנא דזביגא יכיבי מזכון הו"ל כמעות וקאי אמי שפרע ומיכא מ"ד אפילו נתן לו המזכון ממר שעת המכר מיכא ממי מי שפרע עכ"ל וכתב הרב בספר ב"ח וז"ל ומדברי הפוסקים מין נראה לא כדברי זה אלא אפ"ג דבעידנא דזביגא מוחיבו משכון וכל כל ממד מסם לחזור ולימא מי שפרע ומיכא מ"ד אפילו נתן לו המזכון ממר שעת המכר מיכא ממי מי שפרע עכ"ל והכי נקטינן וע"ל בסימן ק"ל סעיף ט' וכמ"ש לשם וכתב בב"י פרק הזהב דאיתא בירושלמי הנותן ערבון טבעת לחבירו ורצה לחזור בו חוזר ומיגו מקבל עליו מי שפרע רבי זעירא בעי קומי רבי מבהו זהוב ג"ל טבעת ג"ל מה בין זהוב לטבעת ג"ל זהוב עשוי להשתמש בטבעת בעיבה הוי פירוש דשם נתן לו זהובים למשכון לריך לקבל מי שפרע משום דלפעמים קונין לו בתורת דמי משא"כ בטבעת דלעולם חוזרת בעיבה:

(ו) **ומ"ש** מחלוקת הרמב"ם והרמ"ם בדין קניית מטלטלין בפר חוב שעליו ע"ל בסי' קל"ט בב"י ומ"ש לשם . ומ"ש בשם הרמ"ם דלא קנה פי' מפילו מי שפרע ליכא : (ט) **וכתב** מ"א הרמ"ם שמ"ל לקבל עליו מי שפרע מלא כשחוזר משום יוקרא ווזלא וכו' . כ"כ בפרק הזהב וכ"כ התוס' לשם ע"ש ר"ת (בדף מ"ז) בד"ה מי ממרת וכ"י לשם כתב שכן דעת הרמב"ד וה"ר ירוחם כתב שכן דעת רבינו האי גאון ור"ח מיהו הב"י כתב ע"ש הר"ן דדעת רבינו האי גאון כדעת הגאונים דדוקא בחוזר בו מחמת שאנסו מיגו מקבל מי שפרע אבל מפחד המוכס ועדיין לא הגיע המוכס מקבל מי שפרע שכך היה דעת ר"ח וכן כתב במרדכי ריש הזהב ע"ש ר"ח וכ"כ בהגהותיו לשם וכ"כ ב"י עוד דלפשר אפי' ליכא שאנסוהו כובר המרדכי שמקבל מי שפרע משעה שכתב דמה יפטור ממי שפרע וכני משמע מדברי הרמב"ם פ"ז שמקבל מי שפרע עכ"ל ובספר ב"ח חזר בו וכתב וז"ל ויותר נראה שהוא כובר כדעת הגאונים שהרי כתב פ"ג ממכירה שאם נתן דמי המקח וגאנסו קודם שיקחנו ומ"ל הן לי מקחי מו החזר לי מעותי מע"פ שיש עדיים שנאנסו בתוכו ולא היה כח במוכר להצילו ולא נתרצל בדבר ה"ז מיחזיר לת הדמים עכ"ל וה"ז כלשון הגאונים שכתבו מיגו מקבל מי שפרע כיון דלא לקנה בו שדה אלא שיכול לומר לו מקחי מו החזר לי מעותי [הן] לי מעותי עכ"ל ומ"מ לפמ"ש דבזוכתא דמיכא פלוגתא דרבוותא קולא לכתבא ומומרת לתובע ואפילו לת הגיע תוכם אלא חשש דשמא יפסיד הכל מ"ל לקבל

כל אחד מהם לחזור וליכא מי שפרע : ועיין בתשובות מיימון דספר משפטים סי' ס"ו . כתב רבינו ירוחם נכ"ט ח"ד קונה שוס דבר וכו' והניח מזכון בעבור המעות אלמי לא קנה פירוש זולתי אם תומר חקנה בגוף המזכון כך וכך מעות וכבר כתבתי זה . ולעניו הקונה קרקע או דבריס הנקניס בכסף והניח לו מזכון עליהס כתוב בחיבוריו תלמידי הרשב"ם בפרק הנזכר אלא מיגו בקרקעות מי שפרע וכתב הרמב"ן משום דקנין גמור אלהס בכסף וכיון דלעולם הקנין אלא נגמר בחיוב ענין שיהיה אלא על פי שתמלא לפעמים אלא נגמר כיון דחוזיבו מזכון עליה או במקום שכותבין העתר אלא קנה בכסף אין מוסרין אותו אמי שפרע ואח"כ כתבו עוד על זה ואמרו דאיפשר דסבירא ליה להרי"ף דאף בקרקעות אין אמי שפרע אלא מיגו מפורש בכך בשום מקום והר"ן ג"כ נסתפק בדבר וכתב דאפשר דליכא מי שפרע במקרקעי ואח"כ העלה דליכא מי שפרע אלא במידי דקני מדאורייתא כגון מעות לרבי יוחנן ולפי דעתו אם נתן כסף לקנות קרקע והוא במקום שכותבין העתר אם לא לחזור בו מיכא מי שפרע ואם נתן לו מזכון חוזר ולימא מי שפרע :

(ו) **וכתב** הרמב"ם בפ"ו מה"מ וכבר כתבתי בסימן ק"ל טעם להרמב"ם שסובר דאלו אע"ג דלהולאה ניתנה קונה בדבר שנקנה בכסף ובדבר שאינו נקנה בכסף קונה לעניו מי שפרע אלא קיי"ל כהסיא דהמוכר מקדש (מז .) דאי אלו להולאה ניתנה אמאי קנה אלא כדאמאמ בהזהב (מו :) גבי יב דמיס שהן כחליפין לפר"ח והרי"ף דאלו קונה בדבר שנקנה בכסף ובדבר שאינו נקנה בכסף קונה לעניו מי שפרע ואתבאר שם שהרמב"ם כתב שאם אלו היה מחמת שקנה שוס דבר ואתחייב לו כך דמיס וה"ל לחזן לך חפץ פלוני בחוב שאמי חייב לך אע"פ שלא משכו נקנה לו בכ"מ שהוא לפי שהוא דבר שאינו אלו העמידו חכמיס דבריהס בו על דין תורה שמעות קונות . וכתבתי שם שדעת המפרשים שבכל היכיס אלו דעת הרי"ף שוב לדעת הרמב"ן שכאלה מדבריו שסובר דאלו שאינו מחמת מכר אינו קונה כלל . וכתב ה"ם בפרק הנזכר דבירושלמי אמרינן שאם קנה מטלטלין באלו וחוזר בו אינו מקבל מי שפרע ופסקו כן הרמב"ן והרשב"א :

(ז) **ואם** רשם המקח וכו' נתבאר בסימן ר"ח : [א] **ואם** נתן לו טבעת הלוקח למוכר כתבו הגהות' בפכ"ג מה"מ ומהרדכי פ"ק דקידושין שכתב העיטור בשם הירושלמי שחוזר בו ואינו מקבל מי שפרע וכתבו שם ז"ל דה"ה לנותן מזכון בתורת עירבון דלא קנה להניינו נותן טבעת לחבירו שאמרו בירושלמי דלא קנה . ודין הירושלמי דנותן טבעת לזכירו הרב המגיד בפרק ז' מה"מ וכתב שהסכימו כן קצת המפרשים והירושלמי דנותן ערבון טבעת כתבו הר"ן ותלמידי הרשב"א שנתנו למזכון כעין עיבדא דהכיא אמתא . ומיהו שם מנהג מכאי המקום שיקנה לגמרי ע"י נתינת הטבעת כיון שנתן לו טבעת קנה ואינו יכול לחזור בו וכמ"ש בסימן ר"ח : (ה) **אבל** שם נתן מזכון וחזר בו וכו' בפ"ק דקידושין (מ .) בני רב הונא בר מבין זבון אמתא כר מבין זבון אמתא בהדייהו זוזי אמתא בפריטי ולא הוה בהדייהו זוזי אמתא בפריטי נסכח עילוה לסוף מייקר אמתא אמו לקמיה דרבי אמי אמר כאן כמן נסכח מין כמן וכתב הרי"ף והרמ"ם בהזהב דאפי' אמי כאן כמן נסכח מין כמן דבריס ומזכון לא קאי אמי שפרע דרב הונא בר מבין זבון אמתא כר מבין זבון אמתא בהדייהו זוזי אמתא בפריטי ולא הוה בהדייהו זוזי אמתא בפריטי נסכח עילוה לסוף מייקר אמתא אמו לקמיה דרבי אמי אמר כאן כמן נסכח מין כמן וכתב הרי"ף והרמ"ם בהזהב דאפי' אמי כאן כמן נסכח מין כמן דבריס ומזכון לא קאי אמי שפרע דרב הונא בר מבין זבון אמתא כר מבין זבון אמתא בהדייהו זוזי אמתא בפריטי ולא הוה בהדייהו זוזי אמתא בפריטי נסכח עילוה לסוף מייקר אמתא אמו לקמיה דרבי אמי אמר כאן כמן נסכח מין כמן וכתב הרי"ף והרמ"ם בהזהב דאפי' אמי כאן כמן נסכח מין כמן דבריס ומזכון לא קאי אמי שפרע

פסק הרמב"ם בפ"ו מה"מ וכתב ה"ם שהסכימו כן הרבה מהאחרונים וכתוב בחידושי תלמידי הרשב"א שדעת הרי"ף מכוין ללא אמר להו דמי שפרע ליכא והר"ן פי' ללא קאי אמי שפרע אלא במידי דמדאורייתא קני כגון מעות לר' יוחנן אבל במזכון וכיוצא בו דמדאורייתא לא קני ליכא מי שפרע ולפ"ע דבריס ומעות קני לעבור עליו אמי שפרע אפילו לר"ל דמעות מיגו קונות מדאורייתא אליבא דר"ל הוא דאמרינן הכי אבל לדידן ליכא מי שפרע אלא במידי דמדאורייתא קני וכדקס"ד וכן מפורש בירושלמי ליכא במזכון מי שפרע וכתבו הגהות ומ"ש הרב בדאם פ' זה שמקבל מי שפרע אם נתן ערבון בלבד פירוש כדאמרינן בגמרא שנתן קלת המעות בתורת תחלת פריעת המקח ולא נתן ערבון על הדמיס אבל כאן נתן מזכון על הדמיס ולא בתורת פרעון הילכך אין כאן לא דמיס ולא מזכון עכ"ל . וכתבו הגהות בפכ"ג מה"מ והמרדכי בפ"ק דקידושין בשם העיטור ומסתברא דאמתא בעידנא דזבינה לא קנה אלא בתר שעתא דאי בעידנא דזביגו אמתא מיגו נסכח אלא בתר שעתא דאי ג"כ וכתבו בשם העיטור ומ"כ כתבו בשם הרי"ף כמי מייתי רמיה מסהיא אמתא דדברים ומזכון לא קאי אמי שפרע ומיכא למימר מי בעידנא דזבני יהבי מזכון הו"ל כמעות וקאי אמי שפרע אבל הכא כיון דבתר הכי יהבי מזכון כדפירש' לעיל ליכא מי שפרע ומיכא מ"ד דה"ק פריטי אין כאן דליהוי כעבד כגעני שנקנה בכסף מזכון אין כאן דליהוי כאמתא מעות דליקני לגמרי אלא יכול לחזור בו אבל לעולם מיכא מי שפרע עכ"ל וכ"ל לפירוש קמא כל שנתן לו מזכון אחר שעת המכר ליכא מי שפרע ולפי' אני אף על פי שנתן לו המזכון אחר שעת המכר ליכא מי שפרע : (ב"ה) ומדברי הפוסקים אין נראה לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא אף על גב דבעידנא דזבינו אותיבו משכון יכול

(ז) אפילו במקום כור אף על פי שנמקום שנמנו לגמור במקח ממכר על ידי דוסם נתבאר סי' ר"ח דאין אחד מהם יכול לחזור בו אלא אם כן נתנו מקח ממכר ומשכון ומ"ש בסמוך אין לו אלא דמי משכון בלבד ר"ל אם הסחורה עדיין בעין ולא נתערבה בשל אחר אבל אם נתערבה בשל אחר אין לו אלא דמי משכון בלבד ר"ל אם הסחורה עדיין בעין ולא

מי שפרע אלא כשחוזר משום יוקרא וזולא: (י) אבל אם חוזר משום שהוא ירא שיפסיד הכל כההוא גברא דיהיב זוזי אחמרא לחבריה ושמע שבאו אנסים ליקח אותו ואסיקנא שחוזר בו ואין צריך לקבל עליו מי שפרע: (יא) אע"פ שבדברים בלא מעות א"צ לקבל עליו מי שפרע מ"מ ראוי לאדם לעמוד בדיבורו אע"פ שלא לקח מהדמים כלום ולא רשם ולא נתן משכון וכל החוזר בו בין לוקח בין מוכר הרי זה ממחוכרי אמנה ואין רוח חכמים (ב) נוחה הימנו וכ' בעל המאור ה"ט בחד תרעא אבל בתרי תרעי אין זה ממחוסרי אמנה: (יב) וכן האומר ליתן מתנה לחבירו ולא נתנה לו הרי זה ממחוסרי אמנה בד"א במתנה מועטת אבל במתנה מרובה אין בה משום מחוסרי אמנה:

הלכות מוכר באונם ומסירת מודעה

רה (ג) **מי** שאנסוהו למכור ומכר וקבל הדמים הרי זה מכר

(ג) **מי** שאנסוהו למכור וכו'. בפרק חזקת (מז.) גמרא המומנין והמריסין וכו' אמר ר"נ אמר לי הונא כולן שהגיפו רפיה רפייתן רפיה ומעמידין שדה בידן גזלן שהגיפו רפיה אין רפייתו רפיה ואין מעמידין שדה כיצד ופי' רש"י רפיה. עידי מכירה או עידי הולאה אבל מתן מעות לא רפו אין רפייתו רפיה רב כיצי מסייס בה משמיה דרב נחמן קרקע אין לו מעות יש לו בד"א שאמרו עדיים בפניו אבל אמרו עדיים בפניו הולה לו לא כדרב כהנא דאמר מי שהלוה לחבירו מנה ואמר עדים בפניו שהלו

מכר בין במקרקעי דאנב אונסיה נמר ומקנה אלא שה"ר יונה חילק דבקרקעי אפילו לא נתן לו כל שווי לפי שאין אונאה לקרקע אבל מטלטלין כיון שיש בו כדי אונאה או כדי ביטול מקח אין כאן תורת מקח ונראה לפרש דבריו כשאינו כופהו אלא על המכירה אבל בסכום המעות אין כופהו אבל אם כופהו ליתן לו בפחות משויה אף בקרקע אין כאן תורת מקח והוי כמו שאנסוהו ליתן שאינה מתנה: (ג) במה דברים אמורים שראו עדים שקבל המעות אבל אם לא ראו אלא שהודה בפניהם שקבלם

בין במקרקעי בין במטלטלין כיון שאנסוהו למכור ולא נתן לו המעות אלו שכתבו בשטר מכר רמיון שנתן לו המעות דמשום פחד דגזלן לא מסתבר עדים וכתבו שיקרא. וגרסי' אי נמי רב הונא תלוה וזבין זביניה מכוח דגזלן לקח מסקריקון ומזר ולקח מכעל הבית מקחו בטל ומתני' מתני' רב המנונא לקח מסקריקון ומזר ולקח מכעל הבית מקחו בטל ומתני' כמי ניתמ נמר ומקני הא מיתמר עלה ל"ש אלא דת"ל לך חזק וקני אבל בשטר קנה ולשמואל דאמר אף בשטר לא קנה מאי שמואל דאמר אף בשטר לא קנה מאי איכא למימר מודה שמואל דאיכא דיהיב זוזי ולרב ביבי דאמר אף בשטר לא קנה מאי איכא למימר מודה שמואל דאיכא דיהיב זוזי ולרב הונא לא קשיא הא דאמר מוכר אדעתא דהכי יהיב לו הא דאמר אדעתא דהכי לא יהיב לו אי הכי אפילו בשטר נמי לא קנה אלא ודאי מוכר אדעתא דהכי יהיב לו ומתנה יהיב לו ה"נ אדעתא דהכי יהיב לו ומתנה יהיב לו ורב הונא לית ליה זוזי ורב ביבי אית ליה זוזי ורב הונא לית ליה זוזי דאמר רב הונא לא ס"ל ופר"ח תלוה וזבין. מי שהלו חבירו או עשו לו יסורין עד שמכר ונקבל הדמים ונמר ומקני הרי זה מכר אלא שהודה בפניהם שקבלם

לכ"ש זה הלוקח מן הסקריקון כשחזר ולקח מב"ח יהב ליה זוזי דגבי דמקבל זוזי נמר ומקני דהיינו תלוה וזבין אבל בלא מעות לא נמר ומקני ורב הונא נמי תלוה וזבין ממר אבל תלוה ויהיב לא הוי מתנה ולרב ביבי דמטיים אבל מעות ס"ל שפילו נתן הגזלן לגזל מעות לא קנה דתלוה וזבין לא הוי זביני' זביני ורבינין תו ממר רבה הלכתא תלוה וזבין זביני זביני ולא ממרן מלא בשדה שתם אבל בשדה זו לא ובשדה זו נמי לא ממרן מלא דלא מרלי ליה זוזי אבל מרלי ליה זוזי ולא ממרן מלא דלא מרלי ליה זוזי ולא לאשתמוטי לא ולהלכתא כוולהו הוו זביני זביניה ופר"ח לא מרלי זוזי ולא מרלי ליה לאשתמוטי. מן המתם משום דיחוי: והלכתא כוולהו הוו זביניה זביני. ופפילו בשדה זו ולא מרלי זוזי ולא הוה ליה לאשתמוטי דהוי מוכח גמור וכגון דאמר רוצה אני מכ"ל. ומשתה מ"ש רבינו מי שאנסוהו למכור וכו' הוא מימרא דרב הונא דאמר לאפיקתא הלכתא כוותיה והאי מגב מוכסיה הייגו כשים עתו נתינת דמים אבל כשלא נתן לו דמים לא קנה וכמו שיתבאר לקמן בס"ד ומשמע בהכוותם (סב.) בסוף דכי ממרין תלוה וזבין זביניה זביניה הייגו דוקא כשאמר רוצה אני הא אם לא אמר רוצה אני אע"ג דיהיב דמי זביניה לאו זביניה ואפשר דלא בעינן שיאמר בפי' רוצה אני אלא כל שעשק וקבל דמים כאומר רוצה אני. ומ"ש בין במקרקעי בין במטלטלי וכו' כן כתב הרמב"ם בפ"י מהלכות מכירה ופשוט הוא דכיון דנגמ' לא פליג ביניהו מהי תיתי לן לפלוגי וגם דטעמא דמגב מוכסיה נמר ומקני שייך במטלטלין כמו בקרקעות ומ"ש אלא שהר"י חילק וכו' ומ"ש ורמ"ה לפרש דבריו כשגיונו כופהו וכו' טעמא דמסתבר הוא ומצאתי שכתב ר"י בפ' הכותב וכתב הריטב"א דכיון דבתר דעתיה דמוכר אזלינן ליכא למימר לגמרי למאי דאמרי לעיל דוקא כשאמר רוצה אני אבל כשלא נתן לו דמים לא קנה וכמו שיתבאר לקמן בס"ד ומשמע מהכוותם דמים אבל כשלא נתן לו דמים לא קנה ואפילו אמר רוצה אני הייגו דוקא כשאמר רוצה אני הא אם לא אמר רוצה אני אע"ג דיהיב דמי לא קנה ומ"ש אלא שהודה בפניהם וכו' ואפילו לא מסר לו המעות ול"ל דמ"ש אלא שהודה בפניהם לאו דוקא אלא ה"ה אם אמר בפני עדים לא אמרתי רוצה אני ולא מסרתי

שקבלם לא : (י) והיכא שראו נתינת המעות לא שנא אנסוהו שימכור שדה ידועה לא שנא אנסוהו בסתם שימכור ומכר לו אחת משדותיו אפי' לא הו"ל לאשתמוטי ולא מנה המעות בשקבלם דהשתא איכא הוכחה שבע"כ קבלם אפ"ה זביניה זביני :

לא

פרישה

קבלם : לי' פי' לאו זביניה סוף דמיירינן ממת יתום כדלקמן ופ"ל ל"ש ופ"ל ס"ש : (י) ל"ש שאנסוהו שימכור שדה ידוע כ"ש בקיאור שלא מכרה מיהו זו ומיהו ל"ל זו כו' ש"מ בגמרא סבר דבסתם דוקא וזביניה זביני אבל לא בפרש זו דמיירינן כיון שסתם נתנו מעצמו שדה זו ודאי ביזר כרשם שנשתותיו וגמר ומקני אבל הכל ל"ש ובל' בין בין מין מדקדקין ובכיוצא בזקוט זו ומ"ל זו ולשיל סיפן קל"ש כ"ר בקיאור שלא שדה ידוע כו' וק"ל : שבע"פ קבלם פי' וסו"ל דגם לבסוף [לא] נתרצה : שפ"ה וזביניה זביניה דמיירינן כיון שמ"מ קיבלם וטעמיהם

דרישה

ומ"ש מ"ב מסיים בה ל"ל מכח קושיית התום' שכ"ל כמ"ש הרי"ף והרמ"ה שכ"ל ול"ל שלוש כיון דעל הג"ם שכתבם בדמ"י שסביב הרי"ף שם לכתב מדברי הרי"ף שכ"ל ול"ל ופ"ז דב ביני מני סבר כר"ם שכ"ל ע"ם וכיוצו ומלו ג"כ ס"ל כהרי"ף והרמ"ם מבין ורבו וסם רמיים שלעיל סי' קכ"ח שעתיק רבינו שדבריהם תוא בתות כמו שסדרן הרי"ף והרמ"ם ומשמ"כ מימתם דר"ב ותוקיימתא שמוקי הרי"ף והרמ"ם בדמסר מודעה ופ"ד שפירשתיהו ע"פ מ"ש ס"ל דסתי מילוק בין בשניהו מנס ובין בשניהו סידם קלי נס לכשלא מסר מודעה וכשברת המקנן וגם מין טעם לחלק בינייהו סוס ותו"ק ועל"ז נתייבבו ג"כ דברי הרמב"ם פ"י דהלכות מכירה וכ"ר בסמוך בפי"ג גם לעיל בס"ם ק"ל דכתב דהגהות והוטוק גוזל ומת"כ לקח שדה שגזלו מין

(ד) ל"ש אנסוהו אונס הגוף כגון שהכהו עד שמכר לו ל"ש אנסוהו ממון כגון שהפסידוהו בהפסד מטון בין ע"י עכו"ם בין ע"י ישראל כההוא דמשכן פרדיסא לחבריה לשלש שנים ולאחר ששה"ה ג' שנים בידו א"ל אי לא זבנת לי אכבוש שטר המשבונא ואימא לקוח

לא אנס מנסוהו מוכס הגוף וכו' פירוש לא מיבעיא מוכס הגוף דכיון דמכוסיה יסורים גדולים מנכייהו גמר ומקני אלא אפילו אלא יסורין כגון מוכס ממון אפילו על ידי ישראל כההיא דמשכן פרדיסא וכו' נמי מסיק מוכס וזכיניה זכיני מי לא מסר מודעה ומיהו מכך מודעה דמסיקנא גמרת דמסיק מוכס לבטל המקח כשמכר מודעה מכלל דמסיק נמי מוכס גמור היכא דלא מסר מודעה לעניין דמריזין דלגב מוכסיה גמר ומקנה וזכיניה זכיני וכן מפורש בדברי הרמ"ם (דף קל"ז ע"ב) ולא כמו שפירש ניח יוסף דהמי לא אנא הוא מקוסר עם מ"ש לבסוף ומסר מודעה וכו'. גרסה הוא קצת ליה למה הוצרך להניח דמסיק מדאסיקנא דמסיק מוכס וכו' דליהוי זכיניה זכיני הא ודאי דכל שכן מי לא מסיק מוכס דהמקח קיים והא לא הוי קונה כלל דליכא למימר דדוקא בתליוה וזכין דליכא יסורין התם הוי לגב מוכסיה גמר ומקנה מכל שכן כשגמר מוכס לא גמר ומקנה כיון דליכא יסורין ומע"ג דליכא מוכס קמ"ל דלא אנא לימי ליה למי דהרמב"ם גם לפרי"ף מיירי שכבר קיבל כל המעות בעדים רק בלא קבלם מתחילה בשעה שנתקלקה מכס המוכס וכיון דאין ל"מ רבה בדיעבד מ"מ מדפסקו הרמ"ם ורבינו גי' רבי"ם לעיקר וכן נקיטי פסקי הרמ"ם בפ' מוקח [כתב] ולא מכס המעות ודוק: (ד) ומש"ר ל"ש מנסוהו מוכס הגוף כו' כתב ב"י ז"ל כלומר דמנסוהו ליפוע מוכס סיומא דסיים רבינו מכר מס מסרי מודעה המכר בטל אכ"ל נראה שנדפק לפרש כן משום סיומא דסיים רבינו בסוף דמשכן פרדיסא כו' ומסיקנא דמסיק מוכס לבטל המקח משמע ליה דרבינו נמית לבתר דין ביטול מקח דקיימו במסירת מודעה וק"ל דמ"כ מין ל' רבינו מכוון שהרי עדיין לא סוכיר דין מסירת מודעה ומה שיימו מפרשים שרבינו ס"ל כהרמב"ן שכתבתי בהריסה בסמוך. דס"ל במעשה דפרדיסא מ"ל מסירת מודעה סיומי מומר דכאנו רבינו ללמדינו דמוך מוכס לבטל המקח בלא מסירת מודעה אך מס שכתבתי לעיל דעת הרמ"ם ורבינו כן בכל מה שיש ס"ל מנסוס מוכס כו' ל"ל דלעיל. דלעיל אתא לאשמועינן דאפילו בתליוה מוכסיה שלמו גמר ומקני וכמו שמסיק ואפילו הכי וזכיניה זכיני לכנלע"ד כמ"ש בפרישה: ככסוה דמשכן פרדיסא כו'

(ד) ומ"ש ל"ש מנסוהו מוכס הגוף וכו' כלומר מנסוהו מי זה מוכס שיכיה שמלדו מכר מס מסר מודעה המכר בטלומוכס הגוף שם (מח.) כנני תלה לפפי ב מבוררת וזכין ומתרי' דהוי מוכס וכלה"ק פשוט הוא דאין לך מוכס גדול מזה: ומ"ש ל"ש מנסוהו מוכס ממון וכו' כין ע"י עכו"ס כין ע"י ישראל הם דברי הרמב"ם בפ"י מה"מ וה"פ לא מיבעיא אם פתח ההפסד היה ע"י עכו"ס אלא אפילו היה ע"י ישראל דאיכא למימר דשמא יחזור לו מה"כ הגוזלה ומאחר דלא מיים כולי האי ס"ד דלא גמר ומקני קמ"ל וכן כ' הרמ"ם בפרק הזוכר וכ"כ העיטור כשם ר"ח וליף לה מהיא עובדא דהכוח פרדיסא דאיתא בפרק הזוכר (מ:) גמרת שלא מרצות לחזקה ומתרין דהוי מוכס וכמ"ש בסמוך שם"ד ובפרק הזוכר גמרת המומרין והמריסין גרכינן שבי תלה לפפי מבוררת וזכין אחס רבה בר בר חנה למודעתא ומתקלקלתא אמר רב הונא מי לאו מודעה מאן דאחים מתקלקלתא שפיר אחים רב הונא לטעמיה דאמר תליוה וזכין זכיניה זכיני ופר"ם תלה לפפי. בחילן שמעו מינה לאחר לחבור לו שלהו: רב הונא לטעמיה. מהכא שמעינן דכתבי' מודעה מזכיני אפילו בתליוה וזכין ולא כרבה דאמר לעיל לא כתבינן מודעה מזכיני אלא היכא דאיכא למימר כמעשה דפרדיסא והכא מזכין עובדא אפילו בתליוה וזכין דכתבינן מודעה עכ"ל ומימרא דרבה מיתא בהדיא בפרקא (שם) נמי גמרת ג' מרצות לחזקה דגרסינן התם אמרי כהרדעי כל מודעה דלא כתיב בה מאן ידעינן בחוכחא דלמיתי לאו מודעה היא מודעה דאמי מי דגיעא ודמתנתא גלוי מלתא בעלמא הוא ואי דזכיני והאמר רבה לא כתבינן מודעה מזכיני מודה רבה היכא דאיכא למימר וכמעשה דפרדיסא ופר"ם לא כתבינן מודעה מזכיני. נראה לי טעמא דרבה משום דאמרינן לקמן בפירקין הלכתא תליוה וזכין זכיניה זכיני ולא אמרן אלא בעדה שהם שכפתוהו למכור אחר משהותו והוא ניירר מעלמו אחד מהן ומכרה אלא הוי לוה מכל בעדה וה"ה לא הוי לוה ולכך לא כתבינן מודעה אחד מהן ומכרה אלא הוי לוה מכל בעדה זו לא הלכך לא כתבינן מודעה אלא צריך מודעה ואינו עדים שמכרוהו ותכטל שטר מכירה כלא הוי סוס מודעה ואי בעדה שהם הם הוי זכיניה זכיני ואין לוה עדים שמכרוהו זכיני ולא צריך מודעה אלא אפילו בעדה שהרי מדעתו נירר ומכר אף זה בעדה וכמודעה זו שיכתוב בפרולה דמודעה אלא לוה מוכס לאו כלום היא: ומשני מודה רבה דכתבי' מודעה היכא דלמיים כמעשה דפרדיסא דמתוך פתח שמפתיעין לוהו להפסיד הפרדם לגמרי אלא דמיים קא מזכין ליה אין לו כלכו למכור לגמרי אלא עד שיגלל מן הפתח הכא ודאי כתבינן מודעה דהא לוה מוכס גמור הוא אחי עובדא דפרדיסא פירש רבינו תגלגל אחת מרת דפרדיסא גבי סהדי ואודעינהו שרוקה זה לגוזלו פרדם בטענותו ואמר להו אל תבעוהא ליה קמייהו ושמעו מינה טעמא דטעון זכיניה זכיני ליה לך עלי מידי ובתר הכי אמר ליה בחשאי אל תבעוהא ליה עדיין לא הוה זכיניה זכיניה ולא מיחזין לומר בשעת מכירה אלא בפה והכיאמו לי ואתן לך הדמים והלך זה וסיפר לעדים מה שאמר ליה זה לכתוב לו שטר מכירה וכן עשה וקודם שכתב ומסר השטר מכירה אמר לעדים אתם שמעתם שטעון לקוחה היא בידי זה ג' שנים ואנא כתבנ' ליה שטר מכירה מהיום כמו שאמר אלא בפניו ומקבל הדמים השתא מסר אנא מודעה קמייהו דלמו נרעות נפשי מזכיניה להאי פרדיסא אלא מהיום ולכך כתבתי במשלנת וכתב הכי הבעינא לה מיומי על ידי שיראו שטר מכירה זו שמהיום ואילך מוכיח המודעה לפניו התבטלתו והוא לא יתן אל לבו לטעון לומר אנ' שנים היתה לקוחה לו שקומדין לשטר זה ע"ל וכבר כתבתי בסמוך דגבי עובדא דגבי תלה לפפי כתב רב הונא לטעמיה וכו' מהכא שמעינן דכתבינן מודעה מזכיני ואלא כרבה דאמר לעיל לא כתבי' מודעה מזכיני אלא היכא דאיכא למימר כמעשה דפרדיסא והכא חזין עובד' דתליוה וזכין דכתבינן מודעה ע"ל ניחוש דכרו לברבה אלא מכר מודעה בשלה בשעה שהם זכיניה זכיני ומיהו מכר מודעה מסוס דכיון דמדעתו נירר ונתן לו שלה זו לוכה לוה ובשלה זו אינו לריך מודעה דהא כי מכרר שהיה לוה כבר ואינו לריך לברורי לוהו מי מסר מודעה אם לאו דכיון דהא זכיני דהא שלה זו הוא ואי לא מסר מודעה זכיניה זכיני דהא לא ידעו עדים בוהו שמכרה דמחמר שמעו לומר לו בפני עדים אי לא מוזכינא לי מכבשיה לשטר משכנתא נמלא שמעו יודעים בוהו אלא על פי מכירת המודעה ואע"פ שהו לומר בפני עדים זכיניה ניחלי ואח"כ רואים שטר מכירה מחומר לשטר שאמר לפם (המוכר) [הלוקח] שהיתה מכורה לו מיפנר שבשעת מכירה גמר והקנה מפני שהיה לריך למעות ובשעת הדר ניה כיון שלא גילה

(ד) וכ"כ התוס' והרמ"ה וכסוף דבריו מתח למשמעותן מיפכא דמ"ע דמוכס בזכיניה מוכס

דרישה

שמור ושמע מעות אמר שקבלם וכ"כ ג"כ הרמ"ם פ' מוקח סבי מרלי זוז ולא מרלי זוז ולא מרלי זוז כוכיר שיעבא ליה ולא שבח שכפ' הכונתן הפרמ"ם ל' סריף דגרסינן מרלי ליה ופי' מרלי ליה נתן לו בלוקח מעות מיד בשעה שמכרו למכור לו או לא מרלי שלא נתן לו מיד אלא מ"ל שקול ווזך ס"ל לרבינו דמ"ם בפ' מוקח שהוא מקום מקור דכאי מילתא סוא עיקר גם לגי' לא מרלי ליה למי דהרמב"ם גם לפרי"ף מיירי שכבר קיבל כל המעות בעדים רק בלא קבלם מתחילה בשעה שנתקלקה מכס המוכס וכיון דאין ל"מ רבה בדיעבד מ"מ מדפסקו הרמ"ם ורבינו גי' רבי"ם לעיקר וכן נקיטי פסקי הרמ"ם בפ' מוקח [כתב] ולא מכס המעות ודוק: (ד) ומש"ר ל"ש מנסוהו מוכס הגוף כו' כתב ב"י ז"ל כלומר דמנסוהו ליפוע מוכס סיומא דסיים רבינו מכר מס מסרי מודעה המכר בטל אכ"ל נראה שנדפק לפרש כן משום סיומא דסיים רבינו בסוף דמשכן פרדיסא כו' ומסיקנא דמסיק מוכס לבטל המקח משמע ליה דרבינו נמית לבתר דין ביטול מקח דקיימו במסירת מודעה וק"ל דמ"כ מין ל' רבינו מכוון שהרי עדיין לא סוכיר דין מסירת מודעה ומה שיימו מפרשים שרבינו ס"ל כהרמב"ן שכתבתי בהריסה בסמוך. דס"ל במעשה דפרדיסא מ"ל מסירת מודעה סיומי מומר דכאנו רבינו ללמדינו דמוך מוכס לבטל המקח בלא מסירת מודעה אך מס שכתבתי לעיל דעת הרמ"ם ורבינו כן בכל מה שיש ס"ל מנסוס מוכס כו' ל"ל דלעיל. דלעיל אתא לאשמועינן דאפילו בתליוה מוכסיה שלמו גמר ומקני וכמו שמסיק ואפילו הכי וזכיניה זכיני לכנלע"ד כמ"ש בפרישה: ככסוה דמשכן פרדיסא כו'

פרישה

נתקלס מגב מוכס וכ"ש בהריסה ס"ת: (ד) ל"ש מנסוהו כו' נכנס או נפ רבינו להוסיף וללמדינו ל"ת דדוקא במוכס הגוף גמר ומקני אבל מכר לכל מכר לימים יתן בעד מכו ומלמלע נגזוהו למכניה כר מבל במוכס ממון סד"ת מבר מלמלע רבינו ומסבור לו מכי מיזי כי היכי דלא לפסל ממוני ופ"כ מבניים בהיום ולא גמר ומקני קמל"ן וכן מוכח ל' הרמ"ם שכתב ו"ל ול"ד מלוהו דמוכסים יסורים גדולים ומבניים גמר ומקני אלא אפילו בלא יסורים כגון מוכס ממון כי היכא דפרדיסא מבני מוכס וכיון דאין ל"מ רבה בדיעבד אפילו הכי מאי מוכיח דמסקינן דטעמא דר"ם דתליוה וכיון וזכיניה זכיני מוכס לגבי מוכס דגזול המוכס יותר מבמבר לומר דזכיניה זכיני: כגון שבפסידוהו בספסד ממון ל' רבי"ם בשם ר"ם כגון שבפסידוהו בספסד כו' ומשמע דאפילו לא בפסידו עדיין אלא בגיזום בעלמא שבניין ליה מכוס מבל ר"ם ורמבי"ם מולים ע"ז ול"ל דבגיזום בעלמא לא מקני מכוס ומשמע דפרדיסא כאילו כבר בפסידוהו דמי כיון שהיה בידו לבבוס שטרו ומבער שלוס כיון דבינו שזיק וכתב שבפסידוהו ומיהו יותר נראה לפרש שבפסידוהו וכן הוא בבדיק בהרמ"ם ובברי רבינו סס לקוחים מדבריו: בין ע"י עכו"ס כו' פי' ל"ם מס פתח שבפסד היה ע"י עכו"ס כגון שימסור ממונו לעכו"ס שתין לו מוכס אלא אפי' היה ע"י ישראל כמעשה דפרדיסא שיכפוד ממונו ויזכה בדין ישראל שתפשר במוכס ומ"ל דלא גמר ומקני קמל"ן ומ"ם ע"י ישראל ולא כתב בין בעלמו דסא מעשה דפרדיסא דמייתי עליה ע"י עלמו היה נראה לחילי דפ"י עכו"ס נקט לס: ככסוה דמשכן כו' עד ומסיקנא דמזיב מוכס לבטל מקח. כוונת רבינו לכניס לחוש למפלו מוכס ממון ובישראל נמי מוכס גמור סוא ומקני על ידי מס לא שמסר מודעה שכרי מסיקנא פרדיסא דמזיב מוכס לבטל המקח ע"י מודעה ואי לאו מיקני מוכס לא סיה סמקח בטל על ידי מודעה ואם בסא תלית ומה שלא נקט רבינו בלישנא דמזיב מוכס ומקח מסור

גילה דעתו בשעת מכירה שמחמת הפחד הוא מוכר וכי מסר מודעה בשעת מכירה גלי דעתיה דמחמת הפחד הוא מוכר והלכך כל כי האי גוונא כתבינן מודעה כן נראה לי ומל תסתור דברי ממה שכתב ומשני מודה רבא דכתבינן מודעה היכא דאיכא כי האי גוונא דפרדיסא דמתוך פחד שמפחידין אותו דהפסיד הפרדם בלא דמים קא מזכן ליה ואין בלבו למכור לגמרי אלא עד שיעלל מן הפחד הבא ודאי כתבינן מודעה דהא לאו גומא גמור הוא וכתב בסוף מעשה דפרדיסא כהאי גוונא דמפסיד הכל אם לא יאמר מודה רבא דכתבינן מודעה ומשמע מדבריו אלו דטעמא דכתבינן מודעה בעובדא דפרדיסא משום דהוי גומא גדול ולא מהטעם שכתבתי שהוא משום דאי לאו מודעה לא הוה ידעי בהאומניה דיש לומר דע"כ טעמא משום הכי הוא דאלת"ה אלא דטעמא דכתבינן מודעה הוא משום דהוי גומא גדול וכדמשמע מפשט דבריהם הללו היכא דאיכא לאקשויי דטפי עדיף ליה וזבין כל אשר לאיש יתן בעד נפשו ואלמלא נגזוה לחנויה וכו' ואפילו הכי לא כתבינן מודעה ואלמלא כל שהגומא גדול לא צריך למיכתב מודעה בשדה זו ועובדא דפרדיסא שדה זו הוה כדפירש ר"ח וכתבו רשב"ם אלא ודאי טעמא דכתבינן מודעה בעובדא דפרדיסא הוא משום דאי לאו מודעה לא מיפשר לן למידע אם מוכר מרצונו או על כרחו: ומ"ש בתוך פחד שמפחידין אותו וכו' הוא להוכיח דגומא הוא דאי גומא הוי כיון שמפסיד כל שדה ושדה התוספות לפרש כרשב"ם שכן כתבו אבל שדה זו לא דהא לאמרי דעתי כל מודעה אלא כתיב בה ולא משכחת לה אלא דרבא סבר דלא בעינן מודעה אלא בשדה שמחמת הפחד מוכר ומפסיד הרבה ואין לו פלוגי ואפילו הכי לא כתב

לחוש נגזל של יסורין הגוף ותפילו בשדה זו לריך מודעה לבטוליה דלא כרבא וכב"י מתקשה בלשונו ונדחק ביישובו ומה שכתבתי הוא פשוט: (ה) ואם מסר מודעת תחלה וכו' כך פי' רשב"ם ע"פ ר"ח שכתב היאך ידעו העדים בחוסם של בעל הפרדם וכו' וקושה שכתב ומסר השטר מכירה תמר לעדים תחת שמעתם וכו' וכ"כ הרמב"ם והגהות פ"י דמכירה וכ"כ עוד רשב"ם במרדכי פרק חזקת וכ"כ עוד רשב"ם (בדף מ') תחת דתמר מודעת בפני ג'. ומשמע מדברי רבינו דאין חילוק בין חוסם לחוסם דבכל חוסם שבעולם מהני מסירת מודעה ותם לא מסר מודעה זכיניה זכיני מע"ג וידעינן בחוסיס וכך היא דעת הריי"ף והרא"ש והרמב"ם ורוב פוסקים ויש חולקים ומחלקין בין שדה זו לשדה שתם וכבר תירץ ב"י בזה לחכל המסקנא דאין חילוק וכמ"ש רבינו: כתב הריב"ש דתם לדברי המתרוצים דתם בעובדא דפרדיסא בעינן דמסר מודעה י"ל דוקא בכה"ג שבא הפרדם לידו בהיתר ועביד מיגם דגזים ולא עביד מבל מי שתוקף המקח בזרוע ותמ"ל קושי הגאון חזיון דגזם ועבד עכ"ל. ועיין בב"י (בדף ק"פ) במ"ש תהך עובדא דפרדיסא:

(ו) **ודווקא** בחוסם דתתא ליה מאחריני וכו'. נראה דרבינו למד כך מהא דקאמר רב הונא תליוה וזבן זביניה זביני וקאמר עלה מ"ט דילמא מסני חוסמא דנפשיה מחוסמא דאחריני וה"פ דילמא משום דכל דמזבן מיגם וכו' והשתא קאמר רב הונא דאפילו מסר מודעה נמי זביניה זביני אף על גב דלא גמר ומקנה ולמאן דאמר חוסמא דנפשיה דהתם ודאי מיהא ליכא למימר דגמר ומקנה ולכך אין במודעתו כלום וכו'. והכי נמי משמע מהאי דקאמרינן התם תליוה דרב מודעה דמאי מי דגיטא וכו' ואי דזביני והאמר רבא לא בתבין מודעה מזביני פי' משום דודאי גמר ומקנה ואין במודעה כלום ומשני לעולם דזביני מודה רבא היכא דתנים וכמעשה דפרדיסא פי' כי קאמר רבא לתין במודעתו כלום ולא בתבין מודעה מזביני היינו דוקא בחוסם דתתי ליה מנפשיה מבל בחוסם דתתיא ליה מאחריני לא מיבעיא חוסם הגוף תלא תפי' חוסם ממון כמעשה דפרדיסא נמי בתבין מודעה. ותע"ג דפירוש זה לא נמלא בדברי הרמשנים מ"מ פי' מרווח הוא ואין עליו קושיא וכך היה מפרש רבינו ולפיכך פסק דוקא שחסומו למכור וכו'. דלא מקרי חוסם תלא דומיא דעובדא דפרדיסא על כל פנים שוב ראיתי מדברי ב"י שכך היה מפרש העיטור שכתי בשל לעיל ות"ל ות"ש לדקדק לדברי הרי"ף מאי הא דקאמר מודה רבא היכא דתנים דמשמע דמאן דפליג עליה סבר דתע"ג דלא תנים בתבין מודעה וזה לא עלה על הדעת ות"ל דלהרי"ף וכו'. אי נמי הוא ז"ל מפרש דכי אמר רבא לא בתבין מודעה מזביני בחוסיס דנפשיה דקאמר וכו' ופרקינן מודה רבא היכא דתנים כמעשה דפרדיסא דמשמע דאפילו בחוסיס דנפשיה בתבין מודעה מזביני דחוסיס דנפשיה לאו דומיא דעובדא דפרדיסא דהתם אין לו לבעל הפרדם לחוש לחוסיס דנפשיה דמי לא מסר מודעה ואפילו הכי לא מזבן ליה אלא בתנים דאי לא תנים לא מזבן ליה ומשום הכי בעי מודעה דאי מסר מודעה ולא תנים לא מזבן ליה ומשום הכי לא בעי מודעה בחוסיס דנפשיה דאי תנים מזבן ליה אי לא תנים לא מזבן ליה ומשום הכי לא בעי מודעה בחוסיס דנפשיה ומיהו קשה לרבינו דבסמוך כתב דאפילו מסר מודעה לא מהני ומשמע דאפילו תנים לא מהני ואפשר דרבינו סבר דמודעה מהני בחוסיס דנפשיה משום דאי תנים לא מזבן ליה אי נמי משום דאי תנים לא מזבן ליה אי נמי משום דאי תנים לא מזבן ליה אי נמי

(ז) **ואפי'** סם עידי המודעא מתמו וכו' זה נלמד ממתני דגרסי' בפרק מוקמ ומשקלקלת אמר רב הונא מי לאו מודעא מעלי לחתם משקלקלת שפיר חתם ומשמע לרבינו דמשמיענן תלמודא דלא"ג שנראים העדים כעוקרין עדות המקח דהו"ל כעדים שמוסרים כתב ידינו הוא זה מכל מקומ ידם יוצא ממקום אחר לחתום נחתמים הכא נחתמים כדמפרש תלמודא טעמא דכיון דעדות בכתב הוא מתי כתב ומרע בכתב וכ"ש היכא שהחתומים על המודעא חתומים על המקח דאתו הני ומקרי סהדותייהו דהני כתב ידא דהא פריך תלמודא עליה מיני והאמר רב נחמן עדים שמסרו מודעא היו דברינו אין נחתמים ומיבטרינ לשנויי דהכא הכי דכיון דכתב הוא מתי כתב ומרע בכתב ומילו היו עדים החתומים על המודעא אינם עדים החתומים על המקח לא הוי פריך ליה תלמא כשעדים החתומים על המודעא אינם עדים החתומים על המכר עדיף טפי מכשהם עצמם החתומים על המכר ול"ו עוד תלא שהם מסר המודעא לפני עדים החתומים על המכר ולא כתבוה לרב נחמן אינם יכולין לבטל המקח ע"י עדות מסירת המודעא דלא מתי על פה ומרע בשטר ומילו מסר מודעא בפני עדים שאינם החתומים על המכר אפי' לא כתבוה יכולין הם לבטל המקח ע"י עדות מסירת המודעא דלא סייד הכא למימר לא מתי עדות על פה ומרע עדות בשטר דלא אמרי' הכי אלא כשהעדים עצמן מעידין על מסירת המודעא משום דאינן חוזרין ומגידים וכדפרשב"ם ומ"ג דלא קי"ל כרב נחמן מדאזלינן דלרב נחמן עדיפי טפי כת ידי מסירת המודעא מאינם החתומים בשטר שהרי מודעא היו דברינו נאמנים וכמ"ש בסי' מ"ו מ"מ שפיר מייתי ראיה מדרב נחמן מדאזלינן דלרב נחמן עדיפי טפי כת ידי מסירת המודעא מאינם החתומים על שטר המכר אלמא כשעדי מסירת המודעא חתומים על שטר המכר אפילו כשעדי מסירת המודעא חתומים על שטר המכר אינם יכולין לבטל המקח ע"י עדות מסירת המודעא קיימת לכ"ע דהא לא פלוג בהכי וכן דעת הרמב"ם בפ"י מה"מ שכתב עידי המודעא יש להן לחתום כן עצמן בתוכו שהמכר שהמסרה להן המודעא עליו וחין כך כלום וכ"כ סמ"ג בסי' נ"ב מהל' הגזלות כתבו בתשובה דהא לאמר רב לא כתבינן מודעא מזכיני היינו טעמא דאין לדם לבטל מה שעתיד לעשות וכו' עד אין המודעא כלום משמע דס"ל דרבא ורב הונא ל"פ דכיון דאמרי לה"ס דאמר המכניע מודעא הוא כשהעדים החתומים על שטר עצמן היו עידי מסירת המודעא אית לן למימר דלא פליג אדרבא אלא דדוקא בכהאי גוונא הוא דאמר המכניע מודעא ומאי דאמתמה תלמודא ואמר מיני והאמר רב נחמן עדים שאמרו מודעא היו דברינו אין נאמנין היינו לומר דבאומ לא יועילו עידי המודעא אפי' אם עצמן העדים החתומים על שטר המכר ומ"מ יש לתמוה על סברתו דאם הטעם שאין המודעא כלום כשעידי המודעא אינם עידי המכר הוא מפני שאנו יכולין לקייס דברי כולן מכאי טעמא נמי כשעידי המודעא הם עצמם עידי המכר הול"ל שהמודעא בטילה כיון שאנו יכולין לקייס דברי שתי העדויות ול"ל כשעידי המודעא הם עצמם עידי המכר הרי הוא כאילו נזוף בשעת המכר ואמר מיני רוצה כיון שהעדים על המכר הם עדים שמעידים על המכר הם עצמם עידי המודעא כי אמר מיני לאומר בשעת המכר הרי עידי מכר מעידים שמכר מכירה גמורה ומקני ואין כאן סתירה לדברי עידי המודעא הכי עבדינן ותו אינא למידק שכתב דאין אלא מדברה תורה נאמן לקייס דבריהם ולומר דתלגב תוכסיה ולומר דאין מעידים אלא על מה שראו בשעת המכר ומה שכתב בשעת המודעא אין המודעא כלום דמשמע מדבריו שגם כתבה אין המודעא כלום אפ"ג נותן וכ"ע לכן כ"ל שכל מה שעושה מודעא על מחילה ואמר כך מחל בפני ג' מהרי"ם אין המודעא כלום דמשמע דאפי' המודעא יהיו עידי המכר מדאמרינן מודה רבא היכא דאמרי לא אמר כלום אלא כבגון מעשה דפרדיסא דבאינן עידי המודעא הם עצמם עידי המכר ולא אמרי' לא כתבינן מודעא מזכיני דמשמע דוקא מזכיני אבל כתבה בכתבינן ואם מסוגיא דגמרא דקאמרה מודעא דמאי מי דגיטא ומתנתא גלוי מילתא בעלמא הוא ואי דזכיני האמר רבא לא כתבינן מודעא מזכיני משמע דאי אמרינן כתבה לא קשיא לן מדרבא אלא אמר דלא מזכיני ולא אמרה אלא דמדרבא קשה לן להא גבי מתנה דקי"ל דכתבי' מודעא מע"ג דלא ידעינן בהוכסיה וכן דעת הפוסקים דאמתנה מע"פ אלא מסר מודעא אי ידעי עדים בהוכסיה אין אמתנתו מתנה ואין לומר דס"ל לרבינו אפרים דמוהל למו מתנה הוא ולא כהרמב"ם ומ"ש ואח"כ נותן היינו נותן המקח דהא ודאי פשיטא דמחילה לא שייך בה אם אין מכר אלא מתנה אי אמרת מכר הוא מטעם דאי לאו דיהיב ליה מידי או דעביד ליה נייח נפשא לא הוה מחיל ליה ה"נ היכא למימר גבי מתנה . וע"ל דס"ל ז"ל דהכי למיקרא הוה ס"ל דכי אלא אמר רבא אלא אמתנה מיהו כי אמר מ"ה רבא היכא דאמרינן דברייסא שמעינן דה"ה למתנה כל שבידי המודעא הרי עידי המודעא מיום עדי המתנה מעידים על מתנה גמורה וכיון דאפשר לקיים דברייסא אלא יסתרו לדברי עידי המודעא הכי עבדינן ולפי טעם זה ה"ה לגט דבאינן עידי המודעא הם עידי הגט אין המודעא כלום דכיון דעידי הגט מעידים על גט ויש לקיים דברי עידי המודעא אלא יסתרו הכי אמרינן במתנה וגט דבגילוי בעלמא סגי לבטלם היינו כשעידי הגט והמתנה הם עידי הגילוי הא לאו הכי לא . ורבא לא אמר אלא כתבינן מודעא ולא עוד דמזכיני מיהם מדברי רבא אלא מדברי הגמרא שמוכר דכי הוו שקלי וטרו מזכיני אמר רבא לא כתבינן מודעא ומשמע ליה למקשה דדוקא מזכיני הוא דאמר הכי אבל לפי המסקנת מיהו אכולהו מילי אמרה דכל שאין עידי המודעא הם עידי הכתב המודעא בטילה ומאי דאמר לעולם מזכיני הכי פירושו אפילו לפי דבריך דמפלגת בין מתנה למזכיני משכחת לרבא דכתבינן מודעא בכגון מעשה דפרדיסא שעידי המודעא הם עידי המכר ולרבא מתנה וגט שאם שאם עידי המודעא אינם עידי המתנה והגט המודעא בטלה כ"ל ומעשה למי לאו דיהיב ליה מידי אלא דיהיב ליה נייח כשהיה לא היה מחיל ליה אפילו הכי לא כתבינן מודעא ואפילו הכי אמרינן דכל שעידי המודעא אינם עידי המתנה אינם עידי המכר אפילו הכי אמרינן דכ

הודה שקבלם : (ט) וצריך שידעו העדים שהוא אנוס אבל לא יסמכו על דבריו שאומר להם שהוא אנוס : (י) וכתב ה"ר יונה אפילו יאמר כתבו לי שמסרתי מודעא בפניכם וכשיודע ע"פ עדים האונס שאנסוני יצטרך עדותכם לבטל המקח אין שומעין לו : (יא) ולפיכך כל מודעא שאין כתוב בה והכרנו אונסו אינה מודעא : (יב) בד"א במודעא של מכר אבל במודעא של מתנה שבפאוהו ליתן או על מחילה או גט אין צריכין להביר אונסו שאפילו אם אינו אנוס כיון שאמר שאינו נותן או מוחל מדעתו אין המתנה או המחילה כלום דדוקא גבי מכר אמרינן כיון שקבל המעות

(ט) **וצריך** שידעו העדים שהוא אנוס וכו' כפ' חזקת (מ:) גמרת ג' מרמת לחזקה ממרי נהרדעי כל מודעה בלא כתיב בה מכן ידעינן בתוספ דפליגי לתו מודעה היא ופר"ם בלא כתיב בה מכן עדיס ידעינן בתוספ דפליגי שהוא גמור יש לו ומכירתו מכו מיהו לוקח לא כתב בה הכי אלא סתמא כתבו פלוני אמר לנו שאנס לתו מודעה היא מכל מקום הרמב"ם כפ"י לא הצריך שיכירו מיהו לוקח אלא כיון שהאנס הוא כותבין שהוא אנוס כתב וכל מודעה שאין כתוב בה ומנו העדים ידעינן שפלוני זה האנס היה מודעה ומפשר שגם לרשב"ם ג"כ שיכירו מי זה לוקח וכמשמע מסוף דבריו אלא לוקח ממרי נקט דמסתמא כשמכירים שהוא אנוס יודעין מי זה לוקח וכמו שכתב הרמב"ם כפ"י לא הצריך שיכירו מיהו לוקח אלא כיון שהאנס הוא כותבין שהוא אנוס כתב וכל מודעה שאין כתוב בה ומנו העדים ידעינן שפלוני זה האנס היה מודעה ומפשר שגם לרשב"ם ג"כ שיכירו מי זה לוקח אלא ממרי נהרדעי כל מודעה שאין כתוב בה מכן ידעינן בתוספ דפליגי לתו מודעה היא ופר"ם בלא כתיב בה מכן עדיס

דמים ועוד שלפי זה נצטרך לחלק בין חוזק נפשות לחזקת ממון ואין זה במשמע דברי הגמרא והפוסקים ומלשון שכתב הרשב"ם בביזוקין ומע"ג דקי"ל כרב הונא לעולם יהיב ליה ודין זביניה זביניה אפילו התם דקא יהיב דמי ומצד חוסיה עם קבלת מעות גמר ומזון ומיהו בהרוגי המלחמה מע"ג דלא יהיב דמי מין זו דין סקריקון למצד חוסייהו גמר ומקני הואיל והפקיר לחזקת המלכות להריגה ומיהו מקויס לשוב להחלתם עוד עכ"ל נראה מדברין דבשלמי התם שלא היו מקויס לשוב להחלתם עוד ומשום הכי הוי כמילו קבלו דמי השדות שהרי לא היו שלהם כלל ולא היו מקויס לשוב לביתם עוד והילכך מצד חוסייהו גמר ומקני ולי נראה לתרץ בענין אחר דכשהלקוח חומר מן לי קרקע זו ומי לא קטלינא לך ודאי לא גמר ומקני מע"ב נתן לו דמים לאחר כשעין התם תובע ממנו כלום אלא שהוא רצה להרגו זה נותן לו קרקעו כדי שיניחנו ודאי שלא אלא לדמים גמר ומקני משום הכי בשעת גזירות כיון שהופקרו להריגה התם היה בא להורגו אלא שיתבע ממנו קרקעו וזה היה פודה עצמו בקרקעו וגמר ומקני אבל בגזירה בתריתא כיון דלמרי כל דקטיל ליקטליה ודאי לא היה בא להורגו אלא על ידי שתובע ממנו קרקעו ומנזיש לו שיהרגנו אם לא יתננו לו ולפיכך לא גמר ומקני כיון שלא נתן לו דמים . ועוד י"ל דכי אמרי' הלא גמר ומקני מצד חוסייהו אלא כי יהיב דמי דוקא היינו היכא דמיפסד ליה למיקבל עליה למחר וליומא אחרת דמע"ג דהשתא שעה משתקף לו עשויין בעלי זרוע ליפול הילכך לעולם לעתיה למיתבעיה והילכך כל דלא יהיב דמי לא גמיר ומקני אבל בשהיא גזירת מלך כגון בשעת גזירות רשעות חוסר שתתקיים הגזירה כל ימי מושב הדור ומשום הכי לא מסיק אדעתיה למיתבעיה והלכך מצד חוסייהו גמר ומקני אלא נתינת דמים ומיפסר מלשון הרמב"ם זה כלל בדברי הרשב"ם : ולענין פשרה ומחילה כתב הרמב"ם בפ' עשירי מה"מ דפשרה דינה כמכר ומחילה דינה כמתנה וטעם המחילה פשוט דמה לי נותן לו עכשיו ומה לי מוחל מה שהוא חייב לו . ופשרה דמים למכר לפי שהמוכר ירא שמא יפסיד כל תביעתו בדין ולכן הוא מתפייס ליטול קצת בפשרה וכן הנתבע ירא שמא יחייבנו לשלם כל מה שתובע ממנו ולכן מתפייס לשלם מקצתו בפשרה והיינו מכר ממש שהוא מוכר לחבירו כל זכות שיש לו בתביעה זו בסך שהתפשרים ביניהם והילכך אם מכרו על שהפשר עמו פשרתו אלא אם כן מסר מודעה ואם לא כתבו במודעה מכן שהדי פשרה ידעינן בהוסיף מן מודעה זו כלום אבל אם מכרו על שמחל לו אם יש עדיים שיודעים בהוסכו מע"פ אלא מסר מודעה וכן אם מסר מודעה ולא ידעו בהוסכו מן מחילתו מחילה : [ב] **כתב** מהרי"ק בשורש קפ"ו הנתנם לעשות דבר מה ומטי ליה הנאה מיניה הוי כתליוה וזבין דזביניה זביניה הגם כי ההנאה שקבל הוא דבר מועט בערך מה שנתנם לעשות

(יג) **כתב** הרמב"ם בפ"י מה"מ דד"מ שצריך מודעה וכו' וכן כתב פ"ט מה' גירושין ג"כ ובמתני' שדבריו תמוהין דהא אית בפרק חזקת וכתבתיו ברמז סימן זה אמר רב נחמן אמר לי הונא כולן שהניחו רחיה רחייתן רחיה ומצמידין שהא בידו גזלן שהניח מין רחייתו רחיה ומין מעמידין שהא בידו רב ביבי מסייס הא משמיה דרב נחמן קרקע מין לו אבל מעות יש לו וממריכן כתר הכי אמר רב הונא תליוה וזבין זביניה זביניה ומתיבנא עליה מדנתן לקח מסקריקון וחזר ולקח מבע"ה מקחו בטל ממאי התם נמי נימא מצד חוסייהו גמר ומקני ואני הא מיתמר עלה אמר רב לא שנו אלא דא"ל לך חזק וקני אבל בשטר קנה ולשמואל דאמר קח בשטר נמי לא קנה מאי מיכא למימר מודה שמואל היכא דיהיב זוזי ולרב ביבי דמסייס הא משמיה דרב נחמן קרקע מין לו מעות יש לו מאי מיכא למימר דרב ביבי מימרת הוא ומימרת לרב הונא לא ס"ל ופי' ר"ח ולרב ביבי דמסייס ואמר הא וכו' אבל מעות יש לו לגזלן שנתן לגזלן אלמא ס"ל דתפילו נתן הגזלן מעות לגזל לא קנה לתליוה וזבין לאו זביניה זביניה ובתר הכי אסיקנא הלכתא דתלויה וזבין זביניה זביניה וכיון שכן משמע לכרב הונא קי"ל ולא כרב ביבי אלא תליוה וזבין זביניה זביניה אלא אם כן מכר מודעה וכן כתבו הרי"ף והרא"ש וכן נראה מדברי שאר הפוסקים זולתי רבינו ירוחם שהוא כתב דברי הרמב"ם ויש לתמוה שכיון שפסק כרב הונא דתלויה וזבין זביניה זביניה ובדאסיקנא בגמרא היאך פסק כרב ביבי דלא ס"ל כרב הונא כוותיה דהא מיתא דבגזלן נמי סבירא ליה לרב הונא דמקחו בטל לא הול"ל דלא ס"ל כרב ביבי ושפיר הוה עלויי למימר דרב ביבי בגזלן ומ"ה מקחו בטל ורב הונא נמי מודה בהכי אלא ודאי לית ליה דרב ביבי וכרב הונא קיימא לן וכבר השיגו הראב"ד ונראה לי שדעת הרמב"ם לומר דרב הונא מודה לרב ביבי בגזלן תליוה וזבין זביניה זביניה ורב המנונא לתוקיב ליה מלקח מסקריקון וכו' הוה ס"ד דרב הונא פליג אדרב ביבי ותלמודא מהדר ליה לפוס שיטתיה דרב הונא לא ס"ל דרב ביבי אפילו התם היא דרב ביבי ואעפ"ג דאמר לחלן הכי נמי דרב הונא ליה ליה דרב ביבי וכדמשמע מפשטא דגמרא מיהו כיון דרב ביבי מסייס דרב נחמן אמר לה ורב נחמן דייקא הוא והילכתא כוותיה דביני הכי קי"ל ודבר פשוט הוא דלפי זה שמין פירות דברי רב ביבי לדעת הרמב"ם כמו לדעת רשב"ם דלפי' רשב"ם תליוה וזבין לעולם לאו זביניה זביניה ולפירוש הרמב"ם גם לרב ביבי זביניה זביניה אלא אם כן הוחזק גזלן על שדה זו דאף על גב דרב הונא לית ליה דרב ביבי אית ליה דרב ביבי הוא דאמר לעיל בפרק חזקת מודעה בפני שניים ואין לריך לומר להם כתובו ופי' רשב"ם מי שהנסוהו למכור וליתן אח שלו בעל כרחו ולכתוב שטר מכירה או מתנה בפני עדים לריך להודיע קודם לכן לשני עדים וכו' ולוקח קודם כתיבת השטר אבל אחר כך אין המודעה שוה כלום דהם כן כל השטרות שבעולם כשיתחרע אחר שנעשו ונמסרו בכשרות יבא לפוסלן וכן כתבו הגהות פ"י מה"מ וכ"כ הרמב"ם בפרק הנזכר וכ"כ רבינו ירוחם : [ג] כתב בעל העיטור דוקא מנכוהו למכור גמר ומקני אבל מנכוהו לקנות לא מהריגן מצד חוסייהו גמר וקני כדמהריגן מודה שמואל היכא דיהיב זוזי : [ד] גרסינן תו בחזקת הבתים רבה ורב יוסף לדמרי תרוייהו לא כתבינן מודעה אלא ממלן דלא ניית דינא דרבא לדמרי תרוייהו לפילו עלי ועלך ופירש רשב"ם לפילו עלי ועלך לדייתינן

המוכר צריך למכור מודעא : (יד) ואם מכר מודעא ובטלה אח"כ כתב רב האי דלא הוי ביטול אפי' אם פירש בשטר זביני דזבין בדלא אנים וחתם ביה בביטול מודעא לאו כלום היא דההוא אונסא דאנסיה אעיקר זביני הוא גופיה אנסיה לאודויי ליה מאי דבעי : (טו) וכן כתב רב אלפס והרמב"ם וכן כתב הרמ"ה ז"ל דלא מהני ביטול מודעא בזביני עד שיעידו העדים שידעו בסילוק אונסו או שהודה לו שלא מכר מודעא קודם לכן דהודאת בעל דין כמאה עדים

(יד) **ואם** מכר מודעא ובטלה וכו' וז"ש הלא תלמוד ערוך הוא בפרק המוכר משקלי עלי דמהני כשמבטל ליה למודעא קמא והרי"ף הביאו בר"פ השולח וו"ל דס"ל לרב האי דדוקא בגט מהני הביטול ואפילו יודע להמוכר דלמכסי' למיכב גיטא הוא דלמכסיה נמי בביטול המודעא מפ"ה הגט כשר כדין גט מעושה בישראל דכשר אבל בזביני לא מהני ביטול בהוא מיושם להמוכר מוכסא וכו' :

(טו) **וכ"ש** שכ"כ רב אלפס בפסקיו דבתשובה כתב כך כי לא נמצא כן בספרי הרי"ף שבידינו וכ"כ הרמב"ם בפרק ט' מהלכות מכירה מפורש בדבריו שכתב וז"ל כשיעיד עליו עידי המכר שביטל המודעא הרי המודעא בטילה ותירץ ז"י דכיון דכתב הרמב"ם עוד דאם מכר מודעא על ביטול מודעא המכר בטל אע"פ שקנו מידו דלא כדעת הרמ"ך דכתב דכשמבטל הכל לבסוף המכר קיים לפיכך כייל רבינו להרמב"ם בהדי רב אחי והרי"ף והרמ"ה לומר שאלו הטוה שבהם שכתבו דכי מכר מודעא על הביטול המודעא קיימת והכי משמע בהדיא בפרק המוכר משקלי עלי דמהני ביטול המודעא אפילו יודע להמוכר מוכסא וכן כתב הרמב"ם בפרק ט' מהלכות מכירה דלמיכב גיטא הוא דלמכסיה נמי בביטול המודעא ומיהו בזביני לא מ

דכיון שהוא מהם מועלת הודאה זו הא מיכח למימר מי לאו דמודי ליה הוה ממטי ליה ולמתריה לשמור וכדמתרי' נגי הודה שנתן לו משום וכו' :

(עז) **אבל** ג"ל הרמ"ס כתב בפרק חזקת וכן כתבו עם התוספות למגד מוכיח גמר ומבטל . וכתב הרמ"ס בתשובה כלל ע"ב סימן ו' אפילו מוכר בשעת מסירת המודעה אם מבטלה לו תהיה בטילה מיהו מועיל שכרי הוא מבטל בתרווה מודעה ומודעי דמודעי דנקטו מנו מודעי עד סוף כל מודעי דמודעי עכ"ל : כתוב בהרמ"ס בתשו' אם סי' ס' על רחובן שטען שהפקיד ביד שמעון ק' דינרים והשיב שמעון לו סייתי חייב לך אלף פ' ואתתי לך מסכומת בעדים ופטרתני מכל תביעות שהיה לך עלי ואתלת לי והוציא כתב חתום בעדים כדבריו ושטן רחובן [ו] חתום סייתי ובע"כ הוצרכתי למחול כי ירחתי פן אפכיד כל ממעות כי אמרת לי אם לא תרלה למחול לי לא אתן לך אפילו פרוטה כי חייב חייב לך ומסרתי מודעה מזה והשיב הרמ"ס דלמו מודעה היה והמחילה הוה מחילה דהא לא הכירו העדים בחוכחו של זה דהיכא למימר הדין היה עם שמעון שלא היה חייב לו אלא שחוקים ולא דמי לעובדא דפרדיסא דהתם נתגלה החוקם לבסוף כשהוציא שטר קנייתו וכדון זה דומה לכל שאר מחילות שבעלם שהרי הכירו הרבה והלה כופר ומפסידין ניהים ונותן לו מקלת ומוחל לו השאר אלו אם זה מסר מודעה תהיה המחילה בטילה ע"כ לא תועיל שום פטרה ומחילה בקנין אלא ודאי לאו חוקם הוא כדפרישית (ד) :

כתב מהרי"ק בשורש קי"ח על רחובן שהיו לו נכסים ביד שמעון ודחה חוחו שמעון עד שהודיע רחובן [ז] לעשות לו שיעבודין להוציא נכסיו מתחת ידו ושוב רלה רחובן לבטל השיעבודין בחומרו שחוחם היה על כך כדי להוציא מעותיו מיד שמעון שהיה מעכבם אלא כדין אלו השיעבודין הם כעין מחנה כלומר שבחייב רחובן לשמעון בדבר אלא הניח לרחובן שום הנאה תמורת השיעבוד ההוא אלא שמחוך כך נתרלה שמעון לאלם לרחובן אם יתברר בעדים שידעו חוחם רחובן בשיעבודים ההוא אז ודאי יוכל רחובן לטעון טענת חוחם דהוי כתלויה ויהיה לכל אם השיעבודים ההם היו ע"ד מכירה כגון שנשתעבד רחובן לשמעון ליתן לו או לעשות לו כך וכך ובכך נתחייב גם הוא לעשות לראו ן חיוב דבר חועלת חלף הדבר ההוא שנשתעבד רחובן לשמעון משע"ם שבעיקר הדבר היה רחובן חוחם והיה חושב לו הוא ולא שכרו מ"מ כיון דמטי ליה הנאה בההוא שיעבודא דשתעביד לשמעון חמחוך כך נתחייב לו שמעון בחיוב דבר חלף השיעבוד ההוא הוי כתלויה ובין דזכייה זכייה אם לא מסר מודעה עכ"ל ועיין בתשובת הרשב"ם סימן י"ב : [ח] **כתב** הרשב"ם שנשעבל על רחובן שכתבתי בסוף סימן ו' שכתבו שמעון תביעה שחוחו זוכה בה בדין והפחידו שאם לא יתן לו חוחם המעות יגלגן חוחו ועמד אחד ועשה פטרה ביניהם בקנין וביטול מודעה ולאחר זמן תבע שמעון מרחובן חוחם המעות שלא נחנם ולו אלא מפחד שלא יגלגלו ורחובן טוען שאין לו עליו כלום מפני שכבר מחל ל בקנין וביטול מודעה והשיב שבדין אם שמעון מפני שחוחם היה והו"ל כחלויה והיה והקנין וביטול מודעה הכל היה מחחת חוחם עכ"ל : [ט] **ובתשובה** חמרת כתב הודאה בחם שחוחם חייבת הרי היא כמחנה ומגב חוחם לכך בלא קבלת חעות גומרת ומשתעבדת עלמה מ"מ גרחים בהדרים שהריכים העדים לידע שהיתה חוחם נם בביטול המודעה שהל"ב ביטול המודעה מוכיח שהתרלים בחל כשהעידו העדים שכלל הודאה זו והדרים אלו לא עשתה חוחם ולא כתבה כן אלא מחוך חוחם הרי הודאה בטלה ואין בה ממש שאף הביטול לא היה אלא מחוך הוחם עכ"ל : ועיין בתשובת הרשב"ם סימן אלף וס"ח ובהריב"ם סימן קכ"ו וקמ"ח ובתשובת הרמ"ס כלל ע"ב סימן ו' וז' וכלל פ' סי' י"ח וכלל ס"ו סימן ח' . ועיין בתשובת הריב"ם סימן ר"ן : (ב"ה) כתב הריטב"א בפרק איהו נשך הנשבע לתת מתנה לחבירו ובשעת המתנה מסר מודעה כי מפני חיוב השבועה הוא שעושה קרוב הדבר שאין מתנתו כלום :

רו (ז) **האומר** לחבירו כשאמכור שדה זו וכו' בסוף ע"ז (לף עב.) הכוח נגרת דל"ל לחבירו מי מזכיכה להפי מרעה לך מזכיכה בך' זוזי מול זכנה למיכים מחריגא בק"כ ומסיקנא דהפי זוזי מנכוס כלומר ואם לא מכרה אלא במנה קנה הרמבן מכל כיון שמכרה ביותר ממה שפסק עם

(עז) **אבל** א"א הרא"ש ז"ל כתב דאם כפוהו לבטל המודעה מהני הביטול ולא הוי מודעא אע"פ שאמר בשעת מסירת המודעא כל מה שאבטל לא יהיה ביטול אינו מועיל דמ"מ לבסוף כשבפו אותו לבטל מה שאמר מקודם הכל בטל דאנב אונסיה גמר ומקני ומבטל ובמתנה היכא דידעי באונסיה אפילו אם ביטל לא מהניא ביטול דכיון דאנוס הוא אפילו לא מסר מודעא הוי מתנה אבל מסר מודעא ולא ידענו באונסיה ואח"כ בטלה מדעתו מהני הביטול כיון שלא הברנו באנס ולהכי נהיגי למיכתב ביטול (ו) מודעא כמתנה ע"כ :

רו (ז) **האומר** לחבירו כשאמכור שדה זו אמברנה לך מעכשיו במנה וקנו מידו ומכרה לאהר במאה ועשרים

מודעה הכל היה מחחת חוחם וחייב להחזיר לו מה שנתן לו ע"פ פטרה זו וכ"כ ב"י ע"ש הרשב"ם בסוף סימן זה מחודשים סעיף ח' . ומיהו להקשות לשיטת דסימן ס"ח סעיף ו' כתב רבינו בדין ערכאות דשטרי מחילות ופטרות דינן שוה להחם טעמא הוי דכמאי קני ליה להני זוזי דמחילה ופטרה בהאי שטרא דנעשה בערכאות האי שטרא חספא בעלמא הוא ולפיכך דין פטרה כדין מחילה ומחנה מש"כ כאן דפטרה כמכירה כדפי' . כתב הריב"ם סימן ר"ן דמחנה שכחוב בה מהריות נכסים דינה כמכר ומה שקשה על זה ממ"ש רבינו בתחלת סימן רמ"ב ישנאר לשם בש"ד : כתב הרב נספר בדק הבית כתב הריטב"א בפרק מיזהו לחבירו ובשאת המחנה מוסר מודעה כי מפני חיוב שבשעה הוא שעושה קרוב הדבר שאין מחנתו כלום עכ"ל : כתב בהגהות מרדכי בפרק חזקת דשמחנה שנתן ע"י שכפפו ליתן וידעינן בחוכחים שם מדעתו ביטל המודעא נמר ומקנה כיון דבלא חוכם קא מבטל אבל שם היה הביטול ע"י חוכם אין הביטול מועיל ומה שאנו כותבין בשטרי מחנה ביטול מודעה משום דמהני בביטול מדעתו עכ"ל . וזה שלא כדעת הרמ"ם דמשמע דס"ל היכא דידעינן בחוכחים שנתן המחנה ע"י חוכם לא מהניא ביטול מדעתו על ידי חוכם מהני הביטול והמחנה ס"כ וכתב הרמ"ם דמה שנהגו למכתב ביטול מודעה במחנה הוא משום היכא דמסר מודעה ולא ידעינן בחוכחים הלא אפילו ידעינן בחוכחים דמהני כיון דמהני בביטול מדעתו לא הוי אלא מחנתו מחנה והכי נקטינן אבל דלעולם דחוכם על המחנה אפילו בביטול מדעתו לא הוי אלא מחנתו מחנה ומכל מקום אפילו דרבותא דרבותא מוקימנא נכפי נחזקת מרא קמא ותו דרבינו נמי הסכים לדבריו :

רו (ז) **האומר** לחבירו וכו' כשאמכור כו' . ס"ח בסוף פרק בתרא דע"ז וחביאו הפלפסי ס"ם ניח כור והרמב"ם פ"ה מה' מכירה כתב דמיירי בדל"ל מעכשיו וקנו מידו וכ"כ הפלפסי לשם וז"ל וקי"ל לכל הני שמעתתא כולהו בדל"ל מעכשיו וקנו מידו עכ"ל והרמב"ם דכיון דעיקן קנין דלל"ל קנין לו קנה זה בדברים בלא מעות אלא בפ כ ,ו מיירי בקנין וכך פי' רש"י להדיא ואי לא אמר מעכשיו לאיתא חיול הקניין לכשיכרנו בחוחה שעה הדרת סודר למריה הילכך כיון דאינתן לאיתא מעכשיו וכדין מי שקונה בק"ס לאמר ל' דלריך לומר מעכשיו ולאמר ל' וכדלעיל בסימן קל ה סעיף י"ח . והב"י בשם העיטור כתב דרבוותא כתבי הם דבעי מעכשיו משום דאסמכתא לא קניא ומסתברא דלאו אסמכתא הוא דלא קאמר אלא שיאמרו לו בשוו קולם לאחר וכ"כ הרמ"ם פ"ד מדברים ע"ש רש"י לגבל דעת הרא"ש והטור' והסמ"ג והמרדכי פרק זה בורר והגהות מיימוני פ"ח מסכירות כדעת הרמב"ם לאפילו לא גזיש ולא אמר מילתא יתירתא הוי אסמכתא וכמו שיתבאר בסימן ר"ו בב"י בד"ה

דרכי משה

(ד) וכתב בתשובת ריב"ש סימן ר"ן דמהנה דכתיב ביה אחריות נכסים הוה כמכירה כדאמרינן לגבי דינא דבר מצרא ועי"ש אם אינו למכור והוא נתנו לו במתנה מה דינו ועי"ש (ה) וכתב בתשובותיו סי' אלף ס"ה וכי היכי שאין צריכין לידע האונס בשעת מתנתו ומחילתו ואם נאנס מתנתו בטילה כך אין צריכין לידע אונסו אם ביטל מודעא שעשה על המתנה ואם נודע שמחמת אונס ביטל הביטול בטל והמודעא קיימת : (ז) ובהגהות מרדכי דב"ב ד' ר"ס ע"ר דודאי היכא דלא ידעינן באונסיה פשיטא דמהני ביטול מידעא במתנה ואפילו דידעינן באונסיה מהני ביטול מודעא אי מבטל מדעתיה אבל אי מבטל ע"י אונס אין ביטול מועיל ומה שאנו כותבין במתנה ביטול טודעי משום דמהני כשמבטל מדעתיה וכ"כ כתב בתשובת הרא"ש כלל ע"ב סימן ו' מי שנתן מתנה באונס ומסר מודעא עליה ואח"כ בשעת המתנה ביטל המודעא אפ"ה המתנה בטילה דהרי ידוע דאונס הוי ואונס מבטל מתנה בלא מודעא וע"ל סי' קנ"ד אי יש צד איסור במקח אי אמרינן דנתכוונו לאיסור :

פרישה

דמיוח וע"ע מ"ם בדריסם מוס : (טו) דאם כפוהו לבטל המודעות מהני סביטול כו' עך כל מס שמבטל כו' מוה מוכח דרבינו ס"ל לכרמב"ם ל"מ ביטול מודעה לף כשלא מסר מחילה מודעה מסביטול דלל"כ לף קול ל בל' כרמ"ם שע"ש שמחר בשעת מסירת מודעה כו' אלא קול ל בקיעול דכרמ"ם ס"ל דמהני סביטול ומהן יהעיינן דמיירי בשלא מסר מודעה מסביטול דסא כרמב"ם דעליה כתב רבינו דבני כרמ"ם מיירי דוקא מוה ול"ל ווסו ולא כמ"ם מ"מ וסב"י כמ"ם בדריסם ע"ם מיהו מסחמא אלא דיעינן שנחנם על ביטול המודעה בסה כתב גם כרמב"ם דמסהי סביטול שם לף קשה מחילה מודעה גם מסביטול שיבול לחלה כמ"כ וכרמ"ם ס"ל לחפילו שם מסר מחילה מודעה עד עולם חפ"ם כשחוחר בשעת ביטול כל שם שחחרתי בחילה ולא יסה ביטול עד עולם חני חוחר בו ומבטל לוחו דיבור מהני ליה סביטול לחגב חוסיפ ווווי גמר ומקני לבטל הכל ועל"ר שפה כתבתי כל זה בטוב טעם :

כי' רו (ז) **בשאמכור** שלה זו כו' חמכרנו לך בחשבני במנה וקנו מידו כו' כל' רבינו כן הוא ל' הרמב"ם בפ"ה דמכירה בקלא שיעור ל' ול' שחוחר לחבניו כשחמכור שלה זו כי' היא מכורה לך מעכשיו בק' זוז וקנה מידו על כך כו' . והרשב"ם כתב בל' זה ול' ומיירי שקנה שלי מידה מפשחה ומחויך בה בחנאי שלה יחכרנה לך בדינים קנוסה לו בחנה וע"ל סימן ר"ו סי"ד וס"ט דבעינן דקנין דמעכשיו מהוה דלל"ל בעינן קנין דברים וגם גילה דעתו דלא יתחיל בקנין מיד אלא לאחר שיולה למוכרו ואע"ג דס"ל לרבינו דכל קנין שחחת ס"ל כאומר בפי מעכשיו מ"מ במקום ריעותא בעינן שיאמרו בפירוש ועד"ר מ"ם עוד מזה . ולכאורה היה ל"ל לרבוחא כ"כ דבריהם קמל"ן דאפילו קנאה בקנין מעכשיו מפורש אלא כשמכרו לאחר ממנה וכן בשלא חוכם בו כרמב"ן שאם רבינו ויל לכיוונחו דאפילו לא אמר מעכשיו ג"כ קנאו כרמב"ן וכן בדין כשמכרו לאחר במנה מכל מ"ם דחשוב נרחה עיקר ודו"ק : ומכרה לאחר

דרישה

עדים שלא מסר מודעה וכרי יש עדים שמסר מודעה לפניהם מוכח לפניו שמחת ירחה סולרך לומר שלא מסר מודעה ולכרמ"ם ל"מ ביטול מודעה שלא יכני נמי במודה שלא מסר מודעה ורחה דגם להרמ"ם ס"ל דמסני כשמבטל המודעה מוכל לומר דס"ל שלא מסר מודעה כיון דיש עדים שמסר מודעה מיכו י"ל דטעמא דכרמ"ם כשסודה שלא מסר סמודעה סרי הוא נאמן כך' עדים לומר שמעולם לא היה כאן מודעה מש שאין כן כשמבטל מודעה דבשעת ביטול אנו יודעין שמסר מידעה שהלה ומ"ם ל"מ סביטול ג"כ דמהניו מחחת מוכח ביטל ומסר ל"ל כחב בשם כרשב"ם בפ' שטולח לחין לו חקנה למסירת מודעה שלא שם כן יפסול אמר כך בשעת ביטול שפיים שיעיזו על מודעה שמסרתי בפניהם והביח רחיה לרבינו דוקא מסני וגם ע"ו (מסני) [מולק] סר"ן ודחה רחיותיו שם ומסיק וכחב דנראה דחם מסר חשלה מודעה על סביטול עד עולם חו לין לו חקנה לבטל המודעה ע"ש ועיין בשמ"ע דכחבתי שכרשבה בכרי"ף והרמב"ם דכיון שמסר מודעה ואומר שם כשחמכור ואטול מעות ואבטל מודעה לא ליכוי ביטול כי הכל בחוכם אני עושה שרי גילה דעתו שלא לקנות

חגב מוסיף ווווי ושלא כשבנת הרמ"ם יוחר :

כי' רו (ז) **האומר** לחבינו כשחמכור שלה זו חמכרנה לך כו' כן מיתה בפ"ו ף ע"ב [עב"ח שהביאו כשם ב"י] ומסיק המ"ם דהרמב"ם בפ"ה דמכירה ובכל' ק"ר"ף פ' בית כור וכו' שלי כתבו ג"כ דבעינן קנין במעכשיו וע"ל בסימן ר"ו סי"ג דכ"כ ז"ל הלוהו על שלה ק' וכיבים וניח חוח יותר ומ"ל לם לא תפרעני מכאן עד ג"ם תפסה שלי הוי תפסה שלא קנה כו' ודייק מיניה כב"י שם בפיסקא שמפלגת וכיי יודע דבמ"ל חמרי שלוהו על שדהו כו' דמדכתב רבינו וכוח שוה יותר שמע מינה דס"ל דלית מילתא דמסכתא שלא שם כן מיכח מילתא יתירתא כו' וכתב כמה דעות דשמיני לה דמין צריך מילתא יתירתא לגיכרה דקא תפילו בשווה מסכתא ומסיק שכן ג"כ דעת רבינו וגם דעת רש"י ומר שכתר וניח חוח יותר מיניה בקנין וכך דקנה קנין לף קנה זה בדברים בלא מעות אלא בפ כ ,ו מיירי בקנין וכך פי' רש"י להדיא ואי לא אמר מעכשיו לאיתא חיול הקניין לכשיכרנו בחוחה שעה הדרת סודר למריה הילכך בעינן דלשמע מעכשיו וכדין מי שקונה בק"ס לאמר ל' דלריך לומר מעכשיו ולאמר ל' וכדלעיל בסימן קל ה סעיף י"ח . והב"י בשם העיטור כתב דרבוותא כתבי הם דבעי מעכשיו משום דאסמכתא לא קניא ומסתברא דלאו אסמכתא הוא דלא קאמר אלא שיאמרו לו בשוו קולם לאחר וכ"כ הרמ"ם פ"ד מדברים ע"ש רש"י לגבל דעת הרא"ש והטור' והסמ"ג והמרדכי פרק זה בורר והגהות מיימוני פ"ח מסכירות כדעת הרמב"ם לאפילו לא גזיש ולא אמר מילתא יתירתא הוי אסמכתא וכמו שיתבאר בסימן ר"ו בב"י בד"ה

כ"ה והוי יודע ולפי זה ניחא הא דבעינן הכא מעכשיו דלא ליהוי מסמכתא . אבל למאי דפי' ניחא טפי דבעינן הכא מעכשיו משום דליכא ד"ט : ומ"ש לחסוב כלולו מנכסיהו וכו' ה"מ לענין בגמרא וז"ל הרמב"ם מכרה ביוקר על מנת קנס לחברו אלא מ"ל מלא כשמכר שיהיה מוכר מדעתו מחלה וזה לא היה רוצה למכור ולא מכר אלא מפני התוספת שהוסיף זה על זולתו ונמלך כמי שנתקם ומכר עכ"ל . וגרסה דהכריו מצוחרים דר"ל שכשמכר בזולתו אין ספק שהמוכר מתחיל להוזיע שרוצה למכור קרקעו בזול לתן דרך שהלוקח יתחיל לתבוע לאחרים שימכרו לו קרקעו אלא המוכר הוא שמוכר מדעתו מחלה וזה לא היה רוצה למכור ולא מכר אלא מפני התוספת שהוסיף זה על זולתו ונמלך כמי שנתקם ומכר עכ"ל . וגרסה דהכריו מצוחרים דר"ל שכשמכר בזולתו אין ספק שהמוכר מתחיל להוזיע שרוצה למכור קרקעו בזול לתן דרך שהלוקח יתחיל לתבוע לאחרים שימכרו לו קרקעו אלא המוכר הוא שמוכר מדעתו מחלה ושומל מאחרים שיקנו ממנו אבל כשמכרה ביותר משויה הכבר ידוע שהקונה הוא שמתחיל לתבוע מן המוכר שהוא ירצה למכור קרקעו יען לו הוספה יותר משויה כך וכך הוא היה רוצה למכור ולא מכר אלא מפני התוספת וכו' . ופירוש זה פשוט ומהרו"ך כתב פירושים זרים ונזרי ליה מלרי : ומ"ש בשם הרמ"ה בפסקיו סוף פרק בתרא דע"ז ודע שהרב המגיד כתב ע"ש הרשב"א בשם רבי' הלי דמיירי דהקרקע היה ביד הלוקח וכ"כ בית יוסף ע"ש העיטור דומיא דפרקן והכניסם לתוך ביתו דמיירי בגמרא עליה דהך מימרא אבל המלפפי והמשיר"י והרמב"ם לא כתבו כך וכך הם דברי רבינו : (ג) **ומ"ש** אבל אם לא הזכיר לו סכום וכו' שם בגמרא ושמעת מזה דלא סמכה דעתייהו דשמת המוכר יעלה בדמיה והלוקח ימעט בדמיה : **ואם** אמר בשמכרנה אמכירנה לך וכולי . נראה דהמילוק הוא בין דאמר כדשיימי בי תלתא ובין דאמר כדאמרי בי תלתא לישנא כדשיימי משמע שישומו אותו כפי הדין וכדאמרי משמע שיאמרו דרך פשרה אלא מן הדין וה"ק להדיא בתוספות פ"ק דסנהדרין (דף ו') ד"ה ביטוי בג' ובדין מוזלין בתר רובא ובפשרה לא מוזלין בתר רובא עד שיסכימו שלשתן לדעת אחת וע"ש ולפי זה ה"ק בדאמר כדשיימי תלתא ולא אמר בי תלתא נמי די בשנים מהשלשה אבל מלשון רבינו בריש משמע דוקא בדאמר כדשיימי בי תלתא ומלשונו בסיפא משמע לכאורה וחדא לאו דוקא ונראה דריש לאו דוקא ואפילו בדלא אמר אלא כדשיימי תלתא די בשנים מהשלשה שכך נראה דעת הפוסקים ואיכא למידק דמשמע שאמר רבינו ואם אמר כשאמכרנה וכו' מבואר דמפרש דהא דקאמר בגמר אמר ליה כדשיימי בי תלתא וכו' דקאי אהיכא דאמר ליה כשאמכרנה אמכירנה לך כפי מה שיאומו בי תלתא לעיל מיניה וכפי' הרמב"ם בפ"ח מה' מכירה והיינו היותך תלה זה בזה בלשון שאמכרנה אמכירנה לך אלא אמר לאחיני מני מוכר לך שדה זו כפי מה שיאומו שלשה או ארבעה וכו' וקאי מיניה נמי דיוקא דרבינו ונראה דסגירא ליה לרבינו דזולתי בלשון דאמר ליה כשאמכרנה אמכירנה לך קאמר בגמרא דאם לא פסק דמים אלא כשאמכרנה לא אמכירנה לך ואמכרה לאחר

אם

עליה כל תוספת דתתייליד גם הרשב"א כתב כן בשמו ע"ל . וכ"כ רבינו ירוחם נ"י ח"ח (ב) : עיין בהריב"ש סימן קמ"ח : [א] **כתב** מהרי"ק בשורש כ' חנות שנותנים בקוטנו נקרא מכירה גמורה ואם נשתעבד לחבירו שלא למכור לתתו לקוטנו : ובכתב עוד שם דסכירות הרי הוא כמכירה (ג) : כתב הרמב"ד כן כתב רבינו ירוחם בשם רבינו האי וה"ק ז"ל כתב (וכו') בפרק הגזבר : (ב) **אבל** אם מכרה לאחר בחנם וכו' כגבר נתנאל : (ג) **אבל** לא הזכיר לו סכום וכו' מסקנא דגמרא שם ושמעת משום דכיון דעתיה : ואם אמר כשאמכרנה וכו' עד סוף הסימן הכל מסקנא דגמרא שם דלא שנריך להגיד בדברי רבינו אמר כפי מה שיאומו מרובה עד שיסכימו כל הד' לדעת אחת ומ"ל אם אמר בפירוש מה שיאמרו מרובה וביאור הענין שאם מ"ל דהיינו אם אמר כשאמכרנה לאחר כפי מה שיאומו כי תלתא וקנו מיד על כך ומכרה לאחר ע"פ מה שהסכימו רוב הנ' קנה ראשון וכן מתפרשים שאר בבות וזה לשון הרמב"ם בפ"ח מה"מ ויש לפרש גם כן אם התנה מדם עם תביריו למכור לו שדה כפי מה שיאומו ג' או ד' וכו' ופי' זה מתיישב יפה עם הלשון ופירוש הרמב"ם מתיישב כפי הענין הסמוך לו דמ"ל מי מוכיחנא להאי מרעא לך מזכינא בחנם זוזי וכו' ופרש"י כדשיימי בי תלתא כיון דקנה דשומת ונקט ג' שהם ב"ד שתים לתורת דיינים נחית ואפילו תרי מגו תלתא שמין

תותס

קנאה

דרכי משה

רן (א) וכ"כ הרא"ש א פ"י דנדרים בשם רש"י אבל דעת הרא"ש והתוס' והסמ"ג והטרדכי פרק ז' והגמ"י פ"ה מה' שכירות כדעת הרמב"ם דאפי' לא גזים ולא אמר מילתא יתירתא הוי אמכתא וכן דעת רבי' ב ולכן הוצרך כאן שיאמר מעכשיו : (ב) וכתב מהריק שורש ב' ודוקא כשאומר אמכור לך או אם בכר ביותר אמרינן דזוזי אנסוהו דהלא לא אמר אלא כשאמכור ואין ברצונו לבכור אלא ביותר מטה שקצב עם הראשון אבל אם אמר לא תמכור אלא לי בבך וכך פשיטא דלא יוכל לחזור ואפי' נותנין לו יותר : (ג) וכתב עוד דמכירה לזמן מיקרי מכירה ועיש : (ד) וכתב ג"י פרק איזהו נשך ד' צ"ה ע"ד דאם היה ע"י הלוואה אסור למכור ראשון משום רבית ובתגהות מרדכי שם דף קמ"ח ע"ב אם אמר מעכשיו תהא קנויה לך לכשתרצה שרי ולית ביה משום רבית . **ועי' בתשובת ריב"ש סי'** קט"ה שהאריך בדין זה כשאמר כשאמכור אמכור לך במנה :

ועי"ל

דרישה

ממכרנה לך ל' כשמכור סוף ל' דמי וכחילו אמר מה מוכר ולמון מסמכתא הוא וממרין דלא הוה סו דעתו למכור ומ"ש בעינן קנין ומעכשיו למבטל כמסמכתא וכמ"ש בשם סרמב"ם בסימן ר"ז בסי"ט מכן בכל זה לא נחייבנה דעת רבינו דסמ"ג ורמב"ם ל"מ קנין ומעכשיו לסלק כמסמכתא כ"פ בסימן רפ"ג בלוקוי על שדהו דמתחלת המסכתא הוא כעין מקח וממכר שהקונה לו שקרקע להשתעבד לו על מעותיו בתורת מקנה וגם עשה לו טובה מצד בעלמא בעינן קנין בב"ד משום וכמ"ש בם סי"ט ל' הטור, וברמ"ם לכ"ע פשוט דרבינו ס"ל דבעינן למסמכתא מילתא יתירתא ומ"מ אם אמר בשם בהלוקו על שדהו כו' כל ל"ד כתבו רמ"י ורבינו וכיון שוה יותר ס"ט משום דלמו בידו הוא ומ"מ דמ"ל אם לא תמרוך ג"ם כו' ומלה הדבר בו מ"מ לא היה בידו כולי האי יודעמו לו מעות מצד נגזלן וה דמ"ל כשמכרנה למכרנה לך דמי מעכב בידו בפיעטא דס"ל דבעינן מילתא יתירתא וכן מוכח דס"ל ברמ"ם מ"ם בפסקיו פ' ד' נדרים בכללו שכתב בדין למסכתא ע"ש וכ"כ בסדיק בסימן ר"ו סי"ו דבר שהוא בידו לעשות לא מיקנה מסמכתא מ"ל ונוי ע"ש . ומ"ם כאן נמי דהוה בידו ולא נוזם לומר מילתא יתירתא לא הוה מסמכתא ומ"ט לא מלינן כבמ קנין בב"ד משום . וגם מ"ל דסמ"ג ורבינו קנין במעכשיו דטעמו הוא כמ"ש רשב"ם בפסוקים בריש פ"ג במ"ב ול"ל משום דהוה קנין דברים שבידו לא קנה המוכר בידו לחבירו מלא קנה מידו שיתחרט ואפ"ה קנה השני שלא היה מייב עלמו בכלום ולפ שבמקנה ק"ם ניתן לו דבר זה מו למלך אמו שמלך לומן זה מעכשיו לא מלינו הוא מוסק דס"ל דמכני בית מעכשיו שמני אמס לחין הקנין מל על כלום משמ"כ כשאומר למכרנה לך מעכשיו דהקנין מל שיהיה מכר למפרע מעכשיו דו"ח דבמ רבינו ס"ל בתום' וברמ"ם דאמר ליה כשאמכרנה אמכירנה לך קנה כאומר הרי הוא כמכירה (ג) : כתב הרמב"ד כן כתב רבינו ירוחם בשם רבינו האי וה"ק ז"ל כתב (וכו') בפרק הגזבר : (ב) **אבל** אם מכרה לאחר בחנם וכו' כגבר נתנאל : (ג) **אבל** לא הזכיר לו סכום וכו' מסקנא דגמרא שם ושמעת משום דכיון דעתיה : ואם אמר כשאמכרנה וכו' עד סוף הסימן הכל מסקנא דגמרא שם דלא שנריך להגיד בדברי רבינו אמר כפי מה שיאומו מרובה עד שיסכימו כל הד' לדעת אחת ומ"ל אם אמר בפירוש מה שיאמרו מרובה וביאור הענין שאם מ"ל דהיינו אם אמר כשאמכרנה לאחר כפי מה שיאומו כי תלתא וקנו מיד על כך ומכרה לאחר ע"פ מה שהסכימו רוב הנ' קנה ראשון וכן מתפרשים שאר בבות וזה לשון הרמב"ם בפ"ח מה"מ ויש לפרש גם כן אם התנה מדם עם תביריו למכור לו שדה כפי מה שיאומו ג' או ד' וכו' ופי' זה מתיישב יפה עם הלשון ופירוש הרמב"ם מתיישב כפי הענין הסמוך לו דמ"ל מי מוכיחנא להאי מרעא לך מזכינא בחנם זוזי וכו' ופרש"י כדשיימי בי תלתא כיון דקנה דשומת ונקט ג' שהם ב"ד שתים לתורת דיינים נחית ואפילו תרי מגו תלתא שמין

פרישה

למאר בק"ך כ' ליישב דגמרא נקט ובגמרא מעשה כך היה וס"ס מה מכרה למאר בק"מ שהרי מסיק וכתב אבל אם מכרו למאר בחנם כו' דמשמע דווקא בחנם : משום כחילו מנאומו כו' כ' סמ"ם שם שהרי זה כמי שנתנם ומכר ולא קנה קנה קמא דמוכחים לא מסיק מידעתיה אבל ולפי מה למאר בפי' מה מוכר לשולם מפילו בכאן כמי מוזכינ לדידך מני קנה קנה ולפי מה שכתב בשם הרמב"ם בפ"ח מה"מ ויש לפרש גם כן מה התנה מדם עם תביריו למכור לו שדה כפי מה שיאומו ג' או ד' וכו' ופי' זה מתיישב יפה עם הלשון ופירוש הרמב"ם מתיישב כפי הענין הסמוך לו דמ"ל מי מוזכינא להאי מרעא לך מזכינא בחנם זוזי וכו' ופרש"י כדשיימי בי תלתא כיון דקנה דשומת ונקט ג' שהם ב"ד שתים לתורת דיינים נחית ואפילו תרי מגו תלתא שמין

תותס

קנאה

דרכי משה

רן (א) וכ"כ הרא"ש א פ"י דנדרים בשם רש"י אבל דעת הרא"ש והתוס' והסמ"ג והטרדכי פרק ז' והגמ"י פ"ה מה' שכירות כדעת הרמב"ם דאפי' לא גזים ולא אמר מילתא יתירתא הוי אמכתא וכן דעת רבי' ב ולכן הוצרך כאן שיאמר מעכשיו : (ב) וכתב מהריק שורש ב' ודוקא כשאומר אמכור לך או אם בכר ביותר אמרינן דזוזי אנסוהו דהלא לא אמר אלא כשאמכור ואין ברצונו לבכור אלא ביותר מטה שקצב עם הראשון אבל אם אמר לא תמכור אלא לי בבך וכך פשיטא דלא יוכל לחזור ואפי' נותנין לו יותר : (ג) וכתב עוד דמכירה לזמן מיקרי מכירה ועיש : (ד) וכתב ג"י פרק איזהו נשך ד' צ"ה ע"ד דאם היה ע"י הלוואה אסור למכור ראשון משום רבית ובתגהות מרדכי שם דף קמ"ח ע"ב אם אמר מעכשיו תהא קנויה לך לכשתרצה שרי ולית ביה משום רבית . **ועי' בתשובת ריב"ש סי'** קט"ה שהאריך בדין זה כשאמר כשאמכור אמכור לך במנה :

ועי"ל

דרישה

ממכרנה לך ל' כשמכור סוף ל' דמי וכחילו אמר מה מוכר ולמון מסמכתא הוא וממרין דלא הוה סו דעתו למכור ומ"ש בעינן קנין ומעכשיו למבטל כמסמכתא וכמ"ש בשם סרמב"ם בסימן ר"ז בסי"ט מכן בכל זה לא נחייבנה דעת רבינו ס"ל בתום' וברמ"ם לכ"ע פשוט דרבינו ס"ל דבעינן למסמכתא מילתא יתירתא ומ"מ אם אמר בשם בהלוקו על שדהו כו' כל ל"ד כתבו רמ"י ורבינו וכיון שוה יותר ס"ט משום דלמו בידו הוא ומ"מ דמ"ל אם לא תמרוך ג"ם כו' ומלה הדבר בו מ"מ לא היה בידו כולי האי יודעמו לו מעות מצד נגזלן וה דמ"ל כשמכרנה למכרנה לך דמי מעכב בידו בפיעטא דס"ל דבעינן מילתא יתירתא וכן מוכח דס"ל ברמ"ם מ"ם בפסקיו פ' ד' נדרים בכללו שכתב בדין למסכתא ע"ש וכ"כ בסדיק בסימן ר"ו סי"ו דבר שהוא בידו לעשות לא מיקנה מסמכתא מ"ל ונוי ע"ש . ומ"ם כאן נמי דהוה בידו ולא נוזם לומר מילתא יתירתא לא הוה מסמכתא ומ"ט לא מלינן כבמ קנין בב"ד משום . וגם מ"ל דסמ"ג ורבינו קנין במעכשיו דטעמו הוא כמ"ש מלרין בכמ קנין בב"ד משום . וגם מ"ל דסמ"ג ורבינו קנין במעכשיו דטעמו הוא כמ"ש רשב"ם בפסוקים בריש פ"ג במ"ב ול"ל משום דהוה קנין דברים שבידו לא קנה המוכר בידו לחבירו מלא קנה מידו שיתחרט ואפ"ה קנה השני שלא היה מייב עלמו בכלום ולפ שבמקנה ק"ם ניתן לו דבר זה מו למלך אמו שמלך לומן זה מעכשיו לא מלינו הוא מוסק דס"ל דמכני בית מעכשיו שמני אמס לחין הקנין מל על כלום משמ"כ כשאומר למכרנה לך מעכשיו דהקנין מל שיהיה מכר למפרע מעכשיו דו"ח דבמ רבינו ס"ל בתום' וברמ"ם דאמר ליה כשאמכרנה אמכירנה לך קנה כאומר הרי הוא כמכירה (ג) : כתב הרמב"ד כן כתב רבינו ירוחם בשם רבינו האי וה"ק ז"ל כתב (וכו') בפרק הגזבר : (ב) **אבל** אם מכרה לאחר בחנם וכו' כגבר נתנאל : (ג) **אבל** לא הזכיר לו סכום וכו' מסקנא דגמרא שם ושמעת משום דכיון דעתיה : ואם אמר כשאמכרנה וכו' עד סוף הסימן הכל מסקנא דגמרא שם דלא שנריך להגיד בדברי רבינו אמר כפי מה שיאומו מרובה עד שיסכימו כל הד' לדעת אחת ומ"ל אם אמר בפירוש מה שיאמרו מרובה וביאור הענין שאם מ"ל דהיינו אם אמר כשאמכרנה לאחר כפי מה שיאומו כי תלתא וקנו מיד על כך ומכרה לאחר ע"פ מה שהסכימו רוב הנ' קנה ראשון וכן מתפרשים שאר בבות וזה לשון הרמב"ם בפ"ח מה"מ ויש לפרש גם כן אם התנה מדם עם תביריו למכור לו שדה כפי מה שיאומו ג' או ד' וכו' ופי' זה מתיישב יפה עם הלשון ופירוש הרמב"ם מתיישב כפי הענין הסמוך לו דמ"ל מי מוזכינא להאי מרעא לך מזכינא בחנם זוזי וכו' ופרש"י כדשיימי בי תלתא כיון דקנה דשומת ונקט ג' שהם ב"ד שתים לתורת דיינים נחית ואפילו תרי מגו תלתא שמין

פרישה

למאר בק"ך כ' ליישב דגמרא נקט ובגמרא מעשה כך היה וס"ס מה מכרה למאר בק"מ שהרי מסיק וכתב אבל אם מכרו למאר בחנם כו' דמשמע דווקא בחנם : משום כחילו מנאומו כו' כ' סמ"ם שם שהרי זה כמי שנתנם ומכר ולא קנה קנה קמא דמוכחים לא מסיק מידעתיה אבל ולפי מה למאר בפי' מה מוכר לשולם מפילו בכאן כמי מוזכינ לדידך מני קנה קנה ולפי מה שכתב בשם הרמב"ם בפ"ח מה"מ ויש לפרש גם כן אם התנה מדם עם תביריו למכור לו שדה כפי מה שיאומו ג' או ד' וכו' ופי' זה מתיישב יפה עם הלשון ופירוש הרמב"ם מתיישב כפי הענין הסמוך לו דמ"ל מי מוזכינא להאי מרעא לך מזכינא בחנם זוזי וכו' ופרש"י כדשיימי בי תלתא כיון דקנה דשומת ונקט ג' שהם ב"ד שתים לתורת דיינים נחית ואפילו תרי מגו תלתא שמין

תותס

הדושי הנהות

רן א בפרק ארבעה נדרים כצ"ל :

האי

הנהות דרישה ופרישה

רן ב ועיין דרישה שם כתבתי דאין זה מעמו דהרא"ש והטור דא"כ לא ליתני ליה מעכשיו וכב"ש סימן ר"י סעיף י"ם בשם הרא"ש ורבינו דס"ל דכל שיש בו אסמכתא לא מהני כתיבת מעכשיו ובס"ם זה בשם הרשב"א דמשם משום דהו"ל קנייה דברים גם על זה כתבתי בדרישה שאין כן דעת רבינו אלא מעמא אחרינא יש שהצריכו לכתוב מעכשיו ע"ש :

על

מותו ומיהו שליחי חלוק על הסנים מזלזין בתר רובא והרמב"ם כתב בפ"ח מה"מ ה"ל כשמכרנה הרי היא קנויה לך כמו שיבואו ב"ד של ג' וכתב ה"ה לשון הגמרא כדשיימי בי תלתא ופי' המחבר ב"ד של ג' ה"ל כמו שיאמרו ג' בפירוש ולא הזכיר ב"ד כיון לי ירד לסוף הדוב אלא לפעמים כולם וי"מ שהחילוק הוא בין כדשיימי לכדאמרי דשיימי משמע דין שומע שהוא אחר הדוב וכדאמרי על שיאמרו כולם עכ"ל ולפעמים רש"י נראה שהוא כפי' י"מ ועל כדשיימי בי ד' פרש"י כיון דנתת לדעתו להרבות לעות יותר מכדי ב"ד ולפי לזו לתורת דיוניס נתת ולא מזלזין בתר רובא עד לאמרי כולם דלפי חולקים ממי שהוא ליה לעות וגם ה"ה כתב טעם זה וז"ל והטעם לדעת המחבר שכיון שירד לעות יותר מב"ד מדעתא דכולהו אמר מע"ם שהזכיר ב"ד עכ"ל ובטוספתות שלנו אין כתוב כדברי הרמב"ם ב"ד של מרבעה אלא בית דין: (ה) **ובש"ש** שהוא שלשה או מרבעה כך כתב הרמב"ם בפרק הנזכר ומ"ג דבגמרא לא אמרינן אלא כדשיימי בי תלתא ומיהו ושיעור וכו' סוברים הרמב"ם ורבינו דהוא הדין לשאר הבעות ומטעמא דאין שומעין לו אמריכן בגמרא משום דממאי דהני קיס להו טפי מלמא הוי קל"ל טפי או משום דברור להו דקמאי לא קיס להו כולי האי דדיוק הוא דמעכב ורבינו סתם כדסברים ומאר אין שומעין לו אמריכן בגמרא משום דממאי דהני קיס להו טפי ולפי זה משמע דאין שומעין לו אמריכן בגמרא משום דממאי דהני קיס להו טפי מלמא הוי קל"ל טפי או משום דברור להו דקמאי לא קיס להו כולי האי דדיוק הוא דמעכב ורבינו סתם כדסברים ומאר אין שומעין לו אלא בשלשה כדכתב הרמב"ם בפרק ח' מהלכות מכירה שכתב

(ב) **כתב** הרשב"א שאלת מי שקנו בעדים שימכור ביתו לאחרינו ואחרינו קנה לו בקנין ג"כ שיקנה כפי רצות שני מעשים הנקיימים בשומת ונתרצו שניהם על כך הודיעני אחר שלא קבעו זמן על כך אם ימשך זמן הקנייה לעולם כל ימי חייהם: תשובה לשון זה שמעת מיני מכירו ואינה ענין לקנייתם אלו וקנין דברים בעלמא הוא שהרי לא הקנה המוכר ביתו לאחרינו אלא שקנו מידו שימכור ואתה נתחייב למכור וכן הלוקח לא חייב עצמו בכלום ועובדא דהכוא גברא דאמר ליה לחברים מי מזדבנא להאי מרעא לדידך מזדבנא בך' זוזי וכו' דאלמא מי זבנה בך' לכולי עלמא קנה קנא אחר שהרי מרעא מסתתא והחזיק בה כתאני אחר שיכולים שתהא קנויה לו הא לאו הכי לא עשה ולא כלום וכן כתב רבינו האי בספר המקח בגון שקנו מן המוכר ואמר הקניתיה לך בדמים כך וכך מעכשיו ובשאלה למכור והקרקע עומדת ביד הלוקח כהאי גוונא קני ואי לא לא קני. ואם אמרו אלו שאמרת חייבו עצמם כראוי זה למכור וזה לקנות ולא קבעו זמן אלא סתם מסתברא שכל זמן שהוא חייב הזה למכור וכל שהמוכר בא למכור חייב הקונה לקנות עד כאן לשונו: בתשובות הרשב"א הא דאמרינן אי מזדבנא להאי מרעא לדידך מזדבנא וזבנה לשנים אחרים קנה ראשון לא אמרינן אלא כשלא מינו עצמם בראשונה ולא כתב כאן זה לפשוט דבכל דיוני התנאי כו' ולא כתבם רבינו כאן משני שאמר עמ"ם בשמוך ולא כתב כאן זה לפשוט שלא מן התוקף מפני שהם בכלל התנאים אלא מטעם דבשני למכתב לשם לא מתקיים התנאי לוקח שאמרו קיימו וק"ל: נתקיים בשקנה בשוקנה בסי' כ"ב בשם הרמב"ם וכתב למכתב בשיט' מו' שכתוב בידו ולא גזוס לשמכתא ובגמרין לשון לעשה הרא"ש ורבינו כמבואר בסעיף י"ן ו"ן דאל"כ קוס לשמכתא יאלא קנס אף בשיתקיים התנאי ע"מ: וכתב הרמב"ם בין כך שם ע"ש הל' כ"ב:

פרישה

שאלה ומי תלוקין מפני שסתם ליה דעות וכעין זה כ"כ כ"ם ש"ם. (ס) שמחות פ' שו"ת כי' כ"כ הרמב"ם שם:

סי' רז (ו) על תנאי כך אבל אם מ"מ לקיימו קי"ל דתנאי בטל ומעשה קיים (וכמש"כ בפ"ע ר"ם ל"מ) וכמוך ס"ג כ"ר לעין התנאי מבטל המקח אע"כ התכם **אבל** דיני התנאי כו' ולא כתבם רבינו כאן מפני שסמך עמ"ם בשמוך ולא כתב כאן זה לפשוט שלמו מן תנאי תלוקין מפני שסתם ליה דעות וכעין זה כ"כ כ"ם ש"ם. (ס) שמחות פ' שו"ת כי' כ"כ הרמב"ם שם:

סי' רז (ו) על תנאי כך אבל אם מ"מ לקיימו קי"ל דתנאי בטל ומעשה קיים (וכמש"כ בפ"ע ר"ם ל"מ) וכמוך ס"ג כ"ר לעין התנאי מבטל המקח אע"כ התכם **אבל** דיני התנאי כו' ולא כתבם רבינו כאן מפני שסמך עמ"ם בשמוך ולא כתב כאן זה לפשוט שלמו מן תנאי תלוקין מפני שסתם ליה דעות וכעין זה כ"כ כ"ם ש"ם. (ס) שמחות פ' שו"ת כי' כ"כ הרמב"ם שם:

דרישה

כשכירם דמיך נמי שייך שסמוכר לשניהו ומוכר כדשיימי בי תלתא סגי בתרתי מנכון אלא שמקמר תלמודא מ"ל כדשיימי כו' ולא קאמר ליה הכי היא מכורה לך כדשיימי כו' ש"מ דכשמכרנה לא מכרנה אלא לך מדלעיל מינה קאי ולכן גם הרמב"ם ורבינו נקטו בלישנייהו ל' דתלמודא ובפרישה כתבתי יפה לשם כתבם הגמרא בדין זה:

כסטות

רז (ו) **המקנה** לחבירו בין קרקע בין מטלטלין וכו' הם דברי הרמב"ם פי"ח מה"מ: ומ"ש שאפשר לקיימו מפורש ס"פ הפועלים (דף ל"ל:) במשנה ובגמרא (שם) שהם התנה תנאי שאי אפשר לקיימו תנאו בטל ולקמן בסימן זה כתב רבינו שהם דברים מחוייבים שהקנה כשמקיים התנאי [וכו']:

[א] **כ'** הרשב"א בתשובה המובא לעיל בסעיף בשלה זה ע"מ שתכתבו לו השטר או ע"מ שתחזור לו ויזכה לו בשטר זה ע"מ כן וכן ס"ז יכול לחזור בו עד שיעלים כל העניין ואין זה כשאר תנאים דעלמא שהשלם מתנה עם בעל דינו (א) שאילו [ב] המוכר לחבירו זכה בשלה זו ע"מ שתתן לי ק"ק זוז והחזיק בשלה וקודם שהספיק ליתן לו הק"ק זוז חזר בו אין בדבריו כלום למ"ד נתינה בע"כ שהם נתינה ואפילו למ"ד לא שהם נתינה אם אמר ע"מ שתתן לרחובן ק"ק זוז הרי זה נותנם לו וזכה בשלה ואפילו [ג] בע"כ של בעל השלה ובע"כ של רחובן שהתנה לו בנתינת הק"ק שלא אמרו נתינה בע"כ לא שהם נתינה אלא בנתינה לעצמו בלומר ע"מ שתתני לי ק"ק זוז אבל בתתנה ליתן לאחר אפילו נתנו לאחרו לאחר בע"כ הרי זה נתינה: וכתב עוד וז"ל ובגדון שלפנינו אם אמר לעדים קנו ממני לפלוני ע"מ שתכתבו השטר ותתנוהו לשמעון והוא יתננו ללוי אם עד שלא נתנוהו לשמעון רשה לחזור בו ראפי' משנתנוהו לשמעון שוב אינו יכול לחזור בו ועדיים שלו שנתנוהו תוך ל' לחותיו של שמעון ושמעון נטלו וקרעו כיון שנתנוהו לשמעון כל שנתנוהו לדעת תוך ל' לחותיו בכל מקום הרי הוא כאילו הגיע לידו חוץ מר"ה ואפילו זרקו שמעון לחמ"כ אין כך כלום אבל אם לא נתנה ע"מ שתכתבו השטר ותתנוהו לשמעון וע"מ שיתנוהו לו שמעון לא זכה לוי עד שיגמר כל זה ואם לא אמר להם בע"מ אלא שאמר קנו ממני לפלוני כך וכך וכתבו השטר ונתנוהו לשמעון ושמעון יתנו לו בתנאים כך וכך משעת הקנין זכה לוי אין יתנו לו השטר אין לו יתנו לו והרי זה כאומר זכו בשלה זו לפלוני וכתבו לו את השטר שאור ואינו חוזר בשלה ואיפשר שאפי' בשטר אינו חוזר כאן משום דסתם קנין לכתיבה עומד ואינו יכול לעכב בידם מלכתבו לדעת קלת גדולים שפירשו שסתם קנין לכתיבה עומד כייתו לומר שאינו יכול לעכב בידם מלכתבו עכ"ל (א). ועיין בתשובותיו סימן תקל"ט ועיין בתה שכתבתי בסימן זה דסשם רבינו יהיה בתשובה סימן תקל"ט ועיין בתשובה שכתבתי בסימן זה דסשם רבינו יהיה

רז (ו) **המקנה** לחבירו בין קרקע בין מטלטלין וכו' הם דברי הרמב"ם פי"ח מה"מ: ומ"ש שאפשר לקיימו מפורש ס"פ הפועלים (דף ל"ל:) במשנה ובגמרא (שם) שהם התנה תנאי שאי אפשר לקיימו תנאו בטל ולקמן בסימן זה כתב רבינו שהם דברים מחוייבים שהקנה כשמקיים התנאי [וכו']:

[א] **כ'** הרשב"א בתשובה המובא לעיל בסעיף בשלה זה ע"מ שתכתבו לו השטר או ע"מ שתחזור לו ויזכה לו בשטר זה ע"מ כן וכן ס"ז יכול לחזור בו עד שיעלים כל העניין ואין זה כשאר תנאים דעלמא שהשלם מתנה עם בעל דינו (א) שאילו [ב] המוכר לחבירו זכה בשלה זו ע"מ שתתן לי ק"ק זוז והחזיק בשלה וקודם שהספיק ליתן לו הק"ק זוז חזר בו אין בדבריו כלום למ"ד נתינה בע"כ שהם נתינה ואפילו למ"ד לא שהם נתינה אם אמר ע"מ שתתן לרחובן ק"ק זוז הרי זה נותנם לו וזכה בשלה ואפילו [ג] בע"כ של בעל השלה ובע"כ של רחובן שהתנה לו בנתינת הק"ק שלא אמרו נתינה בע"כ לא שהם נתינה אלא בנתינה לעצמו בלומר ע"מ שתתני לי ק"ק זוז אבל בתתנה ליתן לאחר אפילו נתנו לאחרו לאחר בע"כ הרי זה נתינה: וכתב עוד וז"ל ובגדון שלפנינו אם אמר לעדים קנו ממני לפלוני ע"מ שתכתבו השטר ותתנוהו לשמעון והוא יתננו ללוי אם עד שלא נתנוהו לשמעון רשה לחזור בו ראפי' משנתנוהו לשמעון שוב אינו יכול לחזור בו ועדיים שלו שנתנוהו תוך ל' לחותיו של שמעון ושמעון נטלו וקרעו כיון שנתנוהו לשמעון כל שנתנוהו לדעת תוך ל' לחותיו בכל מקום הרי הוא כאילו הגיע לידו חוץ מר"ה ואפילו זרקו שמעון לחמ"כ אין כך כלום אבל אם לא נתנה ע"מ שתכתבו השטר ותתנוהו לשמעון וע"מ שיתנוהו לו שמעון לא זכה לוי עד שיגמר כל זה ואם לא אמר להם בע"מ אלא שאמר קנו ממני לפלוני כך וכך וכתבו השטר ונתנוהו לשמעון ושמעון יתנו לו בתנאים כך וכך משעת הקנין זכה לוי אין יתנו לו השטר אין לו יתנו לו והרי זה כאומר זכו בשלה זו לפלוני וכתבו לו את השטר שאור ואינו חוזר בשלה ואיפשר שאפי' בשטר אינו חוזר כאן משום דסתם קנין לכתיבה עומד ואינו יכול לעכב בידם מלכתבו לדעת קלת גדולים שפירשו שסתם קנין לכתיבה עומד כייתו לומר שאינו יכול לעכב בידם מלכתבו עכ"ל (א). ועיין בתשובותיו סימן תקל"ט ועיין בתה שכתבתי בסימן זה דסשם רבינו יהיה

רז (ו) **המקנה** לחבירו בין קרקע בין מטלטלין וכו' הם דברי הרמב"ם פי"ח מה"מ: ומ"ש שאפשר לקיימו מפורש ס"פ הפועלים (דף ל"ל:) במשנה ובגמרא (שם) שהם התנה תנאי שאי אפשר לקיימו תנאו בטל ולקמן בסימן זה כתב רבינו שהם דברים מחוייבים שהקנה כשמקיים התנאי [וכו']:

[א] **כ'** הרשב"א בתשובה המובא לעיל בסעיף בשלה זה ע"מ שתכתבו לו השטר או ע"מ שתחזור לו ויזכה לו בשטר זה ע"מ כן וכן ס"ז יכול לחזור בו עד שיעלים כל העניין ואין זה כשאר תנאים דעלמא שהשלם מתנה עם בעל דינו (א) שאילו [ב] המוכר לחבירו זכה בשלה זו ע"מ שתתן לי ק"ק זוז והחזיק בשלה וקודם שהספיק ליתן לו הק"ק זוז חזר בו אין בדבריו כלום למ"ד נתינה בע"כ שהם נתינה ואפילו למ"ד לא שהם נתינה אם אמר ע"מ שתתן לרחובן ק"ק זוז הרי זה נותנם לו וזכה בשלה ואפילו [ג] בע"כ של בעל השלה ובע"כ של רחובן שהתנה לו בנתינת הק"ק שלא אמרו נתינה בע"כ לא שהם נתינה אלא בנתינה לעצמו בלומר ע"מ שתתני לי ק"ק זוז אבל בתתנה ליתן לאחר אפילו נתנו לאחרו לאחר בע"כ הרי זה נתינה: וכתב עוד וז"ל ובגדון שלפנינו אם אמר לעדים קנו ממני לפלוני ע"מ שתכתבו השטר ותתנוהו לשמעון והוא יתננו ללוי אם עד שלא נתנוהו לשמעון רשה לחזור בו ראפי' משנתנוהו לשמעון שוב אינו יכול לחזור בו ועדיים שלו שנתנוהו תוך ל' לחותיו של שמעון ושמעון נטלו וקרעו כיון שנתנוהו לשמעון כל שנתנוהו לדעת תוך ל' לחותיו בכל מקום הרי הוא כאילו הגיע לידו חוץ מר"ה ואפילו זרקו שמעון לחמ"כ אין כך כלום אבל אם לא נתנה ע"מ שתכתבו השטר ותתנוהו לשמעון וע"מ שיתנוהו לו שמעון לא זכה לוי עד שיגמר כל זה ואם לא אמר להם בע"מ אלא שאמר קנו ממני לפלוני כך וכך וכתבו השטר ונתנוהו לשמעון ושמעון יתנו לו בתנאים כך וכך משעת הקנין זכה לוי אין יתנו לו השטר אין לו יתנו לו והרי זה כאומר זכו בשלה זו לפלוני וכתבו לו את השטר שאור ואינו חוזר בשלה ואיפשר שאפי' בשטר אינו חוזר כאן משום דסתם קנין לכתיבה עומד ואינו יכול לעכב בידם מלכתבו לדעת קלת גדולים שפירשו שסתם קנין לכתיבה עומד כייתו לומר שאינו יכול לעכב בידם מלכתבו עכ"ל (א). ועיין בתשובותיו סימן תקל"ט ועיין בתה שכתבתי בסימן זה דסשם רבינו יהיה

דרכי משה

רז (א) וע"ל סימן רמ"ג מדינים אלו והר"ן כתב בפרק מי שאחזו ז תקנ"א ע"א דיש חולקים אם נתינה בע"כ הוי נתינה ולכן אי מכר לו מטלטלין ע"ת שיתן לו הטעות ונתן לו בע"כ הוי נתינה ולא מפקינן מן הקונה ואם הוא קרקע בחזקת בעלים הראשון קיימת והוא של הטוכר ועיל סי' ק"ך מדין נתינה בע"כ: (א) וע"ל סי' ל"ט:

בין שהתנה מכירה או הקונה ע״כ : (ג) וצריך להלק בדבר שאם התנה המוכר בתנאי שהוא לטובת הלוקח אין זה תנאי כההוא דזבין ארעא לחבריה שלא באחריות ובתר הכי א״ל מוכר ללוקח אם ירטרפוה מינך מנבינא לך שופרא שבחא ופירי דאסיקנא דלא הוי תנאה שהלוקח היה צריך שיתנה זה התנאי ומיהו כתב א״א הרא״ש דווקא שבתחילת הקנין פסקו שלא באחריות ועדיין לא נגמר המקח כגון שנתן המעות ולא כתבו השטר ובאתרא דקנו בשטרא וכיוצא באלו בכי האי גוונא ביון שנתרצה הלוקח בתחילת המקח ליקח שלא באחריות אף ע״פ שאמר לו המוכר אח״כ קודם שנגמר המקח שמקבל עליו אחריות אינו תנאי כיון שלא התנה הלוקח תנאו אמרינן שלא חשש עליו אבל אם בתחילת המכר אמר המוכר ללוקח קני לך שדי ואי טרפי לה מינך מנבינא לך שופרא וכו׳ הוי תנאי גמור אע״פ שהלוקח צריך לתנאי ומוכר התנה אותו כי בודאי לא נתכוון לוקח לקנות אלא כפי מה שפירש לי

ח״מ . מלמתי כתוב בשם ספר מגודה (תמ״ח ערכין לא :) כרמשנה היה נוטען ביום מחרון של י״ב חדש כדי שיהא חלוט לו בתקין הלל וכו׳ [ה] מכאן נרמז שמדם שנדר לעשות דבר בתוך ל׳ יום לו אחר ולא נתנם תוך הזמן והיה יכול לעשות וביומא דמיטלס זימניה נתנם לו קרי לוגם מדהוצרך הלל לתיקון דהא הכא נתנם ביום מחרון עכ״ל : [ו] מ״ב עוד בשם ספר מגודה מעשה בג׳ שנשלח אחר מפירו כתב לבא אליו וקבל עליו לפנותו מכל הפשדו ונתפס בדרך ופטרוהו למשלח אחריו כי לא היה מסוכן ומוטב דלא שביק הוא עכ״ל :

[ז] **כתב** הריב״ש בשימן ר״ן בשם הרמב״ן מכאן דמקבל עליה לחבירו לפיוסי לפלוני ס״כ דעבידנא כפלוני כבי ואי לא מחייבנא לך מהשתא מנה או שדי נתוגה לך מעכשיו ואזל ופייסיה ולא מיפיים מם פייסיה בכל מה שבידו לעשות ולא מיפיים פטור דמוגם בעלמא הוא ועיין עוד שם . ועיין בתשובות מיימון בספר משפטים סי׳ ס״ח : דינים דשייכי לסימן זה עיין בטור זה בסי׳ כ״ד ורכ״ה ורכ״ג ורמ״ח : [ח] יהודים נתחייבו לרחוקן שקנה עור היין בשך ידוע לפרעם לו תוך שמונה ימים שיתבעם מהם וזה אם יהיה שום ערעור מהמלכות א בזמנה הגזכר או אם יגיע לו שום הפסד ממון מלך הערעור הרוח מ״כ קרא שהכריז המלך שכל מי שמינו קצוב בעיר שילא מהעיר ורחוקן תוכע לחותם יחידים שמחמת כרוז המלך בא לו הפסד מחמת היוצאים מהעיר עיין בהריב״ש סימן תכ״ו : עיניי תנאי בהריב״ש סי׳ קמ״ט : [ט] **כתב** רבינו ירוחם בנע״ו ח״ב זכה בשדה זה לפלוני על מנת שתתנו לו ק״ק זוז מע״פ פרוסים לתת לו ק״ק זוז מוזר בכל מקום דתנאי זה פטומי מילי בעלמא שהוא טובתו של לוקח והלוקח היה לו להתנות ולא התנו : [י] **כתב** המרדכי בפרק זה בורר בשם הר״מ על רחובן שמכר לחתנו העשיר תלמוד בבל ותתן לך כך וכך פטור רחובן דבלאו הכי מלוה ללמוד תח בנו ועשיר הוא ונדר לו כדי שיקויים המלוה המוטלת עליו ומלי ס״ל מקטה מני דך וכהניא דהיה בורח מביח האסוריס וכן חלוץ לה על מנה שתתן לך ק״ק זוז דמלי ס״ל מקטה מני דך ובכל חלו וכיוצא בהן אפי׳ אי לא טעין טעינן ליה עכ״ל : [יא] **וכתב** עוד שם שדם שהתנה לבחור אחד בפני אחד ללמדו ובתי הבן שתק שתיקה כהודאה דמי : [יב] **כתב** הר״ן בפ״ג דשבועות אמר לחבירו שדי נתוגה לך מנה מכאן עד יום פלוני ורצה ליתן והלה לא רצה לקבל לא קנה שדה הרמב״ן ז״ל עד כאן לשונו : [יג] **כתב** הרשב״א בתשובה על שלמנה שהתחייבה לרחובן ק״ק זוז אם תיבעה עד כ׳ שנה ונתן רחובן זכותו לשמעון תוך כ׳ שנה ומת רחובן ויורשיו מחלו בחיוב הזה למלמנה אם בחיוב הזה שנתן קיימת ובלבד שנתן כדין נתיעת או מכירת שטרות ואין כאן משום דשלב״ל שהרי זכה זה מעבשיו אם תיבעה ואם יורשי רחובן מחלוהו הא ק״ל יורש מוחל עכ״ל : וכתב הרמב״ם בפרק הנזכר : (ג) **וצריך** להלק בדבר וכו׳ חילוק זה ליתיה לדעת הרמב״ם וכמו שיתבאר בסמוך ולקמן נבי מכר קרקע ושתנה שיחזירנו לו וכו׳ : ומ״ש כי הוה זבין ארעא וכו׳ ס ג׳ מכר לו שדה ונתן לו מקצת דמיס וכו׳ : ומ״ש כיון שלא התנה הלוקח תנאו תמרי׳ שלא חצה עליו חיטו מבוחר יפה בדברי רבי׳ והילך לשון הרמ״ם תע״פ שאמר ליה המוכר לאחר מכאן קודם שנגמר המקח מבניבא לך שופרא ושבחא ופירי ולא חזר הלוקח התנאי שתף הלוקח לא החזיר דבריס הללו לעיקר התנאי אלא ב שהיה עוכבו ורוצה שתנה חצי בלבו אם אחזיר התנאי לא יחזור מדבריו ושוכה שהחיקה הילכך אמרינן פטומי מילי בעלמא היכא דלא בתחלת המכר וכולי ותלמידי הרשב״א בתבו בפרק ג׳ כ׳ וז״ל ואסיקנא דכיון דלוקח בעי לאתנויי ומוכר קא מתני פטומי מילי בעלמא הוא דכל תנאי שאתנה מי שג״כ לו לאו תנאי הוא אלא פטומי מילי בעלמא וכתב הרמב״ד שהרמשונים פירשו דאפי׳ דנקט הכא מוכר ולוקח לאו דוקא מוכר ולוקח דאין מילוק זהה בין מתנהו מוכר ללוקח אלא ענין מוכר וענין לוקח קאמר וקודם שהתחיל המקח הוי ענין שהתנהו מוכר ובין שהתנהו לוקח מהני ואחר גמר המקח הוי ענין לוקח שהרי הקרקע שלו ואין התנאי כלום בין מתנהו מוכר בין מתנהו לוקח והרב הקשה עליהם והנכון כאן שפי׳ הרב דדוקא נקט מוכר ולוקח והכא מיירי כשהתחיל המקח ועדיין לא נגמר כיון שהחזיק בקרקע ולא נתן לו הדמים ג״כ נתן לו הדמים ולא כתבו לו השטר במקום שכותבין השטר . ג״ב אפי׳ קודם שהחזיק ונתן דמים וכגון שהתנו בשעה שנתן לו הדמים ג״כ נתן לו קרקע זה שלא בתחילת דבריו דמתחלה התנו בשעה שלא בתחילת ונתרצו בכך עבשיו כשג״ל דאי טרפי לה מיניה מגבי ליה שבח ופירי הו״ל לחזק דבריו כיון שמתנהו חוב שג״כ לו וכיון שלא חיזק תמרין בטומי מילי הוא אבל אי התנהו לוקח ומקנה אבל אם התנה כן המוכר בתחלת המקח קודם שנתרצו בשעה בטומי מילי הוא שלא תנאי גמור הוא דלוקח לא לקח אלא על תנאי זה אבל הכא שכבר נתחיל המקח במקצת או שכבר נתרצו בשעה בג״כ בלשון הוא דאמרי׳ בטומי מילי הוא עכ״ל ומתוך דברי התוספות משמע שאם מפרשים בפירוש מחרון שכתב הרמב״ד דאפי׳ קודם שהחזיק ונתן דמים עסקו׳ : **וכתבו** עוד תלמידי הרשב״א ומפילו בכה״ג לומר רבי׳ נראה דה״מ כשאינו לומר בלשון תנאי אלא שהוא לומר כן דרך ספור דבריס אבל אם א״ל על תנאי כן מני מוכר לך דאי טרפי לה מיניך מבניבא לך שבשה ופירי ודאי לאו בטומי מילי בעלמא הוא אלא תנאי גמור עכ״ל . וכ״כ בשו מהלכות מלוה כתב שני פירושים אלו ודעת הרמב״ם ז״ל נראה שהוא כפי׳ הרשב״א ז״ל ולפי זה לא שמני לן בין אם אמרי מוכר בין אם אמרי לוקח אלא שיתבאר בסימן זה בני מכר קרקע שיחזירנו לו וכו׳ (ב) : **דקודם** גמר המכר כל תנאי שהתנה מיזה מכס קיים ואחר גמר מכר לריך שיקנו מידו וכאו שיתבאר בסימן זה בני מכר קרקע שיחזירנו לו וכו׳ (ב) : **ומין**

דרכי משה

(ב) אבל הגהות מרדכי דא״ב ר״פ [illegible] דאמרינן בי׳ בטומי מילי בעלמא אע״ג דאחני בתנאי כפוי׳ לא מהני ע״ש כ׳ המרדכי סוף השוכר את הפועלים בשם מוהר״ם כל תנאי שבמשך שהתנה עליו מתחלה בשעת [illegible] היכא דלא גזים ועיין בספר א״ע וע״ש בסי׳ ל״ח פירשתי שם כל דיני תנאי וגם שם סימן קמ״ד סדיני תיאי וכן יתבאר לקמן סימן רמ״א

דרישה

סי׳ רז (ג) בההוא דזבין ארעא כו׳ ומיהו כתב ה״ה סרמ״ם ז״ל כו׳ אבל אם כו׳ בפ״ב דף ס״ם סשום גברא דזבין ליה ארעא לחבריה שלא בתמריות סויים דסוף סעיה ה״ל לחתי דלא סבר לה מיניך מוכר לך מחמיר טעמא מאי כיון דלוקח בעי לאתנויי וכיון בטומי מילי בעלמא הוא ה״ל ר״ם לחמיר טעמא מאי כיון דלוקח בעי לאתנויי וכיון מוכר קאמתי כו׳ תו גרסי׳ שם דף ס״ו סשום ס״מ דכתב גיטה לדביתהו מגניד ואתנה סמרס ליה ממאי קאמנסת אי קיימת דיוך אלא ה״ל ר״ת ובין בטומי מילי בעלמא ניכנו עכ״ל וכאשו כתוס׳ ו״ל בטומי מילי בעלמא הוא דוקא הכא שכבר שמנו על סוף לקנות שלא בתמריות וסיה מלטער לוקח שלא היה מתלכ סמוכר למכרה בתמריות וסיה לא היה רוצה להניח מלקנות בשביל כן ומפ״ה הוה בטומי מילי בעלמא אבל אם בתחילת הדבריס פתח המוכר קני לך שדי דאי טרפי לה מיניך כו׳ לא הוה בטומי מילי אלא מנאי גמור כי בודאי לא נתכוון ללקחו אלא בתמריות כאו שפתח לו המוכר וכ״מ (פי׳ מאי ר״ת כשכר תומרים בודאי לא נתכוון ללקחו אלא בשכר פתח לו אלא קיי״ל בתמריות ס״ם הוה לו לשכר ואין שלוט מתנה בסדיא שלא ישכרנו) למ״ד בתמריות למו ס״ם הוה לו לשכר תנאים וכן בשמוך מיירי שהשכירה וגמר בדעתו ובפיו לברשה אלא תנאי בפה לגמרי בדבריס עכ״ל סתום׳ מבואר מדברי סתום׳ דס״ל דאם בתחלת הדבריס נפרשה לקנות שלא בתמריות הוה בטומי מילי בעלמא אפילו אם סיו״ל לחזור בו אלא שיתבאר בסמוך ס״ל דאם בתחלת הדבריס לא פירשה לקנות שלא בתמריות אפילו אם נתרלה אח״כ לקנות בתמריות ולא סיה רוצה לחזור בו ק״ל . ול״ל סרמ״ם הוה כשכיר בשמו ע״ם דק בשוסו בסיפא ז״ל אבל אם בתחלת המכר אמר כו׳ כתב שם בתשו׳ הרמב״ם ז״ל שהרשב״א פירשו דאפי׳ בתחלת המקח הוי בטומי מילי בעלמא וכתב הרמב״ד שהרשב״א פירשו דאפי׳ בתחלת המקח הוי בטומי מילי בעלמא הוה לכל תנאי שמתנה מי שג״כ לו לאו תנאי הוא אלא

(ג) **ואין** התנאי מבטל המקח וכו' כתב פירוש בספר מגן העזר סי' ל"ח. ועיין עוד שם בסי' קמ"ד. ועיין בתשובות הרמ"ך סלל מ"ב סימן ג': [יד] כתב הרשב"ץ בתשובה מין זורך כמן לתנאי כפול וכו' אם כתב הנאי כפול שהרי יש בו קנין וכל קנין שהוא במעכשיו ועוד שהרי יש בו זמן וכל שיש בו זמן הוא במעכשיו וכל שיש בו מעכשיו מין זורך לכפל כדאמרי' בפרק מי שאחזו (עה:) גבי ס"ו גיטיך והגייר שלי כל המומר ע"מ כשומר מעכשיו דמי מלמע במעכשיו מ"ל לתנאי כפול ולא לתנאי קודם למעשה ולא לתנאי בדבר שלא ומעשה בדבר אחר וכ"כ הרי"ף בפ' הגוזר וכ' עוד הדין הכרור המסור בידינו מפי רבותי שמין הלכה כרבי מאיר בדעי תנאי כפול אלא שהחמירו בגיטין עכ"ל. ועי' בטור זה סי' רמ"ח:

ואין התנאי מבטל המקח אא"כ התנה בכל דיני התנאי בתנאי בפול בכל משפטיו כאשר פירשתי בספר אבן העזר: (ד) ומיהו יש דבר שאין צריך אפילו להתנות אלא בין שאומר שלדעת כן מוכר הוה ליה כאילו התנה כההוא דזבין לנכסיה אדעתא למיסק לארעא דישראל ולא אמר בלום בשעת המכר ולא עלה אסיקנא שם שהמקח קיים משום דהויא דברים שבלב כיון שלא אמר בשעת המכר כלום אבל אי אמר בשעת המכר שלדעת כן הוא מוכר ולא עלה לא נתקיים המקח אע"פ שלא התנה בפירוש: ופירש

[צו] **וכתב** עוד שנשאל על מעשה שוצא עליה שטר שהודית שיש עליה חוב לפלוני מנה ע"מ שנשא כ"ל דע"מ כזה מיהו כשומר מעכשיו שלא אמרו אלא לומר שלא יהא המקח מעשה וקיום התנאי כגון הרי זה גיטך על מנת שתתני לי ק"ק זוז וכיוצא בזה שהוא רוצה שיתקיים התנאי שיתן לו ק"ק זוז ורוצה שיתקיים (דרך) המעשה שיהא הגט גט מעכשיו על מנת שיתקיים התנאי אבל ע"מ הבא על מניעת המעשה כגון שהיא מתנה שלא תיבעל ואומרת ע"מ שנשא כזה לא מצאנו דמדרבה מצי רוצים שמחייבת עצמה דרך קנס שנשא ואינו דומה שנשא גם ע"מ זה מיהו כשומרת מעכשיו שלא נשא כאילו אמרה בשנשא זה שנשא גם זה ואינו שכתחייבת בלשון שנשא ואין כאן מעכשיו מיהו קוניס עכ"ל: [עז] **כתוב** בתשובות שבסוף ספר חזה התוספה רחובן נתן לשמעון חדר בניה שידור בו ע"מ שכתוב בשטר שיתמת שמעון ואשתו נחלר ובנור ובניה הבטל בשטר שמעון ואשתו נראה שבא למעט בניהם מחריבם עכ"ל: **וכתב** עוד שם מי שקיבל עליו להחזיק לחבירו על עלמו בשטר בסך ידוע ואיתן לו ערב בשטר ואם לא יעשה כן יפרע לו כך וכך בקנס והחזיק עליו בשטר שכשגדו טוען שלא נתן לו ערב בשטר והלה אומר שנתן לו הערב בשטר והלך לו למדינת הים אם יש בעיר עדים וסופרים יהושים שלא יכתב שום דבר חיזוק מלא על ידיהם יתברר הדבר על פיהם אבל אם אין עדים וסופרים מיומחים בעיר אז צריך להזכיר שם הערב ושם הבעלים והסופר ויושב שהוא בדבריו ועיין בטור זה סימן רמ"ח: **כתב** הרשב"ץ בתשובה שנשאלתו מה שנהלכו בו רשב"ג ורבנן בשומר שרי זה גיטיך ע"מ שתתני לי ק"ק זוז ומת וכו' דתניען בפרק מי שאחזו (עד.) דפליגי בלי ולא ליורשי בלי ולא ליורשי מו לפילו ליורשי ולרבנן דאמרי לי ולא ליורשי כיון שזו מסום דמסתמא בדוקא מתני למיהו צריך להו [יז] אבל האומר לחבירו שדה זו נתונה לך במתנה על מנת שתתן ק"ק זוז ומת ניהו נותנים לו לאחר מותו שלא כיצד הקפדה שיתן הוא שלא ניתנו: כתב הריטב"א בתשובה בשם הרמ"ה גבי האי דאמרינן לי ולא ליורשי ס"מ דהא דתנן לאחו על שדהו וש"ל שם מין שתה מניא לי ג' שנים שרי היא שלא נתקיים התנאי מ"ל שלא נתקיים התנאי שהמוכר בעלמו ונותן ללוקח מלקלתר שתה ולי שלי ולא ליורשי משמע ושתה ולא יורשיך עכ"ל וכן כתב רבינו ירוחם בשם הרשב"א וכתבתיו לקמן בסימן זה: וכתב עוד הריטב"א שם ודאי בשנשלו לו קנין על זה ואמר שם שתה מניא לי עד ג' שנים מחזיר לך קרקע שלך ולא תהיה מכירתך מכירה היא כמאירה בעלמא לאו כלום הוא ואפילו לדידיה נמי עכ"ל: [יח] **וכתב** עוד הרשב"א בתשובה האומר שדה זו נתונה לך על מנת שתתן לי בכל שנה מנה ס"ז נותן לו כל ימי חייו מת מיהו נותן ליורשיו בשנים הבאות לאחריו אבל אם שתחייב לו מן השנים שכבר עברו אינו נותן הוא כלום ולא קבל בחייו ג נותן הוא לבניו וכ"כ בפרק המוכר את הבית: [יט] **כתב** מהרי"ק בשורש קי"ב בכל תנאי שנשלם מתנה עם חבירו ע"מ הלך אחר לשון התנאי דוקא שלא נלמוד ממנו לחייב המתנה כי אם בשותו תנאי שהוזכר ולא בכיוצא בו אלא יתחייב המתנה אפילו בדבר שאינו יוצא מתוך לשון התנאי כלל רק שלא יהיה דבר קשה יותר ממה שהתנה עם חבירו והניח רחוק לדבר: ובתב בשורש קל"ד בכל תנאי שנעשה בשעת מעשה מועיל בלא קנין: [כ] **ובתב** בשורש ז' המתנה תנאי עם חבירו אין כוללין בחותו תנאי אלא דברים דשכיחי: ובתב בשורש קפ"ב בלא תנאי דיני תנאים: [כא] **ובתב** בשורש קי"ח על פשרנים שפשרו בין רחובן לשמעון שיתן רחובן לשמעון סך מה לכל שנה משך זמן תנאים שביניהם וגזמן שעמד רחובן עוד שנה אחר כלות התנאים אין לרחובן לתת כלום מחותה שנה שעמד בזיוף אחר זמן התנאים ואם אחר רחובן לשמעון היו לבניו לתת לו הסך גם מחותה שנה ע"ם אם יכול לחזור בו ולבני מגמגם להלוק עליו ע"ע (ג):

[כב] **ובתב** בשורש י' אם אחר שמעון ליעקב השתדל להוליא גט לנשך וכל מה שהוציא אחתת זה אפרע לך כ"ל שאם יעקב טוען שהוציא דבר שאין רגילות אין שמעון חייב לפרוע לו אלא מה שיפיסר שהוציא דהיכא למימר שלא אמרו לך אפרע לך אם יעקב טוען שהוציא דבר שאין מה שאמר (עג.) אבל כאן שפיסר לומר שכך פיזר או יושב שמעון שלא ע"ל שיפרע לו מה שיוציא או יושב יעקב ויטול: (ל) **ומיהו** יש דבר שע"ל אפילו להתנות כו' כהיות דוכין וכיוצא מדעתא למיסק לארעא דישראל וכו' עובדא זו מיתא בפ"ב דקידושין (ל' מט:) גמרא ע"א שאני כהן ונמצא לוי וכולי וכתבו ה התוספות בפרק אלמנה ניוונת דכשגילה דעתו בשעת המכר למיסק לארעא דישראל קא זכין לו לשתר דבריס וכ"כ הרא"ם שם וז"ל וכיו ולא מצטריכו ליה

דרכי משה

רמ"א ועיין בתשובת הרא"ש כלל מ"ב סימן ג' ובתשובת הריב"ש סי' קע"ה: (ג) כתב הר"ן פרק מי שאחזו דף תק"ע ע"ב האומר לחבירו הרי אני נותן לך בך וכך על מנת שתעשה לי דבר

דרישה

סתנה שמכר לו שלא בפניות שלא שמוכר עליו ש"ל שקיבל עליו שלא למכור לכלם לפ סיו לריכין לנשם שמסיק הרמ"ם שקנסו כפי מה שפירש לו המוכר דבלשם"ב שם קיי"ל לפניות ע"ם סוף סו ועוד דכח בפשילת דברי הרמ"ם כתב דנעני שהתנה שלא בפניות וגם שם"ל המוכר בשעת גמר מקח שם טרפי מיקך כו' משמע בהדיא שם מ"ל כן מפשילת הסקח פ"ג דכבר שהנו על שלא בפניות מ"מ סוס מנאי קיים דלשעתא דכבי קנסו לבל סתום לא פירשוהו כן כמ"ם בדרישה ומוסק לומר שהרמ"ם ורבינו שתמו דבריהן שלא כדברי התוספות ועוד שהר סוכחות כתבתי בדרישה שפיק פי' כן לכל"ל דמיירי סוס לא נתרלה תפילה להקנותו שלא בפניות ורבינו קורסא דמילתא נקט דמשתמע שם נתרלה תפילה לא סוס עניב מיד ומ"ם כתב בדישה דהשתמע שיתם בשעת גמר מקח ומ"ש כתב ומשם השתמע שיתם בתפילת סמכר ומפילה מיירי הלא נתרלה לפני וס לקנות שלא בפניות ופ"ג דבכתב"ג שין נ"מ כיון דקיי"ל פניות ס"ם סוף מ"מ נ"מ סוף לשתר בפניות כמו כ"כ סתום' שם ופד"ר:

(ג) **אא"כ** סתנה בכל דיני תנאים בתנאי כפול וכו' בפ"ע ר"ם ל"ם שם כ"כ דבשיטת תנאי כפול ותנאי קודם למעשה ומפשר לקיומו וכן קודם ללמו וגם שם כתב דל"ל הלא בשיטת ת"כ וגם לא מיתך מנייני התנאי כ"ש לשיטת גיטין וקידושין ושהרמ"ם ורמב"ם ס"ל דבכל דבר בשיטת ת"כ וטעם פלוגתתן כתבתי שם וכ"כ לקמן בסימן רמ"ח ושם דפרט רבינו כאן שנאי כפול ולא סיומו בכלל דשיטת שיטת בו כל דיני התנאי מפוש דוקא מרמ"ם שנתחייבת בלשון שם ואין כאן מעכשיו מיהם קוניס עכ"ל: [טז] **כתוב** בתשובות שבסוף ספר חזה התוספה רחובן נתן לשמעון חדר בניה שידור בו ע"מ שכתוב בשטר שיתמת שמעון ואשתו נחלר ובנור ובניה הבטל בשטר שמעון ואשתו נראה שבא למעט בניהם מחריבם עכ"ל: **וכתב** עוד שם מי שקיבל עליו להחזיק לחבירו על עלמו בשטר בסך ידוע ואיתן לו ערב בשטר ואם לא יעשה כן יפרע לו כך וכך בקנס והחזיק עליו בשטר שכשגדו טוען שלא נתן לו ערב בשטר והלה אומר שנתן לו הערב בשטר והלך לו למדינת הים אם יש בעיר עדים וסופרים יהושים שלא יכתב שום דבר חיזוק מלא על ידיהם יתברר הדבר על פיהם אבל אם אין עדים וסופרים מיומחים בעיר אז צריך להזכיר שם הערב ושם הבעלים והסופר ויושב שהוא בדבריו ועיין בטור זה סימן רמ"ח: **כתב** הרשב"א בתשובה שנשאלתו מה שנהלכו בו רשב"ג ורבנן בשומר שרי זה גיטיך ע"מ שתתני לי ק"ק זוז ומת וכו' דתניען בפרק מי שאחזו (עד.) דפליגי בלי ולא ליורשי בלי ולא ליורשי מו לפילו ליורשי ולרבנן דאמרי לי ולא ליורשי כיון שזו מסום דמסתמא בדוקא מתני למיהו צריך להו [יז] אבל האומר לחבירו שדה זו נתונה לך במתנה על מנת שתתן ק"ק זוז ומת ניהו נותנים לו לאחר מותו שלא כיצד הקפדה שיתן הוא שלא ניתנו: כתב הריטב"א בתשובה בשם הרמ"ה גבי האי דאמרינן לי ולא ליורשי ס"מ דהא דתנן לאחו על שדהו וש"ל שם מין שתה מניא לי ג' שנים שרי היא שלא נתקיים התנאי מ"ל שלא נתקיים התנאי שהמוכר בעלמו ונותן ללוקח מלקלתר שתה ולי שלי ולא ליורשי משמע ושתה ולא יורשיך עכ"ל וכן כתב רבינו ירוחם בשם הרשב"א וכתבתיו לקמן בסימן זה: וכתב עוד הריטב"א שם ודאי בשנשלו לו קנין על זה ואמר שם שתה מניא לי עד ג' שנים מחזיר לך קרקע שלך ולא תהיה מכירתך מכירה היא כמאירה בעלמא לאו כלום הוא ואפילו לדידיה נמי עכ"ל: [יח] **וכתב** עוד הרשב"א בתשובה האומר שדה זו נתונה לך על מנת שתתן לי בכל שנה מנה ס"ז נותן לו כל ימי חייו מת מיהו נותן ליורשיו בשנים הבאות לאחריו אבל אם שתחייב לו מן השנים שכבר עברו אינו נותן הוא כלום ולא קבל בחייו ג נותן הוא לבניו וכ"כ בפרק המוכר את הבית: [יט] **כתב** מהרי"ק בשורש קי"ב בכל תנאי שנשלם מתנה עם חבירו ע"מ הלך אחר לשון התנאי דוקא שלא נלמוד ממנו לחייב המתנה כי אם בשותו תנאי שהוזכר ולא בכיוצא בו אלא יתחייב המתנה אפילו בדבר שאינו יוצא מתוך לשון התנאי כלל רק שלא יהיה דבר קשה יותר ממה שהתנה עם חבירו והניח רחוק לדבר: ובתב בשורש קל"ד בכל תנאי שנשלם מתנה עם חבירו ע"מ הלך אחר לשון התנאי דוקא שלא נלמוד ממנו לחייב המתנה כי אם בשותו תנאי שהוזכר ולא בכיוצא בו אלא יתחייב המתנה אפילו בדבר שאינו יוצא מתוך לשון התנאי כלל רק שלא יהיה דבר קשה יותר ממה שהתנה עם חבירו והניח רחוק לדבר: [כ] **ובתב** בשורש ז' המתנה תנאי עם חבירו אין כוללין בחותו תנאי אלא דברים דשכיחי: [כא] **ובתב** בשורש קי"ח על פשרנים שפשרו בין רחובן לשמעון שיתן רחובן לשמעון סך מה לכל שנה משך זמן תנאים שביניהם וגזמן שעמד רחובן עוד שנה אחר כלות התנאים אין לרחובן לתת כלום מחותה שנה שעמד בזיוף אחר זמן התנאים ואם אחר רחובן לשמעון היו לבניו לתת לו הסך גם מחותה שנה ע"ם אם יכול לחזור בו ולבני מגמגם להלוק עליו ע"ע (ג):

פרישה

סתנה שמכר לו שלא בפניות שלא שמוכר עליו ש"ל שקיבל עליו שלא למכור לכלם לפ סיו לריכין לנשם שמסיק הרמ"ם שקנסו כפי מה שפירש לו המוכר דבלשם"ב שם קיי"ל לפניות ע"ם סוף סו ועוד דכח בפשילת דברי הרמ"ם כתב דנעני שהתנה שלא בפניות וגם שם"ל המוכר בשעת גמר מקח שם טרפי מיקך כו' משמע בהדיא שם מ"ל כן מפשילת הסקח פ"ג דכבר שהנו על שלא בפניות מ"מ סוס מנאי קיים דלשעתא דכבי קנסו לבל סתום לא פירשוהו כן כמ"ם בדרישה ומוסק לומר שהרמ"ם ורבינו שתמו דבריהן שלא כדברי התוספות ועוד שהר סוכחות כתבתי בדרישה שפיק פי' כן לכל"ל דמיירי סוס לא נתרלה תפילה להקנותו שלא בפניות ורבינו קורסא דמילתא נקט דמשתמע שם נתרלה תפילה לא סוס עניב מיד ומ"ם כתב בדישה דהשתמע שיתם בשעת גמר מקח ומ"ש כתב ומשם השתמע שיתם בתפילת סמכר ומפילה מיירי הלא נתרלה לפני וס לקנות שלא בפניות ופ"ג דבכתב"ג שין נ"מ כיון דקיי"ל פניות ס"ם סוף מ"מ נ"מ סוף לשתר בפניות כמו כ"כ סתום' שם ופד"ר:

(ג) **אא"כ** סתנה בכל דיני תנאים בתנאי כפול וכו' בפ"ע ר"ם ל"ם שם כ"כ דבשיטת תנאי כפול ותנאי קודם למעשה ומפשר לקיומו וכן קודם ללמו וגם שם כתב דל"ל הלא בשיטת ת"כ וגם לא מיתך מנייני התנאי כ"ש לשיטת גיטין וקידושין ושהרמ"ם ורמב"ם ס"ל דבכל דבר בשיטת ת"כ וטעם פלוגתתן כתבתי שם וכ"כ לקמן בסימן רמ"ח ושם דפרט רבינו כאן שנאי כפול ולא סיומו בכלל דשיטת שיטת בו כל דיני התנאי מפוש דוקא מרמ"ם שנתחייבת בלשון שם ואין כאן מעכשיו מיהם קוניס עכ"ל: (ד) **שאע"פ** שפילו להתנות כו' פ' וכ"ם שם"ל תנאי ממש בכל מקטיו ול"ל סר"ן דכי נפי ר"ם תנאי כפול ס"מ במקום שתין גילוי דעת שלריכין להתנות ואין שלא בפני שתפילו לא יתקיים התנאי יפה שמעשה קיים אבל גילוי דעת בלא תנאי סרי הוא כפילו שתנה וכפל עכ"ל עכ"ל כתוס' זוהין פובדא בקידושין דף מ"ט וכתבו שם התוספות נשם ר"י דום דבריס לפפילו גילוי דעת מ"ל כגון שכותב כל נכסיו לאחרים ושמע שים לו בן כו' דאין מוחזין דעתו שתדעתא דכני לא כתב לאחרים וכ"כ לקמן בסימן רמ"ו עיין בשטר"י פרק האשה שנתרמלה שכתב כל מילוקי דיניס שלו ועכ"ר: ולא עלה כו' פי' משמע מוהם (ומש"ם סולרך לנשם משום דהוה דבריס שבלב) וכמ"ש בסמוך ואם יאריע שכתב כו' אלא שאם שמעינן דשפילו הינו משום גדול דמני למיערע נתב מבוסס שפילו שכי יכול לשוב ומש"ם בנדישה שם: כיון שלא שמר בשעת המכר כלום

דשמעשה כך היה דשריטה היה בשפילת שמקח ובינו בימי קודם גמר מקח נשמרט ולא היה יולה לשוב מאחר שכבר נתן דמיהם ולפ היה במקום שקונין בשטר מ"מ לא רלה ולעמוד בשי שכתב. וכ"כ לפרש כוונת רבינו בשטמקת לשון הרמ"ם ולא כתב בסיפא תנאי כפול דאיירי בשלא נתרלה שלא בפניות אלא בגבי היכא דאיירי בגמרא בתנאי בפניות מבל כוונתו לכ"ש לשטר תנאים ולוק. וכן נרשם דסיפא כוונת תלמידי רשב"ם הניחו לב"י אלא שכתב ומ"ש הוא ע"ם לא כתב דמיירי שכוונו שלא בפניות דמ"ד דמרמיות לאו ע"ם הוא ומ"ש לא כתב דמיירי שכוונו שלא בפניות מפשילה לקנותה שלא בפניות מבל בשבטיתו שמוכר בתפילת שמקח כוונת

(ה) ומ"ש בשם פרש"י שם כתב רש"י לנכסיה מקרקעי ע"כ"ל ולמד הרמ"ך מפירושו דלא היה צריך לפרש כך שם לא ללמד דדוקא במקרקעי הוא דמהני שם לומר בשעת המכר שלדעת כן הוא מוכר לפי שאין דרך בני אדם למכור קרקעות וכו' דדוקא כשלא אמר בשעת המכר כלום אע"ג דגלי לדעתא מעיקרא ונם יודע לכל שלדעת כן מכר בעינן גילוי דעתו בשעת מעשה המכירה שיאמר שע"ד כך הוא מוכר דדבריו שבלב אינן דבריו בשעת מעשה שלדעת כך הוא מוכר לפי שאין דרך בני אדם למכור קרקעות וכו' אבל אם גילה דעתו בדבריו בשעת מעשה שלדעת כך הוא מוכר קרקעותיו ומעמידנא דמוכח כולי האי גילוי דעת דהרבה פעמים אדם מוכר קרקעותיו ואין יודע למה הוא מוכר וכ"כ ה"ם בפי"ו מה"מ בשם המפרשים וכתב שכן נראה מדברי הרמב"ם וכ"כ הגהות בפרק הנזכר עיין במ"ש רבינו בסימן ר"ל בשם ס"ר יונה ור"ח ועי' בהריב"ש סימן ק"ג (ד) :

(ס) **ופרש"י** דוקא במוכר קרקעותיו וכולי . בפירושי רש"י שבידינו אין כתוב דבר זה אבל הרמ"ך וכ' כן בשמו בפרק כ' דקידושין וכ"כ מדברי הרמב"ם פי"ו מה"מ וכ"כ הטור' והמרדכי בפרק מלמכר ופרש"י בפירושי רש"י בסימן ק"ג (ה) : [בה] **שמעון** שכתב לרמוז לכשיהיה בנך רמוי לקדש שם לא מקבל קידושי בתי אז בעצמה לא תקבל הקידושין שם תהיה רמוי לקבל קידושין אז מתחייב לך מעכשיו רמוזה הקנס מבניו עיין במרדכי פ"ק דמציעא : [בט] **כתב** המרדכי בשם פ' שפועלים פסק ר"ת כל תנאי ממון שהתנה עליו בתחילתו בשעת מעשה תנאו קיים כלא קנין ומשתעבד מדין ערב בשעת מתן מעות : [ל] **ראובן** תובע את שמעון ט"ו ליטרין שמסר לו להלוותם בריבית על מנת שהם יתרצה בו ליתא כתו שמז יתן לבנו הקרן והריבית ובן שמעון תינו רוצה ליתן בהקרן והריבית עיין במרדכי פרק מי שמת תשובת הר"ת :

(ו) **ובן** הדין נמי במוכר חפץ וכו' ברים שלמכר מיוחת (דף כז.) בעיא דלמיפשטא זבן ולא מלטריכו ליה זוזי דלרבי זביני ופירש"י מכר שדהו ואני יודעים שהיה חפץ לקנות שדה פלוני או פרקמטיא פלונית כמותן מעות ולא מלטריכו ליה זוזי שחזרו בהם המוכרים בעלי זביניה וכתבו התוספות וכגון שגילה דעתו בשעת המכר

מוחזק

זוזי והשתא גברא דזבן נכסיה מדעתא למיסק לארעא דיסראל מע"ג דגלי דעתיה מעיקרא וידוע לכל שלדעת כן הוא מוכר בעינן גילוי דעת בשעת מעשה לגבי מומחה דמוכח כולי האי גילוי דעת דהרבה פעמים אדם מוכר קרקעותיו ואין יודע למה הוא מוכר וכ"כ ה"ם בפי"ו מה"מ בשם המפרשים וכתב שכן נראה מדברי הרמב"ם וכ"כ הגהות בפרק הנזכר עיין במ"ש רבינו בסימן ר"ל בשם ס"ר יונה ור"ח ועי' בהריב"ש סימן ק"ג (ד) :

(ס) **ופרש"י** דוקא במוכר קרקעותיו וכולי . בפירושי רש"י שבידינו אין כתוב דבר זה אבל הרמ"ך וכ' כן בשמו בפרק כ' דקידושין וכ"כ מדברי הרמב"ם פי"ו מה"מ וכ"כ הטור' והמרדכי בפרק מלמכר ופרש"י בפירושי רש"י בסימן ק"ג (ה) :

(ו) **ואם** פירש בשעת המכר וכו' בפרק כ' דקידושין (דף כ') הטוען גברא דזבניהו לנכסיה מדעתא למיסק לארעא דיסראל סליק ולא מיתדר ליה ופירש רש"י ולא מיתדר ליה לא יוכל לדור בו משום חיסור מזוזות או משום שלא מצא דירה הגון לדור בה כל דסליק מדעתא למידר בה סליק ולא מיתדר ליה ג"ך מדעתא למיסק הוא והא דתנן בכתובות פרק אע"פ (דף ע"ז.) ואם ירצה לדור בה לא יוכל לדור בו משום חיסור מזוזות או משום שלא מצא דירה הגון לדור בה הא דתנן התם ירצה לדור בה לא יוכל לדור בו משום חיסור מזוזות אבל לא מצא דירה הגון לדור בה מותר לדור בו ואפילו לא מיתדר ליה ואפילו הכי לא יוכל לדור בו משום חיסור מזוזות ומיהו כל שמצא דירה הגון לדור בה ולא מיתדר ליה אסור לדור בו משום חיסור מזוזות ואפילו לא מיתדר ליה ואפילו הכי לא יוכל לדור בו משום חיסור מזוזות ומיהו כל שמצא דירה הגון לדור בה ולא מיתדר ליה מותר לדור בו משום חיסור מזוזות ואפילו

זמכר לזובא סהוא מידי קא זכין וכ"כ רבינו ירוחם וכ"כ הרא"ש שם ותמהני שכתב בתשובות כלל פ"ה דיש מקומות דלפילו גילוי לא בעינן אלא בזירס שבלב כיון דמומנא דמוכח כגון שער מברחת וזכין ולא מיעטריכו ליה זוזי וכיוצא בהם וכ"ע: **וכתב** ר"ח דוקא במוכר קרקע וכו' כן דעת שאר מפרשים וכמו שכתבתי בסמוך גבי מוכר נכסיו לעלות לא"י דה"ה וה"ה הכא: **ודוקא** דלא מיעטריכו ליה זוזי מהוא דבר שלדעת כן הוא טובר המכר בטל אע"פ שלא התנה ואם לא אמר הוי דברים שבלב והמקח קיים וכתב ר"ח דוקא במוכר קרקע הוא דהוי האי דינא אבל לא במטלטלין אלא כיון שמשך קנה ושוב אין המוכר יכול לבטלו ודוקא דלא אצטריכו ליה זוזי משום דבר שנתחדש אח"כ כההיא בצורתא דהוה בנהרדעא זבינהו לאפדנייהו למיזבן חטי ולבסוף אתו וזלו חטי או שמכר נכסים לקנות דבר ידוע ואח"כ חזר בו המוכר ולא רצה למוברה לו אבל אם הוא בעצמו חזר בו ולא רצה לקנות אותו הדבר שמכר נכסיו בשבילו

דעתו בשעת המכר ללמורך כך וכך הוא מוכר וכ"ע עכ"ל. ומיהו ספק דדברי הרמ"ס בתשובה מיהו מלה על פי פרש"י שכתב וז"ל זכין ולא מיעטריכו ליה זוזי מכר שדהו ואמו יודעין שהיה מפץ לקנות שדה פלונית או פרגמטיא פלונית בתוהם מעות ולא מיעטריכו ליה זוזי שחזרו בהן המוכרין עפ"ל משמע להדיא דסבירא ליה דכיון שאמו יודעים שלמורך כך וכך הוא מוכר כגון שגילה דעתו מעיקרא קודם המכר אף על גב דבשעת המכר לא גילה דעתו ללמורך כך וכך הוא מוכר מלה מכר בסתם אף"ה אמר יודעין וכו' הדרי זניני ללא דמי להולך תן העיר ליולך לא"י דמי לא גלי דעתיה בשעת המכר לא הדרי זניני אף על גב דגלי דעתיה מעיקרא ואמו יודעים וכו' כדמוכח פרק ג' דקידושין דהתם שאני כיון דלא נסתר בעיר ממרינן מסתמא דהיה דעתו בשעת מכירה למכרה לגמרי והלכך אפילו לא אמר מקח קיים. אבל היכא דנסתר בעיר ולא מכר מלה מפני שהיה לריך לדבר יותר לקנות בדמיו אפילו לא גלי דעתיה בשעת מכר מלה שאמו יודעים וכו' מי לא מיעטריכו ליה זוזי הדרי זניני לתומכא דמוכח הוא דלא מלה מוכר נכניו אם נסתר בעיר ממרינן דמיה דעתו גדול וכיון שא"י למכור אין המכר קיים ודמו לשער מברחת וכו' זאת היא דעת רש"י גם המרדכי פ' אלמנה ניזונית כתב כך ע"ש הר"ם בספר יראים מעשה אחר שיש דברים סתומים שאמו דעין אותם כמפורשים ואזלינן בתר מחשבה דהתם לא מעשה מחשבתו דדברים שבלב אינן דברים אלא מעשה ואקי עמ"ש דזבין נכסיה אדעתא למיסק לא"י לישנא קמא ס"ל כל אדעתיה למיסק כוונתו היה אי בעי סליק והיינו בלי טרדה בעולם משא"כ כאן דהתם ולישנא בתרא ס"ל כל אדעתיה למיסק כוונתו היה דיהיה מבירה עד שאף אם יראה לעלות ל"מ לעלות וכאן הרי הוא יכול לעלות לא"י שיירא וק"ל מיהו גם פי' זה רחוק בעיני דא"כ לישנא קמא השיבו דלא הוה זבינא ולישנא בתרא דהוה זבינא וא"כ מאי הקשה מ"ב וע"ל דהמקשן הבינו כפשוטו והתרצן השיבו כן א"כ עיקר חסר מן הספר ועוד כל א"ב נ"מ לדבריהן במקום אחר ולא בענין דקאי עליה דבזה אין נ"מ לכן היה נלע"ד דגם לפי' התום' לישנא בתרא קאמר ואליבא דכ"ע ההוא עובדא אייר: דלא הוה ביה אונס אלא דס"ל להתום' דלישנא קמא דהשיב רב אשי בניחותא אי בעי סליק בלומר השואל היה מסופק אם נאמר אי בעי סליק או לא אף דלא היה אונס והשיבו מסתבר לומר אי בעי סליק וכיון דלא השיבו בפשיטות אלא כמבריע מדעתו ע"ד שנסתפק בו השואל וא"כ מסתברא כשיש אונס כל דהו בדרך שלא היה יכול לילך בשופי לא אמרינן אי בעי סליק והזיניה לא הוה זבינא משא"כ ללישנא בתרא דהשיבו בתמיה וכאילו ס"ל במאי נסתפקת אהה השואל וכי אי בעי לא סליק ומדהשיבו לו כ"כ בפשיטות מסתבר למימר דאף אם יארע אונס דכל דהו בדרך המסולק ע"י תייר הוה זבינא כיון דמצי למלק ע"י תייר אם לא אונס גדול דאפילו ע"י תייר ל"ם לעלות וק"ל. כל זה כתבתי לפי גי' התום' שכתוב בספרים שבידינו אבל קשה דמדלא פירשו התום' מ"ש בגמרין דאתיליד אונסא באורחא איהה אונס אתיליד ומסכו אפי' רש"י וגם סיפו בפירושו ז"ל שאפילו ע"י תייר בר דהזינו ר"ל שיירא הכתוב בפירש"י וכיון דמסכו על פי"ש איך יסתפו דבריהם לפרש הגמרא דלא כרש"י והו"ל לפרש בפרש שאחר שיש ב"ם בזינא לפי מאי דקי"ל בלישנא בתרא אף לפ"ז יפסוק רבינו דלא כתום אליבא דהרא"ש דפסק הלכה בלישנא בתרא דס"ל דאפילו אונס אם לא יארע לו אונס גדול דאפילו ע"י תייר נמי יכול לעלות לפן חזור נראה דם"ם יש

מכר לזובא סהוא מידי קא זכין וכ"כ רבינו ירוחם וכ"כ הרא"ש שם ותמהני שכתב בתשובות כלל פ"ה דיש מקומות דלפילו גילוי לא בעינן אלא בזירס שבלב כיון דמומנא דמוכח כגון שער מברחת וזכין ולא מיעטריכו ליה זוזי וכיוצא בהם וכ"ע: **וכתב** ר"ח דוקא במוכר קרקע וכו' כן דעת שאר מפרשים וכמו שכתבתי בסמוך גבי מוכר נכסיו לעלות לא"י דה"ה וה"ה הכא: **ודוקא** דלא מיעטריכו ליה זוזי מהוא דבר שלדעת כן הוא טובר המכר בטל אע"פ שלא התנה ואם לא אמר הוי דברים שבלב והמקח קיים וכתב ר"ח דוקא במוכר קרקע הוא דהוי האי דינא אבל לא במטלטלין אלא כיון שמשך קנה ושוב אין המוכר יכול לבטלו ודוקא דלא אצטריכו ליה זוזי משום דבר שנתחדש אח"כ כההיא בצורתא דהוה בנהרדעא זבינהו לאפדנייהו למיזבן חטי ולבסוף אתו וזלו חטי או שמכר נכסים לקנות דבר ידוע ואח"כ חזר בו המוכר ולא רצה למוברה לו אבל אם הוא בעצמו חזר בו ולא רצה לקנות אותו הדבר שמכר נכסיו בשבילו

דעתו בשעת המכר ללמורך כך וכך הוא מוכר וכ"ע עכ"ל. ומיהו ספק דדברי הרמ"ס בתשובה מיהו מלה על פי פרש"י שכתב וז"ל זכין ולא מיעטריכו ליה זוזי מכר שדהו ואמו יודעין שהיה מפץ לקנות שדה פלונית או פרגמטיא פלונית בתוהם מעות ולא מיעטריכו ליה זוזי שחזרו בהן המוכרין עפ"ל משמע להדיא דסבירא ליה דכיון שאמו יודעים שלמורך כך וכך הוא מוכר כגון שגילה דעתו מעיקרא קודם המכר אף על גב דבשעת המכר לא גילה דעתו ללמורך כך וכך הוא מוכר מלה מכר בסתם אף"ה אמר יודעין וכו' הדרי זניני ללא דמי להולך תן העיר ליולך לא"י דמי לא גלי דעתיה בשעת המכר לא הדרי זניני אף על גב דגלי דעתיה מעיקרא ואמו יודעים וכו' כדמוכח פרק ג' דקידושין דהתם שאני כיון דלא נסתר בעיר ממרינן דמיה דעתו בשעת מכירה למכרה לגמרי והלכך אפילו לא אמר מקח קיים. אבל היכא דנסתר בעיר ולא מכר מלה מפני שהיה לריך לדבר יותר לקנות בדמיו אפילו לא גלי דעתיה בשעת מכר מלה שאמו יודעים וכו' מי לא מיעטריכו ליה זוזי הדרי זניני לתומכא דמוכח הוא דלא מלה מוכר נכניו אם נסתר בעיר ממרינן דמיה דעתו גדול וכיון שא"י למכור אין המכר קיים ודמו לשער מברחת וכו' זאת היא דעת רש"י גם המרדכי פ' אלמנה ניזונית כתב כך ע"ש הר"ם בספר יראים מעשה אחר שיש דברים סתומים שאמו דעין אותם כמפורשים ואזלינן בתר מחשבה דהתם לא מעשה מחשבתו דדברים שבלב אינן דברים אלא מעשה ואקי עמ"ש דזבין נכסיה אדעתא למיסק לא"י לישנא קמא ס"ל כל אדעתיה למיסק כוונתו היה אי בעי סליק והיינו בלי טרדה בעולם משא"כ כאן דהתם ולישנא בתרא ס"ל כל אדעתיה למיסק כוונתו היה דיהיה מבירה עד שאף אם יראה לעלות ל"מ לעלות וכאן הרי הוא יכול לעלות לא"י שיירא וק"ל מיהו גם פי' זה רחוק בעיני דא"כ לישנא קמא השיבו דלא הוה זבינא ולישנא בתרא דהוה זבינא וא"כ מאי הקשה מ"ב וע"ל דהמקשן הבינו כפשוטו והתרצן השיבו כן א"כ עיקר חסר מן הספר ועוד כל א"ב נ"מ לדבריהן במקום אחר ולא בענין דקאי עליה דבזה אין נ"מ לכן היה נלע"ד דגם לפי' התום' לישנא בתרא קאמר ואליבא דכ"ע ההוא עובדא אייר: דלא הוה ביה אונס אלא דס"ל להתום' דלישנא קמא דהשיב רב אשי בניחותא אי בעי סליק בלומר השואל היה מסופק אם נאמר אי בעי סליק או לא אף דלא היה אונס והשיבו מסתבר לומר אי בעי סליק וכיון דלא השיבו בפשיטות אלא כמבריע מדעתו ע"ד שנסתפק בו השואל וא"כ מסתברא כשיש אונס כל דהו בדרך שלא היה יכול לילך בשופי לא אמרינן אי בעי סליק והזיניה לא הוה זבינא משא"כ ללישנא בתרא דהשיבו בתמיה וכאילו ס"ל במאי נסתפקת אהה השואל וכי אי בעי לא סליק ומדהשיבו לו כ"כ בפשיטות מסתבר למימר דאף אם יארע אונס דכל דהו בדרך המסולק ע"י תייר הוה זבינא כיון דמצי למלק ע"י תייר אם לא אונס גדול דאפילו ע"י תייר ל"ם לעלות וק"ל. כל זה כתבתי לפי גי' התום' שכתוב בספרים שבידינו אבל קשה דמדלא פירשו התום' מ"ש בגמרין דאתיליד אונסא באורחא איהה אונס אתיליד ומסכו אפי' רש"י וגם סיפו בפירושו ז"ל שאפילו ע"י תייר בר דהזינו ר"ל שיירא הכתוב בפירש"י וכיון דמסכו על פי"ש איך יסתפו דבריהם לפרש הגמרא דלא כרש"י והו"ל לפרש בפרש שאחר שיש ב"ם בזינא לפי מאי דקי"ל בלישנא בתרא אף לפ"ז יפסוק רבינו דלא כתום אליבא דהרא"ש דפסק הלכה בלישנא בתרא דס"ל דאפילו אונס אם לא יארע לו אונס גדול דאפילו ע"י תייר נמי יכול לעלות לפן חזור נראה דם"ם יש

פרישה

וכתב ר"י דוקא כו' ס"ל פרש"י כר"ל כי הין וס שוס לעין כר"ל ג"י ועד"ל: כלסוף בלורתא כו' סס בכתובות: ולכסוף אתו וכוולו אתי כר"ל: אבל אם הוא בעצמו חזר בו כר' עד"ר ור"י

דרישה

ופסק הרמ"ם כל' בתרא ויש לדקדק כל' רבינו במ"ם ואם פירש בשעת הסכר ע"ד לחור אכ"ל פ"ל דאפילו לליכא דאתיליד אונסא ס"ל דאפילו הכי כיון דלא מלה מוכר מעיקרא קודם המכר אף על גב דבשעת המכר לא גילה דעתו ללמורך כך וכך הוא מוכר מלה מכר בסתם אף"ה אמר יודעין שהיה מפץ לקנות שדה פלונית או פרגמטיא פלונית בתוהם מעות ולא מיעטריכו ליה זוזי שחזרו בהן המוכרין עפ"ל משמע להדיא דסבירא ליה דכיון שאמו יודעים שלמורך כך וכך הוא מוכר כגון שגילה דעתו מעיקרא קודם המכר אף על גב דבשעת המכר לא גילה דעתו ללמורך כך וכך הוא מוכר מלה מכר בסתם אף"ה אמר יודעין וכו' הדרי זניני ללא דמי להולך תן העיר ליולך לא"י דמי לא גלי דעתיה בשעת המכר לא הדרי זניני אף על גב דגלי דעתיה מעיקרא ואמו יודעים וכו' כדמוכח פרק ג' דקידושין דהתם שאני כיון דלא נסתר בעיר ממרינן דמיה דעתו ב

שזורו כמו המוכרים עכ"ל. ולפ"ז היה לריך לפרש כך אם לא למורוי דלוקח בכה"ג אבל אם הוא בעלמו מזר כו' וכו' לא הדרי זוזי וכן פי' ס' המגיד לדברי הרמב"ם בפי"ח ממכירה כשכתב לפיכך אם ירד המטר וכו' וז"ל והוקח כשהמוכרים היום מחמת רצונו אבל לא היה אם מונע אלא שהוא אינו רוצה לעשות קנס הלה שאין זה כדין תנאי גמור וכו' עכ"ל ופ"ב: ועיין עוד שם במ"ש הרא"ש בג' מילוקים בדבר יש דבריס לתין מועיל בקן גילוי דעת אלא שלריך שיתנה בפירוש וכיון דבעינן תנאי בעינן תנאי בפול ויש דבריס שאפילו גילוי דעת אין לריך לתאן סהדי להכי לתכוין כגון שטר מברחת ויש דבריס ללא בעינן תנאי אלא גילוי דעת בשעת מכר כי הא דזבין ולא אלטריכו ליה זוזי והכוח דזבין ככסיס אדעתא למיסק למרעא דיזרעאל וכו'. וכן כתב בתשובה כלל פ"ח דין ג', וכיוצא אין אנו לריכין למ"ש בית יוסף וז"ל ומיכף למידק בהני עובדי כתאי עסקינן וכו' והתריך בזה ע"ש הר"ן ודברי הרא"ש הם דברי התוספות בפרק אלמנה ניזונית ופ"ב דקידושין: (ח) **כתב** הרמב"ם מי שהקנה לחבירו והתנה עליו על מנת שתתן מקח זה או תמכרנו לפלוני וכו' כפי"ח ממכירה וכ' כ' המגיד זה פשוט דכל תנאי שבממון תנאו קיים ולמד מהסוגיא שאמרו בפרק המגרש פ"ו גיטין על מנת שתיבמה לפלוני ל"ל אם תיבמה לו ואמרינן בגמרא מאי טעמא גזירה שמא יאמרו כיוצא בתתנה זה לזה וגבי ל"מ ליכא למיחש להך גזירה עכ"ל. וכ"ל להוסיף על דבריו דאף על גב דפשיטא הוא כיון דכל"מ ליכא חששא דגזירה ולא היה לריך לכתבו לגריך לקיים התנאי אפילו הכי אתא לאשמועינן חידושא דתנאי זה אפשר לקיימו הוא ולא אמרינן כיון דאם פלוני לא יקבל ממנו אדם זה בתתנה ולא ירלה לקנותו ע"כ לאו כיון הוא ושתנה בתנאי שאי אפשר לקיימו על כל פנים אלא אמרינן שפיר הוא ל"ל תנאי שאפשר לקיימו אלא עשו אם פלוני רולה לקנותו לו לקבל אתנה זו. וזהו יש רמזים אתך דהמגרש אלא אמרינן דמ"ל לקיים התנאי ואסורה לינשא לפלוני אלא אי יתרלה גזירה אבל לא אמרינן שאי אפשר לקיימו אלא יתרלה

(ט) **מכר** קרקע והתנה המוכר וכו' כפ"ג מ"ב סוף (דף ס"ב) מכר לו בית מכר לו שדה וא"ל לכשיהיה לי מעות החזירה לי אסור (פי' דא"ל מוכר ע"מ כן אני מוכר לך לכשיהיה לי מעות החזירה לי אסור ואסור לתקנה לכשיהיו לך מעות אחזירה לך מוכר (פי' לתלוקח א"ל לכשיהיה לי מעות החזירה לי אסור לתקנה שתתבטל מכירתי מוכר (דהלוקח א"ל אם מרלה אחזירה ולא שתתבטלני בדין הילכך מוכר מוכר לתלוקח פירות) אבל אם מרלה אחזירה לו אפילו לא נתן לו אלא מעות מועטין ואפילו לא נתן לו כלום. מכל (י) **אלם** המוכר התנה עליו תחלה וא"ל הלוקח כן אעשה אי כאן תנאי גמור ד"כ דא"ל הלוקח כן אעשה אם לא אתתנה דעתי וכו' דהכא לריך הלוקח לפרש ולומר מדעתי והיינו דקאמר רבא סיפא דאמר ליה מדעתי דמשמע דא"ל בפירוש מדעתי דמיירי בכה"ג והא דמוקי לה בתלמוד בתר הכי דנעשה כאלו א"ל מדעתי אין זה אלא כאלו התנה המוכר כלום ולא אמר ולא מידי אלא דהלוקח מעצמו אמר ליה כשיהיה לי מעות אחזירה לך אין זה תנאי שאפילו לא אמר בפירוש מדעתי נעשה כאלו אמר מדעתי ומדברי הרא"ש נפסקיו

(ח) **כתב** הרמב"ם מי שהקנה לחבירו והתנה עליו על מנת שתתן מקח זה או תמכרנו לפלוני וכו' כפי"ח ממכירה וכ' כ' המגיד זה פשוט דכל תנאי שבממון תנאו קיים ולמד מהסוגיא שאמרו בפרק המגרש פ"ו גיטין על מנת שתיבמה לפלוני ל"ל אם תיבמה לו ואמרינן בגמרא מאי טעמא גזירה שמא יאמרו כיוצא בתתנה זה לזה וגבי ל"מ ליכא למיחש להך גזירה עכ"ל. וכ"ל להוסיף על דבריו דאף על גב דפשיטא הוא כיון דכל"מ ליכא חששא דגזירה ולא היה לריך לכתבו לגריך לקיים התנאי אפילו הכי אתא לאשמועינן חידושא דתנאי זה אפשר לקיימו הוא ולא אמרינן כיון דאם פלוני לא יקבל ממנו אדם זה בתתנה ולא ירלה לקנותו לו לקבל אתנה זו. וזהו יש רמזים אתך דהמגרש אלא אמרינן דמ"ל לקיים התנאי ואסורה לינשא לפלוני אלא אי יתרלה גזירה אבל לא אמרינן שאי אפשר לקיימו אלא יתרלה

(י) **מכר** הרקע והתנה המוכר שיחזירנו לו וכו' פ' ג"ש

(סה:) גמרא מכר לו השדה וכתן לו מקלת דמים וכו' מכר לו בית מכר לו שדה וא"ל לכשיהיה לי מעות החזירה לי אסור (פי' דא"ל מוכר ע"מ כן אני מוכר לך לכשיהיה לי מעות אחזירה לך מוכר (פי' הלוקח א"ל לכשיהיה לי מעות החזירה לי אסור ומפרש רבא בדא"ל לך מעות אחזירה לך מוכר (דהלוקח א"ל אם מרלה אחזירה ולא שתתבטלני בדין הילכך מוכר לתלוקח פירות) אבל אם מרלה אחזירה לו אפילו לא נתן לו אלא מעות מועטין עד שיגדל ויכנס לו לוקח ואוזר ומוכרה לו מכל ריפא דא"ל לכשיהיה לי מעות אחזירה לך מוכר ה"ג ובסרמ"ס כתב סיפא דא"ל מדעתי פירוש שתתנה עמו שהחזירה לו אלא אם כן אמר לו מדעתי שיש לי עסק אבל אם אמר בפירוש שאני מתחייב להחזירה לך אפילו לא נתן לו אלא מעות מועטין ואפילו לא נתן לו כלום ואפילו אם אמר לו לכשיהיה לי מעות אחזירה לך מוכר ולא אמר מדעתי אין זה מכר גמור ומכל מקום אם יחזירנו לו אח"כ הוי כמוכרו לו

(י) **אלם** המוכר התנה עליו תחלה וא"ל הלוקח כן אעשה אם לא אתתנה דעתי וכו' כפי"ח ממכירה וכ' כ' המגיד זה פשוט דכל תנאי שבממון תנאו קיים ולמד מהסוגיא שאמרו בפרק המגרש פ"ו גיטין על מנת שתיבמה לפלוני ל"ל אם תיבמה לו ואמרינן בגמרא מאי טעמא גזירה שמא יאמרו כיוצא בתתנה זה לזה וגבי ל"מ ליכא למיחש להך גזירה עכ"ל. וכ"ל להוסיף על דבריו דאף על גב דפשיטא הוא כיון דכל"מ ליכא חששא דגזירה ולא היה לריך לכתבו לגריך לקיים התנאי אפילו הכי אתא לאשמועינן חידושא דתנאי זה אפשר לקיימו הוא ולא אמרינן כיון דאם פלוני לא יקבל ממנו אדם זה בתתנה ולא ירלה לקנותו לו לקבל אתנה זו. וזהו יש רמזים אתך דהמגרש אלא אמרינן דמ"ל לקיים התנאי ואסורה לינשא לפלוני אלא אי יתרלה גזירה אבל לא אמרינן שאי אפשר לקיימו אלא יתרלה

(ט) **מכר** הרקע והתנה המוכר שיחזירנו לו וכו' פ' ג"ש

(סה:) גמרא מכר לו השדה וכתן לו מקלת דמים וכו' מכר לו בית מכר לו שדה וא"ל לכשיהיה לי מעות החזירה לי אסור (פי' דא"ל מוכר ע"מ כן אני מוכר לך לכשיהיה לי מעות אחזירה לך מוכר (פי' הלוקח א"ל לכשיהיה לי מעות החזירה לי אסור ומפרש רבא בדא"ל לך מעות אחזירה לך מוכר (דהלוקח א"ל אם מרלה אחזירה ולא שתתבטלני בדין הילכך מוכר לתלוקח פירות) אבל אם מרלה אחזירה לו אפילו לא נתן לו אלא מעות מועטין עד שיגדל ויכנס לו לוקח ואוזר ומוכרה לו מכל ריפא דא"ל לכשיהיה לי מעות אחזירה לך מוכר ה"ג ובסרמ"ס כתב סיפא דא"ל מדעתי פירוש שתתנה עמו שהחזירה לו אלא אם כן אמר לו מדעתי שיש לי עסק אבל אם אמר בפירוש שאני מתחייב להחזירה אפילו לא נתן לו אלא מעות מועטין ואפילו לא נתן לו כלום ואפילו אם אמר לו לכשיהיה לי מעות אחזירה לך מוכר ולא אמר מדעתי אין זה מכר גמור ומכל מקום אם יחזירנו לו אח"כ הוי כמוכרו לו

(ט) **מכר** קרקע והתנה שיחזירנו לו מתי שירלה הוי מכר ואפילו לא נתן לו אלא מעות מועטין ואפילו לא נתן לו כלום ואפילו אם אמר לו לכשיהיה לי מעות אחזירה לך מוכר ולא אמר מדעתי אין זה מכר גמור ומכל מקום אם יחזירנו לו אח"כ הוי כמוכרו לו

(י) **אבל** אם אמר הלוקח מעצמו אחזירנו לך כשתרלה או לאחר שהתנה עליו המוכר השיב הלוקח כן אעשה אם לא אתתנה דעתי אבל אם אתתנה דעתי ולא ארלה להחזירה איני מתחייב להחזירה אין כאן תנאי לפיכך יכול הלוקח לאכול פירות שאף אם יחזירנו לו אח"כ הוי כמוכרו לו

(ט) **מכר** קרקע והתנה המוכר שיחזירנו לו מתי שירלה הוי מכר ואפילו לא נתן לו אלא מעות מועטין ואפילו לא נתן לו כלום ואפילו אם אמר לו לכשיהיה לי מעות אחזירה לך מוכר ולא אמר מדעתי אין זה מכר גמור ומכל מקום אם יחזירנו לו אח"כ הוי כמוכרו לו

(י) **אבל** אם אמר הלוקח מעצמו אחזירנו לך כשתרלה או לאחר שהתנה עליו המוכר השיב הלוקח כן אעשה אם לא אתתנה דעתי אבל אם אתתנה דעתי ולא ארלה להחזירה איני מתחייב להחזירה אין כאן תנאי לפיכך יכול הלוקח לאכול פירות שאף אם יחזירנו לו אח"כ הוי כמוכרו לו

בשבילו בדי לקנותו המקה קיים: (ח) כתב הרמב"ם מי שהקנה לחבירו והתנה עליו על מנת שתתן מקח זה או תמכרנו לפלוני אם מכרו אם נתנו לאותו פלוני קנה ואם לא קיים התנאי אלא מכרו לאחר או שלא מכרו או נתנו בזמן שקבע לו לא קנה: (ט) מכר קרקע והתנה המוכר שיחזירנו לו כשיהיה לו המעות צריך להחזירו לו כשיביא לו מעותיו לפיכך אסור לו ללוקח לאכול הפירות דהוי להו הנך זוזי כהלואה גביה: (י) אבל אם אמר הלוקח מעצמו אחזירנו לך כשתרצה או לאחר שהתנה עליו המוכר השיב הלוקח כן אעשה אם לא אתתנה דעתי אבל אם אתתנה דעתי ולא ארצה להחזירה איני מתחייב להחזירה אין כאן תנאי לפיכך יכול הלוקח לאכול פירות שאף אם יחזירנו לו אח"כ הוי כמוכרו לו

[לה] **כתוב** בתשובות להרמב"ן שכשהל על רשותו שכתב שדה לשמעון והתנה בשעת הקנין בפני העדים כי השטר מכירה יהיה מ נה ניד שליס עד יעברו ל' שנים ואם לא יתן רשותו לשמעון מכח שיתן השליס השטר מכירה לשמעון ולא יוכה שמעון בשדה זה עד לאחר ל' שנים ותוך הל' שנים עמד רשותו וביטל המכירה ומתן השדה ללוי ולכשוף התרבע שנים לא נתן רשותו המכח לשמעון ומתן השליס השטר לשמעון והשיב לכל קנין כמעכשיו דמי ווכה שמעון בקרקע כשתתן

פרישה

ע"כ ל' ומיי פ"ה מהגמרא שם מוכח כן דמדקתני למי בר שמואל לר"נ (שם אמ"ש לשובלא שהוא דיוקא דיוק הוא דהלה לפרכא למיפ) נמלא אלא מכשילן לפניו לבוא ולא היה לר"נ שום שיבוש אלא דבוראי לא שכיחא אלא בשיטת מקום שהוא לכשילן לעתיד לבוא וכי מוכר בו מעלמו ומיי פ"ה מהלכות מכירה ופרק אלו מגלחין [עיין לעיל סגמרא בב"מ] ופירש רש"י דמ"ל מדעתי אם אחזירנו לך ולא שתתבטלני בדין הלכך מוכר מוכר ונטל כל פעולתיו על עכשיו (ט) מכר קרקע והתנה המוכר כו' בב"מ [עיין לעיל סגמרא בב"מ] ופירש רש"י דמ"ל מדעתי אם אחזירנו לך ולא שתתבטלני בדין הלכך מוכר מוכר ונטל כל פעולתיו על עכשיו שלו היתה ומוזר ומכרה לו מכל ריפא ע"כ לריך לפסוק מעיקרא למי מכר הוא וכרמ"ם כתב ל"ל סיפא מיירי דשתנה עמו לפסוק לו אלא דמ"ל אם אשתנה דעתי ולא ארלה לפסוק לך היכי מצוייב לפסוק לך מכל מקום בתוקף שאם אם יעלה בדעתי לפסוק לך מחזירה לך מן הין זה קרוי תנאי ולא הוה דומה לריפא ע"כ [ומיהו נמצא דגיעו במ"ש כן מלאה אם לא אשתנה דעתי וק"ל דמ"ל מדעתי פירוש שאם אשתנה דעתי אחזירנו לו אלא דמ"ל אם אשתנה דעתי ולא ארלה לפסוק לך היכי מצוייב לפסוק לך מכל מקום בתוקף שאם אם יעלה בדעתי לפסוק לך מחזירה לך מחזירה לך מן הין זה קרוי תנאי ולא הוה דומה לריפא ע"כ [ומיהו נמצא דגיעו במ"ש כן מלאה

דרישה

ע"ש במיוחסן: (ס) מכר קרקע והתנה שמוכר כו' עד"ל ופ"ם מ"ש בשמ"ש בשיטור ל' הרמב"ם ופ"ש בדין וס: (י) אסור לו ללוקח לאכול פירות עיין בי"ד סימן קע"ד ולעיל ס"ם קפ"ב: אבל אם אמר אלוקח כו' וכ"ם כן מייר בלוקח כן בשעת גמר מכר דאיכא בתחילה אבל אם אמר אלוקח כו' אבל אם אמר אלוקח כו' ומפ"ר בם"ב בשם הרמ"ם סמרינן דמדעתים מכרו לו ואילו לאחר זמן בתנאי וכמ"ש לעיל דיין תנאי וכמ"ש בם"ב בשם הרמ"ם וכאן לא בריכין לומר שהיתה מתחילה בתנאי ביניהן אלא בריכין לומר שהיתה מכר בתנאי שאם יחזיר לו הדמים בתוך ל' יום ובתוך ל' יום לא בדעתה כו' אלא

כשנתן השליש השטר בידו לאחר זמן ומתוך לו בטלה : (יח) **רישון** הרמב"ם בפ"ו מה"מ מכר לו סתם ואמר לו הלוקח מדעתו וכו' וכתב שלשון מכין דבריו וכתמת שכן תמוהין לכאורה וסתימה מה"ט שלא ביארם :

(ב"ה) ובפ"ו מטלוה כתב ה"ה יש מי שפירש דדוקא כשאמר הלוקח אחר שיגמר המקח אבל אם אמר קודם לכן אפור לפי שע"ד כן י"ל שיגמר המכר ויש מי שפירש שאפילו בין התחלה לגמר כגון שנתן מעות במקום שכותבין שטר והשעם שכיון שהמוכר היה מתרצה למכור בלא תנאי וגם כשאמר לו לוקח לא היזק הדבר לומר שיגמר המכר על פי התנאי הרי זה מותר וכזה העלה הרשב"א ז"ל עכ"ל ומכל זה לא עלה תירוץ לטה שהקשה רבי : ונראה לי שהרמב"ם מפרש שמועה זו שלא כדברי רש"י והרמ"ם שפיש דס"ד דרב אשי דרבא ד דאמר סיפא דאמר ליה מדעתיה ה"ק אם אמר לו לכשיהיה לך מעות תחזיר לך מדעתי שלא התנה עמו כלום אפילו לתנאי זה כלום יכול לפיכך מותר הלוקח לאכול פירות אף אם אמר לכשיהיה לך מעות תחזיר לך ולא אמר מדעתי תנאו קיים לדעת רבא ואהדר ליה ה"ק רבא אם אמר שגמר המקח אמר הלוקח כשיהיה לך מעות תחזיר לך מעכשיו לא מהני תנאי שהתנאי קיים אפילו אם אמר הלוקח לאכול פירות משום דכבר גמר המקח ולעניין איסור שלא הפירות הוי כאילו אמר לו תחזיר לך מדעתי ולא שהתנה עמו כלום וכי היכי דבסתם מותר ה"נ מותר דכיון שכבר גמר המקח הוי כאילו מוזר ומוכרח לו לאכול בהמה עומדת כיון דלא התנה מוכר קודם שימכור הלוקח הוא שהתנה אמר גמר המקח ולא קנו מידו פעמי מילי בעלמא הוא : ומ"ש ואמר לו הלוקח מדעתו מורחת למילתא נקט שאמר גמר המקח אין דרך המוכר להתנות כך שכבר נסתלקו ידיו מהקרקע וזרך הלוקח הוא להתנות כן להרחות טוב לבבו למוכר שמיו רוצה להחזיק בכסיו אלא כשיבא לו מעותיו יחזירנה לו . וכהב"ח מלשתי שפיר בסם ר"ח פירוש זה וכהן הוא לפרש כן דברי הרמב"ם ט ועש"ך שלא הזכיר שקנו מידו ממילא משמע דכיון שאמר גמר המכר התנה סכן כתב הרמב"ם ט"ו ועש"ך שלא הזכיר וכו' ועד ג' שניס ס"ה שלי ס"ה שלו וכתב רב אלפס ואוקימנא למתניתין דתנ"ל קני מעכשיו אבל אי לא ת"ל קני מעכשיו לא קני לכל דהי מסמכתא היא ולא קניא וכתבו התוספות והרמ"ם ואף על גב דפרק ד' נדריס מוכח דמסמכתא לא קניא במעכשיו אלא בניא דין חסוב דהי מסמכתא עדיפא לפי שהקנה לו המשכונא על מעותיו והוי כאין מקח וממכר וגם עשה לו טובה בהלואה הילכך בדעתו לקיים התנאי שיעשה שלו אמר ג' שניס ולא להסמיכו על דבריו אמר כן ור"ת מחלק משום דתפיסה דהכא עדיפא שהקרקע ביד המלוה עצמו אבל בנדריס התפיסה

ניח

(יג) **הלוהו** על שדהו וכו'. משנה בפרק מיזהו נשך (נמ) הלוהו על שדהו ואמר לו מס לי מתה נותן לי מכאן ועד ג' שניס הרי היא שלי הרי היא שלו ומקשינן בגמרא דמסמכתא היא ולא קניא ומוקי לה בדאמר לו קני מעכשיו ופירש רש"י דאמר ליה מעכשיו אם לא נתן לך עד ג' שניס דלא מסמכתא

פרישה

(יח) לשון הרמב"ם כו' ומינו מבין דבריו כו' עיין בב"י מ"ם פ"ו ועד"ר כתרכתי בשלושתן בטעמים ושתלוי בפירוש הסוגיא : (יג) הלוהו על שדה וכו' ומה שכתב שם בפנים כמ"ם כתן ומכני שדבריו סתומים ואינם מובנים לפ רציתי להעתיק בשעתו את כלע"ד ביאורו ומלשון שלוש ביון ג' כב"י וכוה דסיק להרמב"ם שיטה אמרת בפי' סוגיא זו ומתוישב אליביה שפיר ד"ל לדבש לומר סיפא דאמר מדעתיה לו נעשה כפומר מדעתיה מילי ניתנו ושלשולם לא עלתה על דעתו להחזירו ומ"ש ס"ל להרמב"ם דכמו דמקשן דסקשה מ"ם ריפא ומ"ם סיפא ד"ל סתם הלוקח מסתמא תמרינן דמלעת לותו התנאי מכר כמוכר כדי להחזיר לו מסדה כשיתן דמיו אף כשסתם הלוקח ולא מזר כמוכר על דבריו לחוקה דמ"ל קשה מה אנא ואנא יש לדייקא מיירי בהתנה כמוכר וסיפא בסתם הלוקח כן נמי ס"ל לרבש וסביה לו ע"פ סבדתו דבשמת מסתמא מין מילוק אלא כיפא מיירי בדת"ל הלוקח מחזיר לך מדעתי וגם לבסוף כשסביה תמיה לך מדעתיה תמיר אלא נעשה כאילו אמר לך מדעתי חייב את עצמו לתנאי זה ע"כ ואיני מבין דבריו כיון שמחשיב אותו תנאי וצריך הלוקח לקיימו א"כ היאך יאבל הפירות אלא ודאי אין כאן תנאי כלל : (יג) בספר יורה דעה בהלכות רבית כתבתי טבר לו שדה ונתן לו קצת מהדמים ואמר לו בשתביא יתר המעות טול את שלך . (יג) הלוהו על שדהו מאה זהובים והוא

מיניה דמאי עכ"ל . ולא קשה על מה שלא פירש כך הרמב"ם להדיא דכבר נודע דדכו דמיגו מצה ליעשה דתלמודא וכיון דתלמודא נקטה בסתם גם הוא כתבה בסתם והב"י מהריך בזה וגם הוא פי' כן ע"ש . ונרחה דגם מ"ש הרמב"ם קודם זה וז"ל וכן המוכר לו הלוקח שהתנה שיחזור לו המקח בזמן פלוני לו כשיתן לו המעות הרי המכר קיים ויחזיר כשהתנה עכ"ל . ומשמע דהמכר קיים לגמרי והלוקח אוכל פירות היינו כשקנה הקרקע בסתם בלא תנאי ואח"כ התנה המוכר לו הלוקח שיחזיר לו המקח קרי ליה מקח לפי שכבר לקחה בסתם והתנה אח"כ וקנו מידו לקיים התנאי הרי המכר קיים ויחזיר כשהתנה ומ"ש הרב אחר כך מכר קרקע לחברו והתנה וכו' מיירי דבשעת מכירה קודם גמר המקח לו התחלה התנה שיחזיר לו הקרקע כשיבא לו המעות הרי הפירות של מוכר ומשמע להדיא כדברי ה' המגיד ומהרו"ך נלחם בפירושו ודחה דברי ה' המגיד ושתרי ליה מתניתין ועיין במ"ש ה' המגיד פ"י ממלוה בדין זה : (יג) **הלוהו** על שדהו וכו' משנה בפ' ח"ה הלוהו על שדהו ואח"ל אם אי אתה נותן לי מכאן ועד ג' שניס ה"ה שלי ה"ה שלו וכתב רב אלפס ופוקימנא למתניתין דתנ"ל קני מעכשיו אבל אי לא ת"ל קני מעכשיו לא קני לכל דהי מסמכתא היא ולא קניא וכתבו התוספות והרמ"ם ופ"ה על גב דפרק ד' נדריס מוכח דמסמכתא לא קניא במעכשיו אלא בניא דין חסוב דהי מסמכתא עדיפא לפי שהקנה לו המשכונא על מעותיו והוי כאין מקח וממכר וגם עשה לו טובה בהלואה הילכך בדעתו לקיים התנאי שיעשה שלו אמר ג' שניס ולא להסמיכו על דבריו אמר כן ור"ת מחלק משום דתפיסה דהכא עדיפא שהקרקע ביד המלוה עצמו אבל בנדריס התפיסה

ניח

דרישה

(יח) ל' הרמב"ם כו' ומינו מבין דבריו כתב ב"י ול' ובמת שכן תמוהים לכאורה וסתימה מכח"מ שלא ביארם וכ"ל שהרמב"ם מפרש סיפא דומיא דרישא דכי היכי דבריסא כשא"ל הלוהו על שדהו ואח"כ המוכר לב"י מיירי בהתנה כמוכר ואפ"ה אמר לו אם אי אתה נותן לי מכאן ועד ג' שניס הרי היא שלי ה"ה שלו ה"נ סיפא בדא"ל לוקח לבשיהיה לך מעות תחזיר לי דמוקי לה בהתנה כמוכר כדי להחזיר לו מסדה כשיתן דמיו אף כשסתם הלוקח ולא מזר כמוכר על דבריו לחוקה דמ"ל קשה מ"ם ריפא ומ"ם סיפא ד"ל סתם הלוקח מסתמא תמרינן דמלעת לותו התנאי מכר

והוא שוה יותר וא"ל אם לא תפרעני עד ג' שנים תהא שלי הוי אסמכתא ולא (ו) קנה ואם אמר לו אם לא תפרעני עד ג' שנים תהא שלי מעכשיו קנה ואם בתחילה כשלוה ממנו הקפיד שלא למשכן אלא שדה זו דווקא קנה אפילו בלא מעכשיו ואם אמר לו לא יהא לך פרעון אלא מזו אפילו לא אמר מעכשיו מהני שאינו יכול להנבותו ממקום אחר ולא זה יכול לתבוע ממנו שיפרע לו ממקום אחר ומיהו אם ירצה יכול לסלקו במעות וכל היכא שלא קנה השדה משום דהוי אסמכתא הפירות שאכל תוך ג' שנים א"צ להחזיר דהוי אבק רבית ואם אכלן אחר ג' שנים מפני שהלוה היה סבור שנהלטה לו והניח לו לאכול ושוב נודע לן

(ו) במרדכי פרק שור שנגח ד' וה' ובהגהות מפרק ז' ב ע"ג דאסמכתא קניא מדאוריתא דהא ערב משתעבד אע"ג דהוי אסמכתא אמים בסוף השוכר את הפועלים כתב דערב איו בו משום אסמכתא וכ"כ ב"י בשם הרמב"ן

דרכי משה

עלית סא ד"ה יזדמנה להבין אמאי לא יוכל להחזור ול"ל דברי הרא"ש אם לא שיש שם אומדנא דמוכח שבירא חשעהו שמעון לא היה ראובן מחליף

דרישה

שוה יותר דמל"כ לא מיקרי אסמכתא ע"ש ומיהו אכתי לין כ"כ רלוה דיל דכתב שהני דבינן שמפורש מכר יוד לכותב וגם עשה לו טובה שכלומו מי לנו דאמר מילתא יתירתא לא אסמכתא כלל ואפילו בלא מעכשיו קני ומיהו מלשון סמוכות דל"מ מותה סמוכה ושיין בב"י כל"ם והוי יודע דבפרק מיזהו נכך וכו' ומ"ש ואם בתחלה כשלוה ממנו הקפיד שלא למשכן אלא שדה זו דווקא קנה אפילו בלא מעכשיו ואם אמר לו לא יהא לך פרעון אלא מזו אפילו לא אמר מעכשיו מהני שאינו יכול להנבותו ממקום אחר ולא זה יכול לתבוע ממנו שיפרע לו ממקום אחר ומיהו אם ירצה יכול לסלקו במעות וכל היכא שלא קנה השדה משום דהוי אסמכתא הפירות שאכל תוך ג' שנים א"צ להחזיר דהוי אבק רבית ואם אכלן אחר ג' שנים מפני שהלוה היה סבור שנהלטה לו והניח לו לאכול ושוב נודע לן

דקתני אם אין אתה נותן לי מכאן עד ג' שנים הרי הוא שלי הרי הוא שלו יש מי שיפרש שאם מת אחר מהם שוב אינו יכול לקיים תנאו וזכה הלוקח בקרקע דאתה ולא יורשיך לי ולא יורשי משמע כדאמוינן גיטין (עד.) בנותן גט לאשתו ע"מ שתחני לי מאתים זוז וכ"כ הרמ"ה ואין זה נכון חדא שלא נאמרו דברים הללו אלא בנותן גט או נותן מתנה דפדעתיה יהיב ומגרש דילמא קפיד בלשון תנאי שאינו רוצה לגרש ולא לתת מתנה אלא באותו לשון אבל בכאן שהוא דרך מכר וכמו שקונם עצמו אנן סהדי דליכא קנסא אלא בשלא באו המעות לידו או ליד יורשיו וכל שפרע המוכר או יורשיו ללוקח או ליורשיו זכה ולא עוד אלא דהא קיימא לן דיש בעינת אונס בממון והתם טוכח דמיתה אונסא הילכך כשמת אחד מהם ואינו יכול (דלשון) [לקיים]

תנאי אונס הוא ופשוט וכן דעת רבותי ע"ל : ואם בתחלה כשלוה ממנו הקפיד וכו' סם (סו:) מתוק דר פפם מי קפיד בפרעה ולמי קני ופירש רש"י קפיד בפרעה שלא ימכור סוס קרקע שלוו ולמי קנה למיגו ולמי קנה לתיגו חם סם תקנה שהוו והתום' הקשו על פירוש זה ופירשו כסם מי קפיד בפרעה שמיגו רוצה לעשות תנאי זה בסוס קרקע שלא כדו מ"כ מין בדעתו לפדותה וכן כתב הרמ"ם וכן כתבו גם כן תלמידי הרשב"ם ובסמוך יתבאר מי קיו"ל כהאי מימרא דרב פפא : ואם אמר לו לא יהא לך פרעון שלא מזו וכו' סם אמר רב פפא מע"ג דאמור רבנן אסמכתא לא קניא מפותיקי הוי למיגבא מיניה ומסיקנא אפותיקי דקאמר רב פפא מאי היא דקאמר פרש"י דאמר לא יהא לך פרעון שלא מזו ופרש"י דל"ל לא יהא לך פרעון שלא מזו אף בתוך שלא ואם מין מי נותן לך מגופה כנגד מעותיך עד ג' שנים תהא כולה שלך בהא אמר רב פפא אחך ע"ג שלא קנייה למיהוי כולה דידיה אפותיקי הוי למיגבא מיניה דבלאו אסמכתא שוויה אפותיקי וכתב הרמ"ם ומע"ג דאמי לסלוקיה בזוזי אסם לא כן לא מיקרי אפותיקי דאמתה היא מכורה מקנת מו כולה מ"מ לא אמיד דאי כיון שאמלוה מין יכול לתבוע ממנו פרעון ממקום אחר אשוב כקנו מידו אפילו לא אמר לו מעכשיו ע"ל ותלמידי הרשב"ם הקשו על פרש"י אסם התנה בפירוש שיתן לו מן הקרקע כנגד מעותיו ואפילו בתוך הזמן מה ענין אסמכתא לכאן הכא ליכא אסמכתא כלל שלא עיקר פירושא דאמר רב פפא ס"ד דל"ל לא יהא לך כרעון שלא מזו ול"ג כגון כלומר נעשה כאי אמר לו לא יהא לך פרעון שלא מזו שאינה קנויה לו אסמכתא [היא] ואסמכתא לא קניא ומיהו קנה לגבי הא אסם נא לסלקו בשומת קרקע אינו מסלקו בשומת קרקע אמר שלא בקרקע זו דלמעלה דהאי קרקע נחית מיהו אם נא לסלקו במעות כרשות בידו שאינו קנוי לו לגמרי וי"ג כגון דאמר לו לא יהא לך פרעון שלא מזו ומפרשי הכי מע"ג דאמור רבנן אסמכתא לא קניא וכל דאי לא קני שלא ל"ל אם לא פרעתיך לך מכאן ועד ג' שנים ואחי אם לסלקך בקרקע לא תסתלק שלא מזו מע"ג מעכשיו קנה היכא דשוויה אפותיקי ליכא משום אסמכתא וזה נכון וכן פירש הרמב"ן ז"ל עכ"ל וכוי יודע שמתי מימרות שכלו דרב פפא לא כתבם כרי"ף ז"ל בהלכותיו וגם הרמב"ם לא כתבם בפי"ם ותלמידי הרשב"ם ז"ל עכ"ל וכוי יודע משום דמילתא דפשיטא היא ולי נראה אסם היה כרי"ף מפרש בפרש"י לא היה נשמע מלכתחלה מע"ג דפשיטא היא כיון דתלמודא אמר לה מבל העשם שהשמיטה כרי"ף הוא לפי שהוא מפרשה כאחד מהפירושים שכתבתי בשם תלמידי הרשב"ם וס"ל דקיי"ל כרבה דאמר הרמ"ם וכתב ג' מימרות שלו : **וכך** היכא שלא קנה השדה ובשום לד קני וס"ל דרב פפא ורבה הלכה כרבה ורבינו ירוחם בנ"ח נמשך אחר דעת הרמ"ם וכתב ג' מימרות שלו : **וכך** היכא שלא קנה השדה משום דהוי אסמכתא וכו' אם ת"ר נתן הבעה לחבירו ואמר לו אם לא אפרענו לך עד זמן פלוני הרי שדה זו שלך ולא פרעו עד אותו זמן אם רצה יכול לומר לו הרי שלך לי ואם רצה יכול לומר לו אם לא פרעתני עד זמן פלוני

ברי"ף כעובדא דלעת ומוקמ' הפירות הם רבית קלוסה ויוצאים בדיינין ומשמע דה"ה לאם אין לתה נותן לי מכאן ועד ג' שנים הרי הוא שלי שהפירות הם רבית קלוסה ויוצאים בדיינים וה"ה לכל היכא דלא קנה הגדה לפי שהוא מסמכתא וכן דעת הרמב"ם בפרק ו' מהלכות מלוה וכתב ה"ה כך הוא דעת ההלכות ורוב המפרשים אבל הרמ"ה ז"ל כתב ע"ר נחמן בשעת הדחק דמור רבון מסמכתא לא קניא והרי פירי תוכן שאכל תחר ג' שנים ותה"כ כתב בשעובדא דלעת ומוקמ' לתי וכו' תמר רב פפי עבד רבינא עובדא וחזיב ותפיק פירי ולא כרבה בר רב הוגא וקשה להה דרבינא גופיה תמר לעיל דמסכתא בלא נכייתא דבדיוני אין מחזירין ממלוה ללוה וצריך לומר תע"ב דהוה בעי למימר דהוי רבית קלוסה לתו מטעם זה תפיק ולא משום דהוי מחילה בטעות דכתורת מכר ירד לתוך הגדה והמכר תינו מכר דכל תת ומוקמ' לתי לה סמכה דעתיה והדרה תרעא ופירי נמי הדרי דהוי מחילה בטעות והוי כמניח את חבירו ליטול תפן מרשותו וכסבור שהוא שלו ונמצא שאינו שלו ע"ל וכן פירשו התוס' וכן פי' הרמב"ם ז"ל בפסגות פ"ו מהל' מלוה דרבינא דחזיב ותפיק לתו משום רבית אלא משום גזלה ותלמידי הרשב"ם כתבו בשם ר"ת בספר היישר גבי הא דאמר רב נחמן הגדה דאמור מסמכתא לא קניא וכו' ומקשינן עליה למימרא דסבר רב נחמן מחילה בטעות לתו שמה מחילה וכו' ומסיקינן התם ודינא הכא הלוה דהכי פירושו הכא הלוה שהרי לא היה בדעתו מתחלה למכור לו כלום וכיון שכן ודינא דתרעא לתו ודינא דפירי נמי לתו ודינא דלא משום מיחזי כרבית אלא משום דלא סייבא למימר מחילה בטעות כוון מחילה והא דומה לזה שמניח חבירו ליטול תפן תרשותו ועל דעת שהוא שלו ונמצא שאינו שלו דלתו מחילה היא ע"ל דהכי משמע מדברי הרמב"ם ז"ל מלה שהרמב"ד והרא"ש כתבו כן על רבינא חזיב ותפיק פירי ותלמידי הרשב"ם כתבוהו על כתפי הלוה והתוס' כתבו ר"ת כתבו כן על הכא הלוה וגם על רבינא חזיב ותפיק פירי וים לדקדק בדברי הרא"ש שכתב גבי הא דאמר רב נחמן הדרה תרעא והדרי פירי תוכן שאכל תחר ג' שנים דמשמע מדבריו שפירות שאכל תוך שלש שנים לא יחזיר וכיון דקיי"ל כרבינא דחזיב ותפיק פירי משום דהוי מחילה בטעות גם פירות שאכל תוך ג' שנים יחזיר משום דהוי מחילה בטעות דסבר שכיון שלא נתן לו אלמים תוך ג' שנים הרי היא שלו ופירות שאכל בין תוך ג' שנים בין תחר שלש שנים הם גם כן שלו וע"ל דס"ל דפירות שאכל תוך שלש שנים תינם יוצאים מתוך דיינים תעכ"ל דבידו הוא להניח לו מעותיו תוך ג' שנים כל עת שירצה הוא ליה כתורת דמסלקי תפילו תכול להנך פירי בלא נכייתא הא ס"ל להרא"ש כפירוש רש"י והתוספות דלא הוי שלא מתך רבית ותינם יוצאים בדיינים וכיון דבתורת רבית תכלס לא הדרי תגד פירות, שאכל לתחר שלש שנים לתו בתורת רבית תכלס אלא לפי שהיו סנורים שהמכר קיים ושלו הוא מוכל והוה ליה מחילה בטעות והדרי פירי וגבי עובדא דלעת ומוקמ' לתי כיון שפירות שאכל לתו בתורת רבית תכלס אלא לפי שהיה סנור שהמכר קיים הדרי פירי וכדרבינא נמצא דכל היכא דלא קנה הגדה משום דהוי מסמכתא כל פירות שאכל בין תוך שלש בין לתחר שלש להרי"ף והרמב"ם רבית קלוסה הוי ויוצאין בדיינים ולתה כתבו תלמידי הרשב"ם בשם הרמב"ד תנך רבית הוי ותינם יוצאין בדיינים בין פירות שאכל תוך שלש בין פירות שאכל לתחר שלש שנים ולהרז"ה והרא"ש פירות שאכל תחר שלש יוצאים בדיינים ולהרי"ף משום הוי רבית קלוסה ולהרא"ש משום הוי מחילה בטעות ושאכל תוך שלש דינם כמסכתא דתנך רבית הוא ותינם יוצאים בדיינים ודעת התוספות ותלמידי הרשב"ם כדעת הרמ"ה וכן נראה דעת הרמב"ן והרשב"א בחידושיהם כדעת הרמ"ה : (יד) **כתב** הרמב"ם בפרק י"ח מה"ט ופרק ה' מהלכות מלוה ולוה כתב הרמב"ם ז"ל בד"א שקנה סימן זה ע"פ בית דין אבל אם אמר לו מתה נותן לי מכאן ועד ג' שנים הרי הוא שלי אפילו מת תוך ג' שנים ואפילו בריא אינו שלו ולא קנה עד שיקנה סימן זה ע"פ בית דין וא

יתקיים התנאי שזה קנין חזק הוא מן שזה דין מסכתת עכ"ל :

(טו) **ומ"ש** לפיכך הנותן ערבון וכו' . כרייתא פ' הזהב דף' יוסי אומר נתקיימו תנאים ר"י לטעמיה דאמר מסכתת קניא רבי יהודה אמר דיו שיקנה כנגד ערבונו ומפרש הרמב"ם דהמוכר מקבל עליו קנס שאם יחזור בו יתן לו קרקע שוה כפל כנגד ערבונו ונחלק ר' יהודה על זה ואמר דיו שיקנה קונה הלוקח בקרקע כנגד ערבונו מכל לא זכה בקנס שקיבל המוכר לכפול ערבונו מכל מס חוזר בו הלוקח מודה ר' יהודה דערבונו מחול לו דזכה המוכר כמה שנתקיים שקונין בהם אלא שהתנה שיהיה על תנאי לפיכך אם נתקיים התנאי נתקיים המקח אבל אם לא קנו ממנו עתה והתנה י"א שאם לא יתקיים לא יקנה אע"פ שנתקיים לא יקנה כיצד מכר או נתן לו בית על תנאי שילך ביום פלוני למקום פלוני והחזיק בו עתה אם קיים תנאו והלך ביום פלוני למקום פלוני קנה ואם לאו לא קנה אבל אם התנה ואמר אם תלך למקום פלוני ביום פלוני או תביא לי דבר פלוני אמכור לך בית זה או אתננו לך וקיים תנאו והלך ביום פלוני למקום פלוני ואח"כ החזיק בבית לא קנאו שזו אסמכתא היא שסמך קנייתו לעשות כך וכך וכל אסמכתא לא קניא שהרי לא גמר להקנות : (טו) לפיכך הנותן ערבון בהיר מלוה על ערבונך אם חזר הלוקח קנה המוכר חוזר בי ערבוני מחול לך ואמר המוכר אם אני חוזר בי אכפול לך ערבונך אם חזר הלוקח קנה המוכר

דרישה

לא כך וכה אם שביעית קנס ולכאי מסכתת אלא נתמה אתן לו משלם וכיוצא בהן כ"כ הרמב"ם ומן כן דעת רש"י ז"ל בפרק הזהב דתניא התם הנותן ערבון לחבירו כדי שיהא לו קנה ולשון הרי שיקנה הכי משמע דיו שיקנה כנגד ערבונו וס"ל להרמב"ם דעד כאן לא פליג רבי יהודה אלא כתמה מכאן לך ערבונך אבל במחול לך ד"ה לא קנה ולשון דיו שיקנה הכי משמע דלא פליג אלא שלא יכפול לו ערבונו אבל רש"י פירש דיו שיקנה כנגד ערבונו לא זה יכפול ולא זה ימחול גראם מדברי דמסכתת שיכא אפילו במחילה . וכתב הר"ן בפרק הזהב למידק על דברי הרמב"ם מדתנן בפרק חיזוק נשך הלוהו על שדהו ואמר ליה אם לא אתן לך מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלך הרי זו שלו ותוקימנא לה בגמרא כדאמר ליה מעכשיו הא לאו מכי לא אתא אלא מאי מסכתת היא ולאו קושיא היא דאמאי דמלוה תוכל פירות היא שלו ותוקימנא לה בגמרא כדאמר ליה מעכשיו הא לאו מכי לא אתא אלא מאי מסכתת היא ולאו קושיא היא דאמאי דמלוה תוכל פירות דילמא לוה תוכל פירות ועוד דקרקע שאני דמחזקת בעליה עומדת אלא מי קתני הא קתני דתנן בפרק גט פשוט (קסח .) מי שפרט מקצת חובו והשלים את שטרו ואמר לו אם לא נתתי לך מכאן עד יום פלוני תן לו את שטרו הגיע זמן ולא נתן רבי יוסי אומר יתן רבי יהודה אומר לא יתן והתם ודאי ליכא לפרושי תן לו שטרו שאני רוצה להתחייב לו בדמי כל השטר אף על פי שפרעתי מקצתו דאם כן מה יתן דקאמר רבי יוסי והיינו אומר לא יתן ולא ס"ק לא יהו המעות אלא מתנה ויאמר שיעבוד החוב כמו שהיה מתחילה ופליג ר' יהודה ואמר לא יתן אלמא במחילה נמי שייכא מסכתת וס"ק משמע בתוספתא דתניא הנותן ערבון לחבירו על הבית ועל השדה ואמר ליה אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום והלה כותב לו אם אחזור בי מכפול לך ערבונך הגיע זמן ולא נתן יתקיים אתמי דברי רבי יוסי רבי יהודה אומר היקל זוכה זה בדבר שאינו שלו אלא נותן לו ערבון שלו מדקאמר הגיע הזמן לא נתן משמע ודאי דלוקח קני אבל מדקאמר ערבון ואמר רבי יהודה היקל זוכה זה בדבר שאינו שלו אלא כלומר המוכר אלא נותן לו ערבון שלו אלמא אפילו לא נתן משמע ודאי דלוקח קני אבל מדקאמר ערבון אלמא אפילו לא נתן אלא מקח בטעות הוי ומחילה ואמר ליה אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום הגיע זמן ולא נתן משמע דמחילה מהני ואסמכתא הוי ומפרש הרמב"ם דהמוכר מקבל עליו קנס שאם יחזור בו יתן לו קרקע שוה כפל כנגד ערבונו ונחלק ר' יהודה על זה ואמר דיו שיקנה קונה הלוקח בקרקע כנגד ערבונו מכל לא זכה בקנס שקיבל המוכר לכפול ערבונו מכל מס חוזר בו הלוקח מודה ר' יהודה דערבונו מחול לו דזכה המוכר כמה שנתקיים שקונין בהם אלא שהתנה שיהיה על תנאי לפיכך אם נתקיים התנאי נתקיים המקח אבל אם לא קנו ממנו עתה והתנה י"א שאם לא יתקיים לא יקנה אע"פ שנתקיים לא יקנה כיצד מכר או נתן לו בית על תנאי שילך ביום פלוני למקום פלוני והחזיק בו עתה אם קיים תנאו והלך ביום פלוני למקום פלוני קנה ואם לאו לא קנה אבל אם התנה ואמר אם תלך למקום פלוני ביום פלוני או תביא לי דבר פלוני אמכור לך בית זה או אתננו לך וקיים תנאו והלך ביום פלוני למקום פלוני ואח"כ החזיק בבית לא קנאו שזו אסמכתא היא שסמך קנייתו לעשות כך וכך וכל אסמכתא לא קניא שהרי לא גמר להקנות : (טו) לפיכך הנותן ערבון בהיר מלוה על ערבונך אם חזר הלוקח קנה המוכר חוזר בי ערבוני מחול לך ואמר המוכר אם אני חוזר בי אכפול לך ערבונך אם חזר הלוקח קנה המוכר שלך עמו לירושלים ביום פלוני וחזר זה קנה כשילך וכו' לאו דוקא שה"ל על מנת דה"כ לא היה צריך להחזיק בבית הכל הואיל ע"מ כאומר מעכשיו דמי ובמעכשיו ס"ל להרמב"ם דלא"ג דלא החזיק קנה מלא מצרת ליתן הוא . ומיפשר שלא כיון רבינו שהחליף על תנאי במקום ע"מ שכתב כיצד מכר או נתן לו בית וכו' על תנאי שילך עמו וכו' ומיפשר שכך היה כתוב בנוסחת הרמב"ם שהיתה ביד רבינו ולפ"ז האומר על תנאי אינו כאומר על מנת :

(טו) **ומ"ש** לפיכך הנותן ערבון לחבירו וכו' היא ברייתא בריש הזהב (מח :) ובשומרין (עז :) וז"ל הנותן ערבון לחבירו ואמר ליה אם איני מוחזר בי ערבוני מחול לך והלה אומר אם אני מוחזר בי מכפול לך ערבונך נתקיימו התנאים דברי רבי יוסי ר' יוסי לטעמיה דאמר מסכתת קניא רבי יהודה אומר דיו שיקנה כנגד ערבונו וס"ל להרמב"ם דעד כאן לא פליג רבי יהודה אלא כאומר מכפול לך ערבונך אבל במחול לך ד"ה לא קנה ולשון דיו שיקנה הכי משמע דלא פליג אלא שלא יכפול לו ערבונו אבל רש"י פירש דיו שיקנה כנגד ערבונו לא זה יכפול ולא זה ימחול גראם מדברי דמסכתת שיכא אפילו במחילה . וכתב הר"ן בפרק הזהב למידק על דברי הרמב"ם מדתנן בפרק חיזוק נשך הלוהו על שדהו ואמר ליה אם לא אתן לך מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלך הרי זו שלו ותוקימנא לה בגמרא כדאמר ליה מעכשיו הא לאו מכי לא אתא אלא מאי מסכתת היא ולאו קושיא היא דאמאי דמלוה תוכל פירות דילמא לוה תוכל פירות ועוד דקרקע שאני דמחזקת בעליה עומדת אלא מי קתני הא קתני דתנן בפרק גט פשוט (קסח .) מי שפרט מקצת חובו והשלים את שטרו ואמר לו אם לא נתתי לך מכאן עד יום פלוני תן לו את שטרו הגיע זמן ולא נתן רבי יוסי אומר יתן רבי יהודה אומר לא יתן והתם ודאי ליכא לפרושי תן לו שטרו שאני רוצה להתחייב לו בדמי כל השטר אף על פי שפרעתי מקצתו דאם כן מה יתן דקאמר רבי יוסי והיינו אומר לא יתן ולא ס"ק לא יהו המעות אלא מתנה ויאמר שיעבוד החוב כמו שהיה מתחילה ופליג ר' יהודה ואמר לא יתן אלמא במחילה נמי שייכא מסכתת וס"ק משמע בתוספתא דתניא הנותן ערבון לחבירו על הבית ועל השדה ואמר ליה אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום והלה כותב לו אם אחזור בי מכפול לך ערבונך הגיע זמן ולא נתן יתקיים אתמי דברי רבי יוסי רבי יהודה היקל זוכה זה בדבר שאינו שלו אלא נותן לו ערבון שלו מדקאמר הגיע הזמן לא נתן משמע ודאי דלוקח קני אבל מדקאמר ערבון ואמר רבי יהודה היקל זוכה זה בדבר שאינו שלו אלא כלומר המוכר אלא נותן לו ערבון שלו אלמא אפילו לא נתן משמע ודאי דלוקח קני אבל מדקאמר ערבון אלמא אפילו לא נתן אלא מקח בטעות הוי ומחילה ואמר ליה אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום הגיע זמן ולא נתן משמע דמחילה מהני ואסמכתא הוי ומפרש הרמב"ם דהמוכר מקבל עליו קנס שאם יחזור בו יתן לו קרקע שוה כפל כנגד ערבונו ונחלק ר' יהודה על זה ואמר דיו שיקנה קונה הלוקח בקרקע כנגד ערבונו מכל לא זכה בקנס שקיבל המוכר לכפול ערבונו מכל מס חוזר בו הלוקח מודה ר' יהודה דערבונו מחול לו דזכה המוכר כמה שנתקיים שקונין בהם אלא שהתנה שיהיה על תנאי לפיכך אם נתקיים התנאי נתקיים המקח אבל אם לא קנו ממנו עתה והתנה י"א שאם לא יתקיים לא יקנה אע"פ שנתקיים לא יקנה כיצד מכר או נתן לו בית על תנאי שילך ביום פלוני למקום פלוני והחזיק בו עתה אם קיים תנאו והלך ביום פלוני למקום פלוני קנה ואם לאו לא קנה אבל אם התנה ואמר אם תלך למקום פלוני ביום פלוני או תביא לי דבר פלוני אמכור לך בית זה או אתננו לך וקיים תנאו והלך ביום פלוני למקום פלוני ואח"כ החזיק בבית לא קנאו שזו אסמכתא היא שסמך קנייתו לעשות כך וכך וכל אסמכתא לא קניא שהרי לא גמר להקנות : (טו) לפיכך הנותן ערבון בהיר מלוה על ערבונך אם חזר הלוקח קנה המוכר חוזר בי ערבוני מחול לך ואמר המוכר אם אני חוזר בי אכפול לך ערבונך אם חזר הלוקח קנה המוכר שלך עמו לירושלים ביום פלוני וחזר זה קנה כשילך וכו' לאו דוקא שה"ל על מנת דה"כ לא היה צריך להחזיק בבית הכל הואיל ע"מ כאומר מעכשיו דמי ובמעכשיו ס"ל להרמב"ם דלא"ג דלא החזיק קנה מלא מצרת ליתן הוא . ומיפשר שלא כיון רבינו שהחליף על תנאי במקום ע"מ שכתב כיצד מכר או נתן לו בית וכו' על תנאי שילך עמו וכו' ומיפשר שכך היה כתוב בנוסחת הרמב"ם שהיתה ביד רבינו ולפ"ז האומר על תנאי אינו כאומר על מנת :

(טו) **ומ"ש** לפיכך הנותן ערבון לחבירו וכו' היא ברייתא בריש הזהב (מח :) ובשומרין (עז :) וז"ל הנותן ערבון לחבירו ואמר ליה אם איני מוחזר בי ערבוני מחול לך והלה אומר אם אני מוחזר בי מכפול לך ערבונך נתקיימו התנאים דברי רבי יוסי ר' יוסי לטעמיה דאמר מסכתת קניא רבי יהודה אומר דיו שיקנה כנגד ערבונו וס"ל להרמב"ם דעד כאן לא פליג רבי יהודה אלא כאומר מכפול לך ערבונך אבל במחול לך ד"ה לא קנה ולשון דיו שיקנה הכי משמע דלא פליג אלא שלא יכפול לו ערבונו אבל רש"י פירש דיו שיקנה כנגד ערבונו לא זה יכפול ולא זה ימחול גראם מדברי דמסכתת שיכא אפילו במחילה . וכתב הר"ן בפרק הזהב למידק על דברי הרמב"ם מדתנן בפרק חיזוק נשך הלוהו על שדהו ואמר ליה אם לא אתן לך מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלך הרי זו שלו ותוקימנא לה בגמרא כדאמר ליה מעכשיו הא לאו מכי לא אתא אלא מאי מסכתת היא ולאו קושיא היא דאמאי דמלוה תוכל פירות דילמא לוה תוכל פירות ועוד דקרקע שאני דמחזקת בעליה עומדת אלא מי קתני הא קתני דתנן בפרק גט פשוט (קסח .) מי שפרט מקצת חובו והשלים את שטרו ואמר לו אם לא נתתי לך מכאן עד יום פלוני תן לו את שטרו הגיע זמן ולא נתן רבי יוסי אומר יתן רבי יהודה אומר לא יתן והתם ודאי ליכא לפרושי תן לו שטרו שאני רוצה להתחייב לו בדמי כל השטר אף על פי שפרעתי מקצתו דאם כן מה יתן דקאמר רבי יוסי והיינו אומר לא יתן ולא ס"ק לא יהו המעות אלא מתנה ויאמר שיעבוד החוב כמו שהיה מתחילה ופליג ר' יהודה ואמר לא יתן אלמא במחילה נמי שייכא מסכתת וס"ק משמע בתוספתא דתניא הנותן ערבון לחבירו על הבית ועל השדה ואמר ליה אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום והלה כותב לו אם אחזור בי מכפול לך ערבונך הגיע זמן ולא נתן יתקיים אתמי דברי רבי יוסי רבי יהודה היקל זוכה זה בדבר שאינו שלו אלא נותן לו ערבון שלו מדקאמר הגיע הזמן לא נתן משמע ודאי דלוקח קני אבל מדקאמר ערבון ואמר רבי יהודה היקל זוכה זה בדבר שאינו שלו אלא כלומר המוכר אלא נותן לו ערבון שלו אלמא אפילו לא נתן משמע ודאי דלוקח קני אבל מדקאמר ערבון אלמא אפילו לא נתן אלא מקח בטעות הוי ומחילה ואמר ליה אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום הגיע זמן ולא נתן משמע דמחילה מהני ואסמכתא הוי ומפרש הרמב"ם דהמוכר מקבל עליו קנס שאם יחזור בו יתן לו קרקע שוה כפל כנגד ערבונו ונחלק ר' יהודה על זה ואמר דיו שיקנה קונה הלוקח בקרקע כנגד ערבונו מכל לא זכה בקנס שקיבל המוכר לכפול ערבונו מכל מס חוזר בו הלוקח מודה ר' יהודה דערבונו מחול לו דזכה המוכר כמה שנתקיים שקונין בהם אלא שהתנה שיהיה על תנאי לפיכך אם נתקיים התנאי נתקיים המקח אבל אם לא קנו ממנו עתה והתנה י"א שאם לא יתקיים לא יקנה אע"פ שנתקיים לא יקנה כיצד מכר או נתן לו בית על תנאי שילך ביום פלוני למקום פלוני והחזיק בו עתה אם קיים תנאו והלך ביום פלוני למקום פלוני קנה ואם לאו לא קנה אבל אם התנה ואמר אם תלך למקום פלוני ביום פלוני או תביא לי דבר פלוני אמכור לך בית זה או אתננו לך וקיים תנאו והלך ביום פלוני למקום פלוני ואח"כ החזיק בבית לא קנאו שזו אסמכתא היא שסמך קנייתו לעשות כך וכך וכל אסמכתא לא קניא שהרי לא גמר להקנות : (טו) לפיכך הנותן ערבון בהיר מלוה על ערבונך אם חזר הלוקח קנה המוכר חוזר בי ערבוני מחול לך ואמר המוכר אם אני חוזר בי אכפול לך ערבונך אם חזר הלוקח קנה המוכר שלך עמו לירושלים ביום פלוני וחזר זה קנה כשילך וכו' לאו דוקא שה"ל על מנת דה"כ לא היה צריך להחזיק בבית הכל הואיל ע"מ כאומר מעכשיו דמי ובמעכשיו ס"ל להרמב"ם דלא"ג דלא החזיק קנה מלא מצרת ליתן הוא . ומיפשר שלא כיון רבינו שהחליף על תנאי במקום ע"מ שכתב כיצד מכר או נתן לו בית וכו' על תנאי שילך עמו וכו' ומיפשר שכך היה כתוב בנוסחת הרמב"ם שהיתה ביד רבינו ולפ"ז האומר על תנאי אינו כאומר על מנת :

פרישה

נקיום התנאי שטרי מסוף וכתב אמר כך ז"ל וכן מי שפרט מקצת חובו כו' וכן כל הנאמן שמתנין כו' הרי שכל מ"ם אמר כך הוינו אלא לומת שנת תניא נקטו (מקומה) [מסוף] שמסכתת הוא ול"ק ולא כתב הוגמת שהיתה דלאו אסמכתת הוא וקני ס"מ לדבריהם לא בעי להניף דמיים ומ"כ גם מ"ם לפיכך הנותן ערבון כו' אין כוונתו אלא שיהא לו קנין ס"ל דלא מהני אלא בשעת הלוותו ומ"ם הרמב"ם בשעת מתיעת דכיון ז"ל אבל אם קנס וז"ל כו' אף"פ שמסוק בשעת אמר שקניים התנאי ל"ק כ"ל דלרבותא כ"כ דלא מהני אם קנוס אם קמוק לו אפ"פ אמר מיד ול"ש כיון דבשעת קניין הוים תלוי ואומר אם יקוים התנאי אלא אף אם כבר קיים התנאי ועשה שקניין אמר קיום שהתנאי ל"מ כיון שאמר שיקנה לא ס"ל כמוכר לקנותו אלא מתמילה ואותו דיבור הוא שמסכתת וק"ל ושמעת שפיר ל' בדרישה פ"ם) ומשמע ליה לרמב"ם ז"ל דמדאמר רבי יוחנן דיו שיקנה ס"מ דלא קאי אלא כמוכר לא יכפול לו ערבונו אבל אם מוכר שיקנה נמכל שערבון לליכת מסמכתת אלא נאמר אמן לו אבל אם לא מיכת למימר אמרו אמר ממעה כך וכך יהיה לו מכר ומוכר לו ממרי מקנת מוכו כו' וכן כל מעמין שמתנין כו' הרי שכל מ"ם אמר כך הוינו אלא לומת שנת תניא נקטו (מקומה) [מסוף] שמסכתת הוא ול"ק ולא כתב הוגמת שהיתה דלאו אסמכתת הוא וקני ס"מ לדבריהם לא בעי להניף דמיים ומ"כ גם מ"ם לפיכך הנותן ערבון בהיר מלוה על ערבונך אם חזר הלוקח קנה המוכר חוזר בי ערבוני מחול לך ואמר המוכר אם אני חוזר בי אכפול לך ערבונך אם חזר הלוקח קנה המוכר שלך עמו לירושלים ביום פלוני וחזר זה קנה כשילך וכו' לאו דוקא שה"ל על מנת דה"כ לא היה צריך להחזיק בבית הכל הואיל ע"מ כאומר מעכשיו דמי ובמעכשיו ס"ל להרמב"ם דלא"ג דלא החזיק קנה מלא מצרת ליתן הוא . ומיפשר שלא כיון רבינו שהחליף על תנאי במקום ע"מ שכתב כיצד מכר או נתן לו בית וכו' על תנאי שילך עמו וכו' ומיפשר שכך היה כתוב בנוסחת הרמב"ם שהיתה ביד רבינו ולפ"ז האומר על תנאי אינו כאומר על מנת :

(טו) **ומ"ש** לפיכך הנותן ערבון לחבירו וכו' היא ברייתא בריש הזהב (מח :) ובשומרין (עז :) וז"ל הנותן ערבון לחבירו ואמר ליה אם איני מוחזר בי ערבוני מחול לך והלה אומר אם אני מוחזר בי מכפול לך ערבונך נתקיימו התנאים דברי רבי יוסי ר' יוסי לטעמיה דאמר מסכתת קניא רבי יהודה אומר דיו שיקנה כנגד ערבונו וס"ל להרמב"ם דעד כאן לא פליג רבי יהודה אלא כאומר מכפול לך ערבונך אבל במחול לך ד"ה לא קנה ולשון דיו שיקנה הכי משמע דלא פליג אלא שלא יכפול לו ערבונו אבל רש"י פירש דיו שיקנה כנגד ערבונו לא זה יכפול ולא זה ימחול גראם מדברי דמסכתת שיכא אפילו במחילה . וכתב הר"ן בפרק הזהב למידק על דברי הרמב"ם מדתנן בפרק חיזוק נשך הלוהו על שדהו ואמר ליה אם לא אתן לך מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלך הרי זו שלו ותוקימנא לה בגמרא כדאמר ליה מעכשיו הא לאו מכי לא אתא אלא מאי מסכתת היא ולאו קושיא היא דאמאי דמלוה תוכל פירות דילמא לוה תוכל פירות ועוד דקרקע שאני דמחזקת בעליה עומדת אלא מי קתני הא קתני דתנן בפרק גט פשוט (קסח .) מי שפרט מקצת חובו והשלים את שטרו ואמר לו אם לא נתתי לך מכאן עד יום פלוני תן לו את שטרו הגיע זמן ולא נתן רבי יוסי אומר יתן רבי יהודה אומר לא יתן והתם ודאי ליכא לפרושי תן לו שטרו שאני רוצה להתחייב לו בדמי כל השטר אף על פי שפרעתי מקצתו דאם כן מה יתן דקאמר רבי יוסי והיינו אומר לא יתן ולא ס"ק לא יהו המעות אלא מתנה ויאמר שיעבוד החוב כמו שהיה מתחילה ופליג ר' יהודה ואמר לא יתן אלמא במחילה נמי שייכא מסכתת וס"ק משמע בתוספתא דתניא הנותן ערבון לחבירו על הבית ועל השדה ואמר ליה אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום והלה כותב לו אם אחזור בי מכפול לך ערבונך הגיע זמן ולא נתן יתקיים אתמי דברי רבי יוסי רבי יהודה היקל זוכה זה בדבר שאינו שלו אלא נותן לו ערבון שלו מדקאמר הגיע הזמן לא נתן משמע ודאי דלוקח קני אבל מדקאמר ערבון ואמר רבי יהודה היקל זוכה זה בדבר שאינו שלו אלא כלומר המוכר אלא נותן לו ערבון שלו אלמא אפילו לא נתן משמע ודאי דלוקח קני אבל מדקאמר ערבון אלמא אפילו לא נתן אלא מקח בטעות הוי ומחילה ואמר ליה אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום הגיע זמן ולא נתן משמע דמחילה מהני ואסמכתא הוי ומפרש הרמב"ם דהמוכר מקבל עליו קנס שאם יחזור בו יתן לו קרקע שוה כפל כנגד ערבונו ונחלק ר' יהודה על זה ואמר דיו שיקנה קונה הלוקח בקרקע כנגד ערבונו מכל לא זכה בקנס שקיבל המוכר לכפול ערבונו מכל מס חוזר בו הלוקח מודה ר' יהודה דערבונו מחול לו דזכה המוכר כמה שנתקיים שקונין בהם אלא שהתנה שיהיה על תנאי לפיכך אם נתקיים התנאי נתקיים המקח אבל אם לא קנו ממנו עתה והתנה י"א שאם לא יתקיים לא יקנה אע"פ שנתקיים לא יקנה כיצד מכר או נתן לו בית על תנאי שילך ביום פלוני למקום פלוני והחזיק בו עתה אם קיים תנאו והלך ביום פלוני למקום פלוני קנה ואם לאו לא קנה אבל אם התנה ואמר אם תלך למקום פלוני ביום פלוני או תביא לי דבר פלוני אמכור לך בית זה או אתננו לך וקיים תנאו והלך ביום פלוני למקום פלוני ואח"כ החזיק בבית לא קנאו שזו אסמכתא היא שסמך קנייתו לעשות כך וכך וכל אסמכתא לא קניא שהרי לא גמר להקנות : (טו) לפיכך הנותן ערבון בהיר מלוה על ערבונך אם חזר הלוקח קנה המוכר חוזר בי ערבוני מחול לך ואמר המוכר אם אני חוזר בי אכפול לך ערבונך אם חזר הלוקח קנה המוכר שלך עמו לירושלים ביום פלוני וחזר זה קנה כשילך וכו' לאו דוקא שה"ל על מנת דה"כ לא היה צריך להחזיק בבית הכל הואיל ע"מ כאומר מעכשיו דמי ובמעכשיו ס"ל להרמב"ם דלא"ג דלא החזיק קנה מלא מצרת ליתן הוא . ומיפשר שלא כיון רבינו שהחליף על תנאי במקום ע"מ שכתב כיצד מכר או נתן לו בית וכו' על תנאי שילך עמו וכו' ומיפשר שכך היה כתוב בנוסחת הרמב"ם שהיתה ביד רבינו ולפ"ז האומר על תנאי אינו כאומר על מנת :

הדושי הגהות

מביאור דבורי ב"י אלו וקצת מזה בסמ"ע א"ק י"ג : יא הפרישה אחרי אריכות עריכת שפתים בדברים נכוחים לבאר דברי המור וב"י אלו סיום וז"ל ועכ"פ יש חסרון בדברי רבינו בזה ובצ"ל והתנה שאם יתקיים תנאי זה יקנה ואם לא יתקיים לא יקנה :

ובתוב

ובמה

שכתבו התוס' קרוב : ומ"ש ור"י הולך וכו' . כ"כ התוס' בפ' ח"נ וכפ' זה בורר בשמו : ומ"ש לפיכך כשהמוכר מקנה ללוקח וכו' . כלומר אע"פ שמתנה בדבר שבידו להוליכו למקום פלוני ולא גזים לו בלוקח תלוי מילתא אלא במקנה דמקנה ומתנה מתנתי לגרסו וכיון דהמוכר מקנה ומתנה ע"ת כך וכך הוי מסמכתא כיון שקיום התנאי תלוי בידו אלא בידו למשוך ביד הלוקח ולא דמי למשוך בקונים דתלוי ביד שניהם כלל ומדעתא דהכי קא עבדי שירויהו לו זה לו זה תם ודאי גמר ומקני משא"כ בידו של לוקח ותלוי בידו של מוכר שמקנה ע"ת כך וכך לא גמר ומקני אלא בסמכו על דבריו ותופס רבינו זה סברת הרמב"ם שכתב אפילו אי לא גזים הרמב"ם ואע"ג דמסתברא כוותיה דהרמב"ן ז"ל מיגמ"ש ז"ל מכל מקום כיון דעת הרי"ף ז' מיגמ"ש ז"ל וכן הסכים הרא"ש ז' מיגמ"ש ז"ל וכן הסכים הרשב"א בתשובה ח"א סי' תרי"ח ותרי"ט וכן הסכים הרמב"ן בתשובה סי' רפ"ב וכן הסכים הרשב"ץ בתשובה ח"ב סי' ק"ס ז"ל (וכ"ה בתשובת הריב"ש סי' תי"ב) וכן הסכים הרא"ה בתשובה ח"ב סי' ר"ל ז"ל וכן הסכים הרמב"ן בתשובה סי' רפ"ב ז"ל וכן הסכים הרשב"א בתשובה ח"ב סי' ק"ס ז"ל (וכ"ה בתשובת הריב"ש סי' תי"ב) וכן הסכים הרשב"ץ בתשובה ח"ב סי' ר"ל ז"ל וכן הסכים הרא"ה בתשובה ח"ב סי' ר"ל

הלכות תפילה וברכות

פרק ראשון

א מצות עשה מן התורה להתפלל בכל יום, שנאמר "ולעבדו בכל לבבכם" (דברים יא, יג). ואמרו חכמים: איזו היא עבודה שבלב? זו תפילה. ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא כמו שתי מצות עשה, שנאמר "את ה' אלהיך תירא" (דברים ו, יג) – ואמרו חכמים: יראה זו תפילה. ונאמר "ואותו תעבוד" (דברים י, כ) – ואמרו חכמים: עבודה זו תפילה.

ב ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

ג ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

ד ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

ה ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

ו ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

ז ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

ח ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

ט ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

י ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

יא ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

יב ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

יג ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

יד ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

טו ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

טז ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

יז ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

יח ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

יט ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

כ ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

כא ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

כב ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

כג ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

כד ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

כה ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

כו ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

כז ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

כח ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

כט ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

ל ואף על פי שאין התפילה מן התורה אלא מצות עשה, הרי היא מוטלת על כל יחיד ויחיד מישראל, ועל כל נשי ישראל, ועל כל עבדי ישראל ושפחותיהם, ועל כל הגרים בישראל, ועל הקטנים כשיגדלו. אבל לא על הנשים ולא על העבדים ולא על הקטנים שלא הגיעו לחינוך, שהרי אין חינוך אלא למי שיש לו חיוב מצות עשה.

דכתוב הוא וגם המלוה לא ימלוך על דבריו דספק היה לו לע"פ שכבעיומו בדבריס
כרי שתפסו בלשונם בתולה בדעת עצמו וכן כתב הרמב"ן בפרק גט פשוט דכל
דאמרינן בפסמכתא ס"מ בהתנה על עצמו כגון אם לא נתתי לך מכאן עד ל'
יום החזר לו שטרו ג"כ אם תובע ולא תעביד אפלס וכן כל פסמכתא שבתלמוד
בדרך זו תמלא לותם וכן הוא בדבריס אי לא מתינא עד תלתין יומין ליבעלן
זכוותאי אבל האומר אם תעשה כך וכך או לא תעשה או שאמר אם בתת מכאן
ועד יום פלוני או אם לא בתת זה אינו קרוי פסמכתא אלא זה נבי נבי גד אם
לא יעברו וכתתם בין שהתנאי בקום ועשה בין שהתנאי בעשה ולא תעשה וזהו דרך
כל תנאים שבתלמוד בדיני ממונות וטעמא בדירוא הוא דאימר אמר מיהו מקיים
התנאה ואזיל לשיהו קיים ליה בנפשיה טפי מיבעי היכא גמר ומקני ובהכי שייכא
הא דאמרינן בסנהדרין גבי מצחק בקוביא ורב שפא אמר כל כהאי גוונא לאו
פסמכתא היא פירוש לפי שאין הדבר תלוי בדעת עצמו אלא בדעת חבירו ובמעשה
חבירו וכן פרש"י והרמב"ם ואפילו תולה בדעת אחרים כגון שאמר לחברו אדי נתונה
לך אם לא בא אים פלוני מכאן ועד י"ב חדש משמע דלאו פסמכתא היא דסייעו
תולה בדעת יחיד אבל אם תלוי בדעת עצמו אלא משום דאימר אמר אדם
ידעינא בנפשאי טפי הא לאו הכי תלתא הוי ואי קשיא לך אי הכי היכי אמרינן
לקמן לרבי יהודה לאמר פסמכתא לא קני ערב לא משתעבד אלא משום דהיא
כאלה דמהימן ליה יש לומר שאני התם דעביד לישנא דפרע מוכיח ואין סברי דאסכי
סמך מעיקרא וכתולה בדעת עצמו דמי ועוד דאימר אמר מתוך קיים ליה ופרעינא
לך מדידיה ואי לא פרעינא לך מדידי לאו לאמר קיים לי בנפשאי לא הוה
מתני הכי תדע דהא ערב לאמר מתן תעות דליכא הכאה דמהימן ליה ואע"פ כן
קנו מיד משתעבד ואילו פסמכתא גמורה שהתנה על עצמו לא קניא עד דקנו
מיניה בפיה דין תמוד בביטול זכותא כדפירש רבינו הגדול ז"מ ערב לאו פסמכתא
גמורה היא לפי שאין הכל תלוי בדעת עצמו ומ"ש בס"פ ג"ב הכא לאו בידו
כלומר לאו בידו לגמרי שסבור הוא שבידו שלא זה על עצמו התנה אם לא לקחתי
לך יין ולא על פי שאין התנאי מתקיים בלא חבירו כיון שלא תלה תנאו בחבירו
ותולה בדעת עצמו הוא שלא יעשה אלא ימצא יין ליקח פסמכתא היא שכל
שבנותג העולם והתנה על עצמו תינו תנאי אלא פסמכתא ואי קשיא היאך שומר
חנם מתנה להיות כשואל דלאו בידו הוא זו תינה קושיא שכבר נתפרש הדבר
מכלל מה שכתבנו שכל תולה בדעת אחרים לאו פסמכתא היא והוא הינו יכול
לתלות בדעת עצמו אלא יבוא עליו אונס ומיהו כל שומר שאמר אם לא אשמור
כדיני אפלס אלמא פסמכתא היא ולא קניא והא דתניא אם אני חוזר בי
ערבוני מחול לך לאו על פי שבידו הוא פסמכתא דגזזמא הוא ע"כ ולכדבריו ממש
כתב הר"ן בפרק גט פשוט וכתב שהוא הדרך המחוור בשינוי דאי לא תימא הכי
כולהו תנאים דלישלגו רבי מאיר ורבנן בתנאי כפול היכי מהני הא כולהו פסמכתא
ניהו וכדבריו כתבו תלמידי הרשב"א בתשובה שלה דשכל פסמכתא בתשובות אלה
אפס רבותינו אלא שמלשון הרמב"ן והר"ן נראה דמלאמרינן בע"ב הכא לאו בידו
והוי פסמכתא היינו משום דאפקיה בלשון תולה בדעת עצמו הא לישלו אמר יאכרו
לי יין לא הוי פסמכתא כיון שהתנאי תינו שהתנה בדעת אחרים אבל בדעת הלוקח
וכבר כתבתי שמתוך דבריהם לא משמע הכי והיכא דבשעת התנאי היה בידו
ואח"כ לא היה בידו אי היכא מסתברא דאתר שעת התנאי חזלינן וכן נראה ממה
שכתבו תלמידי הרשב"א על מה שאמר הרמב"ן ויש להסתפק בתנאי שהוא אלא
תעשה ועשה וכו' אבל מדברי הרמב"ם בפי"ג מה"מ נראה שגם בשהולה התנאי
בדעת שבנגדו הוי פסמכתא וכדברי רבינו הבאה ס"ה אבן דעת הר"י בן מיגש"ז
ולענין מה שתמה רבינו על הרמב"ם אלא חילק בין היכא שהוא בידו אם לאו ע"ל
דהרמב"ם מדבר בפי' רבינו האי שכתבו הר"ן ותלמידי הרשב"א בתשובה נשך ורהרמב"ן
בפ' גט פשוט דכי אמרינן התם בידו הבא לאו בידו לאו למימרא דמידי דלאו בידו
הוי פסמכתא ומידי דבידו לא הוי פסמכתא דלהדיא בפרק זה בורר משמע דכל
שבידו הוי פסמכתא טפי היאלך הא מתניתין דאם תובע ולא מעביד אפלס במיטבא
פסמכתא נמי היא ולאו מדינא מהני אלא מתקנתא דכיון דהאי גברא סמך עליה
קנסוהו לחיובי כנגד הפסדו של זה וכי תקשינן מ"ש מהא דתנן אם תובע וכו'
הייט לומר דכי היכי דאתם תקנו רבנן שיאפלס כנגד הפסדו של מבירו כיון שהוא
סומך עליו ס"ל הו"ל לתקוני לישלם ומצי התם כיון דבידו ולא עבד קנסוהו רבנן
אבל הכא כיון דלאו בידו לא חזו רבנן למיקנסיה עכ"ל ומאחר שהרמב"ם היה
מפרש כן ל"ש דבר שהוא בידו לא שנא דבר שאינו בידו לא שנא גזים ל"ש לא
גזיס הוי פסמכתא ולא קנה אלא דכל היכא דבידו ולא גזיס קנסוהו רבנן ולפיכך

כפי"ל מה"מ שאם נתבטרו דיני פסמכתא לא חילק בין מי הוי בידו לאי הוי
ובין גזיס ללא גזיס דבכולהו הוי פסמכתא ובפ"ק מהלכות שבירות כתב דהיכא
דבידו ולא גזיס חייב לשלם ופע"פ שכתב אם ומפני מה נתחייב לשלם מפני שלא
פסק על עצמו דבר קבוע כדי שנאמר הרי היא כפסמכתא אלא התנה שישלם
במיטבא ולפיכך גמר ושיעבד עצמו דמשמע לכאורה דס"ל כדברי התוספות דטעמא
דמשלם לפי שהוא פסמכתא ודיוק הוא ולא תקנתא וכן נראה שפירשו דבריו
בהגהות י"ל דה"ק חילו היה פוסק על עצמו דבר קבוע לא היו מתקנין לו שישלם
שבבר מיפטר אלא יבור אלא מקנתא שאין ההפסד שוה בנגד מה שקבל על
עצמו וכיון שכן כך לי פוסק על עצמו עשרה זוזי כמו פוסק על עצמו אלפא זוזי
משום דהוי פסמכתא גמורה שהיא כדרך גוזמא שאומר אם תוביר לתן לך והוא
בושה בעצמו אלא יוביר ולא גמר ומקני אבל כשאומר אשלם במיטבא אע"פ
שהיא פסמכתא אינה כל כך גמורה רבנן לשלם גמר ומשעבד ולפיכך תיקנו לו
שישלם כן נראה לי לדעת הרמב"ן שמקבל גבי שהיא דאם תוביר ולא מעביד
אשלם אלפא זוזי כתב הרי"ף דמכל מקום משלם מאי דאפסדיה ונראה דמשום
תקנת חייב לשע"ג אלא אהני תקנה לאלפא זוזי משום דגוזמא הוא מ"מ אהני
למאי דאפסדיה והרמ"ם כתב דהלכתא כווותיה ולא מעעמיה אלא משום דכיון דנהנו
לכתוב אם תוביר ולא מעביד אשלם במיטבא אף אם לא נכתב כנכתב דמי
הילכך כשתסלק תנאו כמאן דליתיה העמידו על דינו ואשלם מאי דאפסיד ונפקא
מינה להיכא דלא רגילי למכתב אשלם במיטבא וכתב אשלם אלפא זוזי למאי
דמשמע מהרי"ף משלם מיפא במיטבא ולהרמ"ם אינו משלם כלל וכתב הרמב"ן
בפרק גט פשוט ויש להסתפק בתנאי שהוא אלא תעשה ועשה אם יש בו משום
פסמכתא לפי שכל פסמכתא שבתלמוד ישנן בביטול משום דלאו תנאו תנאו אם לא נתתי
לך ועשה יש לומר הואיל ואם ירצה היה מקיים תנאו ולא חשש ועשה מעשה גמר
ומקני אלא משלם מצחתי לרשתוים שהילקו בדבר וכתבו תלמידי הרשב"א בסוף פרק
חיזהו נשך ונראה לי כדברי הרשתוים משום שעל שעה שאתה אם אני חוזר
והשיא שעתא מיכא למימר אלא סבור לעשות תותו מעשה ומשום הכי אמר
ליה אפס יעשה כך וכך חיזכה בשלמו ולא גמר ומקני וכיון שכן ע"פ שעשה ע"כ
אני אומר נתלך אי משום דפסמכתא היא ולא קניא הוא שעשה כן ע"ל אבל
הר"ן בפרק גט פשוט כתב שאם כדברי הרמב"ן לכך וכ' בסוף הדברים זהו הדרך
המחוור בשיני בדיני הפסמכתא ובעל ל"י בפרק זה בורר כ' בשם הרמב"ן דכל תולה
בדעת עצמו הוא פסמכתא ואפילו בינו לעצמו לא תימא כיון שבינו לעצמו ולא
עבד גמר ומקני דלמא מעיקרא כי אתני הוא לקיומי תנאיה ולא גמר
ומקני אלא דלמא מעיקרא כי אתני הוא פסמכתא ולא קניא ומו אמרינן התם דאי ס"ל
מי לא פרעינא לך ליום פ' גבי מהאי חתרא הוי פסמכתא ולא קני והתם מאי
מילתא ויתירתא היכא ומיהו רש"י פי' דהכי ס"ל גבי מהאי חתרא בשעת התנאי אע"פ
שבזמן הפרעון היה ביוקר ולפי זה יכול הוא לפרש וכי ס"ל קני לגוביינא
דהייגו למיגבא מיניה שיעור זוזי כשער של עכשיו אף על פי שבזמן הפרעון הקרקע
מתייקר כ"כ תלמידי הרשב"א ובהיא דכי ס"ל קני לגוביינא לא היו לריכים ליזחק
בכך לדעת רש"י שהרי הוא עלמו כ' דפסמכתא היא משום דלא ס"ל קני לגוביינא
אלא אם כיוי נותן לך מכאן עד שנים הדר הוא לה פסמכתא דכל דפי
פסמכתא היא ולא נהירא אלא כתבתי רש"י לומר דפסמכתא לא הוא אע"פ
שאר מילתא יתירתא ואם שאמר פסמכתא היא כשתחה בעלמא וכ' יתן לו שום
מתתיס כמתה לאו למימרא דאע"ג דלא הוא פסמכתא אלא משום דאין דרך להלוות
על שדה שאינו שום יותר מדמי הלואה ולקוחה שפם לא יפרעו ליום פ' יהא אלא
כשהוא שום יותר מדמי הלואה ולפיכך כתב דהכא אין אנו לריכין לומר שהיא
פסמכתא משום דע"ל בלשון דמי כיון שיש שעה גדולה מזו ע"ל קני שדה שום
ק"ק במה ומה שאמר גבי מאי דע"ל גבי מהאי חתרא דאינו משום דכיון דנתנה
לאחי לא מייקר מאי מיכא למימר אלא לפיכך כ' שקפידא היה בדבר לכסוף
מייקר אבל אם ס"ל דאפילו לא מייקר אם היה רולה לחזור בו מלפרעו ביון אלא
במעות או בסחורה מחרת הרשות היה בידו דאם פסמכתא הוא כע"ל מ"מ תלמידי
הרשב"א העלו דכיון דאמרינן דכל דאי לא קני מעמע דע"ג אלא אמר מילתא
יתירתא לא קני וגבי הניא דכי ס"ל לגוביינא משום פסמכתא לפי שאין מדת
רולה למכור נכסיו בזזויין ולא לפילו ביותר מכדי דמיהן וכן פירשו התוס' והרמ"ה
ומ"ג והמרדכי דפ' זה בורר והגהות פ"ח מה' שבירות וכ"ג שהוא דעת הרמב"ם
לפילו

דרישה

ולפילו בתולה בדעת אחרי ולפילו דבר שהוא בידו לגמרי אי שהיו בידו כלל וכדמוכח בסנהדרין
וזה שכלל שגמור שכולל כל המשמעות קבלתי מפי רבותי סריטב"ל עכ"ל ובבריו נבחי אלפיס
היום אלא שפם קבריס ובריכים ביתום ונראה דוסו ביתום. בתתולה נתן ב' כללים. הראשון
דמתן דגזים וקנים דהיינו שמחייב עלמו דבר גדול כגון מיכול וכיוצא בו מיכול שהוא
ובגרבונו וכיוצא בו דאפי' אי מתיר לחבירו בתנאי כפול היכי מהני הא כולהו פסמכתא
היינו וכדבריו כתבו תלמידי הרשב"א בתשובה נשך וכן כתב הרשב"ם בתשובות אלה
בשם רבותיו אלא שמלשון הרמב"ן והר"ן נראה דמלאמרינן בע"ב הכא לאו בידו
והוי פסמכתא היינו משום דאפקיה בלשון תולה בדעת עלמו הא לישלו אמר יאכרו
לי יין לא הוי פסמכתא כיון שהתנאי תינו שהתנה בדעת אחרים אבל בדעת הלוקח
וכבר כתבתי שמתוך דבריהם לא משמע הכי והיכא דבשעת התנאי היה בידו
ואח"כ לא היה בידו אי היכא מסתברא דאתר שעת התנאי חזלינן וכן נראה ממה
שכתבו תלמידי הרשב"א על מה שאמר הרמב"ן ויש להסתפק בתנאי שהוא אלא
תעשה ועשה וכו' אבל מדברי הרמב"ם בפי"ג מה"מ נראה שגם בשהולה התנאי
בדעת שבנגדו הוי פסמכתא וכדברי רבינו הבאה ס"ה אבן דעת הר"י בן מיגש"ז
ולענין מה שתמה רבינו על הרמב"ם אלא חילק בין היכא שהוא בידו אם לאו ע"ל
דהרמב"ם מדבר בפי' רבינו האי שכתבו הר"ן ותלמידי הרשב"א בתשובה נשך והרמב"ן
בפ' גט פשוט דכי אמרינן התם בידו הבא לאו בידו לאו למימרא דמידי דלאו בידו
הוי פסמכתא ומידי דבידו לא הוי פסמכתא דלהדיא בפרק זה בורר משמע דכל
שבידו הוי פסמכתא טפי היאלך הא מתניתין דאם תובע ולא מעביד אפלס במיטבא
פסמכתא נמי היא ולאו מדינא מהני אלא מתקנתא דכיון דהאי גברא סמך עליה
קנסוהו לחיובי כנגד הפסדו של זה וכי תקשינן מ"ש מהא דתנן אם תובע וכו'
הייט לומר דכי היכי דאתם תקנו רבנן שיאפלס כנגד הפסדו של מבירו כיון שהוא
סומך עליו ס"ל הו"ל לתקוני לישלם ומצי התם כיון דבידו ולא עבד קנסוהו רבנן
אבל הכא כיון דלאו בידו לא חזו רבנן למיקנסיה עכ"ל ומאחר שהרמב"ם היה
מפרש כן ל"ש דבר שהוא בידו לא שנא דבר שאינו בידו לא שנא גזים ל"ש לא
גזיס הוי פסמכתא ולא קנה אלא דכל היכא דבידו ולא גזיס קנסוהו רבנן ולפיכך

הגהות דרישה ופרישה

דמה שכתב אלא באם אוביר וכולי לשון הגמרא נקט והוא הדין לכל דרמי ליה ודו"ק :
עו דברי הב"י תמוהין בעיני בזה מאוד חדא איך כתב הב"י בשם הרמב"ן היפך מס"ש
הרמב"ן בעצמו בפרק גט פשוט וגם אי אפשר לומר כן שהרי הב"י כתב שם וז"ל דלא תימא
כיון דבידו למיעבד ולא עבד כו' ש"מ דקאי אמי שהתנה לעשות ולא עשה ולהב"י הו"ל

למינקט רבותא בשם הרמב"ן אלא ודאי מיירי דוקא בהתנה למיעבד ולא עבד והטעם שכתב
צריכין ג"כ להתנה למיעבד אבל כשהתנה שלא לעשות לא סגי בהאי טעמא לחוד דמי
הבריחו לעשות אי לאו דגמר ומקנה דלא ס"ל כתלמידי רשב"א שכתבו די"ל דגמלך היות
וכו' ע"ש ודוק :

דאמילו לה אמר מילתא יחירתא הוי אסמכתא שהרי כ' נפ"מ מה"מ אם תעשה כך וכו' אמכור לך וסתם אמכור בשוויו משמע וכתבו עוד תלמידי הרשב"ם ולקמן גבי אמרת מע"ג דאמרת לזבוני קמי מסוב כמו גזים לפי שעדיין אין זמן מכר היין והוה נותנו עתה בזול וכ"כ בעל כ"י דלא מחוור בעיני המפרשים סברת רש"י דאמר דכל היכא (דאמר) [דליכא] מילתא יתירתא לא הוי אסמכתא וכתב דגבי אמר' היינו טעמא משו' דכל שאתה מכריזו למכור דבר שאינו רוצה למכור ואמר בלשון בטעות מוכנין אבל אם שוחקין באמנה (י) אין מוציאין היטנו מה שהפסיד

סם אסמכתא היא וכל לפי לא קניא ופע"ם שהדבר הזה עומד לימכר לאחר מיכן עכ"ל ומשמע מלשונו שפע"ם שאינו נותנו בזול עכשיו יותר מאחר זמן לא קני כיון שאינו רוצה למכרו ואמר בלשון דמי דבר תימה הוא דבלא טענה אלא אימר מין רצוני למכור עכשיו נימא דהוי אסמכתא לכן נ"ל דכשיש שום קפידא בדבר אם ימכרנו עכשיו כגון שהוא עתה בזול או שום קפידא אחרת בהא דוקא קאמר בעל כ"י דהוי אסמכתא אבל אם אין שום קפידא בדבר כלל לא הוי אסמכתא וב"י מדברי ה"ה שכתב בריש פי"ח מהל' מכירה שהרי הוא מוחזק מחמת מעותיו וכתבו תלמידי הרשב"א יתירתא כתב הרמב"ן ז"ל דהסתם שאני דלאו לעניין מכירה הוא אלא לעניין שלומי זוזי דכל דלא אמר מילתא יתירתא משלם דדינא הוא דפושע הוא ומשלם היזק שלו וי"ת דהסתם נמי מדינא הוי אסמכתא אלא תקנה הוא שתקנו לשלם וזה דעת רבינו הגי' ז"ל וכתב בעל כ"י בפרק זה בורר שדעת הרמב"ן כרבינו הגי' ז"ל: בתוב בפ' (י) [ד'] נדרים לתלמיד אחד של הרמב"ן שהיה בידו הכח לאו בידו כלומר שהיה בידו הדבר לגמרי פי' אלא להוכיר את השדה הכא לאו בידו אלא טובה שעשה לסמך דעתו ותלה בטובה שבעולם שיין עשוי ליסכר ומ"ש הוי אסמכתא וכי מעיינין נמי במילי דאסמכתא מצכחן לכולהו לתיונין מילי דניטול מעשה אם לא נתתי אם לא נקני הוי דליכא למימר שסמך דעתו למיעבד הכי ותתני והשתא לא אתרמי ליה כלומר שהיה סבור שיוכל או שיעשה וכעלא עשה כן לא פשע אבל בקיום מעשה מסתברא דלאו אסמכתא היא כלומר אפילו בתולה בדעת עצמו וה"ד שדי נתונה לך אם לא תעשה דבר פ' ולא מצנע לתגמיה ועבד היינו מילתא דאתני ותצנע הא כיון דבדעת דנפשיה עבד כלומר דמי שכריחו לעשותו ס"מ גמר ואקני וכל דלמור רבנן בהסמכתא ליהוי אלא בדיני ממון אבל בגיטין וקידושין ליכא דינא דאסמכתא דהא בהסמכתא תנן גבי תנאי גיטין כמה זימני אם לא בתיי מכאן ועד י"ב חדש אם לאעבור מכאנגד פניך ל' יום ולא בעל מזון אסמכתא כלומר אפילו דאתי בתנאי דאי בנפשיה ובטיטול מעשה ופע"ג דאמרו אסמכתא בגזירות בכהנדרין ובאמ' נזיר (לד.) הטיח ר' יהודה היא אזון אסמכתא לא קניא אלא דאמרו לה בגיטין גזירות אלא להבלאה עכ"ל: ויש לדקדק כיון דקי"ל אסמכתא לא קניא היאך נותן גט על תנאי הוי גט ובתתנן אם לא נתתי מכאן ועד י"ב חדש כתבו גט ותנו לאשתי אם הגט קודם למיתה הרי זה גט והרמב"ן בפ' גט פשוט כ' והוי יודע אלא הוזכרה אסמכתא בתלמוד אלא בד"מ אבל לא בגיטין וקידושין ולא נתן טעם בדבר ותלמידי הרשב"א בפרק מיוחו כתב בתבו להיינו טעמא דליכא אסמכתא בגיטין וקידושין דכיון דמידי דמקפיד עליה מיכף הוא מי לאו דגמר ומגרש גמר ומקדש לא אמרן ורבינו כ"ר כתב דטעמא משום דליכא אלא מדעתא דנפשיה ובכל מידי דאתני עליה מדעתא דנפשיה ליכא אסמכתא והאומר לחבירו שדי נתונה לך אם לא תעשה כך ולא עשאו קנה דמי שכריחו לומר כן מתחילה הלכך ודאי גמר ומקני ולא שייך אסמכתא אלא במלוה וכיוצא בה שמחמת שהוא צריך למעות הוא מתנה עמו אפשר לו יפרעהו לזמן פלוני יוכה בשדה והקשו עליו דהא גבי ערב הוזכרה אסמכתא וודאי מדעתא דנפשיה עבד דמי שכריחו לעשות ערבות וכן גבי משחק בקוביא מדעתא דנפשיה הוא משחק ואמרו אפילו אסמכתא היא וכן בגזירות הוזכרה אסמכתא בפ' סנהדרין ליף על גב דמדעתא דנפשיה עבד אלא אפילו הכי אמרי יהודה משום ר"ט הוא ולא נהירא דמ"ב כל מאי דתנן בגיטין וקידושין אלא כיוצא בה"ר יונה ז"ל דלא שייך אסמכתא אלא בענין שיש לו צורך למעות שהוא צריך לאותו דבר שהוא צריך למעות והלה לא רצה לתת לו אלא בזול אי אפשר לומר שדי מכור והוא אומר שדי מכורה לך אם לא תעשה כך תיפוך לימיר ולא גמר ומקני אלא שהוא סומך שיעשה כך וכן בפרע מקצת חובו שאין אלא רוצה להמריך לו אלא שאם לא יפרענו ביום פ' שיחזיר לו שטרו וכן במקבל שדה מחבירו שאין אלא רוצה למסור לו השדה אלא שאם יתנה לאם תיניר יהיב אלפא זוזי וכן במתן לחזל לפרוותא דזולפטא שאין אלא רוצה למסור לו מעותיו שיסתכר בהם אלא אם אינו מקבל עליו בסיומא וכן בכולן אבל בגיטין וקידושין שמדעת עצמו הוא עושה אם אינו גומר לקדש ולגרש למה הוא עושה ומתנה וסומך שלא יעשה ומ"ה ליתי בהו אסמכתא אלו דברינו ז"ל ודברינו נכונים הם ולפי דרך זה אף במתנה ליתי בה משום אסמכתא עכ"ל הר"ן אבל מתוך דברי הרמב"ן בפרק גט פשוט משמע דמתנה נמי איתי בה משום אסמכתא וכן משמע מתוך דברי הרמב"ם בפ' י"ח מה"מ: כתב בעל העיטור בסוף פי"ו [מקני] בלא אסמכתא בלשון מי כדאמרינן כל דאי לא קני וכתב רבינו שאי אפשר ומכר אם לא [אמר] על מנת ומעכשיו אלא אם אין מי שאסמכתא הוא בין בגיטין בין בממון כדאמרינן ס"ו גיטך וכו' ותמיהה לן דהתם משום לתיון גט לאחר מיתה הוא וכרי"ף כ' בתשובה בכל מילי הוי אסמכתא לבד משכירות ומומנות דלא אתני בהו גומא כגון אם אוגיר ולא אעביד ומתפיס זכותיה דקנו מיניה בב"ד תשוב: ואכתי היכא למידק אם לתנן בפרק מי שמת (קמח:) האומר אם ילדה אשתי זכר יעול מנה וילדה זכר נוטל מנה ומאי אם כל דאי אסמכתא הוא ולא קני ומצאתי להרשב"ם שכ' בתשובות חלק ג' סימן תתל"ג נתמצטו חכמי הורות רשעונים ומחרונים בעניו האסמכתא מהו הדבר הנקרא אסמכתא ומה

דרכי משה

(י) וכתב המרדכי פרק ז' דף רפ"א ע"א דאפי' אם מכר לו משכון קודם שהתחילו לשחוק אפ"ה לא קנה דמעות אין כאן משכון אין כאן אבל אם המעות בעין סותר לשחוק ולא הוי אסמכתא ודלא כהגהות מרדכי פ' ז' ע"ג דמהמיר ואוסר לשחוק בקוביא ופסק דאפי' אם המעות בעין והרויח מוציאין אותו בדיינים וע"ש שהאריך בזה וכתב עוד שם דכל שחוק דין א' להם אפי' לשחוק באגוזים וכ"כ התוס' דכשמעות בעין לא הוי אסמכתא משום דהדף שהמעות עליו קונה לשניהם:

כתב

פרישה

מכל מם שוחקין כו' דס"ס כיון שמר בלשון שם לשחוק הוי לשון מוליתין שם"כ קנו ופי' בבד"מ ומילו סיס אסמכתא גמורה שפי' סיו כמעות מוכנים ל"ק מילי כן משמע שכ"י לקיון בסני וס במסל"ו ע"ם ויותר מלשם לומר דנסי דלא הוי אסמכתא מ"מ מיהו יכול להפקיע פעותיו של מביהו אע"ב סס על סדף לו סמקום קונה כמעות ומפקיע מיהן מיד כשליהן וק"ל ובפנד"ר שהוכחתי כן שם ל' ע"ש ושל' תשובת סרמ"ם:

דרישה

ל' וז אפ"ה הוי אסמכתא ודוק סימב וכב"י פי' דברי סכ"י שכ"ל סלגו בשם ס"ע בשמן בשמו ידיס ולפד"ב דיפס כיון וסקונס ילקס ויעמר: (יו) אבל אם שוחקין בשמים כר' י"ל סרמ"ם פי ס"ב ובני אדם המשחקים בקוביא בשמים אפ"ב דסתי אסמכתא קניא כדפרישית לעיל ואפ"ב היא דאיכא למ"ד סיב לשלם דאסמכתא אפי' בקניין לא קניא אלא בב"ד משום דרמיזים לעיל ואפ"ב היא דאיכא דקאי בדבריס בעלמא אלא קנין כגון בשמין עלי מבין כר' בשם דין שוחיל כיון היא לסס מביאה ופ"ו וסס קבלו עליסס סדין ול"ד להיכא שאין לסס שבועה ופ"ו אלא שמחמת סיב לפי

שהפסיד: (יג) והמתנה על דבר שבידו לעשות אי לא גזים בגון אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטב לא הוי אסמכתא ואם גזים שאמר אשלם אלפא זוזי הוי אסמכתא דלא גמר ומקנה ולא משלם אלא מה שהפסיד לפיכך כשהמוכר מקנה ללוקח על תנאי אם תעשה לי דבר פלוני תקנה הוי אסמכתא כיון שקיום התנאי אינו תלוי ביד המוכר אלא ביד הלוקח: (יד) כתב הרמב"ם ז"ל כל האומר

וזהתכן להם מרן בגלעד ולפי שהוא דבר פשוט לא היה לריך הרמב"ם לפרש מותו וכ"כ כל הגדולים דלא הוי אסמכתא אלא כשאומר אתנאי בדרך קנס דמשמע דבריו שהיורו אומר בדוקא וה"ה באומר דרך גזמא ומילתא יתירתא הוה ליה כאילו אומר בדרך קנס וכאילו היה משתק ומסתל וכבר התריך הוא בית יוסף והניח דברי הרשב"א וספר התיטוך ודברי ניתוקי יוסף והר"ן שכתבו כן ואם כן לפי זה לריך גם כן לפרש דברי הרמב"ם דיש לחלק בדבר וכדפי' וב"י לא פי' כן דברי הרמב"ם ולפעד"ז עיקר כדפירשתי ולקמן בס"ם רמ"ח הניח רבינו תשובת הרשב"ם ז"ל משם להדיא דס"ל כדפי' ע"ש. ממנס בדברי רבינו ל"ע שכתב לפיכך כשהמוכר מקנה ללוקח וכו' דכיון דתופס דברי ר"י מס כן תהי לפיכך דקאמר מיורי בדלא גזים ולכאו מילתא יתירתא דמי גזים לפילו היה תלוי ביד המוכר הוי מסמכתא מלא ודמי בדלא גזים מלא כי הך דלעיל בדומיר בתולה בדעת אחרים ולדעת הרמב"ם תלוי בגי גד שהוא קיים מע"פ שהוא בלשון מס ולא בלשון מעכשיו ל"ל דהתם שאני דהחזיקו קודם שקיימו התלוי וכן תלוים לתיפליגו בהו ר"ת ורבנן בהכי תיכף לתוקמיכו לגבל מתנאים לגיטין וקידושין שהם קיימים בשם אפי' לא נתן לה הגע עלמין כגון שאומר כתבו גט ותנו לאשתי מס לא בתתי מכאן ועד י"ב חדש קצה דתנן לעיל בפרק השואל ורמב"ם ז"ל כתב בהדיא דאפילו בדבר שאין בו ממש אין המוכר יכול לחזור בו ואפילו הכי אמרינן בגמרא דאם אמר לו הרי זה שלי מכאן ועד שלשים יום אם לא בתתי לך מעות הרי זה שלך ואם בתתי הרי זה שלי הרי דאפילו הכי אמרינן דהוי מסמכתא ואין המוכר יכול לחזור בו ולא אמרינן דהוי כמו שכתבו תלמידי הרשב"א דהיכן דמידי דקפיד עליה מיהא הוא דבר דלמא מיירי בשלא נתן לו המעות ולא הגביהן מביתו ולא משכן אלא שאמר לו הרי זה שלך אם לא אתן לך המעות עד שלשים יום הרי זה שלך ואם אתן לך המעות קודם לכן הרי זה שלי ואפילו הכי אמרינן דהוי מסמכתא ואין המוכר יכול לחזור בו אלמא לאו מידי ומלולי הניחו לי מקום להתגדר בו: (טו) וכתב הרמב"ם כל האומר מעכשיו

דרישה

כמעות על סדף בעיגן דמו סדף קונס כמעות המונחים עליו למאר משניהן כפי תגשם וסו"ל כקיגן דעלמא בדבר שאינו מסמכתא דמסתי היה קיגן גרידתא בלא בית דין אבל כשאינו מונח על סדף דמיגן כאן קיגן בלבד כלל אף דגמרי בדעתן להקניט זה לזה מ"מ מין בידינו לכפותם כם לשפויי מידו ו"ם מע"ג דמסי מסמכתא קיגא מין חיוב לשלם וכ"ת מ"ש למאי דאמרי שמסמכתא ו קיגא על זה מסייע וכתב דמסמכתא דעלמא מפי בקיגן כו' ו"ל ובזה פדיף מסי מסמכתא דשתוק דמ"ל קיגן דבר"ם אבל בקיגן דקנס אפילו בשתוק ונתן לו משכון לפרעון ומ"ם אבתב בכלל ע"ב דיגן ד' על שמעון שהזיק מעות מרחובן בשתוק ונתן לו משכון לפרעון ומ"ם לחייגן לו ושמוור לו למאר ושטיב שחייב לחובן לפרוע מע"פ שתמילתם סיתם בשמסכתא משום דקי"ל למסכתא קיגא ואין בה משום גזילה מלא שחיגן יכול לכוליגא בב"ד אם לא שיסיק בדבר בקיגן וב"ד משוב ושתק שהוא למסכתא נכי שחיגן יכול לכוליגא בב"ד מ"ם אם פרע לו וכן ואין בו משום גזל ונה שנתן לו בסכיגן לפרוע וכך בו ומס שמוור לו בסכיגן ובדר לו ליתן המעות שייב ליתן לו דמי הסכיגן שייב ליתן לו וכבר פקע מוב שלשתון שהוא למסכתא ע"כ ודברי בריכין ניחור במ"ם דקי"ל למסכתא קיגא ואין בה משום גזל אלא שחיגן יכול לכוליגא מ"ל סא וכתב ב"י ר"ל דס"ק דמ"ם דקי"ל למסכתא קיגא קאי מדבר דהוסק למסכתא ואין לו משום דין למסכתא כמשמ בקונטיא דכיון שחיגן למסכתא גמורה קיגא מיהו כיון דדמי למסכתא מיהו יכול לכוליגא בב"ד אם לא שיסיק קיגן בב"ד כו' ע"ש ואין דברין נלמין דמ"כ מ"ל סא דכתב דקי"ל למסכתא קיגא ומס שכתב הוא מ"מ קשה מ"ל לסרמ"ם לאוור ולכתוב מ"כ ו"ל ושפוק הוא למסכתא כו' כ"ן דמתחילה בלמסכתא כי סתי מדבר אלא ל"ל לסייט ולכתוב ומפ"ט שפוק ממי לכ"ב לע"ד מ"ם דקי"ל למסכתא קיגא קאי אמ"ם בפ"ד נדליס בשקנה וו"ל ושילכתא למסכתא קיגא והוא אלא דקאי מיגיט בבד"ם ומ"ל דמ"ם ושילכתא למסכתא בק"ם או בכסף או שטר או שוקה ומה שמשיט ומה שהוא דקאי מיגיט בבד"ם ומה לשאיגן שיהא למסכתא קונה די בחיוב קיגן כל"ל שיהיה אלא משום דאף שקנאו מ"מ לא אלים קיגן לסולימו מיהו אם לא היה הקיגן בבד"ם אם היה לשאר בני אדם בר מהא בפ' ב"ב דמשקיט בקונטיא פסולים משום למסכתא ל"ק וכ שפת ל"פ עליה אלא במשקה בקונטיא אלא במסכתא גמורה משום שהוא בקונטיא דבלא קיגן כלל בשהיה למשקה בקונטיא דבלא קיגן היה ושפתה ס"ם למשיק שהוא למסכתא בלא קיגן ס"ם לא עדיף מלמסכתא דעלמא בקיגן ומ"ם בשיגן נמי שיהיו למסכתא גמורה משום שהוא בקונטיא דבלא קיגן כלל בשהיה למשקה בקונטיא דבלא קיגן היה ושפתה ס"ם למשיק קרמ"ם וכתב דאפילו הכי אמרינן דב

כשעה שמשכנו בידו וכדפירש"י ז"ל בעמע שתחלת המשכנתא היתה ע"י מקח וממכר **וכתבו** בפרק י"ג מה"מ דמשעודות דשייכי לספר מפעטים סי' כ' נרמה **דרש"י** הולך ול"ע למין משה הכרע דלפסר דרש"י לא מיירי אלא בלוה ממר מעכשיו **ומיסרים** נתיב ל' ח"ה כתב תשובת ר"מ ונתן טעם דלף על גב דבעלמא הוי **מסמכתא** ולא קנה הכא לכיון שהוא תופס וגם עשה עמו טובה שהלוהו עכ"ל **והיינו** כר"ת דפ' גט פשוט ומשמע דכיון דתפיס וגם עשה לו טובה קנה אע"ג דלא **מ**"ל קני מעכשיו בשעת משכונו אך מתוך שהלוה שכתוב בתירוץ' משמע שבשעת **המשכון** מ"ל קני מעכשיו וע"כ ולפסר דלפי' משכנו אלא בשעת הלוותו יש לו דין **זה** כי לתחלת המשכנתא קפידא לא לתחלת החוב וכ"ל שלפי' משכנו מן הסתם **ומ"כ** התם שם לא נתני וכו' לא הוי מסמכתא דתחלת ביאת הקרקע לידו היה **פ"י** משכון וכפ' גט פשוט כתבו התו' דמהלך ר"ת דלפי' לא קניא מסמכתא בעלמא **הכא** בזיהוה כגון טפי משום שעשה לו טובה שהלוה לו וגומר בדעתו להקנותו **יותר** ועוד דתפיס מלוה ואין לחי מבין זה דהכא רב נחמן עשה לו כמו כן טובה **מיהו** מה שנתן הטעם משום דתפיס מ"ם דהכא ר"נ לא תפיס אלא שליח עכ"ל ול"ל **דה"פ** מה שנתן טעם משום שהלוה לו אלמא כלום הוא דהכא דגט פשוט כמי שעשה לו **טובה** שהלוה לו ומ"ה אמר רב נחמן דמסמכתא לא קניא אבל מה שנתן טעם **משום** דתפיס מ"ם דהכא דגט פשוט דאמר רב נחמן אלא מסמכתא לא תפיס **אלוה** אלא שליח ומה שהלוה, בפרק מיזהו נכך כתבו תר"ת מחלק משום דתפיסה **דהכא** עדיפא ולא הזכירו שעשה לו טובה שהלוה לו היינו מפני מה שכתב בפ"ק גט **פשוט** דאין בין מסמכתא דמיזהו נכך לסמכתא דגט פשוט משום שהלוה לו **אלא** משום דתפיס ומ"מ לר"ת משמע דתרתי בעינן עשה לו טובה וגם תפיס ותע"ג **דהכא** דגט פשוט הוא עשה לו טובה לא מהני כיון דלא תפיס אלוה והוצרך לומר **דבעינן** עשה לו טובה משום דקפיד שיהא תפיס ליה ומפ"ה לא קני **ולפיכך** הוצרך לאלק בין עשה לו טובה דהתם בערבון כיון דלא עשה לו טובה תע"ג **דתפיס** לא קנה ובהכיא דגט פשוט תע"פ שעשה לו טובה כיון דלא תפיס אלוה לא **קנה** אבל בזיהוה נכך דעשה לו טובה וגם תפיס אלוה משום הכי קנה אי אמר **מעכשיו** ותפס, בפרק מיזהו נכך אלא כתבו לר"ת שעשה לו טובה היינו משום **דתירלו** הוה לערבון בע"כ כדלקיתא התם ובגט פשוט גם כן היה בדעתם **לחרן כן** ומשום הכי כתבו לתון לחרן הילוך דעשה לו טובה אלא הילוך **דתפיס וע"ש** **וברמה** לי דגם לר"י מ"ם מיעטריכו תרווייהו למשו' היינו דגט פשוט כי שהיה תחלתו **כעין** מכר ומשום היינו דערבון כ' וגם עשה לו טובה וכתוב עוד במרדכי בפ' המדכי **ובתשובות** דשייכי לספר קנין סימן אלפים שכתבתי על מה שנהג הגאון ר"מ על אחד שנדר לחבירו לסלק **לו** המלוה ונתן ערבון ביד אלים עד שיסלק לו המלוה דאסמכתא היא ותע"פ **אלא** סלקו לא קנה דפריק בנדרים שאני התם דאמר ליבטלן זכותיה כלו' ולא נתן **לו** כלום אלא אמר אי לא תתינא גו אני מודה שכל שערי זכותי הם והולכת **בעל** דין כך עדיים אבל הנותן דבר לחבירו או לידו אלים ואמר אם לא **תעשה** כך וכך תהיה לו לא קני אפילו קנו מיניה בב"ד חשוב וכה לחמרינן אלוה **על** שדהו וכו' דאסמכתא היא ותפ"ה קניא כדאמר מעכשיו ואלא קנין לאו רמיזא **דהכיא** אסמכתא ע"כ לא דמיא אלו דמעשה בריבית בשמוך דפריבית בשמוך ומדברי **הרמ"ה** שכתבתי מחרון ובהגהות מיימו"י בפ' המזכר על מ"ש ר"ת דתפיסה דנדריס **ב"ד** תפסי ליה ת"כ משמע לפי' סיכת דתפיס ליה אלוה גופיה לא קני דהא הדר **ביה** רב נחמן מ"מ סיכת דדוקא במקרקעי דלא שייכא בהו תפיסה כולי האי **אבל** מתפיס מטלטלין קונה לפי' אלא מעכשיו אפי לאחר דהדר ביה וכן הוא **דתפיס** זכותיה דאי מתפיס לבעל דינו מבעלי אלא ב"ד משוב ואלא מעכשיו וכעין **זה** שמעתי בשם ר"י הלבן מאנס לריך רמיה על זה ומן דלקמן מסיק על הסוף **דמ"ל** מי לא פרעינן עד יום פ' גבי מהלך בין אתפיס ליה מחרת אלא מעכשיו קני ותע"ג **דאי** לא קני אלא מהלך בין אתפיס ליה מחרת אלא מעכשיו קני ותע"ג **דאמר** טפי ממעותיו ואין זה מכוס רציתי עכ"ל נמצא דלר"י ור"ת אם לא התפיס **ביד** הקונה אפילו אמר אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני קני מעכשיו הוי **אסמכתא** ואם התפיסו ביד הקונה לר"י בין שהתפיסו קרקע בין שהתפיסו מטלטלין **בין** מ"ל מעכשיו בין לא אמר ליה לא קנה ולר"ת אם לא מ"ל מעכשיו אם התפיסו **קרקע** לא קנה ואם התפיסו מטלטלין מיכא לספוקי אם קנה אם לאו ומדברי **הרמב"ם** משמע דלר"ת אפילו התפיס מטלטלין ביד שליח וקנו מיניה ומעכשיו **לא** קנה מ"כ קנו מיניה בב"ד חשוב וכמו שיתבאר לקמן ואם אמר ליה מעכשיו **משמע** דקונה אפי' שהתפיסו קרקע דהא מהניתין דהלוהו על שדהו מוקימנא בגוונא

מעכשיו וכ"כ הר"ן בפרק ד' נדרים וכן כתב הרמב"ם בתשובה שזו היא סברת ר"ת **וגם** המרדכי בפרק מיזהו נכך כתב אסמכתא פר"ת בשם רבינו האי אסמכתא **במעכשיו** קניא אבל אלא מעכשיו לא קניא אפילו קנו מיניה בב"ד חשוב מ"כ תפיס **ואם** האסמכתא היה תחלתו בעין מקח וממכר קלת וגם עשה לו טובה אם מ"ל **מעכשיו** קנה גם לר"י וכתב הרמב"ם בתשובה בתולדות מדם סי' ל"ט דלר"ת דבעינן **מסירה** ליד הקונה עלמו אם מסר ליד שליח ואמר ליה זכה לפלוני הו"ל כאילו מסרו **ליד** הקונה עלמו וכתב עוד וקרוב אני לומר שאפילו מסר השטר ליד שליח ומ"ל **אם** לא נעשה כן וכן זכה לו בשטר זה מעכשיו אם הוא שטר דלאו מקנייתא לא **זכה** לו לפי שזה כמוכה לו בשטר ותותיות אינן נקנות במסירה ולא עוד אלא שפי' **מסר** ביד בעל הדבר בעלמו לא קנה עד שיכתוב ויחסור והביא ראיה לדבריו ועיין **בתשובת** הרמ"ם שכתבתי לעיל בסימן זה ומכל מקום משמע דס"ל לבעלי שיטות **הללו** דמהניתין דהלוהו על שדהו וכו' בשהחזיק בה היא ואפילו הכי בעינן לימת **ליה** מעכשיו וכן נראה דעת קלת המפרשים כמו שכתבתי וכ"כ ה"ר בפי"ח מהלכות **מכירה** וכן נראה מדברי רש"י שכתב גבי הא לתוקימנא בדמ"ל קני מעכשיו דלאו **אסמכתא** היא אלא קנין גמור שע"מ מכר גמור שהחזיק בה מעכשיו כדמיתי

דרישה

ע"ת שיקיים שם"כ וכמ"ש ס"ם קל"ה . ומ"ש עוד שם עד סוף פסקו כלכל לפי שיטתו ולדעתינו **קנין** לורך בו כמ"ש בדרישה ריש סי"ד . ודע שדעת בעל"ת כדעת הרמב"ם דבמעכשיו ליכא **שום** אסמכתא שכתב בשער ס"ג דמלים שהוא בשעל ר"מ על אחד שנדר לחבירו לסלק **לו** שהוא אפילו עבר היום ולא פרעו אין לסלים לניתן שטר ביד המלוה שם"כ נעשה הסלים **בל'** מעכשיו כלומר שאחר לסלים מעכשיו ולאותו זמן פלוני אלא שפרעהו יבוא זה כולו **מעכשיו** ע"כ ובי' שבועת ל' בס"ת סי"ל וכתב עליו ב"י ז"ל ותע"ג ז"ל סיכת קניין פ"כ בקנין **שה** דמי לשם קנה ע"כ וכ"ע דשם משמה וגמרת ערוכה היא בפ' ד' נדרים קף כ"ו **שם** שבועה שאמרה מי שאמרה אלא מהו ושאלים שטר כו' קיי"ל כרב יוחנ דאמר לא יתן **וכדאמרינן** שם בגמרא ז"ל ושלכתב אסמכתא קניא והוא דקנו מיניה בבב"ד וכ"כ בסימן כ"ה **ובע"ת** מהו בוש דבעינן שכ"ם קנין בבב"ד ושם"ם הרמ"ם וכתבנו בשמוך בסמ"ב ז"ל ואנים **אמתנו** כ' **פה** ולו יאמר לו שם לאמור בי תוכח בכן וכך ממון בגוף אפץ זה דמסתי בלא קנין

האומר מעכשיו אין כאן אסמכתא כיצד אם לא באתי מכאן ועד ל' יום קנה בית זה מעכשיו וקנו מידו על זה ה"ז קנה אם לא בא בתוך הזמן שאילו לא גמר לו להקנותו לא הקנהו מעכשיו ואם קנו מידו בב"ד חשוב קנה והוא שיתפיש זביותיו בב"ד והוא שלא

מעכשיו וכו' בפי"ח : **ומ"ש** ואם קנו מידו בב"ד חשוב קנה וכו' . ג"ז סמ"ק **והרמב"ם** לא כ' דבריס אלו סמוכים כמו שהעתיקס רבי' אלא בפסיק בין **יה** בכתה חילוקי דיניס ורבינו הסמיכס יחד לתורויי דהרמב"ס ס"ל דאסמכתא **נקניס** בשאר דרכיס מצני דרכיס לו שקנו מידו במעכשיו אס לא בחתי מכאן עד ל' **יום** קנה בית זה וכו' לו כשמכר שטרותיו **בית** בית דין וקנו מידו בב"ד חשוב וכך **דקנו** מידו במעכשיו ליתיה בפרק חזיזו **כשך** לתגן הלוהו על שדהו וכו' ונתפקר **לעיל** סעיף י"ג וכך דמסר שטרותיו בב"ד **וכו'** ליתיה בפרק ר' נדריס ההוא גברא **דמתפיס** זכוותיה בב"ד וכו' ומסיקנא **והלכתא** דאסמכתא קניא והוא הלא מנים

ליתיה אלא במתפיס זכוותיה בלחוד ומסתברא כוותיה עכ"ל ולדעת הרמב"ם **ס"ס** היי דינא דאסמכתא קניא בב"ד חשוב ליתיה כלומר לא מהני ולא קנה **וע"כ** דמתפיס נמי זכוותיה בב"ד לגבי מי לא מתפיס זכוותיה בב"ד לא קנה אפילו **קנו** מיניה בב"ד חשוב וזהו שכתב הרמב"ס אסמכתא שקנו מידו בב"ד ה"ז קנה **והוא** שיתפיס זכוותיה בב"ד וכו' . ומדברי הריב"ש בסימן של"ה מבואר דלהרמב"ס **הגאון** כך אמר דהיי דינא דמהני קנין בב"ד חשוב ליתיה בעלמא דאפילו קנו **מיניה** בב"ד חשוב הוי אסמכתא אלא דוקא במעכשיו וקנו מיניה לא הוי אסמכתא **אבל** קנין בב"ד חשוב לא מהני אלא דוקא במתפיס זכוותיה דאלא מדאתו ורבותו **הזקיקוהו** לכך הילכך בעינן ב"ד חשוב לאפקועי ממונא ומהני בלא מעכשיו וכן **פירש** ר' המגיד ויש להקשות דבכך דהלוהו על שדהו אמרינן בגמרא דבדל"ל קני **מעכשיו** קנה אפילו לא קנו מידו על כך וכ"כ הרמב"ם בפ"ו ממלוה וכתן כתב **הרמב"ם** דבמעכשיו לחודיה לא מהני אלא ס"כ קנו מידו ו"ל דבהלוהו על שדהו **כיון** דהחזיקו בה בשעת מתן מעות הילכך ס"ל בעינן מידו ואפ"ה בעינן מעכשיו **כדי** שיהא נוסף בו דבר מחמת שהוא מקנה לו אחר ג' שנים כמ"ש ה' המגיד **וכתבתיו** לעיל סעיף י"ד אבל היכא דלא החזיקו בה מיד בעינן מעכשיו ובעינן **ג"כ** דקנו מידו דבמעכשיו לחוד ליכא קנייה ובקנו מידו לחוד אע"ג דליכא קנייה **מ"מ** הכא דקאמר אס לא בחתי מכאן עד ל' יום לא משמע לאיזטי דקני **מעכשיו** אלא למחר ל' יום הילכך צריך לפרש דקנו מידו לדיקני מעכשיו אס לא **יבוא** למחר ל' יום אבל בעלמא כשמקנה סתס בלא תנאי סתס קנין הוי במעכשיו

וע"ש

בקנין משמע דעד השתא לאו בקנין עסקינן דאי תימא דמשיקרא נמי בקנו מידו עסקינן לא הול"ל ואיכא מ"ד שאס הקנה בקנין אלא דאיכא מ"ד דכיון דאיכא קנין ואין לומר לבטלס לעיל נמי בקנין עסקינן אלא דהאס כשקנה השליש מידו והכא בשקנה המלוה כיון דיכיר טעמא משום דבקנין ליכא אסמכתא לא שנו כן בין קנין מלוה לקנין שליש וגס הר"ן ז"ל סבור כהרמב"ס ז"ל דכל שאמר מעכשיו קנה וכמו שאכתוב לקמן בסיעתא דשמיא : [לו] **כתב** הריטב"ס שנשלל על רחוקן ושמעון שנתעלמו בדבר אחד ואתוך כך אמר רחוקן אס הוא כדבריך תתן לך י' דינרין ונתקס ביד שליש ונשבע (רחוקן) [שמעון] ונטלס מיד השליש ויש מי שאומר דאסמכתא הוא ויש לו להחזירס והשיב הין ספק שהביאך לידי שלא זו אס שרצית שתתן לו מיד בשעת תנאי אינה אסמכתא אלא שלא יקיים התנאי תתבטל המתנה ולכאי אס מהני במ"ס לעיל בשם ונקנו ונקנו מידו להשמיענך מגד ס"ל דאסס קנין לאו מהני אלא בשקנו מידו במעכשיו ואפילו קנו מיניה בק"ס בעדיס כשרים כל שאומר בלי דאי לא מיקיים ל"ק אמי מעכשיו ועד"ז : ואס קנו מידו בב"ד פי' בכל אסמכתא בעולם אס קנו בב"ד מהניא אפילו בלא מעכשיו : והוא שיתפיס כו' פי' וכיוצא בזה כמתפיס **סטום** מידי דמסייב עלמו ביד הב"ד וכ"ש כמתפיס ביד שכנגדו : ומ"ש וכיוצא בו' שנתן לו **שנתן** לי בזמנה דגמרא דבדיס נקט ול"ד דקאמר אלא סתס ס"ס סתפיס ממון לו משכון ול"ל שיכה

דרישה

אלא במתפיס לחזרה שהוא דבר שבלבו בב"ד אבל באסמכתא דנפשיה ל"מ בב"ד ומיהו במעכשיו לחודיה אלא בבב"ד מהני וכ"כ שהוא דעת הר"ן עכ"ל ובדבריס אלו שתומיס מאד מדא דלאו ניחא ליה שיקח אסמכתא בשאר דיניה בב"ד אלא בשמעה בלבו כי אס בדבר דבאסמכתא דנפשיה ס"ל בב"ד ומיהו ודאי מהני אפילו בבב"ד באסמכתא דנפשיה לא מהני וע"ק דכאן באסמכתא ב"ד ל"מ מעכשיו ולעיל בתחילת דבריו בסתם בדברי הרמב"ם ע"ש וע"ק מ"ש וכ"כ דעת הר"ן משמע דבא לומר דדעת ר"ן כדעת רשב"ם דבמעכשיו לא סבי בסמכתא דב"ד ושם בתוכו עמוד לפני זה הבית הר"ן שכתב בהדיא ול"ל נמצא פסקן של דבריס כו' עד ואסתפים וכוותיה מי קנו מיניה ומעכשיו לחוד נמי מהני כי' וצ"ע : ויש קנו מידי בב"ד קנה וכוותיה בפרק חזיזו עיקר דהכי דיינא בגמרא בפ' ר' נדליס דף כ"ו ע"ל סהמ גברא דאתפיס וכוותיה בבי דיינא ואמר מי לא תניא עד ל' יום ליבטלן סבי וכוותי' כו' מיתיבי ולא אתא מ"ר סומא בעלן וכוותיה ס"ל דבתא מנים הוא כו' עד ואסתנן מי שפרע מקצת מובו והעלים אס שטרו ואמר אס אין מכי נותן לו מכאן עד ל' יום תן לו שטרו סגיא הומן **ולא** נתן רבי יוסי לומר יתן רבי יוחנן לומר לא יתן ואמ"ר אין הלכה כרבי יוסי שהי הכא **דאמר** ליבטלן וכיוצא והלכתא אסמכתא קניא והיא הלא מנים והוא דקנו מיניה בב"ד **פ"ב** והרי"ף פרק ג"פ בבא כל זה ופיי ז"ל וקאמר גמרא דהאי דינא ליתא אלא במתפיס **וכוותיה** בלחוד ומסתבר כוותיה עכ"ל וכתב עליו הרא"ש ז"ל וכסתם ס' ופסקו דאפילו בלא מתפיס **כוותיה** אסמכתא קניא בב"ד חשוב וכסי נסיגי עלמא עכ"ל נראס מ"ש שהוא קנין דמ"ס סגולה **ולא** נתן רבי יוסי לומר יתן רבי יוחנן לומר לא יתן ואמ"ר אין הלכה כרבי יוסי שהי הכא **דאמר** ליבטלן וכיוצא והלכתא אסמכתא לא קניא והיא הלא מנים והוא דקנו מיניה בב"ד **פ"ב** והרי"ף פרק ג"פ בבא כל זה ופיי ז"ל וקאמר גמרא דהאי דינא ליתא אלא במתפיס **וכוותיה** בלחוד ומסתבר כוותיה עכ"ל וכתב עליו הרא"ש ז"ל וכסתם ס' ופסקו דאפילו בלא מתפיס **כוותיה** אסמכתא קניא בב"ד חשוב וכסי נסיגי עלמא עכ"ל נראס מ"ש שהוא קנין דמ"ס סגולה **דהאי** דינא ליתיה אלא במתפיס וכוותיה בב"ד חשוב דמסקינן אי' דהא דמסקינן אסמכתא קניא בב"ד ל"מ כ"ש **כשב"ב** מתפיס וכוותיה ומפ"ש כ' עליו דסתוספות פסקו דאפילו בלא מתפיס נמי קנה וכן נראיה **דבינו** כמבואר בדבריו לעיל סימן נ"ד ע"ש וכ"כ הרמב"ם דאוזל בשיטתיה דקי"ל נמי כ"ף **דבר"ם** ל"מ מ"כ מתפיס וכוותיה ולפי פי' זה ל"ל דס"ל כרי"ף ורמב"ם דסתס קנין לא סוה **כאילו** אמר מעכשיו דאי לאו הכי ל"ל מעכשיו דאי לרי"ף מהדרי למתניתין דקתני ומהני מעכשיו **מעכשיו** ונקנין סתם ולא מצרינן קנין בב"ד חשוב ואפ"ה כתב לקמן בבב"ד וכן קשיא לגמרא **דף** ס"ב ודף ו' נדליס אלא לאו לאפוקי אלא למ"ד ס"ל לרי"ף ורמב"ם דכל היכא דאמר **בל'** דאי (לרוקן כל' דאי וכמ"ש בסמוך) אפ"ה אנקו מיניה לא מהניון סתס קנין כמ"ש מעכשיו **דמי** ומ"ש מ' מ"ל בפירוש קנה מעכשיו קני אפילו בלי שום קנין בב"ד כלאמרינן בפ"ב דלא **נרע** דקנין בב"ד ובכסיפא דנדליס ולא שני להו לרי"ף ורמב"ם בין בסמכתא סמוכות **בנדליס** לאסמכתא מסוכות בפ"ב אלא כל דין אסמכתא שוות וכ"כ בי' במל שיטה וכתב **פוד** ו' שכשאמר לאמר בנדליס שאני הכא לאמר ליבטלן וכוותיה מוד ואמר והלכתא **אסמכתא** קניא והוא דקנו מיניה בב"ד וסוס סבי ליה לומר בתר מאי דשני הכא לאמר **ליבטלן** וכיוצא והכי הלכתא והוא כי' אלא משום דאי סוס אמר משמע דלוקח **שהתפסה** שטר הוא דמכי קנין בב"ד לא ליבטלן וכוותי לא שייך אלא בשטרות אבל לא **בהתפסת** שדהן כיון אלא כלומר מעכשיו מ"מ אמר והכא אסמכתא אסמכתא קניא אפילו כל מיני אסמכתות דמכי קנין בב"ד ולפ"ז הרמב"ם שכתב התפיס שטרו ליגמר דגמרא נקט **להקנות** הוא והכי מיסתבר מ' אמר ולפי מ"ש דסתס קנין לאו כלומר מעכשיו דמי שנתפקרו לאמר בתר דבי שני ועוד סודרא קני ע"מ **וכ"ס** התפיס עדיין אלא במ"ש דסתס קנין לאו כלומר מעכשיו דמי שנתפקרו פרק הפועלים לאמר סתס רב אסי ועוד סודרא קני ע"מ **דף ו'** דנדליס לא משמע לאיקני מעכשיו אלא אי אמר קני ואי לאו לאו דאיכא בי"מ והתפסה **ולא** מנפשיה ומדעתיה קא מתני אבל הכא דמדעתיה ומנפשיה קא מתני אפילו בבב"ד קניא אלא דהרמב"ם דסתס קנין לא הוה כמעכשיו ע"ס אבל **אבל** כתב הרמב"ם כן עליו לחלק דעת הרמב"ם הוא דאפילו בבב"ד לחלק קנין בלא מעכשיו (ומה שנראין בד"ה הוא שאמר מעכשיו אס בדין י"ג שנקנת המפרשים כתבו שם"ל בד"ה כ"ש **במתפיס** וכוותיה בב"ד שהוא מוכרח לעשות (כבר) [בע"כ] ולא מרלון נמסו הוא עושה) וכ"כ ב"י בס"ב ע"ש מלא שקילה ובכ"מ שהניין לאמר דבריו יותר ועי"ש . וז שיטת רי"ף ורמב"ם כמו **שהביאו** הרמ"ס והוא עיקר **ועי"ש לקמן סעיף כ"ח** אבל להרמ"ס ותוס' שיטה אחרת עיין בהרמ"ס שכתבו הטעם **במתפיס** ג"כ שם לעניינים הם .

פרישה

מעכשיו שם דקנה בבב"ם קנה ועד"ז : קנה בית זה כ' בס"י דהרמב"ם ס"ל דוקא כשיוחד לו בית אז **בלעלו** יהיו קוה היינו סבי ומ"ס כ' בית אבל אס אומר לתת לו בלעלו (או בית) סתס אז לתת לו **משום** לאו כלום הוא דאין קנין אלא בדבר יהיו ומסיים דומיי דקרקע שא"י (או בית) סתס אז לתת לו **לא** כ' כני שתי תיבות דומיי דקרקע ודרשה דס"ט דהא גס בקרקע הוצרך לכתוב לפני זה דבשיגר **שיאמר** (בית) זה דבר יהיו ול"כ מאי תולמא דקרקע משאר דבריס דסיים וכתב דומיי דקרקע **לאסמכ** ולדבר פשוט ואפ"ה לכתבו כאן בס"י גלאס לייחב ולומר שמא"ס דקרקע וכ' דומיי דקרקע **ולא** כ' דומיי דבית משום דס"ל דבקרקע פשוט להרמב"ם צריך לסיים לו מיזה קרקע מקנה **לו** וכמ"ש הרמב"ם בפ"ג מה' מכי"ס וזהו דוקא בקנס ע"מ שיקנה לו קרקע אבל בסתם **מ"ל** וכתבו רבינו לקמן בס"ם ר"ל דהמוחר בית בבתי מאי מוכר לך צריך ליתן לו בית ולא **עלייה** אבל נותן לו מיזה בית שילא ע"מ לא"ל לייחד בשעת הקנין [והטעם] כתבתי בסי' **ר"מ** דס"ל להרמב"ם דשם קרקע מיזה מוגבל ומסויים כלל דאפילו אמר לו בית בבתי **כמלא** דאיזה מסויים לא המקום ולא בשיעור מס"ם דוקא ל"ק מצ"ל בית בבתי לבנית **לי** שיעור כלקיתא פ' המוכר פירות וכ' רבינו לקמן בס"ם רי"ד בוא גס הרמב"ם [מודה] **דקאי** ונותן לו בספוסא וכ"כ בסוגיא בפ' כ"ת מס"מ ע"ש ומה שדימה בב"י כאן בית לקרקע **שלריך** גס בבית לומר זה אמקר אס"ם דס"ל לכמו שבמקנה קרקע כיון דאין לה שיעור מלד **עלמה** אמריגן דלא קנאס כלל עד שיאמר זה ס"ב במקנה בסתם ל' לאסמכתא דס"ל דאפי' **בבית** ס"ל זה מיזה אין ל' ב"י משמע כן שכתי כתב שאין קנין קונה אלא בדבר יהיו משמע **דס"ל** בכי אפילו בקנין דאיכא לאסמכתא גס בלא"ס מוכח דלא ס"ל לבב"י אפילו בין בית **לקרקע** דסא בסימן רמ"ת כתבתי בב"י דברי המ"מ שהקשה אס בר"ס רמ"ל מדברי הרמב"ם ולא אמרינן בין **מסא** למטלטלין ובדריס ס"ל וגס רבינו הקשה כאן דברי הרמב"ם דכ' בית זה ולא הקשה עליו **משום** דס"ל דל"ד כ' הרמב"ם כאן בית זה אלא לאורחא דמילתא כ' שרגילין להקנות בל' זה **ודוק** ועמ"ש עוד מזה בסימן זה בס"ך בדבריהם ובר"ס רמ"ת בפרישה ודריסה : מעכשיו וקנו **מידו** ע"י : ל"ד ק"ס אלא כ"ס ת"ל משמר קניינים אס בר"ס ת"ל לרי"ף ומ"ס כל היכא דאמר **בל'** דאי (לרוקן כל' דאי וכמ"ש בסמוך) אפ"ה אנקו מיניה לא מהניון סתס קנין כמ"ל מעכשיו **דמי** ומ"ס מי ת"ל בפירוש קנה מעכשיו קני אפילו בלי שום קנין בב"ד כלאמרינן בפ"ב דלא **נרע** דקנין בב"ד ובכסיפא דנדליס ולא שני להו לרי"ף ורמב"ם בין בסמכתא סמוכות **בנדליס** לאסמכתא מסוכות בפ"ב אלא כל דין אסמכתא שוות וכ"כ בי' במל שיטה וכתב **פוד** ו' שכשאמר לאמר בנדליס שאני הכא לאמר ליבטלן וכוותיה מוד ואמר והלכתא **אסמכתא** קניא והוא דקנו מיניה בב"ד וסוס סבי ליה לומר בתר מאי דשני הכא לאמר **ליבטלן** וכיוצא והכי הלכתא והוא כי' אלא משום דאי סוס אמר משמע דלוקח **שהתפסה** שטר הוא דמכי קנין בב"ד לא ליבטלן וכוותי לא שייך אלא בשטרות אבל לא **בהתפסת** שדהן כיון אלא כלומר מעכשיו מ"מ אמר והכא אסמכתא אסמכתא קניא אפילו כל מיני אסמכתות דמכי קנין בב"ד ולפ"ז הרמב"ם שכתב התפיס שטרו ליגמר דגמרא נקט **להקנות** הוא והכי מיסתבר מ' אמר ולפי מ"ש דסתס קנין לאו כלומר מעכשיו דמי שנתפקרו לאמר בתר דבי שני ועוד סודרא קני ע"מ **וכ"ס** התפיס עדיין אלא במ"ש דסתס קנין לאו כלומר מעכשיו דמי שנתפקרו פרק הפועלים לאמר סתס רב אסי ועוד סודרא קני ע"מ **דף ו'** דנדליס לא משמע לאיקני מעכשיו אלא אי אמר קני ואי לאו לאו דאיכא בי"מ והתפסה **ולא** מנפשיה ומדעתיה קא מתני אבל הכא דמדעתיה ומנפשיה קא מתני אפילו בבב"ד קניא אלא דהרמב"ם דסתס קנין לא הוה כמעכשיו ע"ס אבל **אבל** כתב הרמב"ם כן עליו לחלק דעת הרמב"ם הוא דאפילו בבב"ד לחלק קנין בלא מעכשיו (ומה שנראין בד"ה הוא שאמר מעכשיו אס בדין י"ג שנקנת המפרשים כתבו שם"ל בד"ה כ"ש **במתפיס** וכוותיה בב"ד שהוא מוכרח לעשות (כבר) [בע"כ] ולא מרלון נמסו הוא עושה) וכ"כ ב"י בס"ב ע"ש מלא שקילה ובכ"מ שהניין לאמר דבריו יותר ועי"ש . וז שיטת רי"ף ורמב"ם כמו **שהביאו** הרמ"ס והוא עיקר **ועי"ש לקמן סעיף כ"ח** אבל להרמ"ס ותוס' שיטה אחרת עיין בהרמ"ס שכתבו הטעם **במתפיס** ג"כ שם לעניינים הם .

לא קניא חלא ג"כ קנו מידו בב"ד חצוב וסמוך וכל קנין במעבדיו הוא עכ"ל
מ"מ למדנו מדברי הרשב"ם שפירש דברי הרמב"ם שבפרק י"ח מה"מ דמעבדיו
ליכא למסמכתא אפי' לא קנו מידו בב"ד חצוב דאם ליתא שהיה מפרש הרשב"ם
דכשכתב הרמב"ם בפרק י"ח מה"מ למסמכתא שקנו עליה בב"ד חצוב קנה וכו'
היינו ללמדנו דלמירת מעבדיו לא מהניא חק"כ היה בב"ד חצוב למה לו להאדורי
תמוי מ"ש בפי' המשנה לימת שהוא עלמו פי' דבריו בסוף הפרק דהיינו דוקא בקנו
מידו בב"ד חצוב חלא ולפי שפירש דברי הרמב"ם מהלכות מכירה דאלומר מעבדיו
אפילו לא קנו מידו בב"ד חצוב ליכא למסמכתא ואין לומר ברבי' סמך על מה שאמר
בפירוש המשנה דלא היה ליה למסתם לה סתומי והכי היה ליה למימר הרמב"ם כתב
בהלכות מכירה דליכא למסכתא במעבדיו ופי' המשנה כתב בהפך כמ"ש ומה שסתר
הרשב"ם דברי הרמב"ם ממה שאמר בפי' המשנה מבאר לקמן בט"ו וכן משמע
מדברי הגהות מרדכי פ' ג"ב דר"ת בשם רבינו הי כל היכא דאמר מעבדיו אפי'
בלא ב"ד חצוב ולא אתפיס זכותיה כלל לא הוי למסמכתא וכן משמע בהגהות
מרדכי בשם ר"ן בפ' מרבעה
מדריס וכן דעת הרשב"ם בתשובה וכ"כ בסמ"ג בשם ר"ח (יא) : בתשובות הרשב"ם
ועוד שפיי בקנין במעבדיו לדעת רבינו יעקב אין למסמכתא קונה חלא ג"כ קנו בבית
דין חצוב הרשוי להפקיע ממון ודייק לה מדאמרי' בפ' ד' נדרים והלכתא למסמכתא
קניא וכו' והוא דקני מיניה בב"ד חצוב והיינו דפרק לזיזו הפיא בשמכר בידו ואף
לדוקיא בדא"ל מעבדיו דמשמע דבא"ל מעבדיו קניא היינו בשמכר בידו ואף
הרמב"ם כן כותב לכל שלא מסר בידו הרי זה למסמכתא ועוד מלמתי לו בפירוש
המשנה למסמכתא לא קניא חא"כ קנו מידו בב"ד חצוב וכו' וחע"פ שיש מולקים
על דברי ר"ת והרמב"ם מ"מ דיין חצוב ובקי יש הוא יבור לעלמו מי זו היא דרך
יפרה : ובתשובה מחרת בח"ג סימן ס' כתב לישרת עלמו במעבדיו אין
כאן למסמכתא ואפי' לא ג"ל בפירוש מעבדיו כל שקנו מידו הרי הוא כמעבדיו וכ"כ
ר"ח חלא שהני מסופק במה שכתבת שקנו מידו קנין גמור כשאר שטרות בע"ד ואיני
יודע בית דין זה מה טיבו מ"מ קנס עלמו בפני ב"ד שלא בהכרח בב"ד הו מ"מ
הכריחוהו ב"ד לעשות קנס שאם קנס עלמו מדעתא דנפשיה אין כאן דין למסמכתא
וכמו שאמרתי אבל אם הכריחוהו בית דין לעשות כן לא נפתלק מכאן דין למסמכתא
שזה מוכח הוא ולא הועיל הקנין כלום חלא אם היה הבית דין חצוב שם בידו
כח להפקיע ממון וזו היא שאמרו בפרק ד' נדרים והוא דקנו מיניה בב"ד חצוב
דלמא מע"פ שקנו מידו וכל קנין כמעבדיו היא כדאיתא בנדרים פרק השותפין
היינו מועיל חלא בב"ד חצוב וה"ק תקבל על הא דהיה בפרק לזיזו שאמר
לו מעבדיו אין כאן למסמכתא יש לומר דשאני הכא דהיא למסמכתא דב"ד הכריחוהו
לעשות כן עכ"ל. והא דקנו מיניה בב"ד חצוב ליתא בפרק ד' נדרים גמרא נדרי
תוכסין כיצד וכו' דגרסיען התם התוא גברא דאתפיס זכותיה בב"ד ואמר מי לא
אתיכא מכאן עד תלתין יומין ליבטלן זכותיה לגמרי ולא אתא אמר רב הונא
בעלי זכותיה ולרב הונא מבדי למסמכתא היא ולא קניא שאני הכא דאיתפס זכותיה
וכיכא דאיתפסו לתו למסמכתא היא והא תנן מי שפרע מקלת חובו והשלים את
שטרו וא"ל אם אין מני נותן לו מכאן עד ל' יום תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן
רבי יוסי אומר יתן ר' יהודה אומר לא יתן ואמר רב נחמן אין הלכה כרבי יוסי
דאמר למסמכתא קניא שאני הכא דאמר ליבטלן זכותיה והלכתא למסמכתא קניא
והוא חלא לגמי והיא דקנו מיניה בב"ד חצוב עד כאן שם בגמרא ובדברים חללו
כתבם הרי"ף בפרק גע פשוט וכתב על זה וקשה גתון דהאי דיכא ליתיה חלא
דלמסמכתא דנדרים היא למסמכתא דב"ד ולא מנפשיה ומדאתיה קא מתני לאבל הכא
דמדאתיה ומנפשיה קא מתני לפילו שלא בבית דין חצוב קניא עד כאן לשונו ויש
לפרש דברי הרשב"ם דבדאמרי' דבמסמכתא שב"ד מכריחים אף ע"פ שקנו מידו במעבדיו לא
נתבטלה המסמכתא עד שיקנו מידו בב"ד חצוב ומפשר דתין ס"ל דאי קנו מידו
במעבדיו מהני לפילו שלא בב"ד חצוב ולא הוזכר ב"ד חצוב חלא לאמר מעבדיו
ולענין למסמכתא דנפשיה שקנו מידו בב"ד חצוב ובלא מעבדיו משמע מדבריו דלא
מהני ותלמידי הרשב"ם כתבו בפרק לזיזו נשך ולזכה למידק דהא בנדרים משמע
דלמסמכתא היכא מסתלקת במעבדיו בלחוד חלא אם כן קנו מידו בבית דין חצוב
דלמסוקמא התם והלכתא למסמכתא קניא והוא דקנו מיניה בבית דין חצוב והתם
ודאי כיון דקנו מידו במעבדיו קנו מידו דאי לא לא מהני כדמשמע בנדרים פרק
השותפין וכיון דליכא מעבדיו למה לי קנין ובית דין חצוב חלא שמע מיניה דלמסמכתא
היכא מסתלקת במעבדיו בלחוד ויש לומר דהתם בלא מעבדיו קנו מידו ואף על גב
דבעלמא קנין בכסף גרוע לא מהני היינו לקנות לבל התם לא גבי קנייה היא חלא
לבלק למסמכתא בלחוד וכל היכא דקנו מידו אבל בעלמא כיון דלמר מעבדיו לכא למסמכתא והיינו
דכתב הרי"ף בפרק גע פשוט משמיה דגאון דכי בעלמא כיון דלמר מעבדיו ליכא למסמכתא קניא והוא
דקנו מיניה בב"ד חצוב ה"מ במתפיס זכותיה בלחוד ויש לומר דהתם בלא מעבדיו קנו מידו ואף על
גב דבא"ל מעבדיו בלחוד מהני ואי ליכא מעבדיו ולאי אפי' לא קנו מידו וכלא ב"ד חצוב מהני
ועדמת דמילתא דלא מהני קנין וב"ד חצוב חלא במתפיס זכותיה כתב הרמב"ן
משום דמתפיס זכותיה ב"ד חצוב הוא וכדתנן כל ראיות שיש לך הבא מכאן ועד
ל' יום הילכך כי קניה נפשיה לזמן ב"ד מהני דקנו מיניה בב"ד חצוב לא קניא עכ"ל וים
לתפקפק בדבריהם בהמסמכתא שבית דין מכריחים לוחו כמו שכתפקפקתי בדברי
הרשב"ם ועוד יש להתפקפק בדבריהם בהמסמכתא שב"ד מכריחין לוחו הם קנו מידו
בבד"ח (בל') [בלא] מעבדיו ולא התפיס זכיותיו לי מהני וגם הטעם שכתב הרמב"ם
מז ס"ע ליתבו הם שהלו טעם למה קנין בב"ד חצוב לא מהני חע"פ התפיס זכיותיו
ואיהו יהיב טעמא משום דמתפיס זכיותיו ב"ד חצוב הוא ומכתי ב"ד שברור
לנו שהוא חצוב כי קנו מיניה למאי לא מהני חלא ס"כ התפיס זכיותיו ועוד כי
מתפיס זכיותיה לא מיתברר לן בהכי דב"ד חצוב הוא בב"ד של הדיוטות נמי יכולין
להתפיסו זכיותיו וכ"ע ומ"מ מבדרך הרמב"ן דקמת' שלא הוזכר ב"ד חצוב חלא בדברים
שב"ד מכריחים לוחו כתבם ה"ר בפי"ח מה"מ והר"ן בפ"ד נדרים כתב שהגון כתב
דהאי פיסקא ליתיה חלא במתפיס זכיותיה בלחוד וכתבו הרי"ף בפרק גע פשוט
וכדבריו כ"ל שאין עסק לב"ד בתנאים שבין חדם לחבירו חלא הכא דוקא קאמר
משום דהאי גברא לא מדעתו בלבד אמר דאי לא אתי ליבטלן זכותיה חלא כ"ד
הכריחוהו לכך ומ"ה דוקא כי קנו ב"ד חצוב מהני אע"ג דלא אמר מעבדיו דב"ד
חצוב חלים יז לאפקועי ממונא וכתב אפקועי ממונא דב"ד חצוב ל"ל תיפוק לי
דקנו מיניה וכל קנין כמעבדיו דמי אין ודאי קושטא קאמר שמי שהקנס שדה לחבירו
התם וקנו מידו לאלתר קנה אבל כי אתני התם לא בתתי לא משמע לליקני מעבדיו
חלא לבתר ההוא יומא ומתא שאינו קונה כלל חלא משום הכי סגי הכא בקנין
שתתא משום דב"ד חלימי לאפקועי ממונא והוי כמעבדיו ומתא עבדיו פסקן של
דברים הכל היכא דליכא מעבדיו ליח בית משום מסמכתא ומתפיס זכותיה אי
קנו מידו בב"ד חצוב מהני ומעבדיו לחודיה נמי מהני בית ולא כ"ל כן ודאי משום אפקועי,
בב"ד הגיעו בה קנין ל"ל חלא בכא ס"ק והוא דקנו מיניה בלא מעבדיו
לאמר ליבטלן זכותי כלומר שהוא מודה שהם לא בא לאותו זמן רשותו בטלה לא
צריך קנין משום דהודאה בב"ד היא ולא בעיא קנין לליתא דליתא הודה כן חלא שוה
תנאי ב"ש אבל כיון שהלה בהם אין כאן הודאה גמורה הילכך אפי' אמר מעבדיו
לא מהני דאפי' תימא כיון דליכא מעבדיו ליכא חלא בכא בלחוד וחזו מן הטעם שכתבנו
עכ"ל וכן כתב בעל ב"י בשם הרשב"ם בפרק לזיזו נשך גמרא הלוהו על שדהו וכולי

דהמסמכתא דנדרים היא למסמכתא דב"ד ולא מנפשיה ומדאתיה קא מתני לאבל הכא
דמדאתיה ומנפשיה קא מתני לפילו שלא בבית דין חצוב קניא עד כאן לשונו ויש
לפרש דברי הרשב"ם דבהמסמכתא שב"ד מכריחים לף ע"פ שקנו מידו במעבדיו לא
נתבטלה המסמכתא עד שיקנו מידו בב"ד חצוב ומפשר דתין ס"ל דאי קנו מידו
במעבדיו מהני לפילו שלא בב"ד חצוב ולא הוזכר ב"ד חצוב חלא לאמר מעבדיו
ולענין למסמכתא דנפשיה שקנו מידו בב"ד חצוב ובלא מעבדיו משמע מדבריו דלא
מהני ותלמידי הרשב"ם כתבו בפרק לזיזו נשך ולזכה למידק דהא בנדרים משמע
דלמסמכתא היכא מסתלקת במעבדיו בלחוד חלא אם כן קנו מידו בב"ד חצוב
דלמסוקמא התם והלכתא למסמכתא קניא והוא דקנו מיניה בבית דין חצוב והתם
ודאי כיון דקנו מידו במעבדיו קנו מידו דאי לא לא מהני כדמשמע בנדרים פרק
השותפין וכיון דליכא מעבדיו למה לי קנין ובית דין חצוב חלא שמע מיניה דלמסמכתא
היכא מסתלקת במעבדיו בלחוד ויש לומר דהתם בלא מעבדיו קנו מידו ואף על גב
דבעלמא קנין בכסף גרוע לא מהני היינו לקנות לבל התם לא גבי קנייה היא חלא
לבלק למסמכתא בלחוד וכל היכא דקנו מידו אבל בעלמא כיון דלמר מעבדיו לכא למסמכתא והיינו
דכתב הרי"ף בפרק גע פשוט משמיה דגאון דכי בעלמא כיון דלמר מעבדיו ליכא למסמכתא קניא והוא דקנו
מיניה בב"ד חצוב ה"מ במתפיס זכותיה בלחוד ויש לומר דהתם בלא מעבדיו קנו מידו ואף על גב
דבא"ל מעבדיו בלחוד מהני ואי ליכא מעבדיו ולאי אפי' לא קנו מידו וכלא ב"ד חצוב מהני
ועדמת דמילתא דלא מהני קנין וב"ד חצוב חלא במתפיס זכותיה כתב הרמב"ן
משום דמתפיס זכותיה ב"ד חצוב הוא וכדתנן כל ראיות שיש לך הבא מכאן ועד
ל' יום הילכך כי קניה נפשיה לזמן ב"ד מהני דקנו מיניה בב"ד חצוב לא קניא עכ"ל וים
לתפקפק בדבריהם בהמסמכתא שבית דין מכריחים לוחו כמו שכתפקפקתי בדברי
הרשב"ם ועוד יש להתפקפק בדבריהם בהמסמכתא שב"ד מכריחין לוחו הם קנו מידו
בבד"ח (בל') [בלא] מעבדיו ולא התפיס זכיותיו לי מהני וגם הטעם שכתב הרמב"ם
מז ס"ע ליתבו הם שהלו טעם למה קנין בב"ד חצוב לא מהני חע"פ התפיס זכיותיו
ואיהו יהיב טעמא משום דמתפיס זכיותיו ב"ד חצוב הוא ומכתי ב"ד שברור
לנו שהוא חצוב כי קנו מיניה למאי לא מהני חלא ס"כ התפיס זכיותיו ועוד כי
מתפיס זכיותיה לא מיתברר לן בהכי דב"ד חצוב הוא בב"ד של הדיוטות נמי יכולין
להתפיסו זכיותיו וכ"ע ומ"מ מבדרך הרמב"ן דקמת' שלא הוזכר ב"ד חצוב חלא בדברים
שב"ד מכריחים לוחו כתבם ה"ר בפי"ח מה"מ והר"ן בפ"ד נדרים כתב שהגון כתב
דהאי פיסקא ליתיה חלא במתפיס זכיותיה בלחוד וכתבו הרי"ף בפרק גע פשוט
וכדבריו כ"ל שאין עסק לב"ד בתנאים שבין חדם לחבירו חלא הכא דוקא קאמר
משום דהאי גברא לא מדעתו בלבד אמר דאי לא אתי ליבטלן זכותיה חלא כ"ד
הכריחוהו לכך ומ"ה דוקא כי קנו ב"ד חצוב מהני אע"ג דלא אמר מעבדיו דב"ד
חצוב חלים יז לאפקועי ממונא וכתב אפקועי ממונא דב"ד חצוב ל"ל תיפוק לי
דקנו מיניה וכל קנין כמעבדיו דמי אין ודאי קושטא קאמר שמי שהקנס שדה לחבירו
התם וקנו מידו לאלתר קנה אבל כי אתני התם לא בתתי לא משמע לליקני מעבדיו
חלא לבתר ההוא יומא ומתא שאינו קונה כלל חלא משום הכי סגי הכא בקנין
שתתא משום דב"ד חלימי לאפקועי ממונא והוי כמעבדיו ומתא עבדיו פסקן של
דברים הכל היכא דליכא מעבדיו ליח בית משום מסמכתא ומתפיס זכותיה אי
קנו מידו בב"ד חצוב מהני ומעבדיו לחודיה נמי מהני בית ולא כ"ל כן ודאי משום אפקועי,
בב"ד הגיעו בה קנין ל"ל חלא בכא ס"ק והוא דקנו מיניה בלא מעבדיו
לאמר ליבטלן זכותי כלומר שהוא מודה שהם לא בא לאותו זמן רשותו בטלה לא
צריך קנין משום דהודאה בב"ד היא ולא בעיא קנין לליתא דליתא הודה כן חלא שוה
תנאי ב"ש אבל כיון שהלה בהם אין כאן הודאה גמורה הילכך אפי' אמר מעבדיו
לא מהני דאפי' תימא כיון דליכא מעבדיו ליכא חלא בכא בלחוד וחזו מן הטעם שכתבנו
עכ"ל וכן כתב בעל ב"י בשם הרשב"ם בפרק לזיזו נשך גמרא הלוהו על שדהו וכולי

דרכי משה

(יא) וצ"ע דלפי גירסת הספרים שבידינו שכתוב בהן וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל שאם קנו ממנו בבית דין חשוב או מעבדיו קונה עכ"ל הספרים נראה בהדיא דדעת רבינו בעל השור שזהו דעת הרמב"ם והרא"ש דאחד מהן מבטל דין אסמכתא ולפי גירסא זו מיושבים דברי הרמב"ם וקשים דברי הרא"ש דהרי בפרק א"כ כתב דמעבדיו לחור לא מהני וצ"ע :
ול א

דרישה

ו"ל והלכתא למסמכתא קניא פי' כל המסמכתות כמו והלכתא בכפות חלא מיירי תמילה
בכפות ס"כ לא קאי חוקא אמסמכתא דלעיל דם (דהיינו במתפיס זכותיה מחיכ נעמא
שמכופה בסמוך) ולא קאי אמסמכתא שלפילו בקנין ומעבדיו חלא בב"ד חצוב דאם כל קנין הוי
מעבדיו דאי לא קני מעבדיו לא הוי קנין כדתמרינן לקמן בפ' השותפין לכי הוי בר בריה
קרבא מרבנן דהרמ"ה סוברת למריה חלמא ק"ם ל"מ לי לא קני מעבדיו ופ"ה בשיטן בב"מ
חלא"ם לא קני ובב"ח כיון דאמר רבינו מחיר היינו דבא לגמירי היינו דאסמכתא וידעי חלא
קניא חלא מכח הפקר ב"ד אע"ג מבואר מדבריו דפליג אריב"ח ורמב"ם בתרתי חדא דלדידהו
בכל אסמכתא כי ג"ל קנה מעבדיו מהני ולהרמ"ה ושייעתים אפילו ג"ל קנה מעבדיו ל"ק
חלא חוקא היכא דליכא למסמכתא גמורה כהסיא דהלוהו על שדהו דאמילתי כיון מקח ומכר
הוא אבל בשאר למסמכתות ל"ק בפלוגתא דהני תרי"ף ורמב"ם בב"מ לעוד ל"מ
מ"מ כתפיסו לפי מה שפירשו חלא"ם וכ"ל ולרמ"ה ושייעתים אפילו חלא כתפיסו נמי מהני
ום"ל דלפי מאי דמסקינן דאסמכתא קניא בב"ד לא מלריכינן לשיויה דלעיל דבעלמא וכוותיה
דכי נמי לא אתפיס נמי קנה כיון דקנה מיניה בב"ד וא"כ יש לתמוה על דבינו שכתב על
דברי הרמב"ם וכ"כ ה"ת הרמ"ה ז"ל כו' דלא יתכן כלל לעוס ג' מהגי' שבספרי דבינו
לעפרים דגרסי וכ"כ ה"ת הרמ"ה שאם קנו מיניה בב"ד או מעבדיו קנה המל' וכן משמע
דגס לרמ"ה קנין מעבדיו וקנין ב"ד אינן בכל אסמכתא דאם אין מעבדיו קנה המל' וכן משמע
ווה שיטו דלרמ"ה מעבדיו לחוד ל"ק כ"ת בהלוהו על שדהו ולספרים דגרסי קנה מיניה בב"ד
במעבדיו קנה המל' במעבדיו משמע דלהרמ"ה אין ב"ד חלא מעבדיו אין מעבדיו בלא ב"ד
ל"מ חלא חוקא שניהם יחד וא"כ מאי וכן שם לרמב"ם כ"ת לעוד קניא ול"ל דאסמכתא
סב"י כ"ם שכ' שדבינו שבין לרמב"ם אין ב"ד ומעבדיו ובב"ד לא"כ קנין עליו
מה שהקנה שם עליו הב"י ע"ם גם ר' כיון שרמב"ם מלריך שתפסה בב"ד והרמ"ם מיטו מלריך
לא סו"ל לדבינו לכתוב וכ"כ ת"ה ולריכין לומר כדי ליישב דוחלי' ג' במעבדיו עיקר וכן סוא
בס"ו ואין כוונת דבינו לומר דבשאין לרמ"ם בב"ם וגם מעבדיו דא"כ היה כותב חא"כ קנו
מיניה בבב"ם ומעבדיו דמעבדיו משמע דר"ל שהוא כמעבדיו משתמת (ולאפוקי מס שתכתב
בפירוש ואמר שלא יקנה חלא לאחר ל' יום) וס"ו דס"ל דשתם קנין כוח כמעבדיו וס"ק וכ"כ
ת"ת הרמ"ם ו"ל כלומר כשם שרמב"ם ס"ל דהיינו דאמרינן בנדרים והוא דקנו מיניה כו'
מיירי בכל אסמכתא ובדלא אמר קנס מעבדיו ואפ"ה קני כך ס"ל לרמ"ם חלא שלהרמ"ם כוח
שעמת משום דכל קנין כאומר מעבדיו דמי ומ"ה לא לרמ"ם לריכינן שתפסה ולרמב"ם שתם קנין
לאו כמעבדיו ולכאי בד"ם ל"מ כ"ק שתפסה • ור"ן בפ' ד' נדרים כתב ז"ל כיון דבב"ד
עסקינן משמעינן דיכא אחריכא דכל היכא דקנו מיניה בב"ד לא לריך מעבדיו לאחן שסדי חלא משיך
בב"ד וכמ"ש בפירוש מעבדיו דמי עכ"ל והוא שם שלישית דרשם מלשונו דאף אם נאמר דשתם
קנין לא סוי כמעבדיו מ"מ בקנין בב"ד לא בעי שתפסה ומשמע כלילו אחר מעבדיו ודוק •
ואחר שכתבתי זאת שמעתי היש מכדסין שכתב דכיון שהוא לרמ"ם ותוס' לפילו קנו
מיניה בב"ד לא מהני מ"כ ל"ל ג"כ בהדיא קאי מעבדיו אף שיטת שתם יקנין :אמרינן שתם יקנו לפילו לאחרינן
מסתמא ולפי שעתה סוא שיקנה מיד דמסיקי תיתי לומר שדעתו סיה לקנות לאחר אין אבל

חדושי הגהות

וז אני אומר שדברים אלו לא יצאו מפי הרב ז"ל שבראה שהבין שמ"ש דלא קנה קנין וב"ד חשוב אלא במתפיס פי' אא"כ התפיס ופשוט דליתא אלא ר"ל ב"ד חשוב וקנין לא מהני אלא בהך שהתפיס זכיותיו ע"פ בית דין אבל שאר משליש שטרו דמדעתו אפילו קנו מיניה לא מהני כיון דלאו אסמכתא דב"ד הוא (פרישת) וע"ש שהאריך בביאור יתר דברי ב"י :
יז לאפקועי ממונא וכי תימא אפקועי ממונא בצ"ל :

צ"ע

לח בעינן ב"ד חשוב דבקנין קני מדריס ובמעכשיו ליכא למיחש לאסמכתא אלא כיון שבב"ד עסקינן דיעמוד בדבריו ואפי' בחרימא דכל חיבא דהוי ב"ד חשוב לא צריך מעכשיו דהוי כמו שכתב הרמב"ם בפ"ד דמכירה הל' ט"ו ולפי' רשזון שכתבתי בפי' דברי הרי"ף ולדעת הרא"ש ז"ל דס"ל להרא"ש הגמון והרי"ף מפרשים כמ"ש המרדכי לדעת ר"י דהתם שאני שהוא קנין מקח וגם עשה לו קלת טובה. אי נמי כמ"ש סמ"ג וז"ל מפרש בנדרים שאסמכתא שקנו עליה בב"ד חשוב הרי זה קנה פסק ר"ח והוא שיתפיס זכיותיו בב"ד כדאיתיה התם אע"פ שלא אמר מעכשיו והוא שלא יהא תנאם כיצד היו שהתפיס שטרו וכו' ופסק ר"ח בשם גאון אבל לא התפיס זכוותיה לא קנה אף בב"ד חשוב מאחר שלא אמר מעכשיו עכ"ל והמרדכי פ' הדיות כ' פי' ר"ת בשם רבינו האי שאסמכתא במעכשיו קניא אבל בלא מעכשיו לא קנה אף בב"ד חשוב אלא אם כן התפיס ועפ"ז זה שפסר לומר שהפרש הרמ"ם דברי הרי"ף וקאמר הגמון דהיכא דאמרי קנין אחיך שלא אמר מעכשיו עכ"ל והמרדכי פ' הדיות כ' פי' ר"ת בשם רבינו האי שאסמכתא במעכשיו קניא אבל בלא מעכשיו לא קנה אף בב"ד חשוב אלא אם כן התפיס וכדמשמע בגמרא מתניתין דהלוהו על שדהו דקתני מכר לו ולא אמר מעכשיו ואע"ג דלהרמ"ם אין קנין בלא מעכשיו להרי"ף היכא דאמרי קנין בלא מעכשיו וכמו שכתבתי לדעת הרמב"ם. אבל בתשובה משמע שגם הרמ"ם סיים מפרש דברי הרי"ף דלא בעינן ב"ד חשוב אלא במתפיס זכיותיו לחוד וע"פ מה שפירשו הרמב"ם והר"ן שכ' בתשובה ס"ו דכלל ע"ב פוסק כמ"ש הרי"ף כ' בשם הגמון בעינן ב"ד חשוב ולא כתב לא טעם ולא רמיזה וכיון דרוב חכמי ישראל כתבו דאסמכתא לא קניא אלא אם כן מעכשיו ואין דרכם של גאונים לסתור דברי הרי"ף ויכיל דקיימי זוזי ליקחו וכתב עוד אבל אם נהגו כאן לפסוק כרי"ף דאסמכתא קניא בלא ב"ד חשוב לא נתני לסתור הדינים שנפסקו ע"פ הרי"ף ואם היה בית הדין בפירוש פוסק כמו שכתבתי עכ"ל ועיין בתשובת הרמב"ם סי' תקי"ז ועיין במה שכתבתי בסי' כ"ד (יג). וכתב בהגהות מרדכי פרק מיזהו נשך אסמכתא פי' ר"ת בשם רבינו האי אסמכתא במעכשיו קניא אבל בלא מעכשיו לא קניא אפי' בב"ד חשוב אלא אם כן התפיס זכיותיו דנדרים דמתפיס זכוותיה בב"ד חשוב לא מתפיס כלל קנה ובלא מעכשיו אם התפיס בב"ד חשוב קונה ואם לאו לא קנה:

וכתב בעל העיטור במחזר ג' ומסתברא לאסמכתא בקנין אע"ג דלא אמר מעכשיו קנה וכן כתב רבינו ברוך וז"ל רגיונו שב' הגמון הא דאמרי' ולכתחלה אסמכתא קניא וכו' נ"ל דוקא שהיו נמצאין בשעת הלואה ואפילו הכי לא קנה אלא בקנין ואפילו הכי לא מהני אלא בב"ד חשוב ולא בשאר אסמכתות ולא בשאר אסמכתא ועל זה כ' התוס' דמהני אף לדעת הרי"ף ולפי' רשזון שכתבתי בפי' דברי הרי"ף ולדעת הרא"ש ז"ל דס"ל להרא"ש דהגמון והרי"ף מפרשים כמ"ש המרדכי לדעת ר"י דהתם שאני שהוא קנין מקח וגם עשה לו קלת טובה. אי נמי כמ"ש סמ"ג וז"ל מפרש בנדרים שאסמכתא שקנו עליה בב"ד חשוב הרי זה קנה פסק ר"ח והוא שיתפיס זכיותיו בב"ד כדאיתיה התם אע"פ שלא אמר מעכשיו והוא שלא יהא תנאם כיצד היו שהתפיס שטרו וכו' ופסק ר"ח בשם גאון אבל לא התפיס זכוותיה לא קנה אף בב"ד חשוב מאחר שלא אמר מעכשיו עכ"ל והמרדכי פ' הדיות כ' פי' ר"ת בשם רבינו האי שאסמכתא במעכשיו קניא אבל בלא מעכשיו לא קנה אף בב"ד חשוב אלא אם כן התפיס ועפ"ז זה שפסר לומר שהפרש הרמ"ם דברי הרי"ף וקאמר הגמון דהיכא דאמרי קנין אחיך שלא אמר מעכשיו עכ"ל והמרדכי פ' הדיות כ' פי' ר"ת בשם רבינו האי שאסמכתא במעכשיו קניא אבל בלא מעכשיו לא קנה אף בב"ד חשוב אלא אם כן התפיס וכדמשמע בגמרא מתניתין דהלוהו על שדהו דקתני מכר לו ולא אמר מעכשיו ואע"ג דלהרמ"ם אין קנין בלא מעכשיו להרי"ף היכא דאמרי קנין בלא מעכשיו וכמו שכתבתי לדעת הרמב"ם. אבל בתשובה משמע שגם הרמ"ם סיים מפרש דברי הרי"ף ולא בעינן ב"ד חשוב אלא במתפיס זכיותיו לחוד וע"פ מה שפירשו הרמב"ם והר"ן שכ' בתשובה ס"ו דכלל ע"ב פוסק כמ"ש הרי"ף כ' בשם הגמון בעינן ב"ד חשוב ולא כתב לא טעם ולא רמיזה וכיון דרוב חכמי ישראל כתבו דאסמכתא לא קניא אלא אם כן מעכשיו להרי"ף היכא דאמרי קנין בלא מעכשיו ואע"ג דלהרמ"ם אין קנין בלא מעכשיו להרי"ף היכא דאמרי קנין בלא מעכשיו וכמו שכתבתי לדעת הרמב"ם. אבל בתשובה משמע שגם הרמ"ם סיים מפרש דברי הרי"ף ולא בעינן ב"ד חשוב אלא במתפיס זכיותיו לחוד וע"פ מה שפירשו הרמב"ם והר"ן שכ' בתשובה ס"ו דכלל ע"ב פוסק כמ"ש הרי"ף כ' בשם הגמון בעינן ב"ד חשוב ולא כתב לא טעם ולא רמיזה וכיון דרוב חכמי ישראל כתבו דאסמכתא לא קניא אלא אם כן מעכשיו לה

שלא יהיה אנום ביצד התפיש שטרו או שוברו בב״ד וקנו מידו שאם לא יבא לזמן פלוני שיתננו לו לבעל דינו והגיע הזמן ולא בא הרי אלו נותנין ואם עכבו חולי או נהר ולא בא אין נותנין ע״כ וכ״כ א״א ז״ל שאם קנו מיניה בב״ד חשוב או מעכשיו קונה ונקרא

פרישה

שיכה בגוף המשכון וכדלקמן ודוק בדריסה : וכ״כ מ״ת סרמ״ג ז״ל שאם קנו מיניה בבר״מ במעכשיו קונה כן סיתה גילסת ב״י במעכשיו (וכמ״ש במיוחסים) וכן הוא בדוב ספריס גם בס״י ומל תעשה לפרש דדעת רבינו לסכרמ״ם בשיון קנין כ״ד וגם שיימר מעכשיו דמ״מ לומר כן מדא דמ״כ מתי וכ״כ סרמ״ם בכתב סם לסרמב״ם בסדא מיניהו סגי ופוד מתי זה סשיים וכ׳ ואם קנו מידו כו׳ אפי׳ אם לא שתפים כו׳ דמשמע דוה לרמ״ם ולא לרמב״ם ו״ל דשם לסרמב״ם אפי׳ כשהומר מעכשיו ל״ל דשיון קנין כב״ד ומתי דבותא לאפילו דקאמר לכ״ש לפרש דמב״ר במעכשיו ר״ל דבשיון שיש קנין בשתם שהוא במעכשיו לאפוקי אם פירש בהדיא שלא יחול מעכשיו עלין (מ״ב אף במעכשיו צריך בד״מ) ומ״ש לא כ׳ ומעכשיו אי וח״ל מעכשיו ואסלוק אינך הוא לסרמב״ם כל שאמר בל׳ זמי שתם קנין אינו במעכשיו ומ״ש בשיון שיקנה בפי׳ מעכשיו אי שיקנה בבר״מ ושתפים סדבר שאיינ עשאו בו ואו שתפשתי מורה שהוא כמעכשיו דמל״כ בשתי קונה כיון שבשעה שיקנה שתנאי שהקנה סדמי קונה שהרואה למיוה וסרמ״ם ס״ל דגם בתסמכתא הוא שתם קנין כאומר מעכשיו (מ״ל) [שלא] ל״מ בוה שיהיו אומר מעכשיו בפי׳ עד שיקנה בבר״מ ואו שיהיו לא שתפים כיון דשתם קנין הוא במעכשיו ומ״ר וכ״כ מ״ת סרמ״ם ז״ל היינו דשיכול ס״ל דמכי קנין בבר״מ ולאפוקי מאחר שמפרשים לכתבו ופירשו לדברי שגמון שבתשובת בדריסה כ״ת במקום שהוכרח לשתפים וכוותיה ומ״ש דייק רבינו וכתב במעכשיו וגם שיהיו אפי׳ אם לא שתפים כו׳ ואף שאחולקים בשתפשה מ״מ כתב וכן משום דמתוך בתיוך תליא דשעשה ולא מצריך סרמ״ם שתפשה הוא משום דס״ל דהוי במעכשיו משא״כ לסרמב״ם וזו״ק בפירוש זה כי בו מיוסבים כמה קושיות וגמגומים ובדרך אותו שאחר פירושי שמפרשים בדברי רבינו אלו לפי שאיין עולים יפה בשיטינו ובפרט לפי מ״ש בדריסה ע״ש ומשם תבין שפירושינו זה מיקר ולגבי קצת שפפריש דגרסי שקנו מיניה בבל״מ או במעכשיו כו׳ נמי פירושו ע״ר זה ופ״ק וכ״כ סרמ״ם דבל״מ בלא שתירת מעכשיו כלומר או שתירת מעכשיו לאוד נמי מהני מעכשיו במקום דשיכא דהיינו היכא דלא הוא שתפשתא גמורה בהפיא דהלוהו על שדהו ומהני מעכשיו לאוד בלא הוא שום קנין כמ״ר לשיל ס״ג ומעשה שכתבנו בדריסה ואם נמי דכתב וכן כלומר כמו שסרמב״ם ס״ל לפירושו בפירוש הגמרא

סגיכ ג״כ בד״מ וגם למה לן כמעכשיו הלא כל קנין הוא מעכשיו ומיהו אפי׳ מ״ם לק״מ . גם מ״ר סם ס״מ בשם תשו׳ סרמ״ם ז״ל ומה היה בא לידי מעשה לגבות שהרי אפשר שקנין בבר״מ והלא שתם לא נעשה שוב יפוי כח הלא כשתפשתא שכרי כבר כתבתי שם בשם מ״ו ר״ם דמ״ם והלא כשתפשתא ל״ל ודו (לא) הוא הלא כשתפשתא . כללא דמילתא פ׳ דרכים יש לדעת סרמ״ם וביי בדבריהם שקנין בבר״מ ובמעכשיו הכל אחד ומה שכתב רבינו בשיון שקנו מיניה בבר״מ ולא בשתפשתא שכל קנין מעכשיו קונה אפילו בשתפשתא ובבר״מ פירושו או בב״ד וכתכתב הכא לסרמ״ם שקנו מידו בב״ד חשוב או במעכשיו קונה וכ״כ רבינו בשיון קל״ח סעיף י״ל שכל קנין מעכשיו אין בו משום שתפשתא ואע״ג דלא כתב כן הלא לפרש דברי סרמב״ם מ״מ משמע מדברי מדלא כתב דלדעת סרמ״ם אינו כן הלא בשיון נמי ב״ד חשוב הלמא דאין בזה מחלוקת דגם סרמ״ם תופס כך דשקנו מידו ובמעכשיו קונה בלא ב״ד חשוב וכן שקנו מידו בב״ד חשוב ולא ס״ל לסרמב״ם דשתפשתא הוא דלהלוהו על שדהו וכו׳ דשמעכשיו קונה בלא ב״ד חשוב או מעכשיו קונה לחוב בלא קנו מידו כלל ולישה נמי ב״ד חשוב קנה כדפי׳ ותדע דהכי הוא דלא״כ הלא לסרמ״ם בכל דוכתא בשיון דקנו מיניה בב״ד חשוב מ״כ למה לי לתמר מעכשיו

ולא תקשי לך כיון שקנו מידו למה לי ב״ד חשוב תיפוק לי דכל קנין כמעכשיו הוא מ״כ קנו מידו בב״ד חשוב וכולי ודבריו בפי׳ המשנה הם הם דבריו בחיבור ומעכשיו הלא מ״כ לסרמ״ם בכל דוכתא ולא ידעתי מנין לו זה ומה שתמה עליו הרב המגיד בפי׳ המשנה שם ולא ידעתי מנין לו זה ומה שתמה עליו הרב המגיד בפי׳ המשנה שם ולא ידעתי מנין לו זה ומה שתמה עליו הרב המגיד בפי׳ המשנה שם ולא ידעתי מנין לו זה

מעכשיו

דרישה

דמסתמא לא שדעתו לפרוע וקנו מידו ע״י בשיעבוד כל נכסיו מטלטלי לגבי מקרקעי מ״מ בכיות שמומחן דעתיהו הוא שדעת הלוה הוא שסגי ליה בשיעבוד הקרקעות ושלא יבוא לידי גביית מטלטלין אפי׳ אמר לא גמר לקנות שטלטלין עד שיפרע בהדיא וכיון שאמר שלא יקנם מטלטלי בקנין גמור כלל כ״ש שיש לסשוב שלא יקנה מסתמא מעכשיו מכ״ט שמכלה על דעתו שלא יבוא לידי גביית מטלטלין ושסגי ליה בקנין שיעבוד הקרקעות ומ״ה לא שקנה שתם ומשעבד מטלטלי לגבי מקרקעי לגרייכו שיכרח ג״כ למר בפירוש מעכשיו ודע שכרי לא לגריכו ג״כ לומר שתם קנין גמור על שטלטלין ומ״ש כשלגריכו לפרש בהדיא הלא כשתפשתא אי לומר מעכשיו גם על שטלטלין לא גריכי בד״ם לפקפק ממון ומ״ט מהני גם שם כתיבה הלא כשתפשתא אף שכתב רבינו בשם סרמ״ם בסימן ע״ג הלא מעלה ולא מוריד אלא שיהיו שטעם משום הלא הוי כשתפשתא גמורה כמ״ש ג״כ שם ומה שסייס רבינו וכתב ו״ל שכל קנין מעכשיו שתם שהוא כמעכשיו קונה בעלמא בשתפשתא גמורה במקום שלטורך לשפקיע ממון בקנין שתם בבר״מ מ״ש הקילו הלא הוי כשתפשתא גמורה להיות די בשתנו מעכשיו לאוד שכל כוותיה שכ״ל בפירוש מעכשיו תדע שכרי בשתנו לא כשתפשתא לא שלגריכו לומר מעכשיו . ומ״ש בסימן קל״ח סי״ג ז״ל כתב סרמ״ם שרש ששיעבד פלוני ע״ת שפ״פ שקנו מידו לא שתפשתא שוו היא שתפשתא כו׳ עד שכל שם קנו מיניה מעכשיו שיתחייב לו בממון וה שם יתקייים שתנאי שכל לפי תגלו שכל קנין מעכשיו אין בו משום שתפשתא שכ״ל ומשתפ מדבריו שם ל״ל לשתפ קנין היינו כלומר שמעכשיו לק״מ דשתפ ע״כ ל״ל עשה למה לא מצריך שם קנין בד״מ ול״ל שכ״כ שם רבינו לשכרת סרמב״ם למתמיל בו׳ בדין וה ומשכרת סרמב״ם ממילא למד לשכרתו דנשתו לבעיון גם בד״מ ומפני שאין שם גוף דיכי שתפשתא קיל שם ושמ״ם בשיון וה ומ״כ ס״ג ז״ל לעיון וה הלא כ״כ הלא לדעת סרמב״ם כי סרמב״ם ס״ל הלא שמרי שתם קנין כמעכשיו וכמ״ש לעיל ולהיפוך סייס וכ׳ שם שכל קנין מעכשיו אין בו משום שתפשתא ופוק שמייסב שכשל שספריס נדפס שם שמר זה תיבת ע״כ דמשמע ד״ל סוף מל׳ סרמב״ם ומיהו ל׳ סרמב״ם וכמ״ש שם הלא משום דשל שם כתבו לפיטת סרמב״ם וכמ״ש ס״ג כתב לבסוף ע״כ וק״ל . וכבר תמה מ״ו ר״ם ז״ל על רבינו בד׳ המקומות הכ״ל למה לא

סגיכ ג״כ בד״מ וגם למה לן כמעכשיו הלא כל קנין הוא מעכשיו ומיהו אפי׳ מ״ם לק״מ . גם מ״ר סם ס״מ בשם תשו׳ סרמ״ם ז״ל ומה היה בא לידי מעשה לגבות שהרי אפשר שקנין בבר״מ והלא שתם לא נעשה שוב יפוי כח הלא כשתפשתא שכרי כבר כתבתי שם בשם מ״ו ר״ם דמ״ם והלא כשתפשתא ל״ל ודו (לא) הוא הלא כשתפשתא . כללא דמילתא פ׳ דרכים יש לדעת סרמ״ם וביי בדבריהם שקנין בבר״מ ובמעכשיו הכל אחד ומה שכתב רבינו בשיון שקנו מיניה בבר״מ ולא בשתפשתא שכל קנין מעכשיו קונה אפילו בשתפשתא ובבר״מ פירושו או בב״ד וכתכתב הכא לסרמ״ם שקנו מידו בב״ד חשוב או במעכשיו קונה וכ״כ רבינו בשיון קל״ח סעיף י״ל שכל קנין מעכשיו אין בו משום שתפשתא ואע״ג דלא כתב כן הלא לפרש דברי סרמב״ם מ״מ משמע מדברי מדלא כתב דלדעת סרמ״ם אינו כן הלא בשיון נמי ב״ד חשוב הלמא דאין בזה מחלוקת דגם סרמ״ם תופס כך דשקנו מידו ובמעכשיו קונה בלא ב״ד חשוב או מעכשיו קונה לחוב בלא קנו מידו כלל ולישה נמי ב״ד חשוב קנה כדפי׳ ותדע דהכי הוא דלא״כ הלא לסרמ״ם בכל דוכתא בשיון דקנו מיניה בב״ד חשוב מ״כ למה לי לתמר מעכשיו

ולא תקשי לך כיון שקנו מידו למה לי ב״ד חשוב תיפוק לי דכל קנין כמעכשיו הוא מ״כ קנו מידו בב״ד חשוב וכולי ודבריו בפי׳ המשנה הם הם דבריו בחיבור ומעכשיו הלא מ״כ לסרמ״ם בכל דוכתא בשיון דקנו מיניה בב״ד חשוב וכולי ודמי לעולם לא קנה ומעכשיו וכמו שהמשיל והוא שיימר מדם כשתעשה כך וכולי ודמי לעולם לא קנה הלא מ״כ קנו מידו בב״ד חשוב וכולי ודבריו בפי׳ המשנה הם הם דבריו בחיבור ומעכשיו הוא ומעכשיו לכיכ תמר מעכשיו וכמה שכתב מעכשיו כתב הוא בפירוש המשנה לעולם תשתפשתא לא קנה הלא מ״כ קנו מידו בב״ד חשוב

חדושי הגהות

בב דבתר מאי דשני בצ״ל : כד גמר בדעתיה ומקני והוא שיהיה בצ״ל : כה דכ״ד חשוב וכ״נ מדבריו בצ״ל : כו תיקון האכסכתא אלא ע״י בצ״ל :

ונקרא ב"ד חשוב שלשה שבקיאין **בדיני אסמכתא** והחילוק שיש בין היבא דגזום או לא גזום ובין היבא שיש בידו לעשות מה שקיים עליו או אין בידו לעשות דבין דבקיאין בדיני אסמכתא והקנה דלא כאסמכתא הפקר ב"ד הפקר ואם קנו מידו בב"ד חשוב קונה אפילו אם לא התפיש שטרו בב"ד : (כ) כתב הרמב"ם ז"ל בשהיו רוצין **חכמי ספרד** להקנות **באסמכתא** היו עושין כך קונין מזה

מעכשיו הלא לך קאמר תלמודא הלא והלכתא דמסמכתא קניא והוא דקנו מיניה בב"ד חשוב ומ"ל דצריך לומר עוד מעכשיו הלא ודאי כדפי' דאו בב"ד חשוב קאמר ודוק : (כ) **כתב** הרמב"ם כשהיו רוצין חכמי ספרד וכו' תימה דלמה הוצרכו לכך הלא פסק הרמב"ם דכל האומר קני מעכשיו וקנו מידו אין זו מסמכתא כלל אפילו בהאומר תתן לך כמ"ש רבינו בתחלת [סעיף] י"ט **מעכשיו** שאילו לא נמר לו להקנותו לא הקנהו מעכשיו וע"כ כשהקנה לו בקנין להתחייב לו מה מעכשיו אם תעשה כך וכך אין זו מסמכתא וכ"ל דלפי דפרק ד' נדרים מסיקנא והלכתא מסמכתא קניא והוא דקנו מיניה בב"ד חשוב וחכמי ספרד מפרשים דלא קאי בהוקא דעובדא דלעיל מיניה היכא דאתפיס זכוותיה אלא דכל קנין הוי"ל כאילו [אמר] מעכשיו כדאיתא בנדרים פ' השותפין ואפ"ה בעינן ב"ד חשוב אלמא דבקנו מידו ובמעכשיו נמי לא מהני אלא ב"ד חשוב דכיון דכל קנין הוי במעכשיו אין חילוק בין ת"ל מעכשיו אלא ת"ל מעכשיו אם לא בהאיהו על שדהו וכו' להתם הוא דאמרינן דאפילו בלא ב"ד חשוב ולא קנו מידו אלא ת"ל מעכשיו קנה מטעם שנתבאר בסמוך בדרישה וכתב ד"י שכ"ל שהרמב"ם פי' בפשוטו ת"ל מכל בעלמא לא קנה אלא ת"ל קנו מידו בב"ד חשוב דוקא ואפילו בהת"ל מעכשיו והיה דבר קשה להקהות בב"ד חשוב בכל פעם על כן היו עושין כך קונין מזה שהיה חייב לו מאה זהובים וכו' דהשתא ליכא למ"ד דליהוי דין מסמכתא גבי מחול לך ואע"ג דקיי"ל מחילה ת"ל קנין הצריכו הכא קנין משום דחשש למ"ס ה"ר יצחק שהגיה רבינו לעיל בסימן **י"ב** דבמחול לך ואפילו שטרא לריך קנין והצריכו ג"כ דיאמר מעכשיו משום דחשש

דרישה

מסמכתא י"ל דבאמת מיירי התם בלא אמר מעכשיו אע"ג דכל ע"מ כאומר מעכשיו דמי **אם** כבר כתב הרמב"ם דהיינו כשלא אמר דאי אבל לאמר בב' אם הע"מ בכלל אם מלת **דאי** ושוב שכל מדת ליתנו ושוב מסמכתא ובמ"ש לעיל בסוסיפתא אבל מעכשיו מודם תדע **דהא** דברי הרמ"ה שהם מקורם ממיוסר"ם שכ"כ וכמ"ש הרמ"ה בתשו' ומוסכ"פ עצמו מודם **דכשמ"ל** מעכשיו מהני בכל ענין וכמ"ש המרדכי פ' ח"ב ומ"ש בתשובת שהביא רבינו בסימן ע"ג אמר זה שם שכ"ו במשכון שהשתא כו' שמשותף יהיה מתנה מעכשיו אפ"ה בעינן **דהוה** מסמכתא אע"פ שמיירי בהאומר מעכשיו שאני התם שהוכיר בתנאי ל' מותר שכיון שהוכיר ל' מותר לעיל סימן ע"ג מכח הוכחה אחרת **פ"ם** . ודע שיש שיטה אחרת בשמועה זו והיא שיטת רשב"ם בתשובה ורמב"ן ותלמידי רשב"ם ור"ן ועב"י שהעתיק . ולר"ן פרק ל' נדרים עוד פירוש אחר בסך מפקנא דמסקינן ומוהו דקנו **מיניה** ע"ם וכבר כתבתי מלשונו קלת נסמוך בדרישה וכתב ד"י שכ"ל שהרמב"ם פי' בפשוטו ז"ו שלא הביאו הב"י שכ"ל מי שקנו מידו **שלא** לא יבא פלוני ושבע יהיה חבירו נאמן בטענתו ויטול כל מה שטען בלא שבועה **כמ"ש** וע"ם שהעתיק וכ' עוד שלפי דברי הרמב"ם ג' ענייניס הם כו' וכתב עוד שהרשב"ץ הקשה לדברי הרמב"ם שנפסקינן הם מתנגדים למ"ש בפי' המשנה פ' ג"ה וכב"י כתב יישוב לזה ע"ש והבר כתבתי בריש סי"ד דמ"ש הרמב"ם דכשמוזק מיד מסולק **שהמסמכתא** הל"ל דהיינו דוקא כשהיכר מדעתו שהוא להקנותו וכתבתי שהוכל לפרש הרמב"ם ג"כ בשיטת רמ"ם והדינו **ומכ"ל** עיקר ומ"ש הרמ"ם בשעשוה כלל פ"ב ו"ל ממנו הרי"ף כתב לא טעם ולא כתב לא בעינן בר"ח ולא כתב לא טעם ולא רמייה וכיון דוהו ככמו שכתבו ל"ק הלא בבל"ח **מפקינן** ממילא דמסתמא עכ"ל נראה מדברינו הלו שגם סוף פי' הרי"ף כשיטה שפירשוהו הרשב"ץ והרמב"ן ור"ן ובאמת שגם מ"ם בשפסקינן סוגיא סוגיא בבל"ח **משמע** לכדיל כמ"ש לעיל מלכתב בתשובה ו"ו בלא טעם ולשיה מעמע הלא עלתה על דעתנו פירוסם ל"ח בבל"ח לא שסם מכריחים ע"כ דל"ל לא הול"ל בלא טעם שהרי טעמו נלהו ואי **משום** הלא מכתבי ליה טעמים הול"ל ולא מסתבר הכי ולא שייך למכתב בלא טעם וק"ל וכן משמע מל' הרמב"ם בפי' המשניות פרק ג"ף דכתב דכל מסמכתא לריכין בל"ח וא"כ הלי לכתב **גלון** ובהי דיכי ניתח הלא במתפים כו' היינו לומר דבעינן ג"כ מתפים ומה הלא הוכיר שם בפי' המשנה פירוש שיטסור שערבון ביד הקונה עלמו או ע"י מעכשיו היינו לפי שהיה **המשנה** שסיע דיוירי במשלים בשעה ובלא מעכשיו מלמד ר' יהודה הלא יהזור ועל הקדמות הלו שמשלים ולא מהר מעכשיו בא לומר שלא התפים וכיותיו בבל"ח וקנו מידו הבל"ח מודה **ר' יוחנ** דיקוק לפי שהוא הענין המסמכתא נתקן אבל הבי' דבריס שהוכרתי מעיקרא לוים מסמכתא וכיון שהוים למסמכתא פשיטא הלא פליג בהו ר' יוחנ ועל"ל בדברי רבינו סימן ע"ג **ומ"ם** שם ז"ל מ"ו ר"ם ז"ל על מ"ש ומה קנו מידו בבל"ח כו' דעת הרמ"ם דכל קנין הוא כמעכשיו ואין חילוק בעולם בין אמר הלא אמר וגם אין חילוק בין מתפים וכיותיו כו' הלא **מתפים** וכיותיו הלא בעולם בעי גבי מסמכתא קנייון בל"ח אם לא מי שמלוה לחבירו על שדהו וא"ל אם לא אתן לך מעכשיו כשהגיע ל' ח"כ דקנה אפילו הלא **בל"ח** לשכחן דמולי הכא לומר לו הוא מוכן ודעת ב"י בפרק גט פשוט כתב דבשעת שכתבתי מכל דעות שכתבתי שהוא מפרש מאי דאמרינן בפ' ד' נדרים שאני הכא דאמר ליבטלן זכוותיה כלומר שאני הכא שאמל והוציא הממון מתחת ידו ונתנו ביד ב"ד בעד חבירו אבל בהאומר אתן לך הוי מסמכתא שאין לה **והלכתא** מסמכתא קניא וכו' להאי דאמר ליבטלן זכוותיה קאי דהיינו לומר מחול לך קנו דאילו לומר אתן לך הע"ג דקנו מיניה בב"ד חשוב לא קנה דקנין דברים **בעלמא** הוא . וכמדכי פרק מיזהו נסך כתב ר"ת בתשובה אחת בשם ר"י גם כן סברא לחדת מהלקת מהר דעות והיא דכי קאמר שאני הכא דאמר ליבטלן **זכוותיה** ה"פ שאני הכא שלא נתן לו כלום אלא אמר אי אתיגא לו אתי מוקף שכל שטר זכוותי זיוף הם והולדת בעל דין בק' עדים אבל הנותן דבר לחבירו **בידו** לו ליה שלים ואמר אם לא אעשה כך וכך תגנבו לו לא קנה אפי' קנו מיניה בב"ד חשוב ואיתא לתשובה זו בתשובה דמייכי בסמר קנין סי' ג' וכבר כתבתי זה **(כ) כתב** הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' מכירה וכתב הרב המגיד מכאן אתה למד שדעת המחבר והמכתיים הסם דאפילו בקנין יש דין מסמכתא ולפיכך היה התנאי בתחול

פרישה

סגמרא דבד"א מסני בלא מעכשיו כן נמי ס"ל להרמ"ם דאע"ל מעכשיו : (כ) כתב הרמב"ם כו' פי' בכל מסמכתא כפי מה שנתבאר לעיל והרמ"ם מסייס וכ' דקנס שעושין בשיווכין בפי' גויס כו' ומאני שמוכרת השיווכין בידו היא כבר נתבאר לעיל דלבר שבידו לקיימו לית ביה משום מסמכתא

הגהות **דרישה** ופרישה

המרדכי : כח ולא ידעתי למה כתב שלא כתבו רבינו כאן שהרי כתב דברי הרמב"ם שכתב **ואפ שלא יהיה אונס** וכו' וע"ל שכוונת ב"י הוא שגם בדברי **הרא"ש** הנ"ל לרבינו **להוסיף** ולכתבו דלא בעינן התפים זכויותיו אבל מ"מ דלא יהיה אונס בעינן וגם זה אינו קשה ולא כתב אלא מאי דחידש הרא"ש והשאר נהלל בשאי דכתב וב"כ הרא"ש :

במחול לך וכמו שהקשה בריש הפרק שלפנינו במחול לך עכ"ל והדברים מיושבים מכוונים שהרי לדעת הרמב"ם כל היכא דלמאי מעכשיו אין זו דין מסמכתא וכמו כתב שכל שיעשה כך וכו' מחול לו מעכשיו וכיון דליכא מעכשיו אפי' יהיה בהנאי בחנם לך קנה ומ"מ אין מכאן ראיה דליכא קנין בלא מעכשיו והטעם שלא היו עושים תנאים בחנם לך אינו מפני מה שכתב הוא ז"ל אלא לפי שהיו לריכים לייחד הדבר שיהן לו אם לא יהיה כך וכך שאין קנין אל הדבר מיוחד ופעמים שאין מזדמן לסה הדבר שייחדוהו ועוד שלא היו יכולים להקנות מעכשו לאין מעכשו נקנה בהליפין והדך רוב העולם לקנות עלמם בכך משום לכך היו קונים מזה שהוא מייב לזה כך משום ובהא מוחל לו מעכשיו ועיין בתשובות הרמ"ם בכלל ע"ב סימן ב':

(כח) ואיא הרמ"ם ז"ל כתב בפרק ל' מהלכות ומתשובות בלל ל"ד סי' ב' וכן כתוב בהג"מ פרק מיוהו נשך ובמיסרים נתיב י"ו וכן כתב המרדכי בשבועות פרק זה בורר וז"ל ומותן שיהכון רגילין לעשות בו קנין מי יאמי אפילו בלא קנין לא תהוב מסמכתא שהחוזר בו מביאים אות מביהו ומשום דמתביים גמרי למקני בהדי דמי (יד) וכן כתבו התוספות בפרק מיהו נשך (סו.) וז"ל ומיהו קשה שתתן בשעת השידוכין מהאי לא קנו מיהא בב"ד תהוב ועוד דבדין הוא להתחייב כל החוזר בו כיון שמביאים את מביהו וכן כתבו הגהות פרק י"מ מה"מ בשם פמ"ג ורש"י ורמב"ה וכתבו עוד התוספות שם וכן מסי המוכר קבל עליו קנס קנס בשעה שהבהיהו מס יחזור בו ולא נמלא מלמד מהר מזונן מין זה מסמכתא דלא תהוב גזים שמפסידו והוי כמו מוכיר ולא מעכיד מעלם במיטבא דלמו מסמכתא היא ודין המלמד כתבו המרדכי פרק המקבל בשם פמ"ג והגהות פ"ת מהלכות שבירות ופי"ח מה"מ והג"מ פרק מיהו נשך בשם ג"י ורבינו ירוחם בני"ו (טו) והתוספות בפרק ד' נדרים כתבו וז"ל ומומר ר"ת שלבך נהגו לתפוס כל בני העיר בשעת שידוכין היינו כי היכי דליהוי ב"ד ולא יהא מסמכתא ומין נראה כמה פעמים מין שם אלא קרובים וגם מין מפקיעים לשום קיום תנאי לב"ב דלעניין ערבון של שידוכין קני שפיר אלא מעכשיו וגם אלא ב"ד מוכיר ולא מעכיד אלא מעכשיו ע"ל וכן כתב סמ"ג בסימן פ"ב מ"ע שכתב שמתוך שהחוזר בו מביא את מביהו נמרי ומקני מהבדי והתוספות בפרק מיהו נשך ובפרק זה בורר מסמכתא ופר"י למין כאן אלא לפרש לא יקנו ב"ד תהוב שמתוך שהחוזר בו מביא את מביהו נמרי ומקני מהבדי והתוספות בפרק מיהו נשך ובפרק זה בורר כתבו בשם ר"ת טעם אחר לקנום השידוכין וז"ל נראה לר"ת לפרש אלא היא מסמכתא אלא שאין בה קנין מעכשיו שהרי בפרק גט פשוט אמרינן בפרק הזהב מסמכתא משום דשויה שם כל אחד מקני לחבריה מגו דמי מרויח בעי היכו למקנייה בהסיא הכתה גמר ומקנה לחבריה ולפי זה כל שידוכין לא הוי מסמכתא משום דכל אחד בעיא למיקני גמר ומקני ומיהו קשה על פר"ת שהרי כתב בפרק הזהב ממרינן הכותן ערבון ומתר שם אני מוזר בי ערבוני מחול לך וכ' ומכיון דלרב יהודה הוי מסמכתא ולא קניא אלא מגו דמרינן מגו דמי בעי קני הערבון אם החזיר מוזר בו מקנה נמי הערבון לחבירו כשהוא מוזר בו ובפרק מיהו נשך גמרא אין פוסקין על הפירות כתבו גם כן סברת ר"ת והקשו עליה קושיא זו ועוד מתרת והמרדכי בפרק מיהו נשך והגהות כפי"ח מה"מ קיימו דברי ר"ת דערבון דהוסב מליבא דרבי יהודה קני כנגד ערבונו ותרתי בעינן לא גזים ובידו והרמב"ן בפרק גט פשוט כתב סברת ר"ת וויעב דהוי דשתי התם דשניהם רוצים בקיום המקח ומסמכתא היא דסבר לקיים המקח ומין סברא זו עולה בהוגן בשתי סנהדרין ע"ל והתוספות כתבו בפרק המוכר שר"ת מזר בו והניח בספר היכר גבי עובדא דשנים שהמרו זה את זה בפרק במה מדליקין (לא:) שהקנו זה לזה דמי לא הקנו ליהדדו בכו ומע"ג דיש מקומות דקנו בלא קנין בדבריהם בעלמא כגון נתתי עלי חבא וכו' דבתתי לך מחלוקת וכן דור לי בחיי דמשך התם הוא דין שיועיל כיון שיש להם תביעה זה על זה והם קבלו כך את הדין ולא דמי לחיכא אחין לו שום תביעה עד כאן לשונו ומשמע מדבריהם דלמאי דסבר דבינו תם מעיקרא לכל היכא דזה יכול להרויח כמו זה ל מפילו בלא קנין קנה בדיבורא בעלמא וכ"כ ממ"ם הגהות וכ"כ ממ"ם המרדכי פרק זה בורר ומותן שיהכון רגילין לעשות בו קנין מ"ל מפילו בלא קנין לא תהוב מסמכתא שהחוזר בו מביא את מביהו ומשום דמתביים בו גמרי ומקני מהבדי מכל בפרק מיהו נשך כתב המרדכי בשם ר"ת כתב והכ"ל מהוב מסמכתא ולא אמר במעכשיו קנה עכשיו נותנין זה בשביל שנותנת לו והוי כמו משחק בקוביא מעמע דבשחק בקוביא אין מהוב מכל ממ"ם והוי כמו משחק בקוביא מעמע דבשחק בקוביא אין עשקינן דומיא למשחק בקוביא וכ"ל דבשחק בקוביא והמעות מונחים ע"פ הדף קאמר דהוי קנין אלא שהוא כמסמכתא ותלא שהרי אמר שכתב בשם דברי ר"ת כתב ומין קונה מסמכתא אלא"כ כשיש קנין טוב מקרקעות כרחוי להם ומטלטל כרחוי להם מכל בדיבורא בעלמא לא קני ומ"כ מהלכות עדות פרק י' מהלכות שבירות שכתב סברת ר"ת כתב ומיהו נני מדם שמשחקים בקוביא בחמנה מר"י דמין מוכיר לשלם דבמה יקנה דמסמכתא המיך יקנה בדברים בעלמא אלא שום קנין ושום לדברי ר"י מבל ר"ת לא הוזה לו דמסמכתא טעמא אלא משום דבעי למיקני לה מסמכתא מי נלא קנין ומקני ס"ל הגהות פי"ח מה"מ לא וכ"כ מדברי תשובת הרמ"ם שכתב רבינו בסימן זה המתחלת רמוכן היה לו פרה וכו' שהעלה בסוף כר"ת דאני ב"ח שהמרו מיהא מסמכתא ומפ"ה פסק דכיון שלא משך הפרה מו לא הגביה בשרה יכול לחזור בו ועיין בהריב"ש סי' קע"ה ושל"ה: **וכתב** המרדכי בפרק מיהו נשך בשם בעזרי דמשחקי בקוביא ומפריחי יוכים מסמכתא משום דלא גמר ומקני משום דאמר אנא ידענא בנקבא טפי מבל סהוב בפרק במה מדליקין שהמרו זה בזה שמיהו תלוי בחכמתן מסבק גמרי ומקני מבדדי לספסל ולריוח וכן כל שאוק שמיהו תלוי בחכמתו עכ"ל וכ"כ הגהות בפי"ח מה"מ: (כב) **שנים** שהקדש ביניהם לקיים דבר אמר וכו' בפ"ה

דרכי משה

בחשו' מיי' פ"ם קנין סי"ג: (יד) ועיין בשרדכי פ"א ס"ג: (טו) ועיין בחשו' הריב"ש סי' קע"ה ע"ש

פרישה

מסמכתא מ"ל דניים מפ"ם כ' מע"פ שגזים וק"ל: קונין מבע"מ כו' פשוט זה ממול לך כו' מע"ב דמפילא מ"ל קנין מ"מ ממילא ע"ת שמני: (ועד"ז היו עושין בהמפ"ם דפום גדול וקטן גדים וע"ד זה היינו עושין בכל שתנאים שבין אדם לחבירו ובכל שהניהם שהומיפים לפה עכ"ל תעד"ר: (כח) ואיא הרמ"ם ז"ל כ' שקנה שעושין כו' קלי מאחי דשליך שכן היו עושין גם בשידוכין וכ"ל אבל בשאר שנאים שפניהם ג"כ לשקנות מכאי שפרש **מע"ב** דבבר שתנאי לעיל בסימן י"ב שהרמב"ם ורש"י מולקין שהרמב"ם ום"ל דאפילו בממול לך לא הוי אפילא שאני סתם דיהיה לו לפרש בממילא **משמ"כ** בוה ולא יפרש מבאו בבל רק **בשם שנתפייב** לו מתפילה לדעתא דבכי שיהיה שפוייב לקיים שתנאי ואז יקנה ממון ואם לא יקיים לא יקנה ולא יפרוש וכ' והרמ"ם כ' בשידוכין פ"ל דבשן לא שייך מסמכתא: (כג) **דהה"ג** לא וכה בשכבן כ' ז"ל הרמ"ם בפ"ק דקידושין דף פ' י"ם לסייט דוקא בקנין פרה ועבדים ומקרקעי דשקנין בכסף ואין כאן בסף שיוכל לשקנות בו שאין שאר מכבן קנוי לו אלא נותנו בעבור שיהא המשכון שוה בשניהם ואינו נותן מתנה לחבירו ונותן לו משכון בשביל שהמתנה משיכת המשכון שוה בשניהם וכה בשתנה ואינה ראוין לאין משכון ועשה פ' לכולן לפי שאין המשכון משתעבד לכלום **לפי שאין** יכול להשתעבד בכשיו לדבר שהמתנייב בו אבל בדבר אלא בתנייב בו לא פל שיעשבד מעולם על בכסיו ובמתנה שאמר ליתן לו לא נתחייב בה מעולם ויכול לחזור בו לאיבך גם המשכון לא הם מעבד ע"ל ובזה תבין מה שהולך רבינו לחזור ולכתוב דין זה כאן **מע"י** שבבר כתבו לעיל **סיון** ק"ן דאתה אין כאן משכון אין כאן דקמ"ל כאן דאפילו בשתנה שהין בעבדים ובקנים **ערבונות** דלאו בשידוכים דיבא אבל ערבונות שהותנים על השידוכים בשיעבד בקנים **דאפ"ה** ליה בהו דאפחתא ושתנייב לו בקנם **כאילו** קנה לו בגד"ם (אבל אין לחבין בגד"ם שכל דאין בעבדים ובקרקעות **אפ"ה** קנין בלל ל"ח זה שהתן המשכון זו"ח דסל סיים וכתב דבשעת **קנין בגד"ם** משעת דסתם קנין ל"מ) וכ"ב ב"י ומ"ם שיהא רבינו ל' סרמ"ם וכתב ושמים שהתנו כו' **מלתא** בפני עלמו **ל"ת** אלא דלא קאי לשידוכין הא"ל וכ"ב לפרש דברי רבינו **בפ"ע** ם"ם כ' (ועמ"ם עוד שם לפרש זה) ואפ"ה לא תאמר שבתב שם בשידוכין אין **מסמכתא** בערבונות דשידוכין י"ל דל' הרמ"ם נקט שכ"ב פ"ק דקידושין **דף פ'** ונפוף כתבו ושמע בשידוכין אין **מסמכתא בשבר** כשבשם פ"ם **אלא שהיה** לפקטעא

דרישה

מסמכתא מ"ל דניים מפ"ם כ' מע"פ שגזים וק"ל: קונין מבע"מ כו' פשוט זה ממול לך כו' מע"ב דמפילא מ"ל קנין מ"מ ממילא ע"ת שמני: (ועד"ז היו עושין בהמפ"ם דפום גדול וקטן גדים וע"ד זה היינו עושין בכל שתנאים שבין אדם לחבירו ובכל שהניהם שהומיפים לפה עכ"ל תעד"ר: (כח) ואיא הרמ"ם ז"ל כ' שקנה שעושין כו' קלי מאחי דשליך שכן היו עושין גם בשידוכין וכ"ל אבל בשאר שנאים שפניהם ג"כ לשקנות מכאי שפרש **מע"ב** דבבר שתנאי לעיל בסימן י"ב שהרמב"ם ורש"י מולקין שהרמב"ם ום"ל דאפילו בממול לך לא הוי אפילא שאני סתם דיהיה לו בפסד בממילא **משמ"כ** בוה ולא יפרוש מבאו בבל רק **בשם שנתפייב** לו מתפילה לדעתא דבכי שיהיה שפוייב לקיים שתנאי ואז יקנה ממון ואם לא יקיים לא יקנה ולא יפרוש וכ' והרמ"ם כ' בשידוכין פ"ל דבשן לא שייך מסמכתא: (כג) **דהה"ג** לא וכה בשכבן כ' ז"ל הרמ"ם בפ"ק דקידושין דף פ' י"ם לסייט דוקא בקנין פרה ועבדים ומקרקעי דשקנין בכסף ואין כאן בסף שיוכל לשקנות בו שאין שאר מכבן קנוי לו אלא נותנו בעבור שיהא המשכון שוה בשניהם ואינו נותן מתנה לחבירו ונותן לו משכון בשביל שהמתנה משיכת המשכון שוה בשניהם וכה בשתנה ואינה ראוין לאין משכון ועשה פ' לכולן לפי שאין המשכון משתעבד לכלום **לפי שאין** יכול להשתעבד בכשיו לדבר שהמתנייב בו אבל בדבר אלא בתנייב בו לא פל שיעשבד מעולם על בכסיו ובמתנה שאמר ליתן לו לא נתחייב בה מעולם ויכול לחזור בו לאיבך גם המשכון לא הם מעבד ע"ל ובזה תבין מה שהולך רבינו לחזור ולכתוב דין זה כאן **מע"י** שבבר כתבו לעיל **סיון** ק"ן דאתה אין כאן משכון אין כאן דקמ"ל כאן דאפילו בשתנה שהין בעבדים ובקנים **ערבונות** דלאו בשידוכים דיבא אבל ערבונות שהותנים על השידוכים בשיעבד דנקנים **דאפ"ה** ליה בהו דאפחתא ושתנייב לו בקנם **כאילו** קנה לו בגד"ם (אבל אין לחבין בגד"ם שכל דאין בעבדים ובקרקעות **אפ"ה** קנין בלל ל"ח זה שהתן המשכון זו"ח דסל סיים וכתב דבשעת **קנין בגד"ם** משעת דסתם קנין ל"מ) וכ"ב ב"י ומ"ם שיהא רבינו ל' סרמ"ם וכתב ושמים שהתנו כו' **מלתא** בפני עלמו **ל"ת** אלא דלא קאי לשידוכין הא"ל וכ"ב לפרש דברי רבינו **בפ"ע** ם"ם כ' (ועמ"ם עוד שם לפרש זה) ואפ"ה לא תאמר שבתב שם בשידוכין אין **מסמכתא** בערבונות דשידוכין י"ל דל' הרמ"ם נקט שכ"ב פ"ק דקידושין **דף פ'** ונפוף כתבו ושמע בשידוכין אין **מסמכתא בשבר** כשבשם פ"ם **אלא שהיה** לפקטעא

חדושי הגהות

שם בלומר הצד שכנגדו שהוא חזר ממנו מתבייש ביותר: ל אפילו בלא קנין קני אלא וכו' כצ"ל: לב צריך למחוק הוי"ו דיובב"ד חשוב וכ"ב באשד"י ולא כאסמכתא בב"מ חשוב בלומר הקנין יהא בדרך שלא יהא בו אסמכתא דהיינו דקנו מידו בב"ד חשוב (ב"ח ופרישה):

הגהות דרישה ופרישה

לא צ"ע בב"י ס"ם נ"א דנראה מתשובת הרא"ש דא"צ קנין לדבר שאינו אסמכתא וזה אינו ומיכון להניח שם שו לומר דקאי אריש דברי והוא הזהק ע"ש:

הקנין יהא בדרך שלא יהא בו מסמכתא דהיינו דקנו מידו בג"ד חשוב · ויש להקשות במ"ש דשם מ"ל תזכה בכך וכך ממון בגוף חפץ זה דקנה ומאי שנא מכך דמ"ל ערבוני מחול לך דמקנה לו הערבון שיהא חלוט לו ואפ"ה להרמב"ד ורש"י לא קנה דהוי מסמכתא כדכתב לעיל בסעיף ט"ז וי"ל דהתם ס"ט דלא קנה דלא גמר ומקנה לו הערבון אלא מדעתא דהכי שמא יחזור בו המוכר יכפול לו ערבונו וכיון דאין יתרונו קיים לגבי קנין הערבון לגבי הכפל ג"כ הוי קיים לגבי קנין הערבון לבדו אבל כאן שמיהם שוין זה כמו זה ממילא כל אחד גמר ומקני לחבירו שמא יהא מוזר בו ויקנה לו בגוף החפץ כך וכך · וע' בב"י בד"ה ומ"ש לפיכך הנותן ערבון וכו' :

(כג) **וששאלת** שטר שכתוב בו וכו' אלא בלשון מעכשיו ובביתי דין חשוב וכו' · כבר כתבתי בסמוך בד"ל דקנו מיניה ואמר מעכשיו לו דקנו מיניה בג"ד חשוב אבל אין לפרש בד"ל בלשון מעכשיו ובב"ד חשוב ודלמא קנו מידו דמ"כ אין כאן קנייה כיון שאין שם אלא לשון מעכשיו ואפ"ה סעיף י"ד כתב דבינו תשובה אלא בקנין ואע"ג דכתב בה אלא בקנין ומעכשיו ובב"ד חשוב וכ"כ בגוף התשובה סוף כלל ע"ב וי"ל ואסמכתא לא קניא אלא בקנין מעכשיו ובב"ד חשוב · עוד נראה דקרוב לפרש דברי הרמ"ק בתשובה זו וכפי מה שהביאה רבינו בסימן ע"ג וכן במ"ש בסימן קי"ג דהיינו ר"ל דבעינן שלשתן דקנו מיניה ואמר מעכשיו וגם שיהא בב"ד חשוב אלא הכי קאמר דאסמכתא לא קניא אלא בקנין שהוא מן הסתם מעכשיו ובב"ד חשוב ואלא בקנין מעכשיו ובב"ד חשוב ואלא באמר גמור ומקני לחבירו אלא בקנין מעכשיו ובב"ד חשוב ואלא בקנין מעכשיו ואמר ג"כ מעכשיו קנה אפילו באסמכתא ובב"ד חשוב מ"כ היכא דקנו מיניה ואמר מעכשיו קנה אפילו בלא ב"ד חשוב דהכי תרתי שקולין הן להרמ"ק קנו מיניה בב"ד חשוב בסתם בלשון אמר מעכשיו מי נמי קנו מיניה בלא ב"ד חשוב ואמר נמי

השוב כדי שיתחייב לו מן הדין אם יחזור בו ואז יתן לו החפץ במשבון ואז יחול השיעבוד על המשכון כיון שנתחייב לו בקנס אם יחזור בו או יאמר אם אחזור בי תזכה בכך וכך ממון בגוף חפץ זה : (כג) וששאלת שטר שכתוב בו אם לא יפרע לזמן פלוני שיתחייב בכך וכך ממון וכתוב בסוף השטר דלא כאסמכתא אם אותו הקנס נגבה בב"ד תשובה דע כי אסמכתא היא הא דגזים שקבל עליו אם לא יפרע בזמנו שיתחייב בדבר שלא היה חייב בו ואסמכתא לא קניא אלא בקנין מעכשיו לו ובב"ד חשוב אע"ג דכתיב בשטר דלא כאסמכתא לא מהני מידי דהא חזינן דאסמכתא הוא

בפרק קמא דקדושין גמרת מתני' קמייתא מאי רבא מר"ל מאי לה התקדשי לי במאה והניח לה משכון עליהם מיהא מקודשת מכח מין כאן משכון מין כאן וכתבו שם הרמ"ק והמרדכי י"מ דהיינו דוקא בקנין אשה ועבדים כי היכא עובדא למחתא בסמוך וכן בקרקע לפי שנקנית בכסף לג' ומין בכסף שיוכל לקנות שלין המשכון קנוי שלה נתנו לה זכות בגופו אבל אם נותן מתנה למחירו וגותן לו משכון בשביל המתנה משיכת המשכון כמילו זכה במתנה ומביאין ראיה מפ' המומנין (עח ·) דקאמר התם המומנין שחזרו בהם בדבר האבוד ובאה מבילתו לידי ב"ה דהיינו כלי תומנות של הפועלים שוכר עליהם עד כדי דמיהם שלמה במשכון המשכון נתחייבו הפועלים לקיים ליכורס ולית לן למין חילוק בין מתנה לקידושין ועשה ע' לכולן לפי שאין המשכון משועבד לכלום לפי שאדם יכול לשעבד נכסיו לבדר שנתחייב בו אבל בדבר שלא נתחייב לה אל שעבוד מעולם על נכסיו ומתנה שאמר ליתן לה נתחייב בה ולא יתחייב בה לעולם לפי שיוכל לחזור בו לפיכך לא נשתעבד לו המשכון שלהם לעכור לו עד כדי דמיו הילכך כשעושין שידוכין ונותנין ערבונות זה לזה לשם קנס לא יאמרו אם אחזור בי אתן לך וכך ואחרי חפץ זה בידך וכו' עד לד אז יאמר לו אם אחזור בי תזכה בכך וכך בגוף חפץ הזה וכ"כ שם התום' אלא שמיימו ושמא בשידוכין לא אמרי' מנה אין כאן משכון אין כאן שכשהוא חוזר בו הסני מתביש בדבר . ורבי' יהוסף כתב דברי התום' והרמ"ק והסוף דבריהם וז"ל כשמשדכין ומשימין משכונות לקנוס החוזר בו וכו' אז יאמר בלא ב"ד חשוב אם אחזור בי תזכה בכך וכך ממון בגוף החפץ הזה ואפי' גזים ואפי' התפיס החפץ המשכון בידו שלים שהיו אלים שהיו בידו הקונה אז שחייב עצמו בקנין סתם ומתנוהו בידו שלים לית כאן מילתא יתירתא כמו שכתבתי למעלה וזה הענין יתבאר ב"ד חשוב עכ"ל · וגראה מדבריו דלאפי' בשידוכין בעי שיאמר כלשון הזה ושיתפיס ערבונו בידו שלים הא לאו הכי אסמכתא היינו לומר דאם אמר אם אחזור בי אתן לך וכך ממון בגוף זה החפץ לא קנה כיון דגזים שנתן ערבונות ול"ל אם אחזור תזכה כך וכך ממון בגוף זה החפץ לא קנה כיון דגזים אבל בשידוכין כל כה"ג קני דלמא גזים הוא כיון שאחזירו מתביים על ידו וזה מדברי התי' שכתבו ושמא בשידוכין לא אמרי' מנה אין כאן משכון אין כאן משמע דאיכא בשידוכין ושמא משום דדרכם היה לתת משכונות לשידוכין כתבו כן ולפ"ז דלעיכובא לא צריך אלא כיון שקנו מידו סגי וכן משמע שהוא דעת רבינו שכתבתב דעת הרמ"ק בקנס השידוכין לא הזכיר משכון וכבר קדם לרבינו בסמוך דלהרמ"ק אין בקנס שידוכין דין משכון אלא במסכתא וכ"כ בשכתב הרמ"ק הילכך כשעושין שידוכין ונותנין ערבונות וכו' אלא דוקא בשידוכין בידבור בלחוד קני ע"כ ק"ק למתן [סם] מחזור בי תזכה וכו' כבר כתבתי שהם דברי התום' והרמ"ק וכ"כ שם הר"ן בשם הרמב"ד דהא דקאמר מנה אין כאן לפי שלא נתחייב לה בה דמילי בעלמא נינהו וכיון דאמר אין כאן משכון אין כאן אלא קנין לית לה למשכון דמידי דהבה לית לה משכון אבל היכא שנתן לה משכון ואמר לה קני שעבוד מכח והתקדשי לי שמקודשת וכתב שהרמב"ן חלוק בדבר (שז) : [לז] **כתב** הרמ"ק לו משכונו ויסמוך עליו שיפרע לו המעות ועשה כן שמעון והמתין בו והחזיר לו המשכון חייב ראובן לפרוע לשמעון מע"פ שהחלה היתה מסמכתא משום דקיי"ל מסמכתא קניא ואין בה משום גזילה אלא בכף זה בורר ואמר דכל כה"ג לאו מסמכתא והלכה כרב שאת וכן פסק הרמ"ם ז"ל וע"כ היכך סתר כאן דבריו ואמר דמשחק בקוביא הוי מסמכתא אלא על כרחך יש לך לומר דלאו מסמכתא ממש קאמר אלא דומה למסמכתא קאמר וכיון דדמי למסמכתא הוי יכול להוציא בג"ד וכיון דאין לו דין מסמכתא מש פרע לו זכה ואין בו משום גזל וכן נראה לי לחייב דברי תשובה זו וכיוצא בזה כ' בפ' ג"ב וז"ל וכני אדם המשחקים בקוביא בתמנה אע"ג דהתי מסמכתא קניא כדפי' לעיל אין חייב לשלם דאסמכתא אפילו בקנין לא קניא אלא בלא בג"ד חשוב עכ"ל מלתיה להריב"ש שכתב בסימן של"ה על תשובה זו מה שהקשית על הרמ"ק דמנה אין כאן משכון אין כאן וכן מהסיק דערבון דאפילו במחול לך חיכף מסמכתא לדברי הראב"ד והרמ"ם אע"פ שיש שם ערבון וכן רש"י פירש לא יכפול ולא זה יכפול ולא זה ימחול אלא כדברי הרמב"ם דס"ל דלא פליג רבי יהודה אלא בהכפול לך כדקאמר דיו שיקנה בגוד ערבונו ותירלת דכשנותן הערבון בהמסכתא לא קנה אבל כשקנה בהמסכתא ואח"כ נתן המשכון או הפרעון הרי נראה כי רצה להקנות לגמרי יפה תירלת אבל לא מטעמך שנראה מכוונתו שגילה בדעתו שמתחלה רצה להקנות לגמרי ולא מן השם הוא זה אלא משום דמחילה בטעות הויא מחילה בזבינא כדאמרינן גבי מוכר פירות דקל : [לח] **וכתב** עוד הרמ"ם בתשובה הנזכרת שאם שמעון הפקיד מעות ביד ראובן להלוותם למשחקים והלוה ראובן המעות למשחקים ושחקו עם שמעון והרויחם שמעון חייב ראובן לשלם לשמעון המעות שהפקיד בידו : (כג) **וששאלת** שטר שכתוב בו אם לא יפרענו וכו' כלל ע"ב וכן כתוב בטיטור אות תי"ו סימן י"ח וכן בהג"ה פרק ח"ב מגמ"ר ח"ו מבל ר"י כתב בשם גאון שאם כתוב בשטר שלא כאסמכתא גלי דעתיה דגמר ומקני עכ"ל · הרמ"ם בתשובה הנזכרת הניח דעתיה להריב"ש ולכן נראה דעליה סמכינן שלא שהרבי רשב"ם בפרק חזקת [דף מד :] גבי הא דאמר רב מסלא והוא בבבא ליה שלא כאסמכתא ושלא כטופסי דשטרי טוטים להרבי הגאון וכן כתוב בספר התרומות בשם גאון וכן נראה שם שהסכים

הרמב"ן

דרכי משה

(שז) ועיין בי"ד סי' רפ"ח כתב אם הקרים דבר באסמכתא א"צ לקיים גדרו ועוד ע"ש אם שנים העמידו קנסות זה לזה לצדקה ומחלו אח"כ זה לזה אם חכה בידם למחול וע"ש וכתב מוהר"ם פדווה בתשובה סי' נ' אסמכתא עם שבועה קניא וכתב הא דכותבים בשטרות שקיבל קנין ושבועות בה"ח וש"ד יש לספק בהן אי מיקרי שבועה הואיל ואינו רק תיקון סופרים ובתשובת ריב"ש סי' שפ"ו כתב דאם לא כתב רק למשה בשטר לא מיקרי שבועה עכ"ל וקצת נראה דמיקרי שבועה כמו שכתבתי לעיל סימן זה מתשובות מוהר"ם לענין קנין ב"ד חשוב וע"ל סי' ע"ג מזה וכ"כ הריב"ש לענין נדר וכתב דבריו בי"ד סי' רפ"ח ובתשובות בר ששת סי' של"ה כתב דאסמכתא בשבועה אע"ג דלא קניא מ"מ צריך לקיים שבועתו ונ"מ דאם מת יורשיו פטורים וכן אם כבר עבר שבועתו שוב פטור מכח קנין וכ"כ שם סי' שמ"א ושפ"ו ועיין מדין אסמכתא בשבועה במרדכי פרק שור שנגח ד' וה' שכתב דאסמכתא בשבועה או בת"כ מהני וכ"פ הג"מ פי"א מה' מכירה וכתכו דה"ח דברי ש"מ מועיל אפי' באסמכתא וע"ש ובתשובת ריב"ש סי' של"ה דאפילו למ"ד אסמכתא אפי' בשבועה ס"ם אם

פרישה

סכ"ג וגם למה צריך לה כיון שהקנין היה בבית דין חשוב ובמקן עזר קוף סימן כ' לא כתב ובבית דין חשוב בתוספות וי"ו וכן בספרים ישנים ליתא גם בפסקי הרמ"ם בקיצורן ליתא ולפי זה פירושו קל מפרש למילתא אלמא לאו כן יקנה לו אלא כאסמכתא דסיימו בבית דין חשוב גם ר"ל דס"ק צריך להקנות לו אלא כאסמכתא ובכדי שלא יתעצם לומר כשמקנה לו סתם (שטות) לו שמ"ל בפי' בשעת קנין מעכשיו דסכי וכדעת הרי"ף והסמב"ם מ"ם כתב דו"מ אלא בבד"מ צריך לסיון אם יכלה שלא יהיה בו מסמכתא וע"ד שביארתי וכמ"ש בתשובה שמ"ו : ולו יאמר כו' בגוף הסמך כו' ות"ת הא בפי"ו כ"ר בשם רש"י ורמב"ד לאפ נתן סלוקח הערבון בידו של מוכר ות"ל אם אמור בי ערבוני מחול לך דאפ"ם הוי בכלל מסמכתא ול"ק דשאני התם שכתב שאם לא יפרע לו אז יהא הערבון שלו אבל אם אמר לו סתם אפי' אם יאמר לו המוכר שיכפל לו ערבונו וכיון שלא קנסה לו מדעתא דהכי אף אם יאמר לו נתן בידו כלום אמן שבדי דג"כ הוא לא קנסה לו מדעתא דהכי אבל בגמרו זה שיכפל יכול שלא נתן לו אלא מפני שהוא מסמכתא ולא קנה לו אבל אם אמר לו אם אחזור בי אתן לך וכך ממון בגוף חפץ זה אז קנה לו מדעתא דהכי ואפי' אם יאמר לו אח"כ אם אחזור בי אתן לך וכך ממון בגוף חפץ זה אז קנה לו מדעתא דהכי ואפי' אם יאמר לו אח"כ אם אחזור בי אתן לך וכך ממון בגוף חפץ זה אז קנה לו מדעתא דהכי ואפי' אם יאמר לו אח"כ אם אחזור בי אתן לך וכך ממון בגוף חפץ זה אז קנה לו מדעתא דהכי

(כג) כי לסמכתא היא אם אחזור בי אתן לך וכך ממון בגוף חפץ זה אז קנה לו מדעתא דהכי ואפי' אם יאמר לו אח"כ אם אחזור בי אתן לך וכך ממון בגוף חפץ זה אז קנה לו מדעתא דהכי

לגמרי דומיא דמשלם במיטבא דקיי"ל להרא"ש ודבינו מדיבא ולא מתקנק וק"ל ועד"ל סעיף קטן מ"ם וכוכתבתי שם דבבד"מ לחוד סגי ולפ"ז כי היכ בכלל ע"ב דין מ' וו"ל תעמוד לע כי לסמכתא היא כל היכא דגזים כי ובכדון זם גזים והוי לסמכתא ולסמכתא ל"ק אלא בקניין מעכשיו ובבד"מ כלאיתא בכדלים וכ"כ בשם ר' אפי' ובעלי תום' למנם רי"ף כתב בשם גאון אלא בקניין מעכשיו ובבד"מ כדלים וכ"כ בשם ר' אפי' ובעלי תום' למנם רי"ף שמיה מפלוגתא דהרמב"ם דמשמע מלישניה דגם בשידוכין שייך לסמכתא הוא שכ"כ הרמ"ם ולכן רבינו לא רצה להזכיר שידוכין אלא כתב שאם שהתנו לקיים דבר פ' ונתנו ערבונות לקנס וכו' כלומר דאפילו בשידוכין מ"ל אם תיקון לשיף בהו לסמכתא לדעת הרמ"ם וכמו שאמרתי בסמוך : ומ"ם מו יאמר [סם] מחזור בי תזכה וכו' כבר כתבתי שהם דברי התום' והרמ"ם וכ"כ שם הר"ן בשם הרמב"ד דהא דקאמר מנה אין כאן לפי שלא נתחייב לה בה דמילי בעלמא נינהו וכיון דאמר אין כאן משכון אין כאן אלא קנין לית לה למשכון דמידי דהבה לית לה משכון אבל היכא שנתן לה משכון ואמר לה קני שעבוד מכח והתקדשי לי שמקודשת וכתב שהרמב"ן חלוק בדבר (שז) : [לז] **כתב** הרמ"ם לו משכונו ויסמוך עליו שיפרע לו המעות ועשה כן שמעון והמתין בו והחזיר לו המשכון חייב ראובן לפרוע לשמעון מע"פ שהחלה היתה מסמכתא משום דקיי"ל מסמכתא קניא ואין בה משום גזילה אלא בכף זה בורר ואמר דכל כה"ג לאו מסמכתא והלכה כרב שאת וכן פסק הרמ"ם ז"ל וע"כ היכך סתר כאן דבריו ואמר דמשחק בקוביא הוי מסמכתא אלא על כרחך יש לך לומר דלאו מסמכתא ממש קאמר אלא דומה למסמכתא קאמר וכיון דדמי למסמכתא הוי יכול להוציא בג"ד וכיון דאין לו דין מסמכתא מש פרע לו זכה ואין בו משום גזל וכן נראה לי לחייב דברי תשובה זו וכיוצא בזה כ' בפ' ג"ב וז"ל וכני אדם המשחקים בקוביא בתמנה אע"ג דהתי מסמכתא קניא כדפי' לעיל אין חייב לשלם דאסמכתא אפילו בקנין לא קניא אלא בלא בג"ד חשוב עכ"ל מלתיה להריב"ש שכתב בסימן של"ה על תשובה זו מה שהקשית על הרמ"ם דמנה אין כאן משכון אין כאן וכן מהסיק דערבון דאפילו במחול לך חיכף מסמכתא לדברי הראב"ד והרמ"ם אע"פ שיש שם ערבון וכן רש"י פירש לא יכפול ולא זה יכפול ולא זה ימחול אלא כדברי הרמב"ם דס"ל דלא פליג רבי יהודה אלא בהכפול לך כדקאמר דיו שיקנה בגוד ערבונו ותירלת דכשנותן הערבון בהמסכתא לא קנה אבל כשקנה בהמסכתא ואח"כ נתן המשכון או הפרעון הרי נראה כי רצה להקנות לגמרי יפה תירלת אבל לא מטעמך שנראה מכוונתו שגילה בדעתו שמתחלה רצה להקנות לגמרי ולא מן השם הוא זה אלא משום דמחילה בטעות הויא מחילה בזבינא כדאמרינן גבי מוכר פירות דקל : [לח] **וכתב** עוד הרמ"ם בתשובה הנזכרת שאם שמעון הפקיד מעות ביד ראובן להלוותם למשחקים והלוה ראובן המעות למשחקים ושחקו עם שמעון והרויחם שמעון חייב ראובן לשלם לשמעון המעות שהפקיד בידו : (כג) **וששאלת** שטר שכתוב בו אם לא יפרענו וכו' כלל ע"ב וכן כתוב בטיטור אות תי"ו סימן י"ח וכן בהג"ה פרק ח"ב מגמ"ר ח"ו מבל ר"י כתב בשם גאון שאם כתוב בשטר שלא כאסמכתא גלי דעתיה דגמר ומקני עכ"ל · הרמ"ם בתשובה הנזכרת הניח דעתיה להריב"ש ולכן נראה דעליה סמכינן שלא שהרבי רשב"ם בפרק חזקת [דף מד :] גבי הא דאמר רב מסלא והוא בבבא ליה שלא כאסמכתא ושלא כטופסי דשטרי טוטים להרבי הגאון וכן כתוב בספר התרומות בשם גאון וכן נראה שם שהסכים

הרמב"ן

חדושי הגהות

לג אין כאן כקף שיוכל כצ"ל : לה או יאמר לו כצ"ל : לח למשכון במידי כצ"ל : לו כלל ע"ב סימן א' : לז כבר כתבתי בסמוך דר"ל דקנה מיניה וקאמר מעכשיו או דקנו מיניה **כב** ב"ד חשוב אבל אין לפרש דר"ל בב"ד חשוב ואומר מעכשיו ודלא קנו מידו דא"כ אין כאן קנייה כיון שאין שם אלא דברים בעלמא (וכ"ה באמת בגי' שלנו בהדיא בקנין מעכשיו בבר"ח) עוד נראה דקרוב

ברמב"ן : (כד) **שאלה** לפ"מ הרא"ש ז"ל רשומן היה לו פרה וכו' כלל ס"ו סימן ט' וקשה לי ממאי לא יתקייב שמעון מדין ערב שהרי על פיו שחטה שפל"כ היה מוכרה בחייס וערב נמי הרי הוא לומר מס לא יפלס הלוה מני מפלס דומיא דמאי דתמר הכא שמעון מס לא תמצא כשרה מפלס וכך וי"ל דערב שאני דמסוס דמהיימן ליה גמר ומקני כדלמרינן מכל הכא לא היימיה שהרי נתן לו מעכון ועוד יש לומר דהכא לאו מתורת ערבות נחית לה אלא דרך מקח וממכר אלא שהתנה שמס לא תמצא כשרה יתן בעדה כך וכך ומס תמצא טריפה יתן בעדה כך וכך וכיון שלא קנה בדרך מדרכי הקנין לאו כלום הוא ולא דמי למשתה בקונית דהתם כ"כ קרוב להפסד ולריוח זה כמו זה מכל הכא המוכר היה בטוח שמס תמצא טריפה לא יפחתו מעיעור כך ועוד שהלוקח היה מפסיד שיפסיד יותר ממס שירוים ועוד דאפילו משתק בקונית כשמשתק בחמנה מיהו מייב לשלם ומ"מ מס נתן מעכון מיהו כאן דמנה מין כאן :

[לט] **כתב** פ בתשובת כלל י"ג סי' ג' וז"ל רשומן שהעתיק עם שמעון שמס לא יבוא לב"ד לזמן שיתחייב רשומן אלא לקיים התנאי מס חייב רשומן הקנס אף כי הוא בא מכח מסכתא מ"מ לא שייך מסכתא ועיין במה שהכותב בסמוך : [מ] **כתב** בהגהות מיימון בפי"ג מה"מ וכתב הר"מ לכותבין בשטר וקנו מיניה בב"ד חשוב מע"פ שלא נעשה הקנין בפני החשוב שבעיר מידי דהוה ממתנה דכתבינן נה כתבה בשוקא וכו' מע"ג שלא אמר וכו' ה"נ מע"פ שלא היה בב"ד חשוב הו"ל כאילו הודה שהקנה לו בב"ד חשוב כיון שאמר לכתוב שטר מכל מס לא אמר לכתוב שטר לא והכי מיתא בתשובות דשייכי לספר קנין סימן ז' וז"ל מכל היכא דסהדי כתבו השטר ע"י קנין שבפיהם מע"ג שלא ס"ל כתבו שטרא וכותבין כך בקנין בב"ד חשוב והקנין לא הוה בב"ד חשוב מס היה נודע לנו דבר זה ע"פ שניס עדיס שלא היו בב"ד חשוב ושלא הוה לעדיס לכתוב שטר לא היו מוציאין ממנו ממון מקרי ותרי ניהו והיכא דליכא סהדי אחריני שאומרים שלא היה בב"ד חשוב או שלא הוה לכתוב מן מעדיס סמכינן שכתבו וחתמו והעידו שהקנין היה בב"ד חשוב ולא שלא כדין ויהיה הקולר תלוי בשומרים עכ"ל ותשובה זו כתבה רבינו ירוחם בשם הרמ"ם ובשם רבני צרפת : [מא] **כתב** עוד בהגהות כפ' המזכר וכתב הר"מ דנהר ושבועה ותקיעת כף מהני אפי' בשמכתא דרובן ע"י דמי מס יהיה מלויס עמדי (ברשטית כח) מס נתון תתן את הטפה היה בידי (במדבר כח) וכשנה רגוח ובמרדכי ס"פ שור שגגת ד' וה' כתב בשם ר"מ דשמכתא מועלת בהקדש דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט היינו כשאמירה המועלת בהדיוט וכ"פ ר"מ דברי שכ"מ כמסורין וכתוספין דמי פי' כמכירה המועלת בכל מקום בחיוב לד שתועיל שברי שכ"מ מצוה מחמת מיתה לשמכתא היא מס ימות תנו ואפ"ה היכא דמת קנו וכתב עוד ומצאתי בשם רבינו [מב] דשמכתא קנין לגבי הקדש ולדקה והכי רגיל לדברין . ועיין בתשובת הרא"ש שכתבתי לעיל בסוף . כתב הרשב"ץ בתשובה על שמתנה עם פשתו שמס תמות היא שיחזיר בעלה לחבירו כך וכך תעות ומס תתעלמן היא שיחזיר בעלה לה כסך הכוכר והביא לעין כאן מסכתא דהא קנו וז"ל הפרישה וע"ל תירוץ שני דב"י קשה במ"ש שהתנה שאם תמצא כשרה יתן בעדה כך וכך וזה אינו שהרי בסוף התשובה מדמה לה למשחק בקוביא שהתנאי היה שאם תמצא כשרה יתן בעל הפרה ללוקח חציה בשר בחנם או בזול בדמי כך וכך ואף שבתשובה כתב כמ"ש הב"י מ"מ סוף התשובה טובה במ"ש עכ"ל : מ בתשובת הרא"ש כלל י"ג : מא בד"מ הארוך העתיק שם דברי בעל העיטור אלא וז"ל שני בעלי דינין נתנו משכונות לב"ד ואמרו שאם לא יקיימו פשרה או דין שלהם יהנו ב' המשכונות לאחד מהן הוי כמתפים זכוותיה וכמאן דקני מעכשיו כו' ולא הוי אסמכתא ושנים שנתעצמו ועוררים על הבית ועל השדה אע"ג דא"ל בלשון אסמכתא איבד את זכותו ובסוף הענין כתב ומסתברא דעצומים הוי אסמכתא

פרישה

מעכשיו דמ"כ סוס ליה למימר ומסמכתא ל"ק אלא בבל"מ ונמצא מעכשיו אלא כדפריסית :

(כד) **שאלה** לפ"מ הרא"ש ז"ל כו' בכלל ס"ו ס"ט ומ"ש ומס תמצא טריפה מתן בשביל בשרה כך וכך פי' ולפ"כ כמו מס תפיס כשיהיה מדכתב (בפסוקו) [בפסוק] ול"ת ד"ה גויס שקנה בשר טריפה יוקר מדמי שוויס כו' ס"מ ולפ"ז נתן עכ"פ דמי כשיהיה פי' כיון שלא הזכיר הסומל בדבריו אלא בעלמא ירצה שלא קנין משוכה מחייב לו כבהכה זולת מה שהזכיר : ויכול שמעון למחול בו כו' עד"כ : אלא דמעות מיקן קונות פי' ועל כתר שעמד דמעות מיקן קונות מסוס שמא יאמר המוכר להלוקח נשרטו מעיך בעלייס ס"ב במשכון : נתינת המשכון מיהם קונה פי' משכון וז שנותן על הכר שצריין לא נתחייב מיהו קונה במשכון כמ"ש לעיל סכ"ב : ומילו משך שמעון ספרה כו' כן הוא בתשובה ומילו בויר ובקש מהשוכה בשכר לדרך בשמה בחייס לקנות בשמה שמשך מותה מרשות בעלה למקום שיש לו גם כן בו רשות ולשמר שמיטה ועשה בשר דלכו בהגבסה וכל שדלכו בהגבסה מיו קנייתו אלא בהגבסה וכדלעיל סימן קי"ז וקי"ח : ולא הוה לה למשכתא משמע דמילו הוה מתחילה למשכתא בדבריהם או לא הוה קונה בשכשה כשעשה מיד קדום שמיטה וזהו ולא כמ"ש ב"י בשם הרמב"ם בפי"ד ולשם הסוחק בה מיד אף אם הוה למשכתא קנאה ולפי מ"ש ס"ל דוקא כשה דסחוק בדבר שהיה לקנות כשיתקיים שתנאיו וכיון שהוא מוחזק בו ס"ל לקנות ולכך כשיתקיים הוי כמו שנשתנה מיהו גם כאן ולפ שמשך ספרה מ"מ הרמיס שמייב נשאו ליתן עבורה כשתטרף לא

דרישה

מעכשיו סגי ומכאי ספרך עשר מיקון יותר וטוב וקל : (כד) ראובן שהיה לו פרה וסיה יודע לשומטה כו' כתב ב"י ז"ל וקשה לי ומאחי לא יתחייב שמעון מדין ערב דערב מומר אם לא יפלט פלוני מני מפלט אלא דומיא דכאן שמעון יכיר כמו שמר קמר כאן שמעון אם לא תמצא כשרה מפלט כך וכך ופל פיו שתשה ולא מכרה מהיים ול"ל דערב שאני דמסוס דמהיימן ליה גמר ומקני אבל הכא לא סימני שהרי נתן לו מעכון ועו"ל דהכא לאו מתורת ערבות נחית לה אלא דרך מקח וממכר ולא שהתנה שאם תמצא טריפה יתן בעדה כך וכך ואם תמצא כשרה יתן בעדה כך וכך וזה אינו שהרי בסוף התשובה מדמה לה למשחק בקוביא שהתנאי היה שאם תמצא כשרה יתן בעל הפרה ללוקח חציה בשר בחנם או בזול בדמי כך וכך ואף שבתשובה כתב כמ"ש הב"י מ"מ סוף התשובה טובה במ"ש עכ"ל : מ בתשובת הרא"ש כלל י"ג : מא בד"מ הארוך העתיק שם דברי בעל העיטור אלא וז"ל שני בעלי דינין נתנו משכונות לב"ד ואמרו שאם לא יקיימו פשרה או דין שלהם יהנו ב' המשכונות לאחד מהן הוי כמתפים זכוותיה וכמאן דקני מעכשיו כו' ולא הוי אסמכתא ושנים שנתעצמו ועוררים על הבית ועל השדה אע"ג דא"ל בלשון אסמכתא איבד את זכותו ובסוף הענין כתב ומסתברא דעצומים הוי אסמכתא

חדושי הגהות

דקרוב לפרש דברי הרא"ש בתשובה כפי שהביאה רבי' בסי' ע"ג וכן במ"ש בסי' ק"ג דאינו ר"ל דבעינן שלשתן דקנו מיניה ואמר מעכשיו ובב"ד חשוב אלא ה"ק דאסמכתא לא קניא אלא בקנין שהוא מן הסתם מעכשיו ובב"ד חשוב קנו מידו ולפ"ז צריך להגיה לעיל בסי' ע"ג ולמחוק הוי"ו ממלת ומעכשיו ובסי' ק"ג ה"ק דאם בקנין ממלמלין אגב מקרקע א"ל מעכשיו א"צ לפרש דלא כאסמכתא שכל קנין שהוא במעכשיו קונה אפי' באסמכתא ובב"ד חשוב א"נ היכא דקנו מיניה ואמר ג"כ מעכשיו נמי קונה אפי' בלא ב"ד חשוב דהני תרתי שקולין הן להרא"ש קנו מיניה בב"ד חשוב בסתם בלא אמר מעכשיו א"נ קנו מיניה בלא ב"ד חשוב ואמר נמי מעכשיו והמעיין יבחר את הנראה לו (ב"ח) : לח ואילו משך שמעון הסרס וכו' כ"ה בתשובה ואלו בוי"ו (פ־ישה) : לט לא הבנתי דברים אלו שכתב אם תמצא כשירה יתן בעדה כך וכך ובתשובה שבדברי רבי' כתוב בתיפך שאם תהיה כשירה יתן לשמעון כך וכך והנה מצאתי בב"ח שהביא נוסחת ס"א שכתוב שם אם תהיה כשירה אתן לך כך וכך ואפשר שזו היתה נוסחת ב"י אמנם הב"ח כתב דאין נוסחא זו נכונה לפי שיום לשון התשובה שם וז"ל הפרישה ועל תירוץ שני דב"י קשה במ"ש שהתנה שאם תמצא כשירה יתן בעדה כך וכך וזה אינו שהרי בסוף התשובה מדמה לה למשחק בקוביא שהתנאי היה שאם תמצא כשירה יתן בעל הפרה ללוקח חציה בשר בחנם או בזול בדמי כך וכך ואף שבתשובה כתב כמ"ש הב"י מ"מ סוף התשובה טובה במ"ש עכ"ל : מ בתשובת הרא"ש כלל י"ג : מא בד"מ הארוך העתיק שם דברי בעל העיטור אלא וז"ל שני בעלי דינין נתנו משכונות לב"ד ואמרו שאם לא יקיימו פשרה או דין שלהם יהנו ב' המשכונות לאחד מהן הוי כמתפים זכוותיה וכמאן דקני מעכשיו כו' ולא הוי אסמכתא ושנים שנתעצמו ועוררים על הבית ועל השדה אע"ג דא"ל בלשון אסמכתא איבד את זכותו ובסוף הענין כתב ומסתברא דעצומים הוי אסמכתא

(כו) **כתב** הרמב"ם המחייב עצמו לחמר וכולי שדבר זה מתנה הוא ומיהו אסמכתא. פי' דלא"פ דלא קנו מידו אלא מוכח כך בפני עדים הוו עלי עדיים שהני חייב לפלוני מנה ולא"פ שהניחם מודים והעדים יודעים שלא היה לו אצלו כלום וסד"א דמצי לחזור בו ולטעון לא תמרתי כך אלא דרך אסמכתא קמ"ל דלא שייך אסמכתא אלא בתולה בשעתו בתנאי:

(כו) **חייב** עצמו בדבר שאינו קנוי וכולי. כבר האריך ב"י בזה כאן ולעיל בסימן ס' סעיף ט' ועיין במ"ש לעם פס"ד: בתב הרב בספר בדק הבית כתב הריטב"ן הא דקתני אם אין אתה נותן לי מכאן עד שלש שנים ה"ה אלו יש מי שפירש שאם את אחד מהם שוב אינו יכול לקיים תנאו ובכה אלוקה בקרקע לאתה ולא יורשיך לי ולא ליורשי משמע כדאמר נותן נט לאשתו ע"מ שתתני לי ר' זוז וכ"כ הרמ"ה ואין זה נכון אלא אלא נאמרו דברים הללו אלא בנותן נט או נותן מתנה למדעתיה יהיב ומגרש דילמא קפיד בלשון תנאו שאינו רוצה לגרש ולא לתת מתנה אלא בשותו לשון אבל בכאן שהוא דרך מכר וכמו שקונם את עצמו אין סברי לישנא אלא בשלא בשו המעות לידו או ליד יורשיו וכל שפרע המוכר או יורשיו לוקח או ליורשיו זכה ולא עוד אלא דאף קיי"ל דיש טענת קונם בממון ואפ"ה מוכח דאיכא קונם הוא הילכך כשמת אחד מהם ואינו יכול לקיים לשון תנאו קונם הוא ופטור וכן בעת רבותי עכ"ל: בתב במרדכי פ' שור שנגח ד' וה' ע"ש מהר"ם דנדר ושבועה ות"ב מהניא אפילו בהסמכתא דרונן ע"י דאי הס וכו' וכ"כ ב"י ע"ש הגהות מיימוני ופסק כן בש"ע ובסימן ר"ט כתב בש"ע דבשבע לקיים המקח מע"פ אלא בא לעולם צריך לקיים שבועתו ואיהו אינו נקנה בקנין ולפיכך אם מת או נשתל על שבועתו היורשים פטורים ומיהו דוקא בדין בדין אסמכתא וכ"כ הריב"ש בסימן של"ה ומהרו"ך מהלק והבין מדברי הריב"ש אלא כתב כן אלא לאותן גאונים דס"ל דקנין בש"ד חשוב לא מהניא אלא במחפים זכותיה דכיון שב"ד כופין אותו אלא ליסתמיט מן דינא בעינן ב"ד חשוב לאפקועי ממונא אבל בשאר תנאים שאחד מהנה עם חבירו לא מהני קנין בש"ד חשוב אלא דוקא נקנו מידו ובדאחר מעכבו ע"כ אי לא אחר מעכבו אע"ג דקנו מידו ונשבע אין השבועה שנשבע הוי כמעכבו ואין הקנין כלו אלא דכופין אותו לקיים שבועתו וכיון שאחד או נשתל על שבועתו אין כופין לשלם וכן אין ב"ד יורדים לנכסיו אבל לר"ת דקיי"ל כאותו דקנין בש"ד חשוב מהני אלא מעכבו מהני השבועה דהוה ליה כאו קנין בנית אין חשוב ושרי ליה מאריה אלא פסק כך הריב"ש מעולם אלא שכתב כן דרך משא ואתן להשוותל דכתב דכיון דנשבע אין לך ב"ד חשוב ככה השבועה ועל דבריו הביא הריב"ש מפסר שהוא כן לפי שיטתך כר"ת דסגי בנית אין חשוב אבל לשיטת הגאונים דבעינן מעכבו אין השבועה שנשבע כמעכבו וכו' הרי מבואר אלא בא לפסוק כך אלא לומר כך אבל לדידך מפשר לומר כן ואם כן היאך נוציא ממון מבעלים אלא ראיה ולומר דכה השבועה הוי כב"ד חשוב וכוף אותו לשלם לשבועתו וכן אם את לכוף לזורשים לשלם ותו הריב"ש גופיה מזר בכתב בסימן שמ"ח להשותל לדידך שהלכה בשיטת ר"ת מפשר שיהיה כן וכולי ובסוף תשובה הטריך לנפר וכתב בשתם לאין השבועה מקיימת הקנין אלא מע"ג דאין הקנין מועיל חייב להשלים מכח שבועתו וכופין אותו וכ"כ עוד בסימן שד"מ כבר כתבתי לך פעם אחרת דאין השבועה מקיימת הקנין אלא שחייב להשלים מכח שבועתו כדי שלא יעבור עליה וכו' מלשונו משמע להדיא דבמסקנתו חזר

בהגיוקין ובהוספת דדוקא לגבי טירפא לא מהני קנין מיהו לגבי דידיה מהני קנין ותמהני ביה דין גם הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ג מהלכות מיטות הוספת אסמ ופסק שמה וכולי עד מיהו טורפה אלמא שפשוט הוא שהקנין מועיל אפילו לדבר שאין לו קצבה זהו הראיה לפי דעתינו וע"ז הוי סומכים כל בני דורינו במנהג להתחייב כל אחד ואחד להבירו במוותות ובדבר שאין לו קצבה אך מצינו להרמב"ם שפסק בפרק י"ח מהלכות מכירה ע"ד מהרת ז"ל המחייב עצמו בדבר שאינו קנוי וכו' אלא נתברר

דרישה

בקונית כדמסיק וגם נלמו מכי נמי לא דמי לערב דהא טעמא דערב היא משום דסמלוס קונית ממון מתמת ידו ע"פ לסלוות ללוה וסמך על דיבורו ובנתחתו משל"כ זה דהא ספרק בתמת לא היה שוויה יותר ממה שקיבל עבורה אלא שהיה רוצה למכרה למחרים במיים על ספסק וכיון שבטמת קבל בעדה כל שויה ל"ד לערב שמוכיח ממון על פיו וק"ל:

(כו) (כמ) או לכסות מותך כ' שניס כו' עי' בנפש"ת שער ס"ד שפקל וטרי שם בעניו קבלת ס' שניס שם הוא דבר קנוי אז לא ומע"ם בפריפה: מע"פ שקני מידו לא משמעבד כו' ומפני מה הפוסק לזון כו' בפ"ת שער הכ"ל תמה על דברי הרמב"ם אלו שהם סיתרים למ"ש בפכ"ג מתיפות ופ"ם שהניחו בל"ע ובני ב"מ פי"ת המכירה שהניח ג"כ שם קושיית בפ"ת ורוצה לתרץ שם ולפי שדברי מכם מן נראים יפה לעיניים אבל לא ע"ז הממת דהא הא דתנן במשנה ר"פ הפועל ופסקה עמו כדי שיאן את בתה ס"ם חייב לזונה מוכח שם בגמרא דאלא קנין ואפי' בסמוך ר"ה הפועל ופסקה עמו כדי שיאן את בתה ס"ם חייב לזונה מוכח שם בגמרא דאלא קנין כלל וכיון דהמשנה דהפועל בקונקו ניחוחין לה מצינו בהדיא בגמרא שיהא עליה מסתפק אמר ניחוחין ול"ב מאי פשיטותיה דהרמב"ם כולי האי דכתב ומפני מה הפוסק עם בתה ומפני מה הפוסק כו' חייב לזונה ול"ל כשקנו מידו לפירושה דהכ"מ וע"ק דלא קו"ל להרמב"ם לכתוב שהם ומפני מה הפוסק לא חייב לזונה אלא קו"ל ומפני מה הפוסק בשפת ניחוחין חייב כיון דהמשנה דהפוסק (לא) משפת ניחוחין לחייבי וכ"מ נראה דכה לחקן קלת ממ"ם שהיה בשפת ניחוחין כלומר בין קיחוחין לניחוחין ולא קושיל כלום דעדיין קשה מכ"ל למלך בפשיטות (לכ"ג בין) בין קיחוחין לניחוחין לפוסק מה"ב ובפכ"ג מסל' מיטות כתב ג"כ תירוץ זה וכתב עוד ב' תירוצים מחריים ע"ם שסתירך וכל סתירוצים הן כדברי שבועה דמכ"ל לכרמב"ם למלך בסכי מתרי דס"ל דבשלמא אין מדם מחייב ובפו' בקנין בדבר שאינו קנוי ועכ"ל דפי' המשניות לכרמב"ם כתב שם בפ' הנושא בפשיטות דבקנין לו בשבר יכול לחייב ובפו' בש' הפועל בנושא שכר בפכ"ג מסיק וכתב כיון שיתבאר בהלכות מקח וממכר והרי הן שני הפועל בנושא שכר זהרי בכל' מקח וממכר לא כתב שם כמ"ש שם לכ"ב לע"ד דמ"ש הרמב"ם שם אלא בשבת קיחוחין עד שיקנה מידו כו' לומר ר"ל שבקנין בשלמא משועבד אף שהוא דבר שאינו קנוי אלא ס"ק עד שיקנה מידו בתוקן המוטל (ומהו שסיים שם וכתב כמו שיתבאר בהל' מקח וממכר ומיהו לעולם הוא דבר קנוי לו אלא שיתבאר בהלכות מקח וממכר ודברי הן שני הפועים בנושא שכר בשלמא אינו קנוי אלא עכשיו אבל לעתיד הוי כמו שעתיד לקנות מפעכשיו ואפי' לא קנה עדיין אלא שהוא בידו ומשכון ומ"מ כתב שם הרמב"ם ע"ש אבל מ"מ כתב שם הרמב"ן הטיעו דלרמב"ם גם אם פי' ס"ם שהוא דבר שאינו קנוי גם הוא מדברי

בתחבירו דבריו מפני שהם כסותרות זו את זו ע"כ ל' וכתב עוד שצריך לתת את הרמב"ן על זה והשיב לו כדעת הרמב"ד והביא כמה ראיות לדבריו וכגראה שנמוסתה הרמב"ם שהיתה ביד בעל התרומות היה כתוב אחיו עלמו בדבר שאינו קלוב כגון שאמר הריני חייב לזון אותך או לכסותך לא נשתעבד ולא היה כתוב לכסות אותך חמש שנים ככתוב בטוסתותיו ושאל את הרמב"ן דלדעת הרמב"ם אי אמר ר' שנים או אמר ר' שנים קלוסים וכתב דלדעת הרמב"ם משתעבד לפי שאינן קלוסים מיקרי וכדאמרינן בגף על פי שד לפקוחי מזונות דלא קיבל אי"ש מזונות של כל יום ויום לא קיבל דהתם לאו במזונות דלעולם קאמר דמ"ב אפילו מעשה ידיה לא קיבל שלא כפי' רש"י בהניזקין וכתב שוב וכן המומר כך וכך מדות של חיטין אני נותן לך בכל שנה ושנה מכאן ועד חמש שנים דבר שאינו קלוב הוא שמא יוקרו החיטים הרבה והילכך לדעת הרמב"ם לא קנה . וכתב בתשובות הרשב"א ז"ל שדברי הרמב"ם כזה חיים תפוסים בידינו בפיקר ומעשים אנו עושים בכל יום בהפכן . וכתב עוד שאפילו לדעת הרמב"ם לא [מה] רצונו שחייב עלמו לתת לשמעון מנה בכל שנה כל ימי חייו אלא סופר הוא חזן חייב להשלים תנאו דכל כיוצא בזה נקרא קלוב שהרי קצן עיקר מה שהוא מתחייב והוא התנה ואע"פ שאין קצבה להמשכת השנים ולא עוד אלא אפי' לא קצן סך ידוע אלא שאמר הריני מחייב עלמי בקנין לתת לך בכל שנה במעמד פירות היולאים בשדה זו שנה שנה ה"ז כקונן וחייב והביא ראיה לדבר וכתבה רבינו ירוחם נט"ו ח"ב :

(כט) **ומ"ש** רבינו וכן נראה מתשובות הרמ"ם בתחלת כלל ע"ה מילוקי דיני המקבל עליו לזון את חבירו ועיין בתשובות הרשב"א סימן תקל"ה ובטור אבן העזר סי' קי"ד : [מט] **כתב** הרשב"א שאפילו אם יש בכלל מזונות מלבושים והשיב אי שנה לחייב עלמו מדעתו אלא מתנאי בית דין אין מניחין לבעל הפטר מלבושים מחמת חיוב מזונות שהם דיד בעל הפטר על התחתונה עכ"ל פירש מזון ומפרנס דפרנסה היינו מלבושים . וכתב עוד שנשתעבד על חיים שהוציא פטר על שמעון שנתחייב לפרוע לו ק' דינרים כל זמן שלא ירצה לזונו מאכל כל זמן שירצה לזונו יהיה פטור מלפרוע לו ק' דינרים ועוטן חיים שלא זן אותו והשיב שאם שמעון טען שלא נתחייב לו בכלום הרי הוא כמודה שלא זנו מעולם מאכל אם שאינו מכחיש לו שמעון שמעון מתחייב בכל המלה דינרים אם לא ירצה לזונו מדם או יחיים שלא מפלו לו מזונות שחסרו עד עכשיו מהה דינרין שלא עלה על לב שקנה עלמו שמעון בק' דינרים על עיכוב מזונות של יום אחד ולא כתב שמעון על עלמו לרבות בחיובו רק למעט ולומר שלא יתחייב על פירוט רק בק' דינרים לבד ואפילו לא רצה לזונו כלל ע"ל . כתב המרדכי פרק הנושא אם שפסק לזון חבירו שנה או יותר אם הוצרך לילך למקום אחר צריך לתת לו אם כפי שיעור שהיה מוציא עליו בביתו : והר"ן כתב בר"פ הנושא בשם הרשב"ם פוסק לחבירו שיזון אותו חייב לזונו במקום שהוא ולא לפי ברכת הבית מה שלא מפלש : וכתב עוד אם המתחייב לזון את חבירו הרשום נותן לי דמי מזונות וכיוצא בזה כתב הריטב"א בפ' הנזכר שלמדנו מהירוש' שהמתחייב לזון את חבירו ואלה אינו חייב בהפותו אבל חייב לתת לו דמי מזונות שהיה צריך כשהיה בריא וכן דנתי לפני רבותי והודו לדברי ע"ל (יז) :

רח (ו) **מכה** שנעשה באיבור כגון שהוסיף בשיווי המקח בשביל המתנת המעות או שפסק קודם שיצא השער

במתנה וכן הורו רבותי : (כח) ומפני מה הפוסק לזון בת אשתו חמש שנים חייב לזונה מפני שפוסק בשעת נישואין ודומה לדברים הנקנין באמירה והראב"ד השיג עליו : (כט) וכן נראה מתשובות א"א ז"ל ששאלוהו על ראובן שנתחייב לשמעון בשטר בקנין גמור על נכסיו כל מה שיצטרך שמעון במאכל ובמשתה ובכסות עד יום פטירתו והכל לפי כבודו ועתה אומר לשמעון אני אשלח לך משולחני מה שאוכל ואשתה בכל יום כפי צרכך ושמעון אומר איני רוצה לצפות לשלחנך אלא תן לי מעות ואקנה ואוכל כשארצה ועוד שואל מראובן שיתן לו שמש לשמשו ולקנות לו מה שצריך כי חייב עצמו הכל לפי כבודו ואין כבודו להיות בלי שמש ואם יראה לו ששואל יותר מן הראוי ישומו ב"ד כמה צריך ויתן לו תשובה אחרי שראובן חייב עצמו ליתן לשמעון מאכל ומשתה וכסות לפי כבודו ולפי הראוי לו רואין אם שמעון היה מתפרנס כל ימיו בת ך ביתו ולא סמך על שלחן אחר ם גם עתה נמי מחוייב ראובן ליתן לו מעות שיקנה צרכי אכילה ושתיה כפי מה שישומו ב"ד כמה ראוי ליתנו לצורך אכילה ושתיה לפי כבודו וגם אם היה רגיל שמעון שמלאכתו נעשית על ידי שליח לקנות לו צרכי אכילה ושתיה ולא היה הולך מעצמו לשוק לקנות גם עתה צריך ראובן להמציא לו שליח להנהינו לפי כבודו הראוי לו כאשר הורגל

מימי קדם דאדעתא דהכי שעבד לו כל נכסיו :

רח (ז) **מכה** שנעשה באיבור כגון שהוסיף בשיווי המקח בשביל המתנת המעות או שפסק קודם שיצא השער

זה את זה וכ"ל לייבב היב לחלק דמחולה בדעת עלמו בלחוד כגון שחייב עלמו לאחירו כפי רלונו או נעשה ערב לחבירו כפי רלונו החם ודאי מהתעבד אפילו בדבר שאינו קלוב שכך הוא רלונו וכן פסק נבי חביבי לעיל בסימן ל"ח דכתב"ל בעה"ב תן לפועלים מה שהריכין דוטל מבעה"ב בלא שבועה דכיון דחלה בדעת שלמו להשתעבד בכל מה שיאמר החנוני מע"פ בלא נתן קלבה שפיר משתעבד אבל במומר לחבירו על מנת שאי אתה חוזר עלי במוס דהמבירה חולה בדעת שניהם שאכר מין דעתו למחור בדמים אלו אלא ע"מ שהוא חוזר עמו בשום מוס והטוקה מין דעתו לקנות אלא במוס כך וכך ארלוי לחחול עליו אבל לא בשאר מומים הגדולים ולשיבך חוזר עד שיפרש המוס כך וכך כמו המפרש המוס כך וכך שלחחיל לחבירו לריך שיודע הדבר שהוא מוחל לו בו ואם לא פירש אלי אמר לא היה דעתי למחול לך על פי דעתך כמו שאתה רולה אלא ע"פ דעתי ואיכני רולה למחול אלא כך וכך וזה יאמר להיפך דעתי היה שתחחול לי כיותר מכך וכך וע"ד כן מברתי מזר בו ממ"ש בתחלה אפשר שיהיה כך לר"ת דבמ השבועה יהא כב"ד חשוב אלא מין השבועה מקיימת הקנין כלל והילכך אפי' היכא דקנו מיניה וגם נשבע לקייס מיה היה משום שמכתת אע"ג דכופין אותו לקייס שבועתו וכן אם נשאל על שבועתו או את מין כופין אותו לשלם ואפילו את"ל דלא חזר

בתשובות הרשב"א ז"ל שדברי הרמב"ם כזה חיים תפוסים בידינו בפיקר ומעשים אנו עושים בכל יום בהפכן . וכתב עוד שאפילו לדעת הרמב"ם לא [מח] רצונו שחייב עלמו לתת לשמעון מנה בכל שנה כל ימי חייו סופר הוא חזן חייב להשלים תנאו דכל כיוצא בזה נקרא קלוב שהרי קצן עיקר מה שהוא מתחייב והוא התנה ואע"פ שאין קצבה להמשכת השנים ולא עוד אלא אפי' לא קצן סך ידוע אלא שאמר הריני מחייב עלמי בקנין לתת לך בכל שנה במעמד פירות היולאים בשדה זו שנה שנה ה"ז כקונן וחייב והביא ראיה לדבר וכתבה רבינו ירוחם נט"ו ח"ב :

(כט) **ומ"ש** רבינו וכן נראה מתשובות הרמ"ם בתחלת כלל ע"ה מילוקי דיני המקבל עליו לזון את חבירו ועיין בתשובות הרשב"א סימן תקל"ה ובטור אבן העזר סי' קי"ד : [מט] **כתב** הרשב"א שאפילו אם יש בכלל מזונות מלבושים והשיב אי שנה לחייב עלמו מדעתו אלא מתנאי בית דין אין מניחין לבעל הפטר מלבושים מחמת חיוב מזונות שהם דיד בעל הפטר על התחתונה עכ"ל פירש מזון ומפרנס דפרנסה היינו מלבושים . וכתב עוד שנשתעבד על חיים שהוציא פטר על שמעון שנתחייב לפרוע לו ק' דינרים כל זמן שלא ירצה לזונו מאכל כל זמן שירצה לזונו יהיה פטור מלפרוע לו ק' דינרים ועוטן חיים שלא זן אותו והשיב שאם שמעון טען שלא נתחייב לו בכלום הרי הוא כמודה שלא זנו מעולם מאכל אם שאינו מכחיש לו שמעון שמעון מתחייב בכל המלה דינרים אם לא ירצה לזונו מדם או יחיים שלא מפלו לו מזונות שחסרו עד עכשיו מהה דינרין שלא עלה על לב שקנה עלמו שמעון בק' דינרים על עיכוב מזונות של יום אחד ולא כתב שמעון על עלמו לרבות בחיובו רק למעט ולומר שלא יתחייב על פירוט רק בק' דינרים לבד ואפילו לא רצה לזונו כלל ע"ל . כתב המרדכי פרק הנושא אם שפסק לזון חבירו שנה או יותר אם הוצרך לילך למקום אחר צריך לתת לו אם כפי שיעור שהיה מוציא עליו בביתו : והר"ן כתב בר"פ הנושא בשם הרשב"ם פוסק לחבירו שיזון אותו חייב לזונו במקום שהוא ולא לפי ברכת הבית מה שלא מפלש : וכתב עוד אם המתחייב לזון את חבירו הרשום נותן לי דמי מזונות וכיוצא בזה כתב הריטב"א בפ' הנזכר שלמדנו מהירוש' שהמתחייב לזון את חבירו ואלה אינו חייב בהפותו אבל חייב לתת לו דמי מזונות שהיה צריך כשהיה בריא וכן דנתי לפני רבותי והודו לדברי ע"ל (יז) :

רח (ח) **מכה** שנעשה באיבור וכו' בתיובו כסף (דף סה ע"ב) גמרת המלוה את חבירו לא ידור בחצירו הכא אמר חבירו הלי אמכור לך ואי"ה לא אמכור לך מפקינן מיניה וכו' רבא אמר ה' מפקינן מיניה ד' מפקינן מיניה ה' כי מפקינן מיניה ד' מפקינן מיניה וכו' רבא אמר ה' מפקינן מיניה ד' מפקינן מיניה ה' מפקינן מיניה בתורת ריבית אתאי לידיה ואמר אביי הלי אמכור לך ואי"ה לא אמכור לך

לומר מס לא היה למוכר פירות כלל : ומ"ש ומתקיים בקנין . קמי מיכרע שפסק קודם שילא השער וכו' אבל בריעא שהוסיף הלוקח בשווי המקח בשביל המתנת המעות מ"ל קנין אחר שכבר קנה הפירות כשמשכם לרשותו וכן מ"ש המקח קיים ויתן כשער של היתר קמי מיכרע שפסק קודם שילא השער וכו' דכיון דהלוקח לא קיבל הפירות עדיין מיד המוכר מצי אמר מי לא יתן לך הפירות אלא כשער ההיתר דהיינו כשער של עכשיו שהוא ביוקר והיינו דמסיק לתן אחד מכם יכול לחזור וכו' והרי"ף שכתב (אבע"ז סי' כ"ו) [ויש בשמעתא דהכא ג' גרסאות ובכולהו הכי הוא דאיתא בגמ' אמר רב יהודה אמר שמואל המוכר פירות לחבירו ואמר לו אי אתה נותן לי מעות עד שלשים יום ונתקיים המקח בינתים ואח"כ ירדו הפירות אינו יכול לחזור בו ואי אמר לו אי אתה נותן לי מעות עד שלשים יום ולא נתקיים המקח בינתים ואח"כ ירדו הפירות יכול לחזור בו ואי אמר לו אי אתה נותן לי מעות עד שלשים יום ונתקיים המקח בינתים ואח"כ ירדו הפירות אינו יכול לחזור בו ואי אמר לו אי אתה נותן לי מעות עד שלשים יום ולא נתקיים המקח בינתים ואח"כ ירדו הפירות יכול לחזור בו ואי אמר לו אי אתה נותן לי מעות עד שלשים יום ונתקיים המקח בינתים ואח"כ עלו הפירות אינו יכול לחזור בו ואי אמר לו אי אתה נותן לי מעות עד שלשים יום ולא נתקיים המקח בינתים ואח"כ עלו הפירות יכול לחזור בו ואי אמר לו אי אתה נותן לי מעות עד שלשים יום ונתקיים המקח בינתים ואח"כ עלו הפירות אינו יכול לחזור בו ואי אמר לו אי אתה נותן לי מעות עד שלשים יום ולא נתקיים המקח בינתים ואח"כ עלו הפירות יכול לחזור בו ואי אמר לו אי אתה נותן לי מעות עד שלשים יום ונתקיים המקח בינתים ואח"כ ירדו הפירות אינו יכול לחזור בו ואי אמר לו אי אתה נותן לי מעות עד שלשים יום ולא נתקיים המקח בינתים ואח"כ ירד

כזה פרק המוכר פירות (ד׳ לה) : ומ״ש אבל האומר למחירו כל מה שנניח זה וכו׳ כ״כ רבינו הגי׳ ומ״ם וכן המוכר לחבירו כך ליריס וכו׳ נתנאר בחיזוקו כאן (ס : סב :) עכ״ל : ומ״ש בחלק הרמזן ויש להם הוסיף לפי שער שבשוק נלמד ממאי דנרסינן ברים סוכב (מו :) אמר רבה אמר רב הונא מכור לי בחלו קנה ומחזיר לוגמא אך ק״ל מדקתניא בחיזוקו כאן (סד ׳) הכולך לחלוב עיזיו וכו׳ וא״ל מה שעיזי חולבות מכור לך וכו׳ מוכר משמע דקנה אפי׳ יהיה יותר על דמיו והרי לוגמא דבר המסויים ולפי מ״ש ר״מ לא קנה אלא כנגד מעותיו ומשמע לה כ״כ הרמב״ם אלא נדבר קטוע כמו החטים זכיזהא נחל וגיזה שמין להם שער ידוע וכו׳ ומ״ל מה שנתן לך בכך וכך מרתף זה של יין אני מוכר לך בכך וכך אע״פ שאין מדת העריסה ידוע ולא מנין הקנקנים ידוע מכרן קיים אף ע״פ שנמצא הכיר או יתיר על האומדן שהיה בדעתם (א) ויש להן אונאה כפי שער שבשוק אבל האומר לחבירו כל (ב) מה שבבית זה או כל מה שבתיבה זו אני מוכר לך בכך וכך ורצה הלוקח ומשך אין כאן קנין כלום שלא סמכה דעת הלוקח שהרי אינו יודע מה יש בו אם תבן או זהב ואין זה אלא כמשחק בקוביא : (ג) וכן המוכר לחבירו בב׳ דינרין חטין ולא פירש כמה סאה מכר לו נותן לו כשער שבשוק בשעת המכירה וכל החוזר בו אחר נתינת דמים ולא רצה כשער שבשוק בשעת מתן מעות מקבל עליו מי שפרע : (ג) אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בין במכר בין במתנת בריא בין במתנת שכיב מרע כיצד אמר לו מה שיוציא אילן זה מכור לך מה שתלד פרתי או שפחתי מכור לך אינו כלום אפילו היתה הפרה או השפחה בכר מעוברת ויכול להחזר בו אפילו אחר שתלד הפרה או השפחה ואחר שנדלו פירות האילן ובאו לעולם : (ד) ואם (ד) קדם הלוקח ותפס הפירות אין מוציאין מידו : (ה) ואם מכר האילן לפירותיו או פרה ושפחה לעוברייהם

קנה ואם אין מינו ידוע לא קנה כיצד ערימה זו של חטין אני מוכר לך בכך וכך מרתף זה של יין אני מוכר לך בכך וכך אע״פ שאין מדת העריסה ידוע ולא מנין הקנקנים ידוע מכרן קיים אף ע״פ שנמצא הכיר או יתיר על האומדן שהיה בדעתם (א) ויש להן אונאה כפי שער שבשוק אבל האומר לחבירו כל (ב) מה שבבית זה או כל מה שבתיבה זו אני מוכר לך בכך וכך ורצה הלוקח ומשך אין כאן קנין כלום שלא סמכה דעת הלוקח שהרי אינו יודע מה יש בו אם תבן או זהב ואין זה אלא כמשחק בקוביא : (ג) וכן המוכר לחבירו בב׳ דינרין חטין ולא פירש כמה סאה מכר לו נותן לו כשער שבשוק בשעת המכירה וכל החוזר בו אחר נתינת דמים ולא רצה כשער שבשוק בשעת מתן מעות מקבל עליו מי שפרע : (ג) אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בין במכר בין במתנת בריא בין במתנת שכיב מרע כיצד אמר לו מה שיוציא אילן זה מכור לך מה שתלד פרתי או שפחתי מכור לך אינו כלום אפילו היתה הפרה או השפחה בכר מעוברת ויכול להחזר בו אפילו אחר שתלד הפרה או השפחה ואחר שנדלו פירות האילן ובאו לעולם : (ד) ואם (ד) קדם הלוקח ותפס הפירות אין מוציאין מידו : (ה) ואם מכר האילן לפירותיו או פרה ושפחה לעובריהם

על דמיו והרי מינו דבר המסויים ולפי מ״ם הרמב״ם לא קנה אלא כנגד מעותיו ומשמע לה כ״כ הרמב״ם אלא נדבר קטוע כמו החטים וכיוצא אבל חלב וגיזה שמין להם שער ידוע מלא קנה ומחזיר לוגמא אך ק״ל מדקתניא בחיזוקו כאן (סד ׳) הכולך לחלוב עיזיו וכו׳ וא״ל מה שעיזי חולבות מכור לך וכו׳ מוכר משמע דקנה אפי׳ יהיה יותר על דמיו והרי מינו דבר המסויים ולפי מ״ם ר״מ לא קנה אלא כנגד מעותיו ומשמע לה כ״כ הרמב״ם אלא נדבר קטוע כמו החטים וכיוצא אבל חלב וגיזה שמין להם שער ידוע מלא קנה ומחזיר לוגמא אך ק״ל מה שנתן לך בכך וכך מרתף זה של יין אני מוכר לך בכך וכך אע״פ שאין מדת העריסה ידוע ולא מנין הקנקנים ידוע מכרן קיים אף ע״פ שנמצא הכיר או יתיר על האומדן שהיה בדעתם (א) ויש להן אונאה כפי שער שבשוק אבל האומר לחבירו כל (ב) מה שבבית זה או כל מה שבתיבה זו אני מוכר לך בכך וכך ורצה הלוקח ומשך אין כאן קנין כלום שלא סמכה דעת הלוקח שהרי אינו יודע מה יש בו אם תבן או זהב ואין זה אלא כמשחק בקוביא : (ג) וכן המוכר לחבירו בב׳ דינרין חטין ולא פירש כמה סאה מכר לו נותן לו כשער שבשוק בשעת המכירה וכל החוזר בו אחר נתינת דמים ולא רצה כשער שבשוק בשעת מתן מעות מקבל עליו מי שפרע : (ג) אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בין במכר בין במתנת בריא בין במתנת שכיב מרע כיצד אמר לו מה שיוציא אילן זה מכור לך מה שתלד פרתי או שפחתי מכור לך אינו כלום אפילו היתה הפרה או השפחה בכר מעוברת ויכול להחזר בו אפילו אחר שתלד הפרה או השפחה ואחר שנדלו פירות האילן ובאו לעולם : (ד) ואם (ד) קדם הלוקח ותפס הפירות אין מוציאין מידו : (ה) ואם מכר האילן לפירותיו או פרה ושפחה לעובריהם

היכא דאמיסח מינן יודעים כמכוער מדברי רבינו בסימן ר״ז :

(ג) **אין** מדם מקנה דשלב״ל וכו׳ ג״ז מדברי הרמב״ם רפ״ב ממכירה ודקדק רבינו לומר לפילו היתה הפרה או השפחה כבר מעוברת וכו׳ כלומר דוקא בפרה או בשפחה דהכי משמע בסוגיא פ״ג דקידושין סוף (דף ס״ב) דהכי קילבתא וכדכתבו לסס התוס׳ אבל בפילו שמכרו פירותיו במקצת שפיר קיימן היכא שכא לעולם וכן פירש״י להדיא פרק מ״ב סוף (דף ס״ו) ומכילו כ״ע : כתב

פרישה

מכרן קיים סע״פ שמשלח כולי . פירוש סס מין סטיפות נכלי מוכלס מכרן קיים וסס סוס נכלי מוכלס לרין ליתן לו מוכלתו ופיון דיתסס : ופיון וס שלא כשמשלח בקוביא ופע״ב לגבי משלח בקוביא מפרינן לעיל סימן ר״ו סעיף י״ו דקנה סיכא דסמעות מוכנים על כדף משום דכלף סוס נרסות שניכן וקונה לכוונס וככא נמי כיון למשלך פיכה של סנינו מלמעלה לכיסיו סמשכה שלו ולפי זה גרע ונרסס לי דרבינו כעתיק לי׳ הרמב״ם כאשר כתבנו סס פרק כ״ם דמכירה מלסס כסוגיא עד מי שפרע ולא רלס לכפכיך לשונו בנתיים וכרמב״ם דכ״כ משום דמוכל לטעמיס דס״ל משלח בקוביא לינו קונה ויש בו משום גזל וכמ״ר מדקתוק לשונו בסימן ש״ם . וכבי אף שלא ס״ל כוותיס במשלח בקוביא דעלמא מ״ם בשאי דינא ס״ל כוותיס למיירי במוכר משלח בין סברות לפעיר ול״ל שפ״ו סמך דפתו לאי לוקח וסבר שבועתי ימלא בניתו כרגש . וסיינר נרסס ולא סמרינן לקנה בשלח בקוביא אלא כשמניחן שוויס משל״כ בוה דקנה יודע סס סוס בניתו ולא לוקח ואף שרבי׳ לא ס״ל סברת ר״ת לגבד דבפי למיקני גמר ומקני אלא כיון דמין לו על סס לסמוך ודלי בכל לבו דפתי לסקנוסו מ״ם לא בשוסטני עסקינן דבפי שיקנה לפניהו אם יש לד מעליותא לפניהו עליו בסקנאתו לו וק״ל : (ג) **אין** מדם מקנה דשלב״ל בניסות דף ל״ד ובקידושין דף ס״ב מוקימינן לפנאי דאמרי מדם מקנה דשלב״ל בשיטה אלא קיי״ל כמר מיניהו ועם״ש עוד בסמוך בדריסה : בין בשמקנה כו׳ אבל בשמייב עלמו סיינ כדלעיל בסי׳ ס׳ סי״ב : ומ״ם בין בשמקנה שכ״מ ק״ל בוס ל״ת דבשמקנה שכ״מ משום שלא תעקר דשתו יקנה טפי וכמ״ר בסימן ר״ל בשמקנה שכ״מ לשובר שלו עיין שם : מה שיוליא מילן וס פי׳ רש״י בוקא קודס שיפגע בילן לפירותיו סס מנט שפ״פ שלא נגמר עדיין מיקרי דבר שבא לעולם וכ״ל דבוקא בפירות דקל ס״ל שכי מפני שכן גלוין וקיימין וממילא קא רבי משמ״כ בולד פרא ושפחה וכן דייק ל׳ רבי׳ שבפיה דשמוש כתב כיולד ממר לו מה שיוליא מילן זה מכור לך מה שילד פרתי כו׳ וכן בסיפה כתב אפי׳ ממר שילד פרה וממר שגדלו בפירות מילן נמניפתא כתב אפי׳ שיפה שפפה ושפרה כבר מעוברת ולא סוכיר מילן מוכא בסדיא דס״ל נרש״י וכבי׳ דכתב [בניכא] וה בילן ל״ה בפרה ושפחה דק שכתבנו בקמץ ורמב״ם ל״ל כ״ל ממכירה ובש״ם כתבו בלשתן זה ולסברת ב״ם דבסמוך נרשה דשילן קאמר דוקא וה דשלמ״ה כיה לוקה יכול למיטען אני סברתי שפשילן כבר מנטו פירותיו וכמ״ם בסמוך אף שמיר שם שיוליא ל״ל יוליא גמר פירותיו ומש״ה לא קאמר וה בשפשה ושפפה לכיון לאמר שם שלד אף שכיפה מעוברת הוה שלב״ל וכמ״ש ועי׳ בש״ע ס״ם מ׳ שכ״ר בשם הרמב״ם ו״ל סיפה בשיטה מעוברת וכיכר שכר מקופשת ע״כ משמע דשילן פירי דוקא בשלא סוכר כוכר הוה לעולם דומיא דשפה ועם״ש שם בש״ע עוד מוה : ותפס לפירות פי׳ שם שכא לעולם דוקא שמור בו וכמ״ם בדריסה ע״ש ושלי שפיסה לשכי לא מסקינא הוה כשלי תפיסה אלא דיבא שכא לעולם ומכרן לו לענין שם שיולד שהן שיולי ומ״ם ושם קדם שלוקח ותפס כי דקרי גוף שילן הן בעולם ומכרן לו לענין שם שיולד שהן שיולי ומ״ם ושם קדם שלוקח ותפס מי שמע

פרישה

מכרן קיים סע״פ שמשלח כולי . פירוש סס מין סטיפות נכלי מוכלס מכרן קיים וסס סוס נכלי מוכלס לרין ליתן לו מוכלתו ופיון דיתסס : ופיון וס שלא כשמשלח בקוביא ופע״ב לגבי משלח בקוביא מפרינן לעיל סימן ר״ו סעיף י״ו דקנה סיכא דסמעות מוכנים על כדף משום דכלף סוס נרסות שניכן וקונה לכוונס וככא נמי כיון למשלך פיכה של סנינו מלמעלה לכיסיו סמשכה שלו ולפי זה גרע ונרסס לי דרבינו כעתיק לי׳ הרמב״ם כאשר כתבנו סס פרק כ״ם דמכירה מלסס כסוגיא עד מי שפרע ולא רלס לכפכיך לשונו בנתיים וכרמב״ם דכ״כ משום דמוכל לטעמיס דס״ל משלח בקוביא לינו קונה ויש בו משום גזל וכמ״ר מדקתוק לשונו בסימן ש״ם . וכבי אף שלא ס״ל כוותיס במשלח בקוביא דעלמא מ״ם בשאי דינא ס״ל כוותיס למיירי במוכר משלח בין סברות לפעיר ול״ל שפ״ו סמך דפתו לאי לוקח וסבר שבועתי ימלא בניתו כרגש . וסיינר נרסס ולא סמרינן לקנה בשלח בקוביא אלא כשמניחן שוויס משל״כ בוה דקנה יודע סס סוס בניתו ולא לוקח ואף שרבי׳ לא ס״ל כוותיס בסמשך

(ו) **כתב** בעל העיטור וכו' כ"מ המוכר את הכיתת מרעץ ודקלי אמי מוכר לך חמיזן אי אתת ליה דקלי יהיב ליה תרי דקלי ואי לא זמין ליה תרי דקלי וכו' וכתב בהלפסי ישן וז"ל מכאן שמעינן דמאן דמזדן ליה לחברים מידי דשכיח למיזבן מעכ"ג דליתיה להכוח מידי דרשותיה מיחייב למיזבן ולמיתן ליה וקי"ל כמי פוסקין על שער שבשוק ומעכ"ג שאין לו ולא ניתנה בחוספתא המוכר פירות לחבירו בחזקת שיש לו ומכאן למדו הרמב"ד שכך היה גירסתו בהלפסי שעל מה שכתב הרמב"ם פכ"ד ממכירה שאומר לחבירו קרקע ודקלים אמי מוכר לך אפילו לא היו לו דקלים שם רמה לקנות לו ג' דקלים ה"ז נקנה המקח וכו' כתב עליו הרמב"ד וז"ל הרב חייב לקנות לו אמי דקלים ואיקר עכ"ל וכ"כ ה"ה שם שכך כתוב בהלכות וכמו שהוא בדפוס קטן שעם כסף משנה וניחא לפי זה מ"ש ה"ה על זה וז"ל וז"ש הר"מ ז"ל והרב בעל העיטור כתב בשם רבינו נסים ז"ל ללא אמרו דשלב"ל ללא כגון פירות דקל דשכיחי יודעים ומתניס וכו' עכ"ל וכמ"ש רבינו בשמו אבל לפי מ"ש במגיד משנה לשון ההלכות כמו שהוא בידינו בדפוס גדול. וז"ל ואיכא מאן דשמיע ליה מהאי מימרא דמאן דמזדן לחברים מידי דשכיח למיזבן מעכ"ג לאיתיה להכוח מידי דרשותיה מיחייב למיזבן ולמיתן ליה ומאן לא ס"ל הכי הכל מידי ללאו דרשותיה דשלב"ל הוא והא דאמר הכא זבן ליה תרי דקלי ללאו מיזבן מחייבינן ליה וכו' עכ"ל לפ"ז קשה מאי דכתב עליה וז"ש הר"ם ז"ל ללא הר"ם כתב דהרב ז"ל חייב לקנות לו אמי דקלים ללא כדפרישית דה"ה היה גורס בהלפסי בגירסת הלפסי ישן וכגי' הרמב"ד וע"פ זה יוכן מ"ש בעל העיטור ללא חזוב דשלב"ל ללא כגון פירות מילן וכו' דהיינו כמ"ש הגירסא בהלפסי ישן וז"ת ללא מהרמיה שהכיח מכח דקי"ל פוסקים על שער שבשוק ומע"ג דאין לו משמע דוקא בשאינו בשער הא ללאו הכי לא ומיהו פסק בספר המאן דמזדן לחברים מידי דשכיח וכולי מיחייב למיזבן ולמיתן ליה וכו' וי"ל דדוקא לענין מיסור ריבית החמירו ללא יפסוק על הפירות ללא כשכבר ינא השער שבשוק דאם לא ינא השער אסור לפסוק בדבריס שיש להס שער ידוע מכל המקח ודמי קייס לפי ינא השער כיון שהוא דבר הנמצא בשוק ושכיח טובא כמו שהוא למיזבן ותו דג"כ אין בו משום מיסור ריבית כשהוא דבר שאין לו שער ידוע ויש לקנות מיד ואין לוקח מה שפסק אם קנו מידו ואם לא קנו מידו מקבל מי שפרע וכ"כ הרמ"ס בפכ"ג ממכירה ומביאו רבינו בסימן רי"ח סעיף ה' וע"ש בב"י ובמ"ש בסי' נ"ד (ז) **בשם** שאין מדם מקנה דשלב"ל כך ר"פ המוכר את הבית ת"ר כן אין מדם מקנה דשלב"ל על מנת שמעשר רשאין שלו מעשר ראשון שלו וכולי ופריך מאי אין מדם מקנה דשלב"ל ומשני כיון דמ"ל על מנת שמעשר ראשון שלו שיוריח שיריח למקום מעשר אלמא דם"ל למלוה דאין מדם מוכר ומשיר דשלב"ל מפילו בדלא שייר אלא מקנת פירות לעצמו כי התם דלא שייר לעצמו אלא המעשר אלא מה לא כן דמשייר למקום מעשר והמילוק דבין שייר לעצמו ובין שייר לעצמן מפורש בגמרא פרק מי שמת (דף קמ"ח) : ובמ"ש רבינו ורואין כאילו שייר לו מקום ספירות והוי דבר שיש בו ממש לכאורה קשה דהו"ל לומר והוי דבר שאת לעולם

למכר וכ"כ הרמב"ם בפכ"ג מהל' מכירה : (ו) **כתב** בעל העיטור דלא חשיב דשלב"ל וכו' כ"כ בשמו רבינו ירוחם בנתיב י"ז וכתב עוד שם בשם התום' המוכר פירות לחבירו בחזקת שיש לו ומכאן שמין לו לא כל הימנו למכך זכותו של זה עכ"ל. ועי' במה שכתבתי בס"ס רי"ם וז"ל העיטור במאמר קנין וס"מ דדבר שמין בו ממש לא מיקני ודבר שיש בו ממש דוקא בחיתה בעיניה וברשותיה מכל פירות דקל לחיתנהו בעיוייהו מי נמי חיתנהו בעיוייהו ולחיתנהו ברשותיה כגון מה שתעלה מלודתי ומה שתוריע מחבת שהוא ביד מחר וכגון מלוה שיש לו ביד לחריים אע"ג שאינו מטבע וכגון שדה זו לכשתקנה ממך קנויה לך לכולהו הני בכלל שאינו שלו וברשותיה ניהו וקי"ל כר' יוחנן דאמר גזל ולא נתיאשו הבעלים שעיסה מינס יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו. וכתב עוד במאמר הנזכר תשובה לרב פלטוי מתן דכתב בשער יהבית לבני מו לא תנתתי כל דמיה לי וכל דיהוי לי לא קנו אלא מפני דהוה ליה הכוח שעתא ואיכך לא ובכוף לעובריהם קנה מיד ואין שום אחד מהם יכול לחזור בו : (ו) כתב בעל העיטור דלא חשיב דשלב"ל אלא בגון פירות אילן וביוצא בו ששניהם יודעין ומתנין בדבר שלב"ל אבל אם המוכר מתנה בדבר שבא לעולם בגון שהמוכר מתנה ליתן לו דבר פלוני והוא בעולם אלא שאינו ברשותו חייב לקיים לו תנאו שעל מנת כן נתן לו הלוקח מעותיו ואין דעת א"א הרא"ש ז"ל כן : (ז) כשם שאין אדם מקנה דשלב"ל כך אין אדם משייר דבר שלא בא לעולם ביצד מכר שדה לראובן ושייר מפירותיו לשמעון דבר ידוע לכל שזה לא קנה שמעון כלום מהפירות לפי ששייר לו דשלב"ל והשדה עם הפירות הכל לראובן אבל אם שייר מהפירות לעצמו מהני משום דאמ־ינן לעצמו שייר בעין יפה ורואין באילו שייר לו

מק"ם

מכירת קרקעות סברת מהרי"ק לרבינו נסים ומיהו סברת סברא לכולהו רבוותא למין מדם מקנה דבר שאינו ברשותו אלא בפסוקת ותנאי בתוכה וכהרשאה דמכני קנין טעמא כדפרשי רבוותא וסברת דילן דכתוכה כהרשאה וכ"כ הגהות בשמו בפכ"ב מה' מכירה וסברת רבינו נסים שכתב בסוף מכירת קרקעות (ה) ומסתברא דשלב"ל הוא כגון פירות דקל דתרוייהו ידעי ומתנו דשלב"ל אבל מי מוכר מתני למקנויי ליה דבר שלא בא לרשותו ומדעתא דהכי יהיב זוזי מיחייב מוכר לקיומי ליה תנאיה ורבינו נסים הכי ס"ל ומיהו רמיה מדנרסינן בתוספתא דתרומות בפרק המומו תרומה הא למה זה דומה למוכר חפץ לחבירו בחזקת שיש לו ומכאן שמין לו חייב להעמיד לו מקחו עכ"ל והרמ"ס בפ"פ המוכר את הבית כתב מרעץ ודיקלי חזקין מי מיח ליה דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי ומי לא ליזבין ליה תרי דיקלי פירוש כדי לעמוד בדבורו ולא מיחייב מחויב לקנות לו אמי דקלים דמין מדם מקנה דשלב"ל וכל דבר שאינו בעולם כגון מה שמוכר לך וכ"כ הרי"ף וגם רשב"ם כן דעתו שכתב שם בסמוך ומי מסעבדי למלוה זבין ליה תרי דקלי אלא יהא מחוסר אמנה וכן דעת בעה"ת בשער ס"ד וכן דעת הרמב"ם בפכ"ג מהל' מכירה וכתב הרב המגיד שכן דעת הרשב"ץ ובפכ"ד מה"מ בתריך הרבה. ומיהו כי אמרינן מין מדם מקנה דשלב"ל לו שאינו ברשותו היינו כשתקנה בתורת קנין אבל בלשון חיוב יכול לחייב עצמו כל מה שירצה ואפילו בדשלב"ל ואפילו בדבר שאינו מלוי ביד ובן כתב בעל התרומות בשער הנזכר והביא ראיות לדבר וכ"כ הרשב"ץ בתשובה וכתבתיים בסי' ס' וכ"כ שם רבינו וכ"כ ר"י ודין זה דדבר שיצאו בעולם ואינו ברשותו ויתבאר לקמן : (ב"ה) ודע דהא דאמרינן דדבר שאינו ברשותו הוי כדבר שלא בא לעולם היינו לענין שלא קנה אבל מקבל מי שפרע וכמבואר בדברי הרמב"ם ז"ל בפרק כ"ב ממכירה (ו) :

(ז) **כשם** שאין מדם מקנה דבר שלא בא לעולם וכו' כיצד מכר שדה לראובן וכו' גם זה בפרק מי שמת גמרא (דף קמח) שכיצד מרע שכתב כל נכסיו לאחריס מיבעיא להו דקל לאחד ופירותיו לאחר מהו מי שייר מקום פירי או לא שייר תא"ל לאחר לא הוי שיור לעצמו תון מפירותיו מהו אמר רבא אמר רב

דרכי משה

כ"ב מהל' מכירה דבכל דשלב"ל או דבר שאינו ברשותו או כה"ג אי תפיס לא מפקינן מיניה ואפי' לא תפיס אלא כתב ליה שטרא ומסר ליה השטר כמאן דתפיסא דמיא : (ה) ודעת רבי' נסים דביא המרדכי פ' המוכר את הבית וכתב שם דרשב"ם חולק עליו וע"ל סי' רי"א ולקמן סי' רי"ו וכתב בת"ה סי' ש"ך דהואיל והוא פלוגתא דרבוותא אין מוציאין ממונא מספיקא וכתב שם אע"ג דהמוכר דבר שאינו ברשותו אין במכירתו כלום מ"מ אם מסר המוכר וקנה הדבר שמכר צריך לקיים מקחו כי בודאי אדעתא דהכי קנה דליקוח בהימנותא וע"ש :
(ו) וכתב המרדכי פרק מי שמת ד' רכ"א ע"א דאי הקנה לאחד דשלב"ל עם דבר שבא לעולם הוי כאילו א"ל קני את וחמור ויש להסתפק בדבר ועי"ש וע"ל סימן רי"ט מדין זה ולקמן סוף סימן ר"י יתבאר דין קני את וחמור ועיין בתשובות ריב"ש סי' של"ה אם נשבע לאחר ליתן לו הדבר ואם צריך לקיימו מכח השבועה וכתבתי לעיל בסימן ר"ז

דרישה

וסח דכתב רבינו ומי קדם ופסח ומסתם מפי' סבירות ניהו בעין ור"ל לומר שמח ומכל סיימו פשוט דאכל ל"ל סיס מלא כל שתפסיקהו כוס שתמל כאילו אכלם [וכסו] דיוקיס וכ"ל כמה פעמים ודלא פשוט דס"ל דלפי הטעם דמסיק אין לפלל וק"ל : (ו) כתב בעל העיטור דלא מסיע כי' פיין בב"י שהביאו וכתב ול"ל העיטור במאמר קנין וס"מ דדבר שאין בו ממש אינו נקנה ודבר שיש בו ממש דוקא לחיתנה בעיניה וברשותיה מכל לחיתנהו בעיוייהו מי נמי מיתנהו בעיוייהו ולחיתנהו ברשותיה כגון מה שתעלה מלודתי ומה שתוריע מחבת שהוא ביד מחר וכגון מלוה שיש לו ביד לחריים אע"ג שאינו מטבע וכגון שדה זו לכשתקנה ממך קנויה לך לכולהו הני בכלל שאינו שלו וברשותיה ניהו וקי"ל כר' יוחנן דאמר גזל ולא נתיאשו הבעלים שעיסה מינס יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו. וכתב עוד במאמר הנזכר תשובה לרב פלטוי מתן דכתב בשער יהבית לבני מו לא תנתתי כל דמיה לי וכל דיהוי לי לא קנו אלא מפני דהוה ליה הכוח שעתא ואיכך לא ובכוף מכירת קרקעות סברת מהרי"ק לרבינו נסים ומיהו סברת סברא לכולהו רבוותא למין מדם מקנה דבר שאינו ברשותו אלא בפסוקת ותנאי בתוכה וכהרשאה דמכני קנין טעמא כדפרשי רבוותא וסברת דילן דכתוכה כהרשאה וכ"כ הגהות בשמו בפכ"ב מה' מכירה וסברת רבינו נסים שכתב בסוף מכירת קרקעות (ה) ומסתברא דשלב"ל הוא כגון פירות דקל דתרוייהו ידעי ומתנו דשלב"ל אבל מי מוכר מתני למקנויי ליה דבר שלא בא לרשותו ומדעתא דהכי יהיב זוזי מיחייב מוכר לקיומי ליה תנאיה ורבינו נסים הכי ס"ל ומיהו רמיה מדנרסינן בתוספתא דתרומות בפרק המומו תרומה הא למה זה דומה למוכר חפץ לחבירו בחזקת שיש לו ומכאן שמין לו חייב להעמיד לו מקחו עכ"ל והרמ"ס בפ"פ המוכר את הבית כתב מרעץ ודיקלי חזקין מי מיח ליה דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי ומי לא ליזבין ליה תרי דיקלי פירוש כדי לעמוד בדבורו ולא מיחייב מחויב לקנות לו אמי דקלים דמין מדם מקנה דשלב"ל וכל דבר שאינו בעולם כגון מה שמוכר לך וכ"כ הרי"ף וגם רשב"ם כן דעתו שכתב שם בסמוך ומי מסעבדי למלוה זבין ליה תרי דקלי אלא יהא מחוסר אמנה וכן דעת בעה"ת בשער ס"ד וכן דעת הרמב"ם בפכ"ג מהל' מכירה וכתב הרב המגיד שכן דעת הרשב"ץ ובפכ"ד מה"מ בתריך הרבה. ומיהו כי אמרינן מין מדם מקנה דשלב"ל לו שאינו ברשותו היינו כשתקנה בתורת קנין אבל בלשון חיוב יכול לחייב עצמו כל מה שירצה ואפילו בדשלב"ל ואפילו בדבר שאינו מלוי ביד ובן כתב בעל התרומות בשער הנזכר והביא ראיות לדבר וכ"כ הרשב"ץ בתשובה וכתבתיים בסי' ס' וכ"כ שם רבינו וכ"כ ר"י ודין זה דדבר שיצאו בעולם ואינו ברשותו ויתבאר לקמן : (ב"ה) ודע דהא דאמרינן דדבר שאינו ברשותו הוי כדבר שלא בא לעולם היינו לענין שלא קנה אבל מקבל מי שפרע וכמבואר בדברי הרמב"ם ז"ל בפרק כ"ב ממכירה (ו) :

(ז) **כשם** שאין מדם מקנה דבר שלא בא לעולם וכו' כיצד מכר שדה לראובן וכו' גם זה בפרק מי שמת גמרא (דף קמח) שכיצד מרע שכתב כל נכסיו לאחריס מיבעיא להו דקל לאחד ופירותיו לאחר מהו מי שייר מקום פירי או לא שייר תא"ל לאחר לא הוי שיור לעצמו תון מפירותיו מהו אמר רבא אמר רב

פרישה

שמת : (ו) כתב בעל העיטור כו' עד ומין דפת ת"ש ז"ל כן עד"ר : שמיסים מתני' ויודעים בדשלב"ל כו' פי' סגס הלוקח יודע שמת שתפת עם המוכר סוף סוף מינו ברשותו ולא בא לעולם דסת מילן זה קמחר או מס שתוניח ותלך פרחי וכ"ל ולסכי לא סוף תגמי : תבל שם המוכר מתנה בדבר כו' פי' והלוקח סובר שיש ביד המוכר לתתו שהרי מע"ה שייך לקיים תגמו תבל שם גם הלוקח יודע שאינו בינו מינו שייך להשתדל לו שם לא שתתו הדבר מלוי בשוק למכור לכל דבוה שייך לפמוד במקומו וממכרו וכמ"ש בשי"ת ונע"ר שהוכחתי וס : ומין כן דעת ת"ת הרמ"ם ז"ל פי' ללא ס"ל דלעולם דבר שאינו ברשותו כשלב"ל דמי ומין מדם יכול להקנותו ומ"ל בסימן ר"ם דכוסק עד ללא ינא השער ותע"ם שמין לו במקום קיים שם כבר כתב שם דהיינו טוקה כשהקנה לו בתמר מדרכי הקנאות ור"ל בשופן המועיל דהיינו במחייב ומשעבד עצמו דמהני תפי' בשלב"ל כמש"ל בסי' ס' וע"ש מש"ם ולקמן ס"ם ר"ח וטוק : (ו) כך מין מדם מעייר כו' כיצד כו' עד סוף הסעיף ג"ו פ' מי שמת וז"ל ר"ן ולא תמרינן כי היכי דגמר בדעתו למתן במתנת גמורה לבעל כדקל ס"ס לבעל ספירות ומקום פירי שבח ליה מלא כירי דקל יהיב ליה כמו שהוזכיר בדבריו מלא דלא קנה ספירות וגם לא ניתנוקנו לומן דשם מיהו לא סיס בדעתו לשיהו לשלוח הכל יהיב לבעל כדקל דמיח ליה קנין כגון כך פי' שתמרונים ז"ל תבל מי מעייר ספירות לעצמו כל לגבי נפשיס בעין יפה מעייר ומקום ספירי שבק לעצמו ומ"ם אלא פירש עכ"ל ומלשונו משמע שקונה כדקל וכה בפירות במשם מדכתב ולא ניתנוקנו לומן דשם מיהו לא סיס בדעתו לשיהו לעצמו ובבד"ר מ"ם מוה ובבני סרין שם ע"פ שיטת רש"י ורמב"ן ובשם מתבאר דבריו ובעד"ר ולקמן סימן רי"ג ורט"ו : ומש"ר ומייר מפירותיו ז"ל מקנת פירות נראם דם"ם דשלב"ם ובפכ"ד מה"מ (מבית למקבל) [מוזה לשלוקח] כיון שלא יהיה בשום פירי ומי לשתוח בם פירי מן שתר תמשיסים סיימו מקנת פירותיו דכל שהשם מקרי פירי וכמ"ש בסימן רי"ב ומשם"ב קתני לכל שהם דמדת בתירך תליא וק"ל ומשם"ב בחותן דקל לוה ופירותיו לאחר דיהשם מגוש שהקל לאחר שייבא וכמש"ר בסוף הסימן וסוף מלי דשב"ם בב"ב ד' ק"מ : כתילו שייר לו מקום ספירות פי' מקום גידולי פירות ומ"ם בתלו כתב דשייר לו גוף השנפים נתייבש ג"כ כמ"ם דבסיפא דמיירי דשייר לו כל פירות שבשם אלא דמיירי בשנפים שמשלים לאחר שבשל שהרי יתן לו מבסירות כך וכך מיזות וכרי

ד"ה נחמן אמ"ל דקל לתמר וכירותיו לתמר לא שייר מקום פירי דקל לתמר ושייר פירותיו לפניו שייר מקום פירי מ"ט כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר ורבינו מפרשה לעניין מכר ומתנה וכן דעת הרמב"ם בפכ"ג מה"מ וכן נראה מדברי התוספות והרמב"ן והרשב"ם שפירשה לענין שיור דמ"מ לא נתחוורו דבריו בשיעיסס ופירוש התום' כמוחלק קצת מפי' הרמב"ם ורבינו בעניין מס שייר מקום לימות הפירות ול"ע. ועוד על פי שלא נתבאר בגמרא כשהקנה דקל לתמר ופירות לתמר פירות מס יהיו למוכר או מס קנה הרשתן הכל וגם דברי הרמב"ם גס כן לא נתבארו בהדיא מכל מקום ממילא משמע דכיון דלא נתכוין לשייר לעצמו לא שייר מקום פירי וכיון דלא שייר מקום כירי שיור דפירי לאו שיור הוא הילכך נקנה הכל לגבעל הדקל וכן כתב הרב המגיד בפכ"ג מה"מ בשם הרשב"א וכ"כ הרא"ש והר"ן בפרק מי שמת ומה שכתב רבינו מגל מס שייר מהפירות לעצמו וכולי והוי דבר שיש בו ממש מיהו מיבו מדוקדק דמכן כי מתרינן דשייר פירי לא הוי שיור לאו משום דהוי דבר שאין נתינין לה להלקח דשלב"ל והכי הול"ל ורוחין כמילו שייר מקום הפירות וקנה משום דהוי כמשייר גוף מקום הפירות לפירותיו. ודין זה לפס שייר הכירות לעצמו מהני נתבאר במה שכתבתי בסמוך. ודין זה דדבר שיצו בעולם ומיהו בדשותו יתבאר לקמן וגם נתבאר במלי דתניא בריש המוכר את הבית (סג.) מ"ר בן לוי שמכר שדה ליזרעאל ומ"ל ע"מ שמעבר רשתן שלי מעבר רשתן שלו. וכתב רשב"ם דכן לוי לאו דוקא הוא דהוה דדין ליזרעאל אלא מורחא דמילתא נקיט ופריך בגמרא אמאי אין מכס מקנה דשלב"ל וכתב הרמ"ם פי' כפס שאין מכס מקנה דשלב"ל כך אין מכס משייר לו זכות בדבר שלב"ל ומשני כיון דמ"ל ע"מ שמעבר רשתן שלי שיורי שיוריה למקום מעבר ופירשב"ם כיון דמ"ל ע"מ וכו' כלומר כיון דע"מ מכר רוצה הוא שיתקיים התנאי אין מכס מתנה על חנם ולפעמ כן מכר שיקנה המעבר והילכך שייר בידו קרקע שרשו לגבל מה שמ"ל שכה שלי אני מוכר לך למריסות ע"מ שתעול ט' חלקים ואני תעול חלק י' וכתב דאית מפרשי דיתור לשון דעל מנת קא דייק וסתר דבריהם והרי"ף השמיט כמי שמת הא דקל לתמר ופירותיו לתמר ושייר לעצמו פירי לפי שממך לו על מ"ס בהמוכר את הבית בית לתמר ודיוטא לתמר לא הוי שיור חוץ מדיוטא הוי שיור שנזכר בגמרא בפרק מי שמת והוא דוגמת דין זה כמבואר בגמרא:

(ח) **ואפי'** מכר לוקח זה השדה לתמר וכו' כרישא המוכר את הבית בברייתא שכתבתי בסמוך ומס מ"ל כל זמן שהשדה זו בידך מכרה וחזר ולקחה מיו לו עליו כלום ופירש"ס מיו לו עליו כלום כשמכרה לתמר פקע ליה מקום המעבר ששייר לעצמו וכשחזר ולקחה מה מכר לו רשתן לב' כל זכות שבת לידו ומכיון שמומר שמיו לו עליו כלום כשמכרה וחזר ולקחה מס התנה וס"ל כ"ו שהשדה זו בידך משמע שמס לא מ"ל כן מפילו מכרה לתמר מעבר שלו משום דמיגו יכול למכור זכותו של בן לוי וכן כתב רשב"ם בהדיא ופי' רשב"ם יתן לבניו מחרון מבל מס לא פירש כן מיגו מוריש בדבר זה זכותו לבניו דכיון דמשום יתור לשון הוא דמרינן דשייר מקום מעבר די לנו מי מהני ייתורא למה שפירש דהייגו לעצמו: והרמב"ן כתב דלא מתוור משמיו לשון הדבר משום דמשן מיתור מלא משום דמשן שייר לעצמו לנפשיה בעין יפה הוא משייר וכדמוכח הכא פרק מי שמת לפיכך פירש הוא ז"ל דהכא שמני לתלמ"ג דשיורא הוא ששייר בגוף קנין גמור ללוקח הוי וכיון שלא שייר דבר מסויים הו"ל כתנאי וכתנאי כל המומר לי ולא ליורשי משמע בעניו שמרו בפ' המומר דקידושין (ס:) וב"ב מי שמחזו (עד) הרי זה גיטך ע"מ שתחזיר לי ר' זוז לא נתנה זקוקה ליבם ומפילו נתנה ליורשיו שקוקה ליבם דבתנאה לי ולא ליורשי משמע וס"ל דכוותה מבל בעל מנת שדיוטא עליונה שלי מע"ג דשמר לי יורשו בניו מחריו שכיון שלא נכנס בכלל מקחו של לוקח מלא משייר הוא למוכר ומק היורש יורשו וכתב הר"ן ומחריס מומריס דמפילו לרשב"ג דשלינ דשמר לי יורשו בניו מחריו שכיון שלא נכנס בכלל מקחו של לוקח מלא משייר הוא למוכר ומק היורש יורשו וכתב הר"ן ומחריס מומריס דמפילו לרשב"ג דשלינ דשמר לי יורשו בניו מחריו שכיון שלא נכנס בכלל מקחו של לוקח מלא משייר הוא למוכר ומק היורש יורשו וכתב הר"ן ומחריס מומריס דמפילו לרשב"ג דשלינ

ואע"פ שכתב מרשיעא דבן לוי שמכר שדה ליזרעאל ע"מ שמעבר רשתן שלו מעבר רשתן שלו פריך בגמרא מאמאי הא מין מדס מקנה דשלב"ל וכתב שס כרמ"ם

דרכי משה

ד"ז לענין אסמכתא וע"ל סימן רי"ב סדין זה: (ו) ועיין בתשובת הרא"ש כלל ג' סי' א': (ז) וע"ל סימן [illegible] מדין שייר לעצמו ולאחר עמו וכיוצ אמרינן דמשייר לעצמו בעין יפה ועי' לקמן סי' שפ"ז המשייר דבר לעצמו אם יכול להשכירו לאחר ועי"ל:

וכ"כ

פרישה

נמין סקרקע נרשום כזוכה ועליו כמיוב ליתן פירות לבר וק"ל: וסיו דבר שיש בו ממש כתב ב"י שמיו ל' מדוקדק דלכא משום דשלב"ל דמרינן דמיגו שיור ולא משום דבר שאין בו ממש ועלע"ד לייתב דכ"כ ללמדנו דאפי' לא שייר אלא שיורת פירות נמי שיורת הוא ומכילת פירות הוא דבר שאין בו ממש ומיגו נקנה כדלקמן סי' ריב משום דמה דקרוי דבר (שלא נת) [שבא] לעולם מיקרי נמי דבר שיש בו ממש ונבי שייר לאחר נקנו טעמא דדבר שלב"ל דכוא דכותא דפי דאפי' שייר לו הפירות עצמן דכוא דבר שיש בו ממש אפ"ס ל"ק וכיוצר [נראה] דנמייב עפמ"ס לעיל בסמוך אלא שייר לו המקום ומ"ס לא קאמר דכוא דשלב"ל אלא דבר שיש בו ממש ור"ל לאוקמי (שיחסב) [שלא נתחסב] לנבדים בעלמא ומ"ט לנבני נפשיה בעין יפה משייר וק"ל: (ט) אינו ניתן למוכר לרשתן כלים טעמו משום דמיד שמכר לאחר פקע ליה וכוותו של מוכר לרשתן וכי כדר ובין ליה לוקח לרשתן מס מכר לו שמי לרשתן כל זכות שבת ליזו ובין ליה: (י) אלא לו ולא ליורשיו פי' בד"מ שבניה טעם הרמב"ן מ"ם בוא: (יא) אבל אם מתנה כו' כרמב"ם דלוקח כי אחר ע"מ שתתן לי כוא דיכא אבי מגל אם שייר מהפירות לעצמו וכולי והוי דבר שיש בו ממש נתינין לה אלא משום דהוי דשלב"ל והכי הול"ל ורוחין כמילו שייר מקום הפירות ומקנה משום דהוי כמשייר גוף מקום הפירות לפירותיו. ודין זה דמס שייר הכירות לעצמו מהני נתבאר במה שכתבתי בסמוך. ודין זה דדבר שיצו בעולם ומיהו בדשותו יתבאר לקמן וגם נתבאר במלי דתניא בריש המוכר את הבית (סג.) מ"ר בן לוי שמכר שדה ליזרעאל ומ"ל ע"מ שמעבר רשתן שלי מעבר רשתן שלו. וכתב רשב"ם דכן לוי לאו דוקא הוא דהוה דדין ליזרעאל אלא מורחא דמילתא נקיט ופריך בגמרא אמאי אין מכס מקנה דשלב"ל וכתב הרמ"ם פי' כפס שאין מכס מקנה דשלב"ל כך אין מכס משייר לו זכות בדבר שלב"ל ומשני כיון דמ"ל ע"מ שמעבר רשתן שלי שיורי שיוריה למקום מעבר ופירשב"ם כיון דמ"ל ע"מ וכו' כלומר כיון דע"מ מכר רוצה הוא שיתקיים התנאי אין מכס מתנה על חנם ולפעמ כן מכר שיקנה המעבר והילכך שייר בידו קרקע שרשו לגבל מה שמ"ל שכה שלי אני מוכר לך למריסות ע"מ שתעול ט' חלקים ואני תעול חלק י' וכתב דאית מפרשי דיתור לשון דעל מנת קא דייק וסתר דבריהם והרי"ף השמיט כמי שמת הא דקל לתמר ופירותיו לתמר ושייר לעצמו פירי לפי שממך לו על מ"ס בהמוכר את הבית בית לתמר ודיוטא לתמר לא הוי שיור חוץ מדיוטא הוי שיור שנזכר בגמרא בפרק מי שמת והוא דוגמת דין זה כמבואר בגמרא:

(ח) **ואפי'** מכר לוקח זה השדה לתמר וכו' כרישא המוכר את הבית בברייתא שכתבתי בסמוך ומס מ"ל כל זמן שהשדה זו בידך מכרה וחזר ולקחה מין לו עליו כלום ופירש"ס מין לו עליו כלום כשמכרה לתמר פקע ליה מקום המעבר ששייר לעצמו וכשחזר ולקחה מה מכר לו רשתן לב' כל זכות שבת לידו ומכיון שמומר שמיו לו עליו כלום כשמכרה וחזר ולקחה מס התנה וס"ל כ"ו שהשדה זו בידך משמע שמס לא מ"ל כן מפילו מכרה לתמר מעבר שלו משום דמיגו יכול למכור זכותו של בן לוי וכן כתב רשב"ם בהדיא ופי' רשב"ם יתן לבניו מחרון מבל מס לא פירש כן מיגו מוריש בדבר זה זכותו לבניו דכיון דמשום יתור לשון הוא דמרינן דשייר מקום מעבר די לנו מי מהני ייתורא למה שפירש דהייגו לעצמו: והרמב"ן כתב דלא מתוור משמיו לשון הדבר משום דמשן מיתור מלא משום דמשן שייר לעצמו לנפשיה בעין יפה הוא משייר וכדמוכח הכא פרק מי שמת לפיכך פירש הוא ז"ל דהכא שמני לתלמ"ג דשיורא הוא ששייר בגוף קנין גמור ללוקח הוי וכיון שלא שייר דבר מסויים הו"ל כתנאי וכתנאי כל המומר לי ולא ליורשי משמע בעניו שמרו בפ' המומר דקידושין (ס:) וב"ב מי שמחזו (עד) הרי זה גיטך ע"מ שתחזיר לי ר' זוז לא נתנה זקוקה ליבם ומפילו נתנה ליורשיו שקוקה ליבם דבתנאה לי ולא ליורשי משמע וס"ל דכוותה מבל בעל מנת שדיוטא עליונה שלי מע"ג דשמר לי יורשו בניו מחריו שכיון שלא נכנס בכלל מקחו של לוקח מלא משייר הוא למוכר ומק היורש יורשו וכתב הר"ן ומחריס מומריס דמפילו לרשב"ג דשלינ דשמר לי יורשו בניו מחריו שכיון שלא נכנס בכלל מקחו של לוקח מלא משייר הוא למוכר ומק היורש יורשו וכתב הר"ן ומחריס מומריס דמפילו לרשב"ג דשלינ

ואע"פ שכתב מרשיעא דבן לוי שמכר שדה ליזרעאל ע"מ שמעבר רשתן שלו מעבר רשתן שלו פריך בגמרא מאמאי הא מין מדס מקנה דשלב"ל וכתב שס כרמ"ם

דרישה

לאמר לא סוי שיור מקום פירי דקל לא' ושייר פירותיו לפניו שייר מקום פירי מ"ט כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר ע"כ. ומפרשי לה התום' לענין מוכר (ולפי כרשב"ם דמפרש לה לענין שכ"מ כ"כ ר"י ול"ר דף דבפירוש השמעתא שמה מפולקים לדינא מין פילוק ביניהם ומשום הכי ר' בריסא בין במתנת בריא בין במתנת [illegible] שכ"מ) וכן הסכים הרמב"ן וכן דעת הרמב"ם ורבינו ודין זה כתב כשהיה כתב כל הפירות וכוותו מס שהכיר דבני כל הפירות וכוותו מס שהכיר דבני כל הפירות וכוותו מס שהכיר דבני

(יג) **וכ"ש** וכן אם מכר או נתן דקל לאחד ופירותיו לאחר רשאי קנה דקל ופירות ואני לא קנה כלום כלומר לא מיבעיא במכר דקל לאחד ושייר מקצת פירות לאחר דלא קנה האחר כלום דלא אמרינן דכשהגיע חזיון לרשאי יפה לאחר אלא אפילו הקנה כל הפירות לאחר לא אמרינן דכשהגיע חזיון לרשאי מכר בעין רעה ולשני בעין יפה אלא אמרינן כל לגבי אחר לא שייר מקום פירי וכדמיפרש להדיא פרק מי שמת (דף קמ"ח) ומכולהו לשם בתוס' לחיכא דגרסי דקל לאחד ופירותיו לאחר מכו מי שייר מקום פירי או לא שייר אמ"ל לאחר לא הוי שיור שייר לעצמו מכו וחיכא דגרסי אמ"ל דקל לאחד ופירותיו לאחר לא הוי שיור מן מפירותיהם מכו וחיכא היא ולכן כתב רבינו מכל מקום אמר לאחד קני דקל זה מן מפירותיו וכו' לתורווי דאפילו לא אמר בפירוש דשייר פירות לעצמו אלא שאמר קני דקל זה מן מפירותיו כמי שייר לעצמו מקום לפירות שהם העיקר לגבי עצמו ודמי יפה משייר ומיהו לשון אלא הנזע לכשייבש :

רי (ט) בשם שמיה מדם מקנה וכו' בפ' מי שמת מסיקנא דהלכתא המוכר לעובר לא קנה והרמ"ה מפרש דתלמודא פסק כרבי יוחנן דאמר התם דלעובר אחר לעולם לא קנה אפילו אמר לכשהלד אע"כ דמוכר לבנו דדעתו של אדם קרובה אצל בנו וגמר והקנה בכל לבנו . ור"ח מפרש דפסק כרב נחמן דבעובר אחר כמי שם אמר לכשהלד קנה וע"ש (בדף קמ"ב) : ומ"ש ולזה הסכים ג"כ הרא"ש והוא אלא אמת וכו' עד כשעה שעולה העובר כל זה מדברי הרא"ש לשם : (ג) **ופסק** ר"ח דה"ה כמי שיוצאו וכו' וכ"כ הרמ"ה כמי שיוצאו דפסקו כחכמים דפליגי אר' יוסי בפרק אלמנה לכ"ג ודעת הרמב"ם וכרמ"ה

כך וכך בכל שנה אז קנה המקח תלוי בו ואם לא יתן לו כמו שהתנה יתבטל המקח : (יב) דנהי דאין אדם מקנה דשלב"ל יכול להתנות על (ח) דשלב"ל : (יג) וכן אם מכר או נתן דקל לאחד ופירותיו לאחר ראשון קנה דקל ופירות ושני לא קנה כלום : (יד) אבל אם אמר לאחד קני דקל זה חוץ מפירותיו שייר לעצמו גם מקום הפירות שהם הענפים ואין ללוקה אלא הנזע לכשייבש :

הלכות מזכה לעובר

ריי (ט) בשם שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כך אין אדם מקנה לדבר שלא בא לעולם כמו המזכה לעובר ואפילו שהוכר העובר חשוב לדבר שלא בא לעולם והמוכר או המזכה לו לא קנה וכתב הרמ"ה אפילו אמר לכשיולד לא קנה אבל ר"ח אמר שאם אמר לכשיולד קנה ולזה הסכים א"א ז"ל והוא שלא מת המזכה וגם לא חזר בו קודם שנולד העובר אבל אם חזר בו המזכה או מת ונפלו נכסים קמי יתמי לא קנה שלא נגמר הקנין עד שיולד ומיירי נמי כשלא הקנה ליה בקנין סודר דאם כן לכשיולד הדר סודר למריה וגם לא בחזקה אלא במשיכה וישנו ברשית הזוכה כשנולד העובר או עמד באגם או קרקע והשטר קיים ביד הזוכה בשעה שנולד העובר : (ג) ופסק ר"ח דה"ה שהוא מזיירו לעצמו דלא מוכרו ואינו כתולה מוכרו במשהו הילכך מ"ע שלא נתן מן המכר מתבטל כך ולפי זה אפילו למ"ד בעלמא ע"מ תקנה הוא מודה הכא דלא הוי תנאה גלא שיורא כיון דכאילו אמר שייר וכן כתב הרמב"ן שכן דעת ר"ח ודעת רבינו האי גאון וכן דעת הר"ן : (יג) **וכן** אם נתן או מכר דקל לאחד ופירותיו לאחר וכו' כגר נתבאר לעיל : ומ"ש וכן הוא משום דלעיל כתב כיצד מכר שדה לראובן ושייר מפירותיו לשמעון או לעצמו דבר ידוע מכל שנה ושנה דהיינו דוגמת בריית דכן לוי ומח"כ כתב היכא דשייר כל הפירות לשמעון או לעצמו והיינו היכא דפרק מי שמת דדקל לאחד ופירותיו לאחר לא הוי שיור ולריכי לגבי אחר לשמעון הו"מ דוקא כי שייר קצת פירות הוא דלא קנה אבל כשמייר כל הפירות קנה ולגבי שייר לעצמו הו"מ מיפכא דדוקא כי שייר לעצמו קצת פירות הוא דקנה ומשום שכבר נתקיים המקח בפירות שקנה הקונה אבל כשמייר כל הפירות לעצמו הו"מ דלא הוי שיור וקנה הלוקח אף פירות משום דמ"כ לא קנה הלוקח כלום דאם אין לו פירות קנין הגוף למה הילכך מתמוינן דהוי שיור והלוקח קנה הנזע לכשייבש מ"כ דגבי שייר לעצמו קתני לה זו אף זו ובגבי שייר לעצמו קתני זו ומ"ל זו :

רי (ט) בשם שמיה מדם מקנה דשלב"ל כך אין מדם מקנה לדבר שלא בא לעולם כמו המזכה לעובר וכו' בפרק מי שמת (דף קמב ·) אמר רב נחמן המזכה לעובר לא קנה לכשהלד קנה ופרי"ם בסיעתא דשמיא המזכה לעובר על ידי אחר וכתב עוד לכשהלד כלומר ככסי להמי דמיעברת לכשיולד דכיון דלא אמי ליה כלום עד שיולד אין זה מוכח לעובר ורב הונא אמר אף לכשהלד לא קנה ורב ששת אמר אף זה ואחד זה וזה ברשיונן בתר דכי אמר רבי יצחק א"ר יוחנן המזכה לעובר לא קנה ופ"ת משמיה הוחיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו ופי' רשב"ם ופ"ת משמיה דתוספיה רב נחמן לרב הונא לעיל האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה דעתו של אדם קרובה אצל בנו וגמר והקנה בכל לבנו אבל לעובר אחר לא קנה אם אמר אמוחל המזכה לעובר לא קנה ופסקינן והילכתא המזכה לעובר קנה אע"ג דאמר מר רבי יוחנן סבירא ליה דכי אמר הוא מטעם דרב נחמן ס"ל דכי אמר אדם הוא מטעם רב נחמן אמר מר רבי יוחנן המזכה לעובר לא קנה ופ"ת משמיה הוחיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו ג"ל אמוחל וכולי המזכה לעובר קנה והילכתא המזכה לעובר לא קנה וכדרב נחמן דהילכתא כוותיה בדיני והוא אלא מת המזכה וכולי עד והטעם כיון דאמר מר רבי יוחנן סבירא ליה דכי אמר הוא מטעם רב נחמן ס"ל דכי אמר אדם הוא מטעם רב נחמן אמר מר רבי יוחנן המזכה לעובר לא קנה ופ"ת משמיה הוחיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו ג"ל אמוחל וכולי המזכה לעובר קנה והילכתא המזכה לעובר לא קנה ופ"ת משמיה הוחיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו וגמר והקנה בכל לבנו אבל לעובר אחר לא קנה אם אמר אמוחל המזכה לעובר לא קנה ופסקינן והילכתא המזכה לעובר קנה אע"ג דאמר מר רבי יוחנן סבירא ליה דכי אמר הוא מטעם דרב נחמן ס"ל דכי אמר אדם הוא מטעם רב נחמן אמר מר רבי יוחנן המזכה לעובר לא קנה ופ"ת משמיה הוחיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו ג"ל אמוחל וכולי המזכה לעובר קנה והילכתא המזכה לעובר לא קנה ופ"ת משמיה הוחיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו וגמר והקנה בכל לבנו אבל לעובר אחר לא קנה אם אמר אמוחל המזכה לעובר קנה והילכתא כוותיה בדיני והוא אלא מת המזכה וכולי עד והטעם כיון

יוסי וכגמרא מפרש טעמא משום דקסבר עובר כמעי זרה זר הוא כלומר ומית ליה קניה ולפיכך פוסל בעבדים מלמכול בתרומה בשביל היורשים מפני חלקו שהוא זר ומתרצינן תו בגמרא תמר רב יהודה תמר שמואל זו דברי ר׳ יוסי מכל מכמים מוסרים יש לו בניס מוכלים בשביל בניס אין לו בניס וכו׳ מוכלים משום משפחה ופרש״י משום משפחה. שאין לחם מיסרגל שאין לו יורשים וכל זמן שלא גולד שעובר זוכה הקרוב ליורשת כאן ומוכלים בניו ופסק שם הרי״ף ללא כך׳ יוסי מכח סוגייתי מי שמת והרמב״ן סתר מותה רמיה ומדברי הפרויש כדברי הרי״ף מכח הסוגיא היא והרא״ש דחק רמיותיו והסכים לדברי הרמב״ד וכל דברי הללו תמצאם בתרוכה בפסק הרא״ש בפרק שלמנה לכ״ג ולא רמיתי להעתיקם הגה שלא להחריך ודעת התוספות בפרק מי שמת בשם ריב״ס כדעת הרמב״ד והרא״ש • וכתב הרא״ש בפרק מי שמת דהרמב״ם פסק כר׳ יוסי ואני לא ידעתי סיכן מלא הרא״ש כן א בדברי הרמב״ם שמע״פ שהחילת דבריו בפ״ה מהלכות תרומה משמע לכאורה דס״ל כר׳ יוסי שכתב שאינו יולד אינו מוכיל הלא תכף כתב לפיכך אם היה העובר חלל אינו פוסל את העבדים וזה כדברי חכמים והגם כי דבריו בתוקה בגמ׳ יש בהן קושיות והויות יעטרך נגר להולמן ולייטבן ע״פ סוגיות הגמרא ודברי התנאים לא תחריך כאן ואיכא למידק דמע״ג דתמרי בריש מי שמת (שם) דהא תנן תיקוק בן יום ג׳ נוחל ומנחיל בן יום ג׳ אין עובר לא דס״ק נוחל בנכסי האם להנחיל לאחים מן האב ותוקע בן יום ג׳ אחד מכל עובר לא מ״ט דהוה מיית בריוח ואין הבן יורש את אמו אינו נוקבר להנחיל לאחים מן האב וס״כ תפילו נימא שזוכה בירושה בעודו העובר היכא דמת אינו מוריש לאחיו ירושת אמו וירושת אביו ליח לן בה אם לא יורש דמ״מ יורשו יוכו מכח מוריש׳ דילמא לא קי״ל הכי אלא דזמנין דמייתא חיכי בריוח כדפי׳ רשב״ם למר בריוח-דרב יוסף שם בסמוך ואף על גב דכתב דרפוי מירפי׳ בידיה דילמא אין בריר לן ויש לומר דכיון דזמנין דאיכא אינו בריוח הוה ספיקא והמע״ם :

(ג) **ואם** זיכה לעובר שלו קנה וכו׳ כתב בשם הריטב״א ונ״ל כתב בשם הרמב״ן דבשם המתפרשת כדברי המומרים דלוקא לאחר מרבעים יום אבל תוך מ׳ יום אינו בעלמא הוא ע״כ. ולי נראין דברי בעל העיטור מיהו כתב הרמב״ן דבשם מוקא אלא בדם קרובה אבל בו משמו שמת תערוף דעתו עליו אבל בדבריה לא וכן מוכיח בירושלמי וכ״כ הרי״ף כפי׳ מי שמת (קמב) ממתני׳ דהאומר אם ילדה משתי זכר ושתי זכר ושתי נוטל מנה מתני׳ בשם ומסתברא מפילו בתוך מרבעים והר״ן שהטעים הגזכר כ״כ הגם כי מדברי הרשב״ם בתשובה נראה דכיון דאם דס״ל דאין מסמכתא הוא שכתב כן דס״ל דאין מסמכתא בדברי ש״מ ומדברי רבינו בפי׳ רב״ג נראה דמשום דאין מטבע נקנה בחליפין וגם משום דהוי מסמכתא הוא שכתב כן מ״מ הני מילי רבדבי כך פירשו דבריו וכן דעת בעל ג״י בפרק שלמנה לכ״ג ובפרק מי שמת וכתב הר״ן יש מן הגאונים שפירשו כן ומזכר בדברי ה״ה בשב״ב מ״מ שכן כתב בעל העיטור שמוי מכל הרמב״ם בפרק הגזכר לא חילק בין בריא לש״מ וכן פירשו דבריו הר״ן וה״ה ובפרק שלמנה לכ״ג כתב הרא״ש דברי הרמב״ן ונחלק עליהם (א) : (ד) **ודוקא** במזכה לעובר שלו וכו׳ : (ה) **ואם** לאחר שאמר לה כך אמר לאחד מבניו וכו׳ גם זה בריא מי שמת (קמב :) דרסוף דאמר לדידיהו נכסי לבני דיהוי לי מיבך מתת בריא קנוסת גמרא מה תהוי עליה אמר ליה זיל קני כאחד מבדמי הבך ודלמי לא קנו דאכתי ליתנהו האי מוקי לטעמיה במקום בניס אין לו לא ופרשב״ם כאחד מבדמי . קני כאחד מן הבניס הפתידים ליולד מאחר זה : מית מוקי לטעמיה במקום בניס אין לו לא קנו בכה מתנה זו משום לדיתנהו אפ״ה בריא עליה אמר ליה זיל קני כאחד מבדמי הבך ודלמי לא קנו דאכתי ליתנהו האי מוקי לטעמיה במקום בניס אין לו לא . דאע״ג דבניס לא קנו בכה ויטול זה חלק ג׳ מסס ומוזרים ומולקים ג׳ חלקים הנותרים לד׳, ויטול כל אחד חלק בתורת ירושה • טעה תיוקו גדול ומיסבורו בהו ממורמי הסס ומשמע דמסקנא דלית ליה חולק מדא״ל ר׳ ירמיה לר׳ אבהו מידי בקשיותא תלית מילתא בטעמא תלית מילתא ומשמע מאי זיל לגבי ר׳ מבין דמסברתיה ניהליה וכרבים בריסיה בי מדרשא מזל לגביה א״ל קני כחמור מי קני ופר״ם כרבים בריסיה . הודה לדברי : קני כחמור מי קנה . כתו שהחמור לא קנה קנה כן הוא לא קנה ה״ג כי היכי דכנים העתידים לבא בעולם לא קנו מיהו נמי לא קנה ומהזיזן דרבין הודה לרבי ירמיה וגם ר׳ אבהו משמע שקבל הטעם שלמה שכתבתי בווחיה ועוד דבסמוך :

תמרינן בגמרא כחמור לא קנה את וחמור רב נחמן אמר קנה מחלה וכו׳ ומדנקט סתם תלמודא כחמור לא קנה שלמה מכי ק״ל וכן פסקו כל הפוסקים :

(ו) **אבל** שם אמר לאחד קני את וחמור וכו׳ גם זה שם (קמג :) את וחמור רב נחמן אמר קנה מחלה ורב המנונא אמר לא קנה וגם כלום ורב ששת אמר קנה הכל ופרש״י קנה מחלה . דהכי ס״ל אתה וחמור תקנו שניכם הוא מחלה ואתה מחלה לא מיבך המים חלקו בשביל שהחמור שלא תכתן זה כזה וילוע להלכה כרב נחמן בדיני וכן פסקו כל הפוסקים : כתב בעל ג״י בפרק שלמנה לכ״ג דכי היכי דאין זכיה לעובר שלא בפניו ולא בשעת הגיעו לידו אלא בשעת הגיעו לידו אף הכא לא מהני מחילה בשעת הגיעו לידו אלא בשעת הגיעו לידו וכן פסקו הרא״ש בפרק מי שמת (יג :) בשמעתא דמעמד שלשתן ומיהו יכול אדם לזכות לעובר בקניות ע״מ להקנות כדמוכח בגדרים הריטב״א ז״ל עכ״ל (ג) :

מין

דרכי משה

רי (א) עוד כתב ב״י פרק מ״ש דף רכ״ד ע״ג הא דזוכה עובר שלו היינו דיצא חי לעולם וכתב עוד דלא זכה אלא במשלטלין אבל לא במקרקע וכתב הרא״ש בתשובה כלל פ״ב סימן ד׳ דוקא בנו אבל בן בנו כאחר דמי וע״ש אם לא היה הולד בן קיימא מה דינו : (ב) ע״ל בי״ד סימן רב״ח אם הקדיש דבר על הנאי ואמרו בלשון אשמבתא וגם קצב עליו **קנס** להדיוט אם הקדיש קנה מאחר דלא קנה הדיוט ור״ש ועיין בת״ה סימן קע״ג אם הקנה לקבל גירושין והעמידו עדיהן קנס אם הקנס בטל מאחר שהקנין היו על הגירושין וכן היו **הקנין** בטל הוי כקני את וחמור ע״ש : (ג) וכתב דרא״ש כלל פ״ב סי׳ ד׳ האומר מה שתלד בתי יטול חלק בנכסי לא הוי כאומר כשתלד אלא הוי כאומר אם תלד ולא קנה ועי״ש כתב הרשב״א

פרישה

בירופתו מי׳ מין וזוכה סם שעובר בעודו במעי אמו עד שיולד וכ״מ בגון שם ישלו עבד כנעני **מלכיהן** וכנניס שאר סחס בשולם שאמרו ובא על שאר ישראלית ומ״ש סשילם שעובר לסס **ים** לעובר וכיים עדיין שם עבד עליו ועבד שבח של בת ישראל בתחלתה ממנו לכהונה קף שהולד **כשר** כמותר בפ״ע ס״ם ו׳ מ״ב כגון שנתחנן מת וכניס בן גדול וגם סניס מסתו משובחת **וכלך** בבן ונוסף ולא כתב למעלה דלקני סשילם ומשת לחנן שפילם קשובר ומ״ש מכר כל שבכסים **שבניס** מביו דמי ים וכיים לעובר במעי אמו שהי ככני לחנן שהי בס של עובר ומיהו כגדול **ירשם** ממנו וכו״ל דמקני סשילם גובה מסם ומי אין כיים כמלא דמשולם כל שבכסים של **זה** בבן בגדול סיו ומלוה עודף מסם ועד״ר : (ג) **ואם** זיכה לעובר אינו אלא כשתי לחים **פסי׳** קאי ור״ל לעובר שלו אמי אמר שתי אילים לעובר משתי זכר שיו ושוב לא אמי אלא **פה** שניתן ומפי אמי אמר שתי אילים לעובר משתי זכר שיו ושוב לא אמי אלא **דף** קמ״ב סשום לחמר לדבריהם נכסי לבני לישון לי מיבך מתת בריא קשיעת (בשולה לו **מסם** מחרת) ק״ל כשום גברת אמי תפוי עלה ק״ל זיל קני כאחד מבדמי כו׳ עכ״ל ומ״ל **מעשה** זו משמע לחניכן שעתן בשעת שאמר קני את בכל מבדמי שבח שהיו שלו לא קנסו **כמ״ם** נכסי לבן ולפ״ז ל״ל דבעודם היו עסוקין בחותו ענין כוח קאמר לבנו בגדול זה לחל״כ **כיון** דבבר זיכה נכסיו לאלו שתלד אשתו זו אין היו יכול לחזור ולזכות לבן זה שהיו לו מאשה **שהרת** וגם רבינו מכני מיהו ק׳ ל״ב מכו זה שאמר ל״ק וכח כיון דלא קנה שום ק׳ **מן** כמלא דוכות כולן בניס אחר שיתנתו ובאילו לא היבר כלום ו״ל ע״ד שפי׳ הפב״ם **שם** דמ״ם ל״ק ר״ל לעיכוי ליה אלא יותר על אמיו דסל״ם כיון דזיכה לו בתיוי אלא ק׳ כלאחמי **אף** דאחמי שיולנו ולא היו בעולה לא קנו מ״מ אינו שהוא קנה אלא בעולה קנה אלא ק׳ יותר ומ״מ **אם** יהיה לא ג׳ בניס לבר אפי קניתא קמ׳ שיאלנו בד׳ אלקים ויטול זה אלא ק׳ מסס **ומוזרים** ומולקים ג׳ אלקים הנותרים לד׳ אלקים ויטול כל ק׳ שנו בתורת ירושה ומ״ל דלא **קנה** אלא ק׳ וקי״ל : (ו) קני את וחמור דלא אלא אלא קנייהו בחמור אלא ק׳ ואי״ב **בפני** עלמו וס״ם כשיאמר קני את ואותו שיולד שקנה הוא בחלי ואותו אלא ק׳ ואי״ב **יורם** עם אחיו בשוה וכמ״ם בשמוך ולא נקט רבינו קני את וחמור אלא אלא לאיצטי׳ דגמרא

כך הוא קני את וחמור לא קני . וקני את וחמור אר״ב קנה אלא וק״ל :

מין

הדושי הגהות

רי א ז״ל הב״מ עוד קשה דבגמרא אמרינן מ״ם דרבי יוסי רבה אמר משום דקסבר עובר במעי זרה זר הוא רב יוסף אמר משום דקסבר ילוד מאביל שאינו ילוד מאביל ואסיקנא לרב יוסף בקשיא וביון שכן למה פסק רבינו כדהרויו וכ״ל שרבינו סובר אלא אליבא דרבי יוסי אבל לדבנן לד״ה הוי טעמא משום דשאינו ילוד **אינו** מאביל וכובר עוד רבינו דע״ב לא אפליגו רבנן ורבי יוסי אלא כשהניח בנים אחרים שרבי יוסי סובר שמפני חלקן של עובר פסולים העבדים מלאכול דעובר במעי זרה זר הוא ופוכל **מלאבול** ורבנן כברי אין לעובר קניה ואין לו חלק עד שיולד הילכך אפילו במעי גרושה לא פסיל לעבדים עד שיולד אבל אם לא הניחו בנים זולת העובר מודו רבנן שאין העבדים **עובלים** משום דשאינו ילוד אינו מאביל והיינו דקתני בסיפא דמתניתין אמרו לו מאחר שהעדת על בת ישראל לכהן אף בת כהן לכהן לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר

ריא (ז) **אין** מדם מקנה דבר שלא בא לרשותו כגון מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה במצודתי מכור לך וכו׳ בריטב״א פרק קמא דמציעא (דף י״ח) . וגרסה דלריך לפרש נדה שאירש מאבא מכור לך דאם לא כן היה לריך שאין מינו ידוע ובדלעיל ריש סימן ר״ט ומשיקשה התם דהא דלא תמרו הכא מה מכר רשאין לפני כל זכות שאדם לידו הייט טעמא משום דלא סמכה דעתיה לזוקה דקתמר מי יימר שירש מאבין כלום שמא ימכור לבין נכסיו בחיין : ופי׳ ר״ת דוקא בשדה כתם וכו׳ כן כתבו התוספות והרא״ש בריש פרק מי שהיה נשוי ונעמא דמילתא דהיכא דפירש ואמר שדה זו שאירש מאבא מכור לך דמבדר המכר סמכה דעתיה דלוקח טפי : היה מאבין גוסס ולריך למכור וכו׳ אם בגמרא ופי׳ שהאין עני ואם ימתין עד שימות וימכור ישתהא המת ויתבזה . וכן כתב הרמב״ם להדיא והכי משמע מלשון רבי׳ שכתב ולריך למכור וכו׳ דלמשמע שאין לו לאן להוציא לצורך קבורת מאבין אבל אם היה לו מאין להוציא לצורך קבורה מצי מוכח דלא סמכה דעתיה אלא אמכירה דהשתא

הנכסים לרשותו וזה בן הבן בא מכח אבי אביו : (ג) כתב רבינו האי ראובן שלוה מיעקב אביו ואח"כ מכר נכסיו ומתו ראובן ויעקב וירש הנוך בן ראובן שט"ח מיעקב מוציא הנכסים שמכר אביו מיד הלקוחות דמצי אמר אנא מאבוה דאבא ירתינא : (ד) אבל הכותב נכסיו לבנו או לאחר אחרי מותו שאין המקבל יכול למכור הפירות כל זמן שהנותן קים אלא יכול למוכרם מהיום ולאחר מיתת הנותן פירוש שיזכה הלוקח בגוף הקרקע מיד ובפירות יזכה בהן אחרי מיתת הנותן כשיטות הנותן יזכה בהם הלוקח אפילו אם מת המקבל בחיי נותן שאין כאן מקנה דבר שלא בא לעולם כיון שהגוף שלו שקנין פירות שנשאר לו לאב לאו בקנין הגוף (ב) דמי :

(ה) כתב הרמב"ם ז"ל הפוסק על שער שבעיר ולא היה לו אותו מין שפסק חייב המוכר לקנות וליתן ללוקח מה שפסק ואם הזיר עומד במי שפרע : (ו) מי שנתן להברו קרקע ונתן לו אגביו מעות או שאר משלטלין לא קנה אא"כ היו המעות והמשלטלין ברשותו לפיכך צריך להביא ראיה שהיו המעו' והמשלטלין שחקנ' לו ברשותו באותה שעה : (ז) מי שהיה לו פקדון ביד אחר יכול לחקנותו לאחר בין במכר בין במתנה שהוא ברשות בעליו והוא בחזקת שהוא

(ג) **כתב** רבינו האי ראובן שלוה מיעקב וכו' ס"ל דמיירי דתניך לא ירש מאביו כלום אלא מה שירש מאבוה דאבוה דלמ"כ היה צריך לבסס למוקח מאביו דהו"ל ב"ח של אביו ובן מה יורש בעין כדלעיל : (ד) **אבל** הכותב נכסיו וכו' ומתו ראובן ויעקב וכו' דמיירי בשהנותן בריא ומת אחר שנים רבות ומשום הכי לא בעי לבסוסי דהו"ל כמוכר פירות לאחר שנים רבות ואפי' הכי אמרי' דמצי אמר אנא מאבוה דאבא ירתינא משום דלא מסתבר לומר שהניח לבנו הקרקע ולא הניח לו הפירות שהרי הם עיקר הקרקע ועוד דהא אמרי' בגמ' (ב"ב קמ"ב ע"ב) גבי מי שמכר שדה לחבירו ומת המוכר ובא יורשו של המוכר ואומר לא ידעתי שאבי מכר שדה זו לחבירו אלא שמצאתי שטר מכר בידי ואין עדים חתומים עליו אינו נאמן ואפי' הכי אמרי' דמצי אמר אנא מאבוה דאבא ירתינא ואי לא משום דמסתבר לומר שהניח לו הפירות לא היה נאמן ואפי' הכי אמרי' דמצי אמר אנא מאבוה דאבא ירתינא ש"מ דמסתבר לומר שהניח לו הפירות ה"נ דמסתבר לומר שהניח לו הפירות

ריב (ה) **אין** אדם מקנה וכו' מיומרא דרב נחמן פ' מי שמת (דף קמ"ז): (ג) **ובי"ש** וכן המוכר פירי וכו' כלומר מפני שמקנה לו פירי חלקו להבניס לו זיוין והכנסת זיוין דבר שיש בו ממש הוא לפי שהוא כלום הוא וכפי מיתת בירושלמי ובתוספתא: (ג) **ובן** המוכר רחל וכו' כלומר ל"מ מכר וכית ללא ניידי אלא לפילו בהמה ושפחה דניידי הוי מכר וגם זה בירושלמי ובתוספתא. ומ"ש ל"ש מכרן אלו נתנו לזמן קצוב וכו' מרישא דמכר וכית נמי קאי ל"ש וכך מצוטר בדברי הרמב"ם ר"פ ט"ו ממכירה:

(ד) **ומיהו** אם פירש לאחר ושייר הדירה וכו' פשוט הוא דמין חלוק ביו דשלב"ל ובין דבר שאין בו ממש: (ה) **ואפי'** לא הזכיר לו שיור וכו' פי' כיון דמוכר הבית בהתם לא מכר לו את הדיומא ולא היה לריך לומר על מנת שהדיומא שלי ולא נתרצה אלא להומנת זיוין מהדיומא לאחר ע"ל

או כל ימי הלוקח: (ד) ומיהו אם מברם לאחר ושייר הדירה והאויר לעצמו מהני כדפרישית לעיל דבעין יפה שייר והוי כאילו פירש ששייר לו המקום: (ה) ואפילו לא הזכיר לו שיעור בחצר כלל אלא

(ו) **אבל** מי שיש לו מלוה על אחר וכו' זה ג"כ מדברי הרמב"ם בפ' האזכר ונתן טעם לדבר משום דכיון דלהולאתה ניתנה היתה בעולם וכיון שהיא בעולם אינו יכול להקנותה כיון דין זה בפ"ו מה"מ והביאו ה"ר קלונימוס ורמיה לדבריו וכתב שכן דעת הרמב"ן: וכתב עוד בפכ"ג מה"מ גבי מי שיש לו מלוה על האזר מקנה את האזר בכתיבה ומסירה לפי שהרי יש כאן דבר הנמסר לקנות שעבוד שכו: ואני כתבתי למעלה וכו' בסימן ר"ג ועיין שם:

ריב (ו) **אין** אדם מקנה לאחר בין במכר וכו' ז"ל הרמב"ם בפכ"ג מה' מכירה שהקדיש טעם לדין שיבא בסמוך:

לפיכך הקנה לחבירו דירת ביתו וכו' בפרק מי שמת (דף קמז:) גמרא ת"ש שכתב כל נכסיו לאחריש וכו' ת"ר נתמן ת"ש שאמר יהור פלוני בדית זה לא יאכל פלוני פירות דקל זה לא אמר כלום עד שיאמר תנו בית זה לפלוני ויהור בו תנו דקל זה לפלוני ויאכל פירותיו ופרש"י לא אמר כלום. שהדירה אין בה ממש להקנותו ופירות דקל נמי אין אדם מקנה לאחר דמתנת בריא כמתנת שכיב מרע דלא קנה לכ"ע כתב נתיב

אלא מכר הבית ואמר לו על מנת שהדיוטא העליונה שלי אמרינן ששייר לו מקום בחצר להוציא זיזין מהדיוטא לחצר ובל ביוצא בזה : (ו) וכתב הרמב״ם ז״ל המוכר גוף הקרקע לזמן קצוב הרי זו מכירה ומשתמש הלוקח בגוף הקרקע כחפצו ואוכל הפירות כל זמן המכירה ובסוף תחזור למוכר : (ז) ומה הפרש יש בין המוכר קרקע לזמן קצוב ובין המקנה אותו לפירותיה שהקונה לפירות אינו יכול לשנות בצורת הקרקע ולא יבנה ולא יהרוס אבל הקונה לזמן קצוב הרי זה בונה והורס ועושה בכל זמנו הקצוב כמו שעושה הקונה קנין עולם לעולם ומה הפרש בין המוכר שדה לפירות ובין המוכר פירות שדהו לחברו פירוש אחר שבאו לעולם שהמוכר פירות השדה אין ללוקח רשות להשתמש בשדה כלל אפי׳ ליכנס בה אלא בעת הוצאת הפירות ויש לבעל השדה להשתמש בה כחפצו אבל המוכר שדה לפירותיה אין לבעל השדה רשות ליכנס בה אלא מדעת הלוקח ויכול הלוקח להשתמש בה כחפצו ומה הפרש יש בין קונה שדה זו לפירותיה ובין השוכר שדה מחבירו שהקונה שדה לפירות מחבירו יכול לנוטעה ולזורעה כל זמן שירצה או לחוברה והשוכר אינו כן והשוכר אינו רשאי להשכיר והקונה מקנה לאחר כל מה שקנה : (ח) וכתב עוד דין העניים והנדרים אינו כדין הדיוט שאילו אמר כה שהלך בהמתי יהיה הקדש או תתנו לצדקה או יהיה אסור עלי אע״פ שאינו מתקדש לפי שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם מ״מ חייב לקיים דברו משום

כל

שמחבר מדמה המוכר לזמן קצוב למוכר בזמן שהיובל נוהג דבין רחוק בין רחוק עומה בו כל חפצו : מיהו על מה שכתב והשוכר מיגו רשאי להשכיר וכולי מיבעי למידק שהרמב״ם ז״ל עצמו כתב בפרק ה׳ מה׳ מכירות שלא מחמרו חין השוכר רשאי להשכיר חלא בשטלטלין מפני שיכול לומר חין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר אבל לא בקרקע וחלק על חומרים דגם בקרקע חין לומר להשכיר וחין לומר להחם בית הכא שהא דאחרינא בבית שייך קלקול בזה יותר מבזה וכמו שחמר שם הרחב״ד אבל בשדה לא שייך למימר הכי . ואיפשר דלדברי המולקים קחמר שים חילוק זה ודוחק חילוק למה ליה לכתוב חילוק לדעת המולקים עליו ע״ע (ג) :

(ח) **וכתב** עוד בפרק כ״ב מה׳ מכירה וכוונתו היא לומר שכשם שחין ההדיוט זוכה בדבר שלא בא לעולם כך חין הטנייט זוכים בדבר שלא בא לעולם ולפיכך האומר פירות דקל זה לעניים והפירות לא באו לעולם לא זכו בהם עניים אבל כשחמר פירות דקל זה חתן לעניים נדר הוא שנדר וחייב לקיימו

מטעם

דרכי משה

ר״ש תשובת המרדכי בדין מקנה דשלב״ל עם דשלב״ל וע״ל ריש סי׳ ר״ט מי שנשבע ליתן דשלב״ל אם צריך לקיים וה״ה בדבר שאין בו ממש : (ג) ול״נ דלא קשה מידי דכאן מיירי להשכירה

פרישה

סוכיר תוכ המאר : ות״ל ע״מ שהדיוט כו׳ וע״ל סימן רי״ד סי״ח כי שם מקור הדין ושם מבואר **פטעם** : (ו) כתב הרמב״ם המוכר כו׳ עד ס״ם בשכ״ב דמכירה כ״ב : הרי ו מכירה ומשתמש **כו׳** לשפוקי מהרמב״ד שכתב עליו ע״ש : (ז) אינו יכול לשנות בצורת הקרקע פי׳ לכת׳ הם נרחם **דר״ל** כגון חפירת בורות וכיוצא בהל הקרקע הטשוים ליטע יכול לשנות לורעים כמ״ש בשמוך **בסוף** סטיף ו׳ ז״ל הקונה שדה לפירות יכול לנוטעה ולזורעה חו לכובירה ומיכו חינו מוכרח לנוטעה ולזורעה בשמוך דמ״ש לנוטעה ולזורעה כו׳ ר״ל כל מ׳ כיוצו ומשמיטין ליכול לזורעה כל חים׳ שילא **מטעי** שדרכה לכובירו חו לכובירה במקום שדרכה לזרוע ובמיומי ובע״ש כתוב בשמוך לנוטעה **חו** לזורעה כו׳ ע״ש : חבל הקונה כו׳ ס״ו בונה ונוהם כולי כתב הם״ם שטעמו שזה נומה לקרקע בומן שיוכל לעשות בה מה שירלה עד שיוכל בין שהיה קרוב חו רחוק **ומפע״י** שהיה יהוה שתחור הקרקע לבעלים ס״ם הקונה לומן קלוב עכ״ל ולפ״ז מ״ש הרמב״ם **כמו** שעושה הקונה כו׳ לעולם ס״ק כמו שחי שהקונה קנין עולם הקניין הוח בידו לעשותו ולעשותו **בו** מה שירלה לעולם כן זה שהקונה חפי׳ לשנה ס׳ עשהו בשנה ו בו מה שירלה וגם ביוצא בזה **הדין** כן שלח מלקו בה בהוחה בין הקונה כמה שנים לפי שיובל ובין הקונה לך שנה ס׳ מ׳ משבב **שלו** לגמרי בתוך זמן קנייתו וי״מ דמ״ש הרמב״ם כמו שעושה הקונה קנין עולם הקניין עולם הוח ר״ל ע״ל **עבדו** לעולם שפי׳ לעולמו של יובל ומילתא בטעמא הלחה וכמ״ש הם״מ וז״ל שפרי משמע דהם״מ **מידם** זה טעם על הרמב״ם ושוב דק כן לח ס״ל כמו קנין עולם לעולם דהח הרמיים **הוח** כמו שביובל חפי׳ לח הקנה חלח שנה ס׳ קולם היובל שיכול לעשות בו מה שירלה **והכי** ס״ל כמו שעושה הקונה בומן היובל חפי׳ על שנה ס׳ וע״ש בפשטות הרחב״ד כתב **מתניל׳** כמשיב על דברי הרמב״ם ולפ״ז ל״ל עוד למאר לומר מוכר שדיהו לם ולו כ׳ חו ל׳ חו **שנה** כו׳ ולעד״ו דלח בח לכשיב על הרמב״ם בזה ולומר בוקח לומן מרוך כמו מ׳ שנה ויבח **הכי** ולח לומן קלר כמשמעות ל׳ הרמב״ם דמין טעם לדבר דמה לי מ׳ שנה מה לי ס׳ שנה ובפרט **שהרמב״ד** כתבוח דפיוט מיובל וביובל היינו בשנה הסמוכה ליובל ולפל הם״מ **בדין** להרחב״ד שלבשנה כ״ב וכן פירשו ב״י וע״ש : פירות שדיהו לחבירו פירוש לחר כו׳ ולו כ׳ חו ל׳ חו **וכמי** ל׳ תיבות דהיינו פי׳ לחר שנחו לעולם היינו שם ברמב״ם חלח דבינו כתב לפרש דברי **הרמב״ם** דחל״כ הפרש גדול בין פיהשו שזה נקנה וזה היינו שזה נקנה ובעב״ר : שהקונה שזה לפירות **יכול** לנוטעו כו׳ פי׳ לף במקום שדרכה לזורעה שזה נוטעה ולהיפך שזה טובה לקרקע למען תת **כחה** לשנה הבחה עפי וכמ״ש בסי׳ קמ״ה ונקמ״ב שחי קונה לפירות שיזה בח כבשלו ולפ **ילה** יכול לזרוע בכל שנה שהרי הילה לחויה בשלו חי ימחה בידו וס״ם בנוטעה הסבוטעים ים **לה** שיעור בכמה חמות נוטעין חילן וכוח יכול ליטע בלחזו ממל״כ בשכירות ולף שקי״ל שכירות

ליומא ממכר הוח מ״מ לשחי ליגח לשו ממכר הוח : והשיכר חינו רשחי להשכיר עד״ר :

(מ) **וכתב** עוד דין העניים כו׳ פכ״ב מה״מ כ״כ ע״ש : יפיה הקדש חו חתנו לצדקה חו יפיה **לחסור** עלי חו חתנו לצדקה חטע״י כו׳ הרי לשיהר יחל יפיה הקדש ויפיה לחסור גם כחב **חתנו** במקום חתנו ולגירסת המיימו׳ הוח ז״ו ולתנגו׳ וע״ל דכ״כ כדי ללמדינו שפיה **סם** חמירת ל׳ יפיה וחמירת ל׳ חתן בדבריה הבחים מחלו ושחר טעם לשניהן ועד״ר ע״ש **ורבינו** סדהם בשדר לח וחל״ו דל״מ כשחמר יפיה הקדש דחל עליו כשדהיה חלח חפי׳ חמר לבני **ביתי** כשיוהר חתנוהו לצדקה ג״כ ונחמר ול״מ הללו דחסרה בפ״ב בתירת הקדש וצדקה חלח **חפי׳** לח חסרה פ״ב חלח חמר יפיה לחסור עלי חפי״ם חל עליו החיסור ושח דקחמר חתנוהו **לצדקה** ולח קחמר חתנוהו לקדש ס״ם משום דגם הקדש חקרי לדקה חלח דבריהם שהוה **פיפיה** לחסור חעלמו חלח שניה לשון יפיה הקדש דחל עליו בשדהיה חלח חפי׳ חמר לבני **דמיירי** בשב״מ שחלוה כן לבניו דח״כ לח הו״ל ליפחות חלח לפרש ושוב דל״ב חפי׳ קרחוק וכן **הוה** פם חלוה כו׳ דכתב הח גם לפני זה דיבר [בשב״מ] חלח ודפי׳ חתנוהו מיירי שחלוה לבני ביתו **מיתנב** בלווי ובשלוקוחו בחיין וכו״ל דוקח בחיין דשלוחו של חדם כחותו לבל חמר חוקו **חיכם** ממויירים הבניס ליחן חם שח״ל לחביהן קו״ל הוה וכן הוה ל״ל : חע״פ שחיגו מתקדש כו׳

פי׳

כחן חדין קניין ומפרש שמוכר שדה עיקר המכר חל על שדה ולכן חשחתם בה בקפלו ובעל השדה חיגו נכנס בו בלח רשות לוקח חע״כ בחוכר לו בשחתו ומשייר עובר כו׳ ע״כ . ומיכח **דחייב** לסילוק זה ממ״ר בסי׳ רי״ח דבשדה זו חם שחיגם מחבת קבה חשום לכיון דיוהם **זה כיון** שבידל המכר לסוגיה והוה דבר שבח ממילא כחילו הוה בעולם דמי וכיון וה כתב ג״כ הר״ח בהשגה פ״ו **לעיל** בשהיה המוכר לסוגיה והוה דבר שבח ממילא כחילו הוה בעולם ס״ב כי חמר חם שיוליה לחיכן **ומיכח** : **והשוכר חיגו רשחי להשכירו ול״ל כ״**

הגהות דרישה ופרישה

ד״ה כרב נחמן דיוחק לומר דהחי ל״ש מכרן דכתב רבינו לח קחי חלח חדסמיך ליה ואפשר **לומר** דלרב נחמן נמי כשלא הקנה לו הבית לדור כו׳ חפילו חסר שידור בו זמן רב לח קני **כיון** שחין בדירה ממש ומה שחילק הוה בין זמן קלוב חו שעה חחת היינו שהקנה לו הבית **לדור** בו וכ״ב דעת מוהרם״ח ז״ל שהעתיק כחן בד״ם גם בש״ע דברי המרדכי חלו לפסק

הלכה ואי חומר ידור פלוני בבית זה דוקח קחמר למחי הילבתח כתבו הח חפי׳ קלב לו זמן **חינו** קונה משום דהוי דשלב״ל חלח וודחי לכך העתיקו דחפי׳ מקנה בית לדירה דהוי דבר **שיש** בו ממש נמי לח קנה חח״כ קלב לו זמן וחף שמוחר״ם נקט בלישניה חם חמר ידור **פלוני** וכו׳ לישניה דהמרדכי נקט ולחו דוקח קחמר וכ״כ רמ״י בעיר שושן שלו :

דרישה

סרע״ם דחיתח בירושלמי ובתוספתח׳ המוכר עובר בהמתו לחבירו לח עשה ולח כלום מוכר לו בהמתו ומשייר עובר כו׳ ע״כ . ומיכח ולח שפחתו למכירו לח עשה ולח כלום חלח מוכר לו בהמתו ומשייר עובר כו׳ ע״כ . ומיכח לספוקי חם היו בהמות חו שפחה מעוברת כשמכר לו ולוחותיהן חם קנה ומיו בכרע בדברי סירושלמי כי היכ לפרש בו שקנה ויש לפרש בו שלח קנה כי שני כפירושים עולים כה גבי בני חירות׳ ומלחתי להרחב״ם שכתב בפ׳ הספיקה חוקפתח המוכר שפחה למכירו וכו׳ שפחה מעוברת לפי **מוכר** לך מכר חת הולד ומשמע שחם לח חמר שפחה מעוברת חלח שפחה סחם מכר **חת** הולד ולח משמבר כלל ע״כ ל״ב ומבירו ליכח מוכיח כללי במ״ם ליכח לספוקי כו׳ חי **קנקח** חלח בשפחה מעוברת ע״ל ב״י ומבירו ליכח מוכיח כללי במ״ם ליכח לספוקי כו׳ חי **לסיולד** ולח משמבר כלל ע״כ ל״ב ומבירו ליכח מוכיח כללי במ״ם ליכח לספוקי כו׳ חי **קנקח** חלח בשפחה מעוברת ע״ל ב״י ומבירו ליכח מוכיח כללי במ״ם ליכח לספוקי כו׳ חי **לסיולד** ולח משמבר כלל ע״כ ל״ב ומבירו ליכח מוכיח כללי במ״ם ליכח לספוקי כו׳ חי

פרישה סוכיר חוכ המאר : וח״ל ע״מ שהדיוט כו׳ וע״ל סימן רי״ד סי״ח כי שם מקור הדין ושם מבואר **פטעם** : (ו) כתב הרמב״ם המוכר כו׳ עד ס״ם בשכ״ב דמכירה כ״ב : הרי ו מכירה ומשתמש **כו׳** לשפוקי מהרמב״ד שכתב עליו ע״ש : (ז) אינו יכול לשנות בצורת הקרקע פי׳ לכת׳ הם נרחם **דר״ל** כגון חפירת בורות וכיוצא בהל הקרקע הטשוים ליטע יכול לשנות לורעים כמ״ש בשמוך **בסוף** סטיף ו׳ ז״ל הקונה שדה לפירות יכול לנוטעה ולזורעה חו לכובירה ומיכו חינו מוכרח לנוטעה ולזורעה בשמוך דמ״ש לנוטעה ולזורעה כו׳ ר״ל כל מ׳ כיוצו ומשמיטין ליכול לזורעה כל חים׳ שילא **מטעי** שדרכה לכובירו חו לכובירה במקום שדרכה לזרוע ובמיומי ובע״ש כתוב בשמוך לנוטעה **חו** לזורעה כו׳ ע״ש : חבל הקונה כו׳ ס״ו בונה ונוהם כולי כתב הם״מ שטעמו שזה נומה לקרקע בומן שיוכל לעשות בה מה שירלה עד שיוכל בין שהיה קרוב חו רחוק בין שהיה קרוב חו רחוק **ומפע״י** שהיה יהוה שתחור הקרקע לבעלים ס״ם הקונה לומן קלוב עכ״ל ולפ״ז מ״ש הרמב״ם **כמו** שעושה הקונה כו׳ לעולם ס״ק כמו שחי שהקונה קנין עולם הקניין עולם הוח בידו לעשותו ולעשותו **בו** מה שירלה לעולם כן זה שהקונה חפי׳ לשנה ס׳ עשהו בשנה ו בו מה שירלה וגם ביוצא בזה **הדין** כן שלח מלקו בה בהוחה בין הקונה כמה שנים לפי שיובל ובין הקונה לך שנה ס׳ מ׳ משבב **שלו** לגמרי בתוך זמן קנייתו וי״מ דמ״ש הרמב״ם כמו שעושה הקונה קנין עולם הקניין עולם הוח ר״ל ע״ל **עבדו** לעולם שפי׳ לעולמו של יובל ומילתא בטעמא הלחה וכמ״ש הם״מ וז״ל שפרי משמע דהם״מ **מידם** זה טעם על הרמב״ם ושוב דק כן לח ס״ל כמו קנין עולם לעולם דהח הרמיים **הוח** כמו שביובל חפי׳ לח הקנה חלח שנה ס׳ קולם היובל שיכול לעשות בו מה שירלה **והכי** ס״ל כמו שעושה הקונה בומן היובל חפי׳ על שנה ס׳ וע״ש בפשטות הרחב״ד כתב **מתניל׳** כמשיב על דברי הרמב״ם ולפ״ז ל״ל עוד למאר לומר מוכר שדיהו לם ולו כ׳ חו ל׳ חו **שנה** כו׳ ולעד״ו דלח בח לכשיב על הרמב״ם בזה ולומר בוקח לומן מרוך כמו מ׳ שנה ויבח **הכי** ולח לומן קלר כמשמעות ל׳ הרמב״ם דמין טעם לדבר דמה לי מ׳ שנה מה לי ס׳ שנה ובפרט **שהרמב״ד** כתבוח דפיוט מיובל וביובל היינו בשנה הסמוכה ליובל ולפל הם״מ **בדין** להרחב״ד שלבשנה כ״ב וכן פירשו ב״י וע״ש : פירות שדיהו לחבירו פירוש לחר כו׳ ולו כ׳ חו ל׳ חו **וכמי** ל׳ תיבות דהיינו פי׳ לחר שנחו לעולם היינו שם ברמב״ם חלח דבינו כתב לפרש דברי **הרמב״ם** דחל״כ הפרש גדול בין פיהשו שזה נקנה וזה היינו שזה נקנה ובעב״ר : שהקונה שזה לפירות **יכול** לנוטעו כו׳ פי׳ לף במקום שדרכה לזורעה שזה נוטעה ולהיפך שזה טובה לקרקע למען תת **כחה** לשנה הבחה עפי וכמ״ש בסי׳ קמ״ה ונקמ״ב שחי קונה לפירות שיזה בח כבשלו ולפ **ילה** יכול לזרוע בכל שנה שהרי הילה לחויה בשלו חי ימחה בידו וס״ם בנוטעה הסבוטעים ים **לה** שיעור בכמה חמות נוטעין חילן וכוח יכול ליטע בלחזו ממל״כ בשכירות ולף שקי״ל שכירות

ליומא ממכר הוח מ״מ לשחי ליגח לשו ממכר הוח : והשיכר חינו רשחי להשכיר עד״ר :

(מ) **וכתב** עוד דין העניים כו׳ פכ״ב מה״מ כ״כ ע״ש : יפיה הקדש חו חתנו לצדקה חו יפיה **לחסור** עלי חו חתנו לצדקה חטע״י כו׳ הרי לשיהר יחל יפיה הקדש ויפיה לחסור גם כחב **חתנו** במקום חתנו ולגירסת המיימו׳ הוח ז״ו ולתנגו׳ וע״ל דכ״כ כדי ללמדינו שפיה **סם** חמירת ל׳ יפיה וחמירת ל׳ חתן בדבריה הבחים מחלו ושחר טעם לשניהן ועד״ר ע״ש **ורבינו** סדהם בשדר לח וחל״ו דל״מ כשחמר יפיה הקדש דחל עליו בשדהיה חלח חפי׳ חמר לבני **ביתי** כשיוהר חתנוהו לצדקה ג״כ ונחמר ול״מ הללו דחסרה בפ״ב בתירת הקדש וצדקה חלח **חפי׳** לח חסרה פ״ב חלח חמר יפיה לחסור עלי חפי״ם חל עליו החיסור ושח דקחמר חתנוהו **לצדקה** ולח קחמר חתנוהו לקדש ס״ם משום דגם הקדש חקרי לדקה חלח דבריהם שהוה **פיפיה** לחסור חעלמו חלח שניה לשון יפיה הקדש דחל עליו בשדהיה חלח חפי׳ חמר לבני **דמיירי** בשב״מ שחלוה כן לבניו דח״כ לח הו״ל ליפחות חלח לפרש ושוב דל״ב חפי׳ קרחוק וכן **הוה** פם חלוה כו׳ דכתב הח גם לפני זה דיבר [בשב״מ] חלח ודפי׳ חתנוהו מיירי שחלוה לבני ביתו **מיתנב** בלווי ובשלוקוחו בחיין וכו״ל דוקח בחיין דשלוחו של חדם כחותו לבל חמר חוקו **חיכם** ממויירים הבניס ליחן חם שח״ל לחביהן קו״ל הוה וכן הוה ל״ל : חע״פ שחיגו מתקדש כו׳

פי׳

כחן חדין קניין ומפרש שמוכר שדה עיקר המכר חל על שדה ולכן חשחתם בה בקפלו ובעל השדה חיגו נכנס בו בלח רשות לוקח חע״כ בחוכר לו בשחתו ומשייר עובר כו׳ ע״כ . ומיכח **דחייב** לסילוק זה ממ״ר בסי׳ רי״ח דבשדה זו חם שחיגם מחבת קבה חשום לכיון דיוהם **זה כיון** שבידל המכר לסוגיה והוה דבר שבח ממילא כחילו הוה בעולם דמי וכיון וה כתב ג״כ הר״ח בהשגה פ״ו **לעיל** בשהיה המוכר לסוגיה והוה דבר שבח ממילא כחילו הוה בעולם ס״ב כי חמר חם שיוליה לחיכן **ומיכח** : **והשוכר חיגו רשחי להשכירו ול״ל כ״**

כל היוצא מפיו יעשה : (ט) והואיל וכן הוא אם צוה אדם בשחוא ש״מ ואמר כל מה שיוציא אילן זה או שכר בית זה יתן לעניים זכו בו העניים ויש גאונים שהולקין ואומרין שלא זכו העניים אלא בדבר שהדיוט זוכה בו לפיכך לא יזכו בדבר שלא בא לעולם ואין דעתי נוטה לדבריהם : (י) ודעת א״א הרא״ש ז״ל נוטה לדברי (ד) הגאונים שכתב מי שאמר חוב שיש לי על פלוני יהיה הקדש או לעניים לאו בלום הוא שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם : (יא) אא״כ יאמר הוב שיש לי על פלוני בשיבא לידי אתננו לעניים או לצדקה או חייב לקיים דבריו וצריך להקדישו או ליתנו לצדקה כשיגבנו והראב״ד השיג ג״כ עליו וכתב אם חייב אדם את עצמו ואמר אתן כך וכך מהפירות שיצאו בכרם שלי וכן כל היוצא בזה הרי חייב עצמו ויתן אבל אם אמר יתן כך וכך מפירות שלא באו לעולם או שאמר לבניו תנו לא קנו עניים : (יב) שאלה לא״א הרא״ש ז״ל ששאלת אדם שקנה קרקע אדעתא שיעשנו הקדש ואחר שקנאו נמלך

(ט) ואמר הרמב״ם והואיל וכן הוא שחייב לקיים דבריו מדין נדר מ״ל כשסיים ס״ם ולזה כך ומתו זכו בו העניים לכיון ללא נשתל על נדרו בחייו מ״ל החיוב על היורשים לשלם הנדר שנדר מוריהם כשם שסיה הוא חייב לשלם מס סיה חי ולא נשתל על נדרו כך חייבים היורשים לשלם מס סיה מ״ל לא זכו העניים לחע״ג לשם סיה מ״ל סיה חל עליו דין נדר וקיים נדרו מ״מ עכשיו שמת ליתיה בעולם והיורשים לא נדרו ולא חל עליהם נדר מוריהם ונועמן דמסתברא הוא דכיון דמין הכנסים משועבדים במה שהקנה לעניים בדשלמ״ל דמין החיוב חלה על גוף הנדר שחייב לקיים דבריו מ״ב במותו שכמותו נפלו נכסיו קמי יתמי מין החיוב חל עליהם מיהו כשהנדר קיים מודים הגאונים שחייב לקיים דבריו משום כל היולא מפיו יעשה והחיב לנדר אי מ״ם יעקב וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך ונאמר אשר נדרתי לי עשר נדר כמ״ש הרמב״ם סוף פרק ו׳ מערכין והרמב״ן הודה לו ואמר הרמ״ה מיעקב הוא דאמר הכי אבל לא מכל אדם וכ״ש נתן טעם לדעת הרמב״ם בס״מ דכיון דשמעו היורשים שאמר מוריהם כל מה שיוציא מילן זה לעניים שתקו וקבלו והו״ל כחילו נדרו הם בעצמם והייבים לקיים נדרם עכ״ל ומין נתן לו ספק זה דוחק ויותר נראה דכיון דדברי ס״מ ככתובים ומסורים דמי כדי שלא תטרף דעתו כ״ש במה שנדר לעניים חייבין לטרוף דעתו ואף ע״ג דנדר במה שלא בא לעולם אפ״ה חל בשעבוד על נכסיו • וו״ל הרב המגיד שאף בתחלת ס״מ מע״ש שמין המודר קיים מצוה לקיים דברי סופר כאילו הדעת בשעת הנדר שיהא מקוים לעניים ואף ע״ג דנדר במה שלא בא לעולם אפ״ה חל בשעבוד על נכסיו • וו״ל הרב המגיד שאף בתחלת ס״מ מע״ש שמין המודר קיים מצוה לקיים דברי סופר כאילו הדעת בשעת הנדר שיהא מקוים לעניים ואף ע״ג דנדר במה שלא בא לעולם אפ״ה חל בשעבוד על נכסיו

(יא) שאלה לפ״מ ז״ל ששאלת אדם שקנה קרקע מהדעתא שיעשנו הקדש וכו׳ ברים כלל י״ג :

המוכר

ובו״ש (י) ודעת פ״מ הרמ״ה נוטה לדברי הגאונים ומין דעתי נוטה לדברים שמין אדם מצוה לקיים דבריו בצדקה או בהקדש כמו שהוא מצוה לקיים דברי הגאונים ומין דעתי נוטה לדברים שמין אדם מצוה לקיים דבריו בצדקה או בהקדש כמו שהוא מצוה לקיים דברי הגאונים ומין חולקים דהגאונים מיון שלא נתנו אלא לעניים בלבד ולא לצדקה ולא להקדש ומ״מ מכל מקום כשמקדש מעות על

ריג (ס) **המוכר** פירות שובך וכו' ז"ל הרמב"ם בפכ"ג מה"מ והוא גלמד מדתנן בפרק המוכר את הספינה (דף פ') הלוקח פירות שובך מפריח בריכה רחצנה כורת גועל ג' מחילן וכו' ומדמפרש דיני מכירתה מלמד דקנה וכתב הרמב"ם לטעמא משום דחיגו מוכר יונים שיולדו וכו' מלמד דאפילו מיכף למיבעי' מ"ם דכי היכי דכמוכר פירות שובך או פירות כורת ממרינן דהוי כמוכר שובך או כורת לפירותיהם ס"ג כמוכר פירות דקל נימא דקנה משום דחיגו מלא כמוכר דקל לפירותיו ומיפשר דכיון דמוכר פירות חילן או פירות שדה אין לו רשות ליכנס בקרקע אלא ברשות בעל השדה והעשב לפי שרוב התולנות הינם לריכים עבודה מלא פירות עשויים שלריכים עבודה כדר המילן והשדה נעבדים ואין לו ליכנס בשדה אלא בשעת הפירות ואפילו אם מכרם לו קודם עבודה חיגו לריך ליכנס בשדה אלא יומים מספר שהם לריכים לעבודה ואחר כך לא יכנס עד המכיף מה שאין כן בלוקח פירות שובך שהוא לריך ליכנס שם בכל יום להאכיל היונים ולוקח פירות כורת גם הוא לריך לבקרם בכל יום להכניס הגחיל היונה כן ילך לו ודומה ללוקח אחת המיים שאע"פ שכוחו לדגים שלב"ל המכר קיים לפי שבכל יום הולך לגוד ליד ועי"ל דכיון דשובך וכורת הם טפילים לגבי פירותיהם דבתמן הינם חיגם שוים כ"כ הו"ל כמוכר שובך וכורת לפירותיהם מה שא"כ במוכר פירות חילן ושדה שהם טפילים לגבי פירותיהם מה שא"כ בשובך וכורת שהם עיקר והראב"ד כתב על מה שכתב הרמב"ם אלא מוכר הוא שובך לפירותיו או כורת לדבשו א"א שאמר לו כך עכ"ל אין זה במשמע מדברי הרמב"ם ועוד דא"כ מאי גריעותיך לאשמועינן הא כבר אשמועינן דבית לדירה ואילן לפירותיו מהני וה"ת לשובך וכורת :

והבנים והמפרוחים שהם עתה בשובך וכו' בסוף חולין (דף קמ) לוי בר סימי לקני פירות שובכו לר"י אמת לקמיה דשמואל מ"ל זיל טרוף מקן דליתגבו וקנינהו למאי מי למקניא נקנינהו ניהליה בשובר בעודו בירי חדתי חוי

ריג (ס) **המוכר** פירות שובך וכו' עד סוף הסימן הוא ל' הרמב"ם בפכ"ג ממכירה וכתב ב"י הוא גלמד מדתנן פ' הספינה הלוקח פירות שובך מפריח בריכה רחצנה וכו' מדמפרש דיני מכירתה מלמד דקנה וכתב הרמב"ם לטעמא משום דחיגו מוכר יונים שיולדו וכו' מלא דאפילו מיכף למיבעי' מ"ם דכי היכי דכמוכר פירות שובך או פירות כורת ממרינן דהוי כמוכר שובך או כורת לפירותיהם ס"ג כמוכר פירות דקל נימא דקנה משום דחיגו מלא כמוכר דקל לפירותיו ומיפשר דכיון דמוכר פירות חילן או פירות שדה אין לו רשות ליכנס בקרקע אלא ברשות בעל השדה והעשב לפי שרוב התולנות הינם לריכים עבודה מלא פירות עשויים שלריכים עבודה כדר המילן והשדה נעבדים ואין לו ליכנס בשדה אלא בשעת הפירות ואפילו אם מכרם לו קודם עבודה חיגו לריך ליכנס בשדה אלא יומים מספר שהם לריכים לעבודה ואחר כך לא יכנס עד המכיף מה שאין כן בלוקח פירות שובך שהוא לריך ליכנס שם בכל יום להאכיל היונים ולוקח פירות כורת גם הוא לריך לבקרם בכל יום להכניס הגחיל היונה כן ילך לו ודומה ללוקח אחת המיים שאע"פ שכוחו לדגים שלב"ל המכר קיים לפי שבכל יום הולך לגוד ליד ועי"ל דכיון דשובך וכורת הם טפילים לגבי פירותיהם דבתמן הינם חיגם שוים כ"כ הו"ל כמוכר שובך וכורת לפירותיהם מה שא"כ בשובך וכורת שהם עיקר והראב"ד כתב על מה שכתב הרמב"ם אלא מוכר הוא שובך לפירותיו או כורת לדבשו א"א שאמר לו כך עכ"ל אין זה במשמע מדברי הרמב"ם ועוד דא"כ מאי גריעותיך לאשמועינן הא כבר אשמועינן דבית לדירה ואילן לפירותיו מהני וה"ת לשובך וכורת :

והבנים והמפרוחים שהם עתה בשובך וכו' בסוף חולין (דף קמ) לוי בר סימי לקני פירות שובכו לר"י אמת לקמיה דשמואל מ"ל זיל טרוף מקן דליתגבו וקנינהו למאי מי למקניא נקנינהו ניהליה בשובר בעודו בירי חדתי חוי

נמלך ולא רצה להקדישו אי אמרינן בזה אמירתו לגבוה במסירתו להדיוט תשובה אם קנה אדעתא שיעשנו הקדש ולא הוציא מפיו כלום הוי דברים שבלב ואמר שמואל גמר בלבו צריך להוציא בשפתיו אע"ג דכתיב כל נדיב לב עולות הא אמרינן חולין מקדשים לא ילפינן : (יג) והאידנא כל הקדש יש לו דין חולין שאין הקדש עתה לברך הבית ואינו אלא לצדקה הילכך צריך להוציא בשפתיו : (יד) ובן אם אמר קרקע זה לבשאקנגנו יהיה הקדש אינו כלום שאין אדם מקדיש דשלב"ל אבל אם אמר לבשאקנגנו (ה) אקדישנו או אתננו להקדש הוי עליו נדר וצריך לקיים נדרו :

ריג (ס) **המוכר** פירות שובך או פירות כוורת לחבירו קנה ואין זה מוכר דשלב"ל שאינו מוכר היונים שיולדו והדבש שיבא לכוורת אלא מוכר השובך לפירותיו והכוורת לדבשו והרי הוא כמוכר אמת המים להברו שהוא נהנה בכל מה שיצוד בה וכמוכר אילן לפירות והבצים והאפרוחים שהם עתה בשובך

עכ"ל ולפע"ד דמין זה ממת שהרי שניהו בפ' הספינה מכר כוורת מכר דבורים מכר שובך מכר יונים משום דהבורים בעלי לכוורת דקניא וכן היונים בעלים לשובך דקניא ולהכי מכר פירות שובך מכר כוורת לא מכר את השובך וכמשמע ממתני דתנן התם הלוקח פירות שובך מפריח בריכה רחצנה פירות כוורת גועל שלשה נחילין וכו' דמלמע מלא בעל השובך לגבי יונים ולא הכניסה לגבי דגים וכן פי' רשב"ם לתלוה במשנת מכר כוורת מכר דבורים וכו' וכתב דמילתא דפשיטא היא ומה שיעלה על דעתך לומר דהלוקח מוקף במוך וקניים דבשמיך שכן דבריס מלמו בילו כלל קיימת לכי . אבל בפירות טוטם לדברי הגאונים כתב טעם שלא בעלם מדעת רבינו סברת ב"י שיש קלת לחלק ולומר דהילמת מוקף במוך וקניים דבשמיך שכן דבריס מלמו בילו כלל קיימת לכי . אבל בפירות דקל שובכו ממולם מלא מיקרי דבר שבא לעולם לעניין נדר וכסברת הרמב"ם ה"ל לאבל מ"מ מדכתב הרמב"ם בה"ל אבל מ"מ ס"ס אין שהם טפילים לגבי פירותיהם כ"כ הם טוטם כך ומדברי הגאת הרמב"ד בהשג ג"כ משמלך בין יהיה לחתן שדרי חתן בין יהיה לחתן בין חתן לבין יהיה הקרקע לו יתנו וכתב עוד לחתן מלם יכול לחייב בניו בתורה יתנו ולו"ק שם ובמשנתינו ובמ"מ ובדיגו בבילו ל' בשנות קלת בלשון אחר מאחר שהוא גמול בלבו כו' עיין בתשובת מהרי"ק שורש קס"ח ענף ס"ו לכתב על תשובה זו דעשו הרמב"ם בזה כל"ל דכ"ל דגבי קבלת תעשית לריך להוליא ד' זוזים ומקשים לת"ל בסוגי בתעשית בהרטור הלב בקבלתי וכתב עוד לפף דבתשובה כ"כ מ"מ בפסקיו כתב בע"ת בפ"ק דתעשית כתב ר"י יודע בשם ר"ת שם היה בדעתו להתעשות ולא הוליא בפיו הוא שפיר תעשית ומ"ל מכלל גזיה לא שמעי' דהא בעלות כו' עד דהא לגבי קרקע דרשינן מלא שפתיך תשמור ומועל גומר ולבו וס"ס לגבי תעשית כו' ע"ש ולעד"נ דרבינו ס"ל לתלן טעמו דהרמב"ם ס"ל כר"י דפסק בתעשית לגריך שיולים בשפתיו דא"כ שתרי זו דטעם הרמב"ם דכתב בפ"ג ממכירה ד"ה ומ"ש ס"ל כר"י ודלא כר"ת דס"ל דסגי בלא קבלה בלא כלום אלא בשפתיו ומ"ש בתעשית ס"ל כתי ו"א דהא גמ"ח ס"ם מקשה"ג לת קניא מלא דברי ר"ת דבקבלה בלא סגי מלא ודמי גם דברי רבינו דבסקרקעי לכתן ממש דס"ל כתעשית דבעינן שיולא בשפתיו וס"ס בתעשית ס"ל כר"ת דבקבלה בלא סגי מלא ודמי ס"ל לרבינו דבסקרקעי גריך מלדקה מוכר בקרקע מולא שפתיך תשמור מדר שנדרת בפיך ולעשון בפיך ו לדקה ולדקה מיירי מלדקה דבוק קניא דומיא דמולא שפתיך תשמור דדרשינן ומקי מקרבנות ולו מדמה ג"כ תעשית דלימני לקדן דנו נתמעט הלב וה שב לת לומר מוהיו לכן כו' עד שיסח מלבו ומני שיתמעט היום במקום דבקן וכאן דבשעה לת מיירי אלא בלדקה דבומן הזה שמצפה כסולין ועיין בתשובתי שימחתי לעיניך מדר ולדקה ושם מהרכתי בזה ודו"ק :

סי' ריג (מ) **המוכר** פירות שובך כו' כעין לשון רבינו כן הוא ל' הרמב"ם בפ"ג ממכירה ומקור דין זה גלמד מכלל מה ששנינו בב"ב דף פ' ז"ל הלוקח פירות שובך מפריח בריכה רחצנה כורת פירות כוורת גוטל ג' נחילין כו' ס"מ דקנה כיוון שמצפה לגידולין וכו' ומשמע מזה שאם לא הגדיל עדיין לא קנה וכן הוא בירושלמי ופירש"י ז"ל שאם לא הגדיל עדיין לא קנה ומ"ש הרמב"ם בפ"ג ממכירה ומ"ש בפ"ה מהלכות מכירה ומ"ש בפ"ג מהלכות מתנות עניים ומ"ש בפ"ב מהלכות מעשר שני ומ"ש בפ"ב מהלכות מעשר עני ומ"ש בפ"ב מהלכות מתנות עניים ומ"ש בפ"ב מהלכות מעשר שני ומ"ש בפ"ב מהלכות מעשר עני ומ"ש בפ"ב מהלכות מתנות עניים ומ"ש בפ"ב מהלכות מעשר שני ומ"ש בפ"ב מהלכות מעשר עני

פרישה

נרים כלל י"ג כ"ב : ומ"ש שמואל גמר בלבו לריך לכוונית בשפתיו עד"ר : (יג) **שאין הקדש** כו' וכ"כ לעיל ס"ם ל"ם :

סי' ריג (מ) **היונים** שיולדו כל"ל : **אלא** מוכר השובך לפירותיו כו' פירוש משמעת דעתו למכור השובך והכוורת לפירותיהם דמל"כ למה תלם פירות כוורת ובשובך הרי לפו מכן יולאים אלא מהשבורים והול"ל פירות ויונים או פירות דבורים מכור לך ות"ת מכני אלא פירוש יודע מהשוק דבורים שלו מוכר גם עתה בכוורת אינו יודע שהרי הרבה כוורת ומכוורים יולאין מהן לו ומ"ם ל' רשב"ם ובס"ם ר"ך ע"ם ומקשה מכור פירות שובך אף"ם שמכר הכוורת והשובך לפירותיהם משמ"כ לעיל סי' ר"ט גבי פירות דקל דמשמעת כוונתו כשמכר פירות שולאו מהשדה לגמרי מכורין לך ולכני לריך שיאמר בפירוש הינם מכור לך לפירותיו וק"ל : ות"ם ס"ז כמוכר אמת המים לחבירו וק"ל דכוונתו ל"ת מכורין היונים בשלל השובך כיון שמיגם יולאים ונכנסים מגוף השובך אלא שתגדלו בתוכו ונכללים עם מוזי ע"י כניסה וליגם עם"ם כתב שהוא דומה לאמת המים כו' : ות"ם וכמוכר חילן לפירותיו הינו דומה לו מ"ם שהרי שם הכוורות נכנסים ומגיו אלא מהר שכתב שהוא דומה לאמת המים שיהם וכתב דגמלה כתב ב"י דמכירה ס"ם ועד"ר וות"ם כתן גלמה בפיני ס"ם ועד"ר וות"ם כתן גלמה בפיני ס"ם ועד"ר וות"ם כתן גלמה בפיני

ס"ל דל טרוף לקן לליתגבהו וקניגהו • למאי מי למקניגהו ניקניגהו ניהליה כסודר כגון בירי מדפי הוו לליו בר סימי גופיה לא הוה קני להו וה"ק ליה זיל טרוף לקן לליתגבהו וליקניגהו לוי בר סימי והדר ליקניגהו ניהלך בסודר • וכתב ב"י דלהי"מ כשלא עמדה מעליהם חסור לזכות בצניס או בפירותיס ומע"ג דלא ניתסר מדאורייתא כשאינו רוצה לזכות גס בהם להחזיר אלא שלא ליקח החם על בניס אבל תכניס מסרוהו בשובך לא קנה אותם בעל השובך כל זמן שלא פרחו משום לא תקה האם על הבנים לפיכך הרוצה להקנות לחבירו בציס ואפרוחים שבשובך מטפח על השובך כדי שיגביהו האמהות מעליהם ואח"כ יקנה אותם לחבירו בקנין או אגב קרקע או בשאר דברים שהמטלטלין נקנין בהם :

ריד (ה) **דברים** שהמוכרן בהם מה נמכר מהם ואיזה דבר נמכר בכלל חבירו ואיזה דבר מהתשמישין נמכרים בכללם המוכר בית הציע שהוא כמו בנין קטן

דרישה

לאפ לי למקנה שלא יחזור בו לוי בר סימי וס"ק ליס זיל טרוף לקן לליתגבהו לפרומי מיתמך ויקנה מוסף בהגבהה לקניגהו בסודר ולמס סוכרך רב יוחד לשמול ביתיך ויקנה : פירי מדפי בנים שכשולה מותם החם ולא עמדה מעליהם משלם ולא קנתה לו מיהו ללוי לחסור לזכות בהן כל זמן שהחם רוצה עליהן ואם שלא קנה לוי מיהו יכול להקנות ולא הוי כאלו החזיר לו ויכול למחול לו זיל טרוף לקן לליתגבהו ולקניגהו לוי לפירות ע"י שליחו ויקנה לוי ויהלך בסודר עכ"ל . כתי לפניהו דהקנה ס"ד דהמוחל למר לרב יוחד הקונה שיטרוף כדי שיתגבהו הפרומים ויקניגהו בהגבהה ומשני דכוונת שמואל היה שיטרוף כדי שיגביהו האמהות ולא הפרומים שמתחילה טרף לעשות דבר שיוכה בו לוי עלמו ומ"ה שיוה רש"י וכתב פירי מדפי בניס כו' דמתחילה הולרך לכתוב הפרומים לפי שלי ד"ל דהפירות יתגבהו ובניני ס"ל לה לתגבהו אבל לפי מה שפיש לו דהגבהה קלי מהאמהות פירי מדפי מתפרש גם בציס וק"ל ובזה דברי רבינו מבוחרים דהקה בהו לכתורה כיון דבסי' זה כתחיל ובניס לכתוב ביני הקהלות פירוש שבעל השובך לתחיים וכהכיון בחחלה לו קניית בעל שובך עלמו וגם ק' לכתורה דהו"ל לסיים וכהכוב נפיכך כהוקה לזכות בהן יוחה על השובך כו' וחל"כ יקנה חותם לחבירו כו' וע"ק דסיים וכתב וחל"כ יקנה חותם לחבירו בקנין או אגב קרקע כו' וכי בא כאן למלוני דין קניית חטלטלין שנקני בק"ם או אגב קרקע ולא הו"ל חלא וחל"כ יקנה לחבירו ולפי מ"ש בחחלת בעבל השובך לתחיים בק"ל בגמרת הכ"ל ונקל ק"ל דנקני ק"ם כמ"ש בגמרת הכ"ל והוה שהם קנין ומ"ש שהם רבינו בקנין או שאר קניות וכגמרת הכ"ל דנקני ק"ם מדל מיניהו נקט ולא לחפוקי מדעת הסקנת דס"ד בכהבה דוקא וכיון דבשובך הכ"ל היה מעשה שבא לסקנות ל"י ובחותם מעשה מכר שהוא עלמו ענין לא קנה חם לא שיתגבהו תחילה כחמות חם"ס פירשו ג"כ הרמב"ם ורבינו וכתבו כדניס יחד וגם אין ל"מ בחחלי דלא וכה הו הוא עלמו כ"ת לעניין סקנחות לחתים דחילו לעניין וכייתו דנפשו מוכר לו ליטלה לגורכו רק שיטלה החם חחילה ונוטל בניס או החפרומים לף שלא פרחו חעוף ואם חינו רוצה ליטלה חיל שלא לסוף יתגבהו חכן פשם מ' החם או שיפרחו החפרומים ותו ליח בית חיסור דשלחה החם ויקנה לו חלינו חמילה (חיכו ק"ק דחכתי כ"ת לעניין שיוכה בהחם ולא יצטרך לשלחה כלל ותוסק לומר שהחם לחסור לזקניהו לף שיטעם על הקן ועמדה ומוכה חשוה שלא ליקני הם חזוחן כיון דכיון שלא פרחו כלומר ביחר בדבריו שלף החפרומים שלא פרחו חיכה בהו הך חיסורא דגזרו הכחים שהחור לזכות בהם כשהחם רוצה עליהם חשוה דשמע דשמע יהא זוכה גם בהם ושוכר חשוה לף הקה החם על הבנים ומשוה כ"ש צריך לטעם על השובך כדי שיגביהו האמהות מעליהם ואז יוכה לו חלינו לבניס ולחפרומים שלא פרחו ואחר כך יקנה וכו' וכיון ודאי כיון שעמדה חפשר לפרחי חפילו שעה אחת יוכה לו חלינו ואל"ל

בתעזיבה שעל גבי הבית שהוא קרקעיתה של חותה עליה וממנו נכנס ויוצא וזהו כפתחה ובדקה חלילה הוא כמו הדר שעושין סביבות כותלי הבית מבחוץ וכן פירש הרמב"ם בפכ"ח מה"מ וכן פירש הערוך והרמיב הביאור להא טעם למה נקרא בדקה חלילה וז"ל פירוש בדקה חלילה כגון גזוזטרא שאחורי הכותל א מלמעלה ואמרינן תו בגמרא מ"ד לפתח לא מזדבנא כ"ש בדקה חלילה לא מזדבנא למען דאמר בדקה חלילה אבל לפתח מזדבנא וכתבו הרי"ף והרא"ש דסוגיין ברב יוסף וכן דעת הרמב"ם בפרק המזכר נמצא דלדעת רשב"ם כל בנין נמוך מכל הבית ולהרי"ף והרמב"ם הוי מכור ועליה שע"ג הבית שמין לה פתח פתוח חלא מרובה לבית להרי"ף והרמב"ם מכור בכלל הבית ולרשב"ם לא מיתפרשה ורבינו כתב דכיון דבית מלבתב בסתם מכור ד

אלא לתוך הבית אבל אם אין בהן ד"א אז נמכרין עמו אפי' פתוחים למקום אחר ונראה מדברי הרמב"ם ז"ל דדוקא ביציע אמרינן כשהוא פחות מד"א נמכר בכלל הבית אבל בחדר אפי' אין בו ד"א אינו נמכר עמו אבל א"א כתב דאף בחדר אם אין בו ד"א נמכר עמו ויראה עוד מדברי הרמב"ם ז"ל דדוקא בחדר אמרינן שאינו נמכר אע"פ שעומד בין המצרים אבל יציע שאין חשוב כ"כ אם עומד בין המצרים נמכר עמו וא"א כתב שדינן שוה ובעלייה כתב הרמב"ם שאם היא פתוחה לבית בארובה במעובית הבית שהיא בכלל הבית ויש אומרים שאינה בכלל הבית והרמ"ה חילק שאם היא עשויה בחלל הבית כעין אוצר אז היא נמכרת עמו אבל אם היא עשויה על תקרת הבית ויש בה ד' אמות וגבוה י' אפילו אינה פתוחה אלא לתוך הבית אינה נמכרת עמו ואפילו היא עשויה בחלל הבית דוקא דפתוחה לגו ביתא ואפילו אם יש בה ד' אמות וגבוה י"ט ואפילו אם יש לה פתח גם בחדר מוזבנה אבל אם אינה פתוחה לבית אפילו אין בה ד' אמות כל היכא דאית לה שיעורא דחזיא לפום מנהגא לאשתמושי בה באנפי נפשה לא מזרבנא

מסמע מדברי הרי"ף שפירש דאפתח ליכן לו פתח מבחוץ אלא שוטחן לו לתוכה כמעזיבה וכו' דאלמא דלמ"ד אפתח יהיה פי' מה שמינו אע"פ שהיא פתוחה לתוכה כלומר אע"פ שהיא פתוחה אלא לתוכה. וא"כ ממילא למ"ד בדקה הלילה יהיה פירושו ג"כ אע"פ שהיא פתוחה אלא לתוכה דכהא לא פליגי והכי מוכח בגמרא דפריך השתא יציע לא מזדבן הדר מיבעי' ולא מצי לתרוצי הדר לתשמושיהן אף ע"פ שהיו פתוח אלא לתוך הבית כלל אפילו פתוחים ממנו לחוץ אלא לתוך הבית כעין חוצר שהיא פתוחה לתוכה ומ"ה כתב הרמ"ה גם כן בעליה שהיא עשויה על גבי תקרת הבית אפילו היא פתוחה אלא לתוך הבית נמכרת עמו: ומ"ש אבל אם אין בהן ד' אמות אפילו פתוחים למקום אחר זה הוא שלא כהרי"ף ז"ל דדקדק לפרש כן מדפריך בגמרא אמר זוטרא אלא מעתה גבי דור ולא תת הדור ולא תת הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא הכי נמי אי הוו ד' אמות אין אי לא לא ולא קאמר אלא דוקא דפתוחה לגו ביתא ואי לא לא אפילו אם יש בה ד' אמות וגבוה י"ט ואפילו אם יש לה פתח גם בחדר מוזבנה אבל אם אינה פתוחה לבית אפילו אין בה ד' אמות כל היכא דאית לה שיעורא דחזיא לפום מנהגא לאשתמושי בה באנפי נפשה לא

והיא דאיכא תרבא אמות על ד' אמות חשוב בפני עצמו ואי לא לא ה"ל רביעית למר זוטרא אלא מעתה לגבי דור נמי דתנן לא תת הבור ולא תת הדות ה"כ אי הוו תרבא אמות אין אי לא לא הכי השתא הא תשמישתיה לחוד והא תשמישתיה לחוד הכא אידי ואידי חדא תשמישתא היא אי הוו ד"א חשיב ואי לא לא חשיב. וכמאי דתנן ולא את החדר פרשב"ם ע"פ שהוא לפנים ממנו ופתוח לתוכו ודריכתו לבית דיין תשמישו בכל בית דאיכא עשוי אלא להניחו שם חפלין שלא יפלו ממנו ולא תיכה הילכך אינו בכלל בית וכגמרא ולא את החדר שלפנים ממנו השתא יציע לא מזדבן הדרא מיבעיא לן לריכא ע"ג דמלר ליה מלרא כרחי וכרב נחמן דאמר המוכר בית להכירו בכירה גדולה ע"פ שמלר לו מלרים החיצונים מלרים הרחיב לו ה"ד חילומא דקרו לבית בית וכו' לא לריכא דרובא קרו לבית בית ולבירה בירה ואיכא נמי דלבירה קרו לה בית מ"ד כוליה זכין ליה קמ"ל מדהו"ל למיכתב ולא שיירית בזכיני חילין כלום ולא כתב ש"מ שיורי שייר ופרשב"ס השתא יציע שתשמישו שוה לשל בית אמרת לא מזדבן להדי בית חדר העשוי לשמירת ממונו ואין דומה התשמיש לשל בית לא כ"ש ואמאי לישתריך למיהדר ולמיחני לא לריכא למיתנא לא מכר את החדר אלא דאמר לו מוכר לוקח בשער מלרים חיצונים שאון להדר דסד"א מכר את החדר שהרי בתוך המלרים הוא קמ"ל מתניתין דלא מכר אלא בית והאי דאמר הון לחדר וכתב ביתו של פלוני מן המשרע מלרים הרחיב לו כדרב נחמן אלא ידע לפרש ולומר חדר אלא היה ממשרעו של בית דאין זה מלר היכר לתנאי הטיר והילכך כ' מלרים היכרים. מדהו"ל למיכתב ולא שיירית בזכיני חילון שבתוך ד' המלרים קדמי כלום שהרי כך תיקנו הכמים לכתוב בשטר בני הדם שתרחיבים המלרים בשער המכירה ויהיו מוכרים כל מה שבתוך המלרים ואיהו לא כתב ליה ם"מ וכו' ועל מאי דאמר מר זוטרא והיא דהוי ד"א כתב הרא"ש דמשמע מהכא דבעינן ד"א מלרפי אי בעינן נמי בחדר ד"א מדאמר מר זוטרא למיליתיה מילטיה מכלל דבחדר לא תני ד"א ולו שמא מדפריך מכור ודות ומקי מכום דהא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד דוקא בור ודות דתשמישו חלוק לגמרי מתשמים הבית הוא דלא בעינן ד"א אבל חדר שתשמישו שוה לתשמים הבית חיכו נכדל מן הבית אם לא שיהיו לו ד"א ורבינו כתב דם"ל להרא"ם דדין חדר שוה לדין יציע וכ"ל דטעמים משום דכתב הכי הרא"ם דין מלר אין מלרים החיצונים אי הוה שוה דין חדר לדין יציע וכתב כפוף ומסתברא דל"ם וסכור רבינו דאדין ד"א נמי קאי והרמב"ן נם הוא סכור דבחדר נמי אם אין בו ד"א לאו חדר הוא ומכור ודקדק כן מדפריך השתא יציע לא מזדבן הדר מיבעיא ולא שבי להכ"ע בחדר שאין בו ד"א והר"ן כתב בשם הרמב"ם בחדר אע"ג דלא הוי ד"א חיכו מכור וכ"ת דלהכי חיצריך לף על גב דלית ליה ד"א מלכי פשיטא דבחדר אע"ג דלית ליה ד"א חשוב הוא ואי יציע לא מזדבן כלחוד ליה ד"א כל שכן חדר אע"ג דלית ליה והיינו נמי דאמר זוטרא אמר לה גבי חדר ולימא לה גבי חדר ולימא בתרוייהו והוא דהוי ד"א אע"ג וכ"ל שהוא דעת הרמב"ם שכפ' הנזכר כתב והוא דהוי ד"א אלא כתב כן אחדר לא הזכיר אותו חילוק של בור ודות דהא תשמישתיה לחוד וכו' מממנו דקדק הרא"ם כן (א) ועל מה שאמרו לא לריכא למלר ליה מלר ברמי כתבו הגהות בפ"ה מה"מ שמסופק ר"י אי גבי יציע ממרינן נמי מלרים החיצונים והרא"ם כתב אלא להסתפיקו אי ממרינן ביציע הכי דאיכא למימר ממשנה יתירה דחדר הוא דאמרי' הכי אע"פ שאמר לו מלרים החיצונים וה"ה נמי ביציע אם אמת דוקא בחדר דחשיב עפי

לגוי דאילו אינו עשוי חלונות מכור הוא בכלל הבית ומ"ם על העליה ש"מ שהיה בכלל הבית לא מצאתי- מי שכתב כן בהדיא ואיפשר שסובר רבינו שדעת רשב"ם כן אע"פ שלא פירש דעתו כזה ומ"ש שהרמ"ה חילק שאם היא עשויה בחלל הבית וכו' אינו אלא מפרש בדקא חלילא העשויה בחלל הבית כעין חוצר כלומר שחלוק קלת הבית בנבהו וקרוי חוצר ואפתח היא בעין העשוי על תקרת הבית וגירסתו היא מוהלפת מאלנו וכתוב כה דמ"ד בדקא חלילא כ"ם אפתח ומ"ד אפתח לכל בדקא חלילא מוכיח וסובר דאין הלכה כרב יוסף אלא כהכי תרגימו ומה שהתם כרחב ד' מפורש כדברי מר זוטרא ומה שהתם בנבוה י' משום דם"ל לכל היכא דבעינן רוחב ד' בעינן נמי גבוה י' אף דלילף לה מגג שבעינו כן שיהיו מכור בזמן שיש לו משקה גבוה י': ומ"ש אפילו היא פתוחה אלא לתוך הבית הוא משום דמפרש דמאי דתנן במתני' ואע"פ שהיא פתוחה לתוכו דהיינו שאין לה פתח אחר. ומ"ם ואפילו היא עשויה בחלל הבית דוקא דפתוח לגו ביתא וכו' הוא מסכרא ואיפשר ע"פ דרך זה שגירסתו כגירסתנו אלא דמפרש אפתח שחלוק הבית בנבהו ובדקא חלילא היינו שעשוי על תקרת הבית ואיתא תו בגמרא אמר מר זוטרא והוא דהוי ד"א ופירש"י אמר מר זוטרא הא דתנן לא מכר את היציע והיא שתשב

מזדבנא לא מכר את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה י"ט ויש בו רוחב ארבע אמות ולא את הבור והדות החפורים בקרקע אפילו עומדים בין המצרים וכתב לו עומקא ורומא וכתב לו גם כן ולא שיירית בזביני אילין כלום אפ"ה אין כל אלו נמברין ורשב"ם כתב אפילו גג גבוה עשרה טפחים בכלל רומא הוא ונמכר עמו אם כתב לו רומא ור"י ז"ל פירש כסברא הראשונה וכן כתב הרמ"ה ז"ל שלא קנה גג הגבוה עשרה טפחים אפילו כתב לו עומקא

טפי ממריגן מצרים הרחיב לו אבל יציע קנה ומסתברא דל"ם וכ"כ כ"י בשם רבינו יונה וז"ל מיתורת דמתני' שמעינן דאע"ג דמצר ליה מצר ברתי לא מכר לו את החדר וה"ה לענין עליה הבמויה חון לכותלי הבית. והרמב"ן כתב שני הפירושים ולא הכריע ובעל ג"י כתב שדעת הרמב"ן נוטה לסברת רבינו יונה. והרמב"ם בפ"ה מה"מ לא כתב לף על גב דמצר לו מצרים החיצונים אלא גבי חדר ולא גבי יציע וכן גם הרי"ף לא כתבו גבי יציע אלא גבי חדר משמע דס"ל דגבי יציע אפשר שאם מצר לו מצרים החיצונים מכור הוא בכלל בית: והר"ן כתב פר"ם יציע בגון גמוך אצל הבית מלדו לו מלמעלה ולא מחוור מדתניא לקמן בברייתא המוכר את הבית מכר את הדלת וכן כך וכן כך לא מכר לא את הבור ולא את הדות ואילו חדר שבפנים שיריה וה"ד אי דמצר ליה מצר ברתי בין חדר בין יציע מכור דכיון דכתב ליה הוא וכל מה שבתוכו הרי הוא כאילו כתב לו ולא שיירית בזביני אילין כלום. ואי אלא מצר ליה מצר ברתי אפילו חדר נמי לא קנה וא"כ ניחא דאילו לא היציע ולא את החדר שבפנים ממנו ומ"ם שיריה לפיכך נראה שהיציע הוא עליה שע"ג הבית וכמו שפירש הרי"ף הילכך ברייתא במצר לו מצרים החיצונים ומ"ה חדר שבפנים ממנו מכור שכיון שכתב הוא וכל מה שבתוכו הו"ל כמו שכתב ולא שיירית בזביני אילין כלום אבל יציע כיון שהוא תוך הבית הוי מכור שאין מצרים אלו מוכיחין בו כלל שהרי לא מהמתו מצר אלא מהמת גופו של בית ומ"ה הוי מכור וכגון שלא כתב לו מצרתי עד רוס רקיעא וכי תוקיה מתניתין לקמן גבי חדר דמצר לו מצרים החיצונים ואמרינן טעמא דלא קנה משום דהוה ליה למיכתב לא שיירית וכו' אחדר בלחוד קאי אבל יציע לא דמיגו מכור אלא ת"ש כתב לו מתהום ארעא עד רוס רקיעא שאין המצרים מוכיחים בו כלל הרשב"א ז"ל עכ"ל כתב כ"י דעת הרשב"א שאם מצר לו מצרים וא"ל כל מה שבתוך מצרים אלו הוי מכור לך כולו מכור לך בור ודות וגג שהרי לא מצר למרתן ובית הכל בחצר ורחיתי אחריו שכתבו על זה שהוא דבר הגון ומתקבל עכ"ל כתב הרשב"א בתשובה אילו כתב לו בית זה הוי מכור לך ומצר לו אלא הכירה דקי"ל מצרים הרחיב לו אם כתב והודה כמספר מה שהיה אם מה שהוא הודה להוסיף לו עכשיו ואמר מכרתי ביתי לפלוני ומצרו פלוני ופלוני והריני מיפה עכשיו בכך וכך הודה לו בכל מה דים תוך המצרים שאין זו שעת הקנאה על שנאמר מדהוי ליה למכתב ולא כתב שיריה ולא שייריה שייר עכ"ל: **לא** מכר את הגג וכו' אם במצה המוכר את הבית לא מכר את היציע וכו' ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה י' טפחים ר' יהודה אומר אם יש לו לגורת פתח ע"פ שאינו גבוה י' טפחים אינו מכור לו את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא וידוע דאין הלכה כרבי יהודה אומר אם יש לו מעקה גבוה י' ולא את הגג אף על פי שאינו מקורה ומגופף מלא פירצה כן בגמרא משמע דס"ל דמתניתין כספסטא כן דעת הריטב"א ורבו ז"ל. ונעמא דאין אלו מכורים בכלל בית מן הסתם משום דבור ודות תמיהי אחד להם שאינו כתשמיש הבית שאינם עשויים אלא לצורך מהם מיס וגג בזמן שיש לו מעקה הוי חשוב בפני עצמו ולא בטיל אגב בית כך פירש רשב"ם ובגמרא (סג) אמר רב לימי מהרדעא היא מלן דמזבן ביתא לחבריה אף על גב דכתב ליה עומקא ורומא לריך למיכתב ליה מתהום ארעא עד רוס רקיעא מ"ט דעומקא ורומא מסתמא לא קני אהני עומקא ורומא למיקני עומקא ורומא ואהני מתהום ארעא עד רוס רקיעא למיקני בור ודות והלות ופירש רשב"ם היא מלן דמזבן ביתא לחבריה. ומכר לו גם את הבור ואת הדות לריך לכתוב לו בשטר המכירה כן אף על גב דכתב ליה בשטר עומקו ורומו של בית אני מוכר לך לא קנה בור ודות כדמפרש וחזיל דלא אהני מה שכתב עומקא ורומא אלא למיקני עומקו של בית כגון גוף הקרקע עלמו להפור תחת קרקעית הבית אם ירלה שאם לא כתב לו הוי קני ליה מסתמא אלא הרי הוא של מוכר לחפור בורות שיחין ומערות מתחת קרקעית הבית אלא שלא יזיק לבעל הבית וגם אהני למיקני רומא כגון גג שהם לו מעקה גבוה י' שאינו מכור מסתמא כשלל הבית כדקתני במתניתין וגם לקנות כל האויר עד לרקיע שאם ירלה לבנות בונה מסתמא לא הוי קני לוקח אלא הרי הוא של מוכר להוליאת זיזין או לבנות בחוצר וכגון שלא יכביד על ביתו של לוקח אבל [לא] למיקני בור ודות שאין תשמישן שוה לשל בית והילכך אינם בכלל עומקא ורומא ולא קני ליה עד דכתב מלרעית תהומא עד לרקיע ואהני הא מלרעית תהומא למיקני בור ודות ומחילות והאי עד רוס רקיע לא מהני דמכי דמשכתב לו עומקא ורומא קני עד רוס רקיע ולא אינעריך כלל אלא לפוף דיבור הוא דלא מצית אמרת מלרעית תהומא עד שיפולי ביתא דמשמע דלא זכין ליה משיפולי ביתא ולמעלה כלום. ה"ג מה בעמא עומקא ורומא כסתמא לא קני עד דמפרש עומקא ורומא והלכך לא מהני עומקא ורומא למיהוי ייתור לגבן למיקני בור ודות דלגופא אינעריך ועל פי דרך זה כתב דמיהי דתנן לף על פי שכתב לו עומקא ורומא לבור ודות דוקא קאי אבל גגא שם מעקה גבוה עשרה טפחים לא קאי דלמ ולאי אי כתב ליה עומקא ורומא קני ליה אבל התוספות כתבו בשם ר"י דגגא שם לו מעקה גבוה עשרה טפחים נמי קאי דלף על גב דכתב ליה עומקא ורומא לא קני ליה והומל"ל ואהני עד רוס רקיע למיקני גג אלא דלא חש למיקני אלא גבי בור ודות והוא הדין גבי גג והרמב"ם בפרק כ"ד מהלכות מכירה כתב שהעומק והרוס אינו נקנה בסתם וכיון שקנה העומק והרוס קנה הרוס שהוא החוצר בלבד לא קנה הבורות שבמעמקים ושבחוצר וכיון שכתב לו מקרקע התהום עד רוס הרקיע קנה הבור והדות שבעובי הקרקע והמעזיבות והמחילות שבין המעזיבות למעלה עכ"ל ולפי זה הרי הוזכר רומא במימרא דרב דימי דכי אהני מתהום ארעא עד רוס רקיע למיקני בור ודות ומחילות אלא למיקני עומקו של בית כגון גוף הקרקע עלמו להפור תחת קרקעית הבית אם ירלה שאם לא כתב לו הוי קני ליה מסתמא אלא הרי הוא של מוכר לחפור בורות שיחין ומערות מתחת קרקעית הבית אלא שלא יזיק לבעל הבית וגם אהני למיקני רומא כגון גג שהם לו מעקה גבוה י' שאינו מכור מסתמא כשלל הבית כדקתני במתניתין וגם לקנות כל האויר עד לרקיע שאם ירלה לבנות בונה מסתמא לא הוי קני לוקח אלא הרי הוא של מוכר להוליאת זיזין או לבנות בחוצר וכגון שלא יכביד על ביתו של לוקח [לא] למיקני בור ודות שאין תשמישן שוה לשל בית והילכך אינם בכלל עומקא ורומא ולא קני ליה עד דכתב מלרעית תהומא עד לרקיע ואהני הא מלרעית תהומא למיקני בור ודות ומחילות והאי עד רוס רקיע לא מהני דמכי דמשכתב לו עומקא ורומא קני עד רוס רקיע ולא אינעריך כלל אלא לפוף דיבור הוא דלא מצית אמרת מלרעית תהומא עד שיפולי ביתא דמשמע דלא זכין ליה משיפולי ביתא ולמעלה כלום. ה"ג מה בעמא עומקא ורומא כסתמא לא קני עד דמפרש עומקא ורומא והלכך לא מהני עומקא ורומא למיהוי ייתור לגבן למיקני בור ודות דלגופא אינעריך ועל פי דרך זה כתב דמיהי דתנן לף על פי שכתב לו עומקא ורומא לבור ודות דוקא קאי אבל גגא שם מעקה גבוה עשרה טפחים לא קאי דלמ ולאי אי כתב ליה עומקא ורומא קני ליה אבל התוספות כתבו בשם ר"י דגגא שם לו מעקה גבוה עשרה טפחים נמי קאי דלף על גב דכתב ליה עומקא ורומא לא קני ליה והומל"ל ואהני עד רוס רקיע למיקני גג אלא דלא חש למיקני אלא גבי בור ודות והוא הדין גבי גג והרמב"ם בפרק כ"ד מהלכות מכירה כתב שהעומק והרוס אינו נקנה בסתם וכיון שקנה העומק והרוס קנה הרוס שהוא החוצר בלבד לא קנה הבורות שבמעמקים ושבחוצר וכיון שכתב לו מקרקע התהום עד רוס הרקיע קנה הבור והדות שבעובי הקרקע והמעזיבות והמחילות שבין המעזיבות למעלה עכ"ל ולפי זה הרי הוזכר רומא במימרא דרב דימי דכי אהני מתהום ארעא עד רוס רקיע למיקני בור ודות ומחילות אלא למיקני עומקו של בית כגון גוף הקרקע עלמו להפור תחת קרקעית הבית אם ירלה שאם לא כתב לו הוי קני ליה מסתמא אלא הרי הוא של מוכר לחפור בורות שיחין ומערות מתחת קרקעית הבית אלא שלא יזיק לבעל הבית וגם אהני למיקני רומא כגון גג שהם לו מעקה גבוה י' שאינו מכור מסתמא כשלל הבית כדקתני במתניתין וגם לקנות כל האויר עד לרקיע שאם ירלה לבנות בונה מסתמא לא הוי קני לוקח אלא הרי הוא של מוכר להוליאת זיזין או לבנות בחוצר וכגון שלא יכביד על ביתו של לוקח [לא] למיקני בור ודות שאין תשמישן שוה לשל בית והילכך אינם בכלל עומקא ורומא ולא קני ליה עד דכתב מלרעית תהומא עד לרקיע ואהני הא מלרעית תהומא למיקני בור ודות ומחילות והאי עד רוס רקיע לא מהני דמכי דמשכתב לו עומקא ורומא קני עד רוס רקיע ולא אינעריך כלל אלא לפוף דיבור הוא דלא מצית אמרת מלרעית תהומא עד שיפולי ביתא דמשמע דלא זכין ליה משיפולי ביתא ולמעלה כלום. ה"ג מה בעמא עומקא ורומא כסתמא לא קני עד דמפרש עומקא ורומא והלכך לא מהני עומקא ורומא למיהוי ייתור לגבן למיקני בור ודות דלגופא אינעריך ועל פי דרך זה כתב דמיהי דתנן לף על פי שכתב לו עומקא ורומא לבור ודות דוקא קאי אבל גגא שם מעקה גבוה עשרה טפחים לא קאי דלמ ולאי אי כתב ליה עומקא ורומא קני ליה אבל התוספות כתבו בשם ר"י דגגא שם לו מעקה גבוה עשרה טפחים נמי קאי דלף על גב דכתב ליה עומקא ורומא לא קני ליה והומל"ל ואהני עד רוס רקיע למיקני בור ודות והוא הדין גבי גג והרמב"ם בפרק כ"ד מהלכות מכירה כתב שהעומק והרוס אינו נקנה בסתם וכיון שקנה העומק והרוס קנה הרוס שהוא החוצר בלבד לא קנה הבורות שבמעמקים ושבחוצר וכיון שכתב לו מקרקע התהום עד רוס הרקיע קנה הבור והדות שבעובי הקרקע והמעזיבות והמחילות שבין המעזיבות למעלה עכ"ל ולפי זה הרי הוזכר רומא במימרא דרב דימי דכי אהני מתהום ארעא עד רוס רקיע למיקני בור ודות ומחילות אלא למיקני עומקו של בית כגון גוף הקרקע עלמו להפור תחת קרקעית הבית אם ירלה שאם לא כתב לו הוי קני ליה מסתמא אלא הרי הוא של מוכר לחפור בורות שיחין ומערות מתחת קרקעית הבית אלא שלא יזיק לבעל הבית וגם אהני למיקני רומא כגון גג שהם לו מעקה גבוה י' שאינו מכור מסתמא כשלל הבית כדקתני במתניתין וגם לקנות כל האויר עד לרקיע שאם ירלה לבנות בונה מסתמא לא הוי קני לוקח אלא הרי הוא של מוכר להוליאת זיזין או לבנות בחוצר וכגון שלא יכביד על ביתו של לוקח [לא] למיקני בור ודות שאין תשמישן שוה לשל בית והילכך אינם בכלל עומקא ורומא ולא קני ליה עד דכתב מלרעית תהומא עד לרקיע ואהני הא מלרעית תהומא למיקני בור ודות ומחילות והאי עד רוס רקיע לא מהני דמכי דמשכתב לו עומקא ורומא קני עד רוס רקיע ולא אינעריך כלל אלא לפוף דיבור הוא דלא מצית אמרת מלרעית תהומא עד שיפולי ביתא דמשמע דלא זכין ליה משיפולי ביתא ולמעלה כלום. ה"ג מה בעמא עומקא ורומא כסתמא לא קני עד דמפרש עומקא ורומא והלכך לא מהני עומקא ורומא למיהוי ייתור לגבן למיקני בור ודות דלגופא אינעריך ועל פי דרך זה כתב דמיהי דתנן לף על פי שכתב לו עומקא ורומא לבור ודות דוקא קאי אבל גגא שם מעקה גבוה עשרה טפחים לא קאי דלמ ולאי אי כתב ליה עומקא ורומא קני ליה אבל התוספות כתבו בשם ר"י דגגא שם לו מעקה גבוה עשרה טפחים נמי קאי דלף על גב דכתב ליה עומקא ורומא לא קני ליה והומל"ל ואהני עד רוס רקיע למיקני בור ודות והוא הדין גבי גג והרמב"ם בפרק כ"ד מהלכות מכירה כתב שהעומק והרוס אינו נקנה בסתם

המפורסמים דבדקא חלילא היא סביבות הבית לכל הדיעות אלא הדבר ברור דיציע דברייתא מיירי בהיכא פתוחה לבית דדינה כבור ודות: **לא** מכר את הגג וכו' וכתב ה' המגיד לא מצאתי בגמרא שיעור רוחב לגג אולי למדה הרב מהיציע ע"ל וכית יוסף הקשה על זה דכיון דהרמב"ם לא כתב בהדר שאריך שיהיה בו ד' אמות ולא יליף לה מיציע היכי נימא דיליף גג מיציע דמ"ם גג מחדר ואפשר לומר דס"ל להרמב"ם מאחר דבגמרא מחלק דבור ודות דתשמישתיה לחוד וביתא תשמישתיה לחוד לפיכך אפילו אין בבור ודות ד' אמות לא הוי בכלל בית אבל יציע ובית לחודי וחדא תשמישתא היא אי הוי ד' אמות חשיב ואי לא לא חשיב וכהכי ניחא דלא פריך עלה דגג השתא יציע לא מודכן גג מיבעיא לליכא למימר הכא כדמצי אחדר למצר ליה מצרתי שאין המצרים מוכיחים בו כלל וכענין שכתב הר"ן ע"פ הרשב"א לפי פירושו ביציע דהוא גג שע"ג הבית שאין המצרים מוכיחים בו כלל והבינהו כ"י: **ולא** את הבור והדות החפורים בקרקע וכו' משמע שם ולא את הבור ולא את הדות לף על פי שכתב לו עומקא ורומא. ובגמרא מפרש אחד הבור ואחד הדות בקרקע ולא שהבור בחפירה והדות בבנין ורבינו כתב בשתים החפורים בקרקע ולא התריך לבאר פה ההבדל שבין בור ודות לפי שלא בא ללא להורות בדבריו טעמו של דבר מפני מה אין בור ודות בכלל בית אפילו אין בה ד' אמות וכמו שפרשב"ם בשתים בור לא הוי ד' אמות רחב דבור קאר הוא ואמר שזה שהחפורים בקרקע ואם כן אין תשמישו כשל בית וכלשיתא בגמרא התם הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד: **ומ"ש** אפילו עומדין בין המצרים וכתב לו עומקא ורומא וכתב לו ג"כ ולא שיירית בזביני אילין כלום

לשמור כעין תיבה כמו שפי' רשב"ם הלכך אפילו אין בו ד' אמות אינו בכלל בית אבל גג וביתא הדא תשמישתא היא מקום דיבה אי הוי ד' אמות חשיב ואי לא לא חשיב וכהכי ניחא דלא פריך עלה דגג השתא יציע לא מודכן גג מיבעיא לליכא למימר הכא כדמצי אחדר למצר ליה מצרתי שאין המצרים מוכיחים בו כלל וכענין שכתב הר"ן ע"פ הרשב"א לפי פירושו ביציע דהוא גג שע"ג הבית שאין המצרים מוכיחים בקרקע וכו' **ולא** את הבור ולא את הדות לף על פי שכתב לו עומקא ורומא. ובגמרא מפרש אחד הבור ואחד הדות בקרקע ולא שהבור בחפירה והדות בבנין ורבינו כתב בשתים החפורים בקרקע ולא התריך לבאר פה ההבדל שבין בור ודות לפי שלא בא ללא להורות בדבריו טעמו של דבר מפני מה אין בור ודות בכלל בית אפילו אין בה ד' אמות וכמו שפרשב"ם בשתים בור לא הוי ד' אמות רחב דבור קאר הוא ואמר שזה שהחפורים בקרקע ואם כן אין תשמישו כשל בית וכלשיתא בגמרא התם הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד: **ומ"ש** אפילו עומדין בין המצרים וכתב לו עומקא ורומא וכתב לו ג"כ ולא שיירית בזביני אילין כלום

מזדבנא לא מכר את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה י"ט ויש בו רוחב ארבע אמות ולא את הבור והדות החפורים בקרקע אפילו עומדים בין המצרים וכתב לו עומקא ורומא וכתב לו גם כן ולא שיירית בזביני אילין כלום אפ"ה אין כל אלו נמברין ורשב"ם כתב אפילו גג גבוה עשרה טפחים בכלל רומא הוא ונמכר עמו אם כתב לו רומא ור"י ז"ל פירש כסברא הראשונה וכן כתב הרמ"ה ז"ל שלא קנה גג הגבוה עשרה טפחים אפילו כתב לו עומקא

פרישה

גבוה י': ולא מכר את הגג אם במצה וכמ"ש בדבריה: בזמן שיש לו מעקה כו' דמו חשוב ומינו בכלל בית: ויש גו רוחב ד"א כו' לעפ"י שלא נזכר במימרא שיעור ד"א ולא ביציע רבינו ס"ל כהלכ"ם דילף מזה הדר מיציע וכ"ל והלכ"ם גג שלא שהתני ק' דהם הרמב"ם לא יליף מהדר מיציע ולפ"ם כתב בגג דמינו כמכר דהוא דוקא בשאם מכר לו ד' אמות וכתב הרמב"ם דלפ"ז אפילו אין בו ד' אמות אלא שהוא ראוי לשכב עליו כמו שכתב הרא"ש בשם הרמב"ם ומ"ש בשם

כלום ק"ס מין כל שלו מכרין כך כתב הרמ"ס בר"פ המוכר את הבית והביא רמיה לבדר ומחלוקת רשב"ס ור"י מבואר לעיל מימרת דרב דימי (בדף ס"ג ע"ב): ומ"ם וגם כשלשו גבוה עשרה וכו' משמע דאלה הס נמי מדברי הרמ"ס דס"ל דלא מהני רומא לגג גבוה י' טפחים מכל לגג שלשו גבוה עשרה טפחים מהני וה"כ מיהא נשמע דגם כשלשו גבוה עשרה לאו דוקא לאו מן הסתם עד שיכתוב לו רומא דאל"כ מאי מהני ליה מ"ם רומא דהא ולעיל כיון דכסתם קני לגג שלשו גבוה עשרה כ"ש דקני לאויר שעל גביו · וכי משמע פשטא דגמרא דקאמר עומקא ורומא בסתמא לא קני משמע דלא קני רומא בסתמא כל עיקר אפילו לעניו האויר שעל גביו וא"ל דלא קנה לגג פחות מעשרה טפחים דאין לו באויר שע"ג הבית ולא כלום שלא קנה אלא עד תקרת הבית · ומיהו רשב"ס כתב בהדיא בפירושו ז"ל ומיהו גג שאין לה מעקה גבוה י' לא קנה מסתמא להשתמש על הגג דאין זה בכלל רוס אלא בכלל גוף הבית ממש כעליות הבית ובית יוסף כתב ג"כ דמדעת שאר הפוסקים משמע דס"ל דכל שאין הגג גבוה לא חשיב ובטל לגבי בית וכ"כ הרמב"ן בהדיא ע"ש ר"י הלוי : ומ"ש מכל מקום קרקעיתו של גג קנה וגו' עיין לקמן סי' ר"י

עומקא ורומא ונם בשאינו גבוה עשרה אינו קונה אותו סתם עד שיכתוב לו רומא ומיהו נהי נמי שלא קנאו לוקח סתמא מכל מקום קרקעיתו של גג קנה ואי אפשר למוכר להשתמש בו אפי' בדריסת הרגל אבל היכא שגבוה עשרה שאינו מכור מפני חשיבותו שהשוב בפני עצמו גם קרקעיתו אינו מכור : (ג) על כן לא מהני מה שכתב לו עומקא ורומא אלא לענין האויר שעל גביו שאין המוכר יכול להוציא זיזין על שלו ולא לחפור תחתיו שאילו לא כתב לו עומקא ורומא לא היה בכלל והיה המוכר יכול לבנות עליה ברומא על גבי עמודים בענין שלא יכביד על הבנין וכן לחפור תחתיו ובלבד שלא יזיקנו והרמ"ה ז"ל כתב דאפילו לא כתב עומקא ורומא אין המוכר יכול לחפור תחתיו אלא לענין זה הוא של מוכר שאם יש לו בית אצלו שיכול להשתמש בו בהכנסת קורות : (ד) וכ"כ ה"ר יוסף הלוי שאין המוכר יכול לחפור תחת הבית כדי שלא יזיק וא"כ מה תועיל למוכר שיור עומקא ורומא שאם חפר הלוקח בורות שיחין ומערות הרי הן של מוכר וכיון שאין מועיל עומקא ורומא אלא לענין האויר והעומק ולא לענין גג בור ודות ומחילות להיות מכורים : (ה) לפיכך אם מכרם לו בפירוש צריך לכתוב בשטר מארעית תהומא עד רום רקיעא ומיהו אם כתב לו מארעית תהומא ועד רום רקיעא סגי וקנה גגו ובור ודות ומחילות לכתוב לו עומקא ורומא : (ו) כתב ה"ר שלמה בן אדרת המוכר חצר

ורומא ולא לענין האויר שעל גביו וכו' : ומ"ם והרמ"ה כתב שאפילו לא כתב עומקא ורומא אין המוכר יכול לחפור וכו' שיכול להשתמש בו בהכנסת קורות כלומר להכניס קורות תחת הקרקע כגון שיש לו מערה תחת קרקעו ורמזי קורות התקרה נכנס תחת קרקע זה : (ג) **ומ"ש** וכ"כ הר"י הלוי וכו' כלומר הרמ"ה והר"י הלוי הוצרו בשאין המוכר יכול לחפור תחת הקרקע שאע"פ שאין יזיק לבל בא"ם הר"י הלוי שאם חפר הלוקח בורות וכו' הם של מוכר אינו יכול לחפור תחת הקרקע שאע"פ שאין יזיק לבל בא"ם הר"י הלוי סברות אלו שכתב רבינו תחת קרקע שאע"פ שאין יזיק לבל בא"ם הר"י הלוי וכו' כלומר שאם חפר הלוקח בורות וכו' הם של מוכר אינו יכול לחפור תחת הקרקע שאע"פ שאין יזיק לבל בא"ם הר"י הלוי

הצר סתם ולא כתב לו עומקא ורומא לא קנה עומקא ורומא אבל בחוריבה כיון דסתם חורבה עומדת לבנות קנה באויר כדי סתם בית דהיינו כדי דנקיט איסורייתא דמחווא והדר [כ״ב ו, טי׳ רס״ו סק] ובשדה ובכרם בסתמא קני רומא דלכך עשוין שאין עשוין לבנות על גביהם אבל בעומקא לא קני עד דכתיב ליה עומקא דתנן המוכר השדה לא מכר הבור והדות וה״ר יונה בתב דבהצר קנה כל האויר אע״פ שלא כתב לו רומא כיון שאין מקים מסוים למעלה וכן דעת א״א הרא״ש ז״ל דבכולן קנה כל רומא מסתמא: (י) וכתב הרמב״ן ז״ל המוכר בית לחברו סתם שלא קנה עומקא ורומא פשיטא שאם נפל הבית שאין הלוקח יכול לבנות אלא כשיעור הראשון: (ז) ואפילו אם כתב לו עומקא ורומא והיתה עלייה בנויה על גבי עמודים כיון שלא קנאה לוקח אם נפל חוזר ובונה אותה: (ח) אבל אם מכרה המוכר לאחר וגפל׳ אזדא לה ואין הלוקח יכול לחזור ולבנותה שלא קנה קנין הגוף אלא אותם עצים ואבנים קנה: (ט) אבל הקונה עלייה בנויה על גבי בית ונפלה חוזר ובונה אותה ע״כ ואיני מבין דבריו למה אין הלוקח שקונה העלייה מהמוכר יכול לחזור ולבנותה אם תפול כמו שהיה עושה המוכר שמכרה לו

סתם רומו של בית דהיינו כדי דנקט לישורייתא דמחווא והדר דהכי מיתא בפ״ק דב״ב (דף ז׳) פי׳ כדי שיקח מדם הכילות קנים על רצפו ויכנים ויוציא ומחויר עצמו לכל גדדין ולא יעשרך לכוף רצפו ודעת הר״ר יונה דכבית דוקא ממרו בגמרא דלא קנה עומקא ורומא כשתמת מקום מסויים למעלה מכל לא בחצר דרחם כתלי החצר לא מקרי מקום מם יים למעלה מלא דוקא תקרת הבית הוה מקום מם יים: ומ״ם וכן דעת הרמ״ם כו׳ ל״ע מנה מלא שכן דעת הרמב״ן ז״ל וכתב (ו) וכתב הרמב״ן ז״ל וכו׳ כף׳ המוכר את הבית והדין הרחמון הוא פשוט שהרי המוכר מעוייר הוא למוכר ומפני שנפלה לא נתרוקנה רשות ללוקח: (ז) והדין השני טעמו דכיון דלא קנאה לוקח מ״כ אותו חוור על עלייה עיוריה וכיון דעיירו מעוור לפילו נפלה חוזר ובונה אותה: (ח) והדין השליפי טעמו דברחמונה היה חור העלייה מעוייר למוכר ממילא דלא דמי למוכר דקל דהתם כיון דאין הפירות מעוייר בעולם אי אפשר לעיין פירות דקל מע״כ דעיין הגוף לפירות מבע״כ במעוייר החור לעצמו דהחור הוא בעולם ואין זורך לעיין גוף לחור ע״כ הגוף מכר לגמרי ולא עיין לעצמו אלא החור לבדו ולפיכך אפילו אם חזר ומכר גוף לחור לא עשה ולא כלום שהרי אין לו למוכר בגוף כלום כי אם בחור שאין בו ממש ואין יכול למכרו בלא גוף וכמו שכתב הרמב״ן בתשובה הביאה בית יוסף בסמוך ומ״כ מעתה נמכך כשבא למכור העלייה להחרים לא קנה הלוקח קנין הגוף אלא אותן עצים ואבנים הוא שקנה וכנפלה חזרה לו ונתרוקנה למוכר שהרי כבר עיין המוכר חור עלייה לעצמו ולא יעלה מהתם רבותא בנפילה כמו שנתבאר בטעם הדין הב׳: (ט) והדין הרביעי טעמו כיון דקנה קנין הגוף נפלה חוזר ובונה אותה. ומ״ם רבינו על הדין הג׳ דאינו מבין דבריו לא ירד לסקרן למלוך זה שכתבנו:

(י) **כתב** הרמב״ן ז״ל המוכר את הבית והדין הרחמון פשוט שהרי החור מעוייר הוא למוכר ומפני שנפלה לא נתרוקנה רשות ללוקח וכבר כתב הוא עצמו שזה אינו צריך לפנים:

(ז) **והדין** השני שהיה כתב שכתב לו עומקא ורומא זהיתה גם עליה ע״ג דיומדין שכתב שכיון שלא קנאה לוקח אם נפלה חוזר ובונה אותה פירש הוא ז״ל הטעם דכיון שלא קנאה לוקח אותו חוור שיורים ומעוייר הוא כשחיתה בירושלמי המוכר חוור הורכתו למכירו לא עשה ולא כלום שלא מוכר לו מורכה ומעיירו לו מירוש וכיון דעיירו מעיור מפי׳ נפלה חוזר ובונה אותה ילקמן בסמוך יתבאר בדברי רבינו גם הוקיעם זה: (ח) והדין הג׳ דהיינו גם מכרה המוכר לאחר ונפלה חוזרת ליה שכתב עליו רבינו שהיינו מכין טעמו שכתוב לך לשון הרמב״ן עצמו ומשם יתבאר לך טעמו של דבר וז״ל וכשמכרה לאחר נראה שכיון שהחוור לוקח אותו חוור שיורים ומעוייר הוא כשחיתה בירושלמי המוכר חוור הורכתו למכירו לא עשה ולא כלום שלא מוכר לו מורכה ומעיירו לו מירוש

(י) **בירה** שהוא בית גדול כו' מימרת דרב נחמן אמר רבה בר חבוה בר פ"ק המוכר את הבית ועל פי פרשב"ם וריב"ח שכתבו התוספות בסם ומשמע דאין חילוק בין היכא שהרוב קורין לבירה בירה ולבית בית ומישועת הן דקורין לבירה בית אי נמי פלגא ופלגא לבין דמישועת קורין לבירה בירה ולבית בית ורובא דקורין לבירה בית בכל ענין אם אמר לו מצרים החיצונים וכתב לו ולא שיירית בזביני חילון כלום קנה כולה לא כתב ולא שיירית בזביני חילין כלום לא קנה כולה תעמ"י שאמר לו מצרים החיצונים ונרסינן בגמרא לא קריכא דחיכא דקרו לה לבית בית וכו' אבל הרמב"ם בפ"ה מה"מ כתב וז"ל ואע"פ שים שם מעט שקורין לבירה בית לא קנה אלא בזביני חילין כלום וכן פי' הרב המגיד ונראה דגרסתו בגמרא לא קריכא דרובא קרו לה בית בית וכו' וכן הוא בספרים שלנו והתום' ברים המוכר פירות הביאו שני הגרסאות לגבי זמד ובקר וים לדקדק לדעת רבינו מפני מה לא חילק כאן בין בשהרוב קורין לבירה בירה וכו' כמו שחילק לגבי זמד וכו' לקמן בסימן ר"ך ע"ש הרמ"ה וי"ל דשאני התם דחיכא הודעת דמים לגבי הרוב אבל לגבי בירה לא שייכא הודעת דמים דשמעים מדם קונה קרקע הרבה יותר ממה שהיא שוה כמו שכתבו התוספות בסם ומלרים החיצונים שמי לאו הוכחה היא דמלרים הרחיב לו כדאיתא בגמרא ופרשב"ם שלא ידע לפרש ולומר חדר שלי הוא ממערבו של בית דאין זה מלר הניכר לאנשי העיר והלכך כתב מלרים הניכרים עכ"ל: ומ"ש ואם אין שום אדם קורא לבירה בית אז אינה מכורה אפילו מצר לו מלרים החיצונים וכתב ולא שיירית וכו' כן הוכיח הרא"ם בסם וכ"כ ה' המניד בסם המפרשים ומ"ם דחיכא שמי דקרו לבירה בית ולבית בירה ל"א דלחיזה צורך כתב דקרו שמי לבית בירה ובגמרא לא קאמר שלא דחיכא דקרו לבירה בית ותו לא: (יא) **מכר** הבית והתנה ע"מ שהיוצ עליונה שלי וכו' מימרת דרים לקים פ' המוכר את הבית ופרשב"ם שהדיוטא

לו שהרי מחל לו כל הכח שהיה לו בה: (י) בירה שהוא בית גדול ובתים קטנים פתוחין לתוכו והוא עומד באחד מהם ואומר בית זה אני מוכר לך אם הכל קורין לבירה בית סתם ולבית יחידי אין קורין בית סתם עד שיפרש בית לבד או כולה מכורה אפילו לא מצר לו מצרים החיצונים ולא כתב לו ולא שיירית בזביני אילין כלום ואם אינא קורא לבירה בית אז אינה מכורה אפילו מצר לו מצרים החיצונים וכתב ולא שיירית בזביני אילין כלום ואם איכא דקרו לבירה בירה ולבית בית ואיכא נמי דקרו לבירה בית ה ולבית בירה אם מצר לו מצרים החיצונים וכתב לו ולא שיירית בזביני אילין כלום קנה כולה ולא כתב ולא שיירית בזביני אילין כלום לא קנה כולה אע"פ שמצר לו מצרים החיצונים: (יא) מכר הבית והתנה על מנת שדיוטא עליונה שלי ולא

זה אני מוכר לך כולה זכין ליה דכיון דליכא דקרי לבית בית ולבירה בירה אלא כולה ביחד מיקריא בית מיהו בית זכין ליה קנה הכל דחיכא דקרו לבית שבבירה בית (ולבית) ולבירה עלמה קרו בירה מ"ד כיון דמלר ליה מלר בירה וכולה מיקריא בית כולה זכין ליה קמ"ל רב נחמן דלא חמרי' הכי עכ"ל: וכתבו התום' אלא דקרו לבירה נמי בית פי' ריב"ם אלא דכ"ע כשמזכירין בית סתם כל הבירה משמע וכשרוצים להסביר בית אחד בלא בירה לריכין לפרש ולומר בית אחד בלא בירה אני אומר ג"כ אפילו לא מלר מלרים החיצונים כולה זכין ומתוך לשון הקונדרים נמי משמע שרולה לפרש כן ולפירוש זה הא דכתוב בכל הספרים לבירה נמי בית היינו כמו שקורין לבירה בירה קורין נמי לבירה בית וקשה לר"י דמ"ב הו"ל לשנויי לא לריכא דקרו נמי לבית בית וקרו כ"ע לבית בית ולבירה בית ואמאי לישתריך למימר דחיכא דקרו לבירה בירה פירוש ולא בית ואיכא נמי דקרו לבירה בית ורמה לר"י דה"פ ואלא דקרו לבירה נמי בית כמו שקורים לבית בית כולה זכין כיון דמלר לו מלרים החיצונים וכתב הכי משני דלאו כ"ע קרו לבירה בית אלא דחיכא דקרו לבירה בירה ולא בית עכ"ל, ודברי רבינו הם כפי' ריב"ם ורשב"ם. וכתב הרא"ם מ"ד כולה זכין ליה קמ"ל מדהו"ל למיכתב כלום ולא שיירית בזביני חילין קדמי כלום ולא כתב ליה ס"מ שיורי שיר אבל כתב לו ולא שיירית בזביני חילין כלום מכר לו כל הבירה ודוקא דחיכא דקרו לבירה בית אבל בחתרא דקרו לבית בית ולבירה בירה תע"נ שכתב לו ולא שיירית בזביני חילין כלום בית וכין ליה בירה לא וכין ליה דכיון שאין בירה בכלל בית נמלא שאין בירה בכללי זביני חילין עכ"ל וכ"כ ה"ה בפ"ה מה"מ בסם המפרשים: כתב הרשב"א שמאחל מי שמכר לרחובן בית מסוים בתוך חצרו וכתב לו מכרתי לך בית פלוני כמו שהוא בבוי עכשיו ולא כתב לו עומקו ורומו ולא מלרשית תהומו עד רוס רקיעא אחר כך חזר ומכר ללוי כל הבתים ובכללם זאת בבית שמכר לרחובן וכתב לו מלרשית תהומו עד רוס רקיעא מי אמרינן להני שטרא דלוי למקני אוירא תע"פ שלא קנה הבית שבבר מכרו לרחובן והשיב רומו אין לו גוף ואויר בלבד קנה ואינו נמכר בפני עלמו כדגרסי' בירושלמי ולפיכך אפילו מכר ללוי בפירוש אויר שעל בית זה שמכר לרחובן מכור לרחובן כלום ומ"מ אם מכר לו כל חצרו וסיים לו מלרים וכתב לו כל מה שים בתוך מלרים אלו מכרתי לך ולא שיירית בזביני חילין קדמי כלום עיקר שתחת הבית שמכר לרחובן מכור ללוי וכן גר שעל בית של רחובן ואם ים גר ע"ג בית של רחובן כיון שהוא נכנס בכלל מכר של לוי אף האויר שעל הגר עד רוס רקיעא קנוי ללוי שהרי נקנה עם גוף הגר ואני אומר דאיפכא שאם מכר בפירוש ללוי עומקו ורומו של אותו הבית וכתב לו הבית לרומו קנה כמוכר שדה למעשרותיו ודקל לפירותיו לפי שבירושלמי גרסה שהשוו אותם זה לזה ומיהו צריך להתייבב עוד בדין זה שים לחלק דשאני דקל שאין הפירות בעולם ולפיכך ג"א לעיין מלא כתב לו עומקו ורומו אין הרוס מכור וממילא הוא מצוייר ואין צורך לעיין אלא בבית ולפיכך אם חזר ומכר גוף לאויר לא עשה כלום עכ"ל. ועיין בתשובת הרשב"א סימן תת"פ. וכתב עוד הרשב"א בתשובה המוכר או הנותן כל שלא פירש ממכרו או מתנתו לא נכנים אלו בהקנאתו יותר ממה שהקנה לבל הסיפור בדרך הודאה שמה שכבר הקנה אינו לריך רק לספר ולהודות דרך כלל לא דרך פרט והוא שאמרו (ניטין סד) האומר נירשתי את אשתי נאמן להכח ואע"פ שלא פירש אם נירש אוחה לנמרי או שיר מעשה ידיה וכיולא בזה או שמא לא התירה לבל אדם וכן האומר עשיתי את פלוני עבדי בן חורין לא הוברכו לפרש שם כיצד עד שאני אומר שאילו האומר לחבירו בית זה אני מוכר לך ומכר לי מלרי הבירה דקי"ל מלרים הרחיב לו מדהו"ל למיכתב ולא שיירית בזביני חילין קדמי כלום ואם כתב והודה לו כמספר מה שהיה שם מה שהוא רולה להוסיף לו עכשיו ואמר מכרתי ליתי לפלוני ומלרין פלוני ופלוני והריני מיפה עכשיו כמו בשוה כך וכך הודה כמה שים בתוך המלרים שאין זו שעת הקנאה עד שנאמר מדהוה ליה למיכתב ולא כתב שיורי שיר עכ"ל: [ב] **וכתב** עוד בסי' אלף וקל"ה שאלת רחובן ירם בית מיעקב אביו ושיבב בו בתים תוך המלרים אח"כ נתנו נתנה לחנוך בנו וכתב לו אין נתתי לו נתנה הבית שהיה מיעקב אבי וסיים לו מלרים אחר כך מת רחובן וילאו עוררין על חנוך לומר לא נתן לך רחובן תוספת הבנין שבנה הוא כי זה התוספת לא היה של יעקב אבינו. תשובה אם פרן ושיבב קרקע שהיה הון למלרי בית יעקב אבינו ולא מלר לו מלרים החיצונים הדבר ברור שאינו בכלל המתנה ואם מלר לו מלרים החיצונים וכתב לו כל מה שים תוך המלרים נתתי לו הכל נתן לו ואם בנה בתים בתוך מלרי בית אבינו כגון שבנה עליות ע"ג הבית הכל לפי מה שכתב שאם כתב לו מתהום תרעא עד רוס רקיעא הכל נתן לו ואם בנה בתים בחלרות בית אבינו ובתוך המלרים ומלר לו מלרים החיצונים דינו מבואר בר"פ המוכר את הבית בההיא דרב נחמן אמר רבה בר חבוה עכ"ל: כתב ה"ר יהודה בן הרא"ם שכשאל על רחובן שים לו שני בתים זה אצל זה ומכר לחד לפלוני ודרך הבתים שבתי הכסאות נמשכים מבית לבית דרך הפירות וכח הלוקח לסתום הפתיחה שהיה נמשך בית הכסאו של בית המוכר והלוקח טוען שכתב לו מתהומא ועד רקיעא והמוכר טוען שלא מכר לו ע"מ שיפסיד לו ביתו והשיב שהדין עם המוכר:

(יא) **מכר** הבית והתנה על מנת שדיוטא עליונה שלי ולא היה לריך לזה התנאי וכו' שם (סג:) תנו רבנן בן לוי אמכר שדה לישראל ואמר לו על מנת שמעבר

דרישה

בית קנה תחילה למקום קרקעות הבית שבבית עליה: (י) בירה שהוא בית גדול כו' מימרת דרבה בר חבוה בפ"ק דב"ב דף ס"ח ופ' הכיכר עומד לתבשים תלת ליישיב וסילון כי הבתים והכל בית א' הוא כדכתיב הביאה הבירה אבר הביתות: ולבית יחידי אין קורין כו' פי' ולהכי כולה מכורה לפי' כלא מלר מלרים החיצונים אבל שם כ"ש קורין לבית בית ולבירה ג"כ בית אע"ג שאי אפשר מלרים מהני ולפי' לא כתב ולא שיירית בזביני חילין כלום ואי לא לא מהני וכ"כ התו' בשם ר"י שם בפי' דברי הגמרא. ואלתא דגם רשב"ם וריב"ם בהניחו התו' שם ס"ל כן אלא שמחולקים בפירוש הגמרא דלא נית' לרשב"ם ולריב"ם לפרש הגמרא כן משום דהגמרא משמע להו דפריך דלפי' כלא מלר מלרים נמי כל הביאה זכין (מ"מ) [מ"ה] היינו אלא כשאין קורין לבית בתם בית אלא חומרים בית לבד וכמ"ש. ואלתא דגם כ"י מודה לרשב"ם וריב"ם לדיוק אלא שדחה פי' רשב"ם וריב"ם מכח ל' התלמוד ומ"ש לא כ"ב סום פלוגתי כזה ולא היה לו להב"י לכתוב תחלה כדיוקו שמשמע אחר פי' רשב"ם וריב"ם וק"ל: והא דלא כ"ב הדין נפקא מפי דר"י דאי אלא קורין לבירה בית וגם לבית בית דכולם מכור אי מלר לו מלרים לפשר מכור אלא דאיכי בית בית בכולם המופלגים בכולה מכור לפי' לא כתב ולא שיירית כו' וגם לא מלר לו מלרים או דאינו מכר כולו לפי' מלר לו מלרים וכתב כו' אין זה לפי שכל קורין לבית בית ולבירה ג"כ בית אלמד ממילא דאי מלר מלרים כולה זכין חפי' לא כתב ולא שיירית כו' ולו"ק: עד שיפרש בית לבד פי' בלא בירה: אז כולה מכורה ואפי' לא נתן דמיו אלא שיש לו חזקה בלא נתינת דמים כדאיתא בפ"ק דב"ב דף ס"ח ופ' הכיכר עומד לתבשים תלת ליישיב וסילון כי הבתים והכל בית א' הוא כדכתיב הביאה הבירה אבר הבתים: ולבית יחידי אין קורין בית לבד אלא בירה ולבירה נמי בית אע"ג דאי אפשר מלרים מהני ולפי' לא כתב ולא שיירית בזביני חילין כלום קנה כולה ולא כתב ולא שיירית בזביני חילין כלום לא קנה כולה אע"פ שמלר לו מלרים החיצונים ונרסינן בגמרא לא קריכא דחיכא דקרו לה לבית בית וכו' אבל הרמב"ם בפ"ה מה"מ כתב וז"ל ואע"פ שים שם מעט שקורין לבירה בית לא קנה אלא בזביני חילין כלום וכן פי' הרב המגיד ונראה דגרסתו בגמרא לא קריכא דרובא קרו לה בית בית וכו' וכן הוא בספרים שלנו והתום' ברים המוכר פירות הביאו שני הגרסאות לגבי זמד ובקר וים לדקדק לדעת רבינו מפני מה לא חילק כאן בין בשהרוב קורין לבירה בירה וכו' כמו שחילק לגבי זמד וכו' לקמן בסימן ר"ך ע"ש הרמ"ה וי"ל דשאני התם דחיכא הודעת דמים לגבי הרוב אבל לגבי בירה לא שייכא הודעת דמים דשמעים מדם קונה קרקע הרבה יותר ממה שהיא שוה כמו שכתבו התוספות בסם ומלרים החיצונים נמי לאו הוכחה היא דמלרים הרחיב לו כדאיתא בגמרא ופרשב"ם שלא ידע לפרש ולומר חדר שלי הוא ממערבו של בית דאין זה מלר הניכר לאנשי העיר והלכך כתב מלרים הניכרים עכ"ל: ומ"ש ואם אין שום אדם קורא לבירה בית אז אינה מכורה אפילו מצר לו מלרים החיצונים וכתב ולא שיירית וכו' כן הוכיח הרא"ם בסם וכ"כ ה' המניד בסם המפרשים ומ"ם דחיכא נמי דקרו לבירה בית ולבית בירה ל"א דלחיזה צורך כתב דקרו נמי לבית בירה פירוש ולא בית ואיכא נמי דקרו לבירה בית ואמאי לישתריך למימר דחיכא דקרו לבירה בירה פירוש ולא בית ואיכא נמי דקרו לבירה בית ורמה לר"י דה"פ ואלא דקרו לבירה נמי בית כמו שקורים לבית בית כולה זכין כיון דמלר לו מלרים החיצונים וכתב הכי משני דלאו כ"ע קרו לבירה בית אלא דחיכא דקרו לבירה בירה ולא בית עכ"ל, ודברי רבינו הם כפי' ריב"ם ורשב"ם. וכתב הרא"ם מ"ד כולה זכין ליה קמ"ל מדהו"ל למיכתב כלום ולא שיירית בזביני חילין קדמי כלום ולא כתב ליה ס"מ שיורי שיר אבל כתב לו ולא שיירית בזביני חילין כלום מכר לו כל הבירה ודוקא דחיכא דקרו לבירה בית אבל בחתרא דקרו לבית בית ולבירה בירה תע"נ שכתב לו ולא שיירית בזביני חילין כלום בית וכין ליה בירה לא וכין ליה דכיון שאין בירה בכלל בית נמלא שאין בירה בכללי זביני חילין כלום מכר לו כל הבתים ובכללם זאת בבית שמכר לרחובן וכתב לו מלרשית תהומו עד רוס רקיעא מי אמרינן להני שטרא דלוי למקני אוירא תע"פ שלא קנה הבית שבבר מכרו לרחובן והשיב רומו אין לו גוף ואויר בלבד קנה ואינו נמכר בפני עלמו כדגרסי' בירושלמי ולפיכך אפילו מכר ללוי בפירוש אויר שעל בית זה שמכר לרחובן מכור לרחובן כלום ומ"מ אם מכר לו כל חצרו וסיים לו מלרים וכתב לו כל מה שים בתוך מלרים אלו מכרתי לך ולא שיירית בזביני חילין קדמי כלום עיקר שתחת הבית שמכר לרחובן מכור ללוי וכן גר שעל בית של רחובן ואם ים גר ע"ג בית של רחובן כיון שהוא נכנס בכלל מכר של לוי אף האויר שעל הגר עד רוס רקיעא קנוי ללוי שהרי נקנה עם גוף הגר ואני אומר דאיפכא שאם מכר בפירוש ללוי עומקו ורומו של אותו הבית וכתב לו הבית לרומו קנה כמוכר שדה למעשרותיו ודקל לפירותיו לפי שבירושלמי גרסה שהשוו אותם זה לזה ומיהו צריך להתייבב עוד בדין זה שים לחלק דשאני דקל שאין הפירות בעולם ולפיכך ג"א לעיין מלא כתב לו עומקו ורומו אין הרוס מכור וממילא הוא מצוייר ואין צורך לעיין אלא בבית ולפיכך אם חזר ומכר גוף לאויר לא עשה כלום עכ"ל. ועיין בתשובת הרשב"א סימן תת"פ. וכתב עוד הרשב"א בתשובה המוכר או הנותן כל שלא פירש ממכרו או מתנתו לא נכנים אלו בהקנאתו יותר ממה שהקנה לבל הסיפור בדרך הודאה שמה שכבר הקנה אינו לריך רק לספר ולהודות דרך כלל לא דרך פרט והוא שאמרו (ניטין סד) האומר נירשתי את אשתי נאמן להכח ואע"פ שלא פירש אם נירש אוחה לנמרי או שיר מעשה ידיה וכיולא בזה או שמא לא התירה לבל אדם וכן האומר עשיתי את פלוני עבדי בן חורין לא הוברכו לפרש שם כיצד עד שאני אומר שאילו האומר לחבירו בית זה אני מוכר לך ומכר לי מלרי הבירה דקי"ל מלרים הרחיב לו מדהו"ל למיכתב ולא שיירית בזביני חילין קדמי כלום ואם כתב והודה לו כמספר מה שהיה שם מה שהוא רולה להוסיף לו עכשיו ואמר מכרתי ליתי לפלוני ומלרין פלוני ופלוני והריני מיפה עכשיו כמו בשוה כך וכך הודה כמה שים בתוך המלרים שאין זו שעת הקנאה עד שנאמר מדהוה ליה למיכתב ולא כתב שיורי שיר עכ"ל: [ב] **וכתב** עוד בסי' אלף וקל"ה שאלת רחובן ירם בית מיעקב אביו ושיבב בו בתים תוך המלרים אח"כ נתנו נתנה לחנוך בנו וכתב לו אין נתתי לו נתנה הבית שהיה מיעקב אבי וסיים לו מלרים אחר כך מת רחובן וילאו עוררין על חנוך לומר לא נתן לך רחובן תוספת הבנין שבנה הוא כי זה התוספת לא היה של יעקב אבינו. תשובה אם פרן ושיבב קרקע שהיה הון למלרי בית יעקב אבינו ולא מלר לו מלרים החיצונים הדבר ברור שאינו בכלל המתנה ואם מלר לו מלרים החיצונים וכתב לו כל מה שים תוך המלרים נתתי לו הכל נתן לו ואם בנה בתים בחלרות בית אבינו ובתוך בית אבינו כגון שבנה עליות ע"ג הבית הכל לפי מה שכתב שאם כתב לו מתהום תרעא עד רוס רקיעא הכל נתן לו ואם בנה בתים בחלרות בית אבינו ובתוך המלרים ומלר לו מלרים החיצונים דינו מבואר בר"פ המוכר את הבית בההיא דרב נחמן אמר רבה בר חבוה עכ"ל: כתב ה"ר יהודה בן הרא"ם שכשאל על רחובן שים לו שני בתים זה אצל זה ומכר לחד לפלוני ודרך הבתים שבתי הכסאות נמשכים מבית לבית דרך הפירות וכח הלוקח לסתום הפתיחה שהיה נמשך בית הכסאו של בית המוכר והלוקח טוען שכתב לו מתהומא ועד רקיעא והמוכר טוען שלא מכר לו ע"מ שיפסיד לו ביתו והשיב שהדין עם המוכר:

(יא) **מכר** הבית והתנה על מנת שדיוטא עליונה שלי ולא היה לריך לזה התנאי וכו' שם (סג:) תנו רבנן בן לוי אמכר שדה לישראל ואמר לו על מנת שמעבר

פרישה

המפ"ה וגם כ"ע יראה דפסק כן מיהו נראה דאם המוכר נתן כתו וכשותו לאחד לבנות במקומו ע"ג דיומדין כאויר בית ע"ב הבית שהוא מצוייר להמוכר כשלא כתב כו עומקו ורומו להולוקח הבית אלו אין כח כיד הלוקח למחות כיד אחר לבנותו ול"ד להמוכר דקל לזה ופירותיו לזה שכתבו הפוסקים וכיוצא בסי' ר"ט ס"ו דהכאי הכל לוקח הדקל דאם טעמא הוא לפירות הן הכי אלא כ"ל דמוכר לא מלי למיחש לפירות דהא מלי למיכל פירות בלא רשות ולפיכך אפשר דאפילו מקום פחות נמי אגדלין בו לפירות וכשאכר הדקל והפירות יחד לאחריני הבי לא שייר לו המקום מבמ"ל כשלא כתב עומקו ורומו להלוקח דהאויר מצוייר ממילא להמוכר יכול לעשות עלית במקומו למי שירלה לבנות אם ויכול הנותן רשות לבנות לחייב נפשו להבונה עד"מ בסך אלף זהובים בחיוב גמור והבונה יתן לו שטר פילוק להחזר כל זמן שיחתנו לדור שם ודומה למ"ש בשור בשם שמכרו לפרם כן ולפירוש זה הא דכתוב בכל הספרים לבירה נמי בית ופשבו בדשלב"ל והביאן הב"י בר"ס ר"ע וכתב עוד שם בשב"ח אז ז"ל אדם משעבד לשלב"ל דכיון דהוא משעבד לה לחקנה משתעבדי דנכיר כתר שעבידים וכדכר שב"ל דמי וע"ל סי' ס"ו מש"ר דאדם יכול להתחייב נפשו בשלב"ל והתרכתי עוד מזה בתשובה בעניים כלנו ביכול ליתן לאחרים כחו בזה ע"כ ודו"ק: (יא) מכר הבית והתנה ע"מ שהיוצ עליונה שלי כו' בב"ב סי"ג

חידושי הגהות

על הא דב"ב (סג:) דארעא דידי היא כו' ע"ש: ח ואיכא נמי דקרו לבירה בית אם מצר וכו' בצ"ל ונמחק ולבית בירה חדא דליתא לא בגמרא ולא ברשב"ם ותום' ועוד דאי דא"ל בזה כאן דהא בית קא"ל ולא בירה וגם מורי ר"ש מחק בשור שלו (פרישה) וכ"ה בב"ח:

ולא היה צריך לזה התנאי שבלא"ה אינה מכורה וצריך לקיים יתור לשונו שמועיל לשם דבר וקאמר רב וביד שמועיל להוציא זיזין לחצר פירוש שאם מכר החצר עם הבית יכול להוציא ממנו זיזין לחצר דחשבינן כאילו שייר לו מקום בחצר להוצאת זיזין וכן אם לא מכר החצר יכול להוציא זיזין ממנו על הדיוטא ורב פפא אמר דמהני יתור לשון שאם נפלה הדיוטא חוזר ובונה אותה: (יב) ופי' רשב"ם דרב וביד ורב פפא פליגי והלכה כרב וביד ואם נפלה אין חוזר ובונה אותה: (יג) והרמב"ן ז"ל כ' ודאי הקונה עלייה מחבירו

שמעתי רשזון שלי מעתר רשזון שלו ואם תמר לי ולבני מת יתן לבנין תמתי אין לחדם מקנה דשלכ"ל כיון דתמר ליה ע"מ שמעתר רשזון שלי שיורי שיריה למקום מעתר ס"ל ר"ל זאת תומרת המוכר בית לחבירו ומ"ל ע"מ שדיוטא עליונה שלי דיוטא העליונה שלו למתי הלכתא רב וביד תמר שאם רצה להוציא כה זיזין מוציא רב פפא תמר שאם רצה לבנות עליה על גבה כונה כשלמת לרב וביד היינו דקתני זאת תומרת תלת לרב פפא מתי זאת תומרת קשיא פרשב"ם למתי מעתר רשזון שלו הא אין לחדם מקנה וכו' • תמר ר"ל זאת תומרת. כרייתא זו תשמעי' דכל תנאי שבינו לא מעלה ולא מוריד מ"מ"כ שייר לתרינן שיורי שייר לעלמו מקום פורתא מיהא שמעינן דהמוכר בית לחבירו ומ"ל ע"מ שהדיוטא העליונה שלי הדיוטא העליונה שלו הוא גג שיש לו מעקה גבוה י' דתרינן שבינו מכור עם הבית ותנאי זה לאו מועיל דכלתו מכי הדין הוא של מוכר כדקתני כמתני' ולא תת הגג וכו' ולא היה לריך להתנות הלכך דיוטא העליונה שלו להוצאת זיזין כנגד רשותו של לוקח כדמפרש וחזיל והי"ה אם מ"ל הוץ מדיוטא העליונה דשייר מקום בחצר להוצאת זיזין ותליבא דרב וביד דתרינן פרק מי שמת למתי הלכתא תמר ר"ל דלהכי תנאי זה לאו מכר דיוטא העליונה למהוי דיוטא עליונה שלו הא כלתו הכי הוא שלו דהמוכר את הבית לא מכר דיוטא העליונה שאם רצה מוכר להוציא זיזין מדיוטא עליונה כנגד חגר של לוקח שמכר לו זה הבית והחגר מוציא להכי להכי תנאי זה הכי ס"ל ע"מ שהחה דיוטא העליונה שלי לגמרי לעשות בה חפצי לף להוציא ממנה זיזין כמתחילה קודם שמכרתי לך הבית והחגר דשייר בתנאי מקום בחגר כמו ששייר למעלה כשדה מקום מעתר דכל תנאי דלא מהני מהני מיהא לשייר מקום והיינו זאת תומרת דקתמר ר"ל ודוקא הוא שכל כנו אין לו רשות להוציא זיזין עד שיפרש לו ולבני כדתרינן לעיל גבי מעתר דכל מילתא דדיקין מיתורת לעלמו כמו שפירש ע"מ שמעתר רשזון שלי ה"נ תמרינן ע"מ שהדיוטא העליונה שלי שכל לבניו לא מהני תנאי המיותר רב פפא תמר כולי האי לא מהני לשייר מקום ממה שמכר אלא להכי מהני הנאי המיותר שאם רצה לבנות דיוטא זו אם תפול על גבו של הבית ביזה והכי מסיק לקמן דאי נפלה הדר בני לה דאי הוה שתק המוכר ומכר הבית שתם לת הדיוטא העליונה שלו שכל כמו שנפלו כו' תמר בעל העלייה לבעה"ב לבנות דיוטא זו אם תפול על גבו של הבית ביזה והכי מסיק לקמן דאי נפלה הדר בני לה דאי הוה שתק המוכר ומכר הבית שתם היתה הדיוטא העליונה שלו שכל כל ימי שיתקיים שכל אם תפול לא יחזור ויבנה ע"ג בית זה דלמאי דיוטא הוא דשתעבד ליה בית שכל לדיוטא אחרת לא משתעבד עד ד"ל בהדיא ייתור לשון כדתמרינן בפרק הבית והעליה אי ד"ל עליה זו וגפל מזלף ליה וכו' והא דתנן הבית והעלייה של שנים שנפלו וכו' אם תמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות וכו' התם בדהלקו זה טוען בית וזה טוען עליה ודלמאי בהדדי להשתעבד בית לעליה כל הימים ואפילו לא אתנו משתמת ס"ד כן חלקו . ולרב זביד מהני תנאי זה להוציא זיזין ולא להדר בני דהוצאת זיזין מסיק תדעתיה שהרי צריך לו מיד שכל לא אם תפול לא מסיק תדעתיה לעתים רחוקות ; בשלמת לרב זביד וכו' אלא לרב פפא מאי זאת תומרת. למה לו לר"ל לומר זאת תומרת לשמועינן דלמאי ייתור לחזור ולבנות הדיוטא אם תפול בלא הכרייתא נמי הוה לדעיין דלמאי ייתור תנאי שבינו צריך לטפויי מילתא אי הא דר"פ או שום דבר בשולם דבמרינן במתניתין (סד •) ומודה ר"ע בזמן שב"ל חוץ מאלו שבינו צריך ליקח לו דרך ומכרייתא לא משמעינן טפי ממתני' עכ"ל : ובתבו התוספות שאם רצה לבנות עליה על גבה לא על גבה ממש אלא שבייר מקום המעבר מטום דבעין יפה לקמן אבל אם לא תמר על מנת לא בני לה ת"ש דתנן הבית והעליה שנפלו תמר בעל העליה לבעל הבית לבנות וכו' תר"י דוקא בעליה דעדיפא ואבינא ליה עפי מדיוטא אבל דיוטא אלא היא לא יפה כתה כמו בעל העליה לבעל הבית לבנות דיוטא זו אם תפול על גבו של בית זה ואפילו הכי אמרינן דכיון דלא אתנו משתמת ס"ד כן חלקו אלא לרב זביד וכו' אלא לרב פפא מאי זאת תומרת. למה לו לר"ל לומר זאת תומרת לשמועינן דלמאי ייתור לחזור ולבנות הדיוטא אם תפול בלא הכרייתא נמי הוה לדעיין דלמאי ייתור תנאי שבינו צריך לטפויי מילתא אי הא דר"פ או שום דבר בשולם דבמרינן במתניתין (סד •) ומודה ר"ע בזמן שב"ל חוץ מאלו שבינו צריך ליקח לו דרך ומכרייתא לא משמעינן טפי ממתני' עכ"ל : ובתבו התוספות שאם רצה לבנות עליה על גבה לא על גבה ממש אלא שבייר מקום המעבר מש

בדברי הרמב"ם : (יג) **ומ"ש** ומ"ש ז"ל כתב כרשב"ם נראה דמשמע ליה מדכתב הרמ"ם פרשב"ם כתב דקתני זאת תומרת וכו' וכתב נמי מה שפירש הר"ר יונה לפרשב"ם וכתב כך כתב והלכה כרב זביד דגרסינן בפרק מי שמת וכו' משמע דלגמרי תופס פירשב"ם לף במה שפירש דלרב זביד מס נפלה מיטו חוזר ובונה תותה :

שפירש מסוגיא דגמרא בשלמא לרב זביד ניחא

(יד) **והיכא** שמכר לו סתם שתין בור ותות שמכר לו סתם בור ותות שקנה דמוכר בעין יפה מכר לו . בגמרא התריכו לאמר דאלטריכו כל הני משניות דתני בהו פלוגתא דרבי עקיבא וחכמים ע"ש . ועיין לעיל בסימן יפה מוכר וכתב הטור מת הבית ושעמו של דבר לכל היכא דמכר לו בור ותות ולא ידע בו המוכר ולא בדקו ולא ראו אלא שהיה סבור שהוא בור ותות ומצאו מלא מים או חרסית שהוא מעכב את המים שלא יעלו אין לו על המוכר כלום שהרי לא מכר לו אלא בור ותות ולא מכר לו מעין ומקור שהוא מביא את המים ומעלה אותם בתוך הבור ואין המים עולין אלא מלמטה למעלה ואין המוכר יכול לומר לו הרי לך מעין ומקור שהרי לא ידע המוכר שיש לו מעין ומקור ואין הלוקח יכול לומר למוכר הרי לך מעין ומקור שהרי לא ידע הלוקח שיש לו מעין ומקור אלא הרי זה כמי שמכר לו בור ותות ולא ידע בו ואין המוכר חייב לו כלום אבל אם ידע המוכר שיש לו מעין ומקור ולא הודיעו הרי זה גזלן ומחוייב להחזיר לו כל מה שהוציא ואפילו הוציא הרבה ונתייקר הבנין בידו שהרי הוא אומר לו הרי לך מעין ומקור שלך ואתה בנית בשלי ואין לך עלי אלא דמי אבנים ועצים בלבד ואפילו אם הוציא על הבנין יותר מדמי אבנים ועצים אין לו עליו אלא דמי אבנים ועצים בלבד שהרי הוא אומר לו הרי לך אבניך ועצך ואתה בנית בשלי ואין לך עלי אלא דמי אבנים ועצים בלבד ואם הוציא על הבנין יותר מדמי אבנים ועצים הרי זה מפסיד ואין לו עליו כלום

פנימי במכר מיטון במכר ופנימי במתנה סבור מיהא מין להסס דרך זה על זה ולא היא מי לא תקן בד"מ במוכר מבל בנותן מתנה נותן את כולן מלמת מתן דיהיב מתנה בעין יפה דיהיב ה"נ מתן דיהיב מתנה בעין יפה דיהיב • ופר"ש זה לפניהם מזה • ודריסת הפנימי על המיטון לר"ה : שניהם במכרן ביחד . במכרן ביחד לשני בני מדם או שניהם ביחד במתנה לשני בני מדם מין לו דרך לפנימי על המיטון דכי דיהיב ללפנימי זבין ויהיב בעין יפה למיטון נמי בעין יפה יהיב וזבין ולא מקרי עין דעה אפילו לרבנן אלא [היכא] דמכר הפנימי ועיכב לעלמו את המיטון כי מתני' אבל היכא דלא עיכב לעלמו כלום כ"ע מודו דלזה מכר כל המיטון ולזה כל הפנימי ואין לפנימי על המיטון כלום דלא תהיה עינו יפה לזה ורעה לזה : כ"ש מיטון במתנה וכו' • דוקא לא תהיה עינו יפה אבל מקבל מתנה דלהטות דיהיב ליה לדידיה רחים ליה : ומ"ש רבינו ודוקא כשהקנה לשניהם כאחד וכו' כן כתב ה"ה בפכ"ה מה"מ וז"ל פסק הרב ן' מיגא"ש ז"ל דוקא כשהוא מקנה שני (דבריס) [בתים] כאחד הא אם מכר הפנימי ואח"כ מכר המיטון היכא שקנה הפנימי זכה בדרך דהא קיי"ל כר"ע דקונה בור ודות יש לו דרך ושוב אין זכותו מסתלק וכן מיטון במכר ופנימי במתנה אם יהיה המכר ראשון לא זכה הפנימי בדרך שהרי לא היה לבעליו דרך דהא קיי"ל כר' עקיבא דמשייר בור ודות צריך ליקח לו דרך וכיון שכן אין למקבל אבל כשהקנה לשניהם כאחד אם שהוא המתנה אלא הזכות שהיה לבעליו בו עין יפה לזה הוא רע לזה ולפיכך אין להסס דרך אבל במתנה בעין יפה הוא נותן יותר ממוכר כמו שכתב המחבר ועיקר ע"ל : (יז) **המוכר** את הבית מכר כל הדבריס הקבועים כגון דלת ומנעול וכו' מזגה אם (סה .) המוכר את הבית מכר את הדלת אבל לא המפתח מכר את המיטלטל אבל לא את הקלת ולא את התנור ולא את הכיריס ולא את הריחיים בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו הרי הוא שלו אבל לא את הכנר ואת המנעול אבל לא את המיטלטלת אבל לא את הקלת אע"פ

מי מכורין עם מטה או לא ורמב"ם פי' לעניין מוכר את הבית היא השלה ופירוש, לכל היכא דמיטלטלא בהדי המטה לא תיבעי לך הלא מוזכנת בהדי ביתא כי תיבעי לך היכא הלא מיטלטלי בהדי מטה דאיכא למימר דבטילי לגבי קרקע ומכריס בהדי ביתא שהרי קבועין הם בקרקע וכיון הלא מיפשטא לא קנה וכתב ה' המגיד שכך פירשה מ"ן מגמ"ש ומה שהשיב רבינו על פירוש זה ומתר והלא ידענא וכו' ואיננו לפי שתפס פרשב"ם עיקר ואינה תשובה לתלמידי פי' הרמב"ם הוא עיקר שמפרש לכל הני דקתא מיבעיא להו דהכי משמע את הבית קא מיבעיא להו דהכי משמע טפי פשטא לסוגיא · ודע שמ"ש הרמב"ם ע"פ שהן מהמוכרים בעיט בזמן שהן לגוי תימו תוכר כי הם על מלבנות החלונות דלימו מלבנות כרעי המטה הם הן מהמוכרין בקרקע בעיט לא קא מיבעיא לן דפשיטא דהוי בכלל בית כיון שהיו לגוי כלל כשהם בקרקע ודוקא כשהיו מהמוכרין בעיט הוא דקא מיבעי לן וכסי משמע להדיא מדהוצרך לכתוב ולומר כל היכא דמיטלטלי בהדה לא תיבעי לך וכו' דמשמע הלא מיבעיא לן מלא היכא הלא מיטלטלי בהדי המטה אבל מ"מ הוין מהמוכרין בעיט בקרקע ופשוט הוא ושרי ליה מדריש למכרו"ך שכתב כאן דבריס שלא ניתנו לוכתב ע"ש : (יח) **האומר** לחבירו בית אני מוכר לך יכול ליתן לו עלייה וכו' · מתני' פרק הזורע מן הירק ועל פי מה שפי' בו הרמ"ש : (יט) **ואם** אמר כך נפל וכו' . במכתות פ' הרי עלי עשרון והרמב"ם מפרש לה בענין אמר כמו שהעתיק הכ"י ע"ש הר"ן עיין עליו :

(כ) **המוכר** מקום וכו' · כן כתב הרמב"ם בפ' כ"ף מה"מ והוא מתני בפרק המוכר פירות המוכר מקום לחבירו לעשות לו בית וכן המקבל מחבירו לבנות לו בית חתנות לבנו או בית לחתנו לבנות בו קנה מ' אמות על ו' דברי ר"ע רבי ישמעאל אומר רפת בקר היא זו הרואה לעשות רפת בקר בונה ד' אמות על ו' בית קטן ו' על ח' ומפרש הרמב"ם דרבי ישמעאל ס"ק רפת בקר היא זו שאתה מודה שהרואה לעשות רפת בקר עושה ד' אמות על ו' וכיון שכן הוא בית קטן הוא ח' על ו' ור"ע סבירא ליה מע"פ שרפת בקר היא פעמים שאדם עושה דירתו כרפת בקר וכדאיתא בגמרא לגיזענא קמת ומ"ש לפ"ז לר"ע דהלכתא כוותיה בית סתם לו רפת הוא בית אמות כולן שיעורן ד' על ו' אבל הרמב"ם פירש הלא **עליבי ר"ע ור' ישמעאל הלא במפרש בית אמות והתם קיי"ל כר"ע דפעמים שאדם עושה**

רבינו ולא ידענא מה ענין מלבני כרעי המטה לגבי מכירת הבית וכו' נראה דלעולם בעיבעיא לן משום דכיון מיטלטלי בהדי מטה מיכא למימר דבטילי לגבי קרקע ומכריס בהדי בית : (יח) **האומר** לחבירו בית אני מוכר לך יכול ליתן לו עלייה וכו' בפרק המוכר מן הירק (נו ·) תנן המוכר את הבית מותר בעלייה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים עלייה בכלל בית וגמרא כמאן מוקי לה דאמר רב הונא בר חייא משמיה דעולא שבכסים ופירש הרש"ג לימא ר"מ היא דאמרה בית בבתי אני מוכר לך מרתפו ר"מ היא דאמרה בית בבתי אני מוכר לך מרתפו עלייה לימא ר"מ היא דאמרה בית בבתי דמשמע משום דבית כל דהו הא אמר בית סתם אינו יכול ליתן לו עלייה והיינו כר"מ דאמר עלייה ליתא בכלל בית אלא מדקתני סתם בית אינו יכול ליתן לו עלייה אלא משום דגרועה היא דאי אמר בית סתם אינו יכול ליתן לו עלייה משום דגרועה היא אבל אמר בית בבתי אני מוכר לך מרתפו עלייה משום דגרועה היא ה"נ אמר בית בבתי אני מוכר לך מרתפו עלייה משום דגרועה היא ואתי לאקשויי

נקר היא פעמים שמדם שומה דירתו כרפת בקר ומיכא למרי רבי ישמעאל קמני לה וה"ק שהרואה לעשות רפת בקר עושה ד' לחות על ו' תגא וקנחיר י"ב על י"ב מני קנחיר תרבין מפדני . ופר"ם בית חתנות לבנו . שלקח ממנו ודרך המוכ לעשות לבנו יציע קטן סמוך לביתו : בית קטן ו' על ח' . הרואה לבנות בית קטן לחבירו לכל הפחות וכגון דמ"ל שעשה לי בית שתמת ויד הבונה על העליונה לעשות לו פחות שבשתים הוחיל ולא פירש כמה יעשהו קטן לכל הפחות ו' על ח' לכיון דלמ"ל בית חתנות אלא בית שתמת לעלמו קבעי ליה ונריך להיות גדול מבית חתנות וה"ה למוכר מקום לחבירו לעשות לו בית לדריך ליתן לו קרקע ו' על ח' : גדול ח' על י' . וכגון שפירש לו עשה לי בית גדול : טרקלין . למושב שריס עשוי ולא לתשמיש הילכך מרובע בעינן : רומו כחצי מרכו וכו' . מכולהו קאי והיינו בית חצי מרכו וחצי רחבו בבית קטן ז' וט' בבית גדול וי' בטרקלין : תרבץ מפדני . אלא גדול שעושין שריס בתוך מפדני שלהם ועל שם שמרביצים מותו תמיד בימים להשכיב המתים קרי ליה תרבץ וז"ל הרמב"ם בפכ"ה מה"מ המוכר מקום לחבירו לעשות בית או רפת בקר וכן המקבל מחבירו לעשות בית חתנות לבנו או בית לתלמות לבתו עושה לו ד"א על שם מכר לו [מקום] בית גדול עושה ח' על י' מכר לו מקום טרקלין עושה י' על י' תרבץ של חלר י"ב על י"ב ורוס כל בית ובית בחצי מרכו וחצי רחבו וכתב ה"ה פירוש המשנה לדעת המחבר כדעת ן' מיגש דהך סיפא דבית קטן תליא דר' ישמעאל ואין הלכה כמותו לגבי ר"ע ודין רפת בקר בלישנא קמא מפורש היא שאפי' ר"ע מודה שהוא ד' על (ד') [ו'] אף לליטב כתרת מ"ג דר' ישמעאל היא לא חזינן בהדיא דפליג ר"ע ומש"ה קי"ל הכי ויש מפרשים פירושים אחרים וזה עיקר עכ"ל . וז"ל הר"ן בית קטן שם על ח' פר"ח דהך בבא ר' עקיבא קאי לה דאי דאמר בריית ד' לחות על שם שהם במפרש בית חתנות שהוא קטן משאר בתים שהם לא מסתבר בית חתנות אלא לעלמו ולכיכך עושה ו' על ח' כמאן דאמר בית שהם לבניו ולבני בניו ולכך כתב ר"ע בית חתנות לבנו ולא בית שהם

שיש בהם חול שמתקנים בה זבוכית והחניות הפתוחים לתוכה ושאין פתוחים לתוכה אינן נמכרים עמה היו פתוחים לתוכה ולרשות הרבים אם רוב תשמישם לתוכה נמכרים עמה ואם לאו אין נמכרים עמה אבל לא מכר כל המטלטלים שאין נמכרים בכלל הבית ואם אמר לו היא וכל מה שבתוכה הכל נמכר עמה כל תשמישי הבית בר מחטי ושערי ומ"מ מרחץ (א) ובית הבד שבו אין נמכרין עמה: (ד) המוכר בית הבד מכר את האבן הגדולה הבנוי על הארץ שטוחנין עליה הזיתים ואת הים שהשמן יורד לתוכו כשנעצר והכלונסות שסומכין בהם הקורה ואת הלוחות שנותנין סביב הזיתים כשנעצרים שלא יתפזרו ולא מכר ריחים העליונה ולא את הקורה ואם אמר לו היא ומה שבתוכה הכל

מכור

(ד) **המוכר** בית הבד מכר וכו'. סס משמע ובריית': ומ"ש מכר את האבן וכו'. ר"ל שמא שהוזכר במשנה ומפרכת שהוזכר בברייתא וכן פרש"ס שמא ומפרכת הכל אחד ועוד פרש"ס שמא אבן נקובה שמכניסין בה עץ ומפרכים בה זיתים בבית הבד דהיינו דומיא דמכתשת וי"ל דהיינו לענין עלמו שמפרכים בו את הזיתים ולשון רשזן מפירושי ר"ח ועיקר. ורמ"ה בעיני שמ"ש גם הרמב"ם המוכר את בית הבד מכר את האבן הגדולה הבנוי בארץ שטוחנים עליה זיתים זהו הממל שהוזכר במשנה ומע"ש שהזכיר ג"כ המפרכת שהוזכר בברייתא הרב ס"ל דשני כליס הם אלא שהם מענין אחד ואלא כמ"ש ה' שמניד האבן הגדולה זה כתב במקום יש הזכר במשנה דליתא שהרי יש הזכר במשנה הוא בכלל היקבים שהוזכר ברייתא וכיון שהוזכר הרמב"ם היקבים שוב לא היה לריך להזכיר יש. וב"י תמה על רבינו למה לא כתב שמכר את המפרכת ולא דק להבדר ברור שהאבן הגדול שכתב רבינו הוא המפרכת שהזכירה בברייתא: ומ"ש את היס וכו'. זה היס שהוזכר במשנה ויקבים שהזכר בברייתא: ומ"ש והכלונסות וכו'. הם הבתולות שהוזכר במשנה: ומ"ש את הלוחות וכו'. זהו הבסריס שהוזכר בברייתא: ומ"ש ולא מכר ריחים העליונה כך מפורש בברייתא: ומ"ש ולא את הקורה. פלוגתא דת"ק ור"ש במשנה ובברייתא ופסק כת"ק. ויש לתמוה למה לא כתב רבינו ג"כ מה שאינו במשנה אבל לא מכר את העבדים ואת הגלגל והב"י כתב דמיכף למימר דמשמע ליה שכל זה בכלל ריחים העליונה ולא נהירא דמה ענין אלא הכליס לריחים העליונה אבל גרסה בעיני דלפי שגירסת הספרי בברייתא העבדים והגלגל לא מכר מפילו אמר היא וכל מה שבתוכה וכן הוא בברייתא בפלפסי וכן פסק הרמב"ם ופסק זה תימה גדולה דהלא במשנתינו שנינו כפי' דשם אמר היא וכל מה שבתוכה אף העבדים והגלגל מכורין ומשנתינו היא עיקר וכן תמה הרש"ש על פסק זה והרב בעל כ"י כתב שר"ת ורבינו הגי ג"כ פסקו שאף העבדים והגלגל מכורין ויש כתבו שכן גרסה מדברי הרי"ף שכתב כן סתם וכו' ע"ש ועוד נמצא הגירסא מוכלפת בברייתא במקצת ספרים מסכמת עם המשנה על כן לא רלה רבינו להכניס רשנו בספיקות הגירסאות והשמיט מדבריו כליס אלו ולא כתב רק הרחיים וקורה וס"ל לרבינו דשני כליס הללו לא"ה מכורין אם אמר היא וכל מה שבתוכה ולא היה גורס בברייתא קורה כל עיקר וכן הוא בספרים שבידינו ולא כגירסת הפלפסי והרמב"ם והב"י תמה על הרמב"ם דפסק לקמן כמתניתין ולקמן בברייתא דהם בברייתא לא קתני לקמן מכר אלא עבירין ומיהו גלגל וקורה לא קתני ולא עיין כלל לא בהפלפסי ולא בתשוי' שהעתיקו הברייתא בלשון שכתב הרמב"ם ממש ולא היו גורסים כגירסתינו בגמ' ודוק. ולענין הלכה נראה לכיון לגירסת פלוגתא דרבוותא וספיקא דגירסאות הממע"ה דלא כהרב בהגהת שולחן ערוך דכתב דל"ל עיקר

וקורה וכמ"ש הרמב"ם ז"ל דלמדרגא על הרמב"ם ז"ל יש לתמוה למה פסק כן דהא מתניי' קתני דאם היה מכר את העבירים לא הוי מכר את הבית וכל מה שבתוכה עבירים וגלגל וקורה מכורים ומע"ג דברייתא קתני כן וכן כך לא מכר את העבירין ל"ל למיפסק מלא כסתם מתניתין ועוד דאפילו כברייתא לא קתני דלא מכר מלא עבירין

דרכי משה

רטו (א) וכתב נ"י פרק המוכר את הבית בשם הרשב"א דאם מצד לו מצרים התיצונים וא"ל כל מה שבתוך המצרים מכור לך כולם מכור וכן אמרינן גבי בור ודות לענין מכירת בית וע"ל סימן רי"ד מדין בור ודות לענין בית:

דרישה

סי' רטו (מ) (נ) (ג) **ומ"מ** מרמץ ובית הבד שבו אין נמכרין ז"ל ר"ן ולפע"ד דשב"ם דמס מכר לו מכליס ומ"ל כל מה שבתוך מקום שהניח לו מני מוכר לך דכולהו מכורין בין בור ודות בבית (ר"ל במכירת בית) דו מרמץ ובית הבד במכר דטעמא דתמרינן מין נמכרין בהדייהו סיינו משום דדברים שמניחים סס ומיהם בטלים וטפלים לבני מכר לבל המכרים מיהם נמכרים (כ"ל לסגיה לבל במכרים סמה נמכרים לו מיהם שהלף במיהר וכרי סוא כמו סמה) ולא שייך למימר טעמא משום שסס טפלים הילכך כי מ"ל כל מה שבתוך מכרים הללו בכל מכור ולמיהי לממרים שבתבו ע"ז שסוא הגון ע"כ ולפ שכ"כ בסימן רי"ד ס"ס מ' בבור ודות שבבית דאפילו מכר לו מכרים וגס מ"ל ולא שיירית מידי מוכיני כו' לפ"ס סיינו מכור כיון דתרתי שמות הן מ"מ י"ל דמוקי להא דכ' הרשב"ם כגון דבור ודות ממכרין בכלל בית דשמני סתם הלא לממר מלא ולא שיירית מוכיני מילין דסיינו מבית שהוא מכר לו ורבי בור ודות ליהם טפלים לבית משל"ל שבתוכה לל' כל מה שבתוכה כולל בכל אפילו מידי דתין לו שייבות למכר לו לבית וק"ל: (ד) המוכר בית הבד מכר את המבן כו' כבר כתבתי בפרישה בילור דברי רבינו והוא ע"פ שיטת הרשב"ם ושולה יפה מלוק בסוגיית הגמרא ע"פ אבל להרמב"ם פרק כ"ם ממכירה יש בילור אחר בדברים הללו (ולשונו מועתק בס"פ סניף ב') וכתב סמ"ם עלין המבן הגדולה וכו שהם מקום יש הכוכי במשנה ע"כ וכתב ב"י ול' ורבינו ממשך מכר דברי הרמב"ם ו"ש מכר את המבן הגדולה כו': ומ"ש ואת היס כו' וכו מי' יקנים שהכר בברייתא וכדברי הרמב"ם ויש לתמוה שלי למס

פרישה

נכון מול כן כוא ל' הרמב"ם וכ' הברייתא משמע כן דקתני בית הסולסלות אבל רשב"ם בשם ר"ח פי' קרקע שעפרו מול שמוציאין ממנו זכוכית מע"פ שהוא מקום הסוב בפני עלמו עכ"ל וזס קרוב קלת אלא כפי' רבינו אלא פירושו כמו בית הבד ובית כור וק"ל: ספתומים לתוכה פירש רשב"ם שאין מוכרין אלא לאחר זו: לימן ממכרין עמה עיין מש"ל לקמן ס"ד: בר מהיטו ושערי דאלו לימן לסס סוס קבועות בבית ודעתו להבילן לאחר תמלת שיזול בס כיון שהיו יוצא מן בעיר דוס ממונל סוא: ומ"מ מרמץ ובית הבד בטעם משום דמין דרך המלוכות שיהם לסן כן ומיהם תשמים מיוסד לאחר תמד דכרבם מלוכות משתמשין במרמץ ובית הבד ל' ר"ן: (ד) **המוכר** בית הבד כו' משמע דף ס"ו ופירש"ם זס בכלל כל הקבועים מכורים ושאינן קבועי לימן מכורין: מכר את המבן הגדולה כו' ליינו ממל דקתני בית הסולסלות אבל רשב"ם כתב בשם ר"ח פי' קרקע שעפרו מול שמוציאין ממנו זכוכית מע"פ שהוא מקום הסוב בפני עלמו עכ"ל וזס קרוב קלת אלא כפי' רבינו אלא פירושו כמו בית הבד ובית כור וק"ל: ספתומים לתוכה פירש רשב"ם שאין מוכרין אלא לאחר זו: לימן ממכרין עמה עיין מש"ל לקמן ס"ד: בר מהיטו ושערי דאלו לימן לסס סוס קבועות בבית ודעתו להבילן לאחר תמלת שיזול בס כיון שהיו יוצא מן בעיר דוס ממונל סוא: ומ"מ מרמץ ובית הבד בטעם משום דמין דרך המלוכות שיהם לסן כן ומיהם תשמים מיוסד לאחר תמד דכרבם מלוכות משתמשין במרמץ ובית הבד ל' ר"ן: (ד) **המוכר** בית הבד מכר כו' משמע דף ס"ו ופירש"ם זס בכלל כל הקבועים מכורים ושאינן קבועי לימן מכורין: מכר את המבן הגדולה כו' ליינו ממל דקתני בית הסולסלות אבל רשב"ם כתב בשם ר"ח פי' קרקע שעפרו מול שמוציאין ממנו זכוכית מע"פ שהוא מקום הסוב בפני עלמו עכ"ל וזס קרוב קלת אלא כפי' רבינו אלא פירושו כמו בית הבד ובית כור וק"ל: ספתומים לתוכה פירש רשב"ם שאין מוכרין אלא לאחר זו: לימן ממכרין עמה עיין מש"ל לקמן ס"ד: בר מהיטו ושערי דאלו לימן לסס סוס קבועות בבית ודעתו להבילן לאחר תמלת שיזול בס כיון שהיו יוצא מן בעיר דוס ממונל סוא: ומ"מ מרמץ ובית הבד בטעם משום דמין דרך המלוכות שיהם לסן כן ומיהם תשמים מיוסד לאחר תמד דכרבם מלוכות משתמשין במרמץ ובית הבד ל' ר"ן:

מכור חוץ משקין ומרצופין שמביאים בהם הזיתים אמר לו בית הבד וכל תשמישיו אני מוכר לך והיה חוצה לו חנויות ששוטחין זיתים בהם והשומשמין ואין עיקר תשמישתן לבית הבד אם א"ל בית הבד וכל תשמישתם אני מוכר לך ואילין מיצרנהא והן בין המצרים קנה ואי לאו לא קנה: (ה) המוכר את המרחץ מכר המקום שמצניעין שם הנסרים שיושבים עליהם בבית המרחץ ד ובית היקבים שנוטלין בהם המים ובית הספסלין שיושבין עליהם בחצר בית המרחץ ובית הוילאות שמסתפגין בהם אבל לא מכר הנסרים והיקבים והספסלים והוילאות עצמם ואם אמר לו היא וכל מה שבתוכה הכל מכור ובין כך ובין כך לא מכר הבריכות המפפיקות מים בימות החמה ובימות הגשמים ולא את בית אוצר העצים ואם אמר לו הוא וכל תשמישו אני מוכר לך כולן מכורין אפילו הן חוצה לה וכגון שהן בין המצרים וכתב לו אילין מצרנהא: (ו) **המוכר את העיר מכר בתים וחצרות בורות שיחין ומערות**

עיקר דכולן מכורים לגיתא: ומ"ש חוץ משקין ומרצופי' וכו'. כך הוא בברייתא ולא מצינו במשנה שמחלקה על זה: א"ל בית הבד וכל תשמישיו וכו'. שם עובדא דרב יוסף ומסקנא דרב משי חזיון מי אמר ליה בית הבד וכל תשמישיו ואילין מצרנהא קני וכתב הרי"ף והרמ"ה וכתב הרא"ש וכן כתב הגירסא בספרים וכן הגיה רב אלפס ותמיהא לי דבמתניתין לא מיתניא הכי ומתני' היא עיקר ומש"ה אמר בין כך ובין כך כולן מכורין עכ"ל. וכתוב בה"י שכן פסקו רבינו מנחם"ל ורבי' אבי ז"ל ורבותיי כתוב שכן נראה מדברי הרי"ף שכתבן סתם ומה שהגיה ברייתא לאו משום דבעי למימר דהלכה היא אלא ללמוד ממנה לותם שכתבו בברייתא ולא נשנו במשנתינו עכ"ל:

א"ך בית הבד וכל תשמישיו אני מוכר לך וכן לו מוכר וכו' דברי רבי קנריס שהו"ל לכתוב תחלה ותם אמר לו בית הבד וכל תשמישיו אני מוכר לך ברי כולם מכורים וכדקתני בברייתא בגמ' וכתבה הרמב"ם בפ"ה מה"מ כלומר ואפילו שקין ומרצופין מכורי' וחכ"ש הו"ל לכתוב היו לו חנויות וכן הגיה רבי יוסף ז"ל לחברים בית הבד וכל תשמישיו אני מוכר לך הוי הגהו מוחתא מברבי דהוו שטחי בהו שומשמי אתא לקמיה דרב יוסף ז"ל תניא בית הבד וכל תשמישיו אני מוכר לך ברי כולן מכורים לגיתא אין לי אלא בית הבד וכל תשמישיו ואילין מצרנהא קני ואי לא קני ופר"ח חנויות למכור בו את תשמישיו ויין: שטחי בהו שומשמי. לייבשן כדי לעשות שמן בבית הבד זה אבל עיקר תשמישן למכור בו את ויין הוא: ברי כולן מכורים. ואפי' חומרות של עצים וה"ה לחנות זה. אי אמר לו בית הבד וכל תשמישיו ואילין מצרנהא ואפי' בכלל אני מצרני קנה ואי לא קנה: (ה) **המוכר** את המרחץ מכר המקום שמצניעין שם הנסרים וכו' משנה שם (סו.) המוכר את המרחץ לא מכר את הנסרים ואת הספסלים **ואת הכלוניות** בזמן שאמר לו היה וכל מה שבתוכה ברי כולן מכורים בין כך ובין כך לא מכר את המגורות של מים ולא את חומרות של עצים ובגמרא תנו רבנן המוכר את בית המרחץ מכר את בית הנסרים ואת בית היקמין ואת בית הספלים ואת בית הוילאות אבל לא את נסרים עצמן ולא יקמין עצמן ולא ספלים עצמן ולא וילאות עצמן ובזמן שאמר לו היה וכל מה שבתוכה ברי כולן מכורים בין כך ובין כך לא מכר הבריכות המספקת לו מים בימות החמה ובימות הגשמים ולא בית כנוס העצים ואם מכר לך בית המרחץ וכל תשמישיו אני מוכר לך ברי כולם מכורים ופר"ח הנסרים שמותיס ע"ג קרקע המרחץ ועומדים עליהם הרותחים ולא יכו רגליהם לחוס הקרקע מ"ג אלא יטפו רגליהם ומוס דמטלטלי לא מזדבני: ספלים. לתת בהם מים לרחוץ ומטלטלין: וילאות. מסך כנגד הפתח ול"ג נגד שמסתפגין בו: מגורות מים. בריכות מים שמופכים מים למרחץ: ולא חומרות של עצים. שסיו לחמם בהם המרחץ והיינו טעמא דאין לנו תשמישין המיוחדין למרחץ כי הך דלעיל ואין לנו מאני תשמישיה אלא ממונו הן ליהנות בהן לפי' תוך ביתו דכשקונה לותם קונה להסיק בביתו ולאפות ולבלות בהם: בית הנסרים. בית שמכניסין בו הנסרים לאחר רחיצה. את בית היקמים גרסינן בהוספתא יש מפרשים מדר שמצניעין בו הגיגיות שמזיעים בו מים חמין ולא נהירא לי דהיינו נמי בית היורות דקתני בתוספתא וי"מ יקמין סדור שמעטפין בהן רשתן מפני חום המרחץ וכל הני בתים מחברי לבית המרחץ: בין בימות החמה. שהן מועטין וסד"א ליבטלו גבי המרחץ: וכל תשמישיו. לטפויי מתא בריכות וחומרות של עצי' דהוו תשמיש למרחץ פורתא כדמפרש לקמן שמצר לומצרי' החלונים וכגם בתוך המצר עכ"ל:

(ו) **המוכר** את העיר מכר בתים וחצרות וכו' משנה שם (סח.) המוכר את העיר מכר בתים וחצרות בורות שיחין ומערות מרחצאות שובכות בית הבדים בית השלחין וכל מה שבתוכה אפילו היו בה בהמות ועבדים הרי כולם מכורים. ופי' ר"ח בית השלחין. שמוך לעיר וסמוכים לעיר וגמרא מפרש מאי שלחין: אבל לא את המטלטלין. מאני תשמישיה כגון חמור וכירים וכל הך מטלטלין דלעיל דלמרו בהו לא

מכרן

פרישה

לכבשן הם דמיקרי במתני' עבירין ומפרש לה בגמ' כבשי ותיגן מכרים כיון דמיטלטלי כל"ל ניתור דברי רבינו והם ע"פ שיטת רשב"ם ודברי ב"י תיגן כ"ל: מתן משקין ומרצופין שבהם מושקין ויושבים לבית הבד ושקין הם מטלה של שוח ומרצופין הן של עור ומשמע מל' רבינו שאפי' ל"ל בית הבד וכל תשמישיו הין שקין ומרצופין מכורין וזהו דלא כמ"ש הרמב"ם פ"ה מהלכות מכירה והב"י תמה על רבי' מל' הברייתא וכתבתי יישוב לזה בדרישה ע"ש שתראה כי גוה מיהו יש לדקדק במריכות ל' רבי' שתתחיל וכ' ול' ח"ל בית הבד וכל תשמישיו כו' עד אם ח"ל בית הבד וכל תשמישיהן כו' תרתי למה לי ותיתי מדרך רבינו לדבר קשה יתר על דבר דבור על מתניו לכן היה נלע"ד להגיה שתי תיבות וכ"ל ח"ל בית הבד וכל תשמישיו אני מוכר לך כולן מכורין היה מוכח לו כו' והיה בנוח במבי עלמא וכן הן דברי הרמב"ם בפיהו ודוק: ומיה מוכח לו מכורות כו' עובדא שם דף ס"ח: ותיתי עיקר תשמישהן כו' אלא עשויין למכור בהן פת ויין ומשמ דבריה ולא לשהות בהן ויהיה ושומשמין לבד והוא ע"פ פרשב"ם: (ה) המוכר את המרחץ כו' שם דף ס"ו ע"ש: הנסרים שיושבים פי' כשהן מרוחים הן משמע מל' יושבין ורשב"ם פי' שהן נסרים שמצניעים על גבי קרקע המרחץ ושומרים עליהן כלוחצים אלא יכול מקום בקרקע ח"ל אלא יטפו רגליהם: וביח היקמים כל"ל וכ"כ הרמב"ם וכ"פ ופי' המ"מ היקמים הם (ספסלות) [ספלות] של עץ שעתידים בהן מים לפני כל מ' בבית המרחץ וכן הוא בפ"י. שיושבין עליהם כו' כ"כ ל' הרמב"ם ומסיים בית בהן לבושין: הנסרים והיקמים כל"ל: המספיקות מים כו' ל' הגמרא בין בימות החמה ובין בימות הגשמים כו' וכן הוא ברי"ף וכמ"ש והרא"ש והרי"ן והרשב"ם ופירשו רשב"ם והרי"ן בין בי"ח שהמים מועטים וסל"ד דליכוי בעלים אלא מלא המרחץ וכ"ש בי"ג דיש בהן מים הרבה דקשיבי ולא בעלי גבי מרחץ ורמלה שגם ל' רבי' יתפרש הכי דמ"ם בי"ח ובי"ג אלא מלא מכר קאי בין שהמתה המכירה בימות החמה בין שהיתה בימות הגשמים כו' וכן הוא ברי"ף וכמ"ש והרא"ש ובי"ג ומיהו (י"ל) נראה דהני לרבותא כ"כ דלפי' מספיק מהן מים בי"ח ובי"ג וסל"ד שהו שהן מספיקין קבועין

ומיהו לומר דרישת דהסיח בברייתא מיירי במוכר בית הבד ועלה קאי קס סיפא שהם מ"ל בית הבד וכל תשמישיו אני מוכר לך ברי כולן מכורין לגיתא משובחת היא מיהא בברייתא שהיא רב יוסף והרמ"ה היא מ"ל בית הבד לבד בגמרות אלו לחתא לגרסת תניא בית המרחץ וכל תשמישיו אני מוכר לך ברי כולן מכורין וגרסת ר"ח ז"ל ברי כולן מכורות ותפילו מוליות של עצים וס"ה אב"ל ברי לך לחמרחץ קנה ואפי' פסקי לכן ולמ"ל לא מיירי בברייתא שהיא שהיתה רב יוסף גרסת הרי"ף ומדברי הרמב"ם נראה דלא גרסי' ברי ולא ברי ולא ברי ולא

ומערות מרחצאות ובית הבדין ושובכין ובית השלחים שבה והסמוכים לה והשדות הידועות לה והביורין של חיה ועוף שפתוחים בנגדה אע"פ שרחוקים ממנה אבל לא קנה המטלטלין שבה ולא את בפריה ולא ביבורי חיה ועוף שאין פתוחים בנגדה ואם אמר לו היא וכל מה שבתוכה הכל מכור ח ואפילו בהמה ועבדים ושאר כל המטלטלין שבה: (ז) המוכר שדה מכר את מצריו וכל האילנות שבה והעומדים על מצריו ואת האבנים שמניחין

הסמוכים לעיר מזרחי • כ"ג היה לה חלק מאד ביה וחלק מאד ביבשה וכו' הרי אלו מכורים עמה • וחלק מאד ביה ומאד ביבשה ומאד ביבשה אין נכנסין עמה משמע בניה הוא דלא מזדבן המופלגין מן העיר ואין מתוקה העיר ממש שהרי שם מאד יש לעיר חלק מאד ביבשה וקרקע בשם העיר נמכר עמה דהא עיר אחת היא בין הכל ג"כ חלק מאד ביבשה כמו שהר העיר אלא שמופלג מן העיר ומיהו על שם העיר נקרא ש דנגיח קייהו לגיו פתיחתן ללד העיר נמכרין עמה מאד אבל כך קמייתא דנגיח קייהו לבר והקהני בכך קמייתא ולא את החורשין המוקפין לימת עכ"ל: ומ"ש רבינו שמכר ומ"ש המוקפין לימת וכו' ומיהו ע"ל דהרשב"ם מיהו אלא שפתוחים כנגדה וכו' . שם רמי תרתי מתניתא אהדדי ומשני הא דפתוחים כנגדה נמכרין עמה הא דאין פתוחים כנגדה אין נמכרים עמה וס"ל לרבי' אלא מחלק בין סמוכים לרחוקים אלמא דכשפתוחין כנגדה אע"פ שרחוקים ממנה נמכרים עמה: ומ"ש אבל לא קנה המטלטלין שבה. משנה שם: ומ"ש לא את בפריה • כבר נתבאר דהכי גיהא בגמרא: ומ"ש ואם אמר לו היא וכל מה שבתוכה כו' • משנה שם ויש לתמוה דמדברי רבינו משמע דאם אמר היא וכל מה שבתוכה וכו' אף בפריה וביבורי חיה ועוף שאין פתוחין כנגדה נמי מכורין ובתוספתא פ"ג תני להדיא ואף ע"פ שלא היה וכל מה שבתוכה אני מוכר לך לא מכר את שיריה ולא את גזותיה ולא את התורשין המוקפין בפני עצמן ולא את הביבורים של חיה ועוף וכיוצא בזה הניח רשב"ם תוספתא זו מאחר דפריך בגמרא ומי מצית אמרת הר' יהודה כרשב"ג ס"ל והא ר"י כרבנן ס"ל דאפילו אמר לא שיריה ולא גזותיה ואילו רשב"ג קאמר מכר את העיר מכר גזותיה הוי להקשות עליה ממאי לא קאמר דרשב"ג לא קאמר דאפילו אמר לא גזותיה אלא היכא דא"ל וכל מה שבתוכה אני מוכר לך וכ"ל הר' יהודה דקאמר ולא גזותיה אפי' בא"ל וכל מה שבתוכה אני מוכר לך ובכתיבת להדיא בתוספתא וכן פסק הרמב"ם בפ"ו מה' מכירה וכך נוטין ב"י ז"ל על דברי רבינו ונ"ל דאפילו אמר לא מכר את שיריה ולא את גזותיה ולא את התורשין המוקפין ממנה ופירש שיריה פסקי בגי' הם פסקי בגי' עלמא ולא פסקי בגי' הוא אלא מוזדבני ולא בגי' עלמן וכתב ובית השלחין שבה הסמוכין לה והשדות הידועות לה כלומ' בית השלחין הם הגמות שבתוך העיר והסמוכין לה כמו שפרשב"ם וגם השדות הידועות לה לאפוקי פיסקי בגי' שאין ידועות לה ומע"פ דקיי"ל כליטנא בתרא דבית השלחין בפי' קף בגי' מ"מ אילו לא כתב רבינו כי אם ובית השלחין בלחוד ולא היה מבאר לומר עוד והשדות וכו' הייתי טועה לפרש מאי בית השלחין גיוטיתא אבל בגי' לא לכך כיאר עוד וכתב והשדות הידועות לה כלומר לא מיבעיא בית השלחין שבה והסמוכים לה דהיינו גיוטיתא אלא אף השדות הידועות לה דהיינו בגי' כך הוא לשון של הרמב"ם ומה שכתב ה' המגיד דבמאי דקאמר בית השלחין הכל ככלל שבה בית הבעל וגיוטיתא לא נתכוין לפרש כך דברי הרמב"ם אלא לפרש בית השלחין דמשמעותו קאמר דכלל בה אבל בה בבית השלחין דהרמב"ם הוא גיוטיתא שהרי כתב ג"כ והשדות הידועות לה היינו בגי' ומ"ש בגי' : ומ"ש והביורים של חיה ועוף שפתוחים כנגדה וכו' . שם רמי תרתי מתניתא אהדדי ומשני הא דפתוחים כנגדה נמכרין עמה הא דאין פתוחים כנגדה אין נמכרים עמה וס"ל לרבי' אלא מחלק בין סמוכים לרחוקים אלמא דכשפתוחין כנגדה אע"פ שרחוקים ממנה נמכרים עמה: ומ"ש אבל לא קנה המטלטלין שבה. משנה שם: ומ"ש לא את בפריה • כבר נתבאר דהכי גיהא בגמרא: ומ"ש ואם אמר

שומריה • סוכת זוכריה : שמיגה עשויה בטיט • טוחה בטיט : ואת החרוב שמיגו מורכב • דהייגו בבהרותו לגבל כשמזקין ומתגבר מרכיבין לותו ויש לו שם בפני עצמו ולא בטל לגבי שדה : בתולת השקמה • בבהרותה קודם שנתחכו ענפיה לגבל כשמזקין וגדל הרבה קוללין הענפים ובאין לחריס במקומם ונקרא שדן השקמה :

שמניחין על העמרים שלא יפזרם הרוח והוא שהונחו פעם אחת על העמרים ואת הקנים החלקים שמעמידין תחת הגפנים להעמידם • ואת התבואה המחוברת אע"פ שהגיע זמן ליקצר וחיצת הקנים הפחותה מבית רובע אע"פ שהקנים שלה עבים ואת השומרה שאינה טוחה בטיט אע"פ שאינה מחוברת לארץ ואת החרוב שאינו מורכב דהייגו בבהרותו אבל בשיזקין הוא חשוב ואינו נמכר ואת בתולת השקמה קודם שנקצצו ענפיה אבל לא מכר האבנים שלא נתנו מעולם על העמרים אפילו מוכנין לכך ולא את הקנים שבכרם שלא הועמדו עדיין תחת הגפנים אע"פ שהן משופין וחלקין ומוכנין לכך ולא את התבואה העקורה אע"פ שהיא צריכה עדיין לקרקע לשוטחה בה ליבשה ואם א"ל היא וכל מה שבתוכה כולן מכורין ובין כך ובין כך לא מכר חיצת הקנים שיש בה בית רובע אע"פ שהקנים שלה דקים וקטנים ולא ערונה של בשמים שבה אם יש לה שם בפני עצמה כגון שקורין לה בית ורד של פלוני ולא השומרה שטוחה בטיט אפי' היא מחוברת לארץ ולא את החרוב המורכב ולא סדן השקמה אפילו הן דקין ולא את הבור והגת והשובך שבה בין חרבין בין ישובין :

(ח) וצריך המוכר ליקח לו דרך לילך לבורו ולשובכו ואם אמר לו הוץ מאלו א"צ ליקח לו דרך : (ט) וכל אלו שאינן נמכרין בכלל בית חצר ושדה וכל הנך אחריני אם נתנם לאחר במתנה הכל בכלל וזכה המקבל בכולם לפי שהנותן בעין יפה הוא נותן וכן אחין שחלקו והחזיק אחד מהם בשלו זכה בכולן וכן המחזיק בנכסי הגר זכה בכולן : (י) כתב הרמב"ם ז"ל אף במוכר ליקח אין כל הדברים הללו וכל כיוצא באלו אמורים אלא בשקום שאין

סדן השקמה אפילו הן דקים כנ"ל לגבי מס מיגו ט"ס הוא לגבי מס מיגו שאומר לי המוכר זו היא טוטת סופר : ומ"ש ואת הסכוים וכו' ואת הקנים וכו' . עם מזגה וגמרא : ומ"ש ואת השומרה שמיגה טוחה בטיט . עם מזגה וגמרא וכגירסת רשב"ם ויש לתמוה על רבינו הלא הרי"ף והרא"ש והרמב"ם גורסין בהיפך השומרה העשויה בטיט מיגה בכלל המכירה מע"פ שמיגה קבועה ושומרה שמיגה עשויה בטיט מיגה מכורה מע"פ שמיגה קבועה בארץ גם תוס' כתבו שכך היא גירסת רבינו מנחמ"ל וא"כ לא היה לו לפסוק כדברי רשב"ם נגד כל שני רבוותא ותו דהלא דברי ר"ת דברי קבלה : ואת החרוב וכו' ואת בתולת השקמה • עם מזגה וכפי' רשב"ם : ומ"ש לגבל לא מכר וכו' עד סופה • עם מזגה וגמרא : ומ"ש ולא את הבור • ג"ז מזגה עם : (ח) וצריך המוכר ליקח לו דרך וכו' • עם מזגה פלוגתא דר"ע וחכמים ופסק הרמב"ם כר' עקיבא וכבר נתבאר כל זה [סימן רי"ז] סעיף י"ד ע"ש גם לעם נתבאר לעיל ס"ק ל"ח דרך ע"ש וכתב ה"ה בשם ו' שהרשב"א כתב דלמילתא דמשווירים מ"ל דרך וה"ה כתב דלפ"ז למילתא דצריך ע"ש : (ט) וכל אלו שאינן נמכרין וכו' וכן המחזיק בנכסי הגר זכה בכולן • כל זה מזגה עם וכבר האריכו על זה ה' המגיד והר"ן בית יוסף סניף דברים"ס ע"ש : (י) כתב הרמב"ס לפ שכתב בתוספתא

ומשמע דבשאין מוחזק בתוך השדה אפילו לא הוחזק מעולם על העמרים רק בכלל המכירה גם לא כגרסת מדברי הרמב"ם דבשיגין שיהו מוחזקים עכשיו על העמרים אבל גם אם שיגין מוחזקים עכשיו על העמרים שיגין בכלל המכירה מע"פ שכבר הוחזקו פעם אחת על העמרים לגיתף דמה שגו בריכין שיהו מוחזקים על העמרים הוחיל והעמרים שהן תלושין שיגין מכורים ועיין בתוס' : ומ"ש ואת הקנים החלקים . עם במזגה ואת הקנים שבכרם שהם לגרסו ומפרש בגמרא ממרי דבי רבי יעקי קנים המחולקין שמעמידין תחת הגפנים והוא תמוהין שמעמידין תחת הגפנים אע"פ שהן משופין וחלקין ומוכנין לכך ולא את התבואה העקורה אע"פ שהיא צריכה עדיין לקרקע לשוטחה בה ליבשה ואם א"ל היא וכל מה שבתוכה כולן מכורין ובין כך ובין כך לא מכר חיצת הקנים שיש בה בית רובע אע"פ שהקנים שלה דקים וקטנים ולא ערונה של בשמים שבה אם יש לה שם בפני עצמה כגון שקורין לה בית ורד של פלוני ולא השומרה שטוחה בטיט אפי' היא מחוברת לארץ ולא את החרוב המורכב ולא סדן השקמה אפילו הן דקין ולא את הבור והגת והשובך שבה בין חרבין בין ישובין : (ח) וצריך המוכר ליקח לו דרך לילך לבורו ולשובכו ואם אמר לו הוץ מאלו א"צ ליקח לו דרך : (ט) וכל אלו שאינן נמכרין בכלל בית חצר ושדה וכל הנך אחריני אם נתנם לאחר במתנה הכל בכלל וזכה המקבל בכולם לפי שהנותן בעין יפה הוא נותן וכן אחין שחלקו והחזיק אחד מהם בשלו זכה בכולן וכן המחזיק בנכסי הגר זכה בכולן : (י) כתב הרמב"ם ז"ל אף במוכר ליקח אין כל הדברים הללו וכל כיוצא באלו אמורים אלא בשקום שאין

סדן השקמה אפילו הן דקים כנ"ל לגבי מס מיגו ט"ס הוא לגבי מס מיגו שאומר לי המוכר זו היא טוטת סופר : ומ"ש ואת הסכוים וכו' ואת הקנים וכו' . עם מזגה וגמרא : ומ"ש ואת השומרה שמיגה טוחה בטיט . עם מזגה וגמרא וכגירסת רשב"ם ויש לתמוה על רבינו הלא הרי"ף והרא"ש והרמב"ם גורסין בהיפך השומרה העשויה בטיט מיגה בכלל המכירה מע"פ שמיגה קבועה ושומרה שמיגה עשויה בטיט מיגה מכורה מע"פ שמיגה קבועה בארץ גם תוס' כתבו שכך היא גירסת רבינו מנחמ"ל וא"כ לא היה לו לפסוק כדברי רשב"ם נגד כל שני רבוותא ותו דהלא דברי ר"ת דברי קבלה : ואת החרוב וכו' ואת בתולת השקמה • עם מזגה וכפי' רשב"ם : ומ"ש לגבל לא מכר וכו' עד סופה • עם מזגה וגמרא : ומ"ש ולא את הבור • ג"ז מזגה עם : (ח) וצריך המוכר ליקח לו דרך וכו' • עם מזגה פלוגתא דר"ע וחכמים ופסק הרמב"ם כר' עקיבא וכבר נתבאר כל זה [סימן רי"ז] סעיף י"ד ע"ש גם לעם נתבאר לעיל ס"ק ל"ח דרך ע"ש וכתב ה"ה בשם ו' שהרשב"א כתב דלפ"ז למילתא דצריך ע"ש : (ט) וכל אלו שאינן נמכרין וכו' וכן המחזיק בנכסי הגר זכה בכולן • כל זה מזגה עם וכבר האריכו על זה ה' המגיד והר"ן בית יוסף סניף דברים"ס ע"ש : (י) כתב הרמב"ס לפ שכתב בתוספתא

ומשמע דבשאין מוחזק בתוך השדה אפילו לא הוחזק מעולם על העמרים רק בכלל המכירה גם לא כגרסת מדברי הרמב"ם דבשיגין שיהו מוחזקים עכשיו על העמרים אבל גם אם שיגין מוחזקים עכשיו על העמרים שיגין בכלל המכירה מע"פ שמיגה קבועה בארץ גם תוס' כתבו שכך היא גירסת רבינו מנחמ"ל וא"כ לא היה לו לפסוק כדברי רשב"ם נגד כל שני רבוותא ותו דהלא דברי ר"ת דברי קבלה : ואת החרוב וכו' ואת בתולת השקמה • עם מזגה וכפי' רשב"ם : ומ"ש לגבל לא מכר וכו' עד סופה • עם מזגה וגמרא : ומ"ש ולא את הבור • ג"ז מזגה עם : (ח) וצריך המוכר ליקח לו דרך וכו' • עם מזגה פלוגתא דר"ע וחכמים ופסק הרמב"ם כר' עקיבא וכבר נתבאר כל זה [סימן רי"ז] סעיף י"ד ע"ש גם לעם נתבאר לעיל ס"ק ל"ח דרך ע"ש וכתב ה"ה בשם ו' שהרשב"א כתב דלפ"ז למילתא דצריך ע"ש : (ט) וכל אלו שאינן נמכרין וכו' וכן המחזיק בנכסי הגר זכה בכולן • כל זה מזגה עם וכבר האריכו על זה ה' המגיד והר"ן בית יוסף סניף דברים"ס ע"ש : (י) כתב הרמב"ס לפ שכתב בתוספתא

וזכה המקבל בכולם לפי שנותן בעין יפה הוא נותן וכן אחין שחלקו והחזיק אחד מהם בשלו זכה בכולן וכן המחזיק בנכסי הגר זכה בכולן עם במזגה וכתב הר"ן כתב ר"י בן מיגש"ב ז"ל דכי מתרינן זכה בכולן דוקא במה שהוא תוך השדה או תוך הבית כגון חרוב וגת אבל במה שהוא בתוך הקרקע שנתן לו כגון יציע וחדר מכר ומתנה טוים עם דכי היכי דאיכן בכלל מכר דכי נמי ליתנהו בכלל מתנה והביא ראיה לדבר וכתב ה"ה בפרק כ"ו מלדבריו הסכים הרשב"ם . וכתב עוד הר"ן מיכא מתן דאמר לעיל עדיף מתנה ממכר אלא לדברים המחוברים בקרקע אבל בדברים המטולטלים כמבנים שמיגן לגרכה ותבואה המלוסה מע"ג דגריכת לתרעא שמיעם טוים מבל ר"ש כתב דאפילו בדברים המלוסים זכה והביא הרמב"ן ז"ל ראיה לדבריו עד כאן לשונו . והרמב"ם ז"ל בפרק כ"ו כתב בלשון זה כלל של דבר הנותן קרקע קנה המקבל כל המחובר לה עד שפירש וכתב ה"ה גם זה כתב הרשב"א שמין כלל אלא לדברים המחוברים אבל לדברים המלוסים כגון הבאות תלוסה וז"ל ומיהו אם יש מעות בשדה או תבואה המלוסה שמיגה גריכה לקרקע וכל דבר אלא סולרך למתיניתין להזכיר ולומר שלא מכר בפשיטות לשון בכלל שדה הסוף ודאי לא קנה ליה מקבל מתנה עכ"ל ומכל מקום מדברי רבינו גרשם שאפילו התבואה המלוסה גריכה לקרקע מיגה נתונה שהרי כתב כל המחובר בדוקא והרמב"ן הכריע כדברי ר"ש ומין זה אלא במתנת קרקע אבל בספיגה ויתר המטלטלין הנותן והמוכר טוים שלא מזכר זה אלא בקרקע וכן כתב רש"י ז"ל עד כאן לשונו : (י) כתב הרמב"ס ז"ל אף במוכר ולוקח אין כל הדברים הללו וכל כיוצא באלו אמורים אלא במקום שאין אנשי המקום נוהגין לכלול דבר ודבר בשני

פרישה

שלמן ומ"ש שכל אלו מיטלטלין כן מ"מ כיון דקבועין לכתי מעמים ואין מוחזין לותן מכ"ש שלא יפחת מס בזה :

רטז (ג) **אע"פ** שהמוכר שדה בסתם מכר כל האילנות שבה **טוב הוא לפרש בשטר שמכר אותה וכל האילנות שבה:** (ג) **וכן המוכר קרקע טוב הוא שיכתוב ולא שיירתי לי בזביני אילין כלום:** (ג) מכר השדה ופירש ואמר חוץ מדקל פלוני רואין אם הדקל טוב שטוען קב שיירו לבדו ואחרים כולם מכורין ואם אינו טוען קב **או ודאי** כיון ששייר אפילו זה כל שכן המובים (א) **ממנו ומיהו כל הפחותים ממנו או שהם** כיוצא בו מכור והרמב"ם ז"ל כתב שלא קנה מהדקלין כלל **וא"א** ז"ל כתב בסברא ראשונה: (ד) **מכר לו שדה ובתב לו חוץ מהאילנות אם אין בו אלא דקלים שיירם ולא כולן אלא הגבוהין שבהן** משום שהמוכר שדה בסתם מכר כל האילנות שבה ולפרש בשטר שמכר אותה וכל האילנות שבה: (ג) וכן המוכר קרקע טוב הוא שיכתוב ולא שיירתי לי בזביני אילין כלום. כלומר גם זה שלא כתב ולא שיירתי וכו' לא קנה כגון דתניא דקרו לבירה בירה ולבית בית וכו' כמפורש בסימן רי"ד סעיף י' **ופ"ה** תקנו לכתוב כן כדי להסתלק מן **הדיינין** והטענות והיינו דכתב **וכן המוכר קרקע** דמשמע רבותא לפי **המוכר קרקע וכו'** והוא מימרא דרב מרי ר"פ **המוכר את** הבית ויש לדקדק דהמורפיס ממרו צריך לכתוב וכו' ורבינו כתב לשון טוב דמשמע דס"ל דהפשר דרבינו ס"ל דהפי צריך לומר דוקא הלא כלומר טוב הוא לפרש דאין רשות להבריכו ולחייבו בשביל שופרא דשטרי אי כי היכי דליסתלק מן **הדיינין** והטענות לפל הרמב"ם בפרק כ"ד כתב בלשון הגמרא: (ג) **מכר** השדה וכו' ואמר חוץ מדקל פלוני וכו' **סס** בגמרא וכפרשב"ם וכ"כ **הרא"ש**: ומ"ש בשם הרמב"ם הלא קנה מהדקלים כלל. הוא בפכ"ד ומדברי הר"ן **שהבית** כ"ו מבואר דלעתמו הלא נחית למידק כולי האי ולברר הרע שבכולן ואיהו **מלהון** מיכוין: (ד) **מכר** לו השדה וכתב לו חוץ מן **המילגות** וכו' עד **מכר** הדקלים ושייר בגפנים. מפורשים שם בגמרא בלי מחלוקת זולתי מ"ש **שם** כולן דקיס לא מכר משם כלום הוא מפרשב"ם וכ"כ **ה'** המגיד מיגמ"ש והבית רשיה לדבר **וש** לדקדק דאמאי שנא דבדקלים בלחוד ובגפנים בלחוד **ממרינן** דשניהם נתפשים בלשון **מילגי** ומשיירין וכשיש שם דקלים ומילגות או גפנים ומילגות לא **ממרו** שהכל משיירין אלא מה שרואו להקרא מילן **סתם** כבר פי' הרמב"ם **דלפי** שהמוכר **בעין יפה הוא מוכר ואין כוללין בשורו כל מה שאפשר לכלול והרמב"ם תולק** עליו

שאין שם מנהג ולא שמות ידועים לכל דבר ודבר בפני עצמו אבל במקום שנהגו שהמוכר כך הוא מוכר כך הרי זה טבור וסומכים על המנהג בין בבית בין בחצר בין בשדה בכל הולכין אחר המנהג בין שנהגו כשמוכרין אחת מאלו שמוכרין אותו לבדו או שימכרו עמו כל מה שבביבותיו וכן במטלטלי בכל הולכין אחר שמות הערוכות בפי כל וזה עיקר גדול בכל משא ומתן הולכין אחר לשון בני אדם באותו מקום ואחר המנהג אבל במקום שאין מנהג ידוע ושמות מיוחדין לכל דבר עושין כמו שפירשו חכמים:

רטז (ד) **אע"פ** שהמוכר שדה בסתם מכר כל האילנות שבה **טוב הוא לפרש בשטר שמכר אותה וכל האילנות שבה:** (ג) וכן המוכר קרקע טוב הוא שיכתוב ולא שיירתי לי בזביני אילין כלום: (ג) מכר השדה ופירש ואמר חוץ מדקל פלוני רואין אם הדקל טוב שטוען קב שיירו לבדו ואחרים כולם מכורין ואם אינו טוען קב **או ודאי** כיון ששייר אפילו זה כל שכן המובים (א) **ממנו ומיהו כל הפחותים ממנו או שהם** כיוצא בו מכור והרמב"ם ז"ל כתב שלא קנה מהדקלין כלל **וא"א** ז"ל כתב בסברא ראשונה: (ד) **מכר לו שדה ובתב לו חוץ מהאילנות אם אין בו אלא דקלים שיירם ולא כולן אלא הגבוהין שבהן**

רטז (ד) **אע"פ** שהמוכר שדה בסתם מכר כל האילנות שבה **טוב הוא לפרש בשטר שמכר אותה וכל האילנות שבה:** (ג) וכן המוכר קרקע טוב הוא שיכתוב ולא שיירתי לי בזביני אילין כלום. כלומר גם זה שלא כתב ולא שיירתי וכו' לא קנה כגון דתניא דקרו לבירה בירה ולבית בית וכו' כמפורש בסימן רי"ד סעיף י' **ופ"ה** תקנו לכתוב כן כדי להסתלק מן **הדיינין** והטענות והיינו דכתב **וכן המוכר קרקע וכו'** והוא מימרא דרב מרי ר"פ **המוכר את** הבית ויש לדקדק דהמורפיס ממרו צריך לכתוב וכו' ורבינו כתב לשון טוב דמשמע דס"ל דהפשר דרבינו ס"ל דהפי צריך לומר דוקא הלא כלומר טוב הוא לפרש דאין רשות להבריכו ולחייבו בשביל שופרא דשטרי אי כי היכי דליסתלק מן **הדיינין** והטענות לפל הרמב"ם בפרק כ"ד כתב בלשון הגמרא: (ג) **מכר** השדה וכו' ואמר חוץ מדקל פלוני וכו' **סס** בגמרא וכפרשב"ם וכ"כ **הרא"ש**: ומ"ש בשם הרמב"ם הלא קנה מהדקלים כלל. הוא בפכ"ד ומדברי הר"ן **שהבית** כ"ו מבואר דלעתמו הלא נחית למידק כולי האי ולברר הרע שבכולן ואיהו **מלהון** מיכוין: (ד) **מכר** לו השדה וכתב לו חוץ מן **המילגות** וכו' עד **מכר** הדקלים ושייר בגפנים. מפורשים שם בגמרא בלי מחלוקת זולתי מ"ש **שם** כולן דקיס לא מכר משם כלום הוא מפרשב"ם וכ"כ **ה'** המגיד מיגמ"ש והבית רשיה לדבר **וש** לדקדק דאמאי שנא דבדקלים בלחוד ובגפנים בלחוד **ממרינן** דשניהם נתפשים בלשון **מילגי** ומשיירין וכשיש שם דקלים ומילגות או גפנים ומילגות לא **ממרו** שהכל משיירין אלא מה שרואו להקרא מילן **סתם** כבר פי' הרמב"ם **דלפי** שהמוכר **בעין יפה הוא מוכר ואין כוללין בשורו כל מה שאפשר לכלול והרמב"ם תולק** עליו

דטבי טפי מהאי קמי. וז"ל הרמב"ם בפכ"ד המוכר שדה לחבירו וזיו דה דקליס וז"ל מוך מדקל פלוני וכו' ומשוכח הוא שלוה מדקל לבד הוא שמיר והשתא לוקח ואם דקל רע הוא שמיר לו קנה מן הדקליס כלום. וכתב ה"ה בתירוצי הרשב"א פי' הר"י מיגמ"ש דלאו הטוב שבכולן אלא מן הבינוני הטובים אלו מן הרעים עכ"ל גם הר"ן כתב אי דיקלא טבא הוא שיורי שיריה כלומר ואע"פ שיש טובים ממנו לדידיה הוא לחוד דשייר דעבידי מיניה דמשיירי דקל טוב וכן דעת הרמב"ד ז"ל אבל דיקלא בינוני אלא נחית לשיורא אלא כ"ש הכי קאמר ומיהו אותם שהם רעים ממנו כתב ר"י שמין משיירין ומיפשר שאף הם משיירין דלא נחית למידק כולי האי ולברר הרע שבכולן ואיהו מכולהו מיכוין עכ"ל. וגרסה שזהו טעמו של הרמב"ם שכתב לא קנה מן הדקליס כלום: (ד) **מכר לו שדה וכתב לו חוץ מן **המילגות** וכו' **סס** ס"ל לבר מהילגי מי אית ליה מילגי לבר מי אית ליה דיקלי לבר מדיקלי מילגי וגופני לבר מגופני מילגי וגופני לבר מגופני ודיקלי ודיקלי לבר מגופני אמר רב כל שעולין לו בחבל הוי שיור כל שאין עולין לו בחבל לא הוי שיור דייני גזילה אמרו כל שהעול כובדו לא הוי שיור כל שאין העול כובדו הוי שיור ולא פליגי הא דיקלי הא בתלי. ופר"ח **סס** אמר מוכר לוקח שדה אני מוכר לך לבר מתילי חוץ מי אית בה אלא מילגות כגון זיתים ותמרים ותפוחים וכל אלא מילגות חוץ מדקלים וגפנים שאין נקרמין מילגי: לבר מתילי. מכר לו את השדה חוץ מהילגות חוץ מכורים שברי הוציאן מכלל השדה ושיירן לעצמו: מי אית בה דיקלי. בסתם שדה וחין בו אלא מילגות לבר מדיקלי מכר השדה והנה דקליס שייר לעצמו ופ"ג דאין סתמן קרויין מילגות אלא רגילין לקרותן דקליס מתוך תשיבותן ומתוך שהיו רוב מילגות שלהם דקליס כיון דאין כאן אלא מילגות אלא דקליס **הרי** דקאמר לבר מתילי אלא דקליס **הרי**: **מי** אית בה גופני. בהנחת שדה והמוכר את השדה מכר לו את הגפנים וכיון דאמר לבר מתילי וכשדה זו אין בו אלא גפנים: לבר מגופני קאמר. **סס** יש בשדה מילגים ואפילו **הכי** מכר **ואפי'** הגפנים לבר מתילי דגפנים אין קורין מילגות ועליה דהמוכר רמיא לגלויי דגם הגפנים שייר לעצמו לגבוה טילכך יד הלוקח על העליונה: **מילגי** ודיקלי לבר מתילי. **סכל** מכר לבר מתילי שהדקליס אין קורין להם מילגי: גופני ודיקלי לבר מגופני. **סס** ס"ל לבר מתילי ואין בשדה אלא דקליס וגפנים הדקליס מכר והגפנים שייר לבר דקליס נקרמים מילגי **וככלל** מילגי **סס** טפי מדיקלי **וי"מ** דאין זה וזה בכלל מילגות ואין זה נקרא מילן יותר מזה והילכך המוטב דשייט גפנים שייר לעצמו ולא בירא דאס מיתא דשייט **שויס**

דרכי משה

רטז (א) ובתב ג"י פרק המוכר את הבית ומיהו הרשב"א כתב דאם היו שם אילנות אחרים מובים **לא** אמרינן כ"ש הגך אלא מאותו מין שמשייר בפירוש כיון שהכל מבר עכ"ל: וכתב

פרישה

סי' רטז (ד) **אע"פ** שהמוכר כו' מכור כו' בפ' המוכר את הבית **וכמ"ש** לעיל בסי' רט"ו בסמ"ג: טוב הוא לפרש בשטר ז"ל הגמרא **סס** קף ס"ב ע"ב **אמר** רב

ועלא אתי מתוך דמוכח לפרש בשטר לישכתב ליה קני לך דקלין ותתלין וכוונין וגיפין ומע"ג דכי לא כתב ליה קני **מ"ס** שופרא דשטרא הוא ופי' הרשב"ם ופשיטא דשטרא הוא א ופי' רש"י דקלין שגדלו כל צרכן: תתלין. שתילין נטעים בתורים: כוונין וגיפין. גם הם מיני דקליס **ו"מ** שאין **מלו** טועינין פירות: ומע"ג דכי לא כתב לי **הכי** קני. כדתנן המוכר את השדה **סתם** מכור מרוב שמיגו מורכב ובתולת השקמה וכ"ש שאר מילגות דהם לא משייר בהמני' אלא מרוב המורכב ושדן השקמה: שופרא דשטרא. יפוי השטר לאפוי אי אתו לפני ד"ד טוענין יהבי ליה שהרי מפורשים בתוך השטר:

(ג) ומה שאמר וכן המוכר קרקע טוב הוא שיכתוב ולא שיירית לי בזביני אילין כלום בר"פ המוכר את הבית כאן אלא כמו **דתמר** רב מרי משמיה דאביי אתי מתוך המוכר לי בזביני אילין קדמי כלום כאלו כתוב נחמן אמר רבה בר אבוה ופרש"י כרב נחמן אמר רבה בר אבוה דמשום דס"ל לאמרינן בעלמא מברים הרמיה לו הילכך תקינו לכתוב כן אלא ליטעון מוכר מברים הרחבתי ויפסיד לוקח: **כתב** כ"י שמעינן מזו המשנה שהמוכר את השדה מכר את הכרם וכן כל שאר המילגות בכלל שדה **הס** מזון מתרוב המורכב ושדן השקמה: (ג) **מבר** השדה ופירש ואמר חוץ מדקל פלוני וכו' עם ס"ל לבר מדיקלא פלגי שיורא שיריה אי דיקלא בינא הוא כ"ש הכא ופירש"י ס"ל מוכר שדה אני מוכר לך לבר מדיקלא פלגי מזון אי דיקלא טבא הוא כלומר מן הבינוניים שעושים פירות קצת לחודיה שיריה דדעתו ליהנות מפירות שהוא פורתא וקנה הלוקח כל השאר בכלל השדה ואי דיקלא בינא הוא עדיין רעים ממנו אלא דקרו ליה מיבעי להאי דיקלא בינא כגון אלא טעין קצת דאילו טעין קצת לאו דיקלא בינא הוא כדאמרי' בעלמא דיקלא דטעין קצת אסור למקנייה כ"ש הכא המוטבים ממנו שעיירן לעצמו דה"ק אפי' הכוא דיקלא בינא אני מעייר לעצמי ואילו **סס** בשדה דיקלא בינא טפי מהאי מיבעי מזדבני בכלל דהא דאמרי' כ"ש הכא מדיקלי בינא אלא טפי מהאי קמי. וז"ל הרמב"ם בפכ"ד המוכר שדה לחבירו וזיו **הה** דקליס וז"ל מוך מדקל פלוני וכו' ומשוכח הוא שלוה מדקל לבד הוא שמיר והשתא לוקח ואם דקל רע הוא שמיר לו קנה מן הדקליס כלום. וכתב ה"ה בתירוצי הרשב"א פי' הר"י מיגמ"ש דלאו הטוב שבכולן אלא מן הבינוני הטובים אלו מן הרעים עכ"ל גם הר"ן כתב אי דיקלא טבא הוא שיורי שיריה כלומר ואע"פ שיש טובים ממנו לדידיה הוא לחוד דשייר דעבידי מיניה דמשיירי דקל טוב וכן דעת הרמב"ד ז"ל אבל דיקלא בינא **לא** נחית לשיורא אלא כ"ש הכי קאמר **מ"ס** שאין משיירין ומיפשר שאף הם משיירין דלא נחית למידק כולי האי ולברר הרע שבכולן ואיהו מכולהו מיכוין עכ"ל. וגרסה שזהו טעמו של הרמב"ם שכתב לא קנה מן הדקליס כלום: (ד) **מכר** לו שדה וכתב לו חוץ מן **המילגות** וכו' **סס** ס"ל לבר מהילגי מי אית ליה מילגי לבר מי אית ליה דיקלי לבר מדיקלי מילגי וגופני לבר מגופני ודיקלי ודיקלי לבר מגופני **אמר** רב כל שעולין לו בחבל הוי שיור כל שאין עולין לו בחבל לא הוי שיור דייני גזילה אמרו כל שהעול כובדו לא הוי שיור כל שאין העול כובדו הוי שיור ולא פליגי הא דיקלי הא בתלי. ופר"ח **סס** אמר מוכר לוקח שדה אני מוכר לך לבר מהילגי חוץ מי אית בה אלא מילגות כגון זיתים ותמרים ותפוחים וכל אלא מילגות חוץ מדקלים וגפנים שאין נקרמין מילגי: לבר מתילי. מכר לו את השדה חוץ מהילגות חוץ מכורים שברי הוציאן מכלל השדה ושיירן לעצמו: מי אית בה דיקלי. בסתם שדה וחין בו אלא מילגות לבר מדיקלי מכר השדה והנה דקליס שייר לעצמו ופ"ג דאין סתמן קרויין מילגות אלא רגילין לקרותן דקליס מתוך תשיבותן ומתוך שהיו רוב מילגות שלהם דקליס כיון דאין כאן אלא מילגות אלא דקליס **הרי** דקאמר לבר מתילי אלא דקליס **הרי**: **מי** אית בה גופני. בהנחת שדה והמוכר את השדה מכר לו את הגפנים וכיון דאמר לבר מתילי וכשדה זו אין בו אלא גפנים: לבר מגופני קאמר. **סס** יש בשדה מילגים ואפילו **הכי** מכר **ואפי'** הגפנים לבר מתילי דגפנים אין קורין מילגות ועליה דהמוכר רמיא לגלויי דגם הגפנים שייר לעצמו לגבוה טילכך יד הלוקח על העליונה: **מילגי** ודיקלי לבר מתילי. **סכל** מכר לבר מתילי שהדקליס אין קורין להם מילגי: גופני ודיקלי לבר מגופני. **סס** ס"ל לבר מתילי ואין בשדה אלא דקליס וגפנים הדקליס מכר והגפנים שייר לבר דקליס נקרמים מילגי **וככלל** מילגי **סס** טפי מדיקלי **וי"מ** דאין זה וזה בכלל מילגות ואין זה נקרא מילן יותר מזה והילכך המוטב דשייט גפנים שייר לעצמו ולא בירא דאס מיתא דשייט **שויס**

רטז (א) **ובתב** ג"י פרק המוכר את הבית ומיהו הרשב"א כתב דאם היו שם אילנות אחרים מובים **לא** אמרינן כ"ש הגך אלא מאותו מין שמשייר בפירוש כיון שהכל מבר עכ"ל: וכתב

תרושי הגהות

בחלוקה שנית שלא מכר את הקנים שבכרם שלא הועמדו עדיין תחת הגפנים אע"פ שהן משופין וחלקין ומוכנים לכך דמינה שמעינן דמה שכתב **מתחלה** דמכורין אינו אלא שהועמדו **תחת הגפנים** וכן אצל **הרוב** שאינו מורכב ובתולת השקמה השמיט ולא כתב אע"פ שהן עבים וכמו שאמרו בגמרא אע"ג דאלימי אלא נסמך **עם"ש בחלוקה** השנייה **דלא מבר הרוב** המורכב ולא **מדן** השקמה אפי' הן דקים כל"ל ליישב אם אינו ט"ס אבל לבי אומר לי **שהשמטה** זו **ט"ס הוא עכ"ל**.

רטז א ופר"ש בצ"ל בבל הטיגן:

שצריכין לעלות להן בחבל אבל שאינם נבוהים כל כך הם ללוקה ומכל מקום אם כולן נמוכין לא מכר מהם כלום ואם אין בו אלא גפנים שיירם ואם אין בו אלא שאר אילנות שיירם ולא כולם אלא אותן שהם עבים ואין העול כובשן אבל הדקין שהעול כובשן הם של לוקח ואם כולן דקין שהעול כובשן לא מכר מהם כלום ואם יש בה שאר אילנות ודקלים מכר את הדקלים ושייר האילנות וכן אם יש בה שאר אילנות וגפנים מכר הגפנים ושייר האילנות ואם יש בה גפנים ודקלים מכר הדקלים ושייר הגפנים היו בה הרובין ואמר חוץ מחרוב פלוני או חוץ מחצי חרוב פלוני לא קנה שאר חרובין ונם הצי הרוב ששייר בו לא קנה ואהני מה שהזכיר חרוב ששייר לו דרך לילך לאותו חרוב שהרי בלאו הכי לא היה נמכר עם כלל השדה:

(ה) אמר לו קרקע ודקלים אני מוכר לך פרי"ש שאין נותן לו אלא ב' דקלים ואפילו יש בו דקלים הרבה ורשב"ם פירש צריך ליתן לו כל השדה כמו שהוא עם כל דקלים שבה ועוד פירש מכר לו ב' דקלים אם יש לו שני (ב) דקלים במקום אחר יתנם לו אבל אם אין לו א"צ לקנותם כדי ליתנם לו שאין אדם מקנה דבר שאין ברשותו ואם אין בו דקלים כלל יראה שא"צ לקנות לו דקלים

כדפרישית

ליתכם לו שאין אדם מקנה דבר שאינו ברשותו כלומר שאינו צריך לקנותם כדי ליתכם לו מדינא אלא כדי שלא יהא מחוסר ממנה וממילא משתמע דאם אינו קונה מותם יחזיר לו מן המשתת כעד דמי שני דקלים: וט"ש ואם אין בו דקלים כלל וכו'

עליו וע"ש: **היו בה מרובים** וכו'. שם בעיא דלפיסיטא וכן פסק הרמ"ם **אבל** הרי"ף והרמב"ם השמיטוה והטעם נתבאר בדברי הרמב"ן שהעתיק הב"י:

(ה) **א"ל** קרקע ודקלים אני מוכר לך פר"י וכו'. שם מ"ל מרעה ודקלי חזיון מי מית ליה דקלי יהיב ליה תרי דקלי ומי לית ליה זכין ליה תרי דקלי ומי משתעבדת פריק ליה מהמוס' גרסי בגמרא מי מית בה דקלי יהיב ליה תרי דיקלי וכתבו וז"ל מע"ג דאם לא אמר דקלי נסתתת היו כולן מכורין מיהו הסתת גרע וז"ש רבינו בשם ר"י דאפילו יש בו דקלים הרבה מינו נותן לו אלא ג' דקלים מהמוב הבינו מזה הסוגיא וכתב הרב המגיד וז"ל מע"ג דאם לא אמר דקלי נסתתת היו כולן מכורין מיהו הסתת גרע וז"ש רבינו בשם ר"י דאפילו יש בו דקלים הרבה מינו נותן לו אלא ג' דקלים מהמוב הבינו מזה הסוגיא וכתב הרב"ם הביאו גירסא זו ופירושה והטיג עליה וכתב דה"ג מי מית ליה דקלי יהיב ליה תרי דיקלי וכתבו

וכו׳ • כלומר כשמין גם בשדה דקליס כלל ירחה שמ״ל לקנות לו דקליס כדפריסית : והקרקע קנוי לו כמו שהוא וכו׳ • פי׳ לח תיתח מאחר שמ״ל לקנות לו דקליס כדי לקויים מכירת דקליס דשמייה וגם בשדה שהיא מכירה הרמזונה אין זה דקליס מ״כ ויכול לומר לו הלוקח ולבטל גם מכר הקרקע ולומר אני לא קניתי אלא על דעת שיהא לי עכ״פ מרעה ודקלי ועל זה אמר ויכיגו דירחה לו לפי׳ רשב״ם שמ״ל לקנות דקליס לקויים מכירת דקליס עכ״פ מטעם דפריסית שאין מדם מקנה דבר שאינו ברשותו והקרקע קנוי לו בע״כ כמות שהיא אע״פ שלא יעמיד לו דקליס כלל שאני מכירות הן שאין מכירת הקרקע תלויה במכירת הקליס ולא יוכל לחזור בשדה בשביל שלא העמיד לו דקליס . ומ״ש בספרי רבינו ועוד פי׳ מילת פי׳ ט״ס הוא וכל״ל ועוד מכר וכו׳ וכוונתו כמו שביארנו . ויש לדקדק מפני מה השמיט רבינו מה שאמרו בגמרא ומי משתעבדא פריק ליה ולכלי הרי״ף והרא״ש הכיאוהו וגרסה דס״ל דמאחר דבתר שאמרו בגמ׳ זבין ליה תרי דקלי אחרו ומי משתעבדא פריק ליה משמע דלא פריק ליה אלא שלא יהא מחוסר ממנה שהרי לא כתב כי אם אבל אין לו אין לריך לקנותה כדי ליתנה לו וכו׳ ולא היה לריך שוב להורות לנו דמי משתעבדי פריק להו שלא יהא מחוסר ממנה וק״ל גם הרמב״ם השמיטו מטעם זה : ומ״ש אבל הרמב״ם וכו׳ • בפכ״ד וטעמו דיכול הלוקח לומר לא הייתי קונה הא׳ בלא חבירו ולפיכך אם חיטו מוקף לו שני דקליס כל עיקר גם מקח הקרקע בטל : וכן פי׳ רב אלפס • כן הוא לפי הספרים שלנו בפ׳ המוכר את הבית אבל מדברי הרמב״ן בהשגותיו מפורש שהאלפס תופס סברת שלישית דמחייב לקנות לו ג׳ דקליס וכן רא״ש בשמותיו הלכסי יען בפ׳ המוכר את הבית וע״ל בסימן ר״ט סעיף ו׳ וסם הארכתי שם בכ״ד ובב״י בארוך כאן על זה : (ו) **ואם** מ״ל קרקע בדקליס כו׳ • סם בגמרא :

(ו) **ומ״ש** ומיהו אם יש בו דקליס קנאם • כך פרשב״ם וכ״כ המגיד בפכ״ד : (מ) **הקונה** ג׳ מילות וכו׳ • משנה בפ׳ הספיקה פלוגתא דר״מ וחכמים ופסקו כחכמים : ומ״ש בשם הר״ר יונה וכו׳ • נראה דטעמו משום דבגמרא קאמר דתרתי בעינן חשיבות מילות והוה ללא מזדרעא והילכך תלת היגי רומייתא מע״ג דלא מזדרעא ניחא״ש לא קנה קרקע כיון דלא תשיבי ולא הוי שיור כמ״ש רשב״ם לשם וז״ל כל שעולין לו בחבל ללקט פירותיו חשיב מילון וכו׳ ואם העול כופף את המילון ועובר השור לדרכו ואין המילון מעכב את השור לא חשיב מ״כ ממילא מטעמין דה״ה לגבי מכירת ג׳ מילות כיון דלא קנה קרקע דהיינו בשאר מילות שבשעת העול כופף והדקליס כל שאין עולין עליהן בחבל וג׳ בתי מילן שאמרו בגמרא דקנה קרקע מיירי כשאין העול כופף וכרייתא דקתני ה״ו קנה קרקע ואת מילות שביניהן משמע נמי כדברי ה״ר יונה דכמוכר ג׳ מילות גדולים קנ עסקינן והילכך קנה גם מילות קטנות שביניהן דכיון דקטנים הן בטלי לגבי גדולים ולא ממעטינן שיעורא דד׳ אמות עד י״ו וכפרשב״ם ואת המילות הקטנים לבל להרמב״ם ל״ש גדולות ול״ש קטנים קשיא אמאי קנה המילות שביניהן הלא המילות שביניהן ממעטין שיעורא דד׳ אמות עד י״ו והו״ל רשופים ולא קנה לפילו קרקע וכ״ל לדעת הרמב״ם דשיעורא דמ׳ אמות עד י״ו לא ניתן אלא לג׳ מילות שטוענין פירות ואין אנו מוצאין לרשופין דמילות הסרק שביניהם וכ״כ התום׳ בפ׳ המוכר את הבית ואת המילות שביניהן כגון מילות סרק ומשום אותן מילות לא תשבינן להו רשופין דכיון שאין טוענין פירות עומדין ליעקר טפי מן השאר כדאמר בהספיקה היה מרז ביניהם מהו וכו׳ מ״ל קנה וקנה אלא משיב אותן רשופין עכ״ל : **ואם** קנה ג׳ יוצאין מהם אחד וכו׳ . סם בעיא דר׳ ירמיה דמיפשיטא ועל פי פירשב״ם והרמב״ם כתב בסתם כלשון הבעיא ואפילו היו שלש טוטעות קטנות אלו ג׳ בתי מילן הרי יש ללוקח קרקע משמע מלשונו דמוקמי לה בג׳ מילות ומכר לו בד בכל אחד ואע״פ שהרשב״ם דחה פירוש זה דכיון דשייר לעצמו רוב בתי כל מילן ומילן שייר ג״כ הקרקע לעצמו הרב לא חש לקושייתו : יבש המילן וכו׳ . סם משנה וברייתא : וקונה כל המילות הקטנות שביניהן . סם בברייתא וכפרשב״ם מילות קטנות אבל גדולות לא קנה קרקע כל עיקר דהו״ל רשופין וכסברת ה״ר יונה אבל להרמב״ם ל״ש גדולות [ל״ש] קטנות ואין חילוק אלא בין טוענין פירות לאילו סרק כדפי׳ ולפי סרכינהו הסכים לסברת ה״ר יונה על כן סתם דבריו וכתב מילות קטנות . ויש לתמוה מפני מה השמיט רבינו ההיא דרבי דהיה מרז ביניהם דקנה וקנה לאורויי דלא ע״פ דמרז חשיב אף״ה לא חשבינן להו רשופין דכיון שהוא מילות שטוענים פירות עומדין ליעקר וכמו שפירשו התום׳ בפרק המוכר את הבית להרמב״ם שכתב אותם המילות שביניהם שבוותו כגון מילן סרק כדפירש״י ז״ל דשוב לא היה לריך לכתוב עוד דין מרז אבל לרבינו קשה וע״ע : **וכמה** קרקע קונה עמהן המחזיקן וכו׳ אם מימרת דרבי חייא בר אבא ה״ר יוחנן התחיקן וביניהן ותוכה כו׳ ותניא כוותיה ודקדק רבינו שכתב וכל מה שביניהן שלא נעשה לומר דביניהן מיהו חוזר ולא על הקרקע מגולה שבין סוף לסוף בתותו מילן אבל לא בקרקע מגולה שבין סופות מילן זה לסופות מילן זה לכך הודיענו דלית לא קנה כל מה שביניהן וכפרשב״ם ופי׳ תורה

דרישה

גמרא ורשב״ם דסול״ל עוד בבא זו דת ליה זבין ליה תרי דקלי כדי שלא יהא מחוסר ממנה שבלו סול״ל דמיהו ממזיד לקנותה כיון דלא היו בעולם מיהו לרבו חילוק וה״ה במ״ש הין לריך לקנות כו׳ ומשמע לכאורה דיכול לכוף את בעל השור לעמוד בדיבורו . ולפי׳ הרמב״ם ג״כ דברי הרשב״ם ז״ל וקשה לו״ל דמחי דלא חשיב מילון מ״מ כיון דמ״מ אין לו לקוח אלא מה שמין לו בשעת מכירה ומי יימר שיוכל להשתמש בו ולא מפני שהוא מחוסר ממנה וכו׳ ומ

ולחן : ומה שאמר וזה המקום שמוכה להן אין לחלק מכח רשאי לזורעו בלא דעת חבירו אם תמר ליה תביתי וכו׳ הא לא תמיד מלא לסיפא זה וזה חייבים רשאים לזורעה ותניא כמי הכי ופר״ש תורם ושלו מי זורעין. בעל החילן דשלו הן או בעל השדה מלא נשתעבדו לבעל החילות מלא בשעת לקיחת פירותיו לדרוש עליהם מבל תחתיה׳ וביניהם פשיטא ליה דבעל החילן זורעין. וכתב ב״ש בשם ד״ע דמקום תורם וכלו אין לחלק מכח רשאי לזורעו זה לפי שהוא שלו וזה שלא יטעפו פירותיו הנוטרין : ובה ב שאמר ואם פירש שאיירו הקרקע לעצמו לא קנה הקרקע שתחתיהן וביניהם ומוכה להן לא שנא אם יש קרקע הרבה יותר ממה שצריך לחילנות וכו׳.

בד״א שכשלשה קנה קרקע בזמן שנטועין כחלוכה וכו׳. אם כילד הם עומדין רב אמר כשורה ושמואל אמר כחלוכה ומאן דאמר כשורה מבל כשורה לא משום למודרע ביניהם ופירש רש״י כחלוכה . קנקן שיש לו ג׳ רגלים אחד כנגד חוור השלים כל שכן כחלוכה דאין הקרקע רחוי לחריסה ולא שייכה לעצמו וידוע דהלכה כשמואל בדיני ויש נוהגים כרבי יוחנן במקום שמואל וידוע דהלכה כמותו לגבי רב וכן פסקו הפוסקים :

ומה שאמר ושיהיה בין חילן לחילן לא פחות מארבע אמות ולא יותר מי״ו אם יש לחילן אחד מכאן ואחד מכאן ולא יוסיף ולא יוסיף כדי שיהא רבע מכל צד ופרש״י ז״ל ד׳ אמות ולא יותר מי״ו אמות וא

ופירש ר"י אע"ג דבשנים אין לו קרקע ליטע אחרים במקומן ולא קרקע שביניהם מיהו יש לו כשלוא אורה וסלו וכ"ש תחתיהם כדי ללקט בהם פירות וגם דרך יש לו לכולי עלמא אפילו לרבנן כאדם המשאיל מקום לחברו להניח שם חפציו שמשאיל לו ג"כ מקום לילך שם וה"ר יונה כתב שאין המוכר רשאי ג"כ לזרוע תחתיהן דמטנפי פירי דלוקח והא דאמרינן שלא קנה לוקח תחתיהן היינו לענין שאינו רשאי לזרוע שם ובשלשה שקנה קרקע אם הגדילו הענפים ונתפשטו הוץ משיעור הקרקע שיש לו צריך לקצצם וכתב ה"ר יונה דאפילו לא הגדילו אלא תוך מלוא אורה וסלו צריך לקצצן שאם לא ישפה שמא יחזיק על יד תוספת לענפים במלוא אורה וסלו חוץ לענפים ואם נחלקו לאחר זמן שאומר הלוקח עד כאן היו מגיעין הענפים בשעת מבירה והמוכר אומר לא כי אלא נארכו הבדים כתב הרמב"ם ז"ל שעל הלוקח להביא ראיה ואינו יכול לומר כיון שאמרו ישפה על המוכר להביא ראיה שאם הגדילו היה משפה דדלמא לאו אדעתיה וכל השריגין היוצאים מהם לא שנא אם הם מנוף האילן ל"ש מן השרשים חכל לבעל האילן ובשנים שלא קנה קרקע אם נתפשטו אפילו הרבה א"צ לקצצם ואם הוציאו שריגין מהשרשים והוא במקום שאינו רואה פני החמה הן של מוכר ואם הוציאו מן הגזע והוא ממקום שרואה פני החמה הן של לוקח אבל צריך לקצצם מיד שמא פעמים יצאו מן הגזע סמוך לארץ ויתבסו אח"כ בקרקע עד שיראו כשלשה ויטעון הלוקח לקחתי שלשה ויש לי קרקע עמהם

מתניתין יבמי' דמכר לו שניס בתוך שלו ואחד על המלר וכו' וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק כ"ד: **ופר"י** מע"ג דשניס מין לו קרקע ליטע אחרים במקומן ולא קרקע שביניהם יש לו כמלי' לורה וסלו וכו' סם (פה:) מהא דאמר רבי זירא מדברי רבינו נלמוד שלשה הוא למין לו דרך הא שניס יש לו למר ליה בפרעה דיקד קיימי ופר"ש מדברי רבי' ר' אליעזר שפירש טעמו משום דפרעה מחריבי היא הא שניס יש לו דרך הא מין לו קרקע למר ליה בפרעה ושעבדת לי קרקע שלך לצורך אילנות כלומר שמשאיל מקום לחבירו בשביל שיזרע לו בתוך חפציו כן גם זה משאיל לו וכתבו התוס' מדברי רבינו גלמד וכולי פירוש משמע מתוך דברי ר' אליעזר מלמד שיש לו מזרע ומזיק לו מלורה וסלו כיון דלפי' משפה מלורה וסלו בשניס כ"ש דרך עכ"ל: **והר"י** כ' ג' שמין המוכר רשאי לזרוע ותפתיחן דמטנפי פירי דלוקח ולא קנה לוקח תחתיהן ולא דמיירי שלא קנה לוקח משעה שהוקצצו הענפים כיון דלא קנה לוקח אלא מה שהיו בשעת מבירה ולא מה שהגדילו אח"כ: **ובשלשה** קנה קרקע אם הגדילו הענפים ונתפשטו חוץ לקו הענפים כדי צריך לקוצצם שם (פה:) במשנה קנה ג' קנה קרקע הגדילו ישפה ופיר"ש הגדילו. חוץ לקרקע שלהן ישפה המוכר כיון דמין נטועין בשל מוכר כי אם בקרקע של לוקח והמוכר לו שעבד לו קרקע שלו מאחר שמזיקין לו: **ובתב** ה"ר יונה אפי' לא הגדילו אלא תוך מלא אורה וסלו צריך לקוצצן שאם לא ישפה שמא יחזיק ע"י תוספת לענפים עיין בכ"י: **ואם** נחלקו לאחר זמן שיאמר הלוקח עד כאן היו מגיעים הענפים בשעת מבירה וכו'. כתב הרמב"ן שעל הלוקח להביא ראיה וכו' ס"ג ולא כמו שכתוב בספרים הרמב"ם מ"ם שהרי לא נתלה כן בדברי הרמב"ם והרב המגיד כתב שכתב זו ג"כ בשם הרמב"ן וכתב עליה והרשב"א כתב שלולי שאמרה הרב ז"ל הייתי אומר שעל המוכר להביא ראיה לפי שאני אומר כאן נתלה וכאן היו ואין זה כבאין לטעון על השדה שזה אומר עד כאן מכרתי לי וזה אומר לא מכרתי שעל הלוקח להביא ראיה שהרי הכא שהאילן בידי המוכר יכול המוכר לומר לא מכרתי לך אלא מה שהיה בשעת המכירה ועליו הראיה כ"ל אלא שאני מבטל רלוני מפני דעתו עד כאן לשונו. וגם נמקי יוסף כתב כן בשם הרשב"א וגם בשם הריטב"א שביטלו דעתם מפני דעת הרמב"ן: **וכל** השריגים היוצאים מהם ל"ש מן השרשים שבעל האילן הוא מנוף האילן ל"ש מן השרשים הכל לבעל האילן. שם במשנה קנה שלשה קנה קרקע העולה מן הגזע ומן השרשים שלו: **ובשנים** שלא קנה קרקע אם נתפשטו הוציאו שריגין מהשרשים והוא במקום שאינו רואה פני חמה הן של מוכר ואם הוציאו מן הגזע והוא ממקום שרואה פני חמה הרי הן של לוקח אבל צריך לקוצצן מיד וכו' שם במשנה קנה שלשה קנה קרקע העולה מן הגזע ואם הוציאו ה"ז לא קנה קרקע אלא מה שהיו בשעת מבירה. ואם הגדילו. הרחיבו הענפים הרבה: לא יפשה. לא יקנה לוקח מוכן הקרקע אף על פי שהכל רש לבית השלחין דכיון דמין לו קרקע לבעל האילנות הרי שיעבד לו קרקע כמלא שיעור שדהו לצורך האילנות שיהא לו מקום לנטוע בו כמוכר כל מה שצריך לו: **ובתב** הר"ר יונה אפילו לא הגדילו אלא מלא תוך מלא אורה וסלו בגיטוקי יוסף מוקן על זה ע"ש: ומסתברא כדברי הר' יונה דסתם שניט הגדילו כל שהגדילו אפי' בתקנת: **ואם** נחלקו לאחר זמן כתב הרמב"ן כו' כ"כ גם ה"ה ופ"ו משמו וכתבו שהרשב"א והריטב"א היה נראה להם שעל המוכר להביא ראיה אלא שביטלו רלונם מפני דעת הרמב"ן. וכל השריגים שבאילן הרחבה וכו' שם במשנה: ומ"ש אבל צריך לקוצצן וכו' שם בגמרא ר"ר נחמן יקוץ וכן ר' יוחנן יקוץ ודעת רבינו לחלק בין העולים מן הגזע לצריך לקוצצן וכן מותר שהפשטו כמ"ש הסמ"ג והתשב"ר בסמוך ויש לתמוה לדפוי מ"ש הרמב"ן בסמוך היכא דנחלקו לאחר זמן בענפים שעל הלוקח להביא ראיה אם כן למה צריך לקוץ מיד אלא אין הלוקח נאמן אלא בראיה ואפשר לומר דמ"מ מייתי ליה לידי דיוק ודייוק וכן פי' בגיטוקי יוסף. ועוד נראה לי עיקר אלא כתב הרמב"ן שעל הלוקח להביא ראיה אלא היכא דנחלקו תוך ג' שניט ומעפ"י כן כתב הרשב"א והריטב"א דהלוקח נאמן בלא ראיה דמאחר דהלה מודה שמכר לו ג' חילנות הללו ואמו רואין ענפי האילן נוטים עד כאן אין עדות על מכירת הקרקע והמוכר שעושן שגדלו ולא היה כאן בשעת המכירה עליו הראיה אבל דעת הרמב"ן שהמוכר נאמן כמו דאי בעי אמר לא מכרתי לך כלום ואין הענפים עדיים גמורים דניחא מגו במקום עדיים לא מהרינן אבל לאחר ג' שניט גם הרמב"ן מודה דעל המוכר להביא ראיה ולפי זה אפשר מה שאמרו בגמרא בשניט לצריך לקוצצן לכתחילה כן ילמו מן הגזע סמוך לארץ וכו' פי' התוספות ואפילו לאחר ג' שניט לקחתי ג' חילנות ויש לי קרקע עמהן דלאחר ג' שניט ודאי נאמן הלוקח לד"ה דבגמ' ומסקנא מרעה שרטון ותגביה הקרקע עד יתכסה חילן היוצא מן הגזע מקלתו בקרקע וירע כג' חילנות וכגון שהיה רוחב בין הגזע לחילן כזיעור המפורש לפנינו ויטעון לוקח שיש לו קרקע ויפסיד המוכר דהוי כג' חילנות וקנה קרקע והו"ל לרבנן למימר כיוצא מן הגזע יתחזק בעל האילן כן יפסיד המוכר ר"ח נאמן יקוץ מתני'

פרישה

מע"כ נקיט כ' חילנות דאין לו קרקע וכשיש לו קרקע כת השב"ם נעלמו עם לפני זה בסוף ע"מ בד"ה וז קנה חילנות כו' כתב ז"ל ואפילו לא קוץ אלא ב' חילנות דקיי"ל דאין לכה קרקע כו' וי"ל קף דל"ש נוטים לא ס"ל נסם כל"ע מ"מ רבינו כתב דלפי שיעת פי' ר"ם הוא דיוק מכי לזיון דקיי"ל כוותיה כל"ע גם בכל מ"ש י"ל דל"ש נוטים ס"ל בהם לכתחלה כוותיה אלא שכתב קף דבפרק המוכר את הספינה חיישת שמא מצנם לאין לו קרקע מ"מ בהא כ"ע מודו: ומי' לרבנן כתב זה שהוא דבשני חילנות ר"ע כרבנן ס"ל דלית ליה קרקע ולא מאריכן בעין יפה מוכר: כשלשה כשאול פי' דכיון שלא קנה קרקע ממש קנייתו מומ שלוקח לאילני בתרעא דיקד קיימי ושיעבדת לי קרקע שלך לצורך חילנות כשלשה שמצאול מקום לאחרי בביתו לשניט לבנין מפני שמזיקין לו כן: פי' רשב"ם שמא דאמר ר' זירא מדברי רבינו נלמד ג' סוף סוף למין לו דרך שם ב' ים לו כו' ע"ש קף פ"ב: ול' יונה כתב שאין לתמוה כו' כתב בלבון פלוגתא שהוא דמפי' ר"י משמע שהמקום הוא של המוכר לענין לזרוע תמפיו מדהלוקח לומר שים לו דרך ויכול לעקור דשם חינו יכול לזרוע למה יזמה כו כמוכר כל כמי: ובב' שקנה קרקע שם הגדילו כו' שם קף פ"ת ופי' ר"ם ז"ל דכיון דאין נטועים בקרקע של מוכר אלא שעבד לו קרקע מיני מצחין ליכנס בשלו כיון שמזיקין לו ע"כ ל"ל שמזיקין לו כמה שהשלחין רש לבית השלחין וכמ"ש ר"ם שם לפני זה ומשם ר"ח נאמן יקוץ ומתני' דלא כמ"ש ר"ח ומשם ר"ח נאמן יקוץ ומתני' דלא כמ"ש ר"ח

תרושי הגהות

רשמעתין בג' אילנות ואע"ג דבעלמא בג' קנה קרקע שאני הכא דמיירי בגון שאין שם קרקע אלא לצורך האילנות ופירש בהריא שמשייר הקרקע לעצמו או בשדה גדול ואומר בפירוש שכל הקרקע משייר ולכ"ע לא קנה בגוף הקרקע כלום אלא למ"ד מוכר בעין יפה מוכר יכול ליטע אחר במקומו כשיבש וכו' ויש לדקדק על דברי רבינו שכתב ל"ש אם יש שם קרקע הרבה יותר כו' דמשמע מדבריו דאפי' בשדה גדול אם (משמר) [משייר] בהריא חקרקע לעצמו לא קנה הקרקע אע"פ שלא פירש שכל הקרקע משייר וזה שלא כדברי התוספות בשדה גדול קנה הלוקח קרקע אם לא שפירש להדיא ששייר כל הקרקע לעצמו וצראה בעיני דס"ל לרבינו דבשדה גדול נמי כיון דתנאי שלא לצורך הוא שהרי אפי' לא התנה לא קנה קרקע שפי מתהתיהן וביניהן והוצה להן כמלא אורה וסלו הילכך כשהתנה ואמר ששייר הקרקע לעצמו לפשוי סלתא אתי ושייר לעצמו גם הקרקע שתחתיהן וכו' ובדלעיל בסי' רס"ו לגבי דיומא בסעיף י"א ולגבי דרך ובור ודות בסעיף י"ד ודבריו נכונים (ב"ח): ג וה"ר יונה כתב וכו' ג"ל שלמד ה"ר יונה דין הקרקע שתתתיהן בקונה ב' אילנות מדין מקום אורה וסלו בקונה ג'

חשן המשפט הלכות מכירה רטז

עמהם לפיכך צריך לקצצם מיד ואם קנה דקל אין לו בלום בשריגים אפילו היוצאים מעיקר הדקל: (ט) **מכר** הקרקע ושייר לעצמו האילנות אפילו לא שייר אלא שני אילנות יש לו קרקע הצריך להם והרמב״ם זכרוגו לברכה כתב יש לו ד׳ חצי הקרקע הצריך

ואם קנה דקל אין לו כלום בשריגים אפילו היוצאים מעקר הדקל אם תמר רך נחמן נקטינן דקל אין לו גזע ומסקינן דה״ק אין לו גזע לבעל דקל לפי שאינו מוציא גזע ופר״ש לפי שאין דרך דקל להוציא מן הגזע כלום אלא מלמעלה ברישו גדילים כל ענפיו ומ״ה מסיק דעתו ואפי׳ לי מקרי יולא מן הגזע הרי הוא של בעל הקרקע:

(ט) **מכר** הקרקע ושייר לעצמו אילנות אפילו לא שייר אלא שני אילנות יש לו קרקע הצריך להם בפרק חזקת (לז.) פשיטא מכר קרקע ושייר אילנות לפניו יש לו קרקע ואפילו לר״ע דאמר מוכר בעין יפה מוכר ה״מ גבי בור ודות אלא מכאן ואילך בארעא אבל אילנות דקמכאן בארעא שיורי שייר דלי לא משייר אמר ליה עקור אילנך וזיל זפר״ש מכר קרקע ושייר אילנות לפניו אפי׳ אינם אלא שנים יש לו קרקע כדי מחיית האילנות ולרכן וגם אם יבשו יש אחרים במקומן: ומ״ש בשם הרמב״ם הוא בפכ״ד וז״ל המוכר הקרקע ושייר אילנות הרי יש לו אלו קרקע כולה כדי מחיית האילנות ולרכן וגם אם יבשו יש אחרים במקומן: דומיא דמכר קרקע ושייר לעצמו אילנות אפילו לא שייר אלא שני אילנות יש לו קרקע הצריך להם והרמב״ם זכרוגו לברכה כתב יש לו ד׳ חצי הקרקע הצריך

דבשלמא מחמת טענה בחינן לומר לחתה מכרתי לי לחילן והקרקע שהחתיו ליטע אחר במקומו כדאסיק רבא בפ׳ חזקת וכן פסק רבינו למעלה בפ״ט מהל׳ ע״ש: **ואם** קנה דקל וכו׳ אם מימרא דרב נחמן. מכר את הקרקע ושייר לעצמו האילנות וכו׳ בפרק חזקת פשיטא מכר הקרקע ושייר לו האילנות לפניו יש לו קרקע ואפי׳ לר״ע וכו׳ ופרש״י ואפי׳ חיוס אלא שנים יש לו קרקע כדי מחיית האילנות ולרכן וגם אם יבשו יש אחרים במקומן: ומ״ש בשם הרמב״ם הוא בפכ״ד וז״ל המוכר הקרקע ושייר אילנות הרי יש לו אלו קרקע כולה כדי מחיית האילנות ולרכן וגם אם יבשו יש אחרים במקומן: דומיא דמכר קרקע ושייר לעצמו אילנות אפילו לא שייר אלא שני אילנות יש לו קרקע הצריך להם והרמב״ם זכרוגו לברכה כתב יש לו ד׳ חצי הקרקע הצריך

שני האילנות בלבד יש לו קרקע הרחוי להם שאילו לא שייר בקרקע הרי חומר לו הלוקח עקור תילנך ולך • המוכר את האילנות ושייר את הקרקע יש לבעל האילנות קרקע הרחוייה להם כמו שביארנו מכר את הקרקע לאחד ואת האילנות לאחר והחזיק זה באילנות וזה בקרקע זה קנה האילנות עם אלו הקרקע וזה שהחזיק בקרקע קנה אלו הקרקע בלבד עכ״ל • ומפרש רבינו בדברי הרמב״ם דבשכל הקרקע צריך לאילנות קאמר והלכך המוכר קרקע ושייר כל האילנות יש לו אלו הקרקע כולה דהיינו אלו הקרקע הצריך להם שאם תאמר חומר מוכר בעין יפה מוכר ולא שייר לעצמו אפי׳ אלו שייר בקרקע הרי חומר לו הלוקח עקור תילנך ולך וכן אם תאמר חומר הלוקח כלום מאלו הקרקע אלא אלו שייר לעצמו כל הקרקע והלכך המוכר קרקע צריך לאילנות קאמר והלכך אין לו לוקח עקור תילנך ולך וכן לא קנה אלו הקרקע אלא אלו שייר לעצמו אפי׳ אלו שייר בקרקע הרי חומר לו הלוקח עקור תילנך ולך וכן אם תאמר חומר הלוקח כלום מאלו הקרקע והמוכר קרקע מכר כל הקרקע וא

מוכר ולא שייר לעצמו קרקע אלא לחפור תחתיהן אבל במוכר קרקע ושייר אילנות לפניו לא אמר דשייר לעצמו כל הקרקע ולא מכר בקרקע אלא לחפור תחתיהן אלא דאמרינן דמוכר בעין יפה מוכר וכו' כדפי' : (י) מבר לב' כאחת כו' מסקינן זה קנה אילנות ואני קרקע וזה קנה אני קרקע בפ' חזקת :

ומ"ש ופי' רשב"ם כו' עם * ור"י פי' וכו' עם בתום' * ויש לדקדק מפני מה לא הביא רבינו כאן בפרק הרמב"ם שכתב בדין זה קנה האילנו' עם אני הקרקע וזה שהחזיק בקרקע קנה אני הקרקע בלבד וגם הרמב"ן בהשגותיו הודה לו בדין זה בכל אחד קנה אני הקרקע ממש אלא שהפי' ב' אילנות כן הדין ואם לא היה נראה לרבינו שכתב הרב בפי"ב מטוען בדין זה לעניין חזקה אלא בעל האילנות עקור אילנך וא"ת לפי שראה רבינו שכתב הרב בפי"ב מטוען בדין זה לעניין חזקה אלא בעל האילנות עקור אילנך וא"ת לפי שראה רבינו שכתב הרב בפי"ב מטוען בדין זה לעניין חזקה אלא בעל האילנות עקור אילנך וא"ת לפי שראה

הצריך להם ולא נהירא : (י) מבר לשנים באחד לזה הקרקע ולזה האילנות מסקינן זה קנה אילנות וחצי קרקע וזה קנה חצי קרקע ופירש רשב"ם לאו דוקא חצי קרקע אלא בעל האילנות קנה תחתיהם וביניהם והוצה להם כמלוא אורה וסלו אי נמי חצי קרקע דוקא ובגון שבל הקרקע צריך לאילנות ואפילו לא מבר לו אלא שני אילנות ור"י פירש שאין לבעל האילנות בגוף הקרקע כלום אפילו אם קנה שלשה כיון שמברו לאחר ולא קנה אלא מקום האילנות ליטע אחרים תחתיהם אם ייבשו וכן הדין אפילו אם קנה שנים אם ייבשו יטע אחרים תחתיהן דכי היכי דלהאי זבין בעין יפה להאי נמי זבין בעין יפה וב"כ א"א הרא"ש ז"ל :

הקונה

מהאי טעמא דאמר ליה כי היכי דלדידי ליה לו בהילנות הכי נמי לדידך ליה לך בקרקע אלא ודאי ליה לך למימר הכי טעמא הילכך כשמכר לזה קרקע ולזה אילנות בעל אילנות קנה מקום הגזע ליטע לחרי במקומם כשיבשו ומיירי בן בנ' אילנות בין בשתים כדפ"ה ואפילו בשלשה אין לו קרקע הצריך לאילנות כמו שפי' בהדיא לזה קרקע ואפי' בשני אילנות כשייבשו יטע אחרים במקומם משום כי היכי דלדידך בעין יפה זבין כו' עכ"ל : ה ומה שכתב וכן כתב הרמ"ך וז"ל הרמב"ם בפרק כ"ד המוכר את האילנות ושייר את הקרקע יש לבעל האילנות קרקע הראוי להם שיטעו בו אילנות אחרים תחתיהן אם ייבשו כמו שביארנו מכר את הקרקע לאחד ואת האילנות לאחר והחזיק זה באילנות וזה בקרקע זה קנה באילנות עם אני קרקע וזה שהחזיק בקרקע קנה אני קרקע בלבד עכ"ל ועל מ"ש הרמב"ם ז"ל המוכר קרקע ושייר האילנות הרי יש לו אני קרקע

דרישה

יש לזה ולא יומר וכן הן הדברים עצמן שכתב הרמב"ם בפי"ב דטוען בדין י"ז ע"ם וזה פשוט דאין שום טופס נשלם לומר שיהא לבעל האילנות בזה טפי מבדי הצורך להן אבל במוכר לב' אחד סתמיכן לב' לזה אילנות ולזה קרקע ולא פירש דבריו לומר לו קנה כל הקרקע וכל אחד סתמיכן נשלו זה בקרקע וזה באילנות מסתברא ליה להרמב"ם פ"ע הגמ' כיון דגם האילנות צריכין להקרקע דבעל האילנות קנה האילנות עם אני הקרקע כולו (ובפרט בשדה אילנות וכל' רבי' שכ"כ בם"ם קמ"ל פ"ג שכתב ז"ל שדה האילן שהחזיק ל' בחזקת כו') וז"ם הרמב"ם בפכ"ד מהכירה שבחזקת כזה קנה אילנות עם אני הקרקע ממש ושכ"כ הרמב"ן ז"ל שם הילכך כשמכר לזה קרקע ולזה אילנות סתמן לב' אחד קנה אני הקרקע בלבד וגם הרמב"ן בהשגותיו הודה לו בדין זה בכל אחד קנה אני הקרקע ממש אלא שהפי' ב' אילנות כן הדין ואם לא היה נראה לרבינו שכתב הרב בפי"ב מטוען בדין זה לעניין חזקה אלא בעל האילנות עקור אילנך וא"ת לפי שראה ר

קרקע כולה וכו' כתב הרמב"ך דבר זה לא ידעתי מניין לו ואין לו שורש שלא נאמר זה בגמרא אלא כשמכר קרקע ותוליעות בבת אחת לגמיס שאמר להם זכו בשדה זו ותוליעיה וכל מי שהחזיק יזכה כמה שהחזיק זה החזיק בקרקע וזה החזיק בתוליעות שברי לגמיסם תמר זכו בשדה זו ויש בכלל תוליעות שדה שע"ח להם גלא שדה אבל אין לבעל הקרקע בתוליעות שהיפסיד לו זולתן ותומר מני אפי' לגבי תוליעות דין זה וזכי הקרקע ממש ולא כמו שכתב זה בחכם אבל מכר קרקע ושייר תוליעות לפניו אין לתוליעות קרקע אלא תחתיהן וביניהן ומוכח להן כמלא התורה וסלו עכ"ל :

(יח) **הקונה** תוליעות לקוצץ לצריפה בזיתיס מניח לו ג' ענפים הסמוכים לארץ שאז הן חוזרים וגדלים ובבתולת שקמה מניח ג' טפחים הסמוכים לארץ וקוצץ השאר ובסדן השקמה ב' טפחים ובשאר כל האילנות טפח בקנים ובגפנים מקשר התחתון ולמטה בדקלים ובארזים חופר ומשרש לפי שאין גזעו מחליף :

ריז (ט) **המוכר** לחבירו מקום בתוך שדהו המים להשקות ממנו בית השלחין נותן לו רוחב שלש אמות אמה רוחב לעיקר האמה ואמה לשפה מכאן ואמה לשפה מבאן והרמב"ם ז"ל כתב שצריך ליתן לו ארבע אמות שתים לרוחב האמה ואם מכר לו מקום להשקות בקילון נותן לו חצי אמה לעיקר רוחב האמה וחצי אמה מכאן וחצי אמה מבאן לשפה גם כאן כתב הרמב"ם שצריך אמה לרוחב האמה ואותן השפות נוטעין אבל אינו רשאי לזורען שהזרעים מלחלחים הקרקע ומקלקלים אמת המים ואם נפלו השפות נוטל עפר מן השדה וחוזר ומתקנן : (י) המוכר לחבירו דרך לעבור בו בתוך שדהו אם

(יח) הקונה אילנות לקצצן לשרפה בזיתי' מניח לו שני ענפים הסמוכי' לארץ שאז הן חוזרים וגדלים ובבתולת שקמה מניח ג' טפחים הסמוכים לארץ וקוצץ השאר ובסדן השקמה ב' טפחים ובשאר כל האילנות טפח בקנים ובגפנים מקשר התחתון ולמטה בדקלים

ובארזים חופר ומשרש לפי שאין גזעו מחליף :

ריז (ט) **המוכר** לחבירו מקום בתוך שדהו לעשות בו אמת המים להשקות ממנו בית השלחין נותן לו רוחב ג' אמות אמה לרוחב האמה ושתים לשפה מכאן ומכאן ואם מכר לו סתם נותן לו ד' אמות אמה לרוחב האמה ושתים לשפה מכאן ושתים לשפה מכאן ואם מכר לו מקום להשקות בקילון נותן לו חצי אמה לעיקר רוחב האמה וחצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן לשפה ואם מכר לו מקום להשקות בקילון נותן לו חצי אמה לעיקר רוחב האמה ושתים לשפה מכאן ושתים לשפה מכאן ואם מכר לו סתם נותן לו ד' אמות אמה לרוחב האמה ושתים לשפה מכאן ושתים לשפה מכאן ואם מכר לו מקום להשקות בקילון נותן לו חצי אמה לעיקר רוחב האמה וחצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן לשפה ואם מכר לו מקום להשקות בקילון נותן לו חצי אמה לעיקר רוחב האמה ואמה לשפה מכאן ואמה לשפה מבאן והרמב"ם ז"ל כתב שצריך ליתן לו ארבע אמות שתים לרוחב האמה ואם מכר לו מקום להשקות בקילון נותן לו חצי אמה לעיקר רוחב האמה וחצי אמה מכאן וחצי אמה מבאן לשפה גם כאן כתב הרמב"ם שצריך ליתן לו ד' אמות אמה לרוחב האמה ושתים לשפה מכאן ושתים לשפה מכאן ואם מכר לו מקום להשקות בקילון נותן לו חצי אמה לעיקר רוחב האמה ושתים לשפה מכאן ושתים לשפה מכאן ואם מכר לו סתם נותן לו ד' אמות אמה לרוחב האמה ושתים לשפה מכאן ושתים לשפה מכאן ואם מכר לו מקום להשקות בקילון נותן לו חצי אמה לעיקר רוחב האמה וחצי אמה מכאן וחצי אמה מבאן לשפה גם כאן כתב הרמב"ם שצריך ליתן לו ד' אמות אמה לרוחב האמה ושתים לשפה מכאן ושתים לשפה מכאן ואם מכר לו מקום להשקות בקילון נותן לו חצי אמה לעיקר רוחב האמה ואמה לשפה מכאן ואמה לשפה מבאן והרמב"ם ז"ל כתב שצריך ליתן לו ארבע אמות שתים לרוחב האמה ואם מכר לו מקום להשקות בקילון נותן לו חצי אמה לעיקר רוחב האמה ושתים לשפה מכאן ושתים לשפה מכאן ואם מכר לו סתם נותן לו ד' אמות אמה לרוחב האמה ושתים לשפה מכאן ושתים לשפה מכאן ואם מכר לו מקום להשקות בקילון נותן לו חצי אמה לעיקר רוחב האמה וחצי אמה מכאן וחצי אמה מבאן לשפה גם כאן כתב הרמב"ם שצריך ליתן לו ד' אמות אמה לר

גומדין ממות ומצינו בכתוב גומד מרכה וכן פי' הרמב"ם ז"ל כן וכן פי' הרמב"ם ומפורש בגמרא דשעור זה הוא כדי שיעבור ממשלו וע"ל בסי' ק"ג סעיף ח' : (ג) **מכר** לו דרך לעבור מעיר לעיר וכו' אם אמרה לו אינו יכול לעבור בו אלא ג' פרסאות ואם אמר לו אינו יכול לעבור בו אלא ב' פרסאות אינו מוכר לו אלא ב' פרסאות ואם אמר לו אינו יכול לעבור בו אלא פרסה אחת אינו מוכר לו אלא פרסה אחת ואם אמר לו אינו יכול לעבור בו אלא מיל אחד אינו מוכר לו אלא מיל אחד ואם אמר לו אינו יכול לעבור בו אלא אמה אחת אינו מוכר לו אלא אמה אחת ואם אמר לו אינו יכול לעבור בו אלא טפח אחד אינו מוכר לו אלא טפח אחד ואם אמר לו אינו יכול לעבור בו אלא כזית אינו מוכר לו אלא כזית ואם אמר לו אינו יכול לעבור בו אלא כעדשה אינו מוכר לו אלא כעדשה ואם אמר לו אינו יכול לעבור בו אלא כגרגיר אינו מוכר לו אלא כגרגיר ואם אמר לו אינו יכול לעבור בו אלא כשעורה אינו מוכר לו אלא כשעורה ואם אמר לו אינו יכול לעבור בו אלא כחרדל אינו מוכר לו אלא כחרדל ואם אמר לו אינו יכול לעבור בו אלא כפול אינו מוכר לו אלא כפול ואם אמר לו אינו יכול לעבור בו אלא כמלא נקב מחט אינו מוכר לו אלא כמלא נקב מחט

וכתב הרמב"ם אין נמדדין פחה אלא לוקח אלו הבקעים והסלעים בכלל בית כור בלא דמים כדמוכח בפרק כ"ח וכתב ה"ה שכן נראית סברת ן' מיג"ש: **ורשב"ם** פירש שיטתו למוכר כן נראה ממה שכתב אין נמדדין עמה אלא קרקע המישור שביניהם וכו' שם בפסקיו: ומלא הזכיר אלא לוקח אלו הבקעים והסלעים בכלל בית כור בלא דמים כלום. וכתב הר"ן שכן נראה לו עיקר: ומ"ש בשם הרמב"ד שכופין את הלוקח ליקח מותה וכו' כתבו הר"ן וה"ה דלא דמו למה שאמרו בית מרובע דאתא כיון שהקרקע שוה אין לכופו ללוקח בכך אבל הכא אין מדה רוצה שיהו מעותיו במקום אחד וירצו אותו כשיש מקומות: (ב) **ופי'** רשב"ם לוקח דל"ל בית כור עפר וכו' שם: ומ"ש אבל ר"י פי' אפי' ל"ל בית כור סתם וכו' שם בתוספות כתב הרמ"ה דהכי מסתבר: (ג) **לא** היו הבקעים עמוקים י' ולא הסלעי' גבוהי' י' נמדדין עמה שם במצנה(קב:)ופר"ח דטעמ' משום דאין שדה בלא טרשין ובטולי להו ומ"ש והוא שלא יהא בכולן אלא שיעור ד' קבין וכו' שם בגמרא (קג:) תמהני' דקתני פחות מכאן נמדדין עמה מ"ר יצחק טרשין שאמרו בית ד' קבין ופירש רשב"ם טרשין שאמרו בתמני' פחות מכאן נמדדין עמה וה"פ לבקעים מלאים מים אלא יהא מהו לז' עמה ה"מ דנמדד בגון אלא הוי אלא בהוה בית ד' קבין דאין כן כולם כי מצרפת להו בהוה בית כור וה"פ לקבייס בתלי כור אבל טפי מד' קבין לא מקבל לוקח דהא בית כור עפר מהני ליה מוכר ללוקח וכולי האי לא מחיל מיעוט: וכתב הרמב"ן ע"ז והוי יודע דלוקח בבקעים קטנים כגון מד' טפחים ועד י' מ"ל עד ד' אמות אבל בקעים גדולים לא שהרי יש להם שם בפני עצמם וכיון שאלאים מים אין נמדדין ושיעורן מצינו בירושלמי רוחבן כמה ר' יצחי אומר עד י' ר' בון אומר עד ד' אמות ונראה דבבקעים קטני כגון אלו טפחים ועד י' מ"ל עד ד' אמות אבל בקעים גדולים לא שהרי יש להם שם בפני עצמם וכיון שאלאים מים אין נמדדין ושיעורן מצינו בירושלמי רוחבן כמה ר' יצחי אומר עד י' ר' בון אומר עד ד' אמות ונראה דבבקעים קטני כגון אלו טפחים ועד י' מ"ל עד ד' אמות אבל בקעים גדולים לא שהרי יש להם שם בפני עצמם וכיון שאלאים מים אין נמדדין ושיעורן מצינו בירושלמי רוחבן כמה ר' יצחי אומר עד י' ר' בון אומר

עפר אני מוכר לך אפילו היו גבוהים עשרה ועמוקים י' נמדדין עמו ופירש רשב"ם דה"נ בעי שלא יהא בהם טפי מד' קבין וקאמר רב עוקבא שצריך שאותם ד' קבין יהו מפוזרים בתוך ה' קבין אבל אם מכונסין בפחות מבה' קבין אין נמדדין עמה דכאבן אחת דמו ופירש רשב"ם דהיינו דוקא ארבע קבין אבל פחות מארבע קבין כיון שאינן גבוהין עשרה אפילו היו סלע אחת נמדדת עמה ור' יוחנן אמר שצריך שיהו מפוזרין ברובח של שדה דהיינו רובע הקב לבית סאה דרוב בית כור י"ו סאין וכשנהלם ד' קבין בי"ו סאין יבא רובע הקב לבית סאה אבל אם אינם נבלעים ברובה של שדד חשובין כסלע יחידי ואין נמדדים עמה בין אמר בית כור בין אמר כבית כור ופירש רשב"ם דרבי יוחנן פליג אדרב עוקבא וכן פירש ה"ר יוסף הלוי והראב"ד פירש דלא פליג עליו אלא מוסיף על דבריו וכן פירש הרמ"ה כגון שאלו המשה קבין שמובלעים בה היא רצועה אחת ארוכה וקצרה עד שמחזקת רובה של שדה ומסתבר פירוש רשב"ם לא היו מובלעים בשוה רובע לבית סאה אלא רוב ד' הקבין דהיינו ט' רביעי הקב בז' סאין ומיעוטא דהיינו ז' רביעית ברוב של רוב השדה והיינו בט' סאין מיבעיא אם נמדדין עמה אם לאו וכן מיבעיא אם הם עומדים בעינול או בשורות הרבה זו אצל זו או ה בקרני השור או י בעקלתון ולא אפשיטא לפיכך אם כבר נתן המעות צריך לקבלם: (ד) וכן מיבעיא היכא דהוי עפר מלמטה וסלע למעלה או עפר מלמעלה וסלע למטה ולא איפשיטא

ס"ה נראה שהיה גורס בתוך ה' קבין כמו שגרסינן לעיל ולא כ רש"י דקאי אהא דאמר עפר מלמטה וכו' שפירש דה דיבור כהרמב"ם ולא כ רש"י דקאי אהא דאמר עומד בעינול או בשורות הרבה וכו' שפירש דה דיבור כהרמב"ם ולא כ רש"י דקאי אהא דאמר אם נמדדין עמה אם לאו וכן מיבעיא אם הם עומדים בעינול או בשורות הרבה וכו' שפירש דה דיבור כהרמב"ם ולא כ רש"י דקאי אהא דאמר אם נמדדין עמ

איפשיטא : (ה) ואם הוא סלע יחידי שאינו מובלע בתוך השדה אלא עומד אצלו או אפילו עומד בתוכו אלא שהוא (א)סמוך למיצר בתוך ג"ט אפילו אינו גבוה י' אין נמדד עמה ' ויראה מדברי הרמב"ם אם א"ל כבית כור או בכל ענין נמדד עמה ואדוני אבי הרא"ש כתב כסברא ראשונה : (ו) וכל זה מיירי כשאינו עומד הלוקח בתוך השדה לפיכך כשאומר לו בית כור עפר ודאי צריך ליתן לו בית כור שלם ואפילו אין חסר ממנו אלא קב צריך להשלימו ואפילו אם יאמר המוכר אנכה לך מן המעות כפי החסרון שחסר לא ישמע לו הלוקח שיאמר לו לא היה דעתי אלא לקנות בית כור שלם אלא שצריך לקבל הסלעין והבקעין כדפרישית אבל אם עומד בתוך השדה ורואה אותה וזה אומר בית כור עפר אני מוכר לך הוי ליה כאילו אמר לו הן חסיר הן יתיר ואפי' חסר שבעה קבין ומחצה הגיעו והרבי' יוסף הלוי פירש דווקא כשאמר בית כור עפר זה אני מוכר לך וסיים לו השדה אז אמרינן שאפילו אם חסר שבעה קבין ומהצה הגיעו אבל בית כור סתמא לא אפילו עומד בתוכו וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא ראשונה : (ו) אמר לו בית כור עפר מדה בחבל אני מוכר לך פיחת כל שהוא

(ה) **ואם** הוא סלע יחידי כו' כדייתא שם ועל פי פי' רשב"ם 'מכל הרמב"ם נורס שם הוא סלע יחידי בית רובע וכ"כ התוס' בשם ר"ת ע"ש מכל דברי רבינו כזה כגירסת הרא"ש והיא גירסת רשב"ם : ומ"ש וירא מדברי הרמב"ם כו' נראה דלפי שכתב הרמב"ם בתחלה כל החלוקות שהוזכרו במשנה ובגמרא היכא דנמדד עמה והיכא דלא נמדד עמה ובא"כ כתב ג"ל כבית כור עפר כו' הרי אלו נמדדין עמה משמע דאפילו אין חסר ממנו אלא קב צריך להשלימו ואפילו אם יאמר המוכר אנכה לך מן המעות כפי החסרון שחסר לא ישמע לו הלוקח שיאמר לו לא היה דעתי אלא לקנות בית כור שלם אלא שצריך לקבל הסלעין והבקעין כדפרישית אבל אם עומד בתוך השדה ורואה אותה וזה אומר בית כור עפר אני מוכר לך הוי ליה כאילו אמר לו הן חסיר הן יתיר ואפי' חסר שבעה קבין ומחצה הגיעו והרבי' יוסף הלוי פירש דווקא כשאמר בית כור עפר זה אני מוכר לך וסיים לו השדה אז אמרינן שאפילו אם חסר שבעה קבין ומהצה הגיעו אבל בית כור סתמא לא אפילו עומד בתוכו וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא ראשונה :

(ו) **וכך** זה מיירי וכו' סם כתוס' הקשו מהכיא דרבי יצחק טרשין שלמרו בית ד' קבין ממתניתין דבית כור עפר וכו' פיחת רובע לסאה הגיע וכו' וכתבו שני תירוצים ופירוש זה שהביא רבינו כתבוהו על סם רבינו שמשון ע"ש בד"ה אלא לאו ס"מ סתמא נמי כו' (בדף ק"ד ע"ב) והרמ"ה הביא דברי רבינו שמשון בלבד . כתב ב"י וז"ל ומ"ש רבינו בשם הר"י הלוי אבל בית כור סתמא נמי כו' לא אפי' עומד בתוכו וכו' כתב המרדכי גדולה מזו נראה מפי' רשב"ם דאפילו בתומר בית כור ושיים השדה סם הקונה מיניה אלא כיש ליה השדה בחזקת הקרקע חזר הדין לדין משמתינו דשמרינן פחות משתות הגיעו עכ"ל ונראה מזה דאפילו בית כור סתמא נמי כו' (בדף ק"ו) ויתבאר בסי' זה סעיף י"ג בס"ד : (ז) **אל** בית כור עפר תדה בחבל וכו' משמה שם ופר"ח בחבל בלומר בשמוש ואע"ג דשמר רבא בפ' בתרא דבבא מציעא (דף קי"ג ע"ב) אמר מוכר לך בית כור עפר ומצא בו אבנים וסרסים וכו' אין לו אלא עפרו ה"מ בשדה שאין מדה ידועה אבל בבית שיש בו מדה ידועה אפילו אמר בית כור עפר ומצא בו אבנים וסרסים הרי הן שלו וא

כשמדדו והטעהו כמדה מכל הכת לא מדדו עדיין אלא כנגדן למדוד ומתחילה היה נמי יודע שאינו מיכוון כ"כ שלא יהא פחות או יותר ולא מ"ל מדה כחכל אלא כדי לנכות לו אם יפחות ולהחזיר לו אם יותיר אבל המקח יהיה קיים וכיונא בזה כתב ג"כ הרב המגיד ע"ש הרשב"ם בפכ"ח מהל' מכירה וזו היא דעת הרמב"ם בפ' ט"ו מהל' מלוה ולוה ומוריס דהכא יכול אז יחזיר לאו דוקא אלא כשרוצה שאינו להעמיד מקחו : (ח) **והיכא** דמ"ל וכו' ה"ה נמי אפי' אלף רבעי' כו' אם פלוגתא דרב ור"י ופסק כר"י בדיני דנותן ז' קבין ומחצה לכל כור וכור דמ"ש רוצה אחד לאחד ומ"ש אלף רבעין לאלף סאין הוי אפילו היה הפחת או היתרון יותר מרובע הקב לכל בית סאה יחשב כל הרבעים שחסרו או שהותירו וכל מה שפיחת לו מבית כור יכול נתן לו הן הדמים וכל מה שהוסיף יחזיר לו אף הרבעים עצמן אע"פ שאמר לו הן חסיר הן יתיר ואף על פי שלא הגיע התוספת לתשעה קבין ומה מחזיר לו רואין אם לא הגיע התוספת לתשעה קבין שהוא שיעור שדה כגון שמכר לו ארבעה סאין והיה התוספת ל"ה רבעים או תלוי ברצון המוכר אם ירצה יחזיר לו קרקע ואם ירצה צריך ליתן לו מעות אלא שבזו יפה כח לוקח שאם ירצה המוכר למכור התוספת שיתן לו הלוקח מעות ונשתנה השער בין שעת מכירה לשעת חזרה צריך ליתן לו כשער הזול לא שנא היה ביוקר בשעת מכירה והוזל בשעת הזרה לא שנא היה בזול והוקר ואם יש בתוספת ט' קבין והוא מכר לו פחות מששה ושלשים סאין אז צריך לקבל התוספת בקרקע וכן אם נשאר למוכר שדה אצל הנמכר' אפי' אין

: (ח) והיכא דא"ל בית כור עפר הן חסיר הן יתיר ואפילו אינו עומד בתוכו או שעומד בתוכו ואמר בית כור סתם דאמרינן אם פיחת או הותיר ז' קבין ומחצה דהיינו רובע הקב לכל בית סאה דהוי מחילה ה"ה נמי אפילו אלף רבעין לאלף סאין הוי מחילה היה הפחת או היתרון יותר מרובע הקב לכל בית סאה יחשב כל הרבעים שחסרו או שהותירו וכל מה שפיחת לו מבית כור יכול נתן לו הן הדמים וכל מה שהוסיף יחזיר לו אף הרבעים עצמן אע"פ שאמר לו הן חסיר הן יתיר ואף על פי שלא הגיע התוספת לתשעה קבין ומה מחזיר לו רואין אם לא הגיע התוספת לתשעה קבין שהוא שיעור שדה כגון שמכר לו ארבעה סאין והיה התוספת ל"ה רבעים או תלוי ברצון המוכר אם ירצה יחזיר לו קרקע ואם ירצה צריך ליתן לו מעות אלא שבזו יפה כח לוקח שאם ירצה המוכר למכור התוספת שיתן לו הלוקח מעות ונשתנה השער בין שעת מכירה לשעת חזרה צריך ליתן לו כשער הזול לא שנא היה ביוקר בשעת מכירה והוזל בשעת הזרה לא שנא היה בזול והוקר ואם יש בתוספת ט' קבין והוא מכר לו פחות מששה ושלשים סאין אז צריך לקבל התוספת בקרקע וכן אם נשאר למוכר שדה אצל הנמכר' אפי' אין לכור כגיזו יותר מכאן כופין את המוכר ואת הלוקח ליקח כתם כגון דהוה יקירא מעיקרא וזל השתא דמריחן ליה מי מרעא יהבת ליה כזולא דהשתא והתניא כשהוא נותן לו נותן לו כשעה שהוא לוקח ממנו כתם כגון דהוה זולא מעיקרא ויקרא לה השתא ופי' רשב"ם שאם שייר בשדה ט' קבין וכו' כלומר כמי דמחוייבין ללוקח ליתן מעות המותר למוכר ייפוי כח דמוכר הוא משום דלא מזו ליה כמי קרקע בפני עצמו שאילו היה בכאי מותר שיעור שדה כגון שמזיר בכאי בית כור קב ומחצה יתר על שבעה קבין ומחצה דהו"ל בין הכל ט' קבין מז מחזיר לו קרקע ולא מעות דהשתא חזי ליה כמי קרקע דקי"ל בפ"ק (י"ח ב') דשדה חשוב בט' קבין וגינה חשובה בחצי קב והשתא שמעי' ממתני' ז' קבין ומחצה לבד הוי מחילה מ' ומחצה לו יותר עד ט' קבין ולא עד בכלל ועשה חשבון ט' קבין יחזיר קרקע : בגנה בית חצי קב . דרובע לסאה הוי מחילה כמו רובע לסאה דשדה יתר מרובע ועשה חשבון שני רבעים דהיינו חצי קב מלחר לחשיב גגה בחצי קב דהוה יקירא . כלומר לעולם כדי לייפות כחו של מוכר למרי' דלעולם לא לוקח לא למרי' ולא לחתן ט' קבין לא היה יכול להמוכר מעולם לכופו לו על כעולה ליתן לו דמים בעד כולה מלה יקחם של לוקח ממנו

אין בתוספת ט׳ קבין צריך לקבלו לפי שראוי לצרפו עם שדהו ואם היה מפסיק ביניהם בור או אמת המים או רשות הרבים או ריכבא דדיקלא מיבעיא ולא איפשיטא ולקולא ומחזיר לו מה שירצה ובגינה הוי חצי קב כדין ט׳ קבין בשדה שעד חצי קב תלוי ברצון המוכר רצה קרקע רצה מעות ובחצי קב צריך לקבל קרקע היה שדה בשעת מכירה והיה בטותר מע״ט יותר מב׳ רבעים לשני סאין שהוא כדין עשיית חשבון ונעשה גינה קודם שיחזיק בה וקם בדין חזרת קרקע או גינה ונעשית שדה ויצא מדין חזרת קרקע לדין עשיית חשבון מיבעיא אי בתר שעת לקיחה אזלינן או בתר חזרה ולא איפשיטא ולקולא ומחזיר לו מה שירצה ופי׳ רשב״ם דלא מפלגינן בין פחות מט׳ קבין לט׳ קבין אלא ביתר מכן אבל אם פיחת טפי מרובע לסאה לעולם יגבה לו מהדמים דיכיון דליכא בהאי שדה טפי ליכא לחיובי ליה למיהב ליה משדה אחר ונראה דה״ה נמי אם המוכר רוצה ליתן לו משדה אחר שיכול לוקח לומר מה אעשה בשדה קטנה כזאת בפני עצמו וצריך לנבות לו

ואם היה מפסיק ביניהם כו׳ מיבעיא ולא מיפשיטא ולקולא: **ומחזיר** לו מה שירצה. נראה דה״ק דלפי מי שהמוכר רוצה בייפוי כוחו שתקט לו מכמיס שיתן לו להוקח מעות אפי״ה הרשות ביד הלוקח להחזיר לו מה שירצה דהלוקח הוא מוחזק במעות והמוכר בא להוציא ממנו אבל אם המוכר רוצה שיחזיר לו קרקע פשיטא שאין הלוקח יכול לומר לאני מוחזק בקרקע ואיני רוצה ליתן לך כי אם מעות שהרי מן הדין הוא דמחזיר לו קרקע שהרי לא קנה לוקח אלא בית כור ולא אמרו דמחזיר לו מעות אלא ליפות כחו של מוכר כתקנת חכמים והלכך יעלה על הדעת שיכוף לוקח למכור עומדת ואין למיבעיא ולא מיפשיטא אין לנו להוציא הקרקע מחזקתו. ועוד דאפי׳ דהיכא דלא נשתר למוכר שדה אבל המכרת דינא הוא דאם אין בתוספת ט׳ קבין שהמוכר יכול לכופו לקבל מעות כמו שנתבאר בסמוך כ״ש היכא דיש לו שדה כו׳ אלא דהכי נמי דאין המוכר יכול לומר אי אפשי במכירה אלא אי אפשי בקרקע דכיון שהמוכר רוצה במעות וגמך בלשונו זה מתוך דברי הרמ״ם שכתב לשון זה ממש בשדה ונעשים גינה בסמוך וגם לאם הוה פירושו כדאמרן וק״ל. אבל מתוך דברי הב״י שכתב וז״ל ולקולא ומחזיר לו מה שירצה דכל תיקו דממונא הוי קולא לנתבע ולוקח הוי נתבע שהוא מוחזק בקרקע משמע שמפרש דאפי׳ רוצה המוכר בקרקע אין הלוקח נותן לו אלא מה שהוא רוצה לפי שהוא מוחזק בקרקע וזה לפי שהבין לשון ומחזיר לו מה שירצה כמשמעו ולא דק. ויש לדקדק מפני מה השמיטו הרי״ף והרא״ש והרמב״ם כתן הכי בעיות. ואפשר דמאחר דכבר הביאו כל הני בעיות בדין הקונה שלא תילנות לא רצו שוב להאריך גם בכאן דכיון לא אפשיטא אפשי׳ הוי הוה הספקא בכל העולה מן הן כן הו״ל ספיקא בכל דוכתא ולקולא אאל

היה שדה כו׳ אם בעית דרב אסי ופירושו היה שדה יבשה ואח״כ נעשית גינה שגדל נהר לכאן או גנה שהיה נהר בכאן ואח״כ נתייבשה ונעשית שדה. ומ״ש ולא אפשיטא ולקולא ומחזיר לו מה שירצה כ״כ הרמ״ם וכבר כתבתי שכונת לשון זה לומר שאין המוכר יכול לכופו שיתן לו מעות וכ״כ הרב המגיד על מ״ש הרמב״ם מכר שדה ונעשית גנה כו׳ ס״ו ספק וז״ל ולא פיתר מה נעשה ונראה שאין כופין הלוקח שיתן לו כדין שהיתה בשעת המכר או כדין שהוא עתה עכ״ל: וכתב ה״ה יתר על כן וכו׳ במשנה ובגמרא לא תת המותר בלבד הוא מחזיר פירות מותר על הרבעים מחזיר לו תת כל הרבעין ולקולא ולטובא לקמי דמסיק ליה ור״ת ז״ל לומר דאם מכר לו עשרים סאים והותיר כ״ת רבעים ממעות מותר מחזיר לו כולם הרבעים כולן עם היתר מן הקרקע ונותן לו כשעה שלקחה ממנו כד״ת כשהיה גזול בשעת המכר והוקירה בשעת החזרת היתר מכל מה שהיה ביוקר והוזלה תומריס ללוקח אם רצית ליתן לו דמי התוספת כולה תן לו דמים בפני המוכר ואם רצית ליתן לו קרקע הן לו כמו שהוא עכשיו ודין הוא דבגנה כדין בשדה אפי׳ הותיר בגנה פחות מאלי קב על הרבעים חייב מחזיר לו תת כל הרבעים עם היתר בדמים הן לו קרקע הן לו מעות כפי השער בשעת החזרה מכר שדה ונעשית גנה כיד הלוקח או גנה ונעשית שדה כ״ו ספק אם מחצה לו כדין שהיתה בשעת המכר או כדין שהוא עתה עכ״ל: וכתב ה״ה יתר על כן וכו׳ במשנה ובגמרא לא תת המותר בלבד הוא מחזיר פירות מותר על הרבעים מחזיר לו תת כל הרבעין ולקולא ולטובא לקמי דמסיק ליה ור״ת ז״ל לומר דאם מכר לו עשרים סאים והותיר כ״ת רבעים ממעות מותר מחזיר לו תת כל הרבעים ולמה לא יתן לו קרקע ולמה נכריח הלוקח לתת לו דמים: גם מה שכתב בדין הזול והיוקר בשהותיר ט׳ קבין לא נתברר דבריו דכיון שיש שם דבר רשות דינו כחזרת קרקע בין הוזל ואם רצה המוכר לחכרו לא יתרצו שניהם מן הדמים דבריהם בגמרא אלא כשאין שם דבר רשות דינו כחזרת קרקע בין הוקר בין הוזל ואם רצה המוכר לחכרו לא יתרצו שניהם מן הדמים דבריהם בגמרא אלא כשאין שם דבר רשות שכיון שדינו במעות ואם ירצה המוכר לקחתו יקח קרקעו לפיכך אם הוזל נותן לו קרקע בשעת המכר ואם נותן לו במעות כשעה שנותן לו כדאשתמ״ה ואם הוקיר אחר המכר אם ירצה המוכר לקחת קרקע ודאי כל מה שהותיר יחזיר כדמעיקרא ואם רצה מעות נותן לו כשער של עכשיו לפי שעכשיו הוא מוכרו שהרי אם רצה יטול ממנו קרקע וכ״כ הרמב״ם ז״ל וכמה פירושים נאמרו בלשון זה ע״ש: מכר שדה ונעשית גנה וכו׳ כתב המחבר ס״ו כפק ואלא ניחר מה נעשה ונראה שאין כופין הלוקח ליתן דמים שהמע״ה עכ״ל: **וכתב** הר״ן מכאן יתר מכאן נעשה עמו חשבון כלומר בין בחסר בין ביתר ומיהו כי קתרינן דבחסר פחות מכאן נעשה חשבון דוקא בפחת שעדיין נקרא בית כור אבל פחות יותר מכן לא דמ״מ בית כור שמר ליה הרמ״ה ז״ל עד כאן לשונו: **וכתב** עוד מיבעיא להו כאחת מאי ומסקנא דכאחת כאן הכר הן יתר דכי תנן פיחת רובע לכאה הגיעו דוקא כשאין שם אלא אותו שדה ואומר לו בית כור אם יש לי כמקום כלומי

פרישה

מיבעיא ולא מיפשיטא ולקולא ט׳ וכל ספיקא דממון׳ הוי מוחזק לנתבע ולקולא לנתבע ולכן גם כאן כיון שלקולא מוחזק בקרקע הרי הוא כנתבע ומחזיר לו מה שירצה ועד״ז: קודם שיחזיק כו׳ פי׳ קודם שיחזיק בסמוכה ומ״ש כ״ר דוקא בריפת בסיה שדה ונעשה גינה ולא כתבה בסיפא בסיה גינה ונעשה שדה ס״ט דבריפת בסיה שדה וכבר מדנו ומצאנו יותר מרובע לסאה ולא בגינה ובחצי קב כדאמרי׳ לעיל קבין וכיון שהמוכר מוקים מהלוקח דמים ומ״ש אם רצה המוכר למכור לו גינה תילו כבר עשה הלוקח מוקה בכמותה. ומצאתי דברשותו נעשית גינה ומה לי מקיבעיתו הוא דוקא קודם שהחזיק הלוקח בהמוכר דבזה שייך לומר דנעשה המוכר עומדת וכיון דהלוקח גינה דלמ״ל מיבעיא לן אם עשה בה הלוקח אבל סיפא בסיה מתחלה גינה דלמ״ל המוכר סיה עומד מיד ברשות מוכר ואפי׳ לא עשה בה המוכר מוקה כיון דמתחלה סיה כל הקרקע שלו אלא דמ״מ מיבעיא ליה כיון שמכרו לזה הלוקח סכל יפל למלמ״ל נמי אם עיקר שדה שהיה של לוקח וברשות הלוקח אם לכיות שדה ומחזיר ליתן לו מיה ולא קרקע ולו״ק וה״ה בחור ולא נלע״ד: ונעשית גינה שנופע בה מעיין שגינה שייך מיה: מה שעלה פי׳ הלוקח: לכיון דליכא בהאי שדה. תמר ל׳ לכיון דמשמע בפשיטות דליכא עפי בהאי שדה דאי אפשי בה עפי לא שייך לומר גבייה מיפא דלמה יפפת מלמוד לו עד שעלה כל סכור כיון דאיכא כאן עפי: ליכא למיומי למיסב ליה משדה כו׳ פי׳ ל״ג כאם שאם הותיר ט׳ קבין תמרין המוכרא שמוכר לקבלם בקרקע כיון דיש לאם אם שדה כ״ה נמי כשפקבו ט׳ קבין והלוקח רוצה בקרקע יכול לכפות למוכר שיתן לו קרקע ט׳ קבין כיון דאם שדה להם זה לא מפיימין אלא לעולם מכח דמיים: מה שעשה בשדה קטנה כו׳ אע״ג דכבר כתב ביתר רובע דאיירי אפי׳ אם קנה ממנו אלף סאות וכ״ש כשיפת רובע

יחזיר לו מה שירצה כו׳ אפי׳ אם שירצה הלוקח וקשה דכמה פעמים שהוא גינה ונעשה שדה בקרקע ולקמן בסמוך בדין מדה בחבל מן מסר כן יתר כו׳ כתב להרשב״ם שהוא בעלים עומדת ודקתני בעלים עומדת ומשמע דאפי׳ הוא גינה ונעשית שדה כמו שהיה בשעת המכר ואם רצית ליתן לו קרקע הן לו כמו שהוא עכשיו ודין הוא דבגנה כדין שבשביל כן הרבעים עם היתר בדמים הן לו מת כל הרבעים עם היתר בדמים הותיר חצי קב מחזיר לו מת כל הרבעים עם היתר בדמים הן לו קרקע כשעת הזול של עת החזרה מכר שדה ונעשית גנה כיד הלוקח או גנה ונעשית שדה כ״ו ספק אם מחצה לו כדין שהיתה בשעת המכר או כדין שהוא עתה עכ״ל: וכתב ה״ה יתר על כן וכו׳ במשנה ובגמרא לא תת המותר בלבד הוא מחזיר פירות מותר על הרבעים מחזיר לו תת כל הרבעין ולקולא ולטובא לקמי דמסיק ליה ור״ת ז״ל לומר דאם מכר לו עשרים סאים והותיר כ״ת רבעים ממעות מותר מחזיר לו תת כל הרבעים ולמה לא יתן לו קרקע ולמה נכריח הלוקח לתת לו דמים: גם מה שכתב בדין הזול והיוקר בשהותיר ט׳ קבין לא נתברר דבריו דכיון שיש שם דבר רשות דינו כחזרת קרקע בין הוזל ואם רצה המוכר לחכרו לא יתרצו שניהם מן הדמים דבריהם בגמרא אלא כשאין שם דבר רשות שכיון שדינו במעות ואם ירצה המוכר לקחתו יקח קרקעו לפיכך אם הוזל נותן לו קרקע בשעת המכר ואם נותן לו במעות כשעה שנותן לו כדאשתמ״ה ואם הוקיר אחר המכר אם ירצה המוכר לקחת קרקע ודאי כל מה שהותיר יחזיר כדמעיקרא ואם רצה מעות נותן לו כשער של עכשיו לפי שעכשיו הוא מוכרו שהרי אם רצה יטול ממנו קרקע וכ״כ הרמב״ם ז״ל וכמה פירושים נאמרו בלשון זה ע״ש: מכר שדה ונעשית גנה וכו׳ כתב המחבר ס״ו כפק ואלא ניחר מה נעשה ונראה שאין כופין הלוקח ליתן דמים שהמע״ה עכ״ל: **וכתב** הר״ן מכאן יתר מכאן נעשה עמו חשבון כלומר בין בחסר בין ביתר ומיהו כי קתרינן דבחסר פחות מכאן נעשה חשבון דוקא בפחת שעדיין נקרא בית כור אבל פחות יותר מכן לא דמ״מ בית כור שמר ליה הרמ״ה ז״ל עד כאן לשונו: **וכתב** עוד מיבעיא להו כאחת מאי ומסקנא דכאחת כאן הכר הן יתר דכי תנן פיחת רובע לכאה הגיעו דוקא כשאין שם אלא אותו שדה ואומר לו בית כור אם יש לי כמקום כלומי

דרישה

דבריו כדי לרמוז לכל המצבותיה כללו וגם יש בכולם יפרי כמ דמוכר כמ״ם. ומה דהרמב״ם כתב דין עשיית המצבות ויפוי כח גם בריפת בסיה יתר ולא קשיא לט׳ קבין מין זה קשיא דלקולם קמי׳ ומזה עולה בס״ל דיפה הסוגיית תלינא דהרמב״ם ונפתלקו פתמיהו׳ שתמה עליו הם״מ. וגם מור״ם בהגהות ס״ע שלו סי׳ זה סי״ת ע״ש ובש״ע לא כתב דברי הם״ע שהן כדברי הרמב״ם כלל דכולם תשבו דבריו דתניים זולת כ״י לף שכתב דברי הם״מ ולא כתב עוד שיהא לדבריו מ״מ בש״ע כתב דברי הרמב״ם לסלקם ולא סוכיר עוד דעה מחלת לכן כתבתי בהלש״ע בייעוד דבריו כי כדאי הוא הרמב״ם לסמוך לב על דבריו ולייעבם ודו״ק ומ״ת לפי דברי הרמב״ם קשה הא דגרסינן בגמ׳ על דברי ר״נ סכ״ל ו״ל מיתיבי רבא לר״נ תנן שאם שייר בשדה בית ט׳ קבין כו׳ לאו דוקא דוקין ליה כורין׳ (פי׳ וק״ל כיב נאמן דאמר דניתן למחילה רובע לבית פחות מפי׳ לכאה כורין (עפ״י שם בתן ט׳ קבין) לא קאין ליה כיר אכ״ל הא מכתי קשה דאמאי דמיד דיסיס ט׳ קבין סף עם הרבעים מחזיר הלקא לי״ל דגם הרמב״ם נאמן לכיון כאם דאמר לאו דוקא כיב ט׳ קבין סף על כל הרבעים אלא דרשם לסוכיח לאם כיב נאמן אלא כיב אומת דאמר אם ואם אפי׳ בבקעה גדולה. ומה דכתב לכל בית סאה אין לדקדק מפני מה השמיטו הרי״ף והרא״ש והרמב״ם כתן הכי בעיות. ואפשר דמאחר דכבר הביאו כל הני בעיות בדין הקונה שלא תילנות לא רצו שוב להאריך גם בכאן דכיון לא אפשיטא אפשי׳ הוי הוה הספקא בכל העולה מן הן כן הו״ל ספיקא בכל דוכתא ולקולא אאל

רובע

יחזיר לו מה שירצה כו׳ אפי׳ אם שירצה הלוקח וקשה דכמה פעמים שהוא גינה ונעשה גינה בקרקע ולקמן בסמוך בדין מדה בחבל מן מסר כן יתר כו׳ כתב להרשב״ם שהוא בעלים עומדת ודקתני בעלים עומדת משמע דאפי׳ הוא גינה ונעשית שדה כמו שהיה בשעת המכר ואם רצית ליתן לו קרקע הן לו כמו שהוא עכשיו ודין הוא דבגנה כדין שבשביל כן הרבעים עם היתר בדמים הן לו מת כל הרבעים עם היתר בדמים הותיר חצי קב מחזיר לו מת כל הרבעים עם היתר בדמים הן לו קרקע כשעת הזול של עת החזרה מכר שדה ונעשית גנה כיד הלוקח או גנה ונעשית שדה כ״ו ספק אם מחצה לו כדין שהיתה בשעת המכר או כדין שהוא עתה עכ״ל: וכתב ה״ה יתר על כן וכו׳ במשנה ובגמרא לא תת המותר בלבד הוא מחזיר פירות מותר על הרבעים מחזיר לו תת כל הרבעין ולקולא ולטובא לקמי דמסיק ליה ור״ת ז״ל לומר דאם מכר לו עשרים סאים והותיר כ״ת רבעים ממעות מותר מחזיר לו תת כל הרבעים ולמה לא יתן לו קרקע הן לו כמו שהוא עכשיו ודין הוא דבגנה כדין שבשביל כן הרבעים עם היתר בדמים הן לו מת כל הרבעים עם היתר בדמים הותיר חצי קב מחזיר לו מת כל הרבעים עם היתר בדמים הן לו קרקע כשעת הזול של עת החזרה מכר שדה ונעשית גנה כיד הלוקח או גנה ונעשית שדה כ״ו ספק אם מחצה לו כדין שהיתה בשעת המכר או כדין שהוא עתה עכ״ל: וכתב ה״ה יתר על כן וכו׳ במשנה ובגמרא לא תת המותר בלבד הוא מחזיר פירות מותר על הרבעים מחזיר לו תת כל הרבעין ולקולא ולטובא לקמי דמסיק ליה ור״ת ז״ל לומר דאם מכר לו עשרים סאים והותיר כ״ת רבעים ממעות מותר מחזיר לו תת כל הרבעים ולמה לא יתן לו קרקע ולמה נכריח הלוקח לתת לו דמים: גם מה שכתב בדין הזול והיוקר בשהותיר ט׳ קבין לא נתברר דבריו דכיון שיש שם דבר רשות דינו כחזרת קרקע בין הוזל ואם רצה המוכר לחכרו לא יתרצו שניהם מן הדמים דבריהם בגמרא אלא כשאין שם דבר רשות שכיון שדינו במעות ואם ירצה המוכר לקחתו יקח קרקעו לפיכך אם הוזל נותן לו קרקע בשעת המכר ואם נותן לו במעות כשעה שנותן לו כדאשתמ״ה ואם הוקיר אחר המכר אם ירצה המוכר לקחת קרקע ודאי כל מה שהותיר יחזיר כדמעיקרא ואם רצה מעות נותן לו כשער של עכשיו לפי שעכשיו הוא מוכרו שהרי אם רצה יטול ממנו קרקע וכ״כ הרמב״ם ז״ל וכמה פירושים נאמרו בלשון זה ע״ש: מכר שדה ונעשית גנה וכו׳ כתב המחבר ס״ו כפק ואלא ניחר מה נעשה ונראה שאין כופין הלוקח ליתן דמים שהמע״ה עכ״ל: **וכתב** הר״ן מכאן יתר מכאן נעשה עמו חשבון כלומר בין בחסר בין ביתר ומיהו כי קתרינן דבחסר פחות מכאן נעשה חשבון דוקא בפחת שעדיין נקרא בית כור אבל פחות יותר מכן לא דמ״מ בית כור שמר ליה הרמ״ה ז״ל עד כאן לשונו: **וכתב** עוד מיבעיא להו כאחת מאי ומסקנא דכאחת כאן הכר הן יתר דכי תנן פיחת רובע לכאה הגיעו דוקא כשאין שם אלא אותו שדה ואומר לו בית כור אם יש לי כמקום כלומי

דברים פשוטים הן: (ט) **אמר** לו בית כור וכו' מספקא לן כו' משנה סוף הלך לו מן הדמים: (ט) א"ל בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל הן חסיר הן יתיר מספקא לן אי תפיש לשון ראשון או אחרון ונלך אחר פחות שבלשונות וכתב הרמב"ם ואין לו אלא בדין הן חסיר הן יתיר ורשב"ם פירש שהולכין אחר הלשון שמפחית בחו של לוקח שהוא המוציא ואם הותיר כל שהוא יחזיר דהלך אחר לשון מדה בחבל ואם פיחת כל שהוא לא ינכה דהלך אחר לשון הן חסיר הן יתיר ור"ל שהלוקח חשוב לעולם מוציא שקרקע בחזקת בעליה עומדת והראב"ד כתב נתן הלוקח המעות אז הוא תובע ואם לא נתן הלוקח מעות והוא מוחזק והמוכר תובע המעות חיתרים אז הוא התובע ופעמים שהחסר קולא או הומרא למוכר ופעמים ללוקח וכן יתיר: (י) א"ל בית כור עפר אני מוכר לך כמו שהוא בתוך סימניו ומצריו אפילו פיחת או הוסיף שתות הגיעו היה הפחת יותר משתות מנכה לו מן הדמים הותיר יותר משתות מחזיר גם השתות והוי דינא כדלעיל גבי הרבעים שיתן דמים או קרקע הכל לפי מה שהוא היתרון שאם יש בתוספת פחות מט' קבין בשדה ובגינה פחות מחצי קב אז הוא תלוי ברצון המוכר

לו בית כור וכו' מספקא לן כו' משנה סוף הלך ובגמרא אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי בן נגם אבל חכ"א הלך אחר פחות שבלשונות ופי' רשב"ם שהולכים אחר לשונו הלשון שמפחית כוחו של לוקח דמספקא להו מי תפיש לשון ראשון או אחרון ויל המוכר שהוא מוחזק בקרקע שלו על העליונה וכו' וז"ל הרמב"ם הלך אחר פחות שבלשונות ואין לו אלא כדין חסר מס יתר והרב המגיד כתב פרשב"ם וכתב עליו וזה דעת המחבר וכן כ"ל וכו' נראה שהוא מפרש בדברי הרמב"ם שכך כוונתו הלך אחר פחות שבלשונות ואין לו אלא כדין כלומר כדין המוציא מחבירו שעליו הראיה דהלכה כחכמים שאומרים זה כלל גדול בדין האע"פ והלכך כיון שהיה חסר מס חסרון או יתרון לעולם אין לו אלא כדין וזהו שפיים בלשונו חס חסר מס יתר וזה עולה כפי' רשב"ם אבל רבינו היה מפרש הלשון כיחד כמשמעו לאין לו אלא כדין מי שאמר הן חסר או יתר בלחוד ולא אמר מדה בחבל ולא כפי' רשב"ם וזה ודאי תימה גדול דלמה קורא לשון הן חסר או יתר פחות שבלשונות טפי מלשון מדה בחבל הלא גם בלשון מדה בחבל מיכא קולא ואומרת כמו בלשון הן חסר או יתר גם מדקדוק לשון הרמב"ם שכתב בחלקו פרק בכל מקום הן חסר הן יתר וכאן כתב חס חסר חס יתר משמע שהוא לשון פיסק שאין לו אלא כדין המוציא מחבירו שעליו הראיה בכל ענין שהוא חס חסר חס יתר וכפרשב"ם ודלא כמו שעלה על דעת רבינו ואולי נוסחא שלו ברמב"ם גרסה לו זה שהיה כתוב בה ואין לו אלא כדין הן חסר הן יתר ומ"מ קשה ללשון זה דאיך לפרש כוונתו כמו שפירשתי דזולת זה אין לדבריו שום מקום ודלא כהבנת רבינו גם לא כמ"ש מהרי"ך: (י) **א"ל** בית כור עפר אני מוכר לך כמו שהוא בתוך סמניו טו"ס נגע נגמ' ולא כר' יודא וכן פסקו הרי"ף והרא"ש והרמב"ם: ומ"ש וכתב כדלעיל גבי הרבעים כו' כ"כ גם הרמב"ם:

וכתב

יד בעל העטור על התחתונה דהא מוציא מחבירו הוא ועליו הראיה ומ"ה לא יהבינן ליה אלא כפחות שבלשונות ל"ש הוא ליה רשאין לא שכא הוא ליה אחרון ור"ן פירש דיד המוכר שהוא מוחזק על העליונה הילכך אם פחת להכי אמר ליה הן חסר הן יתיר ואם הותיר להכי אמר ליה מדה בחבל עד כאן וזה דעת המחבר וכן נראה לי ומפילו בא מוכר ליקח מעו' כופין את הלוקח ליתן כשהותיר לפי שהקרקע בחזקת בעליה עומדת וכן אמרו בענין שבירות עכ"ל: (י) **אמר** ליה בית כור עפר אני מוכר לך כמו שהוא בתוך סמניו ומצריו וכו' עי' במשנה (קו ב) בסימניו ומצריו פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה ופירש ר"ש המוכר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך בתוך הסימנים והמצרים הללו שאתה רואה הכל קח לך פחות משתות הגיעו לסייעו טפי מרובע לסאה כפלים כפלים דשתות סייעו קב לסאה והייעו טעמא דלא דמי להן חסר הן יתר דהתם הוי שיעוריה ברובע לסאה אבל הכא בעי טפי דהא כיון דאמר בית כור עפר אני מוכר לך כהן חסר הן יתר דמי כדתוקימנא לעיל והתם דאמר בית כור בסימניו ובמצריו אני מוכר לך מטפינן שיעוריה ואמרי' תפי' פחות משתות הגיע דכיון דהרמה לו במצרים כמתן דזבין לה שדה זו סתמא דמי כמות שהוא בין קטן בין גדול אלא דאמרי מאי דאמר בית כור שיהא קרוב לבית כור שאינו חסר יותר משתות וכן לא ליהוי מותר יתר על שתות עכ"ל ובגמ' (שם) מיתמר רב הונא אמר שתות כפחות משתות רב יהודה אמר שתות כיותר משתות וכתב הרי"ף והלכתא כרב הונא בהדיא כוותיה ותע"ג דקפסיק רב הזאי גאון כרב יהודה הלכתא כרב הונא מהאי טעמא דכתיבנא וכ"כ הרא"ש וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפכ"ח וזה לשונו מכר לו בית כור ואמר ליה בסימנים ובמצרים פיחת שתות או הותיר שתות הגיעו פחת יתר על שתות יכנה לו מן הדמים הוסיף לו יתר על השיעור אם הכשאר בשדה פחות מתשעה קבין ובגינה פחות מחצי קב ולא היה סמוך לשדה המוכר מחזיר לו הדמים וכתב ה"ה פחת יתר משתות וכו' לשון המחבר כל' הגמ' ולא נתברר אם אם זה הנכון או התוספת הם בתה שהוא יתר משתות לבד או שמא כיון שהוא יתר משתות הכל בחזרה ובתשלומין דומיא דיתר מרובע כהן חסר הן יתר דלעיל ולריך עיון עכ"ל ולי משמע דכיון דסתם הרמב"ם

פרישה

שיך כאי טעמי וק"ל: (ט) א"ל בית כור עפר אני מוכר לך כו' עד וכתב הרמב"ם ואין לו כו' ורשב"ם פי' כו' שם קף ק"ד [עב"מ ל' המשנה ול' הגמרא] וכן כפי' ר"ח שם וכן פירשו כל"י שם וכלל דברים הוא אומרים שהמוכר אמר כן בכוונה משום דלא ידע אם יהיה בו מסיר או יתר אינו בשניהן לכאורה וכיון שהוא מוחזק ולדעתא דהכי זבין והלוקח שמע ולקחו ממני מ"ה בקיאו ויהו הלוקח על התחתונה ומה"ט לפי' לא נתן הלוקח מדעתו והוא מסר בורא בית כור שם ואל תעטה בדברי רשב"ם שכתב מ"כ בפירושו אמר המוכר למה דמסיק הגמרא שם ולקמן לשייר דברי שמואל כבן נגם דפסק הכא כחכמים ובמוכר לחבירו כור בל' שתא נשלא אמר רשעון לשון קנה וכמ"ש (בסי' רג סי"ח) ש"מ דהלך אחר לשון לחרון ובמוכר מרחץ לחבירו וק"ל בפ"ב דיבמ לשתא זהב למוקש אמר לשם את המשכיר בתמילת המועד כולו למשכיר בשעמד בקרקע בתוקת בעליה ובשת בסוף המועד כולו לשוכר דשעמיד ממון על תוקפו ואם את בתמצע המועד יתלוקו מ"מ דלא מוליגן בתר לשון לחרון ומשני הגמרא כולו חד טעמא הוא שם בתר גבי מרחץ טעמא מפי שהוא לשון רשעון קנה הוא שהוא לשון הלוקח ופ"ו כתב רשב"ם שם ז"ל וכ"ה רבינו דאמרי דמוליגן בתר פחות שבלשונות מיירי שהמוכר מוחזק הוא וכגון שקיבל נגד סדמים כי ופ"ה דהוה משמע דס"ל לרשב"ם דלוקח היכא דקיבל סדמים אמרינן דמוליגן בתר פחות שבלשונות. ול"ק וכמ"ש לעיל בשם רשב"ם גם רבינו וכמ"ש שכתבנו לשונו שהוא ס"ל לא כתבנו שמעו דמיירי בשקיבל המוכר סדמים מלוקח גם רבינו שכתב שם רשב"ם ז"ל ואם פיחת לא יכנה לו מדמים לשון לא יכנה מוכח דמיירי דהמעות עדיין ביד הלוקח ולוקח ליישב דברי שמואל שהרי שהרי שהרי"ף ורשב"ם לכתוב כן ע"פ הגמרא דקאמר דמיירי בדמפים אבל מסיק רשב"ם גופיה שהם וכתב ז"ל ולא קי"ל כשמואל דאמר בהמי דמרחץ דשם בת פחות סדמים כולו לשוכר אלא כדב נחמן דאמר אפי' בשם בפחות סדמים כולו למשכיר (וכמ"ש בסי' שי"ב ס"ב) שפסק לשו עכשיו כולו אלא מתחלת סדמים כולו והעמיד קרקע על חזקתו ומשלח שדר על של מבירו ולריך לסעלות לו שכר כו' עכ"ל שם וכיון דקי"ל כר' במרחץ ומטעם דהעמיד קרקע על חזקתו ומוליגין ממון מהשוכר מה"ט נמי בשאר מדה בחבל הן חסר הן יתיר לו מיפכא אי בתר הן חסר הן יתר כלומר מטעם דקי"ל כשמואל ומטעם הנ"ל ואף שם עדיין לא נתן המעות שם פיחת ומוליגין ממון מיד הלוקח דמעמידין הקרקע בחזקת המוכר וזהו דעת המחבר דלמוליגין בתר פחות שבלשונות ומטעם דתפיש ומפיקא לה מוליגין ממונא עכ"ל ומשמע מלשונו דכ"י דכם דקי"ל כחכמים דאמרינן כולך לאחר פחות שבלשונות הוא משום דתפיש ול"ל וכמ"ש דוזולת לשמואל קאמר הכי ודע שהמ"מ כתב בפכ"ח מהל' מכירה דדעת הרמב"ם הוא כדעת הרשב"ם ורבינו ע"כ לא ס"ל כהי דתפ כתב ומיהר דבריהן בפוקח המוכר וזהו ולא כמ"ש הרמב"ם בכתב לחין לו אלא כדין שם חסר או יתר ע"כ ומתכתב וחין לו משמע דאפי' בשם חסר הן יתר ומ"מ חף לשון זה אינו מוכרח דאפשר דהכי קאמר אין לו אלא כדין הן

הרמב״ם דבריו נראה שהוא שוה להחיה לעיל וכן נראה מדברי רבינו :

וכתב ה״ה כתבו ז״ל אם אמר ליה בית כור שיש לי במקום פלוני בסימניו ומצריו אין כן אף שהעמידן עליו ואמר ליה בית כור לפלוני פחות משחות הגיעו ועיין בנ״י : (יח) **וכתב** הרמ״ם ז״ל בית כור עפר זה אמר לו מצריו וכו׳ : (יג) **המוכר** שדה בסימניו ובמצריו והלוקח מכירה כו׳ אם רב פפא זבן מרעא מהוות גברא ז״ל הוי עשרין גריוא משחא ולא הוה יתיב אלא ט״ו אתא לקמיה דמר״י ז״ל סבירא וקבל והתקן פחות שחות הגיעו עד שחות יכלה ה״מ היכא דלא קיס ליה בגווה סבר וקבל והא עשרין ז״ל דעדיפא כעשרין ופי׳ ר״ם ז״ל ההוא מוכר לרב פפא הך קרקע דמזכנא לך הוי עשרין גריוא וכגון דא״ל בסימניו ובמצריו אבל מר קיס ליה בגווה מכיר אתה שדה זו ויודע היית שאין בו אלא ט״ו וכיון דידעת מחלת . ז״ל מכיי מי למימר לך דסתי קאמר כ׳ לא אתת לך כ׳ שדרי גם הוא היה יודע שאין בשדה אלא ט״ו אי אתה מוסיף אלא דעדיפא כעשרין של שדה מ׳ אמר לך ולהשביח מקחו אמר כן : וכתב הרב המגיד בפכ״ח כתבו ז״ל לפי׳ אם אינה אלא מחצית הגיעו :

(יז) **האומר** לחבירו בית כור פלוני אני מוכר לך אפילו אין בו אלא ט״ו ואין בו אלא לחך הגיעו וכו׳ והוא שנקרא בית כור וכן אם א״ל כרם זו פרדס שיש לי במקום פלוני אני מוכר לך אפילו אין ענבים בכרם ולא רמונים בפרדס הגיעו והוא שקורין אותו כרם ופרדס : (טז) וכתב הרמב״ם ז״ל כל הדברים האלו כשאין מנהג במקום אבל במקום שיש מנהג הלך אחר המנהג ואחר לשון רוב אנשי המקום הידוע להם : (יז) האומר לחבירו חצי שדי אני מוכר לך רואין כמה שוה כל השדה ונותנין לו כדי דמי חצי השדה ממקום הגרוע שבה : (יח) אמר לו חציה בדרום אני מוכר לך רואין

(יח) **וכתב** הרמ״ם וכו׳ נראה דטעמו דכי היכי דבאומר בסימניו ומצריו אמרינן דשחות הגיעו ולא אמרינן דסגי ברובע לסאה כמו באומר הן חסר הן יתיר כאן חסר הן יתיר דמי והשתא דאמר בית כור סתם אפילו לא אמר בסימניו ומצריו אלא בית כור עפר זה אמר לו מצריו אי נמי מצר לו מצריו ולא אמר לו בית כור עפר זה ולא סיימה במצריו ככית כור עפר סתמא דמי :

(יט) **המוכר** המוכר ואם לאו יתן לו קרקע : (יח) וכתב הרמ״ה ז״ל אמר לו בית כור עפר זה ומצר לו מצריו כאילו אמר לו בסימניו ובמצריו :

(כ) **אבל** לא מצר לו מצריו אי נמי מצר לו מצריו ולא אמר לו בית כור עפר זה ולא סיימה במצריו ככית כור עפר סתמא דמי :

(יג) המוכר שדה לחבירו ואמר לו בסימניו ובמצריו והלוקח מכירה ואת מצריה אפילו אמר לו יש במדתה מאתים ואין בה אלא מאה וחמשים הגיעו שהרי הכירה וקבלה ומה שאמר לו חשבון מאתים ר״ל שהיא יפה כאחרת ה שישה מאתים וכתב הרמ״ה ה״מ דשויא כי ההיא שיעורא אבל אי לא שויא כי ההיא שיעורא לא במדה ולא בדמים לא הגיעו דמקח טעות הוא אבל רשב״ם פירש דלהשביח מקחו אומר לו ויראה מדבריו שלא לשם תנאי אמר לו כן אלא להשביח מקחו וה״נ מסתברא : (יז) האומר לחבירו בית כור פלוני אני מוכר לך אפילו אין במדתה אלא לתך הגיעו שלא מכר לו אלא שם המקום והוא שנקרא בית כור לפיכך צריך המוכר להביא ראיה שנקרא בית כור : (טו) וכן אם אמר לו כרם או פרדם שיש לי במקום פלוני אני מוכר לך אפילו אין ענבים בכרם ולא רמונים בפרדם הגיעו והוא שקורין אותו כרם ופרדם : (טו) וכתב הרמב״ם ז״ל כל הדברים האלו כשאין מנהג במקום אבל במקום שיש מנהג הלך אחר המנהג ואחר לשון רוב אנשי המקום הידוע להם : (יז) האומר לחבירו חצי שדי אני מוכר לך רואין כמה שוה כל השדה ונותנין לו כדי דמי חצי השדה ממקום הגרוע שבה : (יח) אמר לו חציה בדרום אני מוכר לך רואין

(יט) **אבל** לא מצרו לו מצריו אף ע״פ שאמר זה מ״ל מצר לו מצריו ולא מ״ל זה וגם לא סיימה במצריו ככית כור עפר סתמא דמי וסגי ברובע לסאה כאומר הן חסר הן יתר . ונראה לפרש בעיני שלמדו הרב ממ״ש בר״פ המקבל מדקאמר זה מכלל דקאים בגווה עסיקנן בית השלחין למה ליה למיתנ׳ דקתני ל בית השלחין כדקיימא השתא ומ״ש דכשתא בית כור עפר זה כאומר בית כור סתם ולא אמר לו מצריו למה לי אלא כמות שהוא קאמר ליה בין קטן בין גדול אלא דאהני מה דא״ל בית כור שיהא קרוב לכית כור שאינו חסר יותר משחות וכן דלא לתוי מותר יתר על שתות (ב״ח) וכ״כ הפרישה : ח האי ששוה נראה דט״ס הוא דהא לא איירי משוייה אלא במספר המדות שא״ל שהיא גדולה במדתה מאתים אמות וצ״ל כאחרת שיש בה מאתים וכ״ה בש״ע וק״ל וע״ש (פרישה)

המוכר (יג) שדה לחבירו ואמר לו בסימניו ומצריו והלוקח מכירה כו׳ אם רב פפא זבן מרעא מהוות גברא ז״ל הוי עשרין גריוא משחא ולא הוה יתיב אלא ט״ו אתא לקמיה דמר״י ז״ל סבירא וקבל והתקן פחות שחות הגיעו עד שחות יכלה ה״מ היכא דלא קיס ליה בגווה סבר וקבל והא עשרין ז״ל דעדיפא כעשרין ופי׳ ר״ם ז״ל ההוא מוכר לרב פפא הך קרקע דמזכנא לך הוי עשרין גריוא וכגון דא״ל בסימניו ובמצריו אבל מר קיס ליה בגווה מכיר אתה שדה זו ויודע היית שאין בו אלא ט״ו וכיון דידעת מחלת . ז״ל מכיי מי למימר לך דסתי קאמר כ׳ לא אתת לך כ׳ שדרי גם הוא היה יודע שאין בשדה אלא ט״ו אי אתה מוסיף אלא דעדיפא כעשרין של שדה מ׳ אמר לך ולהשביח מקחו אמר כן : וכתב הרב המגיד בפכ״ח כתבו ז״ל לפי׳ אם אינה אלא מחצית הגיעו :

האומר (יז) לחבירו בית כור פלוני אני מוכר לך אפילו אין בו אלא ט״ו ואין בו אלא לחך הגיעו וכו׳ והוא שנקרא בית כור וכן אם א״ל כרם זו פרדם שיש לי במקום פלוני אני מוכר לך אפילו אין ענבים בכרם ולא רמונים בפרדם הגיעו והוא שקורין אותו כרם ופרדם : (טו) וכתב הרמב״ם ז״ל כל הדברים האלו כשאין מנהג במקום אבל במקום שיש מנהג הלך אחר המנהג ואחר לשון רוב אנשי המקום הידוע להם : (יז) האומר לחבירו חצי שדי אני מוכר לך רואין כמה שוה כל השדה ונותנין לו כדי דמי חצי השדה ממקום הגרוע שבה : (יח) אמר לו חציה בדרום אני מוכר לך רואין

חציה (יח) בדרום אני מוכר לך משמנין ביניקס ונוטל חציה בדרום ממר רבי חייא ברבי אבא ז״ר יוחנן לוקח

ומ״ש (טז) וכתב הרמב״ם ז״ל כל הדברים האלו כשאין מנהג במקום וכו׳ בפרק כ״ח : (יז) **האומר** לחבירו חצי שדי אני מוכר לך האומר חצי שדה אני מוכר לך משמנין ביניקס ונוטל חציה בדרום ממר רבי חייא ברבי אבא ז״ר יוחנן לוקח

ומ״ש (טז) וכתב הרמב״ם ז״ל כל הדברים האלו כשאין מנהג במקום וכו׳ בפרק כ״ח : (יז) **האומר** לחבירו חצי שדי אני מוכר לך האומר חצי שדה אני מוכר לך משמנין ביניקס ונוטל חציה בדרום ממר רבי חייא ברבי אבא ז״ר יוחנן לוקח

המוכר (יג) שדה לחבירו ואמר לו בסימניו ובמצריו והלוקח מכירה כו׳ אם רב פפא זבן מרעא מהוות גברא ז״ל הוי עשרין גריוא משחא ולא הוה יתיב אלא ט״ו אתא לקמיה דמר״י ז״ל סבירא וקבל והתקן פחות שחות הגיעו עד שחות יכלה ה״מ היכא דלא קיס ליה בגווה סבר וקבל והא עשרין ז״ל דעדיפא כעשרין ופי׳ ר״ם ז״ל ההוא מוכר לרב פפא הך קרקע דמזכנא לך הוי עשרין גריוא וכגון דא״ל בסימניו ובמצריו אבל מר קיס ליה בגווה מכיר אתה שדה זו ויודע היית שאין בו אלא ט״ו וכיון דידעת מחלת . ז״ל מכיי מי למימר לך דסתי קאמר כ׳ לא אתת לך כ׳ שדרי גם הוא היה יודע שאין בשדה אלא ט״ו אי אתה מוסיף אלא דעדיפא כעשרין של שדה מ׳ אמר לך ולהשביח מקחו אמר כן : וכתב הרב המגיד בפכ״ח כתבו ז״ל לפי׳ אם אינה אלא מחצית הגיעו :

האומר (יז) לחבירו בית כור פלוני אני מוכר לך אפילו אין בו אלא ט״ו ואין בו אלא לחך הגיעו וכו׳ והוא שנקרא בית כור וכן אם א״ל כרם זו פרדם שיש לי במקום פלוני אני מוכר לך אפילו אין ענבים בכרם ולא רמונים בפרדם הגיעו והוא שקורין אותו כרם ופרדם : (טו) וכתב הרמב״ם ז״ל כל הדברים האלו כשאין מנהג במקום אבל במקום שיש מנהג הלך אחר המנהג ואחר לשון רוב אנשי המקום הידוע להם : (יז) האומר לחבירו חצי שדי אני מוכר לך רואין כמה שוה כל השדה ונותנין לו כדי דמי חצי השדה ממקום הגרוע שבה : (יח) אמר לו חציה בדרום אני מוכר לך רואין

חציה (יח) בדרום

רי"ף והרמב"ם וכן מצאתי למהר"ם לוריא ז"ל • והמוכר נותן לו מחצה הנשאר כו' עד מקום טפח הכל עם כמצה הנזכרת ובגמרא ומזרך שני החריצים האלו נחצאר עם לאם לא נעשה רק חריץ רחב שצה טפחים לחידי דרחב ו' טפחים נכנסת החיה לתוכו ומחצת מעט למחוריה והופלת על הגדר ואם לא נעשה רק חריץ קצר שלשה טפחים דמעתה אין לחוש שתכנס החיה לתוכו מ"מ יש לחוש שתעמוד החיה מחצתו ומהיה קופלת ומ"ת נעשה שני חריצים כ"א רוחב ג' טפחים וי"ל דקיש להו לרז"ל דהחיה קופלת מחצתו עד ט' טפחים טפי מט' אינה קופלת והלכך בחצת שני הכל הוא רחב י' טפחים לא חיישי' למידי. ומ"ת מכתי נעשה חריץ אחד רוחב י' טפחים י"ל דכל שיש לחוש שתכנס החיה לתוכו כו' • ומ"ת מפני מה אמרו חריץ רחב מבחוץ וחריץ קצר מבפנים ולא בהפך י"ל דאם היה רחב מבפנים היתה החיה עומדת בחצתו של הקצר וקופלת לתוך הרחב ואח"כ תהיה קופלת בתוך הרחב מכל בשהרחב מבחוץ ליכא למיחש כמי שאין תכנס לתוך הרחב דאף אם תכנס לתוכו לא אפשר שהיה שתהיה קופלת ממעמקי החריץ על הגדר כיון שחריץ אחר מפסיק בינה לגדר:

ראובן וכו' מימרא דרבה מפורשת ר"פ המוכר את הבית ומבואר לאם לתין הפרש אלא בין פלגא דאית לי בארעא לבין פלגא בארעא דאית לי ולכן מה שכתב בספר רבינו כתב לו פלגא בארעא כו' הוא לפי טעות וצריך להגיה פלגא בארעא נכי"ת:

היה לו בקעה גדולה כו' מימרא דרב נחמן אמר רבה בר אבוה ר"פ המוכר את הבית אלא דמבואר לאם דתין זה אינו אלא היכא דליכא לאדם קרו ליה אדם ולבקעה בקעה והיכא נמי לבקעה קרו להו ומהאוה ליה למיכתב ולא שיירית בזבינא מילין קדמאי כלום ולא כתב ליה ז"מ שיורי שייר אבל מי כתב ליה ולא שיירית וכו' כולה זבין ליה והיכא דכ"ע קרו ליה לבקעה אדם אפי' לא כתב ליה ולא שיירית כו' אמי כולה זבין ליה והיכא דלא קרו ליה לבקעה אדם כל עיקר אפילו כתב ליה ולא שיירית כו' אדם זבין ליה בקעה לא זבין ליה • ויש לתמוה למה קיצר רבינו בדינים אלו וכ' שמחך על מ"ש בסי' רי"ד דבין מוכר בית להבירו בבירה גדולה • ונעל לדבריו שגם הרמב"ם בפ' כ"מ מכירה קצר בדין בקעה וסמך על מ"ש קודם זה בדין בירה אלא דהוא ז"ל דקדק שכתב דינין אלו המוכים מצל"כ רבינו אדין בירה כתבו בסי' רי"ד ודין בקעה כתב בסי' רי"ח וע"ש: (כח) **האומר** לחבירו מרעתי אני כן פרצב"ם משום דיד בעל השטר על התחתונה מהפחות שבהן וכן פסק הרמב"ם בפ' כ"ח: (כט) **ומ"ש** בשם הרמ"ה ה"מ אמי שמחלק בלשונות אלו לפי מרעתאי כו' נראה לכתוב כן להוציא מקצה שהן דאמר אמר מרעתאי תרתי משמע ובפ"ק בשואל אמר אמן דאל"ל כתבניה מוכן מרת למירפק ביה פרדיסא רפיק ומזיל כל פרדסי לחיית ליה ואל תמרין פרדיסי תרתי משמע וכדי לתרץ קושיא זו מחלקין בין פרדסי לפרדסאי בחל"ף ומתרי תרתי משמע ובפרדסאי גרסינן ופרדסאי כולן במשמע וכמו שהביא כ"י דברי המפרשים

רואין כמה שוה חציה שבדרום וכשיעור הזה יתן לו ממקום הגרוע שבה והרמב"ם ז"ל כתב שנותן בדרומה כשיעור חצי שדה ולא נהירא והמוכר נותן לו מחצי הנשאר לו מקום לעשות לו נדר וחוצה לה מקום לעשות חריץ רחב שלשה טפחים וחוץ לאותו החריץ מקום לחריץ אחר רחב ששה טפחים ובין שני החריצין מקום טפח: (יט) **ראובן** שהיה לו שדה בשותפות עם שמעון ומכרו ללוי ולא פירש כמה וכתב לו פלגא (ב) דאית לי בארעא אז מכר לו כל חלקו שהוא חצי השדה כתב לו פלגא בארעא דאית לי לא מכר לו אלא הרביע של כל השדה שהוא חצי חלקו: (כ) היה לו בקעה גדולה ובתוכה יש הרבה שדות וכל אחת ואחת חלוקה במיצר שלה לבדה ועומד באחת מהשדות ואומר שדה זו אני מוכר לך לא קנה אלא אותה (ג) שדה לבדה אע"פ שסיים מצרים החיצונים של הבקעה בכמה דברים אמורים שחלוקות במצריהם אבל אם אין מיצר מפסיק בין שדה לשדה כיון שאמר לו שדה זו הכל מכור שכל מה שסובב במיצר אחד נקרא שדה: (כא) **האומר** לחבירו ארעא דבי פלניא אני מוכר לך ויש לו ב' שדות או שלש שנקראים על שם פלניא אינו נותן לו אלא אחת מהפחותה שבהם ואם אמר לו ארעתא מיעוט ארעתא שנים ונותן לו שנים: (כב) וכתב הרמ"ה והה"נ אמי אם אמר לו ארעתאי או ארעתא דילי

לוקח עוטל כחוש שבו ג"ל דבי חייא בר אבא לרי"ו והא אנן מצינן למיסס חק ג"ל לתלכלת כפנייתא תרגימנא מסיפא דקתני סיפא חציה בדרום אני מוכר לך מצינן למיסס ועוטל חציה בדרום ואמתי מצינן למיסס והא אנן מצינן למיסס חק ג"ל לתלכלת כפנייתא תרגימנא מסיפא דקתני סיפא חציה בדרום אני מוכר לך לוקח עוטל כחוש שבו ג"ל דבי חייא בר אבא לרי"ו והא אנן מצינן למיסס חק

המוכר ללוקח המקום הגרוע שבאותו שדה דלילמא דמי אני שדה אמר לו לפיכך עוטל אין הכחוש יותר אין החצי כדי דמי חצי השדה • תרגימנא לריש מסיפא אמאי מצינן למיסס ביניהם כלומר אם כדברין כן הוא דאני מוכר לך ממש הוא למה מצינן ימתחו קו המדה ויטול הלוקח חצי בדרום כן כחוש כן יפה שהרי כך פירש לו חציה בדרום אלא מדקתני אפי' בסיפא מצינן אמר אינה שהי דקתני מצינן לדמי הוא וכדפריזכן לעיל כלומר מה שאוה חצי שדה זו מכרתי לו אין הקרקע בחיוה מקום שאדנה אתן לך מיהו ריש דמתניתין אמין כל השדה ואם עלו דמיה מאה דינר נותן מוכר ללוקח מה שאוה תמצים שבדרום כחוש בשדה זו שיד הלוקח על התחתונה וזה פירוש משמין ביניהן ועוטל חצי שדהו פירוש כדמי חצי שדהו אבל סיפא דאמתי' אין שמין כל השדה אלא חציה שבדרום כן כחוש כן יפה ומה שאוה חציה שבדרום נותן המוכר ללוקח כנגד חותן הדמי' בחיוה רוח שירלה להיותו בכחוש יד הלוקח על התחתונה דלילמא זה שאמר חציה שבדרום שומת חציה שבדרום קאמר ולא חציה שבדרום ממש הוא שאכר לו: ומ"ש רבי' בשם הרמב"ם ז"ל הוא בפרק כ"ף מה"מ. ומ"ש רבינו עליו ול"ל הוא מפוש דמשמע ליה פשטא דמילתא כדברי רשב"ם ז"ל אבל הר"ן כ' על דברי רשב"ם ז"ל ולא מיתוור דכיון שסיים לו חציה שבדרום למה לא יטול בדרום ואם רצה שיטול בדרום ממש בחיוה לשון מבואר יותר מזה יאמר לו לפיכך נראין הדברים דהאי בדרום הוא נוטל ומיהו חיוו נוטל חציה שבדרום מדה בחבל אלא משמין ביניהם לדמי ושוצין מן השדה שני חלקים שוים בדמים ונוטל חלקו בדרום והיכא דאמר ליה נמי חצי שדהו משוין את החלקים בדמים ולוקח נוטל כחוש וכן כתב הרמב"ם ז"ל עכ"ל • וכתב הרב המגיד שלזה הפירוש הסכימו הרא"ש והרשב"ץ ז"ל ועיקר ומה שאמר והמוכר נותן לו מחצי הנשאר מקום לעשות לו גדר ומובן לו מקום לעשות חריץ רחב שלשה טפחים וחוץ לאותו חריץ מקום לחריץ אחר רחב ששה טפחים וכין שני החריצים מקום טפח הכל כמצה הנזכרת ובגמרא ולורך החריצים האלו נחצאר אם אינו כדי שלא תקפון הגמייה: (יט) **ראובן** שהיה לו שדה בשותפות עם שמעון ומכרו ללוי ולא פירש כמה כלומר לא פירש כמה חמות מכר לו אלא שכתב לו פלגא דאית לי בארעא או פלגא בארעתא דרבה בריש פרק המוכר את הבית (סב:) והטעם מבואר: הכותב שנותן לבנו חלק שמיעת מבית שיש לו במקום פלוני ואח"כ נודע שאין לו אלא שמיעת אחת כל הבית והנותן טוען לא נתתי לו אלא שמיעת אחת ורביע שיש לי והמקבל טוען שמיעת כל הבית נתן עיין במרדכי ס"פ המוכר פירות:

(כ) **היתה** לו בקעה גדולה ובתוכה יש הרבה שדות וכו' נחלקו במלריכם וכו' בר"פ המוכר את הבית (סח:) אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה המוכר שדה לחבירו בבקעה גדולה אע"פ שאמר לו מצרים החיצונים מצרים לו ה"ד לילימא דקרו לשדה שדה וזבין ליה בקעה לא זבין ליה ואלא לבקעה נמי קרו שדה כשדה זבין ליה לא קרו לבקעה קרו שדה ולבקעה קרו בקעה ואיכא נמי קרו שדה מהו דתימא כולה זבין ליה קמ"ל למכתב ליה לא שיירית בזבינו מילין קדמאי כלום ולא כתב ליה ז"מ שיורי שייר אבל מי כתב ליה ולא שיירית וכו' כולה זבין ליה והיכא דכ"ע קרו ליה לבקעה שדה אפי' לא כתב ליה ולא שיירית כו' אמי כולה זבין ליה והיכא דלא קרו ליה לבקעה שדה כל עיקר אפילו כתב ליה ולא שיירית כו' שדה זבין ליה בקעה לא זבין ליה • ויש לתמוה למה קיצר רבינו בדינים אלו וכ' שמחך על מ"ש בסי' רי"ד דבין מוכר בית להבירו בבירה גדולה • ונעל לדבריו שגם הרמב"ם בפ' כ"מ מכירה קצר בדין בקעה וסמך על מ"ש קודם זה בדין בירה אלא דהוא ז"ל דקדק שכתב דינין אלו המוכים מצל"כ רבינו אדין בירה כתבו בסי' רי"ד ודין בקעה כתב בסי' רי"ח וע"ש: (כא) **האומר** לחבירו מרעתי אני כן פרצב"ם משום דיד בעל השטר על התחתונה מהפחות שבהן וכן פסק הרמב"ם בפ' כ"ח: (כב) **ומ"ש** בשם הרמ"ה ה"מ אמי שמחלק בלשונות אלו לפי מרעתאי כו' נראה לכתוב כן להוציא מקצה שהן דאמר אמר מרעתאי תרתי משמע ובפ"ק בשואל אמר אמן דאל"ל כתבניה מוכן מרת למירפק ביה פרדיסא רפיק ומזיל כל פרדסי לחיית ליה ולא תמרין פרדיסי תרתי משמע ובדי לתרץ קושיא זו מחלקין בין פרדסי לפרדסאי בחל"ף ומתרי תרתי משמע ובפרדסאי גרסינן ופרדסאי כולן במשמע וכמו שהביא כ"י דברי המפרשים

החיצונים מצרים הרמיב לו ה"ד לילימא דקרו לשדה שדה ולבקעה בקעה פשיטא שדה זבין ליה ואלא לבקעה נמי קרו שדה כשדה זבין ליה לא ליהוי דלשדה קרו שדה ולבקעה קרו בקעה ואיכא נמי קרו שדה מהו דתימא כולה זבין ליה קמ"ל למכתב ליה לא שיירית בזבינו מילין קדמאי כלום ולא כתב ליה ז"מ שיורי שייר אבל מי כתב ליה ולא שיירית וכו' כולה זבין ליה והיכא דכ"ע קרו ליה לבקעה שדה אפי' לא כתב ליה ולא שיירית כו' אמי כולה זבין ליה והיכא דלא קרו ליה לבקעה שדה כל עיקר אפילו כתב ליה ולא שיירית כו' שדה זבין ליה בקעה לא זבין ליה • ויש לתמוה למה קיצר רבינו בדינים אלו וכ' שמחך על מ"ש בסי' רי"ד דבין מוכר בית להבירו בבירה גדולה • ונעל לדבריו שגם הרמב"ם בפ' כ"מ מכירה קצר בדין בקעה וסמך על מ"ש קודם זה בדין בירה אלא דהוא ז"ל דקדק שכתב דינין אלו המוכים מצל"כ רבינו אדין בירה כתבו בסי' רי"ד ודין בקעה כתב בסי' רי"ח וע"ש: (כא) **האומר** לחבירו מרעתי אני כן פרצב"ם משום דיד בעל השטר על התחתונה מהפחות שבהן וכן פסק הרמב"ם בפ' כ"ח: (כב) **ומ"ש** בשם הרמ"ה ה"מ אמי שמחלק בלשונות אלו לפי מרעתאי כו' נראה לכתוב כן להוציא מקצה שהן דאמר אמר מרעתאי תרתי משמע ובפ"ק בשואל אמר אמן דאל"ל כתבניה מוכן מרת למירפק ביה פרדיסא רפיק ומזיל כל פרדסי לחיית ליה ולא תמרין פרדיסי תרתי משמע ובדי לתרץ קושיא זו מחלקין בין פרדסי לפרדסאי בחל"ף ומתרי תרתי משמע ובפרדסאי גרסינן ופרדסאי כולן במשמע וכמו שהביא כ"י דברי המפרשים

דרישה

(כח) **ואם** מ"ל מרעתא כר' מי ס"ל מי אמר לו מרעתאי כו' עיין בר"ן שכתב אמ"ש שם בגמרא דמיעוט מרעתא שנים ו"ל ומ"ת דאמרי' בס"פ השואל דמי אמן דשקיל מקבלים למרפק פרדסי רפיק ביה כל פרדסי לחיית ליה לאתם דשקיל מוקק שוק בכללי ברשות ומעמ"ס. ויש מהקשים בין פרדסי לפרדסאי דפרדסאי כולן במשמע ואם גרסי' פרדסאי ול"ת שם כ"א אמר מרעתא דבי חייא ומ"ם פרדסאי דמכנה להו כשמיה דנפשיה ובין מרעתא דבי חייא ליכא למיחש דאם כן מאי מרעתא דמכנה להו כשמיה דנפשיה (ר"ל דקאמר לו פרדסאי) ממילא משעו מרעתא שנים ומה שאמר אמ"כ של חייא לו שלי אינו אלא כדי לברר מציאות קרקע שוא אומר בשל בתמר פרדסאי לו מרעתאי הרי מכר לו כל אם שכלל בכיעוי ומ"ם כשאומר קרקעות חייא כיון דלא אמר של חייא לו דבי חייא כולן מכורין כאילו אמר שדותי כ"כ הרמב"ם אבל אמרים פולקים ומ"ל דגם בתמר פרדסאי לא מכר אלא שנים כו' עכ"ל הר"ן ובכך מ"ם רבינו בשם (רב משם כהן) [הרמ"ה] דה"ם אם אומר מרעתאי ס"ל כדעת אמרים פסולקים שהביא הרמב"ם ובתבתי כל זה שמעוכו יבואר דברי רבינו דמ"ם מרעתא מיירי בין אומר אתם מרעתא או אמר מרעתא דבי חייא כמכר לאמי זה וגם יתבאר לך לל"ת אסיבי תניתי

דין זה ומסל אמ"ם בסי' רי"ד ס"י בדין מוכר לאחרו בית בבירה גדולה ושם בגמרא אמוכין אבי שני דיוסי יחד ואמיכן מיאמרא דרב נחמן מיאכו ועבד בגמרא אמאי לאו לריכותא דאי אמר דיומי דבתים בבירה גדולה למוד סו"מ דוקא בית אבל אמר בתרי בתי אבל בקעה לכולי עלמא תשמיעינן אוא אימא כי אמר אתם ר"ל כל בבקעה קמ"ל. ומי תשמועינן בקעה סו"מ בבקעה קוא דאמרי' ככי אמוא אלא לא כ"א אבל בירה זו מכירים בסיוטים שבביב בבקעה שהוא של ראובן ושמעון אבל בית שהיה יכול למכר לו אלרי לותו בית אעמו שכל בית יש לו בנין אשוכ אחבירו כי אבר לו אבירים ביוטים ואלי להקנות לו בל שבתוכן נתכוון קמ"ל: אע"פ שסיים כו' אמר לו כזלעיל סימן ריי"ד: (כא) **ארעא** דבי פלניא כו' אם סוף דף ס"ח עיבוד כך היה: **תיבו** ניתן לו אלא מבפנית שבכם אמוא ליד בעל השטר על התחתונה: ואם אמר לו מרעתא כר' עד ומ' רשב"ם בל ומ אמקנת בגמרא אם: (כב) ומ"ש בשם הרש"ם ואם אמר אמ' מרעתא כו' מי נין מ"ל מרעתא אתם נין אמר אמרעתא דבי חייא ועד"ז.

פרישה

ומדברם פי' הרשב"ם ל"ל עיין בשפתי פ' בית כור בשופו אכ"ל עיין בר"מ ומ"ש מ"ש:

(יח) **והמוכר** נותן לו מאמר בשמעי כו' משמע אם ופי' ר"ת גדר לגדר שדהו מכל לד מחיות שלא יכנסו לתוכו לשום שלא יכנסו אמר מוכר מכרו לו עם כל גדרי שדהו **מכל** היכא דמכר לו שדה שלם אמר כיון דמכר לו את כולו אם יוסיף ליתן לו יותר אכ"ל ר"ת: לעשות חריץ כדרך שמניחין מפורש אם כדי שלא תקטן היא הקטנה כגון כמייס ומוכלא שתנוסף: ומוך לאותו חריץ כ' לשון גמרא ולעביד חריץ ולא לעביד בן חריץ (פי' שחרי שקטן) חייבי לאוין קיימת בגויס' ופלגא (ופי"ם נכנסת לתוכה ומשכת מעט למחוריה וקופלת) ולא לעביד אלא בן חריץ חייבי דקטן קיימת אשפתים וקפלא: (יט) **ראובן** שהיה לו שדה כו' עד פלגא דאית לי בארעא כ' מימרא דרבא פ' המוכר את הבית סוף דף ס"ב ומ"ש ולא פי' כ' וכתב כו' כלומר לא פי' כמה אמות מכר לו אלא כתב לו פלגא כו': (כ) היתה לו בקעה כו' מימרא דרב נחמן אם דף ס"ב ע"ב ומ"ש לא קשה אלא אותו שדה בגמרא פריך ה"ד לילימא דקרו לשדה שדה ולבקעה בקעה פשיטא שדה זבין ליה בקעה לא זבין ליה ואלא לבקעה נמי קרו שדה כשדה זבין ליה דקרו לבקעה בקעה ולשדה שדה ואיכא נמי לבקעה נמי קרו שדה אמ"ל מדאמ"ל ולא שיירית בזבינו מילין קדמאי כלום ולא כתב ליה שיורי שייר ע"כ. וקילר רבינו בפרטי

ואם הוא סמוך למיצר או אפילו כל שהוא חשוב ואינו נמדד עמה ועיין בדברי הרמב"ם בדין זה: (ב) עיין לעיל סימן ר"ד מדין הכותב לחבירו חלק מביתו ויש לו בית בשותפות מת **דינו בג'** פרק המוכר בית דף ק"ן ומיירי במקום שאין הדמים מודיעים וע"ל סימן ר"ך מדין דמים מודיעים: (ג) ומשמע בגמרא פרק המוכר את הבית דאם כתב ליה ולא שיירית בזבינו אילין קדמאי נלום הבל מכור וכ"כ רבינו לעיל סימן רי"ז לענין מכירת בית:

לאבידו שדות אני מוכר לך מיעוט שדות שתים וכתב הר"ן ז"ל ומ"ל מרעתא מיעוט מרעתא תרתי ומ"ת דאמרינן בפ"ק דסוטל האי מאן דשקיל נרגא מאבריס למרפק פרדסי רפיק כל פרדסי דהית ליה לאו קושיא היא דהתם כיון שהשולל מוחזק בכלי בדשות המע"ה ויש מחלקים בין פרדסי לפרדסי וממרינן דהתם פרדסי גרסינן ופרדסי כולן במשמע וכן הגירסא שם בהלכות מכל פרדסי לא משמע מלא תרתי ומ"ת מה לפרש יש בין פרדסי למרעתא דבי ר' חייא בפרדסי מכנה להו בשמא דחייא ומ"ש ז"ל דכל שהקדיש תחלה הקרקעות ממרינן מיעוט מרעתא תרתי דמה שהוא אומר לאמר כן של פלוני היינו אלא כדי לברר מאי זה קרקעות הוא אומר וה"ה לאומר מרעתא שלי היינו אלא כדי לברר שמשל עצמו הוא מוכר אבל באומר פרדסי או מרעתי הרי מכר לו כל מה שבכל הכנוי וה"ה לאומר קרקעות חייא דכיון אלא אמר של חייא או דבי חייא כולן מכוריס כאילו אומר שהוא כ"כ הרשב"ם ז"ל ותחריס חולקים כיון אלא הזכיר השם והכנוי יחד ומיהו שם אמר הקרקעות שלי או הקרקעות של פלוני כולם במשמע דכיון שהזכירם בה"ן הידועה שאמר הקרקעות הידועים משמע ושם אתה אומר שהיום אלא שתים חיים וכ"כ ה"ר יונה ז"ל עכ"ל: ומ"ש רבינו בשם ה"ר יונה דוקא כשאומר לשון מרעתא וכו':

(כג) **ומ"ש** ושם מ"ל זיהרת אף גנות ופרדסים מכוריס וכו'.

כבר כתבתי שהוא ליתא דגמרא ופי' רש"י זיהרת. כל הקרקעות קרויס כן ומ"ש רבינו ופירש רשב"ם אבל מטלטלי לא עד דאמר כל התוספות כתבו ואי אמר נכסי אפילו בתי ועבדי אבל מטלטלי לא ותע"ג דתחרין בפרק מי שמת כל נכסי לפלוני גלימא חיקרי נכסי אלמא מטלטלי בכלל נכסים והתם נכסי גרסינן ולא אמר כל נכסין יש מי שאומר דהתם כספאי בלחם והכא נכסי מ"מ י"ל דהתם מתנה ובעין יפה הוא נותן והכא מכר ומיהו הריטב"ף גרים ואי אמר כל נכסאי אפילו בתי ועבדי ולפי זה ה"ה למטלטלי אלא דתגב הכא לעיל נקטיה ומשמע נמי דלאו דוקא בכל נכסי דה"ה לאומר נכסי אלא דמשום דאמר כל מרעתא נקט נמי כל נכסי וה"ה לאומר נכסי עכ"ל וזה לשון הרמב"ם ז"ל בפכ"ח המוכר לחבירו שדות מי שמת מלבד פרדסי ומי שמת מלבד גנות ופרדסים חוץ מבתים ועבדים ומשם ז"ל כל נכסי אפילו עבדים ובתים וכל המטלטלי הידועים לו ואפילו תפילין שברשותו בכלל המכר וכתב ה"ה גירסת המחבר בגירסת ההלכות אי ז"ל נכסי אפילו בתי ועבדי ע"כ. וה"ה בלאומר כל נכסי אלו מוכר לך גם המטלטלים בכלל עכ"ל. וכתב כתב הרשב"ם ז"ל מי שמת ומי שמת ומממרינן התם לאפילו תפילין מיקרו נכסי ודע שהמפורשים חלקו בין האומר נכסים לאומר נכסי לפי שבאומר נכסי ז"ל ליה לומר כל אלא אפילו בלא כל נכללין כלם וכן מוכח פרק מי שמת כמו שיתבאר פי"ח מהל' זכייה ומתנה וכן הדין באומר שדותי שמ"ש למלת כל וכולן בכלל אבל אומר נכסים שלי או שדות שלי אין הכל בכלל והטעם שכיון שהוא מוכיר כינוי עצמו אח"כ אין הכל בכלל עכ"ל:

(כד) **האומר** לחבירו נכסי דבי פלניא אני מוכר לך וכו' ושם היתה לו שדה אחת שנקרעת על שם בי פלניא וכו' בר"פ חזקת (ל.) ובפ"פ מי שמת (קנט:) ההוא דמ"ל לחבריה כל נכסי דבר סיסין מוזיגנא לך הוא היה מרעא דהוה מיקריא דבי סיסין מ"ל מאי לאו דבי סיסון הוא ואיקרויי הוא דמקריא דבי סיסין מתא לקמיה דיד נחמן מוקמא בידא לדוקא ויהיב טעמא משום דכיון דמ"ל דבי סיסין ומיקרי דבי סיסין עליה דידיה רמיא לגלויי דלאו דבי סיסין היא ופרש"י כל נכסי דבי בר סיסין. כל מותן קרקעות שקניתי מאותו שדה שמו בר סיסין ותע"ג דרבא פליג עליה פסקו הפוסקים כרב נחמן: ט ומ"ש רבינו ושם אין לו אלא שדה אחת והיא נקראת על שם פלוני ולא קנאה ממנו צריך ליתנו לו:

ריט (ט) **האומר** לחבירו שדה פלוני אני מוכר לך קנה כולה וכו' ושם סייס המלריס והזכיר מלר מזרחי ומערבי וכו' בר"פ המוכר את הבית (סב.) מהא דגרסינן מלר לו מלר אחד מרוך ומלר אחד מלר רב לא קנה אלא כנגד הקלר אמר ליה רב כהנא ורב אסי לרב ויקנה כנגד

פרישה

ומין קורין מרלות בלשון פרט פי' לפקוקי אמר בדרך כלל כגון מרץ מלריס מרץ כנען שהו כולל הכל ימד וס"כל' מרעתא ג"כ אינו כולל בתים וגנות: (כג) זיהראי כו' פיר"ם כל הקרקעות נקראי' כן: אפילו לא אמר כל נכסים כו' עד"ר: (כד) **האומר** לחבירו נכסי דבי פלניא כו' עובדא היה מייתי ליה בגמרא בפ"ם ריש ד' ל' ובפ"פ מי שמת ע"ש: ומ"ש לא מכר לו אלא קרקעות שקנה אף ד"ם ריש ס' שם דמסתמא דעתו היה דוקא שהרי אם לא דאין לו שום שדה דקנה מאותו פ' דאו י"ל דדעתו היה אפילו שקנה על שם בני וכדמסיק רבינו וק"ל: ומש"כ על המוכר לבניו לאו פי' יבינו דאיה דאותו שהוא לוקח לא קנה (וכן משמעות לשון הגמרא ורשב"ם) ואו מכני אע"ג דאמר כל נכסי דפלניא ולא אמרינן דיקא שתיכן וכן מייתי לה שם פ"ם מהסוף דאמר כל נכסי דבר סיסין מוזיגנא לך כו' ע"ש ומשם"כ קולרך המוכר לעצון דוו שהוא לוקח לא קנה ממנו דק' אף אם קנה שתיכן הא יד בעל השטר על התחתונה ואינן לו חיוב שיולא אלא ולאי אם יודע לו שלקח ממנו שתים יבוא שתיכן והא דסיים רבינו וכתב ז"ל ואי לא יבינו דאיה לריך ליתן לו שדה כו' ולא כתב דאם לא יבינו דאיה לריך ליתן לו שתיכן זו אבל אם כתב שדה פלוני זו אינו חייב ליתן לו אלא זו ק"ל:

דרישה

תיתי לאחלק בין מרעתא לאחרעתא: (כג) והר"י כתב ודאי אם אומר נכסי אני מוכר לך אפי' לא אמר כל כו' גם הרמ"ם סבירא לדברי ר' יונה וז"ל הרמ"ם ואי אמר ליה נכסי אפי' בתים ועבדים אבל מטלטלין לא מע"ג דאמרינן בפ' מי שמת כל נכסי לפלוני גלימא אקרי נכסי נכסי (וכן כתב בתוספות נכסיי בשני יודעין) שאני דאמרינן ריבוי יותר מנכסי דסכא אבל אין לאחלק משום דסתם אמר כל נכסי דמ"ל הוא ליה לאחלק סתם בין נכסי לכל נכסי כדאמרלק בין מטלטלין לכל מטלטלים ועי"ל דסתם מיירי במתנה דבעין יפה הוא נותן וסר"י תירץ דסכא אלא אמר נכסי בתמוה דאמר נכסי דבי מייתי (דאמ"ם לפי זה אין אמרין המטלטלים הנמכרים נוכרים ע"ם המוכר אני מוכר) בהא אמרינן אבל מטלטלין לא לפי שאין המטלטלים הנמכרים נוכרים ע"ם המוכר אלא דוקא מקרקעי ועבדי אבל המוכר כל נכסי אני מוכר לך גם המטלטלין בכלל עכ"ל ותע"ל שהרמ"ם סייס וכתב בשם ר' יונה ז"ל אבל המוכר כל נכסי רבינו לא כתב כל בדברי סר"י משום דס"ל דע"כ ל"ד כתב הרמ"ם כל שהרי כל עלמו אל הרמ"ם לא בא אם אלא לכתוב דאין לאחלק בהמוכר כל אלא אמר כל וכתב תירוץ אמר בשם ר' יונה דסיינו דיש מילוק בין נכסי דפלניי אלא אמר פלניא דבהמוכר פלניא אפי' אמר כל ל"א אבל אלא אפי' לא אמר כל לא קני כלל ושם אם אמר לו אפי' שדה אחת וכו' כנגד

חדושי הגהות

ם ומ"ש ואם אין לו אלא שדה אחת כו' זהו פשוט דאע"ג דאין סתמא קרויה דבי פלניא אלא אותה שקנה מפלוני מ"מ כיון דאין לו אלא אותה שדה שקרויה דבי פלניא ולא קנאה ממנו האי דקאמר דבי פלניא מאותה שדה ודבוותה ר"פ המוכר את הבית א"ל לבר מאילני וכו' אי אית ליה דיקלא לבר מדיקלי ע"ש ונתבאר למעלה בסי' רפ"ו (ב"י ה"ב): ום"ש

ס' כ"כ הרמ"ם שם ולפ"ז כשמשמע מפרשב"ס דבעינן נמי שהזכיר צפוני ודרומי ומ"ל כ"כ לפ קנה מלת מלפ מחד לעיתא : הזכיר מצרי מזרח ומערב ודרום ולפ הזכיר צפוני כו' שם בפלוגתא דרב ושמואל ורב אסי ופסק רבא הלכתא כרב דקנה בכל חון ממצר רביעי : ומ"ש בשם ס"ר יונה ברוריס פ"ה : נד"מ שלפ קנה מצר רביעי וכו' שם מיכא תרי ליזני כמאי דפסק רבא ומסקנת דגמרא כמ"ש רבינו וכ"פ הרמב"ם בפ"ג ובספר בדק הבית הקשה וז"ל ויש לתמוה למה פסק כאן שלפ דהייני דלעיל כאן לכתבא ולמורא לקובע עכ"ל : מצר לו מיצר מזרח כולו וכו' שם מצר לו מצר מחד מרוך ומצר מחד קצר ממר רב לפ קנה מלפ כנגד הקצר ג"ל רב כהנא ורב אסי לרב ויקנה כנגד רבא תור שתיק רב ומודה רב היכא דמיכא מצר רחוקן ושמעון מחד גיסא ומצר לוי ויהודה מהאי גיסא מדקתו"ל למיכתב ליה ר"מ מצר רחוקן כנגד רבא תור הוא דמ"ל ופרשב"ס ומודה רב מקמי דמיסתיק מבד"ל למיכתב ליה ר"מ כנגד רבא תור שתיק רב היכא דמיכא מצר לוי ולפ כתיב ליה ר"מ ומודה רב מקמי דמיסתיק מבד בתר דמיסתיק מודי בתרוייהו וכן בסכימו התוספות והרמ"ם ומודה רב מקמי דמיסתיק מבד בתר דמיסתיק מודי בתרוייהו וכן בסכימו התוספות והרא"ש והיא דעת ס"ר יונה : ומ"ש בשם הרמב"ם דוקא שמצר הארוך הוא של שני' כו' בפ"ג ופשטו משום דס"ל ז"ל דהא דשתק רב משום דס"ל ז"ל דהא מצר מזרח הוא והלכה כרב : ומ"ש רבינו אפילו לא מצר מצר כפון ודרום נמי לא מצר מצר מזרח ומערב ולא מצר צפון ודרום אלא מצר מזרח ומערב ולא הזכיר צפון קנה כולה חוץ ממצר צפון וכתב ה"ר יונה ז"ל דוקא שיש שם מיצר והמיצר חלוק מן השדה אז לא קנה אותו המיצר כיון שלא מצר לו אבל אם אין שם מיצר קנה הכל ואפילו תלם אחד לא שייר שהרי כל השדה נכלל בשלש המצרים במה דברים אמורים שלא קנה מיצר רביעי כשאינו מובלע בין המצרים ויש עליו רכב דקלים או יש בו תשעה קבין אבל אם מובלע בין המצרים ואין עליו רכב דקלים וגם אין בו ט' קבין קנה גם אותו היה מובלע ויש עליו רכב דקלים או יש בו ט' קבין וכן אם אינו מובלע ואין עליו רכב דקלים ואין בו ט' קבין אז הדבר מסור לדיינים כפי מה שיראה להם לפי דעת המוכר והלוקח ולפי הדמים ומנהג המדינה שיהא מכור או אינו מכור כן יעשו מצר לו מצר מזרח כולו וחצי מיצר מערב קונה באלכסון מצד הקצר לצד הארוך אפילו לא מצר לו מצרי צפון ודרום וכתב הרמב"ם ז"ל דוקא שמצר הארוך הוא של שנים אבל אם הוא של אחד לא קנה מהארוך אלא כנגד הקצר וכן כתב הרמ"ה ז"ל והר' יונה כתב דאפילו אם הארוך של איש אחד קונה באלכסון ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל ואם מצר י לו מזרח ומערב קצר ומצר דרום ארוך ומצר צפון קצר פלגינן לה כתרי ראש תור לא

כנגד רבא תור כתב הרמ"ם פרשב"ס ז"ל מצר מזרחי מרוך ומצר מערבי קצר ומצר צפוני ודרומי קנה כולה ולא אמרי' שלא יקנה אלא תלם אחד על פני המזרח ותלם אחד על פני המערב הזכיר מצרי מזרח מערב ודרום ולא הזכיר צפון קנה כולה חוץ ממצר צפון וכתב ה"ר יונה ז"ל דוקא שיש שם מיצר והמיצר חלוק מן השדה אז לא קנה אותו המיצר כיון שלא מצר לו אבל אם אין שם מיצר קנה הכל ואפילו תלם אחד לא שייר שהרי כל השדה נכלל בשלש המצרים במה דברים אמורים שלא קנה מיצר רביעי כשאינו מובלע בין המצרים ויש עליו רכב דקלים או יש בו תשעה קבין אבל אם מובלע בין המצרים ואין עליו רכב דקלים וגם אין בו ט' קבין קנה גם אותו היה מובלע ויש עליו רכב דקלים או יש בו ט' קבין וכן אם אינו מובלע ואין עליו רכב דקלים ואין בו ט' קבין אז הדבר מסור לדיינים כפי מה שיראה להם לפי דעת המוכר והלוקח ולפי הדמים ומנהג המדינה שיהא מכור או אינו מכור כן יעשו מצר לו מצר מזרח כולו וחצי מיצר מערב קונה באלכסון מצד הקצר לצד הארוך אפילו לא מצר לו מצרי צפון ודרום וכתב הרמב"ם ז"ל דוקא שמצר הארוך הוא של שנים אבל אם הוא של אחד לא קנה מהארוך אלא כנגד הקצר וכן כתב הרמ"ה ז"ל והר' יונה כתב דאפילו אם הארוך של איש אחד קונה באלכסון ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל ואם מצר י לו מזרח ומערב קצר ומצר דרום ארוך ומצר צפון קצר פלגינן לה כתרי ראש תור לא

דרישה

סי' ריט (מ) ואם מצר לו מזרח ומערב קצר ומצר דרום מרוך ומצר צפון קצר פלגינן כו' בד"ס ולפ"ז כ"ל דכיון שמצר לו מיצר קצר גרע מפילו לפ מצר כלל וכ"כ ס"מ לדעת הרמב"ם בפ"ל מהל' מכירה ול"ל ול"פ דלכך גופיה גרע כשמצר לו מצר רביעי מקצתו מפילו לפ מצר לו כלל

שפה פי' שפוה ומיכר שפוה עשוי למצר ואף פס פוה מובלע בין פמצרים שבפדינן עדיין היכל פוה : ואפילו תלם פ' לפ שייר נרפס לפילו יש בתלם ט' קבין וגם היכבה דקיקלף כיון דמיכא מפולקת מפשיט וכפל פס פ' יש לו דפס מס דמסיק וכתב בד"ח שלפ קנה כו' הכל קלי מ"ם דרבינו יונה פיש לו מצר מלוק מבל בתין מצר מלוק כבר כתב בפס ר' יונה דבכל ענין קנה הכל : כשמינו מובלע כזה *) מובלע כזה * כן פירש ר"ם וכרב מבן מיבא"ם עיין בפ"מ ומשמ דברי רבינו כך הוא בד"ח ולפ קנה חצר רביעי כיון שהוא מלוק היינו דוקא כשיש בו תרתי למעלותא שיש ט' קבין מו לכך דשקיל וגם מינו מובלע מבל מין לו כלל למעלותא שהוא מובלע ומין בו ט' קבין ולפ רבב דיקלי קנה ומס יש בו מד מיניהו לטיבותא תלוי בדעת הדיינים כו' ומכי מסקינן שם בגמרא דף פ"ב ע"ב דתלה בשהות דדייני : לפי דעת המוכר כו' מס עינו יפה מו רעה ר"ם שם : מצר לו מצר מזרח כולו וכו' ל' הגמרא שם ריש דף פ"ב מצר לו מצר מ' מרוך ומ' קצר ממר רב ל"ק מלפ כנגד הקצר כזה * מ"ל רב כהנא ורב אסי לרב ויקנה כנגד רבא תור (פיר"ם פה מיכא למימר דשקיל כתב לו מצר מערב מרוך ומצר מזרח קצר שיקנה כנגד הקצר דמסי שהות של מזרח ומערב כזה * שתיק רב ומודה רב היכא דמיכא ומכי מצר לחון ושמעון מחד גיסא ומצר לוי ויהודה מחד גיסא מדכתב לוי ולא כתב ליה שמע מינה כנגד רבא תור הוא דמ"ל ופרשב"ס המוכר שדה לחבירו . בשטר המכירה מצר מערבי מרוך ק' ממה ומצר מזרחי קצר כנגדו ממה שלפ הגיע מלפ עד חצי השדה ומצר של צפון ודרום מימין ומשמאל מן המזרח עד המערב : מלפ כנגד הקצר · כנגד מצר מזרחי הקצר דהיינו חצי השדה ומצר מערבי שהוא מרוך : מצרים הרחוב לו . דמצר שלפ הוצרך לכתוב בשטר : ויקנה כנגד רבא תור . כלומר הא מיכא דמיתר דדוקא כתב לו מצר למערב מרוך ה ומצר מזרח היינו כדי לקנות מצר מערב ק' ממה בפרוך המצר ומצר מזרח ממה וס"ל כגון שיקנה כל השדה כנגד רחבי הפורות של מזרח ומערב : ומודה רב . מקמי דמיסתיק מבד בתר דמיסתיק מודי בתרוייהו עכ"ל וכן בסכימו התוספות והרמ"ם ז"ל דהא דשתיק רב משום דמודו להו · וכתב הרמ"ם ומה שהניח רב מלפס ז"ל שהיה דמודה רב כתב ה"ר יונה ז"ל כדי להשמיענו דפלוגי כשמצר הארוך של מדם מחד ופ"ה מתרי רב כהנא ורב אסי דקני כנגד רבא תור : ומ"ש רבינו בשם הרמב"ם ז"ל הוא בפ"ג ופשטו משום דס"ל ז"ל דהא דשתיק רב משום דמודו להו והלכה כרב : ומ"ש רבינו אפילו לפ מצר

פרישה

פ' ס"ב כתובים שם מילוקי דיני מצרים הללו וכ' שם הרמ"ם כן ולפפוקי מדעת רשב"ם דכתב שם דמיניהו מדלפ מצר שלפ שני מצרים נמיה שהיה מיכר שם שהוא מובלע בין שמצרים שבפדינן עדיין היכל הוא : ואפילו תלם פ' לפ שייר נרפס לפילו יש בתלם ט' קבין וגם היכבה דקיקלף כיון דמיכא מפולקת מפשיט וכפל שם פ' יש לו דפס מס דמסיק וכתב בד"ח שלפ קנה כו' הכל קלי מ"ם דרבינו יונה שם לו מצר מלוק מבל בתין מצר מלוק כבר כתב בפס ר' יונה דבכל ענין קנה הכל : כשמינו מובלע כזה *) מובלע כזה * כן פירש ר"ם וכרב מבן מיבא"ם עיין בפ"מ ומשמ דברי רבינו כך הוא בד"ח ולפ קנה חצר רביעי כיון שהוא מלוק היינו דוקא כשיש בו תרתי למעלותא שיש ט' קבין מו לכך דשקיל וגם מינו מובלע מבל מין לו כלל למעלותא שהוא מובלע ומין בו ט' קבין ולפ רבב דיקלי קנה ומס יש בו מד מיניהו לטיבותא תלוי בדעת הדיינים כו' ומכי מסקינן שם בגמרא דף פ"ב ע"ב דתלה בשהות דדייני : לפי דעת המוכר כו' מס עינו יפה מו רעה ר"ם שם : מצר לו מצר מזרח כולו וכו' ל' הגמרא שם ריש דף פ"ב מצר לו מצר מ' מרוך ומ' קצר ממר רב ל"ק מלפ כנגד הקצר כזה * מ"ל רב כהנא ורב אסי לרב ויקנה כנגד רבא תור (פיר"ם פה מיכא למימר דשקיל כתב לו מצר מערב מרוך ומצר מזרח קצר שיקנה כנגד הקצר דמסי שהות של מזרח ומערב כזה * שתיק רב ומודה רב היכא דמיכא ומכי מצר לחון ושמעון מחד גיסא ומצר לוי ויהודה מחד גיסא מדכתב לוי ולא כתב ליה שמע מינה כנגד רבא תור הוא דמ"ל ופרשב"ס המוכר שדה לחבירו . בשטר המכירה מצר מערבי מרוך ק' ממה ומצר מזרחי קצר כנגדו ממה שלפ הגיע מלפ עד חצי השדה ומצר של צפון ודרום מימין ומשמאל מן המזרח עד המערב : מלפ כנגד הקצר · כנגד מצר מזרחי הקצר דהיינו חצי השדה ומצר מערבי שהוא מרוך : מצרים הרחוב לו . דמצר שלפ הוצרך לכתוב בשטר : ויקנה כנגד רבא תור . כלומר הא מיכא דמיתר דדוקא כתב לו מצר למערב מרוך ה ומצר מזרח היינו כדי לקנות מצר מערב ק' ממה בפרוך המצר ומצר מזרח ממה וס"ל כגון שיקנה כל השדה כנגד רחבי הפורות של מזרח ומערב : ומודה רב . מקמי דמיסתיק מבד בתר דמיסתיק מודי בתרוייהו עכ"ל וכן בסכימו התוספות והרמ"ם ז"ל דהא דשתיק רב משום דמודו להו · וכתב הרמ"ם ומה שהניח רב מלפס ז"ל שהיה דמודה רב כתב ה"ר יונה ז"ל כדי להשמיענו דפלוגי כשמצר הארוך של מדם מחד ופ"ה מתרי רב כהנא ורב אסי דקני כנגד רבא תור : ומ"ש רבינו בשם הרמב"ם ז"ל הוא בפ"ג ופשטו משום דס"ל ז"ל דהא דשתיק רב משום דמודו להו והלכה כרב : ומ"ש רבינו אפילו לפ מצר

חדושי הגהות

ריט א ומ"ש רבינו בשם ה"ר יונה דברים ברורים המה ועין ב"ח : ב בגמרא שלפנינו ליתא הכי אמנם כבר תקנוהו ע"פ ג' רשב"ם דבסמוך : געיי שם ברשב"ם הציור מן מובלע ואינו מובלע : ד נמי קנה מכלל כצ"ל : ה ומיצר מזרח קצר היינו כדי כצ"ל : ו לפי נוסחא זו יהיה הציור כה

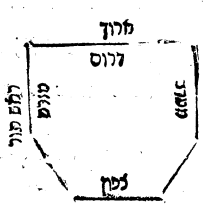

ובדרישה הרבה לתמוה על גירסא זו וס"ם ואין ג' זו נראה הדא דאין נרמז בלשון רבינו שמצר לו מצר הצפוני באמצע כנגד מצר הדרומי ושגם הוא משוך להלאה למצרי מזרח ומערב הא נוכל לפרש ל' רבינו מ"ש שמצר צפון הוא קצר שמתחיל מצד מזרח או מערב או שהוא באמצע אבל אינו שוך להלאה לצד צפון מהן וא"כ לא תמצא שני ראש תור כה"ג ולא הו"ל לרבינו לסתום אלא לפרש ולא לסמוך אתדע מן הקושיא ועוד דלא שייך ומר מצר לו מזרח ומערב קצר קודם שהזכיר ארוך דמה שזה נקרא קצר הוא לפי שהשני ארוך ועוד דא"כ הו"ל לומר בקיצור מצר לו ג' קצרים מצד אחד וארוך גם מאין לקח רבינו ציור זה לדין שאינו מסתעף מפלוגתא דרב ורב אסי כלל לכן ג"ל עיקר הגי' דבצ"ל ואם מצר לו מזרח ארוך ומערב קצר ומצר דרום

*) בתוף"ה שלפנינו לא מצאתו כלשונם שרמז עליהם רבינו ז"ל , ומצאתי להסיום יעיין בם"ם ובמפרשים שפה ובסמ"ע :

מנר לו מנר נפון ודרום] כתבתי כדברי הרמ״ז ז״ל שכתבתי ברמ״ז סימן זה : **לא** סיים לו אלא ד׳ מנרים וכו׳ מיבעיא ולא סיפקתא שם וכתב הרמ״ז לימיבעיא **להו** סיים לו את הקרנות ד׳ קרנות כד׳ שדות מכו מי לממרינן לא מכר לו אלא מה שהוא כנגד הקרנות כמו שתי וערב ובלבד שיהיו לו ט׳ קבין בחלו הרצועות דכיון דמכר לו שדה לא יפחות לו מט׳ קבין **או** דילמא אין דרך למכור כנגד הקרנות לבד ולקנר נתכוון ולא רצה להחריך ולכתוב מנר כל תורך הרוחות **ומחר בלבו** שמנר הקרנות יספיק למנרי **כל** השדה . כמין גם מכו כמין שני גמין ס׳ **במקלוע** מזרחית לפונית ומחת במערבית **דרומית** מי ממרינן הרי יש כאן מנר **של** ד׳ רוחות וקנה הכל **או** דילמא לא **קנה** אלא רצועה אחת בין שני המנרים **ובלבד** שיהא כנגד המנרים עד תשלום ט׳ קבין כסירוגין מכו ועלו בתיקו ויכניס להו הפחות עכ״ל וז״ל הרמב״ם נפכ״ח סיים לו את הזויות בלבד ולא סיים לו את המנר של כל רוח **או** שסיים לו ג׳ מנרים כמין גם **או** שסיים לו חלק מכל רוח ורוח ה״ז לא קנה את כולה אלא יקנה ממנה כפי מה שמנר לו וכמו שירלו הדיינים וכתב ה״מ כולן בעיות בתלמוד עלו בתיקו ופסק רבינו שולח דדייני ב״ה) ויש לתמוה למה פסק בה שולא דדייני דו״ל לפסוק כשאר תיקו דדיינין בהו קולא לנתבע : (ב) **היה** מנר רחובן במזרח ומערב ומנר שמעון בנפון ודרום צריך לכתוב לו **או** מנר רחובן מז׳ רוחות וכו׳ שם בגמרא וכתבו התום׳ מע״פ שאם היה כותב לו קרקע שבין שדות רחובן וזין שדות שמעון לא היינו יכולין לומר שיקנה **חני** שדה ח כזה דאם כן לא **הוי** בין שדות רחובן ושמעון בזוית ומיהו קאמר דקנה בתלכסון לקרן דהויא בין שדות רחובן ושמעון בזוית : ונראה דה״מ אם מנר רחובן מזרח ונפון וכו׳ כלומר דלא תיימא הא שאני שמנרי כל אחד **הוי** סימס סחובן שהרי מנר רחובן מזרח ומערב ומנר שמעון נפון ודרום **הבל היכא** שמנרי כל אחד **סחובים** שמנר רחובן מזרח ונפון ומנר שמעון מערב ודרום אפילו **לא** כתב לו אלא השדה שבין רחובן ושמעון קנה הכל אלא דמשמע דבעינן שיכתוב לו שדה ומכר מנה סתם ולא פירש כמה ומנר לו מנר מערב וכו׳ **ואם** אין לו ט׳ קבין משלים עליו לט׳ קבין : (ג) **היה** מנר ראובן במזרח ומערב ומנר שמעון בנפון ודרום צריך לכתוב לו מנר ראובן משתי רוחות ומנר שמעון משתי רוחות שאם **לא** כתב כן אלא כתב השדה שבין ראובן ושמעון **לא** קנה אלא חציה באלכסון ונראה דה״ה נמי אם מנר ראובן מזרח ונפון ומנר שמעון מערב ודרום דחוי דינא הכי אבל הרמ״ה ז״ל כתב בזה שקנה הכל כיון שמנרי ראובן סחוכין זה לזה חשוב הכל כמנר אחד ארוך : (ג) **היה** לו שדה ומכר ממנה סתם ולא פירש כמה ומנר לו מנר מערב **או** שדה ומכר ממנה סתם **לא** כתב מנר מזרח אלא כתב מנר מזרח דמינה פלוגא או דמינה פסיקא או כתב לו ואילין מנרנהא קנה חני השדה **לא כתב לו** כן

לא קנה אלא תשעה קבין :

רכ (ו) **המוכר** את הספינה מכר לו **את** התורן **וחזא** אילן גבוה שפורסין עליו **את** הוילון **ומכר** הוילון **והעונין והם** הברזלים שמעמידין **אותה** בה **ואת** כל המשומים **שמנהיגים אותה** בהם **ואת** הכבש **שעולין** בה ממנה ליבשה **ואת בור** המים **שבה אבל לא מכר** הביצית **והיא** ספינה קטנה שהולכין בה

משוטיך כו׳ ופרשב״ם סד״ה הבלים המוכרים הספינה ליהוו עיקר מנהיגים אבל משוטות לא מזדבני קמ״ל נרמה מפי׳ דכל אתת לרבות אף המשוטות שהם העשים ברחבים ברחשם שמנהיגים בהם המינה ואע״ל התבלים אבל רבינו והרמב״ם שכתבו ואת כל המשוטות משמע שיש שני מיני משוטות עשוין מעץ ומרבה את הכל ואפשר דאתי לרבות אף המשוטות הקטנים שמשיטין בהם בשתין המים עמוקים ואין ל״ל העשים התרוכים שהם עיקר מנהיגיה ובגמר׳ נמי יליף דעיקר מנהיגיה הן משוטות מדכתיב וירדו מנהיותיהן כל תופסי משוט ומרובה כל תופסי משוט אף תופסי משוטות קטנים . ואת הכבש וכו׳ שם בריימתא מכר את התסכלא ופרשב״ם כבש וכו׳ ובתלמי יש כתב הגר״א ז״ל תסכלא פי׳ כמין דף יוצא ממנה ויוצנים עליו לפנות ע״ל וכ״כ ה׳ המגיד בשם תכן מגו״ת בית הכסא וכו׳ . ואת בור המים שבה ג״ז בריימתא עם : ומ״ש **אבל** לא מכר הביצית כו׳ שם בריימתא ר׳ נתן אומר מכר

דבר פשוט דמה לי תד רמז תור ומה לי תרי רמז תור . ופי׳ תור כתב רש״י בפ״ק דסוכה (דף ״) וז״ל רמז תור היא חלס מעגה של סוף שהה שהתלמים כלי׳ והולכין בתלכסון זה אחרך מזה מעט עכ״ל . וזה מתייאב מה שהורך רביט להסוליעט דפלגיט לה בתרי רמז תור לאסמועיט התלמים כלי׳ בסוף השדה והולכין בתלכסון מצטי לאדיט כזה : ולא כתב רבי׳ שתם כל הד׳ מנרים קנריס לפלגיט לה בתרבע׳ רמז תור לפי שכיון שתין דרך רמז תור תלא בסוף שדה ולא בתחלה לה פלגיט ליה אלא בתרי רמז תור ולא בתרבעה רמז תור ותין לדקדק על זה דל״ל למה כתב רבינו ומנר דרום חרוך די״ל דבא להודיע דתם המנר דרום חרוך לה פלגי ליה בתרי רמז תור אלא במנר נפון לתפוקי תם גם מנר דרום קנר הרשות ניד המוכר למפלג ליה בתרי רמז תור בדרום או בנפון כל היכא דכתי דיד הלוקח על התחתונה : **לא** סיים לו אלא ד׳ מנרים שבד׳ קרנות כו׳ כל **הך** בעיות עלו בתיקו ריש ס׳ המוכר את הבית : ומ״ש ובלבד שיהיו ט׳ קבין כ״כ הרמ״ז שם :

(ב) **היה** מנר רחובן במזרח ומערב וכו׳ שם בגמרא : **ומ״ש** ונראה דה״ה וכו׳ אבל הרמ״ה כו׳ דברים ברורים הם לכל מחד לפי סברתו :

(ג) **היה** לו שדה ומכר ממנה סתם **כו׳** שם אסיקנא הכי אליבא דאבני : **רכ** (ו) **המוכר** את הספינה מכר לו **את** התורן וכו׳ **עד** שמעמידים אותו בה מצטה ריש פרק הספינה : **ומ״ש** ואת כל המשוטים שמנהיגים אותה בהם כ״כ הרמב״ם נפכ״ז וזה לשון המשנה ואת כל המנהיגים אותה ובגמרא אר״ח אלו המשוטים שלה וכה״ג אלוים מבשן משוטי הבשן

פרישה

מרוך ומערב קנר ומנר דרום מרוך ומנר נפון קנר כו׳ **כ״ל** וכן הוא בכל הספרים המוויקים ובבל קלף ולמדנו רבינו בזה ככמו דבמכר לו מנר מ׳ מרוך ובסמי קנר שהיא מכר בגמרא יבניט ליה בתלכסון רחב תור מ׳ מסתבר שהרוך של קנר כנגד רחבי הסדורות עד״ו ומי תדין שם מנר לו עוד מנר מ׳ מרוך ומנר מ׳ קנר יבניט ליה **תרי** תלכסונין ברחב תור כזה *ולא תיימת שלשולם תין לו אלא רחב תור מ׳ מקלב קנר מ׳ לקלב קנר מ׳ מרוך וקנה הכל : ולא כתב רבי׳ שתם כל הד׳ **מנרים** קנריס לפלגיט לה בתרבע׳ רחב תור ותין לדקדק על זה דל״ל למה כתב רבינו ומנר דרום חרוך די״ל דבא להודיע דתם המנר דרום חרוך לה פלגי ליה בתרי רחב תור אלא במנר נפון לתפוקי תם גם מנר דרום קנר הרשות ניד המוכר למפלג ליה בתרי רחב תור בדרום או בנפון כל היכא דכתי דיד הלוקח על התחתונה : **לא** סיים לו אלא ד׳ מנרים שבד׳ קרנות כו׳ כל **הך** בעיות עלו בתיקו ריש ס׳ המוכר את הבית : ומ״ש ובלבד שיהיו ט׳ קבין כ״כ הרמ״ז שם : (כ) **היה** מנר רחובן במזרח ומערב וכו׳ שם בגמרא : **ומ״ש** ונראה דה״ה וכו׳ אבל הרמ״ה כו׳ דברים ברורים הם לכל מחד לפי סברתו :

(ג) **היה** לו שדה ומכר ממנה סתם **כו׳** שם אסיקנא הכי אליבא דאבני : **רכ** (ו) **המוכר** את הספינה מכר לו **את** התורן וכו׳ **עד** שמעמידים אותו בה מצטה ריש פרק הספינה : **ומ״ש** ואת כל המשוטים שמנהיגים אותה בהם כ״כ הרמב״ם נפכ״ז וזה לשון המשנה ואת כל המנהיגים אותה ובגמרא אר״ח אלו המשוטים שלה וכה״ג אלוים מבשן משוטי הבשן

על עיכוב וקיטור דבר שאינו יכול לזוז ממקומו : ואת כל המשוטים ובכלל זה המבלים שמושכין אותם בהם לגמל כ״כ המ״מ : ואת הכבש שעולין בו ממנה לבשה כן הוא בגירסת בכל ספרי רבינו של דפוס ובל כתב ול״ל הבריימתא שם המוכר את הספינה מכר את המסבלא כו׳, **ופי׳** ר״ם מסבלא כבש זה שמעלין בו את הבהמה והחיה ומסבלא לשון סבל משא כמו ומסבלת אתכם (שמות ו) גרס אחיכן כבש ומסבלא ורבינו (שמות ו) גרס אחיכן כבש ומסבלא **ופי׳** תכן מינה״ם דמסבלא ר״ל בית הבהמה שעולין בה בריימתא תלת המסבלא מין בבש הוא וגם סול״ל להיפך את המסבלא ואת הבבש שעולין בכ״ב דהרמב״ם ס״ל דשניהן מין בבש הן אמר מטולטלת ועשוית מין לספינה שעולין בה מיבשה לספינה כי כתב הספינה הטעוים בבש ומטולטלין ליכנס לתספינה צריכין לעלות בבבש וכן בשבאין לתפתח של ספינה תין קרקעו שוה לה ויורדין בבבש אל ד׳ **אפס** לאמר בבש לרוך הספינה ליבש אם **הוי** קרקע שוה לה ויורדין בבבש אל ד׳ אפס

בה ליבשה ולא את הדוגית והיא ספינה קטנה שצדין בה המלחים דגים ולא העבדים המשמשין אותה ולא המרצופין שנותנין בהם סחורה ולא את הסחורה ואם אמר היא וכל מה שבתוכה הכל מכור : (ג) המוכר הקרון לא מכר הפרדות : (ג) ואם מכר הפרדות לא מכר את הקרון ואם קשורין זה בזה מכר הקרון מכר גם הפרדות מכר הפרדות לא מכר הקרון : (ד) בד"א במכר אבל המשכיר הקרון משכיר גם הפרדות אפילו אינן קשורים בו : (ה) המוכר הצמד לא מכר הבקר מכר הבקר לא מכר הצמד לא מיבעיא אם הכל קורין לצמד צמד ולבקר בקר ואין שום אדם קורא לבקר צמד אלא אפילו יש מקצת שקורים לצמד צמד ולבקר בקר ויש מקצת שקורים לבקר צמד אפ"ה לא מכר הבקר ואפי' משך הלוקח הצמד והבקר ולא נתן המעות מוציאים ממנו הבקר והמעות ואין הדמים ראיה לומר אין הצמד שוה כל כך בלא הבקר אלא אם טעה בכדי שהדעת טועה יש בו אונאה או ביטול מקח כדין כל לוקח ואם טעה בכדי שאין הדעת טועה הוי מתנה ב כך פסקו רשב"ם ור"ח והרמ"ה ורב האי כתב שהדמים ראיה

תנו רבנן המוכר את הספינה מכר את המים שבתוכה רבי נתן אומר המוכר את הספינה מכר את הבילית סומכוס אומר המוכר את הספינה מכר את הדוגית וכתב הרי"ף והרא"ש ולית הלכתא כוותייהו . כצ"ל של ספינה שעולין בו : בור המים שבתוכה רבי

לפי שמי היס מלוחין : בילית ודוגית . היינו ספינה קטנה שקושרין לספינה גדולה וכשרוצים לעלות ליבשה נכנסים מתוך הגדולה לקטנה שהגדולה אינה יכולה ליקרב אל שפת היס : ומ"ש ולא את הדוגית והיא ספינה קטנה שצדין בה המלחים דגים כ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ו ויש לתמוה עליו דהא אמרינן בגמרא אמר רבא בילית היינו דוגית ר' נתן דבבלאי הוא קרי לה בילית סומכוס דבן ארץ ישראל הוא קרי לה דוגית משמע דבילית ודוגית דבר אחד הוא ואפשר דס"ל ז"ל דס"פ בילית ודוגית היינו ספינה קטנה אלא דבבבל שהיו הימים שוים והגרות אצל שפתם נמוכים היו צריכים לספינה קטנה לעלות בה ליבשה מהספינה הגדולה ובא"י הימים שהם עמוקים אצל שפתם היו יכולה הספינה הגדולה להתקרב ליבשה לפיכך אין צריכין לספינה קטנה לעלות בה ליבשה ולפיכך היו משתמשים ממנה אלא לצוד בה דגים וא"י הן היו קורין לה דוגית והשתא ס"ק הרמב"ם לא מכר ספינה קטנה בין שהיא עשויה לילך בה ליבשה בין שהיא עשויה לצוד בה דגים . וכתב ס"ס המשוטין המנהיגין אותה פירוש החבלים שבהם מושכים הספינה ומכניסים אותה למגל ויש לפרש העשוי שמושכים בהם הספינות זה לשון ן' מיגא"ש ז"ל ור"ש פי' רימוש בלע"ז : והא סכלא פירש ן' מיגא"ש בית הכסא שבספינה ור"ש פירש כבש וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפכ"ו : ומ"ש ולא את העבדים המשמשין אותה ולא את המרצופין שנותנין בהם סחורה ולא את הסחורה ואם אמר היא וכל מה שבתוכה הרי הכל מכור אם במשנה : (ג) **המוכר** הקרון לא מכר את הקרון אם במשנה (לקמן עז) : ומ"ש ואם קשורים זה בזה מכר הקרון מכר גם הפרדות אם תני רב תחליפא בר חביבי קמיה דרבי אבהו מכר את הקרון מכר את הפרדות והא תנן לא מכר תנן אמר ליה תמניא אינשי אמרי לי' בתלוקים בו . כלומר אם קשורים זה בזה מכר הקרון מכר גם הפרדות אם תני רב תחליפא בר חביבי קמיה דרבי אבהו מכר את הקרון מכר את הפרדות והא תנן לא מכר תנן אמר ליה תמניא אינשי אמרי לי' בתלוקים בו ופירש ר"ש בתלוקים בו . כלומר אם קשורים זה בזה בחבל אחד מכר הקרון מכר גם הפרדות אם תני רב תחליפא בר חביבי קמיה דרבי אבהו מכר את הקרון מכר את הפרדות והא תנן לא מכר תנן אמר ליה תמניא אינשי אמרי לי' בתלוקים בו ופירש ר"ש בתלוקים בו . כלומר אם קשורים זה בזה בחבל אחד אבל אינם קשורים אלא תלוים בחבל אחד מכר הקרון מכר גם הפרדות אם תני רב תחליפא בר חביבי קמיה דרבי אבהו מכר את הקרון מכר את הפרדות והא תנן לא מכר תנן אמר ליה תמניא אינשי אמרי לי' בתלוקים בו ופירש ר"ש בתלוקים בו . כלומר אם קשורים זה בזה בחבל אחד אבל אינם קשורים אלא תלוים בחבל אחד לא מכר הקרון מכר גם הפרדות אם תני רב תחליפא בר חביבי קמיה דרבי אבהו מכר את הקרון מכר את הפרדות והא תנן לא מכר תנן אמר ליה תמניא אינשי אמרי לי' בתלוקים בו ופירש ר"ש בתלוקים בו . כלומר אם קשורים זה בזה בחבל אחד אבל אינם קשורים אלא תלוים בחבל אחד לא מכר הקרון מכר גם הפרדות אם תני רב תחליפא בר חביבי קמיה דרבי אבהו מכר את הקרון מכר את הפרדות והא תנן לא מכר תנן אמר ליה תמניא אינשי אמרי לי' בתלוקים בו ופירש ר"ש בתלוקים בו :

(ג) **ומה** שאמר מכר את הפרדות לא מכר את הקרון ומשום דלא אמרו בבריית' דתלוקים בו מכני מלא במכר את הקרון מכר את הפרדות לפי שהפרדות נגררות אחר הקרון אבל הקרון אינו נגרר אחר הפרדות אפילו בתלוקים בו : (ד) **ומה** שאמר במה דברים אמורים במוכר אבל המשכיר הקרון משכיר גם הפרדות אפילו קושרים זה בזה כ"כ נמק"י ונתן טעם לפי שאין דרך לשכור עגלה מאחד ופרדות מאחר : (ה) **המוכר** את הצמד לא מכר הבקר מכר הבקר לא מכר הצמד אם במשנה : ומה שאמר ר"מ אם הכל קורין לצמד צמד וכו' אלא אפילו יש מקצת שקורים לצמד צמד ולבקר בקר ויש מקצת שקורים לבקר צמד אפילו כי לא מכר הבקר אם בגמרא : ומה שאמר א ואפילו משך הלוקח הצמד והבקר ולא נתן מעות מוציאין ממנו הבקר והמעות : ומה שאמר ואין הדמים ראיה לומר אין הצמד שוה כל כך אלא אם טעה בכדי שהדעת טועה יש בו אונאה או ביטול מקח וכו' אם במתני' דהמוכר את הצמד לא מכר את הבקר מסיים ר' יהודה (תומר) הדמים מודיעים וחכמים

ספק

דרישה

סי' רכ (ד) **ולא** את הדוגית והיא כו' וכ"כ הרמב"ם פכ"ו דמכירה וז"ל הגמרא אם תמ"ר כו' עד רב נתן אומר המוכר את הספינה מכר את הבילית סומכוס אומר המוכר את הספינה מכר את הדוגית וכתב הרי"ף ז"ל ולית הלכתא כוותייהו ע"כ ומשמע דבילית ודוגית חד הוא וכן כתב הרא"ש ז"ל ומ"ש הרב המגיד בשם הראב"ד ז"ל דבילית ודוגית שני מינים הם ובילית קטנה מדוגית ודוגית קטנה מספינה גדולה ומשמע דבילית ודוגית שני מינים הם ובילית קטנה מדוגית ודוגית קטנה מספינה גדולה וכן הוא בירושלמי ובגמרא דילן ובילית קטנה מדוגית ודוגית קטנה מספינה גדולה וכן הוא בתוספתא ובילית קטנה מדוגית ודוגית קטנה מספינה גדולה וכן הוא בתוספתא דמסכת כלים

והמים מומרים מן הדמים רמיה וקמ״ל עלה בגמרא ומי מן הדמים רמיה ליהוי בטול מקח מפני מן הדמים רמיה כמו דהוי ביטול מקח ומי בעית מימא כי ממר רבנן מוכח וביטול מקח בכדי שהדעת טועה אבל בכדי שאין הדעת טועה לא מימר מתני יהיב ליה ופירש ר״ש מפני מן הדמים רמיה. היינו ביטול מקח שאין הדמים רמיה לקנות את הבקר להתקיים המכר אלא לא מכר את הבקר ויבטל המקח משום תוספת יותר משתות בכדי שהדעת טועה וכבר בלבו שכך שוה כגון שוה ק׳ זוז או ו׳ בח׳ והילכך בטל מקח המקח טעות הוא אבל בכדי שאין הדעת טועה כמתניתין דלמד שהוא פרוטה מן קונין לותו במנה או ק״ק ומסתברא כתירוץ אחרון וקמ״ל שיוויי דמיקח הוא עכ״ל וכתב הר״ן לענין הלכה קי״ל כליטנא בתרא וכן דעת ר״ש והרמב״ן ז״ל וכן נראה דעת רי״ף ז״ל שכתבן להני ליטני סתם אבל ממה שכתב ר״ח לקמן בפרק המוכר פירות משמע דספירא ליה כליטנא קמא דמפי מפני מן הדמים רמיה ביטול מקח וכרמב״ם בפרק כ״ז הפסיקים כליטנא בתרא שכתב ומן הדמים רמיה אפי׳ בכדי שהדעת טועה יש לו חזרה או ביטול מקח כדין כל מוכר ולוקח ואם טעה בכדי שאין הדעת טועה לא בטל המקח שזה מתנה נתן לו וכתב ה״ה שכן דעת הרשב״א ז״ל ומה שאמר רבינו משם יש מפרשים דמיה דמפני שהדעת טועה לא בטל המקח ומה שאמר ומ״מ הרמ״ן ז״ל כתב כדברי הרשב״ם לפי שזה בפירוש אלא שהרמ״ן כתב דאפי׳ לפי ליטני סתם מצמע כליטנא קמא דמפני מן הדמים רמיה ביטול מקח ולוקח ואם טעה בכדי שאין הדעת טועה יש לו חזרה או ביטול מקח כדין כל מוכר ולוקח ואם טעה בכדי שאין הדעת טועה לא בטל המקח שזה מתנה נתן לו וכתב ה״ה שכן דעת הרשב״א ז״ל ומה שאמר רבינו משם יש מפרשים דמיה דמפני שהדעת טועה לא בטל המקח ומה שאמר ומ״מ הרמ״ן ז״ל כתב כדברי הרשב״ם לפי שזה בפירוש אלא שהרמ״ן כתב דאפי׳ לפי ליטני סתם מצמע כליטנא בתרא וכתב הרמ״ן ז״ל דלפי זה לא הוי מקח טעות כלל ואפי׳ לרבנן דמתני׳ דהתם לא מיירי אלא בדבר שאין הדעת מטעה בו כלל ואפי׳ לרבי יהודה דאמר בכל דבר שבמדה אם טעה אפילו בשתות אינו מקח טעות

את הצמד : (ז) כתב הרמב"ם המוכר את העול מכר את הפרה מכר את הפרה לא מכר העגלה : (ח) המוכר העגלה מכר הבקר מכר הבקר לא מכר העגלה ותימה הוא היאך תמכר פרה אגב העול וכן השיג עליו הראב"ד וכתב שאע"פ שכתוב כך בתוספתא אין סומכין עליה : (ט) המוכר החמור מכר האוכף והמרדעת אפילו אין עליו בשעת מכירה אבל לא מכר שק ודסקיא ומרכבת הנשים אפי' היה עליו בשעת מכירה ואפילו אמר לו חמורך זה ואפילו אמר חמור וכליו אע"כ שאמר הוא וכל מה שעליו כך פסק רב אלפס ור"י והרמ"ה כתבו דאוכף ומרדעת אם עודן עליו מכורין ואם אינן עליו אינן מכורין ושק ודסקיא אפילו אם הן עליו אינן מכורין אע"כ אמר לו הוא וכל מה שעליו או כל מה שראוי להיות עליו בד"א בסתם שלא פירש לו אם לרכיבה אם למשאוי אבל אם

(ז) (ח) **כתב** הרמב"ם המוכר את העול מכר את הפרה וכו' מכר את הבקר וכו' כפ"ז : ומ"ש הרמב"ד אם לא פי"ל שהוא כן בתוספתא אין כותבין עליה שאין הטעם שלה ברור והרב לא הביא לומר לשחיטה זבניה מבל אם פירש לרדיית מכר את הבקר מכר את הצמד :

כתב הרמב"ם המוכר את העול מכר את הפרה וכן העגלה כמו שפי' רשב"ם דלא מכר את הפרדות מהמוכר את העגלה שמכר את הבקר . וכתב ב"י וז"ל מפשר ע"ג דבפרדות אין בכלל קרון בקר הן בכלל עגלה ותע"ג דאין בקר בכלל צמד פרה לבדה היא בכלל עול בלשון בני אדם וכספרו כ"מ הוסיף ואמר דאפשר דחילוף צורת קרון הפרדות מצורת עגלת הבקר מחייב כן ועול וצמד אינם דבר אחד כו' ע"ש ועל מ"ש ותימה היאך תמכר הפר' וגם העול וכו' אפשר לומר דתוספת' מיירי בתורת דקרו ליה נמי לפרה עול וכדאמר בגמרא אמכר את הצמד לא מכר את הבקר כו' ולא קרי ליה נמי לבקר דיודע כולי זבין ליה ותע"ב כולי מכר את הפרה לא מכר את העול דלא קרו ליה נמי לעול פרה ומיהו תע"י שוב ליישב התוספתא בכך מ"מ בדברי הרמב"ם שכתב אבל מכר את הצמד לא מכר את הבקר כו' ואפי' במקום שקורין מקלתן לצמד בקר ואח"כ כתב בסתם המוכר את העול מכר את הפרה כו' משמע למיירי נמי בכה"ג שמקלתן קורין לפרה עול ואפ"ה מכר את הפרה דאי כשאכל קורין לפרה עול קאמר ה"כ בכה"ג אפי' מכר הצמד נמי מכר את הבקר ואמאי כתב דלא מכר את הבקר ולכן השיגו עליו רבינו והרמב"ד : (ט) **המוכר** את החמור מכר את המוכף ולא מכר כליו כפ' הספינה תנן המוכר את החמור נחום המדי אומר מכר כליו וכתב הרי"ף לפי הילכתא כנחום המדי לקולא ליה בשטה וכן פסקו כל המפרשים . וגמרא אמר עולא מחלוקת בשק ודסקיא וכומני דת"ק סבר דם תס חמור לרכוב קאי ונחום המדי אמר חמור למשוי קאי אכל מוכף ומרדעת דכמה דת"ק מכוריס מאי כומני מרכבתא דנשי היכא דעודן עליו מחלוקת אבל בשאינם עליו מודה להו נחום המדי אי דילמא בשאינן עליו מחלוקת אבל בעודן עליו מודו רבנן לנחום וכפסקי הרי"ף והרא"ש מכויס בה אי דילמא בין בזו ובין בזו מחלוקת וכתבו הם ז"ל ולא מיפשיטא הילכך בין בזו ובין בזו אינם מכוריס לכל המע"ה וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק כ"ו דמוכר חמור לא מכר שק ומרכבת נשים ואפילו היו עליו בשעת המכר וכ' עוד דמרדעת ואוכף מכוריס אע"פ שאינם עליו כ' ה"ה והו כדעת רבו ן' מיגאש ז"ל שפירש דמלקת סתם עולא ז"מ דלעולם מכוריס דאי דוקא בעודן עליו היה לו לבאר : ומ"ש ואפילו א"ל חמורך זה אם תמכור לי אמכור לך אפילו בא לומר חמורך זה לא תמכור לי יהודה בין לומר מכור לי אמכור לך אפילו א"ל חמורך זה ולא מכר מה שעליו והלכה כת"ק דלא כפלוג בהכי : ומ"ש ואפילו אמר חמור וכליו אע"כ אמר חמור וכל מה שעליו אלא א"כ שאמר הוא שעליו וכליו אני מוכר לך ה"ז מכר את האוכף ואת המרדעת ואת הקילקי ואת החבק אבל לא מכר שק ודסקיא וכומני וכזמן שאמר ליה הוא וכל מה שעליו הרי כולן מכוריס : והרמ"ה כתב האוכף ומרדעת אם עודן עליו מכוריס ואם אינם מכוריס ושק ודסקיא אפילו הן עליו אינם מכוריס אלא א"כ אמר הוא וכל מה שעליו וכו' ה"ה כתב בפכ"ז ויש מוקלקין דדין האוכף ומרדעת לא מכוריס אלא א"כ אמר הוא וכל מה שעליו ואמרו דעולא סתם דבריו לפי שלא נתפלפל אם מודים חכמים בשק בשעודן עליו או מוקלקין הילכך לכשק"ל שהן מודים בשק וחבריו בשעודן עליו באוכף ומרדעת לא קנה אלא בשעודן עליו ושק אפילו עודן עליו לא קנה ולזה הסכים הרשב"א ז"ל עכ"ל . וזה מבואר כדברי הרמ"ה שכתב רבינו : ומ"ש או כל מה שראוי להיות עליו הכי משמע בגמרא דמוקי לה בתינח ובזמן שא"ל הוא וכל מה שעליו הרי כולן מכוריס דה"ק אם אמר חמור ליה הוא וכל מה שעליו הרי כולן מכוריס : ומ"ש בד"ה בסתם וכו' אבל אם פירש לו לרכיבה שק ודסקיא אינם מכוריס אפילו סתם עליו כדי נסבה דהא אפילו בסתם אינם מכוריס לדברי כל הפוסקים ואפילו אם עליו

דבשעת דפליגי רבנן בשק ודסקיא וכומני וקאמרי דאינן מכורין אפילו בעודן עליו בכהאי גוונא דוקא קא מודו באוכף ומרדעת דמכורין דהיינו דוקא בשעודן עליו אבל באינן עליו אפי' באוכף ומרדעת אינן מכורין דדין האוכף ומרדעת לרבנן כדין שק ודסקיא וכומני לנחום המדי וכך פי' רשב"ם וכך כתב הרב המגיד ע"ש הרשב"ץ :

ובי"ש אז כל מה שראוי להיות עליו אם בגמרא למאי דקאמר בהאי מוקמינן דמודו רבנן עליו מחלוקת שב"ל הוא וכל מה שראוי להיות עליו לפ שק ודסקיא וכומני מכורין אפ"י שאינן עליו ומיהו שמעינן דלפ למאי דאמר בעודן עליו מחלוקת וס"ל לרבנן דעודן עליו דיקן כמו שאין עליו מ"מ בהמור הוא וכל מה שראוי להיות עליו אלא מהני ליה לשון לזיקני כולהו ופשוט הוא : ומ"ש בד"ה בסתם כו' אבל אם פירש לו לרכיבה שק ודסקיא אינם מכורין אפילו הם עליו

פירוש

דרישה

ר"ל אמר המוכר את הספינה מכר את הבולית שבאמצע תומר המוכר את הספינה מכר את הדובגית ודייק דבא למי ס"ל לתנא דמסדר הברייתא דלעיל דס"ל לקלר ולומר שומכום כלומר אלים וס"ל דובגית מכר עם הספינה ולא בולית אז תיפלא מאחר דבולית דמשמע לא מכר את הדובגית ומשמע לא מכר את הבולית ואמאי מוסיף לומר אף הדובגית אלא וודאי ס"ל לתנא דמתניתין דשומכום לא מקרי מדובגית ור"ל אלא כל מה שאמר בפי עצמה וק' ליה למה ליה דיבור זה מבולית ולא מדובגית וזה תיפלא ומיהא ליה לרבא דס"ל לתרוייהו דמשייטו שווים וכל אחד קרא לגופיה ע"פ לשונו אבל עכ"פ שני מיני תשמישין הן ולולי שדקדק רבא בל"ל דבכל אחד שוה לגופיה לא היו תמהין כן מבבא וה"ט אמי דהלמ"ס ורבינו כתבו לתרוייהו • ותדע שהרי גם הרי"ף והרא"ש הביאו לתרוייהו לה"ג ולדשומכום ולא כתבו עליה לפ דבא דאחר מיירי בולית הוא אלא אלא כתבו כוותייהו ונראה דמ"ש הסמיטו להם דבא דאחר משום דבא לא בא אלא לומר דל"פ תהדי וכמ"ש ומיהו לית הלכתא כוותייהו לא נהו להעתיק דבריהו אלא שהעתיקו לשון הר"ב ודשומכום כדי לכתוב עליהו לית הלכתא כוותייהו ול"ל הין ספינה של תשמיש זה הין של תשמיש זה תיכו נאמר בכלל ספינה גדולה . וגם לשון ר"ש שהבאתי לעיל מדכתב לספינה שעולין בה מסיס ליכתב היה קשור בספינה גדולה משמע קצת שהיה מיומד לזה ולא היה קיים בזה הגיה גם מל' הר"ן בל"ל שכתב שהיו מקילין בה שהוא משמע שהשתמש בגורתה קצת בע"א מספינה שבזין בה לגיס שהיא עשויה עגולה ודוק : (י) (ם) **המוכר** את העול מכר את הפרה כו' עד ותימה היא כו' ע"פ דכתב הם"מ על דבריו ולפי מה שפי' ר"ם לא ידעתי מהו שהוא פי' קרון עגלה ופי' צמד הוא העול עכ"ל ועיין בב"י מ"פ בפירושו דמ"מ ומ"ם בישבו [וקצת מנהו בב"מ] ותמי לימא שהמדקדק בדברי הרמב"ם ירתה לקמ"ם שהשתמיט בהכא שלפני זו וכתב המוכר את הקרון לא מכר פרדות צומן שאין קשורין כו' ותימה מיד שהן בקשורין לא סיים נרתה מזה פשוט דהן בבא סיומא דלעיל היא ומיירי בקשורין וס"ל כרבו ר"י הלוי שכ"כ בסמוך בשמו שגם צמד בקר אם קשורין יחד מכורין כמו בקרון ובפרדות ומה שהקשיה בכתוב בשביל זה בבא בפני עצמה וגם בשינוי לשון היינו משום דכן הדבר של הרמב"ם ו"ל להעתיק כל' המוכר בתלמוד בקיאור ולכך מעתיק בתחילה לשון תלמוד שלנו ופירושו בשאין קשורין ומאחר כך השמיט לשון התוספתא כאשר מלאנו מרדות ובתוספתא כיצו פרדות וקרון בשם עגלה ועול בצמוך צמד ופרט במקום בקר ומיירי בקשורין ומה שלא הזכיר הרב רבינו משם בר מיימון ו"ל קשורין בהן בשם לפי שצמד מהמצין שמוכתב בשבת דמשמע דומן שאינן קשורין ממילא בשם שניה שלא כתבה כן מיירי בקשורין ורבינו ע"כ לא הביאו כן דל"ל מה מתמה עליו הם רבינו עצמו הסכים בהמוך עם ר"י הלוי בקשורין אבל צמד מכר בקר ואע"פ שמוך לי לסברתו לחלוטי לא תמה עוד על הרמב"ם שדבריו סותרין בשתי הבבות דמ"ם קרון מעגלה ועיד למה תמה ויותר על מכירת פרס לגב העול ממה שתמה על מכירת הבקר לגב העגלה ודוקא לומר שמתמה על [תקילת] דבריו ומיהו נשמע קצת מ"ב לסוף דבריו ולפשר דמע"ג דבין פרס לבקר לא שני לרבינו בין בקר לפרדות [שני] ודוק : (ט) ואפילו אמר חמור וכליו כו' כ"כ

פרישה

(י) כ' הרמב"ם המוכר את העול כו' בפכ"ו דמכירים כתב כן : ומ"ר ותימה הוא כו' עד"ר שכתבתי והוכחתי דהרמב"ם מיירי בקשורין להדיי והוק : (ט) המוכר אמאי כו' בב"ב דע"מ [עיין ל המגיה והגמרא בב"מ] והלכה כת"ק דמיבעיא להו בעודן עלייהו מחלוקת כך גירסת הרי"ף ורמב"ם והרא"ש וכתבו הם ז"ל ולא מיפשיטא הילכך בין בזה בין בזה אין מכורין ומע"ה וס"ל הרי"ף וז"ל דמקשה אמאי בתחילה ומרדעת שכל מודין דאפילו בחינן עליו מכורין דלידיעה אוכף ומרדעת מכירין יחד ולפי זה כיון דכתב הרמב"ם בסמוך מכר את הקרון לא מכר את הפרדות מכר את הצמד לא מכר את הבקר היאך כתב המוכר את העול מכר את הפרה מכר את העגלה מכר את הבקר ול"ג לייתב דאפשר דאף ע"ג דפרדות אינם בכלל קרון בקר בכלל צמד פרה לבדה היא בכלל עול בלשון בני אדם : (ט) **המוכר** החמור מכר האוכף והמרדעת וכו' בפרק הספינה (ד' עח :) תנן המוכר את החמור לא מכר את כליו נחום המדי אומר מכר את כליו וגמרא אמר עולא מחלוקת בשק ודסקיא וכומני דת"ק סבר סתם חמור לרכוב קאי ונחום המדי סבר סתם חמור למשוי קאי אכל אוכף ומרדעת קלקי וחבק ד"ה מכוריס מאי כומני מרכבתא דנשי היכא דעודן עליו מחלוקת אבל בשאינם עליו מודה להו נחום המדי אי דילמא בשאינן עליו מחלוקת אבל בעודן עליו מודו רבנן לנחום וכפסקי הרי"ף והרא"ש מכויס בה אי דילמא בין בזו ובין בזו מחלוקת וכתבו הם ז"ל ולא מיפשיטא הילכך בין בזו ובין בזו אינם מכוריס לכל המע"ה וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק כ"ו דמוכר חמור לא מכר שק ומרכבת נשים ואפילו היו עליו בשעת המכר וכ' עוד דמרדעת ואוכף מכוריס אע"פ שאינם עליו כ' ה"ה והו כדעת רבו ן' מיגאש ז"ל שפירש דמלקת סתם עולא ז"מ דלעולם מכוריס דאי דוקא בעודן עליו היה לו לבאר : ומ"ש ואפילו א"ל חמורך זה אם תמכור לי אמכור לך אפילו בא לומר חמורך זה לא תמכור לי יהודה בין לומר מכור לי אמכור לך אפילו א"ל חמורך זה ולא מכר מה שעליו והלכה כת"ק דלא כפלוג בהכי : ומ"ש ואפילו אמר חמור וכליו אע"כ אמר חמור וכל מה שעליו אלא א"כ שאמר הוא שעליו וכליו אני מוכר לך ה"ז מכר את האוכף ואת המרדעת ואת הקילקי ואת החבק אבל לא מכר שק ודסקיא וכומני וכזמן שאמר ליה הוא וכל מה שעליו הרי כולן מכוריס : והרמ"ה כתב האוכף ומרדעת אם עודן עליו מכוריס ואם אינם מכוריס ושק ודסקיא אפילו הן עליו אינם מכוריס אלא א"כ אמר הוא וכל מה שעליו וכו' ה"ה כתב בפכ"ז ויש מוקלקין דדין האוכף ומרדעת לא מכוריס אלא א"כ אמר הוא וכל מה שעליו ואמרו דעולא סתם דבריו לפי שלא נתפלפל אם מודים חכמים בשק בשעודן עליו או מוקלקין הילכך לכשק"ל שהן מודים בשק וחבריו בשעודן עליו באוכף ומרדעת לא קנה אלא בשעודן עליו ושק אפילו עודן עליו לא קנה ולזה הסכים הרשב"א ז"ל עכ"ל . וזה מבואר כדברי הרמ"ה שכתב רבינו : ומ"ש או כל מה שראוי להיות עליו הכי משמע בגמרא דמוקי לה בתינח ובזמן שא"ל הוא וכל מה שעליו הרי כולן מכוריס דה"ק אם אמר חמור ליה הוא וכל מה שעליו הרי כולן מכוריס : ומ"ש בד"ה בסתם וכו' אבל אם פירש לו לרכיבה שק ודסקיא אינם מכורין אפילו הם עליו

דאפשר דמע"ג דבין פרס לבקר לא שני לרבינו בין בקר לפרדות [שני] ודוק : (ט) ואפילו אמר חמור וכליו כו' כ"כ

עליו וכ״ש בפירש לרכיבה : ומ״ש ואם פירש למשוי סק ודסקיא מכורים אם כס עליו נראה דהא לדברי כל הפוסקים נמי מיתת ד״ע כ״ש לא אמר ת״ק למיגס מכורים אלא משום דסתמיס לרכיבה קמי מבל היכא דפירש למשוי מודה שהס מכורים כשהס עליו מיהת : ומה שכתב ואם גיגס מיגס עליו קולא לנתבע וכולי הטעס דכיון דמיבעיא לן מי בעודן עליו מחלוקת או דילמא בשגיגן עליו מחלוקת ולא מיפשיטא הוי קולא לנתבע ומ״ג דבעודן עליו פשיט׳ לן דכיון דפירש למשוי שהס מכורים כמו שכתבתי בסמוך כשגיגס עליו מידי ספיקא לא נפקא : ומ״ש ומוכף ומרדעת אם גיגס עליו מיגס מכורין דכיון דפירש למשוי הכי כלים שהס לרכיבה פשיטא דגיגס עליו מחלוקת כשהס עליו וכשהס עליו מידי ספיקא לא נפקא והוי קולא לנתבע : ומ״ש ואם פירש בין לרכיבה בין למשאוי כולהו חדא דינא אית להו אם הן עליו מכורין ואם אינן עליו חומרא לתובע וקולא לנתבע וא״א הרא״ש ז״ל כתב [בסברא הראשונה] כדברי רב אלפס : (י) המוכר פרה או חמור סתם לא מכר ולדיהן ובפרה אפילו א״ל פרה מניקה אני מוכר לך לא מכר הולד אבל אם אמר לו חמורה מניקה אני מוכר לך מכר ולדה ואם אמר לו חמורה או פרה מעוברת אני מוכר לך מכר הולד ושפחה דינה כפרה שאפילו אמר לו שפחה מניקה אני מוכר לך לא מכר הולד וא״צ״ל אם אמר לו שפחה סתם ואם אמר לו שפחה מעוברת אני מוכר לך מכר העובר וא״א הרא״ש ז״ל כתב דאפילו פרה וחמורה ושפחה זו סתם ולא אמר מעוברת אם הן מעוברות מכר העובר : (יא) המוכר שפחה לחבירו מכר לו כל הכלים שעליה אפילו הן מאה אבל לא מכר את השירים ואת הנזמים ולא את הטבעות ולא השאלות שבצוארה ואם אמר שפחה וכל מה שעליה אני מוכר לך אע״פ שיש עליה כלים של מאה מנה כולן מכורין : (יב) כתב הרמב״ם ז״ל האומר לחבירו ראש עבד אם פירש לו לרכיבה שק ודסקיא אינן מכורין אפילו הן עליו ואם פירש לו למשאוי שק ודסקיא אם הן עליו מכורין ואם אינן עליו הומרא לתובע וקולא לנתבע ואוכף ומרדעת אם אינן עליו אינן מכורין ואם הן עליו הומרא לתובע וקולא לנתבע ואם פירש בין לרכיבה בין למשאוי חדא דינא אית להו אם הן עליו מכורין ואם אינן עליו חומרא לתובע וקולא לנתבע וא״א הרא״ש ז״ל כתב [בסברא הראשונה] כדברי רב אלפס : (י) המוכר פרה או חמור סתם לא מכר ולדיהן ובפרה אפילו א״ל פרה מניקה אני מוכר לך לא מכר הולד אבל אם אמר לו חמורה מניקה אני מוכר לך מכר ולדה ואם אמר לו חמורה או פרה מעוברת אני מוכר לך מכר הולד ושפחה דינה כפרה שאפילו אמר לו שפחה מניקה אני מוכר לך לא מכר הולד וא״צ״ל אם אמר לו שפחה סתם ואם אמר לו שפחה מעוברת אני מוכר לך מכר העובר וא״א הרא״ש ז״ל כתב דאפילו פרה וחמורה ושפחה זו סתם ולא אמר מעוברת אם הן מעוברות מכר העובר : (יא) המוכר שפחה לחבירו מכר לו כל הכלים שעליה אפילו הן מאה אבל לא מכר את השירים ואת הנזמים ולא את הטבעות ולא השאלות שבצוארה ואם אמר שפחה וכל מה שעליה אני מוכר לך אע״פ שיש עליה כלים של מאה מנה כולן מכורין : (יב) כתב הרמב״ם ז״ל האומר לחבירו ראש עבד

פירוש בכל ענין מיגס מכורין אפי׳ הן עליו ואף על פי שא״ל היא וכל מה שעליה דכיון דפי׳ לו לרכיבה אין בכלל הרכיבה שק ודסקיא ודכוותה שניהו בבריית בבית הבד וזמן שא״ל היא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר את העבירים כו׳ וכן במוכר את השדה תבן בזמן שא״ל הוא וכל מה שבתוכו הרי מיגס עליו ואף על פי שא״ל היא וכל מה שעליה דכיון דפי׳ לו לרכיבה אין בכלל הרכיבה שק ודסקיא ודכוותה שניהו בבריית בבית הבד וזמן שא״ל היא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר אפי׳ הקנים כו׳ כדלעיל בסי׳ רט״ו ואף כאן אף על פי שא״ל היא וכל מה שעליה מכל מקום לא מכר לו שק ודסקיא וכומתי מפילו הן עליו : **ומ״ש** ואם פי׳ לו למשאוי שק ודסקיא הס הן עליו מכורין . פי׳ בכל ענין הס מכורין הס הן עליו ואע״פ שלא א״ל הוא וכל מה שעליה דלמכי ליה ייתור לשון שפירש לו למשאוי למקני שק ודסקיא אבל הס גיגין עליו חומרא לתובע וקולא לנתבע נראה ללא כתב כן משום דקא מיבעיא לן בגמרא ולא מיפשטא דמ״כ גס בכל המלוקיס הרמשונים היה לו לפסוק כך ולא ידעי׳ כיון דפסקיגן הלכתא דגיגין מכורין דיגא פסיקא קתני ללא נראה דכאן כתב כך לפי שגסתפק לו להרמ״ה מי גימא שכיון שפירש למשאוי קנה שק ודסקיא מפילו גיגין עליו אמנא לא מפילו מכורין אלא אם כן שהיו עליו בשעה שפירש לרכיבה דאז ייתור לשון זה ללא למיקניהו בעודן עליו דוקא והלכך מספיקא פסק הרמ״ה דוקא מיגין עליו אבל אם היכא דפי׳ לו למשאוי **ומ״ש** ואוכף ומרדעת הס גיגין עליו גיגין מכורין טעמו דכיון דכתב לו בסתם אוכף ומרדעת גיגין מכורין בגיגין עליו כל שכן היכא דפי׳ לו למשאוי : **ומ״ש** הן עליו תומרא לתובע וקולא לנתבע מי גימא כיון שפי׳ לו למשאוי דכולי האי לא בעי למימר אלא אפי׳ הן עליו משום דמסתפקא ליה דכלים הללו מיוחדים לרכיבה או דילמא כיון דלפעמים גס במשאוי משתמשים באוכף ומרדעת גס המה מכורין בעודן עליו : **ומ״ש** ואם פירש בין לרכיב׳ ובין למשאוי מי׳ מתוך מה שכתבנו נתבאר גס זה ולמאי דקי״ל כמ״ש ג״י דמ״ש ואם פירש לו לרכיבה שק ודסקיא מיגין מכורין אפילו הן עליו כדי נסבא כו׳ . ומ״ש תומרא לתובע כו׳ הטעס דכיון דמיבעיא לן כו׳ ומאחר ליה מתירי וגס המה שהמה על מ״ש רבינו ומ״ש הרמ״ש כתב כדברי רב אלפס מגד תורפיה לא דקדק בדברי הרי״ף ולא עיין בדברי הרמ״ש וכבר נתבאר בס״ד : **המ׳כר** פרה וכו׳ משנה ומוקמינן בגמ׳ בפ׳ הספינה וטעמא דחמור׳ כיון שגין שיש לך ולך קמאר ועס הולד מוכרה לו וכגון דפריש בהדיא הוא והכא דמי . ואס ג״ל תמורת הולד מוכר לו כל הכלים וכו׳ תוספתא כתבוה הרי״ף והרמ״ה ורבינו ופירש דמיירי שהיו עליה בשעת מכירה ומשום דהוי כמי שהן עליה בשעת מכירה ומשום דהוי כמי שהן עליה בשעת מכירה ומשום דהוי כמי שהן

שותפין והכא משמעין ע"כ לגבי מדברי הרמב"ם פ"ה דערכין מבואר שהוא מפרש דמה שאמרו לגבי הקדש הוא והקדש שותפין בו אין פירושו שהוא והקדש חולקי' כספ' שותפין מחצה ומחצה אלא פירושו שיש להקדש שותפות בו במקצת לגבי כולו מיהו בדיני רשע ורוצח כמה שהוא מותו אבר חילו הוי כמכר ויציאת נשמתו קרבן ואילו לגבי מכירה תלוי משמעין ביוסיס לשון שומע יהא ביוסיס דשמין כמה שהוא הרשע אלא שאר כל הגוף וכמה שהוא שאר כל הגוף אלא הרשע וכיון שהאחד בלא מבירו אינו שהוא כלום מ"כ שקול הוא הרשע כמו שאר כל הגוף וכהיא דתנן בפ' בית כור משמעין ביוסיס ומוטל חצי שדהו כו' כך מפרש הרמב"ם ולא כמו שכתבו התוספו' בריש ערכין בהפך דבהקדש נקט שותפות לומר שחולקים בשוה דבעין יפה הוי מקדיש אבל לגבי מכירה משמעין אותו אבר שמכר בלבד לחייו מלאכה הוי רשע ולפי שוויה יטול וכן פי' הרמב"ד בהשגות וזה מ"מ דמ"כ מסו זה שאמר רשע הפרה מכור לך לא מכר אלא רשעה של פרה דמכי תיתי שימכור בפרה יותר מבעבד ואמור הלא מף בדידהו דלא מוכחן רשע בני עבדא לא מכר אלא רשעה של פרה אבל עבד לפי' הרמב"ם דמשמעין ביוסיס פי' תולקין שוה בשוה אחי שפיר דלישנריך למשמועינן דבפרה לא מכר אלא הרשע בלבד ומאי לישנריך ליה למימר לגבי הקדש אין להקדש אלא רשעה הוי אומר מסוס דהוה למיתנ כיון דחזיא להקרבה תפשוט קדוש בכולהי קמ"ל דאפי' בהקדש אין להקדש אלא רשעה כדאיתא בשם דגמרי מנו לא תמרינן אלא שם לקדש מ"ל להרמב"ם לחלק בדין מכירה בין דבר שהגשמה תלויה בו כו' ופשיר דהקדש הוה ז"ל במאי דקתני בברייתא' רשע עבד מכור לך רשע חמור מכור לך ולא נקט נמי יד עבד מכור לך כו' אלמא כי היכי דלגבי הקדש מפלגינן בין אבר שהגשמה תלויה בו וכו' כדאיתא התם ופ' המוכר משקלי עלי ס"ע לגבי מכירה לא שמר דמכר חציו אלא אבר שהגשמה תלויה בו אבל בדבר שאין הגשמה תלויה בו לא מכר אלא אותו אבר בלבד אף ק' דכיון דמשמעין ביוסיס לדעת הרמב"ם הוא שעושין שומע ביוסיס ומכר חציו לא היה לו לומר במוכר יד עבד ויד האמור לשון משמעין ביוסיס שהרי לשם לא מכר חציו ועוד למה יגרע הקדש דלא מקדיש אלא אבר אחד אלא ס' המוכר את הבית מסיקנא דמקדיש בעין יפה הוי מקדיש טפי ממוכר ואף למה שחילק רשב"ם בר"פ הספינה לגבי מטלטלין כשם שאף מכר כמו כן לא הקדיש ולא נתן מ"מ למה יגרע הקדש ממוכר. ואפשר לומר דבקדשי מזבח במידי דלא חזי להקרבה כגון שהמר רשע חמור זה או רשע עבד זה לדמי עולה דחיינו נידון בכבודו דכי כתיב נפשות לגבי ערכין כתיב דקדשי בדק הבית ניתנו כדאיתא התם הלכך בקדשי בדק הבית לדידון בכבודו מתרינן בעין יפה הוי מקדיש מזבח דמרי' בעין רעה הוי מקדיש וז"ש הוי והקדש שותפין בו כלומר יש לו שותפות בו לפי שויו של אותו אבר שהקדיש כלומר דלא משגחינן בשאר כל הגוף אלא באותו אבר בלבד שהקדיש אבל לגבי מכירה מתרינן מוכר בעין יפה הוי מוכר ושומע ויהיה ביוסיס ואם מכר הרשע הגה לפי השומע שהוא רשע כל כך כמו שאר כל הגוף כדפריש' ואם הקדיש היה שמין כמה היה החמור שהוא כשהוא שלם וכמה הוא שהוא בלא יד וכך יתן לו. ולפי זה לשון משמיס ביוסיס נופל כשהשומע הוא המשגחינן באותו אבר שהקדיש אבל לגבי מכירה משגחינן באבר שאר כל הגוף אבל לשון הוי והקדש שותפין בו הוא פירושו לא משגחינן אלא באותו אבר שהקדיש בלבד ומעתה התיישבו כל דברי הרמב"ם על נכון:

(יג) **המוכר** רשע כו' משנה בפ' הספינה וכו' ופירש רשב"ם הקנה הוא הריחה וקתני ע"ש קנה שלה אלא דקאמר לפירושו דמ"ל לומר בפי' מכר הריחה כו' לכן נרשם כפי' התו' דקנה היא הריחה עם הלב ולפי זה לפ"ש בבהמה דקה מכר הריחה עם הלב דמשמע דקה מכר הכבד דדוקא במכר הקנה שהיא הריחה עם הלב התם הוא דקתני בבהמה דקה שמכר גם הכבד אלא שיש לדקדק אמאי לא תנן נמי במכר הריחה מם מכר הלב ובמכר הלב מם מכר הריחה ואפשר דהתם לא מיצטריכא ליה למיתנא דפשיטא כיון דשניהם בקנה מלויים בקנה מכרי' ביחד אבל בתוס' כתבו דמספקא לר"י מם מכר הריחה מכר הלב ובהגהת אשיר"י מצ"ו תוספת' מכר את הרשע לא מכר את הלחי ואם היה טבח כאן הרי זה מכר ולא הוזכרה תוספת' עוד הביא ה' המגיד הירושלמי ר' יצחק שאל מכר אבי רשע כו' מם מכר אבי הוה מכר ופשיט ליה דהוה מכר וכתבו הרשב"ץ ז"ל דמאי דקתני בברייתא מם רשב"ם והרש"ש ונימוקי יוסף: (טו) **כתב** רשב"ם כל אלו הדברים כו' בריש פרק לקבוע מה שנינו בד"ה במוכר לאבל נותנו מתנה נותן את כולה וכו' בפרק הספינה בתר משנת מכר את הרשע כו' כי היכי דליהדר אכולהו מתניתין:

(יד) **ומ"ש** וכל זה לא מיירי אלא במקום שאין מנהג כו' תוספתא כתבוהו שם רשב"ם והרש"ש הספינה כתב כן וטעמו דאל"כ אלא דאין חלוק בין מטלטלין למקרקעי הוה ליה למיתני אלא במקום שאין מנהג כן בין מכר מימיו מכר משפה מכר זהלה הכי תנן בהמת בפ' הספינה: (יז) **ומ"ש** בשם רב אלפס והרמב"ם אלא מכר טעמייהו משום דלא קי"ל כוותה. ורשב"ם דהה רשע זו בפירושו וכתב הרמ"ך וכן מסתבר: (יח) **ומ"ש** ומם מכר המים והזבל כתב הרמב"ם אלא מכר הבור והמשפה ט"ם הוא וכ"ל רשב"ם במקום רמב"ם דכן כתב רשב"ם בפירושו במשנה אבל הרמב"ם אלא מפרש דמה שאמרו לגבי הקדש הוא והקדש שותפין בו רשע עבד זה הקדש היא והקדש שותפין בו רשע עבד זה חמור זה הקדש הוא והקדש שותפין בו רשע חמור מכור לך משמעין ביוסיס רשע פרה מכור לך לא מכר אלא עוד אלא לפילו למר רשע פרה הקדש אין להקדש אלא רשעה ואמר רב פפא דהא מיזדן רישע דתורת נכי טבחא וכתבו התוס' בשם רש"י משמעין. לשון שומע כלומר שיטומו אותו אבר שמכר למיזה מלאכה הוא רשע ולפי שוויה יטול עכ"ל ובדרייתא זו נרשם שחולקת על הרמב"ם ומיפשר שהוא ז"ל היה גורס בברייתא כמו שכתב ס"ע שהיה גורס כמ"ש בספרים דידן ומפ"ה חילק בין מוכר אבר שהגשמה תלויה בו למוכר אבר שאין הגשמה תלויה בו מדפלגינן הכי לעניין ערכין כדתניא בפרק האומר משקלי עלי ומע"ג לעניין ערכין לומר ערך אבר שהגשמה תלויה בו עלי נותן ערך כולו אף לגבוה שאני אבל הכא לא נותן אלא ערך אבר מסתייה שיהא חציו מכור:

(יג) **המוכר** רשע בהמה גסה לף מכר הרגליים וכו' עד מכר הקנה מכר הכבד משנה בפ' הספינה (ד' פג:) ופירש ר"ש הקנה הוא הריחה ונקראת על שם קנה שלה: ומה שאמר וכל זה לף מיירי אלא במקום שאין מנהג ידוע וכו' תוספתא כתבוה שם רשב"ם והרא"ש ז"ל וכבר נזכר זה בדברי הרמב"ן סוף פרק כ"ז: (טו) **כתב** רשב"ם כל אלו הדברים שאין נמכרין במטלטלין ה"ה נמי שאין ניתנין לכתוב כן משום דכסוף פרק המוכר את הבית תנן בכל הגך דפריש שאינם מכורים בהלי בית וחלר ומרחץ וכיוצא בהם ושדה בנותן לו מקדיש לו מחזיר בנכסי הגר כל אותם הדברים נתונים מוקדשים ומוחזקים עמהם כמו שנתבאר בסוף סימן רע"ו וקאמר רשב"ם דה"מ במקרקע אבל במטלטלי אין חילוק בין מוכר לנותן ומקדיש ומחזיר בנכסי הגר והכריע כן מדלף קתני להו בפרק המוכר את הבית:

(טו) **מבר** בור מכר מימיו מכר משפה מכר בור ל"ש מכר מים וכ"ל רשב"ם בפרק הספינה (עמ:) פר"ח ז"ל בור של מים מכונסים משפה עמוק ג' מו גבוה ג' ברגיל לצאת שם וכל בהמותיו ומחריש עליה בגמרת דף ע"ט תמר רבא מתניתא יחידאי היא כר' ומדלמרינן יחידאי היא משמע דלית הילכתא כוותיה דמתני' וזו טעמא דהרי"ף והרמב"ם ר"פ כ"ו מ"מ אבל רשב"ם כתב דלעפ"כ הלכתא כשתם משנה ועי"ש בטעם ועיין בנ"י שנתן קצת טעם לפסקי הרי"ף והרמב"ם:

(יח) ואם מכר המים וכו' כל מכר הבור והמשפה ט"ם הוא ול"ל רשב"ם במקום רמב"ם כן כתב הרשב"ם במלחמת דפשיטא דמשנה דף ע"מ: (יט) **מבר** כוורת מכר דבורים מכר השובך מכר היונים בפרק

עבד זה או ראש חמור זה אני מוכר לך הרי זה מכור חציו וכן הדין בכל אבר שהנשמה תלויה בו אבל אם אמר יד עבד זה או יד חמור זה מכור לך משמעין ביניהן וכן הדין בכל אבר שאין הנשמה תלויה בו ואם אמר ראש פרה זו אני מוכר לך לא מכר אלא הראש שכן דרך למכור הראש לבד: (יג) המוכר הראש בבהמה גסה לא מכר הרגלים מכר את הרגלים לא מכר את הראש מכר הקנה לא מכר את הכבד מכר הכבד לא מכר הקנה אבל בבהמה דקה מכר הראש מכר הרגלים מכר הרגלים לא מכר את הראש: (יד) מכר הכבד לא מכר הקנה מכר הקנה מכר הכבד וכל זה לא איירי אלא במקום שאין מנהג ידוע אבל במקום שיש מנהג ידוע הכל כמנהג המדינה: (טו) כתב רשב"ם ז"ל כל אלו הדברים שאין נמכרין במטלטלין ה"ה נמי שאין (א) ניתנין שאין חילוק בין מוכר לנותן אלא בקרקע שהוא השוב בטלי אגביה בנותן אע"פ שאין בטלין גבי מוכר אבל במטלטלין אין חילוק בין מוכר לנותן: (טז) מכר בור מכר מימיו: (יז) מכר אשפה מכר זבלה ורב אלפס פסק שמכר בור לא מכר מימיו וכן כתב הרמב"ם ורשב"ם פסק שמכר מימיו וכן מסתברא לא"א הרא"ש ז"ל: (יח) ואם מכר המים והזבל כתב הרמב"ם ז"ל שלא מכר הבור והאשפה: (יט) מכר כוורת מכר דבורים מכר השובך מכר היונים וכן

(יג) **המוכר** רשע בהמה גסה לף מכר הרגלים וכו' עד מכר הקנה מכר הכבד משנה בפ' הספינה (ד' פג:) ופירש ר"ש הקנה הוא הריחה ונקראת על שם קנה שלה: ומה שאמר וכל זה לף מיירי אלא במקום שאין מנהג ידוע וכו' תוספתא כתבוה שם רשב"ם והרא"ש ז"ל וכבר נזכר זה בדברי הרמב"ן סוף פרק כ"ז: (טו) **כתב** רשב"ם כל אלו הדברים שאין נמכרין במטלטלין ה"ה נמי שאין ניתנין לכתוב כן משום דכסוף פרק המוכר את הבית תנן בכל הגך דפריש שאינם מכורים בהלי בית וחלר ומרחץ וכיוצא בהם ושדה בנותן לו מקדיש לו מחזיר בנכסי הגר כל אותם הדברים נתונים מוקדשים ומוחזקים עמהם כמו שנתבאר בסוף סימן רע"ו וקאמר רשב"ם דה"מ במקרקע אבל במטלטלי אין חילוק בין מוכר לנותן ומקדיש ומחזיר בנכסי הגר והכריע כן מדלף קתני להו בפרק המוכר את הבית:

(טו) **מבר** בור מכר מימיו מכר משפה מכר בור ל"ש מכר מים וכ"ל רשב"ם בפרק הספינה (עמ:) פר"ח ז"ל בור של מים מכונסים משפה עמוק ג' מו גבוה ג' ברגיל לצאת שם וכל בהמותיו ומחריש עליה בגמרת דף ע"ט תמר רבא מתניתא יחידאי היא כר' ומדלמרינן יחידאי היא משמע דלית הילכתא כוותיה דמתני' וזו טעמא דהרי"ף והרמב"ם ר"פ כ"ו מ"מ אבל רשב"ם כתב דלעפ"כ הלכתא כשתם משנה ועי"ש בטעם ועיין בנ"י שנתן קצת טעם לפסקי הרי"ף והרמב"ם:

(יח) ואם מכר המים וכו' כל מכר הבור והמשפה ט"ם הוא ול"ל רשב"ם במקום רמב"ם כן כתב הרשב"ם בפרק הספינה (עמ:) ומ"ש בשם רב אלפס והרמב"ם אלא מכר טעמייהו משום דלא קי"ל כוותה. ורשב"ם דהה רשע זו בפירושו וכתב הרמ"ך וכן מסתבר: (יט) **מבר** כוורת מכר דבורים מכר השובך מכר היונים בפרק

ומ"ש

דרכי משה

רכ (א) עיין באבן עזר סימן ק"ט אי מכר מלבוש אי הצמידים בכלל וע"ש:

דרישה

שאני אבל כאי לדמיוהו מסתייא שיטא מכיו מכור עכ"ל ורמה דכוותא סב"י בשיטוא בתרא דע"כ ל"ל דבדרייתא דערכין פליגא אברייתא דהקדש דהא בברייתא דערכין קתני נותן דמי כולה ובברייתא דהקדש קתני והוא והקדש שותפין בה ושיטא מכיו מש"ג דהקדש ועריכין שיטין הן לגבוה ום"ל כברייתא דערכין המשמרת לולא שילוף ג"כ מברייתא דהקדש שיש חילוק בין גבוה להניוה שהרי בהקדש קתני שהן שותפין ובהניוה קתני משמעין ועפ"ז מתלק ג"כ הרמב"ם ביוסיס וכתב דהמוכר הרשע מכר הקני ולא דמי לערכין דשם הוא לגבוה ומם מכר אבר מהריס כתבתי התוספתא משמעין כמו דמתלק בברייתא דערכין בין אבר שהגשמה תלויה בו לאבר שאין הגשמה תלויה בו ודע כי עייתי בגוספתות גמרא שלנו בערכין דף ד' ופיתא שם דברייתא כגירסא שבידינו ב"י וגם התום' כתבו שם בשם רש"י כמ"ש ב"י בשם רש"י פ"ם מבל ברש"י כתלפם שם אין למומם כן אלא ז"ל משמעין ביוסיס כמה שהוא ויתלקו ביוסיס דמיו ומיבעיא ליה למה נקט התם שותפין והכא משמעין עכ"ל רש"י וכיוצא כמ"ש הרמב"ם כאן אבל דברייתא לא משמע כן דבהקדש קתני הוא והקדש שותפין בו וכאן קאמר ב' משמעין ביוסיס מ"מ אפשר דהרמב"ם מפרש כן שהרי גם רש"י תמה שם ע"ו ותע"ב פי' כן שם וכן נרשם מ"ש הרמב"ד בהשגות שהסכים אל דברי הרמב"ם והכיוא לו דאיתא מברייתא זו משמע בהדיא שהוא פי' כמו שכתוב בשם רש"י וק"ל והמ"מ כתב שם לתדבי הרמב"ד דאל"א מנא בדרייתא זו דאפשר דבהיניהו מיפשר דמיירי בשאר אבר שאין הגשמה תלויה בו ומיהו לכל הפחות מבואר דהקדש שותפין בו וכיוצא לכל הפחות בשאר אבר שאין הגשמה תלויה בו ומשמע דבהקדש מיירי ולא בהניוה ולומר דין הקדש כבר היה הוה וה

נפרק המוכר את הספינה : ומ״ש וכן מיפכא מכר דבורים מכר כוורת מכר יונים מכר השובך בד״א שפירש שמכר כל פירות הכוורת והשובך בלא שיור וכו׳ אם כתב הרמ״א בתוס׳ קתני מכר דבורים מכר כוורת מכר יונים מכר השובך בלא שיור וכו׳ לפי שאין דרכן של בני אדם למכור כל הדבורים כשדעתו לשייר לעת הכוורת כדמוכח מתני׳ דקתני לוקח פירות כוורת טוטל שלשה נחילין וזה שפי׳ שמכר כל הפירות בלא שיור מכר גם את הכוורת וכן נמי בשובך ותנן לוקח פירות שובך מפריח וכו׳ וזה שפירש שמכר הכל מכר גם את השובך עכ״ל : (כ) ומ״ש אבל לא את מכר סתם פירות הכוורת ל״מ בלא מכר כוורת בלא שום דבורים לפי שאין דרכן למכור כל הדבורים כשדעתו לשייר לעת הכוורת כדמוכח מתני׳ דקתני לוקח פירות כוורת טוטל שלשה נחילין וזה שפי׳ שמכר כל הפירות בלא שיור מכר גם את הכוורת וכן נמי בשובך תנן לוקח פירות שובך מפריח וכו׳ וזה שפירש שמכר הכל מכר גם את השובך עכ״ל : (כ) ומ״ש אבל לא את הכוורת ל״מ בלא מכר כוורת אפי׳ נתן לו הדבורים לא קנה אלא פרת הבית ולא יוצא מן הכוורת קנה ולא יצול כל הכלים והקרקעים וכן פי׳ ר״ם וזהו דברי רבינו מבואר : ואם מכר סתם פירות כוורת טוטל ג׳ נחילין וזה שפי׳ שמכר כל הפירות בלא שיור מכר גם את הכוורת וכן נמי בשובך תנן לוקח פירות שובך מפריח וכו׳ וזה שפירש שמכר הכל מכר גם את השובך עכ״ל : (כ) ומ״ש אבל לא את הכוורת ל״מ בלא מכר כוורת אפי׳ נתן לו הדבורים לא קנה אלא פרת הבית ולא יוצא מן הכוורת קנה ולא יצול כל הכלים והקרקעים וכן פי׳ ר״ם וזהו דברי רבינו מבואר : ואם מכר סתם פירות כוורת טוטל ג׳ נחילין ומסרם וגמרת אמה מסרסן אמר רב יהודה וכו׳ ונחלקו בפירושו ופסק כפי׳ הבדיית דקתני טוטל ג׳ נחילין דזה אחר זה מכלן ואילך טוטל אחד ומניח אחת גם הרי״ף והרא״ש והרמב״ם פסקו כהך לוקימתא דמתניתין ולא כתירוץ לוקימתא לתמורתי :

וכן נמי איפכא מכר דבורים מכר כוורת מכר יונים מכר השובך : (כ) בד״א שפירש שמכר כל פירות הכוורת והשובך בלא שיור אבל אם מכר סתם פירות הכוורת לא מיבעיא שלא מכר הכוורת אלא אף הדבורים לא מכר כולם אלא יקח הלוקח ג׳ נחילים הראשונים ומכאן ואילך טוטל נחיל ומניח נחיל כדי שתתיישב הכוורת ואם מכר סתם פירות השובך לא יקח כל הגוזלות שיולדו שאם כן יברחו האמהות ויחרב השובך מכל וכל אלא מניח הזוג הראשון שיולידו ולאותו הזוג מניח גם הזוג הראשון שיולידו והנשארים יקח וכתב הרמב״ם אם היו בו אמהות ובנות בעת מכירת הפירות מניח בריכה ראשונה שיולידו האמהות ומניח ממה שילדו חבנות שתי בריכות וכל הנולד מאותן שתי בריכות של הבנות

ומ״ש וכן מיפכא וכו׳ תוספתא כתבה הרא״ש בפרק הספינה ופירשה כדברי רבינו ועי׳ במ״מ למעלה בסי׳ רי״ג בס״ד : (כ) **ומ״ש** אבל לא את מכר סתם פירות הכוורת כו׳ אם במשנה הלוקח פירות כוורת טוטל ג׳ נחילין ומסרם במה מסרסן אמר רב יהודה וכו׳ ונחלקו בפירושו ופסק כפי׳ הבדיית דקתני טוטל ג׳ נחילין דזה אחר זה מכלן ואילך טוטל אחד ומניח אחת גם הרי״ף והרא״ש והרמב״ם פסקו כהך לוקימתא דמתניתין ולא כתירוץ לוקימתא לתמורתי :

ומ״ש ואם מכר סתם פירות השובך כו׳ . אם במשנה ובריית׳ ולוקימתי׳ דרב כהנא ועל פי פרש״י ס וכמו שהביא ב״י . ומ״ש אבל לא את מכר סתם פירות הכוורת ל״מ בלא מכר כוורת ומפרש בסוגיא פי׳ אחר וכמו שהעתיק ב״י ע״ש הר״ן ומן הרשו שהיה לו לרבינו לכתוב והרמב״ם כתב להיפתע דלמפלוגי אתא אלא דאין דרכו לדקדק בכך במקום מקומות. ולריך שתדע שמ״ש וכל הנולד מן הבנות שהיו מקמי מכירה לאחר שהולידו שתי בריכות כו׳ ר״ל וכל הנולד מאותן שתי בריכות וכן כל הנולד מהאמהות לאחר בריכה ראשונה שהולידו האמהות לאחר המכירה הרי אלו של הלוקח וכן מבואר בדברי הרמב״ם שכתב וכל הנולד מאחר וכו׳ גם אפשר לפרש דס״ל להרמב״ם דכל הנולד מאחר שתי בריכות של בנות והבריכה הראשונה של האמהות הרי אלו של הלוקח דאף אם שנולד מהשתי בריכות של בנות והבריכה הראשונה של האמהות וכן כל הנולד מהאמהות לאחר בריכה ראשונה שהולידו האמהות לאחר המכירה הרי אלו של הלוקח ומבואר בדברי הרמב״ם שכתב וכל הנולד מאחר וכו׳ גם אפשר לפרש דס״ל להרמב״ם דכל הנולד מאחר שתי בריכות של בנות והבריכה הראשונה של האמהות הרי אלו של הלוקח דאף אם שנולד מהשתי בריכות של בנות והבריכה הראשונה של האמהות וכן כל הנולד מהאמהות לאחר בריכה ראשונה שהולידו האמהות ולדות הכל הנולד מולדות ולדות הכל אלו וטעם הוא לפי שלקח ממנו פירות שובך זה מכל מה שיהא נולד בשנה זו וכמו שפי׳ רשב״ם ומ״כ כל הפירות סס ללוקח אלא שצריך לקנות לו ג׳ זוגות של בנות ופריך לו קשיא הא בה בחמה פי׳ מתניתין לא מכרו מוכח מזה שלא מכר לו אלא הפירות שבה אבל לא האמהות ולא הבנות ולא הנולד מהן ומ״ש בסמוך ואם מכר סתם פירות השובך לא יקח אלא ב׳ זוגות ואם היו בו אמהות ובנות בעת מכירת הפירות מניח בריכה ראשונה שיולידו האמהות ומניח ממה שילדו חבנות שתי בריכות וכל הנולד מאותן שתי בריכות של הבנות

פרישה

מכר דבורים כו׳ שם דף ע״מ : ומ״ש וכן כמי מיפכא הוא מהתוספתא : (כ) ומ״ש בד״א שפירש כו׳ הוא מהרמ״א ועבד״ר : אלא יקח לוקח ג׳ נחילים הראשונים ומכאן ואילך כו׳ משנה שם דף ע״ט ע״ל הר״ן כי מט׳ יחיה לט׳ יחיה עלא מן הכוורת בגזל של דבורים ויושבים על גוף הכוורת ומדיחין כוורת מדשה ומכניסין לה לתיכה ותלו ג׳ נחילין כמו שיזכת אמר קבינן דלוקח טוטל תופס הלוקח ומכאן ואילך המוכר טוטל אחד ולוקח ג׳ וכל היוצא אמר רב הונא גדול מהראשון לפיכך יצול בדילוג כדי שיפלטו לו גם למוכר מן הסורים קנה ולא יצול כל הכלים והקרקעים וכן פי׳ ר״ם וזהו דברי רבינו מבואר : ואם מכר סתם פירות שובך כי׳ בב״ב דף פ׳ לוקח פירות שובך מפריח בריכה ראשונה וגמרא ותניא מכירה ותנן לוקח פירות שובך מפריח וכו׳ וזה שפירש שמכר הכל מכר גם את השובך עכ״ל : (כ) **ומ״ש** אבל לא את הכוורת ל״מ בלא מכר כוורת אלא שיור מכר גם את הכוורת וכן נמי בשובך ותנן לוקח פירות שובך מפריח וכו׳ וזה שפירש שמכר הכל מכר גם את השובך עכ״ל : (כ) **ומ״ש** אבל לא את הכוורת ל״מ בלא מכר כוורת אלא שיור מכר גם את הכוורת וכן נמי בשובך ת

רכא (ג) **מי** שבקש לקנות מקח מחבירו כו' תוספתא כתבה הרי"ף בפ"ק דקידושין והרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' מכירה:

רכב (ג) **שנים** שחלוקים על המקח כו' ברייתא בפ"י יוחסין ומ"ש מהלוקת רב מלפס ור"ח בדין זה נתלה בפ' הסוגיא כמאי דפריך התם ומחזי דזוזי ממלן נקט ומצני לה לריכא דנקט מתרוייהו ואמר חד מדעתאי וחד בעל כרחאי ולא ידיע מי מדעתאי מי בעל כרחיה דרב מלפס בפרק שנים מופזין מפרש כפרש"י דבזמן שמקחו בידו ממלן משום דרמי עליה למידק ולמסהדי למי מכר ומדכר דכיר מבל בזמן שמין מקחו בידו כיון דלא רמיא עליה להסהדי לא דק כולי האי להיות נזכר זפריך מסיפא מלין מקחו בידו ממאי מיהו גמלן ולימחי זוזי ממלן נקיט וקס"ל מעות מלה מתחד מסס והא ודאי מידכר דכיר זוזי דממלן קיבל ומצני לנקוט זוזי מתרוייהו ולא ידיע וכו' פי' הא מילתא לא ידיע לסהדי מי נקיט בעל כרחיה ומי מדעתיה מבל לא נרסי' ולא ידע דבזו אפי' אמר המוכר בידע מיהו ממלן משום דלא רמיא עליה למידק כיון דנקיט מתרוייהו ואפי' היכא זו מבואר דבזמן שמקחו בידו ממלן אפילו נקיט מתרוייהו ואע"ג היכא דלא נקיט אלא מחד מינייהו דבמלן בבל זמן שמקחו בידו מידכר דכיר ומשמע לרבינו דאפילו היכא דעדיס המוכר ממלן כבי תרי דאע"ג דאמאי לא פריך נמי מריש מבזמן שמקחו בידו דאמאי ממלן וליחזי זוזי ממלן נקט דשס אתה אומר אלא פריך הכי נמוס דאיכא לאוקמי בדליכא עדיס ס"ב מסיפא ממלן מי איכא למיטעי דליתא למוכר ממלן דניסייליה ועוד דאי בדליכא עדיס בסיטא שיכול לומר לא מכרתיה ויכול לומר לזה מכרתי מגו דאי בעי אמר לא מכרתי מעולם ולא שקלי דמי מינייהו ומאי אתא לאשמועינן בריש דבזמן שמקחו בידו דבמאן דס בסיטא הוא אלא ע"כ בדאיכא עדיס ס"ב יבואו ויעידו ואמאי קתני ריש בזמן שמקחו בידו ממלן ומדלא פריך מריש אפילו איכא עדיס מעולם לא מכרתי מעולם ולא שקלי דמי מינייהו אלא ע"כ בדאיכא עדיס ס"ב יבואו ויעידו בסוגיא דמסיפא פריך משום דליכא שום לד לאוקמי קושיא ופירוקא מריש דאפי' נקט המוכר מאחד בפני עדיס ברבוי אמר לחבירו מכרתי קודס לכן אי אפשר דאפי' עדיס מסיירי לו ושוא דסהדי מאי שכתב אם דברי ר"מ בל"ל כתב עליו ול' ומיהו קשה מאי דפריך סבא ומיהו זוזי ממלן נקט וסלא אין מקחו בידו ופי' ר"י אם פריך סתם וסבא ומיהו זוזי ממלן נקט לא בעבול נאמנות המוכר לאחר אלא משום דאי בעבול נאמנות המוכר סאמר כיון דאי אפשר לבא מסקר כך עד ב' וג' ימים ומיהו זוזי ממלן יכיר אלא לומר לא מכרתי אלא לזה ואי אפשר המוכר מאי קבל עליו אי מכרתי לזה או לא מכרתי אלא לזה ומיהו זוזי ממלן מהדרינן ליה לאוקמי בדליכא עדיס ס"ב ומיהו זוזי ממלן נקט דבדיכול לומר לא מכרתי אלא לזה ומאי קבל עליו אי מכרתי לזה או לא מכרתי אלא לזה

למי מכר יצא מתחת ידו אינו נאמן לרב אלפס כל זמן שהמקח בידו נאמן לא שנא נקיט זוזי מתרוייהו מחד מדעתיה ומחד בעל ברחיה לא שנא נקיט מחד ואפילו אם ידוע בעדים א איזה מהם נתן לו המעות מדעתיה או מי מהן נתן לו בעל ברחיה נאמן לומר שנתרצה למי שלא נתן לו מעות וזה שאני תופס מעותיו לא נתרציתי לו אלא השליכם לי בעל ברחי וינתן למי שנתרצה ויחזיר לשני מעותיו ואם אין המקח בידו ונקיט מתרוייהו זוזי אינו נאמן לומר מזה קבלתי מדעתי ונתרציתי לו והשני השליכם בעל כרחי אבל אי לא נקיט אלא מחד נאמן אפילו אם אומר שנתרצה לשני דמיודכר

עליה למידק שלא לחזור לו מזה ולהחזיר לו דמיו ויתן המקח למי שלא נמכר לו דקס ליה דמי שפרע לילכך מידק דייק לבל בזמן שאין מקחו בידו ושניהם מוחזים בו אינו נאמן לכיון דלאו עליה רמיא תו לא דייק לזכור מי הוא : ועיקר זוזי ממאן נקט • קס״ד שלא קבל תשעת שלא מחד מהן הא ודאי מידכר דכיר זוזי דמאן • ובריש מציעא (ב׳) הא דתנן שניים מוחזין בטלית זה אומר מכי מצאתיה וזה אומר מכי מצאתיה זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה ישבע שאין לו פחות מחציה וזה ישבע שאין לו פחות מחציה ויחלוקו דאוקי לה בגמרא ריפא במציאה סיפא במקח וממכר ומקשי׳ ניחזי זוזי ממאן נקט ומשני לא לריכא דנקט מתרוייהו מחד מדעתיה ומחד בע״כ ולא ידע מי הוא מדעתיה ומי הוא בע״כ והקשה הרי״ף הסיא דפרק עשרה יוחסין וכתב עלה שמעינן מיהא דהיכא דאין המקח יוצא מתחת ידו של מוכר אינו נאמן לומר מהאי נקיטנא מדעתי ומהאי בע״כ וק״ל הא דגרסינן הכא ולא ידע מי הוא מדעתיה ומי הוא בע״כ נאמן ואע״ג דאין המקח יוצא מתחת ידו דהא אנים מוחזין בטלית קתני ומסתברא לן דהא דקתני אנים מוחזין בטלית לאו לאכולה מילתא קאי אלא לאפוקי בלאוד קתני אבל מקח וממכר בדאיתיה בידא למוכר הוא כדקתני בברייתא ומע״ה לאמרינן לא ידע מי הוא מדעתיה ומי הוא בע״כ הא אנים דקאמרת אין אנים מודיעים אין בעל המקח נאמן למודיעי לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי אלא עד דאמטרך מחריגא בהדיה כשאר עדיות דעלמא עכ״ל • וכתב הרא״ש על זה וכן פרש״י דהאי דפריך תלמודא בקידושין וניחזי זוזי ממאן נקיט קאי אשאין מקחו בידו ולפי דבריהם אם מקחו בידו נאמן אי נקיט זוזי מאחר שפילו לומר לזה נתרלה ולזה לא מכרתי אשתעי בעל כרחי ואי אין מקחו בידו אין נאמן לומר מזה קבלתי מדעתי ונתרלה ולזה לא מכרתי אלא השליכם בעל כרחי ואי נקיט מחד נאמן מעות שנתרלה לז

דמידכר דכיר ולדעת ר״ח היכא דנקיט זוזי מחד אפי׳ מקחו בידו אינו נאמן לומר שנתרצה לשני לפיכך אם קבל מעות מאחד מהן ויורע ממי קבלם לא שנא על פי עדים או על פי הלוקחים אי ע״פ המוכר בעצמו הוא זוכה במקח ואין המוכר נאמן לומר שנתרצה לשני אפילו אם מקחו בידו וכ״ש אם אינו בידו ואי נקיט זוזי מתרווייהו ומקחו בידו ואין ידוע מאיזה מהם מדעתו וראיזה מהם בע״כ אלא ע״פ המוכר נאמן לומר מזה קבלתי מדעתי ומזה קבלתי בעל כרחי אבל אם אין מקחו בידו אינו נאמן אלא הרי הוא כעד אחד דעלמא לפטור מן השבועה אותו שמסייע לו ואם שניהם תופסין במקה אותו שאומר שנתרצה לו נוטל הציה וחצי הדמים בלא שבועה והשני נוטל הציה וחצי הדמים ונשבע שבועה דאורייתא ואם אותו שמסייע לו מוחזק בו לבדו אין כאן שבועה ואם האחד מוחזק בו לבדו נשבע שבועה דאורייתא להכחיש המוכר ואם אין שום אחד מוחזק בו כל דאלים גבר (ג) ואם גבר אותו שהמוכר מסייעו אין כאן שבועה ואם גבר השני צריך לישבע להכחיש המוכר ואם נקיט זוזי מתרווייהו ואינו יודע למי נתרצה ולא ממי קבל מדעתו נשבעין שניהם בתקנת חכמים ונוטל כל אחד חציה וחצי הדמים לא שנא אם המקח ביד המוכר לא

כדכתב הרמב״ם שכתב לדעת הרי״ף מכל מה שכתב ומפיהו אם ידוע בעדים מיהו מהן נתן לו המעות או מי מהן נתן לו בעל כרחו נאמן ליתר שנתרצה למי שלא נתן לו מעות וכו׳ זו מיני ב יודע מכין לו מיהו נאמן להכחיש הוא המעיד כי זה לא נזכר לא בדברי הרי״ף ולא בדברי הרמ״ך ז״ל (כ) : (כ״ה) ועל ס״ש הרא״ש ולהרי״ף אפילו נקט זוזי מחד ואומר לאחר נתרציתי נאמן יש לתמוה מכין לו לומר כן לדעתו שזה לא נזכר בדבריו כלל ועוד שמאחר שמפרש מתניתין כשמקחו בידו ועלה אקשי וניחזי זוזי ממאן נקט ושני לא צריכא דנקט זוזי מתרווייהו משמע דאי לא נקט אלא מחד לא הוה מהימן לומר לאחר נתרציתי דאל״כ לוקמה בדנקט זוזי מחד ולא ידיע אי מדעתיה אי בעל כרחיה אלא ודאי דכל דלא נקט זוזי אלא מחד אגן סהדי דלא נתרצה אלא לו ואין לומר דס״ל להרא״ש דלהרי״ף כיון דבב׳ עשרה יהסון לא אקשי וניחזי זוזי ממאן נקט אלא אין מקחו בידו משמע דכשמקחו בידו נאמן בכל ענין אפילו אומר לאחר נתרציתי וכי אקשי דכא וניחזי זוזי ממאן נקט על כרחין ה״ק נשיילה זוזי ממאן נקט ואי נקטינהו מדעתיה ומשני דלא ידע הי מדעתיה דא״כ אמאי אצטריך לאוקמה בדנקט מתרווייהו הא אפילו בדלא נקט אלא מחד הוה מצי לאוקמי דלא ידע הי מדעתיה הילכך נ״ל דלהרי״ף כי נקט זוזי מחד אע״פ שמקחו בידו אינו נאמן לומר לאחר נתרציתי דאגן סהדי דלאותו שנתן מעות נתרצה וכי פריך בב׳ עשרה יוחסין וניחזי זוזי ממאן נקט בין אמקחו בידו בין אין מקחו בידו אריך דמאי נאמן ואינו נאמן ניחזי זוזי ממאן נקט דודאי לו נתרצה והבריר של זה לא מעלים ולא מורידים ומשני בדנקט זוזי מתרווייהו הוא דצריכים לנאמנותו של זה ומפלגינן בין מקחו בידו לאין מקחו בידו דאי לא נקט זוזי אלא מחד אפילו מקחו בידו

אינו נאמן לומר שלאחר נתרצה • ומה שהקשה הרא״ש דלהרי״ף מאי דוחקיה דבעל הגמרא לאשיקי מתני׳ ממשמעותה ל״ל שבעל הגמרא בתבון להשמיענו דכי נקיט זוזי מחד אפילו מקחו בידו אינו נאמן לומר לאחר נתרציתי • ועל פ״ש עוד הרא״ש דלהרי״ף אפילו אין מקחו בידו אי לא נקט זוזי אלא מחד נאמן לומר לאחר נתרציתי יש לתמוה מכין לו לומר כן להרי״ף דהא פ״ששא דגמרא פ׳ יוחסין דפריך אאין מקחו בידו וניחזי זוזי ממאן נקט דאי ידיעינן ממאן נקט ודאי לו נתרצה ובהכי ניחא מה שהקשה עליו הרא״ש דכשאין מקחו בידו אפילו נקט זוזי מחד אמאי מהימן מפי מאינש דעלמא וכבן עדו כל דברי הרי״ף כהוגן בלא פקפוק : ומה שאמר ולדעת רבינו מנגלל היכא דנקיט זוזי מחד אפילו מקחו בידו מיהו נאמן לומר שנתרצה לשני וכו׳ עד פלא כרי הוא כע״ק דעלמא לפטור מן השבועה אותו שמסייע לו כתבתי בסמוך שכתב הרמ״ך : ומה שאמר ואם שניהם תופסים במקח אותו שאומר שנתרצה לו נוטל הציה וחצי הדמים בלא שבועה וכו׳ עד נשבע שבועה לתורייתא להכחיש המוכר מתבאר מתניתין דשניהם תופסים במקח ומכחישים המוכר מתבאר בתקנת חכמים ונוטל כל אחד חציה וחצי הדמים לא שנא אם המקח ביד המוכר או ביד הלוקחים אי ע״פ המוכר בעצמו הוא זוכה במקח ואין המוכר נאמן לומר שנתרצה לשני אפילו אם מקחו בידו וכ״ש אם אינו בידו ואי נקיט זוזי מתרווייהו ומקחו בידו ואין ידוע מאיזה מהם מדעתו וראיזה מהם בע״כ אלא ע״פ המוכר נאמן לומר מזה קבלתי מדעתי ומזה קבלתי בעל כרחי אבל אם אין מקחו בידו אינו נאמן אלא הרי הוא כעד אחד דעלמא לפטור מן השבועה אותו שמסייע לו ואם שניהם תופסין במקה אותו שאומר שנתרצה לו נוטל הציה וחצי הדמים בלא שבועה והשני נוטל הציה וחצי הדמים ונשבע שבועה דאורייתא ואם אותו שמסייע לו מוחזק בו לבדו אין כאן שבועה ואם האחד מוחזק בו לבדו נשבע שבועה דאורייתא להכחיש המוכר ואם אין שום אחד מוחזק בו כל דאלים גבר (ג) ואם גבר אותו שהמוכר מסייעו אין כאן שבועה ואם גבר השני צריך לישבע להכחיש המוכר ואם נקיט זוזי מתרווייהו ואינו יודע למי נתרצה ולא ממי קבל מדעתו נשבעין שניהם בתקנת חכמים ונוטל כל אחד חציה וחצי הדמים לא שנא אם המקח ביד המוכר

כדכתב הרמב״ם שכתב לדעת הרי״ף מכל מה שכתב ומפיהו אם ידוע בעדים מיהו מהן נתן לו המעות או מי מהן נתן לו בעל כרחו נאמן ליתר שנתרצה למי שלא נתן לו מעות וכו׳ זו מיני ב יודע מכין לו מיהו נאמן להכחיש הוא המעיד כי זה לא נזכר לא בדברי הרי״ף ולא בדברי הרמ״ך ז״ל (כ) : (כ״ה) ועל ס״ש הרא״ש ולהרי״ף אפילו נקט זוזי מחד ואומר לאחר נתרציתי נאמן יש לתמוה מכין לו לומר כן לדעתו שזה לא נזכר בדבריו כלל ועוד שמאחר שמפרש מתניתין כשמקחו בידו ועלה אקשי וניחזי זוזי ממאן נקט ושני לא צריכא דנקט זוזי מתרווייהו משמע דאי לא נקט אלא מחד לא הוה מהימן לומר לאחר נתרציתי דאל״כ לוקמה בדנקט זוזי מחד ולא ידיע אי מדעתיה אי בעל כרחיה אלא ודאי דכל דלא נקט זוזי אלא מחד אגן סהדי דלא נתרצה אלא לו ואין לומר דס״ל להרא״ש דלהרי״ף כיון דבב׳ עשרה יהסון לא אקשי וניחזי זוזי ממאן נקט אלא אין מקחו בידו משמע דכשמקחו בידו נאמן בכל ענין אפילו אומר לאחר נתרציתי וכי אקשי דכא וניחזי זוזי ממאן נקט על כרחין ה״ק נשיילה זוזי ממאן נקט ואי נקטינהו מדעתיה ומשני דלא ידע הי מדעתיה הילכך נ״ל דלהרי״ף כי נקט זוזי מחד אע״פ שמקחו בידו אינו נאמן לומר לאחר נתרציתי דאגן סהדי דלאותו שנתן מעות נתרצה וכי פריך בב׳ עשרה יוחסין וניחזי זוזי ממאן נקט בין אמקחו בידו בין אין מקחו בידו אריך דמאי נאמן ואינו נאמן ניחזי זוזי ממאן נקט דודאי לו נתרצה והבריר של זה לא מעלים ולא מורידים ומשני בדנקט זוזי מתרווייהו הוא דצריכים לנאמנותו של זה ומפלגינן בין מקחו בידו לאין מקחו בידו דאי לא נקט זוזי אלא מחד אפילו מקחו בידו

אינו נאמן לומר שלאחר נתרצה • ומה שהקשה הרא״ש דלהרי״ף מאי דוחקיה דבעל הגמרא לאשיקי מתני׳ ממשמעותה ל״ל שבעל הגמרא בתבון להשמיענו דכי נקיט זוזי מחד אפילו מקחו בידו אינו נאמן לומר לאחר נתרציתי • ועל פ״ש עוד הרא״ש דלהרי״ף אפילו אין מקחו בידו אי לא נקט זוזי אלא מחד נאמן לומר לאחר נתרציתי יש לתמוה מכין לו לומר כן להרי״ף דהא פ״ששא דגמרא פ׳ יוחסין דפריך אאין מקחו בידו וניחזי זוזי ממאן נקט דאי ידיעינן ממאן נקט ודאי לו נתרצה ובהכי ניחא מה שהקשה עליו הרא״ש דכשאין מקחו בידו אפילו נקט זוזי מחד אמאי מהימן מפי מאינש דעלמא וכבן עדו כל דברי הרי״ף כהוגן בלא פקפוק : ומה שאמר ולדעת רבינו מנגלל היכא דנקיט זוזי מחד אפילו מקחו בידו מיהו נאמן לומר שנתרצה לשני וכו׳ עד פלא כרי הוא כע״ק דעלמא לפטור מן השבועה אותו שמסייע לו כתבתי בסמוך שכתב הרמ״ך : ומה שאמר ואם שניהם תופסים במקח אותו שאומר שנתרצה לו נוטל הציה וחצי הדמים בלא שבועה וכו׳ עד נשבע שבועה לתורייתא להכחיש המוכר מתבאר מתניתין דשניהם תופסים במקח ומכחישים המוכר מתבאר בתקנת חכמים ונוטל כל אחד חציה וחצי הדמים לא שנא אם המקח ביד המוכר

לא

דרכי משה

(ב) ואני אומר אף כי לא הזכר בפירוש ס״מ מוכרח הוא שם דהא לא פריך בגמ׳ וליחזי זוזי ממאן נקט כו׳ לפי מ״ד דברי הרי״ף ורש״י רק אאין מקחו בידו אבל כשהמקח בידו לא בעי מה שאנו יודעין ממי שלקח המעות ואין בזה הכחשת העדים כי הם אינן מעידים רק על שלקח המעות מאחד מן הלוקחים ואפשר דאפ״ה לא נתרצה לו בטכירה כנ״ל בדברי רבינו ע״פ זו הסברא : (ג) ועיין בנ״י פרק חזקת הבתים דף קע״ט ע״א שהאריך בזה :

תע״ץ

דרישה

כמבפין כו׳ ליכא כעד ד׳ כדלמרינן פ׳ י׳ יומסין דנאמן מקמו בידו כוח כלישע דעלמא ופ״ו דלעיל עמ״ש לעיל ידע המוכר ממאן קיבל ומין כאן עדות • וכמ״ש כרמב״ם כתב דיני את הסוגיות וכ״ה לעיל זה כמו שסדרן הרי״ף רבו בהלכי ומהתם נברייתא דפ׳ י׳ יומסין וכתב כלשונה דנאמן במקמו בידו ואינו נאמן כבי תרי כשאינו בידו אלא כעד אחד דעלמא ומ״ש כתב דין במשנה דב״מ ומוקי לה בלא ידע המוכר מ״ש אינהו נמבפין וכתב כוח בין כיש בין המוכר לו מינו בידו וזכו כמ״ש ביאור הלכות הרי״ף דס״ל דלעלומרא נמי לפרש המשנה בכל ענין דומיא דמיניה ומ״ש דכתב הדין כוח שם במקח בין המוכר בידו ואינו יודע ממאן נקט אלא אין מקחו בידו דנקט ממאן נקט על כרחין ה״ק נשיילה זוזי ממאן נקט ואי נקטינהו מדעתיה ומשני דלא ידע הי מדעתיה הילכך נ״ל דלהרי״ף כי נקט זוזי מחד אע״פ שמקחו בידו אינו נאמן לומר לאחר נתרציתי דאגן סהדי דלאותו שנתן מעות נתרצה וכי פריך בב׳ עשרה יוחסין וניחזי זוזי ממאן נקט בין אמקחו בידו בין אין מקחו בידו אריך דמאי נאמן ואינו נאמן ניחזי זוזי ממאן נקט דודאי לו נתרצה והבריר של זה לא מעלים ולא מורידים ומשני בדנקט זוזי מתרווייהו הוא דצריכים לנאמנותו של זה ומפלגינן בין מקחו בידו לאין מקחו בידו דאי לא נקט זוזי אלא מחד אפילו מקחו בידו

אינו נאמן לומר שלאחר נתרצה • ומה שהקשה הרא״ש דלהרי״ף מאי דוחקיה דבעל הגמרא לאשיקי מתני׳ ממשמעותה ל״ל שבעל הגמרא בתבון להשמיענו דכי נקיט זוזי מחד אפילו מקחו בידו אינו נאמן לומר לאחר נתרציתי • ועל פ״ש עוד הרא״ש דלהרי״ף אפילו אין מקחו בידו אי לא נקט זוזי אלא מחד נאמן לומר לאחר נתרציתי יש לתמוה מכין לו לומר כן להרי״ף דהא פ״ששא דגמרא פ׳ יוחסין דפריך אאין מקחו בידו וניחזי זוזי ממאן נקט דאי ידיעינן ממאן נקט ודאי לו נתרצה ובהכי ניחא מה שהקשה עליו הרא״ש דכשאין מקחו בידו אפילו נקט זוזי מחד אמאי מהימן מפי מאינש דעלמא וכבן עדו כל דברי הרי״ף כהוגן בלא פקפוק : ומה שאמר ולדעת רבינו מנגלל היכא דנקיט זוזי מחד אפילו מקחו בידו מיהו נאמן לומר שנתרצה לשני וכו׳ עד פלא כרי הוא כע״ק דעלמא לפטור מן השבועה אותו שמסייע לו כתבתי בסמוך שכתב הרמ״ך : ומה שאמר ואם שניהם תופסים במקח אותו שאומר שנתרצה לו נוטל הציה וחצי הדמים בלא שבועה וכו׳ עד נשבע שבועה לתורייתא להכחיש המוכר מתבאר מתניתין דשניהם תופסים במקח ומכחישים המוכר מתבאר בתקנת חכמים ונוטל כל אחד חציה וחצי הדמים לא שנא אם המקח ביד המוכר או ביד הלוקחים אי ע״פ המוכר בעצמו הוא זוכה במקח ואין המוכר נאמן לומר שנתרצה לשני אפילו אם מקחו בידו וכ״ש אם אינו בידו ואי נקיט זוזי מתרווייהו ומקחו בידו ואין ידוע מאיזה מהם מדעתו וראיזה מהם בע״כ אלא ע״פ המוכר נאמן לומר מזה קבלתי מדעתי ומזה קבלתי בעל כרחי אבל אם אין מקחו בידו אינו נאמן אלא הרי הוא כעד אחד דעלמא לפטור מן השבועה אותו שמסייע לו ואם שניהם תופסין במקה אותו שאומר שנתרצה לו נוטל הציה וחצי הדמים בלא שבועה והשני נוטל הציה וחצי הדמים ונשבע שבועה דאורייתא ואם אותו שמסייע לו מוחזק בו לבדו אין כאן שבועה ואם האחד מוחזק בו לבדו נשבע שבועה דאורייתא להכחיש המוכר ואם אין שום אחד מוחזק בו כל דאלים גבר (ג) ואם גבר אותו שהמוכר מסייעו אין כאן שבועה ואם גבר השני צריך לישבע להכחיש המוכר ואם נקיט זוזי מתרווייהו ואינו יודע למי נתרצה ולא ממי קבל מדעתו נשבעין שניהם בתקנת חכמים ונוטל כל אחד חציה וחצי הדמים לא שנא אם המקח ביד המוכר

כדכתב הרמב״ם שכתב לדעת הרי״ף מכל מה שכתב ומפיהו אם ידוע בעדים מיהו מהן נתן לו המעות או מי מהן נתן לו בעל כרחו נאמן ליתר שנתרצה למי שלא נתן לו מעות וכו׳ זו מיני ב יודע מכין לו מיהו נאמן להכחיש הוא המעיד כי זה לא נזכר לא בדברי הרי״ף ולא בדברי הרמ״ך ז״ל (כ) : (כ״ה) ועל ס״ש הרא״ש ולהרי״ף אפילו נקט זוזי מחד ואומר לאחר נתרציתי נאמן יש לתמוה מכין לו לומר כן לדעתו שזה לא נזכר בדבריו כלל ועוד שמאחר שמפרש מתניתין כשמקחו בידו ועלה אקשי וניחזי זוזי ממאן נקט ושני לא צריכא דנקט זוזי מתרווייהו משמע דאי לא נקט אלא מחד לא הוה מהימן לומר לאחר נתרציתי דאל״כ לוקמה בדנקט זוזי מחד ולא ידיע אי מדעתיה אי בעל כרחיה אלא ודאי דכל דלא נקט זוזי אלא מחד אגן סהדי דלא נתרצה אלא לו ואין לומר דס״ל להרא״ש דלהרי״ף כיון דבב׳ עשרה יהסון לא אקשי וניחזי זוזי ממאן נקט אלא אין מקחו בידו משמע דכשמקחו בידו נאמן בכל ענין אפילו אומר לאחר נתרציתי וכי אקשי דכא וניחזי זוזי ממאן נקט על כרחין ה״ק נשיילה זוזי ממאן נקט ואי נקטינהו מדעתיה ומשני דלא ידע הי מדעתיה הילכך נ״ל דלהרי״ף כי נקט זוזי מחד אע״פ שמקחו בידו אינו נאמן לומר לאחר נתרציתי דאגן סהדי דלאותו שנתן מעות נתרצה וכי פריך בב׳ עשרה יוחסין וניחזי זוזי ממאן נקט בין אמקחו בידו בין אין מקחו בידו אריך דמאי נאמן ואינו נאמן ניחזי זוזי ממאן נקט דודאי לו נתרצה והבריר של זה לא מעלים ולא מורידים ומשני בדנקט זוזי מתרווייהו הוא דצריכים לנאמנותו של זה ומפלגינן בין מקחו בידו לאין מקחו בידו דאי לא נקט זוזי אלא מחד אפילו מקחו בידו

אינו נאמן לומר שלאחר נתרצה • ומה שהקשה הרא״ש דלהרי״ף מאי דוחקיה דבעל הגמרא לאשיקי מתני׳ ממשמעותה ל״ל שבעל הגמרא בתבון להשמיענו דכי נקיט זוזי מחד אפילו מקחו בידו אינו נאמן לומר לאחר נתרציתי • ועל פ״ש עוד הרא״ש דלהרי״ף אפילו אין מקחו בידו אי לא נקט זוזי אלא מחד נאמן לומר לאחר נתרציתי יש לתמוה מכין לו לומר כן להרי״ף דהא פ״ששא דגמרא פ׳ יוחסין דפריך אאין מקחו בידו וניחזי זוזי ממאן נקט דאי ידיעינן ממאן נקט ודאי לו נתרצה ובהכי ניחא מה שהקשה עליו הרא״ש דכשאין מקחו בידו אפילו נקט זוזי מחד אמאי מהימן מפי מאינש דעלמא וכבן עדו כל דברי הרי״ף כהוגן בלא פקפוק : ומה שאמר ולדעת רבינו מנגלל היכא דנקיט זוזי מחד אפילו מקחו בידו מיהו נאמן לומר שנתרצה לשני וכו׳ עד פלא כרי הוא כע״ק דעלמא לפטור מן השבועה אותו שמסייע לו כתבתי בסמוך שכתב הרמ״ך : ומה שאמר ואם שניהם תופסים במקח אותו שאומר שנתרצה לו נוטל הציה וחצי הדמים בלא שבועה וכו׳ עד נשבע שבועה לתורייתא להכחיש המוכר מתבאר מתניתין דשניהם תופסים במקח ומכחישים המוכר מתבאר בתקנת חכמים ונוטל כל אחד חציה וחצי הדמים לא שנא אם המקח ביד המוכר

לא

פרישה

פ״ל ומה כתבתי גם כן כ״ל דמדסתם רבינו עכ״ל דאפילו מין עומדין כוח לפניו נאמן . ולדעת ר״ח כו׳ כבר כתבתי טעמו דס״ל דלא פדיף כשאין מקחו בידו מאים לאחר דפיטר (מסיעיר) [מסייעי] לוס ומסייע ס״מ לכשנגדו וכשמקחו בידו נאמן מטעם מגו דאי בעי כוס יכול ליתנו למיוס שילכה וכשלקח זוזי מאי מהן מ״כ לימר מטעם מגו שנתרצה להשני דסי מגו במקום עדים : ומ״ש לו ע״פ המוכר בעלמו כו׳ ע״ל ר״ס מ׳ לפליגי בעל סעיטור וב״ת מי נאמן לומר שכוח פרוש כמגו דמויף סיכה כ׳ בשכר נאמנות וכן פליגי בסימן ס״ט בכתיבת יזו ע״ש גרסה להכא וכוח ל״ל מוזו לא מהימן נאמן במגו דאי בעי אמר ממא שקבלתי כמעות מיזו מדעתי ובכתיבת כמעות מוכ לאמן שכתבתי למי שנתרצה לו : עוכל מסיק ומכי בלא שבועה שכרי המוכר קיבל כשבוע • ומ״ש שוכל בלא שבועה רבינו כ״כ לשיטתו וכמ״ש בסימן כ״ט ס״ק פ״ו ופ״ב ופ״ד וכמו דע״ל מסייב שבועה כן ע״פ פוטרו מכשבועה וכבר נתבאר שם דיש מולקים כוס וכ״כ הרמ״ם בהלכי נפ״ק דב״מ בכלי עניינת ומלמין מלר בהלכות רלויה דע״ל יכול לפטור מכשבועה ועיין בכ״מ פ״ב דמכירה שכתב לדברי הרמ״ם בשלדברי הרמב״ם ס״ת פוטר מכשבועה וכתב שלין גילוי בדבריו שסיבר כן עיין שם : ומש מוסיף לו מוסוף בו לבדו לין כאן שבועה פי׳ פטור מפילו מכשבועה סיכת וכמ״ש בס״ם ס״ד דעד כמסייב פוטר מפילו מיסיפת ועמ״ש בסימן כ״ט : ומש לין כוס לאד מכן כמ״ל דמפילו מיכן עומדין כוד לפניו נאמן . ומיכוך לא כתב רבינו שגם דעת רש״י ורמב״ם סיל כדעת הרי״ף (מפני שיש קצת שטויים בפיוכן) ומיכוך לא כתב רבינו משכמת הרמ״ם כר״ס בס״ם בשטר״י ומתבאר מכל בס״ד חזק״ל מכל מי לא נקט מלא מאד נאמן מפילו מאר שנתרצה לשני כר׳ כבר כתבתי לשון כמ״ם וכתב ברב״כ דמכירה לשטוס ו למה נאמן מכו״ל כעין דיין שנאמן לומר כוס וכיתי ולוס לא וכיתי כל ומן שנעלי דיוכים עומדין לפניו כלכיאת״ם שם בעותה בייחת עלמה וכ״כ כר״ן בפ׳ י׳ יומסין ע״ש ומיכו שם כן כוח דעת רבינו לא כ״ל לפתוס מלא לפרש וכמ״ם לפיל ס״ב בדיוקים ומש״ה גרסה דס״ל לרבינו דנאמן מפילו בשאינו עומד לפניו וש״ש קצת סוכסה לוס מל׳ פוסק שבבייחת דקאמר שם״ב בכיפת נאמן דיין לומר כו׳ בד״ת בומן שנעלי דיעים עומדין לפניו כו׳ ולא כתב מילוק וכ בריוק דנקט זוזי מחד ופעמת דמילעת דלמשר לומר כיון שנאן שכשעת ממון בימסק מלא כל מד מכן בשקח וגם שם בתרלה לוס ומפילו שם נתן לו מעות מדעתי עדיין מעות מיכן קוכות ובוס גרסה קצת לייבב נ״סבמעות ספרים וספרי לבינו דכתוב בכן ו״ל ומפילו שם יהוי בעדים מיוס מכן נתן מעות מדעתו כו׳ ומקשה ב״י מיך יהיה נאמן נגד עדים ע״פ ומ״ל שם דבר שלא מוכר בכרי״ף ורמ״ם ע״פ דיכוך ספרי לבינו דגר העדים (במפת) [שמעיוים] שקיבל מעות מוס מדעתו כיון שגם ע״פ שעדים לא קנסו בנתינת כמעות ומי בפי לומר ממת שקבלתי כמעות מיזו מדעתי ומכאן מקובלני לוס כשני מ״ס בשגבשה ומן בולמי לכשני היה קונס ולא כרמכאן מ״ס נאמן נמי לומר כשדים טעו ולא נתרלינהי בקבלת כמעות מלא נע״כ כשלוכה לי ומ״ת מ״ל לבינו קך שגגת שם כ״ל מגו במקום עדים י״ל דמיוק לס פדמסיק כתנלן בגמרא ומקשה ל״ל למקח זוזי מתרווייהו כו׳ ולא יהיב כו׳ לרש״י דגרס שם כן ומיניה נמשמ ג״כ לרי״ף דגרס שם ומפי

חדושי הגהות

שם אה״נ ויקנה השליח במשיכה וכו׳ ולא קרב זא״ז דהרסב״ן לא מיירי אלא שיש עדים על אחד ומן הב אינם יודעים מאומה ומש״ה י״ל דבאמת קאמר הב׳ משא״כ בדברי רבינו שכ׳ בהדיא ויש עדים שלב׳ בע״כ ודאי אינו נאמן נגד העדים וברור הוא כאשר הגהתי לעב״ד וע״ש שהאריך עוד : ב לסוס ורחשא רציתי לומר שלסר כן סרסב״ן שכ״כ להדיא

(ב"ה) ג ויש לדקדק על הרמב"ם שלא כתב דבזמן שמקחו בידו וכו' וכתוב בכסף משנה פרק עשרים מהלכות מכירה : ועיין בסימן ס"ט וסע"ק (ד) :

(ב) **לקח** מקח מחמשה ואינו יודע ממי וכו' בפרק המשא שלוש (קיח) ובפרק הגוזל עצים (קנ :) תמר רשב"ג לא נחלקו רבי טרפון ורבי עקיבא על שלקח מחמד מה' ואינו יודע ממיזה מהם לקח שמיה דמי מקח ביניהם ומסתלק וכן הוא בהלכות ומסתלק על מה נחלקו שגזל מחמד מה' טר' טרפון תומר מניח דמי גזילה ביניהם ומסתלק ורבי עקיבא תומר אין לו תקנה עד שישלם הגזילה לכל אחד ואחד ואף ע"ג דבפרק המשא שלוש תמרינן התם קמ"ל פליג עליה דרשב"ג ואסר פליגי אף בלקח מקח מאחד מה' מדמוקי התם מתניתין דהתם כרשב"ג משמע דהילכתא כוותיה וכ"כ שהוא דעת הרי"ף והרמ"ה ז"ל וכך הם דברי הרמב"ם ז"ל בפרק כ' מהלכות מכירה : ומ"ש רבינו ואף אותו שלא יודו אחד לחבירו כן כתב הרמב"ם בפרק הנזכר מניח דמי המקח ביניהם ומסתלק ויהיו הדמים מונחים עד שיודו לו עד שיבוא אליהו וכתב ה"ה בהא דתנן מניח דמי מקח ביניהן ומסתלק פירשו ז"ל שמניהן ביד ב"ד וזהו שכתבו יהיו הדמים מונחים ההיא בבית דין עכ"ל : ומה שאמר ואם הוא חסיד וכבא לצאת ידי שמים נותן לכל אחד ואחד ואף ע"ג דבפרק המשא שלוש תמרינן התם קמ"ל פליג עליה דרשב"ג ואסר פליגי אף בלקח מקח מאחד מה' מדמוקי התם מתניתין דהתם כרשב"ג משמע דהילכתא כוותיה וכ"כ שהוא דעת הרי"ף והרמ"ה ז"ל וכך הם דברי הרמב"ם בפרק כ' מהלכות מכירה : ומ"ש רבינו ואף אותו שלא יודו אחד לחבירו כן כתב הרמב"ם בפרק הנזכר מניח דמי המקח ביניהם ומסתלק ויהיו הדמים מונחים עד שיודו לו או עד שיבוא אליהו וכתב ה"ה בהא דתנן מניח דמי מקח ביניהן ומסתלק פירשו ז"ל שמניהן ביד ב"ד וזהו שכתבו יהיו הדמים מונחים ההיא בבית דין עכ"ל : ומה שאמר ואם הוא חסיד וכבא לצאת ידי שמיס

אלא עומדת באגם ואפילו אם הלוקח טוען ברי (א) **והמוכר טוען שמא ואם הלוקח מוחזק אז צריך המוכר להביא ראיה כתב הרמב"ם ז"ל לא הבא הלוקח ראיה ישבע המוכר על ולד הפרה בנקיטת חפץ**

דרישה

פרה וכו"ה כר' **אבל** אמר שמואל **בעומדת** באגם שפחה נמי דקיימא בסימטא ובוקעה בחזקת מרא קמא וליכוי מידך המע"ס הא מני סומכוס הוא דאמר ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה לימור דאמר סומכוס בשמע ושמע בברי וברי מי אמר ופסיק רבא תני זה אומר שמא **עד** שלא מכרתי ילדה וזה אומר שמא משלקחתי ילדה ותו בברייתא בגמרא **פרה** בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי יחלוקו זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי יצבע המוכר שברשותו ילדה לפי שכל הנצבעין בתורה נצבעין ולא על הקרקעות משמע דעד כאן לא פליגי חכמים אליבא דר"מ אלא על העבדים ולא על הקרקעות ולא על הקרקעות בכל מתני דקאמר ר"מ בזה אומר מיני יודע וזה אומר מיני יודע ליחלוקו לא פליגי עליה ואע"ג דאין ההלכה כסומכוס בשור שנגח את הפרה והתם נמי שמא ושמא הוא שהני התם דהא ליכא חזקת ממון ברשות אחד מהן משא"כ בכל בסוגי' דהשולח מיירי דקיימא בגמ' הילכך כיון דאין כולך ברשות אחד מהן וגם כ"ע ואחד טוען שמא בהא ודאי קיי"ל כסומכוס דיחלוקו והכי נמי משמע מפ' חזקת בסוגיא דהכיא תרתי מתניתין מתניתין דהאי מינאי עלים בי תרי דאמר כל דאלים גבר דפרכינן עלה ומ"ש מהא דתנן בחזקת פרה בחמור וכו' יחלוקו דמדפריך מינה אלמא דבספיקא דאחליף הלכה כסומכוס וכל מה שהביאו התוס' לפי מפ' שור שנגח ומפ' בשולח דאין הלכה כסומכוס אין ממנו ראיה כל עיקר להניח דאחליף כיון דאיכא תרתי למעליותא חדא דאין כולך ברשות אחד מהן ותו דכ"ע טוען שמא הילכך יחלוקו וכך מצאתי למקדקד בדברי הפלפסי שהרי"ף שור שנגח כתב ז"ל יהודה אמר שמואל זו דברי סומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין אע"פ דיחיד ורבים הלכה כרבים ובפ' השולח נמי מתניתין דשתולה או שכורה מקה הכן זה אומר ליני יודע וזה אומר ליני יודע יחלוקו כתב הפלפסי ג"כ וז"ל הא מני סומכוס היא דאמר ממון המוטל בספק חולקין אבל חכ"א המוציא מחבירו עליו הראיה ואמתני' דאחליף פרה בחמור וכו' כתב הפלפסי וז"ל ואמתני' דמהן קיימא לידיכוי אע"ג דאיכא למימר שור שנגח כר' חייא בר אבא אמר שמואל בספרה העומדת בגגם ושפחה דקיימא בסומטא ובוקעה ממחוז דמרא קמא וליכוי מידך המע"ס ומקיימא כסומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין ואע"ג דאיכא למימר שמא משלקחתי אבל ברי וברי לא אמר שמא משלקחתי אבל ברי וברי לא אמר שמא עד שלא מכרתי וזה אומ

חפין אבל על ולד השפחה אינו נשבע אלא היסת שאין נשבעין על העבדים • זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע ואינו ברשות שום אחד מהם יחלוקו • זה אומר ברשותי ילדה והלה שותק זכה השני בולד ע"כ • ולא נהירא דאין הלכה כסומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין אלא אפילו ששניהם טוענין שמא או אפילו התובע טוען ברי והנתבע טוען שמא אוקימנא בחזקת מריה קמא והמוציא מחבירו עליו הראיה : (ג) היו לו ב' שדות אחת גדולה ואחת קטנה או שני עבדים אחד גדול ואחד קטן הלוקח אומר גדול לקחתי והמוכר אומר קטן מכרתי על הלוקח להביא ראיה ואם לא יביא ראיה ישבע המוכר היסת שלא מכר אלא הקטן בד"א בשלא טענו אלא שדה ועבד אבל אם טענו שדה גדולה בעומריה ועבד גדול בבסותו וזה אומר לא מכרתי לך אלא שדה קטנה בעומריה ועבד קטן בכסות קטן מאותו כסות שהיא טוען נשבע המוכר שבועת התורה על העומרים ועל הכסות ואגב זה נשבע גם על השדה ואם הלוקח אומר גדול לקחתי

(ג) **היו** לו ב' שדות וכו' • משנה ומוקימנא דגמרא בפ' השואל וכ"פ הרמב"ם והטעם לפי שאין נשבעין על הקרקעות ולא על העבדים ד"ת אלא היסת והילכך כשאינו טוענו עמריס וכסות אלא שדה ועבד המע"ה לא הביא ראיה נשבע המוכר היסת אבל כשטוען שדה גדולה בעומריה וכו' כיון שנשבע שבועת התורה על העבדים ועל הכסות שבהן נשבע גם על השדה שהרי הן כגופן ואם אינו נשבע אלא היסת אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא היסת ואם אינו נשבע כלל הרי השדה ללוקח ואם נשבע היסת אחת אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא היסת אחת ואם נשבע שתי היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא שתי היסתות ואם נשבע שלש היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא שלש היסתות ואם נשבע ד' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ד' היסתות ואם נשבע ה' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ה' היסתות ואם נשבע ו' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ו' היסתות ואם נשבע ז' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ז' היסתות ואם נשבע ח' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ח' היסתות ואם נשבע ט' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ט' היסתות ואם נשבע י' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא י' היסתות ואם נשבע י"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא י"א היסתות ואם נשבע י"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא י"ב היסתות ואם נשבע י"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא י"ג היסתות ואם נשבע י"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא י"ד היסתות ואם נשבע ט"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ט"ו היסתות ואם נשבע ט"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ט"ז היסתות ואם נשבע י"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא י"ז היסתות ואם נשבע י"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא י"ח היסתות ואם נשבע י"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא י"ט היסתות ואם נשבע כ' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא כ' היסתות ואם נשבע כ"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא כ"א היסתות ואם נשבע כ"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא כ"ב היסתות ואם נשבע כ"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא כ"ג היסתות ואם נשבע כ"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא כ"ד היסתות ואם נשבע כ"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא כ"ה היסתות ואם נשבע כ"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא כ"ו היסתות ואם נשבע כ"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא כ"ז היסתות ואם נשבע כ"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא כ"ח היסתות ואם נשבע כ"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא כ"ט היסתות ואם נשבע ל' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ל' היסתות ואם נשבע ל"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ל"א היסתות ואם נשבע ל"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ל"ב היסתות ואם נשבע ל"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ל"ג היסתות ואם נשבע ל"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ל"ד היסתות ואם נשבע ל"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ל"ה היסתות ואם נשבע ל"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ל"ו היסתות ואם נשבע ל"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ל"ז היסתות ואם נשבע ל"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ל"ח היסתות ואם נשבע ל"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ל"ט היסתות ואם נשבע מ' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא מ' היסתות ואם נשבע מ"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא מ"א היסתות ואם נשבע מ"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא מ"ב היסתות ואם נשבע מ"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא מ"ג היסתות ואם נשבע מ"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא מ"ד היסתות ואם נשבע מ"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא מ"ה היסתות ואם נשבע מ"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא מ"ו היסתות ואם נשבע מ"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא מ"ז היסתות ואם נשבע מ"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא מ"ח היסתות ואם נשבע מ"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא מ"ט היסתות ואם נשבע נ' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא נ' היסתות ואם נשבע נ"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא נ"א היסתות ואם נשבע נ"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא נ"ב היסתות ואם נשבע נ"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא נ"ג היסתות ואם נשבע נ"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא נ"ד היסתות ואם נשבע נ"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא נ"ה היסתות ואם נשבע נ"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא נ"ו היסתות ואם נשבע נ"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא נ"ז היסתות ואם נשבע נ"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא נ"ח היסתות ואם נשבע נ"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא נ"ט היסתות ואם נשבע ס' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ס' היסתות ואם נשבע ס"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ס"א היסתות ואם נשבע ס"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ס"ב היסתות ואם נשבע ס"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ס"ג היסתות ואם נשבע ס"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ס"ד היסתות ואם נשבע ס"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ס"ה היסתות ואם נשבע ס"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ס"ו היסתות ואם נשבע ס"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ס"ז היסתות ואם נשבע ס"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ס"ח היסתות ואם נשבע ס"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ס"ט היסתות ואם נשבע ע' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ע' היסתות ואם נשבע ע"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ע"א היסתות ואם נשבע ע"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ע"ב היסתות ואם נשבע ע"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ע"ג היסתות ואם נשבע ע"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ע"ד היסתות ואם נשבע ע"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ע"ה היסתות ואם נשבע ע"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ע"ו היסתות ואם נשבע ע"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ע"ז היסתות ואם נשבע ע"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ע"ח היסתות ואם נשבע ע"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ע"ט היסתות ואם נשבע פ' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא פ' היסתות ואם נשבע פ"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא פ"א היסתות ואם נשבע פ"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא פ"ב היסתות ואם נשבע פ"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא פ"ג היסתות ואם נשבע פ"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא פ"ד היסתות ואם נשבע פ"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא פ"ה היסתות ואם נשבע פ"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא פ"ו היסתות ואם נשבע פ"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא פ"ז היסתות ואם נשבע פ"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא פ"ח היסתות ואם נשבע פ"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא פ"ט היסתות ואם נשבע צ' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא צ' היסתות ואם נשבע צ"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא צ"א היסתות ואם נשבע צ"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא צ"ב היסתות ואם נשבע צ"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא צ"ג היסתות ואם נשבע צ"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא צ"ד היסתות ואם נשבע צ"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא צ"ה היסתות ואם נשבע צ"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא צ"ו היסתות ואם נשבע צ"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא צ"ז היסתות ואם נשבע צ"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא צ"ח היסתות ואם נשבע צ"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא צ"ט היסתות ואם נשבע ק' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ק' היסתות ואם נשבע ק"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ק"א היסתות ואם נשבע ק"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ק"ב היסתות ואם נשבע ק"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ק"ג היסתות ואם נשבע ק"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ק"ד היסתות ואם נשבע ק"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ק"ה היסתות ואם נשבע ק"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ק"ו היסתות ואם נשבע ק"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ק"ז היסתות ואם נשבע ק"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ק"ח היסתות ואם נשבע ק"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ק"ט היסתות ואם נשבע ר' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ר' היסתות ואם נשבע ר"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ר"א היסתות ואם נשבע ר"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ר"ב היסתות ואם נשבע ר"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ר"ג היסתות ואם נשבע ר"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ר"ד היסתות ואם נשבע ר"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ר"ה היסתות ואם נשבע ר"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ר"ו היסתות ואם נשבע ר"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ר"ז היסתות ואם נשבע ר"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ר"ח היסתות ואם נשבע ר"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ר"ט היסתות ואם נשבע ש' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ש' היסתות ואם נשבע ש"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ש"א היסתות ואם נשבע ש"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ש"ב היסתות ואם נשבע ש"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ש"ג היסתות ואם נשבע ש"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ש"ד היסתות ואם נשבע ש"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ש"ה היסתות ואם נשבע ש"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ש"ו היסתות ואם נשבע ש"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ש"ז היסתות ואם נשבע ש"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ש"ח היסתות ואם נשבע ש"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ש"ט היסתות ואם נשבע ת' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ת' היסתות ואם נשבע ת"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ת"א היסתות ואם נשבע ת"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ת"ב היסתות ואם נשבע ת"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ת"ג היסתות ואם נשבע ת"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ת"ד היסתות ואם נשבע ת"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ת"ה היסתות ואם נשבע ת"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ת"ו היסתות ואם נשבע ת"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ת"ז היסתות ואם נשבע ת"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ת"ח היסתות ואם נשבע ת"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא ת"ט היסתות ואם נשבע תי' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תי' היסתות ואם נשבע תי"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תי"א היסתות ואם נשבע תי"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תי"ב היסתות ואם נשבע תי"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תי"ג היסתות ואם נשבע תי"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תי"ד היסתות ואם נשבע תי"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תי"ה היסתות ואם נשבע תי"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תי"ו היסתות ואם נשבע תי"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תי"ז היסתות ואם נשבע תי"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תי"ח היסתות ואם נשבע תי"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תי"ט היסתות ואם נשבע תכ' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תכ' היסתות ואם נשבע תכ"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תכ"א היסתות ואם נשבע תכ"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תכ"ב היסתות ואם נשבע תכ"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תכ"ג היסתות ואם נשבע תכ"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תכ"ד היסתות ואם נשבע תכ"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תכ"ה היסתות ואם נשבע תכ"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תכ"ו היסתות ואם נשבע תכ"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תכ"ז היסתות ואם נשבע תכ"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תכ"ח היסתות ואם נשבע תכ"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תכ"ט היסתות ואם נשבע תל' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תל' היסתות ואם נשבע תל"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תל"א היסתות ואם נשבע תל"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תל"ב היסתות ואם נשבע תל"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תל"ג היסתות ואם נשבע תל"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תל"ד היסתות ואם נשבע תל"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תל"ה היסתות ואם נשבע תל"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תל"ו היסתות ואם נשבע תל"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תל"ז היסתות ואם נשבע תל"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תל"ח היסתות ואם נשבע תל"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תל"ט היסתות ואם נשבע תמ' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תמ' היסתות ואם נשבע תמ"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תמ"א היסתות ואם נשבע תמ"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תמ"ב היסתות ואם נשבע תמ"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תמ"ג היסתות ואם נשבע תמ"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תמ"ד היסתות ואם נשבע תמ"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תמ"ה היסתות ואם נשבע תמ"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תמ"ו היסתות ואם נשבע תמ"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תמ"ז היסתות ואם נשבע תמ"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תמ"ח היסתות ואם נשבע תמ"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תמ"ט היסתות ואם נשבע תנ' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תנ' היסתות ואם נשבע תנ"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תנ"א היסתות ואם נשבע תנ"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תנ"ב היסתות ואם נשבע תנ"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תנ"ג היסתות ואם נשבע תנ"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תנ"ד היסתות ואם נשבע תנ"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תנ"ה היסתות ואם נשבע תנ"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תנ"ו היסתות ואם נשבע תנ"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תנ"ז היסתות ואם נשבע תנ"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תנ"ח היסתות ואם נשבע תנ"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תנ"ט היסתות ואם נשבע תס' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תס' היסתות ואם נשבע תס"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תס"א היסתות ואם נשבע תס"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תס"ב היסתות ואם נשבע תס"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תס"ג היסתות ואם נשבע תס"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תס"ד היסתות ואם נשבע תס"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תס"ה היסתות ואם נשבע תס"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תס"ו היסתות ואם נשבע תס"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תס"ז היסתות ואם נשבע תס"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תס"ח היסתות ואם נשבע תס"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תס"ט היסתות ואם נשבע תע' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תע' היסתות ואם נשבע תע"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תע"א היסתות ואם נשבע תע"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תע"ב היסתות ואם נשבע תע"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תע"ג היסתות ואם נשבע תע"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תע"ד היסתות ואם נשבע תע"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תע"ה היסתות ואם נשבע תע"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תע"ו היסתות ואם נשבע תע"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תע"ז היסתות ואם נשבע תע"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תע"ח היסתות ואם נשבע תע"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תע"ט היסתות ואם נשבע תפ' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תפ' היסתות ואם נשבע תפ"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תפ"א היסתות ואם נשבע תפ"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תפ"ב היסתות ואם נשבע תפ"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תפ"ג היסתות ואם נשבע תפ"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תפ"ד היסתות ואם נשבע תפ"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תפ"ה היסתות ואם נשבע תפ"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תפ"ו היסתות ואם נשבע תפ"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תפ"ז היסתות ואם נשבע תפ"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תפ"ח היסתות ואם נשבע תפ"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תפ"ט היסתות ואם נשבע תצ' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תצ' היסתות ואם נשבע תצ"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תצ"א היסתות ואם נשבע תצ"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תצ"ב היסתות ואם נשבע תצ"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תצ"ג היסתות ואם נשבע תצ"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תצ"ד היסתות ואם נשבע תצ"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תצ"ה היסתות ואם נשבע תצ"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תצ"ו היסתות ואם נשבע תצ"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תצ"ז היסתות ואם נשבע תצ"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תצ"ח היסתות ואם נשבע תצ"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תצ"ט היסתות ואם נשבע תק' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תק' היסתות ואם נשבע תק"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תק"א היסתות ואם נשבע תק"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תק"ב היסתות ואם נשבע תק"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תק"ג היסתות ואם נשבע תק"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תק"ד היסתות ואם נשבע תק"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תק"ה היסתות ואם נשבע תק"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תק"ו היסתות ואם נשבע תק"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תק"ז היסתות ואם נשבע תק"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תק"ח היסתות ואם נשבע תק"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תק"ט היסתות ואם נשבע תר' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תר' היסתות ואם נשבע תר"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תר"א היסתות ואם נשבע תר"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תר"ב היסתות ואם נשבע תר"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תר"ג היסתות ואם נשבע תר"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תר"ד היסתות ואם נשבע תר"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תר"ה היסתות ואם נשבע תר"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תר"ו היסתות ואם נשבע תר"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תר"ז היסתות ואם נשבע תר"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תר"ח היסתות ואם נשבע תר"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תר"ט היסתות ואם נשבע תש' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תש' היסתות ואם נשבע תש"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תש"א היסתות ואם נשבע תש"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תש"ב היסתות ואם נשבע תש"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תש"ג היסתות ואם נשבע תש"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תש"ד היסתות ואם נשבע תש"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תש"ה היסתות ואם נשבע תש"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תש"ו היסתות ואם נשבע תש"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תש"ז היסתות ואם נשבע תש"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תש"ח היסתות ואם נשבע תש"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תש"ט היסתות ואם נשבע תת' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תת' היסתות ואם נשבע תת"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תת"א היסתות ואם נשבע תת"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תת"ב היסתות ואם נשבע תת"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תת"ג היסתות ואם נשבע תת"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תת"ד היסתות ואם נשבע תת"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תת"ה היסתות ואם נשבע תת"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תת"ו היסתות ואם נשבע תת"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תת"ז היסתות ואם נשבע תת"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תת"ח היסתות ואם נשבע תת"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תת"ט היסתות ואם נשבע תתי' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתי' היסתות ואם נשבע תתי"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתי"א היסתות ואם נשבע תתי"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתי"ב היסתות ואם נשבע תתי"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתי"ג היסתות ואם נשבע תתי"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתי"ד היסתות ואם נשבע תתי"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתי"ה היסתות ואם נשבע תתי"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתי"ו היסתות ואם נשבע תתי"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתי"ז היסתות ואם נשבע תתי"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתי"ח היסתות ואם נשבע תתי"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתי"ט היסתות ואם נשבע תתכ' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתכ' היסתות ואם נשבע תתכ"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתכ"א היסתות ואם נשבע תתכ"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתכ"ב היסתות ואם נשבע תתכ"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתכ"ג היסתות ואם נשבע תתכ"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתכ"ד היסתות ואם נשבע תתכ"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתכ"ה היסתות ואם נשבע תתכ"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתכ"ו היסתות ואם נשבע תתכ"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתכ"ז היסתות ואם נשבע תתכ"ח היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתכ"ח היסתות ואם נשבע תתכ"ט היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתכ"ט היסתות ואם נשבע תתל' היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתל' היסתות ואם נשבע תתל"א היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתל"א היסתות ואם נשבע תתל"ב היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתל"ב היסתות ואם נשבע תתל"ג היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתל"ג היסתות ואם נשבע תתל"ד היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתל"ד היסתות ואם נשבע תתל"ה היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתל"ה היסתות ואם נשבע תתל"ו היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתל"ו היסתות ואם נשבע תתל"ז היסתות אין לו אלא מה שהודה לו שאין לו עליו אלא תתל"ז היסתות ואם נשבע תתל"ח היס

ומה שחילק בין יש עסק שבועה וכו' • מפורש סס בסוגיא :

רכד (ג) **המחליף** וכו' • כ"כ המגיד מסיק רמי בר יחזקאל משמיה דשמואל כל שגולד הספק ברשותו עליו להביא ראיה ונחלקו בפירושו . המלפסי והרמב"ם והסמ"ג מפרשים דס"ק דעל בעל החמור שגולד הספק ברשותו עליו להביא ראיה שהרי החמור עדיין ברשותו הוא כיון שלא מכרו בעל הפרה מרשותו בעודו חי ומ"ש ע"פ שלא נתבאר בדבריהם חילוק זה שכ' רבינו בין עומד בבית בעל החמור לעומד בסימטא מ"מ כבר פירש הרא"ש לדעתם דאין זה שלא בשעת החמור ברשות בעל החמור אבל בעומד בסימטא על בעל הפרה להביא ראיה והוא ז"ל הלך ע"ז ופירש דלפיכך שת החמור ברשות בעל החמור על בעל הפרה להביא ראיה דכבר החמור עומד ברשות בעל הפרה מיד לשמר משכיח הפרה וע"כ הספק גולד ברשותו : וכ"ש רבינו ואין יודע מס שת קודם משיכה וכו' • משמע מדבריו דה"ק דאין יודע לנו ע"פ שכל אחד טוען ברי יודע אני ע"פ על בעל החמור להביא ראיה וכן פרש"י זה לומר עד שלא משכתי את פרתי את חמורך וזה לומר משכתי את פרתך והכי משמע דהוה ליה ספק דהוה לפניהם מס היה כן בשעה שקנאה מבל ה' המגיד כתב בשם מפרשים דמס היה בעל החמור טוען ברי על בעל הפרה להביא ראיה וכבר הגיד"י עיין עליו . ואין להקשות לפי דעת הרמ"ם ס"ל לעיל בסי' רכ"ג נמי נימא כה"ג דמשמיך בעל הפרה את החמור מיד הפרה עומדת ברשות בעל החמור ונימא דספק על בעל הפרה להביא ראיה דהא פשיטא כיון דבע"כ ס"ל דלא קאמר ליה פרה מעוברת ולא פרה זו דס"ל אין כאן ספק דפשיטא דזכה בעל החמור בפרה ובולד ס"כ אע"פ שהפרה עומדת מיד ברשות בעל החמור מ"מ הולד עומד ברשות בעל הפרה דהחליפין לא היו אלא החמור בפרה סתם ומשכיחה החמור אין הולד עומד ברשות בעל החמור כיון שהחליפין לא היו רק על הפרה ולולד

לקחתי והמוכר אומר איני יודע אם אין עסק שבועה ביניהם פטור דלא אמרינן ברי עדיף להוציא ממון ואם יש עסק שבועה ביניהם כגון שתובעו שני עבדים בכסותם ומודה על האחד ועל השני אומר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע משלם :

רכד (ג) **המחליף** פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת ואין ידוע אם מת קודם משיכה או לאחר משיכה כתב רב אלפס שאם היה עומד בבית בעל החמור עליו להביא ראיה אבל אם היה עומד בסימטא אז צריך בעל הפרה להביא ראיה וכן כתב הרמב"ם ז"ל אבל א"א הרא"ש ז"ל כתב שאפילו אם עומד בבית בעל החמור על בעל הפרה להביא ראיה דכיון שמשך בעל החמור את הפרה נקנה החמור לבעל הפרה בכל מקום שהוא וכיון

רכד (ג) **המחליף** פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה וכו' כסי"פ המדיר (עו :) אמר רב יהודה אמר שמואל המחליף פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת חמורו על בעל החמור להביא ראיה שהיה חמורו קיים בשעת משיכת הפרה מיתיבי מתני' שנמלך בעודי בית הכוסות מב' לדדין טריפה הוולד פי המכה בידוע שג' ימים קודם שמיטה לא הוולד פי המכה המולית מחבירו עליו הראיה ואי יהיב טעמא דמי בעי למתווי ראיה ומפיק ומחמי בעל בהמה לייתי ראיה ומוקים בדלא יהיב טעמא דמי מאי פסקא אלא אמר רמי בר יחזקאל אמר שמואל הכי השתא כיון דאמר לית לן בה שנמלך בעודי בית הכוסות וכו' ואי לא יהיב טעמא דמי בעי למתווי ראיה ומפיק ומחמי בעל בהמה ספיקא בדאורייתא טעמא דמי ואי פסקא כתמא דמילתא כמה דלא יהיב טעמא דמי ואי יהיב טעמא דמי ספיקא בדרבנן ואזלינן לחומרא ר"י ומשך בעל החמור את הפרה • וכתב הרא"ש דרב יהודה סבר שחמורו עליו הראיה וחמור ממונו של בעל החמור מיקרי וכי מתח רמי בר יחזקאל אמר הכי אמר שמואל כל שגולד הספק ברשותו עליו להביא ראיה כלומר דלאו בממונו תליא מילתא אלא ברשותו תליא מילתא דכל שגמלת הספק בזכיתו עליו להביא ראיה משום טעמא דכאן גמלאו וכאן היו ומפקא לן דין כללא דרב יהודה דלולי דרמי דאילו לרב יהודה אפילו גמלא החמור את ברשות בעל הפרה על בעל החמור להביא ראיה כיון שהיה בעליו תחלה ואילו לרמי כיון שלא גולד הספק ברשותו אלא בעל הפרה על בעל הפרה להביא ראיה משום דאמרינן כאן גמלא וכאן מת ומשום הכי אתי שפיר מאי דאמרינן המוליא מחבירו עליו הראיה דהיינו טעמא משום דאמרינן דמסתמא כדמסקינן דמתמא דמילתא כמה דלא יהיב זוזי לא יהיב חיטתא ואין הכי נמי דאפילו לא יהיב טעמא דמי צריך טעמא להביא ראיה להפטר מדמי פרעון סך הנמכר משום דאמרינן כאן גמלאו וכאן היו ועל זה הפירוש סמך הרי"ף ז"ל שהביא הלשון הראשון בגמרא ופ"ג דאידחי ליה משום דכיון שמת בבית בעל החמור כולהו מודו דעליו הראיה דלא פליגי אלא בשעמד ונפקא מינה היכא שמת בביתו של בעל הפרה וכמו שכתבתי ורב אלפס פסק כשמואל ע"ל וזה לשון הרמב"ם פ"כ מהלכות מכירה כל שגולד הספק ברשותו עליו להביא ראיה כיצד המקליף פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך זה החמור עד שמת החמור על בעל החמור להביא ראיה שהיה חמורו קיים בשעת משיכת הפרה וכן כל כיוצא בזה וכתב הרב המגיד זה מיורית לשמואל בפרק המדיר בזה הלשון ממאי דאיש עסק שבועה ביניהם פטור אלא מדפסקי מלא על בעל הפרה להביא ראיה שהיה חמורו קיים בשעת משיכת הפרה מיתיבי מתני' שנמלך בעודי בית הכוסות מב' לדדין טריפה הוולד פי המכה בידוע שג' ימים קודם שמיטה לא הוולד פי המכה המולית מחבירו עליו הראיה ואי יהיב טעמא דמי בעי למתווי ראיה ומפיק ומחמי בעל בהמה לייתי ראיה ומוקים בדלא יהיב טעמא דמי מאי פסקא אלא אמר רמי בר יחזקאל אמר שמואל הכי השתא כיון דאמר לית לן בה שנמלך בעודי בית הכוסות וכו' ואי לא יהיב טעמא דמי בעי למתווי ראיה ומפיק ומחמי בעל בהמה ספיקא בדאורייתא טעמא דמי ואי פסקא כתמא דמילתא כמה דלא יהיב זוזי לא יהיב חיטתא ורמ"י • וכתב הרא"ש דרב יהודה סבר שחמורו עליו הראיה וחמור ממונו של בעל החמור מיקרי וכי מתח רמי בר יחזקאל אמר הכי אמר שמואל כל שגולד הספק ברשותו עליו להביא ראיה כלומר דלאו בממונו תליא מילתא אלא ברשותו תליא מילתא דכל שגמלת הספק בזכיתו עליו להביא ראיה משום טעמא דכאן גמלאו וכאן היו ומפקא לן דין כללא דרב יהודה דלולי דרמי דאילו לרב יהודה אפילו גמלא החמור את ברשות בעל הפרה על בעל החמור להביא ראיה כיון שהיה בעליו תחלה ואילו לרמי כיון שלא גולד הספק ברשותו אלא בעל הפרה על בעל הפרה להביא ראיה משום דאמרינן כאן גמלאו וכאן מת ומשום הכי אתי שפיר מאי דאמרינן המוליא מחבירו עליו הראיה דהיינו טעמא משום דאמרינן דמסתמא כדמסקינן דמתמא דמילתא כמה דלא יהיב זוזי לא יהיב חיטתא ואין הכי נמי דאפילו לא יהיב טעמא דמי צריך טעמא להביא ראיה להפטר מדמי פרעון סך הנמכר משום דאמרינן כאן גמלאו וכאן היו ועל זה הפירוש סמך הרי"ף ז"ל שהביא הלשון הראשון בגמרא ופ"ג דאידחי ליה משום דכיון שמת בבית בעל החמור כולהו מודו דעליו הראיה דלא פליגי אלא בשעמד ונפקא מינה היכא שמת בביתו של בעל הפרה וכמו שכתבתי ורב אלפס פסק כשמואל ע"ל וזה לשון הרמב"ם פ"כ מהלכות מכירה כל שגולד הספק ברשותו עליו להביא ראיה כיצד המקליף פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך זה החמור עד שמת החמור על בעל החמור

אמור ובעל האמור לזיון טוען דרי זה שהיה החמור בחזקתי הפרה הא מס היה בעל החמור טוען דרי זה שהיה החמור בחזקתי בחגם על בעל הפרה להביא ראיה וכתב הרשב"ץ בתוך דבריו וז"ש על הרב מלפסי שלא חילק בזה כלל וכן כתב הרמב"ן ז"ל עכ"ל ומעתה זכינו לדינו של הרמ"ס דבעומד חמור בסומטת על בעל הפרה להביא ראיה דמיפשר דגם הרי"ף והרמב"ם

וכיון שנולד הספק ברשותו עליו להביא (א) ראיה: (ב) ולא מיבעיא כאן שהוא בא להוציא אלא אפילו להחזיק מה שבידו עליו להביא ראיה כגון שלקח בהמה מחבירו ושחטה ומצא נקב בבית הכוסות דקיימא לן הוגלד לן הוגלד פי המכה בידוע שנעשה ג' ימים קודם שחיטה ואם שחטה בתוך ג' ימים שקנאה הוי מקה טעות לא שחטה תוך ג' ימים הוי ספק אם היה כן בשעה שקנאה או לא וכיון שנולד הספק ברשותו עליו להביא ראיה שהיתה טרפה בשעה שקנאה או יפרע אפילו אם הוא מוחזק שעדיין לא פרע המעות ושאר טריפות כגון מחטת סירכא יתבאר לקמן בענין המוטין אם מבטל המקח:

רכה (ו) המוכר לחבירו בין מקרקעי בין מטלטלי חייב באחריותן שאם הוציאו מיד הלוקח מחמת המוכר או שנמצא שהיה גזול בידו חייב באחריותו והוזר ונוטל דמיו מהמוכר אע"פ שלא פירש הלוקח אלא קנה סתם ואפילו לא נכתב האחריות בשטר חייב שתלינן בטעות הסופר שלא כתבו:

בד"א

מטלטלין ר"ז חייב באחריותן וכו' אע"פ שלא פירש הלוקח דבר זה אלא קנה סתם אפי' מכר הקרקע בשטר וכו' מלמד דס"ל דכלא שטר יותר מסתברא לומר דחייב באחריותו וכ"כ הסמ"ג במצות לא תונו ע"ש לכן בעל התרומות בשער מ"ו כתב לענין משועבדים בהיפך דדוקא במוכר בשטר הסס הוא דטורף ממשועבדים אפילו לא נכתב באחריות דאחריות ט"ס הוא אבל במוכר שדהו בעדים בלא שטר הוי גובה ממשועבדים דכיון דזכיני קלילי הוו אלא כתיב ביה שטרא ה"נ אחריות לא קניל בפירוש אפי' אם נרשה בפני עדים ומ"מ שגובה דאף אפי סברתו מבני מרי מיהא גובה ואיך שיהיה לא קיי"ל כמותו אלא כדברי ר"י בפ"ק דמציעא בשם הרשב"ם והר"ן דאפילו במוכר בפני עדים אלא בפירש אחריות כלל גובה ממשועבדים וכדמשמע מלישנא דהרמב"ם ורבינו דבלא שטר מסתברא לומר דחייב באחריות מן הסתם והא דמשמע מדברי רבינו דאף במטלטלים שהיו בידו בשעה שלוה וכתב יכול הב"ח לתלות מיד הלוקח היינו דוקא במטלטלי שהיו בידו בשעה שלוה וכתב ליה מגב קרקע ולדינא דגמרא ועיין לעיל סי' ס' וסי' רי"ח:

בד"א

רכה (ו) המוכר לחבירו בין מקרקעי בין מטלטלי חייב באחריותן וכו' ואפילו לא נכתב האחריות בשטר חייב דתלינן בטעות הסופר שלא כתבו בפ' קמא דמציעא (טו:) מסיק רבא הלכתא מחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר: כתב בעל התרומות בשער מ"ו דלא נכתב באחריות לא קיבל עליו מחריות כמו שקיבל דמי מלא במוכר בשטר מכל מוכר ע"פ שלא נכתב הרי זה גובה בעדי המכירה מנכסים משועבדים כדגרסינן בפ' חזקת (מח:) עכ"ל כ"י כתב מחריות טעות סופר הוא לאו דוקא בשטר הוא דקאמר אלא אפילו מוכר שדהו בעדים קיימא לן דגובה מנכסים משועבדים אע"פ שלא פירשו מחריות כלל גובה וכ"כ הרשב"א והר"ן עכ"ל (א) ועיין במה שכתב עוד בפ' חזקת גמרא כל חזקה שאין עמה טענה וכו' כזה וכעומק שדהו בעדים וקיבל עליו מחריות: ובתב עוד שלשה מיני מחריות הם מחריות דנפשיה מחריות דמתמתיה מחריות דעלמא מחריות דנפשיה כי היכי דפרק מי שהיה נשוי (קף לף:) מחריות דמתמתיה כגון דבעל חוב דידיה מחריות דעלמא דשה שאינה שלו ולפיכך כתב רבינו מאמת שהוא מסס הרי הוא כמילו מיעט שלמעלה ממנו ולפיכך מס פירש לו מחריות דנפשיה הרי הוא כמילו מיעט מחריות דעלמא שהוא למעלה ממנו מכל מס פירש דעלמא דמתמתיה ודנפשיה שכם למטה ממנו נכלל ומס פרוש דמתמתיה נכי שאין דעלמא שהוא למעלה ממנו

ממנו

דרכי משה

רכד (א) וכ"ה תשובת מוהר"ם במרדכי פ' המדיר ע"א על ראובן שמכר סוס לשמעון ואחר שמשך הסוס נמצאו **מומין** ביד שמעון ושמעון שמיד ראובן היה בו המומין **וחזר** מקח מיעות על שמעון להביא ראיה ואפילו **עדיין לא פרע** המעות מוציאין ממנו ולא אמרינן דיהא נאמן במנו דאי בעי אמר פרעתי וכ"מ ראובן צריך לישבע שלא ידע ולא **הרגיש** במומין אלו בעוד שהכוס היה בביתו **ואם אינו רוצה לישבע** שלא ידע ולא הרגיש במומין אלו בעוד שהסוס היה בביתו **הדר זבינא** אפילו קיבל ראובן כבר המעות עכ"ל:

רכה (א) וכ"כ הגמ"ר **פרק** איזהו נשך:

תעין

פרישה

וכיון שנולד הספק ברשותו עליו להביא ראיה וכו' דקיימא לן הוגלד פי המכה בידוע שנעשה שלשה ימים קודם שחיטה וכו' לו יפרע אפילו סוס מוחזק וכו' ברייתא זו שכתבתי בסמוך מיתה נמי בפרק שלו טרפות (קף נ:) וכתבו התוס' והרא"ש המע"ה פי' על הלוקח להביא ראיה שברשות מוכר טרפה מע"פ שלא נתן מעות עדיין כאן נמצאו וכאן כתב דהוי כמחרינן בסוף פ' המדיר וכמו דקרי ליה מוציא מסוס דמסתמא כל כמה דלא יהיב זוזי לא יהבי ליה מיתה וכך הם דברי הרמב"ם שכתב בפ"ב מהלכות מכירה לא הוגלד פי המכה הרי הדבר ספק ועל הטוען להביא ראיה שקודם לקיחתו נטרפה שברי ברשותו גולד הספק וסס לא הביא ראיה ישלם הדמים למוכר וכתב ה"ה זה מבואר בגוגיא סס שליגא דשמואל דכי ממרינן בברייתא לא הוגלד פי המכה המוציא מחבירו עליו הראיה דוקא כשנתן הטוען מעות מקל לא נתן הטוען מעות אין על המוכר להביא ראיה אלא מוציאין מן הטוען וכן נתבאר בהלכות ומ"מ כבר כתבתי שיש פוסקים דלא כשמואל וכאן אם לא נתן הטוען דמים על המוכר להביא ראיה ובלא ראיה אין מוציאין מן הטוען וכן הרשב"א ז"ל הקשה לדברי המחבר לומר דסוגיין דלא כהלכתא עכ"ל: ומה שאמר רבינו ושהר טריפות כגון מחטת סירכא יתבאר לקמן וכו' בסימן רל"ב: כתב המרדכי בפ' הזהב שמעון שמכר סוס לראובן בירן ומשך ראובן הסוס ועדיין היין בידו ומ"כ בא שכון"ס אחד ואמר שהסוס שנגנב ממנו ולקח הסוס וראובן מעכב היין הדין עם שמעון שכיון שמשך הסוס נקנה היין לשמעון ומה שטוען שהוא מקח טעות כיון שאין שמעון מודה שהעכו"ס לקחו בדין שודאי שנגנב ממנו סתם עכו"ס אנסים הם כמחרינן בפרק חזקת הבתים (מה:) ואין לריך שמעון ליסבע שאינו יודע שהוא גנוב ומיהו אם יש עדות שאמעון היה יודע שגנב ובדין לקחו העכו"ס הוי מקח טעות וכן כתוב בתשובות מיימון בספר קנין סימן ו' וכתב עוד המוכר סוס לחבירו ונמלא גנוב הוא שמכיון המוכר שלא ידע ולא הרגיש בסוס זה מעיקרא:

רכה (ו) המוכר לחבירו בין מקרקעי בין מטלטלי חייב באחריותן וכו' דמציעא (טו:) מסיק רבא הלכתא מחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר: כתב בעל התרומות בשער מ"ו דלא נכתב באחריות לא קיבל עליו מחריות כמו שקיבל דמי מלא במוכר בשטר מכל מוכר ע"פ שלא נכתב הרי זה גובה בעדי המכירה מנכסים משועבדים כדגרסינן בפ' חזקת (מח:) עכ"ל כ"י כתב מחריות טעות סופר הוא לאו דוקא בשטר הוא דקאמר אלא אפילו מוכר שדהו בעדים קיימא לן דגובה מנכסים משועבדים אע"פ שלא פירשו מחריות כלל גובה וכ"כ הרשב"א והר"ן עכ"ל (א) ועיין במה שכתב עוד בפ' חזקת גמרא כל חזקה שאין עמה טענה וכו' כזה וכעומק שדהו בעדים וקיבל עליו מחריות: ובתב עוד שלשה מיני מחריות הם מחריות דנפשיה מחריות דמתמתיה מחריות דעלמא מחריות דנפשיה כי היכי דפרק מי שהיה נשוי (קף לף:) מחריות דמתמתיה כגון דבעל חוב דידיה מחריות דעלמא דשה שאינה שלו ולפיכך כתב רבינו מאמת שהוא מסס הרי הוא כמילו מיעט שלמעלה ממנו ולפיכך מס פירש לו מחריות דנפשיה הרי הוא כמילו מיעט מחריות דעלמא שהוא למעלה ממנו מכל מס פירש דעלמא דמתמתיה ודנפשיה שכם למטה ממנו נכלל ומס פרוש דמתמתיה נכי שאין דעלמא שהוא למעלה ממנו

דרישה

ספרם לחבירו רמיה (פי) ומסקינן לה מסקה מידי מלא הוגלד פי המכה ויהיב דמי לתין בשל כבמה לריך להביא רמיה כיון דכבמה עומדת עוד בביתו) מלא ומלי מילתא דרב יהודה ומלי בר יחזקאל כס דבר ומיפוכו ומלי לומר דע"ס הוא במ"ם ברי"ף בעל התרומות בשער מ"ו כתב פרם לממור ע"כ לשון הרמ"ם ורי"ל שכולו מילתא הו"ל להיפך ולא הוו מלא כתיב נהו שטרא הכי נמי ממרינן לחחריות לא קיבל אלא אם קיבל בפניהם מע"פ שלא נכתב הרי זה גובה בעדי המכירה מנכסים משועבדים כדגרסינן בפ' חזקת (מח:) עכ"ל בוודאי אחריות כלל גובה וכ"כ הרשב"א והר"ן עכ"ל (א) ועיין במה שכתב עוד בפ' חזקת גמרא כל חזקה שאין עמה טענה וכו' כזה וכעומק שדהו בעדים וקיבל עליו מחריות: ובתב עוד שלשה מיני מחריות הם מחריות דנפשיה מחריות דמתמתיה מחריות דעלמא מחריות דנפשיה כי היכי דפרק מי שהיה נשוי (קף לף:) מחריות דמתמתיה כגון דבעל חוב דידיה מחריות דעלמא דשה שאינה שלו ולפיכך כתב רבינו מאמת שהוא מסס הרי הוא כמילו מיעט שלמעלה ממנו ולפיכך מס פירש לו מחריות דנפשיה הרי הוא כמילו מיעט מחריות דעלמא שהוא למעלה ממנו מכל מס פירש דעלמא דמתמתיה ודנפשיה שכם למטה ממנו נכלל ומס פרוש דמתמתיה נכי שאין דעלמא

סי' רכה (ו) המוכר לחבירו כל מיידע מחריות דמתמתיה מחריות דעלמא מחריות דנפשיה כגון דפ"ק דב"מ (וכתבו רבינו סימן שאמר זה בס"ג ע"ם) מחריות דמתמתיה כגון דב"מ דיהיב מחריות דעלמא כגון נמלאת שדה שאינה שלו ולפיכך כתב רבינו שפירש אחד מהם הרי הוא כמילו מיעט שלמעלה ממנו ומס פירש דמתמתיה הרי מיעט שלמעלה ממנו מכל מס פירש דעלמא דמתמתיה שכם למטה ממנו נכלל ומס פרוש דמתמתיה נכי שאין דעלמא

(ג) **בד"א** שהוציאו המקח מידו וכו' . בפרק חזקת פליגי לעיל מאורמי סיכת דמקי עכו"ס וקא תנים לה מיניה רבא ס"ל דינא הוא דמקי מוכר ומפקי ליה מיניה פי' ידון עם העכו"ס גולי יוציאו מידו בדין דעכו"ס ניימי דינא הס וכאן בעכו"ס בדיניה וזכה העכו"ס בדין חייב המוכר להחזיר ללוקח מעותיו ואמימר ס"ל דאינו חייב לפצות מידע ידיע דסתם עובד כוכבים אינם הוא ואין ספק דשלח כדין יוציאו בדיניהם ובעדות עכו"ס ולפיכך אין המוכר חייב באחריותן ופסקו הפוסקים דהלכה כאמימר ומשלמת נמצא דס"ה ביאורם דקא תנים ליה שלא כדין אבל אינו חייב המוכר באחריותן וכ"כ ס"ה ומה שמחלק בין ישראל לעכו"ס ולא קמחלק בישראל באמינה ואיה היינו משום דלא שכיח מילתא שיהיה כח לישראל לגזול לחבירו בלא עדים ובלא רמיה :

(ג) **ומ"ש** ואפי' הוא חמור וכו' ולא לקח החוכף וכו' . שם מפורש בגמרא : (ד) **ואם** קבל עליו כל אונס וכו' . בפרק מי שמחזו מפורש דשטפה הנהר וכו' כיון דאונסא דלא שכיח הוא ולא עלה על דעת המוכר דלא שכיחא הוא לא קבל עליו ומשלמת משמע דשכיחא לאתויי אונס עכו"ס וקא תנים לה לאונסא דשכיחא הוא קבל עליו וכן פסק הרמב"ם בפי"ט והסמ"ג במצות לא תעו :

(ה) **וכתב** הרמב"ם והוא הדין וכו' שם : **ומ"ש** כהסיא דרב פפא וכו' בפרק מי שמחזו :

(ו) **ואם** פירש המוכר וכו' . בפרק חזקת ופסק כרב זביד וכן פסקו הרב אלפס והרא"ש והרמב"ם וכן כתב הספר מצות גדול במצות לא תעו לשונו בשם הרמב"ם מיהו מ"מ כתב וזה לשונו אבל ר"י פסק כרב פפא שחולק על רב זביד ואומר דמלשון שאינה שלו מוזר עליו למינו מכר כלום מאחר שהגזל טורף קרן ופירות אבל כ"ח שאינו טורף פירוש כל זמן שלא טרפה נהפך המכר מכר וכן מוכח בפרק קמא דמציעא גבי הכיר בה שאינה שלו ולקחה שנחלקו רב ושמואל ואמרו שהמעות פקדון אצלו מתנה וע"כ מדבר שלא בשאלה אבל בשאלה אפילו רב מודה דחייב לשלם דהא אמרינן בהכיר בה שאינה שלו מוזר עליו למינו מכר כלום מאחר שהגזל טורף פירוש כל זמן שלא טרפה נהפך המכר מכר וכן מוכח בפרק קמא דמציעא גבי הכיר בה שאינה שלו ולקחה שנחלקו רב ושמואל ואמרו שהמעות פקדון אצלו מתנה וע"כ מדבר שלא בשאלה אבל בשאלה אפילו רב מודה דחייב לשלם דהא אמרינן בהכיר בה שאינה שלו מוזר עליו למינו מכר כלום מאחר שהגזל טורף קרן ופירות אבל כ"ח שאינו

רכו (ה) **ראובן** שמכר שדה לשמעון אפילו שלא בפניו ובא לוי בעל מוכו להוציאה משמעון וכו' בפרק קמא דב"ק (ח:) ובפ"ק דמציעא (יד.) ובפרק מי שהיה נשוי (נב:) תמר מניי רחוקן שמכר שדה לשמעון בפניו ובא ב"ח דרחוקן וקא טריף לה מיניה דינא הוא דמזל רחוקן ומשתעי דינא בהדיא ולא מצי אמר ליה לאו בעל דבריס דידי אתי דע"ל דמפקת מיניה עלי דידי הדר מיכא דאמרי אפילו שלא בפניו אמרי' דאמר ליה לא ניחא לי דליהוי לשמעון תרעומת עלי ומשמע דהלכה כליישנא בתרא וכ"פ הרמב"ם ז"ל בפרק י"ט מהלכות מכירה וכתב הרשב"ם דדוקא במכירה דיעיד ווזי ובודאי אית ליה תרעומת עליה מכל מתנה לא: **ומ"ש** ובמ"א דהוא ברחוקן טוען כנגד הבעל חוב שהם עשוה לו רחוקן אפותיקי וכו' ס"ל כ"מ דמסיק שיעור מרעה ולא שיעור שבחא כו' כל זה כתב הרש"ס בפ' קמא דמציעא ועוד כתבו התוספות בפרקיס הנזכריס נפקותות אמרות. והרב המגיד כתב בפרק הנזכר בשם הרמב"ן דאין צורך לכל זה אלא ס"מ דאיכא ידע למיטען טפי:

(ג) ראובן שמכר שדה לשמעון שלא בפניו וחזר רחוקן ולקח משמעון בפניו ובא ב"מ של רחוקן לטרפה מיכו יכול לחזור על שמעון וכו' אבל שם ב"מ של מציי דרחוקן בא לטרפה מייב שמעון לסלקו כפילו בא אחר לטרפה בפרק מי שהיה נשוי (נא. נב:) אמר רמי בר חמא רחוקן שמכר שדה לשמעון שלא בפניו ושתא שמעון ומכר לרחוקן בפניו ושתא ב"מ דרחוקן וקא טריף ליה מיניה דינא הוא לחזול שמעון ומפני ליה מ"ל דבא נכי דפניו מי קיבל עליה מי קיבל עליה ומודה רבא דרחוקן שירש שדה מיעקב ומכרה לשמעון שלא בפניו ושתא שמעון ומכרה לרחוקן בפניו ושתא ב"מ דיעקב וקא טריף ליה מיניה דינא הוא לחזול שמעון ומפני ליה מיניה מ"ט ב"מ דיעקב כב"מ דעלמא דמי. וכפ' אלמנה ניזונת (דף לו.) נעי מרב ששת מוכרת למזונות מכו שתמזור ותטרוף בכתובתה כיון דפרעיתא מיתני טרפה לו דילמא כי דפרעיתא דעלמא לא קבילה מפני דנפשיה קבולי קבילה ופשט הכי דפרעיתא דנפשיה קבילה וכתב הר"ן ומהא שמעינן שהמוכר שדה לחבירו שלא בפניו חייב בפרעיתא דחייב בפרעיתא דנפשיה מיכו דוקא בזכות שיש לו בשעת מכירה מכל מ"מ לו זכות לומר מכאן מוכר עליו דברי זה כשילו הלוהו

מ"ב

רכו (ה) **ראובן** שמכר שדה לשמעון אפילו שלא בפניו ובא לוי בעל חובו להוציאה משמעון וכו' כפרק קמא דב"ק (ח:) ובפ"ק דמציעא (יד.) ובפרק מי שהיה נשוי (נב:) תמר מניי רחוקן שמכר שדה לשמעון בפניו ובא ב"ח דרחוקן וקא טריף לה מיניה דינא הוא דמזל רחוקן ומשתעי דינא בהדיא ולא מצי אמר ליה לאו בעל דבריס דידי אתי דע"ל דמפקת מיניה עלי דידי הדר מיכא דאמרי אפילו שלא בפניו אמרי' דאמר ליה לא ניחא לי דליהוי לשמעון תרעומת עלי ומשמע דהלכה כליישנא בתרא וכ"פ הרמב"ם ז"ל בפרק י"ט מהלכות מכירה וכתב הרשב"ם דדוקא במכירה דיעיד ווזי ובודאי אית ליה תרעומת עליה מכל במתנה לא: **ומ"ש** וכמ"א דהוא ברחוקן טוען כנגד הבעל חוב שהם עשוה לו רחוקן אפותיקי וכו' ס"ל כ"מ דמסיק שיעור מרעה ולא שיעור שבחא כו' כל זה כתב הרש"ס בפ' קמא דמציעא ועוד כתבו התוספות בפרקיס הנזכריס נפקותות אמרות. והרב המגיד כתב בפרק הנזכר בשם הרמב"ן דאין צורך לכל זה אלא ס"מ דאיכא ידע למיטען טפי:

(ג) ראובן שמכר שדה לשמעון שלא בפניו וחזר רחוקן ולקח משמעון בפניו ובא ב"מ של רחוקן לטרפה מיכו יכול לחזור על שמעון וכו' אבל שם ב"מ של מציי דרחוקן בא לטרפה מייב שמעון לסלקו כפילו בא אחר לטרפה בפרק מי שהיה נשוי (נא. נב:) אמר רמי בר חמא רחוקן שמכר שדה לשמעון שלא בפניו ושתא שמעון ומכר לרחוקן בפניו ושתא ב"מ דרחוקן וקא טריף ליה מיניה דינא הוא לחזול שמעון ומפני ליה מ"ל דבא נכי דפניו מי קיבל עליה מי קיבל עליה ומודה רבא דרחוקן שירש שדה מיעקב ומכרה לשמעון שלא בפניו ושתא שמעון ומכרה לרחוקן בפניו ושתא ב"מ דיעקב וקא טריף ליה מיניה דינא הוא לחזול שמעון ומפני ליה מיניה מ"ט ב"מ דיעקב כב"מ דעלמא דמי. וכפ' אלמנה ניזונת (דף לו.) נעי מרב ששת מוכרת למזונות מכו שתמזור ותטרוף בכתובתה מיתני טרפה לו דילמא כי דפרעיתא דעלמא לא קבילה מפני דנפשיה קבולי קבילה ופשט הכי דפרעיתא דנפשיה קבילה וכתב הר"ן ומהא שמעינן שהמוכר שדה לחבירו שלא בפניו חייב בפרעיתא דחייב בפרעיתא דנפשיה מיכו דוקא בזכות שיש לו בשעת מכירה מכל מ"מ לו זכות לומר מכאן מוכר עליו דברי זה כשילו הלוהו

מ"ב

כי ד עליך ליתן לי היין באיזה זמן שארצה למדוד אותו כי לא פסקנו זמן למדידה ועכשיו הייתי הולך למדדו לולא סבנת הדרך. תשובה רואה אני התנאים שהתנו ביניהם המוכר שהתנה שלא יהיה עליו אחריות מאותו היין אלא אם תשבר החבית או תשפך בלבד ותנאי הלוקח שלא יהיה אחריות עליו מן היין אלא לטעם בלבד אם יחמיץ ואם יארע בו הפסד פיסוך לא פירש על מי יהיה אותו אחריות ואיכא למידק אחריות שבירה ושפיכה קבל עליו המוכר בלבד ולא אחריות שום הפסד אחר שיבוא ליין ואיכא נמי למידק איפכא שאחריות הטעם קבל עליו הלוקח בלבד ולא קבל עליו אחריות שום הפסד אחר שיבוא ליין והואיל דאיכא למידק הכי והכי אוקי ממונא בחזקת מריה ולא נוציא המעות מהלוקח שהוא מוחזק בהן כי עדיין לא פרע המעות ועוד כי הדבר מוכיח כן כי המוכר קבל עליו אחריות היין אונס דאתי ליה מעלמא שפיכה ושבירה ומסתמא ה"ה נמי כל אונסא דאתי ליה מעלמא דמאי שנא האי מהאי אלא שבתבו אונס שפיכה ושבירה דשכיח אבל אונס ניסוך דלא שכיח לא אסקו אדעתייהו להזכיר בכתיבה אבל הלוקח לא קבל עליו אלא אחריות נוף היין אם יתקלקל בטעם ואין להכניס בכלל אונס זה שום אונס דאתי ליה מעלמא אלא לכל שאר אונסין נשאר ברשות המוכר ומה שאמר המוכר ללוקח בשהיה היין בספק שהיה רוצה לחזור בו מן המקח ולא רצה הלוקח בזה. לא הורע כחו של לוקח כי רוצה לעמוד במקח

ע"פ התנאים שהתנו ביניהם:

רכו (ה) **ראובן** שמכר שדה לשמעון אפילו שלא באחריות ובא לוי בעל חובו להוציאה משמעון אם רצה ראובן לעשות דין עם לוי עושה ואין לוי יכול לומר מה לי ולך והלא אין עליך אחריות שיאמר לו אין רצוני שיהיה לשמעון תרעומת עלי ונפקא מינה במה שראובן טוען כנגד הבעל חוב שאם עשאה לו ראובן אפותיקי אף על פי כן יכול לסלקו במעות ושמעון לא היה יכול לסלקו במעות אי נמי נפקא מינה במסיק בה שיעור ארעא ולא שיעור שבחא דאם היה לוי גובה משמעון הלוקח היה גובה גם השבח ולא היה נותן לו אלא ההוצאה אבל כשלוקחו מיד ראובן אינו נוטל אלא הקרקע ולא השבח: (ג) ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות וחזר וקנאה וכו'. מימרא דמציי פ"ק דב"ק ופ"ק דמציעא ופ' מי שהיה נשוי: ומ"ש אפילו שלא באחריות. פסק כמיכא דאמרי דהתם אפילו שלא באחריות וכן פסק הרמב"ם בפ' י"ט וכו' ומ"ש מכירה: **כפ"ק דמציעא** (דף י"ב ע"ב) כתבו התוס' תימה מ"מ דהא כל מקום שיכול לטעון רחוקן טוען שמעון דטוענים לוקוח וכו' פי' לפי שהוקבע לו בעל דבריס דידי אתי דבדבר זה קרקע שמעון מכי טוטל מס יש לך תביעה עלי העמידני בדין ולפי מס אתה נאתי לטעון בשביל שמעון ולפיות מורשה ומטעלר שלו אתה רשאי לתין כאן טענת שלא יהיו שומעין טענת שקר מפי מתורגמן אי אתין מדם מעיו בפני ב"ח דכל הטענות שטוען שמעון מיהו שלא לפטור את רחוקן וא"כ למה לי טעון רחוקן בעד שמעון שלא יתעון רחוקן בעד עלמו כיון דלאו בעל דבריס דידי אתי כיון שמיכני תובעך וזה הדין עם לוי אי ליכא נפקותא וקאמר רבא דמיכא נפקא מינה וכו' וכן כתב הרש"ס בפ"ק דמציעא הגר נפקותות דכתב רביעו ולא כתב כלל הני נפקותות דכתבו התוספות והשתא ניחא דקאמר תלמודא דמע"ג דמיכא טעמא לכל לד לוי טוען לאו בעל דבריס דידי אתי ורחוקן ושמעון טוענים אית לן פסידא אי לא טען רחוקן והכריעו חכמים דדינא הוא דרחוקן טוען בהדי לוי דכיון דאמר לא ניחא לי דליהוי לשמעון תרעומת עלי דינא הוא דמיכא דבגמרא קאמר רבא נהי דמחריות דעלמא קיבל עליה מחריות דנפשיה לא קיבל עליה דלמא דתלה ליה להאי דינא בקבלת שמעון ורביעו תולה תולה תולה אותו בקבלת רחוקן שאמר דנהי שלא קיבל רחוקן וכו' מיכרא דכני

רכו (ה) **ראובן** שמכר שדה לשמעון אפילו שלא בפניו ובא לוי בעל חובו להוציאה משמעון וכו' כפרק קמא דב"ק (ח:) ובפ"ק דמציעא (יד.) ובפרק מי שהיה נשוי (נב:) תמר מניי רחוקן שמכר שדה לשמעון בפניו ובא ב"ח דרחוקן וקא טריף לה מיניה דינא הוא דמזל רחוקן ומשתעי דינא בהדיא ולא מצי אמר ליה לאו בעל דבריס דידי אתי דע"ל דמפקת מיניה עלי דידי הדר מיכא דאמרי אפילו שלא בפניו אמרי' דאמר ליה לא ניחא לי דליהוי לשמעון תרעומת עלי ומשמע דהלכה כליישנא בתרא וכ"פ הרמב"ם ז"ל בפרק י"ט מהלכות מכירה וכתב הרשב"ם דדוקא במכירה דיעיד ווזי ובודאי אית ליה תרעומת עליה מכל במתנה לא: **ומ"ש** וכמ"א דהוא ברחוקן טוען כנגד הבעל חוב שהם עשוה לו רחוקן אפותיקי וכו' ס"ל כ"מ דמסיק שיעור מרעה ולא שיעור שבחא כו' כל זה כתב הרש"ס בפ' קמא דמציעא ועוד כתבו התוספות בפרקיס הנזכריס נפקותות אמרות. והרב המגיד כתב בפרק הנזכר בשם הרמב"ן דאין צורך לכל זה אלא ס"מ דאיכא ידע למיטען טפי:

(ג) ראובן שמכר שדה לשמעון שלא בפניו וחזר רחוקן ולקח משמעון בפניו ובא ב"מ של רחוקן לטרפה מיכו יכול לחזור על שמעון וכו' אבל שם ב"מ של מציי דרחוקן בא לטרפה מייב שמעון לסלקו כפילו בא אחר לטרפה בפרק מי שהיה נשוי (נא. נב:) אמר רמי בר חמא רחוקן שמכר שדה לשמעון שלא בפניו ושתא שמעון ומכר לרחוקן בפניו ושתא ב"מ דרחוקן וקא טריף ליה מיניה דינא הוא לחזול שמעון ומפני ליה מ"ל דבא נכי דפניו מי קיבל עליה מי קיבל עליה ומודה רבא דרחוקן שירש שדה מיעקב ומכרה לשמעון שלא בפניו ושתא שמעון ומכרה לרחוקן בפניו ושתא ב"מ דיעקב וקא טריף ליה מיניה דינא הוא לחזול שמעון ומפני ליה מיניה מ"ט ב"מ דיעקב כב"מ דעלמא דמי. וכפ' אלמנה ניזונת (דף לו.) נעי מרב ששת מוכרת למזונות מכו שתמזור ותטרוף בכתובתה מיתני טרפה לו דילמא כי דפרעיתא דעלמא לא קבילה מפני דנפשיה קבולי קבילה ופשט הכי דפרעיתא דנפשיה קבילה וכתב הר"ן ומהא שמעינן שהמוכר שדה לחבירו שלא בפניו חייב בפרעיתא דחייב בפרעיתא דנפשיה מיכו דוקא בזכות שיש לו בשעת מכירה מכל מ"מ לו זכות לומר מכאן מוכר עליו דברי זה כשילו הלוהו

מ"ב

פרישה

מלא להחזיר משיתין לא ליתן לי יין אחר שלא כוונתו היתה שלא יהיה יכול להפסיד דשם יפסד הרי הוא מייב להחזיר לו משותין ואפשר לא יפסד ישאר במקח היין והמוכר לא ירויח לעמוד בספק זה שלא ס"ל להחזיר לי המפתח כו' כי נתייקר היין ודוק: אבל תוס' מיסוך דשלא יהיה יכול להפסיד זה שכיח לא מסקו מדעתייהו כו' ענב"ל:

סי' רכו (ה) **ראובן** שמכר שדה לשמעון כו' מימרת דמציי בפ"ק דב"ק ד' ס"ב ובפ"ק דב"מ ד' י"ד ע"ש: **תפילו** שלא בתחריות כלומר שפירש ואחר שלא להתחייב בתחריותו דאל"כ הא קיי"ל הא תחריות ס"ס הוא: לוי ב"מ פי' ב"מ של רחוקן: לעשות דין עם לוי פי' לעשות בעל דבר למאר שמשכה שוא שכתו: ור"מ שמכר שרחוקן כו' ע"ת דלמא יש לוי ים ב"מ דרחוקן יכול לטעון ברי שפרע לן מו שטטרו מוויף הוא ושמעון מיכו יכול לטעון כן נברי י"ל הא קיי"ל דטוענין ליורש ולנוקח וכל דתפשר למטען ב"ד טוענין ללקוחות ואף דאין לב"ד טוענין ללקוחות טעמא דלא שכיחא מ"מ הא שכיח יפרע כן מי יאמר בידו דשמעון מיקבר הא רחוקן מוה ויגמרטו טעמותיו מו יקמטו למורשה וקי"ל לכן מאר שיש כ"מ לענין שיכול לסלקו במעות ועוד כ"מ לענין גבוית שבח (ועיין בד"מ) ותלוייכו לוקח בעשלו לפותיקי דאל"כ אין נפקותא גם לשבח כדלעיל ר"ס קט"ו ובשלא קיבל עליו אחריות ג"ל טעם מטוס תרעומת דשמעון מכל בשקיבל עליו אחריות אף למייני דשמ"ס הוא טוב ואין לרחוקן לפרוע דמי יש לו לא הוי מצי לגבות משוטבדים משמעון (שי"ם) [מ"מ] יש כ"מ לרחוקן בזה ריוח ממון מס"ט בתרא שאם יטרפנו מיד הלוקח אם השבח שלא יפסיד כמוכר ולא יחזיר לשמעון אלא הקרן וגם השבח ויגבה ממנו הקרן וגם השבח ויפסיד המוכר דמי השבח ומ"ל ופ"ש כ"מ בב"ק פ"ס: ולא טיעור שבחא דאם היו לוי כו' (כלל) כל"ל דאם בדל"ת: סיכ גובה גם השבח פירוש בשבחו לפותיקי וכמ"ש: (ב) **ראובן** שמכר שדה לשמעון כו' עיין שם בגמרא ד' ל"ב ויש שם מילופי גירסאות רש"י ז"ל גרם נהי דתחריות דעלמא קניל עליה תחריות דנפשיה מי קניל עליה ופ"ק קאי על המוכר השני וקאמר לשמעון שמור ומכור לרחוקן בתחריות לא קיבל מנפשיה אלא תחריות דעלמא אבל תחריות דנפשיה ר"ל תחריות שבמיס מנפשו של רחוקן מי קיבל וגי' כרי"ף כוא דנהי שלא קיבל רחוקן תחריות דנפשיה מי לא קיבל עליה וכסיכו כרש"ס וכתב עלה ז"ל ומי' כרמ"ה כמי קיבל ולא קיבל לאו נקבלת המוכר דקיבל עליה תחריות ללוקח קאי דלמא תחריות דעלמא לא קיבל עליה וכסיכו כרש"ס מי לא קיבל עליה ומכר ליה לשמעון ובא לוי וסילקו מכל מקום לבעל חוב ובין כשהלוקח מסלק לב"ח מכל מתבאר לקמן בסוגיא ובדברי הרמ"ס: (ג) **ראובן** שמכר שדה לשמעון אפילו שלא בתחריות וחזר רחוקן ולקחה וכו'. מיתרא דמי' אבל מס ב"ח שכיח: פי' כגון שנתן לו בשעת מכירה מעות מקצת ושיעבד לו שדה זו בכתב לרחוקן כיושב מקניו והוא מכרה לשמעון שלא בתחריות וחזר ולקחה ממנו בתחריות וטרפה ב"ח של מקני רחוקן חייב שמעון לסלקו מ"ט ב"ח דמקני רחוקן כב"ח דעלמא דמי וגם זה מפורש שם ובחלפסי והרמב"ם שם. ומיכא למידק דבגמרא קאמר רבא נהי דתחריות דעלמא קניל עליה תחריות דנפשיה לא קיבל עליה דלמא דתלה ליה להאי דינא בקבלת שמעון ורביעו תולה תולה תולה אותו בקבלת רחוקן שאמר דנהי שלא קיבל רחוקן וכו' מיכרא

פרישה

מלא להחזיר משיתין לא ליתן לי יין אחר שלא כוונתו היתה שלא יהיה יכול להפסיד דשם יפסד הרי הוא מייב להחזיר לו משותין ואפשר לא יפסד ישאר במקח היין והמוכר לא ירויח לעמוד בספק זה שלא ס"ל להחזיר לי המפתח כו' כי נתייקר היין ודוק: אבל תוס' מיסוך דשלא יהיה יכול להפסיד זה שכיח לא מסקו מדעתייהו כו' ענב"ל:

סי' רכו (ה) **ראובן** שמכר שדה לשמעון כו' מימרת דמציי בפ"ק דב"ק ד' ס"ב ובפ"ק דב"מ ד' י"ד ע"ש: **תפילו** שלא בתחריות ס"ס הוא: לוי ב"מ פי' ב"מ של רחוקן: לעשות דין עם לוי פי' לעשות בעל דבר למאר שמשכה שוא שכתו: ור"מ שמכר שרחוקן כו' ע"ת דלמא יש לוי ים ב"מ דרחוקן יכול לטעון ברי שפרע לן מו שטטרו מוויף הוא ושמעון מיכו יכול לטעון כן נברי י"ל הא קיי"ל דטוענין ליורש ולנוקח וכל דתפשר למטען ב"ד טוענין ללקוחות ואף דאין לב"ד טוענין ללקוחות טעמא דלא שכיחא מ"מ הא שכיח יפרע כן מי יאמר בידו דשמעון מיקבר מס רחוקן מוה ויגמרטו טעמותיו מו יקמטו למורשה וקי"ל לכן מאר שיש כ"מ לענין שיכול לסלקו במעות ועוד כ"מ לענין גבוית שבח (ועיין בד"מ) ותלוייכו לוקח בעשלו לפותיקי דאל"כ אין נפקותא גם לשבח כדלעיל ר"ס קט"ו ובשלא קיבל עליו אחריות ג"ל טעם מטוס תרעומת דשמעון מכל בשקיבל עליו אחריות לף למייני דשמ"ס הוא טוב ואין לרחוקן לפרוע דמי יש לו לא הוי מצי לגבות משוטבדים משמעון (שי"ם) [מ"מ] יש כ"מ לרחוקן בזה ריוח ממון מס"ט בתרא שאם יטרפנו מיד הלוקח אם השבח שלא יפסיד כמוכר ולא יחזיר לשמעון אלא הקרן וגם השבח ויגבה ממנו הקרן וגם השבח ויפסיד המוכר דמי השבח ומ"ל ופ"ש כ"מ בב"ק פ"ס: ולא טיעור שבחא דאם היו לוי כו' (כלל) כל"ל דאם בדל"ת: סיכ גובה גם השבח פירוש בשבחו לפותיקי וכמ"ש: (ב) **ראובן** שמכר שדה לשמעון כו' עיין שם בגמרא ד' ל"ב ויש שם מילופי גירסאות רש"י ז"ל גרם נהי דתחריות דעלמא קניל עליה תחריות דנפשיה מי קניל עליה ופ"ק קאי על המוכר השני וקאמר לשמעון שמור ומכור לרחוקן בתחריות לא קיבל מנפשיה אלא תחריות דעלמא אבל תחריות דנפשיה ר"ל תחריות שבמיס מנפשו של רחוקן מי קניל וגי' כרי"ף כוא דנהי שלא קיבל רחוקן תחריות דנפשיה מי לא קיבל עליה וכסיכו כרש"ס וכתב עלה ז"ל ומי' כרמ"ה כמי קיבל ולא קיבל לאו נקבלת המוכר דקיבל עליה תחריות ללוקח קאי דלמא תחריות דעלמא לא קיבל עליה וכסיכו כרש"ס מי לא קיבל עליה ומכר ליה לשמעון ובא לוי וסילקו מכל מקום לבעל חוב ובין כשהלוקח מסלק לב"ח מכל מתבאר לקמן בסוגיא ובדברי הרמ"ס: (ג) **ראובן** שמכר שדה לשמעון אפילו שלא בתחריות וחזר וקנאה וכו'. מיתרא דמי' אבל מס ב"ח שכיח: פי' כגון שנתן לו בשעת מכירה מעות מקצת ושיעבד לו שדה זו בכתב לרחוקן כיושב מקניו והוא מכרה לשמעון שלא בתחריות וחזר וקנאה ממנו בתחריות וטרפה ב"ח של מקני רחוקן חייב שמעון לסלקו מ"ט ב"ח דמקני רחוקן כב"ח דעלמא דמי וגם זה מפורש שם ובחלפסי והרמב"ם שם. ומיכא למידק דבגמרא קאמר רבא נהי דתחריות דעלמא קניל עליה תחריות דנפשיה לא קיבל עליה דלמא דתלה ליה להאי דינא בקבלת שמעון ורביעו תולה תולה תולה אותו בקבלת רחוקן שאמר דנהי שלא קיבל רחוקן וכו' מיכרא

דרישה

דמעלמא בכללו שהוא למעלה ממנו דנפשיה שהוא למטה ממנו בכללו ודכיתו כתב ממת מוכר וכ"ם המוכר עלמו דהיינו תחריות דנפשיה: (ו) אבל תוס' ניסוך דלא שכיח לא מסקו מדעתייהו וא"ת מדלהכא נמי דלא שכיח לא קבלו המוכר עליו כמ"ש בסיימן זה ס"ד ותוסק לימר דלא שכיח כ"כ כמו שבירה ושפיכה אבל מ"מ שכיח הוא קצת וי"ל דפ"כ לא קאמר ליעל דמיון המוכר ייקבל עליו תחריות בזה אלא משום דמיון המוכר מתנה בהדיא מיני וזה לקבל עליו תחריות אבל כאן שפירש בהדיא תחריות שתעשה טעשה לכך מקבל עליו ולא שום תוכם מכר ממילא מייב המוכר בשאר תחריות אלא שתמכר הלא גם המוכר התנה דוקא תחריות דשבירה ושפיכה אבל מקבל עליו ולא שום תוכם מ"ז קאמר כיון דסיון שקיבל עליו תחריות דנפשיה דרחוקן מי לא קיבל עליו תחריות דנפשיה דרחוקן לא קיבל עליו אלא תחריות דעלמא דלא שכיח ולא שום תוכם מכר ממילא מייב לסלקו פי' לא קיבל רחוקן ולא שום תוכם מכר ממילא מייב לסלקו פי' לא קיבל רחוקן ופ"ל: **אבל** מס ב"ם של מכר פ' ש' ופ"ש ו בפס לרחוקן מתמילא ביוסף מיפקו מכר

כן

חדושי הגהות

כוך בל' אני מוכר לך ומטעם דא אמרינן דכוונתו לקנות דוקא כור לא פחות ולא יותר כמ"ש שם משא"כ בגרון זה ומה זה שאמר שהתרה בו שימדוד קודם שיבוא האנם הול"ל לך והציל היין קודם שינסך ומה השיב לו הלוקח עליך ליתן לי היין באיזה זמן שארצה למדוד הו"ל להשיב בקיצור אתה קבלת אחריות ניסוך היין ג"כ עליך גם חזר ואמר כי לא פסקנו זמן למדידה הול"ל כי לא קבלתי עלי אונס ניסוך לכן ג"ל שבוראי המעשה היה שהקנה לו היין בקנין גמור בשעה שפסקו דמי היין המרה בכך וכך וכמ"ש בתשובה הנ"ל שהקנהו אגב מקום שהיה מונח בו במרתף וגם רבינו הביא לשון התשובה כתוב כן ראובן שמכר לשמעון פרתף של יין כו' משמע שמכרו מכירה גמורה אלא שלא רצה המוכר שיקחנו הלוקח דרשותו עד שיכודנו תהלה וידעו כל אחד כמה מידות יש בהחביות ועפ"ז ישלם לו וזהו שאמר ראינו שמכר לשמעון במכירה גמורה וגם מסר לו המפתח להיות ברשותו ולילך למדדו גם כדי שיראה על החביות שלא יחמיצו ולא היה חסר אלא המדידה שהיה תנאי ביניהם שלא יקחנו בלא מדידה ומש"ה דקדק המוכר על המדידה כדי שיהיה ברשות הלוקח לגמרי והלוקח לא רצה למדדה עכשיו מכח סכנה וא"כ היין בהזקת המוכר אף אם יתנסך (פרישה): ד' כלומר לא שהיה דעתו שאם יתנסך יהן לו יין אחר כי בודאי אפילו לסברתו **גם זה בכלל האחריות הוי לא הוי אלא להחזיר מעותיו לא ליתן לו יין אחר אלא כוונתו היתה דלא הוה יכול להפסיד דאם יתנסך הרי הוא חייב להחזיר לו מעותיו ובאם לא יתנסך ישאר במקח היין והמוכר לא רצה לעטוד בספק זה אלא א"ל התאר לי המצתה כו' כי נתייקר היין ודוק (פרישה):**

בפריט

(ג) ראובן שמכר קרקע לשמעון ונתקיים המקח בקנין או בא' מדרכי ההקנאות ועדיין לא נתן המעות ויצא קול שיש עליו עוררין אם אחר שיצא הקול נילה הלוקח בדעתו שהיה רוצה לקיים המקח כנון (א) שהלך סביב מצרי השדה לראות ענין השדה או קיים המקח לגמרי ואינו יכול לומר אחזיק במעות בשביל קול הערעור שיצא עליו אפילו אם קנה באחריות אלא יתן לו מעותיו ולכשיוציאוה מידו יתבענו לדין ואם לא הלך על מצרי השדה לאחר שיצא הקול יכול לעכב המעות דכיון שיש עליו עוררים הוי כמו מקח טעות דלא סני דלא צריך טירחא לבי דינא ולמיבטל מעבידתיה והוי כשאר מומין למיהוי מקח טעות וכתב א"א הרא"ש ז"ל דמיירי שלא נתברר עדיין הערעור אלא אחד בא וערער ואמר

(ג) **ראובן** שמכר קרקע לשמעון ונתקיים המקח בקנין וכו'. ג"ז סם ופ"ק דקמח ופ"ק דמציעא ומר מגיד רמוכן שמכר שדה לשמעון שלא בפחריות ויצאו עליו עסיקין עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו מכל מהחזיק בה מיגו דיכול לחזור בו דמ"ל מייתי קיטרי סברת וקבילת ומיימתי מחזיק בה מכי דייש מתערי ס"ד לפילו בפחריות נמי דמ"ל לחוי טירפך ומשלם לך פי' לליטנע קמע בפחריות לפילו החזיק בה יכול לחזור בו ולליטנע בתרא מיגו יכול לחזור מהחזיק בה לפילו בפחריות ופסק רבינו כליטנע בתרא וכן נרחה מדברי הרי"ף והרמ"ם שהביאו לליטנע בתרא בפסקיהם בפ"ק דמציעא וכן הרמב"ם בפי"ט מה' מכירה לגבי הסמ"ג הניח הלשון הרחשון בלבד במלות עשה פ"ג: ומ"ש רבינו ומתקיים המקח בקנין מן בג' מדרכי ההקנאות ועדיין לא נתן המעות. כ"כ הרי"ף פ"ק דמציעא ובתשובה בלל י"ו והוא מדברי המוס' וכ"כ המוס' בפ"ק דמציעא ע"ב ריב"ץ בשם הרמב"ם כתב וז"ל המוכר קרקע לחבירו ואחר שקנה הלוקח בחזר מן הדרכים שקונין בהם קוסם שנשתעה בה יצאו עליה מערערים ה"ז יכול לחזור בו שמן לך מוס גדול מזה וכו' לפיכך יבטל המקח ויחזיר המוכר את הדמים וכו' מבואר דמיירי כמי בנתן מעות וכיוצא בזה פי' ריב"ס כמו שהביא הסמ"ג וז"ל והר"י בר מרדכי פי' שמדבר בנותן מעות וגם כתב שער ודעתו של מוס כל זמן שלא הלך לרחותו ולא תיקן גבולי השדה שיוכל לחזור בו אם יבוא אם שום ערעור אב"ל וכ"כ הגהות מיימוני שדברי הרמב"ם כדברי ריב"ס ומשמע מדברי כולם כי דייש מתערי סוב לה יכול לחזור בו מע"פ שלא יצאו עליה עסיקין אלא בשעה שהלך לחזור בו ותוך זמן שנגמר המקח יצא לו קול ומי שיש לו ערעור יודע הלוקח ערעורו ויכול לחזור בו עד דדייש מתערי לבל מדדייש מתערי לאחר שנודע לו ערעורן סוב לה יכול לחזור בו והכי משמע ליטנע דגמרא חייתא דקיטרי סברית וקבילת משמע דידע הערעור וסבר וקיבל כיון דדייש מתערי אלא בשעה שנודע לו ערעורן סוב לה יכול לחזור בו אפילו דייש מתערי אלא כיון שנודע לו ערעורן ואפילו הכי דייש מתערי כבר גילה דעתו שרוצה לקיים המקח לכן נרחה עיקר כדמשמע מכל דברי המחברים דמיירי בדייש מתערי קודם שיצאו עליה עסיקין ודוק ומ"ש ב"י דדברי רבינו בפי' מיירש זו בפירוש ריב"ס שכתבו המוס' בפרק מי שהיה נשוי וכתב הרמב"ם בפ"ב מה' מכירה וז"ל וריב"ס מפרש ברחובן שמכר שדה לשמעון וקנה ממנו קנין גמור עד שלא החזיק בה אפילו החזיק בה ויצאו עליו עסיקין עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו מכל מהחזיק בה מיגו דיכול לחזור בו כ"ז שדה לשמעון וקנה ממנו קנין גמור עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו דכי היכי דתיקנו רבנן שיהא שדה לוקח כל זמן שלא נתברר עדיין הערעור וכו'. ב"ק דקמח מלא

דרכי משה

רבו (א) זהו פי' דייש אמצרי שאמרו בגמרא פ"ק דב"ק (ט.) וע"ק דב"מ (יד) וע' מי שהיה נשוי (צג:) אבל הרמב"ם פי"ש מהל' מכירה פי' בענין אחר וע"ש גם במישרים נ"ם ח"ב כתוב בו פירושים אחרים: (ב) ואינו משמע כן בתשובת הרא"ש שהביא רבינו בסימן זה:

ובנ"י

דרישה

כדרלוכין בעלמו בם לטרפה וכו"ל לסיים בל' הרמב"ם שלא יסח לראובן המוכר ומקומות לעלמו ודמי קיבל עליו חלת מקורמת כמ"ם בפרישה ודוק: (ג) ראובן שמכר קרקע כו' ל' הגמרת וכרמ"ם כבר כתבתי בפרישה ודע שהרמ"ם כתב עוד שם שסח דמשמע מכי דייש מתערי ז"ל פי' שלבך סביב כשדה לראותו לעמוד על ענין השדה שכך נהגו הסוגים לקיים המקח לאלתר בחלת מהקניינים ומעכב המעות בידו עד שילך לראות ענין השדה אם סוא בחזקה ענין שת"ל המוכר ומתוך שנגמר המקח יצא לו קול ומי שיש לו ערעור יודע ערעורו ויכול לחזור בו עד שיבוא שום מעשה שום מעשה לקיים המקח לכן נרחה עיקר דמי שהיה נשוי סוא בדקדוק: ומ"ש רבינו ואם לא הלך על מדרי השדה וכו' סוי כמו מקח טעות שלא נדיך טירחא לבית דין וכו'. כלומר אע"פ שלא יפסיד מעותיו שדרי קצת בחחרות והמוכר חייב לפילו בכי כיון שלא נדיך טירחא לבית דין וכו' להוליא מן המוכר יכול לעכב המעות וכו' ומשמע מדבריו דבלא בחרות נמי יכול לעכב המעות אע"פ שלא הלך על מדרי השדה מבל רבינו ירוחם כתב בפירוש דאפילו קנאה שלא בחחרות נמי יכול לחזור בו ואפשר לומר גם כן דרבינו נמי בכי סניהו ליה מלא לכתוב דאפילו בקנאה בחחרות ואין נדיך לומר לומר בקנאה בלא בחחרות ויש לדקדק אמאי נקט ויצאו עליה עסיקין תיפוק ליה דבא לחזור מטעם שהולה אי נמי רוצה שיעשה לו בחחרות או רוצה לחזור מלדיים בחרים ואפשר לומר דשם בא לחזור מטעם שהולה או מטעם שקנאה בלא בחחרות מיגו יכול לחזור מאחר שכבר קנאה בחחר מדרכי ההקנאות אפי' לא דייש מתערי וכ"כ ה"ר ירוחם על שם הרמ"ה מבל כתב עוד שהרב בעיטת התוספות והרא"ש ורוב המפרשים לפ"ק דרוצה לחזור מטעם שהולה או מרוצה שיעשה לו בחחרות נמי יכול לחזור בל זמן שלא דייש מתערי ול"ל לפ"ז דילמלו עליו עסיקין דנקט לרחותא מע"פ שלא נתברר עדיין הערעור כו': **וכתב** מדוני מבי הרמ"ם ז"ל דמיירי שלא נתברר עדיין הערעור וכו'. ב"ק דקמח מלא

פרישה

וכן סוא בסדיא בגמרת דף כ"ג: (ג) ראובן שמכר קרקע כו' בב"ק ד"ם וב"מ דף י"ד [ובב"ם ל'] בגמרת] ומפרשי שם שתום' והרמ"ם דסמי עד שלא בחזיק בה מיגו ר"ל לא בחזיק בה כלל ד"ל מאי קאמר בגמרת מחיימתי סוי חזקה שת בסדיא תנן נעל גדר ופרץ כו' שלא תף שכבר בקאה בת' מדרכי בסקנאות מ"מ יכול לחזור בו עד שיעשה שום מעשה לקיום הקנין וסוא שפיר בגמרת וקאמר מחיימתי סוי חזקה ופירש"י ז"ל חזקה מוקף שקנאו מכאיס לחורם מאחי שכבר קנאה בק"ם או בשטר או בחזקה לדפק בה פרחת ובוא יתבאר דברי רבינו ועי"ל: אי בחזקה מדרכי בסקנאות דבריהם שטר וחזקה ואף בכסף כשנתן לו פרוטה לפם קנין ודאי עיון עדיין לא נתן וע"ל שנתבאר לעיל ר"ם ק"ן ומאחר שבגמרת קאמר מחזקה סוי יכול לחזור בו סולכך הרמ"ם ורבינו לכתוב דאפילו אם קנו בק"ם ול"ל בק"ם דכבר סדר סורתא למרים אלא אפי' בא' מדרכי בקנייניס אפ"ה יכול לחזור. ומ"ש עוד אלא המוכר בו ר"ל דדייש מאחרי: ועדיין לא נתן המעות כ"כ רב"י וסרמ"ם בפ"ק דב"מ ועד"פ ודלריסס: כגון שסלך סביב מצרי השדה כו' עד"ר: אפי' אם קנה בחחרות אפי' וסו"ל לומי

כיון שקנה בחחרות אין דעתו לקנות אלא בכדיס שיוסיף מכל ערעור ומע"פ שיוזור לו בסוף לא ניחא ליה לליקוח בדיעבד ודייעבד תום' דכתיבות דף כ"ג וכמ"ר ל' וה בשם רמב"ם בסוף פנין וה: ולכשיוציאוה מידו כו' כלומר כשיוציאוהו ממך בדיבה וכדאמרינן דמ"ל תמוי טירפך ומשלם לך: אלא סגי דלא צריך טירחא לבי דינא כו' כלומר נסי אפשר שיוציאוהו ממנו יחזור עם המוכר מ"מ לא סגי כלומר דצטרך לפמות לטרוח ולבוא לב"ד: למיבטל מעבידתיה פי' לבטל מותו פעם מלאכתו וטרחו ובימול סבות חשיבי מוס וסוי אלא מקח טעות וכ"כ ר"ן דמסוס טירחא בלוקח סוס דמיישינן ליה לבטל המקח מבל הרמ"ם בב"ק וכתוב"ת דף כ"ג ומפשר דבדיעבד כיון לבטיכן ומ"ם דלא סגי דלא צריך טירחא לבי דיעל כולל טירחתו וטירחת ב"ד ולבטל מעבידתיה קאי מלוקח וק"ל: למיבטל מעבידתיה שלא נתברר כו' כלומר שם לחחרין דשם דייש מתערי צריך ליתן לו דמי כיונו לליבא למפלל דמי

חדושי הגהות

רבו א בספרינו לא נמצא מ"ש רבינו בשמו שאם לא יצא אלא קול כו' עד לא יעכב מעותיו של ראובן וכבר התעורר על זה הב"ח וכתב אחר כך וז"ל שוב מצאתי שכן כתב הרא"ש

דאחר מכיי רשוכן שמכר שדה לשמעון ואפילו באחריות וילמו עליה עסיקין משהחזיק שה שלוו יכול להיות בו ד"ל לחוי טירפך ואשלם לך היינו כשהמוכר תמיד דאי מעיק לה מיניה לא יפסיד אבל כשלוו תמיד דאי טרפי לה מיניה נמצא זה מפסיד ממונו עכ"ל • וכ"כ רבינו ירוחם נ"ל ח"ג בשם רב אלפס :

(ב) **וכתב** עוד הרשב"ץ שאלת ראובן הקנה שדהו לבנו קטן וחזר ומכרו לשמעון ושמעון מכרו ללוי באחריות והקפה עליו בחלוה ובשבע לפרעה לזמן מת ראובן והניח אותו הבן הקטן ובניח אחריים ואח"כ מת אותו הבן הקטן וקודם שהגיע זמן החוב עזקף עליו לוי נאלצה שטר מתנת הקטן ועכשיו בא שמעון לגבות חובו מלוי ואינו לוי אומר לו שהבה שלוי הביא שמעון הרי החזקת בו ולא תקבוך בדין ואם יוציאוהו מידך אחוי טירפך ואשלם לך טען לוי ליכך תמיד שתשלם לי ועוד שאתה דר אחת שלטון אחר ואם אפרעך אני מניח מעותי על קרן הלבני : תשובה אם האחה הקנין הדין עם לוי ואפילו לא הגיע השטר אחה לידו מעולם ומעתה לא תעלה חזקה לא לאב ולא לשמעון ולא ללוי האב משום דאין לו חזקה בנכסי הבן ועוד דאין מחזיקין בנכסי קטן שמעון ולוי ג"כ משני טעמים אלו שבזמים אבא האב ראובן אם בחיים ולפיכך אין המכר מכר וכל שהמכר אינו מכר החוב שנעשה מדמי המכר אינו ועוד שאם זה חושש לאותו שטר אחה ורואה מספק לנחת ידי שבועה יגבה לו שדה זו בעצמה בחותו ממון שהוא חייב לו וכהניא דרמי בר חמא פרק מי שהיה נשוי (דף לא :) ועוד שהטענה שטען לוי שנמצא מניח מעותיו על קרן הלבני טענה יפה היא עכ"ל : הקונה שדה מחבירו וילמו עליה עסיקין ובא לב"ד וטוען קנה בחותו מעות קרקע שאם תבוא השדה מידי מחמת קרקע שהם לגבות עיין בסי' ע"ג :

(ג) **כתב** הרמב"ם ז"ל אסור למכור למכור לחבירו קרקע או מטלטלין שיש עליו עוררין עד שיודיעו וכו' בפי"ט מה"מ : ומ"ש שאחריותו עליו ממה שנתבאר בסימן שקודם זה שהמוכר קרקע לחבירו או מטלטלין שאם אחריותו עליו וכתב ה"מ שזהו שדעת הרמב"ם ז"ל ושכן הסכים הרשב"ץ בתשובה שהביא הרמב"ן בחידושיו ובמלחמות ריש פרק הניזקין ושכן נראה מדברי הרא"ש בתשובה כלל ע"ו רלוזן שמכר שדה לשמעון בחאריו' ושמעון מכרו ללוי בחאריות והקפה עליו בחלוה ובשבע לפרעה לזמן מת ראובן והניח אותו הבן הקטן וביניח אחריים ואח"כ מת אותו הבן הקטן וקודם שהגיע זמן החוב עזקף עליו לוי נאלצה שטר מתנת הקטן ועכשיו בא שמעון לגבות חובו מלוי ואינו לוי אומר לו שהבה שלוי הביא שמעון הרי החזקת בו ולא תקבוך בדין ואם יוציאוהו מידך אחוי טירפך ואשלם לך טען לוי ליכך תמיד שתשלם לי ועוד שאתה דר אחת שלטון אחר ואם אפרעך אני מניח מעותי על קרן הלבני : תשובה אם האחה הקנין הדין עם לוי ואפילו לא הגיע השטר אחה לידו מעולם ומעתה לא תעלה חזקה לא לאב ולא לשמעון ולא ללוי האב משום דאין לו חזקה בנכסי הבן ועוד דאין מחזיקין בנכסי קטן שמעון ולוי ג"כ משני טעמים אלו שבזמים מכח האב ראובן אם בחיים ולפיכך אין המכר מכר וכל שהמכר אינו מכר החוב שנעשה מדמי המכר אינו ועוד שאם זה חושש לאותו שטר אחה ורואה מספק לנחת ידי שבועה יגבה לו שדה זו בעצמה בחותו ממון שהוא חייב לו וכהניא דרמי בר חמא פרק מי שהיה נשוי (דף לא :) ועוד שהטענה שטען לוי שנמצא מניח מעותיו על קרן הלבני טענה יפה היא עכ"ל : הקונה שדה מחבירו וילמו עליה עסיקין ובא לב"ד וטוען קנה בחותו מעות קרקע שאם תבוא השדה מידי מחמת קרקע שהם לגבות עיין בסי' ע"ג :

(ד) **כתב** הרמב"ם ז"ל אסור למכור למכור לחבירו קרקע או מטלטלין שיש עליו עוררין עד שיודיעו וכו' בפי"ט מה"מ : ומ"ש שאחריותו עליו ממה שנתבאר בסימן שקודם זה שהמוכר קרקע לחבירו או מטלטלין שאם אחריותו עליו וכתב ה"מ שזהו שדעת הרמב"ם ז"ל ושכן הסכים הרשב"ץ בתשובה שהביא הרמב"ן בחידושיו ובמלחמות ריש פרק הניזקין ושכן נראה מדברי הרא"ש בתשובה כלל ע"ו רלוזן שמכר שדה לשמעון ושמעון מכרו ללוי בחאריו' ושמעון

שאלה לר"מ הרמ"ך רלוזן קנה בחיים משמעון בקנין סודר ונתן לו מהמעות אלף זהובים וכו' סוף כלל ל"ו ועיין בדברי רבינו ירוחם שכתבתי בסמוך : בחוב הרמ"ך כלל ע"ו רלוזן שמכר שדה לשמעון ושמעון

ואמר שדה זו גזלה ממני ראובן ואביא עדים או שאמר יש לי חוב על ראובן ויש לי שטר עליו שאם לא יצא אלא אפי' לא נתקיים המקח לגמרי אינו יכול לעכב המעות דבשביל דברים בעלמא לא יעכב מעותיו של ראובן אבל אם יראה לבית דין אמתלא בדברי המערער כגון שהביא שטר ואינו מקוים ואומר שרוצה לקיימו אם הוא אומר שיכול להביא עדים תוך שלשים יום לא יוציא שמעון המעות מתחת ידו אבל אם המערער מרחיק זמן הבאת עדיו חזינן אי אית ליה לראובן מקרקעי או אמיד במטלטלי שיכול שמעון לחזור עליו אם יוציא המערער הקרקע מתחת ידו צריך ליתן לראובן מעותיו מיד אבל אם לא אמיד ואין לו קרקע כיון שיש אמתלא בערעור אין לדיין להוציא המעות משמעון עד שיהא בטוח שלא יפסיד מעותיו אם יוציא המערער הקרקע מתחת ידו ועל כיוצא בזה נאמר אין לדיין אלא מה שעיניו רואות הכל לפי הענין : (ד) כתב הרמב"ם אסור לו לאדם למכור לחבירו קרקע או מטלטלין שיש עליו עוררין עד שיודיענו אע"פ שאחריותו עליו שאין אדם רוצה ליתן מעותיו ויצטרך לירד עם חבירו לדין : (ה) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן קנה בתים משמעון בקנין סודר ונתן לו מהמעות אלף זהובים והתנו ביניהם שיתן לו ראובן תשלום המעות לשלשה זמנים וקודם שהגיע זמן הפרעון הראשון יצאו שטרי חובות על המוכר הראשון שמכר לשמעון בתים אלו ביותר מבדי שיווי כל הקרקעות שהיו למוכר הראשון ושמעון גם כן אין לו קרקע על מה שיהיה אחריות בתים אלו ורוצה ראובן לחזור בו לפי שעדיין לא החזיק חזקה דדייש אמצרי ועוד דשמעון זה קא עייל ונפיק אזוזי כיון שקבע זמני הפרעון והיה מעכב על ראובן הלוקח ליכנס בבתים עד שיפרע לו הממון כולו ושמעון טוען אחוי לי טרפך ואשלם לך שלא היה מאמין שהיו החובות אמת ושהיו כנגד כל שיווי הקרקע וב"ד נודע להם סבום החובות וצוו לעשות שומא בכל הקרקעות שהיו למוכר הראשון ולא היו שוים כמו החובות ולפיכך תבע ראובן מב"ד שיבטלו המקח ושיחייבו לשמעון להחזיר האלף זהובים שלקח שאין לך מקח טעות גדול מזה שלמחר יטרפנה ממנו ואין לו על מה לחזור וב"ד נתאחרו לגמור דין זה שנה אחת מחמת שלא היה להם פנאי ועתה יצאו שוברות על החובות ובא שמעון לתבוע מראובן שיקיים המקח ויתן לו מעותיו וראובן טוען שבבר בטל המקח מהטעמים שהזכרנו ועוד שב"ד נתנו לשמעון כמה זמנים זה אחר זה להראות השוברים על החובות ועברו הזמנים ולא הביא בלום וכיון שראה הקונה שלא הביא בלום עשה במעותיו שהיה לו לתת באלו הבתים תועלתו והוציאם ומה שלא גמרו ב"ד הדבר לא היה אלא מחמת שלא היה להם פנאי • תשובה כיון שעדיין לא פרע כל המעות וגם שמעון היה מעכב על ראובן מליבנם בבתים עד שיפרע כל המעות וקודם שפרע נתברר הערעור וחזר בו ראובן נתבטל המקח כיון שאמרו לשמעון להראות שוברי השטרות ונתנו לו זמן אחר זמן ועברו הזמנים ולא הראה השוברים דלא אמרינן לראובן להוציא מעותיו לאיבוד כיון שאין לשמעון אחריות

חלה שלא נמצא בספריהם מה שכתב רבינו בשמו שאם לא יצא חלה קול וכו' עד לא יעכב מעותיו של ראובן גם רבינו ירוחם העתיק לשון הרמ"ם כמו שהוא בספריהם . שוב מצאתי שכך כתב הרמ"ם בתשובה סוף כלל ל"ו ופירש דבריו דג' חלוקות הן . חדא דך דיצא עליה עסיקין דקאמר בגמרא דמכי דייש לא מצי לחזור מיירי שלא נתברר וכו' פירוש שאינו בא בשטר שבידו ולא הביא עדים אלא הציע דברים בלבד לפני ב"ד וחזקה אין אדם רצוף להציע דברים שאינן לפני ב"ד אלא דמ"מ לא נתברר הערעור הב' אם לא בא אדם לפני ב"ד אלא שיצא קול וכו' אינו יכול לעכב מעותיו אפילו לא דייש אם יראה לב"ד אמתלא בדברי המערער כגון שהביא שטר ואינו שואל זמן לקיומו כ"א עד ל' יום לא יוציא שמעון המעות מתחת ידו אפילו המוכר הוא אמיד שיכול לחזור עליו מעכב מעותיו יותר על זמן ב"ד והא דכתב הרא"ש בפסקיו פ"ק דב"ק כגון שהביא שטר שאינו מקויים ואומר שרוצה לקיימו או אם הוא אומר שיביא עדים וכו' האי או ט"ס הוא וצריך למחקו אלא כדברי רבינו וכמ"ש בתשובה עכ"ל : ב מלשון התעשקו עמו בצ"ל בש"ן שמאלית :

פרישה

דאי מיכא למתלא דלו דפילו אם כבר דייש למיצרי מין מוציאין המעות מיד אלוקח ל"מ אם אמר לבניו עדיש מיד אלא אפילו אינו אומר לבניו אלא עד אחר זמן אפ"ס אם אינו מוחל מין צריך ליתן לו דמיו אפילו דייש למיצרי וכדמסיק : ומש"ר שאם לא יצא אלא קול כו' וכן פיי"ט מה"מ שאם כבר דייש למיצרי אין מוציאין המעות מיד אלוקח ל"ש דהרמב"ם ז"ל ס"ל דאפילו אם כבר דייש למיצרי אין מוציאין המעות מיד אלוקח אלא אם כן יש אמתלא בדברי המערער כגון שהביא שטר ואינו מקוים ואומר שרוצה לקיימו או שאומר שיביא עדים וכו' הכי נמי דאפילו אם כבר דייש למיצרי אין מוציאין המעות מיד אלוקח אלא אם כן יש אמתלא בדברי המערער כגון שהביא שטר ואינו מקוים ואומר שרוצה לקיימו או שאומר שיביא עדים וכו' וכן פסק הרמ"ך בסימן שקודם זה שהמוכר קרקע לחבירו או מטלטלין שיש עליו עוררין עד שיודיעו וכו' בפי"ט מה"מ : ומ"ש שאחריותו עליו ממה שנתבאר בסימן שקודם זה שהמוכר קרקע לחבירו או מטלטלין שאם אחריותו עליו וכתב ה"מ שזהו שדעת הרמב"ם ז"ל ושכן הסכים הרשב"ץ בתשובה שהביא הרמב"ן בחידושיו ובמלחמות ריש פרק הניזקין ושכן נראה מדברי הרא"ש בתשובה כלל ע"ו רלוזן שמכר שדה לשמעון ושמעון מכרו ללוי בחאריו' ושמעון

דרישה

וכוונת הרמ"ם הוא דבעי ליתן טעם לדבריו במאי דפ' דהגמרא מיירי בקנה בח' מהקניינים ונדחק הרמ"ם לומר דבעי ליתן המעות ור"ל דאי נתן המעות אפילו לא דייש לא מצי הדר עד דמחוי שטרא בטעם עושים כן בלוקחים דמתוך שנגמר המקח ויצא לו קול כו' ומש"ם קונה חותו מיד בח' מהקניינים כדי שיצא הקול ואם יש מערער יבוא ויערער קודם שיתן המעות וכיון שכן דרך בלוקחים שאלמעבא דבכי קונין בחולה ואיכא נותנין מעות כי בחולי יש עדעור לו בחולי לא יהיב דמי כמו שבבעים המוכר מש"ה תקנו שיכול לחזור בו כל זמן שלא דייש למיצרי אבל מכי דייש למיצרי לא שכיר יצא עליו קול ערעור לא שנגיע עליו ולכך לרחות אם הוא שטר שבעיים שבעיים על השלה אלא שבשיעל כאב המעשה כמו שהיש מש"ה קילר רבינו בזה : ביותר מכדי שיוצי כל הקרקעות שהיו למוכר כרשבון ר"ל אף שהיש לאותו מוכר כרשבון עוד קרקעות שהיו בא"י עם בשעה שלוו הלוויש שלו גם בשעה שמכר לו (הקרקע) [הבתים] מ"מ לא יכול למיחר כשאתי לך מקום לגבות כי היש מספיקין לשלם הב"ח כי הוא היש יותר משווי כל הקרקעות שהיש לו וק"ל : ושמעון ג"כ חין לו קרקע על מה שיהיש אחריות כו' עד סוקם דדייש למיצרי ואע"פ שכתב הרמ"ם לעיל שהיכא שהמערער מביא עכ"מ לפני ב"ד אף שהיו מקויים יכול למזוך הלוקח אע"פ דדייש למיצרי ואף שיש למוכר שנות אחרות ואינו יכול לומר למוכר תן לי טרפך כדאתי לעיל הכא ל' השלה אלא משום דהכא שהמערער בא לפני ב"ד בטרוף גמור ולא כיון שום קול בעלמא אלא שהוא מוכר כיון שיש לו אחריות עיילי ונפיק מווחא כיון שקבע זמני הפרעון ווה טוען לעצמו הרמב"ד שכ"כ בסימן ק"ץ סי"ו ע"ש : חמוי לי טירפך כו' ר"ל הרמ"ך לי הטירפא שעשו ממך הבתים שקנית ואשלמנו לך הב"ד כשיגיע לחזור עלי וכן משמע בסמוך : ומש שלא נמהו כו' לא היש אלא כו' כלומר וכ"ת למה הוצרך כיון שהיש הלבר עומד על פתח ומתי יפסקו עליו הדיינים ליתן לשמעון המעות הוש כתב שלא אפני להן

הדושי הגרות

הרא"ש בתשובה סוף כלל צ"ז ופירוש דבריו דנראה דג' חלוקות הן חדא דך דיצא עליה עסיקין דקאמר בגמרא דמכי דייש לא מצי לחזור מיירי שלא נתברר וכו' פירוש שאינו בא בשטר שבידו ולא הביא עדים אלא הציע דברים בלבד לפני ב"ד וחזקה אין אדם רצוף להציע דברים שאינן לפני ב"ד אלא דמ"מ לא נתברר הערעור הב' אם לא בא אדם לפני ב"ד אלא שיצא קול וכו' אינו יכול לעכב מעותיו אפילו לא דייש אם יראה לב"ד אמתלא בדברי המערער כגון שהביא שטר ואינו שואל זמן לקיומו כ"א עד ל' יום לא יוציא שמעון המעות מתחת ידו אפילו דייש אמצריה ואפילו המוכר הוא אמיד שיכול לחזור עליו שהרי אינו מעכב מעותיו יותר על זמן ב"ד והא דכתב הרא"ש בפסקיו פ"ק דב"ק כגון שהביא שטר שאינו מקויים ואומר שרוצה לקיימו או אם הוא אומר שיביא עדים וכו' האי או ט"ס הוא וצריך למחקו אלא כדברי רבינו וכמ"ש בתשובה עכ"ל : ב מלשון התעשקו עמו בצ"ל בש"ן שמאלית :

עוררין בגוף הקרקע אבל אם יצאו עליו תובעי תפילו לא המוכר אינו יכול לחזור להסיק מדבר כשהמוכר חמור והילכך כשיצאו עליו תובעי ויוכל הלוקח לדחות הבעלי תובעי בטענת הניחתי לכם מקום אינו יכול לחזור אבל בדלית ליכא עוררין בגוף הקרקע אע"פ שהמוכר חמור כיון שלא יוכל לסלקו מגוף הקרקע יכול לחזור כל זמן שלא החזיק וכן [כתב] הרשב"ץ בתשובה הטעתיקה ב"י דהיינו דילמו עליה עסיקין מדברי כשהמוכר חמור והילכך משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו דבמי חמור תפילו החזיק בה יכול לחזור וכ"כ הרמ"ס בפ"ק דקמא ע"ש תשובת רב אלפס וכ"כ הר"י לפס ופ"כ בכ"ג כתב הרשב"ץ דוקא בדליכא עוררין בגוף הקרקע אתס טוען דיכול לחזור כשלא החזיק בה אפי' בדחמור אבל אם יצאו עליו תובעי אינו יכול לחזור כיון שטוען חמור אבל תשובת הרמ"ס מדבר כשאין המוכר חמור ויש לחוש שיפסיד הלוקח מעותיו הילכך יכול לחזור בו כל זמן שלא החזיק וכן

(ז) **ומ"ש** הרמ"ס דאתס המקח בטל משום דעייל וגניף מזוזי וכו' . לטעמיה מזיל כמו שנתבאר בסימן ק"ך ויש תולקין עליו ע"ש :

רכז (ח) **אסור** למכס להוסיף וכו' . בריימא בת"כ ומביאה בפ' הזהב (ד' נ"ח) וכי תמכרו ממכר אל תונו איש את אחיו בעושק ממון בכתוב מדבר שהרי בתונאת דברים כתוב מקרע אחר לא תונו איש את עמיתו וירמת מלהיך (ובדף כ"ת) שניהו אחד הלוקח ואחד המוכר יש לחן תונאה ובברייתא וכי תמכרו ממכר לעמיתך אל תונו אין לי אלא שנתאנה לוקח נתאנה המוכר מניין ת"ל אל תונו ומילטריך למיכתב לוקח ומילטריך למיכתב מוכר דיכי כתב רחמנא מוכר משום דקיס ליה בזביניתיה כמה נתן בה ובמזיד הוא עושה אבל לוקח אלא קיס ליה בזביניתיה ובשוגג הוא עושה אימא לא תזהריה רחמנא וכו' משם יש ללמוד דבין מוכר ובין לוקח עובר בלאו אם הוא במזיד ואם הוא בשוגג הוא בחיסור לאו כמ"ש רבינו : ומ"ש ואין לוקין עליו לפי שבכלל לאו דלא תגזול וכו' . כלומר כזה משום דאיכא מפורש בלאו דלא תונו שניתק לעשה דהשבון ולפיכך כותב סתם דכלל לאו דלא תגזול הוא כלומר ר"פ ת"כ אמר רבא ל"ל דכתב רחמנא לאו דדבית לאו בגזל לאו בתונאה ילמדו זה מזה שכתוב אחרון ממון הוא שמחסר את חבירו וקאמר אתס לדריכי אלמת דכללא לאו דלא תגזול הוא וכיון דלאו דלא תגזול ניתק לעשה דהשבון ה"ג לאו דלא תונו וכן מפורש סוף פ' הזהב רשב"ג אומר גדול תונאת דברים מתונאת ממון שזה ניתן להשבון : וזה לא ניתן להשבון : ומ"ש ובלבד שאינהו במעה . בפ' הזהב תיכ 'ומנין אפי' [illegible]

ב"ט

אחריות נכסים שיחזור ראובן על נכסי שמעון אם יוציאו הבתים מתחת ידו ואף ע"פ שעתה יצאו שוברין על השטרות כבר נתבטל המקח כיון שעבר זמן ב"ד ולא הראה השוברים : (ו) **ועוד אני** אומר מה שאמרו הדיינין לשמעון להראות השוברים ומשמע מדבריהם הא אם הראה השוברים שהיה קיים המקח אינו כן שאפילו אם היה נותן השוברים ליד ראובן היה יכול לחזור בו דמצי למימר איני רוצה לקנות קרקע להיות זקוק לשמור שובר לעולם שאם יאבלו העכברים השוברים או ישרפו יפסיד הקרקע ולא תועיל לי חזקה אע"ג דקיי"ל דכותבין שובר אם איבד המלוה השטר שאני התם כדמפרש טעמא אבד שטרו של זה יאבל הלה וה"י כיון שאנו יודעין שחייב לו לא יפסיד מעותיו בשביל שהפסיד שטרו ואע"ג שגם הלוה צריך לשמור את שוברו שמא ימצא המלוה שטרו ויגבה ממנו פעם שנית הא קאמר תלמודא עבד לוה לאיש מלוה וזקוק הוא לזה מאחר שהמלוה עשה עמו טובה אבל בנדון זה למה נכוף ללוקח להוציא מעותיו לקנות קרקע להיות זקוק לשמור שוברו לעולם ודאי אדעתא דהכי לא קנה לוקח מעיקרא וכיון שנודע כל זה קודם נתינת המעות נתבטל המקח : (ז) **אמנם** בזה צריך לדקדק באותם האלף זהובים שנתן כבר אם צריך שמעון להחזירם לו אם יאמר לו טול אתה מהבתים בשיעור המגיע לאלף זהובים שהרי אילו נתן ראובן כבר המעות כולם לא היינו מחייבין שמעון להחזירם דפשיטא דאמר ליה אהזי טרפך ואשלם לך וכי כל ימיו בעמוד והחזר קאי אם יצאו עוררין כל זמן שלא טרפוה ממנו ועתה שנתן מקצת יטול מן הקרקע כנגד המעות ונדמה להא דתניא בהשוכר האומנין [עז :] המוכר שדה לחבירו באלף זוז ונתן לו מהם מאתים זוז בזמן שהמוכר חוזר בו יד לוקח על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או קרקע נגד מעותי מהיכן מגבהו מהעידית ובזמן שהלוקח חוזר בו יד מוכר על העליונה רצה אומר לו הילך מעותיך או הילך קרקע כנגד מעותיך מהיכן מגבהו מהזיבורית והבא נמי שהלוקח חוזר בו יד מוכר על העליונה רצה אומר לו הילך מעותיך או הילך קרקע כנגד מעותיך ומיהו נראה דלא דמי להתם דהתם המקח בטל משום דעייל ונפיק אזוזי והלוקח דוחה אותו ואדעתא דהכי לא זבן ליה הילכך נתבטל המקח כשיעור הדמים שהוא חייב לו עדיין אם ירצה המוכר ואם ירצה יחזיר לו הדמים ויתבטל כל המקח ואפילו קנה כל הקרקע בקנין סודר או בשטר המקח חוזר ואם בתר דעייל ונפיק אזוזי נתרצה המוכר לקיים המקח והלוקח חוזר בו מאחר שנתבטל כבר המקח גם הלוקח יכול לחזור בו ככל אותו הדין של חזרת המוכר דאין ביטול מקח לחצאין הילכך התם בין בחזרת המוכר בין בחזרת הלוקח הרבר תלוי ברצון אותו שרוצה לקיים המקח דעיקר חזרת המקח היתה בפשיעת הלוקח שדחה את המוכר בפרעון המעות הילכך החזרה תלויה בדעת המוכר אבל בנדון זה שחזר הלוקח בלא פשיעה אלא שירא שיפסיד מעותיו כל המקח בטל והדמים חוזרין דאנן סהדי דאדעתא דהכי לא קנה והקדים מעותיו כדי לקיים מקצת המקח ולבטל מקצתו ודמי(ג) למקח שיש בו אונאה יתר על שתות שהמקח בטל לגמרי ואין המוכר יכול לומר טול מן המקח כדי שוויו אלא המקח בטל לגמרי :

ומעון ללוי בתחריות וכת ב"ח וטרף מלוי'ומעון חייבו לגבות ממנו מילתא דפשיטא היא שיכול לוי לגבות מרחובן במקום שמעון :

רכז (ח) **אסור** למכס להוסיף אפילו אם אינו מוסיף אלא בדבר מועט שאינה בין לוקח לאינו מרגיש וכן בכל כיוצא בזה שהרי הוא מונה עצמו עם הלקוחות ומוכר להם כאחד מהם ואסור לעשות כן בין בדבר מועט בין בדבר מרובה ואפילו אם אמר לו הלוקח הוסף לי בשביל שקניתי ממך הרבה אסור להוסיף לו שמא יאמר לו כן כדי שיקנה ממנו עוד בפעם אחרת ואפילו אם אמר לו הלוקח הוסף לי בשביל שאני קונה ממך לפלוני חבירך אסור להוסיף לו שמא אינו קונה ממנו אלא כדי שיוסיף לו ואפילו אם אמר לו הלוקח הוסף לי בשביל שאני קונה ממך לעצמי ולא לאחר אסור להוסיף לו שמא יאמר לו כן כדי שיקנה ממנו בפעם אחרת ואפילו אם אמר לו הלוקח הוסף לי בשביל שאני קונה ממך לעצמי ולאחר אסור להוסיף לו שמא יאמר לו כן כדי שיקנה ממנו בפעם אחרת ואפילו אם אמר לו הלוקח הוסף לי בשביל שאני קונה ממך לעצמי ולאחר ולא אמר לו שאני קונה לפלוני חבירך אסור להוסיף לו שמא יאמר לו כן כדי שיקנה ממנו בפעם אחרת ואפילו אם אמר לו הלוקח הוסף לי בשביל שאני קונה ממך לעצמי ולאחר ולא אמר לו שאני קונה לפלוני חבירך אלא אמר לו הוסף לי בשביל שאני קונה ממך לעצמי ולא אמר לו שאני קונה לאחר

במעה אינו חייב להחזיר א וכן פסק רב אלפס שאין אונאה בפרוטות וכיון דאפיקתיה מפרוטה אינה בפחות ממעה שהיא מטבע הקטנה הנמצא מבסף: (ג) אבל הרמב"ם ז"ל כתב דאפילו פרוטה נמי חייב להחזיר והכי מסתברא לא"א הרא"ש ז"ל: (ג) כמה תהיה האונאה שחייב להחזיר שתות בין שתות במקח בגון שמכר שוה ששה בשבעה ונתאנה לוקח או שמכר שוה ששה בחמשה ונתאנה מוכר בין שתות במעות כגון שמכר שוה חמשה בששה ונתאנה לוקח או שמכר שבעה בששה ונתאנה מוכר באחד מאלו המקח קיים ומחזיר האונאה: (ד) היתה האונאה פחותה מכן כל שהוא כגון שמכר שוה ס' דינר בחמשים דינר ופרוטה או בשבעים פחות פרוטה אינו חייב להחזיר שפחות משתות אדם מוחל: (ה) וכתב א"א הרא"ש ז"ל ויראה דאפילו פחות משתות אסור לו להונות אם יש

(ג) **כמה** תהיה האונאה שחייב להחזיר שתות בין שתות במקח וכו'. משנה שם (דף מ"ט) האומנה שתות במקח וגמרא אמר רב שתות מקח דוקא שניהו ושמואל אמר שתות מעות נמי שניהו שיו שיתא בחמשה שיו שיתא בשבעה כ"ע ל"פ דבתר מקח אזלינן ואומנה הויא כי פליגי שוה חמשה בשיתא ושוה שבעה בשיתא דשמואל דאמר בתר מעות אזלינן מידי ומידי אומנה הויא דרב דאמר בתר מקח אזלינן שוי חמשה בשיתא ביטול מקח הויא שוי ז' בשיתא מחילה הויא ושמואל אמר כי ממרינן מחילה וביטול מקח היכא דליכא שתות מד' לדידיה אבל היכא דליכא שתות מד' אחד אומנה הויא ופסקו הפוסקים כשמואל דתניא כוותיה וזהו שדייק רבינו וכתב בין שתות במקח וכו' כלומר ל"מ שתות במקח אלא אפי' שתות במעות. ודע דבמסקנא (קוף ד' כ') מיהת אמר רבא הלכתא פחות משתות נקנה מקח יותר על שתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר אומנה ופירש"י שתות קנה. ומיהו אחד מהן יכול לחזור ומחזיר אומנה ולית ליה לרבא ידו על העליונה דמתני' דס"ל כר' נתן דבדייקא וכו' ותע"ג דר"ת הקשה כמה קושיות על פרש"י ופר"ת דרבא דאמר שתות קנה היינו אם רצה קונה אם רצה מוזר ולא עד רבא לפרש וכו' ע"ש בתוספות אלא ודאי כיון דלא בהא קיי"ל דהא כר"ת דרב אלפס הכניס עמו שכתב על מתני' מי שהוטל עליו אומנה וכו' מתני' רבי יהודה הנשיא היא ולית הלכתא כוותיה דהא פסיק רבא שתות קנה ומחזיר אומנה עכ"ל וכ"כ הרמ"ם וכ"כ מדברי שאר הפוסקים: (ד) **היתה** האומנה פחותה מכן כל שהוא כגון שמכר שוה ס' דינר בחמשים דינר ופרוטה וכו'. כ"כ הרמב"ם בפי"ב ממכירה וה"ה תמה בזה דהיכן פסק דהויא מחילה ולא נתקנה יותר מוכר בזה משום שבע בשם דהוי שתות במעות ובמוכר שוה ס' נ"ל ופרוטה טוי יותר משתות במעות. ומ"ש הוא ממכר שוה חמשה בששה שתות כשמכר שוה ס' נ"ל ופרוטה דפסק דהוי ביטול מקח ואמתי הלא הוא פחות משתות במעות. ומ"ש הוא ממכר שוה חמשה בששה שתות במעות והמקח קיים מכן ולעתה התום' והמרדכי לשם ל"ק ולא מידי דגרסה מן הסוגיא דלשמואל דוקא כשטעות שתות בשוה בין במקח בין במעות אז המקח קיים ומחזיר האומנה ומע"ג דבחד לד הוה ביטול מקח מ"מ לא מחילה לא תלינן הטעות אלא בשתות דטעי תיכף בשתות אבל כשתין שם שתות בשוה לא במעות ולא במקח אלא בגד אחד הוה מחילה ובגד שני הוה ביטול מקח אזלינן בתר מקח אין לעניין מחילה אין לעניין ביטול מקח דדרך לטעות בדמי המפץ שריך שומת ולא במעות דל"ל שומת ואין אומנה וטעות תליה בהם ע"ש בתום' ד"ה שתות מעות נמי שניהו ובסוף (דף כ"ח) בד"ה שני פונדיונות ובמרדכי שם בד"ה מצאתי מכר שוה כ"ח וכו' ומביהו ב"י ובסע"ש ג' כתב וז"ל היתה האומנה פחותה מזה כל שהוא כגון שמכרו שוה ע' בס' ופרוטה חיוו חייב להחזיר כלום שכל פחות משתות דרך הכל למחול עכ"ל הגה שיגה לשון הרמב"ם שכתב כגון שמכר שוה ס' דינר בג' ופרוטה לפי שהקשה ה"ה על זה דהו"ל יותר משתות במעות ולכך תמר ה"ה שיש להגיה בדברי הרמב"ם כגון שמכרו שוה ע' בס" ופרוטה דהשתא הוי פחות משתות מכל לד במקח משתות במעות אבל אין לורך לדחדר ברור ופשוט כדפריסית וכך נראה מדברי הרב בהגהת ש"ע שכתב דברי המרדכי בשתים בהלכה פסוקה ולא חשש הרב כלל לכתוב כלום כנגד מ"ש למעלה כגון שמכרו שוה ע' בס' כיון שמיו משמע כלל הלשון שכתב כן לדיוקא דפשט הלשון משמע דלאו דוקא כה"ג אלא ה"ה כגון שמכר שוה ס' דינר בג' ופרוטה וכך הוא העיקר והכי נקטינן כמ"ש הרמב"ם ורביו ואין כאן ט"ס אלא הטעם כמ"ש התום' והמרדכי ומהרו"ך החריך בכאן בחשבונות שלא לטורך והניח הגהות הרב בש"ע ול"ק ולא מידי. והה דשביק הרמב"ם ורביו מנין חמשה ושבעה דפתח בזה וסיים בזמן חמשים ושמים ושבעים ופרוטה נראה דלתתא לאורויי רבותא דלעי"ם שהטעות הוא טך חשוב כיון שהוא בפחות משתות כל שהוא אע"פ שהוא דבר מועט הוא מחילה וכן לגבי ביטול מקח הוי רבותא דלעי' בדבר מועט יותר משתות הוי ביטול מקח

(ה) **וכתב** מ"א הרמ"א ז"ל וירא' וכו'. עם בפסקיו וכוונתו דבמטבע ליכא פסק דמותר לכתחלה להונאה כיפה לף לירא שמים אבל בכחורות ובחפציס ליכא לנדנד

פרישה

לאו קניתך לעשה דהשתא הוא ואין לוקין עליו וכמו שכתב רביו בסימן שנ"ט וס"ם ועד"ך: בכי גרסי' כן בסך רב אלפס כו' וע"ג וכן בוי"ו וכן הוא בם"י דהם ולהי רביו שבידיה ליה בהסכמת הרמ"ם דחייתי לבסוף דאפילו בפרוטה יש למוכה ומתחילה לא כ' אלא דעת הרי"ף שכ"כ בפ' הוא ממשה דף ל"ם דקתני ה' פרוטות הן ולא משני מוכה ס"מ דאיכא בפרוטה וכן תמר רב כהנא שם וכתב שם הרא"ם תר"ל דתמר בכי הם"ל דאין מוכה כ"א במעה שניה מטבע של כסף כיון דאפיקתיה מפרוטה של נחושת של הרמ"ם מסיק שם וכתב דהלכה כלוי דתמר יש מוכה לפרוטה וס"ל דמוכה בכלל פרוטה דגזילה היא ולוקה משתה תנא דמתניתין • ומה ללא•פריך תלמודא כתם בדף כ"ם ומשני לה כדמשני ישיבת הדיינים אליבא דלוי ס"ם בהרמ"ם ובסיגנון זה סידל ג"כ רביו דבריהן ועד"ך: (ג) **כמה** תהיה האומנה שחייב להחזיר שתות ו"ל המשנה בפ' הזהב כו' [ע' בב"מ שבעית ל' המשנה ול' הגמרא] וע"ש בפרש"י וקיי"ל כשמואל וע"ד וס כמה דברי רביו ועד"ך: (ד) בגון שמכר שוה ס' דינר בג' דינר ופרוטה נקט בלישנא ר' וס' דינרים לרבותא למשמעינן מע"ג דאוכא לאמרינן ר' דינרים ממש פרוטה מפ"ם מיהו מזוזי ועד"ך • ובדבר שבמדה ובמשקל לא בעינן שתות כמש"ר לקמן

ממרינן ממילה דוקא היכא דליכא שתות לא שתות מקח ולא שתות מעות ס"ד בגון דזבין שוה ס' בתרעא בב' או שוה ס' בשבעא בב' ול' כיכא דאיכא שתות מד' אחד לו מן המעות והשולה מזה לו מן שיווי המקח או מן המעות ובטול מקח ס"ד בגון דזבין שוה ס' בתרעא בב' ול' כיכא דליכא שתות מד' אחד לו מן המעות והשולה מזה לו מן שיווי המקח או מהפך לשוה שבשתות שוה ס' בשם ס' בשבע שוה ס' בשם עד שוה ס' בשבע שוה ס' בשם ס' בשבע שוה ס' בשם שוה ס' בשבע שוה ס' בשם שוה ס' בשבע שוה ס' בשם שוה

יש בו ש"פ כיון שיודע שאין מקחו שוה כך דרהמנא אמר אל תונו בכל דבר שיש בו שיווי ממון הזהירה תורה שלא יונה את חבירו אלא שחכמים אמרו עד שתות הוי מחילה לפי שבן הוא דרך מקח וממכר שאין הלוקח והמוכר יכולין לכוין דמי המקח בצמצום ודרך העולם למחול טעות עד שתות אבל אם המוכר בקי בערך ממכרו ואין הלוקח בקי כל כך או אם הלוקח תגר ובקי בערך המקח יותר מהמוכר אל יונו זה את זה אם לא שפירש חוץ ממטבע שכל זמן שלא הגיע לכדי אונאה מותר לכתחילה להוציאה ביפה שגם אחר יקבלנה מידו ואין בו הפסד כלל או שמא כיון דדרך מקח וממכר בכך ופעמים הלוקח חפץ במקח ומוסיף עליו דמים יותר מדמי שוויו ופעמים שהמוכר מזלזל בממכרו לפי שאין חפץ זה ערב עליו או שהוא דחוק למעות הילכך עד שתות הוי בכלל המקח ואין כאן אונאה כלל וצריך עיון וירא שמים יוצא ידי שניהם ע"כ: (ו) היתה האונאה יותר על שתות כל שהוא כגון שמכר שוה ששים בשבעים ופרוטה או בחמשים פחות פרוטה אין כאן חזרה אלא אם המתאנה תובע אונאתו יכול המאנה לומר לא אהזיר לך אלא יתבטל המקח ויעמוד כל אחד בשלו: (ז) אבל אם המתאנה הפין במקחו ואינו שואל אונאתו אין המאנה יכול לבטלו כ"כ רב אלפס והרמב"ם אבל ה"ר יונה כתב

כתב כן: (ו) **ומה** שאמר היתה המונאה יתר על שתות כל שהוא וכו' אין כאן חזרה אלא אם המתאנה תובע מונאתו יכול המאנה לומר לו אחזיר לך אלא יתבטל המקח וכו' ס"ה בהספיקה (פג:) ע"ר הסדא מכר לו שוה ס' בששה והוקרו ועמדו על שמונה מי נתאנה לוקח יכול להזור בו ואלא מוכר מ"ע דמ"ל מי לאו דאוניתן לא מצית הדרת בך והשתא דאוניתן מצית הדרת בך מכר לו שוה שש ס' והוזלו ועמדו על שלשה מי נתאנה מוכר מוכר יכול לחזור בו ואלא לוקח משום דמ"ל מי לאו דאוניתן לא מצית הדרת בך והשתא דאוניתן מצית הדרת בך מכר מ"ש דמ"ל לוקח שפיקר יפה דהמ"מ הוא להרמב"ם שאין מלקיס ומ"מ מ"ל ז"ל כשאין שוה משבון גדול לו' מלקיס הוא מוספת דעת הסמבר כו' נראה שפיקר יפה דהמ"מ להרמב"ם שאין שבשוה שוים משבון גדול לו' מלקיס הוא מוספת ביאור למ"ש דאשוה וכ"פ לא משמבר להרמב"ם להלק המקח משוה ס' ואתאנו בו ואתאנו בפחות כמו שנתבאר בי' מלקיס אלא שבר הוא ו' משוים מ"ס לוקחין אותו ומוכרין מכין מגדול בלי שבר דכיון שעשה משוה ס"ב כשתמלקו לשבע מלקיס שלא יהיה המכין מגדול בלי שבר הוא מלק ו' משוים מ"ס לוקחין אותו ומוכרין כן בשוה ס' בלי שבר דכיון שעשה משוה ס"ב כשתמלקו לשבע מלקיס אלא שבר הוא ו"ש ר"ל שעשה משוה משבון

לפרש כן דשניהם מודין שתמת קמיר ושתמת לנו בתובע מוגמתו מיירי שהרי אין יכול לתבוע מוגמתו ביותר משתות אלא מי שיבטל המקח או יתרצה בו ופירש ר"י יוגה ז"ל דהא דקאמר שניהם מודים היינו כל זמן שהמתנה יכול לחזור בו גם המתנה יכול לחזור בו והיינו טעמא דאלו ז"ל מי למו דמוניתן וכו' משום דאין חזרת המתנה אלא משום לתא דחזרת המתנה דמקח שיש בו טעות ביתר משתות שהמתנה יחזור בו המתנה דכיון שאין יכול לתבוע מוגמתו ודאי יבטל המקח שאין אדם מוחל על מוגמה יתר משתות הילכך כיון דשתמת מקח טעות הוא גם המתנה חוזר דהא לא שייך למימר מי למו דמוניתן וכו' שהרי כשמוכר ונותן אלא משיכה דמי אבל אם נתרצה המתנה במכר אין המתנה יכול לחזור בו וכן אם נתרצה המקח יכול לחזור בו אף"כ וכן אם נתקיים שהרי אע"ג דאמרו רבנן מוכר לעולם חוזר הכא אין יכול לחזור כיון שנתקיים המקח גבי לוקח שנתאנה והכי מסתברא לא"א הרא"ש ז"ל: (ח) עד מתי יכול לחזור ולתבוע אונאתו בשתות ולבטל המקח ביותר משתות עד כדי שיראה המקח לתגר או לקרובו ואם שהה יותר אפילו אם לקח שוה מנה במאתים אינו יכול לחזור ולא לשאול אונאתו: (ט) לשון א"א הרא"ש ז"ל ואם נתעצל ולא חקר לידע אם נתאנה בלא עיכוב אונם מוחל על אונאתו ע"כ ויש לדקדק בלשונו שאם מברר שאירעו אונם יכול לחזור בו עדיין: (י) בד"א בלוקח שהרי מקחו בידו ויכול להראותו אבל מוכר שנתאנה חוזר לעולם שאינו יודע ערך ממכרו עד שיודמן לו מקח כאותו שמכר ונודע לו שטעה וכתב הרמב"ם ז"ל לפיכך אם היה המקח דבר שאין בו שינוי והוא כולו שוה כגון פלפלין וכיוצא בו הרי זה אינו חוזר אלא

כתב אפילו אם אין המתאנה תובע אונאתו יכול המאנה לבטלו שכל זמן שהמתאנה יכול לחזור המאנה יכול ג"כ לחזור דכיון שהאונאה יותר על שתות אין המקח ראוי להתקיים והוי כמו נושא ונותן בדברים בלא משיכה אבל אם המתאנה נתרצה במקח ב אין יכול לחזור בו אח"כ וכן אם נתאנה לוקח ביותר על שתות ושהה בכדי שיראה לתגר או לקרוביו אע"ג דאמרו רבנן מוכר לעולם חוזר הכא אינו יכול לחזור כיון שנתקיים המקח גבי לוקח שנתאנה והכי מסתברא לא"א הרא"ש ז"ל: (ח) עד מתי יכול לחזור ולתבוע אונאתו בשתות ולבטל המקח ביותר משתות עד כדי שיראה המקח לתגר או לקרובו ואם שהה יותר אפילו אם לקח שוה מנה במאתים אינו יכול לחזור ולא לשאול אונאתו: (ט) לשון א"א הרא"ש ז"ל ואם נתעצל ולא חקר לידע אם נתאנה בלא עיכוב אונם מוחל על אונאתו ע"כ ויש לדקדק בלשונו שאם מברר שאירעו אונם יכול לחזור בו עדיין: (י) בד"א בלוקח שהרי מקחו בידו ויכול להראותו אבל מוכר שנתאנה חוזר לעולם שאינו יודע ערך ממכרו עד שיודמן לו מקח כאותו שמכר ונודע לו שטעה וכתב הרמב"ם ז"ל לפיכך אם היה המקח דבר שאין בו שינוי והוא כולו שוה כגון פלפלין וכיוצא בו הרי זה אינו חוזר אלא

מלא לפי' היה שותק ולא היה תובע בעד מוגמתו יכול המתנה לחזור בו כל זמן שהמתנה יכול לחזור בו ולפי זה לא כתב רבינו דין היכא דהמתנה רוצה לקיים המקח מלא דתובע אימור לו המוגה אם המתנה יכול לחזור בו אלא דכר"ר יוגה וה"ט משום דכר"ר יוגה לא פסק כוותיה אלא משום דכר"ר יוגה ז"ל דהא דקאמר שניהם מודים היינו כל זמן שהמתנה יכול לחזור בו והיינו טעמא דאלו ז"ל מי למו דמוניתן וכו' משום לתא דחזרת המתנה אלא משום דחזרת המתנה דמקח שיש בו טעות ביתר משתות שהמתנה יחזור בו המתנה דכיון שאין יכול לתבוע מוגמתו ודאי יבטל המקח שאין אדם מוחל על מוגמה יתר משתות הילכך כיון דשתמת מקח טעות הוא גם המתנה חוזר דהא לא שייך למימר מי למו דמוניתן וכו' שהרי כשמוכר ונותן אלא משיכה דמי אבל אם נתרצה המתנה במכר אין המתנה יכול לחזור בו אף"כ וכן אם נתרצה הלוקח ביותר משתות ושהה בכדי שיראה לתגר או לקרוביו אע"ג דאמרו רבנן מוכר לעולם חוזר הכא אינו יכול לחזור כיון שנתקיים המקח גבי לוקח שנתאנה והכי מסתברא לא"א הרא"ש ז"ל: (ח) עד מתי יכול לחזור ולתבוע אונאתו בשתות ולבטל המקח ביותר משתות עד כדי שיראה המקח לתגר או לקרובו ואם שהה יותר אפילו אם לקח שוה מנה במאתים אינו יכול לחזור ולא לשאול אונאתו: (ט) לשון א"א הרא"ש ז"ל ואם נתעצל ולא חקר לידע אם נתאנה בלא עיכוב אונם מוחל על אונאתו ע"כ ויש לדקדק בלשונו שאם מברר שאירעו אונם יכול לחזור בו עדיין: (י) בד"א בלוקח שהרי מקחו בידו ויכול להראותו אבל מוכר שנתאנה חוזר לעולם שאינו יודע ערך ממכרו עד שיודמן לו מקח כאותו שמכר ונודע לו שטעה וכתב הרמב"ם ז"ל לפיכך אם היה המקח דבר שאין בו שינוי והוא כולו שוה כגון פלפלין וכיוצא בו הרי זה אינו חוזר אלא

מלא לפי דלדעת הגמון היכא דמכר ד' בה' דהוי ביטול מקח משמע דשניהם מודים כדאיתא בפ' קמא ומוכר ולוקח כיון בה והשיג עליו התלפסי דכיון דתלמודא לא מיירי שפרע מלא בדין קנייה גמורה והיכא דמשך השתא לא בעלה הא דרב חסדא והיכא דמכר ד' בה' או ה' בד' כיון דליכא ביטול מקח המתנה יכול לחזור בו אבל לא המתנה והא דקיי"ל בביטול מקח שניהם מודים היינו דוקא כשהמתנה שואל מוגמתו וכמו שנכתוב בסמוך אבל דינו של הגמון תמת ואין הולך על הדין דכשהמתנה בשתות ונתן דמים ולא משך המתנה יכול לחזור בו וא"כ לקבל מי שפרע אבל המתנה מיגו יכול לחזור בו עד שקיבל מי שכרע אבל בשתות משתית שניהם עומדים במי שפרע והכי נקטינן כ"ל: (ט) לשון ת"ת הרמ"ך ז"ל ואם נתעצל וכו' ויש לדקדק בלשונו וכו'. כתב ב"י מיהו יודע למה הולרך רבינו להוסיף מדיוק מדאיירי בשהה בלא עיכוב אונם משמע דאי לא שהה אלא מעט אפילו בעיכוב אונם לא אמר מלא דבלא עיכוב אונם פשיטא הוא דמחיל אבל בעיכוב אונם לא פשיטא לן והמע"ה אבל רבינו הכריע מדקדוק לשונו דפשיטא הוא דבעיכוב אונם יכול לחזור בו עדיין ומוציא מיד המוכר ואין זה אלא כשמדבר דבלא עיכוב אונם אבל בשהה מבע"ה אין לו עליו מוגמה ואו הוי עובדא דכוותיה בגברא דנקיט כיפי לזבוני ופסק רב חסדא ג"כ הכי וכתב במרדכי בשם רשב"ם אם ידע הלוקח ושתק עד לאחר זמן ותבעו לדין לא הויא שתיקתו מחילה כדאמרינן הכא בורשכי וכיפי שהרי רבא ורב חסדא לא פטרו אלא שתיקתו מחילה דהשתא הכא בורשכי כליו הוי אבל מפני שידע הלוקח כשלקח שתמת לא פטרוהו עכ"ל וברמ"ה אם ידע הלוקח וכו' פי' אם ידע בשעת לקיחה וע"ז הניח רשיי מורשכי וכיפי דאע"פ שידע הלוקח בשעת לקיחה דאינו שוה אלא מ' דינין לא אמרינן דידע ומחיל ומ"מ ודאי לגבי אלו ז"ל מיירי אלא דומיא דהכי עובדא שאמר הלוקח בפני עדים אתן לו שיתא ואתבעיניה לדינא אתם ודאי כיון שתמת

דרכי משה

רכז (א) ול"נ דלא קשה מידי דראב"ה לא קאמר רק כשידע בשעת המקח ושתק עד אחר המקח אבל לעולם לא שתק בבדי שיראה לתגר ולהכי קאמר דלא הוי מהילה וזה מוכרח שם במרדכי דהא מביא ראיה שם ממעשה דכיפי המזכר בגמרא (נא.) דמיירי בכה"ג והוא פשוט למעיין שם. (נ"א) ואפשר שמיירי שהיה אנוס ולא היה יכול לחבעו לדין קודם לכן

פרישה

אבל אם המתנה נתרצה במקח פירוש כגון שאמר כך בבני עדים שרוצה לקיימו מן שתבע מוגמתו וכן משמע בר"י בספיפה והיינו כשהמתנה המוכר אבל במתנה הלוקח לפילו בלא בילוי אלא כשהוא יותר מבדי שיראה לתגר נמי דיעת הכי וכדמסיק רבינו וק"ל: מיהו המתנה יכול לחזור בו כן צריך להיות ושתמת משום דאז שייך למימר מי למו דמוניתן וכו': אף על גב דלמאן דאמר לעולם חוזר פירוש היכא שהמתנה קונה ל"ת גם בשאר גוונא כיון שקונה שיעור כדי שיראה לתגר היה יכול לחזור גם קונה ת"ל לעולם הסמוכה בידו אלא פלוג ובגן בדמיקס ע"ז אמר הכא היינו יכול לחזור מיד שנתקיים המקח גבי לוקח מטעם דמ"ל מי למו דמוניתן (כתב) ועבד"ר דשם מבואר בע"ת: (מ) עד מתי יכול לחזור שם בב"מ דף מ"ט: (נ) לשון מ"ת הרמ"ך כו' שם בפ' שוכר חשם דאמר ר"נ ל"ם אלא לוקח כו' ויש לדקדק בלשונו שאם מברר כו' ז"ל בביי ומ"י כו' [עב"ת שהניחו] ומשם שדקדק ולמד מדברי הרמ"ך דאם מירעו אונם מתחילה אף דעבר ונתעצל שלומם אף"כ קנת עדיין יכול לחזור בו ולומר ממת שלומם שבתחילה נתחכם בדבר מדעתי אף"כ ודקדק זה מדבריו מדכתב ואם נתעצל אלא עיכוב אונם דשום כמל כ"ל דאם מירעו אונם לא הוי נתעצל אלא ואפי ס"ק דלוקח אם נתעצל אלא עיכוב אונם כלל דשום שיהא חזיר ולאיזו חזור וק"ל ועיין בר"מ בישוב דברי המרדכי: (י) אבל מוכר כו' עד שיודמן לו כו' אם מימרת דר"נ דף נ"ח: וכ' המרמ"ס

אפילו מדאיכא למאן דאמר דגם לרי"ף ס"ל כוותיה וכיון דפשטת יש לנו תיובת אמר בדבר ומפשר כ"ר בשם הרי"ף כפי' ריב"ם סל"ל וכ"כ שע"ס כ"ר כן בשם הרי"ף וגם הרמב"ם ז"ל על שתות בכ"ם כגון שאכר שוה ס' בב' פחות פרוטה יתיר אבל אם נתעצל ולא חזר לא בת הרמ"ם זה ופשיטא דמכירה היתה כמוכתה אבל אם נתעצל ולא חזר לא בת הרמ"ם להוסיף בלא עיכוב אונם אלא לדיוקא דדוקא בלא עיכוב אונם אבל כשמיירעו אונם יכול לחזור בו עדיין ומוציא מיד המוכר ואין זה אלא כשמדבר דבלא בירור מכ"ל דמיירעו אונם המע"ה: גרסינן בפ' הזהב (דף כ"ת) ההוא גברא דהוי נקיט ורבבי (פי' קישורי מצי) לזבוני ושקל מדמיהם שבה זוזים ואי הוו יהבי ליה חתיגא ופלגא הוה שקיל אתא ההוא גברא ואמר אי יהבינא ליה ה' ופלגא הויא מחילה אתן ליה שיתא ואתבעיה לדינא אתא לקמיה דרבא א"ל לא אלא בלוקח מבע"ה אין לו עליו מוכה ואו הוי עובדא דכוותיה בגברא דנקיט כיפי לזבוני ופסק רב חסדא ג"כ הכי וכתב במרדכי בשם רשב"ם אם ידע הלוקח ושתק עד לאחר זמן ותבעו לדין לא הויא שתיקתו מחילה כדאמרינן הכא בורשכי וכיפי שהרי רבא ורב חסדא לא פטרו אלא שתיקתו מחילה דהשתא הכא בורשכי כליו הוי אבל מפני שידע הלוקח כשלקח שתמת לא פטרוהו עכ"ל וברמ"ה אם ידע הלוקח וכו' פי' אם ידע בשעת לקיחה וע"ז הניח רשיי מורשכי וכיפי דאע"פ שידע הלוקח בשעת לקיחה דאינו שוה אלא מ' דינין לא אמרינן דידע ומחיל ומ"מ ודאי לגבי אלו ז"ל מיירי אלא דומיא דהכי עובדא שאמר הלוקח בפני עדים אתן לו שיתא ואתבעיניה לדינא אתם ודאי כיון שתמת

דרישה

מקח ליתא מורה לגבי מוכר אם אין המתנה תובע מוגמתו ועוד כתב שם הרמ"ם וז"ל והקשם ר' יוגה דהא דקאמר בפרק קמא בשתות משתית שניהם מודים ז"ל מוקשה מוקשה ומוכר ולוקח כיון בה והשיג עליו התלפסי דכיון דתלמודא לא מיירי שפרע אלא בדין קנייה גמורה והיכא דמשך השתא לא בעלה הא דרב חסדא והיכא דמכר ד' בה' או ה' בד' כיון דליכא ביטול מקח המתנה יכול לחזור בו אבל המתנה והא דקיי"ל בביטול מקח שניהם מודים היינו דוקא כשהמתנה שואל מוגמתו וכמו שנכתוב בסמוך אבל דינו של הגמון תמת ואין הולך על הדין דכשהמתנה בשתות ונתן דמים ולא משך המתנה יכול לחזור בו וא"כ לקבל מי שפרע אבל המתנה מיגו יכול לחזור בו עד שקיבל מי שכרע אבל בשתות משתית שניהם עומדים במי שפרע והכי נקטינן כ"ל: (ט) לשון ת"ת הרמ"ך ז"ל ואם נתעצל וכו' ויש לדקדק בלשונו וכו'. כתב ב"י מיהו יודע למה הולרך רבינו להוסיף מדיוק מדאיירי בשהה בלא עיכוב אונם משמע דאי לא שהה אלא מעט אפילו בעיכוב אונם לא אמר מלא דבלא עיכוב אונם פשיטא הוא דמחיל אבל בעיכוב אונם לא פשיטא לן והמע"ה אבל רבינו הכריע מדקדוק לשונו דפשיטא הוא דבעיכוב אונם יכול לחזור בו עדיין ומוציא מיד המוכר ואין זה אלא כשמדבר דבלא בירור מכ"ל דמיירעו אונם המע"ה: גרסינן בפ' הזהב (דף כ"ת) ההוא גברא דהוי נקיט ורבבי (פי' קישורי מצי) לזבוני ושקל מדמיהם שבה זוזים ואי הוו יהבי ליה חתיגא ופלגא הוה שקיל אתא ההוא גברא ואמר אי יהבינא ליה ה' ופלגא הויא מחילה אתן ליה שיתא ואתבעיה לדינא אתא לקמיה דרבא א"ל לא אלא בלוקח מבע"ה אין לו עליו מוכה ואו הוי עובדא דכוותיה בגברא דנקיט כיפי לזבוני ופסק רב חסדא ג"כ הכי וכתב במרדכי בשם רשב"ם אם ידע הלוקח ושתק עד לאחר זמן ותבעו לדין לא הויא שתיקתו מחילה כדאמרינן הכא בורשכי וכיפי שהרי רבא ורב חסדא לא פטרו אלא שתיקתו מחילה דהשתא הכא בורשכי כליו הוי אבל מפני שידע הלוקח כשלקח שתמת לא פטרוהו עכ"ל וברמ"ה אם ידע הלוקח וכו' פי' אם ידע בשעת לקיחה וע"ז הניח רשיי מורשכי וכיפי דאע"פ שידע הלוקח בשעת לקיחה דאינו שוה אלא מ' דינין לא אמרינן דידע ומחיל ומ"מ ודאי לגבי אלו ז"ל מיירי אלא דומיא דהכי עובדא שאמר הלוקח בפני עדים אתן לו שיתא ואתבעיניה לדינא אתם ודאי כיון שתמת

דרישה

אבל אם המתנה נתרצה במקח פירוש כגון שאמר כך בבני עדים שרוצה לקיימו מן שתבע מוגמתו וכן משמע בר"י בספיפה והיינו כשהמתנה המוכר אבל במתנה הלוקח לפילו בלא בילוי אלא כשהוא יותר מבדי שיראה לתגר נמי דיעת הכי וכדמסיק רבינו וק"ל: מיהו המתנה יכול לחזור בו כן צריך להיות ושתמת משום דאז שייך למימר מי למו דמוניתן וכו': אף על גב דלמאן דאמר לעולם חוזר פירוש היכא שהמתנה קונה ל"ת גם בשאר גוונא כיון שקונה שיעור כדי שיראה לתגר היה יכול לחזור גם קונה ת"ל לעולם הסמוכה בידו אלא פלוג ובגן בדמיקס ע"ז אמר הכא היינו יכול לחזור מיד שנתקיים המקח גבי לוקח מטעם דמ"ל מי למו דמוניתן (כתב) ועבד"ר דשם מבואר בע"ת: (מ) עד מתי יכול לחזור שם בב"מ דף מ"ט: (נ) לשון מ"ת הרמ"ך כו' שם בפ' שוכר חשם דאמר ר"נ ל"ם אלא לוקח כו' ויש לדקדק בלשונו שאם מברר כו' ז"ל בביי ומ"י כו' [עב"ת שהניחו] ומשם שדקדק ולמד מדברי הרמ"ך דאם מירעו אונם מתחילה אף דעבר ונתעצל שלומם אף"כ קנת עדיין יכול לחזור בו ולומר ממת שלומם שבתחילה נתחכם בדבר מדעתי אף"כ ודקדק זה מדבריו מדכתב ואם נתעצל אלא עיכוב אונם דשום כמל כ"ל דאם מירעו אונם לא הוי נתעצל אלא ואפי ס"ק דלוקח אם נתעצל אלא עיכוב אונם כלל דשום שיהא חזיר ולאיזו חזור וק"ל ועיין בר"מ בישוב דברי המרדכי: (י) אבל מוכר כו' עד שיודמן לו כו' אם מימרת דר"נ דף נ"ח: וכ' המרמ"ס

אפילו מדאיכא למאן דאמר דגם לרי"ף ס"ל כוותיה וכיון דפשטת יש לנו תיובת אמר בדבר ומפשר כ"ר בשם הרי"ף כפי' ריב"ם סל"ל וכ"כ שע"ס כ"ר כן בשם הרי"ף וגם הרמב"ם ז"ל על שתות בכ"ם כגון שאכר שוה ס' בב' פחות פרוטה יתיר אבל אם נתעצל ולא חזר לא בת הרמ"ם זה ופשיטא דמכירה היתה כמוכתה אבל אם נתעצל ולא חזר לא בת הרמ"ם להוסיף בלא עיכוב אונם אלא לדיוקא דדוקא בלא עיכוב אונם אבל כשמיירעו אונם יכול לחזור בו עדיין ומוציא מיד המוכר ואין זה אלא כשמדבר דבלא בירור מכ"ל דמיירעו אונם המע"ה: גרסינן בפ' הזהב (דף כ"ת) ההוא גברא דהוי נקיט ורבבי (פי' קישורי מצי) לזבוני ושקל מדמיהם שבה זוזים ואי הוו יהבי ליה חתיגא ופלגא הוה שקיל אתא ההוא גברא ואמר אי יהבינא ליה ה' ופלגא הויא מחילה אתן ליה שיתא ואתבעיה לדינא אתא לקמיה דרבא א"ל לא אלא בלוקח מבע"ה אין לו עליו מוכה ואו הוי עובדא דכוותיה בגברא דנקיט כיפי לזבוני ופסק רב חסדא ג"כ הכי וכתב במרדכי בשם רשב"ם אם ידע הלוקח ושתק עד לאחר זמן ותבעו לדין לא הויא שתיקתו מחילה כדאמרינן הכא בורשכי וכיפי שהרי רבא ורב חסדא לא פטרו אלא שתיקתו מחילה דהשתא הכא בורשכי כליו הוי אבל מפני שידע הלוקח כשלקח שתמת לא פטרוהו עכ"ל וברמ"ה אם ידע הלוקח וכו' פי' אם ידע בשעת לקיחה וע"ז הניח רשיי מורשכי וכיפי דאע"פ שידע הלוקח בשעת לקיחה דאינו שוה אלא מ' דינין לא אמרינן דידע ומחיל ומ"מ ודאי לגבי אלו ז"ל מיירי אלא דומיא דהכי עובדא שאמר הלוקח בפני עדים אתן לו שיתא ואתבעיניה לדינא אתם ודאי כיון שתמת

חדושי הגהות

(מהב אמתני' דקתני ה' פרוטות כו' (פרישה) : ב אין המאנה יכול לחזור בצ"ל ושעמא משום דאז שייך למימר אי לאו דאוניתן כו' (פרישה) :

אלא עד כדי שישאל בשער שבשוק בלבד עד כאן: (יא) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל שאלת הא דאמרינן מוכר לעולם חוזר עד מתי יהיה זה ועוד שאפשר שאדם דחוק לפי שעה ומוכר שוה פלע בדינר מחמת דחקו וכשיודמנו לו מעות יחזור וכן פעמים שהשער משתנה • תשובה דע שמפני (ב) שינוי השער אינו יכול לחזור וגם אם זלזל במכירתו יותר מכדי שהדעת טועה שניכר שמפני דחקו הוצרך לזלזל אינו יכול לחזור כי ידע ומחל: (יב) מכר לו שוה ארבעה בחמשה ונתאנה לוקח כדי ביטול מקח ולא הספיק לחראותו לתגר ולקרוביו עד שהוקר ועמד על ז' נמצא חזר הדבר להיות ביטול המקח לגבי המוכר קודם שנתקיים המקח אפ"ה אינו יכול לחזור בו והלוקח יכול להחזור בו אע"פ שאין לו עתה אונאה וכן אם מכר שוה חמשה בארבעה ונתאנה המוכר כדי ביטול מקח והוזל ועמד בשלשה המוכר יכול להזור ולא הלוקח והיכא שמכר לו שוה חמשה בששה ולא הספיק להראותו עד שעמד בשמנה אע"פ שחזר לדין ביטול מקח אצל מוכר אפילו הכי אינו יכול לחזור בו ולא עוד אלא שחייב ליתן ללוקח האחד שהרי נקנה המקח וברשות לוקח הוקר וכן אם מכר שוה ששה בחמשה והוזל ועמד בשלשה חייב לוקח ליתן פלע של האונאה שהרי נקנה המקח וברשות לוקח הוזל: (יג) כשם שיש אונאה להדיוט כך יש אונאה לתגר אע"פ שהוא בקי: (יד) ובכל דבר שייך אונאה בין בפירות בין בבהמה בין בספרים ואבנים טובות ומרגליות:

ובתב רש"י שאם נתייקרו עכשיו טליתות יותר מפעם המכר שאינו יכול לחזור בו אע"פ שלא עכשיו לא הכיר בקונתו ועכשיו רואה טלית מחרת שכמותה נמכרת בדמים יקרים והכיר בקונתו שהרי נתייקרו טליתות אלא בפעם הזול ראה והכיר ושתק עד עכשיו וכבר מחל: (יא) **שאלה** לא"א הרא"ש ז"ל שאלת הא דאמרינן מוכר לעולם חוזר עד מתי יהיה זה ועוד שאפשר שאדם דחוק לפי שעה ומוכר שוה פלע בדינר מחמת דחקו וכשיודמנו לו מעות יחזור וכן פעמים שהשער משתנה • תשובה דע שמפני (ב) שינוי השער אינו יכול לחזור וגם אם זלזל במכירתו יותר מכדי שהדעת טועה שניכר שמפני דחקו הוצרך לזלזל אינו יכול לחזור כי ידע ומחל: (יב) מכר לו שוה ארבעה בחמשה ונתאנה לוקח כדי ביטול מקח ולא הספיק לחראותו לתגר ולקרוביו עד שהוקר ועמד על ז' נמצא חזר הדבר להיות ביטול המקח לגבי המוכר קודם שנתקיים המקח אפ"ה אינו יכול לחזור בו והלוקח יכול להחזור בו אע"פ שאין לו עתה אונאה וכן אם מכר שוה חמשה בארבעה ונתאנה המוכר כדי ביטול מקח והוזל ועמד בשלשה המוכר יכול להזור ולא הלוקח והיכא שמכר לו שוה חמשה בששה ולא הספיק להראותו עד שעמד בשמנה אע"פ שחזר לדין ביטול מקח אצל מוכר אפילו הכי אינו יכול לחזור בו ולא עוד אלא שחייב ליתן ללוקח האחד שהרי נקנה המקח וברשות לוקח הוקר וכן אם מכר שוה ששה בחמשה והוזל ועמד בשלשה חייב לוקח ליתן פלע של האונאה שהרי נקנה המקח וברשות לוקח הוזל: (יג) כשם שיש אונאה להדיוט כך יש אונאה לתגר אע"פ שהוא בקי: (יד) ובכל דבר שייך אונאה בין בפירות בין בבהמה בין בספרים ואבנים טובות ומרגליות:

ובתב

דרכי משה

לכן ולכן שתיקתו לא הוי מחילה וצ"ע: (ב) וכתב המרדכי סוף המדיר תשובת רבי אביגדור אם היה בו כדי אונאה השתא והמוכר אומר שנשתנה השער ובשעה שמכר לו לא היה בו

דרישה

ממכרו עד שיזמין לו מקח כו' וזה לא שייך פלא שתנאה סוף סוף כפרישה כתבתי כ"ל לומר כאן בדברי רבינו אבל דע דהמרי מע"ג דמרו דבנן מוכר לעולם חוזר כו' סוף ג"כ מדברי ר"י וכמ"ש לעיל לשונו ושם לק"מ דהא ר"י הקשה על פי' ריב"ם דהא סיינהן מוזרין קאמר שמתח כו' ושם כן גם לדידיה קשיא דשניהן מוזרין קאמר מטעם כ"א ול' כדיליף דסיינו לוקח עד שיראה ומוכר לעולם חוזר ואין אמר כיון שמתנה שאין יכול לחזור ופע"ג דמדברי רבנן מוכר לעולם חוזר אפילו הכי כיון דמוכר יכול לחזור בו כיון דחזרתו תלויה בחזרת הלוקח שבתנאם והלוקח שבתנאם אין יכול לחזור בו אפילו בא"מ אמר בכדי שיראה: (יב) ולא עוד אלא שמיה ליתן פלע דהמד להלוקח כו' כתב ב"י בפ' הספיקה כתב הרמ"ם ושם אין הלוקח רוצה לחזור בו אלא תובע תוספת מן המוכר י"ל שצריך להמוכר לו תוספת דכיון שהם תובע קודם שהלוקח היה יכול

לו לא אמרו אלא אלו ויודע דהלכה כת"ק : (טו) **ומ"ש** רבינו בשם הרמב"ם כפ' י"ב מהל' מכירה כתב כן על ספרים ומגלות ומרגליות ולמד כן מדתנן שם (נב ב) גבי סלע חמירה עד מתי מותר להחזיר בכרכים עד שירמה לשולחני בכפרים עד ערבי שבתות ויהיב טעמא בגמרא לומי בטלית לא מפליג בין כרכים לכפרים משום דטלית כל אינש קיים ליה בגויה סלע שולחני הוא דקיים ליה : (טו) **ואף** במטבע יש בו אונאה ופסק רב אלפס עד שתות וכו' שם במשנה (נא :) כמה תהא הסלע חסירה ולא יהא בה אונאה ר"מ אומר ד' חיסרות מיסר לדינר רבי יהודה אומר ד' פונדיונות מפונדיון לדינר ר"ש אומר ח' פונדיונות משני פונדיונין לדינר ובגמ' מ"ש בסלע דפליגי ומאי שנא בטלית דלא פליגי תמר רבא מהן תנא טלית ר"ש היא. לשני דתמר טלית עד שתות מחיל מיהא סלע כיון דלא סגי ליה לא מחיל וכ' רב אלפס והלכה כרבא טלית כוותיה מדתמר ר"ש בסלע דפחות משתות נקנה מקח עכ"ל וכ"פ הרמב"ם בפי"ב מה"מ והרא"ש כתב על רב אלפס תמהני רבא בעלמא הוא דאמר הכי אבל לדברי רב אלפס תמהני הלכתא גמירי לה דתנן סלע חסירה שתות ואין המאנה חייב להחליפה ומיהו מדת חסידות להחליפה אפילו לאחר זמן זה הוא מבירה ובלבד שתצא ע"י הדחק : (יז) נפחתה וחסרה בדי אונאה אסור לקיימה מפני שבקל מתרמאין בה ולא ימכרנה לא לאנס ולא לתגר מפני שמרמין בה אחרים ולא יעשנה משקל ולא יזרקנה לתוך גרוטאותיו אלא יתיבנה או יקבנה באמצעה ויתלנה בצואר בתו ודוקא באמצע אבל לא יקבנה מן הצד ויתלנה בצואר בתו : (כ) חסר עד שעמד על חציו בגון סלע שעמד על שקל ושקל על דינר וכן דינר על חציו מותר לקיימו שאז א"א לרמות בו מפני שניכר לכל הפחת שלו : (כא) מבור לי באלו כתב הרמב"ם ז"ל שיש בו אונאה פירוש שהיה

(טז) וכתב הרמב"ם ז"ל יש ללוקח לחזור בו עד שיראו אותו התגרים הבקיאין בהן שאין הכל בקיאין בדברים אלו לפיכך אם לא היה מכיר באותה מדינה והוליך המקח למדינה אחרת או שבא הבקי לאחר זמן מרובה והודיעו שטעה הרי זה חוזר : (יז) ואף במטבע יש בה אונאה ופסק רב אלפס עד שתות וכ"כ הרמב"ם ז"ל הרי שהיה דינר זהב שוה כ"ד דינרי כסף יצרפה בעשרים או בכ"ח הרי זה מחזיר האונאה יותר מבן בטל מקח פחות מבן מחילה וכן אם נפחת והיסר עד שתות הוי מחילה והוא שיהיה במקום שאין דרך לשקול אותו אלא מוציאין במנין וא"א הרא"ש ז"ל כתב דעד חלק אחד משנים עשר הוי מחילה בי"ב חזרה ביתר מבאן ביטול מקח : (יז) וכל זמן שהוא בתורת מחילה מותר לבתחילה להוציאה ביפה כדפרישית לעיל : (יח) ושיעור חזרה למטבע בערכים שיראנה לשולחני בכפרים שאין שולחני מצוי עד ע"ש שבא להוציאה ולאחר זמן אין המאנה חייב להחליפה ומיהו מדת חסידות להחליפה אפילו לאחר זמן זה אם הוא מבירה ובלבד שתצא ע"י הדחק : (יט) נפחתה וחסרה בדי אונאה אסור לקיימה מפני שבקל מתרמאין בה ולא ימכרנה לא לאנס ולא לתגר מפני שמרמין בה אחרים ולא יעשנה משקל ולא יזרקנה לתוך גרוטאותיו אלא יתיבנה או יקבנה באמצעה ויתלנה בצואר בתו ודוקא באמצע אבל לא יקבנה מן הצד ויתלנה בצואר בתו : (כ) חסר עד שעמד על חציו בגון סלע שעמד על שקל ושקל על דינר וכן דינר על חציו מותר לקיימו שאז א"א לרמות בו מפני שניכר לכל הפחת שלו : (כא) מבור לי באלו כתב הרמב"ם ז"ל שיש בו אונאה פירוש שהיה

פרישה

ל"מ מביא בריית' ומפרש טעמו דר"י ס"ת לפי שאין קץ לדמיו בשום ומרגליות מפני שאדם רואה לוזוקק פי' רש"י מי שיש לו סור שיפה למיפסה ממזר על אחר שכמותו לממו עמו בעל שהמלמד שור אלם עם הבהירית מקלקל את הבהירית וכן מלגלות עם חבירתה בוקר מן הימיות עכ"ל והלכה כחכמים ומוה יתבאר לך טעם למ"ר בכל דבר שיך מוכחם ע"ג דבעבדים והקלקות ובשטות ליח בהו מוכחא והקלקות ליח בהו מוכחא ומ"ש בסמוך לר' המשנה שקו דקתני בה לא תמרו אלא אלו ול"ל דוקא אלו לאוך דאין לכו מוכחא דמתמטעי מקח וכמ"ש שם אבל אחר כל דבר שגופו ממון והוא מיטלטל יש בו מוכחא ואוקי מיומא דבי רבינו לכ' בתמיהה כלל ובכל דבר שיך מוכחא ומצ' וכ' פרש בין בבשום כו' ללמדך דלאו כללא לגמרי הוא אלא בקצי פרטי דגופו ממון דכן בריים במיטלטלין וק"ל : (טו) ובתב הרמב"ם וים לללוקח לחזור כו' ול"ל ב"י בפי"ב מה"מ כ"כ על ספרים ומרגליות ולמד כן מדיניה שנאמר בגבי מטבע דשמני טלית דכל מיומ קיים ליה בגוה משמ"כ סלע דשלמני קיים ליה כו' ס"מ דשלמני לן בין דבר שבכל בקיאין בשומתו ובין דבר שאין בכל בקיאין בשומתו : (טו) ואף במטבע יש בו מוכחא משבח הוא שם פרק קמ"ל ופליגי בו תנאים ר"מ סובר מ' מכ"ד בדינר ר' יהודה ס"ל מ' מי"ב בדינר ור"ש ס"ל בשתות בדינר וכל דכפתמיל רבינו וכל דכתב ואף במטבע יש בו מוכחא קשה מאי אף דקאמר הא ליכא מ"ד דלא יהא בו מוכחא ומדרבא ר"מ ור' יודע ס"ל לחית ליש מוכחא עפי מבדבים בעלמא דאפילו בת' מכ"ד או מי"ב הוי מוכחא וי"ל דסו"א דלא יהא בו מוכחא כי תמכרו ממכר או קנה כתיב ומטבע גופא אין בו מוכחא וממכר קמ"ל ומאחר דאמרו אין בו מוכחא ס"ל לר"מ ור"י אין בו מוכחא עפי מבדבים בעלמא : ופסק רי"ף עד שתות כו' משומרי דתמורה הוא בפ' הזהב ופסק כרי"ף כדבא דפסק שם כר"ם הל"ל והרמ"ן כתב שם על דברי הרי"ף ממכם רבה גרסינן הכא לא רבא כו' וכיון דגרסינן הכא ר"ל דלא דמי מטבע לטלית דטלית עד שתות מיהו סלע כיון דלא סגי ליה לא מחיל וע"ש בתוס' : וכן פסק הרמב"ם כו' בפי"ב מה"מ : והוא שיהיה מקום שאין כו' שאם היו מוציאין אותו במשקל לפיכך אפילו בכ"ם מוכר כמ"ר בר"ם רל"ב וכן היה מותר לקיימו לפי שכל הטוענין יקבלנו וכ"כ התוס' והמ"מ : (יז) **בדפרישית** לעיל בס"ה וכ"כ ומשום דגם ממר יקבלנו מילו ואין להמקבל שמוקלים אותו ולקחו סתם שמוזר הן שאסר ממנו מעט או הרבה וכן מותר לקיימו לפי שכל הלוקחו יקבלנו : (יז) **וכך** זמן שהוא בתורת מחילה מותר לבתחילה להוציאה ביפה כדפי' לעיל בסי' זה וכ"כ התוס' בפ' הזהב ממה דממר מבני

(שם נב ב) פחתה יתר מכדי מוכחא מיסר מסור להוציאה :

(יח) **ושיעור** חזרה למטבע בכרכים עד שירמנו לשולחני בכפרים שאין שולחני מצוי עד ערב שבת שבת להוציאה משבח בפ' הזהב (נב ב) : ומה שממר ומיהו מדת חסידות להחליפה אפילו לאחר זמן זה אם הוא מכירו ובלבד שתצא ע"י הדחק משבח ומגמ' שם : (יט) **נפחתה** וחסרה כדי מוכחא מסור לקיימו וכו' עד מפני שניכר לכל הפחת שלו ברייתא ומגמ' שם ומתבאר בדברי הרמב"ם פ"י מה' גניבה : (כא) **מבור** לי באלו כתב הרמב"ם ז"ל שיש בו מוכחא בפי"ג מה' מכירה כתב וז"ל הלוקח בדמים מכסרה

דרישה

לי ללמוד מוקם וכית לדברי ב"י אלו כלל : (יח) ומיהו מדת חסידות הוא כו' עד ובלבד שתצא ע"י הדחק כו' ל"ל הרמב"ם פי"ב ממכירה הטעון כו' [עב"א שבניח ל' הרמב"ם] יכול להחזירה וכתב שם"מ ז"ל ומ"מ נראה שדעתו שהמשבח שתתנה ומן עד ע"ם היא הוקח ביכול להוציאה אבל בתין יכול להוציאה אף ע"י הדחק כגון שהיתה מסירה כ"כ מיום להחליפה אפילו לאחר י"ב חודש ומיהו מכל לד ומחילה מכל לד ולית אלא כדעת התוס' וכבר נתבאר לעיל סעיף ד' : (יח) **ושיעור** חזרה למטבע וכו' עד ע"י הדחק. שם עד שיימתי מותר להחזיר בכרכים עד כדי שירמה לשלחני בכפרים עד ע"ם שם היה מכירה אפילו לאחר י"ב חודש מקבלה ממנו ואין לו עליו אלא תרעומת ונותנה למעשר שני ואינו חוזר אפילו אלא נפח רעה ופי' רש"י שהיה מדה זו של פונדיונות מטבע בשביל חסרון מעט אלא נפח רעה וכגמרא שהיקנה לה דתנן שם היה מכירה וכו' ר"ר חסדא מדת חסידות שנו כאן לאחר שע"פ שאין מקבלה ממנו אין לו עליו אלא תרעומת ר"ר פפא ס"מ הני מאן דמוקים לוזוזי מיקרי נפח רעה והיה מכירה ליכול להוציאה ע"י הדחק וכ"כ רב אלפס ורמ"ה דשתא שאמרו לאחר י"ב חודש ואפי' היה מכירה ואפי' היה מפשר לוזוזי מיקרי נפח רעה וס"מ דנפקי ע"י הדחק לא קאי אלישנא דמתני' דקאי על אלישנא דרישא ומ"ש בסוף ובלבד שתצא ע"י הדחק פי' התם הוא דאינו מקבלה לאחר זמן אלא משום דבריית' דקתני לאחר י"ב חודש בשעת יוצאה אפי' ע"י הדחק הוא ומדינא חייב להחזירה לאחר זמן מ"ש דנפקי ע"י הדחק יכול להחזירה לאחר זמן מדינא אלא"כ קבלה ממנו בתורת חסידות וכן פי' ה"ה אלא שהקשה עליו ממתי שהרשה לו בגמרא דאפי' היכו יכיל להוציאה ע"י הדחק נמי היכו חייב להחליפה מדינא אלא"כ קבלה ממנו בתורת חסידות וכן פי' ה"ה אלא שהקשה עליו ממתי שהרשה לו בגמרא דאפי' היכו יכיל להוציאה ע"י הדחק נמי היכו חייב להחליפה אפי' לאחר זמן וכ"כ הרמב"ם וז"ל הנותן סלע לחבירו אם היה מכירה אפילו לאחר י"ב חודש ה"ז מחזירה ואם היה אפשר להוציא ע"י הדחק אינו חייב להחליפה אפי' לאחר זמן וכ"כ הרמב"ם וז"ל הנותן סלע לחבירו אם היה מכירה אפילו לאחר י"ב חודש בשעת יוצאה אפי' ע"י הדחק הוא ומדינא חייב להחזירה לאחר זמן מ"ש דנפקי ע"י הדחק יכול להחזירה לאחר זמן מדינא אלא"כ קבלה ממנו בתורת חסידות וכן פי' ה"ה אלא שהקשה עליו ממתי שהרשה לו בגמרא דאפי' היכו יכיל להוציאה ע"י הדחק נמי היכו חייב להחליפה אפי' לאחר זמן וכ"כ הרמב"ם וז"ל הנותן סלע לחבירו אם היה מכירה וכו' ואחריו נמשך גם הרמב"ם וכך היא דעת רבינו ומ"ש בסוף ובלבד שתצא ע"י הדחק פי' התם הוא דאינו מקבלה לאחר זמן אלא משום דבריית' דקתני ע"י הדחק חייב מדינא להחליפה אפי' לאחר י"ב חודש וכל זה נראה פשוט דלהרי"ף ולהרמב"ם והרא"ש ורבינו מפורש בגמרא דכולה מתניתין ביוצאה על ידי הדחק היא ובזו דוקא תנן דמדת חסידות היא אבל בתינה יוצאה ע"י הדחק לא תיירי מתני' כלל ומשמע דחייב להחליפה מדינא לגמרי זמן הרבה דבזו לא קבעו חכמים זמן . שוב ראיתי למהרו"ך שהפך הקערה על פיה ופירש דעת רבינו דמדת חסידות היא להחליפה אם יוצאה ע"י הדחק אבל בתינה יוצאה ע"י הדחק היא מדת חסידות ג"כ ולפי שאין דרכו של אדם להחזיר מקח שנפחת כ"כ ולא עוד אלא שהוא מכוון לכך שיחזירנו לו כדי שיוכל למכרו לאחר בדמים יקרים לפיכך אמרו חכמים שאפילו בתינה יוצאה ע"י הדחק חייב להחזירה לאחר זמן מדת חסידות ומ"מ אין לו דין מוצאה כמ"ש סעיף כ"ז : (טו) **ואף** במטבע יש בו אונאה . משנה שם : ומ"ש יתר מכן בטל מקח פחות מכן מחילה . פי' יתר מכן בכ"מ ופרוטה פחות מכן בכ' ופרוטה דבתר דמי החזן שהיא המטבע מזולזין בשומת דידה והילכך בכ' ופרוטה הוי מחילה מע"ג דמלך אחר הוי ביטל מקח ולא כהרב המגיד דפי' יתר מכן בכ"ט פחות מכן י"ט נמשך לדעתו שכתב דבעינן דוקא ביטול מקח מכל לד ומחילה מכל לד ולית אלא כדעת התוס' וכבר נתבאר לעיל סעיף ד' : (יח) **ושיעור** חזרה למטבע וכו' עד ע"י הדחק . שם עד שיימתי מותר להחזיר בכרכים עד כדי שירמה לשלחני בכפרים עד ע"ם שם היה מכירה אפילו לאחר י"ב חודש מקבלה ממנו ואין לו עליו אלא תרעומת ונותנה למעשר שני ואינו חוזר אפילו אלא נפח רעה ופי' רש"י שהיה מדה זו של פונדיונות מטבע בשביל חסרון מעט אלא נפח רעה וכגמרא שהיקנה לה דתנן שם היה מכירה וכו' ר"ר חסדא מדת חסידות הוא כו' עד ובלבד שתצא ע"י הדחק וכ"כ הרמב"ם וז"ל הנותן סלע לחבירו אם היה מכירה אפילו לאחר י"ב חודש מקבלה ממנו ואין לו עליו אלא תרעומת ר"ר פפא ס"מ הני מאן דמוקים לוזוזי מיקרי נפח רעה וס"מ דנפקי ע"י הדחק היכו חייב להחליפה אפי' לאחר זמן וכ"כ הרמב"ם וז"ל הנותן סלע לחבירו אם היה מכירה אפילו לאחר י"ב חודש בשעת יוצאה אפי' ע"י הדחק הוא ומדינא חייב להחזירה לאחר זמן מ"ש דנפקי ע"י הדחק יכול להחזירה לאחר זמן מדת חסידות הוא כו' עד ובלבד שתצא ע"י הדחק וכ"כ הרמב"ם וז"ל הנותן סלע לחבירו אם היה מכירה וכו' ואחריו נמשך גם הרמב"ם וכך היא דעת רבינו ומ"ש בסוף ובלבד שתצא ע"י הדחק פי' התם הוא דאינו מקבל

לו עליו מוקח דמכור לי בחלו קנ"ל ר' חבת חמר רב הונא מכור לי בחלו קנה ואין עליו מוקח ומשמע דס"ל לרבי חבת דחע"ג דל"ל מכור עשתוהו כדין חליפין לגמרי גם לענין דאין לו עליו מוקח ומפרש בגמ' דכ"ע ס"ל אין מטבע נע ה חליפין והכי לאו חליפין ניתנו אלא דמיס דהא מכור לי קאמר אלא דדמיס כה ג"כ דלא שכיחי עשתוהו כחליפין וטעמו של הרמב"ם דפסק כרבה ק"ר הונא מכור לי בחלו קנה ואין לו עליו מוקח ופסק כרבה ולהרמ"ם מספקא לי' דדילמא הלכה כרבי חבת ומספיקא לא מפקינן ממונא מיד המאנה ויש להקשות לעיל בריש סי' ר"ט כתב רבינו דברי הרמב"ם דבאומר עריסה זו של חטין אני מוכר לך בך וכך מרתף זה של יין אני מוכר לך בכך וכך וכו' דקנה ויש עליו מוקח דהיינו דין זה שכתב כאן מכור לי בחלו דמ"ש כשאין הדמיס שבאלו ואי"א הרא"ש ז"ל כתב דספיקא הוא אם מחזיר האונאה אם לאו הלכך מספיקא לא מפקינן ממונא מיד המאנה: (כב) כתב הרמב"ם ז"ל החליף בלים בכלים או בהמה בבהמה אפילו מחט בשריון או טלה בסוס אין בו דין אונאה שזה רוצה במחט יותר מבשריון: (כג) אבל החליף פירות בפירות בין שמו אותם קודם המכירה בין שמו אותם אחר מכירה יש להם אונאה: (כד) אמר המוכר חפץ זה אני מוכר לך ע"מ שאין בו אונאה אין זה תנאי ופרשב"ם משום דמשמע ע"מ שלא יהיה לו דין אונאה וא"א לו להתנות לבטל דין תורה וחזר הדבר לדין תורה פחות משתות הוי מחילה שתות קנה ומחזיר אונאה ורש"י פירש שאין זה לשון מחילת אונאה אלא לשון תביעת אונאה שהתנה ע"מ שאין בו אונאה והרי יש בו והוי מקח טעות וחוזר בו לגמרי אם ירצה: (כה) ואפילו אם התנה ע"מ שאין לך עלי אונאה אינו מועיל ויש בו אונאה: (כו) בד"א בסתם אבל אם פירש ואמר חפץ זה אני מוכר לך במאתים ויודע אני שאינו שוה אלא מנה ע"מ שאין לך עלי אונאה ובן לוקח שאמר למוכר חפץ זה אני לוקח ממך במנה ויודע אני ששוה מאתים ע"מ שאין לך עלי אונאה אז אין בו דין אונאה ומיהו כתב הרמב"ם ז"ל היה מוכר חפץ במנה ואמר חפץ זה אינו שוה אלא זוז על מנת שאין לך עלי אונאה יש בו אונאה שזה אומר ראיתי ששוה יותר מזוז ואמרתי אינו מבוין אלא להשביח דעתי עד שיפרש כדי האונאה שיש במקח ודאי או בקרוב לה בכדי שהדעת טועה שהרי זה ידע בודאי הדבר שמחל בו ע"כ: (כז) בעה"ב המוכר את כליו ואינה את הלוקח אין בו דין אונאה שאילו לא הרבה לו בדמים לא היה מוכר את כלי תשמישתו ואפילו שמכרם מחמת דוחק ולא שייך האי טעמא אפי' הכי לא פלוג רבנן אלא כל בעל הבית אין לו דין אונאה ומיהו פירש ר"י דוקא בשתות אבל ביתר על שתות דינו כאינש דעלמא

שהיה תופש מעות בלא מנין ואמר לחבירו מכור לי חפץ שלך באלו וא"א הרא"ש ז"ל כתב דספיקא הוא אם מחזיר האונאה אם לאו הלכך מספיקא לא מפקינן ממונא מיד המאנה: (כג) כתב הרמב"ם ז"ל החליף בלים בכלים או בהמה בבהמה אפילו מחט בשריון או טלה בסוס אין בו דין אונאה שזה רוצה במחט יותר מבשריון: (כג) אבל החליף פירות בפירות בין שמו אותם אחר מכירה יש להם אונאה: (כד) אמר המוכר חפץ זה אני מוכר לך ע"מ שאין בו אונאה אין זה תנאי ופרשב"ם משום דמשמע ע"מ שלא יהיה לו דין אונאה וא"א לו להתנות לבטל דין תורה וחזר הדבר לדין תורה פחות משתות הוי מחילה שתות קנה ומחזיר אונאה ורש"י פירש שאין זה לשון מחילת אונאה אלא לשון תביעת אונאה שהתנה ע"מ שאין בו אונאה והרי יש בו והוי מקח טעות וחוזר בו לגמרי אם ירצה: (כה) ואפילו אם התנה ע"מ שאין לך עלי אונאה אינו מועיל ויש בו אונאה: (כו) בד"א בסתם אבל אם פירש ואמר חפץ זה אני מוכר לך במאתים ויודע אני שאינו שוה אלא מנה ע"מ שאין לך עלי אונאה ובן לוקח שאמר למוכר חפץ זה אני לוקח ממך במנה ויודע אני ששוה מאתים ע"מ שאין לך עלי אונאה אז אין בו דין אונאה ומיהו כתב הרמב"ם ז"ל היה מוכר חפץ במנה ואמר חפץ זה אינו שוה אלא זוז על מנת שאין לך עלי אונאה יש בו אונאה שזה אומר ראיתי ששוה יותר מזוז ואמרתי אינו מבוין אלא להשביח דעתי עד שיפרש כדי האונאה שיש במקח ודאי או בקרוב לה בכדי שהדעת טועה שהרי זה ידע בודאי הדבר שמחל בו ע"כ: (כז) בעה"ב המוכר את כליו ואינה את הלוקח אין בו דין אונאה שאילו לא הרבה לו בדמים לא היה מוכר את כלי תשמישתו ואפילו שמכרם מחמת דוחק ולא שייך האי טעמא אפי' הכי לא פלוג רבנן אלא כל בעל הבית אין לו דין אונאה ומיהו פירש ר"י דוקא בשתות אבל ביתר על שתות דינו כאינש דעלמא

ומ"ש ואפי' אם התנה וכו': (כה) כרב דאמר וסמוכל ופסקו הסוסקים וטעמא דמי ידע דאיכא מוקח דמחיל הוא סבר לאין בו מוקח ומ"ה בסתם אבל במפרש וכו' אין עליו מוקח ומחיל וע"ל בסי' רכ"ג סעיף ז' ובמ"ש לעס בס"ד: ומ"ש ומיהו כתב הרמב"ם וכו'. בפט"ו כתב המוכר שפחה וע"ל גידמת היא מיגרת היא סומא היא וכו' ולא היו בה מום מלו המומין שמנה ומנאת נכפית ה"ז מקח טעות מכלן מי שאומר המוכר חפץ לחבירו ב"ק דינרין ואמר חפץ זה חיטו שוה אלא זוז אחד וכו' כלומר לכך אמר שאין שוה אלא זוז להזליך מעליו תרעומת שלא יתרעם עליו אח"כ מכרת לי ביוקר וכיוצא מזאר מסרון בחפץ כי אלא יזיב לו דבר לאמר אלא גליתי לך בתחלה שאין שוה אלא זוז והייטו פי' להזביח דעתו פי' להזקיע דעתו מלזון מזביח שאין ימים שפי' עניין הזקה והנהה דהייטו שלא יהא עליו תרעומת שמכר לו דבר שאינו שוה מחוך על כן הודיעו מתחלה שיש בו מום וכמו שפירש"י בפ' המומנין (דף פ') גבי פרה זו נסכנית היא וכו' וע"ל בסי' רל"ב סעיף ח' ומיהו אם הוא בכדי שאין הדעת טועה הוי מתנה כמ"ש למעלה סעיף י"ח ובסי' ר"ך סעיף ו':

(כו) **בעי** הבית המוכר כליו ואינה וכו'. אם (דף כ"ת) בעובדא דורסכי וכיפי קאמר רבא ורב חסדא הכי והכי אמר רב דימי ור' אלעזר ודוקא במאני תשמישתיה דיקירי עליה אבל לא בסחורות העומדים לימכר כמו בגדי קנבוס: ומ"ש ומיהו פי' ר"י וכו' כ"כ הרמ"ם בשמו וטעמו משום דהני עובדי דורסכי

ג מכסרה כגון שחפץ במעות וא"ל מכור לי פרתך בחלו קף על פי שקונה בחליפין קנה ומחזיר מוקח והוא הדין לדוקא פירות מכסרה בסלע או בשתים שקנה ומחזיר מוקח וטעמו מיגרסינן בריש פ' הזהב (מו: מז.) אמר ר' רבא ק"ר הונא מכור לי בחלו קנה ויש לו עליו מוקח משום דאמר לכך אמר שאין שוה אלא זוז אחד וכו' כלומר לכך אמר שאין שוה אלא זוז להזליך מעליו תרעומת שלא יתרעם עליו אח"כ מכרת לי ביוקר וכיוצא מזאר מסרון בחפץ כי אלא יזיב לו דבר לאמר אלא גליתי לך בתחלה שאין שוה אלא זוז והייטו פי' להזביח דעתו פי' להזקיע דעתו מלזון מזביח שאין ימים שפי' עניין הזקה והנהה דהייטו שלא יהא עליו תרעומת שמכר לו דבר שאינו שוה מחוך על כן הודיעו מתחלה שיש בו מום וכמו שפירש"י בפ' המומנין (דף פ') גבי פרה זו נסכנית היא וכו' וע"ל בסי' רל"ב סעיף ח' ומיהו אם הוא בכדי שאין הדעת טועה הוי מתנה כמ"ש למעלה סעיף י"ח ובסי' ר"ך סעיף ו':

(כו) **בעי** הבית המוכר כליו ואינה וכו'. אם (דף כ"ת) בעובדא דורסכי וכיפי קאמר רבא ורב חסדא הכי והכי אמר רב דימי ור' אלעזר ודוקא במאני תשמישתיה דיקירי עליה אבל לא בסחורות העומדים לימכר כמו בגדי קנבוס: ומ"ש ומיהו פי' ר"י וכו' כ"כ הרמ"ם בשמו וטעמו משום דהני עובדי דורסכי

לגון חליפין רב חבת ק"ר הונא מכור לי בחלו קנה ואין לו עליו מוקח ופסק כרבה וכן דעת הרי"ף שלא כתב אלא דברי רבא והרמ"ם כתב לא ידעינן מי הלכתא כרבה או גרסינן רבא הוה אבל התוספת כתבו דלמאן דאמר לקמן דק"ל למיגרס רבא דרבה לא רמה רב הונא מעולם ולא בדיעבד לן מי הלכתא כוותיה מי כר' חבת הילכך לא מפקינן מוקח מיד המאנה עכ"ל · וכספר רב אלפס כתוב רבא · ולענין הלכה כיון דהרי"ף והרמ"ם מסכימים לדעת אחת הכי נקטינן ה:

(כד) **כתב** הרמב"ם ז"ל החליף כלים בכלים וכו' אין בו דין מוקח: (כה) **אבר** החליף פירות בפירות וכו' יש להם מוקח בפי"ג מה' מכירה וכתב ה"ה בהגהות לא ידעתי מנין לו ומ"ל טעה בירושלמי דפ' הזהב והרמב"ן ז"ל כתב וז"ל חליפין ומקפיד עליהם מאי חע"ג דאסיקנא דחליפין ניתנו כ"ל שיש לו מוקח וכי תאמרין דאין מוקח לחליפין בחליפין שאינו מקפיד עליהם אבל במקפיד יש לו מוקח וכן מני מומר בחחליף כלי בכלי ורמה מותו שיש לו מוקח ולא תאמר אין לו חלה כמי שניכר שאינו מקפיד כגון מכור לי בחלו אבל בכל חליפין דעלמא יש לו מוקח ויש מי שחולק ואומר לעולם אין מוקח לחליפין עכ"ל ותלמידי הרשב"ם כתבו שבדברי הרמב"ם נרחה עיקר שאין מוקח לחליפין לעולם אלא במכר דמחכר כתיב וגם סמ"ג לא הביא אלא דברי הרמב"ם ז"ל (ג): (כה) **אמר** המוכר חפץ זה אני מוכר לך ע"מ שאין בו מוקח אין זה תנאי דרב ענן מזמיה דשמואל: ומ"ש שפרשב"ם כן כתבו אם התוספות: (כו) **ומה** שאמר ואפילו אם התנה ע"מ שאין לך עלי מוקח מיהו מועיל ויש בו מוקח אם פלוגתא דרב ושמואל ופסקו כרב דאמר הכי: (כו) **ומ"ש** בד"ה בסתם אבל אם פירש ואמר חפץ זה אני מוכר לך ק"ק וכו' אם מוחינגא לרב מדתניא המוכר לחבירו ע"מ שאין לך עלי מוקח אין לו עליו מוקח ואני רבא ל"ק כאן בסתם כאן במפרש בד"ה בסתם אבל במפרש המוכר לוקח חפץ זה שאני מוכר לך ק"ק יודע אני שאין שוה אלא מנה ע"מ שאין לך עלי מוקח אין לו עליו מוקח וכן לוקח שאמר למוכר וכו' ומה שאמר רבינו ומיהו כתב הרמב"ם ז"ל היה מוכר חפץ במנה ואמר חפץ זה אינו שוה אלא זוז אחד וכו' מה"מ כתב כן ולמדה מדין המוכר שפחה לחבירו

וע"ל שפחה זו גדמת היא חגרת היא וכו' שיתבאר בסימן רל"ב:

(כז) **ב"ה** המוכר את כליו ואינה את הלוקח וכו' בפרק הזהב (נא:) עובדי דאמרינן ואמרו לך אין אדם מוכר כלי חבירו ור' אלעזר ודוקא במאני תשמישתיה דיקירי עליה אבל לא בסחורות העומדים לימכר כמו בגדי קנבוס: ומ"ש ומיהו פי' ר"י וכו' · כ"כ הרמ"ם בשמו וטעמו משום דהני עובדי דורסכי

דרכי משה

הו כדי אונאה והלוקח אומר שבשעה שלקחה היה בו כדי אונאה על הלוקח להביא ראיה דשערים שבשוק רגילין להשתנות תמיד וע"ש שהאריך: (ג) ועיין בב"י ס' הזהב: וכבד

דרישה

ומשם ע"י הדחק אפילו נפש רעש לא מיקרי אם אינו נוטלה ממילא נשמע שגם ממדת הסמיוחות אינו מקויב לקבלם כיון שאינם יוצאת כלל ומוקח סמתנין מלסמויחם כל כך ווס בזה בסיני ווק: (כו) אבל אם פירש ואמר אפן זה כו' לדעת הרמב"ם דס"ל דאין אדם מקפח ומוחל דבר

פרישה

סוהב משמיה דרב הונא: ומ"ל הרמ"ם ז"ל כתב דספיקא הוא כו' דהוכיח אם דמ"ל לגרום רבא אלא דבא ור' חבת משמיה דרב הונא ובסבירא ליה דאין לו מוקח כיון שלעורת חליפין נתכוונו ומספקא ליה הלכתא כמאן: (כב) כתב הרמב"ם החליף כלים בכלים כו' כ"כ אם בריש פ"ג ע"ש: ומ"ש אפילו מאה כו' אין בו מוקח כו' מהכתב פ"ה וס דשומל בפירות מכמ

דיש להן מוקח דבחליפי כלים לא מכני ביש שומא ותע"ג דמקפיד עליהן סדרי שמו מותן וכ"כ סמ"ם אם וכ"כ תלמידי הרשב"ם מעשה דמכר כתיב ולא חליפין ועד"מ: (כג) אבל החליף פירות בפירות בין שמו מותן כו' מלא קאמר בין (לשמושין כלל) [לא שמו מותן כלל] משמע דגם בשמו אם"כ מ"מ היכא דחליפין מדעתא דהכי איכא שוין זה כמו זה ולכן תע"פ דקיל"ל דפירות (לוין) נקנין בחליפין (דבעיגן) [ולא בעיגל] שומת אלא [דלוין נקנין בחליפין] דמיעטן רחמנא מבעל (כדלעיל סי' ר"ג) סייעו כשלוין מקפיד בשומתן דלו תורת חליפין לגן מבל מקפיד לשומן בשויסס לו תורת מכר לסס ונקנין זה בחליף ומ"ה דכוח בתורת דמים כמוכר לו דבר שבמתמיד ב"ג וכ"כ ב"י ומיהו לוקח פירות שאינן מקפיד עליהן בשומן בשויסס לו תורת מכר לסס ונקנין זה בחליף ומ"ה דכוח בתורת דמים כמוכר לו דבר שבמתמיד ב"ג וכ"כ ב"י ומיהו לוקח פירות שאינן מתקיימין ולכן נכנסין בגדר המכירה לענין קנין ולענין מוקח אבל כלים שמתקיימין לחליפין ומקפיד עליהם אין לסס מוקח שאינם נכנסים בגדר מכירה ולא קנינן נהו כי תמכור ממכר לא תונו וגו' ומילוק זה לחד הרמב"ם מירוח' דפ' הזהב ודוק בסמ"ם אם פי"ג ו"ל סמ"ג לאוין ק"ע וגרסת טעמו מפני שאין שאין חליפין כך מכלים ובהמות ודרך חליפין בכעבל קנין קונין דבר ורוכל עכ"ל: (כד) אמר המוכר אפן זה כו' ואפילו אם סתנה ע"מ שאין לך עלי מוקח כו' בב"מ דף כ"ת גמרת ו"ל מיתמר סתומר לחבירו ע"מ שאין לך עלי מוקח רב אומר יש לו עליו מוקח ושמואל אומר אין לו עליו מוקח כו' עד ת"ר כגון לדידי מפרשת ליה מיניה דמר שמואל סתומר לחבירו ע"מ שאין לך עלי מוקח אין לו עליו מוקח ע"מ שאין בו מוקח כרי יש לו מוקח עכ"ל הגמרא ופסקו הפוסקים כרב דאפילו בתומר ע"מ שאין עלי מוקח יש לו עליו מוקח אפילו בתומר ע"מ שאין עלי מוקח סלכתא כרב בתיסורי ומוקח תיסור הוא ונתבטל ממ"ם דאפילו שמואל דקיל בעלמא עליה דרב מודה בת"ל על מנת שאין בו מוקח ומ"ש בתבו רבינו משום פרש"י דלעכו"ם יש בו ב"מ לדינם דבכבס ליה דבכס"ג אפילו מקח טעות הוא ויכול לחזור בו מה שאין כן בתומר על מנת שאין לך עלי מוקח וסא דאיתי שבשעת הדחק בתמרוכס משום דמיסתבר ליה כוותיה וק"ל ודקדק רבינו וכתב דסתומר על מנת שאין בו מוקח אין זה תנאי במקום שנתנו גם כן מוקח כן בשביל פי' רש"י דכתב דסתם מקח טעות אם"ם כתב אין זה תנאי ל"ל דלא קיימל בדבריו כלום לפרש"י: ופי' הרשב"ם כו' כ"כ סתום' שם בשמו ומטעם משום דל' ע"מ שאין בו מוקח משמע אפילו בתורם ורש"י כתב שם שלשון זה משמע שמתנה עמ"ם בתורם אלא ל' תביעת מוקח פי' וכאילו אמר מי שבטיקר שאין בו מוקח ולא מלערך לחבעני על מוקחו וכרי יש בו וכוח ע"מ קאמר דאלא מקח בוח כמנת לכוי מקח טעות: (כה) **ואפילו** אם סתנה ע"מ שאין לך עלי מוקח כלומר אע"פ דבכס"ג אין עיקר ד"ת אלא מתנה עמו שאפילו יסיח בו מוקח שיחזול לו שלא יתבעהו ממנו ומ"ט במתנה בשביעית בכס"ג מועיל סתנאי לכ"ע וכמ"ש בסימן ס"ו ס"ב אפ"ס בתוקח אינו מועיל עד שיפרוט בפירוש בדמפרש אלמודא טעמא סתם דף כ"ת אלמיבא דרב ו"ל סכא מי יש לו לחזול ופי' רש"י מי יש לו לחזול מוקח סוא סבר לאין בו מוקח: (כו) אבל אם פירש כו' כן הוא לגון הבריותא שם דף כ"ל ועב"ר: כתב הרמב"ם ז"ל כו' בפט"ו ממכירה כ"כ ולמדו מדין המוכר לחבירו שפחה זו גדמת היא ס"ח: שם"ז יש בוחלי כו' לטעמיה לעיל ס"ל לאין יכול לחזול בדבר שאינו לפניו קאמר ועיל סיבול לחזול בדבר שאינו לפניו ועיל סימן רל"ב בסס כתבתי דיכול להיות דגם רבינו מודה בכס"ג ע"ש: (כו) **בע"ה** המוכר כו' עד לא היה מוכר כלי תשמישו שם דף כ"ת ופירוסת סוי יודע מני שיש בו מוקח אין לו עליו מוקח וסא ל"ל דבסי"ג בשם שיש מוקח להחזיר כך כו' ויש מסנה בין סיכה כבר תילו בגמרא סתם בחזיר סמוכר קאמר דבר בין ב"ס יש לסס מוקח אבל לענין כלי תשמישו של אדם בין תגר בין ב"ס אין לסס מוקח דכלי תשמישתיה מניחין עליו ואף אמרו ב"ס מיסו לבבי כלי תשמישו ב"ס מיקרי וק"ל: אלא כל ב"ס אין לו דין מוקח פי' כשמוכר כליס ועיין בתשובת הרמ"ם כלל ק"כ שכתוב בתשובת הרמ"ם בשם רבינו: דוקא בשתות דעליס מיתמר בגמרא ופי'

חדושי הגהות

ג אכסרה כגון שחפץ במעות כצ"ל ופי' אכסרה פי' ה"ה דבר שאינו לא מדוד ולא מבוי ואינו יודע שיעורו: ד בגמרא שלפנינו רבה א"ר הונא וכבר הערה הרב"י עצמו על זה: ה הקי ציון כ"ב וכ"ג הם שייכים יחד ועל שניהם הוא אומר בפי"ג ממכירה · לקמאה

ז"ל וז"ל כתבו התוס' מסתברא דדוקא עד שתות ממרינן הכי דומיא דהכך תרי עובדי דמיתת הגמרת לגמל ביתר משתות לא וכן עשה ר"י מעשה ע"ל לגמל מין נראה כן מדברי הרמב"ם ז"ל שסתם וכתב בפי"ג מה"מ בעל הבית שמכר כלי תשמישו מין לו מוכיח שחילולי לא הרבו לו הדמיס לא היה מוכר לו כלי תשמישו וכתב הה"מ בשם המפרשים שאם נתאנה בין בשתות בין ביותר מכן מין הלוקח יכול לחזור מונאה: (כח) **ומ"ש** ופי' מ"א הרמ"ס ז"ל דוקא שהלוקח יודע שזה המוכר ב"ה וכו' אם על מ"ש רמ"י בשם השחילתות דטעמא משום דהוו ל"ל כמפרש וכו' כתב הרמ"ס ז"ל כ"ל כיון דהוי טעמא משום דהוי כמפרש צריך שידע הקונה שהמוכר הוא בעל הבית הילכך מחל על מונאתו מכל אם לא ידע שהוא בעה"ב או שמכר ע"י סרסור יש לו מונאה: (כט) **ומ"ש** בשם הרמ"ה ל"ס מכר בעה"ב ואינה או נתאנה אבל מכר ע"י סרסור אין לו מונאה כלל אפי' בדבר שאין דרך בני העיר לקנות אלא ע"י סרסור כיון דהוי כמפרש צריך שידע הקונה שהמוכר הוא בעל הבית הילכך מחל על מונאתו מכל אם לא ידע שהוא בעה"ב או שמכר ע"י סרסור יש לו מונאה: (ל) **ששאלה** לת"ח הרמ"ס ז"ל רחובן מכר חפץ לשמעון ולא נתרצו בסכום וכו' כלל ק"ב סי' ג': (ב"ה) (לא) ומ"ש כיון שיש אונאה יתר על שתות אין הילוק בין ב"ה לאחר כ"ב הרא"ש בתשובה הנזכרת ובפרק הזהב בשם התוס' שדקדקו כן מהגמרא ושכן עשה ר"י מעשה אבל ה"ה בפרק י"ג כתב בשם המפרש דה"ה ליתר על שתות ומדברי הרמב"ם שכתב אין לו אונאה יש לדקדק דס"ל כתוס' והרא"ש: (לא) **ששאלת** על סרסור שהכיח חפץ של שמעון לרחובן לקנותו וכו' ג"ו בכלל ק"ב סי' ה': הכנעני

דעלמא: (כח) ופי' א"א הרא"ש ז"ל דוקא שהלוקח יודע שזה המוכר בעה"ב אבל לא ידע או שקונה על ידי סרסור דינו כלוקח מהתגר: (כט) וכתב הרמ"ה ז"ל לא שנא מכר בעל הבית ואינה או נתאנה או לקח ואינה או נתאנה בכל ענין אין בו דין אונאה ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל אלא דוקא במכר ואינה אבל מכר ונתאנה או קנה יש בו דין אונאה: (ל) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן מכר חפץ לשמעון ולא נתרצו בסכום ובא לוי ונתרצו שניהם לגמור המקח ע"פ שומתו ושם אותו בשבעים זהובים למחרת הראה שמעון החפץ לתגר ושם אותו בחמשים ורוצה שמעון לחזור בו ואומר שלא נתרצה בקנין אלא בדיבור בעלמא ואם לא יוכל לחזור בו אם לוי חייב לשלם מידי דהוה אמראה דינר לשולחני דהדיוט חייב היכא דמוכחא דסמך עליו אמנם אין נפקותא בדין זה כי ראובן היה בעל הבית אבל מסופק אני בזה אם הוא בעל הבית המוכר מחמת דחקו אם יש בו דין אונאה ומה הדין במראה לתגר וידוע לכל שטעה התגר • תשובה יראה דשמעון יכול לחזור בו כיון שיש בו ביטול מקח דמה שנתרצה שמעון לקחתו בשומת לוי לא עדיף ממה שפירש ע"מ שאין לך עלי אונאה דקיי"ל כרב דאמר שיש עליו אונאה וכ"ש בנדון זה שלא כיון ראובן למכרו לו ביותר מדמיו ולא כיון שמעון לקנותו ביותר מדמיו אלא שהיו רחוקין זה מזה בשומא דמקח וכיונו שלוי ימצע המקח ויעמידנו בשומת דמיו ולא שיאנה שום אחד מהן: (לא) ומה שתלה חזרתו בשביל שלא היה בו קנין זו אינה טענה כיון שמסר החפץ ע"פ שומת לוי אין לך קנין גדול מזה: (לב) ומה ששאלת אם לא יוכל לחזור בו אם לוי חייב דע שאם ראובן הלך לדרכו ואין שמעון יכול ליפרע מראובן אם לוי הוא תגר ובקי בשומא ולא קבל שכר על השומא פטור כמו טבח אומן שקלקל בחנם פטור: (לג) ולא דמי ה למראה דינר לשולחני וכל אדם חייב עליו אפילו בחנם דשאני הברת מטבע שצריך בקיאות גדולה ואין לאדם להשתדל בו לראותו אם לא שיהיה בקי גדול אבל בשומת המקח אין בו כל כך אומנות וכל התגרין בקיאין בשומתו לפיכך בשכר חייב בחנם פטור: (לד) ומה שבתבת שאין בו נפקותא דראובן הוא בעל הבית דע כיון שיש אונאה יותר על שתות אין חילוק בין בעל הבית לאחר ואין חילוק בבעל הבית המוכר בליו בין אם מוכרן מחמת דוחק גדול שאין לו מה לאכול אם לאו דבכל ענין אין בו דין אונאה: (לה) ששאלת על סרסור שהביא חפץ של שמעון לראובן לקנותו ולא היו תגרין בעיר שהיו בקיאין בשומת החפין כמו שמעון ולא ידע ראובן שהוא של שמעון ובקש ממנו ליעצו כמה הוא שוה ואמר לו שמעון קח אותו בק"נ זהובים כי הוא בזול וכל זמן שיאמרו לו שהוא בזול ולא יאמרו לו שהוא שוה ק"נ זהובים אין לו חזרה ואם אמר לו שהוא שוה ק"נ זהובים ולא יותר ולקחו בכך ונמצא שוה יותר אין לו חזרה ואם אמר לו שהוא שוה ק"נ זהובים ולא יותר ולקחו בכך ונמצא שוה פחות יש לו חזרה ואם אמר לו שהוא שוה ק"נ זהובים ולקחו בכך ונמצא שוה ק"נ זהובים אין לו חזרה ואם אמר לו שהוא שוה ק"נ זהובים ולקחו בכך ונמצא שוה יותר על ק"נ זהובים אין לו חזרה ואם אמר לו שהוא שוה ק"נ זהובים ולקחו בכך ונמצא שוה פחות מק"נ זהובים

מעות שאמרת לי אחזור לך מעותיך כל זמן שלא יתרצה בו ושמעון אומר לא היה החפץ שלי כי לא הייתי אלא סרסור שנשלח על ידי ליריד ואיני חייב לך מטעם אונאה וגם לא מטעם תנאי כי איני רוצה לעמוד בתנאי · תשובה יראה כיון ששמעון מסר החפץ מידו לסרסור נקרא בעל החפץ ואפילו בלא תנאי יש במקח זה דין אונאה וצריך להחזיר האונאה בכדי שיראה לתגר או לקרוביו ואם האונאה יתר על שתות המקח בטל ובחפץ זה הואיל ולא היו התגרין מבירין בו הילכך היתה החזרה תלויה בקרוביו ואחרי ראיית הקרובים החזירו והדין דינא אם שמעון תגר אבל אם הוא בעל הבית אין לו אונאה בכלי תשמישיו עד שתות כל זמן שלא היה שם תנאי אבל בנדון זה שהיה שם תנאי בשעת מכר ושמעון מודה אלא שאינו רוצה לעמוד בו לאו כל כמיניה וצריך לקיים תנאו דכל תנאי שבממון קיים ואדעתא דהכי קנאו שיחזיר לו מעותיו : (נ) הרנעני עובד כוכבים אין לו אונאה וכנעני שאינה לישראל מהחזיר האונאה דלא יהא כה הכנעני חמור משל ישראל : (נ) הנושא ונותן באמונה אין לו דין אונאה ופירש הרשב"ם ז"ל שאומר לו חפץ זה בכך וכך לקחתיו וכך וכך אני משתכר בו ויש מפרשים דאפילו לא אמר לו בכך וכך לקחתיו אלא אמר לו תן לי חפץ זה כמו שקנית אותו ואני מאמינך במה שתאמר שקנית אותו ואוסיף לך כך וכך לריוח אין בו אונאה שאפילו אם נתאנה בו לוקח ראשון צריך ליקח כמו שקנאו דאדעתא דהכי משכו ליתן לו כמו שקנאו : (נא) והנושא והנותן באמונה לא יחשוב הרע באמונה והיפה בשוויו כגון אם קנה עשר יריעות בעשרה דינרין ויש בהן שאינן שוות עשירית ויש בהן ששוות יותר לא יאמר קניתי עשרה בי' דינרין דהיינו כל אחת בדינר וכן אחשוב הרעות ואחשוב היפות כפי שוויין אלא הכל באמונה כמו שקנאם ביחד : (נב) ומעלה לו על דמי המקח שכר הכתף והפונדק וכוללם בדמי המקח כי כולם בכלל דמי המקח הם אבל שכר טרחו לא יעלה על המקח אלא יקח ממנו כפי שנתפשר עמו שיתן לו ריוח : (נג) ואלו דברים שאין בהם אונאה עבדים ושטרות וקרקעות וכתב

(נ) **הכנעני** עובד כוכבים הין לו מונאה בריש פ"ב דבכורות (יג:) מייתי לה מדכתיב לא תונו איש את אחיו : ומ"ש וכנעני שאינה לישראל מחזיר האונאה וכו' כן כתב הרמב"ם בפ' ו"ג מהלכות מכירה וכתב ה"ה דבכורות בריש פ"ב דבכורות (יג:) מייתי לה זה ממתני דתמרין

כלל ואפילו שוה מה שמחזיר דומיין בעניין דינא דבר מצרא בפרק המקבל (קמ"ו) זבין קפ"ק ושוה מאה הכי אמרי נהרדעי משמיה דרב נחמן מין לוקחה לקרקע ועוד דגרכינן בפ' הזהב מקדש (דף מב :) אמר רב נחמן למחין קמלקו דרי הן בלקוחות וכו' אמר רבא הא דאמרן יתר על שתות בטל מקח וכו' לא אמרן אלא במטלטלי אבל במקרקעי מין לוקחה לקרקעות ועוד אמרינן בפ"ק דב"ק (יד :) שוה כסף מלמד שמין ב"ד מקריעות ומקלקלין אלא לכסים שיש להם תחריות ומאי ניעבו קרקע מאי משמע אמר רבה בר עולא דבר השוה כל כסף למין להם לוקחה והא דרבי אמי ורבי יוחנן ליתא דקיי"ל כרב נחמן בדיני ועוד דרב נחמן גופיה הוא דאמרה משמיה דחסא אמר רבי אמי והא לא מכירה ליה כוותיה והא דאיתמר בגמרא דבני מערבא משמיה דר' יוחנן לא עדיף מהא דאיתמר משמיה בגמרא דילן והא לחודיה ליה מדרב נחמן ומהני רבויות הולכך הלכתא כרבותינן ולית הא ספיקא . והרמ"ם כתב לא יכולתי לעמוד על דעת רב אלפס שפסק הלכה כרב נחמן נגד רבי יוחנן משום דבתרתה הוא דדוקא מתני ורבא ואילך הוא דפסקינן הלכתא כבתרתי לגבי אמוראי אבל מקמי רבא ורבא ליתי הלכתא כתלמיד במקום רבו ורב נחמן תלמידו של שמואל היה והלכה כר"י נגד שמואל בכל מקום וכל שכן נגד רב נחמן תלמידו והא דקיימא לן הלכה כרב נחמן בדיני היינו דוקא כנגד רב שהרי הילכך נראה כפר"ת שפירש דגמרא דילן סברה כגמרא דבני מערבא והא דאמר רבי יוחנן הכא ביטול מקח יש להם בפלגא וכן רב נחמן דהכא סבר כרבי אמי דאמר ביטול מקח יש להם בפלגא והא דאמרינן בפרק המקבל זבין בק"ק ושוה מאה מין לוקחה לקרקעות לאו דוקא אלא מאחיזה מקח פחות מק' ומעט יותר ובפרק החיש מקדש קאמר דביותר משתות מין ביטול מקח לקרקעות וכן פר"ח והטיח דב"ק קרקע קרקע שוה כל כסף לפי שאין להם לוקחה עד פלגא עכ"ל : (מח) **והרמב"ם** כפי"ג מהלכות מכירה פסק כדברי הרי"ף שאפילו יתר שוה פלגא בדיני או שוה דינר שוה פלגא מין בהם הוציא ואין דברי הרי"ף והרמב"ם מסכימים לדעת מחת הכי נקטינן (ד) :

בתב רבינו ירוחם בנ"ט ח"ג כתב רבינו הגי מין להקדש עניים לוקחה ולא להקדש ב"ה ולא נראה כן מדברי הרי"ף ורמזון נראה עיקר עכ"ל ומדברי רבינו נראה כדברי הרי"ף : (מג) **ובחטין** שורען בקרקע ולא השריש עדיין מיבעיא ליה אי אמרינן מיגדע מיגדע ומשוי ליה כמטלטלי או דילמא כיון דלא אתי לעולם לאתויי מיניה לא מיגדע מיגדע ולא משוי ליה כמטלטלי ופשיטא ליה לרבינו דמיגדע מיגדע ומשוי ליה כמטלטלי ומשום הכי כתב רבינו דאם יש להם לוקחה מקח בטל ואם לאו מקח קיים ואפילו הכי כתב רבינו דאם יש להם לוקחה אפילו שוה פלגא מקח בטל

לא תחסד זו מונעת קרקע כיון שלא טעה לא נמדת מיני המטין ולא בשומת [ס"כ] לא טעה אלא במה שלא הוסבח הקרקע כדבעי לה וי"ל דאי הוי שה שלא כדבעי לה כמו שאמר היו שוין מותם דמים נמצא שהמוכה מן המטין ולא מן הקרקע עכ"ל אבל רבינו כתב כאן שמכר לחבירו קרקע ואמר זרעתיו כרמות וכו' ונראה שכך היה מפרש דברי רש"י שכתב יש להם מוכה אם מכרן דהיינו שמכרן לחבירו עם הקרקע ומה שלא היה מפרש שמכר הזרעים בלבד לקטר התבואה כשתגדל כדפירש, היינו משום דהוה קשיא ליה דזו פשיטא היא דכיון שלא הפריש בקרקע כמלן דשדי בכדא דמיין ויש להם מוכה לליכא למימר הכי בטלינהו מגד מרעא כיון שלא מכר לו גם הקרקע שלא הזרעים בלחוד אבל כשפירש דמכר הקרקע עם הזרעים ניחא דליכא למימר דבטלינהו מגד מרעא מיהו אין ג' משאר הגמונים שפי' כך שמכר הקרקע דהרמב"ם ס"פ י"ג מכריה פי' בשכרו לזרוע לו קרקע וכו' וה"ה ע"ש ר"ח פי' כמי שמכר לחבירו החטין שזרען בקרקע ומיבעיא ליה כשכרן ביותר מדמיהן או בפחות ולא גרס ושתכח שלא שדי בה כדבעי לה ולזה הסכים הרמב"ן מיהו התום' דחו פי' זה שכתבו וז"ל ות"ת לימא דילמא דשדא שיקא ומכרו יותר משוי וכיון דזרעינהו למאי בטל מגד קרקע וי"ל בעין זה פשיט' דיש מוכה שהמכר ליהו תלוי בקרקע שלא בחטין שבשוק ע"ל מיהו נראה למה שפירש רבינו שמכר הקרקע עם הזרעים לפי זה אם לא היתה המוכה כ"ש כשכרן ביותר מדמיהן או בפחות מיבעיא לן דפשיטא דאין בה מוכה דאע"ג דאת"ל דבזרעים יש מוכה מ"מ כיון שמכר הקרקע עם הזרעים נתר קרקע מזלינן לישי בה מוכה הכי נמי בזרעים הנמכרים ולא קמיבעיא ליה אלא שלא דשתכח ליה ולא זרעה כדבעי לה ואע"ג דאת"ה סימן שי"ח מסיק לא מהרינן מגו לגבי פועל ליכא מוכה ואע"ג דשכירות נמי ליכא מוכה לחלק דשכירות פועל שכרו יהוע בכמה ליום כדמיקת פרק המומנין דמזלינן לחזיק היכא מיפגרי פועלי' בהדוה מהת ומזלינן בתריה כדמסיק בסוף מוכה תשובה משמ"כ הכא בשמכר הקרקע עם הזרעים :

(מה) **וכתב** עוד הסוכר את הפועל וכו' . הת דמחלק בין פועל לקבלן לענין מוכה הקשה ה"ה הלא קי"ל דאין חומן קונה בשבח כלי וקבלנות הרי היא כשכירות לענין כל תלין עכ"ל ר"ל דכיון דחומן דהוה קבלן שקיבל עליו לתקן כלי בכך וכך הויא קונה בשבח כלי מ"מ כיון דפועל יש לו וכן כיון דשקבלן נמי עובר על כל תלין מ"מ בקרקע פועל מיהו כבר כתב מהרש"א בת"ה סימן שי"ח דה"ט דלגבי פועל אמר בפ' החומנין דיכול לחזור בו אפילו בתלי תלי היום משום דכתיב כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים וקבלן מיהו יכול לחזור מה"ט אלמא פועל דמי לעבד ולא קבלן והכי מדמה ליה במרדכי שם בדין אלמד שכיר לדין עבד עברי דגופו קנוי כל כמה דלא הדר ואע"ג דעבד כנעני הוקש לקרקעות שאין בהן מוכה ועבד עברי לא אתקוש מ"מ הא משכחן נמי בפ"ק דקדושין דע"ע נמי דין קרקע יש לו לענין שבועה ע"ש (בדף כ"ח) וה"ה לענין מוכה : (מח) **שריח** שמכר טעה אין בו דין מוכה וכו' . כלומר אפילו אחות משחות מקחו בטל וכ"כ בת"ה סי' ק"ד ע"ש וכן מ"ש רב האי דאם לאחר שבטל בכל שהות וכ"כ בת"ה בשמו בפירוש וכ"כ לעיל בסי' קפ"ב סעיף ט' ואע"ג דרבינו האי כתב דמכרו בטל בשחות והרמ"ה בפרק אלמנה ניזונית הביא עליו כבר כתבתי בסי' קפ"ב דלא נעלם מעיני הרמ"ה דלרב האי מכרו בטל אפילו בפחות משחות ולא הביא עליו אלא מה שכתב הר"ן ז"ל בפרק הזהב דבסי' ק"ט סעיף י"ג וכסי' קפ"ב סעיף ט' כתב רבינו דהרמ"ה הסכים לדעת הר"ר יונה וכמן ונמ"ה סימן ק"ד לא הזכיר דעת הרמ"ה כלל :

(מט) **ומ"ש** ומחזיר המוכה אפילו לזמן מרובה בפרק הזהב וכתב הרב המגיד דבר נכון הוא שאין זמן קבוע אלא בלוקח שמקחו בידו ומרלה לחזור לקרקעו ואין כן דרך בשכירות וגם בגמרא לא נזכר זמן שכירות :

(מה) **וכ"ש** עוד הסוכר את הפועל וכו' . הת דמחלק בין במטלטלין שיש בו דין אונאה דשכירות ליומיה ממכר הוא בין נתאנה שוכר או משכיר וכתב הרמב"ם ז"ל ומחזיר האונאה אפילו לזמן מרובה : (מו) וכתב עוד השוכר את הפועל לעשות עמו בין במקרקעי בין במטלטלין אין בו דין אונאה מפני שהוא בקונה אותו לזמן : (מז) ואין לעבדים אונאה : (מז) וקבלן יראה שיש בו אונאה כיצד כגון שקבל עליו לארוג בגד בהמשה דינרין יש בו דין אונאה וכל אחד משניהם בין בעל הבגד בין המקבלו חוזר לעולם במוכר ע"כ : (מח) שליח שמכר וטעה אין בו דין אונאה בין במקרקעי בין במטלטלין ואפוטרופא דינו כשליח : (מט) ואם אינה את הלוקח כתב רב האי שמכרו בטל וה"ר יונה כתב שאם אינה הוא דינו כשאר כל אדם שמוכר את שלו וזוכה המשלח ביתרון ואם פיחת אומר לתקוני שדרתיך ולא לעוותי ודין ב"ד שטעו כתבתי למעלה בסימן ק"ט : (נ) האחין שחלקו דינן כלקוחות שאם הטעו זה את זה [במטלטלין] בפחות משתות הוי מחילה בשתות החלוקה קיימת ומהזיר האונאה ביותר משתות (במטלטלין) בטלה החלוקה במקרקעי אם טעו בשומא ששמו הרע כנגד היפה אין אונאה לקרקעות עד פלגא ואם הטעו זה את זה במדה אפילו בכל שהוא חוזרין במה דברים אמורים שחלקו הן בעצמן אבל אם עשו שליח שחלק בשבילם וטעה אפילו בכל שהוא בטלה החלוקה ואם אמרו נפלוג בשומא דבי דינא דינן כב"ד שטעו ואם טעו בשתות החלוקה בטלה : (נא) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן ושמעון אחים והיתה החלוקה על תנאי שמי שיפול לו בית פלוני שיפתח לו פתח במבוי ולא שמו אל לבם שהמבוי סתום ויכולין בני המבוי לעכב עליו מלפתוח ונפל אותו הבית לראובן ורוצה לבטל החלוקה שאומר שכיון שבני מבוי יכולין לעכב עליו אפילו אם יתן לי שמעון דרך בתוך חצרו א"א ליכנס עמו דרך פתח א' . תשובה הדין עם ראובן כיון שבני המבוי יכולין לעכב עליו ואין הבית שוה כלום אם אין לו יציאה מהיכן לצאת ודמי להא דאמרינן לא אמרן אלא דפליג בעילוי אבל פליג במשהתא לא דכל דבר שבמדה במשקל ובמנין אפילו פחות מכדי אונאה חוזר ומה שטוען שמעון שהוא יסלק ממנו תרעומת של בני המבוי לאו טענה היא אלא כמו שטוען ראובן אי איפשי לי לקנות לי תגר בפתיחת הפתח ועוד כיון שבשעת החלוקה טעו הדיינין בזה שהיו סבורים שהיה יכול לפתוח הפתח והוא אינו יכול החלוקה מעיקרא בטעות היתה ובטלה לה :

כשם

כלקוחות וכו' עד ואם טעו בשתות החלוקה בטלה מימרת מקדש (דף מב :) (נ) : **ובה** שמכר מין מוכה לקרקעות עד פלגא כבר נתבאר בסימן זה שזהו לדעת רבינו תם אבל לדעת הרמב"ם אפילו שוה ק"ק בדינר אז שוה דינר בק"ק מין לו מוכה : (נב) **שאלה** לת"ת הרמ"ם ז"ל רמוזן ושמעון מחים וכו' כלל כ"ח סי' ה' :

כשם

דרכי משה

סימן זה וכדברי ר"ת והרא"ש ומ"ם נראה דהמע"ה : (ה) כתב בת"ה סי' שי"ח ואם שכר פועל וסוס והיה בו כדי אונאה אע"ג דמצד הפועל עצמו אין בו אונאה מ"מ מצד הסוס יש בו אונאת רואין ואומדים השכר המגיע לפועל ומה המגיע לסוס לפי ערך השכירות וכל מה שנתאנה בסוס צריך ליתן לו ואפילו הוא יתר משתות א"א לחזור מאחר שכבר נעשה המלאכה אלא צריך ליתן לו מה שאינהו וע"ש : (ו) ועיין בר"ן פ' האיש מקדש :

כתב

דרישה

מוכה לקרקע כך כו' ול"ל כגמרא בפ' הזהב בעי ר' וזע"ת שכירות יש לו מוכה או אין לו מוכה ממכר ממכר ממש לגבי לא שכירות מ"ד ל"ש מ"ל מי כתיב ממכר לעולם ממכר כתמיה כתיב וסתי ממי ליומיה ממכר הוא ע"כ נראה פשוט מוכה דקוסט פירוש דשכירות ליומיה ממכר הוא משמבר לומר דאפילו בשכירות מטלטלין ליח ביה מוכה וכ"ש שכירות קרקע ומ"ל דבינו אפילו מדקדק שהתחיל וכתב כשם שאין מוכה לקרקע כך אין מוכה לשכירות קרקע כלומר היה משתבר לומר ביה מוכה לשכירות והיינו ע"כ מטעם דממכר הוא ומ"ל אבל במטלטלין כו' וסיה לו לכתוב ומוכה דמשום דשכירות קרקע בלוכה מש"ם כתחיל בבא דלוכה דשכירות קרקע וקמ"ל דלא תמלק בין מכירה לשכירות קרקע וכמ"ש בפירוש ומ"ל כתב קושטא דלימא כפי מה שהוכר בגמרא וכאילו מאר אבל אי לאו טעמא דשכירות קרקע הרי הוא כקרקע הוי ביה מקום מוכה ול"ת דשכירות הוא ולא ממכר שכרי לשכירות מטלטלי יש בהן מוכה וק"ל : (מו) וקבלן ירלה שיש בו מוכה ו"ל סמ"ם דעת המחבר כיון שאין וס שכירות יומיה כשאר פועלים יש בהן מוכה וכבר כתבתי דעת המפרשים שמולקים על זה גם ק"ל דקי"ל דאין לומן קונה בשבח כלי וקבלנות שהרי הוא כשכירות לענין בל תלין כלאיתא בפי"מ דשכירות עכ"ל ונ"ל ליישב דנקי נמי דהוה לא קנה כלל מ"מ נעל בכליה לא קנה אלא שהוא מחויב לגמור לו מלאכתו בתוך זמן שכתר עמו אלא שהוא משועבד לו ככל עבד לגמור ולכן אין בו דין מוכה אבל קבלן אף שקיבל עליו לגמור מלאכתו וו מ"מ יש ברשותו לפעול ולעשות בה לימת שירלה ולא הוה משועבד לוה כ"כ כמו פועל ועיין בת"ה סימן שי"ח כתב ג"כ קלת מוס כגון

סוס נגמרת דאילו סיתה מוכה מפולשת כיון דבלמ"ה רגיל שכיחה סס לא היה אלי לעכב על כתיפתו למכוי ו וכן מבואר סס בתשובת הרמ"ם סימן כלל ל"ט ע"ש : ומה שטוען שמעון שהוא יסלק כל"ל וכן הוא מבואר סס בתשובת שמעון דלה לסלק : כיון שבשעת החלוקה טעו הדיינין סס בתשובה מבואר כי מלוקה זו עשו ע"פ דיינין ע"ש :

סוס

רכח (א) **כשם** שיש אונאה במקח כך יש אונאה בדברים מצינו בפרק הזהב (בא מציעא נח:) : ומה שאמר וגדולה אונאת הדברים מזו שהרי אונאת ממון וכו' כפ' הזהב : ומה שאמר והצועק על אונאת דברים נענה מיד שם (דף נט.) אמר רב חסדא כל הצעקות נכנסות חוץ מצעקה אונאה :

(ב) **ומה** שאמר ויותר צריך ליזהר באונאת הגר וכו' וכן בא"מ וגם צריך ליזהר באונאת אשתו כי מצויה וכו' : וכן מה שאמר וכיצד הוא אונאת דברים וכו' עד זכר לא מי הוא נקי מכל הכתוב שם :

(ג) **ומה** שאמר ויזהר מלשון מלכנות שם רע לחבירו וכו' שם ע"ר מניעת כל היורדים לגיהנם עולין חוץ מג' שיורדים וחוזרים עולים ואלו הן הבא על אשת איש והמלבין פני חבירו ברבים והמכנה שם רע לחבירו מכנה היינו מלבין לפי ע"ג דדם ניכר בשמיט ופרש"י דדם ניכר . כבר קורגל בכך שמכנה אותו כן ומין פניו מתלבנות מ"מ זה לשונו מתכוין : (ד) **אסור** לרמות בני אדם במקח ובממכר אע"ג דלגבוד דעתם כגון שיש אומה במקח יש לריך להודיע ללוקח שמבחר מתוך מה שמבחר בסימן זה : (ו) **ואף** אם הוא עכו"ם לא ינהגו בו בשר נבלה בחזקת שהוטה : (ז) **ואף** לגנוב דעת הבריות בדברים אסור וכו' עד שלא לריך להודיע שאינו פותחם בשבילו בפרק גיד הנשה (דף י.) ומסיים שם בברייתא ואם הכניסו אותו בשבילו כבודו אותר אינו עולה לכך יהודה פתח לו חבירו המכורות מודיעי מודיעי ואי בעית אימא שאני עולה דאביב ליה לרב יהודה דכלתו הכי כמי פתוחי מפתח ליה ופרש"י ואם בשבילו כבודו . של אורח להודיע לבריות שאביב ליה אותר וזה שכתבו רבינו לקמן אבל הא דשאני עולה דאביב ליה לרב יהודה וכו' לא ידענו למה השמיטו רבינו ואפשר דמשום דילפת דפשיטא הוא : **ומ"ש** ודוקא כה"ג ולא מיבעי ליה למיזקי לדעתיה כלל אלא אפילו בדרך וכן שפגע בהבירו לקרותו לכבדו וכו' שם מר זוטרא בריה דרב נחמן הוה קא מזיל לבי מחוזא ורבא ורב ספרא הוו קא מתו למיכרא פגעו מהדדי הוה סבר למיזי קא מתו אמר להו למה להו לרבנן לטורחא ותו כולי האי אמר ליה רב ספרא אין לא ידעינן דהוה קא מתי מר אי הוה ידעינן אפי הוה ערחינן אמר ליה רבא מאי טעמא אמרת ליה הכי לאחלוטתיה לדעתיה אמר ליה והא קא מטעינן ליה תיהוי הוה דקא מטעי נפשיה וכתבו התוספות והרב רבינו אשר והא דקתני לעיל בפותח תביא התכורות לחנוני בשאומר לו בשבילך אני פותחם ודאי גונב דעתו ואין כראוי להא אלא כן הודיעו קודם שאומר לפילו בשאם אסור ועוד דאמי פריך מרב יהודה לפתח ליה לעולם להא ודאי אלא היה מטעהו רב יהודה לומר לו בשבילך אני פותחם לכך כראוי להא בשאם אסור משום דאין לחנוני להודיע מדעתיה דאכור התם העובר כוכבים לא ידע דמאנה אותו ואף אם נודע לו א"כ מחיל מדלא תובעו אבל הבא לגרום מסיק דאם סיק אביב עליו דבאמת אסור מדרבנן עכ"ל :

רכח (א) **יש** אונאה במקח כך וגדולה אונאת דברים מאונאת ממון שזה ניתן להשבון וזה לא ניתן להשבון וזה בגופו וזה בממונו והצועק על אונאת דברים נענה מיד : (ב) ויותר צריך ליזהר באונאת הגר בין בגופו בין בממונו לפי שהעזהר עליו בכמה מקומות וגם צריך ליזהר באונאת אשתו לפי שדמעתה מצויה ועונש אונאתה קרובה לבוא : (ג) וכיצד הוא אונאת דברים לא יאמר בכמה אתה רוצה ליתן הפץ זה והוא אינו רוצה לקנותו היו חמרין מבקשין לקנות תבואה לא יאמר להם לכו אצל פלוני והוא יודע שאין לו למכור היו הבריו בעלי תשובה לא יאמר להם זכרו מעשיכם הראשונים היה בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך היו יסורים באים על הבירו או שמקבר בניו לא יאמר לו כדרך שאמרו הברי איוב לאיוב הלא יראתך כסלתך זכר נא מי הוא נקי אבד : (ד) ויזהר אדם (ה) מלכנות שם לחבירו כדי לביישו אפילו שהוא רגיל באותו כינוי כיון שכוונתו לביישו : (ה) אסור לרמות בני אדם בכקח וממכר או לגנוב דעתם בגון אם יש מום במקחו צריך להודיעו ללוקח : (ו) ואף אם הוא עכו"ם לא ימכור לו בשר נבלה בחזקת שהיא שחוטה : (ז) ואף לגנוב דעת הבריות אסור שמראה לו שעושה בשבילו ואינו עושה בגון שלא יסרהב בחבירו שיסעוד עמו והוא יודע בו שאינו סועד ולא ירבה לו בתקרובת והוא יודע שאינו מקבל ולא יפתח לו חביות הפתוחים לחנוני וזה סובר שפתחם בשבילו אלא צריך להודיעו שאינו פותחם בשבילו אבל בסתם אסור כיון שחבירו סבור שפתחו בשבילו ודוקא כהאי גוונא דלא

(ג) **וגדולה** מונאת דברים וכו' **עד** מי הוא נקי מכל . הכל שם ברייתא ומימרא דאמוראי :

(ג) **היו** חמרים מבקשים לקנות תבואה וכו' . מפשר לפרש שמתכוון לבייש לבעה"ב שמלתם מצלו לומר שהוא מוכר תבואה והוא לא מכר מעולם וכן גרסה מדברי רש"י בהזהב ג"כ מתכוון לבייש לחמרים שיאמלו תבואה מאותו בעה"ב והלה ג"ל וכי מוכר תבואה אני שבתתם אלי לשחול ומצאו מתביישים כ"כ בכסף משנה : (ד) **ויזהר** מלשון מלכנות שם רע לחבירו . ג"כ שם :

(ו) **ואף** שם הוא עובד כוכבים לא ימכור לו בשר נבלה בחזקת שהוא שחוטה . כפ' ג' (דף ג"ד) אמר שמואל אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של עובד כוכבים ולזו בפירוש מיתמר מלא מכללא מיתמר דשמואל הוה קא עבר במברא ג"ל לשמעיה פייסיה למטורי פייסיה ואיקפד ג"ם איקפד אמר אביי תרגמולת טרפה הואי ויהיבה ניהליה במר דשחוטה ופרש"י האי טרפה לאו דוקא דטרפה בשחוטה לא מיחלפא אלא כלומר טרפה שחוטה נתן לו בטר דטשרה שהוטה ע"כ ל' וזהו שדקדק רבינו וכתב לא ימכור לו בשר נבלה כו' כלומר שנתנבלה בשחוטה בחזקת שהיא שחוטה כשרה דאף זה הוי גניבת דעת שמחזיק לו טובה הגם וכתב הרא"ש לשם והתיא דשמואל דפייסיה למכוריה לא הוי מתנה דבמתנה לא חייש לגניבות דעת אבל כוכבים לא ידע דמאנה אותו ואם נודע לו א"כ מחיל מדלא תובעו אבל הבא לגרום דמחזיק לו טובה לחנם אסור מדרבנן עכ"ל :

(ז) **ואף** לגנוב דעת הבריות אסור וכו' . כל זה בפ' גיד הנשה שם ומין זה מלא ליטרפל מכל לעובד כוכבים לחנופי ליה מין אסור בדברים : ומ"ש מלא יסרהב ממ"ש התוספות בד"ה אמר מחיל וכו' . מחיל מלא תבעו לו מא"כ מחיל מלא הכא דגורס דמחזיק לו טובה בחנם אסור מדרבנן :

(ז) **ואף** לגנוב דעת הבריות אסור וכו' . כל זה בפ' גיד הנשה שם ומין זה מלא ליטרפל מכל לעובד כוכבים לחנופי ליה מין אסור בדברים : ומ"ש מלא יסרהב ממ"ש התוספות בד"ה אמר מחיל וכו' . מחיל מלא תבעו לו מא"כ מחיל מלא הכא דגורס דמחזיק לו טובה בחנם אסור מדרבנן :

כך

דרכי משה

רכח (א) כתב נ"י פרק הזהב רצ"ו ע"ב למדנו שלא הזהירה תורה על אונאת דברים אלא ירא השם ואמרינן בבתרים אם הונה את עצמו מיתר אתה להונותו שזה אינו קרוי עמיתך כו' כתב המרדכי פרק הזהב ע"א על מי שהיה עליו עדים שאינה את הבירו בדברים שראבי"ה צווה להלקות אותו שהרי עבר על לאו גמור ע"ל ונראה דלאו מלקות ממש קאמר דהא לאו שאין בו כמש אין לוקין עליו אלא מלקות דרבנן דהיינו מכה מרדות קאמר וכ"כ הסמ"ג ריש מצות ל"ת דאין לוקין מוציא ש"ר אע"ג דעון גדול הוא וכן כתבו התוס' ורש"י פרק נערה שנתפתתה (מה :) מיהו במוציא ש"ר על בתולת בת ישראל שלא מצא לה בתולים פליגי שם אי לוקין אי לא וע"ש : (ב) נראה דמוציא ש"ר על חבירו הוא בכלל לא תונו אמנם הסמ"ג כתב במצות לא תלך רכיל שהוא בכלל רכילות ובכתובות פרק נערה שנתפתתה (מו :) פליגי בה תנאים ר"א אומר אזהרת מוציא ש"ר הוא בכלל לא תלך רכיל רבי נתן אומר אזהרתו מונשמרת מכל דבר רע :

כתב

פרישה

סי' רכח (ס) **שזה** ניתן להשבון כו' ועוד ממרן בגמרא טעם אחר אומר בו וילפא מלמלך ווה לא נאמר בו ע"ם ודבינו לא כתבו משום דכאן לא נמ מלא לומר כשם שיש לוקאה במקח כך יש לוקאה בדברים ובל"ת לוקא בממון משום שאסור ממונו הוא מלא [קמ"ל] דלקיל מאחלה ולחרבה גדול שקפל שבאחלה בדברים מבממון שבממון מינו קפיד כ"כ כיון דיכול להשיבעו כשיתבעו וגם קפיד יותר לעונש גופו וק"ל : שעבה מיד שם דף כ"ם דכתיב וכלם כי נגב על הומת אלך ל' לוקאה ומלכתיב בידו משמע שאים תמיד מלמו לעבוד מיד : (ב) וגם לריך ליזהר בלוקאת משהו כי' לריך ליזהר מל"ת בלוקאתם יותר מבשאר לוקאות ולזיותר דכתב לפני זה בלוקאת לגר קאי : ושונא לוקאתם קדוקב כו' וסימן ואל דשעתי אל תרגש שמינו לשון תפילה אלא שוכרת מדת הקב"ה שדרכו שלמינו מהרים ומינו מתפלא מהמעם וק"ל : (ג) **חברי** חיוב לחיוב ומה שהן ממהו לחיוב כן וה סיה מפני שהוא מדיק את עלמו ומשב שמידותיו של הקב"ה הם קום עול מ"ו : (ד) **אפילו** שהוא רגיל בי' כשמינו רגיל בלוקאת לחסור משום דמלבין פני חבירו לכיון לחיוב רגיל מתלבן אלא אפילו רגיל בשם הוא לוקאת לחסור הם קום מכוין לבייעו כן מבואר בגמרא : (ה) כגון הם יש חום במקחו כו' אלא אפילו חינו מתעלה בעיניו לוחנן לו אול טפי כפי ערכו של חבירו ומשמע דעת דאסור לגנוב דעת הבריות ממון ועוד דאל"כ קי בפשוטו דכל לוקאת מקח ומכר לעיל מ"ל שתאמר שהין בהסכון עולה לשעות ות"כ (סו"ל) [קום] נאמר לף שהין בו הסכון כלל וק"ל מינו י"ל דכאן הם לומר דעובר על לאו דוכי אמכרו ממכר וגו' לא תוט דסוסיה הסוטיה אלא אפילו לגנוב דעתו עוסף על לאו דגזילה ודומה לוה כ"ר בר"ם הל"ת ו"ל אסור לרמות לחבירו בעניו אסור כו' וכשאה כן עובר בלאו אלא מעשו על מלבד מה שגנוב מה הבירו עכ"ל : (ו) **בחזקת** שהיא שחוטה כו' **שהכנלא** מינו טוב ואינו בני לגוף כשחוטה : (ו) **ואף** לגנוב דעת הבריות כו' **עד** ס"ם ע' גיד הנשה דף כ"ד ע"ם : כגון שלא יסרהב בחבירו כפי ר"י לף יפליר ועד"ל : ולא גפתא לו מבוית **הפתוחים למטני ל'** סגמרא שם מבוית המכורות ופרש"י כל הבינותיהן מרופות סיו וכשבא אדם אחר מלאו פותח לחנוני יין חוק ואם מכר מבוית שלימה למטני וסיה עדיין מלאו לא יפתחנה למוסע שבא לו מפני שגונב לבי לסחוק לו עובה הגם בשבאו שוה הפסד גדול נפסד ע"י שכרי תשתר מבוית אבל מתקלקל ויבו ווא ימסרהם מיד למטני שמכרה לו ושם בגמרא מסיק דאם סיה מביא עליו דבלא"ם סיה פותח לו מותר ומכ"י תמה למה

חדושי הגהות

רכח א ואף אם הוא עובד כוכבים וכו' גמרא שפורשת היא בחולין (צד :) ולולי שלשון יומפים שם בברייתא וכו' אינו מדומדק הוה אמינא דכוונת הב"י בקר בפרק גיד הנשה דקאסר גם אסעיף ויו דלמעלה ור"ל מימרא דשמואל שם וז"ל הב"ה ע"ז אמר שמואל אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של עכו"ם ולא בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דשמואל הוה קא עבר במברא א"ל לשמעיה פייסיה למטורי פייסיה ואיקפד אמר אביי תרגמולת טרפה הואי ויהיבה ניהליה במר דשחוטה ופרש"י האי טרפה לאו דוקא דטרפה בשחוטה לא מיחלפא אלא כלומר טרפה שחוטה נתן לו בטר דמשרה שהוטה ע"כ ל' וזהו שדקדק רבינו וכתב לא ימכור לו בשר נבלה כו' כלומר שנתנבלה בשחוטה בחזקת שהיא שחוטה כשרה דאף זה הוי גניבת דעת שמחזיק לו טובה הגם וכתב הרא"ש לשם והתיא דשמואל דפייסיה למכוריה לא הוי מתנה דבמתנה לא חייש לגניבות דעת אבל כוכבים לא ידע דמאנה אותו ואם נודע לו א"כ מחיל מדלא תובעו אבל הבא לגרום דמחזיק לו טובה לחנם אסור מדרבנן עכ"ל :

דלא איבעי ליה לאסוקי אדעתיה שמכרם וסבור שפתחם בשבילו אבל בדבר דאיבעי ליה לאסוקי אדעתיה שאינו עושה בשבילו ומטעה את עצמו שסובר שעושה בשבילו לכבודו א"צ להודיעו בגון שפגע בהבירו בדרך וסבור זה שיצא לקראתו לכבודו א"צ להודיעו לא יאמר לו סוך מפך זה והוא ריקן ולא ילך לבית האבל ובידו כלי ריקן וסבור האבל שהוא מלא ואם הוא עושה בדי לכבדו מותר ולא ימכור מנעל של עור בהמה מתה בחזקת שהיא שחוטה ולא ישלח לו הבית של יין ושמן צף על גבו: (ח) אין מפרכסין האדם והבהמה והכלים אדם כגון לצבוע עבד העומד לימכר והוא זקן כדי שיראה כבחור ולא בהמה להשקותה מי סובין שמנפחין וזוקפין את שערותיה כדי שתראה שמנה וכן אין מקרדין ומקרצפין אותה כדי לזקוף שערותיה ולא את הכלים לצבעם שיראו חדשים ואין השבח שמשביחם בצבע כמו העילוי שמעלה אותם מדמים אבל חדשים מותר לצבעם כדי ליפותם שבלאו הכי הם חדשים וטובים ואין גופחין בקרבים כדי שיראו שמנים ורחבים ולא שורין הבשר במים כדי שיראה לבן ושמן וכן כל כיוצא בזה: (ט) אין מערבין מעט פירות רעים בהרבה פירות יפים כדי למכרם בחזקת יפים לפי שאין ניכרין בהם אפילו חדשים בחדשים ואצ"ל חדשים בישנים שהישנים טובים יותר לאכילה ופירש"י אבל ישנים מותר לערב בחדשים וא"א הרא"ש ז"ל כתב ישנים אסור לערב בחדשים אע"ג שהם טובים יותר לאכילה לפי שזה שקונה חדשים אולי רוצה לישנם והישנים אין ראויין לישן: (י) ויין בין מותר לערב בין הגתות וכו'. מצנה סם וכדמוקי לה ר"ל בין הגתו' סנו ועל פי מ"ם הרמ"ם דהרך מותר לערבו בקשה לעולם אפי' בין הגתות אפי' קשה ברך ואע"פ שהרך יותר טוב לשתות מהקשה וגם דמיו יקרים לפי שבשנותנין מעט קשה ברך הוא משביחו ומתקיים יותר אבל שלא בין הגתות לא והרך מותר לערבו בקשה לעולם: (יא) אין מערבין מים בין ומי שנתערב מים בייגו לא ימברנו בחנות אא"כ יודיע לקונה ולא ימכרנו לתגר אע"פ שמודיעו שמא ירמה בו אחרים: (יב) ובין הגתות מותר לערב בו מים בכל מקום ומקום לפי מה שנהגו בו אפילו עד השליש והחצי ובמקום שנהגו שכל מי שקונה דבר טועמו תחילה מותר לערב בו לעולם אבל

והמידע דקא מערבי שלא בין הגתות ע"ר כפפ דידעי וקא מהלי רב מחת בריה דרב חיקא אמר סם מי רבי אחא קוץ לתגי' ר' אחא מתיר בדבר הנטעם ופרש"י בדבר הנטעם. שאם טועם קודם שלקחו ויכול להבחין שנתערב בו והרמב"ם בפי"ח מהל' מכירה כתב כלשון זה ואם היה טעמו ניכר מותר לערב בכ"מ שכל דבר הניכר טעמו מרגיש הלוקח עכ"ל והא דרבי אחא מתיר בדבר הנטעם ע"ג דתנמרא שמערב יין קשה ברך מיתמר כתבה רבינו גבי עירוב מים משום דה"ה יין

דרישה

מפני הבושת שקונה סוף בא ואוכל וע"ם וה"ל דקלקלו קונים כיון דם"ם מאכילו משא"כ היכא שיודע בבירור שלא ירצה לאכול עמו ומ"מ כ"ל מ"ם: (ט) אין מערבין מעט פירות רעים וכו'. ג"ז מבואר בפי"ח מהל' מכירה ה"ב ומ"ש הרמ"ם דהרך מותר לערבו בקשה לעולם ולא בקשה בין הגתות אפי' קשה ברך ואע"פ שהרך יותר טוב לשתות מהקשה וגם דמיו יקרים לפי שבשנותנין מעט קשה ברך הוא משביחו ומתקיים יותר אבל שלא בין הגתות לא והרך מותר לערבו בקשה לעולם ולא בקשה בין הגתות ע"כ. וכתב הרמ"ם ז"ל ולפ"ז אסרך טוב יותר לשתות וגם דמיו יקרים יותר משקשה לפ"ם מותר לערב בין הגיתות לפי שכשנותנין מעט קשה ברך הוא משביח ומתקיים יותר וכ"ש ברך בקשה שהוא משביחו עכ"ל לפע"ד נראה דהרמ"ם ז"ל כתב בהדיא דלוקח קשה ברך אבל לא תיפכא דלא מיקרי מעלה ומוכח בהדיא בדברי הרמב"ם בפי"ח מהל' מכירה (וכ"מ בהדיא) וכן משמע מל' הרמב"ם וכ"פ והובאו בהגהות מרדכי ריש פ"ק דבבא בתרא וכ"כ הרא"ש וסמ"ג וכתב דלך קשה מותר לערב לעולם נראה שלמד זה מדכתב הרמ"ם שתם וכ"ם דך בקשה שהוא משביחו לשתות ומוכח להעמיד ס"ל דמותר לעולם אף שלא בשעת גיותות דכשבא לזה לקנות ממנו יין קשה ניחא להקונה משתמת שיערב בה מעט דך שיהא טוב לשתות וגם דמיו יקרים וגם י"ל דהובאו דוקא בין הגיותות שלא ולפי פ' המשנה דקתני שתיהו בין לערב כו' דהו"ל לפרש דהיינו לערב קשה ודך זה בזה דומה למ"ש הרמ"ם בהיפוך דקתני בפי' מדשות ביטנות וכמ"ש בהריטב"א ומ"ש בכתב שתם משום דסיהר דך בקשה שהוא מותר לעולם ואף שבקשה ברך היינו לעולם משל לסטעם שכ' מפני שמשביחו אבל לי לא מיירי שמשנה גם בעירב דך בקשה ודאי לא שהוא ליה לפתוח אלא לערם ודוק: (יא) אין מערבין מים ביין ומי שנתערב כו' משא"כ שם ופי' רש"י לא יתכרנו בחנות שהוא עשוי ולא ימכרנו לתגר שהוא מוכר לכל ע"י יוסיפו לקנות ממנו שמים מערבין בו ולא ימכרנו לתגר כשל ביחד ע"פ שמודיעו שמודיעו לכל ע"י שמא ירמה בהבירו אלא יחד עמהן ולא ימכרנו לכל אחד בפני עצמו שמא

שיש מנכה הולכים אחר המנכה : (יח) **הקונה** מחבירו חבית של יין או שמן סתם וכו׳ אפי׳ אם מוכר בשעה שהוא גלול וכו׳ אבל אם מכר לו גלול וכו׳ בפרק המפקיד פירות אצל חבירו ס״ז ת.) תנן במפקיד יוסיף לו ג׳ לוגין שמן למאה לוג ומחצה שמריס לוג ומחצה שמרים ר׳ יהודה אומר אף המוכר שמן מזוקק לחבירו ס״ז מקבל עליו לוג ומחצה שמריס למאה וכתבו הרי״ף והרמ״ה והלכה כת״ק ובגמרא (שם:) אמר מנהני מילי כשתמצא לומר לדברי רבי יהודה מוסף לערב שמריס ופרש״י המוכר שמן לחבירו סתם בעת שהוא מזוקק שקוע ושקוע שמריו מותר לערב ולבלבל שמרי המשוקעין שיחזרו ויתערבו עם השמן תוך המדה ורב פפא אמר אינו מספיק מספיק לדברי חכמים מותר לערב שמריס וכתב הרמ״ה והלכתא כרב פפא דבתרא הוא ומותר המנוי לערב ולבלבל השמן שהוא מוכר כדי שיזכור השמריס שבחבית עם השמן וכ״כ אמרינן שמרי יין זה ביין של חבית פלוני אף על גב דאמרי׳ בפ׳ הזהב גבי יין מערבין

(כ) **והרמב"ם** כתב אסור לערב שמרים וכו' . נראה דפוסק כסתם משנה דס"פ הזהב אין מערבין שמרי יין בין אם לכל נותן לו את שמריו ותנא בין וה"ה בשמן וכדמפרש לה רב יהודה דאסור לערב שמרים של חבית זו בחבית זו אפי' של אותו בשל היום ושל היום בשל אתמול ולא מיבעיא שמרים בין בשמן אפילו כל שהוא דאסור אלא אפילו שמרים בשמרים נמי דלא כרבי יהודה דמתני' דאכל נותן לו את שמריו אפילו כדקתני סיפא דמתני' דאכל נותן לו את שמריו פירוש דמעשה מכלי של כלי נותן שמריו לתוכו וה"ה במוכר סתם בשעה שהוא גלול ללא יערב בשעת מדידה וימדוד הכל ביחד דזה נמי ודאי אסור וכדתקן אין מערבין שמרי יין בין וה"ה בשמן ומתני' דהמפקיד דפליגי בה ר' יודע וחכמי' מפרש לה הרב במפרש ומאי דאמר שמן מזוקק אני מוכר לך והתם הוא דהלכה כחכמים דאיכא מקבל אלא לוג ומהאי שמרי למאה לוג כיון שפירש לו שמן מזוקק אפילו דאין מקבל עליו שמרי ופסק כאחד מהני דלדברי חכמים אסור לערב שמרים וכסתם מתני' דס"פ הזהב אבל מכר לו שמן סתם ס"פ שמכר לו בשעת שהוא מזוקק מודו רבנן שמקבל עליו לוג ומחצה לכל מאה לוג ואע"פ שכבר נתן לו מעט מעט ונתן לו הכל בלול ואינו בעין אפ"ה מכיון שבשביל השמרים בלבד נתן לו מעט מעט ושהתם בהא פליגי דלהרמ"ך אפי' סתם מוכר לו בשעה שהוא גלול מותר למוכר לערבו כדי שיתערבו השמרים ויתמדוד הכל ביחד ולהרמב"ם אסור לערב השמרים אלא ימדוד לו הכל גלול . תירך להרמ"ך אם מדד לו מעט מעט גלול ואינו בעין אין מוכיח לו לוג ומחצה למאה לוג ולהרמב"ם כיון שמכר לו בסתם אלא פירש שיהא מזוקק מוכיח לו לוג ומחצה לכל מאה לוג . תירך להרמ"ך הא דחלק בין תערי לניסן שהקדים לו הדמים בתערי משום דבשביל הקמחים וכיון אלא נתן לו הדמים עד ניסן דאין מוכיח לו בשביל המקחים אבל להרמב"ם בהקדים לו המעות בתערי אם מקבלו בניסן במקח הגדולה מוכיח לו מן הקמחים אבל אם מקבלו במדת ניסן שהיא קטנה אינו מוכיח לו בשביל השמרים בלבד לוג ומחצה לכל מאה לוג וכו"ל :

המוכר

מאה לוג כתב המרדכי נראה שפוסק כרבי יהודה ומפרש דהא דאמר רבי יהודה המוכר שמן מזוקק מקבל עליו לוג ומחצה שמרים לאו שאומר בפירוש כן אלא במוכר סתם ומותן לו שמן מזוקק וכבר כ' ס"ה שיש מי שפי' כן דברי הרמב"ם ז"ל ומין כ"ל לשוויי הרמב"ם תולק על הרי"ף ופוסק כיחידאי ועפי עדיף לומר שהוא ז"ל כופר ללא פליגי רבנן עליה דרבי יהודה אלא במפרש ואומר שמן מזוקק אני מוכר לך אבל במוכר שמן סתם מודי ליה דמקבל לוג ומחצה שמרים למאה : ומה שכתב דאפילו אמר מ"מ שמעתי מפי רבותי דאין מקבל עליו אלא לוג ומחצה לכל מאה וא

רכט (ג) **המוכר** לחבירו חטים סתם צריך שיקבל הלוקח מכל סאה לחטים רובע הקב קטנית ובשעורים מקבל רובע ובשעורים לכל סאה מהטין רובע הקב קטנית ובקטנית מקבל רובע עפרורית לכל סאה ובתאנים מקבל עשר מתליעות לכל מאה וה״ה נמי אחד לי׳ וכ׳ הרמב״ם ז״ל ובשאר פירות מקבל עליו רובע טינופת לכל מאה וכתב הרמ״ה ז״ל דוקא דא״ל פירות סתם ולא א״ל אלו או שאמר פירות יפות אלו אבל אם א״ל פירות אלו ולא אמר פירות יפות אפילו כולן מתליעות הניעו והוא שיהיה כיוצא בהם נמכרין בשוק לאכילה ואי א״ל פירות יפות ולא אמר אלו נותן פירות שבולן יפות ע״כ ואם יראה ללוקח שיש בהן יותר מאלו השיעורים והתחיל לבררם ומצא יותר צריך ליתן לו שלמים דקנסינן ליה משום דחשדינן ליה שערבם בידים וכל היכא שידוע שערבם אפי׳ כל שהוא אין הלוקח מקבל מהן כלום אבל אם ידוע שלא ערבם אע״פ שמצא בהן יותר צריך לקבל אלו השיעורים והמותר יגבה לו ורשב״ם פירש כשידוע שלא ערבם אפילו יש בהן יותר מאלו השיעורים צריך לקבל הכל והכי מסתברא בד״א במקומות שאין בהן

רכט (ג) **המוכר** לחבירו חטים סתם צריך שיקבל הלוקח מכל סאה לחטים רובע הקב קטנית ובשעורים מקבל רובע עפרורית לכל סאה ובתאנים מקבל עשר מתליעות לכל מאה וה״ה נמי אחד לי׳ וכ׳ הרמב״ם ז״ל ובשאר פירות מקבל עליו רובע טינופת לכל ס

בח לנפית מנפה את כולו ג"ל דינא וג"ל קנסא ופסק הרמ"ם וכיון דתיכף תרי ליסני עבדינן כליסנא דקנסא לקולא ומי ידעינן דלא עריב לא קנסינן ליה וכתב עוד ולליסנא דקנסא מי אסתכת טפי מרובא ויזיע דתיהו לא עריב לא קנסינן ליה עכ"ל נראה דר"ל דלא קנסינן ליה בכוליה אלא מקצת גלו הסעורים והמותר יכנה לו וכך כתב רבינו בתחלה בסתם ומדברי הרמ"ם למד כך ומ"כ הביא פי' רשב"ם דלעיל לקבל הכל ודבכי מסתברא:

(ג) **הבורר** לרור וכו' פי' רשב"ם דכשבורר לרור ומצליח לחזן היזק בידים הוא שאותן לרורות היו שוין לו כמו חטין וחייב משום היזק דגרמי אלא שאין היזק עיכר אבל בשעה שהיו יכול להשתח עושה עולה בידים וכתב לא תעשו עול וגם לוקח לא מחיל אלא מיהו כשנתברר מעצמו עם התבואה בע"כ של מוכר עכ"ל ולא דמי לשמרים דשם הלוקח נטל ממנו יין ושמן לגול והוא בידו בעין דלא מחיל מוכר ויתן לו מוכר ללוקח לוג ומחצה שמרים שיערב עדיין ויימכור כדלכתבו תוס' פרק המפקיד וגם מדברי רבינו נראה דסובר כך כדפי' בסי' רכ"ח סעיף י"ט דשאני שמרים שמגוף היין והשמן קפיץ אלא שנפרדו ונשקעו בשולי החבית ומש"ה יכול לערב שמריו לתוך תוכה החבית וכדתנן ס"פ הזהב אבל נותן לו את שמריו:

מה שנ"ן כן לרור דמעלמא אתא:

רל (ד) **אומר** לחבירו מרתף של יין מכור לך למקפה וכו'. הכי גרסינן בגמ' דדוקא בדא"ל למק"ה: ומ"ש או אפי' לא הזכיר לו יין וכו' כ"כ פי' רשב"ם דהיכא דא"ל למקפה ל"ש אמר מרתף של יין למקפה ל"ש אמר מרתף למקפה דלמקפה משמע מיין טוב אלא היו רגילין למקפה כי אם ביין טוב ואע"ג היו רגילין נמי לתת חומץ למקפה אפ"ה אין לומר מרתף למקפה אבל אמר מכור לך בשביל חומץ אבל חומץ מתקיים הוא ומחמיץ יותר ומרתף חומץ היה לו לומר עכ"ל: ג"ל מרתף זה של יין ולא אמר למקפה נותן לו מיין הנמכר בחנות דהיינו שהתחיל קצת להחמיץ וגם כל כיוצא בזה אבל נותן לו שכיר יין אלא אמר מרתף זה אני מוכר לך למקפה או שא"ל מרתף של יין סתם ולא אמר זה וגם לא אמר למקפה נותן לו יין טוב אלא שצריך הלוקח לקבל לכל מאה חביות עשר שאינם טובים שהתחילו קצת להשתנות. ובמוכר חבית אחת אם א"ל של יין ולא אמר זה בין אם אמר למקפה בין אם לא אמר למקפה נותן לו יין שכולו יפה דבמרתף כה"ג מקבל עליו עשר קוסטות למאה אבל הכא דחבית יין מחד חמרא משמע לא מקבל עליו מידי אפי' אם התנה שיתן לו מעט מעט כשימכרנו בחנות אפ"ה לא אמרינן שיתן לו חלק העשירי קוסטת דכיון שהזכיר לו חבית משמע יין הראוי ליתן בחבית אחת. ובחבית זו של יין כתב הרמ"ה ז"ל שדינו כמרתף של יין אי לא א"ל למקפה נותן לו מיין הנמכר בחנות ואי א"ל למקפה נותן לו יין שכולו יפה ביין דאחד חמרא הוא. לקח יין כדי למכרו בחנות הוי כאילו א"ל למקפה שצריך שיתקיים מעט עד שימכור ואם החמיץ קודם חייב באחריותו בד"א שלא שינה בו הלוקח לעשות נקב חדש והתחיל למכרו מיד ביום שוק הראשון אבל אם שינה בו נקב או שלא התחיל למכרו ביום שוק הראשון לא. כתב רב האי הוא הדין היכא דלא א"ל בתחלת דבריו או אפילו לא הזכיר לו יין אלא אמר מרתף אני מוכר לך למקפה צריך ליתן לו יין שכולו יפה ודאי אי לא אמר מרתף זה של יין אלא אמר מרתף אני מוכר לך למקפה צריך ליתן לו יין שכולו יפה וראוי להתקיים כדי להסתפק ממנו מעט מעט לתבשיל א"ל מרתף זה של יין ולא אמר למקפה נותן לו מיין הנמכר בחנות דהיינו שהתחיל קצת להחמיץ א"ל מרתף זה אני מוכר לך ולא הזכיר יין וגם לא א"ל למקפה נותן לו אפי' כולו חומץ א"ל מרתף זה של יין אני מוכר לך למקפה או אפי' לא הזכיר יין אלא אמר מרתף זה אני מוכר לך למקפה או שא"ל מרתף של יין סתם ולא אמר זה וגם לא אמר למקפה נותן לו יין טוב אלא שצריך הלוקח לקבל לכל מאה חביות עשר שאינם טובים שהתחילו קצת להשתנות. ובמוכר חבית אחת אם א"ל של יין ולא אמר זה בין אם אמר למקפה בין אם לא אמר למקפה נותן לו יין שכולו יפה דבמרתף כה"ג מקבל עליו עשר קוסטות למאה אבל הכא דחבית יין מחד חמרא משמע לא מקבל עליו מידי אפי' אם התנה שיתן לו מעט מעט כשימכרנו בחנות אפ"ה לא אמרינן שיתן לו חלק העשירי קוסטת דכיון שהזכיר לו חבית משמע יין הראוי ליתן בחבית אחת. ובחבית זו של יין כתב הרמ"ה ז"ל שדינו כמרתף של יין אי לא א"ל למקפה נותן לו מיין הנמכר בחנות ואי א"ל למקפה נותן לו יין שכולו יפה ביין דאחד חמרא הוא. לקח יין כדי למכרו בחנות הוי כאילו א"ל למקפה שצריך שיתקיים מעט עד שימכור ואם החמיץ קודם חייב באחריותו בד"א שלא שינה בו הלוקח לעשות נקב חדש והתחיל למכרו מיד ביום שוק הראשון אבל אם שינה בו נקב או שלא התחיל למכרו ביום שוק הראשון לא. כתב רב האי הוא הדין היכא דלא א"ל בתחלת דבריו או אפילו לא הזכיר לו יין אלא אמר מרתף אני מוכר לך למקפה צריך ליתן לו יין שכולו יפה וכתב הרמ"ם למדו דכי היכי דבמרתף זה למקפה אין מרתף זה של יין למקפה ל"ש אמר מרתף זה של יין מוכר לך למקפה וכו' ממה שכתבתי בשם רשב"ם למדו דכי היכי דבמרתף זה למקפה אין מרתף זה של יין למקפה ל"ש אמר מרתף זה של יין מוכר לך למקפה וכו' אלא אפילו לא הזכיר לו יין אלא אמר מרתף זה של יין מוכר לך למקפה צריך ליתן לו יין שכולו יפה ודאי אי לא אמר מרתף זה של יין אלא אמר מרתף אני מוכר לך למקפה צריך ליתן לו יין שכולו יפה וראוי להתקיים כדי להסתפק ממנו מעט מעט לתבשיל א"ל מרתף זה של יין ולא אמר למקפה נותן לו מיין הנמכר בחנות דהיינו שהתחיל קצת להחמיץ א"ל מרתף זה אני מוכר לך ולא הזכיר יין וגם לא א"ל למקפה נותן לו אפי' כולו חומץ א"ל מרתף זה של יין אני מוכר לך למקפה או אפילו לא הזכיר יין אלא אמר מרתף זה אני מוכר לך למקפה או שא"ל מרתף של יין סתם ולא אמר זה וגם לא אמר למקפה נותן לו יין טוב אלא שצריך הלוקח לקבל לכל מאה חביות עשר שאינם טובים שהתחילו קצת להשתנות. ובמוכר חבית אחת אם א"ל של יין ולא אמר זה בין אם אמר למקפה בין אם לא אמר למקפה נותן לו יין שכולו יפה ביין דאחד חמרא הוא. לקח יין כדי למכרו בחנות הוי כאילו א"ל למקפה שצריך שיתקיים מעט עד שימכור ואם החמיץ קודם חייב באחריותו בד"א שלא שינה בו הלוקח לעשות נקב חדש והתחיל למכרו מיד ביום שוק הראשון אבל אם שינה בו נקב או שלא התחיל למכרו ביום שוק הראשון לא. כתב רב האי הוא הדין היכא דלא א"ל

(ד) **הבורר** לרור מתוך גרנו של חבירו צריך ליתן לו חטים כשיעור הלרור שהוא מהן מרתף של יין מקבל עליו עשר קוסטות למאה פי' קוסטות. יין רע ומקומטת בגמ' דה"מ בדלא ג"ל למקפה אבל ג"ל למקפה נותן לו יין שכולו יפה דתני רב זביד בר טוביה מרתף של יין מני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה מני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה ומקבל עליו י' קוסטות למאה וזהו שאמר חכמים ותניא בבריית מרתף של יין מני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין מני מוכר לך למקפה כולו חומץ וגיגיו ומשמרותיו הרי זה מרתף למקפה ובריית בדלא אמר לית מוכר לך למקפה אלא מרתף סתם ומקבל עליו עשר קוסטות למאה ומרתף של יין מחמיץ ומשמרותיו עמו הרי זה מרתף למקפה ומקבל עליו עשר קוסטות למאה ואין לו לא גיגיו ולא משמרותיו ואם נתן לו יין שכולו יפה

א״ל למקפה שאנו אומרים שאינו חייב באחריות משום דאמר ליה לא איבעי לך לשהויי ה״מ היכא דשהה טפי ממאי דראוי ליה לשהויי לפום שיעור יומי דאורחיה דהאי לוקח למישתי בהו שיעור הדין חמרא היכא דשתי מיניה כל יומא כי אורחיה אבל לא שהה טפי מהאי שיעורא ולא שני ביה דגרים לאחמוצי אע״ג דלא א״ל למקפה אי בקנקני דמוכר הוא חייב באחריותו ע״כ . וכל זה לא אירי אלא בשלא עירה הלוקח את היין לתוך כליו אלא הניחו בתוך כליו של מוכר אבל אם עירהו לתוך כליו אפי׳ א״ל למקפה או למכרו בחנות אין המוכר חייב באחריותו שיאמר לו כליך גרם לו להחמיץ ואפי׳ אם החמיץ תוך ג׳ ימים לקנייתו וכן נמי בכליו של מוכר ולא א״ל למקפה שאין המוכר חייב באחריותו אפילו אם החמיץ תוך ג׳ ימים הראשונים אינו חייב באחריותו שאנו אומרים יין היה כשמכרו המוכר ומזל הלוקח גרם לו להחמיץ אא״כ נמצא חומץ חזק שאז ודאי היה חומץ בשעה שקנאו דאם לא כן לא היה

נעשה

א״ל איבעי לך לשהויי ה״מ היכא דשהה טפי ממאי דראוי ליה לשהויי לפום שיעור יומי דאורחיה דהאי לוקח למישתי בהו שיעור הדין חמרא היכא דשתי מיניה כל יומא כי אורחיה אבל לא שהה טפי מהאי שיעורא ולא שני ביה דגרים לאחמוצי אע״ג דלא א״ל למקפה אי בקנקני דמוכר הוא חייב באחריותו ע״כ . וכל זה לא אירי אלא בשלא עירה הלוקח את היין לתוך כליו אלא הניחו בתוך כליו של מוכר אבל אם עירהו לתוך כליו אפי׳ א״ל למקפה או למכרו בחנות אין המוכר חייב באחריותו שיאמר לו כליך גרם לו להחמיץ ואפי׳ אם החמיץ תוך ג׳ ימים לקנייתו וכן נמי בכליו של מוכר ולא א״ל למקפה שאין המוכר חייב באחריותו אפילו אם החמיץ תוך ג׳ ימים הראשונים אינו חייב באחריותו שאנו אומרים יין היה כשמכרו המוכר ומזל הלוקח גרם לו להחמיץ אא״כ נמצא חומץ חזק שאז ודאי היה חומץ בשעה שקנאו דאם לא כן לא היה

כתב מוכר לו מיכל שיכול למלאתו יין ולא מיבעי למשקייה בתוכו עד שיסגה : **וכך** זה לא תיירי אלא בשלא עירה הלוקח לתוך כליו וכו׳ אבל אם עירהו וכו׳ שם בפ׳ המוכר פירות (ד׳ נז :) תנן המוכר יין לחבירו והחמיץ אינו חייב באחריותו וגמרא ר״ל יוסי בר חנינא לא שנו אלא בקנקנים לוקח אבל בקנקנים המוכר אמר ליה הא חמרך והא קנקנך וכי קנקנים דמוכר אמאי הוי ליה לא מיבעי לך לשהויי ליה דא״ל למקפה ופליגא דרב חייא בר יוסף דאמר אמרת מזלא דמריה גריס וכתבו הרי״ף והרא״ש והלכה כר׳ יוסי בר חנינא ופע״פ ארצ״י פסק לקמן כרב חייא בר יוסף כל הפוסקים חולקים עליו וגרסינן תו בגמ׳ (נו.) מיתמר המוכר תחית יין לחבירו והחמיצה אמר רב כל ג׳ ימים ברשות מוכר מכאן ואילך ברשות לוקח ושמואל אמר אחרת מכאפה דאחריה שויר עבד רב יוסף עובדא כוותיה דרב בציברא וכוותיה דשמואל בחמרא והלכתא כוותיה דשמואל וכתבו הרי״ף והרא״ש הא דשמואל מי בקנקנים דמוכר קאמר בדלא ג״ל למקפה הוא ומי בקנקנים לוקח קאמר אע״ג דאמר ליה למקפה כי היכא דלא תיקשי מדר״י ב״ח דתרוייהו הלכתא נינהו ולא קשיין מהדדי וכתבו התוספות עכ״ל ומעתה נתבארו דברי רבינו דמ״ש דבכליו של מוכר הוא דחייב מוכר בחאריות כשג״ל למקפה אבל בכליו של לוקח חיינו בחאריות חפי׳ ג״ל למקפה היינו כר״י ב״ח דהלכתא כוותיה לגבי ר׳ חייא בר יוסף ומה שהשוה רבינו היכא דלקחו למכור בחנות דמשמע דאפי׳ למקפה נתבאר בסמוך דכ״ש לפי דינו דהיכא דלקחו בחנות צריך שיתקייס מעט למכרו להרבה בני אדם לזה מעט ולזה מעט ובדא״ל למקפה לצלחתו צריך הוא שיתקייס הרבה : ומ״ש רבינו כליך גרם לו להחמיץ . נראה דאם היה נודע שהקנקנים מסובחים ביותר חייב המוכר בחאריותו וזהו ע״פ פרצ״ס אבל לפי ר״ת בהיות החמרת אכתפת החמרת שוור דהנעטוע והעירוי שהריקו היין מכלי אל כלי קשה ליין השתת תפילו הקנקנים מסובחים אין המוכר חייב בחאריותו וכדכתב הר״ן וב״י אבל בעת רבינו חיינו כן אלא כפרצ״ס ויתבאר בסמוך בס״ד : ומ״ש ואפי׳ החמיץ תוך ג׳ ימים וכו׳ . זהו כשמואל בחמרא דאפילו תוך שלשה ימים ברשות לוקח הוא החמרת אכתפת החמרת שוור כשעירו תוכו לקנקנים ושמכרו המוכר ומזל הלוקח גרם לו להחמיץ אפי׳ בתוך ג׳ ימים כמו שכתב הריטב״א בשיטתיה דר׳ חייא בר יוסף אלא דמשמע לה דאפי׳ בחמרא שוור כשעירו תוכו לקנקנים לוקח אבל בקנקנים המוכר ג״ל למקפה והא קנקנך וכי קנקני דמוכר מאי הוי ליה לא מיבעי ליה לשהויי ל״ל דא״ל למקפה ופליגא דר׳ חייא בר יוסף דאמר חמרא מזלא דמריה גריס וכתבו הרי״ף והרא״ש דפסק כרב יוסף דאמר חמרא מזלא דמריה גריס וא

ימים הרמשונים אפ"ה לשמואל ברשות לוקח הוא אפילו לא טעמו כלל דקלינן
כמוזל הלוקח דגרס לו להחמין ודוק . כנ"ל דעת רבינו וכדמוכח מלשונו ולא כמו
שפי' ביש"ש עיין עליו : והיכא שידוע שיעור של מוכר מחמין וכו' . מגמה סס
ופי' רשב"ם ואם ידוע שמחמין ככל שנה מני מ"ל לא מיבעי לך לשהוי מלא
לשתוקי דהא לא מ"ל למקפה וכו' :

(ג) **האומר** לחבירו יין מבושם וכו'. מגמה סס : ומ"ש מכאן
סס עירבו הלוקח וכו' . כ"כ הרמ"ס לשם
בפסקיו : יין ישן וכו' . ג"ו מגמה סס .
צריך שתדע לכל היכא דשנה הלוקח כגון
שעירבה היין לקנקנים מי נמי שנה כו נקב
מין המוכר חייב באחריותו אפילו לא שהה
לוקח טפי ממאי דרמוי ליה לשהוי מכל
היכא שהוא בכליו של מוכר ולא מ"ל
למקפה דמכי מ"ל לא מיבעי לך לשהוי
מין זה אלא היכא דשהה ליה טפי ממאי
דרמוי לשהוי וכו' כגון דלפני ג' ימים הוה
שהייה יתירה לפום מאי דשנו ליה להאי
מיבעי וכו' וכדכתב רב האי לעיל בסמוך :

(ד) **המקבל** יין מחבירו בעסקא
ע"מ שיוליכנו למקום
פלוני וכו' . סס מימרא דרבא ופירושה
דכגון שהגה עמו אלא יהא רשות למקבל
למכרו בכאן אפילו סס יוקיר כאן אלא
נותנו לו ע"מ שיוליכנו למקום פלוני לפיכך
סס הוזל או החמין וכו' המחריות על
המוכר דמכי מ"ל המקבל לא מיבעי לך
לשהוי : (ה) **וכתב** הר"ר יונה וכו'.
פי' דמדקתני תלמודא האי מאן
דקבעל וכו' משמע דוקא במקבל בעסקא
אבל לא לוקח דלא דמי למוכר ע"ד לעלות
לא"י וכו' אבל ר"ח כתב דאין חילוק בין
מוכר לקונה וס"ל לתלמודא דנקט האי
דינא במקבל מחבירו בעסקא לאו דוקא
דה"ה בלוקח והרמ"ס גם הוא ס"ל דה"ה
בלוקח אלא שכתב ליישב הא דנקט תלמוד'
האי דינא במקבל בעסקא ואומר שאין
זה אלא לשבח דמקבל בעסקא לא מיבעי
לך אלא בלוקח דמסתמא אין דעתו לעלות
לא"י אבל בלוקח בעסקא לא מיבעי לך
דמקבל בעסקא מילתא נקט ומילתא דפסיקא
לשמקבל בעסקא לעלות לא"י היכא
דשנה בכליו של מוכר ולא מ"ל למקפה
מיבעי לך אלא לשהוי וכדכתב רב האי
ע"כ ודברי תמוהים דכספרי התלפסי כולם
כתוב כך והלכתא כשמואל וגם הרמב"ם
פכ"ו מהלכות מכירה כתב כך והלכתא כשמואל וגם
הרמב"ם חילק בפירוש בין יין לשכר דבין כתב בסתם דכשלא מ"ל למקפה מ"ל הו"ל
לשהוי ולא לשהוי ומדכתב בסתם משמע דאפילו החמין תוך ג' ימים אין המוכר
חייב באחריותו ובשכר כתב לחלק בין תוך ג' ימים לאחר ג' ימים ופי' הרב המגיד
שפוסק כרב יוסף דעבד עובדא בשיכרא שוב רמיתי בכסף משנה שהאריך להחזיק
דבריו ולא נהירא : ומ"ש לפיכך המוכר חבית של שכר לחבירו וכחמין וכו' ואפילו
קיבל

נעשה כל כך חזק תוך ג' ימים והיכא שידוע שיינו של מוכר
מחמיין אפילו עירתו הלוקח לתוך כליו חייב באחריותו ודוקא
בשאמר לו למקפה : (ג) האומר להבירו יין מבושל אני מוכר לך
צריך ליתן לו יין שראוי להתקיים עד העצרת ואם החמיץ קודם
והוא בכליו של מוכר חייב באחריותו אבל אם עירתו הלוקח לתוך
כליו אינו חייב באחריותו יין ישן אני מוכר לך נותן לו משנה
שעברה מיושן משל ג' שנים וצריך שיהא ראוי להתקיים עד החג :
(ג) וכל זה לא איירי אלא במקום שאין מנהג אבל במקום שיש
מנהג הכל לפי המנהג : (ד) המקבל יין מחבירו בעיסקא על מנת
שיוליכנו למקום פלוני ודאי האחריות של גניבה ואבידה הוא על
שניהם אבל אם הוזל או החמיץ קודם שהגיע למקום פלוני האחריות
על המוכר : (ה) וכתב ה"ר יונה ז"ל אבל הלוקח יין מחבירו אע"פ
שאמר דעתי להוליכו למקום פלוני והוזל קודם שהגיע לשם המקח
קיים שהרי מקחו מקח גמור אע"פ שהמוכר על דעת לעלות לארץ
ישראל ולא יכול לעלות מברו בטל במוכר בלבד אמרינן שהמוכר
מתוך אונס הוא מוכר והרי נודע הדבר שלא מכר זה אלא מפני
שעלה בדעתו דבר שיהא צריך למכור אבל ר"ח ז"ל כתב שאין
חילוק בין מוכר ללוקח : (ו) וכ"כ הרמ"ה ז"ל אלא שחילק דוקא
שהתנה שלא יתן הדמים עד שיוליכנו למקום פלוני דכיון שקנה
על דעת שלא ליתן הדמים עד שיוליכנו לאותו מקום שנמכר שם
ביוקר וקורם שהגיע לשם הוזל יכול להחזירו דמסתמא דעתו היה
על מנת שימצא שם השער ביוקר כמו שהורגל וכיון שהוזל קודם
שהגיע שמה הוי כאילו התנה על שום תנאי ולא נתקיים התנאי
ע"כ : (ז) שכר אין דינו כדין היין שהיין תלוי במזל האדם טפי
לפיכך אפילו נמצא חומץ תוך ג' ימים אין המוכר חייב באחריותו
שאנו אומרים יין היה כשקנאו ומזלו גרם לו שמיהר להחמיץ
משא"כ בשכר לפיכך המוכר חבית של שכר לחבירו והחמיץ תוך
ג' ימים הראשונים הוא באחריות המוכר ואפילו קבל המעות צריך
להחזירם דכיון שנמצא חומץ תוך ג' ימים ודאי התחיל להחמיץ
כבר אף על גב דריחיה חלא וטעמיה שכרא קיי"ל שכרא מ"מ
אשכרא כי האי לא יהיב אינש דמי כיון שכבר התחיל הקלקול
שמצינו נתקלקל ואפילו (א) טעמו והוה ריחיה וטעמיה שכרא

ראי'

מנת שיוליכנו למקום פלוני וכו' (סס לה .) (ז) **המקבל** יין מחבירו בעסקא על
דקבעל חמרא מדעתא דממטי ליה מפרוותא דזולספט ומדמטו סתם זל דינא הוא
דמקבל ליה מיבעיא ליה הוא חלא מאי מ"ל רב הלל לרב מאי כי הויגא בי רב כהנא
אמר לן חלא לא ולא חלא כר"י בר חנינא ואיכא דאמרי אפילו חלא נמי מקבל כמאן
כרבי יוסי בר חנינא וכבר נתבאר בסימן זה דהלכה כרבי יוסי בר חנינא ופרש"ס
שאי מאן דקבעל חמרא מחבריה למחצית שכר והקנקנים דמוכר והוא קיבלו ג' זמנים
כשער של עכשיו בעיר הזאת והריוח יחלוקו וכל מקבלי ממון למחצית שכר הוי
פלגא מלוה ופלגא פקדון ואם הוקיר או הוזל או נאבד הוי על שניהם אבל אמר
ליה בעל היין אפילו אם הוקיר לא יהא לך רשות למכרו בכאן אלא זל ואמטיה
אפרוותא דזולספט שאם היו מוכרים היין ביוקר וקודם שהגיע לשם זל היין בכל
המקומות ופיחת מכדי דמיס שקיבלו דינא הוא דמקבלו בעל היין אח כל הזול דכיון
דאפילו אם הוקיר מיד לא היה לו רשות למכרו עד שמגיע לפרוותא דזולספט
לעניו זולא נמי ברשותא דבעל היין קאי ומיהו לגבי גניבה ואבידה ברשותא דמקבל
נמי קאי : (ה) **וכתב** ה"ר יונה אבל הלוקח יין מחבירו אע"פ שאמר דעתי
להוליכו למקום פלוני והוזל קודם שהגיע לשם המקח קיים וכו' :
אבל ר"ח כתב שאין חילוק בין מוכר ללוקח הרב המגיד כתב בפי"ו מהלכות
מכירה יש מי שפירש דלוקח במקבל לעסק דמע"ג דפקנה מלוה ופקנה
פקדון כיון דבתורת עסק קבלה ולהוליכה כמקום פלוני וזל קודם וכן מחזירה לו
אלא על דעת כן קבלה ורבינו חננאל וכן הרמ"ם זכרונו לברכה פירשו אפילו
לוקח גמור והטעם שכיון שהזכיר בשעת מכירה כן וזה גרמה לעצך היין לא
שחילק דוקא שהתנה שלא יתן הדמים עד שיוליכנו למקום פלוני וכו' : (ז) **שכר**
לפיכך המוכר חבית של שכר לחבירו והחמין תוך שלשה ימים הרמשונים הוא
חמרת מחרוגים ודמי מומן שלמת ריחיה חלא וטעמיה חמרת חלא וכגון דלשתכח
חלא סופתקא דמי לגמו דעקר תלתא יומי לא היה משתכח חלא סופתקא ופר"ח
לעולם ריחיה חלא וטעמיה חמרת חמרת הא כדמוכח ריחא וסיפא דקתני ודמי
מומן הייגו טעמא דמיירי כגון דלשתכח מומן חזק יותר מדמי שהלכך יהוא זוזי
שפה ימים שהתחיל להחמין ולסוף שפה
נעשה מומן ובשלשה מחרוגים נתחזק
ונתחזק ממוד ונעשה סופתקא חזקה :
(ב"ה) וסובר רבינו דהלכה כדמתני דרומאי
משמיה דריב"ל משום דהלכה כריב"ל לגבי
דר"י כמו שכתבנו התוספות בפרק בני העיר :
והיכא שידוע שיינו של מוכר מחמין
וכו' חייב באחריותו וכו' סס
במגמה (סוף דף לז :) המוכר יין לחבירו
והחמין הייגו מחמין חייב באחריותו ואם ידוע
שיינו מחמין הרי זה מקח טעות ותוקי
ר' יוסי בר חנינא רישא בקנקנים לוקח
ומשתמע בההוא גוונא מיירי בסיפא
ומפי' הכי קתני דהוי מקח טעות : ומה
שאמר ותוקי כשאמר ליה למקבה כן כתב
הרב המגיד משום דמי לגמו הכי מ"ל
מוכר לא מיבעי לך לשהוי כדאמרינן
בגמרא הייגא :

(ג) **האומר** לחבירו יין מבושל הני
מוכר לך צריך ליתן לו
יין שרשוי להתקייס עד עצרת מגמה סס
(לא .) אלא דבעומדי דיקן בגמרא והרי"ף
והרא"ש גרסי מבושם והרמב"ם ורבינו
גרסי מבושל וכ"ה מספר רבינו מלחתי
מבושם : ומה שאמר אבל אם עירבו
הלוקח לתוך כליו הייגו חייב באחריותו
ללמד מדר"י בר חנינא שאתבאר בסמוך
אבל רבינו ירוחם כתב אם מ"ל יין מבושם
אפי' בקנקנים של לוקח חייב להעמיד לו
עד עצרת ואם החמיץ אחר עצרת קנקנים
של לוקח גרמו : יין ישן הני מוכר לך
נותן לו מגמה שעברה מיושן משל ג' שנים
גם זה מגמה סס : ומ"ש וצריך שיהא רשוי
להתקייס עד החג בריית סס :

(ג) **ובו"ש** וכל זה לא אמרו אלא
במקום שאין מנהג אבל
במקום שיש מנהג הכל לפי המנהג כ"כ
הרמב"ם ז"ל בפי"ו מהלכות מכירה וכבר
נתבאר כן בסימן שקודם זה :

(ד) **המקבל** יין מחבירו בעסקא על

דרכי משה

רל (א) בתרדכי פרק הזהב ע"א מצאתי ראובן טוען על שמעון מכרת לי יין בחזקת שהוא יין פרנקו"ש ולא נמצא כן ושמעון משיב הלא טעמת אותו ומה שטעמת אתה נוטל דין זה פשוט ממתני' דקתני מותר לערב בדבר הנטעם ואפילו ערבו שמעון קודם המכירה כיון שראובן טעמו אין לו עליו כלום אבל אי טוען אתה ערבת לי לאחר ששעמתיו ע"ז ישבע

פרישה

סי' רל (ס) **אע"פ** שהמוכר ע"ד כן' מכרו בטל כו' וע"ת סת לעיל סימן ר"ז כתב דבינו מהמי דינא גופיה בשם רש"י ור"ת סיינו דוקא בקרקעות דאין מדלקו למכור
ורמב"ם ורמ"ם מבושם ופירש ר"ש ז"ל מבושם שיתקיים בדרך הממקיימים וכרמב"ם כתב יין מבושל : ומ"ש להתקייס עד עצרת מגמה סס במגמה ופר"ש לשקוני תמות מקלקל מפילו יין מבושם ומפשר שסנימוי בזמן עד עצרת משום שכוח וזמן מוגבל וילוע וגם משום שבו נילוונים על פירות סמילון מגמה שעברה סיין שנתגבל בשנה שלפני ו : וכן מ"ם משל ג' שנים פי' שנתגבל לפני ג' שנים לעם שנה זו סוף ג' שנים בשנה זו נתגבל בה יין שלישי : ומ"ם שיתקייס עד סמג בריית סס ופר"ם דבעי שיתקיים ויתיישן עד גמר שנה שלישית דסיינו כמג עת הבציר : (ג) ומ"ש וכל זה לא אמרו אלא במקום שאין מנהג כו' כן כתב הרמב"ם ז"ל בפי"ו מהלכות מכירה ובכ"ב דף כ"ח ע"ש ע"ש ובפרמב"ם
לשם : (ס) **אע"פ** שהמוכר פ"ד לעלות לא"י וכו' עד"ר : שאין מילוק בין מוכר ללוקח דהיין שהוכיר שהלוקח להוליכו למקום פלוני שהי סוף כמתנה שאם תוזל קודם לכן שיחזירנו לו ושוה
שהוכיר כן בשעת המכירה : (ו) וכ"ב הרמ"ם אלא שחילק דהיין שהוכיר שהלוקח להוליכו למקום פלוני אפילו לא מ"ל יין בתנאי זה אלא גילוי דעת המוכר הוא שהתנה שלא יתקבל אלא למקום פלוני ולכך אם הוזל קודם לכן שיחזירנו לו ולא נתקיים התנאי ולא נתחייב בכלום ודוק . ומ"ש ולא כמו שפי' ביש"ש עיין עליו : והיכא שידוע שיינו של מוכר מחמין וכו' . מגמה סס ופי' רשב"ם ואם ידוע שמחמין ככל שנה מני מ"ל לא מיבעי לך לשהוי מלא לשתוקי דהא לא מ"ל למקפה וכו' :

(ג) **האומר** לחבירו יין מבושם וכו'. מגמה סס : ומ"ש מכאן
סס עירבו הלוקח וכו' . כ"כ הרמ"ם לשם
בפסקיו : יין ישן וכו' . ג"ו מגמה סס .
צריך שתדע לכל היכא דשנה הלוקח כגון
שעירבה היין לקנקנים מי נמי שנה כו נקב
מין המוכר חייב באחריותו אפילו לא שהה
לוקח טפי ממאי דרמוי ליה לשהוי מכל
היכא שהוא בכליו של מוכר ולא מ"ל
למקפה דמכי מ"ל לא מיבעי לך לשהוי
מין זה אלא היכא דשהה ליה טפי ממאי
דרמוי לשהוי וכו' כגון דלפני ג' ימים הוה
שהייה יתירה לפום מאי דשנו ליה להאי
מיבעי וכו' וכדכתב רב האי לעיל בסמוך :

(ד) **המקבל** יין מחבירו בעסקא
ע"מ שיוליכנו למקום
פלוני וכו' . סס מימרא דרבא ופירושה
דכגון שהגה עמו אלא יהא רשות למקבל
למכרו בכאן אפילו סס יוקיר כאן אלא
נותנו לו ע"מ שיוליכנו למקום פלוני לפיכך
סס הוזל או החמין וכו' המחריות על
המוכר דמכי מ"ל המקבל לא מיבעי לך
לשהוי : (ה) **וכתב** הר"ר יונה וכו'.
פי' דמדקתני תלמודא האי מאן
דקבעל וכו' משמע דוקא במקבל בעסקא
אבל לא לוקח דלא דמי למוכר ע"ד לעלות
לא"י וכו' אבל ר"ח כתב דאין חילוק בין
מוכר לקונה וס"ל לתלמודא דנקט האי
דינא במקבל מחבירו בעסקא לאו דוקא
דה"ה בלוקח והרמ"ם גם הוא ס"ל דה"ה
בלוקח אלא שכתב ליישב הא דנקט תלמוד'
האי דינא במקבל בעסקא ואומר שאין
זה אלא לשבח דמקבל בעסקא לא מיבעי
לך אלא בלוקח דמסתמא אין דעתו לעלות
לא"י אבל בלוקח בעסקא לא מיבעי לך
דמקבל בעסקא מילתא נקט ומילתא דפסיקא
לשמקבל בעסקא לעלות לא"י היכא
דשנה בכליו של מוכר ולא מ"ל למקפה
מיבעי לך אלא לשהוי וכדכתב רב האי
ע"כ ודברי תמוהים דכספרי התלפסי כולם
כתוב כך והלכתא כשמואל וגם הרמב"ם
פכ"ו מהלכות מכירה כתב כך והלכתא כשמואל וגם
הרמב"ם חילק בפירוש בין יין לשכר דבין כתב בסתם דכשלא מ"ל למקפה מ"ל הו"ל
לשהוי ולא לשהוי ומדכתב בסתם משמע דאפילו החמין תוך ג' ימים אין המוכר
חייב באחריותו ובשכר כתב לחלק בין תוך ג' ימים לאחר ג' ימים ופי' הרב המגיד
שפוסק כרב יוסף דעבד עובדא בשיכרא שוב רמיתי בכסף משנה שהאריך להחזיק
דבריו ולא נהירא : ומ"ש לפיכך המוכר חבית של שכר לחבירו והחמין וכו' ואפילו
קיבל

פרישה

ומ"ם והיכא שידוע שיינו של מוכר מחמין פי' שרגיל להחמין בכל שנה וכבר כתבתי לעיל בסמוך שהוא
מגמה סס דל"ו ומוקים לה הגמ' דוקא בדמ"ל למקפה דמל"כ לא הו"ל למשקוי כיון שידע שדרך יין
זה רגיל להחמין : (ב) יין מבושל כו' יין ישן כו' מיונן כו' מגמה סס דף כ"ח וגירסת ר"ם ורי"ף

חדושי הגהות

ג הך וכתב ה"ר יונה וכו' ואבל ר"ח כתב וכו' שייכים להדדי ועל שניהם כתב הרב"י דברי ה"ה דהיש מי שפי' הוא כדברי ה"ר יונה דס"ל דלכך נקט בגמרא מקבל עיסקא דוקא דבלוקח ליתא
להך דינא וז"ל הב"מ שם אמנם יש לחלוה למה כתב הרמב"ם המוכר שכר וי"ל דאין ה"נ דס"ל דאין חילוק בין יין לשכר אלא משום דבעי למיתני אם א"ל למקפה
אני צריך דלא שייך אלא ביין לא הוה אפשר ליה למתני ברישא שכר ולגלויי לן דלעניו החמיץ יין ושכר שוים נקט בסיפא שכר ולפ"ז צ"ל דלא גרים בגמרא והלכתא כשמואל ופסק
כרב דכל ג' ימים הראשונים ברשות מוכר ולא נראה לו ז"ל לפסוק הלכה כשמואל אע"ג דהלכתא כותיה בריני משום דפשטא דבריית ה"י בה פרב ועוד י"ל שרבינו מפרש

שמואל כחמרא וכמו שהכתוב לעיל בסי' זה וכ"ל שלא היה גורם והלכתא כוותיה דשמואל כתו שכתוב בטופסי דינין ובספרי הרמ"ס ליתיה: ומ"ש במה דברים אמורים כשהניחו בכליו של מוכר אבל עירהו הלוקח לתוך כליו אפי' החמין תוך שלשה ימים מיגו חייב בתחריותו מתבאר מדברי יוסי בר חנינא לעניין זה כ"ש לן בין שכר ליין ודברי ר"י כדברי רבינו לחלק בין שכר ליין (ב) מכל מין כן דעת הרי"ף שברי מחר הימיך דענב רב יוסף כרב בזוכרא וכו' כתב והלכתא כשמואל ונפ הרמב"ם בפי"ו מה' מכירה ס"ו (ב"ה) בהעתקת הספר כ' כאן פלפול על דברי הרמב"ם וה"ה ולא חשתי להדפיסו משום דאות באות הוא [עם] ס"ש בב"מ פי"ו מהל' מכירה:

רלא (ג) **אסור** לרמות לחבירו בענין המדה והמשקל אלא צריך שיהו המדות והמשקלות ישרות מצודקות ולא ירמה בהן ואם אינו עושה כן עובר בלאו דלא תעשו עול במדה במשקל ובמשורה מלבד מה שנוזל את חבירו: (ג) חייבין בית דין להעמיד ממונים שיהו מהזרין על החנויות שיהו מצודקות המדות והמשקלות והמאזנים וכל מי שנמצא אתו מדה חסרה או משקל חסר או מאזנים מקולקלין רשאין להכותו ולקנסו כאשר יראה לבית דין (ג) אסור לאדם להשהות מדה חסרה בביתו אפילו שאינו מודד בה ואפילו לעשותה עביט של מי רגלים שמא יבוא מי שאינו יודע וימדיד בה ואם יש מנהג בעיר שאין מודדין אלא במדה הרשומה ברושם הידוע וזו אינה רשומה מותר להשהותה: (ד) מכמה עושין המדות מסאה וחצי סאה ורובע הסאה קב וחצי הקב ורובע הקב וחצי רובע הקב ושמינית הרובע אבל אין עושין קביים שלא תחליפנו ברובע הסאה והוא קב ומחצה ובמדות הלח עושין אותו הין וחצי הין ושלישית הין ורביעית הין לוג וחצי לוג ורביעית הלוג ושמינית ואחד משמנה שבשמינית: (ה) והמחק אין עושין מדלעת מפני שהוא קל ורע למוכר ולא משל מתכת מפני שהוא כבד ורע ללוקח אלא עושין אותו משל אגוז שקמה ואשכרוע וביוצא בהן ואין עושין אותו מצד אחד עב ומצד אחד קצר וכשהוא מוכר מוחק בצד הקצר ובשהוא קונה מוחק מצד העב: (ו) ולא ימחוק מעט מעט מפני שהוא מפחית ללוקח ולא בבת אחת במהירות מפני שהוא מפחית למוכר אלא בפעם אחת במתון: (ז) וכשמודד דבר לח לא יעשה בענין שתעלה הרתיחה

ודאי לא טעמו שפיר החמין אחר ג' ימים הוא באחריות הלוקח ואפילו לא נתן המעות חייב ליתן כיון דטעמיה והוה בסים ומיהו אי לא טעמיה המוציא מחבירו עליו הראיה כיון דספק הוא במה דברים אמורים כשהניחו בכליו של מוכר אבל עירהו הלוקח לתוך כליו אפילו החמין תוך שלשה ימים הוא באחריות הלוקח ואפילו לא נתן המעות חייב ליתן כיון דטעמיה והוה בסים ומיהו אי לא טעמיה המוציא מחבירו עליו הראיה כיון דספק הוא במה דברים אמורים כשהניחו בכליו של מוכר אבל עירהו הלוקח לתוך כליו אפי' החמין תוך ג' ימים מיגו דיכול להחמין בתוך ג' מכאן ואילך ברשות לוקח ואפי' לא נתן מעות חייב ליתן ומיהו נראה דאינו אלא ספק ולא טעמיה כשטעם לקיחה דאמרין המע"ס דספיקא הוא והלא דתנן המוכר יין לחבירו והחמיץ מיגו חייב בתחריותו מיירי לאחר ג' ג"כ בקונטרס דלוקח כר"י ב"ח כן פ"ה עכ"ל ורבינו כתב כאן כל זה גבי שיכרא למאי דקיי"ל כרב בשיכרא וכרב יוסף דעבד הכי עובדא: ומ"ש רבינו ומיהו אי לא טעמיה המע"ס היינו דלא טעמיה כלל ולא ה"ל להאי שיכרא סוס חזקת שכר טוב אבל אי טעמיה פעם אחת קודם לקיחה והוה ספיס לא אמרין המע"ס אלא אמרין כל שספק נולד ברשותו עליו להניח הדבר כדלעיל בסי' רכ"ד לפי פי' הרמ"ס וכך הסיק מהרי"ל בתשובה למהרש"ו בעל ת"ה וז"ל בסימן ק"ע והיינן שנמצא חומץ אחר שנקנה ללוקח הלכה רווחת בישראל כל שספק נולד ברשותו עליו להניח דהיה וכן בסי' רל"ב הניח רבינו בסעיף י"ג תשובת הרמ"ס גבי גניזות שנמצאו מרוקבות ניד הלוקח דאם הדבר ספק אם נעשה בריקבון בניח המוכר המע"ס ואע"ג דספק נולד ברשותה לוקח אפי' הכי אם היה הלוקח מוחזק כגון אלא נתן המעות אמרין דהמוכר הוא המוציא ועליו הראיה וה"ע משום דהגביה לא היה לה חזקת גניזה טובה כלל ודוק:

רלא (ד) **אסור** לרמות לחבירו וכו'. תריכות לשון זה נראה לייחד דה"ק אסור לרמות בענין המדה והמשקל וכדכתיב לא תעשו עול במדה ובמשקל ובמשורה אלא מיהו כיון שלא התנאי עניין היתה מזהרה זו לכך חזר ואמר אלא צריך שיהו המדות וכו' כלומר בשני דברים הזהיר בכתוב האחד שיהו המדות והמשקלות ישרות ומצודקות לא חסר קצת ולא יתר קצת ואמר לשון ישרות על המדות ומצודקות על המשקלות והשני שלא ירמה בהן בכבר מפסר בשמדה ישרה ומשקל צדק יכול לרמות ג"כ ועיין בסמוך סעיף כ"ד:

(ג) **חייבים** ב"ד וכו' עד סוף הסי'. הכל בפרק הספיקה מצנע ומוקימתא דגמ': (ג) **אסור** לאדם להשהות מדה חסרה וכו' בגמרא ובאתרא דלא אתימי כמי לא להשהותה. ומ"ש דתמרי תו לא קאמר ולא היא שהרי כל שיש לו בה חסרון לא יקנה אלא בשוה ומיהו אי לא אתמר דלא אתימי כמי לא להשהותה מדלא אתמר דלא אתימי כמי לא להשהותה מדלא אתמר דלא אתימי כמי לא להשהותה מדל

דאפי' מיכא ס"ס מחת קרע למחייב משעת הרתיחה ומע"ס שעדיין לא מדד לתוך כליו של לוקח וכה"ג תמר בפרק ח"ב דתמרינן שלא יטמין משקלותיו במלח כדי גזלה מעלייתא היא לעבור עליו משעת עשייה: (ח) **הסיטון** וכו'. משנה סה הסיטון מקנח מדותיו ג' לי' יום וכעה"ב ג' לי"ב מודם רשב"ג לומר חילוף הדברים חנוני מקנח מדותיו כעמיים בשבת וממחה משקלותיו פעם אחת בשבת ומקנה מזוזייס על כל משקל תמר רשב"ג בד"ח בלח אבל ביבש אין צריך ופרש"י ס"ק שכר בעה"ב שמינו מוכר תדיר כסיטון די בפעם אחת בשבה שמינו נדבק בו כ"כ ורשב"ג תמר חילוף דדברים סיטון פעם אחת בשבה דכיון שמוכר תדיר אין המשקה נקרש בתוכו החנוני מקנח י"מ אחתן לה"ק וכו' פי' דלפי שהחנוני תדיר למכור יותר מסיטון ובעה"ב לפיכך מקנח פעמיים בשבת והיינו כת"ק ודלא כרשב"ג וכך נמלא בפירוש במקצת פירושים וה"ב סתם לן תנא הלכה כת"ק ולא כרשב"ג וכך היא דעת הרמב"ם שפסק דלא כרשב"ג ומע"ג דקיי"ל הלכה כרשב"ג במשנתינו אלא לפי דכאן סתם לן תנא בסיפא דלא כרשב"ג גם בהא דמחלק רשב"ג וקתמר בד"ה בלח אבל ביבש אין צריך פסק הרמב"ם דלא כוותיה ולכן כתב בפ"ח מגנבה בסתם לקנח המדות והמשקלות ולא חילק בין לח לבבר יבש וכ"כ בפי' המצניות בסוף מסנה זו ואין הלכ' כרשב"ג וזה היו' טעמו של הרמ"ה שפסק לקמן לבבר יבש צריך דס"ל להלכה כת"ק ולא כרשב"ג כלל אבל רבינו במקך אחר פרשב"ס דכתב דרשב"ג נמי מודה בחנוני דמע"פ שמוכר תדיר כיון שמינו חייב להטיף ג' טיפין נקרש בתוכו יותר ופסק כת"ק בריפא ולא כרשב"ג דקתמר חילוף הדברים אבל בסיפא דקתמר רשב"ג בד"ה בלח אבל ביבש אין צריך פסק כרשב"ג דקתמר דס"ל דהאי בד"ה לפרש אחת ולא לחלוק את"ק וכאי מאמע ליישב דקתמר אמר רשב"ג וכו' ובריפא תנן רשב"ג חומר בלמע בבריפא בה לחלוק ובסיפא לפרש ובב"י נתקשה לו למה פסק הרמב"ם דלא כרשב"ג גם הקשה מדברי הרמ"ה דכתב דלמ בבבר יבש צריך ול"ק ולא מידי: (ט) **במקום** שנהגו בשביל למדוד בדקה לא ימדוד בגסה אפי אם יתן לו ג' גסות ד' דקות. מאמר רבינו אפילו אם יתן לו ג' גסות בשביל ד' דקות וכו' דג' גסות הוו י"ח קבין וד' דקות אינן אלא ד' קבין וכרשב"ם דרבינו מפרש דקה וגסה הכל במדה אחת כגון מדת תשרי ומדת ניסן שבשביל רבינו סוף סי' רכ"ח ע"ש הרמב"ם דמדת תשרי היא גדולה שמודדין בה יותר מכשאר כל המדות ומשום הכי כתב המגיד סוף כ"ה מגנבה נראה שיש בפרש כך שהרי כתב וז"ל מקום שנהגו למוד בדקה גם בפרש אחת ולא כרשב"ם ומי שפירש דקה וגסה הכל במדה אחת דקה גסה כגון מדת תשרי ומדת ניסן בשביל שנהגו למוד בדקה בד"ה ולא בגסה אלא בד"ה ע"כ: ומ"ש רבי' בשם הרמ"ה שאף לדבר יבש צריך שיעור מועט כל שהוא כגון שמוסיף מעט בכל פעם עד שיגיע לשיעור הראוי לו ולא יותר וכן כתב הרמב"ם בפ"ח מגנבה בסתם לקנח המדות והמשקלות ולא חילק בין לח לבבר יבש וכ"כ בפי' המצניות בסוף מסנה זו ואין הלכ' כרשב"ג וזה הי' טעמו של הרמ"ה שפסק לקמן לבבר יבש צריך דס"ל להלכה כת"ק ולא כרשב"ג כלל אבל רבינו במקך אחר פרשב"ס דכתב דרשב"ג נמי מודה בחנוני דמע"פ שמוכר תדיר כיון שמינו חייב להטיף ג' טיפין נקרש בתוכו יותר ופסק כת"ק בריפא ולא כרשב"ג דקתמר חילוף הדברים אבל בסיפא דקתמר רשב"ג בד"ה בלח אבל ביבש אין צריך פסק כרשב"ג דקתמר דס"ל דהאי בד"ה לפרש אחת ולא לחלוק את"ק וכאי מאמע ליישב דקתמר אמר רשב"ג וכו' ובריפא תנן רשב"ג חומר בלמע בבריפא בה לחלוק ובסיפא לפרש ובב"י נתקשה לו למה פסק הרמב"ם דלא כרשב"ג גם הקשה מדברי הרמ"ה דכתב דלמ בבבר יבש צריך ול"ק ולא מידי: (ט) **במקום** שנהגו בשביל למדוד בדקה לא ימדוד בגסה אפי אם יתן לו ג' גסות ד' דקות. מאמר רבינו אפילו אם יתן לו ג' גסות בשביל ד' דקות וכו' דג' גסות הוו י"ח קבין וד' דקות אינן אלא ד' קבין וכרשב"ם דרבינו מפרש דקה וגסה הכל במדה אחת כגון מדת תשרי ומדת ניסן בשביל רבינו סוף סי' רכ"ח ע"ש הרמב"ם דמדת תשרי היא גדולה שמודדין בה יותר מכשאר כל המדות ומשום הכי כתב המגיד סוף כ"ה מגנבה נראה שיש בפרש כך שהרי כתב וז"ל מקום שנהגו למוד בדקה בד"ה ולא בגסה אלא בד"ה ע"כ: ומ"ש רבי' בשם הרמ"ה שאף לדבר יבש צריך שיעור מועט כל שהוא כגון שמוסיף מעט בכל פעם עד שיגיע לשיעור הראוי לו ולא יותר וכן כתב הרמב"ם בפ"ח מגנבה בסתם לקנח המדות והמשקלות ולא חילק בין לח לבבר יבש וכ"כ בפי' המצניות בסוף מסנה זו ואין הלכ' כרשב"ג וזה היו

מתקלי עד הכא ופר״ח כיון דין קדמונים התקינו המדות עד כאן ובפחות מכאן שוקלין במטבעות ואם יבוא אדם לתקן בפחות מין שומעין לן יבואו לרמות ולומר זהו רביע ליטרא אי נמי מתקלי בענין זה ולא אלים ליטרא ולא חמיסית ליטרא מפני שמטעין בהם: (יב) **אין** עושין משקלות שיהא תוספת הגדול על הקטן פחות מהכפל וכו׳:

(יג) **ואין** עושין אותן לא מבדיל ועופרת ושאר מיני מתכות אלא עושין אותן של זכוכית ואבנים חלקים באותן הנמצאים על שפת הנהר: (יד) ופי׳ ר״ת ז״ל דוקא משקלות ששוקלין בהן בשר ושומן לפי שהלחות דבוק בהן ומתייבש ומכביד אבל משקלות של בסף וזהב ודבר יבש מותר לעשותן ממתכת אבל הרמב״ם ז״ל נתן טעם לדבר מפני שמעלין חלודה ומתחסרין ולפי זה אין להלכ: (טו) ולא יטמין המשקלות במלח כדי שיקלו: (טז) החנוני ששוקל דבר לח צריך לקנח המשקל פעם אחת בשבת והמאזנים בכל פעם ופעם ששוקל: (יז) והמאזנים צריכין שיהיו מיושרים כל אחת לפי מה שהיא כיצד מוכר עששיות נחשת וברזל יהיו גבוהים מן הארץ שלשה טפחים והחוט שהמאזנים תלויין בו יהיה ארוך שלשה טפחים כדי שיהיה האויר על הלשון שלשה טפחים: (יח) ואורך הקנה שבפי המאזנים תלוין בשני ראשיו י״ב טפחים ואורך החוט שהבף תלוי בו י״ב טפחים ושל מוכרי צמר וזכוכית תהא גבוה מן הארין שני טפחים ואורך החוט שתלוי בו שני טפחים ואורך הקנה ואורך החוטין ט׳ ט׳ טפחים ושל חנוני ובעל חבית יהיו גבוהים מן הארץ טפח ואורך החוט טפח ואורך הקנה והחוטין ו׳ ו׳ טפחים ושל מוכרי כסף וזהב ושאר עניינים דקים יהיו גבוהים מהארץ ג׳ אצבעות ואורך החוט שלש אצבעות ובאורך הקנה וההוטין לא נתנו בהן שיעור אלא כפי מה שירצה: (יט) במקום שנהגו להכריע צריך להכריע טפח ובמקום שנהגו שלא להכריע שוקל עין בעין וצריך להוסיף מחד ממאה בלח ומחד מת׳ ביבש מצוה עם הפסח המזוזים תלויה בשוער ג׳ טפחים וכו׳ ופרשב״ס נפש המזוזים הוא ברזל החלול שהלשון קבוע בו ותלוי בשוער ג׳ טפחים שיהיו ג׳ טפחים מן הקנה לגג הבית שלא תגיעה בגג כשיכריעם עכ״ל: (יח) **ואורך** הקנה וכו׳ י״ב טפחים ואורך החוט שהכף תלוי בו י״ב טפחים. כשרייתא עם הקנה ומיתניא שלה י״ב טפחים ורשב״ם פי׳ י״ב טפחים ד׳ טפחים הקנה ול״ט כל אחד מן החללים וכו׳ ויש להקשות לפי פירושו דל״ב לאיזה צורך צריך שיהלה בשוער ג׳ טפחים כדי שלא יגע בגג חפי׳ בד׳ טפחים רחוק מן הגג [ליסגי] ולפיכך צריך לפרש שיטתו דאין הטעם שלא יגע בגג אלא דכשהכל קצר למעלה בשוער בקל יש להטות המזוזים לילך ולילך וכ״כ להדיא בפי׳ אחרים אבל לפי דעת רבינו דהקנה בלבדו י״ב טפחים וכמיתניא ג״כ י״ב טפחים ניחא טפי ויש דעת הרמב״ם בפ״ח מגניבה ורבי׳ נסתר מזה מחזיק ולא אתי לרמות התם ודאי היכר טובא בחלל זה חללו מרובה מזה אבל במשקלות שהוא עשוי אתו למיטעי טפי:

(יט) **והמאזנים** צריכין שיהיו מיושרים וכו׳ והחוט שהמזוזים תלויין בו יהיה מרוך ג׳ טפחים וכו׳. כרייתא עם נפש המזוזים תלויה בשוער ג׳ טפחים וכו׳ ופרשב״ס נפש המזוזים הוא ברזל החלול שהלשון קבוע בו תלוי בשוער ג׳ טפחים שיהיו ג׳ טפחים מן הקנה לגג הבית שלא תגיעה בגג כשיכריעם עכ״ל: (יח) **ואורך** הקנה וכו׳ י״ב טפחים ואורך החוט שהכף תלוי בו י״ב טפחים. כשרייתא עם הקנה ומיתניא שלה י״ב טפחים ורשב״ם פי׳ י״ב טפחים ד׳ טפחים הקנה ול״ט כל אחד מן החללים וכו׳ ויש להקשות לפי פירושו דל״ב לאיזה צורך צריך שיהלה בשוער ג׳ טפחים כדי שלא יגע בגג [ליסגי] ולפיכך צריך לפרש שיטתו דאין הטעם שלא יגע בגג אלא דכשהכל קצר למעלה בשוער בקל יש להטות המזוזים לילך ולילך וכ״כ להדיא בפי׳ אחרים אבל לפי דעת רבינו דהקנה בלבדו י״ב טפחים ניחא טפי ויש דעת הרמב״ם בפ״ח מגניבה ורבי׳ נסתר מזה

הבשר

שמוע כילד מוכר עששיות נחשת וברזל יהיו גבוהים מן הארץ שלשה טפחים וכו׳ עד שלא כפי מה שירצה כרייתא עם (פט׳) וכשורך קנה וחוטין של מוכר כסף וזהב שהו עם קנה ומיתניא שלה מיני יודע ולפיכך כתב רבינו לא נתנו בהם שיעור שלא יהיו גבוהים מן הארץ שלשה טפחים ורחוקים מן הגג ג׳ טפחים כדי שלא תגיע בקרקע או בגג כשיכריע וכל אחת לפי מה שהן גדולות להרחיק מן הגג ומן הקרקע לפי שקול בהם משקל כבד ומכריע יותר. ודע דכרייתא הכי מיתני קנה ומיתניא שלה שנים עשר טפח ושל נמרים תשעה טפחים ושל חנוני ובעל הבית שלשה טפחים ופירש ר״ח קנה הוא הקנה שהלשון קבוע בתמצעיתו ושתי המיתנות תלויים ברחבי מיתניא הן החללים שהכפות תלויות בהם שנים עשר טפחים הקנה וחרשה טפחים כל אחד מן החללים שהי הקנה לבד אי טוי פחות מין מכריע המזוזים כשכיל דבר מועט מתוך שהמשקל מרובה עכ״ל ורבי׳ מפרש דשנים עשר חורך הקנה ו״ל חורך המיתניא קאמר והרמב״ם ז״ל בפ״מ מכ׳ גניבה הטעתן דברי הברייתא ומ״מ דברי רבינו נראים דאם לא כן הוה ליה לברייתא לפרש ולא לסתום. והנה דמוכר עששיות נחשת וברזל פר״ם ששוקלין מתיכות גדולות של מתה ליטרות ביחד: (יט) **במקום** שנהגו להכריע צריך להכריע טפח ובמקום שנהגו שלא להכריע שוקל עין בעין וצריך להוסיף מחד ממאה בלח ומחד מת׳ ביבש מצוה עם הפסח המזוזים תלויה בשוער ג׳ טפחים וכו׳ ופרשב״ס נפש המזוזים הוא ברזל החלול שהלשון קבוע בו תלוי בשוער ג׳ טפחים שיהיו ג׳ טפחים מן הקנה לגג הבית שלא תגיעה בגג כשיכריעם עכ״ל: (יח) **ואורך** הקנה וכו׳ י״ב טפחים ואורך החוט שהכף תלוי בו י״ב טפחים. כשרייתא עם הקנה ומיתניא שלה י״ב טפחים ורשב״ם פי׳ י״ב טפחים ד׳ טפחים הקנה ול״ט כל אחד מן החללים וכו׳ ויש להקשות לפי פירושו דל״ב לאיזה צורך צריך שיהלה בשוער ג׳ טפחים כדי שלא יגע בגג [ליסגי] ולפיכך צריך לפרש שיטתו דאין הטעם שלא יגע בגג אלא דכשהכל קצר למעלה בשוער בקל יש להטות המזוזים לילך ולילך וכ״כ להדיא בפי׳ אחרים אבל לפי דעת רבינו דהקנה בלבדו י״ב טפחים ניחא טפי ויש דעת הרמב״ם בפ״ח מגניבה ורבי׳ נסתר מזה

מליטרא וחצי ליטרא ורביע ליטרא אבל לא פחות: (יג) אין עושין משקלות שיהא תוספת הגדול על הקטן פחות מהכפל לפי שמתחלפין זה בזה לפיכך אין עושין ליטרא פחות רביע שמתחלף בליטרא או בחצי ליטרא: (יג) ואין עושין אותן לא מבדיל ועופרת ושאר מיני מתכות אלא עושין אותן של זכוכית ואבנים חלקים באותן הנמצאים על שפת הנהר: (יד) ופי׳ ר״ת ז״ל דוקא משקלות ששוקלין בהן בשר ושומן לפי שהלחות דבוק בהן ומתייבש ומכביד אבל משקלות של בסף וזהב ודבר יבש מותר לעשותן ממתכת אבל הרמב״ם ז״ל נתן טעם לדבר מפני שמעלין חלודה ומתחסרין ולפי זה אין להלכ: (טו) ולא יטמין המשקלות במלח כדי שיקלו: (טז) החנוני ששוקל דבר לח צריך לקנח המשקל פעם אחת בשבת והמאזנים בכל פעם ופעם ששוקל: (יז) והמאזנים צריכין שיהיו מיושרים כל אחת לפי מה שהיא כיצד מוכר עששיות נחשת וברזל יהיו גבוהים מן הארץ שלשה טפחים והחוט שהמאזנים תלויין בו יהיה ארוך שלשה טפחים כדי שיהיה האויר על הלשון שלשה טפחים: (יח) ואורך הקנה שבפי המאזנים תלוין בשני ראשיו י״ב טפחים ואורך החוט שהבף תלוי בו י״ב טפחים ושל מוכרי צמר וזכוכית תהא גבוה מן הארין שני טפחים ואורך החוט שתלוי בו שני טפחים ואורך הקנה ואורך החוטין ט׳ ט׳ טפחים ושל חנוני ובעל חבית יהיו גבוהים מן הארץ טפח ואורך החוט טפח ואורך הקנה והחוטין ו׳ ו׳ טפחים ושל מוכרי כסף וזהב ושאר עניינים דקים יהיו גבוהים מהארץ ג׳ אצבעות ואורך החוט שלש אצבעות ובאורך הקנה וההוטין לא נתנו בהן שיעור אלא כפי מה שירצה: (יט) במקום שנהגו להכריע צריך להכריע טפח ובמקום שנהגו שלא להכריע שוקל עין בעין וצריך להוסיף מחד ממאה בלח ואחד מד׳ מאות ביבש: (כ) היה שוקל לו עשר ליטרין לא יאמר לו שקול לי כל ליטרא וליטרא לבדה עם הכרעה אלא שוקל את כולן ביחד והכרעה אחת לכולן: (כא) היה שוקל לו ג׳ רביעי ליטרא לא יאמר לו שקול לי כל רביע ורביע בפני עצמה אלא ישקול לו ליטרא ויתן רביע ליטרא עם

הבשר

שמוע כילד מוכר עששיות נחשת וברזל יהיו גבוהים מן הארץ שלשה טפחים וכו׳ עד שלא כפי מה שירצה כרייתא עם (פט׳) וכשורך קנה וחוטין של מוכר כסף וזהב שהו עם קנה ומיתניא שלה מיני יודע ולפיכך כתב רבינו לא נתנו בהם שיעור שלא יהיו גבוהים מן הארץ שלשה טפחים ורחוקים מן הגג ג׳ טפחים כדי שלא תגיע בקרקע או בגג כשיכריע וכל אחת לפי מה שהן גדולות להרחיק מן הגג ומן הקרקע לפי שקול בהם משקל כבד ומכריע יותר. ודע דכרייתא הכי מיתני קנה ומיתניא שלה שנים עשר טפח ושל נמרים תשעה טפחים ושל חנוני ובעל הבית שלשה טפחים ופירש ר״ח קנה הוא הקנה שהלשון קבוע בתמצעיתו ושתי המיתנות תלויים ברחבי מיתניא הן החללים שהכפות תלויות בהם שנים עשר טפחים הקנה וחרשה טפחים כל אחד מן החללים שהי הקנה לבד אי טוי פחות מין מכריע המזוזים כשכיל דבר מועט מתוך שהמשקל מרובה עכ״ל ורבי׳ מפרש דשנים עשר חורך הקנה ו״ל חורך המיתניא קאמר והרמב״ם ז״ל בפ״מ מכ׳ גניבה הטעתן דברי הברייתא ומ״מ דברי רבינו נראים דאם לא כן הוה ליה לברייתא לפרש ולא לסתום. והנה דמוכר עששיות נחשת וברזל פר״ם ששוקלין מתיכות גדולות של מתה ליטרות ביחד: (יט) **במקום** שנהגו להכריע צריך להכריע טפח ובמקום שנהגו שלא להכריע שוקל עין בעין וצריך להוסיף מחד ממאה בלח ומחד מת׳ ביבש מצוה עם הפסח המזוזים תלויה בשוער ג׳ טפחים וכו׳ ופרשב״ס נפש המזוזים הוא ברזל החלול שהלשון קבוע בו תלוי בשוער ג׳ טפחים שיהיו ג׳ טפחים מן הקנה לגג הבית שלא תגיעה בגג כשיכריעם עכ״ל: (יח) **ואורך** הקנה וכו׳ י״ב טפחים ואורך החוט שהכף תלוי בו י״ב טפחים. כשרייתא עם הקנה ומיתניא שלה י״ב טפחים ורשב״ם פי׳ י״ב טפחים ד׳ טפחים הקנה ול״ט כל אחד מן החללים וכו׳ ויש להקשות לפי פירושו דל״ב לאיזה צורך צריך שיהלה בשוער ג׳ טפחים כדי שלא יגע בגג [ליסגי] ולפיכך צריך לפרש שיטתו דאין הטעם שלא יגע בגג אלא דכשהכל קצר למעלה בשוער בקל יש להטות המזוזים לילך ולילך וכ״כ להדיא בפי׳ אחרים אבל לפי דעת רבינו דהקנה בלבדו י״ב טפחים ניחא טפי ויש דעת הרמב״ם בפ״ח מגניבה ורבי׳ נסתר מזה

ובתב רשב״ם נראה בעיני לפחות מליטרא לא בעי הכרע טפח דנפיש יותר מדאי הכרע טפח בדבר קל: (כ) **ומה** שאמר היה שוקל לו עשר ליטרא לא יאמר לו שקול כל ליטרא לבדה עם הכרעה וכו׳ ברייתא סס: (כא) **ומ״ש** היה שוקל לו ג׳ רביעי ליטרא לא יאמר לו שקול לי כל רביע

פרישה

המשקל וכ״ש לפיכך שיולו הטעם: (יא) **אבל** לא פחות בברייתא סס דפ״ט ז״ל ת״ר היה מבקש ממנו ליטרא כו׳ רביע ליטרא שוקל לו רביע ליטרא מלי קמ״ל דמתקנין מתקולי עד הכי כן היה נוהגים ר״ם ופ׳ בי״ד קלמוסים שהתקינו סמדות ע״כ ופחות מכאן שוקלין במטבעות ואם יבוא אדם לתקן בפחות מין שומעין לו מן יבואו לרמות ולומר זהו רביע ליטרא עוד סס אפי׳ ר״ם בסס ר״ם סגיסמא ז״ל קמ״ל דמתקני מתקלי בענין זה ופי׳ ולא אלים ליטרא ולא חמיסית ליטרא מפני שמטעין להן כוד סס בעמוד בפי׳ ר״ם פי׳ שלישי ז״ל קמ״ל דמתקני מתקלי עד הכי להתקינו מדות עד רביע ואין המוכר יכול לומר ללוקח לא אשקול לך דבר מועט כזה שאתן לך בכרע בשביל דבר מועט זה אבל בפחות מכן אין דרך לשקול ולא יתן לו שום בכרע ללא אשוב מקח בפחות ע״כ ופ״ם היה סס בעמוד ביני וביני דבריס בערבוב ובמ״ם ממקו וגס על פירוש זה מתחזרין כתב שהות גלוין ושמיטת ספרי ב״י כתב ג״כ הדבריס בערבוב ובמגדפסים ממדם קיצר ולא כתב אלא פי׳ הרמשון ושמיטת חיסם נכונים אלא לא למחוק הג׳ פירושים הל׳ גס דבינו כתב לשלשתן דשל פי׳ הרמשון כתב אחלה המשקלות עושין כו׳ עד אבל לא פחות וגס בגמ שלישית גרסו בו [ולא״כ כתב] אין עושין משקולות כו׳ עד פחות מכפל ללמד על פי׳ ר״ם כו׳ לאפוקי אלים אלא לו מומס: (יג) ואין עושין אותן לא מבדיל כו׳ ברייתא סס דפ״ט ע״ב: (יד) והרמב״ם כתב כו׳ סס דפ׳ מ׳ דגניבה: מפני שמעלין חלודה פי׳ ומחלודה מוכלת במתכת ומחלקלו עד שנופל מעט מעט ומתפחר וכפר״ם ולפ שגס רשב״ם כ״כ כ״ר כן נסס הרמב״ם מזה שהרמב״ם כתב רשב״ם כתב דבריו דרך פירוש וק״ל: (טו) ולא יטמין במלח ברייתא סס ובפרק לזיזו כתך: כדי שיקלו כן פי׳ ר״ת ורמב״ם סס ורשב״ם פי׳ מפני שמכבידין: (טז) החנוני ששוקל דבר לח כו׳ סס במשנה וכתן גס הרמ״ם מוסיף דהוסיף בדבר לח הדין כן כיון דמין משקל בית קיבול וגס כף מחזיקים סס רקבים ולזיזו מערב בתוכו כמו במידה ועמ״ש בדרושה מזה בס״ם: פעם אחת בשבת כלומר פעם אחת בשבוע ובמדות שכתב רבינו לעיל פעמיים בשבת ה״ט מפני שטיפין שמיזו מטף ומדבק בו הרבה: (יז) והמאזנים יהיו מיושרים ברייתא סס קף פ״ט וכלי שקולין בו עם כל הצריך לו בכללו נקרא מחזיק ומלקוי כף וקנה וחוט ולשון וק״ל: עששיות של נחושת וברזל כו׳ פר״ם שקולין מתיכות גדולות מלה ליטרות בימה: יהיו גבוהים מן הארץ ג״ט כו׳ והכלל הוא שצריך שיהיו המחזיקים תלויים בחופן שבשיכריע יהיה מרוחק מהקרקע ומהגג כדי שלא יעבב הכרעתם הרחויה להם וכל אחד לפי מה שהן גדולין וכפי מה שקולין בהן משקל כבד למיהן גם הכרעה גדולה וצריך הרחקה גדולה מהגג ומהקרקע וזהו פי׳ ר״ם וגס כ״י כתב ז״ל ולפי המשקל הכבד צריך שתהיה הכף תלויה בשוער יותר כדי שלא יגיע למעלה או לתיטב ויעכב הכשיירה הרחויה לה וכתן דתנן (סס) (דף פ״ם ע״ת) הככרעתם תהיה בפח וכמ״ש ר״ת מיד אחר זה לאו בכל מיני קמחים אלא בחטים ג״ט מן הקנה לגג הבית דשב״ם סס אלא דתני סס בברייתא דשל מוכרי זהב וכסף ג׳ אצבעות (וכמ״ש ר גס כאן) ז״ל דכך צריך להכריע ג׳ אצבעות כדי שאם יהיה לצריך להכריע בפח אחר מילי בשר ומיני מאכל אבל בחלו מיזו צריך כ״ת דבר מועט עכ״ל ופ״כ ס״ג נראה דבמיזך לצריך להכריע בפח אחר מילי בשר ומיני מאכל אבל ליטרא כו׳ רביע ליטרא שוקל לו רביע ליטרא מלי קמ״ל דמתקני מתקולי עד הכי כן היה נוהגים ר״ם ופ׳ בי״ד קלמוסים שהתקינו סמדות ע״כ ופחות מכאן שוקלין במטבעות ואם יבוא אדם לתקן בפחות מין שומעין לו מן יבואו לרמות ולומר זהו רביע ליטרא עוד סס אפי׳ ר״ם בסס ר״ם סגיסמא ז״ל קמ״ל דמתקני מתקלי בענין זה ופי׳ ולא אלים ליטרא ולא חמיסית ליטרא מפני שמטעין להן כוד סס בעמוד בפי׳ ר״ם פי׳ שלישי ז״ל קמ״ל דמתקני מתקלי עד הכי להתקינו מדות עד רביע ואין המוכר יכול לומר ללוקח לא אשקול לך דבר מועט כזה שאתן לך בכרע בשביל דבר מועט זה אבל בפחות מכן אין דרך לשקול ולא יתן לו שום בכרע ללא אשוב מקח בפחות ע״כ ופ״ם היה סס בעמוד ביני וביני דבריס בערבוב ובמ״ם ממקו וגס על פירוש זה מתחזרין כתב שהות גלוין ושמיטת ספרי ב״י כתב ג״כ הדבריס בערבוב ובמגדפסים ממדם קיצר ולא כתב אלא פי׳ הרמשון ושמיטת חיסם נכונים אלא לא למחוק הג׳ פירושים הל׳ גס דבינו כתב לשלשתן דשל פי׳ הרמשון כתב אחלה המשקלות עושין כו׳ עד אבל לא פחות וגס בגמ שלישית גרסו בו [ולא״כ כתב] אין עושין משקולות כו׳ עד פחות מכפל ללמד על פי׳ ר״ם כו׳ לאפוקי אלים אלא לו מומס: (יג) ואין עושין אותן לא מבדיל כו׳ ברייתא סס דפ״ט ע״ב: (יד) והרמב״ם כתב כו׳ סס דפ׳ מ׳ דגניבה: מפני שמעלין חלודה פי׳ ומחלודה מוכלת במתכת ומחלקלו עד שנופל מעט מעט ומתפחר וכפר״ם ולפ שגס רשב״ם כ״כ כ״ר כן נסס הרמב״ם מזה שהרמב״ם כתב רשב״ם כתב דבריו דרך פירוש וק״ל: (טו) ולא יטמין במלח ברייתא סס ובפרק לזיזו כתך: כדי שיקלו כן פי׳ ר״ת ורמב״ם סס ורשב״ם פי׳ מפני שמכבידין: (טז) החנוני ששוקל דבר לח כו׳ סס במשנה וכתן גס הרמ״ם מוסיף דהוסיף בדבר לח הדין כן כיון דמין משקל בית קיבול וגס כף מחזיקים סס רקבים ולזיזו מערב בתוכו כמו במידה ועמ״ש בדרושה מזה בס״ם: פעם אחת בשבת כלומר פעם אחת בשבוע ובמדות שכתב רבינו לעיל פעמיים בשבת ה״ט מפני שטיפין שמיזו מטף ומדבק בו הרבה: (יז) והמאזנים יהיו מיושרים ברייתא סס קף פ״ט וכלי שקולין בו עם כל הצריך לו בכללו נקרא מחזיק ומלקוי כף וקנה וחוט ולשון וק״ל: עששיות של נחושת וברזל כו׳ פר״ם שקולין מתיכות גדולות מלה ליטרות בימה: יהיו גבוהים מן הארץ ג״ט כו׳ והכלל הוא שצריך שיהיו המחזיקים תלויים בחופן שבשיכריע יהיה מרוחק מהקרקע ומהגג כדי שלא יעבב הכרעתם הרחויה להם וכל אחד לפי מה שהן גדולין וכפי מה שקולין בהן משקל כבד למיהן גם הכרעה גדולה וצריך הרחקה גדולה מהגג ומהקרקע וזהו פי׳ ר״ם וגס כ״י כתב ז״ל ולפי המשקל הכבד צריך שתהיה הכף תלויה בשוער יותר כדי שלא יגיע למעלה או לתיטב ויעכב הכשיירה הרחויה להם וכתן דתנן (סס) (דף פ״ם ע״ת) הככרעתם תהיה בפח וכמ״ש ר״ת מיד אחר זה לאו בכל מיני קמחים אלא בחטים ג״ט מן הקנה לגג הבית דשב״ם סס אלא דתני סס בברייתא דשל מוכרי זהב וכסף ג׳ אצבעות (וכמ״ש ר גס כאן) ז״ל דכך צריך להכריע ג׳ אצבעות כדי שאם יהיה לצריך להכריע בפח אחר מילי בשר ומיני מאכל אבל בחלו מיזו צריך כ״ת דבר מועט עכ״ל ופ״כ ס״ג נראה דבמיזך לצריך להכריע בפח אחר מילי בשר ומיני מאכל אבל ליטרא כו׳ רביע ליטרא שוקל לו רביע ליטרא מלי קמ״ל דמתקני מתקולי עד הכי כן היה נוהגים ר״ם ופ׳ בי״ד קלמוסים שהתקינו סמדות ע״כ ופחות מכאן שוקלין במטבעות ואם יבוא אדם לתקן בפחות מין שומעין לו מן יבואו לרמות ולומר זהו רביע ליטרא עוד סס אפי׳ ר״ם בסס ר״ם סגיסמא ז״ל קמ״ל דמתקני מתקלי בענין זה ופי׳ ולא אלים ליטרא ולא חמיסית ליטרא מפני שמטעין להן כוד סס בעמוד בפי׳ ר״ם פי׳ שלישי ז״ל קמ״ל דמתקני מתקלי עד הכי להתקינו מדות עד רביע ואין המוכר יכול לומר ללוקח לא אשקול לך דבר מועט כזה שאתן לך בכרע בשביל דבר מועט זה אבל בפחות מכן אין דרך לשקול ולא יתן לו שום בכרע ללא אשוב מקח בפחות ע״כ ופ״ם היה סס בעמוד ביני וביני דבריס בערבוב ובמ״ם ממקו וגס על פירוש זה מתחזרין כתב שהות גלוין ושמיטת ספרי ב״י כתב ג״כ הדבריס בערבוב ובמגדפסים ממדם קיצר ולא כתב אלא פי׳ הרמשון ושמיטת חיסם נכונים אלא לא למחוק הג׳ פירושים הל׳ גס דבינו כתב לשלשתן דשל פי׳ הרמשון כתב אחלה המשקלות עושין כו׳ עד אבל לא פחות וגס בגמ שלישית גרסו בו [ולא״כ כתב] אין עושין משקולות כו׳ עד פחות מכפל ללמד על פי׳ ר״ם כו׳ לאפוקי אלים אלא לו מומס: (יג) ואין עושין אותן לא מבדיל כו׳ ברייתא סס דפ״ט ע״ב: (יד) והרמב״ם כתב כו׳ סס דפ׳ מ׳ דגניבה: מפני שמעלין חלודה פי׳ ומחלודה מוכלת במתכת ומחלקלו עד שנופל מעט מעט ומתפחר וכפר״ם ולפ שגס רשב״ם כ״כ כ״ר כן נסס הרמב״ם מזה שהרמב״ם כתב רשב״ם כתב דבריו דרך פירוש וק״ל: (טו) ולא יטמין במלח ברייתא סס ובפרק לזיזו כתך: כדי שיקלו כן פי׳ ר״ת ורמב״ם סס ורשב״ם פי׳ מפני שמכבידין: (טז) החנוני ששוקל דבר לח כו׳ סס במשנה וכתן גס הרמ״ם מוסיף דהוסיף בדבר לח הדין כן כיון דמין משקל בית קיבול וגס כף מחזיקים סס רקבים ולזיזו מערב בתוכו כמו במידה ועמ״ש בדרושה מזה בס״ם: פעם אחת בשבת כלומר פעם אחת בשבוע ובמדות שכתב רבינו לעיל פעמיים בשבת ה״ט מפני שטיפין שמיזו מטף ומדבק בו הרבה: (יז) והמאזנים יהיו מיושרים ברייתא סס קף פ״ט וכלי שקולין בו עם כל הצריך לו בכללו נקרא מחזיק ומלקוי כף וקנה וחוט ולשון וק״ל: עששיות של נחושת וברזל כו׳ פר״ם שקולין מתיכות גדולות מלה ליטרות בימה: יהיו גבוהים מן הארץ ג״ט כו׳ והכלל הוא שצריך שיהיו המחזיקים תלויים בחופן שבשיכריע יהיה מרוחק מהקרקע ומהגג כדי שלא יעבב הכרעתם הרחויה להם וכל אחד לפי מה שהן גדולין וכפי מה שקולין בהן משקל כבד למיהן גם הכרעה גדולה וצריך הרחקה גדולה מהגג ומהקרקע וזהו פי׳ ר״ם וגס כ״י כתב ז״ל ולפי המשקל הכבד צריך שתהיה הכף תלויה בשוער יותר כדי שלא יגיע למעלה או לתיטב ויעכב הכשיירה הרחויה להם וכתן דתנן (סס) (דף פ״ם ע״ת) הככרעתם תהיה בפח וכמ״ש ר״ת מיד אחר זה לאו בכל מיני קמחים אלא בחטים ג״ט מן הקנה לגג הבית דשב״ם סס אלא דתני סס בברייתא דשל מוכרי זהב וכסף ג׳ אצבעות (וכמ״ש ר גס כאן) ז״ל דכך צריך להכריע ג׳ אצבעות כדי שאם יהיה לצריך להכריע בפח אחר מילי בשר ומיני מאכל אבל בחלו מיזו צריך כ״ת דבר מועט עכ״ל ופ״כ ס״ג נראה דבמיזך לצריך להכריע בפח אחר מילי בשר ומיני מאכל אבל

ומה שאמר היה שוקל לו ג׳ רביעי ליטרא לא יאמר לו שקול לי כל רביע

המזוזים: **והמזוזים** שהמזוזים תלויין בו כו׳ לפיז כברייתא נפש המזוזים תלויים בשוער ג״ט ופירוש נפש הוא ברזל החלול שהלשון קבוע בו תלויים בשוער ג׳ ט״ט מן הקנה לגג הבית כו׳ שיהא ג״ט מן הקנה לגג הבית שהרי מזוזה בפתח ג״ט ומשם ולמעלה

בית

רשאין להלקותו ולענשו כפי הראוי לו : (כח) בד״א בדברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות אבל בשאר עניינים אין פוסקין להן שער אלא ירויחו בהן מה שירצו אין משתברין בביצים הכפל אבל עד הכפל רשאין להשתכר בהן לפי שאין בהן כל כך חיי נפש : (כט) אין אוצרין פירות שיש בהן חיי נפש בא״י וה״ה נמי בכל מקום שרובן ישראל בד״א בלוקח מהשוק כדי לאצור אבל כל אדם רשאי לאצור הגדל בשלו ובשנת בצורת אין לאצור כלל יותר מכדי פרנסת ביתו : (ל) רשאין בני העיר לפסוק לכל השערים ולומר דבר פלוני בכך וכך ושכר הפועלים שלא ישתכרו אלא בכך וכך ולקנום כל מי שעובר על תקנתן וכן כל בעלי אומניות רשאין לתקן תקנות בענין מלאכתם כפי מה שירצו ולקנום לכל העובר על תקנתם בד״א בשאין אדם גדול והכם בעיר לתקן עניינים אבל אם יש חכם ומנהיג אפילו כל בני העיר אין רשאין לתקן כלום זולתו ואם תקנו והתנו דבר בלתי ידיעתו אינו כלום :

המוכר

(כח) **בד״א** בדברים שיש בהם חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות אבל בשאר ענייניס אין פוסקין להם שער אלא ירויחו בהן מה שירצו אין משתברין בביצים הכפל אבל עד הכפל רשאין להשתכר בהן לפי שאין בהן כל כך חיי נפש : (כט) אין אוצרין פירות שיש בהן חיי נפש בא״י וה״ה בכל מקום שרובן ישראל בד״א בלוקח מהשוק כדי לאצור אבל כל אדם רשאי לאצור הגדל בשלו ובשנת בצורת אין לאצור כלל יותר מכדי פרנסת ביתו : (ל) רשאין בני העיר לפסוק לכל השערים ולומר דבר פלוני בכך וכך ושכר הפועלים שלא ישתכרו אלא בכך וכך ולקנום כל מי שעובר על תקנתן וכן כל בעלי אומניות רשאין לתקן תקנות בענין מלאכתם כפי מה שירצו ולקנום לכל העובר על תקנתם בד״א בשאין אדם גדול והכם בעיר אין רשאין לתקן כלום זולתו ואם תקנו והתנו דבר בלתי ידיעתו אינו כלום :

המוכר

(כח) **בד״א** בדברים שיש בהם חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות וכו׳ . כ״כ הרמב״ם בפ׳ י״ד ממכירה וכ״כ רש״י בפ׳ המפקיד (דף מ׳) וז״ל והמר שמואל המשתכר בדברים שיש בהם חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות אבל בשאר דברים אין משתכר יותר על שתות אלא עד שתות עכ״ל וגרסה דמה שהכריחו לרש״י לפרש כך הוא משום דקשיא ליה מאי פריך תלמודא מדרב יוחנן דילמא ס״ל דכך דשמואל בשאין בהן חיי נפש יכול להרויח שתות אבל ביין שמכר בחנות דהוי חיי נפש אין לו להרויח שתות אלא ודאי קיס ליה לתלמודא דבאין בהם חיי נפש יכול להרויח מה שירצה ואין פוסקין להם שער השתא נ״ל כך דשמואל בשאין בהן חיי נפש יכול לשתכר יותר משתות לא קאמר אלא בדברים שיש בהם חיי נפש כ״ל והרב המגיד נדחק ואמר שדימה הרמב״ם דין זה למה שאמרו שם אין מוכרין פירות בא״י בדברים שיש בהם חיי נפש וכולי ורחיק מדלא אמר תסתיים דשמואל הוא דאמר תגרא בתר תגרא וכו׳ ע״כ ל וכל זה דוחק וגם ב״י הסיב על דבריו ע״ש : אין משתכרין בביצים הכפל וכו׳ . פסק כמ״ד על תרין אין משתכרין בביצים וכ״פ רשב״ם דעד הכפל ולא כפל בכפל משתכרין ונע״ג דהוי יותר משתות לפי שביצים אין בהם חיי נפש דלא מיקרי חיי נפש אלא דברים שיש בהם חיי נפש ומפני כן לא הוכיח ממנה כלום עד כאן לשונו וגרסה מדבריו דביצים לאו בכלל דברים שיש בהם חיי נפש ואין דבריו נראין כלל דבר פשוט דביצים יותר מהשמנים ולא עוד אלא דמשמע דכל שהוא מאכל לדם בכלל דברים חיי נפש הם והא דקתני בברייתא גבי דברים שיש בהם חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות לדוגמא נקטינהו וה״מ לכל מאכל לדם ומכי דייק ליזעזע דהרמב״ם שכתב אחר העיקרים כגון הקשט והלבונה וכיוצא בהם דמשמע דהיינו דדוקא הני וכיוצא בהם דלא חזו למאכל לדם אבל כל שהם רחוים למאכל לדם בכלל דברים שיש בהם חיי נפש והיינו דברייתא דאין מוכרין פירות דברים שיש בהם חיי נפש קתני אבל תבלין כמון ופלפלין מותר דמשמע דלא נתמעטו אלא הני וכיוצא בהן אבל כל שאר דברים שהם מאכל לדם בכלל דברים שיש בהם חיי נפש ואפשר דמדנקט הרמב״ם אחר העיקרי׳ כגון הקשט והלבונה דדוקא הני וכיוצא בהן לחיזון עינין למאכל לדם כלל אבל תבלין כמון ופלפלין שהם מכשירי מאכל לדם בכלל דברים שיש בהם חיי נפש כל שהם יותר על שתות ומה שרגלו להכריע מדלא אמר תסתיים דהם לעניין אלא שיתכר בהם יותר על שתות ומה שרגלו להכריע מדלא אמר תסתיים דהם לאו כלום הוא דאיכא למימר דמילתא דפשיטא היא דשמואל הוא דאמר תגרא בתר תגרא מ״ה לא אמר תסתיים ועי״ל דלא הו״מ למימר תסתיים דהם אחר הקמ׳ על תרין אחי שפיר בהדי הדדי ואל ישתכר יותר משתות וכמו שהכתוב בשמוד בשם התוס׳ . ומ״מ שכתבתי יש לתמוה ג״כ לרבינו שכתב לקמן בשמוד דביצים אין בהם כל כך חיי נפש : **אין** משתכרין בביצים הכפל אבל עד הכפל רשאין להשתכר בהן וכו׳ בפ״ק דפסחים (דף מ׳) תניא אין משתכרין פעמיים בביצים ומפליגינן בה ממורחי כמו שכתבתי בשמוד ופסק רבינו כמ״ד על חד תרין ומתן טעם לפי שאין בהם כל כך חיי נפש והם דברי רשב״ם שם וכבר כתבתי בשמוד דטפי חיי נפש הן משום וכ״ג מדברי התוס׳ דבכלל דברים שיש בהם חיי נפש המור בברייתא הם שכתבו ח״מ על חד תרין ור״ת מאי מיריא ביצים אפי׳ שאר דברים נמי כדתמרן המשתכר כל שתכר יותר משתות ותירץ ריב״ם דמיירי אפי׳ טרח להוכיח לוכיח טירחא יכול להשתכר יותר משתות כדתמרי׳ דהמפקיד אוכיח טירחא ודמי ברזנייתא ולרשב״ם נראה דכבר מיירי אפילו בביצים שאינו לוקח מן השוק אלא מתרנגולת שנביתו דכה״ג בשאר דברים שרי עכ״ל ורשב״ם עצמו נתן טעם אחר דיש בביצים טורח מרובה וריוח מועט הוא לעני המחזר בעיירות לקנות ביצים ולכך התירו להשתכר יותר משתות ע״כ וזה כדברי ריב״ם והרמב״ם ז״ל בפ״ד מה״מ עצמו אינו משתכר בכל כל עכ״פ טפי משתות מותר ורבינו שכתב שבשאר דברים זולת יינות ושמנים יהיו׳ בהן מה שילנו גם כן אינו סובר דשוין הן מה שהוא מכשירי מוכל נפש ושאינו מוכל נפש כלל שהרי סיום וכתב עליו ז״ל אין משתכרין בביצים אלא הכפל אבל עד הכפל מותר לפי שאין בהן חיי נפש כ״כ נמצא דמ״ם לפני זה אבל שאר דברים יותר בהן מה שילנו ע״כ מייירי דוקא בגון סוסט ולבונה וכיוצא בו שאינו מוכל נפש כלל אלא שנימא לית לנקוט לשון בברייתא דאין מוכרין כ״ל ול״ל כל מד כדינו ומסיק מ״ם אמר זה דין ביצים לחומרא ע״כ ומייתי לה בגון סוסט ולבונה וכיוצא בו מפני דהרמב״ם כתב דין בברייתא דאין משתכרין בא״י בדברים שיש בהן מי נפש כגון יינות שמנים וסלתות וכו׳ בריית׳ רביעית אין משתכרין פעמיים בביצים אמר מרי בר מרי ופליגי בה רב ושמואל חד אמר על חד תרין וחד אמר תגר לתגרא ופירש רש״י בתר תגרא אלא אמר תסתיים דשמואל הוא דאמר תגרא בתר תגרא וכו׳ ע״כ ל וכל זה דוחק וגם ב״י הסיב על דבריו ע״ש : אין משתכרין בביצים הכפל וכו׳ . פסק כמ״ד על תרין אין משתכרין בביצים וכ״פ רשב״ם דעד הכפל ולא כפל בכפל משתכרין ונע״ג דהוי יותר משתות לפי שביצים אין בהם חיי נפש דלא מיקרי חיי נפש אלא דברים שיש בהם חיי נפש ומפני כן לא הוכיח ממנה כלום עד כאן לשונו וגרסה מדבריו דביצים לאו בכלל דברים שיש בהם חיי נפש ואין דבריו נראין כלל דבר פשוט דביצים יותר מהשמנים ולא עוד אלא דמשמע דכל שהוא מאכל לדם בכלל דברים חיי נפש הם והא דקתני בברייתא גבי דברים שיש בהם חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות לדוגמא נקטינהו וה״מ לכל מאכל לדם ומכי דייק ליזעזע דהרמב״ם שכתב אחר העיקרים כגון הקשט והלבונה וכיוצא בהם דמשמע דהיינו דדוקא הני וכיוצא בהם דלא חזו למאכל לדם אבל כל שהם רחוים למאכל לדם בכלל דברים שיש בהם חיי נפש והיינו דברייתא דאין מוכרין פירות דברים שיש בהם חיי נפש קתני אבל תבלין כמון ופלפלין מותר דמשמע דלא נתמעטו אלא הני וכיוצא בהן לחיזון עינין למאכל לדם כלל דברים שהם מאכל לדם בכלל דברים שיש בהם חיי נפש ואפשר דמדנקט הרמב״ם אחר העיקרי׳ כגון הקשט והלבונה דדוקא הני וכיוצא בהן לחיזון עינין למאכל לדם כלל אבל תבלין כמון ופלפלין שהם מכשירי מאכל לדם בכלל דברים שיש בהם חיי נפש אפילו כלי בשר ודגים שהם מכשירי מאכל לדם בכלל דברים שיש בהם חיי נפש כל שהם יותר על שתות ומה שרגלו להכריע מדלא אמר תסתיים דהם לעניין אלא שיתכר בהם יותר על שתות ומה שרגלו להכריע מדלא אמר תסתיים דהם לאו כלום הוא דאיכא למימר דמילתא דפשיטא היא דשמואל הוא דאמר תגרא בתר תגרא מ״ה לא אמר תסתיים ועי״ל דלא הו״מ למימר תסתיים דהם אחר הקמ׳ על תרין אחי שפיר בהדי הדדי ואל ישתכר יותר משתות וכמו שהכתוב בשמוד בשם התוס׳ . ומ״מ שכתבתי יש לתמוה ג״כ לרבינו שכתב לקמן בשמוד דביצים אין בהם כל כך חיי נפש : **אין** משתכרין בביצים הכפל אבל עד הכפל רשאין להשתכר בהן וכו׳ בפ״ק דפסחים (דף מ׳) תניא אין משתכרין פעמיים בביצים ומפליגינן בה ממורחי כמו שכתבתי בשמוד ופסק רבינו כמ״ד על חד תרין ומתן טעם לפי שאין בהם כל כך חיי נפש והם דברי רשב״ם שם וכבר כתבתי בשמוד דטפי חיי נפש הן משום וכ״ג מדברי התוס׳ דבכלל דברים שיש בהם חיי נפש המור בברייתא הם שכתבו ח״מ על חד תרין ור״ת מאי מיריא ביצים אפי׳ שאר דברים נמי כדתמרן המשתכר כל שתכר יותר משתות ותירץ ריב״ם דמיירי אפי׳ טרח להוכיח לוכיח טירחא יכול להשתכר יותר משתות כדתמרי׳ דהמפקיד אוכיח טירחא ודמי ברזנייתא ולרשב״ם נראה דכבר מיירי אפילו בביצים שאינו לוקח מן השוק אלא מתרנגולת שנביתו דכה״ג בשאר דברים שרי עכ״ל ורשב״ם עצמו נתן טעם אחר דיש בביצים טורח מרובה וריוח מועט הוא לעני המחזר בעיירות לקנות ביצים ולכך התירו להשתכר יותר משתות ע״כ וזה כדברי ריב״ם והרמב״ם ז״ל בפ״ד מה״מ עצמו אינו משתכר בכל כל עכ״פ טפי משתות מותר ורבינו שכתב שבשאר דברים זולת יינות ושמנים יהיו׳ בהן מה שילנו גם כן אינו סובר דשוין הן מה שהוא מכשירי מוכל נפש ושאינו מוכל נפש כלל שהרי סיום וכתב עליו ז״ל אין משתכרין בביצים אלא הכפל אבל עד הכפל מותר לפי שאין בהן חיי נפש כ״כ נמצא דמ״ם לפני זה אבל שאר דברים יותר בהן מה שילנו ע״כ מייירי דוקא בגון סוסט ולבונה וכיוצא בו שאינו מוכל נפש כלל אלא שנימא לית לנקוט לשון בברייתא דאין מוכרין כ״ל ול״ל כל מד כדינו ומסיק מ״ם אמר זה דין ביצים לחומרא ע״כ ומייתי לה בגון סוסט ולבונה וכיוצא בו מפני דהרמב״ם כתב דין בברייתא דאין משתכרין פעמיים בביצים כמ״ד תגרי בתר תגרי (ע״פ דין ג׳)

(כט) **אין** מוכרין פירות שיש בהן חיי נפש בא״י כ״כ הרמב״ם פרק הפקדון (ג :) : ומ״ש והוא הדין בכל מקום שרובן ישראל כ״כ הר״ן והרא״ש בפ״ב דב״ב וכ״כ הרמב״ם ז״ל בפי״ד מה״מ והכי מוכחי עובדי דשמואל ומבוה לחיתא התם בגמרא דהא מיכוין בה״ל הוו ומצבה להו בתמי דהוו גרמי למוזולי תרעא : **ובמ״ש** בד״ה בלוקח מן השוק כדי לאצור מכל כל מדם רשאי לאצור בגלו שם מימרא דרב ובריית׳ . וכתב רשב״ם ומיהו לפרנסת ביתו יכול לקנות שם אין לו מלדתו : **ובמ״ש** ובשנת בצורת לא יאצור כלל וכו׳ שם בבריית׳ אפי׳ קב תרוזין לא יאצור מפני שמכנים מאכיר בשערים ופר״ח לא יכנים בשלו ומיהו יסייר לעצמו כדי הוצאתו לשנה : (ל) **רשאין** בני העיר לפסוק השערים וכו׳ בפ״ק דב״ב (ח :) רשאים בני העיר להתנות על המדות ועל השערים ועל שכר פועלים ולהסיע על קיצתם ופירש רש״י להשוע על קיצתם . לקנום את העובר על קיצת דבריהם להכניעם מדת דין שבתורה : **ובמ״ש** וכן כל בעלי אומניות רשאין לתקן תקנות מענין מלאכתם וכו׳ בד״ה כשאין אדם גדול והכם בעיר וכו׳ שם (ע :) הגהו בי תרי טבחי דתתנו בהדי הדדי דכל מאן דעביד ביומא דחבריה נקרעיה למסכיה חזל מד מיגייהו עבד ביומא דחבריה קרעוהו למסכיה אתו לקמיה דרבא חייבינהו רבא לשלומי מיתיביה רב יימר בר שלמיא לרבא ולהסיע על קיצתן לא אהדר ליה רבא אמר רב פפא שפיר עבד דלא אהדר ליה מידי ה״מ היכא דליכא אדם חשוב אבל היכא דאיכא אדם חשוב לאו כל כמיניהו וכתב הר״ן פי׳ הרמ״ם אדם חשוב הממונה פרנס על הצבור וטעמא דמילתא דכיון דאיכא פסידא לאחריני בתגוייהו דהא מיקרי תרעא ומפסדי לוקחין לאו כל כמיניהו דמתני׳ אלא אם כן נטלו רשות מאותו פרנס הממונה על הצבור אבל היכא דליכא פסידא לאחריני תגוייהו

תגלה

דרכי משה

(ב) ונראה מדברי הט״מ דלאו דוקא נקט הני שלא שייכי כלל למאכל אדם אלא ה״ה שאר תבלין כגון פלפלין וכמון אבל ב״י לא כ״כ אלא כתב דשאר תבלין הוי בכלל פירות ויש בהן חיי נפש הואיל וצריכי להכשיר מאכלי ב״א בכלל דברים שיש בהם חיי נפש :

פרישה

שערים כו׳ כ״כ הרמב״ם בפ״ו מהל׳ גזילה וכ״כ הרא״ש בפ״ב דב״ב סוף דף ל״ח מייתי ד׳ בריית׳ ס״ן . וז״ל הר״ן שמור להשתכר יותר משתות : כגון שמנים כו׳ ל׳ הבריית׳ נקט וכ״ש שאר דברים שסח יותר מיי נפש מכל בשאר דברים שאין בהם חיי נפש כלל כגון הקשט והלבונה וכדומה מה׳ סמנים ועיקרין שאינם לצורך חיי נפש דהשתא למה שילנו לכל ביצים ודברים הקרומים להם שיש בהם קלת חיי נפש ולא כל כך כמו יינות ושמנים יכול להרויח עד פלגא מכל לא יותר כיון שיש בהן מיעוט קלת חיי נפש וכ״כ רש״י והמ״מ שהביצים חיוב בכלל ודברים שיש בהן חיי נפש ועכ״ל : אין משתכרין בביצים הכפל עד דף ל״ח ופירשב רבינו כמ״ד על חד תרי ע״ש ועכ״ר : (כט) אין מוכרין פירות כו׳ עם דף ל׳ : משנה כדי לאצור כ״ל יותר מכדי פרנסת ביתו כתב רשב״ם ומיהו שייר לעצמו כדי הוצאותיו לשנה וכן בריית׳ אחר ליקח מן השוק לפרנסת ביתו : (ל) רשאין בני העיר לפסוק כו׳ בריית׳ בפ״ק דבתרא ד״ו : אבל אם יש חכם ומנהיג ל׳ הגמרא בפ״ב ד׳ ט׳ ס״מ היכא דליכא לדם משוב כו׳ ופי׳ הר״ן ומ״מ דוקא שהוא ממונה על כך הא אם לא סיים ממונה אפילו זולתו תקנתן קיים וא״כ מש״ל מכאן ומנסיב פירוש מכאן והוא מנסיב : ואם תקנו כו׳ תימה כלום עיין בד״מ :

המוכר

קתני נמי ופי׳ כפי׳ הרשב״ם אם שפי׳ אין משתכרין לקנות תגר מבע״ח ולמכרו בשוק אלא בע״ם בעצמו ימכרנו לבריכין והיינו דוקא בח״י וכ״כ הרמב״ם אם יש ד׳ דיעה דלקמי בריית׳ ופי׳ כפי׳ הרשב״ם ולפי זה צריך ב׳ כתב אם כמ״ש כאן ול״ל בד״ה (דאין משתכרין יותר משתות) בדברים שיש בהן חיי נפש כגון שמנים יינות וסלתות כו׳ אלא שמאחר שכ״כ ול״ל אחר עניינים כו׳ כ׳ הוא ול״ל אחר העיקרין כגון הקשט והלבונה וכיולא בהן ול״ם בהמ״ם אם שכתב שלימה זה למ״ם אם בבריית׳ אחר תבלין וכמון מותר וק״ק למה שיהא בבריית׳ בסיפא וכתב אחר העיקרין כגון הקשט כו׳ במקום תבלין וכמון דקתני בבריית׳ ומילוי גדול יש בדיעתם מכשירי מאכל לדם משל״כ הקשט והלבונה ומה״ט רבינו לא נמשך אחריו כאן וכתב אחר בדברים וכו׳ ובכללם כל מה שאינו מעיקר מאכל לדם כגון שמנים ויינות וסלתות וכ״ל לפיזב דברי הרמב״ם קושית זו בקושית אחרת שיש להקשות בדברי הרמב״ם כללו והוא דדוקי דברי קשיין אהדדי דמשתכרין אין משתכרין כו׳ בגון יינות ושמנים וסלתות משמע שם כמון תבלין ופלפלין משתכרין בהן מה שילנו ומסיק וכתב אחר בעיקרין כגון הקשט והלבונה וכיולא בהן אין פוסקין כו׳ משמע דוקא כיולא בהן דאינן מכשירי מאכל לדם כלל אבל תבלין כמון ופלפלין דוקא שהם מכשירי מאכל לדם בכלל דברים שיש בהם חיי נפש מתחלק לתלתא דבעיקר מוכל נפש כיינות ושמנים דוקא שתות ושאינו מוכל נפש כקשט והלבונה משתכר כל מה שילנו כפלים כפלים וכמון וכיולא בזה שהם מכשירי מאכל ולא מוכל עצמו אינו משתכר בהן כל מה שילנו אבל עכ״פ טפי משתות מותר ורבינו שכתב שבשאר דברים זולת יינות ושמנים יהיו׳ בהן מה שילנו גם כן אינו סובר דשוין הן מה שהוא מכשירי מוכל נפש ושאינו מוכל נפש כלל שהרי סיום וכתב עליו ז״ל אין משתכרין בביצים אלא הכפל אבל עד הכפל מותר לפי שאין בהן חיי נפש כ״כ נמצא דמ״ם לפני זה אבל שאר דברים יותר בהן מה שילנו ע״כ מייירי דוקא בגון סוסט ולבונה וכיולא בו שאינו מוכל נפש כלל אלא שנימא לית לנקוט לשון בברייתא דאין מוכרין כ״ל ול״ל כל מד כדינו ומסיק מ״ם אמר זה דין ביצים לחומרא ע״כ ומייתי לה בגון סוסט ולבונה וכיולא בו מפני דהרמב״ם כתב דין בברייתא דאין משתכרין פעמיים בביצים כמ״ד תגרי בתר תגרי (ע״פ דין ג׳)

דרישה

בסוף וכמ״ש : (כח) בד״א בדברים שיש בהן חיי נפש כו׳ בב״ב סוף דף ל״ח מייתי ד׳ בריית׳ וז״ל בריית׳ דאמרת אין מוכרין פירות דברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות אבל בשאר דברים אין משתברין יותר על שתות אלא עד שתות עכ״ל וגרסה מדבריו דביצים לאו בכלל דברים שיש בהם מה שאמרו שם בבריית׳ אחר שמנים וסלתות וכך היא דעת ה׳ המגיד ולא הו״ל לב״י להקשות עליהם בסברתו ולומר דביצים נמי מדברים שיש בהם חיי נפש הם והפירוש על המדה לומר דכל שהוא מאכל לדם בכלל דברים שיש בהם חיי נפש הם וגרסה ליה מאירים דוקא שיש בהם חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות וכל כך למה שיהא יכול להרויח שתות אבל יותר לא אלא אם כן שהוא מוכר בחנות דהוי חיי נפש ואין לו להרויח שתות אלא ודאי קיס ליה לתלמודא דבאין בהם חיי נפש יכול להרויח מה שירצה ואין פוסקין להם שער השתא נ״ל כך דשמואל בשאין בהן חיי נפש יכול לשתכר יותר משתות לא קאמר אלא בדברים שיש בהם חיי נפש כ״ל והרב המגיד נדחק ואמר שדימה הרמב״ם דין זה למה שאמרו שם אין מוכרין פירות בא״י בדברים שיש בהם חיי נפש וכולי ורחיק מדלא אמר תסתיים דשמואל הוא דאמר תגרא בתר תגרא וכו׳ ע״כ ל וכל זה דוחק וגם ב״י הסיב על דבריו ע״ש : אין משתכרין בביצים הכפל וכו׳ . פסק כמ״ד על תרין אין משתכרין בביצים וכ״פ רשב״ם דעד הכפל ולא כפל בכפל משתכרין ונע״ג דהוי יותר משתות לפי שביצים אין בהם חיי נפש דלא מיקרי חיי נפש אלא דברים שיש בהם חיי נפש ומפני כן לא הוכיח ממנה כלום עד כאן לשונו וגרסה מדבריו דביצים לאו בכלל דברים שיש בהם חיי נפש ואין דבריו נראין כלל דבר פשוט דביצים יותר מהשמנים ולא עוד אלא דמשמע דכל שהוא מאכל לדם בכלל דברים חיי נפש הם והא דקתני בברייתא גבי דברים שיש בהם חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות לדוגמא נקטינהו וה״מ לכל מאכל לדם ומכי דייק ליזעזע דהרמב״ם שכתב אחר העיקרים כגון הקשט והלבונה וכיוצא בהם דמשמע דהיינו דדוקא הני וכיוצא בהם דלא חזו למאכל לדם אבל כל שהם רחוים למאכל לדם בכלל דברים שיש בהם חיי נפש והיינו דברייתא דאין מוכרין פירות דברים שיש בהם חיי נפש קתני אבל תבלין כמון ופלפלין מותר דמשמע דלא נתמעטו אלא הני וכיוצא בהן לחיזון עינין למאכל לדם כלל אבל תבלין כמון ופלפלין שהם מכשירי מאכל לדם בכלל דברים שיש בהם חיי נפש כל שהם יותר על שתות ומה שרגלו להכריע מדלא אמר תסתיים דהם לעניין אלא שיתכר בהם יותר על שתות ומה שרגלו להכריע מדלא אמר תסתיים דהם לאו כלום הוא דאיכא למימר דמילתא דפשיטא היא דשמואל הוא דאמר תגרא בתר תגרא מ״ה לא אמר תסתיים ועי״ל דלא הו״מ למימר תסתיים דהם אחר הקמ׳ על תרין אחי שפיר בהדי הדדי ואל ישתכר יותר משתות וכמו שהכתוב בשמוד בשם התוס׳ . ומ״מ שכתבתי יש לתמוה ג״כ לרבינו שכתב לקמן בשמוד דביצים אין בהם כל כך חיי נפש : **אין** משתכרין בביצים הכפל אבל עד הכפל רשאין להשתכר בהן וכו׳ בפ״ק דפסחים (דף מ׳) תניא אין משתכרין פעמיים בביצים ומפליגינן בה ממורחי כמו שכתבתי בשמוד ופסק רבינו כמ״ד על חד תרין ומתן טעם לפי שאין בהם כל כך חיי נפש והם דברי רשב״ם שם וכבר כתבתי בשמוד דטפי חיי נפש הן משום וכ״ג מדברי התוס׳ דבכלל דברים שיש בהם חיי נפש המור בברייתא הם שכתבו ח״מ על חד תרין ור״ת מאי מיריא ביצים אפי׳ שאר דברים נמי כדתמרן המשתכר כל שתכר יותר משתות ותירץ ריב״ם דמיירי אפי׳ טרח להוכיח לוכיח טירחא יכול להשתכר יותר משתות כדתמרי׳ דהמפקיד אוכיח טירחא ודמי ברזנייתא ולרשב״ם נראה דכבר מיירי אפילו בביצים שאינו לוקח מן השוק אלא מתרנגולת שנביתו דכה״ג בשאר דברים שרי עכ״ל ורשב״ם עצמו נתן טעם אחר דיש בביצים טורח מרובה וריוח מועט הוא לעני המחזר בעיירות לקנות ביצים ולכך התירו להשתכר יותר משתות ע״כ וזה כדברי ריב״ם והרמב״ם ז״ל בפ״ד מה״מ עצמו אינו משתכר בכל כל עכ״פ טפי משתות מותר ורבינו שכתב שבשאר דברים זולת יינות ושמנים יהיו׳ בהן מה שילנו גם כן אינו סובר דשוין הן מה שהוא מכשירי מוכל נפש ושאינו מוכל נפש כלל שהרי סיום וכתב עליו ז״ל אין משתכרין בביצים אלא הכפל אבל עד הכפל מותר לפי שאין בהן חיי נפש כ״כ נמצא דמ״ם לפני זה אבל שאר דברים יותר בהן מה שילנו ע״כ מייירי דוקא בגון סוסט ולבונה וכיולא בו שאינו מוכל נפש כלל אלא שנימא לית לנקוט לשון בברייתא דאין מוכרין כ״ל ול״ל כל מד כדינו ומסיק מ״ם אמר זה דין ביצים לחומרא ע״כ ומייתי לה בגון סוסט ולבונה וכיולא בו מפני דהרמב״ם כתב דין בברייתא דאין משתכרין פעמיים בביצים כמ״ד תגרי בתר תגרי (ע״פ דין ג׳)

(כט) **אין** מוכרין פירות שיש בהן חיי נפש בא״י כ״כ הרמב״ם פרק הפקדון (ג :) : ומ״ש והוא הדין בכל מקום שרובן ישראל כ״כ הר״ן והרא״ש בפ״ב דב״ב וכ״כ הרמב״ם ז״ל בפי״ד מה״מ והכי מוכחי עובדי דשמואל ומבוה לחיתא התם בגמרא דהא מיכוין בה״ל הוו ומצבה להו בתמי דהוו גרמי למוזולי תרעא : **ובמ״ש** בד״ה בלוקח מן השוק כדי לאצור מכל כל מדם רשאי לאצור בגלו שם מימרא דרב ובריית׳ . וכתב רשב״ם ומיהו לפרנסת ביתו יכול לקנות שם אין לו מלדתו : **ובמ״ש** ובשנת בצורת לא יאצור כלל וכו׳ שם בבריית׳ אפי׳ קב תרוזין לא יאצור מפני שמכנים מאכיר בשערים ופר״ח לא יכנים בשלו ומיהו יסייר לעצמו כדי הוצאתו לשנה : (ל) **רשאין** בני העיר לפסוק השערים וכו׳ בפ״ק דב״ב (ח :) רשאים בני העיר להתנות על המדות ועל השערים ועל שכר פועלים ולהסיע על קיצתם ופירש רש״י להשוע על קיצתם . לקנום את העובר על קיצת דבריהם להכניעם מדת דין שבתורה : **ובמ״ש** וכן כל בעלי אומניות רשאין לתקן תקנות מענין מלאכתם וכו׳ בד״ה כשאין אדם גדול והכם בעיר וכו׳ שם (ע :) הגהו בי תרי טבחי דתתנו בהדי הדדי דכל מאן דעביד ביומא דחבריה נקרעיה למסכיה חזל מד מיגייהו עבד ביומא דחבריה קרעוהו למסכיה אתו לקמיה דרבא חייבינהו רבא לשלומי מיתיביה רב יימר בר שלמיא לרבא ולהסיע על קיצתן לא אהדר ליה רבא אמר רב פפא שפיר עבד דלא אהדר ליה מידי ה״מ היכא דליכא אדם חשוב אבל היכא דאיכא אדם חשוב לאו כל כמיניהו וכתב הר״ן פי׳ הרמ״ם אדם חשוב הממונה פרנס על הצבור וטעמא דמילתא דכיון דאיכא פסידא לאחריני בתגוייהו דהא מיקרי תרעא ומפסדי לוקחין לאו כל כמיניהו דמתני׳ אלא אם כן נטלו רשות מאותו פרנס הממונה על הצבור אבל היכא דליכא פסידא לאחריני תגוייהו

תגלה

דרכי משה

(ב) ונראה מדברי הט״מ דלאו דוקא נקט הני שלא שייכי כלל למאכל אדם אלא ה״ה שאר תבלין כגון פלפלין וכמון אבל ב״י לא כ״כ אלא כתב דשאר תבלין הוי בכלל פירות ויש בהן חיי נפש הואיל וצריכי להכשיר מאכלי ב״א בכלל דברים שיש בהם חיי נפש :

פרישה

שערים כו׳ כ״כ הרמב״ם בפ״ו מהל׳ גזילה וכ״כ הרא״ש בפ״ב דב״ב סוף דף ל״ח מייתי ד׳ בריית׳ ס״ן . וז״ל הר״ן שמור להשתכר יותר משתות : כגון שמנים כו׳ ל׳ הבריית׳ נקט וכ״ש שאר דברים שסח יותר מיי נפש מכל בשאר דברים שאין בהם חיי נפש כלל כגון הקשט והלבונה וכדומה מה׳ סמנים ועיקרין שאינם לצורך חיי נפש דהשתא למה שילנו לכל ביצים ודברים הקרומים להם שיש בהם קלת חיי נפש ולא כל כך כמו יינות ושמנים יכול להרויח עד פלגא מכל לא יותר כיון שיש בהן מיעוט קלת חיי נפש וכ״כ רש״י והמ״מ שהביצים חיוב בכלל ודברים שיש בהן חיי נפש ועכ״ל : אין משתכרין בביצים הכפל עד דף ל״ח ופירשב רבינו כמ״ד על חד תרי ע״ש ועכ״ר : (כט) אין מוכרין פירות כו׳ עם דף ל׳ : משנה כדי לאצור כ״ל יותר מכדי פרנסת ביתו כתב רשב״ם ומיהו שייר לעצמו כדי הוצאותיו לשנה וכן בריית׳ אחר ליקח מן השוק לפרנסת ביתו : (ל) רשאין בני העיר לפסוק כו׳ בריית׳ בפ״ק דבתרא ד״ו : אבל אם יש חכם ומנהיג ל׳ הגמרא בפ״ב ד׳ ט׳ ס״מ היכא דליכא לדם משוב כו׳ ופי׳ הר״ן ומ״מ דוקא שהוא ממונה על כך הא אם לא סיים ממונה אפילו זולתו תקנתן קיים וא״כ מש״ל מכאן ומנסיב פירוש מכאן והוא מנסיב : ואם תקנו כו׳ תימה כלום עיין בד״מ :

המוכר

קתני נמי ופי׳ כפי׳ הרשב״ם אם שפי׳ אין משתכרין לקנות תגר מבע״ח ולמכרו בשוק אלא בע״ם בעצמו ימכרנו לבריכין והיינו דוקא בח״י וכ״כ הרמב״ם אם יש ד׳ דיעה דלקמי בריית׳ ופי׳ כפי׳ הרשב״ם ולפי זה צריך ב׳ כתב אם כמ״ש כאן ול״ל בד״ה (דאין משתכרין יותר משתות) בדברים שיש בהן חיי נפש כגון שמנים יינות וסלתות כו׳ אלא שמאחר שכ״כ ול״ל אחר עניינים כו׳ כ׳ הוא ול״ל אחר העיקרין כגון הקשט והלבונה וכיולא בהן ול״ם בהמ״ם אם שכתב שלימה זה למ״ם אם בבריית׳ אחר תבלין וכמון מותר וק״ק למה שיהא בבריית׳ בסיפא וכתב אחר העיקרין כגון הקשט כו׳ במקום תבלין וכמון דקתני בבריית׳ ומילוי גדול יש בדיעתם מכשירי מאכל לדם משל״כ הקשט והלבונה ומה״ט רבינו לא נמשך אחריו כאן וכתב אחר בדברים וכו׳ ובכללם כל מה שאינו מעיקר מאכל לדם כגון שמנים ויינות וסלתות וכ״ל לפיזב דברי הרמב״ם קושית זו בקושית אחרת שיש להקשות בדברי הרמב״ם כללו והוא דדוקי דברי קשיין אהדדי דמשתכרין אין משתכרין כו׳ בגון יינות ושמנים וסלתות משמע שם כמון תבלין ופלפלין משתכרין בהן מה שילנו ומסיק וכתב אחר בעיקרין כגון הקשט והלבונה וכיולא בהן אין פוסקין כו׳ משמע דוקא כיולא בהן דאינן מכשירי מאכל לדם כלל אבל תבלין כמון ופלפלין שהם מכשירי מאכל לדם בכלל דברים שיש בהם חיי נפש מתחלק לתלתא דבעיקר מוכל נפש כיינות ושמנים דוקא שתות ושאינו מוכל נפש כקשט והלבונה משתכר כל מה שילנו כפלים כפלים וכמון וכיולא בזה שהם מכשירי מאכל ולא מוכל עצמו אינו משתכר בהן כל מה שילנו אבל עכ״פ טפי משתות מותר ורבינו שכתב שבשאר דברים זולת יינות ושמנים יהיו׳ בהן מה שילנו גם כן אינו סובר דשוין הן מה שהוא מכשירי מוכל נפש ושאינו מוכל נפש כלל שהרי סיום וכתב עליו ז״ל אין משתכרין בביצים אלא הכפל אבל עד הכפל מותר לפי שאין בהן חיי נפש כ״כ נמצא דמ״ם לפני זה אבל שאר דברים יותר בהן מה שילנו ע״כ מייירי דוקא בגון סוסט ולבונה וכיולא בו שאינו מוכל נפש כלל אלא שנימא לית לנקוט לשון בברייתא דאין מוכרין כ״ל ול״ל כל מד כדינו ומסיק מ״ם אמר זה דין ביצים לחומרא ע״כ ומייתי לה בגון סוסט ולבונה וכיולא בו מפני דהרמב״ם כתב דין בברייתא דאין משתכרין פעמיים בביצים כמ״ד תגרי בתר תגרי (ע״פ דין ג׳)

דרישה

בסוף וכמ״ש : (כח) בד״א בדברים שיש בהן חיי נפש כו׳ בב״ב סוף דף ל״ח מייתי ד׳ בריית׳ וז״ל בריית׳ דאמרת אין מוכ

רלב (ג) **המוכר** לחבירו דבר וכו' . מימרת דרבא ריש פ' הזיז מקדש ור"ל ללאחר שנודע לו לטעה חוזר בו מיד לפי' לא נודע לו הטעות עד זמן מרובה אבל אם נודע לו וכיוצא בו דגלי דעתיה דלא קפיד הוה מחילה ושוב מיבו יכול לחזור בו כמו שיתבאר בסמ"ד : אבל אם אין החשבון יוצא לפי המנין וכו' אין לריך להחזיר וכו' . וכתב הרמ"ם פ' ח"י ופוקח מי לא מחי מיבו מייב להחזיר וסמיך להכלעה אבל מי מחי מיבו ומחר טעיתי במנין מייב להחזיר לו וכ"כ ב"י ע"ש הר"ר ירוחם ופיכא לתמוה למה לא הביא רבינו דין זה בסמ"ק הרמ"ם ונראה דרבינו דק בלשונו שכתב תחלה וכן אם טעה במנין המעות וכו' חוזרין לעולם לתבוע היתרון או החסרון ואפילו אם לא תבעו היתרון אם הוא בכדי שהדעת טועה כגון לפי המנהג שרגילין למנות ב' ב' או ג' ג' או ד' ד' ומצא חשבון של ב' ב' או ג' ג' או ד' ד' יותר חייב להחזיר דאיכא למימר דטעה בחשבון וכן אם מצא י' פעמים ב' ב' או ג' ג' יותר איכא למימר דטעה בעשיריות אבל אם אין החשבון יוצא לפי המנין שרגילין למנות בו אין צריך להחזיר דאיכא למימר מתנה כיון ליתן לו או גזלו ומתבייש להודיעו וכיון להבליעו בחשבון : (ג) וה"ה לכל המקבל מעות מחבירו בין בתורת הלואה בין בתורת פרעון ואפילו לא היה לו שום עסק עמו מעולם איכא למימר דאינש אחריני מינגל גזליה וא"ל להאי כי אתא

רלב (ג) **המוכר** לחבירו דבר במדה או במשקל או במנין וטעה אפילו בכל שהוא חוזר לעולם שלא אמרו מחילה בפחות משתות אלא כשטעו בשומא אבל טעו באחד מאלו חוזר לעולם והמקח קיים ומחזירין הטעות בין אם טעה הלוקח ונתן לו יתרון בין אם טעה המוכר וקבל פחות וכן אם טעה במנין המעות שנמצא חסרון או יתרון על המנין שפסקו הוזרין לעולם לתבוע היתרון או החסרון ואפילו אם לא תבעו היתרון אם הוא בכדי שהדעת טועה כגון לפי המנהג שרגילין למנות ב' ב' או ג' ג' או ד' ד' ומצא חשבון של ב' ב' או ג' ג' או ד' ד' יותר חייב להחזיר דאיכא למימר דטעה בחשבון וכן אם מצא י' פעמים ב' ב' או ג' ג' יותר איכא למימר דטעה בעשיריות אבל אם אין החשבון יוצא לפי המנין שרגילין למנות בו אין צריך להחזיר דאיכא למימר מתנה כיון ליתן לו או גזלו ומתבייש להודיעו וכיון להבליעו בחשבון : (ג) וה"ה לכל המקבל מעות מחבירו בין בתורת הלואה בין בתורת פרעון ואפילו לא היה לו שום עסק עמו מעולם איכא למימר דאינש אחריני מינגל גזליה וא"ל להאי כי אתא

וכן אם טעה במנין המעות שנמצא חסרון או יתרון וכו' כתב הרמב"ם בפרק ט"ו מה"מ ומתני' דכמוך : ומ"ש ואפי' אם לא תבעו אם הוא כבדי שהדעת טועה וכו' וה"ה לכל המקבל מעות מחבירו בין בתורת הלואה וכו' בפ' ח"ע (פג:) אמר רב נחמן אמר רב מתנה היא אצלו ואפי' אם לא תבעו אם הוא כבדי שהדעת טועה מיבעיא לי אבל בכדי שהדעת טועה ליכא למימר

ופרש"י פישורייתא וחומטייתא מס ים לחלקס למעות העודפות להוליכס י' י' או ס' ה' ואין ג' או ג' עודפות שאין בהות לכלל ה' י"ל שטעה בחשבונו מס עישורייתא ניכהו טעה בין ממשיס למ' בין מ' לל' ואס אין עשיריות ויצטן תמישיות יש שהיו רגילים למנות ה' ה' ואס היו עודפות הרבה כגון ל"ה טעה בעשיריות כלפריסות ויש כלן עשות של המשיס בדילוג ג' וכס' כעודפות טעה בין ג' לד' או מס עודפות ע"ו כ"ה טעה ג' בפעמים או ה' פעמיס בחשבון של ה' אבל מס עודפות על החמישות אחת או שתיס או ג' וד' שאינן מגיעות לה' לא טעה כלום וכולס מתנה וכתב הרמב"ם דין זה בפ"ד מה' מלוה:

(ב) **ומ"ש** רבינו בשם הרמב"ם שפי' קנו מידו וכו' הוא בפע"ו מה"מ ומדבריס שבחלק הסיומן קלי ועיין בפ"ס ק"ן. כתב רבינו ירוחס בי"מ בשם רב אלפס רשונן מכר חצר לחבירו ולא הזכיר בו שדות ולא כרמים אלא בתים ועליות בלבד הרי אלו לא יצאו בהן שכן דרך בני אדם לקרות בתים ועליות חצרות ולא כרמים ושדות ואין לו עליהן אלא ד' אמות ברוחב ד' אמות בלבד ואין לו בבור אלא ג' טפחים ואין לו בשובך אלא ג' קנים ואין לו באילן אלא ג' טפחים ואין לו בגת אלא ג' טפחים ואין לו בבית הבד אלא ג' טפחים

לא נראה כן לפע"ד דבמוכח ביתר מסתמא ודאי אין אדם מוחל על הפסד ממונו לקנות שוה ד' דב' אבל אמוס שנמצא במכרו אין דרך רוב בני אדם להקפיד ומחיל מיעט וע' בסעיף ז' במ"ש בזה: (ז) **ואפילו** עם פירש המוכר וכו'. כ"כ הרמב"ם פ' ט"ו ממכירה ומסיים **בו** שהמוחל צריך ידע הדבר שימחל לו **בו** ויפרש מותו כמו המפרש בהוגייה עכ"ל. וכתב ה"ה לא ידעתי זה מבואר אלא מדמיון זה לתוכחה למד כן ומק"ו שהרי המוס לעולם חוזר מע"פ שאין התוכחה מועלת אלא לזמן ידוע עכ"ל: ומ"ש רבינו וזה נוטה לגד דבריו וכו'. תימה אלא מפורש בדברי הרמב"ם דמדמהו לתוכחה למיזה צורך הכין רבינו דהרמב"ם תולה דין מחילת מוס בדין מקנה דבר שאין לו קצבה וגראה דברי' כבור דאין מחילת מוס דומה לתוכחה כלל דבתוכחה אין אדם מוחל כלל מן הסתם למכור שוה ו' בד' וכן לקנות שוה ו' בז' וכדתניא להדיא בפ' הזהב (דף כ"ט) דבמ"ל בסתם ע"מ שאין לך עלי תוכחה כיון דלא ידע שיהא תוכחה עליו אין תוכחה אלא במוחל עליה ומן הסתם ודאי לא מחיל וכן פסקו הפוסקים וגם הרמ"ם פסק כך וכ"כ רבינו בסי' רנ"ז סעיף כ"ו ואין שם מחלוקת התלמוד ערוך הוא אבל בשאין שם תוכחה אלא מוס דיש במה בני אדם שאין מקפידין במקלת מוען ויש שמקפיד בכל מוס היכא למימר דאפי' בסתם נמי שאינו מפרש המוס שבמכרו ולא ידע המוס שבו מחיל ואינו מקפיד על המוס שבו ולכך אין ללמוד דין מחילת מוס מדין מחילת תוכחה אלא בע"כ דמ"ל להרמב"ם דכי היכא דאין אדם יכול למחול דבר שאין לו קצבה ואע"פ שרצונו הוא שלא להקפיד על המוס שיש לו בשעת מכרו אפ"ה מדיינא דלא יכול למחול וס"ל לרבינו לפ"ז דלהרמ"ם דיכול להקנותו ה"ה שיכול למחול לפי זה מ"ש הרמב"ם ויפרש המוס כמו המפרש בהוגייה לא כתב כן משום דלמד דין מחילת מוס מדין תוכחה אלא שאמר שדיינים שוים לגבי דלא ידע דין מחילת מוס לא למדו מכאן אלא שאמר לך בר' ויודע מי שאינו שוה ק' ע"מ שאין לך עלי תוכחה מכאי תנאי ומשמע לרמב"ם דאפילו אמר [סור] יודע שיש בו תוכחה בוה על מנת שאין לך עלי תוכחה ל"מ כל זמן שלא הזכיר בספוס ודאין היה יכול לומר דלא יחול ומחיל פירוש לא ידע כמה שיש בתוכחה ואין יכול לומר ולקמן אבו גרים לפרש גם בוה • אבל רבינו סבירא ליה דאין לחוש שמפני דמפקר ליה לא ידע ומחיל דמיירי אלא מ"ל שוי יודע ואמר אין לך עלי תוכחה ובדפרש"י כתב ואם לקחני בברייתא אמר מפן זה מני מוכר לך בר' רבותא קאמר וס"ס אם מ"ל סתם, שוי יודע שיש בו תוכחה (וכמ"ש בדרישה לעיל סי' רכ"ו) ומשום הכי כתב דבינו שפיקל טעמו דבכל ספק הוא ממש שכתב בפי"ת דאין חיוב מל בדבר שאין לו קצבה ומשם למד בדבר שאין לו קצבה ומסוק מיושב אלא מ"ש הרמב"ם ולעיל בסימן רכ"ו סעיף כ"ו בדין תוכחה כתב סתם כמשמעות דעת הרמב"ם אלא לפי"ז אי אמר לך בר' ס"ד לייתר אלא קשיין הסכוקים מהדדי ומהרו"ך כתב כאן דברים אלא במשפט ולא רמיתי להאריך בזה:

(ח) **המוכר** פרה לחבירו וכו'. פ' המוכין (פ') מ"ר יוחנן המוכר פרה לחבירו ומ"ל פרה זו נגחנית היא בעטנית היא רבלנית היא והיה בה מום פ' מקח טעות מוס זה ומוס אחר אין מקח טעות אלא מום שאין בו תוכחה אלא מ"ל רב מתנא ברייה דרבה לרב מסי היו בה כל המומין הללו מהו מ"ל רב מרדכי לרב מסי הכי ממר משמיה דרבה היו בה כל המומין הללו מין זה מקח טעות ופרש"י היה בה מוס אחר אין מקח טעות אלא מומין שאין בהם כנפו בין מומין שאין בהם כנפו היינו דרי זה מקח טעות לפי שהביר הלוקח בשעה שיראה לא היה רוצה לקנות אלא בשביל מוס זה ומוס אחר אין מקח טעות אלא מומין שאין בהם כנפו בין מומין שיש בהם כנפו היינו דרי שהביר הלוקח בשעה שיראה היה רוצה לקנות אלא בשביל מומין שיש בהם כנפו ומוס אחר אין מקח טעות לפי שהביר הלוקח בשעה שיראה לא היה רוצה לקנות אלא בשביל מוס זה ומוס אחר אין מקח טעות אלא מוס אחד ואחד אחריות על הבירו להעמיד החילוף בידו ואם יש לו אחריות מורף ואם לאו גובה ע"כ: (ב) כתב הרשב"א בתשובה סימן אלף קכ"ז ראובן מכר ביתו לשמעון באחריות והיה ללוי חלון פתוח על הבית ובשבא שמעון לבנות כנגד החלון מותר בו לוי ורוצה שמעון לחזור מן המקח ופסק דהואיל והיה החלון פתוח בשעה שקנאה ראה שמעון המום שבו וקבלו עליו ולא יוכל להחזור בו וה"ה בכל כיוצא

דרישה

במרק המדיר עכ"ל ומיהו י"ל דשמני סתם ד ליף ממון מממון דכמו דבמשם מייבוהו לחיים ליתן גם בוס • מבל רבינו סבירא ליה דאין לחוש מסתם דמפער דסתם מוען מוכר לך בר' רבותא קאמר וס"ס מ"ל סתם, שוי יודע שיש בו תוכחה (וכמ"ש בדרישה לעיל סי' רכ"ו) ומשום הכי כתב דבינו שפיקל טעמו דבכל ספק הוא ממש שכתב בפי"ת דאין חיוב מל בדבר שאין לו קצבה ומשם למד בדבר שאין לו קצבה ומסוק מיושב אלא מ"ש הרמב"ם ולעיל בסימן רכ"ו סעיף כ"ו בדין תוכחה כתב סתם כמשמעות דעת הרמב"ם אלא לפי"ז אי אמר לך בר' ס"ד לייתר אלא קשיין הסכוקים מהדדי ומהרו"ך כתב כאן דברים אלא במשפט ולא רמיתי להאריך בזה:

(ח) **המוכר** פרה לחבירו ואמר ליה יש בה מום פלוני ופלוני הניכרים ובכללן

פרישה

(ח) **המוכר** פרה לחבירו ואמר ליה יש בה מום פלוני ופלוני הניכרים ובכללן

דרכי משה

רלב (א) והשיב אם המומין ניכרים הם לכל הנכנסים ואין עדים שנכנס לבתים אין לראובן על שמעון כלום אלא ישבע שמעון שלא נכנס ולא ראה ובטלין החליפין ומה שאמר לתקן המומין אם המומין אינן בגוף הבתים כגון אמת המים העוברת בהם או שיש לאחר תשמיש עליהן החליפין קיימים אבל אם הם בגוף הקרקע כגון כותל שלם ונמצא רעוע או כותל הנראה שהיא של סיד ונמצא של טיט שצריך לכתור ולחדש פנים חדשות באו לכאן והחליפין בטלים דהחליפין הרי הם במבר ומקבל כל אחד ואחד אחריות על הבירו להעמיד החילוף בידו ואם יש לו אחריות מורף ואם לאו גובה ע"כ: (ב) כתב הרשב"א בתשובה סימן אלף קכ"ז ראובן מכר ביתו לשמעון באחריות והיה ללוי חלון פתוח על הבית ובשבא שמעון לבנות כנגד החלון מותר בו לוי ורוצה שמעון לחזור מן המקח ופסק דהואיל והיה החלון פתוח בשעה שקנאה ראה שמעון המום שבו וקבלו עליו ולא יוכל להחזור בו וה"ה בכל כיוצא

פרישה

(ו) כתב הרמב"ם כל שהסכימו בו' אם בכע"ו דמכירה כ"כ: כל הלוקח סתם כו' כ"ל ומסקנ ו' אל וכל מף שהוא גם [כן] מדברי הרמב"ם מ"מ בבא בפני עצמו הוא ומשום סיפא נקטיה וק"ל: (ז) וזה נוטה לגד דבריו שכתב בפי"ת דמכירה כ"כ: ומ"ש כתבתני למעלה בס"ם ר"ו וסי' ס': ודס"ס שיכול למחול פי' ומ"ל שיחמר מום זה לו מוס פחת כך וכך מבל מיהו נראה שיחמר לו שוי יודע שיש בו מום כלל שלא פי' שחמר מום זה לו אלא שחמר לו בר' ועד"ז: (ח) **המוכר** פרה לחבירו ומ"ל ים בה מום פלוני ופלוני הניכרים וכללן

זכויר מוס שחיגו ניכר וכו' בפרק המומים (פ') מ"ר יוחנן

המוכר פרה לחבירו ואמר ליה יש בה מום פלוני ופלוני היא בעטנית היא רבלנית היא והיה בה מום ס' מקח טעות מום זה ומום אחר אין מקח טעות אלא מום אחד ואחד אחריות על הבירו להעמיד ומ"ל פרה זו נגחנית

טעות לכיון דלותו המוס הוכיר לו לבדו הו"ל לבדוק והתו' כתבו דמשמע בתוספתא **דכתובות** שאם הוכיר שני מומין ממד יש בה ואחד אין בה לא הוי מקח טעות אלא **דוקא** כי סגפו בין הרבה מומין שאין בה: כתב ב"י בשם הרמ"ה ועמ"ג דקיבל עליו כל מומין שבמקח מסתמא מי שמכר בית מומין מקח טעות הוי (ג):

(ט) **המוכר** עבד לו שפחה ומצאו בהן מומין אין זה מקח טעות אם הן גלויין הרי ידע ומחל וכו' עד וגבי לו קוביוסטום אינו מוס פרייתא בפ' המוכר פירות (לד:) המוכר עבד לחבירו ומצא גבי לו קוביוסטום הגיעו לסטיס מזויין או מוכתב למלכות הגיעו לסטיס מזויין אין זה מקח טעות שהרי לא מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך ופר"ח נמצא שהי' גבי לו קוביוסטום ממון: קוביוסטום גונב נפשות: הגיעו: ללוקח ואין לו אין מקח טעות: לסטיס מזויין: הורג נפשות וסופו ליהרג: הרי שלך לפניך: דגברא קטילא זכין ליה: ובפרק אלו פי (נז:) ובפ"ק דקידושין (יח:) תמרינן ג' אלא מעתה עבד בהן שלקחו מישראל לא ליכול בתרומה משום סמפון בעבדים ליכא לי דברי הכ קא חזי ליה ואי דגוי למלכה קא בעי ליה ומבסתר לא מיכפת ליה נמצא גבי לו קוביוסטום הגיעו מאי מיכא לסטיס מזויין או מוכתב למלכות הכא קלא מית להו: ופרש"י סמפון בעבדים ליכא. אין חומו מבטל מקח: קוביוסטום: גונב נפשות: הגיעו. ללוקח ואין המקח בטל שסתמן גנבים הן: לסטיס מזויין: אין דרכו בכך: מוכתב למלכות: חטא למלכות עד שבוה לגזור עליו שיהרגנו כל מוצאו: קלא מית להו: וסבר וקיבל עד כאן לשונו. וכתבו התוס' קשה לר"ת דבפרק המוכר פירות תמרינן בהדיא לסטיס מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך ומפר"ת קלא מית להו ולא שכיחי ולא חשו להו לסמפון כיון דלא שכיחי ורבינו מליהו מקיים פירוש הקונטרס דהיכא דקבל המוכר מעות תמרינן מדלא בדק הלוקח קודם נתינת המעות הני מומין דלית להו קלא אם כן סבר וקיבל והא דתמרינן הרי שלך לפניך מיירי קודם שנתן הלוקח מעות וקנסא משמע כן התם ד דפריך ולימא המוכר מחזירו עליו ה"מ למימר משמע דהלוקח מוחזק ע"כ לשונו ודברי רבינו כדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפט"ו מהלכות מכירה המוכר עבד לו שפחה יכול להחזירו מפני מומין שאין מבטלין מומו ממלאכתו והם הנקראים סמפון שאם היה זה סמפון גלוי כגון רתחו ואם היו נראה כגון שומא בגשר או נשבר או נפצע או ריח הפה או כיוצא בהן הואיל ואינו מבטלו ממלאכתו היו מחזיר שאין העבדים לתשמיט המטה מלא למלאכה נמצא בו שאין רע או חולי המתיש את כחו או שהיה נכפה או משועמם הרי זה מום מפני שמבטלו ממלאכתו וכן אם נמצא בו מהדברים המגועלים הרי זה מום מפני שנפשו של אדם מונעת ממנו ונמצא שהיו מקעקע לו באלכסנת לכילה ושתייה וכן אם נמצא לסטיס מזויין הרי זה מום המאבד את כולו מפני שהמלך תופס אותו והורגו וכן אם נמצא מוכתב למלכות ה"ז מום ומחזירו מפני שהמלך תופסו למלאכתו בכל עת שירצה אבל אם נמצא גבי לו חוטף או גונב נפשות או בורח תמיד או זולל וסובא וכיוצא בדברים אלו הוי מום יכול להחזיר שכל העבדים בחזקת שיש בהן כל הדעות הרעות אלא אם כן פירש עכ"ל. וכתבו ה"ה שכן דעת הרמב"ם ז"ל דלא תימרו הכא קלא מית להו ומה שתמרה התוספתא פרק המוכר פירות לסטיס מזויין או מוכתב למלכות תומר לו הרי שלך לפניך לא שיאמר הלוקח למוכר תלא הלוקח לך יש לפרש הכא קלא מית להו כלומר אין לחוש לעבד שלקחו הכא מיירי שאם לסטיס מזויין הוא ומקח טעות שאם כן קול יצא עליו וכיון שלא יצא הקול מסתמא אין לנו לחוש לזה הטעות מיהו אם יודע הדבר שהוא כן מקח טעות הוא וחוזר בו ותומר טול את שלך ותחזיר לי מעותי ועל דרך זה הלך זה המתבר ועכשיו שיש בזה שני דרכים הללו הדין בזה שפיר הוא אם נתן הדמים לא יטול ואם לא נתן לא יתן עכ"ל וה"ה כתב שאם אמרו הכא קלא מית להו פירשו המפרשים אם היה הקול נשמע לפיכך אין לחוש מספק ודבר זה עיקר שע"פ לפרש ג"ל הש"ל שהלוקח חומר למוכר וכ"כ רוב המפרשים אלא מומין שבה: (י) **המוכר** עבד לו שפחה ומצאו בהן מומין אין זה מקח טעות ואפילו היו בה כל המומין שהזכיר שהרי לא הטעהו שלא הזכיר לו אלא מומין שבה: (יא) המוכר עבד או שפחה ונמצאו בהן מומין אין זה מקח טעות שאם הן גלויים הרי ידע ומחל ואם אינן גלויים כגון שומא וריח הפה אינו חושש עליהם שהרי אינם אלא למלאכה והרי הן ראויים למלאכה אא"כ נמצא בהן שחין רע או נכפה או שעמום שהן דברים המבטלין אותן ממלאכה וכן אם נמצא בו צרעת וכיוצא בזה שאדם קץ בו. נמצא לסטים מזויין או מוכתב למלכות ה"ז מום. גנב או קוביוסטום אינו מום ופרש"י קוביוסטום גונב נפשות וכ"כ הרמב"ם ז"ל ויש מפרשים דגונב נפשות חשוב כמו מוכתב למלכות ופי' קוביוסטום הוא משחק בקוביא וכן פירש

ר"ח

ובכללן הזכיר מום שאינו ניכר ונמצא בה אותו שאינו ניכר ולא האחרים ה"ז מקח טעות כגון שא"ל פרה זו חגרת ועורת נשכנית ורבצנית ונמצאת נשכנית בלבד ה"ז מקח טעות שיאמר הלוקח כשראיתי שלא היתה לא חגרת ולא עורת אמרתי בשם שאין בה אלו המומין כך אין בה מומין אחרים ואינו אומר אלא להשביח דעתי אבל אם יש בה מומין הניכרים בין כולם בין מקצתם ויש בה גם המום שאינו ניכר כגון שהיא חגרת וגם נשכנית או שהיא עורת וחגרת וגם נשכנית אין זה מקח טעות דכמו שמחל על הניכר כך מחל על שאינו ניכר • היה בה מום אחד ניכר והראהו לו ואומר יש בה מום פלוני ומום פלוני ופלוני שאינן ניכרים ונמצאו בה אותן המומין שהזכיר שאינן ניכרין אין זה מקח טעות ואפילו היו בה כל המומין שהזכיר שהרי לא הטעהו שלא הזכיר לו אלא מומין שבה: (יא) המוכר עבד או שפחה ונמצאו בהן מומין אין זה מקח טעות שאם הן גלויים הרי ידע ומחל ואם אינן גלויים כגון שומא וריח הפה אינו חושש עליהם שהרי אינם אלא למלאכה והרי הן ראויים למלאכה אא"כ נמצא בהן שחין רע או נכפה או שעמום שהן דברים המבטלין אותן ממלאכה וכן אם נמצא בו צרעת וכיוצא בזה שאדם קץ בו • נמצא לסטים מזויין או מוכתב למלכות ה"ז מום • גנב או קוביוסטום אינו מום ופרש"י קוביוסטום גונב נפשות וכ"כ הרמב"ם ז"ל ויש מפרשים דגונב נפשות חשוב כמו מוכתב למלכות ופי' קוביוסטום הוא משחק בקוביא וכן פירש

ר"ח

טעות להלוקח תומר כסבור הייתי כשם שאין בה אלו המומין וכו'. ורבינו כתב בדיעה כדברי הרמב"ם דבהזכיר גלויין ואינן ניכרין ולא היו בה המומין הגלויין כלל ונמצא בה מום שאינו ניכר הרי זה מקח טעות דכמו שמחל על הניכר כך מחל על שאינו ניכר אבל בסיפא כשהיה בה מום אחר ניכר והרמהו לו וכו' נקט גירסת הרי"ף והרא"ש ותמר תפילו היו בה כל המומין וכו' כלומר ל"מ כשלא היו בה כל המומין שאינן ניכרין שהזכיר לאין זה מקח טעות דהוי"ל להסתפק דלוקח כיון שהרמה לו המוכר מום זה הניכר כך יהא נמצא בה מאלו המומין שאינן ניכרין שהזכיר אלא תפילו היו בה כל המומין שהזכיר ועניין הלוקח כסבור הייתי שהוא מזכיר מומין שיש בה ואין בה דמסתמא ליתנהו לכולהו וכיון שנמצאו בה כל המומין לדעתא דהכי לא זכרינן ל"מ דתפילו אין זה מקח טעות שהרי לא הטעהו שלא הזכיר לו אלא מומין שבה ועניין היפא שוין הן הרי"ף והרא"ש והרמב"ם ורבינו אלא דבפירושו דשמעתתא ליכא הפרש ביניהם כדפירש"י אבל כיון לג' ס"ל שיטת רש"י ותוספות והכי נקטינן כהסכמת רבינו. ובב"ע סעיף ט' כתב בלשון רבינו היה בה מום אחד ניכר וכו' תפילו היו בה כל המומין שהזכיר שהרי לא הטעהו אלא הזכיר לו אלא מומין שבה עכ"ל ומהרו"ך למד מלשון זה דיוקא וכתב וז"ע הא אם לא הזכיר לו גם מומין שאין בה הוה מקח טעות ומחזיר מומין כ"כ וכו' והוציא דין שאינו אחת דבהזכיר במומין הגלויין מקנת מומין שאין בה ובמומין שאינן ניכרין הזכיר נמצאו כולן הרי זה מקח טעות ורגיל ליה מתריה לשון תפילו אוש פרש"י להוציא מלשון רבינו דלא תפילו היו בה כל המומין שאינן ניכרין ל"מ אם לא הזכיר לו מום אחד ניכר והזכיר לו ג' מומין שאינן ניכרין דפשיטא דאין זה מקח טעות דאין כולן שאינן ניכרין אלא להוציא מלשון רבינו דלא תפילו היו בה כל המומין שהזכיר לו אלא להעלות על דעתו כשנמצא בה מום זה הניכר כך ימצאו בה שאינן ניכרין אלא תפילו נמצאו בה כל המומין שאינן ניכרין שהזכיר דאיכא טענה ללוקח לומר תפילו הייתי יודע שכולן ימצאו בה לא הייתי לוקח תפילו הכי אין זה מקח טעות ואין להתריך בדברים פשוטים. וקשה קשה דהרמב"ם ורבינו קורדי' למום נשכנית רבצנית מומין שאינן ניכרין והרי"ף והרא"ש קורדים אותן גלויין ונראה דודאי כשאר נודע דנשכנית ורבצנית ובעטנית היא מעתה קורדי' אותם בשם מומין הניכרים והרמב"ם ורבינו מיירי בסתמא בשאינו נודע מומין אלו בפרה זו השתא ודאי אתה קורא אותם מומין שאינן ניכרין מש"כ עורת וחגרת דמפורסם וגלוי לכל רואה דאית בה מומין אלו: (ט) **המוכר** עבד לו שפחה וכו'. בריית פ' המוכר פירות ובפ' אע"פ: ומ"ש מוכתב למלכות. פירש"י מוכתב למלכות. ורבינו שהרגנו כל מוצאו והרמב"ם בפט"ו ממכירה כתב וז"ל וכן אם נמצא מוכתב

הוא

דרכי משה

כיוצא בזו ע"ש: (ג) ונראה שם"ל כדעת הרמב"ם שכתב שאין יוכל למחול על מומין בסתמא אבל הרא"ש חולק וכמ"ש לעיל בדברי רבינו:

ב"כ

פרישה

כל המומין ע"ם: ומ"ר ונמצאת נשכנית ר"ף ורא"ש מנאו הני דנשכנית בין מומים הגלויים לאינם ניכרים כמ"ש הרמב"ם כתב כ"מ רבינו וכתב עוד לו רבצנית ע"ש: אבל אם יש בה מומין הניכרין בין כולן כו' כלומר מע"ג דאין בה כל המומין הגלויים דמשמ אין לחוש לומר כשם שראיתי שאין בה קלא מאלו הגלויים סבר שגם הנסתרים אין בה אלא מדהדר כיון שראה שיש בה מקצת מומין הגלויים סבר שגם גם לאותן שאינן גלויין ומדלא בדק ודקדק סבור לומר בקבול: ותומר יש בה מום פלוני ופלוני כ"ל וגם כ"מ לזון לשון הרמב"ם כן (אבל הרמב"ם שלפנינו תפס שם ל' הגמרא ופ"ם) וכן מוכח מדסיים וכתב ונמצאו בהן שאינן ניכרין כו': ואפי' היה בה כו' עי' אפי' היו בו הרבה שאינן גלוין וסד"א יכול לומר לא סברתי שיהיה בה ב"כ מומין שאינן ניכרים ול"ד למציעתא דהתם כמ"ד מדברו הלא הוכיר לו אלא מד מום שאינו ניכר קמ"ל דאפי' התקח מתקיים וכ"ם כשלא מצא בה אלא קצת מומין שאינן נגלים (וכן כתב בהגהת הרמב"ם פט"ו דמכירה ונמצאו בה כולן או רוב) ומה שסייע שלא הוכיר לו אלא מומין שבה שאני לה הוכיר מהמומין שהוא מבטלו ממלאכתו ליתא עליו שיהרגנו כל מי שמונאו וכן פרש"י: גנב או קוביוסטום אינו מום זה סיפא דברישא מזכיר עמו מום גלוי שאין בו אלא קצת מקח טעות ע"כ ומינו דמשמע מדלא תפיל לגרישתא דהזכיר לו מומין שאינם ניכרים שאינו מקח טעות ומה שכתב לקמן בסיפא דברישא אין בה מום אחד ניכר וכו' תפילו היו בה כל המומין שהזכיר שהרי לא הטעהו אלא הזכיר לו אלא מומין שבה וכו' עד ואפי' הכי אין זה מקח טעות שהרי לא הטעהו שלא הזכיר לו אלא מומין שבה ולעניין דינא שוין הן הרי"ף והרא"ש והרמב"ם ורבינו אלא דבפירושו דשמעתתא ליכא הפרש ביניהם כדפירש"י אבל כיון לג' ס"ל שיטת רש"י ותוספות והכי נקטינן כהסכמת רבינו. ובב"ע סעיף ט' כתב בלשון רבינו היה בה מום אחד ניכר וכו' תפילו היו בה כל המומין שהזכיר שהרי לא הטעהו אלא הזכיר לו אלא מומין שבה עכ"ל ומהרו"ך למד מלשון זה דיוקא וכתב וז"ע הא אם לא הזכיר לו גם מומין שאין בה הוה מקח טעות ומחזיר מומין כ"כ וכו' והוציא דין שאינו אחת דבהזכיר במומין הגלויין מקנת מומין שאין בה ובמומין שאינן ניכרין הזכיר נמצאו כולן הרי זה מקח טעות ורגיל ליה מתריה לשון תפילו אוש פרש"י להוציא מלשון רבינו דלא תפילו היו בה כל המומין שהזכיר לו אלא מומין שבה להעלות על דעתו כשנמצא בה מום זה הניכר כך ימצאו בה שאינן ניכרין אלא תפילו נמצאו בה כל המומין שאינן ניכרין שהזכיר דאיכא טענה ללוקח לומר תפילו הייתי יודע שכולן ימצאו בה לא הייתי לוקח תפילו הכי אין זה מקח טעות ואין להתריך בדברים פשוטים. וקשה קשה דהרמב"ם ורבינו קורדי' למום נשכנית רבצנית מומין שאינן ניכרין והרי"ף והרא"ש קורדים אותן גלויין ונראה דודאי כשאר נודע דנשכנית ורבצנית ובעטנית היא מעתה קורדי' אותם בשם מומין הניכרים והרמב"ם ורבינו מיירי בסתמא בשאינו נודע מומין אלו בפרה זו השתא ודאי אתה קורא אותם מומין שאינן ניכרין מש"כ עורת וחגרת דמפורסם וגלוי לכל רואה דאית בה מומין אלו: (ט) **המוכר** עבד לו שפחה וכו'. בריית פ' המוכר פירות ובפ' אע"פ: ומ"ש מוכתב למלכות. פירש"י מוכתב למלכות. ורבינו שהרגנו כל מוצאו והרמב"ם בפט"ו ממכירה כתב וז"ל וכן אם נמצא מוכתב

חדושי הגהות

ג בקידושין (ד' יא:) איתא להך סוגיא שהביא תרב"י בדשון אחרת אך בכתובות איתא בהך לישנא והך ואי דגואי וכו' ושבשתר וכו' לעכ"ד נראה דשייבים יהד וה"ם ואי דגואי למלאכה קא בעי ליה ולכך לא איבעית ליה במה שבשתר: ד בפרק המוכר פירות דפריך שם הגיעו לאו משום דרובא הכי איתנהו וש"מ דאזלינן בתר רובא ומאי פריך דילמא

אמע"ה

מוכתב למלכות ס"ז מוס ומחזירו מפני שהמלך תופסו למלכתו בכל עת שירצה וכו"מ הוספסים פי' רש"י שהרי כתבו דגוזב נפשות חשוב כמו מוכתב למלכות משמע דשניהם חייבים מיתה למלך: (יח) **ביצד** קנה בגד וכו' פי' כיצד הוא המוסר שעשה בו שדרכו ליעשות כגון קנה אלא דקנה קנה דכבר תמר כגון זה שחט הטרפה וכו' אבל בספרי הרמב"ם שבידינו לא כתוב אלא כיצד ומוכח' זו עיקר דהמ"ם קנה בגד וקרעו וכו' לא נתחוור לי לאורויי דין הסביות דמוטל על שבח הטריפה וכו': (יט) **המוכר** קרקע לחבירו ולכל פירותיה וכו'. נראה דל"מ היכא דהמוכר קנל כבר הדמים דפשיטא דהלוקח ישלם הפירות שאכל דכיון דהמוכר מבטל המקח מ"מ אין כאן מקח כלל והמעות הלוואה הן ביד המוכר ואם לא יחזיר הפירות שכר מעותיו הוא מוטל ואית ביה משום רבית וס"ל דפרק ג' דקרא דהמוכר קרקע לחבירו ולכל פירותיה וכו'

לצורך ב"ה ועתה שלח לו מזה השמן והגיעך נתנו בעשרים ממנו השמן בעלמו הדליק הנרות ויש מהם שכבו ויש שהם רוצה השמן להחזיר לו מוחר השמן שם הדין עמו או נאמר שהוא הדליק הנרות ורלהו שכבו וקיבל. והשיב השמן שאלה לשמש יחזיר לו המוחר להחזירו לרשובן והשמש יכול להחזירו שלא דקדק לרשות שם הוא טוב כי לא נתנו בעשרים:

(עו) **המוכר** לחבירו דבר שיש בו מום שאינו נראה מכאן ואילך מוקח מקח מחמת מום וכו' בפרק המפקיד (מב:) סהוא שפוטרופא דיתמי דזבן תורת ליתמי ומסריה לבקרא לא הוי ליה כבי ושיני למיכל דמיתי לי

היה מעלו ויכול לבדקו אם היה מוכל אם לאו ולא בדקו אינו דיפסיד מנפשיה וכ"כ המרדכי על שם מהר"ם בפרק המפקיד תשובת המכר אבן לחבירו בתורת זהב ושברו והיה בו פגיל וקאמר מהר"ם דמה שעברו לאו פשיעה הוא ל"ל למידע שיש בו שופרת וכדאמר בהך עובדא דתורת הלוה ע"ג דספטרופא לא ידע מ"מ כיון דאפטרופוס לא הוה ליה לידע דליתיה לבקרת מסריה עטור האפוטרופא והספטירא חייב וכו' ולפי זה ניחא היכא דמכר הספסירא להבירו והניחו עם הבקר שלו והניח מפתח לפני כולן ולא בדק בשור זה אם הוא מוכל הלוקח הוא הפושע כנגד הספסירא שהיה לו ללוקח לידע ולהודיע לספסירא והלוקח הוא דאפסיד אנפשיה ובזה התבאר דברי הרמב"ם ברוותא פלי דוחק בס"ד ודוק וע"ל בסעיף כ' במ"ש בזה דברי הרמ"ה בס"ד :

(יח) **המוכר** לחבירו זרעוני גינה וכו' • משנה ריש פ' המוכר פירות ופסק כמ"ש רשב"ם דכולה מתני' רשב"ג היא ולא תיירי כיצילה מידי ובברייתא תנא מה הוא נותן לו דמי זרע ולא הולאה וי"ל לא הולאה והלכה כת"ק דלימו נותן לו הולאה וכן פסקו הרי"ף והרא"ש והרמב"ם פי"ו ממכירה . ומ"ש בשם הרמ"ה דבזרעוני פשתן לא הלוקח מוחזק מן מוכיחין מידו כיון דרובא וחזקה מכייעין לו מן מוכיחין מידו נראה להחמת נקט לבל לדיוק לפילו כי הדדי ניחו חזקת ממונא עדיפא והמע"ה כדכתב רבי' ע"ב הרמ"ה גופיה בסמוך בעיף כ"ל :

(יט) **וכתב** הרמב"ם מכלן אתה למד וכו' ואפילו הוא נגנב או נאבד אחר שהודיעו וכו' רש"י תמה ואם לא הו"ל שהו' להודיעו אמאי הוא ברשות הלוקח ומתוך קונית זו הוציא בלשון ממשיעו ואמר דה"ק מאחר שהודיעו שרואה להוליכו למדינה פלונית וא"כ ס"ל דבלא הו"ל שהות להודיעו אם נגנב או נאבד ברשות הלוקח הוא הפושע והספטירא לא הוה ליה לידע דליתיה לבקרת מסריה עטור האפוטרופא והספטירא חייב וכו' ולפי זה ניחא היכא דמכר הספסירא להבירו והניחו עם הבקר שלו והניח מפתח לפני כולן ולא בדק בשור זה אם הוא מוכל הלוקח הוא הפושע כנגד הספסירא שהיה לו ללוקח לידע ולהודיע לספסירא והלוקח הוא דאפסיד אנפשיה ובזה התבאר דברי הרמב"ם ברוותא פלי דוחק בס"ד ודוק וע"ל בסעיף כ' במ"ש בזה דברי הרמ"ה בס"ד :

(כ) **המוכר** לחבירו זרעוני גינה שאינן עומדים אלא לזריעה אבל שאר דברים לא לא מיבעיא בחטין שרובן לאכילה שאינו חייב באחריותן אלא אפילו זרעוני פשתן דרובן לזריעה זבני אינו חייב באחריותן שיכול לומר לאכילה מכרתים לך ומיהו כתב הרמ"ה ז"ל דוקא שבבר פרע המעות אין מוציאין מידו בשביל הרוב אבל אם המעות עדיין ביד הלוקח כיון דרובא וחזקה מסייעין לו אין מוציאין מידו ואם פירש לזריעה אז חייב באחריותן אפילו בחטין והא דחייב באחריותן בזרעוני גינה זוקא בשאין דבר אחר לתלות בו במה שלא צמחו אבל אם יש דבר לתלות בו כגון ברד או דבר אחר תלינן בו ואינו חייב באחריותן אבל כל זמן שאין לו דבר לתלות בו מסתמא הוא אבל לא מה שטרח והוציא בזריעתן ובל דמיו מיהא מחזיר לו ואינו יכול לומר לו החזר לי זרעוני ואתן לך הדמים דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה דאיבעי ליה לאסוקי אדעתיה שיזרעם כיון דכולהו לזריעה קיימי : (כא) וכתב הרמב"ם ז"ל מכאן אתה למד שהלוקח

מקח

ומבריה לבקרא ולא הוה ליה כבי ושיני ומית ואסקינן שהמוכר חייב לשלם ליתמי אע"פ שהיה סרסור שקונה ומוכר ואפשר שלא הביר בו מ"מ הטעה אותם וצריך לשלם : (כז) וכן כתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובות שבתב המוכר ביצים לחבירו ונמצאו מוזרות שאינן ראויין לאבילה אע"פ שלא הביר בהן המוכר הוי מקח טעות : (כז) אע"פ שקנאם גם הוא ונתאנה מ"מ בשביל זה אין לו להונות אחרים ע"כ : (כח) המוכר להבירו זרעוני גינה וזרען ולא צמחו חייב באחריותן ודוקא זרעוני גינה שאינן עומדים אלא לזריעה אבל שאר דברים לא לא מיבעיא בחטין שרובן לאכילה שאינו חייב באחריותן אלא אפילו זרעוני פשתן דרובן לזריעה זבני אינו חייב באחריותן שיכול לומר לאכילה מכרתים לך ומיהו כתב הרמ"ה ז"ל דוקא שבבר פרע המעות אין מוציאין מידו בשביל הרוב אבל אם המעות עדיין ביד הלוקח כיון דרובא וחזקה מסייעין לו אין מוציאין מידו ואם פירש לזריעה אז חייב באחריותן אפילו בחטין והא דחייב באחריותן בזרעוני גינה זוקא בשאין דבר אחר לתלות בו במה שלא צמחו אבל אם יש דבר לתלות בו בגון ברד או דבר אחר תלינן בו ואינו חייב באחריותן אבל כל זמן שאין לו דבר לתלות בו מסתמא הוא אבל לא מה שטרח והוציא בזריעתן ובל דמיו מיהא מחזיר לו ואינו יכול לומר לו החזר לי זרעוני ואתן לך הדמים דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה דאיבעי ליה לאסוקי אדעתיה שיזרעם כיון דכולהו לזריעה קיימי : (כט) וכתב הרמב"ם ז"ל מכאן אתה למד שהלוקח

מקח

ומכר הבני מעיס בשנה פשוטים על מנת שיפרעם הלוקח אם כשרה אם טריפה ולבסוף נתברר הדבר שלא נשחט כראוי כתב הריב"ש בסי' תי"ג שהדין עם המוכר ואין כאן מקח טעות מחמת המוס הנמצא במכר מחמת פיסול זה כיון שפירש לו בין כשרה בין טריפה לבל אם יש מכר לערך מונחה שהות מחזיר מונחה יותר משהות בטל מקח : (יח) **המוכר** לחבירו זרעוני גינה שאינן עומדין אלא לזריעה וכו' בפרק ר"פ המוכר פירות (בב ·) המוכר פירות לחבירו ולא נמנו אפי' זרע פשתן אינו חייב באחריותן רשב"ג אומר זרעוני גנה שאינם נאכלים חייב באחריותן ובגמרא (בג :)

ת"ר מכו נותן לו דמי זרע ולא הולאה וי"ל אף הולאה מאן י"ל ת"ר חסדא רשב"ג היא דתניא רשב"ג אומר זרעוני גינה שאינם נאכלים חייב באחריותן דברי רבי ר' יהושע אומר סיפא רשב"ג אומר זרעוני גנה שאינם נאכלים חייב באחריותן ת"ק נמי ה"ק אלא לאו הולאה היכא דניחא מ"ם דמי זרע ומר סבר אף הולאה ודילמא כולה דרשב"ג הוא וחסורי מיחסרא וה"ק המוכר פירות לחבירו ולא נמנו אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן הא זרעוני גנה שאינן נאכלים חייב באחריותן דברי רבי ר' יהושע אומר זרעוני גנה שאינן נאכלים חייב באחריותן הא זרעוני גנה שאינן נאכלים חייב באחריותן וכתבו הרי"ף והרא"ש ת"ר המוכר זרעוני גנה לחבירו זרעים שאינן נאכלים זרען ולא נמנו חייב באחריותן ואם התנה עמו מתחילה לזרע חייב מהו נותן לו דמי זרע ויש גומרים אף הולאה והלכתא כתנא קמא עד כאן לשונו וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק י"ו מהלכות מכירה וכתב דה"ה לדברים הנמכרים לרפואה או לצביעה וכן כל כיוצא בזה ומה שאמר ואם פירש אף חייב באחריותן אפילו בחטין מבואר בברייתא שכתבתי בסמוך ומ"ש והא דחייב באחריותן בזרעוני גנה דוקא בזמן שאין לו דבר אחר לתלות בו מה שלא נמנו אבל מסתמא יש לו דבר אחר לתלות בו כגון ברד או גרם אחר תלינן בו וכו' כן כתב שם הרי"ף וז"ל וה"מ דלא נמנו מחמת עצמן אבל מחמת דבר אחר כגון ברד וכיוצא בו תלינן בהו וחייב באחריותן וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפרק הנזכר וכתב הרא"ש משמע מתוך דברי רב אלפס דכל היכא דתלוי יודוע כגון ברד וכיוצא בו תלינן בגרעונות דזרעים וזהו שכתב רבינו אבל כל זמן שאין דבר לתלות בו מסתמא הוא חייב באחריותן . וז"ל הר"ן והא דתמרינן הכא דחייב באחריותו . דוקא בשזרען בקרקע בדוקא ואנים כתקנן אבל זרען בטרסיס או שלא היו אנים כתקנן חיישו בחייב באחריותן דתלינן באנים או בריעותא דקרקע ע"כ כאן בקיאים ואמרו שראו נותן ולא היו רואין לזריעה וכן נראה מדברי הרי"ף והרמב"ם ז"ל עכ"ל : וא"ש עוד רבינו ומחזיר לו דמיו אבל לא מה שטרח והוציא בזריעתו כבר נתבאר בסמוך דהלכה כת"ק דתמר נותן לו דמי זרע ולא כמ"ד לא הולאה וא"ש אבל דמיו מיהא מחזיר לו ואינו יכול לומר לו החזר לי זרעוני ואתן לך הדמים כו' כן דקדק הר"ן להא דתמתני' ה"ק שרשב"ג אומר זרעוני גנה שאינן נאכלין וכו' וז"ל ק"ל מאי קמ"ל פשיטא שאין נקחין אלא לזריעה ואינן רואין לא אין לך מקח טעות גדול מזה וכ"ל דהא אתא לאשמעינן לתע"פ שזרען וא"א להחזירן חייב דהרי היה כמי שפירש לו מוכר לך ווורעם בקרקע דסלקא דעתך אמינא נהי דמקח טעות היא מכי מ"ל מוכר הבא לי חטי ואחזיר לך דמיהן קמ"ל דלא עכ"ל :

(יט) **וכתב** הרמב"ם מכלן אתה למד שהלוקח מקח מחבירו ומודיעו שמוליכו למדינה פלונית למכרו שם וכו' עד היה לו להודיעו למוכר ולא הודיעו הרי הוא ברשות

דרישה

בתלמוד הוא אמר בסמלא ובריש בספיקא דרב"ח ולא כרב"ח ובכי הן לצעת דבריהם דרמי בר חמא לא עלתה על דעתו שיטלא בשר בזול תלא סבר שהיתומים ישתלמו הן מהפטרופוס מי מהבקרא דמי כולו הן יון הוא אמר מכן בלום בהתנלות דכל אמר ובהמלוה מתחה ס"ד שהבקרא יהיב פטור לגמרי כיון שהוא ס"ם של היתומים וקאמרי דלך תלא ושיית דמפשר דמיירי דאין להיתומים הפסד דמלמת המוכר ובקלי וזוז מיניה והמוכר הוא דטוענו עמהן שמזנו ושלמו לו כי הן פשעו ובשום קמסתפק דמי בר ממא מי ישלם למוכר דהא לית ליה טענה עליהן כיון דהוא פשע הבבר יצא תלא ע"כ כ"ל דמיירי במוכר לת הוא [תלת] סרסור ואם כן ק"ל לומר שבתלמוד היתומים ממנו דהא הוא לא פשע ע"כ כ"ל דמי בר ממא נתפקך מי ישלם להיתומים והדרא קושיא לדוכתה תיך ס"ד שיטא הבקרא פטור לגמרי כיון שהוא ס"ם ומסיק סילקן כיון דליתא לספיקא דמי בר ממא תלא הפטרופוס פטור לגמרי והסרסור אם הוא בשלא פשע בשבועה והבקרא מחייב לשלם להיתומים ומ"מ כיון דיש לו התנלות קצת להבקרא מ"ם מקילינן בשביא ומ"ל לשלם להיתומים תלא דמי בשר בזול כן כ"ל בצעת השמועה לצעת הרמב"ם ובפיש לפירושו מלי לך, רש"י והתוס' והרא"ש ורבינו הל"ל דלפירושם הו"ל לכתוב המעשה כאשר היה שמיירי שהיה נאמלת המוכר והמוכר היה סרסור והיתומים נפרעו מהסרסור חור ותבע להפטרופוסים והנתפקך דמי ב"מ מי ישלם להסרסור ועוד כיון דרב"ח לא נתפקך אם יתבע הסרסור חו לא הו"ל להסיק ולומר תלא (הילכך) ומשלם הבקרא דמי בשר בזול לבל לפי הרמב"ם ניחא גם זה דהגמרא מסיק וקאמר כן לפקוק ממה שהשיבו לו שהיתומים נפרעו מהמוכר ע"ז קאמר הלא תיירי בהכי דמ"ב מלי קא טעין תלא ס"ל דאין כאן תלא סרסור והוא ס"ל נשבע ונפטר וגם ניחא במלי דשתם וכתב ומשלם בקרא ולא כתב למי משלם גם הכי הוא ס"ל ומשלם לו בקרא מיהו ס"ל לשלם תלא בשר בזול ודוק • ועיין בב"י וכ"מ שכתב ג"כ כמעט כפירושי לבל אם כן היתה כוונתו לשנו לתוק הוא למעוד ולא הוא ס"ל בל"י ס"ד ומאי דבריס לכתב ע"ם • עוד כתב בב"י ישוב לדברי הרמב"ם בשם בעל המרכיס לבל דבריו דתוקים תלא וגם בב"י הסה תוטו ותשר שכבר פסק הוא כת"ק תלא ודלמי בא"ם וכן דייקא ל' רבינו שכתב לבל כל זמן כו' משמע הוא חייב בתמריותן כו' ל' משמע משמע דמיירי שלין יהוע וכיוצ בזורעים שאינם עומדים לזריעה ומש"ל לעיל שיכול לומר לתלוקה מכרתי לך כו' ולא כ' שיכול לומר לא ידעתי שלא יהיו עומדים לזריעה לפשר שם קמ"ל דאפילו ידע בהן שאינן עומדים מ"ב ס"ע משום דלפי שהוא בשום הו"ל למוכר לעיוני בהו ולמבדק בהו שם עומדים אם לא כיון דיוקא פסיקא גדולה לשלוקח משלמ"ב כשלא יהיה לו תלא תפשל טירחא : (יט) וכתב הרמב"ם מכלן כו' עד היה לו להודיעו למוכר ולא הודיעו הרי הוא ברשות

פרישה

מכל מקום הטעם לותם ולריך לשלם כן לריך לעיוני : (טו) וכן כתב לתוני תבי הרא"ש בתשובה כו' תשובה זו היא בסוף ס"ת בכלל ק' בסימן ו' : למוכר בזיטים לחבירו כו' עיין בב"י שכתב ע"ז ולין הבדון דומה לרמיה דגם הרמב"ם מודה בזה דע"כ ל"ק הרמב"ם לפשוט תלא הסרסור לבדוק בשור ולהמוזרו קודם שיומת והיה גם הסרסור מחזירו לבעלים כמבואר בדברין לבל בזיטים מוזרות לא שייך ס"ם לשל מין תלא עזיי לבקע בזיטים תלא בשעה שלריך לכן מכיל ל"ב ול"ב הוא בנדון זה לשול דשניהם שוין לשניהם היה תפשל לבדוק לכיון דתדעתא דשכי לא קנה המקח בשל וק"ל וזה נלמד מל' הרא"ש שכתב בתשובה זו ז"ל תלא שקנאן גם הוא בשעה שלריך לכן מכיל ב"י ול"ב הכבדון דומה לרמיה דשם נאמר בזיטים תלא היה הלוקח יכול לבדוק גם במוכר לו בזיטים שקנאן גם הוא ונתאנה מ"מ בשביל זה אין לו להונות אחרים ע"כ ל"ל כיון דשניהם שוין תלשל לבדוק קודם שמכרן לו ואין יכול לומר לו לא ידעתי שהיו בזיטים ומ"ש בשם הרמב"ם ז"ל דאפילו ידע בהן שאינן עומדים מ"ב ס"ע משום דשם לא ידע במוס הוא ז"ל למוכר לעיוני בהו ולמבדק בהו שם עומדים אם לא כיון דיוקא פסיקא גדולה לשלוקח משלמ"ב כשלא יהיה לו תלא תפשל טירחא : (יט) וכתב הרמב"ם מכלן כו' עד היה לו להודיעו למוכר ולא הודיעו הרי הוא ברשות

ז"ל הרמב"ד אם בהשגות פ"ת אין לומר מכלן אתה למד שהלוקח כו' מכלן אתה למד שהלוקח כו' ז"ל הרמב"ם ז"ל מכלן אתה למד שהלוקח כו' וכתב

ברשות לוקח הכל בפי"ן מהלכות מכירה וכתב כ"י בשם הריטב"ן מכל מיגו נותן לו מה שהוציא לדעת הלכתא כרשב"ג • וכתב הרשב"ד על בבא קמייתא דין זה אמת הוא אלא שאין מכאן ראיה וכו' וה"ה נותן טעם לדברי הרמב"ם ז"ל שהביא ראיה מכאן וגם הר"ן בחידושיו הביא ראיה לדין זה מכאן . ומיהא למידק במ"ש הרמב"ם ואפילו מכר לו בגנב מחר שהודיעו הרי הוא ברשות המוכר ומשמע דאם לא נגנב מכר לו שהות לוקח שהודיעו הרי הוא ברשות המוכר אבל אם לא הודיעו שרוצה להוליכו שם והוליכו שם ומצא בו שם מום הרי הוא ברשות הלוקח עד שיחזיר המקח במומו למוכר : (כ) הלוקח מקח ונמצא בו מום ואבד או נגנב אח"כ הרי הוא ברשות לוקח ואם התליע או נפסד מחמת המום הרי הוא ברשות המוכר היה לו להודיעו למוכר ולא הודיעו הרי הוא ברשות לוקח והרמ"ה ז"ל כתב ואם המוכר ידע שהיה בו מום חייב אף בהוצאה שהוציא הלוקח להוליכו למקום פלוני משום דינא דגרמי אבל אם לא היה המוכר מכיר במום אז ההוצאה שצריך להוציא עליו להביאו משעה שנגלה המום הוא על המוכר כיון דלצורך המוכר הוא ואין הלוקח חייב אלא בטרחא בעלמא אבל בהוצאה דהולבה אלוקח הוא : (כא) המוכר שור לחבירו ונמצא ננחן אם אין להוכיח מהלוקח אם קנאו לרדיא או לשחיטה כגון שהוא אדם שקונה לזה ולזה וגם אין הוכחה בדמים כגון דאיקור בשרא וקם בדמי רדיא אז אינו מקח טעות שיכול לומר לשחיטה מכרתי לך אע"ג דרובא זבני לרדיא מ"מ [לא] אזלינן בתר רובא להוציא מיד המוכר אבל אם עדיין המעות ביד הלוקח כתב הרמ"ה ז"ל לא מיבעיא אם רובא לרדיא זבני דאיכא רובא דמסייע לחזקת הממון דאמרינן המע"ה אלא אפילו אי כי הדדי נינהו חזקת ממונא עדיפא והמע"ה ואם הוא גברא דלא זבין אלא לרדיא והמוכר מכירו הוי מקח טעות אפילו לא יהיב אלא דמי בשרא דהוי בפירש לרדיא

מקח מהברו ומודיעו שמוליכו למדינה פלונית למברו שם ואחר שהוליכו שם מצא בו מום אינו יכול לומר לו החזר לי מקחי באן אלא מחזיר לו הדמים והמוכר מטפל בו להביאו או למברו שם ואפילו אם נגנב או נאבד אחר שהודיעו הרי הוא ברשות המוכר אבל אם לא הודיעו שרוצה להוליכו שם והוליכו שם ומצא בו שם מום הרי הוא ברשות הלוקח עד שיחזיר המקח במומו למוכר : (כ) הלוקח מקח ונמצא בו מום ואבד או נגנב אח"כ הרי הוא ברשות לוקח ואם התליע או נפסד מחמת המום הרי הוא ברשות המוכר היה לו להודיעו למוכר ולא הודיעו הרי הוא ברשות לוקח והרמ"ה ז"ל כתב ואם המוכר ידע שהיה בו מום חייב אף בהוצאה שהוציא הלוקח להוליכו למקום פלוני משום דינא דגרמי אבל אם לא היה המוכר מכיר במום אז ההוצאה שצריך להוציא עליו להביאו משעה שנגלה המום הוא על המוכר כיון דלצורך המוכר הוא ואין הלוקח חייב אלא בטרחא בעלמא אבל בהוצאה דהולבה אלוקח הוא : (כא) המוכר שור לחבירו ונמצא ננחן אם אין להוכיח מהלוקח אם קנאו לרדיא או לשחיטה כגון שהוא אדם שקונה לזה ולזה וגם אין הוכחה בדמים כגון דאיקור בשרא וקם בדמי רדיא אז אינו מקח טעות שיכול לומר לשחיטה מכרתי לך אע"ג דרובא זבני לרדיא מ"מ [לא] אזלינן בתר רובא להוציא מיד המוכר אבל אם עדיין המעות ביד הלוקח כתב הרמ"ה ז"ל לא מיבעיא אם רובא לרדיא זבני דאיכא רובא דמסייע לחזקת הממון דאמרינן המע"ה אלא אפילו אי כי הדדי נינהו חזקת ממונא עדיפא והמע"ה ואם הוא גברא דלא זבין אלא לרדיא והמוכר מכירו הוי מקח טעות אפילו לא יהיב אלא דמי בשרא דהוי בפירש לרדיא

ס"ס הוא חלה דלהרמ"ה אז"ל ס"ח ורוב פוסקים חולקים עליו כדלעיל ס"ס ר' ועיין עוד לעיל ס"ס קפ"ו וסי' ק"ך וסי' ע"ד לפי שהבאתיו חילוקי דיוקי הלו ועל כן הלבון שכתב הרמב"ם כמשמעו הוא דלא כלתה שמירתו עד שיודיע למוכר ולומר לן טול את שלך וכשלא הודיעו חייב הלוקח בתחריותו אם נגנב או נאבד כדין ס"ס שהרי אם נזדמן לו מי שרוצה ללקחו מידו הוה מזדן ליה הילכך חייב בתחריותו עד דמודע ליה ואין חילוק בין אית ליה שהות להודיעו ללית ליה שהות ועוד יתבאר בסמוך בס"ד : (כ) **הלוקח** מקח ומצא בו מום וכו' • כתב ב"י בספר כ"מ וז"ל יש לעיין כשנמצא בו מום ואח"כ מבד שהות ברשות הלוקח כמאי עסקינן אי בשהודיעו שיש בו מום מ"ט לא לוקח מידו דהוי ברשות המוכר ומ"ש מהתליע וכו' ואי דוקא בשלא הודיעו הרי דינו שוה להתליע ונפסד ואמאי לא ערבינהו וליתני הכי הלוקח מקח ונמצא בו מום ואבד או נגנב או התליע ונפסד ה"ז ברשות המוכר ואם הו"ל להודיע למוכר ולא הודיעו ה"ז ברשות לוקח[ג"וצ"ע עכ"ל וז"ל הב"ח] על זה ולמאי דפרישית בסמוך והוא האמת ל"ק מידי דבנגנב או נאבד לעולם הוא ברשות לוקח אפילו לא הו"ל שהות להודיע למוכר ולא הודיע הרי פשע בשמירה וחייב הלוקח באחריות ההפסד שע"י התלעה דאם היה הודיעו היה המוכר מצילו שלא יגיע לידי הפסד עכ"ל : ז והרמ"ה כתב ואם המוכר יגדע

פרישה

כו' הכל מדברי הרמב"ם הוא דכ"כ בפי"ן דמכירה ועד"ז : ומ"ש ומודיעו שמוליכו כו' נראה **דמיירי שאין** המוכר יודע שיש בו מום אלא מדהוה ליה למידק אלא יגזום היזק לאמרים לכך **כיון** שהודיעו שרוצה להוליכו לצורך להמוכר לו שהמים ואפ"פ שבדין שור שאין לו שומרות הכ"ל **בסע"ו** ס"ל לרמב"ם דעל הלוקח סו"ל למידק שמא התם המוכר מרמה הוא **משא"כ** כאן שהוא **בע"ם** : ואפילו אם נגנב כו' כ"ל דהכי הוא הלשון דברי הרמב"ם ולפ שהודיעו **מתחלה** דרוצה **להוליכו** למדינה פלונית ואח"כ מצא בו מום חוזר למוכר וצריך למוכר לו **דמיו** מיד שהודיעו שאינו רוצה לעמוד במקחו **מפני** המום שמצא בו וכ"מ בזה ביכול **להכזיבו** אלא שאפילו נגנב או נאבד לגמרי שהודיעו שחוזר במקחו וסיים לו לשלום **אם** ליקחנו ולשמרו אבל אין נראה לפרש דאמר שהודיעו ר"ל שהוא להוליכו לפ"ד להודיעו **שכתב** הא"ז בדברי הרמב"ם בס"ך ועד"ל ובאם נגנב קודם שיהיה הלוקח יכול להודיע לו שחוזר למקחו ומסתמא הוא **ג"כ** ברשות המוכר דהמוכר סו"ל לרמות מנפשו **מתחלה** וכמ"ש הוא מיירי כשגילה לו תחלה שהוא להוליכו למדינה פלונית אבל אם לא גילה לו **ר"ל** מאחר שעשה אם שהודיעו וס"ס אם לקח להודיעו קודם ולא היה לו בתפארת **ולאפוקי** אם היה יכול להודיעו בתוכן ולא עשה תדע דהא ולאי לאו אם קודם שהגילו למוכר ולאי הוה פסידא דמוכר נמצא לתין כ"מ **בסודעה** זו ק"ל) אבל אם לא גילה זה מתחלה שהוא להוליכו למדינה פלונית לא מסתבר לומר שיהיה חייב **בו** מחמת **מום** ואפילו לא נגנב אין המוכר חייב להחזיר לו דמיו עד שיבית **המקח** יעמידנו במקום המוכר ויודיעו שחוזר בו שיד הלוקח כשומרים על מתפחדים וכמ"ש לפני זה ואפילו בלוקח **כשכתבי** לך ס"ס דיכול לומר להוליכו למדינה פלונית אבל אם לא יודיע שיש בו מום : (כ) ואח"כ כתב דאם לקח ממנו מקח ולא הוליכו **למדינה** פלונית הוא כאלו שיש בו מום מה שהוא **דמיירי** כגון בלא הודיעו כלל דאם הודיעו ולא הוליכו אפילו לא הגיע זמן ההוצאה ואם אבד בשמירה ואפילו לא הגיע זמן ההוצאה אינו חייב לשלם לו כלום דהא כתב הרמב"ם דאם לא הודיעו ולא הוליכו אפילו הגיע זמן ההוצאה ואבד בשמירה

(כב) ומ"ש ומי זבין לרדיא ולשחיטה וכיוצא בהוכחה בדמי וכו'. הכי מוכח בסוגיא דלעיל בפרקי' בגברא דזבין לכהני לקרקון וליחזי דמי כיוצי גינהו אלמא דמי זבין לרדיא ולשחיטה כיוצא בהוכחה בדמים: ומ"ש ומי גברא דלא זבין אלא לשחיטה וכו' ודיוקא כשאר זביני לענין מונאה וביטול מקח. כלומר דבגברא דלא זבין אלא לרדיא ליכא למימר מונאה וביטול מקח דרגילות הוא להוסיף דמים על שור מעולה ויפה כחו לרדיא אבל בזבין לשחיטה כבל שוה: ומ"ש ומ"ג דקיי"ל כרבנן וכו'. כיוצא בזה כתבו התוס' ריש פ' המוכר פירות וע"ש:

רלג (ג) **המוכר** לחבירו מין ממיני פירות וכו' משנה פ' הספינה וכתב בת"כ סימן סכ"ב רחובן שטוחל לקוטי בשר מחיל מסורס דריחו נוף וחינו טוב לאכול כמו מסורס חינו יכול לחזור בו לגמרי אלא יחזיר לו דבינו וביני ובשר חימה פטק לחין לך חוס גדול מזה וחו דהאיך מאכילים לאדם בע"כ בשר שחינו מקובל על נפשו וחו דהלא התנה עמו בפירוש שיהא מחיל מסורס וכשחינו מסורס חינו חפץ לקנותו ודמי לחטין יפות ונמצא רעות לוקה יכול לחזור בו לחין טעם היפות כטעם הרעות וחפילו סיה טעמן שוה לין דעתו ניחא אלא ביפות וכן מי שאמר לחבירו למכור לו חבית דגים מלוחים גדולים ונמצאו קטנים אפי' לין ההוגלה אלא בפחות משחות בטל המקח לגבי לוקה דהו"ל כמו שיעור מחפץ לאפץ ורמיה שהביא בת"ה מפ"ק דבילה מהרוח דת"ל ביעי דפחיא למלן וכו' היכא דמיירי כלל לפי מקלת טוחאות דגורסין בעמ מוקבינהו ולא לפרוש כמ"ש הרמ"ה והסכים עמו הר"ן בפ' האיש מקדש וכתב שאף לאוקי שאינן גורסים בעמ מוקבינהו ולא לפרוש על כרחך צריך לפרש כן מפני שלא יעלה כלל על הדעת לומר בחי שדעתו לקנות דבר חשוב שיהא בידו של מוכר להסליט לו בהדיא עם הגרוע או בעיקר הלבה למעשה וע"ל בסי' רל"ב סעיף י"ד ובמ"ש לעם בס"ד:

רלד (ג) **המוכר** בשר וכו' משנה בבכורות סוף פרק פסולי המוקדשין וכ"כ הרי"ף והרמ"ם בפ' המוכר פירות והרמב"ם בפ' המוכר פירות ובפ' י"ו מהכירה והטעם דבריהם כשהבלוהו הלוקחים דגרם להו חיסורי קנסוהו דלא לחזיר ואי גברא דלא זבין אלא לשחיטה מסתמא לשחיטה קנאו ודינו בשאר זביני לענין אונאה וביטול מקח: (כג) ואי זבין לרדיא ולשחיטה ואיבא הוכחה בדמים אי יהיב דמי רדיא ודאי לרדיא זבניה והוי מקח טעות ואי יהיב דמי שחיטה ודאי לשחיטה זבניה ואע"ג דקיי"ל כרבנן שאין הדמים ראיה ה"מ גבי צמד בקר שהדמים מבחישין את עיקר הלשון דעיקר לשון בני אדם קורין לעול בלא בקר צמד אבל הבא בין לרדיא בין לשחיטה נקרא שור לבולי עלמא והולכין אחר הודעת הדמים:

רלג (ג) **המוכר** לחבירו מין ממיני פירות ונתן לו מין אחר אין כאן מכר ושניהם הוזרין בהן ביצד מכר לו חטין לבנות ונמצאו אדומות או איפבא או מכר לו יין ונמצא חומין או איפבא או מכר לו עצים של זתים ונמצאו של שקמה או איפבא: (ד) אבל אם מכר לו חטין יפות ונמצאו רעות לוקה הוא הוזר בו אפילו לא נתאנה בסבום שמכרם לו בשוויים אפ"ה חוזר שהרי הוא מקח טעות שאומר לא ארצה לקנות אלא יפות ואין המוכר יכול לחזור בו אפילו אם הוקרו מכר לו רעות ונמצאו יפות מוכר חוזר בו אפילו מכרם לו בשוויים ולא לוקח אפילו אם הוזלו: (ג) מכר לו רעות ונמצאו רעות יפות ונמצאו יפות אע"פ שאינן יפות שאין למעלה מהן ולא רעות שאין למטה מהן ויש במקח אונאה עד שתות אין אחד מהם יכול לחזור בו אלא קנה ומחזיר אונאה:

רלד (ג) **המוכר** בשר בכור לחבירו ונודע ששחטו ולא הראהו למומחה מה שאכל אבל ויחזיר לו הדמים והנשאר ביד הלוקח יקבר ויחזיר לו הדמים וכן הדין במוכר בשר טריפה מה שאכל אבל ויחזיר לו הדמים והנשאר יחזיר הבשר לטבח ויחזיר לו הדמים מכר הלוקח הטרפה לעכו"ם או השליכו לכלבים לא יפרע למוכר אלא דמי טרפה ומה שקבל ממנו המוכר יותר מדמי

כתב בתשובות מיימוניות דספר משפטים סימן י"ג המוכר לחבירו דבר שהות מקח טעות שצריך להחזיר לו הדמים דינו כבעל חוב דאי אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בהדעת ועיין בכ"י שכתבתי בסמוך:

רלג (ג) **המוכר** לחבירו מין ממיני פירות ונתן לו מין אחר כגון מכר ושניהם הוזרין בהן ביצד מכר לו חטים לבנות ונמצאו אדומות או איפבא או מכר לו יין ונמצא חומץ

זה"מ ז"ל בפרק המוכר פירות: (ב) **ובש"ע** בשם הרמב"ם ז"ל וכן כל מוכר דבר שאסור למכול מן התורה כן הכל בפי"ו. וכתב עוד שם המוכר בשר לחבירו ונמצא בשר בכור פירות ונמצאו טבלים יין ונמצא יין נסך מה שאכל לכל ויחזיר לו מת הדמים וכיון בפרוש בפרק הנזכר: ועל מה שכתב מכל המוכר דבר שאיסור מכילתו מדברי סופרים וכו' כתב ס"ק לא מצאתי זה מבואר מכל רמיתי אלא נשמע בגמרא לבד איסורין של תורה או איסורי סופרים שהם יין מכל איסורים של דבריהם כגון יין נסך שהכוונה שהם יין מכל איסורים של דבריהם בהכילה לא מכל כיון שאכלו וגמרו לא יחזיר להם כלום וצירוזלמי דשביעית חלקו לעניין המוכר ומתרו כל דבר שאיסורו דבר תורה מסור לעשות בו המוכר וכל דבר שאיסורו מדבריהם מותר לעשות בו המוכר ומיפשר שלף זה כן ומולי ממקום אחר יצא זה לו ע"ל וכתב הריב"ש בסימן תל"ט על דברי הרמב"ם פ"ט מהל' מאכ"א דין רמיה גרוע מדין זה לא מצאתי מן הפנים מחדוי שחלק עליו: [א] **וכתב** עוד שם נדון זה הרי הוא כאיסורים של דבריהם שהרי לא נאמרו טרפה בודאי אלא שאסרו מפני שלא נבדקה כהוגן והבדיקה היא אלא מדבריהם כמו שאמרו בירושלמי במסכת טילה:

רלה (ג) **קטן** ד"ה אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר וכו' כ"כ הרמב"ם ז"ל בפכ"ט מה"מ וכתב ה"ה **על זה** מפורש במשנה בפ' המזקין (נט:) מלשון תס"ו יש שם גזל מפני דרכי שלום הא מדתורייתא אין בהם גזל כפי שאין להם זכייה ואמרו שם גבי פטוטות דממכרן ממכר משום כדי חייהן הא למו הכי לא וי"מ דקטן זוכה לעצמו דבר תורה כשיש דעת לאחרת מקנה ופסקו של שמואל כדברי המחבר וממרו פרק השוכר מקדש (מג.) מיש זוכה ואין קטן זוכה וכפרק מי שמת (קנ.) זכין לגדול ואין זכין לקטן ועיקר דבר זה בפ' התקבל וגרסי שדעת רבי דמתנה קנה ד"ת אבל במקח אין נהינתו נתינה מיהו בדמים אין אף אין מעשיו כלום מן התורה אבל במקח אם זכו לו קנה דבר תורה כיון שיש בו שיש ואילך ויודע בטיב משא אחרת וכן נראה ממה שכתב פ"א מהלכות לוקח ופ"ד מהלכות זכייה ומתנה ע"ל: ומ"ש אבל חכמים תקנו שאפילו אין בהם שיש ואילך ויודע בטיב משא ומקח שאחרת מכר במטלטלין אבל לא גדול אם טעה עד שתות הוי מחילה וכו' בפ' המזקין (שם) תנן הפשועות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין ובגמרא (שם) ועד כמה מהו רב יהודה לרב יצחק בריה כבר שית כבר שבע כבר תמני במתניתא תנא כבר תשע כבר עשר ול"פ כל חד וחד לפום תורפיה ועלעא מלי אמר רבי אבא בר יעקב אמר רבי יוחנן משום כדי חייו וטעותן עדכמה אמר א יונה אמר רבי זירא עד שתות כגדול ודקדק רבינו לכתוב ויודע בטיב ומקח ומקח לגמרי אמר רבי אבא בר יעקב אמר רבי יוחנן משום כדי חייו וטעותן עד כמה אמר רבי זירא עד שתות כגדול ופר"ח המחבר דעד שתות הוא מחילה כגדול שתות קנה ומחזיר לוגמא יתר משתות בטל מקח וכן פרש"י ז"ל לף על פי שמצאתי במקצת פירושים וטעותן של פעוטות עד כמה הוא עד שתות כגדול עד שתות קנה הקונה ומחזיר לוגמא נראה שהוא טעות סופרים אלא עד שתות מחילה שתות קנה ומחזיר לוגמא וזה פשוט ובהשגות ג"ת שהקטן אין לו מחילה כלומרין ברים אלו מצינו יתמי לאו בני מחילה ניהו ע"ל ודברי תימה הם שהם כן הוא ל"ל בגמרא לפרש ואילך יתמרו עד שתות כגדול ויהיה בגדול מחילה ובקטן ניתן לחזרה ומ"ש דיתמי לאו בני מחילה ניהו מ"מ מכמים שתקנו שיהיה מכרן ממכר משום כדי חייהם הם תקנו שיהיה טעותן כגדול וגדולה מזו תמרו מתנתן מתנה. לפילו מתנה מרובה ודברי הממכר עיקר עכ"ל. וכתב עוד הרמב"ם

כפ'

דרכי משה

רלה (א) ודלא כראב"ד דס"ל דקטנים לאו בני מחילה ניהו ע

תפ"ב

פרישה

בשר טרפה דמשורין למכור וסוס ופיל במכירתו **ולא מיישינן שמא** יחזור וימכרנו **ליהודי** בשוקא כשרות כמו שעשה ברמשנה דמכרו בשוקא כשהוא מת"ע דשיש יכול למכרו לעכו"ם שלא ימלא תו קונים שיקנו ממנו שכבי עכו"ם שיאכלו טריפה מעכשו יהו מעכירין תותו מתומטתו ומכריזין עליו וכ"ש כל מוכר דבר מיסור כמ"ש בי"ד סימן קי"ט גם לא מיישינן שיאכלנו דכמשכד לדבר קל לפני עיוור **לא כשבד לדבר חמור** כמ"ש בי"ד סימן קי"ט וק"ל • וכומ"ל בקיצור

רלה (ג) **קטן** דבר תורה אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר אבל חכמים תקנו שמבן ו' שנים ואילך ויודע **בטיב משא** ומתן שממכרו ממכר במטלטלין אבל לא במקרקעי ודינו כדינו של גדול **אם** טעה עד שתות הוי מחילה ושתות קנה **ומחזיר אונאה ויתר** על שתות בטל המקח והרמב"ם כתב קטן **עד י"ב שנה** אין זקנאותיו כלום **מי"ב ואילך ממכרו ממכר אם יודע בטיב משא ומתן וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה** וכן הרמ"ה ז"ל **אלא שהילך עד עשרה סתמיה בהזקת חריף שאינו חריף וצריך בדיקה ומכאן ואילך עד סתמיה בהזקת חריף עד שיתברר שאינו חריף וא"א הרא"ש ז"ל היה אומר שמבן י' ואילך בל שאינו**

שומה

מדמי המירפה צריך להחזיר: (ג) **וכתב** הרמב"ם ז"ל וכן כל מוכר דבר שאסור לאכול מן התורה כן הוא דינו בין שהוא בלאו בין שהוא בכרת אבל אם הוא אסור לאכול מד"ס אם הפירות קיימים מחזיר הפירות ואם אבלן אין המוכר מחזיר לו כלום וכל איסורי **הנאה בין מן התורה בין מדבריהם מחזיר לו הדמים ואין להן** דין מכירה:

רלה (ג) **קטן** דבר תורה אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר אבל חכמים תקנו שמבן ו' שנים ואילך ויודע **בטיב משא** ומתן שממכרו ממכר במטלטלין אבל לא במקרקעי ודינו כדינו **של גדול אם** טעה עד שתות הוי מחילה ושתות קנה **ומחזיר אונאה ויתר** על שתות בטל המקח והרמב"ם כתב קטן **עד י"ב שנה** אין **זקנאותיו** כלום **מי"ב ואילך ממכרו ממכר אם יודע בטיב משא ומתן וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה** וכן הרמ"ה ז"ל **אלא שהילך עד עשרה סתמיה בהזקת חריף עד שיתברר שאינו חריף וצריך בדיקה ומכאן ואילך עד סתמיה בהזקת חריף עד שיתברר שאינו חריף וא"א הרא"ש ז"ל היה אומר שמבן י' ואילך בל שאינו**

שומה

רלה (ג) **קטן** דבר תורה אין מקחו מקח וכו'. משנה וגמרא פרק המזקין דמבן שם ואילך תקנו חכמים שיהא מקחו מקח וכו' לא בפחות מבן שם ומבן שם ובשב ואמינא ותשע ועשר כל חד וחד לפום תורפיה ומפרש הרמ"ה דסיינו לומר דעד עשר צריך שיבדקוהו שם הוא חריף ומכאן ואילך סתמיה בחזקת חריף לבדק מיהא צריך שיהא חריף ומכאן ואילך עד עשרים חריף אין ממכרו ממכר ולהרמ"ה הבדיקה היא שלא יהא הוא חריף מקחו מקח וכל חד וחד לפום תורפיה ואילך כל שאינו חריף אין לו דין זה ע"ל ומ"ש שאסור לעשות בטריפה שמורה שיהיו לקנות לכתחלה טריפה למכרה ולהשתכר בה אבל שמא מזדמן לו שבשחט בה כמו שנתרפא מעצמו שיהא מקחו מקח וכו' כמו שנתרפא בשחיטה כשרה ע"ל ומ"ש אבל חכמים תקנו שמבן שם שיש ואילך ויודע בטיב משא ומתן שממכרו ממכר במטלטלין ובגמרא ועד כמה מתני' רב יהודה לרב יצחק בריה כבר שית כבר שבע כבר תמני במתניתא תנא כבר תשע כבר עשר ול"פ כל חד וחד לפום תורפיה ועלעא מלי אמר רבי אבא בר יעקב אמר רבי יוחנן משום כדי חייו וטעותן עד כמה אמר רבי זירא עד שתות כגדול ודקדק רבינו לכתוב ויודע בטיב ומקח ומקח לגמרי אמר רבי אבא בר יעקב אמר רבי יוחנן משום כדי חייו וטעותן עד כמה אמר רבי זירא עד שתות כגדול ופר"ח המחבר דעד שתות הוא מחילה כגדול שתות קנה ומחזיר לוגמא יתר משתות בטל מקח וכן פרש"י ז"ל לף על פי שמצאתי במקצת פירושים וטעותן של פעוטות עד כמה הוא עד שתות כגדול עד שתות קנה הקונה ומחזיר לוגמא נראה שהוא טעות סופרים אלא עד שתות מחילה שתות קנה ומחזיר לוגמא וזה פשוט ובהשגות ג"ת שהקטן אין לו מחילה כלומרין ברים אלו מצינו יתמי לאו בני מחילה ניהו ע"כ ודברי תימה הם שהם כן הוא ל"ל בגמרא לפרש ואילך יתמרו עד שתות כגדול ויהיה בגדול מחילה ובקטן ניתן לחזרה ומ"ש דיתמי לאו בני מחילה ניהו מ"מ מכמים שתקנו שיהיה מכרן ממכר משום כדי חייהם הם תקנו שיהיה טעותן כגדול וגדולה מזו תמרו מתנתן מתנה. לפילו מתנה מרובה ודברי הממכר עיקר עכ"ל. וכתב עוד הרמב"ם

כפ'

דרכי משה

רלה (א) ודלא כראב"ד דס"ל דקטנים לאו בני מחילה ניהו ע

תפ"ב

פרישה

בשר טרפה דמשורין למכור וסוס ופיל במכירתו **ולא מיישינן שמא** יחזור וימכרנו **ליהודי** בשוקא כשרות כמו שעשה ברמשנה דמכרו בשוקא כשהוא מת"ע דשיש יכול למכרו לעכו"ם שלא ימלא תו קונים שיקנו ממנו שכבי עכו"ם שיאכלו טריפה מעכשו יהו מעכירין תותו מתומטתו ומכריזין עליו וכ"ש כל מוכר דבר מיסור כמ"ש בי"ד סימן קי"ט גם לא מיישינן שיאכלנו דכמשכד לדבר קל לפני עיוור **לא כשבד לדבר חמור** כמ"ש בי"ד סימן קי"ט וק"ל • וכומ"ל בקיצור

דרישה

סי' רלה (ג) **והרמב"ם** כתב קטן עד י"ב שנה אין מקחותיו כלום כו' ול"ל כ"י ספר מוטעה מזמן לרבינו ום לתמוה עליו למה לא תמה שמין מלימות לתותה מסמת שמיש בירושלמי בגמרא כמו בגמרא ומ"ש בגמרא ולפי הגמרא ולפי הסוגיא שבירושלמי דבין ממנ מ"ם ומ"ש כסברא הראשונה אלא שהילך עד עשרה סתמיה בהזקת חריף עד שיתברר שאינו חריף וא"א הרא"ש ז"ל היה אומר שמבן י' ואילך ויודע בטיב משא ומתן שממכרו ממכר במטלטלין אבל לא במקרקעי ודינו כדינו של גדול אם טעה עד שתות הוי מחילה וכו' בפ' המזקין (שם) תנן הפשועות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין ובגמרא (שם) ועד כמה מהו רב יהודה לרב יצחק בריה כבר שית כבר שבע כבר תמני במתניתא תנא כבר תשע כבר עשר ול"פ כל חד וחד לפום תורפיה ועלעא מלי אמר רבי אבא בר יעקב אמר רבי יוחנן משום כדי חייו וטעותן עד כמה אמר רבי זירא עד שתות כגדול ודקדק רבינו לכתוב ויודע בטיב משא ומתן ומתן לגמרי אמר רבי אבא בר יעקב אמר רבי יוחנן משום כדי חייו וטעותן עדכמה אמר א יונה אמר רבי זירא עד שתות כגדול ודקדק רבינו לכתוב ויודע בטיב משא ומתן ומתן לגמרי אמר רבי אבא בר יעקב אמר רבי יוחנן משום כדי חייו וטעותן עד כמה אמר רבי זירא עד שתות כגדול ופר"ח המחבר דעד שתות הוא מחילה כגדול שתות קנה הקונה ומחזיר לוגמא ולף על פי שמצאתי במקצת פירושים וטעותן של פעוטות עד כמה הוא עד שתות כגדול עד שתות קנה הקונה ומחזיר לוגמא נראה שהוא טעות סופרים אלא עד שתות מחילה שתות קנה ומחזיר לוגמא וזה פשוט ובהשגות ג"ת שהקטן אין לו מחילה כלומרין ברים אלו מצינו יתמי לאו בני מחילה ניהו ע"כ ודברי תימה הם שהם כן הוא ל"ל בגמרא לפרש ואילך יתמרו עד שתות כגדול ויהיה בגדול מחילה ובקטן ניתן לחזרה ומ"ש דיתמי לאו בני מחילה ניהו מ"מ מכמים שתקנו שיהיה מכרן ממכר משום כדי חייהם הם תקנו שיהיה טעותן כגדול וגדולה מזו תמרו מתנתן מתנה. לפילו מתנה מרובה ודברי הממכר עיקר עכ"ל. וכתב עוד הרמב"ם

דרישה

סי' רלה (ג) **והרמב"ם** כתב קטן עד י"ב שנה אין מקחותיו כלום כו' ול"ל כ"י ספר מוטעה מזמן לרבינו ום לתמוה עליו למה לא תמה שמין מלימות לתותה מסמת שמיש בירושלמי בגמרא כמו בגמרא ומ"ש בגמרא ולפי הגמרא ולפי הסוגיא שבירושלמי דבין ממנ מ"ם ומ"ש כסברא הראשונה אלא שהילך עד עשרה סתמיה בהזקת חריף עד שיתברר שאינו חריף וא"א הרא"ש ז"ל היה אומר שמבן י' ואילך ויודע בטיב משא ומתן שממכרו ממכר במטלטלין אבל לא במקרקעי ודינו כדינו של גדול אם טעה עד שתות הוי מחילה וכו' בפ' המזקין (שם) תנן הפשועות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין ובגמרא (שם) ועד כמה מהו רב יהודה לרב יצחק בריה כבר שית כבר שבע כבר תמני במתניתא תנא כבר תשע כבר עשר ול"פ כל חד וחד לפום תורפיה ועלעא מלי אמר רבי אבא בר יעקב אמר רבי יוחנן משום כדי חייו וטעותן עד כמה אמר רבי זירא עד שתות כגדול ודקדק רבינו לכתוב ויודע בטיב משא ומתן ומתן לגמרי אמר רבי אבא בר יעקב אמר רבי יוחנן משום כדי חייו וטעותן עדכמה אמר א יונה אמר רבי זירא עד שתות כגדול ודקדק רבינו לכתוב ויודע בטיב משא ומתן ומתן לגמרי אמר רבי אבא בר יעקב אמר רבי יוחנן משום כדי חייו וטעותן עד כמה אמר רבי זירא עד שתות כגדול ופר"ח המחבר דעד שתות הוא מחילה כגדול שתות קנה הקונה ומחזיר לוגמא יתר משתות בטל מקח וכן פרש"י ז"ל לף על פי שמצאתי במקצת פירושים וטעותן של פעוטות עד כמה הוא עד שתות כגדול עד שתות קנה הקונה ומחזיר לוגמא נראה שהוא טעות סופרים אלא עד שתות מחילה שתות קנה ומחזיר לוגמא וזה פשוט ובהשגות ג"ת שהקטן אין לו מחילה כלומרין ברים אלו מצינו יתמי לאו בני מחילה ניהו ע"כ ודברי תימה הם שהם כן הוא ל"ל בגמרא לפרש ואילך יתמרו עד שתות כגדול ויהיה בגדול מחילה ובקטן ניתן לחזרה ומ"ש דיתמי לאו בני מחילה ניהו מ"מ מכמים שתקנו שיהיה מכרן ממכר משום כדי חייהם הם תקנו שיהיה טעותן כגדול וגדולה מזו תמרו מתנתן מתנה. לפילו מתנה מרובה ודברי הממכר עיקר עכ"ל. וכתב עוד הרמב"ם

כפ'

תרושי הגהות

רלה א בגמרא איתא א"ר יהה האשר שלפני הב"י הוה הגירסא כך עיין חולין (סג:) דאיתא לקך אמורא יפת אמר זירא וגי' הרא"ש שם א"ר זירא ולפי מ' הב"י ביה"ד סומן ך' אין לאה משם אכתם בר"ם ס"ק ד' השיג עליו ע"ש שהביא מהרחק להפוך מש"ו ושקלים ששם שהא אך יהה לבו ולטה לא הביא מהא דשילין דאיתא שם בשם רבי זירא ואפשר

שוטה ממכרו ממכר בד"א שאין לו אפוטרופא אבל יש לו אפוטרופא אין ממכרו ממכר ומעמא דתקנו חכמים שיהא ממכרו ממכר משום בדי חיוו וע"כ כתב רב האיי שלא ימכור אלא בדי חיוו ולפי דעתינו אנו רואין שאם יש שם ממון הרבה שינתן לו ממנו קצת בסחורה בדי שיתלמד במקח וממכר אע"פ שא"צ לבדי חיוו ולפי מראית עיני הדיינין ע"כ והרמב"ם כתב כיון דתקון רבנן (ב) שיהא ממכרו ממכר לא פלוג בין מוכר לבדי חיוו ובין מוכר יותר מבדי חיוו ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל: (ג) ומתנתו (ג) נמי הוי מתנה משש ואילך ויודע בטיב מו"מ בין במתנה מרובה בין במתנה מועטת בין במתנת בריא בין במתנת שכיב מרע: (ג) ודווקא במטלטלי אבל במקרקעי לא אפילו נתנו לו במתנה (ד) או שקנאו לו אפוטרופוס שלא ירשה מאביו אפ"ה לא הוי מתנתו מתנה: (ה) וכתב א"א בתשוב' שאם ירש שט"ח מאביו שיכול ליתנו לאחר במסירה וכתיבה דלענין זה השוב כמטלטלין ויכול ליתנו ור"ח כתב דמתנתו מתנה אפילו אם יש לו אפוטרופא דלענין מתנה אין חילוק אם יש לו אפוטרופא או לא שהאפוטרופא אין רשאי ליתן משל יתומים כלום

ב"ח

סם כנים מן הקנייתו לאחריס כלוס ומסס סנים עד סיגדיל וכו' וכדלימת בגמרת: בד"א שאין לו אפוטרופא וכו'. מימרת בפרק מציאת האשה וטעם דכיון שאין לו אפוטרופא היא בידו משום כדי חיוו וביש לו אפוטרופוס כיון שאם יכולין למכור לצורך היתומים במסח ומתן דהא ליכא טעמת דכדי חיוו והקשה הרמב"ן מיתך תקנו חכמים דאפוטרופוס הוי מחילה הא אמר בפ' אלו מציאות יתמי לאו בני מחילה ניהו והרב המגיד דהה קושיא זו דכיון דכיתה התקנה משום כדי חיוו תקנו גס כן שיהא דין טעותן כדין גדול:

(ג) **ומתנתו** נמי הוי מתנה וכו'. בפרק הניזקין בעי מתנתו מאי במטלטלין משום כדי חיוו הוי זביעא ליו מתנה לא או דילמא מתנתו נמי מתנה לשיעבדו ליה נייח נפשיה ומסיקנא מתנתו מתנה לאחת מתנה מתנת שכ"מ ולאחת מתנת בריא לאחת מתנה מרובה ולאחת מתנה מועטת ואיכא למידק לרב הסי אלא ימכור אלא כדי חיוו וכי גרע מכירה ממתנה דאפילו מתנה מרובה הוי מתנה וגרסה דרב הסי דייק מיפסא מדאיצרך התלמוד למיפסא דאפילו מתנה מרובה נמי מכלל דבמקח וממכר דוקא כדי חיוו ולהכי מיצטריכו למימר דבמתנה אפילו מתנה מועטת משום דמתנה הוי מתנה וטעמא דמילתא משום דמתנה לא שכיחא דיניה מיפא מתנה חנם אלא אם כן דעבד ליה חבריה ניחא נפשיה הילכך אפילו מתנה מרובה נמי אבל מקח וממכר כיון דיוקא מיקרבא דעתיה לגבי זוזי אלא אם כן יאמר אלא כדי חיוו ותדע שהרי התם כתב כסברת התוספות ורמ"ם כתב כן ומכל מקום אפילו במקרקעי אלא במטלטלין ואפילו במתנה מועטת דכל שאר לו על ידי מקח וממכר הילכך לא יאמר אלא כדי חיוו ותדע שהרי התוס' והרמ"ם כתבו לדייק מדלא קתני אפילו במטלטלין ואפילו במתנה מועטת אפילו במקרקעי אלא במטלטלין ואפילו במתנה מרובה נמי מכלל דבמקח וממכר דוקא כדי חיוו ולהכי מיצטריכו למימר דבמתנה אפילו מתנה מועטת ואיכא למידק לרב הסי אלא ימכור אלא כדי חיוו וכי גרע מכירה ממתנה דאפילו מתנה מרובה הוי מתנה וגרסה דרב הסי דייק מיפסא מדאיצרך התלמוד למיפסא דאפילו מ

מפוטרופוס עכ"ל וריב"ש בסי' ק"ט כתב על דברי ר"ח וש"מ שלא חלק בזה שלא מתנה כמכר היא וכשם שאינו מוכר אפי' מטלטלין כשיש לו מפוטרופוס כך יהיו נותן וכן דעת הרמב"ם ז"ל פרק כ"ט מה"מ לגבי נדחה מדברי שמדעת המפוטרופוס מתנתו מתנה ומקיים המפוטרופוס במתנת הקטן מע"פ שאין המפוטרופוס לבדו יכול ליתן כלום מנכסי יתומים עכ"ל (ה):

(ה) **ומ"ש** בשם הרמב"ן אין מקח קטן קיים במטלטלין אלא כשמשך או וכו' ט"ס הוא וצריך להגיה הרמב"ם שכן כתב כן בפרק כ"ט מה"מ וכתב ה"ה אין מקח הקטן וכו' אפילו במטלטלין עד שיתיאמו אותן בני אדם שהיתומים אינן מקבלין מי שפרע כדמשמע בפ' הנזקין (גב') והוא פיתומים שיש להן מפוטרופוס וכן הדין לקטן עצמו ועיקר: (ו) **וכן** אם קנו מיד הקטן או השכיר וכו' נתן טעם ב המחבר לקנין הקטן למה הוא כופר שאינו מועיל לפי שאתם אומרים שהקטן עומד וכל שאינו רשאי לכתיבה אינו קנין ודין השכירות פשוט הוא דאינו מועיל דשכירות מכירה ליומיה היא ואין ממכרו ממכר במקרקעי ומכאן שאם השכיר הקטן בית לדור שיכול לחזור בו ואין מעשיו כלום ובהגהות פ"ק דגיטין (לט:) דהכיא מתניתא דשדה לה מרה כוותה וה"ל קי הא וקני נפשך וכו' כמלא שהוא כשך גמור דעדיף משאר כשף וקונה לגמרי וכן אם קנה הוא בקנין קנה שהמקנה מקנה לו כל קנייניו ואינו חוזר בו אבל אם השכיר מקום פירות ולא קנו מידו לא עד כאן ואיני מבין דבריו מה ענין זה לדמיון שהקנין בכשף לאם הוא בכשף ודאי לא קנה המקבל כמו שכתב המחבר שאין הכשף קונה בימיומים וכבר נתבאר וגם מה שאמר שהוא כשף גמור דעדיף משאר כשף וכוונתו ז"ל לומר דהקנין בשדיים גומר להוציאין לחירות ואינן צריכין גט שיחרור והכשף אינו גומר שעדיין הם צריכין גט שיחרור ויש לה משודכת דהיינו אמתא ג חון מכבודו שאינו דפירוש השוו שם הקנין לכשף ולא יפו כאן כלל וכ"ש שיש שם מפרשים דלאו בתורת קנין היה עושה אותו מעשה סוף דבר אינו רואה בכל מה שהניח הר"ן שום למיון בדין קנין שם הוא מועיל: (ח) **ובן** קטן שקנה מטלטלין וכו' ראיה לדבר שאין חלר של קטן ולא ד' אמות שלו קונין מיורת מפורשת בפ"ק דמציעא (י:) ובהלכו' ושובר המחבר כ"ש שכירות מקום שאינו קונה דלא עדיף מאדרו ומ"מ אין מכאן ראיה להיכא שקנו מאחרים מפני מה לא זכה ודעת ההגהות שלא אמרו אין לו אלר אלא במטלטלין דאדרבה מכאן ראיה לזכות בשכירות המקום במקרקעי ס"כ לא קנה המטלטלין שבתוכו ולפי שאין חלרו קונה לו וכו' ודעת הרמב"ד דבקנין אין חילוק בין קנה הקטן מיד אחרים או מאחרים קנו מידו

כלום: (ה) ובתב הרמב"ן ז"ל אין מקח הקטן וממכרו קיים במטלטלין אלא כשמשך או המשיך אבל אם נתן מעות על המקח וחזר בו אינו מקבל מי שפרע ואחרים שחזרו בהן עומדין במי שפרע: (ו) וכן אם קנו מיד הקטן או השביר מקום המטלטלין וחזר בו לא קנה הלוקח שאין מוציאין מיד הקטן כלום: (ז) שהקנין בשטר ואין העדים חותמין אלא על שטר אדם גדול: (ח) וכן קטן שקנה מטלטלין מאחרים וקנה מידם או שכר את מקום המטלטלין שהן עליהן לא קנה עד שימשוך לפי שאינו זוכה בדברים שזוכין הגדולים בהן כמו שאין חצרו קונה לו מפני שנתרבה מדין שליחות ולא מדין ידו: (ט) אבל קטנה שנתרבתה מידה ד קונה מטלטלין מאחרים אם קנתה מידן או בשכירות מקום: (י) ויראה לי שהקטן שקנה

לאבל ר"ח כתב דבדבר זה אלים כח מתנה טפי ממכירה דאפילו יש לו אפוטרופא מתנתו מתנה במטלטלין וה"ט דמכירה כיון שיש לו אפוטרופא שהוא מוכר ולוקח נסתלק כח היתומים אבל מתנה דאין האפוטרופסי רשאין ליתן מצד יתומים כלום אם כן אין חילוק דכי היכי דהיתומים יכולין ליתן מתנה במטלטלין בשאין להם אפוטרופוס ה"ה נמי יש להם אפוטרופוס:

(ה) **ובתב** הרמב"ם אין מקח הקטן קיים וכו' היכא דמידק טובא בדבריו חדא שכתב וכן אם קנו מיד הקטן או השביר וכו' ולא קיטיד טעמא אלא על הקנין לפי שהקנין כשטר וכו' ועל השכירות לא קיטיד טעמ' לידך קא' ב"מ וכן קטן שקנה מטלטלין מאחרים וקנה מידם או שכר את מקום המטלטלין וכו' וקא יהיב טעמא על שאין השכירות מועיל לקטן לפי שאין חצרו קונה לו ועל הקנין לא קא יהיב טעמא לידך קא' דבקטנה קונה אם קנתה מידן או בשכירות מקום ולא קיטיד טעמא מפני מה מועיל קנין בקטנה יותר מבקטן. ומ"ש וראיה לי שקטן שקנה וכו' קשה קלת דאין לו קשר עם הקודם ותו קשה לכיון דאין להפעולות מקנן מקח במטלטלין אבל לא במקרקעי ואפ"ה כ"ל להרב דקנה מטעם שזכין לאדם שלא בפניו מ"ל אם כתב קודם זה דקטן שקנה מטלטלין וקנה מידם או שכר את מקום המטלטלין ללא קנה וממאי לא אמרינן כמי דהקטן חשוב כאילו אינו בפניו וזכין לו שלא בפניו וברייתא דבריש כשקנו מיד הקטן או השביר מקום המטלטלין וחזר בו הקטן לא היה יכול לחזור בו מהשכירות דהא פשיטא הוא דשכירות מכירה ליומא היא ואין ממכרו ממכר במקרקעי כ' המגיד והוא מבואר בדברי הרמב"ד בסמוך סעיף י"ו שלא דעל הקנין היה לריך לפרש להטעם הוא דשכר וכו' אבל אלל קטן שקנה מטלטלין מאחרים וקנה מידם או שכר מקום המטלטלין וכו' קיטיד טעמא על השכירות ועל הקנין ביחד דאינו מועיל לו והיינו משום דאמרו שליחות אתרבתי וקטן כיון שאין עושה אין חצרו קונה לו ולא יהיה הקנין לו שכירות המקום גדול מאלרו כך מפורש ברמב"ם שם ורבינו קילר דבריו במונן מעצמו אבל הטעם שאמר הרמב"ם בריש כשקנו מיד הקטן דאם חזר בו לא קנה הלוקח שהקנין בשטר לא שייך כאן היכא דהקטן קנה מיד האחרים והטעים שכתב הרמב"ם לטעמים שכתב ושבינו בסמוך דזכין לקטן שלא בפניו וזכה בקרקע שקנה וכ"כ המ"מ לייחב בוה הרמב"ם מהגת הרמב"ד פ"ב: ולא מדין ידו כו' דאילו היה מדין יד הוה לכיון דהוה בידו אין מלינין מידו וכמו שתקנו שמשיכה בידו הוה משיכה ולוה ג"כ מ"ט וגם מלוה שבא בידו יש בו גזילה מפני דרכי שלום וכ"ש בקנין שיש דעת לחברת מקנה לוחה ושיים שם הרמב"ם וכתב ז"ל ולא יהיה הקנין לו שכירות מקום גדול מאלרו עכ"ל וכתב עליו המ"מ דאין דחיים מכאן להיכא שקנו מאחרים מפני מה לא וכה עכ"ל ז"ל דוקא במאימה לא וכה אלרו מפני שאין דעת לחברת מקנהו לו אבל זה שקנה מאחרים ויש דעת לחברת מקנה ודאי זכין לו אלרו וה"ט לשכירות דהו"ל כאלרו גם הרמב"ד פסיג עליו מט"ט: (ט) אבל קטנה שנתרבתה מידה פי' אלר של קטנה שהיא ר"ל אלרה של קטנה וכאן בגמרא שם ובדברי רבינו לקמן בסימן רס"ח: ומ"ש קונה מטלטלין מאחרים ט"ס הוא וצ"ל קנתה מטלטלין דהא אקטנה קאי וא"א לפרש דמ"ש קונה ר"ל חצירה של קטנה וכאן ר"ל אלרה של קטנה ע"י שכתב ע"י אם קנתה מידם וקשיא למו מתורת קנין קונה ובמיימוני דפוס גדול ובקטן כתב תקנה המטלטלין וא"ש נמי שתקנה יתפרש להבא אקטנה כמו קנתה לעבר ואף שזה שקנתה המטלטלין אם קנו מידה אינו מוכה ממה שקאמר חצירה מתורת יד איתרבאי מ"מ ס"ל כיון דמציגו בקטנה קנין של גדול במה דחצירה קונה לה משו"ה נמי תיקנו הל"ל שקנתה בקניינה כמו שקונה בה הגדול וק"ל: (י) **ויראה לי** שהקטן שקנה קרקע כו' ו"ל **שם"ט**

חדושי הגהות

שלפניו היה הגי' רבי יונה כמו לפנינו: ב כל אלה דברי ה"ה המה וקרא להרמב"ם המחבר: ג חון מכבודו הוא כמו במהילה מכבודו כלומר שאינו כדבריו: ד ט"ס הוא וצ"ל קנתה מטלטלין דהא אקטנה קאי וא"א לפרש דמ"ש קונה ר"ל חצירה של קטנה וחצר לשון זכר הוא דה"ה סיים וכתב ע"י אם קנתה מידם וחצירה לאו מתורת קנין קונה ובמיימוני דפוס גדול וקטן כתב תקנה המטלטלין וא"ש נמי שתקנה יתפרש להבא אקטנה כמו קנתה לעבר ואף שזה שקנתה המטלטלין אם קנו מידה אינו מוכה ממה שקאמר חצירה מתורת יד איתרבאי מ"מ ס"ל כיון דמציגו בקטנה קנין של גדול במה דחצירה קונה לה משו"ה נמי תיקנו הל"ל שקנתה בקניינה כמו שקונה בה הגדול וק"ל: (י) **ויראה לי** שהקטן שקנה קרקע כו' ו"ל **שם"ט**

פרישה

שמתנתו מתנה בכל ענין מתנתו מתנה מצר"י: (ה) **ובתב** הרמב"ם כו' שם בפכ"ט מה"מ: אין מקח הקטן וממכרו קיים כל"ל: ונו מקבל מי שפרע פי' הקטן ואין מי שפרע נתבאר בר"ם ר"ל: ומ"ש ניתומים קטנים מלמכור לכן: עומדין כו' ולא תמרי דשאו מדותיהן ללא יכא על המחרים דין מי שפרע בשלרו שיכול לתלין דין מי שפרע לקטן בשזכרו וכמ"ם בפ"ד שמעו מי שהטעו בשתות וכמש"ל בסימן ק"ט ס"ת: (ו) **וכן** אם קנו מיד הקטן או השביר וכו' ט"ס הוא וכן שם קנו מיד הקטן אלא כשמשך או וכו' ומיש"ל בסימן ר"מ ס"ת: (ז) שהקנין בשטר וכו' נתן טעם ב המחבר לקנין הקטן למה הוא כופר שאינו מועיל לפי שאתם אומרים שהקטן עומד וכל שאינו רשאי לכתיבה אינו קנין ודין השכירות פשוט הוא דאינו מועיל דשכירות מכירה ליומיה היא ואין ממכרו ממכר במקרקעי ומכאן שאם השכיר הקטן בית לדור שיכול לחזור בו ואין מעשיו כלום ובהגהות פ"ק דגיטין (לט:) דהכיא מתניתא דשדה לה מרה כוותה וה"ל קי הא וקני נפשך וכו' כמלא שהוא כשך גמור דעדיף משאר כשף וקונה לגמרי וכן אם קנה הוא בקנין קנה שהמקנה מקנה לו כל קנייניו ואינו חוזר בו אבל אם השכיר מקום פירות ולא קנו מידו לא עד כאן ואינו מבין דבריו מה ענין זה לדמיון שהקנין בכשף לאם הוא בכשף ודאי לא קנה המקבל כמו שכתב המחבר שאין הכשף קונה בימיומים וכבר נתבאר וגם מה שאמר שהוא כשף גמור דעדיף משאר כשף וכוונתו ז"ל לומר דהקנין בשדיים גומר להוציאין לחירות ואינן צריכין גט שיחרור והכשף אינו גומר שעדיין הם צריכין גט שיחרור ויש לה משודכת דהיינו אמתא ג חון מכבודו שאינו דפירוש השוו שם הקנין לכשף ולא יפו כאן כלל וכ"ש שיש שם מפרשים דלאו בתורת קנין היה עושה אותו מעשה סוף דבר אינו רואה בכל מה שהניח הר"ן שום למיון בדין קנין שם הוא מועיל: (ח) **ובן** קטן שקנה מטלטלין וכו' ראיה לדבר שאין חלר של קטן ולא ד' אמות שלו קונין מיורת מפורשת בפ"ק דמציעא (י:) ובהלכו' ושובר המחבר כ"ש שכירות מקום שאינו קונה דלא עדיף מאדרו ומ"מ אין מכאן ראיה להיכא שקנו מאחרים מפני מה לא זכה ודעת ההגהות שלא אמרו אין לו אלר אלא במטלטלין דאדרבה מכאן ראיה לזכות בשכירות המקום במקרקעי ס"כ לא קנה המטלטלין שבתוכו ולפי שאין חלרו קונה לו וכו' ודעת הרמב"ד דבקנין אין חילוק בין קנה הקטן מיד אחרים או מאחרים קנו מידו

דרכי משה

(ה) וכתב המרדכי פרק מציאת האשה דמהילה הוי כמתנה וכ"כ בנ"י פרק מי שמת דף רל"ב ע"ב דמהילה של קטן דינו כמתנה וכ"ע בנ"י מתנה שיש בה אחריות אם יש בה חשש ערמה

דרישה

(ה) ובתב הרמב"ם כו' שם בפכ"ט מה"מ: אין מקח הקטן וממכרו קיים כל"ל: ונו מקבל מי שפרע פי' הקטן ואין מי שפרע נתבאר בר"ם ר"ל: ומ"ש ניתומים קטנים מלמכור לכן: עומדין כו' ולא תמרי דשאו מדותיהן ללא יכא על המחרים דין מי שפרע בשלרו שיכול לתלין דין מי שפרע לקטן בשזכרו וכמ"ם בפ"ד שמעו מי שהטעו בשתות וכמש"ל בסימן ק"ט ס"ת: (ו) **וכן** אם קנו מיד הקטן או השביר וכו' ט"ס הוא וכן שם קנו מיד הקטן אלא כשמשך או וכו' ומיש"ל בסימן ר"מ ס"ת: (ז) שהקנין בשטר וכו' נתן טעם ב המחבר לקנין הקטן למה הוא כופר שאינו מועיל לפי שאתם אומרים שהקטן עומד וכל שאינו רשאי לכתיבה אינו קנין ודין השכירות פשוט הוא דאינו מועיל דשכירות מכירה ליומיה היא ואין ממכרו ממכר במקרקעי ומכאן שאם השכיר הקטן בית לדור שיכול לחזור בו ואין מעשיו כלום ובהגהות פ"ק דגיטין (לט:) דהכיא מתניתא דשדה לה מרה כוותה וה"ל קי הא וקני נפשך וכו' כמלא שהוא כשך גמור דעדיף משאר כשף וקונה לגמרי וכן אם קנה הוא בקנין קנה שהמקנה מקנה לו כל קנייניו ואינו חוזר בו אבל אם השכיר מקום פירות ולא קנו מידו לא עד כאן ואינו מבין דבריו מה ענין זה לדמיון שהקנין בכשף לאם הוא בכשף ודאי לא קנה המקבל כמו שכתב המחבר שאין הכשף קונה בימיומים וכבר נתבאר וגם מה שאמר שהוא כשף גמור דעדיף משאר כשף וכוונתו ז"ל לומר דהקנין בשדיים גומר להוציאין לחירות ואינן צריכין גט שיחרור והכשף אינו גומר שעדיין הם צריכין גט שיחרור ויש לה משודכת דהיינו אמתא ג חון מכבודו שאינו דפירוש השוו שם הקנין לכשף ולא יפו כאן כלל וכ"ש שיש שם מפרשים דלאו בתורת קנין היה עושה אותו מעשה סוף דבר אינו רואה בכל מה שהניח הר"ן שום למיון בדין קנין שם הוא מועיל: (ח) **ובן** קטן שקנה מטלטלין וכו' ראיה לדבר שאין חלר של קטן ולא ד' אמות שלו קונין מיורת מפורשת בפ"ק דמציעא (י:) ובהלכו' ושובר המחבר כ"ש שכירות מקום שאינו קונה דלא עדיף מאדרו ומ"מ אין מכאן ראיה להיכא שקנו מאחרים מפני מה לא זכה ודעת ההגהות שלא אמרו אין לו אלר אלא במטלטלין דאדרבה מכאן ראיה לזכות בשכירות המקום במקרקעי ס"כ לא קנה המטלטלין שבתוכו ולפי שאין חלרו קונה לו וכו' ודעת הרמב"ד דבקנין אין חילוק בין קנה הקטן מיד אחרים או מאחרים קנו מידו

(ז) **שהקנין** כשטר כו' היינו משום דסתם קנין לכתיבה עומד וכל מקום שאינו רלוי לכתיבה קנין לא תימא כשם שבעלמא מהני ק"ם כמו משיכה במטלטלין גם כאן יהיה כאילו משך קמ"ל דלא: (ח) **או** שכר את מקום המטלטלין כו' כדי שיהיה לותו מלינו מקום כקנינו ויקנה לו המטלטלין שקנה ע"ו ומיש"ל דלא מלינו לקנות לקטן כך מלינו קונה לו מלינו אבל לא בעי למימר דלא קנה בשכירות קלקא משום דלאו קנין לקטן בקלקא נמלא דלא וכה בקלקא שכתב הרמב"ם לטעמים שכתב וכשנילו רבינו בסמוך דזכין לקטן שלא בפניו וזכה בקרקע שקנה וכ"כ המ"מ לייחב בוה הרמב"ד פ"ב: ולא מדין ידו כו' דאילו היה מדין יד הוה לכיון דהוה בידו אין מלינין מידו וכמו שתקנו שמשיכה בידו הוה משיכה ולוה ג"כ מ"ט וגם מלוה שבא בידו יש בו גזילה מפני דרכי שלום וכ"ש בקנין שיש דעת לחברת מקנה לוחה ושיים שם הרמב"ם וכתב ז"ל ולא יהיה הקנין לו שכירות מקום גדול מאלרו עכ"ל וכתב עליו המ"מ דאין דחיים מכאן להיכא שקנו מאחרים מפני מה לא וכה עכ"ל ז"ל דוקא במאימה לא וכה אלרו מפני שאין דעת לחברת מקנהו לו אבל זה שקנה מאחרים ויש דעת לחברת מקנה ודאי זכין לו אלרו וה"ט לשכירות דהו"ל כאלרו גם הרמב"ד פסיג עליו מט"ט: (ט) אבל קטנה שנתרבתה מידה פי' אלר של קטנה וכאן בגמרא שם ובדברי רבינו לקמן בסימן רס"ח: ומ"ש קונה מטלטלין מאחרים ט"ס הוא וצ"ל קנתה מטלטלין דהא אקטנה קאי וא"א לפרש דמ"ש קונה ר"ל חצירה של קטנה וחצר לשון זכר הוא דה"ה סיים וכתב ע"י אם קנתה מידם וחצירה לאו מתורת קנין קונה ובמיימוני דפוס גדול וקטן כתב תקנה המטלטלין וא"ש נמי שתקנה יתפרש להבא אקטנה כמו קנתה לעבר ואף שזה שקנתה המטלטלין אם קנו מידה אינו מוכה ממה שקאמר חצירה מתורת יד איתרבאי מ"מ ס"ל כיון דמציגו בקטנה קנין של גדול במה דחצירה קונה לה משו"ה נמי תיקנו הל"ל שקנתה בקניינה כמו שקונה בה הגדול וק"ל: (י) **ויראה לי** שהקטן שקנה קרקע כו' ו"ל **שם"ט**

שקנה קרקע ונתן דמים והחזיק שתעמוד בידו אע"פ שאין ממכרו מכר בקרקע דקטן כאילו אינו בפנינו חשוב וזכין לו שלא בפניו ע"כ והראב"ד השיג עליו (כ) וכתב שאם הקנה בקנין קנה וכן אם קנה הוא בקנין קנה שהמקנה מקנה לו כל קנייניו ואינו חוזר בו: (יא) אבל אם הוא השביר מקום הפירות לא קנה ממנו דשכירות כמכר הוא ואם אחרים שכרו לו מקום הפירות זכה בשכירות מקומו דכשאמרו אין לו הצר לענין מציאה לבד אמרו ע"כ: (יב) וי"א מדברי א"א הרא"ש ז"ל דבמקרקעי אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר עד שיגדיל ומשהגדיל דהיינו משהביא שתי שערות אחר שהיה לו י"ג שנים אם הוא הריף ופקח ויודע בטיב משא ומתן אז דינו כגדול לכל דבר ומקחו מקח וממכרו ממכר בין במקרקעי בין במטלטלי אפי' שירש מאביו: אבל

וקטנים הרבה הוי בהלת הארץ וכשלה בפניהם דמי ועע"ג דלמדמיית הך תוקימתא מ"מ מפורש הכי בפ"ק דיש נוחלין (קלו:) גבי היתה דיקלא מזל רב ביני לקנייני לבנו קטן וכבר כתבתי שיש סוברים דלמילו מדאורייתא יש להם זכייה כשלא מחרת מקנה ומה שלמד המחבר הוא ה' אפי' במקח שהרי אין מקחו מקח וגרשה שהקטן יכול לחזור בו ואין המוכר יכול לחזור בו ובשטות ר"ת ז"ל שכיום מסכימים לכך שהרמב"ם והרא"ש חולקים עליו ולכך השמיטו הקנין ואין מקחו מקח ומכרו ממכר עד שיגדיל כלומר דמילו מקנו לו קרקע והחזיק בה כשם שאין קניינו כלום ויכול לחזור בו כך המוכר יכול לחזור בו ולא אמר זכה לו אלא שאין מקחו מקח ומכרו ממכר ולכך הקטן מיד מטעם זכין לו אלא בפניו על כן כתב רבינו (סעיף יב) וי"א מדברי מדוני אפי' הרמ"ה דבמקרקעי אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר עד שיגדיל כלומר דמילו מקנו לו קרקע והחזיק בה כשם שאין קנייניו כלום ויכול לחזור בו כך המוכר יכול לחזור בו ולא אמר זכה לו הקטן מיד מטעם זכין לו אלא בפניו:

ומ"ש רבינו ומשהגדיל דהיינו משביא ב' שערות וכו' הוא התחלת דבר שכתב הרי"ף ז"ל ומשהגדיל וכו' ומשהגדיל דהיינו משביא שתי שערות וכו' ואין ממכרו ממכר עד שיגדיל וכו' ומשהגדיל דהיינו משביא ב' שערות וכו' הוא התחלת דבר שכתב הרי"ף ז"ל ומשהגדיל וכו' ומשהגדיל דהיינו משביא שתי שערות אחר שהיה לו י' שנים ט"ס הוא וצריך להגיה י"ב כמקום י' וכן מלשתי בספר מוגה בסוף פרק מי שמת מיתמר קטן מאימתי מוכר בנכסי אביו רבא אמר ר"נ בן י"ח ורב אמר תניא אמר ר"נ בן כ' ומסיקנא דהלכה כמ"ד בן כ' וכתב הרמ"ה ומיירי שע"י יודע בטיב מו"מ וגם היו סוטה שורפה דדוקא מכירתו הויה מכירה בפחות מכ' אבל מקחו מקח במקרקעי משעה שנעשה גדול דהא טעמא דאין מוכר מפרש לקמן משום דמקרבא דעתיה לגבי זוזי ומזבן לנכסיה דאבוה ובלקוחות לא שייך האי טעמא ומהאי טעמא נראה נמי דדוקא נכסי אביו אבל אם קנה קרקע יכול למכרו דכיון שקנאו ס"כ לא מקרבא דעתיה לגבי זוזי שהרי כזוזי קנאו ואוסבו יותר מזוזי וכן פי' רב אלפס דדוקא נכסי אביו קאמר ור"ת פי' לתורתה דאלתא נקט אביו וה"ה נמי אם קנה קרקע אין יכול למכרו ובלא כלום ולא יפו כתב אלא שיכול למכרו ע"מ לגרשה ולא יהא מכירתו מכירה דאין מקרקעי מכירתו מכירה היה נמי יכול להעיד וגרסינן תו בגמרא אם אלא ליה גילה בר מנשיא לרבא ילמדנו רבינו תיובתא דת"ר שנה ויוסף אחד יודעת בטיב משא ומתן מהו אלא ליה אם יודעת בטיב משא ומתן מקחה מקח וממכרה ממכר ולאלא ליה תיובתא דת"ר שנה ויוסף אחד מעשה שהיה כך היה ולאלא ליה תיובתא דת"ר שנה ויוסף אחד מעשה כך היה וכתב הרמ"ה לפי שאמת גילה מרבא בסתם בנו אינו מוכר בנכסי אביו עד שיגדל ומתן מוכר בנכסי אביו ומתן והשיב לו דכשם שאינו קטן אלא ליה גילה בר י"ח שנה שאל ממנו מי ליירי נמי בקטן שהוא פקח ויודע בטיב משא ומתן והשיב לו דכשם שאינו קטן אלא ליה גילה בר י"ח שנה הייגו דבעינן שיהא בן י"ח שנה ואינו קטן אלא פקח אבל אם הוא פקח ויודע בטיב משא ומתן מוכר בנכסי אביו כשהוא בן י"ג

ומ"ש הרב שתי שערות ורב אלפס לא כ"כ ויותר נראה כמו שכתבתי עכ"ל:

ומעתה אם שכתב רבינו וי"א מדברי מ"ה ז"ל דבמקרקעי אין מקחו לו אלא עשרה שנים אם הוא חריף ופקח ויודע בטיב מו"מ אז הוי

ליגו

ערטה דינו כמכר ואם לאו הוי קיומת והכל לפי ראות הדיינים עכ"ל: (ב) וה"ה פכ"ם והר"ן פרק החקבל ד' תקפ"ז ע"ב כתבו כדברי הרמב"ם דאין קטן יכול להקנות בקנין אגב ויחליפין

דרישה

על הרמב"ם משמע דס"ל שכבל מודים להרמב"ם בזה וק' ממ"ש רבינו מ"כ מיד בסמוך וז"ל ויולקה מדברי מ"ה הרמ"ה ז"ל דבמקרקעי אין מקחו מקח וכו' וכ"כ ע"ד מיכו אם הוא קנה קרקע מקחו מקח כו' דמשמע דוקא כשהוא מבן י"ג ומיהו נראה דבמדברי מ"ה ירמה כו' בל' בלונתא ועוד דסתם ע"כ לא פליגי הרמ"ה והרי"ף ור"ת אלא אי בעיון בן עשרים הוי שיהיה מקח הוי לא וכמ"ש רבינו מ"כ אבל משמע בהדיא כ"ע לא פליגי דקטן קטנה אפילו מי"ג אין מקחו מקח במקרקעי ודוחק לומר שמולק הרמב"ם מכ"ע גם משמע הרמב"ם מוכח לדברי בהדיא גם לעיל בסימן זה כתב רבינו ז"ל אבל במקרקעי לא אפילו נתנו לו במתנה אלו שקנאו לו אפוטרופוס כו' דמשמע דוקא שקנאו כאפוטרופוס אבל בדיעבד עלמא לא סיין קיין ודוקא נמי לומר דהרמב"ם ג"כ לא ס"ל שקטן שקנה קרקע שתעמוד בידו אלא דוקא כשעבד תרתי שנתן דמים וכמ"ש ג"כ ובדדייק ליפשיה דהרמב"ם דלמ"ל שיהיה לדעתם שתהיה מקנים לו שהוא פשוט בגמרא דיש לו וכ"ש בגוה לאפוקי אם מחזיר בו לאחר מו נתן דמעות לפור שעדיין אדוק בו יד המוכר בקנאו לכאי גם המוכר יכול לחזור בו דסכנה זו לא נוכרה בשום מקום דמשמע דאינו מועיל קנין בקרקע בקטן מה לי מד מה לי שנים לכן נראה דלא כתב הרמב"ם שאם קנה קרקע שתעמוד בידו אלא כל ומן שהוא הוכח אבל אם אינו הוכח יכול לחזור וכ"ש בפירשה בשם ס"מ ומ"ש הרמ"ה דעד י"ג שנים לא הוי אלא מקח מקח כיון לענין מיהא מקח גמור שלא הוי לא יהיה רשאי למוכר (ומה שהורך רבינו לכתוב שם בשם הרמ"ה דעד שהגדיל אין קניינו כלום כתבתי לוה יפה בפרישה ע"ש) וכן לעיל מ"ש שקנאו אפוטרופוס כו' ולפ לנקוט מילתא דפסיקתא דבינו אלא גמור שאינו יכול לחזור הוי ס' ככל קנין דעלמא מ"ש לעיל דוקא קאמר דכיכא דקנאו אפוטרופוס הוי לא יכול ליתן אותו במתנה אבל אם קטן עצמו יש קונה אותה כיון דהוי יכול לחזור אלא אם יגלה שהוא כשהוא קטן אבל אם נתנו לו אפוטרופוס אינו יכול ליתן במתנה אבל אם קטן עצמו יש קונה אותה כיון דהוי יכול לחזור

דינו כגדול לכל דבר ומקחו מקח וממכרו ממכר דין במקרקעי דין במטלטלי אפילו שירש מאביו מס קנה קרקע מקחו כך הכריע הרמ"ך לפס : ומ"ש ואם הוא בן כ' ולא הביא שתי שערות וכו' . מבואר פס בסוגיא וכן פסק הרי"ף והרמ"ם בפרק כ"ט ממכירה וכתב הרמב"ס בפ' ג' מתיסות דרוב שנותיו הוי בן י"ח כדמסיקינן התם : (יג) **ומיהו** עד שיהא בן כ' **וכו'** ולא כמ"ד עד שיהא בן י"ח כדמסיקינן התם : (יג) **ואי** לא חריף אז לא הוי ממכרו ממכר בקרקע שירש מאביו אע"פ שאינו שוטה עד שיהא בן עשרים שנים שלמים ויביא ב' שערות ואפי' אם הביא תוך שנת כ' עדיין אין יכול למכור ומיהו אם קנה קרקע מקחו מקח אם הוא בן כ' ולא הביא שתי שערות עדיין חשוב קטן ואינו יכול למכור עד שיהא בן שלשים ושש שנים בד"א כשלא היו לו סימני פרים אבל אם היו לו סימני פרים מיד כשהוא בן כ' חשוב גדול ויכול למכור אבל אם קנה קרקע או ניתן לו במתנה יכול למכרו מיד לאחר שהגדיל אפי' אינו יודע בטיב משא ומתן רק שאינו שוטה ואפי' קרקע שירש (ז) יכול ליתנו מיד אחר שיגדיל אפילו אינו יודע בטיב משא ומתן ורב אלפס כתב דאפילו בנכסים שקנה אינו יכול למכור (ס"ה עד) לאחר שיגדיל

אא"כ

טע"ג שהסכים לדבריו לחלק בין קרקע שירש מאביו דאין יכול למכרו ובין קנה קרקע דיכול למכרו דלא כר"ת דאפי' קנה קרקע אין יכול למכרו מ"מ לא הסכים לדבריו זה מלא ס"ל להרמ"ך דכשהוא חריף ויודע בטיב משא ומתן יכול למכור אף בנכסי מגיו מיד למחר שהגדיל דהיינו שהביא ב' שערות מחר י"ג שנה כמ"ש בסברא רשאונה

וכמבואר

חליפין וע"ש : (ז) **ועיין בזה בתשובת חרא"ש כלל פ"ה** שהאריך להוכיח דקודם שהגדיל אין מתנתו כלום אפילו במתנת **ש"ם** אבל **אם הגדיל ולפי נו"ג שנה מהביא שערות מתנתו** מתנה אפילו מתנת בריא **ועיין בזו** בתרומת **ס"פ סי שמה** :

ב"ח

פרישה

שם בגמרא מי **מי** שמת **לף** קנ"ס ע"ב : (יג) עד שיהיה בן כ' שיש כו' דמיישינן שמא ימכור בזול כיון שעיכו יודע בטיב משא ומתן ומתן מסתמא דעתו עוטה לקרוי מעות מכל מס קנה קרקע כיון שקנאו ונתן כשם מעות בעד הפרה לף מיקרב דעתיה לבני ווזי שהרי בזוזי קנאו ומוכרי יותר לכן במתנה מע"ג ללא שייך בזה כ"ט מ"מ כיון דלי לאו לטרח קמיה לף כוס יהיב ליה וכיון דלאו ממילא מתא כמו בירושה קשיר : ואפילו אם הגיעו תוך שנת ב' עדיין אין יכול למכור וכו מ"ם בגמרא שם תוך זמן כלפני ומנו ולא ידעינן בוה מקלת שנה כשם ונתבאר מוה דמ"ם ואפילו (כאי) [בהגיע] סרטותא לאו (מהסיגי) [מהסגיע] קאי אלא אמה שהגיע בשנת ד' וכ"ל : ומיהו אם קנה קרקע מקחו מקח דגיעו במשך בוה מאחר שהגיע בשנת ד' שכתב שם אפילו דמינמר דאין יכול למכור עד שיהא בן ד' שנה ו"ל מדאם דסיגיעו לוקח לעניין דאין מכירתו מכירה אבל מקחו מקח משום שהגדיל דהא לא שייך בו ס"ט דדעתו קרובה לוזוי ומ"ש נמי מדאם דלוקח בנכסי מגיו מיהו יכול למכור אבל אם קנה קרקע יכול למכור כו' (וכמ"ש בשעתו בסמוך) ועד"ז אין דברי רבינו המחבר ודכתב המיימוני דאיהו יכול למכור כו' ועליו כתב אבל אם קנה מקחו מקח ואם"כ מיהו וכתב דלפיכך יכול למכור לוחו קרקע שקנה וק"ל וכתבתי זה משום דמקלת מלריכות דברים בוה בדברי רבינו שלא לטרוך מ"ש כתבתי דשום שמא ומתן לא שנה דמקלת מבואר בסמוך : כשלא היו לו סימני פרים סימני מבוארים בפ"ע פי' קע"ב ע"ש : אבל אם קנה קרקע כו' אפילו דמיהו יכול למכור אם הגיעו סימני פרים מבואר בשאילתות פרשת מרים ע"ש : **שיהא** בן ד' שנה קאי : אפילו היו יודע בטיב משא ומתן דלא הגיעו לו היה יכול למכור לוחו קרקע שקנה **מ"מ** רב שלמה מרי"ץ : אפילו היו יודע בטיב משא ומתן דלא הגיעו לו היה יכול למכור לוחו קרקע שקנה ומתנה שקנה שלו יכול למכור לאחר שיגדיל כל"ל ומשק תניא עד ומתן ומתן שם בפרק מי שמת **שם**

דרישה

מבן ד' ושם (ע"ב) למדינו דתוך ומו כלפני שם ימכור בזול כיון שעיכו יודע בטיב משא ומתן ומתן מסתמא דעתו עוטה לקרוי מעות מכל מס קנה קרקע כיון שקנאו ונתן כשם מעות בעד הפרה לף מיקרב דעתיה לבני ווזי שהרי בזוזי קנאו ומוכרי יותר לכן במתנה מע"ג ללא שייך בזה כ"ט מ"מ כיון דלי לאו לטרח קמיה לף כוס יהיב ליה וכיון דלאו ממילא מתא כמו בירושה קשיר : ואפילו אם הגיעו תוך שנת ב' עדיין אין יכול למכור וכו מ"ם בגמרא שם תוך זמן כלפני ומנו ולא ידעינן בוה מקלת שנה כשם ונתבאר מוה דמ"ם ואפילו (כאי) [בהגיע] סרטותא לאו (מהסיגי) [מהסגיע] קאי אלא אמה שהגיע בשנת ד' וכ"ל : ומיהו אם קנה קרקע מקחו מקח דגיעו במשך בוה מאחר שהגיע בשנת ד' שכתב שם אפילו דמינמר דאין יכול למכור עד שיהא בן ד' שנה ו"ל מדאם דסיגיעו לוקח לעניין דאין מכירתו מכירה אבל מקחו מקח משום שהגדיל דהא לא שייך בו ס"ט דדעתו קרובה לוזוי ומ"ש נמי מדאם דלוקח בנכסי מגיו מיהו יכול למכור אבל אם קנה קרקע יכול למכור כו' (וכמ"ש בשעתו בסמוך) ועד"ז אין דברי רבינו המחבר ודכתב המיימוני דאיהו יכול למכור כו' ועליו כתב אבל אם קנה מקחו מקח ואם"כ מיהו וכתב דלפיכך יכול למכור לוחו קרקע שקנה וק"ל וכתבתי זה משום דמקלת מלריכות דברים בוה בדברי רבינו שלא לטרוך מ"ש כתבתי דשום שמא ומתן לא שנה דמקלת מבואר בסמוך : כשלא היו לו סימני פרים סימני מבוארים בפ"ע פי' קע"ב ע"ש : אבל אם קנה קרקע כו' אפילו דמיהו יכול למכור אם הגיעו סימני פרים מבואר בשאילתות פרשת מרים ע"ש : **שיהא** בן ד' שנה קאי : אפילו היו יודע בטיב משא ומתן דלא הגיעו לו היה יכול למכור לוחו קרקע שקנה ומתנה שקנה שלו יכול למכור לאחר שיגדיל כל"ל ומשק תניא עד ומתן ומתן שם בפרק מי שמת **שם**

חדושי הגהות

שאם בא הקטן לחזור יכול **להזור לא** אמרינן **כמו** שאין המקח נגמר **גבי** הקטן הלוקח דהרי מצי לחזור בו כך לא יהא נגמר גבי גדול המוכר ויחזור בו **בשירצה** קס"ל דלא **משא"כ** בתמנה והמתנר שניתנין לקטן נגמר **גם** גבי קטן דמשתמא ניתא ליה לקבלה ולא יהזור **ק"ל** (פרישה) :

ומגמגם בס"פ מי שמת בדברי הרמ"ש : (יד) **וכתב** הרמ"ם מיכח מרבותיו לא ס"ל כהני רבוותא דלמרי וכו'. ע' בב"י שכל הרמאים והמחרופים חלה כל דין ירושה אחת היא ואין במכירה כלום עד שיבא בן עשרים וכני נקטינן ככל מה שפסק הרמ"ם : (טו) **כתב** הרמב"ם פחות מבן כ' וכו' .

ספב"ט מה' מכירה כתב כך ומשמע דלפ"ז להרמב"ם אם מיחה קודם בן כ' או מיחה מיד כשנעשה בן כ' חוזר ומוציא הקרקע וכל הפירות שאכל בתשובה להרמב"ן סימן ב' ומביאו ב"י בחמודסים סעיף ל' כתב דהפירות שאכל מקודם שמיחה אין מוציאין

אא"כ יודע בטיב משא ומתן ובנכסי אביו אפי' יודע בטיב מו"מ אינו יכול למכור עד שיהא בן כ' וא"א הרא"ש ז"ל לא הסכים לדבריו אלא לסברא ראשונה וכתב הרמ"ה איכא מרבוותא דאמרי דוקא בנכסי אביו דשביהא עבדו רבנן תקנתא שלא ימכור עד שיהא לו עשרים ולא בנכסי שאר מורישיו וכתב הוא שאין חילוק בין נכסי אביו לשאר מורישיו וכן נמי אם נתנו לו במתנת שכיב מרע שהיא כירושה דינו כירושה אבל אם נתנו לו במתנת בריא דינו כשאר נכסים שקנה או נתנו לו במתנה : (יד) וכתב עוד ז' אף ע"ג דמכר קודם שנתברר שהוא גדול כגון קודם כ' ולא הביא ב' שערות ולא נולדו לו סימני סריס ולאחר זמן הביא ב' שערות שעתה נתברר שעכשיו הגדיל אין מכירתו כלום עד עתה שקטן היה מ"מ אם נתברר שהוא סריס כגון בן כ' שלא הביא ב' שערות ונולדו בו סימני סריס בין הביא אה"כ ב' שערות בין לא הביא אי נמי עברו רוב שנותיו ולא הביא ב' שערות אע"פ שלא נולדו בו סימני סריס בין הביא אה"כ ובין לא הביא ב' שערות אינלאי מלתא למפרע שהיה סריס ממעי אמו הילכך כל שאילו הביא ב' שערות קודם שמכר היה ממכרו ממכר עתה נמי שנתברר שהוא סריס הוי מכר למפרע ע"כ : (טו) כתב הרמב"ם ז"ל פחות מבן כ' שמכר בנכסי אביו חוזר ומוציא מיד הלקוחות בין קודם כ' בין לאחר כ' ומוציא כל פירות שאכלו ואם הוציאו הוצאות ונטעו או זרעו שמין לו ומחזיר השאר וכזה הורו רבותי : (טז) ואני אומר שאפי' קטן שמכר קרקע

חולקים . קטן שנתן במתנת שכ"מ קרקעות ומטלטלין עיין במרדכי ס"פ מי שמת . כתוב בהגהות מרדכי דבתרא וכי גדלי יתמי משתעי דיעץ בהדייהו כי גדלי יתמי דהוו בני מיעבד דיעץ דהיינו מי"ג ואילך שמחוסרין בחמלת [תוליח] שט"ח שיש לך על מבריחם ותשבע ותטול כדין הבא ליפרע מנכסי יתומים קטנים והיינו י"ג שנה והא דאמרי' פרק מי שמת ולמכור בנכסי מבני עד שיהא בן כ' ה"מ שמוכר לצורך הולאה חוב מבריחם אבל לפרוע חוב מבריחם ד"ל מי"ג ואילך ואפי' בחלוה על פה ויש עדיים שהלוהו ולכי גדלי יתמי ישבע ויטול עכ"ל רשד"ם : [א] כתב הרשד"א שאלת מה שאמרו ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים מי לריך להביא ראיה המוכר או הלוקח . תשובה שורת הדין כל שהקייס שטר המקח הלוקח נאמן לפי שאין העדים רשאים לחתום על שטר ממכרו עד שיהא בן כ' ולפיכך כשחתמו חזקה נתברר להם שהוא בן כ' והבניא ג' שערות ואם לא כן לא היו חותמין כדר"ל דאמר חזקה אין העדים חותמים אע"ג נעשה גדול והיינו דאמרינן בפרק מי שמת גבי חותו שנבנסי ברק שמכר בנכסי אביו אלא אחר שהגיע עכשיו אלא העדים יודעים זה אם נכמוך על התימתם דומה למה שאמרו בפרק זה בורר (כט :) גבי חילוקא ומי לריכא למיתן אלא לא ידעי רב ידעי וכו' אלמא כל היכא דליכא לספוקי אי ידעי מספקינן כל שכן עכשיו שהוא ודאי אלא ידעי אי"ל הכל כי היכי מסתמא לא חיישינן מדלא משכחן למיתן לה בכל דוכתי ובכל מקום אמרו חזקה אין העדים חותמין אלא אם כן נעשה גדול וכ"ש כשהקרקע ביד הלקוחות ע"כ :

[ב] **וכתב** עוד שנשתלמ אם קטן יכול לשעבד נכסי אביו וכשיב שיעבודו שעבוד ולא אמרו אלא מכר אבל אם אמר אי אתה חושב כן נמלאת נועל אלא בפניו אלא ימלא מי שילוהו ולא מי שימכור לו ולא מי שיקח ממנו : [ג] **וכתב** עוד אם אפי' מכר בנכסי אביו שאמרו לא עשה כלום מ"מ חייב הוא להחזיר דמי המכר ואפי' ליתנהו להנהו זוזי חייב לשלם מנכסי אביו וגובה הלוקח מנכסים בני חורין ולא מהמשועבדים שכל שאין עיקר המקח אלא חזרו המעות להיות כחלוה על פה כדשמיקו במעשה דפרדיסא פרק חזקת ומסתברא שאפילו אין לו אחר נכסים לגבות אלא נכסי הבן גובה מנכסי הבן :

[ד] **כתוב** בתשובות להרמב"ן סי' ג' אין הפעוטות מקנין מקח ומכרן ממכר אלא במטלטלין שכל במקרקעי אין מעשה קטן כלום ומעשיו בטלים מעכשיו ואף על פי שלא מזר בו ממילא הוא בטל והקרובים או ב"ד מבטלין הדבר ומוכיחים מקבל המתנה מלאכול פירות ומ"מ אם רלה הקטן שתתקייס מתנתו ומתוך כך שכל הפירות אין מוציאין מידו ואפילו אחר בו הקטן אחר שאכלן אינו חייב לשלם שע"פ שהיה סובר שמתנתו מתנה ומתוך כך היה מניחו לאכול והו"ל כמילה בטעות הא קי"ל כמילה בטעות כי היכי דהויא מחילה כלאחיתא בגיזהו נשך (כז :) וקי"ל למחילת פעוטות הויא מחילה להא לאסיקנא בפרק הנזקין למתנתו מתנה ומתנה ומחילה כי הדדי נינהו וכ"ש אם נתרלה בפירות שיכל מקבל מתנה לפירות ואפילו אחר בו אחר שלקטן ואין שומעין לו כיון שהוא בן דעת ומתברו ממכר במטלטלין וה"ה למתנתו . הר"ן בתשובה סי' מ"ט כתב בדיוים שבסימן זה וכתב בקרקעות אין מעשה הפעוטות כלום אפי' אין להם אפוטרופוס אע"פ שמלינתי בספר הטיטור בחות מכירת קרקעות כלשון הזה וה"מ בנכסי אחוה אבל בנכסי דידיה ומקרקעי דידיה אפילו מבן ו' כשם שמקחו מקח כך ממכרו ממכר אין דברים של עיקר לסמוך עליהן או אפשר שטעות הוא בספרים ומה שכתבתי במטלטלין שיאלו מקרקעות לא שמעתי מעולם חילוק במטלטלין אם יגלו מקרקעות אם לאו כל שהן עכשיו מטלטלין גמורים וכתב עוד הפעוטות שקדמו ומכרו בנכסים מועטים במקום גדות לא הפסידו הנכות מזוטותיהן דכיון שהפעוטות מן הדין אין מעשיהם כלום אלא לתקון להו רבנן משום כדי שייהם בכבוד דא שיעשו אלא כהוגן לא תקנו להו רבנן עכ"ל : **וכתב** הרמ"ה מיכח מרבוותא דאמרי דוקא בנכסי אבותיהן דשכיחא עבדו רבנן תקנתא וכו' וכתב הוא אין חילוק בין נכסי אביו לשאר מורישיו וכו' כבר כתבתי בסמוך דברי הרמב"ם ז"ל שהשוה נכסי שאר מורישיו לנכסי אביו וכתב ה"ה שכ"כ בעל העיטור והרשב"א ז"ל נחלק על זה ואמר שהדברים תמוהים בדוקא כלומר בן ממש ובנכסי ירושת אביו הא בן בנכסי מתנת בריא אפילו אם בא בנכסי ירושת אביו או בנכסי ירושת אחר מורישים הוא בן בנכסי עלמו והטעם שהחכמים לא תקנו אלא בדבר המצוי ונכסי ירושת האב לבן מצוי ושאר ירושות אין מצוות וכן מתנת בריא אפי' לבן היום מצוי ולא חשבו אלא למצוי אלו דבריו עכ"ל . והר"ן בפרק המקבל כתב שכדעת אלו וכתב שהרשב"א הביא ראיה לדבריו וכתב ה"ר"ן עליה אין זו ראיה של כלום ודברי הרמבמיים נראים לי עיקר עכ"ל וכן יש לדקדק מדברי הרי"ף בפרק מי שמת גבי הביא דגילל בר מנשיא אלא משכח דלא משכח ויש לומר דלעולם אימא לך שכח אחד נכסי עלמו שיכול למכור אלא דוקא דהוה דזמין ליה אפוטרופא דילים כד הוה קטן ויש לומר ריב"ש בסי' תס"ח דעת הרמב"ם ז"ל וכל הרמבמיים והמחרופים ז"ל דנכסי אביו לאו דוקא דהוה הדין קרקעות שאר מוריש אלא שדברו בהווה וכן דעת הרי"ף ז"ל וכתב הרמ"ה ז"ל שהטעם בכולן שהו שחשו חכמים ז"ל שכיון שבאו לו בירושה אלא טרח בהו וממילא אתו ליה לא קפיד עלייהו ומזדין להו לכולהו משום דתיקוק מקרא דעתיה לגבי זוזי שע"פ שיודע בטיב משא ומתן עד שיהא בן עשרים שהרי הוא ואיתא להאי כללא מה שבאו לו בירושה לאו אלא אפילו אם באו לו בירושה כיון דטרח בהו קפיד עלייהו וכן בלוקח שנתנו לו במתנה כ"כ ריב"ש בתשוב' ולא עוד אלא שהרשב"א ז"ל כתב דדוקא נכסי שאר מורישיו וכן כתב דאין לא בת דכיון דלא שכיח לא תקינו ליה רבנן וכבל זה לא הודו לו עכ"ל ועיין שם בסימן המזכר כי הטריך לכתוב כבל דיוים שבסימן זה ועיין עוד שם בסי' שע"ה ובסי' כ' וק"ח ועיין בתשובות הרשב"א סי' תתל"ח (ח) : **ומה** שאמר בתשוב' וכן שם נתנו לו במתנת שכיב מרע שהיא כירושה דינו כירושה אבל אם נתנו לו במתנת בריא דינו כשאר נכסי שקנה או נתנו לו במתנה כ"כ ריב"ש הנזכרת : (יד) **ומ"ש** וכתב עוד שע"ג דמכר קודם שנתברר שהוא גדול וכו' אין מכירתו כלום וכו' מ"מ אם נתברר שהוא סריס וכו' הוי מכר למפרע ז"ל ריב"ש בסי' תס"ח הנה נתבאר שאף בן עשרים שלא הביא ב' שערות עדיין קטן הוא עד שיביאם או שיולדו לו סימני סריס ממנם יש הפרש בין הבאת ב' שערות לסימני סריס דהבאת ב' שערות הויא נעשה גדול למפרע אלא משעה שיביאם ואילך ובסימני סריס אמרי' נעשה גדול למפרע מבן י"ג שנה ויום אחד לפי שעתה נתברר שהוא סריס ממעי אמו ומה אלא הביא ב' שערות היינו בסתם זה והא דבעינן ב' שערות זהו מפי שעתיד להביאם אבל זה שהוא סריס ממעי אמו ואינו עתיד להביאם הרי הוא גדול מי"ג שנה ויום אחד כן כתב הרמ"ה ז"ל עכ"ל : **כתב** הרמב"ם ז"ל פחות מבן כ' שמכר בנכסי אביו חוזר ומוציא מיד הלקוחות בין קודם כ' בין לאחר כ' ומוציא כל פירות שאכלו ואם הוציאו הוצאות ונטעו או זרעו שמין לו ומחזיר השאר וכזה הורו רבותי : (טז) ואני אומר שאפי' קטן שמכר

קרקע

עד שיהא בן כ' היינו לשומא אבל להעיד מותר וע"ש :

פרישה

סימן תס"ח שהתירן בזה : (טו) **שמכר** בנכסי אביו כו' וכנכסי אביו משום דס"ל כהרי"ף דעל ד' אין מכירתו מכירה בקרקע שיש לאילו הוא מריף משא"כ בשאינו נכסי אביו והוא הדין דבי"ג שיש סני וכמ"ש בשמו בפי"ג וס"ס לשיש יכול לומר שמכר בנכסים שקנה והוא מריף אלא לרותא כ"כ דלמ על גב דהוא מריף יכול להוציא : שמין לו ומחזיר השאר מדסתם וכתב שמין לו משום דס"ל דשמין לו כדין יורד בדשות ויש על סעליונה ליטול מספיות שיעור סולאתו וגם שכר טרחתו כדרך פועל אלא שהלא וכמ"ש בסימן קע"ו ויתבאר לקמן בסי' שע"ב : (טו) **ואני** אומר שאפילו

הדושי הגהות

ז ג"ל רצ"ל אע"ג דבמכר בבי"ת וה"ק אע"ג דבמכר קודם וכו' מ"מ אם **נתברר** כו' (פרישה)

ומ"ש

הגהות דרישה פרישה

רלה ו ועי' במ"ש רבינו בסמוך סעיף ט"ן שיכול להוציא פירות במכר בקטנותו והגדיל ואכל לוקח פירות לפניו אחר שהגדיל ואפילו הרמב"ם שהלק שם הכי מישמע (דס"ל) [דס"ל] דאינו יכול להזור כלל אפילו בגוף הקרקע הא אם היה יכול להזור בקרקע היה מוציא גם הפירות . ודוחק להלק דכאן מיירי דגילה דעתו דניהא ליה והתם מיירי דהלך לו ואין אנו יודעין אומדן דעתו :

ועיין

(יז) **ב"י** שמכר בנכסיו לו בנכסי חביו ותת ובמו קרוביו וערערו וכו' בפרק מי שמת (קנה:) מעשה בבני ברק בחאד שמכר בנכסי חביו ותת ובמו בני משפחה וערערו לומר קטן היה בשעת מיתה ובמו ושאלו לת"ע מהו לבדקו ג"ל כי תתם רשאים לגוולו ועוד סיומים עשויים להשתות לאחר מיתה ומסיק התם בגמרא טעמא דאחריגא מאי קאמרי קטן היה חזקה אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן יודעין שהמוכר נעשה גדול: (יח) קטן שלוה מאחרים כתב הרמ"ה ז"ל שחייב לשלם כשיגדיל והרב רבינו יונה כתב שאינו חייב לשלם שאם נפרעין ממנו לכשיגדיל יבזבז כל ממונו בקטנותו וא"א הרא"ש ז"ל חילק בדבר וכתב שאם ידוע שלוה לצורך מזונותיו נפרעין ממנו אפי' כשהוא קטן כמו בפעוטות שמקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין משום כדי חייו גם הלואתו הלואה ונפרעין ממנו כדי שימצא מי שילוונו בשעת דחקו אבל אם אין ידוע שלוה לצורך מזונותיו אין מעשיו כלום ואין נפרעין ממנו לכשיגדיל: (יט) החרש דינו בקטן שמעשיו קיימין במטלטלין וביצד הוא המכר ברמיזה שרומז באצבעותיו אבל לא בקפיצת פיו וכתב א"א הרא"ש ז"ל יראה מדברי רב אלפס שאף בקפיצה הוא מוכר ולא מסתבר לי ואחד הרש גמור שאינו לא שומע ולא מדבר ואחד נשתתק שאינו מדבר

קרקע בנכסי אביו ונעשה בן עשרים ולא מיחה אינו יכול להחזיר ביון שלקח המעות ונשתמש הלוקח בקרקע זו לפניו כשהיה בן עשרים ולא מיחה נתקיימה ביד הלוקח שהרי רצה בממכרו: (יז) מי שמכר בנכסיו או בנכסי אביו ומת ובאו קרוביו וערערו לומר שהיה קטן כשמכר ובקשו לבדקו אין שומעין להן שחזקה אין העדים חותמים על השטר אלא אם כן יודעין שהמוכר נעשה גדול: (יח) קטן שלוה מאחרים כתב הרמ"ה ז"ל שחייב לשלם כשיגדיל והרב רבינו יונה כתב שאינו חייב לשלם שאם נפרעין ממנו לכשיגדיל יבזבז כל ממונו בקטנותו וא"א הרא"ש ז"ל חילק בדבר וכתב שאם ידוע שלוה לצורך מזונותיו נפרעין ממנו אפי' כשהוא קטן כמו בפעוטות שמקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין משום כדי חייו גם הלואתו הלואה ונפרעין ממנו כדי שימצא מי שילוונו בשעת דחקו אבל אם אין ידוע שלוה לצורך מזונותיו אין מעשיו כלום ואין נפרעין ממנו לכשיגדיל: (יט) החרש דינו בקטן שמעשיו קיימין במטלטלין וביצד הוא המכר ברמיזה שרומז באצבעותיו אבל לא בקפיצת פיו וכתב א"א הרא"ש ז"ל יראה מדברי רב אלפס שאף בקפיצה הוא מוכר ולא מסתבר לי ואחד הרש גמור שאינו לא שומע ולא מדבר ואחד נשתתק שאינו מדבר

מוציאין מידו ואפילו חזר בו לאחר שלקטן ועדיין לא אכל ול"ע:

(יז) **מי** שמכר בנכסיו וכו'. מבואר ס"פ מי שמת מעשה בבני ברק וכו':

(יח) **קטן** שלוה מאחרים כתב הרמ"ה שחייב לשלם כשיגדיל. נראה דס"ל להרמ"ה כרב האי דלעיל ומכור במטלטלין אלא כדי חייו וה"ה בהלוואה כדי חייו ומי שהלוואתו הלוואה אבל כל הר"ר יונה ס"ל כהרמב"ן דלעיל ואפילו בקטנותו אבל דעת הרא"ש להכריע דמ"ג דלעיל אפילו בפעוטות ולא נהירא: כתב הרשב"ם פרק חזקת (לג:) וכי גדלי יתמי דזבו בני מיעבד דינא דהיינו מי"ג ואילך שמחוייבים במצות משתעי דינא בהדייהו על ע"ח שיש לך על חבירך ומשבע ותטול כדין הבא ליפרע מנכסי יתומים קטנים וכו' והא דאמר פ' מי שמת ולמכור בנכסי חבירו עד שיגיע בן כ' ה"מ שמוכר לצורך הוצאה אבל לפרוע חוב חבירו עד שיהא בן כ' אלא במוכר לצורך הוצאותיו אבל לפרוע חוב חבירו מבן י"ג ואילך אבל במ"ש הרשב"ם דאף במוכר לצורך הוצאותיו עד שיהא בן כ' אלא במוכר בתוך זמנו נשבע ומוטל כיון דקטנים היו כשמת חבירם וזהו היה דעת ר"י בפ"ק דב"ב (סוף דף ה') בד"ה ואפילו מיתמי וכ"כ בהגהות אשיר"י לסמ"ק וכי' הר"ר ל"ל הכי אלא כמ"ש האשיר"י (דף קפ"ו תחלת ע"ד) דאפילו שביק יתומים קטנים גבי בלא שבועה בתוך זמן אלא כשיגיעו לעונת הפעוטות אפ"פ ס"ל להרמ"ה דלעיל אפילו ביתומים קטנים בתוך זמן וכך היה דעת רוב הגאונים וכדלעיל בפי' ק"ח סעיף ג' וכי נקטינן: (יט) **החרש** דינו כקטן וכו'. מבואר פ' הניזקין חרש רומז וגרמז וכן בתירוץ הראשון קופץ ונקפץ במטלטלין פי' בתירוץ מיקל דאפילו בקפיצת פיו דינו כיכר כרמיזה מקום מקח במטלטלין ומשמע דהלכה כת"ק דאף במטלטלין אין מעשיו קיימין אלא ברמיזה בהגבהות וכן פסק הרמב"ם ר"פ כ"ט ממכירה וכ"כ הרא"ש אלא דמשמע ליה להרמ"ם שרב אלפס פוסק כבן בתירא מדסבירא ליה הכי תרי ליתי דר"ל לפרש דב בתירא מי דוקא במטלטלין קאמר בקפיצה וה"ה בגטין בקפיצה מבל לת"ק לא מיבעיא לי ואיתא לי לא ואלי מיבעיא דרב נחמן נמי לפרושי לדת"ק דת"ק לא קאמר ברמיזה אלא במטלטלין אבל במקרקעי אפילו ברמיזה ואי לאו לר"נ הו"א דת"ק קאמר חרש רומז וגרמז בין במטלטלין בין במקרקעי וכן בתירא פליג בתרתי דאפילו קפיצת פיו הוי סימן ברמיזה ועוד דדוקא במטלטלין אבל לא בקרקעי אפי' ברמיזה השתא דקאמר ר"נ לפרושי בליסנא קאמ מחלוקת במטלטלין אבל בגטין ד"ה ברמיזה שמעי' דת"ק נמי לא אמר במטלטלין ומטלטלין דבסיפא ת"ק נמי קאי וללישנא בתרא דר"נ כמחלוקת במטלטלין כך מחלוקת בגטין נמי שמעי' דת"ק לא קאמר אלא במטלטלין והכ"י נדחק לייחב בע"ח ע"ש ומה שכתבתי הוא ברור ופשוט וכן פרש"י ובקרקעות לא ברמיזה ולא בקפיצה דסכיא הוא משום כדי חייו תקון שמעזיו קיימין במטלטלין גבי קטן וזו היא דעת רבינו שכתב הרמ"ם דינו כקטן שמעזיו קיימין במטלטלין פי' כמו קטן שלא תקנו אלא משום כדי חייו ומ"ה דוקא במטלטלין ולא במקרקעי ה"נ גבי חרש וכ"כ הרמב"ם חרש וכו' מוכר ולוקח במטלטלין ברמיזה אבל לא בקרקע וכו' וכך היא דעת רב אלפס ולא כמו דהוה משמע ליה להרמ"ם מדברי רב אלפס ולפי זה היכא דלרב האי בקטן לא תקנו אלא כדי חייו ה"ה בחרש דוקא כדי חייו [אבל] טפי לא: ואחד חרש גמור וכו' וז"ל נשתתק וכו'. ל"ע במאי פליגי הרמב"ם ורבינו להרמב"ם גרע חרש שאינו שומע ומדבר ודינו כחרש גמור ואין

(יז) **ב"י** שמכר בנכסיו וכו' כתב הא"א נלמד כן ממ"ש מתקדמת למיתוקין כיון שגדלה שעה ג' ולא מיחתה שוב יכולה למקן ומע"ב דסכיא ממונא ושם מיסוקת מ"מ גם זה מדין שתיקה הוא ואף כאן קשתיקה היא כסותמא ומועילה וכן גבי פרנסה תמרו שאם לא מיחתה בפסיוק עכ"ל ושם לא כתבה רשיי מממון לממון דהרמב"ם כ' וכבישו רבינו לעיל סימן קמ"ט סכ"ג דשם מכלה לפני הקטן ג"כ תמר שהגדלה הוי מיחה כיון דלא מיחה יש לחלק דשאני התם דטוען בשבועה דלא מכרתיהו לך לעולם וזה ריעא טעמיתים דת"כ לא ס"ל להכי לגבוכל מיהם משמ"כ כאן שמוחה שמכר אלא שרוצה לחזור בו ולכאורה נראה דלא ס"ל כן אלא דבמקום שאין הקטן מצוי לפעור אינו נעשה שומר משתחייב בתשלומין אם החזיר לו ואפילו לדעת רבינו הני דמחייב לכל לפטורופוס בפשיעה ועיין בתשובות בדפוס סימן תתק"ו (י): **דין** קטן וקטנה לעניין שיקנה להם חלציהם ולהם חלציהם קטנה ממטלטלין מתנה גמורה היא אם היא פקחת ויודעת בטיב משא ומתן כל שהיא משא שוים ולמעלה ואפי' היא מתנה מרובה כדאיתא בפרק הניזקין ומיהו בשטרי חובות אין מתנתה כלום דהא בעינן לגבות מן כתיבה ומסירה וקטן לאו בר הכי הוא וכמו שכתב הרמב"ם לעניין מתנת המטלטלין שצריך שתהא במשיכה ולכך רשאי שתעשה הקנאתה לנדוניית בשטרא ותקון לך כל המטלטלין במשיכה או בהגבהה כדאיתא בגמרא ס"ל להרמ"ם לגבות מכל המטלטלין ולעניין מה שאמלת אם הוא טוב שתאמל לבית דין שיעמידו לה אפוטרופוס לא טוב הדבר כי מי שמך לתת עליה שר ושופט שהרי לאחר שיהיה לה אפוטרופוס לא תוכל לתת ולתחול כדאמרינן בפ"ק מציאת האשה (ע.) ואם תתה רוצה לפטור עצמך היום או מחר משבועה על מתנתה שנתנה לך תעשה מתנתה ומחילתה לך מהמטלטלין בפני שלשה ויעשו לך שטר מעשה בית דין לרחוק ויכתבו בו שהכירו בה שהיא פקחת ורחוקה לתת מתנת מטלטלין וזהו די לך עכ"ל: (יח) **קטן** שלוה מאחרים כתב הרמ"ה שחייב לשלם כשיגדיל והר"ר יונה כתב שאינו חייב לשלם וכו' וה"מ הרמ"ה שחייב לשלם לבדכה חילק בדבר וכו' בפ' שני דייני גזירות וכתב רבינו ירוחם בנתיב י"ט שאם ערב הקטן את מחריס פטור מלשלם לף כשיגדיל: **החרש** דינו כקטן שמעזיו קיימים במטלטלין וכיצד הוא המכר ברמיזה שרומז באצבעותיו אבל לא בקפיצת פיו וכתב ה"מ ז"ל יראה מדברי רב אלפס שאף בקפיצה הוא מוכר ולא מסתבר לי דבפ' הניזקין (עט:) תנן חרש רומז וגרמז בן בתירא אומר קופץ ונקפץ במטלטלין ופרש"י רומז וגרמז. מה שהוא רומז קייש ומה שרומזין לו והוא מתרגם קייש רמיזה בידיו וברגלו קפיצה עקימת שפתים שנאמר קפצה פיה ואינו סו' ניכר כרמיזה במטלטלין אם מכר מטלטלין וכגמ' ה"ר נחמן מחלוקת במטלטלין אבל בגיטין דברי הכל ברמיזה אינה דאמרי אמר רב נחמן במחלוקת במטלטלין כך מחלוקת בגטין וכתב הרמ"ה מדכתיב ה"ז ראיה מדברי רב אלפס שאף בקפיצה הוא מוכר ולא מסתבר לי דאחד הרש גמור שאינו לא שומע ולא מדבר ואחד נשתתק שאינו מדבר ודינו כקטן שמעזיו קיימין במטלטלין וכיצד הוא המכר ברמיזה שרומז באצבעותיו אבל לא בקפיצת פיו וכתב ה"מ ז"ל יראה מדברי רב אלפס שאף בקפיצה הוא מוכר ולא מסתבר לי דבפ' הניזקין (עט:) תנן חרש רומז וגרמז בן בתירא אומר קופץ ונקפץ במטלטלין פי' בתירא מיקל דאפילו בקפיצת פיו דינו כיכר כרמיזה מקום מקח במטלטלין ומשמע דהלכה כת"ק דאף במטלטלין אין מעשיו קיימין אלא ברמיזה בהגבהות וכן פסק הרמב"ם ר"פ כ"ט ממכירה וכ"כ הרא"ש אלא דמשמע ליה להרמ"ם שרב אלפס פוסק כבן בתירא מדסבירא ליה הכי תרי ליתי דר"ל לפרש דב בתירא מי דוקא במטלטלין קאמר בקפיצה וה"ה בגטין בקפיצה מבל לת"ק לא מיבעיא לי ואיתא לי לא ואלי מיבעיא דרב נחמן נמי לפרושי לדת"ק דת"ק לא קאמר ברמיזה אלא במטלטלין אבל במקרקעי אפילו ברמיזה ואי לאו לר"נ הו"א דת"ק קאמר חרש רומז וגרמז בין במטלטלין בין במקרקעי וכן בתירא פליג בתרתי דאפילו קפיצת פיו הוי סימן ברמיזה ועוד דדוקא במטלטלין אבל לא בקרקעי אפי' ברמיזה השתא דקאמר ר"נ לפרושי בליסנא קאמ מחלוקת במטלטלין אבל בגטין ד"ה ברמיזה שמעי' דת"ק נמי לא אמר במטלטלין ומטלטלין דבסיפא ת"ק נמי קאי וללישנא בתרא דר"נ כמחלוקת במטלטלין כך מחלוקת בגטין נמי שמעי' דת"ק לא קאמר

ואין מעשיו קיימין כשבודקין אותן אלא במטלטלין אבל בשומע ואינו מדבר מעשיו קיימין אפי' במקרקעי כשבודקין אותו ולרבינו שומע ואינו מדבר דינו כחרש גמור מעכשיו קיימין במטלטלין כשבודקי' אותו ובמדבר ואינו שומע דינו כפקח ומשמע דמעשיו קיימין אפי' במקרקעי וע"ל בדיקה ותו דהקושיות שהקשה ס' המגיד על דברי הרמב"ם מבריית דתני בה שומע ואינו מדבר זהו אלם מדבר ואינו שומע זהו חרש גמור וזה וזה הרי הן כפקחין לכל דבריהם והניחו בל"ע קושיא זו קשיא גם מדברי רבינו ומ"ש ב"י לתרץ קושיית הרב המגיד נראה דוחק ע"ש ולע"ד נראה לפרש בלי דוחק וזהו הדין נשתתק משנה ר"פ מי שמחזו נשתתק ס"ל בכתוב גט לשתתק והרכין ברגליו כדודקין אותו ג"פ וכו' וסובר רבינו דפירוש נשתתק היינו שאינו שומע ושוטר דינו כחרש לגטין (ופרש"י נשתתק והרכין ברגליו קאי) כך בודקין אותו למשתות ולמתנות ולעדיות ולירושות ולסיקנא לעדיות לעדות אלם משום עגונה ולירושות בנו ומשתות ומתנות דידיה (פי' רש"י למשתות ולמתנות למכור בנכסיו) ולמאי דנשתתק נמי צריך בדיקה למכור בנכסיו ובדייקינן זו בבדיקה שלפנינו והרמ"ם לשם לפסק הלכה וכתבו עלה וכי קמסרינן לבודקין לגטין דוקא למי שנשתתק אבל לחרש לית (וכפי' הר"ן אבל לחרש לית כאלם ס"ם ומ"ש) דמ"ר חרש לית הלכו בו אחר רמיזותיו ואחר קפילותיו אחר כתב ידו ולפי שאלם במטלטלין אבל לא בגטין והני חרש דלא בדקינן לעניין גטין דוקא כשנשתוק כשהוא פקח ואח"כ נתחרש הואיל ומעיקרו בדקינן ליה וכו' ע"ל ומשמע ולפי זה לפי חרש דבריותא מיירי בזמן שומע ואינו מדבר דומיא דחרש מעיקרו וכמ"ש הר"ן שמעינן דבאלם שומע ואינו מדבר בין כשהיה פקח ונתחרש בין חרש מעיקרו הולכין בו אחר רמיזותיו במילתיה לפתר דבדקינן ליה וכן בנשתתק שאינו שומע ואומע אבל במדבר ואינו שומע לית פסק הרי"ף והרמ"ם כלום ולפ"ז יש בריותא לתניא בה מדבר ואינו שומע ואינו שומע זהו חרש שומע ואינו מדבר זהו אלם וזה וזה הרי הן כפקחין לכל דבריהם משמע דאפילו בדיקה לית בעינן אלא מעשיהן קיימין בלא בדיקה ומן הנ"ל נשתתק דהיינו אלם אלא דנשתתק היה מדבר מעיקרו ואחר כך נשתתק ע"י חולי ואלם לית ליה מדבר מעיקרו ומן נשתתק דבודקין אותו ג"פ ותניא נמי כשם שבודקין אותו לגטין וכו' ונשתתק קאי כדפי' ומשמע אבל בהא תניא במדבר ואינו שומע הרי הוא כפקח לכל דבריו לית בעינן אלא בדיקה אחת בחרש גמור ובנשתתק ולא הזכירו דבר מדין מדבר ואינו שומע משמע דהיינו כפקח גמור והיינו דכתב רבינו וירמ"ם דלריך בדיקה אלא בחרש גמור ובנשתתק ולא בשאר אלמים דלא כתבו לית ליה כתבו הרי"ף והר

ס' רלו (ס) השלישי ממה שנתן לסבור"ס כו' מדסתם דבריו וכתב הטעם ממה שנתן סבור"ס ולא כתב הטעם משווי הקרקע (וכל' דבריו כן הוא משמעות ל'

פרישה

שמותו מן בתמלת שטותו ודברי רבינו מדוקדקין בעיני יותר משום דמסוף עת שפייתו יסבור הפירות שהוא כמעיקרא ומקרו מקח והוא סוף שפיו שמו מתמיל שטותו ובכלל שוטה שהין מקח הוא מש"ס לריכין הפירות לדקדק בדבר מבל על מקרו דשוטה גמור מ"ל דקדוק דהכל הולין שהוא שוטה : (כד) השיבור כו' קיימין ואם הגיע כו' כל"ל וכן הוא במיימוני פכ"ט ובש"ע וכ"מ בספר יש"ן . ומיהו מ"ל למחוק מוספתא שפרי הטור שביניהו שכתב בשן ו"ל קיימין והוא שלא הגיע לבלוגת של לוט והוא כו' אלא שלריכין לחגיס ל"ת וכל"ל דהכי הוא בשוטה כו' ור"ל דהרי שם הוא כן הוא בשוטה וק"ל : (כה) כתב הרמב"ם כו' שם בפכ"ט : וזכה בשן כו' פי' שלא מדעת לכונה שבריה ניזו ולא בידי שמוכר שהרי המוכר נתנו ליד שאר לוכות לחלוקה : (כו) וכן העבד כו' בלא רשות המלון לכך שבריה בידי המלון וק"ל : לא רלה כו' במתנה כמי שיין שמינו רולה כגון שים בשן עבדים ומינו רולה לוזוגן כמ"ש בסימן רמ"ג ל' הגמרת אלו משום שוגה מתנות יפות בסימן רמ"ט וקע"ח : ומין לריך לפוסת כו' שמי מ"ל לקנית מקיום ומבישול קמי דגב בבישולו הו"ת כרלונן שקיום משמעון ורלה לחזור בו ולהקנות לשמעון ולא קנה שמעון בדיבור בעלמא שהרי כבר יצא מרשותו עד שיחזור ויקנה בח' מדרבי הקבוצות מרלונן כמ"ש בסימן רמ"ג ס"י ובסימן רמ"ח ס"י ע"ש שהוא פלוגתת רבנן ורבי"ג והלכה כרבנן : (כז) דין מכירת כו' עד בספר מ"ע כו' בסימן ל"ג : (כח) ב"ד שמכרו כו' : (כט) המוכר כו' כל קולה קנין בשבת שהרי כן בספרי כתב הרמב"ם ז"ל בפ' ל' מס"מ וכסף מומרין למכור מקרקעותיו כדי לשלם מובות אבי היתומים אבל אין מתנתו מתנה כיון שאינה שלו . כמאר יתבאר לקמן סימן ר"ן : (כט) המוכר כו' קונה כו' ירושלמי פ' מקום די"ט ופסקוהו הרי"ף והרמ"ם שם והרמב"ם סוף ס"מ וכן הדין לענין מס קידש או מלן ויבם וכמ"ש בא"מ סימן שלי"ח וע"ל סימן ר"מ :

דרישה

דשמי מרם דרב כהנא דמ"ם ומ"מ וח"כ היל"ל זה שים מילוק בין מרם לחרם . ולכן נרחה דהרמב"ם לח סיים גיס וזה וזה כו' ד' פעמים חלח גרם וזה ה"ל למלם הרי הוח כפקח לכל דבריו והבחתה ח"ם הכל . וכ"פ דבריחתה מדבר ומ"ם וכן מרם ר"ל וכו מרם הנוכר במשנה כו' לחפילו למטלטלי בפי בידוק ובקרקע הלל לח ובכין גרול . שומע ומ"מ וכו מלם וליכו בקפח מכירתו מכירה בין במטלטלין בין במקרקעי חלח שלריך בידוק ומפשר חלח הולרך לכתוב בבידוק בריחתה דקתני בה מדבר ולינו שומע זכו מרם והבחתה בכל מי שקרוי מרם קתני בהך בריחתה חלח בשלא בידוק בריחתה ברמיזותיו ומחר קפילותיו ומחר כתב ידו חלח במטלטלין ח"ל בגיטין ומביחו התלפסי לפסק הלכה בכל מרם בין במרם גמור שלינו לח שומע ולח מדבר בין במדבר ולינו שומע זכו מרם והבחתה בכל מי שקרוי מרם בסתם בהיך בריחתה דקתני בה מדבר ולינו שומע זכו מרם והבחתה בכל מי שקרוי מרם קתני בהך בריחתה חלח בשלא בידוק בריחתה ברמיזותיו ומחר קפילותיו ומחר כתב ידו חלח במטלטלין ח"ל בגיטין ומביחו התלפסי לפסק הלכה בכל מרם בין במרם גמור שלינו לח שומע ולח מדבר בין במדבר ולינו שומע זכו מרם והבחתה בכל מי שקרוי מרם קתני בה

בריית' ויד בעלים על העליונה כו': ומס' מינו מחמין לו כו' ישבע לו בכמה קנאה וע"ק ישומו אותה ג' שמחמין מה שהקרקע שוה עכשיו לדין לשומה אלא לפי הזמן והשער שנמכרין עכשיו כדלעיל בסי' ק"ג ושמא בשעה שקנה זה קרקע זו היה שער זול או יוקר טפי ועומדו דהלוקח מוחזק במקום דקנאה מדינא דתלוה וזבין זביניה זביני והבעלים עליו להוציא מיד הלוקח דב"ח עליהם להוציא מיד הלוקח אבל אין הבעלים יכולים להוציא מיד הלוקח דב"ח שהוא מוחזק בו ומיהו אם היה שער בשעת מכירה יותר מכפי שנמכר עכשיו יכולים הבעלים להוציא מיד הלוקח דב"ח שהוא מוחזק בו ומיהו אם היה שער בשעת מכירה פחות מכפי שנמכר עכשיו אין הבעלים יכולים להוציא מיד הלוקח דב"ח שהוא מוחזק בו ומיהו אם היה שער בשעת מכירה כפי שנמכר עכשיו אין הבעלים יכולים להוציא מיד הלוקח דב"ח שהוא מוחזק בו ומיהו אם היה שער בשעת מכירה יותר מכפי שנמכר עכשיו אין הבעלים יכולים להוציא מיד הלוקח דב"ח שהוא מוחזק בו

ומ"ש ומס' קנאה מן העכו"ס תוך י"ב חדש וכו' וכי משמע מדהוסיף ר' ב"ד דלאחר י"ב חדש כל הקודם ליקח זכה: אבל קודם י"ב חדש מינו נותן לבעלים רביע מלא בזמן שמין בידן ליקח אבל יש בידן ליקח הן קודמין לכל חדש כדתנן ב"ד של מחריסה ממרו וכו' ורבי בא לתקן דלא יהא נוהג דין זה אלא בשור ולא בשאר בהמה דקה ממני ובגמרא (נח:) אמר רב לא שנו אלא דמ"ל דמי שור אבל שאר בהמה דקה ממני ובגמרא (נח:) אמר רב לא שנו אלא דמ"ל לך חזק וקני אבל בשאר קנה עד שיכתוב לו מחריות וידוע דהלכה כשמואל בדיני וכן פסקו הפוסקים ז"ל: ומ"ש מו שהודה מו יש עדי שהודה מו יש עדי שקבל ממנו מעות פשוט הוא: כתוב במיוחסים נתיב ל"ח ח"ה ירושלמי אמרו בעלים בידינו היה ליקח תוך י"ב חודש והלקוחות מומרים לה בידכם היה ליקח המע"ה וע"ש: (ג) **לקח** אחד מן העכו"ם ושהתה בידו שלש שנים ואח"כ (ב) מכרה לאחר אין לבעלים על הלוקח השני כלום שטוענין לו לומר שהראשון קנאה מהבעלים ונתן להם שליש וה"ה נמי אם לא שהתה ביד הראשון אלא יום אחד וביד לוקח שני ג' שנים וכן הדין נמי אם שהתה ביד הלוקח ג' שנים ומת והורישה לבנו טוענין ליורש:

(ד) לקח העכו"ם מהבעלים קרקע בהובו ומכרה לאחר כתב הרמב"ם אין הלוקח שני כלום שטוענין לו לומר שהרמזן קנאה מהבעלים ונתן להם שליש ממה שנתן לעכו"ס: (ג) **ומ"ש** ואפי' תוך י"ב חדש מס' קנאה מהבעלים תחילה ואח"כ מקחו מן העכו"ם ומכרו לאחר מיד הרי הבעלים נוטלין הקרקע מיד הלוקח ונותן לבעלים רביע מלא בזמן שמין בידן ליקח הן קודמין לכל חדש כדתנן ב"ד של מחריסה ממרו וכו' ורבי בא לתקן דלא יהא נוהג דין זה אלא בשור ולא בשאר בהמה דקה ממני ובגמרא (נח:) אמר רב לא שנו אלא דמ"ל לך חזק וקני אבל בשאר קנה עד שיכתוב לו מחריות וידוע דהלכה כשמואל בדיני וכן פסקו הפוסקים ז"ל: ומ"ש מו שהודה מו יש עדי שקבל ממנו מעות פשוט הוא: כתוב במיוחסים נתיב ל"ח ח"ה ירושלמי אמרו בעלים בידינו היה ליקח תוך י"ב חודש והלקוחות מומרים לה בידכם היה ליקח המע"ה וע"ש: (ג) **לקח** אחד מן העכו"ם ושהתה בידו ג' שנים ומכרה לאחר אין לבעלים על

סדרן הגירסות שם סיק עדים לעכו״ס כוותי וכדלמרן קאמר הכא שאין דין מגפרות זה כ״כ בפירוש השמועה לדעת רבינו עכ״ל : ד **וא״א** ז״ל כתב שמועתו תיר הלוקח תפי׳ שהתה בידו יותר מי״ב חדש ונותן לו מה שפרע בשבילו : מה שפרע בשבילו :

(ה) **בא** העכו״ס בעקיפין עליו ולקחה ממנו ולא היה מסור בידו להרגו ומכרה לאחר פירש רש״י שצריך **להחזיר לבעליה בחנם וכולי** מצריינתא שכתבתי בסמוך הכא מחמת חוב ומחמת מגפרות אין כן מפוס סקריקון פי׳ רש״י עכו״ם הכא מחמת חוב על ישראל או מחמת מגפרות גזל בעלמא ואינו מסור בידו להרגו וחנם העכו״ס קרקע בחובו או בגפרות אין כן מפוס סקריקון ואם שהה בידו י״ב חדש לתת רציע לבעליס כתקון חכמי׳ ויחזיק בקרקעות אלא מחזיר לו הקרקע בחנם דגבי סקריקון היא דחזרו ואמרו הכין דגמר ולקני מגב לוגם מיהה אבל הכי לא גמר ולקני מידי ותע״ג דשהתה י״ב חדש לא קנת לה שיה יכול להשתלו מהעכו״ס כ״כ בזול לבכוס לא תמר ר״ג ליתן לו כפי מה שהשכירו ואע״ג ליתן להלוקח בזה ומה שאמר בשם ר״ג שאין לריך להחזיר בחנם כ״כ התום׳ והרא״ש בשמו בפ׳ הכונס וכתב המרדכי ר״פ התומנין תע״פ שרש״י מולק מן קו״ל בפסק ר״ג ור״י וכן דן ר״מ וכ״פ המיימוני פ״ה מה׳ גזילה אבל אם קנה על עבדיו ומשרתיו ולקח מאחד מהם היכא דיכא למלכותא דיכא (ה) : ומ״ש ואם יש שופטים .בארץ וכו׳ היינו מה שכתב בסמוך לר״ר יוסף מין דין מגפרות בכלל : ומ״ש ולזה הסכים מ״מ הרא״ש ז״ל היינו מדכתב בפ׳ הכונס לר״י נראה בפסק ר״ג ונתן טעם לדבר : (ו) **וכתב** מ״מ הרא״ש ז״ל בתשובה שאם הוציא עליו הלוקח כדי להוציאה מיד עכו״ס וכו׳ בסוף כלל ג״כ כתב שנשתל על הא דפסק ר״ג שכ״פ יתן ללוקח מה שהשביו פרט לי מה רוצה לומר מה שהשביו והביא הע כי מה שהשביו הוא עד כדי דמיו אם הוציא בו כל כך כדאמרי׳ (ב״מ נג.) גבי רועה שהו״ל לקדם ברועים ומקלות עד כדי דמיהם משום כוערת דמיותא אבל יותר ממה שהוציא עליו לא יטול כיון דלא עושה סחורה בשיורי שלו ואם נתן לו בחנם יחזיר לו בחנם כאשר קבל עליו ואם יש שופטים בארץ וכו׳ היינו מה שהשביו ואפי׳ אם העכו״ם לקחה באונס אפי׳ לקחה בחובו לא אבד זכותו משום שתיקתו וצריך להחזיר לבעלים ואינו נותן לו אלא כפי מה שהשביו ובבתבו של מהרא״י סי׳ ס״ט : (ד) ובמרדכי פ׳ הגוזל ע״א ד׳ נ׳ הביא דברי הרמב״ם בלא מהלוקת ש״מ דס״ל כיותיה : (ה) וכ״כ המרדכי פרק הכונס ד׳ מ״ו ע״א בתשו׳ ר״י כה״ג וכתב דוקא קרקע דלא **מיאש מינה** אבל מטלטלים דמייאש מינה א״צ לחזור לבעליו ומיהו ספרים לא שייך בהו יאוש דהעכו״ם לא יוכל למכרן רק לישראל וע״ש שהאריך בזו בדין מברית ארי מנכתי חבירו **וכ״ה** בהגהות מרדכי דב״מ דף קמ״ז ע״א דאין יאוש בספרים וחייב להחזירן לבעליהן בדמיהן ובמרדכי פרק הגוזל קמא ד׳ נ׳ ע״א כתב ראבי״ה דבספרים צריך להחזיר לו דמיהן אפילו **לדעת רש״י וע״ש וע״ל** סימן שס״ח קצת מדיינים אלו גם בסימן שס״ט גם לעיל סימן קכ״ח כתב ב״י סי׳ ק״ג עכו״ם ששכנו ראובן קרקע אצלו וקבל .. **זמן לפרותו ולא פראו והלך ומכרה לאחר אי מכרה בשויו ממכרו קיים דהא בדין מכרה שכיון שלא פראה בזמן שקבע לו יש רשות בידו למכרה אבל אם מכרה בפחות משויה אפילו כ״ש תוזר כדין שליח שטעה עכ״ל וע״ל סימן שע״א מדינים אלו :** לאל״ב

אין הבעלים יכולין להוציא מיד הלוקח בד״א שהודו הבעלים שאמת טען העכו״ם המוכר או שיעידו עדי ישראל שאמת טען העכו״ם המוכר וא״א הרא״ש ז״ל : (ד) כתב שמוציאו מיד הלוקח אפילו שהתה בידו יותר משנים עשר חדש ונותן לו מה שפרע בשבילו : (ס) בא העכו״ם בעקיפין עליו ולקחה ממנו ולא היה מסור בידו להרגו ומכר לאחר פי׳ רש״י שצריך להחזירה לבעלים בחנם אפילו שהתה בידו כמה שנים ורבינו גרשום כתב שא״צ להחזירה בחנם אלא שמין כמה הוא רוצה ליתן לעכו״ם כדי שיחזירנה לו וכך יתן ללוקח ואם יש שופטים בארץ והיה אפשר להוציאה מיד העכו״ם בדין ולא עשה אז ודאי נתייאש ותשאר ביד הלוקח ולא יתן לבעלים כלום ולזה הסכים א״א הרא״ש ז״ל : (ו) וכתב א״א הרא״ש ז״ל בתשובה שאם הוציא עליו הלוקח כדי להוציאה מיד העכו״ם עד כדי דמי הבית צריכין הבעלים ליתן לו אם רוצה הוא ליטלו מידו וגם אין צריכין ליתן לו יותר ממה שהוציא עליו כגון שאם היה העכו״ם אוהבו ונתנו לו בזול אין הבעלים צריכין ליתן לו אלא כמו שנתן לעכו״ם אע״פ שהוא לא היה יכול להוציא בכך מידי העכו״ם ואפילו שהעכו״ם נתנו לו בחנם צריך להחזירו לבעלים גם כן בחנם : (ז) ואם בעודה בידו בנה אותה הוי כיורד לתוך של חבירו שלא ברשות **ובנאו שיכול לומר לו טול עציך ואבניך :** המחזר

(ג) ועוד כתב הרמב״ם פ״י מה׳ גזילה וכן אם היה שם מלך או שר באיתו מקום שיכול לכוף העכו״ם שמכר לזין ולא חבעו הבעלים את העכו״ם אינן יכולין להוציא מיד הלוקח מן העכו״ם אע״פ שאינו מודה לעכו״ם ואין שם עדים ששמעו אמת שהרי אומר הלוקח לבעלים אם גזלן הוא למה לא הבעתם אותו בדיניהם עכ״ל . ומבואר בדברי הרמב״ם שמירי שלקחו העכו״ם בחזקה ואפ״ה מאחר שמודה לדבריו שחייב לעכו״ם או שלא קיבל עליו במשפט אין מוציאין מיד הבעלים והוא כמ״ש הריב״ש סר״צ הא דאם משפט בעיר לא יוכל למיעון שהעכו״ם אנסו היינו דוקא כשהישראל נתנו לו אבל אם העכו״ם לקחה באונס אפי׳ לקחה בחובו לא אבד זכותו משום שתיקתו וצריך להחזיר לבעלים ואינו נותן לו אלא כפי מה שהשביו ובבתבו של מהרא״י סי׳ ס״ט : (ד) ובמרדכי פ׳ הגוזל ע״א ד׳ נ׳ הביא דברי הרמב״ם בלא מהלוקת ש״מ דס״ל כיותיה : (ה) וכ״כ המרדכי פרק הכונס ד׳ מ״ו ע״א בתשו׳ ר״י כה״ג וכתב דוקא קרקע דלא **מיאש מינה** אבל מטלטלים דמייאש מינה א״צ לחזור לבעליו ומיהו ספרים לא שייך בהו יאוש דהעכו״ם לא יוכל למכרן רק לישראל וע״ש שהאריך בזו בדין מברית ארי מנכתי חבירו **וכ״ה** בהגהות מרדכי דב״מ דף קמ״ז ע״א דאין יאוש בספרים וחייב להחזירן לבעליהן בדמיהן ובמרדכי פרק הגוזל קמא ד׳ נ׳ ע״א כתב ראבי״ה דבספרים צריך להחזיר לו דמיהן אפילו **לדעת רש״י וע״ש וע״ל** סימן שס״ח קצת מדיינים אלו גם בסימן שס״ט גם לעיל סימן קכ״ח כתב ב״י סי׳ ק״ג עכו״ם ששכנו ראובן קרקע אצלו וקבל .. **זמן לפרותו ולא פראו והלך ומכרה לאחר אי מכרה בשויו ממכרו קיים דהא בדין מכרה שכיון שלא פראה בזמן שקבע לו יש רשות בידו למכרה אבל אם מכרה בפחות משויה אפילו כ״ש תוזר כדין שליח שטעה עכ״ל וע״ל סימן שע״א מדינים אלו :** לאל״ב

פרישה

מס״ג כ״כ ובד״ר וס״ס כי מסכנה ישראל ביד עכו״ס ופיין נד״מ **ופ״ל סימן שע״ח מדינים** אלו : (ס) בא **פכו״ם** בעקיפין כו׳ **דלוקח גבי סקריקון** גמר ומקני **ממחת** שלוקח כהרגו לו **מחמת** כו׳ עיין בד״מ : **פי׳** רש״י כו׳ **סס מבריית** : **מלא** שמין כמה יתן ול״ל ר׳ גרשון (והביאו **סתום׳** והרא״ש **בפ׳ הכונס**) בע״כ יתן **ללוקח** מה שהשביו וכתב הרא״ש **סס** על **דבריו** ו״ל ומיהו נותן לו כל מה שלוקח כמו לוקח מקדם **במקלת** (בסימן ס״ג) דהתם **מתכוון לטובת בעל** הקמן **מבל** הכא לגרוך עלמו **קנסו** עכ״ל ולוס נמי כיון **דבינו** ב״מ **שמין כמה** היה לוקח **בו׳** פי׳ ות״ל ליתן **ללוקח** כל מה **שלוקח** . וכמו שיד בע״כ על **עליונה** בוס כן לוס נמי **על** העליונה **מה קנסו** ללוקח בזול ובב״ה **לא** היה יכול **להשתלו** מהעכו״ם כ״כ בזול **לבכוס לא** תמר ר״ג ליתן לו כפי מה שהשביו ות״ל ליתן **להלוקח** בוס **אלא** שמין כמה הוא רוצה ליתן **לעכו״ם** כדי **שיחזירנה** לו וכך יתן **ללוקח** ואם יש **שופטים** בארץ והיה אפשר **להוציאה** בהנם

רכז (ג) **המחזר** אחר דבר לקנותו רפ"ג דקדושין ובי"מ דרב גידל דאוה מהפך בהמית מרעה פי' מחזי עליה לקנותה ממרי עלה עני המהפך בחררה ובא אחר ונטלה נקרא רשע ופרש"י עני המהפך בחררה מחזר אחריה לזכות בה מן ההפקר או שיתננה לו ב"ה וכתבו התוספות והרא"ש וקשה לרבינו תם מהא דתנן במס' פאה ומייתי בפ"ק דב"מ גבי פאה נפל לו עליה פירש טליתו מעבירין אותה ממנו משמע דאותו שנטלה לא מקרי רשע ומ"ש ז"ל דבהפקר מקרי רשע לפי שעומד להקנות לכל אדם ואפילו לבעלים ומיהו קשה דאמאי לא מקרי רשע כשנטלה לאחר דהא לא זכה בה עדיין ועוד דבפ"ק דב"מ (דף כ"ח) תניא הקורא לחברו רשע יורד עמו לחייו ופירש רש"י מותר לשנאותו וג"כ נדין הוא שיורד לחייו מפני פרנסתו וצריך לתומנותו וג"כ נדין הוא שיורד לחייו מפני שהקורא לחברו רשע יורד עמו לחייו. אבל התוס' בפ"ק דב"מ ד"ה הקשו על פירש"י מהא דתנן המוצא נפל לו עליה או שפירש טליתו עליו וכה"ג ונטלה ה"ה שלו עכ"ל וכה"ג לגבי קושיא היא דהתם דינא הוא דלאחר עני המהפך בחררה מקרי רשע ולא שייך לומר דהוי כמו הפקר ואפילו הכי מקרי רשע ועוד דהכא מיירי בשנטלה מיד אחר שנפל ולא עבר עליו זמן הרבה

מלא הרמב"ן נמי גרסינן וזה לשונו אם היה דקתני מין כותבין ללוקח ולמלוה כשטרו הם לכתוב לכתוב ושלא לצורך נשנית אחת נכתוב להם עדות שקר הוא מלא תגב ריעא דקתני לה ויש לפרש דתריעא קתני מין המוכר שלא בפני הלוקח וגם מוכר לכתוב כותבין לו גם לוקח לכתוב מין כותבין לו גם לוקח מאריכין דאפשר קנין לכתיבה בשלא בפניו מי נמי מפשיטי זיר ולא ניחא ליה דכמסר שעדות עד דקביל דמיו ומיהו זכה זה בזכותו ממתין הקנין לדעת ר"ת בפ"ק דמציעא ע"ש: ומ"ש והלוקח נותן שכר הסופר עפ"י שהשדה רעה והמוכר מזכרה מפני רעתה: (ג) ואף למוכר אין כותבין בלא לוקח אלא בשטרי אקנייתא שמיד לקח לו בקנין להקנות לו השדה דאי לאו הכי איכא למיחש שמא כתב ליתנו לו בניסן ולא נתנו לו עד תשרי ואזל וזבנה לאחריני ביני וביני ואזיל האי ומפיק לשטרא שזמנו בניסן וטרף שלא כדין מאידך דזבנה בתר ניסן וזהו לדעת רב אלפס אבל ר"י פסק דעדיו בחותמיו זכין לו (ב) הילכך אפי' בלא קנין כותבין לו שטר שאף אם כתבו ליתן לו בניסן ולא נתנו עד תשרי זכה למפרע בניסן ושפיר טריף מהאי דזבנה בתר ניסן: (ד) וכתב ה"ר יוסף הלוי הא דכותבין שטר למוכר היינו ב שמעידין על עצמו שכבר קיבל הדמים מיד הלוקח שאין כאן חובה על הלוקח שיהא צריך להיות מדעתו ג אבל אם לא העידו על עצמו שקבל הדמים אין כותבים אלא מדעת הלוקח דשמא אינו רוצה לקבל אותה לקיחה: (ה) הילכך אם טענו עדים וכתבו שטר מכירה למוכר בלי קבול דמים כשיתבענו לדין ליתן הדמים צריך להביא ראיה שמכירה זו היתה מדעתו והרמ"ה כתב עוד שאפי' העיד על עצמו שקבל המעות אם משמע מתוך השטר שהמקח הוא מדעת שניהם אין כותבין שהם מעידין שהלוקח חפץ במקח ופעמים לא ניהא ליה ללוקח בהכי דליפוק עליה קלא דאית ליה מאי דלית ליה דילמא גרים ליה האי קלא הפסד מאנפא אחרינא והרמב"ן כתב שכותבין אפי' לא העיד המוכר על עצמו שקבל המעות שכתיבת השטר אין מחייב הלוקח ליתן מעות שלא מדעתו דכיון שכותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו פשיטא שיכול לומר שלא מדעתו נכתב השטר: (ו) ומסתברא שאם העיד על עצמו שקבל הכסף מן הלוקח וקנה בכסף או בחזקה או בחליפין כותבין אפילו בלא שטרי הקנאה שאין שטר זה אלא לראיה שהמוכר שדהו בעדים נובה מנכסים משועבדים ולקנוניא ליכא למיחש שהרי נכסים שלו הם ומה שירצה יעשה בהם מהיום ואילך והיינו שטרי הודאה ולא שייך בהו קנין כלל ע"כ: (ז) ואם לאחר שהקנה הקרקע ללוקח מיתה שלא לכתוב השטר דבר זה מבואר לקמן בסימן רמ"ג:

(ג) **ואף** למוכר אין כותבין וכו' **עיין** בדברי הרב המגיד ר"פ כ"ד מהלכות מכירה מ"ש בזה מהלוקת הגדולים מי כותבין שטר למוכר בלא לוקח בלא קנין וע"ל סוף סימן ל"ט כתבנו לתף לר"י דוקא בפתח אבל בא"ל כתבו ואחתמ ותנוהו לידי אם לא בא בזמן הכתוב ו פסול מעשה מוקדם וע"ש:

(ד) **וכתב** הר"י הלוי וכו' כבר התבאר דבריו בסימן ל"ט והתייצב מה שקשה ע"ש בסעיף י"ט:

(ה) **והרמ"ה** כתב עוד שאפילו העיד על עצמו וכו' **מיהא** למידק למה לא כתב הרמ"ה דין זה גבי לוה ומלוה ואם כתבו גם כאן למה לא הביאו דבריו בשמו בסי' ל"ט אבל מה שלא הביא דברי הר"י הלוי לעיל סימן ל"ט לא קשיא דהתם דברי גופא כתבו וכאן הביא דבריו בשמו ע"ש בסעיף י"ט: מיהו שקשה מעשה בשטר שכתב עוד שאפילו העיד על עצמו שקבל המעות כמאי דאיתא בסי' ל"ט ובסמוך ועיין בתשובות הרשב"א סי' תלח ובקל"ו בתשובות להרמב"ן סי' ז': [ג] וכתב עוד מה שמצרת להודיעך דעתי בענין מה שכתוב בירושלמי רמזן גזל גזה משמעון ומכרה ללוי והלך לוי ונתנה ליהודה בת שמעון וגרשה מיהודה יהודה לא מוזל גבי לוי דהיה מתנה לוי מוזל גבי רמזן דהיה מכירה מ"ל ולמו מתנה יכולה יהודה לומר מימר ליה בעינא דזיבנא כמה ויתלם לי טיבו וכסתפקתא מם מ"כ יכול יהודה לתבוע מלוי מה שגלה לו רמזן כך דעתי טעה שמין יהודה חוזר מגל לוי

פרישה

מ"ש בשם ב"י שתמה במקום"ש למה לא כ"כ לעיל דברי הרמב"ן לענין הלוה ומשמע שם מ"מ בשם ב"י דמין שלכתחלה כותבים גם הרמב"ן כתב תירוצים אחרים מקושיא זו ולכאורה היה נראה לומר שגם דעת רבינו היה דלא ס"ל כותבים בהלוואה כ"א במכירה ועשאו כמכירה מיהא למימר דלא היה דעתו בקיומו שיכתוב לו שטר כ"א שיקנה השדה ולזה מועיל הקנין מפני שלא נפעיו משל"כ בהלוואה שכשמוחב לפני עדים כתבו לו מיד בתחילתו והקנין שעשה ולפי זה עשאו שלא לכתוב לו שטר אבל לעיל בסימן ל"ט כתבתי דדבריו ס"ל כותבים אפילו בהלוואה ע"ש ודלמה דבריו ס"ל מיהתן זה במשנה ב"פ אך במלוה ומ"מ בלוקח דבעינן שני סתיומים ומפ"ש לק כ"ר דברי הרמב"ן לעיל בסימן ל"ט דהוה ק' מכ"ל לדקדק מפי דיוקא דמתניתא דפשיטא בתירוצו דהמ"מ ומלמה דמ"ש גם הרמב"ן לק כתבו במלוה אף שהוא כשנה שם במשנה קודם לוקח ע"פ במיהושו ותמלא שלא כתבו הרמב"ן שלא בפיקח ומשום יתור דתרתי ל"ל ובדרכו שלך דבינו אבל לדיוקא גם במלוה ולזה שיין כן דמ"ש ס"א מכח וכן הוא משמעות ל' הרמב"ן דכתב בפשיטות שלא מהניין שתם קנין לכתיבה עומד כי יהו"ק • ומ"ש עוד בסימן ל"ט: והלוקח נותן כו' עניין בפני עצמו הוא ותריצא דמי וכן הוא במשנה וגמרא וכמ"ש בדרישה: (ג) **אלא** בשטרי אקנייתא כו' אבל ר"י פסק כו' עיין מ"ש בסי' ל"ט סכ"ב כל דבר בגמר סיטב: (ד) **היינו** שמעידין על עצמו שכבר קיבל הדמים ל"ל שגרסינן שמעידין בלא יו"ד שבני העיד על עצמו ול"ל הוא לו עלי שלים שמכרתי שדה זו לפי וכבר קבלתי דמיו וכן כותבין כן בשטר המכירה: אבל שם לא שעידין על עצמו כל"ל שעידן בגו"ן וק"ל: (ה) **ומ"ש** שילכך שם שעה שעדיים כו' ל"ל כיון שלא שיה שהן לכתוב שטר כזה אין בו דין שטר לכיות בו כח לחבוע בו את הלוקח משא"כ שם שיהה תקנת (תקמיה) מו"ל שבכל ענין כותבין שטר למוכר ס"ל לר"י הלוי שבשטר כזה שכתב בדעות תקנת מו"ל יכול לחבוע הלוקח אבל הרמב"ן בתירוצו כתב שאין כתיבת השטר כח מחייב את הלוקח וכמ"ש בסמוך בשמו ולפשר שגם ר"י הלוי ס"ל שאינו מחייב להלוקח מעות עכ"פ אלא היה שיה מציעה הוקה ממתם השטר ושיה מוקיקו לקבל ולינתן דמיה לו ישבע שבועה ממורה וק"ל: מה שמשמע מתוך השטר כו' אין כותבין כל' דמוך וכ"ל דה"ק אם המוכר רוצה שיהה משמע מתוך השטר כו' אין כותבין שטר למוכר אלא בשטר אקנייתא דמקנה לו מיד כו' ולר"י הלוי כל"ל דאין כותבין עד שיעיד שקבל מעות מיהה שאם המוכר כו' ס"ל לתילו לדעת הרי"ף דכתב לעיל בשמו לאין כותבין שטר למוכר אלא בשטר אקנייתא דמקנה לו מיד כו' ולר"י הלוי כל"ל דאין כותבין עד שיעיד שקבל מעות מיהה שאם המוכר מקנה בכסף כו' שכותבין שטר על פי הודאתו אפילו אלא בשטר אקנייתא דאם בוה ליכא למיחש שמא כתב ליתנו לו בניסן ולא נתנו לו עד תשרי: ומ"ש שכותב מקנה בכסף כו' אם אלא בשטר ס"ט דאו הוי שטר ריעותא דקנין בשטר מסייקין ליה אפילו לא כתב לו אלא עדי מכירה אי נמי כתב לו אלא עדי מכירה אי נמי מ"ש ממסיקין אותו ביה עד שתלמו לידן שטר דמיירי גמור: ומ"ש שכשמוכר שדהו בעדים גביה מנכסים משועבדים אפ"ג דכמלוה בעדים מיהו בשטר לרמיים משיקין ליה אפילו לא כתב לו אלא שלא נכתב לו שטר ס"ט ומתן דיוקא בניעת יוקי מעשה בשמעתין אבל אם לא הביא שהוא שכתב לו שטר המכר ולמחר זמן מכר שמעון מהעדים שיכתבו לו שטר המכר ומן עדים זכורים עכשיו סך הדמים כיצד יעשו תשובה שם העדים זכורים שקנו מידו כותבין את השטר אפי' למחר כמה ימים ואם ירצו יכתבו שהם שקנו ממנו שמכר לו השדה ואם ירצה יכתבו בסוף השטר ולפי שלא כתבוהו בזמנו שכתבו סך הדמים ולפיכך לא כתבוהו שהזכרת הממון מיהו מעכב: [ב] וכ"ע שם ואם המוכר טוען לא נתן לו עדיין דמי המקח ולוקח חומר נתתי הלוקח נתתן דמי השדה כמלוה על פה וכדמריגן בפ' מי שמת הרי שהיה חוכל את השדה בחזקת שהיה שלו וקרע עליו ערעור וכו' ואם לאחר הלך מאר שטר כלומר יתקייס השטר בחותמיו ואין הלוקח צריך רמיה מחרת וה"ג מוכח בפ"ק דבתרא (ו •) גבי שמך לו כותל מאר בחזקת שלא נתן ה"ד לאילימא דאמר ליה פרעתיך בזמנו מאמי בחזקת שלא נתן כלומר כיון דשמך לו כותל מאר גילה דעתו דניחא ליה דמה שהגביה מבירו ומיד קנתה לו חצירו וחזרו דמי חלקו בכותל מלוה ע"פ עכ"ל ועיין בתשובות דפום סי' תלף וקל"ו בתשובות להרמב"ן סי' ז': [ג] וכתב עוד מה שמצרת להודיעך דעתי בענין מה שכתוב בירושלמי רמזן גזל שדה משמעון ומכרה ללוי והלך לוי ונתנה ליהודה בת שמעון וגרשה מיהודה יהודה לא מוזל גבי לוי דהיה מתנה לוי מוזל גבי רמזן דהיה מכירה מ"ל ולמו מתנה יכולה יהודה לומר מימר ליה בעינא דזיבנא כמה ויתלם לי טיבו וכסתפקתא מם מ"כ יכול יהודה לתבוע מלוי מה שגלה לו רמזן כך דעתי טעה שמין יהודה חוזר מגל לוי

דרישה

מ"ש שמין מלוה עמו ואין כותבין למלוה עד שיהא כלוה עמו כותבין שטר למוכר מ"ש שמין לוקח עמו ואין כותבין ללוקח עד שיהא המוכר עמו והלוקח נותן שכר מ"ל ולא מוכר במשנה ולכאר שיהא מכירין כ"א בריחא בגע ובשובר ע"ש בגמרא הטעם למה צריכין לכסיר גבי גע שניהן ושוה הטעם שייך ג"כ בשובר של התתם אבל בלוה ומלוה ולוקח ומוכר שהן מכירין שמין בכסף כו' מה ולא נקט מו בשטר ס"ט דמו ריעותא דקנין בשטר מוקיקין ליה בשטר לרמיים אפילו לא כתב לו אלא עדי מכירה אי נמי מוקיק לוקח בפ"ק דבתרא גמור: ומ"ש שהמוכר שדהו בעדים גביה מנכסים משועבדים אפ"ג דכמלוה בעדים מיהו בשטר לרמיים משיקין ליה אפילו לא כתב לו אלא עדי מכירה אי נמי מוקיק לוקח בפ"ק דבתרא גמור: שהרי נכסים שלו הם כו' ר"ל דאם מיד שהלוה לו הלוה ה' לוקח שהלה יעשה בהן מכיוון ואילך ר"ל דאף דאין כולכין אחר הלוה אם לומר שהקנהו אחר ומת אבל אם לא נמצא זה ומלה לו יוחרט ויחזור ממשועבדים שהשעבדו אחרי הלוה אבל אם לא הקנהו אחר ומת אבל אם לא נמצא זה ומלה לו יוחרט ויחזור ממשועבדים שהשעבדו אחרי הלוה: ומ"ש ולא שייך בסי' קנין כלל • ר"ל דוקא לעיל דמיירי בשטר שקונין הלוה על ידי הסכמה דאמה קונה שיהא הלוה כאילו קנאו בפני עדים אבל

רלט (ג) **כתי** שבא ואמר מכר לי שטרי וכו' ברייתא פ' ג"פ כותבין חוץ מן החתימות שבו ומפרש בגמרא דהייגו דכותבין שטרא דבן פלוני למיגבא ביה וכו' ומ"ש בשם ר"י שם בתוס' בד"ה מכל בשטרי מקח וממכר (דף קס"ח ע"ב) וה"ת והלא מלשון שטרא דבן פלוני למיגבא ביה וכו' משמע שלא נכתב שטר זה מפני שאמר מכר לי שטרי וכו' ולא לפי שחזר ולקחו מהמוכר . וי"ל דהלוקח מצי טעין דמחזרתי ולקחתי השדה שלא בחתימות ולכך כתבו לי כך ולפי שאמר שכתב שטרי מיהו נראה שם כתב בשטר שני בפירוש שטרא דבן פלוני למיגבא ביה וכו' משמע שלא נכתב שטר זה מפני שאמר מכר לי שטרי וכו' ולפי שחזר ולקחו מהמוכר . וי"ל דהלוקח מצי טעין דמחזרתי

השני וכן אם לוה המוכר או הנותן בין זמן שטר הראשון לזמנו של שני בעל חוב גובה ממנו ואם יש שום תוספת בשני לא ביטל שני את הראשון וגובה התוספות מזמן השני ואת העיקר מזמן הראשון ואפי' אם לא כתב לו ואוסיפית לך על מה שמכרתי או שנתתי לך בתחילה: (ג) ואם הראשון של מכר והשני של מתנה אם נוכל לתלות שכיון ליפות בחו במתנה משא"כ במכר כגון דינא דבר מצרא שנוהג במכר ואינו נוהג במתנה אז לא נתבטל הראשון ונפקא מינה בשני שאם יבא בעל המיצר לסלקו יראהו שטר המתנה ולא יוכל לסלקו וצריך שלא יראה שטר של מכר בשמראה שטר של המתנה שאם יראה שניהם הראשון קיים והשני בטל כיון שלא נעשה אלא ליפוי כח ואפי' אי לא שייך ביה יפוי כה דדינא דבר מצרא בגון שהלוקח או המוכר עצמן מצרנים רואים אם יש בו שום יפוי כח אחר דשייך במתנה ולא במכר בגון לעניין דרך דקיי"ל מוכר בעין רעה מוכר ונותן בעין יפה נותן

ולעסקא ופרע"י מורועי כהדי החתומים ברשון לפרס פסוליס לרב אחא כשרים ולשלומי פירי שלכל לוקח בין זמן רשון לשני לפרס משלם ולעסקא לפרוע מם למלך מזמן רשון לזמן שני לפרס על המוכר לפרוע לרב אחא על הלוקח לפרוע וכתב ב"י להרשב"ם כתב ע"ש הרמ"ה דהלכה כרב אחא וכ"כ הר"ן ע"ש הרמב"ן אבל הרמב"ם פ"ה מה' זכייה פסק כפרס משום דקרקע בחזקת בעלים הרשון עומדת ולא ידעתי למה השמיט רבינו זה ע"ל ומנהג יוצא מתוך הקולמוס דהלה מדכ"ר והמוכר או המוכן נוטל הפירות על זמן שטר השני זה הודיע שהלכה כרפרס וכדפסק הרמב"ם ומ"ש רבינו נוטל הפירות לאו דוקא נוטל דמשמע שהן בעין הלה אפילו אכלן הלוקה והמקבל לריכין לשלם וכדקאמר תלמודא לשלומי פירי שאכל הלוקה וכדפי' רש"י להדיא וכ"כ הרמב"ם כל הפירות שאכל וכו'. הלה דיוכא לתמוה למה לא כ"ר גם כן דאתחזקו העדים החתומי' ברשון בפסוליס ושהמוכר או הנותן ישלמו מהם מזמן הרשון לשני כיון דפסק כרפרס וי"ל דרבינו נמשך אחר הרמב"ם דפסק כרפרס ואפ"ה לא כתב הך דתורועי כהדי נראה שלא היה כתוב בגירסתו וכן נראה ממ"ש הרב המגיד דתלמודא דיוכא ביניהו לשלומי פירי ולעסקא ולא הביא הך דתורועי כהדי החתומים ברשון לפרס פסוליס לרב אחא כשרים משום דקרקע בחזקת בעלים הרשון עומדת ולא ידעתי למה השמיט רבינו זה ע"ל ומנהג יוצא מתוך הקולמוס דהלה מדכ"ר והמוכר או המוכן נוטל הפירות על זמן שטר השני זה הודיע שהלכה כרפרס וכדפסק הרמב"ם ומ"ש רבינו נוטל הפירות לאו דוקא נוטל דמשמע שהן בעין הלה אפילו אכלן הלוקה והמקבל לריכין לשלם וכדקאמר תלמודא לשלומי פירי שאכל הלוקה וכדפי' רש"י להדיא וכ"כ הרמב"ם כל הפירות שאכל וכו'. הלה דיוכא לתמוה למה לא כ"ר גם כן דאתחזקו העדים החתומי' ברשון בפסוליס ושהמוכר או הנותן ישלמו מהם מזמן הרשון לשני כיון דפסק כרפרס וי"ל דרבינו נמשך אחר הרמב"ם דפסק כרפרס ואפ"ה לא כתב הך דתורועי כהדי נראה שלא היה כתוב בגירסתו וכן נראה ממ"ש הרב המגיד דתלמודא דיוכא ביניהו לשלומי פירי ולעסקא ולא הביא הך דתורועי כהדי החתומים ברשון לפרס פסוליס לרב אחא כשרים משום דקרקע בחזקת בעלים הרשון עומדת ולא ידעתי למה השמיט רבינו זה ע"ל ומנהג יוצא מתוך הקולמוס דהלה מדכ"ר והמוכר או המוכן נוטל הפירות על זמן שטר השני זה הודיע שהלכה כרפרס וכדפסק הרמב"ם ומ"ש רבינו נוטל הפירות לאו דוקא נוטל דמשמע שהן בעין הלה אפילו אכלן הלוקה והמקבל לריכין לשלם וכדקאמר תלמודא לשלומי פירי שאכל הלוקה וכדפי' רש"י להדיא וכ"כ הרמב"ם כל הפירות שאכל וכו'. הלה דיוכא לתמוה למה לא כ"ר גם כן דאתחזקו העדים החתומי' ברשון בפסוליס ושהמוכר או הנותן ישלמו מהם מזמן הרשון לשני כיון דפסק כרפרס וי"ל דרבינו נמשך אחר הרמב"ם דפסק כרפרס ואפ"ה לא כתב הך דתורועי כהדי נראה שלא היה כתוב בגירסתו וכן נראה ממ"ש הרב המגיד דתלמודא דיוכא ביניהו

שטר של שני בעל חוב גובה ממנו ואם יש שום תוספת בשני לא ביטל שני את הראשון וגובה התוספות מזמן השני ואת העיקר מזמן הראשון ואפי' אם לא כתב לו ואוסיפית לך על מה שמכרתי או שנתתי לך בתחילה: (ג) ואם הראשון של מכר והשני של מתנה אם נוכל לתלות שכיון ליפות בחו במתנה משא"כ במכר כגון דינא דבר מצרא שנוהג במכר ואינו נוהג במתנה אז לא נתבטל הראשון ונפקא מינה בשני שאם יבא בעל המיצר לסלקו יראהו שטר המתנה ולא יוכל לסלקו וצריך שלא יראה שטר של מכר בשמראה שטר של המתנה שאם יראה שניהם הראשון קיים והשני בטל כיון שלא נעשה אלא ליפוי כח ואפי' אי לא שייך ביה יפוי כה דדינא דבר מצרא בגון שהלוקח או המוכר עצמן מצרנים רואים אם יש בו שום יפוי כח אחר דשייך במתנה ולא במכר בגון לעניין דרך דקיי"ל מוכר בעין רעה מוכר ונותן בעין יפה נותן

השני וכן אם לוה המוכר או הנותן בין זמן שטר הראשון לזמנו של שני בעל חוב גובה ממנו ואם יש שום תוספת בשני לא ביטל שני את הראשון וגובה התוספות מזמן השני ואת העיקר מזמן הראשון ואפי' אם לא כתב לו ואוסיפית לך על מה שמכרתי או שנתתי לך בתחילה: (ג) ואם הראשון של מכר והשני של מתנה אם נוכל לתלות שכיון ליפות בחו במתנה משא"כ במכר כגון דינא דבר מצרא שנוהג במכר ואינו נוהג במתנה אז לא נתבטל הראשון ונפקא מינה בשני שאם יבא בעל המיצר לסלקו יראהו שטר המתנה ולא יוכל לסלקו וצריך שלא יראה שטר של מכר כשמראה שטר של המתנה שאם יראה שניהם הראשון קיים והשני בטל כיון שלא נעשה אלא ליפוי כח ואפי' אי לא שייך ביה יפוי כה דדינא דבר מצרא בגון שהלוקח או המוכר עצמן מצרנים רואים אם יש בו שום יפוי כח אחר דשייך במתנה ולא במכר בגון לעניין דרך דקיי"ל מוכר בעין רעה מוכר ונותן בעין יפה נותן

פרישה

ומ"ל: וגובה התוספת כו' עד"ל: (ב) וצריך שלא ירמה שטר על מכר כ"כ גם התום' והרא"ש וכתבו שאפילו שטר מתנה שכתוב בה מחריות אינו ביוצא ק"כ למה נתנו זה"ל בעצם למעות ולדמים בעל המכר מזכותו שכתוב לו בתורת זה יכול לסלק ק"כ למה נתנו זה"ל בעצם היה רוצה בעל השטר היה נותן לזה המוכר דמי השדה במתנה וקיבל השדה ממנו במתנה. ולא היה שייך ביוצא ב"מ. השתא נמי דלמה עשה וקנה ממנו כדי שיהיה לו מחריות ולקח ממנו שטר מתנה בפני עלמו לא עשה כזה שלא כהוגן דק שזה יכול לבא עליו בטענה דוחקית שכתוב ביוצא בילו שטר קניין ולכך מותר להשתמש עמה שלא ירמה לחותו: ואפילו אי לא שייך ביוצא כ"כ התום' והרא"ש גם מילתן ג"כ רבינו ולא כלל יחד הא ס"ל דביוצא בב"מ ולכך כיון דבב"מ לא שייך בכל ענין וק"ל: וא"ת כגון שהלוקח או המוכר עלמן מצרנים ל"ל כל מה כפי דינו דהיינו הלוקח כשהוא מלרן בלא ק' מהלה זו שהה לא יוכל לסלקנו שם ק' מהמלרנים הסג' לדדים שחלרים וכמ"ש בסימן קע"ה משא"כ כשאין הלוקח מלרן בשום לד אלא שהמוכר מלרן אז לא יוכל הלוקח זה מסילוק המלרנות אם לא שאין גם מלרן לשדה זו כלל וסיינו שהמוכר יש לו שדות אחרות שניה שדה זו שמכר לזה מלרן בשבילו ואפ"ה בסי' רי"ד עוד

או הנותן נוטל הפירות משעה הוקח כשכן עדיין בעין אבל כשכבר מכלם ק"ל לשלם הלוקח להמוכר וק"ל. והא דלא כ"ר לתין דעדים פסוליס ושהטעקא ירפא הלוקח ס"ם משום דלפסול העדים ממילא נשמע דאין פסולין דמקיני מיני כל זמן שלא מכר ולענין טעקא י"ל משום דרבינו סבר דאין לחוש לטענה זו שמא לא מכר דכיון דמלוגין לרשון ומכרה או נתנה לשמעון ואין עליו טעקא והא דאין הרמב"ם כתב בלשון זה ל"ל ס"ם יש על מוקח שהה מוך למלך כו' דמלשון זה משמע דלא מכר ל"ק הגמרא דלר"ח ירפא הלוקח הטעקא אלא כשכבר אבל הלוקח הפירות והיה עומד בשדה בחזקתו ומאן דאכל פירות משלם טעקא להמלך אבל בכה"ג דמייתי היה רבינו שהפירות עדיין בעין ולקחה המוכר פשוט בעיני דגם לר"ת המוכר הטעל הפירות לריך לשלם טעקא ומ"ש הרא"ש ז"ל דבדבר שהפירות עדיין בעין אין המלר יכול לחזור על הלוקח אלא על המוכר ק"ל: וגובה התוספת כו' ק"ל: (ב) כגון לעניין דרך דקיי"ל מוכר בעין יפה מוכר וכמ"ש כי' ר"ל דגם מוכר בעין יפה נותן לו ס"ל דכיון דמלוגין לרשון ומכרה או נתנה לשמעון ואין עליו טעקא ומ"ש הרא"ש ז"ל דבדבר שהפירות עדיין בעין אין המלר יכול לחזור על הלוקח אלא על המוכר ק"ל: וגובה התוספת כו' עד"ל: (ב) וצריך שלא ירמה שטר על מכר כ"כ גם התום' והרא"ש וכתבו שאפילו שטר מתנה שכתוב בה מחריות אינו ביוצא ק"כ למה נתנו זה"ל בעצם למעות ולדמים בעל שכשמראה שטר מכר לבעל המכר יכול לסלק ק"כ למה נתנו זה"ל בעצם היה רוצה בעל השטר היה נותן לזה המוכר דמי השדה במתנה וקיבל השדה ממנו במתנה. ולא היה שייך ביוצא ב"מ. השתא נמי דלמה עשה וקנה ממנו כדי שיהיה לו מחריות ולקח ממנו שטר מתנה בפני עלמו לא עשה כזה שלא כהוגן דק שזה יכול לבא עליו בטענה דוחקית שכתוב ביוצא בילו שטר קניין ולכך מותר להשתמש עמה שלא ירמה לחותו: ואפילו אי לא שייך ביוצא כ"כ התום' והרא"ש גם מילתן ג"כ רבינו ולא כלל יחד הא ס"ל דביוצא בב"מ ולכך כיון דבב"מ לא שייך בכל ענין וק"ל: וא"ת כגון שהלוקח או המוכר עלמן מצרנים ל"ל כל מה כפי דינו דהיינו הלוקח כשהוא מלרן בלא ק' מהלה זו שהה לא יוכל לסלקנו שם ק' מהמלרנים הסג' לדדים שחלרים וכמ"ש בסימן קע"ה משא"כ כשאין הלוקח מלרן בשום לד אלא שהמוכר מלרן אז לא יוכל הלוקח זה מסילוק המלרנות אם לא שאין גם מלרן לשדה זו כלל וסיינו שהמוכר יש לו שדות אחרות שניה שדה זו שמכר לזה מלרן בשבילו ואפ"ה בסי' רי"ד עוד

דרישה

לא מלעינן שהני דלוקי שהני מחוקתייהו וגם נוקי המקבל במוקת מלם קנון ולא זיף שעמים וגם לעניין ולעסקא קלקא מחוקת המקבל עומד ע"י שטר הרשון ולא מבטלין שהי מוקה מספק כו' ע"ם דמסיק הרמ"ם בסלמת כר"ת מבל הרמב"ם בספ"ם הבל' זכייה כתב ז"ל ביטל שטר שני את הרשון לפיכך כל הפירות שאכל הלוקח מוחן עד זמן שני מחויר לוחן ולם יש על לותם שהם חוק למלך בכל שבה המוכר או הנותן לריכין ליתן לותו חוק עד ומן השני ע"כ ובתב הם"ם בספק כרפרס מפני שהקרקע בחזקת בעלים הרשונים עומדת ע"כ ויש לדקדק למה לא כתב נמי שהשטרות שיולאין מתחת יהו שעדים של שטר הרשון מתחזין עליהן הן פסולים וכ"ל לכ"ב דגם הרמב"ם מסופק בלבתא כמאן מס"ם פסק בכל מד שמעמידין לותו על מוקתו ובמ"ש גם הרמ"ם אלא שמוקלקין בפירות שאוכל לבהרמב"ם מעמידים הקרקע בחזקת בעלים הרשונים ולריך לפשט למוכר והרמ"ם והרמ"ם ס"ל כיון שהלוקח מוחק בקרקע עד שתמי שמעמידין הפירות שאכל בחזקתו והכא נלמ פשוט לרבינו בשוטת הרמ"ם לוזל לפסוק כר"ת אלא שם ס"ל דר"ת ג"כ מודה שהפירות שעדיין בעין ולא אכלם עיקמה המוכר או הנותן כיון דמחיל ליה וביטל שעבודא דמזמן הרשון וכמו שם ס"ל לעניין גבוית גוף השדה לשם לוה המוכר או הנותן בין זמן רשון לשני דבב"מ גובה ממנו וכמ"ש התוספות והרמ"ם שם שהביא דר"ת מודה בזה משום דמחיל ליה השעבוד מזמן הרשון עד זמן השני ומ"ל ס"ם

או הנותן נוטל הפירות משעה הוקח כשכן עדיין בעין אבל כשכבר אכלם ס"ל לשלם הלוקח להמוכר וק"ל. והא דלא כ"ר לתין דעדים פסוליס ושהטעקא ירפא הלוקח ס"ם משום דלפסול העדים ממילא נשמע דאין פסולין דמקיני מיני כל זמן שלא מכר ולענין טעקא י"ל משום דרבינו סבר דאין לחוש לטענה זו שמא לא מכר דכיון דמלוגין לרשון ומכרה או נתנה לשמעון ואין עליו טעקא ומ"ש הרא"ש ז"ל דבדבר שהפירות עדיין בעין אין המלר יכול לחזור על הלוקח אלא על המוכר ק"ל: וגובה התוספת כו' ק"ל: (ב) כגון לעניין דרך דקיי"ל מוכר בעין יפה מוכר וכמ"ש כי' ר"ל דגם מוכר בעין יפה נותן לו ס"ל דכיון דמלוגין לרשון ומכרה או נתנה לשמעון ואין עליו טעקא ומ"ש הרא"ש ז"ל דבדבר שהפירות עדיין בעין אין המלר יכול לחזור על הלוקח אלא על המוכר ק"ל: וגובה התוספת כו' עד

הכי לא ביטל שני תת הרמשון : ומ"ש וכל שכן סס הרמשון של מתנה וכו' ג"ז סס בגמרא ורבינו כתב דהוי כל שכן משום דהשני של מכר תיכף יפה כח בלתוך שלה הוה לי' כתילו הוסיף לו דקל כדמסיק ע"ס הרמ"ה : ומ"ש בסס הרמ"ס דגס זה צריך שלא ירחה וכו' סס כ"כ ומ"ס בסס הרמ"ה וכו' כתב ג"י דברים נכונים סס וצריך לתת טעם למ"ס הרמ"ס דגס זה צריך להרחות השטר שני לבדו וכו' ע"ל ותפשר כיון דגס התחריות תיתו שלה ספק בסס יבח ב"ח לטרוף ממנו תיתו שלה יפוי כח כלבד כתו יפוי כח דהיינו דב"מ סס יצטרך לכך ושה דמי להוסיף דקל דהוה ודתי הוספת דרדה דממוכח :

(ג) **שני** שטרות שיוצאים על שדה ג' וכו' ס"ס מי שהיה נשוי לתמר ג' שטרות היוצאים ביום אחד רב אמר מוכרת לו שדה ג' מיירי מבל שטרי הודאה' והלוותי היוצאים ביום ג' חולקין דהתם שעבודא תיכף ותיתו שה שלה משעה שחותב השטר שהל השעבוד דהיינו ממחרת יום שכתב בו וביום שכתב השטר אין הוכחה בו מתי התחיל השעבוד בבקר הו בערב שלכך חולקין בבל קנייתי מכר הו מתנה כל הקודם בקנין זכה עכ"ל וזש"ר ואין בהם קנין משום דמי היה בהו קנין ש"פ בירור עדיף זכה כמו שכתוב בשמוך והיינו עובדא דמיתיה דרמי בר חמי ואמר עוקבת בר חמי דמיתת התם דאמר הה ר"י שודה דדייני וכו' בהם"פ מי שהיה נשוי לתמר בת חמי ואמר עוקבת בר חמי דמיתת בריה בלה קנין הוה בבתו בלה הוה בהם קנין משום דבית הבתו הוה

משנה אין מוכרין להם פירות שביעית אלא כדרך שמוכרין לישראל. אין מוכרין להם לא בהמה ולא חיה ולא עופות אלא כדרך שמוכרין לישראל. אין מוכרין להם כלי בית הבד ולא כלי בית הבדים אלא כדרך שמוכרין לישראל. אין מוכרין להם כלי זיין אבל מוכרין להם כלי מלחמה בזמן שהן עמהם. אין מוכרין להם בגדים חדשים אבל מוכרין להם בגדים ישנים. אין מוכרין להם תכשיטי נשים אבל מוכרין להם תכשיטי בנים. אין מוכרין להם עבדים אבל מוכרין להם שפחות. אין מוכרין להם שדות ולא בתים אבל משכירין להם. אין מוכרין להם ספינה ולא חלק בספינה אבל משכירין להם. אין מוכרין להם בהמה אפילו למחצה ואפילו לשחיטה. אין מוכרין להם עגלה חדשה אבל מוכרין להם עגלה ישנה. אין מוכרין להם בהמה אפילו לאחר שלשים יום. אין מוכרין להם בית אבן אבל מוכרין להם בית לבנים. אין מוכרין להם בית לבנים אבל מוכרין להם בית עצים. אין מוכרין להם בית עצים אבל מוכרין להם בקתה. אין מוכרין להם בקתה אבל מוכרין להם אהל. אין מוכרין להם אהל אבל מוכרין להם סוכה. אין מוכרין להם סוכה אבל מוכרין להם מחיצה. אין מוכרין להם מחיצה אבל מוכרין להם גדר. אין מוכרין להם גדר אבל מוכרין להם גפן בפני עצמה. אין מוכרין להם גפן בפני עצמה אבל מוכרין להם גפן שיש בה ג' טפחים. אין מוכרין להם גפן שיש בה ג' טפחים אבל מוכרין להם גפן שאין בה ג' טפחים. אין מוכרין להם אילן אבל מוכרין להם אילן שאין בו ג' טפחים. אין מוכרין להם אילן שאין בו ג' טפחים אבל מוכרין להם אילן שיש בו ג' טפחים. אין מוכרין להם אילן שיש בו ג' טפחים

כמסירת הסדר לפילו היה נמסר לזה ולזה ביום אחד אומן שנמסר הסדר בידו תחלה זכה בנכסים והכי משמע להדיא מדברי הפוסקים לפי היכא דקיבל קנין מוכח שקדם קנייתו לפילו שעה אחת זכה בנכסים לפילו ידוע שנמסר הסדר לחבירו תחלה דקנין מיהו מוזר למחר שמיהו עסוקין בזאתו ענין:

רמ"א (ו) **כדרך** שנקנה המקח וכו' כל זה לשון הרמב"ם פרק פ"ג מהלכות זכייה: ומ"ש יכול לחזור בו ממתנתו ר"ל שאין המתנה לפי משום מחוסרי המנה אם לא המתנה מועלת לענין כלעיל בסי"ם ר"ד:

(ג) **ובמ"ש** לפי שהמוחל לחבירו וכו' פירוש דקיימא לן מחילה אין צריך קנין וכבר נתבאר לעיל בסימן י"ב סעיף ט': (ה) **ובמ"ש** וכתב הרמב"ם וכן הדין בנותן לבנו פקדון וכו' דקדק בלשונו דלכל חוב כתב לשון מחילה ולכל פקדון שהוא חפץ בעין כתב לשון נותן משום דאין לשון מחילה מהני אלא בתשובת הרשב"ם סעיף ג' בתשובת הרמב"ם סעיף ב' שכתוב בה וכתב לו שטר שמחל לו חובו קרקע במחה ביורין וכו' צריך לומר שלא כתב לו בלשונו לשון מחילה שמחל לו כל תביעה שהוא על חובו קרקע מכל לשון מחילה ודאי לא מהני בקרקע שהוא בעין כמו בחפץ שהוא בעין דמ"ש: (ו) **כתב** הרמב"ם כשם שהמוכר צריך לסייס וכו' **ומני כתבתי** למעלה שגם במכר יכול להקנות וכו' היכא דלא רגיל העתיק לשון הרמב"ם בדין מוכר דשייך שפיר סייס ומני כתבתי כלעיל בסי' ר"ט סעיף ז' ומ"ש **ב**סמוך לך וכו' אין כאן קנין כלום ולפ"ז נחלק עליו הרי לסברתו ליכ כהרמב"ם לחלק בין מינו יחוש למין מינו יחוש וכמו שכתב הרמב"ם בפ"ח מהלכות ומפשר דרגיל לומר דשייך כאן דבר יחוש ומטו שנתנו במתנה דעל זה נחלק רגיונו בסוף סימן ר"ו כשם הרש"ל לחל לשון רגיונו לפ משמע לכי ומה שאמר רגיונו גם מיני מכין מה שחלק בין קרקע מנכסי וכו' גם כן תימה מה היה קשה לו מעשה בסברת הפ ודאי למסקנת דבאומר קרקע מנכסי קנויה לך אין כאן דבר מסויים כלל דלפ פירש כמה קרקע **מקנה** לו הרבה קרקע אף מעט וגם לפ סייס לו היכי קרקע לפל בשומר חלק **כך** וכך משדה פלוני הרי שסייס השדה וגם נתן קצבה למתנתו חלק כך וכך כגון **פ' קנין שו בית כור בשדה פלוני מע"פ דלפ מסייס לו במזרחו אף הרי נוטל**

רמ"א (ו) **כדרך** שנקנה המקח וכו' כל זה לשון הרמב"ם פרק פ"ג מהלכות זכייה: ומ"ש יכול לחזור בו ממתנתו ר"ל שאין המתנה לפי משום מחוסרי המנה אם לא המתנה מועלת לענין כלעיל בסי"ם ר"ד:

(ג) **ובמ"ש** לפי שהמוחל לחבירו וכו' פירוש דקיימא לן מחילה אין צריך קנין וכבר נתבאר לעיל בסימן י"ב סעיף ט': (ה) **ובמ"ש** וכתב הרמב"ם וכן הדין בנותן לבנו פקדון וכו' דקדק בלשונו דלכל חוב כתב לשון מחילה ולכל פקדון שהוא חפץ בעין כתב לשון נותן משום דאין לשון מחילה מהני אלא בתשובת הרשב"ם סעיף ג' בתשובת הרמב"ם סעיף ב' שכתוב בה וכתב לו שטר שמחל לו חובו קרקע במחה ביורין וכו' צריך לומר שלא כתב לו בלשונו לשון מחילה שמחל לו כל תביעה שהוא על חובו קרקע מכל לשון מחילה ודאי לא מהני בקרקע שהוא בעין כמו בחפץ שהוא בעין דמ"ש: (ו) **כתב** הרמב"ם כשם שהמוכר צריך לסייס וכו' **ומני כתבתי** למעלה שגם במכר יכול להקנות וכו' היכא דלא רגיל העתיק לשון הרמב"ם בדין מוכר דשייך שפיר סייס ומני כתבתי כלעיל בסי' ר"ט סעיף ז' ומ"ש **ב**סמוך לך וכו' אין כאן קנין כלום ולפ"ז נחלק עליו הרי לסברתו ליכ כהרמב"ם לחלק בין מינו יחוש למין מינו יחוש וכמו שכתב הרמב"ם בפ"ח מהלכות ומפשר דרגיל לומר דשייך כאן דבר יחוש ומטו שנתנו במתנה דעל זה נחלק רגיונו בסוף סימן ר"ו כשם הרש"ל לחל לשון רגיונו לפ משמע לכי ומה שאמר רגיונו גם מיני מכין מה שחלק בין קרקע מנכסי וכו' גם כן תימה מה היה קשה לו מעשה בסברת הפ ודאי למסקנת דבאומר קרקע מנכסי קנויה לך אין כאן דבר מסויים כלל דלפ פירש כמה קרקע **מקנה** לו הרבה קרקע אף מעט וגם לפ סייס לו היכי קרקע לפל בשומר חלק **כך** וכך משדה פלוני הרי שסייס השדה וגם נתן קצבה למתנתו חלק כך וכך כגון **פ' קנין שו בית כור בשדה פלוני מע"פ דלפ מסייס לו במזרחו אף הרי נוטל**

למקבל וכל אחד ואחד היה מוחזק בנכסין תהילה מוקמינן לנכסי דכל חד וחד ברשותיה דהיינו חזקתו הראשונה וה"מ במקרקעי אי נמי במטלטלי ולא קיימי ברשותיה דחד מינייהו אבל אי קיימי ברשותיה דחד מינייהו מוקמינן להו בהזקתיה:

הלכות מתנה ומחילה

רמ"א (ו) **כדרך** שנקנה המקח כך נקנה המתנה כיצד נתן לו מטלטלין לא קנה עד שיגביה או ימשוך **דבר שאין** דרכו להגביה **או באחד** משאר הדרכים שהמטלטלין נקנין בהן וכל זמן שלא קנה כראוי יכול לחזור בו ממתנתו וכן עבדים וקרקעות נקנין מיד הנותן בחזקה או בשטר כדרך שנקנה במבירה: (ז) וכיון שהחזיק בכל דבר ודבר כראוי לו אפילו בינו לבינו קנה אם מודים זה לזה: (ז) אבל המוחל לחבירו דבר שהוא חייב לו א"צ קנין אלא **מיד** כשמחל לו זכה במה שבידו: (ד) וכ' הרמב"ם וכן הדין בנותן לפקדון שהיה מופקד בידו קנה מיד בלא קנין: (ס) היה לו מנה ביד חבירו ונתנו לו במעמד שלשתן קנה נ"כ בלא קנין ולטעלה **פירשתיו יפה**: (ו) כתב הרמב"ם ז"ל כשם

רמ"א (ו) **כדרך** שנקנה המקח כך נקנית המתנה כיצד נתן לו מטלטלין לא קנה עד שיגביה או ימשוך **דבר שאין** דרכו להגביה **או באחד** משאר הדרכים שהמטלטלין נקנין בהן וכל זמן שלא **קנה** כראוי יכול לחזור בו ממתנתו וכן עבדים וקרקעות נקנין מיד הנותן בחזקה או בשטר כדרך שנקנה במבירה: (ז) וכיון שהחזיק בכל דבר ודבר כראוי לו אפילו בינו לבינו קנה אם מודים זה לזה: (ז) אבל המוחל לחבירו דבר שהוא חייב לו א"צ קנין אלא **מיד** כשמחל לו זכה במה שבידו: (ד) וכ' הרמב"ם וכן הדין בנותן לפקדון שהיה מופקד בידו קנה מיד בלא קנין: (ס) היה לו מנה ביד חבירו ונתנו לו במעמד שלשתן קנה נ"כ בלא קנין ולטעלה **פירשתיו יפה**: (ו) כתב הרמב"ם ז"ל כשם

רמ"א (ו) **כדרך** שנקנה המקח כך נקנית המתנה כיצד נתן לו מטלטלי לא קנה עד שיגביה או ימשוך וכו' וכל שלא **קנה כראוי** יכול לחזור **בו** ממתנתו וכן עבדים וקרקעות נקנין מיד המוחל **בו** בשטר וכולי כן כתב הרמב"ם ז"ל בפרק שלישי מהלכות זכייה וכתב ה"ה דבר פשוט הוא דבהרבה מקומות וכבר נתבאר פ"ז מה' מכירה דבדברים בלבד לפ על פי שלא קנה המקבל החוזר בו יש בו משום מחוסרי אמנה ובמתנה מועטת כמו שנזכר שם (א): (ב) **ובמ"ש** וכיון שהחזיק כל דבר ודבר כראוי **לו** לפי' כיון לבינו קנה שם מודים זה לזה בקידושין פרק האומר (סה) מר זוטרא ורב אשי אמרי ע"פ שניס עדיס אמר רחמנא דאי בעו למהדר לא מצי מהדרי מהו ואמן לא מהדרינן או דלמא לא מיתוקמא מילתא אלא בסהדי ז"ל לא מיהדרו סהדי אלא לשיקרי:

(ג) **ובמ"ש** אבל המוחל לחבירו דבר שהוא חייב לו אין צריך קנין אלא מיד כשמחל לו זכה במה שבידו כפ"ק דסנהדרין [ו] וכפ' המקבל (קיב:) דקדקו כן התוספות והרש"ם בכמה דוכתי וכן דקדק הר"ן בפ"ק דקידושין מהתניתין דע"ע נקנה בכסף (ב): (ד) ובמ"ש בשם הרמב"ם ז"ל וכן הדין בנותן לפקדון לחבירו שהיה מופקד בידו קנה מיד בלא קנין פרק שלישי מה' זכיה והטעם מבואר בסוגיא גדולה מזו. מחילה בטעות לימתי הוי מחילה עיין במהרי"ק שורש כ"ח: [א] דיני מחילה כתבתי בסי' י"ב ועיין בסימן ל"ג וע"ז: כתב מהרי"ק בשורש כ"ד אין מועיל במטטלין כשהם בעין לשון מחילה אלא לשון נתינה אלא שעושה **מעשה** שמודה לחבירו הוי כמחילה מהרי"ק בשורש קי"ח ותשובת הרש"ל כלל מ' סי' ג'. וזה לא תבירו שהם חוזר ומשלם ממנו מגיד משנה פי"ב מהלכות גיסות ועיין במה שכתבתי בעור יורה דעה סי' רנ"ג. הרואה שלו ביד אחרים ולא תבעו לי הויא מחילה בפסקי הרש"ל פרק לוקח נשך. דיני מחילה בטעות עיין במהרי"ק שורש נ"ו חלק שלישי:

בתוב בהגהות מרדכי דב"ב שלשה אחים שהתנו יחד בקנין על נכסי אחותם שנתן לה בעלה שכל מי שיקבל מתנה מאחותם שיחלקו בשוה ואחר כך נתנה אחותם לאחד מהם מע"ג דאין מקנה דבר שלא בא לעולם בהיות הנתנה דמהני מהדדי גמרי ומקני. מ"מ אמר לחבירו מנה נותן לך והניח לו משכון עליו עיין בפרק קמא דקידושין בתוספות והרש"ם והמרדכי:

[ב] כתב הרשב"ם בתשובה **מה** שנתפק לך במוחל לחבירו **מה** שיטול מנכסיו **מס** מחילתו מחילה בודאי המוחל לחבירו כל מה שיטול מנכסיו יכול **הוא** למחזר בו קודם שיטול אפל למחר שנטל מה שנטל נטל ודוקא מטלטלין אבל קרקע **לא** ומע"פ שדר בה ותיקנה לפי שקרקע לא שייך בה תפיסה דקרקע בחזקת בעליה עומדת ומפי' בהקנאה כן הדברי' כמו שאמרתי דהמוכר פירות דקל לחבירו **מס** שמע ומכל מה שאכל מכל מקום דבשעה שאוכל ולא מיחה ולא מחזר בו **מותה** שעה רואין **מותו** כמוחל עכשיו ומפילו הניחו מוכל מפני שהיה טועה בהקנאתו וסבור שקנה לוקח ומילו היה יודע שלא קנה היה מוצעו מפ"ה זכה מקום דממחילה בטעות הוי מחילה כדאיתא בפ' חיזהו נשך (סו:) עכ"ל **וכתב עוד** שלשה שמעון היה חייב לרחובן מנה ומתפשרו ביניהם שיעשה שמעון שטר חוב בשם לוי מכ' ליטרין מחר כך נתרצה רחובן ועשה לו מחילה גמורה מכל תביעת ממון ומח"כ כתב לוי לרחובן שטר הרשאה לתבוע משמעון מותם עשרים דינרים וכן רחובן ותבעו משמעון ושמעון טוען כי לוי לפ הלוהו שום ממון **שלפ** העשרים דינרים שלך הם שלפ שעשית השטר בשם לוי ומתה כבר נתלת לי כל תביעת ממון תבוה מם העשרים דינרים של רחובן מע"פ שהשטר בשם לוי **הכל** נכנס בכלל המחילה שעשה לשמעון שמע"פ שכתב רחובן בשטר בשם לוי **לא** הקנה המעות ללוי וכן שמעון שוודע שהמעות של רחובן מע"פ שכותבין ללוי לרחובן מתחייב וכבי מוכח בר"פ הגוזל עלים (קנ:) בשמעתא דשלוקח שדה בשם תבירו וב"ד יפה יועיל שהדבר לממתן (ג): [ג] המוכל עם ממון יותר מהשנים שקנה לו שתי שנים ומח"כ תבעו לשלם לו מזונות מותם שתי שנים עיין בת"ס סימן ש"ו כתב הרשב"ם שלשת רחובן היה קרקעו של שמעון ולפ היה יכול להוציאו מידו עד שע"ל רחובן לשמעון מחול לי הקרקע ועשה לי שטר מחילה ומתן לך ק' דינרים ותסתלק מהקרקע ועשה שמעון כן **וכתב לו** שטר מחל לו מותו קרקע בק' דינרין ומחר זמן בת שמעון וטען לרחובן לפ קנית בשטר **זה דכו"ל** כיולי מסולקות ממנה דלפ קנה ולפי' המעות מיני חייב להחזיר לך לפי שלפ קבלתי המעות **שלפ** בשביל שעשה לך שטר מחילה וכבר **עשיתי** תשובה **הדין עם** רחובן דכל שקנו מידו לפילו בחזקה דין ודבריס אין לי על זה אלא מה שאמרי ע"פ שניס עדיס אמר רחמנא דאי בעו למהדר לא מצי מהדרי אהו ואמן לפ הדרינן או דלמא לפ מיתוקמא **מילתא** אלא בסהדי ז"ל לפ מיהדרו סהדי אלא לשיקרי:

(ג) **ובמ"ש** אבל המוחל לחבירו דבר שהוא חייב לו אין צריך קנין אלא מיד כשמחל לו זכה במה שבידו כפ"ק דסנהדרין [ו] וכפ' המקבל (קיב:) דקדקו כן התוספות והרש"ם בכמה דוכתי וכן דקדק הר"ן בפ"ק דקידושין מהתניתין דע"ע נקנה בכסף (ב): (ד) ובמ"ש בשם הרמב"ם ז"ל וכן הדין בנותן לפקדון לחבירו שהיה מופקד בידו קנה מיד בלא קנין פרק שלישי מה' זכיה והטעם מבואר בסוגיא גדולה מזו. מחילה בטעות לימתי הוי מחילה עיין במהרי"ק שורש כ"ח: [א] דיני מחילה כתבתי בסי' י"ב ועיין בסימן ל"ג וע"ז: כתב מהרי"ק בשורש כ"ד אין מועיל במטטלין כשהם בעין לשון מחילה אלא לשון נתינה אלא שעושה **מעשה** שמודה לחבירו הוי כמחילה מהרי"ק בשורש קי"ח ותשובת הרש"ל כלל מ' סי' ג'. וזה לא תבירו שהם חוזר ומשלם ממנו מגיד משנה פי"ב מהלכות גיסות ועיין במה שכתבתי בעור יורה דעה סי' רנ"ג. הרואה שלו ביד אחרים ולא תבעו לי הויא מחילה בפסקי הרש"ל פרק לוקח נשך. דיני מחילה בטעות עיין במהרי"ק שורש נ"ו חלק שלישי:

בתוב בהגהות מרדכי דב"ב שלשה אחים שהתנו יחד בקנין על נכסי אחותם שנתן לה בעלה שכל מי שיקבל מתנה מאחותם שיחלקו בשוה ואחר כך נתנה אחותם לאחד מהם מע"ג דאין מקנה דבר שלא בא לעולם בהיות הנתנה דמהני מהדדי גמרי ומקני. מ"מ אמר לחבירו מנה נותן לך והניח לו משכון עליו עיין בפרק קמא דקידושין בתוספות והרש"ם והמרדכי:

[ב] כתב הרשב"ם בתשובה **מה** שנתפק לך במוחל לחבירו **מה** שיטול מנכסיו **מס** מחילתו מחילה בודאי המוחל לחבירו כל מה שיטול מנכסיו יכול **הוא** למחזר בו קודם שיטול אפל למחר שנטל מה שנטל נטל ודוקא מטלטלין אבל קרקע **לא** ומע"פ שדר בה ותיקנה לפי שקרקע לא שייך בה תפיסה דקרקע בחזקת בעליה עומדת ומפי' בהקנאה כן הדברי' כמו שאמרתי דהמוכר פירות דקל לחבירו **מס** שמע ומכל מה שאכל מכל מקום דבשעה שאוכל ולא מיחה ולא מחזר בו **מותה** שעה רואין **מותו** כמוחל עכשיו ומפילו הניחו מוכל מפני שהיה טועה בהקנאתו וסבור שקנה לוקח ומילו היה יודע שלא קנה היה מוצעו מפ"ה זכה מקום דממחילה בטעות הוי מחילה כדאיתא בפ' חיזהו נשך (סו:) עכ"ל **וכתב עוד** שלשה שמעון היה חייב לרחובן מנה ומתפשרו ביניהם שיעשה שמעון שטר חוב בשם לוי מכ' ליטרין מחר כך נתרצה רחובן ועשה לו מחילה גמורה מכל תביעת ממון ומח"כ כתב לוי לרחובן שטר הרשאה לתבוע משמעון מותם עשרים דינרים וכן רחובן ותבעו משמעון ושמעון טוען כי לוי לפ הלוהו שום ממון **שלפ** העשרים דינרים שלך הם שלפ שעשית השטר בשם לוי ומתה כבר נתלת לי כל תביעת ממון תבוה מם העשרים דינרים של רחובן מע"פ שהשטר בשם לוי **הכל** נכנס בכלל המחילה שעשה לשמעון שמע"פ שכתב רחובן בשטר בשם לוי **לא** הקנה המעות ללוי וכן שמעון שוודע שהמעות של רחובן מע"פ שכותבין ללוי לרחובן מתחייב וכבי מוכח בר"פ הגוזל עלים (קנ:) בשמעתא דשלוקח שדה בשם תבירו וב"ד יפה יועיל שהדבר לממתן (ג): [ג] המוכל עם ממון יותר מהשנים שקנה לו שתי שנים ומח"כ תבעו לשלם לו מזונות מותם שתי שנים עיין בת"ס סימן ש"ו כתב הרשב"ם שלשת רחובן היה קרקעו של שמעון ולפ היה יכול להוציאו מידו עד שע"ל רחובן לשמעון מחול לי הקרקע ועשה לי שטר מחילה ומתן לך ק' דינרים ותסתלק מהקרקע ועשה שמעון כן **וכתב לו** שטר מחל לו מותו קרקע בק' דינרין ומחר זמן בת שמעון וטען לרחובן לפ קנית בשטר **זה דכו"ל** כיולי מסולקות ממנה דלפ קנה ולפי' המעות מיני חייב להחזיר לך לפי שלפ קבלתי המעות **שלפ** בשביל שעשה לך שטר מחילה וכבר **עשיתי** תשובה **הדין עם** רחובן דכל שקנו מידו לפילו בחזקה דין ודבריס אין לי על זה אלא מה שאמרי ע"פ שניס עדיס אמר רחמנא דאי בעו למהדר לא מצי מהדרי מהו ואמן לפ הדרינן או דלמא לפ מיתוקמא **מילתא** אלא בסהדי ז"ל לפ מיהדרו סהדי אלא לשיקרי:

רמ"א (ה) **כדרך** שנקנה המקח כך נקנית המתנה כיצד נתן לו מטלטלי לא קנה עד שיגביה או ימשוך וכל זמן שלא **קנה כראוי** יכול לחזור **בו** ממתנתו וכן עבדים וקרקעות נקנין מיד המוחל **בו** בשטר וכולי כן כתב הרמב"ם ז"ל בפרק שלישי מהלכות זכייה וכתב ה"ה דבר פשוט הוא דבהרבה מקומות וכבר נתבאר פ"ז מה' מכירה דבדברים בלבד לפ על פי שלא קנה המקבל החוזר בו יש בו משום מחוסרי אמנה ובמתנה מועטת כמו שנזכר שם (א): (ב) **ובמ"ש** וכיון שהחזיק כל דבר ודבר כראוי **לו** לפי' כיון לבינו קנה שם מודים זה לזה בקידושין פרק האומר (סה) מר זוטרא ורב אשי אמרי ע"פ שניס עדיס אמר רחמנא דאי בעו למהדר לא מצי מהדרי מהו ואמן לפ הדרינן או דלמא לפ מיתוקמא **מילתא** אלא בסהדי ז"ל לפ מיהדרו סהדי אלא לשיקרי:

(ג) **ובמ"ש** אבל המוחל לחבירו דבר שהוא חייב לו אין צריך קנין אלא מיד כשמחל לו זכה במה שבידו כפ"ק דסנהדרין [ו] וכפ' המקבל (קיב:) דקדקו כן התוספות והרש"ם בכמה דוכתי וכן דקדק הר"ן בפ"ק דקידושין מהתניתין דע"ע נקנה בכסף (ב): (ד) ובמ"ש בשם הרמב"ם ז"ל וכן הדין בנותן לפקדון לחבירו שהיה מופקד בידו קנה מיד בלא קנין פרק שלישי מה' זכיה והטעם מבואר בסוגיא גדולה מזו. מחילה בטעות לימתי הוי מחילה עיין במהרי"ק שורש כ"ח: [א] דיני מחילה כתבתי בסי' י"ב ועיין בסימן ל"ג וע"ז: כתב מהרי"ק בשורש כ"ד אין מועיל במטטלין כשהם בעין לשון מחילה אלא לשון נתינה אלא שעושה **מעשה** שמודה לחבירו הוי כמחילה מהרי"ק בשורש קי"ח ותשובת הרש"ל כלל מ' סי' ג'. וזה לא תבירו שהם חוזר ומשלם ממנו מגיד משנה פי"ב מהלכות גיסות ועיין במה שכתבתי בעור יורה דעה סי' רנ"ג. הרואה שלו ביד אחרים ולא תבעו לי הויא מחילה בפסקי הרש"ל פרק לוקח נשך. דיני מחילה בטעות עיין במהרי"ק שורש נ"ו חלק שלישי:

בתוב בהגהות מרדכי דב"ב שלשה אחים שהתנו יחד בקנין על נכסי אחותם שנתן לה בעלה שכל מי שיקבל מתנה מאחותם שיחלקו בשוה ואחר כך נתנה אחותם לאחד מהם מע"ג דאין מקנה דבר שלא בא לעולם בהיות הנתנה דמהני מהדדי גמרי ומקני. מ"מ אמר לחבירו מנה נותן לך והניח לו משכון עליו עיין בפרק קמא דקידושין בתוספות והרש"ם והמרדכי:

[ב] כתב הרשב"ם בתשובה **מה** שנתפק לך במוחל לחבירו **מה** שיטול מנכסיו **מס** מחילתו מחילה בודאי המוחל לחבירו כל מה שיטול מנכסיו יכול **הוא** למחזר בו קודם שיטול אפל למחר שנטל מה שנטל נטל ודוקא מטלטלין אבל קרקע **לא** ומע"פ שדר בה ותיקנה לפי שקרקע לא שייך בה תפיסה דקרקע בחזקת בעליה עומדת ומפי' בהקנאה כן הדברי' כמו שאמרתי דהמוכר פירות דקל לחבירו **מס** שמע ומכל מה שאכל מכל מקום דבשעה שאוכל ולא מיחה ולא מחזר בו **מותה** שעה רואין **מותו** כמוחל עכשיו ומפילו הניחו מוכל מפני שהיה טועה בהקנאתו וסבור שקנה לוקח ומילו היה יודע שלא קנה היה מוצעו מפ"ה זכה מקום דממחילה בטעות הוי מחילה כדאיתא בפ' חיזהו נשך (סו:) עכ"ל **וכתב עוד** שלשה שמעון היה חייב לרחובן מנה ומתפשרו ביניהם שיעשה שמעון שטר חוב בשם לוי מכ' ליטרין מחר כך נתרצה רחובן ועשה לו מחילה גמורה מכל תביעת ממון ומח"כ כתב לוי לרחובן שטר הרשאה לתבוע משמעון מותם עשרים דינרים וכן רחובן ותבעו משמעון ושמעון טוען כי לוי לפ הלוהו שום ממון **שלפ** העשרים דינרים שלך הם שלפ שעשית השטר בשם לוי ומתה כבר נתלת לי כל תביעת ממון תבוה מם העשרים דינרים של רחובן מע"פ שהשטר בשם לוי **הכל** נכנס בכלל המחילה שעשה לשמעון שמע"פ שכתב רחובן בשטר בשם לוי **לא** הקנה המעות ללוי וכן שמעון שוודע שהמעות של רחובן מע"פ שכותבין ללוי לרחובן מתחייב וכבי מוכח בר"פ הגוזל עלים (קנ:) בשמעתא דשלוקח שדה בשם תבירו וב"ד יפה יועיל שהדבר לממתן (ג): [ג] המוכל עם ממון יותר מהשנים שקנה לו שתי שנים ומח"כ תבעו לשלם לו מזונות מותם שתי שנים עיין בת"ס סימן ש"ו כתב הרשב"ם שלשת רחובן היה קרקעו של שמעון ולפ היה יכול להוציאו מידו עד שע"ל רחובן לשמעון מחול לי הקרקע ועשה לי שטר מחילה ומתן לך ק' דינרים ותסתלק מהקרקע ועשה שמעון כן **וכתב לו** שטר מחל לו מותו קרקע בק' דינרין ומחר זמן בת שמעון וטען לרחובן לפ קנית בשטר **זה דכו"ל** כיולי מסולקות ממנה דלפ קנה ולפי' המעות מיני חייב להחזיר לך לפי שלפ קבלתי המעות **שלפ** בשביל שעשה לך שטר מחילה וכבר **עשיתי** תשובה **הדין עם** רחובן דכל שקנו מידו לפילו בחזקה דין ודבריס אין לי על זה אלא מה שאמרי ע"פ שניס עדיס אמר רחמנא דאי בעו למהדר לא מצי מהדרי מהו ואמן לפ הדרינן או דלמא לפ מיתוקמא **מילתא** אלא בסהדי ז"ל לפ מיהדרו סהדי אלא לשיקרי:

ומ"ש

רדכי משה

רמ"א (א) כתב הריב"ש בתשובה סימן ר"ו **שמעון שאמר לחבירו הא לך ביח של יהודה במתנה ויהודה קבל קנין לקבל דבריו של שמעון לאו כלום הוא ואינו אלא דברי הבאי וע"ש** כ' במור' רפ"ק דקדושין ע"ב אם אמר א' לחבירו מנה נתון לך במתנה ונתן לו עליו משכון לא קנה דמשכון אין כאן ומנה אין כאן ואם רוצה להקנות לו ע"י משכון יקנה **לו** תהילה בקניין המנה והשיעבוד על המשכון ואח"כ יתן לו המשכון וי"א דלא אמרינן גבי מתנה מנה אין כאן משכון אין כאן והרב מרעגנשפורק **כתב** בשם ר"ת וז"ל שאם נתן לו משכון ע"מ שיתנו לו מנה יעבב המשכון עד שיתנו וע"ש **גם** בתוס' ואשר"י שם כתבו מזו ובמישרים נמ"ו ח"ב כתוב בסברא הראשונה והקדק מבאן **שאם** כתב לו מתנה באדריות ונתבטלה המתנה גם אדריות בטלין כמו מנה אין כאן משכון אין כאן עכ"ל (ב) המרדכי כתב חלוקים בזה ריש פ"ק דסנהדרין וע"ש **כתב** עוד הטרדכי **שם** בשם **מהר"ם** דמחילה אין צריכה קנין אפילו יש לו שטר או משכון עליה ולעיל ס"ם י"ב לא משמע כן וע"ש וכתב מהרי"ק שורש י"א הוכא דמחילה אינה צריכה קנין וקובה לו **בקנין** פכול לא אמרינן דלא ליהוי מחילה הואיל וגילה בדעתו **שהפץ** בקנין וע"ש וכ"ח בתשובת הרא"ש שכתבתי לעיל סימן קנ"ה: (ג) כ' המרדכי ריש פ"ק דסנהדרין אדם שהייב **להבירו** שבועה ובקש טמנו שימחול לו וא"ל יהי כדבריך הוה מחילה אע"ג דלא מחל לו בפירוש וע"ש כתוב בתשובת ריב"ש סימן ת"ר במחילה הנעשה על אחד וכתב לו שכל תביעות **שיש** לו עליו **עד** אותו היום עד ועד בכלל ואף **חובות** שנכתבו באותו היום שנכתבה השטר הפטור החוב נמחל וע"ש שהאריך ובמהרי"ק **שורש** ק"א בא' שמחל לאביו על הלק ירושתו **בעבור** שנתנו לו **מעט** מן הירושה ואח"כ נודע **שאביהן הניח** לתן **רבית** בנכסים ופסק **דהי מחילה** במעות וחוזרת אפילו קנו מיניה וע"ש: (ד) וכתב עוד שם על האובן שכפר במנה **שהיה**

פרישה

כדלמרינן נפרק שבועת **פעולת** טולא **בבירנו** עמית בתורס ובמנות סוף ת"מ **לשודל דייני** **פכ"ל** מכל הסוס' בשם ר"ת וסרע"ם כתבו דכל דיינת דמקבל לגמרי לפו דיינת כוח ומפ"ס **שסור** לדיין ליטול ממון ליתן לו ומ"ם כל' רחוק שיתנו למי שילנו **דייניס** מפסוק דעולם **דשלם** שסוק עמית בתורס כו' אין לחוש דל"ל דס"ק **דמפ"ס** ודלי כוותא **כמותן** סיס ליתנו לוס כיון שסוק עמית בתורס ובמנות וזכו ודלי דעת לזכות שלפ **דשודל** דוקא בדעת **שמותן** וק"ל: **סי' רמ"א** (ו) **כתב** הרמב"ם ז"ל כשם שהמוכר צריך לסייס כך **הקונה** כו' פיקר ליט **על** הרמב"ם כתב **דמ"מ** שהוא מדמייתי בפ"ק דגיטין (דף ז') מתניתין דפלפ **שכותב** נכסיו לאבנו יפל בן מורין שייר קרקע כ"ם **לפ** יפל בן מורין וקס"ד **לאוקמי** דטעמא **דלפ** יפל ב"ם משום דלפ מלגבין דיבורים כוח ול"ל סר"ף **כשלכותו** פ"ל **סבר** כיון דשייר קרקע כל

כדלמרינן נפרק שבועת **פעולת** טולא **בבירנו** עמית בתורס ובמנות **פוח** ת"מ **לשודל דייני** **פכ"ל** מכל הסוס' בשם ר"ת וסרע"ם כתבו דכל דיינת דמקבל לגמרי לפו דיינת כוח ומפ"ס **שסור** לדיין ליטול ממון ליתן לו ומ"ם כל' רחוק שיתנו למי שילנו **דייניס** מפסוק דעולם **דשלם** שסוק עמית בתורס כו' אין לחוש דל"ל דס"ק **דמפ"ס** ודלי כוותא **כמותן** סיס ליתנו לוס כיון שסוק עמית בתורס ובמנות וזכו ודלי דעת לזכות שלפ **דשודל** דוקא בדעת **שמותן** וק"ל: **סי' רמ"א** (ו) **כתב** הרמב"ם ז"ל כשם שהמוכר צריך לסייס כך **הקונה** כו' פיקר ליט **על** הרמב"ם כתב **דמ"מ** שהוא מדמייתי בפ"ק דגיטין (דף ז') מתניתין דפלפ **שכותב** נכסיו לאבנו יפל בן מורין שייר קרקע כ"ם **לפ** יפל בן מורין וקס"ד **לאוקמי** דטעמא **דלפ** יפל ב"ם משום דלפ מלגבין דיבורים כוח ול"ל סר"ף **כשלכותו** פ"ל **סבר** כיון דשייר קרקע כל

סי' רמ"א (ה) **עד** שיגביה או ימשוך דבר שלא בא לעולם כגבינו פ"ל קל"ח שם מבואר פיוס **דבריס** שדרכם לגבינו שלריך בכן דוקא קנין **דגבגם** ושם מבואר ג"כ **דלם** כגבינו דבר שלין מדרכו לגבינו ג"כ קינס בו ושם ובסימן קל"ו מבואר ג' ש"ם דבריס שקנין **בשבשגם** וש"ם **במסיס** ובסימן ר' מבואר שרשותו וכלין **על** לוקס קונים לו וכל זס כלל **רגינו** במ"ם מו בת' מבואר דדכיס שהמטלטלין נקנין בכן ובמ"ר **שד** בסימן רמ"ג: וכל זמן שלא קנה **כו'** וכן **עבדים** כו' כ"כ הרמב"ם פ"ג **מכל'** וכייס: **וכן עבד"ס** וקרקעות נקנין **שי'** **נמתנה גלא** כסף ולכך נקט שטר ומזוק ולא נקט כסף ג"כ וע"ל סימן קל"ב וקל"ו שם מבואר דין קנין מזוק **דעבדיס** וקרקעות ובסימן קל"ט **כתב** רגינו לתין **קונין** קרקע בשטר לפול כ"ם **מוכר** שדהו מפני דעתה ובסמ"ע כתבתי שם דכיון דוקא במכר אבל במתנה אין לחלק בכך פ"ם: (כ) **אם מוריס וס לוס** ללא מיבנו **מסדי מלא** לשיקרא וכמ"ם בסימן קפ"ט במכירה: **(ג) אבל** סמוכל לחבירו כו' בפ"ק דסנהדרין ובפרק המקבל דקדקו כן בתוס' וסרע"ם **מכתם מוכתי** וע"ל בסימן י"ב **ושיין בד"מ** ובסגהדרין **בשתן** כו' **מי**' כיס מוקף ביד המקבל ולטעם **מבואר דכיון** שהוא מיד וכס בו לתין לך **משיכה** גדולה **מזו** כ"י. וסת ללא כתב **משום** דרשותו **בשתן** כו' בפ' הכ"ל כ"כ: **שסיס** מוקף ביד המקבל ולטעם **שהוא** מיד וכס בו לתין לך משיכה גדולה **מזו** כ"י. וסת ללא כתב **משום** דרשותו **קנה** לו וכמ"ש לעיל סימן ר' בקונה דבר שהוא בגרותו **דהתם** שכיס מקדון ביד המקבל **מיד** כ"ש מותי דסיס **שהוא** למקבל **שכתב** דמ"מ עכשיו שתנו לו **ומאור לרשותו** לפ גרע **משכיס** וק"ל ודקדק לומר **וכן** הדין בנותן ר"ל **דוקא** בפ' **נתינה** לפי שקרקע לא **שייך** בה תפיסה דקרקע בחזקת בעליה **עומדת** ומפי' בהקנאה כן הדברי' כמו שאמרתי דהמוכר פירות דקל לחבירו **מס** שמע ומכל מה שאכל מכל מקום דבשעה שאוכל ולא מיחה ולא מחזר בו **מותה** שעה רואין **מותו** כמוחל עכשיו ומפילו הניחו מוכל מפני שהיה טועה בהקנאתו וסבור שקנה לוקח ומילו היה יודע שלא קנה היה מוצעו מפ"ה זכה מקום דממחילה בטעות הוי מחילה כדאיתא בפ' חיזהו נשך (סו:) עכ"ל **וכתב עוד** שלשה שמעון היה חייב לרחובן מנה ומתפשרו ביניהם שיעשה שמעון שטר חוב בשם לוי מכ' ליטרין מחר כך נתרצה רחובן ועשה לו מחילה גמורה מכל תביעת ממון ומח"כ כתב לוי לרחובן שטר הרשאה לתבוע משמעון מותם עשרים דינרים וכן רחובן ותבעו משמעון ושמעון טוען כי לוי לפ הלוהו שום ממון **שלפ** העשרים דינרים שלך הם שלפ שעשית השטר בשם לוי ומתה כבר נתלת לי כל תביעת ממון תבוה מם העשרים דינרים של רחובן מע"פ שהשטר בשם לוי **הכל** נכנס בכלל המחילה שעשה לשמעון שמע"פ שכתב רחובן בשטר בשם לוי **לא** הקנה המעות ללוי וכן שמעון שוודע שהמעות של רחובן מע"פ שכותבין ללוי לרחובן מתחייב וכבי מוכח בר"פ הגוזל עלים (קנ:) בשמעתא דשלוקח שדה בשם תבירו וב"ד יפה יועיל שהדבר לממתן (ג): [ג] המוכל עם ממון יותר מהשנים שקנה לו שתי שנים ומח"כ תבעו לשלם לו מזונות מותם שתי שנים עיין בת"ס סימן ש"ו כתב הרשב"ם שלשת רחובן היה קרקעו של שמעון ולפ היה יכול להוציאו מידו עד שע"ל רחובן לשמעון מחול לי הקרקע וע

מ"ש רבי' ומיהו כתבתי למעלה שגם במכר יכול להקנות דבר שאינו מסויים בסימן א קכ"ו : ומ"ש וכן הזיג עליו הרמב"ד לא מקרי חלה למה שהקשה מהכותים דאפילו תה שהקשה תחלה דמ"ש חלק שאינו מסויים משמה ידוע או קרקע שאינו מסויים מכל נכסיו לא נזכר בדברי הרמב"ד ושיקר דינו של הרמב"ם כתב ה"ה שהוא מדמייתי בפ"ק דגיטין (מח :) מתני' דפיאה הכותב נכסיו לעבדו יצא בן חורין שיור קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין וקס"ד לתוקמי דטעמא דלא יצא לחורין משום דלא פלגינן דיבורא היא וזה לשון הרי"ף ז"ל בהלכותיו ת"ק סבר כיון דשייר קרקע כל שהו סתם לא יכול עבד לברוח להחוא כל שהו דליקני שאר נכסיס הילכך לא קני בנכסיס ולא מידי וכיון דלא קנה כלום עדיין נמי לא קנה דלא פלגינן דיבורא ע"כ ומע"ג דהך תוקימתא לא קיימא למסקנא דגמרא דקדק ממנה הר"י הלוי וכתב דכל דלא סיים לא קנה ומשמע ליה מיהא כיון דהכי דינא מאן דמקני מידי דחבירו אגב ד' אמות קרקע צריך לסיימו ליה להגהו ד' אמות דאי לא סיים דאמרי' (ב"ב קז :) אני מבית אבא אמות לי בשדה פלוני ומע"ג דלא קנה ומשמע ליה דכיון דלא סיים כלל קנייתו כדפירש, ולפי פשט מימרא דעולא דנותן לו עליה משום דגרועה הוי נמי סיים מתכרו דעכ"פ נותן לו בית מו עליה ד' אמות על ד' אמות דלא הוי פחות מ"ל כמו אלי מוכר לך שדה דמשמעין וכו' דכונתו לומר שיעור אלי שדה דסיימו ד' קנין ואלי קב דהו"ל ג"כ סיים בקנייתו אלך כך וכך בשדה פלוני ומע"ג דלא סיים לו אלא נותן לו עלייה משום דגרועה הוי כמו ד' אמות על ד' אמות דלא פחות מ"ל כמו אלי מוכר לך שדה דמשמעין וכו' דכונתו לומר שיעור אלי שדה דסיימו ד' קנין ואלי קב דהו"ל ג"כ סיים בקנייתו אלך כך וכך בשדה פלוני ומע"ג דלא סיים לו אלא נותן לו עלייה משום דגרועה אא"כ שהיה בדעת הנותן שתהא ברשות המקבל לעשות בה כל חפצו : (ח) במה דברים אמורים שנתנה לו סתם אלא שניכר מתוך מחשבתו שאינו נוטל הפחות שבמותו שדה זה סיים במתנתו קרינן ביה : ומ"ש ועוד דהא דתמרינן במתחות בית בביתי אלי מוכר לך נותן עלייה וכו' נקט ליישב דהתלמוד משמיט דעולא דגרועה אלי מוכר לך נותן עלייה וכו' דקס"ד דהכא נמי עלייה מעולה שנתן לו יכול ליתן לו כלכתך רבינו בסוף סימן רי"ד סעיף י"ח אלא דלפי זה הזיג רבינו עליו דמכל מקום לא סיים ממכרו ומ"ה קנה ומיהו לפי מה דפי' הר"ן דלמא דלא פלגינן דיבורא היינו דוקא בנכסיס אבל מידי אחרינא לא קנה ולפי זה אפשר לומר דלכך לא סיים ממכרו משום דגרועה הוי נמי שהרי לא סיים כלל קנייתו כדפירש, ולפי פשט מימרא דעולא דנותן לו עליה משום דגרועה הוי נמי שהרי לא סיים ממכרו דעכ"פ נותן לו בית אלי עליה ד' אמות על ד' אמות דלא פחות הו"ל כמו אלי מוכר לך שדה דמשמעין וכו' דכונתו לומר שיעור אלי שדה דסיימו ד' קנין ואלי קב דהו"ל ג"כ סיים בקנייתו אלך כך וכך בשדה פלוני ומע"ג דלא סיים לו אלא נותן לו עלייה משום דגרועה אא"כ שהיה בדעת הנותן שתהא ברשות המקבל לעשות בה כל חפצו : (ח) במה דברים אמורים שנתנה לו סתם אלא שניכר מתוך מחשבתו שאינו

כשם שהמוכר צריך לסיים הממכר כך הנותן כיצד הכותב לחבירו קרקע מנכסי קנויה לך או שכתב לו כל נכסי קנויין לך חוץ ממקצתן הואיל ולא סיים הדבר שנתן לו ואינו דבר ידוע לא קנה כלום ואינו יכול לומר תן לי פחות שבנכסין עד שיסיים לו המקום שנתן לו אבל אם אמר לו חלק כך וכך בשדה פלוני הואיל שסיים השדה אע"פ שלא סיים החלק נוטל אותו מן הפחות שבאותו שדה עד כאן ואני כתבתי למעלה שגם במכר יכול להקנות דבר שאינו מסויים וגם אני מבין מה שחילק בין קרקע מנכסי ובין חלק משדה כיון שלא סיים החלק מאי שנא חלק שאינו מסויים משדה ידוע או קרקע שאינו מסויים מכל נכסיו ועוד דהא אמרינן במנחות (קח :) בית בביתי אני מוכר לך נותן לו עלייה אלמא שקנה אע"פ שלא סיים לו אלא נותן לו עלייה משום דגרועה ובן השיג עליו הראב"ד ז"ל : (ז) הנותן מתנה לחבירו אינה מתנה אא"כ שיהיה בדעת הנותן שתהא ברשות המקבל לעשות בה כל חפצו :

(ז) **הנותן** מתנה לחבירו אינה מתנה וכו' כך הוכיח הרמ"ם מסוגיא דפרק יש נוחלין בעובדא דיוגתן בן עוזיאל ושמעי ע"ש סוף (ד' קל"ג) והרמ"ם (דף ר"ט) ורלוונו לומר דאינה מתנה כלל אפי' לא עבר על דעת הנותן כמה שנזכר מתוך מחשבתו שאינו נותן לו אלא כדי שלא יעשה כך וכך דכיון דנתן לו בסתם למשמע שיעשה בה כל חפצו והה כפך המחשבה הניכרת מתוך מעשיו

דיני מתנה עיין בסי' ס' וקי"ח וקי"ג וקכ"ה וקי"ז וקל"ד . הנותן מתנה קרקע לבנו ע"מ שלא יחול שום חוב על מותו קרקע ולא היה לו בן אחר ובשעת פטירתו מתנה ע"מ שלא יחול אחר ולאחר פטירתו לוה הבן ובא בעל חובו לגבות מלוותו קרקע עיין בתשובת הרמ"ם בכלל ע"ה :

הרוצה לתת לבתו או לקרקע או טלטל אחר ולאחר פטירתו לוה הבן ובא בעל חובו לגבות מלוותו קרקע עיין בתשובת הרמ"ם בכלל ע"ה :

האומר לחבירו הריני נותן לך כך וכך על מנת שתעשה דבר פלוני מתנה ע"מ שלא יחול עליה שום שעבוד לא להבא ולא לשעבר בכלל הנזכר : להבין דאיכא למיחש שמא יטעה בשיעור הנותן על המקבל להבין דאיכא למיחש שמא יטעה בשיעור הנותן מבל אחר על מנת שתעשה דבר פלוני ולא כתב אם דבעי מימר דמשום הכי לא חיישינן לטעות דכיון דאיכא למיחש שמא יטעה בשיעור הנותן על המקבל אפילו בדבר שאין בו שיעור כגון שאומר לו אם תעשה לי כך וכך אתן לך כך וכך

מפני שלכך נתכוין המוכר שלא יעשה כך וכך הוי מתנה אם קיים המקבל ולא קיים לא קיים המתנה בטלה כמ"ש בתשובת הרמ"ק בסמוך סעיף י"ב :

(ט) **והנותן** מתנה על מנת להחזיר וכו' לפיכך הנותן שור וכו' פ' יש נוחלין סוף (ד' קל"ו) : (יא) **וכן** כל מתנה שהיא על תנאי וכולי

כ"כ הרמב"ם פ"ג מה' זכייה וע"ל בסימן ר"ד שכתב ריבונו בסעיף כ' דלריך לחלק בדבר בין התנה המוכר לעשות שלוקח ובין התנה שלוקח ולשם בפרקין בס"ד : שלה

שאינו מכוין ליתנה לו שיעשה בה כל חפצו אבל אם מפרש אפי' אם נתנה על מנת שלא ליתנה לאחר או שלא למכרה או שלא להקדיש או אפילו ע"מ שלא יעשה בו שום דבר אלא (עלא) דבר פלוני הויא מתנה לאותו הדבר שמפרש : (ט) והנותן מתנה על מנת להחזיר בין מיד או לזמן קצוב או כל ימי חיי הנותן או כל ימי חיי המקבל הויא מתנה לזמן הקצוב בין במקרקעי בין במטלטלי ואוכל הפירות עד אותו הזמן במה דברים אמורים שמחזירה לנותן בזמן הקצוב אבל אם אינו מחזירה נתבטלה המתנה : (י) לפיכך הנותן שור לחבירו וא"ל על מנת שתחזירהו והקדישו והחזירו ה"ז קדוש [שהרי קיים התנאי שהחזירו] אבל אם א"ל ע"מ שתחזירהו לי והקדישו והחזירו אינו קדוש שאם אתה אומר שהוא קדוש לא קיים תנאו שצריך להחזירו בעניו שיהא ראוי לו וכיון שלא קיים תנאו נתבטלה המתנה ואין (יא) כאן הקדש : (יב) וכן כל מתנה שהיא על תנאי בין שהתנה הנותן בין שהתנה המקבל אין המתנה קיימת אא"כ נתקיים התנאי והוא (יג) שיהיה התנאי בפול יהן קודם ללאו ותנאי קודם למעשה ותנאי שאפשר לקיימו שאם אינו כהלכתו אינו תנאי ואף על פי שנתבטל התנאי המתנה קיימת אע"פ שרשב"ם וקצת גאונים כתבו שאין צריך כל אלו אלא להתנאי גיטין וקידושין רבינו תם פירש שצריך בכל התנאים

וכ"כ

בנדרים פ' השותפין (מח :) גבי הוא גברא דהו"ל כרגא דהוא שמיט כיפי דכיתנא וכו' ורבא פריך ליה התם ממעשה בית חורון דקני ע"מ להקטות הוא ולא קני ומשני משום דסעודתו מוכיח עליו שלא היתה כ"א הערמה בעלמא ג"כ ר' אלישזר הוא דאמר לפילו ויתור מסור במודר הנאה וכן משמע נמי בירושלמי דקאמר התם בעי רבי ירמיה מעתה אין לדם נותן מתנה לחבירו ע"מ שלא יקדישנה לשמי כיני מתניתין כל מתנה שהיא כמתנת בית חורון שהיתה כך ערמה שלא יקדישנה בית המקדש ולא יפדנה ומשני התם שאני הקדש שהוא מקודש לגבוה וכן משמע בירושלמי דקאמר התם

שלא נתנו אלא על מנת שלא יקדישנו ולא יפדנו ולא יתנו לאחר ולא ימכרנו ולא יחליפנו ולא יתנו לכהן ולא ילוה עליו ולא יעשה בו מלאכה ולא יגזוז את צמרו ולא יעבוד בבכורתו ולא יאכלנו הוא ובני ביתו אלא לפני בעל הבית ולא יאכילנו לזר ולא לתושב ולא לשכיר ולא לשכיר ולא לשכיר ולא לאורח ולא לבן לוי שאינו עובד עבודה ולא לבן ישראל שאינו עובד עבודה ולא לבן ישראל שהוא עובד עבודה ולא לבן לוי שהוא עובד עבודה ולא לבן לוי שהוא עובד עבודה ולא לבן ישראל שהוא

וקדושין ר"ת פי' שצריך בכל התנאים וכ"כ הרמב"ם ולזה הסכים מ"ח הרמ"ך ז"ל ג"ו נתבאר בסי' הנזכר דברי הרמב"ם ז"ל הם בפ"י מהל' מיטות ופ"ג מהל' זכיה והסכמת הרמ"ך היא בס"פ כ"י ובתשובה כתבה רבי' בסמוך :

(יב) **שאלה** למ"ח הרמ"ך ראובן נתן ממונו לשני בניו וכו' הרמ"ך כלל פ"ח ועיין בסי' קק"ו :

(טז) **וששאלת** מלמנה שנתנה לאחד מבניה על תנאי שאם לא יתראה בה הקטן וכו' כלל ע"ח סי' ועי' בסי' רנ"ח:[ה] ראובן שנתן מלוה זוז ללוי להתעסק בהם ויתן פירותיו לשמעון ומת ראובן ונמצאו היורשים ומומרים מהו רואים המשות ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרמ"ך סימן תתקי"ב דין ב' בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [ו] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרמ"ך סימן תתקי"ב דין ב' בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [ז] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [ח] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [ט] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [י] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [יא] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [יב] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [יג] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [יד] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [טו] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [טז] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [יז] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [יח] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [יט] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [כ] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [כא] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [כב] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [כג] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [כד] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [כה] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [כו] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [כז] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [כח] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [כט] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [ל] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [לא] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [לב] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [לג] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [לד] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [לה] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [לו] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [לז] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [לח] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [לט] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [מ] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [מא] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [מב] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [מג] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [מד] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [מה] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [מו] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [מז] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [מח] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [מט] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [נ] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [נא] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [נב] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [נג] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [נד] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [נה] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [נו] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [נז] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [נח] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [נט] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [ס] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [סא] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [סב] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [סג] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [סד] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [סה] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [סו] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [סז] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [סח] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [סט] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [ע] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [עא] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [עב] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [עג] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [עד] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [עה] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [עו] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [עז] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [עח] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [עט] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [פ] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [פא] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [פב] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [פג] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [פד] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [פה] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [פו] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [פז] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [פח] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [פט] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [צ] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [צא] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [צב] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [צג] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [צד] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [צה] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [צו] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [צז] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [צח] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [צט] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [ק] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [קא] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [קב] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [קג] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [קד] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [קה] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [קו] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [קז] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [קח] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיחלקו היורשים ושמעון מעכב עיין בתשובת הרשב"א סימן תתקי"ט דין אחד ממתנה בתשובת הרשב"א סי' אלף קל"ט: [קט] כתב עוד הרשב"א שנשאל על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מנה ומשכנו לו בתים ומת ראובן וקודם שיח

ומשום תקלי ליפ"כ דהדבר יהוע ומשמעו דברים הוא שלא ימ' כך בדוקא ושיפי' כך כמו שאמר שלא שאומר כך דרך קנס לקבל עליו הפסד זה מס לא יעשה לאבל כל תנאים שבעולם דמתנה בדוקא ורצונו הוא בקיום המעשה מין זה לסמכתא וכן היה תלקי שהתנה מרע"ב עם בני גד ובני ראובן שדעתו ורצונו היה בקיום המעשה שיעברו ושתנתן להם מרץ הגלעד והיה דעת הרמב"ם וכבר האריכתי בזה בסימן ר"ו וכתבתי לשם שלדעת רבינו לריך לפרש כך דבני גד ובני ראובן שלא לאבל הוי לסמכתא משום דהוי בב"ד חזוק אבל אי מדאוריימא לסמכתא קניא שלא דמדרבנן לא קניא וע"ש :

רמב (ו) **הנותן** מתנה מחמת מוגם שאנסוהו

ליתן היה מתנה פירוש היכא דאמן ידעינן בהונסיה דאנסוהו נתן לו אע"ג דאיהו אתיק ולא אמר מידי דלמי הוה זביני אתקה קיים אבל במתנה היה מתנה : **ומ"ש** בשם הר"ר יונה אפילו אם קבל עליו אחריות וכו' כיינו אע"ג דהיכא דידעינן בהונסיה ואתיק וכתב לו אחריות בכשים בשטר וגפ"ה לא אמר מסתמא ודאי לא היה כופהו על האחריות וכדאמר בגי סקריקון בסי' רל"ו סעיף כ' אלא אחריות ודאי היה כופהו גם על האחריות והא דכתב הריב"ש בסימן ר"ן וז"ל והטענה שטען שמעון שהיה אנוס על שהקנאה אינה טענה דהא לא ידעינן ביה באונסיה ושיהיה האונס כדאי לבטל המתנה וגם אינו מראה שטר מסירת מודעא גם אפשר כיון שהמתנה היא באחריות ה"ה כמכר וכו' הרי שלנו דהמעשה היה דעשתה מלוקה בנכסים לפי לסונם בין הבנים ואמרה שנתה לא יתרלה בנה הקטן ויסי כל נכסיה מעכשיו לבנה הגדול : ונשתא לומר שאינו מתנה כי כל"ל ועל הסותל אמר וק"ל : ואין קנין לאחר מיתה ל' קנין מעמד שהיה ק"ם בדבר ויש לדקדק הא שתה קנין מעכשיו וכאומר מעכשיו דמי כדלעיל סימן ר"ו וי"ל דהיינו כשלא תלה המעשה בתנאי שהוא לאחר זמן ומן אבל בכאן שתלתה התנאי בתה לא יתרלה בנה הקטן לאחר זמן ובאומר מעכשיו מסיק דרש וקני לאחר ל' יום דמי וכאומר קני זה לבר בני לכשיהיה בורבא דבכאן ומשה שבי מין הקנין אלא לאחר זמן ואפילו לאחר ל' יום כמו בני גם על האחריות ומה דכתב הריב"ש בסי' רל"ו והטענה שטען שמעון שהיה אנוס על שהקנאה אינה טענה דהא לא ידעינן ביה באונסיה ושיהיה האונס כדאי לבטל המתנה וגם אינו מראה שטר מסירת מודעא גם אפשר כיון שהמתנה היא באחריות ה"ה כמכר וכו' הרי שלנו דהמעשה היה דעשתה מלוקה בנכסים לפי לסונם בין הבנים ואמרה שנתה לא יתרלה בנה הקטן ויסי כל נכסיה מעכשיו לבנה הגדול : ונשתא לומר שאינו מתנה כי כל"ל ועל הסותל אמר וק"ל : ואין קנין לאחר מיתה ל' קנין מעמד שהיה ק"ם בדבר ויש לדקדק הא שתה קנין מעכשיו וכאומר מעכשיו דמי כדלעיל סימן ר"ו וי"ל דהיינו כשלא תלה המעשה בתנאי שהוא לאחר זמן ומן אבל בכאן שתלתה התנאי ב

גלויה ומפורסמת ל"מ אמר לעדים תתחבאו וכתבו שאינה מתנה ואפילו אם תפש מפקינן מיניה אלא אפילו (ג) אמר סתם כתבו לו אינו כלום אא"כ אמר להם כתבוהו בשוקא והתמוהו בברא וכיוצא בזה: (ד) וכתב הרמ"ה ואם לא כתבו העדים שאמר להם כן והחזיק בהם המקבל מוציאין הקרקע מידו אבל אם נתן מטלטלין והחזיק בהן המקבל וטוען דבמתנה גמורה יהביה ניהליה לא מפקינן מיניה דספיקא הוא וכל היכא דקיימא ממונא תיקום אבל א"א הרא"ש ז"ל כתב דמפקינן מיניה: (ו) וכתב הר"ר יוסף הא דמתנתא טמירתא לא קניא דוקא בדלית בה קנין ולא מכוין לאקנויי ליה אלא בהך שטרא אבל אי מקנה ליה בקנין או בחזקה אפי' לא אמר כתבוהו בשוקא וכו' כיון שכבר קנאו לגמרי והשטר שמצוה לכתוב אינו אלא לראיה בעלמא לא איכפת לן אי לא אמר להו הכי ואיכא נמי למימר דאפי' אם קנו מיניה כיון דסתם קנין לפתיבה עומד דכמאן דאמר להו כתבו דמי ואי לא אמר להו כתבו בשוקא וכו' כמאן דאמר ליה כתבו ולא כתבו בשוקא דלא מגבינן ביה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל:

וכתב

וכ"ג מבואר מדברי הרי"ף סוס והרמב"ם רפ"ב מזכייה ועיין פ"ט משמע דמחלק הרב בין ש"מ למטוה מחמת מיתה וכבר הארוך ד"י לבאר דבריהם מיהו האידנא לא נפקא לן מידי דאפי' בדברי מגבינן ביה בסתמא כל שכן בזכיה מרע ועי"ל בסי' רכ"ג סעיף ז' וכמ"ש לעיל סוס סמ"ד: (ו) כתב הר"ר יוסף הא דמתנתא טמירתא וכו' ואיכא נמי למימר וכו' כלומר ליה בקנין לא איכפת לן מי לא מ"ל כתבוהו בשוקא מיהו איכא נמי למימר דאפי' מי קנו מיניה לא הוה אלא כאילו מ"ל כתובו דסתם קנין לכתיבה עומד וכיון דכת"ל כתובו סתמא לא מגבינן ביה. ומדכתב סברא זו בתחלה משמע דאי לאו סברא זו לא מהני אפילו בכתבוהו בשוקא דכמאן דמ"ל כתבו ולא בכתבוהו בשוקא ליה כתובו בשוקא ומדכתב סברא זו בתחלה משמע דאפי' אם תפס מפקינן מיניה וכו' ואח"כ כתב הא דאפיקנא בסתמא ולא מגבינן ביה ואפי' אם תפס מפקינן מיניה וכו' ואח"כ כתב הא דאפיקנא בסתמא דוקא כתבו לו בשוקא אבל כתבו לו סתם לא מהני אפילו תפס מפקינן מיניה דאפילו את"ל דסתמא הוי ספיקא דדינא אי קנה לא מהני תפיסה דתפיסת ספק לאו תפיסה היא דאוקי ממונא בחזקת מריה כדאמרינן בפ"ק דמציעא (ד' ו') תקפו כהן מוליאין מידו עכ"ל: והר"ן כתב הא דאפיקנא והלכתא מיישבין איכא מ"ד דמדקתני אי ליזבנ ולא אמר פסולה משמע דלאו פסולה היא לגמרי אלא מיישבין לה דלא עבדינן כה עובדא והיכא דקיימא מיקום ואי תפס לא מפקינן מיניה ואיכא מ"ד מיישבין לה אם הנותן מערער אבל אם אינו מערער מגבינן כה אבל ר"ח כתב מיישבין ופסולה עכ"ל ורבינו שכתב דאפילו אם תפס מפקינן מיניה קודם שיכתוב דאפילו אמר סתם כתבו לו אינו כלום הוה משמע דספוקי מספקא ליה כאמר סתמא אי תפס אי מפקינן מיניה ומ"ש דנפי אמר סתמא דנאמר כתבו כתבו דאפילו אם תפס מפקינן מיניה כלומר כתבו כתב ספיקא ליה בפיטא דמפקינן מיניה אלא משום דאפילו אם תפס מפקינן מיניה קודם שיכתוב דאפילו אמר סתם כתבו לו אינו כלום הוה משמע דספוקי מספקא ליה כאמר סתמא אי תפס אי מפקינן מיניה ומ"ש נפי א

היכא לימיה דבפ' מוקף לא כתב מזה כלום : (ז) **וכתב** הר"ר יונה שם לא
צוה וכו' נראה דהר"ר יונה בא לפרש הא דכותבים בשטרות ואמר ליה
כתבוהו בשוקא וחתמוהו בבית דלמין דין הכתיבה כדין החתימה דלולו הכתיבה אינה
מעכבת ואי צוה לחתום בפרהסיא השטר כשר אפילו לא צוה לכתוב בפרהסיא
אבל החתימה מעכבת דאי לא צוה לחתום בפרהסיא אע"ג דלא צוה לכתוב בפרהסיא
השטר פסול : (ח) **וכתב** מ"ה הרמ"ך החילכת וכו' כלומר כל הא
לעיל הוי לדיעת דגמרא אבל החילכת דלא כתבינן בשוקא וכו' וכלומר הא דלא מייצינן לי אתא שטרא
דמתנה לקמן דלא כתוב ביה וש"ל כתוב בשוקא וחתמוה בבית ומגבינן ביה ה"ט
משום דנהיגי לכתוב בכל שטרי מתנה כי הלכך כשמצוה לכתוב שטר מתנה
בסתם דעתו היה שיכתבוהו כמנהג הסופרים הילכך הוי כאילו אמר
בפירוש חלק לפסופר זה טעה דלפי זה
ש"ל כתוב שטר מתנה לפלוני בכך וכך
וש"ל בפתם כתב ליהו בסתם והלכך מגבינן
ביה דחזר דין זה החילכת לדין אחריות
דקי"ל אחריות ט"ס הוא ה"נ החילכת לי אתא שטר לקמן דלא כתיב ביה וש"ל
כתבו בשוקא וכו' תלינן בע"ס ומגבינן ביה : (ט) **מתנה** טמירתא לא חשיבה
וכו' מבואר שם בגמ' ופי' הר"ר יוסף הלוי וכו' נראה דהר"י הלוי
מפרש בגמ' הא דקאמר ולא היא וכו' ה"פ דלא תאמר דמתנתא טמירתא הויא
מודעא לאחרתא חלא היכא דליכא חומס בבתרייתא חומס דמוכח כי הא דהך
חילכתא אבל היכא דליכא לחומס בבתרייתא ניחא ליה לליקני בתרא וקנאה ליה ש"כ
דליכא חומס בבתרייתא למהלי מתנתא טמירתא דקמייתא תיפוק לי דליכא חומס
בבתרייתא ולא גמר בלבו להקנות לה חלא עד שיסתלק ויחזור בו ומתרץ דלא
חשיב הך חומס דבפשיה למומס דלחרינהי ומפ' הא דקאמר בגמרא אבל ר"ח לא ס"ל
לחלק בין חומס דבפשיה למומס דלחרינהי ומפ' הא דקאמר בגמרא ולא היא ה"פ
דמתנתא טמירתא קמייתא ודאי לא הויא מודעא לאחרתא דכמאן דליתיה הוא
והא דקאמר רבא הכא מיבעיא ליה מי מהניא מתנתא טמירתא אפילו אי לא
כתבינן בשוקא וחתמוה בבית ומגבינן ביה ה"ט משום דנהיגי לכתוב בכל שטרי מתנה
דלא כתיב ביה וש"ל כתבו

לישמרו וכתבו ליה והדר כתבו לה מתי לקמיה דרבא מ"ל לא מר קנה ולא מר קנה מן לחזק סבר משום דהויא מודעה לחברתה ולא היא התם מוכחת מילתא דמחמת חולשת היא דכתב לה מכל הכא מר ניחא ליה ומר לא ניחא ליה דליקני : ומה שמר רבינו ואף על פי שהיה משם בשעה לא היתה מתבטלת מלא כשבטל הרשעה שקדמה לה ופירש רבינו יוסף הלוי דהיינו טעמא משום דחולשא הוא וכו' כלומר דחיתיה מחמת גפשיה הוא וכו' הוקשה לרבינו למה הוצרכנו להקדמת מתנה דמשעה שהיא מתנה שהיה היכא דחיכף לא מבטל מתנה שהיה מוכחת מילתא כו' מ"ט לחוד קאמר דפסק רבא דלא קנתה התם ור"י הלוי ס"ל דמלמר מתן לחזק סבר משום דהוי מודעת ע"כ לא שני לסבור הכי מלא משום דשמעו מרבא דתלי טעמא דלא קנתה התם משום דהוי מתנה קמייתא וסברו שחולה מתנה לחשוב לחוד גרמה דהוי כמודעה ור"ו מטיק רב פפא לומר ולא היא מלא טעמא דרבא משום דגם גלוח הלוי טעם דמתנה שהיה קלת בחולה וק"ל כן הוא פי' כלל דבריהן ועכשיו מכתוב פי' פרטי דברי רבינו בזה . מ"ם מלא תם כן כל"ל ומתי מלא"ם מיכא מוכחה מתיא גם מליבא דר"ח מלא דלכ"ם אין סבילול למתנה שהיה מכח מתנה שרחשוב כלל מלא מכח סוכחה למתנה שהיה לא משום מתנה קמייתא וכו' מלא משום דחולה דחוים בחולה וכו' . והרב המגיד בפ"ב מה' זכיה כיאר דברי הרמב"ם כמו שכתב רבינו בשם הר"י הלוי ז"ל :

כתב הרמ"ה מהאי עובדא דמ"ל לסהדי מיטמרו וכתבו ליה מכח שמעינן דאף על גב דמחמת טענה אמר להו לליטמרו מתנתא עמירתא היא דהא הכא מחמת טענה היא ואפילו הכי אמרי' דמתנה עמירתא הוא ומיהו מיפשר דהכא דוקא משום דלא יהיב לה לזו ולא לזה [ג] אבל היכא דאזיל ויהיב מנפשיה ומ"ל מחמת טענה מיטמרו כדי שלא ישמע פלוני בני לו קרובי בכי הא מסתברא דלאו מתנה עמירתא היא עד כאן לשונו :

וכתבו נמוקי יוסף בשם המפרשים :

רמג (ו) **המזכה** לחבירו מתנה על ידי אחר כיון שהחזיק הזוכה במטלטלין או בקרקע או שהגיע השטר לידו זכה המקבל ואין הנותן יכול לחזור בו ויד המקבל על העליונה וכו' בשם"ק דגיטין (דף יד.) משמע שהמזכה לחבירו על ידי אחר אין הנותן יכול לחזור בו : ומ"ש יד המקבל על העליונה וכולי פשוט הוא בשם"פ יש נוחלין (קלח.) גבי פלוגתא דרשב"ג ורבנן בכותב נכסיו לאחר והיו בהם עבדים ואמר הלה אי אפשי בהם ומבואר שם דהיינו בלווח מעיקרו אבל אם שתק ולבסוף לווח לרבנן קנה וכתב כ"י דבלווח מעיקרו אלא קנה הדרת למרה ולא הויא הפקר ויתבאר לקמן בסימן רמ"ה :

(ד) **ומ"ש** בד"ה שאמר זכי במתנה זו לפלוני אבל אם אמר לו הולך לפלוני מנה זה שאני נותן לו לא הוי כזכי וכל זמן שלא הגיע ליד המקבל בר"פ השולח (נב:) אמר מבי נקטינן שליח מתנה הרי הוא כשליח הגט כ"מ להולך למו כזכי דמי ופרש"י ואע"ג דמתנה זכות היא מצי למיהדר להולך למו כזכי דמי : ומ"ש ואם המקבל עני מיגו יכול לחזור בו דממירתו לגבוה כמסירתו להדיוט מן דברי רבינו מכוונים שלא אמר מחירתו לגבוה כמסירתו להדיוט אלא לגבי הקדש כמבואר פ"ק דקדושין (כט:) אבל עני הדיוט מיקרי ועוד דלפי דבריו מצי מחיר אמר לאחד הולך לפלוני מנה עדיפא מיניה הו"ל לשמועינן דאם אמר מתן לפלוני מנה אם הוא עני מיגו יכול לחזור בו לממירתו לגבוה וכו' ומ"מ יש להביא קצת ראיה לדין זה מדגרסי' בר"פ שור שנגח ד' וה' (לו:) ההוא דאקצע לחבריה וחייביה למיתב ליה פלגא דזוזא אמר לא בעינא ניתביה לענייה הדר אמר ניתביה ניהלמי אמר רב יוסף כגון זכו עניים הכא מתן יד עניים מתן ובפ' הזהב (מט.) קאמר רבי יוחנן דבריה יש בהם משום מחוסרי אמנה ואף רבי יוחנן לא אמר אלא במתנה מועטת משום דסמכה דעתיה אבל במתנה מרובה לא וקאמר עלה בירושלמי דהני מילי בעשיר אבל בעני נעשה נדר וכתב שם המרדכי דלא מיקרי עני אלא ש"ך ש"ך זוז וכעור י"ד כתבתי בזמן הזה כמה יהיה לו לשלא יקרא עני : (ה) **ומ"ש** ואפי' אם א"ל זכי לפלוני מיגו קונה אלא א"ל לא קני אפי' מיגו דרשותו לא מלי למיהב ליה אבל אם א"ל זכי לפלוני מיגו דרשותו לכשיבוא לרשותו כ"כ רבינו בסימן קכ"ה בשם הרמ"ה ובדריס של טעם הסר ופר"ת

דרכי משה

רמג (א) כתבו הגהות מרדכי דקדושין דף תרס"ד ע"ג עד אחד שנדר מתנה לשלוחה של לאה ופסק דלאה עצמה יכולה להוציאה ממנו דשליח של אדם כמותו וע"ש ועיין בהר"ן פרק השולח דף תתקע"ג אימת אמרינן זכין לאדם שלא בפניו גם מדיוק אלו במ"מ פ"ז מהלכות זכייה ומתנה : (ב) ועיין במרדכי פרק הזהב תשובת מוהר"ם על אשת שמעון שצוותה

פרישה

מודעת למבירתה ממר רב פפא הא דרבא לאו בפי' מיתמר מלא מכללא לימתר דסתם גברא דמזיל לקדושי משם כו' (וכמ"ר) עד מתו לקמיה דרבא מ"ל לא מר קנה ולא מר קנה מן דמזיל סבר משום דהוי מודעת למבירתה ולא היא התם מוכחת מילתא דמחמת חולשת היא דכתב לה מכל הכא מר ניחא ליה דליקני ור"ת ס"ל דמלמר דמסיק רב פפא לישני ר"י הלוי ס"ל דמלמר מוכחת מילתא כו' מ"ט לחוד קאמר דפסק רבא דלא קנתה התם ור"י הלוי ס"ל דמלמר מן דמזיל סבר משום דהוי מודעת ע"כ לא שני לסבור הכי מלא משום דשמעו מרבא דתלי טעמא דלא קנתה התם משום דהוי מתנה קמייתא וסברו שחולה מתנה לחשוב לחוד גרמה דהוי כמודעה ור"ו מטיק רב פפא לומר ולא היא מלא טעמא דרבא משום דגם גלוח הלוי טעם דמתנה שהיה קלת בחולה וק"ל כן הוא פי' כלל דבריהן ועכשיו מכתוב פי' פרטי דברי רבינו בזה . מ"ם מלא תם כן כל"ל ומתי מלא"ם מיכא מוכחה מתיא גם מליבא דר"ח מלא דלכ"ם אין סבילול למתנה שהיה מכח מתנה שרחשוב כלל מלא מכח סוכחה למתנה שהיה לא משום מתנה קמייתא וכו' מלא משום דחולה דחוים בחולה וכו' . והרב המגיד בפ"ב מה' זכיה כיאר דברי הרמב"ם כמו שכתב רבינו בשם הר"י הלוי ז"ל :

כתב הרמ"ה מהאי עובדא דמ"ל לסהדי מיטמרו וכתבו ליה מכח שמעינן דאף על גב דמחמת טענה אמר להו לליטמרו מתנתא עמירתא היא דהא הכא מחמת טענה היא ואפילו הכי אמרי' דמתנה עמירתא הוא ומיהו מיפשר דהכא דוקא משום דלא יהיב לה לזו ולא לזה [ג] אבל היכא דאזיל ויהיב מנפשיה ומ"ל מחמת טענה מיטמרו כדי שלא ישמע פלוני בני לו קרובי בכי הא מסתברא דלאו מתנה עמירתא היא עד כאן לשונו :

וכתבו נמוקי יוסף בשם המפרשים :

רמג (ו) **המזכה** לחבירו מתנה על ידי אחר כיון שהחזיק הזוכה במטלטלין או בקרקע או שהגיע השטר לידו זכה המקבל ואין הנותן יכול לחזור בו ויד המקבל על העליונה וכו' בשם"ק דגיטין (דף יד.) משמע שהמזכה לחבירו על ידי אחר אין הנותן יכול לחזור בו : ומ"ש יד המקבל על העליונה וכולי פשוט הוא בשם"פ יש נוחלין (קלח.) גבי פלוגתא דרשב"ג ורבנן בכותב נכסיו לאחר והיו בהם עבדים ואמר הלה אי אפשי בהם ומבואר שם דהיינו בלווח מעיקרו אבל אם שתק ולבסוף לווח לרבנן קנה וכתב כ"י דבלווח מעיקרו אלא קנה הדרת למרה ולא הויא הפקר ויתבאר לקמן בסימן רמ"ה :

(ד) **ומ"ש** בד"ה שאמר זכי במתנה זו לפלוני אבל אם אמר לו הולך לפלוני מנה זה שאני נותן לו לא הוי כזכי וכל זמן שלא הגיע ליד המקבל בר"פ השולח (נב:) אמר מבי נקטינן שליח מתנה הרי הוא כשליח הגט כ"מ להולך למו כזכי דמי ופרש"י ואע"ג דמתנה זכות היא מצי למיהדר להולך למו כזכי דמי : ומ"ש ואם המקבל עני מיגו יכול לחזור בו דממירתו לגבוה כמסירתו להדיוט מן דברי רבינו מכוונים שלא אמר מחירתו לגבוה כמסירתו להדיוט אלא לגבי הקדש כמבואר פ"ק דקדושין (כט:) אבל עני הדיוט מיקרי ועוד דלפי דבריו מצי מחיר אמר לאחד הולך לפלוני מנה עדיפא מיניה הו"ל לשמועינן דאם אמר מתן לפלוני מנה אם הוא עני מיגו יכול לחזור בו לממירתו לגבוה וכו' ומ"מ יש להביא קצת ראיה לדין זה מדגרסי' בר"פ שור שנגח ד' וה' (לו:) ההוא דאקצע לחבריה וחייביה למיתב ליה פלגא דזוזא אמר לא בעינא ניתביה לענייה הדר אמר ניתביה ניהלמי אמר רב יוסף כגון זכו עניים הכא מתן יד עניים מתן ובפ' הזהב (מט.) קאמר רבי יוחנן דבריה יש בהם משום מחוסרי אמנה ואף רבי יוחנן לא אמר אלא במתנה מועטת משום דסמכה דעתיה אבל במתנה מרובה לא וקאמר עלה בירושלמי דהני מילי בעשיר אבל בעני נעשה נדר וכתב שם המרדכי דלא מיקרי עני אלא ש"ך ש"ך זוז וכעור י"ד כתבתי בזמן הזה כמה יהיה לו לשלא יקרא עני : (ה) **ומ"ש** ואפי' אם א"ל זכי לפלוני מיגו קונה אלא א"ל לא קני אפי' מיגו דרשותו לא מלי למיהב ליה אבל אם א"ל זכי לפלוני מיגו דרשותו לכשיבוא לרשותו כ"כ רבינו בסימן קכ"ה בשם הרמ"ה ובדריס של טעם הסר ופר"ת

רמג (ו) **המזכה** לחבירו וכולי . ס"ל סוף פ"ק דגיטין (דף י"ד) ויד המקבל על העליונה וכו' ויתבאר בסימן רע"ה בתריכות בס"ד :

(ג) **בד"א** שאמר זכה וכו' מימרא דאביי בר"פ השולח :

ואם המקבל עני וכו' משמרת ליתן הוא דיתין כאן מתירה לגבוה דעני ממי שדיוט הוא וכ"כ ב"י בסי' קכ"ה סעיף ו' :

(ג) **ואפילו** אמר ליה זכי מיגו קונה ע"כ הוא בירושלמי ובפירוש על כל פנים תהא המתנה מקודם בירושתו של השליח הזוכה דאז זכה בשביל המקבל אף על פי שלא מסר לו הנותן מידו ליד השליח בשעה שאמר ליה זכה אלא מקודם היתה בירושתו ואין הנותן יכול לחזור בו ומשמע דאפילו לא היתה ביד השליח בשעה שא"ל וכה לפלוני אלא היתה מתנה זו בחזרה של השליח או יכול לחזור בו בסוף גם כן זכה בו ואין הנותן יכול לחזור לאחר שיצא בירושתו וכ"כ רבינו בסימן קכ"ה סעיף ח' לפי' ר"ת אבל להרמ"ה משמע דוקא כשהחפץ תפוס בידו של שליח או לאו הכי אפילו מיתיה לפקדון בחזרה של השליח לא קנה המקבל ורבינו סתם דבריו כאן כמ"ש לפר"ת :

ממר

(ד) **ומ"ש** בד"ה שאמר זכי במתנה זו לפלוני אבל אם אמר לו הולך לפלוני מנה זה שאני נותן לו לא הוי כזכי וכל זמן שלא הגיע ליד המקבל בר"פ השולח (נב:) אמר מבי נקטינן שליח מתנה הרי הוא כשליח הגט כ"מ להולך למו כזכי דמי ופרש"י ואע"ג דמתנה זכות היא מצי למיהדר להולך למו כזכי דמי : ומ"ש ואם המקבל עני מיגו יכול לחזור בו דממירתו לגבוה כמסירתו להדיוט מן דברי רבינו מכוונים שלא אמר מחירתו לגבוה כמסירתו להדיוט אלא לגבי הקדש כמבואר פ"ק דקדושין (כט:) אבל עני הדיוט מיקרי ועוד דלפי דבריו מצי מחיר אמר לאחד הולך לפלוני מנה עדיפא מיניה הו"ל לשמועינן דאם אמר מתן לפלוני מנה אם הוא עני מיגו יכול לחזור בו לממירתו לגבוה וכו' ומ"מ יש להביא קצת ראיה לדין זה מדגרסי' בר"פ שור שנגח ד' וה' (לו:) ההוא דאקצע לחבריה וחייביה למיתב ליה פלגא דזוזא אמר לא בעינא ניתביה לענייה הדר אמר ניתביה ניהלמי אמר רב יוסף כגון זכו עניים הכא מתן יד עניים מתן ובפ' הזהב (מט.) קאמר רבי יוחנן דבריה יש בהם משום מחוסרי אמנה ואף רבי יוחנן לא אמר אלא במתנה מועטת משום דסמכה דעתיה אבל במתנה מרובה לא וקאמר עלה בירושלמי דהני מילי בעשיר אבל בעני נעשה נדר וכתב שם המרדכי דלא מיקרי עני אלא ש"ך ש"ך זוז וכעור י"ד כתבתי בזמן הזה כמה יהיה לו לשלא יקרא עני : (ה) **ומ"ש** ואפי' אם א"ל זכי לפלוני מיגו קונה אלא א"ל לא קני אפי' מיגו דרשותו לא מלי למיהב ליה אבל אם א"ל זכי לפלוני מיגו דרשותו לכשיבוא לרשותו כ"כ רבינו בסימן קכ"ה בשם הרמ"ה ובדריס של טעם הסר ופר"ת

דרישה

דמיון מומר לסהדי כתבו בשוקע בריטיא ומיהו לפי מה שנוסגין עתה לכתוב בשטרי מתנה ומ"ל דמתנה זו כתבו בשוקע היכלך כי מ"ל כמי שמסרה בפי' כתבו בשוקע כו' בשכ"ל ומיהו רבינו כתבה לה סיו נוסגין לכתוב כך לפיכך היה ל"ל לתן בפי' כתבו בשוקע כו' אכ"ל ומיהו רבינו כתבה בשם הרמ"ה סתימתא מלא כתבינן כו' אין לפרש דבריו כפי' הסני אלא כפי' הרמב"ן עכ"ל ב"י ולעד"נ דפי' דברי הרמ"ה מוכרח כמו שכתבו רבינו לכתכתיבה קאי דמל"כ הו"ל להרמ"ה למימר וסתימתא מלא מייסינן בסתמא בני"ת דסוס משמע דקאי לכתכתיבה סתם כתבו ולא מייסינן למתנה שמיימה קמייתא ומדקאמר לסתמא בל"ד משמע דס"ק וסתימתא מלא כתבינן בשטרות כתבוהו בשוקע למה לי מייסינן לשטרות הבאים לפנינו שאף בסתם כתבו והוא מתנה עמירתא ועוד מדכתב וסתימתא מלא מייסינן משמע דכך היה פשוט לו לליכא מאן דסא ליה ואי מסתימת הסוגין קאי אין היה פשוט לו כ"כ דילמא אף שבגליל שלו לא היו מוסגין במידות חמורות היו מוסגין בשלמא אי קאי לכתכתיבה א"ש דסוכים אלא מוסגין בשלמא אי מסתימת הסוגין קאי אין

(ו) **אמר** לשנים זכו בשדה זו לפלוני וכתבו שטר עליה מימרא דרב בפרק הכופיה ובפרק קמא דקידושין ומ"ש והחזיקו והס החזיקו בשדה לגרסו קנה המקבל ואין המוכה יכול לחזור בשטר דשתי שליחותא ניהו חדא שיזכו בשדה לפלוני ומזה ניהו יכול לחזור כיון שעשו כגר שליחותם והחזיק בו לגורכו תיכף שיכתבו לו שטר ויתנו לידו וכל זמן שלא נתנוהו לידו יכול לבטל שליחותו שלא יקנוהו לידו כפרשב"ם וטעמא דמילתא דמלי אמר לא ניחא לי לליפשו שטרי עילותי דזיילי ככסיה כמ"ש התוס' והרא"ש: ומ"ש מעיפ שהקנה לו בשדה על ידם בקנין. זו היא דעת התוס' והרא"ש דאפי' בקנין יכול לחזור בו כלעיל בסי' ל"ט סעיף ז' אבל בתשובת הרשב"א סי' אלף ל"ד פסק לכיון דסוף קנין לכתיבה עומד כותבין בעל כרחו ואין הפרש בין שטר מכר למתנה ובין שטר מלוה ומיוד ושכן דעת הגאונים ובעל העיטור והרמב"ן ז"ל ועי"ל בסי' ל"ט: (ח) **אבל** אם אמר ה"ק לא יזכה בשדה עד שיכתוב לו השטר לידו וכיון שחוזר בשטר נתבטל התנאי ונתבטלה גם המתנה כיון שלא נתקיים התנאי. וכתב הרא"ם יש מקשים למאי חוזר בזה ובזה יכתבו השטר בעל כרחו ויתקיים המקח מידי דהוה אמשכר תנאים דעלמא דלילו אמר זכו בשדה זו לפלוני ע"מ שתתנו לו ק"ק זוז לא מצי למיהדר ולומר לא תתנו לו ולא יתקיים המקח שלא בעל כרחו יתנו לו ויתקיים המקח לגמרי דקיימא לן כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ומתרצי' דשאני הכא שתנאי זה הוא חובתו ואינם יכולים לכתוב חובתו בלא רשותו הוא עצמן שלוחים לכתוב והוא יכול לבטל השליחות ולי נראה דאפילו אמר זכו בשדה זו לפלוני ע"מ שתתנו לו ר' זוז יכול הוא לבטל התנאי והמעשה ולא אמרי' יקיימו התנאי בע"כ ויתקיים המעשה למפרע משום דתנאי זה ניהו שלא פטומי מילי בעלמא שהיא טובתו של לוקח ועליה דידיה רמי לאתנויי ולא על המוכר ואמרינן בפרק מי שהו נשך (סו.) דתנאי כזה לאו תנאי הוא ולא פטומי מילי בעלמא הוא הלכך לטובת הלוקח לאו תנאי הוא ויכול המוכר לבטל התנאי והמעשה בטל ממילא ואין לומר כיון דלאו תנאי הוא למ"ל למיכתב לו שטר אלא יכתבו לו שטר על זמן שלא יתקיים התנאי עד זמן פלוני שהרי כבר נתקיים התנאי ומתנה הוא ואין לומר כיון דלאו תנאי הוא ואם חזר מן המתנה קיים ואפי' לא נתקיים התנאי דלטובת המוכר ודלמא תנאי הוא ואם חזר מן התנאי גם המעשה בטל עד כאן לשונו וכבר רמ"ח כתבתי שדעת הרמב"ן והר"ן וה"ה ז"ל כדברי הרא"ש ז"ל ועיין בתשובת הרא"ש כלל ל"ד סי' ד'. ועיין בתשובת הרא"ש שכתבתי בסי' קק"ז בתחלתו ומ"ש רבינו יכול לחזור בו וכולי אפי' אם כתב לו בשטר כל זמן שלא מסרוהו לידו שע"מ שתכתבוהו ותתנוהו לו קאמר: (ט) **ובזכו** לו וכתבו לו בשטר שחוזר בשטר כתב ר"ת דוקא בשטר מתנה וכולי ור"י פי' דאפי' בשטר מכר אף כותבין בלא דעת המוכר וכו' כפרק המוכר תוספות ור"ל הרא"ש אם אמר זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו שטר מכר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה על מנת שתכתבו לו את השטר בין בשדה ואפ"ג זכו בשדה זו לפלוני. אני מקנה לכם בסודר זה שדה זו לגורך פלוני וכן קנו מותו למותו פלוני כמו שלוה להם: חוזר בשטר. ואפי' אמר כתבו ותנו לכל זמן שלא בא ליד מקבל מתנה יכול זה לעקור שליחותו דאין עושין שטר שע"כ של נותן לתוך ידו אפי' במתנה בעל פה לא ניחא ליה דתיכוי מתנה בשטר: ואינו חוזר בשדה. שכבר זכו וזכין לאדם שלא בפניו: ע"מ שתכתבו וכולי. הכי קאמר לא יזכה עד שיבא השטר לידו. וכתב הרמ"ה יש מקשים למאי חוזר בזה ובזה יכתבו השטר בע"כ ויתקיים המקח מידי דהוה אמשכר תנאים דעלמא דלילו אמר זכו בשדה זו לפלוני על מנת שתתנו לו מאתים זוז לא מצי למהדר ולומר לא תתנו לו ולא יתקיים המקח אלא בעל כרחו יתנו לו ויתקיים המקח למפרע דקיימא לן כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ומתרצי' דשאני הכא שתנאי זה הוא חובתו ואינם יכולים לכתוב חובתו בלא רשותו הוא עצמן שלוחים לכתוב והוא יכול לבטל השליחות ולי נראה דאפילו אמר זכו בשדה זו לפלוני ע"מ שתתנו לו ר' זוז יכול הוא לבטל התנאי והמעשה ולא אמרי' יקיימו התנאי בע"כ ויתקיים המעשה למפרע משום דתנאי זה ניהו שלא פטומי מילי בעלמא שהיא טובתו של לוקח ועליה דידיה רמי לאתנויי ולא על המוכר ואמרינן בפרק מי שהו נשך (סו.) דתנאי כזה לאו תנאי הוא ולא פטומי מילי בעלמא הוא הלכך לטובת הלוקח לאו תנאי הוא ויכול המוכר לבטל התנאי והמעשה בטל ממילא ואין לומר כיון דלאו תנאי הוא למ"ל למיכתב לו שטר אלא יכתבו לו שטר על זמן שלא יתקיים התנאי עד זמן פלוני שהרי כבר נתקיים התנאי ומתנה הוא ואין לומר כיון דלאו תנאי הוא ואם חזר מן המתנה קיים ואפי' לא נתקיים התנאי דלטובת המוכר ודלמא תנאי הוא ואם חזר מן התנאי גם המ

יכתבו תובתו בע"כ וע"ת ומה תובה יש לו בדבר אם שטר מתנה הוא אין מפסיד כלום דאין עליו מחריות ומצוה לכתוב כדי שלא יכפור הנותן ואם מכר הוא גמי מיהו מפסיד ומי משום מחריות דפעילו בלא שטר גמי דאמרינן בפרק חזקת (מג:) המוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים ומי טעין ליה ומאמר לא ימכו העדים לגבות על ידם ממשעבדי ועל ידי השטר יגבה בכל עת כל זמן שאין לשטר לו כיון דמן הדין גבי ממשעבדי וכוונת המוכר להפקיע דיעו אנו מחוייבים לרדוף אחר הלקח שלא יפיק ויזמן לעוות הדין ויש לומר דמשום דאית ליה טענה לנותן ולמוכר דאית ליה קלא לשטר מלקנין ולא ניחא ליה לליפשו שטרי עילויה משום דזילי נכסי ולא יוכל לא למכור ולא ללוות בסנורי' בעולם שכל נכסיו משועבדים ואף ע"פ שגם הלוקח יכול לחזור בו ולומר מדעתא דלא כתבית לי לא זכינית אימא בין דיקנסו או יקבלנו(הלוה)[הלוקח] בלא שטר ור"ת פירש דבשטר מתנה דוקא מייירי דלא ניחא ליה לליפשו שטרי עילויה אבל בשטר מכר כשזכו לו בשדה מסתמא מדעתא דכתבו לית ליה שטרא זכו ואין יכול למחול לו ואין דבריו מועילים לי דהא דקאמר מסתמא מדעתא דכתבו לית ליה שטרא זכו היכי דמי כגון שכתב לו שטר מתנה לא עדיף מתנאי גמור ומפי' קאמר בפירוש ע"מ שתכתבו לו את השטר מתי למיהדר ליה עכ"ל וגם ה"ה כ' בפ"ו מה"מ דהאי דינא דשטר מכר וכ"כ הוא דעת הרמב"ם ז"ל שכתבה לזו בהלכות מכירה עיין בכ"י (ג) **והר"ר** יונה כתב וחילק בין זיכה לו ע"י אחר ובין זיכה לו ע"י אחר שהחזיר בו מחריותו וכו' כ"כ ה"י בשמו . גרסינן בפרק הגזבר אם קדם המוכר וכתב שטר ללוקח מע"פ שאינו שטר מכר כיון שמחזיק זה בקרקע נקנה לו שטר בכל מקום שהוא ואם יכול להקנות לו מותו שטר בקנין בלא מגב עיין בכ"י: **כתב** הריטב"ן בתשובה מלפני כתב בתשובה דהא דאמרינן דמשעת קנין זכה ה"מ דמשעת שטרא לידיה ומיהו כל זימא שטרא לידיה מפילו אחר כמה ימים זוכה הוא למפרע מיום הקנין אין זה דרך רש"י ושאר רבותינו אלא שפעי' לא הגיעו לידו משולם זכה במתנתו משעת קנין והכי דשטח כולא סוגיא דשנים מוחזק ולזה הסכימו שני רבותי הרמ"ה והרשב"ץ וכן נראה דעת הרמב"ם ממ"ש שכתב כל נכסיו ופירש שנתן הכל משעה זו והקנה מחיים אמין זה מתנת ס"מ אלא כשאר כל מתנות הבריאים אם הגיע השטר ליד המקבל או שקנו מיד הנותן קנה הכל ואינו יכול לחזור בו ע"כ ולא מצינו בפרק יש נוחלין דשטר מתנה בעינן שיזכה בה מחיים אלא לוקח בדייקינהו שהוא מתנת ס"מ שאינה קונה אלא לאחר מיתה ואפילו יש בה קנין בשיפה כתו מכל מתנת בריא אפי' במחיים ולאחר מיתה מתנת בריא שהיא כמתנת ס"מ כל שכתב בה מחיים ולאחר מיתה כבר נתפרש דהייט לעניין שאין הזוכה מחזיק לאכול פירותיה מחיים אבל בגופה של מתנה זוכה הוא בה מחיים ולפי ר"ת אפשר דאפילו אחר בו קודם מיתה מחזיר הכי נמי קאמר שאין יכולים עד לאחר מיתה ולוקח שמתנה בגופה של מתנה אבל כל שלא התנה במתנה אלא בשטר אין תנאו כלום לגבי המתנה ואפילו כותבין שטר שיש בו קנין ומותנים לנותן ואע"פ שיש בידו לחזור בתורת השטר גופה של המתנה קיימת היא משעת קנין וכ"ש כשהיה השטר ביד כבר זמן ועוד מהרת"ח ז"ל דאפילו אמר העד זכה המקבל ואפילו מחיים כשעה אחר שנטל הקנין וכתב ונחתם בלא שום תנאי בעולם נתן הנותן השטר בידו ואמר ליה יהא בידיך כשיבוא בני כמו שכתבת לך בחיי תתנהו לי ואם לאו תתנהו לו ומ"ש הנותן לעד שיהא בידו כשיבוא בנו הוא כחילו אמר שיקבלנו כשיגדל ובמרדכי (ניטין סג:) שם לי טול לי יהא לי בידך כולם יש לומר המקבל הם אם יתרצה בכך ואם לאו יחזיר לו השטר ואם יתרצה בכך אפילו בחיי המקבל מחיים ג"כ לחזור מתנתו כשהגיע בנו לכך ואפילו אמר לו בפירוש שאינו יכול לחזור בו אלא אם כן ירצה בכך אפילו הכי יכול לחזור בו דלא אמרינן בגמ' דמי לשכיר שאינו יכול לחזור בו אלא אם כן ירצה בכך דהתם שכיר שכבר עשה מלאכתו ונתחייב לו שכרו אבל הכא עדיין לא עשה מלאכתו ואפילו אמר לו בפירוש שאינו יכול לחזור בו אלא אם כן ירצה בכך אפילו הכי יכול לחזור בו דלא אמרינן

(מו) **וי"א** אפי' אמר כתבו וזכו לו בשטר וכו'. נראה די"מ ס"ל דכי סיכי דאמור לעלמו זכה בחפץ פלוני לפלוני חיינו דרשותו מ"מ לכשיבוא לרשותו של פלוני זכה בחפץ פלוני לפלוני דרשותו אפי' הכי לא יחזור בו הכותן קודם שיבוא לרשותו ומע"ג דדין דבר שלא בא לעולם דין דבר שלא בא לשלש כלעיל בסימן ר"י די"מ ואפי' הכי זכה בו המקבל לפר"ת לעיל בסי' קכ"ה סעיף ג' ס"ק ג' ובסימן זה סעיף ג' ס"ק ג' באומר כתבו וזכו לו בשטר שמיד שכתבוהו זכו לו בשטר אפי' לא מזר בו קודם שיבוא לחזור בו לאחר שכתיבה אבל אמנם בנדון זה שהיו השטרות כולן קשורין ביחד שטר קרקעותיה ודאי שלה היו ושטר נדונייתה ינתן ליורשיה אנב שטר מהויקן שהיא הפקידתו שבא היא צותה לכתבו שהיה לו לבעל לעשות לה דבר אחר כנגדו והיא אותה לכתבו כדי שיהא מזומן בידה כשיבוא

(יג) **שאלה** לא"א מ"ל רמ"ס ז"ל רמזכן שקנו מידו שנתן לשמעון בית והעלייה עשו כתיבת זכירה על זה וכו' ברמב כלל ס"ו : (טו) **וי"א** ב אפי' אמר כתבו וזכו לו בשטר שמיד שכתבוהו זכו לו וכולי : (טז) **ששאלת** רמזכן הוסיף שטר משכונא על חצר ידועה לשמעון וללאה אמו וכו' ברמב כלל ס"ו סי' ג' ועיין בכלל ס"ג סימן י"ו וכו' פ"ב ובפסקים פ' נט פשוט : (יח) **ששאלת** רמזכן מת ונמצא בידו שטרוס קשורים יחד וכו' סוף כלל ק"כ :

זכה ואכתוב לך השטר אינו יכול לחזור בו : (יג) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן שקנו מידו שנתן לשמעון בית והעדים עשו כתב זכירה על זה והתמו עליו וכשבאו לכתוב השטר מיחה הנותן שלא יכתבו השטר אם יכול לעכב אם לא. תשובה יראה שיכול למחות אע"פ דסתם קנין לכתיבה עומד ה"מ סתמא דמסתמא ניחא ליה למקנה שיכתבו שטר לקונה אבל אם מיחה לא כתבינן לה : (יג) ואי משום שכבר כתבו הזכירה רשב"ם פי' אפי' אם נכתב שטר גמור ונחתם יכול לחזור בו עד שלא בא ליד המקבל מתנה : (יד) ובמקומינו נוהגין שהעדים אומרין למקנה בשעת הקנין דע כי נכתוב השטר ולא תוכל למחות בנו ואפילו אם קנו מידו על השטר שאמר בפירוש אני מקנה לכתוב השטר ולא אוכל לחזור בי למחות בסופר מלכתוב ובעדים מלהתום עדיין יכול לחזור בו דהאי קנין דברים בעלמא הוא ואין קנין חל עליו שאין כאן שעבוד נכסים שיחול הקנין עליו דבשטר מתנה אין משעבד נכסיו ואפילו המקנה לחבירו שיכתוב שטר על מכר נמי קנין דברים הוא שבבר נשתעבדו לו נכסיו משעת מכירה הילכך אין תקנה שלא יוכל להזור בו עד שיבוא השטר ליד מקבל מתנה ע"כ : (טו) וי"א שאם אמר כתבו וזכו לו בשטר שמיד שכתבוהו זכו לו ואינו יכול לחזור בו והרמ"ה כתב דאפי' הכי יכול לחזור בו דבההיא שעתא אכתי ליתיה לשטריה בעולם ואין אדם מקנה דשלב"ל והכי מסתברא : (טז) ששאלת ראובן הוציא שטר משכונא על חצר ידועה לשמעון וללאה אמו ובא שאול בנו של שמעון והוציא שטר מתנה שלאה נתנה לו החצר קודם זמן שטר המשכונא של ראובן וטען ראובן ששטר מתנה זו לא בא ליד שאול בחיי לאה וזקנתו ולא זכה בו מעולם אלא היה מופקד ביד לוי ונתנו לשאול אחר פטירת לאה ושאלו ללוי היאך בא שטר זה ליד שאול ואמר ששטר זה לא נפקד אצלו אלא לאה הפקידה כרך אחד אצל ישמעאלית אחת שפחתה וכשנפטרה לאה לקח לוי הכרך מיד השפחה ונתנו לשמעון אבי שאול ולא עיין מה היה בו ועוד אומר לוי שמעולם לא צותה לאה לא מחיים ולא בעת פטירתה שינתן השטר לשום אדם ושאלו לשאול היאך בא השטר לידו או מתי והשיב כי מן הכרך הנפקד שנתן לוי לשמעון לקחו אחר פטירת זקנתו ושהיתה אומרת לו הזקנה שהחצר שלו וכתבת שאין המתנה כלום כיון שהודה שאול מקבל המתנה לפני ב"ד שאחר פטירת זקנתו בא השטר לידו ואין קנין לאחר מיתה. תשובה דע כיון שכתוב בשטר שלאה נתנה החצר בקנין לשאול בן בנה א"צ שיגיע השטר לידו או שיזכה בו אחר בשבילו מהיים ואין שייך לומר כאן אין שטר לאחר מיתה שהשטר אינו אלא לראיה בעלמא כיון שמשעת הקנין כבר זכה שאול בחצר וזכין לאדם שלא בפניו ואי משום שהוחזר השטר ליד הנותן בשביל זה לא נתבטלה המתנה דהא פלוגתא דרשב"ג וחכמים היא (כ"ב קסט:) רשב"ג אומר הנותן מתנה לחבירו החזיר לו השטר חזרה מתנתו וחכ"א לא כי אלא מתנתו קיימת והלכתא כחכמים וגם שטר זה אין ידוע שהיה ביד הנותן אלא ע"פ שאול מקבל המתנה והנה גם הוא אומר בטענתו שאמרה לו לאה זקנתו בחייה שחצר זה שלו : (יז) ודאי שטר הנמצא ביד הנותן אם אין עדי הקנין קיימים והיה טוען הנותן שעל תנאי קנו מידו ולא נתקיים התנאי אפשר דהוה מהימן במנו דאי בעי הוה קלייה ליה לשטרא כל זמן שלא הוחזק בב"ד אבל הכא שאין השטר יוצא מיד הנותן ואין ידוע שבא ליד המקבל אחר מות הנותן אלא ע"פ דברי המקבל וגם הוא טוען שוקנתו אמרה לו שנתנה לו מחיים ולא היה השטר אלא פקדון בידה מהימן לוטר טענה זו במנו דאי בעי אמר מחיים בא לידו ואין אדם מכחישו בדבר שגם לוי לא היה יודע מה היה בכרך שנתן לשמעון : (יח) ששאלת ראובן מת ונמצאו בידו שטרות קשורין יחד מקצתן יש לאחותו זכות בהן ומקצתן יש להן בהן חובה כגון שטר מתנה שנתנה לבעלה קרקע שהיה לה ואחותו מתה קודם שטת הוא ויורשיה תובעין השטרות ואומרים שאמם הפקידה אצלו שטר נדונייתה ושטר הקרקע שהיה לה ואיבא לאסתפוקי בשטר המתנה שנתנה לבעלה ונמצא קשור מאי נדון ביה מי אמרינן דילמא תנאה הוה ביה ולא גמיר תנאה וליתא למתנה או דילמא כיון דלא אשתכח ברשותה ואיבא בהדיה שטר מתנה אהרינא דיהיב לה בעלה קרקע אחרינא המתנה קיימת ויהבינן ליה ליורשי הבעל. תשובה ודאי שטר נדונייתה הוי כשאר שט"ח שניתן לגבות בכל פעם והיינו דתנן (כ"מ כ:) מצא שטר בין שטרות ואין יודע מה טיבו יהא מונח עד שיבוא אליהו אמנם בנדון זה שהיו השטרות כולן קשורין ביחד שטר קרקעותיה ודאי שלה היו ושטר נדונייתה ינתן ליורשיה אנב שטר קרקעותיה כיון שהיה קשור עמהם שאנו תולין שכך הפקידתן קשורין ביחד זה בזה ומטעם זה שטר מתנה שנתנה לבעלה קרקע שלה אנו מהויקן שהיא הפקידתו שבא היא צותה לכתבו שהיה לו לבעל לעשות לה דבר אחר כנגדו והיא אותה לכתבו כדי שיהא מזומן בידה כשיבוא

פרישה

במתניתא דכמו שמתחייב כו' כל"ל דכמ"ו בלי"ת : (יב) שאלה רמזכן שקנו מידו כו' ברמב כלל ס"ו כ"כ : מיהם קיימא דשטר וכו' לא גם בכתב וכיוצא בזה כמו שכתב רבינו בריש סימן ס"ח ול"ל דמ"מ לא ניחא דליפקי שטרי עליה . וגם יותר קלה יש לשטר מפה שיש לכתב וכיוצא . שוב עיינתי בתשובה זו וכתוב שם בלי' דשמלה ל"ל ותקנת שעיר שלא יהיה שטר שם לא יהיה מכתב יד סהופר כו' ס"ם היה כלל ס"ו שלא שמ"כ לא קול"ל לרבינו להשמט זה . וכיותר נראה לי דמ"ש שמיהם לכתוב השטר מיו כוונתו על שכתיבה לחוד כ"ש על קנינה ליהו ובכלל שהשמיהם היה שלא ליתן לו גם קונים נתיב שטרי שיהם קרמ"ם וכתב ז"ל ולפי שהוסם שכבר כתבו שכתיבה זכו לו בשטר שמיד שכתבוהו זכו לו בשטר אם לא מזר בו קודם כתיבה דשוב אינו יכול לחזור בו לאחר שכתיבה אבל קנינה דמוכח מלתא דלא בעי קנין חדש כלעיל בסימן ר"י די"מ ולפי' ככי זכה המקבל לפר"ת לעיל בסי' קכ"ה סעיף ג' ס"ק ג' בסימן זה סעיף ג' ס"ק ג' באומר כתבו וז

כשיבוא הבעל לעשות הדבר שהיה לו לעשות לה : (יט) **אין מזכין** למקבל על יד אחר אא"כ הוא הזוכה גדול ובן דעת אבל חרש שוטה וקטן **אין מזכין** על ידם ואם יש בקטן קצת דעת כגון שנותנין לו אגוז ונוטלו צרור וזורקו זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים : (כ) וכן החרש זוכה לעצמו ולא לאחרים : (כא) **אבל שוטה אין לו** זכייה ואפילו לעצמו : (כב) והמזכה לחש"ו אפי' בן יומו ע"י פקח קנה : (כג) וכתב הרמב"ם אחד האיש ואחד האשה יכולין לזכות למקבל ואפי' אשת איש ואפי' עבד ושפחה : (כד) **אבל עובד כוכבים** אינו זוכה הואיל ואינו ראוי לשליחות לעולם כך אינו זוכה לישראל וכשם שאין ישראל נעשה שליח לעובד כוכבים כך אינו זוכה לו : (כה) **נתן המתנה** בהצר המקבל קנה אפי' שלא מדעתו שאינו שם וכתב הרמב"ם בד"א בחצר המשתמרת אבל אם אינה משתמרת אינו קונה עד שיהיה עומד בצדו ויאמר יזכה לי חצרי וכן דעת רב אלפס אבל א"א הרא"ש ז"ל כתב דבמתנה קונה לו חצרו ואפי' אינה משתמרת ואינו עומד אצלה : (כו) **נתן המתנה** בד' אמותיו קנה

(יט) **אין** מזכין למקבל ע"י אחר אא"כ הוא הזוכה גדול ובן דעת אבל חרש **ושוטה** אין מזכין על ידם ואם יש בקטן קצת דעת כגון שנותנין לו אגוז **ונוטלו** צרור וזורקו זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים (סד :) ממר רב יהודה מ"ר משמי' דרב וזורקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים **וכן** ממר רבא התם . וכתב הר"ן ומ"מ דהכא מחמירינן דקטן זוכה לעצמו ואילו בפרק הניזקין (עט :) תנן מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן גזל משום דרכי שלום י"ל להתם היינו טעמא משום לישנא דעת אחרת ומ"מ דבפרק מי שמת (קנו :) ממרי' דזכין לקטן ואין זכין לגדול כלומר לא דאיכא תנא דס"ל דקטן משום דאינו בן מ"מ משמע מהתם דקטן אין זכין לו מי זכי והכא ממרינן דזוכה לעצמו תירצו דזה לכי ממרינן זוכה לעצמו דוקא בשטלטלין ודוקא בשהגיעו לידו . **אבל** בהקנאה אחרת כגון מגד וחליפין לא לפי שהקטן אינו יודע בדרכי הקנאה כלל וכשמרו הפעוטות מקטן [מקח] וממכרן ממכר בשטלטלין דוקא כשמוזיל בהם הזוכה לכיון דברשותו של קטן מחזיק בהן תקנו בהן שיזכה משום כדי שיהו אבל בהקנאה אחרת ליתיה כלל ולפיכך מי שמקנה לקטן אין בשטר בין בקניין כיון דאין מוחו דבר תחת ידו אינו זוכה ע"י אחר והיינו דממרינן בפרק מי שמת אין זכין לקטן משום דליתיה לאו בר זכייה הוא בדרכי הקנאה אבל אין זכין לגדול כיון שהוא עצמו יכול לזכות בהן ואחרים העמידו הניח בפרק מי שמת בקטן שלח הגיע עדיין למקח הזמת עכ"ל וז"ל הרב המגיד בפ"ד מה' זכיה וזכה לעצמו פירוש בשיש דעת אחר מקנה הא לאו הכי אין לו זכיה אלא משום דרכי שלום ושם העלו ומצוקר בהלכות לאחרים אינו זוכה עד שיהיה שתי שערות וכשמואל עכ"ל : (כ) **ומ"ש** וכן האדם זוכה לעצמו ולא לאחרים כ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהלכות זכיה ונראה שטעמו ממה שכתב בפ"ט מהלכות מכירה ומתבאר בסימן רל"ה שהאדם בזמן הזה קיימים במטלטלין ומ"ש **לא** במטלטלי ולא במקרקעי : (כב) **ומ"ש** והמזכה לחש"ו אפילו בן יומו ע"י מקח קנה דין הקטן פשוט בכמה מקומות בהם בפ' מי שמת במציעא (קנו :) והאדם דינו כקטן כמו שנתבאר בסימן רל"ה. ודין השוטה פשוט הוא בשלע"ג דאין לו דעת והוי כשלא בפניו הא ק"ל זכין לאדם שלא בפניו וה"ה בפ"ד מהלכות זכיה הביא רמ"ה לדין השוטה ואין צורך : (כג) **וכתב** הרמב"ם ז"ל אחד האיש ואחד האשה יכולין לזכות למקבל וכו' עד כך היו אחד מהם זכיה וכתב ה"ה עבד ושפחה בני זכיה ניהו ולאו כדמשמע פוסק פ"ב דגיטין (דף כג :) אפילו בכנעניים ומיהו ל"ל שאם היה המוכה לדוגמא שאינם יכולים לזכות מדעתם' בפרק חלון (עט :) גבי שיתוף מזכה להם ע"י עבדו ושפחתו העבריים וע"י עבדו ושפחתו הכנעניים מפני שיכם כיון דלא ע"י עבדו ושפחתו לא מיקני מילי דעבד כנעני היינו יכול לזכות לאחד מיד רבו ואם מבואר בגיטין שהעבד מקבל גט שיחרור לחבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו וזה פשוט ולפי בחצרו העמידוהו פרק בתרא דבדרים (דף פח :) ניחא לה אלא דאכתי קשיא דאם כן למה לי' לרמב"ם לאחר שכתב שהעבד מקבל לעצמו ולאחרים היינו ה"ה לאשה שהאשה מזכה לאחרים אבל לא לעצמה ולפי מה שכתבנו ניחא דלעולם אינה מקבלת לעצמה אלא ע"י בעלה ולפי זה אין לומר דהרמב"ם סבר דאשה מקבלת לעצמה ע"י עבדה ושפחתה הכנעניים ואינה מזכה לאחרים ע"י עבדה ושפחתה העבריים ולא ידענא מנא ליה לחלק בכך ועוד דהא בפרק הניזקין (עט :) תנן מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן גזל משום דרכי שלום ופרכינן עלה בגמרא מאי טעמא משום דליכא למימר דעת אחרת מקנה לו ופרש"י ל' להתם היינו טעמא משום דליכא למימר דעת אחרת מקנה לו ומשמע דה"ה לכל מילי דעבד כנעני יכול לזכות לאחד מיד רבו ואם מבואר בגיטין שהעבד מקבל גט שיחרור לחבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו וזה פשוט ולפי בחצרו העמידוהו פרק בתרא דבדרים (דף פח :) ניחא לה אלא דאכתי קשיא דאם כן למה לי' לרמב"ם לאחר שכתב שהעבד מקבל גט שיחרור לחבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו וזה פשוט ולפי בחצרו העמידוהו פרק בתרא דבדרים (דף פח :) ניחא לה אלא דאכתי קשיא דאם כן למה לי' לרמב"ם לאחר שכתב שהעבד מקבל גט שיחרור לחבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו וזה פשוט ולפי

וכתב הרמב"ם ז"ל אחד האיש ואחד האשה יכולין לזכות למקבל וכו' כתב המגיד דשם הבעל הוא המזכה אלא שהאשה אינה מזכה אלא בעד אחרים אלא ע"כ יש לה זכות בדבר כגון שהבעל נותן לה רשות לזכות בשבילו ונתן המזכה ליד האשה זכה בשבילו במחלית המזכה מדין מגו דזכי לנפשיה זכי לאחרינא וכן עבד ושפחה שם רבן הוא המזכה לזכות בעד אחרים ליד עבד כיד רבו ולא יהא מתחת יד המזכה כלל . ועובד כוכבים לאינו זוכה מבואר פ' מיהו כשך : (כה) **נתן** המתנה בחצר וכו' . פ"ק דמציעא ואיכא עם ג' מוקימתות רב פפא ס"ל דבמתנה הואיל ואיכא דעת אחרת מקנה בעינן עומד בצד שדהו אפי' בחצר שאינה משתמרת וזו היא דעת רמ"ה מצד לבעל לזכות קמת דהיא דעת אחרת מן הילוק בין מתנה למציאה ובמציאה משתמרת היינו קונה אא"כ עומד בצד שדהו וזה דעת הרי"ף והרמב"ם :

(כו) **נתן** המתנה בד' אמותיו וכו' . מסקנת התלמוד פרק קמא דמציעא :

נתן המתנה בד' אמותיו קנה ודוקא בסמטא או בצדי ר"ה תקנו חכמים שיהיו קונות ד' אמות של מדם מבל בר"ה ובחצר חבירו לא בפ"ק דמציעא (י :) מר"ל מנא הני מילי דלא אמרינן מגו דנקני ליה בכל מקום מ"ט תקנו ליה רבנן כי היכי דלא ליתו לאינצויי ומסיקנא דהאי בכ"מ דוקא מלא בשדה דעלמא או בסמטא או בצדי ר"ה דלא דחקי כה רבים כמו בר"ה דחקי כה רבים ג"כ בשדה חבירו לא :

ומ"ש

פרישה

(יט) **אין** מזכין למקבל כו' עד ואם יש בקטן קצת דעת כו' מימרת דרב יוחנן בפ' המקבל ע"ש . ומ"ש וזוכה לעצמו הין להקשות הא ממרינן מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן גזל משום דרכי שלום משמע לעיל הין זכייה בגוונים הללו ואפילו בשטלטלין מש"ה לא ממרינן דזוכה לעצמו אלא בשהגיעו לידו ודוקא בשהגיעו לידו בשטלטלין מש"ה מיהו מועיל דעת אחרת מקנה מיהו בשכן זוכין בעצמן וכ"כ הרמב"ם ולא כמ"ש בע"ש ועיין בסמ"ע : (כג) **וכתב** הרמב"ם כו' בפ"ד מה' זכייה כ"כ : ואפילו משש כו' פי' יש על ידם כד זכייה לפיהו כשהמזכה הוא אחר שאינו בעלה יכול הזוכה לזכות ע"י ולא ממרינן לחיין לה יד לזכות על ידם לאחרים כיון שהיא משועבדת לבעלה מבל הבעל מיהו יכול לזכות לאחרים ע"י אפילו אם לא שיש לאשה גט [כן] זכות במתנה זו דממרינן מגו דזכיה לנפשה כו' סמ"ע ועי' שכתבתי לעיל בסימן קפ"ח : (כד) **אבל** עובד כוכבים אינו זוכה פי' אבל אין מזכין לישראל ע"י עובד כוכבים וע"ל ס"ם קכ"ג וסימן קכ"ו וסימן קפ"ח : (כה) נתן המתנה בחצר המקבל כו' בב"מ (דף י"ח) ויש ד' תוקימתות ופסק הרי"ף ורמב"ם כתוקימתא קמייתא והרמ"ה כבתרייתא ע"ש : וכ' הרמב"ם כו' אם בפ"ד כ"כ : במלר **המשתמר** דוכייתא מלר מפורת שלימות הוא ושלים משומר הוא : **עד** שיהא עומד בצדו פי' שאם **פי' שאינו** משומר בעמידתו אם ולימא עומד מלמלה טעמו כיון דדעת אחרת מקנה לו וע"ל ריש **סימן רס"ח** : ואפילו היכא משתמרת ואינו עומד מלמלה טעמו כיון דדעת אחרת מקנה לו והוקא במציאה בעינן משתמרת ומיהו משומר לדעת הבעלים אבל בחצר המוכר אפילו משומר לדעת הבעלים לא בעינן עומד בצד שדהו אלא בשהגיעו לידו ודוקא בשהגיעו לידו [למשמעותא] אלא דלא בעינן משומר לדעת המקבל ונראה לרמ"ה ס"ל בשיטה **בעינן** ולא בח [למשמעותא] אלא דלא בעינן משומר לדעת המקבל ונראה לרמ"ה ס"ל בשיטה **מקנה** לי שדה ע"ם בתשו"י וע"ל ריש סימן ר' ובסימן קל"ח סעיף ו' בח"מ ושם :

(כו) **נתן** המתנה בד' אמותיו קנה מימרת דר"ל בפ"ק דמציעא (דף י' ע"ב) ומבואר שם דתקנו דבבן ד"א של מדם אינה שיכה לו כיון מבר כי היכי דלא ליתו לאינצויי ומיהו בר"ה כיון **דתקנו** שם רבים אין לשום מדם ד"א מיומלות שברבים עומדים מלנו ולא שיך שיקנו לו ד"א רש"י

פרישה

כלשהוא נראה דהשתא למגבי מבני חרי קלי גם מהם היא מבר דהי מיהא דבמבר מהיכו בלא שבר גובה ממשעבדי ג"י עליה דמקני לקלא מתנה שפי' לו בתחריות נמי יגבה ממשעבדי דהלי מתנה שפי' בה מחריות ומבר שלא פי' שוויה הן ועוד מדכתב דכמו שמתחייב בתחריות ע"י שבר כו' ומשמע דלית ליה זכייה בגוונא דכתב לו שבר על המתנה ובמחריות פשיטא שדינו כמבר ומ"ש שהמוכר שדהו בעודים יש לו מחריות לגבות ממה עבדיה וגובה מהיכו בלא שבר וכמ"ש לשון הרמ"ם לעיל בסמוך בדלישה (ולוקך לומר דמיירי בכא בלא שבר אלא בשעומד הוכיח בבר שלא בניהו לבניהו שהו בעיון וכדמשמע מלשונו דכתב דא"ל תני נותן לך בתחריות לך מוק וקני דא"כ ק' למה מדבר בוקא בעניו וה בלא היו עדים והולרך לכתוב דלחיהו גובה אלא מבני מרי ידבר מכל עניו ויגבה ג"כ בכל עניו כל **מד** כדיהו) וי"ל דמשני בכא דכיון שמיפה בו מלכתוב שבר מעמה לא ליפסו עליה שבר וכיוצא שילא עליו קול במכירת שדהו בכלל המפה הוא נמי אלא יוכיחו עליו קול שמכר וא"כ כשיברוף מא"כ מעובדים יפסידו הלקוחות אלא דהין וגם ר"י בע"ו ח"ב כתב מהמי דיוק דמהי **נמי** שדה בשדה וכתבו דמוכר בשבר כו' ז"ל ומה מיפה לכתוב השבר ומה כתבוהו ים לומרים **דים לו** דין שבר לגבות בו ממשעבדי ו"ל דין שבר ע"כ ומלכתב לגבות בו ממשעבדי **ש"מ** דמיירי במכר לו במתנה שמפורש בו מחריות ואפ"פ כתב די"ל לחיהו גובה ממשעבדי **ש"מ** דמפלה גרע מהיהו לא נכתב שבר מעולם וב"י כתב דבריס הללו לעיל סימן ל"ט וכתב שכן נראה מתשובת הרמ"ם כלל ל"ה דין ג' ע"ש וכן מן הדברים שכתב מ"ו ל"ס ז"ל בהגהות ב"ש בסימן זה סעיף ט' שבר דבלי ל' עלון ומסיק וכ' עלון ז"ל לאל היהו טורף ממשעבדי קוחיל ומוסף בשבר ע"ל ות"ת ל"כ מהי מקשה הרמ"ם שכ"ל מהי מפסיל בכתיבת השבר כו' שם מפסיל דיבבה ממשעבדי ו"ל דמיק גופה ק' ליה למה יסל היהו למיפה שלא יטרוף ממשעבדי כיון דמן הדין מיד כשקנו בעדים הדין נותן שיטרוף ממשעבדי ומשני משום דזיילי ככסיה דיוקא סקול יותר ע"י השבר ממה שיוצא ע"י מכירתו בעדים מ"ש מ"ם יש בינו למחות בו ומיהו זה קשה ובוקא וגם מין רואים כולי האי מרי"ן ותשובת הרמ"ם שכ"ל דין ל"ל דהן לא אמרו אלא מאחר שמיפה תו אין תורת שבר עליו לעניו דאי ליכא בעדים ממסהדי מגוף הענין גרמא לי דמבירת ליה דגבי כמי ממשעבדי על פה אבל אי ליכא בעדים ממסהדי מגוף הענין גרמא לי דמבירת ליה דגבי כמי ממשעבדי

במכר ול' ונם מיירי כאן בוקא במתנה וסבירא ליה דוקא במכר אמרו דטורף בעלי מכירה משום כל דובין בפרקין וצין כדי שיבני קונים ויוסיפו זע"ז בדמי שקניים משא"כ במתנה דאינו מהכר ליתנה בפרקין כל כך ותע"ב דאמרו במתנה שמירתה פשוטה ושאני שיאמר בשוקא כו' היינו שמותן דשיא לעדים לכתוב ולאתנוס אפילו בפרקין משום כדי לגלות דעתו שאינו נותנה בסוד אבל אין העדים לריכים לכתוב בוקא בפרקין וזוק : (כו) **נתן** המתנה בד' אמותיו כו' **גמרא** בפ"ק דמציעא (דף י' ע"ב) אמר ר"ל משום אבא כהן ד' אמות של מדם קונות לו בכל מקום מ"ט דכתיב ויתהלך אברם בארן לאורכה ולרוחבה לומר לו לך אתננה לך ומתנה מי שמעת מינה ומ"ת ת"ל למה לי לכדרבי יהושע בן לוי דאמר ר' אמי ר' יהושע אמר שמואל הוכיח כבר את מיותו דבר שיוצא לקנות שלו בכסף ונתנו את מיותו בד"א של מדם קונה לו אלא מדעתו ה"מ בחצר המשתמרת אבל חצר שאינה משתמרת אי עומד בסוף שדהו אין לו לא מיתיביה מעשה בר"ג וזקנים שהיו בחיום בספינה אר"ג עישור שאני עתיד למוד נתון ליהושע ומקומו מוכר לו וכולי וכי רבי יהושע ור"ע בצד שדהו של ר"ג היו עומדים מ"ל מטלטלי אבל מקרקעי הקנה להם רב פפא אמר דעת אחרת מקנה מיומו ס"ל רב שימי לרב פפא הרי גב דדעת אחרת מקנה מיומו ואמר עולא והיא שעומדת בצד ביתה או בצד מלרה וכולי אלא אמר רב חצי חצר מתרבתי משום יד ולא גרעה משליחות וכו' וכתב הרמ"ם לא הביא רב אלפס דברי רב פפא ומתוך דבריו משמע שאין מחלק בין מציאה למתנה וסבר כשיטויוה קמא דמטלטלי אבל מקרקעי הקנה להם ויותר נראה כאשר כתבתי דרב פפא בתראה הוא וגם רב חצי מתרץ דבריו מה שהקשו לו מגט למתנה עכ"ל ודברי הרמב"ם ז"ל שכתב רבינו הם פ"ד מהל' זכיה וכתב ה"ה בשם הרמב"ן מתוך דברי הרי"ף נראה שהוא משום מתנה למציאה ובעינן עומד בצד החצר וכן מוכחת הסוגיא שבפ"ק דקידושין וזה דעת המחבר ז"ל עכ"ל . וכתב הר"ן לדעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל רב חצי לחו לפרוקי מילתיה דרב פפא בלחוד אחת אלא כי היכי דלא תקשי לדידן גט דלפילו במשתמרת בעינן עומד בצד ביתה ותירץ רב חצי בחצר מתרבתי משום יד הלכך בגט בעינן סמוכה לה דומיא דיד ולא גרעה משליחות כלומר נקיט ליה סתמא לרב פפא כדאית ליה אפילו בחיוה משתמרת ולדידן דוקא במשתמרת משום דס"ל דחיוה משתמרת לא דמיא לשליחות שהשליח משמר וזה חיוה כן אבל משתמרת כשליחות היא וזכיה במתנה משום שליח ובמציאה לרב פפא מחותם הטעמים שכתבנו למעלה ולדידן מתקנת חכמים שמשום יד ע"ש כיון שמתנה חיוה קונה אלא מתורת שליחות עכ"ל : (כו) **נתן** המתנה בד' אמותיו קנה ודוקא בסמטא או בצדי ר"ה תקנו חכמים שיהיו קונות ד' אמות של מדם אבל בר"ה ובחצר חבירו לא בפ"ק דמציעא (י :) מר"ל מנא הני מילי דלא אמרינן מגו דנקני ליה בכל מקום מ"ט תקנו ליה רבנן כי היכי דלא ליתו לאינצויי ומסיקנא דהאי בכ"מ דוקא אלא בשדה דעלמא או בסמטא או בצדי ר"ה דלא דחקי כה רבים כמו בר"ה דחקי כה רבים ג"כ בשדה חבירו לא :

ומ"ש

דרישה

לכאורה נראה דהשתא למגבי מבני חרי קלי גם מהם היא מבר דהי מיהא דבמבר מהיכו אלא שבר גובה ממשעבדי ג"י עליה דמקני לקלא מתנה שפי' לו בתחריות נמי יגבה ממשעבדי דהלי מתנה שפי' בה מחריות ומבר שלא פי' שוויה הן ועוד מדכתב דכמו שמתחייב בתחריות ע"י שבר כו' ומשמע דלית ליה זכייה בגוונא דכתב לו שבר על המתנה ובמחריות פשיטא שדינו כמבר ומ"ש שהמוכר שדהו בעודים יש לו מחריות לגבות ממה עבדיה וגובה מהיכו בלא שבר וכמ"ש לשון הרמ"ם לעיל בסמוך בדלישה (ולוקך לומר דמיירי בכא בלא שבר אלא בשעומד הוכיח בבר שלא בניהו לבניהו שהו בעיון וכדמשמע מלשונו דכתב דא"ל תני נותן לך בתחריות לך מוק וקני דא"כ ק' למה מדבר בוקא בעניו וה בלא היו עדים והולרך לכתוב דלחיהו גובה אלא מבני מרי ידבר מכל עניו ויגבה ג"כ בכל עניו כל **מד** כדיהו) וי"ל דמשני בכא דכיון שמיפה בו מלכתוב שבר מעמה לא ליפסו עליה שבר וכיוצא שילא עליו קול במכירת שדהו בכלל המפה הוא נמי אלא יוכיחו עליו קול שמכר וא"כ כשיברוף מא"כ מעובדים יפסידו הלקוחות אלא דהין וגם ר"י בע"ו ח"ב כתב מהמי דיוק דמהי **נמי** שדה בשדה וכתבו דמוכר בשבר כו' ז"ל ומה מיפה לכתוב השבר ומה כתבוהו ים לומרים **דים לו** דין שבר לגבות בו ממשעבדי ו"ל דין שבר ע"כ ומלכתב לגבות בו ממשעבדי **ש"מ** דמיירי במכר לו במתנה שמפורש בו מחריות ואפ"פ כתב די"ל לחיהו גובה ממשעבדי **ש"מ** דמפלה גרע מהיהו לא נכתב שבר מעולם וב"י כתב דבריס הללו לעיל סימן ל"ט וכתב שכן נראה מתשובת הרמ"ם כלל ל"ה דין ג' ע"ש וכן מן הדברים שכתב מ"ו ל"ס ז"ל בהגהות ב"ש בסימן זה סעיף ט' שבר דבלי ל' עלון ומסיק וכ' עלון ז"ל לאל היהו טורף ממשעבדי קוחיל ומוסף בשבר ע"ל ות"ת ל"כ מהי מקשה הרמ"ם שכ"ל מהי מפסיל בכתיבת השבר כו' שם מפסיל דיבבה ממשעבדי ו"ל דמיק גופה ק' ליה למה יסל היהו למיפה שלא יטרוף ממשעבדי כיון דמן הדין מיד כשקנו בעדים הדין נותן שיטרוף ממשעבדי ומשני משום דזיילי ככסיה דיוקא סקול יותר ע"י השבר ממה שיוצא ע"י מכירתו בעדים מ"ש מ"ם יש בינו למחות בו ומיהו זה קשה ובוקא וגם מין רואים כולי האי מרי"ן ותשובת הרמ"ם שכ"ל דין ל"ל דהן לא אמרו אלא מאחר שמיפה תו אין תורת שבר עליו לעניו דאי ליכא בעדים ממסהדי מגוף הענין גרמא לי דמבירת ליה דגבי כמי ממשעבדי על פה אבל אי ליכא בעדים ממסהדי מגוף הענין גרמא לי דמבירת ליה דגבי כמי ממשעבדי

במכר ול' ונם מיירי כאן בוקא במתנה וסבירא ליה דוקא במכר אמרו דטורף בעלי מכירה משום כל דובין בפרקין וצין כדי שיבני קונים ויוסיפו זע"ז בדמי שקניים משא"כ במתנה דאינו מהכר ליתנה בפרקין כל כך ותע"ב דאמרו במתנה שמירתה פשוטה ושאני שיאמר בשוקא כו' היינו שמותן דשיא לעדים לכתוב ולאתנוס אפילו בפרקין משום כדי לגלות דעתו שאינו נותנה בסוד אבל אין העדים לריכים לכתוב בוקא בפרקין וזוק : (כו) **נתן** המתנה בד' אמותיו כו' **גמרא** בפ"ק דמציעא (דף י' ע"ב) אמר ר"ל משום אבא כהן ד' אמות של מדם קונות לו בכל מקום מ"ט דכתיב ויתהלך אברם בארן לאורכה ולרוחבה לומר לו לך אתננה לך ומתנה מי שמעת מינה ומ"ת ת"ל למה לי לכדרבי יהושע בן לוי דאמר ר' אמי ר' יהושע אמר שמואל הוכיח כבר את מיותו בד"א של מדם קונה לו אלא מדעתו ה"מ בחצר המשתמרת אבל חצר שאינה משתמרת אי עומד בסוף שדהו אין לו לא מיתיביה מעשה בר"ג וזקנים שהיו בחיום בספינה אר"ג עישור שאני עתיד למוד נתון ליהושע ומקומו מוכר לו וכולי וכי רבי יהושע ור"ע בצד שדהו של ר"ג היו עומדים מ"ל מטלטלי אבל מקרקעי הקנה להם רב פפא אמר דעת אחרת מקנה מיומו ס"ל רב שימי לרב פפא הרי גב דדעת אחרת מקנה מיומו ואמר עולא והיא שעומדת בצד ביתה או בצד מלרה וכולי אלא אמר רב חצי חצר מתרבתי משום יד ולא גרעה משליחות וכו' וכתב הרמ"ם לא הביא רב אלפס דברי רב פפא ומתוך דבריו משמע שאין מחלק בין מציאה למתנה וסבר כשיטויוה קמא דמטלטלי אבל מקרקעי הקנה להם ויותר נראה כאשר כתבתי דרב פפא בתראה הוא וגם רב חצי מתרץ דבריו מה שהקשו לו מגט למתנה עכ"ל ודברי הרמב"ם ז"ל שכתב רבינו הם פ"ד מהל' זכיה וכתב ה"ה בשם הרמב"ן מתוך דברי הרי"ף נראה שהוא משום מתנה למציאה ובעינן עומד בצד החצר וכן מוכחת הסוגיא שבפ"ק דקידושין וזה דעת המחבר ז"ל עכ"ל . וכתב הר"ן לדעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל רב חצי לחו לפרוקי מילתיה דרב פפא בלחוד אחת אלא כי היכי דלא תקשי לדידן גט דלפילו במשתמרת בעינן עומד בצד ביתה ותירץ רב חצי בחצר מתרבתי משום יד הלכך בגט בעינן סמוכה לה דומיא דיד ולא גרעה משליחות כלומר נקיט ליה סתמא לרב פפא כדאית ליה אפילו בחיוה משתמרת ולדידן דוקא במשתמרת משום דס"ל דחיוה משתמרת לא דמיא לשליחות שהשליח משמר וזה חיוה כן אבל משתמרת כשליחות היא וזכיה במתנה משום שליח ובמציאה לרב פפא מחותם הטעמים שכתבנו למעלה ולדידן מתקנת חכמים שמשום יד ע"ש כיון שמתנה חיוה קונה אלא מתורת שליחות עכ"ל : (כו) **נתן** המתנה בד' אמותיו קנה ודוקא בסמטא או בצדי ר"ה תקנו חכמים שיהיו קונות ד' אמות של מדם אבל בר"ה ובחצר חבירו לא בפ"ק דמציעא (י :) מר"ל מנא הני מילי דלא אמרינן מגו דנקני ליה בכל מקום מ"ט תקנו ליה רבנן כי היכי דלא ליתו לאינצויי ומסיקנא דהאי בכ"מ דוקא אלא בשדה דעלמא או בסמטא או בצדי ר"ה דלא דחקי כה רבים כמו בר"ה דחקי כה רבים ג"כ בשדה חבירו לא :

ומ"ש

(כז) וקטנה יש לה תורת חצר וכו'. ג"ז סס ופסק הרי"ף כהך ליטנא דחצר דקטנה משום ידה מתרבתי דכתיב ונתן בידה וכו' וילפינן **מגט** מכל חצר דגברא משום שליחות מתרבתי וקטן הואיל ואין לו שליחות **אין לו** חצר ואין לו ד' אמות ללא ילפינן קטן מקטנה וע"ל סי' רל"ה סעיף ה' **בדברי** הרמב"ם ולקמן בסוף סי' רס"ח:

(כט) הזורק מרנקי וכו' עד סוף הסימן. בפ"ק דמציעא **כמי** רבא **זרק** מרנקי בפתח זה ויצא **בפתח** אחר **מהו** מהו לומר שאין סופו לנוח **כמונח** דמי **או לא**: ומ"ש רבינו **בעודו** בבית וכו'. רצונו לומר דלמ"ד בחזר **בו** בעודו בבית קמיבעיא ליה דשמא **כמונח** דמי ומ"ש קודם חזרה בדבר כבר **זכה** בו בעה"ב מכל **ודאי** אי לאו כמונח **דמי** לפילו לא חזר בו עד שיצא מפתח **ביתו** ומי לא זכה בו בעה"ב ומה למדקאמר **לומר** שאין סופו לנוח כמונח דמי או לא **חלמא** דבסופו לנוח לא קמיבעיא ליה דפשיטא דזכה בו בעה"ב לגמרי בחזר בו **בעודו** בחזר בכבר זכה בו קודם חזרה **ס"מ** דמיירי בחזר בו בעודו בחזר **יכול** להוציאו מידו אינו מדוקדק דמשמע דדוקא כשהוא ביד הנותן מכל מ"ס **בעה"ב** אין הנותן יכול להוציאו מידו והא ליתא דלפי' אין מוציאין מרשותו דלוקמינן לה בחזקת מרא קמא לפי' **מידו** ונותנים לבע"ה במתנה **מוציאין** אותו מידו ונותנין לבע"ה ודוקא אויר **שאין סופו לנוח**: (לא) אבל אם סופו לנוח כגון שעומד בגג וזרקו **לחצר** ונתנו לבעל החצר והזר בו בעודו באויר כמונח דמי ואינו **יכול לחזור בו וזכה בו בעל החצר**? האומר

קנה ודוקא בסימטא או בצדי ר"ה תקנו חכמים שיהיו קונות ד' אמות של אדם אבל בר"ה ובחצר חבירו לא: (כז) וקטנה יש לה **תורת חצר ותורת ד' אמות להיותם קונין לה מה שיגיע לתוכם**: (כח) **אבל** קטן אין לו תורת חצר ותורת ארבע אמות: (כט) הזורק **ארנקי לבית בפתח זה ויצא דרך פתח אחרת ונתנו לבעל הבית במתנה וחזר בו בעודו באויר הבית מיבעיא אי הוי כמונח וזכה לו אויר ביתו או לא וכיון דלא ודאי לא אפשיטא לפיכך אם חזר בו אין ב"ה יכול להוציאו מידו**: (ל) אבל אם הפקירו וזכה בו **אחר בעודו באויר מוציאין אותו מידו ונותנין לבע"ה ודוקא אויר שאין סופו לנוח**: (לא) אבל אם סופו לנוח כגון שעומד בגג וזרקו **לחצר** ונתנו לבעל החצר והזר בו בעודו באויר כמונח דמי ואינו **יכול לחזור בו וזכה בו בעל החצר**? האומר

דקטנה משום ידה מתרבתי דכתיב ונתן בידה וכו' וילפי' מציאה מגט לגבל חצר דגברא משום שליחות מתרבתי וקטן הואיל ואין לו שליחות אין לו ד' אמות ללא ילפינן קטן מקטנה וכ"ש דס"ל לרבינו דאפילו לא חזר בו עד שיצא מפתח ביתו זכה בו בעה"ב מכל ודאי ומה ליתא דלפי' הוא דאמרי' דקטנה אית לה יד ה"מ דלית לה אב ואם אבל אית לה אב ואם אפילו אין לה יד מי לא חיישינן שמא יחזור בו ומה שהביא ראיה מדברי הרמב"ם ז"ל שכתב אם חזר בו בעודו בחצר זכה בו קודם שחזר **מ"מ** דמיירי בחזר בו בעודו בחצר **וכפר** כתב בפרישה שכן ראוי לגרוס בדברי רבינו **ממ"ש** בפ"ק דמציעא אם כל"ל בחיאור דברי רבינו ומה שכתבתי לגרוס בדברי רבינו **בעה"ב** כתב מיומא וביה ושעתה מצית למיסר בהיפוך דמשמע דדוקא כשהוא ביד הנותן מכל מ"ס **בעה"ב** אין הנותן יכול להוציאו מידו אי נמי דלית לה יד בעה"ב מוציאין מידו ואפילו הכי כיון דאין **מוציאין** מידו והכי פי' אין מוציאין מרשותו דלוקמינן לה בחזקת מרא קמא לפי' **מידו** וכתב עוד שם ומ"מ אפילו הכי מחר בעודו בחזר **יש** לומר דלמ"ד בחזר בו בעודו בחזר **בו** בעודו בחזר **מוציאין** מידו וכו' גם כן מיומ מדוקדק דמשמע דאפילו אי אית לה יד **מגורשת** ואינה מגורשת ולמומחה וכמ"ש בפרישה לק"מ ומשכ"כ שם בפ"ע דקדק רבינו ורמב"ם **לפי'** זכה בו מחר שיצא מפתח החצר נמי עכ"ל והא לאו קושיא היא דלמדרבה **רבותא** משמעינן דאף על פי דזכה בו מחר בעודו באויר אפ"ה מוציאין מידו **משום דבעה"ב** זכה בו תחלה מספק ואין כ"ל הכא דלא זכה בו מחר אלא לאחר שיצא מפתח החצר וק"ל:

המומר

מחר המציאה ומחר רב ירמיה מחר ר"י והוא שרץ מחריסא ומגיען ובעי ר' ירמיה במתנה היכך וקבלה מיניה רבי אבא בר כהנא במתנה מע"פ שרץ מחריסא ואין **מגיען** מ"ל מתגלגל קמ"ל דכמונח דמי וכתב הרמ"ך זרק מרנקי בפתח זה ויצא בפתח אחר והפקירו אף נתנו לו במתנה מהו לומר שאין סופו לנוח כמונח **דמי** וזכה ב"ה בהפקר אף במתנה אם חזר בו הנותן מכל מקום בהפקר (עט:) וכפ' מרובה (ע:) ולא מיפשיטא היכך במתנה יכול לחזור בו דלמוקי מריה קמא מכל בהפקר הואיל והסתלקו הבעלים אם החזיק בה אחר מוציאין מידו דב"ה מוחזק מספק תחלה עכ"ל. וע"י כתב ז"ל **לענין** בעיין ללא מפשיטא אם נחלק בין מתגלגל לדבר שעובר דרך מויר אף אי לא והוי ספק ממון יש להלק בין מתנה להפקר דמתנה לעולם לא נפקא מרשות נותן עד **דמחית** לרשות מקבל בודאי ומפקינן מכל מדם להחזירו לנותן דלמוקי ממונא בחזקת מריה דהיינו נותן מכל הפקר מעידנא דאפקריה נפק ליה מרשותיה כדמיתת בשילהי **מין** בין המודר (מג:) היכך כל הקודם זכה בו כיון דליכא למימר מוקי ממונא בחזקת מריה וכן דעת הרי"ף שהשמיט בעיין ללא מיפשיטא והוי כלכל תיקו דממונא **וכן** כתב הרמב"ר ז"ל עד כאן לשונו: (ב"ח) ומ"ש רבינו אין בעה"ב יכול להוציאו מידו אינו מדוקדק דמשמע דוקא כשהוא ביד הנותן אבל אם הוא ביד הבעל בית אין הנותן **יכול** להוציאו מידו והא ליתא דאפילו הוא ביד ב"ה מוציאין מידו ונותנים-לנותן דמוקמינן לה בחזקת מרא קמא: ומ"ש אבל אם הפקירו וזכה בו אחר בעודו באויר מוציאין אותה **מידו** וכו' ג"כ אינו מדוקדק דמאי אירויא זכה בו בעודו באויר אפי' זכה בו אחר שיצא מהפתח האחר נמי:

המומר

דרישה

כט) הזורק מרנקי [כו'] ומוך בו בעודו בבית **מיבעיא** מי כוס כו' ו"ל הגמרת בכ"מ דף י"ב **וזו** רבא זרק מרנקי בפתח זה ויצא בפתח אחר **מהו** מהו לומר **שאין סופו** לנוח כמונח דמי **כ"ל** רב פפא לרבא לאו סיינו מתניתין דאין מוציאין מידו אלא **אפתח** לי שדי וכתב לו ור"ר ירמיה מ"ר יוחנן והוא שרץ מחריסא ומגיען (ופירש"י בגבי שבור כ"כ **שאם** כיס רץ מחריסא כיס יכול להגיען קודם שיגלו משדמו) ובעי ר' ירמיה במתנה היכך וקבלה מיניה ר' אבא במתנה מע"פ שרץ מחריסא ואין מגיען מ"ל מתגלגל שמא כמונח דמי (ופירש"י **ואין** מגיען מלא מתגלגלין ויגלין הן ואין סופן לנוח וקאמר דקנה ליה שדמו ע"כ) וז"ל הרמ"ך זרק מרנקי וכפקיד (וכן פירש"י בהפקר וכן מצא כתוב בקצת נוסחאות **מר** יודע גמון ל"י) מן כתב לי במתנה מהו לומר **שאין** סופו לנוח כמונח דמי וכפ' בהפקר **או** לא ואפשיטא לי' בהפקר במתנה אם חזר בו כמותן אף לא כן ובעי במתנה מע"פ שרץ מחריסא ואין מגיען מ"ל מתגלגל שמא כמונח דמי (ופירש"י **ואין** מגיען מלא מתגלגלין ויגלין הן ואין סופן לנוח וקאמר דקנה ליה שדמו ע"כ) וז"ל הרמ"ך זרק מרנקי

רמז (ס) **האומר** לשנים כתבו וחתמו ותנו לכלוני שטר מתנה שמני נותן לו שדי פיסא יכולים לומר לאחרים וכו׳ בפרק

רמז (ס) **האומר** לשנים כתבו והתמו ותנו לפלוני שטר מתנה שאני נותן לו שדי אינן יכולין לומר לאחרים לכותבו דמילי נינהו ולא מימסרי לשליח : (ג) וכתב הרמב״ם שאם אמר לשלשה שיאמרו לעדים שיכתבו ויחתמו בשטר מתנה ויתנוהו לפלוני אינו כלום ואם אמרו לעדים כתבו והתמו למקבל לא קנה והוסיף הראב״ד על דבריו א וכל שכן אם חתמו הם בעצמם והוא הדין אם אומר להם תנו אבל הרמב״ן כתב דלא אמרינן מתנה הרי הוא כנט אלא באומר כתבו שאין יכולין לעשות שליח אחר משום דמילי לא מימסרי לשליח אבל באומר אמרו לעדים לכתוב ולחתום כשר לכ״ע במתנה והכי מסתברא :

רמזה (ס) **כתב** בשטר נתתי שדה פלוני לפלוני או שכתב א נתתיה לו או הרי היא שלו באחד מאלו שלשה הלשונות שכתב ומסר לו שטר קנאה : (ג) אבל (א) אם כתב

מי מוכל פירות רב חסדא אמר נותן מוכל פירות ורבה אמר משלשין את הפירות ול״ם הא בהא קבעה . ופי׳ רש״י הולמת בע״ד . מקבל המתנה כיון דאמרה דניטין דמשרי קבלתי נאמן ויכול זה לחזור ולזכות בו מס ירצה דמהימנין טעה וכשכור שקבלה זה מידו : משלשין. כיד שליש נאמן עד שיבוא מליכו : הא בהא קבעה . מס מקבל

מתנה

דרכי משה

רמה (א) ובתשובות חי״א ס״ש כלל ל״ט סימן ו׳ שטר מתנה שכתוב בו כתבו וחתמו עלי בפני ל׳ ותנו ללואה אשתי כי׳ ליכא שטר מתנה הוא דאין נזכר בשטר שהוא נותן בלום והאי אם

פרישה

סי׳ רמד (ס) **האומר** לשנים כתבו כו׳ בפ׳ כל הגט רב אמר מתנה מיהא כגט ושמואל אמר מתנה מיהא כגט ושמואל אמר מתנה כרי היא כגט ו״ל דמ״ס ס״פ התקבל אמר רב מתנה מיהא כגט כלומר שטר מתנה שכתב לו בזיון ושמואל אמר מתנה נמי כגט דם״ל דכשטר סתו בגט משום דמילי נינהו ומילי לא מיימסרי לשליח לכשטר זה מין לשלוח בין גט למתנה ולכאורה כשמואל ונוסח שכל מודיע וכמ״ש הרמב״ן בסמוך דלא אמרו אמר מתנה כרי היא כגט אלא בומר כתבו ס״מ דנוסח מודיע וכיון שהוא כלשון שטר מתנה כגט ושמואל אמר מתנה כרי היא כגט וטעמא דשמואל בגט משום דמילי נינהו ומילי לא מיימסרי לשליח ומ״מ כתב הרמב״ם כתב דגם בומר אמרו שיכ דין מתנה למרינן מס אמר כתבו גט לפלוני שליח למיכתב לאחרים לכתבו אבל אמרו לו אמרו לשנים שליח למיכתב ולמסור לו אינו שליח למיכתב ולמסור לאחרים לכתוב ולמסור לו אבל אמרו לו אמרו לשלשה שליח למיכתב ולמסור לו אפילו אמרו לעשרה שליח למיכתב ולמסור לו אפילו אמרו לעדים שיכתבו ויחתמו בשטר מתנה ויתנוהו לפלוני אינו כלום ואם אמרו לעדים כתבו והתמו למקבל לא קנה והוסיף הראב״ד על דבריו א וכל שכן אם חתמו הם בעצמם והוא הדין אם אומר להם תנו אבל הרמב״ן כתב דלא אמרינן מתנה הרי הוא כנט אלא באומר כתבו שאין יכולין לעשות שליח אחר משום דמילי לא מיימסרי לשליח אבל באומר אמרו לעדים לכתוב ולחתום כשר לכ״ע במתנה והכי מסתברא :

רמזה (ס) **כתב** בשטר נתתי שדה פלוני לפלוני או שכתב א נתתיה לו או הרי היא שלו באחד מאלו שלשה הלשונות שכתב ומסר לו שטר קנאה : (ג) אבל (א) אם כתב

סי׳ רמד (ס) **האומר** לשנים כתבו כו׳ בפ׳ כל הגט רב אמר מתנה מיהא כגט ושמואל אמר מתנה מיהא כרי היא כגט ו״ל דמ״ס ס״פ התקבל אמר רב מתנה מיהא כגט כלומר שטר מתנה שכתב לו בזיון ושמואל אמר מתנה נמי כגט דם״ל דכשטר סתו בגט משום דמילי נינהו ומילי לא מיימסרי לשליח לכשטר זה מין לשלוח בין גט למתנה ולכאורה כשמואל ונוסח שכל מודיע וכמ״ש הרמב״ן בסמוך דלא אמרו אמר מתנה כרי היא כגט אלא בומר כתבו ס״מ דנוסח מודיע וכיון שהוא כלשון שטר מתנה כגט ושמואל אמר מתנה כרי היא כגט וטעמא דשמואל בגט משום דמילי נינהו ומילי לא מיימסרי לשליח ומ״מ כתב הרמב״ם כתב דגם בומר אמרו שיכ דין מתנה למרינן מס אמר כתבו גט לפלוני שליח למיכתב לאחרים לכתוב ולמסור לו אינו שליח למיכתב ולמסור לאחרים לכתוב ולמסור לו אבל אמרו לו אמרו לשנים שליח למיכתב ולמסור לו אפילו אמרו לעשרה שליח למיכתב ולמסור לו אפילו אמרו לעדים שיכתבו ויחתמו בשטר מתנה ויתנוהו לפלוני אינו כלום ואם אמרו לעדים כתבו והתמו למקבל לא קנה והוסיף הרמב״ד על דבריו א וכל שכן אם חתמו הם בעצמם והוא הדין אם אומר להם תנו אבל הרמב״ן כתב דלא אמרינן מתנה הרי הוא כנט אלא באומר כתבו שאין יכולין לעשות שליח אחר משום דמילי לא מיימסרי לשליח אבל באומר אמרו לעדים לכתוב ולחתום כשר לכ״ע במתנה והכי מסתברא :

סי׳ רמה (ס) **כתב** בשטר נתתי שדה פלוני לפלוני או שכתב נתתיה לו או הרי היא שלו באחד מאלו שלשה הלשונות שכתב ומסר לו שטר קנאה אבל מס כתב מתנה לו ומסר לו שטר קנה מ״ר יוחנן וכולן בשטר . כתב המאירי דקתני שדה פלוני לפלוני נתתי

כתב אתננ~ לו ומסר לו השטר לא קנה: (ג) וכתב הרמ"ה אבל אם כתב לו בשטר שדה פלוני תהא נתונה לו או תהא שלו קנה אבל בדיבורא לא קנה בחד מהנך לישני אא"כ קנו מידו: (ד) אבל אמר אתננו לו אפי' אם קנו מידו לא קנה (ה) דקנין דברים בעלמא הוא ולא מחייב לקיימו בעל כרחיה: (ו) ומיהו אם אמר אתננו לו מעכשיו בין בשטר בין בקנין קנה לאלתר דכיון שאמר מעכשיו אין זה לשון הבטחה אלא בהאי שטרא או בהאי קנין מקנה ליה גופא דארעא: (ז) האומר נתתי שדה פלוני לפלוני והוא אומר לא נתת לי הולכין אחר דברי הנותן דאיכא למימר זיכה לו על ידי אחר ואין בעל חוב של הנותן גובה ממנו כל זמן שישאר ביד הנותן ממה לפרוע אבל אם לא נשאר בידו ממה לפרוע לב"ח לא מהני הודאתו לחזב לבעל חובו כיון שב"ח קדם והקרקע היה עד עתה בחזקתו ואם אומר נתתיה לו בידו והוא אומר לא נתת לי הודאת בעל דין כק' עדים והרי הוא של הנותן: (ז) ואם המקבל מת ובנו אומר שלא נתנה לאביו לא תנתן לא לזה ולא לזה אלא תנתן ביד שליש עד שיתברר הדבר ודווקא כשהבן אומר אני הייתי במעמד שאתה אומר שנתת לאבי וראיתי שלא נתתי לו ואפ"ה משלשין ולא אמרינן הודאת בע"ד כמאה עדים דמי כיון שהבן לא קבל השטר בידו אלא אומר על קבלת אביו שלא קבל ואיכא למימר שמא טעה וסבר שלא קבל וקבל אבל אי לא היה במעמד היינו כמו נתתי שדה לפלוני והוא אומר לא נתנו דחיישינן

שמא

(ג) ב **וכתב** הרמ"ה אבל לו בשטר שדה פלוני תהא נתונה לו כו':

(ו) (ז) **האומר** נתתי שדה פלוני לפלוני והוא אומר לא נתת לי הולכין אחר דברי הנותן וכו' ואם אומר נתתיה לו בידו והוא אומר לא נתת מעכשיו בין בשטר בין בקנין קנה לאלתר דכיון שאמר נתתי שדה פלוני לפלוני והוא אומר לא נתת לי מיישינן שמא זיכה לו ע"י אחר כתבתי ונתתי לו והוא אומר לא כתב ולא נתן לי הודאת בעל דין כמאה עדים דמי מי מוכל פירות רב חסדא אמר נותן מוכל פירות ורבה אמר משלשין את הפירות ולא פליגי הא בתבע הא בגרע. ופרש"י הודאת בעל דין וכו'. כיון דאמר לא קבלתי נאמן ויכול זה לחזור ולזכות בו אם ירצה דאמרינן טעה כשכור שקבלה זה מידו: משלשין. ביד שליש נאמן עד שיכול לזכות: הא בתבע הא בגרע. אם מקבל מתנה עלמו בחייו ואמר לו נתתי לך פירות אבל הגוף נתתי לבנך ומת המקבל ובא הבן לתבוע הגוף אומר לו אביך לא נתנו לי אלא פירות בלבד ואני נתתי לו הגוף ולא נתתי לו פירות ואין לו כלום אלא הפירות שהרי אביך לא נתנו לי אלא פירות בלבד ולא הגוף ולכך משלשין את הפירות ולא פליגי הא בתבע הא בגרע. ופרש"י הודאת בעל דין וכו'. כיון דאמר לא קבלתי נאמן ויכול זה לחזור ולזכות בו אם ירצה דאמרינן טעה כשכור שקבלה זה מידו: משלשין. ביד שליש נאמן עד שיכול לזכות: הא בתבע הא בגרע. אם מקבל מתנה עלמו בחייו ואמר לו נתתי לך פירות אבל הגוף נתתי לבנך ומת המקבל ובא הבן לתבוע הגוף אומר לו

לא ידע . וכתב הרמ״ס מיירוזין שמא זיכה לו ע״י אחר פי׳ ודלמי זיכה לו ע״י אחר וכתב ה״ה בפ״ו מהלכות זכייה שכך מפורש בתוס׳ : (ח) **כתב** הרמב״ם מקבל שטען שזה שתמת ידי מיגה מתנה בידי וכו׳ בפ״ד מכ׳ זכייה : ומ״ש רבי׳ ומיגי מבין מה ענין שבועה לכאן וכו׳ הרמב״ן הביאו כן וגם ה״ה כתב שמא זיכה לו ע״י אחר . כתב הרמב״ם מקבל שטען שזה שתמת ידי מיגה מתנה בידי מקבל שטען שמא זיכה לו ע״י אחר והמקבל לא ידע כלעיל : **וכתב** הרמב״ן דוקא שמיגו מכ׳ לאחרים וכו׳ נראה להרמב״ן דהדברי קיימין בגיגו אב לאחרים היינו זה להדרא מתנה למרא וב״ח דעתו נוטה ממנה לפילו אם ידוע המתנה ממה לפרוע הלא שהיא זיבורית וזו היא ביעותית מי יתי דמה שנאמר לעתן הוא במקום אחר וזו היא במיגה עמו אבל בשומר מבוטלת היא וכו׳ אין ב״ח של עתן נוטה ממנו לפילו לא נאמר בידו ממה לפרוע אבל לגבי ב״ח של המקבל אין חילוק ובכל ענין נוטה הימנה ואין המקבל נאמן לחוב לאחרים מאחר שבאר בשה המתנה לידו ולרש״י המקבל נאמן לפילו לחוב לאחרים כיון שלא היתה בחזקתו עד עתה וכך היא דעת הרמב״ם הלא דמצריך היסת למקבל כעין שבועת התקנה כמו שהבאתי לעיל בסמוך : ומ״ש וכן דעת מ״ה הרא״ש ז״ל . כ״ע היכא מיהיה להך דהרמ״ם בפסקיו או בתשובותיו :

(ט) **כתב** הרמב״ם מקבל שטען וכו׳ בסוף פ״ד מזכייה והוא מימרא דרב בפרק השולח מתנה שאמר לחבר שבשה השתנה לידו מתנה זו מבוטלת היא תפיבטל מי שיפסי בה לא אמר כלום אינה מתנה דברי קיימים פי׳ דאמר מתנה זו שתמת ידי מיגה מתנה בידי מקבל שטען שמא זיכה לו ע״י אחר . כתב הרמב״ם מקבל שטען שזה שתמת ידי מיגה מתנה בידי מקבל שטען שמא זיכה לו ע״י אחר והמקבל לא ידע כלעיל : **וכתב** הרמב״ן דוקא שמיגו מכ׳ לאחרים וכו׳ נראה להרמב״ן דהדברי קיימין בגיגו אב לאחרים היינו זה להדרא מתנה למרא וב״ח דעתו נוטה ממנה לפילו אם ידוע המתנה ממה לפרוע הלא שהיא זיבורית וזו היא ביעותית מי יתי דמה שנאמר לעתן הוא במקום אחר וזו היא במיגה עמו אבל בשומר מבוטלת היא וכו׳ אין ב״ח של עתן נוטה ממנו לפילו לא נאמר בידו ממה לפרוע אבל לגבי ב״ח של המקבל אין חילוק ובכל ענין נוטה הימנה ואין המקבל נאמן לחוב לאחרים מאחר שבאר בשה המתנה לידו ולרש״י המקבל נאמן לפילו לחוב לאחרים כיון שלא היתה בחזקתו עד עתה וכך היא דעת הרמב״ם הלא דמצריך היסת למקבל כעין שבועת התקנה כמו שהבאתי לעיל בסמוך : ומ״ש וכן דעת מ״ה הרא״ש ז״ל . כ״ע היכא מיהיה להך דהרמ״ם בפסקיו או בתשובותיו :

(יג) **כתב** הרמב״ם ז״ל דבשאומר מי מיפסי בה וכו׳ בריש פ״ד מכ׳ זכייה ודברי מבוארים בכריתות פרק המביא מסס תלוי מר״ל הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה שמא זיכה לו ע״י אחר : (ח) כתב הרמב״ם מקבל שטען שזה שתחת ידי אינה מתנה בידי (אלא) שומר אני עליה וכיוצא בזה או בטלה היתה מעיקרא שלא קבלתיה אלא בע״כ באונס או בטעות או כיוצא בזה דברים קיימים ונשבע ע״ז שבועת היסת ותחזור לבעלים : (ט) טען הנותן שומר אתה עליה או שלא מדעת נתתיה או גזולה היא בידך נשבע המקבל שבועת היסת ונפטר ע״כ ואיני מבין מה ג׳ ענין שבועה לכאן כשטוען המקבל שאינה מתנה יסתלק ממנה ויניחנה : (י) שאלה לא״א הרא״ש ז״ל יעקב נתן לראובן בנו קרקע במתנה מעכשיו אחר זמן ירד יעקב מנכסיו ופיים מראובן שיחזיר לו שטר המתנה וכן עשה ונם עשה לאביו שטר מחילה אחר כן נתעשר יעקב ובקש ראובן מאביו שיחזור ויעשה לו שטר מתנה כבתחילה ולא רצה יעקב אז ערער ראובן על הביית ואמר שלא יוציא מתחת ידו בחזרת שטר המתנה ובמחילה שעשה לו • תשובה הדין עם ראובן שיעקב לא קנה בחזרת השטר ולא במחילה ואם יעקב מודה בכל הדברים בפני ב״ד יחזיקו ב״ד הקרקע ביד ראובן ואם כופר ואומר שלא נתן לראובן מעולם אם עדי המתנה הם קיימים ומעידים על המתנה הרי הבית של ראובן ואם אין עדים ישבע יעקב שלא נתן לראובן : (יא) מקבל מתנה שאמר לאחר שבאה המתנה לידו מתנה זו מבוטלת היא תבטל אי איפשי בה אינה כלום אלא שלו היא ואם בא בעל חובה גובה ממנה : (יב) אבל אם אמר בטלה היא אינה מתנה דבריו קיימין ה אם קבלה הוא בעצמו שהרי זה מודה שהיתה בטלה מעיקרא ומעולם לא כיון לזכות בה והודאת בעל דין כב׳ עדים דמי וחזרה לנותן וכתב הראב״ד דוקא שאינו חב לאחרים אבל אם חב לאחרים כגון שיש לו בעל חוב שיש לו לגבות ממנה אינו נאמן ורש״י פירש שהוא נאמן אפילו יש לו בעל חוב וטעמא דמלתא כיון שלא היתה בחזקתו עד עתה וכן דעת א״א הרא״ש ז״ל : (יג) כתב הרמב״ם ז״ל דכשאומר אי איפשי בה לאחר שבאה לידו הוי (ד) הפקר וכל הקודם שמא זיכה לו ע״י אחר : (ח) כתב הרמב״ם מקבל שטען שזה שתחת ידי אינה מתנה בידי (אלא) שומר אני עליה וכיוצא בזה או בטלה היתה מעיקרא שלא קבלתיה אלא בע״כ באונס או בטעות או כיוצא בזה דברים קיימים ונשבע ע״ז שבועת היסת ותחזור לבעלים : (ט) טען הנותן שומר אתה עליה או שלא מדעת נתתיה או גזולה היא בידך נשבע המקבל שבועת היסת ונפטר ע״כ ואיני מבין מה ג׳ ענין שבועה לכאן כשטוען המקבל שאינה מתנה יסתלק ממנה ויניחנה : (י) שאלה לא״א הרא״ש ז״ל יעקב נתן לראובן בנו קרקע במתנה מעכשיו אחר זמן ירד יעקב מנכסיו ופיים מראובן שיחזיר לו שטר המתנה וכן עשה ונם עשה לאביו שטר מחילה אחר כן נתעשר יעקב ובקש ראובן מאביו שיחזור ויעשה לו שטר מתנה כבתחילה ולא רצה יעקב אז ערער ראובן על הביית ואמר שלא יוציא מתחת ידו בחזרת שטר המתנה ובמחילה שעשה לו • תשובה הדין עם ראובן שיעקב לא קנה בחזרת השטר ולא במחילה ואם יעקב מודה בכל הדברים בפני ב״ד יחזיקו ב״ד הקרקע ביד ראובן ואם כופר ואומר שלא נתן לראובן מעולם אם עדי המתנה הם קיימים ומעידים על המתנה הרי הבית של ראובן ואם אין עדים ישבע יעקב שלא נתן לראובן : (יא) מקבל מתנה שאמר לאחר שבאה המתנה לידו מתנה זו מבוטלת היא תבטל אי איפשי בה אינה כלום אלא שלו היא ואם בא בעל חובה גובה ממנה : (יב) אבל אם אמר בטלה היא אינה מתנה דבריו קיימין ה אם קבלה הוא בעצמו שהרי זה מודה שהיתה בטלה מעיקרא ומעולם לא כיון לזכות בה והודאת בעל דין כב׳ עדים דמי וחזרה לנותן וכתב הראב״ד דוקא שאינו חב לאחרים אבל אם חב לאחרים כגון שיש לו בעל חוב שיש לו לגבות ממנה אינו נאמן ורש״י פירש שהוא נאמן אפילו יש לו בעל חוב וטעמא דמלתא כיון שלא היתה בחזקתו עד עתה וכן דעת א״א הרא״ש ז״ל : (יג) כתב הרמב״ם ז״ל דכשאומר אי איפשי בה לאחר שבאה לידו הוי (ד) הפקר וכל הקודם

(י) **שאלה** לא״א הרא״ש ז״ל יעקב נתן לראובן בנו קרקע וכו׳ בכלל ס״ח סי׳ כ״ח :

(יא) (יב) **מקבל** מתנה שאמר לאחר שבאה המתנה לידו מתנה זו מבוטלת היא תבטל אי איפשי בה אינה כלום וכו׳ אבל אם אמר בטלה היא אינה מתנה דבריו קיימים זפי׳ דאמר מתנה זו שתמת ידי מיגה מתנה בידי מקבל שטען שמא זיכה לו ע״י אחר . כתב הרמב״ם מקבל שטען שזה שתחת ידי אינה מתנה בידי מקבל שטען שמא זיכה לו ע״י אחר והמקבל לא ידע כלעיל : **וכתב** הרמב״ן דוקא שמיגו מכ׳ לאחרים וכו׳ נראה להרמב״ן דהדברי קיימין בגיגו אב לאחרים היינו זה להדרא מתנה למרא וב״ח דעתו נוטה ממנה לפילו אם ידוע המתנה ממה לפרוע הלא שהיא זיבורית וזו היא ביעותית מי יתי דמה שנאמר לעתן הוא במקום אחר וזו היא במיגה עמו אבל בשומר מבוטלת היא וכו׳ אין ב״ח של עתן נוטה ממנו לפילו לא נאמר בידו ממה לפרוע אבל לגבי ב״ח של המקבל אין חילוק ובכל ענין נוטה הימנה ואין המקבל נאמן לחוב לאחרים מאחר שבאר בשה המתנה לידו ולרש״י המקבל נאמן לפילו לחוב לאחרים כיון שלא היתה בחזקתו עד עתה וכך היא דעת הרמב״ם הלא דמצריך היסת למקבל כעין שבועת התקנה כמו שהבאתי לעיל בסמוך : ומ״ש וכן דעת מ״ה הרא״ש ז״ל . כ״ע היכא מיהיה להך דהרמ״ם בפסקיו או בתשובותיו :

(יג) **כתב** הרמב״ם ז״ל דכשאומר אי איפשי בה לאחר שבאה לידו הוי (ד) הפקר וכל הקודם מקבל שטען שמא זיכה לו ע״י אחר וכו׳ בריש פ״ד מכ׳ זכייה ודברי מבוארים בכריתות פרק המביא מסס תלוי מר״ל הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה

דרכי משה

גבמיו ע״ש : (ג) ול״נ דבכה״ג אינו נאמן המקבל אפילו בשבועה מאחר שבא לחוב לב״ח ד וכמו שכתב הרמב״ם בעצמו בפרק א׳ מהלכות מלוה וכמו שתבאר לעיל סימן צ״ח מיהו אשר דבכה״ג נאמן בשבועה מאחר שידע שדבר זה אינו שלו היה מעיקרא לכן נאמן כשבועה שלא קיבלו במתנה מעולם וכמו שכתב רבינו בסמוך לדעת רש״י : (ד) ובתב נ״י דף רכ״א

פרישה

לעיל : (מ) כתב הרמב״ם כו׳ בפ״ד מזכייה כ״כ : ולא שומר מני עליה כו׳ בכ״ל : ומקבל שבועת היסת ותמוור כו׳ דוקא בסך בנת שמיירי שהשאיר היא תחת ידו לקיים שבועה לסמיין דברין אבל לא בבבות שהוכיל רבינו לפני זה וגם הרמב״ם כתבם שם לפני בנת זו ולא הוכיל לדקיק שבועה וק״ל : (ט) נשבע המקבל שבועת היסת כו׳ ודוקא כשהחזיק בם שני מוקף סמ״ם : ומיני מבין מה ענין שבועה כו׳ גם הרמב״ן ומה״מ תמהו ע״ז וכ׳ סמ״ם ולפשר שאם תבשיטו ב״ם שלו וש״ל מאם מעירים לפקיע שבועתו בשבע ע״ז היסת וע״ש עכ״ל וכתב ב״י ודוקא בטוענים טענת ודאי אבל בטענת שמא אין עליו חרם שאם וכתב עוד ה״ה טען הנותן ואמר שומר אתה עליה וכו׳ זה פשוט הוא דדוקא כגון שהמקבל החזיק בה שני חזקה : (י) **שאלה** לא״א הרא״ש ז״ל יעקב נתן לראובן בנו קרקע וכו׳ בכלל ס״ח סי׳ כ״ח :

(יא) (יב) **מקבל** מתנה שאמר לאחר שבאה המתנה לידו מתנה זו מבוטלת היא תבטל אי איפשי בה אינה כלום וכו׳ אבל אם אמר בטלה היא אינה מתנה דבריו קיימים זפי׳ דאמר מתנה זו שתמת ידי מיגה מתנה בידי מקבל שטען שמא זיכה לו ע״י אחר . כתב הרמב״ם מקבל שטען שזה שתחת ידי אינה מתנה בידי מקבל שטען שמא זיכה לו ע״י אחר והמקבל לא ידע כלעיל : **וכתב** הרמב״ן דוקא שמיגו מכ׳ לאחרים וכו׳ נראה להרמב״ן דהדברי קיימין בגיגו אב לאחרים היינו זה להדרא מתנה למרא וב״ח דעתו נוטה ממנה לפילו אם ידוע המתנה ממה לפרוע הלא שהיא זיבורית וזו היא ביעותית מי יתי דמה שנאמר לעתן הוא במקום אחר וזו היא במיגה עמו אבל בשומר מבוטלת היא וכו׳ אין ב״ח של עתן נוטה ממנו לפילו לא נאמר בידו ממה לפרוע אבל לגבי ב״ח של המקבל אין חילוק ובכל ענין נוטה הימנה ואין המקבל נאמן לחוב לאחרים מאחר שבאר בשה המתנה לידו ולרש״י המקבל נאמן לפילו לחוב לאחרים כיון שלא היתה בחזקתו עד עתה וכך היא דעת הרמב״ם הלא דמצריך היסת למקבל כעין שבועת התקנה כמו שהבאתי לעיל בסמוך : ומ״ש וכן דעת מ״ה הרא״ש ז״ל . כ״ע היכא מיהיה להך דהרמ״ם בפסקיו או בתשובותיו :

(יג) **כתב** הרמב״ם ז״ל דבשאומר מי מיפסי בה וכו׳ בריש פ״ד מכ׳ זכייה ודברי מבוארים בכריתות פרק המביא מסס תלוי מר״ל הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה

דרישה

סי׳ רמה (יא) **מקבל** מתנה שאמר כו׳ מיגה כלום כו׳ בטלה היא כו׳ דברין קיימין בריש פ׳ השולח מיהו ומהרי״ו כתב דאפילו אמר לא מבטל מתנה זו אלא מי שהיה בדעתו בשעת מתנה שאמר לאחר שבאה המתנה לידו אבל אם לא היה בדעתו כלל אלא שאמר לאחר שבאה המתנה לידו מתנה זו מבוטלת היא תבטל אי איפשי בה לא אמר כלום בטלה היא דברין קיימין ופירש״י לא אמר כלום וב״מ גבמה ממנו בע״כ לפי שכל הלשונות הללו לשון עתיד הן וכשלו בטלה היא וכן בשאר מתנה

הקודם בה זכה ורש"י חילק במטלטלי כיון שהן בידו ואמר אי איפשי בהן הויא לשון הפקר אבל קרקע שאינו בידו לא הוי אי איפשי בו לשון הפקר אלא רוצה לבטל המתנה ואינו יכול כיון שכבר קבלה וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל הכותב נכסיו או נתן מתנה לפלוני

הכותב נכסיו או נתן מתנה לפלוני בכתב או בע"פ וחזר בו אפילו מיד אינו יכול לחזור בו ואפילו אמר לו קנה ממני מיד ואפילו אמר לו קנה ממני מיד ואפילו אמר לו קנה ממני מיד

כשכתבו לו והוא שתק וכו' בסוף פ' יש נוחלין (קלז:) אמר רב יהודה אמר שמואל הכותב נכסיו לאחר ואמר הלה מי מיפצי דסס קנה ואפי' עומד והוא ורבי יוחנן אמר לא קנה מ"ר מבע בר ממל ל"פ כאן בשוה מעיקרא כאן בשותק ולבסוף שוה וכתבו הרי"ף והרמ"ם הלכי דינא כשכ"מ הוא דדבריו בכתובין וכמסורין דמו וכיון ששתק כאילו אמסרו לו דמי מבל בשעת כריאת עד דמטו שטרא לידיה . וכ' הרמ"ם פירשב"ם בשוה מעיקרא לא קנה מיהו לא תחזור בעכ"ב ומיהו לא תחזור בהתנה של נותן שהרי סילק עצמו מהנכסי' ואפקירן וכל הקודם בהם זכה כדלמרינן בפ"ב דכריתות אמר ר"ל המותן מתנה לחבירו ואמר הלה מי מיפצי בה כל המחזיק בה זכה בה ול"ש בשוה מעיקרא ולא רצה לקבל התנה אלמי הוי כפקר והלה לא יכלה עצמו מרשות הנותן הוא סילק עצמו מהנכסים לדעתא שיקבלם הלה ואם לא רצה לקבלם לשתכה לא נפקא מרשותיה כדאמרינן בפרק הגוזל בתרא גבי חמרא דרב ספרא לדעתא דאריא אפקריה לדעתא דב"ע לא אפקריה הילכך גרסה בשוה מעיקרא הדרא מתנה למרה מבל שתק ולבסוף שוה לא הדרא למרה הכיון דשתק קנה לה ובשוה ואמר מי מיפצי בה הפקירה וכל הקודם בה זכה והכי מוכח בכריתות דאמרינן דר"ל בשתק ולבסוף שוה מיירי עכ"ל וכן כריב הרמב"ן ז"ל וכך הם דברי הרמב"ם בפ"ד מה' זכייה בשוה מעיקרא לא קנה המקבל ויחזרת לבעלים הראשונים ומ"ם רבינו לחלק בין מטלטלין לקרקע הוא ע"פ שיטת רש"י והרמ"ם שהיא דר"ל דפ' בתרא דכריתות וכבר נתבאר שאין דעת הרמב"ם לחלק בינייהם ושיין בב"י: (יד) **ואם** זיכה לו ע"י אחר בפניו ושתק ואח"כ אמר אי איפשי בה אם הנותן בריא לא זכה עד שיגיע לידו השטר וכיון שאמר אי איפשי בה קודם שהגיע לידו חוזר לנותן ואם הנותן שכ"מ דבריו בכתובים וכמסורים דמו ומיד כשכתבו לו והוא שתק זכה ובשחזר ואמר אי איפשי בה הפקירה וכל הקודם בה זכה בה אם הן מטלטלין ואם הוא קרקע לא יצא מתחת ידו בשביל זה : (יד) ואם זיכה לו ע"י אחר בפניו ושתק ואח"כ אמר אי איפשי בה כתב הרמב"ם שהוא ספק לפיכך

כמו בהשולח וכגירסת רש"י שהבאתי לעיל אלא דהיה גורס בלשון המקנן בכריתות אבי לאו לא אמר כלום וקנה לה לא אמר כלום דלא הדרא למרה ואיהו נמי לא קנה לה וכל המחזיק בה זכה גם הר"ן בפ' השולח כתב שיש מוסחות דגורסים כך גם ב"י כתב גירסא זו לדעת הרמב"ם ועתה מבואר דעת הרב ז"ל דמ"ם חזר בו ואמר אבי רוצה בה היינו אי איפשי בה ומ"ם לו אינו מבטלת דשתי לשוות משמע משמע דר"ל ה"ה בטלה לו שאמר מוסיף זה ל"ל בה היינו מבטלת דשתי לשוות משמע משמע אלא להשוות לא אמר כלום דלא הדרא למרה ואיהו נמי לא קנה וכל המחזיק בה זכה דלפי זה ודאי לא בעינן בשוה מעיקרא ה"ה הפקר וסיפא דמילתיה דרב ששת בשומר בעלה היא דא

שכתב על מ"ש בשם הרמב"ם דספק הוא וז"ל ולפ"ז הוליכו הרמב"ם בין שיש מתנת שכ"מ לשם היש מתנת בריא כמו שחילקו הרי"ף והרא"ש דכיון דשם דכתב נכסיו לאחר ומת"כ הוי דשם ל' להרי"ף והרמ"ה דהוי דיעת דכותב נכסיו לאחר ומתק תחלה ומת"כ לוה למתנין דזכה בה מיד וכשחזר ומתו מי מיפטי בה הפקירה וכל הקודם בה זכה בה חינו חלה בשביל מרע אבל לא בבריא ה"ג דזכה לו ע"י אחר בפניו ומתק ומת"כ אחר [מי] מיפטי בה דמשמע מדברי הרי"ף והרמ"ה מדשחילקו פלוגתא דרשב"ג ורבנן בבריית בשתם דלכה כרבנן דזכה בה אבל אם מוציאין מידו אין חינו חלה עד שיגיע לידו במקרקעי או שיגיע לידו במטלטלי ועכ פי דעתו זאת כתב בש"ע על דין זכה לו ע"י אחר ככ' ובכ"כ כתב וכ' כלשון הרמב"ם ומת"כ כתב וי"ל שאם היתה מתנה כיון שמתק בשעה שמע קבה ור"ל בהאי י"ל הרי"ף והרמ"ה דכיון שמע בשעה שמתק מיד קבה המקבל וכי אחר מת"כ מי מיפטי בה הפקירה וכל הקודם בה זכה בה והרב בהגהת ש"ע נחלק עליו ע"ש :

רמו (ו) **אף** על פי שהנותן נותן בשתם וכו'. בריית פ' מי שמת אלינה דר"ש בן מנסיא ולקמן סעיף י"ב בכתב כל נכסיו וכו' ע"ש :

(ג) **וכתב** הרמ"ה וה"ה נמי בריא וכולי . ס"ל דכך דמי שהלך בנו למד"ה וכו' מיירי בין בשכ"מ בין בבריא כדכתב לקמיה בסוף דבריו ומשם נלמד נמי להוכיח דברת דבכולהו הוי השעה דכיון דלא כתב הנכסים לאחרים אלא לאחר מיתה סובר דס"ל לנכסיו דשכ"מ סובר למות ולכן כותב כל נכסיו דס"ל להם ובריא ששמע שמת בנו ס"ל נכסיו מלא מיד בשעה שמע קבה כל נכסיו מלא לאחרים אחר מיתה ומש"ה כשמע שמת בנו מתנתו קיימת וכו' נראה דמ"מ דינו של הרמ"ה בבריא שכתב נכסיו לאחר מחמת שהיה לריך לברוח וכו' והרמב"ן נמי מודה בה ולא חלק להיפלוגי מלא בהיה ששמע שמת בנו וכתב כל נכסיו לאחרים לומר דלא חלה בשכ"מ . והר"ן בפרק מי שמת הביא דברי הרמב"ן וכתב עליהם תיפשר לק לפי דבריו ז"ל דלפילו בבריא לאיתה כגון דאמר מהיום ולאחר מיתה דכה"ג לא שביק נפשיה או תפשר דלפילו בכה"ג נמי שביק נפשיה מיקרי כיון שהוא מסלק כחו מנכסיו שלא יוכל למכור לאוסם עכ"ל : (ד) **וכן** הכותב נכסיו לא' מבניו ל"ש בריא ול"ש שכ"מ לא קנה שלא נתכוין אלא לעשותו אפוטרופא על שאר הבנים כדי שיכבדוהו ואפילו הוא קטן המוטל בעריסה עכ"ל (קלא:) ע"ר יהודה אמר שמואל הכותב נכסיו לאשתו לא עשתה אלא אפוטרופא פשיטא בנו הגדול לא עשתה אלא אפוטרופא בנו הקטן מאי מיתמר רב חילאי אמר שמואל אפילו בנו קטן המוטל בעריסה בעי רבא בבריא היאך בשכ"מ הוא דניתא ליה דליסתמעון מיליה אבל בבריא הא קאי הוא או דלמא בבריא נמי ניתא ליה דליסתמעון מיליה מהשתא ולא מיפטיטא וכ' הרי"ף ולקולא עבדינן ולא עשתה אלא אפוטרופא וכן פסק הרמ"ם ז"ל וז"ל הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' זכייה הכותב כל נכסיו מתנה לאחד מבניו בין שהיה בריא בין שהיה בשכ"מ אפי' היה בן קטן המוטל בעריסה לא עשתה אלא אפוטרופא והרי הוא בכל הנכסים כאחד מאחיו חומדן דעתו הוא אלא נתכוין אלא להיות אחיו נשמעים לו ואם שייר כל שהוא בין קרקע בין מטלטלין זכה הבן בחתנה עכ"ל והא דאם שייר כל שהוא וכו' זכה הבן בחתנה כתבו רבינו בסוף הסי' ושם יתבאר בס"ד : (ה) **וכתב** הר"ן אאם דמסקינן דבנו אפי' קטן ומוטל בעריסה אפוטרופא שוויה כתב הרז"ה דדוקא בעריסים לפוטרופום כגון קטן בין הבניס הקטנים או ליתינהו הכא הא בגדולים ואיתנהו הכא מתנה גמורה היא והרשב"א ז"ל מסתפק בדבר עכ"ל ואני מלתני להרשב"א שכ' בתשובות שאין דברי הרז"ה מחוורים והביא ראיה לדבר לסתור דברי הרז"ה וה"ה בפ"ו מה' זכייה כ' על סברת הרז"ה וליתא וכן הסכימו ז"ל דבכל גווני לא קנה עכ"ל :

(ה) **ומ"ש** רבינו בד"ה שכתבם לו בלשון מתנה שכיב מרע לאם היא מתנת בריא כמו שכתב הרי"ף והרא"ש : **ומ"ש** ומדברי ה"ה הרמ"ם ז"ל ירחה שזכה בה המקבל טעמו מדכתב בפ"ב י"ב הני פלוגתא דרשב"ג ורבנן וכתב דפליגי בזכה לו ע"י אחר ומתק ולבסוף לוה ולא הכריע ומסתמא משמע דהלכה כת"ק וכן יש לדקדק מדברי הרי"ף שגם הוא הביא פלוגתא דרשב"ג ורבנן ולא הכריע ומסתמא משמע דהלכה כת"ק וכן פסק הרשב"א ז"ל (ה) :

רמו (ו) (ג) **אף** על פי שהנותן נותן בשתם הולכים אחר לומד הדעת כיצד מי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת וכתב כל נכסיו לאחרים ואח"כ בא בנו אין מתנתו מתנה שאנו אומדין דעתו שאילו היה יודע שבנו קיים לא היה כותבם לאחרים : (ג) וכתב הרמ"ה ז"ל וה"ה נמי בריא שכתב כל נכסיו לאחר מחמת (א) שהיה צריך לברוח מפני בעלי חוביו או מפני אויביו ואח"כ עשה פשרה עם בעלי חוביו ואויביו או שמתו אם נתברר שלא כתב מתנה זו אלא מחמת כן הואיל ונדחה השעה מפניו והרי הוא צריך לנכסיו בטלה המתנה ודומה לשכ"מ שכתב כל נכסיו מחמת שהוא סובר למות ואם עמד מחליו חוזר בו וה"ה נמי בבריא כיוצא בזה דההוא דמי ששמע שמת בנו וכתב כל נכסיו לאחרים אירי בבריא והרמב"ן פי' דלא אירי אלא בשכ"מ אבל בבריא אפילו בא בנו מתנתו קיימת דכיון דשביק נפשיה ויהיב לאהרינו לבריה נמי שביק : (ד) וכן הכותב כל נכסיו לאחד מבניו לא שנא בריא ולא שנא שכיב מרע לא קנה שלא נתכוין אלא לעשותו אפוטרופא על שאר הבנים כדי שיכבדוהו ואפילו הוא קטן המוטל בעריסה : (ה) בד"א שכתבם לו בלשון מתנה

(ב"ה) ולא חילק הרמב"ם בין אם היא מתנת שכיב מרע לאם היא מתנת בריא כמו שכתב על מ"ש בשם הרמב"ם דספק הוא וז"ל ולפ"ז הוליכו הרמב"ם בין שיש מתנת שכ"מ לשם היש מתנת בריא כמו שחילקו הרי"ף והרא"ש והרמ"ה עכ"ל ברמה דם"ל דכי היכי דם"ל להרי"ף והרמ"ה דהני דיעת דכותב נכסיו לאחר ומתק תחלה ומת"כ לוה למתנין דזכה בה מיד וכשחזר ומתו מי מיפטי בה הפקירה וכל הקודם בה זכה בה חינו חלה בשביל מרע אבל לא בבריא ה"ג דזכה לו ע"י אחר ומתק ומת"כ אחר [מי] מיפטי בה דמשמע מדברי הרי"ף והרמ"ה מדשחילקו פלוגתא דרשב"ג ורבנן בבריית בשתם דלכה כרבנן דזכה בה אבל אם מוציאין מידו אין חינו חלה עד שיגיע לידו במטלטלי ועכ פי דעתו זאת כתב בש"ע על דין זכה לו ע"י אחר ככ' ובכ"כ כתב וכ' כלשון הרמב"ם ומת"כ כתב וי"ל שאם היתה מתנה כיון שמתק בשעה שמע קבה ור"ל בהאי י"ל הרי"ף והרמ"ה דכיון שמתק בשעה שמע קבה המקבל מיד קבה המקבל וכי אחר מת"כ מי מיפטי בה הפקירה וכל הקודם בה זכה בה והרב בהגהת ש"ע נחלק עליו ע"ש :

רמו (ו) **אף** על פי שהנותן נותן בשתם וכו'. בריית פ' מי שמת אלינה דר"ש בן מנסיא ולקמן סעיף י"ב בכתב כל נכסיו וכו' ע"ש :

(ג) **וכתב** הרמ"ה וה"ה נמי בריא וכולי . ס"ל דכך דמי שהלך בנו למד"ה וכו' מיירי בין בשכ"מ בין בבריא כדכתב לקמיה בסוף דבריו ומשם נלמד נמי להוכיח דברת דבכולהו הוי השעה דכיון דלא כתב הנכסים לאחרים אלא לאחר מיתה ומש"ה כשמע שמת בנו מתנתו קיימת וכו' נראה דמ"מ דינו של הרמ"ה בבריא שכתב נכסיו לאחר מחמת שהיה לריך לברוח וכו' הרמב"ן נמי מודה בה ולא חלק להיפלוגי מלא בהיה ששמע שמת בנו וכתב כל נכסיו לאחרים לומר דלא חלה בשכ"מ . והר"ן בפרק מי שמת הביא דברי הרמב"ן וכתב עליהם תיפשר לק לפי דבריו ז"ל דלפילו בבריא לאיתה כגון דאמר מהיום ולאחר מיתה דכה"ג לא שביק נפשיה או תפשר דלפילו בכה"ג נמי שביק נפשיה מיקרי כיון שהוא מסלק כחו מנכסיו שלא יוכל למכור לאוסם עכ"ל : (ד) **וכן** הכותב נכסיו לא' מבניו ל"ש בריא ול"ש שכ"מ לא קנה שלא נתכוין אלא לעשותו אפוטרופא על שאר הבנים כדי שיכבדוהו ואפילו הוא קטן המוטל בעריסה : (ה) בד"א שכתבם לו בלשון מתנה

(ב"ה) ולא חילק הרמב"ם בין אם היא מתנת שכיב מרע לאם היא מתנת בריא כמו שכתב על מ"ש בשם הרמב"ם דספק הוא וז"ל ולפ"ז הוליכו הרמב"ם בין שיש מתנת שכ"מ לשם היש מתנת בריא כמו שחילקו הרי"ף והרא"ש : **ומ"ש** ומדברי ה"ה הרמ"ם ז"ל ירחה שזכה בה המקבל טעמו מדכתב בפ"ב י"ב הני פלוגתא דרשב"ג ורבנן וכתב דפליגי בזכה לו ע"י אחר ומתק ולבסוף לוה ולא הכריע ומסתמא משמע דהלכה כת"ק וכן יש לדקדק מדברי הרי"ף שגם הוא הביא פלוגתא דרשב"ג ורבנן ולא הכריע ומסתמא משמע דהלכה כת"ק וכן פסק הרשב"א ז"ל (ה) :

רמו (ו) (ג) **אף** על פי שהנותן נותן בשתם הולכים אחר לומד הדעת כיצד מי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת וכתב כל נכסיו לאחרים ואח"כ בא בנו אין מתנתו מתנה שאנו אומדין דעתו שאילו היה יודע שבנו קיים לא היה כותבם לאחרים : (ג) וכתב הרמ"ה ז"ל וה"ה נמי בריא שכתב כל נכסיו לאחר מחמת (א) שהיה צריך לברוח מפני בעלי חוביו או מפני אויביו ואח"כ עשה פשרה עם בעלי חוביו ואויביו או שמתו אם נתברר שלא כתב מתנה זו אלא מחמת כן הואיל ונדחה השעה מפניו והרי הוא צריך לנכסיו בטלה המתנה ודומה לשכ"מ שכתב כל נכסיו מחמת שהוא סובר למות ואם עמד מחליו חוזר בו וה"ה נמי בבריא כיוצא בזה דההוא דמי ששמע שמת בנו וכתב כל נכסיו לאחרים אירי בבריא והרמב"ן פי' דלא אירי אלא בשכ"מ אבל בבריא אפילו בא בנו מתנתו קיימת דכיון דשביק נפשיה ויהיב לאהרינו לבריה נמי שביק : (ד) וכן הכותב כל נכסיו לאחד מבניו לא שנא בריא ולא שנא שכיב מרע לא קנה שלא נתכוין אלא לעשותו אפוטרופא על שאר הבנים כדי שיכבדוהו ואפילו הוא קטן המוטל בעריסה : (ה) בד"א שכתבם לו בלשון מתנה

דרישה

כמוכר בו בשבילו ומוכח ממ"ש הרמב"ם לכתוב בשבח שנייש בזיכה לו ע"י אחר דיש בו שפק משום דכשפק כמתן בלכה דם"ל דרבנן דפליגי עם רשב"ג . בנבי נמי פליגי וס"ל דמחלת לוה מיד וכה בו המקבל . משל"כ לפיטת הרי"ף והרמ"ה דפירשו הסיומלתות בשכ"מ וכ"ל דלימיל למימר דרבנן מודו לרשב"ג בבני בזיכה לו ע"י אחר וכ"ל . ובוה מיושב תמיהת מוה"ם ז"ל שתמה בס"ם זה על מה שכתב מהרי"ק ז"ל בשתם בש"ע עם ז"ל ו"ל דלם סיתה מתנת שכ"מ כיון דשתק בשעה שמע קבה כ"ל . ותמה עליו מ"א ר"ס וכתב ז"ל לא לחיתי מי שמחלק בין שכ"מ לבריא . וגם מיט נראם למלק כ"ז שר וכן דעת הרמ"ם שוכם המקבל בכל ענין עכ"ל . שהרמ"ם המחבר בש"ע ז"ל שאם סיתה מתנת ש"מ כ' (בין) [כיון] ל"מ סטור בשם הרמ"ם דספק כת"ק מיט כיון דלא בירר הרמ"ם דבריו לא לכם לכתוב בשמו אלא דבריס מוכרחים ובפרט בתקוני ממונא מחוקת מרא (קלא) קמא ליד המקבל אי ליד שוכם בו לשעבר ומש"ה לא כתב אלא שכ"מ דבשכ"מ עכ"פ ס"ל דקנה כיון דשלכה כת"ק אבל דברי רבינו מיט מוכרח דס"ל ככי דיוקל לסיות דרבנן מודו בו לשבח רשב"ג ומאחי שכ"מ לתיכא בו תרתי ודאי לא סו"ל לשתוק בשעה שאת ליד המחר . ומ"ו ר"ם תפשר בידע ג"כ שברת מרי"ק ז"ל בוש ומ"מ היה ס"ל זה לקמן לוקח ממחר דיבורי רבנן מסורין קודם דברי רשב"ג ואף הוכיחו בדבריהן שכ"מ משמע דגם בבני תיירי וס"ל להרמ"ם להלכה כוותייהו ודוק : וכיון שאמר מיני כוסם כו' וזה שקדם וכה ואין מוציאין מידו כו' אין להקשות מ"ש משל"כ בכתב רבינו לעיל (ס"ם רמ"ג) גבי דק ומרקי ופקדיה וזכה בו אמר כו' דמוציאין מידו ונותנין לבע"ח משעה דבע"ח מוחק מלא בס מספק תפילה ס"ב נימא בעל כמחון דסיימו סנותן ליחשב מוחק מספק ומ"ם מוחק מלא קמא לסכת מחוקת בית הספר ד"ל דסכת כיון שכבר סילק עלמו ממחון זה ויכלו לזה אמר בו לא מיקרי מחוסיר משל"כ לעיל אבל מ"מ כשמוד ואפס מיד זה שוכה בו מכני דפיסנא כיון שלא סילק נפשו מתפילה אלא מדעתא שיוכה בו המקבל ובודאי לא אס מוד לוכה ותקפה מיד כבעלים ברשותם מוציאים מידו ומוסרים לבעלים לשמוים דאל"כ אין לדבר סוף וכמ"ש לעיל (ריש סימן קל"ט) בדין ספיסה ודוקא בבעל ברשתן אמרו שאם תקף מיד שוכה מין מוציאין מידו משל"כ בספיסה דאין יודע מי בבעל מ"ם אמרו דהמוחה מוחה ברשתן אף אס תקפו בשני מחזיקין מוחו לבעל ברשתן אמת ברשתן היס בבעל גם מבשם דאס מיכה לברורי ולהביא ראיה מי בעל בספיסה ובודאי מי שספיסה אלא ירוחי ויביא עדיס ולכך מעמידין אותו ביד ברשתן ומריחן וסו ודאי אות בבעל דאל"כ היס יולא סוא שבבנדו יבית דאיך לסוך מיהו אי בשכיבת מרע נמי אע"ג דלא היה דעתו שיוכבדוהו כיון דאמר מיני אלא מפני לאחד מבניו נמי אע"ג דלא היה דעתו שיוכבדוהו כיון לחיובו גדול מיכה למימר דעשאו אפוטרופא משום דהאב הבין בקטן שהוא חריף בחשב ומתן ומטעם לא פלוג אפני קטן מוטל בעריסה נמי . ובשכ"מ פשיטא לן דלא עשאו אלא אפוטרופא אבל בבריא מיבעיא לן ולא אפשיטא וכתב הרי"ף ולקולא עבדינן ולא עשאו אלא אפוטרופא וכן כתבו הפוסקים : (ה) **בד"א** שכתבם לו בלשון מתנה . עם הקשה רשב"ם (דף ק"ל ע"ב) מהא דפסקינן הלכה כר' יוחנן בן ברוקא דהמוחר על בן בין הבניס פלוני ויורשי דבריו קיימים והכא פסק אלא

דרישה

כמוכר בו בשבילו ומוכח ממ"ש הרמב"ם לכתוב בשבח שנייש בזיכה לו ע"י אחר דיש בו שפק משום דכשפק כמתן בלכה דם"ל דרבנן דפליגי עם רשב"ג . בנבי נמי פליגי וס"ל דמחלת לוה מיד וכה בו המקבל . משל"כ לפיטת הרי"ף והרמ"ה דפירשו הסיומלתות בשכ"מ וכ"ל דלימיל למימר דרבנן מודו לרשב"ג בבני בזיכה לו ע"י אחר וכ"ל . ובוה מיושב תמיהת מוה"ם ז"ל שתמה בס"ם זה על מה שכתב מהרי"ק ז"ל בשתם בש"ע עם ז"ל ו"ל דלם סיתה מתנת שכ"מ כיון דשתק בשעה שמע קבה ור"ל בהאי י"ל הרי"ף והרמ"ה דכיון שמתק בשעה שמע קבה המקבל מיד קבה המקבל וכי אחר מת"כ מי מיפטי בה הפקירה וכל הקודם בה זכה בה והרב בהגהת ש"ע נחלק עליו ע"ש :

סי' רמו (ו) **אף** על פי שהנותן נותן בשתם וכו'. בריית פ' מי שמת אלינה דר"ש בן מנסיא ולקמן סעיף י"ב בכתב כל נכסיו וכו' ע"ש :

(ג) **וכתב** הרמ"ה וה"ה נמי בריא וכולי . ס"ל דכך דמי שהלך בנו למד"ה וכו' מיירי בין בשכ"מ בין בבריא כדכתב לקמיה בסוף דבריו ומשם נלמד נמי להוכיח דברת דבכולהו הוי השעה דכיון דלא כתב הנכסים לאחרים אלא לאחר מיתה ומש"ה כשמע שמת בנו מתנתו קיימת וכו' נראה דמ"מ דינו של הרמ"ה בבריא שכתב נכסיו לאחר מחמת שהיה לריך לברוח וכו' הרמב"ן נמי מודה בה ולא חלק להיפלוגי מלא בהיה ששמע שמת בנו וכתב כל נכסיו לאחרים לומר דלא חלה בשכ"מ . והר"ן בפרק מי שמת הביא דברי הרמב"ן וכתב עליהם תיפשר לק לפי דבריו ז"ל דלפילו בבריא לאיתה כגון דאמר מהיום ולאחר מיתה דכה"ג לא שביק נפשיה או תפשר דלפילו בכה"ג נמי שביק נפשיה מיקרי כיון שהוא מסלק כחו מנכסיו שלא יוכל למכור לאוסם עכ"ל : (ד) **וכן** הכותב נכסיו לא' מבניו ל"ש בריא ול"ש שכ"מ לא קנה שלא נתכוין אלא לעשותו אפוטרופא על שאר הבנים כדי שיכבדוהו ואפילו הוא קטן המוטל בעריסה : (ה) בד"א שכתבם לו בלשון מתנה

(ב"ה) ולא חילק הרמב"ם בין אם היא מתנת שכיב מרע לאם היא מתנת בריא כמו שכתב על מ"ש בשם הרמב"ם דספק הוא וז"ל ולפ"ז הוליכו הרמב"ם בין שיש מתנת שכ"מ לשם היש מתנת בריא כמו שחילקו הרי"ף והרא"ש והרמ"ה עכ"ל ברמה דם"ל דכי היכי דם"ל להרי"ף והרמ"ה דהני דיעת דכותב נכסיו לאחר ומתק תחלה ומת"כ לוה למתנין דזכה בה מיד וכשחזר ומתו מי מיפטי בה הפקירה וכל הקודם בה זכה בה חינו חלה בשביל מרע אבל לא בבריא ה"ג דזכה לו ע"י אחר ומתק ומת"כ אחר [מי] מיפטי בה דמשמע מדברי הרי"ף והרמ"ה מדשחילקו פלוגתא דרשב"ג ורבנן בבריית בשתם דלכה כרבנן דזכה בה אבל אם מוציאין מידו אין חינו חלה עד שיגיע לידו במטלטלי ועכ פי דעתו זאת כתב בש"ע על דין זכה לו ע"י אחר ככ' ובכ"כ כתב וכ' כלשון הרמב"ם ומת"כ כתב וי"ל שאם היתה מתנה כיון שמתק בשעה שמע קבה ור"ל בהאי י"ל הרי"ף והרמ"ה דכיון שמתק בשעה שמע קבה המקבל מיד קבה המקבל וכי אחר מת"כ מי מיפטי בה הפקירה וכל הקודם בה זכה בה והרב בהגהת ש"ע נחלק עליו ע"ש :

רמו (ו) **אף** על פי שהנותן נותן בשתם הולכים אחר לומד הדעת כיצד מי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת וכתב כל נכסיו לאחרים ואח"כ בא בנו אין מתנתו מתנה שאנו אומדין דעתו שאילו היה יודע שבנו קיים לא היה כותבם לאחרים : (ג) וכתב הרמ"ה ז"ל וה"ה נמי בריא שכתב כל נכסיו לאחר מחמת (א) שהיה צריך לברוח מפני בעלי חוביו או מפני אויביו ואח"כ עשה פשרה עם בעלי חוביו ואויביו או שמתו אם נתברר שלא כתב מתנה זו אלא מחמת כן הואיל ונדחה השעה מפניו והרי הוא צריך לנכסיו בטלה המתנה ודומה לשכ"מ שכתב כל נכסיו מחמת שהוא סובר למות ואם עמד מחליו חוזר בו וה"ה נמי בבריא כיוצא בזה דההוא דמי ששמע שמת בנו וכתב כל נכסיו לאחרים אירי בבריא והרמב"ן פי' דלא אירי אלא בשכ"מ אבל בבריא אפילו בא בנו מתנתו קיימת דכיון דשביק נפשיה ויהיב לאהרינו לבריה נמי שביק : (ד) וכן הכותב כל נכסיו לאחד מבניו לא שנא בריא ולא שנא שכיב מרע לא קנה שלא נתכוין אלא לעשותו אפוטרופא על שאר הבנים כדי שיכבדוהו ואפילו הוא קטן המוטל בעריסה : (ה) בד"א שכתבם לו בלשון מתנה

פרישה

כיון שלא דיבר עמי וכשיבוא סוכח ליתן לי לא מקבלנו ולמחוה ודוק בדריסה : וכיון שאמר מיני מלא נראה עכ"ל : ומדברי מרמ"ם ירחה כ' סיינו דמשמע דס"ל דסלכה כת"ק ועכ"ל : שוכח דם המקבל פי' וכיון שוכח המקבל הו לא מני למיסדר לנותן בל' מי מיפטי מלא נעשה ספקר : **סי' רמו** (ב) **מי** שהלך בנו למדינת הים כו' בריית פ' מי שמת (דף קמ"ו) וגמרא פ' י"ב (דף קל"ג) ע"ש : וכ' כל נכסיו כו' הא אס שייר כ"ש לא כמ"ש בס"ם וס : (ג) **שהיה** צריך לברוח כלומר סוא עלמו סיה צריך לברוח מפני ב"ח ומוביו ושוב רודפים אחריו : סוקיל ונדאס דבשעה כו' פי' דבשעה וסומן שכיב בו עד שם שהיה צריך לברוח ומ"ש קאמר דבשעה בס"ת סיינו כלומר שבכל יודעין מוס : וס"ס נמי בבריא כיון דוס כלומר בבריא שהוא כיון דמ"ש לסיינו בורס מפני רודפים דאובר נמי שלא יכנס מהן לעולם : ודבהוא דמי ששמע כו' תיירי בבריא כו' פי' וא"כ מביניים דסהוא דמ"ש וששוא דשמע כו' ניחא דבכתוב נכסיו מפחת בריאס בשלא שתבנה דמשכיח דשמע שמת בנו לחזר ליכת לאילף דיל דוקא שתם בנו וכתב כל נכסיו לאחרים לומר דלא חלה בשכ"מ . והר"ן בפרק מי שמת הביא דברי הרמב"ן וכתב עליהם תיפשר לק לפי דבריו ז"ל דלפילו בבריא לאיתה כגון דאמר מהיום ולאחר מיתה דכה"ג לא שביק נפשיה או תפשר דלפילו בכה"ג נמי שביק נפשיה מיקרי כיון שהוא מסלק כחו מנכסיו שלא יוכל למכור לאוסם עכ"ל : (ד) **וכן** הכותב נכסיו לא' מבניו ל"ש בריא ול"ש שכ"מ לא קנה שלא נתכוין אלא לעשותו אפוטרופא על שאר הבנים כדי שיכבדוהו ואפילו הוא קטן המוטל בעריסה : (ה) בד"א שכתבם לו בלשון מתנה

(ב"ה) ולא חילק הרמב"ם בין אם היא מתנת שכיב מרע לאם היא מתנת בריא כמו שכתב על מ"ש בשם הרמב"ם דספק הוא וז"ל ולפ"ז הוליכו הרמב"ם בין שיש מתנת שכ"מ לשם היש מתנת בריא כמו שחילקו הרי"ף והרא"ש והרמ"ה עכ"ל ברמה דם"ל דכי היכי דם"ל להרי"ף והרמ"ה דהני דיעת דכותב נכסיו לאחר ומתק תחלה ומת"כ לוה למתנין דזכה בה מיד וכשחזר ומתו מי מיפטי בה הפקירה וכל הקודם בה זכה בה חינו חלה בשביל מרע אבל לא בבריא ה"ג דזכה לו ע"י אחר ומתק ומת"כ אחר [מי] מיפטי בה דמשמע מדברי הרי"ף והרמ"ה מדשחילקו פלוגתא דרשב"ג ורבנן בבריית בשתם דלכה כרבנן דזכה בה אבל אם מוציאין מידו אין חינו חלה עד שיגיע לידו במטלטלי ועכ פי דעתו זאת כתב בש"ע על דין זכה לו ע"י אחר ככ' ובכ"כ כתב וכ' כלשון הרמב"ם ומת"כ כתב וי"ל שאם היתה מתנה כיון שמתק בשעה שמע קבה ור"ל בהאי י"ל הרי"ף והרמ"ה דכיון שמתק בשעה שמע קבה המקבל מיד קבה המקבל וכי אחר מת"כ מי מיפטי בה הפקירה וכל הקודם בה זכה בה והרב בהגהת ש"ע נחלק עליו ע"ש :

סי' רמו (ב) **מי** שהלך בנו למדינת הים כו' בריית פ' מי שמת (דף קמ"ו) וגמרא פ' י"ב (דף קל"ג) ע"ש : וכ' כל נכסיו כו' הא אס שייר כ"ש לא כמ"ש בס"ם וס : (ג) **שהיה** צריך לברוח כלומר סוא עלמו סיה צריך לברוח מפני ב"ח ומוביו ושוב רודפים אחריו : סוקיל ונדאס דבשעה כו' פי' דבשעה וסומן שכיב בו עד שם שהיה צריך לברוח ומ"ש קאמר דבשעה בס"ת סיינו כלומר שבכל יודעין מוס : וס"ס נמי בבריא כיון דוס כלומר בבריא שהוא כיון דמ"ש לסיינו בורס מפני

מתנה אבל אם כתב לו בלשון ירושה קנה אם הוא שביב מרע ודוקא בכותב לבן בין הבנים אבל אם כותב כל נכסיו לבתו בין שיש לו בנים בין שאין לו בנים אלא בנות הוי מתנה וכן אם כתב לאח בין האחים או לאחד משאר היורשים קנה לדעת רב אלפס אבל לדעת א״א הרא״ש ז״ל בת בין בין הבנים בין בין הבנות לא קנתה וכ״כ הרמ״ה וכתב עוד בן בין הבנות היכא דחזיין למשקל מזוני וכתב כל נכסיו לבנו אע״ג דמשמעתין לא משמע אי קני אי לא קני מסתברא אע״ג דקני לא מפקינן לבנות מזוני דידהו :

וכתב

מפוטרופא אלא למתנה גמורה קא מיכוין אפ״ה לא מצי לאפקועי מזונות בנותיו :

וכתב

קנה אם הוא אכ״מ ודוקא בכותב לבן בין הבנים וכו׳ אם כתב הרמ״ך ז״ל על דא דאמרינן שהכותב כל נכסיו לבנו לא עשאו אלא אפוטרופא ומ״ת והא פסקינן כרבי יוחנן בן ברוקא דאמר אם אמר על מי שרצוי ליורשו דבריו קיימים ורשב״ם תירץ דבאלון ירושה ודאי קני כדכתיב והיה ביום הנחילו את בניו ובאלון מתנה אזלינן בתר לומדנא דנתכוון לאפוטרופא דאייך ביה נמי לשון מתנה וז״ת תירץ דהתם בלומר וה״נ כותב ולא מסתבר וכי הורע כחו בשביל הכתיבה וקנה יש ליתן טעם דהתם מכוין לאפוקי קלא כדי לאשמועינן כדי שיכבדוהו ועוד תירץ דהכא מיירי בכל הנכסים ורבי יוחנן לא אמר אלא כשהיה לאחד ומיעט לאחד ופשה מהא דאמרינן לקמן אמר רב הונא אכ״מ שכתב כל נכסיו לאחר אם רצו ליורשו נוטלו ומשו ליורשו נוטלו מתנה ואע״ל ר״נ חיישת הלכה כר״י וכו׳ אלמא בכל הנכסים וכבר כתבתי נמי אמר אלא אפוטרופא ולתירוץ רשב״ם ניחא דכיון דרצו ליורשו אע״ג דאמר נכסי לך הוי כאילו הזכיר ירושה ומינו למימר דרב הונא מיירי בנתן לבן בין הבנים אבל אם כתב לו בלשון ירושה קנה אם הוא שביב מרע ודוקא בכותב לבן בין הבנים אבל אם כותב כל נכסיו לבתו בין שיש לו בנים בין שאין לו בנים אלא בנות הוי מתנה וכן אם כתב לאח בין האחים או לאחד משאר היורשים קנה לדעת רב אלפס אבל לדעת א״א הרא״ש ז״ל בת בין בין הבנים בין בין הבנות לא קנתה וכ״כ הרמ״ה וכתב עוד בן בין הבנות היכא דחזיין למשקל מזוני וכתב כל נכסיו לבנו אע״ג דמשמעתין לא משמע אי קני אי לא קני מסתברא אע״ג דקני לא מפקינן לבנות מזוני דידהו :

וכתב

מפוטרופא אלא למתנה גמורה קא מיכוין אפ״ה לא מצי לאפקועי מזונות בנותיו :

וכתב

פרישה

בל׳ מתנה לבל כו׳ לכאורה קשיין דיוקי מהדי ובדשיה כתבתי דבשניהן דוקא קאמר דאם כתב בל׳ מתנה בפירוש גם בזה ואם הוי אפוטרופוס ואם כתב בל׳ ירושה בפי׳ גם בזה בטלו מאי ירושה ומשמע לה מילוי כאן עד שלקמן (סימן רנ״ג סעיף י״ח) ואם כתב בשפתם ים מלוק בבבן הוי אפוטרופוס ובזה ובאם לא הוי אפוטרופוס ועבד״ר ואם כתבתי ודוק : אבל אם כתב לו בל׳ ירושה כו׳ בטעם שמוה לכתיב ביום הנחילו את בניו וכו״ל למכתב ביום שיגמלו בניו אלא ללמדך שהמורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה ודוקא בל׳ נחלה שהוא ל׳ ירושה אבל כל אלא אמר כ׳ ירושה לא הל׳ ירושה לא שייך כ״א בחפצת אכ״מ אבל לא בברית וכמו שסיים רבינו וכך מפורש פ״י (דף ק׳ל) ועבד״ר : ודוקא בכותב לבן בין הבנים שמוה לשון ירושה קנה אם הוא שביב מרע ודוקא בכותב לבן בין הבנים אבל אם כותב כל נכסיו לבתו בין שיש לו בנים בין שאין לו בנים אלא בנות הוי מתנה וכן אם כתב לאח בין האחים או לאחד משאר היורשים קנה לדעת רב אלפס אבל לדעת א״א הרא״ש ז״ל בת בין בין הבנים בין בין הבנות לא קנתה וכ״כ הרמ״ה וכתב עוד בן בין הבנות היכא דחזיין למשקל מזוני וכתב כל נכסיו לבנו אע״ג דמשמעתין לא משמע אי קני אי לא קני מסתברא אע״ג דקני לא מפקינן לבנות מזוני דידהו :

וכתב

מפוטרופא אלא למתנה גמורה קא מיכוין אפ״ה לא מצי לאפקועי מזונות בנותיו :

וכתב

דרישה

כלום שמתנה על מה שכתוב בתורה רבי יוחנן בן ברוקא קאמר אם אמר על מי שרצוי ליורשו דבריו קיימים ובגמרא מייתי בריישא דקתני לא נהללו מכמים וליישב על פשר במקום בת ובת במקום בן שלא אמר כלום על מה נחללו אל בן בין בנים ובת בין בנות ומשקיען שם מתניתא כולה ר״י היא כו׳ ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר״י ב״ב (דבדף קל״ח) אמר רב יהודה אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא פשיטא בנו קטנה לא עשאו אלא אפוטרופא ומיעט בר מינלפי בר מינלפי אמר שמואל אפילו בנו קטן ואפילו בת אלא למדך שהמורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה ודוקא בל׳ נחלה שהוא ל׳ ירושה אבל כל אלא אמר כ׳ ירושה לא הל׳ ירושה לא שייך כ״א בחפצת אכ״מ אבל לא בברית וכמו שסיים רבינו וכך מפורש פ״י (דף ק׳ל) ועבד״ר : ודוקא בכותב לבן בין הבנים משום דאזה שמוה לשון מתנה אבל אם כתב לו בלשון ירושה קנה אם הוא שביב מרע ודוקא בכותב לבן בין הבנים אבל אם כותב כל נכסיו לבתו בין שיש לו בנים בין שאין לו בנים אלא בנות הוי מתנה וכן אם כתב לאח בין האחים או לאחד משאר היורשים קנה לדעת רב אלפס אבל לדעת א״א הרא״ש ז״ל בת בין בין הבנים בין בין הבנות לא קנתה וכ״כ הרמ״ה וכתב עוד בן בין הבנות היכא דחזיין למשקל מזוני וכתב כל נכסיו לבנו אע״ג דמשמעתין לא משמע אי קני אי לא קני מסתברא אע״ג דקני לא מפקינן לבנות מזוני דידהו :

וכתב

מפוטרופא אלא למתנה גמורה קא מיכוין אפ״ה לא מצי לאפקועי מזונות בנותיו :

וכתב

ל׳ יהושה מיירי דפירש בהדיא שאינו מפוטרופוס אלא רוצה שיירש עכ״ל הרמ״ה (בקצת שיטה מקובצת ע״פ הסדר ולא כמו שכתוב ל׳ בהרמ״ה ע״ש) ובדברי קריכין ביאור המתחילה כתב ז״ל אינו למימר דרב הונא מיירי בבת בין הבנות ובאם בין האחים כו׳ וכן בין הבנים ועוד מצינו למימר דהא דקאמר ר״י בן ברוקא דקני בלשון ירושה מיירי דפירש בהדיא שאינו מפוטרופא אלא רוצה שיירש עכ״ל וז״ל רב אלפס פשיטא בנו גדול לא עשאו אלא אפוטרופא וכו׳ ומפרש רבנן דוקא כותב אבל אמר יירשני בני שפיר דמי ויורית דקיי״ל כר״י בן ברוקא ואי קשיא לך היינו דאמרינן לקמן אמר רב הונא אכ״מ שכתב כל נכסיו לאחר אם רצו ליורשו נוטלו משום ירושה ואפ״ה אמר רב הונא אכ״מ שכתב כל נכסיו לאחר אם רצו ליורשו נוטלו משום ירושה ואע״ג דאמר ר״נ חיישת הלכה כר״י בן ברוקא ומאי קושיא לך מי סברת לך כר״י בן ברוקא דאמר מיומא הלכה כרבי יוחנן בן ברוקא דאמר רב״מ דאמר ר״י בן ברוקא לפלוגי בכותב לאחר אבל לבנו אפילו אמר בפירוש לא עשאו אפוטרופא כדקאמר שמואל ודרב הונא לא פליגא עליה ולא פליגא נמי דרבי יוחנן בן ברוקא אלא כל חדא וחדא קיימי בנאמני נפשה ולא פליגי לא עשאו אלא אפוטרופוס כדקאמר שמואל ודרב הונא לא פליגא עליה ולא פליגא נמי דרבי יוחנן בן ברוקא אלא כל חדא וחדא קיימי בנאמני נפשה ולא פליגי מהדדי ואי אמרת בנו מ״ט לא קני בכתיבה אלא ממרין דאפוטרופוס הוא דאוויה וכולהו יורשים קנו הא מילתא כבר אמרינן עלה בגמרא דהלכתא בלא טעמא ולית לן אלא מאי דאמרו רבנן עכ״ל ודברי הרמב״ם ז״ל בפ״ו מהלכות זכייה כדברי הרי״ף דאלא אפוטרופא אלא בכותב לבן בין הבנים אבל כתב לבן בין הבנות או לאחד מן היורשים בין שאר היורשים קיימת וכתב ה״מ בתוב בהלכות פרשי רבנן דוקא כותב אבל אכ״מ שאמר יירשני פלוני בני קנה הכל דקיי״ל כר״י בן ברוקא וכו׳ והרב ן׳ מיגא״ש נחלק עליהם ואמר דל״ש כותב ל״ש אומר אלא היינו דר״י בן ברוקא בשבירר דבריו דלהקנאה גמורה מיכוין ורב יהודה בשלא בירר והמחבר הביא מימרא בפשטה עכ״ל : **והשתא** מ״ש רבינו דב״ח שכתבם לו בלשון מתנה אבל אם כתב לו בלשון ירושה קנה אם הוא אכ״מ היינו מה שתירץ רשב״ם דהא דאמרינן לא עשאו אלא אפוטרופא ודר״י בן ברוקא כשכתב לו בלשון ירושה ולשון לא שייך אלא בשכ״מ : ומ״ש ודוקא בכותב לבן בין הבנים שמוה לשון ירושה כו׳ דר״י בן ברוקא בשכ״מ קאמר וכן בדין דלשון ירושה לא שייך אלא בשכ״מ וכ״כ הרי״ף : ומ״ש ודוקא בכותב לבן בין הבנים וכו׳ . כבר הניע בי״י דברי הרי״ף והרא״ש ע״ש : ומ״ש ע״ש הרמ״ה בן בין הבנות אע״ג דחזיין למיסקל וכו׳ . פירוש אם הבנות עדיין לא בגרו דחייבים היורשים ליתן להם מזונות הילכך אפילו כתב כל נכסיו לבן בין הבנות אמרינן דכשהכותב מבורר ללא קני אלא כשאמר אפוטרופא ואי מזונות כ״כ אם מסיק וכ׳ אע״ג דקני לא מפקינן לבנות מזוני דידהו דבר פשוט הוא בעיני דכיון דאמר כו׳ ללא עדיף מאילו אמר כתב בפירוש לא יוונו בנותי מכספי דאין שומעין לו וכאמ״ר בע״ש (סי׳ קי״ב) ב״י ·

וכתב

(ו) **וכתב** ה"ר יונה מיכא מ"ד וכו' ונראה דמיירי במיפה את כחו וכו' • הלשון מצוחר דהר"י דקדק בלשון המ"ד דקאמר כיון שייפה כחו בקנין וכו' דלמיזה צורך הזכיר ליצנע דיפוי כח לית לה הו"ל למימר אלא סתם כתב לי כתב לו בקנין קנה דכותב דוקא קאמר אלא נע"כ דהך דכותב דלא עשאו אלא אפוטרופא מיירי במיפה את כחו דאמר תנו את כל נכסי לפלוני ואף כתובו ואפילו הכי לא קנה אלא אמרינן בכותב כל נכסיו לבנו שלא עשאו אלא אפוטרופא דוקא שלא כתב לו בקנין אבל אי כתב לו בקנין קנה כיון שייפה כחו בקנין דכותב דוקא קאמר ונראה דאיירי א במייפה כחו דאמר תנו כל נכסי לפלוני ואף כתבו ואפילו הכי לא קנה : (ו) ואם אמר כתבו ותנו לו כל נכסי ואינו מייפה את כחו אפילו אפוטרופא לא עשאו שהרי זה בא לעשותו אפוטרופא בדרך הקנאה וחיישינן שמא לא נמר לעשותו אפוטרופא אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ואפילו האריך בלשון כדרך שופרא דשטרי ילך יזכה יחזיק במתנה אפילו הכי לא עשאו אלא אפוטרופוס דכל יפוי כח שכתב לא הוי אלא כדי דלישתמעון מיליה טפי : (ח) ומיהו אם פירש בשטר שמקנה לו הקנאה גמורה ולא בתורת אפוטרופוס או שפירש בשטר ויהא רשאי למכור ולתת לאחרים קנה ע"כ : (ט) ואם כתב כל נכסיו לבנו ולאחר האחר קנה ההצי ובנו הוי אפוטרופוס בחצי לא מיבעיא אם כתב החצי לאחר תחילה והשאר לבנו דהוי אפוטרופוס דבשעה שכתב לבנו הוי כל נכסיו אלא אפילו כתב לבנו ולאחר בבת אחת חשבינן ליה כותב כל נכסיו לבנו כיון שלא שייר כלום בנכסים אחר מתנת בנו ודוקא שכותב כל נכסיו לבנו ולפלוני אבל אם כתב חצי נכסי לבני וחצי נכסי לפלוני מדהוה ליה למכתב כל נכסי לבני ולפלוני ולא עשה כן אלא הקדים לבנו במתנתו לבנו נמי הוי מתנה והוה ליה בנותן לבנו המקצת תחילה ואח"כ השאר לאחר ואם כתב שני שלישי נכסי לבני והשליש לאחר הוי כבותב כל נכסיו בבת אחת לבנו ולאחר אע"פ שהקדים לבנו תחילה משום דלא הוה מצי למיכתב כל נכסי לבני ולפלוני דאז הוי משמע חצי לבני וחצי לפלוני : (י) ואם כתב כל נכסיו לשני בניו שניהם שהרי אפילו מיגו סובר כן אלא מפילו בקנין הוי אלא לאפוטרופא דכתיבה בכל זה שכתב הוי אלא לכבוד בעלמא כי היכי דליתחמעון מיליה ולא נתברר לנו דעתו של הרב אלפסי זה מה שהרגה לי דין אחת דכל שבירר שהוי מתכוין לאפוטרופסות אלא למתנה גמורה מתנתו מתנה וכן כל שקנו מידו שתין קנין לאפוטרופסות והלכתא בלא טעמא הוא ולא מוספינן עלה עכ"ל וכן כתוב בתשובות להרמב"ן ז"ל סימן ל"ט וכתב עוד הרשב"א ז"ל שם כתב מטלטלי הגר מקרקעי הוי כלילו ביתר דבריו שלא נתכוון לאפוטרופסות אלא למתנה ולכתוב בכתב כל נכסיו לבנו ולאחר האחר קנה החצי ואם (ט) בפרק יש נוחלין (קלא :) פשיטא בנו ואחר לאחר במתנה ובנו לאפוטרופוס : ומ"ש ל"מ שם כתב החצי לאחר תחילה עד ושם כתב חצי נכסי לבני פלוני הרמזון הוי מתנה והשני הוי לאפוטרופוס הכל שם בפסקי הרא"ש

(ו) **וכתב** ה"ר יונה מיכא מ"ד הא דאמרינן בכותב כל נכסיו לבנו שלא עשאו אלא אפוטרופא דוקא שלא כתב לו בקנין אבל אי כתב לו בקנין קנה כיון שייפה כחו בקנין דכותב דוקא קאמר ונראה דאיירי א במייפה כחו דאמר תנו כל נכסי לפלוני ואף כתבו ואפילו הכי לא קנה : (ו) ואם אמר כתבו ותנו לו כל נכסי ואינו מייפה את כחו אפילו אפוטרופא לא עשאו שהרי זה בא לעשותו אפוטרופא בדרך הקנאה וחיישינן שמא לא נמר לעשותו אפוטרופא אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ואפילו האריך בלשון כדרך שופרא דשטרי ילך יזכה יחזיק במתנה אפילו הכי לא עשאו אלא אפוטרופוס דכל יפוי כח שכתב לא הוי אלא כדי דלישתמעון מיליה טפי : (ח) ומיהו אם פירש בשטר שמקנה לו הקנאה גמורה ולא בתורת אפוטרופוס או שפירש בשטר ויהא רשאי למכור ולתת לאחרים קנה ע"כ : (ט) ואם כתב כל נכסיו לבנו ולאחר האחר קנה ההצי ובנו הוי אפוטרופוס בחצי לא מיבעיא אם כתב החצי לאחר תחילה והשאר לבנו דהוי אפוטרופוס דבשעה שכתב לבנו הוי כל נכסיו אלא אפילו כתב לבנו ולאחר בבת אחת חשבינן ליה כותב כל נכסיו לבנו כיון שלא שייר כלום בנכסים אחר מתנת בנו ודוקא שכותב כל נכסיו לבנו ולפלוני אבל אם כתב חצי נכסי לבני וחצי נכסי לפלוני מדהוה ליה למכתב כל נכסי לבני ולפלוני ולא עשה כן אלא הקדים לבנו במתנתו לבנו נמי הוי מתנה והוה ליה בנותן לבנו המקצת תחילה ואח"כ השאר לאחר ואם כתב שני שלישי נכסי לבני והשליש לאחר הוי כבותב כל נכסיו בבת אחת לבנו ולאחר אע"פ שהקדים לבנו תחילה משום דלא הוה מצי למיכתב כל נכסי לבני ולפלוני דאז הוי משמע חצי לבני וחצי לפלוני : (י) ואם כתב כל נכסיו לשני בניו שניהם

דרישה

לפי גירסתו אלא גרס לה וכמ"ש הרמ"ה עגמו מ"כ שהרי"ף ל"ג וכן מצאתי בדפוס מוגהמת דלית ליה שם ברי"ף ולא שבדפוס שבידינו יש בדפוס מוגהמת הוא עיקר כמ"ש הרמ"ה בשמו ומוכח מל' הרי"ף שם לכתוב ות"ת ומ"ש ולכתוב ולולכתו ולרשים קנו כו' הרי לפנינו לכ' הרי"ף בהדיא לכולהו יורשים קנו דסיינו בת בין בנמות לו אח בין סתמים דזה הוא יורש כמו זה וקני ועיין בהמב"ם בפ"ו דנחלות ותמלא שכתב שם הרי"ף ובן שמילק בין כתיבה לתמיהה בין הכנים ובנת בין בנמות כתב דקנתה לפילו בכתיבה עיין שם וממ"ש מתבאר לפנינו דבניהו דקדק יפה יפה ולא כמהרי"ל בתשובתו שכתב על שם שכתב בניהו (בסימן רכ"ג הל"ג) שהוא טעות בידו ושמוג מורפיה לא עיין והביאו כב"י בקמן (סימן רכ"ג) ולא הסיב עליו מידי זאתי לומר שהגמון מהרי"ל מגב מורפיה לא עיין יפה • ולכאורה סיום הרמה"י בתרן בע"פ ולומר דהרמ"ה ובניהו ס"ל דיש מילוק בין בת בין הכנים לו הכנות ובין אח בין הסתים דבת שוה לבן דדרך הקנה להקשיב בתו ג"כ ומהמיגן גם כן ללמשתעוחים מתכוין משל"כ בתח ומ"ש סיום הרמ"ה וכתב ז"ל מ"ם הרי"ף בת בין הכנות לא ידענא מנא ליה לחלק על אח בין הסתים לא קשתמה עליו גם רחיות הרמ"ה מהמיבעיות על בת דוקא ומדרבים יש קלת לדקדק מדמיבעיות להגמרא בבת ולא בתח ע"ש דתח בין הסתים לו בין הכנים פשוט לכגמרא ולא שוייה פשוטרופוסים ומשל"כ לא כ' דבניהו כתן לדעת הרמ"ה כ"ש בת בין הכנים לו הכנות שהוא פשוטרופוס לכל תחא לא כ"כ ומה שכתב (בסימן רכ"ג) תעוייתו בת ותח יל ולא תחא אח אלא לתפוקי בן ונקט בת ותח לומר למ כלתים ליה דסיינו להרי"ף תעוייתו ולהרמ"ה אח לומר וקיצר שם וסמך אמ"ם כתן (בסימן רמ"ו) וכמו שסיים שם וכתב ז"ל כדפירשנו לעיל • ובוה נתייתב סגמרא שפיר ומה שמיבעיא ליה בת בין הכנים מסו ונקני מדברי שמואל שפיירי מבן ותשתו שלפי מ"ש רשאוב ק' דלא הו"ל למסתם אלא לפרש דהא בנן ותשתו ממרינן דמשתו מסתמא כיון לשמואל פשיטא ליה דבת בין הכנים לו סבנות דוקא דלמאמר בל' מתנה ולא בסתמא וכמ"ש אבל לפי מ"ש למלך בין אח ובת ניחא דם"ל בת אח וכן גם בסתמא שוין הן וכיון לשמואל אפוטרופוס אלא שמ"כ לשון רבינו לשון בנות (בסימן רל ג) נבת ותח גם מ"ש כתן ו"ל אבל אם כתב כל נכסיו לבתו כו' וכן אם כ' לאח בין הסתים לו לאמר מתנה סיורגים לנו דעתו של הרב אלפסי זה מה שהרגה לי דין אחת דכל שבירר שהוי מתכוין לאפוטרופסות אלא למתנה גמורה מתנתו מתנה וכן כל שקנו מידו שתין קנין לאפוטרופסות והלכתא בלא טעמא הוא ולא מוספינן עלה עכ"ל וכן כתוב בתשובות להרמב"ן ז"ל סימן ל"ט וכתב עוד הרשב"א ז"ל שם כתב מטלטלי הגר מקרקעי הוי כלילו ביתר דבריו שלא נתכוון לאפוטרופסות אלא למתנה ולכתוב בכתב כל נכסיו לבנו ולאחר האחר קנה החצי ואם (ט) בפרק יש נוחלין (קלא :) פשיטא בנו ואחר לאחר במתנה ובנו לאפוטרופוס : ומ"ש ל"מ שם כתב החצי לאחר תחילה עד ושם כתב חצי נכסי לבני פלוני הרמזון הוי מתנה והשני הוי לאפוטרופוס הכל שם בפסקי הרא"ש

(ו) **וכתב** ה"ר יונה מיכא מ"ד וכו' ונראה דמיירי במיפה את כחו וכו' • הלשון מצוחר דהר"י דקדק בלשון המ"ד דקאמר כיון שייפה כחו בקנין וכו' דלמיזה צורך הזכיר ליצנע דיפוי כח לית לה הו"ל למימר אלא סתם כתב לי כתב לו בקנין קנה דכותב דוקא קאמר אלא נע"כ דהך דכותב דלא עשאו אלא אפוטרופא מיירי במיפה את כחו דאמר תנו את כל נכסי לפלוני ואף כתובו ואפילו הכי לא קנה אלא אמרינן בכותב כל נכסיו לבנו שלא עשאו אלא אפוטרופא דוקא שלא כתב לו בקנין אבל אי כתב לו בקנין קנה כיון שייפה כחו בקנין דכותב דוקא קאמר ונראה דאיירי א במייפה כחו דאמר תנו כל נכסי לפלוני ואף כתבו ואפילו הכי לא קנה : (ו) ואם אמר כתבו ותנו לו כל נכסי ואינו מייפה את כחו אפילו אפוטרופא לא עשאו שהרי זה בא לעשותו אפוטרופא בדרך הקנאה וחיישינן שמא לא נמר לעשותו אפוטרופא אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ואפילו האריך בלשון כדרך שופרא דשטרי ילך יזכה יחזיק במתנה אפילו הכי לא עשאו אלא אפוטרופוס דכל יפוי כח שכתב לא הוי אלא כדי דלישתמעון מיליה טפי : (ח) ומיהו אם פירש בשטר שמקנה לו הקנאה גמורה ולא בתורת אפוטרופוס או שפירש בשטר ויהא רשאי למכור ולתת לאחרים קנה ע"כ : (ט) ואם כתב כל נכסיו לבנו ולאחר האחר קנה ההצי ובנו הוי אפוטרופוס בחצי לא מיבעיא אם כתב החצי לאחר תחילה והשאר לבנו דהוי אפוטרופוס דבשעה שכתב לבנו הוי כל נכסיו אלא אפילו כתב לבנו ולאחר בבת אחת חשבינן ליה כותב כל נכסיו לבנו כיון שלא שייר כלום בנכסים אחר מתנת בנו ודוקא שכותב כל נכסיו לבנו ולפלוני אבל אם כתב חצי נכסי לבני וחצי נכסי לפלוני מדהוה ליה למכתב כל נכסי לבני ולפלוני ולא עשה כן אלא הקדים לבנו במתנתו לבנו נמי הוי מתנה והוה ליה בנותן לבנו המקצת תחילה ואח"כ השאר לאחר ואם כתב שני שלישי נכסי לבני והשליש לאחר הוי כבותב כל נכסיו בבת אחת לבנו ולאחר אע"פ שהקדים לבנו תחילה משום דלא הוה מצי למיכתב כל נכסי לבני ולפלוני דאז הוי משמע חצי לבני וחצי לפלוני : (י) ואם כתב כל נכסיו לשני בניו שניהם

פרישה

(ו) (ו) וכתב הר"ר יונה כו' דבניהו מלו כתבה כל"י שם בשם הר"י ע"ש ועי"ר : דכותב דוקא קאמר כו' פי' מלשה למרינן בגמרת דסמקנה נכסיו לבנו לא עשאו אלא לאפוטרופוס אלא שכותב ממרינן בגמרת : ונראה דמייתי במייפה כחו כו' מדסתמיל ל' יונה בתיכף מ"ד וסיים וכתב על כמן מוכח דסכל מדברי הר"ר יונה הוא ובא לחלוק על המיכא מ"ד דכיון שייפה כחו בקנין קנה ותקמר מ"ד דכיון שייפה כחו בקנין לא קנה : ומאי דיוקי דלתתא ומוכיח מ"ש הרי"ף ומ"ש (למ"כ לפילו לאפוטרופוס לא עשאו כיון שאין שטר לאחר מיתה (סימן ר"ן) ומ"ש ל"ל דכתב כל נכסיו לבנו לא קנה ללא עשאו אלא אפוטרופוס וכ"כ ס"ס למייפה כחו בקנין ללא קנה ללא עשאו אלא אפוטרופוס וכ"כ כ"י דלפילו בקנין לא עשאו אלא אפוטרופוס : (ז) (מ) **ומ"ש** ואם אמר כתבו ותנו כל נכסי לפלוני ואינו מייפה כחו לפילו לאפוטרופא לא עשאו שהרי זה בא לעשותו לאפוטרופא בדרך הקנאה וכו' ואין שטר לאחר מיתה זה שכתב לא הוי אלא כדי דלישתמעון מיליה טפי דבריו טעם זה : ומ"ש ומיהו אם פירש בשטר שמקנה לו הקנאה גמורה ולא בתורת אפוטרופוס דכל יפוי כח שכתב לא הוי אלא כדי דלישתמעון מיליה טפי דבריו טעם זה : ומ"ש ומיהו אם פירש בשטר שמקנה לו הקנאה גמורה ולא בתורת אפוטרופוס או שפירש בשטר ויהא רשאי למכור ולתת לאחרים קנה כ"כ ע"י וכבר כתבתי שכן כתבו הרמ"ה וה"ה בסמ"ג מינה"מ ז"ל ובטור מ"ש סימן ק"ו כתב דבריהם כתבתי

שניהם הן אפוטרופין ואם כתב חצי נכסי לבני פלוני וחצי נכסי לבני פלוני הרי מתנה והשני הוי אפוטרופא על החצי לכל הבנים ואפילו הראשון נמי שנתן לו חצי הנכסים יש לו חלק בחצי האחר כאחד מן האחין : (יח) הכותב נכסיו לשתי נשיו הוי דינא כבותב לשני בניו וכותב לאשתו ובנו כתב ה"ר ישעיה דתרוייהו הוי אפוטרופסין וא"א הרא"ש ז"ל כתב דלאשתו הוי מתנה ובנו אפוטרופוס וכן כתב הרמ"ה : (יט) ודוקא בכותב כל נכסיו אבל אם שייר כל שהוא בין קרקע בין מטלטלים הוי מתנה בין ששמע שמת בנו וכתב לאחרים בין בכותב נכסיו לבן בין הבנים : (כ) וכן הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופוס : (כא) והכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה בתובתה : (כב) והכותב כל נכסיו לאשתו ויצא עליו שטר חוב מוקדם הפסידה בתובתה : (כג) ושטר הברחה ושביב מרע שאמר תטול אשתי כאחד מהבנים (ד) בכל אלו אזלינן בתר אומדנא ובספר אבן העזר ביארתיו היטב : (כד) כתב הרמב"ם ז"ל כל הנותנין כל נכסיהן כשתבטל המתנה ויחזירו כל הנכסים לבעליהם הראשונים אין מקבל המתנה מהזיר הפירות שאכל : (כה) שאפילו הנותן מתנה בפירוש ע"מ להחזיר לזמן הקצוב אוכל הפירות עד זמן הקצוב :

השולח

פרישה

להמר : (יח) הכותב נכסיו לשתי נשיו כו' פי' ולא הוי מתנה אלא אפוטרופסות הן ומשמע דהכי הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא ודבריו כתבו בסמוך וכ"כ הכותב לשתי נשיו דינא כשני בניו וכל זה כתב הרמ"ם שם : ולפ"ז הרמ"ם ז"ל כ' דלאשתו הוי אפוטרופא לגבי בנו כלומר דמשמע דקתני סיפא בנו גדול לא עשאו אלא אפוטרופא משמע מתוך דברי שמואל דאמר הכותב לאשתו לגבי בנו כלומר עשאה אלא אפוטרופא וכל שכן בן וכן אמר שמואל במימרא אחת ובמימרא אחרת בנו הקטן אבל בנו הגדול לא הוצרך לומר וכך היא הגירסא בהרבה ספרים ואשתו ובנו לאשתו במתנה ובנו אפוטרופא ורשב"ם מחק ואין צריך עד כאן לשונו : [ה] כתב הריב"ם בסימן ת"ע אין בלשון רשאה ושלטאה אלא שתהיה כמו אפוטרופא או לכל היותר שתאכל פירות בחייה אבל בגוף הנכסים זכו היורשים ועיין בתשובות הרמ"ם בכלל פ"ד סימן ג' : **כתוב** בתשובות הגאונים בשם רבינו האי שכ"מ שאמר תעול בתי כ' זהובים ובתי פלונית כ' זהובים והיו לו ג' בנות ואשה אחת והכת הגדולה נשואה אמר ליה תמיו לאשתך מה תתן לה ג"ל כשאר שלה · תשובה דבריו קיימים וכל שאר נכסיו שלה ולא תמרינן דלא עשאה אלא אפוטרופא כיון שחילק לבתי בנותיו שהן יורשות ממשיש המשיש לא כתב לאשתו כל נכסיו בודאי חילו לאדם נכרי נתן עם אשתו מקצת נכסיו בזמן שהיה אשתו אלא אפוטרופא דתמרינן אשתו ואחר במתנה ואשתו אפוטרופא עכשיו שלבנותיו כתב ולא לאחרים אין צריך כאמר כי אפוטרופא עשאה על בנותיו והרי נתן לנשים מהן מה שחפץ וע"ת שהרי יש גדולה שלא נתן כלום כיון שהעמיד ירושת התורה לפיכך בזמן בחד מבניו הרי קמה ואין צריך לפטור את שאר יורשיו שהתורה נתנה רשות לאב להנחיל נכסיו לכל מי שירצה עכ"ל · עיין בהגהות מרדכי דבתרא גבי מי שעשה בידיעו ונתעלמה ממנו הלכה בענין כותב נכסיו לאשתו ואחריהם לילדי בנותיו אלך היא תתן מנכסי עשרה ליטרין לצדקה והיורשים חומרים שלא עשאה אלא אפוטרופא ועיין בתשובות הרשב"א סימן תלפ ומ"ח ובתשובות להרמב"ן סימן ע"ג (ג) : (יט) **ודוקא** בכותב כל נכסיו אבל אם שייר כל שהוא בין קרקע בין מטלטלין הוי מתנה בין בכותב נכסיו לבן בין הבנים כן כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ו מכל' זכייה גבי שמעת שמת בנו וכתב כל נכסיו ואם שייר מנכסיו כל שהוא בין קרקע בין מטלטלין מתנתו קיימת וכתב עליו ה"מ מפורש בבריייתא כל נכסיו ואל יקשה עליך מ"ש רב נחמן בפרק מי שמת ה' עד שיכתבו כל נכסיהם ואינו מובה בין זה עמהם מפני שכתב מנה שכ"מ דתתן הכותב נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת וכו' ועל מובה משנה למרו בגמרא מאן תנא דשיל בתר מומדנא ר"ש בן מנסיא דתניא מי שהלך בנו למ"ה ושמע שמת וכתב כל נכסיו לאחרים ואח"כ בא בנו וכו' הלמת דיבמ שוב היכי דהתם הוי שייר לפלוי מטלטלין ה"ה הכא וזה פשוט עכ"ל · ובדין כותב כל נכסיו לבנו כתב ג"כ הרמב"ם ז"ל בפרק הזכר דבעינן שלא ישייר כלום לא קרקע ולא מטלטלין וכתב ה"ה שהטעם מדתמרינן בפ' מי שמת (קנ :) אמר רבא מ"ר נחמן ה' עד שיכתבו כל נכסיהם ואח מיגייהו כותב כל נכסיו לאשתו דקיי"ל שלא עשאה אלא אפוטרופא ובפ' י"ג משמע שדין כותב כל נכסיו לבנו ללא עשאו אלא אפוטרופא נלמד מדין כותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא וא"כ כי היכי דבאשתו בעינן שיכתוב כל נכסיו בלא שום שייור ה"ה לבנו ובטור אבן העזר סי' ק"ז כתב רבינו תשובת הרמ"ך על לשון מתנה אחת ששייר לעצמו מה שירצה לתת בעד נפשו וגם שיפרעו בכל שנה מה שיש עליו לפלס לכורך ב"ה אי הוי שייור או לא :

(יג) (יד) (טו) (טז) **ובן** הכותב נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופוס והכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא לאכזה כתובתה והכותב כל נכסיו לאשתו ויצא עליו שט"ח מוקדם הפסידה כתובתה ושטר הברחה ושכ"מ שאמר תטול אשתי כאחד מן הבנים כאל אלו אזלינן בתר אומדנא ובספר אבן העזר ביארתיו היטב וכתב ה"ר ר' יהודה בן הרמ"ך בשיטת מגמרא שלה אלא כאחד מן האחין ושכן נ"ו ובסימן ק"ו ובסימן ל' ועיין בשור זה סי' ל"ט (ה) : כ

רמז (ה) **השולח** חפציס שיתנום לבני ביתו ולא פירש היאך יחלקו אם יש לו בנים נשואים ובנות נשואות ינתנו לכולתיו ולא לבנותיו ואם אין הבנות נשואות דעתו שינתנו לבנות ויחלקו בין הבנים והבנות לכל אחד הראוי לו וכתב הרמ"ה ז"ל ואם יש בו דברים הראויין לבנים ולבנות יתנו לשניהן וה"מ דלית ליה איתתא אבל אי אית ליה איתתא ודאי לדידה שדר דכנופו דמיא: (ג) שלח ואמר יתנו לבני הבנות בכלל ויתנו לבנים הראוי להן ולבנות הראוי להן ובתב הרמב"ם ז"ל ואם יש בו דבר הראוי לבנים ולבנות יתנו אותו לבנים ע"כ:

(ג) **בד"א** בבריא אבל שכיב מרע שאמר נכסי לבני אין הבנות בכלל

רמז (ה) **השולח** חפציס שיתנום לבני ביתו ולא פירש היאך יחלקו אם יש לו בנים נשואים ובנות נשואות ינתנו לכולתיו ולא לבנותיו ואם אין הבנות נשואות דעתו שינתנו לבנות ויחלקו בין הבנים והבנות לכל אחד הראוי לו וכתב הרמ"ה ז"ל ואם יש בו דברים הראויין לבנים ולבנות יתנו לשניהן וה"מ דלית ליה איתתא אבל אי אית ליה איתתא ודאי לדידה שדר דכנופו דמיא: (ג) שלח ואמר יתנו לבני הבנות בכלל ויתנו לבנים הראוי להן ולבנות הראוי להן ובתב הרמב"ם ז"ל ואם יש בו דבר הראוי לבנים ולבנות יתנו אותו לבנים ע"כ:

(ג) **בד"א** בבריא אבל שכיב מרע שאמר נכסי לבני אין הבנות בכלל

רמז (ה) **השולח** חפציס שיתנום לבני ביתו ולא פירש היאך יחלקו כו' בפ' מי שמת (דף קמ"ג) ההוא דשדר פסקי דשירתי לביתיה ה"ר חמי ן חלפא לבנים לבנים הרחויין לבנות ולא חמי ליה כלתא לכלתיה שדר זמי בתתיה לה נסיבן לה שביק בתתיה ומשדר לכלתיה ואיכא למידק על דברי רבינו מפוכי דברי רבי חמי למה ליה דהקדיש דין חלוקת בנות נשואות וכלותיו ובנות שאינן נשואות ואיתר דין חלוקת בנים ובנות לכ"ש הרחוי לו ויש לומר שעשה רבינו כך כדי להביא דברי הרמ"ה שמפרש להך בבא דרבי חמי דקאמר הרחויין לבנות לבנות לאו דין זה אלא הרחוי לבנות ולא (לבנות) [לבנים] אבל אם הם הרחויין לבנים כמו לבנות יחלקו ביניהם בשוה וזהו שלאחר שכתב רבינו ויחלקו בין הבנים והבנות לכ"ש הרחוי לו כפיל מ"ש הרמ"ה ואם יש בו דברים הרחויין לבנים ולבנות יתנו לבנים אבל אי אית ליה איתתא ודאי לדידה שדר דכנופו דמיא: (ג) שלח ואמר יתנו לבני הבנות בכלל ויתנו לבנים הראוי להן ולבנות הראוי להן ובתב הרמב"ם ז"ל ואם יש בו דבר הראוי לבנים ולבנות יתנו אותו לבנים ע"כ:

(ג) **בד"א** בבריא אבל שכיב מרע שאמר נכסי לבני אין הבנות בכלל

רמז (ה) **השולח** חפציס שיתנום לבני ביתו ולא פירש היאך יחלקו כו' בפ' מי שמת (קמג:) ההוא דשדר פסקי דשירתי לביתיה ה"ר חמי ן חלפא לבנים לבנים הרחויין לבנות ולא חמי ליה כלתא לכלתיה שדר זמי בתתיה לה נסיבן לה שביק בתתיה ומשדר לכלתיה ופר"ח פסקי דשירתי חתיכות מעיל וסתם שלח לחלק לבני ביתו: הרחויים לבנים · תלבושי זכר: לכלתיה שדר · ולא לבתתיה לתינסיבא שהיה מוטלת עליו: ום"ש רבינו בשם הרמ"ה שסתם יש בו דברים הרחויים לבנים ולבנות יתנו לבנים לפי שהיה מוטלת עליו לכתוב שיתנו לבנות ולא לבנים ע"כ כדפי' דיקתו לפיס בשם קדמוניות שכשהוא רחוי לחלק בנו ולכבי דעתו קרובה יותר לחשב בנו מלבנותיו הכשרות אבל כל זמן שאינן בעלות בעליהן: ואם אין הבנות נשואות כו' דעתו ודאי לכבד בניתיו כדי שיקפלו עליהן ועיין מ"ש עוד לקמן: ויחלקו בין הבנים והבנות כמ"ש נוב"ת ס"ת שכוונתו הוא שיתעט הכל לבנות שגם זה בכלל שיקפלו עליהן להשתדל בשבילן הוא שימלאו מלכלה דברים הרחויים לבני שאין להן אבל ברישא דאמר יתנו לכלותיו לא הזכיר לחלק דלמא אם יתנו לכלותיו הכל ממילא יקחו בניו מפשיטין הרחוי להן וק"ל: וכתב הרמ"ה שאם יש בו דברים הרחויים לבנים ולבנות פי' דברים שכל פ' מהן לבניהן: יתנו לבניהן פי' לשניהן בשוה וקאי ממ"ר לפי זה ויתנו בנים נשואים ובנות שאינן נשואות וכ"ש בשניהן בשוה ואפילו בנים נשואים ובנות שאינן נשואות יטלו אותם בשוה שהרי בשעת מיתה הוא שלהן ואם אין לו בנות אז יטלו הבנים עכ"ל · וז"ל הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהלכות זכייה מי שאמר לבניו משמע טפי לבנים מדמשמע לבנות אמר דדעתו היה שיתנו לבנים כל מאי דהוה רחוי להם מע"ג דרחוי הוא גם לבנות אבל הרמ"ה לא מיירי בפרט אלא בשלא פירש להם ליתנם לבני ביתו במאי דמיירי תלמודא דיקן ולשון בני ביתו משמע בנות כמו בנים הילכך אם הם דברים שהם רחוים לאלו כמו לאלו מוקמים שניהם בשוה והרמב"ם מודה זה אלא דרמב"ם ביתהו אותו לבנים אלא בפרט ואמר יתנו לבני ביתו מהלכות זכייה ומבילו כ"י והכי נקטינן כהרמ"ה וכהרמב"ם וכדפי': ומ"ש הרמ"ה וה"מ דלית ליה לאיתתא · נראה בתין ספק דהתי וה"מ לא קאי אדין מדין חדש דמיבעי הרמ"ה אלא קאי אדין מלוקה דדברי תמי קאי ואמר הא דלתמרינן דבשולח סתם ליתכא דין חלוקה ה"מ כמי שתין לו אשה התם הוא דאמר דתין דעתו בשליחותו בסתם אלא שיחלקו המפציס הרחוי לבנים לבנים והרחוי לבנות לבנות ותין לבנות נשואות בלוט במקום כלות ותין לכלות כלוט במקום בנות שתין נשואות אם היתה דעתו שיחלקו ביניהם לאיזה צורך שלחם לביתו ולמה לא החזיקם בידו במקום שהוא אם אלא ודאי לא שלחם לביתו אלא כדי שיחלקו המפציס ביניהם אבל אם לא שלחם ואלא המפציס בסתם תין דעתו כלל לבוש חלוקה הילכך בכל ענין יתן לאשתו ולא יתן לו לבנים ולא לבנות בין נשואות בין תינן נשואות ולא לכלותיו אוש אלא דבר אלא אם כלו יתן לאשתו הכל מה שיש לו לאדם שולח לידו בעשה דבר אלא אם כלו יתן לאשתו כלומר הוא בידו ממש כיון דאשתו כגופו דמיא ולא היתה דעתו כלל לבוש חלוקה שיחלקו ביניהם והכי משמע בג"י ה"כי ס"ל ע"כ והכי נקטינן:

(ג) **שלח** ואמר יתנו לבני בנותיו בכלל כו' · ירושלמי הביאו הרב חלפס והרמ"ם שם והרמב"ם בפ"ו מזכייה: וכתב הרמב"ם וכו' · כבר כתבתי בסמוך דהרמב"ם לא כתב כך אלא בשלח בשולח ואמר יתנו לבניו בסתם מולקין בנים ובנות התפציס בשוה כמו שכתב הרמ"ה ורמ"ה ודאי בשולח לאפי' אין לו אשה ממי ליכא דין חלוקה דליכא למימר ודאי לדידה שדר אלא בשולח בסתם אבל במפרש יתנו לבניו הרי הוא מפרש שנתנו לבניו ואית בהו דיעה דחלוקה דר' חמי ודירושלמי והדבר פשוט דאע"ג דבשולח לבני ביתו בסתם בסתמן לו אשה דגם כלותיו בכלל ועדיפי מבנות נשואות אלא אם כן במפרש יתנו לבניו מן בכלל כלותיו אלא דוקא בנותיו ומשום הכי לא הזכירו הפוסקים במפרש דין כלותיו משום דמיון בכלל המתנה כלל ומהרו"ך כתב דבמפרש יתנו לבניו דגם כן יתנו לכלותיו ורמה לי דעשה בזה (ג) **בד"א** בבריא וכו'. הכי **מיתה** בירושלמי

דרכי משה

רמז (א) כתב הרשב"א בתשובה סימן תתקס"ג באחד שציוה לתת נכסיו ליתמי אחותו ולא היה לו **ורש** אחר אלא ג' כ' שאר אחיות ופסק דאין הבנות בכלל וע"ש ולקמן בסי' זה בשאר שהגי"א ש"ש הולק בזה עוד כתב בתשובת הרא"ש כלל פ"ח סי"ג הא דאין הבנות **בכלל בשכ"מ** היינו דאמר לבני **אבל אמר** ליתמי הכל בכלל ועוד משמע שם הא דאין הבנות

דרישה

סי' רמז (ה) **השולח** חפציס שיתנום לבני ביתו כו' עד וכ' הרמ"ה ואם יש בו דברים הרחויים לבנים ולבנות יתנו לבניהן ולבנות ז"ל בגמרא בפ' **מי שמת** (דף קמ"ג ע"ב) ההוא דשדר פסקי דשירתי לביתיה ה"ר חמי הרחוי לבנים לבנים לבנות ולא חמי ליה כלתא לכלתיה שדר זמי בתתיה לה נסיבן לה שביק בתתיה ומשדר לכלתיה עכ"ל בגמרא ופי' שני דייני גזירות בירושלמי (הביאו הרי"ף והרא"ש והכ"מ בפ"ו) מי שאמר מתנת כיס ואמר יתנו אלו לבני בנותיו בכלל ואם אמר בשעת מיתה אלו לבני הרי אלו לבני בנותיו בכלל עכ"ל וז"ל הרמב"ם בפ"י מהלכות זכייה מי שאמר כליס ממדינת כיס ואמר יתנו אלו לבני הרי אלו לבני בנותיו בכלל ואם אמר בשעת מיתה אלו לבני הרי אלו לבני בניו ובנותיו עכ"ל ובכסף משנה כתב דכן משמע בגמרא ובתוספתא ובירושלמי ובתוספתא מפורש כן ומ"ש הרמב"ם הוא מדברי עצמו ומסברא נקט לה ומ"ש הרמב"ם בשם הרי"ף ורבינו יונה ז"ל לא נמצא בדבריהם ולא ידעתי מנין לו ומ"ש הרמב"ם בשם הירושלמי לא נמצא בירושלמי שלפנינו

מבטל דייתיקי: ומ"ש וכן נין כן הכן ככלל מע"פ שאמר בלשון רבים שם שהוא דמ"ל נכסי לבניי כו"ל ברת וכר ברת קרו מיבעי לבר ברת ברת או לק ופר"ש וכר ברת. נין של זותו בן או של מחר שמח מי קרי מיבעי לבר ברת ברת ולפיכך ממר נכסי לבני לשון רבים ויתלקו ביניהם או לק קרו ליה ברת והמי דקאמר לשון רבים היינו כדאמרן לעיל וכני פלוני מליתב ומסיקנא דלק קרו מיבעי לבר ברת ברת וכתוב בתשובות הרמ"ך כלל פ"ד סימן ל' מע"ג דאמרינן בעלמא בני בנים הרי הם כבנים מיהו רמיה מנדרים [תוספתא פ"ג] דבלשון בני מדם אין בני בנים כבנים: (ל) **ומ"ש** בשם הרמ"ה דאי ליתא ליה ברת אלא בר ברת ואפי אבר מבר ברת קאמר (וכתב) מסתברת דה"מ היכי דאיתא ליה ברת אבל ליתא ליה ברת אלא ברתא וכר ברת לבר ברת יהיב ב או לשניהם וו"ל כ"י והיכא שאין לו בנים ויש לו בני בנים ויש לו בנות ואמר נכסי לבני מספקא לן אי משום בני בנים קאמר או משום בנות ודעת רבותי דמשום בני בנים קאמר שהם רשויים לירשו ועומדים במקום בנים והדבר יוצא שהאומר נכסי לבני או לבנותי כולם בכלל ואפילו הם מאה ולא תמרינן בהא מישום רבים שבים וכן האומר לקרובותי או לקרובותי יש בכלל כל הקרובים שהם פסולים לו לעדות ודבר פשוט הוא וכ"כ בתשובת רבותי עכ"ל הריטב"ה ז"ל (ב): כתוב בתשובה מיימון דספר משפטים סימן מ"ח שהא כתב שטר מתנה לבן מאחו וכתוב בו ותנו נכני שפיר דמי וכן אם כתב שטר מתנה לחמותו וכתוב [בו] ותנו לחמי פב"ב ס"ל: (ה) **שאלה** לה"ה הרא"ש רחמן חילק עיין עליו:

(ו) **הנותן** מתנה לחבירו או שכתב לו נכסיו וה"ל לך ולבני פלוני הוא נוטל החצי לעצמו והחצי האחר לבני פלוני שהוא רבים אפילו שאין לו אלא בן אחד אין הבנות בכלל אע"פ שאמר בני לשון רבים וכן אין בן הבן בכלל אע"פ שאמר בלשון רבים: (ז) וכתב הרמ"ה ומיהו אי ליתיה ברא אלא בר ברא ודאי אבר ברא קאמר: (ח) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן חילק נכסיו מחמת מיתה והיה לו בת ואחר שכתב מה שרצה כתב והשאר יחלוקו שתי אחיותיו ויתמי אחותו ויתמי אחותו יש בהן זכרים ונקבות: (ו) תשובה נראה לי דבכלל יתמי אחותו יש בהם זכרים ונקבות קטנים וגדולים שלא מצינו חילוק בתלמוד בלשון יתומים שיצאו גדולים מכלל יתומים אלא שיש מקומות שתקנו חכמים תקנה דלא שייכא בגדולים וכן נמי זכרים ונקבות בכלל ביון דמתנה נתן להם אף ע"ג דאמרינן בירושלמי מי שאמר נכסי לבני הבנות בכלל ואם בשעת מיתה אין בנותיו בכלל היינו דוקא היכא דאמר בני אין הבנות בכלל אלא דבחייו אנו אומדים דעתו שאדם חפץ בכבוד בנותיו שתהיינה מלובשות בכבוד כדי שיהא להן קופצין אבל לאחר מיתה יש להם לבנות קצבה שלהם עישור נכסים אבל הבא דאמר ליתמי אחותי אין להוציא בנות נשואות מכלל יתומים: (ז) הנותן מתנה לחבירו או שכתב לו נכסיו ואמר לו לך ולבני פלוני הוא נוטל החצי ובני פלוני החצי אע"פ שהן רבים

בירושלמי הנזכר: ומ"ש אפילו אמין לו אלא בן אחד אין הבנות בכלל אע"פ שאמר בני לשון רבים. והכי אמיקנא בתלמודא דיקן פ' מי שמת ורמיה מדכתיב ובני פלוני מליתב ובני בן בנים: (ד) **ומ"ש** וכן אין בן הבן בכלל וכו'. גם זה מיבעי לברת בניי מ"ב דהתם ומ"ת כיון דקרו ליה בן אחד אין הבנות בכלל אע"פ שאמר בני לשון רבים. והכי אמיקנא בתלמודא דיקן פ' מי שמת ורמיה מדכתיב ובני בני בנים כבנים: (ה) **שאלה** לה"ה הרא"ש וכו' מדברי בירושלמי נראה דמה דאמר בירושלמי בנותיו בכלל אינו אלא כדי שיהא להן קופצין לכל בנות נשותיו אין בכלל אפילו בדברים שאין מתנה עד שיזכה בהן כדי שיהא להן קופצין. **שאלה** לה"ה הרא"ש וכו' כדי שיהא להן קופצין. מדברי נראה דמה דאמר בירושלמי בנותיו בכלל אינו אלא כדי שיהא להן קופצין לכל בנות נשותיו אין בכלל אפילו בדברים שאין מתנה עד שיזכה בהן כדי שיהא להן קופצין לכל בנות נשותיו כדי שיהא להן קופצין. **שאלה** לה"ה הרא"ש וכו' מצינו לשון זה בכמה מקומות בש"ס ופוסקים ולא מצינו בהם שום הגדרה מה הוא ומה שיעורו ולכאורה נראה דהוא כדי שיהא להן קופצין לכל בנות נשותיו ומ"מ נראה דאין לחלק בזה בין מתנה לירושה ומ"מ נראה דאין לחלק בזה בין מתנה לירושה ומ"מ נראה דאין לחלק בזה בין מתנה לירושה

וכיוצא לזה ולבניו מאלה למהרן ומהלה לבניו : ומ"ש וכן לא הנפרטים מרובים וכו' עד סוף הסימן • הכל דברי הרמ"ך ז"ל שם :

רמח (ע) **הנותן** מתנה להבירו או שכתב לו כל נכסיו וכו' . ברייתא סוף פ' י"ג (דף קכ"ט) נכסי לך ואחריך יירש פלוני ומחריו יירש פלוני מת רשאי קנה שני מת שני קנה שלישי ופר"ש נכסי לך היינו לשון מתנה וכו' ובתוספ' סוגיא מייתי לה דתניא תנו שקל לבני בשבת וכו' וז"ש רבינו הגותן מתנה לחבירו דהיינו דאמר בפירוש לשון מתנה כי לא דתנו שקל וכו' או שכתב לו כל נכסיו בסתם כי לא דתניא נכסי לך וכו' דבמסתמע נמי הוי לשון מתנה : וע"ל ואחריך לפלוני ומחריו יירש פלוני מת רשאי קנה שני • כל זה לפ בברייתא שכתב כך כמו שיתבאר בס"ד : ומ"ש וכגון שאין הראשון רשאי לירשו וכו' . ר"ל דאם לא מת עדיין כר עוין למתי דקיי"ל כר"י בן ברוקא נכסי לך ואחריך לפ' ורשאי לירשו אין לשני במקום רשאי כלום שאין זה לשון מתנה אלא לשון ירושה וירושה אין לה הפסק וכ"פ דאמר בפי' לשון מתנה זה לשון מתנה דלפ ע"פ שאמר בפי' מתנה משבינן ליה כאילו אמר בפי' לשון ירושה וכך פי' הר"ן ע"ש הגלוסים ומביאו ב"י וכך היא דעת הרמב"ם בפ' י"ב מזכייה וכך היא דעת רבינו במסתמא ולפ כפרש"י דשם אמר לשון מתנה בפירוש אע"פ שהוא רשאי לירשו מתנה היא ויש לה הפסק והיינו כפשטא דלישנא דקאמר שאין זה לשון מתנה וכו' ולית הלכתא כוותי • ודין זה שכתב כאן דשם הוא רשאי לירשו אין לה הפסק אין זה אלא בשב"מ אבל בברייתא שאמר כך נכסי לפ' ואחריך לפ' אין לשני אלא מה שצייר רשאי לפי היה הרשאי רשאי לירשו ודוקא דאמר נכסי לך בסתם אי נמי אמר בפי' לשון מתנה אבל אם אמר בלשון ירושה אף על פי שהוא רשאי לירשו אין לה הפסק אין לשני אלא בשב"מ ודין זה שכתב כאן דשם הוא רשאי לירשו אין לה הפסק היינו דוקא בשב"מ אבל בנכסים שבידו ובשעת מיתה אבל בשעת חלוקה אפילו אמר בפי' לשון מתנה הוי כמו שכתב הרב ז"ל שם שם פירש ואמר לו אשר יהוה אלהי נותן לי אין לה הפסק אלא במתנה יש לה הפסק ומכך בריתת מתנה ירושה היא ואין לה הפסק ומיהו כתב הרב ז"ל שם שם פירש ואמר לו משום ירושה אלי נותן שאין לה הפסק אלא במתנה יש לה הפסק דהכא עדיף טפי דקאמר לה והא דרב אחא בר עווירא דוקא בשכיב מרע אבל במתנה בריתת לא אמרינן דאמר מה שצייר רשאי לירשו וכ"כ הרב המגיד בפרק הזוכר עכ"ל וכ"כ הרשב"ם בפרק הזוכר שכיב מרע שאמר נכסי לפלוני ואחריו לפלוני אין לו אלא מה שצייר רשאי לירשו כגון בתשובות להרמב"ן סי' מ"ה וז"ל הרמב"ם בפרק הזוכר שכיב מרע שאמר נכסי לפלוני ואחריו לפלוני אין לו אלא מה שצייר רשאי לירשו הרי זה כשאר כל נכסיו שהרי הוא יורשו ואין לו הפסק בדבר ואין לו לחזור בו ואין לו לחלוט עליו ואין לו לשנות בו ואם מת פלוני קודם שמת הנותן הרי הנכסים של פלוני ואם מת הנותן קודם שמת פלוני הרי הנכסים של הנותן ואין לפלוני בהם כלום עכ"ל • כתב המרדכי בפרק מי שמת בשם רבי מאיר בשם ר"י הלוקח כתבו נכסי לבני ולבנותי שם שכ"מ אם למזונות שאין לומרים יתנו לו יורשים מזונות בכל יום עכ"ל • כתב המרדכי בפרק מי שמת בשם רבי מאיר בשם ר"י הלומר כתבו נכסי לבני ולבנותי שם שכ"מ אם מלוה מחמת מיתה ויש לו נחלות קרקעות ותכשיטי נשים הרחוי לבנים לבנים ולבנות לבנות :

רמח (ע) **הנותן** מתנה לחבירו או שכתב לו כל נכסיו ואמר לו ואחריך יירש פלוני מת רשאי קנה שני מת שני קנה שלישי : ומ"ש וכגון שאין הראשון רשאי לירשו וכו' עד סוף הסימן בגמרא הלכתא כרב יוסף : **ומ"ש** וכן הדין אם הנפרטין מרובין והנכללין מועטים וכו' עד סוף הסימן הכל דברי הרמ"ך ז"ל שם וכן כתב הר"ן וזה לשונו כ"ל דטעמא דרב יוסף הוא משום דרב יוסף שהאריך בזה ועוד שם פ' ני שטת ע"ד על אדם אחד שהתנה עם בניו הראשונים שהיו לו מאשתו ראשונה קודם שנשא אשתו השניה שכל בניו שיהיו לו מן השניה ישלו חלק כמותן ונולדה לו בת ופסק דאין לבת כלום במקום הבנים וע"ש שהאריך בזה וע"ל סימן רפ"א אם אמר נכסי ליוצאי הלצי אם הבנות בכלל וע"ש : (ג) ובפ' המוכר בית ד' ק"צ ע"א כתב כדברי הרמב"ן וחילק שם בין מכר למתנה וע"ש בהגמי' פי"א מה' זכייה ומתנה באיש ואשתו שהתנו שאם ימות אחד מהן יחזירו כך וכך לקרוביהם זכו קרוביו במחצה וקרוביה במחצה אפילו קרובין של אחד מהם מרובים רבים וכן הדין אם הנפרטין מרובין והנכללין מועטים נוטלים הנפרטין מחצה ואף אם יגיע לאחד מן הנפרטין פחות מלאחד מן הנכללין כגון שאמר נכסי לפלוני ולפלוני ולפלוני ולבני ראובן ולא היה לראובן אלא שני בנים :

רמח (ע) **הנותן** מתנה לחבירו או שכתב לו כל נכסיו ואמר לו ואחריך [יירש] פלוני ואחריו יירש פלוני מת ראשון קנה שני מת שני אחרי מות ראשון קנה שלישי ובגון שאין הראשון רשאי לירשו אבל אם הוא רשאי לירשו מן התורה שוב אינו יכול להפסיד ירושה דאורייתא והוא ליורשיו אחריו : ואם

למזונות שאין לומרים יתנו לו יורשים מזונות בכל יום עכ"ל • כתב המרדכי בפרק מי שמת בשם רבי מאיר בשם ר"י הלומר כתבו נכסי לבני ולבנותי שם שכ"מ אם מלוה מחמת מיתה ויש לו נחלות קרקעות ותכשיטי נשים הרחוי לבנים לבנים ולבנות לבנות :

רמח (ע) **הנותן** מתנה לחבירו או שכתב לו כל נכסיו ואמר לו ואחריך לפלוני ואחריו יירש פלוני מת רשאי קנה שני מת שני קנה שלישי : ומ"ש וכגון שאין הראשון רשאי לירשו וכו' עד סוף הסימן ברייתא בס"פ י"ג (קכט :) נכסי לך ואחריך יירש פלוני ואחריו יירש פלוני מת רשאי קנה שני מת שני קנה שלישי : ומ"ש וכגון שאין הראשון רשאי לירשו וכו' בפרק המוכר (שם) מתניתין דהמחלק נכסיו לבניו על פיו שלא רב מחא בריה דרב עווירא לדברי ר"י בן ברוקא נכסי לך ואחריך לפלוני ורשאי לירשו אין לשני במקום רשאי כלום שאין זה לשון מתנה אלא לשון ירושה וירושה אין לה הפסק עיין במרדכי וכתב הר"ן פר"ש דדוקא בהוא דאמר נכסי לך סתם וכ"ש דאיתיקי כי' עכ"ל ומתי קניא לסו ל"ל למימר סתם אלא לאשמועינן למעט מתניתין דאיתיקי כל ל' דאמרי' גבי נכסים שהולכין אחר לשון הכתוב משום דילמא כתב כבר דאיתיקי לאחר ל"ב מ"ל ולומר דכולהו קיימי למעט כבת אלא כדת נימא לן לומר דלמעט דאיתיקי קרקעות קאתי לכן נראה אלא גרסינן לה כלל שוב מלאתי כתוב בהכמת אלמה ז"ל ולאלוקי לברתה מעשור כו' נמקו ונ"ב ז"ל מן הגמרא אלא בעלמא הוא דל"ת מ"ב דלין הכמות בכלל למה הוקרך לומר לבני סת בלא"ה ירית תוכו ואסתום' מפרשי בעניין אחר עכ"ל ומ"ש אלא מיותר בעלמא הוא ל"ל גליון הוא וכתבו שמא מן הסתלמידים לבל יגיע מן הגמרא ולין הדין כן ומ"ש לא כתבוהו הפוסקים להלכה וק"ל :

סי' רמח (ע) **הנותן** מתנה לחבירו כו' לבל מס הוא רשאי לירשו כו' נפ' י"ב (דף קל"ג ע"ב) אלא רב עווירא לדברי ר' יוחנן בן ברוקא נכסי לך ואחריך לפלוני ורשאי לירשו אין לשני במקום רשאי כלום שאין זה לשון מתנה אלא לשון וירושה אין לה הפסק וכ"פ דאמר בפי' לשון מתנה זה לשון מתנה אלא לשון וירושה כגמוגים וכ"ל דאמר כאילו אמר בפי' לשון מתנה דלפ ע"פ שאמר בפי' מתנה משבינן ליה כאילו אמר בפי' לשון ירושה וכך פי' הר"ן ע"ש הגלוסים ומביאו ב"י וכך היא דעת הרמב"ם בפ' י"ב מזכייה וכך היא דעת רבינו במסתמא ולפ כפרש"י דשם אמר לשון מתנה בפירוש אע"פ שהוא רשאי לירשו מתנה היא ויש לה הפסק והיינו כפשטא דלישנא דקאמר שאין זה לשון מתנה וכו' ולית הלכתא כוותי • ודין זה שכתב כאן דשם הוא רשאי לירשו אין לה הפסק אין זה אלא בשב"מ אבל בברייתא שאמר כך נכסי לפ' ואחריך לפ' אין לשני אלא מה שצייר רשאי לפי היה הרשאי רשאי לירשו ודוקא דאמר נכסי לך בסתם אי נמי אמר בפי' לשון מתנה אבל אם אמר בלשון ירושה אף על פי שהוא רשאי לירשו אין לה הפסק אין לשני אלא בשב"מ ודין זה שכתב כאן דשם הוא רשאי לירשו אין לה הפסק היינו דוקא בשב"מ אבל בנכסים שבידו ובשעת מיתה אבל בשעת חלוקה אפילו אמר בפי' לשון מתנה ויש לה הפסק ומיהו כתב הרב ז"ל שם שם פירש ואמר לו משום ירושה אלי נותן שאין לה הפסק אלא במתנה יש לה הפסק ומכך בריתת מתנה ירושה היא ואין לה הפסק ומיהו כתב הרב ז"ל שם שם פירש ואמר לו משום ירושה אלי נותן שאין לה הפסק אלא במתנה יש לה הפסק והא דרב אחא בר עווירא דוקא בשכיב מרע אבל במתנה בריתת לא אמרינן דאמר מה שצייר רשאי לירשו וכ"כ הרשב"ם בפרק הזוכר שכיב מרע שאמר נכסי לפלוני ואחריו לפלוני אין לו אלא מה שצייר רשאי לירשו הרי זה כשאר כל נכסיו שהרי הוא יורשו ואין לו הפסק בדבר ואין לו לחזור בו ואין לו לחלוט עליו ואין לו לשנות בו ואם מת פלוני קודם שמת הנותן הרי הנכסים של פלוני ואם מת הנותן קודם שמת פלוני הרי הנכסים של הנותן ואין לפלוני בהם כלום בתשובות להרמב"ן סי' מ"ה וז"ל הרמב"ם בפרק הזוכר שכיב מרע שאמר נכסי לפלוני ואחריו לפלוני אין לו אלא

(ג) ואם מת שני בחיי ראשון ישארו הנכסים ליורשי ראשון שלא יזכה לשלישי אלא מכח שני וכיון שלא בא ליד שני אי אפשר לשלישי לזכות שהרי כל זמן שהוא ברשות הראשון הכל שלו גוף ופירי שהרי יכול למוכרם דאחריך לפלוני לאו באומר מעכשיו דמי ובאילו אמר כל ימי חייך יהו לך גוף ופירי ואם תשאיר דבר אחריך יהיה לפלוני לפיכך אין לשני אלא מה ששייר ראשון:

ואפי'

(ג) **ואם** מת שני בחיי ראשון ישארו הנכסים ליורשי ראשון וכו' . בברייתא המזכרת מסייס בה ואם מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסיס ליורשי ראשון: ומ"ש רבינו שלא זיכה לשלישי וכו' . ה"ג בהלכסי ובאשיר"י וז"ל ה"ט דסבר מחריך שהי דזיכה דאמר נכסי לך ואחריך לפלו' אין לשני לא גופא ולא פירי אלא לאחריו של ראשון ולא אמר לה אשוי ירושה אני נותן לך ואחריך לפלוני שהרי כל זמן שלא בא לידו אינו ירושה ולא מתנה ואין לה כלום עכ"ל ולא ידעתי מ"ש ה"ג ואם מת שני בחיי ראשון וכו' שפיר ליה למיתני ואם מת ראשון בחיי שני וכו' ומ"ש ואם מת שני בחיי ראשון ישארו הנכסים ליורשי ראשון שלא יזכה לשלישי אלא מכח שני וכיון שלא בא ליד שני אי אפשר לשלישי לזכות שהרי כל זמן שהוא ברשות הראשון הכל שלו גוף ופירי שהרי יכול למוכרם דאחריך לפלוני וכו' ופירש"י ואם תשאיר דבר אחריך יהיה לפלוני אין לשני אלא מה ששייר ראשון שלא יזכה לשלישי אלא מכח שני וכיון שלא בא ליד שני אי אפשר לשלישי לזכות שהרי כל זמן שהוא ברשות הראשון הכל שלו גוף ופירי וכו' ז"ל שאפי' היה השני רשאי למכור מיתת הראשון ולא היה לשלישי כלום ולא זכה שני ומוכרח הוא בסוגיא וכ"כ הרא"ש שאפילו לא נתן ולא הוריש כלום לראשון אלא שאמר לשון שאמר יורש פלוני בני כל נכסי לאחר מיתת פלו' אחיו אין לשון שאמר לשון מתנה או לשון ירושה אינו זוכה כלום השני בחלק אחיו אחר מיתתו והרמב"ן ז"ל נסתפק בזה.

מת שני בחיי ראשון ואם מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסיס ליורשי ראשון וכתב ה"ה בפי"ב מהלכות זכייה על ברייתא זו למדנו ממנה שאפ"פ שאלישי קיים כיון שמת שני בחיי ראשון אין לו כלום אלא כח נתן לו אלא שיקבלם מן השני ואינו וכן הדין במת שלישי בחיי שני שהנכסים של יורשי שני כשמת אחר ראשון ודין שלישי עם שני כדין השני עם ראשון עכ"ל: ומ"ש שהרי כל זמן שהוא ברשות ראשון הכל שלו גוף ופירי שהרי יכול למכרם דאחריך לפלוני לאו כאומר מעכשיו דמי ובאילו אמר כל ימי חייך יהיה לך גוף ופירי ואם תשאיר דבר אחריך יהיה לפלוני לפיכך אין לשני אלא מה ששייר ראשון בפרק המוכר (קכה:) ממתני' דאחד דמי וכאילו אמר כל ימי חייך יהיה לך גוף ופירי ואם תשאיר דבר אחריך יהיה לפלוני לפיכך אין לשני אלא מה ששייר ראשון בפרק הגוזר (קלו:) ומ"ש הכא לגבי הלכה ואתרה לירתאי הו"ל ברתא הוות נפיקא שביבה בחיי בעלה ובחיי סבתא אתא בעל קמ תבעא לגבן ומ' הכא לגבי הלכה ההוא דאמר לאו נכסי לסבתא

(ג) **ואפילו** היו בהם עבדים וכו' ואפי' היו בהם כלים וכו' • עי' בגמרא (דף קל"ז) ופי' דשוינהו להנהו נכסי מיסורי הגלה וסד"א דמלי מ"ל דלא יהבית לך לעשות בחיסורין קמ"ל וכ"י פי' דמיירי דזרק על המת יותר מהצריך למת דליכא תלוה ומפסיד חנם ואפ"ה מעשיו קיימים : ומ"ש מכל מ"מ נתן הרמב"ן למחר במתנת שכ"מ וכו' •

(ג) ואפי' היו בהם עבדים והוציאן לחירות שעשה באיסור אפ"ה מעשיו קיימין ואפילו היו בהם כלים ועשאן תכריכים למת אבל אם נתן הראשון לאחר במתנת שכיב מרע לא קנה שאין מתנת שכיב מרע קונה אלא לאחר מיתה וכישימות יקדם השני לזכות וכתב הרמב"ם ז"ל בד"א שמכר הראשון או נתן לאחרים אבל אם מכר הראשון או נתן לבנו או לאחד מיורשיו לא עשה ולא כלום ואיני (ג) מבין מה חילוק יש בין אחר ליורש כיון שמוכר או נותן לו מתנה גמורה : (ד) וכתב עוד היה הוב על הראשון או כתובת אשה ובאו לב"ד ליפרע מנכסים אלו אע"פ שהראשון קיים אין בית דין מגבין אותן מגוף נכסים אלו אלא מהפירות בלבד מת הראשון ובא בעל חובו ואשתו לגבות מנכסים אלו אין בית דין מגבין מהם כלום אפילו עשאן אפותיקי או שיחדן לאשתו בכתובתה

מצוה דהוה ליה רחוי מכלל דמ"ל דאחר יורשי' דיהב שמיעס יורשי הסכמת דמיי קרוביה מצד הא יורשים הנכסים דלא ממעטינן אלא כעל ומצוה רחוי ואם היתה דאומר מחריך לאו כאומר מעכשיו היאך בנכסים שהרי הבת לא זכתה בנכסים עד למחר מיתת הסכמת ואין מדם יורש את שמיעט בקבר להגמיל לאחין את הבא אלא ודאי היא להו רחוי לכל האומר מחריך כאומר מעכשיו דמי ולפיכך כיון שזכתה הבת בנכסים מעכשיו יורשיה מצד אביהם קמיס אחיהם לכל בעל לא וירים מצוה דהוה ליה רחוי דמ"ג דאיתיה מחריך כאומר מעכשיו דמי מי קדיש וזיין וזיניה זכותא דמה שתעשיר לזרוך כ"ש וקיימת לן הכי והו מה שהקשו על הי"ל ז"ל ולפי תומר מיגה תכוכא שלפי דברי שהוא סובר שהאומר להריך אינו כאומר מעכשיו דמי מה"ג מיגן בדוני הבת מצד הא יורשים הנכסים מכיון דהוה ליה רחוי מצוה דלאו כאומר מעכשיו דמי ולפיכך כיון שזכתה הבת בנכסים מעכשיו יורשיה מצד אביהם קמיס אחיהם לכל בעל לא וירים מצוה דהוה ליה רחוי דמ"ג דאיתיה מחריך כאומר מעכשיו דמי מי קדיש וזיין וזיניה זכותא דמה שתעשיר לזרוך כ"ש וקיימת לן הכי והו מה שהקשו על הי"ל ז"ל ולפי תומר מיגה תכוכא שלפי דברי שהוא סובר שהאומר להריך אינ

בפרעים מן הנכסים אלו ב"כ הרשב"ם ז"ל עכ"ל: (ה) **ומ"ש** והר"מ מרוטנבורק לא כתב כן שכתב בתשובה: (ב"ה) תשובה זו נתבו הגהות מיימון בפי"א מזכייה: על מחל שנתן קרקע לבנו וכו' ומלוני מבי הרמ"ז ז"ל הביא דברי הר"מ בתשובותיו והסכים לדבריו ונתן טעם בהם משום דכתובה חל שעבודה מחייים וקדמה לאחריך וכו' בכלל פ"ד:

א ובתב ה"ר יונה לאו משום דמ"ל ואחריך לפלוני וכו' אלא משום דנכסי לך לשון מתנה גמורה משמע והכ"נ שם אמר נכסי לפלוני ושם את לפלוני ומיהו שם מ"ל נכסי לך לי' שניס ואחריך לפלוני ומכר הרשזון השני מוציא מיד הלקוחות וכו' וז"ל כ"י בשם פ"ע ר"י המפרשים מסופקים שם נתן לרשזון לזמן ידוע ואחריו לפלוני ולא קבע זמן שם מה שמכר הרשזון תכור לו למו למשמע דלא יהיב לרשזון כעין יפה כמו לשני ואינו יכול למכור בגוף הקרקע לו שם נאמר דלמותו זמן מיהא שנתן נתן בעין יפה בשלימות ומה שמכר מכר עכ"ל: **ואם** אמר נכסי לך ואחריך מהיום לפלו' ומכר הרשזון השני מוציא מיד הלקוחות כבר נתבאר שזהו דעת הרי"ף והרא"ש ז"ל (ה) ושיש מולקים עליהם: ומ"ש וכן שם את שני בחיי רשזון יחזרו ליורשי שני זה מבואר לפי שיטה זו דהוי כאילו נתן גוף הקרקע מהיום לשני ופירי לאחר מיתת הרשזון: ומה שכתב ושם שלשה ואמר לרשזון ואחריך מהיום לפלוני ואחריו מהיום לפלוני כתב הרמ"ה ברשזון ושני לא קנו אלא הפירות והשלישי קנה את הגוף מהיום ופירות לאחר מיתת השני והוא שבאו ליד שני תחילה הילכך אם מת שני בחיי ראשון יחזרו ליורשי נותן: (ו) אע"ג דקי"ל היכא דלא א"ל ואחריך מעכשיו לפלוני שאין לשני אלא מה ששייר הראשון אסור לו לראשון למכור הגוף אלא אובל הפירות עד שימות ויזכה השני ואם עבר ומברה מכרו קיים כדפירשתי והמשיאו עצה למכור או ליתן נקרא רשע: (ה) בד"א שאמר ואחריך לפלוני אבל אם אמר ואחריך יחזור לי ומכר הראשון

בכתובתה אין נובין מנכסי אלו כלום אלא הם של שני ע"כ: (ה) והר' מאיר מרוטנבורק לא כתב כן שכתב בתשובה על אחד שנתן לבנו קרקע והתנה שאם ימות בנו בלא זרע שתשוב המתנה לבנותיו ומת בלא זרע ורצו להפקיע מאותו קרקע שיעבוד כתובת אלמנתו וכתב הוא שהאלמנה נובה ממנו וא"א הרא"ש הביא דברי הר"ם בתשובותיו והסכים (ד) לדבריו ונתן בהם טעם משום דכתובה חל שיעבודו מחיים וקדמה לאחריך והוי כשאר לוקח שלקח מן הראשון שמקחו קיים וכתב ה"ר יונה לאו משום דא"ל ואחריך לפלוני דליהוי משמע מה שתשאיר אחריך אם לא מכרת אלא משום דנכסי לך לשון מתנה גמורה משמע וה"ה נמי אם אמר נכסי לפלוני ואם מת לפלוני ומיהו אם אמר לו נכסי לך לעשר שנים ואחריך לפלוני ומכר הראשון השני מוציא מהלקוחות כיון שלא נתנם לו כל ימי חייו לאו למתנה גמורה נתכוין: (ו) ואם אמר נכסי לך ואחריך מהיום לפלוני ומכר הראשון השני מוציא מיד הלקוחות וכן אם מת שני בחיי ראשון יחזרו ליורשי שני ואם הם ב' ואמר לראשון ואחריך מהיום לפלוני ואחריו מהיום לפלוני כתב הרמ"ה ז"ל שראשון ושני לא קנו אלא הפירות והשלישי קנה את הגוף מהיום ופירות לאחר מיתת השני והוא שבאו ליד שני תחילה הילכך אם מת שני בחיי ראשון יחזרו ליורשי נותן: (ז) אע"ג דקי"ל היכא דלא א"ל ואחריך מעכשיו לפלוני שאין לשני אלא מה ששייר הראשון אסור לו לראשון למכור הגוף אלא אובל הפירות עד שימות ויזכה השני ואם עבר ומברה מכרו קיים כדפירשתי והמשיאו עצה למכור או ליתן נקרא רשע: (ה) בד"א שאמר ואחריך יחזור לי ומכר

מוכ על הרשזון וכו'. פירוש דלא אמרו **אלא מכר או** נתן לאחר שני אפשר לסלק הזוכה במעות התם הוא דאין לשני כלום אמה שמכר או נתן הרשזון אבל שעבוד שעשתעבדו הנכסים לבעל חוב או למשה בכתובתה דיכול לסלקם במעות וכה בשני בנכסים ואין בית דין מגבין מותם מנכסים אלו בין שבאו לגבות בעוד הרשזון קיים בין שבאו לאחר שמת הרשזון: (ה) **והר"ם** מרוטנבורק לא כתב כן וכו'. וגם בעה"ת כתב כך דכשם שאם מכר מכרו מכור ה"נ אם שעבד אל שעבודו עליו ומגבין למלוה חובו וכולי ומיהו ב"י ופסיטא דלהר"מ מרוטנבורק למו דוקא בתת הרשזון אלא ה"ה לגבות מנכסים אלו בין שבאו לגבות בחייו וכן גרושתו שבאה לגבות בתובתה בחייו מגבין מנכסים אלו אפילו בחיי שני לחלק בין שעבוד למכור ומ"ש הרמ"ה דיכו גבי אלמנה מעשה שהיה כך היה ועוד לכל שכן הוא דאפילו בשת שני בחיי הרשזון: והוא שבאו ליד שני כו' פשטא דמתני' דאפילו בשני ואלא שבאו ליד שני כ"ע אמר נמי ואפילו לשלישי הרי אלמו לשלישי בשני ואלא שבאו ליד שני כ"ע אמר שבאו פירות לישלכך מת שני בחיי הרשזון מוחזים שפילות וגם הגוף מאר מיתת הרשזון ליורשי שני ואפילו אם מת שני בחיי הרשזון אפילו בשני קנה הגוף מאר מיתת הרשזון ואפילו אם מת שני בחיי הרשזון ליורשי הרשזון ואפילו אם מת שני בחיי הרשזון ליורשי שני

הראשון ונתן מעשיו בטלים: (ט) ואב אמר ואחריך ליורשי והיה לו בת ומתה בחיי המקבל והניחה זרע זרעה עומד במקומה ליטול כשיעמוד המקבל אבל אם אין לה זרע אין שאר יורשיה כגון אחי אביה או בני אחי אביה עומדים במקומה ליטול וכן בעלה אינו עומד במקומה אחרי מות המקבל דהוה ליה ראוי ואין הבעל יורש בראוי: (י) אבל נכסי לפלוני ואחריו מעכשיו ליורשי ומתה בתו בחיי המקבל בעלה עומד במקומה ליטול אחרי מות המקבל כיון

דא"ל

דהרמב"ם מפרש בו פי' אמר ולענין דינא תרוייהו הילכתא ניתנו:

(ט) **ואם** אמר אחריך ליורשי והיה לו בת וכו'. עם (לקמן קכ"ה) ההוא דמ"ל נכסאי לסבתא ובתרא לירתאי הוא ליה ברתא דהוה נסיבא שכיבא בחיי בעלה ובחיי סבתא בתר דשכיבא סבתא נתנה בעל ובקו תבע אמר רב ענן לירתאי ולא לירתאי ותסיקנא הלכתא כרב ענן ולא מטעמיה דאילו רב ענן סבר מע"ג דהוו"ל ברתא לברתא לא ירית ולא היא דאילו הוו"ל ברתא לברתא ודאי ירית ובעל ה"ט דלא ירית משום דהוי ליה רווחא ומיהו ירית ומיהו רווחא הוא וכ"ש דהוי ליה ברתא לברתא ודאי ירית משום דהוי ליה רווחא ומיהו טעמא דלא ירית ובעל הויא טעמא דלא ירית משום דהוי ליה רווחא וכו' ומיהו זה שאמר רבי' אבל אם אין לה זרע אין שאר יורשיה כגון דנותן אחי אביה או בני אחי אביה עומדים במקומה ליטול יש לתמוה עליו הא כיון דנותן אחר ובתרה לירתאי כי ליתי לברתיה זרע מאי הוי בני אחיו או בני אחיו ירתי דידיה ויחזרו להם הנכסים ופ"ע והרב רבי' נסים כתב נכסאי לסבתא ובתרה לירתאי הוה ליה ברתא דמיומיה זו היא גירסא ר"ח ולא מיחוורת לי"ה היכי קאמרינן מסתברא טעמייהו דבכי מערבת לאי קדמה סבתא וזכתה זכיה כלומר אמר דהרמב"ם דיקלא בתריעתא דרב ביבי בר מבי כו' עד דתפלו לא משמע דוקא לעצמו לא אבל יורשי' כאחר אבל לעצמו אחר לדעת רבינו מיהו ברב המנוגד כתב דמכל עובדא דסבתא מוכח שאין פירוש זה שפירש רב"ס ורבי' בעובדא דרב ביבי אמת ותופס בפשיטות דאין חלוק בין דאמר ואחריך לי ובין דאמר ואחריך ליורשי ופן כתב הר"ן הביאו ב"י אבל דעת רבינו כדפרישית:

(י) **ומ"ש** אבל נכסי לפלוני ואחריו מעכשיו ליורשי וכו' כן כתב הרמב"ם עם וכתב ה"ה שכ"כ הרי"ף ור"ח וכך הוא דעת הרא"ש עם ואחריו' נמשך

וליורשיך ולבעלים מכח שיכח הדין נותנ עם כדין שאמרו כאן אני כותב אלא כאמרו לך דלרבים שבשמועה זו אלא באמר אחריך אבל באמר לך ולירושיך שופרא דשטרא הוא שהמתנה לו יהא לפסק שכן כותבין למכור ולמשכן ולעשות כל חפצת נפשם ואין לורך כי אם לשופרא דשטרא בעלמא ע"כ ודברים פשוטים הם עכ"ל: (י) **ומ"ש** רבינו אבל נכסי לפלוני ואחריו מעכשיו ליורשי ומתה בתו בחיי המקבל בעלה עומד במקומה ליטול אחרי מות המקבל כיון דמ"ל מעכשיו הו"ל כמוחזק כבר נתבאר בתחילת סימן זה שזהו דעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל ושים מולקים עליהם

ומם

דרכי משה

בת כו' עד אבל אם אין לה זרע אין שאר יורשים כו' עומדים במקומה עכ"ל וב"ל הטעם משום דהואיל ובשעת המתנה לא הו"ל לשאר יורשים ליטול ודאי לא כיון רק על הבת אי זרעה דהוי יורשים בשעת מתנה כנ"ל דעת רבינו ולא כב"י שתמה על רבינו וכתב יש לתמוה למה לא יירשו שאר יורשיו דהא אמר ואחריך ליורשי והרי אלו הם יורשי וצ"ע עכ"ל ומה שנ"ל כתבתי ועיין במרדכי בהגהות רפ"ק דס"א שהאריך בדין נכסי לך ואחריך לפלוני:

דלא

דרישה

דס"ק תפילו רשב"ג לא קאמר אלא כשאומר ואחריך לאחר אבל אומר אחריך לעצמו לא מהניא לא מהניא דיש כח לרשות לאחר אלא פירות לאחר אבל לעצמו לא משמע דוקא לעצמו לא אבל יורשי' כ

(יח) **ואם** תמר לאשה נשואה או פנויה נכסי לך ואחריך לפלוני זה בימרתי בספר תס״ע סי׳ נ״ח :

כתוב בתשובת הגאונים יעקב לוה מחמת מיתה דאי דייר רחמן בדי בביתא פלוניתי לא תימרון ליה מידי ואי נפיק מיניה יזדבן ביתא ויתייהב לעניי מית יעקב דר רחמן בההוא ביתא ס׳ צוין ויהביה לההוא ביתא לבריה במתנה ונפק מיניה רחמן ודר ביה בריה אי נמי אי היה בר רחמן לא דר בההוא ביתא ונפק עם חבוה ואי דר ביה רחמן תרי תלת שבועי ומית וקמת מיניתיה ונפקת מההוא ביתא אי נמי לא נפקת היכי עבדינן • תשובה אי יהביה רחמן במתנה לבריה קנייה ההוא בריה ואי יתיבו ביה בניהם ומיתתא בתריה קנייה לאחרינן נכסי לך ואחריך לפלוני ורחמן רחמי לירתו מן לאי בתקום רחמן כלום לירושה מן לה לפסק ואי נפקי בני רחמן ומיתתיה מההוא ביתא ב לחלתר קס ליה בחזקת עניי ליזדבן וליתייהב דמי לעניי (ז) ואי לא נפקת מיתת רחמן ובניס מההוא ביתא קמת ליה ירושה ביתייהו ולית מן דיוקא לאפוקיהו ולמיתן לעניי עכ״ל • ויש לתמוה על זה לכאין למשוך להלכי מילתא כאומר נכסי לך ואחריך לפלוני כי נפקי בני רחמן ומיתתיה מההוא ביתא לחמי קס ליה בחזקת עניי לא כיון דזכה בה רחמן היורש מן לו לפסק וכי נפקי מיניה מיתתיה ובניה מאי הוי :

כתוב בתשובות הרשב״ץ סימן תלף וקמ״ו שנשאל על אב שכתב שטר מתנת קרקע לבתו והפקידו ביד שלים בתנאי שאם לא תגיע הבת לנשואים יהיה רשות ביד השלים לחלק הקרקע למי שירצה וכפטרה הבת קודם שתגשת ונתנה הקרקע לאחר וע״ב : (יט) **שאלה** לפ״ז ז״ל מי שנתן מתנות לבניו לפלוני כך ולפלוני כך והתנה עם יתות אחד מהם בלא זרע שיפול חלקו ולאחיותיו וכו׳ כלל פ״ד סימן ג׳ וסיים שם ואין לומר כנדון זה הוי כאילו התנו בפירוש שלא יקנו ולא יזכרו לאחרים בלא יורשו ואחיותיו ונתן שמעון חלקו לניסו ולאחיותיהם לאחיהם דאם לא כן לאחר הולרך לפרש שאם יתות בלא זרע שיירשוהו אחיו חלקו בר קצת דאחת לירות בלא ליזנע יתירת לטפויי אחי כאילו התנה בלא יזכרו ולא יתנו לאחרים כדי להעמיד הבלה ביד בניו שלא יזכרו כלל שהתנה בלא יזכרו כי היכי סברת בניו מאחת דוחק וכי עלתה על דעתו שיותרו ברעב להרבות בחלה מחרי שיוכלו למכור ה״ב ליתן כי מתנה ומכר דין ג׳ להם וגם מתנה שנתן שמעון לניסו הוי כמו מכר שהרי בחליפי המתנה הבטיחו שאם תמות ידו ולא יהיה לו כ׳ ליטרין שימלאם לו ועוד בשטר מתנה אין זו ליזנע יתירתא כי מה שהולרך לפרש שאם יתות בלא זרע שיירשוהו אחיו בשביל שרצה לסייע חלקו בשטר נכסיס שבניס וכוות שויס בהם יפול לבני ולבנותי בשוה ולחלחל לא פירש היו אחין יורשים הכל ועוד אני אומר דכל מותו התנאי לא היה אלא שאם יתות אחד מבניו בחייו אבל אחר מותו שכבר נח חלקם לידם על זה לא התנה כלום וכן מוכיחים אנו מלשון כל הלשון וכו׳ ע״כ ומסיים זה גבי עובדא דהניא בתבתי בשם הר״ן כתב נפקותות תיכף אחר לאחר ובתרה לירתה אי נמי מיירי שיש אחד מהם מוחה ואחרים אינם מוחים אז לא תזכה בתחלת הסימן בשטר הנותן מתנה לחבירו אלא שכ״ב לו כל נכסיו וכו׳ ועיין לשם ו״ל דאחר שכתב כן לא יזכה אלא כבר כתב כן בתחלת הסימן בשטר הנותן מתנה לחבירו אלא שכ״ב לו כל נכסיו וכו׳ ועיין לשם ו״ל דאחר שכתב כן לא יזכה אלא כבר כתב כן בתחלת הסימן בשטר הנותן מתנה לחבירו

שאלה לפ״ז ז״ל מי שנתן מתנות לבניו לפלוני כך ולפלוני כך והתנה עם יתות אחד מהם בלא זרע שיפול חלקו ולאחיותיו וכו׳ כלל פ״ד סימן ג׳ וסיים שם ואין לומר כנדון זה הוי כאילו התנו בפירוש שלא יקנו ולא יזכרו לאחרים אלא ונתן שמעון חלקו לניסו ולאחיותיהם לאחיהם דאם לא כן לאחר הולרך לפרש שאם יתות בלא זרע שיירשוהו אחיו חלקו בר קצת דאחת לירות אלא ליזנע יתירת לטפויי אחי כאילו התנה בלא יזכרו ולא יתנו לאחרים כדי להעמיד הבלה ביד בניו שלא יזכרו כלל שהתנה בלא יזכרו כי היכי סברת בניו מאחת דוחק וכי עלתה על דעתו שיותרו ברעב להרבות בחלה מחרי שיוכלו למכור ה״ב ליתן כי מתנה ומכר דין ג׳ להם וגם מתנה שנתן שמעון לניסו הוי כמו מכר שהרי בחליפי המתנה הבטיחו שאם תמות ידו ולא יהיה לו כ׳ ליטרין שימלאם לו ועוד בשטר מתנה אין זו ליזנע יתירתא כי מה שהולרך לפרש שאם יתות בלא זרע שיירשוהו אחיו בשביל שרצה לסייע חלקו בשטר נכסיס שבניס וכוות שויס בהם יפול לבני ולבנותי בשוה ולחלחל לא פירש היו אחין יורשים הכל ועוד אני אומר דכל מותו התנאי לא היה אלא שאם יתות אחד מבניו בחייו אבל אחר מותו שכבר נח חלקם לידם על זה לא התנה כלום וכן מוכיחים אנו מלשון כל הלשון וכו׳ ע״כ ומסיים זה גבי עובדא דהניא בתבתי בשם הר״ן כתב נפקותות תיכף אחר לאחר ובתרה לירתה אי נמי מיירי שיש אחד מהם מוחה ואחרים אינם מוחים אז לא תזכה בתחלת הסימן בשטר הנותן מתנה לחבירו אלא שכ״ב לו כל נכסיו וכו׳ ועיין לשם ו״ל דאחר שכתב כן לא יזכה אלא כבר כתב כן בתחלת הסימן בשטר הנותן מתנה לחבירו

(יח) ואם אמר לאשה נשואה או פנויה נכסי לך ואחריך לפלוני זה בימרתי בספר תס״ע סי׳ נ״ח :

כתוב בתשובת הגאונים יעקב לוה מחמת מיתה דאי דייר רחמן בדי בביתא פלוניתי לא תימרון ליה מידי ואי נפיק מיניה יזדבן ביתא ויתייהב לעניי מית יעקב דר רחמן בההוא ביתא ס׳ צוין ויהביה לההוא ביתא לבריה במתנה ונפק מיניה רחמן ודר ביה בריה אי נמי אי היה בר רחמן לא דר בההוא ביתא ונפק עם חבוה ואי דר ביה רחמן תרי תלת שבועי ומית וקמת מיניתיה ונפקת מההוא ביתא אי נמי לא נפקת היכי עבדינן • תשובה אי יהביה רחמן במתנה לבריה קנייה ההוא בריה ואי יתיבו ביה בניהם ומיתתא בתריה קנייה לאחרינן נכסי לך ואחריך לפלוני ורחמן רחמי לירתו מן לאי בתקום רחמן כלום לירושה מן לה לפסק ואי נפקי בני רחמן ומיתתיה מההוא ביתא ב לחלתר קס ליה בחזקת עניי ליזדבן וליתייהב דמי לעניי (ז) ואי לא נפקת מיתת רחמן ובניס מההוא ביתא קמת ליה ירושה ביתייהו ולית מן דיוקא לאפוקיהו ולמיתן לעניי עכ״ל • ויש לתמוה על זה לכאין למשוך להלכי מילתא כאומר נכסי לך ואחריך לפלוני כי נפקי בני רחמן ומיתתיה מההוא ביתא לחמי קס ליה בחזקת עניי לא כיון דזכה בה רחמן היורש מן לו לפסק וכי נפקי מיניה מיתתיה ובניה מאי הוי :

כתוב בתשובות הרשב״ץ סימן תלף וקמ״ו שנשאל על אב שכתב שטר מתנת קרקע לבתו והפקידו ביד שלים בתנאי שאם לא תגיע הבת לנשואים יהיה רשות ביד השלים לחלק הקרקע למי שירצה וכפטרה הבת קודם שתגשת ונתנה הקרקע לאחר וע״ב : (יט) **שאלה** לפ״ז ז״ל מי שנתן מתנות לבניו לפלוני כך ולפלוני כך והתנה עם יתות אחד מהם בלא זרע שיפול חלקו ולאחיותיו וכו׳ כלל פ״ד סימן ג׳ וסיים שם ואין לומר כנדון זה הוי כאילו התנו בפירוש שלא יקנו ולא יזכרו לאחרים אלא ונתן שמעון חלקו לניסו ולאחיותיהם לאחיהם דאם לא כן לאחר הולרך לפרש שאם יתות בלא זרע שיירשוהו אחיו חלקו בר קצת דאחת לירות אלא ליזנע יתירת לטפויי אחי כאילו התנה בלא יזכרו ולא יתנו לאחרים כדי להעמיד הבלה ביד בניו שלא יזכרו כלל שהתנה בלא יזכרו כי היכי סברת בניו מאחת דוחק וכי עלתה על דעתו שיותרו ברעב להרבות בחלה מחרי שיוכלו למכור ה״ב ליתן כי מתנה ומכר דין ג׳ להם וגם מתנה שנתן שמעון לניסו הוי כמו מכר שהרי בחליפי המתנה הבטיחו שאם תמות ידו ולא יהיה לו כ׳ ליטרין שימלאם לו ועוד בשטר מתנה אין זו ליזנע יתירתא כי מה שהולרך לפרש שאם יתות בלא זרע שיירשוהו אחיו בשביל שרצה לסייע חלקו בשטר נכסיס שבניס וכוות שויס בהם יפול לבני ולבנותי בשוה ולחלחל לא פירש היו אחין יורשים הכל ועוד אני אומר דכל מותו התנאי לא היה אלא שאם יתות אחד מבניו בחייו אבל אחר מותו שכבר נח חלקם לידם על זה לא התנה כלום וכן מוכיחים אנו מלשון כל הלשון וכו׳ ע״כ ומסיים זה גבי עובדא דהניא בתבתי בשם הר״ן כתב נפקותות תיכף אחר לאחר ובתרה לירתה אי נמי מיירי שיש אחד מהם מוחה ואחרים אינם מוחים אז לא תזכה בתחלת הסימן בשטר הנותן מתנה לחבירו אלא שכ״ב לו כל נכסיו וכו׳ ועיין לשם ו״ל דאחר שכתב כן לא יזכה אלא כבר כתב כן בתחלת הסימן בשטר הנותן מתנה לחבירו

שאלה לפ״ז ז״ל מי שנתן מתנות לבניו לפלוני כך ולפלוני כך והתנה עם יתות אחד מהם בלא זרע שיפול חלקו ולאחיותיו וכו׳ כלל פ״ד סימן ג׳ וסיים שם ואין לומר כנדון זה הוי כאילו התנו בפירוש שלא יקנו ולא יזכרו לאחרים אלא ונתן שמעון חלקו לניסו ולאחיותיהם לאחיהם דאם לא כן לאחר הולרך לפרש שאם יתות בלא זרע שיירשוהו אחיו חלקו בר קצת דאחת לירות אלא ליזנע יתירת לטפויי אחי כאילו התנה בלא יזכרו ולא יתנו לאחרים כדי להעמיד הבלה ביד בניו שלא יזכרו כלל שהתנה בלא יזכרו כי היכי סברת בניו מאחת דוחק וכי עלתה על דעתו שיותרו ברעב להרבות בחלה מחרי שיוכלו למכור ה״ב ליתן כי מתנה ומכר דין ג׳ להם וגם מתנה שנתן שמעון לניסו הוי כמו מכר שהרי בחליפי המתנה הבטיחו שאם תמות ידו ולא יהיה לו כ׳ ליטרין שימלאם לו ועוד בשטר מתנה אין זו ליזנע יתירתא כי מה שהולרך לפרש שאם יתות בלא זרע שיירשוהו אחיו בשביל שרצה לסייע חלקו בשטר נכסיס שבניס וכוות שויס בהם יפול לבני ולבנותי בשוה ולחלחל לא פירש היו אחין יורשים הכל ועוד אני אומר דכל מותו התנאי לא היה אלא שאם יתות אחד מבניו בחייו אבל אחר מותו שכבר נח חלקם לידם על זה לא התנה כלום וכן מוכיחים אנו מלשון כל הלשון וכו׳ ע״כ ומסיים זה גבי עובדא דהניא בתבתי בשם הר״ן כתב נפקותות תיכף אחר לאחר ובתרה לירתה אי נמי מיירי שיש אחד מהם מוחה ואחרים אינם מוחים אז לא תזכה בתחלת הסימן בשטר הנותן מתנה לחבירו אלא שכ״ב לו כל נכסיו וכו׳ ועיין לשם ו״ל דאחר שכתב כן לא יזכה אלא כבר כתב כן בתחלת הסימן בשטר הנותן מתנה לחבירו

(יז) ואם אמר לאשה נשואה או פנויה נכסי לך ואחריך לפלוני זה בארתי בספר אבן העזר : (יז) שאלה לא״א הרא״ש ז״ל מי שנתן מתנות לבניו לפלוני כך ולפלוני כך והתנה עם יתות אחד מהם בלא זרע שיפול חלקו ולאחיותיו ונתן שמעון מחלקו לניסו ועתה קם ראובן אחיו לבטל המתנה שנתן שמעון לניסו כי אין בנים לשמעון וראויה המתנה ליפול עליו אחרי מות שמעון אחיו תשובה נ״ל דמתנה טובה היא דהו״ל כנכסי לך ואחריך לפלוני דקי״ל אין לשני אלא מה ששייר ראשון : (יג) ששאלת ראובן שנתן לשמעון ולוי בניו בית במתנה והתנה בעיקר המתנה שאם ימות לוי או ישא אשה בחיי אביו ראובן שתחזור המתנה שלו ממנו ותהיה לאחיו שמעון מעבשיו אם ימות לוי או ישא בחיי ראובן אביו ואח״כ נתן שמעון ללוי אחיו כל זכות שהיה לו באותו בית מעבשיו ולעולם ואחר כך מת שמעון הנותן בחיי לוי ואח״כ נשא לוי בחיי ראובן אביו ובא לוי לזכות בבית מכח מתנה שנתן לו שמעון אחיו וטוען שאם היה חי עדיין היה זוכה בכל הבית מכח התנאי שהטיל אבינו במתנה ועכשיו שמת אני יורש זכותו מכח המתנה שנתן לי וראובן אביו אמר אני יש לי לירש את בני והמתנה שנתן אינה כלום שלא בא עדיין לידו תשובה הדין עם לוי כיון שנתן ראובן לשמעון בנו הבית מעבשיו אם ימות לוי או ישא בחיי אביו ואותו זכות שהיה לו בו נתן ללוי ועתה שנשא לוי אם היה שמעון חי היה זוכה גם לוי יזכה בו מכח המתנה שנתן לו שמעון אחיו שאנו חושבים באילו היה לשמעון הבית ברשותו בשעה שכתב כן ללוי כיון שאביו כתב לו מעבשיו : (יד) ששאלת ראובן נתן חדר בביתו לשמעון וכתב בשטר שיתמשמש שמעון ומשתו בחדר ובבור שבחדר עם שאר בני הבית מעבשיו ולעולם וכו׳ :

(יד) **ששאלת** ג׳ ראובן נתן חדר בביתו לשמעון וכתב בשטר שיתמשמש שמעון ומשתו בחדר ובבור שבחדר עם שאר בני הבית מעבשיו ולעולם וכו׳ :

(יג) **ששאלת** ראובן שנתן לשמעון ולוי בניו בית במתנה והתנה בעיקר המתנה שאם ימות לוי או ישא אשה בחיי ראובן אביו שתחזור המתנה ממנו ותהיה לאחיו שמעון מעבשיו אם ימות לוי או ישא בחיי ראובן אביו ואח״כ נתן שמעון ללוי אחיו כל זכות שהיה לו באותו בית מעבשיו ולעולם ואחר כך מת שמעון הנותן בחיי לוי ואח״כ נשא לוי בחיי ראובן אביו ובא לוי לזכות בבית מכח מתנה שנתן לו שמעון אחיו וטוען שאם היה חי עדיין היה זוכה בכל הבית מכח התנאי שהטיל אבינו במתנה ועכשיו שמת אני יורש זכותו מכח המתנה שנתן לי וראובן אביו אמר אני יש לי לירש את בני והמתנה שנתן אינה כלום שלא בא עדיין לידו תשובה הדין עם לוי כיון שנתן ראובן לשמעון בנו הבית מעבשיו אם ימות לוי או ישא בחיי אביו ואותו זכות שהיה לו בו נתן ללוי ועתה שנשא לוי אם היה שמעון חי היה זוכה גם לוי יזכה בו מכח המתנה שנתן לו שמעון אחיו שאנו חושבים באילו היה לשמעון הבית ברשותו בשעה שכתב כן ללוי כיון שאביו כתב לו מעבשיו : (יד) ששאלת ראובן נתן חדר בביתו לשמעון וכתב בשטר שיתמשמש שמעון ומשתו בחדר ובבור שבחדר עם שאר בני הבית מעבשיו ולעולם וכו׳ :

פרישה

ע״ם ודוק : (יח) **או** כתוב וכ״כ נכסי לך ואחריך בספר ת״ע (רים סימן נ״ח) : (יט) **שאלה** לפ״ז ז״ל מי שנתן מתנה (כלל פ״ד סימן ג׳) : ליפול עליו כו׳ ל״ל עליו קאמר ול״ל עליו ומחיותיו גם י״ל דהשומל טעם וסבור כיון דמלד ירושה ממחו הוא קודם כשמתת שמעון חיכה מתנה יפול ככל עליו דירושה אין לה לפסק ולא היה כח בחניו לומר שיהיה גם לאחיותיו אלא מיד שתמר שיהיה לאחיו שיב לא מל מתנת לאחיותיו אבל טעם דהא דמון זה במתנת בריח נתנו לבניו ובמתנת בריח יכול לפסיק מהיורש וכ״ל ודשתמ ס״ם שהשיב הרמ״ם דמתנה טובה היא ו״ה דהו״ל כנכסי לך ואחריך לפ׳ דמה [שכ׳] כנכסי בכ״ף הדמיון לפוקי מדעת השומל דס״ד דאית ביה משום ירושה אין לה לפסק ולא שייך ביה ואחריך לשמעון ושפיר דו״ח אלא הו״ל כנכסי לך כיון דאחנת בריח לית ביתה אלא שקשה אין טעם בזה דשם לומר דשייך בזה לומר יהושה אין לה לפסק ס״ב ס״ד לומר דאחנת שמעון לניסו לא היתה טובת אין מהיורש מוד ויכול לעשות במלנו מה שירלה : תשובה כו׳ דהו״ל כנכסי לך ואחריך לפ׳ הא דכתב הכי נכסי לך בכ״ף הדמיון משום דכאן לא אמר לשון אחריך וכו״ת דדוקא בלשון אחריך תליא קמ״ל וכמ״ש בשם ר׳ יוסף ס״ד ועוד דהו״ת דוקא במכר כראשון הוא דאמרו לאין לפני אלא שאם שנייר לאשון ולא אחנת וכאמ״ל נ״ל (בס״ג) דשם נתנן אחנת שכ״מ אינו כלום קמ״ל דכאן היתה אחנת בריח אחנתו אחנה וכ״כ שם בתשובת ס״ם ועמ״ש בדרישה משו לעיל ס״ג שומת התשובה היא שכתב שכ״י שם עליה שהאריך הם הרמ״ם ללא לורך ומלכתב דהו״ל כנכסי לך ואחריך לפ׳ מכאן מוכח דגם הרמ״ם והניחו שהניחו ס״ל דלא אחריך יהושה אין לה לפסק כ״ת בשאמר נכסי לך כשהיה שכ״מ דאלו כ״ם בלאו ס״ם דהו״ל כמו אחריך הו״ל דלא היה בידו לפסיק היהושה כיון שכתבו לבני וממילא אין יכול למכות שלא יוכל לקנות מלקו לאחר הוחיל והוח יורשו וק״ל ועיין מ״ם בריש סימן זה שכן דעת כל הפוסקים : (יג) **ששאלת** ראובן שנתן לשמעון ולוי כו׳ בכלל פ״ת ס״ב כ״כ : אי יש לחלק בחני פ׳ בלא רשותו : לאחיו שמעון וכתב לו כל הבית מעבשיו כו׳ כ״ל וכן הוא שם בתשובה כלל פ״ת דין ג׳ : והמתנה אינה כלום ל״ל מלקו של לוי שהיה ראוי לכיות של שמעון אחר שלא קיים התנאי ושמעון נתנו ללוי על מנת מלק אחר לפיכה מתנה וכמ״ש הטעם שפני שמתנה עדיין לא בחה בשמתו אבל מלקו של שמעון עמדו ולחי מתנה היה : היה זוכה פי׳ היה הוא זוכה ולא הוא : (יד) **ששאלת** לראובן נתן חדר בביתו ו״ה בתשובה ו״ה אינה נדפסת בתשובות שבידינו אבל מצאתיה כתובה בגליון בתשובת הרא״ש כלל פ״א דין א׳ (פרישה)

ברמב״ח

דרישה

(יח) **או** פנויה ואח״כ נכסי לך כנ״ל : זה ניחא דבספר ת״ע (רים סימן נ״ח) : (יט) **שאלה** לפ״ז ז״ל מי שנתן מתנה (כלל פ״ד סימן ג׳) : ליפול עליו כו׳ ל״ל עליו קאמר ול״ל עליו ומחיותיו גם י״ל דהשומל טעם וסבור כיון דמלד ירושה ממחו הוא קודם כשמתת שמעון חיכה מתנה יפול ככל עליו דירושה אין לה לפסק ולא היה כח בחניו לומר שיהיה גם לאחיותיו אלא מיד שתמר שיהיה לאחיו שיב לא מל מתנת לאחיותיו אבל טעם דהא דמון זה במתנת בריח נתנו לבניו ובמתנת בריח יכול לפסיק מהיורש וכ״ל ודשתמ ס״ם שהשיב הרמ״ם דמתנה טובה היא ו״ה דהו״ל כנכסי לך ואחריך לפ׳ דמה [שכ׳] כנכסי בכ״ף הדמיון לפוקי מדעת השומל דס״ד דאית ביה משום ירושה אין לה לפסק ולא שייך ביה ואחריך לשמעון ושפיר דו״ח אלא הו״ל כנכסי לך כיון דאחנת בריח לית ביתה אלא שקשה אין טעם בזה דשם לומר דשייך בזה לומר יהושה אין לה לפסק ס״ב ס״ד לומר דאחנת שמעון לניסו לא היתה טובת אין מהיורש מוד ויכול לעשות במלנו מה שירלה : תשובה כו׳ דהו״ל כנכסי לך ואחריך לפ׳ הא דכתב הכי נכסי לך בכ״ף הדמיון משום דכאן לא אמר לשון אחריך וכו״ת דדוקא בלשון אחריך תליא קמ״ל וכמ״ש בשם ר׳ יוסף ס״ד ועוד דהו״ת דוקא במכר כראשון הוא דאמרו לאין לפני אלא שאם שנייר לאשון ולא אחנת וכאמ״ל נ״ל (בס״ג) דשם נתנן אחנת שכ״מ אינו כלום קמ״ל דכאן היתה אחנת בריח אחנתו אחנה וכ״כ שם בתשובת ס״ם ועמ״ש בדרישה משו לעיל ס״ג שומת התשובה היא שכתב שכ״י שם עליה שהאריך הם הרמ״ם ללא לורך ומלכתב דהו״ל כנכסי לך ואחריך לפ׳ מכאן מוכח דגם הרמ״ם והניחו שהניחו ס״ל דלא אחריך יהושה אין לה לפסק כ״ת בשאמר נכסי לך כשהיה שכ״מ דאלו כ״ם בלאו ס״ם דהו״ל כמו אחריך הו״ל דלא היה בידו לפסיק היהושה כיון שכתבו לבני וממילא אין יכול למכות שלא יוכל לקנות מלקו לאחר הוחיל והוח יורשו וק״ל ועיין מ״ם בריש סימן זה שכן דעת כל הפוסקים : (יג) **ששאלת** ראובן שנתן לשמעון ולוי כו׳ בכלל פ״ת ס״ב כ״כ : אי יש לחלק בחני פ׳ בלא רשותו : לאחיו שמעון וכתב לו כל הבית מעבשיו כו׳ כ״ל וכן הוא שם בתשובה כלל פ״ת דין ג׳ : והמתנה אינה כלום ל״ל מלקו של לוי שהיה ראוי לכיות של שמעון אחר שלא קיים התנאי ושמעון נתנו ללוי על מנת מלק אחר לפיכה מתנה וכמ״ש הטעם שפני שמתנה עדיין לא בחה בשמתו אבל מלקו של שמעון עמדו ולחי מתנה היה : היה זוכה פי׳ היה הוא זוכה ולא הוא : (יד) **ששאלת** לראובן נתן חדר בביתו ו״ה בתשובה ו״ה אינה נדפסת בתשובות שבידינו אבל מצאתיה כתובה בגליון בתשובת הרא״ש כלל פ״א דין א׳ (פרישה)

ברמב״ח

דרישה

(יח) **או** פנויה ואח״כ נכסי לך כנ״ל : זה ניחא דבספר ת״ע (רים סימן נ״ח) : (יט) **שאלה** לפ״ז ז״ל מי שנתן מתנה (כלל פ״ד סימן ג׳) : ליפול עליו כו׳ ל״ל עליו קאמר ול״ל עליו ומחיותיו גם י״ל דהשומל טעם וסבור כיון דמלד ירושה ממחו הוא קודם כשמתת שמעון חיכה מתנה יפול ככל עליו דירושה אין לה לפסק ולא היה כח בחניו לומר שיהיה גם לאחיותיו אלא מיד שתמר שיהיה לאחיו שיב לא מל מתנת לאחיותיו אבל טעם דהא דמון זה במתנת בריח נתנו לבניו ובמתנת בריח יכול לפסיק מהיורש וכ״ל ודשתמ ס״ם שהשיב הרמ״ם דמתנה טובה היא ו״ה דהו״ל כנכסי לך ואחריך לפ׳ דמה [שכ׳] כנכסי בכ״ף הדמיון לפוקי מדעת השומל דס״ד דאית ביה משום ירושה אין לה לפסק ולא שייך ביה ואחריך לשמעון ושפיר דו״ח אלא הו״ל כנכסי לך כיון דאחנת בריח לית ביתה אלא שקשה אין טעם בזה דשם לומר דשייך בזה לומר יהושה אין לה לפסק ס״ב ס״ד לומר דאחנת שמעון לניסו לא היתה טובת אין מהיורש מוד ויכול לעשות במלנו מה שירלה : תשובה כו׳ דהו״ל כנכסי לך ואחריך לפ׳ הא דכתב הכי נכסי לך בכ״ף הדמיון משום דכאן לא אמר לשון אחריך וכו״ת דדוקא בלשון אחריך תליא קמ״ל וכמ״ש בשם ר׳ יוסף ס״ד ועוד דהו״ת דוקא במכר כראשון הוא דאמרו לאין לפני אלא שאם שנייר לאשון ולא אחנת וכאמ״ל נ״ל (בס״ג) דשם נתנן אחנת שכ״מ אינו כלום קמ״ל דכאן היתה אחנת בריח אחנתו אחנה וכ״כ שם בתשובת ס״ם ועמ״ש בדרישה משו לעיל ס״ג שומת התשובה היא שכתב שכ״י שם עליה שהאריך הם הרמ״ם ללא לורך ומלכתב דהו״ל כנכסי לך ואחריך לפ׳ מכאן מוכח דגם הרמ״ם והניחו שהניחו ס״ל דלא אחריך יהושה אין לה לפסק כ״ת בשאמר נכסי לך כשהיה שכ״מ דאלו כ״ם בלאו ס״ם דהו״ל כמו אחריך הו״ל דלא היה בידו לפסיק היהושה כיון שכתבו לבני וממילא אין יכול למכות שלא יוכל לקנות מלקו לאחר הוחיל והוח יורשו וק״ל ועיין מ״ם בריש סימן זה שכן דעת כל הפוסקים : (יג) **ששאלת** ראובן שנתן לשמעון ולוי כו׳ בכלל פ״ת ס״ב כ״כ : אי יש לחלק בחני פ׳ בלא רשותו : לאחיו שמעון וכתב לו כל הבית מעבשיו כו׳ כ״ל וכן הוא שם בתשובה כלל פ״ת דין ג׳ : והמתנה אינה כלום ל״ל מלקו של לוי שהיה ראוי לכיות של שמעון אחר שלא קיים התנאי ושמעון נתנו ללוי על מנת מלק אחר לפיכה מתנה וכמ״ש הטעם שפני שמתנה עדיין לא בחה בשמתו אבל מלקו של שמעון עמדו ולחי מתנה היה : היה זוכה פי׳ היה הוא זוכה ולא הוא : (יד) **ששאלת** לראובן נתן חדר בביתו ו״ה בתשובה ו״ה אינה נדפסת בתשובות שבידינו אבל מצאתיה כתובה בגליון בתשובת הרא״ש כלל פ״א דין א׳ (פרישה)

ברמב״ח

חדושי הגהות

ג תשובה ו״ה אינה נדפסת בתשובה שבידינו אבל מצאתיה כתובה בגליון בתשובת הרא״ש כלל פ״א דין א׳ (פרישה)

הגהות דרישה ופרישה

רמה ב תיבת לאלתר למטה קאי ור״ל אם יצאו אף לאחר זמן לאלתר אחר היציאה זכו העניים דכל תנאי שבממון קיים ;

בתריכות וכ"י מביא מקלתו: (טו) **בריא** לו ז"מ וכו' כף' מי שמת פסיטא תשמישתיה קני לבר מחטי ושערי על מטלטלי לפלניא לפילו חטי ושערי ולפילו ריחיים העליונה קנה לבר מריחיים התחתונה קנה מיבעיא להו עבדא כמטלטלי דמי או כמקרקעי דמי ולא פסיטא ופי' ר"ם לבר מחטי ושערי וה"ה לבר מבהמותיו והרמ"ה הוסיף דה"ה שאר מיני סחורות וכו' וכתב ב"י דפסיטא היא כיון דאינם בכלל מיני תשמישתיה ולפסר דלפילו מת"ל דפסיטא היא כתבו הרמ"ה לתורוי דכשאמר כל מטלטלי לא קאי אסחורות בכלל ובעבדים כתב הרמ"ה כיון דלא מיפסיטא לא קנה והמלפסי והרמ"ה סוברים דפסיטא בדוכתא אחריתי בפרק יש נוחלין דאמרינן אין גוזרין מן העבדים אלמא דכמטלטלי דמי והרמ"ה אמר דאין מכאן ראיה כלל כדפי' הרשב"ם וכ"י כ"כ ב"י:

ואם אמר נכסי לפלוני וכו' עד אמר תפס אין מוציאין מידו והא דלא כתב כך בעבדים משום דסבירא ליה עיקר כהלפסי והמחבר"י: (ט.) **שאלה** לא"ר הרא"ש וכו'. תשובה ודאי שטרות אינן נקנין בכלל נכסים הן וכו' פי' שטרות אינן נקנין אא"כ לאחיכה כל תלתא מסירה וכתיבה ולכתחלה ליה קני לך מיהו וכל שעבודא דמיא ובא"מ שנתן משכונו ליה כמילו הוי ליה הני תלתא וקנה וכבר האריך בזה הרב המגיד פרק ט' מזכייה ולפי כהרשב"ם דלעיל שכ"מ יאמר בפירוש קני לך הוא וכל שעבודו מבל בבריא אע"פ שהקנה לו בקנין ומשיך כמילו כבר כתב לו להקנה לו בשטר דסתם קנין לכתיבה עומד מ"מ כיון שלא היה מסירה לא קנתה ואע"ג דאפי' כתיבה ליכא הכא כדיעה שהרי לא כתב ליה קני לך מיהו וכל שעבודא דמיא ליה מ"מ קאמר הרא"ש דאפי' אח"ל אלא מיישינן להכי כיון דאיכא

ואם אמר נכסי לפלוני קנה כל המטלטלין וכו' (סא:) אמר נכסי לפלניא עבדא מיקרי נכסי דתנן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין תרעא מיקרי נכסי דתנן נכסים בשטר וכחזקה גליומא מיקרי נכסי דתנן ואע"ג דלית להם מחריות אין נקנין אלא במשיכה זוזי מקרי נכסי דתנן ואע"ג דלית להם מחריות נקנין עם נכסים שיש להם מחריות בכסף בשטר ובחזקה כי הא דרב פפא דאמר לי' ב"ב אלפי זוזי בי מוקמי וכו' שטרי מיקרי נכסי דאמר רבה בר יצחק שתי שטרות הן וכו' ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלש שטרות הן וכו' וזו היא שאינו נכסים שאין להם מחריות נקנין עם נכסים שיש להם מחריות בכסף בשטר ובחזקה בהמה מיקרי נכסי דתנן המקדיש נכסיו והיתה בהם בהמה רעויה לגבי מוצא וכו' עופות מיקרי נכסי דתנן המקדיש נכסיו והיו בהם הרעויה לגבי מוצא יינות שמנים וסלתות ועופות תפילין מיקרו נכסי דתנן המקדיש נכסיו מעלין לו תפילין ומציעין להו ס"ת מהי כיון דאסור לזובני להו נכסי או דילמא כיון דמזדבן לילמוד תורה וליעבד מצוה אזדבן ומ"ש שמילק הרמ"ה בין ס"ת לשאר ספרים כ"כ כ"י בשם הריטב"ץ ותעמיד דמסתבר הוא דהא לא אמרו דאין מוכרין אלא ללמוד תורה וליעבד מצוה אבל שאר ספרים אינם בכלל ופחילו למה שכתב הרמ"ה וכתבו רבינו בעור יורה דעה דהיכא דאיכא ספרי מקרא ומצוה וגמרא אין למכרם אם לא ללמוד תורה וליעבד מצוה מ"מ לא אמרינן כם"ת ומעשים בכל יום שמצוי מוכר ספריו הילכך ודאי הוו בכלל נכסי ולא מיסתפק לן אלא בם"ת דוקא וכדברי הרמ"ה ז"ל וכן כתב המרדכי: **כתב** הרמ"ם בסוף כלל ע"ו על הבגדים שמצוי מוכר ספריו הילכך ודאי הוו בכלל נכסי ולא מיסתפק לן אלא בם"ת דוקא וכדברי הרמ"ה ז"ל וכן כתב המרדכי: **כתב** שכ"מ שאמר נכסי לפלוני שקנה לה וכסתפקת אם גם בגדי מועד וחופות בכלל נ"ל דכל מידי דמיתקרי בגדים נתן לה כדאמרינן גבי מידי דמיתקרי נכסי בכלל: **וכתב** עוד שם דסרבל בכלל מלבושים וכן כל י"ח כליס שאדם לובש כדי להציל מפני הדליקה בשבת כדאיתא בפרק כל כתבי וכתב עוד שם שהאבן שע"ג הקבר בכלל נרכי קבורה היא: [ד] **כתב** הרשב"ם שאלת רחובן נתן לשמעון כל מה שיש לו וזה לשון השטר נתן לו ד' חמות קרקע ומגדן כל מטלטל שיש לו בכל העולם בין שהוא כליס גדולים וקטנים ובגדי פשתן ובגדי צמר ומצי וכל שאמו ממון וכל מה שאמו נכסים אם יכול שמעון לתבוע בכח מתנה זו כל הקרקעות שהיו לרחובן. תשובה לא קנה קרקעות ולא עבדים ולא ס"ת הקרקעות לא קנה משום דלא קנה לו כלום אלא לבגד קרקע ואין קרקע נקנה בבגד ועבדים בקרקעות הם ותניא בפ"ק דבבא קמא [יב.] החזיק בעבדים לא קנה קרקעות בקרקעות לא קנה עבדים וס"ת מאי לא קנה דהא לשון נכסי כולל יותר מלשון מטלטלי כדפרק מי שמת ואפילו הכי מהריכן בחומר נכסי לפלוני דקנה הכל ואפ"ה מיבעיא לן ס"ת מאי וסלקא בתיקו וכיון דכן יד בעל השטר על התחתונה ולא קנה: (טז) **שאלה** לא"ר הרא"ש ז"ל רחובן נתן לדינה משתו כל נכסיו במתנת בריא וכו' כלל

דרכי משה

ג"ל ודלא כב"י שכתב דלא ידע טעם הדבר והניחו בצ"ע ועיין בזה בתשובת ריב"ש סימן קס"ז וקס"ח שהאריך בהרבה חילוקים בדין זה: (ח) ובב"י פרק מ"ש דף רכ"ט ע"ב דלא קנה אפילו

דרישה

בחומר ממריך לפלוני קני אפילו מזרעו לחותו פלוני ובחומר ממריך ליתתי קני מאן קני ויתיב ממשמת לביה ואתם אם ואמר אמ"ם לפני זה וכיוצא בהרמ"ם הכ"י ולאל"כ מסיקי יתיב ליה כו' ר"ל חותו פלוני עלמו מסיקי יוכה בו מאחר שכבר את שנותן ואת לקאמר לעון יתיב משום דהמקדיש כתבו דאפי' דיקא דקאמר נכסי לפלוני וממריך לפלוני קאי אשביב מרע דלבריו ככתובין וכמסורין דמי וכיון דבשב"מ מיירי מ"ש לף בהמקדיש שלין בני יהושב קלת למתנת בלעון יתיב ויורשב וסכ"י כתב זה להמפרשים דס"ל דגם בני מערבא ס"ל לאמריך קו"ל לקאמר משכשיו לאל"כ לא קוה וכה הפלוני לאמר אינה שנותן ולא לכוכתה גמורה כ"כ כ"ת לפי סברתם וכמ"ש הר"ן הכ"ל בשמם ומ"ש הכ"י לפני זה לאל"כ היינו מסופק בני בניים וזה כוכתה גמורה לגליים לכ"ע וכמ"ש גם הר"ן הכ"ל ודוק כן כ"ל ברוך ל' מהרהרים שכתבתי ולא כ"י שסברת דברי הכ"י הלאמרים בפשוטו ולא את לבו לסתירת דבריו ומ"ש בלאה שכתב דסמתם לאמר ובתנה לברתה לאם את אינה ברת לא יתיב לה כיון לאינו מעכשיו וזכו לימה מלא כמו שכתבתי ודוק גם מ"ו ר"ם בסברות ס"ע כתב כדברי ב"י ועיין בסמ"ע מה שכתבתי עלין בזה ובאמר ענינים בדינים הללו ודוק: (טו) והרמ"ה כתב שלא קנה ורי"ף כו' ז"ל הגמרא (דף ק"ן) מיבעיא להו עבדי במקרקעי או כמטלטלי דמי ובעי למפסא ודאי לא מיפסיטא (דף ק"ן) מיבעיא להו עבדי במקרקעי או כמטלטלי דמי ובעי למפסא ודאי לא מיפסיטא ומשמע דלאמר מטלטלי לפלוני שכוכזר שם לכני זה קאי וכן משמע מפר"ם שכתב ז"ל כמי דעבדי ודאי במקרקעי דמי לענין שבועה וקנין בכסף ושטר ומזקה לכל מילי דתוריית דין מקרקעי יש להם מוכתמלתם לבל לענין לשון בני אדם מיקרו להו מטלטלין וישנו בכלל תתנת שכרי מטלטלין שכרי מטלטל הוא אלו לא ע"כ ום"ל להרמ"ה כיון דלא מיפסיטא לא קנה דהמוציא מחבירו עליו סרחים וממילא אי אפשי לא מפקינן ורי"ף ורמ"ם ז"ל כתבו על מיבעיא זו ולכתבת כמטלטלי דמי ובביאו מלקים דוה מלכה גוביו מן העבדים וכך נמחן אין גוביו ומסקינן הכא לאין גוביו (כלומר ב"מ אינו גובה מהעבדים משום דמטלטלי נינהו) וכן קיי"ל בלכתבת כדב נמחן ואע"פ דלא שבח ר' חייא אמר אינה לית דכיון שבגמרא לא פשטו מכין לכם לפשוט מהכא דדב נמחן וכי תלמודא לא ידע לפסוק דדב נמחן ונרמה לאמר פעיון שם בגמרא לק"מ שהרי דיבוק פשוט ליה לדב תפי תמיהא מהריתא דר"ל דעבדי כמטלטלי דמי ודאי ליה דב אמי אלן טשמא מהריתא הית לן כו' ואל"כ למה ליה לאטרוחי נפשיה ולאמשבו ליה מאידך מימרא דר"ל לאין גוביו ודאי גם בהסיק יתמו לומר אלן כדשלמא ליה ר' אבא לדב יוסף דגוביו ס"ל ואפי' תולמ' אך דדב נמחן מהסיק אבל אלן דקיי"ל כר"י ממילא נפשיה הסיבעיא וזה בהול ודוק והרמ"ם אפשר דס"ל לאין למפשט מבסיק לאין גוביו דאפשר לגבי שיעבוד הוא דהוה כמטלטלי כיון דאפשר לאבוחמיכו לעשות אלא ללמוד תורה וליעבד מצוה ומשום הכי ס"ל שאר ספרים יש לן לאיפכא מנקט תפילין ומיבעיא להו ס"ת מהי כיון דאסור לזובני להו נכסי או דילמא כיון דמזדבן ללמוד תורה וליעבד מצוה אזדבן ומ"ש הרמ"ם בין ס"ת לשאר ספרים כ"כ כ"י בשם הריטב"ץ ותעמיד דמסתבר הוא דהא לא אמרו דאין מוכרין אלא ללמוד תורה וליעבד מצוה אבל שאר ספרים אינם בכלל ואפילו למה שכתב הרמ"ה וכתבו רבינו בעור יורה דעה דאפילו ספרי מקרא ומצוה וגמרא אין למכרם אם לא ללמוד תורה וליעבד מצוה מ"מ לא אמרינן כם"ת ומעשים בכל יום שמצוי מוכר ספריו הילכך ודאי הוו בכלל נכסי ולא מיסתפק לן אלא בם"ת דוקא וכדברי הרמ"ה ז"ל וכן כתב המרדכי: **כתב** הרמ"ם בסוף כלל ע"ו על הבגדים שמצוי מוכר ספריו הילכך ודאי הוו בכלל נכסי ולא מיסתפק לן אלא בם"ת דוקא וכדברי הרמ"ה ז"ל וכן כתב המרדכי: **כתב** שכ"מ שאמר נכסי לפלוני שקנה לה וכסתפקת אם גם בגדי מועד וחופות בכלל נ"ל דכל מידי דמיתקרי בגדים נתן לה כדאמרינן גבי מידי דמיתקרי נכסי בכלל: **וכתב** עוד שם דסרבל בכלל מלבושים וכן כל י"ח כליס שאדם לובש כדי להציל מפני הדליקה בשבת כדאיתא בפרק כל כתבי וכתב עוד שם שהאבן שע"ג הקבר בכלל נרכי קבורה היא: [ד] **כתב** הרשב"ם שאלת רחובן נתן לשמעון כל מה שיש לו וזה לשון השטר נתן לו ד' חמות קרקע ומגדן כל מטלטל שיש לו בכל העולם בין שהוא כליס גדולים וקטנים ובגדי פשתן ובגדי צמר ומצי וכל שאמו ממון וכל מה שאמו נכסים אם יכול שמעון לתבוע בכח מתנה זו כל הקרקעות שהיו לרחובן. תשובה לא קנה קרקעות ולא עבדים ולא ס"ת הקרקעות לא קנה משום דלא קנה לו כלום אלא לבגד קרקע ואין קרקע נקנה בבגד ועבדים בקרקעות הם ותניא בפ"ק דבבא קמא [יב.] החזיק בעבדים לא קנה קרקעות בקרקעות לא קנה עבדים וס"ת מאי לא קנה דהא לשון נכסי כולל יותר מלשון מטלטלי כדפרק מי שמת ואפילו הכי מהריכן בחומר נכסי לפלוני דקנה הכל ואפ"ה מיבעיא לן ס"ת מאי וסלקא בתיקו וכיון דכן יד בעל השטר על התחתונה ולא קנה: (טז) **שאלה** לא"ר הרא"ש ז"ל רחובן נתן לדינה משתו כל נכסיו במתנת בריא וכו' כלל

פרישה

הרמ"ם כלל פ"ת דין ת': עם שאר בני הבית אין ר"ל בני ביתו של שמעון דמ"ש הכי הול"ל שיתמשמו שמעון ומשתו עם שאר בני הבית בחצר ובבור וכו' ועוד דכיון דבכלל בני ביתו הן ג"כ בניו ולקמר דיתמשמו בהן לעולם לעון לעולם משמע ודאי גם לאחר מותו אלא בני ביתו של רחובן לקמר שמעון ומשתו יתמשמו תמיד בבית ובחצר עם בני ביתו של רחובן שיהיו בבית אחרי מותו כשם שמתמשמן עם רחובן עלמו ומש שדייק הרמ"ם מדהזכיר אשת שמעון כי' לתקנה אבל ריחיים התחתונה במקומה מתקנין אותם: כל דמטלטל כל מילי דלטלטלו שאינו מחובר לקרקע ממש ואפ"ה על פי שאין רגילים לטלטלו: מיבעיא להו עבדא כמטלטלי דמי • נהי ודאי דעבדא כמקרקעי דמי לענין שבועה וקנין כסף ושטר וחזקה לכל מילי דתוריית דין מקרקעי יש לכם מוכתמלתם לבל לענין לשון בני אדם מיקרו להו מטלטלי ושמו בכלל מתנת מטלטלין שהרי מטלטלי הוא לו לא: ומ"ש רבינו בשם הרמ"ה דאפ"ה שאר מיני סחורות לאינם בכלל וכו' דבריהם פשוטים שם שהרי אמרו כל מני תשמישתיה קני ופשטא דמיני סחורות לאינם בכלל מני תשמישתיה ולא הוה ליה לרבינו לכתוב והרמ"ה כתב דמשמע שבא לאחוק על מה שאמר למעלה ואינו כן כמו שהוכחתי וכך הו"ל לכתוב וכתב הרמ"ה דאפי' הוה משמע שבא להוסיף ולא לאחוק: ומ"ש בבעיא בעבדים שכתב הרמ"ה דאפי' קנה טעמו משום דכיון דלא מיפסיטא הו"ל כמי שאמר מכל מקום לא קנה והמע"ה: ומ"ש שהרי"ף והרא"ש כתבו שקנה על בעיא זו כתבו והלכתא כמטלטלי דמי דגרסי' בפרק י"ב (קכח:) אמר רב נחמן אין גוביו מן העבדים ופיסקיא הלכתא כוותיה בהדיא דאלמא עבדא כמטלטלי דמי וכ"פ הרמב"ם מפי' מה' זכייה ומע"פ שכ' כתב דמהכיא דרב נחמן לא מיפשטא בעיין וכן משמע מדברי רשב"ם שכתבתי כיון דאיכא למימר דאפי' לרב נחמן דאמר אין גוביו מן העבדים היינו דוקא בלא בעל חוב אבל בבעל חוב גוביו מן העבדים וכן הסכים הרמב"ם בפ"ו מהלכות מלוה ולוה ה"ו וכן פסק הרא"ש בתשובה כלל ע"ו על הבגדים שמצוי מוכר ספריו הילכך ודאי הוו בכלל נכסי ולא מיסתפק לן אלא בם"ת דוקא וכדברי הרמ"ה ז"ל וכן כתב המרדכי: **כתב** הרמ"ם בסוף כלל ע"ו על הבגדים שמצוי מוכר ספריו הילכך ודאי הוו בכלל נכסי ולא מיסתפק לן אלא בם"ת דוקא וכדברי הרמ"ה ז"ל וכן כתב המרדכי: **כתב** שכ"מ שאמר נכסי לפלוני שקנה לה וכסתפקת אם גם בגדי מועד וחופות בכלל נ"ל דכל מידי דמיתקרי בגדים נתן לה כדאמרינן גבי מידי דמיתקרי נכסי בכלל: **וכתב** עוד שם דסרבל בכלל מלבושים וכן כל י"ח כליס שאדם לובש כדי להציל מפני הדליקה בשבת כדאיתא בפרק כל כתבי וכתב עוד שם שהאבן שע"ג הקבר בכלל נרכי קבורה היא: [ד] **כתב** הרשב"ם שאלת רחובן נתן לשמעון כל מה שיש לו וזה לשון השטר נתן לו ד' חמות קרקע ומגדן כל מטלטל שיש לו בכל העולם בין שהוא כליס גדולים וקטנים ובגדי פשתן ובגדי צמר ומצי וכל שאמו ממון וכל מה שאמו נכסים אם יכול שמעון לתבוע בכח מתנה זו כל הקרקעות שהיו לרחובן. תשובה לא קנה קרקעות ולא עבדים ולא ס"ת הקרקעות לא קנה משום דלא קנה לו כלום אלא לבגד קרקע ואין קרקע נקנה בבגד ועבדים בקרקעות הם ותניא בפ"ק דבבא קמא [יב.] החזיק בעבדים לא קנה קרקעות בקרקעות לא קנה עבדים וס"ת מאי לא קנה דהא לשון נכסי כולל יותר מלשון מטלטלי כדפרק מי שמת ואפילו הכי מהריכן בחומר נכסי לפלוני דקנה הכל ואפ"ה מיבעיא לן ס"ת מאי וסלקא בתיקו וכיון דכן יד בעל השטר על התחתונה ולא קנה: (טז) **שאלה** לא"ר הרא"ש ז"ל רחובן נתן לדינה משתו כל נכסיו במתנת בריא וכו' כלל

עלל ע"ו סימן כ' ועיין בתשובות הרשב"ץ סימן תתקי"ח וכדברי הרשב"ץ הסכימו הגדולים בתשובות הרמ"ך סימן כ"ג ובתשובות הרמ"ע סימן כ"ב ובתשובות הרשד"ם סימן ק"ל ובתשובות הרמ"ה סימן ק"ל ובתשובות הרשב"ם סימן ק"ל ובתשובות הרא"ש כלל פ"ג סי' ד' (י) :

פרק י' מהלכות זכייה ועיין עוד בתשובות הרמ"ס כלל פ"ג סי' ד' (י) :

[ה] כתב הריב"ש בסי' קס"ו שנשאל על שכ"מ שלוה מחמת מיתה והיה לו בן ומתי בנות ונתן לבן בתורת ירושה הספרים ומאמר כל נכסיו הניח לבן ומתי הבנות שיחלקום בשוה ושם ימות אחד מהם יורשו הנשארים בשוה ושם ימותו שניהם מהם יורש הנשאר הכל ושם ימותו שלשתם יהיו מחציות הנכסים להקדש פלוני ומחציתם ליורש היותר קרוב ומת"כ מתו הבן ומתי הבנות והיורש גם ליורש הנכסים . והשיב בספרים שנתן לבן בתורת ירושה מן הספק שזוכה בהם זה היורש דכיון שהבן רמוי לירש והספרים שנתן לבן בהם כי יש מהגמוסים להפסק בחלק הבן בהם והרי"ף מכללם שמומרים שחפילו נתן בלשון מתנה כיון שהוא רמוי לירשו הרי הוא כחילו אמר בל' ירושה ומיהו לה להפסק וכן דעת הרמב"ם בפי"ב מכל דעת הר"ש והרז"ה דכל שאמר בלשון מתנה יש לה להפסק וכיון שיש מחלוקת בזה מין להקדש בחלק ההוא כלום שמין מוציאין מחזקת היורש על הספק כדי לתת להקדש דומיא דשכ"מ שהקדיש או חלק כל נכסיו לעניים ואמר לפי שהנכסים בחזקתן וגם בחלק הבנות אם מתו קודם הבן זכה בהם הבן מכח ירושת אביו והרי הוא רמוי לירש וירושה מין לה להפסק מע"פ שמחלה זכו הבנות בלשון מתנה ולפ"ז היו רמויות לירש ואף אם מת הבן רמיין וזכו הבנות בחלקו הלא זכו מכח בלשון של ירושה והשה הן רמויות לירש אותו ולכן יש לומר בחלק הבן זכו בו הבנות ירושה מין לה להפסק וכן אם מת הבת האחת קודם האחרת יש לומר כן לאותו חלק שירשה מאחותה שמין לה להפסק אחים מכח מתנת האב בלשון שחילק ביניהם ומה שכתב הרמב"ם בזה י"ל שחלקה שזכתה מכח מתנת האב בלשון הנכסים חוץ מהספרים מין שפק שזוכה להקדש בחחלים ההוא שהרי מין מקום בזה לומר ירושה מין לה להפסק ומ"ש הרמב"ם בפרק י"ב שכ"מ שאמר נכסי לך ואחריך לפלוני והיה הראשון רמוי לירשו ופירש ואמר לא מצוה ירושה מני נותן לך שמין לה להפסק אלא מתנה הפסקתיה וכו' השני קנה מה שהיה הראשון ע"כ מיני רוצה בלשון זו זה לשון נס שמין טעמו ברור וכבר הזיע עליו הרמב"ן וכן נראה דעת הרמב"ם בתשובה אלא מצא דרך לשכ"מ להפסיק הירושה מן הראשון מאחר שיכול הוא גם בגמרא נראה היפך סברת הרמב"ם בזה דמ"ל רבא לרב נחמן והא מפסקה מ"ל הוא סבר יש לה להפסק ורחמנא אמר מין לה להפסק עכ"ל : **[ו] כתב** הרשב"א בסימן קכ"ה שנשאל על ראובן אלא היה לו כי אם בת ובשעת פטירתו נתן כל נכסיו לבת בתורת ירושה להקדש והשיב שזכתה הבת בכל הנכסים ומה שראה להפסיק ולתת להקדש לא אמר כלום והתריך להוכיח כן להוכיח מדברי מי שחלק עליו בזה ובתשובה מחרת כתב היה חלוק עלי מי שכתבתי לעניין הקדש ועמדו דבריו לפני חכמי צרפת והודו לדברי עכ"ל בסי' תס"ד :

[ז] כתב עוד ח"ג סי' קכ"ט שאלת שכ"מ שאמר תנו מנה לפלוני למחר שיצא פלוגית זו למחר אמר מי ממריון נכי הא כבר זכו יורשיו בירושתן ושוב אין לה להפסק והשיב כל כי האי ודאי קנה אלא אמרו אפשר שמחזיק את היורש בנכסים בכח כלומר נכסי לבני מבל במיגי נכסיו מתם ליורשיו ואומר תנו מנה לפלוני למחר שיעשה כן או למחר זמן פלוני ודאי קנה ותדע דהא ממרינן במסכת י"ט ההוא דאמר ליכסוב פלוני ברתי והבו ליה ת' זוז מי נכסיב יהיבה ובפרק מי שמת תוקימנא מתניתין דהאומר מס ילדה מצתי זכר ויטול מנה כלומר לכשתלד (יא) : **קרקע** שניתן ליתומים מחמת זקנתם אלא יהא משועבד לכתובת אמם וזקנתם לא נשבעה על כתובתה אמנם היתומים הוציאו אותו שטר שתביאם מחל לה השבועה ועתה טוענת התלמנה מיד שמת אמי היו הנכסים משועבדים לכתובתה ולאו כל כמיניה דשבעה עיין בתשובות מיימוניות במשפטים סימן ז' :

רמט (ו) הנותן מתנה לחבירו וחזר בו הרי זה ממחוסרי אמנה . כלומר האומר לחבירו ליתן לו מתנה וחזר בו הרי זה ממחוסרי אמנה במה דברים אמורים בשלא קנה המתנה מועטת אבל במתנה מרובה לא שהרי המתנה מועטת כגון שנתן לו מנה ומחל לו חצי מנה או שנתן לו בגד ומחל לו חצי בגד הרי זה ממחוסרי אמנה ועל זה נאמר לך תופר ואומרת ארוג ואומר לך תן לי בת ואומרת הבא לי בן ואומר לך תן לי בתולה ואומרת הבא לי בעולה ואומר לך תן לי בעולה ואומרת הבא לי בתולה ואומר לך תן לי בת ואומרת הבא לי בן ואומר לך תן לי בן ואומרת הבא לי בת ואומר לך תן לי בת ואומרת הבא לי בת ואומר לך תן לי בן

רנ (ג) **במה** דברים אמורים וכו' הני בד"ם מקושר עם מ"ש בסי' רמ"ט דבמתנה מרובה לית הוי מפילו ממחוסר למנה אם מוזר כו' דלמ סמכה דעת המקבל עד שיקנה לו בקנין או בחמד מדרכי ההקנאות ועלה קאמי ואמר בד"ם שמתנה לריך קנין וכו' : ומ"ש שדברי ס"מ בכתובין וכמסורין למו **נין** אם כתב לו אמר וכו' כ"כ רשב"ם במגנה פ' מי שמת (דף קמו) דתנן ס"מ שכתב כל נכסיו וכולי ז"ל וה"ה אם מיולך על פיו בלא כתיבה שאמר נכסי לפלוני כדתנן (בדף קנו) בחמן של בני רומל שמתה וקיימו חכמים את דבריה וכו' עכ"ל ופירוש ככתובים וכמסורים דקרקע דלריך שטר הוא ליה ככתובים ובמטלטלים דלא בעי כתיבה הו"ל כמסורין : **ומ"ש** וקנה לכשיזומת למפרע וכו' כתב ב"י ק"ל שהרי אמרו מתנת ס"מ אינה קונה אלא לאחר מיתה עכ"ל . ולפעד"נ דולמי אינה קונה אלא לאחר מיתה **ולפיכך** מוליאין מיד המקבל למזון המשה והכנות כדלקמן ריש כי' רכ"ב אלא דאלל מקום לריך לומר דלכשיזומת קונה מעשה דאמרינן ליה ככתובין וכמסורין למפרע מעשה נתינה דכשאתן ואמר נכסי לפלוני בעוד שהיה חי משוב כאילו מז בשעה זו כתב ומסר לו שיהא קונה מה לאחר מיתה **ולפסוקי** אלא אמר ככתובים וכמסורים לאחר מיתה דמי דל"ב לא קנה דאין במדכי סוף יש נוחלין דפסק ר"ג מ"ה על אחד שניה לפסוטרופסים שמינה בחייו שאם יהלקו הכשיס כמו שירלו דאין בדבריו כלום דאמרינן ליה כאילו ניה שיכתבו ויחסרו לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה ומ"ב דרכ"ם המריך לחלק לעם על דבריו הכא ודאי אף רשב"ם מודה דמי ממריכן ככתובים וכמסורים לאחר מיתה דמי לא קנה כלום ולפיכך ל"ל ככתובים וכמסורים למפרע משעת נתינה שיקנו לאחר מיתה דמי ודו"ק וכ"כ רבינו למעלה סוף סי' קכ"ה סעיף י"ב ע"ש . ומ"ש אין מפילו בלא קנין לריך לפרש דה"ק אפילו בלא קנין עם יפוי כח וכל"ל דקונה בקנין שמיפה את כחו דאילו בקנין גרידא הא ודאי לא קנה כדלקמן בסי' זה סעיף כ"ח כ"ט וכן מ"ש ואם שמר חוזר אפילו אם היתה בקנין היינו לומר בקנין שמיפה את כחו והיינו דוקא בחתנת ס"מ בכולו כמו שיתבאר בס"ד : **ואין** לריך לומר בפירוש וכו' כ"כ הרמ"ך בפרק מי שחתנו וכפ' מי שמת : ומ"ש וס"מ כשנתרפא לגמרי וכו' כפ' מי שחתנו ס"ר מלינזר

רנ (ג) **במה** דברים אמורים וכו' הני בד"ם מקושר עם מ"ש בסי' רמ"ט דבמתנה מרובה לית הוי מפילו ממחוסר למנה אם מוזר כו דלמ סמכה דעת המקבל עד שיקנה לו בקנין או בחמד מדרכי ההקנאות ועלה קאמי ואמר בד"ם שמתנה לריך קנין וכו' : ומ"ש שדברי ס"מ בכתובין וכמסורין למו **נין** אם כתב לו אמר וכו' כ"כ רשב"ם במגנה פ' מי שמת (דף קמו) דתנן ס"מ שכתב כל נכסיו וכולי ז"ל וה"ה אם מיולך על פיו בלא כתיבה שאמר נכסי לפלוני כדתנן (בדף קנו) בחמן של בני רומל שמתה וקיימו חכמים את דבריה וכו' עכ"ל ופירוש ככתובים וכמסורים דקרקע דלריך שטר הוא ליה ככתובים ובמטלטלים דלא בעי כתיבה הו"ל כמסורין : **ומ"ש** וקנה לכשיזומת למפרע וכו' כתב ב"י ק"ל שהרי אמרו מתנת ס"מ אינה קונה אלא לאחר מיתה עכ"ל . ולפעד"נ דולמי אינה קונה אלא לאחר מיתה **ולפיכך** מוליאין מיד המקבל למזון המשה והכנות כדלקמן ריש כי' רכ"ב אלא דאלל מקום לריך לומר דלכשיזומת קונה מעשה דאמרינן ליה ככתובים וכמסורים למפרע משעת נתינה דכשאתן ואמר נכסי לפלוני בעוד שהיה חי משוב כאילו מז בשעה זו כתב ומסר לו שיהא קונה מה לאחר מיתה **ולפסוקי** אלא אמר ככתובים וכמסורים לאחר מיתה דמי ד"ל לא קנה דאין במדכי סוף יש נוחלין דפסק ר"ג מ"ה על אחד שניה לפסוטרופסים שמינה בחייו שאם יהלקו הכשיס כמו שירלו דאין בדבריו כלום דאמרינן ליה כאילו ניה שיכתבו ויחסרו לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה ומ"ב דרכ"ם המריך לחלק לעם על דבריו הכא ודאי אף רשב"ם מודה דמי ממריכן ככתובים וכמסורים לאחר מיתה דמי לא קנה כלום ולפיכך ל"ל ככתובים וכמסורים למפרע משעת נתינה שיקנו לאחר מיתה דמי ודו"ק וכ"כ רבינו למעלה סוף סי' קכ"ה סעיף י"ב ע"ש . ומ"ש אין מפילו בלא קנין לריך לפרש דה"ק אפילו בלא קנין עם יפוי כח וכל"ל דקונה בקנין שמיפה את כחו דאילו בקנין גרידא הא ודאי לא קנה כדלקמן בסי' זה סעיף כ"ח כ"ט וכן מ"ש ואם שמר חוזר אפילו אם היתה בקנין היינו לומר בקנין שמיפה את כחו והיינו דוקא בחתנת ס"מ בכולו כמו שיתבאר בס"ד : **ואין** לריך לומר בפירוש וכו' כ"כ הרמ"ך בפרק מי שחתנו וכפ' מי שמת : ומ"ש וס"מ כשנתרפא לגמרי וכו' כפ' מי שחתנו ס"ר מלינזר

מדת מפידות בלא לקבל מתנה משום בריס פ"ג דקדושין (נט) :

רנ (ג) **במה** דברים אמורים שמתנה לריכין קנין או מחד מדרכי ההקנאות במתנת בריא אבל במתנת שכיב מרע אינה לריכה כלום שהחכמים תקנו שדברי ס"מ בכתובין וכמסורין דמו בין אם כתב או אמר נכסי לפלוני קונה לכשיזומת למפרע משעת נתינה אפילו בלא קנין : (ד) ואם יעמוד חוזר אפי' אם היתה בקנין ואין לריך לחזור בפירוש כשיעמוד ולומר חוזרני בי אלא מיד כשיעמוד תתבטל המתנה אפילו אינו אומר כלום וה"מ כשנתרפא לגמרי אבל אם לא נתרפא לגמרי אלא ניתק מחולי

זה ביארתי בספר יורה דעה : (ה) מדת חסידות שלא לקבל מתנה משום אדם אלא לבטוח בה' שיתן לו די מחסורו שנאמר ושונא מתנות יחיה ;

הלכות מתנת שכיב מרע

רנ (ג) **במה** דברים אמורים שמתנה לריכה קנין או אחד מדרכי ההקנאות במתנת בריא אבל במתנת שכיב מרע אינה לריכה כלום שהחכמים תקנו שדברי ס"מ בכתובין וכמסורין דמו בין אם כתב או אמר נכסי לפלוני קונה לכשיזומת למפרע משעת נתינה אפילו בלא קנין : (ד) ואם יעמוד חוזר אפי' אם היתה בקנין ואין לריך לחזור בפירוש כשיעמוד ולומר חוזרני בי אלא מיד כשיעמוד תתבטל המתנה אפילו אינו אומר כלום וה"מ כשנתרפא לגמרי אבל אם לא נתרפא לגמרי אלא ניתק מחולי

כתב סריטב"א בתשובה מה שטוען רמוכן לבטל הטומה לפי שמין כתוב בה שהיה מוטל במטה ודעתו מיושבת עליו והלשונות שרגילים זה היה טענה שלא הילרכו מותן בדיקות שהוזכרו בר"פ מי שמחזו (סו:) שלא כמי שמחזו קורדיקוס וכיולא בו מבל סתם ס"ת דעתו ליולתה

ומ"ש קונה לכשיזומת למפרע משעת נתינה אפילו בלא קנין ק"ל שהרי אמרו מתנת ס"מ היו קונה שלא לאחר מיתה : (ב) **ומה** שכתב ואם יעמוד חוזר אפי' אם היתה בקנין כפר' מי שמת (קנב:) ג"ר יהודה אמר שמואל ס"מ שכתב כל נכסיו לאחרים אע"פ שקנו מידו עמד חוזר ביתוע שלא היה מלוה שלא מחמת מיתה : ומ"ם וא"ל לחזור בפירוש כשיעמוד ולומר חוזרני בי שלא מיד כשיעמוד תתבטל המתנה אפי' היו לומר כלום וה"מ כשנתרפא לגמרי וכו' בפרק מי שחתנו (עב.) אמר רב הונא גיטו כמנתו מה מתנתו אם עמד חוזר אף גיטו אם עמד חוזר תנן זה גיטך מהיום אם מתי מחולי זה ועמד והלך בשוק וחלה ומת מומרין אותו אם מחמת חולי הרחמון מת הרי זה גט ואם לאו היו גט ומי אמרת אם עמד חוזר ל"ל לומדנה הרי עמד אמר מר הריני דרב יוסף משמיה דרבה שניתק מחולי לחולי והא עמד קתני עמד מחולי זה וכפל לחולי אחר והא הלך בשוק קתני

כלך על משעתו והא קמ"ל דהלך משעתו היא דבעינן לומדנה לידך לומדנה נמי לא בעי ס"מ שניתק מחולי לחולי מתנתו דאמר רבי אלעזר משמיה דרבה ס"מ שניתק מחולי לחולי מתנתו מתנה רבה ורבא לא ס"ל הא דרב הונא גזירה שמא יאמרו יש גט לאחר מיתה . ופרש"י גיטו דס"מ כמתנתו מה מתנתו **ממריכן** בב"ב אם עמד חוזר אף גיטו אם עמד חוזר ולא מיבעיא היכא דאמר אם מתי מלא אפי' לא אמר אם עמד חוזר אף גיטו אם עמד חוזר דמסתמא משעת אחיזה לא מיירי אלא בשלא אמר כלום ומ"ש **מה** שניתק מחולי לחולי . ואין זו עמידה הוא והא דקתני הלך לאו משום דעמידה היא דתילף מיהא אם עמד חוזר אלא דבעינן לומדנה אם מחמת חולי הרחמון מת דאיכא **למיחש** הוא והלך ניטול ממותו מצלי ומת מחולי אחר וסוא אמר מחולי זה . מידך מי אלא הלך בשוק מסתמא מע"פ שניתק לחולי אחר **יש** ט מחולי הרחמון ולא בעי לומדנה

דרכי משה

ושדה אלא שבין הנכסים ונוטל הכתוש וכו' . כתב ב"י בסימן רמ"א תשובת הרשב"א על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מגה ומשכנו לו בתים ואח"כ **את** ראובן וקודם שיחלק הירושה כתב שמעון ללוי שטר מתנה מכל מה שירש מאביו עמד לוי ותבע משמעון הנותן חוב זה ושמעון ואמר כיון שמת ראובן אביהם בממל שיעבוד שטר זה מעליו והשיב שהדין עם שמעון מפני שעם גמר מיתת האב זכה במה שהיה חייב לאביו ונמחל שיעבודו אפילו קודם חלוקה והאריך בדבר זה עכ"ל ב"י ועל סימן ע"ז כתבתי מי שכתב מתנה לבניו ולאשתו שיגבו ביחד ומת אחד מהן מה דינו :

רנ (א) כתב נ"י פרק מ"ש דף ר"ל ע"ב מיהו אם כתב בשטר מהיום בעני קנין דכל שמקנה מחיים לא קני בדיבור אלא אי לא אמר מהיום אע"ג דיש בו זמן לא בעי קנין ולא אמרינן **בג זכנו של שטר מוכיח עליו** וע"ש וכ"כ רבינו ירוחם בנכ"ד כ"ע נ"י פרק י"ב ד' רט"ו ע"ב דאין לחלק במתנת ס"ם בין שנותן לאחר **זמן או שנותן מיד** לאחר מיתתו וכ"ם מתשובות

דרישה

סי' רמט (ה) **שנאמר** ומזמ מתנות יפיס וכן מלינו בפרשם שלמר סרימותי ידי וגו' סס ממנו ועד שרוך וגו' וסא דלא מייתי לגמרא ופסוקים רמיים מוס מסוס דלפסר למיתר לימי דלמתר לנפשים ממלת מסילות יתירת דסוס ניס גם י"ל מסוס דסיס מלך סדוס רשע לא רלס לזכות לוזתו בקבלתו מתנה ממנו על דרך ומסר למומים מעמת ו"ם ולא יתמר מי שמתה ומ"ם שקיבל מפרעה ולפיהלך סיס ניתוקו עמו דלפשם מסוס קנייניך כדכתיב בכל מ' תפיזתיו בלמו דלמכל פרעה כתיב תמרי נא לחוזתי לת לחנן שיבנו בלמ' שר' לוד מסר שרס לזכות בשביל שלמתו ועוד שסקדים שטבל דסיינו למען ייטב לי בעבורך ולמיתר שעיקר דסיינו ומיתם נפשי בגללך לא דעניין ניס שתתר תמרי נא לחוזתי לת לחנן כדי שכל הפרים והשוטלים ימיטו לי בעבורך בסברס שתתן לוזתך לפס לפשם ולמי לא תתנך לפום מ' מפס ולא יהיה פום מ' דפתי לפנות בי שייהא מפשר בשני שנ"כ דעתו עליס ויפמור נפשי מפתרים וכן כולס נמלא שקבילתו למתנה ניס כדי שיפברו שניהם בחתת לחוזתו ושיתנגס לפס ע"י כן יהיו ניהם ומל יפבעו בפס דפנים ולפניל נפשו ולפפרוזי מליסורת קעבדי ופשתא פ"ם דקתתר דע"י שייטיבו לי כל מ' בעבורך ומיתם נפשי בגללך וגם בתניתלך כולכך לקבל כדי שלא יתמרו לאתר שפתעולל פס כלכולו דפס לוזתך למען כדרך שעשיס לזוזות וכדפרס"י על מ"ם פס פום לוזתך כפות מיניס וק"ל :

סי' רנ (ה) **אבל** בתתנת שכ"מ מ"ל כלום כו' דרשב"ם כתב בתשובה ושביולו שכ"י ול"ל מס שטוען לרמוכן שלמי מס שמייב זס היוזם למוריסס יש לו ליתן מלקו סדין **סס** רמוכן כל זמן שלין זס בח מלא מכא מתנה זו שנתן לו מוריסס כל מובותיו בין בשטר בין בע"פ לפי שמלוה ע"פ מיכה נקנית בשטר וכיון שמוריסס לח מחל לו סוב זס מלא שנתלן לו ככסף סתם מין מלוה של תמריס בכלל נכסיו כו' ולפיכך מפילו מס שמייב לו לח קנס ולח נמחל לו ממחת מתנה זו מל"ב שטעז שפרעו לו שמחל לו בפירוש כו' שכ"ל נרשם דמין תשובה זו שנוב לח"ם בתשובה תמרת (בסימן כב"י לעיל ס"ס רמ"ח סעיף י') ז"ל רמוכן שכלוס לשמעון ולוי ויכולל בניו מנס ומשכן לו בתים ומ"ב רמוכן וקודם שמלקו כתב שמעון ללוי שטר מתנה שכל מס שיש מלבני עמד לי ותבע משמעון כמוהן זה טען שמעון ואמר כיון שמת מבי ממחל דמס שיעבוד שטר זה ומבע משמעון שכמוהן זה טען שמעון ואמר כיון שמת מבי סכיס סייב לתביו ומחל דשיעבוד שכיון דמס שמעון מפני שבעת גמר מיתת מתב וכח במס ומכיון בזוס ומשכון לתניהן בתיהן ובולמי ניתל לס לכולס שיכל כוכס מחול בשעת מיתת מתב"ם כמן שכל לבל סיס מייב ולא כתמריס ולפי לא שייך לומר שבמיתת מתב נמחל לו כחוב ועוד דהכל כבר נתן מתב קודם מיתתו כל מאר לו בתתנה לפלוני ויכיס כוכ זס כללו **ממריכן** בב"ב מס עמד חוזר אף גיטו מס עמד חוזר ולא מיבעיא היכא דאמר מס עמד חוזר לא ס"ל הא דרב הונא גזירה שמא יאמרו יש גט לאחר מיתה . ואין זו עמידה הוא והא דקתני הלך לאו משום דעמידה היא דתילף מיהא אם עמד חוזר אלא דבעינן לומדנה אם מחמת חולי הרחמון מת דאיכא **למיחש** הוא והלך ניטול ממותו מצלי ומת מחולי אחר וסוא אמר מחולי זה . מידך מי אלא הלך בשוק מסתמא מע"פ שניתק לחולי אחר **יש** ט מחולי הרחמון ולא בעי לומדנה

דרכי משה

ושדה אלא שבין הנכסים ונוטל הכתוש וכו' . כתב ב"י בסימן רמ"א תשובת הרשב"א על ראובן שהלוה לשמעון ולוי ויהודה בניו מגה ומשכנו לו בתים ואח"כ **את** ראובן וקודם שיחלק הירושה כתב שמעון ללוי שטר מתנה מכל מה שירש מאביו עמד לוי ותבע משמעון הנותן חוב זה ושמעון ואמר כיון שמת ראובן אביהם במחל שיעבוד שטר זה מעליו והשיב שהדין עם שמעון מפני שעם גמר מיתת האב זכה במה שהיה חייב לאביו ונמחל שיעבודו אפילו קודם חלוקה והאריך בדבר זה עכ"ל ב"י ועל סימן ע"ז כתבתי מי שכתב מתנה לבניו ולאשתו שיגבו ביחד ומת אחד מהן מה דינו :

רנ (א) כתב נ"י פרק מ"ש דף ר"ל ע"ב מיהו אם כתב בשטר מהיום בעני קנין דכל שמקנה מחיים לא קני בדיבור אלא אי לא אמר מהיום אע"ג דיש בו זמן לא בעי קנין ולא אמרינן **בג זכנו של שטר מוכיח עליו** וע"ש וכ"כ רבינו ירוחם בנכ"ד כ"ע נ"י פרק י"ב ד' רט"ו ע"ב דאין לחלק במתנת ס"ם בין שנותן לאחר **זמן או שנותן מיד** לאחר מיתתו וכ"ם מתשובות

פרישה

כו' סימן פ"ם : (ד) **בספר י"ד סימן רס"ו** : (ה) מדת מסידות שלא לקבל מתנה כו' בריש פ"ג דקדושין : **ומזמ** מתנות יפיס פסוק סוא במכלי ע"ו וכן דריש ליס בריש פ"ג דקידושין • וסא דקבע שכתוב שכר מלוס זו ביפיס מפני שדעת הבדס לניטו יתר קבלת סמתנות בסיבור ביפיס ע"י סמתנות לנפשו ולנפש ביתו . ע"כ כתב שתלרכת סטועם בס' ומזמ סמתנות יפיס גם י"ל שכ"כ כדי לשמוע מכלל סטן סלמו לפי שסטועל מתנה לריך להמניף לברוות סעומדים לר ולבלתי שוכיסס לף פס יוסס שלכיסס מקולקלים וכל כיולא בזה ובזה ולפי גודל מיתם לעצמו משכ"כ המבוס ומזמ מתנות דמ"ל להמניף לשום מדס וק"ל ועבד"ר :

סי' רנ (ג) **בד"א** שמתנה לריכה קנין מריש הלכות מתנה קלי שכתב בריש סימן רמ"ט דמתנה לריכה מ' מדרכי ההקנאות : מכל במתנת שכיב מרע כו' בפ' **מי שמת יש בו פלוגתא** וק"ל כרבנן וכן סוא בהלית בספ"ק דגיטין : שדברי ס"מ כו' פי' בכתוב בכולס מו שמדבר שבדין מתנת שכ"מ סוא נותן מו שמלווס ממתת מיתה מפילו במקנא • וכמו שיתבאר בסעיפים הבאים: ככתובין וכמסורין דמי בש"ם פיולטו בסימן רמ"ם סי"ו בפירוש ומפרש בגמרא (דף קמ"ו) טעמא שמת תערף דעתו ופרש"י שמת תערף דעתו במלוי מתוך לער שהוא יודע שלא יקיימו בניו לוזתה ע"כ בין מס כתב או אמר פי' בין מס נתן לו מתנה ע"י כתיבה שלא אמר כלום אלא כתב בכתב יד או כל נכסי לפלוני (וכמ"ש בסימן רמ"ם סי"ד) או מס נתן לו המתנה בתמירה שאמר בפני עדים נכסי לפלוני • אבל אין לפרש בין מס כתב ד"ל שאמר לעדים שיכתבו ד"ל לא מכני אלא יפי כח כמ"ש רבינו לקמן בסימן זה (סעיף ל"ו) ורבינו כתב דומיא דאמר אמר שמת אפילו אלא יפי כח וכיון זה כתבתי לקמן סמ"ב בסס כ"י ע"ם וה"ק : קונה לכשיזומת למפרע נרסס דרבינו מילתא בטעמא קאמר כיון שכל סיס בתתנה זו סוס קנין אלא למריס בכלל נכסיו כו' ולפיכך אפילו מס שמייב לו לח קנס ולח נמחל לו ממחת מתנה זו מל"ב שטעז שפרעו לו שמחל לו בפירוש כו' שכ"ל נרשם דמין תשובה זו נוב לח"ם בתשובה תמרת (בסימן כב"י לעיל ס"ס רמ"ח סעיף י') ז"ל רמוכן שכלוס לשמעון ולוי ויכולל בניו מנס ומשכן לו בתים ומ"ב רמוכן וקודם שמלקו כתב שמעון ללוי שטר מתנה שכל מס שיש מלבני עמד לי ותבע משמעון כמוהן זה טען שמעון ואמר כיון שמת מבי ממחל דמס שיעבוד שטר זה ומבע משמעון שכמוהן זה טען שמעון ואמר כיון שמת מבי סכיס סייב לתביו ומחל דשיעבוד שכיון דמס שמעון מפני שבעת גמר מיתת מתב וכח במס ומכיון בזוס ומשכון לתניהן בתיהן ובולמי ניתל לס לכולס שיכל כוכס מחול בשעת מיתת מתב"ם כמן שכל לבל סיס מייב ולא כתמריס ולפי לא שייך לומר שבמיתת מתב נמחל לו כחוב ועוד דהכל כבר נתן מתב קודם מיתתו כל מאר לו בתתנה לפלוני ויכיס כוכ זס כללו **ממריכן** בב"ב מס עמד חוזר אף גיטו מס עמד חוזר ולא מיבעיא היכא דאמר מס עמד חוזר לא ס"ל הא דרב הונא גזירה שמא יאמרו יש גט לאחר מיתה . ואין זו עמידה הוא והא דקתני הלך לאו משום דעמידה היא דתילף מיהא אם עמד חוזר אלא דבעינן לומדנה אם מחמת חולי הרחמון מת דאיכא **למיחש** הוא והלך ניטול ממותו מצלי ומת מחולי אחר וסוא אמר מחולי זה . מידך מי אלא הלך בשוק מסתמא מע"פ שניתק לחולי אחר **יש** ט מחולי הרחמון ולא בעי לומדנה

כרי"ף **המ' מי שמת** (דף קכ"ב סוף ע"ב) ו"ל גרסינן בפ' מי שמתו פמר ר"ם שכ"ש שניתק מפולי לפולי מתנתו מתנה בלא כלום ומ"ש מפולי לפולי מתנתו מתנה דמסתמא דעתו לחזור ולומר לא מתכוונתי לזה אלא לזה

מחולי זה לחולי אחר אם מחמת חולי הראשון מת מתנתו מתנה וכתב רב אלפס הא דמתנתו מתנה ואין צריך אומד היינו בשלא עמד ולא הלך על משענתו בשוק אבל אם עמד בין חולי להחולי והלך על משענתו בשוק אומדין אותו ע״פ (ג) רופאין אם מחמת חולי הראשון מת מתנתו מתנה ואם לאו אינה מתנה ואם הלך בשוק בלא משענתו אין צריך אומד ובטלה מתנתו וכן בתב הרמב״ם: (ג) במה דברים אמורים בנותן מתנה אבל (ד) אם הודה על נכסיו שהם של פלוני לא הוי בנותן וקנאה זה שהודה שהם שלו ואפי׳ אם

מומדנע . מתנתו מתנה. אם מת מחולי האחת לאו עמידה היא וגבי גט דמתני׳ היא דבעיון מומדנע משום דמחולי קטלי . וכתב הרמ״ך יש לדקדק מכאן דהא דאמרינן דמ״מ אם עמד מוזר לאו דוקא מוזר שיצטרך לומר לכי מוזר בי ואם לא אמר כן ומת אחר כך הויא מתנה אלא מיד כשעומד מחליו נתבטלה המתנה ממילא מדסיים הכא ואי אמרת אם עמד מוזר למה לי מומדנע הרי עמד מסתמע מיד שעמד נתבטל הגט ועוד ע״כ ג״ל הכי דאי עד דאמר כי מוזר בי למה לי עמד הא אמרינן כל שאילו עמד מוזר מוזר במתנתו עכ״ל וכן כתב עוד בפ׳ מי שמת גבי עובדא דהכותי דהוה כתיב ביה כל הוה קניר ורמי בערסיה ולא כתיב ביה ומת מרעיה לימפטר לבי עלמיה וכ״כ ג״י בפרק מי שמת . וכתב הריב״ם בסימן ר״ז שכן כתבו כל המחרוצים וכן נראה מל׳ הרמב״ם פ״ח והדבר מוסכם אין חולק בו עכ״ל . וכתב הרי״ף בפרק מי שמת וז״ל גרסינן בפרק מי שמחזו אמר רבי אלעזר ג״מ שניתק מחולי לחולי מתנתו מתנה וסוגיא דשמעתא דתם בשלא עמד והלך על משענתו אבל עמד אין חולי לחולי והלך על משענתו מומדנן אותן אם מחמת חולי הרשזון מת מתנתו מתנה ואם הלך בשוק בלא משענת אין מתנתו מתנה ואינו צריך לומר והכן פי׳ הרמב״ם פ״ח מהלכות מתנה ומיהו מדעיה לימפטר לבי עלמיה וכ״כ הרא״ש בפ״ק דבבא בתרא סי׳ ג׳ ובתב הרב המאור בשם הרמב״ן אמר בגיטין דבהלך על משענתו לא בעינן מומדנע אלא בהולך בשוק דמחמת חולי זה קטלי ואפשר דמסתמיס אם מתי מחולי זה דבדרי רב הונא שלא היה בו קנין ג״ל שקילקלו בזה וגרעו כח הצוואה ויש ליזהר : (א) כתב הריב״ם בסימן ר״ז בשם הרשב״ם בתשובה מלוה מחמת מיתה כל שעמד חזרה מתנתו ממילא ואפי׳ אמר בפירוש ואפי׳ מיתרפא לגמרי ומחיה כמה ימים תהא לזותי קיימת כל זמן שלא נחזור בו מן בדבריו כלום למתנת ג״מ דרבנן היא והם לא אמרו שהתנה מתנתו קיימת אלא כדי שלא תטרף דעתו עליו ולפיכך קיימו דבריו לאחר שימות אבל זה שעמד ומתרפא לגמרי הרי יש לו זמן להזור וליתן ואין מוסגין לו שמא תטרוף דעתו מעתה וכשעמד נתבטלה לגמרי מתנתו והרי זה כאילו לוה בדבריהם בלשון מלוה לאחר מיתה שהיו בדבריו כלום עכ״ל והיא בתשובת הרשב״ם סימן תתקע״ה ובתשובה להרמב״ן ז״ל סימן ו׳ עיין עוד שם (ב) : (ג) ומ״ש בד״א בנותן מתנה אבל אם הודה על נכסיו שהם של פלוני לא הוי שהודה מהו שיעמוד אילו חזר בפרק מי שמת (קמט.) מיבעיא להו ג״מ שהודה מהו ת״ש דתיסור הו״ל י״ב אלפי זוזי בי רבה רב מרי בריה הורתו שלא בקדושה הוה אמר רבה היכי נקניטנו רב מרי להני זוזי וכו׳ ותסיקנא לודי דיסור דהלין זוזי דרב מרי ולקניטנו בתוליתא ופר״ח דמיבעיא ליה מי אמרינן שאמר כן שלא להצדיע את בניו או דילמא כיון דתולי תולי והתוספת הקשה עליו וכתבו דבאמת לר״י לפרש שהודה מהו מי שהודה שיש לפלוני מנה בידו מע״פ שאינו מוחזקים בו שאין לו מי שמרי דקני כשתת שכיב מרע ואם שמת חוזר הו דילמא קני לגמרי ואם שמת חוזר ופשיט מההוא מעשה דתיסור גיורי דקני לגמרי כשתת בריה על ידי הורתו דאי כשתת שכיב מרע היאך קנה והא אמרינן כל מאן דאיתיה בירושה איתיה בשתת ס״מ וכן משמע מתוך פר״ח שפירש לודי דיסור דהני דמיס דרב מרי בריה וקני להו בתולייתא לשבים עכ״ל וכן פירש הרמ״ך ז״ל. והרמב״ם כתב בפ׳ ט׳ מהלכות זכיה שכיב מרע שהודה שיש לפלוני מנה בידו אם הלך בשוק ולא נשתנו לו או שאמר כלי פלוני פקדון היה בידי לפלוני תנהו לו חלר פלוני של פלוני הוא חוב שיש לי ביד פלוני חזרו שלו של פלוני הוא הדברים וכיוצא בהן הודאתו הודאה ואפי׳ הודה הגר לבנו שמין הורתו בקדושה דבריו קיימין אפי׳ הודה שכיב מרע לעכו״ם מתנין לו מבל שכיב מרע שמה ליתן לעכו״ם מתנה אין שומעין לו שזה כמי שמה שכיב מרע מנכסיו וכ׳ ה״ה שכיב מרע שהודה שיש לפלוני וכו׳ בשיש לפיסטיעא פרק מי שמת ומ״ש תנהו לו שמה לא כן אין נותנין כמו שיתבאר פרק י׳ ופירש הרב ן׳ מיגאש שהודאתו בהודאת בריה ואם עמד חזרו חוזר שמין אם מתנה היא ומחזיר לו ל״ל מתה שמין מה שהודה שיש לפלוני וכן כתב עוד בפ׳ מי שמת גבי עובדא דהכותי דהוה כתיב ביה כל הוה קניר ורמי בערסיה ולא כתיב ביה ומת מרעיה לימפטר לבי עלמיה וכ״כ הרמב״ן ז״ל וכן דעת הרמב״ם פ״ח והדבר מוסכם אין חולק בו עכ״ל . וכתב הרי״ף בפרק מי שמת וז״ל גרסינן בפרק מי שמחזו אמר רבי אלעזר ג״מ שניתק מחולי לחולי מתנתו מתנה וסוגיא דשמעתא דתם בשלא עמד והלך על משענתו אבל עמד אין חולי לחולי והלך על משענתו מומדנן אותן אם מחמת חולי הרשזון מת מתנתו מתנה ואם הלך בשוק בלא משענתו אין מתנתו מתנה ואינו צריך לומר והכן פי׳ הרמב״ם פ״ח מהלכות מתנה ומיהו מדעיה לימפטר לבי עלמיה וכ״כ הרא״ש בפ״ק דבבא בתרא סי׳ ג׳ ובתב הרב המאור בשם הרמב״ן אמר בגיטין דבהלך על משענתו לא בעינן מומדנע אלא בהולך בשוק אבל אם עמד בין חולי להחולי והלך על משענתו בשוק אומדין אותו ע״פ (ג) רופאין אם מחמת חולי הראשון מת מתנתו מתנה ואם לאו אינה מתנה ואם הלך בשוק בלא משענתו אין צריך אומד ובטלה מתנתו וכן בתב הרמב״ם: (ג) במה דברים אמורים בנותן מתנה אבל (ד) אם הודה על נכסיו שהם של פלוני לא הוי בנותן וקנאה זה שהודה שהם שלו ואפי׳ אם

כתב המרדכי בפרק מי שמת אם עמד והלך על משענתו לא נתבטלה מתנתו דבעינן שעמד והלך על משענתו בשוק :

כתב הריב״ם בסימן ר״ז בשם הרשב״ם בתשובה מלוה מחמת מיתה כל שעמד חזרה מתנתו ממילא ואפי׳ אמר בפירוש ואפי׳ מיתרפא לגמרי ומחיה כמה ימים תהא לזותי קיימת כל זמן שלא נחזור בו מן בדבריו כלום למתנת ג״מ דרבנן היא והם לא אמרו שהתנה מתנתו קיימת אלא כדי שלא תטרף דעתו עליו ולפיכך קיימו דבריו לאחר שימות אבל זה שעמד ומתרפא לגמרי הרי יש לו זמן להזור וליתן ואין מוסגין לו שמא תטרוף דעתו מעתה וכשעמד נתבטלה לגמרי מתנתו והרי זה כאילו לוה בדבריהם בלשון מלוה לאחר מיתה שהיו בדבריו כלום עכ״ל והיא בתשובת הרשב״ם סימן תתקע״ה ובתשובה להרמב״ן ז״ל סימן ו׳ עיין עוד שם (ב) : (ג) ומ״ש בד״א בנותן מתנה אבל אם הודה על נכסיו שהם של פלוני לא הוי שהודה מהו שיעמוד אילו חזר בפרק מי שמת (קמט.) מיבעיא להו ג״מ שהודה מהו ת״ש דתיסור הו״ל י״ב אלפי זוזי בי רבה רב מרי בריה הורתו שלא בקדושה הוה אמר רבה היכי נקניטנו רב מרי להני זוזי וכו׳ ותסיקנא לודי דיסור דהלין זוזי דרב מרי ולקניטנו בתוליתא ופר״ח דמיבעיא ליה מי אמרינן שאמר כן שלא להצדיע את בניו או דילמא כיון דתולי תולי והתוספת הקשה עליו וכתבו דבאמת לר״י לפרש שהודה מהו מי שהודה שיש לפלוני מנה בידו אם הלך בשוק אבל אם עמד חזרו חוזר ופשיט מההוא מעשה דתיסור גיורי דקני לגמרי כשתת בריה על ידי הורתו דאי כשתת שכיב מרע היאך קנה והא אמרינן כל מאן דאיתיה בירושה איתיה בשתת ס״מ וכן משמע בתוספתא דפ״ק דב״ב ובפ״ק דגיטין ובתוספתא דפ״ק דבבא בתרא וכ״כ הרמב״ן ז״ל בתשובה ובפ

כדולמה דמין ספק נה דומיי הס שלו לליכא טעמת שלא להשביע לת בניו ממר כן ובכה"ג מיירי בסוף סימן רנ"ב ועי"ש : (ד) **ואם** הקדיש וכו' בפ' מי שמת קמיבעיא ליה בתת"ל בהקדיש לא גמר ומקני הפקיר כל נכסיו מהו מי ניתת כיון דלא בעייס כעזירים גמר ומקני טפי מלהקדש ותת"ל בהפקר נמי לא גמר ומקני חילק ל נכסיו לענייס מהו מי ממרינן לדקה ידמי גמר ומקני דהא מין לעזירים דבר ממונו כי סא לענייס כולו . כך היא גירסת ספריס יגיס ולגירסת רשב"ס מיפכא קמבעיא ליה בתת"ל גמר ומקני והפקיר לא קמבעיא ליה משום דלא לענייס כעזירים אלא קמבעיא ליה בכי קמבעיא ליה בתת"ל בהקדיש הכל מוקדש דגמר ומקני הפקיר מהו . ותת"ל גבי הפקר כיון דאיגו חושש דזה הממון הוליל והפקירו הוליאו מדעתו לגמרי דאיגו חפץ בחזרתו שאיגו רולה ליהנות עוד ממנו חילק נכסיו לענייס מהו מי ליתת יד ענייס כיד הקדש ואם עמד איגו חוזר או לא וא"ת הרמב"ם בפ"ט מהלכות זכייה גם רביגו כתב כך בשמו בסי' רנ"ה והרש"ל בשם הרמב"ם כתב דאיגו רולה לדבריו ואיכא למאוה על תמיהת ב"י מדברי הרש"ל מסברת עלמו ולא השיב דבר על רלייתו . ואיכא למידק ממאי לא קמבעיא להו הכי בעיא אדר"ח בן מיגס דעת עלמו לומר שלא היתה כוונתו שאם מוחזקין בו דבוס שכל תולה דאם איגו יודע שהכל מוחזקין בו איך עשס לומר שלא היתה כוונתו שלא להשביע כיון שאיגו מוחזקין בו ועוד דת"כ סו"ל למימני ג"כ זה בכלי סני לכתב אם לא שייך בהו למימר לשלא להשביע כיון שאם לא כתב שלא כרולה אדם שלא יוליא מידו אפילו דבריס מועטין ופירי לאחר מיתה כדפי' לאם לא שייכא כך בעיא דהפקיר להכי לא קמבעיא ליה אלא הכא דשייכא גם בהפקיר ותת"ל דבהקדיש וחילק לענייס דשייכא התס נמי קמבעיא ליה : (ה) **ואם** מכר וכו' . מימרא דרב יוסף אמר ריב בפרק מי שמת (דף קמ"ט) : **בד"א** (ו) בנותן כל נכסיו וכו' משגה אס (דף קמ"ו) ס"מ שכתב כל נכסיס ושייר קרקע כל שהו מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהו אין מתנתו קיימת וכגמרא לפיקנא מתנת ס"מ במקצת בעי קנין

לגאה דהולמת בעל דבר במקום שאב לגאמרים לימה כלום כמו שגאמרו בפ' ג' דכתובות (יט:) עכ"ל . וכיולא בזה כתוב בתשובותיו דפוס סי' תלף ומ"ז וכן מצאתי בתשו' הגאונים על ס"מ שלוה לפלוני עלי כך וכך תנו לוותו לו מממוני ותנו לו כך וכך שיש לו עלי שגגבתי בעירותי ויש עליו בתובת אשה ושטרי תוכות אין סומכין על הוולמת אמת להקדיש מי שאין בידו רשיה קדומה ומ"מ כולס נשבעיס לבעל הבוחה ולבעל הגניבה : (ז) **ומ"ש** ואם הקדיש נכסיו או הפקירן או נתנן לעניים מיבעיא אי הוי דינו כמו נותן וחוזר בו אם יעמוד או לא ולא איפשיטא וכתב הרמב"ם והרמ"ה ז"ל כיון דלא איפשיטא חוזר בו דנכסי בהזקת נותן קיימי וא"א הרא"ש ז"ל כתב כיון דלא אפשיטא אין מבטלין ההקדש וההפקר והחילוק שחילק לעניים שהרי אנו באין לבטל מעשיו מכה אומדנא ואין מבטלין מעשיו אלא היכא דבריר לן האומדנא : (ח) ואם מכר כל נכסיו ועמד ורצה לחזור אם המעות בעין יכול לחזור בו שיש הוכחה שעל דעת כן מכרם ועל כן הצניע המעות ואם הוציאם אינו יכול לחזור בו : (ו) בד"א בנותן כל נכסיו אבל אם שייר בלום שלא נתן אז דינו כמתנת בריא ואינה (ו) נקנית אלא בקנין אפי' אם מת

(ו) **ומ"ש** בד"ה בנותן כל נכסיו אבל אם שייר כלום שלא נתן אז דינו כמתנת בריא וכו' קשי מכל מה שכתב בסימן זה דמתנת ס"מ מיקה לריכה קנין ואם עמד חיזו חוזר בו וכו' חוזר וקשמר דהייגו דוקא בשנתן כל נכסיו אבל אם שייר כלום שלא נתן אז דינו כמתנת בריא וחיגה נקנית אלא בקנין ואם עמד חיזו חוזר בו וכו' דין

דרכי משה

הודאה זו ולא יכול לחזור בו וע"ל סימן פ"א אם הודה אם צ"ל אתם עדים כב"י לקמן סי' רנ"ב בשם הרשב"א האופר רוצה אני שיהיו מטלטלין אלו לשמעון הרי זה לשון הקנאה ולא לשון הודאה אבל אם אמר מטלטלין אלו לשמעון או שאמר יש לשמעון בידי הוי לשון הודאה עכ"ל . ועיין במרדכי פרק מי שמת אי מהני הודאת שכ"מ בהלואה וע"ש דף רצ"ה ע"ג : (ה) וכתב ריב"ש עוד שם דאפי' תפסו העניים מוציאין מידם וע"ש אבל במרדכי פרק מ"ש דף רצ"ו ע"א פסק כדברי הרא"ש דבהקדש והפקר לעניים דהוה איסורא אזלינן לחומרא וכתב מהר"ד כהן בתשובה סי' ל' דאף לדברי הרא"ש דוקא מסתמא אם עומד אין המתנה בטילה אבל מיהו יוכל לחזור בו ומהר"ם פד"ו פסק בתשובה סימן ת' דלא נקטינן בזה כדברי הרא"ש אלא כדברי החולקים עליו וכ"כ דעת ב"י . וכ"ע במרדכי פרק מ"ש ע"ב באלמנה שצוותה ליתן לאחר מותה את כל אשר לה בחדרה להקדש ולמחרת צוותה ליתן את אשר בחדרה לאחיה ולא היה לה רק חדר אחד ופסק דיכולה לחזור מן ההקדש ואפי' למ"ד דמתנת הקדש אינו חוזר היינו בסתם מתנת שכ"מ אבל כאן שכתבה בפירוש ליתן לאחר מיתה פשיטא שיכולה לחזור בה קודם לכן ועיין בזה בהגהות מרדכי דב"ב דף רס"א ע"ד באשה שכ"מ שצוותה להקדיש בכסיה לאחר מותה גם לעיל ס"ם רמ"ב בתבארו דיגים אלו : (ו) וכתב המרדכי בתשובת מוהר"ם ע"ד דכמו שקנין כהני כן משיכה או מסירה או הגבהה מהני כל אחד לפי קנייגו וקרקע בכסף ושטר וחזקה והא דמהני תפיסה א דוקא במתנת שכ"מ במקצת דאם עמד

דרישה

חוזר מ"ד כיון שסולס על כל נכסיו גרסיס שאין זה אלא מתנה שיסיס שלו אס ימות ואס עמד חוזר ת"ס כר' דסולאלו סוס סולאס (דאי למתנה נתכוין אמס וכן מדי לסולסין סאעות מיד רבא אמרי מות מיסור הגר) עכ"ל אס כלל דבריו שאין המיבעיא לעניין אס נאמר שלא כיון בסולאלו אלא להשביע אס בניו ואפי' אס מת לא הוי מתנה אלא שלולאלו גמורה נתכוין דמוס ודאי לא מיירי כאן (וכ"ל דמיבעיגו סוא בשס שיתה סולאלו בשופן דלא שייך למימר שם שלא להשביע נתכוין וכמ"ש בפריסס) אלא עיקר המיבעיא לעניין מוכס כשיעמוד אס מתנה סוא כן כמו שאמר מ"ס מכ סולאלו מתכוין אלא להשביע ואיגו יכול לחזור ואע"פ שאלו מוחזקין ללאו סוא כן כמו שאמר מ"ס מכ סולאלו מתכוין אלא להשביע ואיגו יכול לחזור וכן פירשו ספוס כ"ל לפרש ספוס' והרמ"ס אבל אל תעשה לומר אס"ס כתבו דמייגי בשאלו מוחזקין בו שסיס של גוסן דאז לא שייך למימר דשלא להשביע נתכוין שסוא יודע שסוא מפורסס שסוס שלו ולא יאמינו לו בשאלו שסוא של אחר ודאי להקנאה נתכוין דוס סיגו דסא קרשב"ס ג"כ כ' אמי שאלו מוחזקין בו כו' ואע"פ פירש דמיבעיא ליה אי אמרי' ללשלא להשביע נתכוין ועוד דמ"כ סו"ל למכתב דסקונקין יודע שאלו מוחזקין בו דבוס שכל תולה דאס אין הכותב יודע שבאמת מוחזקין בו אין טעס לומר שלא היתה כוונתו שלא להשביע כיון שאלו מוחזקין בו ועוד דת"כ סו"ל למימני ג"כ זה בכלי סני לכתב אס לא שייך בהו למימר דשלא להשביע כיון שאס לא כתב שלא כרולה אדם שלא יוליא מידו אפילו דבריס מועטין ופירי לאחר מיתה כדפי' לאס לא שייכא כך בעיא דהפקיר לכי לא קמבעיא ליה אלא הכא דשייכא גם בהפקיר ותת"ל דבהקדיש וחילק לעניים דשייכא התס נמי קמבעיא ליה : (ה) **ואם** מכר וכו' . מימרא דרב יוסף אמר ריב בפרק מי שמת (דף קמ"ט) : **בד"א** (ו) בנותן כל נכסיו וכו' משגה אס (דף קמ"ו) ס"מ שכתב כל נכסיס ושייר קרקע כל שהו מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהו אין מתנתו קיימת וכגמרא לפיקנא מתנת ס"מ במקצת בעי קנין

ודלמי ומיפכר שאס הספק היה בשניהס בחיים לזכות מכח המוחה שהיא ספק ואין ספק מוליא מידי ודלמי ומיפכר שאס הספק היה בשניהס בחיים לזכות מכח המוחה ויש בה ספק אז היה מיפכר שתועיל להקדש שתפיסה במטלטלין לא [ר] בקרקעות שאין תפיסה מועלת בהס וגם במטלטלין יש מהאחרונים סוברים שאין תפיסה מועלת בהס אלא בעדים אבל בעדים לאו תפיסה של כלום היא [ה] והרמב"ן סובר דאפילו בלא עדים אין תפיסה מועלת אלא בשהספק הוא מחמת הכחשה אבל בשהוא מחמת הדין עלמו [ו] כגון כל תיקו שבתלמיד כיון שדיגו לקולא לגמרי בין תפס בעדים בין תפס בעדים מוליאין מידו ואעפ"כ אס מת ע"פ שדעת הרמב"ם בקלת תיקו שבתלמוד דאי תפס לא מפקיגן מיגיה כמו שכתב זה בספר מגיד משנה בפ"ח מהל' גזלה ומהל' הדיגים משבחרים בסוגיא דתקפו כאן בפרק קמא דמציעא עכ"ל (ו) : **אלמנה** שהיתה חולה ואמרה לקהל תחר מותי בוחי בהדרי וקחו כך וכך לצדקה וביום השני אמרה לאחיה כל מאר בחדרי קח לך ולאחיותיך ולא היה לה כי אס חדר אחד עיין במרדכי פ' מי שמת : (ה) **ומ"ש** ואס מכר כל נכסיו ועמד ורצה לחזור אס (קמט.) מיבעיא להו מכר כל נכסיו מה זיטגין אמר רב יהודה אמר רב אס עמד חוזר וזיטגין אמר חיגו חוזר הא מיפכא להו בהדיא בפרק מי שמת (דף קמ"ט) : **בד"א** (ו) בנותן כל נכסיו אבל אס שייר כלום שלא נתן אז דינו כמתנת בריא ואינה (ו) נקנית אלא בקנין אפי' אם מת

פרישה

ועבד"ר : (ד) **ואם** הקדיש נכסיו כו' מבעיא כו' אס (דף קמ"ט ע"ב) ורביגו תפס ליתכא לממרינן דמיגתא סתם בגמרא לעיקר וכ"כ סרמ"ס . וסתבעיא היא מי ממרינן כל לגבי נפשיס לא גמר ומקני ס"ד כל לגבי הקדש ולגבי לדקה דסיגו עניים גמר ומקני וכן בהפקר מיכא למימר כיון דלעניים כעזירי הפקיר ואפי' אס מת לא הוי מתנה אלא שלולאלו גמורה נתכוין דמוס ודאי לא מיירי כאן (וכ"ל דמיבעיגו סוא בשס שיתה סולאלו בשופן דלא שייך למימר אס מתנה סוא וכוי אס לא שייך בהדיא קא לך ולאחיותיך ולא היה לה כי אס חדר אחד עיין במרדכי פ' מי שמת : (ה) **ומ"ש** ואס מכר כל נכסיו ועמד ורלה לחזור אס (קמט.) מיבעיא להו מכר כל נכסיו מה זיטגין אמר רב יהודה אמר רב אס עמד חוזר וזיטגין אמר חיגו חוזר הא מיפכא להו בהדיא בפרק קמא דמציעא עכ"ל (ו) : **אלמנה** שהיתה חולה ואמרה לקהל תחר מותי בוחי בהדרי וקחו כך וכך לצדקה וביום השני אמרה לאחיה כל מאר בחדרי קח לך ולאחיותיך ולא היה לה כי אס חדר אחד עיין במרדכי פ' מי שמת : (ה) **ומ"ש** ואס מכר כל נכסיו ועמד ורלה לחזור אס (קמט.) מיבעיא להו מכר כל נכסיו מה זיטגין אמר רב יהודה אמר רב אס עמד חוזר וזיטגין אמר חיגו חוזר הא מיפכא להו בהדיא בפרק קמא דמציעא עכ"ל (ו) : **בד"א** (ו) בנותן כל נכסיו וכו' משגה אס (דף קמ"ו) ס"מ שכתב כל נכסיס ושייר קרקע כל שהו מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהו אין מתנתו קיימת וכגמרא לפיקנא מתנת ס"מ במקצת בעי קנין

דרכי משה

הודאה זו ולא יכול לחזור בו וע"ל סימן פ"א אם הודה אם צ"ל אתם עדים כב"י לקמן סי' רנ"ב בשם הרשב"א האופר רוצה אני שיהיו מטלטלין אלו לשמעון הרי זה לשון הקנאה ולא לשון הודאה אבל אם אמר מטלטלין אלו לשמעון או שאמר יש לשמעון בידי הוי לשון הודאה עכ"ל . ועיין במרדכי פרק מי שמת אי מהני הודאת שכ"מ בהלואה וע"ש דף רצ"ה ע"ג : (ה) וכתב ריב"ש עוד שם דאפי' תפסו העניים מוציאין מידם וע"ש אבל במרדכי פרק מ"ש דף רצ"ו ע"א פסק כדברי הרא"ש דבהקדש והפקר לעניים דהוה איסורא אזלינן לחומרא וכתב מהר"ד כהן בתשובה סי' ל' דאף לדברי הרא"ש דוקא מסתמא אם עומד אין המתנה בטילה אבל מיהו יוכל לחזור בו ומהר"ם פד"ו פסק בתשובה סימן ת' דלא נקטינן בזה כדברי הרא"ש אלא כדברי החולקים עליו וכ"ע דעת ב"י . וכ"ע במרדכי פרק מ"ש ע"ב באלמנה שצוותה ליתן לאחר מותה את כל אשר לה בחדרה להקדש ולמחרת צוותה ליתן את אשר בחדרה לאחיה ולא היה לה רק חדר אחד ופסק דיכולה לחזור מן ההקדש ואפי' למ"ד דמתנת הקדש אינו חוזר היינו בסתם מתנת שכ"מ אבל כאן שכתבה בפירוש ליתן לאחר מיתה פשיטא שיכולה לחזור בה קודם לכן ועיין בזה בהגהות מרדכי דב"ב דף רס"א ע"ד באשה שכ"מ שצוותה להקדיש בכסיה לאחר מותה גם לעיל ס"ם רמ"ב בתבארו דיגים אלו : (ו) וכתב המרדכי בתשובת מוהר"ם ע"ד דכמו שקנין כהני כן משיכה או מסירה או הגבהה מהני כל אחד לפי קנייגו וקרקע בכסף ושטר וחזקה והא דמהני תפיסה א דוקא במתנת שכ"מ במקצת דאם עמד

דרישה

חוזר מ"ד כיון שסולס על כל נכסיו גרסיס שאין זה אלא מתנה שיסיס שלו אס ימות ואס עמד חוזר ת"ס כר' דסולאלו סוס סולאס (דאי למתנה נתכוין אמס וכן מדי לסולסין סאעות מיד רבא אמרי מות מיסור הגר) עכ"ל אס כלל דבריו שאין המיבעיא לעניין אס נאמר שלא כיון בסולאלו אלא להשביע אס בניו ואפי' אס מת לא הוי מתנה אלא שלולאלו גמורה נתכוין דמוס ודאי לא מיירי כאן (וכ"ל דמיבעיגו סוא בשס שיתה סולאלו בשופן דלא שייך למימר אס מתנה סוא וכוי אס לא שייך בהדיא קא לך ולאחיותיך ולא היה לה כי אס חדר אחד עיין במרדכי פ' מי שמת : (ה) **ומ"ש** ואס מכר כל נכסיו ועמד ורלה לחזור אס (קמט.) מיבעיא להו מכר כל נכסיו מה זיטגין אמר רב יהודה אמר רב אס עמד חוזר וזיטגין אמר חיגו חוזר הא מיפכא להו בהדיא בפרק קמא דמציעא עכ"ל (ו) : **בד"א** (ו) בנותן כל נכסיו וכו' משגה אס (דף קמ"ו) ס"מ שכתב כל נכסיס ושייר קרקע כל שהו מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהו אין מתנתו קיימת וכגמרא לפיקנא מתנת ס"מ במקצת בעי קנין

(ו) **ומ"ש** בד"ה בנותן כל נכסיו אבל אם שייר כלום שלא נתן אז דינו כמתנת בריא וכו' קשי מכל מה שכתב בסימן זה דמתנת ס"מ מיקה לריכה קנין ואם עמד חיזו חוזר בו וכו' דין

הגהות דרישה ופרישה

רנ א צ"ע דהא לפני זה לא אייתי מתפיסה ודע שמקור הדברים הם ממ"ש המרדכי בפ' מ"ש סימן תרכ"ח ז"ל נשאל לר"ב רחל שהיתה משלת על ערש דוי וחלקה נכסיה בפני עדים ושוב אמרה כל אשר יותר מנכסי ממה שחלקתי בפניכם יגתן ליתום ולא היה קנין ולאה קרובתה היתה דרה אתה בבית ובשעת חלייה מסרה לאה כל המפתחות שלה וכשנפטרה נודע שתפסה לאה צדדי דמעות ומטלטלין ובאו לדין היא והיתום ולאה אמרה

דין זה הוא מצוה כפ׳ מי שמת (קמו) ס״מ שכתב כל נכסיו לאחריס שיר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לא שיר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת ופר״ס ס״מ שכתב כל נכסיו לאחריס . וכ״כ אס חילק על פיו בלא כתיבה שאמר נכסי לפלוני כדהכא לקמן בשאין בני רוכל ומתה וקיימו חכמים את דבריה : מתנתה מתנה . דמתנת ס״מ במקנת אס עמד מחלו חיו חוזר וכגון שכתוב בו קנין כדפסקינן לקמן בגמרא ולכלכתא מתנת ס״מ בעי קנין מע״ג דמית ומצוה מהמת מיתה לא בעי קנין והוא דמית : מתנתו מתנה . דוקא ושייר לעצמו כדי היה כמתנת בריה הלכך אין עמד מחלו אין מת מתנתו קיימת דבלא מדעת מיתה נתן : לא שייר קרקע כל שהיא אין מתנתו מתנה . ואס עמד חוזר שכרלין הדבריס שמהמת מיתה נתן וע״מ שאס לא ימות לא יתקייס למלא שייר מידי לאחרי לאו הכי מיד בשעת מתנה הוי מתנת בריא ויצטרך לבריות אבל אס מת מיהא מתנתו מתנה אין שייר אין לא שייר כדאמרי בגמרא אמר רב נחמן ס״מ שכתב כל נכסיו לאחריס אס כתובה לא נתנה ולא כלום וכו׳ ואפי׳ לא קנו מידו קנו הכא״ד לאחר מיתתו היכא דלא שייר מידי דדברי ס״מ ככתובין וכאסורין דמו ומעמת מפרש בגמרא ודוקא ס״מ שכתב כל נכסיו סתס ולא לוה אחת מיהא ולא חזיר דברי מיהא בשעת מיתה ולא שייר כלום מהאי ולא לוה אחת מיהא כלל אבל מלוה אחת מיהא לאפילו שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת וכו׳ פירוש שייר קרקע כל שהוא דהו״ל מתנת ס״מ במקנת מתנתו קיימת אפי׳ שעמד ומיהו דוקא בשקנו מידו הא לאו הכי לא מהניא ולא מידי דהא מסיקנא בגמרא דמתנת ס״מ במקנת בעיא קנין לא שייר קרקע כל שהיא אין מתנת קיימת מע״פ שקנו מידו וכדאמרינן בגמרא מע״פ שקנו מידו אס עמד חוזר בידוע שלא היה אחת מיהא ומיהו כשאת מתנתו מתנה אפי׳ בלא קנין ואס בקנין צריך הקנין במיפה כחו וכדמסקינן בגמרא לגבי׳ דשמואל דקיי״ל כוותיה הא לאו הכי לא מהניא ולא מידי כל שיש בה קנין מע״פ שמת לגבי׳ דשמואל כדאמרינן בגמרא שנעשה לותו כאחת ולא מידי כל שאין בה קנין מע״פ שמת לגבי׳ דשמואל כדאמרינן בגמרא דמתנת ס״מ במקנת בעיא קנין לא שייר קרקע כל שהיא אין מתנת קיימת מע״פ שקנו מידו וכדאמרינן בגמרא מע״פ שקנו מידו אס עמד חוזר בידוע שלא היה אחת מיהא ומיהו כשאת מתנתו מתנה אפי׳ בלא קנין ואס בקנין צריך הקנין במיפה כחו וכדמסקינן בגמרא לגבי׳ דשמואל דקיי״ל כוותיה הא לאו הכי לא מהניא ולא מידי כל שיש בה קנין מע״פ שמת לגבי׳ דשמואל כדאמרינן בגמרא שנעשה לותו כאחת ולא מידי כל שאין בה קנין מע״פ שמת לגבי׳ דשמואל כדאמרינן בגמרא דמתנת ס״מ במקנת בעיא קנין לא שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת וכמה הוא השיור שנעשה אותו כמתנת בריא כתב רב אלפס אפילו כל שהוא בין בקרקע בין במטלטלי וכן כתב הרמב״ם ז״ל וא״א הרא״ש ז״ל כתב כל זמן שלא שייר כדי פרנסתו יש לו דין מתנת שכיב מרע דטעמא דמתנת שכיב מרע בכולה שחוזר בו אם יעמוד משום דאמדינן דעתיה ודאי מחמת דאגת מיתה הוא נותן דלא יהיב איניש כל מאי דאית ליה ומייתי הוא ברעב וכיון שהוא נותן משום דאגת מיתה תקנו חכמים שאין צריך קנין כדי שלא תטרף דעתו אם יראה שאין מקיימין דבריו ומטעם זה אם עמד חוזר שלא היה דעתו אלא אם ימות אבל כשמשייר ליתא האי טעמא הלכך כל זמן שלא שייר כדי פרנסתו איתא להאי טעמא ויש לה דין מתנת שכיב מרע וכתב א״א הרא״ש ז״ל ויראה שיעור פרנסתו אם הוא עובד אדמה שישייר קרקע כדי פרנסתו ובני ביתו ואם הוא מתעסק בסחורה או ברבית שישייר כדי שיוכל להתפרנס מן הריוח עד כאן ובן דעת בעל העיטור דבעינן כדי פרנסתו אלא שנסתפק בשיעורו וכתב דאיכא למימר כדי פרנסתו לשנים עשר חדשים כדאמרינן גבי נכסים מרובים : (ז) וכל ג׳ ימים הראשונים יש לו דין מתנת שכיב מרע מכאן ואילך יש לו דין מצוה מהמת מיתה בד״א שלא קפץ עליו החולי אבל אם קפץ עליו החולי אפי׳ תוך שלשה ימים כל צואתו סתמא מהמת מיתה היא : (ח) לשון הרמב״ם ז״ל

מת צריך קנין לפיכך אם עמד אינו חוזר בו וכמה הוא השיור שנעשה אותו כמתנת בריא כתב רב אלפס אפילו כל שהוא בין בקרקע בין במטלטלי וכן כתב הרמב״ם ז״ל וא״א הרא״ש ז״ל כתב כל זמן שלא שייר כדי פרנסתו בין מדעת בין שלא מדעת ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של יום אחד ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של שעה אחת ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של רגע אחת ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי רגע אחת הרי זה מתנת שכיב מרע ואפי׳ לא שייר כלום אלא שייר כדי פרנסתו של חצי

ז"ל הסומא או הפיסח או הגידם או החושש בראשו הרי הוא כבריא לכל דבר במקחו ובממכרו ובמתנתו אבל החולה שתש כחו וכשל מחמת חולי עד שאינו יכול להלך על רגליו בשוק והרי הוא נופל על המטה נקרא שכיב מרע וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה:

(ט) ואם נשתתק ואינו יכול לדבר ורמז ליתן מתנה בודקין אותו כדרך שבודקין אותו לגיטין ומס לגיטין כתב הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה: (ט) ואם נשתתק ואינו יכול לדבר ורמז ליתן מתנה בודקין אותו כדרך שבודקין אותו לגיטין ומס לגיטין כתב הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה: (ט) ואם נשתתק ואינו יכול לדבר ורמז ליתן מתנה בודקין אותו כדרך שבודקין אותו לגיטין ומס לגיטין כתב הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה:

(

ויוצא בשיירא דינם בצואתם כמצוה מחמת מיתה וא"א הרא"ש ז"ל כתב מסתבר טעמיה ביוצא בקולר ומסוכן אבל לא במפרש ויוצא בשיירא : (יד) כתב הרמב"ם ז"ל הא דמתנת ש"מ במקצת בעיא קנין ובנותן הכל א"צ קנין היינו בסתם אבל אם נתן מקצת נכסיו בפירוש במתנת ש"מ שאינו קונה אלא לאחר מיתה א"צ קנין ואם עמד חוזר ואם לא עמד קונה זה המקצת ב ואף אם יש בה קנין אינה קונה אלא במיפה את כחו : (טו) וכן אם כתב כל נכסיו ומפרש שנותן הכל מעכשיו ומקנה לו מהיום הוא כשאר (ז) מתנת בריא שאם הניע השטר ליד מקבל או שקנה מיד הנותן קנה הכל ואין יכול להחזר בו עד כאן : (טז) אע"פ שנתן ש"מ כל נכסיו הידועים לנו חשבינן ליה כמתנת בריא וצריכה קנין ולפיכך אינו חוזר אם יעמוד משום דחיישינן שמא יש לו עוד נכסים שאין ידועים לנו ולא חשבינן ליה מתנת ש"מ בכולה אא"כ מוחזק לנו שאין לו עוד נכסים אחרים ופירש רשב"ם שמוחזק בעדות נמורה שאין לו יותר ור"י פירש שאין צריך עדות אלא בחזקה בעלמא מגי א"נ באומר כל נכסי ופירש רשב"ם שאומר אני נותן כל נכסי לפלוני דהשתא ליכא למיחש למידי שהרי נותן לו כל נכסיו בכל מקום שהם ור"ה פירש שאין צריך לפרש שיתן לו כל נכסיו אלא אומר כל נכסי אלו הן ואנו מאמינים לו שאין לו יותר וכן פירש ר"י : (יז) אין חילוק במתנת ש"מ בכולה בין אם נתן לאחד בין אם נתן לשנים באחד לפיכך ש"מ שחילק כל נכסיו לשנים או לשלשה אם לא הפסיק בין אחד להבירו אלא הלק זה לפלוני

(יד) **כתב** הרמב"ם ז"ל הא דמתנת ש"מ במקצת בעיא קנין ובנותן הכל אין צריך קנין היינו בסתם אבל אם נתן מקצת נכסיו בפירוש במתנת שכיב מרע בעינן קנין ומס נתן מקצת נכסיו בפירוש במתנת שכיב מרע וכו' : (טו) **וכן** מס כתב כל נכסיו ומפרש שנותן הכל מעכשיו וכו' קנה הכל ואין יכול להחזר בו בפ"ח מהלכות זכייה ודברים פשוטים הם : (טז) **אע"פ** שנתן שכיב מרע אמרין יהושט לנו שאין לו עוד נכסים מיהו יש לו עוד נכסים שהדבר גלוי שהם כל נכסיו שיש לו כרי זה כמתנה במקצת ומס קנו מידו מוזר מוחזק שמא נשתרו לו נכסים מהרים כמ"ד עד שיאמר כל נכסי שהם הלו אלו ואע"פ שהיה מוחזק שאין לו נכסים הלא הלו מהיכה כבל ובתב ה"ה לשון הגמרא ליזר רב נחמן ז"מ שכתב כל נכסיו לאחרים וכו' ופי' לא שאמר כל נכסי הלא שאנן כל הנכסים היהושים לו כאן וחיישינן שמא יש לו נכסים במקום אחר והלכך הו"ל מתנה במקצת ואינו מוזר ופירש' המחבר בשקנו מידו שהם לא קנו יכול לחזור ולפי שהם לא יאמר יש לו נכסים אחרים כרי זה מתנת ש"מ בכל ואם עמד חוזר וזה מוכרח ומ"מ נרפא שלף הלא קנין הם מת זכו ואין היורשים יכולים להוציא מידן (ח) שיאמרו ה"ז מתנת ש"מ במקצת וכיון שאין בה קנין אינה מתנה עד שיברו ברורה שיש לו נכסים במקום אחר שלא אמרו חיישינן הלא לחושלת המקבלים : עד שיאמרו כל נכסי שהן הלו כגירסת ההלכות ופירש ן' מיגאש דגלי מדעתיה דליח ליה נכסי אחריני כ"ם הם אמר כל נכסי כתם ע"כ אבל הרשב"א ז"ל כתב ולפי גירסא זו יש לחוש יותר שיש לו נכסים אחרים במקום אחר דאי לא אמרי הלו נכסי אחריני כ"ם הם אמר כל נכסי כתם הלו ונרחית עיקר עכ"ל ועיין בתשובת הרשב"א סימן הלף וע"ח : (יז) **אין** חילוק במתנת ש"מ בכולה בין אם נתן לאחד בין אם נתן לשנים כאחד לפיכך שכיב מרע שחילק כל נכסיו לשנים או לשלשה אם לא הפסיק בין אחד להבירו אמר רב נחמן שכיב מרע שכתב כל נכסיו להחרים רואים אם כמחלק נכסיו את קנו כולם עמד חוזר ואם לאו כולם עמד חוזר הלא נתחרון ודילמא עיולי קא מעיין והדר יהיב סתמיה דשכיב מרע מילק דייק והדר יהיב ופירש ר"ש אם כמחלק. שמעה רשמועה שהתחיל לחלק היה בדעתו לחלק כל

(וכן) **וכן** אם כתב כל נכסיו ומפרש שנותן הכל מעכשיו וכו' קנה הכל ואין יכול לחזור בו בפ"ח מהלכות זכייה ודברים פשוטים הם : (טז) **אע"פ** שנתן שכיב מרע שאין יודעים לנו ולא חשבינן ליה כמתנת שכיב מרע מוחזק לנו שאין לו עוד נכסים מיהו יש לו עוד נכסים שאין יודעים לנו ולא חשבינן ליה מתנת ש"מ בכולה אא"כ מוחזק לנו שאין לו עוד נכסים אחרים ופירש רשב"ם שמוחזק בעדות נמורה שאין לו יותר ור"י פירש שאין צריך עדות אלא בחזקה בעלמא מגי א"נ באומר כל נכסי ופירש רשב"ם שאומר אני נותן כל נכסי לפלוני דהשתא ליכא למיחש למידי שהרי נותן לו כל נכסיו בכל מקום שהם ור"ה פירש שאין צריך לפרש שיתן לו כל נכסיו אלא אומר כל נכסי אלו הן ואנו מאמינים לו שאין לו יותר וכן פירש ר"י : (יז) **אין** חילוק במתנת ש"מ בכולה בין אם נתן לאחד בין אם נתן לשנים באחד לפיכך ש"מ שחילק כל נכסיו לשנים או לשלשה אם לא הפסיק בין אחד להבירו אלא הלק זה לפלוני

(יד) **כתב** הרמב"ם ז"ל הא דמתנת ש"מ במקצת בעיא קנין ובנותן הכל אין צריך קנין היינו בסתם אבל אם נתן מקצת נכסיו בפירוש במתנת שכיב מרע בעינן קנין ומס

קנין גלא מיפה את כחו אפילו את לא קנו כלום : ומה שאמר אחר זה ואם הפסיק וכו' שצריכין קנין אפילו את וכו' היינו קנין גרידא כדין מתנת בריא ואח"כ אמר אחר זה והאחרון הוה מתנת ש"מ בכולה וקונה את אפילו בלא קנין וכו' ומשמע ומכל שכן בקנין היינו במיפה את כחו דמי בקנין בלא מיפה את כחו לא מהני דהוה ליה האחרון מתנת ש"מ בכולה שכתוב בה קנין דאמר שמואל מתי ידעינן מתי חזרה בה וכו' והקנין מגרע גרע ולא קנה כלום ורבינו קיצר במוכן מעצמו וכבר הקדימו בזה ה' המגיד פ"ח מזכייה והר"ן ומביאו בית יוסף :

(יח) **ש"מ** שנתן כל נכסיו וחזר במקצתן וכו' עם (לד קמח) מיבעיא להו חזרה במקצת הוי חזרה בכולה או לא ואפיקנא והלכתא חזרה במקצת הוי חזרה בכולה ומשמע מזה חלוקי דיוקי אלו שכתב רבינו :

(יט) **ובש"ש** לפיכך אם יש בה קנין וכו' היינו אפילו קנין גרידא ואם אין בה קנין וכו' פירש אין בה קנין כלל : (כ) **נתן** מקצתו לרשכון בקנין פירוש אפילו בקנין גרידא . ואם את קונה אפילו בלא קנין פירוש אפילו בלא קנין כלל ואע"ל דקונה בקנין במיפה את כחו אבל בקנין בלא מיפה את כחו אינו קונה אלא עמד לו קנה אפילו הוא בקנין פי' אפילו במיפה את כחו בקנין . ולכאורה מיבעי למידק דמ"ש רבינו כאן נתן מקצתו לרשכון בקנין זכו' הוא ממש הדין שכתב למעלה בכמוד סעיף י"ז דאם הפסיק בין אחד לאחרו וכו' ותרתי למה לי ולא קשה מידי דלמעלה אתא לאשמעי' דאם נתן לרשכון בקנין לא מהניין להפסקה דמעיקרא נמי היה בדעתו לחלוק את הכל ולחזור בו כשיעמוד מחליו והא דהפסיק ושתק בתיב עיוני מעיין מה יקן לכל אחד ואחד ואם כן אם עמד לא רשכון לא קנה מע"ג דהוי בקנין ואם את כולם קנו אפילו לא היה אם קנין כלל קמ"ל דלא משום דאתמיה דמ"מ מידק דייק והדר יהיב ולזן לו לשתוק בין זה לזה ומדשתק נמלך הוי ורשכון שהיה בקנין קנה לפי' עמד כבין מתנת ש"מ במקצת וכדמיתא להדיא בגמ' וע"כ עיקר מירושי' דרשכון קנה אפילו עמד ומש"ה כשכתב לעיל ולאחרון הוה מתנת ש"מ בכולה וכו' קיצר ולא כתב אלא דקונה אם את לפי' בלא קנין ואם עמד חוזר אבל כאן עיקר חידושיה דהאי לא קנה אם עמד לפי' היה בקנין במיפה את כחו דהכי תניא התם בסיפא מקצתן לרשכון וכולן לאחי רשכון קנה אחי לא קנה וכבי פירושו דנתן מקצת נכסים לרשכון וחזר ונתן כל מה שצריך אלא נתן לרשכון קנה כדין מתנת ש"מ במקצת ואיכא למימר דלא קנה אם עמד לפי' אלא בקנין אחר ומיהו לצריך לפרש דכאן אחי לא מיירי במחלק בנכסיו לרשכון ולאחי אלא זה אחר זה אלא בהפסיק וכדמשמע מפירוש רשב"ם שכתב לפרש סיפא דבריהם מקצתן לרשכון וחזר ונתן כולן לאחי וכו' מדהוקיש לשון לאחי וחזר משמע דהפסיק ואע"ג דנתן כל נכסיו לרשכון וחזר ונתן מקצתן לאחי וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מזכייה וז"ל נתן מקצת נכסיו לרשכון ואחר כך נתן כולן לאחר וכו' מדכתב אחר כך אלמא להדיא דדין זה מיירי אפי' בהפסיק ומ"כ נתן ובפרק ח' שכתב דין מחלק ונמלך כתב ג"כ וז"ל ש"מ שכתב כל נכסיו לאחרים רומיס אם כמחלק כתבם את קנו כולן עמד חוזר בכולן ואם כנמלך אחר שצייר חזר ושכתב ונקנו מידו על כל אחד ואחד את קנו כולם עמד אינו חוזר אלא באחרון שהרי נתן לו כל הנכסים הבאתרים וכתב ה"ה וז"ל כתב המחבר בנמלך ונקנו מידו וכו' דאי לא הוה לגבי אחד מתנת ש"מ במקצת ובעיא קנין וכ"כ בשיטור ופשוט הוא ובהשגות ג"ח האחרון לריך שיהא קנינו ליפות כחו ע"כ ובאמת כן הוא אלא אם את קנו מידו לא יקח בהאחרון שהיא מתנת ש"מ בכל שכתוב בה קנין דיפוי כח משום דלדידיה הו"ל מתנת ש"מ בכל שכתוב בה קנין ואפשיטן לה כמו שנתבאר וכבר בינאר כל זה המחבר בפ"ע ומ"מ אני מוסיף על דבריהם דודאי לגבי האחרון לא בעינן קנין כלל דכיון שנתן לו כל נכסיו אלא בעינן קנין וזכו לגבי מתנת ש"מ בכל נכסיו ולא בעינן קנין בשעה שנתן לו את ופשוט הוא עכ"ל :

שהרי לא היו לו נכסים לאחרים בשעה שנתן לזה ופשוט הוא עכ"ל :

כתב הרשב"ץ בתולדות אדם לרשב"ם סימן רל"ג שנשאל על יעקב שנתן קרקע לו' לבנו מתנת בריא מהיום ולאחר מיתה ואחר כמה שנים מת יעקב מאחת מיתה וחלק כל נכסיו לבניו והניח לוחו קרקע לשמעון בנו ולא פירש שום דבר מהמתנה שנתן לרשכון ולוה לכתוב בשוק הלוחה שכל מי שיסרב לו יערער בשום דבר מכל מה שלוה ושנתן עבורו לא יטול כלום בנכסיו ויהיה הכל לאחיו המחרים והשיב הדעת נוטה שהמחה גרמה לו מבל מה שעשה שאם יסרב או יערער על מה שלוה שלא יטול כלום ויהיה הכל לאחיו ושמא זכור היה בלוחה שעה ובאמת לילו אמר בפירוש לרשכון וקרקע שנתתי לרשכון הני מלוה שיהיה לשמעון או יתננו לרשכון ואם יסרב רשכון לא יטול כלום בלוחו חלק דומה לתנאי בית ואע"פ שלא כפל תנאו הא קי"ל לעיל הלכתא כר"מ דאמר בעינן תנאי כפול ומ"מ הני מילי מומר שלא מיחה בידו אבל בכל המקנין לרשכון ואם כתב שהיה מוחה בידו ספרים ושטרות הוא שלא יטול כלום ואם לא מיחה בידו ספרים ושטרות הוא שיטול כלום ואם כתב בלוחה שכל מי שיסרב לו יפסיד חלקו בלוחה ואם כתב

איש ומשמו שהתנו ביניהם שאם ימות הוא יטלו יורשיו שני שלישים והיא שלישׁ והגיע השטר ליד היורשים ואח"כ בא מחמת מיתה לתת קנת מהשני שלישים למחרים בכלל מ"ת סימן ס' עיין בסוף סימן קכ"ה :

(כח) ש"ך שכתב כל נכסיו דקי"ל שחוזר אפילו כתב לו שטר ומסרו לידו יכול לחזור בו אבל אם מסרו לידו ולקח עוד בקנין פרצ"ם שאינו יכול לחזור בו וכ"כ בתב אפילו שטר ומסרו לידו וגם לקח לו בקנין אפילו הכי יכול להחזור בו : (כט) וכן נמי אם כתב לו שטר ומסרו לידו וזיכה לו המתנה ע"י אחר בגון [אם הם] מטלטלין ונתנן ליד אחר שיזכה בהן למקבל ואם הוא קרקע ואמר לאחר לך חזק וקני לפלוני אפילו הכי יכול לחזור בו אם אין בו קנין כל זמן שלא הגיעה המתנה ליד המקבל וכן הוא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל לפיכך אם שנים הוציאו כל אחד שטרו אפילו אם כתב השטר ומסרו (יא) וזיכה לזה על יד אחר וכתב ומסר וזיכה לזה השני קונה שהרי חזר בו מהראשון ודוקא במיפה כחו דשני בדלקמן דאי לאו הכי לא קנה דאין שטר לאחר מיתה : (לג) וכתב הרמב"ם ז"ל דה"ה במתנת שכיב מרע במקצת ולא נהירא דמתנת שכיב מרע במקצת דינו עיקר : (כח) **שכיב** מרע שכתב כל נכסיו וכו' עם (לקמן קנב) שלחו **ליה מבי** רב לשמואל רבינו ז"מ שכתב כל נכסיו לתחריס וקנו מידו מהו שלח להו אין לתחר קנין כלום סבור מינה ה"מ לתחר אבל לעצמו לא ש"ל דכ חסדא כי אתא רב הונא מבי כופרי פירסה בין לעצמו בין לתחריס ופרצ"ם ילמדנו רבינו כתב וזיכה לרשתון שמסר לרשיית זכותו וקנו מידו מאי שלח להו כיון שזיכה לו וקנו מיניה קנה ואין יכול לחזור בהקנותה ככ"ם להקנותה לתחר ואין שטר לתחר מיתה דכולי האי לא הוי עדיף מלא לית ליה עדיף מלא לית ליה עדיף כתו קנה : שכיב מרע שנתן כל נכסיו דקיימא לן שחוזר אפילו שכתב לו שטר ומסרו לידו ולקח עוד בקנין פירש רשב"ם שאינו יכול לחזור בו ור"י כתב אפילו שטר ומסרו לידו וגם לקח לו בקנין אפילו הכי יכול לחזור בו : (כט) וכן נמי אם כתב לו שטר ומסרו לידו וזיכה לו המתנה ע"י אחר בגון [אם הם] מטלטלין ונתנן ליד אחר שיזכה בהן למקבל ואם הוא קרקע ואמר לאחר לך חזק וקני לפלוני אפילו הכי יכול לחזור בו אם אין בו קנין כל זמן שלא הגיעה המתנה ליד המקבל וכן הוא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל לפיכך אם שנים הוציאו כל אחד שטרו אפילו אם כתב השטר ומסרו (יא) וזיכה לזה על יד אחר וכתב ומסר וזיכה לזה השני קונה שהרי חזר בו מהראשון ודוקא במיפה כחו דשני בדלקמן דאי לאו הכי לא קנה דאין שטר לאחר מיתה : (לג) וכתב הרמב"ם ז"ל דה"ה במתנת שכיב מרע במקצת ולא נהירא דמתנת שכיב מרע במקצת דינו

ומ"ש לפיכך וכו' חזר וכתב דין זה לפרש בו מחלוקת חדא דאם שניס הוציאו כ"א שטרו וכו' הכי קאמר שהרי חזר בו מהרא"ש ודוקא במיפה כחו דשני וכו' והכי ודוקא וכו' קאי אהיכא דכתב לו שטר ומסרו לידו [או] זיכה לו ע"י אחר אלא דלא הקנה לו בקנין דקנה הכא ופשיטא דא"כ הא כתב בפ"ק דכתובות (כתב) דב"ח מתנת שכ"מ שכתוב בה כל נכסיו כפי ר"ש ור"ת אלא יכול להעמיד כללי בכתב לו

פסוס לס ידשתי מה עלה על דמת רבינו לכתוב על דברי ולס נהירס גס על כ"ס מיכס לתמוס טובס שנדמק לפרס דברי הרמב"ס בכתן דמייתי בפירס שמותנו לו בתורת מתנת ס"מ וכו' ולס יס לבו לדבר פשוט שכתבנו לפי הטעמת בדברי הרמב"ס שהעתיק כ"י גופיס ומדברי ס' סמוגיד שכתב כך מגל הדין בכתוב בסמוך סעיף כ"ח למד ב"י לפרס כך גס כתן ולס כיס לריך לזס כדפי' ועיין במ"ס בסמוך סעיף ל"ס : (כל) **ומיש** מבל מס כתב לו בשטר וכו' מבואר סוס לפי פי' כ"י ומסקנת הרמ"ס דבדמיכס כל הני מרבעה מינו יכול לחזור בו :

(כס) **וכתב** הרמ"ס דמלוס מתמת מיתס וכו'. מיהו ס"ה בפ"ט כתב וז"ל לבל ז"מ וכו' מפורס שס אין לומר קנין וזכו כלוס והוס דמיכס מרתי מבל המחד בלא חברו לס ומלוס מתמת מיתס לפילו בשטר עכ"ל. וכ"כ כ"י ע"ס הר"י מגו"ס ומשמע דאין מילוק דפילו בכגון דאמר ווי דקא מיית אבל אם פירש בהדיא דמחמת מיתה הוא נותן אפילו הכנה בכל מיני הקנאות חוזר בו : (כו) שכ"מ שכתב כל נכסיו לעבדו ועמד הוזר בנכסים ואינו חוזר בעבד לפי שיצא עליו קול שהוא בן חורין : (כז) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן ואשתו שהתנו ביניהם שאם ימות בחייה שיירשו אחיו שני שלישי הממון והיא תטול שליש הממון ונכתב ונהתם והגיע השטר ליד האחין והלה ראובן וצוה ליתן משני שלישי הממון גם לאחרים ומת ובאין אחיו לבטל הצוואה ואומרים שזכו הם בשני שלישי הממון בקנין שהקנה להם ובא השטר לידם בחייו ולא היה לו כח למעט חלקם וליתן לאחרים שבבר קדמו הם לזכות בשני שלישי הממון אחר מותו • תשובה לא (כב) זכו האחין בחייו של ראובן כלום כי לא זיכה להם בחייו כלום אלא התנאי היה עם האשה שלא תטול כתובתה אלא שליש נכסיו ושני שלישים ישארו ליורשיו ומה שצוה ליתן לאחרים קיים : (כח) מתנת שכ"מ בכולה לא בעיא קנין כדפרישית ואם היה בה קנין ל"ש אם כתב לו שטר ופירש בו הקנין (כג) לא שנא נתן לו על פה גרע ולא קנה אפילו אם מת ואפילו אם מסר לו השטר מחיים לא קנה דשמא לא גמר להקנות

דרישה

גריס ודוק : (כם) מתנת שכ"מ בכולס כו' ולס סיס בס קנין כו' עד ומיהו סס לתמרינן **מפילו** הגיע השטר ליד המקבל כו' בסיות **שדברי רבינו סללו** שתומיס ותמס עליהן סרב בעל ב"י בקלנתן וגס יס לדקדק בדבריו בכמה ענייניס וכמו שכתבתי בפירוש לבן **שפעיף** לזמן **סגמרת** ודברי סרא"ס ומבתרס בס"ד ומתוכן יתלבנו ג"כ **דברי רבינו** וסוס בפ' **מי שמת** (דף קכ"ב) **גרסינן תימה מתנת שכ"מ שכתב בס קנין בי רב שמיה דלא שמרי מרבעה** פפ"ה. דכתי (פי' הטור בס שני כתות לטובת המקבל בתחלה ובסיום ז') וסיס כתחלת ברישא שפס עמד מזיגו **מור** וכתחלת שכ"מ שפס תמר הכותתי לבלוני הלוותו לפנוני (פי' **תפ"ג דליכא תעמד** שלשתן **דבבריא** בכב"ג לא קנס) ומשמל תמר לא ידעינא מני תדון בית שמת לא גמר להקנותו אלא בשטר (פירש ר"ם כיון דסוס קני בתחלת שכ"מ לתה קנס מיניס תו בסוזר ודיכא למימר שכבר בית ומיהו דוקא שיקנס אלא בתחלת ברישא דקנין ופ"ב כוותי דלא יקנסנו אלא למתר מיתה בכל תחלת שכיב מרע בכולס) ומין שטר למתר מיתה כלומר מין קנין למתר מיתה יקנס לו למתר מיתה (כוח סדין מי לא כתב לו שטר כלל אלא מילה בכסיו בלומה וגס הקנס לו בק"ס ומוכתא דמילתא נקט שדרך לכתוב הלוותות והקנייניס בשטר) ורמי דרב תדא ודשמואל תדשמואל דשלח רבין כו' עד שכ"מ שתמר כתבו ותנו מנס לפלוני **תמר** רב יוסף תמר שמואל כותבים ונותנין כו' **עד** דשמואל תדשמואל לא קסב בתיסה תת כתו (פי' ר"ם בתיסה תת כתו כלקתן וקנייני תניה תוסף על תתנת שכ"מ בלומתו שתמר כתבו ותנו פירוש שיכתבו בשטר שכוח יפו לה לקנין לכתיבה דל תוסף על תתנת) ותו גרסינן סס דרבת קבעי לרב כתתן ומי תמר שמואל שתל לא גמר להקנותו אלא בשטר ומין **שטר** לתמר תיסה וכתן תמר רב יוסף תמר שמואל שכ"מ שכתב כל נכסיו לתסריס **תפ"ע** שקנו תידו עמד תוזר בידוע שלא היס קנין אלא בשטר ומין שטר לתתר תיסה : **ומ"ש** ל"ה סס כתב לו שטר וכו' כך פי' רשב"ס לעס : ומ"ס ואפילו מסר לו בשטר מחיים לא קנס וכו' זס מבואר מדין כתב וזיכה לזה וכתב וזיכה לזה וכו' לפי פירש ר"י ומסקנת הרמ"ס דאפילו מסר לו בשטר וקנו מיניה לא **קנה תפ"ב** כתב ומסר וזיכה וקנה וע"ל **סעיף**

דרישה

לא מתנת שכ"מ במקנת שיכול לחזור בגון בשעה שנתן לו תותו מקנת פירס **שנתנו לו בתורת** מתנת שכ"מ דבל כה"ג יכול לחזור כמ"ש רבינו וכמ"ש בשמו לעיל (סעיף י"ד) עכ"ל ובבר כתב תירוץ זס סמ"ס פ"ס על ססיס **שסביא** רבינו לקמן (סעיף ל"ב) ומ"ש רבינו בשס סרמב"ס בתן **סוא** בפ"ע ולא סוכרך סמ"ס לחזור ולפרשו בין שכבר כתבו בפ"ע ורבינו שכתב עליו ולא נסיתר **נרמה** לו שסי תיקונא לדוחק דל"ב מפי קמ"ל סרמב"ס **סוא** שכבר נתבאר דבשעת **מתנת** שכ"מ יש לו בל"ב שעת רבינו ול"ל למה ליס לסרשב"ס לפרס **משום** דדעת סמדון לא גמר ולא פי' דתקנת תכסיס **סוא** בן חורין שילא עליו שס בן חורין לגמרי דבמפי **בעלמא** דמ"ב לא סול"ל ותינו תוזר בעבד דמשמע דסול בן חורין לגמרי **דבמפי** בעלמא דל"ב **שטר** שמתנו לישתי ישראלית **והול"ל** דומתנין לו תומר בן חורין ותין במשמעות **שלשון** לגמרי בלא שטר שמתנו לישתי ישראלית והול"ל דומתנין לו תומר בן חורין ותין במשמעות שלשון **דכופין תומו לכתוב לו ג"כ שטר שחרור וק"ל** : (כו) שאלה לס"ה סרא"ס כו' כלל מ"ת סימן ס . **מגמרת** פרק תי שמת (דף קכ"ב) ומדברי **סרמ"ס** שס (דף רי"ב ע"ב) וכתבתיס בדריסה וכן ג' מימרלות דתמר שמואל דנלמד תכן דמתנה **שיש** בס קנין כו' **שמוס** שקנס בק"ס **או**

קנין

דרישה

ומיהו סס תתנת שכ"מ בכולס כו' **ומס סיס בס** קנין כו' עד ומיהו סס **לתמרינן מפילו** הגיע השטר ליד המקבל כו' בסיות **שדברי רבינו סללו** שתומיס ותמס עליהן סרב בעל ב"י בקלנתן וגס יס לדקדק בדבריו בכמה ענייניס וכמו שכתבתי בפירוש לבן **שפעיף** ל"ה **סגמרת** ודברי סרא"ס ומבתרס בס"ד ומתוכן יתלבנו ג"כ **דברי רבינו** וסוס בפ' **מי שמת** (דף קכ"ב) **גרסינן תימה מתנת שכ"מ שכתב בס קנין בי רב שמיה דלא שמרי מרבעה** פפ"ה. דכתי (פי' הטור בס שני כתות לטובת המקבל בתחלה ובסיום ז') וסיס כתחלת ברישא שפס עמד מזיגו **מור** וכתחלת שכ"מ שפס תמר הכותתי לבלוני הלוותו לפנוני (פי' **תפ"ג דליכא תעמד** שלשתן **דבבריא** בכב"ג לא קנס) ומשמל תמר לא ידעינא מני תדון בית שמת לא גמר להקנותו אלא בשטר (פירש ר"ם כיון דסוס קני בתחלת שכ"מ לתה קנס מיניס תו בסוזר ודיכא למימר שכבר בית ומיהו דוקא שיקנס אלא בתחלת ברישא דקנין ופ"ב כוותי דלא יקנסנו אלא למתר מיתה כלל בל מתנת שכיב מרע בכולס) ומין שטר למתר מיתה כלומר מין קנין **למתר מיתה** יקנס לו למתר מיתה (כוח סדין מי לא כתב לו שטר כלל אלא מילה בכסיו בלומה וגס הקנס לו בק"ס ומוכתא דמילתא נקט שדרך לכתוב הלוותות והקנייניס בשטר) ורמי דרב תדא ודשמואל תדשמואל דשלח רבין כו' עד שכ"מ שתמר כתבו ותנו מנס לפלוני **תמר** רב יוסף תמר שמואל כותבים ונותנין כו' **עד** דשמואל תדשמואל לא קסב בתיסה תת כתו (פי' ר"ם בתיסה תת כתו כלקתן וקנייני תניה תוסף על תתנת שכ"מ בלומתו שתמר כתבו ותנו פירוש שיכתבו בשטר שכוח יפו לה לקנין לכתיבה דל תוסף על תתנת) ותו גרסינן סס דרבת קבעי לרב כתתן ומי תמר שמואל שתל לא גמר להקנותו אלא בשטר ומין **שטר** לתמר תיסה וכתן תמר רב יוסף תמר שמואל שכ"מ שכתב כל נכסיו לתסריס **תפ"ע** שקנו תידו עמד תוזר בידוע שלא היס קנין אלא בשטר ומין שטר לתתר תיסה : **ומ"ש** ל"ה סס כתב לו שטר וכו' כך פי' רשב"ס לעס : ומ"ס ואפילו מסר לו בשטר מחיים לא קנס וכו' זס מבואר מדין כתב וזיכה לזה וכתב וזיכה לזה וכו' לפי פירש ר"י ומסקנת הרמ"ס דאפילו מסר לו בשטר וקנו מיניה לא **קנה תפ"ב** כתב ומסר וזיכה וקנה וע"ל **סעיף**

(כז) **שאלה** לס"ה סרא"ס ז"ל כלל מ"ה סימן ס' : (כח) (כט) **מתנת** ס"מ בכולה לא בעי קנין כדפרישיתן ומס סיה בה קנין וכו' גרע ולא קנה אפילו סס מת ואפי' סס מסר לו בשטר מחיים לא קנה וכו' ומס פירש שלא **הקנה** מלא כדי ליפות כתו וכו' קנה בפרק מי שמת (קנב :) **מיתמר** מתנת ס"מ שכתוב בה קנין בי רב משמיה דרב תמרי תרכבה תתרי ריבסי ושמואל תמר לא ידעינא מה מדון בה שמת לא גמר להקנותו אלא בשטר ומין שטר לתמר מיתה ובגמרת רמי תסא דשמואל מדתמר רב יהודה תמר שמואל שכיב מרע שכתב כל נכסיו לתחריס קף ע"פ שקנו מידו עמד תוזר בידוע שלא היה קנין **אלא** מתמת מיתה ומוקי להכיא דתמר רב יהודה תמר שמואל במיפה כתו ס"ד מיפה כתו תמר רב תסדא וקנינא מיניה מוכיח על מתנתא דא ופר"ס על מתנת ס"מ **שכתוב** בה קנין ע"כ בכותב על נכסיו מיירי דתי במקנת סס מסיקנא לד"ה תלכתא דמתנת ס"מ במקנת בעיא קנין : שכתוב בה קנין. וה"ה סס אין בכותב קנין בתוך השטר או אפילו אין כתן שטר כלל אלא ס"מ שהזכיר לותת סיכיב מרע כשתולק כל נכסיו וגם הקנה תותם בקנין סודר אבל אתרי דתתם לתילתא נקט שדרך לכתוב הלוותות והקנייניס בשטר וקנינא מיניה תוסף על מתנתא דא בבל תתי דכתוב תפורש לעיל בתנא דכאן לתמר מיניה בלומר ותיכו בלומר תיניה קנין גמור להוסיף וליפות **כתו** לבד **תתנה** שנתן בע"פ וליאנה יתירה ליפות כתו היה : ובס"פ יש נוהלין פר"ס וקנינא מיניה תוסף על מתנתא דא בלומר תינו אלא בעלמא בעלמא **לייפות** סת **כתו** : **וכתב** הרמב"ן מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין לאו דוקא כתוב אלא תפילו סוא כתב כתו **שכתב** דמי שכרא על דרך ברייה **הקנה** לו וסייטיב **שמת** לא גמר להקנותו אלא בקנין סודר ואין קנין סודר לאתר מיתה **והרי** סוא כבריה שפירש **קני** לאתר מיתה **ולא עכשיו** בלל דודאי לא קני ותתבני תת ל **ולגמר** דעת אלו הת תקינו רבנן בס"ת לליקנו לאתר מיתה **ולאו** מילתא היא דהת כיון דמקנית כבריה דיניה כבריה שנתן לאתר מיתה בפירוש אלאו כלום הוא ועוד הת קי"ל בפרק הספינה (עו •) דבל כהאי גונא קפידא הוי בהת קני בשאר מילי לא תיקני עכ"ל . וכתב כ"י שכן הסכימו בל המפרשים . ועיין במרדכי פרק מי שמת :

וכתב עוד הרמב"ן נקטינן מתנת ס"מ שכתוב מהיום לריכה קנין כמתנת בריא **ולא קניא** אלא בקנין ותפילו כתוב בה מהיום ולאתר מיתה : וכן כתב כ"י בשם כמפרשים וכתב שאם אין כתוב כן בפירוש מהיום אע"פ שכתוב זמן בשטר לא מהני : ומ"ש רבינו ג ותפילו אם מסר לו בשטר מחיים לא קנה וכו' ומיהו

מידו אין לאתר קנין כלום ומיהו יכול לחזור בו לאתר ולא כעכשו אין שנתן בל **אין** שנתן מקנת עכ"ל ורבינו תמה עליו במה שכ' דבמתנת מקנת יכול לחזור בו **דהא** מתנת ס"מ במקנת דיונו כמתנת בריא **שמתנה** זס ויש לומר למשכחת לה מתנת ס"מ במקנת שיוכל לחזור בו **כגון** שבשעה שנתן לו אותו מקנת פירס שהוא **נותנו** לו בתורת מתנת שכיב מרע לבל בה"ג יכול לחזור בו וכמו שכתב הרב ז"ל בפ"ח מה' זכייה והעתיק דברי רבינו רבי' לעיל בסימן זה : (כל) **ומ"ש** רבינו **מבל** מס כ' שטר ומסרו **לידו** וגס זיכה לו המתנה ע"י אתר ולקח בקנין **ודאי** קנה ואינו יכול לחזור בו וכו' מבואר לפי פי' ריב"ס שהעתקתי בסמוך מדברי הרמ"ס ז"ל . וכתב ה"ה על דברי הרמב"ס שכתבתי בסמוך כתב וזיכה פר"ח שמסר לו שטר מתנה • והגמוניס פירשו דמ"ל לך מזק וקני : ומ"ש רבי' בשם הרמ"ה דמלוס מתמת מיתה נמי מס זיכה לו וגס קנו **מידו** אין יכול לחזור בו אפי' מס עמד : (כא) **ומיהן** מס פירס בהדיא דמתמת מיתה הוא נותן אפילו הקנה בבל מיני הקנאות חוזר בו דברים בכוונים בס ובעמס מבואר :

(טו) **ש"מ** שכתב בל נכסיו לעבדו חוזר בנכסים ומיהו חוזר **בעבד** וכו' מימרא דרב נחמן בפ"ק דגיטין (ד' ח :) וכתב ה"ה בפ"ח מהלכות זכייה נתן הרמב"ן טעם לדבר וכתב ומיהו חוזר **בעבד** שהרי יודע שוא שיצא עליו שס בן חורין ומין בן חורין חוזר ונעשה עבד ולפיבך עבד שנתן לו רבו שטר שחרור ואפילו אמר לו **תרי** שטרי אין בידי אלא אתד אין בידו אלא אתד ס"ל בן חורין גמור ואין לו לאדוניו בלום ולא עבד ולא שפחה ולא בהמה ולא בלום ולא בלבד שהרי יודע שוא שיצא עליו שס בן חורין ומין בן חורין חוזר ונעשה עבד ולפיבך גמר ומכרו לעלמו מעבשיו עכ"ל ומכי יתפרש ג"כ דעת רבינו ול"ל למה ליס להרמב"ם לפרס **משום** דדעת סמדון סיה לגמור ולוכרו לעלמו ולא פי' דתקנת מכתיס שוא בן חורין שילא עליו שס בן חורין תף שיודע שוא שסמדון לא גמר להקנותו לעלמו דל"ב לא סול"ל ותינו תוזר בעבד דמשמע דסול בן חורין לגמרי דבמתני **דמתמת** מיתה נמי שהרי על דרך ברייה הקנה לו וסייטיב

דרישה

לא מתנת שכ"מ במקנת שיכול לחזור כגון בשעה שנתן לו תותו מקנת פירס **שנתנו לו בתורת** מתנת שכ"מ דבל כה"ג יכול לחזור כמ"ש רבינו וכמ"ש בשמו לעיל (סעיף י"ד) עכ"ל ובבר כתב תירוץ זס סמ"ס פ"ס על ססיס **שסביא** רבינו לקמן (סעיף ל"ב) ומ"ש רבינו בשס סרמב"ס בתן **סוא** בפ"ע ולא סוכרך סמ"ס לחזור ולפרשו בין שכבר כתבו בפ"ע ורבינו שכתב עליו ולא נסיתר **נרמה** לו שסי תיקונא לדוחק דל"ב מפי קמ"ל סרמב"ס **סוא** שכבר נתבאר דבשעת **מתנת** שכ"מ יש לו בל"ב שעת רבינו ול"ל למה ליס להרמב"ם לפרס **משום** דדעת סמדון לא גמר ולא פי' דתקנת תכסיס **סוא** בן חורין שילא עליו שס בן חורין לגמרי **דבמפי** בעלמא דל"ב **שטר** שמתנו לישתי ישראלית **והול"ל** דומתנין לו תומר בן חורין ותין במשמעות שלשון **דכופין תומו לכתוב לו ג"כ שטר שחרור וק"ל** : (כו) שאלה לס"ה סרא"ס כו' כלל מ"ת סימן ס . **מגמרת** פרק תי שמת (דף קכ"ב) ומדברי **סרמ"ס** שס (דף רי"ב ע"ב) וכתבתיס בדריסה וכן ג' מימרלות דתמר שמואל דנלמד תכן דמתנה **שיש** בס קנין כו' **שמוס** שקנס בק"ס **או**

חדושי הגהות

ג מ"ש רבינו ואפילו אם מסר לו השטר מחיים לא קנה וכולי זה מבואר מדין כתב וזיכה לזה וכו' לפי פירוש ר"י ומסקנת הרא"ש דאפילו מסר לו השטר וקנו מיניה לא קנה אא"כ כתב ומסר וזיכה וקנה (ב"ח) וגם כוונת הב"י הבי הוא ומ"ש רבינו ואפילו וכו' ומיהו וכו' אבל וכו' כל זה כתב שם הרא"ש וכו' :

(ל) **ומיהו** הא דלמרינן לפילו הגיע השטר ליד המקבל מיגו קונה מלא במיפה את המיפה וכו' מכל מ"מ השטר כתוב בלשון זוהה וכו' אם הגיע ליד המקבל מחיים קנה וכו' כל זה כתב שם הרמ"ס בפסקיו ויש בספרי רבינו בסוף דבריס אלו חסרון תיבת אלא וכך צריך להגיה ולא למרינן שמע לא גמר להקנותו אלא בשטר ליד המקבל מחיים ויש לתמוה כיון שיש בה קנין חייסינן שמע לא גמר להקנותו אלא בקנין ואין קנין אלא לאחר מיתה ועוד ק"ל מה שכתב כשהשטר כתוב בלשון זוהה אלא בלשון מתנה שבתוב בו שדי נתונה לך ומסר השטר לידו דאז הוי מסירת השטר כמו קנין דקרקע נקנית בשטר והוי כמו מתנת שביב מרע שיש בה קנין שצריכה יפוי כח אבל אם השטר כתוב בלשון צוואה כדרך שמצוה אל ביתו שאז אינו עומד אלא לראיה אם הגיע ליד המקבל מחיים קנה (אלא) דאיכא למיטר שהיה בדעתו שתתקיים צוואתו במסירת השטר ולא אמרינן שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר רק כשלא מסר השטר לידו מחיים: (לא) גם בבאן כתב הרב רבינו משה בר מיימון ז"ל דמתנת שביב מרע במקצת השיא בה קנין אינו קונה אלא במיפה את כחו ולא נהירא דבמקצת השיא במתנת בריא לבל להקנות לו אלא בקנין ואין קנין לאחר מיתה: (כט) וכתב הראב"ד דה"ה נמי מצוה מחמת מיתה בקנין הוי דינא הכי שהקנין מגרע כחו ואם פירש שלא הקנה אלא כדי ליפות כחו בגון שכתב וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא קנה: (ל) **ומיהו** הא דאמרי' אפי' הגיע השטר ליד המקבל אינו קונה אלא במיפה את כחו היינו שאין השטר כתוב בלשון צוואה אלא בלשון מתנה שבתוב בו שדי נתונה לך ומסר השטר לידו דאז הוי מסירת השטר כמו קנין דקרקע נקנית בשטר והוי כמו מתנת שביב מרע שיש בה קנין שצריכה יפוי כח אבל אם השטר כתוב בלשון צוואה בדרך שמצוה אל ביתו שאז אינו עומד אלא לראיה אם הגיע ליד המקבל מחיים קנה (אלא) דאיכא למיטר שהיה בדעתו שתתקיים צוואתו במסירת השטר ולא אמרינן שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר רק כשלא מסר השטר לידו מחיים: (לא) גם בבאן כתב הרב רבינו משה בר מיימון ז"ל דמתנת שביב מרע במקצת השיא בה קנין אינו קונה אלא במיפה את כחו ולא נהירא דבמקצת הויא במתנת בריא לבל

פרישה

מו בזוקק כן שכתב לו שלוחם בכתיבת ידו וכתב בו שהקנה לו בפ' מהקניינים כן שבשטר עצמו כולו קנין כגון שכתב לו שדי נתונה לך כן שלוה לפני עדים ע"פ וחתם לסו כתבו וחנו שכבל מלו גילה דעתו שלוה להקנות לו בחמירה בעלמא כדין לוותה בל"ח וכ"ש שם שדבריו כן כלפונין וכמסורין מלא בהקנאת מתנת בריח בקנין או בשטר בכולן ס"ל לשמואל דלא קנה וכעשם לסן שהדי דלא הוי דעתו להקנות לו עכ"פ מלא שם ימות ממלא דהו"ל כרוצה להקנותו לו בקנין או בשטר לאחר מיתה ואו אין בידו להקנותו לו דמי יקנה לו ועליהן אמר אין קנין לאחר מיתה אם לא בשכתב כאן כאחוזת שדה שנתקיל שהקנה לו בגמרת ובידו שהקנה בשכ"מ בכולה לא בעי קנין ר"ל לא בעי שום ת' מהקניינים דמפנת בריח הכ"ל ומ"ש לא כתב ק"ם מלא שהם קנין (וכ"כ כ"י דהיכא דלא מוכל קנו מידו לו גם שאר קניינים) גם מ"ש ע"ז ומה היה בה קנין ל"ם שם כתב לו שדי נתונה לך ל"ם שפירש בו שהקנה מידו בק"ם או בחוקה או בחזיקה או בהגבהה או שכתב בו שדי נתונה לך ל"ם נתן לו בע"פ בק"ם או בחוקה או בחיוך ומ"ם לא כתב בידו ל"ם שם כתב לו שדי נתונה לך ל"ם שם לא כתב לו כתב עם הקנין מהו דמיירי כאן בהכתב הוא גופו הקנין כגון בכתב בו שדי נתונה לך ומקמר בכל ענין הקנין גופא כמו מעשה שבכתבתי שם לא בחיפה את כחו מידו ים מילוק בין קנין סודר או חוקה דבע"פ ובין שם נכתב שדי נתונה לך ל"ם מהקניינים בשטר דבכתב בשטר לא מהני מסירת השטר ליד המקבל כיון דהן עלמן הקנין דמפנת בריח משל"כ שהקנה מיניה בק"ם או בחוקה וכתב חח"כ שטר לוחה ולא כתב הקנין בהשטר דבוח ס"ל להרמ"ס ובידו דכשבא חח"כ השטר ליד המקבל מהניה קנה מחמת בהשטר דלמרינן מדמסר לו השטר בחיים ולא כתב בו שום קנין גילה דעתו ללא היה דעתו בק"ם או חוקה לעשותו חוקה מפנת בריח מלא ליפות כחו שבחתי או שמר מהקנין ובא להקנותו בשטר זה מהיום ולאחר מיתה שם לא יחזור בו וכדין מפנת שכ"מ וה"ג ותלולו מסר לו השטר מהיום כו' וכתב עליה דסיינו כשכתב השטר בשבת מלא שדי נתונה לך דהוה שטר שיש בו קנין וכוה"ל לכתוב בו קנין סודר שקנו מידו דבו ג"כ לא מהני מסירת השטר וכלומכת בדברי הרמ"ס (וכ"כ הריב"ם בפסיקות בפשוטותו בסימן רס"ו וכ"מ בד"מ ובש"ע) מלא שמדת מיניהו נקט ועוד מטעמים אחרים שכתבתי בדרישה ע"ם ובזה נסתלקה תמיהת ב"י שהקשה ז"ל מי בחפנה שיש בה קנין עסקינן מה לנדון למסירת השטר שיהיה קנין דסו כתבתי דמ"ד ושם היה בה קנין כו' ובו' בו הקנין מילו ר"ל דוקא ק"ם מלא גם שם כתב בו שדי נתונה לך מיקרי קנין גם בשביב מע"ר שמע לא גמר להקנותו מלא בקנין ובגמרת קאמר לא גמר להקנותו מלא בשטר דבשטר קנין מיירי וקמ"ל דאפילו מסירת השטר לא מהני ורבינו גם בקנין ע"פ קאי מש"ם נקט קנין: (כט) **וכתב** הרמב"ד דס"ס כו' בפ"ם מוכיח כ"כ: ומ"ם ושם פירש שלא הקנה אלא כדי ליפות כחו וקינא מיניה מוסיף על מתנתא ר"ל נוסף על המתנת שכ"מ שבקנין בחמירה עשיתי לו עול ק"ם ליפוי כח ולשון הגמרת נקט דקאי שם במירת תליתאי דשמואל אק"ם ומ"ש כתב דסיפוי כח הוא בש"ם וקינא מיניה ובשם כתב לו בשטר שדי נתונה לך שייך בייש יפוי כח דכתיבנן בייש וכתבתי לו קנין זה מוסיף על מתנתא דשכ"מ בקנין בחמירה וכן פי' ר"י בסליח שם בגמרת מימרא מעייגן דשמואל דקיימי בחמר שכ"מ בכתב וחנו ובעינן יפוי כח ומ"ש לשינו בדרישה ע"ם ומי עשה לו קנין ע"פ ולא כתב שטר בעינן שיחמר בשעת הקנין קנו ממנו מוסיף על מתנתא לא מו קנו ממני על מתנתא דלא לשון מף מורה על התוספות ויפוי כח ומ"ר בסמוך וסוי כמו שעשה לו ק"ם מו מוקה בלא כתיבה ומסירת שטר כלל לי שכתב ומסר לו שטר וכתב בו הקנין דבעי יפוי כח וכן הוא שם בתשו' הרמב"ם (בסעיף ל"ד) כתב דבינו בחמימרא דשמואל דשכ"מ שלוה בשמ עדיף וגם ס"ל כתבו וחנו דגם מגרע כח מתנת שכ"מ דיותר מלא בחמירה מלא שגי ליה בחמירה שם לא שמיפה את כחו ולא נתיפה כח בלשון מחר דהיינו דמ"ל תנו ולף כתבו ומיהו לף לריכים בשניהם לכתיב כן ג"כ בשטר חיך שמ"ל תנו ולף יפה את כחו לא בחמירה ולא בכתיבה מלא נתנו ומסרו לו בלעווי השטר מהיום הקנו במסירתו מלא מגרע עוד הלעווי דכתבו וחנו כ"כ הרמ"ם וש"ר ג"כ שם ז"ל ומת קנוס שנכתב השטר לא נתבו ואתנו לו כו' שם בתניהו ומסרוהו לו מהיום קנס המפנה וק"ל: (ל) **ומיהו** הא דלמרינן כו' אם הגיע ליד המקבל מחיים כו' בכל בפסקי הרמ"ם שם: (לא) גם בבאן כתב כו' בפ"ם דוכיה: ומ"ם דבינו ולא נהירא כבר כתבתי לעיל

דרישה

קנין מלא מהמת מיתה וכתב הרמ"ם שם על מימרא זו ז"ל דמשמעתא מימרא זו טעמא דשמד הא לא עמד קנס מוקימתא במיפה את כחו ואי לא לא קנס משום דכיון דקני מיניה שמע לא גמר להקנותו מלא בקנין ואין קנין לאחר מיתה ומיהו הא דלמר וכו' קאי אדסמיך ליה ממתנת ב"מ בכולה בקנין מלא קנה ולכן כתב ויש לתמוה כיון דכשיש בה קנין חייסי' שמע לא גמר להקנותו מלא בקנין ואין קנין מלא לאחר מיתה כשהשטר כתוב בלשון זוהה ומסרו לו מחיים היאך מוליאנו מידו אין קנין לאחר מיתה ועוד ק"ל מה שכתב כשהשטר כתוב בלשון זוהה מלא בקנין מהני לאחר מיתה כמו קנין ואי במתנה שיש בה קנין עסקינן מה לורך למסירת השטר שיהיה כמו קנין:

(לא) **ומ"ש** גם כאן כתב הרמב"ם ז"ל דמתנת ב"מ במקלת שיש בה קנין אינו קונה מלא במיפה את כחו ולי"ב דמתנת הויא כמתנת בריא לכל דבר כבר יצבתי בסמוך דברי הרמב"ם ז"ל: **כתבו** התוספות בר"פ מע"פ (נה:) למאי דקי"ל כשמואל יש לתימה מה שהקשו הגאונים לכתוב במתנת ב"מ ותמר לנו הוו עלי עדים וקנו ממני בכל לשון של זכות ולף כתבו שוש ייפוי כח וי"ל דכל לשון של זכות חשוב ייפוי כח וטוב שיכתוב וקנינא מיניה מוסף על מתנתף דף ולו יכתוב בתחלה ולף קנו ממני בכל לשון של זכות דומיא דלף כתבו ותקמו והכו ליה בפרק י' ע"ל וכן כתב סמ"ג (יד) כתב הריב"ם בסימן קס"ז וע"ע בנוחה זו מפני שכתוב בה קנין וקי"ל כשמואל דאמר שמע לא גמר להקנותו מלא בשטר וכו' וע"כ כל נוחה זו בעלה ונשתרו כל הנכסים בחזק' היורש ומיפשר לומר דזה כי מה שכתוב בנוחה שמחר הקנין שעשוהו שם הוא קיים במה שנוחה שיעשה בנכסיו ואמר שנוחה קיים בכל מה שאמר ונוחה שיעשו כן אזהו כדי שיהיה הקנין כדי ליפות כח המקבלים ולזה כיוונו ורצויס שיהיו עידי הנוחה בשולים על זה ונתמיס הס לבאר דבריהם בכוונת המורים ע"ל: **וכתב** בסי' קס"ח וז"ל ומ"ש בספר חשן משפט שכיב מרע שמסדר נוסחתו בדיבור ומ"ש מנוה לכתבה לא נתכוון מלא לזכרון בעלמא לא אמר זה בקנין מלא שגם בזה כתבו שלוה בל"ח בשטר אין לריך שיהא בשטר ולא בעדים אלא בקנין או בשטר דבריהם בכוונת המורים ע"ל: **וכתב** בסי' קס"ח וז"ל ומ"ש בספר חשן משפט שכיב מרע שמסדר נוסחתו בדיבור ומ"ש מנוה לכתבה לא נתכוון מלא לזכרון בעלמא לא אמר זה בקנין מלא שגם בזה כתבו שגם בזה לריך שיהא כח כגון שיאמר ולף כתבו ובזה מפשר שאם לאחר שסידר כל עניניו בנוסחתו

וגמר

דרכי משה

פח וב"פ המרדכי פרק אף על פי: (יד) ועיין בתשובת מוהר"ם פדו"ה סימן כ"ו שהאריך בזה וכתב מוהר"ם כ"ש אם כתב בשטר דשטר זה יהא בכל אופן המועיל או יהא נדרש לטובת בעל השטר דמהני והוה כאילו כתב ביה יפוי כח וע"ש וכתב נ"י דף ר"ל ע"א דאף אם כתב לו ליפוי כח אפ"ה אם עומד חוזר בכל מהנת שכ"מ וכ"כ שם המרדכי פ' מ"ש ע"א ועיין במרדכי פרק מי שאחזו דף תרי"ג מדיני יפוי כח כתב מהרא"י בפסקיו סימן ר"ל הא דאמרינן דילמא לא גמר להקנות אלא בקנין או בשטר אין חילוק בין ת"ח שיודע להקנות לעם הארץ שאינו יודע להקנות אבל יש להלק בין אם השכ"מ ביקש הקנין או שהמקבל ביקש הקנין שאז בודאי הקנין אינו אלא ליפוי כח וע"ש ובתשובת הריב"ש סימן קס"ז על מתנת שכ"מ שהיה כתוב בה קנין בלא יפוי כח רק אח"כ שאלוהו עדים אם קיים צוואה זו ואומרים הן (שקיימים) ופסק דזה הוי כיפוי כח ועיין בתשובה סימן שמ"ה אי הקנה לאחד באגב וקנין

דרישה

(לא) **ומ"ש** גם כאן כתב הרמב"ם ז"ל דמתנת ב"מ במקלת שיש בה קנין אינו קונה מלא במיפה את כחו ולי"ב דמתנת הויא כמתנת בריא לכל דבר כבר יצבתי בסמוך דברי הרמב"ם ז"ל: **כתבו** התוספות בר"פ מע"פ (נה:) למאי דקי"ל כשמואל יש לתימה מה שהקשו הגאונים לכתוב במתנת ב"מ ותמר לנו הוו עלי עדים וקנו ממני בכל לשון של זכות ולף כתבו שוש ייפוי כח וי"ל דכל לשון של זכות חשוב ייפוי כח וטוב שיכתוב וקנינא מיניה מוסף על מתנתף דף ולו יכתוב בתחלה ולף קנו ממני בכל לשון של זכות דומיא דלף כתבו ותקמו והכו ליה בפרק י' ע"ל וכן כתב סמ"ג (יד) כתב הריב"ם בסימן קס"ז וע"ע בנוחה זו מפני שכתוב בה קנין וקי"ל כשמואל דאמר שמע לא גמר להקנותו מלא בשטר וכו' וע"כ כל נוחה זו בעלה ונשתרו כל הנכסים בחזק' היורש ומיפשר לומר דזה כי מה שכתוב בנוחה שמחר הקנין שעשוהו שם הוא קיים במה שנוחה שיעשה בנכסיו ואמר שנוחה קיים בכל מה שאמר ונוחה שיעשו כן אזהו כדי שיהיה הקנין כדי ליפות כח המקבלים ולזה כיוונו ורצויס שיהיו עידי הנוחה בשולים על זה ונתמיס הס לבאר דבריהם בכוונת המורים ע"ל: **וכתב** בסי' קס"ח וז"ל ומ"ש בספר חשן משפט שכיב מרע שמסדר נוסחתו בדיבור ומ"ש מנוה לכתבה לא נתכוון מלא לזכרון בעלמא לא אמר זה בקנין מלא שגם בזה כתבו שגם בזה לריך שיהא כח כגון שיאמר ולף כתבו ובזה מפשר שאם לאחר שסידר כל עניניו בנוסחתו

וגמר

זכו׳ והשיג עליה וז״ל תמיהא לי דל״ב כשאמרו במתנת שכ״מ שכתוב בה קנין אפי׳ קנו מידו במיפה כחו מהני היכי משכחת לה ול״ע עכ״ל ולפ״ז ידעתי מאי קשיא ליה הלא מבואר מדבריהם לדריך לכתוב וקנינא מיניה מוסף על מתנתא דלמא כדמיתא בגמ׳ לבל יאמר לבטל ולהוציא מידו ומקנה לו כמיפה לת כחו מו

דברים הוא מכוון (יד) . גם תשובת רבינו הגי׳ שהזיב והגי׳ דנהגו בני מקומכם ופ״ק דגיטין אין זה הזמן מי שמתכוין להקנות בשטר הלא בזמה בעלמא הם מקניס ורמיא בעלמא הוא דלמו רבינו הגי׳ מיתיבית לא הוה משתמיט הרי״ף והרמב״ם לכתוב זה בחיבוריהם גם לא מחד מהמחרונים וכולם כתבו להדיא דמתנת שכיב מרע אפי׳ בזמן הגמרא ומיפה כי רבינו הגי׳ גמון לבני המקום ההוא שכולם נהגו כן היתה כוונתו לא לשאר מקומות וזה אמת ויציב וגם מה שכתבתי בשם גמון אחר שלא ידענו מי הוא אין לנו להניח תלמוד שבידינו והרי״ף והרמב״ם וכל המחברים ז״ל וגלך אחר דברי רבינותם ועוד שכל שיש מחלוקת בדבר הכסיס בחזקת היורש עכ״ל : [ח] ובתשובה ד אמרת כתב שנשאל על ש״מ שהוא ואמר הוו עדים עלי וכתבו ואתמו בכל לשון של זכות ותנו לפלוני ופלוני שרליתי ומיניתי תותם תפוטרופסים על כל מה שיש לי בעולם שיהיה להם כח ורשות לעשות מכל ממוני מה שירלו הן למכור הן למשכן הן להלוות הן לעשות הלכה ומקובל הלכי יורשי אחרי ואחרי ומשתברת שלא אמרו אלא מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין או שכתבו בה אמר לנו כתבו ואתמו לי ידעינא מה גיזון לי אמר לי אמר להקנותו אלא בשטר וכו׳ ומשתברת שלא אמרו אלא לענין מתנותיו אבל לענין אפוטרופסות גיזו כן דמה הוא נותן לחם שנאמר לי אמר להקנותו לחם אלא בשטר והלא בשטר גיזו אלא לרמיא שהוא ממנה אותם אפוטרופסים ולענין מה שנאמרת שלא הזכיר במינוי האפטרוכסות אלא נכסי או מה שיש לי ממוני ותכף שמת ילכו הנכסים מכלל ממונו כהגיה דפרק השותפין (ד׳ מו.) קונם לביתך שגיני נכנס ואת או שאמרו לאחר הרי זה מותר כו׳ ועוד כ״ל לענין שכיב מרע אלו הולכים אחר מומנן דעתא ומקייס דבריהם בכל מה שאנו רואים שהיה בדעתם לומר בכל כיוצא בדברים אלו עכ״ל (טו) : **כתוב** בתשובת הרשב״א ז״ל סיומן תתפ״ד בשכיב מרע שנתן [ט] קרקעותיו ה ולגבן כל נכסיו אלא זכה במטלטלין ובשטרות אפני אלא קנה קרקעות עד לאחר גמר מיתה והרי זה כמקנה מטלטלי לגבי קרקעות של עלמו אלא קנה לאפילו אחר במתנת המטלטלין והרי אני נותן לו מטלטלי לגבי מקרקעי גיזו אלא כמיפה כחו מל״ב יאמר והרגי נותן לו מטלטלי ולפ לגבי מקרקעי אלא נותן לו מטלטלי במתנת ס״מ ועוד מוסיף לו לגבי קרקע ולכשתתה תומר שקניית המגבי בשלה יקנה מלד מתנת ס״מ עכ״ל : [י] **וכתב** עוד י שכשנשל על שכיב מרע שאמר אני ממנה את פלוני אפוטרופוס על בני ולא היה לו אלא בן אחד יולד והניח אשתו מעוברת וילדה בן אחר מיתת האב הוא שהאפטרופוס משתלם והבן הראשון נפטר והשער הגולד לאחר מיתת האב שהאפטרופוס משתלם בשביל שניהם ש לו דין אפוטרופא והשיב ל״ל שהאפוטרופוסות קיים על היולד לפי שדעת האב קרובה אלל בנו ואע״פ שלא יולד עדיין דעתו למנות עליו אפוטרופוס שרי הוא ידע שאשתו מעוברת וכשלוה ומינה אפוטרופוס על הכל לוה עכ״ל והלריך בשעת הדפר ואל״כ כתב ועוד שביתוס הזה הילוד הרי סמך על האפוטרופוס ביתוס שסמך אלל בעל הבית אלא אפ״ה היינו בזמים מזה הלד לא היו יכולין למכור בקרקעות אלא כאפוטרופא סתם ואולי מדין מיגוי האב דשאים בכל מה שהראה [יא] **כתב** לוה עכ״ל : בתשובות להרמב״ן סי׳ ו׳ זה שנתן בצוואת ש״מ לו חלה מתנתו עד לאחר גמר מיתה ומ״ב במייפה כחו מידו קנו מידו במייפה כחו לא נתייפה שאחרי מתנתו מעכשיו ולאחר מיתה אלא שהתה לאחר מיתה כמו שלוה ול״ש שנתן שטר לאחר מיתה ועוד שאפשר שאפילו אחר כן בפירוש שהוא רולה שיקנו בקנין זה לאחר מיתה לא קנו אלא לאחר מיתה כמו שלוה ול״ש שנתן שטר לאחר מיתה ועוד שאפשר שאפילו אחר כן בפירוש שהוא רולה שיקנו זו מכתוב בסימן רנ״ח : ומ״מ מ״ש שאפילו קנו מידו במייפה כחו לא נתייפה וכו׳ תמיהא לי דאפ כן כשאמרו במתנת ס״מ שכתוב בה קנין אפ קנו מידו במייפה כחו

מהגי

דרכי משה

וקנינן סודר אימת בעינן שיכתוב ליפות כח : (יד) **וע״ש דיש ס״ל דבזה״ז דבולם מקנים בלא שטר א״צ יפוי כח :** (טו) **ועיין בתשובת רמב״ן סימן ס״ג :**

וכתב

דרישה

שכיתה להקנותו בקנין במתנת בריא ובא ליתנו עתה במסירת השטר לווקה במתנת שכ״מ וס״ל להרמ״ה דקיימו לוקה בשכתבה שטר בלשון לווקה ולא נזכר בו הקנין דא״כ ודאי לא מיגו למימר שגילה דעתו במסירת השטר שבמתנת שכ״מ בעי למיתן ליה בלא קנין כיון שמוסר לידו שטר שכתוב בו קנין וס״ם בכתב בשטר שדי נתוכה לך ופלוגתא דרב ושמואל מיירי בשטר שכתב בו הקנין ומ״ם ממר שמואל לא ידענא מאי מחון ביה ולרב קוה מיפקא דס״ל מדרבה כתיבת הקנין בשטר קוה ליתר מיוק וכדי ליתן למתנה זו שני כתות לטובת המקבל וכ״ל • ואין להקשות לפ״ז ק״ב מאי מקשה ממימרת תניינא ותליתאי דממר מתנתו קיימת ממימרת קמייתא דשמואל וכ״ל הא ס״ל דשם מיירי בבא השטר לידו ול״ת דשמימרת תניינא קמאר אע״פ שקנו מידו אע״פ שלמר מיתה דבתני קוטן לא בא לידו ובמימרת תליתאי קמאר אע״פ שקנו מידו עמד חוור ושם מיתה דמיירי בבא השטר לידו ול״ת דלפילו קנו מידו וגם בא השטר לווקה מקיים לידו אפ״ס שם עמד חוור אלא שלא בא לידו מיירי • ומ״ש לפי מאי דמסיק דמיירי במיפה אע״פ כמו שם לא בא לידו קאמר הרבותא דלפילו שם בא לידו אפ״ס שם עמד חוור ל״ל דנקט וגם קנו מידו דהוה משמע דהיכי דשם עמד חוור אלא מת דמתנתו קיימת דלמו אפי׳ לא בא לידו וגם קנו מידו דהוה משמע דאפילו שם עמד חוור אלא מת דמתנתו קיימת דלמו כאן • ובזה שכתבתני עולין דברי הרמ״ה יפה דס״ל דכמו שנק״ם שמגרע כח מתנת שכ״מ מ״מ כשבא מ״כ שטר לווקה אלא כתב בית קנין ליד המקבל תיקן גירושיו דקנין והקם המקבל וכ״ל מסכיבתי דמסכת ב״ב בשמואל דשטרות בשעת הלווקה כתבוה ונתנו לו דלמ דבמתירה כתבו ופני לו גרע מתנת ש״מ דשרי גילה דעתו דלא בעי למיקני ליה בתירה הלווקה כ״מ בשטר כמתנת בריא מ״מ כשכתבו בעדים ונתנו השטר לידו בחיוי בשלימותו ביטל בהסכמה גרירותא דמירת בא המקבל ונקנה ונתקיים מיניה מוסף על מתנתא דלא בעי קנין שמא לא גמר לקנותו ותנו ונקנה בשטר כתוב בשטר שכתב לו כך וכך ולא נזכר בו הקנין דא״כ ודאי לא מהימנן לומר שכתבו ותנו לו שלא בפניו וכל שכן שלא בפני עדים ול״ל דכתב לו ויפה כח מיירי בשכתב בשמו (ודע שהרי הרמ״ם כתב ול״ל ג׳ לא מבל מי יפה כח כמו שכתב לא שמא לא גמר להקנות אלא בקנין ואין קנין כו׳ ולא כתב שמא לא גמר להקנות אלא בשטר שכתוב בו הקנין ובשטר אלא ולאי כ״ב משום דמיירי במיגרת הגט דשכ״מ לא גמר להקנות אלא בשטר שכתוב בו הקנין ובשטר אלא ולאי כ״ב משום דמיירי במיגרת הגט דשכ״מ ההוא שכולם נהגו כן היתה כוונתו לא לשאר מקומות וזה אמת ויציב וגם מה שכתבתי בשם גמון אחר שלא ידענו מי הוא אין לנו להניח תלמוד שבידינו והרי״ף והרמב״ם וכל המחברים ז״ל וגלך אחר דברי רבינותם ועוד שכל שיש מחלוקת בדבר הכסיס בחזקת היורש עכ״ל : [ח] ובתשובה ד אמרת כתב שנשאל על ש״מ שהוא ואמר הוו עדים עלי וכתבו ואתמו בכל לשון של זכות ותנו לפלוני ופלוני שרליתי ומיניתי תותם תפוטרופסים על כל מה שיש לי בעולם שיהיה להם כח ורשות לעשות מכל ממוני מה שירלו הן למכור הן למשכן הן להלוות הן לעשות הלכה ומקובל הלכי יורשי אחרי ואחרי ומשתברת שלא אמרו אלא מתנת שכיב מרע והכי אמרי׳ בגמ׳ ולתני הן למתנת שכ״מ הן לאפוטרופסים שלא אמרו אלא מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין או שכתבו בה אמר לנו כתבו ואתמו לי ידעינא מה גיזון לי אמר להקנותו אלא בשטר וכו׳ ומשתברת שלא אמרו אלא לענין מתנותיו אבל לענין אפוטרופסות גיזו כן דמה הוא נותן לחם שנאמר לי אמר להקנותו לחם אלא בשטר והלא בשטר גיזו אלא לרמיא שהוא ממנה אותם אפוטרופסים ולענין מה שנאמרת שלא הזכיר במינוי האפטרוכסות אלא נכסי או מה שיש לי ממוני ותכף שמת ילכו הנכסים מכלל ממונו כהגיה דפרק השותפין (ד׳ מו.) קונם לביתך שגיני נכנס ואת או שאמרו לאחר הרי זה מותר כו׳ ועוד כ״ל לענין שכיב מרע אלו הולכים אחר מומנן דעתא ומקייס דבריהם בכל מה שאנו רואים שהיה בדעתם לומר בכל כיוצא בדברים אלו עכ״ל (טו) : **כתוב** בתשובת הרשב״א ז״ל סיומן תתפ״ד בשכיב מרע שנתן [ט] קרקעותיו ה ולגבן כל נכסיו אלא זכה במטלטלין ובשטרות אפני אלא קנה קרקעות עד לאחר גמר מיתה והרי זה כמקנה מטלטלי לגבי קרקעות של עלמו אלא קנה לאפילו אחר במתנת המטלטלין והרי אני נותן לו מטלטלי לגבי מקרקעי גיזו אלא כמיפה כחו מל״ב יאמר והרגי נותן לו מטלטלי ולפ לגבי מקרקעי אלא נותן לו מטלטלי במתנת ס״מ ועוד מוסיף לו לגבי קרקע ולכשתתה תומר שקניית המגבי בשלה יקנה מלד מתנת ס״מ עכ״ל : [י] **וכתב** עוד י שכשנשל על שכיב מרע שאמר אני ממנה את פלוני אפוטרופוס על בני ולא היה לו אלא בן אחד יולד והניח אשתו מעוברת וילדה בן אחר מיתת האב הוא שהאפוטרופוס משתלם והבן הראשון נפטר והשער הגולד לאחר מיתת האב שהאפוטרופוס משתלם בשביל שניהם ש לו דין אפוטרופא והשיב ל״ל שהאפוטרופוסות קיים על היולד לפי שדעת האב קרובה אלל בנו ואע״פ שלא יולד עדיין דעתו למנות עליו אפוטרופוס בעכשיו אם יש לו דין אפוטרופא והשיב ל״ל שהאפוטרופוסות קיים על היולד לפי שדעת האב קרובה אלל בנו ואע״פ שלא יולד עדיין דעתו למנות עליו אפוטרופוס שרי הוא ידע שאשתו מעוברת וכשלוה ומינה אפוטרופוס על הכל לוה עכ״ל והלריך בשעת הדפר ואל״כ כתב ועוד שביתוס הזה הילוד הרי סמך על האפוטרופוס ביתוס שסמך אלל בעל הבית אלא אפ״ה היינו בזמים מזה הלד לא היו יכולין למכור בקרקעות אלא כאפוטרופא סתם ואולי מדין מיגוי האב דשאים בכל מה שהראה [יא] **כתב** לוה עכ״ל : בתשובות להרמב״ן סי׳ ו׳ זה שנתן בצוואת ש״מ לו חלה מתנתו עד לאחר גמר מיתה ומ״ב במייפה כחו לא נתייפה שאחרי מתנתו מעכשיו ולאחר מיתה אלא שהתה לאחר מיתה כמו שלוה ול״ש שנתן שטר לאחר מיתה ועוד שאפשר שאפילו אחר כן בפירוש שהוא רולה שיקנו בקנין זה לאחר מיתה לא קנו אלא לאחר מיתה כמו שלוה ול״ש שנתן שטר לאחר מיתה ועוד שאפשר שאפילו אחר כן בפירוש שהוא רולה שיקנו זו מכתוב בסימן רנ״ח : ומ״מ מ״ש שאפילו קנו מידו במייפה כחו לא נתייפה וכו׳ תמיהא לי דאפ כן כשאמרו במתנת ס״מ שכתוב בה קנין אפ קנו מידו במייפה כחו

דרישה

ומ״ל כאן עלי עדים וקנו ממני בכל לשון של זכות ולא כתבו אוש יפוי כח וי״ל דכל לשון של זכות משיב יפוי כח ושוב שיכתבו וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא אף אי יכתבו בתחילה וקף קנו ממני בכל לשון של זכות כו׳ ע״כ וכיון דמיגען מני בכתוב בכל השטרות מיך שכתבו בכל לשון של זכות אם״ם לא לכם רבינו לכתוב דין שמיגו נסוג ביניהו דאם אף בשטר שקנין כיון דכתב בשטר דוקא מיירי בכל לשון של זכות קנה אפילו לא נתייפה כח ומיגו דאפילו בשטר שכתב לו כך וכך ולבסוף כתב בשטר שכתב מוהו שמעון לוי ומסורין ומסורין דמי שם כיון שנתרצה לגמרי ממילא בשלה ומשמע דאפילו בשטר שכתב לו כך וכך ולבסוף כתב בשטר שכתב מוהו שמעון לוי ומסורין ומסורין דמי שם כיון שנתרצה לגמרי ממילא בשלה ומשמע דאפילו בשטר שכתב לו כך וכך ולבסוף כתב בשטר שכתב מוהו שמעון לוי ומסורין ומסורין דמי שם כיון שנתרצה לגמרי ממילא בשלה ומשמע דאפילו בשטר שכתב לו כך וכך ולבסוף כתב בשטר שכתב מוהו שמעון לוי ומסורין ומסורין דמי שם כיון שנתרצה לגמרי ממילא בשלה ומשמע דאפילו בשטר שכתב לו כך וכך ולבסוף כתב בשטר שכתב מוהו שמעון לוי ומסורין ומסורין דמי שם כיון שנתרצה לגמרי ממילא בשלה ומשמע

חדושי הגהות

ד הך לישנא ובתשובה אחרת כו׳ משמע דאריב״ש דלעיל קאי שהוא כתב כן בתשובה אחרת ולית׳א כי בריב״ש לא נמצא כן אך תשובת ה שב״א היא בתולדות אדם סימן קכ״ו קכ״ח : ו גם זה שם בתולדות אדם סימן קכ״ט :

וכתב

הגהות דרישה פרישה

ח בד״מ הארוך העתיק ג״כ תשובה זו וז״ל כתב הרשב״א סימן תתפ״ב שכיב מרע שהקנה **להבירו** משלטלין אג״ק ופסק דקנה קרקע אבל לא משלטלין דאחר מותו של המקבל והוי **כאילו** הקנה לו משלטלין אג״ק של המקבל אבל אם אמר משלטלי לפלוני וליפוי כח אני נותן לו ע״י אגב קנה גם המטלטלין וז״ל ההגהת דרישה על זה מהר״מ קיצר ושינה לשון הרשב״א **לפי** הבנתו ואני אעתיק לפניך לשונו וכבר הובא כראוי בב״י לקמן ס״ם זה מחודשין סעיף **ט״ז** וביאור דבריו נ״ל מפני שכך קנין אג״ק משמע זכה בקרקע הקניינים ואגבה תזכה **באותו** קנין ג״כ שקונים בהם הקרקע המטלטלים וכדכתיב ויתן להם אביהם מתנות וגו׳ **עם** ערים מצורות וכמ״ש לעיל וכן כתב שם המרדכי פ׳ מ״ש ע״א ועיין במרדכי פ׳ מי **שאחזו** דף תרי״ג מדיני יפוי כח פ׳ ר״ב נמצא שכ״מ המקנה באגב א״א שיקנה זה את זה **גמטלטלין** מפני שהקרקעות עצמן לא קנה עד לאחר מיתה ואיך יקנה אז אגבן במטלטלין **הא** איז קונין לאחר מיתה נה׳ דהקרקעות קנוין לו ואאי למפרע לכשימות אבל המטלטלים מי

בדברי

מהכי היכי משכחת לה ול"ע : (לב) **ואם** כתב ז לחד והקנה לו וחזר וכתב גם לשני והקנה לו כתב הר"מ יפוי כח ואפי' אם לא הגיע השטר לידו מחיים דלא תלינן למימר דהאי לגרועי מתא וכו' : (לג) **ולפי** זה ח אם כתב ומסר וזיכה לזה וכתב ומסר וזיכה גם לשני אף בלא יפוי כח וכו' :

לאה שהיתה חולה וחלקה נכסיה במתנת שכיב מרע ואמרה נכסי לפלוני ופלוני אין ממה שנתנה לצדקה ומתה וחזר ואמר הרי הכותב מנכסיה ותבעוהו מקרוביה המתנה ואמר היא נתנה לי במתנת ב"מ קודם שנתנה לכם עיין בתשובות מיימוניות דספר קנין סימן י"ב ועיין בתשובות הרמ"ך שהכתוב בסימן זה : **ע"ש** סי' י"ג פשיטא שיש להסיק למחד מהיורשים מע"פ שאין כל היורשי' בכאן : **יהודית** שנפטרה ואמר הרמ"מ ליורשיה שנדרה ס' דינרים לצדקה וזהו החזיק במעות אחר פטירתה והיה חומר שלא ישיבם ליורשיה אלא יתנו לצדקה והם חולקים שאינם יודעים מצדקה זו כלום ג"ז אם סימן י"ט : **וכן** (לד) אם ב"מ כתב שיכתבו שטר למקבל עם הנתינה אין כותבין ונותנין וכו' בס"פ י"ב (קלה:) שלח רבין משמיה דרבי אבהו הוו יודעים שלח רבי אלעזר לגולה משום רבי' ב"מ שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ותנו אין כותבין ונותנין שאם לא נתנו להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ור' יוחנן אמר תנדק מני תנדק כי אתא רב דימי אמר ב"מ שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ואת רואין אם במיפה כחו כותבין ואם לאו אין כותבין מתיב רבי אבהו בר ממל בריש שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ואת אין כותבין ונותנין הא שכיב מרע כותבין ונותנין הוא מותיב לה והוא מפרק לה במיפה את כחו ר"ל מיפה את כחו כדאמר רב מסדא וקניגא מיניה מוסף על מתנתא דא ר"ל דאמר את מיפה את כחו וחתומו והכו ליה מיתמר אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כותבין ונותנין וכן אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כותבין ונותנין ופירש ר"ת כתבו ותנו מנה לפלוני ואת השכיב מרע קודם שכתבו ותנו לו את השטר למקבל מתנה שוב אין כותבין ונותנין לו את המנה שאת לא גמר והא דנקט כתבו ותנו לאו דוקא דה"ה אם אמר כתבו ותנו מנה לפלוני ואת השכיב מרע כותבין ונותנין הוא מותיב לה והוא מפרק לה במיפה את כחו ר"ל מיפה את כחו כדאמר רב מסדא וקניגא מיניה מוסף על מתנתא דא ר"ל דאמר את מיפה את כחו וחתומו והכו ליה מיתמר אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כותבין ונותנין וכן אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כותבין ונותנין ופירש ר"ת כתבו ותנו מנה לפלוני ואת השכיב מרע קודם שכתבו ותנו לו את השטר למקבל מתנה שוב אין כותבין ונותנין לו את המנה שאת לא גמר וכו'

אלא לפילו תנו וכתבו וכו' אבל דעת ר"ר יונה דתלמודא מחלק מיניה וביה דגם בדאמר כתבו ותנו כותבין ונותנים לאחר מיתה היכא דאמר תנו ולא כתבו לו שטר דהשתא ודאי ללא נתכוון להקנות בשטר אלא אמר כך ליפוי כח אבל כתבו ונתנו לא חיישי תלמודא דפשיטא הוא ללא נתכוון בכתיבת שטר אלא לזכרון דבריס בעלמא: **וכתב** הרא"ש ז"ל אם לא יפה את כחו וכו'. נראה מלשונו דדוקא בללא נאמר לו השטר מהיים אין מוסרין לו לאחר מיתה לפי ע"ג דנכתב מהיים אבל בדנכתב ונאמר לו מהיים קנה מיד לאחר מיתה ולא בללשון מתנה אלא בלשון צוואה וכדנכתב רבינו לעיל סעיף ל' ואין כאן מחלוקת וכך היא דעת ב"י דהרא"ש ז"ל לא בא להשיג אדברי הרמב"ם בפ"ח מזכייה אלא לבאר ולפי כמו שהבין הרב המגיד מדברי הרא"ש דנכתב ונאמר לו מהיים לא קנה ובא להשיג אדברי הרמב"ם לעיתא:

(לה) **ודוקא** דאמר כתבו ותנו וכו'. כ"כ בסמ"ג והביאוהו האחרונים לפסק הלכה ועיין בב"י שהביא דברי האחרוני' בזה: ומ"ש בשם הר"ר יונה. כבר נתבאר לעיל: כתב בתשובת הרשב"א סי"מ שנתן קרקעותיו ואגבן כל נכסיו לפי זכה במטלטלין מפני שלא קנה קרקעות עד לאחר גמר מיתה והרי זה כמקנה מטלטלין לגבי קרקעות של עצמו שלא קנה והביאו ב"י בסימן רמ"ב ול"ל הר"ר ירוחם בנתיב כ"ד בשם הרשב"א דמתנת שכ"מ דכתב בה לגבי לא קנה דמאחר שיהיה לו רשות לחזור בו ממתנה ראשונה נתבטל מיניה ולא הוי מתנה גמורה [הקנין] ע"ג קרקע שיהיו שלו עכ"ל וגראה דר"ל בשם היה קונה קודם מיתה דאז הקרקע של נותן הוה ניחא דכיון שקנה קרקע בחזקת מדרכי ההקנאות נקנו המטלטלין עמו מכל כיון שהיו קונה הקרקע והמטלטלין שלא לאחר מיתה אבל הקרקע שהיו של נותן בשם קמי יתמי היכך יקנה קונה לאחר מיתה של נותן דשם נפלו נכסי קמי יתמי היכך יקנה קונה לאחר מיתה של נותן ומ"ש ז"ל כמקנה מטלטלין לגבי קרקע שהיו של נותן ומ"ש וכ"ז כמקנה מטלטלין לגבי קרקעות של עצמו ר"ל של המקבל ולאו דוקא שלא כלומר לגבי קרקעות שהיו של נותן שלא החמת נקט דהקרקעות הן של המקבל מיד לאחר מיתה והמטלטלין כשהן נקנין לאחר מיתה לגבי קרקעות שלו נמצא קרקעות שלו נמשכין ע"ג קרקע שהיו שלו וכ"כ הרב בהגהות ש"ע עם הקרקע של המקבל ואפרי ליה מאחריה למהרו"ך

שטר למקבל עם הנתינה אין כותבין ונותנין ופר"ש בין אם אמר כתבו ותנו לו או תנו וכתבו לו ומת קודם שנכתב השטר לא יכתבו ויתנו דשמא לא גמר להקנות לו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה אלא אם כן יפה כחו בכתיבה כגון שאמר תנו ואף כתבו לו וכתב הראב"ד אם לא יפה את כחו אפילו אם נכתב השטר מחיים אין נותנין לו ע"כ: (לה) ודוקא דאמר כתבו ותנו או כיוצא בזה דאיכא למיחש שמא לא גמר להקנות לו אלא בשטר אבל שכיב מרע שמסדר עניינו וגומר צוואתו ומצוה לכתבה ודאי אינו מצוה לכתבה אלא לזכרון בעלמא וגמר להקנות לו מיד ואין צריך יפוי כח: (לו) אבל ה"ר יונה כתב דוקא דאמר כתבו ותנו מנה לפלוני הוא דבעינן יפוי כח דמשמע כתבו מנה לפלוני ותנו לו את השטר ולכך הישיגן שמא לא גמר להקנות לו אלא בשטר אבל כשאומר תנו מנה לפלוני וכתבו לו את השטר כיון שאינו מזכיר שיתנו לו את השטר לא נתכוון בצוואת כתיבת השטר אלא לזכרון דברים ולא להקנות לו בשטר: (לז) וכן שכיב מרע שאמר תנו מנה לפלוני ולאחר כדי דיבור אמר כתבו ותנו לו את השטר מסתמא לא לחזור בו ממתנה ראשונה נתכוון אלא ליפות כחו שיהא לו לראיה והעדים כותבין מה שצוה בפניהם ואין כותבין ואמר לנו כתבו ותנו לפי שנמצאו מבטלין בכך המתנה דמשמע בשעה שאמר להם תנו מנה לפלוני אמר להם כתבו ותנו

ע"כ

דברי הרא"ש ז"ל לבד. וכתב נמק"י בפרק י"ג שהרבה מהאחרונים הסכימו לדעת ר"י שחולק על הרמב"ם והר"ן: (לה) **ומ"ש** ודוקא דאמר כתבו ותנו או כיוצא בזה וכו' אבל שכיב מרע שמסדר עניינו וגומר צוואתו ומצוה לכתבה אלא לזכרון בעלמא ובדי שלא יהא נראה כמו שחוזר בו מדבריו הראשונים ודוקא שנתכוון להקנות בשטר אלא לזכרון דבריס בעלמא ר"ל שכתב בשטר שכתב לזכרון בעלמא וכו' כן כתב רבינו ירוחם וז"ל כתב ספר המצות ודוקא שנתכוון להקנות בשטר אבל לא נתכוון אלא לזכרון דבריס בעלמא להיות לריאיה כתב היא לכל אחד מתנתו קיימת ואין לחוש כתיבה דין שטר כלל וכן כתבו הגאונים עכ"ל וגם בתשובות הרשב"א סימן אלף ומ"ד (טו) כ"כ בשם סמ"ק ובתוספות כתיבת יד ר"פ אלף על פי אפלוגתא דרב ושמואל בתחלת ב"מ שכתוב בה קנין מצאתי חילוק זה: ועיין בהריב"ש סי' קס"ח בתשובות הרמב"ן סימן פ"ג: **וכתב** עוד רבינו ירוחם ומה דאמרי' שאין כותבין ונותנין אם לא כתבו ונתנו מחיים קנה וכתב וז"ל מה שכתבו הרמב"ן ז"ל נראה כמו דוקא בללא נאמר לו בשטר מתנה מחיים אבל אם נאמר לו בשטר לקנות לו לאחר מיתה ומשמע שלא נתכוון לזכרון דברים בעלמא אלא לקנות בשטר דיוקא כמתנת שכיב מרע דכתיב בה קנין ואריך ייפוי כח ובלא ייפוי כח אינו קונה עכ"ל ומ"ש כתב רבינו ירוחם ומה שכתב בשם הרשב"א שכתב בשם הרמב"ן ז"ל לפי שקבלו עליהם בתים מעשה שהיה כך וכך אנשים שהיו מהלכים בדרך ונתנו מעות ביד אחד מהם ואמרו לו תן מעות אלו לפלוני בעיר פלוני ואם ימות בדרך תהא מתנה לפלוני ומת בדרך ובאו לפני הרשב"א ז"ל ואמר שאין מתנה זו מתנה עד שיגיע לעיר פלוני ויתנם לו בחייו ואם ימות בדרך תהא מתנה לפלוני ואם יגיע לעיר פלוני ויתנם לו בחייו ואח"כ ימות בדרך תהא מתנה לפלוני ואם ימות בדרך ואח"כ יגיע לעיר פלוני ויתנם לו בחייו תהא מתנה לפלוני ואם ימות בדרך ואח"כ יגיע לעיר פלוני ויתנם לו בחייו ואח"כ ימות בדרך

וכתבו דו לעון זה שהי פלוני נתנה לפלוני ומחתים עליו עדים וכ"ג לא חיישינן למימר שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה אלא לזוקק כשאמר לעדים כתבו ותנו משמע מתוך דבריו שהמתנה לא תהיה אלא בכתיבה כ"כ האחרונים בשם הראב"ד עד כאן לשונו (עז) **ומ"ש** רבינו ובריא שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין נותנין אפילו במיפה את כחו וכתב ר"י אבל אם אמר להם תנו ולא אמר כתבו נותנין אע"ג דליכא אלא דיבור בעלמא משום מצוה לקיים דברי המת דשייך אף בבריא : (עח) והרמ"ה כתב דבבריא ובמתנת שכיב מרע במקצת שאינו מצוה מהמת מיתה לא שנא אם אמר כתבו ותנו ל"ש אם אמר תנו לו להודיה אין כותבין ונותנין לו לא שנא מחיים לא שנא לאחר מיתה ולא קנה אלא במשיכה א"נ אגב ארעא : (עט) והא דאמרינן בריא שאמר כתבו ותנו ומת אין כותבין ונותנין לאו למימרא דמחיים כותבין ונותנין דהא בריא הוא ולא קנה באמירה ולא בכתיבה כה"ג אלא רבותא קמ"ל דאפילו אם מת דסד"א בהך דאמר כתבו גלי דעתיה דבדעת שלמה מפקך ומצוה לקיים דברי המת אפילו הכי אין כותבין דלא אמרי' מצוה לקיים דברי המת אלא (פ) היכא דאתפסיה ביד שליש : (פא) וה"מ דאמר כתבו ותנו מנה לפלוני אבל היכא דאמר כתבו ותנו שדה לפלוני אפילו בריא נמי איכא לפלוני אי מחיים כותבין ונותנין אי לא הדר ביה קמי דמטא שטר לידיה דמקבל לאחר מיתה אין כותבין ונותנין ואי קנו מיניה ואמר להו כתבו ותנו בכל ענין כותבין ונותנין אף לאחר מיתה ע"כ : (פב) מי שמת

ונמצא

ע"כ : (עח) ובריא שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין נותנין אפילו במיפה את כחו וכתב ר"י אבל אם אמר להם תנו ולא אמר כתבו נותנין אע"ג דליכא אלא דיבור בעלמא משום מצוה לקיים דברי המת דשייך אף בבריא : (עט) והרמ"ה כתב דבבריא ובמתנת שכיב מרע במקצת שאינו מצוה מהמת מיתה לא שנא אם אמר כתבו ותנו ל"ש אם אמר תנו לו להודיה אין כותבין ונותנין לו לא שנא מחיים לא שנא לאחר מיתה ולא קנה אלא במשיכה א"נ אגב ארעא : (פ) והא דאמרינן בריא שאמר כתבו ותנו ומת אין כותבין ונותנין לאו למימרא דמחיים כותבין ונותנין דהא בריא הוא ולא קנה באמירה ולא בכתיבה כה"ג אלא רבותא קמ"ל דאפילו אם מת דסד"א בהך דאמר כתבו גלי דעתיה דבדעת שלמה מפקך ומצוה לקיים דברי המת אפילו הכי אין כותבין דלא אמרי' מצוה לקיים דברי המת אלא (פא) היכא דאתפסיה ביד שליש : (פב) וה"מ דאמר כתבו ותנו מנה לפלוני אבל היכא דאמר כתבו ותנו שדה לפלוני אפילו בריא נמי איכא לפלוני אי מחיים כותבין ונותנין אי לא הדר ביה קמי דמטא שטר לידיה דמקבל לאחר מיתה אין כותבין ונותנין ואי קנו מיניה ואמר להו כתבו ותנו בכל ענין כותבין ונותנין אף לאחר מיתה ע"כ : (פג) מי שמת

ונמצא וכמסורים דמי ויתבארו בסי' רנ"ב סעיף ג' בס"ד : (לט) **והרמ"ה** כתב וכו' הביא דבריו לחלוק מדין מלה"ה שכתב ר"י וע' בסי' רכ"ה ושאר דברי הרמ"ה מבוארים זולת מה שמחלק בין מנה לשדה צריך לבאר דה"ט דמנה אין נקנה אלא במשיכה או בהגבהה ולא בשטר דכתב ליה הוא או עדיים בשליחותו משא"כ שדה דנקנה בשטר הילכך כשאמר לעדים כתבו ותנו שדה לפלוני כותבים ונותנים מחיים בשליחותו ונקנה המקבל כלילו כתב המוכן בעצמו בשטר שדי נתונה לך ונתן לו בפני עדים זכה בו המקבל ה"נ כשכתבו העדים שטר בשליחותו נמי קנה המקבל : **מי** שמת ומצא קשורה וכו' . משנה פ' י"נ (דף קל"ה) והרשב"ם [פי'] דתנא קשורה לרבותא דליכא למימר אחר כתב ונתנה לשם כדי למהרו"ך שהשיג על זה והתירוך בדברים דמוויים : (לח) **ובריא** שאמר כתבו ותנו וכו' . מבואר בגמרא בהיכא דשלח רבין וכו' ר"י דבדאמר תנו ולא אמר כתבו נותנין וכו' ועדיף טפי מדאמר כתבו ותנו אפילו במיפה את כחו דמבואר בגמרא (סוף דף קל"ה) שכתב וז"ל ומיהו בריש ע"פ שמיפה את כחו כעכין יפוי שכ"מ דקאמר תנו אף כתבו אפילו הכי אין כותבין ונותנין לו לאחר מיתה דכיון דשלח רבין וכו' ר"ל שאמר כתבו ותנו ואף על גב דלא אמר תנו לו לתוכיה אין כותבין ונותנין לו אלא שנא מחיים לא שנא לאחר מיתה ולא קנה אלא במשיכה א"נ אגב ארעא : (לט) **ומ"ש** בשם הרמ"ה דבבריא ובמתנת ש"מ במקצת מיתה ל"ש אם אמר כתבו ותנו לו אם אמר תנו לו לתוכיה אין כותבין ונותנין לו וכו' דלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא היכא דאתפסיה ביד שליש זה שכתב דלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא בשטר כתבו ותנו לפלוני ומת אין כותבין ונותנין לו וכו' דלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא היכא דאתפסיה ביד שליש כ"כ התוס' והרא"ש והר"ן ז"ל בשם פ"ק דגיטין ובשם פ' מציאת השאה בשם ר"ת : (ג"ה) וכתבו רבינו בסי' רנ"ב : ומ"ש בשם הרמב"ם בפ"ק דגיטין ובפ' מציאת השאה בשם ר"ת דבריו ותי קנו מיניה ול"ל כתבו ותנו כלל ענין כותבין ונותנין כו' משום הית דכיון דקנו מיניה וסתם קנין הוי כמעכשיו משעת קנין הוי קנוי לו ומה שכותבין הינו שלא לרמותו אלא שיהא לו שטר לאחר מיתה ואפילו הוי כשלא אמר עם הקנין יפוי כח שם אמר בפירוש שמוכן בקנין מהיום ולעולם בכל לפי תנאו ואפילו הוי מצוה מחמת מיתה וקריך שיהא מקנה כדין בריא וכמו שכתב הרמב"ם עכ"ל : [יג] **כתב** הרשב"ם בתשובה סימן קלט וכ"כ הא דאמרינן בפ"ק דגיטין דאמר תנו מנה לפלוני למאה קבור לא חיישינן ה"מ דמי שמלאו לו מנין בעין אבל שם לא מלאו לו שום מנה אין חייבין ליתן לו ואין מוחרים לשום מכאסיו אמר ליתן לו ועיין שם : **כתב** רבינו ירוחם בנתיב כ"ד בשם הרשב"ם דמתחת ס"מ דכתיב בה לגד לא קנה דאחר שחיה קונה אלא לאחר מיתה אין קרקע חיו שלו ומלאו מקנה על גב הקרקע שחיו שלו : **ראובן** תבע את שמעון שחיו הפקידה בידו ואמר לו שיתנהו לראובן אחר מותה ושמעון משיב כך אמרה לי שם לעטרך תנהו לי ושם חמות תנהו לה עיין במרדכי פ' י"ג : **רחל** שהיתה חולה ונכסיה ואחר מותה נודע שלאה היתה בביתה ותפסה לרחל ויש חולקין שהרי מעות שחוייבו שטרי לאחר מותי לראובן ולא לרחל עיין במרדכי פרק מי שחת בתשובת הר"מ : **אלמנה** שנשחת וחזרה ונתחלמה ונתנה מטלטלי לבתה ומתה ובניה מבעלה הראשון מערערין על המתנה מפני שלא נשבעה על כתובתה מחביאים עיין במרדכי הנזכר וכמה מקומות מחרים וכתבתים בטור סי"ע : **אלמנה** שלוקחה בשעת מיתה לתת מנכסיה לפלוני והבן שתת ושכשיו טוען שלא נשבעה על כתובתה ומה שתקח שלא להכעיסה עיין במרדכי פ"ג דסנהדרין : בתוב בסוף הגהות מרדכי דבתרת ס"מ שאמר תנו ח' זקוקים לפלוני למחר חזר ואמר שמונה זקוקים לפלוני מסתברא דאין לו אלא ח' זקוקים וכ"כ במרדכי בפרק נערה שנתפתתה בשם ר"ת : **מי** שמת ומצאתה קשורה כו בותת ס"מ וכו' לא יתנהו לזה שכתובה על שמו וכו' זיכה בו לאחר מיתה בחיי אין לו אלא מן היורשים דבריו קיימים משנה בפ' י"נ (קלה :) מי שמת ומצאתה דיתתיקי קשורה על ירכו חיו כלום זיכה בה לאחר מיתה אין לו אלא מן היורשים דבריו קיימים · ופר"ח דיתתיקי. לותת ס"מ : על ירכו · רבותא נקט לילכך למימר אחר כתב ונתנה לשם כדי לזכות בנכסי המת : ס"ז חיו כלום · שאפי' שם מחזיק אחר מיתה בחותו השטר לא קני דאע"ג דלותת ס"מ קונה לאחר מיתה ה"מ כדי שלא תטרף דעתו עליו אבל כח השטר לא עדיף כנותתו אלא בקבלת השטר ואין שטר לאחר מיתה : זיכה בה . הש"מ לאחר מחיים אע"פ שלא נכתב לשם חותו

דרכי משה

(עז) וע"ל סימן ס"ח מדין צוואה הנעשית לפני ערכאות של עכו"ם או מהני וכן לקמן ס"ם רנ"ג יתבאר דין זה בדברי רבינו : (יז) ועיין לקמן ס"ם רנ"ב מדין מצוה לקיים דברי המתת וכתב

פרישה

בפניהם דהיינו לשון תנו לבד : (לח) **ובריא** שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני כו' ע"ל בגמרא פ' י"ב (סוף דף קל"ה) מתיב ר' אבא בר ממל בריא שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שם שכ"מ כותבין ונותנין ומקשה מברייתא דשכ"מ כותבין ונותנין אף בבריא ומפרש שם דיפוי כחו שאמר ולפ כתבו ותנו ואבו ליה מ"ש לא קני ולא תאמרינן כיון דאי אמר תנו לאחר מיתה משום מצוה לקיים דברי המת אע"ג דלא אמר כתבו ותנו משמע דאפילו בריא אף בבריא ובמתנת שכיב מרע במקצת שאינו מצוה מהמת מיתה לא שנא אם אמר כתבו ותנו ל"ש אם אמר תנו לו להודיה אין כותבין ונותנין לו לא שנא מחיים לא שנא לאחר מיתה ולא קנה אלא במשיכה א"נ אגב ארעא : (מ) והא דאמרינן בריא שאמר כתבו ותנו ומת אין כותבין ונותנין לאו למימרא דמחיים כותבין ונותנין דהא בריא הוא ולא קנה באמירה ולא בכתיבה כה"ג אלא רבותא קמ"ל דאפילו אם מת דסד"א בהך דאמר כתבו גלי דעתיה דבדעת שלמה מפקך ומצוה לקיים דברי המת אפילו הכי אין כותבין ונותנין דלא אמרי' מצוה לקיים דברי המת אלא (מא) היכא דאתפסיה ביד שליש : (מב) וה"מ דאמר כתבו ותנו מנה לפלוני אבל היכא דאמר כתבו ותנו שדה לפלוני אפילו בריא נמי איכא לפלוני אי מחיים כותבין ונותנין אי לא הדר ביה קמי דמטא שטר לידיה דמקבל לאחר מיתה אין כותבין ונותנין ואי קנו מיניה ואמר להו כתבו ותנו בכל ענין כותבין ונותנין אף לאחר מיתה ע"כ : (מג) מי שמת

ונמצא

דרישה

שמת כתבו ומסר לזה וחזר וכתבו לזה יכול לחזור בו וכמ"ש לעיל (סעיף כ"ח) וכ"ל דס"ל להמ"מ דמסירת שטר זה ס"ס כמו קנין ומצלת דסוה מתנת שכ"מ במקצת בקנין לסוה כמתנת בריא ומיהו יכול לחזור אבל הכ"י כתב פי"ב (דף רכ"ד ע"ב) מהדברי הרמב"ם וז"ל דעת ר"ת ורמב"ם ז"ל שאם כתבו ונתנו ממיים קנה ועשין כן לכתחילה והביאה מן האחרונים שסכימו לדעת ר"י ז"ל שסובר שאם הולה לסקנות לאחר מיתה בשטר אם בקנין בדין מתנת בריא חיו כלום אפ"כ מקנה לו מעכשיו כבריא דתקנת ז"ל בשכ"מ אלא תעוף דעתו עליו היכא שמקנה במיתה אבל כשהולה בשטר כבריא היכו שהי כבריא כו' ור"ל היכן שודאי אין יקנה קניינו כ"א לאחר מיתה דוודאי לא מלי למיכב וכבר הזכרתי סברת זו כמה פעמים ואין לזוך להאריך בה ודוק : (מ) (לט) **וכתב** ר"י אבל אם אמר כתבו ותנו לו בשטר מ"מ אין נותנין לו בהתנה מה שאין כותבין ונותנין ר"ל דלא אם כבר כתבו ונתנו לו בשטר מ"מ אין נותנין לו בהתנה מה שאין כותבין ונותנין ומוסה בכן מליתן לו עד שמת דאז מ"מ נותנין לו כיון דלא שכיח ויבוא עליו היכא בהדיבור וגם אין בו משום מצוה לקיים דברי המת ומ"מ אין נותנין לו עד שמת דאז מ"מ נותנין ל

לזכות בנכסי המת : ומ"ש או שחפרש בו מיהוש וכו' . כ"כ לשם התום' בד"ה כל שכתוב בה : ומ"ש פרשב"ם שם זיכה בו למחר וכו' . שם : וכתב הרב המגיד דמלכתא הרמב"ם בפ"ט מה' זכייה ושם זיכה בה למחר וכו' כל הדבריס שבה קיימים וכו' אלמא לשם זיכה במקנת למחר לא כל שאחר קיים שהרי גילה בדעתו שהוא רוצה בה ולא רציתי כן למחר מן המפרשים שהיה מפרש זה כדבריו בכאן עכ"ל ומביאו ב"י אבל בספר ב"ה כתב דכ"י פ"ק דמציעא מוקי בהבנת הרמב"ם בזה ועיין בהריב"ש בסי' קס"ה כי הכריח מדברי הרמב"ם בפרק ח' מכדברי הרב המגיד עכ"ל ומשמע דלכי נקטינן כפי' הרב המגיד עכ"ל :

(מד) **כתב** הרמב"ם וכן מי שכתב ש"מ על עצמו וכו' . פירוש כיון דבנמצא לוותה קשורה וכו' חיישינן דכתב ונמלך ה"נ בש"מ חיישינן דילמא כת' ללוות ונמלך ולא לוה: (מה) **וכתב** ג"כ ז"ל בתשובה וכו' . פירוש דמתניתין בריה שהקנה בקנין בפני עדים ונתנו לעלים וז"ל יהא זה שלך ולא פירש לו כלום מי נמי ז"ל הכא עד שתומר לך מה תעשה ומתי קנה המקבל דמשעת הקנין קנהו המקבל והשטר מיהו אלא לרחים ומ"מ מכחי ניחום דשמא מתחלה כשהקנה בקנין התנה עם העדים שיקנו מידו ויכתבו שטר מתנה לפלוני בכך וכך ויתנו השטר לידו שמא יהא נמלך ומלך וכן היה דלמחר שנתנו לעלים חזר לחר מיתה וכו' כן כתבו שם התום' ותמה דלמרי' מי זו היא מתנת בריא שיש כמתנת שכיב מרע דלא קני אלא למחר מיתה כל שכתוב בה מכיום ולמחר מיתה מפרש ר"ת מכיום ולמחר מיתה היינו מכיום שם לא יחזור עד למחר מיתה ומירי כגון שפירש בפירוש מכיום שם לא יחזור עד למחר מיתה דמסתמא שם אמר מכיום ולמחר מיתה הוי מכיום קני גופה ולמחר מיתה קני פירות כדמשמע בתוכי' בסמוך : (מד) **כתב** הרמב"ם וכן מי שכתב שטר חוב על עצמו כשם אחר או בשם אחד מבניו ונתן אותו ביד שליש ואמר לו יהא זה אצלך ולא פירש כלום או אמר לו הנח עד שאומר לך מה תעשה בו ומת הרי זה אינו כלום וכתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה על דבריו דהיינו דוקא בשטר חוב לפי שכותבין שטר ללוות ונמצא קשורה בו צוואת שב"מ שאינה חלה עד לאחר מיתה או שמפורש בו מהיום אם לא אחזור בי עד לאחר מיתה שגם (יח) בזה לא נגמר הקנין עד לאחר מיתה שהרי כל ימיו יכול לחזור בו לא יתנוהו לזה שכתובה על שמו דכל' זמן שלא הגיע ליד המקבל בחיי הנותן לא קנה זיכה בו לאחר בחייו בין מן היורשין בין שלא מן היורשין דבריו קיימים : (מג) פי' רשב"ם אם זיכה בו לאחר ואמר ליה זכה במה שכתוב בזה השטר אע"פ שאינו כתוב על שמו שכתוב על שם ראובן ואמר לשמעון זכה במה שכתוב בה קונה דלא גרע משאר צוואתו שהיא בכתובה וכמסורה והראב"ד פירש זיכה בה לאחר שאמר לראובן זכה בשטר זה לצורך שמעון קנה אפילו אם ראובן הזובה בשביל שמעון הוא יורש ולא אמרי' כיון שהוא יורשו כאילו לא יצא מתחת ידו ודוקא בחולק מקרקעי אבל מטלטלי לא שאין שטר למטלטלי ע"כ : (מד) כתב הרמב"ם וכן מי שכתב שטר חוב על עצמו בשם אחר או בשם אחד מבניו ונתן אותו ביד שליש ואמר לו יהא זה אצלך ולא פירש כלום או אמר לו הנח עד שאומר לך מה תעשה בו ומת הרי זה אינו כלום וכתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה על דבריו דהיינו דוקא בשטר חוב לפי שכותבין שטר ללוות

ונמצא בו מהיום אם לא אחזור בי עד לאחר מיתה שגם (יח) בזה לא נגמר הקנין עד לאחר מיתה שהרי כל ימיו יכול לחזור בו לא יתנוהו לזה שכתובה על שמו דכל' זמן שלא הגיע ליד המקבל בחיי הנותן לא קנה זיכה בו לאחר בחייו בין מן היורשין בין שלא מן היורשין דבריו קיימים : (מג) פי' רשב"ם אם זיכה בו לאחר ואמר ליה זכה במה שכתוב בזה השטר אע"פ שאינו כתוב על שמו שכתוב על שם ראובן ואמר לשמעון זכה במה שכתוב בה קונה דלא גרע משאר צוואתו שהיא בכתובה וכמסורה והראב"ד פירש זיכה בה לאחר שאמר לראובן זכה בשטר זה לצורך שמעון קנה אפילו אם ראובן הזובה בשביל שמעון הוא יורש ולא אמרי' כיון שהוא יורשו כאילו לא יצא מתחת ידו ודוקא בחולק מקרקעי אבל מטלטלי לא שאין שטר למטלטלי ע"כ : (מד) כתב הרמב"ם וכן מי שכתב שטר חוב על עצמו בשם אחר או בשם אחד מבניו ונתן אותו ביד שליש ואמר לו יהא זה אצלך ולא פירש כלום או אמר לו הנח עד שאומר לך מה תעשה בו ומת הרי זה אינו כלום וכתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה על דבריו דהיינו דוקא בשטר חוב לפי שכותבין שטר ללוות

(ב"ח) וצ"ע בסוף פ"ק דמציעא חולק בהבנת הרמב"ם בזה ועיין בהריב"ש סימן קס"ה כי הכריח מדברי הרמב"ם בפרק ח' מכדברי הרב המגיד : ומה שאמר רבינו בתחלת דבריו לו שמפורש בו מהיום שם לא לחזור בו עד לאחר מיתה כי מתניתין בריה שהקנה בקנין בפני עדים ונתנו לעלים שהרי גילה בדעתו שהוא רוצה בה ולא רציתי כן למחר מן המפרשי' שיהיה מפרש זה כדבריו בכאן עכ"ל :

(ג"ח) וב"י בסוף פ"ק דמציעא חולק בהבנת הרמב"ם בזה ועיין בהריב"ש סימן קס"ה כי הכריח מדברי הרמב"ם בפרק ח' מכדברי הרב המגיד : ומה שאמר רבינו בתחלת דבריו לו שמפורש בו מהיום אם לא אחזור בי עד לאחר מיתה וכו' כן כתבו שם התום' ותמה דלמרי' מי זו היא מתנת בריה שהיא כמתנת שכיב מרע דלא קני אלא למחר מיתה כל שכתוב בה מכיום ולמחר מיתה מפרש ר"ת מכיום ולמחר מיתה היינו מכיום שם לא יחזור בי עד למחר מיתה ומירי כגון שפירש בפירוש מכיום שם לא יחזור עד למחר מיתה דמסתמא שם אמר מכיום ולמחר מיתה הוי מכיום קני גופה ולמחר מיתה קני פירות כדמשמע בתוכי' בסמוך : (מד) **כתב** הרמב"ם וכן מי שכתב שטר חוב על עצמו בשם אחר או בשם אחד מבניו ונתן אותו ביד שליש ואמר לו יהא זה אצלך ולא פירש כלום או אמר לו הנח עד שאומר לך מה תעשה בו ומת הרי זה אינו כלום וכתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה על דבריו דהיינו דוקא בשטר חוב לפי שכותבין שטר ללוות

[יד] **כתב** הרשב"ם בתשובה תמרו משמן של גוזנים כי נותן סתם מטלטלין למחר מעכשיו ולמחר מותו ולמחר שמת טועים היורשים הבא רואים שמטלטלים אלו היו לו בשעת המתנה דשמא למחר מכלן לקחם ותמרו שעל היורשים להביא ראיה דמסתמא כאן נמלאו וכאן היו וכל שטען חזק עליו הראיה עכ"ל : [טו] וכתב עוד בתשובה סימן תפ"ב על יא שכיב מרע שנתן קרקעותיו ומגזן כל נכסיו אלא זכה במטלטלין והשטרות מפני אלא קנה קרקעות עד למחר גמר מיתה והרי זה כמקנה מטלטלין מגד קרקעות של עלמו אלא קנה ואפילו למר במתנת המטלטלין והריני נותן מטלטלי מגד מקרקעי היינו אלא כמיפה כאו אלא אם כן יאמר והריני נותן לו מטלטלי ולא מגד מקרקעי שהדבר ברור שהוא נותן לו מטלטלי במתנת שכיב מרע ועוד מוסיף לו מגד קרקע ולכשתמה תומר שקניית המגד בטלה יקנה מלד מתנת ש"מ עד כאן לשונו וכתב עוד בתשובה אפי' קדם למד מהיורשים והחזיק בנכסים אין חזקתו כלום דהו"ל כשותפין שאין מחזיקין זה על זה ואפי' בטוען אתה מכרתם לי למחר מיתת המורים שהיו כאמן ואפי' במטלטלין שעודע להם בירושה אי היכא עדיים ורמה דומיא דלמון ונפקד וכ"ש בקרקעות וכתב עוד מה שטען רחובן שאפי' מה שחייב זה היורש למוריש יש לו ליתן לו חלקו הדין עם רחובן כל זמן שאין זה בא אלא מכח מתנה זו שנתן לו מוריש כל חוביותיו בין בשטר בין בעל פה לפי שאלוה ע"פ היכא ניקנית בשטר וכיון שמוריש לא מחל לו חוב זה אלא שנתן לו נכסיו כתם אין אלוה של מחריס בכלל נכסיו אע"פ שנכסי הלוה משועבדים לו דקי"ל כרבא דבפרק כל שעה (ל :) חייב לו היכא קונה ולפיכך לפילו מה שחייב לו לא קנה ולא נמחל לו מחמת מתנה זו אע"כ טען שפרעו או שמחל לו בפירוש ומה שטען רחובן שיבא היה תמהולה בלותה מתנה היכא חייב ליבא לפי שאין לו בזה טענת בריה עכ"ל : [טז] וכתב עוד ח"ג סי' קי"ב שאלת רחובן שהוא חולה ומתיירא שמא ימות פתאום ומהלך בחוץ כשאר בני אדם ועלה בדעתו לכתוב על ביתו מחייב כדי לסלק מחלוקת מבין יורשיו ורולה למנות אפטרופסין על בניו והם קטנים מעכשיו ולאחר מיתה ולחלק נכסיו בין יורשיו . תשובה תחלת כל דבר צריך לתת בתשובה ב"מ

דבמ"ח מכאן ולהבא הוא גובה ועוד שאפילו נתן לו בשטר מתנה כל מה שאדם מחייב לו לא קנה ולא נמחל לו מחמת מתנה זו עכ"פ טען שפרעו או שמחל לו בפירוש ומה שטען רחובן שיבא היה תמהולה בלותה מתנה היכא חייב ליבא לפי שאין לו בזה טענת בריה עכ"ל : [טז] וכתב עוד ח"ג סי' קי"ב שאלת רחובן שהוא חולה ומתיירא שמא ימות פתאום ומהלך בחוץ כשאר בני אדם ועלה בדעתו לכתוב על ביתו מחייב כדי לסלק מחלוקת מבין יורשיו ורולה למנות אפטרופסין על בניו והם קטנים מעכשיו ולאחר מיתה ולחלק נכסיו בין יורשיו . תשובה תחלת כל דבר צריך לתת בתשובה ב"מ

דרכי משה

(יח) וכתב המ"מ פ"ט מה"ז כ' הרמב"ם אע"פ שקנו מידו כדי ליפות כח אפ"ה יכול לחזור בו ודוקא בנותן כל נכסיו דאז אין המתנה חלה אלא לאחר מיתה אבל במקנה ליה במקנת נכסיו וקנו מידו ודאי קנה דהוי במתנת בריא וע"ש עוד תילוקים מדין זה . כתב המרדכי ס"פ י"ג השיב רבינו גרשום על ראובן שצוה לשמעון אפוטרופוס שיזן כך וכך תן לבני ודאי דברי שכ"מ בכתובים וכמסורים דמו אבל אם לא א"ל מה שיתן לו אלא א"ל ידך כידי ופיך כפי לחלק הנכסים אחר מותו כפי מה שירצה יש ללמוד מדבריו שלא נתן מחיים כלום אלא שמסכים למה שיעשה שמעון אחר מותו ואין מתנתו כלום דמיד שמת נפלו הנכסים קמי יתמי ושוב אין לאפוטרופוס זה כח בהן וכתב שם דרשב"ם מסקפק בה והולק על ר"ג וס"ל דיש כח ביד אפוטרופוס לעשות מה שירצה ובתשובת הרשב"א סימן אלף קמ"ז משמע קצת כדברי ר"ג וב"ג דעת מהרי"ק שורש צ"ד וכן פסק בההיא בתשובת הרשב"א סימן תס"ד והאריך שם בתשובות דאין מוסיפין כלום על דברי שכ"מ ואין ליתן אלא מה שנתן הוא עצמו בחייו וכ"פ שם בתשובות סי' תתקי"ח דלא אזלינן כתר אומדנא בדברי שכ"מ ואין כותבין אלא מה שאמר בפירוש אבל ב"י כ' מתשובות ריב"ש כדברי רשב"ם דאזלינן בתרה ומדכתב ואע"ג שאמר כך וכך יחלוקו מנכסי או ממטוני לא אמרינן דמיד שכתת נפלו הנכסים קמי יתמי וכ"נ דעת הרד"ך בתשובות

בית

פרישה

שכרי כל ימיו יכול לחזור בו פי' ומייתינן שמא מוד בו וגם בריתא בגומלת שכ"מ מ"ט מיהו כלום ולפיכך לפילו נכתב בשטר לוותה שהשטר לו תקנין כוח ליפות כמו לפ"ם מיהו כלום דמייתינן שמא מוד בו וכן מפורש בהבלי סלמה"ם בסלכות מתנה בריא ועיין בהריב"ש סימן קס"ה כי הכריח מדברי סלמה"ם בפרק ח' מכדברי הרב המגיד : ומה שאמר רבינו בתחלת דבריו לו שמפורש בו מהיום אם לא אחזור בי עד לאחר מיתה וכו' כן כתבו שם התום' ותמה דלמרי' מי זו היא מתנת בריה שהיא כמתנת שכיב מרע דלא קני אלא למחר מיתה כל שכתוב בה מכיום ולמחר מיתה מפרש ר"ת מכיום ולמחר מיתה היינו מכיום שם לא יחזור בי עד למחר מיתה ומירי כגון שפירש בפירוש מכיום שם לא יחזור עד למחר מיתה דמסתמא שם אמר מכיום ולמחר מיתה הוי מכיום קני גופה ולמחר מיתה קני פירות כדמשמע בתוכי' בסמוך : (מד) **כתב** הרמב"ם וכן מי שכתב שטר חוב על עצמו בשם אחר או בשם אחד מבניו ונתן אותו ביד שליש ואמר לו יהא זה אצלך ולא פירש כלום או אמר לו הנח עד שאומר לך מה תעשה בו ומת הרי זה אינו כלום וכתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה על דבריו דהיינו דוקא בשטר חוב לפי שכותבין שטר ללוות ונמלך ונ"ל לומר דהרמב"ם מיירי בידוע דהקנה בסתם ולכך בשטר"ח מן הסתם כמי מייתינן שמא לא לוה אבל בתתנה מן הסתם קנה המקבל אבל ודאי אם מיהו יודע דהקנה בסתם לא קנה המקבל דאיכא למיחש שמא התנה מתחלה עם העדים . ועדיין יש להקשות דהכא תמרינן דבשט"ח בין להרמב"ם בין להרא"ש מיהו כלום אלמא דמחזיר מותו ליורשי לוה ולעיל בסימן ס"ה סעיף י' כתב רבינו דאין מחזירין לא לזה ולא לזה וז"ל לעיל מיירי בשט"ח בקנין כמפורש לשם דמשעה שיש בו קנין לא יחזירנו גם ליורשי לוה והכא מיירי בשטר לילי בית קנין אך לפי זה קשה דלמא הו"ל להרמ"ם לחלק בין ש"ח למתנה בקנין דבש"ח גופיה הוה ליה לחלק בין יש בו קנין לאין בו קנין וי"ל דהרמ"ם סייד להשוקל במעשה שהיה במתנה ורלה השוקל להשוותו למ"ש הרמב"ם בש"ח שמצא ביד שלים שמיהו כלום דס"ל במתנה שמצא ביד שלים והשיב לו הרא"ש דלמא תמר הרמב"ם אלא דוקא בש"ח לפי שכותבים ללוה ע"פ מלוה עמו וכו' מבל ודאי ס"ל להרמ"ם דבשטר שאין בו קנין מיהו כלום מ"מ בשטר שיש בו קנין אין מחזירין לא לזה ולא לזה : כתב הרשב"ם בתשובה היכא דטען היורש שהמטלטלין שנתן מוריש מעכשיו ולאחר מותו שמא לא הוו ליה בשעת המתנה דלמרו משמן של גוזנים על היורש להביא ראיה דמסתמא כאן נמלאו היו וכל שטען חזק עליו (פי' כל שטענו חזק יודע עליו להביא ראיה לדבר שכ"מ

להעיקר על המקבל להכיח רמיה וכן פסק בסי' פ' סעיף ו' וז"ל לומר דבסי' ס' ובסימן קי"ב מיירי בטוען המחזיק בדי וכן שהטוען מי וכן שמת היורש טוען שמת מורי ולכן הכריע הרב דעל המקבל להכיח רמיה וכלן מיירי ביורש טוען שמת מורי על היורש להכיח רמיה:

רנא (ו) **מתנת** שכיב מרע בקנין במקצת וכו' . בפרק מי שמת (דף קכ"ג) הכיא מתניתא דהכא בהך בחייס ובמותי דרב אמר הרי היא כמתנת שכיב מרע ושמואל אמר הרי היא כמתנת בריא ופי' רשב"ם דליכא למיקמי במתנת בריא דהיכי ליימי רב הרי היא כמתנת שכ"מ למיקני לימי רב הרי היא כמתנת שכ"מ ולא מין שטר למאר מיתה אלא במתנת שכ"מ במקצת שכתוב בה קנין וקונה לד"ה בין עמד בין לא עמד דהכא כתיב בה בחיי ובמותי ורב אמר הרי היא כמתנת שכ"מ . למיקני למאר מיתה ואם עמד חזר וכ"ם אם מתנת שכ"מ בכל שהוא בלא שיור אלא קני אלא עד למאר מיתה : סימנא למייס . כלומר במות דוקא הוא ומחייס לאו דוקא אלא לסימן טוב לפי שהזכיר מיתתו אלא רמה לתחום פיו לשטן כלומר המקום יגילני מחולי זה ולא תמות . כתב רבינו ירוחם נכ"ל מי כתב בה מקיס ולמאר מיתה נרוך קנין ולא אמרינן דברי ככתובין וכמסורין ואם עמד חזר למה מקי מחולי זה קאמר ושטר לוואה שיש בה אמרינן כמאן דאמר מעכשיו דמי עד כאן לשטו : (ג) **וכתב** הרמב"ם אבל בריא שכתב מתנה וכתב בה מחייס ובמות הרי זו מתנה גמורה וכו' . בסוף פ' לא הרי היא כמתנת שכ"מ ואם עמד חזר וכל שכן אם מתנת שכ"מ בכל שהוא אלא שיור אלא קני אלא עד למאר מיתה ואם עמד בריא וכל שכן אם מתנת שכ"מ בקנין במקצת כלומר אפילו בקנין וכבולה לכיון דהזכיר מיתה וכו' הו"ל מלוה מאר מיתה דאפילו במיתה כתו בקנין אם עמד חזר וזה שאמר רבינו יש לה דין שכ"מ פי' דין שכ"מ דמלוה מאר מיתה אבל הרמב"ם כפ"ב מזכייה כתב בסתם ולא הזכיר קנין ושעמו דהא למאי דקיל"ל כרב אין חילוק בין יש אם קנין למין אם קנין וגראה דאף רמב"ם לא היה לריך לפרש כך אלא משום דשמואל קאמר ס"ל כמתנת בריא ואם עמד אינו חוזר ופשיטא דבבריא לא קני אלא בקנין אבל בריא חזר בריא אין חילוק וכיון דשמואל לא נקט בפרמב"ם אלא לאורויי רבותא בלבי : ומ"ש או מחייס ובמות . אם קאמר רבא דאי כתוב בה מחייס קנה ופרמב"ם השמיט דוקא מעתה התחיל לפסוק כשמואל בתו מכבסיה בנדוניתה פחות משלוש העכבסים שתתחלק בכך : [יט] **וכתב** עוד ח"ג סי' קכ"ג שבאחל על רחובן שלוה בשעת פטירתו שתעול בתו מכבסיו כך וכך ולא לוה שתעול מחמת ניחותה אם תעול חובה כך מוסיף על עיטור נכסים והשיב שדעתו טובה לומר שאם בפרק מי שמת גבי מי שמת והניח שתי בנות וכן וקדמה הראשונה ונעלה עיטור נכסים ולא הספיקה השניה לגבות עד שמת הבן שניה ויתרה משום דאית לה רווח בית מכני נכסי כיון דבירושלמי פסקו כר' חנינא דפליג אר' יוחנן די לנו שנפסוק כר' יוחנן במה שנתפרש בהדיא דהייט דשמת הבן דאית לה רווח בית בירושת העכבסים כבן אבל רווח בית מחמת מתנת האב לא שמין מתנה זו אלא בעכבסים שבאו לה במתנה ממקום אחר : וכתב עוד שם סי' קכ"ג שאם הבת קטנה ויש לה אפוטרופסין יכולים מעכבין לתובע מה שהניח לה מניה כי מעכבין הוא אלא הפירות אלא : [כ] **וכתב** עוד שם סימן קכ"ז על ג"מ שהוא לעשות שני ספרים והסופר שכתב הלוהו קבע זמן להשלמתן שתי שניס ובשמע כן בא"מ אמר זמן מועט הוא שתי שניס די שיעשו תוך כ' שניס והסופר שכח ולא תיקן הלוהו והשיב שאע"פ שבלוהו כתוב שיעשו תוך שני שניס אין הולכין אלא אחר דבריו המחרונים אפי' קבע מתאלה זמן שתי שניס יכול הוא לחזור בזו ולומר אחם וכל שאחם יודעים האמת שכך אמר הולכים אחר דבריו ואחר גילוי דעתו (כ) :

[כא] **וכתב** עוד שם סי' קכ"ח אמרת שהוא שהוא רגיל לעשות בעלי וחיכור כלותו ספר בכתיבה נקיה וגויין ותפוחים וקשוטי ספרים כלותו שיזכרו אותו לטוב שעשה שניס כאחד שעשה פלוני : [כב] **וכתב** עוד שנשאל על רחובן שעשה שטרי מתנת בריא שנתן לשמעון אחיו בתיס וכרמיס ונתן השטר ביד נאמן ואוהו שיתן לאחר שיכתב שטר זה לאחיו ואח"כ נפח רחובן שעשה בהיה והוליד בנים ונפטר ואז מסר הנפקד אותו שטר לשמעון ואחלוקה עד שיכתבו שיחזרו הבתים ביד נאמן ביד שמעון ושעמו כי אחר שכתב השטר מזר רחובן ולקח משמעון והחזיק בהם שני חזקה ולא מיחה שמעון והשיב שמעון כי הוא לא ידע במתנה עד עכשיו ומפני כן לא מיחה והשיב הרב דטעמת שמעון יפה היא ודומה למה שאמרו בפרק ב' דכתובות (יז :) אין מחזיקין בנכסי קטן אפי' כגדיל ומיהו דוקא אם היורשים והאלמנה מודים לו שלא בא לידו שטר אחם עד עכשיו אבל אם אינם מודים לו עליו להכיח רמיה כי כל מי שטוען לא הייתי יודע שקרקע זה שלי אלו שטוען שזה החזיק בקרקעי עליו להכיח רמיה שאיש אחם רחוק שלא יודע לו אלו שהיה בענין אחר מאחת כגון שהיה בורח מאחת מרדנין אלו שהיה בשכוני גוואי ואע"פ שהנפקד מעיד לו שיגו שלא עד אחד עכ"ל . רחובן כאב לשמעון כל נכסיו באחלה ונפטר רחובן ושמעון מקבל האחלה שוחל ללוי על קנאת מטלטלין שאומר שהנותן הפקידם בידו ולוי אומר שרחובן נאחם לו אחיים עיין בחשובות הרמ"ם כלל ק"ו סימן ב' ועיין בחשובות מיימון בספר קנין סי' י"ב ועיין בכלל פ"ג סי' ג' וסי' ד' . כחוב בחשובות הרשב"ם סי' תלם וכ"ג הנותן בידו ומשייר לעלמו יש מהכמי האחרונים שאמרו שאינו יכול להשכירם לאחרים ואינו מחזור וכן הסכימו הרמשונים ו"ל עכ"ל . עיין בדברי רבינו סי' רל"ד והריב"ש שמ"ס . עיין בכלל ס"ח סי' ב' וכ"ג וכ"ח בחחלת אחת מיש שהתרנה לה הבעל עיין במרדכי פרק הזהב :

רנא (ו) **מתנת** שכ"מ בקנין במקצת שכתוב בה שדי זו אני נותן בחייס ובמות או מי נותן בחייס ובמות כיון שהזכיר בה מות יש לה דין מתנת שכ"מ שאינו קונה אלא לאחר מיתה ולא הזכיר בה מחיים אלא לסימנא דחיי פירוש לישב דעתו שיחיה מחולי זה : (ג) וכתב הרמב"ם אבל בריא שכתב מתנה וכתב בה מחיים ובמות הרי זו מתנה גמורה כיון שכתב בה מחיים ומה שכתב ובמות כמי שאמר מעהה ועד עולם :

מתנת

(ו) אבל במתנת בריא בקנין כשהקנה קנה המקבל : ללוות ולא לוהו: (מה)

רנא (ו) **מתנת** שכיב מרע בקנין במקצת וכו' . בפרק מי שמת (דף קכ"ג) הכיא מתניתא דהכא בהך בחייס ובמותי דרב אמר הרי היא כמתנת שכיב מרע ושמואל אמר הרי היא כמתנת בריא ופי' רשב"ם דליכא למיקמי במתנת בריא דהיכי ליימי רב הרי היא כמתנת שכ"מ למיקני לימי רב הרי היא כמתנת שכ"מ ולא מין שטר למאר מיתה אלא במתנת שכ"מ במקצת שכתוב בה קנין וקונה לד"ה בין עמד בין לא עמד דהכא כתיב בה בחיי ובמותי ורב אמר הרי היא כמתנת שכ"מ . למיקני למאר מיתה ואם עמד חזר וכ"ם אם מתנת שכ"מ בכל שהוא בלא שיור אלא קני אלא עד למאר מיתה : סימנא למייס . כלומר במות דוקא הוא ומחייס לאו דוקא אלא לסימן טוב לפי שהזכיר מיתתו אלא רמה לתחום פיו לשטן כלומר המקום יגילני מחולי זה ולא תמות . כתב רבינו ירוחם נכ"ל מי כתב בה מקיס ולמאר מיתה נרוך קנין ולא אמרינן דברי ככתובין וכמסורין ואם עמד חזר למה מקי מחולי זה קאמר ושטר לוואה שיש בה אמרינן כמאן דאמר מעכשיו דמי עד כאן לשטו : (ג) **וכתב** הרמב"ם אבל בריא שכתב מתנה וכתב בה מחיים ובמות הרי זו מתנה גמורה וכו' . בסוף פ' לא

דרכי משה

בית ל' ועיין לקמן סימן ר"ך מדין אחד שמינה אפוטרופוס לבניו הגדולים אי מהני ועל סימן ס' שכ"ם שהקנה מטלטלין ואח"כ יא אסרו יתומים שבשעת המתנה לא היו מטלטלין ברשותו : (יט) וכן משמע בתשובותיו שהביא המרדכי פרק יש נוחלין ר' רנ"ד ע"א ועיין שהאריך בזה וכ"כ מוהר"ם פד"ו בתשובותיו סימן נ"ב ועיין וכן נראה מתשובות ריב"ש סימן י"ו ועל סימן רנ"ז כתבתי ישוב אדברי מוהר"ם ושלא יחלוק אדברי רשב"א : (כ) כתב בספקי מהרא"י ז"ל סימן נ"ט מי שבקש מיורשיו שיעשה כך וכך סיקרי צוואת שכ"ם ומה שבקש להזק העניו עשה

וכתב

פרישה

מסקנה לא סיים מוסיף ולא מיישיב כמי שמת פ"ק סקנה כיון שמסרו ליד שניס ולכך מיבע דמי בני קלייה מע"ה קני כה בסע"ם מפילו בקנין לא מכני ופ"ל סימן רמ"ג וסימן ל"ג ומ"ב ולוק :

סי רנא (ו) **מתנת** שכ"מ בקנין במקצת שכתוב כו' מקור דין זה כולו ממימרת דרב פ' מי שמת (דיס דף קכ"ג) וכרמב"ם ורבינו סוסיפו לכתוב במקצת לרבותא דל"ת כיון דסוא במקצת בקנין ומאי בחייס דקני מיד ולא סיה לו למיזל בו קו"ל דמפ"ס כיון שמכוכיר מיתה יש לו דין מכ"מ וכ"ם אם כתב לו כל נכסיו וכן פי' רשב"ם ור"ן ומיירי בין בכולו בין במקצתו ונראה דכפי מתנת שכ"מ דקאמר ר"ל שיש לו דין כמעכ ממש מיתה אפי' בלא קנין במקצתו ואם אם מתנה ולוקח כפיפה כמו בקנין וכמש"כ בסי' ר"ן בסב"ם פ"ג : או מחייס וכמות אי לפעוקי מרבא דאמר אם דמי כתב פחייס קנה משום לשון מחייס ומשמע דמשמת דמחייס וכמות לא קני אלא בקנין אבל בריא חזר בריא אין חילוק ומיהו אפילו בריא אם כתב בחייס וכמות ולא כתב מיתה אלא שכתב בחייס וכמות ולא כתב מיתה אלא שכתב בחייס וכמות ולא כתב מיתה אלא שכ

דס"ל כמתנת שכ"מ למיקני לאחר מיתה דפשיטא דקנה מחייס ולפי זה נראה כיון דפשיטא היא דקנה מחייס אין חילוק בין אמר מחייס לו לאחר בחייס וכן נראה מדברי ס"ה שם ומיהו ודאי דוקא בהקנה בקנין דאין מתנת בריא קונה אלא בקנין וכדלעיל סוף סימן ר"ן בתשובת הרמ"ס וע"ל סוף סימן רכ"ז:

(ג) **מתנת** שכ"מ שכתב בכולה · משנה פרק מי שמת פלוגתא דר"מ וחכמים ובגרייתא פלוגתא דרבי יעקב ורבי נתן ובמימרא פלוגתא דרבה ואביי ופסק רשב"ם כרבה ורבי נתן ור"מ דבתר השתא אזלינן ורב אלפס פסק כאביי וכרבי יעקב וחכמים דהמע"ה ורהיה בעדיס ואם לא מצא רהיה נשבע היסת ונפטר וכו' והיינו כשעמד הגוזן אבל אם מת אין היורשים צריכין לישבע כדי ליפטר כדלעיל בסוף סימן ס"ט וכמו' ק"מ: ומ"ש רבינו דהרמ"ס הסכים לדעת הרי"ף · הטיג עליו בספר ב"ה וז"ל ליתו מוכרח מדרבה משמע מדבריו שפסק כרבה ומ"מ לענין הלכה מחבר שהרי"ף והרמב"ם מסכימים לדעת אחת הכי נקטינן:

רנב (ד) **מתנת** שכ"מ חייב קונה מלא לאחר מיתו, לפיכך מוציאין מיד המקבל וכו' · הכי פסיק רבה בפ' יש נוחלין (דף קל"ג) וכמו שפירשו הרי"ף והרמ"ם דלא כמקנת רבוותא וכן היא דעת הרמב"ם בפרק ח' מזכייה וכתב ה"ה הא דמוציאין לכתובת האשה כדי כתובת בנין דכרין טורפת משועבדים מהריס וטורפת מטעבוד מתנת שכ"מ מכל כתובת אשה שהיא בחייס לפילו משועבדים גמוריס טורפת. ועוד כתב ע"ש ן' מיגא"ש דמלוה ע"פ כיון דגובה מן היורשים ק"ו שגובה ממתנת שכ"מ עכ"ל וכ"כ הרמ"ם לעיל ומיהו ד"י: ומ"ש שהרי במיתתו נתחייבו הנכסים וכו'. כך הוא לשון הרמב"ם ומיהו לא משמע כי מדברי הרי"ף שכתב לעיל דהא דמוציאין למזון האשה והבנות וכו' ממתנת שכ"מ לא קשיא מהא דתנן אין מוציאין למזון האשה וכו' מנכסים משועבדים היינו ממשועבדי מחייס כגון מתנת בריא ומכירה מכל מתנת שכ"מ דלא מיקניא אלא לאחר מיתה דכתיב נמי מתנת שכ"מ לימא מר עם גמר מיתה ורבה לאחר לאחר גמר מיתה והלכה כרבה לא דחיק תקנתא דרבנן לתקנתא דרבנן דמזונות עלמא ומתנת שכ"מ תרוויהו תקנתי דרבנן ניהו ובהדי הדדי קתני לאחר גמר מיתה היינו דאי דחיק תדא מיניהו לחבריתה ותרוויהו קנו עכ"ל למאן דסבירא ליה דתרוויהו לא קנו אלא לאחר מיתה ותרוויהו קנו היכא דחיק להו נכסים ליורשים לגבות מהן מזון האשה וכו' אלא דהיכא דליכא להו נכסים ליורשים תקינו למזון האשה והבנות קודמים אפי' לבעל דאי לא תקינו למזון האשה והבנות אלא לבעל הוי אמרינן דבתר הרי"ף השמיט זה מדבריו אלמא דלא ס"ל הכי טעמא שכתב הרי"ף אלא משום דהרמב"ם דמתנת שכ"מ הוא דמוציאין מיניה לגבות נכסים משועבדים מחייס כגון מתנת בריא ומכירה אלא דס"ל טעמא אחרינא דמתנת שכ"מ לא קנה אלא לאחר מיתה ולכך כרבה אל

יורש מיגרע גרע ולית בהו משתא ומה ירושה דתורייתא וכו' ותרווייהו חד טעמא ניהו מלא דמי ליזכה מריבית וי"ו מן הגדולי' דסמכי להכיא גירס' קלרה ומפרשי לטו יורש מיגרע גרע מלא בין משום מתנה בין משום ירושה לגמרי משום דרבוי ליורשו מפרשים לי' משום ירושה הייגו דוקא ליפות כחו כדמפרשים בתר הכי דאין לה הפסק מצל לא גרע כחו שתהא למתנה ומלוה ע"פ גופה ממנו ממה שנתן לו יותר על שהר יורשין דהוי כמילו נתנו לאיש נכרי דלא גרע יורשין בין היורשים משהר מקבלי מתנות שכל מתנה שרצוי ליהא ע"פ שנתן לו בלשון מתנה הוי היגו כשהר יורשים ומביאים ראיה לדבריהם מהא דתנן אין מוליכין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים ואינה ראיה דהכיא מיירי במתנת בריא ומכירה כפרישית והא מתני' דמתניתין מיירי בשכיב מרע ולא מצינו עלייהו תיובתא דהי מתני' פליגא עליה דרב מלא הוה רבא מוקיב מינה ז"מ דלא הוי מתני' תיובתא מלא טעמא דמתני' לחוד ודרב מלא לחוד וליכא עליה דרב מלא פירכא מלא מדרבא עכ"ל. וכך הם דברי הרי"ף ז"ל שם וכן דעת

ולכתובתה והמקבל אינו קונה אלא עד לאחר מיתה נמצא שקדמו הם למקבל: (ג) קי"ל מצוה לקיים דברי המת אפי' בבריא שצוה ומת בד"א שנתנו ביד שליש לשם כך אבל אם באו לידו אחר הצוואה או שהיה בידו תחילה (ה) ולא לשם כך לא:

שכיב

הרי"ף בסימן ק"ו (א): וכתב הרשב"ץ בתשובה הגאונים הרשאונים גורסים לטו יורש מיגרע גרע והם מפרשים כשם שאם נתנם למי שאינו רשאי ליורשו אין מלמנתו נזונת מנכסיו כך אין מלמנתו נזונת מנכסים שנתן למי שרשאי ליורשו ויש לסברא זו סיוע מהא דעשה והסכימו עם הרי"ף כל המחרונים והרשב"ש והרשב"ץ והתוס' ואינו אין כאן כח לחלוק על דבריהם שבפיהם ובכי נפיהים הם מעשה שמעון זה שנתן נכסיו ללוי בן מחיו מלמנתו נזונת מנכסיו ואפילו מהמטלטלין שנתן גם בתשובה נגבית מהם שהרי תקנו הגאונים שהמטלטלין בזמן הזה כמקרקעי ועוד שבזמן הזה שרוב עסק בני אדם במטלטלין ומחורות חזרו המטלטלין כקרקע עכ"ל וז"ל הרמב"ם ז"ל בפ"ח מהלכות זכייה מתנת ש"מ אינה קונה מלא לאחר מיתה ואין אחר מיתה זוכה בדבר שלוה לו בין במקרקעי בין במטלטלי מלא לאחר מיתה לפיכך מוליכין לכתובת האשה ומזון האלמנה והבנות מיד מלו שלוה לתת להם שהרי במיתתו נתחייבו הנכסים בכתובה ומזונות ומלו שנתן להם לא יקנו מלא לאחר מיתה וכתב ה"ה לפיכך מוליכין לכתובת האשה וכו' פי' כתובת האשה בנין דכרין שאינה עוסקת ממשועבדים מחרים ועוסקת מעשבוד מתנת ש"מ ואין זה פי"ם מהל' זכיות ואין לו לכתובת האשה שהיא בחיים דהכיא לפני ממשועבדים גמורים עוסקת ופה פשוט וכבר הזכיר הרמ"ם ז"ל שם והוסיף לו במזון האלמנה ונחלק עליו בשאר ואין לנו למחבר בעשמו ממאי דאמרינן בפ' י"ב בירושה לתורייתא אלמנתו מזונות מנכסיו מתנת שכיב מרע דרבנן לפ"ש וזה דעת הרב מלפסי ועוד למד מפס ן' מיגא"ש ז"ל דאלוה ע"פ כיון שגופה מן היורשין ק"ו שגופה מתנת ש"מ ובפי"ו מהלכות מלוה יתבאר על פיזה לד גופה מן היורשים ולדבריו הפכיס הרשב"ץ ז"ל וכתב דכי אמרי' בפרק המיזקין (ד' נ:) המשועבדים למתנה תפילו דשכיב מרע כמשועבדים לקוחות לא אמרן אלא במקום פסידא למלוה אלא בין ביזוניא לזיבורית דמ"מ גופה הוא חובו אבל במקום שיפסיד ב"ח חובו לגמרי ודאי טריף מתנת ש"מ במקום פסידא גמורה כמזון האשה והבנות ומלוה על פה דכירושה שוויוה רבנן למתנת ש"מ וה"ה לכתובת בין דכרין עכ"ל (ב): כתוב בתשרים נכ"ג ח"י שכתובה ומזונות ניתם נגבים ממתנת בריא הן שנתנו בחיי הן שנתנו יתומים אחר מיתת מביהם עכ"ל וזה דבר תימה לכיון שמת מביהם נפלו מטלטלין לפני המלמנה מתקנת הגאונים ומה קושיל מתנת יתומים (ג) מה"כ מלחתי בתום' פרק נערה (מט:) כדברי ר"י ונראה דקודם תקנה מיירי ומעש"כ יש לנמגם בדבר ועוד קשה למה לו לר"י מה שהיה קודם התקנה. ש"מ שנותן מתנה לאחר זמן בחנאי אם היא חלה עיין בפ"י בפרק י"ג גמרת המחלק נכסיו לבניו. כתב ב"י בסי"ם מכאן אתה למד שאין מלמנה ממקבלי מתנת ש"מ מלא בחין אם נכסים מלל היורשים וכ"כ ר"י עכ"ל. כתב ה"ר יהודה בן הרמ"ם שנשחל על הנותן מתנת בריא מעכשיו ולאחר מיתה אם תזון מלמנתו מחותם נכסים והשיב שהיא כמתנת ש"מ ומלמנתו נזונת מנכסיו וחמרו שהיא כמה חכמים וחמרו שהיא כמתנת בריא ואינה נזונת מנכסיו והמריכו ברמיות (ד): אם מתנת ש"מ מפקעת שיעבוד כתובה עיין במרדכי פרק י"ל ובסוף הגמ"ר דבתרא ופרק נערה שנתפתתה ובפרק הנזכר כתב דמתנת בריא מפקעת מזונות האשה בחייו ומזון המלמנה וכ"כ בפרק שני דייני גזרות: (ה) קיו"ל מצוה לקיים דברי המת בסוף פ"ק מלילות (פט:) פסק רב נחמן בלכה כר"מ דאמר הכי וכתבו הרי"ף והרא"ש דכן הלכה דהא הלכה כרב נחמן בדיני וכסוף פרק דגיטין משמע דאף בבריא מהני: ומ"ש בד"א שנתנו ביד שליש כך וכו' כך כתבו התום' והרא"ש והר"ן ז"ל בסוף"ק דגיטין ובסוף מלילות האשה ועיין במרדכי בפרק מי שמת ובהגהת מרדכי דבתרא. והר"ן בפ"ק דגיטין כתב חילוק אחר בשם הרמב"ן והרא"ש והר"ן ז"ל בסוף"ק דגיטין ובסוף מלילות האשה ועיין בתשובת הריטב"א סי' ר"ז ועיין במיגרים נכ"ד ותמלא שים בין מצוה לקיים דברי המת ובין דברי ש"מ ככתובין וכמסורין דמו ב שלשה-מילוקים. מי מהריון בקטן מצוה לקיים דברי המת עיין במרדכי סוף פרק מי שמת: [א] כתב ר"שב"א בתולדות מדם סי' קל"ט שנשחל על רשובן שמת והיה לו מחות במדינה מחרת והניח הממון והספרים ביד מדם אחד ואמר יתנו הספרים בשום לד בעולם ולאחר זמן מכרה אותה רשובן לדודו הנזכר כל אותם ספרים והרשה לקחתם מיד הנפקד ולא רצה הנפקד להתם לו משום דאמצה לקיים דברי המת והשיב שאיפשר שלא נזה המת שלא למסרם ביד דודו אלא בתורת פקדון בין בתורת מכר: [ב] שב"מ שהודה על סך ממון שהיה של בניו ושמתו הודית לו שכן הוא ואמ"כ בשה לגבות כתובתה מאותו ממון וכן ש"מ בידו בין בתורת פקדון בין בתורת מכר. בדבר ואמ"כ בשה לגבות כתובתה מאותו ממון עיין בכתבי מה"ר מיכהלן סי' פ"ו ובתשובות הרמ"ם כלל מ' סי' ב' ובהריב"ש סי' ר"ז. כ' רבינו ירוחם בכ"ו ח"ג מתנת ש"מ ד"ח גופה ממנו ומפי' מלוה ע"פ כך כ' ן' מיגא"ש עכ"ל: [ג] כתב המרדכי פרק י"ל השואל לאחו שהיה בידו בשעת מיתתו לתת לו כך וכך אף אם הפקיד לא הפסידה הוא ושתקה לא הפסידה מאי"כ חילק כל נכסיו ולא שייר כלום וכתב עכ"ל ופשוט הוא. וכתב עוד אם על רשובן ושמעון שהיו שותפים והלכו למדינת הים וחלה רשובן ובשעת מיתתו אמר לשמעון תן מנכסי שיש לי בידך לפלוני כך וכך ובשוב שמעון למקומו השיב ב"ד ושיפר לכם מה שהוא רשובן ועשה כאחר הוא רשובן ובשעת תובעת מלמנת רשובן מהמקבל מה שנתן לו שמעון מפני שאין לה כדי כתובתה ועיין אם כי מה שכתב אם על זה הוא היפך הדין: ברית שהשליח מעות ביד שמעון וא"ל תכס לבני בניזומין וא"כ מת הנותן וא"כ מת בנו קודם שניזונין מו שהיה הבן קיים ונשא אשה אחרי מות אביו אם מלמנת האם וחלה רשובן ובשעת מיתתו אמר לשמעון מעות שהשליח ביד שמעון לתתם לפלוני כשלוה הגר זכה בהם השליח לעלמו. וכתב עוד בפרק הנזכר על רשובן שהיה לו זקוק ביד שמעון וא"ל תנהו לאחד ולא מיחתה משתו והיקל חלוי ועמד והלך על משעתו ואח"כ הכביד חלוי וחזר ולוה לשמעון לתתו לאביו ולו מיחתה משתו ומת ונתן שמעון הזקוק לאבי המת והמלוה קודמין שהדין עם שמעון ורחיה הרשובה מדאמר ר"ע (כתובות פ"ד.) ואין מרחמין בדין אלא יתנו ליורשים היה נרחית בעיני דהכיא קודם תקנת הגאונים היה אבל אחר תקנת הגאונים דכתובה נגבית ממטלטלין הלכה כר"ת כמו שכתבו הרי"ף והרא"ש בפרק הכותב. כתב הרשב"ץ מה שלוה רשובן למקדשת ופרעה המלמנה מקלתן ומתה ויורשיה מיגם רוצים להשליש מן הדין הוא כיון שהנכסים מטלטלין ופסקתם האשה לאחר מיתת בעלה הרי הם בחזקת יורשים בפרעון כתובתה ואם יש עם קרקעות כיון אלא נשבעה המלמנה יאמרו הקרקעות ושלומי האשה אבל אם הדבר ברור שבהתחילה לפרוע מהקדשות היה דעתה להשליש מלות בעלה אלא שקפצה עליה מיתה ז"ל כמי שהוא שנשאר בנכסי בעלה לקיים מלוה האשה ותייבים היורשים לקיים מלוה בעלה אלא שקפצה עליה מיתה ז"ל כמי שהוא שנשאר בנכסי בעלה לקיים מלוה ואם אין הדבר ברור אין מוליכין מיורשיה ע"כ ותמיהני עליו דלפי דבריו שפיסקה ממטלטלין מכניא לפי' לא נשבעת בהתחילה לפרוע קנת מהקדשות ומתה למה נחייב יורשיה לפרוע כל ההקדשות מהטעם שכתב דהא היכא אלא למימר ליפכא אלא היו בנכסים כדי כתובתה ולפי' הכי התחילה לפרוע קנת מהקדשות שלוה בעלה מפני כבודו או מפני כפרת נפשו ואם כן למה נחייב לפרוע החמר מן הספק ועוד תעיקרא דדינא פירכא שכתב דמטלטלין שתפסה

קודמים למתנת ש"מ דאינה אלא לאחר גמר מיתה: (ג) קיו"ל מצוה לקיים דברי המת אפילו בבריא וכו'. ס"ל ס"פ מלילות האשה ופוף פ"ק דגיטין: ומ"ש בד"א שנתנו ביד שליש וכו'. כ"כ התוס' וכל המחרונים בשם ר"ת וכ"כ הרשב"א ע"פ מצוה לעיל סוף סימן ר"ן סעיף מ' על שם הרמ"ה וכ"כ הריטב"א ע"פ מגיד"ם ומביאו ד"י. עוד כתב הריב"ש בסימן ר"ז ע"פ הרמב"ן דלפילו אלא מסר לזה אלא מלוה לקיים דבריו כל שאמר ליורשים תנו לו או עשו כך וכך אפוא מיגם לקיים דבריו נותן אין מעלמו ומומר הריטב"א נותן אלא בשכיב מרע ולא בבריא ומביאו ד"י סוף סימן ר"ן ע"פ הרמב"ן דלפילו אלא מסר לזה אלא מלוה לקיים דבריו כל שאמר ליורשים תנו לו או עשו כך וכך אפוא מיגם לקיים דבריו נותן אין מעלמו ומומר הריטב"א נותן אלא בשכיב מרע ולא בבריא ומביאו ד"י סוף סימן ר"ן ע"פ הרמב"ן דלפילו אלא מסר לזה אלא מלוה לקיים דבריו כל שאמר ליורשים תנו לו או עשו כך וכך אפוא מיגם לקיים דבריו נותן אין מעלמו ומומר הריטב"א נותן אלא בשכיב מרע ולא בבריא

דרכי משה

רנב (א) וכן הוא במרדכי בהגהות דב"ב דף רס"ב ע"א וכן הוא במרדכי פרק מי שמת דף רנ"ה ע"ד שהאריך בתשובות מוהר"ם בזה וע"ש דלא כגאונים שכתבו דאין הכתובה ומזונות אשה והבנות נגבות ממתנת ש"מ ובדעת הגאונים איתא תשובת ר"ג במרדכי פרק י"נ ע"ד ולא קי"ל הכי: (ב) וכ"כ ר"י נתיב ו' ח"ג ועיין באבן עזר סימן ק' וסימן נ"ב מדינים אלו: (ג) ונראה לפרש דר"ל בין שבא ליד המקבל בחיי הנותן בין שבא לידו אחר מיתו אלא שהיתומים נתנו לו אבל מ"ש המחנה באה לו מאבי היתומים אלא שהיתומים מסרו ליד המקבל ולכן אין הכתובה נגבית ממנו כנ"ל אבל ב"י הבין דבריהם כפשוטו ותמה עליהם למה אין הכתובה נגבית מיתומים והניחו בתימה ובמזונות ומלו שנתן להם לא יקנו מלא לאחר מיתה וכתב ה"ה לפיכך מוליכין לכתובת האשה ומזון המלמנה והבנות מיד מלו שלוה לתת להם שהרי במיתתו נתחייבו הנכסים בכתובה ובמזונות ומלו שנתן להם לא יקנו מלא לאחר מיתה וכתב ה"ה לפיכך מוליכין לכתובת האשה וכו' פי' כתובת האשה בנין דכרין שאינה עוסקת ממשועבדים מחרים ועוסקת מעשבוד מתנת ש"מ ודין זה פי"ם מהל' זכיות ואין לו לכתובת האשה שהיא בחיים דהכיא לפני ממשועבדים גמורים עוסקת ופה פשוט וכבר הזכיר הרמ"ם ז"ל שם והוסיף לו במזון המלמנה ונחלק עליו בשאר ואין לנו למחבר בעשמו ממאי דאמרינן בפ' י"ב בירושה לתורייתא אלמנתו מזונות מנכסיו מתנת ש"מ דרבנן לפ"ש וזה דעת הרב מלפסי ועוד למד מפס ן' מיגא"ש ז"ל דאלוה ע"פ כיון שגופה מן היורשין ק"ו שגופה מתנת ש"מ ובפי"ו מהלכות מלוה יתבאר על פיזה לד גופה מן היורשים ולדבריו הפכיס הרשב"ץ ז"ל וכתב דכי אמרי' בפרק המיזקין (ד' נ:) דמשועבדים למתנה תפילו דשכיב מרע כמשועבדים לקוחות לא אמרן אלא במקום פסידא למלוה אלא בין ביזוניא לזיבורית דמ"מ גופה הוא חובו אבל במקום שיפסיד ב"ח חובו לגמרי ודאי טריף מתנת ש"מ במקום פסידא גמורה כמזון האשה והבנות ומלוה על פה דכירושה שוויוה רבנן למתנת ש"מ וה"ה לכתובת בין דכרין עכ"ל (ב): כתוב בתשרים נכ"ג ח"י שכתובה ומזונות אינם נגבים ממתנת בריא הן שנתנו בחיי הן שנתנו יתומים אחר מיתת מביהם עכ"ל וזה דבר תימה לכיון שמת מביהם נפלו מטלטלין לפני המלמנה מתקנת הגאונים ומה קושיל מתנת יתומים (ג) מה"כ מלחתי בתום' פרק נערה (מט:) כדברי ר"י ונראה דקודם תקנה מיירי ומעש"כ יש לנמגם בדבר ועוד קשה למה לו לר"י מה שהיה קודם התקנה. ש"מ שנותן מתנה לאחר זמן בחנאי אם היא חלה עיין בפ"י בפרק י"ג גמרת המחלק נכסיו לבניו. כתב ב"י בסי"ם מכאן אתה למד שאין מלמנה ממקבלי מתנת ש"מ מלא בחין אם נכסים מלל היורשים וכ"כ ר"י עכ"ל. כתב ה"ר יהודה בן הרמ"ם שנשחל על הנותן מתנת בריא מעכשיו ולאחר מיתה אם תזון מלמנתו מחותם נכסים והשיב שהיא כמתנת ש"מ ומלמנתו נזונת מנכסיו וחמרו שהיא כמה חכמים וחמרו שהיא כמתנת בריא ואינה נזונת מנכסיו והמריכו ברמיות (ד): אם מתנת ש"מ מפקעת שיעבוד כתובה עיין במרדכי פרק י"ל ובסוף הגמ"ר דבתרא ופרק נערה שנתפתתה ובפרק הנזכר כתב דמתנת בריא מפקעת מזונות האשה בחייו ומזון המלמנה וכ"כ בפרק שני דייני גזרות: (ה) קיו"ל מצוה לקיים דברי המת בסוף פ"ק מלילות (פט:) פסק רב נחמן בלכה כר"מ דאמר הכי וכתבו הרי"ף והרא"ש דכן הלכה דהא הלכה כרב נחמן בדיני וכסוף פרק דגיטין משמע דאף בבריא מהני: ומ"ש בד"א שנתנו ביד שליש כך וכו' כך כתבו התום' והרא"ש והר"ן ז"ל בסוף"ק דגיטין ובסוף מלילות האשה ועיין במרדכי בפרק מי שמת ובהגהת מרדכי דבתרא. והר"ן בפ"ק דגיטין כתב חילוק אחר בשם הרמב"ן והרא"ש והר"ן ז"ל בסוף"ק דגיטין ובסוף מלילות האשה ועיין בתשובת הריטב"א סי' ר"ז ועיין במיגרים נכ"ד ותמלא שים בין מצוה לקיים דברי המת ובין דברי ש"מ ככתובין וכמסורין דמו ב שלשה-מילוקים. מי מהריון בקטן מצוה לקיים דברי המת עיין במרדכי סוף פרק מי שמת: [א] כתב ר"שב"א בתולדות מדם סי' קל"ט שנשחל על רשובן שמת והיה לו מחות במדינה מחרת והניח הממון והספרים ביד מדם אחד ואמר יתנו הספרים בשום לד בעולם ולאחר זמן מכרה אותה רשובן לדודו הנזכר כל אותם ספרים והרשה לקחתם מיד הנפקד ולא רצה הנפקד להתם לו משום דאמצה לקיים דברי המת והשיב שאיפשר שלא נזה המת שלא למסרם ביד דודו אלא בתורת פקדון בין בתורת מכר: [ב] שב"מ שהודה על סך ממון שהיה של בניו ושמתו הודית לו שכן הוא ואמ"כ בשה לגבות כתובתה מאותו ממון וכן ש"מ בידו בין בתורת פקדון בין בתורת מכר. בדבר ואמ"כ בשה לגבות כתובתה מאותו ממון עיין בכתבי מה"ר מיכהלן סי' פ"ו ובתשובות הרמ"ם כלל מ' סי' ב' ובהריב"ש סי' ר"ז. כ' רבינו ירוחם בכ"ו ח"ג מתנת ש"מ ד"ח גופה ממנו ומפי' מלוה ע"פ כך כ' ן' מיגא"ש עכ"ל: [ג] כתב המרדכי פרק י"ל השואל לאחו שהיה בידו בשעת מיתתו לתת לו כך וכך אף אם הפקיד לא הפסידה הוא ושתקה לא הפסידה מאי"כ חילק כל נכסיו ולא שייר כלום וכתב עכ"ל ופשוט הוא. וכתב עוד אם על רשובן ושמעון שהיו שותפים והלכו למדינת הים וחלה רשובן ובשעת מיתתו אמר לשמעון תן מנכסי שיש לי בידך לפלוני כך וכך ובשוב שמעון למקומו השיב ב"ד ושיפר לכם מה שהוא רשובן ועשה כאחר הוא רשובן ובשעת תובעת מלמנת רשובן מהמקבל מה שנתן לו שמעון מפני שאין לה כדי כתובתה ועיין אם כי מה שכתב אם על זה הוא היפך הדין: ברית שהשליח מעות ביד שמעון וא"ל תכס לבני בניזומין וא"כ מת הנותן וא"כ מת בנו קודם שניזונין מו שהיה הבן קיים ונשא אשה אחרי מות אביו אם מלמנת האם וחלה רשובן ובשעת מיתתו אמר לשמעון מעות שהשליח ביד שמעון לתתם לפלוני כשלוה הגר זכה בהם השליח לעלמו. וכתב עוד בפרק הנזכר על רשובן שהיה לו זקוק ביד שמעון וא"ל תנהו לאחד ולא מיחתה משתו והיקל חלוי ועמד והלך על משעתו ואח"כ הכביד חלוי וחזר ולוה לשמעון לתתו לאביו ולו מיחתה משתו ומת ונתן שמעון הזקוק לאבי המת והמלוה קודמין שהדין עם שמעון ורחיה הרשובה מדאמר ר"ע (כתובות פ"ד.) ואין מרחמין בדין אלא יתנו ליורשים היה נרחית בעיני דהכיא קודם תקנת הגאונים היה אבל אחר תקנת הגאונים דכתובה נגבית ממטלטלין הלכה כר"ת כמו שכתבו הרי"ף והרא"ש בפרק הכותב. כתב הרשב"ץ מה שלוה רשובן למקדשת ופרעה המלמנה מקלתן ומתה ויורשיה מיגם רוצים להשליש מן הדין הוא כיון שהנכסים מטלטלין ופסקתם האשה לאחר מיתת בעלה הרי הם בחזקת יורשים בפרעון כתובתה ואם יש עם קרקעות כיון אלא נשבעה המלמנה יאמרו הקרקעות ושלומי ההקדשות אבל אם הדבר ברור שבהתחילה לפרוע מהקדשות היה דעתה להשליש מלות בעלה אלא שקפצה עליה מיתה ז"ל כמי שהוא שנשאר בנכסי בעלה לקיים מלוה האשה ותייבים היורשים לקיים מלוה בעלה אלא שקפצה עליה מיתה ז"ל כמי שהוא שנשאר בנכסי בעלה לקיים מלוה ואם אין הדבר ברור אין מוליכין מיורשיה ע"כ ותמיהני עליו דלפי דבריו שפיסקה ממטלטלין מכניא לפי' לא נשבעת בהתחילה לפרוע קנת מהקדשות ומתה למה נחייב יורשיה לפרוע כל ההקדשות מהטעם שכתב דהא היכא אלא למימר ליפכא אלא היו בנכסים כדי כתובתה ולפי' הכי התחילה לפרוע קנת מהקדשות שלוה בעלה מפני כבודו או מפני כפרת נפשו ואם כן למה נחייב לפרוע החמר מן הספק ועוד תעיקרא דדינא פירכא שכתב דמטלטלין שתפסה

פרישה

כיהוסף שוויוה רבנן וגרע מיהוסף לפילו ביהוסף קי"ל לפס יש לו נכסים מוטטים וסניא מלמנה וכן מו מלמנה ובא למזונות יפה ולא קכמיס שתעשל מלמנה לפולייתא דהוסף שכל ומ"ש רבינו בפ"ע (ריש סימן נ"ג ע"ש) וסיינו טעמא מלא לנו קכמיס שתעקר יהוסף לפולייתא לגמרי משל"כ במתנת שכ"מ דאין כאן לד דפולייתא מלא תקנת רבנן מפני מה"ס וגבינן מסן כל נרכן לפילו לא ישאר ביד המקבל כלום וק"ל ועבד"ר: (ב) קי"ל מצוה לקיים דברי המת כו' בם"ע רבינו בפ"ע מלילות הפסק פסק רב נחמן סלכה כר"מ דאמר הכי וכבר כתבו רבינו לעיל (סימן ל"ח) מלא דסס כתבו

הגהות דרישה ופרישה

רנב א ותמה אני על שני המאורות הגדולים ב"י ורמ א כי אישתמיט לחו מ"ש רבי' לעיל סימן ס' סעיף ד' שאין מגבין לב"ח מטלטלין שמכר או נתן הלוה מפני תקנת **השוק** וכתב ב"י שם ז"ל משמע דס"ל דבמתנה נמי איכא משום תקנת השוק ואין כן דעת **הרשב"א** כמ"ש בסימן ש"מ ומ"מ סוגיא דעלמא בהא כהרא"ש ואע"פ שטעמו מפני שלא **ראה** חולק עליו מ"מ כדאי הוא הרא"ש לסמוך עליו ועוד שמשמע שהכמי דורו הכי ס"ל **עכ"ל** ב"י הרי לך דגם במתנה שייך תקנת השוק ואין גובין מן המקבל לב"ח וכתובת אשה **ויתומים** שנתנו פשיטא שפטורים מלשלם דומיא דמכרו שכתב רבינו לעיל סימן ק"ו סעיף ח' **וז"ל** אם ימכרו המטלטלין אין חייבת לשלם שאין שיעבוד החוב על המטלטלין אף על פי **שתיקנו** הגאונים וכו' היינו דוקא בעוד שהם בידה משכון וכתב שם שהרא"ש אפילו במכרו **קרקע** ס"ל שא"צ לשלם ע"ש וכן בא"ע סימן קי"ב כתב רבינו בהדיא שאפילו יתומים שמכרו **או נתנו** הקרקע אין גובין מהן למזון האשה והבנות והוא גמרא ערוכה פרק מציאת האשה

וכ"כ נ"י בפרק י"נ וזה פשיטא דמטלטלים לאהר תקנת הגאונים לא עדיפי ממקרקעי קודם התקנה וזה ברור: ב וז"ל שם ג' חילוקים בין מצוה לקיים דברי המת ובין מתנת ש"מ ככתובין וכמסורין דמי. האחד היכא שהיה בריא ואמר תן מנה לפלוני שאני נותן לו ומת מקבל בחיי נותן ואח"כ מת נותן דמטעם מצוה לקיים דברי המת לא קנה ואם היה הנותן ש"מ קנה מטעם דברי ש"מ ככתובין ומסורין. הב' שלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא בדבר שהושלש מתחלה לכך ומטעם דברי ש"מ קנה אף שלא הושלש לכך. הג' היכא דאמר בו יפוי כח אף כתבו ותנו דמטעם דברי ש"מ כו' קנה אף אם לא **אמר** כתבו ותנו ומטעם מצוה לקיים דברי המת כלומר שהיה בריא כשאמר כך אם לא כתבו מחיים לא קנה דשמא לא גמר להקנות אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה עכ"ל וליכא מאן **דפליג בהגהן ג' דברים ודוק:**

צו משום מלד״ה וכו׳ : (ג) **שב״מ** שהודה וכו׳ . הקשה ב״י היכן שכתב כתב כל זה בסימן ר״ן סעיף ג׳ לא ידעתי למה חזר ונשנו כאן ולפסר לעיל מיירי בסתם נכסים שהן קרקעות היכן שהודה מיד ילמו מרשותו ועומדים ברשות המקבל אבל מטלטלין שהס בידו סד״ת דאמרי׳ שהודה שהס בידו בתורת פקדון לא זכה בהס המקבל כיון שלא שוליס משתת ידו ומתנת ביד שליש קמ״ל דלא בעינן שליש אלא מיד שהודה שוב מיגו יכול לחזור בו והשתא ניחא דכתב דין זה כאן לאחר שכתב דין מלד״ה כשנתנו ביד שליש כלומר מע״ג דבמתנ׳ בעינן דנתנו ביד שליש אלא בהודאת מטלטלין לא בעינן ביד שליש אלא לסילוקי מלוה הס ידו בשעת הודאה לא מצי למימר אלא מע״ג דמשמע דאפילו בלא סילוקי מלוה מהני ומיהו לכתחלה ליכא למימר הכי דאמרי׳ בגמ׳ דמצי למימר לא יהבנא לך אלא בשליש ומשמע דאפילו הס ביד שליש אלא מיד שהודה בעי לחזור בו ואפילו לא חזר בו מס יעמוד ועיין במ״ש עוד על זה בסימן ר״ל סעיף ג׳ :

רנג (ד) **חולה** שצוה לפני ג׳ וכו׳ . מימרא דרב יוסף אמר רב פרק יש נוחלין (בף קי״ג) ג׳ שנכנסו לבקר את החולה רצו כותבין רצו עושין דין ר״ר חסדא לא שנו אלא ביום אבל בלילה אפילו ג׳ כותבין ואין עושין דין מ״ט דהו״ל עדים ואין עד נעשה דיין וכתבו התוס׳ והרא״ש דבע״כ של גוים נעשים דיינים ולא מצי למימר לא מהן לפניכם דילוף לה מקרא והיתה לבני ישראל לחוקת משפט דמה שנאמר בהם יהיה ביום הנחילו את בניו כדילפינן מדכתיב והיה ביום הנחילו את בניו ניתנה רשות להנחיל לכל מי שירצה וקתמ״ל דביום נגמרה הנחלה בדיבורו של מת על פי העומדים שס לפני ג׳ שנכנסו לבקר את החולה על פי הדומדים שס לפני שנעשו דיינים שס ולפי שנעשו דיינים ביום ולא בלילה אפילו ג׳ כותבין ואין עושין דין מ״ט דהו״ל עדים ואין עד נעשה דיין וכתבו התוס׳ והרא״ש דבע״כ של גוים נעשים דיינים ולא מצי למימר לא מהן לפניכם דילוף לה מקרא והיתה לבני ישראל לחוקת משפט דמה שנאמר בהם יהיה ביום הנחילו את בניו ניתנה רשות להנחיל לכל מי שירצה והלכתא כוותיה והיינו דקאמר ביום גמרה הנחלה בדיבורו של המת על פי העומדים שס לפי שנעשו דיינים ולא בלילה וכתב הרמ״ה ז״ל דמשתברת לכיון דאמור רבנן דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו לף בצוואה שהוא מצוה ליתן לאחרים שאין רשויין לירשו כך ה״ה לשלשה העומדים לשם נעשו דיינים למתנת שכיב מרע כירושה שוויוה רבנן והרי היא חלה ולא לאחר מיתה כעין ירושה ובל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון ורב יהודה שתמה קאמר למילתא דג׳ שנכנסו לבקר את החולה ל״ש במחלק לבניו ול״ש במחלק לאחרים עכ״ל ולפ״ז שהתוס׳ כ׳ כדברי הרמ״ה הרשאוים ולא כה״ר יונה דברי רבי׳ מבוארים כדברי ה״ר יונה וכן נדין שהרי גם הרמ״ה לא נחלק עליהם : ומ״ש אבל אם צוה לפניהם בלילה וכו׳ ואפי׳ אם הרו בדיעבד אין דינם דין כ׳ שאם קבלו עדות בלילה יש להם לדון ע״פ חותה קבלה וה״ה אפילו בירושלמי אם טעו ודנו בלילה דיניהם דין והרמב״ן ז״ל כתב דגמרת דיהן פליגא כדמשמע בפ״ק דסנהדרין (יח :) ובפרק מצות חליצה (קד ׳) ע״כ ודעת הר״ן נראה שהוא כדברי הרמב״ן ז״ל וכך סתם רבינו בדבריו : ומ״ש רבינו בשם הרמב״ם דוקא שלא נכנסו להעיד וכו׳ ל״ל שס״ם הוא ונריך להגיה רשב״ם במקום רמב״ם שבדיוק הללו רשב״ם בתשם שם והתוס׳ בפ״ק דסנהדרין (ד׳ ט׳) כתבו נראה לר״י דדוקא בעד המעיד אין עד נעשה דיין אבל במתכוין להעיד לא ולא כפי׳ רשב״ם שפירש שנתכוין להעיד חיינו ונעשה דיין ובפרק י״ל דחו התוספות והרמ״ה דברי רשב״ם והעלו כדברי ר״י

(ג) שב״מ שהודה על כל נכסיו שהם של ראובן אלא שהם בידו בתורת פקדון בין הודה בסולם בין הודה במקצתם הויא הודאה ואין לו דין מתנת שכיב מרע ואינו יכול לחזור בה אם יעמוד : (ד) ואם הקדיש או הפקיר נכסיו מיבעיא אם חזר ולא איפשיטא והרמב״ם כתב שחזר וכן הרמ״ה אבל א״א הרא״ש פסק שאינו חוזר : (ה) ואם מכר כל נכסיו ונתרפא אם המעות בעין שלא הוציאם יכול לחזור בו ואם אינם בעין שהוציאם אינו יכול לחזור בו :

רנג (ו) **חולה** שצוה לפני שלשה לא באו אלא לבקרו וצוה לפניהם נעשו כדיינים אם ירצו להחזיק לכל אחד ואחד בשלו ולדון על כל דבר ספק שיסתפק בצואה יעשו (*ולא אחד מהם) יכול לומר לב״ד הגדול אזלינן ל״ש אם חולק נכסיו לבניו וריבה לאחד ומיעט לאחד ל״ש אם צוה ליתן כל נכסיו לאחרים בד״א ביום אבל אם צוה לפניהם בלילה כיון שאין השעה ראויה לדון נעשו עדים ואינם יכולים לדון אפי׳ אם דנו בדיעבד אין דינם דין כתב הרשב״ם דוקא שלא נכנסו להעיד אבל אם נכנסו להעיד או שאמר להם אתם עדים או שכתבו הצואה בתורת עדות שוב אין יכולין לדון אלא א״ב יעידו אחרים בפניהם ור״י פירש שאין

*)בס״ת בגירסא ואין אחד מן היורשים

הילוך ממון ביד אחרים ואומר לו עשה מסס דבר פלוני אבל כל שלא הוציא מעות מתחת ידו לא עפ״ם שצוה לו היורשים לעשות אין בו משום מצוה לקיים דברי המת לכ הולרכו חז״ל לתקן דין מתנת שכ״מ אבל הכנון בעיני כדברי הרמ״ה שאפי׳ הוציל מתחת ידו כל שצוה ליורשים או למי שסיפוק בידו לעשות וקבל עליו תי שתק יש בו משום מצוה לקיים דברי המת ודברים של טעם הס עכ״ל (ו) . וכתב עוד מי שנשבע לתת סך ידוע לבתו ומת ולא נתן הדבר פשוט שאפי׳ היה שכ״מ כשנשבע כיון שלא נתן ולא קנה ליורשיו שאין לו לשון הודאה אלא לשון הקנאה אלא עיקר שאלה בתומר נכסיס שלו לשמעון או שאמר יש לשמעון בידי שהוא לשון הודאה ועפ״ם שהוא מוחזקים בו שהיו חייב לו כלום ובענין זה פירשו התוס׳ דהוא דלמיסור (ב״ב קמט :) וקי״ל דקנו בין בשכ״מ בין בבריא והילכך בנדון שלפניך שם בריא הוא ואמר מטלטלין שלו של פלוני כ״ל אתם עדי ואם שניהס מודיס שלא היו של שמעון אלא שהודה להקנותם זו לא קנה עכ״ל . כתב הריטב״א שנשאל על שכ״מ שהוא שתפרע משתו מנדוייתה במעות מנכסיו תיכף לפטירתו והשלמנה תובעת שיחכרו מנכסיו כפי מה שימלאו ואפילו בזול ויפרעו לה כתובתה במעות בעין כמו שהוא הבעל מי הוא מצוה לקיים דברי המת הואיל ולא צוה בב״ד ולא אתת היורשים ואינה דומה לי שנגעת בשלולף זו במה שנתחבטו בו במה שאמרו חכמים מצוה לקיים דברי המת שהיא מצוה שכופין עליה כדאמרינן (גיטין מ :) גבי האומר פלונית שפחתי עבה לה קורת רוח כופין את היורשין ועושין לה קורת רוח בחיוה ענין היא שרבינו ן מיגש״ם ואחריס עמו כתבו שאין אומרים מצוה לקיים דברי המת אלא במי שהשלים

שיחזיק בעדן כל הנשאר מכל הנכסים הכ״ל אין זכייתן זאת מכח המתנה שלו שאין כאן לשון המתנה ואין זכייתן זאת אלא מדין דמצוה לקיים דברי המת דאיתיה אפילו בברייא ולפי דעת רבי׳ תם והרבה מהאחרונים ליתיה אלא בגוונא ממון הסוה ביד שליש מחיים ומורי הרא״ה היה אומר דבעי׳ שילוה למי שסיפוק בידם לעשות כגון יורשים או מי שהממון בידם היום להם השלטה לעשות כן וקבלו עליהם או שתקו אבל כל שלא נוה לגלו אין בו משום מצוה לקיים דברי המת ודברים של טעם הס עכ״ל (ו) . וכתב עוד מי שנשבע לתת סך ידוע לבתו ומת ולא נתן הדבר פשוט שאפי׳ היה שכ״מ כשנשבע כיון שלא נתן ולא קנה ליורשיו שלא פעולי מנכסים לגמרי ואין זה נכסים שהס של רשותן אלא שהודה בפיו שהוא חייב לו כל שלא נשבעה משמע לי דלא מהניא לה תפיסה ויורשי הבעל מוציאים מיד יורשיה . כ׳ הרשב״ץ התומר רוצה אני שיהו מטלטלין אלו לשמעון לכ״ע קנה שאין זה לשון הודאה אלא לשון הקנאה אלא עיקר שאלה בתומר נכסיס אלו לשמעון

(ז) שב״מ שהודה על כל נכסיו שהם של ראובן אלא שהם בידו בתורת פקדון בין הודה בסולם בין הודה במקצתם הויא הודאה ואין לו דין מתנת שכיב מרע ואינו יכול לחזור בה אם יעמוד : (ז) ואם הקדיש או הפקיר נכסיו מיבעיא אם חזר ולא איפשיטא והרמב״ם כתב שחזר וכן הרמ״ה אבל א״א הרא״ש פסק שאינו חוזר : (ח) ואם מכר כל נכסיו ונתרפא אם המעות בעין שלא הוציאם יכול לחזור בו ואם אינם בעין שהוציאם אינו יכול לחזור בו :

רנג (ו) **חולה** שצוה לפני שלשה לא באו אלא לבקרו וצוה לפניהם נעשו כדיינים אם ירצו להחזיק לכל אחד ואחד בשלו ולדון על כל דבר ספק שיסתפק בצואה יעשו (*ולא אחד מהם) יכול לומר לב״ד הגדול אזלינן ל״ש אם חולק נכסיו לבניו וריבה לאחד ומיעט לאחד ל״ש אם צוה ליתן כל נכסיו לאחרים בד״א ביום אבל אם צוה לפניהם בלילה כיון שאין השעה ראויה לדון נעשו עדים ואינם יכולים לדון אפי׳ אם דנו בדיעבד אין דינם דין כתב הרשב״ם דוקא שלא נכנסו להעיד אבל אם נכנסו להעיד או שאמר להם אתם עדים או שכתבו הצואה בתורת עדות שוב אין יכולין לדון אלא א״ב יעידו אחרים בפניהם ור״י פירש שאין

*)בס״ת בגירסא ואין אחד מן היורשים

הילוך ממון ביד אחרים ואומר לו עשה מסס דבר פלוני אבל כל שלא הוציא מעות מתחת ידו לא עפ״ם שצוה לו היורשים לעשות אין בו משום מצוה לקיים דברי המת לכ הולרכו חז״ל לתקן דין מתנת שכ״מ אבל הכנון בעיני כדברי הרמ״ה שאפי׳ הוציל מתחת ידו כל שצוה ליורשים או למי שסיפוק בידו לעשות וקבל עליו תי שתק יש בו משום מצוה לקיים דברי המת ודברים של טעם הס עכ״ל (ו) . וכתב עוד מי שנשבע לתת סך ידוע לבתו ומת ולא נתן הדבר פשוט שאפי׳ היה שכ״מ כשנשבע כיון שלא נתן ולא קנה ליורשיו שלא פעולי מנכסים לגמרי ואין זה נכסים שהס של רשותן אלא שהודה בפיו שהוא חייב לו כל שלא נשבעה משמע לי דלא מהניא לה תפיסה ויורשי הבעל מוציאים מיד יורשיה . כ׳ הרשב״ץ התומר רוצה אני שיהו מטלטלין אלו לשמעון לכ״ע קנה שאין זה לשון הודאה אלא לשון הקנאה אלא עיקר שאלה בתומר נכסיס אלו לשמעון או שאמר יש לשמעון בידי שהוא לשון הודאה ועפ״ם שהוא מוחזקים בו שהיו חייב לו כלום ובענין זה פירשו התוס׳ דהוא דלמיסור (ב״ב קמט :) וקי״ל דקנו בין בשכ״מ בין בבריא והילכך בנדון שלפניך שם בריא הוא ואמר מטלטלין אלו של פלוני כ״ל אתם עדי ואם שניהס מודיס שלא היו של שמעון אלא שהודה להקנותם זו לא קנה עכ״ל . כתב הריטב״א שנשאל על שכ״מ שהוא שתפרע משתו מנדוייתה במעות בעין כמו שהוא הבעל מי הוא מצוה לקיים דברי המת הואיל ולא צוה בב״ד ולא אתת היורשין ואינה דומה לי שנגעת בשלולף זו במה שנתחבטו בו במה שאמרו חכמים מצוה לקיים דברי המת שהיא מצוה שכופין עליה כדאמרינן (גיטין מ :) גבי האומר פלונית שפחתי עבה לה קורת רוח כופין את היורשין ועושין לה קורת רוח בחיוה ענין היא שרבינו ן מיגש״ם ואחריס עמו כתבו שאין אומרים מצוה לקיים דברי המת אלא במי שהשלים

שיחזיק בעדן כל הנשאר מכל הנכסים הכ״ל אין זכייתן זאת מכח המתנה שלו שאין כאן לשון המתנה ואין זכייתן זאת אלא מדין דמצוה לקיים דברי המת דאיתיה אפילו בברייא ולפי דעת רבי׳ תם והרבה מהאחרונים ליתיה אלא בגוונא ממון הסוה ביד שליש מחיים ומורי הרא״ה היה אומר דבעי׳ שילוה למי שסיפוק בידם לעשות כגון יורשים או מי שהממון בידם היום להם השלטה לעשות כן וקבלו עליהם או שתקו אבל כל שלא נוה לגלו אין בו משום מצוה לקיים דברי המת ודברים של טעם הס עכ״ל (ו) . וכתב עוד מי שנשבע לתת סך ידוע לבתו ומת ולא נתן הדבר פשוט שאפי׳ היה שכ״מ כשנשבע כיון שלא נתן ולא קנה ליורשיו שלא פעולי מנכסים לגמרי ואין זה נכסים שהס של רשותן אלא שהודה בפיו שהוא חייב לו כל שלא נשבעה משמע לי דלא מהניא לה תפיסה ויורשי הבעל מוציאים מיד יורשיה . כ׳ הרשב״ץ התומר רוצה אני שיהו מטלטלין אלו לשמעון לכ״ע קנה שאין זה לשון הודאה אלא לשון הקנאה אלא עיקר שאלה בתומר נכסיס אלו לשמעון או שאמר יש לשמעון בידי שהוא לשון הודאה ועפ״ם שהוא מוחזקים בו שהיו חייב לו כלום ובענין זה פירשו התוס׳ דהוא דלמיסור (ב״ב קמט :) וקי״ל דקנו בין בשכ״מ בין בבריא והילכך בנדון שלפניך שם בריא הוא ואמר מטלטלין אלו של פלוני כ״ל אתם עדי ואם שניהס מודיס שלא היו של שמעון אלא שהודה להקנותם זו לא קנה עכ״ל . כתב הריטב״א שנשאל על שכ״מ שהוא שתפרע משתו מנדוייתה במעות בעין כמו שהוא הבעל מי הוא מצוה לקיים דברי המת הואיל ולא צוה בב״ד ולא אתת היורשין ואינה דומה לי שנגעת בשלולף זו במה שנתחבטו בו במה שאמרו חכמים מצוה לקיים דברי המת שהיא מצוה שכופין עליה כדאמרינן (גיטין מ :) גבי האומר פלונית שפחתי עבה לה קורת רוח כופין את היורשין ועושין לה קורת רוח בחיוה ענין היא שרבינו ן מיגש״ם ואחריס עמו כתבו שאין אומרים מצוה לקיים דברי המת אלא במי שהשלים

ד״ה ועיין מזה בתשובת מהרי״ל סימן ע״ה אמנם במרדכי [illegible] בתשובות ראב״ן וכן הוא בפרק [illegible] ע״ב משמע דאף שהיה בידו תחילה אמרינן בזה מצוה לקיים ד״ה ומשמע שם בע״א דכל מתנת שכ״מ אפילו במקצת שיך ביה מצוה לקיים ד״ה וכופין ע״ז לקיים ובדה[illegible] שם ע״ב פליג ום״ל דכ״מ דיוכל להקנות לא שייך ביה מצוה לקיים ד״ה ובהגהות מרדכי דב״ב דף רס״א ע״ד כתב תשובה ארוכה בשם ריצב״א בדינים אלו וכתב שם דכופין היורשים לקיים אבל לא השלישי שהושלש בידו וכתב שם אם קדמו היורשים מכרו מה שציוה אביהן לתת לאחרים אין המקבל יכול להוציאו הואיל ולא זכה בו אלא מכח מצוה לקיים ד״ה אבל אי נתן דבר במתנת שכ״מ אף אם קדמו היורשים ומכרו ונתנו אין במעשיהם כלום : (ו) ע׳ בתשובת הרא״ש כלל מ״א סימן ג׳ ובתשובות מהרי״ל סימן ע״ה : (ז) עיין בב״י ס״ם רנ״ג מתשובות ר״י בן הרא״ש על ראובן שמסר לשמעון כלים וחפצים וכו׳ : (ח) ועיין לקמן סימן רנ״ח

ורשב״א

פרישה

כתבו לגד גרסת ומס״ה הלד וכתבו רבינו כאן לגופת דמילתא וגם כדי לכתוב עליו בד״ה שנתנו ביד שנים כו׳ מס שאין כן לעיל שכתב הלבר בפלוגתא וק״ל : (ג) **שב״מ** שהודה וכו׳ מכאן ועד סוף הסימן כתב לעיל (בסימן ר״ן בסעיף ג׳ ד׳ ס׳) וכבר תמה סב״י למה ליה **לרבינו** למיזל ולכתבו . ומה שהקשו רבינו וכתב שהודה על כל נכסיו וסייס בין הודה במקצתן הוא סיוע למ״ש לעיל (סימן ר״ן) ללשנת הרא״ש ורבינו הגי בשיטת בגמרת הרא״ש הוא מיוחד בשיטתיה דלעיל ממילא נלמד מזה בין בכולה בין במקצתה לכאורה אפילו הודה בכולה מיפשיטא דכולהו בע״ל בך׳ עדים דמי ודוק :

סי׳ רנג (ו) **אלא** לבקרו ולזה לפניכם כו׳ מס ילמו כו׳ דבריס שלמו שהם מגמרת דפ׳ י״נ (בוף דף קי״ג) ת״ל יכולה ג׳ שנכנסו לבקר את החולה ולמו לכותבין ולסיתה לבני ישראל לחוקת משפט מורעה כל הפרשה דנחלה היו ועבדיס שם מס ילמו בית היו כמילו קבל עליהס לסס תחלה לסיות דיינים בכל היה שיסתפק בלשון שלומס ויהיו שניהס לפניהס נעשו כדיינים וכו׳ בד״ה ביום אבל בלילה אפילו ג׳ כותבין ואין עושין דין מ״ט דהו״ל עדים ואין עד נעשה דיין ומשמע דאפילו הס ביד שליש בלילה לא מהני דכתב הרמב״ן ז״ל (ריס סימן ו׳) ושם כתבתי ג״כ דעות מחולקות בסס דמ מס דיניהן דין ועבד״מ בעמו : וכתב הרשב״ם דוקא בכ״ל וכ״כ ב״י : שוב מין יכולין לדון כו׳ דמין על נעשה דיין וד״ה [illegible] ביום אבל בלילה אפילו ג׳ כותבין ואין עושין דין מ״ט דהו״ל עדים ואין עד נעשה די

ר"י וכבר נתבאר כל זה בס' ז' וסס כתבתי שמדברי הרמב"ם בפ"ה מהלכות עדות נראה שהוא סובר כדברי ר"י (א) : ומ"ש ופי' עוד רשב"ס דאיירי במתנת שכ"מ במקנת בקנין ול"ע דהיינו יש לה דין מתנת בריא ואין יכולים לעשות דין אלא לא אירי אלא בש"מ שמחלק בנכסיו כדפרישית ואין יכולין לעשות דין עד דמשהה לבתר דסליק מההוא ענינא בענין שאינו יכול לחזור בו אבל מקמי דסליק מההוא ענינא אין להם לדון ואם דנו פירש רשב"ם שאינו דין אבל ר"י פירש נהי דלכתחילה אין להם לדון אבל אם דנו דיניהם דין : (ב) ש"מ שאמר יטול פלוני כל נכסי או מקצתן או יזכה או יחזיק או יקנה בולם מיתה הם וקנה : (ג) וכתב הרמ"ה ז"ל ה"מ בשכיב מרע אבל בבריא לא מהני הני לישני : ובן

הילוק ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל ופירש עוד רשב"ם דאיירי במתנת ש"מ במקצת בקנין ולא נהירא דהחיא יש לה דין מהנת בריא לכל דבר ואין יכולים לעשות דין אלא לא אירי אלא בש"מ שמחלק נכסיו כדפרישית ואין יכולין לעשות דין עד דמשהה לבתר דסליק מההוא ענינא בענין שאינו יכול לחזור בו אבל מקמי דסליק מההוא ענינא אין להם לדון ואם דנו פירש רשב"ם שאינו דין אבל ר"י פירש נהי דלכתחילה אין להם לדון אבל אם דנו דיניהם דין : (ב) ש"מ שאמר יטול פלוני כל נכסי או מקצתן או יזכה או יחזיק או יקנה בולם מיתה הם וקנה : (ג) וכתב הרמ"ה ז"ל ה"מ בשכיב מרע אבל בבריא לא מהני הני לישני :

התם דמשהה לבתר דסליק לגמרי הסוף עניינא הילכך עושין דין והף דקרי לה קרא נחלה ועושין דין לפי שהיו קונה למפרע אלא לאחר מיתה אבל אם עמד חזר בו וכמבואר להדיא בתוס' בד"ה תורעא כל הפרשה ומביאו ב"י ושארי ליה מאריה לב"י שכתב על דברי רבי' אלא היה מדקדק בכאן כי דבריו הם בדקדוק מופלג וכדפי' : ומ"ש והם דנו פרשב"ס וכו' אבל ר"י פירש שם בתוס' (דף קי"ד בד"ה ניחוס וע"ש : (ד) **שב"מ** שאמר יטול פלוני וכו' . פ' מי שמת (סוף דף קמ"ח) : וכתב הרמ"מ ס"ה בשב"מ וכו' . נראה דס"ל כמ"ש ה' המגיד פ"ד ממכירה דהני לשוטות משמעי יטול להבא ובשב"מ הוא שאמדוהו לאחר מיתה בלבד ומשמע דאפילו בקנין לא מהני בבריא אלא בשב"מ ואפילו בקנין דברים הוא מאחר שאינו נותן לו עכשיו כלום . וכ"כ הרמ"ה ·

דבאמר

סי' רנג (א) **ופירש** עוד רשב"ס דאיירי במתנת שכ"מ במקנת בקנין וכ"כ כו' לשון **שב** רשב"ס כבר כתבתי בפרישה ומאי"ר דינו ולא נסירא לי כתב **שכ"ע** ז"ל וכדברי פרשב"ס משמע סתם בגמרא דאמרינן (דף קי"ד ע"ב) מיתמר קנין על לימתי קונר רבה אמר כל זמן שיושבין ר' יוסף אמר כל זמן שעסוקין בקונו ענין מ"ר יוסף כונתי דיני מסתברא דאמר רב יהודה ג' שנכנסו לבקר את החולה רשו כותבין רשו עושין דין ואי ס"ד כל זמן שיושבין ליחוס דילמא הדר בים בלומר אבל לדידי מיירי דסליקו מענין לענין ומסכת משמע בהדיא דסבירי להו לתלמודא דהא דרב יהודה התנה שיש בה קנין מיירי וכמו שכ' דבינו בסמוך בסס רשב"ס ואילו היה מדקדק בזה לא היה כותב עליו דלא נהירא : ומ"ש והם דנו פרשב"ס שאינו דין אבל ר"י פירש נהי נמי דלכתחלה אין להם לדון אבל אם דנו דיניהם דין אלא דיש לחוש דילמא הדר בים.ומאי קאמר רשו עושין דין דמשמע בתוקו מעמד מע"ש שעדיין עושין דין גמור ומאי הא כיון דיכול לחזור בו ויבטל הדין לא הוי דין וכתבו התוס' ואין נראה לר"י דאם כן הו"ל למיפרך והא מלי הדר בים ונראה לפרש דאמאי עושין דין ניחוש שמא יחזור בו והוי כמו שטרותי בי דינא בכדי . והרמב"ם בפ"ג מהל' סנהדרין סתם דבריו וכ' בלשון הזה הנחלות כדינין שנע' בסס לחוקת משפט לפיכך אין מפילין נחלות בלילה שניס שנכנסו לבקר את החולה

ולזה בפניהם כותבין ואין עושין דין ואם היו ג' רשו כותבין רשו עושין דין בד"מ מבל בלילה כותבין ואין עושין דין עכ"ל ודבריו סתומים כדברי הגמרא :

(ג) **שכיב** מרע שאמר יטול פלוני כל נכסי או מקצתם או יזכה או יחזיק או יקנה כולן לשון אחד הן וקנה בפרק מי שמת (דף קמח:) אמר רב ששת יטול **ומ"ש** בסס הרמ"ה דה"מ בשב"מ מבל בבריא לא מהני הני ליטני וכן יחלוק פלוני בנכסי וכו' כ"ד הרמב"ם ורבו הרב ן' מיגא"ש ז"ל וז"ל הרמב"ן סס יטול יזכה יחזיק יקנה כולן לשון אחד הן לדברי הרב ן' מיגא"ש ז"ל דוקא בשב"מ מבל בבריא לא ופי' עוד רשב"ס דאיירי במתנת ש"מ במקצת בקנין ולא נהירא דהחיא יש לה דין מתנת בריא ואין יכולים לעשות דין אלא לא אירי אלא בש"מ שמחלק נכסיו כדפרישית ואין יכולין לעשות דין עד דמשהה לבתר דסליק מההוא ענינא בענין שאינו יכול לחזור בו אבל מקמי דסליק מההוא ענינא אין להם לדון ואם דנו פירש רשב"ם שאינו דין אבל ר"י פירש נהי דלכתחילה אין להם לדון אבל אם דנו דיניהם דין : (ב) ש"מ שאמר יטול פלוני כל נכסי או מקצתן או יזכה או יחזיק או יקנה בולם מיתה הם וקנה : (ג) וכתב הרמ"ה ז"ל ה"מ בשכיב מרע אבל בבריא לא מהני הני לישני :

ובן התם דמשהה לבתר דסליק לגמרי הסוף עניינא הילכך עושין דין והף דקרי לה קרא נחלה ועושין דין לפי שהיו קונה למפרע אלא לאחר מיתה אבל אם עמד חזר בו וכמבואר להדיא בתוס' בד"ה תורעא כל הפרשה ומביאו ב"י ושארי ליה מאריה לב"י שכתב על דברי רבי' אלא היה מדקדק בכאן כי דבריו הם בדקדוק מופלג וכדפי' : ומ"ש והם דנו פרשב"ס וכו' אבל ר"י פירש שם בתוס' (דף קי"ד בד"ה ניחוס וע"ש : (ד) **שב"מ** שאמר יטול פלוני וכו' . פ' מי שמת (סוף דף קמ"ח) : וכתב הרמ"מ ס"ה בשב"מ וכו' . נראה דס"ל כמ"ש ה' המגיד פ"ד ממכירה דהני לשוטות משמעי יטול להבא ובשב"מ הוא שאמדוהו לאחר מיתה בלבד ומשמע דאפילו בקנין לא מהני בבריא אלא בשב"מ ואפילו בקנין דברים הוא מאחר שאינו נותן לו עכשיו כלום . וכ"כ הרמ"ה ·

דבאמר

וכ"כ

פרישה

כתב ב"י : במתנת שכ"מ במקנת בקנין כו' ז"ל רשב"ס שם וס"מ דאם רצו עושין דין דמשמע שאפילו בסולא מינו יכול לחזור כו' (פי' דסס בגמרא מוכח דאפילו במינו בעין וכתבתיהו בדרישה ע"ש) כגון מתנת שכ"מ במקנת לאיכא קנין ללא מני הדר בים אבל בלא קנין דאפילו בסולא מינו לית לה כלומוכח לקמן שאין להם לדיינים לעשות דין בדבר שאפשר להתבטל ואם דנו אין דיניהם דין דעדיין לא קנו עד שיחות שהא שמא יחזור בו עכ"ל וכדינו כתב עליו ולא נהירא דסכ"ת דין מתנת בריא יש לה וז"ל וא"כ היך נלמד מפסוק וסיס ביום כמוהו כו' שהכנכסים יכולין לעשות דין בע"כ דהא מוסכסק לא נלמד אלא לענין בולה אבל לענין מתנת בריא מ"ל דיכולין לעשות דין כל זמן שלא קבלו עליהן אלא ודאי לא מיירי אלא במתנת שכ"מ בכולה ואע"ג דאמר רבו עושין דין פיקר הדברים קאי אמאמר שיושת הכותבן דאו כבר נסתלק הכותבן ו"ל דקרא קאמר במחלק נכסיו ובקנין ואיירו דקאמר בפירוש אני מקנה בקנין לכל אחד ואחד מעכשיו אס ימות דהשתא לא אמר לחזור בו קודס מיתה לא לעצמו ולא לאחר ואס לא עמד מחליו המתנה קיימת וכיון דלא יכול לחזור בו וכדמפרש התס דמשהה לבתר דסליק לגמרי הסוף עניינא הילכך עושין דין והף דקרי לה קרא נחלה ועושין דין לפי שהיו קונה למפרע אלא לאחר מיתה אבל אם עמד חזר בו וכמבואר להדיא בתוס' בד"ה תורעא כל הפרשה ומביאו ב"י ושארי ליה מאריה לב"י שכתב על דברי רבי' אלא היה מדקדק בכאן כי דבריו הם בדקדוק מופלג וכדפי' : ומ"ש והם דנו פרשב"ס וכו' אבל ר"י פירש שם בתוס' (דף קי"ד בד"ה ניחוס וע"ש : (ד) **שב"מ** שאמר יטול פלוני וכו' . פ' מי שמת (סוף דף קמ"ח) : וכתב הרמ"מ ס"ה בשב"מ וכו' . נראה דס"ל כמ"ש ה' המגיד פ"ד ממכירה דהני לשוטות משמעי יטול להבא ובשב"מ הוא שאמדוהו לאחר מיתה בלבד ומשמע דאפילו בקנין לא מהני בבריא אלא בשב"מ ואפילו בקנין דברים הוא מאחר שאינו נותן לו עכשיו כלום . וכ"כ הרמ"ה ·

(ג) **שכיב** מרע שאמר יטול פלוני כל נכסי או מקצתם או יזכה או יחזיק או יקנה כולן לשון אחד הן וקנה בפרק מי שמת יטול וזכה הרמב"ם ורבו הרב ן' מיגא"ש ז"ל וז"ל הרמב"ן סס יטול יזכה יחזיק יקנה כולן לשון אחד הן לדברי הרב ן' מיגא"ש ז"ל דוקא בשב"מ מבל בבריא לא ופי' עוד רשב"ס דאיירי במתנת ש"מ במקצת בקנין ולא נהירא דהחיא יש לה דין מתנת בריא ואין יכולים לעשות דין אלא לא אירי אלא בש"מ שמחלק נכסיו כדפרישית ואין יכולין לעשות דין עד דמשהה לבתר דסליק מההוא ענינא בענין שאינו יכול לחזור בו אבל מקמי דסליק מההוא ענינא אין להם לדון ואם דנו פירש רשב"ם שאינו דין אבל ר"י פירש נהי דלכתחילה אין להם לדון אבל אם דנו דיניהם דין : (ב) ש"מ שאמר יטול פלוני כל נכסי או מקצתן או יזכה או יחזיק או יקנה בולם מיתה הם וקנה : (ג) וכתב הרמ"ה ז"ל ה"מ בשכיב מרע אבל בבריא לא מהני הני לישני :

דרישה

סי' רנג (א) **ופירש** עוד רשב"ס דאיירי במתנת שכ"מ במקנת בקנין וכ"כ כו' לשון **שב** רשב"ס כבר כתבתי בפרישה ומאי"ר דינו ולא נסירא לי כתב **שכ"ע** ז"ל וכדברי פרשב"ס משמע סתם בגמרא דאמרינן (דף קי"ד ע"ב) מיתמר קנין על לימתי קונר רבה אמר כל זמן שיושבין ר' יוסף אמר כל זמן שעסוקין בקונו ענין מ"ר יוסף כונתי דיני מסתברא דאמר רב יהודה ג' שנכנסו לבקר את החולה רשו כותבין רשו עושין דין ואי ס"ד כל זמן שיושבין ליחוס דילמא הדר בים בלומר אבל לדידי מיירי דסליקו מענין לענין ומסכת משמע בהדיא דסבירי להו לתלמודא דהא דרב יהודה התנה שיש בה קנין מיירי וכמו שכ' דבינו בסמוך בסס רשב"ס ואילו היה מדקדק בזה לא היה כותב עליו דלא נהירא : ומ"ש והם דנו פרשב"ס שאינו דין אבל ר"י פירש נהי נמי דלכתחלה אין להם לדון אבל אם דנו דיניהם דין אלא דיש לחוש דילמא הדר בים.ומאי קאמר רשו עושין דין דמשמע בתוקו מעמד מע"ש שעדיין עושין דין גמור ומאי הא כיון דיכול לחזור בו ויבטל הדין לא הוי דין וכתבו התוס' ואין נראה לר"י דאם כן הו"ל למיפרך והא מלי הדר בים ונראה לפרש דאמאי עושין דין ניחוש שמא יחזור בו והוי כמו שטרותי בי דינא בכדי . והרמב"ם בפ"ג מהל' סנהדרין סתם דבריו וכ' בלשון הזה הנחלות כדינין שנע' בסס לחוקת משפט לפיכך אין מפילין נחלות בלילה שניס שנכנסו לבקר את החולה

ולזה בפניהם כותבין ואין עושין דין ואם היו ג' רשו כותבין רשו עושין דין בד"מ מבל בלילה כותבין ואין עושין דין עכ"ל ודבריו סתומים כדברי הגמרא :

(ג) **שכיב** מרע שאמר יטול פלוני כל נכסי או מקצתם או יזכה או יחזיק או יקנה כולן לשון אחד הן וקנה בפרק מי שמת יטול וזכה הרמב"ם ורבו הרב ן' מיגא"ש ז"ל וז"ל הרמב"ן סס יטול יזכה יחזיק יקנה כולן לשון אחד הן לדברי הרב ן' מיגא"ש ז"ל דוקא בשב"מ מבל בבריא לא ופי' עוד רשב"ס דאיירי במתנת ש"מ במקצת בקנין ולא נהירא דהחיא יש לה דין מתנת בריא ואין יכולים לעשות דין אלא לא אירי אלא בש"מ שמחלק נכסיו כדפרישית ואין יכולין לעשות דין עד דמשהה לבתר דסליק מההוא ענינא בענין שאינו יכול לחזור בו אבל מקמי דסליק מההוא ענינא אין להם לדון ואם דנו פירש רשב"ם שאינו דין אבל ר"י פירש נהי דלכתחילה אין להם לדון אבל אם דנו דיניהם דין : (ב) ש"מ שאמר יטול פלוני כל נכסי או מקצתן או יזכה או יחזיק או יקנה בולם מיתה הם וקנה : (ג) וכתב הרמ"ה ז"ל ה"מ בשכיב מרע אבל בבריא לא מהני הני לישני :

חדושי הגהות

רנג ב ומ"ש עוד בש הרמ"ה דנכסי לך לא מהני כבר נתבאר דלשון דמשמע להבא לא מהני בבריא ונכסי לך משמע להבא וכ"כ הב"ח דנכסי לך **פרושו** ונכסי יהיו נתונים לך לאחר מיתה :

הגהות דרישה ופרישה

רנג א בפרישה הוכחתי וכתבתי דזה אינו ואדרבה מדברי תוספות מוכח כדברי **רבינו** וגם בגמרא אין ראיה כלל ע"ש ודוק

***

דבדמחר מתנה לו מפילו קנו מידו קנין דבריס הוא כדלעיל בריס סי׳ רמ״ה ס״ע בהני לשוחת דלהבא נמי קנין דבריס הוא בבריה · אבל הרמב״ן ס״ל שאין קנין דבריס אלא בחומר לתן לך או מחכור לך אבל החומר יטול יוכה בחומר לתן לך

שיש לי בן תו שמתי מעותיך וכו׳ ברייתא פרק מי שמת (כוף דף קמו:) :

(יא) **שב״מ** שאמר נכסי לפלוני תנו לו ונכסיך למתן וכו׳ אם רצוי לירשו זוכה בהם משום ירושה וכ״מ אם אמר מי שמת ואחריו יהיו לפלוני תינו כלום וכו׳ בפרק י״ב (קלב.) אמר רב הונא שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחר אם רצוי [לירשו] נוטלן משום ירושה ואם לאו נוטלן משום מתנה ג״ל גבגב גמודי למה לך וכו׳ דילמא כי היא קאמרת דההוא דהוה שכיב ואמרו ליה נכסיס למתן דילמ׳ לפלוני ג״ל אלא למתן ואמרת לן עלה אם רצוי לירשו נוטלן משום ירושה ואם לאו נוטלן משום מתנה ג״ל מין הכי קתניא ומסיק התם בגמ׳ דכ״מ בין נוטלן משום ירושה לנוטלן משום מתנה לכדעלה רב אחא בר עוירא לדברי ר״י בן ברוקה נכסי לך ואחריך לפלוני אם היה רצון רצוי לירשו אין לפלוני אם רצון אין לו אלא רצון ירושה ויורשה אין לה הפסק וכבר נתבארו משפטי האומר נכסי לך ואחריך לפלוני בסימן רמ״ח : **ובתב** ס״ה בפרק ט׳ מהלכות זכייה שכ״מ שכתב כל נכסיו למאר וכו׳ יש מי שפירש שאפילו נתן במתנה בפירוש למי שרצוי לירשו נוטלן משום ירושה וי״ל שאין זה נאמר בנכסי לפלוני אתם הא נאמר נכסי נתונים לפלוני רצוי לירשו נוטלן משום מתנה ויקבלו אתם ב״ב חיזה מילוק יש בין משום ירושה למשום מתנה ואם כתב המחבר בלשון הרמשין וכ״כ הרמ״ה ז״ל והוא דעת הגאונים ז״ל עכ״ל : ומ״ש בד״ה שנוטלו משום ירושה בשת או חת או אחד מאלה מאחר שאינו עושה עמו שום מלאכה אלא אפוטרופא בלבד ואינו נוטל שום דבר לעצמו אלא הכל לצורך היתום ואפילו אם נתן לו אביו במתנה גמורה אינו נוטל

זוז בכורתו וכתובתה וחובו : (יג) **ומ"ש** ואם אמר תנו מאתים זו לבני בכורתו וכו' ג"ז סס בבריימתא ופי' רשב"ס דה"ק אם אמר תנו ר' זוז לבני סתמא ולא אמר בכורתו דידו על העליונה כדפרי' לקמן וכו' והאי דנקט הכא בכורתו אחת לאשמועינן דאפי' בהדיא בכורתו מפ"ה יטול כל בכורתו אם הוא יותר מר' זוז דידו על העליונה עכ"ל ועל כך דאם אמר בכתובה דידה על העליונה פי' רשב"ס וכגון שלא מחלה לו בכך עכ"ל כלומר ולאפוקי היכא דעשאה שותף בין הבנים לכתב לה קרקע כל שהוא ושקקה דמחלה לו כתובתה בכך ואין ידה על העליונה וכדלהיקמן בית מוחלין (דף קל"ב) :

(יד) **ומ"ש** אבל אם אמר תנו מאתים זוז לפלוני בני שהוא פשוט בירושתו אין לו אלא מאתים זוז . נראה דאפי' למ"ד כך מדאמר פ' יש מוחלין (דף ק"ל) אבא חנן אמר משום ר"מ לא יוכל לבכר מ"ל פירוש ואלא כתיב בתיב הבנים הבכור בן השנואה יכיר לפי שנאמר אל יעלה על דעתך שאם שיפה כחו שנוטל פי שנים בבכורתו דידו על העליונה ה"ט אם אמר תנו ק"ק זוז לפלוני בני סתמא ולא אמר בכורתו דידו על העליונה כדפרישית לקמן ודילמא ברישו לו בחובו קאמר ומשנינן ר"ע היא דסייק ליעבד יתירא אם לא אמר כראשו לו הוא אמר לכתוב בחוב בחוב בכורתו קאמר דיטול ק"ק זוז ואפי' לנקט הכא בכורתו אחת לאשמועינן דאפי' בהדיא בכורתו מפ"ה יטול כל בכורתו אם הוא יותר מר' זוז דידו על העליונה עכ"ל ועל כך דאם אמר בכתובה דידה על העליונה כדפרי' לקמן ודילמא ברישו לו בחובו קאמר ומשנינן ר"ע היא דסייק ליעבד יתירא אם לא אמר כראשו לו הוא אמר לכת

וזה שכתב בשם הרמב״ד ג״ל דבשכתובתה פחות ממה שנוהג לה מו שזה לו מיירי דמילו היתה בכתובתה יותר ממה שנוהג לה לאו כל כמיני׳ להפסידה כלום מכתובתה וז״ל ה״ה בפי׳׳ מהל׳ זכייה הרשב״ם ז״ל כתב ג״ח כשאומר בחובו לא תאמרינן ידו על העליונה וטעמא משום דהו״ל כרבית מתוארת מאחר דכל כשאומר ברחוי לו תאמרי׳ ברחוי לו שעשה עמו נתת רוח קאמר והיכא שלא תאמר ברחוי לו ולא בחובו בכולן ידו על העליונה ותפי׳ בב״ח אם תאמר תנו ק״ק זוז לפלוני ופלוני אומרים דמשום חובו קאמר ומיתחזי כרבית כיון שלא נוטל אלא חובו אבל בשאומר לפלוני בעל חובי ידו על העלונה ולא מיחזי כרבית כיון דלא אמר בחובו אבל בשאומר לפלוני בחובו מיחזי כרבית והרמ״ה כתב דלא מיחזי כרבית: (יז) שב״מ שאמר תנו ר׳ זוז לפלוני וש׳ לפלוני ות׳ לפלוני אין אומרין כל הקודם בשטר זכה אם אין הממון מספיק לכולם אלא כולן שוין לגבות כל אחד לפי הלקו כיצד החולקים הממון לט׳ חלקים ויקח בעל הר׳ שני חלקים ובעל הש׳ ג׳ חלקים ובעל הת׳ ד׳ חלקים לפיכך אם יצא עליהם שטר חוב גובה מכל אחד לפי חלקו כיצד היה החוב ת״נ בעל הר׳ נותן ק׳ ובעל ש׳ נותן ק״נ ובעל הת׳ ר׳ ואם גבה הכל מהאחד חוזר ומשתלם מהאחרים ומיירי שנתן להם קרקע או שגבה קרקע במעות שחלק להם שאילו גבו מטלטלין לא משתעבדי לב״ח:

(יז) מתנת שב״מ כיורש שוויוה רבנן ואע״פ שהוא כיורש כתב ה״ר

אלא חובו משום דמחזי כרבית כראוי לו לא מיחזי כרבית כיון דלא אמר בחובו וכן היכא דאמר לפלוני בעל חובי ידו על העליונה ולא מיחזי כרבית כיון דלא אמר בחובו אבל בשאומר לפלוני בחובו מיחזי כרבית והרמ״ה כתב דלא מיחזי כרבית: (יז) שב״מ שאמר תנו ר׳ זוז לפלוני וש׳ לפלוני ות׳ לפלוני אין אומרין כל הקודם בשטר זכה אם אין הממון מספיק לכולם אלא כולן שוין לגבות כל אחד לפי הלקו כיצד החולקים הממון לט׳ חלקים ויקח בעל הר׳ שני חלקים ובעל הש׳ ג׳ חלקים ובעל הת׳ ד׳ חלקים לפיכך אם יצא עליהם שטר חוב גובה מכל אחד לפי חלקו כיצד היה החוב ת״נ בעל הר׳ נותן ק׳ ובעל ש׳ נותן ק״נ ובעל הת׳ ר׳ ואם גבה הכל מהאחד חוזר ומשתלם מהאחרים ומיירי שנתן להם קרקע או שגבה קרקע במעות שחלק להם שאילו גבו מטלטלין לא משתעבדי לב״ח:

(יז) מתנת שב״מ כיורש שוויוה רבנן ואע״פ שהוא כיורש כתב ה״ר

דנקטינן כגירסת הרי״ף והרמב״ם והיא סברת הרא״ש שכתב רבי׳:

(יז) **שכיב** מרע שאמר תנו ר׳ זוז וכו׳ · בבריית׳ פרק י״ב (דף קל״ח) וכ״ה בבריית׳ כמ״ש בסמוך סעיף כ״ב וכן לעיל בסימן קי״ח והיינו כשאין הדבר ידוע למי מקנה תחלה כגון שזיכה להן על ידי אחר ולא נקט שכיב מרע בבריית׳ אלא לפי דשב״מ מחלק נכסיו בדיבור פיו לזה כך ולזה כך ומסתמא אין ידוע למי מקנה תחלה מה שאין כן בבריית דרגיל ליתן לכל אחד בפני עצמו והדבר ידוע למי מקנה תחלה וכך פרשב״ם: ומ״ש ומיירי שנתן להם קרקע וכו׳ · סיינו לדינא דגמרא דאילו התידעה לתקנת הגאונים מעולה כמו מטלטלי נמי משתעבדי לב״ח:

(יח) **מתנת** שכיב מרע כיורש שוויוה רבנן ואע״פ וכו׳ · הא דנקט תחלה מתנת שכיב מרע כיורש וכו׳ הוא כדי לומר תח״כ דאע״פ שהוא כיורש כתב ה״ר יונה שאם

משתעבדי לב״ח כ״כ מטלטלי דמהדר מתנת שכיב מרע ומיהו היינו לדינא דגמרא אבל המידעה משתעבדי כמו שנתבאר: ומ״ש ואע״פ שהוא כיורש כתב ה״ר יונה שאם

דרכי משה

דעת רבינו ולא להשוותו טובה: (ג) וע״ל סימן ר״מ שב״מ האומר תנו מנה לפלוני ולאחר זמן חזר ואמר תנו מנה לפלוני אי אמרינן דצריכין ליתן לו מאתים וע״ש וכב״י בסימן ר״ן בשם

פרישה

(טו) משום דמימוי בריבית כבר כתבתי בסי׳ ל״ג ובסי׳ קי״ח ומבואר שם דבעל כרחו לא עשה עמו נתת רוח קאמר ולא בחובו בכולן ידו על העליונה ותפי׳ בב״ח אם תאמר תנו ק״ק זוז לפלוני ופלוני אומרים דמשום חובו קאמר ומיתחזי כרבית כיון דלא אמר בחובו אבל בשאומר לפלוני בחובו מיחזי כרבית והרמ״ה כתב דלא מיחזי כרבית כיון דלא אמר בחובו ובן היכא דאמר לפלוני בעל חובי ידו על העליונה ולא מיחזי כרבית כיון דלא אמר בחובו אבל בשאומר לפלוני בחובו מיחזי כרבית והרמ״ה כתב דלא מיחזי כרבית כיון דלא אמר בחובו: (יז) שב״מ שאמר תנו ר׳ זוז לפלוני וש׳ לפלוני ות׳ לפלוני אין אומרין כל הקודם בשטר זכה וכו׳ לפיכך אם יצא עליהם ש״ח גובה מכל אחד לפי חלקו וכו׳ בבריית׳ פ״ק דב״ב (דף י״ב) ת״ר שב״מ שאמר תנו ק״ק זוז לפלו׳ וש׳ לפלוני ות׳ לפלו׳ אין אומרים כל הקודם בשטר זכה לפיכך אם יצא עליו שטר חוב גובה מכולם אבל אם אמר תנו ק״ק זוז לפלו׳ ואחריו לפלוני ואחריו לפלוני אומרים כל הקודם בשטר זכה לפיכך יצא עליו שטר חוב גובה מן האחרון אין לו גובה משלפניו אין לו גובה משלפניו פניו · ופרשב״ם תנו רבנן שכיב מרע וכו׳ . להכי נקט שכיב מרע דבדידיה איכא לאיפלוגי בין היכא דאמר אחריו לפלוני להיכא דלא אמר משום דרחוי לחלק כל נכסיו בדיבור פיו לזה כך ולזה כך אבל בריא רגיל ליתן לכל אחד בפני עצמו והדבר ידוע למי מקנה תחלה וכך פרשב״ם: ומ״ש ומיירי שנתן להן קרקע כו׳ עד מתנת שב״מ כיורש שוויוה רבנן כלומר זה כתב הרשב״ם שם שבריית׳ שכתבתי בסמוך וקשה הא תיקנו הגאונים דגם מטלטלי דיתמי משתעבדים לב״מ דתיכון וגובה מיורשין מפי׳ מטלטלין שקנה מכיון שחל שלוח מב״ח כמו שכתב גובה מפיהן כשכיס מי דיורש כרעת לפטור הוא וכמ״ש בסימן ק״ו ע״ש סי״ג גם לפי׳ שייך במקבלי מתנת שב״מ תקנת השוק כמו הלא שייך ביורשין מאחר לכיורשין שוויוהו למקבלי מתנת שב״מ וכמ״ש בסימן קי״ג ס״ג ע״ש בשלמא מדרשב״ם דכתב הלא גבה ממטלטלי דיורש לק״מ דהוה כ״כ תלמוד שבריית׳ ובומן מכמי שבריית׳ עדיין לא היתה התקנה לגבות ב״מ ממטלטלי דיתמי מכל שכן לדינא נמלך היכא גובה מכולן מן המעט לשון בריית׳ הלא כתב בפרקי לימים וז״ל תמר וז ק׳ ועכ״פ לא הו״ל לרבינו לפתוח הלא בפתח שכ״מ כיורש שוויוה רחמנא לתתיה טעם למ״ש דהיינו נמי דמטלטלי לא משתעבדי לב״ח כ״כ וכ״כ לדינא דגמרא לכל המידעה מטלטלי דיתמי הוא דומק כמ״ש גם מ״ש דהקלי לאינא דגמרא דהא נמי מטלטלי ומכח מ״ש דהקלי לאינא דגמרא לכל המידעה משתעבדי אע״ג דמ״כ נמי מטלטלי לא משתעבדי לב״ח כ״כ וכ״כ לדינא דגמרא לכל המידעה משתעבדי אע״ג דמ״כ נמי מטלטלי ומכח מ״ש דהקלי לאינא דגמרא דהא

ה"ר יונה שאם יש שם יורש גמור ומקבל המתנה ב"ח קודם לגבות מהיורש ממקבל המתנה ודוקא שפירש חלק מקבל המתנה ולא פירש חלק היורש אבל אם אמר תנו ר' זוז לפלוני בני ור' זוז לפלוני שאינו ראוי לירשו בנו קודם שהרי הקדימו ואם יצא עליהם שטר חוב גובה אותו כאיש נברי ע"כ : (יט) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל יעקב שציוה מחמת מיתה שיתנו מנכסיו לבתו ב' שלישים והשלישי ישאר למי שראוי ליורשו ויש לו בן ויוצא עליו שטר חוב ואמר הבן שתפרע הבת ב' שלישים ממה שקבלה תשובה אין שומעין לו כיון שהבן יורש הוא צריך לפרוע הכל ואפילו אם הזכיר נתינה לבן ירושה היא כיון שראוי ליורשו וצריך לפרוע הכל : (כ) ואם אמר תנו ר' זוז לפלוני ואחריו ש' לפלוני ואחריו ת' לפלוני כל הקודם בשטר זכה לפיכך יצא עליהם ש"ח גובה מן האחרון ואחרון אחרון קודם : (כא) ופירש ר"י וכן הדין אם נתן לכולם בשוה ופרט אותם זה אחר זה כגון שאמר תנו ר' לפלוני ור' לפלוני ור' לפלוני הראשון קודם אף ע"פ שלא אמר אחריו כיון שהיה יכול לומר תנו לכולם ת"ר זוז או לכל אחד ואחד מאלו ר' זוז ודאי דעתו להקדים אותו שהזכיר קודם : (כב) והוא הדין נמי בבריא שזיכה להם ע"י אחר הוי דינא הכי אבל אם הקנה למקבלי המתנות מעצמם הרי ניכר למי הקנה תחלה ואותו זכה תחלה : (כג) כתב הרשב"א מי שאמר יש לי כך וכך נכסים ביד פלוני כך וכך ביד פלוני כך וכך ביד פלוני והיה מונה והולך את שלו ומתוך כך צוה תנו לפלוני ר' זוז אין נותנין לו כל הר' זוז אלא לפי חשבון מה שיקבצו מהם שהרי גילה דעתו דלפי מה שיש לו רוצה ליתן לפי חשבון אבל אם נאבדו מקצת הנכסים לא נאבדו אצל מקבל המתנה אא"כ נתן לו דבר מסויים כמו תנו חבית יין מחביותי לפלוני ע"כ : (כד) ש"מ שאמר תנו ר' זוז לפלוני וישא את בתי הרי זה כמי שנתן לו שני מתנות ואיזה מהם שירצה יקח לפיכך אם רצה ליקח המעות ושלא ישא את הבת הרשות בידו אבל אם אמר ישא את בתי ויתנו לו ר' זוז הרי זה תנאי ולא יתנו לו המעות אם לא ישא את הבת : (כה) ש"מ שאמר יתנו לפלוני שוה ר' זוז מייני והחמיין קצת מהיין ההפסד הוא כפי חשבון לכל אחד ואחד כפי

מה

יש שם יורש גמור ומקבל המתנה ב"ח קודם לגבות מהיורש ממקבל המתנה ולא שפירש חלק מקבל המתנה ולא פירש חלק היורש וכו' ז"ל הרב המגיד בפ"י מהל' זכייה כתב הרשב"ם דדיעת הרי"ף דלא קאמר כל הקודם בכסף זכה הוא במקבלי מתנות כולן מכל מקום מתנה וכיון שכתבו ליורשיו ולתי שם יצא עליו ב"ח גובה כולו מן היורשים ואם אין למס המקבלי מתנה היורשים כרעת המורין כן ובמקומנו עומדים וכבני ירושתן כבני חורין ואין גובין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין וזה עיקר עכ"ל : (יט) ומ"ש שאלה לא"א ז"ל יעקב שלוה ליתן מנכסיו לבתו שני שלישים וכו' בכלל פ' סימן י"ד (ד) : (כ) ומ"ש ואם אמר תנו ר' זוז לפלוני ואחריו ש' לפלוני וכו' בריי"ף כתבתיה בסמוך :

(כא) ומ"ש ופר"י וכן הדין אם נתן לכולם בשוה ופרט אותם זה אחר זה וכו' כבר כתבתי כן בסמוך בשם הרמ"ה ז"ל וכבר הזכיר סברא זו ה"ר בפ"י מהלכות זכייה וכתב שהמכיר המפרשים שאין זה מחוור אלא דבכל גווני כיון שלא אמר אחריו כולן שוין :

(כב) ומ"ש וה"ה נמי בבריא שזיכה להם ע"י אחר הוי דינא הכי מכל מקום הקנה למקבלי המתנות בעצמם הרי ניכר למי הקנה תחלה ואותו זכה תחלה מבואר מתוך דברי הרשב"ם שכתבתי בסמוך : (כג) כתב הרשב"ם מי שאמר יש לי כך וכך נכסים ביד פלוני וכו' ומתוך כך צוה תנו לפלוני ר"ק ר"ק זוז אין נותנין לו כל ר"ק זוז אלא לפי חשבון מה שיקבלו מכס וכו' . כ"כ גם כן בשמו הרב המגיד בפרק י' מהלכות זכייה . כתב ה"ר יהודה בן הרא"ש שכשהלך על שכיב מרע שצוה לתת לגדוליית משתו ת"ת זהוביים ולשמעון בנו ת"ק ולפי שהשב שמשתו מעוברת אם תמליט זכר ג' ואם נקבה ת' וללמה ודינה קרובותיו ק' לכל אחת והעותר יחלקו בין משתו ויורשיו צוה בצוה אפס יחסר מכדי המזכר שיחסרו ליורשיו וללמה ודינה כל אחת כפי מה שנוטלת ולשמעון לא יחסרו כלום וכשבאו לחשוב נכסיו לא מצאו תשלום והוינה ליורשים ולמה ודינה לגבות שליש ממה שכתב להן ולקח המפוטרופוס חלק העובר כלולו היה נקבה חלק השליש ועתה אין כאן ולד לו שהפילתה מה דין מעות חלו והשיב כיון שאין כאן ולד נשאר הממון ברשות האב והוא יטלה הכול ודינה עם יורשיו עד שתקח כל אחת מהן ק' זהוביים וע"כ ירמה לי שהן ושמעון יחלקו חלקם בחלק שהיה לגולד ליטול עכ"ל : (כד) **שב"מ** שאמר תנו ק"ק זוז לפלוני ויצא חלת בתי וכו' אבל אם אמר יצא חלת בתי ויתנו לו ק"ק זוז ה"ז תנאי וכו' מעשה בפ"ב דכיצה (כ .) והביאו הרי"ף בפ' מי שמת :

[ב] **אם** רשומן זוה מחמת מיתה שיתנו לבת בנו ד' ליטרא לקחת חגורה יפה ומת ולא"כ מתה גם בת בנו קודם שיתנו לה המעות והניחה בן קטן ומת גם הוא ובעלה בת לזכות בחלקם עשרים לטרין עיין בתרומת הדשן סימן ס"ן (ה) : (כה) **שב"מ** שאמר יתנו לפלוני שוה ק"ק זוז מייני והחמיין וכו' בפרק

דרכי משה

בשם תשובת רשב"א ראובן שצוה שתטול בהו כך וכך בנכסיו ולא הזכיר שישתעבדו מחמת נשואיה צריך לתת לה עישור מלבד המתנות עכ"ל : (ד) ועיין בתשובות הרשב"א בסימן תתפ"ז מדין זה : (ה) וז"ל שם ראובן צוה לתת לבתו ד' זהובים ותקנה בהם חגורה ומתה והניחה בן ושאר יורשים לא רצו ליתן כי אמרו שלא צוה לתת לה אלא שתקנה חגורה בהן ותואיל

דרישה

לכן ל בתתכם מלא מחוסרתא דל"ל לייצב מסדרי כמ"ש בפרישה עיין שם : (כג) אבל שם נאבדו [כו] לא נאבדו אלא מקבל כו' מליצבא דמסבל משמע לכאורה דמ"ש שם דמכתיבה היא לפי משנה הקבילה היינו כשלא נאבדו וכיוצא בו לומר יתקבץ ככל אבל שם נאבדו ת"ל מקבל המתנה לקבל עליו בהסכם המכירה כלום מל"ש נתן לו דבר מסוים שאז נאבד למקבל מתנה אבל אין לו כי אם מה שנשאר ומה שנתן לו דבר מסוים ואפילו אם הזכיר נתינה לבן ירושה היא כיון שראוי ליורשו וצריך לפרוע הכל : (כ) ואם אמר תנו ר' זוז לפלוני ואחריו ש' לפלוני ואחריו ת' לפלוני כל הקודם בשטר זכה לפיכך יצא עליהם ש"ח גובה מן האחרון ואחרון אחרון קודם : (כא) ופירש ר"י וכן הדין אם נתן לכולם בשוה ופרט אותם זה אחר זה כגון שאמר תנו ר' לפלוני ור' לפלוני ור' לפלוני הראשון קודם אף ע"פ שלא אמר אחריו כיון שהיה יכול לומר תנו לכולם ת"ר זוז או לכל אחד ואחד מאלו ר' זוז ודאי דעתו להקדים אותו שהזכיר קודם : (כב) והוא הדין נמי בבריא שזיכה להם ע"י אחר הוי דינא הכי אבל אם הקנה למקבלי המתנות מעצמם הרי ניכר למי הקנה תחלה ואותו זכה תחלה מבואר מתוך דברי הרשב"ם שכתבתי בסמוך : (כג) כתב הרשב"א מי שאמר יש לי כך וכך נכסים ביד פלוני כך וכך ביד פלוני כך וכך ביד פלוני והיה מונה והולך את שלו ומתוך כך צוה תנו לפלוני ר' זוז אין נותנין לו כל הר' זוז אלא לפי חשבון מה שיקבלו מהם שהרי גילה דעתו דלפי מה שיש לו רוצה ליתן לפי חשבון אבל אם נאבדו מקצת הנכסים לא נאבדו אצל מקבל המתנה אא"כ נתן לו דבר מסוים כמו תנו חבית יין מחביותי לפלוני ע"כ : (כד) ש"מ שאמר תנו ר' זוז לפלוני וישא את בתי הרי זה כמי שנתן לו שני מתנות ואיזה מהם שירצה יקח לפיכך אם רצה ליקח המעות ושלא ישא את הבת הרשות בידו אבל אם אמר ישא את בתי ויתנו לו ר' זוז הרי זה תנאי ולא יתנו לו המעות אם לא ישא את הבת : (כה) ש"מ שאמר יתנו לפלוני שוה ר' זוז מייני והחמיין קצת מהיין ההפסד הוא כפי חשבון לכל אחד ואחד כפי

מה

[נעשה] בו שום מעשה כגון זה שאמר תנו לפלוני ר' זוז לית לן בה דאי לית דין ולית דיין אלא לא יקח לא יטול והוא החמת ולכן אמר בו המלפם דהטעם הוא דמתניתין זו שקיל וטרחיה מי בעי נסיב מי בעי לא נסיב משום דצ' מתנות הן וכו' ומפתיים יפה משיב דבריה נכוחים : (כה) **שב"מ** שאמר יתנו לפלוני שוה ר' זוז מייני וכו' . בגיטין פ' המקבל (דף ס"ו) גריעא יולא בקולר הוא אמר

פרישה

גובה ג"כ ממקבלי מתנה ומפשר דגם לוה מכיון דבינו במ"ש דכיוהב שוויה בבין במלת בבין בכללו ג"כ תקנת הגאונים ולא כתב בסדרי שוויה הגאונים משום סלימול מלשמען דסיה גם בימי מכמי מהלמוד ומסלילי דלמיל ג"כ משה טעם למ"ש מתחילה דשם גבה מסל' דמוזר ומשתלם מסתמרים ולא מתריין ממתן דגבה גבה ומול דיוהב גרם דס"ט דשוויה רבין כיוהב וביוהב נמי דיוהב שכי דשם קדם ב"ש וגבה מסל' דמוזר וגובה מסתמרים וכמ"ש בפ"ם ק"י בסכ"מ ע"ם ודוק בכוה מתייסב הכל : (יח) ב"ח קודם לגבות מיורש כו' וכ"כ כ"י בשמו וכ"כ המ"מ פ"י דזוכיה בשם הרשב"ם וכתב הטעם משום שיורשין כיצעל המוריין הן ובמקומינו עומדין וכבני ירושתן כבני חורין ואין גובין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין : ודוקא שפי' מלק מקבל המתנה כו' ברשם ד"ק לא פי' מלק סיוהם מפילו מקדימו כגון דאמר לו לדבר מסוים לפי שכל בית וכל שור שומד בפני עלמו מבל הכא לא זכר לו ממון מיוחד ליתן לו הילכך הוה שותף בכל הממון ומה שמכחד למחצא ולפי מסבון וכתב ב"י שכן דעת הרשב"ם וכ"כ הרשב"ם בהדיא בתשובות (מלף כ"ם) ועוד דמ"מ פ"י דוכיים הניחא דברי הרשב"ם מלו וכתב ז"ל ודין נראבו יבמבר פי"ל ע"כ וסיינו דין יין שהמחין שכתב רמב"ם שם פי"ל דהוה לפי מסבון מוכח מינים דם"ל דגם דין מגידת ממון לפי מסבון הוא ועוד דמ"כ הדבים בלשון שכתב דבינו בסמוך (סעיף כ"ם) בהמחין יינו הם דלא כרשב"ם והו"ל לדבינו לכתוב בלשון פלוגתא ועוד דבע"ש לא הוכיר הני חבל כלל ומי מיחא שהוא מלוק מהני דשמיטו לכן הפירוש שמצוי במ"ש בפרישה ודוק : (כה) ההפסד הוא כפי חשבון מיקרא דהמי מילתא בפי' המקבל

(יט) **שאלה** לת"ש כו' כלל ע"ש סימן ט' בדפוס לונזו ובדפוס תוברמת כלל פ' דין י"ד : **ותפילו** לת שיש הוכיר נתינה לבן יהושב הוא מת"כ יפרש שכוב יהוב לכבני וכמ"ש בסמוך וע"ש בתשובה ודוק : (כ) **ואם** אמר תנו ר' זוז כו' ותחריו כו' **ומ"ש** סימה דבריית כל"ל : (כא) **ופי'** ר"י דם"ש דשם נתן לכולם בשוה ולא הוכיר ותחריו ולדבריו ל"ל דהבריית דקנה הכוכב שהיו שוה לדבריית דלמ ע"פ שבשב"מ מוכב המחרון יותר שהרי נתן לו מתנה מהוכב מת"ש גובה מהמחרון למען כיון דאמר ותחריו וכ"כ הרמ"ם ושב"ם : (כב) **שזיכה** לבם ע"י אחר כגון שאמר לבני ר' יהודה שיתן לו מנה ולבני ר' משה שיתן לו מנה ולבני ר' יעקב שיתן לו מנה ולכולם יחד לכל אחד ואחד מהם ג' זהובים ולכל אחד ואחד מהם ב' זהובים ולכל אחד ואחד מהם זהוב אחד

מה שיש לו ביום : (טו) ואם אמר תנו לו מ' זוז ר' יוחנן אומר אפילו אמר תנו לו מנה ונתן לו פחות מ' זוז לא יחזיר ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו יותר על מ' זוז יחזיר את המותר ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים זוז יחזיר את המאתים זוז ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה זוז יחזיר את המאה זוז ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה ומנה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה ומנה ומנה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה ומנה יחזיר את המנה ואם אמר תנו לו מנה ונתן לו מנה ומאתים ומאה ומנ

(כז) **ומ"ש** ומס נתייקר לעולם הריוח ליורשין בחיי עניו שחייב וכו' . בסוף פ' נערה שנתפתתה הביא הרמ"ם דעת הרמב"ד דלא כמרינן הריוח ליתומים אלא דוקא בדאמר מדמי ממרת והביא עליו דל"ם עכ"ל ומפרש רבינו דל"ם הייגו בכל ענין שאמר מדמי ממרת אין שאמר ממרת אין שאמר ממרת לעולם הריוח ליורשים וכן מס הוזל ההפסד ליורשים : (כח) **שכ"מ** שאמר תנו לפלוני בית המחזיק ב' . בס"פ המוכר את הבית וכרב אשי דאסיק הכי ופרשב"ם דלא כר"ל בית אחר של ק' וגרסה ה"ה אפי' ר"ל בית אחר של ק' אלא דאמר בית פלוני של ק' ונמצא שמחזיק ק"כ דיוכה בו וכו' ולא מצינן לחלק דטעה בין בית לבית אלא היה סבור שהיה מחזיק בית פלוני יותר מק' דעבידי אינשי דטעו בכי האי גוונא ונראה דדוקא במחזיק ק"כ הוא דאמרינן הכי משום דעבידי אינשי דטעי בין ק' לק"כ אבל טפי מכאן לא עכ"ל וכ"כ בד"י ע"ש הריטב"ה והביא עליו דאם כן היכי דייק רב אשי מתני' עד עשרים ולא טפי ומהיכן נפק ליה האי שיעורא דוקא עכ"ל וכתב עוד והא דלא אמרינן דליזבנו ליה בית אחר משום דמסתמא מדידיה קאמר תנו ומנכסיו אית להו למיתן היכא דאפשר עכ"ל : (כט) **שב"מ** שאמר תנו לבתי וכו' . בב"מ פ' המקבל (דף ק"ד) מסיקנא דל"ש לכתובתה ל"ש בכתובתה ת' דמיון מתן עד דמ"ל הבו לה סתמא פי' ל"מ בכתובתה דמסתמא ודאי לכתוב לה ת' בשטר כתובתה דמיון מתן בגובייתא אלא לפלוגי אחר לכתובתה דהיכא למימר דמסתמא לגובייתא קאמר עד דאמר להו הבו לה ת' סתמא דהכא ודאי אחר המע"ה ות' דמיון מתן קאמר עד דאמר להו הבו לה ת' סתמא דהכא ודאי לגובייתא קאמר וכתבין ת"ת : (ל) **ואם** אמר תנו לבתי וכו' . בס"פ נערה שנתפתתה ומע"ג דכבר כתב רבינו לעיל בסוף פרק המוכר את הבית וכו' דין זה בסמוך סעיף כ"ז אלא דהתם מתנה לאחר מיד וכתבו רבינו אלא דהכא משום דגוף הדין לישנא בעלמא הוא ומשם למדו ג"כ בגמרא מתנה לאחר ומכל הבא מאמותי' דמע"ג דדעתו קרובה אלא דהכא אפ"ה הריוח הוא ליתומים ולא לבא מאחר מאמותי' דמע"ג דמיין דעתו קרובה אלא לאחר אפ"ה הפסד הוא ליתומים וכ"ה בסמ"ע סי' רמ"ח ס"ק ל"ג ול"ד ס"ק ל"ו ול"ז ופרש"י אם מתו יירשו פלוני ופלוני וכו' ול"ל דאם נתנו לבתי סתמא אפילו לאחר מאמותי' דמע"ג מיין דעתו קרובה אלא לבתו ומכל האחר מאמותי' דמע"ג מיין דעתו קרובה אלא לאחר אפ"ה הפסד הוא ליתומים וכ"ה בסמ"ע סי' רמ"ח ס"ק ל"ג ול"ד ס"ק ל"ו

בלא נתינה יורשים דילהו הוו אחי ואחי והכי מכח דאב ירתי ויכול להתנות זה שלא יירשו כיון דמכחו הוא דירתי ולא אמרי' ירושה אין לה הפסק אלא בנותן לבנו ויש לבן הזה נתינה מן אחיו אף דאב הנותן ירתי והשתא בדוקא כתב רש"י בלא נתינה ולא כתב בלא יורשים (ח) וזה דרך מחודש ביותר דלא דמי לבני שקל בשבת וכו' עם היות דירושה אין לה הפסק ובדמי סימן רמ"ח כתבתי בזה יישובים מחברים ומיהו למידק דהתי יירשו מחתיכם דקתני היכי מכני הא והא קיימא לן דלעולם ירושה למי שיזכו רחוי לירש לאו כלום הוא כמו שנתבאר בסימן זה ע"ל דליתנה ליירשו לאו דוקא אלא שלא היו יורשים לומר דאמר יטלו מחבריהם ויש לתמוה למה לא חשש רש"י לפרש כך לכך דברמוויים הכי לירש מיירי וא"ת מ"כ בלא אמירתו היו יורשים י"ל דהכ"ע כגון שלוה להורים אמר בניו יורש אין היורשים כגון אח שמילולי אמירתו היו חולקים בין כולם והשתא אחד מן בניהם מכח נועלין הכל ואהא דקתני אין נותנין להם אלא שקל פירש"י שאין לנו להפסיד את הבאים אחריהם :

(לד) **שב"מ** שאמר תנו מנה לפלוני סתם בספ"ק דגיטין (יג.) אמר רב שאמר תנו מנה לפלוני מנכסי מנה זה נותנין מנה סתם אין נותנין מיישבי שמע מנה קבור קמאר ולכלכתא לקבורה לא מיישבין . ומ"ש הר"ן על זה כתבתי בסי' זה גבי שב"מ שאמר יתנו לפלוני שור ק"ק זוז מייני והחמין . ומ"ש שם לכל שלא אמר מנכסי שם אין לו מעות בעין אינה למימר דלא זכה מקבל מתנה כתבו המגיד בריש פ"י מהלכות זכייה בשם הרשב"א ועיין במהרי"ק בשרש ל"ד (ט) : ומ"ש בשם הרמ"ה דדוקא במלוה מחמת מיתה וכו' אבל היכא דלא מלוה אקני אקנה בחליפין עד דאקני ליה אגב קרקע או נמי דמסר ממונא ליד שליח מחיים ע"כ : שב"מ שאמר הלואתי ופקדוני שביד פלוני לפלוני נותנין ואין צריך מעמד שלשתן

(לה) **שב"מ** שאמר הלואתי ופקדוני שביד פלוני לפלוני נותנין וע"ל מעמד שלשתן בפרק מי שמת (קמז: קמה.) אמר רבא מ"ר נחמן שב"מ שאמר ידור פלוני בביתי זה יאכל פלו' פירות דקל זה לא אמר כלום עד שיאמר תנו בית זה לפלוני וידור בו תנו דקל זה לפלוני ויאכל פירותיו למימרא דסבר רב נחמן מילתא דליתא בריתא אית בשב"מ דליתא בריתא בשב"מ דליתא בריתא ליתא בשב"מ שאמר תנו הלואתי לפלו' הלואתו לפלו' ותע"ג דליתא בריתא רב פפא אמר קושיל ויורש יורשי רב אחא בריה דרב מיקא אמר הלואה אית בה בריתא וכדאמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה • ט ופרש"י הלואתי לפלוני . ממון שחייב לי פלוני בחלוה ע"פ אני נותן לפלוני ויפרעם לו הלוה במקומי נתקיימו הדברים והרי הלואתו לפלוני : ותע"ג דבבריתא ליתיה דאיכא לפלוני להקנות לחבירו חלוה על פה להלואתה ניתנה ואין קנין קופס אלא בדבר שהוא בשטר וכגון שמסר לו השטר אי נמי במעמד שלשתן קנה • ומסתימת הוי"ל ויורש יורשי יורשי הוי"ל ואמרינן לקמן מתנת שכ"מ כירושה שוויוה רבנן הילכך כיון דליתיה בירושה בחתנת שכ"מ : במעמד שלשתן קנה • מוקמינן לה התם בין בחלוה בין בפקדון ותע"ג דסיקנא דמילתא דליתא בבריתא בשכ"מ אף"ה מטעם דקיי"ל בפרק הזהב דאין מטעם נקנה בחליפין אף"ה אם נתנו במתנת שכ"מ [קנה] מהאי טעמא דהלואתי לפלוני עכ"ל • וכתב הר"ן אמר רב פפא הואיל ויורש יורשה ולפי זה לוזר נמי דליתיה בירושה בלא גוף כגון מי שצייר לזר לפניו שמוריגו ליורשיו מיתיה נמי בשכיב מרע ומיהו טעמיה דרב פפא לא סליק אלא לפי מאי דקיי"ל בפרק הזהב דאין מטעם משום דשכ"מ אלא עם וכדרב הונא דאמר מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה הילכך חזיר לדיתיה בבריתא בשום ענין אלא אגב קרקע לא מהני שכ"מ אלא עם הקרקע עכ"ל • וכתבו הגהות מיימון בפרק עשירי מהל' זכייה דאפילו בשכיב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני פסק רמ"מ דהני מילי הלוואת של ישראל אבל בהקפות של עכו"ם לא סמכה דעתיה ומפילו בחתנת שכיב מרע לא קני וגרסה בעיני שקרוב הדבר שאפי' אם יש לעכו"ם משכון ביד ישראל אלא כמו הקפה וישראל מעכו"ם לא קני משכון וכן כתב המרדכי בפ' מי שמת . ואיני יודע מה חיכפת לן מי סמכה דעתיה דמקבל מתנה אי לא מכל מקום דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו וכ"כ לי שהוא דעת הפוסקים שסתמו דבריהם ולא חילקו בין הלואה דישראל להלואה דעכו"ס (י) : [ה] **בתב** הרשב"ץ בתשובה מה שכתב ותגב קרקעות **מלו** נתתי לחשתי עד מתתים דיורים מדעתי לא תמר כלום אלא ע"כ יש לו חותם מתתים דיורים בעין בחותה שעה ומפילו יחזן לו בחותה שעה אחרת

דרכי משה

להשיאה והרי לא השיאה וזה ג"כ משמע דלא כדברי הריטב"א וע' בהגמי"י הנ"ל : (ה) וצ"ע דהא אחיו גם מכח אביו הם באים לירש וכמו שיתבאר לקמן בהלכות נחלות בס"ד וא"כ אין חילוק בין אחיו לאחר יורשים אינו נראה מדברי שאר פוסקים לחלק בכך וכמו שנתבאר לעיל ז סימן רמ"ח : (ט) שפסק שם בשם רשב"א בכל דברי הר"ן וע"ש שהאריך בזה וכתב שם וכ"ש אם אמר מעות או זהוב ואפילו קדמו היתומים ומכרו אח"כ הנכסים ויש להם מעות לא קנו המעות דמיקרי דשלב"ל ועיין בתשובות הרשב"א סימן אלף נ"ה שהאריך בחילוקים בזה וע"ל סימן ס' : (י) וכ"ל דהא דקאמר לא סמכה דעתיה לא אמקבל מתנה קאי אלא על הנותן ור"ל דמאחר שהנותן עצמו אינו סומך דעתו שהעכו"ם יפרע לו א"כ לאו למתנה גמורה קמכוין לכן לא קני וכן אין דומין דברי הקדמונים ז"ל בלא טעם ברור וכ"פ מהר"ם פד"ו בתשובה סימן נ"ו כדברי רא"ם ומסתפק שם בהלואת עכו"ם בשטר אי יכול להקנותו במתנת שכ"מ וע"ש וכתב המרדכי עוד דאם הלוה טוען אח"כ פרעתי משבתע המקבל שבועת היורשים ח ונוטל וע"ש וע"ל ר"ם רנ"ה ס"ג מדין הלואתי לפלוני ומדין

פרישה

(לג) **יורשו** פלוני ופלוני אחריהם כו' לשון הגמרא אם יורשו אחריהם תתחיהם וכן ברמ"ם וטוש מדוקדק יותר מלשון רבינו כי בלשון יירשו אחריהם משמע דאפי' ר"ל בן בנין יורשו ומיירי אם למחר שימותו בניו יהיו לכם בנים ייכשו הבנים ואם לא יהיו לכם בנים יירשו אחר יורשים הקרוב קודם ומ"ם לשון יורשו דקאמר אבל אם אחרים ממש קאמר וכגון שמתו בניו בלא בנים (ובדפרש"י אם) דאז יורשו יש לה הפסק ויכול ליתן ככסיו לאחרים ממש אף שאינם לאחים ליורשו וכמ"ש בדברים לא קול לשון יורשו וק"ל וע"ת מ"כ לאחרים ברמוויים לירש קאמר לפתוח ואחו יעשו שברמוי לירש י"ל שאחר כן בדי שלא יתנו לבנים כל זכרן ויכלו הממון בתוקן שלא יניחו לאחרים ולפי מש"ל ופ' ופ' מבני בניו של המקבל ור"ל פ' ופ' מבני בניו של כולם דפרטם בשמם לריכין לומר לכוונתו בפ' ופ' מבני בניו של המקבל ור"ל פ' ופ' מבניו ולא כולם ומשמ"כ שיטת רבי' וכתב תיבת לאחרים במקום תחתיהם שכתב בגמרא ובמשיר' לשון אחרים שייך בנחלת תב לבניו ומפשר לכתוב רבינו כן כדי לייחב למש סוכרך לומר דמש יחותו יירשו אחרים ברמוויים לירש כשמעטות לשון יורשו כ"ל ולא נימא דש"מ דאחר כן כדי שלא יתנו לכם כל זכרן דמש לומר לכם לא מדש דיעל גמירי ולפי מ"ש דפ' ופ' ר"ל מקנת בניו ולא כולם מ"ם דסוכרך למחרו וגם לפי' רש"י כ"ל נוכל לפרש כן ודוק שוב ראיתי שרשב"ם בפ' י"ב (לף קכ"ט ביש ע"ב) פי' מ"ש גם שם שבריית ומש אחר מש מתו יירשו אחרים מתחתיהן ז"ל יירשו אחרים פ' ופ' ולא בני בניו כו' ע"ש ברי דש"ל דמיירי אף בזיש בני בניש ומפ"ש ברשות בידו לומר שייראשו אחרים ולפ"ז צ"ל לשון יורשו ל"ל סוף אף אותו פ' ופ' קן אמרו מ"מ בני בניו כן קודמין לירושה ולפי פירושו דרשב"ם כדי שלא יתנו לכם כל כמיניס ללקחו מבני בניש ולימתו לאחרים כיון דאין ירושה בספק צ"ל פ' מסתירוניס שכתבתי לעיל (ר"ם רמ"ם) ע"ש ונרגלה שגם דעת רבינו בכאן הוא כן ומ"ש נקט בלשונו פלוני ופלוני ופ"ם נמי שסתם דבריו ולא סוכיר שאחר שתם ימותו בניו בלא בניש ודוק ועבד"ך : אין נותנין לכן בלא שקל כו' ז"ל רש"י שאין לנו להפסיד את הבאים אחריהן ודמותר יוונו מן הלדקה וליכא למקשיי עלה תם אחרינן בפ' בערה (וכתבו רבינו בסימן זה סעיף מ"ו) למו כל כמיניס שיוכיר מת בניו ויפיל עלמו על סלבור דסתם קלי אחי שאחר שלא יקבורוהו מוכסיו דסוכסיס דידיה ניכו סילכך לא נייתינן ליה לקבורו מן הלדקה כדי להעשיר את בניו אבל סכא נכסי לאו לזון רש"י : (לד) בין שם אחר מכח סתם כו' בפ"ק דגיטין (דף י"ג ע"ב) מסקינן כן וקמ"ל דלא אחרינן מכח סקבור ופלוני אחרת אחת קרקע נתן לו לך ואפשר מיהו אחרים דמסתמא אחרו כמו שכתוב לעיל (סימן ר"מ וסימן ס') ומיהו נוקמ דאחר שתנו מכח שטיח בשעת קלאר למפוקי בסמוך (סמ"ב) שם לא אחר תנו מנה וכ"ש גם כן לעיל (סימן ר"ן סעיף ל"ד) עיין שם : ליל שלית ממייס פי' אחר לו **מיוכה לו** : (לה) שכ"ם שאחר הלואתי כו' בפ' י"ב מימרא דלעבד בר רב נחמן : מעמד שלשתן כו' ותע"ב קיי"ל מילתא דליתא בבריתא ליתא בשב"ם תילתו בגמרא הלוואה מיתא בבריתא פי' כיון

חדושי הגהות

ש צ"ל ופי' ר"ש וכצ"ל גם בסמוך סעיף ל"ו

הגהות דרישה ופרישה

ו ועמ"ש בפרישה ודרישה שכתבתי שנ"ל דרבינו ס"ל כפי' רשב"ם בפרק י"נ לא כפירש"י **דם** מציאת האשה ולא שייך לומר כאן דירושה אין לה הפסק מכני שגם לבניו **לא נתנו** מעולם : ח נ"ל דהייט דוקא כשיש בידו שטר נכתב על הלוה בשם המלוה דאז נשבע על שטרו כדין יורשין בסימן קצ"ח :

בחד מדרכי ההקנאות לגבות בו החוב קנה ה"נ בשכ"מ קנה בדיבורו מכל בתיו **מקנה** לו המשכון כי אם ההיודעת בלבד לפ קני במתנת שכ"מ ועיין במעשה שנתן **בפטורופוס חוזרת** וכו' שמדברי לבם ולפי זה התייישב מה שהיה קשה לב"י והכי נקטינן כמו שפסק רמב"ם בשם הר"ם ממו"ן וע"ל ריש סי' רנ"ה :

(לו) **וכן** אם נתן לפלוני שט"ח וכו' בפרק מי שמת (דף קכ"ח) בעובדא דתימיה דרב עמרם חסידא מסיק דנתן הכי אלא דל"ע בלשון רבינו דאמר מ"ל לכתוב לו וכו' משמע דוקא כתיבה מ"ל אבל אמירה ודאי לאו לריך שיאמר השכ"מ קני לך חיהו וכל שעבודיה דאית ביה ואמירתו תשוב ככתיבה וכמסירה וכדעת הרשב"א בחיהו ה"ה רפ"י דזכייה מיהו אפשר דלאו דוקא מ"ל אלא כיון דכתיב לריך כתיבה ואמירה נמי מ"ל אלא כיון דאמירה נמי לא לריך והכי משמע להדיא בתשובת הרמ"ה כלל פ"ג סי' ד' והכי נקטינן וכ"כ הר"ן ומביאו ד"י וכן משמע מל' הרמב"ם פ"י דזכייה : ומ"ש ואין היורש של מוכן וכו' . מימרא דשמואל פ' מי שמת (דף קמ"ז) :

(לז) **צוה** שיתנו דקל וכו' . פרק שני דייני גזירות (סוף דף ק"ט) מסיק תלמודא דקרו מיגבי למרי פלגא דיקלי דקלא ופי' רש"י דאפי' יש לו דקלים הרבה מוקנין לו אלו הב' חצאי דקלים שיש לו בשותפות שיש טורח בהן יותר וכן הסכים הרמ"ה ויש מפרשים בשיש לו דקל שלם לריכין ליתן לו אחד שלם ותלמודא לא מיירי אלא בדליכ ליה דקל שלם וקמ"ל דאפי' הכי נותן לו מטעם דקרו מיגבי להו דקלא ולא אמרינן דליכ ליה ולא מידי :

שלשתן : (לו) ובן אם נתן לפלוני שטר חוב שיש לו על פלוני אין צריך לכתוב לו שדבריו בכתובים וכמסורים דמו ואין היורש של הנותן יכול למחול אע"ג דבריא הנותן או המוכר לחבירו שטר חוב וחזר היורש ומחלו מחול אם נתנו במתנת שכ"מ אין היורש יכול למחול : (לז) אבל אם אמר ידור פלוני בבית זה או יאכל פירות דקל זה אינו כלום עד שיאמר תנו לו הבית לדור בו או הבית לדור בו (יא) או תנו לו הדקל לאכול פירותיו : (לח) צוה שיתנו דקל לפלוני ויש לו חצאי דקל וגם דקלים שלמים יכולים היורשים לתת לו שני חצאי דקלים אף על פי שאינן טובים כמו דקל שלם ויש אומרים שאם יש לו דקל שלם שצריכין ליתן לו אחד שלם ולא נהירא

כמי בלא קנין וכגון דלא שיירה מידי . וכתב הר"ן מהא דאמר רב נחמן שכ"מ אמר ידור פלוני בבית זה וכו' לא אמר כלום פי' שאכילה גריעא דבר שאין בו ממש הוא ולפיכך לא קנה עד שיקנה לו גוף לדידה ולאכילת פירות שאין הקנאה אלא לגבי דבר שיש בו ממש וקמ"ל ר"נ שאין שכ"מ יכול להקנות מה שאין בריא יכול להקנות שלא תקנו בשכ"מ אלא לליהוי דיבור דיש כקנין דבריס אבל מאי אלא מהכי בקנין לא מהכי בשכ"מ ומהא שמעינן דלא מתקנין לישנא דשכ"מ אלא דייניו ליה כדלייניו בבריא ולא אמרינן כיון דגלי דעתיה שהוא רוצה שידור זה בביתו או יאכל פירות דקלו בבית לדידה ודקל לפירות קאמר טילכך שכ"מ שאמר תנו שטר חוב לפלוני לא קנה עד שיאמר הוא וכל שעבודא דאית ביה ומלוגא דשטרי דתימיה דרב עמרם הכי קאמרה ליהוי לעמרם ברי הן וכל שעבודא ויש מפרשים דהכי קאמרה ליהוי לעמרם בני כבר התחילה בהקנאתן של שטרות הין לנו עלה אבל רמ"ס ז"ל בפ"י מהלכות זכייה שכתב וכן אם אמר תנו שטר פלוני לפלוני זכה אפי' שיש בשטר וכו' ואין היורש יכול למחול ואפשר לי לקיים דבריו ז"ל דכל שכ"מ שהתחיל הדבר כדרך שיש לו להתחיל אע"פ שלא גמרו אלו גומרים את דבריו וכדלמרינן דשכ"מ שאמר כתבו ותנו קאמר שכך דרכו של שכ"מ מתחיל בדבר ומשמע בדרך קרוב מיהו אפשר לומר שאף בשעבוד הוא בכלל דבריה אלא שלא פירשה כל צרכה ומכיון שהלה הקנאתה בגופן של שטרות הין זה חלות לדבריו כלל לא בכולו ולא במקלתו ואין לנו לחדש לשון אחר לגמרי כדי שתתקיים כוונתו ולפי זה הניא עובדא דתימיה דרב עמרם דמלוגא דשטרי אינם אלא לשון שנהגו בני אדם לומר כן ואפילו לא נהגו כן אלא אחד מהם היה אומר כן ואחרים שומעין לו ומשתמשין בלשון זה הרי זה נקרא לשון בני אדם ואין לנו אלא לשון בני אדם

תרי פלגי דיקלי פשיטא דהיה דעתיה להני עכ"ל • ודברי הרמב"ם בפרק י"ח מהלכות זכייה נוטים לדברי יש מפרשים : (לט) **שב"מ** שאמר תנו מחצה העיר בחותה תוספתא כפ' הגוזל וכבר כתב רבינו דין זה בטור יורה דעה סי' רמ"ח :

(מ) **מי** שאמר יחלוק פלוני בנכסי בין הוא בריא או שב"מ יטול חציים אבל אם אמר יטול פלוני חלק בנכסי אם הוא שב"מ ומחלק נכסיו לבניו נוטל חלק כאחד מן הבנים • אם הוא בריא או אפילו שב"מ ואמר תנו חלק לפלוני מנכסי והשאר ינתן לפלוני שאין הבנים חולקין בנכסים לרב אלפס ולרשב"ם נוטל רביע ולר"י נוטל חלק אחד כל שהוא : (מא) אמר תנו לו חלק בבור שיש לי נוטל רביע הבור ואם אמר תנו לו מהבור חלק לחבית נוטל שמינית הבור תנו לו חלק לקדרה נוטל חלק אחד משנים עשר שבו תנו לו חלק אחד לטפיה נוטל חלק אחד משישה עשר שבו לרב אלפס ורשב"ם וכן דעת הרמב"ם וכתב דאין למדין משיעורין הללו לדין אחר ולר"י בכולן אין לי חלק אלא כל שהוא ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל :

שב"מ

נהירא לא"א הרא"ש ז"ל : (לט) שב"מ שאמר תנו ר' זוז לעניים או ס"ת לבה"כ יתנו באותה העיר שהוא רגיל בה היה רגיל (יב) בשתים יתנו לכל אחת ואחת : (מ) מי שאמר יחלוק (יג) פלוני בנכסי בין הוא בריא או שב"מ יטול חציים אבל אם אמר יטול פלוני חלק בנכסי אם הוא שב"מ ומחלק נכסיו לבניו נוטל חלק כאחד מן הבנים • אם הוא בריא או אפילו שב"מ ואמר תנו חלק לפלוני מנכסי והשאר ינתן לפלוני שאין הבנים חולקין בנכסים לרב אלפס ולרשב"ם נוטל רביע ולר"י נוטל חלק אחד כל שהוא : (מא) אמר תנו לו חלק בבור שיש לי נוטל רביע הבור ואם אמר תנו לו מהבור חלק לחבית נוטל שמינית הבור תנו לו חלק לקדרה נוטל חלק אחד משנים עשר שבו תנו לו חלק אחד לטפיה נוטל חלק אחד משישה עשר שבו לרב אלפס ורשב"ם וכן דעת הרמב"ם וכתב דאין למדין משיעורין הללו לדין אחר ולר"י בכולן אין לי חלק אלא כל שהוא ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל :

שב"מ

(לט) **שב"מ** שאמר תנו ר' זוז לעניים וכו' • כתבתי בסי"ד סי' רכ"ח.

(מ) **מי** שאמר יחלוק פלוני בנכסי פשיטא לאמר דתניא בתוספתא האומר תנו חלק לפלוני בנכסי סומכוס אומר אין פחות מרביע לחבית אין פחות מששה עשר וכתב הרא"ש ז"ל והא דתניא בתוספתא האומר תנו חלק לפלוני יטול כאחד מן הבנים התם מיירי בשכ"מ שאמר יחלוק בנכסי והכא בדבריו והיינו דכתב דבדינו אמי שאמר יחלוק פלוני בנכסי בין הוא בריא וכו' דכיון דקמיבעיא ליה אם הוא בריא או אפילו שב"מ ואמר תנו חלק לפלוני מנכסי והשאר ינתן לפלוני שאין הבנים חולקין בנכסים לרב אלפס ולרשב"ם נוטל רביע ולר"י נוטל חלק אחד כל שהוא ומשמע דקאי אסב"מ וכן הוא בתוספתא דתניא בסוף פרק המוכר את הבית (דף ס"ג) פשיטא שאמר יחלוק פלוני בנכסי פלגא תנו חלק לפלוני בנכסי מאי ת"ש דתניא בתוספתא האומר תנו חלק לפלוני בבור

(מב) שכ"מ שהיתה אשתו מעוברת ואמר אם תלד אשתי זכר יטול מנה וילדה זכר יטול מנה ואם נקבה מאתים וילדה נקבה תטול מאתים אם זכר מנה ואם נקבה מאתים וילדה זכר ונקבה הנקבה תטול מאתים והזכר מנה ופירש רשב"ם דאו או קאמר פירוש ילדה זכר יטול מנה ואם ילדה נקבה תטול מאתים ואם ילדה תאומים לא יטלו כלום דשמא לא היה חפץ בלידת תאומים מדלא קאמר אם ילדה זכר ונקבה אלא אם זכר אם נקבה משמע זה או זה ויש מפרשים שאם ילדה תאומים יטול הזכר מנה והנקבה מאתים וכן פי' א"א הרא"ש ז"ל בתשובה • ילדה טומטום ואנדרוגינוס יטול בפחות שבשניהם ואם נקרע אחרי כן ונמצא זכר יטול כפי הנאו דלא בעינן זכר משעת לידה • פירש רב אלפס וה"ר יוסף הלוי דהא לא אירעי אלא בשכיב מרע שדבריו בכתובין וכמסורין דמו אבל לא בבריא דאפילו אם קנו מידו קיי"ל אין מטבע נקנה בחליפין ועוד דהא אסמכתא היא אם ילדה קאמר ועוד דקנין דברים

שב"מ

כמוטל בספק חולקין אבל לרבנן דאמרי כיון דספיקא הוא בכל חד וחד דילמא אלף לא הוי אלא כל אחוה ג' כ' מספק אמרינן אמרי' ולית ליה אלא כל אחוה כדלעיל בסמוך ולזה הסכים הרמ"ז : (מג) **וכו'** • משנה פ' מי שמת (דף ק"מ) האומר **מנה** ילדה זכר יטול מנה אם נקבה ר' **וילדה** נקבה **טוטלת** ר' אם זכר מנה אם נקבה ר' וילדה זכר ונקבה זכר **טוטל** מנה **נקבה** טוטלת מאתים ופי' רשב"ם דאו **או** קאמר **וכו'** ואיכא למידק **סתמא** תנן האומר ומשמע בין בבריא בין **בשב"מ** והכי הוה מסקינן רבינו בסמוך **וז"כ** למה אמר רבינו שב"מ שהיתה מעוברת וכו' ול"ל דכיון דבבריא נחלקו **הגאונים** ע"כ אמר רבינו תחלה שב"מ וכו' **כלומר** בשב"מ הכל מודים אבל בבריא **נחלקו** הגאונים כן נראה דעת רבינו אבל **הרמב"ם** פ"ח מזכייה כתב וז"ל שב"מ **שהוא** לתת מתנה לעובר שבמעי אמו זכה **העובר** מפני שדעתו של אדם קרובה אצל **בנו** כמו שביארנו משמע דוקא שב"מ **וכדעת** רבותיו הרי"ף והר"י הלוי וכן פי' הרב המגיד והא דכתב הרמב"ם בפ' כ"ב **מתכירה** דין זה בסתם אין זה אלא לפי שלא כתב לנו בפירוש דין זה אלא מגב מחריני

דמקני לדשלב"ל נקט בקנרה אבל כאן בה' זכייה הוא עיקר דין זה ניחר דעתו דדוקא בשב"מ ואיכא לתמוה דה' המגיד בה' מכירה כתב דדעת הרמב"ם דאין לחלק בדין זה בין בריא לשב"מ דאפי' לשב"מ דסתם אמרו דלא כי"ף דדוקא בשב"מ דהייגו דלא כהרי"ף והר"י הלוי ובהלכות זכייה כתב דדעת הרמב"ם דדוקא בשב"מ וכדעת רבותיו ז"ל ודבריו סותרים את דבריו ודבריו המחרונים עיקר וכדפרישית : ילדה טומטום וכו' • משנה שם ילדה טומטום מיגו טוטל ובגמ' לקמיין מדתנן בריצע הגיח בנים ובנות וטומטוס דוחין זוחו ומשמע דאקיל מיהא בפחות ואמר לחי דוחין זוחו ואין לו דבריה הוא ואינו לא זכר ולא נקבה ורבא אמר דוחין זוחו ויש לו לטוטל בפחות דלמא בריה הוא אלא לא ספק זכר ספק נקבה וסיפא דתנן ילדה טומטום מיגו טוטל דאלמא בריה הוא אלא לא ספק זכר ספק נקבה ספק טומטום ואנדרוגינוס אין קדושה חלה עליהן דבריה הוא ואינו לא זכר ולא נקבה כלומר ולית הלכתא כרשב"ג אלא כרבנן דפליגי עליה ואמרי לטומטום ואנדרוגינוס שפיקי מיגו והלכה כחכמים וכך פסק הרי"ף והרא"ש בפ' מי שמת והרמב"ם בפ"ח מזכייה לטומטום ואנדרוגינוס יטלו כפחות שבשניהם וכ"כ רבינו : פי' רב אלפס והר"י הלוי ז"ל וכו' • איכא למידק דמשמע שבריאים דאקרקעי ודליכא מסמכתא ודלא הוי קנין דבריס מודה הרי"ף דקנה העובר אף בבריא דאיכא מסמכתא ולא משמע הכי מדברי הרמ"ם בפ' אלמנה לכ"ג דהניח לפה דברי הרמב"ן לקייס דברי הרי"ף דכתב דטעמו של הרב אלפס דבשב"מ חשוב שמח תטרף דעתו עליו ודעתו של אדם קרובה אצל בנו אבל בבריא בכל ענין לא קנה העובר אלא דאפילו בקרקע ודאי אסמכתא היא ודלא כרשב"ג דקנין המועיל נמי ס"ל להרי"ף דלא קנה בבריא ומע"ג דהרמ"ם דמה דברי הרמב"ן לפה ואמר דחכמים לא יפו כח שב"מ בדיבור אלא דוקא שאמרו דברי שב"מ ככתובים וכמסורים דמו וכל דבר הנקנה בבריא בקנין נקנה בשב"מ בדיבור אבל דבר שאין בו קנין לבריא גם בשב"מ אינו נקנה מ"מ הוא ז"ל לדבריו להביא חילוקי דיעות אלו והסכמת הרמ"ם כדרכו בכל הפסקים וע"ל בסי' ר"י : ומ"ש דאפי' אם קנו מידו קיי"ל אין מטבע נקנה בחליפין . נראה דלא נעלם מעיני הרי"ף והר"י הלוי ליישב דמתני' מיירי בבריא וכגון דמחויב עצמו ליתן מנה וכו' וכמ"ש רבי' אלא דם"ל דמתני' סתמא תנן ומשמע אף בחומר יטול מנה זו שהוא בעין נמי יטול והא ליתא אלא בשב"מ ויחא לן לחוקמי בשב"מ ומיירי בין בחייב עצמו במנה ובין במנה בעין : ומ"ש ועוד דאסמכתא היא וכו' . נראה דס"ל דאין זה דומה לאחר **תנאים** אם **תעשה** כך שתהיה מתנה וכו' דמתנה אל דבר שבידו לעשות ורוצה הוא שיתקיים התנאי והמעשה אבל כאן דתולה בדבר שאין בידו למדם לעשותו דקאמר אם **תלד** זכר יטול מנה אם תלד נקבה תטול ר' אין דעתו כלל ליתן להם כלום דהא ודאי תלד או זכר או נקבה וא"כ זו ודאי אסמכתא היא אבל דעת רבינו שאין זה משום אסמכתא כיון דאיכא מפסיד וע"ל בסי' רמ"ח סעיף י"ו בתשובת הרש"ג וכמ"ש לעם סם"ל : ומ"ש ועוד דקנין דברים הוא וכו' . ודאי כך הוא דמ"ש יטול

הוא בסוף כלל אחד ושמונים וגם כ"י כתב בפירוש זה נראה בעיני המפרשים : (ב"ה) ועיין מ"ש בסימן ר"י : **וכתב** עוד כ"י שיש מומרים לדוקא לאחר מרבעים יום אבל בתוך מרבעים יום מיד בעלמא הוא ואין דעתו קרובה אצלו להיה בעולם כלל אלא תקנו בו כלום ונעמת דמסתבר הריטב"ח ז"ל עכ"ל וכבר קק"י שכתבתי שהעיטור מולק על זה וברחץ לי דבריו : ומה שאמר ילדה טומטום ואנדרוגינוס יטול בפחות שבשניהם עם במשנה ילדה טומטום מיגו טוטל ובגמרא מוקמה רבא כרשב"ג דאמר ילדה טומטום ואנדרוגינוס אין קדושה חלה עליהם וכתבו הרי"ף והרא"ש ולית הלכתא כרשב"ג אלא אם ילדה טומטום בפחות שבשניהם וז"ל כ"י ולית הלכתא כרשב"ג אלא כרבנן דפליגי עליה בבריית' וסברי לטוטל בפחות שבשניהם ונע"ג דלא תנן בחתני' אלא טומטום הוא דדין אנדרוגינוס דהא גבי כובר בשניהם הוא דאמר רשב"ג דכיון דסיפא דהכא אליבא אם כן בתרווייהו קאמר דמיגו טוטל וע"כ לרבנן דקיי"ל דטוטל נמי בתרווייהו עכ"ל וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק ח' מהל' זכייה : ומ"ש ואם נקרע אח"כ ונמצא זכר יטול כפי תנאו דלא בעי' זכר משעת לידה : ומ"ש אי' רב אלפס והר"י הלוי דהא לא מיירי אלא בשב"מ וכתב הרב המגיד משנה פ' מי שמת ופירשה המחבר דוקא בשב"מ כדברי רבו ז"ל שכתב דבבריא לא מסכחת לה אלא נמי קנו מידו הא קיי"ל דאין מטבע נקנה בחליפין ועוד אסמכתא היא דאם ילדה קאמר ועוד דקנין דברים בעלמא הוא דהא יטול קאמר ע"כ ונחלקו עליו לומר דאפילו בבריא אסמכתא לה ובמקרקעי ושוה מנה קאמר ובקנין ויטול לא מיקרי קנין דברים עכ"ל הרשב"א ז"ל

דרישה

(מב) **דאפי'** אם קנו מידו קיי"ל כו' ועוד כו' טעמים אלו לא כתב הרי"ף ולא הרמב"ם בפ"ח דזכייה (אם כתב דין זה בשב"מ) אלא שמ"מ כתב שם כמי טעמים בשם ר"י הלוי וכבר הפשר שלשה מטעמים אלו ס"ל להרי"ף ול"ק אלא משום דאין מדם מקנה לדשלב"ל ומוכר טעם זה שם בגמרא (דף קמ"ח ע"ב) ויש בפקותא בין הטעמים לענין מוכח לעובר שלו דבזיכוכו לו פ"י למר וכח בו שפי מוכיחו לעובר למר וכמ"ש בסי' ר"י **משל"ה** כאן דאף דאמר אם **תלד** אשתי מ"מ לא מיירי אלא בשב"מ וכבר הוכרתי מזה בתוך שם בדרישה וגם כתבתי שם שאמ"מ כתב שכדעת

וקמ"ל בזה דאף אם פרט רק זכר וילדה נקבה או מיפכא לא מיפכא על לידת זכר ועל לידת נקבה כל אחד יטול כפי דבריו ומיירי בדלא אמר (בכותב) [בבות] שלשמות דאם כן היינו לומר דלאחמומים נתכוון אלא מילי מילי קתני וק"ל אבל אין כוונת המשנה לאמר גם (בכותב) [בבות] לאשמות דל"ב לאחמומים ובזה לא קאמר אלא בבת אם זכר מנה אם נקבה מאתיים וילדה זכר ונקבה דקתני במשנה שנקבה תטול מאתיים והוכר מנה פלוגי בזה רשב"ם והכי"מ לרשב"ם ס"ל דאף אן לאחמומים כדקאמר בגמרא שם זכר ונקבה לא קאמר כו' כ"כ רשב"ם וכן הוא גם כן בסכמת הרמ"ם דאמרינן דדעתו הוא ג"כ לאחמומים ועיין בסמוך שכתבתי לעין תשובת הרמ"ם ובו כתוב ליישב הסוכחת רשב"ם שכ"ל מסגמרא עיין שם : וכן פי' ר"ת הרמ"ם בתשובה בדרישה בסמוך (בסימ"ג) שעתקתי לעין לותה תשובה ע"ש : יטול בפחות שבשניהם שם ולא קיצר וכתב יטול מנה משום דסתי דיצא מרישא דמתניתין שכ"ל דקתני סיפא זכר ונקבה וטומטום שם שכתבו מרובין שקיל כנקבות ובנכסים מועטים גוון עם שכתבו ע"כ והבינו רבינו בסי' ר"פ וה"ה נמי שכתב שם אמר לוכר ק' ואם אמר שם זכר ר' ונקבה ק' טוטל ג"כ ק' ואע"ג דבמשנה לא מזכר שם מדרגיוסים ס"ל למוסקים דשוין הן שהרי רשב"ג דפליג מרישא דמתניתין שכ"ל נקטיה לתרווייהו וק"ל : פי' ר"ף ור"י הלוי כו' עיין בדרישה סימן זה ולעיל (סימן ר"י) : ועוד דהא **פסמכתא**

פרישה

(מב) **שב"מ שהיתה מעוברת כו'** משנה פ' מי שמת (דף"מ :) ופר"ח האומר שם ילדה שתי וכו' **טעמא** מנה ול"ל הא שם ילדה נקבה מיגו שילדה נקבה מיגו טוטלת כלום וילדה שם שלא פירש וכן אם אמר שם תלד **משתי** נקבה כו' וילדה נקבה כו' כח שם ילדה זכר אין לו כלום (ותע"ב לכבר תנא ריישא בזכר דיוטל מנה ולא קיה מסכחתא וקנה אע"פ שלא היה בעולם מ"מ מזר ותנא ג"כ בכאן **דל"ת** כיון דאמר ליתן לנקבה כ"ש שדעתו שיה ליתן לזכר כשלא קמ"ל ללא שלא כולכין אמר לבניו בדוקא) ואם לא אמר אלא שם וכר מנה ואם נקבה כו' ר"ל שפי' לשניהם בפעם א' ואמר אם זכר תלד כך ואם נקבה כך או מיוה שתלד טוטל לפי אם שלום

ז"ל: ומ"ש רבינו ומ"ן נראה דהא מן שייך הכא למימר מן מטבע נקנה בחליפין וכו' כבר נתבאר בדברי הרב המגיד שכתבתי בסמוך:

(מג) **שאלה** לפ"מ הרמ"ך ז"ל ראובן שהיתה משתו מעוברת ומוה מחמת מיתה שמא תלד משתו זכר ינתן לו שני שלישי ממונו ולאחיו השלים וכו' בסוף כלל פ"ח: **ראובן** שהיתה כלתו מעוברת ומוה מחמת מיתה שמא תלד כלתו ייחד חלקו כאחד מבניו ולאחר פטירתו ילדה כלתו בן וחיה תשעה ועשרים יום ומת ומצי הבן תובע שיתנו לו חלק בנו עיין בתשובת הרמ"ך כלל פ"ח סימן ס':

(מד) **שכ"מ** שלוה ומחר נכסי לטוביה ובא מאחד שמתו טוביה **ומובע הנכסים** יתנו לו וכו' בפ' הכותב (פה:) תניא דת"ל נכסי לטוביה שכיב מתת טוביה אמר רבי יוחנן הרי בא טוביי אמר טוביה ומתת רב טוביה לטוביה אמר לרב טוביה לא אמר ומי אינא דגים ביה הא גוים ביה אלא שני טוביה שכן ותלמיד חכם ת"ח קודם אינשוי להו שכן וקרוב מאי אית אמע טוב שכן קרוב מאת רחוק שכיחי טוביה קרובי ושכיחי שכנים ושכיחי תלמידי חכמים שודא דדייני. ופי' רש"י תניא אמר ליה. בשעת מיתה: נכסי לטוביה. ולא פירש למיזה טוביה: דגים ביה. רגיל אצלו ומנו דגייסי מהדדי קורא לו בשמו כאילו לא נסמך: תלמיד חכם קודם. דמסתמא קדם מדיון מעשיו לזכות בשעת מיתה דאמר מר כל הנכיחים לא נתנכלו אלא למהנה תלמידי חכמים מנכסיו: שודא דדייני. הטלת הדיינים שהיה דרכו של אדם לקרב את זה יותר מזה לו מי שבשביל טוב ונוסג בדרך ישרה שיש לומר בו נתכוין אמת לזכות. והתום' כתבו שודא דדייני לא כפירוש הקונטרס אלא לומר רבינו אם שהדיין יתן למי שירצה ומצי רחיה מסוף פ"ק דגיטין ופרק בתרא דקידושין וכן בירושלמי למי שירצו הדיינים להחליט מהליטין ואם תאמר מ"כ יתן הדיין למי שיתן לו יותר שכר ויש לומר דכל דיין דמקבל אגרא לאו דיינא הוא: ומה שאמר רבינו ואפילו אם יש טוביה אחר שראוי להסתפק בו אין ממתינין לו וכו' כך פי' רבינו אשר אחא אמר ר' יוחנן הרי בא טוביה:

(מו) **ומ"ש** והאי שכן לא מיירי בשכן הדר אצלו וכו' כך פירש שם רבינו אשר בפסקיו וז"ל הא לימרינן שכן קודם לא בעי למימר שכנו הדר אצלו דכמה אינשי הוי שכן ומין להם שיותר יהד אצלו שכן היינו שהות חבירו ורגיל אצלו תמיד בשתא ומתן על זה אמר הכתוב טוב שכן קרוב מאח רחוק עד כאן. ונראה מדבריו שחבירו הרגיל אצלו תמיד בשתא ומתן הוא קרוי שכנו מע"פ שהיו דר אצלו שהדירה אינה מעלה ולא מורדת מאי שכן דשכין בשתא ומתן ומין נראה כן מדברי רבינו שכתב אצלו חבירו ורגיל עמו בשתא ומתן. ובענין שודא דשכן חבירו נסיס הסכיס לפירוש רבינו שם וכן הסכיס רבינו אשר ז"ל בפרק חזקת אצל דעת רמב"ם ז"ל בפרק י"ח מהל' זכייה כפי' רבינו אלחה ושם רבינו דבריו לדעתם. וכתב הר"ן וראני מתמיהין היכי אזלינן בתר קורבא ומומחן דעתא והא תניא בתוספתא פרק גט פשוט האומר עבו טבי עבדי בן חורין אם היו שם שני טבי מין דורסין לשון הדיוט לזה היה אוהב ולזה לא היה אוהב אלא שניהם בן חורין וצוטלין מהניהם דמי ר' מתיס וכן האומר יש מאתים דיוקרים ליוסף בן שמעון והיו שני יוסף בן שמעון מין דורסין לשון הדיוט לומר לזה היה אוהב ולזה לא היה אוהב אלא שניהם חולקין בשוה אלמא לא אזלינן בתר מומחן דעתא וקורבא יש לומר דמשמרר שאני דכיון דעבר מעשה לא מחזיקינן ליה דמנפשיה שחרריה אלא אמרינן שנפדו בכסף של אחריס ולפיכך אין כאן מקום לאומדנא קורבא דעתא וסיפא נמי לאו דאמר אינו מתנה אלא באומר מלוה או פקדון יש לו בידי ולפיכך אין כאן מקום לאומדנא שמא מצוי לקבל פקדון או ללוות ממי שהיו אוהבי עכ"ל. ודבריה אלו כתב ה"ה בפ"י מהל' זכייה: יב ומ"ש רבינו וי"מ דהאי קרוב מיירי שאינו ראוי לירשו וכו' ולא נהירא דאדרבא כשהוא ראוי לירשו לא הוי פשוט אלא ספק ואפילו הכי אמרינן בפרק גבי מעשה בא לפני רבי אלעזר בן חורסית שנתן לאחיו ואחר כך נולד לו בן ומת האחין חולקין בשוה ואין הבן יכול לומר לא ידעתי שהיה לו בן בשעה שנתן לאחיו אלא אמרינן שידע ולא חש לחזור ולקחת ממנו ואם כן הכא נמי אמרינן שידע שהיה לו בן

שמיני רמוי לירשו עכשיו שיש קרוב יותר ממנו שיהא יורשו ומיו שמו טובי דהשתא כיון דמעכיר הנחלה מהיורש ומותבה לטובים לחודיה לחרי דת"ח קודם וכן שכן קודם לכל מס טוביה זה הוא הקרוב הרחוי לירשו שמיו קרוב יותר ממנו ל"מ מס יש ג"כ שמר קרובים שרחויין לירשו כמוהו כגון שטוביה זה הוא בן לחיו ויש לו עוד בני לחיים דפשיטא שהוא קודם לכל היתה כוונתו אלא להעביר הנחלה משמר בני לחיים אלא לפי חפי' אין מס יורש קרוב כמוהו אלא טוביה זה יש לריך לכתוב לו ולא היה לריך למיתר דשמא קודם זה נתן למתנת שכ"מ במלוה מחמת מיתה מקנת נכסיו או כולן לאחר ועכשיו חזר בו ונתן לקרובו טוביה זה דשמא אין לנו מוציאין מדריו לבטלה דהולרך לכתוב עליו: ומ"ש אלא נראה כדעת י"מ עיקר: **שניהם** שבניהם וכו'. מיהו ולפי חפ"ת ס"ל היה לריך לחלק חחד מדיוקו ורגיל עמו בד"ת תמיד או במעש ומתן תמיד הוא קודם ואין כאן דין שודח ולא היה לריך לפרש כך דממילא משמע הכי מתוך חילוקי דיוקי הגמרים תחילה: (מז) **שכ"מ** שלוה שלא יספידוהו וכו'. כפ' נגמר הדין קמיבעיא להו הספידה יקרא דשכבי או יקרא דחיי כ"מ להיכא דפקיד דלא יספידוהו דלי יקרא דחיי אין שומעין לו ואי יקרא דשכבי שומעין לו ומסיקנא דיקרא דשכבי הוא ושמעין לו: ואם לוה שלא יקבדוהו וכו'. מימרא בפרק נערה שנתפתתה: (מח) **שאלה** לר"ת ברא"ם. כלל פ"ו סי' ו' וסוף תשובה זו כתב רבינו בסוף סי' רפ"ט: **ומ"ש** כי מממונו הנשאר וכו' ומש"ה אין יקברוהו מכסיו שומעין לו. נראה לכך פירושו דמאי דנתן ממתנת בריא ואינו בכלל ממונו שיכא ב"ד ניזקקין להוציאו מידן ולקברו בו אלא כיון דנשאר ממונו מאחרי מותו ביד היורשים מוציאין מידן ומש"ה אין היורשים רוצים לקברו מהעזבון שהגיע להם אלא מה שנתן לאחרים במתנת בריא הרי זה כאילו לא רלו לקברו דאין שומעין להם דאפי' אם אמר הוא בעלמו אל יקברוהו מכסיו אין שומעין ליורשיו:

(מט) **ששאלת** על שכ"מ וכו' עד ומה שאמר לשני מנה לפלוני שמא היה בידו מאתים וכו'. פירוש למידק הניחא שאין לנו מוציאין דבריו לבטלה במ"ש לשני מנה לפלוני תע"ג דהוא יורש כל הנכסים דלימא למימר דמנה זו מיכה משלו ואין כח זה יכול שאין בע"ח גובה ממנה ואין מוציאין ממנה למזון האשה והבנות אבל היאך מתיישב לשיזה לורך אמר לשני שיהא יורש כל הנכסים הא ודאי מדאמר לראשון אלא יהא יורשו מכלל דהשני יורשו דלמטו קאי דמתנת יהא יורשו ותפשר להלך קושיא לא היה לריך לפרש כישוב דפשיטא דלימא למימר דשמא נתן למחר מתנה במלוה מחמת מיתה ועכשיו חוזר בו ואומר שהשני יהא יורש כל הנכסים וכמ"ש לעיל סעיף מ"ו לדעת י"מ ודלא כדעת רבינו לפס: **בתב** ב"י ע"ש תשובה להרמב"ן סי' פ"ג גוחת שכ"מ אם אמרו היורשים פרעו נאמנים כי אטר לוחה חינו אטר אלא זכרון דברים בעלמא וכ"כ בתשובת הרשב"ץ סי' תתקע"ח ומביאו ב"י לעיל בסי' מ"ח ופסק בש"ע הרב בהגהה סי' מ"ח ס"ג וכן ג"כ פסק כך בהגהה סוף הסי' והוא סותר לתשוב' הרמ"ה שהביא רבי' בסי' רכ"ה ס"י ופסק כך בש"ע בסס ס"ו והפסקים סותרים זה את זה גס מדברי ב"י בסימן רכ"ה מבואר שהרמ"ה חולק הוא מהרמב"ן והרשב"ץ בדין זה והביא דברי ב"י ע"ש הריטב"ח והרמ"ה הלוי כדבריהם ופ"ה פסק בש"ע בסי' רכ"ה כהרמ"ה שהוא יחיד כנגד כל אלו הגדולים דס"ל דהיורשים נאמנים לומר פרעתי ולא אלי אידך למימר אטר לוחה בידי אלי בעי דלימלו אלא כאלוה ע"פ שאינו נכתב אלא למזכרת שלא יאמרו היורשים להד"ם ואין לדחוק ולפרש דהרמ"ה מיירי בהודאת חוב שהרי כתב וז"ל ורלוחן שלוה אחחת מיתה ליתן מנה לפלוני וכו' אלמא מיירי בנותן מתנה תחמת

לירשו שאם ראוי לירשו הוא קודם ולא נהירא דאדרבה כשהוא ראוי לירשו איכא הוכחה טפי שלא היה בדעתו עליו שלא היה צריך לצוות עליו דבלאו הכי ראוי לירשו ואם שניהם שכנים או קרובים או תלמידי הכמים יעשו הדיינים כפי מה שנראה להם למי שהיתה דעתו קרובה אליו יותר יתנו לו: (מז) שכ"מ שצוה שלא יספידוהו שומעין לו ואם צוה שלא יקברוהו מנכסיו אין שומעין לו להעשיר את בניו ולהטיל עצמו על הציבור אלא כופין את בניו לקברו: (מח) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן עשה צוואת בריא ונתן לשמעון כל נכסיו במתנה לאחר מיתה חוץ מחפצי הבית שהניח ליורשיו מי חייב ליתן צרכי קבורה שמעון או היורשין • תשובה דבר ידוע אם אדם נותן מממונו הרבה מתנות לאחרים ושייר מעט ליורשיו אפילו הכי היורשים הקרובים יורש מן התורה חייבין בקבורתו כי מממונו הנשאר לו אחרי מותו חייבין בית דין לקברו ואם אמר אל יקברוהו מנכסיו אין שומעין לו: (מט) ששאלת על שכ"מ שאמר תנו מנה לפלוני בני ולא יירש ומנה לפלוני בני ויירש והיו לו נכסים הרבה היאך נדון לשון צוואה זו מלשון הראשון משמע שנתן לשני הכל זולת מנה שפירש לראשון ובמה שחזר ואמר לפלוני בני מנה ויירש יש להסתפק שמא חזר מן הראשון ונתן לשני מנה בראש והשאר יהלקו בשוה. תשובה אם חזרה יש כאן היה לו לומר לשני מנה לפלוני בני ויירשו אלא מדקאמר ויירש שמע מינה שעמד בדבריו הראשונים ויירש השני הכל ומה שאמר לשני מנה לפלוני שמא היו בידו מאתים שהיו של שני בניו ואותן צוה לתת להם ולא היו בכלל ממונו: (נ) ששאלת שטר צוואת שכ"מ העולה בערכאות של עכו"ם אי דמי למקח וממכר או למתנה • תשובה מתנת שכ"מ בבל

דצוה דוקא מסתבר לי דהלכה כשמואל ומש"ה אמר תנו סם מתות דיורים לפלוני כי ליתנהו בעין לא הוו יכלי ליה מידי דהא בעלמא ודבר שלא בא לעולם הוי ללאו שוה קאמר אלא דוקא קאמר והא ליה ואי נמי ליה והא סם מתות דיורים קבורים קאמר וכעין הא דאמרינן בזבולי פ"ק דגיטין (יג:) ואף על גב דאמרינן התם הלכתא למנה קבור לא חיישינן היינו דוקא בדאיכא מנה בעין אבל היכא דליכא מנה בעין אמרי' דליח ליה ולא קנה אי נמי ליה וקבור וכדי לצאת מספק זה אמר מנכסי ועוד ק"ל דאפי' רב לא נחלק אלא בתובע ומקבע אפי' סהדי דהתובע לשום תביעתו במטבע ומש"ה אפילו אמר מנכסי שום ו' מתות דיורים אין שהוקרו אין שהוזלו עכ"ל והיא בתשובות לרמב"ן סימן ס"ג: [ט] **בתב** הרשב"א ח"ג סימן קי"ע שאלת ראובן מת בלא בנים והיו לו שני קרובים שמעון ונפתלי שמעון ממשפחת האב ונפתלי ממשפחת האם ושוה ואמר שתי שדות שיש לי במקום פלוני לבני שמעון הזכרים אם יהיו לו בנים זכרים ואם לא יהיו לו בנים זכרים יהיו השדות לזכרים ממשפחת נפתלי ונפתלי היו לו בנים זכרים ומיד ירדו בני נפתלי לשדות ואחר פטירת ראובן היו בנים זכרים לשמעון. תשובה אין לחד מהלי זוכה בשדות בני שמעון לפי שלא היו בעולם ואין מדם מקנה לדבר שלא בא לעולם ובני נפתלי גם כן לפי שלא זכו שהרי לא נתן להם אלא אם יהיו בנים זכרים לשמעון והנה נולדו לו בנים זכרים ומע"פ שלא היו בשעה שעה בעולם

אין בכך כלום דאדם מתנה בדבר שלא בא לעולם הילכך הנכסים חוזרים ליורש ואם אין יורש קרוב יותר מבני שמעון יטלו השדות מכח ירושתן:

[י] **וכתב** עוד ח"ג סימן (ק"כ) [קט"ו] שאלת ראובן נתן לשמעון דירה בחצר אחת לדורותיו לזיזה בית סיבורו

דרישה

כ"ל. בדמ"ס וכן בהגה"מ בפסקיו ע"ג) ילדה וכר וכקבה סוכר טוטל מכה וכשכקבה מפתיעים הלמת מע"ם שלא כתבה כי אם על וכר לבד ועל נקבה לבד (דסכי מסמעית לשון אם זכר אם נקבה דל"ל זה או זה) אם ילדה תחומים לא נתבטל התנאי אלא יטול סוכר כתילו גולד לבדו וכשכקבה כתילו מולדה לבדה לא דמי לכתב לא עשה כלידה דבר אחר אלא דוקא ליתן מתנה לבניו וזיבה ליכר ואף אם ילדה תחומי' מביאין עליו ומולה שיתנו כפי תנאו אבל במלוה כך אם ילדה זכר שיתן מתנה למחה ותלה כמתנה בתנאי אם אלך וכר יטול כך ואם נקבה תלה בטול כך אם ילדה זכר ונקבה לא נתקיים למחה מן התנאים ולא יטלו כלום ומי לסם דתמרינן בגמרא פ' מי שמת (סם דף קמ"א ס"ע"ב) ומלה סם דתניא וכר ונקבה אין לו אלא מכה אם היה אחר רבינא במבערי דתניא כמבערי בחם בפטר רחמה של אמה אם וכר יטול מכה אם ילדה וכר טוטל מכה אם נקבה יטול מכה ילדה נקבה טוטל מכה אם ילדה וכר ונקבה אין לו אלא מכה ופריך תלמודא ואם וכר ונקבה לא קאמר ואפי' למאר מי אם וכר יטול ונקבה יטול מכה אלמא חזינן דאם מתנה למאר ותלה בתנאי אם אלך וכר או אם תלה בנקבה

במר בקיצור ומש"ה לא הרגישה: שכ"מ

פרישה

ורגיל כו' כלומר אלמאי שכן קאמר קלא טוב שכן קרוב מאם רחוק וכתב ב"י דמשמע מלשון רבינו דאפילו בעינן שיהיו לו אלגו וגם יהיה רגיל אלגו ושמדברי הרא"ש לא משמע כן שכתב אלא שכן היינו שהוא מבוזו ורגיל אלגו תמיד במאם ומתן אבל שכתב שכן היינו כו' משמע דס"ל דאפילו מילתא היא וכשרגיל עמו אפילו אינו לו אלגו שהיורש אינו מפלה לאינם מוכיח כן היא כללו של דברי ב"י ולי נראה שגם דעת רבינו כך היא ותיבת אבוזו נמשך למאם עם מ"ש ורגיל וכאילו כתב אבוזו אלא שרגיל דאל"כ קי"ל כיון דסתמיל וכתב ז"ל לא מיירי בשכן סדר אלגו כו' ז"ל ומקלת מרבותי ז"ל לו לפחות לפי מזגון כשותפים בדעת המום' או שהיו יכולים לומר קח מהנכסים שוה שה מתות דיורים ויתרת ויימכור לעצמו ואילו אמר תנו לו שה מתות דיורים מדמי נכסי היו הם מוכרים אלא אלא היה נוטל אלא כשער שהיה שוה בשעת נתינה ואם הוזל פותחין לו אבל עכשיו שאמר מנכסי יתנו לו ו' מתות דיורים אין שהוקרו אין שהוזלו עכ"ל והיא בתשובות לרמב"ן סימן ס"ג: [ט] **בתב** הרשב"א ח"ג סימן קי"ע שאלת ראובן מת בלא בנים והיו לו שני קרובים שמעון ונפתלי שמעון ממשפחת האב ונפתלי ממשפחת האם ושוה ואמר שתי שדות שיש לי במקום פלוני לבני שמעון הזכרים אם יהיו לו בנים זכרים ואם לא יהיו לו בנים זכרים יהיו השדות לזכרים ממשפחת נפתלי ונפתלי היו לו בנים זכרים ומיד ירדו בני נפתלי לשדות ואחר פטירת ראובן היו בנים זכרים לשמעון. תשובה אין לחד מהלי זוכה בשדות בני שמעון לפי שלא היו בעולם ואין מדם מקנה לדבר שלא בא לעולם ובני נפתלי גם כן לפי שלא זכו שהרי לא נתן להם אלא אם יהיו בנים זכרים לשמעון והנה נולדו לו בנים זכרים ומע"פ שלא היו בשעה שעה בעולם

אין בכך כלום דאדם מתנה בדבר שלא בא לעולם הילכך הנכסים חוזרים ליורש ואם אין יורש קרוב יותר מבני שמעון יטלו השדות מכח ירושתן:

[י] **וכתב** עוד ח"ג סימן (ק"כ) [קט"ו] שאלת ראובן נתן לשמעון דירה בחצר אחת לדורותיו לזיזה בית סיבורו

פרישה

יותר שכר וי"ל דיין דמקבל שומרת לאו דיינא הוא ע"כ וכן פי' רפ"ק ור"ן: (מז) **שכ"מ** שלא יספידוהו פלק בגמ' סדיין (דף מ"ו) ועיין בי"ד סימן שנ"מ: (מח) **שאלה** לר"ת ברא"ם ז"ל כלל י"ב סימן י"ו וכלל פ"ח סימן ו': עשה צוואת בריא כו' ל"ד וכ"מ בסמוך: תפ"ה סיורים כו' אם בתשובה סיים ז"ל ומש"ה אמר תנו בריא ואינו בכלל ממון ע"כ ונראה דמש"ה שנקטו הוא ושמואל בריא לאו למעוטי מתנת שכ"מ דמש"ה לא כתב כאן רבינו (לעיל סעיף י"ט) **ולמ"ש** שמתנת שכ"מ כיורש דמי תפ"ה ב"ה גובה ממוכרים ולא ממקבל מתנה ומ"ש ה"ה לגבייתו קבורתו מני גובין מיורשים ולא ממקבל מתנה כ"ל ללגבי יורשים כל מתנה מיקרי מתנת בריא שמקבל מתנה לכי מייתי קנינו זכה בה למפרע משל"כ יהושפ לאחר מיתה היינו משמת שבמלה מ"ש ומש"ה ק"ל: כי ממונו שבמלה מ"ש אלגו בח"ל ליתן נעשה למה יתחייבו יורשים ולא שמקבל מתנה דשמ"ע אלגו בח"ל ומתר פטירת ראובן היו בנים זכרים לשמעון ובמתנה ורלוים מבגייתא ב"ח וכמ"ש ולא בח ליתן טעם למה יתחייבו יורשים לימרו כשם שמקבל זכה בחלקו ומינו נותן כלום מתנה דשמ"ע אלגו בח"ל ומתר פטירת ראובן היו בנים זכרים לשמעון ובמתנה ורלוים מבגייתא ב"ח וכמ"ש ולא בח ליתן טעם למה יתחייבו יורשים לימרו כשם שמקבל זכה בחלקו ומינו נותן כלום כך אנו זכינו בחלקנו ולא ניתן כלום שהרי אמר שהניח לנו אבינו ולא יקבר כלל לו יכיח מוכיח על הציבור לוה אמר לה שמייל מעט לבניו מ"מ מממונו קנינם כו' לומר ממונו של וה כמה מסתבר ליקח ממנו לכלי קבורתו ואפילו אם אמר קום עשלו שאין יקברוהו אין שומעין לו אלא קבל סהד"ל מיניה ליורל לבניו ולקברו כ"ש שאין שומעין ממנו לבטל כל כמוניהו לבטיל קבורתו על הציבור ותיבות ואם אמר כו' ק"ל: (מט) **ששאלת** על שכ"מ כו' סוף כלל פ"ב: (נ) **ששאלת** שטר צוואת שכ"מ כו' כלל פ"ח סי' ג': **מי** דמי למקח וממכר לו למתנה אי דמי שטר שכתב שכן לא במעות שנתן לו ומשטר מיכה אלא בשכן סדר אלגו ומקלת מרבותי ז"ל לו לפחות לפי מזגון שנאבדו כולן כדעת רבינו שלמה ז"ל ומקלת מרבותי ז"ל לו לפחות לפי מזגון כשותפים כדעת המום' או שהיו יכולים לומר קח מהנכסים שוה שה מתות דיורים ויתרת ויימכור לעצמו ואילו אמר תנו לו שה מתות דיורים מדמי נכסי היו הם מוכרים אלא אלא היה נוטל אלא כשער שהיה שוה בשעת נתינה ואם הוזל פותחין לו אבל עכשיו שאמר מנכסי יתנו לו ו' מתות דיורים אין שהוקרו אין שהוזלו עכ"ל והיא בתשובות לרמב"ן סימן ס"ג: [ט] **בתב** הרשב"א ח"ג סימן קי"ע שאלת ראובן מת בלא בנים והיו לו שני קרובים שמעון ונפתלי שמעון ממשפחת האב ונפתלי ממשפחת האם ושוה ואמר שתי שדות שיש לי במקום פלוני לבני שמעון הזכרים אם יהיו לו בנים זכרים ואם לא יהיו לו בנים זכרים יהיו השדות לזכרים ממשפחת נפתלי ונפתלי היו לו בנים זכרים ומיד ירדו בני נפתלי לשדות ואחר פטירת ראובן היו בנים זכרים לשמעון. תשובה אין לחד מהלי זוכה בשדות בני שמעון לפי שלא היו בעולם ואין מדם מקנה לדבר שלא בא לעולם ובני נפתלי גם כן לפי שלא זכו שהרי לא נתן להם אלא אם יהיו בנים זכרים לשמעון והנה נולדו לו בנים זכרים ומע"פ שלא היו בשעה שעה בעולם

שיכרור נכסיו שלו דר ומשמעת נכסי היוס כן נכסיו העליונים קן נכסיו התחתונים לריכים למו לדעת אס יש לו רשות לברור לו נכסיו המעלי. תשובת מהלשון הרמשון משמע שנתן לו רשות לברור כל מקום שירלה ומע"ש שמסיק כתב כן בעליונות כן בתחתונות אין לשון זה משמע אלא מרמיז ונוטן נשען יפה וחוזר וכופל לשון מתנתו ולשון כן שאמר היינו מגרע אלא מבאר ומפרש שאילו היה למעט לא היה כותב כן אלא כותב נכסיו שלי דר ומשמעת נכסי היוס נכסיו העליונים או התחתונים שהלשון הזה היה מספיק לומר שלא נח אלא למעט ולומר דוק בעליונים [או בתחתונים] אבל עכשיו שכ' כן ל' זה תוספת ביאור של מן יפה הוא לפ"ז כמלא בעליונות דקאמר כל העליונות קאמר עליונו' ועליונות שבעליונו' עכ"ל : [יא] **וכתב** עוד בתולדות שלמת יעקב נתן בקנין גמור **מעכשיו לרשכון מקום** ישיבה שהיה לו בבית הכנסת בשוגגו ובמלריו ומיד החזיק רשובן כמה שני חזקה ובשותו יום זה יעקב ונתן לבני שמעון שני מקומות שהיו לו בבית הכנסת **ולא** סיים ולא מצר ולא זכר אפילו סס בעיר . תשובה הדין עס רשובן ולא מן הטענה שטענן דכל האומר ביתי לפלוני אע"פ שלא סיימו מין היורשים רשאים לומר שמא בית אחר היה לו לא נקט ובקש שלא חזקה היודע לו נתן ומין המלרים מעכבים במכירה ומתנה דאסיקנא בסוף פ"ק דגיטין למנה קבור לא חיישינן שלא טענת משום דרשובן משעת קנין זכה במתנת בריח בקנין מעכשיו ומתנת בני שמעון חיזה עד לאחר מיתה וכל כי לא חיפליגו רב ושמואל בפרק מי שהיה נשוי (לד .) בשני שטרות היוצאים ביום אחד שלא בב' שטרות אלא מתנת בריח או מתנת שכ"מ יכול לחזור בו ואפילו בשטר אחד זכה ושוב דהכא אס נפשך אס מתנת שכ"מ יכול לחזור בו וכשנתן לרשובן הרי חזר בו ממתנת בני שמעון :

[יב] כתב בתשובות לרמב"ן סימן ע"ג שכשכל על רשובן שנתן כל אס שיש לו לבנו ושתי בנותיו והמתנה שאס תגשה אחת מהבנות תעול גלוייתה ולא יהא לה חלק במתנה זו ומתה הבת האחת ומאחרת בשתת והבן תובע כל נכסיו מהאב ועיין אס : [יג] **וכתב** עוד אס בסימן פ"ג שאס העדיס כתבו כל מקבלי המתנה בשטר אחד והבע אחד מהס לעשות בידיס אבל אין כופין אותס עכשיו על חלקו אס רולה העדיס לעשות הרשות בידיס אבל אין כופין אותס מעידים לו כן בפני ב"ד או בפני ב"ד של המקבלים מוציא שטר מתנה ביד דין מתפיסין לו זכותו ושפיר ד"ל : [יד] **וכתב** עוד אס בסימן הנזכר שאס מתו היורשי' פרעון נאמנים זכרון דברים בעלמא הוא שאס חייב הוא כשטר . ועיין מה שכתבתי בסוף סימן רכ"ה : [טו] **וכתב** עוד אס בסימן פ"ח רשובן הוא שטר לתת מתנה לשמעון קטן כן אס שיש הגדיל שמעון ותבע מיתומי תוך כאמרים יתומי מיתומי הוא לומר שמא פרע מבינו כאמן לומר פרעתי ואפילו לא היה שמעון אלא מוטל בעריסה שמא נתנו לאחת מהן לקטן אין מוסרים כתתן שיגדיל אלא האפוטרופא או מי שהוא סמוך אלאו דנין ומוציאים ועיין במ"ש בסימן רכ"ה : [טז] **כתוב** בכתבי מה"ר איסרלאן סימן כ"ט על שכ"מ שאמר לבנו אבקשך שאס יזון האס ליתומה פלונית זיווג כלה שתניח לה מה שהיא חייבת שהוא לשון מה"ר דוד הכהן ביה שאס שכ"מ שהיה מלוה בעזבון נכסיו מע"ג אלא אמר מכאן הוי כאילו אמרו : [יח] **וכתב** עוד אס שטר מתנת שכ"מ צריך שיעשר מחייס ביד המקבל וע"ש וע' במה שכתבתי בסי' רמ"ג : **מצאתי** כתוב בשם ספר מגודה שאלו לר"ב שכיב מרע שאמר תנו מכה לפלוני ואחר שעה אמר כשם שאחרת תנו מכה לפלוני אס נותנים לו ק"ק והשיב דאין נוטנים אלא מכה כיון דלא אמר תנו עוד מכה וכן דנו גדולים מהרי"ט עכ"ל :

כתב המרדכי בסוף פרק הזהב העומן על חבירו משתך בשעת פטירתה לותה ליתן לי ממלבושיה כך וכך למחר מוכח ומתרלית לוומתה אס המקבל היא עני שאין לו מאתים זוז כופין אותו שיקויים דברו אבל אס יש לו מאתים זוז ניכי שאסור לחזור בו משום שמרית ישראל לא ידברו כזב אבל מקום אין כופין אותו :

כתב ה"ר יהודה בן הרא"ש על רשובן שאמר לשמעון כליס ומפלים בשעה למות כדי שיתנם לבנו הקטן כשיגיה בן י"ח שנים ואתה בא הבן וקרובין ואומרים אס הייתו ושמעו דבריו שלוה לתתם לו בהיותו בן שלש עשרה שנה ותנם לו ושמעון אומר דבריו של מת שמעתי אני רולה לקיים והשיב מלוה שמעון לקיים דברי המת הברורים שאמר לו ממנם אס ב"ד רולים שהוא תועלת הבן אחר שהגדיל יתן על פיהם :

רנד (ג) **אע"פ** שמתנת שכ"מ אינה צריכה קנין אס בקש שיקנו ממנו קונין אפילו בשבת בפרק מי שמת (קנו :) אמר רבי לוי קונין קנין מסכיב מרע אפילו בשבת ולא לחוש לדברי רבי אליעזר אלא שמא תערך דעתו עליו . ופיר"ש קונין משכ"מ אפילו בשבת . לפ שמא היכא דלריך קנין כגון שצוה לפלוני שיתן לאשתו כל נכסיו דאלו שמא תערך דעתו עליו אלא משום דעתו היה שתתקיים צוואתו במסירת השטר וכדאמרי' בסי' ר"ל סעיף ל' ושטר צוואה זו בעדים ואפי' אין שטר גמור יש לו אלא מלו יורשים שאבוסים מחייס מסר שטר צוואה זו ליד המקבל לא הו"ל לפרוע עד שיחזיר להס השטר זה דרך יסר וכשר לייצד הפסקים דאיכא שהרב ז"י פסק בש"ע לתשובת הרמ"ס בסימן רל"ה דשטר צוואה זו אין לו דין שטר גמור בעדים יש לו דאין נאמנים לומר פרעתי כנ"ל ואלא כמ"ש מהרו"ך עיין עליו :

רנד (ג) **אף** על פי שמתנת שכ"מ וכו' . מימרא דרבי לוי בפרק מי שמת (דף קנ"ו) ותעמת דקתירו מיסורת דרבנן הוא כדי להפיס דעתו שלא תערך לפיכך קונין ממנו דשמא סמכה דעתו ופי' רשב"ם לפי' במתנת מקנת נכסיס לריך קנין קונין בשבת שלא תערך דעתו והתוספות ג"כ הסכימו לפירושו אבל הרמ"ס לתס פירוש זה ופסק דמקנת שניהו נותן מחמת לתינת מיתה כיון דמייר לן חיישינן לטירוף דעתו ולפיכך חפי' מקנת נכסיו ממנו בשבת ו"ל רבינו מע"ס שמתנת שכ"מ ל"ל קנין דהיינו כל הנכסיו אס בקש שיקנו ממנו בשבת כדי שלא תערך דעתו לריך קנין קונין ממנו בשבת ולא ולאי בכל הנכסיו קונין ממנו בשבת כדי שלא תערך דעתו לריך ליזהר שיהא הקנין ביטוי כח דאס לא ייפה כחו מיגרע גרע ולא קנה ואיכא למיחש לטירוף הדעת ס"ה יהא נודע לו ולא קנה המקבל : ומ"ס בשם הרמב"ס . הוא בפ"ח מה' זכייה . ומ"ש ומשמע מדבריו וכו' עד סוף הסימן . מבואר מדברי הרמ"ס לאס ומבואר ב"י :

שכ"מ

פרישה

מי נקנה כל בשטר פירוש אס אמר לו בשטר ואל אפילו בשעה מיד משמסר לו בשטר ואל אפילו בשעה בחייס ואפילו עמד מיד יכול לחזור ולכמ"ל לעיל סימן ר"ן : (נא) וכותבין בשטר לרחוס בעלמא ע"ל סי' קכ"ח :

סי' רנד (ג) **אע"פ** שמתנת שכ"מ כו' קונין ממנו אפילו בשבת בפ' מי שמת (דף קנ"ו ע"ב) ת"ר לוי קונין משכ"מ אפילו בשבת אלא תערך דעתו וים בו ג' דעות ברמב"ס דבעמוד ודעת הרשב"ס דקונין אפילו במתנת מקנת ודעת הרמ"ס אלא כמר והלא כמר וכמ"ר בשמו ואוס נתבאר דמ"ס בספרי רבינו והרשב"ס כתב קונין כו' ט"ס הוא ונ"ג והרמב"ס כתב כו' שכ"כ בפ"ח דזכייה אבל הרשב"ס ס"ל דקונין ממנו בכל ענין וכ"פ ב"י : קונין אפילו בשבת פי' אע"ג דקנין לוחס למקח וממכר שכרי קונין בכליו אל קונה שמקנה פוזרו כדי לקנות בו המתנה כפ"ס אפילו בשבת כשהמקבל כבר בידו כשהמקנה נותן לו בשבת כדי שלא תערך דעת השכ"מ כשקונין ממנו שמכה דעתו רשב"ס : שוב קנין פ"ע פי' שכרי דבריו ככתובין וכמסורין דעי :

שכ"מ

חדושי הגהות

דקאמר שכן יקרוב יתן לשכן ולא מיירי הגמרא מקרוב היורש אזה כתב דזה אינו דהא כשאין לו אלא קרוב אחד הראוי לירשו אזה ודאי ג"כ קאמר הגמרא וקאמר דיתן לשכן וכיון דגם קרוב דיורשו בכלל זה דיתן לשכן א"כ אית לן למימ' דהגמרא בכל ענין קאמר דיתן לשכן אף דאית ליה שני קרובים שווים לירשו דאל"כ הו"ל לחלק בין יורש ליורש ולא בין יורש לרחוס עכ"ל :

רנה (ג) **שכיב** מרע שאמר יש לי מנה וכו' • בס"פ י"נ (דף קל"ז) ת"ר שכ"מ שאמר מנה יש לי אפי' פלוני העדים כותבין אע"פ שאין מכירין לפיכך כשהוא גובה צריך להביא ראיה ומפרש בגמ' דטעמא דמ"ד מין כותבין משום דחיישינן לב"ד טועין שיכיון כשהעדים לא כתבו ואחתמו אלא יש כן מכירין שדבריו אמת ולא ירכיבו ליורשין להביא ראיה ומסיקנא אמר רב דימי הלכתא מין מוסרין לביה מין טועין דמי על גב דבי דינא כתיב בי דינא לא כתיב אלא בי דיקי בי דיקא כתיב עדים דייקי : ומ"ש בשם הרמ"ה . ברמה דטעמו דאי מיירי במיורשין שכותבין גרידא שהרי יש לו ביד פלוני מנה ותו לא אמאי פליג ר"מ ומקשה כותבין לא מיבעיא לר"מ דאמר מין מוסרין לב"ד טועין אלא אפילו לרבנן דאמרי מין כותבין אלא אפילו מיורשין ניחא דכיון דאי מיירי במיורשין כותבין בכתב ידו ואי מיירי בעדים כותבין בכתב ידם ואי מיירי בשניהם כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ואי מיירי בשלשה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בארבעה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בחמשה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בששה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשבעה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשמונה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בתשעה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בעשרה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי באחד עשר כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשנים עשר כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשלשה עשר כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בארבעה עשר כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בחמשה עשר כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בששה עשר כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשבעה עשר כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשמונה עשר כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בתשעה עשר כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בעשרים כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בעשרים ואחד כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בעשרים ושנים כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בעשרים ושלשה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בעשרים וארבעה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בעשרים וחמשה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בעשרים ושבעה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בעשרים ושמונה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בעשרים ותשעה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשלשים כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשלשים ואחד כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשלשים ושנים כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשלשים ושלשה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשלשים וארבעה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשלשים וחמשה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשלשים ושבעה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשלשים ושמונה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בשלשים ותשעה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בארבעים כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בארבעים ואחד כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בארבעים ושנים כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בארבעים ושלשה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בארבעים וארבעה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בארבעים וחמשה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בארבעים ושבעה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בארבעים ושמונה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בארבעים ותשעה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בחמשים כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בחמשים ואחד כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בחמשים ושנים כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בחמשים ושלשה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בחמשים וארבעה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בחמשים וחמשה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בחמשים ושבעה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בחמשים ושמונה כותבין בכתב ידם ובכתב ידו ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ובכתב ידי אחרים ואי מיירי בחמש

שם למרו רב ושמואל ביורשים שרשות ביד מביאם לצוות ולתת ולומר תנו מזלי יתמרו כן בהקדש ובמשועבדים וכתב עליו ע"ק זה הדבר קרוב אל הסברת שם יש להעמיד דברי הרב כי הוא מצווה את בניו תנו מנה לפלוני שיש לו בידי ואין שטרו מקויים אף על פי כן יתנו לו שמתת דבריו ואם לא ימלטו שם בני תורין גובה מן ההקדש כי כמו שהוא מקויים אצל בניו ואין עליו תורת מלוה על פה כך הוא מקויים דרך ההקדש לזיוף לא שכיח וקיום שטרות דרבנן הוא וכל היכא דליכא למיחש לזלף להשביע כשאמר תנו מכני בין להיורשים בין ללקוחות בין להקדש תדע הרי שהפילו במקום שם בית ליפרע מן ההקדש לריך שבועה וכיון שהודה במנה לפלוני בידי קיימים לשטריה ולא לריך שבועה משום דלהכי ליה שטריה הילכך כי לא מקויים נמי מי אמר תנו קיימים לשטריה אבל לגבי הקדש מי היכא שטר מקויים אפי' למנה לפלוני בידי גובה מן ההקדש ואין לריך לומר תנו וגובה אלא שבועה אבל לגבי לקוחות דעלמא אפילו במקויים כל זה אנו יכולים לומר שם אמר הרב כן אבל בשאר ההלכות אני רואה אי היכא בידים שטרא לא מקויים אמר תנו קיימים לשטריה ונותנין וכו' מדקאמר נותנין ואין נותנין ולא קאמר גובה ואינו גובה משמע לגיורים קאמר אבל להקדש ולקוחות אפילו במקויים כי ליכא שטר מקויים אפי' אמר תנו לא מהימני למיגבייה מיניה עד כאן ויש מתרלים דהא דאמר וחזר ואמר שיש בידי מפלוני מנה ולוקמה בשאנו שההקדש תוך כדי דיבור הודה מה שהודה אבל אחר שההקדש לא הלא גרע הקדש מהדיוט דאין יכול לחזור לחוב להם כהודאתו וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפרק ז' מהלכות ערכין אין אדם נאמן אחר שההקדש לומר חוב עלי לפלוני שמא יעשה קנוניא על ההקדש ואפילו היה שטר בידו בעל חוב חוזו גובה על פי הודאתו אלא כדרך שגובה כל בעל חוב דה"ל בדבריו אבל הודאת ההקדש כל נכסיו ואחר שאנו ההקדש מנה לפלוני בידי נאמן שאין אדם עושה הערמה על ההקדש שאנו מיחתו ואומרו לאחרים שהרי הוא הולך למות ליפיל אחר תנו לוותה לו גוטל אלא שבועה ואם לא אחר תנו אין נותנין ע"כ היה בידו שטר מקויים הרי זה גוטל מן ההקדש מפני הטוותה ואם אחר שההקדש מקויים הרי הוא כשאר בעל חוב עכ"ל: (ג) **ומה** שאמר רבינו וכן אם תבעו והודה נותנין לו אף על פי שלא אמר אתם עדי שאין אדם משבח בשעת מיתה בשעת הלפיטעת בסוף בתרא (קמא): (ד) **ומה** שאמר בשם הרש"ם בתשובה שאם הודה בכתב ידו שכל הנכסים שהיו לו אלא אמרינן אדם עשוי שלא להשביע את בניו דלא אשכחן אלא בדיבור בעלמא כגון מאן מסיק בי אלא פלוני אבל היכא שבתב בכתב ידו או אחר כתב והוא חתם בחתימה ניכרת ומקויימת כולי האי לא עביד שלא להשביע את בניו: (ה) **תבעוהו** מנה והודה ואין שטר ביד התובע וחזרו היתומים ואמרו לומר אם אין לו שטר דשלא להשביע את בניו אמר כן: (ג) אבל אם אמר תנו מנה לפלוני שיש לו בידי נותנין לו אפילו אין לו עליו שטר וכן אם תבעו והודה נותנין לו אף על פי שלא אמר אתם עדי שאין אדם משבח בשעת מיתה: (ד) וכתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה שאם הודה בכתב ידו שכל הנכסים שהיו לו שהן של פלוני (א) הויא הודאה ולא אמרינן אדם עשוי שלא להשביע את בניו דלא אשכחן אלא בדיבור בעלמא כגון מאן מסיק בי אלא פלוני אבל היכא שבתב בכתב ידו או אחר כתב והוא חתם בחתימה ניכרת ומקויימת כולי האי לא עביד שלא להשביע את בניו: (ה) **תבעוהו** מנה והודה ואין שטר ביד התובע וחזרו היתומים ואמרו

אמר

מ"ט דילמא מילכורי מידכר תנו מנה לפלוני ואמרו יתומים חזר ואמר אבא פרעתיו אין נאמנין דאם תימא פרעתי לה הוה אמר תנו ופטר הסוגיא משמע כדברי הרמב"ם אמרו מנה לפלוני בידי אין נאמנין ופי' הרמב"ם דכיון דלא אמר תנו מנין יודעים שחייבים ליתן דתע"ג דתביהן אמר אחת דמנה לפלוני בידו דילמא יש להביהם אצל פלוני כגון זה כסות לו כליס שוה מנה לוים להביהם שאר דין ודברים בעניו שלא יהא חייב לו כלום אבל בשאמר תנו נאמנין דהא ודאי אין לו טענה כנגד מנה זה מדע"ל תנו והיינו דקאמר מיהכא מסתברא דכך הוא האמת אבל דעת הרמב"ד דהא דקאמר מיהכא מסתברא אין האמת כך דהא פשיטא דאפילו באמר מנה לפלוני בידי נאמנין היתומים לומר פרעתי לא"כ יתומים נאמנים לומר פרעתי לא"כ ומה לאמר תלמודא אין נאמנים כיון דלא שלא להשביע את בניו הרי שאין חייבים כלום והא דאמר תלמודא מיהכא מסתברא ס"פ מי שיתא דבכי הא נאמנין ואין נאמנין אחיהם היכא היה לן למימר שלא האמת הוא דבכך בין הכי ובין הכי נאמנין ולאו הכי שיהא אמר וכך הוא דעת הרמב"ם ז"ל כתב הרמב"ם ס"פ ג' מהלכות מתנת שכיב מרע וזה לשונו אמר לפלוני בידי נאמנין היתומים לומר פרעתי לא"כ נאמנים לומר פרעתי אע"פ שאין לו שטר ואפילו אמר תנו מנה לפלוני בידי ואח"כ נזכרתי במנו דאי אמר פרעתי לא"כ הכי נמי יתומים נאמנים לומר פרעתי אע"כ והא דאמר תלמודא אין נאמנים כיון דלא פסקא למילתיה היינו דטפי מסתברא לומר שם אין נאמנין מתנו מנה לפלוני עכ"ל והיינו כפי' הרמב"ד והרמב"ן דהא דקאמר מיהכא מסתברא אין כך האמת כלומר לדידך הסברא היא הפוכה אבל לדידי בין כך ובין כך נאמנים לומר פרעתי ולאו הכי היא אלא אמר תנו מנה לפלוני בידי ואח"כ נזכרתי במנו דאי אמר פרעתי לא"כ הכי נמי יתומים נאמנים לומר פרעתי אע"כ והא דאמר תלמודא אין נאמנים כיון דלא שלא להשביע את בניו אמר כך ואע"כ מאי

ז היא דעת רבינו בהגהת דברי הרמב"ם ותימה דמ"ש כ"ש דקאמר דמתי אין נתינים מטעם דמיון יודעים שהן חייבים ליתן כיון דלא אמר להם תנו הא פשיטא כיון דבתבעוהו והודה לא מצי טעין לא טענת משטה מהי דך ולא טענת שלא להשביע מ"ב יודעים שהן חייבים ליתן וכדומק יש לייחד דלפי זה כך הוו מוסרים ליתומים דמ"ג דדינא הכי הוא שחייבים אתם לפרוע מכל מקום מנין אתם יודעים שחייב אתם להשביע ליתן הלא לא אמר תנו ודלמא יש לו דין ודבריס עם פלוני שיהא פטור מלשלם מה זו שבידו אלא ודאי שקר אתם טוענין וחייבים להשבע . אבל הרב המגיד פירש דברי הרמב"ם דה"ק ומנין יודעים שהן חייבים ליתן דשמא שלא להשביע את בניו ליכון ומ"ג דמייתי הוא פלוני רמיה דקושטא קאמר מדוכן ודרך הודאה קאמר ממאי מהימני לומר פרעתי לו מי הוו ידעי דמייתי הוא פלוי רמיה דקושטא קאמר מדוכן ולמו שלא להשביע את בניו ליכון כי היכי דליפרעו ניהליה עכ"ל מבואר מדבריו דלא מיירי בתבעוהו והודה דמ"כ ליכא למיטען שלא להשביע אלא ודאי כולה סוגיא בהודה מעצמו דליכא למטען טענת שלא להשביע והייט דאמר הרמב"ם ומנין יודעים שהן חייבים כלומר דלמא דשלא להשביע אמר כך גס מדברי הרמב"ד שאמר שאם הודה כמערים שלא להשביע את בניו הרי שהן חייבים ליתן וכו' ולמא דמפרש הסוגיא בהודה מעצמו וכך הוא העיקר בהגהת דברי הרמב"ם כדפי' הרב המגיד ולא כמ"ש רבינו בשמו דמיירי בתבעוהו והודה וכו' וזהו **תבעוהו** שלא אמר תנו ומי קשיא לך הא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו אמר תנו נותנין לו אמר תנו אין נותנין הא הוא דלא אמר תנו דלא אמר בתורת הודאה פי' שלא תבעו אתם יכולין לומר לו אמר תנו ואמר לנו שאין נאמנין לומר לנו אמר תנו ומנין יודעין שהן חייבין ליתן : (ו) אמר תנו ואמרו היתומים פרענו נאמנים ונשבעים היסת שנתנו וכן כתב הרמ"ה ז"ל והראב"ד כתב דבכל ענין נאמנין לומר פרענו וכ"כ ה"ר ישעיה וכן נראה : (ז) תבעוהו והודה ואמרו היתומים אחר כך אמר לנו אבינו שפרע נאמנים : (ח) אבל אם תבעוהו ואמר תנו לו ואמרו היתומים אחר כך אמר לנו אבינו שפרע אין נאמנים דאם איתא דפרעיה לא הוה אמר תנו ב פי' ברישא ואמר לנו פרעתי (בגון) שאומר שפרעו קודם שהודה לו אלא שלא נזכר בשעה שהודה ובבריא כי האי גוונא אינו נאמן וכן בסיפא וחזר אמר לנו פרעתי אין נאמנים בגון שאומר שפרעו קודם אבל אם אמר שפרעו אחר כך נאמנין אבל הרמ"ה ז"ל כתב אפילו אמר שפרעו אחר כך אין נאמנים בסיפא וכן ברישא חזר ואמר לנו פרעתי נאמנים דוקא דאמרי חזר ואמר לנו פרעתי אחר שהודה אבל אי אמרו שאמר שפרע קודם שהודה והודאה בטעות הויא אע"ג דלא אמר תנו לא מהימני דאיהו גופיה לא הוי מהימן למיהדר ביה ולא אמרינן מגו דאי בעי אמר פרעתי בתר הכי נאמן כי אמר נמי הודאה בטעות הויא מהימן דכיון דאודי קיי"ל הודאת בע"ד כק' עדים דמי ובמקום עדים לא אמרינן מה לי לשקר וה"מ דאיכא סהדי דשמיעי לאבוהון דאמר מנה לפלוני בידי וליכא סהדי דחזר ואמר פרעתי אלא אינהו אמרי חזר ואמר פרעתי אבל כי ליכא סהדי לא בקמייתא ולא בבתרייתא נאמנין במגו דאי בעי אמרי לא אמר לנו ולא מידי ג ולא מיבעיא אי חזרו ואמרו א"ל פרעתי דנאמנים כיון דליכא סהדי אלא אפי' אמרי א"ל עיינתי בחשבוני ולא פש ליה גבאי ולא מידי מהימן ומהימני אינהו עליה ואין כאן מה לי לשקר במקום עדים כיון דלא אמר בפני עדים מעיקרא :

ואי

ואמרו פרענו כתב הרמב"ם זכרונו לברכה שאין נאמנין שהרי לא אמר להם תנו ומנין יודעין שהן חייבין ליתן : (ו) אמר תנו ואמרו היתומים פרענו נאמנים ונשבעים היסת שנתנו וכן כתב הרמ"ה ז"ל והראב"ד כתב דבכל ענין נאמנין לומר פרענו וכ"כ ה"ר ישעיה וכן נראה : (ז) תבעוהו והודה ואמרו היתומים אחר כך אמר לנו אבינו שפרע נאמנים : (ח) אבל אם תבעוהו ואמר תנו לו ואמרו היתומים אחר כך אמר לנו אבינו שפרע אין נאמנים דאם איתא דפרעיה לא הוה אמר תנו ב פי' ברישא ואמר לנו פרעתי (בגון) שאומר שפרעו קודם שהודה לו אלא שלא נזכר בשעה שהודה ובבריא כי האי גוונא אינו נאמן וכן בסיפא וחזר אמר לנו פרעתי אין נאמנים בגון שאומר שפרעו קודם אבל אם אמר שפרעו אחר כך נאמנין אבל הרמ"ה ז"ל כתב אפילו אמר שפרעו אחר כך אין נאמנים בסיפא וכן ברישא חזר ואמר לנו פרעתי נאמנים דוקא דאמרי חזר ואמר לנו פרעתי אחר שהודה אבל אי אמרו שאמר שפרע קודם שהודה והודאה בטעות הויא אע"ג דלא אמר תנו לא מהימני דאיהו גופיה לא הוי מהימן למיהדר ביה ולא אמרינן מגו דאי בעי אמר פרעתי בתר הכי נאמן כי אמר נמי הודאה בטעות הויא מהימן דכיון דאודי קיי"ל הודאת בע"ד כק' עדים דמי ובמקום עדים לא אמרינן מה לי לשקר וה"מ דאיכא סהדי דשמיעי לאבוהון דאמר מנה לפלוני בידי וליכא סהדי דחזר ואמר פרעתי אלא אינהו אמרי חזר ואמר פרעתי אבל כי ליכא סהדי לא בקמייתא ולא בבתרייתא נאמנין במגו דאי בעי אמרי לא אמר לנו ולא מידי ג ולא מיבעיא אי חזרו ואמרו א"ל פרעתי דנאמנים כיון דליכא סהדי אלא אפי' אמרי א"ל עיינתי בחשבוני ולא פש ליה גבאי ולא מידי מהימן ומהימני אינהו עליה ואין כאן מה לי לשקר במקום עדים כיון דלא אמר בפני עדים מעיקרא :

ואי

מיתמר ואפילו בלא תבעוהו נמי משכחת לה כגון שאמר לבו דברים בדרך הודאה ולא כדרך הערמה וכמו שכתב ה"ה בפ"י מהל' זכייה לדעת הרמב"ם ועיין בתשובה לרמב"ן שכתבתי בסוף סי' רנ"ג : **כתב** הרשב"א בתשובה סי' תלף ומ"ו שכ"מ שאמר תנו מנה לפלוני קטן נאמן היורש לומר פרעתי ואפי' היה קטן המוטל בעריסה אם יש לו אב או אפוטרופא או סמוך על שולחן הריס נאמן לומר פרעתי להם עכ"ל וכ"כ רבינו ירוחם בנכ"ד בשם ספר המלחמות בקו"ח ועיין בתשו' להרמב"ן שכתבתי בסוף סי' רנ"ג (ב) : (ז) (ח) **תבעוהו** והודה ואמרו היתומים אח"כ אמר לנו אבינו שפרע נאמנים אבל אם תבעוהו ואמר תנו לו ואמרו היתומים אחר כך אמר לנו אבינו שפרע אין נאמנים זהו מה שכתבתי בסמוך שאמרו בגמרא בתלת אי מיתמר הכי מיתמר דברי הרמב"ם וכתב הרמב"ם בפ"י מהלכות זכייה להא דאמרינן בנאמנים היינו על ידי שבועת היסת ופשוט הוא : ומ"ש רבינו תבעוהו והודה כבר כתבתי טעמו בסמוך : ומ"ש רבינו ופירש ואמר לנו פרעתי שפרעו קודם שהודה לו וכו' פשט הלשון כך הוא דקאמר מאי טעמא מילכורי מילכר ואם היתה פרעיה לא הוה אמר תנו והכי ליתני לא שייכי הלא בזמן

(ו) **אמר** תנו ואמרו היתומים פרענו נאמנים וכו' בפרק וכתב הרב המגיד שטעמו מדגרסינן בסוף בתרא (בב) אמר מרע שאמר מנה לפלוני בידי ואמרו יתומים פרענו נאמנים תנו מנה לפלוני ואמר יתומים פרענו אין נאמנים כלפי ליית מיכחש מגבוהן למילתא מיכח למימר דפרעיה מנה לפלוני בידי כיון דלא פסק מגבוהן למילתא מיכח למימר דלא פרעיה אלא דלמא מילכורי מילכר וכן הא דקאמר תלמודא מ"ט דפרעון שפרעו למחר אמאי תנו ויש לייחד דה"ק דבדלא אמר תנו נאמנין לומר מזר ומ"ל מגבי פרעתי מילכורי מילכר ומ"ש דמה יהיו דומים מלפרוע לפיכך פרע להם בעצמו מגבי כשמ"ל תנו דהשתא סומך הוא על בניו שהם יפרעו לו אין נאמנים לומר מזר ומ"ל פרעתי אמ"כ אלא היה סומך על בניו שהם יפרעו ולפיכך צורך ג"ל תנו אלא ודאי בע"כ מדמ"ל תנו הי' סומך על בניו שהם יפרעו לו וא"כ ודאי דלא פרעיה בעצמו כיון שסמך על בניו ולפיכך מה שטוענים מזר מגבי ומ"ל פרעתי הוא שקר וחייבים לשלם : ומ"ש וה"מ דליכא סהדי דשמיעי לאבוהון דאמר מנה לפלוני בידי וליכא סהדי דחזר ואמר פרעתי וכו' פירוש לתמוה טובא הא דכתב וליכא סהדי דחזר ואמר פרעתי הא ודאי לפי דעתו שכתב דליכא גופיה לא הוי מהימן וכו' אין חילוק בין ליכא סהדי דחזר ואמר פרעתי ובין ליכא סהדי דאודי קמייתא בע"ד כק' עדים דמי ובמקום עדים לא אמרינן מה לי לשקר ואין נאמן לומר פרעתי קודם לכן וגרסה הגה דקאמר הרמ"ה וליכא סהדי דחזר ואמר פרעתי ה"פ דאפילו הגה ליכא סהדי דחזר ואמר פרעתי מ"מ כ"ש דליכא סהדי דמסהדי דבשעות הודה אהא דחזר ואמר פרעתי שכך היה דפרעו קודם לכן ומשמעינן הכא דאי הוי סהדי דמסהדי דבשעות הודה דקאמר הרמ"ה דליכא סהדי דמסהדי דמסהדי הכי הוי סהדי דמסהדי דבשעות הודה דליכא סהדי דמסהדי דמסהדי דבשעות הודה וק"ל : ומ"ש אבל כי ליכא סהדי לא בקמייתא ולא בבתרייתא וכו' . פי' דהשתא ודאי כיון דמחייבים היה נאמן לומר לא חשבתי להודות כיון שלא היו שם עדים ונאמן לומר

דרכי משה

בדינים אלו גם מהרי"ק בתשובות סימן ר"ט האריך בדין זה : (ב) ועיין בתשובת ריב"ש סימן שמ"ח :

דרישה

ובמרדכי

בסוגיתו להקדם ונ"ל דרבינו סדע מיניה נקט לו משום שטעם שלא להשביע את עצמו הוא פשוט וכמ"ש בפרישה ע"ש ודוק : (ה) ואמרו פרעתי כו' כתב הרמב"ם ז"ל שאינם נאמנים כו' כתב הם"מ שטעמו מדגרסינן בסוף בתרא (לף קע"ה ע"ב) אמר רבה אע"מ שאמר מנה לפ' בידי ואמרו יתומים פרענו כאמנים תנו מנה לפ' ואמרו יתומים פרענו אינם נאמנים כלפי ליית מיכחש מסתברא כו' עד הגה מי אימא הכי אימא אע"מ שאמר מנה לפ' בידי ואמרו היתומים אמר להו מזר ואמר לנו תנו לפ' ואמרו יתומים מזר ואמר פרעתי אין נאמנין מ"ט דלמא דברעיס לא הוה אמר תנו עד כאן ומפרש הרב ז"ל דכלפי ליית זה שאמור בגמרא במשמע שמיכחש הוא דיכול לומר דכשאומר תנו נאמנים וכשלא אמר תנו מיהו נאמנים בסוף מוקן (ומטעם כמ"ש בפרישה) אבל הרשב"ד [ורבינו] ז"ל פסקו דאפי' אמר תנו מיהו נאמנים בסוף מוקן לא אמר לן למימר בכי הא נאמנין ואין נאמנין דאמר כלפי ליית ל"ד אמר אלא הכי אמר מי הוה לן למימר בכי הא נאמנין ואין נאמנין מיכחש הוא"ל אלא שמעמא דבין בכי הא נאמנין לכל שאמר מנה לפ' בידי ואפ' ידעי מיכחש דעלייהו לקיומי מצות תבוהן וכן דעת הרשב"ץ ז"ל והקשה על דעת רמב"ם ז"ל ז"ל כיון דאמר כלפי ליית לא הוי אלא לפסוקי ולימור אלא מי מיתמר מיכחש פ"כ וכמ"ש ממלין בעד הרמב"ם בזה וכתב ז"ל יש לי לדקות קושיית הרשב"ץ ז"ל דאם מצי למימר מיכחש מיתמר כדאקשו ז"ל דדינא הכי הוא אלא שאם אתה אומר כן הרי היה מטעם אחר כמו שכתבתי לעיל בשם הרמב"ם ז"ל ודוק ומיהו מצוי לפרש דמ"ש אמר מרע פרעתי לא שייך אלא בתבעוהו ואמר תנו ואח"כ אמר פרעתי אבל אם תבעוהו ואמר פרעתי ואח"כ אמר תנו לא שייך לומר אמר מרע פרעתי ומ

(ט) **שאלה** לפ"ת הרמ"ס ז"ל ראובן זה ממתת מיתה ליתן מנה לשמעון וכו' כלל פ"ו סי' ה' : (יא) **ומ"ש** שמין כיורשים נמי לומר שנתנו לו וכו' ל"ל כתב בסוף בתרא כל שלוה תנו לפלוני יש שטר לוותה מיניה הלה מלוה ע"פ ומה תמרו יתומים נתנו נמנים בשבועת היסת וכן הסכימו רבותי וכן כתב הרמב"ד והריטב"א ז"ל עכ"ל וכיוצא בה הריטב"א בתשובות וכן מצינו בכל יום וכן כתבתי בסוף סי' רנ"ג בשם תשובה להרמב"ן . וכתב עוד ל"ל שם וז"ל מסיקנת דהלוותה שכיב מרע אין לריך לומר כתובו מיהו אין כותבין הלה מזכרת בעלמא ומה שכותבין שטר לווה לחבר מיתה הויא כיון דלמזכרת דבריס הוא לריך שיכתוב לאחר מיתה כדי שיאמרו זמנו מרעיה אתפטר לבי עלמא נתנו חכמים רשות לכתוב ועשאוהו כמעשה ב"ד שכותבין שלה בשליחות בעל דבר מפי מורי ה' הלוי הריטב"א ז"ל עכ"ל :

(יב) **ראובן** שטעמין אביו מעות ואמר של פלוני הן וכו' עד סוף הסימן בריישא בפרק זה בורר (ד' ל') וכתב הרמ"ם בפשוטה כלל ס"ח נראה לפשוטרופוס הממונה על נכסי ב"ה וכן הלשה המושלת בכל עסק ועסק של מי הוא והיוקוס הוא קטן יוכל למחול ולזכות זה שהלשה היתה שולטת בכל אשר לו והממון היה הכל תחת ידה מחר מוחו ויודעת ומכר

רנו (ט) **גר** שנתן מתנת שכ"מ וכו' כפ' מי שמת (דף קמ"ט) קאמר רבא מתנת שכ"מ כירושה שוויוה רבנן כל היכא דליתיה בירושה ליתיה במתנה כל היכא דליתיה בירושה ליתיה במתנה: ומ"ש רב אלפס ע"ש רב אחי · סה כ"כ וז"ל במתנת יורש בלחוד הוא דקאמר רבא הכי ושיקרא דמילתא משום דקיי"ל לגבי יורש לשון [מתנה ולשון] ירושה חד טעמא ניהו כדאמרינן אמר רב ששת וכו', ושמעת מינה לשון מתנה ולשון ירושה לגבי יורש חדא מילתא ומכאן אמר רבא מתנת שכ"מ כירוש' שוויוה רבנן אבל מתנת שכ"מ למי שאינו יורש ומפילו לגר דעלמא קי דקיי"ל דדברי שכ"מ ככתובים וכמכורים דמי והכי שדר רבינו האי גאון ז"ל עכ"ל וכ"כ הרמב"ם פכ"ט מזכייה והסמ"ג בעשה פ"ד (דף קפ"ב ע"ד) וז"ל שלשון ירושה ומתנת שכ"מ לגבי יורש אחד הוא וא"ת יקנה נאלא זה כשילוי ירש את אביו לפיכך אם נתן לגר מעשר הגריס מתנתו קיימת עכ"ל ועע"פ דהסכמת גדולי הפוסקים לדברי הגאון אין לריכין חיזוק מכל מקום נלפע"ד להכריח כך מדברי רבא גופי' אחא דקאמר מנא ליה לרבא הא דילמא מע"ג דמתנת שכ"מ מיהא הלה הלה אלא לאחר גמר מיתה ודיהא כירושה דמוליאין ממנו למזון האשה והבנות כדלעיל בר"פ רנ"ב מ"מ לגבי מתנת גר שכיב מרע דבריו נמי ככתובין וכמסורין דמי כדי שלא תטרף דעתו וקו קשה הלא כל גר מיתיה בירושה אם הוליד בניס בקדושה ומאי הלי דקאמר ליתיה בירושה אבל לדברי הגאון דבמתנת יורש בלחוד הוא דקאמר רבא הכא ניחא דה"ק דכיון דליתיה בירושה להאי גרא דאורתו שלא בקדושה ליתיה נמי להאי גרא במתנת שכ"מ דלשון מתנה בשכ"מ הוי לשון ירושה כמילו אמר להאי גרא יבא יורשו וכיון דליתיה בירושה ליתיה נמי במתנה דהו"ל כמילו ירש את אביו אבל לאחר דליכא למיחר שיבא יורשו מתנה גרידא היא וקיימת לכל דברי שכ"מ ככתובין וכמסורין ניהו וכך הוא העיקר ולא כהרמב"ד והרשב"א החולקים על הגאון: כתבו התוספות לעס (סוף דף קמ"ט) דהא דאמר רבא כל היכא דליתיה בירושה ליתיה במתנה וכו' ל"ל לאס היו לגר בניס ליתיה במתנת שכ"מ מע"ג דהמקבל גר וליתיה בירושה לעל הנותן הוא דליכא קפידא ולא על המקבל וכו' עכ"ל ונראה דר"ל דדוקא בגר שלא הוליד בניס בקדושה דעס מיתתו נכסיו הפקר הילכך ליתיה במתנת שכ"מ דכיון דאין המקבל זוכה במתנה אלא לאחר מיתה כבר נעשו הפקר מיד עס יגיעת נשמתו אבל כשהוליד בניס בקדושה דבניו יורשים אותו שפיר ליתיה נמי במתנת שכ"מ מע"ג דהמקבל גר ולא נמלא חילוק זה בפוסקים: (ה) **ומ"ש** שעבד חייב במצות. כתב ב"י וז"ל מבואר שהוא ולאין טעם היאך מותר ליתן מתנה במתנת כיון דאיהו ישראל גמור קאמר דכיון דחייב בקלת מצות אסרו ולא נאסרו ליתן מתנה לעבד דכל עבד ועבד ודאי אין לו לאיזה צורך אמר הרמב"ם שעבד כפ"ג מזכייה אבל עבד ודאי אין לו לאיזה צורך אמר הרמב"ם שעבד יכול במקלת מצות לפילו אינו במקלת מצות אלא שאינו עובד עכו"ם לא גרע מגר תושב דאוכל נבלות אלא שאינו עובד עכו"ם אלא לו מתנה כדכתב הרמב"ם בפ"ג מזכייה ואף אם היכא דליכא למיחר שיבא יורשו ויקנה ממנו

לתת רב שמואל בר יהודה ז"ר יוחנן מי שאמר בשעת מיתתו פלוגית שפחתי קורת רוח עשתה לי יעשו לה קורת רוח כופין מת היורשין ועושין לה קורת רוח מלוה לקיים דברי המת ופירש הרי"ף מפי קורת רוח דעבדי לה דמי תמרה הני עבידתא לא מצינא למעבדה לה כייפי לה וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מה' זכייה וז"ל עושין לה קורת רוח ומיגה עושדת מלא עבודה שהיא רוצה בה מכל העבודות הידועות לעבדים בתוקו מקום ורש"י פירש אם לא נתקרר רוחה בלא שחרור משחררין תוקה וכתב הרמ"ך וכן משמעו שהדבר ידוע שקורת רוח של הספקה הוא השיחרור ומדעתא דהכי הוא עכ"ל ומיז סברת ומה מוכרחת משום דאם כן הוה אמר בפירוש שחררו תוקה ולא ולמי לא הוה אלא שיעשו קורת רוח בעבודה שתעבוד וכדברי הרי"ף והרמב"ם ז"ל : ומ"ש ואם אמר של יעשתו קורת רוח אין כופין תוקו לשחררה לעיל בסמוך : ומ"ש רק שלא יטריחוה במלאכות כבדות כ"כ הרמ"ם בפרק שלוח ועבור י"ל סימן רס"ז כתבתי דעת הר"ן בזה ושם כתב רבי' דברי הרמ"ה .

(ז) **שאלה** לפ"ת ז"ל גיורת שנתנה נכסיה בצוואת שכ"מ לשמעון וכולי עד סוף סימן בכלל ט"ו ולטעמיה אזיל לגר ליתיה בתורת מתנת שכיב מרע כלל לאבל להרי"ף והרמב"ם אם המקבל לא היה רוצה לירשו זכה במתנתו וכמו שנתבאר בסימן זה . וכתב עוד בכלל הנזכר סימן ג' גר שמת וזכזנו ישראל נכסיו כלום חיוכים בקבורתו יותר משאר ישראל כתבה רבינו בסימן רנו ס"ק ט' :

רנז (ט) **הבותב** נכסיו לבנו הגוף מהיום והפירות לאחר מיתה וכתב אחר מיתה האב תולש הפירות כל ימי חייו וכו' משנה בס"פ יש נוחלין (קלו.) הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהם כתובים לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן של אב האב מכר מכורים עד שימות האב האב מכר הבן אין לוקוח בהם כלום עד שימות האב תולש של מי שירלה ומי שהניח תלוש ה"ס של יורשין והני מילי שהניח תלוש של יורשי והרמב"ם ז"ל עד סוף סימן בכלל ט"ו : כתב שהיה אפוטרופוס של היתומה לשמור ממונה והיה בוונתו לזכות [לה] במה שצוותה הגיורת כדי ליתן לה [הרי כבר זכה לה] אלא שעתה נתחדש אצלו דבר ונודע לו שאין בצוואתה כלום ורוצה לחזור במה שכבר זכה ליתומה אינו יכול לחזור דקיי"ל המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו ואינו יכול לומר אני כיוונתי לזכות לה במתנה שנתנה לה והיא אינה כלום ומן ההפקר לא כיוונתי לזכות לה ונמצא שלא זכתה היתומה מעולם לאו מילתא היא שהרי מ"מ כיון לזכות לה והשאיל לה כהו ורשותו שיזכה לה אם לא תוכל לזכות מכח המתנה תזכה מכח הפקר :

רנז (ט) **הבותב** נכסיו לבנו הגוף מהיום והפירות לאחר מיתה (א) האב תולש הפירות כל ימי חייו ואוכל ומאכיל לכל מי שירצה ומה שהניח תלוש בשמת אפי' תלשו קודם שהגיע זמנו לתלוש או שהגיע זמנו לתלוש אפילו הוא מחובר חשוב כתלוש והן של יורשין אבל המחובר שלא הגיע זמנו עדיין לתלוש הוא של בן המקבל מתנה : (ב) בד"א בנותן לבנו לשחררה וכן כתב א"א הרא"ש ז"ל ואם אמר אל ישתעבדו בה אין כופין אותן לשחררה רק שלא יטריחוה במלאכות כבדות : (ז) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל גיורת שנתנה נכסיה בצוואת שכ"מ לשמעון וראובן דר בבית הגיורת בשבירות כמו חודש אחר פטירתה החזיק ראובן בבית בתורת נכסי הגר שהן הפקר ומקבל מתנה בא מכח מתנתו . תשובה יראה לי שראובן זכה בבית מן ההפקר שבמתנה אין בה ממש שאין בה כח ליתן אחר מיתה כמי שאין לה כח להוריש וגם (א) מצוה לקיים דברי המת לא שייך בגר כיון שאינו בר ירושה אין צריך לקיים דבריו : (ח) ואפי' אם תמצא לומר מצוה לקיים דברי המת אינו תלוי בירושה ושייך נמי בגר אפ"ה לא אמרינן הבא מצוה לקיים דברי המת : (ט) דלא אמרינן היה אלא בממון שהושלש תחילה ביד אדם לשם כך אבל אם לא הושלש בידו לשם כך לא : (י) וששאלת שאמרה הגיורת בצוואתה נכסי לשמעון ועוד אמרה כך וכך יתן שמעון ליתומה פלונית ועתה טוען שמעון אם החזקה שהחזיק ראובן בבית קיימת כבר זביתי אני בנכסים [אחרים] שהחזקתי בהן ואיני רוצה לקיים צוואתה שאמרה ליתן ליתומה . אין הדין עם שמעון מאחר שהיה אפוטרופוס של היתומה לשמור ממונה והיה בוונתו לזכות [לה] במה שצוותה הגיורת כדי ליתן לה [הרי כבר זכה לה] אלא שעתה נתחדש אצלו דבר ונודע לו שאין בצוואתה כלום ורוצה לחזור במה שכבר זכה ליתומה אינו יכול לחזור דקיי"ל המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו ואינו יכול לומר אני כיוונתי לזכות לה במתנה שנתנה לה והיא אינה כלום ומן ההפקר לא כיוונתי לזכות לה ונמצא שלא זכתה היתומה מעולם לאו מילתא היא שהרי מ"מ כיון לזכות לה והשאיל לה כהו ורשותו שיזכה לה אם לא תוכל לזכות מכח המתנה תזכה מכח הפקר :

רנז (ט) **הבותב** נכסיו לבנו הגוף מהיום והפירות לאחר מיתה (א) האב תולש הפירות כל ימי חייו ואוכל ומאכיל לכל מי שירצה ומה שהניח תלוש בשמת אפי' תלשו קודם שהגיע זמנו לתלוש או שהגיע זמנו לתלוש אפילו הוא מחובר חשוב כתלוש והן של יורשין אבל המחובר שלא הגיע זמנו עדיין לתלוש הוא של בן המקבל מתנה : (ב) בד"א בנותן לבנו

(ז) **שאלה** לפ"ת ז"ל גיורת שנתנה נכסיה בצוואת שכ"מ לשמעון וכולי עד סוף סימן בכלל ט"ו ולטעמיה אזיל לגר ליתיה בתורת מתנת שכיב מרע כלל לאבל להרי"ף והרמב"ם אם המקבל לא היה רוצה לירשו זכה במתנתו וכמו שנתבאר בסימן זה . וכתב עוד בכלל הנזכר סימן ג' גר שמת וזכזנו ישראל נכסיו כלום חיוכים בקבורתו יותר משאר ישראל כתבה רבינו בסימן רנו ס"ק ט' :

רנז (ט) **הבותב** נכסיו לבנו הגוף מהיום והפירות לאחר מיתה האב תולש הפירות כל ימי חייו וכו' משנה בס"פ יש נוחלין (קלו.) הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהם כתובים לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן של אב האב מכר הבן אין לוקוח בהם כלום עד שימות האב תולש של מי שירלה ומי שהניח תלוש ה"ס של יורשין והני מילי שהניח תלוש של יורשי והרמב"ם ז"ל עד סוף סימן בכלל ט"ו : כתב שהיה אפוטרופוס של היתומה לשמור ממונה והיה בוונתו לזכות [לה] במה שצוותה הגיורת כדי ליתן לה [הרי כבר זכה לה] אלא שעתה נתחדש אצלו דבר ונודע לו שאין בצוואתה כלום ורוצה לחזור במה שכבר זכה ליתומה אינו יכול לחזור דקיי"ל המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו ואינו יכול לומר אני כיוונתי לזכות לה במתנה שנתנה לה והיא אינה כלום ומן ההפקר לא כיוונתי לזכות לה ונמצא שלא זכתה היתומה מעולם לאו מילתא היא שהרי מ"מ כיון לזכות לה והשאיל לה כהו ורשותו שיזכה לה אם לא תוכל לזכות מכח המתנה תזכה מכח הפקר :

רנז (ט) **הבותב** נכסיו לבנו הגוף מהיום והפירות לאחר מיתה (א) האב תולש הפירות כל ימי חייו ואוכל ומאכיל לכל מי שירצה ומה שהניח תלוש בשמת אפי' תלשו קודם שהגיע זמנו לתלוש או שהגיע זמנו לתלוש אפילו הוא מחובר חשוב כתלוש והן של יורשין אבל המחובר שלא הגיע זמנו עדיין לתלוש הוא של בן המקבל מתנה : (ב) בד"א בנותן לבנו

(ז) **שאלה** לפ"ת ז"ל גיורת שנתנה נכסיה בצוואת שכ"מ לשמעון וכולי עד סוף סימן בכלל ט"ו ולטעמיה אזיל לגר ליתיה בתורת מתנת שכיב מרע כלל לאבל להרי"ף והרמב"ם אם המקבל לא היה רוצה לירשו זכה במתנתו וכמו שנתבאר בסימן זה . וכתב עוד בכלל הנזכר סימן ג' גר שמת וזכזנו ישראל נכסיו כלום חיוכים בקבורתו יותר משאר ישראל כתבה רבינו בסימן רנו ס"ק ט' :

רנז (ט) **הבותב** נכסיו לבנו הגוף מהיום והפירות לאחר מיתה האב תולש הפירות כל ימי חייו וכו' משנה בס"פ יש נוחלין (קלו.) הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהם כתובים לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן של אב האב מכר הבן אין לוקוח בהם כלום עד שימות האב תולש של מי שירלה ומי שהניח תלוש ה"ס

פי פרשב"ם מצל המלפסי והרמב"ם סוף הלכות זכייה פירשו בע"ח והרב המגיד כתב עוד פי' מחר בשם פרש"י ומביאן ב"י ולפעד"ב לטעון ניעת כולהו הלכתא ניהו:

(ג) **האב** חיגו יכול למכור וכו'. נראה דמע"פ דהכן מוגיע מיד הלקוחות אפ"ה חין לו לחב למכור לכתחלה דשמח לחיש קצה יחכרנו שלח יוכל הבן להוציא מידו וכו"ל מזיק שעבודו ומטעם זה דקדק הרמב"ם וכתב עבר הלוה ומכר וכו' מיהו נראה להשכיר יכול להשכירו לחחר וכללקמן בסי' שע"ו ע"ש סעיף ג' וכן חלל הבן כתב עבר הבן ומכר וכו' והוח לפי שהחב שמוסר השדה ליד חחר ללקוט הפירות פשיטא שהוח עובר ע"ד חכמים שחמרו החב חיגו יכול למכור פי' רשחי וכן הבן מע"פ שחין השדה בידו חלח מוכר לו הזכות שיש לו בגוף לחחר מיתת החב ג"כ חיגו רשחי דשמח לח ניחח ליה לחב שהבן יחכור בחייו לחחרים חם שנתן לו בחתנה: ומ"ש כשיחות החב חולך הבן ומוגיע מהלקוחות כדרך שהיה עושה חם לח מכר החב כלומר דלח חימח חלח זכה הבן לחחר מיתת החב בגוף מהיום חלח חיכח החב שמכר בחייו כדי שיוכל למכור הגוף והבן מחתנתו שנתן לבן דחינה חלה חלח לחחר מיתה דליתה חלח כדרך שהיה עושה חם לח מכר החב כך הוח עושה חם מכר החב דמוטל הבן גוף גם פירות דהגוף כבר קנוי לבן לגמרי משעה שכתב לו החב והילכך חפילו מת הבן וחח"כ החב יורשיו עומדין במקומו לירש מתנתו ומוגיעין מיד הלקוחות וכך פי' רשב"ם:

(ה) **מכר** הבן וכו' יקח הלוקח הכל חפי' מת הבן. פלוגתא דר"י ור"ל והלכה כר"ל דקנין פירות שיש לחב לחו בקנין הגוף דמי והילכך כי זכין הבן דיליה זכין והלוקח קנה הקרקע לכשיחות החב והחי הוח חד מהלת שמעתתא דהלכה כר"ל: (ו) **כתב** הרמב"ם מתנת בריח וכו' • בפ' יש נוחלין (דף קל"ב) ופרק קמח דמציעה (דף י"ע) תניח חיזו היח מתנת בריח שהיח כמתנת שכיב מרע דלח קני חלח לחחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולחחר מיתה ופירי לחחר מיתה דומיח דמתנת שכיב מרע שחינו קונה חלח לחחר מיתה ומיהו בהכי עדיפח מתנת שכיב מרע יכול לחזור בו וליתן לחחר מבל מתנת בריח מהיום ולחחר מיתה ומיהו יכול למכור עוד הגוף כל ימי חייו חלח פירות עד לחחר מיתה ומיהו חפילו חחר מיתה ומיירי כגון שפירש בפירוש מהיום חם לח לחזור בי עד לחחר מיתה

הוח מקנה הגוף ושייר פירות עד זמן פטירת המקבל ומיהו כיון שתחול המתנה בפירות עד לחחר מיתה חלח שיירי הוח דמשייר הפירות ותדע שהרי שניהו בפרק י"ב הכותב כל נכסיו לבנו לחחר מותו וכו' ומריעין עלה בגמרא מכר הבן בחיי החב ומת הבן בחיי החב ר"י חמר קנה לוקח קנין פירות לחו כקנין הגוף וקי"ל בהא כר"ל חלמא מע"פ שמת הבן בחיי החב (לח) קנה (החב) [הלוקח] לפי חלא שייר החב במתנתו חלא מכירת פירות לבד כל ימי חייו וזה מבואר ועוד חפילו חמר נכסי קנויים לך עם פטירתך קנה שכל שהות קיים ופפ' נוסח יש לו [זכייה] לזכות ולזכות:

הנותן נכסיו כולם במתנה מהיום ולחחר מיתה והיורש טוען חחר המתנה קנה נכסים חלו עיין בסימן קי"ב: **כתב** הר"ם בר למח שטר מתנה זו שכתב בו קנין מעכשיו מע"פ שכתוב בו זמן כיון שכתוב בו בפירוש והמתנה הזחת שנתתי היח לחחר מיתה חבל לח מהיום והלחה בעוד שחני בחיים לח חמרי' בה זמנו של שטר מוכיח עליו ופשוט הוח: (ו) **כתב** הרמב"ם ז"ל מתנת בריח שכתוב בה מהיום ולחחר.מיתה ה"ז כמתנת שכ"מ שחינה קונה חלח לחחר מיתה וכו' בסוף ה' זכייה והיינו מדגרסי' בפ"ק דמציעא (יט.) ובפ"פ י"ל (קלה:) ת"ר חיזו דייתיקי וכו' חמר חביי ה"ק חיזו היח מתנת בריח שהיח כמתנת שכ"מ לח קני חלח לחחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולחחר מיתה ופר"ח לח קנה פירות חלח לחחר מיתה דומיח דמתנת שכ"מ שחינה קונה חלח לחחר מיתה ומיהו בהכי עדיפח מכ"מ דמתנת שכ"מ יכול לחזור בו וליתן לחחר מבל מתנת בריח דמהיום ולחחר מיתה חיזו יכול למכור עוד הגוף כל ימי חייו חלח פירות

דרשה

מחל לו פירות המוכרים בשעת מיתה ומילו הוריש הנחים לירם יורש ממילח חינן יורשין חלח חם שהיח לבן מביחן מבל הלוקח שקנה מהבינן בדמיו חיזו גופה הבן בלח דמים דבהי דשעת מיתה היתה קרוב חלין דעת הלוקח חינה קרובה חלין ומה לו לחזור ומילח החב כיון שהקנה קנין בספו קיל למה יוועיל• פירות המוכרין וכך הם דברי הרמב"ם והמ"מ כתב עוד פי' שליש בשם רש"י ול"ל שחין המוכרין ללוקח חלח שמכר שדהו לחבירו לסוף י' שנים ולח בתוך עשר וכשהשלימו כי' שנים היתה הם תבואתו של מוכר מהוברת לקרקע ולח נגמר ביחולה שחין לוקח לחזור ולוה יקנה חותן מן המוכר משום דבדעתו דמוכר גלוי לו שם ילוה ויחסר שם עד שיתבטלו כל לרכה ויעלה המוכר לחבל לעקרו עכשיו חין מוקיקין לותו ומקשה לגמרה דם"ב גבי חב כיון דבשעת פירות המוכרים ובחייו גדלו חמחי לח הי דיוחסים וכריך קולחל ודעתו של חלה קרובה לחבל בנו כשכתב לו כל נכסיו חלה חותו חבל לו בפירות המוכרים בשעת מיתתו עכ"ל • (כללח דמילתח [נקוט] דיהך לפי' רשב"ם והיינו בח ללוקח לקולח לחזיל חיך סיוחסים ולפי' הרי"ף בח הבן לקולח חיך הלוקח ולפי' רש"י שלכתוב בסוף בח ללוקח לקולח חיך זה שמכרו לו) ולפי זה בפירוש לפשר שחפילו מכר החב בפירות לח חיין לבן עדיף מיד לחחר מיתה ומ"ש בחייו רשחי וכן הבן מע"פ שחין השדה בידו חלח שהוח לו הזכות שיש לו בגוף לחחר מיתת החב ג"כ חיגו רשחי דשמח לח ניחח ליה לחב שהבן יחכור בחייו לחחרים חם שנתן לו בחתנה: ומ"ש כשיחות החב חולך הבן ומוגיע מהלקוחות כדרך שהיה עושה חם לח מכר החב • כלומר דלח חימח חלח זכה הבן לחחר מיתת החב בגוף מהיום חלח היכח החב בחייו חזר לח חימח חלח עדיף מגברח דחתי וכן היה נראה לח עדיף מגברח דחתי מיתת החב חיגו יכול למכור הגוף והבן מחתנתו שנתן לבן דחינה חלה חלח לחחר מיתה דליתה חלח כדרך שהיה עושה חם לח מכר החב כך הוח עושה חם מכר החב דמוטל הבן גוף גם פירות דהגוף כבר קנוי לבן לגמרי משעה שכתב לו החב והילכך חפילו מת הבן וחח"כ החב יורשיו עומדין במקומו לירש מתנתו ומוגיעין מיד הלקוחות וכך פי' רשב"ם:

(ה) **מכר** הבן וכו' יקח הלוקח הכל חפי' מת הבן. פלוגתא דר"י ור"ל והלכה כר"ל דקנין פירות שיש לחב לחו בקנין הגוף דמי והילכך כי זכין הבן דיליה זכין והלוקח קנה הקרקע לכשיחות החב והחי הוח חד מהלת שמעתתא דהלכה כר"ל: (ו) **כתב** הרמב"ם מתנת בריח וכו' • בפ' יש נוחלין (דף קל"ב) ופרק קמח דמציעא (דף י"ע) תניח חיזו היח מתנת בריח שהיח כמתנת שכיב מרע דלח קני חלח לחחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולחחר מיתה ופירי לחחר מיתה דומיח דמתנת שכיב מרע שחינו קונה חלח לחחר מיתה ומיהו בהכי עדיפח מתנת שכיב מרע יכול לחזור בו וליתן לחחר מבל מתנת בריח מהיום ולחחר מיתה ומיהו יכול למכור עוד הגוף כל ימי חייו חלח פירות עד לחחר מיתה ומיהו חפילו חחר מיתה ומיירי כגון שפירש בפירוש מהיום חם לח לחזור בי עד לחחר מיתה

הוח מקנה הגוף ושייר פירות עד זמן פטירת המקבל ומיהו כיון שתחול המתנה בפירות עד לחחר מיתה חלח שיירי הוח דמשייר הפירות ותדע שהרי שניהו בפרק י"ב הכותב כל נכסיו לבנו לחחר מותו וכו' ומריעין עלה בגמרא מכר הבן בחיי החב ומת הבן בחיי החב ר"י חמר קנה לוקח קנין פירות לחו כקנין הגוף וקי"ל בהא כר"ל חלמא מע"פ שמת הבן בחיי החב (לח) קנה (החב) [הלוקח] לפי חלא שייר החב במתנתו חלא מכירת פירות לבד כל ימי חייו וזה מבואר ועוד חפילו חמר נכסי קנויים לך עם פטירתך קנה שכל שהות קיים ופפ' נוסח יש לו [זכייה] לזכות ולזכות:

הנותן נכסיו כולם במתנה מהיום ולחחר מיתה והיורש טוען חחר המתנה קנה נכסים חלו עיין בסימן קי"ב: **כתב** הר"ם בר למח שטר מתנה זו שכתב בו קנין מעכשיו מע"פ שכתוב בו זמן כיון שכתוב בו בפירוש והמתנה הזחת שנתתי היח לחחר מיתה חבל לח מהיום והלחה בעוד שחני בחיים לח חמרי' בה זמנו של שטר מוכיח עליו ופשוט הוח: (ו) **כתב** הרמב"ם ז"ל מתנת בריח שכתוב בה מהיום ולחחר.מיתה ה"ז כמתנת שכ"מ שחינה קונה חלח לחחר מיתה וכו' בסוף ה' זכייה והיינו מדגרסי' בפ"ק דמציעא (יט.) ובפ"פ י"ל (קלה:) ת"ר חיזו דייתיקי וכו' חמר חביי ה"ק חיזו היח מתנת בריח שהיח כמתנת שכ"מ לח קני חלח לחחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולחחר מיתה ופר"ח לח קנה פירות חלח לחחר מיתה דומיח דמתנת שכ"מ שחינה קונה חלח לחחר מיתה ומיהו בהכי עדיפח מכ"מ דמתנת שכ"מ יכול לחזור בו וליתן לחחר מבל מתנת בריח דמהיום ולחחר מיתה חיזו יכול למכור עוד הגוף כל ימי חייו חלח פירות

פרישה

חל לבח מכח הבן כלום. ולח דמי למה שכתב רבינו בסימן רי"ד סעיף ט' זה לשונו מיני מבין דבריו למה שיכול הלוקח יכול למוד ולבנות כמו שהיה עושה המוכר שמכרה לו כו' דלמאי הוה לי'

מ ומ״ש ומ״ם כתב לו מהיום אם לא תחזור בי עד למחר מיתה ולמי היא לגמרי כמתנת שכ״מ וכו׳ כ״כ שם התוס׳ והרא״ש שזהו פי׳ ברייתא דנסמוך והדין בעצמו דבר פשוט הוא . ויש לתמוה למה כתב רבינו הא לשעיל נסמוך שם הרמב״ם שהרי דבריו מבוארים בברייתא הנזכרת לפי פר״ש וגם לפי׳ התוס׳ והרא״ש מ״מ פשיטא להו דלמחר מיהא היא ולמחר מיתה קני גופא ולמחר מיתה קני פירות כמבואר בדבריהם : כתב המרדכי בספ״ק דמציעא פסק הר״מ דלפי הברייתא שאמר לפלוני כך וכך אם ימות זה נקרע מעות מתנת מיתה וקנה ופן משמע מתוך פירוש רש״י עכ״ל ועיין בתשובות הרשב״א ומהרי״ק שכתבתי בסוף סי׳ ר״ל שהם תולקים עליו : כתב ר״י שהם נתן נכסיו מהיום ולמחר מותו ויש שם מעות או חובות ילקח בהם קרקע והוא תוכל פירות אלא מ״ש פירוש שיוכל להתעסק בהם והריוח שלו ומשם הפסד מהקרן נפסד ולא משתעבד ליה רווחא אלא לאחר כן אלא בשותפים ומתעסקין מפי רבינו ל״ר הריטב״א ז״ל עכ״ל : [ב] כתב הרשב״א שאלת רחוקן נתן מתנתו ביתו לבנו ושייר בתנאו בלבד דירה ומזונות ומת״כ בזמן רחוקן זה משם ורוצה לחזור עם משתו בחותו מתנתו ולמתכן קנת משם לצורך מזונותיו והבן טוען אלא שייר אלא לעצמו בלבד ועוד טען שמן לו למתכן הבתים למזונות שהרי לקח נדוניה ויכול להתפרנס ממנה והאב טוען שלא קבל נדוניה אלא במזונות ומולי לא יועיל לו שום תועלת והבן טוען שאפשר האב שאם יגבה מהחתם חובות שיפרע לו מה שיגבה והוא יוציא לו מזונותיו . תשובה שורת הדין כל הנותן נכסיו מפני שהוא חולה אם לא שייר מן נזונים אפילו לא מת הוא ולא משתו אלא לאחר מיתה כדמשמע בפרק נערה (כ) לגבי אם לא שייר דירה לעצמו מסתברא לי שאף לאשתו אלא לעלה על הדעת שיהא לו שמה לשמשו ויצטרך הוא להפות ולדשל לעצמו ולא גרעה משתו משמע והא דקאמר לעצמו לבד לומר שלא יהורו עמו מפני כניס הקטנים ולא הגטפלים עמו ול״ל כן מדאמרינן בירושלמי פרק נערה גבי הא דאמר ר״ל באומנא הקניו שכותב נכסיו לבנו הוא ואשתו נזונים מהם מהו מכבדתיה מכה וכו׳ ופ״ש שאין לכלה כר״ל היינו בנותן סתם אבל זה שייר דירה לעצמו שייר לאשתו או לשמשו שמשו בחובות אין זמן שהוא קיים ולא גרע זה ששייר מנותן סתם לתקנת חובת אבל אחה שטוען שאף שרוצה למזונות ופ״ש שיש בידו עסק בחובות אין בעצמו ממש שהם לא שייר מזונות אלא כל שאין לו ממקום אחר הרי יש לו עסקי חובות ויכול הוא לגבות או לזון או שיתכבר מאותם לאחרים או לבן שהם אי אתה חומר כן אפילו עשיר שבעשירים ששייר לעצמו מזונות כל שאין לו משות מלוות שהן ושייר וזה אינו פ״כ אותם חובות אינו יכול לגבות מהם כלום ואינו מועיל לוקח שיכול ליזון ממה שנתן ואין לאב ליזבע שיפרעו כשיגבה שהרי רמו ב״ד והבקיאים בחובות שע״ז ט לגבותן ולא למכרן אבל מ״מ אחי רוחה שלא נתן אלא לו עוד מחצית הבתים והם נשאר לו ליזון מחותו מחצית שנשאר :

וכתב עוד שבשאל על רחוקן שנתן מחצית ביתו לבנו ושייר בתנאו בלבד זה ושייר לי ולמי שיתמצאי כל ימי חיי דירה כזה המחצית הבתים שהני נותן עתה והעמדת כלי בו ופ״כ נתן רחוקן חותו שיור שייר בלא לעצמו ולכלו נעוד שהם שלו . והשיב נראה פשוט שהדין עם האב שהמשייר דירה לעצמו לכל ימי חייו שייר אין לדור בה הוא אין להשמיל מקום דירתו לאחר אין להשכיר אלא מי שיתמצא ולא להכניס כלים אחרים עם כליו אבל אם הכניס עם הנשים במקומו כשאחר מנשי ביתו ושאשתו לו להכניס כלים אחרים ככליו רשאי עכ״ל : **בתב** רבינו ירוחם בנתיב ט״ו חלק ג׳ כותב כל נכסיו בשריפ הוא ומשתו אין נזונין מהם ואם שייר בפירוש מזונות שוכרין לו שם וכן משיאין לו אשה כמקום **כתב** שמש כי הכל בכלל מזונות עכ״ל : **כתב** המרדכי בפרק י״ג בשם הרמ״ה על הכותב לבתו ולאחותו במתנת בריא מהיום ולאחר מיתה ולמחר מיתה מהני ליטול כאחד מהבנים והכבסים בזיון המתנה מרוזין ומתמעטו או מועטים ומתרבו כיצד יחלקו עיין עליו : **וכתב** עוד שם על הנותן מתנה מהיום ולמחר מיתה שלמלמתו נוהג כתובתה תחלה . הכותב שטר מתנה לאחותו ליטול מנכסיו כאחד מהיורשים ובתוך זו מהיום ולמחר מיתה כתב המרדכי בפרק י״ג שמתנה קיימת בנכסיו היזועים בעדים שהיו לו בשעת המתנה ונותן זה יכול ליתן מתנה לאחרים בחייו ואם כתב לו חלק חמישי או ששי שבנכסיו מיהו יכול ליתן מתנה לאחרים . וכתב עוד שלא יטול בחלק הבכור אלא בחלק אחד מהפשוטים . וכתב עוד שמתנה זו מפקעת כתובת בעל דכרין :

רנח (ו) **הנותן** מתנה לחבירו וכתב שדי נתונה לך לאחר מיתה אם יש בשטר זמן שפירש בו הזמן אע״פ שלא נתן לו מהיום ולאחר מיתה קנה את הגוף מיד : (ג) ואין הנותן יכול לחזור בו שזמנו של שטר מוכיח עליו שמהיום נתן לו ביון שפירש בו הזמן אפילו אין קנין בשטר : (ג) וכן אם

יש

מתנת בריא שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה הרי זו כמתנת שכ״מ שאינה קונה אלא לאחר מיתה שמשמע [דברים אלו] אע״פ שקונה הגוף מהיום אינו זוכה בו לאכול הפירות עד לאחר מיתה ע״כ (ד) לפיכך הגוף קונה מיד ואינו יכול לחזור בו ופירות לאחר מיתה : (ז) ואם כתב לו מהיום אם לא אחזור בי עד לאחר מיתה ודאי חיא לגמרי כמתנת שכ״מ ויכול לחזור בו כל ימי חייו אף מן הגוף :

רנח (ו) **הנותן** מתנה לחבירו וכתב שדי נתונה לך לאחר מיתה אם יש בשטר זמן שפירש בו הזמן אע״פ שלא נתן לו מהיום ולאחר מיתה קנה את הגוף מיד : (ג) ואין הנותן יכול לחזור בו שזמנו של שטר מוכיח עליו שמהיום נתן לו ביון שפירש בו הזמן אפילו אין קנין בשטר : (ג) וכן אם

יש

מתנה דהך מתנת גריא היא כמתנת שכיב מרע דלא קני עד למחר מיתה ויכול נמי לחזור בו בין לעצמו בין למחר עכ״ל והרמב״ם נקט בקצרה ולא פי׳ שם ר״ל דיכול לחזור בו כמתנת שכיב מרע אלא דמיהו ר״ל דלא למיהו זוכה בפירות אלא עד למחר מיתה אבל מיהו יכול לחזור בו כמה שנתן לו הגוף מהיום ולכך הביא רבינו דברי הרמב״ם וכתב עליהם ולפיכך הגוף קונה מיד ומיהו יכול לחזור בו ופירות למחר מיתה כלומר לעת הרמב״ם ולמי דמוקי בפירות כמבואר בדבריהם : כתב המרדכי בספ״ק דמציעא בשם מהרי״ק ומהרי״ל פסק הר״מ דלפי הברייתא שאמר לפלוני כך וכך אם ימות זה נקרע מעות מתנת מיתה וקנה ופן משמע מתוך פירוש רש״י עכ״ל ועיין בתשובות הרשב״א ומהרי״ק שכתבתי בסוף סי׳ ר״ל שהם תולקים עליו : כתב ר״י שהם נתן נכסיו מהיום ולמחר מותו ויש שם מעות או חובות ילקח בהם קרקע והוא תוכל פירות אלא מ״ש פירוש שיוכל להתעסק בהם והריוח שלו ומשם הפסד מהקרן נפסד ולא משתעבד ליה רווחא אלא לאחר כן אלא בשותפים ומתעסקין מפי רבינו ל״ר הריטב״א ז״ל עכ״ל : [ב] כתב הרשב״א שאלת רחוקן נתן מתנתו ביתו לבנו ושייר בתנאו בלבד דירה ומזונות ומת״כ בזמן רחוקן זה משם ורוצה לחזור עם משתו בחותו מתנתו ולמתכן קנת משם לצורך מזונותיו והבן טוען אלא שייר אלא לעצמו בלבד ועוד טען שמן לו למתכן הבתים למזונות שהרי לקח נדוניה ויכול להתפרנס ממנה והאב טוען שלא קבל נדוניה אלא במזונות ומולי לא יועיל לו שום תועלת והבן טוען שאפשר האב שאם יגבה מהחתם חובות שיפרע לו מה שיגבה והוא יוציא לו מזונותיו . תשובה שורת הדין כל הנותן נכסיו מפני שהוא חולה אם לא שייר מן נזונים אפילו לא מת הוא ולא משתו אלא לאחר מיתה כדמשמע בפרק נערה (כ) לגבי אם לא שייר דירה לעצמו מסתברא לי שאף לאשתו אלא לעלה על הדעת שיהא לו שמה לשמשו ויצטרך הוא להפות ולדשל לעצמו ולא גרעה משתו משמע והא דקאמר לעצמו לבד לומר שלא יהורו עמו מפני כניס הקטנים ולא הגטפלים עמו ול״ל כן מדאמרינן בירושלמי פרק נערה גבי הא דאמר ר״ל באומנא הקניו שכותב נכסיו לבנו הוא ואשתו נזונים מהם מהו מכבדתיה מכה וכו׳ ופ״ש שאין לכלה כר״ל היינו בנותן סתם אבל זה שייר דירה לעצמו שייר לאשתו או לשמשו שמשו בחובות אין זמן שהוא קיים ולא גרע זה ששייר מנותן סתם לתקנת חובת אבל אחה שטוען שאף שרוצה למזונות ופ״ש שיש בידו עסק בחובות אין בעצמו ממש שהם לא שייר מזונות אלא כל שאין לו ממקום אחר הרי יש לו עסקי חובות ויכול הוא לגבות או לזון או שיתכבר מאותם לאחרים או לבן שהם אי אתה חומר כן אפילו עשיר שבעשירים ששייר לעצמו מזונות כל שאין לו משות מלוות שהן ושייר וזה אינו פ״כ אותם חובות אינו יכול לגבות מהם כלום ואינו מועיל לוקח שיכול ליזון ממה שנתן ואין לאב ליזבע שיפרעו כשיגבה שהרי רמו ב״ד והבקיאים בחובות שע״ז ט לגבותן ולא למכרן אבל מ״מ אחי רוחה שלא נתן אלא לו עוד מחצית הבתים והם נשאר לו ליזון מחותו מחצית שנשאר :

וכתב עוד שבשאל על רחוקן שנתן מחצית ביתו לבנו ושייר בתנאו בלבד זה ושייר לי ולמי שיתמצאי כל ימי חיי דירה כזה המחצית הבתים שהני נותן עתה והעמדת כלי בו ופ״כ נתן רחוקן חותו שיור שייר בלא לעצמו ולכלו נעוד שהם שלו . והשיב נראה פשוט שהדין עם האב שהמשייר דירה לעצמו לכל ימי חייו שייר אין לדור בה הוא אין להשמיל מקום דירתו לאחר אין להשכיר אלא מי שיתמצא ולא להכניס כלים אחרים עם כליו אבל אם הכניס עם הנשים במקומו כשאחר מנשי ביתו ושאשתו לו להכניס כלים אחרים ככליו רשאי עכ״ל : **בתב** רבינו ירוחם בנתיב ט״ו חלק ג׳ כותב כל נכסיו בשריפ הוא ומשתו אין נזונין מהם ואם שייר בפירוש מזונות שוכרין לו שם וכן משיאין לו אשה כמקום **כתב** שמש כי הכל בכלל מזונות עכ״ל : **כתב** המרדכי בפרק י״ג בשם הרמ״ה על הכותב לבתו ולאחותו במתנת בריא מהיום ולאחר מיתה ולמחר מיתה מהני ליטול כאחד מהבנים והכבסים בזיון המתנה מרוזין ומתמעטו או מועטים ומתרבו כיצד יחלקו עיין עליו : **וכתב** עוד שם על הנותן מתנה מהיום ולמחר מיתה שלמלמתו נוהג כתובתה תחלה . הכותב שטר מתנה לאחותו ליטול מנכסיו כאחד מהיורשים ובתוך זו מהיום ולמחר מיתה כתב המרדכי בפרק י״ג שמתנה קיימת בנכסיו היזועים בעדים שהיו לו בשעת המתנה ונותן זה יכול ליתן מתנה לאחרים בחייו ואם כתב לו חלק חמישי או ששי שבנכסיו מיהו יכול ליתן מתנה לאחרים . וכתב עוד שלא יטול בחלק הבכור אלא בחלק אחד מהפשוטים . וכתב עוד שמתנה זו מפקעת כתובת בעל דכרין :

רנח (ו) **הנותן** מתנה לחבירו וכתב שדי נתונה לך לאחר מיתה אם יש בשטר זמן וכו׳ כסי יש נוחלין (קלו .) תנן הכותב נכסיו לבנו לריך שיכתוב ולאחר מיתה דברי רבי יהודה ורבי יוסי אומר מיהו לריך ופר״ש גרירא שרוצה ליטע משה ומיהו רוצה לשעבד נכסיו לאשתו בניס יש לו מאשתו רשאה לכתוב נכסיו לאחר מותו אלא שיוכל פירות בחייו לריך שיכתוב מיהו ולאחר מיתה דמשמע מיהו יהא קנוי לך הגוף לבדו ולאחר מיתה תהיה נגמרת המתנה שתוכל נם בפירות לאחר מיתתו אבל בלא מיהו לא נתן כלום דמון מתנה לאחר מיתה אומר אומר רבי יוסי אומר לריך ומפרש טעמיה בגמרא משום דזמו של שטר מוכיח עליו ומשמתו ואין התחילה המתנה ופסק רב בגמרא הלכתא כרבי יוסי : (ג) **ומ״ש** וכן אם יש בו קנין קונה הגוף מיד וכו׳ אם שעה מיהא רבא מרד נחמן בהקנאה מיהו ומסיקנא בהקנאה מיהו לריך ופר״ש בהקנאה מיהו ולריך למכתב מסיהו קנין מי פליג ר״י ומלריך למכתב

דרכי משה

(ד) כבר כתבתי לעיל ס״ם רנ״ב דברי המרדכי שכתב בשם מוהר״ם סוף פ״ק דמציעא ור״פ מי שמת בשם מוהר״ם דבריא שאמר שיתנו כך וכך לפלוני דהוי כמצוה מהמת מיתה ופי״נ ד׳ רנ״ד ע״א ודף רנ״ג ע״ד פסק דהוי כמהנה בריא ומהרי״ק ומהר״ם פד״ו כתבו בתשובותיהן שדברי מוהר״ם סותרין אלו את אלו ול״ב ליישבן דוקאי לענין דבעי קנין הוי כמתנת בריא דזיל בתר טעמא דדברי שכ״מ כבהובין וכמסורין דמי מכח שלא תטרוף דעתו ובבריא לא שייך האי טעמא אמנם לענין הזרה ס״ל למוהר״ם ב דיכול כל ימי חייו לחזור בו דהוה כאילו התנה אם לא אחזור בי דהרי אף מצוה מהמת מיתה יכול לחזור בו וה״ה הכא נמי כנ״ל סברת מוהר״ם והמדקדק בתשובותיו שהביא המרדכי ימצא שם כדברי וכ״מ קצת בתשובות מוהר״ם פד״ו סימן נ״ו : וכתב

פרישה

סי׳ רנח (ו) **הנותן** מתנה לחבירו כו׳ אם יש בשטר ומן שפי׳ בו ביומן כר׳ ס״פ י״נ (דף קל״ו) תנן הכותב נכסיו (סי׳ ריח סכ״ב) לבניו לריך שיכתוב מכיוו ולמר מיתה (דאם לא כן הוה ממילין מין קנין למר מיתה) דברי ר׳ יהודה ר׳ יוסי אומר מין לריך ע״כ ומפרש טעמא דר״י בגמרא משום דומיו של שטר מוכיח עליו שמשותו ומן התחילה המתנה (דאם לא כן למה כתב ביה ומן) ופסקו משמיה דרב הלכתא כר׳ יוסי ושין ברי״ף ורמב״ם פ״ם דגילוסין דסל״ל דסיימו דיקא בממונא אבל בגיטין גבי גיטין לא ממרינן בכי ומדשתמו לפוסקים משמע דמין מילוק בין כתב ביומן בדאם בשטר או בסתם אבל רשב״ם כתב בפי׳ המשנה הכ״ל בשכתב ומן בתחילתו בכך וכך בשנת לירם פלוני למר לפי כי ולכאורה משמע דלוקא למר דשפי כתב ומן בתחילתו בכך וכך בשנת לירם פלוני למר לפי כי מיד מעיקרא ומשמע שטרת לידו אבל קודם שטרת לידו פשיטא דלא קנה כיון שאינו אלא שטר ככתוב בלשון שדי נתונה לך שמסירת השטר עצמו הוא הקנין וכל כמה דלא משמ לידו כמאי ליקני והא דכתב מיד דל״ת לא היה בעתה להקשותו כ״ת לאמר מותו ומין קנין לאמר מיתה וגם לעניו דלא יכול לחזור בו קאמר דכתוב מיד וכן משמ״ל למר מיתה זה וכן שם יש בו קנין קונה הגוף מיד כי׳ ושייש ממיד שכתבתי בשטר שהוא מיד בתחילה המתנה שהוא כוונתו כמו שכתבתי וכ״י תמה וכתב בקנין טעמא מאי בעינן הגיע לידו שם קיי״ל דסתם קנין כמעכשיו הוא ולי נלמה דשאני שכתב שמוכיר ומר (מיטוח ו) לאמר מיתה דו בכך שיועיל להקנין עם השטר ושתחול המתנה משעה שהגיע השטר לידו ומיהו כי כתב לו מהיום וגם יש קנין בשטר אלו ומן עם הקנין כ״ל דקנה ליה מיד ממש משעה דאשונה שכתב השטר שהרי מהיום ואילך למוד עושה להאי מתנת בריא ומ״כ כל קנין מעכשיו ליקני לגמרי שאין זה יכול לחזור ולימתו למר מיתה וס״ם מי למר מהיום אלו כ״כ כל קנין מיד לפיכך כתב הרי״ף בפ״ם מי שאמרו וכ״כ הר״ן בפ״ם מי שאמרו ע״פ דקנה מיד מהיום ואין כתב לו לחזור בו כיון דמשעה שהגיע השטר לידו נתחייב בדמיו ואין יכול לחזור בו ואפילו אם אמר לו מהיום ולא מיד ואין כתב הרי״ף בפ״ם מי שאמרו וכן כתב הר״ן בפ״ם מי שאמרו ע״פ דקנה מיד מהיום אלו כ״כ כל קנין מעכשיו ליקני לגמרי שאין זה יכול לחזור ולימתו למר מיתה וס״ם מי למר

בשטר שכתב בו קנין מי פליג ר' יהודה ומדריך למיכתב מהיום מכל הרמ"ה כתב דלפי' לרבי יוסי קמיבעיא ליה היכא שתין כתוב זמן בשטר מי מדריך רבי יוסי בהקנאה מהיום ולאחר מיתה ומסיקנא דלא מדריך וכך הס דברי רבי' דלא דמיכא למידק מ"ש רבינו וכן אם יש בו קנין וכו' דמשמע מלשון וכן דלא זו אף זו קאמר דאפילו בקנין בלא זמן נמי אין מדריך מהיום וזה היפך פירש"י דבקנין פשיטא דאין מדריך לא מהיום ולא זמן אפילו לר' יהודה אבל בלא קנין אלא בשטר כתב בו זמן אפילו לר' יהודה מדריך שיכתוב מהיום ולר' יוסי אין מדריך ויש ליישב דלפי דהרמ"ה ס"ל דקנין גרע טפי כמו שיתבאר בסמוך בס"ד לכן כתב תחלה וכן אם יש בו קנין וכו' כדי שיביא עליו והרמ"ה כתב דוקא דכתיב ביה זמן וכו' : ומ"ש כשיגיע בשטר לידו · תמה עליו ב"י וכתב תימה כיון דמיכתב קנין מה מדריך שיגיע בשטר לידו עכ"ל ויש לומר דכיון דמיכתב ריעותא דהקנאה לו לאחר מיתה מייצין שמא נזה לעשים שיחזיקו בשטר ולא יזכה בו המקבל עד שימסור לו הנותן מידו ליד המקבל : ומ"ש בשם הרמ"ה דוקא דכתיב ביה זמן וכו' . יש לתמוה דכיון דפסק כר' יוסי דאפילו בלא קנין זמנו של שטר מוכיח עליו מ"כ בקנין דעדיף טפי לא מדריך לא מהיום ולא זמן כדפירש רש"י בסמוך ולומר דהוה קשיא ליה לפרש דלדידיה דרבי יהודה דלית ליה הלכתא כוותיה קמיבעיא ליה בהקנאה מאי חלא ודלדידיה דרבי יוסי דהלכתא כוותיה קמיבעיא ליה וסבירא ליה לתלמודא דשמא בשטר דוקא כיון דהקנאה ליה בשטר לאחר מיתה וכתב ליה בשטר זמן שפיר מוכיח על השטר דלקני ליה מעכשיו דשם לא כן זמן בשטר למה לכל בהקני ליה בקנין לאחר מיתה בעינן מידי דמוכח בשעתא דלקני ליה בקנין דמעכשיו לקני ליה ולא לאחר מיתה ומ"ג דכתב ליה בתר הכי שטר וכתב בו זמן דילמא לא מכני המי זמן לאוכוחי עליה דקנין דקדים דלקני ליה מהיום והילכך בעינן דלימא מהיום בשעה שקנו מיניה לפילו לרבי יוסי מ"ו דילמא אף בהקנאה מ"מ מהיום וסגי בזמנו של שטר דמוכיח לרבי יוסי אף בלקני ליה בקנין ומסיקנא דבהקנאה מ"מ מהיום מיהו זמן ודאי צריך כי היכי דליהוי מוכחה דלא מקני ליה לאחר מיתה אלא מעכשיו דלא עדיף קנין משטר זה היה דעת הרמ"ה לפי הגלע"ד ודלא כמו שפי' ב"י : (ד) **כתב** עוד הרמ"ה ז"ל דאמרי' זמנו של שטר מוכיח וכו' . תיכף לתמוה דלכאורה משמע מלשון הרמ"ה דכיון דהרמ"ה פוסק כר' יוסי

יש בו קנין קונה הנוף מיד אפילו אין בו זמן כיון שהוא בקנין קונה מיד כשהגיע השטר לידו ויהרמ"ה ז"ל כתב דוקא דכתיב ביה זמן אבל אם אין בשטר זמן צריך מהיום ואע"ג דכתיב ביה מהיום לא קני אלא מעידנא דמטא שטרא לידיה וא"א הרא"ש ז"ל כתב בסברא ראשונה : (ד) כתב עוד הרמ"ה ז"ל הא דאמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו היינו דוקא בכותב נכסיו לאחר מותו אבל הכותב נכסיו

מהיום וכ' הרמ"ם בהקנאה מהו פי' שטר שיש בו קנין מהו פר"ח דנהגו במתיבתא כר' יהודה דהא רבה קא מיבעיא ליה לאליבא דרבי יהודה ומי ליכא הילכתא כוותיה מ"מ ונראה דמיון דאיכא מכמן דאפי' לרבי יוסי מיבעיא ליה היכא שתין כתוב זמן בשטר מי מדריך ר' יוסי בהקנאה מהיום ולאחר מיתה ומסיקנא דלא מדריך : ומ"ש כיון שהוא בקנין קונה מיד כשהגיע השטר לידו כדלקמן דה"ק כשהגיע השטר לידו נראה שקול למפרע מזמן כתיבתו ומ"מ יש לתמוה כיון דהיכא קנין מה מדריך שהגיע השטר לידו : ומ"ש בשם הרמ"ה דוקא דכתיב ביה זמן וכו' . לכאורה נראה שדעתו כדעת ר"ח שהזכרתי בסמוך שפסק כר' יוסי דמדריך למיכתב מהיום מיהו היכא דליכא הקנאה לא מדריך למיכתב מהיום ומשמע להרמ"ה דזמן מיהא מדריך להיות בו בשטר הקנאה לר"י דינו כשטר דלאו הקנאה לר' יוסי דאפילו מ"מ כשטר עוד בסמוך בשם הרמ"ה נראה שפוסק הלכה כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו מיפשר ונראה לעשים שיחזיקו בשטר ולא יזכה בו המקבל עד שימסור לו הנותן מידו ליד המקבל : ומ"ש בשם הרמ"ה דוקא דכתיב ביה זמן וכו' . יש לתמוה דכיון דפסק כר' יוסי דאפילו בלא קנין זמנו של שטר מוכיח עליו מ"כ בקנין דעדיף טפי לא מדריך לא מהיום ולא זמן כדפירש רש"י בסמוך ולומר דהוה קשיא ליה לפרש דלדידיה דרבי יהודה דלית ליה הלכתא כוותיה קמיבעיא ליה בהקנאה מאי חלא ודלדידיה דרבי יוסי דהלכתא כוותיה קמיבעיא ליה וסבירא ליה לתלמודא דשמא בשטר דוקא כיון דהקנאה ליה בשטר לאחר מיתה וכתב ליה בשטר זמן שפיר מוכיח על השטר דלקני ליה מעכשיו דשם לא כן זמן בשטר למה לכל בהקני ליה בקנין לאחר מיתה בעינן מידי דמוכח בשעתא דלקני ליה בקנין דמעכשיו לקני ליה ולא לאחר מיתה ומ"ג דכתב ליה בתר הכי שטר וכתב בו זמן דילמא לא מכני המי זמן לאוכוחי עליה דקנין דקדים דלקני ליה מהיום והילכך בעינן דלימא מהיום בשעה שקנו מיניה לפילו לרבי יוסי מ"ו דילמא אף בהקנאה מ"מ מהיום וסגי בזמנו של שטר דמוכיח לרבי יוסי אף בלקני ליה בקנין ומסיקנא דבהקנאה מ"מ מהיום מיהו זמן ודאי צריך כי היכי דליהוי מוכחה דלא מקני ליה לאחר מיתה אלא מעכשיו דלא עדיף קנין משטר זה היה דעת הרמ"ה לפי הגלע"ד ודלא כמו שפי' ב"י : (ד) **כתב** עוד הרמ"ה ז"ל דאמרי' זמנו של שטר מוכיח וכו' . תיכף לתמוה דלכאורה משמע מלשון הרמ"ה דכיון דהרמ"ה פוסק כר' יוסי דאפילו בלא קנין זמנו של שטר מוכיח עליו מ"כ בקנין דעדיף טפי לא מדריך לא מהיום ולא זמן כדפירש רש"י בסמוך ולומר דהוה קשיא ליה לפרש דלדידיה דרבי יהודה דלית ליה הלכתא כוותיה קמיבעיא ליה בהקנאה מאי חלא ודלדידיה דרבי יוסי דהלכתא כוותיה קמיבעיא ליה וסבירא ליה לתלמודא דשמא בשטר דוקא כיון דהקנאה ליה בשטר לאחר מיתה וכתב ליה בשטר זמן שפיר מוכיח על השטר דלקני ליה מעכשיו דשם לא כן זמן בשטר למה לכל בהקני ליה בקנין לאחר מיתה בעינן מידי דמוכח בשעתא דלקני ליה בקנין דמעכשיו לקני ליה ולא לאחר מיתה ומ"ג דכתב ליה בתר הכי שטר וכתב בו זמן דילמא לא מכני המי זמן לאוכוחי עליה דקנין דקדים דלקני ליה מהיום והילכך בעינן דלימא מהיום בשעה שקנו מיניה לפילו לרבי יוסי מ"ו דילמא אף בהקנאה מ"מ מהיום וסגי בזמנו של שטר דמוכיח לרבי יוסי אף בלקני ליה בקנין ומסיקנא דבהקנאה מ"מ מהיום מיהו זמן ודאי צריך כי היכי דליהוי מוכחה דלא מקני ליה לאחר מיתה אלא מעכשיו דלא עדיף קנין משטר זה היה דעת הרמ"ה לפי הגלע"ד ודלא כמו שפי' ב"י : (ד) **כתב** עוד הרמ"ה ז"ל דאמרי' זמנו של שטר מוכיח עליו היינו דוקא דכתיב ביה זמן אבל אם אין בשטר זמן צריך מהיום ואע"ג דכתיב ביה מהיום לא קני אלא מעידנא דמטא שטרא לידיה וא"א הרא"ש ז"ל כתב בסברא ראשונה : (ד) כתב עוד הרמ"ה ז"ל הא דאמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו היינו דוקא בכותב נכסיו לאחר מותו אבל הכותב נכסיו

נכסיו

הקנאה לר"י דינו כשטר דלאו הקנאה לר' יוסי דאפילו מ"מ עוד בסמוך בשם הרמ"ה נראה שפוסק הלכה כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו מיפשר לעשים שיחזיקו בשטר ולא יזכה בו המקבל עד שימסור לו הנותן מידו ליד המקבל : ומ"ש בשם הרמ"ה דוקא דכתיב ביה זמן וכו' . יש לתמוה דכיון דפסק כר' יוסי דאפילו בלא קנין זמנו של שטר מוכיח עליו מ"כ בקנין דעדיף טפי לא מדריך לא מהיום ולא זמן כדפירש רש"י בסמוך ולומר דהוה קשיא ליה לפרש דלדידיה דרבי יהודה דלית ליה הלכתא כוותיה קמיבעיא ליה בהקנאה מאי חלא ודלדידיה דרבי יוסי דהלכתא כוותיה קמיבעיא ליה וסבירא ליה לתלמודא דשמא בשטר דוקא כיון דהקנאה ליה בשטר לאחר מיתה וכתב ליה בשטר זמן שפיר מוכיח על השטר דלקני ליה מעכשיו דשם לא כן זמן בשטר למה לכל בהקני ליה בקנין לאחר מיתה בעינן מידי דמוכח בשעתא דלקני ליה בקנין דמעכשיו לקני ליה ולא לאחר מיתה ומ"ג דכתב ליה בתר הכי שטר וכתב בו זמן דילמא לא מכני המי זמן לאוכוחי עליה דקנין דקדים דלקני ליה מהיום והילכך בעינן דלימא מהיום בשעה שקנו מיניה לפילו לרבי יוסי מ"ו דילמא אף בהקנאה מ"מ מהיום וסגי בזמנו של שטר דמוכיח לרבי יוסי אף בלקני ליה בקנין ומסיקנא דבהקנאה מ"מ מהיום מיהו זמן ודאי צריך כי היכי דליהוי מוכחה דלא מקני ליה לאחר מיתה אלא מעכשיו דלא עדיף קנין משטר זה היה דעת הרמ"ה לפי הגלע"ד ודלא כמו שפי' ב"י : (ד) **כתב** עוד הרמ"ה ז"ל דאמרי' זמנו של שטר מוכיח עליו היינו דוקא דכתיב ביה זמן אבל אם אין בשטר זמן צריך מהיום ואע"ג דכתיב ביה מהיום לא קני אלא מעידנא דמטא שטרא לידיה וא"א הרא"ש ז"ל כתב בסברא ראשונה : [א] **כתב** הרשב"ם בתשובה שלא מצר רבי יוסי זמנו של שטר מוכיח עליו שלא

דהתם כתב זמן בשטר אלו זה לעשים לכתוב בו זמן וזכור מני שכן קבלתי ממורי הרב ז"ל ואפי' ת"ל שאפי' לא זה לעשים שלא שכתבו הם הזמן מעצמן התם הוא לפי שהוא זה לעשות לו שטר ומן הסתם יש לו לדעת שיכתבו בו זמן אבל כאן שמיהו שלא מזכרת ולא זה להם לחתום שם יכתבו הם בו זמן מין חותו זמן מוכיח כ"ל (א) . וכ"כ בתשובות להרמב"ן סי' ו' עיין במהרי"ק סוף שורש כ"ד ושי' בשטר זה בס"ם רמ"ח ועיין בי"א בס"ם רמ"ב ועיין בי"ש בס"ם ס"ג : (ד) **כתב** עוד הרמ"ה ז"ל דאמרינן זמנו של שטר מוכיח היכא דוקא בכותב נכסיו לאחר מותו אבל בכותב נכסיו לאחר מותו לבנו לאחר ל' יום וכו' דבשלמא הכותב נכסיו לאחר מותו כיון שהמיתה מבררת הזמן מה לריך לכתוב שוש זמן בשטר וכו' אבל היכא דלריך לברר הזמן בשטר הני שלשים יום מאימתי מתחילים מין לומר זמנו של שטר מוכיח עליו וכו' נראה לי שאין זו ג' טענה דהא גם בכותב נכסיו לפלוני לאחר שלשים יום היכא למימר מה לריך לכתוב שוש זמן בשטר דהוי"מ למיכתב הרי נכסי נתונים לך ליום פלוני והיה זמן המתינה מבורר בלא כתיבת זמן השטר :

כתב הרשב"ם שנשמל על שרה שהיה לה בן ובנות ונתנה כל נכסיה לבנותיה בקנין גמור מעכשיו כל מה שימלא לחריה מנכסיה ולאחר מניס רבות נפטרה שרה ותפסו בנותיה לחר פטירתה כל מה שנמלא ובאן מערער ועומד עליהן והזיב הדין עם היורש לגבי המעלטלין שתפסו עכשיו בפני עדים ושרשו עכשיו בידם לפי שטר המתנה היו כלום ומטעם שאמר היורש שמין כאן אלא עדים מפי עדים [ב] ועוד דמילי דזיקרא אית בהו שמין שכתבו העידתנו על עלמה והיא לא העידם

דרכי משה

רנח (א) וכ"ע שם הא דאמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו היינו אם כתב לשון מתנה אבל אי כתב לשון מניח דלא שייך מחיים בלל לא אמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו וכתב הד"ן ס"פ מי שאחזו דלאו דוקא בשטר אלא ה"ה בתנאים שהתנה בע"פ אמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו ועיין בדינים אלו בתשובת מוהר"ם פד"ו סימן נ"ב מדינים אלו גם לעיל ס"ם רמ"א : ובתבו

דרישה

זמן ושמ"ר תמר וס בשם הרמ"ם ז"ל הת לתמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו כו' דמשמע מדבריו דס"ל דומנו של שטר למוד לת מכני לת כ"כ משום דס"ל הכי מלת בת ללמדנו דאפילו מקן דפסק כר' יוסי דמכני זמן למוד מודם דבקנין מהיום ולאחר מלשים יום ללת מכני כו' דבריס כללו דמוקיס המס מתד מתד · ותסוף דברי הרמ"ם שכתב ז"ל היכא דלריך לברר זומן בשטר מין לומר זמנו של שטר מוכיח עליו כתב הב"י ז"ל נראה לי שתין זו טענה דהת גם בכותב נכסיו לאחר ל' יום תיכף למימר מס לריך לכתוב שוש זמן בשטר דהו"מ למכתב הרי נכסי נתונים לך ליום פלוני והיה זמן המתינה מבורר בלא כתיבת זמן בשטר עכ"ל נראה לי מעם דאין בדברין שוש שתירה דת"ל מ"מ מי מיתרמי ללת כ"כ תין זומן לאיה שהיה לפעמו שתתמיל מיד דשמת מיום פ' מו תס מכתוב ליום פ' ולאחר ל' יום מכתוב מיום פ' ולאחר ג' יום ומין בידינו לתולית הממון ממוקמו ות"ק הת לדאמרי' שתמת ומנו של שטר מוכיח עליו דוקת בכותב נכסיו לאחר מותו של שטר מוכיח עליו היינו דוקת בכותב כל נכסיו לאחר מותו דבכה"ג בכל ענין לאמרי' ומנו של שטר מוכיח לכל הכותב נכסיו כו' לפעמים תין הוכחה מזומן ודוק :

סלומה

חדושי הגהות

רנח א בגמרא איתא שהוא ב"ד דשרו מישהא והוא רבי יהודה נשיאה בראיתא בע"ז (יז :) : ב ודברי הרמ"ה שכתב רבינו בסעיף ד' כדברי הם"מ (ד"מ הארוך) : ומ"ש

הגהות דרישה ופרישה

רנח ב (על דברי הד"מ בחידושי הגהות סעיף ב') ולענ"ד נראה דאין דמיון דברי הרמ"ה לדברי ה"ה דהרמ"ה כתב הטעם דצריכין לכתוב השלשים יום דהרמ"ה תלה טעמו דהוצרך לכתוב הזמן כדי לברר מאימתי מתחילין השלשים יום וכו' ע"ש משא"כ הם"מ דקאי אדברי הרמב"ם דלא תיקשי אהדדי וכמ"ש בסמוך בהג"ה וצ"ע : ג בדרישה כתבתי דאין זו קושיא לענ"ד דמ"מ דילמא כתב בדרך כתיבתן מהיום ולאחר ל' יום כי כן דרך ב"א לכתוב לפעמים כן ואז היה צריך לכתוב בו זמן במצא דאין מזמן ראיה בזה ומוהר"ם עצמו כתב דברי הרמ"ה הללו בש"ע בהלכות מוכיח מזה שלא חש לקושית ב"י הלזה : גיותר

הפירש על עצמה אלו אלא לומר שחרים שאמרו לאלו כן ואפילו כתבו בלישנא דב״ד כגון בזו לפנינו פלוני ופלוני ואמרו לנו העידתנו פלונית על עצמה גם כן היינו כלום שאין ב״ד פחות מג׳ אבל אם היה שם מטלטלין ותפסוה הבעות אלמן בפני עדים ס״ל בפני עדים ולא רצו עכשיו נאמנות הן לומר היא נתנה להן בקנין או בחצר אלו אלא לומר שהיו בפנינו ואמרו לנו העידתנ

רוב העיר ישראל ומצאה במקום שרוב (א) העוברים שם כותים לא היה חייב אפי' אם ידע שמישראל נפלה ויש בה סימן שודאי נתייאשו הבעלים וכגון שהוא מדברים שיש לתלות שנודע מיד בנפילתו כאשר יתבאר לקמן: (ז) לפיכך המוצא חבית של יין בעיר שרובה עכו"ם תולין אותה בשל עכו"ם והיין אסור בהנאה והקנקן מותר ואם בא ישראל ונתן בה סימן אז ודאי של ישראל היא ונתייאש ממנה ומותר בשתייה למוצאו אם היא רשומה דליכא למיחש למגע עכו"ם: (ח) מצא חבית צפה בנהר בעיר שרובה עכו"ם אסורה ובעיר שרובה ישראל מותר אפילו מצא קרוב לבית העכו"ם: (ט) ונודות של יין הנמצאים במקום שרוב מוכרי יין ישראל גדולים מותרים קטנים ואם יש קטנים וגדולים ביחד הכל מותר: (י) ואע"פ שמן הדין אינו חייב להחזיר במקום שרוב כותים מצויין שם מ"מ (ב) טוב וישר הוא לעשות לפנים משורת הדין להחזיר למי שנותן בו סימן אע"פ שרוב כותים מצויין שם: (יא) מקום שרובן כותים ורוב טבחים ישראל בשר הנמצא שם שחוט מותר והוא של מוצאו דכיון דרובן עכו"ם נתייאשו הבעלים: (יב) אבל עוף שחטף בשר והשליכו למקום אחר אפילו אם רובן ישראל הוא של מוצאו שודאי נתייאשו בעליו: (יג) המציל מן הארי ומן הדוב וזוטו של ים ומשלוליתו של נהר הרי

(ח) **מצא** חבית צפה בנהר כו' מימרא כרב בתיובתי דבנגד עיר שהבעלים מתייאשים מסס ומוקי לה בגמרא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות דיתבי בהו כותים וע"כ בעיר שרובה ישראל דאל"כ אמאי נקט בתי כנסיות ומדרשות דיתבי בהו כותים הא כל העיר דינא הכי וכן משמע נמי מדקתני אמר התם המציל מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן הברדלס ומזוטו של ים ומשלוליתו של נהר המוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרגילים מצויים שם הרי אלו שלו מפני שודאי נתייאשו מהם ומוקי לה בגמרא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות דיתבי בהו כותים הא כל העיר דינא הכי וכן משמע נמי מדקתני אמר התם המציל מן הארי ומן הדוב כו' ומשמע דבכל מקום שהרגילים מצויים שם הרי אלו שלו מפני שודאי נתייאשו מהם ומוקי לה בגמרא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות דיתבי בהו כותים וע"כ בעיר שרובה ישראל דאל"כ אמאי נקט בתי כנסיות ומ

ב"י הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשים מהם וכתב הרמ"ך הרי מתייאשים מסרטיא ופלטיא ורביס מצוין שם קמי מאן דמיך אפי' עומד ונוטה נעשה כנוטה על ניתנו שנפל: א ומ"ש בד"א שאין מכשולות בנהר להעמיד דבר הצף בו אבל שם יש בנהר מכשולות אם נפל בו דבר שיש בו סימן סתמא לא הוי יאוש נפלו בו קורותיו ועציו שהוא דבר שאין בו סימן שיחזירם על ידו אם הבעלים מרדפים אחריהם אז הוי הוכחה שהן שלהם ומחזירה להם והוא שיהיה בענין שאם היו עומדים שם הבעלים ורואים ששטף היו יכולין להציל מיד נמצא שודאי לא נתייאשו או אפילו אם אינן שם כששטף ובא אחר והציל לא זכה אפילו נתייאשו אח"כ כיון שלא היה ראוי להתייאש ואם הוא בענין שלא היו הבעלים יכולים להציל מיד במקום ששטף אלא עד שילך למרחוק ושם לא יועיל מה שיבול להציל

(ג) על ביתו שנפל בד"א שאין מכשולות בנהר להעמיד דבר הצף בו אבל אם יש בנהר מכשולות אם נפל בו דבר שיש בו סימן סתמא לא הוי יאוש: (יד) נפלו בו קורותיו ועציו שהוא דבר שאין בו סימן שיחזירם על ידו ב אם הבעלים מרדפים אחריהם אז הוי הוכחה שהן שלהם ומחזירה להם והוא שיהיה בענין שאם היו עומדים שם הבעלים ורואים ששטף היו יכולין להציל מיד נמצא שודאי לא נתייאשו או אפילו אם אינן שם כששטף ובא אחר והציל לא זכה אפילו נתייאשו אח"כ כיון שלא היה ראוי להתייאש ואם הוא בענין שלא היו הבעלים יכולים להציל מיד ממקום ששטף אלא עד שילך למרחוק ושם לא יועיל מה שיבול להציל

ב"ח הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשים מהם וכתב הרמ"ך הרי מתייאשים מסרטיא ופלטיא ורביס מצוין שם קמי מאן דמיך אפי' עומד ונוטה נעשה כנוטה על ניתנו שנפל: א ומ"ש בד"א שאין מכשולות בנהר להעמיד דבר הצף בו אבל אם יש בנהר מכשולות אם נפל בו דבר שיש בו סימן סתמא לא הוי יאוש נפלו בו קורותיו ועציו שהוא דבר שאין בו סימן שיחזירם על ידו אם הבעלים מרדפים אחריהם אז הוי הוכחה שהן שלהם ומחזירה להם והוא שיהיה בענין שאם היו עומדים שם הבעלים ורואים ששטף היו יכולין להציל מיד נמצא שודאי לא נתייאשו או אפילו אם אינן שם כששטף ובא אחר והציל לא זכה אפילו נתייאשו אח"כ כיון שלא היה ראוי להתייאש והו"ל יאוש שלא מדעת דלא הוי יאוש ודין זה שמעינן ליה מדיוקא דרישא דבריית דתני שטף נהר קוריו עציו ואבניו ונתנן בתוך שדה חבירו אם נתייאשו הבעלים ה"ה שלו וריקנין דווקא שהיו שם בעלים בשעת שטיפה ונתייאשו שלא רדפו אחריהו הוי יאוש אבל אם לא היו שם הבעלים ולא ידעו עדיין ששטפו נהר לא הוי יאוש וכאביו והנה אחר שכתב רבינו ב' חלוקות דלא הוי יאוש והייבו להחזיר חזר וכתב ב' חלוקות דהוי יאוש והרי הוא של מוצאו וזהו שכתב ואם הוא בענין שלא היו הבעלים יכולים להציל מיד וכו' דהשתא בין שהיו שם הבעלים בשעה ששטף בין לא היו שם ראוי להתייאש הוא דאע"פ דכשילך למרחוק רואין אותו כאלו הניחו שם כשעת שטיפה ולא רדפו דאפי' אומרים שאינן מתייאשין אין בכך כלום דודאי הן מתייאשין בלבן ואח"ז חזר וכתב חלוקה אחת דלא הוי יאוש וצריך להחזיר ואמר ואם סתמא הוא וכו' פי' דכשהוא בענין שהיה יכול להציל מיד במקום ששטף אלא שאנחנו לא ידענו אם היו שם בעלים ולא רדפו אחריו דהשתא ודאי נתייאשו או שמא לא היו שם כששטף דהשתא לא הוי יאוש בין שלא היה ראוי להתייאש השתא מספק לא הוי יאוש ודין זה ג"כ נשמע מדיוקא דרישא מדקתני אם נתייאשו ה"ה שלו שמעינן דדוקא היכא דודאי נתייאשו שהיו שם ולא רדפו אחריו הרי הוא שלו הא סתמא דלא ידענו לא הוי יאוש וב"י כתב דמה שכתב רבינו ואם סתמא הוא שלא ידענו וכו' היינו מאי דאיפסיקא הלכתא כאביי דיאוש שלא] מדעת לא הוי יאוש עיין עליו ושרי ליה מאריה שהלא רש"י פירש להדיא דיאוש שלא מדעת הוא שבעלים לא ידעו שנפל מהם כשמצאו זה ורבינו מדבר בכאן שבעלים יודעים אלא דאנן לא ידעינן דאין כאן מי שיכול להעיד בדבר זה אלא כדפרישית (ב"ח) וזה לשיטתו הפרישה אחרי העריכו אריכות אמרים סיים וז"ל וע"פ הדברים האלה מבוארים דברי רבינו בשני דרכים האחד כשנאמר שנהפכו דברי רבינו בדפוס או במכתב מהקדמון ואזי עולין יפה בלי הגהה כלל ואז אין צריכין להגיה כלל (רק אז אפי' כו' במקום או אפי' כו' וכן מצאתי בם"י) והיה כותב בדברי רבינו הג' דינים שכתובים בגמרא כנ"ל זא"ז ואח"כ כתוב עליהן דברי התוספות. וכנ"ל אם הבעלים מרדפין אז הוי הוכחה שהן שלהן ומחזירין להן. אם עמדו שם כששטף ונתייאשו ולא רדפו אחריו הוי יאוש. (והיינו רישא וסיפא דברייתא הנ"ל ואח"כ כתב הדיוק שדייק הגמרא מינה והיינו) ואם סתמא הוא שלא ידענו אם נתייאשו או לא לא הוה יאוש (ואח"כ כתב רבי' ע"ז הפירוש שפירשו התוס' והיינו מ"ש) והוא שיהיה בענין שאם היו עומדים וכו' וקאי אמה שסיים לומר דאם סתמא הוא דלא הוה יאוש שיהיה בענין שאם היו עומדים כו' עד דאם הוא בענין שאם היו כו' עד וראוי שיתיאשו ור"ל וכיון שהוא דאוי להתייאש לא הוה אמרי' הא סתמא לא הוי יאוש והיא ממש כדברי התוס' הנ"ל וק"ל. הדרך השני שלא נהפך דברי רבינו אבל צריכין לחזק קצת בפירוש דברי רבינו ונאמר דמש"ר מתחלה אם הבעלים מרדפין אחריהן לשטף חבריתא נקט וכתב עליו לשון התוס' דל"ר מרדפין קאמר אלא ה"ה אפי' סתמא נמי דהיינו שלא היה הבעל שם בשעת שטיפה דלא הוה יאוש כיון דזה היה יכול להציל בקל אלא היה שם ורדף אחריו. וצריכין לפרש דברי רבינו כאילו כתב בלשון זה הא דקתני אם הבעלים מרדפין מחזירין להן. ע"כ ל"ר קאמר מרדפין דהא אפי' מרדפין אחריו אין מחזירין להן אלא דוקא כשהיה בענין שאם היו עומדים שם היו יכולין להציל מיד ונמצא בהיות כן והן רדפו מיד אחריו דדיפתו מוכיח דודאי לא נתייאשו אז אפי' כו' ר"ל וכיון דבהכי ע"כ צריך לאוקמי אפי' ברדפו א"כ אז אפי' אם אינן שם כששטף כו' (ואח"כ מוכיח זה שכתב דצריכין לומר דמיירי שהיה יכול להציל בקל וכתב) ואם הוא בענין (כלומר דאם היה בענין) שאם היה הבעלים כו' עד וראוי שיתייאשו ור"ל ובכה"ג אפי' רדפו נמי לא הוי מועיל ולפ"ז נראה למחוק ו"ו מתיבת וראוי שנתייאשו וצ"ל ראוי ואח"כ כתב דין אם עמדו כששטף כו' והיא רישא דבריית הנ"ל וללמדינו בא דאפי' בכה"ג דכתב דיכול להציל בקל אפ"ה כשעמד אצל השטיפה ולא רדף הוי יאוש והאריך בלשונו וכתב לשון הבריית' ופירושה ביהב וק"ל. ואח"כ כתב ואם סתמא הוא שלא ידענו כו' בא לפרש בזה של"ת דוקא אם ודאי לא היה שם כששטף דלא הוי יאוש וכנ"ל. אלא אפי' בסתמא בזה שלא ידענו אם היה שם ואז מדלא רדפו אחריו ודאי נתייאשו ותו הוי יאוש שלא מדעת אפ"ה לא הוי יאוש ודוק היטב שגם זה הדרך עולה אפ' והוא ג"כ בדברי התוס' הנ"ל בעינם. ובזה שכתבתי נתבארו כלל דברי רבי' ומעתה אכתוב עוד קצת פרטי דבריו מ"ש שהיה יכול להציל מיד לאו מיד ממש שתביאת יד קאמר ג"א ע"י ע"ז ולי ופשוטי שיעכבוהו במקום קרוב ויגיע אליהן מיד קאמר ובלשון התוספות דנ"ל ונקאי אמכשולות שכתב רבינו לפני זה (בסי"ג) ומ"ש או אפי' אם אינו צ"ל אז אפי' וכ"כ כס"י וג"ל. ומ"ש אם עמדו שם כששטף נראה להגיה וי"ו וצ"ל ואם עמדו עכ"ל:

בדרישת

דרכי משה

בעני המציל ובעל אבידה הוא עשיר עכ"ל וא"כ אפי' למ"ד דלא כיפינן על זו מ"מ למידין דבמציל מזוטו של ים אית ביה משום עשיית השוב והישר: (ג) וכתב ג"י ריש אלו מציאות ח"ל ואפי' בא_ליד המוצא לפני יאוש ואפי' אמר לא מייאשנא לאו כ"כ ואפי' בעלים מרדפים אחריהם דבטילה דעתו אצל כל אדם שהרי אבודה ממנו ומכל אדם כ"כ הרשב"א והרנב"ר ז"ל

פרישה

סיכת דלמ סיס דמוי לסמייסם מילו עמד סם כגון דים עקולי ופטורי דקוכד לו וכמ"ם רבי' סמר זס ומכמ מיפסיקס סם כלכמת כמבני (בצמקבי כל זס כדי שמבין מס"ר בסמוך) ופרש"י סם זוטו של יס מקומות ים בשפת סיס שדרך סיס למוד לשמוני (בלשם דר"ל דסב"י סם מול גבול ליס וכשסוף שוטף ויוצא מכסול מיקרי מוד לשמוניו) עשר מו ט"ו כרסמות פעמים ביום וכוטף מס שמוצא זוטו גדול ושרוש בלשון יווני ושלולימו סם כסר כשכוף מפשטו ויוצא מוך לגבוהיו ושולל שלל ושוטף כשמוצא עכ"ל: נעשה כלוכ על ביתו כתב ב"י לפיל בת ליד סמוצא לפני יאוש ולפילו שמר לת מייסשת ולפילו דקף לשריסס בעלה דעתו שלל כל שדס עכ"ל ומ"מ ג"כ תיש בים מסוס עציים טוב ויפר לכשוני לבעליו שס לת שנפל לשניסס ולכן בדריסס כמי עשוי ושמולמו כוס עני וכמ"ש בד"מ ס"י ע"ש: בד"ה אם יתן סימן מכשולות בנהר כו' נפלו בו קורותיו ועציו שהוא דבר שאין בו סימן שיחזירם על ידו ושס בעלים מרדפים אחריהם אז הוי הוכחה שהן שלהם ומחזירה להם והוא שיהיה בענין שאם היו עומדים שם הבעלים ורואים ששטף היו יכולין להציל מיד נמצא שודאי לא נתייאשו או אפילו אם אינן שם כששטף ובא אחר והציל לא זכה אפילו נתייאשו אח"כ כיון שלא היה ראוי להתייאש והו"ל יאוש שלא מדעת ודין זה שמעינן ליה מדיוקא דרישא דבריית דתני שטף נהר קוריו עציו ואבניו ונתנן בתוך שדה חבירו אם נתייאשו הבעלים ה"ה שלו ורייקנין דווקא שהיו שם בעלים בשעת שטיפה ונתייאשו שלא רדפו אחריו הוי יאוש אבל אם לא היו שם הבעלים ולא ידעו עדיין ששטפו נהר לא הוי יאוש וכאביו והנה אחר שכתב רבינו ב' חלוקות דלא הוי יאוש והייבו להחזיר חזר וכתב ב' חלוקות דהוי יאוש והרי הוא של מוצאו וזהו שכתב ואם הוא בענין שלא היו הבעלים יכולים להציל מיד וכו' דהשתא בין שהיו שם הבעלים בשעה ששטף בין לא היו שם ראוי להתייאש הוא דאע"פ דכשילך למרחוק רואין אותו כאלו הניחו שם כשעת שטיפה ולא רדפו דאפי' אומרים שאינן מתייאשין אין בכך כלום דודאי הן מתייאשין בלבן ואח"ז חזר וכתב חלוקה אחת דלא הוי יאוש וצריך להחזיר ואמר ואם סתמא הוא וכו' פי' דכשהוא בענין שהיה יכול להציל מיד במקום ששטף אלא שאנחנו לא ידענו אם היו שם בעלים ולא רדפו אחריו דהשתא ודאי נתייאשו או שמא לא היו שם כששטף דהשתא לא הוי יאוש בין שלא היה ראוי להתייאש השתא מספק לא הוי יאוש ודין זה ג"כ נשמע מדיוקא דרישא מדקתני אם נתייאשו ה"ה שלו שמעינן דדוקא היכא דודאי נתייאשו שהיו שם ולא רדפו אחריו הרי הוא שלו הא סתמא דלא ידענו לא הוי יאוש וב"י כתב דמה שכתב רבינו ואם סתמא הוא שלא ידענו וכו' היינו מאי דאיפסיקא הלכתא כאביי דיאוש שלא] מדעת לא הוי יאוש עיין עליו ושרי ליה מאריה שהלא רש"י פירש להדיא דיאוש שלא מדעת הוא שבעלים לא ידעו שנפל מהם כשמצאו זה ורבינו מדבר בכאן שבעלים יודעים אלא דאנן לא ידעינן דאין כאן מי שיכול להעיד בדבר זה אלא כדפרישית (ב"ח) וזה לשיטתו הפרישה אחרי העריכו אריכות אמרים סיים וז"ל וע"פ הדברים האלה מבוארים דברי רבינו בשני דרכים האחד כשנאמר שנהפכו דברי רבינו בדפוס או במכתב מהקדמון ואזי עולין יפה בלי הגהה כלל ואז אין צריכין להגיה כלל (רק אז אפי' כו' במקום או אפי' כו' וכן מצאתי בם"י) והיה כותב בדברי רבינו הג' דינים שכתובים בגמרא כנ"ל זא"ז ואח"כ כתוב עליהן דברי התוספות. וכנ"ל אם הבעלים מרדפין אז הוי הוכחה שהן שלהן ומחזירין להן. אם עמדו שם כששטף ונתייאשו ולא רדפו אחריו הוי יאוש. (והיינו רישא וסיפא דברייתא הנ"ל ואח"כ כתב הדיוק שדייק הגמרא מינה והיינו) ואם סתמא הוא שלא ידענו אם נתייאשו או לא לא הוה יאוש (ואח"כ כתב רבי' ע"ז הפירוש שפירשו התוס' והיינו מ"ש) והוא שיהיה בענין שאם היו עומדים וכו' וקאי אמה שסיים לומר דאם סתמא הוא דלא הוה יאוש שיהיה בענין שאם היו עומדים כו' עד דאם הוא בענין שאם היו כו' עד וראוי שיתיאשו ור"ל וכיון שהוא דאוי להתייאש לא הוה אמרי' הא סתמא לא הוי יאוש והיא ממש כדברי התוס' הנ"ל וק"ל. הדרך השני שלא נהפך דברי רבינו אבל צריכין לחזק קצת בפירוש דברי רבינו ונאמר דמש"ר מתחלה אם הבעלים מרדפין אחריהן לשטף חבריתא נקט וכתב עליו לשון התוס' דל"ר מרדפין קאמר אלא ה"ה אפי' סתמא נמי דהיינו שלא היה הבעל שם בשעת שטיפה דלא הוה יאוש כיון דזה היה יכול להציל בקל אלא היה שם ורדף אחריו. וצריכין לפרש דברי רבינו כאילו כתב בלשון זה הא דקתני אם הבעלים מרדפין מחזירין להן. ע"כ ל"ר קאמר מרדפין דהא אפי' מרדפין אחריו אין מחזירין להן אלא דוקא כשהיה בענין שאם היו עומדים שם היו יכולין להציל מיד ונמצא בהיות כן והן רדפו מיד אחריו דדיפתו מוכיח דודאי לא נתייאשו אז אפי' כו' ר"ל וכיון דבהכי ע"כ צריך לאוקמי אפי' ברדפו א"כ אז אפי' אם אינן שם כששטף כו' (ואח"כ מוכיח זה שכתב דצריכין לומר דמיירי שהיה יכול להציל בקל וכתב) ואם הוא בענין (כלומר דאם היה בענין) שאם היה הבעלים כו' עד וראוי שיתייאשו ור"ל ובכה"ג אפי' רדפו נמי לא הוי מועיל ולפ"ז נראה למחוק ו"ו מתיבת וראוי שנתייאשו וצ"ל ראוי ואח"כ כתב דין אם עמדו כששטף כו' והיא רישא דבריית הנ"ל וללמדינו בא דאפי' בכה"ג דכתב דיכול להציל בקל אפ"ה כשעמד אצל השטיפה ולא רדף הוי יאוש והאריך בלשונו וכתב לשון הבריית' ופירושה ביהב וק"ל. ואח"כ כתב ואם סתמא הוא שלא ידענו כו' בא לפרש בזה של"ת דוקא אם ודאי לא היה שם כששטף דלא הוי יאוש וכנ"ל. אלא אפי' בסתמא בזה שלא ידענו אם היה שם ואז מדלא רדפו אחריו ודאי נתייאשו ותו הוי יאוש שלא מדעת אפ"ה לא הוי יאוש ודוק היטב שגם זה הדרך עולה אפ' והוא ג"כ בדברי התוס' הנ"ל בעינם. ובזה שכתבתי נתבארו כלל דברי רבי' ומעתה אכתוב עוד קצת פרטי דבריו מ"ש שהיה יכול להציל מיד לאו מיד ממש שתביאת יד קאמר ג"א ע"י ע"ז ולי ופשוטי שיעכבוהו במקום קרוב ויגיע אליהן מיד קאמר ובלשון התוספות דנ"ל ונקאי אמכשולות שכתב רבינו לפני זה (בסי"ג) ומ"ש או אפי' אם אינו צ"ל אז אפי' וכ"כ כס"י וג"ל. ומ"ש אם עמדו שם כששטף נראה להגיה וי"ו וצ"ל ואם עמדו עכ"ל:

דרישה

דקתני סמיל מסמרי כו' דבסס מפילו מיכף ומיד סמטמו סמרי וסדוב בת זס וסלילו סרי סוס סלו ומין זס יכול לומר וגס מי סייסי מלינו דבסכך למדנו מקרס דבכל ענין סוס של מולמן ווסו כוונת סרמ"ס בסלכמת כמבני וסקוסס מיד לילו סיו סבעלים עומדים שס ורואים ששטף ויכולים להציל בקל ואפ"ה כתב סרמ"ס שס עקולים ומכשולים גלוי ופשוט שאפילו בשעת שטיפה ולא רדפו אחריו לא נתייאשו ולא קנו הבעלים ואפילו הכי כתב סרמ"ס שס בעלים מרדפים אחריהם הוי כאלו לא נתייאשו ולא קנו ומכל זה מוכח דלא סוי סבעלים עומדים שס ורואים ששטף ויכולים להציל בקל ולא רדפו אחריו אלא שהיו סבעלים מרדפים אחריהם ומז

נשמעת שטיפה ולא רדפו **לחפילו לומרים** שאינן מתייאשין אין כאן כלום דודאי הן **יתייאשו** אחר זה חזר וכתב חלוקה אחת דלא הוי יאוש וצריך להחזיר ואמר **אם** שמעת הוא וכו' פי' דכשהוא בעין שהיה יכול להגיד מיד במקום שנשטף אלא **שאנחנו** לא ידענו אם היו אם בעליהם ולא רדפו אחריו דהשתא ודאי נתייאשו מ"ו **שמא** לא היו אם כשנשטף דהשתא לא הוי **יאוש** כיון שלא היה רשות להתייאש השתא **מכפק** לה הוי יאוש ודין זה ג"כ כשמע **מדיוקא** דריש מדקתני אם נתייאשו ה"מ **שלו** שמעינן דדוקא היכא דודאי נתייאשו **דילמא** שהיו אם ולא רדפו אחריו הרי **הוא** שלו הא שמא ודאי לא ידענו לה הוי **יאוש** וכ"י כתב דמ"מ רשיו אלו שמא **הוא** שלא ידענו לה הוי יאוש ואם שמא הוא שלא ידענו אם נתייאשו או לא לא הוי יאוש : (טו) ונהר שעושין בו שבר אנשי נפש לצוד בו דגים ופועלים ישראל רגילין לעשותו ולתקנו בשיתקלקל המוצא בו מציאה חייב להכריז דתלינן בישראל ולא נתייאשו בעלים כיון שפועלים ישראל רגילין לתקנו וכן כל כיוצא בזה אע"פ שרוב הדרים במקום כותים אם יש צד להתלות בישראל תלינן :

צריך כי בטרם הניעו שמה שמא תבוא הקורה שמה ולא ידעו אנשי המקום ההוא שהיא שלו שיחזירו לו בשביל רדיפתו אחריו וראוי שיתייאשו או אם עמדו שם (ר) כששמע ונתייאשו שלא רדפו אחריו הוי יאוש ואם שמא הוא שלא ידענו אם נתייאשו או לא לא הוי יאוש : (טו) ונהר שעושין בו שבר אנשי נפש לצוד בו דגים ופועלים ישראל רגילין לעשותו ולתקנו בשיתקלקל המוצא בו מציאה חייב להכריז דתלינן בישראל ולא נתייאשו בעלים כיון שפועלים ישראל רגילין לתקנו וכן כל כיוצא בזה אע"פ שרוב הדרים במקום כותים אם יש צד להתלות בישראל תלינן :

המוצא

ונראה לי דאפילו אם ידוע שהוא של עכו"ם אם הוא בתוך ישראל חייב להכריז ולא אמרינן שמא נתנו לו עכו"ם מפני שהוא גר תושב שדר עמהם ומוכר להם ולוקח מהם ומשתכר עמהם ומשלם להם שכר פעולתם ומשלם להם שכר בתים וחנויות שהוא דר בהם ומשלם להם שכר אומנות שהוא עושה להם ומשלם להם שכר בגדים שהוא לובש ומשלם להם שכר כלים שהוא משתמש בהם ומשלם להם שכר מרחץ שהוא מרחץ בו ומשלם להם שכר בית הקברות שהוא נקבר בו ומשלם להם שכר בית הכסא שהוא נכנס בו ומשלם להם שכר בית המרחץ שהוא נכנס בו ומשלם להם שכר בית הבד שהוא בא בו ומשלם להם שכר בית הבקר שהוא בא בו ומשלם להם שכר בית הבקר שהוא בא בו ומשלם להם שכר בית הבקר

רס (ס) המוציא מו בכותל ישן כמין [illegible] העולם בחזקת זה שדר בו עתה ובחזקת מבותיו מ[illegible] הוא שלו והוא שהעלה חלודה וכו' וכותל חדש שידוע שמבותיו עתה בגלוחו ולא יצא מרשותם מציאה הנמצאת בו מחציו ולחוץ הוא של מוצאו וכו' משנה בבא מציעא (כה: כו:) מצא בגל או בכותל ישן הרי אלו שלו מצא בכותל חדש מחציו לחוץ שלו מחציו ולפנים של ב"ה ופ' רמ"י מצא בגל מגדים מחומה שנפלה ובגמרא הרי אלו שלו תנא מפני שיכול לומר לו של אמוריים הם אלו לקוחים ממנו אמוריים מצעני ישראל לא מצעני לא נראיה דשתיך טפי ופ' רמ"י דשתיך טפי העלה חלודה רבה לכולי האי לא שניך להו וכתבו התוס' והרמ"ה מפני שיכול לומר של אמוריים הם וחצרו אין קורה יכול להיות שלא ימצאנו לעולם וכ"כ הרמב"ם בפי"ו מהלכות גזילה שהטעם שלא זכתה לו חצירו לפי שממון זה אבוד ממנו ומכל חדש הוא שהעלה חלודה ולפיכך הוא של מוצאו וכתבו הר"ן וכ"י וכיון דתלינן באמוריים שמעון ולוי דאפי' יש בו סימן הרי אלו שלו: ומ"ש רבינו ואפי' שהיה הכותל של זה שנים רבות ואפשר שהעלה חלודה מאותו זמן אפילו הכי הוא של מוצאו וכתב הרמב"ם ז"ל והוא שימצאנו מטה מטה כדרך המטמוניות הישנות אבל אם מראים הדברים שהוא מטמון חדש אפילו אם נסתפק לו בדבר לא יגע בו שמא הונח שם ע"כ וכותל חדש שידוע שאבותיו של זה שהיא עתה דר בו בנאוהו ולא יצא מרשותם מציאה הנמצאת בו מחציו לחוץ הוא של מוצאו אפי' יש בו סימן והוא שהעלה חלודה שודאי נתייאשו בעליו ממנו כיון שארך לו שם הימים מחציו ולפנים של בעל הבית אפילו (א) אם העלה חלודה ואם הוא ממלא כל הכותל חולקין ואפילו אם הכותל משופע ולא אמרינן ממקום הגבוה הוא נתגלגל למקום השפל בד"א במוכין או בנסכא שאין להוכיח מאיזה מקום בא שם אבל סכין או כיס הוא מוכיח על עצמו מאיזה מקום בא שם שאם בית יד הסכין ורצועות הכיס לבר ודאי מחוץ בא שם והוא של מוצאו ואפי' מחציו ולפנים ואם הם לצד פנים הם של בעל הבית אפילו מחציו ולחוץ כתב הרמב"ם ז"ל הא דמחציו ולפנים של בעל הבית דוקא שהוא טוען שהוא שלו או שהוא יורש שאנן טוענין לו שמא של

רס (ס) המוציא גגל וכו' עד סי"ס הוא של מוצאו. כ"כ הרמ"ס בפרק מלו מציאות מטעם דכיון דתית ליה למיתלי דמימות הס' זוריים היו סס ולא קיימי ישראל במצות ה"ס של מוצאו עכ"ל כלומר ד"ז להכריז אפילו סס יש בו כיוון וכדין מי שמצא מציאה במקום שרוב העובריס סס עכו"ס וכ"כ הרמ"ס להדיא לתתני' דמצא בחנות ה"ס שלו ואפי' כדר ס' סימן דוחע דגל וכותל יש ובו' וכ"כ בגי' הביאו ב'. וכתבו התוספות והרמ"ס ומ"ת וליקני ליה חצרו לבעל הגל ס' לבעל הכותל ויש לומר דיקין חצר קונה בדבר שיכול להיות שלא ימצאנו לעולם וכו' וכ"כ בהגהות מיימוני והגהות מיי"ו והמרדכי פרק הלו מציאות ע"ש רמב"ם והריכו בזה. עוד כתב הרמ"ס ועי"ל מה שכתוב מן האמוריים לא היה לאותו שנפל הקרקע לחלקו כי השלל היה מתחלק לכל ישראל ואחר שעמד סס ה"ס כאחד מכל ישראל וה"ס של מוצאו וכ"ת תקנה ליה חצרו מחר שתיימט ישראל לא עדיפא חצרו מידו תו לא קני הוחיל ובאיסורא בא לידו הילכך חצרו כמי שכתיימט גוונא לא קניא ליה וכיון דהרמ"ס לא קאמר ה"ס כאן ואן כאן לא קנה עכ"ל ועשם זה האחרון כתבו הרמב"ם פי"ו מה' גזילה והסמ"ג בעשה ע"ד הביאו וגם הביא העשם הרמ"ס ועוד כתב עשם שליטי ע"ש ריב"ן דפי' דהוי חצרו כבאה לאחר מכאן שהכלי היה טמון מימי האמוריים ועדיין לא היה חצרו עד לאחר מכאן. מיהו בכותל חדש דמחציו ולחוץ שלו וכו' וכתב הרמ"ס בכותל חדש היינו בכותל שידוע שמבותיו של זה שהוא עתה דר בו בנאוהו ולא יצא מרשותם וכו' וכתב הרמ"ס בכותל חדש מחציו ולחוץ שלו וכו' וכתב הרמ"ס בכותל חדש היינו בכותל שידוע שמבותיו של זה שהוא עתה שלו בנאוהו ולא יצא מרשותם מעולם ולא הוא ומבותיו היו דרים בו מעולם מחציו ולחוץ שלו ומפילו בדבר שיש בו סימן כדאמרת דומיא דגגל ומבותיו היו דרים בו מעולם ולפנים של ב"ה ופ' רמ"י מצא בגל גל מגדים מחומה שנפלה ובגמרא הרי אלו שלו תנא מפני שיכול לומר לו של אמוריים הס הוא מימות אמוריים ישראלים אמרים הוא דיינו שיהא מונח עד שיבוא אליהו מפני שיש להסתפק על מי הוא ולא היה יתום שבא הס דרך מטמון וגם הין לומר שהוא בחזקת הקדמון כמו במשכיר ביתו לבסמוך דכל שמצא דרך מטמון אנו אומרים שמת בעל המטמון ולא לקוחו מכס: הרי הוא שלו אפי' לאחר סימן ומעשה שנתגלגל לפני אמוריים הוא ומעמ"ס ומ"ת ליקני לו מחציו של זה שדר בו תירץ במרדכי בשם ר' ברוך ממגנצא ור' אביגדור כהן ז"ל דלא אמרינן מחציו של אדם קונה לו אלא מדשתו אלא הקרקע גמור אבל לא גבי מציאה אפילו שיכה לאיבוד יתום ואפי היה לא הוא מקולו פ"ב ועשם זה כולל ומספיק לכל הדיעות ועמ"ש בשם תשובת הרמ"ס בסמוך (בסוף סעיף ג') ואין לחוש משם לשברת שכתבתי בשם המרדכי שהרי לא כתב שם שאלר אינו קונה ה"מ דבר שקרקע אלא שממת כתב הרמ"ס בשם הרמב"ם שהיה שהרי הרבה זה

דברי רבינו משמע דוקא ככרי פ כיס מזולזל בתר המוכיח אפי' ממלא כל הכותל וכך משמע בס"ע מכן מלשון הרמב"ם מבואר דבכיכין וכיוצא נמי אם ממלא כל הכותל חולקין ולא מזלזל בתר מוכיח אלא בגיגו ממלא כל הכותל וגרסה בס"ל לכיון דבריהם שתמה קצתי אם היה כותל ממולא מהן חולקין משמע אפי' בסכין וכיס דאיכא מוכיח נמי חולקין ודיינו טעמא דעד כאן לא מזלזל בתר מוכיח אלא בחציו בלבד כגון שהקפת מלבו אפי' מונח אחציו ולחוץ אין המונח זוכה בו מאחר דאיכא מוכיח בגוף החפץ דהוה של ב"ה וה"ה אפילו כשהקפת מלבר אפילו בממלא כל הכותל הו"ל כשים מונחין בטלית דחולקין ולא מזלזלין בתר מוכיח כיון כאן הוכחה בגוף מונו חלק מן החפץ עצמו המונח אחציו ולחוץ דמה שמוכיח גילו מונח אלא בחציו ולפניו ה"ג ליפכה ויש לקצת מוכיחות לזה לפירוש מדקתני בתלמוד סך בריית לאו היה הכותל ממולא מהן חולקין בתר מיגרע דסכינא בתר קתא וכו' וכך הוא בהלכות ואם היה כוותא בתר קתא ולאו מיגרע אלא מוכיח הוא ליה לתלמודא לקבוע בריית סך בריית אחאני' ובתר הכי מיגרע דרב אשי סכינא בתר קתא וכו' דמשמע להדיא דבכל ענין אזלינן בתר המוכיח בין באחציו ממלא אלא בגיגו ממלא בין במוכיח בין באלא מוכיח ולכך קבעוה בסוף הסוגיא כל"ל שוב ראיתי לדרב המגיד ספר הרמב"ם כתב דט"ס הוא בדברי הרמב"ם והך בבא לאו אחציו ולחוץ ובין אחציו ולפניו ל"ל אחר שבבא של משה דמחלק בלשונות של זהב בין אחציו ולחוץ ובין אחציו ולפניו וע"ז קאי ואם ממלא תוך הכותל אלא עכ"ל והרב בכ"מ הביא לשונו גראיה שמחלקים לדבריו וז"ל לאו מאחר שהוא של זהב בין אחציו ולחוץ ובין אחציו ולפניו ל"כ אם אפשר לפרש לפי דקאמר אחר שהוא של זהב בין אחציו ולחוץ ובין אחציו ולפניו ל"כ אי

שלא יקלוט אחריהם אבל אכלו כיון דלא ידע לשיתיה שם ורבים מצויים שם לא קניא ליה חזרו עכו"ל וכן כתב ה"פ בפי"ו מה' גזילה בשם הרשב"א ועיין בכ"מ והעתיק כתבו מהסיעת דר' אלעזר רש"י ל"ג נרווין דשם היה בו סימן מכריז וי"ל דגרסינן ליה ומיירי לשיכח רוב עכו"ם מצויים שם ושם שלו מע"ג דשיכח סימן וכך הם דברי הרמב"ם ז"ל בפי"ו מהלכות גזילה: (ה) **ומ"ש** המוצא מעות בין כסא לשולחני וכו' אם הם של שולחני והנמצא אפילו על השולחן הוא של מוצאו ואין צ"ל לפני השולחן לצד חוץ והרמב"ם ז"ל כתב דבחנות גם כן הנמצא על התיבה הוא של מוצאו ואינו נראה כך מתוך הגמרא אלא הוא של החנוני ומעמא שדרך הבאים להחליף ליתן מעותיהן על השולחן משא"כ בחנות שאין דרך הבאים לקנות ליתן תפציהם על התיבה: (ו) המוצא קציעות בדרך הרי הן שלו אפילו אם מצאן אצל שדה שיש בו קציעות שהדבר מראה שהן ממנו: (ז) וכן המוצא תאנים אפילו תחת התאנה הניטה על אם הדרך ובודאי שממנו נפלו אפי' הכי מותרים שהבעלים מתייאשים מהן לפי שמיד בנפילתם נמאסין אבל כהאי גוונא בזיתים ובחרובים אסורים וכן תמרים שהרוח משיר אותם מותרים שהבעלים מתייאשין מהן ואם יש הוכחה שלא נתייאשו בגון שהקיפו מקום האילן גדר או שתמנו המקום שנפלו שם [עד שילקטו אותן] הרי אלו אסורות שהרי

הרא"ש ז"ל: (ה) המוצא מעות בין כסא לשולחני הרי הם של שולחני והנמצא אפילו על השולחן הוא של מוצאו ואין צ"ל לפני השולחן לצד חוץ והרמב"ם ז"ל כתב דבחנות גם כן הנמצא על התיבה הוא של מוצאו ואינו נראה כך מתוך הגמרא אלא הוא של החנוני ומעמא שדרך הבאים להחליף ליתן מעותיהן על השולחן משא"כ בחנות שאין דרך הבאים לקנות ליתן תפציהם על התיבה: (ו) המוצא קציעות בדרך הרי הן שלו אפילו אם מצאן אצל שדה שיש בו קציעות שהדבר מראה שהן ממנו: (ז) וכן המוצא תאנים אפילו תחת התאנה הניטה על אם הדרך ובודאי שממנו נפלו אפי' הכי מותרים שהבעלים מתייאשים מהן לפי שמיד בנפילתם נמאסין אבל כהאי גוונא בזיתים ובחרובים אסורים וכן תמרים שהרוח משיר אותם מותרים שהבעלים מתייאשין מהן ואם יש הוכחה שלא נתייאשו בגון שהקיפו מקום האילן גדר או שתמנו המקום שנפלו שם [עד שילקטו אותן] הרי אלו אסורות שהרי

(ו) **המוצא** קציעות וכו' פירוש בקציעות שהדבר מראה שהן ממנו אינו ספק אלא מחזיקין להו בודאי שממנו הן ופ"ה ס"ה של מוכלן ומקשה בגמרא דטעמא לטעמא לתני דחזי דחזיני ממשמש בהו ס"ב מעיקרא ידע ומייאש עלמא נמי כיון דמיד בנפילתה נמאסת מעיקרא ידע ומייאש ומפקיר לה מש"ה זיתים וחרובים לליקח למימר ידע ומייאש וה"ל יאוש אלא מדעת ואסורים וליכא למיתק ניזיל בתר רוב עוברי דרכים דרוב וקרוב הלך אחר הרוב ומפרש לה בפרק

פרישה

בלא שכ"ם נמי מייאש ופוד דמ"ב לא קו"ל לרבינו לכתוב פלוגתא בין רש"י ור"י ונראה דכמום' ור"י לא כ"כ אלא לפי שי"ל דלית ליה ס"ט ס"ל: (ה) בין כסא לשולחני גם זה במשנה וגמרא אם ופירוש שולחני המשלף מעות ונותן מטבעותיו בשולחנו (ומה עומד מבפנים) וכתבים להחליף נותנין ג"כ מעותיהם לשם (ועומדין מבחוץ) וכסא שיינו רגל שהשולחן מונח עליו דומיא דתיבה גבי חנוני נמצא שהכסא דשיינו השולחן מפסיק בין השולחני ובין בני מדם כתבים אלמא להחליף לכאי הנמצא בין השולחני להשולחן ולמי מהשולחני נפלה שהרי אין דרך בית ככלי להפסיק ביניו להשולחן וכמ"ש בשמר מעתר בין מן הצדדין בין לפני השולחן לצד מון בית ע"ג השולחן הכל של המולאו ופצד"ר: וכרמב"ם ז"ל כתב כו' בפי"ו מהלכות גזילה כ"כ פ"ם: ופיו נלמה כך מתוך הגמרא עבד"ר: (ו) **המוצא** קציעות שם (סוף דף כ"ם) וכדרישה בכתבתי לשון הגמרא ופרש"י קציעות תמרים שקוצצין מותן בחופל ומוכל שלהן וב ושוטחין בשדה ליבש: הרי הן שלו כו' עד שהרבר מראה שהן ממנו פי' פ"ם שכן הוא בהמשך שהן ממנו וכלל יודעים וה פ"ם הן של מוכלן ומטעם שכתב רבינו בסמוך גבי תמרים שהבעלים מתייאשין מהן דמשמשין בנפילתן מיהו וסו קלת דומה לשרי עשויין לכך להיות מונחין בשדה ליבש וכל שהשדה שבניהם הוא שלה קציעות לשיינו שנוטלין ג' ג' ומחתך לותם בחופל ומניחין לותם בשדה ליבש כדפי' רש"י כ"ל שלא שמולי מכתמרים ולשון הרמב"ם וכסף ג"כ כתבו שהתאנה אם נפילתה נמאסת ולא כ"כ מקציעות עכ"ל דבקציעות הטעם הוא כ"ל בגמרא ומש"ה במולא קציעות בדרך ל"ל בדרך קאמר דה"ה אם הין רגילין אם עוברים ושבים מותרין אע"ג בתאנים כגאמלין תמת שהתאנה ועבד"ר: (ו) וכן המולא תאנים אם וכפ"ג דמעשרות: שהבעלים מתייאשין מי' קודם נפילתם מתייאשין מיניהו כיון דבזיתי דנתרי ונמלסין מיד ונמלא דהוה יאוש מדעת הבעלים קידם שבא ליד המולא ובקציעות ותאנים אפילו הקיפו גדר (דבסמוך) שי יאוש אבל אם תיקן דבר שיפלו עליו ולא יאמסו לכתחלה נראה דאסורין ולפ"ז מש"ר מקו וה ל"ל ואם יש הוכחה כו' עד לו שתקנו המקום כו' גם **מהני** קאי ואיכו אפשר לשלוש נאמסת בנפילתן אף שיניע דבר אחר בתחתם: אבל כפ"ב בזיתים כו' פירוש כשנוטים על אם הדרך אסורים ומטעם שאינם נאמסין בנפילתן ואף אם היו עבידי דנתרי ליכא יאוש כלל: וכן תמרים שהרוח משיר כו' פי' ואבידי דנתרי לבהי הבעלים מתייאשין ומש"ה אינן נאמסין מכח כנפילה מ"מ דרך מתיקונן ומש"ה כי מיכא בדר שאין הדרך לילך בהמות ואיכו אסורין מכח נאמסת בנפילתן אף שיניע דרך לאכלן מפני

דיוכח כמו שפי' התוס' ע"ש בפרק לא יחפור (דף כ"ג) וכמ"ש סעיף ט' וי"ל דהכא ודאי היה דעתו נפל כיון שהתילון נוטה על מי הדרך ואין כאן ספק וכדפרישית:

(ט) **המוצא** גוזלות בדרך וכו'. בפ' לא יחפור (דף כ"ג) ולמאי שכתב רבינו בסמוך דמיירי במדה וכדמסיקנא בגמרא הוי טעמא דאון לכ' למה שלו מטוס דכיון דאין מדה יותר מכ' וזה יכא הוץ לכ' נפקא ליה מתורת מדה ומיכא למיל כיה בתורת מפרים ומיכא קנייעות מהאי טעמא מותרים ומ"ש לא כתב רבינו טעם בפני עצמו מכיוצר קנייעות אלא סיום וכתב לפי שמיד בנפילתם נמצאים וקני גם מקנייעות וממילא זיתים וחרובים דמיכם נמצאים בטעם לסורות ולפ"ז אם עבידי לנאתי ות"ב למ"ש בגמרא לחמי סב"ל ומ"ש סתם רבינו בטעם לסורות דנלמד ממילא מסיפרת דתניים וק"ל ולפ"ז ק"ק למה כתב רבינו ז"ל וכן תמרים שכתוב מכר לותם מותרים ול"ל שהגזלין ליפול מהמילון כח כולן נמי מיירי בכלי דהגזלין ליפול וי"ל דתפס לעון בגמרא (דף כ"ב ע"ב) דקאמר סני תמרי דזקי כו' כמ"ש בסמוך וחוק ועיין בהגר"מ מ"ש עוד בזה ושם לתמות על סי"ף ובהרמ"ם שהשמיטו כל סני דיעון דכפילת קנייעות ובענים כו': (מ) **המוצא** במקום שגורן כו' קב מטין מפוזר בד' לחמות על ד' ס"ר מפוזר בד' על ד' ליתא בגמרא גם לא ברי"ף ורמב"ם אבל רבינו למדו מהסתום' שכתבו ז"ל מלי קב בב' לחמות מהו תימא סלא בקב בד' לחמות הוי מלי קב בב' לחמות ומאי קמיבעיא ליה דהא נאמר דטרח תיכא על מלי קב בב' לחמות לא הוי מחיין דקב בד' הוי יחום כולו (ופשוט דהאי קושיא של תום' היו אלא על מלי קב בב' לחמות אבל אם שמיבעיא לבגמרא בב' קבין בשמנה לחמות לק"מ דשם שפיר קמיבעיא דילמא דוקא על קב היינו מקפיד בטורחא ד' לחמות אבל קב"ם אבל מסובים ודאי קפיד ויסבר מחבירו וכיון דיסבר על מקצתן יסבר על כולן) וים לומר כיון דליכא אלא מלי קב יקלקו כיון שחין לו טורח לגמור אבל קב בד' לחמות יש לו טורח לגלקו ככל ואין מלקט כלל ל"ב קב בד' לחמות מרובעים הוי מלי קב בב' לחמות רוחב ול' לחמות לורך וכבר בעי מלי קב בשתי לחמות על שתי לחמות עכ"ל וס"ל לרבינו דבאלי ל"ב לח בתו המום' לאחם אלא שאלו מלי קב דקאמיבעי ליה ר"ל ב' על ב' משא"כ לשיטת קמ"ל אבל אם שכתבו קב בד' לחמות מרובעים הוי פשיטא גם לשיטת קמ"ל גם אם שמסק בגמרא וקאמר מלי קב בב' ר"ל בשלי שיעור כל"ל דקשיטו ב' על ' ד' ומ"ש כתב רבינו בריבוע ד' על ד' וא"כ בשיעור שתם וכתב ומלי קב בב' לחמות ולא כתב ב' על ב' משום דס"ל בשיטת קמ"ל דתוספות ולפי לותה שיטת ר"ל ב' על ד' דלשיטתיי בתרת הוי דוקא דא"כ לאה קמיבעיא בבב"ב ולא קמיבעיא בשאנים רוחב על ג' לחמות לורך ושוי דלא כו"ל להגמרא לשתום אלא לפרש השיבעיא ואי משום דשתם שנייש ר"ל על שנים כמ"ש קב בב' דר"ל ד' על ד' ז"ש דשם ודאי שלי קמיבעיא ליה קנייש בשאנם אינו ר"ל מ' על מ' אלא מ' על ד' כמ"ש לעיל לעל לותה שיבעיא לא מקשה מידי ולאה ליה למיבעיא בם' על מ' ולא בם' על ד' ואי משום רבותא א"כ כו"ל למיבעיא נמי בם' על ו' או בע"ת ומ"ש פשם רבינו שינוי קמ"ל לעיקר וגם משום לשיטתו קמ"ל יסיו בשיטתו לקמן דבקב בד' לחמות הוא של מלקט וכו"ל למומרא לאינו אלא שהוא בשיטתו קמ"ל יסיו בשיטתו לקמן דבקב בד' בשתי לחמות אלא בשתי לחמות לא בעיא קב בשתי לחמות ואפי' לשיטת קמ"ל דלקמן בשתי לחמות לא בעיא קב בשתי לחמות אלא בשלי שיעור כל

(י) המוצא דבר במקום המשתמר כגון קורדום או טלית בצד גדר בין אם ידוע שבעליו הניחום שם או שהוא ספק אם הניחום שם אם לאו ח״ז לא יגע בו אפילו אם יש בו סימן ואצ״ל אם אין בו סימן שאין זה אבידה שמתחייב בהשבתה כיון שהניחום שם כדרכה ואם נטלן להוליכם לביתו (ולא הוליכם) יחזירם למקומם דכיון שאינה אבידה לא מתחייב בשמירה בהגבהתן ואם נטלן והוליכם לביתו לא יחזירם למקומם דשמא בעוד שהוליכם לביתו באו הבעלים וחפשו ולא מצאו וכיון שלא מצאו לא יבואו עוד בשבילו אלא יכריז ויתנו הבעלים סימן בגוף האבידה או במקום ובמקום דבר שאין בו סימן כלל מקום המשתמר קלת וכו׳ עד דסתי לה סימנא מקום המשתמר כגון חנות ומבוי שהרי הוא כמי שהניחו שם בידוע שהוא שלו ואפילו אם אין שם

הבעלים הניחוח אם לפי שעה לשוב לקחתו ובמקרה לא יכלו לקחתו מיד ואינה אבידה מדעת כיון שהמקום משתמר קלת וכן נמי כספק היזוק בדבר שיש בו סימן גוטל ומכריז אבל בדבר שאין בו סימן לא בגוף ולא במקום כגון גוזלות המדדין לא יטול שמא הניחום ויבואו הבעלים ויטלם ואם יטלנו אין בהם סימן ואם נטלו לא יחזירנו למקומו דאבידה היא שחייב בהשבתה ועריך לעשות השבה מעלייתא ובמקום שאין משתמר כלל ואין בו סימן לפי' ודאי היזוק גוטל והוא שלו כגון כריכות בר"ה לאין בהם סימן מקום דמשתפי ומעיקרא הניחום אם להקל משאם ושכחום שמה ונתייאשו כיון דאין סימן לא בגוף ולא במקום עכ"ל :

ומ"ש רבינו בשם הרמב"ם ז"ל וכתב עליו הלא נהירא כבר השיגו הרמב"ד והסכים ה"ה בהשגתו ובסמוך מלשון זה נראה כל המונח אבידה אפילו אם הוא בדרך הנחה והרי הוא בכלל אבידה ואינו יכול לומר לא ידעתי בו ולא עלה על דעתי

חוזר עליה בלא תוכל להתעלם דמשתמר הוא ומגמרא ודמיניה מצא כלי טמון בשבה גוטל ומכריז שכך דרך משפה ליפות לית ליך בה בכוכי וכסי בה בכוכי והמניק בכוכי וכסי לא יגע בסכיני והמניק גוטל ומכריז רב פפא אמר בה והא בכוכי וכסי ולא קשיא כאן בשפה העשוי ליפות מבידה עשוי ליפות משפה העשוי ליפות מידע הוא אלא בשפה שאינה עשוי ליפות בשלמא לרב פפא ניחא דקתני שכן דרך משפה ליפות אלא לרב זביד מאי שכן דרך משפה ליפות שכן דרך משפה ליפות לה כלים קטנים. פי׳ רש״י שכן דרך משפה ליפות. ומי לא שקיל ליה הא השתא לכשיפנה ויטלנה עכו״ם או ישראל חשוד הילכך מבידה היא ומוזהר עליה: כוכי וכסי. טמונים מדעת הואי ולא יגע בהן: סכיני והמניק. שהם כלים קטנים מבידה הם שהלוכים עם בשפה שהוציאם מן הבית: מבידה מדעת היא. דהוה ליה למסוקי מדעתיה סיפא: לפנות לה כלים קטנים. מן הבית שלא מדעת. וכתב הרמ״ך וכ׳ המוקימתה הלכתא ניחא וכ״פ הרמב״ם ז״ל בפט״ו מה׳ גזילה:

רסא (ו) **המוצא** דבר שניכר שאינו אבוד מבעליו כגון טלית בצד הגדר ופרה וחמור רועים בדרך אפילו כמה ימים זה אחר זה אין צריך ליטפל בהן אבל אם מצאן בלילה או חמור ובליו הפוכין וטלית באסרטיא או ודאי הוי אבידה וצריך להחזירם לבעלים מצא הפרה והחמור רועים בדרך בבוקר השכם או סמוך לפנות ערב שלשה ימים זה אחר זה הוי אבידה פחות מכאן לא הוי אבידה ודוקא רועה בדרך הוא דלא הוי אבידה אבל אם א״ רצה בדרך אם אל המדבר פניה הוי אבידה ואם פניה לעיר לא הוי אבידה ואם היא רועה בין הכרמים אם הכרם של ישראל חייב להוציאה משם משום אבידת בעל הכרם שלא תפסידנו וביון שהוציאה משם אנקטה נגרי ברייתא וחייב להחזירה ואם הכרם של עכו״ם אם הוא במקום שהורגים בהמה המזקת בלא התראה חייב להחזירה לבעלים שאין לך אבידה גדולה מזה ואם אין הורגין אותה בלא התראה אינו חייב ליטפל בה שאם לא התרו לבעליה אין הורגין אותה ואם התרו בו ולא חשש להוציאה אבידה מדעת היא ואין חייב ליטפל בה וכתב הרמב״ם אע״פ שאין לרואה ליטלה לעצמו מ״מ אין חייב ליטפל בה וכ״כ הרמ״ה ואין נראה כן דאבידה מדעת הוי הפקר מצא הבהמה ברפת אפילו אם הוא פרוס אם ב אינה מתעה הבהמה להרגילה לברוח כגון שאין לו פתחים בכל ארבע רוחותיו אינו

רסא (ו) **המוצא** דבר שניכר שאינו אבוד מבעליו כגון טלית בצד הגדר ופרה וחמור רועים בדרך אפילו כמה ימים זה אחר זה מבידה הוי אפילו בכה״ג

ולפי זה אין מקום להסתפק רבינו . גם מ"ש רבינו דלאבידה מדעת הפקר היא הפקר הלא כסימן רע"ג הביא רבינו לשון הרמב"ם שכתב ומהו הפקר שיאמר נכסי מי שירצה יהיו הפקר לכל אין מטלטלי אין מקרקעי מכלל דבדלא אמר לא הו"ל הפקר וכן במ"ש בסימן רע"ג על זה בס"ד :

רסב (ס) **כל** מציאה שאינה ש"פ בשעת אבידה :בשעת אבידה שוה פרוטה חייב להחזירה בד"א ברפת שהוא בתוך התחום אבל אם הוא חוץ לתחום בכל ענין חייב ואם מציאה בר"ה אפילו בתוך התחום חייב וכתב א"א הרא"ש ז"ל וכגון שניכר שהיא הולכת תועה דהא אמרינן לעיל דוקא רצה בדרך ואפה לגבי דברא חייב להחזירה הא לאו הכי לא והראב"ד כתב היכא שמוצאה בסרטיא שבוקעין בה הרבה אנשים חייב לפי שמאימתן היא בורחת או שמא יקחוה אנשים שאינן מהוגנין ולעיל איירי בשביל של כרמים שאין רבים בוקעין בו :

רסב (ס) **כל** אבידה שאינה שוה פרוטה בשעת אבידה ובשעת השבה אינו חייב בה : (ג) אפילו היתה ש"פ בשעת אבידה והוזלה או שלא היתה ש"פ בשעת אבידה והוקרה אינו חייב אבל אם ש"פ בשעת אבידה ובשעת השבה אפילו הוזלה באמצע חייב כתב הרמב"ם (א) היתה שוה פרוטה בשעת מציאה והוזלה חייב להכריז עליה עד כאן : (ג) ואפילו אבידה ששוה הרבה אם היא של שותפין הרבה שאין מניע לכל אחד שוה פרוטה אינו חייב להחזירה בד"א שידוע שהן שותפין בה אבל בלתם שראה חפץ שנפל משלשה ואינו שוה אלא ב' פרוטות חייב להחזירה דשמא שותפין הם בו ואחד מהן מחל חלקו להבירו והרי

יש

אינו חייב להחזירה אבל אם הוא פתוח בכל ארבע רוחותיו חייב להחזירה בד"א ברפת שהוא בתוך התחום אבל אם הוא חוץ לתחום בכל ענין חייב ואם מציאה בר"ה אפילו בתוך התחום חייב וכתב א"א הרא"ש ז"ל וכגון שניכר שהיא הולכת תועה דהא אמרינן לעיל דוקא רצה בדרך ואפה לגבי דברא חייב להחזירה הא לאו הכי לא והראב"ד כתב היכא שמוצאה בסרטיא שבוקעין בה הרבה אנשים חייב לפי שמאימתן היא בורחת או שמא יקחוה אנשים שאינן מהוגנין ולעיל איירי בשביל של כרמים שאין רבים בוקעין בו :

רסב (ס) **כל** אבידה שאינה שוה פרוטה בשעת אבידה ובשעת השבה אינו חייב בה : (ג) אפילו היתה ש"פ בשעת אבידה והוזלה או שלא היתה ש"פ בשעת אבידה והוקרה אינו חייב אבל אם ש"פ בשעת אבידה ובשעת השבה אפילו הוזלה באמצע חייב כתב הרמב"ם (א) היתה שוה פרוטה בשעת מציאה והוזלה חייב להכריז עליה עד כאן : (ג) ואפילו אבידה ששוה הרבה אם היא של שותפין הרבה שאין מניע לכל אחד שוה פרוטה אינו חייב להחזירה בד"א שידוע שהן שותפין בה אבל בלתם שראה חפץ שנפל משלשה ואינו שוה אלא ב' פרוטות חייב להחזירה דשמא שותפין הם בו ואחד מהן מחל חלקו להבירו והרי

יש

רסב (ס) (ג) **כל** אבידה שוה פרוטה בשעת אבידה ובשעת השבה אינו חייב כה אפילו היתה שוה פרוטה בשעת אבידה והוזלה וכו' (כד.) תנן מציאה ברפת אינו חייב כה ר"ס חייב כה וגמרא אמר רבא רפת שמרו אינה מצויה אינה מצויה מקחתי אינו חייב כה ופרש"י רפת שמרו במשמרתו עסקינן כשהוציא מתעה את הבהמה שבתוכה להיות בורחת ויוצאת ואינה מצויה משתמרת שהוציא נעולה ואם נזה לנתת יוצאה וממרינן תו בגמרא מציאה ברפת אינו חייב כה אמר ר' יצחק והוא שעומדת תוך התחום מכלל דבר"ה אפילו בתוך התחום כמי חייב כה ר"ר יצחק והוא שעומדת תוך לתחום כמי חייב כה והרמ"ס לא כתב אלא קמ"ל כסיפא וכן הסכים הרמ"ס בפ"ו מהלכות גזילה והרי"ף והרמב"ם לא הזכירו לא זה ולא זו ולא ידעתי למה : ומ"ש בשם הרמ"ס וכגון שניכר שהיא הולכת תועה וכו' וכן מ"ש בשם הרמב"ד הכל בפסקי הרא"ש שם :

רסב (ס) (ג) **כל** אבידה שהיא שוה פרוטה בשעת אבידה ובשעת השבה אינו חייב כה אפילו היתה שוה פרוטה בשעת אבידה והוזלה וכו' בפרק אלו מציאות (כז.) תנו רבנן מצא תלמיד פרט לאבידה שהיא שוה פרוטה ר' יהודה אומר ומצאתה פרט לאבידה שהיא שוה פרוטה מאי ניניהו ומסיק רבא בפרוטה שכולה מ"ל פרוטה שכולה כסף ופרוטה שכולה נחושת הלכך אבידה שהיא שוה פרוטה אפילו בשעת השבה אינה שוה פרוטה ומצאת

גבי מכריה ופסקו הפוסקים כלישנא בתרא: ומה שאמר מם מ״כ נודע שלא מחלו מחל לחבירו הרי הוא שלו אפי׳ בא לידו קודם שנודע שלא מחלו וכו׳ פשוט הוא: ומ״ש ואם אינו אלא פרוטה הרי היא שלו דלא תלינן דשניס מחלו לו׳ וכו׳ כ״כ ה״ר בפי״ד מה׳ גזילה בשם הרשב״א: ומ״ש ואם אינן שותפין הם אפי׳ בשוה בשוה בגמרא גבי הא למאי רב נחמן דאמר שלא בפני מג׳ אינו חייב להחזיר מ״ט הואיל בפני מיבעי ליה ומאי מייתי מינה אמר מכדי תרי הוו בהדאי אי נקיטנא להאי אמר לך שקלתיה ואי נקיטנא להאי אמר לך שקלתיה:

(ד) **אין** המוצא מציאה חייב להכריז אלא בדבר שיש בו סימן בגופו **או שרואי** ליתן סימן במקומו וכו׳ **או יתן סימן בקשריו או במניניו וכו׳ מכאן כף** אלו מציאות (כף ״) דכל דבר שאין בו סימן אינו חייב להכריז ודבר פשוט הוא דמה תועלת בהכרזה כיון שאין בו סימן להחזיר על ידו: ומ״ש דקשר ומנין סוי סימן מם בגמרא (דף עג ״) מכאן דתקן מצא מחרוזת של לנים הרי אלו שלו ולהוי קשר סימן בקטרא לגירסי דכ״ע הכי מקטרי ולהוי מנין סימן במניגא דשוי ופירש״י במניגא דשוין. כגון נכנו הגיידין לחרוז במנין הזה בחרוז ג׳ ומקום מיפלוגו היכא דאין סימן בגופו ולא במקומו כגון שנתייאשו בעליו ואם לא צריך להחזיר אף על פי שנתייאשו אח״כ כיון שבא לידו קודם יאוש: (ו) ואצ״ל אם הדברים מוכיחים שלא נתייאשו הבעלים שצריך להחזיר כגון הרואה חפץ שנופל מב׳ שודאי אינו מתייאש שאומר אין כאן אחר אלא זה ודאי הוא נטלה והיום או למחר אתפוש משלו כנגדו ואפילו שרואה שנפל מג׳ דאיכא למימר ודאי מתייאש שאומר למי מהם אתבע כל אחד ואחד מהם יאמר חבירי לקחה אפילו הכי חייב להחזיר דאיכא למימר שלשתן הן שותפין באותו חפץ ואין אחד מהם חושד לחברו ולא מייאש וצריך להחזיר אפילו אם אין בו סימן ב שאם ראה ממי נפל יחזירנו לו ואם לא ראה ממי מהן נפל אם יש בו סימן יכריז ביניהם ואם אין בו סימן יהא בידו עד שיבוא אליהו זכור לטוב ואפילו אינו שוה אלא שתי פרוטות כדפרישית לעיל: (ז) בד״א בסתם אבל אם ידוע שנתייאשו הבעלים כגון שאמר ווי להסרון כים אפילו אם יש בו סימן הוא של מוצאו: (ח) וכן המוצא דבר שמוכיח בו שזמן רב נאבד מבעליו שנתייאשו הבעלים הוא של מוצאו אפילו אם יש סימן בגופו או במקומו: (ט) **לפיכך המוצא מעות מפוזרים ועינולי דבילה וכברות של נהתום**

יש בו שוה שתי פרוטות לב׳ ואם אה״כ נודע לו שלא מחלו אחד לחבירו הרי היא שלו אפילו בא לידו קודם שנודע שלא מחלו כיון שאחר כך נודע שלא מחלו הרי הוא שלו ואם אינו שוה אלא פרוטה הרי הוא שלו דלא תלינן דשניס מחלו לאחד לפיכך לא יחזיר אם ידוע ששותפין הן ואין בו שוה פרוטה לכל אחד ואם אינן שותפין הן מתייאשין: (י) אין המוצא מציאה חייב להכריז אלא בדבר שיש בו סימן בגופו או שראוי ליתן סימן במקומו כגון שיכריז אבידה פלונית מצאתי וזה יאמר במקום פלוני מצאת או יתן סימן בקשריו או במניניו דכיון שיש בו סימן לא נתייאשו הבעלים שאומרים אתן סימן ואקחנו: (כ) אבל אם אין בו סימן בגופו ולא במקומו כגון שניכר שלא הונח שם בכוונה אלא דרך נפילה בא שם אם הוא דבר שיש לתלות שבעליו הרגישו בו מיד כשנפל ממנו או מחמת כובדו או מחמת חשיבותו ותמיד היה ממשמש בו ומרגיש כשנופל הרי הוא של מוצאו שהרי נתייאש מיד כשידע שנפל כיון שאין בו סימן ובא לידו בהיתר כיון שנתייאשו בעליו ואם לא צריך להחזיר אף על פי שנתייאשו אח״כ כיון שבא לידו קודם יאוש: (ו) ואצ״ל אם הדברים מוכיחים שלא נתייאשו הבעלים שצריך להחזיר כגון הרואה חפץ שנופל מב׳ שודאי אינו מתייאש שאומר אין כאן אחר אלא זה ודאי הוא נטלה והיום או למחר אתפוש משלו כנגדו ואפילו שרואה שנפל מג׳ דאיכא למימר ודאי מתייאש שאומר למי מהם אתבע כל אחד ואחד מהם יאמר חבירי לקחה אפילו הכי חייב להחזיר דאיכא למימר שלשתן הן שותפין באותו חפץ ואין אחד מהם חושד לחברו ולא מייאש וצריך להחזיר אפילו אם אין בו סימן ב שאם ראה ממי נפל יחזירנו לו ואם לא ראה ממי מהן נפל אם יש בו סימן יכריז ביניהם ואם אין בו סימן יהא בידו עד שיבוא אליהו זכור לטוב ואפילו אינו שוה אלא שתי פרוטות כדפרישית לעיל: (ז) בד״א בסתם אבל אם ידוע שנתייאשו הבעלים כגון שאמר ווי להסרון כים אפילו אם יש בו סימן הוא של מוצאו: (ח) וכן המוצא דבר שמוכיח בו שזמן רב נאבד מבעליו שנתייאשו הבעלים הוא של מוצאו אפילו אם יש סימן בגופו או במקומו: (ט) **לפיכך המוצא מעות מפוזרים ועינולי דבילה וכברות של נהתום**

פרישה

של ר׳ מכן סוף דכ״ם שכתוב שלו שפקודנו מייתם וכמ״ש בסמוך: לפיכך בא לידו קודם כך׳ שמ״מ בסתם בא לידו ולא בירושלמי תליא מלתא: ומש מיכן שותפין הן מתייתמין מע״פ שלייתא בלכתא בדשב״א בדוב ישראל בלישנא (סימן רכ״ט) סיימו בתי מדמקבד מפקנו שלא במעמד שלשה אבל אם יודע מי עבר אם דסבר בעל אבידה שכתוב למשכח לא ידע ממי נפלה ולכשיגיע שרגל יכניו ומתן סימן ומטול מבל בני אדם שאומרים ימד ונפל מת׳ מכן מפק ולתי מייתם מטעם שכאמבר לעיל (סימן ר״ם סעיף ל׳) דמימר אמר ולתי מביתי דסלוכים שמי מלמו ומכח כבר מחרתי לפיכם ולא סדנו לי ולדיקא לא מוקל לאבדה בכל ל׳ ישמיט עלמו לומר מי לא שקלתי (וכ״כ רש״י) בסדיא דמי מילוק (דף כ״ו סוף ע״ב) מפמ״כ לעיל בשמעל ל׳ שלקו לין (שלם) [שלו] בסנים מתייתמין שאינם מוסדין לו דגבנו מכם כיון שהוי שותפין שלא בשעל שלקו שלא פובדים שם לענייניהו בעלמא קמכוין ובשעם לו שתים יחזיר לכם וכמ״ש בסימן אמר זה ועבד״ר: ומ״ש ומש מיכן שותפים הן מתייתמים שמי מתייתמים לשון רבים ל״ד דהא דוקא בשהוא של ל׳ מכן סוף בר מכדוב לשהוא שלו אלא ש״פ ולא בשהוא של שנים שלא ר״ל מתייתמין בו ל׳ מכן למי שהוא ק״ל: (ל) **אבידה** פלונית כו׳ דקיי״ל כר״ל דאמר גלימא מכרינן ומקרבינן שמבידה בכל מאי דאפשר כדלקמן (ריש סימן רס״ו). (ס) **אבל אם אין** שם שלא ק״ל: (ל) **אבידה** פלונית כו׳ דקיי״ל כר״ל דאמר גלימא מכרינן ומקרבינן שמבידה בכל מאי דאפשר כדלקמן (ריש סימן רס״ו). (ס) **אבל אם אין** שם סימן בגופו ולא במקומו כגון כו׳ אפי׳ אין בו סימן בגופו דאל סימן שבגופו שייך לומר בו סימן שבמקומו דוקא בסימן משא״כ בסימן שבמקומו ומ״ל להגיה תיבת לא בגופו כמו שמצאתי מוגה במ״ס וק״ל: (ו) **ואצ״ל אם** הדברים מוכיחים כו׳ מימרת דר״ל שם: סיום לו למאר מתפוש כו׳ כתב סרמ״ם (דף קל״ב ע״ב) כי תף אם זה דוקא כשהוא שנתייאשו אח״כ כיון שבא לידו קודם יאוש ומ״ש ר״ל דאפילו הכי חייב להחזיר משום דאיכא למימר דאפילו הכי לא נתייאשו הבעלים כיון שראוי לחזור אחריו

דהוי שלו לפילו ברמ"י היינו משום דהוי דרך נפילה לפי שאין דרך להניחם על הארץ לפילו עומד לפוף אלא פורס טלית על הארץ ומניחן עליו וכיון שמלאן על הארץ נפלו שלא מדעת ויש"י דאלא יקירי להווה הוה ליפלו שלא מדעת וכל זה שליבא דרבא והא דמשני לגב דיקירי מידע ידע בהו היינו אלא לאחזי ולא לרבא כך היא דעת התוס' וקשיא ליה לברמ"ם דכיון דקיימא לן כרבא דמקום הוא סימן וקיי"ל [וסימן] העשוי לירדם הוי סימן וקיי"ל נמי כאחזי ליפול שלא מדעת לא הוי יפול בסתם לימר דטעמייהו דעיגולי דבילה וכל הך דקתניא במתני' הוי משום דאין דרך בהו לטעמא דיקירי אע"ג ושני התיולים מיהם טומים לי דלעיקולא קמא קשה מדא דשם זה ובתריה נקט לשון מסיבות ומ"ם נקט גבי עיגולי דבילה לשון יקר ועוד דמ"ב למה לא הקשה המקשן מאליהו בסתם דלא שייך בהו טעמא דמסיבי ודוחק לומר שידע טעמא דאחיי לכבידים יודעים בעלים בסתם כמעט התיולים בסגנון אחר אלא שמין מסיבות דהאי מסיבות דהאי הקושיות שנקט סתם כמעט התיולים הקשה ברמ"ם פי' לשון יקירי שכוכר בגמרא לשון מסיבות לא ומפ"ם פרש לכולהו ועוד דמי מיתא שברמ"ם פי' לשון יקירי שכוכר בגמרא לשון מסיבות לא סיב הוא כותב אלא לאחזי פשטא לשון לגב יקיריותו שברי סתם טעמא משום כבידותו הוא ועל תירוץ שני ק' ר' לא שכב ר"ם מ"ל כיון דסתמא תלמודא קאמר (דקאמר) דעיגולי דבילה לגב דיקירי ממשמ והמקשן לא מכוון ליה כלום ממחרוזת של דגים מיך ימלא לבו של ברמ"ם לומר דקאי ממחרוזת ושגם טעם של עיגולי דבילה הוא משום דמסיבי לבן כ"ל ודומי גם ברמ"ם ורבינו מילתא לגב דיקירי לשון כבידות כמו שפרש"י ז"ל אלא דם"ל סה דלמיגין ת"ם עיגולי דבילה כו' אין קושיית המקשן מעיגולי דבילה אלא מאחזי פשטא ושלא קא משני לגב דיקירי כו' ולאו מילתא מדמא סיא זו שכן נמצא כמה פעמים בתלמוד שהמקשן מביא קושיא העגין ועיקר קושייתו מהסיפא אע"פ שאינו מסיימו ובפרט כאן יש קצת סמך לזה מדקתמר ת"ם עיגולי דבילה סרי אלא ואם"ה לא מכר סרי אלא עד לבסוף בתר אחזי פשטא לגב עיגולי דבילה לא רצה המקשן להקשות לדבתר דשמא שמהרלן דמעות כיון דאסר עשוי למשמש ממילין בכל שפא אחזי ולכל מיני מלכל כיון דמסיבי לאסר ברגים מיד בסן ומפיימם ממילא ידע דלכותפא עיגולי דבילה ולכל מיני מלכל כיון דמסיבי לאסר ומשמש ממילין בכל שפא נמי מספמא ברגים מיד בסלקא דעתין ד"ק שפיר מלשונות של מרגמן לפי שלא ידעו סברא זו לשונות של מרגמן מסיבי לבני אדם ורוק (ומ"ש בלע"ז גם לשונות של מרגמן ככלל בקושיא זו ומתרלן לא הסיב ע"ז עד דמוכ ומקשה מינה י"ל שמסדרן מלקח לשני קושיות כיון שכלל אחד יש לה תירוץ בתני בפסה) : ולא נסירא דבגמרא מוקי למתני' כו' (ריש מ"מ) וכבר כתבתי בפרישה דר"ל ולברמב"ם טפי הוא עדיף לשלומי בדלתכמיכתו דרך נפילה ל' ב"י ומקשה המרשים כתב ז"ל מ"ש ול"ב כו' נסירים ומחיריס דהא דתקשי ס"ד מי דרך נפילה לפילו טומת מי הוי יפול לפעון לבעלי בית המוכרים מ"ם שמא מכרו ומלוקח נפל ומ"ב אחר ועוד לפילו כו' ור"ל ועוד אימא דלחמרי בעיגולי דבילה ומה דמוקמינן לחבי ממתני' דיקירי מידע ידיע כדלחמרי בעיגולי דבילה ומה דמוקמינן לחבי ממתני' ומתרלינן לה במכנסתא דבי דרי היינו מקמי דידעינן טעמא דיקירי לפי שלא מכר זה בגמרא נרמה דלמרו דבינו מלין שטרות המלוה על פה ומ"ם נרמה דכתן דוקא לבע"ם כתב דבינו דלא יפול סם מכרו שלינו רגיל למכור אחרים ממסמא מפיק מי דלפקה מי דלטעמא לא הוי סימנא אי לאו דיהיב סימנא בחתיכה גופה כי הא דרבה בר רב הונא מחתך לה בחתלת קרנתא וכתבו רבינו לקמן בסימן זה : ומ"ש אי לאו כל דבר שיש בו סימן חייב להכריז וכו' אם בכריתא שבת של יין ושל שמן ושל תבואה ושל גרוגרות ושל זתים הרי אלו שלו ורמי עלה מדתנן כדי יין וכדי שמן חייב להכריז ופריך מכדי מידי ומידי דשוש ול"ק כאן קודם שנפתחו התולמות ופירשו התוספות ברשוש שכל בעל הבית עושה רשימתו משוגה משל חבירו ומאחר שנפתחו התולמות לא הוי רושם סימן מפני שב"ם מחד מוכר לחנויות הרבה וכולן רשומים בענין אחד ורש"י

נחתום ומחרוזות של דגים שאין בהן סימן לא בקשרים ולא במניינם וחתיכות של בשר שאין בהן סימן ולשונות של ארגמן וגיזי צמר שאינן צבועים ואניצי פשתן הרי אלו שלו שבכל אלו הרגישו הבעלים בנפילתם מעות אדם ממשמש בכיסו כל שעה וכן לשונות דארגמן חשיבי ועיגולי דבילה וכברות ומחרוזות מידי דמיכל הוא וחשיבי וממשמש בהו וגיזי צמר ואניצי פשתן מחמת כובדן מרגיש בנפילתן וכיון שאין בהן סימן מתייאש מיד שגם במקומן אין סימן שלכל אלו אין דרך להניח על גבי קרקע ודרך נפילה באו שם ואין ידוע מקומן והרמב"ם ז"ל כתב מצא פירות מפוזרות דרך הנחתן לא יגע בהן דרך נפילתן הרי הן שלו ולא נהירא דבגמרא מוקי למתני' דמצא פירות הרי הן שלו במכנשתא דבי דרי שמדעת הונחו שם ונתייאשו הבעלים כדפרישנא לעיל בקב בד' אמות הא לאו הכי אסורים מפני שלא ידעו הבעלים שנפלו שיתייאשו מהן ודאי אם דרך נפילתן מוצא שם וידוע שנתייאשו בעלים מותרים אבל סתמא לא אבל המוצא בכרות של בעל הבית גיזי צמר צבועים והתיבות בשר או דג שיש בו סימן או כל דבר שיש בו סימן חייב להכריז והמוצא חבית של יין ושמן וגרוגרות ותבואה קודם שיפתחו האוצרות חייב להכריז שיש סימן ברשימתן אבל לאחר שנפתחו האוצרות אין בהן סימן ואין חייב

גדולים

ומ"ש וכו' הרי אלו שלו מגמה סס (כה ·) : שכל אלו הרגישו הבעלים בכיסו בכל שעה וכן לשונות של ארגמן חשיבי כבר נתבאר דהכי פירוש בגמ' : ומ"ם ועיגולי דבילה וכברות ומחרוזות מידי דמיכל הוא וחשוב וממשמש בהו וגיזי צמר ואניצי פשתן מחמת כובדן מרגיש בנפילתן כ"כ סס הרמ"ם ויש לתמוה עליו למה לחלוק שטת הגמרא שלמדו מזה שהרגישו בכיסו ולא עוד אלא שהרי"ף והרא"ש והטור פסקו כן ומה שכתב הרמ"ם שהוא מדעת עצמו אינו כן שהרי הגמרא שלמדו מזה שהרגישו בכיסו הוא מדברי הרי"ף והרא"ש והטור

פי׳ קודם שנפתחו התורות שעדיין לא הגיע זמן מוכרי חבויות ויחיד בעלמא הוא דעביד הוי רוסס סימן וז״ם רבינו לאחר שנפתחו התורות אין בהם סימן : ומ״ש ועוד אפי׳ אם יתן בהם ב״ה סימן אינו מועיל וכו׳ היא כדברי התוס׳ : ומ״ש ופי׳ ר״י דוקא במלאים שכל מדתם שוות אבל אם הם חסרים יש בהן סימנו כמדה דבר פשוט הוא וכך הם דברי הרמב״ם שכתב בפט״ו מהלכות גזילה אם נפתחו התורות של יין ושל זמן הרי אלו שלו ופט״ם שהן רשומין שכל הכלות כך הן רשומות ומעלות אלו הכלין ככרכות שהתפוס שיש צורה אחת לכולן ומשקל אחד לכולם כתב ה׳ המגיד בפט״ו מה׳ גזילה כתב הרמב״ד דוקא בראשה דעדרו אבל בתוכתא אחריתי מקום הוי סימן עד כאן לשונו ועיקר דהכי מסקנא דגמרא ל״ד מקום הוי סימן עכ״ל . וכתבו רבינו לקמן בסימן זה : מצא לצורי פירות חייב להכריז מאנה אם (כד :) : ומ״ש ומקומן הוי סימן כבר כתבתי בסימן זה דהכי אמרינן בפ׳ אלו מציאות (כו :) דמקום הוי סימן : (י) **ומ״ש** וכן אם מצא ג׳ מטבעות עשויין כמגדל וכו׳ (סם כה .) במשנה מצא לצורי מעות ג׳ מטבעות זו ע״ג זו חייב להכריז ובגמרא (סם) מ״ר יצחק והיא שעשויים כמגדלים וה״ר רויחא תתאה ומציעא עליונה וזוטא עליונה מציעא : ומ״ש ויכריז מטבעות מצאתי הן ואינן כ״ל שעשויין כמגדל וכו׳ דמקום הוי סימן : (י) ויכריז

גדולים דמפרשים למסקנת המצני לתבי תגב דיקירי מידע ידע בהו תו לא לריכינן להך תוקימתא דמכנסתא דבי דרי תלא לא בפירות מפוזרים אם מלאם דרך נפילה לתבי הרי תלו שלו דתיידי דיקירי מרגיש בנפילתן ומתייאש מהן ובזה התייאשה הסגת רבינו: (יל) **וסימן** הבא מתלוי וכו' והרמב"ם כתב דהוי סימן ואיני יודע למה פסק כרבי יהודה ור"ת פסק כחכמים. גרסה דהרא"ש לא היה גורס במצנה דברי ר' מאיר תלא סתמא תנן וכיון דהוה ליה רבים דפליגי אר"י הלכתא כוותייהו וכן גרסה מהסוגיא (בדף כ"ג ע"ב) דקאמר ליתא כתנאי ר' יהודה אומר וכו' מכלל דתנא קמא סבר הרי תלו וכו' מדלא קאמר תלמוד תלמוד מכלל דר' מאיר סבר וכו' מלמא דסתמא תנן מצל הרמב"ם גורס במצנה דברי ר"מ ור"י הלכה כרבי יהודה וכן כתב ה"פ בפט"ו מה' גזילה דטעמו דפסק כר"י דלא כר"מ וכ"כ ב"י: (טו) **המבוין** משקל הדבר או מדתו וכו' לפיכך המוצא מחטין וכו'. הקשה בית יוסף למאי כתב הרמב"ם במצא שיש חיוב להכריז מ"ש ממצא ג' מטבעות דלפילו עשו כמגדל ליכו חיוב להכריז וגם לפרש"י יש לתמוה ג' בדין למאי חיוב להכריז דילמא דרך נפילה הם כדמוכיח במצא ג' מטבעות ומי נמי מצא ג' ואינם עשויים כמגדלים ול"ע עכ"ל ולפענ"ד דהרמב"ם מודה דבמצא ג' בלחוד הרי תלו שלו דמצא שיש ג' מטבעות תלא דמצא ג' מטבעות לא יותר קאמר הרמב"ם דהיינו דמצא ג' זוגות כל אחד של שנים דהשתא

מטבע בבימני מקום אבל אם אין לו סימן במקום אלא בנופי אפי' אמר רשומה בהותם מלך פלוני או אפילו שמו כתוב עליה אין מהזירין לו לפי שניתן להוצאה ושמא הוציאה ומאהר נפלה: (יח) ראה שנפל סלע מחבירו בין החול או בתוך עפר מותר לו ליקחנו שוודאי נתייאש אפי' ראהו שכובר ההול או העפר בכברה לחפשו שוודאי נתייאש ומה שכובר החול או העפר אין כוונתו על זה הסלע אלא שחושש אולי אמצא שלי או סלע אחר שנפל מאהרים: (יט) מצא עמרים קטנים ברשות היחיד כמו שדה זרוע אם ניכר שדרך נפילה באו שם הרי הן שלו מפני שאין בהן סימן ואם דרך הנחה חייב להכריז שמקומן סימן: (יג) אבל מצאן ברה"ר הרי הן שלו מפני שמתגלגלים ברגלי בני אדם ואין מקומן סימן אבל עמרים גדולים שאין מתגלגלין אפי' מצא ברה"ר חייב להכריז שמקומם סימן ומקום שהכל רגילין ליתן שם בגון חבית בשפת הנהר אינו סימן שהכל פורקים חביותיהם שם כל דבר שיש בו סימן אפי' הוא ברה"ר שהוא נדרס ברגלי בני אדם חשוב סימן: (יד) וסימן הבא מאליו כגון כבר שיש בו מעות ועיגול שיש בו חרס שאין דרך ליתנם בתוכן אלא מאליו נפל לתוכן קסבר רבי יהודה דהוי סימן לפי שפעמים יתן אל לבו לזכור שהוא בתוכו ואומר אותו לסימן ולפיכך חייב להכריז ורבנן סברי דלא הוי סימן והרמב"ן ז"ל כתב דהוי סימן ואיני יודע למה פסק בר' יהודה **וא"א הרא"ש ז"ל פסק כחכמים**: (טו) **המבוין משקל הדבר או מדתו**

מיהו מדוקדק דהו"ל למימר בסימני מצנן וכמ"ש בסמוך וזה יאמר שלא תן ולפיכך דקרי ליה סימני מקום משום דשלא מטבעות בעינן שיהיו עשויים כמגדלים כדי שנדע שדרך היוצא הם: **וכתב** הרמב"ן הא דתניא אין סימן למטבע נראה להפרישם בין ניכר לדוכר לפי שהרבה מהן נמצאים במטבע אחד וכולן דומות אבל אם נתן בה סימן נסתקה היא בכך וכך מחזיר ומה שאמר רבינו דלמרינן דילמא לפוקי לפקה תפתר בשמו כתוב עליה דאע"ג דודאי ידיעת מילתא דדידיה הוות מוסיף אמת הוציא את זו ומאחר נפלה והוא אבד מחרת כיוצא בה והרי היא כבבר שתן בו סימן הא לאו מכי תן בו סימן נסתקה היא בכך וכך אין תוספין כשם שאין תוספין למכירה במציאה מחרת עכ"ל. וכ"כ נמ"י בשם הר"ן דאם נתן בה סימן נסתקה מחזיר שהרי מטבע לעניין זה כשאר כל כלים:

(יח) **ראה** שנפל סלע מחבירו בין החול או בתוך עפר מותר לו ליקחנו שודאי נתייאש דאפילו רואהו שכובר החול או עפר בכברה לחפשו וכו'. מימרא דרבא סה (כו:):

(יט) (יג) **מצא** עמרים קטנים ברשות היחיד כמו שדה זרוע אם ניכר שדרך נפילה באו שם הרי הן שלו וכו' שם (כה:): **אבל** מצאן ברה"ר שהוא נדרס ברגלי בני אדם חשוב סימן: (יד) וסימן הבא מאליו כגון כבר שיש בו מעות ועיגול שיש בו חרס שאין דרך ליתנם בתוכן אלא מאליו נפל לתוכן קסבר רבי יהודה דהוי סימן לפי שפעמים יתן אל לבו לזכור שהוא בתוכו ואומר אותו לסימן ולפיכך חייב להכריז ורבנן סברי דלא הוי סימן והרמב"ן ז"ל כתב דהוי סימן ואיני יודע למה פסק כרבי יהודה ולפיכך הוי סימן ומיעוט שהולכים בה: במקום. טעמא דכריכות ברה"י משום מקום ובבבר שאין בו סימן: **ומכשתפא**. מתגלגל ברגלי אדם ובהמה ואינה נמצאת במקום שנפלה תמלה עכ"ל. ותמה ניכר בתר הכי אמר רב זביד מצמיח דרבא הלכתא כריכות בר"ה הרי הלו שלו ברה"י אי דרך נפילה הרי הלו שלו אי דרך הינוח נוטל ומכריז וזה וזה בבבר שאין בו סימן אבל בבבר שיש בו סימן ל"ש בר"ה ול"ש ברה"י בין דרך נפילה בין דרך הנחה חייב להכריז ופו' רש"י ברה"י אי דרך נפילה הרי הלו שלו דליכא למימר מקום הוי סימן דהא לא ידע היכי נפל מיניה אי דרך הינוח נוטל ומכריז מקום ולא יניחם עד שמא ימצאם עכו"ם ויטלם שמא שכחום הבעלים: ומ"ש רבינו ומקום שהכל רגילים ליתן עד וכו' תינו סימן וכו' עד בגמרא: ומ"ש כל דבר שיש בו סימן תפילו הוא ברה"ר שהוא נדרס ברגלי בני אדם תשוב סימן הוינו כרבא דאמר **סימן** העשוי לידרס לא הוי סימן אלא כדבר שאין בו סימן כגון כבר שיש בו מעות ועיגול שיש בו חרס וכו' קסבר ר' יהודה דהוי משמיה דרבא הלכתא כריכות ברה"י הרי הלו שלו וכו': (יל) **וסימן** הבא מתלוי וכו' ורבנן סברי דלא הוי סימן ורמב"ם כתב דהוי סימן ואיני יודע למה פסק כרבי יהודה ולפיכך משום דאמרינן דע"ע סימן הבא מתלוי הוי סימן תלמת הלכתא היא וכו' סברת הפוסקים היא דכיון דבגמ' אמרינן גבי סימן העשוי לידרס לימת כתנאי וכו' סברוה דכ"ע סימן הבא מתלוי הוי סימן וכסימן העשוי לידרס קמיפלגי ואמר רב זביד מצמיח דרבא מי ס"ד דקא סבר ת"ק סימן העשוי לידרס לא הוי סימן וכו' ככרות בעל הבית בר"ה מתני מכריז תלא בסימן הבא מתלוי קא מיפלגי דת"ק סבר לא הוי סימן ור' יהודה סבר הוי סימן הרי נדחית סברת הסברוה בטעמא ולחיך מיפסר לפסוק הלכה כוותיה גם מ"ש דמשום דקיי"ל במתיקות בבר כל שיש סימן בתיתוכן חייב להכריז וכו' תימו דילמא מיקרי סימן הבא מתלוי תלא דבר שבולתי נעשה אלא בכוונה כגון ככר ובתוכו מעות עיגול ובתוכו חרס מצ"ב בתיתוכא דבבבא המשנה דרובא דרובא הוא נעשה בכוונה: ומ"ש שהרי"ף פסק כרבי יהודה לא נמצא בספרים שלנו שהרי"ף פסק כן מבל מחלוקת הרמב"ם והרא"ש ז"ל תלוי בגי' המשנה דהרא"ש גרים תלו מלאות שלו וכו' מצא פירות מפוזרות וכו' הרי תלו שלו דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר כל דבר שיש בו סימן הרי הוא שלו וכיון דפלוגתא דר' מאיר ור' יהודה היא הו"ל הלכה כר' יהודה: (טו) **המבוין** משקל הדבר או מדתו או מנייניו במקום שמין רגילים לעשות כל הקטנים והמניינים כשוה הוי סימן מבואר כפ' תלו מלאות וכתבתיו ברמ"א סימן זה: ומ"ש

דרישה

תמר מ"מ נימא ליה לתרץ טעמא מכריו לפי שמסתבר לרבינא דקושטא דדיבא סבי הוא להכריז טבעא ושימר הוא סמין ומיוחס לו ומי לא יבוא אוא מדם תלא שלו ולמאי תפסיר אם יכול לומר בבבור עשויים מוא קלת ע"י רגל בסמא ושיא ועוף או ע"י רוח ומיך יסמיך סמובד לומר בבבור עשויים כמגדלים מלאת מוהם ועוד דכל סמנים משות מדעת דלכו לסניסם ועב"ז כמגדל ול"ב מימא של תמר סם לפיכך לא מסתבר סיסיו עשויין כמגדלים סימן מלא הורמא בעלמא הוא שהשמו שם ושלא נפלו דרך נפילה ולסבי מ"מ להכריו תלא טבעא ויימר הוא סימן מנין ומה דבבי דבינו מבואריס כן ל"ל ביתור כדבריס ותוק ועמ"ש עוד בסמוך: בסימני מקום לשון ב"י לשון דבינו שכתב מצויין בסימני במקום שיהו מזוקקין לסולל"ל בסימני מנין וכמ"ש בסמיך וזה יאמר ג' כו ומפשר דקרי ליה סימני מקום משום דג' מטבעות בעינן שיהיו עשויין כמגדלים כדי שנדע שדרך היוצא הם עכ"ל וק"ל להא דשמא מסימן המצויין במקום שהוא בבבר ומבואר בשו"ע ובכי דבינו ובטעמן כמגדלים אין מקוזקין אלא מכריזין ע"כ וכיון דלא קאמר לומר לפי ב"י דס"ל לרבינו דגם בסימן עשויין כמגדלים לאחר בלא מנין אפי' מזוקקין דמגדל הוא סימן אלא שלשיל כתב ס"ל לסימן זה דמנין נמי הוא סימן מצ"ב בשנים אלא מבני מפלו לסימן זה דילמא מתרמוי דמתרמי כך (וכבר כתבתי לעיל דסברת ו' ל"ע) אבל מכתי ק' דהול"ל גם כן מנין לכן הוא ל"ל לסגיס מנין ומקום (וכמ"ש בפרישה) ושמא ס"ל דקאמר בסימנים לשון רבים ומע"ש שלשה הרמב"ד לא הוא מקום סימן גבי מטבעות וכמ"ש לעיל בסמוך מ"מ מפשר דרבינו ס"ל כמיהך סברא שהזכיר הרמ"ם וכלשון הטור, שם אך גם זה דוחק שיסתום רבינו סיפוך משמעות לשון הרמ"ם דמלשון הרמ"ם משמע דעת הרמב"ד לפיקר וכמ"ש לעיל ולפי מה שהסתפקתי לעיל ניבורי מעות מצית ככה נמי שפיר גי' מנין ומקום וקמי' הבבד"ם גם מרישת לרישא ול"ל בד"ם שמוזירין מטבע בסימן דוקא בסימן מנין בשלשה ג' מי בסימן מקום בלישנא מעות אבל בבי כו' וממ"ר בסמוך גבי דדי מסטיין כו' ים ג"כ שמך להגסה זו ע"ש: (יל) ואיני יודע למה פסק כר' יהודה ע' בב"י שכתב דמתלוקת הרמב"ם והרמ"ם ס"ל דמלוי בגירסת המשנה (דהיים פרקין) דהרמב"ם גריס תלו מלאות שלו כו' תלא פירות מפוזרות כו' הרי תלו שלו דברי ר' מאיר ור' יהודה אומר כל דבר שיש בו סימן חייב להכריז כו' וכיון דפלוגתא דר' מאיר ור"י הוי ס"ל הלכה כר"י והרמ"ם לא גרס בגירסת ר"מ תלא סתמא וכיון דמתני' סתמא כתבי הו"ל כרבים דפליגי על ר' יהודה ופסק כוותייהו ויפה כתב שנמצא גם גי' ספרים שלנו כוא

פרישה

מין דל' נפל כתן וק' כתן ומ"ש ניטל ומכריו ובוא מדא דתם שים ל' סימים שם ישתף ויתן סימן מנין ומיוחס לו ומי לא יבוא שוא מדם תלא שלו ולמאי דרך נפילה בא שם ויאזוקם לעפסו והרמב"ם ס"ל כיון דים להסתפק שמא הניח שם לא יגע בו שיהא בעלין למכיו ויטלנו משכ"ב כשיטלנו ויבוא זה וילמא שמיון במקומן יתייאש ומשו מהן בשמתו שכבר נתפזרו וע"ל ס"ם ר"ם סי"ל בפרישה בדין מצאו במקום המשתמר קלת דכתבתי בפרישה דגם שם פליגי הרמ"ם והרמב"ם בכיוצא בזה ס"ל. וכ"כ נמ"י בשם הר"ן דאם נתן בה סימן נסתקה מחזיר שהרי מטבע לעניין זה כשאר כל כלים: (יח) ראה שנפל סלע מחבירו בין החול או בתוך עפר מותר לו ליקחנו שודאי נתייאש דאפילו רואהו שכובר החול או עפר בכברה לחפשו וכו'. מימרא דרבא שם (כו:): **אבל** מצאן ברה"ר שהוא נדרס ברגלי בני אדם חשוב סימן: (יד) וסימן הבא מאליו כגון כבר שיש בו מעות ועיגול שיש בו חרס שאין דרך ליתנם בתוכן אלא מאליו נפל לתוכן קסבר רבי יהודה דהוי סימן לפי שפעמים יתן אל לבו לזכור שהוא בתוכו ואומר אותו לסימן ולפיכך חייב להכריז ורבנן סברי דלא הוי סימן והרמב"ן ז"ל כתב דהוי סימן ואיני יודע למה פסק כרבי יהודה ולפיכך הוי סימן ומיעוט שהולכים בה: במקום. טעמא דכריכות ברה"י משום מקום ובבבר שאין בו סימן: **ומכשתפא**. מתגלגל ברגלי אדם ובהמה ואינה נמצאת במקום שנפלה תמלה עכ"ל. ותמה ניכר בתר הכי אמר רב זביד מצמיח דרבא הלכתא כריכות בר"ה הרי הלו שלו ברה"י אי דרך נפילה הרי הלו שלו אי דרך הינוח נוטל ומכריו וזה וזה בבבר שאין בו סימן אבל בבבר שיש בו סימן בבבו תלא ס"ל בר"ה ול"ש ברה"י בין דרך נפילה בין דרך הנחה חייב להכריז ופו' רש"י ברה"י אי דרך נפילה הרי הלו שלו דליכא למימר מקום הוי סימן דהא לא ידע היכי נפל מיניה אי דרך הינוח נוטל ומכריו מקום ולא יניחם עד שמא ימצאם עכו"ם ויטלם שמא שכחום הבעלים: ומ"ש רבינו ומקום שהכל רגילים ליתן עד וכו' תינו סימן וכו' עד בגמרא: ומ"ש כל דבר שיש בו סימן ר"ל שעליון הסימן עליו ומ"ש **שפילו** הוא ברה"ר שהוא נדרס כו' ר"ל שסרה"ר הוא נדרס ברגלי אדם ובהמה וה"ל שבאו אתנייהו ומ"ש **שלא** נתפזרו ממנו בשבינו שהסימן כבר נתבטל בדריסת סרגל שדרסין עם קמ"ל ומש פליגי שלש קמ"ל בגמרא לכריכות קטנים בר"ה שלינו מייב להכריז ה"ט משום דלית בהו סימן בגוף

וכריכות גדולים בר"ה **חייב להכריז אע"פ שאין** בו סימן משום דמקום הוא סימן וכמ"ש לעיל בסמוך ועיין בגמרא **(דף כ"ב)**: (יל) ואיני יודע למה פסק כר' עבד"ה **כמוצא**

הדושי הגהות

שכתב בסוף כ"ב ואי לאו דמיסתפינא הייתי מגיה ומחפכו **שבבא ותרי אע"פ שהם** וכו' צ"ל אחר דברי **תראב"ד** ועל דבריו **קאי** ועכ"פ נ"ל **שלדברי** הראב"ד כ"ב ובין כך **ביון שהביא** להראב"ד באותובה מכח שדעתו ס"ל דמקום לא הוי סימן וכיון שכן צריך לחכריז שבעא ואבדוה צריך שיאמר מציגא ומש"ה (כתב) [כ] **אע"פ שלא** איתרמי אינו חייב להכריז ובשיטתו הלך רבינו וכו' ע"ל והך רבינו קאי על הרב אלמכי:

וס"ש לפיכך המוצא מחטין וצינורות ומסמרים שם מצמן אחד אחד הרי הן שלו וכו' ולו יתר והוא ליה כדין ג' מטבעות שמצא מחטין מצמתי וזה נותן סימן במנין ד' או ו' ולו יתר והוא ליה כדין זכו : (כד :) תלו הן כלים חדשים שלא שבעתן העין שמינו חייב להכריז עכו"ל הגהות אשר"י פ' כיצד הולכין אחר רוב הנמצאים ופ' הזהב (ב"מ נט.) ומיהו היכא דאיכא רוב מחטין ומיעוט מסמרים ומיעוט מחטין ומיעוט מסמרים ואבד אחד מהם אינו יודע אי מרוב אי ממיעוט אי ממיעוט אי ממיעוט מי אמרינן כיון דאי מרוב מיעוט ומיעוט לא מחייב ליה אלא חומשא דמיעוט ומיעוט ומיעוט לא מחייב ליה אלא חומשא דמיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט לא מחייב ליה אלא חומשא דמיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט לא מחייב ליה אלא חומשא דמיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט לא מחייב ליה אלא חומשא דמיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט לא מחייב ליה אלא חומשא דמיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט לא מחייב ליה אלא חומשא דמיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט ומיעוט לא מחייב ליה אלא חומשא דמיעוט ומ

(יט) **וכן** כלי ופירות וכו' עד וכן כתב ג"כ הרמ"ך ז"ל • כתב ב"י והרמ"ך כתב פרט"י ופי' התוספות ולפ"ז הכריע ולכן מני תמה על מה שאמר רבינו על דברי ר"י וכ"כ ג"כ הרמ"ך ז"ל עכ"ל ולפע"ד נראה דמוכרח הוא לפרש דס"ל כפי' ר"י מדכתב אח"כ ונקטינן לחומרת מכל הני שיעורי וכו' עד דרב ספת לא פליג משיעורי דרב זביד דמפליג בין כוכא וכיתנא ובין צנא ופירי עכ"ל לדריך בימור לדמיזה צורך כתב הר"פ לא פליג וכו' ונראה ודאי דרצונו לומר דהא דפסק לקולא בדאית ליה חוגניס אפילו מהדר חפיס לאו דוקא דאית ליה היינו טעמא משום דרב זביד משני למתניתין דאית ליה פירות בלא חוגניס אבל אית ליה חוגניס אפילו מהדר חפיס לפירי בלא חוגניס ולפ"ז [של מוצאן] זאת היא דעת הרמ"ך ומ"ש הר"פ לא פליג וכו' ליתן טעם לפסקו וכיון דטעם זה אין לו מקום אם לא ע"פ פר"י ולא ע"פ פרש"י דמפרש דרב זביד מוקי ליה למתני' בכוכא וכיתנא מכלל דלספכים הרמ"ך לפר"י דרב זביד מוקי למתניתין בצנא ופירי ודוק : (כ) **המוצא** דבר שאין בו סימן וכו' עד סוף הסימן • נראה דלא"ג דמוצאו במקום חוגניס לצנא • ופירש רש"י הא כלי ולפניו פירות • הרי אלו של מוצאן ואע"פ שהכלי לבעל הסימן : מקצתן בכלי וכו' • הדבר מוכיח דהכך דעל גבי קרקע הוא ואינו להחזירם למי שאין סימן בכלי וכן מעות לבעל הכיס : מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן • כגון מעות לפני הכיס חייב להכריז על הכל וינתנו המעות לבעל הכיס : הא בעל הסימן ונטל את שלו • את הכיסו ואמר אין המעות שלי זכה הלה במעות : הא דקתני הרי אלו שלו בכוכא וכיתנא • גיגית מוטלת ופשתן לפניה דודאי היא פשתן לאו מכוכא נפל דאי מיניה נפל הוה משתייר בה והוא הדין לכיס ולפניו מעות מהאי טעמא והאי דתניא חייב בצנא ופירי דעבדי דרקי ופלו מיניה כולהו : הא דקתני חייב בדמשתייר ואיכא למימר הכך דמשתייר מיניה נפול והאי דלא משתייר כיון דסתם צנא יש לו חוגניס לתוכו אי מתוכו נפל הוה משתייר ליה לחוגניס מעכבי ליה • ס"ג הא והא דלא משתייר ליה מידי הא דאית ליה חוגניס לאו מיניה נפיל דאי מיניה נפיל הוה משתייר ליה מידי • והתוספות כתבו הא בכוכא וכיתנא פי' רש"י דמתניתין בכוכא וכיתנא ודקא דקתני מצא פירות וי"ל דכיתנא מיקרי פירי כדאמרינן בב"ר ויבא קין מפרי האדמה זרע פשתן הביא ודוחק ונראה דמתניתין בצנא ופירי דכיון דאין הפירות מחוברים יחד אילו אין הכלי נפלו ליה קצת נשאר מהן בכלי אבל פשתן שקשור ביחד יכול להיות שבכלי היו ונפלו ור"ח פירש דפריך אמאי דקתמר מקצתן על גבי קרקע חייב להכריז ורמינהו מצא דבר וכו' הא בעל סימן ונטל את שלו זכה המוצא כמה שבידו היינו מה שבתוך הע"פ שיש בפניס קצת פירות ומפילו בעל כלי תומר שכולן שלו ולפי זה נרסינן בסמוך הא והא דתשתיירו דמיד עכ"ל והרמ"ך כתב פרט"י ופי' התוס' ולא הכריע ולכן מני תמה על מ"ש • רבינו על דברי ר"י וכ"כ ג"כ הרמ"ך ז"ל • וכתב הרמ"ך נקטינן לחומרת מכל הני שיעורי לעיכוב מצוי דרב ספת היכא דתשתייר ליה להכריז אי אפשר אלא מקצתן ומקצתן על גבי קרקע אבל אם אין כולן בתוכו אלא מקצתן ומקצתן על גבי קרקע אבל אם אין מהם כלום בתוך הכלי אם אחורי הכלי כנגד הפירות אז בכל ענין הם של מוצאן ואם פני הכלי נגד הפירות רואין אם יש לכלי אוגניים אז הפירות של מוצאן שאילו היו בכלי לא היו נופלים מתוכן שהאוגנים מעכבין אותן ואם אין לו אוגנים אז מחזירים הכלי אגב הפירות וכל זה בצנא ופירי אבל בכובא וכיתנא לרש"י ז"ל בכל ענין הם של מוצאן ולר"י בכל ענין הן של הנותן סימן בכלי וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל : (כ) המוצא דבר שאין בו סימן אינו חייב להכריז כדפרישנא ואם הוא דבר שאפשר שיבירנו בעליו בטביעות עין כגון שהוא ישן ונשתמש בו כבר אם התובעו ת"ח ואומר שמבירו בטביעות עין שזהו הכלי שנאבד לו חייב להחזירו : (כא) לפיכך המוצא במקום שתלמידי חכמים מצויין שם כגון בבית המדרש חייב להכריז שלא נתייאשו הבעלים שאומרים המוצאו במקום שתלמידי חכמים יושבין הושב של ת"ח ומשיבו

(יט) וכן כלי ופירות בתוכו וכיס ומעות בתוכו מחזירין הפירות אגב הכלי והמעות אגב הכיס אפי' אם אין כולן בתוכו אלא מקצתן ומקצתן על גבי קרקע אבל אם אין מהם כלום בתוך הכלי אם אחורי הכלי כנגד הפירות אז בכל ענין הם של מוצאן ואם פני הכלי נגד הפירות רואין אם יש לכלי אוגניים אז הפירות של מוצאן שאילו היו בכלי לא היו נופלים מתוכן שהאוגנים מעכבין אותן ואם אין לו אוגנים אז מחזירים הכלי אגב הפירות וכל זה בצנא ופירי אבל בכובא וכיתנא לרש"י ז"ל בכל ענין הם של מוצאן ולר"י בכל ענין הן של הנותן סימן בכלי וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל : (כ) המוצא דבר שאין בו סימן אינו חייב להכריז כדפרישנא ואם הוא דבר שאפשר שיבירנו בעליו בטביעות עין שזהו הכלי שנאבד לו חייב להחזירו : (כא) לפיכך המוצא במקום שתלמידי חכמים מצויין שם כגון בבית המדרש חייב להכריז שלא נתייאשו הבעלים שאומרים המוצאו במקום שתלמידי חכמים יושבין הושב של ת"ח ומשיבו

(יט) **ומ"ש** וכן כלי ופירות בתוכו וכו' אפי' אם אין מהם כלום בתוך הכלי כנגד הפירות מזה פשוט דאפי' אם כלוס בתוך הכלי מס מחזירין הפירות אז בכל ענין הס של מוצאן ואס פני הכלי נגד הפירות רואים אס יש לכלי אוגניס וכו' אס (ד' כה :) אס אין לו אוגניס אז הפירות של מוצאן הם ואס אין הכלי מונח על הפירות אלא הפירות מונחים בתוכו אפילו הכי הכלי והפירות שלו הם וא

ז"ל דהכרזה זו מיהא מלא נפקי כנסיות ובפתי מדרשות מקום שת"ח מצויים שם ואין מכריזין מלא פעמים שלא ימהרו ב"ן ז"ל פי' שלא ימהרו כן מלא במוצא במקום שת"ח מצויים שם : ומ"ש או הבית שלוש וכו' מפורש בהלכות בפ' מלו מציאות והיא מימרת בפ' הבא על יבמתו (סה :) עכ"ל • ומפשט דברי הרמב"ם נראה דמפילו מצא במקום שאין ת"ח מצויים שם גם בת"ח ואמר יש לי טביעות עין בכלי שאבדתי חייב להחזירו לו וכו' וכ"ל דכיון שהאיבד הוא ת"ח כשמרגיש שאבד ת"ח מפיימא לפי שהוא יודע בעצמו שלא נתן לו סימן אינו מתיישב לפי טביעות עין כתבו בהגהות מיימוני (פ"ב מהלכות גזילה ואבידה הל' ט"ו) דאפילו מצא המוצא מרכז יכול לומר למוכר מי מכרת לי ואם היה מזכיר סימן הכלי אפילו לא היה מוכר מחזירו לו ואפילו לא היה מוכר מחזירו לו אם יש לו טביעות עין בכלי שאבדתי וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מהלכות גזילה ואבידה הל' ט"ו ע"ש • וכתב הרב המגיד דמשמע מדבריו דאפילו אין לו טביעות עין בכלי אלא שיודע בו בודאי שהוא שלו מחזירו לו וכ"כ הרב המגיד בפ"ה מהלכות גזילה ואבידה הל' ט"ו ע"ש • וכתב הרב המגיד דמדברי הרמב"ם נראה דאפילו אין לו טביעות עין בכלי אלא שיודע בו בודאי שהוא שלו מחזירו לו ואפילו לא הביא סימן בדבר ואפילו לא היה מכיר הכלי מתחלה

פס דברי הרמב״ם ורבינו: ומס מין דרכו ליטפל בה בעיר וכו׳ עד סוף הסי׳ כתב ב״י שדעת הרא״ש היא ט״פ גירסת הספרים שהפילו בשדה חייב להחזיר ורבינו שכתב לדעתו יחזירנה מן השדה וכו׳ לק דק עכ״ל ושרי ליה מתריה דמסכנית הרא״ש דברי הלפסי וגירסתו ופי׳ דבריו כמסקנתו ולפי הכי ס״ל להרא״ש כי זה הוא דרכו של רבינו בפסקיו שכך הוא מסקנתו כאחרונה: ומ״ש אלא יחזירנה מן השדה עד שיגיענה לעיר ואז יניחנה. לק קשיא מהכיסה נתחייב בה ללא תנקטה נמי בריייתא דלהדרה הוליכה למקום המשתמרת יותר מבשדה כ״כ בתשוי״ ע״ש.

הגיה

לבעליה אע״פ שלא היה מטפל בה אילו היתה שלו ואם אין דרכו ליטפל בה בעיר מפני שהוא מתבייש מבני העיר ודרכו ליטפל בה בשדה שלא מתבייש ומצאה בשדה מיבעיא ולא איפשיטא והרמב״ם ז״ל כתב אם מצאה בעיר אינו חייב ליטפל בה מצא בשדה חייב להחזירה אע״פ שנבנם לעיר ואין דרכו בכך עד כאן וא״א הרא״ש ז״ל כתב ראיתי מפרשים כיון דלא איפשיטא אזלינן להומרא וחייב להחזיר בשדה וכיון דאיחייב איחייב אף בעיר ואדרבה נ״ל כיון שפטרה תורה הזקן שלא לזלזל בכבוד תורתו אסורא הוא גבי דידיה אם יזלזל בכבוד תורתו במקום שאינו חייב אלא יהזירנה מן השדה עד שיביאנה לעיר ואז יניחנה:

רסד (ס) **מי** שאבדה לו אבידה ופגע באבידתו חבירו אם יכול להחזיר שניהם חייב להחזיר ואם לאו יחזיר את שלו שאבידתו קודמת ואפי׳ לאבידת אביו ורבו כדדרשינן מאפס [כי] לא יהיה בך אביון ומיהו אע״פ שלא חייבתו תורה אין לו לאדם לדקדק הרבה ולומר אקדים את שלי אם לא בפסידא דמוכח שאם ידקדק הרבה בדבר סופו לבוא לידי עניות פגע באבידת אביו ובאבידת רבו אם אביו שקול נגד רבו של אביו קודמת ואם לאו של רבו קודמת בד״א (א) ברבו מובהק שרוב

לרשות בעלים המשתמרת ההולך בדרך הטוב והישר וכו׳ ומע״ש שהיה לפי כבודו ודין זה לאיסה לפי כבודו אין זה מקומו ואיתרו כדי לכתוב קודם לו סהיה דבעל חייב לטפל בה וכו׳ דהוי טעמא משום ניגרי בריייתא דלילף מינה דהכיסה מהאי טעמא הוא: ומה שאמר ואם אין דרכו ליטפל בה בעיר מפני שהוא מתבייש מבני העיר ודרכו ליטפל בה בשדה וכו׳ מיבעיא ולא איפשיטא כפ׳ אלו מציאות ולא איפשיטא להו דרכו להחזיר בשדה ואין דרכו להחזיר בעיר מי אמרינן בשדה מעליא בעינן וכיון דלאו דרכיה להחזיר בעיר לא ליחייב או דילמא בשדה מיהת הוא דליחייב ליה וכיון דליחייב ליה בשדה ליחייב ליה בעיר תיקו וכתב הרמ״ך דאיתי גדולים שפסקו כיון דלא איפשיטא אזלינן לחומרא ומיחייב להחזיר בשדה וכיון דליחייב ליחייב אף בעיר וירחמה לי כיון שפטרה תורה את הזקן שלא לו לזלזל בכבודו מיסור הוא לגבי דידיה שמזלזל בכבוד התורה במקום שלין חייב ומשום שפק ממון הכרו מס הוא חייב בו לא יזלזל בספק איסור ורב אלפס כתב דרכו להחזיר בשדה ואין דרכו להחזיר בעיר בעיא ולא איפשיטא הילכך לא יחזיר בעיר גרסה דכספרו היה כתוב מי אמרינן בשדה מיהא דרכו להדורי אי דילמא בשדה מעליא בעינן וכיון דלא איפשיטא אזלינן לחומרא ומיחייב להחזיר בשדה ומס לא ליחייב בעיר לא מיחייב בשדה ופסק הרמ״ם דאיתי גדולים שפסקו כיון דלא איפשיטא אזלינן לחומרא ומיחייב להחזיר בשדה וכיון דליחייב ליחייב אף בעיר וירחמה לי כיון שפטרה תורה את הזקן שלא לו לזלזל בכבודו מיסור הוא לגבי דידיה שמזלזל בכבוד התורה במקום שלין חייב ומשום שפק ממון הכרו מס הוא חייב בו לא יזלזל בספק איסור ורב אלפס כתב דרכו להחזיר בשדה ואין דרכו להחזיר בעיר בעיא ולא איפשיטא הילכך לא יחזיר בעיר גרסה דכספרו היה כתוב מי אמרינן בשדה מיהא דרכו להדורי אי דילמא בשדה מעליא בעינן וכיון דלא איפשיטא אזלינן לחומרא ומיחייב להחזיר בשדה ומס לא ליחייב בעיר לא מיחייב בשדה ופסק הרמ״ך

(כ) **הניח** אבידתו וכו' אין לו אלא שכרו הרמוי לו כיצד שטף נהר המורו ואתור חבירו וכו' אין לו אלא שכרו משנה כפרק הגוזל בתרא (קטו:) : (נ) **ומ"ש** בד"א שהיה בעל החמור שם וזה לא התנה אבל אם לא היה שם או שהיה שם וזה התנה עמו אם במשנה אם אמר לו אציל את שלך ואתה טוען לי דמי שלי שהתנה כך בפני ג' חייב ליתן לו ואם"ס אלא שכרו משנה כפרק הגוזל בתרא דף קמ"ח ע"ב ובמ"ש ז"ל כפרק ג' מהלכות גזילה וכתב הרב המגיד יראה לו לרב ז"ל ממה שמצינו בגלו מציאת (ל:) מתנה בפני היא דין כלותה שיתבאר למטה ט"כ : ומה שכתב רבינו אבל אם היה שם אם שהיה שם בד"ה ז"ל דהא דתנן לו אלא שכרו ואינו מצלם לו דמי חמורו שטבע י"ל כשהיה יכול להציל ע"י הדחק דתנן לו אלא שכרו הראוי לו כיצד שטף נהר המורו וחמור חבירו שלו שוה ק' ושל חבירו שוה מאתים והניח שלו והציל של חבירו אין לו אלא שכרו : (ג) בד"א שהיה בעל החמור שם וזה לא התנה אבל (ג) אם לא היה שם או שהיה שם וזה התנה עמו ואמר לו אציל את שלך ואתה תתן לי דמי המורי או שהתנה כך בפני ג' חייב ליתן דמי חמור שלו אפילו (ד) עלה שלו מאליו : (ד) ירד (ה) להציל ולא הציל אין לו אלא שכרו הראוי לו : (ה) וכן שנים שפגעו זה בזה וזה [יש] בידו כד של דבש ונסדק כד של דבש ושפך זה את יינו והציל הדבש לתוך החבית שלו אין לו אלא שכרו הראוי לו : (ו) ואם אמר לא אשפוך את יינך להציל הדבש עד שתתן לי דמי יינך או שאמר כך בפני ב"ד חייב ליתן לו דמי יינו ואם הוא בענין שאם לא היה מציל הדבש היה נשפך לארץ ונפסד אז הוי כמו

רסד (ג) **הניח** אבידתו וכו' אין לו אלא שכרו • ומ"ת ולימא ליה מהפקירא קא זכיגא כדאמר בסמוך סעיף ו' נכי דבר כגר עי' רש"י נפ' בתרא דב"ק דמיירי הכא דגם בעל היאמר היה יכול להציל חמורו ע"ש (בדף קטו"ו תחלת ע"ב) וכ"כ התוס' בפ' מ"מ (דף ל"ח) בד"ה אם יש עם ב"ד ול"ל דהא דתנן לו אלא שכרו ומינו מצלם לו דמי חמורו שטבע י"ל כשהיה יכול להציל ע"י הדחק דתנן לו אלא שכרו הראוי לו כיצד שטף נהר המורו וחמור חבירו שלו שוה ק' ושל חבירו שוה מאתים והניח שלו והציל של חבירו אין לו אלא שכרו : (ג) בד"א שהיה בעל החמור שם וזה לא התנה אבל (ג) אם לא היה שם או שהיה שם וזה התנה עמו ואמר לו אציל את שלך ואתה תתן לי דמי המורי או שהתנה כך בפני ג' חייב ליתן דמי חמור שלו אפילו (ד) עלה שלו מאליו : (ד) ירד (ה) להציל ולא הציל אין לו אלא שכרו הראוי לו : (ה) וכן שנים שפגעו זה בזה וזה [יש] בידו כד של דבש ונסדק כד של דבש ושפך זה את יינו והציל הדבש לתוך החבית שלו אין לו אלא שכרו הראוי לו : (ו) ואם אמר לא אשפוך את יינך להציל הדבש עד שתתן לי דמי יינך או שאמר כך בפני ב"ד חייב ליתן לו דמי יינו ואם הוא בענין שאם לא היה מציל הדבש היה נשפך לארץ ונפסד אז הוי כמו

שרוב חכמת תורתו שלמד היא ממנו : (כ) הניח אבידתו והחזיר של חבירו אין לו (ב) אלא שכרו הראוי לו כיצד שטף נהר המורו וחמור חבירו שלו שוה ק' ושל חבירו שוה מאתים והניח שלו והציל של חבירו אין לו אלא שכרו : (נ) בד"א שהיה בעל החמור שם וזה לא התנה אבל (ג) אם לא היה שם או שהיה שם וזה התנה עמו ואמר לו אציל את שלך ואתה תתן לי דמי המורי או שהתנה כך בפני ג' חייב ליתן דמי חמור שלו אפילו (ד) עלה שלו מאליו : (ד) ירד (ה) להציל ולא הציל אין לו אלא שכרו הראוי לו : (ה) וכן שנים שפגעו זה בזה וזה [יש] בידו כד של דבש ונסדק כד של דבש ושפך זה את יינו והציל הדבש לתוך החבית שלו אין לו אלא שכרו הראוי לו : (ו) ואם אמר לא אשפוך את יינך להציל הדבש עד שתתן לי דמי יינך או שאמר כך בפני ב"ד חייב ליתן לו דמי יינו ואם הוא בענין שאם לא היה מציל הדבש היה נשפך לארץ ונפסד אז הוי כמו

דרכי משה

(ב) כתב הר"ן פ"ב דיני גזירות דף תקל"ה ע"א דהעושה טובה להבירו אין אומרים שבמתנה עשה לו אלא יש לו ממנו שכרו • כתב בהגהת מרדכי התדשים פרק הגוזל דף נ' ע"ב אדם שהציל ספרי חבירו עם ספריו וצריך ליתן ממון מפני ההצלה שמא א"צ ליתן לו אפילו שכר טרחו דהא דאמרינן שפך יינו יש לו שכר טרחו היינו דידוע דקא טרח בשביל חבירו אבל הכא נותבין לטרוח בהצלת ספריו ומשמיא הוא דרחימו על חבירו עכ"ל ר"י מפרי"ש ונראין דבריו בדלא הוצרך להרבות שכר בשביל חבירו אבל בהוצרך להרבות פשיטא שחייב וכ"ם בתשובת מהר"ם פד"ו סימן ס"ג בתשובותיו ע"ש ועוד נ"ל דוקא שירד תחלה להציל שלו אלא שהציל גם של חבירו עמו אבל אם ירד תחלה על דעת שניהם חייב ליתן שכרו דמאי חזית דאזיל בתר דידיה ולא בתר חבריה ומאחר שהציל הוי כאילו הציל חמור חבירו דחייב לתת לו שכרו כנ"ל ובתשובת מוי' השייכים להלכות גזילה ואבידה [כתב] דיש ס"ל דאין חייב להחזיר אבידה כשהבעלים עמה ור"י חולק ע"ש : (ג) וכ"ם בפי"ו מ"א מהלכות גזילה ואבידה הכי] דף קמ"ז ע"א שהאריך בזה : (ד) וכתב נ"י פרק הגוזל בתרא דף מ' מיהו שלו הפקר וכל הקודם בו זכה : (ה) כתב מוהר"ם פד"ו בתשובה סימן ס"ג על הראוין ושמעון שנחבשו על נפשם ועמד שמעון והוציא הוצאות על זה ובתוך כך יצא ראובן ונו המאסר ופסק שם דאפילו התבה עכו תחילה לשלם לו דומה כמאן דירד להציל ולא הציל דאין לו אלא שכרו וכאן אפילו שכר אין לו דהא לא נהנה ראובן במה שהוציא ולא דמי לירד

פרישה

לכן נסופו יבוא לידי כך וסוף ע"ד שמחר שכתוב מגורת רשע [סימן] מגומגו ונ"ל דמוסב כורגל בפרוי דמיכאי לומר דקדוקי עניות לפי שהעניות גרם לו שהקדוק וכמ"ש וק"ל : (נ) שפך כסר חמורו כו' עד סוף הסימן מקור דבריהם שלהו שהם ממשנה וגמרא דפ' שבועל בתרא (דף קטו"ו) ועבד"ר בסימן וס ובסימן רס"ס ושם כתבתי לשון הגמרא ולשון הרמ"ם ויתיהורו בם"ד : שלו שוה מאה ושל חבירו שוה ר' דמל"כ מה היה דפתו של זה שהניח שלו למדנו ומכל של מבירו מלא שוה שהניח שכר טיעול ממבירו יותר מכדי שיעור חמורו : אין לו אלא שכרו כפי מה שהניחים לפועל בטל לכאיל חמור מבל שכרו מיסה טוב ואינו מיחשב שכר השבת שבידה דהא לא נגרע כלום שלו מחמור שלו מחילו היה לו מלאכה בשוה ובשם כלומר שהניח לו מבירו ומכל

כמה פועלים אין זה גלגל כשאר אבידה שאפשר להניח וכל ישראל מחוייבים להניח בחנם אם אין לו הפסד ביטול מלאכה ואם יש לו הפסד משלם לו כפועל בטל ועיין מזה מן הרמוי הילכך כאן נמי משלם לו הרמוי הפסד חמור כלבד ועיין במ"ש בסימן שאחר זה :

רסה (ע) **הרואה** את האבידה וכו' עד סוף הסימן . הכל מפסקי הרא"ש סוף פ' ג"מ ויכיח למידק דכאן כתב ואם אינו אם לא גלגל ג' שלו קודם ופי' התוספות בפרק ג"מ דהטעם הוא לפי שאם יזיד לא יעשה לו כל מה שהיה משתכר במלאכתו אלא משלם לו כפועל בטל בלבד ומאי שנא משתף יהר את חמורו וכו' בסימן הקודם דאם אינו אם לא ג' חייב לשלם לו כל דמי חמורו ויש לומר דכי היכי דבשותף במלאכה תקנו חכמים שישלם לו כפועל בטל אם אינו אם לא ג' דזהו מן הרמוי הכי נמי גבי שתף יהר חמורו מן הרמוי הוא לשלם לו הפסד חמורו וכאן וכאן אינו חייב לא להניח את מלאכתו ולא להפסיד את חמורו אלא אם רצה בכך ועושה מעצמו מיהו היכא לפלוגי דיניהו דבשותף במלאכה בחומר לו הצד ונתן לך כל שכרך חייב להשיב אף אם לא ירצה מצד גבי חמור תפילו בחומר לו הלל את חמורי ותן לך כל הפסד חמורך או תפילו תתן לך יותר ממה שעוה חמורך יכול הלה לומר בחמור שלי מני רוצה ודכוותיה גבי חבית של יין תפילו יאמר לו שפוך ייגך והלל את דבשי ושלם לך דמי ייגך יכול הלה לומר דיין שלי מני רוצה לגלח דמי למלאכה שחייב אלא לשכרה ולא ירצה אלא עושה שכרו בחנם של מלאכה אבל כאן הוא צריך לגופו של חמור וגופו של יין מיהו ולאי היכא עושה שכרו בחמור וחיין חמור ויין כעושה מלאכה וכשמשלם לו הפסד חמורו והפסד היין חייב להשיב אף אם לא ירצה ומשתף

כמו הפקר וכל מה שיציל לעצמו הוא : (ז) היה בא זה בדבש וזה בא בקנקנים ריקנים ונסדק בד הדבש ואמר בעל הקנקנים איני מציל את הדבש עד שתתן לי חציו או כך וכך דמים וקבל עליו בעל הדבש אין לו אלא שברו הראוי לו כיון שלא (ז) הפסיד בלום וביוצא בו : (ח) הרי שהיה בורח מבית האסורים והיה מעבורת לפניו ואמר לו טול דינר והעבירני אין לו אלא שברו היה צייד וא"ל בטל מצודתך והעבירני צריך לתת לו כל שברו :

רסה (ע) **הרואה** את האבידה חייב להשיבה בחנם בד"א שהוא בטל אבל אם הוא עוסק במלאכה יכול לקבל עליה שכר : (ג) ולא יטול כל שכר ביטול מלאכתו בגון

ואמאי וניחא ליה משטה ליכי דך מי לא תניא הרי שהיה בורח מבית האסורין והיקף מעבורת לפניו אמר לו טול דינר והעבירני אין לו אלא שברו הא לא אלא לסיפא ואם אמר לו טול דינר זה בשכרך והעבירני נותן לו שברו משלם אפי' שנא ריפא ומ"ש סיפא אמר רמי בר חמא בצייד השלה דגים מן היס דאמר לו אלא לסיפא בחורש בזוזא . ופרש"י דאפסדתן בורח בזוזא . והיינו דשכרו דקתני טול דינר שאתה מפסיד כאן ותעבירני נותן לו אותו ואפי' נמי הרי הפסידו ניכר ע"כ ל' . ומשם יש ללמוד לזה גם בקנקנים ריקנים דאע"פ שהתנה עמו אין לו אלא שברו מאחר דלית ליה פסידא ון קודם שיפסיד הדבש לאדון שפך הדבש זה את יינו והציל את הדבש לתוך הכלי של דבש וקודם שיפסיד הדבש לאדון שפך הדבש בא"ז בשם ר' שמחה דצריך ליתן לו כל מה שפסק מאחר שרגילין ליתן עליו הרבה

ובריש

דרישה

היה בא זה בדבש וזה בא בקנקנים ריקנים ונסדק בד הדבש ואמר בעל הקנקנים איני מציל את הדבש עד שתתן לי חציו או כך וכך דמים וקבל עליו בעל הדבש אין לו אלא שברו הראוי לו כיון שלא הפסיד בלום וביוצא בו הרי שהיה בורח מבית האסורים והיה מעבורת לפניו ואמר לו טול דינר והעבירני אין לו אלא שברו היה צייד וא"ל בטל מצודתך והעבירני צריך לתת לו כל שברו

רסה (ע) **הרואה** את האבידה חייב להשיבה בחנם בד"א שהוא בטל אבל אם הוא עוסק במלאכה יכול לקבל עליה שכר : (ג) ולא יטול כל שכר ביטול מלאכתו

סלקוט להסמ"ג : בטל מצודתך כו' צריך ליתן לו כל שכרו מרמה רי"ל כל מה שפסק לו אמאי טועה ותע"ג דבגמרא קאמר טעמא דמילתא משום דמ"ל מפסדתן כוותא בוזא ס"ט משום דקאי שם כשפסק לו דינר בשכרו אבל ס"ס טפי ממי שכשפסק לו יותר מס"ט גופא דסא יהוא דגם בוזא דסא דינר לאו מילתא דפסדיה אלא כיון דסיס יכול להשיה שפיר טפי דנר וסיפוכו דסא לפני זה כתב אין לו אלא שברו כמו שפסק עמו ס"ס מס פסק עמו שכתב ז"ל אם יש ב"ד או בעלים ותנהג צריך ליתן לו כל שברו מלגו אף מס פסק לו יותר מן הרמוי לו מידי דסוס לטול דינר והעבירני לנותן לו כל שברו משלם דאי"ל מפסדתן כוותא בוזא וכיון דיש לו קלא הפסד יטול כל מה שפסק לו ע"כ . ודבריו צריכין ביאור שאיפה שכר בטלתו ממלאכתו כשהתנה עמו לנייד שהתנה עמו ליתן לו יותר ממנו וכמ"ש הרא"ש בשמו אם וכ"ל ומ"ש הרא"ש אף אם פסק לו יותר מן הרמוי ר"ל יותר מן הרמוי כפי דרך בני אדם שמומרים לו כמה אתה רוצה ליקח לבטל ממלאכתך הכביד ולעסוק בהשהה כזו והתנה עמו ביותר על שיעור דמי שכירותו ממלאכתו ואמר כך סיים וכתב דיטול לנייד כל מה שפסק עמו וכ"ל דטעמו מפני שאין הפסדו במבוטל מלידו יותר ממה שכירותו ויכול לנייד לומר כ"כ דגים סיו עולין במצודתי כמו שכשכר שפסקתי עמו נמלא דאין כאן יתרון בשכרי ומה שכתב הרא"ש בתמיה טעם ז"ל כיון שיש לו כל מה שפסק עמו לא כ"כ גלגל ליתן לו יותר ממה שפסק עמו ם"ס ליטה בתיו לנייד דא"כ ליתן לו גלגל שכרו הרמוי לו ומ"ם סיפא בנייד לדריך ליתן לו כל מה שהתנה עמו ומקמר דשתי נייד דשב"פ יש לו קלא הפסד אף אם נותנין לו שכר הטבורה במה שניטל מצודתו ומכי תפקה מדין שכר הרמוי לו ואין אנו יכולין לשער שיעור הפסדו ומ"ס לדריך ליתן לו כל מה שהתנה עמו כיון שאפשר הוא שכ"כ יש לו הפסד אף אם נותנין לו יותר ממה שהתנה עמו ואין כן בקנקנים ריקנים דאין לדריך ליתן לו כל מה שהתנה עמו מלא שברו הרמוי לו וכמו שסיים רבינו שם בטעמו כיון שלא הפסיד כלום ותפתא ם"ם דכתב גם כן בהמ"ס הנ"ל ז"ל בנייד לנותן לו כל מה שהתנה עמו וכל כיוצא בזה דמשום גם שאר עניינים לנייד כשפסק בניוצא בו ור"ל בניוצא בו לו היה לו הפסד כשיעור שפסק עמו ודיימה הרא"ש כל דמי תמורו ויינו שהוא מחויב למיה בנתינת פסיקה כל שכרו לנייד אף שאינו מכיר ולמדו ממנו במ"ש וגם בגמרא דלגזול כל' דיימן יפד ומ"ש שלמנו שם דמ"ל לפסדתן כוותא בוזא נקט בוזא משום דמיירי שם כשפסק עמו בדינר תדע שהרי גם בוזא תינו בשני דינרים לא עלו בידו וה"ס מ"מ פוסק עמו בשני דינרים אף אפילו עשרה יכול לומר מפסדתן כוותא כ"כ ודוק ולכאורה היה נראה לפרש מ"ש הרא"ש ולומר דלא כ"כ לו קלת הפסד כו' בע"א ולומר דלא כ"כ לו קלת הפסד ושרטו מלא הפסד כתב לבון קלת הפסד ד"ל בפשיטא יש ולכאורה אין קלת הפסד גמור שהרי פסיד לממונו שהיה בידו מעיד"ל מה שפסיד מידי מכיסו מלא שביטלו מריוח בעלמא וקשה דמ"מ כיון שיש עליו קלת שם הפסד חייב ליתנו לו כל מחד לפי הפסדו וכ"ל מבל פ' הרמשון כתב ויתר נכון בעיני והקורא יראה ויבחר ובפ"ר בסימן רס"ה מ"ש עוד בביאור דברי הרא"ש ז"ל ודוק :

סי' רסה (כ) **ולא** יטול כל שכר ביטול כו' ו"ל המחבר (סוף דף ל') היה בטל מלגלג לא יאמר לו תן לי גלגל שהרי נותן לו שכרו כפועל בטל יש שם ב"ד מחייבו בפני ב"ד תן שם ב"ד בפני מי יתבע אלו קודם וכגמרא מאי כפועל בטל אמר מבני כפועל בטל של מותה מלאכה דבטל מיומא. ופי' רב"י לא יאמר לו תן גלגל . דבטלתי ממלאכתי שהוא הומה לו שם עבית מלאכתך היית מרבה טורח עכשיו לפי מה שטרחת טול : שם יש שם ב"ד . שם נוה לו לטרוח יותר כדי להרבות שכר והיינו רוצה ליבטל ממלאכתו מה יעשה שם יש ג' בני אדם יתנה בפניהם ויאמר רמו בחני מחשבר כך וכך ואי מיפסי ליבטל שכר מועט חני חבית שחטול שכרי שם תאמרו שחטול שכרי משלם : כפועל בטל של מותה מלאכה דבטל מיומא . כמה אדם רוצה ליטול ולפחות משכרו ליבטל ממלאכה זו כבדה שהוא עוסק בה ולעבות במלאכה קלה כזו הכל לפי כובד המלאכה וריבוי שכר יש מלאכה שטרחה קל ושכרה רב או היפוך . והא דתנן מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון מפרש בגמרא (לב.) מצוה מן התורה לפרוק בהמה ולא לטעון משום דמלאכה שכרה יש מלאכה שטרחה קל ושכרה רב או היפוך ע"כ

עסוק במלאכה והניח מלאכתו במין כמה פרס רוצה לפחות מסכרו ויניח מלאכתו ולמרוה בהבאת אבידה זו ובפריקה וטוענין לו עד כדי דמי אבידה והיינו פס עוסה מעלמו הכל אין מחוייב להניח מלאכתו להביא אבידה ולפרוק ולפחות מסכרו הכל אם יש בס ב"ד או הבעלים וסס פומרים לו הנח מלאכתך והבא או פרוק זיתנו כל שכרך חייב ליתן לו כל שכרו אף אם פסק לו יותר מן הראוי מידי דהוה לטול דינר והעבירני דעתן לו את שכרו משלם דאמרינן בפרק הגוזל בתרא הכא בגייד הסולה דגים אין מחזירין לו ב' דינרים אע"פ שמגיע לו דינר בשכר ההשבה כיון שלא הייבתו תורה להניח שלו ולהתעסק בהשבה יכול ליטול שכר ההשבה אפי' עד כדי האבידה בגון שאינה שוה אלא ב' דינרים והיינו אם עשה מעצמו אבל אינו חייב להניח את מלאכתו כדי להשיב ולהניח משכרו כלל ואם הוא בטל צריך להשיב בהנם כדפירשתי לעיל לפיכך אם שכר ההשבה יותר משכר הבטלה בגון שעל מלאכתו היה נוטל דינר ועל ההשבה ב' דינרין אין לו אלא דינר דלגבי המותר כמי שאין לו מלאכה דמי ואם אינו רוצה לפחות מסלע שהוא שכר בטלתו אינו חייב להשיב אלא אם הבעלים שם או ג' שהן ב"ד יתנה ויאמר ע"מ כן אשוב שיתן לי כל שכר בטלתי ואם אינו שם ולא ג' שלו קודם ואינו חייב להשיב ומיהו אם הבעלים או בית דין שם ואמר לו השב ואתן לך כל שכרך חייב להשיב אף אם לא ירצה וגם הן חייבין ליתן לו כל שכרו אפילו אם פסקו לו יותר מן הראוי והא דאמרינן שלוקה כפועל בטל א דווקא כשעושה מעצמו ואין הבעלים שם אבל אם הם שם ולא התנה והניח שלו והשיב לא יטול אלא כפועל בטל לגמרי בגון שאם מלאכתו סלע ולישב בטל היה נוטל דינר ולעסוק בהשבה היה נוטל שני דינרים אין לו אלא דינר אחד כיון שהבעלים שם ולא התנה איהו דאפסיד אנפשיה ולא יטול כלל על ההשבה :

רסו (פ) **אבידת** כותים היתה מותרת לא מיבעיא כל זמן שלא הגיעה לידו שאין חייב לטרוח אחריה

מה שהפסידו בהבאתו כי היכי דלמרינן הכא היה בטל מכלא לגמרי אין מפסיד כלום בהבאתה אלא מוכח במעשין דאם היה נוטל על מלאכה קלה כזו אלא היינו מעמא כיון שבפני הבעלים הוא היה לו להתנות ומלא התנה הפסיד ולא יטול אלא שכר טרחו ומיהו במעשין דאם אין הבעלים שם צריך ליתן לו דמי המורו ע"ל וציין בג"י וו"ל הרמב"ם בפי"ב מהלכות גזילה היה עוסק במלאכה ובטל ממלאכתו בשוה דיכר והחזיר אבידה אפילו ק' דיכר לא יאמר לו תן לי דיכר שהפסדתי אלא נותן לו שכרו כפועל בטל ביבטל מחותה מלאכה שהיה עוסק בה ואם התנה עם הבעלים או בפני ב"ד ביטול מה שהפסיד והרבותו ה"ז נוטל ואם אין בעלים ולא ב"ד אלו קודם כתב הרב המגיד מ"ש כפועל בטל ביבטל מחותה מלאכה וכו' מפרש בגמרא כפועל בטל מחותה מלאכה וכו' פי' פעמים שהמלאכה מרובה ביוקר ופעמים שהמלאכה מועטת והפועלים בטלים ואותה שעה מתאכרים בזול כדי שלא יבטלו בטלים ואם החזיר זה את האבידה בשעה שהמלאכה מרובה זנשתהה בהחזרתה כדי שיהא מרויח סלע לא יאמר תן לי סלע שהפסדתי בהחזרתה אלא נותן לו כשעה שהמלאכה מועטת והוא יושב כדי שלא יהא יכול לומר לא פירשו ר"ח והרא"ש והרמב"ד והרי"ף ז"ל ע"ל הרא"ש ולזה הסכים הרמב"ן ז"ל ורבינו ז"ל פי' פירוש אחר בפירוש המבוא פרק עד כמה ז"ל שלא יהא יושב ובטל כך פירשו ר"ח והרמב"ד והרי"ף ז"ל ע"ל הרא"ש ולזה הסכים הרמב"ן ז"ל ורבינו ז"ל פי' פירוש אחר בפירוש המבוא פרק עד כמה ז"ל שלפעמים יהיה אדם נשור ומהויר במלאכתו ומרויח בכל יום ממון הרבה אין מומרים נותן לו כנגד מה שבטל היום הזה אלא מומדין אותה מלאכה על הרוב ורוחים כמה הפסד מירויח אדם בכל יום ומה שהוא ענין המומדן בהיתה מלאכה בכל יום ומה שהוא מלאכה של אותה מלאכה מומדין אותה כפי היניעה שבמלאכה והאי ניהא היכא דפי עסוק במלאכתו אבל אם אינו עסוק במלאכתו אלא שכר ממנה מלאכתו הוא נוטל שכר בטלתו כדי שיהא עסוק ניהא לאינסים בעבד זה שבניסם מרויחין בכך אלא שמפני חיסור רבית הוצרכו חכמים לתקן שיהא לו שכר מה"מ בכל הזו יכנסים בעבד זה שבניסם מרויחין בכך אלא שמפני חיסור רבית הוצרכו חכמים כיוצא בו בכתבי הם : אלא אם הבעלים הם הייבים להשיב הטורח ולכאורה פיא תמוה דבגמרא (דף ל"ח) אמרי בהדיא ואי אפשר לאינסים בעבד זה שבניסם מרויחין בכך אלא שמפני חיסור רבית הוצרכו חכמים בהדה חיישי לא גריעא ע"כ מבמע מזה דאם הבעלים שם אינו חייב להשיב ול"ל דס"ק אי לא נלמד מבמע שבגד פריקה ועציעה לא הוי יכנסים בהבאתה אלא כבאין בעלים אם אינו חייב להשיב אלא בפריקה ועציעה גם בהבאה ניקף מינהי הוייב אפילו אם יש בעלים אם אינו חייב להשיב אלא בהבאה מיימון הבייומת לספר נזיקין כיתן י' שכתב בשם ר"י דלא נא תלמודא אלא לתת טעם על כפילת הלשון דכתיב גבי טעינה ופריקה הקם הקים עזוב תעזוב לומר דאפילו אין בעליו עמו כדאיתא שם (דף ל"ח) אם יש ללמוד מבהבה ע"ז אמר מי כתב רחמנא בהבה ואבידת אין בעליו עמו רגילות שיהא מרם עמו ומייבינו תורה (מסכ"ב אף שיהין הבעלים ואין מולים לו זקנים יש לחייב בלא סיוע הבעלים) אבל פריקה וטעינה חייבים למרם בהבה ועל הרוב בעלים מסייעו וכו"מ כשאינו יכול לסייעו כגון שהוא זקן או חולה חייב לפרוק ולטעון אלא שם יש לסס לבקש פועלים ולכאורה קמ"ל ומש"ה עוד שהאריך ע"כ ומ"מ נראה פשוט דסיינו דוקא כשהבעלים חייבים לסייעו וכדמשמע מכאן תשובת מיימון זו : ומש"ה יתנה וימחר ע"מ כן כו' נראה דסיינו ר"ל שהוא מחוייב להשמיל ולומר תשיב לי אבידתי אינה מחוייב לך בתנאי שיסיים לי שכרי בודאי כל שהבעלים שם ושותקים לאו סס אבידה עליה ולא שייך בס חוסרת לא תוכל להתעלם אלא מורחת דמילתא נקט דכשהבעלים שם רגילים לבקש להשומדים שם שיעזרוהו לסייעם להניל ואו משיב קום ע"מ כן תשיב שתתן לי כל שכר בטלתי וכן משמע לשון הרמ"ם שכתבתי לעזרו בר"ם רס"ך פ"ם : וגם סס מייבים כו' לפיל יותר מן הראוי כן קום ג"כ דברי הרמ"ם שכתבתי לעזרו בר"ם רס"ך והביא ראייה מלייה הסלה הגיס מן סיס כו' ע"ש ומ"ת מאי קמ"ל הרמ"ם בוס ולכאורה עוד להביא ראיות על זס ב"ד מתנה בפני ב"ד כו' וכ"ל י"ל דהוכרך לכתוב כן כדי שלא תפרס מהי דקתני בריסא דמתני' דלמ אין בעלים שם נותנים לו כפועל בטל דקתני גבי רבית דכתב רבינו בי"ד (ר"ס קע"ו) דאין נותנין לו שלא כחדש שאין לו מלאכה כלל כמה הוא לוקח לעסוק בוה ולפ"ז גם מה שקתני בסיפא דאם יש ב"ד מתנה בפניהן סיינו מפרשין שמתנה ליתן לו כמי שיש לו מלאכה כבידה כמה הוא לוקח לבטל ממנה ולעסוק בהבאת אבידה אבל ע"כ לא סיינו נותנין לו כל שכר מלאכתו לו לפרס ולא לפחות כדי ליגע ולפטרים בין דבר שבים אלא כמה שהוא שכיח ושוה לחברו ר"ל בהבאה ר"ת והביא ראיה מהגייל וק"ל : שלא כפועל בטל לגמרי כגון כו' כ"כ ג"כ הרמ"ם בפ"ל בדריסה (ר"ס רס"ד) וקשה מ"ם כאן שכתב רבינו והרמ"ם שבטל שכר על הבטילה ממלאכתו ולא על הפסדם ובשלח שכר ממונו ומזונו כבינו וכיס בעל הבית עמו כתב מיקמ אדם בטל ביס לוקח להניחו ולחזור לביתו ולא יהא בטל על הפסדם כמה שהוא מפסיד בביתו ומה שהוא מוציא על מזונותיו בדרך ולא יהא נוטל שכר על הבטילה ממלאכתו אלא כשכר פועל בטל לגמרי ולא יותר ולא יהא נוטל שכר

זמ"ש ואם יש חילול הש"ם וכו' • פירוש כגון שנודע שישראל מצאה ומיכף חילול השם אם לא יחזיר שיאמרו כותים רמו שמין תמוכה ביישראל שהם מסקרים וגוזלים ומשמע דהיכא דלא נודע שישראל מצאה דליכא חילול השם אם לא יחזיר לא סיב חייב להחזיר : ומ"ש בשם הרמב"ם דאם מחזיר ר"ו משובח • למד כך מעובדא דשמשון כן שטח דאיתא בירושלמי ובסיפרא ליה להרמב"ם דהכיא דפרק הגשרפים דאסור להחזיר מבדה וכו' היינו דוקא דליכא עושה כך אלא כדי להחזיר לכל אחד את שלו דמראה בעלמו שאינה עושה לה עושה כך אלא כדי לקדש את השם שיפארו ישראל וידעו שהם בעלי אמונה הרי זה משובח : (ב) ובכל מקום מכניסים כליהם מפני הגנבים עם כלי ישראל מפני דרכי שלום : (ג) אבל אבידה של כל ישראל היה חייב להחזיר לו ואפי' הוא אוכל נבלות לתאבון לא שנא אבידת מטלטלין לא שנא אבידת קרקע שאם רואה מים באין לשטוף שדהו חייב לגדור בפניהן כדי להציל : (ד) אבל להכעים ה"ז מין ומינין ואפיקורסים וכותים לא היו מחזירין להן אבידתן : (ה) מי שמודר הנאה מחברו מחזיר לו אבידתו ל"ש אם נכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה לא שנא אם נכסי בעל אבידה אסורים על המחזיר או אפילו אם נכסי שניהם אסורין זה על זה ובמקום שנוטלין עליה שכר אם נכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר (או איפכא) יפול השכר להקדש : (ו) התול רע ההורג לקטנים

אחריה ולהשיב אלא אפילו אם באה לידו מותרת ולא עוד אלא שהיה איסור בדבר אם החזירו לו ואם היה חילול השם אם לא יחזירנה לו חייב היה להחזירה לו וכתב הרמב"ם ואם מחזירה לו כדי לקדש את השם כדי שיתפארו ישראל וידעו שהם בעלי אמונה הרי זה משובח : (ג) ובכל מקום מכניסים כליהם מפני הגנבים עם כלי ישראל מפני דרכי שלום : (ד) אבל אבידה של כל ישראל היה חייב להחזיר לו ואפי' הוא אוכל נבלות לתאבון לא שנא אבידת מטלטלין לא שנא אבידת קרקע שאם רואה מים באין לשטוף שדהו חייב לגדור בפניהן כדי להציל : (ה) אבל להכעים ה"ז מין ומינין ואפיקורסים וכותים לא היו מחזירין להן אבידתן : (ו) מי שמודר הנאה מחברו מחזיר לו אבידתו ל"ש אם נכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה לא שנא אם נכסי בעל אבידה אסורים על המחזיר או אפילו אם נכסי שניהם אסורין זה על זה ובמקום שנוטלין עליה שכר אם נכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר (או איפכא) יפול השכר להקדש : (ז) התול רע ההורג לקטנים

חמת בר גוריא ס"ר מנין לאבידת כותים שהיא מותרת שנאמר לכל אבידת אחיך לאחיך אתה מחזיר וכו' ואומת ר"מ היכא דלא אתי לידי' לא מיחייב להשיבו משמע : **ומ"ש** ולא עוד אלא שהיה איסור בדבר וכו' עיין לעיל סוף פרק ב' ממכירה • ופירש רש"י מחזיר אבידה לעכו"ס . השוה ואבר עכו"ס ליישראל ומרמה בעלמו שהשבת אבידה מיהא השובה לו מצות בורחו שאף לעכו"ס הוא עושה כן אלא נעטוה עליהם : רוה . כותיים שמשמיש ואינם נמיחים ליוצרם : נמחה • זו כנסת ישראל שנמחה ותאבה לירחת יוצרה ולקיים מצותיו : ומה שכתב ואם יש חילול השם אם לא יחזירנה לו חייב להחזירה לו בפרק הגוזל ומאכיל (קיג :) תניא רבי פנחס בן יאיר אומר במקום שיש קידוש השם לפיולו לאבידתו אסור : **ומ"ש** בשם הרמב"ם ואם מחזירה לו כדי לקדש את השם וכו' ז"ל בפרק י"ח מהלכות אבידה העכו"ס מותרת שנאמר לאבידת אחיך והמחזירה ה"ז עובר עבירה מפני שהוא מחזיק ידי עוברי עבירה ואם החזירה כדי לקדש את השם שיפארו את ישראל וידעו שהם בעלי אמונה הרי זה משובח ובמקום שיש חילול השם אסור להחזיר אבידת העכו"ס ואפילו לא החזירה ה"ז עובר משום לפני עור וכן המחזיר אבידה לרשות היחיד הרי זה כמחזירה לו ברשות הרבים ואם החזירה ברשות הרבים הרי זה כמחזירה לו ברשות היחיד ואם החזירה ברשות היחיד הרי זה כמחזירה לו ברשות הרבים ואם החזירה לו בדרך הרי זה כמחזירה לו בעיר ואם החזירה לו בעיר הרי זה כמחזירה לו בדרך ואם החזירה לו בבקעה הרי זה כמחזירה לו בהר ואם החזירה לו בהר הרי זה כמחזירה לו בבקעה ואם החזירה לו בבקעה הרי זה כמחזירה לו בים ואם החזירה לו בים הרי זה כמחזירה לו בבקעה ואם החזירה לו בבקעה הרי זה כמחזירה לו בעיר ואם החזירה לו בעיר הרי זה כמחזירה לו בדרך ואם החזירה לו בדרך הרי זה כמחזירה לו בבית ואם החזירה לו בבית הרי זה כמחזירה לו בעלייה ואם החזירה לו בעלייה הרי זה כמחזירה לו בבית ואם החזירה לו בבית הרי זה כמחזירה לו בחצר ואם החזירה לו בחצר

להרגו מיסורת ליכא קצ"ל המרינן וכיון דאמרת אין בו משום גזל מאי ניהו תו אין בו משום השב אבידה לבעליה אמר רבינא לעורו ולא כתב רבי דאסור לקיימו מפני שאין כאן מקומו: (ז) **אמר** לו אביו אל תחזיר את האבידה לא ישמע לו מצוה פרק הלוו מציאות (לב.):

רסז (א) **ביצד** מצות השבה אם הוא מכיר את הבעל יטפל בה עד שיגיענה לידו לא הגיעו אלא נתנו לגינתו או לחורבתו יצא אע"פ שלא ידעו הבעלים ובלבד שתהא משתמרת שם כתב הרמב"ם ז"ל א החזירה למקום שהבעלים נכנסין ויוצאין שם שחרית אינו חייב ליטפל בה יותר שהרי רואים הבעלים אותה ואפילו שהוא מקום שאינו משתמר [בד"א בדבר שאין בן רוח חיים] אבל בעלי חיים לעולם חייב ליטפל בהן עד שיחזירנה לרשות בעלים ע"כ: (ב) ההזיר הבהמה לרשות הבעלים וברחה אפילו כמה פעמים חייב להחזיר: (ג) ואם אינו מכיר את הבעלים מכריז עליה ותניא בראשונה כל מי שמוצא אבידה מכריז עליה שלש רגלים ואחר הרגל האחרון שבעת ימים משהרב בית המקדש התקינו שיהו מכריזין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות משרבו האנסין שאמרו שבל מי שמוצא אבידה היא למלך התקינו שיהא מודיע לשכניו ומיודעיו ודיו והיכא דליכא למיחש להאי אונסא צריך להכריז בבתי כנסיות ובבתי מדרשות: (ד) וכיצד מכריז מזכיר שם האבידה ואומר חפץ פלוני מצאתי ואינו חושש לרמאין שבקל ימצאו סימן כיון שמזכיר שם האבידה שהרי אין מחזירין אלא בסימן מובהק.

ותניא

לקטנים אין צריך להשיבו לבעליו ואין בו משום גזל אלא כל המוצאו הורגו ווכה בעורו: (ז) אמר לו אביו אל תחזיר את האבידה לא ישמע לו:

רסז (א) **ביצד** מצות השבה אם הוא מכיר את הבעל יטפל בה עד שיגיענה לידו לא הגיעו אלא נתנו לגינתו או לחורבתו יצא אע"פ שלא ידעו הבעלים ובלבד שתהא משתמרת שם כתב הרמב"ם ז"ל א החזירה למקום שהבעלים נכנסין ויוצאין שם שחרית אינו חייב ליטפל בה יותר שהרי רואים הבעלים אותה ואפילו שהוא מקום שאינו משתמר [בד"א בדבר שאין בן רוח חיים] אבל בעלי חיים לעולם חייב ליטפל בהן עד שיחזירנה לרשות בעלים ע"כ: (ב) ההזיר הבהמה לרשות הבעלים וברחה אפילו כמה פעמים חייב להחזיר: (ג) ואם אינו מכיר את הבעלים מכריז עליה ותניא בראשונה כל מי שמוצא אבידה מכריז עליה שלש רגלים ואחר הרגל האחרון שבעת ימים משהרב בית המקדש התקינו שיהו מכריזין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות משרבו האנסין שאמרו שבל מי שמוצא אבידה היא למלך התקינו שיהא מודיע לשכניו ומיודעיו ודיו והיכא דליכא למיחש להאי אונסא צריך להכריז בבתי כנסיות ובבתי מדרשות: (ד) וכיצד מכריז מזכיר שם האבידה ואומר חפץ פלוני מצאתי ואינו חושש לרמאין שבקל ימצאו סימן כיון שמזכיר שם האבידה שהרי אין מחזירין אלא בסימן מובהק.

ותניא

ואם מיגו מכיר את הבעלים מכריז עליה ותניא וכו'. פי' מניח לכרכום שיהיה בפ' הכונס (דף כ"ז) וכך פסק בהגהות מיימו"י סוף פ' הלוו מציאות וע"ל בסי' רס"ג במ"ש ד"ה לדעת הרמב"ם בדין טיפול בעלי חיים:

(ג) **ואם** מיגו מכיר את הבעלים מכריז עליה ותניא וכו'. פי' מניח רואים שצריך עכשיו להכריז עליה דכיון דלא התקינו לעכשיו אלא משום דחיישינן שמא יבא המוצא לשכנו ולא ימצא את האבידה ויחזור לבעליה ויאמר לו שכבר הכרזתי עליה ג' פעמים ולא בא אחר ולכך התקינו שיכריז עליה ג' פעמים ברגלים שהם זמן שכל אדם עולה לירושלים ויש לו שכנים מכל העולם ואפילו הכי אם יש לו שכנים מכל העולם ואפילו הכי אם יש לו שכנים מכל העולם ואפילו הכי אם י

ותניא בראשונה כל מי שאבדה לו אבידה היה נותן סימן ונוטלה מ שרבו הרמאין התקינו שיהו אומרים לו הבא עדים שאין רמאי אתה וטול : (ה) והאידנא כולהו בהזקת רמאין והרמב״ם כתב אפילו בסימן מובהק אין מחזירין לו עד שיביא עדים שאינו רמאי וא״א הרא״ש ז״ל כתב שא״צ עדים אלא כשאינו נותן סימן מובהק אבל אם נתן סימן מובהק חייב להחזיר לכל אדם : (ו) מדה ומנין ומשקל ומקומה חשיבי סימן מובהק : (ז) באו שנים וכל אחד נתן לשום אחד אלא תהא מונחת עד שתתברר בעדים : (ח) נתן האחד סימן מובהק ואחד הביא עדים ינתן (א) לבעל העדים אפילו אינן מעידין שנפלה ממנו אלא מעידין שהיא שלו מחזיקין לה בחזקתו ולא אמרינן שמכרה : (ט) נתנו שניהם סימנים ואחד מהם הביא עוד עד אחד ואפילו אם העיד שראה שנפל ממנו עד אחד כמאן דליתיה ותהא מונחת עד שיתברר ומיהו א״א הרא״ש ז״ל כתב אותו שהעד מעיד בנגדו ישבע (ב) דלא גרע משאם היתה בידו והיה אחד אומר שלי הוא והיה העד מסייעו ואם ישבע יתבטלו דברי העד ואם לא ישבע ינתן לבעל העד : (י) הביא אחד עדי אריגה והשני הביא עדים שנפלה ממנו ינתן למביא עדי נפילה דשמא הא׳ מכרה לזה : (יא) אחד אומר מדת ארכה והשני מדת רחבה תנתן למדת ארכה שאפשר ששיער הרמאי מדת רחבה בשהיתה ביד הבעלים אבל מדת ארכה אינו יכול לשער : (יב) אחד אומר מדת ארכה ורחבה כל אחד בפרט והשני אומר מדת האורך והרוחב ביחד ואינו יודע כל אחד לבדו כמה היא ינתן למדת ארכה ורחבה בפרט : (יג) אחד אומר מדת ארכה ורחבה והשני אומר מדת משקלה ינתן לבעל המשקל שאין דרך (ג) לשקול הטלית לפיכך הוי סימן מובהק : (יד) הכריז או הודיע לשכניו ולא באו הבעלים

(ה) **ומה** שאמר רמאי תפה וטול אם עדיס שאין רמאי הוא ופרש״י אין לדבר סוף דהשתא נמי מסיק לדעתיה ואמר אם טלית היא שמלת אלו סימניה וידוע דהלכה כרב נחמן בדיני : ומ״ש ותניא ברישונה כל מי שאבדה לו אבידה היא נותן סי׳ ונוטלה ועדיס שאין רמאי הוא וטול אם לו אבידה היא נותן סי׳ ונוטלה מדברייתא דרמאי הוא

מלו מצילות : (טו) **ומ״ש** וכל זמן שהיא מלוי כתב הרמב״ם ז״ל שהוא ד״ה עליה וכו׳ בפי״ג מה׳ גזילה והיא פלוגתא דרבה ורב יוסף בפרק מלו מציאות (כט.) ובפרק הכונס (ו.) ופסק כרב יוסף וכן פסק הרי״ף ז״ל בפרק הכונס וכן פסקו ר״ח וה״ג וכתב ה״פ ויש מולקין לומר כש״ה ודעת הרב פיקר : ומ״ש בשם ר״י שמיני מלא ד״ה עליה שם בתוס׳ : ומ״ש ולזה הסכים ה״מ ז״ל לטעמיה מזיל רבינו שכתב בסוף סימן ע״ב מע״ש שהרמ״ש כתב בתשובה שהמלוה על המשכון ד״ש בפסקיו כתב שהוא ד״ח ולתחרומה היא ולא כתבתי תשובה זו אלא ללמוד ממנה חילוק זה למי שפוסק שהוא ד״ש עכ״ל . וכבר כתבתי שם שמין דברי הרמ״ש בפסקים מוכרחים לגמרי שהרי דעתו כדעת ר״י שהרי הביא שתי הסברות בפסקיו ולא הכריע לגמרי וכיון שבתשובה כיוצא בדבריו כרב יוסף משמע הכי ס״ל וכיון שיהיה דעתו כן אז לא מין כרב יוסף נקטינן כדעת גדולי הפוסקים : (טז) **כל** זמן שהמציאה מלוי צריך ליטפל בה שלא תפסד ולהשביחה כגון לגזוז הצאן ואפילו גיזת זנב השור וכו׳ בפרק מלו מציאות (כז.) סור לכתב רחמנא גבי מציאה למה לי לגיזת זנבו : (יז) **מצא** כסות מנערה מחמת לל׳ יום משנה שם (כט.) : **ומ״ש** מבל טפי לא שתתקלקל ולא יפחת בשוויו ולא יטרח במלו ולא יעשה בהן שינוי כגון שיחתוך הבגד או יתפור השק שנתן בו הפירות שלא יתקלקלו בתפירה זו ולא יפתח הקנקן שנתן בו השמן וכיוצא בזה שכל אלו הן בכלל שלא יפחתו בשוויו ולא יטרח במלו : (יח) **כלי** עצים ישתמש בהן לצרכן מעט כדי שלא יתקלקלו בשימוש מועט ואם ישתמש בהן בחמין אבל לא ע״י האור ופירש רש״י שלא ישהו החמין על גבי האור כלי בשר משתמש בהן בצונן אבל לא בחמין שמשחירין מגרפות וקרדומות משתמש בהן ברך אבל לא בקשה מצא כלי זהב וכלי זכוכית לא ינע בהן עד שיבוא אליהו ובדרך הבעלים תהא מונחת עד שיבוא אליהו : (טו) וכל זמן שהיא אצלו כתב הרמב״ם ז״ל שהוא שומר שכר עליה מפני שצריך ליטפל בה וכל זמן שמטפל בה הוא עוסק במצוה ופטור מן המצוה וזהו שכתבו ור״י ז״ל כתב שאינו אלא שומר חנם עליה ולזה הסכים א״א הר״ש ז״ל : (טו) כל זמן שהאבידה אצלו צריך ליטפל בה שלא תפסד ולהשביחה כגון לגזוז הצאן ואפילו גיזת זנב השור שהוא דבר מועט צריך ליטפל בו : (יז) מצא כסות מנערה אחת לשלשים יום אבל טפי לא שתתקלקל ולא יערה במקל ולא בשנים אלא אחד מנערה בידו בד״א בשל פשתן אבל צמר הניעור קשה לה כך פירש רש״י ורב אלפס פירש להיפך דבשל פשתן הניעור קשה לה ושוטחה על גבי מטה לצרכה לבד ולא לצרכו אפילו אם גם היא צריכה לאותו שיטוח ואם יש לו אורחים לא ישטחנה בפניהם אפילו לצרכה לבד שמא תגנב : (יח) כלי עצים ישתמש בהן לצרכן מעט כדי שלא יתקלקלו בשימוש מועט כדי שלא יתפסד בהן ולא יפחתו בשוויהן ולא יטרח במלו כגון שיחתוך הבגד או יתפור השק שנתן בו הפירות שלא יתקלקלו בשינוי זה ולא יפתח הקנקן שנתן בו השמן וכיוצא בזה שכל אלו הן בכלל שלא יפחתו בשוויו ולא יטרח במלו ומגרפות וקרדומות משתמש בהן בצונן אבל לא בחמין שמשחירין מגרפות וקרדומות משתמש בהן ברך אבל לא בקשה מצא כלי זהב וכלי זכוכית לא ינע בהן עד שיבוא אליהו ובדרך מעיד כנגדו משום לתפילו ישבע להכחישו לא נעמיד הכלי בידו ואמתי ישבע אלא כמלן לליתיה הוא עכ״ל וכי מסתברא : (יז) **מצא** כסות וכו׳ תפי׳ לצרכה לבד שמא תגנב · מע״ג דבגמ׳ קאמר דמיקלי קלי לה מי משום עינא מי משום גנבי וכ״כ הרי״ף והרא״ש רבינו נמצך אחר דברי הרמב״ם כפי״ג מגזילה שלא כתב אלא טעם שמא תגנב שהוא יותר מתקבל :

(יח) **כלי** עץ ישתמש בהן לצרכן וכו׳ . מע״ג דבבריתא לא תני לצרכן אלא שתמא תני המוצא כלי עץ משתמש בהן כדי שלא יקדו וכ״כ הרמב״ם בפסקיו ס״ל לרבינו מדתני הכא טעמא כדי שלא יקדו אלמא לשתמש לצורך דוקא לצרכן ואם לאו לא ישתמש בהם כלל ולכן לא ישתמש בהן אלא מעט דבהכי נפקא מתניתין ולא קאמר דמדתני הכא דכלי עץ ישתמש בהן וכן בכלי נחושת וכסף ומגרפות וקרדומות לאלמא לצרכו ולצרכה שרי ומ״ש דבכסות נקטינן דכיון דלא מיפסדי טפי בעניין אזלינן לחומרא יש לומר דגבי כסות כיון טעמא דמיפסדי טפי לא שייך לומר לצרכה אפילו יותר מצרכו ויתחיב כך שיטחה לצרכו ובקל תתקלקל אבל בכלים שמין משתמש בהם אלא לצרכן לא לשתמש בהן יותר מכדי צרכן וכי משתמש בשיר׳ עיין שם ורבינו כתב וגבי כלי עץ שלא ישתמש בהן אלא לצרכן מעט והוה הדין בכלי נחושת וכסף ומגרפות וקרדומות וכיוצא בהן בכלי עץ ומגרפות וקרדומות ודכוותייהו בספרים דשרי לקרות בהו כדי שלא יחעפשו דהיינו לצרכו ולצרכה ובלבד שלא יהא בעניין שיכות להשחותו לפניו יותר

מצא

פרישה

(טו) כתב הרמב״ם שהוא ד״ה שם בפי״ג דגזילה וכדכתב כ״כ : הוא עוסק במלוה ופטור כו׳ פירוש כדכתב הרמב״ם ס״ל דפטור מלמיקב ריפתא לעני כל זמן שהאבידה אצלו אפילו מיום שהאבידה אצלו דמ״ל דפטור מלמיקב ריפתא לעני כל זמן שהאבידה אצלו אפילו מיום שהאבידה אצלו דמ״ל דמדם שלקח גיזית בשבתו יהיה פטור מכל המלות כל הימים כ״כ שהוא, מתעסק בה דמ״ל (דף כ״ט) : ולזה הסכים מ״ה שהרמ״ש ז״ל כו׳ וכ״י כתב דאיהו מוכרא דס״ל כן ולהרמב״ם מתעוברתיו משמע מיכפל ושמ״ם לעיל (ריש ופוסף סימן ע״ב) דלחיות רבינו וטעמו ופיוק״ם עוד מזה בסמוך (סעיף כ״ו) : (טז) ואפי׳ גיזת זנב השור שם(ל׳ כו) שור לכתב רחמנא גבי מציאה למה לי (פי׳ שהרי כבר כתיב לכל מציאת תמיך) לגיזת זנבו ופי׳ התוס׳ דל״ל מ״ש ד״ה שמין בם ס״פ בשעת גזיזה צריך לגזוז בעת שרחוי לגזוז כדי שיקוזז ויגדל ויתוור ויגזוז ולבסוף הוה פרוטה : (יז) **מצא** כסות מנערה כו׳ משנה שם (דף כ״ט ע״ב) וכל סני דיינין הן שם במשנה וגמרת נדף כ״ט ע״ב ורים דף ל׳ ע״ם : מבל למר כמיעור קשה כו׳ פי׳ רש״י לפי שמתפתח ונקרעת ודינו שיהא מונח אלמלי בלי ניעור כלל עד שיודע של מי הוא וכ״כ בש״ע בסי״ט ו״ל מלא כני זהב ולבי וכוכיות וכסות של פשתן לא יגע בהן עד שיבוא אליהו עכ״ל והיינו משום דפשתן כשהוא ניעור קשה לו ומיושב לדרש״י בבלי למר הוא ניעור מיום ו״ל : לצרכה לבד פרש״י לצרכו בה שלוי ולא תתקלקל ע״י : (דף ל׳) ולא תיפשעמ לית משום ע״י צרכו ויתחיב כך טעמא כדי שלא יקדו אלמא לשתמש לצורך דוקא ואם לאו לא ישתמש בהם כלל ולכן לא ישתמש בהם אלא מעט דבהכי נפקא מתניתין ולא קאמר דמדתני הכא דבכלי עץ ישתמש בהן וכן בכלי נחושת וכסף ומגרפות וקרדומות לאלמא לצרכו ולצרכה שרי ומ״ש בבכסות נקטינן דכיון דלא מיפסדי טפי בעניין אזלינן לחומרא יש לומר דגבי כסות כיון טעמא דמיפסדי טפי לא שייך לומר לצרכה אפילו יותר מצרכו ויתחיב כך שיטחה לצרכו ובקל תתקלקל אבל בכלים שמין משתמש בהם אלא לצרכן לא לשתמש בהן יותר מכדי צרכן וכי משתמש בשיר׳ עיין שם ורבינו כתב וגבי כלי עץ שלא ישתמש בהן אלא לצרכן מעט והוה הדין בכלי נחושת וכסף ומגרפות וקרדומות ודכוותייהו בספרים דשרי לקרות בהו כדי שלא יחעפשו דהיינו לצרכו ולצרכה ובלבד שלא יהא בעניין שיכות להשחותו לפניו יותר

דרישה

מ״ה מוסיף ללא סגי ליה סימנים מובהקים · וע״ל דמ״ש ס״ל דסימנים לסיפא בזוקף בתמלא ל״ל סימנים מובהקים וכן מוכח מלשון מרכא״ם בשעתקתו לשון המשנה לכתב ז״ל ממר את המציאה ולא ממר סימנים לא יתן לו והמתמי מע״ג שמר סימנא לא יתן לו כו׳ כלי דשיכה דבריהם כתב סימנים וע״ל מיוחדים וסיימו מובהקים וכסיפא בתמלי כתב סימנא דמשמע סימנא בעלמא וגם תמ״ל כתב סימנים ול״ל מיוחדים וסיימו מובהקים וכסיפא בתמלי כתב סימנא דמשמע סימנא בעלמא ואפי׳ ל״ל ת״ר כל מי שאבדה לו מציאה ממר סימנים כו׳ כלי דכתב ל׳ סימנים ול׳ סימנים מד משמעות אית לסו ומ״ל לתרמ״ם דמשמע ל׳ סימנים מובהקים לא יתן לו אלא אם כן יאמר סימנים מובהקים ומ״ש ס״ל לתרמ״ם ז״ל

אחר מכדי צורך הספר : (יט) **ומ"ש** וכדרך וכו' כך נמרו בפקדון שהלכו למדינת הים אבל אם הם בעיר אין צריך ליטפל בהן שיבוא הוא ויטפל בשלו : (כ) מצא ספרים קורא בהן אחת לשלשים יום כדי שלא יתעפשו ואם אינו יודע לקרות בהן גוללן אחת לל' יום ולא ילמוד בהן דבר שלא למד מעולם מפני שצריך עיון רב ויבוא להשהותו לפניו יותר מכדי צורך הספר ולא יקרא פרשה וישנה ולא יתרגם ולא יפתח בו יותר מג' דפין ולא יהיו ב' קורין ביחד בענין אחד שזה מושך לכאן וזה מושך לכאן אבל בשני עניינים קורין אבל ג' אפילו בשני עניינים אין קורין כך פרש"י ז"ל והרמב"ם ז"ל פירש בהיפך דשנים קורין בענין אחד ולא בשני עניינים וג' אפילו בענין אחד אין קורין : (כא) וכן הדין נמי במי שיתפקידוהו ספר ואין הבעלים בעיר : (כב) מצא בעלי חיים שצריך להוציא עליהם הוצאות אם הוא דבר שעושה ואוכל כגון פרה וחמור מטפל בהם י"ב חדש מיום ששוכרן ולוקח שכרן ומאכילן ואם יעלה שברן יותר ישמרנו לבעלים וכן תרנגולת שהיא מטלה בכל יום ביצים מטפל בה שנים עשר חודש עגלים וסייחים במקום מרעה ג' חדשים שלא במקום מרעה שלשים יום אווזים ותרנגולים קטנים שלשים יום גדולים שלשה ימים מכאן ואילך שם דמיהם ומניחם ופירש רש"י מוכרן בב"ד ומניח הדמים אצלו והרמ"ה כתב שיכול (ד) לשומם בעצמו אבל ב"ד מיהא צריך ור"י ז"ל מפרש שיכול לשומם בעצמו בלא ב"ד ונוטלן באותן הדמים וכן כתב א"א הרא"ש ז"ל והרמב"ם ז"ל כתב שם דמיהם עליו והרי הם שלו ושל בעלים בשותפות כדרך כל השם בהמה לחבירו

(כ) **מצא** ספרים קורא בהן מחת לל' יום וכו' עד יותר מכדי צורך הספר משמה שם (כט :) וכתב ה"ה בפי' ג מה' גזילה על ולא ילמוד בהם דבר שלא למד מעולם מיהו כתב הרשב"ץ בשם הרמב"ן ז"ל דלא מיתסר היכי דינא דלא בשם נביאים וכתובים שמי שהוא רגיל בהם מ"ל ליגע בהם כלל ושאינו רגיל נוגע ומוצך מילך ומילך ויש לחוש שמא יקרא אבל עכשיו שהגהו לכתוב תלמוד השוכר פרקים ק' פעמים ומי שלא רגיל מותו שויס ליגע בו ולמשמע לפי שהוא צריך מחשבה יתירה וילמוד לכתחלה עד כאן ומע"ש שלא כתב הרב ז"ל שלא יהין השואל לשנות עיון עכ"ל : ומ"ש ולא יקרא פרשה וישנה וכו' כדרייתא בתוספתא שם (ותמיהני) [ומסייע] בה ולא יקראנו בו ג' בני אדם בבת אחד הא שנים קורין אחד מניי לא קשיא כאן בשני עניינים אחד כאן בשני עניינים זה בצד זה וזה בצד זה קורין בשני עניינים וכן הדין נמי במי שיתפקידוהו ספר ואין הבעלים בעיר : (כא) **ומ"ש** וכן הדין נמי במי שיתפקידוהו ספר ואין הבעלים בעיר שם בברייתא :

(כב) **מצא** ב"ח שצריך להוציא עליהם הוצאות וכו'. עד מכאן ואילך שם דמיהן ומניחן בריית שם (כח :) : ומ"ש רבינו מטפל בהן י"ב חדש מיום ששוכרן הרמב"ם בפי"ג לא כתב כן אלא מיום מטלא בה ומ"ש וכן תרנגולת שהיא מטלא ביצים בכל יום מטפל בה י"ב חדש שם מ"ר נחמן בר יצחק תרנגולת כבהמה גסה: ומ"ש עגלים וסייחים במקום מרעה ג' חדשים שלא במקום מרעה ל' יום שם בברייתא עגלים וסייחים מטפל בהם ג' חדשים ורמי עליה מדתניא מטפל בהם ל' יום ומשני ל"ק הא דרעיא הא דפטומי ופרש"י הא דקתני ג' חדשי בחרץ מרעה ובזמן הדשא שמין טיפולו מרובה והא דקתני ל' יום בזמן שאין מרעה ואריך לפטמה על מבוסה ממה שבזית שדמיה יקרים : ומ"ש אווזים ותרנגולים קטנים שלשים יום וכו' שם בברייתא אווזים ותרנגולים מטפל בהם שלשים יום ורמי עליה מדתניא אווזים ותרנגולים וכל דבר שטיפולו מרובה משכרו מטפל בהם ג' ימים ומשני ל"ק הא בדרבי הא בזוטרי ופרש"י דרבי מוכלים הרבה הילכך ג' ימים דהם תוקימנא בזכרים והרמב"ם בפי"ג מהלכות גזילה כתב כהיפך דבגדולים שלשים יום ובקטנים ג' ימים : ומ"ש מכאן ואילך שם דמיהן ומניחם ופירש רש"י מוכרן בבית דין ומניח הדמים אצלו זה לשון הרמ"ם מכאן ואילך שם דמיהם ומניחן פי' רש"י מוכרן ויניח הדמים אצלו ומשמע לפירושו שצריך למכרו בב"ד דשם לא כן מה לו להזכיר שומא כול"ל מוכרן ומניח הדמים ולישנא דשם דמיהם לא משמע כפירושו ופירשו התוספות שם דמיהם ומניחן הפרה וחמור ואף על פי שלגבי לדקה דמרינן בפרק המפקיד (ד' לח :) אין פורטין לעצמן דכיון דמשיב אבידה הוא לא חשדינן ליה תדע דלא בעינן שיומת בבית דין כדלקמן גבי פקדון שצריך למכרו בבית דין וכן לקמן (כט :) גבי תפילין דאמר שמואל שם דמיהם ומניחן לפלתר דייני מניחן ברשותו לפרש מניח הדמים אצלו דשם שמואל פוסק כר' טרפון בדמי אבידה ומיהו מיכא למימר דדמי תפילין כמעות דמי שמואל ולא טרח בהו ומסתברא כפירוש התוס' ללא שהגיה כהלכתא עכ"ל . וכתב עוד רב אלפס גורס בעגלים וסייחים וחווזים ותרנגולים מוכרן בבית דין ולא ידענא טעמא מאי עכ"ל ולפי שהרמ"ם היה מפרש שם דמיהם שיומ ויקחם לעצמו כפי' התוס' אי שיומכרם לאחרים כפי' רש"י והוקשה לו על גירסת הרב אלפס מה שאמר לגבי תרנגולת ובהמה שם דמיהם להיניהו שיומ כמה שויס ויקחם לעצמו לפירוש התוס' דמסתבר ליה וגבי עגלים וסייחים וחווזים ותרנגולים מוכרן בבית דין ולמה לא יקומ ויקחם לעצמו כמו בתרנגולת ובהמה גסה ועוד בית דין למה בהני טפי מבהמה ומתוך דברי הרמב"ם ז"ל בפרק י"ג מהלכות גזילה עמדנו על טעמם שהוא ז"ל כתב שעושה ואוכל כגון תרנגולת ובהמה גסה לאחר שיכר עשר חדש שם דמיהם עליו והרי הם שלו ושל בעלים בשותפות כדין כל השם מחבירו וכיון שכן בעגלים וסייחים וחווזין ותרנגולים שהם מוכלים וחיים עושים מ"מ לומר שהם שם דמיהם וצריך לגרום מוכרן בבית דין והרמב"ם מודה להרמב"ם בפירוש שפירש בשם דמיהם ומניחן : **ומ"ש** רבינו שם הרמ"ה שיכול לשומם

דרכי משה

שורך לשקלו ואין דרך למדדו מדידה עדיפא : (ר) ועיין במרדכי בהגהות סוף א"מ אימת אפרינן מאן שם לך גם בג' פרק המפקיד ד' פ"ז מדין זה : ובחב

דרישה

סימן וק"ל • ולייבב הקושיות סכ"ל מסטוגיא לעיל דמרב"ס נרמה דס"ל דפלוגתא דרב יוסף ור"ב קמי דמסתבא והמסקנא תיירי לדין תורה וגם כ"מ לעיל מהקנה מה שבית רואה שמיני רמתי סוף לחו טוען בסימן מוכסק וכן מסופדים שם דברי הרמב"ם זה לעיל וכמ"ש בפרישה ע"ם ומ"ש הרמב"ם שם בדין ג' ז"ל ומתרו חכמים והיה עמך עד דרוש כו' וכו קמי מקוום שהקנה לפני זה שם שמיניו בסוקא רמתי מין מסויימין לו עד שיתן סימן מוכסק ובא ליתן טעם למה לא נעמיד שפם מדם בסוקא כשרות וכתב דלמדוהו מוי"ל מדכתיב עד דרוש אחיך כו' והיינו כרבא דלעיל בגמרא (ויש דף כ"ם ע"ם) וזוק :

(יט) שהלכו בעלין למד"ם מכל מה שם בעיר כלשון רבינו כן הוא בשלטי גבורים ע"ם וק"ק שבחיבוקים ספרי מהדי ובלפה דבסופה הוקה לעיל מקדון כספרים דמיב כשמין עמו בעיר ולקמן (בם"ם רכ"ב) דכתב בפקדון דכסות ופפרים ז"ל בד"ה שמין המפקיד עמו במדינה מכל כשהוא עמו כו' אוה לה קשיא דשם לשון בגמרא נקט ושמ"ר ס"ם דשם וכתב מכל כשהוא עמו ואוכל מדעתו ומכל מקום לא יוסיף שמדעתו כפוסקים ר"ל עיר ומ"ש ס"ם דשם וכתב מכל כשהוא עמו ומשמע עמו ממש בעיר ושם דכתב כאן מתפילה ושלטו בעלין למד"ם לשון הגמרא נקט ו"ל שם (לקמן ל') כדרך שאמרו בחבירה כן ממון בפקדון מקדון מתי שבידתיה גניס אמר רב מלא בר ממש הפקדון שהלכו בעליהן למדינת הים עכ"ל ועל הגמרא לא ק' שלא אמרו כן אלא כנגד סברת המקנה שהקשה מקדון מתי שבידתיה גניס ר"ל ולמה המוכס מוטלת על המפקיד בעלמו יבוא ויטעל בו ומשיב לו מתי קושית לך וכי לא פשוט הוא שאם אמ"ם שהיו יכול לבוא שהמוכס מוטל על המפקיד ובאותיות כך טוען למוקמי שבייתא מתי דגם כשהוא עמו בתוכו אמרן רק שהיו עמו בעיר המוכס מוטל על המפקיד ומשרינן שמא מין המפקיד יכול לבוא בקלות ולפ שהרמב"ם כתב פ"ו מהל' פקדון מדין ר' ו"ל בד"ה כשהלכו בעליו למד"ם אבל אם היה עמו בתוכו אמרן ס"ו לא יגע בו ומפ"ש שאבד וכ"כ הי' בשמעתין (ויש דף פ"ח) והניח דעתו מדברי הרמב"ם מ"מ נרמה לר"ת דקמתי אלא לשון הגמרא נקטו ולא הניח דעתו מדברי הרמב"ם אלא שההיו אם אבד אף"פ שאבד וכ"כ הי' בשמעתין (ויש דף פ"ח) ומשני לעולם אימא לך דאבד ומפ"ש שאבד ומשני לעולם אימא לך דאבד ומפ"ש שאבד ומשני לעולם אימא לך דאבד ומפ"ש שאבד

לחבירו למחצית שכרה: (כג) ותפילין אין צריך לשמרם אלא מוכרן מיד מפני שמציין בכל פעם לקנותם וכן פירות שהתחילו לירקב וכן כל כיוצא בהן מוכרן מיד: (כד) מה יעשה בדמים ישתמש בהן לפיכך הוא שומר שכר עליהם אפילו אם לא נשתמש בהן: (כה) בד"א בדמי אבידה מפני שטרח ליטפל בה אבל מצא מעות או אפילו חפץ ולא היה לו בו שום טוריח לשמרו אינו רשאי להשתמש בהן (כו) לפיכך אינו עליהם אלא שומר חנם וכן מי שהפקידו אצלו מעות של יתומים לא ישתמש בהן והוא שומר חנם עליהן: (כז) והרמב"ם ז"ל כתב שהוא חייב באונסין על דמי אבידה וזהו לשיטתו שבתב שהוא שומר שכר על האבידה וא"א הרא"ש ז"ל כתב בסברא ראשונה ולאחר שישתמש במעות לבולי עלמא חייב באונסין שהוא שואל עליהן: (כח) כתב הרמב"ם ז"ל כל אותן הימים שהוא מטפל בהן אם האבילם משלו נוטל מהבעלים ויראה שנוטל בלא שבועה ע"כ: (כט) המוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם שאם יצטרך לישבע יניחנה ולא יחזירנה לבעלים ואפילו אם טוען שני כיסין מצאת לי והן קשורין יחד שאי אפשר לימצא זה בלא זה וזה אומר לא מצאתי אלא אחד או שאומר שנים מצאתי והחזרתי לך אחד אין צריך לישבע: **רסה** (ג) **המוצא** מציאה מיד כשהגיע לתוך ד' אמותיו קנאה אע"פ שלא באה לידו שחכמים תקנו לאדם שיקנו לו ד' אמותיו: (ג) ואם באו (א) שנים כאחד לתוך ד' אמות או שעומדים שניהם ונפלה המציאה בתוך ארבע אמותיהן קנו שניהן: (ג) וכתב הראב"ד שלא תקנו ד' אמות אלא בעומד אבל במהלך לא וא"א הרא"ש ז"ל היה אומר שאין חילוק: (ד) בד"א בסימטא או בצידי רשות הרבים אבל ברשות הרבים ובשדה חבירו לא תקנו שיקנו: (ה) לפיכך ראה את המציאה

כטבלים וכיוצא וחוזים ותרנגולים זכרי, מוכרן כב"ד וכן כתב הרמב"ם להדיא שם ורבינו קיצר במקום שהיה לו לבאר ומצאתי להרב מהר"ל מפראג שכתב טעם לחלר לדברי רב אלפס דבדבר שאינו עשה ואוכל דטיפולו מרובה ויכול למוכרן תפילי בפחות צריך ב"ד לכל דבר שעושה ואוכל חין למכרו אלא בפיוו ת"ל ב"ד ט"כ:

(כג) **ומ"ש** ותפילין אין צריך לשמרם ומניחן עליהם שם דמיסס ומניחן בהם אחד לג' יום וכו' אמר לקמן תפילין שכיחי תפילין שכיחי וז"ל הרמ"ם ואין צריך ליטפל בהם לשמרם כלל ירקיבו כמו בספרים ובשאר חבירות התפילין שכיחי בכל עידן בבית האומן אבל שאר חבירות אדם חפץ בהן יותר וכבר כתבתי בשמוך שהרמ"ם כתב דהיינו מניחן ברשלנו ותמ"ל אמר לקמן אלא דקשיא לי דהיכי דמי תפילין שכיחי הדמים אלו ואכבר דיניח הדמים אלו ואכבר רבינו כאן כדברי הרמ"ם המחרוטים אבל דברי הרמב"ם ז"ל כפי' מ"ג דפרקין דבבא קמא

המציאה ברשות הרבים ונפל לו עליה לקנותה לא קנאו עד שיגיע לידו ואם קדם אחר והגביהה קנאה: (ו) ואין צ"ל שאם הניעה המציאה לחצרו שקונה לו אפילו אינו עומד אצלו בד"א שמשתמרת בתוכו אבל אם אינה משתמרת בתוכו אינו קונה לו אלא אם כן עומד אצלו ואפילו אם אמר תזכה לי חצרי בכל מציאות שיבואו לתוכו היום כיון שאינה משתמרת לא קנה ואם יצא לו שם מציאה בעיר והוא אמר כן אז קונה לו לפיכך אם היה צבי או גוזלות הפקר בתוך שדהו ואחרים באין ליטלם ולזכות בהן אם הם בענין שיכול לרוץ אחריהם וליטלם כגון שהצבי שבור וגוזלות שלא פרחו או שעומד בקרוב להן נמצא שנשמרים בתוך שדהו ווכה לו שדהו אע"פ שאינו אומר תזכה לי שדי אבל אם אינו יכול להגיע בו או שאינן משתמרין בהוכו אינו קונה להן אפילו אמר תזכה לי שדי והרמב"ם כתב אפילו משתמר

ס"א

(ו) **ומ"ש** וצ"ל וכו' מרישא דמילתא דקתי דד"מ קונות בתקנת חכמי' מדין חצר וצ"ל תצרו ממש דקונה לו: **אבר** מס מיגו יכול להגיעו מז מיגו משתמרין וכו' כ"ל: ובספר יזן מיתא לאבל מס מיגו יכול להגיעו שמיגו משתמרין וכו': והרמב"ם כתב אפילו (עוד) [עומד] בתוכו וכו' כ"ל: וכך הוא בסי' רע"ג סעיף י"ב בדברי הרמב"ם ע"ש: סמנניס

למילתא דקתי דד' אמות הקונות לו למס מדין חצר הוא וכיון שד' אמות קונות לו מדין חצר כ"ש שחצרו ממש יקנה לו. ומ"ש בד"א שמשתמרת בתוכו אבל אם היא משתמרת בתוכו מיגו קונה לו מ"ש עומד מצלו בפ"ק דמציעא (יא.) מהא דתנן רמה חוטם רגיס מחר המציאה מהר צבי בצור מחר גוזלות שלא פרחו ואמר זכתה לי שדי זכתה לו מ"ר יהודה אמר שמואל והוא שעומד בצד שדהו ותקנה ליה שדהו דאמר רבי יוסי בר הניעה הצרו של מס קונה לו שלא מדעתו ה"מ בחצר המשתמרת אבל חצר שאינה משתמרת אי עומד בצד שדהו אין לו לא וכתב ה"ם בפי"ז מהלכות גזילה ועומד בתוך שדהו יש שפירשו עומד בצדו ובתוכו אבל בצדו והוא לו לא וכן מוכה לדעתם בפרק כל גנות ע"ש: ומ"ש ואפילו מס אמר תזכה לי הצרי בכל מציאות שיבואו לתוכו היום כיון שמיגו משתמרת לא קנה ואם יצא לו מס מציאה בעיר והוא אמר כן אז קונה לו בסוף פרק השואל (קב.) מתיב אהא דאמר ר' יוסי בר הניעה הצרו של מס קונה לו שלא מדעתו מדתניא אם אמת כל מציאות שיבואו לתוכו היום תקנה לי הצרי לא אמר כלום ואם איתא להא דרבי יוסי בר הניעה אמאי לא אמר כלום הכ"ע בחצר שמיגו משתמרת ה"מ אימא כיפה יצא לו מס מציאה בעיר דברו קיימין ואי בחצר שמיגו משתמרת כי יצא לו מס מציאה בעיר מאי הוי כיון דיצא לו מס מציאה בעיר מיבדל בדילי מיגו מיניה ויצא לו מס מציאה. ביצה קול בשיר שבא בתוך שדהו מן הנהר הניף לתוכה דגים וכתב הרמ"ס אהא דקאמר כיון דיוצא לו מס מציאה בעיר מיבדל בדילי מיגו מיניה והוה ליה כחצר המשתמרת והא דבעי למירמי משום דלא הוה מחצר משתמרת ממש עכ"ל והרי"ף השמיטו כל זה וגם הרמב"ם בפי"ז מהלכות גזילה השמיטו ולא ידעתי למה: (ב"ה) ודע שהרמב"ם כתב בפ"ו משכירות שאפי' חצר השבורה ביד אחרים קונה למשכיר וע"ש

ומ"ש לפיכך מס היה לבי לבי גוזלות בתוך שדהו וכו' פרק קמא דמציעא (דף יח:) מתניתין שכתבתי בסמוך רמה חוטם רגיס מחר המציאה מחר לבי שבור מחר גוזלות שלא פרחו ואמר זכתה לי שדי זכתה לו מ"ר ירמיה מ"ר יוחנן והוא שרץ מחריחס ומניעס וכתב הרמ"ם הא דנקט לי שדי ולא נקט לי בצד שדהו ופרש"י אע"פ שאינו עומד בצד שדהו אלא עומד במקום שיכול להגיע אליו בשעה שרואה אותו שהוא עומד שם לשמור שדהו ואינו מניחו לילך לו ממנו ולא נקט לי בצד שדהו אלא לומר שאפילו הוא עומד בקצה השדה ורואה אותו שהוא עומד שם לשמור שדהו ואינו מניחו לילך לו ממנו הרי זה כאילו הוא עומד בצד שדהו ממש ואינו יכול להגיעו אלא בשעה שיעבור כל השדה כולו ולא נקט לי בצד שדהו אלא לומר שאפילו הוא עומד בצד שדהו ואינו יכול להגיעו אלא בשעה שיעבור כל השדה כולו הרי זה כאילו הוא עומד בצד שדהו ממש ואינו יכול להגיעו אלא בשעה שיעבור כל השדה כולו ולא נקט לי בצד שדהו אלא לומר שאפילו הוא עומד בצד שדהו ממש

פרי היא של בעל החנר ועל זה כתב שפת לא אמר זכתה לי שדי כל הקודם זכה (ב) ולענין הלכה כ"ל דאע"ג דהרשב"א והרא"ש בשלהי מזלי נקטי' כהרמב"ם דכיון דפשטא דמתניתין כוותיה והירושלמי ורוב המפרשים כוותיה כעדותו של ר"ש ומיהו גם היא דבתרא הוא כתב שכן עיקר הכי נקטינן: [א] **אם** רשותו של מדם קונה לו לענין שאין אחר רשאי לקנות סחורה שבידו סותרים לכיתו עיין בתרומת הדשן סימן ז' וכלל זו סימן קכ"ג דין ט' ובמרדכי פרק קמא דמציעא ועיין בתשובת הרש"ש שכתב דבידו כסימן ר"ם: **כתב** המרדכי בפ"ב דמציעא עכו"ם שהגדו לו מעות בבית ישראל ומצאן אחר בתוך החנר שלו של מולאן: (ז) **קטנה** יש לה תורת חנר ד' לקנות לה וקטן אין לו תורת חנר ולא תורת ד' למות בפ"ק דמציעא (דף י:) אמר ר"ל משום מבא כהן ברבלא קטנה אין לה חנר ולא תרבא למות ורבי יוחנן משום רבי יגאי אמר יש לה חנר ויש לה תרבא למות במאי קמיפלגי מ"מ חנר משום ירה מיתרבאי כי היכי דתית לה יד תית לה חנר ומ"מ חנר משום שליחות מיתרבאי וכי היכי דשליחות ליח לה חנר נמי ליח לה ומי מיכא למ"ד חנר לאו משום ירה מיתרבאי והתניא ירה אין לי אלא בן בנו בת בתו בן בתו בת בתו מנין ת"ל ונתן מ"מ לענין נט כ"ע לא פליגי דחנר משום ירה מיתרבאי כי פליגי לענין מציאה מ"ם ילפי' מציאה מגט ומ"ם לא ילפינן ומיבעיא לימא בקטנה כ"ע לא פליגי דילפינן מציאה מגט והכא בקטן קמיפלגי מר סבר ילפינן קטן מקטנה ומ"ם לא ילפינן ומיבעיא לימא מר חנר חנר ומר חנר חנר אלא פליגי ופר"י והכא בקטן פליגי. ללא משכחת דרבי ניח חנר מר חנר חנר ומר חנר חנר אלא פליגי ופר"י והכא בקטן פליגי. ללא משכחת דרבי ניח חנר מר חנר חנר ומר חנר חנר לקיש חנר לענין מציאה ור"י לענין נט ג"נ מר חנר קטן ומר חנר חנר קטנה עכ"ל ופסק הרי"ף והלכתא קטנה יש לה חנר ויש לה ד' למות מכל קטן אין לו חנר ואין לו ד' למות דחנר קטנה משום ירה מיתרבאי וקטן הואיל ואין לו שליחות מיתרבאי וקטן מקטנה וכת' הרמ"ה דהיינו כליגיא בתרא דמר חנר ומר חנר ללא ד' למות ילפינן קטן מקטנה וכת' הרמ"ה דהיינו כליגיא בתרא דמר חנר ומר חנר ללא ד' למות ולא פליגי אלא בקטן אין לו חנר ואין לו שליחות מיתרבאי וקטן הואיל ומיתרבאי לכתיב ונתן בידה ותניא אין לי אלא בן בנו בת בתו בן בתו בת בתו מנין ת"ל ונתן בידה משום שליחות מיתרבאי וקטן הואיל ואין לו שליחות אין לו חנר ואין לו ד' למות ללא ילפינן קטן מקטנה וכת' הרמ"ה דהיינו כליגיא בתרא דמר חנר ומר חנר ללא ד' למות ולא פליגי אלא בקטן אין לו חנר ואין לו שליחות מיתרבאי וקטן הואיל ומיתרבאי לכתיב ונתן בידה ותניא אין לי אלא בן בנו בת בתו בן בתו בת בתו מנין ת"ל ונתן בידה משום שליחות מיתרבאי וקטן הואיל ואין לו שליחות אין לו חנר ואין לו ד' למות ללא ילפינן קטן מקטנה וכת' הרמ"ה דהיינו כליגיא בתרא דמר חנר ומר חנר

רסט (ע) **המגביה** מציאה לחבירו קנאה בפ"ק דמציעא (ח:) ופיליגו אמוראי בתלתא ופסקו הפוסקים כדברי האומרים המגביה מציאה לחבירו קנה. וא"ש ואפילו לא אחר ליה פתלה להגביה לו כ"כ הרמב"ם ז"ל בפי"ו מה' גזילה וכן א משמע בגמרא: (ב) **ומ"ש** הגביהו שניים כאחד כ"כ הרמב"ם פי"ו מה' גזילה וכ"כ הרא"ש בפ"ק דמציעא מהא דאמר רמי בר חמא זאת אומרת המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו וז"ל שהגביהו שניהם כאחד ואפילו לא אחר ליה פתלה להגביה אלא הגביה אחד מהם ואחר בא ונטלה מידו הרי זה גזלן ואינו קונה אלא מי שהגביה תחלה ע"כ ומ"ש **ומ"ש** הגביהו שניהם כאחד שקנאוהו עכ"ל וכן משמע בגמרא: ב ומ"ש לו אפי' לם הגביה אחד רשם אחד תחלה וכו': (ג) **ומ"ש** הגביה חרש לפקח לא קנה מתבאר מתוכה שלפניו בסמוך: ומ"ש ולא עוד אלא אפילו הגביהו חרש ופקח כו' לא קנו לה ולא זה עם אמר רבא חרש ופקח שהגביהו מציאה מתוך שקנה מרש קנה פקח בשלמא חרש לא קנה דקא מגבה ליה והוי רשם אחד כאילו אמרו ש"ג קרקע ומתוך שלא קנה פקח לא קנה חרש ופרש"י הגבהה לחרש היינו הגבהה לקנות שלא מפני דרכי שלום כל מ' קונה כן משמע בגמרא (ט') גבי הא דאמר רב אחי זה קונה חמור וזית פגיה וזה קנה מה שתפוס בידו: ג **ומ"ש** הגביהו פקח כדי שעה יניח תוכה שתעקר מע"ג הקרקע וכו': **ומ"ש** הגביהו ב' חרשים קנאוה שניהם מבואר בגמ' פ"ק דמציעא ומפרש טעמא דתקינו רבנן משום שלא ליתי לתיעגלוויי והכא שלא תקינו שניהם ופקח שהגביהו המציאה משום דהתם לא שכיח לתיעגלוויי דמיחר אחר פקח לא קני אחר קני: (ד) **טלית** שמונח מציאה ע"ג קרקע ובא אחר והגביה רשם אחד שע"ג הקרקע ונתק רשם אחד שתחת טלית עד שנפלו שניהם ע"ג קרקע ולא קנה בפ"ק דמציעא (ט') ס"ל שלא תקינו שניהם אלא לפקח שהגביה ראשון ראשון ולא לאחר שבא אחריו ומיהו אם אחר תפס בתוכו קנה ומ"ש ומ"ש הגביה שניהם כאחד או אפילו הגביה אחד ראש האחד תחילה ובא השני והגביה ראש השני קנאוה שניהם: (ג) הגביה חרש לפקח לא קנה ולא עוד אלא אפילו הגביהו חרש ופקח כאחד לא קנה לא זה ולא זה ואם חטפה אחר מידם קנהו ומיהו מה שביד כל אחד קונה ופי' הראב"ד דוקא שלא הגביה פקח כדי שאם יניח אותה החרש שתעקר מע"ג הקרקע אבל אם הגביה אותה כל כך כדי שתעקר מע"ג קרקע קנה שאינה מונחת ע"ג קרקע בהגבהתו ואין נראה לא"א הרא"ש ז"ל אלא תפישת החרש מבטלת קניית הפקח הגביהוה שני חרשים קנאוה שניהם: (ד) **טלית** שמונח חציה ע"ג עמוד שנבוה ג' טפחים וחציה על גבי קרקע ובא אחד והגביה ראש האחד שע"ג קרקע וניתק ראש השני מעל גבי העמוד

רסט (ע) **המגביה** מציאה לחבירו קנאה בפ"ק דמציעא (ח:) ופיליגו אמוראי בתלתא ופסקו הפוסקים כדברי האומרים המגביה מציאה לחבירו קנה. וא"ש ואפילו לא אחר ליה פתלה להגביה לו כ"כ הרמב"ם ז"ל בפי"ו מה' גזילה וכן א משמע בגמרא: (ב) **ומ"ש** הגביהו שניים כאחד כ"כ הרמב"ם פי"ו מה' גזילה וכ"כ הרא"ש בפ"ק דמציעא מהא דאמר רמי בר חמא זאת אומרת המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו וז"ל שהגביהו שניהם כאחד שקנאוהו עכ"ל וכן משמע בגמרא: ב ומ"ש לו אפי' לם הגביה אחד רשם אחד תחלה וכו': (ג) **ומ"ש** הגביה חרש לפקח לא קנה מתבאר מתוכה שלפניו בסמוך: ומ"ש ולא עוד אלא אפילו הגביהו חרש ופקח כאחד לא קנו לה ולא זה ולא זה עם אמר רבא חרש ופקח שהגביהו מציאה מתוך שקנה מרש קנה פקח בשלמא חרש לא קנה דקא מגבה ליה והוי רשם אחד כאילו אמרו ש"ג קרקע ומתוך שלא קנה פקח לא קנה חרש ופרש"י הגבהה לחרש היינו הגבהה לקנות שלא מפני דרכי שלום כל מ' קונה כן משמע בגמרא (ט') גבי הא דאמר רב אחי זה קונה חמור וזית פגיה וזה קנה מה שתפוס בידו: ג **ומ"ש** הגביהו פקח כדי שעה יניח תוכה שתעקר מע"ג הקרקע וכו': **ומ"ש** הגביהו ב' חרשים קנאוה שניהם מבואר בגמ' פ"ק דמציעא ומפרש טעמא דתקינו רבנן משום שלא ליתי לתיעגלוויי והכא שלא תקינו שניהם ופקח שהגביהו המציאה משום דהתם לא שכיח לתיעגלוויי דמיחר אחר פקח לא קני אחר קני: (ד) **טלית** שמונח מציאה ע"ג קרקע ובא אחר והגביה רשם אחד שתחת טלית עד שנפלו שניהם ע"ג קרקע ולא קנה בפ"ק דמציעא (ט') ס"ל שלא תקינו שניהם אלא לפקח שהגביה ראשון ראשון ולא לאחר שבא אחריו ומיהו אם אחר תפס בתוכו קנה ומ"ש

(ה) (ב) **טלית** שמונח מציאה ע"ג עמוד שנבוה ג' טפחים וחציה ע"ג קרקע ובא אחד והגביה רשם אחד שע"ג קרקע וכו' עד שפלו שניהם ע"ג קרקע וכו' מבואר בגמרא (ע') מסקנא דקתני רסם אחד רכוב אמור ואחד רסוס בתוסירה זה קנה מנמר וזה קנה מוסירה ואמר עליה רבי אבהו לעולם

דרכי משה

רמציעא ד קל"ה ע"ג: (ב) כתב נימוקי יוסף עוד בפקום הנזכר מי שהפקיר דבר וזרקו לתוך חצר חבירו דינו כמתנה וזכתה לו חצירו אע"פ שרץ אהרייתן ואינו מגיען ועי"ש. כתב הבהרדכי ברק א"ם ע"ב לענין משמון הנמצא בכותל דלא קנה לו משום דאינו דבר ההוה להיות כשאר מחיצות דפעמים דרגילין לבוא ולכן לא זכה לו חצירו כו' וכבר נתבאר ענין זה לעיל סימן ר"ם. וכתב הבהרדכי עוד שם בא' שקנה כפף בחזקת בדיל ומכרו אח"כ לחבירו ונודע שהיה הכל כפף ופסק אבי העזרי דלא זכה בו הראשון והוא של שני ולא אמרינן דחצירו של ראשון זכה לו מארד שלא ידע בו כלל וכ"פ שם ר"י לענין נכסי הגר שהיה בחצר א' ובא א' והחזיק בהן דאפי' חצר המשתכר אינו קונה לאדם בדבר שאינו יודע בו וכ"פ רבי אביגדור שם בעכו"ם שאבד מעות בבית ישראל ומצאו ישראל אחר דזכה בהן המוצא ולא קנה התצר משום שאינו רגיל להיות ע"ש שהאריך בזה וכדברי הבהרדכי כתב נ"י פ' א"ם ד' ע"ב ע"א. וכתב עוד הבהרדכי פ"ק דמציעא ד' קל"ה ע"ב כתב ראב"ן ראובן נתאבטנו אירחים בביתו והיה שמעון מחזר אהריהם לקנות הסחורה ואמר ראובן אני רוצה לזכות בהן בי ביתי זכה לי והלך שמעון וקנאה כשלא היה ראובן בביתו ועתה הובעו ראובן פשוט דזכה לו חצירו מאחר דאמר יזכה לו חצירו ולא נהירא לאבי העזרי דשאני מציאה דלית ביה חסרון קנייה ומעות אבל הכא דילמא לא הוי נהרמי ליה זוזי למקניה ביה ומשום דינא דעני המהפך בהררה ליבא במציאה ואפי' אם אמר המוכר אי מזבנינא הסחורה לדידך מזבנינא והקנה לו לא קני הואיל ולא פסק עמו המעות וכיון דלא קנה הסחורה לא זכה גם בריוח וע"ש וע"ל סימן ר"ם ד בתשובת הרא"ש ובבלבו סימן קכ"ג ובתשו' תרה"ד סימן ש"י מעשה

עבא

פרישה

ופבל"ר: (ו) **יש** לה תורת חנר כו' דאמר דאמר משום יד מתרבאי דכתיב גבי גט וכתב ונתן בידה ומלמד כתיב ונתן בידה כשיגדל ובגדול ופרש"י ומשום ירה מתרבאי דאי משום שליחות הא כבר כתיב כדתניא ומלמד שמשמש עושה שליח עכ"ל ומ"ג דאמר קטן גדול כתיב מ"מ כיון דמשום ירה מתרבאי מצינו מיגדל קטן דאמר גדול כתיב ומשלח יד בחנותו ומוליכה לו ומביאה לו ואמר ר"ל משום מבא כהן ברבלא קטנה אין לה חנר ולא תרבא למות ורבי יוחנן משום רבי יגאי אמר יש לה חנר ויש לה תרבא למות במאי קמיפלגי מ"מ חנר משום ירה מיתרבאי כי היכי דתית לה יד תית לה חנר ומ"מ חנר משום שליחות מיתרבאי וכי היכי דשליחות ליח לה חנר נמי ליח לה ומי מיכא למ"ד חנר לאו משום ירה מיתרבאי והתניא ירה אין לי אלא בן בנו בת בתו בן בתו בת בתו מנין ת"ל ונתן בידה ונקרפיפה מנין ת"ל ונתן מ"מ לענין נט כ"ע לא פליגי דחנר משום ירה מיתרבאי כי פליגי לענין מציאה מ"ם ילפי' מציאה מגט ומ"ם לא ילפינן ומיבעיא לימא בקטנה כ"ע לא פליגי דילפינן מציאה מגט ומ"ם לא ילפינן קטן מקטנה ומ"ם לא ילפינן ומיבעיא לימא מר חנר חנר ומר חנר חנר אלא פליגי ופר"י והכא בקטן פליגי. ללא משכחת דרבי ניח חנר מר חנר חנר ומר חנר חנר לקיש חנר לענין מציאה ור"י לענין נט ג"נ מר חנר קטן ומר חנר קטנה עכ"ל ופסק הרי"ף והלכתא קטנה יש לה חנר ויש לה ד' למות מכל קטן אין לו חנר ואין לו ד' למות דחנר קטנה משום ירה מיתרבאי וקטן הואיל ואין לו שליחות מיתרבאי וקטן מקטנה וכת' הרמ"ה דהיינו כליגיא בתרא דמר חנר ומר חנר ללא ד' למות ולא פליגי אלא בקטן אין לו חנר ואין לו שליחות מיתרבאי וקטן הואיל ומיתרבאי לכתיב ונתן בידה ותניא אין לי אלא בן בנו בת בתו בן בתו בת בתו מנין ת"ל ונתן בידה משום שליחות מיתרבאי וקטן הואיל ואין לו שליחות אין לו חנר ואין לו ד' למות ללא ילפינן קטן מקטנה וכת' הרמ"ה דהיינו כליגיא בתרא דמר חנר ומר חנר ללא ד' למות ולא פליגי אלא בקטן אין לו חנר ואין לו שליחות מיתרבאי וקטן הואיל ומיתרבאי לכתיב ונתן בידה ותניא אין לי אלא בן בנו בת בתו בן בתו בת בתו מנין ת"ל ונתן בידה משום שליחות מיתרבאי וקטן הואיל ואין לו שליחות אין לו חנר ואין לו ד' למות ללא ילפינן קטן מקטנה וכת' הרמ"ה דהיינו כליגיא בתרא דמר חנר ומר חנר

רסט (ע) **המגביה** מציאה לחבירו קנאה בפ"ק דמציעא (ח:) ופיליגו אמוראי בתלתא ופסקו הפוסקים כדברי האומרים המגביה מציאה לחבירו קנה. וא"ש ואפילו לא אחר ליה פתלה להגביה לו כ"כ הרמב"ם ז"ל בפי"ו מה' גזילה וכן א משמע בגמרא: (ב) **ומ"ש** הגביהו שניים כאחד כ"כ הרמב"ם פי"ו מה' גזילה וכ"כ הרא"ש בפ"ק דמציעא מהא דאמר רמי בר חמא זאת אומרת המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו וז"ל שהגביהו שניהם כאחד שקנאוהו עכ"ל וכן משמע בגמרא: ב ומ"ש לו אפי' לם הגביה אחד רשם אחד תחלה וכו': (ג) **ומ"ש** הגביה חרש לפקח לא קנה מתבאר מתוכה שלפניו בסמוך: ומ"ש ולא עוד אלא אפילו הגביהו חרש ופקח כאחד לא קנו לה ולא זה ולא זה עם אמר רבא חרש ופקח שהגביהו מציאה מתוך שקנה מרש קנה פקח בשלמא חרש לא קנה דקא מגבה ליה והוי רשם אחד כאילו אמרו ש"ג קרקע ומתוך שלא קנה פקח לא קנה חרש ופרש"י הגבהה לחרש היינו הגבהה לקנות שלא מפני דרכי שלום כל מ' קונה כן משמע בגמרא (ט') גבי הא דאמר רב אחי זה קונה חמור וזית פגיה וזה קנה מה שתפוס בידו: ג **ומ"ש** הגביהו פקח כדי שעה יניח תוכה שתעקר מע"ג הקרקע וכו': **ומ"ש** הגביהו ב' חרשים קנאוה שניהם מבואר בגמ' פ"ק דמציעא ומפרש טעמא דתקינו רבנן משום שלא ליתי לתיעגלוויי והכא שלא תקינו שניהם ופקח שהגביהו המציאה משום דהתם לא שכיח לתיעגלוויי דמיחר אחר פקח לא קני אחר קני: (ד) **טלית** שמונח מציאה ע"ג קרקע ובא אחר והגביה רשם אחד שתחת טלית עד שנפלו שניהם ע"ג קרקע ולא קנה בפ"ק דמציעא (ט') ס"ל שלא תקינו שניהם אלא לפקח שהגביה ראשון ראשון ולא לאחר שבא אחריו ומיהו אם אחר תפס בתוכו קנה ומ"ש

דרישה

דכתי רבינו סטור לא משמע כן אלא ס"ל לרמב"ם דאפילו ניטול ולילטל קאמר לעיל מיניה ע"כ ל"ל לדעת רבינו לס"ל דלרמב"ם שאני ד"מ דתקינו רבנן כדי שלא ליתו לתיעגלוויי וכ"כ ב"י בשוב דברי הרמב"ם:

סי' רסט (ז) **טלית** שמונח מציאה ע"ג עמוד כו' מקור דבריה אלו מ"ם סתום' בפ"ק (דף ט') בד"ה הוחיל ויכול לגתקה ולהניחו אלא שכתבו הסתום' שם ז"ל תימה דמשמע דאפי סתם נתקה כו' משום שע"י סונבסה למעלה מג' ומ"ם משני סמנקף ברוחם סוית (כתבו רבינו בסיכון רע"ג סי"ג) שתין בו גזל אלא משום שלום וכן בפרק קמא דגזל קמ"ל סוורק אלא של מגיען ליה פטול ומוקי לה בדאפשיה מדוייי אלמא לא מצינן למימר דמשום שלום ומוקי לה בדאפשיה מ"ם דוקא כשהגביהו מרש ופקח ביחד דמתוך שלא קנה פקח לא קנה מרש וכ"כ הרמב"ם ופשוט הוא:ומ"ש ופי' הרמב"ד דוקא שלא הגביה פקח וכו'. כראיה ד"ל דכשלא הגביה פקח כדי שאם יניח תוכה החרש שתיעקר מע"ג הקרקע התם הוא דפקח לא קנה ואחר נמי לא קנה אפילו הגביה כדי שאם יניח תוכה החרש לפקח לא קנה אפילו הגביה מרש אחד כ"כ כדי שאם יניח תוכה פקח ל"ק מרש דעצמו מאי אמרו רבנן שאם סגבסה מרש הוא שלא תקינו שלום דכיון כי סיכא ללא ליתו לתיעגלוויי בכלי כמוטפים ממנ: ככא מיתר לתרי פקח לא קנה אלא בשאר גמרא סם: ומיהו אם שביד כל אחד קונה פירות אפילו מרש קנה אם שבידו ומפני דרכי שלום אם"ם: אבל אם הגביה כו' קנה מדכתב קנה משמע פקח לבדו ל"ל דמיירי ללא הגביהו כלל אלא שתיעקר מע"ג קרקע בסגבסתו ולית ביה משום תיעגלוויי דסם אינו מיחר ליה למיתר בשעתא דאילו לא סגביה פקח כ"כ גם הוא לא קנה ואם הוא מיפקא אפילו הגביה כ"כ ולא פקח גרמא דבכה"ג כ"כ הרמב"ד מודה ללא קנאו סרש לבדו כיון ללא קנאו פקח ולית ביה משום תיעגלוויי למיתר אי הוא מגביה פקח כ"כ הוא קנה כיון דמ"ם אתפ מסגבסתא ו לא קנאו ומ"ם נקט הרמב"ד בלשונו לא אלא דאם הגביה פקח ולא כתב אם הגביה פקח אלא ומ"ם ל"ע: שמיכה מונחת ע"ג קרקע בסגבסתו כלימר שכרי בסגבסתו לבדו מיהא מונחת ע"ג קרקע אם ומשום שמרש תפס בה לא גרע וק"ל: סגביהו ב' מרשים כו' מבואר בגמרא שם ומעשה כל"ל כדי שלא ליתו לתיעגלוויי: (ד) **טלית** שמונח כו' גמרא שם: ויתיק לתם הכי כו' לא"ל שלא הגביהו כשהגביהו אלא מ"מ כיון שרשם שלמד פליגי ביה נמשה כאילו לתם הכי ג"כ בידו ומ"ם תקני:

הגהות הנהות

רסט א כתוהו לענ"ד מדלמד בגמרא הא דהמגביה מציאה וכו' מתניתין דשנים אוחזין ובבתני' ידאי לא אפר לו להגביה כשבילו שהרי כל אחד אומר שקנאו כולו: ב **ומ"ש** אפילו הגביה האחד ראש האחד זכו מבואר הוא מראשונים בגמרא (פ.) אלא מתתה פלית שמונח חציה ע"ג וכו' ח"ג דקבא קני ובתרא לא קני ועיין ב"ח: ג **ומ"ש**: הראביד

הגהות דרישה ופרישה

רסח ד שם פחלק וכתב ראם נכנס בנך לבית אחד לא אפרינן בית רביתו קונה לו מציאה בעה"ב בביתו שכירות ליומיה משכר הוא אחד כמו אחד השותפין לקנות לתן חצבי חשמל בות ע"ש בפרישה ודבריה שכתבתי פעשו ולשונו ושם כתב ג"כ דהשוכר הדר עם הנכנם לתהו ע"ש.

כל כמה דלא נתקה לתו הגבהה היא ומ״ש לעיל שהעמוד גבוה ג״ט מיהו גבוה ג״ט לפילו נתקה לתו הגבהה היא כיון דלא הוגבה מכחו ג״ט מן הקרקע וכ״כ התו׳ והרא״ש שם אלא דמ״ש רבינו דאם טעלת מונח ע״ג דף וכו׳ מיבא למידק דמתחלה כתב ועלה מכחו ג״ט קנה ואח״כ כתב אבל לא עלה מכח הכאתו למעלה וכו׳ משמע דאם עלה למעלה אפי׳ במקלת נמי קנה וכבי משמע מדברי התוס׳ דכתבו דדין זה נפקא לן משולבי שילוח הקן דקאמר זיל טרוף לקן דליגבינהו וליקנינהו דהתם נמי הוגבהו על ידו יותר ממה שהיה תחלה שהרי קנת מפריחים למעלה לכך קני עכ״ל אלמא דלא צריך שיעלו מכחו ג״ט וכ״כ הרא״ש בסתם דמוכח מהכיא דקן דקני כיון שהוגבהו וכו׳ וי״ל דהרבי לא קאמר והכה בדף ועלה מכחו ג״ט אלא דלא בדף המונח ע״ג הקרקע הילכך בעינן שיעלו מכחו ג״ט מן הקרקע לדיוקי הגבהה. ומ״ש אחר זה אבל לא עלה מכח הכאתו למעלה דאלמא דבעלה למעלה קנת קנאו היינו כשהדף גבוה ג״ט מן הקרקע כשהוגבה מכחו ג״ט מן הקרקע ולהכי בקן שהוא גבוה מן הקרקע דבטריף אקן המבריחן קנת למעלה קני כיון שהוגבהו ג״ט מכחו מן הקרקע ואז אפי׳ נפל תא״כ לארץ כבר זכה בהם מיד כשעלו קנת מכחו אבל לא עלו כלל אלא דרך ירידה נפל מן הדף לארץ אפילו שהדף גבוה ג״ט לא קנה דהיינו דין עני המנקף ברשת הזית דאלא אפי׳ שהוגבה מכחו ג״ט עלה מכח הכאתו למעלה אין כיון שהוגבהו ג״ט מן הקרקע ואפי׳ נפל תא״כ לארץ אפילו שהדף גבוה ג״ט לא קנה ועי׳ בתוס׳ ב״ק דף ק״ב ע״ב ד״ה ואיסורא אמר ריש פ׳ התחה דרשת התחת עדיין בידו כשהוגבה מכחו ג״ט ודו״ק :

(ו) **ראה** את המציאה וכו׳ ואין המגביה נאמן לומר לצרכי הגבהתיה . טע״ג שזה היינו מפורש בסוגיית מוכרח הוא מדאמרינן במשנתינו לגבי תנה לי דין אמר אני זכיתי בה מקמי שנתנה ליד הרואה לאמר אחר שנתנה ולא קא מפלוג אמי בתחר לחבירו זכה לי דין הגבהה בסתם ודין אמר דמגביה לצורך חבירו ומידי ומידי מקמי שנתנה מכלל דאין חילוק אלא דין תנה לי לזכה לי דבתנה לי לא זכה בה חבירו אפילו הגביה בפירוש לצורך חבירו וכזכה לי זכה בה אפילו בסתם והכי משמע מ״ש ה״ה רפי״ז דה׳ נזילה דהטעם כיון שאמר זכה וזה שתק ה״ז מגביה מציאה לחבירו וקנה חבירו ביחור לדבריו דכיון דשתק הרי הודה לשלוחתו וכשהגביה בסתם בודאי לחבירו הגביה וזוב לא אלי אלא הדר ביה ואפילו לגבי מיסורא אמר ריש פ׳ התחה רבה בע״א אמר מכלל תלת והלה שתק דשתיקה כהודאה דמיא ורחמנא אמר ואבדה תשיב לו ולא לאחר ואפי׳ אמר תנה לי ושתק לא קנה עד שיאמר תנה לי ויתן לו

(ג) הנמען בן ישנו בפונדק שבעיר ומצא שם את הנמען, ודיבר עמו ואמר לו: אני מכיר היטב את אבי המשפחה שאתה בא מתוכה, ואני יודע שהוא איש עשיר ומיוחס, ואם תרצה אני אשתדל בשבילך שתנשא לבתו. ענה לו הנמען: אם אמנם כך הדבר, הנני מוכן לעשות כל אשר תצוני. אמר לו: אם כן, לך אל ביתו ואמור לו שאתה בן אחיו של פלוני, ואני שלחתיך אליו. ויעש הנמען כן, ויקבל אותו אבי הנערה בסבר פנים יפות, ויתן לו את בתו לאשה. ואחרי כן נודע לאבי הנערה כי הנמען אינו בן אחיו של פלוני, ויקרא אליו ויאמר לו: מדוע עשית כן? ויען הנמען ויאמר: אמת הדבר כי אינני בן אחיו של פלוני, אך אמרתי בלבי כי אם לא אגיד לו כן לא יתן לי את בתו לאשה, כי עני אנכי ואין לי כסף ורכוש. ויאמר אליו אבי הנערה: אם כן הנה עתה אתה חייב לי מאה זהובים, כי בעבורי נתת לך את בתי לאשה. ויען הנמען ויאמר

דהרמב"ם ס"ל דהא דמציאת פועל לעצמו כשזכרו בסתם היינו מלא במלא מציאה בשעה שעוסק במלאכתו אבל בהוליכו ללקט מציאות מע"פ שזכרו סתם מציאותיו לבעל הבית מלא דריך לבאר מנ"ל להרמ"ה לחלק ולילמא דוקא דזכרו מתחלה ללקט מציאות סתם הוא דקאמר רב ספא דמציאתו לב"ה אבל כשזכרו סתם אימא לך דמציאתו לעצמו אפילו הוליכו ללקט מציאות ונראה דהוקשה לו להרמ"ה בהא דהניא מציאת פועל לעצמו דב"ח בזמן שמ"ל עכס עמי מלאכה היום עדור עמי היום מבל ס"ל עשה עמי מלאכה היום מציאתו לב"ה כגון שזכרו ללקט מציאות אם כן מיפשיט לה מיבתריך למימר דב"ח בזמן שמ"ל עכס עמי וכו' כיון דאפילו בדמ"ל עשה עמי מלאכה סתם מי אמרינן דהא דמ"ל דהוה של ב"ה אע"פ כשזכרו ללקט מציאות דהיינו כאילו זכרו ללקט מציאות בפירוש דמציאתו לב"ה אבל במ"ל עכס עמי היום אפילו הוליכו ללקט מציאות הרי הלו שלו והתום' לסס ג"כהקשו מהך דקתני בב"מ שמ"ל עכס עמי היום הלא ניחא לשיטת הרב ספא ונדחקו בפירושם ע"ש אבל למה ספי' הרמ"ה מתייאב ברווחא :

רעא (ג) **בהמה** של הפקר וכו' . נתבאר לעיל בחלת סי' רמ"ו שכדרך שנקנה החקח כך נקנית המתנה ע"ש ובנדריס פ"ד (דף מ"ג) מבואר דהפקר דיבו כמתנה :

רעב (ג) **מי** שפגע וכו' . משנה וגמרא סוף פרק הלו מציאות וע"פ דברי הרמ"ם לסס : חייב מן התורה לסייעו לפרקה וכן סס צריך להטעינה משאוי חייב לסייעו הלא ולהחר שבטעינה רשאי לומר לא אטעון עמך עד שתתן לי שכרי וכו' בפרק הלו מציאות (דף לב .) תנן מנין מן התורה לפרוק אבל לא לטעון ר"ש אומר אף לטעון ובגמרא מאי אבל לא לטעון אלימא אבל לא לטעון כלל מ"ש פריקה דכתיב עזוב תעזוב עמו טעינה נמי הא כתיב הקם תקים עמו אלא מנין התורה לפרוק בחנם ולא לטעון בחנם אלא בשכר רבי שמעון אומר אפילו לטעון בחנם ובגמרא מפרש טעמייהו וידוע להלכה כת"ק וכן פסקו הפוסקים : ומ"מ אפי' סס הוא בטל ממלאכה לפיכך סס צריך להטות עמו ביותר משכרו הרשות אין לו אלא שכרו הרשות לו כן כתב סס הרמ"ם וז"ל וטעינה אפילו הוא פטור ובטל מכל מלאכה יכול הוא לומר מיני רוצה לטעון בחנם סס לא תתן לי שכר ואם הוכרך לפסוק בשכר מרובה יותר מן השכר הרשות לו ליתן על טורח כזה לא יתן לו אלא כפי הרשות לו מידי דהוה לשעול דיבר והעבירני (ב"ק קיו .) לתין לו אלא שכרו :

(ג) **ומ"ש** בד"ה שהוא בטל ממלאכה אבל סס הוא עוסק במלאכה רשאי ליטול שכר על בטלתו ז"ל הרמ"ם סס אבל פריקה בחנם ואם הוא פטור בטל ממלאכה אבל סס הוא עוסק במלאכה רשאי ליטול שכר אבל פריקה בחנם ואינו מלאכתו לפחות משכרו ואינו מלאכתו ולטרוח בשביל אבידה זו ובפריקה זו ומותכין לו עד כדי דמי אבידה והיינו סס עושה מעצמו אבל אין מחויב להניח מלאכתו להציל אבידה ולפרוק ולפחות משכרו אבל סס יש ב"ד שהכעלים וסס יומרים לו הנח מלאכתך והצל או פרוק ויתנו לך כל שכרו אינו חייב ליתן לו כל שכרו אלא סס פסק לו יותר מן הרשות מידי דהוה לטול דיבר בשכרך והעבירני לשון זה תלא שכרו משלם דאמרינן בפרק הגוזל בתרא (בס) מ"ש ריפה ומ"ש סיפא אמר רמי בר חמא הכא בציידי בשלה דגים מן היס דת"ל תפשתן כוורא בזוזא וכיון שיש לו קצת הפסד יטול כל מה שפסק לו ואם הבעלים סס ולא התנה עמסס מלאכתו מעצמו והציל אבידה לא יטול אלא כפועל בטל לגמרי ואם היה בטל מסלע ולהצל בטל היה נוטל דינר ולטרוח בהצלה היה נוטל ג' דינרים לא יטול אלא דינר בחכמים תקנו ליטול שכר על הצלת אבידה כדי שיניח אדם מלאכתו ויציל אבידה אבל אם הבעלים עומדים סס לא הוכרכו לתקן כיון שיכול להתעות ואם לא התנה הפסיד ולא יטול שכר על הצלתה אבל כפועל בטל לגמרי יטול לתקן סהדי דניחא להו לבעלים בהכי ודבר זה מצו למדים מדתנן בפ' הגוזל בתרא (בס קטו :) שטח הגבר חמורו וחמור חבירו וכו' עכ"ל :

ומ"ש

והוליכו ללקט מציאות מציאותיו לעצמו דמעיקרא לא אשתעבד ליה אלא לנכש עמו ובשמוליכו ללקט מציאות לא הוצרך הפועל לפרש שלא נשכר ללקט ומה שלוקט הוא לעצמו אבל שכרו סתם והוליכו ללקט מציאות מציאותיו לבעל הבית דמעיקרא אשתעבד למאי דבעי בע"ה וה"ה נמי עבד עברי אם אמר לו רבו צא ולקט לי מציאות מציאותיו לרבו :

רעא (ג) **בהמה** של הפקר ובא אחד לזכות בה או שנים נקנית כדרך שנקנית במכירה ולמעלה בארתיו בסימן קצ"ז : (ג) ומציאת שטרות ושוברים כתבתי למעלה בסימן ס"ה ומציאת גט ושובר של כתובה כתבתי באבן העזר [סי' ק"י וקכ"ג] :

הלכות פריקה וטעינה

רעב (ג) **מי** שפגע בחבירו ובהמתו רובצת תחת משאה חייב מן התורה לסייעו לפרקה וכן אם צריך להטעינה משאוי חייב לסייעו אלא שבטעינה רשאי לומר לו לא אטעון עמך עד שתתן לי שכרי אפילו אם הוצרך להתנות עמו ביותר משברו אין לו אלא שכרו הראוי לו אבל בפריקה צריך לכייעו בחנם: (ג) בד"א שהוא בטל ממלאכה אבל אם הוא עוסק במלאכה רשאי ליטול שכר על בטלתו

ודינו

רעא (ג) **בהמה** של הפקר וכא אחד לזוכות בה מו שנים וכו' מאמרין הפקר כמתנה ולעיל נתבאר :

רעב (ג) **מי** שפגע בחבירו ובהמתו רובצת תחת משאה חייב מן התורה לסייעו לפרקה וכן סס צריך להטעינה משאוי חייב לסייעו אלא שבטעינה רשאי לומר לא אטעון עמך עד שתתן לי שכרי וכו' בפרק הלו מציאות (דף לב .) תנן מנין מן התורה לפרוק אבל לא לטעון ר"ש אומר אף לטעון ובגמרא מאי אבל לא לטעון אלימא אבל לא לטעון כלל מ"ש פריקה דכתיב עזוב תעזוב עמו טעינה נמי הא כתיב הקם תקים עמו אלא מנין התורה לפרוק בחנם ולא לטעון בחנם אלא בשכר רבי שמעון אומר אפילו לטעון בחנם ובגמרא מפרש טעמייהו וידוע להלכה כת"ק וכן פסקו הפוסקים : ומ"מ אפי' סס הוא בטל ממלאכה לפיכך סס צריך להטות עמו ביותר משכרו הרשות אין לו אלא שכרו הרשות לו כן כתב סס הרמ"ם וז"ל וטעינה אפילו הוא פטור ובטל מכל מלאכה יכול הוא לומר מיני רוצה לטעון בחנם סס לא תתן לי שכר ואם הוכרך לפסוק בשכר מרובה יותר מן השכר הרשות לו ליתן על טורח כזה לא יתן לו אלא כפי הרשות לו מידי דהוה לשעול דיבר והעבירני (ב"ק קיו .) לתין לו אלא שכרו :

(ג) **ומ"ש** בד"ה שהוא בטל ממלאכה אבל סס הוא עוסק במלאכה רשאי ליטול שכר על בטלתו ז"ל הרמ"ם סס אבל פריקה בחנם ואם הוא פטור ובטל מכל מלאכה יכול הוא לומר מיני רוצה לטעון בחנם סס לא תתן לי שכר ואם הוכרך לפסוק בשכר מרובה יותר מן השכר הרשות לו ליתן על טורח כזה לא יתן לו אלא כפי הרשות לו מידי דהוה לשעול דיבר והעבירני (ב"ק קיו .) לתין לו אלא שכרו :

מדינים אלו ושם שיכול לזכות לאחרים על ידי גדול הסמוך על שולחנו . כב"י סוף סימן קע"ו כתב בעה"ע ירושלמי א"ר אסי בן שגראה חלוק מאביו מה שפגל לעצמו ואיבא לפרושי כגון שפגל ממון לעצמו בחיי אביו והיה סמוך על שולחן אביו ולא תבעו אביו בחייו מה שפגל הוא לעצמו דאמרינן דעת האב מדלא תבעו מחל לו ואין אחיו חולקין עמו ל"ש מצא כמציאה ול"ש עשה סחורה כיון דלא תבעו אביו הוא שלו עכ"ל ובמרדכי בהגהה שנייה דב"ם דף ק"ן ע"ב בא' שבניו כתבו ספרים בעודן אצלו ואח"כ רצו ליקח הספרים והוא לא רצה ליתנן ומשטע שם דאף על גב דזכה בהן האב מ"מ אין מוריש פעולת א' מבניו לשאר בניו ע"ש :

ובנ"ו

דרישה

רב ספא ופוסק כסתם ברייתא עד כאן לשון ב"י סניחו ודסס דבריו ע"ם ובפלס פירושו כמ"ש בפרישה רק שדבריו קלת סתומים ונס מדברי רבינו שכתב דברי הרמ"ם שלא בלשון פלוגתא מוכח שפי' שהרמ"ם לכוסף בא ודבריו דהרמ"ם נרחס לו מוכרחים לדעת רב ספא מסוגיא דכאס דז"ל הגמרא סס ס"ק (דף י"ב) מתניתין דקתני מציאת פועל לו לחמי יהא חלק פועל ותניא מציאת פועל לעצמו בד"מ בזמן שאמר ליס ככס עמי היום עדור עמי היום מבל מ"מ ליס עשה עמי מלאכה היום מציאתו לבע"ה (ופירש"י ועבד זס דאמרי' מסתמא כשקבלו רבו לאחס מלאכה קבלו עכ"ל וז"ל בוקח פועל שאומ שכור יום או שעה רגילין לשכרו למלאכה יתופס משא"כ בעבד קנוי וכא למאני סס ר"י מקושיא זו לסמתניתין דמיירי בעבד נוקב מרגליות שאני מלאכה זו דבלותו עבד מיירי דאוקי עסק בס מידי יום ביום כל ימיו משא"כ במציאה דעת שכיומא כל יומא) כו' פד ר"פ אמר כגון שאמרו ללקוט מציאות וכ"ד דלקני מגמת בכורת עכ"ל וכמה ים לדקדק לפי מאי סיומיתה דר"פ קשיין דיוקי דיוסף ופיפא דבריהס דבריהס קתני בד"ת בזמן שאמר לו ככס עמי או מציאתו לא אמרי' בפ"ק דתניא בפ"ל עשה עמי מלאכה היום מציאתו לבע"ה היינו ודאי בשכרו סתם אלא שלמ"כ הוליכו ללקט מציאות דהיינו כאילו שכרו ללקט מציאות בפירוש דמציאתו לבע"ה אבל בפ"ל ככס עמי היום אפילו הוליכו ללקט מציאות הרי הלו שלו והתום' לסס ג"כהקשו מהך דקתני בד"ת שמ"ל ככס עמי היום ללא ניחא לשיטת הרב ספא ונדחקו בפירושם ע"ש לפיכך מוכח שפי' הרמ"ם מתייאב ברווחא :

רעא (ג) **בהמה** של הפקר וכו' . נתבאר לעיל בחלת סי' רמ"ו שכדרך שנקנה החקח כך נקנית המתנה ע"ש ובנדריס פ"ד (דף מ"ג) מבואר דהפקר דיבו כמתנה :

רעב (ג) **מי** שפגע וכו' . משנה וגמרא סוף פרק הלו מציאות וע"פ דברי הרמ"ם לסס : חייב מן התורה לסייעו לפרקה וכן סס צריך להטעינה משאוי חייב לסייעו אלא שבטעינה רשאי לומר לא אטעון עמך עד שתתן לי שכרי וכו' בפרק הלו מציאות (דף לב .) תנן מנין מן התורה לפרוק אבל לא לטעון ר"ש אומר אף לטעון ובגמרא מאי אבל לא לטעון אלימא אבל לא לטעון כלל מ"ש פריקה דכתיב עזוב תעזוב עמו טעינה נמי הא כתיב הקם תקים עמו אלא מנין התורה לפרוק בחנם ולא לטעון בחנם אלא בשכר רבי שמעון אומר אפילו לטעון בחנם ובגמרא מפרש טעמייהו וידוע להלכה כת"ק וכן פסקו הפוסקים : ומ"מ אפי' סס הוא בטל ממלאכה לפיכך סס צריך להטות עמו ביותר משכרו הרשות אין לו אלא שכרו הרשות לו כן כתב סס הרמ"ם וז"ל וטעינה אפילו הוא פטור ובטל מכל מלאכה יכול הוא לומר מיני רוצה לטעון בחנם סס לא תתן לי שכר ואם הוכרך לפסוק בשכר מרובה יותר מן השכר הרשות לו ליתן על טורח כזה לא יתן לו אלא כפי הרשות לו מידי דהוה לשעול דיבר והעבירני (ב"ק קיו .) לתין לו אלא שכרו :

(ג) **ומ"ש** בד"ה שהוא בטל ממלאכה אבל סס הוא עוסק במלאכה רשאי ליטול שכר על בטלתו ז"ל הרמ"ם סס אבל פריקה בחנם ואם הוא פטור ובטל מכל מלאכה יכול הוא לומר מיני רוצה לטעון בחנם סס לא תתן לי שכר ואם הוכרך לפסוק בשכר מרובה יותר מן השכר הרשות לו ליתן על טורח כזה לא יתן לו אלא כפי הרשות לו מידי דהוה לשעול דיבר והעבירני (ב"ק קיו .) לתין לו אלא שכרו :

פרישה

ללמדנו ומפר לא שכרו ללקוט מציאות בסדיא אלא סתם ומ"כ סיניכו ללקוט מציאות ג"כ סוס של ב"ס ומ"ר תמיכה סיינו כשלא סולכו ללקוט מציאות אלא כשעבד מעצמו ללקוט וכ"ג גס הרמ"ס מוסס בסיניכן שיסכול כפועל לכך ועיין בדריסה טעמו וניסוקו של הרמ"ס מתון יצא לו כל זס ווסק :

סי' רעא (ג) **בהמה** של הפקר כו' בפ' לין בין כמוכר : ובא אחד לזוכות בה כו' פי' תיך יזכה בה שלא יבוא אחר לחזור לקנותה מידו : לו שנים כו' נתבאר בסימן קצ"ז בבאיתן וכשני שנים כיוצא בזה אלא שסיינו כשלא הוכיחו ביניהם ברגלים ברגלים כיוצא בזה שסיינן קנסוס וכן סס פ' רוכב ומסיג ברגליו וכשני שכיוצא לבר משמ"כ בפ' רוכב על הממור ופ' תופס סמוסיס וע"ש עוד שאר מילוקי דין קנין בהמה : נקנית כדרך שנקנית במכירה ומ"ת כלא כ"ר בשם הרמ"ם בר"ם קצ"ז ז"ל דוקא בגמל במשיכה ומיהו בשנשבר ומגמל בשנשבר מיכא מד מיניהו דלא קני ולא ידעינן כי מיניהו קני וכי מיניהו לא קני סילכך במכר ובמתנה לא ק"ל מד מיניהו דלוקי ממונא בחזקת מריה ובמציאה וכשקר קנו שניהן עכ"ל כתי לפניע שבגלוי נמלקט קניית מציאה וכשקר מדין מציאה ו"ל דכרי רבינו לא כתב אלא דקניין כן שיש ושם נמי קניין שוא סס סיינו ידעינן במאי כן נקנין אלא שמכא בפיקח לאריכו בכל ג' מכן לפי עניינו המע"ה וק"ל :

סי' רעב (ג) **מי** שפגע בחבירו כו' דיוסס בלנו מפ' ל"ם מדף ל"ב ובלאסס ע"ש : ומ"ר מי שפגע בחבירו בגמרא וכי"פ ורמ"ס לא סזכיר שפגע בחבירו אלא בחבירו סמוכן ר"ג כתב ג"כ לכאון כוסס ולישנא דקרא עוב תעזוב עמו נקטו דמשמע שבבעל עמו וחזו שסייס רבינו וכתב מייב לסייעו לפרקה וק"ל ובסמוך יתבאר בדברי רבינו דסמי פגיעה אפילו בחמור רס"ו ממס מיירי : מייב מן התורה כו' דכתיב כי תרחס חמור שונאך רובץ וגו' דהיינו משמע שצריך לפרוק : וכן סס צריך להטעינה דכתיב לא תרחס את חמור מחוך ו שורו נופלים וגו' ויליפינן סס (דף ל"ב) מדכתיב נופלים דמיירי דומו מיכפו ושעומייהו בלורמא וצריך להטעינו . אלא שבטעינה כו' כך ס"ל להבנן שס והלכה כוותייהו ושעמייהו סס דאי ס"ד תנוחייהו בחנם ליכתוב דממא טעינה ולא בעי פריקה ואמא אמינא אפילו ומס טעינה לאית בה לער ב"מ ולילא מסרון כיס סס לא יטעון מייב פריקה דאית בה לער ב"מ ומסרון כיס (פרש"י שבבהמה נשברת ומתקלקלת תכף משתם) לא כ"ם אלא לסכי כתב לך דממא פריקה לומר לך פריקה בחנם טעינה בשכר ופיפ"י הילכך אי לא כתב לך דממא פריקה ואמינא ק"ו מטעינה הו"א דין מס טעינה בשכר כו' : לפיכך כו' אע"פ בשיל אמי וכ"ל כיון שאמרו שמייב לטעון מן סתורה אלא שסותבר לו ליקח שכרו לפיכך אס לריך לסכעות ביותר כו' אין לו אלא שכרו סרחוי לו תיעלו מלות טעינה ואמנלו שבחנם סוס כמתנה על מה שכתוב בתורה : ומ"ם שכרו סרחוי לו ר"ל כשסוח בטל ניתן לו מס סרחוי ליתן לפועל בטל על טירחת טעינה זו ואס מתבטל מפלאכתו סוא דינו חין בשבת מבידה וכדמסיק דבינו וסיינו סתם בטל מלאכה ניחא ליה בעבודה כלה ולישול ממות מלטסון במלאכתו אלא כשבת מבידה ולפרוק ולפחות משכרו אבל אס יש בס ב"ד ובפריקה זו אינו מפסיד כלל אבל אס הבעלים עומדים בשבת אין מלטסון במלאכתו כבידה אבל אס אין בס ב"ד להתעות עמסן ובפסוק בטעינה אס האי כלה מלאכתו ואס לא ניחא ליה בקלות במלאכה כ"א בשכר מרובה כדיך ב"ד ואס אין בס ב"ד להתעות עמסן מיגו מקנייה לפסוק ממלאכתו ולעסוק בטעינה כי שמא לא ירלו הבעלים לשלם לו כ"א כמו לסטול בטל ומ"ר כל זה (בסימן רס"ס) וכטעם כתבתי (בסימן רס"ד) דכתיב אבל כי לא יסיה

חדושי הגהות

רעב א אס"ם לעיל קאי וה"ק כיון שאמרנו שחייב לטעון בן התורה אלא שהותר לו ליקח שכרו לפיכך כו' אין לו אלא שכרו דכיון שנותנין לו שכרו הראוי לו חיילא עליו מצות טעינה ונהגאו שרתבה הוי כמהנה עמ"ש בתורה (פרישה) :

ומ"ש רבינו ודינו כמו שפירשתי בהשבת אבידה הוא בסימן רס"ה והם דברי הרמ"ס שהעתקתי בסמוך: (ג) **פרק** וטען פרק וטען לפילו ק' פעמים חייב משום שם ויליף לה מלכתיב **ומ"ש** היו הבעלים שם והלך ויצב לו ות"ל הואיל ועליך משום לפרוק ולטעון עשה פטור שם (ד) **ומ"ש** אפילו כמה פעמים: (ה) **ומ"ש** אפילו יותר ממשאו חייב אבל אם החמור דרכו לרבוץ תחת משאו או שהוא עומד ומשאו עליו אינו חייב: (ו) **מאימתי** חייב בפגיעה וכו' ברייתא שם (שם לג:): (ז) **ומ"ש** ולאחר שפרק וטען צריך ללכת עמו מיל שאם יפול יחזור ויסייעו אבל צריך ליתן לו שכרו על זה: (ח) **היה** כהן והבהמה בבית הקברות אינו מיטמא לסייעו וכן אם הוא זקן ואינו כבודו שיפרוק ויטעון ואם היה שלו היה מניחו גם בשל חבירו אינו חייב: (ט) וכתב הרמב"ם ז"ל ואם הוא הסיד ועושה לפנים משורת הדין אפילו הוא הנשיא הגדול ורואה בהמת חבירו רובצת תחת משאה של תבן או קנים או כיוצא בהן פורק וטוען עמו אבל א"א הרא"ש ז"ל כתב כיון דהתורה פטרה לזקן אין לו לזלזל בכבוד תורתו ואיסורא הוא גבי דידיה אם יזלזל בכבוד תורתו והחכם שבא לעשות לפנים משורת הדין ב יותר ממונו כמו שעשה רבי ישמעאל ברבי יוסי שאמר לו אדם אחד בוא וסייעני לטעון משא של עצים וקנאם ממנו ר' ישמעאל כדי שלא יצטרך לסייעו אבל אין לו רשות לזלזל בכבודו: (י) **הפונע** בשנים אחד רובץ תחת משאו ואחד פורק וצריך לטעון מצוה לפרוק תחילה משום צער בעלי חיים ואח"כ יטעון בד"א בששניהן אהובים

(ז) **ולאחר** שפרק וטען צריך ללכת עמו מיל תיומה דכבריית (ד' ל"ג) תיתא ככל הספרים תנא ומדקה עמו עד פרסה ומפסר דרבינו היה גורס עד מיל אבל בספר ב"ה כתב שט"ס הוא בדברי רבינו: (ח) **היה** כהן והבהמה בבה"ק. משנה שם לגבי הבעלים אבידה ותימה למה לא כתב זה רבינו כדין הבעלים אבידה וכתבו כאן גבי פריקה וטעינה והרמב"ם כתבו בפי"ז מגזילה גבי הבעלים אבידה וכתב גם כן בפ' י"ג מהלכות רוצח גבי פריקה וטעינה ומפסר לכיון לכתבו גבי פריקה לפיכך נמי לענין פריקה וטעינה נקט הכי ולגבי הבעלים אבידה תניא בהדיא ללזקן ומיהו לפי כבודו מיטעין ומפרק קרא והתעלמת פעמים שאתה מתעלם אלא דמ"מ ס"ל לרבינו דוקא היכא שהם היה שלו מניחו וכ"כ הרמב"ם להדיא לשם ולהכי גם רבינו בסי' רס"ג לא הזכיר זקן ומיהו לפי כבודו אלא סתם וכתב שם הוא בענין שהיה היה שלו מניחו מיד אפילו בזקן נמי חייב לפרוק ולטעון היכא דליכא זקן ולא שייך לומר שמניחו מיד אפילו בשל חבירו כיון שהבעלים מצוים עשה לחבירו ב"ד שיכופו לבעלים למכור חלקו לחבירו כדי שיטעון המכור מוטב לכן שיטעון חבירו ולא לטעון הבעלים אלא דמסתם הוא דרמי על כל אדם וגם על זקן שיחמל בדעתו שם היה מטעין אז מיד בשל יעשה כן גם בשל חבירו ות"כ לא הוי אלא כל שבשלו ממש כו' לכן נלע"ד לפרש ולומר דלא קאמר רבא כל שבשלו כו' דתלה הדבר לעשות בשל חבירו כבשלו כ"א בזקן וחדש משום דנהמת גבוה קא [שם] היה מניח אלא בזה לא נפטר מלהשיב שלו מיד שחירו ולקיים המצוה דריחוק עליה לחמלת אלא יש בעלמו אז יסבול אחר במקומו שיסייעו וקלת רחים לזה ממ"ש לענין שמיטה דשם חירו משמר דבר המוטל עליו לשמור כראוי כגון כספים שמא הקרקע מייב לשלם מע"פ שגם את שלו חירו משמר שמא הקרקע ונשבח מיניה כיוצא בו ולכך לא קאמר רבא אלא כל שבשלו משוייב כו' וזה ודאי כללא הוא דאפילו בזקן ואדם חשוב ולא קאמר מי כל שבשלו חירו משוייב כו' אפי' שהאי לאו כללא הוא אפילו בזקן ואדם חשוב אשוב ובמ"ש ומ"ש לא אלא לענין רחים

בשעת הלורך : בגמרא פ׳ ח״מ מיתת ברייתא שוגג שמתרו שוגג ישראל ולא שוגג כותי ומזיקו הלכסבי אם בפסקיו וה״ל בפ׳ ט״פ וכן כתב הרמב״ם סוף הלכות רוצח וה״ת כיון דקיי״ל לער ב״ח דתוריית׳ מה לי שוגג ישראל מה לי שוגג כותי וי״ל כיון דקיימת לן וכו׳ לא יהא ממונו וכו׳ והיינו דוקא כשהכותי אם ותבמר בסמוך בסי״ד :

(יא) **קיי״ל** לער ב״ח דתורייתא וכו׳. ה״ה בפרק ח״מ אלא דמדקאמר התם בגמרא לעולם לער ב״ח דתורייתא מי סברת פטור פטור לגמרי דילמא פטור וחייב בשכר וה״ק רחמנא כי חייתיה למריה בהדיה עדיף וגדיה בחנם וכי ליתיה למריה בהדיה עדיף וגדיה בשכר ולעולם לער ב״ח דתורייתא משמע להדיא דאי לא בעי למיהב ליה שכר לא מיחייב לפרוק בחנ״ג דחל עליה פטור ואפילו בחנם וכתב הרמב״ן בסמ״ג אבל מלשון רבינו משמע דעכ״פ חייב לפרוק בחנם ולפי זה טעינה בשכר אפילו בחנם בטל ומינו מחוור בעיני הרמב״ר דכיון דחייב בחנם אי אפשר לומר שיפרוק ואם״כ יהיה ממנו בחינם בדיוטים ולכתורה היה נראה הרא״ם וטעור סוף כן וס״ם אם יהיה ליתן כו׳ ר״ל אף אם היו ממוניו מחוייב לפרוק בחנם מ״מ אם יהיו כן ליתן לו שכר אזי מחוייב הוא להשיב ובמ״ר (סימן רס״ם) ומינה דמותר לו לכתחילה לומר לבעל הבהמה אם לא תתן לי שכרי לא אפרוק ומ״ר מותר לקבלו ס״ק שאל יאמע זה מלפרוק ולומר אף אם יבטיחני ליתן לי שכר כלא אסור לי לקבלו ואף יתן לי בסוף וא״כ לא אפרוק קמ״ל דמותר לו לקבלו ומ״ם לא יאמע ובס מחוייב הוא לפרוק אם יהיה זה ליתן לו שכרו כן היה נראה לפרש אבל מדמסתמו הרמ״ם ורבינו ורי״ו וקיצור פסקי הרא״ם וכתבו כולם בלשון מותר לקבלו מ״ם כ״ל יותר כמ״ם בפריסה ע״ם ודוק : (טו) **כתב** הרמב״ם ז״ל בהמת כותי פי״ב מהלכות רוצח כ״כ ושייס שם הרמב״ם וכתב ז״ל אבל בהמת כותי ומשלו הינו מחוייב להטעיל בו אלא משום חיבת עכ״ל והרמב״ם הקדוקים יש לדקדק בדבריו גם בדברי רבינו וקוצר שנוגע אל הביאור נעתיק לשון הגמרא שם פל״מ (דף ל״ב) לתמה דתמר רבא לער ב״ח דתורייתא דקתמרינן עלה ת״ש בהמת כותי ומשלו ישראל ומלת ות״ל לער ב״ח דתורייתא אמאי ומלת עוזב תעזוב מיבעיא ליה לעולם בב״ח תעזוב ותי בטעינה ת״ש אימא סיפא בהמת ישראל ומלת עוזב תעזוב מיבעיא ליה לעולם בב״ח תעזוב ותי בטעינה בפריקה היא דכתיב אלא תה״ד דתמר ריש׳ נמי ריש׳ בהמת כותי סיפא בהמת ישראל מאי פסקא [בהמת] דמילתא אחריתי אתי בטעינה אלא תה״ד לב״ח דתורייתא היא דכי טעוני אליבא דב״ח לאו דתורייתא אלא ת״ש דתניא סגלמת תה״ד מני ר״י סגלילי היא ושוב מצינו בכל״מ ת״ר שמעינן מכאן אלא ת״ל לב״ח דתורייתא היא דכי טעוני אליבא דלכתחילה גינהו וכ״כ ב״י ופרש״י משום לערת ישראל לדניך להסמות שם על הכותי ותין בעל הבהמת שם ובשמור כותי ותין בעל הבהמת שם (בע״מ) ת״ר פריקה בחנם טעינה בשכר מ״ט כו׳ (כמ״ש לעיל בפריסה סעיף ג׳ לשון הגמרא עם פרש״י ע״ם) מ״ם מ״ש הגמרא כאן טעם למלות שם בחנם כיון דלית בה בב״ח וס״כ ולא מצאנו בה לערת ישראל משום דהוה כמי בטעינה ובטעינה מע״ג דלית בה לערת ישראל כיון דלית ביה לינך תרתי לב״ח וס״כ מוכר ל״ת יתן לו שכר ופשיטא דכשר תינו חייב מדתורייתא אלא כשהטעינה היא על ישראל ולא כשניא על הכותי והיכא דאיכא תרתי לער ב״ח ולערת ישראל והישראל ממחר עליו מותר לקבל עליו שכר אם ילא ליתן לו ישראל בעל המשא אבל המשא על ישראל ולא כותי ותין שהמשא של ישראל ולא מסרון כיס כגון שהמשא של כותי והמשא של ישראל אלו של כותי ותין ישראל אלא שכר מ״מ מסור לתלות הפריקה הוא שאם ילא ליתן לו ישראל בעל המשא אבל המשא על ישראל ולא כותי ותין ישראל אלא שכר ב״ח לאו לערת ישראל הוא אלא שכר ב״ח דתורייתא ממאי מטפל הא כהמת ישראל ומ״ם מטפל הא כהמת ישראל ומ״ם מטפל הא כהמת ישראל ומ״ם

ישראל: (עז) חמורים שרגליו של אחד מהם רעועות אין חבירו רשאין להקדים ולעבור מעליו נפל רשאין לעבור מעליו: (יז) אחד רכוב ואחד טעון והדרך צר מעבירין הרכוב מפני הטעון אחד ריקן ואחד טעון או רכוב מעבירין הריקן מפני הטעון והרכוב היו שניהן רכובין או טעונין או ריקנין עושין פשרה ביניהם: (יח) וכן שתי ספינות שפגעו זו בזו בנהר אם שתיהן עוברות שתיהן טובעות אם יעברו בזה אחר זה יעברו וכן שני גמלים ופוגעין זה את זה במעלה גבוה אם שניהם עוברין נופלים ואם יעברו זה אחר זה עוברין אחת טעונה ואחת אינה טעונה תדחה שאינה טעונה מפני טעונה היו שתיהן שוות והאחת קרובה לעבור יותר תדחה לאחוריה אותה שאינה קרובה לעבור היו שתיהן קרובות זו כזו ושתיהן טעונות או ריקנות יטילו פשרה ביניהן ומעלין שכר זו לזו שתחזור לאחוריה: (יט) שוירא המהלכת במדבר ועמד עליהם גיים לטרפה וכו'. כתב במרדכי פ' הגוזל ומקיל תני בירושלמי שירת שפל גייס עליה מהסדין לפי ממון וכו' כתב הר"י מוויטא וז"ל מדלא קתני בירושלמי לטרפה כדקתני הכא בתוספתא תלמ' משמע דבטרפה הגיים עסקי' ותע"פ שים לפרש בעמד עליה לטרפה ומתפכרו עמו כמו שהתפתח שכ"ל ע"ז נראה דמסקנתו דלפ ע"פ שכבר מירפו מזה הרבה ומזה מעט אי נמי טרפו ממקצתן בלבד לפלוגי הכי מהסדין אח"כ לפי ממונם ולפ דמי למ"ם מהר"ם במוסל שמעליל וכרהו מקצתן דפטורין כדלעיל בסי' קס"ג דהתם ודאי הטורחין אינן בסכנה אבל בניים שעמד לטרוף את השיירה כולם בסכנה אחין יכולין לברוח מפניהם הלכך כולם חייבים ליתן כפי החסדון לף על פי שלא טרפו אלא מקצתן והכי נקטינן: (כ) **רשאין** להקדים ולעבור מעליו פי' אין הכיריו רשאין לדרוס עליו ולעבור אבל אם נפל רשאין ודוקא בחמרו אבל בחדם לא עכ"ל נ"ח ולו דמיזי ומשו"ה אם נפל אחר שעבר אין רשאין להקדים ולעבור מעליו אלא ימתין עד שיעמיד החמורים ויעבור: (כא) **חמרים** שנפלו ואין הכיריו רשאין להקדים ולעבור מעליו וכו' ואין הכיריו רשאין לדרוס עליו ולעבור אבל אם נפל רשאין לדרוס ודוקא בחמרו שכתב פי' אין הכיריו רשאין לדרוס עליו ולעבור אבל אם נפל רשאין להקדים ולעבור מעליו וכו'. כדפי': (ט"ז) **חמרים** וכו' אין הכיריו רשאין להקדים ולעבור מעליו וכו' וכך הוא ברמב"ם פ"ו מהל' רוצח וכן בסמ"ג עשין פ' פ"ח בשם הגאונים הרמ"ד נרי"ף וברא"ש פ' מחד דיני ממונות הגירסא ולעבור עליו וכ"כ מהגאונות הרמ"ד שכתב פי' אין הכיריו רשאין לדרוס עליו ולעבור אבל אם נפל רשאין ודוקא בחמרו אבל בחדם לא עכ"ל נ"ח ולו דמיזי ומשו"ה אם נפל פ"ח בשם הגאונים הרמ"ד הוא דין זה דאין רשאין להקדים ולעבור אלא אם כן נפל רשאין לדרוס עליו ולעבור אבל אם נפל אינו רשאי אלא ימתין עד שיעמיד החמורים וכן הוא בקיצור פסקי הרא"ש: (יח) **ומ"ש** וכן שתי ספינות וכו' ואחת קרובה לעבור יותר תדחה לאחוריה אותה שאינה קרובה לעבור. לפי דברי הכיריו נראה דקרובה לעיר שהולכת במה שמאחר אבל ברמב"ם ובפלפסי ובאו"ז גורסין קרובה ורחוקה תדחה קרובה מפני שאינה קרובה ולפ"ז ר"ל קרובה לעיר וכן פי' בס"י: (יט) **שוירא** המהלכת במדבר ועמד עליהם גיים לטרפה וכו'. כתב במרדכי פ' הגוזל ומקיל תני בירושלמי שירת שפל גייס עליה מהסדין לפי ממון וכו' כתב הר"י מוויטא וז"ל מדלא קתני בירושלמי לטרפה כדקתני הכא בתוספתא תלמ' משמע דבטרפה הגיים עסקי' ותע"פ שים לפרש בעמד עליה לטרפה ומתפכרו עמו כמו שהתפתח שכ"ל ע"ז נראה דמסקנתו דלפ ע"פ שכבר מירפו מזה הרבה ומזה מעט אי נמי טרפו ממקצתן בלבד לפלוגי הכי מהסדין אח"כ לפי ממונם ולפ דמי למ"ם מהר"ם במוסל שמעליל וכרהו מקצתן דפטורין כדלעיל בסי' קס"ג דהתם ודאי הטורחין אינן בסכנה אבל בניים שעמד לטרוף את השיירה כולם בסכנה אחין יכולין לברוח מפניהם הלכך כולם חייבים ליתן כפי החסדון לף על פי שלא טרפו אלא מקצתן והכי נקטינן: (כ) **רשאין** להקדים ולעבור מעליו פי' אין הכיריו רשאין לדרוס עליו ולעבור אבל אם נפל רשאין ודוקא בחמרו אבל בחדם לא עכ"ל נ"ח ולו דמיזי ומשו"ה אם נפל אחר שעבר אין רשאין להקדים ולעבור מעליו אלא ימתין עד שיעמיד החמורים וכן הוא בקיצור פסקי הרא"ש: (כא) **חמרים** שנפלו ואין הכיריו רשאין להקדים ולעבור מעליו וכו' וכך הוא ברמב"ם פ"ו מהל' רוצח וכן בסמ"ג עשין פ' פ"ח בשם הגאונים הרמ"ד נרי"ף וברא"ש פ' מחד דיני ממונות הגירסא ולעבור עליו וכ"כ מהגאונות הרמ"ד שכתב פי' אין הכיריו רשאין לדרוס עליו ולעבור אבל אם נפל רשאין ודוקא בחמרו אבל בחדם לא עכ"ל נ"ח ולו דמיזי ומשו"ה אם נפל פ"ח בשם הגאונים הרמ"ד הוא דין זה דאין רשאין להקדים ולעבור אלא אם כן נפל רשאין לדרוס עליו ולעבור אבל אם נפל אינו רשאי אלא ימתין עד שיעמיד החמורים וכן הוא בקיצור פסקי הרא"ש: (כב) **ומ"ש** וכן שתי ספינות וכו' ואחת קרובה לעבור יותר תדחה לאחוריה אותה שאינה קרובה לעבור. לפי דברי הכיריו נראה דקרובה לעיר שהולכת במה שמאחר אבל ברמב"ם ובפלפסי ובאו"ז גורסין קרובה ורחוקה תדחה קרובה מפני שאינה קרובה ולפ"ז ר"ל קרובה לעיר וכן פי' בס"י: (כג) **שוירא** המהלכת במדבר ועמד עליהם גיים לטרפה וכו'. כתב במרדכי פ' הגוזל ומקיל תני בירושלמי שירת שפל גייס עליה מהסדין לפי ממון וכו' כתב הר"י מוויטא וז"ל מדלא קתני בירושלמי לטרפה כדקתני הכא בתוספתא תלמ' משמע דבטרפה הגיים עסקי' ותע"פ שים לפרש בעמד עליה לטרפה ומתפכרו עמו כמו שהתפתח שכ"ל ע"ז נראה דמסקנתו דלפ ע"פ שכבר מירפו מזה הרבה ומזה מעט אי נמי טרפו ממקצתן בלבד לפלוגי הכי מהסדין אח"כ לפי ממונם ולפ דמי למ"ם מהר"ם במוסל שמעליל וכרהו מקצתן דפטורין כדלעיל בסי' קס"ג דהתם ודאי הטורחין אינן בסכנה אבל בניים שעמד לטרוף את השיירה כולם בסכנה אחין יכולין לברוח מפניהם הלכך כולם חייבים ליתן כפי החסדון לף על פי שלא טרפו אלא מקצתן והכי נקטינן: (כד) **רשאין** להקדים ולעבור מעליו וכו' עד עומדין פטרה ביניהם תוספתא כתבוה הרי"ף והרא"ש בר"פ ד"מ ג"כ ר' הרמב"ם בסוף הלכות רוצח והוא מהתוספתא כתבוה הרי"ף בר"פ ה' ד"מ והרא"ש בר"פ ג' ר"ל ר"ל

לגרכיס מחריס אלא מביריו לוקחים לו חמור ונותנים לו ואע"פ שיש לו חמור אחר ז"ל כ' בע"כ יזמור עם חביריו אפ"ה יותר מוסר נפשו לשמור על שניס ואיכא גירסא אחרת בספרי רבינו ואם תומר תנו לי דמי חמורי שאיני רוצה ליקח חמור אחר לי אלא גי' המלפסי והמשיר"י סוף קמא וגי' רמב"ם פי"ג מה' גזילה וגירסא זו עיקר דלפ"ז ניחא מאי דפריך בגמ' פשיטא מש"כ לגירסא הרא"שונה דלא הוה פריך מידי ועיין בגמ' ובפי' הר"י סוף קמא:

רעג (ג) **כתב** הרמב"ם ההפקר הרי הוא כנדר ואסור לחזור בו. פירוש שיחזור ויאמר מני חוזר מדיבורי כיון שלא עשיתי קנין אלא הרי הוא כנדר דכתיב בו לא יחל דברו ואע"פ שהוא עלמו יכול לזכות בהן זהו מדין הפקר אבל לא מתורת חזרה:

(ד) **ומ"ש** ומהו הפקר שיאמר נכסי אלו יהיו הפקר לכל וכו'. דגרסה מלשונו זה דבדלא אמר אע"פ שהשליך כיסו בר"ה לא הוי הפקר לטעמיה לחזיל שכ"כ בפי"ט מה' גזילה והבאתי לשונו בסימן רס"ח אלא דקשיא עליה מהא דקאמר ר"פ ג"מ במכונסת דבי דרי עסקי קנ בד' אמות דנכסים טירחייהו לא טרח ליגע ולא הדר אתא ושקיל להו מפקורי מפקיר להו וכו' ותו קאמר התם הכא במכונסת דבי דרי עסקינן דאיכא מדעת היא אלמא דבי דרי עסקינן דאידיה מדעת סמך למיהב דסתמא כמי שאמרו דבי דרי ופשיטא דשרי להו ואפשר דשאני התם דכיון דנעשל לאחר ליזה את העיקר ונותרו אלו ולא נשלו גלו דעתיה אלא משיבי ליה מי נמי נכסים טירחייהו לקבלן והשוב כיחלו אמר בפירוש שיהיו הפקר לכל דמסתברא ניכרת מתוך מעשיו שהפקירן אבל בעלמא בסתמא לא הוי הפקר אלא אם כן מפרש לשיהוו הפקר ועיין במ"ש בסימן רס"ח בסי"ד: (ז) **אמר** דבר זה הפקר וכו'. וכתב כריב"ל לגבי רבי יוחנן בפ' מין עוד ד"ת אפי' הפקר בפני אחד וכו'. ופסק

(ז) **ומ"ש** דבר זה הפקר וזה הרי הבני הפקר בפ"ק דנדרים (ז.) מיבעיא לן מי יש יד להפקר או לא ולא מיפשיטא ומפורש שם בגמרא לפי אמר הפקר קאמר או דילמא ולפי ליהוי הפקר והלי נמי הפקר מעליא הוי כי מיבעיא לן היכא דאמר הלי ליהוי הפקר והלי מי מחרינן והלי נמי ליהוי הפקר קאמר או דילמא ולפי למילתא

פרישה

(כ) ואם אמר תנו לי דמי חמורי שאני רוצה ליקח חמור כו' ואני רוצה לשמור כך גירס' קצת ספרי רבינו ויש מביאין ראיה לגי' זו מב"ק (בדף קי"ו) ז"ל רשמין הממרין כו' בכוסיא (כלומר קבדו בפשיפס) אין מעמידין אלא בכוסיא מעמידין לו ואם אמר תנו לי ואני ליקח אין שומעין לו פשיטא ל"ל דאיכא למימר מהו דתימא הא קא מנטר ליה קמ"ל שאני טירחותא דמר ומכטירותא דבי תרי ע"כ ואני אומר שאדרבה משם נראה לי מוכח דאין הגירסא זו מחיתית וע"ם יש שם בגמרא דאי איתא דגרסינן ואני ליקח ק' מאי פשיטותא איכא זו אלא נאמין לו כשאומר שרוצה ליקח אחר בתותן דמים וכי אלו ברשותי עסקינן ועוד דאין מדרך בעולם לעקר במילתא דעבידא לגלויי ולאלא תועלת יהיה לו דהא ודאי יזמזו לכוליא המעות מתחת ידו מאחר שניתן לו בתורת זה שיקח אחר ומתוך דברי הי"ו מוכח להדיא אלא שיש גורס כלל תיבת ואני לוקח שהרי כתב ז"ל אין שומעין לו שמא לא יקח כו' ואח"כ כתב אל מנטר לי שמא לא יקח אחר אבדו ואי אתה יכול לשמור יפה מבל מיני יכול לשמור כולן ובבריס אלו ודאי גרעים כשותריס דמתחילה דבריו משמע דמיירי כשאומר תנו לי דמיס ואקח אחר ואע"ג דאין שומעין לו שמא לא יקח ומסוף דבריו משמע דמיירי בשאומר תנו לי הנס ואקח אחר שומעין לו כאן משמע בשלמא בגמ' ל"ק דה"ל דס"ל מ"ד קף אם לא יקח מ"מ מיכא מעליותא אמריכא דמיירי היס לו חמור אחר ומ"ש לד טובא כשלא יקח אחר מבל בשמא הוא עומד בטענתו ואומר איקח אחר וכפי מ"ם מ"ש דרס"ו ל"ל לא גלס בגמ' אלא תנו לי אין שומעין כו' ובסוף גרס מ"ד אל קא מנטר כו' ומ"ם אין כו' משום דמייתי לעיל ואח"כ כתב אל קא מנטר ואפי' אם יקח אחר ולכן פריך פשיטא ובסוף דמיירי כשיש לו אבטיח שמוכיח יותר דודאי טוב יותר לשמור אחר מאחר שלא יקח אחר אלא נאמין לו שמא יקח אחר ומשכחת נמי שיש לו אבטיח ב' שמוכיח יותר טוב ואפ"ה אומר לו אל מנטר לי שמא לא יקח אחר ומשכחת נמי שיש לו אבטיח ב' שמוכיח שוה בשוה ואפ"ה אומר לו אל מנטר לי שמא לא יקח אחר ומשכחת נמי שיש לו אבטיח ב' שמוכיח יותר טוב

לתילתא מהריטב"א קמ"ר ודיבורא הוא דלא מפקיר: (ח) **ובתב** עוד ד"ת אפילו הפקר בפני אחד הוי הפקר וכו' בפ' הזוכר טעמו מדגרסינן בס"פ אין בין המודר (כא:) אמר רבי יוחנן כל המפקיר בפני שלשה הוי הפקר בפני שנים לא הוי הפקר ורבי יהושע בן לוי אמר ד"ת אפילו באחד הוי הפקר ומאי טעמא אמרו בשלשה כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידים וקי"ל דהלכה כרבי יהושע בן לוי לגבי רבי יוחנן וכן כפסקו הרמ"ם והר"ן ז"ל אלא שהרמ"ם כתב הואיל הוי הפקר מן התורה אפילו באחד והר"ם נמי אפי' כיון דמ"ם אינו הפקר עד שיפקירנו בפני שלשה מאי נפקא מינה כמה שכתב הרמ"ם דאפי' כיון שלא נשאר בהפקר אלא אחד אינו לבין עצמו וי"ל דהלכה כרבי יוחנן וכן כתב הרא"ש ז"ל בשם הרמ"ה ז"ל אלא עד שיגביהנו אם הוא מטלטלים או יחזיק בקרקע כדרך שמחזיק הלוקח: (ט) **דבר** של הפקר וכו' כך הוא לשון הרמב"ם ספ"ב דמדריש ומרמה דגירסתו סוף פרק בתרא דמציעא דבשלה בהפקר לא קני אלא מדרבנן ורש"י ז"ל כתב דמשום הכי לא קני דכתיב ושלחה חפשי ולא כתיב ושלחנה ומדרבנן לא קנה אלא בדבר שאין דרך בני אדם בכך כגון לשמור לו שלך ולא שלי ומעשה בא לפני הרמב"ם ז"ל אע"פ שאין אדם רשאי לפרוש מצודה בשדה חבירו לצוד חיה או עוף אפי' חבי אם פירש וצדם קנה: (יא) **ואם** בעל השדה עומד בצד השדה ואומר יזכה לי שדי קנה בעל השדה ואין לבעל המצודה בלום אבל הצד בביבר שיש לו בעלים אפי' הוא גדול מאוד והן מחוסרין צידה הרי הן של בעל הביבר והצד ממנו הרי זה גזל ע"כ ונראה דאפי' אם עומד בצד שדהו לא זכתה לו אא"כ הוא בענין שיכול לקחתם בתוך השדה כדפירשתי לעיל ואז

גם השני הפקר גמור: (י) **ובתב** עוד דבר תורה אפילו הפקר בפני אחד הוי הפקר אבל חכמים אמרו שלא יהא בפחות משלשה וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאם הפקירו אפילו בינו לבין עצמו הוי הפקר: (יא) דבר של הפקר ובא אחד וישב אצלו לשמור והביט בו שלא יטלנו אחר לא קנהו אלא עד שיגביהנו אם הוא מטלטלים או יחזיק בקרקע כדרך שמחזיק הלוקח: (יב) ואיזהו דבר מופקר ועומד כגון המדברות והימים והנהרות וכל אשר בהן לפיכך הצד דג מן הנהרות וחיה או עוף מן המדברות זכה בהן: (יג) כתב הרמב"ם ז"ל אע"פ שאין אדם רשאי לפרוש מצודה בשדה חבירו לצוד חיה או עוף אפי' חבי אם פירש וצדם קנה: (יד) **ואם** בעל השדה עומד בצד השדה ואומר יזכה לי שדי קנה בעל השדה ואין לבעל המצודה בלום אבל הצד בביבר שיש לו בעלים אפי' הוא גדול מאוד והן מחוסרין צידה הרי הן של בעל הביבר והצד ממנו הרי זה גזל ע"כ ונראה דאפי' אם עומד בצד שדהו לא זכתה לו אא"כ הוא בענין שיכול לקחתם בתוך השדה כדפירשתי לעיל ואז

(ט) **ובתב** עוד ד"ת אפילו הפקר בפני ג' כי' רמב"ם בפ' הזוכר: בתב מוגרסינן בס"פ אין בין המודר (כא:) אמר רבי יוחנן כל המפקיר בפני ב' לא הוי הפקר בפני ג' הוי הפקר ריב"ל אמר ד"ת אפילו בחד הוי הפקר ומ"ט אמרו בג' כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידין וכתב הרמ"ם והר"ן ז"ל דהלכה כריב"ל לגבי ר"י והטעם דלפי הפקר לאלתר כי ליכא מיהא בהדיא מאן קא מסדיד עלויה הלכה דהפקירו וכאילו לא ילפ מידו דמי שפרי יכול לחזור בו לכפול בהפקירו משמ"כ כשים תרי מעידין שהפקירו: ומ"ם ומ"מ ז"ל כתב כן מדבר תורה קאי ולימר דל"ד אמרו בגמרא ד"ת אפילו באחד הוי הפקר בס"פ אפילו בינו לבינו ומ"מ לענין מיסור שבת כגון שהשתיל בשמתו לנכרי ולא שחזרו לו קודם שבת וע"ע בדרישה: (ט) **דבר** של הפקר כו' וכבינו בו כו' בסוף ב"מ מסיק רבא בלישנא בתרא דהכנסה לא קנה: ותיוב דבר מופקר כו' כ"כ הרמב"ם בפ"מ מה"ו: (יא) **אעפ"י** שאין מדם רשאי כו' שם בהרמב"ם כתב ממ"נ פשוט הוא שאין לאדם רשות לכנוס לשדה חבירו אלא מדעתו עכ"ל: (יב) **ואם** בעל השדה כו' ס"ל כהרמב"ם כיון שאינם המצודה שלא ברשות מועיל המצודה לבעל השדה לעצותו כלבי שבור וכבינו ס"ל דלא שאינם אם אלא ברשות מ"מ לא מהני לבעל השדה שמועיל אף שאינו שבור וכבינו ס"ל דלא שאינם אם אלא ברשות מ"מ לא מהני לבעל השדה שמועילו ותמיהני לענין שאם מת"כ יבא בעל המצודה ויקנה לבעל השדה ליקחני מהמצודה אם לא בת"כ יכול לקחת בלא המצודה ואו פ"ל דלא לגיך תמיהה כמ"ר בס"ם רס"ח ועבד"כ: **סרי סוף**

כאן היכלך הם דמתני בפ"ק דשבת גיגית שפוד נר וקדרה שהקירו מפקיר להו שלא יעבור על שביתת כלים (פירוש למאן דס"ל כהי דמצווים אלו על שביתת כלים אבל אלו קיי"ל דאין מצווין על שביתתן כמ"ש בא"ח סימן רמ"ו ע"מ) וכן בסמיתו אם השמילם לעכו"ס ולא המזירה להן קודם השבת יכול להפקירם אינו לבין עצמו כך פי' ר' שמשון ז"ל בפ"ק דשבת ותימה לי מנ"ל לר"ם אינו לבין עצמו הוי הפקר הא לא קתמר ריב"ל אלא ד"ת אפי' בג' הוי הפקר לפני ג' לבין עצמו דהכי ליתא לעיל בפ"ק דשבת גדולה סיא לאדם שיהא נזהר בהפקר בין הפקר לפני ג' לבין הפקר אינו לבין עצמו דהכי ליתא ריב"ל כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידים מ"מ בעי הפקר שיוכל לעשות מרשותו לרשות דרבים אינה מרשותו לרשותו ומופקר לכל דאינו לבין עצמו לא יצא מרשותו כיון שאין הפקר יוצא לפועל אלא הפקר בפני אחד מהני במטלטלין יכול להפקירו בפני לוקחו בו ביום ואפילו נאמן לומר להפקרת לוקחו בו במתנה ושוב הוא שיפקירם בפני אחרו אלו בפני ג' אבל הפקר בפני אחד ובין בינו לבין עצמו אפילו בשעת דעיקר הפקר מצטרפת ביחוצלמי כו' עד ואילך מל"י דבעינן ג' דבעינן אחד מתמת יהו דעצמו ל"ם שאינו מחלק בין בפני אחד ובין בינו לבין עצמו משום דעיקר הפקר מצטרפת ביחוצלמי כו' עד ואילך מל"י דבעינן ג' דבעינן אחד מתמת יהו אם יכעור בה המפקיר ורוב"ל אלא בפני ג' אם כן לדידיה סוי הפקר מע"ב לאין לבין עצמו אפי' יהו ול"ל דקקנא לגמת מתמת יהו בד' לא סוי הפקר אחד מהיכו דאפילו באחד לא סוי הפקר ולעולם אפילו בינו לבין עצמו עכ"ל וכ"ש דבפני ג' לא מצטרפי דהכי ליתא בתוספתא פרק ב' דמכילתין ובכל מקום שנזכר גבולו דרבי מאיר

זה בסימן רס"ח וחזר וכתבו כאן לתורווי דלקח דכתב"ג שהפורש המצודה גרם להיות נילודין במצודה שלו והמצודה יש לה תוך דליכא למימר דכליו קונין לו מפ"ה בעל השדה הוא שקנה דבר הניצוד במצודה זו להרמב"ם כדאיתא ליה ולרבינו כדאיתא ליה :

(יד) **מי** שפירש מצודה וכו' והנוטלן ממנה גזלן הוא • פי' גזלן דתוריית"ת מכל מה דאיכא למידק דהכא משמע דאינו גזל גמור ומדרבנן וכ"כ לקמן בסימן ס"ע סעיף ט' ואיכא למידק דהכא משמע דאינו גזל גמור מדאורייתא כמו שכתב לקמן בסימן ש"ס סעיף ב' ואפשר לומר דהכא מיירי בשהניח מצודתו בשדה אחר ולא בשדה שצד בו דאז אינו גזל גמור אלא מדרבנן כמו שכתב לקמן בסימן ש"ס סעיף ב' ואפשר לומר דהכא מיירי בשהניח מצודתו בשדה שצד בו ולא בשדה אחר ואפ"ה אינו גזל גמור אלא מדרבנן משום דלא ידע בעת שהניח מצודתו בשדה שצד בו שיבואו חיות ועופות אחרים לתוכה ולא עלתה על דעתו שיבואו לתוכה אלא חיות ועופות שבשדה שצד בו ולפיכך אינו גזל גמור אלא מדרבנן וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מהלכות גזילה ואבידה הלכה י"ב וכתב הטעם משום דלא ידע בעת שהניח מצודתו שיבואו חיות ועופות אחרים לתוכה ולפיכך אינו גזל גמור אלא מדרבנן וכ"כ הרא"ש בפרק הגוזל בית דין (סי' ל"ב) וכתב הטעם משום דלא ידע בעת שהניח מצודתו שיבואו חיות ועופות אחרים לתוכה ולפיכך אינו גזל גמור אלא מדרבנן וכ"כ הרשב"א

בגירסתו גם הרמ"ך לא הביאו אבל הרמב"ם בפרק ה' מהל' מזקי ממון כתבו:

(ג) **ומלקטין** עצבים וכו' · פירוש העצבים העולים מעליהם ומינם רשיון אלא לבהמה דאילו זרעם לבהמה מסורות לכל אדם זכ"כ הרמב"ם להדיא העולים מעליהם: ומ"ש והוא שזרען לאכול הקנים וכו'. שם בגמרא מפרש שבשאינו עשוי ערוגות מוכיח שהוא לבהמה ואינה למידק בעשוי ערוגות שמוכיח שהוא לאדם אבל אם זרען לאדם לאכול הקנים או עומדין לאכול הקנים או עומדין לזרע וי"ל דמספק והלי אין ללקוט ואין היתר כשהקנים רכים ורשויין לאכול ואין היתר לעצבים אלא לאחר שהוקשו תלתן לזרע הוקשו ולא יקפיד בעל האילן חוץ מבגרופיות של זית שאין רשאי לקטמן וכאשר יקטום צריך להניח בזיתים בביצה גבוה על פני הקרקע ובקנים ובגפנים יקטום מן הפקק התחתון ולמעלה כך פירש"י והרמ"ה פירש בזית בביצה מעיקר הענף וכן בקנים ובגפנים מן הפקק ולמעלה מעיקר הענף אבל מגוף האילן לא יקטום כלל ובשאר האילנות לא יקטום אלא מן הענפים הדקים וממקום שיש שם הרבה ענפים ומאילן חדש שאינו עושה פירות אבל לא מהענפים שנתקשו כבר ולא מגזע האמצעי שבראש האילן באמצעיתו ולא מאילן ישן שכבר עשה פרי: (ה) מעין היוצא אפילו מהדש בני העיר מסתפקין ממנו וכ"ש מישן שהיה מעולם: (ו) ומחכין בימים של כל אדם אבל אסור לכל אדם לצוד ברשתות ובמכמורות אלא לבעל הים ואפילו בעל הים אינו רשאי לפרוש קלע שלא יעכב מהלך הספינות: (ז) ונפנין אחורי הגדר ואפי' בשדה המליאה כרכום שהריח קשה לה ונוטל הימנה צרור לקנח בו: (ח) לאחר שנקצרה התבואה הולכים בשביל שעל פני השדות עד שבעה עשר במרחשון שהוא זמן רביעה שנייה ומשם ואילך אינו רשאי ליכנס בשדות שדרישת הרגל קשה להן: (ט) ומסתלקין לצידי הדרכים מפני היתדות ואפילו בשדה זרועה: (י) והתועה בכרמים כורת הזמורות ויוצא עד שיגיע לאם הדרך ומשלם לו הפסדו: (יא) ומת מצוה קונה מקומו והוא שלא יהא מוטל על המיצר ואם הוא מוטל על המיצר מפנהו לימין הדרך או לשמאלו שדה בור ושדה ניר מפנהו לשדה בור שדה ניר ושדה זרע מפנהו לשדה ניר היו שתיהן בורות או נירות או זרועות מפנהו לאיזה רוח שירצה: (יב) רבי יהודה אומר עוד תנאי בית דין

שיוציא

ענין אסור: (ג) ומלקטין עשבין בשדה כל אדם בכל השדות הוץ מבשדה תלתן לפי שהעשבים יפין לתלתן והוא שזרען לאכול הקנים או שזרען להאכיל התלתן לבהמה שאז העשבין יפין לה אבל אם זרען לזרע או העשבים קשין לה ומותר ללקטן: (ד) וקוטמין נטיעה בכל מקום ליטע או להרביב במקום אחר ולא יקפיד בעל האילן חוץ מבגרופיות של זית שאין רשאי לקטמן וכאשר יקטום צריך להניח בזיתים בביצה גבוה על פני הקרקע ובקנים ובגפנים יקטום מן הפקק התחתון ולמעלה כך פירש"י והרמ"ה פירש בזית בביצה מעיקר הענף וכן בקנים ובגפנים מן הפקק ולמעלה מעיקר הענף אבל מגוף האילן לא יקטום כלל ובשאר האילנות לא יקטום אלא מן הענפים הדקים וממקום שיש שם הרבה ענפים ומאילן חדש שאינו עושה פירות אבל לא מהענפים שנתקשו כבר ולא מגזע האמצעי שבראש האילן באמצעיתו ולא מאילן ישן שכבר עשה פרי: (ה) מעין היוצא אפילו מהדש בני העיר מסתפקין ממנו וכ"ש מישן שהיה מעולם: (ו) ומחכין בימים של כל אדם אבל אסור לכל אדם לצוד ברשתות ובמכמורות אלא לבעל הים ואפילו בעל הים אינו רשאי לפרוש קלע שלא יעכב מהלך הספינות: (ז) ונפנין אחורי הגדר ואפי' בשדה המליאה כרכום שהריח קשה לה ונוטל הימנה צרור לקנח בו: (ח) לאחר שנקצרה התבואה הולכים בשביל שעל פני השדות עד שבעה עשר במרחשון שהוא זמן רביעה שנייה ומשם ואילך אינו רשאי ליכנס בשדות שדרישת הרגל קשה להן: (ט) ומסתלקין לצידי הדרכים מפני היתדות ואפילו בשדה זרועה: (י) והתועה בכרמים כורת הזמורות ויוצא עד שיגיע לאם הדרך ומשלם לו הפסדו: (יא) ומת מצוה קונה מקומו והוא שלא יהא מוטל על המיצר ואם הוא מוטל על המיצר מפנהו לימין הדרך או לשמאלו שדה בור ושדה ניר מפנהו לשדה בור שדה ניר ושדה זרע מפנהו לשדה ניר היו שתיהן בורות או נירות או זרועות מפנהו לאיזה רוח שירצה: (יב) רבי יהודה אומר עוד תנאי בית דין

שיוציא

פרישה

תלוסין בין מחוברין בין לחוים בין יבשים לעולם אסור ליקח מהן: (ג) ומלקטין עשבים כו' למאכל בהמה: והוא שזרען לאכול הקנים פי' הקנים עם מאכל אדם ואז העשבים יפיה לו לפי שהם מתפשטות ומולולות על העשב ונעשין להסמיכם כעין לבית של כרם ואם זרען להאכיל להבהמה היון להבהמה הוא דזרען עשבים מי מיבעי לך ובגמרא קאמר ומנא ידעינן דאדם זרען להבהמה דכיון דלא זרען עשבים עשוב עשוב לבהמה: (ד) וקוטמין נטיעה בכל מקום ליטע או להרביב במקום אחר ולא יקפיד בעל האילן חוץ מבגרופיות של זית שאין רשאי לקטמן וכאשר יקטום צריך להניח בזיתים בביצה גבוה על פני הקרקע ובקנים ובגפנים יקטום מן הפקק התחתון ולמעלה כך פירש"י והרמ"ה פירש בזית בביצה מעיקר הענף וכן בקנים ובגפנים מן הפקק ולמעלה מעיקר הענף אבל מגוף האילן לא יקטום כלל ובשאר האילנות לא יקטום אלא מן הענפים הדקים וממקום שיש שם הרבה ענפים ומאילן חדש שאינו עושה פירות אבל לא מהענפים שנתקשו כבר ולא מגזע האמצעי שבראש האילן באמצעיתו ולא מאילן ישן שכבר עשה פרי: (ה) מעין היוצא אפילו מהדש בני העיר מסתפקין ממנו וכ"ש מישן שהיה מעולם: (ו) ומחכין בימים של כל אדם אבל אסור לכל אדם לצוד ברשתות ובמכמורות אלא לבעל הים ואפילו בעל הים אינו רשאי לפרוש קלע שלא יעכב מהלך הספינות: (ז) ונפנין אחורי הגדר ואפי' בשדה המליאה כרכום שהריח קשה לה ונוטל הימנה צרור לקנח בו: (ח) לאחר שנקצרה התבואה הולכים בשביל שעל פני השדות עד שבעה עשר במרחשון שהוא זמן רביעה שנייה ומשם ואילך אינו רשאי ליכנס בשדות שדרישת הרגל קשה להן: (ט) ומסתלקין לצידי הדרכים מפני היתדות ואפילו בשדה זרועה: (י) והתועה בכרמים כורת הזמורות ויוצא עד שיגיע לאם הדרך ומשלם לו הפסדו: (יא) ומת מצוה קונה מקומו והוא שלא יהא מוטל על המיצר ואם הוא מוטל על המיצר מפנהו לימין הדרך או לשמאלו שדה בור ושדה ניר מפנהו לשדה ניר היו שתיהן בורות או נירות או זרועות מפנהו לשדה זרע מפנהו לאיזה רוח שירצה: (יב) רבי יהודה אומר עוד תנאי בית דין שיוציא

דרישה

ללא בעי למיבד מה שתיקן יהושע ללא מה שאנו נוהגין בו כיתר מכח תקנת יהושע וק"ל: (ד) וקוטמין נטיעות וכו' בב"ק קף פ"ת וקוטמין נטיעות בכ"מ מון מגרופיות של זית פירוש כו' בזתי כבילה בקנים ובגפנים מן הפקק ולמעלה ע"כ ופירש"י מגרופיות של זית הקונן וזתי לשרוף מניח ב' גרופיות מלא ב' מגרופיות כדאמר בב"ב ושן מחליפות ומולחות בתין. ומ"ה אין לקטום נטיעות מפני שמפסיד את הגרופיות בזית כשיעור גובה בילה לריך לכניס מן קוית מלמטה סמוך לגזע ומפני שהענפים יוליא קשה קשר ות"ל שתנו ב' מגרופין ובערון פי' גרופיות שבענפים ובעבי הזית קרוים גרופיות כמו יאור בתמונה ומוכח בגפנים שכל ב' יש לו שם לבדו ע"כ נרחה מל' ל"פ עליים דהש"י אלא בפי' תיבת גרופיות לחיל אבל בביאור הענין ס"ל כרש"י (דאל"כ לא הוו שתקו מלאוות דעתם בביאור הענין) וא"כ שם דאמרינן בפ' הספינה מניח ב' גרופיות פירושו מניח ב' ענפים וכן פרשב"ם שם ונקמר כאן שאם אינה מלאותן שני ענפיו אין לקונן מהן כלל ובין לרש"י ובין לתו' פירושו דר' מיושם לא למון מגרופיות קאי אלא אזית לחיים בכל הילן ואילן שיעור מגבהו שהענפים הגדילים בתוכו גובה מינו לקוטם אפ"ה לריך להניח בכל הילן ואילן שיעור מגבהו שהענפים הגדילים בתוכו גובה מינו רשאי לקונן כלום אבל גרופיות של זיתים והיינו שכבר נקלו מינו רשאי לקוטם לענפיהם כלום בכל הילן ונראה עוד דבריהם דוקא קתני גרופית של זית אבל בשאר אילן אפי' נקלו כבר פעם א' יכול למזוד ולקונן מהן ענף א' נטיעה דאל"כ לא היה משתמיט הברייתא ור' מיושם לא למון מגרופיות אלא לבעל הים ואפילו לבעל הים אינו רשאי אלא לצוד ברשתות ובמכמורות אבל לא בקלע שלא יעכב מהלך הספינות: (ז) ונפנין אחורי הגדר ואפי' בשדה המליאה כרכום שהריח קשה לה ונוטל הימנה צרור לקנח בו: (ח) לאחר שנקצרה התבואה הולכים בשביל שעל פני השדות עד שבעה עשר במרחשון שהוא זמן רביעה שנייה ומשם ואילך אינו רשאי ליכנס בשדות שדרישת הרגל קשה להן: (ט) ומסתלקין לציידי הדרכים מפני היתדות ואפילו בשדה זרועה: (י) והתועה בכרמים כורת הזמורות ויוצא עד שיגיע לאם הדרך ומשלם לו הפסדו: (יא) ומת מצוה קונה מקומו והוא שלא יהא מוטל על המיצר ואם הוא מוטל על המיצר מפנהו לימין הדרך או לשמאלו שדה בור ושדה ניר מפנהו לשדה בור שדה ניר ושדה זרע מפנהו לשדה ניר היו שתיהן בורות או נירות או זרועות מפנהו לאיזה רוח שירצה: (יב) ר' יהודה אומר עוד תנאי ב"ד בגמרא לא נזכר בדברי ר"י תנאי ב"ד אלא סתם

שסוף רואה את הסתם שנאמר וממגד תבואות שמש עכ"ל ופי' רש"י מגיבו של לילן מפריו כלומר מהנעשים בהרכין והדקין ולא מגזעו מהנעשים גדולים וגסים בלילן גמור ל"ת מגיבו של לילן

(ז) **ומלקטין** עשבים וכו' · פירוש העשבים העולים מעליהם ומינם רשיון אלא לבהמה דאילו זרעם לבהמה מסורות לכל אדם זכ"כ הרמב"ם להדיא העולים מעליהם: ומ"ש והוא שזרען לאכול הקנים וכו'. שם בגמרא מפרש שבשאינו עשוי ערוגות מוכיח שהוא לבהמה ואינה למידק בעשוי ערוגות שמוכיח שהוא לאדם אבל אם זרען לאדם לאכול הקנים או עומדין לאכול הקנים או עומדין לזרע וי"ל דמספק והלי אין ללקוט ואין היתר כשהקנים רכים ורשויין לאכול ואין היתר לעצבים אלא לאחר שהוקשו תלתן לזרע הוקשו ולא יקפיד בעל האילן חוץ מבגרופיות של זית שאין רשאי לקטמן וכאשר יקטום צריך להניח בזיתים בביצה גבוה על פני הקרקע ובקנים ובגפנים יקטום מן הפקק התחתון ולמעלה כך פירש"י והרמ"ה פירש בזית בביצה מעיקר הענף וכן בקנים ובגפנים מן הפקק ולמעלה מעיקר הענף אבל מגוף האילן לא יקטום כלל ובשאר האילנות לא יקטום אלא מן הענפים הדקים וממקום שיש שם הרבה ענפים ומאילן חדש שאינו עושה פירות אבל לא מהענפים שנתקשו כבר ולא מגזע האמצעי שבראש האילן באמצעיתו ולא מאילן ישן שכבר עשה פרי: (ה) מעין היוצא אפילו מהדש בני העיר מסתפקין ממנו וכ"ש מישן שהיה מעולם: (ו) ומחכין בימים של כל אדם אבל אסור לכל אדם לצוד ברשתות ובמכמורות אלא לבעל הים ואפילו בעל הים אינו רשאי לפרוש קלע שלא יעכב מהלך הספינות: (ז) ונפנין אחורי הגדר ואפי' בשדה המליאה כרכום שהריח קשה לה ונוטל הימנה צרור לקנח בו: (ח) לאחר שנקצרה התבואה הולכים בשביל שעל פני השדות עד שבעה עשר במרחשון שהוא זמן רביעה שנייה ומשם ואילך אינו רשאי ליכנס בשדות שדרישת הרגל קשה להן: (ט) ומסתלקין לציידי הדרכים מפני היתדות ואפילו בשדה זרועה: (י) והתועה בכרמים כורת הזמורות ויוצא עד שיגיע לאם הדרך ומשלם לו הפסדו: (יא) ומת מצוה קונה מקומו והוא שלא יהא מוטל על המיצר ואם הוא מוטל על המיצר מפנהו לימין הדרך או לשמאלו שדה בור ושדה ניר מפנהו לשדה בור שדה ניר ושדה זרע מפנהו לשדה ניר היו שתיהן בורות או נירות או זרועות מפנהו לאיזה רוח שירצה: (יב) רבי יהודה אומר עוד תנאי בית דין שיוציא

(ח) **ומחכין** לצדי הדרכים מפני היתדות. פירש רש"י בי"ח יבש הטיט ועשה כיתדות מקוס דריסת אדם ובהמה שדרסו שם אדם בימות החורף ועשו כשמיות עכ"ל: (יא) **ומת** מצוה וכו' על המצר. פרש"י מוטל ברוחב הדרך ומוסיפין עליו עוד טהרות ומיטמאים עכ"ל: איתא בגמרא אמרי עשרה הני י"ל הוויין ופריקו מהלכי בשביל הרשות שלמה אמרה וכו' וכ"כ הרמב"ם שם אבל הרא"ש כתב בסתם כלשון הברייתא ותחריו נמשך רבינו נרחה דס"ל דיהושע ודלי התנה גם תנאי זה מקמי למתא שלמה אלא דיהושע לא תיקן אלא בארץ אבל בח"ל לא תיקן ואין חיוב כלל לקיימן בח"ל וקתני שלמה ותיקן לתא בח"ל נקרא רע שם יאמנע טוב מבעליו ולא יניח להלוך בשביל הרשות והסתם לא דמאי להו לכל י"ל בתנאין שהתנה יהושע לאורויי דבארץ כופין עליהן לקיימן אלא דבח"ל ליכא אלא עשרה שאינן אלא מנהג והרשות בידו מדינא ואינו חייב אבל בשביל הרשות נקרא רע שם עבר עליו לא בח"ל:

(יב) **רבי** יהודה אומר וכו' ומיהו שם הזיק חייב לחלם · נרחה דר"י גופיה ס"ל דאפילו הזיק פטור כדאמרינן בפ' המניח ופ' הניח והעלייה אלא רבינו הוא דפוסק בהזיק דלא כר"י דאע"ג דהלכה כמותו דיכול להוציא הזבל ולנדרו כל שלשים יום כמו שפסק הרא"ש מ"מ במאי דפוטר ר"י שם הזיק לא קיי"ל כמותו וכן מבואר בפאיר"י פרק המניח ובהגוזל בתרא. ומ"ש רבינו דרב אלפס כתב דמין הלכה כר"י ומיהו רשאי להוציא הזבל אפילו בשעת הוצאת שבת · כ"כ הרא"ש מעמו לשם והכי משמע מפשט דברי הרי"ף בהגוזל בתרא מיהו מלשונו פרק המניח שאמר ואפ"ה ליתא לדר"י דפטר בשעת הוצאת שבת דשם מוקימנא ליה בשוטה וכו' משמע דאפי' שפוטר מלשלם ליה הלכתא כוותיה אבל רשאי להוציא ולנדרו כל ל' יום דאי הוה ס"ל לרי"ף דליתא הלכתא כר"י כל עיקר ומיהו רשאי להוציא זבלים כלל ק"ל דין שעת הוצאת זבלים שוה לשלם בשעת הוצאת זבלים ופשיטא דחייב לשלם אפילו לר"י גופיה והכי משמע מדברי ר"ה שאפרש דברי הרי"ף דאפי' שפוטר מלשלם בלבד פשק הלכה כר"י שברי הרמב"ם פי"ג מגזקי ממון פשק דרשאי להוציא בשעת הוצאת זבלים ולנדרו כל ל' יום ומע"פ כן שם הזיק חייב לשלם וכתב עליו ה"ה שכן כתב בהלכות וכ"ל לפי זה ד"ה הרי"ף בהגוזל בתרא דלית הלכתא כר"י משום דיחידאה הוא היינו דוקא לעניו שפוטר

(יא) **ומת** מצוה וכו' על המצר. פרש"י מוטל ברוחב הדרך ומוסיפין עליו עוד טהרות ומיטמאים עכ"ל: איתא בגמרא אמרי עשרה הני י"ל הוויין ופריקו מהלכי בשביל הרשות שלמה אמרה וכו' וכ"כ הרמב"ם שם אבל הרא"ש כתב בסתם כלשון הברייתא ותחריו נמשך רבינו נרחה דס"ל דיהושע ודלי התנה גם תנאי זה מקמי למתא שלמה אלא דיהושע לא תיקן אלא בארץ אבל בח"ל לא תיקן ואין חיוב כלל לקיימן בח"ל וקתני שלמה ותיקן לתא בח"ל נקרא רע שם יאמנע טוב מבעליו ולא יניח להלוך בשביל הרשות והסתם לא דמאי להו לכל י"ל בתנאין שהתנה יהושע לאורויי דבארץ כופין עליהן לקיימן אלא דבח"ל ליכא אלא עשרה שאינן אלא מנהג והרשות בידו מדינא ואינו חייב אבל בשביל הרשות נקרא רע שם עבר עליו לא בח"ל:

(יב) **רבי** יהודה אומר וכו' ומיהו שם הזיק חייב לחלם · נרחה דר"י גופיה ס"ל דאפילו הזיק פטור כדאמרינן בפ' המניח ופ' הניח והעלייה אלא רבינו הוא דפוסק בהזיק דלא כר"י דאע"ג דהלכה כמותו דיכול להוציא הזבל ולנדרו כל ל' יום דאי הוה ס"ל לרי"ף דליתא הלכתא כר"י כל עיקר ומיהו רשאי להוציא זבלים כלל ק"ל דין שעת הוצאת זבלים שוה לשלם בשעת הוצאת זבלים ופשיטא דחייב לשלם אפילו לר"י גופיה והכי משמע מדברי ר"ה שאפרש דברי הרי"ף דאפי' שפוטר מלשלם בלבד פשק הלכה כר"י שברי הרמב"ם פי"ג מגזקי ממון פשק דרשאי להוציא בשעת הוצאת זבלים ולנדרו כל ל' יום ומע"פ כן שם הזיק חייב לשלם וכתב עליו ה"ה שכן כתב בהלכות וכ"ל לפי זה ד"ה הרי"ף בהגוזל בתרא דלית הלכתא כר"י משום דיחידאה הוא היינו דוקא לעניו שפוטר

שפוטר מלשלם ומע"ג כהרי"ף לא הזכיר לשם מדין פיטור תשלומין מיכף למימר דמשמי דקתמר ר"י נזברו שמעי' דאי מזיק פטור מלשלם כמו שכתב בג"י פ' המניח וכך ג"ל בסוגיא דפרק המניח ופרק הבית והעלייה דמעיקרא הכי מסיק מדעתיה דמדקתמר נזברו וכו' שמעינן דאי מזיק פטור ומע"ג דלמי ליה תלמודא דמודה ר"י דשם מזיק חייב לשלם מ"מ למסקנא דס"ל לר"י פטור מלשלם כדתניא ור"י פוטר הדיינין למאי דסלקא דעתך מעיקרא דמדקתמר ר"י נזברו מלמא דס"ל לר"י דאי מזיק פטור ובשם לחוד פסק רי"ף בהגוזל דלית הלכתא כוותיה כך היה דעת הרב המגיד בפי' דברי הרי"ף אבל דעת הרמ"ם דהרי"ף פסק דלא כר"י ואינו רשאי להוציא הזבל מפולו בשעת הוצאת זבלים וצוברו כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי בני אדם וברגלי בהמה ומיהו אם הזיק חייב לשלם רבי ישמעאל אומר עוד תנאי ב"ד שמי שברח לו נהיל ויישב לו על אילן חבירו שיכול להציל נחילו ולקוץ הענף ויתן לו דמי ענף והרואה את חבירו שיש לו חבית של דבש שנסדקה וקרובה להפסד והוא יש לו חבית של יין וחבירו אומר לו שפוך יינך ואמלא חביתך דבשי הנפסד ואפרע לך דמי יינך שחייב לעשותו וכן אם יש לחבירו חמור טעון פשתן ומת חבירו ולו יש חמור טעון עצים אומר לו לפרוק עציו ולהציל פשתנו והוא יפרע לו דמי עציו שחייב לעשותו וכתב רב אלפס שאין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי ישמעאל וכ"כ הרמ"ה וא"א הרא"ש ז"ל פסק כדבריהם: (יג) עובד כוכבים שמבר קרקע לישראל וקבל הדמים ולא כתב לו השטר הרי הוא כהפקר וכל הקודם בהן זכה ולמעלה כתבתיו בסימן (קצ"ו) [קצ"ד]

ערה (א) **גר** שמת ולא הוליד בישראל אחר שנתגייר אע"פ שהוליד בנים בעודו עובד כוכבים אין יורשין אותו (ב) וכל הקודם בהן זכה: (ג) ואין בעל המיצר יכול לסלקו שהפקר אין בו משום דינא דבר מצרא: (ד) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל גר שמת ואין לו יורשין ובזבזו ישראל נכסיו אם חייבין הן בקבורתו • תשובה יראה דמיד כשמת הגר הופקרו נכסיו ושעבוד קבורתו לא מצינו שתהא מוטלת על שעבוד נכסיו דמחיים לא הל שעבוד זה שאם בא ב"ח ונוטל נכסי המת בחובו אין מחייבין אותו

ומ"ש והרומה את חבירו שיש לו חבית של דבש שנסדקה וכו' ז"ל התלמוד תנאי ב"ד שיהא זה שופך את יינו ומציל את דובשו ופר"י רשאי בעל הדבש לשפוך את היין מבעל הין מה שופך את יינו כדי שיהיו שניהם שוים ולא שייתי שופך כי הייתי דוחק ומציל ואין לומר בעל הדבש לא מרלוני נעשית ולא סייתי שופך את יינו ומציל את דובשו ופר"י התלמוד תנאי ב"ד שיהא זה שופך את יינו ומציל את דובשו ופר"י רשאי בעל הדבש לשפוך את היין מבעל הין מה שופך את יינו כדי שיהיו שניהם שוים ולא שייתי שופך כי הייתי דוחק ומציל ואין לומר בעל הדבש לא מרלוני נעשית ולא סייתי שופך את יינו ומציל את דובשו ופר"י

ערה (ג) **גר** שמת ולא הוליד בישראל אחר שנתגייר אע"פ שהוליד בנים בעודו עובד כוכבים אין יורשין אותו וכל הקודם בהן זכה: **שאלה** (ד) לא"א הרא"ש ז"ל גר שמת ואין לו יורשין ובזבזו ישראל נכסיו אם חייבין הן בקבורתו • תשובה יראה דמיד כשמת הגר הופקרו נכסיו ושעבוד קבורתו לא מצינו שתהא מוטלת על שעבוד נכסיו דמחיים לא הל שעבוד זה שאם בא ב"ח ונוטל נכסי המת בחובו אין מחייבין אותו

ומ"ש ואין בעל המצר יכול לסלקו וכו' ז"ל הרמב"ם בפ"ח מהלכות זכייה מין לסלקו כדמיון זה כמתנה היא: (ד) **שאלה** לא"א הרא"ש ז"ל גר שמת ואין לו יורשים ובזבזו ישראל נכסיו אם חייבין הן בקבורתו וכו' בכלל ט"ו: ומ"ש

שיוציא אדם את זבלו לר"ה בשעת הוצאת זבלים וצוברו כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי בני אדם וברגלי בהמה ומיהו אם הזיק חייב לשלם רבי ישמעאל אומר עוד תנאי ב"ד שמי שברח לו נהיל וישב לו על אילן חבירו שיכול להציל נחילו ולקוץ הענף ויתן לו דמי ענף והרואה את חבירו שיש לו חבית של דבש שנסדקה וקרובה להפסד והוא יש לו חבית של יין וחבירו אומר לו שפוך יינך ואמלא חביתך דבשי הנפסד ואפרע לך דמי יינך שחייב לעשותו וכן אם יש לחבירו חמור טעון פשתן ומת חבירו ולו יש חמור טעון עצים אומר לו לפרוק עציו ולהציל פשתנו והוא יפרע לו דמי עציו שחייב לעשותו וכתב רב אלפס שאין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי ישמעאל וכ"כ הרמ"ה וא"א הרא"ש ז"ל פסק כדבריהם: (יג) עובד כוכבים שמבר קרקע לישראל וקבל הדמים ולא כתב לו השטר הרי הוא כהפקר וכל הקודם בהן זכה ולמעלה כתבתיו בסימן (קצ"ו) [קצ"ד]

ומ"ש ואין בעל המצר יכול לסלקו כדמיון זה כמתנה היא: (ד) **שאלה** לא"א הרא"ש ז"ל גר שמת ואין לו יורשים ובזבזו ישראל נכסיו אם חייבין הן בקבורתו • תשובה יראה דמיד כשמת הגר הופקרו נכסיו ושעבוד קבורתו לא מצינו שתהא מוטלת על שעבוד נכסיו דמחיים לא הל שעבוד זה שאם בא ב"ח ונוטל נכסי המת בחובו אין מחייבין אותו

דרכי משה

ערה (א) כתב בהגהות דכתובות דף ק"ן ע"ג עבד כנעני לא צוה בעת פטירתו מן העולם והפקיד כל אשר לו ליד מר אליקום ומזומן הוא ליתן הנכסים בולם ליד ב"ד ותבינו רבי יעקב באמרו שאשתו נתנה לאותו עבד טבעת וזהוב גם איש אהד תבע ושנתן לו ממון ונותן סימנים ומקצתן מביר ר' אליקום וזה העבד היה לו בן אחותו שהיתה הורתו לידתו בקדושה והעבד והשפחה שניהם משוחררים והוה חזקה שהיה אח ואחות גם אירוסתו של זה העבד באה לגבות מה שהבניסה לו בעדים ופסק שם שזה בן אחותו אינו יורשו דאינו

פרישה

סתם ר"י לומר בשעת הולמה כו' וסיים היה ע"ש כן בהגהל יהושע כו' ובבריית דר"י כתוב בה תנאי ב"ד לבל סיים בה נמי שם"מ כן בהגהל יהושע כו' יפריך הכה הלמודא דמאי לא מסיב לסו נמי בבריית' דר' תקנות כו' ומשני כיפידלי לא קמסרינן ומזה פסק הרי"ף לית הלכתא כוותייהו של הלו המוסיפין והרמ"ם כתב נהי דלא ניתא למנקט דברי יפידלי מ"מ לפשר דהילכתא ניהלו וכבר כתבתי לעיל ר"ם שם"ם תנאי ב"ד וסיים ביהושע היינו לומר שבב"ד שלמדו יהושע תקנו כן שלמדו מתקנתו ביהושע ע"ש: סיומא לדם את ובלו פי' שמוציאו כדי לזבל שדהו ומניחו בר"ה תחילה שדריסת הרגל טוב לזה: כל ל' יום פי' כל ל' יום יכול להניחו בר"ה ואין בני ר"ה יכולין למחות בידו: ומיהו אם היה מייב לשלם ע"ל סימן קנ"ה מסמ"ם עד סי"ם: שמי שברח לו נחיל פי' של דבורים: ומבינו אומר לו שפוך כו' את לעשותו מעלמו לא כדלעיל סימן רס"ד ומילוק זה מילק הרמ"ם בפ' הגוזל בתרא לדחות דחיות הרי"ף פ"ם: וכתב הרי"ף דאין הלכה כר' כבר כתבתי טעם פלוגתתן ונראה דזוקא בסם פלוג משום דלא ניחא ליה למיזם לשוות ניזק ולקבל שכרו אז לשפוך יינו ואינך דניחא למדם בשלו מבל מודה דאם אמר בעל מבידה בניא מלאכתך ותשב מבידתי ואשלם לך כל שברך דמייב לעשותו כמ"ם ובינו בם"ם רס"ם ומ"ם סתם דבינו שם וכתב הדין בן בלא פלוגתא וכן מוכר דבינו ולא כתב בסימן רס"ד בדין שפיכת יינו ושבירת ממורו אין זה דאם זה אמר שפוך ייבך לו תניח ממורך להניל את שלי ואני אשלם כל דמי ייבך לי ממורך דמחויב לעשותו משום דלא לבא לכתוב שם הדין היא בו פלוגתא ושמך מ"ם כאן בם"ם רע"ד אבל להרמ"ם ודאי כולן שווין שם דכאן שאבר דמחויב לשפוך יינו ולקנון עכף מילגות ס"ב מחויב להניח לשעוף ממורו כשלא רוצה לשלם לו כל הפשלו וק"ל:

סי' רעה (א) **אחר** שנתגייר כו' דין זה למד מבכיה דמיסור (ב"ב דף קמ"ט) דסו"ל מניחר מלפי זוזי בי רבה כו' היה יורשו וכ"כ ב"י ולפ"ז לא הו"ל להבינו לכתוב ולא היה גיטרם כו' ולפ"ש שהוליד בניס בעודו עובד כוכבים כי יהוא לך מ"ם רס"י ז"ל בפי' המומם בפ'

(כ) **ומיש** הרמ"ם בסה"מ דלאלמנה שגבתה כל הנכסים בכתובתה מיבה מיבת בקבורת בעלה ועין בהריב"ש סי' ק"ד ובתשובות הרשב"ץ סלף וק"ג ובתשובות להרמב"ן סימן ס"ד ונתבאר בעזר מן העזר :

(ו) **היה** לגר הרבה שדות זה מגל זה ואין דבר מפסיק ביניהם החזיק באחד מהם לקנות כולם קנה כולם אפילו במבוש אחד לא פירש לקנות כולם אלא החזיק סתם לא קנה במבוש אחד אלא במלוא מענה לאורך השדה ולרחבו ואם נבש בגבול השדה באמצעיתו קנה מלוא מענה לימינו ומלא מענה לשמאלו ומלוא מענה לפניו מרובע כגון אם המענה מאה אמה קנה מאתים על מאה ואם נבש באמצע השדה קנה מאתים על מאתים אמה אמה דברים אמורים בשדה בית הבעל אבל בבית השלחין קונין במבוש אחד כל מה שנקרא על שם הגר כגון שיאמר שדה פלוני רגיל להשקות מבור פלוני ואם הוא מסויים במצריו כגון א שיש ביניהם דבר המפסיק כל מה שהוא בתוך המיצר קונה במבוש אחד ומהו דבר המפסיק כגון

מיצר

אותו לקברו : (כ) וכ"פ הרמב"ם ז"ל דאלמנה שגבתה כל הנכסים בכתובתה דאינה חייבת בקבורת בעלה : (ו) היה לגר הרבה שדות זה אצל זה ואין דבר מפסיק ביניהם החזיק באחד מהם לקנות כולם קנה את כולם אפילו במבוש אחד לא פירש לקנות כולם אלא החזיק סתם לא קנה במבוש אחד אלא במלוא מענה לאורך השדה ולרחבו ואם נבש בגבול השדה באמצעיתו קנה מלוא מענה לימינו ומלא מענה לשמאלו ומלוא מענה לפניו מרובע כגון אם המענה מאה אמה קנה מאתים על מאה ואם נבש באמצע השדה קנה מאתים על מאתים אמה אמה דברים אמורים בשדה בית הבעל אבל בבית השלחין קונין במבוש אחד כל מה שנקרא על שם הגר כגון שיאמר שדה פלוני רגיל להשקות מבור פלוני ואם הוא מסויים במצריו א שיש ביניהם דבר המפסיק כל מה שהוא בתוך המיצר קונה במבוש אחד ומהו דבר המפסיק כגון

מיצר

מסויימת במצריה עד כמה ע"ר פפק כדמזיל תיירא דתורי והדר ותו לא והרמב"ם גופיה כתב קודם זה כך להדיא וז"ל ומש היה מצויינת במצריה קונה ממנה בתוכו מכוח כדי שילך הגמל בשעת מריחה ויחזור עד כאן לשונו וכאן כתב דבמכוח אחד קונה כל הבקעה הנקרא על שם תוכו הגר וכ"ש תירץ דכאן בשנתכוין לקנות במכוח זה כל הבקעה וכמו שכתב הרמב"ם שכתב וכן אחד והחזיק במקצת הבקעה לקנות את כולה וכו' והכיא לכתב הרמב"ם קודם זה ללא קני אלא כדי שילך הגמל בשעת מריחה ויחזור בשנתכוין לקנות שתם ולא פירש שכוונתו לקנות את כולה עכ"ל אבל מדכתב רבינו על דברי הרמב"ם וז"ל כתב כספרש הרמשונה ג"ל ללא היה מפרש כך דברי הרמב"ם ד"ק לא היה כאן שום מחלוקת דהללא רבינו ג"כ כתב בתחלת דבריו דבפרשה שדות זו אצל זו ואין דבר מפסיק ביניהם ואת אין במכוח אחד לקנות כולם אלא אם כן שנתכוין לקנות כולם ואפילו כן אינו קונה אלא מה שנקרא ע"ש אותו הגר אבל מה שאינו נקרא ע"ש אותו הגר אפילו נתכוין לקנות כולם אלא לקנות שתם קנה כולם ואע"ג דבשתם אמרינן דלא קנה אלא מה שנקרא ע"ש אותו הגר אפילו נתכוין לקנות כולם אלא לקנות שתם קנה כולם ואפילו נתכוין שהכיא כספרש הרמשונה ז"ל דלא היה מפרש כך דברי הרמב"ם ד"ק לא היה כאן שום מחלוקת דהללא רבינו ג"כ כתב בתחלת דבריו דבפרשה שדות זו אצל זו ואין דבר מפסיק ביניהם ואת אין במכוח אחד לקנות כולם אלא אם כן שנתכוין לקנות כולם ואפילו כן אינו קונה אלא מה שנקרא ע"ש אותו הגר אבל מה שאינו נ

ביצד הבעל לגבי הבלהין אלא דמכל מקום היה ראוי לרבינו להעתיק כדברי הרמב"ם מה שכתב כאן והחזיק לקנות את כולם דבהא תליא עיקר המחלוקת שבין הרמב"ם להרא"ש ודוק: (ט) **ביצד** היא החזקה וכו' עד עיקר הדבר וכתב הרמב"ם לא קאי אלא אעיקר הדבר וכו' וכן מלכרת הגפנים וכו' וכן מהשוה פני הדבר וכו' מכל מלכילת פירות וכו' ומושלא גר הרשות וזרעה וכו' מודה גם הרמ"ה דלא"ג דגר לא הוי חזקה בלקוח הוי חזקה:

ומ"ש מיצר וחצב והרמב"ם ז"ל כתב שאם אין ביניהם דבר המפסיק והוא בקעה גדולה קונה במכוש אחד כל מה שנקרא על שם אותו הגר וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה: (ז) היו לו שתי שדות חלוקות במיצר והחזיק באחת לקנותה קנאה לקנותה ואת חבירתה אותה קנה וחבירתה לא קנה לקנות לחבירתה אף אותה לא קנה החזיק בה לקנותה ואת המיצר או שהחזיק במיצר לקנות את שתיהן מיבעיא אם קנאה או לא ולא איפשיטא לפיכך אם בא אחר והחזיק בהן כראוי קנה: (ח) היו לו שני בתים זה לפנים מזה החזיק בחיצון לקנותו קנאו לקנותו ואת הפנימי חיצין קנה פנימי לא קנה לקנות הפנימי אף חיצון לא קנה ואם החזיק בפנימי לקנותו קנאו לקנותו ואת החיצון קנה שניהם לקנות החיצון אף הפנימי לא קנה ורב אלפס נתן לפנימי כל דין החיצון וכ"כ הרמב"ם ז"ל וסברא ראשונה היא סברת רשב"ם ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל: (ט) כיצד היא החזקה בנכסי הגר כדרך שמחזיק הלוקח כגון נעל גדר ופרץ כל שהוא כדפרישנן לעיל ויש שהיא חזקה בלוקח ואינה חזקה בנכסי הגר כגון אכילת פירות דבלוקח הוי חזקה אבל לא בנכסי הגר דאפילו אבל הפירות כמה שנים ולא תיקן גוף הקרקע לא הוי חזקה לפיכך המוצא שדה הגר חרושה וזרעה ולא כיסה אחר הזריעה וצמחה ואכלה לא

הלא מאי פירש רב מרינום מכמו כל שנקרא על שמו ה"ל למר רב דקרו ליה כיה גרגותא דפלניא וכתב הרמ"ם י"מ דקאי אלמלא ומטומאה אבל מכסי הגר לא קאי להא דמרינן לעיל כל מציאה תהיה להורי והלה וי"ל דקאי אכסי הגר ולעיל מיירי בשדה בית הבעל והכא מיירי בשדה בית הבלהין מדקאמר דקרו לה גרגותא דפלניא וכן סברת רב מלפס מלהכיא זה לפסק הלכה וכן היא לעיל ופירוש קמ"ל עיקר כדמוכח בתוספתא דשהרות עכ"ל ומכאן שכוכר רבינו אלא כתב הרמ"ם דפירוש קמ"ל עיקר לדמות פירות שני אלא היינו לומר דאף מהכיא דלעיל בשדה בית הבעל והא דכתב בשדה בית הבלהין וכפר"ח: והרמב"ם כתב בפרק ג' מהלכות זכייה בלשון כזה בקשה גדולה היא קונה בחצר ובמכוש אחד כל מה שנקרא על שם אותו הגר ולא הזכיר לא חצב ולא מכוש ולא ידעתי מה טעמו ולא מצאתי מי שהזכיר כן ולא מי שפירש כן ולא מי שהשיג עליו ולא מי שהסכים לו ולא מי שחלק עליו ולא מי שהעתיק דבריו ולא מי שהביא ראיה לדבריו ולא מי שהעלה ספק בדבריו ולא מי שהקשה עליו ולא מי שתירץ קושיא שלו ולא מי שהעמיד בדבריו ספק ולא מי שהעלה ספק בדבריו ולא מי שהעלה ספק בדבריו ולא מי שהעלה ספק בדבריו

ניקה השדה מעציס ועשביס שבה אס כיון לתקנה לזריעה ומעשיו מוכיחיס שיהיו מעשיו מוכיחיס שאכיון לתקנה כגון שבירת הילון אס ניכר שכיון לתקנה לזריעה וכו' מימרא אס : ומ"ש בשס הרמ"ה דה"ה נמי בלוקח וכו' ומ"ש בשס רבינו ה"נ לוקח קונה בכל ענין וכו' רבינו ירוחס בני"ס הסכיס להדעת רבינו ה"נ : (י) **הבונה** פלטרין בנכסי הגר ובא אחר והעמיד להן דלתות הרשות לא קנה וכו' והסני המעמיד הדלתות קנה וכו' מימרא בפרק חזקת (גג :) ופר"ח דטעמא משום דכל זמן שלא העמיד אי קא עביד מעיקרא עיילי ברוחא והשתא נמי עיילי לה ברוחא : ומ"ש וכגון שעשה הדלת ונעלה והוא הדין אס עשה הרשות גס הדלתות ולא נעל וכן הסני ונעל קנה הרמ"ה כתב בפרק חזקת אס שתק הגר כל שנות ומדר פרק הזורק וכו' וע"ת והא אמרינן לקמן הכונס כלטרין בנכסי הגר ובא אחר והעמיד בה דלתות קנה ואמאי דאין קנה אס לא שגס הדלתות העמיד דאין הרשה לפרש דקני דהעמדת דלתות לחודייהו בלא נעילה דמ"מ לא קני קמ"ל משום דליכני בעלמא הוא דאפילו הכי אין שיכול אדם ליכנס דרך הפתח ואס כן העמיד דלתות לא יועיל מהאי טעמא דמה עשה עדיין יכולים ליכנס כל זמן שלא נעל וכ"ל דה"ל דס"ה נמי בעל בלא העמיד נמי קנה והא דנקט והעמיד להס לדלתות הוא מדקתא דמילתא נקט דהעמיד דלתות הוא הגועל ואס לאו אינה בקנין בעל וכך הס דברי רבינו אבל מדברי הרמב"ס בפרק ג' הלכות זכייה דלוקח דהעמיד דלתות קנה כפשטא דליכא ה"ס בפ"ב מהלכות זכייה כתב הרשב"ם גרעין דבי ר"י הלוי ן' מיגא"ש ז"ל שכתב דלא חסר הרשות יסודות שחפירת קרקע ליסודות כגיר אס השדה שאתקנו לזריעה ואע"פ שלא זרעה קנה ולא אמרו כאן אלא בבונה ע"ג קרקע שלא תיקן כלום בגוף הקרקע וגס לא גמר הכנין שהרי עדיין פרוצים הס וזה שבא והעמיד דלתות גמר אס התיקון ומיהו אס הרשות עשה אס מקום רחוי להעמיד שס בהמות או תרנגולים קנה כדאתן עשה מקום לבהמתו גבוה עשרה טפחיס וכן לתנור וכן לכיריס עשה מקום לזבלו גבוה ג' או עמוק ג' ואמר עולא דבכי האי גוונא הרשות וחיני יודע במה קנה מה שבנה הרשות אע"ג דאמר שבנה בנכסי הגר בלא חזקה אף הכל הוא כהפקר כיון שלא כיון להחזיק ולא"ע אס"כ מלתי לר"י ן' מיגא"ש שכתב היינו טעמא מכיון שבנה הרשות פלטרין שלו נעשו מכלל נכסי הגר שהרי הוא עלמו יכלו מרשותו משעה שבנאן בנכסי הגר וממילא נעשו מכלל נכסי הגר הילכך כשבא זה האחר והעמיד בהן דלתות קנה ע"כ נראה מדבריו שהכל מהטעם שכתבתי עכ"ל. ומ"ש כאן נתכוין זה בדברי האחר לא קאי אלא למה שכתב בסוף דבריו אס הרשות עשה אס מקום גמור רחוי להעמיד שס בהמות או תרנגולים קנה דאילו למה שכתב בתחלת דבריו דלא אס הרשות וכו' אין לומר זה מוכיח כלום ולא הוה ליה להביא אלא ממה שכתב שהרשות לא עשה בגוף הקרן כלום וכן כתב הר"ן ז"ל כתב ב הרא"ש דהוקא כגון שלא אס הרשות את היסודות (הלולו) [הא לילו] אס הרשות את היסודות קנה וכך מטין דברי הרמב"ם תלמידו שכתב קנה האחרון שהרשות לא עשה בגוף הקרן כלום עכ"ל ואף על פי שהרמב"ן והרא"ש חולקים ואומרים שאע"פ שאס הרשות יסודות לא קנה אלא חפירת הקרקע קונה אלא בשהיא עשויה לחריסה והוא שבאה אבל בבנין אין השבח בחפירה ע"כ אלן כהנך רבוותא נקטינן דרבים וגדולים ניכרו : ומ"ש ה"ר יצחק והעלים והאבנים בין אס כלו או של גר או של גר ובקנאס כבר בהגבהה חייב דין שבנה מהם הרי"ף ז"ל עכ"ל : ומ"ש ג בשס הרמ"ה שאס הלבנים היו של גר אע"פ שהגביהם רשות לא קנאם כיון שלא בנין לקנותם אלא ע"י בנין ובזה לא קנאם הילכך בתרא קנה הכל אבל אס היו הלבנים משלו או משל גר וכיון לקנותם לא קנה לא זה ולא זה ראשון לא קנה הקרקע כדפרישנא והב' נמי לא קנה דקיימא לן דיורד לתוך חוברת חבירו שלא ברשות ובנאה שיכול לומר עצי ואבני אני נוטל וא"כ יכול לומר הראשון עצי ואבני אני נוטל נמצא שלא הועילו דלתות השני כלום אם יטול הראשון עציו ואבניו הילכך אם קדם קמא ומסלק דלתות דבתרא ואוקי הוא דלתות מדידיה קנה ואי לא דינא הכי דשקיל קמא לבנים דידיה ובתרא דלתות וארעא הוי הפקר כדמעיקרא ומאן דמחזיק בארעא זכה ע"כ וא"א הרא"ש ז"ל כתב דלא משבחת ליה דקנה השני אלא כשבנה הראשון בלבני הגר ע"י פועלים שהם לא כיונו לקנות ונמצא שנשארו הפקר עד שהעמיד השני דלתות וקנה הכל בהעמדתן אבל אם בנה הראשון בעצמו אם בנה בשלו ודאי לא יקנה השני שבנה הבנין שבנה הראשון אלא הראשון נוטל עציו ואבניו ואף אם בנה משל הגר הרי קנאם בהגבהת העצים ואבנים ולא נשאר אלא הקרקע ואותו הקרקע לא קנה השני בהעמדת דלתות לפיכך לא משבחת לה אלא כשבנה הראשון ע"י פועלים כדפרישנא : המוכא

ומ"ש דאי בפניו כו'. פי' דאס אינן עסוקים בחותו ענין אפי' בפניו ג"ל לו לך חזק וקני דכיון שכבר הפסיקו מחותו ענין לא מוכחא מילתא דלדעת למיקני קעביד ויש לתמוה דכאן כתב רבינו בסתם לאכילת פירות וגבי לוקח הוי חזקה כדעת הרמב"ם וכסי' קל"ב סעיף י"ג הסכיס להרא"ש ז"ל דלא הוי חזקה וי"ל דהכא הכי קאמר דאפילו למאן דס"ל דבלוקח הוי חזקה באכילת פירות בגר מודה דלא הוי חזקה ולא נחית הכא לפסוק כדין לוקח דכבר התבאר פסק דינו בסי' קל"ב אלא נחית לאורויי דין גר דלחוד אליבא דכ"ע :

(י) **הבונה** פלטרין וכו' וכגון שעשה הדלת ונעלה וכו' . כ"כ הרא"ש בפרק חזקת ותימה דבסימן קל"ב סעיף ב' כתב רבינו ע"ש הרא"ש דהעמדת דלת לחוד אפילו לא נעלה נמי קנה וכך הקשה בב"י למעלה ע"ש ולפע"ד מבואר בשאיר"י לעס דדוקא בנכסי הגר קאמרי דהעמדת דלתות לא עדיף מבנין פלטרין גופיה משום דליכני בעלמא הוא דאפילו הכי אין שיכולין ליכנס כל זמן שלא נעל אבל במוכר ולוקח כי היכי דתיקון מנעול כדי לנעול קנה כיון שאין מחוסר אלא נעילה כ"ע בהעמדת דלתות קנה בלא נעילה כיון שדעת מחדת מקנה לוחו ולא דמי הרא"ש פי' רשב"ם אלא במ"ש דאפילו הגר בלא נעילה כיון דלא מחוסר אלא נעילה ואעלו במפתח לא הוי חזקה דאין זה אלא כמבריח אחרי לדריך בנין לדיתא אלא אפילו בנעילה בלא קנין קנה אבל במה שפסק דבנין קנה בלא נעילה לא נהלק עליו אלא דבגר לא קנה כיון דאפילו ליכני בעלמא קנה משכוחו

פרישה

שבמה גמרא : דלוקח קונה בכל ענין כו' כל"ל : דאי בפניו כו' כלומר דאי בפניו ולא מ"ל מזך וקני ע"כ בעסוקין בחותו ענין לאל"כ לא הוה קונה כלל אס לא שמ"ל מזך קני ולזו מכאן אפילו אלא בפניו כיון שעסוקין בחותו ענין ודאי מדעתא למיקני בה עבד : מסתמא אליבא דמקנה עבד ובסימן קל"ב ססכיס לדבריו : (י) הבונה פלטרין כו' מימרא בב"ב ד' כ"ג ובפ"ר : וכגון שעשה כו' ז"ל מ"ו ר"ם ז"ל זו היא דעת הסוס' אבל דעת רשב"ם דאף בהעמדת דלתות לחוד קנה וכן מסקנת הרא"ם כלעיל סימן קל"ב עכ"ל ומכי בעניי אין [מכי] נראה כאן אלא קושיא כלל כי כבר כתבתי בסימן קל"ב דמוכרח מדברי הרא"ם שאילך בין קנין נכסי הגר לקנין מיס מרעהו ואל"כ מסתי דברי הרא"ם מיניס ובניס למעיקרא סוכיח דסעמדת דלתות לא מהני ואס"כ מסיק כדאבי רשב"ם דמכני ע"ם ותראה בתוס' שם ע"ז ז"ל ותיב"ב דדקה בה פורתא כשבנה סיסוד לא מהני מילי אלא בקרקע העומדת למכירה ול"ד למי שמוכר פלטרין בנוין וסל בתן סיוד מ' דלקנה דסתם מכניה סוד בנכסי הגר דסיינו פלטרין אבל בכה אס כן נכסי הגר קרקע ואין לא נשתנה אלא שבנה בנין ראשון ואבד ואי לא דינא הכי דשקיל קמא לבנים דידיה ובתרא ולמוי ליכנס בה בשמה מפני שמחה ובגשמים מפני הגשמים ו"ל דמ"מ לא מזו לדירת קבע כל זמן שאין בה דלתות ומדקאמר קלקלה דמעיקרא מזו לויעה ומשמע לא מזו לויעה עכ"ל סתום' כלל הדבריס נראה לעולם בעינן דיהנה אחרן לאחרן או יעשה תיקון גמור דבו נגמר עניינו כמו סיוד וכיוצ לשם שנעשה לסיינו לגוי נגמר עניינו ואע"ג תיקון אחר לוה משמ"כ הלולת לדירך עוד לגעלה ונראה פשוט דאס מלא מדס בפלטרין של גר בגויים בלא דלת ושלך ושייד בהן שמה ויותר לא קנה בזה כל זמן שלא נאמר שלא יועילו לו דלתות של זה כלום ותלמודא דקאמר שאין נאמר עפי ממה שבנה הרשות כל הפלטרין ולוקלי כשכבר בנה סגר כל הפלטרין גס בדלתות

ב הך הרא"ם הוא ר"ת הר"י אב"ן מיגא"ש וא"ש מה שסיים הרמב"ם תלמידו : ג ז"ל הפרישה ביאור הפלוגתא בזה נ"ל שהר"י ס"ל דמ"ש בגמרא ובא השני ונעל קנה פי' קנה הקרקע אף במקום שצריך לשלם להראשון העצים והאבנים או לחזור וליתנם לו כשאמר הראשון עצי ואבני אני נוטל וכמ"ש בסימן שע"ח דהיורד לתוך חוברתו ובנאה שלא ברשות אם רוצה אומר עצי ואבני אני נוטל והוא מסקנת הגמרא פרק השואל ואם רוצה להניח שמין לו וידו על התחתונה והרמ"ה חולק עמו בתרתי חדא דס"ל כל שלא הגביה כדי לקנות אין הגבהתו מועלת לו כלום השני דס"ל דבנכסי הגר אם היו האבנים שלו או שכיון לקנות אז לא קנה הקרקע שום אחד מהן שהרי זה יכול לומר עצי ואבני ממש אני נוטל נמצא שלא יועילו לו דלתות של זה כלום ותלמודא דקאמר שני קנה טיירי בהגביה סתם ובנאה (הגר) ולא כיון לקנות ולהכי שני קנה הכל והרא"ש ס"ל בחדא כר"י ובחדא כהרמ"ה דהיינו לענין אפילו לא כיון

(יט) **משכונו** של ישראל וכו' וה"ה נמי אם יש לו שטר על משכונות קרקע וכו' כנ"ל. והוא בב"ת סוף שטר מ"ע ופירושו שהשטר משכנתא **היא** מופקדת ביד ישראל אחר וקאמר דאין ישראל יכול לזכות במשכנתא **זו** ע"י שטר זה דמיד שמת הגר מופקע שעבודו ומשמע דמטלטלין כה"ג שפיר **מופקדים** ביד אחר זכה בהם האחר לגמ' **דמי** לשטר משכנתא דאין גופו ממון ולכן **כתב** בתחלה משכונו של ישראל ביד הגר **וכו'** דדוקא כשהוא ביד הגר אמרינן **לכשמת** הגר פקע שעבודו וחזר לבעליו **אבל** לא כשהמשכון הוא ביד ישראל אחר:

(כג) **החזירו** ואחר כך שמעו וכו' המחזיקים כשנייה קנו **וכו'**. כתב הרב המגיד והטעם שכיון שלא החזיקו אלא מחמת שמועה ולסוף שמעו שאין הזקתן כלום ונסתלקו מן הנכסים והחזירו נפקעה הזקתם עכ"ל בפרק שני מהלכות זכייה וגבי מציאות לא הוי דומיא **דכי** כמו שכתב רבינו ביורה דעה **סימן** ס"מ על סה הרמב"ן ע"ש: מפני

(יח) משכונו של ישראל ביד הגר ומת הגר ובא אחר והחזיק בו מוציאין אותו מידו דכיון שמת הגר פקע שיעבודו והזר לבעליו: (כ) וה"ה נמי אם יש לו [שטר על] משכונת קרקע מוחזק ד' ביד ישראל ומת חוזר הקרקע לבעליו: (כא) משכונו של גר ביד ישראל ובא אחר וההזיק בו הראשון קונה כנגד מעותיו והשני קונה המותר בד"א שלא היה המשכון בחצר הראשון אבל אם הוא בחצרו ומשתמר הראשון קנה הכל: (כב) גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו בחצר הראשון אבל אם הוא בחצרו ומשתמר שעדיין לא מת חייבים להחזיר: (כג) **החזירו** ואח"כ שמעו שהשמועה הראשונה אמת ובראשונה מת או מת בנו או הפילה אשתו והחזיקו בהן אחרים המחזיקים בשנייה קנו והמחזיקים בראשונה לא קנו:

(יט) **המוצא** פלטרין בנויין ועומדין והוסיף בהן אפילו ציור או כיור של אמה על אמה כנגד הפתח קנה וכן אפילו לא צר בהן אלא צורה אחת של היה או עוף קנה כיון דחשיב. (יג) המציע מצעות בנכסי הגר ושכב עליהן קנה אע"פ שלא עשה מעשה בנוף הקרקע הואיל ונהנה מנוף הקרקע: (יד) ודוקא שהציע מצעות ושכב עליהן אבל מצאן מוצעות ושכב עליהן או שכב בבית בלא מצעות לא קנה: (טו) וכתב א"א הרא"ש ז"ל שאם ערך בהן שולחן ואכל עליו קנה: (טז) היתה מחיצה בנויה בנכסי הגר ובא אחר ובנה עליה מחיצה להחזיק בו לא קנה אפי' נבלעו המחיצות התחתונות ונשארו העליונות קיימות כשבשעה שבנה לא הועיל ובשעה שהועיל בא מאליו: (יז) היה גזדר ופורץ ולא כיון להחזיק כגון שהיה סבור שהוא שלו ונמצא של גר לא קנה: (יח) אבל אם היה סבור לזכות בנכסי גר פלוני ונמצא שלא היה שלו אלא של גר אחר קנה מאחר שכיון לקנות:

(יט) משכונו של ישראל ביד הגר ומת הגר ובא אחר והחזיק בו מוציאין אותו מידו דכיון שמת הגר פקע שיעבודו והזר לבעליו: (כ) וה"ה נמי אם יש לו [שטר על] משכונת קרקע מוחזק ד' ביד ישראל ומת חוזר הקרקע לבעליו: (כא) משכונו של גר ביד ישראל ובא אחר וההזיק בו הראשון קונה כנגד מעותיו והשני קונה המותר בד"א שלא היה המשכון בחצר הראשון אבל אם הוא בחצרו ומשתמר הראשון קנה הכל: (כב) גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו בחצר הראשון אבל אם הוא בחצרו ומשתמר שעדיין לא מת חייבים להחזיר: (כג) **החזירו** ואח"כ שמעו שהשמועה הראשונה אמת ובראשונה מת או מת בנו או הפילה אשתו והחזיקו בהן אחרים המחזיקים בשנייה קנו והמחזיקים בראשונה לא קנו: (כד) **גר שטת** והיו לו עבדים נדולים וקטנים הנדולים זכו בעצמן ויצאו להירות והקטנים כל הקודם בהן

גר מת נבלעו מחיצות התחתונות והעליונות קיימות מכו למאי מילתא לנכסי הגר קיימו דאמר רבי ירמיה בירושלמי אמר רב יהודה האי מאן דשדא ליפתא לפומא דגרא ואתא ישראל אחרינא רפק ביה בתרא קני קמא לא קני מאי טעמא בעידנא דשדא לא קני אבל שבח ממילא קני שבח ופירא רש"י וה"ג כיון דשבעתא דהחזיק לאו חזקה היא כי הדור זו מחיצות ממילא הוא דהוו ולא מיהו דעביד: (יז) (יח) **היה** גודר ופורץ ולא כיון להחזיק כגון שהיה סבור שהוא שלו ונמצא של גר לא קנה אבל היה סבור לזכות בנכסי גר פלוני ונמצא שלא היה שלו אלא של גר אחר קנה מאחר שכיון לקנות פשוט ביבמות פרק ר"ג (נב:): (יט) **משכונו** של ישראל ביד הגר ומת הגר ובא אחר והחזיק בו מוציאין אותו מידו וכו' מימרא בפרק הפרה (מט:): (כ) **ומ"ש** וה"ה אם יש לו משכונת קרקע וכו' ז"ל ספר התרומות בסוף שטר מ"ע יש לברר אם יש לגר שטר חוב על משכונת קרקע מוחזקת אם דינו כמשכון דמטלטלין דכיון דמתפקע שעבודיה ובעלים זוכים בו מיד אזה פירש למיתה וזה פירש לחיים ומסתברא דה"ג פקע שעבודיה: (כא) **משכונו** של גר ביד ישראל ובא אחר והחזיק בו ברשות קונה כנגד מעותיו והכי קונה המותר כמה דתניא במוריס אחר המשכון בחצר ברשות הגר אבל לא בחצר ישראל ומשתמר קנה הכל ג"ו מימרא פ' הפרה אם **וכתב** בעל התרומות בסוף שטר מ"ט דה"ה לפקדון של גר ביד ישראל שאם היה בחצר הנפקד זכה בו הנפקד ואם לא כי' הפקדון בחצר הנפקד או שהיה מושתמר המחזיק בו וכה. כתב ה"ה בפ"ב מהלכות זכייה וז"ל כתב בעל העיטור אם ישראל יש לו מלוה בשטר או בעדים על המת ומת בתוך זמנו הרי הוא כמשכון של גר ביד ישראל ואם מת ישראל והחזיק בנכסיו של גר מיהו יכול להחזיק כשיעור החוב עכ"ל. ומ"ש ומת בתוך זמנו מעדים קאי דאי בשטר אפילו לאחר זמנו וכן כתב הרשב"ץ בתשובתו ואמר דלמ"ד על גב דכשמת הגר נעשו כל נכסיו הפקר אין שיעבודו של זה נפקע כאן אם הפילה אשתו בשנייה קנה ורמב"ם לא קנה ומ"ש ברמב"ם לא קנו המחזיקים ברמב"ם פירש דהא דקתני המחזיקין ברמב"ם לא קנה היינו המחזיקים קודם שמת גר אם הפילה אשתו דומיא דאחר כך שמעו שמת גר ואם הפילה אשתו בשעה שהחזיקו וכתב ה"ה שהטעם שכיון שלא החזיקו אלא מחמת שמועה ולבסוף שמעו שמין מזקתן כלום ונסתלקו מן הנכסים והחזירו נפקעה מזקתן וכבריש הרמב"ם: (כד) **גר** שמת והיו לו עבדים גדולים וקטנים הגדולים זכו בעצמן וילמדו למירות הקטנים כל הקודם בהם זכה בפ"ק דקידושין (כב:) רב יהודה הגדולה גר שמין לו יורדין הוא על מר זוטרא לגיולי היה מזייף דתקיף ליה עלמא טובא מ"ל לעבדיה שלוף לי מסכתי ומטיהנו לביתא מ"ד גדול הוא זה פירש למיתה וזה פירש לחיים ומ"ד קטן הוא ולא כמצא שאול דתניא גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו והיו בהם עבדים בין גדולים בין קטנים הקטנים קנו עלמן בני תורין מצא שאול אמר גדולים קנו עלמן בני תורין קטנים כל הקודם בהם זכה זו היא גירסת רש"י מבל לשון התחלות סוף שטר מ"ט שם כתב בהם אם יש לגר שטר מ"ע על משכונת קרקע מוחזקת ומ"ם וה"ה נמי במשכונת קרקע מ"ע ולא כאותיות כ"ם הוא משום דהו"ל כמשכונת קרקע שאכל פגר פירות תמצא של גר טפי וק"ל: (כה) משכונו של גר ביד ישראל כו' מימרא בפ' הפרה: (כב) גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו כו' בריתא היא בב"ב דף קמ"ב ודברי רבינו הם כדברי הרמב"ם בפ"ב דזכייה ולפמיקי מפי רשב"ם ולפמ"ש דמי' לתייני שמת בנו אחר שטרם בנו ל"ל: או שעדיין לא מת פי' הגר: (כג) ומ"ש ודמסיקו בהן אחרים המחזיקים קודם שיחזיר החמת שמת לא כלום וק"ל: ודמסיקו ברמב"ם ל"ק כתב הרמ"ם בפ"ב מהל' וזכייה פשוט הוא שאם הפילה אשתו בשעה שהחזיקו אחרים אפילו אם החזירו לו אחר כך שמעו שמת בנו הרי הוא כאלו הפילה בשעה שהחזיקו ואם הפילה אשתו בשעה שהחזיקו אחרים ואחר כך שמעו שמת בנו הרי הוא כאלו הפילה בשעה שהחזיקו ואם החזירו לו אחר כך שמעו שמת בנו הרי הוא כאלו הפילה בשעה שהחזיקו אחרים ואחר כך שמעו שמת בנו אין הנכסים חוזרים לבעליהם אלא הרי הם כנכסים שהחזיקו בהם אחרים ואחר כך שמעו שמת בנו ואין מזקתן כלום ונסתלקו מן הנכסים והחזירו נפקעה מזקתן וכבריש הרמב"ם: (כה) **גר** שמת והיו לו עבדים גדולים וקטנים הגדולים זכו בעצמן וילמדו למירות הקטנים כל הקודם בהם זכה בפ"ק דקידושין (כב:) רב יהודה הגדולה גר שמין לו יורדין הוא על מר זוטרא לגיולי היה מזייף דתקיף ליה עלמא טובא מ"ל לעבדיה שלוף לי מסכתי ומטיהנו לביתא מ"ד גדול הוא זה פירש למיתה וזה פירש לחיים ומ"ד קטן הוא ולא כמצא שאול דתניא גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו והיו בהם עבדים בין גדולים בין קטנים הקטנים קנו עלמן בני תורין קטנים כל הקודם בהם זכה זו היא גירסת רש"י מבל לשון התחלות סוף שטר מ"ט שם כתב בהם אם יש לגר שטר מ"ע על משכונת קרקע מוחזקת ומ"ם וה"ה נמי במשכונת קרקע מ"ע ולא כאותיות כ"ם הוא משום דהו"ל כמשכונת קרקע שאכל פגר פירות תמצא של גר טפי וק"ל: (כה) משכונו של גר ביד ישראל כו' מימרא בפ' הפרה: (כב) גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו כו' בריתא היא בב"ב דף קמ"ב ודברי רבינו הם כדברי הרמב"ם בפ"ב דזכייה ולפמיקי מפי רשב"ם ולפמ"ש דמי' לתייני שמת בנו אחר שטרם בנו ל"ל: או שעדיין לא מת פי' הגר: (כג) ומ"ש ודמסיקו בהן אחרים המחזיקים קודם שיחזיר החמת שמת לא כלום וק"ל: ודמסיקו ברמב"ם ל"ק כתב הרמ"ם בפ"ב מהל' וזכייה פשוט הוא שאם הפילה אשתו בשעה שהחזיקו אחרים ואחר כך שמעו שמת בנו הרי הוא כאלו הפילה בשעה שהחזיקו ואם הפילה אשתו

בהן זכה: (כה) גר שבזבזו ישראל את נכסיו והיו עליו חובות כל מלוה שנגבית מן היורשין ומן הלקוחות נגבית גם מאלו שזכו בהן ואין גובין מהן אלא בשבועה היו רבים שההזיקו בהן אהרון אחרון נפסד אין לו גובין משלפניו:

הלכות נחלות

רעו (ו) **איש** כי ימות ובן אין לו והעברתם (א) את נחלתו לבתו מפני שאין לו בן מעבירין את הנחלה לבת [אבל היה לו בן הוא קודם לבת ותנן נמי בן קודם לבת] וכל יוצאי יריכו של בן קודמין לבת בת ב קודמת לאחין וכל יוצאי יריכה של בת קודמין לאחין אחין קודמין לאחי האב וכל יוצאי יריכן של אחין קודמין לאחי האב והאב קודם לכל יוצאי יריכו [ס"ת יריכן] נמצא סדר נחלות כך הוא מי שמת בנו יורשו לא נמצא לו בן רואין אם יש לו זרע (לבן) [בין] זכר או נקבה עד סוף כל הדורות עומד במקומו ויורש הכל לא נמצא זרע לבן אם יש לו בת תירשנו לא נמצא לו בת רואין אם יש לה זרע בין זכר בין נקבה עד סוף כל הדורות יורש הכל לא נמצא לה זרע תחזור הירושה לאביו של מת ואם אין אביו קיים תחזור לזרעו שהן אחי המת אם יש לו אח יורש הכל ואם אין לו (*אח ויש לו זרע זרעו) עומד במקומו לירש לא נמצא לו אח ולא זרע ממנו תחזור הירושה לאחות המת או לזרעה עד סוף כל הדורות לא נמצא לו אחות ולא זרע ממנה תחזור הירושה לאבי אביו של מת ואם אינו קיים חוזרת לזרעו שהם אחי אבי המת אם יש לו אחים או לזרעם עד סוף כל הדורות ואם אין אחים לאבי המת ולא זרע מהם חוזרת לאחות אבי המת ולזרעה ואם אין אחות לאבי המת ולא זרע ממנה חוזרת לאב אבי אביו של מת ואם אינו חי מורישו לזרעו שהן אחי אבי אביו של מת או לאחות אבי אביו של מת ולזרעה ועל זה הדרך הנחלה ממשמשת למעלה עד ראובן ולעולם כשאין האב ולא זרעו ממשמשת דור אחר למעלה והזברים וזרעם עד עולם קודמים לנקבות בנון בנות אחי המת לאחות המת ובנות אחי אבי המת לאחות אבי המת: (ב) ראובן שהיו לו ב' בנים ומתו בחייו ואחד הניח ג' בנים והשני לא הניח אלא בת אחת ואח"כ מת ראובן שלשה הבנים הללו נוטלים החצי ובת בן השני תטול החצי שכל אחד עומד במקום אביו לירש חלקו: (ג) ועל דרך זה חולקין לעולם שכל מי שמוריש נכסיו ואין היורש קיים אלא יורשי היורש ולאחד מבניו יורשים רבים ולשני אין לו אלא בן אחד היחיד נוטל חלק בחלק המרובין: (ד) משפחת האם אינה קרויה משפחה שאין האם יורשת את בנה (ב): (ה) לפיכך אחין מן האם אין יורשין זה את זה אלא כל אחד ואחד משפחת אביו יורש אותו: (ו) אבל האיש יורש את אמו ובן הבת את אמה אם אין לה בן שדינם בנכסי האם כמו בנכסי האב ששניהם יורשין אותה אלא שהבן יורש קודמין לבת: (ז) אין הבן יורש לאמו בקבר להנחיל לאחין מן האב שאם מת בחייה ואח"כ מתה אין אומרים אילו היה חי עודנו היה יורשה עכשיו נמי אם אין לו זרע אלא אחיו מאביו יעמדו במקומו לירש אותה אלא אם יש לו זרע עומד במקומו אבל אם אין לו זרע אין אחיו מאביו יורשין אותה

*) ס"ת אבל הניח זרע עד סוף כל הדורות

רעו (ו) **מפני** שאין לו בן מעבירין את המלה לבת. נראה דרבינו בא לתת טעם למה שהזכיר קודם לכל יוצאי ירכו ובקרוב לא כתיב הכא אלא ומשמע לכאורה דהאח קודם לאב ומייתי דנפקא לן מדכתיב והעברתם ולא כתיב וכולהו דמעבירי משמע לשון העברה שמעבירין מהלה ממקום הראוי לירד מן הדין למקום שאינו ראוי בע"כ והקרוב יהיה רואי להקריבו לבת היינו הכא לפי שמת יוצא ירכו ואין לך קרוב יותר ראוי ממנו וה"ק קרע במקום בת מתה מעביר מהלה מן הכא ואי מתה מעביר מהלה מן הכא במקום אחין וה"ק בברייתא דדרש ר' ישמעאל בר ר' יוסי ר"פ י"ב (דף ק"ט) ע"ש ובמ"ש בסם התום' והיינו דקאמר רבינו מפני שאין לו בן מעבירין את המלה מן הכא לבת ומתה לאחין מן הכא לבת ובת מן הכא לאחין מלא הכא הוא קודם · וע"ל דרבינו בא להוציא מהכמי התומות דתומרי' בן ובת שויה כאחת דהיינו דרבי ובן אין לו לא מה אם יש לו שיהיה שוין כדמיתת בירושלמי ריש י"ב ודרש לפי רבי ישמעאל שיהה הכתוב שכולן כתיב ומתה וכאן כתיב והעברתם עיבור הדין הוא שתהא בבת יורשת דהשתא דגלי לן קרא דעיבור הדין הוא שתהא יורשת שמעינן דהיכא יורשת כלל במקום בן אלא דמפני שאין לו בן הכרח הוא שתעבור על הדין ולהעבירה לבת לא מה אם יש לו בן אין לעבור על הדין אלא ופי' זה בדברי רבינו ירלה עיקר · עוד מיתא בירושלמי לתשובת המיונין התיבון והכתיב ואם אין לו בת הא אם יש לו בת שויה ואתון מודין לליתא בר קפ היכא דיורש כלום אלא בת אלא היכא דיורש כלום עם בת אלא היכא דאשכחת כבן במקום בן ומיהו יורש כלום בת אלא בת אלא היכא דאשכחת כבן במקום בן: (ו) **אבר** היוצ יורש את אמו · ס"ל לומר הכן יורש את אמו אלא ליתנא דמתני' נקט ריש פרק י"נ היוצ את אמו והיוצ את אמו ומתני' נקט הכי לאורויי דכי היכי דהיוצ את אמו יורש את בתו מיסבת הנחלה ממטה לעיה על ידי היוצ נכרי ס"נ גבי אמו מיסבת ע"י בן זה כאילו לא היה הכן יורש אלא היוצ מעלמל (דף ק"ד) קאמר להדיא אשה את בעה דומיא דאשה את בעלה מה אשה את בעלה אין הבעל יורש את בתו אף בת את בעלה אין הכן יורש את אמו בקבר להנחיל מן הצד: (ז) **אין** הכן יורש לאמו בקבר להנחיל לאחין מן הצד · ס"ת כפ' מי שמת (דף קמ"ב) ופרק יוצא דופן (דף מ"ד) ולאו דוקא לאחין מהצד ה"ה לאביו אלא דמצינו לאו מילתא דפסיקא הוא דדוקא בהתם בהגרשה אמו דבלא הגרשה הצד הוא היורש את הפה אבל בהאין מן הצד אפי' אחיו מן האב אוס שיוכות ליורש את אמו

דרכי משה

דעו (א) בהגהות מרדכי סוף ב"ב דף רס"ב ע"ב דאין היורש נוחל דבר שאין בו ממש ופסק מהרי"ק שורש קפ"א אע"ג דבן יורש שררת אביו מ"מ אם היה לאב טובת הנאה באיזה דבר אין הבן יורשו דלאו ממון הוא וע"ש · וכתב מוהר"ם פדו"ו סימן ס"ה דכמו שאין יכול להוריש טובת הנאה כן לא יוכל ליתנו לאחרים וע"ש כתוב במישרים נתיב כ"ו ח"ג בשם רמ"ה מי שיש לו שררה על הציבור הוא וזרעו אין הבנים יכולים למכור אותה חזקה ושררה לשום אדם: (ב) וכתב בת"ה סימן שנ"ב דאפילו בשתוקי דאין לו משפחת אב אפ"ה אין אמו יורשת אותו ודינו כגר ונכסיו הפקר וע"ש:

ועי"ל

פרישה

(כה) גר שבזבזו ישראל כו' כ"כ המ"מ עם בעל הפיטור:

סי' רעו (ו) **ובן** אין לו והעברתם כו' מפני כו' עד ובנות אחי אבי אחי אבי המת לקמן אבי אמת בכל מבואר בר"פ י"ב דף קמ"ו ע"ב: ומ"ש וכל יוצאי יריכו של בן קודמין לבת עיין לעיל מהכתיב ובן אין לו בין (הכוי"ל אין מי) ומשין יבמי) ודרשינן עיין שלין בפרק ים לד יוהם מהבן יתנו לזותו ליורשי הבן ולא לבעל ומדמה דר"ל דדרשינן אין כתיב אין דהיינו דאיין ואפיי במגלה סוס יוצאי מלגי וכגמרא דקאמר עיין שלין כוונת הענין נקט ולא פי' לאין ולא משום לחותות אפיי מתפלפלין אלי"ף בעי"ן דוסו דוקק וגם לא כי"מ דה"ט מדכתיב ובן אין לו ולא כתב ואם אין לו בן ההמי אין לו קאי אסבן סמוכר ור"ל ולבן אין לו ורע מיוצאי מלגי אחרי לשיכות סוף שהרי בתריה כתיב ואם אין לו בת ונתתם נחלתו לאחיו ואם אין לו אחים ונתתם נחלתו לשאחי אבי אביו ואם אין אחים לאחי אבי אמת בכולם שהרי אין (לבן) ואפ"ס דרשינן בכולן אין אי' עיין דהא יוצאי מלגיה דבהו הן קודמים לאחיו ואל אחיו לשל אחי אביו וכן כולם וק"ל: בת קודמת לאחיו סוה"ל בתו קודמת לאחיו וכן מ"ם אחיו קודמין לאחי אחי אביו לאחי סהם סוה"ל קודמין לאחי בת סהי אחי אביו טפי אלא דקתני ל' דקלא לכתיב בפ' נחלות ואם אין לו בת ונתתם נחלתו לאחיו ואם אין לו אחים ונתתם נחלתו לאחי אביו ועשמיס דקלא טוכל לומר דלא אייתי הפתורס בדרך קלנה דנפקא : דהכיינו שיומדים במקומו אף אם כבר מת סוף בפעם אחת אחיו ומ"ם אם מורשו קמ"ל דלא

חדושי הגהות

דעו א לפום רהישא לא הבנתי דהוי"ל לאשמועינן רבותא יתירתא דהבת קודמת אף לאב שהוא קודם לאחין כמו דסיים בדבריו ומצאתי בפרישה שכתב דנקט לישנא דקרא דכתיב בפ' נחלות ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחיו ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאחי אביו ושמעה דקרא נוכל לומר דלא אייתי התורה בדרך קללה דהיינו שימותו הבנים בחיי אביהן ואגב דכתב ונתתם נחלתו לאחיו כתב אחר זה ונתתם נחלתו לאחי אביו והקדמת אביו נלמד מדכתיב ונתתם נחלתו לשארו ואביו שארו יותר מיוצאי חלצי דנפשו עכ"ל:
ב שלקחו עם אחיו בנכסי כצ"ל כלומר עם אחי צלפחד:

בב"ח

(ח) **ומ"ש** וגם עובר כמעי אמו וכו' . פי' תע"ג דחזינן דלאחר שתמות האם הולד מפרכס בצוארו האם אין זה חיות מידי דהוה מזנב הלטאה דמפרכסת ואין בה חיות דקיי"ל דהוה מייתי בריאה וכדלקמיה בערכין פ"ק דלמיידי דזוטרת חיותיה עייל ליה טיפתא דמלאך המות ומחתכי ליה לסימנין מיהו התוס' בפרק מי שמת ופרק יוצא דופן הוכיחו דכשאמו נהרגה אי נמי מתה ע"י מלאך המות אלא שנעקר הולד לצאת כגון שנשבה על המשבר ומתה אמו מחמת ליבה דלפיכך בשבת מתחכין לוחה ומוציאין הולד והא דתנן ודלמי' עובר נוחל ומנחיל הולד והא דנקט בן יום אחד משום דפסיקא ליה מיהו התוס' בפרק מי שמת לא פסיקא ליה מיהו בתוס' פרק יוצא דופן כתבו עוד דבן יום אחד דנוחל ומנחיל לרבנן לפילו לא שהה שלשים יום ולפי' לא קיש לן שכלו לו חדשיו ולרשב"ג דוקא דקיש לן שכלו לו חדשיו היינו דוקא בנפל מן הגג או מכלו אחרי אבל פיהק ומת לפילו לרבנן הוי נפל כדלמרינן בפ' ר"ש דמילה והשתא בן יום אחד דנוחל ומנחיל נמי לא פסיקא ליה ולישנא לתמוה על מה שכתב רבינו בשתים דעובר היינו נוחל ובן יום אחד נוחל ומנחיל ולא חילק בחילוקים שכתבו התוס' דכאן להלכה פסוקה היא כמו שכתבו התוס' ולפשר לפי שראה רבינו בדברי הרא"ש פ' יש נוחלין שכתב ג"כ בשתים והרמב"ם פסק בפ"ח מנחלות דבן יום א' לאפוקי מ"ש כלו לו חדשיו נוחל ומנחיל ומשמע לאפוקי פיהק ומת נוחל ומנחיל לפיכך כתב גם רבינו בשתים וראה ללענין מעשה הנכסים בחזקתם ואין להוציא מיד המוחזק בחזקת נכסיו וע' במ"ש ס"ס שהאריך על זה והעתיקו ס"ו :

רעז (ט) **הבכור** וכו' . בריית"א פ' יש נוחלין (סוף דף קכ"ב) :

(ג) **ודוקא** שנולד בחיי האב וכו' . בפ' מי שמת (ד' קמ"ב) ופ' יוצא דופן (דף מ"ד) מ"ט יכיר אמר רחמנא והא ליתיה דיכיר ופירש"י דבדלוי לכבירו סגי דכל הרלוי לבילה אין בילה מעכבת בו :

(ג) **ואם** יצא רוב פדחת וכו' . ר"פ יש בכור אמר ר"ל פדחת פוערת בכל מקום חוץ מן הבחלה מ"ט יכיר אמר רחמנא ור' יוחנן אמר לפילו לנחלה ופירש"י דלר"ל ליכא יכיר במלא חלא בפרלוף פניס ור"י ס"ל דבפדחת נמי סגי דהייגו מן גמר סימנין מן שיהו ל' יום נפק ליה מתורת נפל אע"פ שלא כלו לו חדשיו ואם נודע שכלו לו חדשיו כולי עלמא מודו שהוא של קיימא ואין צריך לר"ת דאפי' בכל חכמים וכענין ירושה שהוא דבר ממון סבור רבינו שהעמידוהו על דין תורה ולזה כתב רבינו פ"ח מהלכות נחלות שקטן בן יומו שלא כלו לו חדשיו אם חיה אחר אחר אמו שעה אחת ומת ה"ז נוחל ומנחיל ורלה לומר בשגמרו סימניו זהה קרוי ולד אבל אם לא נגמרו סימניו ולא כלו לו חדשיו נפל הוא קרוי כמו שכתב רבינו בהלכות מילה ולפי רצו חכמים לצאות דבר בדין הירושה מפני שכל דבר שבממון קולו של זה חומרו של זה ובדין הרואה כתב בפ"ב מהלכות רואה שהשורע קטן שנולד פחות מבן ט' שאינו נהרג עליו תוך ל' ללידתו דבעינן חדע מתרתי לו שיהו ל' יום או שכלו לו חדשיו אבל בבן ח' שלא שהה ל"פ שנגמרו סימניו הינו נהרג וזהו שנתן חכמים על דין תורה מפני שכיון שאין לנו מחשבון חודו כולד שלא לכל דבר הינו בדין שיהא מדם נהרג עליו וידוע כל ספק בהילות להקל וכיוצא בזה כתב פ"ה מה' אבל שאין מתאבלים עליו עד שי שהה ל' יום או שכלו לו חדשיו עכ"ל . (י) **כך** הקרובים בשורת מהרי"ק בשורש [ב] **כתב** מסנה וגמרא בפ"ב דיבמות (כב :) : [ב] **כתב** קי"ל אין שמתפטר בחלק ירושתו בדבר מועט כי אמרו לו שלא היו נכסי' מרובים אין מודע לו שהיו כפליס הוי פטרה בטעות :

כתב בהסובת הגמוסים רשובן היה מוחזק לעשיר גדול שכל הממון היה שלו ולא היה לאב כי אם דבר מועט כי אבי אבי נתן לו ממשה דיורים ומכס הרווח כל הממון ההוא והשיבו שכיון שידוע שנתן לו אבי אבי ה' דיורים נאמן בשבועה וכדלמרינן גבי ר' מהחמיס שהיה נושא ונותן בתוך הבית והיו חוטות ושטרות יוצאות על שמו וכו' ולמרינן אבל חלוקין בעיסתן לימור מעיסתו קמן עכ"ל ועיין בסימן ס"ב ועל מ"ש כיון שידוע שנתן לו אבי אבי ה' דיורים נאמן בשבועה יש לתמוה דמאי מייריע יודע לפילו אין יודע נמי נאמן בשבועה שהיה לו מעות מיוחדים חוץ משל אביו ומכס הרווח כל המעות ההם : **כתוב** במיסרים נכ"ו ח"ג בשם רמ"ה מי שיש לו שדה או שדרה על הלבור הוא וזרעו אין הבניס יכולים למכור חוטה השדרה לשום אדם . אחד מהחיים שרולה ליקח תחילה מה שהרווח בחיי אביו לחיותו סמוך על שולחנו בהגהות מרדכי ריש מליעה : **כתב** הר"ש בר צמח שם טוען הבן הגדול שיש לו מרגז בניה אביו בנכסים שהם בחזקתו על פי עדים לא יועיל לו דאין לבן הסמוך על שולחן אביו חזקה אלא אם כן הניח רשיה שאביו מכרם או נתנם לו ב ואין דבריו נראים (ג) :

רעז (ט) **הבכור** נוטל פי שנים בנכסי אביו בין אם הניח בנים מרובין או מועטין לעולם הוא נוטל פי שנים כאחד 'מן הבנים ואלו ב' החלקים חשובין לו כחלק אחד וצריכין ליתנם לו שניהם ביחד כאשר ביארתי למעלה : (ג) ודוקא שנולד בחיי האב אבל אם נולד אחר מיתתו בנון שמת והניח אשתו מעוברת וילדה תאומים או שהיו לו ב' נשים ומת והן מעוברות אין הבכור נוטל פי שנים : (ג) ואם יצא א רוב פדחת בחיי אותה אלא תחזור ירושתה למשפחת אביה : (ח) וגם עובר במעי אמו אינו יורש את אמו אם מתה כשהיא מעוברת להנחיל אחיו מאביו : (ט) אבל אם מתה האם בחייו ואח"כ מת הבן אפי' הוא קטן בן יומו הואיל וחי אחריה אפי' שעה אחת נוחל אותה ומנחיל לאחיו מאביו : (י) כל הקרובין אפילו בעבירה יורשין בכשרין כיצד היה לו בן או אח ממזר הרי זה יורש ככשר ובן שאר כל היורשין אבל בנו משפחה וכותית אין יורש אותו :

רעז (ט) **הבכור** נוטל פי שנים בנכסי אביו בין אם הניח בנים מרובין או מועטין לעולם הוא נוטל פי שנים כאחד 'מן הבנים ואלו ב' החלקים חשובין לו כחלק אחד וצריכין ליתנם לו שניהם ביחד כאשר ביארתי למעלה : (ג) ודוקא שנולד בחיי האב אבל אם נולד אחר מיתתו בנון שמת והניח אשתו מעוברת וילדה תאומים או שהיו לו ב' נשים ומת והן מעוברות אין הבכור נוטל פי שנים : (ג) ואם יצא א רוב פדחת בחיי

(ח) וכ"ש וגם עובר כמעי אמו אם מתה כשהיא מעוברת להנחיל אחיו מאביו אבל אם מתה האם בחייו ואח"כ מת הבן בלבדו אפילו הוא קטן בן יומו הואיל וחי אחריה אפילו שעה אחת נוחל אותה ומנחיל לאחיו מאביו ופרש בגמרא דה"ק נוחל ומנחיל אם אתה כשהיה האם להנחיל לאחין מן האב ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא מאי טעמא דהוה מייתי בריאה ואין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב ואיתא להא נמי בפרק מי שמת (קמג :) והרמב"ם כתב בפ"ו מהל' נחלות אם מתה האם תחלה ואח"כ מת הבן אפילו היה קטן בן יומו ולא כלו לו חדשיו נוחל ומנחיל הבעל לירושין ממשפחת אביו וכתב ה"ה מ"ש רבינו ולא כלו לו חדשיו נראה שיצא לו ממה שאמרו אם גבי תיוק בן יום אחד והרי הוא לאביו ולאמו כאחין אלא ממאי דלמרינן בגמרא למאי הלכתא לעניין אבילות ונראה אם כמקום דלא כרשב"ג דאי כרשב"ג הא אמר כל שהה ל' יום בחדש מיהו הא לא ספיקא הוא ולאו דקיש לן היה שכלו חדשיו לאפילו רשב"ג מודה וממה שנראה כן גבי אבילות ולא בשאר הדיוט למד רבינו שאחר הדיוין שוין הין לא כלו ומ"מ אין זה מוכרח ועוד יש לחלות דהכי לא בעינן בשאר הדיוין דקיש לן שכלו משום דמסתמא מחזיקין היה שכלו אבל היכא שנודע לן שלא כלו לעולם אימת לך שאינו נוחל ומנחיל ועוד ק"ל שהרי שנינו שם והתורגו מויב וכתב רבינו בפ"ב מהלכות רוצח שאם לא כלו לו חדשיו הרי הוא כנפל עד שיהיו לו ל' יום ואין התורגו נהרג עליו ואולי דין הירושה למד רבינו ממה שאמרו שם בן יום אחד אין עובר לא מ"ט אינו מייתי בריאה משמע דאינו מייתי בריאה הא יצא חי לאויר העולם אפי' לא כלו לו חדשיו נוחל ומנחיל וגם זה אינו נראה לי כהרח ועוד צל"ע עכ"ל ובפ"ה מה' יבוא כתב אם לא נודע אם הוא בן ז' או בן ח' ולא גמרו סימניו נראה ולפי שנראה כתב ה"ה מה' מי שמת (קמ"ב) ופ' יוצא דופן (דף מ"ד) מ"ט יכיר אמר רחמנא והא ליתיה דיכיר ופירש"י דבדלוי לכבירו סגי דכל הרלוי לבילה אין בילה מעכבת בו : ואם (נ) **ואם** יצא רוב פדחת וכו' . ר"פ יש בכור אמר ר"ל פדחת פוערת בכל מקום חוץ מן הבחלה מ"ט יכיר אמר רחמנא ור' יוחנן אמר לפילו לנחלה ופירש"י דלר"ל ליכא יכיר במלא חלא בפרלוף פניס ור"י ס"ל דבפדחת נמי סגי דהייגו מן גמר סימנין מן שיהו ל' יום נפק ליה מתורת נפל אע"פ שלא כלו לו חדשיו ואם נודע שכלו לו חדשיו כולי עלמא מודו שהוא של קיימא ואין צריך לר"ת דאפי' בכל חכמים וכענין ירושה שהוא דבר ממון סבור רבינו שהעמידוהו על דין תורה ולזה כתב רבינו פ"ח מהלכות נחלות שקטן בן יומו שלא כלו לו חדשיו אם חיה אחר אחר אמו שעה אחת ומת ה"ז נוחל ומנחיל ורלה לומר בשגמרו סימניו זהה קרוי ולד אבל אם לא נגמרו סימניו ולא כלו לו חדשיו נפל הוא קרוי כמו שכתב רבינו בהלכות מילה ולפי רצו חכמים לצאות דבר בדין הירושה מפני שכל דבר שבממון קולו של זה חומרו של זה ובדין הרואה כתב בפ"ב מהלכות רואה שהשורע קטן שנולד פחות מבן ט' שאינו נהרג עליו תוך ל' ללידתו דבעינן חדע מתרתי לו שיהו ל' יום או שכלו לו חדשיו אבל בבן ח' שלא שהה ל"פ שנגמרו סימניו הינו נהרג וזהו שנתן חכמים על דין תורה מפני שכיון שאין לנו מחשבון חודו כולד שלא לכל דבר הינו בדין שיהא מדם נהרג עליו וידוע כל ספק בהילות להקל וכיוצא בזה כתב פ"ה מה' אבל שאין מתאבלים עליו עד שי שהה ל' יום או שכלו לו חדשיו עכ"ל . (י) **כך** הקרובים בשורת מהרי"ק בשורש [ב] **כתב** מסנה וגמרא בפ"ב דיבמות (כב :) : [ב] **כתב** קי"ל אין שמתפטר בחלק ירושתו בדבר מועט כי אמרו לו שלא היו נכסי' מרובים אין מודע לו שהיו כפליס הוי פטרה בטעות :

כתב בהסובת הגמוסים רשובן היה מוחזק לעשיר גדול שכל הממון היה שלו ולא היה לאב כי אם דבר מועט כי אבי אבי נתן לו ממשה דיורים ומכס הרווח כל הממון ההוא והשיבו שכיון שידוע שנתן לו אבי אבי ה' דיורים נאמן בשבועה וכדלמרינן גבי ר' מהחמיס שהיה נושא ונותן בתוך הבית והיו חוטות ושטרות יוצאות על שמו וכו' ולמרינן אבל חלוקין בעיסתן לימור מעיסתו קמן עכ"ל ועיין בסימן ס"ב ועל מ"ש כיון שידוע שנתן לו אבי אבי ה' דיורים נאמן בשבועה יש לתמוה דמאי מייריע יודע לפילו אין יודע נמי נאמן בשבועה שהיה לו מעות מיוחדים חוץ משל אביו ומכס הרווח כל המעות ההם : **כתוב** במיסרים נכ"ו ח"ג בשם רמ"ה מי שיש לו שדה או שדרה על הלבור הוא וזרעו אין הבניס יכולים למכור חוטה השדרה לשום אדם . אחד מהחיים שרולה ליקח תחילה מה שהרווח בחיי אביו לחיותו סמוך על שולחנו בהגהות מרדכי ריש מליעה : **כתב** הר"ש בר צמח שם טוען הבן הגדול שיש לו מרגז בניה אביו בנכסים שהם בחזקתו על פי עדים לא יועיל לו דאין לבן הסמוך על שולחן אביו חזקה אלא אם כן הניח רשיה שאביו מכרם או נתנם לו ב ואין דבריו נראים (ג) :

רעז (ט) **הבכור** נוטל פי שנים בנכסי אביו בין אם הניח בנים מרובין או מועטין לעולם הוא נוטל פי שנים כאחד מן הבנים ופרק י"ג (קכב :) ת"ר לתת לו פי שנים פי שנים כאחד או אינו אלא פי שנים בנכסים ת"ל והיה ביום הנחילו התורה ריבתה נחלה אצל אחין . ופר"ש פי שנים כאחד . כנגד אחד מן האחין נוטל פי שנים שהם היו חמשה אחים חולקים הנכסים בששה חלקים ונוטל הבכור פי שנים מהם : בכל הנכסים . שנוטל פי שנים בכולם שחלקו עם האחין יהא דומה כאחד מהאחין שם אלא בכור ופשוט נוטל פי שנים בכל הנכסים : ריבתה נחלה . אלא יטול פי שנים בכל הנכסים היכא דאיכא שנים ושלשה אחין מלבדו : ומ"ש ואלו ב' החלקים חשובים לו כחלק אחד ופריכים ליתנם לו שניהם ביחד כאשר בארתי למעלה בסימן קע"ד : (ג) **ודוקא** שנולד בחיי האב אבל אם נולד אחר מיתתו כגון שמת והניח אשתו מעוברת וילדה תאומים או שהיו לו ב' נשים והן מעוברות אין הבכור נוטל פי שנים בפרק מי שמת (קעב :) ובפ' יוצא דופן (מד :) לאחר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבה בכור שנולד לאחר מיתת אביו אינו נוטל פי שנים מ"ט יכיר אמר רחמנא והא ליתיה דיכיר ופר"ח בעינן וכיון דנולד בחיי אביו לפילו לא רמסו אביו ולא הכירו מימי הואיל ורלוי להיכירא אין היכירא מעכבת בו כדברי זירא דכל הרלוי לבילה וכו' כפר"ח עכ"ל . וכתוב בס' שדקדקו בתוס' מדנקט יכיר ולא מוילדו למעוטי אם נולד כשהוא גוססם דאינו בר היכירא וכ"כ הרא"ש בשם רש"י עכ"ל : (ג) **ומ"ש** ואם יצא רוב

דרכי משה

(ג) וע"ל סימן ס"ב :

דרישה

בדלפות ונעלן ובא זה ממרי מיתו לסמוך בכן בוא לוקח מכני כסניד וכיוב דנעשה בא לנוי וק"ל :

כי' רעו (מ) **וגם** עובר במעי אמו מיהו יורש כו' בב"ב דף ק"מ תינוק בן יום מ' נוסל ומנחיל לוקח בן יום אחד אבל עובר לא מ"ט דכוח מייתי בריאה ע"כ וכתבו התוס' דלא קיש לן אי אחד מאבל עובר לא מ"ט דכוח מייתי בריאה דמלאך המות ומחתכי ליה לסימנים והא דתנן בפ"ק דערכין דמיידי דזוטרת חיותיה עייל ליה טיפתא דמלאך המות ומחתכי ליה לסימנים והא דתנן בפ' המקבל (ומייתי לה רבינו בי"ד סימן י"ו) דשומט בכתה ומלא בא בן ט' מי כו' היינו לוקח בשמט מן הרגל שהו מתה בחלה כדלמרינן בפ"ק דערכין והא דלמרינן בשומט דמתה אמו והלד יולדתו היינו מתה ע"י הלד מ"ט פ"י מלאך המות וכגון שנעקר הולד לצאת דאו מיהו לין הולד מת כדשמעת בפ"ק דערכין ומ"ת כיון דבקריעה הו נעקר לצאת היא מייתי בריאה ולא הולד מ"ט אמאי נקט בן יום מ' עובר נמי נוסל ומנחיל ו"ל דבן יום אחד פסיקא ליה אבל עובר לא פסיקא ליה למיתני נוסל ומנחיל עכ"ל וכן הוא בדמב"ם בפ"ט מהלי נחלות : לפילו

פרישה

(מ) וגם עובר כו' בפ' יוצא דופן וקמ"ל דלא תאמר דוקא אם יהוא שבנן מת קודם דלידתו יכול להנחיל משא"כ בעובר ועבד"ר : (י) כל הקרובים לפילו כו' בפ"ב דיבמות : אבל בנו מפסקה כו' דבנן שפסק כתיב המשה וילדיה תסיה למדוים ובכותי כתיב כי יסיר את בנך מאחרי ולא כתיב כי תסיר וכדפי' רש"י שם דמיניה למידין (דבן בנו) [דבנו] קבע מכותית לא מיקרי בנו :

סי' רעו (מ) **בין** אם סניא כו' קמ"ל דפי שניא המשול בתורה מין פי שניא בכל הנכסים קאמר ואם סניא ו' מניא ויא לו ב' לאחין יטול ד' מניא לסוח ל' ומניא פי שניא בנכסים וכל מ' מפשטיא מנא אלא פי שניא כאחד מן האחין שאם סניא ה' בניא ו' מן בכור אחלהין הנכסים לו' אלקיא וכל מ' מפשוטיא נוטלים שתות והבכור נוטל שני שתותים דהיינו פי שניא בחלקא וכן פל"ו לשלא רמב"ם וש"ע ופטעא מפורא פי"ב דכתיב ויהי ביום הכמילו את בניו לכתבב תורא נחלא אלא לאחין ופר"ש לכתבב תורא נחלא כמו שלא יטול פי שניא בכל הנכסים היכא דאיכא ב' ג' לאחין עכ"ל : שניהן ביחד פי' במאר מ' : כאחד

(ג) וילדה תאומים פי' נאלא שאות בכור לאותו שנולד עמו אותו אחיו מן האב וק"ל : אין הבכור נוטל פי שניא ב"ב יליף לה מדכתיב יכיר לתת לו פי שניא והא ליתיה למד שיכירו ואפילו נולד בחלה דלבבי ליליף לה מיכיר ולא מוילדו לו לאחמוינן דנוסא לפילו בר היכירא הוא ור"ן בחל נולד בחיי אביו לא רמסו אביו ופשוט שהוא בן יום אחד ומת אחר אביו ומת בעוד שהוא בן יום אחד ה' דיורים נאמן בשבועה וכדלמרינן גבי ר' מהחמיס שהיה נושא ונותן בתוך הבית והיו חוטות ושטרות יוצאות על שמו וכו' ולמרינן אבל חלוקין בעיסתן לימור מעיסתו קמן עכ"ל ועיין בסימן ס"ב ועל מ"ש כיון שידוע שנתן לו אבי אבי ה' דיורים נאמן בשבועה יש לתמוה דמאי מייריע יודע לפילו אין יודע נמי נאמן בשבועה שהיה לו מעות מיוחדים חוץ משל אביו ומכס הרווח כל המעות ההם : **כתוב** במיסרים נכ"ו ח"ג בשם רמ"ה מי שיש לו שדה או שדרה על הלבור הוא וזרעו אין הבניס יכולים למכור חוטה השדרה לשום אדם . אחד מהחיים שרולה ליקח תחילה מה שהרווח בחיי אביו לחיותו סמוך על שולחנו בהגהות מרדכי ריש מליעה : **כתב** הר"ש בר צמח שם טוען הבן הגדול שיש לו מרגז בניה אביו בנכסים שהם בחזקתו על פי עדים לא יועיל לו דאין לבן הסמוך על שולחן אביו חזקה אלא אם כן הניח רשיה שאביו מכרם או נתנם לו ב ואין דבריו נראים (ג) :

תדושי הגהות

רעז א בב"ח העלה למחוק מלת רוב כי בכל הסוגיא בגמרא וכן ברמב"ם משמע דכל פדחתו בעינן וכתב עוד דאפשר דשגגת המדפיסים הוא שהוזירו כאן מלה זו וזכרוהו לקמן בסעיף ו' אבל בן ט' חדשים שהוציא ראשו כו' צ"ל שהוציא רוב ראשו ואזי יהיו דברי הטור כדברי הרמב"ם שהעתיק הרב"י :

במשנה

הגהות דרישה ופרישה

רעז ב ולעני"ד נראה דבריו נראין ושרירין וקיימין הם וע"פ מה שנתבאר לעיל סימן קמ"ט זה המת אלא שהיה נוהג בהן כשלו ובזה אמרינן דאין האב מקפיד על בנו כל זמן דאין לבן חזקה בנכסי אביו ומיירי כאן דאין העדים מעידין דהנכסים הללו של בנו שכומך על שולחנו

עדיפא

בחיי האב הרי הוא כילוד ונוטל פי שנים אע״פ שלא יצא כל ראשו לאויר העולם: (ז) בכור שנולד טומטום ואח״כ נקרע ונמצא זכר אינו נוטל פי שנים דבעינן שיהא זכר משעת לידה: (ח) בכור שילדה אמו נפל תחלה אפילו שיצא רובו הנפל חי לאויר העולם זה ג׳ שנולד אחריו הוא בכור לנחלה: (ו) אבל בן ט׳ חדשים שיצא ראשו חי אין הבא אחריו בכור לנחלה: (ז) המפלת כמין בהמה חיה ועוף אפילו שיש בה צורת אדם או סנדל או שליא או שפיר מרוקם או שיצא העובר מחותך באיבריו הנולד אחר כל אחד מאלו הוא בכור לנחלה ואצ״ל המפלת שפיר מלא מים או מלא גוונין או מלא דם או כמין דגים שקצים ורמשים והמפלת למ׳ יום שהבא אחריהם הוא בכור לנחלה: (ח) יוצא דופן והנולד אחריו שניהם אינם בכור לנחלה: (ט) הבכורה תלויה באב לפיכך אם אין לאב בנים אפילו נשא אשה שילדה כבר וילדה לו הוא בכור לנחלה אבל אם היו לו בנים אפילו נשא אשה שלא ילדה וילדה אינו בכור לנחלה: (י) כותי שהיו לו בנים בגיותו ונתגייר ונולדו לו בנים אין לו בכור לנחלה: (יא) אבל ישראל שיש לו בן משפחה או מכותית בן הנולד לו ד׳ אח״כ מישראלית הוא בכור לנחלה: (יב) היה הבכור (א) ממזר אפ״ה נוטל פי שנים ואצ״ל

(ב״ה) מ״מ לא דקדק רבינו במה שכתב רוב פרטתו דמלישנא דהרמב״ם משמע דבעינן שיצא כל פרהתו:

(ז) **בכור** שנולד טומטום ואח״כ נקרע ונמצא זכר אינו נוטל פי שנים דבעינן שיהא זכר משעת לידה כפ׳ י״ג (דף קכו:) ג״ר אמי טומטוס שנקרע ונמצא זכר אינו נוטל פי שנים דאמר קרא והיה הבן הבכור לשנותה עד שיהא בן משעת הויה: (ה) (ו) **בכור** שילדה אמו נפל תחלה אפילו רוב הנפל מי לאויר העולם זה שנולד אחריו הוא בכור לנחלה מכל בן ט׳ חדשים אינו בכור לנחלה אפילו רובו יצא אחר רובו של אחרון אם אין הבן בא אחריו בכור לנחלה מבואר ב במשנה פרק יש בכור (מו:) וכתב הרמב״ם בהלכות נחלות בן ט׳ שהוציא רובו רובו של אחרון אם אין הבן בא אחריו בכור לנחלה אפיל

ולא תימא דוקא דחייבי לאוין אלא אפילו בחייבי כריתות ומיתות ב״ד דסתמא קאמר שמואה בניסואים והיינו דמסיק ומ״ל מס היה בן גרושה או בן חלוצה בכור וכו׳ וטעמא משום דכתיב יכיר בחלק פשיטות יכולין לכתוב הרשאה

לבכורה משמע וכן פסק הרמב״ם בפ׳ ב׳ מהלכות נחלות היה הבכור ממזר וטומטם או אנדרוגינוס אפילו בחייבי כריתות ומיתות ב״ד ואע״ג דאמרינן בפ״ק דיבמות (דף ח׳) אין ממזר ואנדרוגינוס בכלל ערוה אחת ואין ממזר ואנדרוגינוס בכלל שתי ערוות אחת ואין ממזר ואנדרוגינוס בכלל ערוה ושתי ערוות ואין ממזר ואנדרוגינוס בכלל שתי ערוות

וכתב עוד אמר על זה שהוא בכור וחזר ואמר על אחר שהוא בכור אינו נאמן לכיון שהגיד שהוא בכור אינו חוזר ומגיד ואפילו תוך כדי דיבור : **כתוב** בתשובות הגאונים האומר לאחיו אני בכור והלה כופר אחד שכתוב כתב אחד שכתוב בו נולד פלוני ד׳ לניסן בשת י״ד והוציא כתובת אמו והיה זמנה בניסן בכספיו שנת י״ג . תשובה אין סומכין על זכרון זמן הלידה עם זמן הכתובה כי אינה לוותה וי״ל טעה או שהיה לו הפך לכתוב מה שכתב שלא בשת עכ״ל : (כ) **מי** שמשתתק בודקין אותו כדרך שבודקין לגיטין במפורש בא״ה אם רומז בני בכורי הוא נוטל פי שנים : (כא) **טומטום** שנקרע ונמצא זכר אינו ממעט בחלק בכורה בגון אם יש שם ו׳ מנים ובכור ופשוט וטומטום השבינן לענין חלק בכורה כאילו אינו ונוטל י הבכור בחלק הבכורה שני מנין וד׳ מנין הנשארים יחלקו ביניהם ויגיע לבכור ג׳ מנים ושליש ואילו היה ממעט לא היה מגיע לחלקו אלא שלשה מנים וכן בן הנולד לאחר מיתת האב אינו ממעט בבכורה אם יש שם ו׳ מנים ובכור ופשוט ובן הנולד אחרי מות אביו ומת נוטל הבכור ב׳ מנים בחלק בכורה וד׳ מנים הנשארים חולקין ביניהם נמצא שיש לו ד׳ מנים : (כב) ואם נולד בחיי האב שממעט אינו נוטל בחלק הבכורה אלא מנה וחצי ולכל אחד מנה וחצי הרי שיש לו ג׳ מנים ובשימות האח חולקין המנה וחצי הרי שאין מגיע לחלק הבכור אלא ד׳ מנים פחות רביע : (כג) מת הבכור בחיי האב יורשיו עומדין במקומו ליטול חלק בכורתו כדרך שנוטלים חלק פשיטותו כגון ראובן שהיו לו ב׳ בנים בכור ופשוט ומתו בחייו ולזה בן ולזה בן בשימות ראובן יטול בן הבכור פי שנים בנכסיו כאילו היה הבכור קיים ובן הפשוט יטול השליש :

(כא) **טומטום** שנקרע וכו׳. פ׳ י״ג (תהלת דף קכ״ז): וכן בן הגולל למחר מיתת האב וכו׳. פ׳ מי שמת (דף קמ״ב) ופרק יוצא דופן (דף מ״ד) וכדי לפרש המישנה בחלק בכורה ולא בחלק פשיטות בין נולד בחיי האב לנולד אחר מיתת האב נקט רבינו ומת וכן הוא בפרמב״ם לשם :

(כג) **מת** הבכור בחיי האב וכו׳. משנה פרק יש נוחלין בנות (סוף דף קי״ו) ומה שחלה רבינו חלק בכורה בחלק פשיטות וכתב יורשיו עומדים במקומו ליטול חלק בכורתו כדרך שנוטלין חלק פשיטותו דחלמא דחלק פשיטותו פשוט הוא וחלק בכורתו יליף ליה מדכיקשא מחלק פשיטותו נראה דע״פ הירושלמי פי״ב כ״ב למיתא התם ואם היה חבין בכור כשם שנוטל מנכסי חבין כך נוטל בנכסי חבין (כך ברדלה) [כהן] נראה לומר משפט לענין כפילה ונאמר משפט לענין פשוט מה לענין פשוט אתה רואה את הכן כאילו קיים ליטול פשיטות חבין אף כאן לענין כפילה אתה רואה את הכן כאילו קיים ליטול כפילת חבין ומייתי לה רשב״ם במשנת בנות ללפחד ע״ש ולענין פשיטות יליף התם לכפילו את בן ואת בת מ״מ ואתלמוד שלמו יליף ליה מאין לו עיין עליו והדר יליף בדיקשא בכורה מפשיטות :

(כד) **לשון** הרמב״ם וכן הדין וכו׳ ומיהו מבין וכו׳ . נראה שרבינו הבין מלשון הרמב״ם דרצונו לומר כשימות אחים ואין לו לא בן ולא בת ולא אב ולא אם ולא אחי אב אלא בני אחי יורשין אותו אם כן אין אחד מן האחין של מת היה הבכור אותו הבן של אותו האב הבכור שלו מעזבון של מת וכן הדין בבני אחי האב ובכל היורשין וע״ז השיג רבינו ללא שייך בכורה אלא בבן היורש את אביו ולא בשאר היורשין ועיין בפלגת המלחמות ופלא מיך עלה על דעת רבינו לפרש כך לשונו של הרמב״ם דלפני׳ בר בי רב דאב יומי לא טעי בכך וכ׳ המגיד גם הוא התריך בזה ופירש דבריו בדוחק כאשר העתיק בב״י מקצתו ומכר״מ שעיין בביאורו לעשה (דף קפ״ב ע״ב) התריך בקושיא שהקשה ה׳ המגיד ולא כתב שום יישוב על דבריו ע״ש ומיהו תמה על הגדולים כי לפע״ד לשון הרב הוא ברור ופשוט וכאשר כתב בפ״ג בחלק הפשיטות דאין חילוק בין יורשו שנייה לירושה דשנייה בקרקע ובין לבתר דאתי בכל דכל הבכורה בפ״ב בחלק הבכורה דאין לחלק בין שנייה לראשונה דהוקש בכפילה לפשוטה כל דבר וכדלהיתא בירוש׳ שהכאתי וז״ל הרב בפ״ה מי שהיו לו ב׳ בנים ומתו הב׳ בנים בחייו וב׳ בנים בחייו ומת ג׳ בנו יורשין תלי הנחלה ובת בנו יורשת התלי ואח״כ מת הזקן ונמצאו ג׳ בני בנו יורשין והבנים הבן הראשון בת ובנו יורשת התלי ע״פ הירושלמי פי״ב כ״ב למיתא התם ואם היה לו בן אחד מבני ה

והסמ"ג בעשה ל"ו העתיק לשון הרמב"ם בפ"ח בחלק פסיקתות גם מ"ש בפ"ב בחלק הבכורה ולא השיב עליו כלום ולא הוקשה לו דבר כי היו בעיניו דבריס פשוטים כדפי' והוא האמת בלתי ספק :

רעה (ו) **אין** הבכור נוטל וכו' ולא נוטל פ"ח בשבח וכו' עד מו שהיתה רועה בחפר וילדה מינו נוטל פי שניס לא בולד וכו' כנ"ל . וכס"ח כתוב לא בה וכו' ופי' ג"כ מינו נוטל פ"ם לא בולדה ולא בשבח שהשניח גוף הפרה ולא בשבירות הפרה שכל זה הוי שבח שבשבח הנכסים מעצמן אבל בפרה גופה בקרן שלה ודלי דנוטל פ"ם ודיקלא ואליס נמי כיון דשמו עליו חשניון ליה קרן ולא שבח ונוטל פ"ם וכן מרעה ומסקת שירטון ותימה שלא כתבו רשינו אבל הרמב"ם בפ' ג'

רעה (ו) **אין** הבכור נוטל פי שנים אלא בנכסי האב אבל לא בנכסי האם אפילו שהוא בכור לאב ולאם חולקין בה הוא והפשוט בשוה : (ב) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ששאלת ראובן שמת והניח בנים ואלמנה והאלמנה מתה קודם שנשבעה על כתובתה אם יש לבכור פי שנים דמספקא לן אם הנכסים קרויין נכסי האם כיון שלא נשבעה על כתובתה • תשובה כל זמן שלא נשבעה על כתובתה ולא הגבוה ב"ד את כתובתה כל הנכסים בחזקת בעלה ולא זכתה בהם כלום והבנים יורשים את אביהם ויש בהם דין בכורה : (ג) ואין הבכור נוטל פי שנים אלא במה שהוא מוחזק בבית אביו כשמת אבל לא במה שראוי לבוא לו אח"כ כגון אם מת יעקב בחיי יצחק אין ראובן נוטל פי שנים במה שיורשין מיצחק : (ד) ולא נוטל פי שנים בשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן אלא נוטל ב' חלקים כמו שהן עם שבחן ונותן דמים בשביל השבח של חלק הבכורה לא שנא שהשביחוהו היורשין לא שנא שבחו הנכסים מחמתן לפיכך לא מיבעיא אם בנו בתים ונטעו כרמים והשביחו הנכסים שאינו נוטל פי שנים אף על פי שהוציאו עליהן מתפיסת הבית אלא אפילו היה להם פרה מוחכרת או מושכרת ביד אחרים שאין מזונותיה עליהם או שהיתה רועה באפר (וילדה) אינו נוטל פי שנים לא בולד ולא בשבח שהשביח גוף הפרה ולא בשבירות הפרה ולא מיבעיא בשבירות שעלה בה אחרי מות אביהם אלא אפילו מה שעלה בה בחיי אביהם אינו נוטל דהוי כמלוה ומיהו דוקא כי האי גוונא וכגון שחת שגדל ונעשה תבואה או תמרים קטנים שגדלו ונעשו גדולים אבל אילן דק שנתעבה ונעשה גדול נוטל בו

רעה (ו) **אין** הבכור נוטל פי שנים מלה בנכסי האב אפילו מזנה בפרק יש בכור (נא :) ומפרש טעמא בגמרא דכתיב לו משפט הבכורה משפט הבכורה למיס ואין משפט בכורה למשה : ומ"ש אפילו שהוא בכור לאב ולאם חולקים בה הוא והפשוט בשוה פשוט הוא :

(ג) **שאלה** לא"א הרא"ש ז"ל ששאלת רלובן שמת והניח בנים והאלמנה וכו' סוף כלל נ' : **ואין** הבכור נוטל פי שנים אלא במה שהוא מוחזק בביתו בשעת מיתת אביו אבל לא במה שראוי לבוא לו אח"כ ומזנה בפרק יש בכור שם ומייתי לה מדכתיב בכל אשר ימצא לו ואיתא נמי בפרק י"נ ודע אלא חלקו בין רלוי למוחזק אלא למורים פירוש מה שהוא רלוי למורים בשעת מיתתו אין נמו בכורו נוטל פי שניס ואין נמו מקפידים ביורש שהרי כשמת הבכור כמו יורשים חלק בכורתו בנכסי הזקן כמו שנתבאר בסימן הקודם לזה • המייבס מצת אחיו הבכור שמת בחיי אביהס ואח"כ מת מביהס ובאיס היבס ושאר אחיו לירשו כמה חלקים נוטל היבס עיין במרדכי פ' י"נ : (ד) **ומ"ש** ולא נוטל פי שניס בשבח שבשבחו נכסיס לאחר מיתת אביהס גס זה מזנה פרק יש בכור אין הבכור נוטל פי שניס בשבח ושעמת משום דכתיב בכל אשר ימצא לו : ומ"ש אלא נוטל ג' חלקיס כמו שהן עס שבחן ונותן דמיס בשביל שבחו של חלק בכורה (נה :) ובפרק המקבל (קי :) הגוזל עניס (סה :) ובפרק יש בכור (נא :) ומעלין לותס בדמיס והך מיניהו בכור לפשוט : ומ"ש ל"ש שהשביחוהו היורשיס ל"ש שבחו הנכסיס ממחת לפיכך לא מיבעיא אס בנו בתיס וכרמיס שלינו נוטל פי שניס וכו' אלא אפילו היה להס פרה מוחכרת או מושכרת ביד אחרים וכו' בפרק י"נ (קכג :) ת"ר הבכור נוטל פי שניס בזרוע ובלחייס ובקיבה ובשבח שבשבחו נכסיס לאחר מיתת אביהס כילד הניח להס אביהס פרה מוחכרת או מושכרת ומושכרת ביד אחרים או שהיתה רועה באפר וילדה בכור נוטל פי שניס אבל בנו בתיס וכרמיס אין בכור נוטל פי שניס האי בזרוע ולחייס והקיבה ר"ל אי לאחר ליד אחרים פשיטא ואי אלא לאחר ליד אחרים הוא הכא במכירי כהונה ולויה עסקינן ודאשתחיט בחיי אבהון וקסבר מתנות אלא אורמו כמי שהורמו דמו ומפרש בגמרא דמוחכרת ומושכרת דומיא דרועה בחפר דשבחא ממילא קא אתי ולא חסרי כה מזוני מני רבי היא דתניא אין בכור נוטל פ"ם בשבח שבשבחו נכסיס לאחר מיתת אביהס ר' אומר אומר אני בכור נוטל פי שניס בשבח שבשבחו נכסיס לאחר מיתת אביהס אס אמרת בשלמא לאחר מיתת אביהס משום דלא ידעי אינשי אי בכור נוטל אי לא נוטל אלא אלא לאחר מיתת אביהס מאי טעמא לא נוטל פי שניס בשבח שבשבחו נכסיס לאחר מיתת אביהס ר"ל ג"כ ממחת שבשבחו נכסיס וכמ"ס : תס בנו בתיס כו' בריישא תניא בפ' י"נ : תע"ש שכולישו עליהן כו' פי' אפ"ס אינו נוטל פי שניס בשבח שלא בכולות וזה שלא מיבעיא קאמר משום דנתחדש ענין חדש מס שלא היס : מוכרת או מושכרת למכירת אכר שתין שכירות קבוע ויושב שלא לפי מה שיהיה הן רב הן מעט יתן לו ממנו הכלי ומושכרת הוא שבשבו בדבר קבוע ויושב עד זמן פלוני ר"ם ול"ל סימן ז"ך : שתין מזומנתיס עליהס פי' תע"ש דהוס בשבח דלתתי ממילא ובפ"ר : מו שהיתה רועה בחפר אינו נוטל פ"ם לא בולד ולא בשבח כו' בן היא סגירסת ברוב הספרים וכן פיקר ורבינו לא זו אף זו קתני ל"ש ולדה פשיטא דאינו נוטל פ"ם דהוי מידי דתריצי דהא בולד לגבינו דבר חדש שלא היה אבהם גוף הפרה ואפילו שבחה דהוי שבחא דממילא בלי שיהו עלמות הפרה כלל פ"ם אינו נוטל בה פי שניס ובמקבת ספרים גרסינן שהשיחה רועה בחפר וילדה אינו נוטל פ"ם בהאי גוונא דבר חדש הוא דאפילו שבחא דממילא נמי אינו נוטל פי שניס ומיהו דוקא בכה"ג פי' כגון פרה שילדה או הבהימה גופה שזה הולד או הבהמה שהבאת בגופה מילתא דאחריתי היא דלאו כל פרה עומדת להוליד או להבעית : וכגון שחת לעומת פ"ש כגון שחת שגדלה ונעשה תבואה דאע"פ שכל שחת עומד לגדל וכן תמרים קטנים שהיו גדולים ונעשו תמרים שכולן תלוי בשבח אבל אילן דק שנתעבה ונעשה גדול נוטל בו

דרישה

סברתו דברי הרמב"ם ג"כ לפ' יכוונו לדברי הפוסקים פ"ם :

סי' רעה (ז) **ולא** נוטל פי שניס כו' עד שילפו כו' ב"ב דף קכ"ג וקכ"ד ת"ר הבכור נוטל פי שניס בזרוע בלחייס כו' ובשבח שבשבחו נכסיס לאחר מיתת אביהן כילד הניח להן אביהן פרה מוכרת או מושכרת ביד אחרים או שהיתה רועה בחפר וילדה בכור נוטל בס פי שניס אבל בנו בתים ונטעו כרמים אין בכור נוטל בס פי שניס ע"ל בבריישתא וקאמר בגמרא בשלמא מושכרת או מושכרת דומיא דרועה בחפר שכיח שכיח בחפר מיבעיא בס קמ"ל דמושכרת או מושכרת דומיא דרועה בחפר מס רועה בחפר שבשבח ממילא ולא קא מסרי בס מזוני אף מושכרת ומושכרת שבשבח ממילא קאתי ולא קא מסרי בס מזוני (ע"ש בתוס') מני ר' היא (ו"ל רשב"ם שם ס"ג מני ר' היא ול"ג) ומני ללא קאמרה לתנינא) דתניא אין בכור נוטל פי שניס בשבח שבשבחו נכסיס לאחר מיתת אביהן אבל לא בשבח שבשבחו יתומיס לאחר מיתת אביהס כו' מ"ט דרבנן כו' אמר אביי לא קשיא כאן עד שלא נתן לו פי שניס מאכל קנייס מס שלא נתן לו פי שניס בשבח שבשבחו יתומיס לאחר מיתת אביהן אבל לא בשבח שבשבחו מאכל קנייס מס מתנה עד דמטית ליה כו' עד אמר רב פפא דיקלא ואליס מרעה ומסיק שירטון כולי האי מאי טעמא דרבנן אמר קרא לתת לו כפי אשר ישא איש לפי משאו ורבי אלעזר אומר לפי משאו ומ"ש ר"י עשה עשה כדברי מכמיס עשה מספקא ליה אי הלכה כר' מתניתין ולא מתניתין אי הלכה כדברי ר' מתניתין ולפיכך אין מוציאין ממי שהוא בידו אלא בראיה ברורה ור"ל אמר רב אסור לעשות כדברי ר' קסבר הלכה כר' מתניתין ולפיכך אין מוציאין ממי שהוא בידו אלא בראיה ברורה ור"ל אמר רב אסור לעשות כדברי ר' קסבר הלכה כר' מתניתין ולפיכך אין מוציאין ממי שהוא בידו אלא בראיה ברורה ומ"ש לעשות כדברי ר' ומס עשה עשוי קא סבר מעין שיתמר עכ"ל הגמרא וכתב רבינו מבואר דס"ל ג"כ דגרסינן מני ר' היא ולא גרסינן ומני וכגירסת ר"ם ס"ל ומילתא בפני עצמה הוא דבעי תלמוד לומר מכי מתניתא מני ר' היא וכיון שמוקמא בבריישתא כר' ומסקינן דאסור לעשות כדברי ר' ממילא לא קיי"ל כבריישתא ולהכי פסק דמוכרת ומושכרת בולד ובשבח ותמרים בכולהו מינו נוטל פי שניס כ"פ בזיקלא ואליס בזיזיס מוזיס רבנן לטולא וכשם ר"ם ופ"ע שבשבח שהשתלה הוא בחמר כך (בדף קכ"ס) סילקתה מיז הבכור נוטל בפלוגתא דר"ש כמחוסר קרקע נוטל פ"ם בחלוס כו' פסקינן כוותיה דר"ש ובקינן לסס לרבות וכ"כ שס רשב"ם דלא שמעינן מרבות מס"ע ומכח דתני בברייתא מו שהיתה רועה בחפר וילדה מר"ם בחפר ומיהו מזוני וילדה בכור נוטל פ"ם בכמי שילדה כולה דשבשת ממילא הוא ולדי דהוו שבשת ממילא בלי שיהו עלמות בפרה כלל פ"ם אינו נוטל בה פי שניס ובמקבת ספרים גרסינן שהשיחה רועה בחפר וילדה אינו נוטל פ"ם בהאי גוונא דבר חדש הוא דאפילו שבחא דממילא נמי אינו נוטל פי שניס ומיהו דוקא בכה"ג פי' כגון פרה שילדה או הבהמה שזה הולד או הבהמה שהבאת בגופה מילתא דאחריתי היא דלאו כל פרה עומדת להוליד או להבעית : וכגון שחת לעומת פ"ש כגון שחת שגדלה ונעשה תבואה דאע"פ שכל שחת עומד לגדל וכן תמרים קטנים שהיו גדולים ונעשו תמרים שכולן תלוי בשבח אבל אילן דק שנתעבה ונעשה גדול נוטל בו

פרישה

סי' רעה (ו) **אבל** לא בנכסי האם שלמר כי לו משפט הבכורה משפט לבכורה לחיים ולא לאשה והוא משנה וגמרא פרק יש בכור : (ב) **שאלה** כו' סוף כלל נ' : (ג) ואין הבכור כו' משנה שם : אבל לא במה שראוי לבוא שלמר בכל אשר ימצא לו ומ"ש חין לו חלק בכורה ממלוה על חביו כמ"ש בסמוך ס"ו ול"ל ב"י ודע שלא מילקו בין רלוי למוחזק אלא לגבי מוריס כי מה שהוא רלוי למוריס בשעת מיתתו חין בכורו נוטל פי שניס אבל לא לענין יורש שהרי בשעת הבכור בניו יורשין חלק בכורתו בנכסי הזקן כמ"ש בסימן שקודם לזה וטעמא דגבי חביו על בכור המוריש כתיב בכל אשר ימצא לו יכול פי שניס ולא מה שהיו מלוי חביו ותע"ש שהוא דעת הרמ"ם אלא חלק חביו אלא חלק חביו שהרי"ף כתב חזיון מזו דפסק הלכתא כרבי ואיתיה דלקיה בגון שחת שגדלה ונעשה תבואה דאע"פ שכל שחת עומד לגדל וכן תמרים קטנים שהיו גדולים ונעשו תמרים שכולן תלוי בשבח אבל אילן דק שנתעבה ונעשה גדול נוטל בו

ומיו לו לעיין אם הוא שבחא דממילא ממש להבי נוטל בה פ"ם וגמרא הזכירו עוד לרעה ומסקא איבעיו ונקט לדוגמא : והדוגמא

(ה) **ומ"ש** רבינו שהרמב"ם כתב שמינו נוטל פי שנים כשנה ומפ"ה כתב הניח להם מביהם פרה מוכרת או מוכרת מהלכות נהלות כתב כן ויש לתמוה עליו דכיון דהא דתניא הניח להם מביהם פרה מוכרת או מוכרת וכו' בכור נוטל פי שנים מוקימנא כרבי כיון שהוא ז"ל פסק הלכה כרבי היחד ליפסר לו לפסוק כחותה ברייתא הא הוי כמוכה שטרח לבי תרי ותירץ ה"ה שדעת הרמב"ם ז"ל דע"כ לא מוקימנא ההיא ברייתא כרבי אלא מקמי דא"ר פפא לבתרעא ומסקא שרטון דיקלא ואליס תפילו רבנן מודו דמקול והוה ס"ל מעיקרא דרבנן פליגי תפילו בשאינה ממולא ולא תשתני ולהכי מוקימנא הך ברייתא כרבי אבל כתב דאמר לעולם מכל מקום שטרח לבי תרי ותירץ ה"ה שדעת הרמב"ם ז"ל דע"כ לא מוקימנא ההיא ברייתא כרבי אלא מקמי דא"ר פפא לבתרעא ומסקא שרטון דיקלא ואליס תפילו רבנן מודו דמקול והוה ס"ל מעיקרא דרבנן פליגי תפילו בשאינה ממולא ולא תשתני ולהכי מוקימנא הך ברייתא כרבי אבל אמר

ומיגו טוטל בשבח הבעיר: (ז) **ומ"ש** ומיגו טוטל פ"ס במלוה וכו' מפל במשכון פי' רשב"ס וכו'. עם (בדף קכ"ד) כתב וז"ל ובזה הכל מובנים למלוה שהניח משכון עליה שקול פ"ס דב"ח קונה משכון וכן פסק ר"ח עכ"ל ומע"ג דקי דב"ח קונה משכון ומיגו חלף במשכנו שלא בשעת הלוותו כדלעיתא פרק המומנין (דף פ"ב) י"ל דהכי קאמר כיון דשלא בשעת הלוותו קונה לגמרי מדרבי יצחק בשעת הלוותו נמי ליכא קנין חלף שעבוד חלים שעבודיה ליחשב מוחזק ליטול פי שניס וכיוצא בזה פי' התוספות פרק המומנין דף פ"ח ד"ה ורבי ומה תירוצו לזה ע"ש: ומ"ש ואם המלוה על משכונא של קרקע כתבתי לעיל מסלקי וכו' . פי' שנוהגין לחתול המשכונא שניס הקלוטות למנהגן ומיגו הו"ל זוזי ללוה לא מצי מסלק ליה תוך הזמן כל מוקן הבני' כמכר הוא חלילו ושקול בה פ"ס אבל בחתרת דמסלקי בתוקם שנהגו להלוו' סתם ומלוה חוכל פירות ונהגו לסלק את המלוה ממנה בכל עת שתשיג יד הלוה למעות השתא ליכא הכא חלף מלוה ולא שקיל בה פי שניס ופי' הר"י הלוי דאפילו בחתרת חלף מסלקי כיון דמעת זימנא בחיי מכוון תו לא הוי כמכר חלף מלוה ולא שקיל פ"ס אבל רשב"ם כתב כל היכא חלף הוה מצי לסלוקי ליה אם ירצה אפילו היכא דסתם משכנתא שתא דהו"ל הלי שתא כמכר הוא לא פקע כח המכר ומע"פ דמעת זימנא בחיי מכוון שקיל פ"ס דהוה ליה מוחזק בשטיפות שבמשכון חלף ממנו ומכר לו ומע"ם דחלף מסלקי בחתרת חלף ומכ"ש מיד המלוה ומע"ל בחתרת חלף מסלקי: (ח) **ואם** היה לחביהם מלוה ביד בנו הבכור נוטל ממנה חצי חלק הבכורה: (ט) **יצא** עליהם ש"ח וכו'. פי' לח חלף מסלקי: (י) ואם אינו רוצה ליטול פי שנים ולא לפרוע פי שנים רשאי ונפקא מינה דאם שאר היורשים קטנים או אם אינן כאן שאין הבעל חוב יכול לגבות ממנו

לו חלק בשבח: (ז) ואינו נוטל פי שנים במלוה שהיה לאביהם ביד אחרים אפילו אם היא בשטר לא שנא גבו קרקע או מעות בד"א במלוה בלא משכון אבל במשכון פי' רשב"ם שנוטל פי שנים דכמוחזק דמי אפילו משכנו בשעת הלוואתו ואם המלוה על משכונא של קרקע באתרא דלא מסלקי שקיל בה פי שנים ובאתרא דמסלקי לא שקיל ופירש ה"ר יוסף הלוי הא דשקיל באתרא דלא מסלקי דוקא בדלא מטא זמנא בחיי אבוהון דאז כקרקע דמי כיון דלא מצי לסלוקיה אבל מטא זמנא בחיי אבוהון לא שקיל ורשב"א כתב הא דלא שקיל באתרא דמסלקי היינו באתרא דמסלקי מיד אבל בסתם המקומות דסתם משכונא שתא הוי כמכר לעולם ואפילו לאחר הזמן וכשהממושכן פודה השבינן ליה כחוזר ולוקח וכ"ש באתרא דלא מסלקי אפילו אחר שהגיע זמנו ע"כ והא דאינו נוטל באתרא דמסלקי לכאורה נראה דאפי' בגוף השדה הממושכן אבל הראב"ד פי' דלאו אגופא דמשכנתא קאמר אלא אפירי דאביל מההיא משכנתא בנבייתא דהוי כמו שבח ואין הבבור נוטל פי שנים בשבח אבל כי גבו מהאי ארעא שקיל פי שנים ומיהו אי גבו מעות לא שקיל בהו פי שנים דזוזי לאו מוחזקים נינהו אבל באתרא דלא מסלקי כיון דקנה להו ארעא לפירי כמאן דקנה להו גופא דארעא דמי ע"כ: (ח) ואם היה לאביהם מלוה ביד בנו הבבור נוטל ממנה חצי חלק הבבורה: (ט) יצא עליהם שט"ח בכור פורע בו פי שנים: (י) ואם אינו רוצה ליטול פי שנים ולא לפרוע פי שנים רשאי ונפקא מינה דאם שאר היורשים קטנים או אם אינן כאן שאין הבעל חוב יכול לגבות ממנו

ואינו נוטל פי שניס במלוה שהיה לאביהם ביד אחרים אפילו אם היא בשטר לא שנא גבו קרקע או מעות בד"א במלוה בלא משכון אבל במשכון פי' רשב"ם שנוטל פי שנים דכמוחזק דמי אפילו משכנו בשעת הלוואתו ואם המלוה על משכונא של קרקע באתרא דלא מסלקי שקיל בה פי שנים ובאתרא דמסלקי לא שקיל ופירש ה"ר יוסף הלוי הא דשקיל באתרא דלא מסלקי דוקא בדלא מטא זמנא בחיי אבוהון דאז כקרקע דמי כיון דלא מצי לסלוקיה אבל מטא זמנא בחיי אבוהון לא שקיל ורשב"א כתב הא דלא שקיל באתרא דמסלקי היינו באתרא דמסלקי מיד אבל בסתם המקומות דסתם משכונא שתא הוי כמכר לעולם ואפילו לאחר הזמן וכשהממושכן פודה השבינן ליה כחוזר ולוקח וכ"ש באתרא דלא מסלקי אפילו אחר שהגיע זמנו ע"כ והא דאינו נוטל באתרא דמסלקי לכאורה נראה דאפי' בגוף השדה הממושכן אבל הראב"ד פי' דלאו אגופא דמשכנתא קאמר אלא אפירי דאביל מההיא משכנתא בנבייתא דהוי כמו שבח ואין הבבור נוטל פי שנים בשבח אבל כי גבו מהאי ארעא שקיל פי שנים ומיהו אי גבו מעות לא שקיל בהו פי שנים דזוזי לאו מוחזקים נינהו אבל באתרא דלא מסלקי כיון דקנה להו ארעא לפירי כמאן דקנה להו גופא דארעא דמי ע"כ: (ח) ואם היה לאביהם מלוה ביד בנו הבבור נוטל ממנה חצי חלק הבבורה: (ט) יצא עליהם שט"ח בכור פורע בו פי שנים: (י) ואם אינו רוצה ליטול פי שנים ולא לפרוע פי שנים רשאי ונפקא מינה דאם שאר היורשים קטנים או אם אינן כאן שאין הבעל חוב יכול לגבות ממנו

וכתב [א] מתיר בפ' כל שעה (א): [א] עוד שם שמא שיש לו בשותפות ביד אחרים אפילו חוץ לעיר מיקרי מוחזק ונוטל פי שניס: **מי** שמת והוא חייב למלך ממיני המסיס על המתון שם נגו הבבור נוטל פי שניס עיין בכ"י פרק חזקת: **כתב** בתשובות הגאונים כך ראינו שכל הלוי הקרקעות מוחזקים שם לחזקה מצעה שמתו קרובים ויורשם בעלה אחר מותה ושם יש לו בן בבור נוטל בשם פי שניס כי כל קרקע מצעה שמת המוריש הרי זה מוחזק ליורש מע"פ שלא בא לידו לתתן בנות לצפחד נעלו ג' חלקים בנחלה וכו' ואמאי רחוי הוה וכו' עד ירושה היא לשם מתנותיהם עכ"ל:

ומ"ש ושם המלוה על משכונא של קרקע בחתרת חלף מסלקי שקיל בה פי שניס ובחתרת דמסלקי לא שקיל בפרק חיזהו נשך (סז:) רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע לאחרי תרוייהו הני משכנתא בחתרת דמסלקי אין ב"ח כותב בהיתה לא זכה בה כבור עד שיכון לזכות בה ואילו אמר חיני רוצה בה מבל מה שמתנה לא זכה בה ואלו השביח עכ"ל. ור"ת פירש בה דבבור שמיחה מיחה בע"ח וכדבריו כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות נחלות וכתב רבינו בסוף סימן זה:

(ז) **ואינו** נוטל פי שניס במלוה שהיה לאביהם ביד אחרים אפילו היא בשטר לא שנא גבו קרקע או מעות בפ' יש נוחלין (קכה:) מימרת דרב פפא כתבתיה לעיל בסי' זה: ומ"ש רב"ת במלוה בלא משכון לאביהם ביד אחרים אפילו היא בשטר לא שנא גבו קרקע או מעות בפ' יש נוחלין (קכה:) מימרת דרב פפא כתבתיה לעיל בסי' זה: ומ"ש רב"ת במלוה שהיה

(יח) **ומ"ש** בסמ הר"י הלוי דדוקא בהלק הבכורה שהוא מתנה מבל בחלק הפשיטות ומיהו יכול לסלק עצמו וכו' כ"כ בשמו בעל התרומות בשער ס' וכן מבואר בדברי רשב"ם . וע"י בתב גם מחלק הפשיטות נרחין הדברים שם אמר מיר מיני רוצה ליטפל בו לוריזהו בנכסים ועשו לי שומת רשמי :

ומ"ש בסמ הרמב"ד לעניין חזרה קאמר מי פרעו לחי בזוזי והדר אמר הבו לי מנתי וכו' כ"כ בעל התרומות בשמו בשער ס' :

(יט) (יג) **בבור** שאמר חלק בכורתו קודם שחלקו מכרו קיים שיש בה זכות קודם חלוקה לפיכך אם חלק עם אחיו במקצת נבסים בין במטלטלי ובטל חלק בפשוט גילי' בדעתו שמחל על חלק בבורתו מבל הנכסים ואינו נוטל חלק אלא בפשוט ובתב

ממנו אלא בפי חלק הפשיטות :

(יח) בתב ה"ר יוסף הלוי דדוקא בחלק הבבורה שהוא מתנה אבל בחלק הפשיטות אינו יבול לסלק עצמו ולומר לבעלי חובות הנה הנכסים לפניכם איני רוצה לירש בלום ולא לפרוע בלום אלא בופין אותו להטפל בדבר ולמבור אותן ולהגבותן או לשומן שהוא במקום מורישו ובמו שהמוריש אינו יבול לסלק עצמו גם היורש אינו יבול לסלק עצמו ובתב הרשב"א ז"ל על דבריו אפשר שלא אמר אלא ג לרב הונא דאמר פריעת ב"ח מצוה ובופין אותו בשוטים בי אמר לא בעינא למיעבד מצוה אבל לדידן אין בופין בשוטים אלא בהורדת נבסים עד באן והראב"ד בתב דאפילו בחלק פשיטות אם אמר איני רוצה בירושה ולא אפרע חובותיו אין בופין אותו אלא הבא לענין חזרה קאמר דאילו בחלק פשיטות אי אמר לא ירתינא ולא פרענא ובי פרעו אחי בזוזי הדר ואמר הבו לי מנתי ואפרע לבו זוזי מצי הדר ביה דמבי מיית אבוהי זבה בחלק פשיטות ובי אמר לא פרענא לאו זבינא הוה ולא מתנה ולא הפקר אבל בחלק בבורה אבתי לא זבה ביה דמתנה קרייה רחמנא ובמתנה ביון דאמר אי איפשי בה דבריו קיימין הילבך מבי אמר איני נוטל לא מצי הדר ביה עד באן : (יט) בבור שמבר חלק בבורתו קודם שחלקו מברו קיים שיש בה זבות קודם חלוקה : (יג) לפיבך אם חלק עם אחיו במקצת נבסים בין במקרקעי בין במטלטלי ונטל חלק בפשוט גילה בדעתו שמחל על חלק בבורתו מבל הנכסים ואינו נוטל חלק אלא בפשוט ובתב

שלו בשעת מביו עד שיפקירם או יתברם או יתנם לאחרים ונריך לשלם פ"ם לב"ח של מביו לליתת חלת שפיר מיבת נפקותת דחין ב"ח יבול לגבות ממנו חלק בבורה בע"ב מבל בחלק פשיטות יורש הוא בע"ב ומיהו יבול לומר מיני נוטל ומיני פורע וטעמת דמילתת דבחלק בבורה בתיב לתת לו פ"ם דמתנה קרייה רחמנא הילבך אם הוא מוחה ומיהו חפץ לקבל אין מוכין לו לאדם מתנה בע"ב מצא"ב חלק פשיטות דירושה היא ורמאה דאפילו בשאינה מפקירה בדין הפקר הו יתברם או יתנם לאחרים נמי הב"ח גובה ממנו ביון דהוא ירש הנכסים עליו מוטל לשלם לב"ח אינו נפטר מן החוב במה שהפקירם או מברם ומתנם ולא בתב רבינו בסוף סימן זה דיבול למברם או ליתנם שלא בשעת מביו :

(יח) **בתב** הר"ר יוסף הלוי דדוקא וכו' עד והרמב"ד בתב וכו' וכי פרעו לחי בזוזי וכו' . ורמאה שדקדק לומר בזוזי שאם היו פורעים בקרקע לא מצי הדר לומר תפרע לבו זוזי דביון דמעלמא אגבו ליה זומא לא הדרה אלא ש"ב גבו ליה בית דין בדלעיל בסימן ק"ג סעיף י"ח : ומ"ש ובמתנה ביון דקאמר אי איפשי בה דבריו קיימין . פירוש ביון דיש בו זבות קודם חלוקה שיבול למבור חלק בבורה אם בן ה"ה אם מבל חלק בבורתו מקמי שבא לידו אפילו רק גילה דעתו שמוחל עליה מיהו נוטל חלק בפשוט ועטמא דמבואר בסמ"ע בשם הרמב"ם דחלק בבורה הוי לא מצי מסתלק ממנה בדיבור בעלמא מסמ"ב חלק פשיטות דבין דירושה היא לא מצי מסתלק ממנה

בחלק בבורה יפה מבר דיש לו לבבור קודם חלוקה . וכתבו התוספות על זה ומין נרמה דחלק פשיטותו פשיטא דמבר כדקאמר לעיל מה חלק פשוט חע"ג דלא מתי לידיה חלא נרמה בלום בפלגא הויגו בחלק פשיטות מחיס מבל חלק בבורה מבר וכל שבן חלק פשיטותו וכתב ר"י שבן דעת בל המפרשים וחהחזיבה דחסיקנא דיש לבבור קודם חלוקה בתב הרמ"ם תימה הא פסקינן לעיל דמין נוטל פי שנים במלוה והיינו כרבנן ורבנן סברי דמין נוטל פי סניס בשבה דמתנה קרייה רחמנא ועד דמטיא לידיה חלמת מין לו לבבור קודם חלוקה ויש לומר דטעמייהו דרבנן מבבל חבר ימלה לו בדתניא לעיל פרט לבבה שבשבהו נבסיס

לאחר

דרבי משה

דמסתמא לא נתייאשו הבעלים לא מיקרי ראוי דבל היבא דאיתא ברשות בעלים איתא וכן אי אית ליה קרקע מהיום ולאחר מיתה חוי מוחזק וע"ש וב"ב שם בב"י ד' רי"א ע"א ובתב עי"ש דאם נזלו ממנו קרקע והחזירו לא הוי מוחזק דקרקע אינה נגזלת וג"ל דה"ה ספרים בדברי המרדבי דלא מתייאשים מספרים במו שנתבאר לעיל סימן רל"ו אבל שאר מטלטלים אע"ג דלא מתייאשים מיניהו קרויין ראוי :

כתב

פרישה

בתן ואו אין יורדין לנבסיהן ב"מ ע"ד שמתבאר לעיל סימן ק"י ע"ם ואו סדין שמחלוה גובה בל חלק פשיטותו דבבור ובמתר"ל בם"ם ק"ו בסב"מ ורבינו ב"ב סב"מ לבל תמד לפי דינו ופשיטא דלא קתמר בב"מ לענין טיפול משום דקיי"ל דחין על הלוה טיפול ובמ"ש בשם רש"ל ותפילו לר"י הלוי אין בתן טיפול דבין דבחלק פשיטות שרין לטפל מגד הפשיטות מוכר גם חלק הבבורה וק"ל ופתוס' בתבו שם בשם ר"ת עוד ב"מ דשם בבור זה שיש חייב חוב לפשטו יבול לסלק נפשו ומפסיד ב"מ לגמרי ור"ל מסלק נפשו מסילוסם מבל וכל ואין לו בתם לפרוע מסלה ע"ם : (יח) בתב בר"י הלוי בו' בולן שבבריחתה ב"ל קאי דר"י הלוי ס"ל דשבבריחתה דבתב דין זה גבי חלק בבורה משום דחלוקת בחלק בבורה יבול למיחר שבי אבל לא בפשיטות ול"מ דמגבין להמלוה ממנו חלה תפילו בופין אותו בשוטין ליטפל בו למבור ולהגבותן לו לשומן בי' למבור שקרקע ולהגבות להמלוה המעות או שיטפל בשומת חלו בנכסים ויגבו להמלוה בעינו והרשב"א ס"ל ג"ב בותיבת דשבבריחתה דוקא בחלק בבורה הקני ולא בח הרשב"א לשלוגי חלה לבתב דברי ר"י הלוי חלה בתב בן חלה לרב פפא דחליבים דוקא בטיפול מוטל עליו אבל לדידן אין בטיפול מוטל תפילו אם מבר ואינו עושה בו שום מלאבה ואינו אלא בשביל דין מורידין אח בבעל חוב לבנסי בלום וה"ב מורידין לום בבעל חוב בחלק בפשוט חוב בחלק בפשוט דבבור זה שהוא לפניהן שיטח נפרע ממנו בפי חלקו ושלחב"ד חלה בשביל שיבירת לים דשבבריחתה דקתני לים בבור לח בח לומר דפשוט תיבו יבול לסלק חלה ס"ק בבור שסילוק נפשו בחלק בבורתו דשמי ר"ל סילוקו מסשב סילוק מיד לגמרי וממילח תיבו יבול למבור בו חם"ב מסמ"ב בפשוט וק"ל ועבד"ב : ומ"ם ר"י הלוי בס"ם דבופין אותו להטפל ולח בתב נמי בס"ם חלה חמין קטנים תיבו יבול לסלק נפשו גם מפשיטות במו משבבורה י"ל דר"י הלוי לשם לומר בס"ם תפילו אין לו חמין בלל וק"ל : ומ"ם רבינו בשם רשב"ח דבתב על ר"י הלוי שלח חמר חלה לדבריו דב בוחח ל"ל שבוח ט"ם וע"ל לרב פפא דחמר בן בפ' שום היתומים ובפ' בבתב ובפ"ם ג"פ : ומ"ם אבל לדידן אין בופין ר"ל לדידן דקיי"ל בר"ם בניס דר"י דפריעת ב"ח לאו מצוה דגופיה היא חלה שבמוב מוטל על נבסיו אלימיה אין בופין אותו בשוטים חלה בשורדם לנבסיו ועד"ר שם בתרתיסו יותר ברחוק : וכי פרעו לחי בזוזי בדר בוי דייק הרמב"ד ובתב דפרעו בזוזי חלי בדר בו' משמע שם פרעו בקרקע לח חלי בדר עליהם דב"מ ומע"ג דב"ר ל' סימן ק"ג בשמ"ע בשומת בדם ליורם שיהיו בשמברו בב"ד אבל מבר ליורש עצמו ודחי לח בדרת לומר חפרע לבו זוזי דבבין דבתב בשוטין אין בופין אותו אלא הבא לענין חזרה דאמר דאילו בחלק פשיטות אי אמר לא ירתינא ולא פרענא ובי פרעו אחי בזוזי הדר ואמר הבו לי מנתי ואפרע לבו זוזי מצי הדר ביה דמבי מיית אבוהי זבה בחלק פשיטות ובי אמר לא פרענא לאו זבינא הוה ולא מתנה ולא הפקר אבל בחלק בבורה אבתי לא זבה ביה דמתנה קרייה רחמנא ובמתנה ביון דאמר אי איפשי בה דבריו קיימין הילבך מבי אמר איני נוטל לא מצי הדר ביה עד באן : (יג) בבור שמבר חלק בבורתו קודם שחלקו מברו קיים שיש בה זבות קודם חלוקה : (יג) לפיבך אם חלק עם אחיו במקצת נבסים בין במקרקעי בין במטלטלי ונטל חלק בפשוט גילה בדעתו שמחל על חלק בבורתו מבל הנכסים ואינו נוטל חלק אלא בפשוט ובתב

דרישה

מדר"י ובסבי תפילו בשעה הנזוה חשיב ליה מחיל בידיל מבל קרקע לח ע"ל ולח בע"ם שלח דק בזה בבני מקומות במו שבתבתי בסמ"ע ע"ם : (יח) ובתב הרשב"א ז"ל על דבריו בו' עד מבל לדידן אין בופין בפרישה בתבתי דבלאה ד"ל ר"פ במקום רב הונא ועתה אתה נבחר ובסוגיא זה והוא דבפ' שור היתומים דף ב"ב אמרינן אמר אין נזקקין לנבסי יתומים קטנים בו' מ"ש ר"פ אמר פריעת ב"ח מצוה ויתומים (קטנים) לאו בני מעבד מצוה ניהו רב הונא בריה דר"י אמר אמוך נזרי אתפסיה מאי בינייהו בו' (ובתבתי ל' ר"ם ק"ח גם בר"ם ק"ז ע"ם) ובסתומות דף פ"ו גבסי' ז"ל אמר ר"ם ב"ר פ"ב דלדידן דאמרת פריעת ב"ח מצוה אמר לח ניחח לי דתעבד מצוה מאי מ"ל תניבח בד"ח (דלוקח לרבעים) במצוה ל"ח מבל במצוה עשה בגון שתומיבים לו עשה סוכה ושיטו עושה בו' מבין שהוא עדיין עשוי לו עשה (קודם שעובר על העשה ויש בידו לקיימו) עב"ם ובתבו התוס' שם בד"ה אמר לח ניחח לי דתעבד מצוה בו' ז"ל ה"מ פריעת הבופין בו' עד ו"ח דתלוה מעותיו בעבו"ם דאי דבבמת"ל בר"ה אמר בעמת ע"ם) ובסתומות דף פ"ו גבסי' ז"ל אמר ר"ם ב"ר פ"ב לדידן דאמרת פריעת ב"ח מצוה אמר לח ניחח לי דתעבד מצוה מאי מ"ל תניבח בד"ח (דלוקח לרבעים) במצוה ל"ח מבל במצוה עשה בגון שתומיבים לו עשה סוכה ושיטו עושה בו' מבין שהוא עדיין

ממנה אלא ג"כ מפקירה כדין הפקר אז ימכרנה ויתננה כדין לתמריס זו סיפ דעת רבינו והיא דעת התוספות פרק יש נוחלין (דף קכ"ו) ד"ה לא עשה וכל זה בשלא ינא ב"ח על מכיסה דאם ינא עליהם ב"ח לא מצי להסתלק מחלק פשיטות לפילו הפקירה כדין הפקר כדפרישית :

רעט (א) **האומר** על אחד וכו' .
משנה פ' י"ב
זה בני נחמן ופריך לירשו פשיטא ופירש רש"י ז"ל דאע"ג דלא מצי לתוקמי בנכסים שנפלו לו לאחר מכאן דלא מהימן כיון דליכא מגו ואע"ג דלעיל גבי נכור מוקמינן יכיר לפילו בנכסים שהוא גוסס ה"מ גבי חלק נכורה דידעינן שהוא בנו אך מיהו ידוע שם נכור הוא שם לאו אבל היכא דלא ידעינן מי בנו הוא לא מהימנינן ליה אלא לנכסים שיש לו עכשיו דליכא מגו עכ"ל (דף קל"ד) וכך פירשו התוס' ד"ה לירשו פשיטא אבל הרא"ש ע"ש רבו מהר"ם הציג עליו ופסק דאפילו לא ידעינן שהוא בנו נחמן אפילו בנכסים שנפלו לו לאחר מכאן ולפי זה כ"ש לגבי הכרת נכורה דכתיב יכיר דאפילו לא ידעינן שהוא בנו נחמן לומר שהוא נכור וכדכתב רבינו בסימן רע"ז סעיף י"ז ולא מזכיר לשם רבינו

וכתב הרמב"ם ז"ל בד"א שלא מיחה אבל אם מיחה ואמר בפני שנים ענבים אלו שאני מחלק עם אחי בשוה לא מפני שאני מוחל על חלק בכורה הרי זו מחאה ולא הפסיד מחלקו בלום בשאר הנכסים אפילו מיחה בענבים כשהן מחוברים ובצרום והלקום בשוה לא ויתר בשאר הנכסים אבל דרכן וחלק עמהם בשוה ולא מיחה בהן משנעשו יין ויתר בכל הנכסים הא למה זה דומה למי שמיחה בענבים וחלק עמהן בשוה בזיתים שויתר בכל וכן כל כיוצא בזה ע"כ : (יד) כתב רשב"ם ובחלק פשיטות אין לו בו קודם חילוק למכרו או ליתנו במתנה ולא נהירא שמיד אחרי מות אביהם זכה בו למכרו או ליתנו : (טו) ומיהו אינו יכול להסתלק ממנו בדיבור כדרך שמסתלק מחלק בכורה אם לא בלשון מתנה או הפקר :

רעט (ב) **האומר** על אחד שלא היינו מוחזקין בו בבנו שהוא בנו או אחיו או אחד משאר יורשין הראויין לירשו נאמן בין אם הוא בריא או שב"מ וירשנו בין נכסים שיש לו עתה בין נכסים שיפלו לו כשהוא גוסס : (ג) ואפילו נשתתק

ורמז

וכו' בפ"ג מה' נחלות וטעמו מדגרסי' בפי"ב אמר רב הונא אמר רב מסי בכור שמיחה מיחה אמר רבה מסתבר טעמיה דרב מסי בעבדים ובלרום ויתיש ומסקום אבל דרכוס לא ורב יוסף אמר תפי' דרכוס דרכוס מעיקרא עיבדי השתא אמרינן ליתן לו דמי היזק עבדיו וכבר כתבתי לעיל בסי' זה ברשב"ם פי' פי' לאחר זמה ור"ח פי' פירוש אחר ובדברי הרמב"ם ע"פ פר"ח וכתב ה"ה ע"פ פי' זה ברבה ורב יוסף הלכה כרבה ויש לתמוה עליו דבסוף מלוקה כתב יוסף ללא אמר תפי' דרכוס אלא ליתן לו דמי היזק עבדיו משמע בהדיא דמיחה בעבדים לא מהניא להכיא דדרכוס לכ"ע ללא מיירי רב יוסף אלא שהיה נראה לעניות דעתי דרכו הפשוטים בעבדים שלא מדעתא הבכור ונפתחו שמשלמין לו דמי היזק עבדיו פי שניס ומר אמר תדע ומר אמר תדע ולא פליגי : (יד) **כתב** רשב"ם ובחלק פשיטות אין לו בו קודם חילוק למכרו או ליתנו במתנה ול"ל שמיד לאחרי מות אביהם זכה בו וכו' כבר כתבתי בסמוך שהתוס' ג"כ חלקו על דברי רשב"ם וגם הר"ן כתב על דברי רשב"ם אין זה מחוור שע"כ לא נחלקו אלא בחלק בכורה משום דכתיב לתת לו אבל חלק פשיטות אין לו ספק שהכל מודו דיכול למכור חלקו וכדלמרינן בפרק המוכר את הבית (סב :) פלגא דחיית לי בתרעא פלגא וכ"כ הרא"ש ועיקר ע"ל וכ"כ בתשובות מיי' לספר משפטים סימן מ"ב : **כתב** ג"י בס"פ חזקת (נד :) מסיקנא דתרעא מסתברא לטעמא וכל היכא דמייתי ולא יהיב טעמא בעלמא ירושת בנו הבכור מכולהו מרעתי דכולהו מרעתי מסתברא

מי שמת והוא חייב למלך כלום ממיני המסים המוטלים על הממון אין בנו הבכור נוטל פי שנים בנכסים וכ"כ הרמב"ן עכ"ל ועיין עוד שם :

רעט (ג) **האומר** על אחד שלא היינו מוחזקין בו בבנו שהוא בנו או אחיו או אחד משאר יורשין הרשויים לירשו וכו' כפ' יש נוחלין (קלד .) תנן האומר זה בני נחמן ובגמרא למאי הלכתא אמר רב יהודה אמר שמואל לירשו ולפטור את חשתו מן היסוד לירשו פשיטא לפטור את חשתו מן היסוד מיצטריכא ליה . ופי' ר"ח לירשו פשיטא . דאגו דלי בעי יהיב ליה אמתקה כי אמר נמי בני הוא ויירשני נחמן ואי משום נכסים הבאים לאחר מכאן ודלמי ניגו נחמן דהא ליכא למימר אגו . וכתב הרא"ש על זה כתב רבינו מאיר פליטה גדולה היא לומר כן שאם בא אדם ממדינת הים הוא וכתו ואמר זה בני שלא יירש חוקו הבן בנכסים שנפל לו לאחר מכאן ופירש הוא לירשו פשיטא דאמר דאמתי' דפרק האומר דאייתי לקמן פריך פשיטא ונס הר"ן כתב שהרשב"ץ הקשה על פי' הרשב"ם מדאמרינן לעיל בבריית האר ואזר ואמר עבדי הוא שיהו נחמן שלמא נחמן הכא לומר בני הוא ומדקתני סתמא משמע דאפילו בנכסים שנפלו לו לאחר מכאן נחמן דאי לא הוי ל"ל לפרושי שלא ונחמן הכא לומר בני הוא אפילו לנכסים שנפלו לו לאחר מכאן ומ"ש מקשיון פשיטא דכיון דלרבנן נחמן לומר זה בני בכור א צריך היכר זה וכ"ש לרבי יהודה דנפקא לן מדכתיב יכיר ה"ג לכ"ע נחמן לומר זה בני ע"ל ומשמע לפי טעם זה דאף לנכסים שיפלו לו כשהוא גוסס מהני מלי לאמר זה בני דלעיל בפרק עשרה יוחסין בין נכסים שיפלו לו לאחר מכאן לנכסים שיפלו לו כשהוא גוסס היינו לר"מ דסבר מלא מקנה דבר שלא בא לעולם כדמפורש התם אבל לדידן דקיי"ל דאין מלא מקנה דאל"כ נכסים שיפלו לו לאחר מכאן ושיפלו לו כשהוא גוסס שוין הם וכי היכי דמהימן להני מהימן להני ו"ש רבינו לפילו נכסים שיפלו כשהוא גוסס וכ"ג דעת הרמב"ם ז"ל שסתם וכתב בפ"ד מהלכות נחלות התומר זה בני וזה אחי לו זה אחי לו אחי מי שאמר היורשים תותו ואע"פ שהודה בנכסים שעיכו מוחזקים שהם קרובין אחרים בין שאמר כשהוא בריא בין שאמר כשהוא גוסס עכ"ל : (ב"ה) ומה שיש לדקדק ע"ז כתבתי בסימן רע"ז : (ג) **ואפי'** נשתתק ורמז שזהו היורש בודקין אותו כדרך שבודקין אותו לגיטין בפרק מי שהחזו (ד' עא .) וכבר נתבאר זה בסימן רע"ז

פרישה

כו' בב"ב דף קכ"ז אמר ר' אסי בכור שנטל חלק כפשוט ויתר אחי אמר רב פפי ויתר בכל הנכסים כולן קסבר יש לו לבכור קודם חלוקה מדאמיל בכא אחיל בכולהו ומסיק דהא דל"ף למר בפי' אימתי אלא בכור שאינו נוטל כלום בשלמא בחלק פשיטותו אבל בכור זוכין נכסי דיוסיו ולפשוט אחו לקמיס דרבא ס"ל לא עשה ולא כלום ופר"ח רב פפי סבר לא עשה כלום בשלמא בחלק פשיטותו וכ"ש בחלק פשוט אחיו אבל בחלק בכורה יפה מכר דיש לו לבכור קודם חלוקה עכ"ל ואיפסיקא הלכתא כרב פפי נמצא דא"ל לרשב"ם לפסק הלכה בחלק פשיטותו אינו יכול למכור ואיתן ומ"ר ול"ע כו' כ"כ שם התוס' עליו ו"ל ל"ף אחי ליהיה אלא נראה כו' וק"ל דאחמי לא הקשו התוס' לעיל מה אלא בשלמא מע"ג דלא אחי ליהיה אלא נראה לומר בני הוא אפילו לנכסים שנפלו לו לאחר מכאן אבל בחלק פשוט אחיו ליהיה אלא נראה לומר בני הוא אפילו לנכסים שנפלו לו לאחר מכאן ומ"ש מקשיון פשיטא דכיון דלרבנן נחמן לומר זה בני בכור א צריך היכר זה וכ"ש לרבי יהודה דנפקא לן מדכתיב יכיר ה"ג לכ"ע נחמן לומר זה בני ע"ל ומשמע לפי טעם זה דאף לנכסים שיפלו לו כשהוא גוסס מהני מלי לאמר זה בני דלעיל בפרק עשרה יוחסין בין נכסים שיפלו לו לאחר מכאן לנכסים שיפלו לו כשהוא גוסס היינו לר"מ דסבר אלא נראה לומר זה בני דלעיל בפרק עשרה יוחסין בין נכסים שיפלו לו לאחר מכאן לנכסים שיפלו לו כשהוא גוסס שוין הם וכי היכי דמהימן להני מהימן להני ו"ש רבינו לפילו נכסים שיפלו כשהוא גוסס וכ"ג דעת הרמב"ם ז"ל שסתם וכתב בפ"ד מהלכות נחלות התומר זה בני וזה אחי לו זה אחי לו אחי מי שאמר היורשים תותו ואע"פ שהודה בנכסים שעיכו מוחזקים שהם קרובין אחרים בין שאמר כשהוא בריא בין שאמר

רע"ו: ומ"ש ורמב"ם פירש שהיו נאמן מלא להוריכו נפסיס שהן עתה בידו לא שיבואו לו מה"כ ומ"מ הרמ"ם ז"ל כתב כסברא הרמשונה כבר נתבאר בסמוך:

(ג) **כתב** הרמב"ם היו מוחזקין בו שהוא אחיו או בן דודו ואמר אינו אחי ולא בן דודי אינו נאמן מכל נאמן על מי שהוא מוחזק בבנו לומר אינו בני ולא יירשנו אפילו אם יש לבן בנים אע"פ שאינו נאמן עליו לומר אינו בני לענין יוחסין ואין מחזיקין אותו ממזר על פיו נאמן הוא לענין ירושה ולא יירשנו:

(ד) אבל נאמן על מי שהוא מוחזק בבנו לומר אינו בני ולא יירשנו אפילו אם יש לבן בנים אע"פ שאינו נאמן עליו לומר אינו בני לענין יוחסין ואין מחזיקין אותו ממזר על פיו נאמן הוא לענין ירושה ולא יירשנו:

(ה) אמר זה בני וחזר ואמר עבדי אינו נאמן במה שאמר עבדי אפילו בתוך בדי דבור שאם היה עבדו לא היה קורהו תחילה בני ואפילו אם אינו משמשו אלא בבנו כך פירש רשב"ם ונראה דוקא לאחר כדי דיבור אבל חזר בו תוך כדי דבור נאמן אמר עבדי וחזר ואמר בני נאמן שמה שקראו עבדו רוצה לומר שמשמשו כעבד ונאמן אפילו אינו משמשו תשמיש של עבד אבל אם אמר עבדי זה ששוה כך וכך או כיוצא בזה שאין אומרים אותו אלא לעבד וחזר ואמר בני אינו נאמן אפילו משמשו כעבד שאם היה בנו לא היה אומר עליו כך ואם היה עובר על המכם ואמר בני וחזר ואמר עבדי נאמן שלא אמר תחילה בני אלא לפטרו מן המכם אמר עבדי וחזר ואמר בני אינו נאמן והרמ"ה כתב הא דמהימן בבית המכם כי חזר ואמר עבדי ה"מ דלא איתחזק אימיה בבת ישראל אבל איתחזק אימיה בבת ישראל לאו כל כמינה למימר עליה עבדי דבי חיטניה רחמנא אבריה כגון דאמר בני זה ממזר הוא דאיכא למימר אולודיה מחייבי כריתות אי נמי כגון דידוע דבר אתתיה הוא ואמר עליה דלאו בריה הוא והוה ליה ממזר ממילא אבל בעלמא לא מהימן והאי כיון דאיתחזק אימיה בבת ישראל לאו כל

(ו) **אמר** זה בני וכו'. מימרת דרבי יוחנן פרק י"ב (דף קכ"ז) ומן להקשות דהא בפרק י"נ דף קכ"ט פסק הלכתא כל תוך כ"ד כדיבור דמי לבד מעכו"ם וקידושין דכבר פרש"י שם דהיינו דהדר ביה בהדיא ואמר מוזרני בי אבל כשמדבר ג' דברים הסותרים זה את זה כגון מדה בחבל הן חסר הן יתר וכו' יש מהן תפוס לשון רחמנן וכו' וע"ש: ומה שאמר עבדי וחזר ואמר בני נאמן ואמר עבדי וחזר ואמר בני נאמן משמע של עבד. פירוש דמאחר דסוף סוף משמשו קרי ליה עבד אבל ברמב"ם פ"ד דאחלות כתב לף על פי שהוא משמשו כעבד נאמן שזה שאמר עבדי כלומר שהוא לי כעבד ותימה לפי זה מאי פריך בגמרא מדרבי יוחנן מדתניא היה משמשו כעבד ובא ואמר עבדי הוא וחזר ואמר בני הוא אינו נאמן דילמא התם במשמשו תשמיש של עבד לפיכך אינו נאמן ורבי יוחנן דקאמר נאמן בהיינו משמשו תשמיש של עבד אבל לרבינו אליעזר דפי' רשב"ם ניחא ול"ע: והרמ"ה כתב וכו'. פירוש למיודע ומ"ש מהא דכתב הרמב"ם לפיכך יש לבן בנים דאינו נאמן לענין יוחסין ואין מחזיקין אותו בעבד ובא ואמר עבדי הוא וחזר ואמר בני הוא אינו נאמן לענין ירושה ולא יירשנו ולפי"ז אין מחזיקין אותו בעבד נאמן לענין יוחסין ואין מחזיקין אותו לענין ירושה ולא יירשנו ואפשר לכיון שאין ירושה זה עבד אלא מלא מלא מ

נמען כיון דמתמחק מימיה בפת ישראל לאו כל כמיניה למחזוקי בפת שפחה שפיל לענין ירושה אבל בשומר כגי זה ממזר הוא התורה לממיעתו ומינו פוסל אף אמו להוליאה מחזקת יוחסין דמתחזק בה עד שיהיו אומר אלא שעברה עבירה הילכך נמען לענין ירושה ע"ג דאינו נמען לענין יחוס הכניס:

(ו) **כתב** הרמב"ם מי שהיתה לו שפחה וכו'. ויש מי שלא זילק בין כשרין לפסר העם לענין שלא ימכרו אותו אחיו בלבד • פירוש בדבר זה אבל בין כשרין לפסר העם לענין שלא יכנסו בקהל ובין כשרין לענין שלא יכנסו לקהל ובין כשרין לענין שלא יכנסו לקהל הכל מודים דכשרין הן ואחיו יכולין למכרו ויש מי שהורה שאפילו אחיו בלבד אין יכולין למכרו ויש מי שהורה שאפילו לירשו לא נחלוק בישראל פירוש דאפי' בכשר

ומ״ש רבינו בשם הר״י הלוי כך הם דברי הרמב״ם ז״ל בפ״ד מהלכות נחלות וכתב הר״ן פירוש שבח המגיע לכתפים תבואה הטומדת ליקלר אבל ליכא לפירושי כדברי מי שמפרש שבח שעשה בעמל כתפיו דאם כן הול״ל כי תיבעי לך בשבח שעשאו נכסים מלליהן ולמה ליה לשנויי ליגזע אלא ודאי כדכתיבנא ופסק רבינו בתיקו זה שהוא כחילו נפשטה הבעיא שאין החמרים יורשים וכן פסק הרמב״ם פ״ד מהל׳ נחלות וכתב ה״ה שהטעם מפני שזה ודאי והחמרים ספק וכל שני יורשים שהחד ודאי והשני ספק אין לספק כלום כמו שיתבאר :

כתב הרמ״ה היכא שנטל הספק עם אחיו שהודה לו בחלקו וקנה נכסים ממקום אחר ומת וכו׳ דברים תמוהים הם שהרי מה שכתב בסוף ומי ליתיה לממונא דהאי אחא דאודי בעיניה גבי דהאי ספק וכו׳ סותר למה שכתב בתחלה וש״ע (א) : (ב) **הרי** שיושב בנחלתו ואחין אלו חלק עמי וזה אמר ליה אינו מחיך עמי חלוק עמי אינו נאמן לומר שכבר מת אחיך ואני יורשו ואיני מכירך אלא אם כן מכירו ובא אחר ואמר לו אחיך אני חלוק עמי וזה אמר לו איני מכירך נאמן אפילו שיצא קול שיש לו אח במדינת הים : (ג) כל יורש שהוא ודאי יורש ויש אחד שהוא ספק אין ספק מוציא מידי ודאי והודאי נוטל הכל היו שניהם ספק חולקין : (ד) לפיכך מי שמת והניח בן ובת וטומטום אם הנכסים מרובים שדין הבנים לירש ובנות ליזון הבנים דוחין אותו אצל הנקבות ומיהו אינו ממעט חלק הנקבות אלא מוציאים תחילה מזונות לבנות עד שיבגרו

שבח שאינו מגיע לכתפים הוא של המעיד לבדו ופירש רשב״ם שבח המגיע לכתפים שטרח והשביח ושאין מגיע לכתפים כגון דיקלא ואלים ארעא ואסקא שירטון וה״ר יוסף הלוי פירש שבח המגיע לכתפים כגון ענבים העומדות ליבצר ושאין מגיע לכתפים כגון שעדיין צריכות לקרקע כתב הרמ״ה ז״ל היכא שנטל הספק עם אחיו שהודה לו בחלקו וקנה נכסים ממקום אחר ומת ולא הניח אלא הנכסים שקנה ממקום אחר דינא הוא דשקיל האי אחא דאודי ליה מהנהו נכסים כשיעור מאי דשקיל מריה דנכסים מחלקו ושארא פליג ליה בהדי שאר אחין הילכך היכא דשביק האי ספק נכסים ל״ש שבק הנהו נכסי גופייהו דשקיל מהאי אחא דאודי ליה ל״ש נפלו לו ממקום אחר ל״ש שביק שיעור נכסים דשקל מהאי לא שנא טפי מהכי דינא הוא דשקיל האי אחא דאודי מהנהו נכסים כשיעור מאי דיהיב ליה איהו מחולקיה ושארא פליג בשוה ואי לא שביק שיעור מאי דיהיב ליה שקיל אחא דאודי ליה כולי ממונא דשבק ואי ליתיה לממונא דהאי אחא דאודי בעיניה גבי דהאי ספק ולא ממונא דידיע דאתי מהמ״ה פלגי להו כולהו אחי לכולא ממונא בשוה ע״כ : (ג) הרי שיושב בנחלתו ובא אחד ואמר לו אחיך אני חלוק עמי וזה אמר לו איני מכירך נאמן אפילו שיצא קול שיש לו אח במדינת הים : (ג) כל יורש שהוא ודאי יורש ויש אחד שהוא ספק אין ספק מוציא מידי ודאי והודאי נוטל הכל היו שניהם ספק חולקין : (ד) לפיכך מי שמת והניח בן ובת וטומטום אם הנכסים מרובים שדין הבנים לירש ובנות ליזון הבנים דוחין אותו אצל הנקבות ומיהו אינו ממעט חלק הנקבות אלא מוציאים תחילה מזונות לבנות עד שיבגרו

שבח שאינו מגיע לכתפים הוא של המעיד לבדו ופירש רשב״ם שבח המגיע לכתפים שטרח והשביח ושאין מגיע לכתפים כגון דיקלא ואלים ארעא ואסקא שירטון וה״ר יוסף הלוי פירש שבח המגיע לכתפים כגון ענבים העומדות ליבצר ושאין מגיע לכתפים כגון שעדיין צריכות לקרקע כתב הרמ״ה ז״ל היכא שנטל הספק עם אחיו שהודה לו בחלקו וקנה נכסים ממקום אחר ומת ולא הניח אלא הנכסים שקנה ממקום אחר דינא הוא דשקיל האי אחא דאודי ליה מהנהו נכסים כשיעור מאי דשקיל מריה דנכסים מחלקו ושארא פליג ליה בהדי שאר אחין הילכך היכא דשביק האי ספק נכסים ל״ש שבק הנהו נכסי גופייהו דשקיל מהאי אחא דאודי ליה ל״ש נפלו לו ממקום אחר ל״ש שביק שיעור נכסים דשקל מהאי לא שנא טפי מהכי דינא הוא דשקיל האי אחא דאודי מהנהו נכסים כשיעור מאי דיהיב ליה איהו מחולקיה ושארא פליג בשוה ואי לא שביק שיעור מאי דיהיב ליה שקיל אחא דאודי ליה כולי ממונא דשבק ואי ליתיה לממונא דהאי אחא דאודי בעיניה גבי דהאי ספק ולא ממונא דידיע דאתי מהמ״ה פלגי להו כולהו אחי לכולא ממונא בשוה ע״כ : (ג) הרי שיושב בנחלתו ובא אחד ואמר לו אחיך אני חלוק עמי וזה אמר לו איני מכירך נאמן אפילו שיצא קול שיש לו אח במדינת הים : (ג) כל יורש שהוא ודאי יורש ויש אחד שהוא ספק אין ספק מוציא מידי ודאי והודאי נוטל הכל היו שניהם ספק חולקין : (ד) לפיכך מי שמת והניח בן ובת וטומטום אם הנכסים מרובים שדין הבנים לירש ובנות ליזון הבנים דוחין אותו אצל הנקבות ומיהו אינו ממעט חלק הנקבות אלא מוציאים תחילה מזונות לבנות עד שיבגרו

ומ״ש רבינו בשם הר״י הלוי כך הם דברי הרמב״ם ז״ל בפ״ד מהלכות נחלות וכתב הר״ן פירוש שבח המגיע לכתפים תבואה הטומדת ליקלר אבל ליכא לפירושי כדברי מי שמפרש שבח שעשה בעמל כתפיו דאם כן הול״ל כי תיבעי לך בשבח שעשאו נכסים מלליהן ולמה ליה לשנויי ליגזע אלא ודאי כדכתיבנא ופסק רבינו בתיקו זה שהוא כחילו נפשטה הבעיא שאין החמרים יורשים וכן פסק הרמב״ם פ״ד מהל׳ נחלות וכתב ה״ה שהטעם מפני שזה ודאי והחמרים ספק וכל שני יורשים שהחד ודאי והשני ספק אין לספק כלום כמו שיתבאר :

כתב הרמ״ה היכא שנטל הספק עם אחיו שהודה לו בחלקו וקנה נכסים ממקום אחר ומת וכו׳ דברים תמוהים הם שהרי מה שכתב בסוף ומי ליתיה לממונא דהאי אחא דאודי בעיניה גבי דהאי ספק וכו׳ סותר למה שכתב בתחלה וש״ע (א) : (ב) **הרי** שיושב בנחלתו ואחין אלו חלק עמי וזה אמר ליה אינו מחיך עמי חלוק עמי אינו נאמן לומר שכבר מת אחיך ואני יורשו ואיני מכירך אלא אם כן מכירו ובא אחר ואמר לו אחיך אני חלוק עמי וזה אמר לו איני מכירך נאמן אפילו שיצא קול שיש לו אח במדינת הים : (ג) כל יורש שהוא ודאי יורש ויש אחד שהוא ספק אין ספק מוציא מידי ודאי והודאי נוטל הכל היו שניהם ספק חולקין : (ד) לפיכך מי שמת והניח בן ובת וטומטום אם הנכסים מרובים שדין הבנים לירש ובנות ליזון הבנים דוחין אותו אצל הנקבות ומיהו אינו ממעט חלק הנקבות אלא מוציאים תחילה מזונות לבנות עד שיבגרו

(ג) **כך** יורש וכו׳ ומיהו אינו ממעט חלק הנקבות אלא מוציאין תחלה מזונו לבנות עד שיבגרו ומת״כ יתנו לטומטום כשיעור הזה . תימה דמאי קאמר אינו ממעט דבמרובים אין שם מיעוט ותו דמאי איכפת להו לבנות שם יוציאו למזונותם תחלה ולו שם יזון הטומטום עמהם מאחר שיש ליזה ולהן וכך הקשה ב״י ורמה לייעד דכיון דבמרובים אין מחייבים את הבנים להפריש חלק הבנות עד שיבגרו אלא יפרנסו הבנות מתחת ידם וכדתקן סוף פ׳ יש נוחלין שהבנות ניזונות על ידי הבנים אם כן עכשיו לאיכא טומטוס שזוחין אותו אלא הנקבות איכא פתחון פה לבנות לומר דשמא המרובים יתמעטו דאחר המיעוט גם כן יש להם דין מרובים ואם יהיה הטומטוס ניזון עמהם ע״י הבנים כבר תפסר שיתמעט חלק הבנות על ידי טומטוס זה שהוא ספק

(ג) **כך** יורש וכו׳ ומיהו אינו ממעט חלק הנקבות אלא מוציאין תחלה מזונו לבנות עד שיבגרו ומת״כ יתנו לטומטום כשיעור הזה . תימה דמאי קאמר אינו ממעט דבמרובים אין שם מיעוט ותו דמאי איכפת להו לבנות שם יוציאו למזונותם תחלה ולו שם יזון הטומטום עמהם מאחר שיש ליזה ולהן וכך הקשה ב״י ורמה לייעד דכיון דבמרובים אין מחייבים את הבנים להפריש חלק הבנות עד שיבגרו אלא יפרנסו הבנות מתחת ידם וכדתקן סוף פ׳ יש נוחלין שהבנות ניזונות על ידי הבנים אם כן עכשיו לאיכא טומטוס שזוחין אותו אלא הנקבות איכא פתחון פה לבנות לומר דשמא המרובים יתמעטו דאחר המיעוט גם כן יש להם דין מרובים ואם יהיה הטומטוס ניזון עמהם ע״י הבנים כבר תפסר שיתמעט חלק הבנות על ידי טומטוס זה שהוא ספק

(ד) **לפיכך** מי שמת והניח בן ובת וטומטום וכו׳ משנה בפ׳ (קמ :) הניח בנים ובנות שמת בן ומת הטומטום וכו׳ משנה בפ׳ מי שמת (קמ :) הניח בנים ובנות וטומטום בזמן שהנכסים מרובים הזכרים דוחין אותו אצל הנקבות דוחות אותו אצל הזכרים : ומ״ש ומיהו אינו ממעט חלק הנקבות וכו׳ כלומר דברפ״ק הפרק הנזכר (קלט :) אהא דתנן מי שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסים מרובים הבנים יירשו והבנות יזונו הנכסים מועטים הבנות יזונו והבנים יטולו על הפתחים מפרש בגמ׳ כמה הן מרובים כל זיונו מהן ולו ולו עד שיבגרו הם מרובין פחות מכאן הרי אלו מועטין ואי ליכא לאלו ולאלו עד שיבגרו שקלי בנות לכולהו

דרכי משה

רפ (א) וכ״ג דראש דבריו אמת ומיירי שהיו לו נכסים דאתי מחמת נכסים שלקח מאביו ולכן כתב בסוף דבריו ולא ממונא דידיע דאתי מחמתיה כו׳ דמשמע דכה״ג מיירי ברישא כנ״ל · כתב בת״ה סימן שמ״ט ראובן שיצא בנו למד״ה ואין יודעין אם הוא חי ובאין אחי ראובן לירד לנחלה אין יורדין דמוקמינן לבן ראובן בחזקת שהוא עדיין חי אבל אם הלך ראובן עם אשתו למד״ה לא חיישינן שמא נולדו לו בנים שם אע״ג דרוב נשים יולדות וע״ש שהאריך בזה ובתשובת הרא״ש כלל פ״ו סימן ט׳ האריך בדין זה וע״ל ריש סימן רפ״ד

פרישה

סוף של המעיד לבדו מע״ג דבעלמא בגמרא בתיקו וכמו שלכתוב בסמוך מעפ״כ פסק רבינו כחילו נפשט שאין החמרים יורשים מפני שזה ודאי והחמרים ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי כמ״ש רבינו בסמוך ס״מ וב״י : ופירש רשב״ם שבח כו׳ ל״ל שטרח ועשקה בעמל ובכתפיו : ומאין מגיע כו׳ כן הוא גירסת רשב״ם בגמרא בעי רבא שבח שעשאו נכסים מלליהן מהו בשבח המגיע לכתפים לא תיבעי לך דכי נפלו לו נכסים ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון דיקלא ואלים ארעא ואסיק שירטון ופי׳ רשב״ם דיקלא ואלים דקל קטן ועשקה גדול ארעא ואסקא שרטון ר״ל שלא זבלה ואסקא עפר ואדוה מאליה וו״ל ר״ן פ׳ י״ב דמסקא שירטון שהביא כיבר הבין וקש ממקום אחר כשעבר על שדה זו ועשקה זבל ומדבלה שדה והשביחה בכך וכל אלו הוא שבח דממילא והא לא אמר שלפיפי והוא תמרי וכיוצא בו דהוי רבותא טפי דלשעבי שאינו כלליל סימן רע״מ דודאי כאן לא שייך לאלק בין משעבי שאינו מגיע לכתפים כלל משעבי שאינו מגיע לכתפים כלל לשעל דשקיל מספק היינו משום לשעיל דמייר כשהביאו כדי שיעורים או טפי אבל לא נהירא לי כי מי שברויא בשברת כזו בין הוא שיעורים או לא הוא שאינו מגיע לכתפים כגון ענבים ותאנים בזמן שהנכסים מרובים הבנים יירשו והבנות יזונו הנכסים מועטים הבנות יזונו והבנים יטולו על הפתחים מפרש בגמ׳ כמה הן מרובים כל זיונו מהן ולו ולו עד שיבגרו הם מרובין פחות מכאן הרי אלו מועטין ואי ליכא לאלו ולאלו עד שיבגרו שקלי בנות לכולהו

דרישה

סוכו מיהו נלמד מלוגתא ר״י ורבנן דסמ״ג ס״ל דר״י מיירי דוקא בלומר שלכתוב בסמוך מעפ״כ פסק רבינו כחילו נפשט שאין החמרים יורשים מפני שזה ודאי והחמרים ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי כמ״ש רבינו בסמוך ס״מ וב״י : ופירש רשב״ם שבח כו׳ ל״ל שטרח ועשקה בעמל ובכתפיו : ומאין מגיע כו׳ כן הוא גירסת רשב״ם בגמרא בעי רבא שבח שעשאו נכסים מלליהן מהו בשבח המגיע לכתפים לא תיבעי לך דכי נפלו לו נכסים ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון דיקלא ואלים ארעא ואסיק שירטון ופי׳ רשב״ם דיקלא ואלים דקל קטן ועשקה גדול ארעא ואסקא שירטון ר״ל שלא זבלה ואסקא עפר ואדוה מאליה וו״ל ר״ן פ׳ י״ב דמסקא שירטון שהביא כיבר הבין וקש ממקום אחר כשעבר על שדה זו ועשקה זבל ומדבלה שדה והשביחה בכך וכל אלו הוא שבח דממילא והא לא אמר שלפיפי והוא תמרי וכיוצא בו דהוי רבותא טפי דלשעבי שאינו כלליל סימן רע״מ דודאי כאן לא שייך לאלק בין משעבי שאינו מגיע לכתפים כלל משעבי שאינו מגיע לכתפים כלל לשעל דשקיל מספק היינו משום לשעיל דמייר כשהביאו כדי שיעורים או טפי אבל לא נהירא לי כי מי שברויא בשברת כזו בין הוא שיעורים או לא הוא שאינו מגיע לכתפים כגון ענבים ותאנים בזמן שהנכסים מרובים הבנים יירשו והבנות יזונו הנכסים מועטים הבנות יזונו והבנים יטולו על הפתחים מפרש בגמ׳ כמה הן מרובים כל זיונו מהן ולו ולו עד שיבגרו הם מרובין פחות מכאן הרי אלו מועטין ואי ליכא לאלו ולאלו עד שיבגרו שקלי בנות לכולהו

דרכי משה

רפ (א) וכ״ג דראש דבריו אמת ומיירי שהיו לו נכסים דאתי מחמת נכסים שלקח מאביו ולכן כתב בסוף דבריו ולא ממונא דידיע דאתי מחמתיה כו׳ דמשמע דכה״ג מיירי ברישא כנ״ל · כתב בת״ה סימן שמ״ט ראובן שיצא בנו למד״ה ואין יודעין אם הוא חי ובאין אחי ראובן לירד לנחלה אין יורדין דמוקמינן לבן ראובן בחזקת שהוא עדיין חי אבל אם הלך ראובן עם אשתו למד״ה לא חיישינן שמא נולדו לו בנים שם אע״ג דרוב נשים יולדות וע״ש שהאריך בזה ובתשובת הרא״ש כלל פ״ו סימן ט׳ האריך בדין זה וע״ל ריש סימן רפ״ד

פרישה

סוף של המעיד לבדו מע״ג דבעלמא בגמרא בתיקו וכמו שלכתוב בסמוך מעפ״כ פסק רבינו כחילו נפשט שאין החמרים יורשים מפני שזה ודאי והחמרים ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי כמ״ש רבינו בסמוך ס״מ וב״י : ופירש רשב״ם שבח כו׳ ל״ל שטרח ועשקה בעמל ובכתפיו : ומאין מגיע כו׳ כן הוא גירסת רשב״ם בגמרא בעי רבא שבח שעשאו נכסים מלליהן מהו בשבח המגיע לכתפים לא תיבעי לך דכי נפלו לו נכסים ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון דיקלא ואלים ארעא ואסיק שירטון ופי׳ רשב״ם דיקלא ואלים דקל קטן ועשקה גדול ארעא ואסקא שירטון ר״ל שלא זבלה ואסקא עפר ואדוה מאליה וו״ל ר״ן פ׳ י״ב דמסקא שירטון שהביא כיבר הבין וקש ממקום אחר כשעבר על שדה זו ועשקה זבל ומדבלה שדה והשביחה בכך וכל אלו הוא שבח דממילא והא לא אמר שלפיפי והוא תמרי וכיוצא בו דהוי רבותא טפי דלשעבי שאינו כלליל סימן רע״מ דודאי כאן לא שייך לאלק בין משעבי שאינו מגיע לכתפים כלל משעבי שאינו מגיע לכתפים כלל לשעל דשקיל מספק היינו משום לשעיל דמייר כשהביאו כדי שיעורים או טפי אבל לא נהירא לי כי מי שברויא בשברת כזו בין הוא שיעורים או לא הוא שאינו מגיע לכתפים כגון ענבים ותאנים בזמן שהנכסים מרובים הבנים יירשו והבנות יזונו הנכסים מועטים הבנות יזונו והבנים יטולו על הפתחים מפרש בגמ׳ כמה הן מרובים כל זיונו מהן ולו ולו עד שיבגרו הם מרובין פחות מכאן הרי אלו מועטין ואי ליכא לאלו ולאלו עד שיבגרו שקלי בנות לכולהו

דרישה

סוכו מיהו נלמד מלוגתא ר״י ורבנן דסמ״ג ס״ל דר״י מיירי דוקא בלומר שלכתוב בסמוך מעפ״כ פסק רבינו כחילו נפשט שאין החמרים יורשים מפני שזה ודאי והחמרים ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי כמ״ש רבינו בסמוך ס״מ וב״י : ופירש רשב״ם שבח כו׳ ל״ל שטרח ועשקה בעמל ובכתפיו : ומאין מגיע כו׳ כן הוא גירסת רשב״ם בגמרא בעי רבא שבח שעשאו נכסים מלליהן מהו בשבח המגיע לכתפים לא תיבעי לך דכי נפלו לו נכסים ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון דיקלא ואלים ארעא ואסיק שירטון ופי׳ רשב״ם דיקלא ואלים דקל קטן ועשקה גדול ארעא ואסקא שירטון ר״ל שלא זבלה ואסקא עפר ואדוה מאליה וו״ל ר״ן פ׳ י״ב דמסקא שירטון שהביא כיבר הבין וקש ממקום אחר כשעבר על שדה זו ועשקה זבל ומדבלה שדה והשביחה בכך וכל אלו הוא שבח דממילא והא לא אמר שלפיפי והוא תמרי וכיוצא בו דהוי רבותא טפי דלשעבי שאינו כלליל סימן רע״מ דודאי כאן לא שייך לאלק בין משעבי שאינו מגיע לכתפים כלל משעבי שאינו מגיע לכתפים כלל לשעל דשקיל מספק היינו משום לשעיל דמייר כשהביאו כדי שיעורים או טפי אבל לא נהירא לי כי מי שברויא בשברת כזו בין הוא שיעורים או לא הוא שאינו מגיע לכתפים כגון ענבים ותאנים בזמן שהנכסים מרובים הבנים יירשו והבנות יזונו הנכסים מועטים הבנות יזונו והבנים יטולו על הפתחים מפרש בגמ׳ כמה הן מרובים כל זיונו מהן ולו ולו עד שיבגרו הם מרובין פחות מכאן הרי אלו מועטין ואי ליכא לאלו ולאלו עד שיבגרו שקלי בנות לכולהו

ספק היכך מוליתין תחלה מזונות לבנות עד שיבגרו ומח"כ יתנו לטומטום כשיעור הזה להשתא אם יתמעט לחיזה מכם חלקו יתמעט לו לבדו וזהו שאמר רבינו ומיהו מיהו ממעט חלק הנקבות וכו' וע' בחכן העזר סי' קי"ב: ומ"ש ואם הנכסים מועטים וכו' עד טומטוס חלק עם הנכים ממה נפשך. מיכח למידק דהוה ליה לפרש גם כאן דטומטוס שלשה חלקים פלגא מח"כ ואידך פלגא הוה ליה ממון המוטל בספק וחולקין כדאמרי' בפרק הערל (פג:) אין לו כלום במקום בן דהוי ודאי ואינו ספק ואין ספק מוליא מידי ודאי ובמקום בת יש לו כל היכא שאינו ממעט מזונותיה וח"מ מיהו יודע מאין לו לחלק בהנדרוגינוס בין במקום בן לבמקום בת לענין ירושה דכיון דמעשה בריה בפני עלמו הוא אין לו כלום במקום בן במקום בת כמי שאין לו היה רשוי להיות לו כלום ועוד דבפ' מי שמת (קמ:) משמע שדין הנדרוגינוס שוה לדין טומטוס לענין ירושה במקום בן או במקום בת וכ"פ הרמב"ם בפ"ו מהלכות נחלות ולפירוש דברי רבינו לריך עיון (ב) **ומ"ש** ואם אין שם אלא טומטוס ואנ"ג דבסמוך חילק רבינו בין טומטוס להנדרוגינוס לענין ירושה לענין זה משמע ליה שהם שוים דהא לא נפקי מכלל ובן אין לו עיון עליו: (ו) **וספק** ובכא בנכסי יבם

שיבגרו ואחר כך יתנו לטומטום כשיעור הזה ואם הנכסים מועטין שדין הבנות להיות נזונות ואין לבנים כלום הבנות דוחות אותו אצל הבנים ואין לו כלום ואם יש מותר משיעור מזון הבנות עד שיבגרו נוטל בו חלק עם הבנים ממה נפשך ואם אין שם אלא טומטום ובת והנכסים מרובים יטול הטומטום שלשה חלקים פלגא שקיל ממה נפשך אידך פלגא שמא זכר הוא ויש לו ליטול הכל הילכך היה ממון המוטל בספק וחולקין אותו החצי ואם הנכסים מועטים אין לטומטום כלום ואם אין שם אלא טומטום ובן והנכסים מועטים יטול הטומטום שלשה חלקים פלגא ממה נפשך ואידך פלגא שמא נקבה הוא ויש לו ליטול הכל הילכך הוי ליה ממון המוטל בספק וחולקין ואם הנכסים מרובין הטומטום נזון ולא יירש: (ה) בד"א בטומטום אבל באנדרוגינוס דבריה (בפ"ע) הוא אם הוא עם הבן אין לו כלום לא שנא אם הנכסים מרובין לא שנא מועטין ואם הוא עם הבת אם הנכסים מרובין יורש עמה ואם הן מועטין אינו נזון עמה ואם אין שם אלא הוא יטול הכל: (ו) וספק וסבא בנכסי יבם ושאר ספיקות שבהן כתבתי בספר

דרכי משה

רמ"ד בדין זה ושם מדין נפקד שהיה בידו ירושה של ראובן והמלך תפסו עד שהוצרך ליתן לשמעון וע"ש: (ב) ואין בתמיהתו כלום דלגבי בן מן הדין דאין לו כלום מאהר דברית בפני

דרישה

בנכסים מרובים ויטלו כל הנמלה לרשותן ויתנו להן מזונות עד שיבגרו כ"ש לפי שאינו ודאי שלא יגיע הנמלה כ"ש למזון הבנות שוודאות לגמרי לו לא יקבלו הבנים והטומטוס כלום ואם יהיה בהנמלה כשיעור מזון הבנות והטומטוס לזו יטלו הבנות מלקן ברשם וכשיעור מזון הטומטוס יפלקו הבנים שמו ולא יטול הטומטוס כלום דלמדינן שמא הוא בן וגם לא יטלו הבנים כולו בידם ויאמרו מנאמן נפרנס תחתך עד כלות מזונו כשיעור כי יאמר הטומטוס מיני רוצה שתהיו אתם מפוטרופסים שלי וגוטל חלקו בידו מאיתו שיעור מ"ב וס"ס אם לא יאמר חלא כאני שיעור פרנסתו עד שיעור בגרות לו יותר משיעור זה כל שלא נאמר גם לכ"ע מבנים כשיעור חלק דהטומטום לו בנות וכסי חלעת דברי רבינו ומיהו מיהו ממעט כו' חלא כך עושין מוליתין וכו' ואין כוונתו למוליתין ונותנין מזונו לבנות חלא כ"ל בוקעין בנמלה ומשפרין לותם כמה שיאמר אחר שבאו להוליא למזונות בנות גם מ"ב חח"ו ואח"כ יתנו לטומטום כשיעור הזה מיבי כ"ל שיתנו לו חלא שמשערין אמר שאם יתנו לו כמה יאמר ו"ם ואם הנכסים מועטים כ"ל ואם לאחר שנאנו לשער הנמלה ירצה שהנכסים מועטים כו' לזו בנות דומות כו' ואם ירצה שיהיה מותר כו' עד שיגיע לכ"ש מהנכסים כשיעור חלק מ' מהבנות והטומטוס לא סולכך לכתוב שדינו הוא מבואר והוא בכלל מ"ב פחלה שהנכסים יעלו כיכל בידם ומוליתין לבנות וגם לטומטוס מזונות עד שיבגרו ווזק שהוא נתייאב ככל: (ה) אבל בהנדרוגינוס כו' כתב בי"ט טעמו דהוי בן ודאי והנדרוגינוס ספק ואין ספק מוליא מידי ודאי כו' ע"ש חל תעשה ברל"ל שם ל"ל לרבינו דהנדרוגינוס הוי ספק שהשניות כ"ר כאן ובי"ד סימן ס"ו להנדרוגינוס בריה בפני עלמו הוא ל"ל דלגבי בן שהוא נקרא הוא ספק ואין ל"ל שסייס בשוס דבריו וכן פסק הרמב"ם כו' אין לריס כלל להרמב"ם לטעמיס לזיל דס"ל בכל לוקחת להנדרוגינוס ספק הוא וכמבואר בי"ד סימן ס"ל ולהכי ודאי לא שני ליה בין טומטוס להנדרוגינוס אבל רבינו ס"ל דבריה בפני עלמו הוא שיטו גדול וכמ"ש בפרישה מילחת בטעמא וק"ל: דקיי"ל

מוטל בספק כיון שצריך ליתן מזונות לבנות בהשטוא ולכאורה נרחה לומר דבאנו ג' מלקים לוקח מיירי בשכבר סולימו למזון הבנות אבל זה דוחק לכ"ע. ויותר נראה לומר שאם וכו הוא ויטול כל שכבר כתבתי ל' שהדין בבנים ובנות ובנכסים מרובים דהבנים לוקחין כל הנכסים מלא וסם מפרנסין הבנות מידם ודאי בתידך פלגא שהשייסי הוא שקבת טוענת שבת אתה ולקחת אתה פלגא שני הוא [והטומטוס טוען שוכר אני] ואתי מלקח מוחך על שתבוא לכך מילקין דהקבינית לוקחת שבת מאבזו לרשותה ותידך שקיל טומטוס לרשותיה וכי לא יגיע הקבינית כוס כדי מזונות שבת עד שתבוא יון לה הטומטוס מזיכלה וס הקבינית והילך וק"ל: (ה) אבל אנדרוגינוס דבריה הוא בן הוא כם"ל ול"ל דבריה בפ"ע הוא לכן כשהוא עם הבן אין לו כלום לפי שיהוא מן התורה סיא לבן ממלא יורש ודאי ואנדרוגינוס מיהו יהוא בודאי אחוא בן לכן מיהו יורש עמו וכ"ת מלבתי לריכין ליתן לו מזונות ומאחי אין לו כלום ול"ל דוקא בתר טעמא דמולוייתא לבן יורש הכל ואם לא שיבגרו עד שיגדלו ויהיו לו מזונות לבנות עד שיבגרו אתם ולא לאחיו משום תנאי כתובה ותקנת חו"ל היא ולאחיו לזוזייתא וע"כ לא תקנו חלא לגבי בת ולפיכך לפי שאין לריכה לאחיו על הפתחים אבל זה אנדרוגינוס דלד זכרות יש בו יכול לאחיו על הפתחים ולפיכך לא תקנו גבוה מזונות כמו בנכסים מועטים דהבנות יזונו והבנים יפתחים וק"ל: ומ"ש ואם הוא עם הבת אין לה אלא מזונות עד שיבגרו ואח"כ אם לא נתנדרוגינוס אלא בת אם הוא עם הבת יורש עמה ואם הוא עם הבן אין לו כלום ואפי' ב"י דאמאי אין לו כלום הא בת"ל אם אין לו בן הבת יורשת כל נכסי אבי

בספר אבן העזר : (י) **נפל הבית עליו ועל אמו יורשי הבן בנון אחיו מאביו אומרים האם מתה תחילה והבן יורשה ואנחנו נירש אותו ויורשי האם אומרים הבן מת תחילה ואין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מן האב מעמידים הנכסים בחזקת יורשי האם ל״ש אם היה לה עוד בן מאיש אחר לא שנא אין לה בן באיש אחר :** (יא) **נפל הבית עליו ועל בן בתו אם מת האב תחילה יירשנו בן בתו ומוריש לקרוביו שהן אחיו מאביו ואם בן בתו מת תחילה הנכסים של יורשי האב שאין האיש יורש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מאביו וכתב הרמב״ם ז״ל שיורשי האב חולקין עם יורשי הבן וה״ר ישעיה כתב שמעמידין הנחלה בחזקת יורשי האב וא״א הרא״ש ז״ל כתב בתשובה להעמיד דברי הרמב״ם ברוחק ודברי ה״ר ישעיה מרווחין ביותר :** (יב) **וכן הדין אם נשבה האב ומת בשביה ומת בן בתו כאן או שנשבה בן בתו ומת בשביה ומת אבי אמו כאן ואינו ידוע איזה מת קודם :** (יג) **נפל הבית עליו ועל אביו או על אחד ממוריש‌יו והיה על הבן שטר חוב ואין לו לפרוע אלא מאלו הנכסים שראוי לירש יורשי האב אומרים הבן מת תחילה ולא ירש כלום ולא יגבה מאלו הנכסים שראוי לירש ובעל חוב אומר האב מת תחילה והנכסים בחזקת יורשי האב על בעל חוב להביא ראיה שמת האב תחילה ואם לאו לא יטול :**

השומר

נפל הבית כתב הרמב״ם ז״ל בפ״ו מהלכות נחלות נפל הבית עליו ועל אמו ועל בן בתו ומת הבן בתו ואחר כך מתו אמו ואביו הרי אלו יורשי הבן בתו ואין יורשי האם יורשין אותו שהרי הבן בתו מת תחלה ולא ירשו אמו ואביו ואחר כך מתו אמו ואביו הרי אלו יורשי האם ואין יורשי הבן יורשין אותם שהרי האם מתה תחלה ולא ירשו בתו ואחר כך מתו אמו ואביו הרי אלו יורשי הבן ואין יורשי האם יורשין אותם שהרי הבן מת תחלה ולא ירשו אמ

רפא (ע) **האומר** איש פלוני בני לא יירשני וכו' · משנה פרק י"ב ופירושו משום דמתנה על מה שכתוב בתורה לכל בן

בין הבנים התורה נתנה רשות לאב להרבות למחד או להמעיט לכל מי שירצה ברצונו לירשו מלכתיב וכיה ביום הקמילו את בניו יכול לאפילו אחד מהן בכור ת"ל לא יוכל לבכר ודוקא חלק בכורתו אבל חלק פשיטותו יכול להמעיל דאחלק פשיטות כולן שוין: ואפילו

רפא (ע) **האומר** איש פלוני בני לא יירשני בני בכורי לא יטול פי שנים לא אמר כלום ובן אם אמר בתי תירשני ויש לו בן או שאמר לאיש נכרי או אפילו על אחיו יירשני והוא יש לו בת לא אמר כלום שאינו יכול להוריש מי שאינו ראוי לירש ולא לעקור הנחלה ממי שראוי לירש: (פ) אבל אם היו לו בנים רבים ואמר על אחד מהם שיירש הכל או שריבה לאחד ומיעט לאחר וכן אם יש לו בנות רבות ואמר על אחת שתירש הכל או שריבה לאחת ומיעט לאחרת דבריו קיימים בד"א בלשון ירושה שאמר פלוני בני יירש הכל או יירש כך וכך אבל אם אמר פלוני לא יירש לא אמר כלום וכתב הרמ"ה אי נמי אמר פלוני לא יירש אלא כך וכך א"נ אמר ראובן בני יירש חלקו וחלק שמעון לא אמר כלום דלאו כל כמיניה לאורותי חלקיה לאחריני וכמאן דאמר לא יירש שמעון דמי וכן היכא דתליא לירושה דראובן בלא יירש דשמעון כגון שאמר לא יירש שמעון אלא ראובן לאו כלום הוא והני מילי דתליא נחלת ראובן בהעברת נחלת שמעון כדאמרי' אבל אם אמר ראובן בני יירשני או יירש כל נכסי ולא יירש שמעון כלום כיון דלא תליא לירושת ראובן בלא יירש דשמעון דבריו קיימים דכיון דאמר ראובן בני יירש קנה ודקאמר שמעון לא יירש מילתא באפי נפשיה הוא וכמאן דליתיה דמי עד כאן: (ג) בד"א בפשוטים אבל בבכור אינו יכול להעביר מחלק בכורתו כלום להוריש לשום אדם ואפילו לאחד מן האחין: (ד) ואין חילוק בכל זה בין בריא לשכיב מרע לדעת ר"ח אבל רב האי ורב אלפס פסקו דוקא בשכיב מרע יכול לשנות בלשון ירושה אבל בריא לא מהני לפיכך אם ריבה לאחד ומיעט לשני בלשון ירושה דבריו בטלים ותשאר הירושה בחזקתה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל: (ה) והיכא שיש לו בכור וריבה לאחד בלשון ירושה כגון שאמר פלוני בני יירש כך וכך או שהשוה להם הבכור כתב ה"ר יוסף הלוי כשם שדבריו בטלים אצל הבכור כך הן בטלים אצל הפשוטין אלא חולקין הכל בשוה כאילו לא אמר כלום שהרי אותן שריבה להן צריכין למלאות לבכור פי שנים מאותו הריבוי שריבה להן נמצא שבטלה הצוואה שהרי נפחתה להם ממה שצוה וכיון שבטלה מכללה חזרה הירושה לעיקר הדין שיטול הבכור פי שנים והשאר יחלקו בשוה ע"כ וי"א שחלוקת הפשוטים קיימת ומקבצים מכולן כפי החשבון ומשליטים לבכור לפי שהבכור עם האחין בזה כדין ב"ח שנוטל מהם כפי חשבון מה שנותן להן אביהן וכן דעת א"א הרא"ש ז"ל:

בד"א

רפא (ע) **האומר** איש פלוני בני לא יירשני בני בכורי לא יטול פי שנים לא אמר כלום מבואר במשנה בפרק יש נוחלין (קכו:) האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא יירשני בני בכורי לא יטול פי שנים לא אמר כלום מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה: ומ"ש וכן אם אמר בתי תירשני ויש לו בן כן אמר לאיש נכרי או אפילו על אחיו פלוני בני לא יירשני בני בכורי לא יטול פי שנים לא אמר כלום שאינו יכול להוריש מי שאינו ראוי לירש ולא לעקור הנחלה ממי שראוי לירש: (פ) אבל אם היו לו בנים רבים ואמר על אחד מהם שיירש הכל או שריבה לאחד ומיעט לאחר וכן אם יש לו בנות רבות ואמר על אחת שתירש הכל או שריבה לאחת ומיעט לאחרת דבריו קיימים בד"א בלשון ירושה שאמר פלוני בני יירש הכל או יירש כך וכך אבל אם אמר פלוני לא יירש לא אמר כלום וכתב הרמ"ה אי נמי אמר פלוני לא יירש אלא כך וכך א"נ אמר ראובן בני יירש חלקו וחלק שמעון לא אמר כלום דלאו כל כמיניה לאורותי חלקיה לאחריני וכמאן דאמר לא יירש שמעון דמי וכן היכא דתליא לירושה דראובן בלא יירש דשמעון כגון שאמר לא יירש שמעון אלא ראובן לאו כלום הוא והני מילי דתליא נחלת ראובן בהעברת נחלת שמעון כדאמרי' אבל אם אמר ראובן בני יירשני או יירש כל נכסי ולא יירש שמעון כלום כיון דלא תליא לירושת ראובן בלא יירש דשמעון דבריו קיימים דכיון דאמר ראובן בני יירש קנה ודקאמר שמעון לא יירש מילתא באפי נפשיה הוא וכמאן דליתיה דמי עד כאן: (ג) בד"א בפשוטים אבל בבכור אינו יכול להעביר מחלק בכורתו כלום להוריש לשום אדם ואפילו לאחד מן האחין: (ד) ואין חילוק בכל זה בין בריא לשכיב מרע לדעת ר"ח אבל רב האי ורב אלפס פסקו דוקא בשכיב מרע יכול לשנות בלשון ירושה אבל בריא לא מהני לפיכך אם ריבה לאחד ומיעט לשני בלשון ירושה דבריו בטלים ותשאר הירושה בחזקתה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל: (ה) והיכא שיש לו בכור וריבה לאחד מן האחין בלשון ירושה כגון שאמר פלוני בני יירש כך וכך או שהשוה להם הבכור כתב ה"ר יוסף הלוי כשם שדבריו בטלים אצל הבכור כך הן בטלים אצל הפשוטין אלא חולקין הכל בשוה כאילו לא אמר כלום שהרי אותן שריבה להן צריכין למלאות לבכור פי שנים מאותו הריבוי שריבה להן נמצא שבטלה הצוואה שהרי נפחתה להם ממה שצוה וכיון שבטלה מכללה חזרה הירושה לעיקר הדין שיטול הבכור פי שנים והשאר יחלקו בשוה ע"כ וי"א שחלוקת הפשוטים קיימת ומקבצים מכולן כפי החשבון ומשליטים לבכור לפי שהבכור עם האחין בזה כדין ב"ח שנוטל מהם כפי חשבון מה שנותן להן אביהן וכן דעת א"א הרא"ש ז"ל:

בד"א

כתב רמ"ה ז"ל אם אמר פלוני בני לא יירש הכל או יירש כך וכך או אם אמר פלוני בני לא יירשני אלא כך וכך הרי זה כאומר בתי תירשני ויש לו בן או שאמר לאיש נכרי או אפילו על אחיו פלוני בני לא יירשני בני בכורי לא יטול פי שנים לא אמר כלום ואפילו הכי אם אמר בתי תירשני ויש לו בן או שאמר לאיש נכרי או אפילו על אחיו פלוני בני לא יירשני בני בכורי לא יטול פי שנים לא אמר כלום שאינו יכול להוריש מי שאינו ראוי לירש ולא לעקור הנחלה ממי שראוי לירש: (פ) אבל אם היו לו בנים רבים ואמר על אחד מהם שיירש הכל או שריבה לאחד ומיעט לאחר וכן אם יש לו בנות רבות ואמר על אחת שתירש הכל או שריבה לאחת ומיעט לאחרת דבריו קיימים בד"א בלשון ירושה שאמר פלוני בני יירש הכל או יירש כך וכך אבל אם אמר פלוני לא יירש לא אמר כלום וכתב הרמ"ה אי נמי אמר פלוני לא יירש אלא כך וכך א"נ אמר ראובן בני יירש חלקו וחלק שמעון לא אמר כלום דלאו כל כמיניה לאורותי חלקיה לאחריני וכמאן דאמר לא יירש שמעון דמי וכן היכא דתליא לירושה דראובן בלא יירש דשמעון כגון שאמר לא יירש שמעון אלא ראובן לאו כלום הוא והני מילי דתליא נחלת ראובן בהעברת נחלת שמעון כדאמרי' אבל אם אמר ראובן בני יירשני או יירש כל נכסי ולא יירש שמעון כלום כיון דלא תליא לירושת ראובן בלא יירש דשמעון דבריו קיימים דכיון דאמר ראובן בני יירש קנה ודקאמר שמעון לא יירש מילתא באפי נפשיה הוא וכמאן דליתיה דמי עד כאן: (ג) בד"א בפשוטים אבל בבכור אינו יכול להעביר מחלק בכורתו כלום להוריש לשום אדם ואפילו לאחד מן האחין: (ד) ואין חילוק בכל זה בין בריא לשכיב מרע לדעת ר"ח אבל רב האי ורב אלפס פסקו דוקא בשכיב מרע יכול לשנות בלשון ירושה אבל בריא לא מהני לפיכך אם ריבה לאחד ומיעט לשני בלשון ירושה דבריו בטלים ותשאר הירושה בחזקתה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל: (ה) והיכא שיש לו בכור וריבה לאחד מן האחין בלשון ירושה כגון שאמר פלוני בני יירש כך וכך או שהשוה להם הבכור כתב ה"ר יוסף הלוי כשם שדבריו בטלים אצל הבכור כך הן בטלים אצל הפשוטין אלא חולקין הכל בשוה כאילו לא אמר כלום שהרי אותן שריבה להן צריכין למלאות לבכור פי שנים מאותו הריבוי שריבה להן נמצא שבטלה הצוואה שהרי נפחתה להם ממה שצוה וכיון שבטלה מכללה חזרה הירושה לעיקר הדין שיטול הבכור פי שנים והשאר יחלקו בשוה ע"כ וי"א שחלוקת הפשוטים קיימת ומקבצים מכולן כפי החשבון ומשליטים לבכור לפי שהבכור עם האחין בזה כדין ב"ח שנוטל מהם כפי חשבון מה שנותן להן אביהן וכן דעת א"א הרא"ש ז"ל:

בד"א

כתב נימוקי יוסף מהא דר"י בן ברוקה בשם הריטב"ץ נראים הדברים דלוקא במחלק כל נכסיו לאחד לא במקנה שאם לא כן מצינו מתנה במקנת שעיקה קניין כשאמר בלשון ירושה בני שלוני לירשו ואפי' בלשון מתנה לו תלי נכסי לך וזו לא שמענו בכל התלמוד אלא ודאי כדאמרן עכ"ל:

וכתב הרמ"ה ז"ל אמר פלוני לא יירש אלא כך וכך ז"ל אמר רחובן בני יירש חלקו וחלק שמעון לא אמר כלום וכו' וכן היכא דתלה לירושה דרחובן וכו' וה"מ דתלה לה בחלת רחובן בהעברת נחלת שמעון כדאמרינן לגבי מ"ם אמר רחובן בני יירשני אי יירש כל נכסי ולא יירש שמעון וכו' דבריהם נכונים הם ומיושקים עמהם · וקלת דבריהם אלו בכתב ה"ה בפ"ו מהלכות נחלות ז"ל פשוט אם אמר לא יירש עם אחיו ושאר אחיו יירשו הכל וכן אם אמר בלשון מתנה כמו שיתבאר כך כתב הרשב"א עכ"ל: (ג) **בד"א** בפשוטים אבל בבכור אינו יכול להעביר מחלק בכורתו כלום להוריש לשום אדם ואפילו לאחד מן האחין מדכתיב לא יוכל לבכר וז"ל ה"ה בפ"ו מהלכות נחלות דע שכל מה שהזכיר רבינו שכן בין בכורות יורש הכל אם אמר בני יירש הכל או אם יש לו בן אחד או בת אחת או אם אמר בכורי יירש הכל או אם אמר בכורי יירש שני חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מחלק אחד או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ משנים חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ משלשה חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מארבעה חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מחמשה חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ משנים עשר חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרים וארבעה חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מארבעים ושמונה חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ משנים ושבעים חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה וארבעה חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מחמשה ועשרים ומאתים חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מחמש מאות חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלפים חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מחמשת אלפים חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרת אלפים מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה אלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מעשרה מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ ממאה מיליון חלקים או אם אמר בכורי יירש חלק אחד מכל חלקי הבנים חוץ מאלף מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מיליון מילי

(ו) **בד"א** דלא מהני בבת בין הבנים או אחר בין הבנות דוקא כשאמר לשון ירושה פלוני יירש אבל אם נתן בלשון מתנה דבריו קיימין ואפי' בהלק בכורה אדם יכול ליתן את שלו לכל מי שירצה ואפי' בת בין הבנים או אחר בין הבנות אם אמר בלשון מתנה עם הירושה מהני בין שכתב תחלה כגון תתן ויורש ויזדה פלו' לפלו' ויירשנה או לבסוף כגון יירש ותתן לו או אפילו כתב לשון ירושה תחילה וסוף כגון יירש שדה פלוני ותתן לו ויירשנה ואפילו נתן לאחד ב' שדות וכתב על אחת לשון ירושה ועל השנית לשון מתנה כגון תתן שדה פלוני לפלו' וירש שדה פלונית או יירש פלו' שדה פלו' ותתן לו שדה פלונית או שנתן לשנים שדה אחת וכתב תתן לפלוני חציה של שדה פלונית ויירש פלוני חצי הנשאר מהני ואפי שהה בין זה לזה יותר מכדי דיבור אבל ב' שדות וב' בני אדם וכתב תתן שדה פלונית לפלוני ויירש פלוני שדה פלונית לא מהני עד שיאמר פלוני ופלו' יירשו שדה פלונית ופלונית שנתתי להם במתנה ויירשום ופי' רשב"ם אפילו אמר פלוני ופלוני יירשו שדה פלונית ופלונית שנתתי להם במתנה או פלו' ופלו' נתתי להם שדה פלונית ופלונית ויירשום ואפי' אמר פלוני ופלו' יירשו שדה פלונית ופלונית ותתן להם ויירשום לא מהני ורבי יוסף הלוי כתב דה"ה נמי אם אמר פלוני ופלו' יירשו שדה פלונית ופלוני שנתתי להם או פלוני ופלוני נתתי להם שדה פלו' ופלונית ויירשום קנו והכי מסתברא בד"א ששהה לומר לשני אחר כדי דיבור שאמר לראשון אבל אם אמר לו תוך כדי דיבור שאמר לראשון מהני לשון מתנה דהאי ללשון ירושה דהאי אפילו בב' שדות ובשני בני אדם: (ז) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל

(ו) **ואפילו** בהלק בכורה וכו' עד סוף ב' שדות וכ' בני אדם וכתב וכו'. פי' דכיון שאמר לשון מתנה אפילו אם נתן מתנה בחמצע וגם כן אמר שנתתי להם במתנה לאחר כדי דיבור אפילו להרשב"ם ולפ"ז אפילו אמר שנתתי להם במתנה בסוף לו בתחלה לי נמי אפילו בחמצע אלא לפי שאמר תדתי זימני כי אם אדם ב' שדות וב' בני אדם וכתב וכו' בד"א דלא מהני בבת בין הבנים או אחר בין הבנות דוקא כשאמר לשון ירושה פלוני יירש אבל אם נתן בלשון מתנה דבריו קיימין ואפי' בהלק בכורה אדם יכול ליתן את שלו לכל מי שירצה ואפי' בת בין הבנים או אחר בין הבנות אם אמר בלשון מתנה עם הירושה מהני בין שכתב תחלה כגון תתן ויורש שדה פלוני ותתן לו ויירשנה ואפילו נתן לאחד ב' שדות וכתב על אחת לשון ירושה ועל השנית לשון מתנה כגון תתן שדה פלוני לפלו' וירש שדה פלונית או יירש פלו' שדה פלו' ותתן לו שדה פלונית או שנתן לשנים שדה אחת וכתב תתן לפלוני חציה של שדה פלונית ויירש פלוני חצי הנשאר מהני ואפי שהה בין זה לזה יותר מכדי דיבור אבל ב' שדות וב' בני אדם וכתב תתן שדה פלונית לפלוני ויירש פלוני שדה פלונית לא מהני עד שיאמר פלוני ופלו' יירשו שדה פלונית ופלונית שנתתי להם במתנה או פלו' ופלו' נתתי להם שדה פלונית ופלונית ויירשום ואפי' אמר פלוני ופלו' יירשו שדה פלונית ופלונית ותתן להם ויירשום לא מהני ורבי יוסף הלוי כתב דה"ה נמי אם אמר פלוני ופלו' יירשו שדה פלונית ופלוני שנתתי להם או פלוני ופלוני נתתי להם שדה פלו' ופלונית ויירשום קנו והכי מסתברא בד"א ששהה לומר לשני אחר כדי דיבור שאמר לראשון אבל אם אמר לו תוך כדי דיבור שאמר לראשון מהני לשון מתנה דהאי ללשון ירושה דהאי אפילו בב' שדות ובשני בני אדם: (ז) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל

מי שהיו לו בנים ובנות שדה והתנה עמהם כל בניו שיולדו לו יירשו בשוה עם הראשונים עיין במרדכי פרק מי שמת: (ז) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל הראובן היה

(ו) בד"א דלא מהני בבת בין הבנים או אחר בין הבנות דוקא כשאמר לשון ירושה פלוני יירש אבל אם נתן בלשון מתנה דבריו קיימין ואפי' בהלק בכורה אדם יכול ליתן את שלו לכל מי שירצה ואפי' בת בין הבנים או אחר בין הבנות אם אמר בלשון מתנה עם הירושה מהני בין שכתב תחלה כגון תתן ויורש ותתן לו או אפילו כתב לשון ירושה תחילה וסוף כגון יירש ותתן לו ויירשנה ואפילו נתן לאחד ב' שדות וכתב על אחת לשון ירושה ועל השנית לשון מתנה כגון תתן שדה פלוני לפלו' וירש שדה פלונית או יירש פלו' שדה פלו' ותתן לו שדה פלונית או שנתן לשנים שדה אחת וכתב תתן לפלוני חציה של שדה פלונית ויירש פלוני חצי הנשאר מהני ואפי שהה בין זה לזה יותר מכדי דיבור אבל ב' שדות וב' בני אדם וכתב תתן שדה פלונית לפלוני ויירש פלוני שדה פלונית לא מהני עד שיאמר פלוני ופלו' יירשו שדה פלונית ופלונית שנתתי להם במתנה או פלו' ופלו' נתתי להם שדה פלונית ופלונית ויירשום ואפי' אמר פלוני ופלו' יירשו שדה פלונית ופלונית ותתן להם ויירשום לא מהני ורבי יוסף הלוי כתב דה"ה נמי אם אמר פלוני ופלו' יירשו שדה פלונית ופלוני שנתתי להם או פלוני ופלוני נתתי להם שדה פלו' ופלונית ויירשום קנו והכי מסתברא בד"א ששהה לומר לשני אחר כדי דיבור שאמר לראשון אבל אם אמר לו תוך כדי דיבור שאמר לראשון מהני לשון מתנה דהאי ללשון ירושה דהאי אפילו בב' שדות ובשני בני אדם: (ז) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל

פרישה

(ו) אבל אם נתן בלשון מתנה כו' דסבר כאן לא שייך טעם דאין אדם מתנה על מ"ש בתורה: ומפילו בת בין הבנים לו אמר כו' יתיר לשון סוף אף אם אמר מתנה אינה אלא כמו שכתב בהלכות מכירה דין ב' ובשם מלבון (וכן נראה מלשון רשב"ם שכ"כ בשמו שכתבו להקי בתחלוקה דמשמע דלד רבותא יש בו דלא מסרי ממילא לר"י סלוי מכ"ם דמסרי בזה) ור"י סלוי לאו מהרשב"ם קאי אלא אמ"ם שם בגמרא שאמר בל' ירושה בתלה וסוף ונתפי בחמצע וע"ו כתב דס"ם כו' וכ"כ הרמב"ם דבלשון מסרי וכתב עלין סמ"ם שדעתו כדעת ר"י סלוי רבו ושם דקאמר בגמרא ל' ירושה בתלה וסוף ול' נתפי בחמצע אפי' בסוף מרווח יותר ע"ש בדברי סמ"ם עוד: וכפי מסתברא וגם סמ"ם כתב ז"ל דפי' ר"ם מיהו מחוור בעיונו דסיקא דאפשר לומר בל' מתנה בסוף כשלומר שנתתי להם אלא קאי אמ"ם דאמרין ושם להם קאמר דמשמע דקאי מכולהו ע"ם ולכתורה סיה כ"ל דמ"ם לא מסרי מסוף לתוכה לפסוקי ולפרש ל' ירושה משום חסת ולשניהן ול' מתנה משום שניה ולשניהן וכפילו אמר לתוכן ושמעון ייבמו שדה פ' ושוה שדה פ' נתפי לשניהם בחתנה ומ"ם לא מסרי ר"ל ל' מתנה דוו ול' ירושה דוו וכ"ל ודוקא כשלא מוך ואמר ל' ירושה לבסוף אלא ניחא דאמר לבסוף בתלה וסוף כשלשונות משמ"כ כשמוך ואמר ל' ירושה לבסוף וכ"ל ופשר דמ"ם שיהא רבינו ולא קשיא לן לשון רשב"ם מסוף דל' רשב"ם ס"ת לפרש כפי שפרי סייפ וכתב דלתובן לא קשה ושמעון קשה ולפי מ"ם משום דלא רשמוהא לא קשה שום ס' מסן ושני קשלן שניהן יחד ודוק: (ז) שאלה לתובן כו' סוף כלל פ"ד:

והנתפי

חדושי הגהות

רפא א אף אם אשלשה יורשין דלעיל קאי מ"מ הר ופלוני מיותר:

לבאורה

המגיד פ"ו דנחלות שהאריך ע"ז : (ח) (ט) **שאלה** מחרת וכו' ודבריו קיימים לפילו במקום בת אע"פ שלא שייר לבת כלום וכו'. תימה דמשמע דאפ שייר כל שכן שדבריו קיימים ובפרק מי שמת קאמרינן גבי אמרינן דמתנת שכ"מ ככתובין וכמסורין אלא בכולה אבל שייר בעי קנין וכדלעיל בסי' ר"ן מיהו בתשובה זו מפרש דמלוה מחמת מיתה הוא דאפילו שייר מהני ומכל מקום קשה מאי דקאמר אע"פ שלא שייר ויש לומר דה"ק לא מיבעיא דאפ שייר לבת כלום אבל אפילו אם לא שייר לבת כלום הוי מתנה על מה שכתוב בתורה אבל אפי' לא שייר לבת כלום אלא מיהו בתשובת הריב"ש סי' קס"ח כתב וז"ל הבנות תשובת רבינו הגי שלא יהיו נכסיו למחרים לא אלא יניח כלום דא"כ מתנה ע"מ שכתוב בתורה ומיני מבין כוונתו שפס

ז"ל ראובן היה מצוה ואמר אם אפטר אני קודם לאשתי עשיתי אותה יורשת גמורה בכל נכסי והנחתי ליורשי אחרי ה' זהובים לכל אחד ומהיום תלך אשתי ותחזיק בנכסים בכל מה שיש לי בעולם חזקה גמורה מהיום ולעולם ומעכשיו תירש ותוריש ותנחיל ותעשה חפצה בכל מה שיש לי בעולם ולקח קנין על זה . תשובה מה שנתן לאשתו בלשון ירושה לאו כלום הוא אמנם רואה אני לקיים צוואה זו מתוך תיבה אחת שכתוב בה ותחזיק בכל מה שיש לי בעולם ותהזיק הוא לשון מתנה ותנן כתב לשון מתנה בין בתחילה בין באמצע בין בסוף דבריו קיימים : (ח) שאלה אחרת ראובן צוה מהמת מיתה שיתנו נכסיו לפ' כך וכך והשאר יחלקו אותן לג' אחיותיו לכל אחת שליש והיה לו בת . תשובה ודאי מה שהוריש לאחיותיו במקום בת לאו כלום הוא אמנם כיון שאמר שיתנו לפלוני כך וכך מהני לשון מתנה ללשון ירושה דאחיות ועוד אין אנו צריכין לכל זה דאפילו ליכא הכא מתנה דאחר קנו אחיות דיחלקו לשון מתנה הוא ודבריו קיימים אפילו במקום בת : (ט) אע"פ שלא שייר לבת כלום דלא בעי שיור במתנת שכ"מ היכא שמת אלא דבריו קיימין וכמסורין דמו : (י) שאלה אחרת ד' אחיות היו פנויות ודרות ביחד והיה להן אח שלא היה נוהג כשורה לפי דעתן והיו רוצים להעביר נהלתן ממנו כל מי מהן שתמות שלא יירש אחיהן אלא אחיותיה יטלו חלקו ונתנו ארבעתן כל אחת מהן במתנת בריא מהיום כל נכסיה לשלש אחיותיה וכן ב עשו כל אחת ואחת נתנה חלקה לג' אחיותיה והכל ביום אחד ומתו הראשונה והשניה והשלישית ונשאר הממון ביד הרביעית ובאין בני האח לתבוע חלק של ג' אחיות אביהן ואומרים כי המתנה שנתנה כל אחת מהן לג' אחיותיה אחר שנתנו ד' המתנות חוזר כל הממון להיות לארבעתן בשותפות כבתחילה ויש לו לירש חלק הג' אחיות שמתו ונסתפקנו בדבר זה אחר שכולן בחיי אחיהן נתנו שלהן לאחיותיהן וחזרו חלילה לא היה דעתן שיירש האח אפילו מחלק שתירש כל אחת מאחיותיה כמו שלא יירש ממה שנתנה היא לאחיותיה או דילמא מה שנתנה היא במתנה לא יירש אבל מה שירשה כל אחת מאחיות יירש כי הרי הוא כאילו לא עשו ולא כלום : תשובה מתוך שאלתך משמע שפשוט לך שלא יירש ממה שנתנה לאחותה וזה מנין לך אם אחר שחזרו חלילה חזרו להיות שותפות כבתחילה דכל אחת ואחת ההזירה המתנה שקבלה אז נתבטלו כל המתנות והיה ראוי שתשלה לי שטרי המתנות כי הדין מתחלק לפי שטרי המתנות אם יוכל להתברר מי נתנה תחילה ומי בשניה ומי בשלישית ומי ברביעית אז הדין כמו שאכתוב לך כי הרביעית לא נשאר בידה כלום כי היא נתנה באחרונה כל ממונה לג' אחיותיה וגם לג' אחיותיה אין לזו ממון כמו לזו אלא כמו שאבאר לך ותעשה סכום שיהיה כל הממון ק"ח זהובים ויהיה ממנו לכל אחת כ"ז זהובים והנה לך ציורו מחלה נועה חגלה מלכה כשנתנה מחלה תחילה ממונה לג' אחיותיה לא נשאר בידה מאומה

פרישה

והנמתי ליורשי ממש וסובים . מיבעי שמר זס לסתנגל שלא היים ליורשיו מס שבו מתקיים יוסף דמורייתא ודומס לזס כתב בתשובה שבסיף רבינו לעיל סימן נ"ט ס"ק ז"ל דמוכן כתב נכסיו למסך מבנו כו' עיין סס ויש מפרשים דמשום סכי לסיף ס' וסובים דלסס לס כן לא סוס מתנתו מתנה בסימן רמ"ו ומי משום דבלסון יוסף סיים נעשית מפוטרופוס סס מסקינן דל' ותמזיק עשתי לשון מתנה ו"ל (דגמ) [דלמי גמ] בסב"מ ידע זס מכתי לא סיס צריך להיים נבניו כלום אלא לא עשתי כלום דוודאי קנין ממתנה סוא קנין אלא ודאי שיין כוונתו לפוטרופוס וכמ"ש שס ועוד דמ"ב מס סיס דעת השולמ שאלמך זו לפרש"י דסא מדבים ס' וסובים כדי שלא תסא לפוטרופוס ס"מ דלמתנה נתכוין דאי ליוסף בלא"ס לא שייך בו לפוטרופוס וק"ל : ותמזיק סוא לשון מתנה י"מ משום דבירושה אין צריך מזיק וכ"כ דמ"כ סו"ל לדייק מדשמה קנין וכמ"ש בשמלה ולקח קנין ע"ז וכ"מ אין צריך קנין אלא ודאי אין רמיס מוס לשמה לפ יולא דהיו אלא בשביל דל' ותמזיק עצמו מורס על לשון מתנה כמ"ש לעיל סיס סימן רנ"ג : (מ) **שאלה** מחרת כו' כלל פ"ג סימן ס' : מכני ל' מתנה ולא סוס זס כב' שדות לב' תנחות לב' כלומר יחד ללא מכני לשון מתנה דוס לשון ירושה זוס דכיון דמר לסמוזיקו פשמו כלומר סוס כולים מד עניינא ומר ממנו יבא בשלך זס לזס וכשמר לזס וכבר נתבאר דבשמוע מדבר זו מנתן מתנה לפ' דמכני יורש פ' דמכני מ"ב מיירי כשנתן לכולם בתוך כדי דיבור דמכני גס בכני שדות וב' בני חדש כ"ל : דלמאי ליכא לסכא מתנה כו' פי' לפילו לא תסא כוכסא ממש שיתנו לפ' כך וכך דסוס ל' מתנה ומועיל ללשון ירושה כמ"ש לפני זס מ"מ קנו מזיות כו' : (ע) דלא בעי שיור כו' סיכא שמת לסמוזיקו לסס שייר לבת כלום ועי' (בשות) [למזיות] במקום בת אז לא ומפשר דנסתפק הרשב"ם במס שיתנו שלא יהיו ב' לדדים לס שלא יהיה לסס יורשו למזיות במקום בת לס שלא יהיה מכני שמורגל בלשון בני חדש דמתנת שכ"מ מיהו מתנה לס לא שייר לנכסיו כלום וע"ז שייב דסיינו דוקא לס עמד מס"כ מלותו מולי ולא סיכא שמת בלותו מולי וק"ל : (י) (יא) **שאלה** מחרת כו' כלל כ"ד סימן ס' : סיו פנויות ודרות ביחד ומבואר שם בתשובה שסיו מתפרנסין מעמלן שכתב וכשלינהו בעמלן משמע שסיו מצותפות יחד בנכסיהן וי"ם בסמוך לסיות לתרבעתן בשותפות כבתחילה : שלא למזיותיה יטלו חלקו פי' סמלק שרצו שהיו ליה מכל אחת מאחיותיו אבל לשון מלקו אין שייך לומר שפיר לדבר שלא סיה בידו עדיין שלא ברצוי לבוא לידו לתמר ומן לכן נראס שכ"ל מלקס וכן סוא בתשובה ודייק וקתמר מלקס ולא קתמר יטלו אס שלא לפי שסיו מצותפין יחד ולא סיה לשום מ' מסן ממון בפני עצמס וכמ"ש : וכן עשו כל אחת ואחת כו' דאי וכן עשו לפרש בא סא דתמר לעיל ונתנו תרבעתן כו' בתוך מוכן סיינס כנתינס ומפרש שבתוכן זס עשו שכל אחת ואחת כו' ושם בתשובה תמר"י סוא קנת בענין אחר ז"ל כל נכסיס לב' אחיותיו וכן עשו כולן כו' ושיש סיה ולכאורס סיה נראס לכ"ל מסוכך ס"ג ושיו רוצין להעביר כו' עד שלא למזיותיה יטלו חלקו וכן עשה כל אחת כו' עד וכשכל ביום אחד ונתנו תרבעתן כו' עד לב' אחיותיה ושנתנו כל אחת ואחת כו' דלא יסיס כפילא דבריס דקתמר מתחלה ושיו רוצין להעביר כו' ואח"כ כתב וכן עשו כו' כלומר ולו ואח"כ כתב לבתיבתן סיינס מתנה בריא ומהיום וק"ל : ובאיס בני אחת לתבוע כו' ונסתפקנו בדבר זס אחר שכולן כו' מו דילמא מס שנתנה סוא במתנה כו' תשובה שאלתך בדבר זס אחר שכולן ארבעתן יגיע לכל אחת הרביעית שהוא כ"ז ומן מחילת מלכה ס"ב | מ"ט וכלי' | ל"ז וכלים | כ"ח וכלים
מחילת חגלה מ"ה | כ"ח | ט"ז | ס"ד
מחילת נועה ל"ו | י"ב | | מ"ח
מחילת מחלה כ"ז | | ל"ו | ל"ו
הלוקה ל' מסך ק"ח | כ"ז | כ"ז | ל"ו
סך מנאנן ק"ח | מחלה | נועה | חגלה | מלכה

חדושי הגהות

ב לבאורה היה נראה דצ"ל מהופך וה"ג והיו רוצין להעביר כו' עד אלא אחיותיה ישלו חלקו וכן עשו כל אחת כו' עד והכל ביום אחד ונתנו ארבעתן כו' עד לב' אחיותיה והשתא אתי שפיר דלא יהיה בפילא דברים דקאמר מתחלה והיו רוצין להעביר כו' ואח"כ כתב וכן עשו כו' כאשר רצו ואח"כ כתב דנתינתן היתה מתנת בריא ומהיום וק"ל (פרישה) :

ג ר"ל בציור כזה * דבחלוקה הראשונה שהיה ק"ח וחלקו ארבעתן יגיע לכל אחת הרביעית שהוא כ"ז ומן מחילת כל אחת יחלוקו השלש הנותרות וכשתחשוב לכל אחת שליש המחילה נוסף על הנשאר בידה יגיע כציור הזה :

ד לישנא דגמרא ת"ר (קי :) פירש"י בר קשא מושל העיר :

תשובה מסתברא שמין לזה מלא מו הק"ק זוז מו חלק ירושתו שמס רבה התב ליתנם
לו יתר על חלקו למה כתב לו מחמת ירושה ומ"מ כיון מלא נתן שאר הנכסים
לבן הקטן לא מיבד זה זכותו דשאר נכסים והרי זה כאילו פירש שיכנסו מלו בחלק
ירושתו וכתותה שאמרו תנו לבני בכורי מתניס דיוריס בכורתו שמס רבה טוען
מו טוטל חלק בכורתו וכיון שכן פשוט הוא
שנעמיד תפוטרופוס לקטן כהניא דיתומים
שנמו לחלוק בנכסי מביהם ולא עוד מלא
כל כהני גוונא דלא הניע זמן פרטון בחיי
התב מעמידין תפוטרופוס ליתום כדי
לפרוע לב"ח דעלמא וכהניא דתמריגן
בפ"ק דכתרא (ה :) והלכתא כר"ל דפ'
מיתמי ונוטל בלא שבועה ומי מסוס דמין
מקבלין עדיס מלא בפני בעל דין הא
קיי"ל דמקיימין מת השטר מלא בפני בעל
דין וכל שנתקייים השטר הרי הוא כאילו
נתקיימה עדותן בב"ד מזמן מתיימת העדי' :

[ב] **וכתב** עוד ומס הנכסים במקום
שמר יותר נכון למנות
תפוטרופוס במקום שהנכסים סס שיותר
ידקדק ויבדוק לו מנה יפה כל שיכא שכן
לנכסים ויותר יכא תלקו שמור בידו .
וכתב הריטב"ג שנשאל על הזוכן שהיה
לו שני בניס ובני בן שלשי שהיה לו בניס
ובנות ובשעת מיתתו לוה שיעקו מנכסיו
שלים שלים לשני בניו החיים ושלים לבני
בנו הנפטר סס יש לבנות (בנות) [בנו]
הנקבות חלק בחותו שלים והשיב אין
לבנות חלק בחותו שלים שהרי זה גילה
דעתו שמחלק נכסיו בדרך שהס רואים
לירשו ועוד דאמרי' בפרק י"נ דקדו מיבמי
לאחד ברת בני ולא הויא ברתא בכלל (ג) :

רפב (ע) (ג) **הנותן** נכסיו לאחרי'
והניח בניס
שע"פ שמה שעשה עשוי וזכה המקבל אין
רוח חכמים נוחה מימנו להעביר הנחלה
מפילו סס מין היורשים נוהגים כשורה
ומידת חסידות שלא יעיד ולא יכיה שום
אדם חשוד בשותה זו שמעבירים הירושה
מהיורש חפי' ממי שאינו נוהג כשורה בפ' י"נ (קלג .)
שהוא חכם ונוהג כשורה בפ' י"נ (קלג .)
הן הכותב נכסיו לאחרים והניח את בניו
מה שעשה עשוי אבל אין רוח חכמים נוחה
מימנו רשב"ג אומר אס לא היו בניו
נוהגים כשורה זכור לטוב ובגמרא (שם)
מיבעיא להו מי פליגי רבנן עליה דרשב"ג או לא ת"ש דת"ל שמואל לרב יהודה שיננא לא תיהוי בעבורי אחסנא [אפי'] מברת ביתא לברת עבא וכ"ם מברת לברתא
ופר"ם אלמא פליגי רבנן עליה מדקאמר ליה הכי אתל"ת שמואל לאמר כמאן והכי אלכתא כרבנן דקס שמואל כוותייהו וכן פסקו הפוסקים והא דת"ל שמואל לרב יהודה
לא תיהוי בעבורי אחסנתא אפילו מברת ביתא לברת עבא וכו' מפרש טעמא בפרק נערה שנתפתתה (נג .) משום דלא ידעת מאי זרעת נפיק מיניה : ומ"ם ורז"ל
אמרו שלא יאנה אדם לבן בין הבניס אפילו בדבר מועט שלא יבוא לידי קנאה בפ"ק דשבת (לא יג) אמר רבא בר מחסיא ת"ר אמא לעולם אל
יאנה בנו בין הבניס שבשביל שני סלעים מילת שנתן יעקב אבינו ליוסף נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים וסמך רבינו זה למותיו נכסיו לאחרים
ומניח את בניו לומר שאין רצוי לעשות כן שלא להטיל קנאה : **כתב** הריב"ש בסימן קס"ח ות"ל הבאת תשובת רבינו האי דהכותב נכסיו לאחרים לא שלא יניח
כלום דמ"כ מתנה על מ"ש בתורה ואיני מבין כוונתו שאס בלשון ירושה אפי' שייר לבניו לא עשה כלום ואס בלשון מתנה אפילו בכל נכסיו דבריו קיימים
שלא שאין רוח חכמים נוחה מימנו עכ"ל (א) : (ג) **שאלה** לפ"ת הרמ"ם ילמדנו רבי' אס יש סוס לד שאדם יכול להנחיל נכסיו לבנו הגדול וכו' כלל פ"ד סי' ג' :

ושוב

דרכי משה

אין לילך אחר המנהג הזה שהוא עקירת הדבר מן התורה ואין כח בידם לתקן לעקור דבר מן התורה עכ"ל : (ג) כתב הרשב"א בתשובה סימן תתקנ"ב ראובן שכתב לאשתו מתנה שהיא תוכל ליתנם למי שתרצה ושינתה כל מה שנתן לה בעלה למי שראוי לירשה והיתה לה בת מזה הבעל ויש לו בן מאשה אחרת והבן תובע מאביו מכח המתנה שהוא ראוי לירשו ואביו טוענו שאינו ראוי לירשו בחייו והשיב הרמב"ן והרשב"א שהדין עם הבן כי הוא ראוי לירש בחיי אביו אע"ג דאינו ראוי לירשו עכשיו וע"ש שהאריכו בראיות . כתב המרדכי פרק י"נ דף רנ"ג פסק הר"ם על הנותן לבתו ולחתנו במתנה מהיום ולאחר מיתה ליטול כחלק אחד מן הזכרים דאם הנכסים לאחר מות חמיו כמו ביום המתנה או מרובים ונתמעטו יטול כפי חלקו המגיע אבל אם היו מועטים בשעת נתינת המתנה ונתרבו בשעת חלוקה לא יטול מקבל מתנה אלא כפי שהיו בשעת המתנה דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ולעולם לא יטול אלא כאחד מן הבנים ולא יותר ולכן אלמנה נוטלת כתובתה תחילה ומן המותר נוטל חלקו וכ"ה תשובה זו סוף י"ג וכתב דאין לחתן כלום אלא בנכסים הידועים שהיו לחמיו בשעת המתנה אבל אם אינו ידוע אין לו כלום . וכתב עוד שם דיש לנותן כח למכור וליתן הנכסים כל ימי חייו דאין לו אלא מן הנותר כשאר הבנים ואם מכרה הכת לבעלה מתנה זו הוי מכירה וע"ש בזה . ונראה מדברי המרדכי בפשיטות דב"ח קודם למתנה זו ודלא כתשובת מוהר"ם פד"ו סימן נ"א שמסתפק בדבר . וכתב עוד שם דעישור נכסים לבת קודמת למתנה זו אע"ג דב"ח קודם לעישור נכסים וע"ש ובתשובת מהרי"ק שורש ע"ח : וכתב עוד מוהר"ם בתשובה דאם היתומים השביחו הנכסים אין לבנות חלק בהן אע"פ שיש להן חלק זכר אבל אם הם עצמם השביחו יש להן חלק בשבח . כתב בת"ה סימן ש"ן מי שנתן לבתו שטח"ז ומתה והניחה בן ומת אבי הבן ירש השטר מבנו אע"פ שאינו יורש השטר מאשתו וכן הוא בפסקי מהרא"י . ועוד כתב מהרי"ק בפסקים מי שכתב לבתו שטח"ז וכתב לה וליוצאי חלציה ולא כתב לה וליורשיה יוצאי חלציה אז הבנים והבנות נוטלים בשוה דבכלל יוצאי חלציה אף בנות במשמע כדכתיב כל יוצאי ירך יעקב ע"ל . וכתב מהרי"ו בתשובה סימן ק"ש על שטח"ז שהיה כתוב בו שיש להן חלק בכל מלבד ספרים והיו לו ספרים שהיו מכושכנים בידו מאחרים ופסק דיש לבנות חלק בזה דב"ח אינו קונה משכון ה אלא לענין גניבה ואבידה ולא שיהא שלו אבל אם אמר הלוה אם לא אפדנו לזמן פלוני מעכשיו יהא לך אפילו הגיע הזמן לאחר מיתה קנה אביהן הספרים ואין לבנות חלק בזה ואם פסק אם אמר מעכשיו או לא אז יש חלק לבנות ולא אמרינן מפסק שמא אמר מעכשיו אבל אם היו היתומים מוענים ברי שאמר מעכשיו נאמנים בשבועה דנכסים בחזקת יתמי קיימי והבת באה להוציא ולכן הם נשבעים ואין משלמין עכ"ל :

רפב (א) וכתב המרדכי פ' ט"ש דף רנ"ו ע"ג בשאה שצוותה לעשות בנכסיה המושב שיש בהן לעשות ופסק דיש ליתן ליורשים דלא עדיף ממנו אפילו להקדישן :

וכתב

פרישה

כל אחת ואחת קודם מיתתה נסתלקה ומקלקה ונתנה מלקה לתמיתים הנשמרות וסס לא
מזרו וקבלו בחייהן מהנשמרת מידי כיון שלא נסתלקה סוס מ' כ"ת קודם מותה ולו סתמרות
כבר מתו נמלא שנשתר הכל ביד אחת זו הנשמרת היה כן כ"ל בימות סדברים דרך כלל .
ועתה תמרם קלת פרטי דבריהם מ"ם בשלשה ומתו תרבעתן במיתת בריה בא לתפוקי שלא
היתה המתנה שעה אחת קודם מיתתו ומ"ם וכן עשו כל אחת ואחת לומר שלא תמרו דרך
כלל בהסכמה כל אחת מאתנו מותנת ממוכ לג' תמיותים אלא כל ת' ות' בפני עצמה נתנה
מלקה כו' ויש ב"מ בזה כמבואר בתשובה ומ"ם וכסל ביום אחד לתפוקי בב' ימיס שאו גם
השואל היה יודע שהכל לתפוקי ועל סימן ר"מ (ע"פ דעת קלת מפרשים) ומ"ם אחר שכולן
בחיי תחיהן נתנו כולן דייקי לתפוקי לא נתנו כולן בחיי תחיהן ומ"ם לא היה דעתן שיהיה
כו' כלומר היה דעתן שלא יירש כו' ומ"ם כמו שלא יירש ממס שנתנה לתמותים כלומר לתמותים
ומ"ם ותעשה סכוס כו' ק"ם וכותים ר"ל ק"ם תלקים ווסו ל"ד קאחר אלא אף אס יוסף או
יפסר מק"ם וכותים יעשה תשבון ויתלקו לק"ם תלקים שבתוכן זה עלה לכאור ותסברת הענין
יפה ומ"ם ומוד כ"ת לחיות כו' כאחר אס סטו שותפות ביחד בתחלה ומ"ם אס יש
לילך בתר תומדנא הוא מ"ם בשתלה הל"ל לא היה דעתן שיירש תאחר דסבר לילך בתר תומדנא

הגהות דרישה ופרישה

דפא ה עדיפא מיניה הו"ל לומר דלא א"ר יצחק שקונה משכון אלא במשכנו שלא בשעת
הלואה וכמ"ש התוס' בפ"ק דקידושין ושוב מצאתי במהרי"ו בתב שם בסימן ק"נ
דהא דאמרינן דבע"ח קונה משכון לאו לכל מילי אלא דוקא לקדש אשה וגם המלוה לא
הוי אלא ש"ש ולא מיחייב אלא בגניבה ואבידה אבל לא באונס ע"ש לפ"ז לא קשה מידי
דתרתי קאמר הכא אפילו במקום שקונה משכון היינו במשכנו שלא בשעת הלואתו אינו

עבשיו

רפג (א) **הבותי** יורש וכו' וכתב הרמב"ם ואם אמו אינה בית דין לאחד ממונו וכו' • בספרי הרמב"ם שבידינו כתוב ואם רצו בית דין ויש מעתיקים זה רצוי לקנסו ולאו מילתא דפסיקא הוא בכל המומרים לפקע ירושתם וט"ס הוא ור"י ור"ל כתב טוב ליתנה וכו' • לאיפלוגי מדברי הרמב"ם כתב כן לדידיה אם אין לו בנים קונסים אותו אבל לרמ"ם יתכונו בית דין לפי מה שראו בשעתם ודע דאם בתשובה לא כתב כ' ועוד אלא ז"ל ואם אכר הרשות אכור ואם לא נולד בשעת החתם אינו יכול להקנות לו כיון שאינו בעולם ה"ק ירושה שלא תועיל אותה שעה אחרי שנולד זה אף אם היה בעולם ואם לא נולד כו' פשיטא דלא אמרי' שיורש מיד אלא אחר שנולד ואם מת קודם שנולד זה אין לו כלום ואם אמר הרשות אכור לזה ולזרעו אחריו אף על פי שלא נולד זה עדיין הרי נכסים אלו שלו ואין יכולין לחזור בהן ואם מת זה קודם שנולד בנו הרי נכסים אלו של בנו שנולד ואם מת בנו קודם שנולד זה הרי נכסים אלו חוזרין לאכר הראשון ואם אמר הרשות אכור לזה ולזרעו אחריו אף על פי שלא נולד זה עדיין הרי נכסים אלו שלו ואין יכולין לחזור בהן ואם מת זה קודם שנולד בנו הרי נכסים אלו חוזרין לאכר הראשון ואם מת בנו קודם שנולד זה הרי נכסים אלו של בנו שנולד ואם מת בנו קודם שנולד זה

מאביו לאמו ומת אביו ותבעה אמו הנכסים ויורשים בת המומר תבעו גם כן הנכסים. תשובה הנה בתב ה"ר יהודה בספר הדינין תשובה אחת לרבינו משולם שמומר אינו יורש את אביו והביא ראיה מן הפסוק ונראה לי דקרא אסמכתא בעלמא הוא דאע"פ שחמא ישראל הוא ובנו הוא לכל דבר אבל קנס הוא שקנסו חכמים ואסמכוהו אקרא וכיון שאינו יורשו מיד כשמת אבי המומר זכתה בת המומר בנכסי אבי אביה ולא היה למומר מעולם זכייה בהן ומתנתו לא היתה מתנה כלל דכיון שהפקיעו חכמים ירושתו עמדה הבת במקומו וזכתה בנכסי אבי אביה וכל מצדקי דמציות למעבד ביהדות ובניות להעמיד הנחלה בחזקתה אין עונש בדבר:

(ו) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ילמדנו רבי' לאה נשבית ואמה קבצה ת"ר זהובים לצורך פדיונה והרי הן מונחים ביד נאמן ואח"כ שמעה שבתה יצאת לתרבות רעה ואמרה כיון שנטמעה בין הישמעאלים שיחזירו לה הממון והקהל אומרים לא כי אלא יעשו מהם הקדש לצורך פדיון שבויים ונראה לי שאין לקהל זכות בזה הממון דכיון שבא ליד אמה זכתה בו לפדיונה ואע"פ שיצאת לרעה דלמא הדרא בתשובה ומפרקא בה ואפילו אם תמות בגיותה דילמא בניה יחזרו לדת ישראל וירשי לה אלא יהו מונחים ביד נאמן עד שיודע בעדים שמתה היא ובניה וינתנו ליורשים. תשובה כיון שנטמעה בין הישמעאלים ונשאת וילדה בנים ודאי לא זכתה במעות שנתנדבו לצורך פדיונה ולא יזכו בניה אחריה דאדעתא דהכי לא התנדבו שתאכלם בגיותה שהרי לא התנדבו אלא לפדיונה הילכך לא זכתה בהן השבויה ואם היה אפשר להחזיר לכל אחד מה שנתן זה היה הנכון והישר כי התנדבו לצורך פדיונה ולא יצאו מרשותם עד שתפדה אבל זה אי אפשר כי יוציאו יותר מן הקרן להחזיר לכל אחד ואחד מה שנתן הילכך יעשה בו צרכי רבים ויותר הוא טוב לפדיון שבויים כאשר אמרו הקהל ויהיה הקרן קיים אם תוכל לפדות באחרית הימים אותה שבויה שתפדה בהן:

רפד (ו) **כל** היורשין יורשין בחזקה אע"פ שאין עדות גמורה שהוא יורש אלא שהעידו עדים שהוחזק להן שהוא בן פלוני או אחי פלוני הרי זה יורש אע"פ שאינן עדי יחוס ולא

כך היורשין יורשין בחזקה וכו'. ממע להדיא לכשמביא

כל היורשים יורשים בחזקה אף ע"פ שאין עדות גמורה שהוא יורש וכו' כן כתב הרמב"ם בפ"ד מהלכות נחלות וכתב ה"ה זה מפורש בהרבה מקומות ושיקר דין החזקה פרק עשרה יוחסין (כ.) ומפרש בתוס' שניס שהיו כחיס ממ"ה אע"פ שמשמן ומתנן ומתלגן ומשקן כאחד מת אחד מהם

דרכי משה

(ב) ועיין בתשובת מהרי"ל סימן ב' מדין זה וכתב מהרי"ו סימן א' בתשובה על יעקב שנתחייב לבנו ר' זוז ליתנו לאחר שנתים ובתוך כך המיר דתו ואשתו תובעת בתובתה ומזונותיה מאותן נכסים ופסק דאין לה כלום דהואיל ולא הוי זמן פרעון עד לאחר שנתים וקודם זה זכה יעקב בממון מכח הפקר ועיין בתשובת מיימון סוף חלכות נזקי ממון תשובת מוהר"ם מדי מומר שהפקיד או חנפקד צריך ליתן להגבות לאשה בתובתה מזה.

ועיין

פרישה

סימן כ"ו דהמומר מה שהיכם מחכת מכור לך חיינו מכור מכוס דהוה דבר שחיינו בדשותו וה"ה נמחנם הא כתב שם ש"ת פי' אם אמר שדה זו שהיכם מחכת מכור לך קנה וה"ה מיירי כגיונא זה: הנה כתב ר' יודא כו' יש מקשים נמה שהזיך הרא"ש מה לי אם חיינו יוכח המומר מכח דמוריימא או מכח חקנת רבנן וי"ל דס"ק אם היה מדאוריימא דחיינו יוכח מ"מ ג"כ נכתו אין לה זכייה דהא כתו מכח מבית מביה קחני וכיון שאר בני חביו יוכיחו שנכסי חביה חיינו אם מדאוריימא יוכח חיינו שחכמים קנסו חותו בשהרא כתו בחקומו וזכתה שנכסי חביה חיינו אם מדאוריימא יוכח חיינו שחכמים קנסו חותו בשהרא כתו בחקומו וזכתה ופ"ז קשה כיון בחיינו יוכיחו נא היה מעולם לחומר זכייה חיינו מ"מ מעיקר קחקיף מכח ופ"ז יובשה במקומו וק"ל ועד"ר: ונא היה לחומר לעולם זכייה ז"ל ס"ו ופ"ל שדברי הרמ"ם בחשובה זו סותכין נמ"ם בפסקיו בפ"ק דקדושין (והוא מש"ר לפני זה) דחומר יוכח חביו דו"ל דפסקיו מיירי מן הדין וכחשובה מיירי לפי תק"ח עכ"ל: (ו) ילמדנו רבינו נאה כו' כלל ג"כ: לצורך פדיונה כו' דאדעתא דהכי לא התנדבו שתאכלם בגיותה: שהרי לא התנדבו אלא לפדיונה הילכך כו' וכן הוא שם בתשובה וש"מ שהפרין בשו"ת בתחיית מעמיקן:

ועיין

דרישה

יכוסה היה כאה ודע שבת"ה סימן שמ"ת הפרין בעיון יכוסה שחיינו בדשותו חומר ומקיק דכמו שפקיע חת זכותו שחיינו יוכח לגבשו כך חין בו זכות לחוכיח לקרובין לקבל חת שמת מוכיחו בחיינו ע"ש וחין להקשות הא כתב שם ש"ת פי' חם חמר שדה זו שהיכם מחכת מכור לך קנה וה"ל מיירי בכיונא זה: הנה כתב ר' יודא כו' יש מקשים נמה שהזיך הרא"ש מה לי אם חיינו יוכח המומר מכח דמוריימא חו מכח חקנת רבנן וי"ל דס"ק אם היה מדאוריימא דחיינו יוכח מ"מ ג"כ נכתו אין לה זכייה דהא כתו מכח מבית מביה קחני וכיון שאר בני חביו יוכיחו שנכסי חביה חיינו אם מדאוריימא יוכח חיינו שחכמים קנסו חותו בשהרא כתו בחקומו וזכתה ופ"ז קשה כיון בחיינו יוכיחו נא היה מעולם לחומר זכייה חיינו מ"מ מעיקר קחקיף מכח ופ"ז יובשה במקומו וק"ל ועד"ר: ונא היה לחומר לעולם זכייה ז"ל ס"ו ופ"ל שדברי הרמ"ם בחשובה זו סותכין נמ"ם בפסקיו בפ"ק דקדושין (והוא מש"ר לפני זה) דחומר יוכח חביו דו"ל דפסקיו מיירי מן הדין וכחשובה מיירי לפי תק"ח עכ"ל: (ו) ילמדנו רבינו נאה כו' כלל ג"כ: לצורך פדיונה כו' דאדעתא דהכי לא התנדבו שתאכלם בגיותה: שהרי לא התנדבו אלא לפדיונה הילכך כו' וכן הוא שם בתשובה וש"מ שהפרין בשו"ת בתחיית מעמיקן:

ועיין

דרישה

סימן כ"ו דהמומר מה שהיכם מחכת מכור לך חיינו מכור מכוס דהוה דבר שחיינו בדשותו וה"ה נמחנם הא כתב שם ש"ת פי' חם חמר שדה זו שהיכם מחכת מכור לך קנה וה"ל מיירי בכיונא זה: הנה כתב ר' יודא כו' יש מקשים נמה שהזיך הרא"ש מה לי אם חיינו יוכח המומר מכח דמוריימא חו מכח חקנת רבנן וי"ל דס"ק אם היה מדאוריימא דחיינו יוכח מ"מ ג"כ נכתו אין לה זכייה דהא כתו מכח מבית מביה קחני וכיון שאר בני חביו יוכיחו שנכסי חביה חיינו אם מדאוריימא יוכח חיינו שחכמים קנסו חותו בשהרא כתו בחקומו וזכתה ופ"ז קשה כיון בחיינו יוכיחו נא היה מעולם לחומר זכייה חיינו מ"מ מעיקר קחקיף מכח ופ"ז יובשה במקומו וק"ל ועד"ר: ונא היה לחומר לעולם זכייה ז"ל ס"ו ופ"ל שדברי הרמ"ם בחשובה זו סותכין נמ"ם בפסקיו בפ"ק דקדושין (והוא מש"ר לפני זה) דחומר יוכח חביו דו"ל דפסקיו מיירי מן הדין וכחשובה מיירי לפי תק"ח עכ"ל: (ו) ילמדנו רבינו נאה כו' כלל ג"כ: לצורך פדיונה כו' דאדעתא דהכי לא התנדבו שתאכלם בגיותה: שהרי לא התנדבו אלא לפדיונה הילכך כו' וכן הוא שם בתשובה וש"מ שהפרין בשו"ת בתחיית מעמיקן:

ועיין

דכשחכיח עדיס שהוא מקרובים שכמים ליכא מיך לכניח רמיא שמיך מעולם קרוב יותר ממנו וכבי משמע בעובדא דרב מיבי בר מניך פרק חזקת (דף ל"ג) וע' בב"י : (ד) **כתב** הרמב"ם מי שטבע בפיסו וכו'. לכאורה מיכף למיך דנרמיך הפוכות הוא לומר דהיכא דהאשה עצמה מעידה שמת בעלה מי נמי כותי מל"ת מי פ"ק מו מסה מעידה הסס הוא דמתירין אותה ליבנס דמיך מתוך דומר שהחמרת עליה נסופה דייקת ומינסבת אבל לנחלה מין נגנו ליורד אלא בעדות ממש אבל היכא דעדים מעידים דטבע בפניהם בפיסו שמיך להם סוף מי סמכינן מעדים להתירה ליבנס ליכא חומר בסופה ולא דייקת ומינסבת דקסמכה מעדים הסס הוא דהחמירו בהיסור כרת אלא להשיאה אבל ממון סמכו אדברים שחזקתן למיתה ומיהו דוקא בעממעו בו אחר כך שמת כדכתב בסוף ואף על פי שבחולת דבריו לא הזכיר דבעינן נמי שממעו בו שמת אסוף דבריו כמכינן והכי נקטינן :

רפה (ה) **שבוי** שנשבה וכו' בפרק המפקיד מדברן שמעון בן גמליאל בשם דמורידין קרוב לנכסי שבוי מדברכן בשם דאין מורידין וממאי דילמא עד כאן לא קאמר וכו' ורמיה דהכי קאמר כיון דבשם ממעמינו דפליגי בהא מילתא סס כן קשיא הא דפליגי בה אמוראי מי מורידין או לא מורידין ליתא רב הלכה כחכמים ושמואל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל וקאמר תלמודא לדחויי לכך קושיא וממאי דילמא עד כאן לא קאמר רבן שמעון בן גמליאל הכא וכו' כך גרסה מפי' רש"י ע"ס וכיון דקיימא לן כשמואל בדיני הלכה דמורידין וטעמא דמילתא דהוה ליה השבת אבידה דמ"ס חפץ האבוד מבעליס ואפי' מבדת קרקע כדלעיל בסימן רס"ו ומ"ס כשהבעליס מבודיס מנכסיס דעל כל ישראל מוטל ליטפל באבדה זו והילכך מוטל על הבית דין לעקור בתקנתו וכן מבואר מדברי הרמב"ם שבשמוך סעיף י' דמדין השבת אבדה נגעו בו והרא"ש כתב וז"ל מדברן שמעון בן גמליאל נשמע דמורידין קרוב לנכסי שבוי דכי היכי דלגבי פירות חייב הנפקד להשתדל בתקנתן כמו כן חייבים בית דין להשתדל בתקנת השבוי ולהוריד קרוב הרחוי לירש בנכסיו וכו' ומע"ג דנפקד גופיה לא מיחייב להשתדל בתקנתן אלא מדין השבת אבדה מ"מ כיון דהשבת אבדה חיכא אלא בחפץ המבוד מבעליס ומדברן שמעון בן גמליאל שמעינן דה"ס כשהבעליס הבודין מהפץ אלהם סס כן מדברן שמעון בן גמליאל נשמע נמי לשבוי וע' לקמן בסעי' רל"ב סעיף י"ז בדין מפקיד : ומ"ש מל דבר זה חיכו מצוי וכו'. סס מפוטרופא

ולא ידעו אמיתת יהוסו : (ג) אבל אין יורדין לנכסי המת לירש עד שידעו בעדות ברורה שמת אבל אם שמעו בו שמת או כותים מעידין לפי תומן אע"פ שמשיאין אשתו על פיהן ונוטלת כתובתה אין היורשין נוחלין על פיהם : (ג) האשה שאמרה שמת בעלה אף ע"פ שנאמנת לינשא על פיה וליטול כתובתה אין האחים יורדין לנחלה על פיה : (ז) כתב הרמב"ם ז"ל מי שטבע במים שאין להן סוף ובאו עדים שטבע בפניהם אם אבד זכרו אע"פ שאין משיאין את אשתו לכתהלה היורשין נוחלין על פיהם וכן אם באו עדים שראוהו שנפל לגוב אריות או שראוהו צלוב והעוף אוכל בו או שנדקר במלחמה או שנהרג ולא הכירו פניו בכל אלו הדברים וכיוצא בהן אם אבד זכרו אה"כ יורדין לנחלה בעדות זו אף על פי שאין משיאין אשתו שאני אומר שלא החמירו חכמים בדברים אלו אלא באיסור כרת אבל לענין ממון אם העידו עדים בדברים שחזקתן למיתה והעידו שראו אותן הדברים ושאבד זכרו ואח"כ נשמע שמת הרי אלו נוחלים על פיהם וכזה המעשה עושין היום בכל בתי דינין ולא שמענו מי חולק על זה ע"כ :

רפה (ה) **שבוי** שנשבה והניח כאן נכסים מוטל על ב"ד לשקוד בתקנתן שלא יפסידו נכסיו ואין להם רשות ליתנם לארים שביון שאין מי שיעיין עליו לא יבוין אלא להרבות בפירות ולא יהוש אם מפסיד הקרקע לפיכך אם יש מי שרוצה להיות אפוטרופא על הנכסים להשתדל בהן להעמיד עליהם ארים והוא יעיין עליהם תמיד שיעבדם כראוי אין תקנה גדולה מזו וימנו אותו אפוטרופוס אבל דבר זה אינו מצוי שלא ימצאו מי שיעשה זה שאדם מתרצה להיות אפוטרופוס בשביל היתומים משום מצוה אבל לגדולים לא יעשה לפיכך אין ב"ד מצווין

מוטל על הבית דין לעקור בתקנתו ' דמדין השבת אבדה נגעו בו והרא"ש כתב וז"ל מדברן שמעון בן גמליאל נשמע דמורידין קרוב לנכסי שבוי דכי היכי דלגבי פירות חייב הנפקד להשתדל בתקנתן כמו כן חייבים בית דין להשתדל בתקנת השבוי ולהוריד קרוב הרחוי לירש בנכסיו ואע"ג דנפקד גופיה לא מיחייב להשתדל בתקנתן אלא מדין השבת אבדה מ"מ כיון דהשבת אבדה חיכא אלא בחפץ המבוד מבעליס ומדברן שמעון בן גמליאל שמעינן דה"ס כשהבעליס הבודין מהפץ אלהם סס כן מדברן שמעון בן גמליאל נשמע נמי לשבוי וע' לקמן בסעי' רל"ב סעיף י"ז בדין מפקיד : ומ"ש מל דבר זה חיכו מצוי וכו'. סס מפוטרופא

ולא ידעו למה הזמיטו רבינו : (ז) **כתב** הרמב"ם ז"ל מי שטבע במים שאין להן סוף ובאו עדים שטבע בפניהם אע"פ שאין משיאין את אשתו לכתהלה היורשין נוחלין על פיהם וכו' עד סוף הסימן הכל כפי ז' מה' נחלות : (ב"ה) ומ"ש בסוף דבריו ואחר כך נשמע שמת לאו דוקא דאל"כ קשיא רישא :

ועיין בהגהת מרדכי פי"ק דכתובות :

רפה (ה) **שבוי** שנשבה והניח כאן נכסים מוטל על בית דין לעקור בתקנתן אלא יפסידו נכסיו ואין להם רשות ליתנם לארים שביון שאין מי שיעיין עליו לא יבוין אלא להרבות בפירות ולא יהוש שמפסיד הקרקע בפרק המפקיד (לח :) מהא דקאמר התם מדרשב"ג נשמע דמורידין קרוב לנכסי שבוי כתב הרא"ש דכי היכי דלגבי פירות חייב הנפקד להשתדל בתקנתן כמו כן חייבים בית דין להשתדל בתקנת השבוי ולהוריד קרוב הרחוי לירש בנכסיו ואחכל הפירות ואם יבואו הבעלים יעשו חשבון עמו וכו' אבל ארים אין ב"ד מורידין דחיישינן שמא יכסיף הקרקע כדאמרינן פרק האשה שנפלו דבעל אינו יכול למכור קרקעות האשה לפירות אם אין הבעל ארים או אם אין סמוכות לעיר דחיישינן שמא יכסיף אבל קרוב הרחוי לירש יש חיכא הנכסים שמא ימותו הבעלים ויהיו הנכסים שלו ואף אם יחזרו ויטול כארים : ומ"ש לפיכך אם יש מי שרוצה להיות אפוטרופוס על הנכסים וכו' אבל דבר זה אינו מצוי וכו' לפיכך אין בית דין מצווין לבקש על זה כי לא ימצאו אם (לט ·) תמר רב יהודה אמר שמואל שבוי שנשבה והניח קמה לקוצר עניים לבצור וכו' ב"ד יורדין לנכסיו ומעמידין אפוטרופוס וקוצר ובוצר וגודר ומוסק ומח"כ מורידין קרוב לנכסיו ולוקים אפוטרופוס לעולם אפוטרופוס לדיקנני לא מוקמינן · ופי' רש"י מעמידין אפוטרופא להכניס דבר המוכן ויהא שמור לבעלים : ומח"כ מורידין קרוב . להשבית ולימול כארים : ונקיס אפוטרופא לעולם . אלא ימול כלום : אפוטרופא לדיקנני לא מוקמינן · אין ב"ד טורחין לבקש אפוטרופוס לאנשים גדולים שנתמלא זקנם לפי אלא ימצאו דבשלמא ליתמי היכא דשמעי להו והוי אפוטרופוס לדבר מצוה אבל לדיקנני לא שמעי להו : וז"ל הרמב"ם פ"ו מהלכות נחלות ולמה לא יעמידו ב"ד אפוטרופוס לעולם בין בחטלטלין בין במקרקעות עד שיבואו הבעלים או עד שיודע בודאי במתו לפי בתין ב"ד היושבים למטה אפוטרופא לגדולים שהם בני דעת : **כתב** הרמב"ן ז"ל מעמידין אפוטרופא לפקח על

חשן המשפט

דרכי משה

רפד (א) ועיין בתשובת הריב"ש הנ"ל באיזה חזקה מחזיקים לא' ליורש וע"ל סימן ר"פ ורפ"ג אי הוה כאן יורש קרוב אי אמרינן שמא מת : וכתב הריב"ש עוד שם סימן מ"ו דעכו"ם אינו נאמן להעיד שהוא קרובו : וכתב

דרישה

סי' רפה (ה) **שכיון** שמין מי שיעיין כו' כבר כתבתי בפרישה סוסו לעון הרמ"ס וכ"י פרק המפקיד כתב בשמעתא דמקיפא ו"ל ומע"ג דבזמרם יש למוס שמא יורפס תמיד ויכמיסס מ"מ מין מורידין בכן מרים מלא הקרוב ובשמא דכיון שמין מנו עושין תקנה זו מעלמינו מין לנו לעשות תקנה שיסיף קרוב זס נפסד בס כגון זס שפשר שמא סמורים וזס יוכס הכל ס"כ למה נפסיד לוס ליתן למרים ואס למוס שמא יפסידה סס תקנו שאס שמעו בו שמא שמוכל והכל שלו ולא עוד אלא לפילו שממשמיס ובמין וקדם זס ואכל כרי זס וזרע ובסבר ובודאי פו לא יפסיד שלומר טוב לי שתקנן הקרקע כרלוי שאס שמת הוא שלי ואס לא מקס מפעירות כרלוני קודס שיבוא עכ"ל וים ל"מ בדיוק בין טעס ד"י לטעס דסרמ"ס דלכ"י אס הקרוב הסכיס להעמיד מרים הוא מוקמינן מרים ולדעת הרמ"ס אסור למיקס מרים כיון דמין כאן מי שיבוא עליו יפסיד הקרקע וסביון רואיס לבריו ע"ס : לפיכך אס יש מי שרוצס בזה כ"ר מסברת הנפסיס ע"פ דקדוק לשון רש"י שפי' מסכוא דגרסינן אס דף ל"ט אפוטרופוס לדיקנני לא מוקמינן ול"ל אין ב"ד טורחיס לבקש לאן אפוטרופוס לפי שלימו מלוי שימלאו וכדמסיק רבינו ומשמע מוס אס היה אים אמר שרוצס טוב הדבר ובוחנין הנכסיס בידו וכ"כ כ"י וסמ"ס בשם הרשב"ל וכ"י מסיק בשם הרמ"ס שכתב ז"ל כיון שאין לבדוק בשביל גדולים מיישינן שמא לפסידו הנכסיס הוא רוצס עכ"ל ולכאורס אין הן הדברים שכתב רבינו בשם הרמ"ס בסמוך דלמילו אס ירלס כו' אבל ז"ל דהרמ"ס לא אמר אלא לפיכול ליורס למכות משמע אם אס לימו מוכס הב"ד מוסנין בידו משע"כ לטעס הרמ"ס דים על הב"ד למשוס אלהפסד זס בע ובוס נתיישב ל"ע דברי רבינו מסלדי למתניל לכתוב ז"ל לפיכך ים מי שרוצס ים אלא מקנס גדולה מוו וסייס היס מ"ל הרמ"ס ז"ל מומר ליכול ליורס למכות אלא ס"ל לרבינו דגס הרמ"ס מודס במלך הב"ד טוב למכותו אלא עכ"פ אס בע ליורס ומיקס שומעין לו כיון שאין מוטל על הב"ד למכות אפוטרופוס על הגדולים וכמ"ש

פרישה

סי' רפד (ה) **ולא** ידעו למיתת כ"ל שע"ל שאלא ידעו בפי"ן שמפני שמיכן יודעין למיתת יסוסו מיכן עדי היסום וק"ל אבל במיימוני פ"ד דנחלות כתב ולא ידעו כו' וכ"כ בע"ש ר"ס ר"ס ע"ס ועיין בת"ע סימן י"ט שכ"כ לשון הגמרא שאלין ומוקלין ע"פ המוקס : (ג) אבל אין יורדין כו' כל אלה דברי הרמב"ס פ"ו דנחלות : אין היורשים נוחלין עיין מ"ס בסמוך ס"ס : (ג) **האשה** שאמרה שמת כו' כ"כ הרמב"ס שם ומסיק וכתב ז"ל אבל אמרה מת בעלי ונתייבמה הרי היבם נכנס על פיה לנחלה שנאמר יקום על שם אחיו שמת והרי קס נקטינן (לף קי"ו) ולא ידעתי למה השמיטו רבינו ב"י ועיין בת"ע ר"ס קכ"ס שכ"כ שם להתי דיוק מאבל מ"כ כו"ל לחזור ולכתבו כאן בדין נחלות : (ז) ובאו עדים שטבע כו' וה"ת מ"ס בשלו דכתב דאין משיאין אשה על פיסס אפילו שכן ב' עדים ולעיל בסמוך כתב שמעו בו שמת כו' דמשיאין אפילו אקול בעלמא ושוה מ"ס שאס דאין יורדין לנחלה על פיסס ומ"ס הכא דיורדין לנחלה על פיסס ו"ל דלעיל לענין נשואין סקילו משום סומרת סשמעינו על אשה אים בסופס וזס לא שייך לענין לירד לנחלתו דאין אס סומרת בסוכן אלא שהמרוצים כתבו ו"ל דלא אמרו להקל בתחילתן משום סומרת שהשמיעו עליס בסופס אלא כשמעידין שולמי מת ואו כיון דים עדות שידלי מת סקילו אע"פ שעדים מעידים ע"ו כן אשה כן עבד כו' ומשמ"כ כשאין עדות דודאי מת לא רלו להקל בע"א סמסורס אף אס ים עדים כשריס שכטבע במים או מיכך וכמ"ש בע"ש סימן י"ו ולמרנבס ים לד לומר אמכא דים עדים שמעידים דבריס כלאו שמוקמין למיתס תמסך סיל ע"ו ולא תמקור יותר והכי לא ודאי מת אבל לענין ממון אמכא דעדים שמעידים דבריס כלאו שרובן למיתס ושארכאי בתשובתי בענין זס ע"ש : אע"פ שאין משיאין את אשתו אלכתהלה היורשים נוחלין על פיהם וכו' עד סוף הסימן הכל כפי ז' מה' נחלות : (ב"ה) ומ"ש בסוף דבריו ואחר כך נשמע שמת לאו דוקא דאל"כ קשיא רישא :

ועיין בהגהת מרדכי פי"ק דכתובות :

רפה (ה) **שבוי** שנשבה והניח כאן נכסים מוטל על בית דין לעקור בתקנתן אלא יפסידו נכסיו ואין להם רשות ליתנם לארים שביון שאין מי שיעיין עליו לא יבוין אלא להרבות בפירות ולא יהוש שמפסיד הקרקע בפרק המפקיד (לח :) מהא דקאמר התם מדרשב"ג נשמע דמורידין קרוב לנכסי שבוי כתב הרא"ש דכי היכי דלגבי פירות חייב הנפקד להשתדל בתקנתן כמו כן חייבים בית דין להשתדל בתקנת השבוי ולהוריד קרוב הרחוי לירש בנכסיו

סי' רפה (ה) **שבוי** שנשבה כו' נכסיס כו' כל הסימן כולו מתבאר מתוך הסגיעת דפרק המפקיד דף ל"ח ודף ל"ט : שכיון שמין מי שעיין כו' ולא יהוס שיפסיד כן כתב הרמ"ס ומייתי

מצווין לבקש על זה כי לא ימצאו : (ג) ומיהו היה אומר א"א הרא"ש ז"ל אפילו אם יתרצה אחד להיות אפוטרופוס כיון שאינו מצוי ואין לב"ד לבקש עליו אפילו בשימצא יכול היורש למחות שלא למנותו : (ג) לפיכך בין שמעו בו שמת בין לא שמעו בו שמת מורידין קרוב הראוי לירש לנכסיו ולא שימכרם אלא יעבוד השדות והכרמים וכתב א"א הרא"ש ז"ל ואם יש לו שנים או שלשה קרובים הראויין לירש יהלקו הנכסים ביניהם ואם מקצתן עובדי אדמה ומקצתן אין עובדי אדמה אלא עובדין שלהם ע"י אחרים יורידו העובד אדמה : (ד) בא השבוי אה"כ שמין לזה שהורידו

על נכסיו מדמרינן לפוטרופא לדיקנוי לא מוקמינן הלמת בעלמא מוקמינן ובוטה מצוה לפקח אחד להיות לפוטרופא נמנותו לא מצאתי להרמ"ס בכתב כן לא בפסקים ולא בתשובה ונראה שבע"פ מר כן לבניו ותלמידיו וכי דייקת ליזכה דהיה קאמר דשם לא כן הכי קאי ומיהו כתב ג"ל הרא"ש ז"ל והר"ם כתב בפ"ו מהלכות נחלות בשם הרשב"א מסתברא לי שכשמרו מורידין קרוב לנכסי שבוי דוקא כשאין אחר רוצה לפקח בשם בקורת אפוטרופא אבל אילו רצה אחר לפקח בנכסים בתורת אפוטרופא מעמידין בית המפוטרופא ואין מורידין בכן את הקרוב ומיהו דוקא שלא שמעו בו שמת שומעין ליורש ואפי' יש מי שרוצה להיות אפוטרופ' מורידין קרוב להלוט ולאכול אבל לא לירד למכור ודוקא קרקע אבל במטלטלין בכל גווני אין מעמידים אותם בית דין קרוב עכ"ל . וכ"י בפרק המפקיד הביא שברת הרשב"א וכתב שהרא"ש מולק ואומר דאפי' משכחינן שרוצה לפקח בשם לא סמכינן עלי' דכיון דאין דרכם של בני אדם לטרוח בנכסים גדולים ומוסיף שאת להספיד הנכסים הוא רוצה :

(ג) **ומ"ש** לפיכך בין שמעו בו שמת בין לא שמעו בו שמת מורידין קרוב הראוי לירש לנכסיו ולא שימכרם אלא יעבוד השדות והכרמים כפ' המפקיד (לא :) מיתמר שבוי שנשבה רב אחר אין מורידין קרוב לנכסיו ומשמע אחר מורידין קרוב לנכסיו בשמעו בו שמת כ"ע ל"פ דמורידין כ"פ בשלא שמעו בו שמת רב אחר אין מורידין דילמא מפסיד להו מיתיבי ר"ח אומר מששמע שנאמר וחרב אפי' והרגתי אתכם אינו יודע שנשותיהם לאלמנות ובניהם ליתומים אלא מלמד שבניהם רוצים לירד לנכסיו ואין מניחים אותם אחר רבא לירד ולמכור תנן וידוע שהלכה כשמואל בדיני ובן פסקו הפוסקים : **ומ"ש** בשם הרמ"ם שם יש ב' או ג' קרובים הרשוים לירש יחלקו הנכסים ואם מקלקס עובדי אדמה וכו' ירידו בעובד אדמה שם בפסקיו : (ד) **ובא"ש** בא השבוי אחר כך שמין לזה שהורידו כאחים שם (לט.) תנא וכולם להם

מוצווין לבקש על זה כי לא ימצאו : (ג) ומיהו היה אומר א"א הרא"ש ז"ל אפילו אם יתרצה אחד להיות אפוטרופוס כיון שאינו מצוי ואין לב"ד לבקש עליו אפילו בשימצא יכול היורש למחות שלא למנותו : (ג) לפיכך בין שמעו בו שמת בין לא שמעו בו שמת מורידין קרוב הראוי לירש לנכסיו ולא שימכרם אלא יעבוד השדות והכרמים וכתב א"א הרא"ש ז"ל ואם יש לו שנים או שלשה קרובים הראויין לירש יהלקו הנכסים ביניהם ואם מקצתן עובדי אדמה ומקצתן אין עובדי אדמה אלא עובדין שלהם ע"י אחרים יורידו העובד אדמה : (ד) בא השבוי אה"כ שמין לזה שהורידו

הרמב"ם משמע דאיזה הוא דליכא אבל אם רצו רשאין אפילו לטרוח אחריו מ"מ מטעמו של רש"י שכתב לפי שלא ימצאוהו בקל וכו' משמע שאין רשאין כדפרישית אבל כמי שבא לב"ד מעצמו להיות אפוטרופוס ודאי דרשאין להעמידו דין להרמב"ם וכ"כ ה"ר ע"ס הרשב"א ומבואר לקמן בשם הרמב"ן דאין שומעין לקרוב אם בא למחות ביד ב"ד אלא להעמידו ודוקא היכא שלא שמעו בו שמת אבל שמעו בו שמת שומעין ליורש ומדברי רבינו שכתב לפיכך אין ב"ד מצווין לבקש ע"ז כי לא ימצאו נראה דאם שמעו בו שמת כ"ע ל"פ דשלא שמעו בו שמת אין מורידין כיון דאפילו אם ימצאו אין מוכרין אותם אלא לאחר ל' יום ואם כן אין כאן הפסד לקרוב ומשמע דאפילו אם שמעו בו שמת אבל לא שמעו בו שמת אין מורידין אותם אלא לאחר ל' יום ומיהו משמע דאם מכרו אין הלוקח יכול לעכב ולומר שמא יבא הקרוב ויטרוף ממנו ומיהו נראה דאם הלוקח בדק בבית דין ולא מצאו שום קרוב שיבא ויטרוף ממנו אין מוכרין אותם אלא לאחר ל' יום ומיהו משמע דאפילו אם שמעו בו שמת אין מוריד

שהורידו כארים ופי' רש"י שמחשבין עמו בכל שנה ונוטל אריסותו וחלק הבעלים יהא מונח עד שנדע מה אירע בהם והרמב"ם ז"ל כתב שכל זמן שלא באו הבעלים יטול הכל ולכשיבואו הבעלים מחשבין עמו כמה הוציא וכמה אכל ויטול כארים בין בפירי בין בשבח ור"י פי' שנוטל כל הפירות ובשבח דוקא הוא שמחשבין ונוטל בהם כארים ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל ולכאורה נראה שאין הילוק בין שמעו בו שמת ללא שמעו בו שמת אבל א"א הרא"ש ז"ל כתב דוקא בשלא שמעו בו שמת נוטל כארים אבל שמעו בו שמת קודם שהורידוהו ואה"נ בא אין לו בשבח כלל אלא מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל : (ה) וכל זה אינו אלא במקרקעי אבל (א) במטלטלי שלו יהיה ביד ב"ד או ביד נאמן שיבררו ב"ד עד שיבוא או עד שיתברר בעדים שמת : (ו) וכן אם הניח קמה לקצור וענבים לבצור זיתים למסוק תמרים לגדור ב"ד מעמידין אפוטרופוס וקוצר ובוצר ומוסק וגודר ומוכר הפירות ומניח דמיהן בב"ד עם המטלטלין ואח"כ מורידין להם קרוב לעבוד את האדמה : (ז) וכתב הרמב"ם ז"ל והוא הדין נמי בחצרות ופונדקאות והחנויות העומדין להשביר ואינן צריכין לא טורח ולא עבודה ואין דרך ליתן אותם באריסות אין מורידין בהם יורש שמא יגבה השכר ויאבל אלא ב"ד מעמידין להם גבאי ויהיה השכר מונח ביד בית דין עד שיביאו ראיה שמת או עד שיבוא ויטול את שלו שאין מורידין קרוב אלא לשדות וכרמים ופרדסים שצריכים עבודה : (ח) בורח מחמת נפשות הרי הוא כשבוי לפי שהוא נבהל לברוח ואין לו פנאי לצוות : (ט) אבל היוצא לדעת אין מורידין קרוב לנכסיו דכיון שהיה לו פנאי לצוות ולא צוה שמא אינו רוצה שיורידו קרובו לנכסיו וכתב הרמב"ם ז"ל ואם ירד מסלקין אותו :

וביצד

(ה) (ו) **ובר** זה היינו אפילו במקרקעי אבל במטלטלי שלו יהיו ביד ב"ד או ביד נאמן שיבררו ב"ד עד שיבוא או עד שיתברר בעדים שמת וכן אם הניח קמה לקצור וענבים לבצור וכו' הא דהניח קמה לקצור וענבים לבצור וכו' מיירי כשהניח לעיל בסימן זה ומשם יש ללמוד שאין מורידין קרוב למטלטלים וכן פסק הרמב"ם בפ"ז מה' נחלות : (ז) **ומ"ש** בשם הרמב"ם וה"ה נמי בחצרות ופונדקאות ומנויות העומדים להשכיר וכו' בפ' הגוזר וכתב ה"מ ממה שאמרו בגמרא שאין להם כארים תקינו להם רבנן כי היכי דלא ליפסדינהו משמע שאין זה אלא בשדות וכרמים ודברים העשויים לאריסות והפסד מצוי בהם אבל בחצרות והבתים שאינם נותנים באריסות ואין ההפסד מצוי בהם אין מורידין להם קרוב זהו דעת רבינו ודברים נכונים הם עכ"ל :

(ח) **בורח** מחמת נפשות הרי הוא כשבוי וכו' בפ' המפקיד (שם) מיירי בדרך נחמן : (ט) **ומ"ש** אבל היוצא לדעת אין מורידין קרוב לנכסיו וכו' שם מיירי בדרך נחמן אמר שמואל : ומ"ש בשם הרמב"ם שאם ירד מסלקים אותו בפ"ז מהלכות נחלות ופ"ג דסנהדרין הרמב"ם שבידינו כתוב אין מסלקין אותו ט"ס הוא להא תניא בהמפקיד היורד לנכסי רשעונין מוציאין אותו מידו ופירוש רשעונין שהלכו להם מדעת כנזכר שם וכן כתב שם

דרכי משה

רפה (א) וכתב מוהר"ם פד"ו בתשובותיו סימן נ"ז דהיינו דוקא להורידו בתורת קרוב שיהא לו הנאה מנכסים אשור אבל יכול להיות אפוטרופוס אם ירצה : וכ"כ

דרישה

ומ"ש דבינו ור"י פי' כו' ולזה הסכים הרמ"ה כבר נתבאר : ודעת הרמב"ם שכ"ר בפ"ו דנחלות כ"כ : ומה"ר ולכאורה נראה שאין חילוק כו' הוא מ"ש בגמרא תילימא מצבויין השתא זריז ונשכר מאי השתא מיבעיא דמשמע דגם כששמע בו שמת דקנין כן זוכין ונשכר שם קידש וליקט כו' הדין נמי דשם לא קידש וליקט דניטל בו כארים וכ"ל : ומ"ש מבל הרמ"ה כתב כו' כבר נתבאר וגם נתבאר שכ"כ ג"כ התום' אלא שנשאר עליהם לדקדק למה הסמיכו רבינו דין זה דכשמע בו שמת ואח"כ שמע שמשמע ואפ"ה מניחין חותו לקדש ולתלוש ולא שמע בו שמת אין מניחין חותו והוא מפיהם בגמרא כל"ל כצבויין ולא כצבויין דשלו הם וזריז ונשכר גם התום' כתבו כן גם לפי המסקנא וכמ"ש ותכ"י תמה ג"כ על רבינו זה וכתב ה"ל דבכלל מ"ם בשמע בו שמת שמא שמע שהוציא הולית ומה שאכל אכל כשמע מיניה לתף כשמע בו שמשמע ואפ"ה וקדש ואכל ס"ו זריז ונשכר שכ"ל ודבריו דמוקים לתכתי קו"ל לרבינו לכתוב כשמע בו שמת מיניה חותו לקדש ולתלוש לכתחלה ואפ"ה שמע בו שמת לא מהניין שהוא זריז ונשכר ומ"ל רבינו משמע להיפך דוקא אפ"ה שמע בו שמת כל מה שאכל אכל וגם על כרמ"ה ים לתמוה שהשמיט הא' בריישתא כל"ל דמיבעי למר כשמע בו שמת ס"ו זריז כו' ומשו"ה הדין כן בלא שמע בו שמת ומרמה דכמו שהבירה ליה לכרמ"ה לפי המסקנא דמשני הכי תקנתן תלויין בזה כדי שלא יבוא להפסד סור ממאי דעלה על דעת המקשן לומר דגם כשמע בו שמת שמין לו בארים וכ"ל ואף על גב דלא קאמר בגמרא כן בפירוש שמך מוכ דממילא כשמע מטעם הבבר מה"ט גופא ס"ל דבלא שמע בו שמת כשמע ממילא דשם קדש ותלש ס"ו זריז ונשכר כדי שלא יפסידנהו ותו ליכא למיקשי עליה השתא זריז ונשכר מאי השתא מיבעיא דלפי' המקשן ליכא כ"ש כמ"ש ברמ"ה והשתא ס"ש שם דאמר רשב"ג נעושים כשבויים דכשבויים ממש קאמר בכל מאי שנוכר שם בבריישתא דאין מוציאין חותן מידו וגם דשם קדש ותלש ס"ו זריז ונשכר שלא שמכ"ר מייתי בגמרא בריישתא מהריבתא דקתני וכולן שמין להו בארים ול"ל שאם למאר שבאו הבעלים שם לא קדמו ותלשו שמין להן בארים ובזה שמולקים ויפיי כח דנעושים מטעם שכתב הרמ"ה דכשמע בו שמת בלא"ב לא יפסידנהו דשם שבר שמת ומה"ט ס"ל דלמוך ולפרש מ"ש דשם קדש ותלש ס"ו זריז ונשכר דר"ל דכב"ד מניחין חותו לכתחלה לכתחלה ולתלוש דאין זה בשמשות הל' דשם קדש ותלש ודלכל בדיעבד מלילינן משמע שלא שכתוב, נדקדק לפרש כן כדי ליתן טעם בין נעושים לשבויים ולפי מ"ם לפי המסקנא מין הילוק בין רשב"ל לרבי"ו לכתחלה לכתחלה ולתלוש ומ"ם לפי המסקנא מדברי התום' הל' קידש ופיקו כן דלפי המסקנא הוה לפי שמכח דמניחין לו לקדש ולתלוש כיון דאי יפסיד כו' והניחו חוקת לפי המסקנא וכמ"ם וגם דעת כ"י משמע הכי אבל דעת הרמ"ה ורבינו נינו נ"ל וגם על הרמב"ם ודוק • וגם על הרמב"ם שכתב מילוקי דיומם ולילה הל' קידש ופיקו כן וכמ"ש בל"ל לפי שיטתו לפ"מ שכתב בלא שמע בו שמת דכשבאו הבעלים שמין להן בארים למפרע וממילא נשמע ואפ"ה שכתב הרמב"ם דלא מהני לזריפה ולשמוע לכתחלה לכתחלה ולתלוש ומ"ש בשם הרמב"ם

(י) וכיצד דין נכסי זה מטלטלי יעמדו ביד מי שיהן בידו עד שיבוא ויתבע או שימות ויתבעו היורשין ומקרקעי מי שהניחו שכן בהן אין לוקחין ממנו שכר ושדה או כרם שהניהם בורים ישארו בורים שהרי ברצונו הוא מאבד ממונו ואבידה לדעת אין אנו מצווין להחזירה שמעו בו שמת בית דין מוציאין המטלטלין ומניחין איתן ביד נאמן ומורידין הקרוב לשדות ולכרמים ויהיה כארים עד שיביא ראיה ברורה שמת או עד שיבוא עד כאן: (יא) וכן כתב א"א הרא"ש ז"ל לכשישמעו בו שמת מורידין קרוב לנכסיו: כשמורידין

(י) **וכיצד** דין נכסי זה מטלטלי יעמדו ביד מי שיהן בידו עד שיבוא ויתבע או שימות ויתבעו היורשין ומקרקעי מי שהניחו שכן בהן אין לוקחין ממנו שכר ושדה או כרם שהניהם בורים ישארו בורים שהרי ברצונו הוא מאבד ממונו ואבידה לדעת אין אנו מצווין להחזירה שמעו בו שמת בית דין מוציאין המטלטלין ומניחין איתן ביד נאמן ומורידין הקרוב לשדות ולכרמים ויהיה כארים עד שיביא ראיה ברורה שמת או עד שיבוא עד כאן: (יא) וכן כתב א"א הרא"ש ז"ל לכשישמעו בו שמת מורידין קרוב לנכסיו: כשמורידין

הנטושין כשווין לכל דבר ולכן כתבו גם הרמב"ם והרמ"ם ורבינו סתם כמורידין קרוב לנכסי שבוי ואוכל פירות והמ"כ כתים ומין לו כחרים ומכחש תפילו קדם ותלם ואכל הרי זה זריז ונשכר כין שמעו שמת כין לא שמעו שמת וכל זה כלא כמ"ם כהגהת אשיר"י וכ"י פ' המפקיד לפסוק כהניה חוקימתא דכשווין ולא כשווין דלויתא ודוק: (י) **וכיצד** דין נכסי זה כמורידין קרוב לנכסיו כשמעו בו שמת מ"כ הו"ל לתלמודא לתרץ דוכלן כמין להם כחרים הרטושין וכשמעו בו שמת וכך הקשו הרשב"ץ והר"ן ותירץ כ"י דמ"ם הרמב"ם כאן ויהיה כהם כחרים היינו לומר כמתכלה מורידין קרוב כתורת חריסות שכבל שנה ושנה מהשבין עמו ונותנין לו חלק חריסותו כשאר חריסי העיר וכיון שאנו רואין אותו כבל שנה שיקר הוא מתעסק כהם תו ליכא למיחש לדילמא מפסדינהו כלל והא דתנמי וכולן כמין להם כחרים היינו לומר שכתורת ירושה מורידין אותה אלא לכסוף כשנאו הכעלים כמין לו כחרים ומ"כ מי אפשר לומר דוכלן כמין להם כחרים הרטושין קאי כשאר כעלים שכתו כתורת ירושה כמירד להן כמורידין מיד עד שיבואו הכעלים ויטלו חפילו שמעו בו שמת ודברים אלו מוכרחים הם דאל"כ סותרין דברי הרמב"ם מהדדי דתהלה כתב דכיונא לדעת ושמעו בו שמת מוציאין אותן מיד ואח"כ כתב מורידין קרוב אלא לדעת ושמעו בו שמת דאי משום דאין מוציאין אותה כשמעו שמת אלא מורידין אותה כשמעו שמת הא ליתא דהא כתב הרמב"ם כהדיא כמורידין קרוב לנכסי שבוי ואוכל פירות והמ"כ כתים ומין לו כחרים ומכחש תפילו קדם ותלם ואכל הרי זה זריז ונשכר כין שמעו שמת כין לא שמעו שמת וכל זה כלא כמ"ם כהגהת אשיר"י וכ"י פ' המפקיד לפסוק כהניה חוקימתא דכשווין ולא כשווין דלויתא ודוק: (י) **וכיצד** דין נכסי זה כמורידין קרוב לנכסיו כשמעו בו שמת מ"כ הו"ל לתלמודא לתרץ דוכלן כמין להם כחרים הרטושין וכשמעו בו שמת וכך הקשו הרשב"ץ והר"ן ותירץ כ"י דמ"ם הרמב"ם כאן ויהיה כהם כחרים היינו לומר שכתורת חריסות שכבל שנה ושנה מהשבין עמו ונותנין לו חלק חריסותו כשאר חריסי העיר וכיון שאנו רואין אותו כבל שנה שיקר הוא מתעסק כהם תו ליכא למיחש לדילמא מפסדינהו כלל והא דתנמי וכולן כמין להם כחרים היינו לומר שכתורת ירושה מורידין אותה אלא לכסוף כשנאו הכעלים כמין לו כחרים ומ"כ מי אפשר לומר דוכלן כמין להם כחרים הרטושין קאי כשאר כעלים שכתו כתורת ירושה כמירד להן כמורידין מיד עד שיבואו הכעלים ויטלו חפילו שמעו בו שמת ודברים אלו מוכרחים הם דאל"כ סותרין דברי הרמב"ם מהדדי דתהלה כתב דכיונא לדעת ושמעו בו שמת מוציאין אותן מיד ואח"כ כתב מורידין קרוב אלא לדעת ושמעו בו שמת

(יב) **בשמורידין** קרוב לנכסיו וכו' מימרא דרב הונא בפרק המפקיד (ב"ב דף קעה:) ואפילו הוא מן מורידין קטן לנכסי שבוי ופי' רש"י ואפילו הוא רחוי לירשו דקא מפסיד להו ומוצב שיורידו להם מיד נכרי: ומ"ש ומה אין קרוב קטן וכו'. שם היא סבתא וכו' שמצית רבינו בסעיף ט"ו דקאמר מכיון שעבד לוקמינהו לנכסי בידא דאחתא דילמא שכיבא סבתא ומין מורידין קרוב לנכסי קטן משמע דאי ודאי לא שכיבא סבתא הוה יהבינן כל נכסי לאחתא ולא הוה מוקמינן פלגא ליוקא ע"י אפוטרופוס דכל עניו אין מורידין קטן דכיון שהקטן מהון דאפוטרופוס הוא ישמע לקטן שלא להרוג ושלא לזרוע וכ"כ התוס' לשם דב"ה ומוקמינן (דף ל"ט) וזהו שכתב רבינו ומש"ה אין קרוב שלא קטן וכו' דאלמא אי ודאי הוה יהבינן ליה כל נכסי ולא הוה מוקמינן אפוטרופוא לפלגא דקטן דמוקמינן ליה לסתם שבוי בחזקת חי כדאמרן בס"פ כל הגט ולא דמי לסבתא וכו' וכמו שיבאר כל זה בסמוך בס"ד ומין להקשות היאך מעמידין אפוטרופוס הלא אין על ב"ד להעמיד אפוטרופוא לגדולי' דהכא העמדת האפוטרופוס הוי לתועלת חלק הראוי לקטן דאם ימות השבוי הנכסים לקטן וז"ש רבינו מעמידין לו אפוטרופוס כלומר דאפשר להעמדה זו יגיע לזרכו של קטן אלא דמ"מ אין אפוטרופסות זו להאכיל הכל לקטן אלא שיתנס ביד הראוי והאפוטרופוס ישמור חלק השבוי וכמו שפי' ר"י גבי היכא סבתא לקמן בסעיף ט"ו ע"ש: (יג) **ומ"ש** ונריך אלא יהא האפוטרופא קרוב וכו'. שם מימרא דרב הונא וכתב הרמ"ה ואפי' בתורת אפוטרופסות כלומר ל"מ בתורת אפוטרופסות ירושה לאכול כל הפירות דפשיטא דלא אלא בתורת אפוטרופסות דסד"א כיון דהכ"ד לא ביררו כ"כ נאמן תו לא מייצינן שיהא להחזיק בנכסי קטן קמ"ל דלא אלא בכל ענין מייצינן וכ"כ הר"י בכ"מ ח"מ אלא הרשב"א בתשובה ע"ס העיטור פסק דבתורת אפוטרופוס מורידין קרוב וכבית רחיה מפ' הניזקין כדכתב ב"י כאן אבל בכי' ר"ן סעיף ג' במחודשין כבית תשובת הרשב"א שכתב דלא אלא דוקא בכי' ר"ח ור"י הזקן וכ"כ בהגהת מיימוני פ"ח ומ"י מנחלות וכ"כ הסמ"ג בשם הר"י: ומ"ש דלא פלגי רבנן בין קרוב בין רחוק. פי' דגבי מטלטלין כיון דאי בעי מזבין להו ומוצב שיורידו להם מיד הוי כמו שכבר הוא בידם דלא פלגי רבנן בין קרוב לרחוק וכ"ש בקרקעות דלא מצ

(טו) **ההיא** סבתא דהוו״ל תלת ברתא חשתבאי היא וחד ברתא וכו׳ בפרק המפקיד (שם) : ומ״ש רבינו שמא מתו בתי השבויות ונמצאו הני הנכסים לקטן וכו׳ קף על גב דבגמרא לא קאמר אלא דילמא בכיפא סבתא ולפיכך אין לקטן אלא שליש מיהא למימר דמשום דהכי סני למימר דאין מורידין הכא לנכסים לפ הם למימר דלמא מתו בתי השבויות ורבינו כתב וכל הספוקי שאיפכר להו וכך הם דברי הרא״ש שם וז״ל היכי ליעבוד לוקים נכסי בידא לחחתא כדין שמורידין קרוב לנכסי שבוי לאכול הפירות דילמא בכיפא סבתא ואין מורידין קרוב לנכסי קטן ואפי׳ בתורת אפוטרופוס לוקמינהו בידא לפחות הני הנכסים הרווייס לו שם מתו בתי השבויות דילמא לא בכיפא סבתא ואין מורידין קטן לנכסי שבוי : ומ״ש אלא מעמידין אפוטרופוס לכל הנכסים שם תמר הכי הילכך פלגי יהיבין לה לאחתא ואידך פלגא מוקמינן ליה אפוטרופא ליוקא רבא אחר מגו דמוקמינן ליה אפוטרופוס לפלגא מוקמינן ליה אפוטרופא לאידך פלגא וידוע דהלכה כרבא · וכתב הרא״ש ואידך פלגא מוקמינן אפוטרופא ליוקא ופ״ג דבעלמא אין בית מעמידין אפוטרופוס לנכסי שבוי הוא קטן בית דין נזקקין לתקנת הקטן ומעמידים אפוטרופוס למי שרוי לקטן ליורש ואם יבוא השבוי יטול הקטן כדין קרוב שיורד לנכסי שבוי רבא אחר מגו דמוקמינן לאידך פלגא אפוטרופוס לפלגא מוקמינן לאידך פלגא רבא ס״ל כיון דזקוקים בית דין למצות אפוטרופוס לחלי הנכסים מעמידין אפוטרופוס גם לחצי האחר ולא לתקנת הקטן אלא לתקנת השבוי ואפוטרופוס יורד מריס לנכסים ויקח ממנו חלק השבוי בכל שנה לשמרו לשבוי ואע״ג דבעלמא אין מוטל על ב״ד לתקנת השבוי הכא שהיה מוטל על בית דין לטרוח ולהעמיד אפוטרופא לחועלת חלק הרחוי לקטן יוסיפו מעט טורח ויעמידו אפוטרופוס לכל נכסי השבוי לחועלת השבוי ולתקנת הקטן ומשמרין הכל ביחד ולא יפרישו חלק הקטן לבדו אלא יחלוקו בכל שנה ושנה ואע״ג דבעלמא אין מוטל על ב״ד לתקנת השבוי אלא לשמרו לשבוי ואם ירצה השבוי לחלוק עם הקטן אחר שיגדל אין בית דין מוחין בידו

לקמן בסימן רפ״ח היינו דוקא בכולם גדולים דמדשקי מחלי אבל הכא לעיכא גדולים וקטנים פשיטא דקטנים כיון דלא ידעי למחויי יכולים לתבוע לגדולים אפי׳ בלו לגמרי ואפי׳ שעל בניהם ובנותיהם וכיון שהקטנים יכולין לתבוע לגדולים דלאו בני מחילה נינהו ג״כ הגדולים נמי יכולים לתבוע לקטנים דאל״כ לא יהא הדין שוה : (ד) **נשאו** הגדולים וכו׳. מצאתי בגמרא פרק יש נוחלין (דף קל״ט) ופיכא למידק מאי קמ״ל הא פשיטא דאם שנשאו הגדולים לאחר מיתת מחלוקה אבל גדול האחין הנושא ונותן בנכסים ויש תועלת לקטנים במה שהוא מלובש יפה כדי שיהו דבריו נשמעין יכול ללבוש מהנכסים ורשב״ם פי׳ דוקא בדיעבד אבל לכתחלה אין לו לזלזל בממון אחיו ור׳ שמעון פי׳ דאפילו לכתחלה יכול לעשותו ומיהו אם שאר האחין מוחין בו שומעין להם : (ד) נשאו הגדולים אחר מיתת אביהם מהאמצע ישאו גם (א) הקטנים ואם נשאו בחיי אביהם ואמרו הקטנים הרי אנו נושאין כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להם : (ה) כתב הרמב״ם ז״ל השיא האב את בנו ממשל אב ועשה לו משתה והיתה ההוצאה משל אב ונשתלחה לזה הבן שושבינות בחיי האב כשהיא חוזרת לאחר מיתת האב הוזרת מן האמצע אבל אם הוציא הבן [המשתה] משלו אינה חוזרת אלא משל הבן שנשתלחה לו בלבד ע״כ : (ו) שלה האב ש שבינות לאחר על יד אחד מבניו אם ייחד האב לזה כששלחו ואמר לו לך ותעשה שושבין לפלוני כשהיא חוזרת היא של אותו הבן לבדו ואם לא ייחד לשום אחד אלא אמר אחד מכם יעשה שושבינות כשהיא חוזרת הוזרת לכולם כשאר מלוות אביהם והרמב״ם ז״ל כתב בדרך אחרת וז״ל האב ששלח שושבינות בשם אחד מבניו תחזור השושבינות לאותו הבן אבל אם שלחה האב בשם בניו בסתם כשתחזור תחזור לאמצע ואין זה שנשתלחה לו חייב להחזיר עד שישמחו בו הבנים כולם שהרי כולם שושבינין שבשם כולם נשתלחה לפיכך אם שמח עם מקצתן מהזיר חלק זה ששמח עמו בלבד והרי הוא לאמצע והראב״ד השיג עליו וכתב איני יודע למה הוא לאמצע והרי אינו מחזיר לו אלא חלקו ובשישאו האחרים נשים יחזיר להם חלקם :

מי

במלבושים והקטנים צריכין להוציא יותר מהגדולים במזונות אין נזונין ולובשין מן האמצע אלא יחלקו הנכסים וכל אחד ילבש ויזון משלו : (ב) וכתב רבי ישעיה אפילו שתקו ונזונו ונתפרנסו ביחד לא אמרינן מסתמא דמחלו אלא יכולין לתבוע אלו מאלו מותר חלקן : (ג) בד״א שאין תועלת לקטנים במה שלובשין הגדולים אבל גדול האחין הנושא ונותן בנכסים ויש תועלת לקטנים במה שהוא מלובש יפה כדי שיהו דבריו נשמעין יכול ללבוש מהנכסים ורשב״ם פי׳ דוקא בדיעבד אבל לכתחלה אין לו לזלזל בממון אחיו ור׳ שמעון פי׳ דאפילו לכתחלה יכול לעשותו ומיהו אם שאר האחין מוחין בו שומעין להם : (ד) נשאו הגדולים אחר מיתת אביהם מהאמצע ישאו גם (א) הקטנים ואם נשאו בחיי אביהם ואמרו הקטנים הרי אנו נושאין כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להם : (ה) כתב הרמב״ם ז״ל השיא האב את בנו ממשל אב ועשה לו משתה והיתה ההוצאה משל אב ונשתלחה לזה הבן שושבינות בחיי האב כשהיא חוזרת לאחר מיתת האב הוזרת מן האמצע אבל אם הוציא הבן [המשתה] משלו אינה חוזרת אלא משל הבן שנשתלחה לו בלבד ע״כ : (ו) שלה האב ש שבינות לאחר על יד אחד מבניו אם ייחד האב לזה כששלחו ואמר לו לך ותעשה שושבין לפלוני כשהיא חוזרת היא של אותו הבן לבדו ואם לא ייחד לשום אחד אלא אמר אחד מכם יעשה שושבינות כשהיא חוזרת הוזרת לכולם כשאר מלוות אביהם והרמב״ם ז״ל כתב בדרך אחרת וז״ל האב ששלח שושבינות בשם אחד מבניו תחזור השושבינות לאותו הבן אבל אם שלחה האב בשם בניו בסתם כשתחזור תחזור לאמצע ואין זה שנשתלחה לו חייב להחזיר עד שישמחו בו הבנים כולם שהרי כולם שושבינין שבשם כולם נשתלחה לפיכך אם שמח עם מקצתן מהזיר חלק זה ששמח עמו בלבד והרי הוא לאמצע והראב״ד השיג עליו וכתב איני יודע למה הוא לאמצע והרי אינו מחזיר לו אלא חלקו ובשישאו האחרים נשים יחזיר להם חלקם :

מי

של אותו הבן לבדו ואם לא יחד לשום אחד וכו׳ חוזר לכולם כשאר מלוות שנאמרו בפרק מי שמת (דף קמד :) תניא שלח לו מבני שושבינות כשהיא חוזרת לו שלח מבני שושבינות סתם כשהיא חוזרת לאמצע ופר״ש שלח לו מבני שושבינות. כלומר נתן לו מבני מעות ושלחו לעשות שושבינות חוזרת לו לבדו אבל שלח מבני שושבינות סתם ולא יחד לאחד מבניו לף ע״פ שעל ידי אחד מבניו שלח לו חייב חוזרת לו לבדו אלא לאמצע : **והרמב״ם** כתב בדרך אחרת וז״ל אחד שלח בסס מבניו תחזור השושבינות לאותו הבן אבל אם שלחה האב בשם בניו בסתם כשתחזור תחזור לאמצע וכו׳ הכל לפי מה שנראה לב״ד ע״פ פירושו לברייתא שכתבתי בסמוך . וכתב ה״ה מ״ש רבינו ואין זה שנשתלחה לו חייב להחזיר וכו׳ כ״כ רבינו ז״ל והטעם זה אבל מ״ש לפיכך אם שמח עם מקצתן וכו׳ והרי הוא לאמצע אין נראה כן מלשון ה״ו אלא ה״ו שמח עמו בטל כל חלק זה שכך כתב אבל אם שמח עם אחד מהן ולא שמח עם כולן הינו חייב לשלם השושבינות כולם אלא משלשון אותה ומי שמח עמו בטל חלקו ומי אלא שמח עדיין עמו הינו נותן כלום עד שישמח עמו עכ״ל ואף בהשגות כתוב ג״כ לא ידעתי מכו ולמה הוא לאמצע וכו׳ ואני תמיה כי הדין עם רבינו דשמח לא יפחו לא יפחו לא יפחו אותן כדרך שנשה הלה שנשתלחו לו ויכול זה לומר מיני

דרכי משה

רפו (א) כתב מהרי״ו בתשו׳ באחד ששידך בנו בכתב קנין וקצב לו נדוניא לנשואין ומת קודם הנשואין אין אותו בן נוטל אותה נדוניא בראש דלא זכה עדיין בה אלא חולקים בשוה עכ״ל ומשמע עוד שם בתשו׳ **סי׳ ק׳** בשם שפרה את בנו מן התפיסה מכבין לו מחלק ירושתו כי אמדינן לו ולא נתן לו משום מתנה ועיש דמשמע דאזלינן בזה בתר אומדנא : וזהו

פרישה

סי׳ רפו (א) **אין** מוכין ולובשין ז״ל מצאתי ס״פ י״ל פשיט פשיט גדולים וקטנים אין הגדולים מתפרנסים ע״י הקטנים (ופירש״י מתפרנסים לבוש וכסות) ואין הקטנים מזונים ע״י הגדולים ובגמרא אמר רבא סתי גדול אמאי שלבש ומכסי מאי דעבד עבד ופריך והא תנן הגדולים מתפרנסים ע״י הקטנים סתם בשרכא (פי׳ מדש ריק שאין לפס פשפש) ממון) ע״כ ופי׳ רשב״ם הא דקאמר מאי דעבד עבד דוקא קאמר אבל לכתחלה לא ור״ם ורמ״ה ס״ל דגדול לאמאי לפילו לכתחלה מותר ומביאין ראיה מהא דאמרינן בפ׳ שנוקין גבי שמשם לצעצע לפוטרופוס דיתמי קוה וכ״ר לקמן בסימן ר״ן ס״ה וגדול האמאי ואפי׳ לא גרע מהאפוטרופוס והא אמאר רבא מאי דעבד עבד להאמשונין דבאמר אמרין לפילו בדיעבד צריכין לפלש ובזה נתבאר מש״ר בסמוך בשם רשב״ם ור״ם אבל מש״ר בתחלה בשם ר״י דאפילו שתקו ונזונו ונתפרנסו ביחד לא אמרינן מסתמא מחלו אלא יכולין לתבוע אלו מאלו מותר חלקן וזה שומע לזלזל בממון אחיו ור׳ שמעון פי׳ דאפילו לכתחלה יכול לעשותו ומיהו אם שאר האחין מוחין בו שומעין להם : (ד) נשאו הגדולים אחר מיתת אביהם מהאמצע ישאו גם (א) הקטנים ואם נשאו בחיי אביהם ואמרו הקטנים הרי אנו נושאין כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להם : (ה) כתב הרמב״ם ז״ל השיא האב את בנו ממשל אב ועשה לו משתה והיתה ההוצאה משל אב ונשתלחה לזה הבן שושבינות בחיי האב כשהיא חוזרת לאחר מיתת האב הוזרת מן האמצע אבל אם הוציא הבן [המשתה] משלו אינה חוזרת אלא משל הבן שנשתלחה לו בלבד ע״כ : (ו) שלה האב ש שבינות לאחר על יד אחד מבניו אם ייחד האב לזה כששלחו ואמר לו לך ותעשה שושבין לפלוני כשהיא חוזרת היא של אותו הבן לבדו ואם לא ייחד לשום אחד אלא אמר אחד מכם יעשה שושבינות כשהיא חוזרת הוזרת לכולם כשאר מלוות אביהם והרמב״ם ז״ל כתב בדרך אחרת וז״ל האב ששלח שושבינות בשם אחד מבניו תחזור השושבינות לאותו הבן אבל אם שלחה האב בשם בניו בסתם כשתחזור תחזור לאמצע ואין זה שנשתלחה לו חייב להחזיר עד שישמחו בו הבנים כולם שהרי כולם שושבינין שבשם כולם נשתלחה לפיכך אם שמח עם מקצתן מהזיר חלק זה ששמח עמו בלבד והרי הוא לאמצע והראב״ד השיג עליו וכתב איני יודע למה הוא לאמצע והרי אינו מחזיר לו אלא חלקו ובשישאו האחרים נשים יחזיר להם חלקם :

מי

ס״ב כתב הרמב״ם ס״פ י״ב : שושבינות כו׳ ולמעמן ריש מתרגמינן שושבינא כן פי׳ בערוך בשבן ועיקר דיוני דשושבינות סס בב״ב דף קמ״ד וכתבם רבינו בפ״ב סימן ס׳ בתרוכם יותר כי סס מקיסם ולא כתב כאן כ״א קצת מגב גרוע בשביל סבן כמלוה ונתנו לתבוע בב״ד וק״ל : (ו) **שלה** שלח לו כו׳ בריייתא פ׳ מי שמת : ומ״ש בהלכות כתב כן : ואין זה שנשתלחה לו כו׳ פי׳ שישתו כולם ואז שולח לכל א׳ מלקט בעת מתוכתו ואם מ״ם ופשיט ז״ל לפיכך אם שמח עם קצתן פי׳ שנשתו מקצתן ופיט עמהן בעת שנשתוים כי כן דיין במ״ש בפ״ע סימן ס׳ וכן בהמ״מ פ״ם ובמרדכי ס״ם בשם עה״ג שכתב על שישמחו הבנים כולם ר״ל ג״כ בעת מתוכתם : ומ״מ בשם מהרי״ו ז״ל עליו כו׳ גם מהרי״ו ר״י מיגא״ש משמע כדברי מהרי״ו ז״ל והמ״מ כתב ע״ז ז״ל ואני תמיה לפיון עם רבינו דשמח לא ישתו לא יפחו לא יפחו תמיה פשיט אם אם ישתו לא ישתו תותן כדרך שישת וס שנשתלחו לו ויכול זה לומר תיני רוצה לעשות שמכם אלא כדרך שעשיתם עמי כמבואר בפ״ו ופיכיה ומשמע שמשבינות לא יפחזר לפס אלא זה שלח ומשמע שמחין לפחין שפשיט ומין לפיט לפיט את הולחי על שמך שפשך ושוב שמחין לפחין שפשיט ומין לפיט לפיט את הולחי על שמך שפשך ושוב דפשטא דבריייתא סכי משמע דקתני מוחת למאמצע ומפשר (שדעת ר״ן מיגא״ש ורמ״ם ז״ל סוא) שדעת כאן כך היא שכל ל׳ יוכלו שלקו לכשיבא מפס ודברי רבינו נראין עכ״ל המ״מ ועיש ק׳ על מתוכת טעם המ״מ במ״ש שמא לא ישתו שלחיהם כשיס כו׳ דלמרבה היון דמתלה לא נתחייב זה שנשתלח לו לשחזיר לשושבינות כ״א לשלקוים לכל ל׳ שלקו כשישת פפס ושוקו כשיפת כשיס יחלקו סכפסים כו׳. לא שנרייכין לשלוק מכל וכל קאמר דסוף סדין אם יטול זה שמשים זמוכים לשלקו וממנו יוין לו יבבם וכנגדו יטול כשני ויוויף בהן לנפשי וכשמוכר ישתרו שוקים בשמוכר ישתרו שוקים וכן משמעות ל׳ הרמב״ם שלח ושלחו ס״ל קאמר רבינו מ״ל כ״ק בשם שאר שיוקדקו שקטנים לומר אין לנו שלוח שיתפרנסו שגדולים משלחנו ויאמרו שגדולים מ״ל שלוק עמך מכל וכל ס״ו יחלוקו וכן משמע מדברי ר״י בתוספות לעיל בדרישה ע״ש : (ב) **וכתב** שר״י כו׳ וגוזנו ונתפרנסו ביחד וכשות מיקרי פרנסה בלשון משמע וכמ״ש בדרישה לעיל משמע ע״ש : יכול ן לתבוע שלו כו׳ מל׳ ר׳ יעיש משמע דאפילו אם שכבר כלם ונפחד יכול לתבוע במותר הלקן אם לא מילק בין נפשו ובין כפש אשתו ובניו כמו שמילק בכל זה לקמן בסימן רפ״ח ושיינו טעמא דשאני סתם דמיירי דלא גילו דעתן בשום שקפדה על שבשלו לשלוק ואז משתמע למיגן שלא קפדי בכל אם שעבר בסיונתן יחד עד שתם שבתין לשלוק ורוצים לשלוק גם שבגדים שהן בעין כמו שאר נכסים שהן בעין ואף אם מ׳ רוצה לתבוע גם לשעבר בשלה דעתו משמ״כ כאן דמיירי דגילה דעתן בשעה בשותפות יחד בוה ס״ל לר״י דאף שנתקו תשלה כיון דגילו דעתן מש״כ קושה שבשלו לשלוק דקפדי לישלמי מילתא למפרע דמעיקרא לא שתקי משום מחילה אלא לתבוע תותן לאחר זמן במותר שלקן ובד״ה מ״ש עוד מוה : (ג) **בד״א** שאין תועלת כו׳ מימרת דרבא שם : ורשב״ם פי׳ וכ״כ הרא״ש וכמ״ש בדרישה : (ד) **נשאו** הגדולים כו׳ שם דף קל״ט ע״פ שכתב בש״ע כן הדין לעניין נשואי הנקבות ופלוגתן :

(ה) כתב הרמב״ם שם כו׳ בפ״ט מה״ש כ״ב : שושבינות כו׳ ולמעמן ריש מתרגמינן שושבינא כן פי׳ בערוך בשבן ועיקר דיוני דשושבינות סס בב״ב דף קמ״ד וכתבם רבינו בפ״ב סימן ס׳ בתרוכם יותר כי סס מקיסם ולא כתב כאן כ״א קצת מגב גרוע בשביל סבן כמלוה ונתנו לתבוע בב״ד וק״ל : (ו) **שלה** שלח לו כו׳ בריייתא פ׳ מי שמת : ומ״ש בהלכות כתב כן : ואין זה שנשתלחה לו כו׳ פי׳ שישתו כולם ואז שולח לכל א׳ מלקט בעת מתוכתו ואם מ״ם ופשיט ז״ל לפיכך אם שמח עם קצתן פי׳ שנשתו מקצתן ופיט עמהן בעת שנשתוים כי כן דיין במ״ש בפ״ע סימן ס׳ וכן בהמ״מ פ״ם ובמרדכי ס״ם בשם עה״ג שכתב על שישמחו הבנים כולם ר״ל ג״כ בעת מתוכתם : ומ״מ בשם מהרי״ו ז״ל עליו כו׳ גם מהרי״ו ר״י מיגא״ש משמע כדברי מהרי״ו ז״ל והמ״מ כתב ע״ז ז״ל ואני תמיה לפיון עם רבינו דשמח לא ישתו לא יפחו לא יפחו תמיה פשיט אם אם ישתו לא ישתו תותן כדרך שישת וס שנשתלחו לו ויכול זה לומר תיני רוצה לעשות שמכם אלא כדרך שעשיתם עמי כמבואר בפ״ו ופיכיה ומשמע שמשבינות לא יפחזר לפס אלא זה שלח ומשמע שמחין לפחין שפשיט ומין לפיט לפיט את הולחי על שמך שפשך ושוב שמחין לפחין שפשיט ומין לפיט לפיט את הולחי על שמך שפשך ושוב דפשטא דבריייתא סכי משמע דקתני מוחת למאמצע ומפשר (שדעת ר״ן מיגא״ש ורמ״ם ז״ל סוא) שדעת כאן כך היא שכל ל׳ יוכלו שלקו לכשיבא מפס ודברי רבינו נראין עכ״ל המ״מ ועיש ק׳ על מתוכת טעם המ״מ במ״ש שמא לא ישתו שלחיהם כשיס כו׳ דלמרבה היון דמתלה לא נתחייב זה שנשתלח לו לשחזיר לשושבינות כ״א לשלקוים לכל ל׳ שלקו כשישת פפס ושוקו כשיפת כשיס יחלקו סכפסים כו׳. לא שנרייכין לשלוק מכל וכל קאמר דסוף סדין אם יטול זה שמשים זמוכים לשלקו וממנו יוין לו יבבם וכנגדו יטול כשני ויוויף בהן לנפשי וכשמוכר ישתרו שוקים בשמוכר ישתרו שוקים וכן משמעות ל׳ הרמב״ם שלח ושלחו ס״ל קאמר רבינו מ״ל כ״ק בשם שאר שיוקדקו שקטנים לומר אין לנו שלוח שיתפרנסו שגדולים משלחנו ויאמרו שגדולים מ״ל שלוק עמך מכל וכל ס״ו יחלוקו וכן משמע מדברי ר״י בתוספות לעיל בדרישה ע״ש : (ב) **וכתב** שר״י כו׳ וגוזנו ונתפרנסו ביחד לא אמרינן מסתמא דמחלו אלא יכולין לתבוע אלו מאלו מותר חלקן וזה שומע לזלזל בממון אחיו ור׳ שמעון פי׳ דאפילו לכתחלה יכול לעשותו ומיהו אם שאר האחין מוחין בו שומעין להם : (ד) נשאו הגדולים אחר מיתת אביהם מהאמצע ישאו גם (א) הקטנים ואם נשאו בחיי אביהם ואמרו הקטנים הרי אנו נושאין כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להם : (ה) כתב הרמב״ם ז״ל השיא האב את בנו ממשל אב ועשה לו משתה והיתה ההוצאה משל אב ונשתלחה לזה הבן שושבינות בחיי האב כשהיא חוזרת לאחר מיתת האב הוזרת מן האמצע אבל אם הוציא הבן [המשתה] משלו אינה חוזרת אלא משל הבן שנשתלחה לו בלבד ע״כ : (ו) **שלה** האב ש שבינות לאחר על יד אחד מבניו אם ייחד האב לזה כששלחו ואמר לו לך ותעשה שושבין לפלוני כשהיא חוזרת היא של אותו הבן לבדו ואם לא ייחד לשום אחד אלא אמר אחד מכם יעשה שושבינות כשהיא חוזרת הוזרת לכולם כשאר מלוות אביהם והרמב״ם ז״ל כתב בדרך אחרת וז״ל האב ששלח שושבינות בשם אחד מבניו תחזור השושבינות לאותו הבן אבל אם שלחה האב בשם בניו בסתם כשתחזור תחזור לאמצע ואין זה שנשתלחה לו חייב להחזיר עד שישמחו בו הבנים כולם שהרי כולם שושבינין שבשם כולם נשתלחה לפיכך אם שמח עם מקצתן מהזיר חלק זה ששמח עמו בלבד והרי הוא לאמצע והראב״ד השיג עליו וכתב איני יודע למה הוא לאמצע והרי אינו מחזיר לו אלא חלקו ובשישאו האחרים נשים יחזיר להם חלקם :

מי

ס״ב כתב הרמב״ם שם כו׳ בפ״ט מה״ש כ״ב : שושבינות כו׳ ולמעמן ריש מתרגמינן שושבינא כן פי׳ בערוך בשבן ועיקר דיוני דשושבינות סס בב״ב דף קמ״ד וכתבם רבינו בפ״ב סימן ס׳ בתרוכם יותר כי סס מקיסם ולא כתב כאן כ״א קצת מגב גרוע בשביל סבן כמלוה ונתנו לתבוע בב״ד וק״ל : (ו) **שלה** שלח לו כו׳ בריייתא פ׳ מי שמת : ומ״ש בהלכות כתב כן : ואין זה שנשתלחה לו כו׳ פי׳ שישתו כולם ואז שולח לכל א׳ מלקט בעת מתוכתו ואם מ״ם ופשיט ז״ל לפיכך אם שמח עם קצתן פי׳ שנשתו מקצתן ופיט עמהן בעת שנשתוים כי כן דיין במ״ש בפ״ע סימן ס׳ וכן בהמ״מ פ״ם ובמרדכי ס״ם בשם עה״ג שכתב על שישמחו הבנים כולם ר״ל ג״כ בעת מתוכתם : ומ״מ בשם מהרי״ו ז״ל עליו כו׳ גם מהרי״ו ר״י מיגא״ש משמע כדברי מהרי״ו ז״ל והמ״מ כתב ע״ז ז״ל ואני תמיה לפיון עם רבינו דשמח לא ישתו לא יפחו לא יפחו תמיה פשיט אם אם ישתו לא ישתו תותן כדרך שישת וס שנשתלחו לו ויכול זה לומר תיני רוצה לעשות שמכם אלא כדרך שעשיתם עמי כמבואר בפ״ו ופיכיה ומשמע שמשבינות לא יפחזר לפס אלא זה שלח ומשמע שמחין לפחין שפשיט ומין לפיט לפיט את הולחי על שמך שפשך ושוב שמחין לפחין שפשיט ומין לפיט לפיט את הולחי על שמך שפשך ושוב דפשטא דבריייתא סכי משמע דקתני מוחת למאמצע ומפשר (שדעת ר״ן מיגא״ש ורמ״ם ז״ל סוא) שדעת כאן כך היא שכל ל׳ יוכלו שלקו לכשיבא מפס ודברי רבינו נראין עכ״ל המ״מ ועיש ק׳ על מתוכת טעם המ״מ במ״ש שמא לא ישתו שלחיהם כשיס כו׳ דלמרבה היון דמתלה לא נתחייב זה שנשתלח לו לשחזיר לשושבינות כ״א לשלקוים לכל ל׳ שלקו כשישת פפס ושוקו כשיפת כשיס יחלקו סכפסים כו׳. לא שנרייכין לשלוק מכל וכל קאמר דסוף סדין אם יטול זה שמשים זמוכים לשלקו וממנו יוין לו יבבם וכנגדו יטול כשני ויוויף בהן לנפשי וכשמוכר ישתרו שוקים בשמוכר ישתרו שוקים וכן משמעות ל׳ הרמב״ם שלח ושלחו ס״ל קאמר רבינו מ״ל כ״ק בשם שאר שיוקדקו שקטנים לומר אין לנו שלוח שיתפרנסו שגדולים משלחנו ויאמרו שגדולים מ״ל שלוק עמך מכל וכל ס״ו יחלוקו וכן משמע מדברי ר״י בתוספות לעיל בדרישה ע״ש : (ב) **וכתב** שר״י כו׳ וגוזנו ונתפרנסו ביחד לא אמרינן מסתמא דמחלו אלא יכולין לתבוע אלו מאלו מותר חלקן וזה שומע לזלזל בממון אחיו ור׳ שמעון פי׳ דאפילו לכתחלה יכול לעשותו ומיהו אם שאר האחין מוחין בו שומעין להם : (ד) נשאו הגדולים אחר מיתת אביהם מהאמצע ישאו גם (א) הקטנים ואם נשאו בחיי אביהם ואמרו הקטנים הרי אנו נושאין כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להם : (ה) כתב הרמב״ם ז״ל השיא האב את בנו ממשל אב ועשה לו משתה והיתה ההוצאה משל אב ונשתלחה לזה הבן שושבינות בחיי האב כשהיא חוזרת לאחר מיתת האב הוזרת מן האמצע אבל אם הוציא הבן [המשתה] משלו אינה חוזרת אלא משל הבן שנשתלחה לו בלבד ע״כ : (ו) **שלה** האב ש שבינות לאחר על יד אחד מבניו אם ייחד האב לזה כששלחו ואמר לו לך ותעשה שושבין לפלוני כשהיא חוזרת היא של אותו הבן לבדו ואם לא ייחד לשום אחד אלא אמר אחד מכם יעשה שושבינות כשהיא חוזרת הוזרת לכולם כשאר מלוות אביהם והרמב״ם ז״ל כתב בדרך אחרת וז״ל האב ששלח שושבינות בשם אחד מבניו תחזור השושבינות לאותו הבן אבל אם שלחה האב בשם בניו בסתם כשתחזור תחזור לאמצע ואין זה שנשתלחה לו חייב להחזיר עד שישמחו בו הבנים כולם שהרי כולם שושבינין שבשם כולם נשתלחה לפיכך אם שמח עם מקצתן מהזיר חלק זה ששמח עמו בלבד והרי הוא לאמצע והראב״ד השיג עליו וכתב איני יודע למה הוא לאמצע והרי אינו מחזיר לו אלא חלקו ובשישאו האחרים נשים יחזיר להם חלקם :

מי

לא תבוא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבוא להם בקהל ה' עד עולם (כג, ד) – מדוע נאמר "דור עשירי" ולא "דור ראשון"? ומדוע נאמר "עד עולם" ולא "לדורות"? ומה הקשר בין שני חלקי הפסוק?

לא תתעב אדמי כי אחיך הוא לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו (כג, ח) – מדוע נאמר "כי אחיך הוא" ביחס לאדומי, ולא נאמר כך ביחס למצרי? ומדוע נאמר "כי גר היית בארצו" ולא "כי עבד היית בארצו"?

כי תצא מחנה על אויביך ונשמרת מכל דבר רע (כג, י) – מדוע נאמר "מחנה" ולא "מלחמה"? ומה הקשר בין שני חלקי הפסוק?

כי תבוא בכרם רעך ואכלת ענבים לשבעתך כפיך ואל תתן אל כליך (כג, כה) – מדוע נאמר "כפיך" ולא "פיך"? ומדוע נאמר "אל כליך" ולא "אל בטנך"?

כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו (כד, א) – מדוע נאמר "ערות דבר" ולא "ערוה"? ומדוע נאמר "ושלחה מביתו" ולא "וגרשה מביתו"?

לא יחבל רחיים ורכב כי נפש הוא חבל (כד, ו) – מדוע נאמר "נפש הוא חבל" ולא "חי הוא"? ומה הקשר בין שני חלקי הפסוק?

כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא ולא יעבר עליו לכל דבר נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח (כד, ה) – מדוע נאמר "נקי יהיה לביתו" ולא "נקי יהיה לאשתו"? ומדוע נאמר "שנה אחת" ולא "שנה

דרך ספרש לחיתא התס (דף קמ"ד) : (ג) **ואם** תמרו רלו מס שהניח לנו מבינו וכו' • שם במזנה : ומ"ש והרמב"ס כתב ברים פ"ע דנחלות ה"ט וכתב שם שהיה נורס בתירוץ קושיית תוספות עלה מי שיתמר הכי ליתמר ל"ש עלה שעשאו נכסים מחמת נכסים לפי שעשאו נכסים מחמת עצמן הוצאה ופירוש מחמת נכסי' מחמת הולאה מנכסים לחריס ומחמת עצמן של חותם נכסים ע"כ ל' פי' מחמת עצמן של מוכר נכסים ופסיפא דמתני' קאי דקתני שם תמרו רלו וכו' הצביחו לעצמן וקשמר דה"מ בשעשאו נכסים מחמת נכסים וכו' ומה עלה פי' הרב המגיד דהיה גורס כך מקמי קושיית תוספות דשם לפי הגרסה בתירוץ קושיית תוספות עלה לא היה קשה כלום מתוספות דקשמרינן דהשבר לחמלע דהשבה דתוספות לא היה מחמת הולאה שלן שם אלא שבר שמירה שהזמר יוצא שם ומשמר ול"ל בדין הוא דהשבר לחמלע זו הוא דהשבר לחמלע זו הוא דעת ה"ה אבל מלשון רבינו שכתב ע"ש הרמב"ם נראה שהיה גורס ליפכא ל"ש עלה שעשאו נכסים מחמת עצמן של אבל שעשאו נכסים מחמת נכסים הצבה לחמלע ומחמת עצמן פירוש מחמת הולאה שהולים מעלן של נכסים ופסיפא דמתני' קאי והיה גורס כך בתירוץ קושיית תוספות עלה מי שיתמר הכי ליתמר ל"ש עלה שעשאו נכסים מחמת נכסים לפי

(ה) **וכן** הדין אם אשת המת ראויה ליורשו כגון ראובן שנשא בת שמעון אחיו וכו' אם במצא וכן במקום שהציאה את הנכסים שהציאה למחצע אם תמרה **רמו** מה שהניח לי בעלי תרויהו עושה ומוכלת הציאה לעצמה ובמתרת מצא בנכסי יתמי מתי עבידתה מ"ר ירמיה בתשב יורשת . וכ"ש מתי עבידתה. **מו** קטול כתובתה ותלך לה **מו** עקרת קמי יתמי ותהיה נזונת ומעמד ידיה שלהן ואין לה להתכבר בחמון מיורשים : בתשב יורשת. **כגון** שנשא ראובן את בת שמעון וכו' . **ועיין** בטוש"ע סימן ק"ס : (ו) **מי** שמת **מכיו** וירד לנכסיו והציאם בחזקת שהיה סבור שאין לו את ואח"כ בא לו אח שלא היה יודע בו אם זה שבא קטן כל השבח לאמצע אפי' אם הוציא משלו והשביח ואם הוא גדול כיון שלא היה יודע בו לא אמרינן כיון דבסתם השביח מחל לאחיו חלקו ויהיה לאמצע שהרי לא ידע בו אלא יקח חלק בחצי של אחיו כשאר אריסי העיר :

רפח (ה) **האחין** שבאין להלוק שמין מה שעליהן שקנו מתפישת הבית ועדיין לא בלו ושמין אותן כפי מה ששוין עתה בשעת חלוקה ואם בלה לגמרי או נאבד אין מנכין להן מחלקן כננדו דמעיקרא מהלו אהדדי כה"ג שלא יקפידו זה על זה אלא בדבר הנראה לעינים : (ג) בד"א שקנו בסתם אבל מתחילה יכולין למחות שלא יקנה שום אחד מהן מתפישת הבית אם לא שיחשוב אותו מחלקו . מה שעל בניהן ובנותיהן אין שמין מפני שמתביישין להביאן להב"ד ומחלו אהדדי : (ג) לפיכך דוקא בבנדי חול אבל בנדי שבת וי"ט שמין שיוכלו להביא הבנדים לבית דין : (ז) **ובנדול אחין אפי' מה שעליו אין שמין דניחא להו** דלביש

(ה) **וכן** הדין אם אשת המת ראויה ליורשו כגון ראובן שנשא בת שמעון אחיו ולא היו בנים לשמעון אלא בנות וראובן שנשאה אין לו יורש ומת שמעון ואח"כ מת ראובן ונפלה ירושתו לפני בנות שמעון אחיו ונמצאת אשתו יורשת נכסיו עם שאר אחיותיה ואם השביח הנכסים השבח לאמצע ואם אמרה לעצמי אני עושה השבח לעצמה : (ו) **מי** שמת אביו וירד לנכסיו והשביחם בחזקת שהיה סבור שאין לו אח ואח"כ בא לו אח שלא היה יודע בו אם זה שבא קטן כל השבח לאמצע אפי' אם הוציא משלו והשביח ואם הוא גדול כיון שלא היה יודע בו לא אמרינן כיון דבסתם השביח מחל לאחיו חלקו ויהיה לאמצע שהרי לא ידע בו אלא יקח חלק בחצי של אחיו כשאר אריסי העיר :

רפח (ה) **האחין** שבאין להלוק שמין מה שעליהן שקנו מתפישת הבית ועדיין לא בלו ושמין אותן כפי מה ששוין עתה בשעת חלוקה ואם בלה לגמרי או נאבד אין מנכין להן מחלקן כננדו דמעיקרא מהלו אהדדי כה"ג שלא יקפידו זה על זה אלא בדבר הנראה לעינים : (ג) בד"א שקנו בסתם אבל מתחילה יכולין למחות שלא יקנה שום אחד מהן מתפישת הבית אם לא שיחשוב אותו מחלקו . מה שעל בניהן ובנותיהן אין שמין מפני שמתביישין להביאן להב"ד ומחלו אהדדי : (ג) לפיכך דוקא בבנדי חול אבל בנדי שבת וי"ט שמין שיוכלו להביא הבנדים לבית דין : (ז) **ובנדול אחין אפי' מה שעליו אין שמין דניחא להו**

(ו) **מי** שמת **מכיו** וכו' דברי רבינו כזה כדברי הרי"ף והרמ"ה בעובדא דמרי בר מיסק בפרק המפקיד דכתבו תפילו לא היה יודע בו לגיכת למימר דאחולי קא מחיל ליה לקטן אפ"ה כיון דאין מורידין קרוב לנכסי קטן אין דאין מורידין קרוב לנכסי קטן אין דיכו כלומר דבשעת דשיימינן ליה כאריס ורמה ודאי לית ליה שיימינן ליה כאריס אלא לאחר שיעור ידע ליה מחיל ליה אם הוא גדול אי לא ידע ליה אלא לאחר שיעור דבשעת דשיימינן ליה כאריס ורמה ודאי לית ליה שיימינן ליה כאריס אלא לאחר שיעור

נסוף פרק יש נוחלין קאמר רבא התם .דול לחי דלבש ומכסי מציעתא מאי לעציר עציר ופריך מדקתני מתנין ע"י הקטנים ופריך מתני' בזרכא פי' מדם בטל שמין להם ריווח בדבר ופריך ברכא פשיטא ופריך מהו דתימא ניחא להו דלא ליגזול קמ"ל ומציעתו התלפסי והרמ"ז גם הרמב"ם כתב כן סוף פ"ט דנחלות

דלביש וכסי ביה כי היכי דלישתמעו מילה ומיהו לכתחילה יכולין למחות בו אבל כל זמן שלא מיהו מסתמא ניחא להו .

(ה) **צוה** האב ליתן לפלוני שדה פלונית או אילן פלוני וחלקו ולא נתנו לו החלוקה בטלה ויתנו לפלוני כמו שצוה האב ויחזרו ויחלקו כבתחילה וכתב א"א הרא"ש ז"ל ואם ירצה אחד לקיים החלוקה וליתן לו משלו וחבירו יתן לו מעות הרשות בידו:

רפט (ו) **האחין** שיש בהן גדולים וקטנים ומבקשין הגדולים שיחלקו כדי שיהיו' חלקם בידם והם ישמרוהו **ויעבדוהו ב"ד מעמידין אפוטרופוס לקטנים והולקין בגורל ובשומת ב"ד והחלוקה קיימת לכשיגדלו בד"א שלא טעו אבל אם טעו בשתות החלוקה בטלה ואין חולקין בדבר דשייך**

ומיהו לכתחלה יכולים למחות בו וכו' כן כתבו שם התוס' והרמ"ש .

(ה) **צוה** האב ליתן לפלוני שדה פלו' או אילן פלו' וחלקו ולא נתנו לו החלוקה בטלה וכו' כפרק ב' דיני גזילות (קט :) הטוה דאמר ליקלע לברת חזל יתמי פלוג נכסי לא יהבו לה ליקלע ואסיקנא מתי תקנתייהו ליתבו לה ליקלע וליהדרו וליפלגו מריחא מכל מה שעלו כשבאים לחלוק ואמת"ל דמי אמרת דכשיבולו לחלק יזומו מה שעליו מעיקרא מימנע ולא לבית בנדים נהיים ומטי פסידא ליתמי דלא מסתמעין מילוי והרמב"ם בפ"י מהלכות נחלות כשמיע ליה ואמר אם שעליהם אף בגדול אחים קאמר ומשמע ליה דרבי מלעזר דסתם ואמר שמין מה שעליהם כדי שיבולו מעצמן דמסתבר טעמא דכתיבנא וכיון דטעמא דמסתבר הוא פסק הרמב"ם ז"ל כוותיה : וז"ש ומיהו לכתחלה יכולים למחות בו וכו' כן כתבו שם התוס' והרמ"ש .

(ה) **צוה** האב ליתן לפלוני שדה פלו' או אילן פלו' וחלקו ולא נתנו לו החלוקה בטלה וכו' כפרק ב' דיני גזילות (קט :) הטוה דאמר ליקלע לברת חזל יתמי פלוג נכסי לא יהבו לה ליקלע ואסיקנא מתי תקנתייהו ליתבו לה ליקלע וליהדרו וליפלגו מריחא מכל מה שעלו כשבאים לחלוק ואמת"ל דמי אמרת דכשיבולו לחלק יזומו מה שעליו מעיקרא מימנע ולא לבית בנדים נהיים ומטי פסידא ליתמי דלא מסתמעין מילוי והרמב"ם בפ"י מהלכות נחלות כשמיע ליה ואמר אם שעליהם אף בגדול אחים קאמר ומשמע ליה דרבי מלעזר דסתם ואמר שמין מה שעליהם כדי שיבולו מעצמן דמסתבר טעמא דכתיבנא וכיון דטעמא דמסתבר הוא פסק הרמב"ם ז"ל כוותיה : וז"ש ומיהו לכתחלה יכולים למחות בו וכו' כן כתבו שם התוס' והרמ"ש .

רפט (ו) **האחין** שיש בהן גדולים וקטנים ומבקשין הגדולים שיחלקו כדי שיהיו' חלקם בידם והם ישמרוהו **ויעבדוהו ב"ד מעמידין אפוטרופוס לקטנים והולקין בגורל ובשומת ב"ד והחלוקה קיימת לכשיגדלו בד"א שלא טעו אבל אם טעו בשתות החלוקה בטלה ואין חולקין בדבר דשייך**

וקטנים ומבקשים הגדולים שיחלקו כדי שיהא חלקם בידם והם ישמרוהו ויעבדוהו ב"ד מעמידין אפוטרופוס לקטנים ומולקים בגורל ובשומת ב"ד והחלוקה קיימת לכשיגדלו יכולים למחות בו אבל כל זמן שלא מיחה מסתמא ניחא להו . (ה) צוה האב ליתן לפלוני שדה פלונית או אילן פלוני וחלקו ולא נתנו לו החלוקה בטלה ויתנו לפלוני כמו שצוה האב ויחזרו ויחלקו כבתחילה וכתב א"א הרא"ש ז"ל ואם ירצה אחד לקיים החלוקה וליתן לו משלו וחבירו יתן לו מעות הרשות בידו:

רפט (ו) **האחין** שיש בהן גדולים וקטנים ומבקשין הגדולים שיחלקו כדי שיהיו' חלקם בידם והם ישמרוהו **ויעבדוהו ב"ד מעמידין אפוטרופוס לקטנים והולקין בגורל ובשומת ב"ד והחלוקה קיימת לכשיגדלו בד"א שלא טעו אבל אם טעו בשתות החלוקה בטלה ואין חולקין בדבר דשייך**

דרישה

סי' רפט (ו) **ומבקשין** הגדולים שיחלקו כו' משמע מלשון רבינו דוקא כשמבקשין מלוקה אז מעמידים לאפוטרופוס לקטנים אם אם רצו לעמוד ביחד בשותפות

ור"מ גם בגדול ואין שומעין לו אחר רבע בספי"ג דמכלי ליה כי סיכא לישתמעו מילה אלא כל זמן שאוסק בהל לא כשבאין לחלוק וכ"כ הב"י ולעיל"ד לא סוקר הרמב"ם לכתבו כי סתם מ"ם לפני זה אם בפ"ט דנחלות דחולק בין אחר לגדול לחמין שהרי בגדול לחמין כיון שלא מיחה בו בתחלה ע"ג דיכולו לחזור בו אין שומעין לו ואין מטעם שכתבנו אם רולה בתחלה בשעת עשייתו ומסתימת על הב"י לפ"ם כלבוש כן נמין מה שעלו ניון דמכל ליה מתחלה בשעת עשייתו ומסתימת על הב"י לפ"ם כלבוש כן סוף כו"ל להגמרא לכתוב דברי רב ספא בל' לוקמתא דאברי ר"ת שלפנינו ואוד ל' ר"ת לפ"ם משמע דבפשיטות קאמר דניזל בתר מנהג העיר אבל בתוס' ש"ל סקל"ד אז מני לחלק ואסיקנא דאברי ר"ת ורבינו וכ"מ מלפרש דעתו והמולקים עליו לכך מקורותם כדכתיבנא ועמ"ש בדרישה בסי' רפ"ו :

סי' רפט (ו) **ומבקשין** הגדולים שיחלקו כו' משמע מלשון רבינו דוקא כשמבקשין מלוקה אז מעמידים לאפוטרופוס לקטנים וכן דייק הם"מ מל' הרמב"ם שכתב ג"כ בדין זה בל' זה ול"ל ס"ל דמכלות מי שהניח יתומים מקנתן גדולים ומקנתן קטנים וכתב עליו הם"מ ול"ל מע"כ מקנתן כו' אפי' שהם היו כולן קטנים למ"ש יחלוקו יחמדו הכשרים ביד אפוטרופוס שהרי אף לפחות מלוקה יבולו כשכשרים ביד אפוטרופוס וכן אם היו גדולים אינן לריכים לאפוטרופוס וכתב עוד ומה לנו לחלוק לפי שהם לא רלו אלא שיהיו בשותף בין הגדולים והקטנים אין ב"ד מוקקין להם עכ"ל כן ב"מ ואע"ג דאין מעמידין אפוטרופוס בנכסי קטן כמ"ש בסימן רפ"ג בם כתב הב"י (ובסימן הכ"א שם בסימן ל"ס בסי"ג (וגם כתב הריב"ש

ת"ג מגמרא ובמע"י לא קאמר פלוגי וכל"ל מ"ם שם קי"ל ד"ה בעל הסטר על הסתפוקה ונותנין לו סגרוש ואין להקבל שייכות בהמידך ומעמר **מ"מ** בנתלקה זה שנשל לחלקו לריך לקבל (מ"מ) גם המידך הבא לבטל ממתנו (לשון) [ומשון] יכול לבטל וק"ל ומלאה ללמד מכאן למ"ר בשם הרמ"ם בסימן קפ"ס ס"ד ז"ל וכן שם **בנ"מ** ב"ם כו' הטיטו ג"כ הוקא בשלא בתרלם זה שנטלו ממנו שדה לקבל מחלין שם כל אחד כמיניהו למידך לבטל החלוקה כמו כאן והוק :

סי' רפט (ו) **האחין** שיש בהן גדולים וקטנים כו' כ"כ הרמ"ם פרק מלוה מוגות : ומ"ם ובשומת ב"ד בא למשמיענו דאין כח לאפוטרופוס לחלוק בלא שומת ב"ד ב"י וכ"כ הם"מ : ובגורל משום דיתמי לאו בני מחילה ניהו : ומ"ם הוקא בלא טעו בשתות אין להקשות הטול"ל והוקא בלא טעו בשתות הל' הגמ' נקט דמקמי מסדרי **ושמני** שם דטעו בלא טעו וכתב הר"ן עליו ה"מ שם בלא טעו הוקא בלא טעו כלל אבל סרי"ף והרמב"ם כתבו הוקא דטעו בשתות ע"ם : ומ"ם אבל בלא טעו בשתות כו' מצ"ג דבעלמא

בטעו

פרישה

כי סיכי דלישתמעו מילים כו' . פירוש ואי קשרת דכשיבולו לחלק יזומו מה שעליו מעיקרא מימנע ולא ליהב בבדיים נהיים ומטי פסידא ליתמי דלא מסתמעין מילוי ב"י ולי נלפה דסטעם שום דכיון דמתחלה ניחא להו בשעיתן ומחלי ליה בודאי תו אין בידם כח לשום מה שעליו (ונלפה דמ"ם דשמיע הרמב"ם דמי ניחא דר"ם וכמ"ש בדרישה ע"ם) משל"כ בתמרים דלמחילין דעתן מדמתי בהו שעתה לא מחלי להו מעיקרא ליתן לו מעות ש"ל ואסיקנא דיתן לו מעות ליתן כו' שובדא בכתובות דף ק"ע : ויחלקו כבתחלה ר"ל יחלקו מחדש : ואבינו יתן לו מעות פי' כפי מה שוויס של שדה וק"ל ממ"נ מה מרוקס שבינו ליתן לו מעות פסיעא מי יתמי בידן על אחר בתפסתו ואם לא ירלה שבינו מיך יוכל לכוותו ומ"ל שקל"ל מה מחי ליתן לך שדה ותן לי חלק מעות מו תן לי שדה ומחי תתן לך חלק מעות דהא ניחא ליה ליתן לו שדה פ' שדה פ' ובם בגמרא ת"ש לומר דמיירי דל"ל שדה פ' כלומרא שם ממ"ר ו"ל דס"ל כיון דבסתמא ניחא ליה לחיים בקלקה מו בחילן טפי ממעות ומה שהם אחר שלא יתרלה ליתן מעות דוקא לבטל הסלוקה אפשי שבינו לו חלק מעות שבינו לו מחיים ומכ"ג יכול הם לכפותו שיתן לו מעות **אבל מ"מ** לא ס"ל כן לרבינו לקמן ולסתום דבריו בפרט מאחר דמדברי הרמ"ם **משמע** דלא לכפי ניון אלא לשתי שלא יחזרו בהם אבל אם נתנו מיניס גם שלי ול"ע ומשמ"ר לעיל ר"ם קע"ם ס"ג בתתן שאלנו ובא לתן שם שלשי שלא יחזרו בעלמא אלא אם כן שהוא מלוקה וכתב ר' יונה דשלשלו שם כתרלה שהם שלשי ליטול משא מוא ומשא מוא שם אף"ם יכול בל אי מסתיים לבטל הסלוקה כיון שהיתה בשעת עכ"ל אין להקשות **משם** דגם כאן יאמר מיהד לבטל הסלוקה היא לחלק דשמני שהם שלשי שהם הכת שוא על כל שהוא בשוא ושם שיא הוקא שיו לריכין לסמיל לו גורל ממש ת"כ גם שם נתלה יכולין הסלוניס לבטל מה שנתן כן הכת לדיוק ליתן לו שדה פלונית ואף

פרישה

סי' רפט (ו) **האחין** שיש בהן גדולים וקטנים כו' כ"כ הרמ"ם פרק מלוה מוגות : ומ"ם ובשומת ב"ד בא למשמיענו דאין כח לאפוטרופוס לחלוק בלא שומת ב"ד ב"י וכ"כ הם"מ : ובגורל משום דיתמי לאו בני מחילה ניהו : ומ"ם הוקא בלא טעו בשתות אין להקשות הטול"ל והוקא בלא טעו בשתות הל' הגמ' נקט דמקמי מסדרי **ושמני** שם דטעו בלא טעו וכתב הר"ן עליו ה"מ שם בלא טעו הוקא בלא טעו כלל אבל סרי"ף והרמב"ם כתבו הוקא דטעו בשתות ע"ם : ומ"ם אבל בלא טעו בשתות כו' מצ"ג דבעלמא

בטעו

קטנים ולפי שהגדולים מבקשים חלקם מעמידין הפוטרופא לקטנים וכן עיקר ולפ"ז חילוק הפוטרופא בלבד עם הגדולים אלא בסומת ג"ד הן חולקין וזה מוכרח לפי גירסת הרי"ף שגורס ובודרין להם חלק יפה כלומר ג"ד והפוטרופוס והמי חלק יפה דקאמרי לא שיהא יותר משובח משל גדולים אלא לומר שיהו נזהרים שלא יגרע חלקם ולאו דוקא יפה אלא כל שיהא ניכר ובכל מקום שיש ספק בדבר גדולים מכח אלא לאחר שיהו החלקים מטילין גורל ביניהם וחולקין על פיו וכן דעת ר"ח ור"ת ז"ל עכ"ל : ובתב עוד ומלמדינן הא דלא טעו משמע דוקא דלא טעו כלל אבל אם טעו תפילו פחות משתות חלוקתן בטלה אבל מלשון הרי"ף שכתב אבל אם טעו בסום יכולין למחות כדתנן סוס הדיוטים שפיחתו שתות או הותירו שתות מכרן בטל ונראה שהוא סודר דכל פחות משתות אין יכולים למחות דהו"ל כסום הדיוטים ממש וכ"כ הרמב"ם ז"ל עכ"ל :

כתוב במיגדיל נתיב כ"ו ח"ו רוב הפוסקים הסכימו מאחר שהם גדולים למעלה מי"ג שיכולים לחלוק בעצמן שאין דין חלוקה במכר וכן עיקר עכ"ל : [א] **כתב** הרשב"ץ שכשאל על מי שמת והניח בנים גדולים והניח אשתו ובתו הגדולים לחלוק ביניהם כל הנכסים והשלמה מעכבת על ידם שמא זכר הוא ונוטל חלק בנכסים או שמא תאומים במעיה וכשיד הדין עם השלמה ואם בתו הגדולי' ליטול חלקם מעמידים אפוטרופוס לעובר ליטול חלק' עד שנדע אם זכר אם נקבה אבל לתאומים לא חייסינן כדמוכח בפרק שלמה לכ"ג עכ"ל ועיין בדברי רבינו בתחלת סימן שאחר זה : בתב הר"ן בתשובה סי' ט' שאפוטרופא אפי' מינהו אבי היתומים אינו יכול לחלוק בנכסי קטנים אלא ברשות ב"ד עכ"ל ועיין בדברי רבינו בתחלת סימן שאחר זה :

(ב) (ג) (ד) **לא** היו כל האחין כאן ואותם שבבאן מבקשין לחלוק או שחלקו ובא להן אה או בעל חוב ונוטל חלק אחד מהן כתבתי בסימן קע"ה : (ג) ואחד מן האחים שירד לאומנות או חלה או רוצה לילך ללמוד כתבתי בסימן קע"ז : (ד) ואחד מהאחין שהיו שטרות יוצאין על שמו וטוען שלי הן כתבתי בסימן ס"ב : (ה) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ששאלת שיש מהיורשים שלקחו מחפצי הבית בלא חלוקה ומהם שלא לקחו כלום ויש מקרובי המת שאינן יורשין שאומרים ללוי שיתן מה שבידו לצרכי קבורה מפני שהוא מצוה ולוי טוען שרוצה ליתנו ליורשיו שלא לקחו דבר תשובה אם אין אחד מהיורשין מערער בדבר יתן לו מה שבידו (ג) לצרכי קבורה אבל אם אחד מהיורשין מערער לומר פלוני נטל שיעור חלקו המגיעו ואני לא נטלתי אם יתנו הממון שביד לוי לצרכי קבורה נמצא שנתתי לצורך קבורה והוא לא נתן יפה מערער ויבואו להשבון וכל אחד מהאחין יתן חלקו המגיע לו :

הלכות אפוטרופוס

רצ (ו) **מי** שמת והניח יורשין קטנים או שאשתו מעוברת או שהניח קטני וגדולים צריך למנות עליהם אפוטרופוס שיתעסק בשביל הקטנים עד שיגדלו לא מינה אותו ב"ד חייבין למנות אפוטרופא (ב) שב"ד אביהם של יתומים הם : (ג) צוה המוריש שינתן חלק הקטן לקטן ויעשה בו מה שירצה הרשות בידו : (ג) ואין ב"ד ממנין אפוטרופוס לא נשים ועבדים וקטנים ועם

דשייך (א) בו גוד או אגוד : (ב) לא היו כל האחין כאן ואותם שבבאן מבקשין לחלוק או שחלקו ובא להן אה או בעל חוב ונוטל חלק אחד מהן כתבתי בסימן קע"ה : (ג) ואחד מן האחים שירד לאומנות או חלה או רוצה לילך ללמוד כתבתי בסימן קע"ז : (ד) ואחד מהאחין שהיו שטרות יוצאין על שמו וטוען שלי הן כתבתי בסימן ס"ב : (ה) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ששאלת שיש מהיורשים שלקחו מחפצי הבית בלא חלוקה ומהם שלא לקחו כלום ויש מקרובי המת שאינן יורשין שאומרים ללוי שיתן מה שבידו לצרכי קבורה מפני שהוא מצוה ולוי טוען שרוצה ליתנו ליורשיו שלא לקחו דבר תשובה אם אין אחד מהיורשין מערער בדבר יתן לו מה שבידו (ג) לצרכי קבורה אבל אם אחד מהיורשין מערער לומר פלוני נטל שיעור חלקו המגיעו ואני לא נטלתי אם יתנו הממון שביד לוי לצרכי קבורה נמצא שנתתי לצורך קבורה והוא לא נתן יפה מערער ויבואו להשבון וכל אחד מהאחין יתן חלקו המגיע לו :

הלכות אפוטרופוס

רצ (ו) **מי** שמת והניח יורשין קטנים או שאשתו מעוברת או שהניח קטני וגדולים צריך למנות עליהם אפוטרופוס שיתעסק בשביל הקטנים עד שיגדלו לא מינה אותו ב"ד חייבין למנות אפוטרופא (ב) שב"ד אביהם של יתומים הם : (ג) צוה המוריש שינתן חלק הקטן לקטן ויעשה בו מה שירצה הרשות בידו : (ג) ואין ב"ד ממנין אפוטרופוס לא נשים ועבדים וקטנים ועם

טעו במקי יכולין למחות ומשני יכולין למחות ברוחות וכתבו התוספות דהוי מצי למימר יכולין למחות כשטעו בפחות משתות אלא רבותא נקט דאפי' ברוחות יכולין למחות וקמ"ל דאין יכולין למחות לא ברוחות ולא כשטעו בפחות משתות אבל לא מסתבר דהכי הכוונה דשייך דשייך בו גוד או מגוד יכולין למחות ומשני כמשך אחר דברי התום' בסוס רבינו תם וכך נראה לעת הפוסקים :

רצ (ו) **במי** שמת וכו' . כ"כ הרמב"ם בפ"י מהלכות :

(ב) **ומ"ש** ואין ב"ד ממנין אפוטרופוס לא נשים וכו' ברייתא פ' הניזקין (דף כ"ב) אין עושין אפוטרופין נשים ועבדים וקטנים ואם מינן אפי' יתומים הרשות בידו ואפי' רש"י נשים אין דרכן לצאת ולבא ולטרוח עבדים אין נאמנים . קטנים אין בני דעת עכ"ל . ודין עם הארץ בפסחים פ' אלו עוברין . ולכאורה משמע מפי' רש"י היכא דידוע דאשה זו נותנת ונוטלת בטוב והוא בעלת מחיה כמו שאמרנו לפעמים לף יותר מאיש יכולין להעמיד אותה אפילו לכתחלה דאיכא דומיא דעבדים וקטנים אבל בפרק הכותב ממתניתין דר"ש משמע כל זמן שהובעת כתובתה יורשים מצניעים אותה וכולי קאמר בגמרא ר"ש אליבא מבואר לשם בשותה סוגיא דמדינא אין מעמידין אשה אפוטרופוס כל עיקר וכ"כ לשם התום' להדיא ומשמע לשם שגם אשת איש אין מעמידין אפוטרופוס והכי"ו הכי גם כן ע"ש הר"ש בר נתן דכ"כ אשת איש דרשות בעל דלא דרשה להרשות בכתובתה מנכסי יתומים גם מלשון רבינו שכתב שהן בחזקת תשודין וכו' מבואר דבנשים נמי קאמר שהיא בחזקת תשודין ואפשר דסבירא ליה לרבינו דשאם אשה לא עדיפא מעשה הארץ ומורים היתרא לנפשה וכן ברמב"ם שם כתב על העבירות וכו' נראה דבע"כ קאמר שהוא בחזקת חשוד על העבירות כדאיתא בשלו עוברין ומצ"ל דעבד הוא חשוד על כל העבירות שהרי הן בחזקת שיש בהן כל הרעות כדאיתא בפרק לף על פי (דף כ"ח) נמצא גנב או קוביוסטוס הניעו אצל שאשה אינה בחזקת חשודה ומשמע דאשה להרמב"ם הוי כפירוש רש"י דאין דרכה לצאת ולבוא ולטרוח ונראה דלדברי הכל היכא דידוע דע"ה הוי בחזקת

פ"ו סי' ח' ועיין בתשובת הרשב"ם שכתב רבינו בסוף סי' רל"ג :

רצ (ו) **מי** שמת והניח יורשים קטנים או שאשתו מעוברת או שהניח קטנים ולא מינה אותו ב"ד חייבין למנות אפוטרופוס שב"ד הם אביהם של יתומים הם כ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"י מהלכות נחלות ועיין בתשובת הרשב"ם שכתבתי בכוף סימן שקודם זה וכתב ה"ה זה מבואר בהרבה מקומות שאם מינה לבי דיתומים אפוטרופוס אין לאחר מעשיו כלום ואם לאו חייבים למנותו ועיקר דבר זה בפרק הניזקין וכתב בהשגות ג"ת והוא שחלק להם בחייו שאם לא חלק להם ויש בכל ביד הגדולים ואם יבזבזו לאחר מיתה אלא דעת הרשב"ם ז"ל דאפי' לא חלק להם רשאים הגדולים לעמוד בזיתוף עם הקטנים והם מעשים שמצניעים הנכסים יעמדו כן וזהו שכתב למעלה ורלו לחלוק וכ"כ ממה שכתבתי פ"ט מהל' נחלות ומה שכתב הרמב"ם בפרק הנזכר וכתב ה"ה זהו שאמרו (גיטין כט : סה .) הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין בשאין להם אפוטרופוס אלמא שאין בית דין מעמידין להם אפוטרופוס בכל גווני ועוד נתבאר בפרק מציעא שאם היה הנכסים ביד קטנה עושה מהם היא רלונה ואע"פ שאין מהם רמיה גמורה מכל מקום כן הדבר מתבאר בסוגיות דמלוה לקייס דברי המת והרשות בידו להניח נכסיו ביד קטנים וק"ו הוא ממה שאמרו בברייתא פרק הניזקין שהרשות בידו למנות אפוטרופוס נשים או עבדים או קטנים וכל שכן שיכול להניחן ביד בניו הקטנים עכ"ל : [א] **אם** אמר מהם מחד לשניהם ביד בניו הקטנים שליט בנכסיך ואמר ליה הן מועיל לגון זה להיותו אפוטרופוס כך כתב הריב"ש בסימן ע' וכיוצא בזה כתב הרשב"ץ בתשובה . מלמתי כתוב בשם ר"ב רמ"ן שלוה שיש לו היזק מקרקע של בני אחיו להם אפוטרופוס לדון עמו אין שומעין לו לדון ממנין להם אפוטרופוס לתובעם ורחיים מרבה בר שרשום בפרק חזקת וכן פ"ק דב"ב הלוה שטרא דיתמי דנפק עליה תברא ובהגוזל בתרא (קיב .) בר חמוה דרבי ירמיה טרף גלי וכו' והא דפרק שור שנגח ד' וה' (לט .) יש לומר דומיא דמחזיק שאני והא דשילהי בורר (כט .) גבי הלוה יוקא דתבעוהו בדינא קמי רב נחמן התם בן י"ג הוה ס"ל תקף בעבדיו וירד עכ"ל . אפוטרופוס שהלוה מעות יתומים ברבית קלוקה או שהלוה לו סתם ולא ליתני בהדיא עיין במרדכי פרק ח"נ . מי שהיה בידו פקדון ושמט ע"פ בית דין ושטו במיסרים כ"ח ח"ן . כתוב בהגהות מרדכי דב"ב אפוטרופוס שתבע למעות מה שבידה והשיבה שכל מה שבידה הוא משל בעלה הרשות לבעל מה שהיה משל בעלה השני הוציאו שהיא נאמנת (ג) . כתב . הר"ן בר"פ המיש מקדש כל מקום שנזקקין לנכסי יתומים מעמידין להם אפוטרופוס לטעון בשבילם : (ג) **ואין** בית דין ממנין אפוטרופוס לא נשים ועבדים וקטנים בריית בפרק הנזקין (נב .) ופרש"י נשים אין דרכן לצאת ולבוא ולטרוח עבדים אינם נאמנים קטנים בר מינן אין מעמידין אשה אפוטרופוס כל שכן שאת המת שרוצה להרבות בכתובתה מנכסי יתומים . אם המת מינה אשתו אפוטרופוס על נכסיו ונשאת ב"ד מסלקין אותה

דרכי משה

רפט (א) כ"כ הרא"ש פרק האיש מקדש ובתשובה שאכתוב לקמן סימן ר"צ אבל במרדכי ריש האיש מקדש כתב דאפטרופוס יכול לחלק בגוד או אגוד וע"ש ובס"פ אלמנה נזונת במרדכי מדין זה ובני פרק אלמנה לכ"ג דף תכ"ד ע"ב הביא ב' הסברות והאריך שם בזה וע"ש שכתב דאיכא למ"ד שהאפוטרופסים יש כח בידם לברור איזה חלק שירצה : (ב) וכ"ע הר"ן פרק האיש מקדש דף תרל"ט ע"א אע"ג דב"ד מעמידים להם אפוטרופוס אפ"ה הב"ד בוררים עמו אלא שמעמידים להם אפוטרופוס שיתפך בזכות בכל מה שאפשר שזה אין ראוי לב"ד לעשות שלא יהיו כיוצרכי הדיינים וה"ה בכל דבר שנזקקין לנכסי יתומים מעמידים להם אפוטרופוס כו' ועיין מזה במרדכי ס"פ אלמנה נזונת : (ג) וכתב בתשו' מיי' ס"ם משפטים ראובן שיש פקדון בידו משר שמעון ומת שמעון ובאו מקצת בניו ותבעו חלקן נותנין להם וע"ש סימן כ"ו כיוצר חולקין :

רצ (א) וע"ל סימן רפ"ט בתשובת הרשב"א סימן תתקע"ד הא דמוקמי' אפוטרופוס היינו להקל על ב"ד אבל אם הם ראו שלא למנות אפוטרופוס אלא הם עצמם יחפשו אחר זכותן אין לך אפוטרופוס גדול מזה וע"ל ס"ם רפ"ט כתבתי שהר"ן חולק בזה ואפשר דהרשב"א לא קאמר אלא בדברים שאין שייך שם טעם הר"ן ולקמן בסימן זה גבי מעות של יתומים נראה מדברי הטור דבכל ענין צריכין להעמיד אפוטרופוס ושלא כדברי הרשב"א : (ב) וכ"כ הרא"ש בלל פ"ה סימן ה' וכתב דדוקא בב"ד הממונה בכל עיר ועיר או גדולי הדור אבל אין לחוש לחלוק כי אם לומר עליו גוד כולו או מי לגוד כולו דוכו פשיטא ומ"ל למאחר שמין בו שיעור מלוקה מכיכי תיתי שמאחר שיחלקו בקטנים טפי מבגדולים : (ה) שיהיו מס שבידו פי' פקדון שבידו מעכון המת : מפני שהוא מצוי ס"ת מלוט ועיין בשלחן ערוך בסימן ס"ו בכלל ס"ו סימן ס' ובתשובת הרמ"ם שכ"כ לעיל ס"ם רכ"ג בס"ם שם :

סי' רצ (ו) **מי** שמת וכיוצא בו' פי' מי שנוטל למות ו"ת צריך למות עליהן בו' ובמעט כל סימן זה מסורס ממ"ם בגיטין דף כ"ב וממ"ש הרמ"ם שם והרמב"ם פ"י ופי"ח דמ"ע : מו שכיוצא בו' וכ"כ הרמב"ם בפ"י דנחלות לשון צריך למות ומצ"ג שכתבתי בסמוך ר"ס רפ"ט שאם רוצים לעמוד בזיתוף יכל הרשות בידן ופ"ע מפוטרופוס שכתו מיירי בשאין הגדולים מניחים הנכסים בעוד ת"ב שכבר חלקו נכסיהן מו שתיכן מחוכין על שלמן ממל כ"ב ס"מ מ"ם שם על הרמב"ם פ"ע והבלב"ע לא קס' מידי דס"ק כל מדם קוסם יתומים יפגיע על בניו הקטנים וילמד שיכיח מפוטרופוס עליהן להשניח על שלמן ומס יועל מבני בניו הגדולים שיתרלו ליטפל גם בנכסי הקטנים ורמוינן לכך מס טוב ומס לא יעמיד עליהן מים ממל וק"ל : ב"ד מיייבין כו' לף שיכיח כם ביל כל ג' דעלמא שיעשו עלמן ב"ד על היתומים מלמ ר"ל ב"ד ממומנ בעיר מו גדול בדורו וכן כתב בתשובת הרמ"ם בלל פ"ם : למנות מפוטרופוס וכ"ם שם בעלמן רולים להתעסק בנכסי יתומים העומין (ובמערל בסימן רמ"ו) וכ"כ הם"מ : (ב) צוה המוריש דברי המת ועוד ק"ו ממ"ם בפרק הניזקין שהרשות בידו למנות אפוטרופוס ומפילו מוטל בעריסה (וכמערל בסימן רמ"ו) וכ"כ הם"מ : (ג) ואין ב"ד ממנין לף נשים כו' [עיין ב"ק] :

יע"ש

[טור ח"מ ה"ר]

בחזקת ממנין מותו ב"ד וכן נראה עיקר : ומ"ש ולא קרוב וכו' נראה מדברי הרמב"ם ודבריו דמין למעות קרוב כלל לירד בקרקעות ולא כמ"ש ב"י על סה הרמב"ד ובעל העיטור לחלק בדין זה בכתה חילוקים ועיין בסימן רפ"ה : בתב הרא"ש בתחלת כלל ס"ב מדם שמיגה אפוטרופוס על נכסיו בחייו ומת מיגו אפוטרופוס על נכסי היתומים אלא ב"ד יכולים למנות אפוטרופוס כי מדם מממין נכסיו לאחד ומיגו יראי שיעשה לו עול לפי שהוא יראי ממנו וגם מדם בקי ומכיר בנכסיו ויראים סה יעשה לו עול מדל מיגו נאמן בעיניו להשליטו על ממון יורשיו עכ"ל ומע"פ שסברת זו מחיתית היא יש להביא ראיה לזה ונראה לי דין זה פסוק בהתניתין דהלכה מקבר בעלה לבית חמיה וכו' דמבואר דסם דמע"פ דלמעבר היתה נעשית אפוטרופא בחיי בעלה סה לא מיגה בעלה אפוטרופא לאחר מיתה מיגה אפוטרופא לעסוק בנכסי יתומים ע"ש בסוגיא בפרק הכותב (דף פ"ז) :

(ה) **ובאשר** ימנו אותו וכו' כ"כ המפרשים על סה בעיטור (דף כ' ו"ל) שכתב דלפי' במיגה מדי יתומים דמין מסזיענן אותו בטענת שמא מדל בטענת מרי מסזיענן ליה לכי גדני יתמי לפיכך צריכין ב"ד לחשוב עמהן ולכתוב חשבון המטלטלים והקרקעות וכל דבר שפא לידן כדי שידעו מה שקיבלו להסזיענן מה"כ בטענת מרי וכך סה דברי רביגו שכתב וכאשר ימנו אותו וכו' כלומר כאשר נתמנה אפילו מדי יתומים צריכין ב"ד.לחשוב וכו' ומין צריך לומר דצריך לחשוב כשנתמנה אפי ב"ד דכיון דאפילו בטענת שמא מסזיענן ליה צריך שידעו מה מקבל ועוד י"ל דה"ק דעע"פ דמיגהו ב"ד נמי לא מסזיענן ליה בטענת שמא אלא בטענת ב' כסף מ"מ על טענת מרי מסזיענן ליה אפילו בפחות :

והאפוטרופא

עכ"ל . וכ"כ הרשב"א בתשובה בסה הרא"ד וסיים בה וי"א שלא ממרו מין מורידין קרוב לנכסי קטן אלא לנכסי שבוי אבל בעלמא מורידין והרשון נראה לי עיקר ומיהו הכוון שבאת לדון עליו הרי הבנים מתפרנסים עמו ביחד ועוד שכל פירות הקרקעות הן שלו ולנכסי עצמו הוא יורד ומי מסוס שלא יטעון שלי הם ומעולם לא היו מבני הקטנים יכתבו ב"ד שטר וייחו ביד אחד מהקרובים שמי שאפילו ימנו על הקטנים אפוטרופוס רחוק מ"א לירד לנכסים ולפרנסן כדרך אפוטרופוס דעלמא שהרי הפירות של מביהם כל ימי חייו והוא יורד ומפרנס הנכסים מחמת שהם שלו כל ימי חייו עכ"ל . ועיין בתשובת דפום סימן אלף וכ"ד : [ג] **כתב** עוד הרשב"א בתשובה שב"ד יכולים למנות אפוטרופסים קרובים להם שלא יפסל קרוב אלא לדין קרובו לזכותו או לחייב לבל כשמין בו לא זכות ולא חובה לאפוטרופוס למה יפסול בית דין קרוב עד כאן לשונו : [ד] **וכתב** שמין הסם וקרוביה ולא קרובים מצד אחד יכולים לעכב בית ב"ד מלמנות אפוטרופוס הנראה להם : **כתב** הרשב"א בתשובה וז"ל כתב העיטור שלא ממרו מין מורידין קרוב לנכסי קטן אלא בשבוי שלא מצינו לו חבר לאפוטרופא דעלמא מורידין ולא מצינו לו חבר כלל בכל המחברים עכ"ל : **ומה** שממר ומה מינס אחד הרשות בידו . וכתב הר"ן פירוש ולא מצינן להו כאפוטרופא דמפסיד גבי מין ממנין אפוטרופוס נשים ועבדים וקטנים מסיים ומה מינן מבי יתומים הרשות בידם למנות אפוטרופוס נשים ועבדים וקטנים מסיים ומה מינן מבי יתומים בחיי אחד גופה ופירת מסיום ומ"ש מה קרובי מסם ובקצו מב"ד שימנו אפוטרופוס דמסלקינן ליה וכתב ר"י ז"ל דהרשות ולישנא . כתב הריטב"א שנשאל על יעקב שנתן לבניו בית אחד גופה ופירת מסיום ומ"ש מה קרובי מסם ובקצו מב"ד שימנו אפוטרופוס לבניו הללו שמביהם מינו נוהג עמהם כראוי ומינו להם ב"ד אפוטרופוס וידע האב ושתק עד עתה שבת ושטען שמין לב"ד להעמיד אפוטרופוס כיון שהוא קייס . והשיב כשם ב"ד חייבים להטפל בנכסי יתומי' כך חייבים להטפל בנכסי כל אדם שמין לו מי שיטפל בנכסו ואפי' הוא גדול גמ"ש היחס לדעת וכדלתיתא בפ' המפקיד אלא דאפוטרופא לדיקנני לא מוקמינן ז"מ דוקא לדיקנני הא לקטנים מוקמינן אע"פ שמינן יתומים הילכך ב"ד שהעמידו להם אפוטרופא יפה עשו ולא היה להם להעמידו ביד אביהם שהרי הוא בעצין זה בקרוב הרחוי לירשו ע"כ : (ה) **ובאשר** ימנו אותו צריכים ב"ד לחשוב עמו ולכתוב חשבון המטלטלין והקרקעות וכו' בפרק הניזקין (נב .) גבי אפוטרופין תניא וצריך לחשב עמהם בחחרונה דברי רבי רשב"ג אומר מינו צריך ופסקו הפוסקים הלכה כרשב"ג וכתב הר"ן בשם בעל העיטור דדוקא בחחרונה מין מחשבין אבל בתחלה צריכים ב"ד לחשב עמהם ולכתוב חשבון המטלטלין והקרקעות והחובות וכל מה שנתנו בידם דמע"ג דמין נשבעין ה"מ בטענת שמא אבל בטענת מרי כגון שע"ל שלקחת מעלי כך וכך משביעין והילכך צריך שידעו מה שקבלו ומה שהחזירו : (ו) **וכתב** הרשב"ד ז"ל דכותבין שני שטרות אחד לאפוטרופוס ואחד לקרובים שלא יתמרו אות באות ואות בכותב שטר שמוש ב"ד עכ"ל ודבריס אלו כתב גם כן ה"ה כפ"י מהלכות נחלות בשם הרשב"א ז"ל והריב"ש בסימן תל"ה וכסי' שכ"ד . [ו] וכתב עוד בסימן שכ"ד שם יחסר מהכנסים כ"כ שע"פ שהוציא אותן בצרכי היתומים וירחה לב"ד בבירור שהוא גזלם מין ספק שהב"ד מוצין אותו ומוציאין ממנו כדרך שאמר מיוב (כ"ט י"ז) ומשדרה מתלעות עול וכן כתב בתשובות להרמב"ן סי' קי"ח והביא ראיה לדבר . וכתוב עוד בתשובת הריב"ש שמין האפוטרופא צריך לתת חשבון בדין תורתינו בין מיגהו ב"ד בין מיגהו מדי היתומים מ"מ זה שהתמנה בערכאות של עכו"ם ודעיניהם נתחייב לתת חשבון ליתומים כי כן דרכם מחוקיהם וגימוסיהם שהאפוטרופוס מתחייב לשופט הממנה אותו לתת חשבון שלם מכל הנכסים לזה רמו שטר האפוטרופסות וכי השעבוד ההוא תלינו לו עכ"ל . [ז] כתוב בתשובות להרמב"ן סי' ג' שנשאל על אפוטרופוס שמיגהו ב"ד וכשבאו לחשבון מצאו שנפחת מהסך שנמסר בידו והוא טוען שלפעמים הניח המעות שבותים מירחתו כן יפסיד בעסק עד שלא הספיק הריוח כפי הוצאת היתומים ואמר שהיתומים חייבים לו אלף דינרים שהלוה לאביהם והביא שעל הכל נאמן האפוטרופא בשבועה . [ח] וכתוב עוד סם על שני אפוטרופסים שקנו קרקע לצורך היתומים ושטר הקנייה בשם שניהם והאחד לבדו פרע לכרכם והשיב שעל הכל נאמן האפוטרופא בשבועה . [ח] וכתוב עוד סם על שני אפוטרופסים שקנו קרקע לצורך היתומים ושטר הקנייה בשם שניהם והאחד לבדו פרע כל הסך ותובע מחבירו שיתן לו חלקו והלה תומר אין עלי לשלם כלום אלא לך והפרע מנכסי יתומים שהדין עמו . [ט] אפוטרופוס שהיה עכ"מ ועדיים מעידים שהוא בעגין

שני שטרות אות באות אחד לאפוטרופא ואחד לקרובים והאפוטרופוס

דרכי משה

הרשב"א סימן אלף צ"ד שנתבאר בסימן רפ"ה וע"ל מה שכתבתי שם : (ה) כתב בתשובת הרא"ש כלל [פ"ב] חיגין ב' דאם יש לבת ממון ביד אבי אמה ויש לה אב נראה דראוי להתברר ע"פ מבוררים עם מי ראוי הבת לישב ולכאורה נראה שתשב עם אביה שיש קורת רוח לה להיות עם אביה והמממן הנשאר ביד אבי אמה אם נראה לדיינים שראוי להיות אפוטרופוס קודם ואם האב בעל אחריות נכסים שיוכל למשכן קרקעות ביד איש מהימן בעד ממון הבת טוב שיתנו לו הכל ויפרנסה וישיאה באותו ממון וע"ש וע"ל בסימן זה מדין אב בנכסי

פרישה

ועם הארץ שהן בחזקת חשודין על העבירות ולא קרוב הראוי לירש עם הקטן ואפילו הוא קרובו מאם אם יש שום צד שיכול להחזיק בהן כמו דפרישנא גבי שבוי שנשבה בסימן רפ"ה ואם מינם האב הרשות בידו : (ז) וכתב הרמב"ם בודקין על אדם נאמן ואיש חיל ויודע להפך בזכות היתומים וטוען טענותיהן ויש לו כח בעסקי העולם כדי לשמור את נכסיהן ולהרויח בהן ומעמידין אותו על הקטנים בין שהוא רחוק או קרוב לקטן אלא שאם הוא קרוב לא ירד לקרקעות ע"כ : (ח) וכאשר ימנו אותו צריכין ב"ד לחשוב עמו ולכתוב חשבון המטלטלין והקרקעות והחובות וכל הדברים שמוסרין לידם דהא על טענת ברי משבעינן ליה לבך צריך שידעו מה שיקבל ומה שיחזור : (ו) וכתב הראב"ד שבותבין

והאפוטרופוס

מגדולי המחרונים שלא ממרו מין מורידין קרוב לנכסי קטן אלא בשחלקו מי נמי מפילו כלא חלקו אלא בשמין הקטן והקרוב סמוכים על שלחן אחד דמיכף למימר כיון שזה לעצמו וזה לעצמו יחשבו הרואים כבר חלקו ואם אמו מורידים הגדול לחלקו של קטן יחשבו שכל זה הגיע לחלקו של גדול אבל בשכולם סמוכים על שלחן אחד מורידין הקרוב הגדול על הכל שהדבר יודע שלא חלקו והכל משותף ביניהם ולכשיגדל הקטן יחשבו חלקו כשהיה ולמדוהו שיתבע חלקו כתתן בפ' מי שמת (קמג :) הניח בנים גדולים וקטנים הבניהו גדולים את הנכסים הבניהו לחמצע ואפילו ברשות ב"ד יכולים לעשות כן בדקתני סיפא ואם ממרו גדולים רמו מה שהניח לנו אבל הרי אמו עושים ומוכלים הבניהו לעצמן ונמין להם כחרים והם הוא לפי שכולם היו מתפרנסים מתפיסת הבית והא דתמרינן בפ' המפקיד (לט :) גבי עובדא דהאי סבתא היכי נעביד נוקמינהו לנכסי בידא דאחתא דילמא אביהם שהיא סבתא ומין מורידין קרוב לנכסי קטן הם לא היה הקטן עומד עם האחות אלא בשבוי שלא מצינו לו חבר לאפוטרופא דעלמא מורידין קרוב לנכסי קטן אלא לנכסי שבוי בעלמא מורידין והרשון נראה לי עיקר ומיהו הכוון שבאת לדון עליו הרי הבנים מתפרנסים עמו ביחד ועוד שכל פירות הקרקעות הן שלו ולנכסי עצמו הוא יורד ומי מסוס שלא יטעון שלי הם ומעולם לא היו מבני הקטנים יכתבו ב"ד שטר ויניחו ביד אחד מהקרובים שמי שאפילו ימנו על הקטנים אפוטרופוס רחוק מ"א לירד לנכסים ולפרנסן כדרך אפוטרופוס דעלמא שהרי הפירות של מביהם כל ימי חייו והוא יורד ומפרנס הנכסים מחמת שהם שלו כל ימי חייו עכ"ל . ועיין בתשובת דפום סימן אלף וכ"ד : [ג] **כתב** עוד הרשב"א בתשובה שב"ד יכולים למנות אפוטרופסים קרובים להם שלא יפסל קרוב אלא לדין קרובו לזכותו או לחייב לבל כשמין בו לא זכות ולא חובה לאפוטרופוס למה יפסול בית דין קרוב עד כאן לשונו : [ד] **וכתב** שמין הסם וקרוביה ולא קרובים מצד אחד יכולים לעכב בית ב"ד מלמנות אפוטרופוס הנראה להם : **כתב** הרשב"א בתשובה וז"ל כתב העיטור שלא ממרו מין מורידין קרוב לנכסי קטן אלא בשבוי שלא מצינו לו חבר לאפוטרופא דעלמא מורידין ולא מצינו לו חבר כלל בכל המחברים עכ"ל : **ומה** שממר ומה מינס אחד הרשות בידו . וכתב הר"ן פירוש ולא מצינן להו כאפוטרופא דמפסיד גבי מין ממנין אפוטרופוס נשים ועבדים וקטנים מסיים ומה מינן מבי יתומים בחיי אחד גופה ופירת מסיום ומ"ש מה קרובי מסם ובקצו מב"ד שימנו אפוטרופוס דמסלקינן ליה וכתב ר"י ז"ל דהרשות ולישנא . כתב הריטב"א שנשאל על יעקב שנתן לבניו בית אחד גופה ופירת מסיום ומ"ש מה קרובי מסם ובקצו מב"ד שימנו אפוטרופוס לבניו הללו שמביהם מינו נוהג עמהם כראוי ומינו להם ב"ד אפוטרופוס וידע האב ושתק עד עתה שבת ושטען שמין לב"ד להעמיד אפוטרופוס כיון שהוא קייס . והשיב כשם ב"ד חייבים להטפל בנכסי יתומי' כך חייבים להטפל בנכסי כל אדם שמין לו מי שיטפל בנכסו ואפי' הוא גדול גמ"ש היחס לדעת וכדלתיתא בפ' המפקיד אלא דאפוטרופא לדיקנני לא מוקמינן ז"מ דוקא לדיקנני הא לקטנים מוקמינן אע"פ שמינן יתומים הילכך ב"ד שהעמידו להם אפוטרופא יפה עשו ולא היה להם להעמידו ביד אביהם שהרי הוא בעצין זה בקרוב הרחוי לירשו ע"כ : (ה) **ובאשר** ימנו אותו צריכים ב"ד לחשוב עמו ולכתוב חשבון המטלטלין והקרקעות וכו' בפרק הניזקין (נב .) גבי אפוטרופין תניא וצריך לחשב עמהם בחחרונה דברי רבי רשב"ג אומר מינו צריך ופסקו הפוסקים הלכה כרשב"ג וכתב הר"ן בשם בעל העיטור דדוקא בחחרונה מין מחשבין אבל בתחלה צריכים ב"ד לחשב עמהם ולכתוב חשבון המטלטלין והקרקעות והחובות וכל מה שנתנו בידם דמע"ג דמין נשבעין ה"מ בטענת שמא אבל בטענת מרי כגון שע"ל שלקחת מעלי כך וכך משביעין והילכך צריך שידעו מה שקבלו ומה שהחזירו : (ו) **וכתב** הרשב"ד ז"ל דכותבין שני שטרות אחד לאפוטרופוס ואחד לקרובים שלא יתמרו אות באות ואות בכותב שטר שמוש ב"ד עכ"ל ודבריס אלו כתב גם כן ה"ה כפ"י מהלכות נחלות בשם הרשב"א ז"ל והריב"ש בסימן תל"ה וכסי' שכ"ד . [ו] וכתב עוד בסימן שכ"ד שם יחסר מהכנסים כ"כ שע"פ שהוציא אותן בצרכי היתומים וירחה לב"ד בבירור שהוא גזלם מין ספק שהב"ד מוצין אותו ומוציאין ממנו כדרך שאמר מיוב (כ"ט י"ז) ומשדרה מתלעות עול וכן כתב בתשובות להרמב"ן סי' קי"ח והביא ראיה לדבר . וכתוב עוד בתשובת הריב"ש שמין האפוטרופא צריך לתת חשבון בדין תורתינו בין מיגהו ב"ד בין מיגהו מדי היתומים מ"מ זה שהתמנה בערכאות של עכו"ם ודעיניהם נתחייב לתת חשבון ליתומים כי כן דרכם מחוקיהם וגימוסיהם שהאפוטרופוס מתחייב לשופט הממנה אותו לתת חשבון שלם מכל הנכסים לזה רמו שטר האפוטרופסות וכי השעבוד ההוא תלינו לו עכ"ל . [ז] כתוב בתשובות להרמב"ן סי' ג' שנשאל על אפוטרופוס שמיגהו ב"ד וכשבאו לחשבון מצאו שנפחת מהסך שנמסר בידו והוא טוען שלפעמים הניח המעות שבותים מירחתו כן יפסיד בעסק עד שלא הספיק הריוח כפי הוצאת היתומים ואמר שהיתומים חייבים לו אלף דינרים שהלוה לאביהם והביא שעל הכל נאמן האפוטרופא בשבועה . [ח] וכתוב עוד סם על שני אפוטרופוס שקנו קרקע לצורך היתומים ושטר הקנייה בשם שניהם והאחד לבדו פרע לכרכם והשיב שעל הכל נאמן האפוטרופא בשבועה . [ח] וכתוב עוד סם על שני אפוטרופוסים שקנו קרקע לצורך היתומים ושטר הקנייה בשם שניהם והאחד לבדו פרע כל הסך ותובע מחבירו שיתן לו חלקו והלה תומר אין עלי לשלם כלום אלא לך והפרע מנכסי יתומים שהדין עמו . [ט] אפוטרופוס שהיה עכ"מ ועדיים מעידים שהוא בעגין

ועם הארץ שהן בחזקת חשודין על העבירות ולא קרוב הראוי לירש עם הקטן ואפילו הוא קרובו מאם אם יש שום צד שיכול להחזיק בהן כמו דפרישנא גבי שבוי שנשבה בסימן רפ"ה ואם מינם האב הרשות בידו : (ז) וכתב הרמב"ם בודקין על אדם נאמן ואיש חיל ויודע להפך בזכות היתומים וטוען טענותיהן ויש לו כח בעסקי העולם כדי לשמור את נכסיהן ולהרויח בהן ומעמידין אותו על הקטנים בין שהוא רחוק או קרוב לקטן אלא שאם הוא קרוב לא ירד לקרקעות ע"כ : (ח) וכאשר ימנו אותו צריכין ב"ד לחשוב עמו ולכתוב חשבון המטלטלין והקרקעות והחובות וכל הדברים שמוסרין לידם דהא על טענת ברי משבעינן ליה לבך צריך שידעו מה שיקבל ומה שיחזור : (ו) וכתב הראב"ד שבותבין

שני שטרות אות באות אחד לאפוטרופא ואחד לקרובים והאפוטרופוס

(ה) **וכאשר** ימנו אותו וכו' כ"כ המפרשים על סה בעיטור (דף כ' ו"ל) שכתב דלפי' במיגהו מדי יתומים דמין מסזיענן אותו בטענת שמא מדל בטענת מרי מסזיענן ליה לכי גדני יתמי לפיכך צריכין ב"ד לחשוב עמהן ולכתוב חשבון המטלטלים והקרקעות וכל דבר שפא לידן כדי שידעו מה שקיבלו להסזיענן מה"כ בטענת מרי וכך סה דברי רביגו שכתב וכאשר ימנו אותו וכו' כלומר כאשר נתמנה אפילו מדי יתומים צריכין ב"ד.לחשוב וכו' ומין צריך לומר דצריך לחשוב כשנתמנה אפי ב"ד דכיון דאפילו בטענת שמא מסזיענן ליה צריך שידעו מה מקבל ועוד י"ל דה"ק דעע"פ דמיגהו ב"ד נמי לא מסזיענן ליה בטענת שמא אלא בטענת ב' כסף מ"מ על טענת מרי מסזיענן ליה אפילו בפחות :

והאפוטרופא

עכ"ל . וכ"כ הרשב"א בתשובה בסה הרא"ד וסיים בה וי"א שלא ממרו מין מורידין קרוב לנכסי קטן אלא בשבוי שלא מצינו לו חבר לאפוטרופא דעלמא מורידין והרשון נראה לי עיקר ומיהו הכוון שבאת לדון עליו הרי הבנים מתפרנסים עמו ביחד ועוד שכל פירות הקרקעות הן שלו ולנכסי עצמו הוא יורד ומי מסוס שלא יטעון שלי הם ומעולם לא היו מבני הקטנים יכתבו ב"ד שטר ויניחו ביד אחד מהקרובים שמי שאפילו ימנו על הקטנים אפוטרופוס רחוק מ"א לירד לנכסים ולפרנסן כדרך אפוטרופוס דעלמא שהרי הפירות של מביהם כל ימי חייו והוא יורד ומפרנס הנכסים מחמת שהם שלו כל ימי חייו עכ"ל . ועיין בתשובת דפום סימן אלף וכ"ד : [ג] **כתב** עוד הרשב"א בתשובה שב"ד יכולים למנות אפוטרופסים קרובים להם שלא יפסל קרוב אלא לדין קרובו לזכותו או לחייב לבל כשמין בו לא זכות ולא חובה לאפוטרופוס למה יפסול בית דין קרוב עד כאן לשונו : [ד] **וכתב** שמין הסם וקרוביה ולא קרובים מצד אחד יכולים לעכב בית ב"ד מלמנות אפוטרופוס הנראה להם : **כתב** הרשב"א בתשובה וז"ל כתב העיטור שלא ממרו מין מורידין קרוב לנכסי קטן אלא בשבוי שלא מצינו לו חבר לאפוטרופא דעלמא מורידין ולא מצינו לו חבר כלל בכל המחברים עכ"ל : **ומה** שממר ומה מינס אחד הרשות בידו . וכתב הר"ן פירוש ולא מצינן להו כאפוטרופא דמפסיד גבי מין ממנין אפוטרופוס נשים ועבדים וקטנים מסיים ומה מינן מבי יתומים בחיי אחד גופה ופירת מסיום ומ"ש מה קרובי מסם ובקצו מב"ד שימנו אפוטרופוס דמסלקינן ליה וכתב ר"י ז"ל דהרשות ולישנא . כתב הריטב"א שנשאל על יעקב שנתן לבניו בית אחד גופה ופירת מסיום ומ"ש מה קרובי מסם ובקצו מב"ד שימנו אפוטרופוס לבניו הללו שמביהם מינו נוהג עמהם כראוי ומינו להם ב"ד אפוטרופוס וידע האב ושתק עד עתה שבת ושטען שמין לב"ד להעמיד אפוטרופוס כיון שהוא קייס . והשיב כשם ב"ד חייבים להטפל בנכסי יתומי' כך חייבים להטפל בנכסי כל אדם שמין לו מי שיטפל בנכסו ואפי' הוא גדול גמ"ש היחס לדעת וכדלתיתא בפ' המפקיד אלא דאפוטרופא לדיקנני לא מוקמינן ז"מ דוקא לדיקנני הא לקטנים מוקמינן אע"פ שמינן יתומים הילכך ב"ד שהעמידו להם אפוטרופא יפה עשו ולא היה להם להעמידו ביד אביהם שהרי הוא בעצין זה בקרוב הרחוי לירשו ע"כ : (ה) **ובאשר** ימנו אותו צריכים ב"ד לחשוב עמו ולכתוב חשבון המטלטלין והקרקעות וכו' בפרק הניזקין (נב .) גבי אפוטרופין תניא וצריך לחשב עמהם בחחרונה דברי רבי רשב"ג אומר מינו צריך ופסקו הפוסקים הלכה כרשב"ג וכתב הר"ן בשם בעל העיטור דדוקא בחחרונה מין מחשבין אבל בתחלה צריכים ב"ד לחשב עמהם ולכתוב חשבון המטלטלין והקרקעות והחובות וכל מה שנתנו בידם דמע"ג דמין נשבעין ה"מ בטענת שמא אבל בטענת מרי כגון שע"ל שלקחת מעלי כך וכך משביעין והילכך צריך שידעו מה שקבלו ומה שהחזירו : (ו) **וכתב** הרשב"ד ז"ל דכותבין שני שטרות אחד לאפוטרופוס ואחד לקרובים שלא יתמרו אות באות ואות בכותב שטר שמוש ב"ד עכ"ל ודבריס אלו כתב גם כן ה"ה כפ"י מהלכות נחלות בשם הרשב"א ז"ל והריב"ש בסימן תל"ה וכסי' שכ"ד . [ו] וכתב עוד בסימן שכ"ד שם יחסר מהכנסים כ"כ שע"פ שהוציא אותן בצרכי היתומים וירחה לב"ד בבירור שהוא גזלם מין ספק שהב"ד מוצין אותו ומוציאין ממנו כדרך שאמר מיוב (כ"ט י"ז) ומשדרה מתלעות עול וכן כתב בתשובות להרמב"ן סי' קי"ח והביא ראיה לדבר . וכתוב עוד בתשובת הריב"ש שמין האפוטרופא צריך לתת חשבון בדין תורתינו בין מיגהו ב"ד בין מיגהו מדי היתומים מ"מ זה שהתמנה בערכאות של עכו"ם ודעיניהם נתחייב לתת חשבון ליתומים כי כן דרכם מחוקיהם וגימוסיהם שהאפוטרופוס מתחייב לשופט הממנה אותו לתת חשבון שלם מכל הנכסים לזה רמו שטר האפוטרופסות וכי השעבוד ההוא תלינו לו עכ"ל . [ז] כתוב בתשובות להרמב"ן סי' ג' שנשאל על אפוטרופוס שמיגהו ב"ד וכשבאו לחשבון מצאו שנפחת מהסך שנמסר בידו והוא טוען שלפעמים הניח המעות שבותים מירחתו כן יפסיד בעסק עד שלא הספיק הריוח כפי הוצאת היתומים ואמר שהיתומים חייבים לו אלף דינרים שהלוה לאביהם והביא שעל הכל נאמן האפוטרופא בשבועה . [ח] וכתוב עוד סם על שני אפוטרופוסים שקנו קרקע לצורך היתומים ושטר הקנייה בשם שניהם והאחד לבדו פרע לכרכם והשיב שעל הכל נאמן האפוטרופא בשבועה . [ח] וכתוב עוד סם על שני אפוטרופוסים שקנו קרקע לצורך היתומים ושטר הקנייה בשם שניהם והאחד לבדו פרע כל הסך ותובע מחבירו שיתן לו חלקו והלה תומר אין עלי לשלם כלום אלא לך והפרע מנכסי יתומים שהדין עמו . [ט] אפוטרופוס שהיה עכ"מ ועדיים מעידים שהוא בעגין

(ה) צריכין ב"ד למשוד עמו כו' שם בלוגתא דר' ורשב"ג והלכה כרשב"ג סימן רפ"ד סי"ד : (ה) צריכין ב"ד למשוד עמו כו' שם בלוגתא דר' ורשב"ג והלכה כרשב"ג בחולי יוכל לבטל הצוואה ע"ש : לא ירד לקרקעות כו' מבל למטלטלין ירד כמ"ש הטעם לעיל סימן רפ"ד סי"ד : (ה) צריכין ב"ד למשוד עמו כו' שם בלוגתא דר' ורשב"ג והלכה כרשב"ג

בחולי יוכל לבטל הצוואה ע"ש : לא ירד לקרקעות כו' מבל למטלטלין ירד כמ"ש הטעם לעיל סימן רפ"ד סי"ד : (ה) צריכין ב"ד למשוד עמו כו' שם בלוגתא דר' ורשב"ג והלכה כרשב"ג

ועם הארץ שהן בחזקת חשודין על העבירות ולא קרוב הראוי לירש עם הקטן ואפילו הוא קרובו מאם אם יש שום צד שיכול להחזיק בהן כמו דפרישנא גבי שבוי שנשבה בסימן רפ"ה ואם מינם האב הרשות בידו : (ז) וכתב הרמב"ם בודקין על אדם נאמן ואיש חיל ויודע להפך בזכות היתומים וטוען טענותיהן ויש לו כח בעסקי העולם כדי לשמור את נכסיהן ולהרויח בהן ומעמידין אותו על הקטנים בין שהוא רחוק או קרוב לקטן אלא שאם הוא קרוב לא ירד לקרקעות ע"כ : (ח) וכאשר ימנו אותו צריכין ב"ד לחשוב עמו ולכתוב חשבון המטלטלין והקרקעות והחובות וכל הדברים שמוסרין לידם דהא על טענת ברי משבעינן ליה לבך צריך שידעו מה שיקבל ומה שיחזור : (ו) וכתב הראב"ד שבותבין

שני שטרות אות באות אחד לאפוטרופא ואחד לקרובים והאפוטרופוס

(ה) **וכאשר** ימנו אותו וכו' כ"כ המפרשים על סה בעיטור (דף כ' ו"ל) שכתב דלפי' במיגהו מדי יתומים דמין מסזיענן אותו בטענת שמא מדל בטענת מרי מסזיענן ליה לכי גדני יתמי לפיכך צריכין ב"ד לחשוב עמהן ולכתוב חשבון המטלטלים והקרקעות וכל דבר שפא לידן כדי שידעו מה שקיבלו להסזיענן מה"כ בטענת מרי וכך סה דברי רביגו שכתב וכאשר ימנו אותו וכו' כלומר כאשר נתמנה אפילו מדי יתומים צריכין ב"ד.לחשוב וכו' ומין צריך לומר דצריך לחשוב כשנתמנה אפי ב"ד דכיון דאפילו בטענת שמא מסזיענן ליה צריך שידעו מה מקבל ועוד י"ל דה"ק דעע"פ דמיגהו ב"ד נמי לא מסזיענן ליה בטענת שמא אלא בטענת ב' כסף מ"מ על טענת מרי מסזיענן ליה אפילו בפחות :

והאפוטרופא

עכ"ל . וכ"כ הרשב"א בתשובה בסה הרא"ד וסיים בה וי"א שלא ממרו מין מורידין קרוב לנכסי קטן אלא בשבוי שלא מצינו לו חבר לאפוטרופא דעלמא מורידין והרשון נראה לי עיקר ומיהו הכוון שבאת לדון עליו הרי הבנים מתפרנסים עמו ביחד ועוד שכל פירות הקרקעות הן שלו ולנכסי עצמו הוא יורד ומי מסוס שלא יטעון שלי הם ומעולם לא היו מבני הקטנים יכתבו ב"ד שטר ויניחו ביד אחד מהקרובים שמי שאפילו ימנו על הקטנים אפוטרופוס רחוק מ"א לירד לנכסים ולפרנסן כדרך אפוטרופוס דעלמא שהרי הפירות של מביהם כל ימי חייו והוא יורד ומפרנס הנכסים מחמת שהם שלו כל ימי חייו עכ"ל . ועיין בתשובת דפום סימן אלף וכ"ד : [ג] **כתב** עוד הרשב"א בתשובה שב"ד יכולים למנות אפוטרופסים קרובים להם שלא יפסל קרוב אלא לדין קרובו לזכותו או לחייב לבל כשמין בו לא זכות ולא חובה לאפוטרופוס למה יפסול בית דין קרוב עד כאן לשונו : [ד] **וכתב** שמין הסם וקרוביה ולא קרובים מצד אחד יכולים לעכב בית ב"ד מלמנות אפוטרופוס הנראה להם : **כתב** הרשב"א בתשובה וז"ל כתב העיטור שלא ממרו מין מורידין קרוב לנכסי קטן אלא בשבוי שלא מצינו לו חבר לאפוטרופא דעלמא מורידין ולא מצינו לו חבר כלל בכל המחברים עכ"ל : **ומה** שממר ומה מינס אחד הרשות בידו . וכתב הר"ן פירוש ולא מצינן להו כאפוטרופא דמפסיד גבי מין ממנין אפוטרופוס נשים ועבדים וקטנים מסיים ומה מינן מבי יתומים בחיי אחד גופה ופירת מסיום ומ"ש מה קרובי מסם ובקצו מב"ד שימנו אפוטרופוס דמסלקינן ליה וכתב ר"י ז"ל דהרשות ולישנא . כתב הריטב"א שנשאל על יעקב שנתן לבניו בית אחד גופה ופירת מסיום ומ"ש מה קרובי מסם ובקצו מב"ד שימנו אפוטרופוס לבניו הללו שמביהם מינו נוהג עמהם כראוי ומינו להם ב"ד אפוטרופוס וידע האב ושתק עד עתה שבת ושטען שמין לב"ד להעמיד אפוטרופוס כיון שהוא קייס . והשיב כשם ב"ד חייבים להטפל בנכסי יתומי' כך חייבים להטפל בנכסי כל אדם שמין לו מי שיטפל בנכסו ואפי' הוא גדול גמ"ש היחס לדעת וכדלתיתא בפ' המפקיד אלא דאפוטרופא לדיקנני לא מוקמינן ז"מ דוקא לדיקנני הא לקטנים מוקמינן אע"פ שמינן יתומים הילכך ב"ד שהעמידו להם אפוטרופא יפה עשו ולא היה להם להעמידו ביד אביהם שהרי הוא בעצין זה בקרוב הרחוי לירשו ע"כ : (ה) **ובאשר** ימנו אותו צריכים ב"ד לחשוב עמו ולכתוב חשבון המטלטלין והקרקעות וכו' בפרק הניזקין (נב .) גבי אפוטרופין תניא וצריך לחשב עמהם בחחרונה דברי רבי רשב"ג אומר מינו צריך ופסקו הפוסקים הלכה כרשב"ג וכתב הר"ן בשם בעל העיטור דדוקא בחחרונה מין מחשבין אבל בתחלה צריכים ב"ד לחשב עמהם ולכתוב חשבון המטלטלין והקרקעות והחובות וכל מה שנתנו בידם דמע"ג דמין נשבעין ה"מ בטענת שמא אבל בטענת מרי כגון שע"ל שלקחת מעלי כך וכך משביעין והילכך צריך שידעו מה שקבלו ומה שהחזירו : (ו) **וכתב** הרשב"ד ז"ל דכותבין שני שטרות אחד לאפוטרופוס ואחד לקרובים שלא יתמרו אות באות ואות בכותב שטר שמוש ב"ד עכ"ל ודבריס אלו כתב גם כן ה"ה כפ"י מהלכות נחלות בשם הרשב"א ז"ל והריב"ש בסימן תל"ה וכסי' שכ"ד . [ו] וכתב עוד בסימן שכ"ד שם יחסר מהכנסים כ"כ שע"פ שהוציא אותן בצרכי היתומים וירחה לב"ד בבירור שהוא גזלם מין ספק שהב"ד מוצין אותו ומוציאין ממנו כדרך שאמר מיוב (כ"ט י"ז) ומשדרה מתלעות עול וכן כתב בתשובות להרמב"ן סי' קי"ח והביא ראיה לדבר . וכתוב עוד בתשובת הריב"ש שמין האפוטרופא צריך לתת חשבון בדין תורתינו בין מיגהו ב"ד בין מיגהו מדי היתומים מ"מ זה שהתמנה בערכאות של עכו"ם ודעיניהם נתחייב לתת חשבון ליתומים כי כן דרכם מחוקיהם וגימוסיהם שהאפוטרופוס מתחייב לשופט הממנה אותו לתת חשבון שלם מכל הנכסים לזה רמו שטר האפוטרופסות וכי השעבוד ההוא תלינו לו עכ"ל . [ז] כתוב בתשובות להרמב"ן סי' ג' שנשאל על אפוטרופוס שמיגהו ב"ד וכשבאו לחשבון מצאו שנפחת מהסך שנמסר בידו והוא טוען שלפעמים הניח המעות שבותים מירחתו כן יפסיד בעסק עד שלא הספיק הריוח כפי הוצאת היתומים ואמר שהיתומים חייבים לו אלף דינרים שהלוה לאביהם והביא שעל הכל נאמן האפוטרופא בשבועה . [ח] וכתוב עוד סם על שני אפוטרופוסים שקנו קרקע לצורך היתומים ושטר הקנייה בשם שניהם והאחד לבדו פרע לכרכם והשיב שעל הכל נאמן האפוטרופא בשבועה . [ח] וכתוב עוד סם על שני אפוטרופוסים שקנו קרקע לצורך היתומים ושטר הקנייה בשם שניהם והאחד לבדו פרע כל הסך ותובע מחבירו שיתן לו חלקו והלה תומר אין עלי לשלם כלום אלא לך והפרע מנכסי יתומים שהדין עמו . [ט] אפוטרופוס שהיה עכ"מ ועדיים מעידים שהוא בעגין

(ה) צריכין ב"ד למשוד עמו כו' שם בלוגתא דר' ורשב"ג והלכה כרשב"ג סימן רפ"ד סי"ד : (ה) צריכין ב"ד למשוד עמו כו' שם בלוגתא דר' ורשב"ג והלכה כרשב"ג

בחולי יוכל לבטל הצוואה ע"ש : לא ירד לקרקעות כו' מבל למטלטלין ירד כמ"ש הטעם לעיל סימן רפ"ד סי"

בענין אחד על נכסי היתומים ועדים אחרים מעידים שלוה בענין אחר עיין בכתבי מה״ר מיסרלן סימן ל״ט ועוד שם עניינים אחרים ע״ש • כתב ה״ר יהודה בן הרמ״ש ז״ל על רחובן שנתמלמן והניח בנים קטנים וקרובי האשה תובעים שנעשה אפוטרופוס לתבוע חלי הנכסים כפי התקנה כי רחובן מיום הולך בדרך ישרה ויודע נכסי הקטנים ומשכנו ידיעו מפני שכתב הרמ״ש בתשובה מי שיש לו חב חין לב״ד ליזקק לנכסיו ולדקדק אחר מעשה החב והשיב ל״ל שאם החב מיום הולך בדרך ישרה שחייבים ב״ד להשהל לתועלת הקטנים :

(ז ח ט י) **והאפוטרופא** רשאי ללבוש בגדים נאים מנכסי היתומים לתועלתן שישתמעו דבריו בשביל שהבגדים נאים יותר : (ח) ואפי׳ אם אוכל ושותה יותר מכדי השנת ידו אין חושדין אותו לומר שאוכל ושותה מנכסי היתומים : (ט) אלא אם כן שבאו עדים עליו שמפסיד נכסיהם אז מסלקין אותו (י) ומשביעין אותו שלא הפסיד יותר ולא מיבעיא אם הפסיד בפשיעה אלא אפי׳ שלא פשע אלא שעבר שמירה פחותה אבל אם הפסיד באונס לא מסלקינן ליה : (י) וכתב הרמב״ם ז״ל דוקא כשמינהו אבי היתומים אין מסלקין אותו בשביל חשד אא״כ יש עדים אבל מינוהו בית דין מסלקין אותו אפילו בשביל חשד וא״א הרא״ש ז״ל לא חילק בזה : (יא) וכתב הרמב״ם עוד הה״נ אם מינהו אבי היתומים בשעה שהיתה שמועתו טוב וישר ורודף מצות וחזר להיות זולל וסובא והולך בדרכי חשך או שפורץ בגדרים (פ״ה בגדרים) ובאבק גזל שחייבין בית דין לסלקו ולהשביעו ולמנות להן אפוטרופא כשר וכל הדברים אלו כפי מה שיראה לדיין שכל בית דין וב״ד אביהן של יתומים הם : (יב) וכשמעמידין ב״ד האפוטרופא מוסרין לו כל נכסי הקטן מקרקעי ומטלטלי שלא נמכר והוא מוציא ומכנים ובונה וסותר ונוטע וזורע ועושה כפי מה שיראה לו שזה טוב ליתומים ומאכילן ומשקן ומלבישן ונותן להם הוצאתם כפי הממון וכפי הראוי להם ולא ירויה להם יותר מדאי ולא יצמצם להם יותר מדאי : (יג) ובמעות יתומים כתב שאין צריכין למנות עליהן אפוטרופוס אלא

(ז) **והאפוטרופא** רשאי ללבוש בגדים וכו׳ • ע״ל בסי׳ רפ״ח סעיף ל׳ : (יג) **ומ״ש** ובמעות יתומים כתב וכו׳ עד מו שליש השכר או חצי או רביע השכר נקט שליש השכר דהוה שיעור דשוה לתרווייהו למקבל וליתומים ומ״ש ומה״כ אומר דאם אפסר שישתדלו נאמן שיתן חלי ליתומים פשיטא דעושין ואם מ״מ שיתרצה הנאמן כי אם ברביע ליתומים אפ״ה אם ירצו תקנה להם עושין וכו׳ וה״מ ברמב״ם להדיא

וכתב הרמב״ם עוד הה״ל מינהו אבי היתומים שהיתה שמועתו טוב וישר ורודף מצות וחזר להיות זולל וסובא וכו׳ שחייבים ב״ד לסלקו ולהשביעו וכו׳ עד שכתב ב״ד וב״ד מבלי נחלות וכתב ה״ה פירוש כיון שנשתנה לגריעותא אחר מיתת האב מסלקין אותו ואומרים שאילו היה כן בחיי האב לא היה ממנהו על בניו וה״ז כאפוטרופוס דמפסיד דמסלקין אותו אבל ודאי אם היה כך בחיי האב ומינהו אין מסלקין אותו שהרי רצה בכך עכ״ל וזה לשון הריטב״א בתשובה מה שכתבת דהיכי דעמדו לאפוטרופא דמפסיד מסלקין ליה הדין הוה אפי׳ באפוטרופא שמינהו אבי היתומים ולא עוד אלא שאמרו אלא מסלקין ליה עד דאיכא סהדי דאפסיד ודאי אינו אלא במינהו אבי היתומים דאילו במינהו ב״ד מכיון דחזיגן למתלות דמפסיד מסלקין לאלתר וכן דעת מורי הרמ״ה בשם הרמב״ן אמין לנפשי מתמה יד ב״ד או שלוחם דבר שאינו מתוקן עכ״ל :

(יב) **ומהו** שאמר וכשמעמידין בית דין האפוטרופוס מוסרין לו כל נכסי הקטן מקרקעי ומטלטלי שלא נמכרו והוא מוציא ומכנים וכו׳ עד ולא ימצם וכו׳ גם אלה דברי הרמב״ם בפ׳ י׳ מהלכות נחלות ודברים פשוטים הם : (יג) **ומה** שאמר ובמעות יתומים כתב שאין צריכין למנות עליהם אלא כיון עושין בודקין על מי שיש לו נכסים שיש להן תחריות ויהיה עידית וכו׳ עד שיאמרו אותו גם אלה דברי הרמב״ם ז״ל בפרק הנזכר ואחל

דרכי משה

בנכסי בנים הקטנים ועיין בתשובת מוהר״ם פר״ו סימן ל״ג אומת אין מניחין קרוב קטן בין האחין שלא יהרגנו : (ו) וב״כ במרדכי ריש הנזקין וכתב שם בשם מוהר״ם דאפוטרופוס שאינו נאמן לב״ד ואינו ראוי להושיב ע״פ ב״ד ושוען שאבי יתומים מינהו לאפוטרופוס מסלקינן ליה עד דמייתי ראיה לדבריו ואפילו בשבועה לא מהימן ובתשו׳ מיי׳ ס״ם משפטים סי׳ פ״ט על אפוטרופוס שהלוה מעות לחבירו למחצית שכר ולא היה לו להלוות כי אינו נאמן כל כך מוציאין הנכסים מן הלוה ונותנים ליתומים דמאחר שעשה אפוטרופוס שלא כדין ראוי לסלקו וא״כ הלוה לא עדיף מגברא דאתא מכחו וע״ש שהאריך בזה בטענות : (ז) והאמת אתו כי הראיה אשר הביא מדברי הרמב״ם היא פחותה ורעועה מאוד אין לסמוך עליה וע״ש דין אפוטרופוס שפרע לאחד וטען עליו שהיתומים היו חייבים לו ממקום אחר עיין אחריו : (ח) וע׳ בכלל ס״ג באפוטרופוס שהיצרך למהול זכות של יתומים ולפשר עצמו ואח״כ היה צד לזכות באותה מחילה יש לכוף לשכנגדו שיברר הדברים כדי שלא יבוא לפני ב״ד טוענין שלא ירדו לעומקא דדינא וע״ש כיצד : (ט) וכתב הרא״ש תחילת כלל פ״ז אין ב״ד נזקקין לקטן שיש לו אב אלא כל מה שיעשה אב בנכסי בניו הוא עשוי ואין ב״ד מדקדקין אחריו אע״פ שהאב חייב ליתן הממון לבנו והאריך שם בראיות על זה דאב בנכסי בניו כב״ד בנכסי יתומים וע״ש ולעיל סימן זה כתבתי מדין אב בנכסי בניו הקטנים וכב״י סימן רכ״ה ובתשובת הרשב״א על מי שנתן מתנה לקטן ע״י גדול ומסרה המקבל לקטן והפסידה שאם הקטן הגיע לעונת הפעוטות זה שמסרה לו פטור ואם לא הגיע לעונת הפעוטות לא יסתור לו לכתחלה ואם החזיר לו ג מסתברא שאינו חייב בתשלומין כל שהגיע לידיעת צרור וזורקו אגוז וגוטלו ומה ששאלתם אם נעשה אפוטרופוס מן הסתם ג״ל שאם היה שם הקטן בשעה שמסר לזה יש הוכחה שלא על דעת שיזכה לו בלבד מסר לו דא״כ היה לו למסור

פרישה

שיכא תמיד לזכרון לעיני המפוטרופוס מה שלקח מכן שיזהר לכן בסכומן :

(ו) והאפוטרופוס רשאי כו׳ כל זה נלמד מעובדא דעמרם דכתב סה בפ׳ שניזקין (דף נ״ב) וקאמר סה דאם אכל יותר ממה שניזקף מלא מניזקף שמא מניזקף מלא :

(ט) ומשביעין אותו פי׳ תע״פ שאין מסניעים לשאר אפוטרופוס כיון שיש שניזם שבפסיד לריך ליזהב דכל כמה לא מיכפת לן דשמא שלא ירלה לחיות עוד אפוטרופוס וק״ל :

(י) וכתב הרמב״ם דוקא כו׳ אם בפ״י כ״ב וע״ם בקמ״מ טעמו וכ״כ ריב״ם סימן שכ״ד : ות״ת ז״ל לא מילק גם הר״ן כתב בפ׳ שניזקין שהרי״ף מולק על הרמב״ם בזה גם הרשב״א כתב

חדושי הגהות

דצ א כלומר שמעון אמר לאחד מהיורשים שהתכשיט היה שלו שיתן לו התכשיט הלזה כדי לפיים בו את האנסים והוא יתן לו בעד התכשיט מהעזבון ט״ו מאות זהובים ועתה מת שמעון והיורש אומר שלא הגיע לו עבור התכשיט מאומה : ב כלומר אם היורש הנ״ל מודה שקיבל חמש עשרה מאות זהובים אך שלא נ״ו עבור התכשיט הנזכר : ג כלומר אם מסר לו :

למה

להדיא: וא"ס רבינו ונראה שצריך למנות אפוטרופא על המעות וכו' וכו' מוכח על מה שכתב הרמב"ם דכמעות יתומים ס"ל למנות עליהן אפוטרופא וכו' דנראה דצריך דב"ד אין יכולין לטרוח ולבקש מהם הרווי ליתנם לו כמעות כשאר אפוטרופא יצריך בכל המקומות לבקש מהם הגון וקאמר רבינו דמ"מ על פי דתלמודא קאמר דמותבינן ליה בבית דין וכו' דלמו למימר' דלא יהבינן לאפוטרופוס אלא לאפוקי דלא יהבי להו בעיסקא וכו':

(יד) **ומ"ש** ופירש רש"י הטעם כלומר אין להקשות כיון שמבקשים מהם נמנן מה לי בית דין לכאר פירש רש"י הטעם כדי שלא יהא בו חיסור רבית מפני שיש כח לב"ד להפקיר וכו':

(טז) **כי** שיש בידו מנכסי יתומים וכו' לא יאמר אעשה בהן כמו שהייתי עושה בשלו וכו' לאו דוקא שהייתי עושה משמע דעכשיו הינו עושה בשלו כלום אלא אפילו עכשיו עושה בשלו כך וכך לא יאמר אעשה בהן כמו שאני עושה בשלי וכ"ש להדיא בפרק אלמנה ניזונית בעובדא דרבינא דקמיבעיא ליה מהו למישקליה בהדאי וכו' ומביאו ד"י וכתב בעיטור דהא דא"ל רב אחי זיל לא עדיף מדידך דוקא מידי דאי שביק ליה מפסיד כגון חמרא אבל דבר שהוא יכול לעמוד מן

אלא ביצד עושין בודקין על מי שיש לו נכסים שיש להן אחריות ויהיו עידית ויהיה איש נאמן ושומע דברי תורה ומעולם לא קבל עליו נידוי ונותנין לו המעות בב"ד קרוב לשבר ורחוק להפסד ונמצאו היתומים מתפרנסים מן שכר המעות וכן אם אין לו קרקע ונתן משכון זהב משובר שאין בו סימן ונוטלין ב"ד המשכון ונותנין לו המעות קרוב לשבר ורחוק להפסד וכמה יפסקו בשכר כפי מה שיראו הדיינים או שליש השכר או חציו או רביע שכר ליתומים אם יראו שזו תקנה להן עושין לא מצאו אדם שיתנו לו המעות קרוב לשבר ורחוק להפסד הרי אלו מוציאין מהן מזונות מעט מעט עד שיקנו להן במעות קרקע וימסרו אותו ביד האפוטרופא שלהן ע"כ ונראה שצריך למנות האפוטרופא על המעות והוא ישתדל לבקש אדם הראוי ליתנם לו שיותר ישתדל הוא בהן מב"ד דתלמודא לא קאמר מותבינן להו בבי דינא ואבלי זוזא זוזא אלא לאפוקי דלא יהבינן להו בעסק דשמא תפסד העסקא אבל בתר דאשמועינן דיהבינן להו לאדם נאמן יתנום לו על ידי האפוטרופא והא דקאמר יהבינן ניהליה בב"ד לאו למימרא שבית דין יתנום לו אלא האפוטרופא יתנם לו במעמד ב"ד:

(יד) ופי' רש"י הטעם מפני שיש כח לב"ד להפקיר נכסי המקבל אצל היתומים ולהתנות עמו שיקבלם קרוב לשבר ורחוק להפסד שמותר ליתן נכסי היתומים בכהאי גוונא כיון שאין בו אלא איסור דרבנן וכן כל רבית דרבנן מותר בנכסי יתומים וכן משכנתא בנבייתא אפילו לדברי האוסרין אותו בנכייתא מותר בנכסיהם שאינו אלא מדרבנן: (טו) בתב הרא"ד ז"ל כמו שהאפוטרופא יכול ליתן המעות ביד אדם נאמן לשם עסק כך יכול ליקח אותם לעצמו בתורת עסק וליקח הריוח שהיה לוקח אחר ובלבד שיודיע הדבר לבית דין ונראה לי שגנאי הוא הדבר ליקח אותם בתורת עסק משום לזות שפתים: (טז) מי שיש בידו מנכסי יתומים

מחורה

קרוב לשבר ורחוק להפסד וכתב הרשב"ץ בתשובה פירסו בירושלמי כגון שהלוה מתנה שאם יהיה שם ריוח שיקבלו היתומים מחצי חלקו הריוח ואם ימצא שוס הפסד לא יקבלו היתומים כלום אלא הקרן קיימת להם וכגון שהתנו שיעמדו כל המעות מיוחדים ושיקבלו היתומים מן הריוח הנמצא שם ממש אבל לא שיוציאם הלוה לכרוז ושיפרע לאחר מכאן כי זה רבית גמורה היא עכ"ל וכבר כתבתי זה בטור י"ד סימן ק"ס: ומ"ש וכן כל רבית דרבנן מותר בנכסי יתומים כ"כ שם הרמ"ה בשם הגאונים: ומ"ש וכן משכנתא בנכייתא וכו' הוא בכלל מ"ש אבל כל רבית דרבנן מותר בנכסי יתומים ובטור י"ד סימן ק"ס כתבתי שהרשב"ץ בתשובה כתב שהעתיק מכרעת לומר שיש הפרש בין קרוב לשבר ורחוק להפסד לעצר חיסור רבית דרבנן משום דקרוב לשבר קיל טפי מפני שקרן היתומים מיוחד והרי הוא כפקדון שהתנה בין שכרם השכונע עושה פירות בין שאינו עושה ולפיכך אסור עכ"ל: **כך** דיני מעות יתומים דשייכי לענין רבית כתבתי בטור י"ד סימן ק"ס:

כתב המרדכי בפ' מי שמת גמ' הניח בנים שקבלו גדולים וקטנים בשם הרשב"ץ והריטב"ץ ז"ל: ומ"ש רבינו ונראה שצריך למנות אפוטרופא על המעות וכו' כלומר אפילו יתומים עצמן יכולין למנות אפוטרופוס שהלוה מעות של יתומים מה שהלוה לאחרים יתומים הרשאין למנות אפוטרופוס ע"ש בתשובה הרשב"ץ ובב"י עוד בשם תלמידי הרשב"ץ שכתב דאין מיחוש כיון שהוא הדבר לבית דין: (טו) **כתב** הרשב"ץ כתב הרא"ש ז"ל: ומ"ש רבינו וז"ל שנגעי הוא הדבר ליקח אותם בתורת עסק משום לזות שפתים: (טז) **מי** שיש בידו מנכסי יתומים סחורה קרוב לשבר ורחוק להפסד וכתב הרשב"ץ בתשובה פירסו בירושלמי כגון שהלוה מתנה שאם יהיה שם ריוח שיקבלו היתומים מחצי חלקו הריוח ואם ימצא שוס הפסד לא יקבלו היתומים כלום אלא הקרן קיימת להם וכגון שהתנו שיעמדו כל המעות מיוחדים ושיקבלו היתומים מן הריוח הנמצא שם ממש אבל לא שיוציאם הלוה לכרוז ושיפרע לאחר מכאן כי זה רבית גמורה היא עכ"ל וכבר כתבתי זה בטור י"ד סימן ק"ס: ומ"ש וכן כל רבית דרבנן מותר בנכסי יתומים כ"כ שם הרמ"ה בשם הגאונים: ומ"ש וכן משכנתא בנכייתא וכו' הוא בכלל מ"ש אבל כל רבית דרבנן מותר בנכסי יתומים ובטור י"ד סימן ק"ס כתבתי שהרשב"ץ בתשובה כתב שהעתיק מכרעת לומר שיש הפרש בין קרוב לשבר ורחוק להפסד לעצר חיסור רבית דרבנן משום דקרוב לשבר קיל טפי מפני שקרן היתומים מיוחד והרי הוא כפקדון שהתנה בין שכרם השכונע עושה פירות בין שאינו עושה ולפיכך אסור עכ"ל: **כך** דיני מעות יתומים דשייכי לענין רבית כתבתי בטור י"ד סימן ק"ס:

כתב המרדכי בפ' מי שמת גמ' הניח בנים שקבלו גדולים וקטנים בשם הרשב"ץ והריטב"ץ ז"ל: ומ"ש רבינו וז"ל שנגעי הוא הדבר ליקח אותם בתורת עסק משום לזות שפתים: (טז) **מי** שיש בידו מנכסי יתומים סחורה שהודיע הדבר לבית דין: (טז) **מי** שיש בידו מנכסי יתומים סחורה שהודיע הדבר לבית דין: (טז) **מי** שיש בידו מנכסי יתומים סחורה שהודיע הדבר לבית דין:

דרישה

סי' רצ (יג) **אלא** כיצד עושין בודקין כו' ב"מ דף ע' ע"ל רבה לר"י סני זוזי דיתמי סיכי עבדינן להו מ"ל מותבינן להו בי דינא ויהבינן להו זוזא זוזא מ"ל ומה קא כליש קרנא מ"ל מר סיכי עביד מ"ל בדקינן גברא דשיש ליה דהבא פריכא ונקטינן דהבא פריכא מיניה ויהבינן קרוב לשבר ורחוק להפסד כו' תמר רב אחי תניא לי משתכח גברא דשיש ליה דהבא פריכא כו' מלא תמר ר"ל קונין גברא דמשפי נכסים ומיזמין ושמע דיעא דתוריתא ולא מקבל שמתא דרבנן ויהבינן לכו ניהליה בבי דינא עכלו"ם וכתב הרמב"ם תפס לשיקר תמרון מהכון תלתא עניי הכותרים בגמרא מפני שכן מוכח ל' רב אחי כיון דשיש ליה דהבא שפי טפי ולכך תיש ליה למקול אמר רבינא שבבל שהוטב שבהן יותר מפשר נמקור על מי שיש בידו דהבא פריכא שאינו שביש [ומס] הין ל' משניסים בגמרא מוכרחין מנו לעשות תקנה דר"י ניתן ליד ב"ד לפרנס מהן מעט מעט ועל לפון בגמרא סכ"ל קאי הרמב"ם וק"ל: ונראה שצריך למנות אפוטרופוס כו' דתלמודא לא קאמר אותבינן להו בי דינא כו' אלא מלא לאפוקי דלא יהבינן ליה בעסק כו' ב"ע לתם ליה להבינו תיובתא זה אח כ"ר אלא פי' בגמרא דמה שאמר רב אחי זיל לדקינן גברא דמ"ל דהבא כו' תימו ר"ל דהב"ד יבדקו אחריו אלא אפוטרופוס וממ"ם רב יוסף להכא אלא מותבינן ליה בי דינא ויהבינן להו זוזא זוזא מוכ לא כ"ר לבריכין אפוטרופוס לוכ ות"כ לק"מ מהא דקאמר ר"י מותבינן בי דינא וי"ל דס"ל לרבינו דכמו שאין ב"ד מטריחין כל כך לבדוק אחר מכשיס שפויין כן נמי אין עליהן לטרוח ליתן להן זוזא זוזא אלא ממנין להן אפוטרופא שהן יבדקו אחריהן מ"מ שהן מריכין למוכותיהן ולא יפזרו המעות ות"כ ק' לרבינו ומה תיתא דממני אפוטרופוס למעות למה אמרו דמותבינן להו בב"ד כו' דכאן אין לתרץ כמ"ש בשם רש"י אלא ש"ל דיהבינן ניהליה בב"ד משום דיש כח [ביד] ב"ד להפקיר הכל אותו טעם אין שייך כאן אבל מ"ש ר"ת דמותבי' להו כח ב"ד ומכלי זוזא זוזא ולמי למו דוקא קאמר דב"ד בעצמן נותנין להן אלא ע"י אפוטרופוס

נותנין

פרישה

זה בזיון ב' בהיות דמוכרין המטלטלים וליטרפו המעות עם המשות של יתומים ע"ש ובודאי גם אלא שלא נמכרו ונתנו אותו לאפוטרופוס אם יכול האפוטרופוס למכרן אע"פ מוכר אותן כי כן משמע ל' אלא נמכרו אבל ודאי אם יש קצת מטלטלין שאין מוכרין אותן משום שבח בית דינהן אותן שבח בית דינהן אותן שבח בית דינהן אותן

סחורה שיש לחוש שאם ישהה אותה עד שתתייקר שמא תפסד או אם יוליכנה לשוק שמא תאנס בדרך לא יאמר אעשה בהן כמו שהייתי עושה בשלי אלא לא יעשה בהן דבר כי אם על פי בית דין ובן מכירת מטלטלין דיתמי הכל לפי ראות עיני בית דין לפי מה שיראה להם תועלת יעשו בהן בין להשהותן עד יום השוק בין למכרן מיד ונראה דזה לא איירי אלא במי שהן בידו ולא נתמנה אפוטרופא אבל האפוטרופא אין צריך עוד בית דין אלא יעשה כפי הנראה לו: (יז) האפוטרופא רשאי למכור [בהמה] עבדים ושפחות שדות וכרמים כדי להאכיל מדמיהם ליתומים אבל לא ימכור להניח המעות וימכור הפחות פחות קודם בנון בהמה קודם לעבדים ועבדים קודם לבתים והכל לפי ראות עין האפוטרופא שהוא תועלתם ואינו רשאי למכור שדות וליקח עבדים אבל למכור עבדים וליקח שדות שרי תנא קמא ורשב"ג אוסר גם בזה והרמב"ם פוסק כרשב"ג והרמ"ה פוסק בת"ק ובן דעת א"א הרא"ש ז"ל ולכולי עלמא יכול למכור קצת שדות וליקח בדמיו שוורים לעבוד שאר השדות ואין רשאי למכור אפי' שדה רעה ורחוקה כדי לקנות בדמיה שדה טובה וקרובה שמא לא תצליח זו שקנה: (יח) היה לאדם תביעה אצל היתומים אין לאפוטרופוס לטעון בשבילם לדון עמו שמא יתחייב בדין אבל אם

יתמע בר מחתיך הוא לדידיה נמי תמרת הוא קמסיק ליה לסיכרא מחת לקמיס דרב מצי אמר ליה מהו למטעויי בהדן אמר ליה זיל לא עדיף מדידך והרי"ף והרמ"ם גורסין מחת לקמיה דרב מצי א"ל מהו למשקליה בהדמי נשקליה דילמא מיתנים נשבקיה דילמא מתקיף א"ל זיל לא עדיף מדידך וכתב הרמ"ם על זה וכן רשאי לעשות לכל מי שיש בידו מעות יתומים שיעשה כמאמר ב"ד ולא שיאמר מדעת עצמו מעשה כמו בשלי כי לא יצא זה ידי חובו ליפטר מן התוכח וכן מכירת מטלטלי דיתמי לכל לפי ראות עיני בית דין ובן מכירת מטלטלין דיתמי הכל לפי ראות עיני בית דין לפי מה שיראה להם תועלת יעשו בהן בין להשהותן עד יום השוק בין למכרן מיד ונראה דזה לא איירי אלא במי שהן בידו ולא נתמנה אפוטרופא אבל האפוטרופא אין צריך עוד בית דין אלא יעשה כפי הנראה לו: (יז) האפוטרופא רשאי למכור [בהמה] עבדים ושפחות שדות וכרמים כדי להאכיל מדמיהם ליתומים אבל לא ימכור להניח המעות וימכור הפחות פחות קודם בנון בהמה קודם לעבדים ועבדים קודם לבתים והכל לפי ראות עין האפוטרופא שהוא תועלתם ואינו רשאי למכור שדות וליקח עבדים אבל למכור עבדים וליקח שדות שרי תנא קמא ורשב"ג אוסר גם בזה והרמב"ם פוסק כרשב"ג והרמ"ה פוסק בת"ק ובן דעת א"א הרא"ש ז"ל ולכולי עלמא יכול למכור קצת שדות וליקח בדמיו שוורים לעבוד שאר השדות ואין רשאי למכור אפי' שדה רעה ורחוקה כדי לקנות בדמיה שדה טובה וקרובה שמא לא תצליח זו שקנה: (יח) היה לאדם תביעה אצל היתומים אין לאפוטרופוס לטעון בשבילם לדון עמו שמא יתחייב בדין אבל אם

מין לצמותו במקום דמיכא מצם לפילו בדשות ד"ד וכ"כ ב"י ע"פ הר"ן לעם וה"פ בפי"פ מה' נחלות: ומ"ש רבינו ונראה דזה לא איירי וכו' מיכא למיקך סוף סוף היינו יתומים שמכאו אצל ב"ה לקמן בסעיף ל"פ דדינו כאפוטרופוס לכל דבר ו"ל דשאני הכא שאין היתומים סמוכין אצלו אלא שממון יתומים באו לידו בתורת נאמנות כאפוטרופא . כתב בעיטור ד"ד שמינו אפוטרופוס ולא חשבו עמהם צריכים להושיע לכל (מודים) [מידם] בשעושה בכתחלה ולכתחו לכל עכ"ל:

(יז) **האפוטרופא** רשאי למכור עבדים וכו'

בריימא בפ' הניזקין: ומ"ש והרמ"ה פוסק כת"ק וכן דעת מ"ל ז"ל. כתב ב"י מיני יודע היכן פסק כן עכ"ל ונראה דרבינו למד מפסקיו שכך היא דעתו מדכתב בבריימא דפרק הניזקין דבריימא ת"ק ורשב"ג בדין למכור עבדים וליקח שדות ובסיפא פליגי רבי ורשב"ג אם צריך לחשוב עמהם בחחרונה וכתב מח"כ מכך פלוגתא בסיפא דמין לגלון לגלון דקא פסיק הלכתא כרשב"ג וקאמר דלא תמרינן הלכתא כרבי אלא לגבי חבירו אבל לא לגבי אביו עכ"ל מדפסק כרשב"ג בכך פלוגתא מטעם דלית הלכתא כרבי לגבי אביו מכלל דבריימא הלכתא כת"ק דיחיד ורבים הלכה כרבים דלא תמרו אלא בבריימא אבל דעת הרמב"ם דגלון אפלוגתא דר' שב"ג ות"ק דבריימא נמי קאמר דהלכה כר' שב"ג אלא כיון דאיכא קושיא עליה בסיפא כיון דקיימא לן בהלכה כרבי מחבירו הו"ל לפסוק הלכתא כרבי לפיכך הולרך לייחד ולומר דלא תמרינן הכי אלא לגבי חבירו אבל לא לגבי אביו ולכך מאי דקאמר רשב"ג בכך בריימא הלכתא כוותיה בין בריימא בין בסיפא כנ"ל:

(יח) **היה** לאדם תביעה וכו'. בריימא פ"ק דב"ב ומ"ש ואין רשאי לעשות אלא כדעלה בדעתו ואם לאו יצליח זה שקנה אם בריימא: בפי"ב מה' נחלות: ומ"ש ואין רשאי לעשות אלא כדעלה בדעתו ואם לאו יצליח זה שקנה אם בריימא:

(יח) **ובזה** שאמר היה לאדם תביעה אצל היתומים אין לאפוטרופוס לטעון בשבילם לדון עמו וכו' אם בריימא אין לאפוטרופין רשאי לדון ולחזר ולזכות בכספי יתומים לזכות אחרי לא אלא לחזר על מנת לזכות. ופירש רש"י לדון. עם בעלי דין של יתומים הבאים לעורר על נכסיהם שאת יתחייבו בטענותיהם

פרישה

לא יאמר מעצמי בכך כ"פ כרי"ף ורמ"ה ולפוקי מהרמב"ם אם וע' בב"י ובאגור: וכן אם לא מיירי כו' כתב ב"י וים לדחות דבר זה דיכו לאפוטרופוס אלא גרע מיתומים שאכאו אצל ב"ה שדין אותו ב"ה כדין אפוטרופוס (וכמ"ל סל"ח) וכיון שזה אסור גם אפוטרופוס שנתמנה אסור כ"ת ע"פ ב"ד ע"ש: (יז) **האפוטרופא** רשאי למכור עבדים כו' כ"ל להגיה בהמה ועבדים וכן הוא אם פ' קמקין דף כ"ב וכן הוא ברמב"ם פי"ח מהלכות וכן מוכח כאן מהא דאמרינן: אבל לא ימכור להניח המעות כדי להאכיל מדמיהם כו' ופירש"י שמא יגנבו או יאבדו כדלקמן דהי לאתר שנתנו לאיש מהימן קונו לשכר ורמוק לספסד ודלמי הוא הגניבה ואבידה כדלקמן אלא עדיף מס"ם וק"ל: ורשב"ג אוסר גם בזה שמא לא יצליח מן היתומים: וכן דעת מ"ל הרמ"ה ז"ל עד"ר: ולכ"ע כו' לוקח בדמיו שוורים דר' יוסי קרא לשור שהם על שם שהוא עיקר קיום הבהם ושייכו דוקא לומר שהוא לשובת היתומים עבדינן: (יח) היה לאדם תביעה כו' בריימא: **שמא** יתחייב בדין ול"ל כמ"ש

דרישה

מיתנין אלא אלא דקדק משום אלא נפיא אם לומר תיקון אוך שיעשו כי לא בא אם אלא לאפוקי אלא יתנו בעסק אבל בתר דשמעינן כו' כלומר אבל אם"כ דבא לומר תיקון אוך שיעשה ודאי סול"ל. שיבאינן ע"י אפוטרופוס אלא שהוא פשוט ולא סולרך לאמרו אלא דאל מיהום אלא די באפוטרופוס למוד אלא שלריכין שיעשה לו האפוטרופוס במעמד ב"ד כן כ"ל ביאור הדברים והוק: (יז) ובן דעת מ"א הרמ"ם ו"ל כתב ב"י ו"ל ומיני יודע היכן פסק כן ולי נראה לדייק כן מדסקיט הרמ"ם שבריימא דפלוגתא ת"ק ורשב"ג שהם ודאי ס"ל דהלכה כת"ק שהשמ בל' רבים דאל"כ לא הוה שתיק מלפסוק כרשב"ג דאם מ"ם כל מקום שהשב"ג במאמינו

קייב בגניבה ואבידה דלא עדיף מס"ם וק"ל: ורשב"ג אוסר גם בזה שמא לא יצליח או יגלו או שמא לא יצליח מן היתומים: וכן דעת מ"א הרמ"ה ז"ל עד"ר: ולכ"ע כו' לוקח בדמיו שוורים דר' יוסי קרא לשור שהם על שם שהוא עיקר קיום הבהם ושייכו דוקא לומר שהוא לשובת היתומים עבדינן: (יח) היה לאדם תביעה כו' בריימא: **שמא** יתחייב בדין ול"ל כמ"ש

חדושי הגהות

ה ומ"ש ויכול למכור הפחות פחות קודם וכו' פשוט הוא ומסברא דנפשיה כ"כ רבינו דכל מה שהוא לשובת היתומים עבדינן:

וגתחייבו מין היתומים דנכסים ולא כתב כן רבינו זהו לפי שהוא דבר פשוט דכיון דמין רשאין לדון פשיטא דאם עברו ודנו ונתחייבו ללא עשו כלום מ"מ דסלקא דעתך לומר כי היכא דאם נתחייבו לא הפסידו הכי נמי אם זכו לא הרויחו דמין דין זה דין כלל קמ"ל דאם זכו הדין קיים:

(יט) **ואין** רשאי להוציא עבדים לחירות וכו'. עם כברייתא פלוגי בה ת"ק ור' והרי"ף והרמ"ם כתבוה בסתם וס"ל לרבינו דסמכו על מה דקיימא לן הלכה כרבי מהבירו ולא מחבירו וכן פסק הרמב"ם פרק י"ח מהלוות וכן היא דעת שאר מחבירים דלא כהרמב"ד ועיין ב"י: ומ"ש בשם הרמ"ה קאי אכל הדברים שאין האפוטרופוס רשאין לעשות דאינו אלא שלא נתבאר בדברי ב"ד וכו' וכן כתב ה"ה על שם הרמב"ן והרשב"א ודהכי איתא בתוספתא: (כג) **וכתב** הרמב"ד מסתברא וכו'. ואיכא להתמה הא בהדיא רשאין לעשות כל מה שירצה להם שהוא תועלת ליתומים כדכתב רבינו בסמוך ע"ש הרמ"ה ואין חולק על זה וכדכתב ה"ה גם ע"ש הרמב"ן והרשב"א ודהכי איתא בתוספתא וע"כ היאך כתב כאן רבינו ע"ש הרמב"ד רשאין ב"ד יכולין למנות אפוטרופוס להאמינו בלא שבועה וכו' דמשמע דאפי' ירצה לב"ד מוכח הרמב"ד דאפי' שהוא תועלת היתומים וכו' ולא כהרמ"ם ונראה לפע"ד דוקא שאין יכולין להאמינו לפטרו בלא שבועה אף כשיתבעו ממנו היתומים לכי גדלי ומ"מ ולאי איכא נפקותא למאי דרשאין ב"ד למנותו להאמינו בלא שבועה דהשתא רשאין יכולין להאמינו לפטרו בלא שבועה כיון שהיתומים יתבעו ממנו השבועה כיון שפטרוהו ב"ד לא יתבע מינהו אבי יתומים לא יתבע ר"ש ואע"ג דרבינו ורבינו יונה ורשב"ץ כתבו דאפי' לא יתבעו היתומים כשיגדלו חייב לישבע ולא יפטרוהו ב"ד בלא שבועה ומ"מ לא יתבע

לחזור בהם משהחזיקו בנכסי יתומים אין יכולים לחזור בהם מאפוטרופוס שמינום מפני היתומים לא יצבע וכו' ע"כ בתוספתא ומדמפליג בסיפא בין מינום מפני היתומים למינום בית דין ש"מ דרישא בין כך ובין כך משהחזיק בנכסי יתומים אין יכולים לחזור בהם עכ"ל ולקמן בסימן זה כתב רבינו דין זה :

(כד) (ב"ה) **כתב** הרמ"ה שאין משביעין אותו וכו' מ"ש דלא בעינן הודאת מקצת איני יודע מנין לו :

[יז] **כתב** הרשב"ץ בתשובה ח"ג סימן קל"ז שלע"פ שאפוטרופא שמינום מפני היתומים לא יצבע מחרימין חרם בתם (יב) : (כה) **ומ"ש** ומה יש לאפוטרופסין חלק בריוח לכ"ע בין מינום מפני ב"ד בין מינום מפני היתומים יצבע נראה שזה סיום דברי הרמ"ה וטעמא דמסתבר הוא דכיון שיש לו חלק בריוח אף ע"ג דרמית עבועה עליה לא מתי לחימנועי : **ומה** שאמר בשם הראב"ד שלריך שתהא בטענה שתי כפין בקנקת וכו' אבל אם אין בטענתו כענין הזה אין משביעין אותו שבועת היסת וכצבע לכם ע"י גלגול על האפוטרופסות : (ב"ה) על מה שאמר אבל אם אין בטענתו בענין הזה אין משביעין אותו אלא שבועת היסת קשה לי והא על טענת בפק אין משביעין אפילו שבועת היסת ואם בטוענו ודאי מאי איריא מינוהו ב"ד אפילו מינהו אבי יתומים ישבע וכמו שכתבתי בשם הרי"ף והרמב"ם ואפשו לומר שמה שכתב אבל אין בטענתו בענין הזה לא קאי אלא למה שכתב צריך שתהא בטענה ב' כפף והודאה מקצת אבל לעולם בטוענו טענת ודאי מיירי והוא חולק על הרי"ף והרמב"ם וכובר דמינוהו אבי יתומים לא ישבע אפילו טוענו טענת ודאי ועוד י"ל שהראב"ד חולק על מ"ש הרמב"ם שאין נשבעים היסת על טענת בפק ועדיין יש לדקדק על מ"ש שהתא הטענה ב' כפף והודאה במקצת דבראש פרק שבועת הדיינים משמע שתהא הטענה ב' כפף ופרוטה ויכפור בשתי כפף ו"ל דאין ה"נ ולישנא קייטא נקט :

(כו) **ובשמינהו** אבי היתומים שמינו נצבע כתב הרב מלפס דוקא בטענת בפק אבל בטענת ברי מצביעין ליה [כגון] דגדלי יתמי וטענו עליה בטענת ברי וכו' בפרק הניזקין כתב כן וגם הרש"ב כתב [כן] וכן נראה מדברי הרמב"ם בפרק ג' מהלכות נחלות : ומה שכתב בשם הרמ"ה לאפילו בטענת שמא מצבעת לה דמצביעין ליה בגון היכא דאתנים גביה מידי ממונא דיתמי דמיחייב לישבע שבועת שומרין וכל שכן היכא דאיכא טענת ברי ואיכא עפק שבועה דאורייתא במודה במקצת או בעד אחד וביוצא בו דאשתבע שבועה דאורייתא דהשתא כי קא משתבע לא מחמת אפוטרופסות קא משתבע ע"כ : (כז) כתב רבינו חיים דאפוטרופוס שפשע בנכסי יתומים שהוא פטור ור"י פסק שחייב בפשיעה בין מינוהו ב"ד בין מינוהו אבי יתומים ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל וכתב עוד מסתברא אף על פי שחייב בפשיעה אין לחייבו שבועה שלא פשע

כתוב במיסרים בנתיב כ"ו ח"ח ז"ל כתבו הפוסקים דאם מינה האב אפוטרופא לגדולים איכולים לומר אין אנו לריכים אפוטרופוס ומוניתין מתחת ידו זולתי אם הצליח ממון בידו על דעת לעשות כך וכך משום דמלוה לקייש דברי המרינן גבי המצליח משות לבתו בפ' מציאת האשה (סט:) עכ"ל :

(כז) **כתב** רבי' חיים דאפוטרופא שפשע בנכסי יתומים שהוא פטור ור"י פסק שחייב בפשיעה וכו' בפרק שור שנגח ד' וה' (לט .) אחז תקון שור חש"ו שנגחו מעמידין להם אפוטרופוס ומעידין להם בפני אפוטרופוס קאמר עלה בגמרא מעלייתא מאן משלם רבי יוחנן אמר מעלייתא יתומים דאי אמרת מעלייתא אפוטרופסים מימנעי ולא עבדי כתבו התוספות מכאן מדקדק ה"ר חיים דאפוטרופסין לא משלמי אפי' פשעו בשל יתמי דהא בפשע בשור אפוטרופא ואפילו הכי מפטר ומה שאפוטרופוס נצבע ליתמי כדמשמע בהניזקין היינו שלא עיכב כלום משלם אין נשבעין שלא פשעו אפילו פשעו פטורים וה"ר שלמה דקדק דמשלמי בפשיעה מהניא דהמפקיד דההוא תורת שלא הוה ליה ככני וזיני וקאמר ניחא לאפוטרופוס זיל שלים אמר אנא לבקרא מסרתיה משמע דאם פשע משלם והשתא קשיין מהדדי ותו"י דוקאי מיחייב אפוטרופוס לשלם בפשיעה ושלא מימנעי אין מינהו אבי היתומים בין מינוהו בית דין אבל כאן שלא בשביל היתומים ממנים אותו אלא בשביל תקנת העולם כדי שיזמור השור שלא יגח אי אמרת דמשלם מימנעי ולא עבדי ובפרק הניזקין כתבו כל זה וכתב שם הרש"ב בפרק שור שנגח ד' וה' כתבתי דמיחייב אפוטרופוס אם פשע בשמירת נכסי היתומים ושלא מימנע ולא עביד בין מינהו אבי היתומים בין מינוהו בין בית דין אע"פ שהוא נמנע בשביל השבועה היינו לפי שאין אדם רוצה שיצבעוהו בחנם אבל נראה לו בין שיצלם אם פשע בשלהם וה"נ אמרינן בירושלמי אדם מבריח עלמו מן השבועה ואין מבריח עלמו מן התשלומין : ומ"ש עוד בשם הרש"ב מסתברא אע"פ שחייב בפשיעה

דרכי משה

העיטור והאריך שם בזה וע"ש ובתשובת מהרי"ק שורש פ"ג : (יב) כתב המרדכי פרק הניזקין דף תרי"א ע"א בשם הר"מ ראובן שאמר שיש בידו מעות של שמעון שמת לתת לבניו אם אומר שצוהו להשוות בין הבנים ולהלוק להם המטון בשוה אינן יכולין להשביעו שמא עיכב משלהם שמינהו אבי יתומים דא"צ לישבע בטענת שמא אבל אם ראובן בא ליתן לאחד ולא לאחרים ואומר שאביהם צוה לו לתת לבן זה האחר יכול להשביעו דהרי לפי דבריו אינו אפוטרופוס שלהם ולבן אם הם גדולים משביעין אותו ואם הם קטנים ב"ד מעמידין להן אפוטרופסים ומשביעין אותו עכ"ל . כתב בתשובת בר ששת סימן שכ"ד אפוטרופוס שנתמנה ע"פ ערכאות של עכו"ם צריך ליתן חשבון באחרונה כפי דיניהם וע"ש . כב"י בסימן ר"ן על שכ"מ שאמר אני ממנה את פלוני אפוטרופוס על בני ולא היה לו בן אלא אחד והניח אשתו מעוברת וילדה בן אחר אחר מיתתו והבן הראשון נפטר והנער נולד לאחר מיתת האב הוא שהאפוטרופוס משתדל בנכסיו יש לו דין אפוטרופוס על היולד לפי שדעת האב קרובה אצל בנו ואע"פ שרא נולד עדיין דעתו למנות עליו אפוטרופוס שהרי הוא ידע שאשתו מעוברת וכשצוה ומינה אפוטרופוס על הכל צוה . כתב מהרא"י בפסקיו סימן צ"ש דאף אפוטרופוס שצריך שבועה מ"מ אם מת אין בניו צריכין לישבע ע"ש : וכתב

פרישה

(כד) וכפר היכו בשפי כפף כו' ומפ"ש לא בעינן קולמא במקצת פי' מע"פ שלענין כפף משוינן ליה לשאר שבועות דלוייתא כדלעיל ס"ם פ"ח מבל לענין קולמא לא משוינן ליה ודע שבר"ם ס"ג כ"ד בשם הרמ"ה שאם יש גם קולמא במקצת אפילו במינהו שאב מבציעין ליה ע"פ וע' מ"ש מוס בשמוך בדניפס : (כה) ואם יש לאפוטרופוס חלק בו' בלגם שוכו סיום דברי הרמ"ה קוף ונשמע ממשבר קוף לכיון דיש לו חלק בריוח לא מתי לחימנועי אף כי רמית עליה שבועה ב"י : שתהא בטענה שתי כפף וקולמא במקצת פי' טענה מיקרי לחילוק שנאמר בניהן אבר הקולמא ותמלא טענותו בשתי כפף ופרוטה וקוף כפר בב' כפף ומודם בפרוטה וכיוצא בזה שאר שבועות אלא בטענת שתי כפף ובכלן נצבעין בטוענו ע"ו שמא : אף שתהא האפוטרופסת עזיין קיים בידו דקדק וכתב עדיין קיים בידו ר"ל שחיוב מבקש ליתן מידו עתה אלא קיים מוכח בידו ומ"מ אם שבידו קוף הקולמא ממילא אבל אי קוף בעי ליתן לו הו"ל הילך : אבל אם אין כו' פי' אבל אם לא היתה טענה וקולמא כשיעור קוף אי אין כאן שבועת השמה דהיינו שבועת אפוטרופוס אלא אם טען אומרת ודאית או בענין עוזנוו טען עליו טענה ודאית ונצבע היסת מגלגלין עליו שלא עיכב בידו כלום משלו דהיינו שבועת אפוטרופסים כו' וכן מבומר בס"ע : (כו) בגון דגדלי יתמי כו' סולרך לומר כגון דגדלי יתמי ולא תאמר שכב"ד טוענין עליו ברי לנו אים לך עיל בך וכך בידך אבל אפוטרופסין דמ"כ אין כאן שבועה אלא היה לריך לשלם לתיק לך עדות גדולה מזו לפף שהן אפוטרופסין ואינן של יתומים מ"מ כשרים הן לזון ולפרנס כמ"ש הרש"ב וכשילו רצונו בסמוך וכיוצא בזה נראה מפוש דאיירי כאן בשמינהו אבי היתומים לכתב לשלך נפשו לומר שגדלו היתומים ומוסר לשם מה שבידו ולו רוצין מה שנאסר לפן וטוענין עליו ברי ולפ שאין היתום יודע כ"פ ע"פ ב"ד או אים אמר ר"ל שזה מפויק בשלו מיקרי טענת ברי ומשביעין ליה ע"ו אפילו ב"ד וכמ"ש בשם הרי"ף בס"ם ע"פ סל"ג ע"פ אבל היכא שאת האפוטרופוס לשלך נפשו לומר אין בידקין מאריו משתמת לשבועינן למיכיי תיתי לומר שמפיק לעצמו מה שבידו מש"ה נקט ליישבע וק"ל :

(כו) **ובשמינהו** אבי היתומים שמינו נצבע כתב הרב מלפס דוקא בטענת בפק אבל בטענת ברי מצביעין ליה [כגון] דגדלי יתמי וטענו עליה בטענת ברי וכו' בפרק הניזקין כתב כן וגם הרש"ב כתב [כן] וכן נראה מדברי הרמב"ם בפרק ג' מהלכות נחלות : ומה שכתב בשם הרמ"ה לאפילו בטענת שמא מצבעת לה דמצביעין ליה בגון היכא דאתנים גביה מידי ממונא דיתמי דמיחייב לישבע שבועת שומרין וכל שכן היכא דאיכא טענת ברי ואיכא עפק שבועה דאורייתא במודה במקצת או בעד אחד וביוצא בו דאשתבע שבועה דאורייתא דהשתא כי קא משתבע לא מחמת אפוטרופסות קא משתבע ע"כ : (כז) כתב רבינו חיים דאפוטרופוס שפשע בנכסי יתומים שהוא פטור ור"י פסק שחייב בפשיעה בין מינוהו ב"ד בין מינוהו אבי יתומים ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל וכתב עוד מסתברא אף על פי שחייב בפשיעה אין לחייבו שבועה שלא פשע

כתוב במיסרים בנתיב כ"ו ח"ח ז"ל כתבו הפוסקים דאם מינה האב אפוטרופא לגדולים איכולים לומר אין אנו לריכים אפוטרופוס ומוניתין מתחת ידו זולתי אם הצליח ממון בידו על דעת לעשות כך וכך משום דמלוה לקייש דברי המרינן גבי המצליח משות לבתו בפ' מציאת האשה (סט:) עכ"ל :

(כז) **כתב** רבי' חיים דאפוטרופא שפשע בנכסי יתומים שהוא פטור ור"י פסק שחייב בפשיעה וכו' בפרק שור שנגח ד' וה' (לט .) אחז תקון שור חש"ו שנגחו מעמידין להם אפוטרופוס ומעידין להם בפני אפוטרופוס קאמר עלה בגמרא מעלייתא מאן משלם רבי יוחנן אמר מעלייתא יתומים דאי אמרת מעלייתא אפוטרופסים מימנעי ולא עבדי כתבו התוספות מכאן מדקדק ה"ר חיים דאפוטרופסין לא משלמי אפי' פשעו בשל יתמי דהא בפשע בשור אפוטרופא ואפילו הכי מפטר ומה שאפוטרופוס נצבע ליתמי כדמשמע בהניזקין היינו שלא עיכב כלום משלם אין נשבעין שלא פשעו אפילו פשעו פטורים וה"ר שלמה דקדק דמשלמי בפשיעה מהניא דהמפקיד דההוא תורת שלא הוה ליה ככני וזיני וקאמר ניחא לאפוטרופוס זיל שלים אמר אנא לבקרא מסרתיה משמע דאם פשע משלם והשתא קשיין מהדדי ותו"י דוקאי מיחייב אפוטרופוס לשלם בפשיעה ושלא מימנע אין מינהו אבי היתומים בין מינוהו בית דין אבל כאן שלא בשביל היתומים ממנים אותו אלא בשביל תקנת העולם כדי שיזמור השור שלא יגח אי אמרת דמשלם מימנעי ולא עבדי ובפרק הניזקין כתבו כל זה וכתב שם הרש"ב בפרק שור שנגח ד' וה' כתבתי דמיחייב אפוטרופוס אם פשע בשמירת נכסי היתומים ושלא מימנע ולא עביד בין מינהו אבי היתומים בין מינוהו בין בית דין אע"פ שהוא נמנע בשביל השבועה היינו לפי שאין אדם רוצה שיצבעוהו בחנם אבל נראה לו בין שיצלם אם פשע בשלהם וה"נ אמרינן בירושלמי אדם מבריח עלמו מן השבועה ואין מבריח עלמו מן התשלומין : ומ"ש עוד בשם הרש"ב מסתברא אע"פ שחייב בפשיעה

דרכי משה

העיטור והאריך שם בזה וע"ש ובתשובת מהרי"ק שורש פ"ג : (יב) כתב המרדכי פרק הניזקין דף תרי"א ע"א בשם הר"מ ראובן שאמר שיש בידו מעות של שמעון שמת לתת לבניו אם אומר שצוהו להשוות בין הבנים ולהלוק להם המטון בשוה אינן יכולין להשביעו שמא עיכב משלהם שמינהו אבי יתומים דא"צ לישבע בטענת שמא אבל אם ראובן בא ליתן לאחד ולא לאחרים ואומר שאביהם צוה לו לתת לבן זה האחר יכול להשביעו דהרי לפי דבריו אינו אפוטרופוס שלהם ולבן אם הם גדולים משביעין אותו ואם הם קטנים ב"ד מעמידין להן אפוטרופסים ומשביעין אותו עכ"ל . כתב בתשובת בר ששת סימן שכ"ד אפוטרופוס שנתמנה ע"פ ערכאות של עכו"ם צריך ליתן חשבון באחרונה כפי דיניהם וע"ש . כב"י בסימן ר"ן על שכ"מ שאמר אני ממנה את פלוני אפוטרופוס על בני ולא היה לו בן אלא אחד והניח אשתו מעוברת וילדה בן אחר אחר מיתתו והבן הראשון נפטר והנער נולד לאחר מיתת האב הוא שהאפוטרופוס משתדל בנכסיו יש לו דין אפוטרופוס על היולד לפי שדעת האב קרובה אצל בנו ואע"פ שרא נולד עדיין דעתו למנות עליו אפוטרופוס שהרי הוא ידע שאשתו מעוברת וכשצוה ומינה אפוטרופוס על הכל צוה . כתב מהרא"י בפסקיו סימן צ"ש דאף אפוטרופוס שצריך שבועה מ"מ אם מת אין בניו צריכין לישבע ע"ש : וכתב

פרישה

(כד) וכפר היכו בשפי כפף כו' ומפ"ש לא בעינן קולמא במקצת פי' מע"פ שלענין כפף משוינן ליה לשאר שבועות דלוייתא כדלעיל ס"ם פ"ח מבל לענין קולמא לא משוינן ליה ודע שבר"ם ס"ג כ"ד בשם הרמ"ה שאם יש גם קולמא במקצת אפילו במינהו שאב מבציעין ליה ע"פ וע' מ"ש מוס בשמוך בדניפס : (כה) ואם יש לאפוטרופוס חלק בו' בלגם שוכו סיום דברי הרמ"ה קוף ונשמע ממשבר קוף לכיון דיש לו חלק בריוח לא מתי לחימנועי אף כי רמית עליה שבועה ב"י : שתהא בטענה שתי כפף וקולמא במקצת פי' טענה מיקרי לחילוק שנאמר בניהן אבר הקולמא ותמלא טענותו בשתי כפף ופרוטה וקוף כפר בב' כפף ומודם בפרוטה וכיוצא בזה שאר שבועות אלא בטענת שתי כפף ובכלן נצבעין בטוענו ע"ו שמא : אף שתהא האפוטרופסת עזיין קיים בידו דקדק וכתב עדיין קיים בידו ר"ל שחיוב מבקש ליתן מידו עתה אלא קיים מוכח בידו ומ"מ אם שבידו קוף הקולמא ממילא אבל אי קוף בעי ליתן לו הו"ל הילך : אבל אם אין כו' פי' אבל אם לא היתה טענה וקולמא כשיעור קוף אי אין כאן שבועת השמה דהיינו שבועת אפוטרופוס אלא אם טען אומרת ודאית או בענין עוזנוו טען עליו טענה ודאית ונצבע היסת מגלגלין עליו שלא עיכב בידו כלום משלו דהיינו שבועת אפוטרופסים כו' וכן מבומר בס"ע : (כו) בגון דגדלי יתמי כו' סולרך לומר כגון דגדלי יתמי ולא תאמר שכב"ד טוענין עליו ברי לנו אים לך עיל בך וכך בידך אבל אפוטרופסין דמ"כ אין כאן שבועה אלא היה לריך לשלם לתיק לך עדות גדולה מזו לפף שהן אפוטרופסין ואינן של יתומים מ"מ כשרים הן לזון ולפרנס כמ"ש הרש"ב וכשילו רצונו בסמוך וכיוצא בזה נראה מפוש דאיירי כאן בשמינהו אבי היתומים לכתב לשלך נפשו לומר שגדלו היתומים ומוסר לשם מה שבידו ולו רוצין מה שנאסר לפן וטוענין עליו ברי ולפ שאין היתום יודע כ"פ ע"פ ב"ד או אים אמר ר"ל שזה מפויק בשלו מיקרי טענת ברי ומשביעין ליה ע"ו אפילו ב"ד וכמ"ש בשם הרי"ף בס"ם ע"פ סל"ג ע"פ אבל היכא שאת האפוטרופוס לשלך נפשו לומר אין בידקין מאריו משתמת לשבועינן למיכיי תיתי לומר שמפיק לעצמו מה שבידו מש"ה נקט ליישבע וק"ל :

(כו) **ובשמינהו** אבי היתומים שמינו נצבע כתב הרב מלפס דוקא בטענת בפק אבל בטענת ברי מצביעין ליה [כגון] דגדלי יתמי וטענו עליה בטענת ברי וכו' בפרק הניזקין כתב כן וגם הרש"ב כתב [כן] וכן נראה מדברי הרמב"ם בפרק ג' מהלכות נחלות : ומה שכתב בשם הרמ"ה לאפילו בטענת שמא מצבעת לה דמצביעין ליה בגון היכא דאתנים גביה מידי ממונא דיתמי דמיחייב לישבע שבועת שומרין וכל שכן היכא דאיכא טענת ברי ואיכא עפק שבועה דאורייתא במודה במקצת או בעד אחד וביוצא בו דאשתבע שבועה דאורייתא דהשתא כי קא משתבע לא מחמת אפוטרופסות קא משתבע ע"כ : (כז) כתב רבינו חיים דאפוטרופוס שפשע בנכסי יתומים שהוא פטור ור"י פסק שחייב בפשיעה בין מינוהו ב"ד בין מינוהו אבי יתומים ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל וכתב עוד מסתברא אף על פי שחייב בפשיעה אין לחייבו שבועה שלא

יתומים כגון היכא דליכא מידי וכו' דהתם כיון דמיחייב ליתבע שבועת סומרין מייב ליתבע מדין גלגול אף על פי שטוענין עליו טענת שמץ מחמת האפוטרופסות דמגלגלין אפי' שמץ על שמץ כדלעיל בסי' ל"ד אח"כ אמר וכ"ש היכא דליכא טענת ברי והיכא עסק ס"ד במודה מקצת אף על פי וכו' דהתם כי קא מתחייב לף מחמת האפוטרופסות קמתחייב דפשיטא הוא דמגלגלין עליו מה שטוענין עליו טענ' שמץ מחמת האפוטרופסו' אע"פ שמינהו אבי יתומים דמגלגלין שמץ על ברי כמבואר בסכל שכן וק"ל :

(לח) יתומים קטנים וכו' וכן כתב הרמ"ה וכתב הא דיש לו דין האפוטרופוס דוקא שהקטן בן ט' . כראה דר"ל ויוס ג' דבא לכלל עשר דהשתא מסתמא הוא חריף וסמיכתו מגל ב"ה הוי סמיכה [וע"ל לבדקו אם הוא חריף] מגל פחות מבן ט' לף מהני סמיכתו מן הסתם ואם הוא חריף (ומיהו צריך לבדקו אם הוא חריף) אפילו מבן שש ואילך מהני סמיכתו דהא יש לו רשות למכור כמטלטלי וע"ל בסימן רל"ה סעיף ג' לגבי דהרמ"ה מדבר בסתם קטן :

שאלה

בשע כל כמה דלא ידעינן אם נאבד ליתומים דבר דנהי דמשביעי' ליה שלא עיכב כלום משלהם לגניבה ואבידה לא חיישינן ולא משביעי' ליה בלא טענה והרמב"ם ז"ל כתב דבמינוהו ב"ד חייב אפילו בגניבה ואבידה ובמינהו אבי היתומים פטור אף מן הפשיעה וכמו שכתבתי כן עיקר וב"כ רב האי ע"כ : (כח) ההוא אפוטרופא דיתמי דזבין להו תורא ומסרו לרועה ולא היו לו שינים ונתנו הרועה עם השוורים ולא ידע שלא אכל ומת ואסקינן דלא הוי פשיעה דאפוטרופא ופטור והיתומים משתלמים מן המוכר או מן הרועה כמו שפירשתי בסימן רל"ב : (כט) ואפוטרופוס שלוה לצורך יתמי כתבתי למעלה בסימן ק"י : (ל) לאחר שנמסרו נכסי היתומים ליד האפוטרופא אינו יכול לחזור בו בין מינוהו בית דין בין מינהו אבי היתומים הבי איתא בתוספתא אפוטרופוס עד שלא הוחזק בנכסי יתמי יכול לחזור בו משהוחזק בנכסי יתמי אינו יכול לחזור בו : (לא) יתומים קטנים שסמכו אצל בעל הבית פירוש הן מעצמן נתחברו אליו ונשתדל בשלהן יש לו כל דין אפיטרופוס גמור למכור ולקנות ולכל דבר ואפי' סמכו אצל אשה וכתב הראב"ד ז"ל שאין משביעין אותו וא"א הרא"ש ז"ל כתב שמשביעין ליה וכ"כ הרמ"ה וכתב הא דיש לו דין אפוטרופא דוקא שהקטן בן ט' אבל פחות מבן ט' לא ואפילו בבן ט' אין לו רשות לבעל בית זה למכור אלא מטלטלי כי היכי דקטן נופיה מצי

לי כי ס"ד דרוך פצע כמה שהלוה מעות היתומים להרב"ג ואם כי היכ נכבד והגון היה מ"מ גלוי וידוע הוא שהיה מייב ממון רב והון עתק מרבע ומחמ יותר ממה שהיה לו : **כתב** ר"מ שמלת מי שטוען על האפוטרופוס שפשע שטען בניח דין מה שלף לוהו לטעון וכזה נתחייב אם מה שטוען עליו הוא אם היית טוען כך משבעינא וזקיקנא לו משבעינא ולף משלמנא והשתא לפי מה שטענת משתבע שכנגדי לו שקיל ולף שבועה כל כה"ג לף פשיעה היא ואפילו דינא דגרמי לף הוי ליית למשבע ולף מיקרי פשיעה מלף ג"כ שכדבריו היה פטור מלף שבועה ולפי מה שטען האפוטרופא שקיל היאך מלף שבועה ע"כ והיא בתשובה להרשב"ץ סימן מלף ק"ו ובמרדכי פרק המפקיד : **כתב** נעל התרומות בשער מ"ע שנשמל ה"ר יצחק על רשומן שהניח משכונו ביד שמעון ומת שמעון והניח יתומים קטנים ובף רשומן לתבוע המשכון מיורשי שמעון ואמר שהוא ממושכן ביד שמעון כ' וטענו היורשים שמגיעו לזה שהוא בידו בף' טען רשומן ושבעו לי הקרובים שכך הוא האמת והשיב הקרובים אין עליהם שבועה ולף חרם שהאפוטרופוס של יתומים חובה עליו לטעון ליתומים כשל דבר ודבר ובכל טענה שתפשר לטעון בה כדאמרינן בהאומ אפוטרופוס מאן דמוקים אפוטרופוס נוקים כי האי וכו' ושאר משפטים הנופלים בשאלה זו נתבאר בדברי רבינו סימן ע"ב :

(ל) לאחר שנמסרו נכסי היתומים ליד האפוטרופא אינו יכול לחזור בו בין מינוהו ב"ד בין מינוהו אבי היתומים כמו שכתב הרמב"ן והרשב"ץ ז"ל וכתב הר"ש הר למח הוינו כשעומד בעיר אבל אם הולך מהעיר יניח הנכסים לב"ד והם יתנו אפוטרופוס אחר כמו שכתב הרמב"ם עם על פקדון פ"ו מהלכות שאלה ועיין בהריב"ש סימן כ' ותס"ח ותפ"ט (יג) : [יט] **מי** שנתנו לו מתנה בעד קטן והלך המקבל ומסרה לקטן והפסידה עיין בתשובת הרשב"א שכתבתי בסימן רל"ה : (לא) **יתומים** שסמכו אצל ב"ה כל דין אפוטרופוס גמור וכו' יש לו תקן יתומים שסמכו אצל ב"ה חייב לעשר פירותיהם ובגמרא קרובים לקמיה דרב נחמן מ"ל מאי עבידתה דזבנה מ"ל יתומים שסמכו אצל ב"ה תקן והא תייקר תייקר . ופירש רש"י מאי עבידתה דמזבנה . מי מיכה אפוטרופא : יתומים שסמכו תקן . ועפ"פ שלא נתתנה מעיד כאפוטרופוס : **וכ"ש** רבינו וכתב הרמב"ד שתין מצטיעין לותו ומ"מ ז"ל כתב שמצטיעין בפרק בניזקין כתב הרשב"ן ז"ל כיון דקתני במתני' דבשכנגכו אצל ב"ה חייב לעשר ואמרינן הכא דמזכין כאפוטרופוס נקטינן היה כדברי הרמב"ד ז"ל שאמר שתין מצטיעין וק"ו הדבר השתא באפוטרופוס שמינהו אבי היתומים דאיכא למימר אי לאו דאית ליה הנאה מיניה לא הוה עביד אחרת לא יצבע מסוס דילמא מיתנעי ומקרע אבי זה מצלם רעה תחת טובה וכ"ע לי הני פיסקא כלל דאיכא למימר לאחת שאינו הגון שיתעסק היתומים אלו ויכלה ממונם מאחר שתין לו ליצבע בצלמא מינהו אבי יתומים או ב"ד איכא למימר דילמא מיתנע ולא יעשה בשבילם להתעסק באפוטרופסות אם יש לו ליצבע אצל יתומים קטנים שסמכו מי נקט מידו דשייך למימר דילמא מיתנע בשביל השבועה אם תינו יתנע ויתנע ואם אחר הגון הוא ועושה לע"ב בשביל שרוצה שתין להם עושר וסומך לף יתנע בשביל השבועה עכ"ל וכתב הרב המגיד בסוף הלכות נחלות שדעת הרשב"ץ כדעת הרמב"ן ז"ל ושכן כתבו מן המפרשים : ומה שאמר רבינו בשם הרמ"ה הא דיש לו דין אפוטרופוס דוקא שהקטן בן ט' וכו' וגם כתב שתין לב"ה כח למכור אלא מטלטלין וכו' בפרק הניזקין כתב הרשב"ץ כן בשמו וכתב עליו ולא מסתבר לחלק מאחר שיש לו כח לתרוס הוי כאפוטרופא גמור להתעסק בכל תועלת היתומים עכ"ל : ומה שאמר רבינו ואפילו נקטן ממש תינו מבואר בדברי הרמ"ם . והריב"ש בתב בסי' תל"ה על דברי הרמ"ה בתמת מע"פ שיש מי שלף חילק בזה דבריס נכונים בטעמם ורוחה מני לותם : [ב] ובתב עוד על יתום שסמך אצל אמו אם רצו בית דין עוד להמתין עליה שתתחייב לתת חשבון בפרט תמיד ביד הקרובים לותם שירצו לתועלת הקטן וכן להשביעה עתה אע"פ שתינו מן הדין להשביעה עד החשבון לו בשאר חיזוקים וקיומים שירצה בעיני הב"ד שיהיו לתועלת הקטן הגה מה טוב דבהא ליכא למיחש דלמא מיתנע ולא עביד כיון שהיא אמו ודעתה קרובה אצל בנה וגם שהיא מפלה בדבר עכ"ל (יד) : הרב המגיד בסוף הלכות נחלות תמה על הרמב"ם שלף כתב דין יתומים שסמכו אצל בעל הבית דהוי כאפוטרופוס : **כתב** הרשב"ץ בתשובה יתומים שסמכו אצל ב"ה וזן לותם משלהם אם הוציא משלו לף הניח מעותיו על קרן הלבדי אם יתבעו לחזור בהם אחר שיגדלו ויתפלו לתזן (קו:) ע"כ : [בא] וכ"כ בתה"ד סימן שמ"ח וכתב שם דאפי' אחר שתינם סמוכים אצלו שהוציא עליהם לצורך פרנסתם ומזונותיהם שלף ע"פ בית דין לף הניח מעותיו על קרן הלבדי וכתב דאפי' שיש להם אפוטרופא אפשר דחייב לשלם וכל זה דוקא שהוציא הוצאות לצורך ולף לבזזו (טו) : **וכתב** עוד הרשב"ץ על טענת האפוטרופא שהוציא מנכסי היתום והיתום טוען שהוציא בתיקוני הקטן ואינו יכול להוציא שיעף פעור מלפרוע מס על לותו ממון ולפיכך הוה ליה לאפוטרופא למסור הפקדון ולף לפרוע מה שפרע למס כדין עשה שהוא נתחייב להתעסק וידוע מהמתעסקים שפורעים מס ומה שפערו בתיקוני הקטן הנפקדים קל הוא שהקלו על הנפקד שאם לף רצה לערוח ולפרוע שיעף פעור עם מסירת הפקדון ולתו ולף למסור הפקדון עכ"פ לנאמנים וזה שלף מסר דעתא למפקיד עבד ליה דשמא יסתקע העסק ביד הנאמנים שתין תובע לת הלוין ועוד דשמא הנאמנים יזלזלו בשטרי העסק עד כאן (טו) : לעין

דרכי משה

(יג) וכתב שם אם עסק בעסק אפוטרופוס אע"פ שלא החזיק בנכסיו אינו יכול לחזור והא דנקיט בתוספתא משהחזיק הא קמ"ל דאפילו לא התחיל לעסוק בצרכיהן אפ"ה אם החזיקו אינן יכולין לחזור וע"ש : (יד) כתב הרא"ש בתשובה כלל ק"ג סימן ג' באפוטרופוס של יתומים שנפטר והוציאו הבנים פנקסו ומצאו שהוציא הוצאות בצרכי היתומים ותבעו היתומים ונסתק דהיתומים פטורים שאין להוציא מהיתומים בטענת פנקס דשמא נתפרע ולא נמחק וכ"ה בירושלמי עכ"ל וכ"כ רבינו לקמן ס"ם : (טו) ועיין בזה בפסקי מהרא"י מימן צ"ם וסימן קצ"ח כתב ב"י וז"ל כתב בעה"ת שצר ס"ב שנשאל הרי"ף על מי שפרנס יתום בתוך ביתו ובשחגדיל היתום תבע מה שהוציא עליו כי אמר שבתורת הלואה הוציא והיתום אומר לא כי אלא בתורת מתנה והשיב דאין לו על היתום כלום לפי שלא אמר לו אוציא עליך בתורת הלואה וכיון שלא אמר כן לא נתן אלא בתורת גמילות חסדים ותשובה זו כתבה ר' יהוחם בי"ם ח"א כב"י ונראה דברי הרי"ף דלא הו"ל של יתום בידו נגד מה שתבעו אבל אם הוא בידו לא אמרינן דהניח מעותיו' על קרן הצבי ונראה דאם היתום קטן אפילו אין בידו משלו הייב לשלם לו דלא שייך למימר הו"ל לו אוציא עליך בתורת הלואה כיון דקטן היה ומיהו ה"מ כשהיו לו נכסים באותה שעה אבל אם לא היו לו אין עליו כלום דאם לא היה הוא מפרנסו היו אחרים מפרנסים אותו דחייבים ישראל לפרנס עניינהן עכ"ל : (טז) במרדכי פ' הנזקין על אלמנה אחת שנשאת לאיש אחר והכניסה לו ממון של בעלה הראשון וגם בנה מן בעלה הראשון היה אצלה ואה"כ מתה האלמנה ובא היתום וערער לומר שאמו לא נשבעה על כתובתה והשיב דאם אין בממון שהכניסה לו רק כפי הוצאות שהוציא על היתום הו"ל איהו כאפוטרופוס על היתום דלא גרע מיתום שסמך אצל בעה"ב אחר ולכן הוא פטור אם לא היה ממון יותר וע"ש . עוד כתב בפ' המפקיד דף קל"ח ע"א אלמנה דהו"ל יותר מבדי כתובתה ונתעסקו הנכסים יכול להשביעה כמו יתומים שסמכו אצל בעה"ב אבל לפחות מכתוב"ה מה שנתמעטו הנכסים לא דהו"ל כאלמנה שתפסה למזונות כו' . כתב הרא"ש בתשובה

פרישה

בסמוך לאפוטרופוס חזקין תורת הלף הו"ל ככי ושיני כו' ע"ש ובמגי"י פרק הניזקין גם בזיהוסי רשב"ם פ' הכ"ל : כל כמה דלא כו' עד לגניבה ואבידה ל"ם פי' ולפי שם יהיו שבגבד מיהו דבר חייב ליצבע שמא פשע בם עד שבגבד פ"י בשיעתו דכבר נתבאר לאפוטרופוס חייב ליצבע שמורין סיכה לטוען דלתיתם מיהו מבל סיכה דלא ידעינן שבגבד מידו דבר וסוף טוען שלף נגבד מיהו דבר לף מיישינן שבגבד לבשביעו על שלף פשע ועל לגניבה בעלמא ולפי פטול כדמסיק : וסרמב"ן כתב דבמיעוטו כו' כן הגיה ב"י כי הרמב"ם לף ביבר כלום מוכ : דבמיעוטו ב"ד כו' דם"ל דים לו דין ס"ם בסוף סיכה דיבא עליו קול דמסיים הוא : (כח) ההוא אפוטרופא דיתמי כו' עובדא בפ"ח דף מ"ב ע"ב : ומש"ר משמלמין מן המוכר כו' מבואר לעיל סימן ל"ב סע"ו וכיבו סמך למ"ם שם ומש"ה קיצר כאן ושם ביאורתי בתמוכה ע"ם :

(ל) לאחר שנמסרו כו' פי' וכתמיל להתעסק בצרכיהן וכדמסיק : בין מינוהו אבי יתומים דסכי מיתת כו' כ"ל וכן הוא בם"מ : משמוזיק כו' והיינו דוקא כשנמצר כאן במדינה אבל אין מובטין אותו לסיות מוכרח לדור דוקא כאן בשביל זה וכמש"ר בשם הרמב"ם סימן רצ"ג ס"ד לענין נפקד ע"ש ובד"מ כאן : (לא) יתומים קטנים שסמכו כו' משמע שם ים

(נב) **לשון** הרמב"ם ז"ל אע"פ שאין האפוטרופוס צריך לעשות השבון צריך להשוב בינו לבין עצמו וכו' כן כתב הרמב"ם בפ' י' מהלכות נהלות וכתב ה"ה מבואר בהמפקיד (קף לט:) האפוטרופוס לדיקני לא מוקמינן ועוד מתבאר במקומות אחרים עכ"ל ועיין בהריב"ם סי' תס"ה וסי' כ': (נג) **ומזה** שאמר השואל והחרש דינן כקטנים ומעמידין להם אפוטרופסין גם זה מדברי הרמב"ם שם. וכתב ה"ה דין השואל מבואר בפ' נעלה שמפקפקת (מה.) שבית דין יורדין לנכסיו וה"ה ולפי זה אם רצו להעמיד אפוטרופוס ודין החרש מתבאר ביבמות פ' הערל (קיג.) עכ"ל: (דה) **שאלה** שהיה להם שטר על רחובן וכתב השטר שמעון למיזוק וכו' כלל פ"ו סי' ג': (לו) **ראובן** היה אפוטרופוס דיתמי וכו' וכסף כלל ק"ג:

(לז) **שמעון** ולוי נתחייבו ממון ליתומי' וכו' כלל פ"ז סי' פ':

[כב] **אלמנה** שנשבעה והגבוה ב"ד כתובת' ומת"כ מבקש אחד מהקרובים שנתרחקו על כל מיני ומשה שהפקידה בידם האלמנה המוכרת נכסיה מנכסי בעלה שיגוד ויגיד וכן המשה שתחריש עצמה אם יש לה סוס ממון תנכסי בעלה שתודה בב"ד כתב הריב"ש סי' שכ"ה שנומעין לו והביא דין מעשה רחוץ להם להפך בזכות היתומים ורחוי להם להחריש שתם על כל מי שיודע שזה עדות לו רמז עדות שיכול ויעיד שאע"פ שנשבעה האלמנה אם יבואו עליה שיש בידה מה יתומים חייבת להחזיר אבל מה שטוען שהאלמנה תחריש עצמה וכו' תיזו מן הדין אחר שכבר נשבעה עכ"ל (יז):

[כג] **קטן** שלוה מאחריס לצורך פרנסתו אם חייב לשלם כשיגדיל עיין בסימן רל"ה ותרומת הדשן סימן שמ"ח:

רצא (ט) **כי** יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור וגו' פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם ופטור בה גניבה ואבדה ואצ"ל באונסין הגדולים מהן בגון שבורה ומתה ולא חייב בה אא"כ פשע בשמירתן ונגנבו או נאבדו בפשיעתו לכך פרט בה כסף או כלים שדרך לשמרן בחנם לפי שאין טורח בשמירתן וגם משמיענו אע"פ שאין כל כך טורח בשמירתן ובקל יכול לשמרם שלא יגנבו אפ"ה פטור ופרשה שנייה בש"ש ופטר בה אונסין בגון שבורה ומתה וחייב בה גניבה ואבדה וא"צ"ל פשיעה ולכך פרט בה חמור או שור או שה לפי שיש טורח בשמירתן ואין דרך לשמרן בחנם וגם משמיענו אע"פ שיש טורח בשמירתן ואי אפשר לשמרם שלא יגנבו אלא בטורח אפ"ה חייב עליהם אבל לענין הדין אין חילוק בין כסף או כלים לבהמה ל"ש בשומר חנם ל"ש בש"ש ופרשה שלישית נאמרה בשואל וחייב בה

(לח) **שאלה** וכו' . פי' השואל שאל דכיון דלב"ה אפוטרופוס מעיד ה"ה יכול להיות דיין או שמא מע"פ שמעיד לא ידון מיהו דהוה מסוגע דמעיד ומיהו נעשה דיין והזיב אם מיהו מקבל פרס ומיהו מוגע בדבר פסיטא דמעיד ומטעם זה נמי יכול לדון כיון דמיהו מוגע בדבר:

(לט) **ראובן** היה אפוטרופוס וכו' עד ירחה לי שמין להוציא מהיתומים בטענת הפנקס עכ"ל . נרחה דמ"מ הויא לה טענת ברי והיתומים נשבעים היסת ולגבי סולמה הויא מודה מקצת ומיהו כמשיב אבדה כמ"ש רב האי לעיל סי' ע"ב וכבר כתבתי בדין פנקס למעלה בסי' ע"ג והתרכתי בחילוקי דיניו בסי"ד ע"ש:

רצא (ט) **כי** יתן איש אל רעהו כסף וכלים (וכו') [ונרחה] לרבינו הא דכתב וגם מזמיענו וכו' בין בש"ח בין בש"ש ודילמא קרח לא אתא אלא לאשמועינן מדלא קרח לא אתא אלא לאשמועינן ונרחה דלפי דבר"פ השואל אמר דפרשה שנייה בש"ש שכן חייב בגניבה ואבדה ופריך אדרבה ראשונה בש"ש שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב ומהדרינן אפ"ה קרח אלא שבועה עדיפא מכפילה בשבועה ובפרק המפקיד קאמרינן דר' יוחנן ור"ש ליתי להו הך סברא ולדידהו קשה מ"ל דראשונה בש"ח ושנייה בש"ש לימוד תנא וכתבו התוספות לעיל (דף מ"ח) בד"ה קרח דרבינו שמואל פי' מדכתב בראשונה כסף או כלים דרגילות הוא לשמרם בחנם לעיל מהו טרחא ובשנייה כתוב בהמה דליכא טרחא ורגילות לשמרם בשכר והשתא לפירוש אחרינא אתא דר"פ השואל דנפקא לן הכי מדקרנא עדיפא ולא מדכתב בראשונה כסף וכלים ובשנייה בהמה בע"כ לתיתי לה פירוש אחרינא אתא דשויה וכתב בראשונה כסף וכלים (וכו') [ונרחה] לרבינו דלכך סוגיא לריך לומר דברא"שונה מזמיענו דמ"ע שיש בהם טורח וכו' אפ"ה חייב והשתא ניחא

(מ) **כי** יתן אל רעהו כסף או כלים לשמור . פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם כו' בר"פ השואל (לד:) ת"ר פרשה ראשונה נאמרה בש"ח שנייה בש"ש שלישית בשואל ומקשה בש"ח שנייה בש"ש מיפוך לגמ' מסתברא שנייה בש"ש שכן חייב בגניבה ואבדה מדרשה ראשונה בש"ש שכן משלם תשלומי כפל אפ"ה קרח אלא שבועה עדיפא מכפילה בשבועה תדע דלא אתא שואל דנפקא לן מיניה כל הנאה שלו ומיהו משלם אלא קרח ופרט"י שלשה פרשיות הן סמוכות כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור וכה פטור על הגניבה לכתיב וגונב מבית האיש שטוען

חשן המשפט

הלכות אפוטרופוס

מצי לזבוניה אבל מקרקעי לא וא"א הרא"ש ז"ל כתב דאין הילוק אלא הרי הוא כאפוטרופא ממש ואפילו בקטן ממש: (נג) **לשון** הרמב"ם ז"ל אע"פ שאין האפוטרופוס צריך לעשות השבון צריך להשוב בינו לבין עצמו ולדקדק וליזהר הרבה מאביהם של אלו היתומים שהוא רוכב בערבות שנאמר (תהלים סח) סולו לרוכב בערבות ביה שמו וכתיב אחריו אבי יתומים ודיין אלמנות אלהים במעון קדשו: (נד) קטן שהגדיל אפילו היה אוכל ושותה יותר מדאי ומפסיד ממונו בדרך רעה אין ב"ד מונעין ממנו את ממונו ואין מעמידין לו אפוטרופא אא"כ צוה המוריש שלא יתנו לו אא"כ שהוא כשר ומצליח או שלא יתנו לו עד זמן פלוני: (נה) השוטה והחרש דינן כקטנים ומעמידין להן אפוטרופסין: (נו) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל יתומים שהיה להן שטר על ראובן ונכתב השטר בשם שמעון לחיזוק ומפורש בו שהוא של יתמי פלוני אם שמעון יכול לדון בשטר זה להיות דיין לכוף לראובן לפרוע ובעל העיטור כתב שאפוטרופא מעיד • תשובה כ"כ ר"י שאפוטרופא מעיד ומילתא דפשיטא היא דמעיד כשאינו מקבל פרס ואינו נוגע בדבר: (נז) עוד שאלה ראובן היה אפוטרופא דיתמי ונשבע לשאת ולתת בשלהן באמונה וניתן לו רשות לשאת ולתת להוציא עליהן ועל נכסיהן ולפרוע המס שלהן והיו סמוכין על שלחנו ונפטר והוציא בנו פנקסו שהוציא בפרנסת היתומים ובנכסיהן ובמס מנה ותבע מהיתומים אחר שנדלו • תשובה יראה לי שאין להוציא מהיתומים בטענת הפנקס דשמא נתפרע ולא נמחק: (נח) עוד שאלה שמעון ולוי נתחייבו ממון ליתומים קטנים וכתבו ליתומים שטר עליהם ונכתב בשם היתומים ושיגבו אותו על יד ראובן ושיהא כח ביד ראובן לכתוב שובר על השטר ומסר ראובן השטר ליד יהודה ומשכן יהודה הלוים ואמרו הלוים שמה שמסר ראובן ליד יהודה לא היתה מסירה לפי שנכתב השטר בשם היתומים • תשובה יראה כיון שראובן היה אפוטרופוס של הקטנים לגבות הממון ולכתוב עליו שובר הרי הוא כאילו כתוב בשמו והקטנים הוזכרו בשטר כדי לידע שהממון שלהם וראובן אפוטרופא שלהם וביד לגבות הממון ולעשות כל מה שנראה לו טוב ליתומים וכיון שראה שטוב למסור השטר ליהודה מסירתו מסירה כי אפוטרופוס יש לו כח לעשות בממון הנמסר ליד לטובת בעליו כאילו היה שלו:

הלכות פקדון

רצא (ט) **כי** יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור וגו' פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם ופטר בה גניבה ואבדה ואצ"ל באונסין הגדולים מהן בגון שבורה ומתה ולא חייב בה אא"כ פשע בשמירתן ונגנבו או נאבדו בפשיעתו לכך פרט בה כסף או כלים שדרך לשמרן בחנם לפי שאין טורח בשמירתן וגם משמיענו אע"פ שאין כל כך טורח בשמירתן ובקל יכול לשמרם שלא יגנבו אפ"ה פטור ופרשה שנייה בש"ש ופטר בה אונסין בגון שבורה ומתה וחייב בה גניבה ואבדה וא"צ"ל פשיעה ולכך פרט בה חמור או שור או שה לפי שיש טורח בשמירתן ואין דרך לשמרן בחנם וגם משמיענו אע"פ שיש טורח בשמירתן ואי אפשר לשמרם שלא יגנבו אלא בטורח אפ"ה חייב עליהם אבל לענין הדין אין חילוק בין כסף או כלים לבהמה ל"ש בשומר חנם ל"ש בש"ש ופרשה שלישית נאמרה בשואל וחייב בה

דרכי משה

בתשובה כלל ע"ד כימן ה' אשה אלמנה שפרעה לעכו"ם מנכסי בעלה אין פותחין לה מכתובתה דהו"ל כיתומים שסמכו אצל בע"ה: (יז) עיין בסימן ט"ו כתבתי אם מוציאין בזמה"ז מיתומים באומרנא או ראיה בלא עדות ברורה:

ולא

פרישה

ומ"ל כתב דמין מילוק עד"ר: (נב) לשון הרמב"ם ז"ל אע"פ כו' עד שאלה לפ"ת הרמ"ם ו"ל הכל מדברי הרמב"ם כן כ"כ בסוף הלכות נהלות ע"ש: שטות רוכב ערבות כו' כ"ל שטות ע"ד כי מלטים בשמים ומתם על הארץ על כן יסיו דבריך מעטים ודרשו חז"ל לפילו מלא למעלה וגבור למטה פיימת מלם על גבור ק"ו מיפכח שנגבור מלחמה ומלם מלחמה וכדפירש"י בפ' ומת שנברכה על רוכב סמיס בעורך וגו' ולכן נקט הרמב"ם בלשונו רוכב ערבות וגם מביא ראיה דקרא סיולו לרוכב בערבות וק"ל: (נג) **אעפ"כ** מין מוכחין ממנו כו' מבל מוכיחים לתוכו ע"ש: (נה) שאלה לפ"ת הרמ"ם ו"ל כו' בכלל פ"ו סימן ג' כ"כ: שהאפוטרופוס מעיד כו' וכ"ב כ"כ לעיל סימן קכ"ו לענין הרמשה דמורשה יכול להעיד: ומילתא דפשיטא היא דמעיד כו' בתשובה לפ כתב דמעיד מלא כך הוא שם ומילתא דפשיטא הוא כשמיעו מקבל פרס שמיעו מוגע (הוא) בדבר (ע"כ בסי"ב ו"ג) [ע"ש בס"ג] ור"ל הואיל ומיעו מוגע בדבר יכול להיות דיין לכוף לרחוקן לפרוע מלא שמתמלא שביד לו שגם היתום' בשם ר"י כתבו שהאפוטרופוס יכול להעיד ובמ"ש בעל העיטור ע"ש וק"ל: ומ"ש ומילתא דפשיטא הוא כשמיעו מקבל פרס לשיעו נוגע בדבר ק"ק אף אם יקבל פרס מיעו נוגע בדבר כשמקבל הפרס עכ"פ הן שיעים ממון מו לא וכמ"ש סימן קכ"ג בדין מורשה ע"ש ונרחה דה"ק היכא דשיעו מקבל פרס מילתא דפשיטא הוא גלי סוס מילוק משא"כ כשמקבל פרס מו יש מילוקים בדבר אם ע"ש נותנים לו הפרס מו הוקא אחר שיעים מו לפי ערך דמו שיעו דיין ועד וק"ל:

(לו) **ראובן** היה אפוטרופא דיתמי כו' סוף כלל ק"ג כ"כ: שתין לפוטרופא מסיתומים כו' פי' בבל בעודו מי נאמן וס ע"י פנקסו כלעיל סימן נ"א וכ"כ כאן מור"ם ו"ל ונוקא בדא"ל ליתן לפוטל ונוא לא ידע שלא נתן לו ום"ם לעשמו ומיעו יודע כמה נתן לו מבל מס כ"ם מכמיתו ול"ל לא כ"כ נתא לי ודאי שתין לפנוני נאמן על פנקסו לפוטים מיעו ע"ל סימן נ"א: (לו) **שמעון** ולוי כו' כלל פ"ב סימן ב': שאם שמסר לאובן ליפוטל כו' פי' מפני שתיעו מלא שלים ולא ניתן לו כח לעשות שלים במקומו ולריך סרמ"ם שם בתשובה ע"ם:

סי' רצא (מ) **כי** יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור כו' מקור סדברים שלנו הן מפרק השואל וכמ"ם בדריסם ופירש"י שם ו"ל ג' פרשיות כו' ע"ש: ומ"ש בשמוך ו"ל עוד רמז לדין דבינו כו' ל"ל קאמר דין דבינו לסרי תין לו דין בפני עלמו וכדמסיק (בשלמא מ"ם בשמוך ד' שומרין דמ"מ ד' מיני שומרים יש מבל דיניס של שניסם שוויו) אלא לפי שכתב כל אחד בפני עלמו קרי לסו דבינו וזסו שדייק וכתב רמז לדין דבינו וק"ל וגס ל"ל שקורין דין דבינו מפני שניסם ל"ל קס בשנעס דבינו ועד שפירש"י בפ' תשוס על תזן סמשפט כי משפט נקרא ג"כ שנעס בעלי דיניס כו' ועד"ז קורלו גס כן דין דבינו: ומ"ל בתוספות סגלוליס מסן כגון שבורס ומתס סולרך דבינו לכתוב זס ול"ת תדרשם בינו שמוס כוס לא שכיס מס כן נימא מולא דשומר גרס גס ליכא למיסם דימנא מסמת זס לשמרו כיון דלא שכיס סוס קמ"ל ומ"ל בש"ס כ"ר ומ"ל פשיטא ל"ל ול"ת מס שמייבס סתורס

מגניבס

דרישה

במשנתינו הלכה כמותו במשנס תוקח קמסר ולא בבריישתא ומס"ס כ"ר וכן דעת מ"ת הרמ"ם ז"ל ולא כתב וכ"כ מ"ת סלמ"ם אלא שלא ס"ו ק' דסול"ל נמי שכן נמי דעת סרי"ף שכתב גס כן וזוק: (לא) **וא"א** כתב דמין מילוק כו' כ"כ הרמ"ם פ' סיזיקין על דברי הרמ"ס הנ"ל: ומ"ר ומפילו בקטן ממש מיתו מבואר בדברי הרמ"ם ב"י ומתי תומר שמבואר סוא מדכתב סרמ"ם מולק ומלריך שיסא בן ט' וגס שתין לו כח אלא במטלטלין וכתב עליו ז"ל ולא מסתבר לאלק דמאחר שיש לו כח לתרוס סו"ל כשתורופים גמור כו' ומדכתב אלא כ"ל לאלק ממש דמתזוייסו קאי דומיא דים ביתו כח לתרוס דסוס לפילו בקטן ממש וגס מדכתב אפוטרופוס גמור כו' וק"ל:

סי' רצא (מ) **כי** יתן איש אל רעהו כו' בב"מ דף כ"ד ע"ב ת"ר פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם שנייה בשומר שכר מיפוך אלא מסתברא שנייה בש"ם שכן מייב בגניבה ואבדה דאשונה בש"ם שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב אפ"ה קרנא אלא שבועה עדיפא מכפילה בשבועה תדע דסא שואל כליס דכל הנאה שלו ומיהו משלם אלא קרנא דרשבועה בש"ח ושנייה בש"ש לימוד תנא דאשונה בש"ח שנייה בש"ש מיפוך אלא וכתבו התוספות לעס (דף מ"ח) בד"ה קרנא דרבינו שמואל פי' מדכתב ברשבועה כסף או כלים דרגילות הוא לשמרם בחנם לעיל מהו טרחא ובשנייה כתוב בהמה דליכא טרחא ורגילות לשמרם בשכר והשתא לפירוש אחרינא אתא דר"פ השואל דנפקא לן הכי מדקרנא עדיפא ולא מדכתב ברשבועה כסף וכלים ובשנייה בהמה בע"כ לתיתי לה פירוש אחרינא אתא דשויה וכתב ברשבועה כסף וכלים (וכו') [ונרחה] לרבינו דלכך סוגיא לריך לומר דברשבועה מזמיענו דמ"ע שיש בהם טורח וכו' אפ"ה חייב והשתא ניחא

(מ) **כי** יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור . פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם כו' בר"פ השואל (לד:) ת"ר פרשה ראשונה נאמרה בש"ח שנייה בש"ש שלישית בשואל ומקשה בש"ח שנייה בש"ש מיפוך לגמ' מסתברא שנייה בש"ש שכן חייב בגניבה ואבדה מדרשה ראשונה בש"ש שכן משלם תשלומי כפל אפ"ה קרנא אלא שבועה עדיפא מכפילה בשבועה תדע דלא אתא שואל דנפקא לן מיניה כל הנאה שלו ומיהו משלם אלא קרנא ופרט"י שלשה פרשיות הן סמוכות כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור וכה פטור על הגניבה לכתיב וגונב מבית האיש שטוען

ניחא דכתב רבינו לכך פי׳ בה כסף לו כלים וכו׳ ולגיטא דר״י ור״ת בפ׳ המפקיד וכתב גם משמיעתו ולגיטא דסוגיית דר״פ השואל : ומ״ש ונחלקו בו חכמים וכו׳ כתב ב״י דבפ׳ הפועלים ופ׳ החומרים נחלקו בו ר״מ לומר כש״ת ור׳ יהודה לומר כש״מ וידוע דהלכה כר״י עכ״ל ויש להקשות דלמה בפ׳ החומרים רבה בר בוזנה מהליף ר״מ לומר כש״מ ופ״ה פסקו להלכה כמ״ד ש״מ ורבי יהודה לומר כש״ת והרמב״ם ריש הלכות שכירות כמ״ד ש״מ וע״ל דטעמייהו משום דבפ׳ המפקיד מייתי התם ת״כ דר׳ יוחנן מכאן פרה מהבירו ונגנבה ואמר הלה הריני משלם ואיני נשבע ואח״כ נמצאת הגנב משלם תשלומי כפל לשוכר ותו אמר ר׳ ירמיה גבי שואל ושוכר פעמים שהניסה בחטאת וכו׳ וכבי משמע בפ׳ שלשה לב״ג וכך פסקו להלן התם׳ וגם הסמ״ג הוכיח כך מכתבי משניות דפרק בתרא דשבועות ודפ׳ הפועלים עיין עליו בעשה תתלת סי׳ פ״ט : (ב) **ש״ח** הוא שהפקיד וכו׳ . פי׳ המפ׳ זיל נתנו לפקד ואמר בפירוש שנוקבל עליו לשמרו ולהפילו אינו אומר כך בפירוש אלא מ״ל הנח לפני כמי הוי ש״ח וכדתנן סוף פרק החומרים ומשמע ודאי דמתני׳ אפי׳ לא אמר בפירוש שמקבלו עליו לשמרו אפ״ה הוי שומר חנם ומ״ל מקבלו עליו לשמרו ולא קבה דהו״ל למימר אפילו היכא דלא אמר כלום אלא שמסכנו לרשותו הוי ש״ח דכיון דכתב בסמוך דלהרמב״ם אינו חייב אם פשע אלא מ״ט מסך כן להרמ״ם ור״י דמחייבים בהאי הנח לפני נע״ג דלא אמר כלום : ומ״ש אבל אם מסר לו הנח לפניך . מימרא דרב הונא בפרק החומרים ובהנח מתמת מיבעיא עבדינן לקולא ופטור ובהגהות מיימוני כתוב ע״ש רמב״ן ה״ה דאם תפס מצלו הוי תפיסה מספק ולא מהני ע״כ : ומ״ש ע״ש הרמב״ם אבל מחריס וכו׳ . בפרק ג׳ מהלכות שכירות וכתב הרב המגיד לשם וכ״כ הסמ״ג שזהו תקנת הגמוניס : (ג) **שאלה** לא״א הרמ״ם . כהלל (דף פ״ח) אינה דהנח לפניך והנח מתמת לא מיירי אלא בשוק ואינה למימר דעד כאן לא פליגי ר׳ ורבנן אלא בהכניס שורו ברשות בעל החצר בשתוק בעל החצר דבתר דעת נעורי היא עייל ומנטר קאמר ולרבי בחצר לבעיולי רשותא בעי למשקל מינה כי יהיב ליה רשותא לעיולי היב ונטר לך קאמר וא״כ היאך כתב הרמ״ם בתשובה זו דהנח לפניך והנח מתמת זהו בבית הנפקד דהיכי היפך התלמוד לכתורה ויש ליישב דמ״ש הרמ״ם זהו בבית הנפקד שהוא מקום המשתמר כוונתו לומר זהו כשהנפקד בביתו שהוא מקום המשתמר למפקיד שהרי המפקיד יכול לשמור בעצמו בביתו בשעה שהניחו אצל הנפקד בשוק דהוי מקום המשתמר ע״י השומר לאפוקי דכשהוליך הנפקד את הפקדון עמו בדרך אסר הולך והמפקיד נשאר בביתו ג״כ ודאי דכשהנפקד נתרצה לקבל הפקדון לרשותו ולהוליכו עמו קיבל עליו ג״כ שמירתו דמי ישמרנו בדרך אם לא הנפקד וכן נראה מדברי הרמב״ם בפ״ד דשאלה שכתב הנפקד אצל חבירו כשיוליך הפקיד אצל חבירו כספים בדרך להוליכם לביתו או שאלה עמו מעות ממקום למקום לריכים שיהו לרורין ומונחין בידו וכו׳ וקודם זה כתב כיולד דרך השומרים הכל לפי הפקדון וכו׳ **ומ״כ** מנעליים הללו כיון שקבלם הנפקד להוליכן עמו בדרך לריך שיקשרם ולא יפלוג מהם : ומ״ש הא דאמר הא ביתיה קמך וכו׳ . כך הגירסא בכל הספרים ובכל הפוסקים ובכל הקונטרסים ובכל הש״ס שלפנינו ואין לשנות ולהגיה כלום ולא ידעתי מנין לו להגיה כן ולא ידעתי מה ראה לומר דהכי גרסינן הא דאמר הא ביתיה קמך ולא הא דאמר הא ביתיה קמך ואין לו שום ראיה לזה

קשירה והפליג מהם: (ד) בקש מחבירו שיתן לו רשות להבנים בהמתו או פירותיו לחצרו ונתן לו רשות ולא פירש לו כלום בשמירתן בהא פליגי ר׳ סבר שלא קבל עליו שום שמירה ורבנן סברי שקבל עליו שמירתן ודוקא בהזיק דאתי ליה מיניה אבל לא קיבל עליו לשמרם מהיזק דאתי ליה מעלמא ורב אלפס פסק כרבי ור״י פסק כהכמים וכן הוא מסקנת א״א הרא״ש ז״ל: (ה) ואפילו בשמקבל עליו לשמור אינו חייב אלא כפי שווי החפץ שקבל עליו שאם נתן לו לשמור דינר זהב ואמר לו הזהר בו של כסף הוא ופשע בו ונאבד אינו חייב אלא (ג) בשל כסף שיאמר לו לא קבלתי עלי אלא שמירת דינר של כסף וכן כל כיוצא בזה אבל אם הפסידו בידים משלם של זהב: (ו) והשומר הזה מיד כשמקבל עליו לשמור או שאמר הנח לפני ונסתלקו הבעלים משמירתו חייב עליו אם פשע אע״פ שלא משך והרמב״ם כתב שאינו חייב עד שימשוך ובמקום שמשיכה קונה אבל ר״י

(ד) כתב כספרא ראשונה וכ״כ א״א הרא״ש ז״ל:

וצריך

(ד) בקש מחבירו נתן לו רשות כו׳ בכל פלוגתא סוף בפ׳ קמיה דף מ״ו ומ״ש ועבד״ר: אבל לא קיבל עליו כו׳ אבל אומר בעלמא מייב לפילו לשמרו מיקוק לפני ליה מעלמא ועבד״ר: (ה) ואפילו כשמקבל עליו לשמור מסקנת מ״ה ברמ״ה וז״ל עבד״ר: וכן סוף מסקנת מ״ה ברמ״ה וז״ל עבד״ר: (ס) ואפילו כשמקבל עליו לשמור מסקנת מ״ה ברמ״ה וז״ל עבד״ר: וכן סוף מסקנת מ״ה ברמ״ה וז״ל עבד״ר: (ס) ואפילו כשמקבל עליו לשמור כתבו הרא״ש והמרדכי בשם ר״י ורבינו יונה שהכתוב במשנתנו (ובגמרא) וגם ברייתא בסמוך) וגם ברייתא בסמוך) וגם ברייתא בסמוך

ופ"ק וג' מצלה ורמייתו מדמר בפ' מרובה וכרק הגוזל כדרך שתקנו מכיסה בלקוחות כך תקנו מכיסה בבומריס ומפרש לה הרמב"ם לקף להתקייב בתוכין חיוב עד שימשוך והיינו דהכא לפני ז"ח מוקי לה שהניחו בסימטא בל' מחותיו ע"כ חיירי בבהמה ובע"ל הכיסה במקל והיינו תכוה כדאמר בפרק הגוזל הכיסה וכו' וכ"כ ה' המגיד פ"ב מטעירות ע"ש הרמב"ד והרשב"ם וכ"כ ג"י בהשומרין בשם ומביאו ב"י לעיל סעיף ב' ולפ כתב בלא תליבא דהרמב"ם דמצריך מציאה מצל לר"י והרמ"ק ל"ק מידי דהיכו שהניחו מצל לר"י והרמ"ק ל"ק מידי דהיכו שהניחו מצל הכיסה כר' במקום רבנן הסולקים עלו מב"ם מסיק הרמ"ם דו"מ מן התימה מהי"ו שכרי הרי"ף פסק כר' ולפ שכרי"ף ס"ל לחיבעיא ז לא מיבעיא מליבא דר' כ"ל דהכי"ו לא ס"ל בהא כוותיה ומחלק בין מסר לו כו' כ"מ ה"ה הרמ"ם והוי: (ז) בההוא לפקדוניו ווזי גניב בב"מ דף מ"ב סהוה גבלא לפקדון זווי גניב מותביכו מלריפה דמורבני מיגנוב מחר רב יוסף מע"ג לעניין גנבי נטירותא היא לענין מרא פשיעותא כו' ופירש"י לריפה דמורבני בית קטן כגון כובע עגול שעשוין ליושי עיפות לחרוב שם דמורבני מצל ערבי ומע"ג לעניין גנבי נטירותא היא אפילו בלא קבורה שהין גנבים הולכים שם לגנוב שהין ממון מצוי שם תפילתו בפשיעה אם תפול שם לליקה ונמלא פשע שלא קבלן עכ"ל ומשמע מכאן דמ"ם בכפיס הין לכם שמירה אלא בקרקע סיינו מפרתי טעמי הא' משמע דמורה ומשני משמע דגנבי ומע"פ דבמידי מחריני מיכא ג"כ משמע דמורה אם לא יקבנם בקרקע לא מקנו קבורה אלא בכפיס דמשמו קל וגם הין בקרקע מחבנו משמ"כ במילי מחריני וכן מוכח מל' הרי"ף דכ"כ מהאי עובדא דלריפה ז"ל דלחי קבריכהו בחרשת כדאמר שמואל בכפיס הין לכם שמירה אלא בקרקע לא הוה מיגנבי ולא מיחלי בהו גורא הלכך מיקייב בגניבה אע"ג דגנבים דחי לאו דפשע לעניין גורא לא הוי חיתנים (פירוש לא היה גנבה בודאי) כי אמת לא נעשה אם השומר לאפס בקרקע לאפוקי אם בלא בקרקע עלה הרי"ף אם דאלתך המות אם לי כו' (וכן הוא ל' רש"י ע"ח דף כ"ג ע"ב) וגם המרדכי פ' המפקיד סי' ר"פ מהאי דאמרינן בכפיס הין לכם שמירה אלא בקרקע כתב ז"ל כתב אבי העזרי בכל מלי מיתנס בכל מקום בקרקע הכלך מיקייב בגניבה אע"ג דגנבים דחי לאו דפשע לעניין גורא לא הוי חיתנים (פירוש לא היה גנבה בודאי) כי אמת לא נעשה אם השומר לאפס בקרקע לאפוקי אם בלא בקרקע עלה הרי"ף אם דאלתך המות אם לי כו' (וכן הוא ל' רש"י ע"ח דף כ"ג ע"ב) וגם המרדכי פ' המפקיד סי' ר"פ מהאי דאמרינן בכפיס הין לכם שמירה אלא בקרקע כתב ז"ל כתב אבי העזרי בכל מלי מיתנס בכל מקום כו' אלמיכא שאנתו במקום המשתמר מאם ומגנבי כגון בכיפה שתחת הקרקע או על גבי הקרקע פשור דמיין לקמן דלא קיים רב יוסף אלא לאם ולגנבי כו' וא"כ תימה על הרמב"ם והיינו דלא כו"ל לאתמוני ממלכויר משם דגורא לגבי כפיס ועוד שבהניח למאן דכ"ב גם דבכיאי עיפותאי מיירי בשמי קורס אע"פ דבתקרה ולאי מיכא משמ דגורא ועוד דא"כ גם בזמיני לא היה שמירה בכפיס אלא בקרקע משמ ודיינו לא כ"כ בסמוך ומלשם דמ"ל להסיסקים לגבי משמ דגנבי מלריפה לאמיני משמרי מעולה משמ ג"כ לאשמ דגורא ותקנו שלא יטמנם אלא בקרקע ולא בשמי קורס ולא בכותל בעפה בסמוך לשמי קורס אלא בקרקע מיכי משם הא אלא למר כשבאו לרמיתן ומפשו בקרקע לא מלטו תקנה אמרת כ"א לטמונים בשמי קורס או בכותל ובזמיני לליכא משם גנבי לא משכו לאריכו לטמוני בקרקע בשביל גורל לאוד (ולזומא לוס כתבתי לקמן בסימן זה סעיף י"ח בס"ם כפיס הין לכם שמירה אלא בקרקע או בכותל טפח כו' ולא כתב כמי מו ביני מורבני ע"ש) אבל רבינו שכתב משום דרכך בכפס לשלוט בלריפה משמע דס"ל דמ"ם כפיס הין לכן שמירה אלא בקרקע מינו אלא לגבי הכבא דגנבי מבל גורא אבל מניהו הניחו בבית בבנין אל עין דגורא מילתא דלא שכיח הוא ולפ כי לתת גורא יכולין להניחו במהרה ומה שהבאתי מן ב"י בשביעה לגבי גורם בשביעה ע"ש ודוק: (יב) העלה הבהמה לרפת הבר ומפלה ומתה שילמה למגס וגנגבה מן המגס וה"ג בגמרא: (יב) העלה הבהמה לרפת הבר

(ז) ומה שאמר ונריך לשמור כל דבר ודבר כראוי לו וגם שמרו כראוי לו וגנגב או נאבד פשור אבל אם פשע בו ולא שמרו כראוי אע"פ שלבסוף נאבד באונס חייב כהההוא דאפקידו זווי גביה ואנחינהו בצריפא דאורבני ופשע בזה דאין שמירת בספים אלא בקרקע ולא בצריפא דאורבני משום שדרך האש לשלוט בצריפא ולבסוף באו גנבים וגנבום משם וזהו (ה) אונס ואפ"ה חייבוהו חכמים וכן כל כיוצא בזה: (ח) שאל המפקיד פקדונו ואמר הנפקד איני יודע אנה הנחתיו הרי זו פשיעה וחייב: (ט) באו עליו גנבים וגנבו הפקדון ואילו צווח היו באים בני אדם להציל חייב דבינן שלא צווח פשע ואפילו אם באו עליו אנסים צריך לצעוק ולבקש אנשים שיעזרוהו לעמוד נגדם ואם היה אפשר לו לעשות כן ולא עשה חייב ודוקא (ז) בהנם אבל אינו חייב ליתן שבר שיעזרו: (י) פשע השומר ולא שמר הבהמה כראוי ויצאה לאנם ומתה פטור אע"פ שתחלתו בפשיעה לענין זאבים וגנבים ואם טרפה זאב או נגנבה משם היה חייב עתה שנאנסה שם על ידי מלאך המות פטור: (יא) אבל אם נגבה גנב מן האנם ומתה בבית הגנב חייב אע"פ שהוא שומר חנם שאפילו אם לא מתה הרי היא בבית הגנב ויציאתם לאנם גרם לה להגנב: (יב) העלה הבהמה לראש ההר לרעות

(ז) וצריך לשמור כל דבר ודבר כראוי לו ואם שמרו כראוי לו וגנגב או נאבד פטור אבל אם פשע בו ולא שמרו כראוי אע"פ שלבסוף נאבד באונס חייב כההוא דאפקידו זווי גביה ואנחינהו בצריפא דאורבני ופשע בזה דאין שמירת בספים אלא בקרקע ולא בצריפא דאורבני משום שדרך האש לשלוט בצריפא ולבסוף באו גנבים וגנבום משם וזהו (ה) אונס ואפ"ה חייבוהו חכמים וכן כל כיוצא בזה: (ח) שאל המפקיד פקדונו ואמר הנפקד איני יודע אנה הנחתיו הרי זו פשיעה וחייב: (ט) באו עליו גנבים וגנבו הפקדון ואילו צווח היו באים בני אדם להציל חייב דבינן שלא צווח פשע ואפילו אם באו עליו אנסים צריך לצעוק ולבקש אנשים שיעזרוהו לעמוד נגדם ואם היה אפשר לו לעשות כן ולא עשה חייב ודוקא (ז) בהנם אבל אינו חייב ליתן שבר שיעזרו: (י) פשע השומר ולא שמר הבהמה כראוי ויצאה לאנם ומתה פטור אע"פ שתחלתו בפשיעה לענין זאבים וגנבים ואם טרפה זאב או נגנבה משם היה חייב עתה שנאנסה שם על ידי מלאך המות פטור: (יא) אבל אם נגבה גנב מן האנם ומתה בבית הגנב חייב אע"פ שהוא שומר חנם שאפילו אם לא מתה הרי היא בבית הגנב ויציאתם לאנם גרם לה להגנב: (יב) העלה הבהמה לראש ההר לרעות

דרכי משה

פסק בשם הראב"ד והרשב"א כדברי הרמב"ם וכתב פרק השואל דף קי"ו דלאחר שהמשיך אין השומר ולא השואל יכול להזור בו וכן הבעלים ועי"ל סימן ש"ז: (ה) כתב בני' פרק כיצד הרגל דף י' ע"ב דלא אמרינן תהילתו בפשיעה וסופו באונס חייב אלא בשינוי כל דהו וע"ש במרדכי פ' המפקיד ע"ד מדין תחלתו בפשיעה וסופו באונס: (ו) כתב בת"ה סימן של"ג שומר שאינו יודע אם נגנב בפשיעה או שלא בפשיעה מתוך שלא פשע משלם ואע"ג דמסתבר טפי לתלות שנגנב שלא בפשיעה לא תלינן במסתבר וחייב לשלם וכתב הרא"ש פרק השואל הלוקח מהבירו מקח לל' יום לא הוי עליו שואל ולא שובר אלא ש"ח ואם נגנב או נאבד פטור וע"ש ולעיל ס"ם מ"ו כתבתי כן בשם ההום' וכ"ה לקמן בס"ם שמ"ו: (ז) מיהו כתב מהרי"ק שורש קנ"ה דאם הוציא ושכר אנשים חוזר ונוטל מן הבעלים ולא אמרינן דהוי מבריה ארי מנכסי כו' • כתב בהגהות אלפסי החדשים

דרישה

דף מ"ז ע"ב מיבעיא סוף בגמרא סיכת הקבל עליו נטירותא כגון לרבנן סתמא ולר' ל"ל כגון שורך ומשמרנו כו' ומקשה עליו הרמ"ם ז"ל ומקשה לי כיון דל"ל כגון שורך ואני כו' ס"ל ס"ם ומחרינן לעיל ממר רב מר"ם מסר לס"ם לו לס"ם כו' מ"ילו סוף מייב סילכך נרמה דלרבנן דוקא מיבעיא ליה כו' וכתב עוד הרמ"ם מ"ל מוכל לקייס פירש"י כי סיכי דפיטוי בעיא לליכא בהלכתא לפסק הרי"ף ומלק בין מסר לו שורו לשמרו בספס דמסתמא כל נטירותא קבל עליו מבל לם מ"ל כגון שורך למלר ומשמרנו אין ל' זה משמע כל מיני שמירות אלא סיכיה שמור במלר מבהמות שבאלר אלא יוקוקו עכ"ל הרמ"ם וכתב עליו ב"י וז"ל ואיני יודע ממאי מסכן נפשיה לחוקמי כפי בעיא מליבא דהלכתא לפסק הרי"ף שמאחר שלא כתב בהלכותיו משמע דס"ל לרבנן דוקא מיבעיא ליה עכ"ל ול"ג דהרמ"ם נח ליישב דעת רש"י ולומר דלקמיבעיא לגמרא שלא מליבא דהלכתא וכדי שלא תיקשי דומלי אין הלכה כר' במקום רבנן הסולקים עלו מב"ם מסיק הרמ"ם דו"מ מן התימה מהי"ו שכרי הרי"ף פסק כר' ולפ שכרי"ף ס"ל לחיבעיא ז לא מיבעיא מליבא דר' כ"ל דהכי"ו לא ס"ל בהא כוותיה ומחלק בין מסר לו כו' כ"מ ה"ה הרמ"ם והוי: (ז) בההוא לפקדוניו ווזי גניב בב"מ דף מ"ב סהוה גבלא לפקדון זווי גניב מותביכו מלריפה דמורבני מיגנוב מחר רב יוסף מע"ג לעניין גנבי נטירותא היא לענין מרא פשיעותא כו' ופירש"י לריפה דמורבני בית קטן כגון כובע עגול שעשוין ליושי עיפות לחרוב שם דמורבני מצל ערבי ומע"ג לעניין גנבי נטירותא היא אפילו בלא קבורה שהין גנבים הולכים שם לגנוב שהין ממון מצוי שם תפילתו בפשיעה אם תפול שם לליקה ונמלא פשע שלא קבלן עכ"ל ומשמע מכאן דמ"ם בכפיס הין לכם שמירה אלא בקרקע סיינו מפרתי טעמי הא' משמע דמורה ומשני משמע דגנבי ומע"פ דבמידי מחריני מיכא ג"כ משמע דמורה אם לא יקבנם בקרקע לא מקנו קבורה אלא בכפיס דמשמו קל וגם הין בקרקע מחבנו משמ"כ במילי מחריני וכן מוכח מל' הרי"ף דכ"כ מהאי עובדא דלריפה ז"ל דלחי קבריכהו בחרשת כדאמר שמואל בכפיס הין לכם שמירה אלא בקרקע לא הוה מיגנבי ולא מיחלי בהו גורא הלכך מיקייב בגניבה אע"ג דגנבים דחי לאו דפשע לעניין גורא לא הוי חיתנים (פירוש לא היה גנבה בודאי) כי אמת לא נעשה אם השומר לאפס בקרקע לאפוקי אם בלא בקרקע עלה הרי"ף אם דאלתך המות אם לי כו' (וכן הוא ל' רש"י ע"ח דף כ"ג ע"ב) וגם המרדכי פ' המפקיד סי' ר"פ מהאי דאמרינן בכפיס הין לכם שמירה אלא בקרקע כתב ז"ל כתב אבי העזרי בכל מלי מיתנס בכל מקום כו' אלמיכא שאנתו במקום המשתמר מאם ומגנבי כגון בכיפה שתחת הקרקע או על גבי הקרקע פשור דמיין לקמן דלא קיים רב יוסף אלא לאם ולגנבי כו' וא"כ תימה על הרמב"ם והיינו דלא כו"ל לאתמוני ממלכויר משם דגורא לגבי כפיס ועוד שבהניח למאן דכ"ב גם דבכיאי עיפותאי מיירי בשמי קורס אע"פ דבתקרה ולאי מיכא משמ דגורא ועוד דא"כ גם בזמיני לא היה שמירה בכפיס אלא בקרקע משמ ודיינו לא כ"כ בסמוך ומלשם דמ"ל להסיסקים לגבי משמ דגנבי מלריפה דמורבני מיגנוב מחר רב יוסף מ

ה"ז פשיעה מתה שם כדרכה פטור לפי העלה הוה לא מיבעיא אם עלתה בע"כ ונפלה ומתה שהוא פטור לפי שלתה בע"כ הוה היא עלתה מאליה פטור כב"פ הפועלים (שם) תנן עלתה לרחבי הנוקים ונפלה ה"ז חומס העלה לרחבי הנוקים ונפלה חייב חומס וכתב הרי"ף עלתה לרחבי הנוקים ונפלה ה"ז חומס והוא שתקפתו ועלתה תקפתו ונפלה וכתב עליו הרא"ש טעמו משום דמסקינן הכי בפרק המפקיד והקשה עליו הרמב"ן דהא דתנן דמסקינן הכי היינו לגבי פשע כה וילפה לחגם וכו' דומיא דחמור גבי פשע כה וילפה לחגם וכו' חוץ דלגבי קטלה ופריך ליה מסיפא דתניא' ולגבי מסיק שתקפתו ועלתה וכו' לפי רבא מוקי מתני' כפשטה דעלתה מאליה ונפלה פטור הא"פ שלא תקפתו דלא חמרינן מיבעי ליה למתקפה וכי יתחזק בזעבה וילך לפי שם העלה חוזה חייב בנפילה לפי שהוא חומס ואם נכנס בשעה שאין דרך בני אדם ליכנס כתב רב אלפס שאם אינו יכול להציל אילו היה שם פטור אע"פ שתחלתו בפשיעה וסופו באונס דלא הוי אונס מהמת הפשיעה ולא דמי לצריפא דאורבני אלא הוי כמו פשע בה ויצאה לאגם ומתה דפטור משום דמלאך המות קטלה מה לי קטלה התם מה לי קטלה הכא והראב"ד ז"ל כתב דהייב ולא דמי לפשע בה ויצאה לאגם ומתה שאין מקום לינצל ממלאך המות אבל הכא כיון דעל בעידנא דלא עיילי אינשי ואתא ארי אפשר אם היה שם היה בורח ממנו והשיב שפיר אונס מחמת פשיעה וחייב אע"פ שאין יכול להציל וכן עיקר: (טו) כל דבר ודבר צריך לשמרו כראוי לו כתב הרמב"ם ז"ל ביצד דרך השומרים הכל לפי הפקדון יש פקדון שדרך שמירתו להניחו בבית שער בגון הקורות והאבנים ויש פקדון שדרך להניחו בחצר בגון הבילות פשתן הגדולות וכיוצא בהן ויש פקדון ששמירתו בבית כגון שמלה וטלית וכיוצא בהן ויש פקדון שדרך להניחו בתיבה ובמגדל

ונועל

(לרעות שם) ונפלה ומתה הרי זו פשיעה מתה שם כדרכה פטור: (יג) לא העלה הוא לא מיבעיא אם עלתה בעל כרחו ונפלה ומתה שהוא פטור אלא אפילו לא עלתה בעל כרחו אלא היא עלתה מאליה פטור כיון שלא העלה הוא אין זו פשיעה מה שעלתה מאליה אלא דומה לננבה: (יד) הניח הבהמה ונכנם לעיר ובא ארי ודרסה או זאב וטרפה אין אומרין אילו היה שם היה מציל ויהיה חייב לשלם אלא רואין אם נכנם בשעה שדרך בני אדם ליכנס פטור אפילו אם היה יכול להציל אם היה שם ואם נכנם בשעה שאין דרך בני אדם ליכנס כתב רב אלפס שאם אינו יכול להציל אילו היה שם פטור אע"פ שתחלתו בפשיעה וסופו באונס דלא הוי אונס מהמת הפשיעה ולא דמי לצריפא דאורבני אלא הוי כמו פשע בה ויצאה לאגם ומתה דפטור משום דמלאך המות קטלה מה לי קטלה התם מה לי קטלה הכא והראב"ד ז"ל כתב דהייב ולא דמי לפשע בה ויצאה לאגם ומתה שאין מקום לינצל ממלאך המות אבל הכא כיון דעל בעידנא דלא עיילי אינשי ואתא ארי אפשר אם היה שם היה בורח ממנו והשיב שפיר אונס מחמת פשיעה וחייב אע"פ שאין יכול להציל וכן עיקר: (טו) כל דבר ודבר צריך לשמרו כראוי לו כתב הרמב"ם ז"ל ביצד דרך השומרים הכל לפי הפקדון יש פקדון שדרך שמירתו להניחו בבית שער בגון הקורות והאבנים ויש פקדון שדרך להניחו בחצר בגון הבילות פשתן הגדולות וכיוצא בהן ויש פקדון ששמירתו בבית כגון שמלה וטלית וכיוצא בהן ויש פקדון שדרך להניחו בתיבה ובמגדל

ונועל

[א] **כתב** מהרי"ק שתם היו חכמים מופקדים בידו והניחם בבית אחד ונרקבו מחמת גשמים שירדו עליהם הוי פשיעה:

(יד) **הניח** הבהמה ונכנם לעיר ובא ארי ודרסה וכו' אין אומרים אילו היה שם היה מציל וכו' אלא רואין אם נכנם בשעה שדרך בני אדם ליכנס פטור וכו' ואם נכנם בשעה שאין דרך בני אדם ליכנס כתב רב אלפס שאם אינו יכול להציל אילו היה שם פטור וכו' כפרק המפקיד גבי פלוגתא דלגבי ורבא בפשט דה וילפה לחגם ומתה כדרכה פסק רב אלפס כרבא דאמר פטור וכתב ע"ז ואי קשיא לך הא דגרסי' בפרק הפועלים מיתיבי מבני ורבא רועה שהיה רועה עדרו והניח עדרו ובא לעיר ובא זאב וטרף ארי ודרס אין אומרים אילו היה שם היה מציל אלא אומרים אותו אם היה יכול להציל חייב ואם לאו פטור מאי לאו דעל בעידנא דעיילי מיבעי ליה בעידנא דלא עיילי מיבעי ליה ש"מ חיומא סיפא ואם לאו פטור אמאי פטור תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא וחייב דשמע מינה דאפילו בפשיעה ואונס בא כאחד חייב ואפילו הכי תנן בפרק הפועלים עלתה לרחבי הנוקים ונפלה הרי זה חומס ונפלה בנפילה הוא חייב ואפילו הכי תנן בפרק הפועלים עלתה לרחבי הנוקים ונפלה ה"ז

נפשייהו לא בעי שמירת קרקע וכ"כ בהגהות מיימוני סס והכי משמע בדברי הרמ"ם לעס : (עז) **ומ"ש** השומר שהניח הפקדון במקום שהיו רשוי לו וכו' . **ללמד** מעובדא דלעיפא דתורבני וע"ל דמיירי בגווכא דעס היה שניהו במקום הרשוי לו אפשר שלא היה נשרף המונח בתוכו דאי איתא דאף אם הניחו בתוכו בית במקום הרשוי לו היה נשרף בכלל שריפת כל בית ע"כ דמיא לבסמה שיכלה לגמרי ואתה דפטור מטעם דמ"ה מה לי הכא מה לי התם אלא בע"כ דהיה מקום בבית אשם היה מניחו שם לא היה נשרף ע"כ ק"ק שכל הבית היו מקום רשוי אלא היה לו לקברם בקרקע : (יז) **ומ"ש** ע"פ שהניח הפקדון עם שלו וכו' . ירושלמי כתבוהו הרי"ף והרמ"ם בפרק המפקיד :

(יח) **בספים** וכו' . מימרא דשמואל סס ובגמרא איתא והתניא דתכיתי גבושתי (פי' דמגשין בקרקע בשפודין של ברזל להכיר מקום שהחיתו חלל) אין להם שמירה אלא בשמי קורה ולא הניחו לא הרי"ף ולא הרמב"ם גם לא הניחו הא דקתני' והתניא דתכיתי פרומתי (שוברי התקרה) אין להם שמירה אלא בכותל ומראה דס"ל המדקמיבעיא ליה לרב חסדא תיר הכי מי בעינן כיסוי עפר ג' טפחים כמו גבי חמץ או לא ופשטינן דסגי בטפח אלמא דמיירי בדקבריגהו בארעא דאילו בכותל ודאי לא בעינן ג"ט דלא דמי לחמץ שפלה עליו מפולת ותו דבשובדא דהכא דאשלמיהו לחייהי דמקמי דרבא אמר גימא ליה לחייהי ז"ל אלים אמרה לא ס"ל דלאו דידיה ניהו דמקבריגהו אלמא דבימי רבא ורב חסדא לא הוו מכירין לשמור הכספים בקרקע ולא חשבו לגזושתי ומדקאמר נמי רבא ומודה שמואל בכותל דמשמע דס"ק דלא"פ אלא נתכם בימי תורבי ס"ד ולא חיישינן לפרומתי וכפי' הרמ"ם ס"ל ליה לן למיחש אלא לטפומתי דמטפחים בכותל זו היא דעת הרי"ף והרמב"ם ומחריסס נמשך רבינו ונחיישב מה שהיה קשה לב"י : ומ"ש ויתן עליהם עפר טפח . עס מפקנא דרב חסדא אלא אפילו דרב חסדא [עיין בגמרא] וכתב הרמב"ם בפ"ד מהלכות סנהדרין וכן] אם הניחו בתוך הגבנים עס ויצאו ונכנסו עס גוים ונגנבו ואבדו אינו חייב אלא אם כן שהה מלטמנם כשיעור אחר שיבדיל

טפח בתוכו כך כתב הרמ"ם עס וכתב הרמב"ם עס בפ"ד מהלכות שכירות אבל לא בחמלא הכותל שמא יחפרו הגנבים עס ויגנבו ודע דסוגיא דגמרא הכי מיתא בפרק המפקיד אמר שמואל כספים אין להם שמירה אלא בקרקע והתניא דתכיתי גזושתי אין להם שמירה אלא בשמי קורה והתניא דתכיתי פרומתי אין להם שמירה אלא בכותל ע"כ אין הקרנות והתניא דתכיתי טפוחתי אין להם שמירה אלא בטפח הסמוך לקרקע או בטפח הסמוך לקורה . ופרש"י גזושתי . מגשין בקרקע בשפודין של ברזל להכיר מקום שהחיתו חלל : בשמי קורה . בגג מתחתיו : פרומתי : שוברי התקרה : בינו לחורבי . בין שורות הבנין בכותל : טפוחתי . מטפחים בכותל לידע עס יש עס חלל : או בטפח הסמוך וכו' . וכולן בכותל עכ"ל והיכא למידק כעס שאמר הרמב"ם לטפוחתי ומ"ש כתב אבל לא בחמלא הכותל למה לא חשש לגזושתי ולא הו"ל לסתום ולכתוב שכספים אין להם שמירה אלא בקרקע . שומר שכר שאמר כספים בקרקע ונגנבו אס הוא חייב או פטור עיין במרדכי סס : **וכתוב** עו"ש היכא שנתנו במקום המשתמר מאליו ומגנבים כגון בכיפה שתחת הקרקע או שע"ג הקרקע פטור : **וכתב** עוד המפקיד אלל חבירו דברים שאין נשמרים בקרקע שמתקלקלין ויש לנפקך כיפה של חבירו ע"ג הקרקע חייב ליתנס בכיפה ואס לא עשה כן חייב : **כתב** הר"ם בר שמא רשוכן שנתן תרנקי לשמעון שיעבירנו מפתח העיר והעבירו והכניסו בחנותו ונגנב מסס אפי' לפי דין התלמוד דכספים אין להם שמירה אלא בקרקע פטור שהרי לקחו מידו אלא על דעת להעבירו מפתח העיר וכיון שחזרו ויעול את שלו וכדאמר שמואל דבע"ח לא מטרחוהו רבנן : ומ"ש לא העמידם כרחוי אפי' נתנס בתיבתו ונעל בפניהם ונגנבו או נאבדו חייב כן כתב הרמב"ם בפרק הנזכר ופשוט הוא שהרי"ף ס"ל בהדיא כן בשלהי פרק המפקיד ואין

בתב בפ"ד מהלכות שכירות ומס ת"ח הוא אינו מויב עד שישהה אחר שיבדיל כדי לקדן וכתב ה"ה כך נמלא במלת ספרי רבינו והלשון מורה אם כך הוא שעל הנפקד הוא לומר כן ואין זו עיקר הנוסחא אלא ומס ת"ח הוא המפקיד ומס ת"ח הוא הנפקד בהלכות וכן פרש"י ז"ל ובהגהות ומס ת"ח הוא המפקיד ת"ח ומס ת"ח הוא הנפקד עד כאן מכאן ואילך רואה שנוסחת רבינו היא כמו שכתבתי ועיקר ע"ל ונעמוד דהרמ"ך שכ' עד שיאור היום היינו משום דכוליה לילה סבר שמע מינה דעשה דחיוב ענין והנה אתי למשקל זוזי לאבדלתא והרמב"ם שכתב עד שישהה כדי לקבדן אחר שיבדיל סבר לאין דרך בורגנין מרבנן להתעסק במידי קודם הבדלה הילכך כיון שהבדיל הנפקד ולא אתא המפקיד תו ודאי לא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא דמס אינא דמיבעי ליה לא היה מאחר כולי האי מלמיתי ומכל מקום תמיהא לי דאפי' לא הוו לא מפקיד ולא נפקד בורגנין מרבנן אמאי מחייבים לנפקד אי לא קבריגהו קודם הבדלה ולהרמ"ך שפירש דהמפקיד בורגנין מרבנן זימניה עד אור הבקר ניחא ויש לתמוה על רבינו דשבק פירושא דאמת ודייק הרמ"ך ונקט פירושא דהרמב"ם :

כתב המרדכי בע"ש אין הסמטות אלא לאילו דוקא אין הסמטות אלא לאילו מחלי היום ואילך : (יט) **כתב** הרמב"ם הורו מקצת הגאונים שהוא הדין לכל דבר שמשלו קל ואין הקרקע מאבדת אותו מהרה בגון לשונות של כסף ואצ"ל של זהב ואבנים טובות שאין להן שמירה אלא בקרקע ולזה דעתי נוטה עד כאן : (כ) כתב הרב ר' יהודה ברצלוני ודאי כך הלכה שאין לבספים שמירה אלא בקרקע אבל כך קבלנו מרבותינו שלא נאמר זה אלא בשעה שגנבים מצויין ואנשים רמאין שמחפשין אחריהן אבל במקום דליכא כל הני אין צריך לכסותו בקרקע אלא מניחו במקום שמניח מעותיו ולא עדיף מדידיה ועל זה סמכו קדמונינו ז"ל וכתב א"א הרא"ש ז"ל וראוי לסמוך על קבלתו דהכי איתא בירושלמי אם נתנו במקום שרגיל להניח שלו פטור ע"כ : (כא) יום התנה (י) הנפקד על מנת שלא אטמנם בקרקע ובן כל דבר ודבר שאניחנו עם שלי הבל לפי תנאו : (כב) צרר המעות בסדינו והפשילם לאחוריו ונגנבו או נאבדו חייב שצריך שיהיו בידו עד שיטמנם או שיהיו צרורים ומונחים לפניו על בטנו בענין שיהיו עיניו עליהם תמיד : (כג) נתן המעות או הפקדון בידו והוא נתן ביד בניו או בנותיו הגדולות או ליד אשתו ושמרו כראוי ונאבד או נגנב פטור שלא פשע במה שנתן לידם שכל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד

ואם

שיבדיל והראב"ד כתב זה השיעור כשהנפקד תלמיד חכם :

(יט) כתב הרמב"ם הורו מקצת הגאונים שהוא הדין לכל דבר שמשלו קל ואין הקרקע מאבדת אותו מהרה בגון לשונות של כסף ואצ"ל של זהב ואבנים טובות שאין להן שמירה אלא בקרקע ולזה דעתי נוטה עד כאן : (כ) כתב הרב ר' יהודה ברצלוני ודאי כך הלכה שאין לבספים שמירה אלא בקרקע אבל כך קבלנו מרבותינו שלא נאמר זה אלא בשעה שגנבים מצויין ואנשים רמאין שמחפשין אחריהן אבל במקום דליכא כל הני אין צריך לכסותו בקרקע אלא מניחו במקום שמניח מעותיו ולא עדיף מדידיה ועל זה סמכו קדמונינו ז"ל וכתב א"א הרא"ש ז"ל וראוי לסמוך על קבלתו דהכי איתא בירושלמי אם נתנו במקום שרגיל להניח שלו פטור ע"כ : (כא) יום התנה (י) הנפקד על מנת שלא אטמנם בקרקע ובן כל דבר ודבר שאניחנו עם שלי הבל לפי תנאו : (כב) צרר המעות בסדינו והפשילם לאחוריו ונגנבו או נאבדו חייב שצריך שיהיו בידו עד שיטמנם או שיהיו צרורים ומונחים לפניו על בטנו בענין שיהיו עיניו עליהם תמיד : (כג) נתן המעות או הפקדון בידו והוא נתן ביד בניו או בנותיו הגדולות או ליד אשתו ושמרו כראוי ונאבד או נגנב פטור שלא פשע במה שנתן לידם שכל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד

ואם

דרכי משה

(ח) וכתב בת"ה סימן של"ג דלאו דוקא בכיפה של אבנים אלא הוא הדין בחדר מקורה בעצים אם אותו חדר מיוהד לנפקד לשמור בו כל חפציו היקרים בבה"ג חשוב מקום הראוי לשמירה דכמה בתים אין להם כיפה ומסתמא המפקיד ידע בבך ואדעתא דהכי הפקיד וכדאמרינן בעלמא כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד ואע"ג דלא הניח הפקדון לתיבתו אלא הניחו בקרן זוית במקום שאין לשום בו פקדון זה פשוט אדרבה יכול לומר שמירה מעולה עשיתי כי שם אין גנבים מחפשים כי סבורין שאין שם כלום וע"ש : (ט) וכתב עוד בסי' קל"א ראובן שכר שמעון לילך לו אחר סחורה ונתן לו מעותיו ושמעון הניח אותן המעות אצל מעותיו ובדרך שכב בחדר וגנבו ממנו ופסק דהשליח חייב לשלם דהוי פשיעה שהניח הכיס בחדר דהו"ל להניחו תחת מראשותיו או לקשרן על זרועותיו כ"ש שהוא נושא שכר : (י) וכתב המרדכי פרק השואל ע"ב כל השומרים מתנים בין להקל ובין להחמיר בלא קנין אלא

פרישה

מיהו מייב עד אור סבוקר דמסתמא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא עכ"ל ומסתמא דמ"ש הרמ"ך בגורסא מרבנן עד אור סבוקר מס שלא נזכר בגמרא משום דקשיא ליה דאי אין המפקיד ת"ח מאחר שמייב לאבדלתא כי שפיר קאמר מיהו עד שיבדיל שלא ודאי כח שמעו ואי שפיר דמי למקבריגהו ר"ל שיאור שיקבלנו אחר שיבדיל שלא ודאי מ"ם דכל זמן שלא הבדיל הנפקד עדיין [שבת] שלו הוא וכי שפיר אחר שיאור שמאי למקבריגהו קאמר מייב ור"ל מ"ם קאמר (דאל"כ מה הפרש יש בין הוא הוא גורסא מרבנן או לא) ומטעם דאמרינן כיון שהוא ת"ח מדקדק ביותר ומיהו מבדיל שלא על כוס של יין ודילמא לא מתרמי ליה עדיין יין לקנות וכשימצא לו לקנות יין יבוא ודקא וזיז מיניה משא"כ אחר דעכ"פ שמבדיל מ"מ מיהו מכדר על כוס של יין ומס אין לו יין מבדיל אשכר או שאר משקין כשמצאים לו אבל הרמב"ם ורבינו ס"ל כפשטא דליכא דגמרא דמשמע דכי שפיר ת"ח עד כדי שיאור דמאי למיקבריגהו מייב ומס"ם כתבו ונראין לעטמם מיד ומאי דק' ליה להרמ"ך כי נמי לא הוה גורסא מרבנן מיך נקייב לנפקד למקבריגהו קודם שיבדיל ס"ל להרמ"ם ורבינו כמ"ם ומ"ש ול"ל פ"ט דשלהב ושעיין שהיה לשם היין ביוקר ולא היו כולן מבדילין על היין ומפני שהיו שומעים אחרים ויוקמין וזה שהוא ת"ח לוקח לברך הוא בעלמו אע"ג כל"ל דעת הרמב"ם ונזה נשתלקה קלת תמיכת הב"י שתמה על רבינו גם מ"ש ב"י טעמא דהרמ"ם דבעי עד שיהיה היום משום לכולם לילה סבר שמא נתעסק בחיוב ענין ונשמא קאתי כו' לא משתבר שכאשר נורגא מרבנן בכך אלא טעמא כמ"ם לעיל דמסדר על כסא דממרא וק"ל : זה השיעור כשהנפקד ת"ח כו' וק' מיך מפרש מ"ם בגמרא טעמא דסבר דילמא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא וכ"ל שלא היה גורס כן בגמרא ובס בטוספתות רמב"ם שבידינו ושפיר ביד המ"מ ליתא אלא ומס ת"ח הינו מויב עד שישהה אחר שיבדיל כדי לקבדן עכ"ל וכתב עליו המ"מ זה מורם שעל הנפקד הוא לומר שהות ת"ח ומיך זה עיקר הנוסחא אלא ומס הוא ת"ח וכן מוכיח בהלכות כו' ע"ש מיהו ים לייטב ל' הגמרא שלפנינו אף לפי הסברא דלנפקד קאמר מס הוא ת"ח כו' וע"ל שכתב הרמב"ם ורבינו לעיל סימן כ"ח סי"ו וז"ל והרמב"ם כתב ומס הבעל דין ת"ח שפיר דמי (פי' להזכיר לעניים) כיון שהוא ת"ח יודע שלא יכל סעד מעיד מס לא שזכרו מעלמו עכ"ל ס"מ שת"ח סובר שגם מהנים אף שמיעו ת"ח מ"מ מחזיק מותן במותק יודעין הין ודת ופל"ו ים לפרש נמי כאן דס"ל דמס הנפקד ת"ח הוא סובר כמו שהוא מדקדק לקנות יין להבדלה גם המפקיד יקדקד ויהוה ליקח מעות להבדלה כי אף שמיע המפקיד ת"ח מ"מ כמה בעלי בתים הם שגם הם מדקדקים בכך ומשא"כ כשהנפקד הינו ת"ח לחינו מותן שלו לבו שהמפקיד אף שהוא ת"ח יצטרך למעות לקנות יין וכו"ל למקבריגהו ולפ"ז נוהם שביבינו בדברי (הרמ"ם) [הרמב"ם] דמשמע דהנפקד קאי היא הסיקור לחויל הרמב"ם לשיטתו דהוכרת הטעם הכ"ל ולא כמ"ש שכתב שהשטמה הסיא אינא סיקור וכ"ל וק"ל : (כ) **אלא** מניחו במקום שמניח את מעותיו לוודאי יודע שבשתמר אם אפני הגנבים : וכתב הרמ"ם שלאחר לסמוך כו' וכ"כ הרמב"ן וסר"ן והרשב"א וסכ"י כמה לחיות לדברי ר"י מבנלוני וסדא מיניהו מגמרא דילן דמהרינן הסילהכא דהכיכי גשוסתי כו' ז"ם לכל תלוי בזוזו : הס נתנו במקום שרגיל כו' פשוט ומבואר בירושלמי סיינו הוקא כשהומר ממנו במקום שאין הדש גנבים והוא מס"ר לעיל סי"ו וכ"כ תלמידי רשב"ם ורבינו ג"כ דמזו ב"ם ואס נתנו במקום שרגיל ויהוא דאף אם לפעמים [אין] שדש נוהר לטמון את שלו במקום המשומר מ"מ הינו רגיל לעשות כן : (כא) ע"מ שלא אטמנם כו' פי' לפילו אם גנבים מלויים : שכל לפי תנאו לכל תנאי שבממון קיים : (כב) **צרר** המעות בסדינו כו' שם קף מ"ב : מן שיהיו לוריכים כו' חייבי שנתנו לו בדרך לסולכים לביתו דאל"כ לניתן דגמרא סס לריכין שמירה בקרקע וכ"כ הרמב"ם בפ"ד דפקדון ובפ"ע ס"ם ת"כ חייבי במעות שיודע שהמפקיד יבוא ויטול מסס לנרכו ומיתא למפקיד שלא יקבדס בקרקע :

(כג) **שכל** המפקיד כו' שם ע"ב ופירש"י כל המפקיד ע"ד שלא יהא שומר מלמסרן לחנשי ביתו הגדולים ונמנים הוא המפקיד וכ"כ המרדכי לל"ד מסעו ובניו שלא כל

חדושי הגהות

ד ...ם התנה הנפקד ע"מ שלא אטמנם כו' פשוט הוא דכל תנאי שבממון קיים ואף כשהניח את שלו במקום שאינו ראוי לשמירה וכ"כ המרדכי פרק המפקיד וכ"כ הגמיי' פ"ד דשאלה (ב"ח) :

ובי"ש

פרת המפקיד (דף ל"ז): **ואם** לא שמרו כראוי וכו' כתב הרמב"ם וכו'. כפ' ד' מהלכה ה"ה רמיה מטבעת דהוה גברא דנתן מעות הפקדון לחמו ונתנתן בחרגו וכו' (בדף מ"ב) ומביאו ראיה בסעיף כ"ו דמשמע מיהא להרמב"ם כדבריו ודין דעת הרב דחם לא הודיעם שהם פקדון דמחייבינן לנפקד להם בהוה שובדא משמע דמני טעין ממרתי דכל שכן שתהא נזהרת בהן אם תהא סבורה שהן שלי כדלקמן אלא מתא לאורויי לן דמאחר שהודיעם שהן פקדון דין המפקיד עמהם וכו' מיהו ר"ת דחק רמיה זו כמ"ש התום' לעם וכ"כ בהגהת מיימוני ובסמ"ג בשמו בעשה פ"ח וכך היא הסכמת הרמ"ך והמרדכי וכולהו רבוותא מחייבין ליה לנפקד מטעמא דאל"ת הכי כל פקדון וכו' ומ"מ למ"מ אף לדידהו היכא דידוע לכל דכל פקדון שמפקידין בידו מוסר לחותו לעל תחתיו ואין משמרו בעלמו כלל אז ודאי דשמתלק הנפקד לגמרי ואם פשע מי שהפקדון בידו פטור לנפקד לגמרי ורמיה מדאמר בפ' הכותם מסרה לרועה ככנס הרועה תחתיו ומוקי לה בגמרא לחורחא דרועה למימר לברזילא ומשמע שהברזילא ככנס תחתיו ורועה הרשעון פטור לגמרי

ואם לא שמרו כראוי ונגנב או נאבד כתב הרב ר' משה בר מיימוני שאם הודיעם שהוא פקדון דפטור ודינו של המפקיד עמהם ואם אין להם לשלם הוא מפסיד ואע"א הרא"ש ז"ל כתב שאם פשעו ונאבדו שהוא חייב לשלם דאי לא תימא הכי כל פקדון המופקד ביד אדם יאכלו אשתו ובניו ויפטר: (כד) מסר הפקדון לבניו או בנותיו הקטנים או ליד עבדו בין גדול בין קטן או ליד שאר כל אדם ונגנב או נאבד חייב: (כה) דשומר שמסר לשומר חייב אפילו ש"ה שמסר לשומר שבר דעלייה ליה לשמירתו שמוסר נפשו יותר לשמור ואפילו נאנס ביד השומר השני דאמר ליה את מהימן לי בשבועה איהו לא מהימן לי בשבועה ואפי' אם ידוע לכל שהשני אדם טוב ובשר יותר מהראשון אבל אם נתנו ביד מי שהמפקיד רגיל תמיד להפקיד בידו נשבע השני ששמרו

ומה שאמר ואם לא שמרו כראוי ונגנב או נאבד כתב הרמב"ם שאם הודיעם שהוא פקדון דפטור ודינו של המפקיד עמהם ואם אין לו לשלם הוא מפסיד בפרק י"ד מהלכות שאלה כדיש עובדא דלעיל בפ' המפקיד (מב:) וכתבו רבי' בסמוך דהמפקיד לנפקדו גבי' דמי יהבינהו לחיטים נתן בארגז ונעבד ואמר רבא היכי נדייניו דייני להאי דינא ניעל לדידיה זיל שלים אמר כל המפקיד ע"ד חבירו וכגון הוא מפקיד ניעל לחיטיך זילי שלימי אמרה לא אמר לי ללחו דידיה ניהבו להקבריהו ניעל ליה אמאי לא אמרת לה אמר כ"ם דכי אמינא לה דדילי ניהבו טפי מזדכרית בהו וכתב ע"ז מכאן אתה למד שהשומר שמסר הפקדון לחבתו וכגי בידו והודיעו שהוא פקדון ולא שמרו כדרך השומרים שהן חייבים לשלם לבעל הפקדון ובעל הבית פטור שכל המפקיד ע"ד חבתו וכגון הוא מפקיד וכתב ה"ה כתב הרמב"ן והרשב"ץ ז"ל שאפי' אין להם לשלם שהשומר פטור וכן עיקר וגם זה בכלל דברי רבינו עכ"ל: ומ"ש רבינו בשם הרמ"ם בפרק המפקיד על עובדא הנזכר כתב נימא לדידיה זיל שלים כדין שומר שמסר לשומר שחייב כל המפקיד ע"ד חבתו וכגון הוא מפקיד כי יודע שכל חבר לו מוסר בידם ולדעת כן הפקיד בידו ולא מצי למימר לימרו לא תימא הכי כל פקדון המופקד בידי חבתו שחייב לשלם דאי הוה לא תימא הכי יאכלוהו חבתו וכגון ואין להם לשלם ופטור דקתמר נימא לתימיה זילי שלימי לא בשבועה היפטר הוא אם אין לה לשלם אלא לענין דינא קאמר אי מחייבא היכי לשלם לגבה או לא וכן כתבו התום' והמרדכי בשם ר"ת וכן נראה דעת בעה"ת בשער מ"ט ועיין במרדכי בפ' הנזכר ועיין בסימן ע"ג:

[ג] **כתב** מהרי"ק בשורש ו' מי שהופקד בידו חרנקי ומת אין לחייב יורשיו אלא אם כן שמעת מחבת מתוכו חרנקי: **כתב** המרדכי בפ' המפקיד שהמפקיד רבר לחבירו ונתנו לאשר על ביתו ונרקב חייב לשלם מפני שהיה לו להודיעו: (כד) **מסר** הפקדון לבניו או לבתיו הקטנים שבתוך ביתו אפילו אינם בני דעת כגון שהם בני ה' שנים ומטה ואפילו נתנו לאחד מהם שהוא גדול בין קטן כ"כ הרמב"ם בפ"ד מהל' שאלה ונראה דטעמו משום דסתם עבדים גזלנים הם ואין המפקיד עבדו או לאחד מבני ביתו בספינה עם הבבר שלו לא הוי שומר שמסר לשומר וכתב עוד שם הרמב"ם דה"ה אם מסרם לאחד מקרובי ביתו שהיה שרוים עמו בבית ואין מחושים על שלחנו שדינו כמסרן לאחר ובהג"ה פרק המפקיד כתוב היכא שודאי שהנפקד אין רגיל לשמור בעצמו אלא בבירור שכל פקדון שמפקיד בידו הוא מוסר לעל תחתיו ואין משמרו בעצמו כלל הו"ל כאילו המפקיד בעצמו מסר פקדונו ביד מי שרגיל הנפקד למסור ואסתלק הנפקד לגמרי ואם פשע מי שהפקדון בידו פטור לנפקד לגמרי עכ"ל הגה"מ ואפשר דכל שהוא בעיר אחת אע"פ שאינו שרוי עמו בבית ואין משמרו בעלמו כלל הו"ל כאילו המפקיד בעלמו מסר פקדונו ביד מי שרגיל הנפקד לגמרי עכ"ל הגה"מ ואפשר דכבה"ג מודה הרמב"ם שא

ששמרו כראוי ונפטר הראשון וכן אם כראוי ולא נשאר עליו שבועה שיוכל המפקיד לומר אינו נאמן עלי בשבועה פטור הראשון אבל אם נשאר עליו שום שבועה חייב

(יב) יש עדים ששמר השני שמרו כראוי ונפטר הראשון וכן אם כראוי ולא נשאר עליו שבועה שיוכל המפקיד לומר אינו נאמן עלי בשבועה פטור הראשון אבל אם נשאר עליו שום שבועה חייב

ששמרו כראוי ונפטר הרשון בפרק המפקיד (סה) הגהו גיטין דכל יומא חוו מפקידי מרייהו גבי הסיא סבתא יומא חד מפקדינהו גבי חד מיניהו שמע קול הלולא נפק לזל לפקדינהו גבה דהסיא סבתא עד דאזל ליגבוד מרייהו אתת לקמיה דרב פטריה מכן דאזל כבר משום שומר שמכר לשומר פטור ולא היא שהני כתם דכל יומא נמי ליכנו גופייהו גבה דהסיא סבתא חוו מפקידי ועיין במרדכי וז"ל הרמב"ם בפ"ו מהלכות שכירות עבר השומר הרשון ומסר לשומר השני וכו' חפילו היה הרשון ש"ח ומסר לש"ש חייב שהרי יש לבעל החפץ לומר לו אתה נאמן אצלי להשביע וזה לינו נאמן לפיכך אם היה דרך הבעלים להפקיד תמיד הבר זה אצל השומר השני הרי השומר הרשון פטור מלשלם שהרי הוא יאמר לבעלים זה הבר שהפקדתם אצלי או השלתם אחד היותם מפקידים אותו אצל זה שהפקדתי אני אצלו והוא אצלו עדיים ואדאה דאחי או השלתם אחד היותם מפקידים אותו אצל זה שכבר הודיעו אצל אחר ומיעט שמירתו פוטר הוא ומשלם אע"פ שאחל או שכר בעלים הרי הוא יאמר הבר השומר מידו ליד אומר אחר ואם הניח השומר השני רשות שיפטר בה אומר רשון כדין שמירתו ה"ז פטור כיצד אומר שכר שנתן הבאתה השומרה אצלו לש"ח אם הניח השומר השני עדיים שאתה הבאתה כדרכה הרי השומר הרשון פטור וכן כל כיוצא בזה עכ"ל. וכתב בימיארים ס"ל ח"ג כתב הרמב"ם שאם מיעט בשמירתו כגון שאמרה אומר שכר לשומר חנם שחייב אע"פ שהבעלים רגילים להפקיד אצל אומר השני עד שיניח עדיים השומר השני שאתה כדרכה ותמהו עליו רוב הפוסקים דמאחר שרגילים בעלים להפקיד אצלו שפטור הרשון ואפי' שמיעט בשמירתו שנתנו לשומר חנם עכ"ל. כתב הריטב"א ז"ל דאם דאמרינן דאי מסר למי שדרך הבעלים להפקיד אצלו פטור דוקא אצלו שפטור הרשון ואפי' שמיעט בשמירתו [להפקיד] בידו מ"מ אם מיעט שמירתו כגון ש"ח שמסר לש"ח פוטר הוא ימשלם ע"כ וגראה דאיה לזה מדאמר רבא הלכתא שומר שמסר לשומר חייב ל"מ ש"ח וכו' דלמא ליה להודיע ולמימר בהלכתא הני ל"מ ש"ח וכו' דקאמר תלמודא מעיקרא אלא ודאי ס"ק ל"מ ש"ח שמסר לש"ח דפשיטא דחייב אפילו היכא דליכא למימר את מהימנת לי בשבועה וכו' כגון שהיה רגיל המפקיד להפקיד אצל השומר השני אפילו היכא דליכא מאוס דגרועי גרעיה לשמירתו וה"ל פוטר דליכא למימר כיון שמסרו לש"ח שאינו מוסר נפשו כ"כ לשמור אלא אפי' ש"ח שמסר לש"ש נמי חייב מטעמא דל"ל אתת מהימנת לי בשבועה וכו' והר"י כ"ל ח"ב כתב שרוב פוסקים תמהו על הרמב"ם בזה ומניאו ב"י ולמאי דפירש ניחא גם הסמ"ג פסק כדבריו וכן עיקר: כתב מהרי"ק בשורש ע"ז לפרש תשובת מהר"ם שהמרדכי הלריכו להקיד דקאי"ל כוותיה דמני ס"ל אתת מהימנת לי בשבועה וכו' אם המפקיד רגיל להפקיד ביד השומר השני אפילו לא היה רגיל להפקיד אותו פקדון עמו אלא עניינים אחרים פטור הרשון אבל מל' הרמב"ם שכתב לפיכך אם היה דרך הבעלים להפקיד תמיד הבר זה אצל השומר ה"ז השומר השני הרשון פטור מלשלם שהרי הוא יאמר לבעלים זה הבר שהפקדתם אצלי או השלתם אחד היותם מפקידין אותו אצל זה שהפקדתי אני אצלו וה"ל דומיא דאחי שמין דרך להשתנות הפקד מיום ליום הא אם נשתנה לא ותמיהני שכבי"י בעמו כ"כ לתרוצי לפי דעתו ל' תמיד שכתב הרמב"ם ובאמת שמין זה נשמע מל' תמיד אלא מדרבה דוקא מלשון אחד שהיתה כו' ע"כ וגראה לפע"ד דהרמב"ם חזיל לטעמיה דכל היכא דמיעט שמירתו לא נפטר הרשון מידי חיובו וגם זה בכלל מיעט שמירתו הוא דלמה ליה להאמינו לשני ביותר מאותו שיעור שרגיל המפקיד להאמינו והו"ל פושע וחייב והכי מוכח מעובדא דגיטי דקאמר רב חסדא דה"ט דרב דפטריה משום דכל יומא נמי ליכנו גופייהו גבה דהסיא סבתא הוו מפקדי להו מלמא דוקא היכא דאמר בהדיא מפקדי להו פי' להו למרייהו אלמא דוקא באותו ענין שהיו הבעלים מפקידין ולא בעניינים אחרים יותר מאותו שיעור וכן עיקר: כתב מהרי"ו בסי' ל"ח דהמלכתב הרמב"ם שכתב תמיד משמע דוקא שהאמינו תמיד ולא שהאמינו לפרקים עכ"ל והכי משמע מל' הרמ"ב שכ' הילכך כל היכא דידעינן שהמפקיד רגיל להאמין לשומר הב' לא מצי למימר לא מהימן לי וכ"כ רבינו רגיל תמיד וכו' והכי דייק ליכנא דרב חסדא לכל יומא נמי ליכנו גופייהו וכו' ולא קאמר בהדיא אינהו גופייהו גבה דהסיא סבתא הוו מפקדי להו אלמא דוקא היכא דרגיל תמיד כל יומא ומ"מ ולפי פירושו אלא שבכל יום ויום כשהיה מפקיד פקדון והיה השני מצוי אלא היה מפקיד בידו לפחות פעם א' או ב' ואח"כ בפעם ג' לא הפקיד בידו מע"פ שהיה מצוי אלא הפקיד ביד אחר לכתחלה לא היה שוב נאמן אלא ז"ש הרמב"ם שהרי הוא יאמר לבעלים אם יאמרו אלי שהפקדתם אלי אלא שהפקדתי אני אצל השלתם אחד היותם מפקידין אותו אצל זה שהפקדתי אני אצלו וכו' ומשמע דדוקא עד אותו שיעור שהיה דרכו להפקידו אצלו הוא שיכול לטעון כן אבל יותר מכך לא פטרינן ליה דלימא לא היה מתחילה אותו שיעור ודבר זה צריך תלמוד ועיין במהרי"ק סי' ע"ו: ומה שאמר רבינו וכן אם יש עדים ששמר השני כראוי ולא נשאר עליו שבועה וכו' פטור הרשון כבר נתבאר בסמוך: **והיכא** דנתנו ביד מי שהמפקיד רגיל תמיד להפקיד בידו ופשע בו השני ואין לו ממה לשלם כתב בעל התרומות בשער מ"ח שדינו שוה למוסר פקדון לחשתו ופשעה בו ואין לה ממה לשלם וכתבו רבינו בסי' ע"ב גבי רחובן שמכרן משכנו לשמעון והלך שמעון ומכרו ללוי: **כתבו** תלמידי הרשב"א שומר שכר שמסר לחשתו וכנינו או למי שהבעלים רגילין להפקיד אצלו דעת הרמב"ן שחילו נשבע השני שהוא ש"ח אלא פשע בה ואומר שנגנבה או שאבדה שהרשון הוא חייב שהרי זה פטור בשבועתו וכיון שהוא פטור ואומר שנגנבה או שאבדה אע"פ אתין אנו עודעים הרשון חייב ולא מצי למימר שמא בחוכם מתה ופטור מצי טעליו לברר וכן היכא שאינו רוצה ליטבע השני שמתה כדרכה או שהלך למ"ה הרשון חייב ולא מצי למימר שמא בחוכם מתה ופטור מצי לו בפשיעה וחייב השני וכן כתב מורי ר"ם מבל דעת

דרכי משה

(יב) וכ"פ הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והתוס' וכתבו המ"מ פ"א מה' שכירות והתוספות והמרדכי פרק המפקיד דף קל"ז ע"א דה"ה היכא שהשומר הראשון יכול ליטבע על האונס שפטור וע"ש במרדכי שהאריך בתשובה בדין זה ומסקנתו כדברי רבינו בעל הטור וע"ש במרדכי בשם תשובת מוהר"ם שפותרות זו את זו ומהרי"ק שורש ע"ד ישב דבריו וע"ש: כתב

פרישה

רגיל תמיד כו' כ"כ גם הרמב"ם פ"ו דשכירות וכתב הל"ק תמיד לתפוקי אם היה מפקיד פעם ג' אצל אחד מע"פ שהפקיד פעמים רבות אצל זה וזה ולאי ניטו אצלו לתפוקי אם הוא הפעמים ניטו מפקיד אצלו אף הפעמים מפקיד אצלו וכמ"ש בדרישה בשם מהרי"ן ורמיזם לדבר דבסיומן ש"ס ס"ם לת סוכיר רבינו לשון תמיד אצלו להפקיד ושם ס"ם קאי וכ"ם בס"ח וק"ל ובל"ד: וכן אם יש עדיים ששמר כראוי ונאנס אלא נשבר כו' כן הוא במיימוני ובס"ע ומשום הכי צריך ליטבע שבועה אלא פשע בה ואלא אלא בה יד ושמיכם בראובן וכמ"ש בסימן רל"ד ווה שחיטו נאמן לו בשבועה ל"ל לו עדיים על כל זה וגירסת הספרים שכתוב בהן ואלא נשאר בו' ואלא אלא בשי"ן יש לייטבו ג"כ אל"ו וס"ק אם יש עדיים ששמרה כראוי אלא פשע בה ואלא נשאר עליו שום שבועה דהיינו שיש עדיים שנאנסה וזהו שפייס וכתב ו"ל אבל אם נשאר עליו שום שבועה כו' ולפמ"ש לעיל בסמוך מאח"ר ותפילו נאנס כו' ס"ם טפי לשעיל ג"כ מיירי שיש לו עדיים שנאנסה בידו אלא שהיה מיוב משום דנשאר עליו שבועה אלא פשע וכמ"ש ותוה מסיק כאן וכתב דאם יש עדיים ששמרה כראוי ואח"כ נשאר עליו עוד שום שבועה ללמדנו דניש לו עדיים ששמרה כראוי אמת אלא שנשבר וק"ל: פטור הרשון אע"פ דיכול לטעון אין לנוני שיטת פקדוני ביד אחר מ"מ לא מצייבינן לזה לשלם בדיעבד: סטוא

אבדתי וזה לישנא ליישבם ע"ל סימן רע"א ורע"ב ושם בתוכחתי בביאורי: דשלימות

[טור ח"מ ח"ד]

דרישה

בפרישה וכ"כ מהר"י ווי"ל וז"ל אף אם לאח שמיכם לו אדם ואמנת אל תרי ואמנת דילמא לפעמים שמיכם לו מאמת דוקא וכיון שלא שכחן שהורגלה תמיד מצית לאח למטען אין רלוני כו' וכן משמע מלשון הרמב"ם [עיין לשון הרמב"ם בב"מ] ומדנקט תמיד משמע דוקא שאשמיכו תמיד ולא שאשמיכו לפרקים ע"כ ל"ל וכ"ל עיקר שגם בגמרא דקאמר אל תרי ואמנת דילמא בכל יומא ויומא הוי מפקדי כו' וכן דייק הרא"ש בלשונו גם הסמ"ג ורבינו ודקדקו בלשיכם לכתוב לשון בגמרא והרמב"ם תיבת תמיד ומה שהקשה ב"י עליו ו"ל ואין דבריו מלאין שהרי כתב הרמב"ם בסוף דבריו שהרי כו' [עיין לשונו בב"מ] וה"ט שייך נמי בשאמיכו לפרקים ע"ל ל"ל לאין זה כוונת הרמב"ם שאם שהפקדתם כו' אלא לתפוקי אם היה רגיל להפקיד אצלו ואח"כ נשאר עליו שום שבועה דהיינו שיש עדיים ששמרה כראוי ונאנסה אלא שנשבר ומקשה דל"ל שום שבועה הא אם הפקידה אצלו פעמים יותר מוודה דפטור אע"פ שלא היתה מפקדת אצלו תדיר בכל יום והשתא נמי תקשה ליה לפי דרכו כיון דלא בעינן שיפקיד אצלו תדיר

איזה גבול ושיעור יהיה לו להקרא מפקיד אצלו תדיר אלא ודאי דמאי דנקט נקט ולישנא דגמ' נקט דמאי שהם לכל יומא חוו מפקדי מרייהו גבי סבתא חד מפקדינהו גבי חד מיניהו שמע קול הלולא נפק לזל לפקדינהו גבה דהסיא סבתא עד דאזל ליגבוד מרייהו אתת לקמיה דרב פטריה מכן דאזל כבר משום שומר שמכר לשומר פטור ולא היא שהני כתם דכל יומא נמי ליכנו גופייהו גבי סבתא חוו מפקדי ועיין במרדכי וז"ל הרמב"ם בפ"ו מהלכות שכירות עבר השומר הרשון ומסר לשומר השני וכו' חפילו היה הרשון ש"ח ומסר לש"ש חייב שהרי יש לבעל החפץ לומר לו אתה נאמן אצלי להשביע וזה לינו נאמן לפיכך אם היה דרך הבעלים להפקיד תמיד הבר זה אצל השומר השני הרי השומר הרשון פטור מלשלם שהרי הוא יאמר לבעלים זה הבר שהפקדתם אצלי או השלתם אחד היותם מפקידים אותו אצל זה שהפקדתי אני אצלו והוא אצלו עדיים ואדאה דאחי או השלתם אחד היותם מפקידים אותו אצל זה שכבר הודיעו אצל אחר ומיעט שמירתו פוטר הוא ומשלם אע"פ שאחל או שכר בעלים הרי הוא יאמר הבר השומר מידו ליד אומר אחר ואם הניח השומר השני רשות שיפטר בה אומר רשון כדין שמירתו ה"ז פטור כיצד אומר שכר שנתן הבאתה השומרה אצלו לש"ח אם הניח השומר השני עדיים שאתה הבאתה כדרכה הרי השומר הרשון פטור וכן כל כיוצא בזה עכ"ל. וכתב בימיארים ס"ל ח"ג כתב הרמב"ם שאם מיעט בשמירתו כגון שאמרה אומר שכר לשומר חנם שחייב אע"פ שהבעלים רגילים להפקיד אצל אומר השני עד שיניח עדיים השומר השני שאתה כדרכה ותמהו עליו רוב הפוסקים דמאחר שרגילים בעלים להפקיד אצלו שפטור הרשון ואפי' שמיעט בשמירתו שנתנו לשומר חנם עכ"ל. כתב הריטב"א ז"ל דאם דאמרינן דאי מסר למי שדרך הבעלים להפקיד אצלו פטור דוקא אצלו שפטור הרשון ואפי' שמיעט בשמירתו [להפקיד] בידו מ"מ אם מיעט שמירתו כגון ש"ח שמסר לש"ח פוטר הוא ימשלם ע"כ וגראה לזה מדאמר רבא הלכתא שומר שמסר לשומר חייב ל"מ ש"ח וכו' דלמא ליה להודיע ולמימר בהלכתא הני ל"מ ש"ח וכו' דקאמר תלמודא מעיקרא אלא ודאי ס"ק ל"מ ש"ח שמסר לש"ח דפשיטא דחייב אפילו היכא דליכא למימר את מהימנת לי בשבועה וכו' כגון שהיה רגיל המפקיד להפקיד אצל השומר השני אפילו היכא דליכא מאוס דגרועי גרעיה לשמירתו וה"ל פוטר דליכא למימר כיון שמסרו לש"ח שאינו מוסר נפשו כ"כ לשמור אלא אפי' ש"ח שמסר לש"ש נמי חייב מטעמא דל"ל אתת מהימנת לי בשבועה וכו' והר"י כ"ל ח"ב כתב שרוב פוסקים תמהו על הרמב"ם בזה ומניאו ב"י ולמאי דפירש ניחא גם הסמ"ג פסק כדבריו וכן עיקר: כתב מהרי"ק בשורש ע"ז לפרש תשובת מהר"ם שהמרדכי הלריכו להקיד דקאי"ל כוותיה דמני ס"ל אתת מהימנת לי בשבועה וכו' אם המפקיד רגיל להפקיד ביד השומר השני אפילו לא היה רגיל להפקיד אותו פקדון עמו אלא עניינים אחרים פטור הרשון אבל מל' הרמב"ם שכתב לפיכך אם היה דרך הבעלים להפקיד תמיד הבר זה אצל השומר ה"ז השומר השני הרשון פטור מלשלם שהרי הוא יאמר לבעלים זה הבר שהפקדתם אצלי או השלתם אחד היותם מפקידין אותו אצל זה שהפקדתי אני אצלו וה"ל דומיא דאחי שמין דרך להשתנות הפקד מיום ליום הא אם נשתנה לא ותמיהני שכבי"י בעמו כ"כ לתרוצי לפי דעתו ל' תמיד שכתב הרמב"ם ובאמת שמין זה נשמע מל' תמיד אלא מדרבה דוקא מלשון אחד שהיתה כו' ע"כ וגראה לפע"ד דהרמב"ם חזיל לטעמיה דכל היכא דמיעט שמירתו לא נפטר הרשון מידי חיובו וגם זה בכלל מיעט שמירתו הוא דלמה ליה להאמינו לשני ביותר מאותו שיעור שרגיל המפקיד להאמינו והו"ל פושע וחייב והכי מוכח מעובדא דגיטי דקאמר רב חסדא דה"ט דרב דפטריה משום דכל יומא נמי ליכנו גופייהו גבה דהסיא סבתא הוו מפקדי להו מלמא דוקא היכא דאמר בהדיא מפקדי להו פי' להו למרייהו אלמא דוקא באותו ענין שהיו הבעלים מפקידין ולא בעניינים אחרים יותר מאותו שיעור וכן עיקר: כתב מהרי"ו בסי' ל"ח דהמלכתב הרמב"ם שכתב תמיד משמע דוקא שהאמינו תמיד ולא שהאמינו לפרקים ע"כ ל"ל לאין זה כוונת הרמב"ם שאם שהפקדתם כו' אלא לתפוקי אם היה רגיל להפקיד אצלו ואח"כ נשאר עליו שום שבועה דהיינו שיש עדיים ששמרה כראוי ונאנסה אלא שנשבר ומקשה דל"ל שום שבועה הא אם הפקידה אצלו פעמים יותר מוודה דפטור אע"פ שלא היתה מפקדת אצלו תדיר בכל יום והשתא נמי תקשה ליה לפי דרכו כיון דלא בעינן שיפקיד אצלו תדיר

איזה גבול ושיעור יהיה לו להקרא מפקיד אצלו תדיר אלא ודאי דמאי דנקט נקט ולישנא דגמ' נקט דמאי שהם לכל יומא חוו מפקדי מרייהו גבי סבתא חד מפקדינהו גבי חד מיניהו שמע קול הלולא נפק לזל לפקדינהו גבה דהסיא סבתא עד דאזל ליגבוד מרייהו אתת לקמיה דרב פטריה מכן דאזל כבר משום שומר שמכר לשומר פטור ולא היא שהני כתם דכל יומא נמי ליכנו גופייהו גבי סבתא חוו מפקדי ועיין במרדכי וז"ל הרמב"ם בפ"ו מהלכות שכירות עבר השומר הרשון ומסר לשומר השני וכו' חפילו היה הרשון ש"ח ומסר לש"ש חייב שהרי יש לבעל החפץ לומר לו אתה נאמן אצלי להשביע וזה לינו נאמן לפיכך אם היה דרך הבעלים להפקיד תמיד הבר זה אצל השומר השני הרי השומר הרשון פטור מלשלם שהרי הוא יאמר לבעלים זה הבר שהפקדתם אצלי או השלתם אחד היותם מפקידים

פטורו רב אלא דבין דבכל יומא כהיתה הכתפא אלמא היו מפקידין בידה ואע"ג דיד אחא ושמוה יומא אלא הכא הכתפא אלמא הפקידו בידה אחר מ"ד פטרו רב וכך רמיתי הגירסא בהלכסי ין יומא חד לא קום שכתפא הפקידו נבי חד מיכייהו וכו' ולפי זה ודאי אפילו לא הפקידו המפקיד אלא הבני אלא פעם ג' או ד' ושוב לא הפקיד פקדון בידו שוס אדם עד עכשיו שהפקיד בידו זה הרשאון ולא היה הבני מצוי אלא וחזר הרשאון ומסרו לבני ג"כ אפי' היו הבעלים קודם זה ג"כ מפקידין בידו מהריס כאלא היה הבני אלא אפיל מיכא למימר שהרי היה נאמן אלא מתחלת להפקיד בידו ואין חילוק בין פעם אחת לב' פעמים או יותר מאחר שאין הוכחה ורגליס לדבר שוב לא היה נאמן אלא ובכבא הבני שאמרו כרשוי בעל פטור כנ"ל והוא הלחת לפע"ד וב"י כתב מה שכתב עיין עלוו : כתב ב"י ע"ש הריטב"א דהא דפטור הרשאון דוקא שלא הפעי הבני ולא נעשה חשוב בעיניהם פב"ל והייט לומר דמע"פ דקודם זה לא הפקידו הבעלים בידו זה אחר כאהי, זה הבני מצוי אלא אלא בידו זה הבני הפקידו תמיד אפ"ה מאחר דמעשה שהעני או מבעשה חשוב שוב לא הפקידו הבעלים הבני אלא אחר כאהי, זה הבני הפקידו תמיד אפ"ה מאחר דמעשה שהעני או מבעשה חשוב שוב לא היה להרשאון למסרו בידו הבני מבשעני מו מבעשה חשוב והוי פושע ואחיב לשלם :

(כו) **ההוא** דהפקידו נביה וכו' • מעשה זה מיתיה בפרק המפקיד (דף ס"ב) ולשם מבואר דאמו היה בכלל מבני ביתו הבדולים דאחרי המפקיד וכו' ואין זה פשיטא דלא מ"ל לאמו שהפקדון הם והיתה קיברתן בקרקע דאיכא למ"ד בכל מקום שהבני בני ביתו הם אלא משום

בשעה שקבל עליו הנפקד לשמור היה המפקיד עושה לו שום מלאכה בין בחנם בין בשכר פטור הנפקד אפילו אם פשע ונאבד לא שנא אם המפקיד השביר או השאיל עצמו לנפקד בשעה שמשך הפקדון לשמרו לא שנא שהיה שכור או שאול לו תחילה כיון שהיה עמו בשעה שמשך הפקדון לשמרו אע"פ שלא היה עמו בשעה שנאבד פטור כדכתיב גבי שואל אם בעליו עמו לא ישלם ואמרינן היה עמו בשעת שאלה א"צ להיות עמו בשעת שבורה ומתה וה"ה נמי לכל השומרים אבל אם לא היה עמו בשעת משיכת הפקדון אפילו שהיה עמו בשעת אבידה חייב ודבר זה יתבאר עוד לקמן בדין שואל :

רצב (ג) **אין** הנפקד רשאי לשלוח יד בפקדון ואם שלח בו יד או משהגביהו לשלוח בו יד אפילו אינו מבוין הבעל הבית לגזלו אלא להשתמש בו קם ליה ברשותיה וחייב באונסין אע"פ שעדיין לא נשתמש בו דשליחות יד אינה צריכה הסרון (א) רק שיגביהנו כדי להשתמש בו תשמיש שמחסרו אז מתחייב כאילו חסרו אבל הגביה לעשות תשמיש שאינו מחסרו אינו חייב משעת הגבהה אלא משעת תשמיש ולא משום שליחות יד שהרי אינו שולח בו יד כיון שאינו מחסרו אלא משום שהוא שואל

בשעה שקבל עליו לשמור מעמע דבתר שעה שקבל עליו לשמור מזלינן :

(ב"ה) ובמו שכתב לעיל בסימן זה בשם ר"י והרא"ש דמשעה שקבל עליו לשמור חייב אע"פ שלא משך : כגון כתב מח"כ בשעה שמשך הפקדון לשמרו וכך הם דברי הרמב"ם בפ"ח מהלכות שכירות :

(ב"ה) ויש לתמוה על דברי רבינו דנקט ריישא בשור וסיפא כמאן דפליג עליה :

ומ"ש בין בחנם בין בשכר כן משמע בתרוך השואל (לקמן סי' שמ :) דתפילו מ"ל משקיין מיא מיקרי בעליו עמו : ומה שכתב הם פשע ונתבד כריש פרק השואל (שם :) מיתמר פשיעה בשעליס פליגי בה רב מחת ורבינא חד אמר חייב וחד אמר פטור ופסקו הפוסקים כמאן דפטור : ומה שכתב לה שנח הם המפקיד השביר או השאיל עצמו לנפקד בשעה שמשך הפקדון לשמרו ל"ש שהיה שכור או שאול לו תחלה מבואר במשנה ר"פ השואל : ומ"ש כיון שהיה עמו בשעה שמשך הפקדון לשמרו מע"פ שלא היה עמו בשעה שנתבד פטור וכו' ותמריון היה עמו בשעת שאלה אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה : ומ"ש וה"ה לכל השומרים הוא מה שכתבתי דבר"פ השואל יליף מעשאל לשאר שומרים : ומ"ש אבל אם לא היה עמו בשעת משיכת הפקדון אפי' שהיה עמו בשעת אבידה חייב הברייתא שכתבתי בסמוך : ומ"ש וה"ה לכל השומרים הוא מה שכתבתי דבר"פ השואל יליף מעשאל לשאר שומרים : ומ"ש אבל אם לא היה עמו בשעת משיכת הפקדון אפי' שהיה עמו בשעת אבידה חייב הברייתא שכתבתי בסמוך

שואל שלא מדעת דקיי"ל שדינו כגזלן : (ג) הטה את ההבית ונטל ממנה רביעית ונשברה אינו חייב אלא ברביעית כיון שלא הגביהה : (ג) אבל הגביהה כדי ליטול רביעית חייב אפי' לא נטל : (ד) וכן אם הטה ונטל ממנה רביעית והחמיצה חייב בבולה שמחמת שחסרה החמיצה : (ה) בד"א בחבית של יין שדרכו להחמיץ כשהוא חסר אבל שאר פירות ששלח יד במקצתן ולא הגביהן אינו מתחייב אלא כפי מה שנטל : (ו) אמר שרוצה לשלוח יד בפקדון אינו חייב אפילו שאומר כן בפני עדים : (ז) אמר לשלוחו לשלוח יד בפקדון ועשה מאמרו חייב המשלח : (ח) דין השולח יד בפקדון הוי כשאר גזלן שאינו משלם אלא כמו

הגבהה אלא מדעת תשמיש ולא משום שליחות יד שהרי אינו שולח יד כיון שאינו מחסרו אלא משום שהוא שולח של מדעת דקיי"ל שדינו כגזלן בפרק הזהב ועד"ז : (ב) הטה את הסתם כי' סח דף מ"ג : כיון שלא הגביהה ואם משכה הו"ל כאילו הטה כל שהוא דהיינו כדי ליטול רביעית כנ"ל ואם נטל רביעית ונשברה אינו חייב אלא ברביעית כיון שלא הגביהה אם הטה את הסתם ונטל ממנו ונשברה ⁋ אינו משלם אלא רביעית ופרש"י למחר זמן אינו משלם אלא רביעית דשליחות יד אינו מתחייב בחומרין עד שימשוך או יגביה דהוה קנייה : (ג) ומ"ש אבל הגביהה כדי ליטול רביעית חייב אפילו לא נטל אם במשכה הגביהה ונטל . דהוי קנייה בהגבהתה חייב בחומרין ובגמרא אמר שמואל לא נטל נטל ממש אלא כיון שהגביהה ליטול אע"פ שלא נטל :

(ד) ומ"ש וכן אם הטה ונטל ממנה רביעית והחמיצה חייב בבולה וכו' אם אינו משלם אלא רביעית ונשברה משלם דמי כולה ופרש"י מדקתני בתחלת הסימן בכתב בסתם רק שיגביהה כדי להשתמש בה תשמיש שמסתברה מז מיחייב כשילו הסרה וש לומר דהוה מימנא דוקא כגון בהמה דמ"מ ליטול ממנה מקצת אבל בחבית דאפשר ליטול ממנה מקצת אינו חייב בהגבהה מ"מ כ' הגביהה לגזול את כולה ושוב נתקנו לו אותם הסרה וש"ש אמר דכיון שנטל ממנה מקצת אינו חייב בכולה אפי' לר' נתן דבחבית נמי אפי' לר' נתן מילוק זה נתקנו ליטול ממנה כלום ולא כהרמב"ד דבחבית דפירסא דוקא בהגביהה לגזול את כולה ולא קיי"ל כוותיה . ועוד נראה דהא דחזר וכתב דין חבית משום דבגמרא קא ממרינן דבחבית אפילו למ"ד ס"י לריכה חסרון מ"מ הכא ניחא ליה דתיכוי הבית כולה כסים להאי רביעית יין פי' כיון דיין אינו משתמר אלא בכלי אלא הו"ל כמו שנטלו והניחו עם השאר להשתמר ונעשה שולח על כל שאר החבית ולפיכך חייב בכולה אע"פ שלא נטל ממנה כלום אבל אם נטל ממנה מקלת קיי"ל ס"י אינה לריכה חסרון ואפי' אלא בחסרה כל שהוא כמו שנתבאר בסי' ס"ז ס"ב ובגמ' ובפ"ק דב"ק ובסי' ש"ב ס"ב ובסי' שמ"ב ס"ב ובסי' שנ"ב ס"ב ובסי' שנ"ה ס"ב ובסי' שנ"ו ס"ב ובסי' שנ"ז ס"ב ובסי' שנ"ח ס"ב ובסי' שנ"ט ס"ב ובסי' שס"ב ס"ב ובסי' שס"ג ס"ב ובסי' שס"ד ס"ב ובסי' שס"ה ס"ב ובסי' שס"ו ס"ב ובסי' שס"ז ס"ב ובסי' שס"ח ס"ב ובסי' שס"ט ס"ב ובסי' שע"א ס"ב ובסי' שע"ב ס"ב ובסי' שע"ג ס"ב ובסי' שע"ד ס"ב ובסי' שע"ה ס"ב ובסי' שע"ו ס"ב ובסי' שע"ז ס"ב ובסי' שע"ח ס"ב ובסי' שע"ט ס"ב ובסי' שפ"א ס"ב ובסי' שפ"ב ס"ב ובסי' שפ"ג ס"ב ובסי' שפ"ד ס"ב ובסי' שפ"ה ס"ב ובסי' שפ"ו ס"ב ובסי' שפ"ז ס"ב ובסי' שפ"ח ס"ב ובסי' שפ"ט ס"ב ובסי' שצ"א ס"ב ובסי' שצ"ב ס"ב ובסי' שצ"ג ס"ב ובסי' שצ"ד ס"ב ובסי' שצ"ה ס"ב ובסי' שצ"ו ס"ב ובסי' שצ"ז ס"ב ובסי' שצ"ח ס"ב ובסי' שצ"ט ס"ב ובסי' של"א ס"ב ובסי' של"ב ס"ב ובסי' של"ג ס"ב ובסי' של"ד ס"ב ובסי' של"ה ס"ב ובסי' של"ו ס"ב ובסי' של"ז ס"ב ובסי' של"ח ס"ב ובסי' של"ט ס"ב ובסי' שמ"א ס"ב ובסי' שמ"ב ס"ב ובסי' שמ"ג ס"ב ובסי' שמ"ד ס"ב ובסי' שמ"ה ס"ב ובסי' שמ"ו ס"ב ובסי' שמ"ז ס"ב ובסי' שמ"ח ס"ב ובסי' שמ"ט ס"ב ובסי' שנ"א ס"ב ובסי' שנ"ב ס"ב ובסי' שנ"ג ס"ב ובסי' שנ"ד ס"ב ובסי' שנ"ה ס"ב ובסי' שנ"ו ס"ב ובסי' שנ"ז ס"ב ובסי' שנ"ח ס"ב ובסי' שנ"ט ס"ב ובסי' שס"א

סם תנן השולח יד בפקדון ב״ש מוסרים ילקה בחסר ויתיר וב״ה מוסרים כשעת ההוצאה ר״ע מומר כשעת התביעה ובגמ׳ אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר״ע ורבינו אמר הלכה כב״ה ופסקו הפוסקים כרבינו דבתרא הוא אמר רבה הלכך מאן דגזל חבירו אחמרת מחבריה מעיקרא שוין וזיק כשעת גזילה ד׳ תשרה או שתיה משלם ד׳ תיתבר ממילא משלם זוזא מ״ט כיון דלאי תיתבר הדרה למרה בעינא הכא כשעת גזילה שעת תביעה דקא שתי לה או דקא תבר לה קא גזל מיניה ותנן כל הגזלנים משלמין כשעת הגזילה תיתבר ממילא משלם זוזא מ״ט משעת גזילה הכא מי קא מחייב ליה מסיפיה שעת גזילה הכא שעת תביעה דכולי עלמא מוסרים כשעת הגזלה מאי כשעת הגזלה מיתימא כשעת הגזלה מן העולם ובמאי מי ניחא למ״ד והתנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה ומי ניתר הימנו ב״ש גזלה פשיטא כשעת הגזלה מבית דאיתמר רבה אמר דגזל גזל ופרש״י גזלה פשיטא כשעת הגזלה דב״ש כשעת הגזלה משלם ומסיקנא גזלה גזל ופרש״י גזלה פשיטא דמשלם ומיהו אחמרת דבחסר ליכא מאן דאמר משלם כי השתא דתנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה : א ומ״ש רבינו ואפילו היתה טעונה או מעוברת בשעת גזילה וגזזה או ילדה אינו משלם כמו שהיא עתה : (ט) וכן לענין יוקרא וזולא וכו׳ . אם בשעת שלח יד בתחלת הגזילה היתה יקרה ובשעת תביעה זולה משלם דמי היקרה ואם בשעת שלח יד היתה זולה ובשעת תביעה יקרה משלם דמי הזולה ואם בשעת שלח יד היתה בינונית ובשעת תביעה יקרה או זולה משלם דמי הבינונית ואם בשעת שלח יד היתה יקרה ובשעת תביעה בינונית או זולה משלם דמי היקרה ואם בשעת שלח יד היתה בינונית ובשעת תביעה יקרה משלם דמי היקרה ואם בשעת שלח יד היתה זולה ובשעת תביעה בינונית או יקרה משלם דמי הזולה ואם בשעת שלח יד היתה יקרה ובשעת תביעה זולה משלם דמי היקרה ואם בשעת שלח יד היתה בינונית ובשעת תביעה יקרה או זולה משלם דמי הבינונית ואם בשעת שלח יד היתה זולה ובשעת תביעה בינונית או יקרה משלם דמי הזולה ואם בשעת שלח יד היתה יקרה ובשעת תביעה זולה או בינונית משלם דמי היקרה ואם בשעת שלח יד היתה בינונית ובשעת תביעה יקרה משלם דמי הבינונית ואם בשעת שלח יד היתה זולה ובשעת תביעה בינונית או יקרה משלם דמי הזולה ואם בשעת שלח יד היתה יקרה ובשעת תביעה זולה או בינונית משלם דמי היקרה ואם בשעת שלח יד היתה בינונית ובשעת תביעה יקרה או זול

שלא נעשה גזלן אלא עדיין שומר הוא וחייב בפשיעה ופטור באונסין ודוקא שלא אירע האונס מחמת שינוי המקום אבל אם אירע האונס מחמת שינוי המקום ששינה ממקום שיחדו לה הבעלים חייב אפילו משהניחה דתהילתו בפשיעה וסופו באונס הוא ואם לא יחדו לה מקום אע"פ שאירע האונס מחמת שינוי המקום כיון שלא פשע מעיקרא פטור כשנאנסה משהניח ע"כ:

(יח) **היה** הנפקד שולחני או חנוני והופקד אצלו מעות אם אינן חתומין ולא צרורין קשר משונה אלא כדרך שבל אדם קושר מעותיו מותר לו להשתמש בהן לפיכך נעשה עליהם ש"ש וחייב בגנבה ואבדה אפילו קודם שנשתמש בהן ואם נאנסו פטור ואם כבר נשתמש בהן חייב גם באונסין אפילו אחר שהחזירן למקומם עד שיהיו לבעליהם היו המעות חתומין או קשורין קשר משונה לא ישתמש בהן לפיכך אינו חייב באחריותן הופקדו אצל בע"ה אפילו אינן חתומין לא ישתמש בהן לפיכך אינו חייב באחריותן ור"ת כתב אפילו בע"ה אם רוב עסקיו ברבית דינו כשולחני

ופטור בחנוכן ודוקא שלא הירע המוקם מחמת שינוי המקום וט"ז: **כתב הרמב"ם** נסוף קמץ מדם הנפקד מס שלא חפן מהפקדון שבידו ולאחר זמן החזירו למקום שהיה מונח בחתלה בפקדון שחין עליו דין שומר ג' חלה שומר בעלמא דדעת שומר כדעת בעלים ומפילו לר"ע דאמר (ב"ק קיח:) כלתה שמירתו ה"ת נוגב דמעתה לא מהימן ליה ולא כלתה שמירתו (א):

מהימן ליה ולא כלתה שמירתו (א):

(יח) **היה** הנפקד שולחני או חנוני והופקד אצלו מעות קצר מצונ וכו' מוקי מתומים ולא צרורים קצר מצונ וכו' מוקי להשתמש בהן לפיכך נעשה עליהם ש"ש וכו' בפרק המפקיד (מג:) תנן המפקיד מעות אצל השולחני מס צרורים לא יפתח בהן לפיכך מס מצדו חייב בתחריותן מס מותרים יפתח בהן לפיכך מס מצדו חייב בתחריותן ובגמ' מפרש בהן אמר רב יהודה בצרורין ותתומים שנו רב מרי אמר בקצר מצונ ותיכף לתמרי בעי רב מרי קצר מצונ מהו תיקו וכתבו הרי"ף והרמ"ם הילכך לא יפתח בהם ומתני' דתנן לפיכך מס מצדו חייב בתחריותן אמר רב הונא ומפילו נתנסו והא מצדי קתני כדרכה דאמר נגנבו בלסטים מוזין מצדו שנעשה ספינתו בית ורב נתמן אמר נתנסו לא מ"ל רבא לרב נתמן לדידך דאמרת נתנסו לא אלמא לא חוי שומר עלייהו מי שומר לא חוי ס"ב נמי לא חוי מ"ל בהא מודינא לך דהוחיל דהנהו מהני חוי בההוא הנאה דאי מתרמי ליה זבינא דאית ביה רווחא זבין בהוי עלייהו ס"ב. ופרס"י ומפילו נתנסו. קאמר מתני' דחייב בתחריותן ומפי' לא נשתמש בהן דמהשתא הוי שומר עלייהו: **נתנסו** לא. כל שלא נשתמש לא הוי שומר אלא מבדו דוקא חייב בס"ב. וידוע דהלכה כרב נחמן בדיני וכן פסקו הפוסקים • וכתב הרמ"ם בע"ג דלעיל פסק ר"י דבדי מבידה כרב יוסף דהוי שומר עלייהו מיכף למימר שתני התם דכלה הנאת שימוש הוי עלייהו ס"ב מכל הכף דס"א מסקינן חד דרגתי בהנאת שימוש והוי שומר שכר ומיהו טעם נכון דשכר הנאת שימוש שוה בכל מקום ומה ניתוסף מבידה פרושה דרב יוסף תעה בשביל שכתב מרוסה יאמר שומר אין חילוק בין ס"ב שנכרו מועט והרמב"ד תירץ דהנאת שימוש דהכא גריעא מהנאת שימוש של דמי מבידה לפי שורת הדברים נהנין זה לקנות בהן יד לקנות בהן סחורה שאע"ג דהמפקיד לתבוע פקדונו מכל מבידה יודע שיכלה תכלו ימים רבים עכ"ל. ועל זה דהלכתא כרב נחמן כתב הרי"ף ומכי מילי היכא דבבדו ועדיין לא נשתמש בהו הוא לישתמש בהו הוא ליה כלומר נניח וקמו ליה ברשותיה ואי מיתניפו מיתניפו ליה ובהא מפילו רב נחמן מודה ואי נחן ז"ל עכ"ל וכתב הרמ"ם ע"ז לריך פירוש לדבר מה הוקרך להזמינו רחיה מן הנגזלן אפס נשתמש בהם שחייב בתחריותן וע"ל דבעי למימר אמר שנשתמש בהם והחזירם למקומם דמדינא לא בעי דעת בעלים שלא יהא בתחריותן כיון שכבר נהנה מהם ועוד מלפה ליסטות אפילו קודם שנשתמש בהן ואם נאנסו אפילו אחר שהחזירן למקומם עד שיהיו לבעליהם היו המעות חתומין או קשורין קשר משונה לא ישתמש בהן לפיכך אינו חייב באחריותן הופקדו אצל בע"ה אפילו אינן חתומין לא ישתמש בהן לפיכך אינו חייב באחריותן ור"ת כתב אפילו בע"ה אם רוב עסקיו ברבית דינו כשולחני

(יח) **היה** הנפקד שולחני או חנוני והופקד אצלו מעות שהפקידו אצלו **אע"פ** שהניח מעות מחרות במקומן כבר נעשו עליו חלוה גמורה ככל חלוה שבעולם וכבי משמע בהגהת מרדכי דפרק המפקיד והיינו דאמר בירושלמי דתמתי הביאו הסמ"ג ור"י דלא אמרה הנותן מעות לחבירו והחליפן ובחבדו הוה ליה ס"י בפקדון וחייב משום חלוה היינו דוקא מעות מחרים במקומן ובחבדו חייב בתחריותן פי' מאחר שהחליף המעות אפילו היית מעות מחרים במקומן ובחבדו הוה ליה ס"י בפקדון וחייב משום דהיינו כחלוה ככל שאר חלוה לחייב בתחריות עד שיחזיר לבעלים ודוקא במעות אבל כל שאר דבר שחוזרין בעין **אם** השתמש בהם בשעת פשיעה בעלים בו אפילו **שלא** בשעת כגון שהשתמש **בו בתורת** שלוה שקיט מסכרו והחזיר החפץ למקום שהיה

שהיה במקום התורפה וקרוב להשתבר אבל אם היו לנרכה אע"פ שאינו ג"כ **לנרכו** להשתמש בה אלא לעורך מקומה היו פטור לגמרי דאע"ג דלא נעשה גזלן **דלא** חשב לשלוח יד להשתמש בגוף הפקדון מ"מ פושע הוא שהלטלה מן המקום שיחדו לה הבעלים ואם חירע שום חושם מחמת פשיעתו חייב אבל לא יחדו **לה** הבעלים מקום אין בשינוי המקום שום פשיעה:

(יח) **היה** הנפקד שולחני וכו' • משנה שם ועל פי סוגיית הגמרא

ורי"ף כתב ע"ב רב אחי גאון דמתני' דהלכה כרב נחמן דמותרים היו חייב בחושנין דוקא קודם שהשתמש בהם אבל משהשתמש בהם חייב גם בחושנין ופי' הרמ"ם לפי דעתו לחורייו לן דאע"ג דהחזירם למקומם דמדינא לא בעיון דעת בעלים אפילו לר"ע כיון דברשות שלא ידו בהם אפילו הכי חייב בתחריות כיון שכבר נהנה מהם ועוד מלפה ליסטות אפילו קודם תזדמן לו סחורה וסברת כחוגה היא עכ"ל ומשמע הכא דאפילו מטעם שכתב כיון שכבר נהנה בהם דרשות הבעלים לא בעי כשהחזירם למקום מטעם שכתב כיון שכבר נהנה בהם ועוד מלפה וכו' דטעם זה שייך בכל הדברים אבל נראה להלכה כדבריו

ולא מטעמים אלא כיון שהחליף המעות שהפקידו אצלו אע"פ שהניח מעות מחרות במקומן כבר נעשו עליו חלוה גמורה ככל חלוה שבעולם ובכי משמע בהגהת מרדכי דפרק המפקיד והיינו דאמר בירושלמי דתמתי הביאו הסמ"ג ור"י דלא אמרה הנותן מעות לחבירו והחליפן ובחבדו הוה ליה ס"י בפקדון וחייב משום חלוה היינו דוקא מעות מחרים במקומן ובחבדו הוה ליה ס"י בפקדון וחייב משום דהיינו כחלוה ככל שאר חלוה לחייב בתחריות עד שיחזיר לבעלים ודוקא במעות אבל כל שאר דבר שחוזרין בעין **אם** השתמש בהם בשעת פשיעה בעלים בו אפילו **שלא** בשעת כגון שהשתמש **בו בתורת** שלוה שקיט מסכרו והחזיר החפץ למקום שהיה

מהכבר מרוסה יאמר שומר אין חילוק בין ס"ב שנכרו מועט והרמב"ד תירץ דהנאת שימוש דהכא גריעא מהנאת שימוש של דמי מבידה לפי שורת הדברים נהנין זה לקנות בהן יד לקנות בהן סחורה שאע"ג דהמפקיד לתבוע פקדונו מכל מבידה יודע שיכלה תכלו ימים רבים עכ"ל. ועל זה דהלכתא כרב נחמן כתב הרי"ף ומכי מילי היכא דבבדו ועדיין לא נשתמש בהו הוא לישתמש בהו הוא ליה כלומר נניח וקמו ליה ברשותיה ואי מיתניפו מיתניפו ליה ובהא מפילו רב נחמן מודה ואי נחן ז"ל עכ"ל וכתב הרמ"ם ע"ז לריך פירוש לדבר מה הוקרך להזמינו רחיה מן הנגזלן אפס נשתמש בהם שחייב בתחריותן וע"ל דבעי למימר אמר שנשתמש בהם והחזירם למקומם דמדינא לא בעי דעת בעלים שלא יהא בתחריותן כיון שכבר נהנה מהם ועוד מלפה ליסטות אפילו קודם תזדמן לו סחורה וסברת כחוגה היא עכ"ל ומשמע הכא דאפילו מטעם שכתב כיון שכבר נהנה בהם דרשות הבעלים לא בעי כשהחזירם למקום מטעם שכתב כיון שכבר נהנה בהם ועוד מלפה וכו' דטעם זה שייך בכל הדברים אבל נראה להלכה כדבריו

ולא מטעמים אלא כיון שהחליף המעות שהפקידו אצלו אע"פ שהניח מעות מחרות במקומן כבר נעשו עליו חלוה גמורה ככל חלוה שבעולם ובכי משמע בהגהת מרדכי דפרק המפקיד והיינו דאמר בירושלמי דתמתי הביאו הסמ"ג ור"י דלא אמרה הנותן מעות לחבירו והחליפן ובחבדו הוה ליה ס"י בפקדון וחייב משום חלוה היינו דוקא מעות מחרים במקומן ובחבדו הוה ליה ס"י בפקדון וחייב משום דהיינו כחלוה ככל שאר חלוה לחייב בתחריות עד שיחזיר לבעלים ודוקא במעות אבל כל שאר דבר שחוזרין בעין **אם** השתמש בהם בשעת פשיעה בעלים בו אפילו **שלא** בשעת כגון שהשתמש **בו בתורת** שלוה שקיט מסכרו והחזיר החפץ למקום שהיה

מקום ועלעלה ובשבח מתוך ידו לנרכו חייב לנרכה פטור אם משהניחם בשבח בין לנרכו בין לנרכה פטור יחזרו לה בעלים מקום ועלעלה ובשבח בין מתוך ידו ובין משהניחם לנרכו חייב לנרכה פטור אכ"ל ובגמרא אם אני ר' ישמעאל היא דאמר לא בעינן דעת בעלים (פירש"י אני אם דקתני ריעא אם משהניחם פטור) מומח היא יחזרו לה בעלים מקום ועלעלה ובשבח בין מתוך ידו בין משהניחם לנרכו חייב אח אח מן לר"ש דאמר בעינן דעת בעלים כר' ריעא ר' ומסיק ר"ע אין דאמר ר' יוחנן מתן שכר כתבו הרי"ף ורמ"ם דלעולם מחזירין אח שכר שהרגמו משהניחם מליגא דר"י דאמר ר' יוחנן מתן שכר כתבו הרי"ף ורמ"ם דלעולם אין משהניחם כדרכה אלא מד

שממרנו ואם הרויח הרויח לעצמו וחזר הממון להיות מלוה ומ״מ נראה שאם רצה ליתן לו מה שהרויח כולו או מקצתו אין כאן מכוס רבית לומן כאן מגר נער ולא עוד אלא אפי׳ הלוהו ואחר שפרעו נתן לו קצת מה שהרויח אין כאן אלא רבית מאוחרת וגרוע מפילו מאבד רבית ואבד רבית הינו עובר עליו הלוה וכיון שכן שנשבע ליתן לו חייב ליתן לו ואין זה כנשבע לבטל מפילו מלוה דרבנן ואע״פ שהמקבל עובר וזה הנותן מוציא לו מיסור דרבנן מוטב שיעשה מיסורא זוטא ולא יעשה מיסורא רבה ומיהו זה שנשבע שיתן עד יום פלוני ועבר זומן ולא נתן הרי זה מעוות אלא יוכל לתקון ושוב אין כאן חיוב שבועה וחייב על מה שעבר על שבועת ביטוי עכ״ל . ומ״ש ושוב אין כאן חיוב שבועה נתבאר דעת הרמ״ם בזה בעור י״ד [בסימן רכ״ח קרוב לסוף הסימן] :

ראובן שמסר פקדון ליד שמעון שילך בו למקום ידוע ועשה לו שטר והלך שמעון למקום אחר וקנה סחורה והפקידה ביד לוי אם יכול ראובן המפקיד להוציא מיד לוי אותה סחורה עיין בתשובה הנזכרת בסי׳ אלף ופ״ד . שניהם שוים להם פקדון ביד אחד מהם ואחד מהמפקידים מיכנו פה ואותו שיצאו פה תובע אלקו עיין בתשובה הנזכרת סי׳ אלף וק״ב :

שמעון שמסר מפתחות ביתו לאחר והפקיד בידה הבית ומה שיש בו וכשחזר מצא מעשל ביתו שבור והבית ריקן ותבע את אחד מהם בד״א ואמרה שלא הפקיד בידה כלום והבית שמעון עדיים שהפקיד בידה הבית וכל אחד בתוכו אבל אינו יודע מה יש בבית עיין בתשובה הנזכרת סי׳ אלף קל״ד : כתב בתשובות מיי׳ לספר משפטים סי׳ כ״ח שנשלח על ד׳ וה׳ כיסים שבתיבתך מלך ומשל מחרים ולקחה בתך שני דיורים ואינה יודעת מאיזה כך נראה בעיני כיון שלקחה מהקבוע הוי כמאבד על מאבה ומי לאחד שהפקיד עלה אלא ב״ה (בכורות יח :) דהוי כמ״ש עכ״ל ועיין בתשובת הרשב״ץ סי׳ תקס״ג :

כתב המרדכי בסוף פרק המפקיד שם הפקיד אצל חברו מעות בתרומות ואינם קשורים קשר משונה מותר הנפקד להשתמש בהם :

וכתב עוד הנפקד לאחר שנשתמש בהם כבר שלקחם מהתרנקי נעשה שומר עליהם וחייב בחושפיס והשתא שם הלוה על המשכון לעכו״ם לא מיקרי פושע דפשיעא דמפקיד אין לו בריוח כלל ואם הנפקד רוצה לתת מעצמו דבי לרשותן אין זו משום רבית והיכא שהלוה לעכו״ם בחנם פושע הוא ואם זכה ברבית עיין שם : (יב) **באו** מנסים על הנפקד ונתן להם הפקדון שם חייב לשלם בממון פטור וכו׳ עובדא בסוף קמא (קיז :) וכתב ה״ה בפ״ה מהל׳ שלוה בשם הרשב״ץ שכתבו שהוא בכלל מקח וממכר ונראה דוקא שהוא מבקש שיד הגנבים שולטת בהם שאם יחפשו ימצאו הא לאו הכי ודאי חייב דלא גרע מאנס שאנסו להביא ממון והביא חייב כל זמן שאין יד האנס שולטת בחותו ממון ולדברי רבינו שלח מילך י״ל דשאני הכא דכיון שהממון הוא ברשות זה הנפקד ומחמת פקדון זה נחו לו גנבים חיינו דדין שיתחייב זה משלו לשלם וכן דעת התוספות והרמ״ם דשאני שומר ד לשדעתא דהכי קיבל שמירה . שומר שמחמת שיצא עליו קול עושר מצד הפקדון מפני כך הצר הכניד עליו לתבעו יותר משאם לא היה ממון זה בידו עיין בתשובת מיימון לספר מזיקין סימן י״ג : (יג) **הופקד** אתו ממון של פדיון שבויים ובאו עליו אנסים וגזלו אותו ממנו ולא נתנו לו אלא בשבוע ואחר שנשבע שם : ומ״ש בשם הרמ״ה דוקא שלא היה אצלו ממון אחר לפדות עצמו וכו׳ אבל אם יש לו ממון אחר לפדות עצמו אינו חייב לשלם מן הפקדון כן כתבו שם התוספות : **וכתב** הרשב״ץ דבזוזי דפדיון שבויים שאני הוה דאי לשבויים יזועים לא הוה מיפטר דהא תנן (פ״ב מ״ה) מותר שבוי לחותו שבוי וכן נראה מדברי הרמב״ן ז״ל בפ״ה מה׳ שלוה : (יד) **הופקדו** אצלו פירות לא יערכם עם פירותיו וכו׳ כ״כ הרמב״ם ז״ל בפ״ה מהלכות שלוה ודבר פשוט הוא : ומ״ש ערכם עם שלו יראה כמה היו שלו וכמה היו של הפקדון וכו׳ נסתפק מהם ואינו יודע כמה יחשוב החסרון כמו שיתבאר להתחסר וכו׳ בפרק המפקיד (מ׳) תנן המפקיד פירות אצל חבירו ר״ז יוצא לו חסרונות ובגמרא תנא בד״א שעירבן עם פירותיו אבל יחד לו זוית אומר לו הרי שלך לפניך וכי עירבן עם פירותיו מאי היו ליחזי דידיה כמה הויין במסתפק מהן וליחזי כמה מסתפק ללא ידעי כמה מסתפק : ומ״ש כיצד לחטין ולשורז קלוף ד׳ קבין וחצי לכל כור וכור ועד וכמדה הזו לכל שנה ושנה משנה וגמרת שם : ומ״ש בד״א שהופקדו אצלו בימות הגורן והחזירם בימות הגשמים אינו מנכה לו כלום בשביל החסרון מפני שהם נופחות ומותירות כשיעור החסרון הופקד אתו יין וערבו עם שלו ונסתפק ממנו מנכה לו שתות שמן מנכה לו ג׳ לוגין לכל ק׳ לוגין לוג וחצי בשביל שמרים ולוג וחצי בשביל בליעת הכלי **ומ״ש** לפיכך אם היה מתחלה השמן צלול אינו מנכה לו בשביל השמרים ואם היה הכלי ישן אינו מנכה לו בשביל בליעת הכלי : (טו) כתב הרמב״ם הפקיד אצל הבירו פירות שאינן מדודין ולא יותר מכדי חסרון : **בד״א** שהופקדו אצלו בימות הגורן וכו׳ . בריישא לשם ומשמע דבין בימות מעבר כורין בין ביתר הכל שוה דכשמחזיר בימות הגורן מוציא חסרונות לכל כור וכור וכן לכל שנה ושנה שיעור הראוי להתחסר מכל ביה״ג מינו מנכה לו כלום וזהו שלא הזכירו הרי״ף והרא״ש לא דברי ר״י בן גורי ולא דברי ר׳ יהודה אלא כתבו בסתם וכן לכל כור וכור וכן לכל שנה ושנה בד״א שמחמד לו בימות הגורן וכו׳ וכך מצאתי בהרמב״ם פ״ה דשלוה ולא כהרשב״א שהעיד הסדר בספק מצוי דהא יהודה לתחר גם לא כנ״י שנחלק לפרש בריישא זו על פי התוספתא דמיתניא גליצא דרב יהודה ולוקח בשערי כורין ממרינן דתופסות ומותירות ביה״ג כשיעור החסרון מכל לא בפחות ובזה מודים חכמים לרבי יהודה דלא קיי״ל הכי : הופקד אצלו יין וכו׳ . מצאתי שם יוצא לו שתות ליין ר׳ יהודה לומר חומץ וכתבו הרי״ף והרא״ש והלכה כת״ק וכ״כ הרמב״ם פ״ה דשלוה ואיכא לתמוה דבגמרא אמרו ולא פליגי אר כי אתריה ואר כי אתריה בתריה דאר חפו בקירא ולא מיין טפי בתריה דאר וחפו בכופרא ומיין טפי ונראה דאר לפוסקי׳ לה לפוסקי׳ מאחר דאיכא תו אתם לאיב״ע מוסם גרגושתא הא מיינא טפי הא לא מיינא טפי לפי זה איכא לספוקי בכל קרקע שעושים ממנה חבית אי מיינא טפי מקרקע דאתריה דר״י או לא מיינא טפי מקרקע דאתריה דת״ק הילכך מספיקא לא מפסידינן למפקיד שהרי הנפקד הוא דגרם שפק זה שערבו עם שלו ועל כן ידו על התחתונה ולעולם אימו מנכה לו אלא שתות וכתבו הגמ׳ קמא . ונראה מדכתבו הפוסקים בסתם דמנכה לו שתות ולא חילקו בין כלי ישן לחדש אלמא דאפילו ביכן נמי מנכה לו שתות דלף על גב דבשמן אינו מנכה לו בשביל בליעת הכלי כשהוא ישן יין בלע טפי וכן כתבו תוספות לחד תירוצא בד״ה במוספות (דף מ׳) : (טו) **כתב** הרמב״ם הפקיד אצל חבירו פירות שהיה מונה בתהלה לא בעינן דעת בעלים ובדפסק במרדכי כוף קמא ועיין במ״ש סימן זה בס״ד : (יב) **באו** מנסים על הנפקד וכו׳. עובדא בסוף קמא וכתבו התוס׳ וז״ל ואע״ג דבעלמא אם נתן כיד הייב שומר שהני בלעטת כן הפקידו אצלו ביוצו עליו מדעתא דפקדון וכן כתב הרא״ש דאם רצה ליתן לו חייב ליתן לו ואין זה כנשבע לבטל מפילו מלוה דרבנן ואע״פ שהמקבל עובר וזה הנותן מוציא לו מיסור דרבנן מוטב שיעשה מיסורא זוטא ולא יעשה מיסורא רבה ומיהו זה שנשבע שיתן עד יום פלוני ועבר זומן ולא נתן הרי זה מעוות אלא יוכל לתקון ושוב אין כאן חיוב שבועה וחייב על מה שעבר על שבועת ביטוי עכ״ל . ומ״ש ושוב אין כאן חיוב שבועה נתבאר דעת הרא״ש בזה בעור י״ד [בסימן רכ״ח קרוב לסוף הסימן] :

ראובן שמסר פקדון ליד שמעון שילך בו למקום ידוע ועשה לו שטר והלך שמעון למקום אחר וקנה סחורה והפקידה ביד לוי אם יכול ראובן המפקיד להוציא מיד לוי אותה סחורה עיין בתשובה הנזכרת סי׳ אלף ופ״ד . שניהם שוים להם פקדון ביד אחד מהם ואחד מהמפקידים מיכנו פה ואותו שיצאו פה תובע אלקו עיין בתשובה הנזכרת סי׳ אלף וק״ב :

שמעון שמסר מפתחות ביתו לאחר והפקיד בידה הבית ומה שיש בו וכשחזר מצא מעשל ביתו שבור והבית ריקן ותבע את אחד מהם בד״א ואמרה שלא הפקיד בידה כלום והבית שמעון עדיים שהפקיד בידה הבית וכל אחד בתוכו אבל אינו יודע מה יש בבית עיין בתשובה הנזכרת סי׳ אלף קל״ד : כתב בתשובות מיי׳ לספר משפטים סי׳ כ״ח שנשלח על ד׳ וה׳ כיסים שבתיבתך מלך ומשל מחרים ולקחה בתך שני דיורים ואינה יודעת מאיזה כך נראה בעיני כיון שלקחה מהקבוע הוי כמאבד על מאבה ומי לאחד שהפקיד עלה אלא ב״ה (בכורות יח :) דהוי כמ״ש עכ״ל ועיין בתשובת הרשב״ץ סי׳ תקס״ג :

כתב המרדכי בסוף פרק המפקיד שם הפקיד אצל חברו מעות בתרומות ואינם קשורים קשר משונה מותר הנפקד להשתמש בהם :

וכתב עוד הנפקד לאחר שנשתמש בהם כבר שלקחם מהתרנקי נעשה שומר עליהם וחייב בחושפיס והשתא שם הלוה על המשכון לעכו״ם לא מיקרי פושע דפשיעא דמפקיד אין לו בריוח כלל ואם הנפקד רוצה לתת מעצמו דבי לרשותן אין זו משום רבית והיכא שהלוה לעכו״ם בחנם פושע הוא ואם זכה ברבית עיין שם : (יב) **באו** מנסים על הנפקד ונתן להם הפקדון שם חייב לשלם בממון פטור וכו׳ עובדא בסוף קמא (קיז :) וכתב ה״ה בפ״ה מהל׳ שלוה בשם הרשב״ץ שכתבו שהוא בכלל מקח וממכר ונראה דוקא שהוא מבקש שיד הגנבים שולטת בהם שאם יחפשו ימצאו הא לאו הכי ודאי חייב דלא גרע מאנס שאנסו להביא ממון והביא חייב כל זמן שאין יד האנס שולטת בחותו ממון ולדברי רבינו שלח מילך י״ל דשאני הכא דכיון שהממון הוא ברשות זה הנפקד ומחמת פקדון זה נחו לו גנבים חיינו דדין שיתחייב זה משלו לשלם וכן דעת התוספות והרמ״ם דשאני שומר ד לשדעתא דהכי קיבל שמירה . שומר שמחמת שיצא עליו קול עושר מצד הפקדון מפני כך הצר הכניד עליו לתבעו יותר משאם לא היה ממון זה בידו עיין בתשובת מיימון לספר מזיקין סימן י״ג : (יג) **הופקד** אתו ממון של פדיון שבויים ובאו עליו אנסים וגזלו אותו ממנו ולא נתנו לו אלא בשבוע ואחר שנשבע שם : ומ״ש בשם הרמ״ה דוקא שלא היה אצלו ממון אחר לפדות עצמו וכו׳ אבל אם יש לו ממון אחר לפדות עצמו אינו חייב לשלם מן הפקדון כן כתבו שם התוספות : **וכתב** הרשב״ץ דבזוזי דפדיון שבויים שאני הוה דאי לשבויים יזועים לא הוה מיפטר דהא תנן (פ״ב מ״ה) מותר שבוי לחותו שבוי וכן נראה מדברי הרמב״ן ז״ל בפ״ה מה׳ שלוה : (יד) **הופקדו** אצלו פירות לא יערכם עם פירותיו וכו׳ כ״כ הרמב״ם ז״ל בפ״ה מהלכות שלוה ודבר פשוט הוא : ומ״ש ערכם עם שלו יראה כמה היו שלו וכמה היו של הפקדון וכו׳ נסתפק מהם ואינו יודע כמה יחשוב החסרון כמו שיתבאר להתחסר וכו׳ בפרק המפקיד (מ׳) תנן המפקיד פירות אצל חבירו ר״ז יוצא לו חסרונות ובגמרא תנא בד״א שעירבן עם פירותיו אבל יחד לו זוית אומר לו הרי שלך לפניך וכי עירבן עם פירותיו מאי היו ליחזי דידיה כמה הויין במסתפק מהן וליחזי כמה מסתפק ללא ידעי כמה מסתפק : ומ״ש כיצד לחטין ולשורז קלוף ד׳ קבין וחצי לכל כור וכור ועד וכמדה הזו לכל שנה ושנה משנה וגמרת שם : ומ״ש בד״א שהופקדו אצלו בימות הגורן והחזירם בימות הגשמים אינו מנכה לו כלום בשביל החסרון מפני שהם נופחות ומותירות כשיעור החסרון הופקד אתו יין וערבו עם שלו ונסתפק ממנו מנכה לו שתות שמן מנכה לו ג׳ לוגין לכל ק׳ לוגין לוג וחצי בשביל שמרים ולוג וחצי בשביל בליעת הכלי **ומ״ש** לפיכך אם היה מתחלה השמן צלול אינו מנכה לו בשביל השמרים ואם היה הכלי ישן אינו מנכה לו בשביל בליעת הכלי : (טו) כתב הרמב״ם הפקיד אצל הבירו פירות שאינן מדודין ולא יותר מכדי חסרון : **בד״א** שהופקדו אצלו בימות הגורן וכו׳ . בריישא לשם ומשמע דבין בימות מעבר כורין בין ביתר הכל שוה דכשמחזיר בימות הגורן מוציא חסרונות לכל כור וכור וכן לכל שנה ושנה שיעור הראוי להתחסר מכל ביה״ג מינו מנכה לו כלום וזהו שלא הזכירו הרי״ף והרא״ש לא דברי ר״י בן גורי ולא דברי ר׳ יהודה אלא כתבו בסתם וכן לכל כור וכור וכן לכל שנה ושנה בד״א שמחמד לו בימות הגורן וכו׳ וכך מצאתי בהרמב״ם פ״ה דשלוה ולא כהרשב״א שהעיד הסדר בספק מצוי דהא יהודה לתחר גם לא כנ״י שנחלק לפרש בריישא זו על פי התוספתא דמיתניא גליצא דרב יהודה ולוקח בשערי כורין ממרינן דתופסות ומותירות ביה״ג כשיעור החסרון מכל לא בפחות ובזה מודים חכמים לרבי יהודה דלא קיי״ל הכי : הופקד אצלו יין וכו׳ . מצאתי שם יוצא לו שתות ליין ר׳ יהודה לומר חומץ וכתבו הרי״ף והרא״ש והלכה כת״ק וכ״כ הרמב״ם פ״ה דשלוה ואיכא לתמוה דבגמרא אמרו ולא פליגי אר כי אתריה ואר כי אתריה בתריה דאר חפו בקירא ולא מיין טפי בתריה דאר וחפו בכופרא ומיין טפי ונראה דאר לפוסקי׳ לה לפוסקי׳ מאחר דאיכא תו אתם לאיב״ע מוסם גרגושתא הא מיינא טפי הא לא מיינא טפי לפי זה איכא לספוקי בכל קרקע שעושים ממנה חבית אי מיינא טפי מקרקע דאתריה דר״י או לא מיינא טפי מקרקע דאתריה דת״ק הילכך מספיקא לא מפסידינן למפקיד שהרי הנפקד הוא דגרם שפק זה שערבו עם שלו ועל כן ידו על התחתונה ולעולם אימו מנכה לו אלא שתות וכתבו הגמ׳ קמא . ונראה מדכתבו הפוסקים בסתם דמנכה לו שתות ולא חילקו בין כלי ישן לחדש אלמא דאפילו ביכן נמי מנכה לו שתות דלף על גב דבשמן אינו מנכה לו בשביל בליעת הכלי כשהוא ישן יין בלע טפי וכן כתבו תוספות לחד תירוצא בד״ה במוספות (דף מ׳) : (טו) **כתב** הרמב״ם הפקיד אצל חבירו פירות שאינן מדודין ולא יותר מכדי חסרון : **בד״א** שהופקדו אצלו בימות הגורן וכו׳ . בריישא לשם ומשמע דבין בימות מעבר כורין בין ביתר הכל שוה דכשמחזיר בימות הגורן מוציא חסרונות לכל כור וכור וכן לכל שנה ושנה שיעור הראוי להתחסר מכל ביה״ג מינו מנכה לו כלום וזהו שלא הזכירו הרי״ף והרא״ש לא דברי ר״י בן גורי ולא דברי ר׳ יהודה אלא כתבו בסתם וכן לכל כור וכור וכן לכל שנה ושנה בד״א שמחמד לו בימות הגורן וכו׳ וכך מצאתי בהרמב״ם פ״ה דשלוה ולא כהרשב״א שהעיד הסדר בספק מצוי דהא יהודה לתחר גם לא כנ״י שנחלק לפרש בריישא זו על פי התוספתא דמיתניא גליצא דרב יהודה ולוקח בשערי כורין ממרינן דתופסות ומותירות ביה״ג כשיעור החסרון מכל לא בפחות ובזה מודים חכמים לרבי יהודה דלא קיי״ל הכי : הופקד אצלו יין וכו׳ . מצאתי שם יוצא לו שתות ליין ר׳ יהודה לומר חומץ וכתבו הרי״ף והרא״ש והלכה כת״ק וכ״כ הרמב״ם פ״ה דשלוה ואיכא לתמוה דבגמרא אמרו ולא פליגי אר כי אתריה ואר כי אתריה בתריה דאר חפו בקירא ולא מיין טפי בתריה דאר וחפו בכופרא ומיין טפי ונראה דאר לפוסקי׳ לה לפוסקי׳ מאחר דאיכא תו אתם לאיב״ע מוסם גרגושתא הא מיינא טפי הא לא מיינא טפי לפי זה איכא לספוקי בכל קרקע שעושים ממנה חבית אי מיינא טפי מקרקע דאתריה דר״י או לא מיינא טפי מקרקע דאתריה דת״ק הילכך מספיקא לא מפסידינן למפקיד שהרי הנפקד הוא דגרם שפק זה שערבו עם שלו ועל כן ידו על התחתונה ולעולם אימו מנכה לו אלא שתות וכתבו הגמ׳ קמא . ונראה מדכתבו הפוסקים בסתם דמנכה לו שתות ולא חילקו בין כלי ישן לחדש אלמא דאפילו ביכן נמי מנכה לו שתות דלף על גב דבשמן אינו מנכה לו בשביל בליעת הכלי כשהוא ישן יין בלע טפי וכן כתבו תוספות לחד תירוצא בד״ה במוספות (דף מ׳) : (טו) **כתב** הרמב״ם הפקיד אצל חבירו פירות

מהלכות שלוה ודבר פשוט הוא : ומ״ש ערכם עם שלו יראה כמה היו שלו וכמה היו של הפקדון וכו׳ נסתפק מהם ואינו יודע כמה יחשוב החסרון כמו שיתבאר להתחסר וכו׳ בפרק המפקיד (מ׳) תנן המפקיד פירות אצל חבירו ר״ז יוצא לו חסרונות ובגמרא תנא בד״א שעירבן עם פירותיו אבל יחד לו זוית אומר לו הרי שלך לפניך וכי עירבן עם פירותיו מאי היו ליחזי דידיה כמה הויין במסתפק מהן וליחזי כמה מסתפק ללא ידעי כמה מסתפק : ומ״ש כיצד לחטין ולשורז קלוף ד׳ קבין וחצי לכל כור וכור ועד וכמדה הזו לכל שנה ושנה משנה וגמרת שם : ומ״ש בד״א שהופקדו אצלו בימות הגורן והחזירם בימות הגשמים אינו מנכה לו כלום בשביל החסרון מפני שהם נופחות ומותירות כשיעור החסרון הופקד אתו יין וערבו עם שלו ונסתפק ממנו מנכה לו שתות שמן מנכה לו ג׳ לוגין לכל ק׳ לוגין לוג וחצי בשביל שמרים ולוג וחצי בשביל בליעת הכלי **ומ״ש** לפיכך אם היה מתחלה השמן צלול אינו מנכה לו בשביל השמרים ואם היה הכלי ישן אינו מנכה לו בשביל בליעת הכלי : (טו) כתב הרמב״ם הפקיד אצל הבירו פירות שאינן מדודין ולא

[ג] רמזו מסר לשמעון י׳ זהובים ולוי מסר לו ו׳ להוליכם למקום פלוני והיו לשמעון עמו כ׳ זהובים ואמר להם הריני מניח זהובים שלכם עם זהובים שלי בכיסי ואם כאבדו מהם ד׳ זהובים חולקים ההפסד עיין בת״ה סי׳ שי״ד (ג) (טו) (טז) **כתב** הרמב״ם הפקיד אצל חבירו פירות שאינן מדודין לא מדדן וערבן עם

דרכי משה

ח״א דהולק בזה : (ג) וז״ל שם ראובן שקבל מעות משמעון וערבו עם מעותיו ואמר לו אני על אחריות שלכם מוליכם ונאבדו מקצת המעות ופסק דההפסד לפי ערך המעות ודוקא מעות אבל אם הפקיד אצלו טבעת של זהב או מרגלית ונתערב בשלו ונגנב אחד מהן המע״ה ויכול המוחזק לומר דילמא שלך נפסד וכן כתבתי לעיל סימן רצ״א מתשובת הרשב״א ותשובת

פרישה

כשומל מדעת בעליו כמ״ש שהם יודעים שיוליכן מ״כ כשהמוליכם למקומן הו״מ דפטור מהמונסין קמ״ל דלא כיון דכבר נהנה ועוד מצפה לו ליהנות מה יומן לו שמוסיף עכ״ל : (יב) באו מנסים על הנפקד כו׳ עובדא בסוף בגמרא פ׳ הגזול בתרא דף קי״ו ע״ב ומביאו רבינו לעיל סימן קכ״ו ע״ב : מה שיש לחוש בממון פטור וכתבו התוס׳ והרא״ש שם ז״ל תע״ב לעיל מה שם ונתן ביד אינו חייב בתוכו ביתם דהוי כמ״ש שהמם מפצמו לא היה יכול ליקחם ופ״ל סימן שפ״ח) שומר שאני דלעדעתא דהכי קיבל שמירה ולפי׳ הירושלמי ניחא כיון שידעו בגבים שהפקדון בידו לחוש לפטור ובכתבו התוס׳ והרא״ש שם ז״ל תע״ב לעיל שמירה

פירות וכו': כפ"ה מהלכה ז"ל הסמ"ג בשעה פ"ח שם הפקיד אצלו כיס מלא דינרין והמפקיד אומר מתחיל דינרים היו בו והנפקד אומר ולאו דינרין היו בו אלא מיני יודע כמה כדין זה מני אומר שמין כאן אלא שבועה דרבנן מאחר שאינו מודה בכר שבמינן כך וכך דינרין היו בו ומן הסתם מיני יודע ובשבועה דרבנן מין מומריס מתוך שאינו יכול ליפטר משלם עכ"ל וכבר נזכרה סברה זו בדברי הרמב"ד בהשגותיו לפס"ה מהלכות ס' ופ"ג מהלכות ס"ג ומביאו ב"י גם הרמ"ס והר"ן בתריכו ע"ס בפרק שבועת הדיינין ועיין לעיל בסימן ע' ולקמן בסימן רל"ח:

(יז) **לא** עירב וכו' • משנה סס דפליגי בה רבן שמעון בן גמליאל וחכמים ופסק רי"ף ורמב"ם בפרק ז' משלה כר"ג דהלכה כחכמים דלא יגע בהן למכרן ופסקו ג"כ כר' יוחנן דבסתר וייתר מכדי מסרונן אף חכמים מודיס דיכול למכרן והרמ"ס פסק כשמואל ורבי יוחנן דהלכה כרשב"ג דיימכור בב"ד מפני השבת אבדה לבעליס ומיבע לתמוה דהא מפסט הסוגיא משמע דלרשב"ג לעולס מוכרן מפני השבת אבדה לבעליס ג"כ למה כתב רבינו בסדרת הרמ"ס דכיון שחסרו כדי מסרונן וכו' דלמא דבפחות מכן אינו יכול למכרן והלא לרשב"ג אין חילוק ונראה דהקדק בדברי הרמ"ס שהביא מאי דאיתמר בגמרא עלה דהך פלוגתא דרשב"ג וחכמים וז"ל מאי טעמא אמר רב יצחק אמר רב חייסינן שמא עשאן תרומה ומעשר על מקום אחר נראה דהלכה כרב נחמן בר יצחק דבתרתה הוא כי תלמידו של רבא היה ול"ב זמן הזה מודו רבנן דיימכרס ומיהו מסתבר כפירוש רבינו תס שפירש דרב נחמן בר יצחק היינו טעמא דרב כהנא לפי טעמא דרב נחמן בר יצחק אינו מספיק אלא לפירות שאינן מתוקנין ומתניתין בכל פירות מיירי אלא שפא רב נחמן לחוסיף בטעמו אפילו ביותר מכדי מסרונן ע"ל דליכא להקשות לכיון דרב כהנא ורב נחמן בר יצחק לא פליגי אלא לחיכא דחכמים והרמ"ס פסק כרשב"ג אס כן ליכא נפקותא בפסק זה ולחיזוק כתבו ומייתב רבינו דל"מ דכיון דרב כהנא ובן לרב נחמן בר יצחק קמיפלגי רשב"ג וחכמים בפירות מתוקנים כאלא מסרו אלא בכדי מסרונן לחכמים לא יגע בהן משום דאסר לאכול למכרן בשאסרו בכדי מסרונן ולרבנן דלית ליה אסר רובא וכו' יכול למכרן בשאסרו בכדי מסרונן ולפקאמר ר' יוחנן מחלוקת בכדי מסרונן משמע ולאו דבפחות מכדי מסרונן לכולי עלמא לא ימכור וכ"כ התוס' להדיא דלמאי דאמר מחלוקת בכדי מסרונן בפחות מכדי מסרונן ל"ע לא ימכור וכ"ל דטעמייהו מלא קאמר מחלוקת עד כדי מסרונן אלמא ל"פ אלא בכדי מסרונן ממש אבל בפחות מכדי מסרונן לכולי עלמא לא ימכור דהשתא רובא דרובא כולי עלמא מודו דאסור אף לחכמים ומיהו אי אסר כן ליכא נפקותא בפסק זה דאף לרבנ"י ולרשב"ג דהלכתא כוותייהו אפ"ה בפחות מכדי מסרונן לא ימכור אפילו בזמן הזה: לא מסרו אלא כדי מסרונן וכו' • סס ע"ר יוחנן מחלוקת בכדי מסרונן וכו' ופרש"י בכדי מסרונן כדרך שאר תבואות עכ"ל וכתבו בתוספות דהקשה ריב"ס וכי פליגי במשנה דבפחות מכדי מסרונן לכ"ע לא ימכור עכ"ל כלומר דכיון דכל הפירות רשאים להתמסר כשיעור זה ס"ל כך לי פחות מכדי מסרונן כמו בכדי מסרונן אין זה משיב אבדה כיון דאין רשאין להתמסר כשיעור זה אפילו משנה ל"ק דדין הוא למכרס שהרי הוא משיב אבדה אבל מיתר מכדי מסרונן אפילו משנה ל"ק דדין הוא למכרס שהרי הוא משיב אבדה כיון דאין רשאין להתמסר כל כך ועוד הקשה דמס כן מ"ט דרשב"ג ויש לומר דפליגי בהתמסר בחודש או בג' חדשים ט' חלתי קנין לכור שהוא בכדי מסרונן לשנה שלמה עכ"ל פי' דהשתא דמצא חותם מבודיס בפעם אחת בכדי מסרונן לשנה בחודש ג' או ב' לו אפילו בחלי שנה הא ודאי הוי משיב אבידה לרשב"ג דכיון דחסר כ"כ בזמן מועט כך יחסר תמיד ויהיה יותר מכדי מסרונן לשנה ורבנן אמרי לא יגע בהם דשמא לא יתחסרו עוד בשנה זו אבל אי לא מצאס אחסרו בכדי מסרונן לשנה קודם תשלום השנה אף רשב"ג מודה דלא יימכרס דלא נקרפי מבודי דאפשר שבתשלום השנה לא יהא נחסר כי אס בכדי מסרונן וה"ה בפ"ז משלה כתב ע"ב הרמב"ן דכתב בדברי התוספות ואפשר שאף זה דעת הרמב"ס עכ"ל ודעת רבינו מפורשים בדעת התו': (יח) **הופקד** אתו יין והחמיץ וכו' • בריישא דפרק המפקיד ופסק כחכמים דפליגי מר"מ ובן פסק הרי"ף והרמב"ס

ולא מדדן וערבם עם פירותיו ה"ז פושע: (יז) ואם אמר המפקיד כך וכך היו והנפקד אומר איני יודע ישלם בלא שבועה שהרי חייב עצמו בתשלומין ואינו יודע כמה הוא חייב ונמצא מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע וישלם וכזה הורו רבותי ה"ר יוסף הלוי ורבו וב"כ א"א הרא"ש ז"ל והוסיף לבאר וז"ל האומר כך וכך פירות הפקדתי אצלך והלה אומר פירות הפקדת אצלי ואיני יודע כמה היו אם לפי טענת המפקיד היו שוים ב' כסף ופרוטה והנפקד אומר יודע אני שהיו שוים פרוטה ואיני יודע כמה היו שוים יותר יש באן חיוב שבועה אבל אם אמר פירות סתם ולא הודה בשוה פרוטה אין בהודאתו משמעות של שוה פרוטה שאף בפחות משוה פרוטה קרויין פירות עכ"ל: (יז) **לא** עירב הפירות עם פירותיו והן חסרין והולכין אם חסרו יותר מכדי חסרונם שראויין להתחסר לשנה לכ"ע מוכרן לא חסרו אלא כדי חסרונן שראויין להתחסר לשנה ועדיין לא נשלם השנה לדעת רב אלפס לא ימכרם וב"כ הרמב"ם וא"א הרא"ש ז"ל כתב כיון שחסרו כדי חסרונן לשנה קודם שנשלם השנה יכול למכרם (יח) הופקד אתו יין

כתב המרדכי הלכה התביעה כר"ע (יח) **הופקד** אתו יין והחמיץ

עס פירותיו ה"ז פושע ואס אמר המפקיד כך וכך היו והנפקד אומר מיני יודע ולאו כמה היו אלא מיני יודע כמה היו פירות הפקדתי אצלך והלה אומר פירות הפקדת אצלי ואיני יודע כמה היו לפי טענת המפקיד היו שוים שתי כסף ופרוטה והנפקד אומר יודע אני שהיו שוים פרוטה ואיני יודע כמה היו שוים יותר וכו' בפרק שבועת הדיינים וכתב ה"ה על דברי הרמב"ס יש שיטה מחרת בדברים הללו והיא שיטת הסגנות וקצת מן החכמים וכתוב בהגהות רבותינו לפי שיטה זו דומה לחמץ, ידענא כן לפי שאין זה דומה לחמץ ומחמץ לפי שיטה זו ידענא דהתם הוה ליה למידע ומיערומי קא מערים ומוכח נמי קא טעין עליה ואמר מידע ידענא ודבר שבמינן קא טעין ליה ודבר שבמינן קא כפר ליה והוה ליה מחוייב שבועה שאיזו יכול להשבע ומשלם מאל הני לאו הכי היא והיינו טעמא דסק לרוב דאמרינן עלה ישבע ויטול ולא אמרו יטול בלא שבועה ע"כ שורש דברין שאין קרוי מחוייב שבועה כל שלא היה לו לידע ואס מחמת זו הטענה ודאי בהפקיד לו פירות מיוחדין ועירבן עס פירותיו ודאי הוה ליה לידע כשעבר ועירבן שהו"ל למדין מלא שהר"ם נשען על הטענה האחרת שאין זה טוענו בבירור מתה יודע שכך היו ואינו כופר לו בדבר שבמינן וכבר שמה הרמב"ן טענה זו בטעם נכון בחידושיו שם בשבועות ומ"מ יש לטענה האחרת מקום כשלא עירבן ונאבדו ובפשיעה שיבשע שלא ויטול ואפשר שכן הדין וגס הרשב"ם ז"ל כתב כן בהכוסס שלא יטול שלא בשבועה כלל שלא היה לו לכתבע לידע מע"פ שהוא מודה מקצת ואינו יכול להשבע על השאר עכ"ל והר"ן בס"פ שבועת הדיינים כתב סברות הללו ולא הכריע • ועוד יתבאר זה בסי' רל"ח • ומאחר שהרמב"ס והרמ"ס מסכימים לדעת מחת וכפי עדותו של הרמב"ס גס הרי"ף והר"י הלוי ז"ל מסכימים כן אין לזוז מדבריהס: (ב"ה) ומיהו מ"ש הרא"ש אם אמר פירות סתם ולא הודה בשוה פרוטה אין בהודאתו וכו' אינו מובנע בדברי הרמב"ם:

(יז) **לא** עירב הפירות עם פירותיו וכן חסרין והולכין אס חסרו יותר מכדי חסרון שרשאיים להתחסר ועדיין לא נשלס השנה לכ"ע מוכרן לא חסרו אלא כדי וכ"כ הרמב"ס וס"ל כתב כיון שחסרו כדי מסרונן שרשאיים להתחסר לשנה קודס שישלס השנה יכול למכרס דלא יגע בהן משום דאבדה הוא ומשיב אבדה הוא למכרס שהרי הוא משיב אבדה כיון דאין רשאין להתחסר כל כך ועוד הקשה דאס כן מ"ט דרשב"ג ויש לומר דפליגי בהתחסר בחודש או ג' חדשים ט' חלתי קנין לכור שהוא בכדי מסרונן לשנה שלמה עכ"ל פי' דהשתא דמצא חותם מבודיס בפעם אחת בכדי מסרונן לשנה בחודש ג' או ב' לו אפילו בחלי שנה הא ודאי הוי משיב אבידה לרשב"ג דכיון דחסר כ"כ בזמן מועט כך יחסר תמיד ויהיה יותר מכדי מסרונן לשנה ורבנן אמרי לא יגע בהם דשמא לא יתחסרו עוד בשנה זו אבל אי לא מצאס אחסרו בכדי מסרונן לשנה קודם תשלום השנה אף רשב"ג מודה דלא יימכרס דלא נקרפי מבודי דאפשר שבתשלום השנה לא יהא נחסר כי אס בכדי מסרונן וה"ה בפ"ז משלה כתב ע"ב הרמב"ן דכתב בדברי התוספות ואפשר שאף זה דעת הרמב"ס עכ"ל ודעת רבינו מפורשים בדעת התו': (יח) **הופקד** אתו יין והחמיץ וכו' • בריישא דפרק המפקיד ופסק כחכמים דפליגי מר"מ ובן פסק הרי"ף והרמב"ס

דרכי משה

ותשובת מיימוני ודוקא מוחזק יכול לומר לשאינו מוחזק אייתי ראיה כו' אבל שנים שהפקידו אצל אחד ונגנב מן הנפקד אזלינן בתר רובא ואם הוא דבר קבוע אמרינן ביה כל דפריש מרובא קא פריש כו': (ד) כתב המרדכי פרק המפקיד דף קל"ז דאם מכרו קודם שנחסרו כדי חסרונם ומכרו שלא בב"ד הוי שליחות יד בפקדון ומשלם כשעת התביעה

דרישה

פקדון דאי סניא של פקדון לבד בכך הרי עכ"פ תומר לו הרי שנך בפניך ואי שויא שך פקדון עס שלו ומיהו בכך ונתמלא מסס כך בשעת פקדון ונסתפק ממנו ונתרוקן כך מ"מ בימות הגשמים כשבא לסמוך מנכס לו מסרונן דכך כיון דנתרוקן כבר סיס יכול לתפוס ולעלות ממקום סריקן: (יז) אם מסרו יותר מכדי מסרון שרשאי כו' משנה בב"מ דף ל"ח בפקיד פירות ונקלא מניהו ואפילו הן מחודין לא יגע בהן רשב"ג תומר מוכרן בפני ב"ד כו' וגמרא תר"י מחלוקת בכדי מסרון אבל ביותר מכדי מסרון ר"ס מוכרן ופירש"י דמתני' בכדי מסרונן כדרך שאר תבואות כמו שמפרש במשנתינו אבל אס אפילו יותר כי אפילו רבנן מודים שמוכרן ול"ל סתם תבואות, מחלוקת בכל ענין [עיין לעיל בסוף זה בב"מ] ולפ"ז פי' דגמרא כבי הוא מחלוקת כלומר שמלמן מכמים על רשב"ג ובפירוש לסו יגע בהן כשסתסרון עד בכדי שדרך סתבואות הוא להתמסר לשנה שלם אף על פי שנמסר בזול מועט ליתן לן דס אבל יותר מכדי מסרונן כו' כלומר אבל כשנתמסר בב' חדשים יתר מכדי שדרך תבואה סהיא להתמסר לשנה מודים לרשב"ג ולרשב"ג דיימכור בב"ד אפילו נמסר בפחות מכדי מסרון לשנה כשנמסרס יותר מכדרכס להתמסר בחדש או סס מסרון ומחזיר עליס למכרן בב"ד ובוס מתולין קושיות שסקשו וכי פליגי במשנה דסתם ומחזיר עליס למכרן בב"ד ובוס מתולין קושיות שסקשו וכי פליגי במשנה דסתם ולרבנן דלרשב"ג אפילו נתמלא כיון דלרך אחרו להתמסר בשנה שלם כסיצור זה ושמא לא יתמסר עוד ומ"ס סתום עד שיעלה למדם ת' חלת מני קב צריך למכרן ולרבנן אפילו נתמסר בחדש כו' ע' מלתי קנין לא יתמכרו לכור דלרך אחרו להתמסר בשנה שלם ולרבנן אפילו נתמסר בחדש כסיצור זה ושמא לא יתמסר עוד ומ"ס סתום עד שיעלה למדם ת' חלת מני קב צריך למכרן ולרבנן אפילו נתמסר בחדש כו' ע' מלתי קנין לא יתמסר עוד ומ"ס סתום עד שיעלה למדם ת' חלת מני קב צריך למכרן ולרבנן אפילו נתמסר בחדש כסיצור זה ושמא

זההמין דבש והדבש וירא שמא יפסיד גם הכלי ברייתא בס המפקיד פירות אצל מכירו והרקיבו יין והחמיץ שמן והבשים דבש ס"ז לא יגע בהם דר"מ והכמים מודים עובא להם תהנה ומכרן בב"ד שמן והבשים דבש והדבשים לפי שהן חזי שמן חזי לגלחי דבש לכתושת דגמלא והכמים מודים עובא להם תקנה וכו' מפי תקנת עציד להו ר"י הכי לתקניה ופרש"י לקנקנים הכלי שהיה בתוכו יתקלקל שם יפסה בתוכו וכתב הרמ"ם וז"ל כתב הרי"ף ז"ל דחכמים דברייתא סברי כרב שמעון בן גמליאל דמתניתין ול"ב ליתא הלכתא כוותייהו ולא מסתבר דלא שייכא פלוגתא דחכמים ור"מ דפלוגתא דרבב"ג ורבן דמתני' דמתניתין פליגי בכדי מכרון ובברייתא פליגי בקנקנים וסברי חכמים דחשבו להפסד הקנקנים אבל בכדי מכרון סברי שפיר כרבנן דלא חשבו להפסד מועט כזה כיון דכל הפירות רחויים להתחבר בזיעור זה ולא קיימא לפירות והרקיבו לחוקימתא להו בכדי מכרון אבל להפסד מועט חשבו להו חכמים דלא קיימא לן כוותייהו אלא כחכמים דמתניתין אבל בקנקנים דלא חשבו להו חכמים כלל ולא קיימא לן כוותייהו ולא חיישינן לחבר דלמא מתני' דמתניתין דלא כחכמים דברייתא ומ"ש ס"ס פסק כחכמי' דברייתא אם כן גם במ"ש מוכרן לאחרים ואין מוכרן לעצמו הלכתא הכי דאפשא לן פליגי עלייהו חכמים דמתניתין אבל להרמ"ם דמסתבר לו כי"ג וחכמים מכולה מילתא קאי גם אפירות והרקיבו אם כן כי היכי דלעניין פירות והרקיבו קיימא לן כרבב"ג דמתני' דלעיל מכרם בב"ד לבעלים ומשמע דמוכרם חפי' לעצמו דסתמא קתני מוכרן בב"ד וע"כ ה"ה לעניין קנקנים ולא קיי"ל כחכמים דברייתא דמוכרן לעצמו דמתני' עדיפא מברייתא ומע"ג דבגמ' לדקה וגבאי תמחוי קיימא לן דמין מוכרן לעצמו אם אין מכירתן בבית דין ומיכא חבלא אבל הכא דמוכרן בבית דין ליכא חבלא ובסתם ניחא דכאן כתב רבינו בסתם שיכרו על פי בית דין וב"ד סימן רנ"ז דבין גבאי לדקה וגבאי תמחוי כתב שאין פורטין לעצמן ואין מוכרין לעצמן והכי מוכח לעיל בתלת סימן ע"ב ובוף סי' רס"ז בכפי' לפס בס"ד והכי מוכח מדברי רבינו לעיל בסימן ר"ל סעיף ט"ו שכתב מדברי הרמב"ד דגבאי הדבר שיקח בחפוטרופוס מעות היתומים בתורת עסק משום לזות שפתים ולא כתב שאסור אלא בפי בית דין אין בית דין מיסור אלא בחפוטרופוס אבל בפי ב"ד אבל על פי בית דין אין מיסור אלא דלפי שהרמ"ב כתב שלוקח החפוטרופוס מתחלה לעצמו ואחר כך יודיע הדבר לב"ד ע"כ כתב רבינו דאיכא לזות שפתים אבל אם מתחלה הניח המעות בפני בית דין והם מסרום לחפוטרופוס בתורת עסק אף לזות שפתים אין כאן וכדהכא לגבי פקדון שמוכרן בבית דין דהיינו שהב"ד מוכרין אף לעצמו ואיכא חבלא ואף רבינו מודה בזה ולפי זה התייאב הא דכתב ב"י כאן ולא ידעתי למה השמיטו רבינו גם מה שהזיז ב"י על דברי רבינו בסימן ר"ץ התייאב בשוב טעם: (כג) **הופקדו** אתו ספרים קורא בהן אחת לי' יום ובברייתא השוחל ס"ת וכו' וכן המפקיד ס"ת אצל חבירו גוללו כל י"ב חודש וכו' סומכוס אומר בחדש ל' יום בית שמאי אומרים ל' יום ובית הלל אומרים י"ב חודש זה ומחד זה ל' יום ומשמע להדיא כרמב"ם דמשמע קצ ונקי והרמב"ם בפ"ו מהלכות שאלה פסק כת"ק וכן דעת הרי"ף והרא"ש אלא כתבו ת"ק תוקע בו ואם פתח וקרא בו לצורך עצמו ה"ז שולח יד בפקדון כלומר ומתחייב בגזולו כן כתב הרמב"ם בפרק הנזכר: **כתב** המרדכי המפקיד ספר תורה אצל חבירו גוללו כל י"ב חדש ולא יקרא בו לכתחלה פירש רב יהודאי גאון כיון שאסור לקנות בו כך אסור להעתיק ממנו אפי' אות אחת אלא ברשות וה"מ בשל חבר ות"ח מותר לקרות בו ומותר להעתיק ממנו ואפילו לכתחלה והוא שאין לו כיוצא בו לפי שכשהפקידו אצלו יודע היה שילמוד בו ולדעת דסכי הפקיד אצלו כמו מפקיד מעות בסתם דיש להם ושמח הטעם משום לדיתא במדרש משלי על לא יבוזו לגנב כי יגנוב אשון לבזות מי שגונב ד"ת ומעתיקן עד כאן לשונו (ה):

(כג) **הופקד** אצלו ספרים מעברה אחד לל' יום וכדיבי אחידה כתבתי כיצד ניעור הכסות וגלילת הספרים בסימן רס"ו במה דברים אמורים שאין המפקיד עמו במדינה וכו' של ניעור כסות וגלילת ספרים דמיא

יין והחמיץ דבש והדבש וירא שמא יפסיד גם הכלי יכול למכרן שלא יפסיד הכלי: (יט) הופקד אתו חמץ והגיע זמן הפסח לא ימכור עד שעה חמישית וכן כתב הרמב"ם ז"ל: (כ) וה"ה בשאר הפקדונות שלא יגע בהן אע"פ שיודע בודאי שיוזלו במקום פלו' או יאנוס אותם המלך שמא יבואו בעליהן קודם ויטלו שלהן ע"כ: (כא) כל נפקד שמוכר פקדון לא ימברנו כי אם ע"פ ב"ד: (כב) הופקדו אתו ספרים גוללן כל ל' יום וכשהוא גוללן לצורך הספר יש לו רשות לקרות בהן אבל לא יפתחנו לצרכו לקרות בו ואם פתח וקרא בו לצורך עצמו הרי זה שולח יד בפקדון והרמב"ם כתב שגוללן אחד לשנים עשר חדש וכאשר כתבתי נראה: (כג) הופקד אתו כסות מנערה אחד לשלשים יום ובדיני אבידה כתבתי כיצד ניעור הכסות וגלילת הספרים בסי' רס"ז בד"א שאין המפקיד עמו במדינה אבל אם הוא עמו אין הנפקד צריך לטפל בו שהוא יבוא ויטפל בו:

אין

כחכמים דברייתא דמוכרן לעצמו דמתני' עדיפא מברייתא ומע"ג דבגמ' לדקה וגבאי תמחוי קיימא לן דמין מוכרן לעצמו אם אין מכירתן בבית דין ומיכא חבלא אבל הכא דמוכרן בבית דין ליכא חבלא ובסתם ניחא דכאן כתב רבינו בסתם שיכרו על פי בית דין וב"ד סימן רנ"ז דבין גבאי לדקה וגבאי תמחוי כתב שאין פורטין לעצמן ואין מוכרין לעצמן והכי מוכח לעיל בתלת סימן ע"ב ובוף סי' רס"ז בכפי' לפס בס"ד והכי מוכח מדברי רבינו לעיל בסימן ר"ל סעיף ט"ו שכתב מדברי הרמב"ד דגבאי הדבר שיקח בחפוטרופוס מעות היתומים בתורת עסק משום לזות שפתים ולא כתב שאסור אלא בפי בית דין אין מיסור אלא בחפוטרופוס אבל בפי ב"ד אבל על פי בית דין אין מיסור אלא דלפי שהרמ"ב כתב שלוקח החפוטרופוס מתחלה לעצמו ואחר כך יודיע הדבר לב"ד ע"כ כתב רבינו בתיכא לזות שפתים אבל אם מתחלה הניח המעות בפני בית דין והם מסרום לחפוטרופוס בתורת עסק אף לזות שפתים אין כאן וכדהכא לגבי פקדון שמוכרן בבית דין דהיינו שהב"ד מוכרין אף לעצמו ואיכא חבלא ואף רבינו מודה בזה ולפי זה התייאב הא דכתב ב"י כאן ולא ידעתי למה השמיטו רבינו גם מה שהזיז ב"י על דברי רבינו בסימן ר"ץ התייאב בשוב טעם: (כג) **הופקדו** אתו ספרים קורא בהן אחת לי' יום ובברייתא השוחל ס"ת וכו'. בפ' מי שמת מצא ספרים קורא בהן אחת לל' יום ובברייתא השוחל ס"ת וכו' וכן המפקיד ס"ת אצל חבירו גוללו כל י"ב חודש וכו' סומכוס אומר בחדש ל' יום בית שמאי אומרים ל' יום ובית הלל אומרים י"ב חודש זה ומחד זה ל' יום ופרש"י ומתני' נמי דקתני קורא בהן ג' לל' יום ולא מפליג בין יש לחדש לחדש דאע"ג דיש עכ"ל ומ"ל לרבינו דהכי נקטינן בסתם מתני' וכרא"י והרי"ף והרא"ש שהביאו מתני' דיהן בסתמא הכי ס"ל ולא הביאו ריעא דברייתא דתני בה י"ב חודש כדי לפסוק כך הלכה דהא ודאי ליתא דהלכתא כסתם מתני' אלא הביאו לפסוק הלכה במאי דתני בה פותחו וקורא בו ואם בשבילו פותחו אסור וע"כ הזיז רבינו על הרמב"ם דפסק כמ"ד אחת לי"ב חודש ומחלק בין מניחה לפקדון דבפי"ג מגזלה לגבי מניחה פסק ג' לל' יום ובפקדון פסק ג' לי"ב חודש אבל על הרי"ף והרא"ש לא הזיז מיהו הסמ"ג תפס שיטת הרמב"ם דלגבי פקדון בעזה פ"ח פסק ג' לי"ב חודש ובעזה ע"ד לגבי מניחה פסק ג' לל' יום והביקר כדעת רבינו וכן פסק לעיל בסי' רס"ו ס"ב: ומ"ש ואם פתח וקרא בו לצורך עצמו ה"ז שולח יד בפקדון. כ"כ גם הרמב"ם לסם ומיכא למידק דלמ"ש ה"ר חזקיה מהרדכי דאם שהל חפץ מן הפקדון והחזירו למקומו דאינו חייב בחומרי חומרי בחומרי ומעשה דפי' לעיל בתחלת הסי' דכיון דמתחלה לא היה עליו אלא שומר ג"כ כשהחזירו למקומו בעין חזיו עליו אלא שומר ג"כ בספרים נמי ניחא הכי דמ"ש חפץ מחפץ ולהסמ"ג קשה יותר דלישנו כתב בה' גנבה ע"ש ר"י דהלכה כרבי ישמעאל דלא בעינן דעת בעלים ופ"ה כתב לגבי ספרים דה"ז שולח יד ומהר"ם שטיין כתב דחיכא לחוקמי דהוקה כשנתנם בשעה שלומד בספרים אבל לאחר שהחזירם למקומם אפ"כ דפטור עכ"ל וזה דוחק גדול דהרי כתב בסתם ה"ז ש"מ דבפקדון ומתחייב בחומרין משמע בכל חומרין אילו ומ"כ חייב בהן בכל ולי נראה דלא אמר המרדכי והר"ח אלא בדברים דרגילי חיכי לחומלינהו ולא קפדי בהו אבל בספרים וכיוצא בהן דקפדי חיכא חוכלי מוכח שמקלקלים בחשמוש וטשטוש ועשון וקריעה אם לקחם הנפקד וקרא בהם חציר ש"ו בפקדון דנקרא גזלן ואפי' החזירן למקומן מתחייב בחומרין דלא חזר דינו להיות כשומר ואפילו לרבי ישמעאל משום דמ"מ אלא חיכה מחסרו במקצת וכיון שחסרו אף ר"י מודה שלא נפטר מן החומרים במה שהחזירו למקומו דכבר קס ליה

תניא

דרכי משה

התביעה אבל אם מבקן בבי"ד לאחר שנחסרו כדי חסרונן אינו נותן לו אלא מה שקיבל עכ"ל: (ה) וכתב הרא"ש בתשובה כלל צ"ג סימן ב' שמעון שהפקיד ספרים אצל ראובן ואח"כ צוה שמעון ליתנם ללוי וכשבא לוי ליטלן אמר שראובן למד בהן ונפתחו וראובן אמר ששמעון נתן לו רשות ללמוד בהן ולוי אמר שמשעה שצוה לך שמעון ליתן לי היו ברשותי ולא

פרישה

דבש והדבשים יפה טעמו ומקנו כמו הבשם העקר כרשיי וכגמרא גמי פיתא שמן והבשים וכדי סז מקולקלין ועומדין ואינן רמויין לפסוד מהם: יכול למכרן כו' ובגמרא שמן והבשים דבש והדבשים למאי מיו ומשני שמן למשוח בו שוורות ומנעלים ודבש ליתן על מכה של כר הגמל לרפואה ולדבשים הללו סם רמויה גם לתאר ומן ולא כדי שלא יפסד (סכל) [סכלי] פתיחו למכור: (יט) (כ) **הופקד** אתו חמץ וכו' בפ"ק דסימן רמ"ג: ס"ג ממשנת וכתב הרמב"ם ז"ל דס"ה כו' (ולריכין למיתוק וכן (בכל) דכה שלי ליכא דחמץ עובדא הוא בפ' כל שעה דף ק"ג ואין שייך לכתוב עליו וכ"כ הרמב"ם יפה"ע ועוד לקרא בתמיה שוב מצאתי בהגהות כמו שסגרתי: ומ"ש דס"ה כתב כו' המ"מ כתב דכ"ם נמי הוא שהרי בחמץ הפספד בהר תפ"ם לא יתכרו עד שעה ס' והטעם בכולהו דניחא ליה לחדם יותר בשלו כדרך שתמר גבי תבואה מדם הוקה בקב שלו מע קנין של חבירו: שיזולו בזמן פלוגי כו' כנ"ל: (כא) כל נפקד שמוכר כו' עבד"ר: לא יתכרנו כ"ת ע"פ ב"ד ברייתא מסיים וכתב (בסימן סב"י) דלמילו ע"פ ב"ד לא יתכרנו לנפשו וכ"כ רבינו בסימן ר"ן סט"ו בתשות של יתומים ומשם נלמד בק"י בפקדון שמתמשכים בו בעין ומפ"ם לא הוזרך לכתבו כאן וכמ"ש שם והרמב"ד וכב"י ס"ל דוקא כאן שנשתמש בו בעין ממנו וז"ל ולא יתכרנו לנפשו וכמ"ש ע"ש ודוק: (כב) גוללן כל ל' יום עד"ר: (כג) **שאין** המפקיד עמו במדינה מכאן יש לתוס קצת דמש"ר לעיל בסימן רס"ו בעיר לאו דוקא אלא ר"ל במדינה וק"ל ועמ"ש שם: **מין**

דמתניתין כר"מ ואפילו הלכתא כרבנן דברייתא דהיינו כרבב"ג דמתני' והרי"ף הע"פ דלעיל פסק כרבנן אפ"ה דהתי דיוק פסק ג"כ כמ"ר אלא משום דס"ל דרבנן דברייתא שפיר מני ס"ל כרבנן דמתני' וזוקא משום הפסד הקנקן יכול למכרן אבל משום הפסד הפירות לא כיון שדרכן של פירות להתפסר כציפור זק וממילא הלכתא כרבנן דמתני' וכרבנן דברייתא כן מפורש שם בריש"ף והרמ"ם ע"ש: (כא) לא יתכרנו כ"ת ע"פ ב"ד שם וכשהוא מוכרן מוכרן לאחרים ולא לעלמו וכב"י ולא ידעתי למה השמיטו רבינו והרמב"ם כתבו בפ"ו מהלכות שאלה עכ"ל ושיש לכתוב בהקם נראה לומר משום דס"ל לרבינו דמ"ם וכשהוא מוכרן לא תמוכרן בב"ד קאי אלא מכרם בב"ד ואפילו לעלמו אי מוכרן בעלמו לאחרים וכן נראה קצת מל' הרמ"ם שכתב שאם כלעון סברייתא אבל מתום, קא ל"ב בב"ד ב"ד סדיוטות כו' מוכח דאיכא בתורת עסק ואם יתכרם כ"ת ע"פ ב"ד ל"א [משמע] כדכתיבנא דאם יכול למכרם אפילו ע"פ ב"ד [שם] מוכרן לאחרים עוד יש לדקדק דלעיל בסימן ר"ן כ"ר דגבאי היא לחפוטרופוס יקנהו לעלמו וב"י כתב שם עליו דאיכו גבאי כיון דהוציא הדבר לב"ד ע"כ נראה כמ"ש כאן בפרישה ועמ"ש עוד מזה בבאורו יותר שם בסימן ר"ן וגם ע"ל סימן רפ"ו סכ"ב: (כב) גוללן כל ל' יום לשון ב"י בפרק ד"מ תניא כו' [עיין ל' בגמרא בב"מ] ומשמע לרבינו דהלכה כרמב"י דמשנתנו קב ונקי והרמב"ם פ"ו מהל' שאלה פסק כת"ק וכן דעת הרי"ף והרא"ש שלא כתבו אלא דברי ת"ק בלבד ע"ל וק' דשם כדברינו לא היה לרבינו להשמיט מלסוכיר הרי"ף והרא"ש כמו שהזכיר הרמב"ם ועוד דאין כיון דתניא שם דבק ל' כדתך שמעה' בתמיד כך תמיו בפקדון (וב"י שלמו כתבו בר"ם וב ע"ש) ובתמיד תנן שם בהדיא אבל ספרים קורא ל' יום ס"ס בפקדון ממי שעורת עיקר ומ"ש שהביאו הרי"ף והרא"ש דברי ת"ק לאו ללמדנו שיעור די"ב אלא כתבו הרי"ף משום סוף דברים דגם בפקדון פותחו וקורא בו ולא ילמוד לכתחלה ע"ש הרא"ש ותמצא כתן מוכח ולא הזכירו הרי"ף והרמ"ם להוכיח דברי ר"ת משום דסמכו מ"ש שם

[טור ח"מ ח"ר]

ליה דרשותיה משעה שמחסרו ומצ״ל לר״ע דלפילו לא היה מחסרו כלל מ״מ צריך דעת בעלים כיון דקפדי ולא מוכחי לכן בתוספות פ״ק דמציעא (דף ו׳) ד״ה שבועה שלא שלחתי משמע דלרבי ישמעאל פטור אם החזירו למקומו אפילו השתמש כדבר שמחסרו וכ״כ בסמ״ג ריש סי׳ פ״ח בשעה ולא ידעתי למה ול״ע

רצג (א) **אין** המפקיד יכול לחבוע פקדונו וכו׳. ברייתא סוף קמת מלוה ניתנה ליתבע בכל מקום מבדה ופקדון לא ניתנו ליתבע אלא במקומן ויש להקשות אם ישנם בידו לאפילו מבדה ופקדון נמי ואי אינם בידו: אפילו מלוה נמי לא ואפשר דמיירי בידו בידו מטלטלין ולפיכך מלוה ניתנה ליתבע בכל מקום ואף על גב דזיילי נכסי ע״י שהוא רחוק לפרוע מבל מבדה ופקדון אע״ג דליכא מעות ויש בידו ג״כ מעות מ״מ ליכא מטלטלין ויש בידו גם כן מטלטלין כיולא בהם אין מחייבים אותו ליתן אלא בעד פקדונו ואבידתו מבל בעה״ת בשער י׳ תירץ דבמלוה יכול להשביעו שאין סיפוק בידו לפרוע לו חובו מבל על מבדה ופקדון אפילו יאמר לו חולי בידך הוא אין לו להשביעו דמסתמא לא הניח עמו עכ״ל וע״ע לפי זה אם יכול להחריש אחם חרס:

(ב) **אבל** בכ״מ שילבה הנפקד וכו׳. הכי משמע מפירוש רש״י שכתב אחתניתין דהפקיד ביאוב לא יחזיר לו במדבר כיון דלאו מקום שימור הוא משמע שאם היה מקום משומר יכול לכופו וכן כתבו התוספות פרק מי שאחזו (בדף ע״ה) וכ״כ הרא״ש לבם וכ״כ הרמב״ם פ״ז דשלחה ועל״ל בסי׳ ע״ד כתב רבינו דמלוה דאפי׳ יש כאן מבדות קודם שיגיע למקומו יכול לכופו לקבל כיון שמחזיר לו במקום יאוב ונראה דה״ה גבי פקדון נמי דיבול אלא שנסתפק על מ״ש לעיל וקיבר בלן: (ג) **ומ״ש** ואם כשהפקידו אלמו ג״ל אני רוצה וכו׳. אם במצא ע״מ לבחת במדבר יחזיר לו במדבר ובגמרא פשיטא ל״ל דת״ל ליהוי אתי פקדון גבך דאתת למדבר נפיקבא וכו׳ והרי״ף לא הביא אלא המצא כצורתה ונראה דגירסתו ה״ג דגריס אמרי ע״מ להחזיר במדבר לא קתני אלא ע״מ לבחת במדבר כגון דת״ל ליהוי אתי פקדון גבך ומ״ל למדבר קא חזילבא ומ״ל אתת נמי למדבר קא חזילבא ובבי קא״ל דאי מהדרת לה ניהלי במדבר מקבילבא ממך עכ״ל ובבל המאור כתב דהכי גרסי׳ בספרי דווקבאי דספרד ובל גירסא זו סמך הרי״ף דלפי זה אתני׳ בפשטה היא דאמר הבפקד ע״מ לבחת במדבר בלומר דבשטה היא ת״ל ליהוי אתי פקדון גבך ת״ל הבפקד בחזילבא פי׳ אינו מבבל עלי פקדונך אלא ע״מ לבחת למדבר לבחתבא גם בן למדבר שאחזירנו לך במדבר ומ״ל המפקיד טוב הדבר אתת נמי למדבר אף אם אינו חזילבא ותלמודא לא אתת אלא לפרש אמאי לא תני על אתת להחזיר במדבר דאילו לגירסתינו דפריך פשיטא ומתרץ לא צריבא וכו׳ אגיא המשנה ולא מיירי דת״ל ע״מ לבחת במדבר דאפילו לא ת״ל ע״מ לבחת במדבר אפילו הבי נמי רוצה המפקיד שיחזיר לו במדבר ולא מיירי דת״ל ע״מ לבחת במדבר אפילו לא ת״ל ע״מ בי׳ דאי אפשר לומר דבל בבי׳ בבי׳ אלא ודאי אפילו לא ת״ל ע״מ לבחת למדבר אפילו הבי נמי אין לו עליו אלא שבועת הסת״ב ובבג״ם וס״ם וגם כ״ם הוא בשפקד אין פקדונו בידי בשומר שבפקד אין אבידתו עליו אלא שבועת הסת״ב ואף״ל לסוליבו עמו שמא יאבד לו חנם ויהיה חייב בשמריותו עב״ל ור״ל הבי״ד ודאי לא יאמרו שיולבו עמו (שאו יהיה הבפקד פטור משמריות בין שבראות ב״ד לבחו עמו) מאחר שיש חסם שבבת דרבים בשפרדים ושיקחנו הוא בעצמו עמו ג״ב ת״ל שאו יהיה הוא חייב בשמריות ויצטרך להיות אסור במיבוי עבור זה ורבינו בשמיט בלן ולא בתב יהיה חייב בשמריות בלי לבלול דת״ל הוא הן מבלו הן הבי״ד וק״ל ובס״ע בתב ואין מוסיפין לו בו׳ הוא ט״ם וב״ל ואי אפשר ועי׳ בסמ״ע: (ד) **שלח** לו פקדונו ע״י אחר בין שאומר לו הולך לו או תן לו פקדונו בשחריותו וכו׳. בלבו׳ בגיטין דף י״ר: בין שאומר לו הילך לו או תן לו בו׳ בלבו׳ אע״פ דבמתבם ואחר דבריה יש חילוק בין לשון הולך לבשון תן בלשיטת סי׳ בל״ם ורמ״ג במלוה ופקדון חין חילוק ביון שבבר הוא של המלוה או המפקיד בל׳ בל דהו בסלוחם או בשבפקד הוא בפרן וזבה בו וע״ל ר״ם בל״ם: בד״ה שלח הוחזו בו׳ בפיל לעיל ר״ם בל״ם ושם בתבתי דבסלוחם אף בשמין הלוה הוחזק בפרן אינו יבול לחזור בו: ומ״מ חויב בשחריותו

רצג (א) **אין** המפקיד יכול לחבוע פקדונו אלא במקום שהפקידו לשם שאם הפקידו אצלו בטבריא אין יכול לחבעו בצפורי: (ב) אבל בבל מקום שירצה הנפקד ליתן למפקיד פקדונו צריך לקבלו אפילו נתנו לו בעל ברחו חשוב נתינה ופטור: (ג) בד״א בישוב אבל אם הפקידו בישוב ובא (ב) להחזיר לו במדבר יכול לומר לו איני מקבלו באן אם לא תקבל עליך אחריות ואם בשהפקידו אצלו א״ל אני רוצה לצאת במדבר והשיב הנפקד גם אני רוצה לילך למדבר הוי באילו פירש לו ע״מ שאחזירנו לך במדבר ויכול להחזיר לו במדבר: (ד) כתב הרמב״ם ז״ל המפקיד אצל חבירו והלך המפקיד למד״ה והנפקד רוצה לפרש מן היבשה לים או לצאת לשיירא יש מי שהורה שאם בא השומר והביא הפקדון לב״ד נפטר מאחריות שמירתו ויש טעם בדבריהם שאין אוסרין זה במדינה מפני פקדון של זה ואי אפשר לו להוליכו עמו דשמא יארעו אונס אלא ב״ד מפקידין הפקדון ביד נאמן אצלם משום השבת אבידה לבעלים: (ה) שלח לו פקדונו על יד אחר בין שאומר לו הולך לו או תן לו פקדונו חייב באחריותו עד שיגיע ליד הבעלים כיון שבעל הפקדון לא עשאו שליח להביאו לו לפיכך אם בא לחזור וליטול מיד השליח רשאי בד״א שלא הוחזק הנפקד כפרן אבל הוחזק כפרן זכה השליח מיד בשביל המפקיד ואין הנפקד יכול לחזור וליטלו מידו ומבל מקום חייב באחריותו: תבעו

תניא (סס) כדרך שאמרו בהבידה בך אמרו בפקדון פקדון מאי עבידתיה גביה אמר רב ששת בפקדון שהלבו בעליו למ״ה:

רצג (א) **אין** המפקיד יכול לחבוע פקדונו אלא במקום שהפקידו לסס וכו׳ בפרק הגוזל ומאביל (קיח ב׳) תניא מלוה ניתנה ליתבע בבל מקום מבודה ופקדון לא נתנו ליתבע אלא במקומו: (ב) **ומ״ש** מבל בבל מקום שירצה הנפקד ויתן למפקיד צריך לקבלו כ״כ הרמב״ם פ״ו מהלבות שלוה וכתב הרב המגיד דילף לה מדאמרינן מבודה ופקדון לא ניתנו ליתבע אלא במקומן דמשמע דלא ניתנו ליתבע הא אם רצה להחזיר מחזיר בע״כ של מפקיד אלא אמרו לא יחזור אלא במדבר ופשוט הוא וכן כתבו התוספות והרא״ש בפרק מי שאחזו לעניין פקדון פשיטא דהוי חזרה בע״כ דתנן בהגוזל בתרא שאם הפקיד אצלו ביאוב לא יחזיר לו במדבר הא ביאוב מחזיר לו אפילו בע״כ: **וכתב** ה״ה וכ״ל שאם הפקיד אצלו לזמן ידוע שאינו יכול להכריחו לקבלו ממנו תוך הזמן שיכול לומר קבלת עליך שמירת זה הזמן הקלוב (א):

(ג) **ומ״ש** בד״א ביאוב וכו׳ אבל אם הפקיד ביאוב וכא להחזיר לו במדבר יכול לומר לו איני מקבלו כאן וכו׳ משנה בפרק הגוזל בתרא (סס) הגוזל את חבירו או אלוה ממנו או שהפקיד לו ביאוב לא יחזיר לו במדבר: וכ״ש יכול לומר אינו מקבלו כאן אם לא תקבל עליך אחריות כ״כ הרמב״ם בפ״ז מהל׳ שלוה וכ״ל הפקיד אצלו ביאוב והניח פקדונו במדבר אינו מקבלו ממנו אלא יאמר לו הרי הוא באחריותך עד שתחזירנו לי ביאוב כדרך שהפקדתי אצלך ביאוב: וכ״ש כשהפקידו אצלו א״ל אני רוצה לצאת במדבר והשיב הנפקד גם אני רוצה לילך למדבר הוי באילו פירש לו ע״מ שאחזירנו לך במדבר ויכול להחזיר לו במדבר אם במצא על אתת לצאת במדבר יחזיר לו במדבר ובגמרא פשיטא לן לריכא דת״ל ליהוי אתי פקדון גבך דאתת למדבר נפיקבא וא״ל אינו אתת למדבר נמי בעינא למיפך אי בעית להדרינהו לך אתם מהדרנא לך ופרש״י אי בעית להדורי ניהלך אתם מהדרנא לך. ואשמועינן אתת דאע״ג דלאו אתני׳ נמור הוא דהא אי בעית קאמר אם״ה ביון דיבע דליהוי נמי למדבר נפיק ע״ב יקבלם · והרא״ם דילג ולא בתב לא אי בעינא ולא אי בעית וכך אם בתבי רבי׳ והרי״ף והרמב״ם השמיטו בל זה וגראה שהשמיט משום דמשמע להו דמילתא דפשיטא היא כיון דת״ל נפקד ליהוי נמי בעי למיפך למדבר אם ירצה אלוה לשלם לו במדבר לריך לקבלו יאין אומרים זה עבד לוה לאים אלוה ואם ללא קאמר אם האלוה יכול לכופו שישלם לו בבא״ג במדבר משום דבלא״ב אתמיל דעינו ובתב אם האלוה ניתנה ליתבע אפילו במדבר אלא שאסיק ובתב אם דאם אמר אין לו אלא שבועה הא״ב אתם אין פקדונו בידי דאם אומר בפקדתי אין פקדונו בידי בפרי׳ ספ״ו דשלחה בא״ב וז״ל אם אמר לו אבדתיו או שרפתיו או שאבל אותו הרי זה נשבע ונפטר ואם אמר לו נגנב ממני או שמת אבי ולא הודיעני היכן הניחו הרי זה משלם ואם אמר לו נגנב ממני ואני יודע במי חשדתי הרי זה נשבע ונפטר ואם אמר לו נגנב ממני ואני יודע במי חשדתי אם היה ראוי לחשוד ונשבע ונפטר ואם לאו משלם ואם אמר לו נגנב ממני ואני יודע במי חשדתי ונשבע ונפטר ואח״כ מלאו הגנב והודה הרי זה

רצד (ג) **תבען** הפקדון וכפר בו מיד נעשה עליו גזלן וכו' כפ' הגוזל (קכ:) ובפ"ק דמציעא (ה:) תמר רב מילי בר מכין תמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול לעדות: ומ"ש בד"מ שיש עדיים שבשעה שכפר בו היה ברשותו אבל אם אין עדים לא שמא נאבד ממנו ואמר אכפור בו ואדחנו עד שאמצאנו ואחזירנו לו: (ג) לא כפר בו אלא טען נגנב או נאבד אם אמר שאירע הדבר במקום שעדים מצויין יביא עדים לדבריו ויפטר ואם לאו צריך לשלם וכתב הרמ"ה דוקא מילתא דשלטא ביה עינא כההוא עובדא דההוא גברא דהוה מעביר חביתא בשוקא ואתבר ואמר רבא כיון דשכיחי אינשי בשוקא בעי לאייתי ראיה אבל מילתא כל דהו דעביד דמתרמי דלא שלטא ביה עינא כגון מאן דנקיט חפצא בידיה ואפשר דאתרע ביה אונסא דלא ידעי אינשי אע"ג דרבים מצויין שם משתבע ומפטר: (ד) וכתב עוד מי שטען אונס בפקדון ומביא עדים שנאנס בידו החפץ ששאל המפקיד כגון ששואל גלימא וטוען שנאנס ומביא עדים שראו שנאנס לו גלימא אע"ג דלא ידעי אי גלימת המפקיד הוא פטור כיון שאילו היתה גלימא בידו ומפקיד אמר לא זו היא ונפקד אומר זו היא נאמן בשבועת היסת ואם המפקיד אומר שמא ונפקד אומר ברי אפילו היסת ליכא והבא כיון דמפקיד לא ידע האי גלימא דאתנים אי דידיה היא אי לא שומר מהימן ע"כ: (ד) ואם אין עדים מצויין ישבע שהוא כדבריו ויכלול בשבועתו שלא פשע בשמירתו אלא ששמרו כראוי ואירעו זה שטוען ושלא שלח בו יד שאם שלח בו יד חייב כדפרישית:

ופירש

י"ל דלא ניחא ליה לתלמודא לתוקמי בכה"ג דיוצא הפקדון ויאמר טעיתי דטענה גרועה היא ומרמה דהרמ"ה ז"ל מפרש היינו דפ"ד דבכורות דהכל מודיס בחד מהפקיד טלה אלל בעה"ב ובעה"ב אומר של מפקיד את דאמרינן המע"ה ופטור בעה"ב לגמרי דאפילו שבועה אין לריך ולפי זה ודאי ה"ה היכא דהמפקיד מודה שנאנס מיד הנפקד אלא דהיינו יודע אם שלו נאנס אם שלו נאנס ואינו יודע בודאי אם פטור הנפקד אלא בשבועה שומרים אינה מן התורה אלא היכא שלא נודע שנאנס אלל הנפקד אבל בנודע בעדים או המפקיד מודה בכך אף על פי שהיינו יודע דשל פקדון נאנס פטור משבועת שומרין ועוד ס"ל להרמ"ה דאפי' שבועת היסת לא לריך כיון דהיינו יודע שלא נאנס בר"ח ס"ס שיבא שהוא כדבריו שנאנס שלא בפשע וכיולל בשבועתו שלא שלח בו יד כו' ולא היכא שבועה שלא בפשע בא מתחלה אינו חייב אף"כ בא להוציא ממחה בפשיעה ואם תימא לכתבתי שנאנס דאף אם בפשע בא מתחלה אינו חייב להשבועה שנאנס דאין להוציא ממחה בפשיעה כגון שנאנס בפשיעה שהיה יכול להשתבע שנאנס אבל אם נאנס בלא פשיעה אפילו אם היה יכול להשתבע ולא נשבע פטור דהא אפילו אם נשבע היה יכול לחזור ולישבע שנאנס ולא עוד אלא אפילו אם נשבע ונתחייב לשלם ואח"כ נודע שנאנס אינו חייב לשלם דה

(ה) **ומ"ש** ופר"י וכו' . כ"כ התוספות בפ"ק דמציעא (דף ו') בשיטת בתרא וכ"כ בהגהת אשיר"י לפסח ורמייהס מדאיסי הא יש רואה יכיח רואה ויפטר דמשמע לגמרי מיפטר ואפילו שבועה אין לריך : ומ"ש אבל בירושלמי וכו' . כביאורו הרי"ף והרא"ש פרק המפקיד והפירוש שכתב רבינו הוא מהרמ"ש ולהירושלמי ס"ל דהיכי דאיסי לאו אפילו לאחרוי דיוקא דאם איגו מבוא רואה חייב אבל אם הוא מביא ראיה איגו חייב ומיהו שבועה לריך דשמא פשע מתחלה ותחלתו בפשיעה וסופו בשומא מחמת הפשיעה וחייב וע"י גלגול יצבע נמי שלא שלח בה יד : כתב ה"ר יהושע דמשביעינן ליה לאו פשע אבל לא סגי שנשבע שנעשה שלא בכוונה לשון זה משמע דמודה דפשע ולא נזהר לשמרו כראוי לנעול בפני' שלא שלא עשה כן בכוונה וה"ק להיות בם"פ המומנין : ואיבא למאן דאמר [הכיא] רבינו פירושו של ר"ת בתוספות פרק קמא דמציעא וב"מ והגהות לפסח ובתבו גם הסמ"ג והגהת מיימוני דלא משביעין ליה שלא שלח בה יד לעשות מלאכתו אלא שלא שלח בה יד לאכלה דאיכא בכלל שבועה שלא פשעתי ושמיה ברשותי אבל אי ידעינן שלא אכלה כגון שמתה מלאכתו דלא תזידי אינשי בהכי אלא שלא פשע בה יד מתחלה לעשות בה מלאכתו דלא משביעינן ליה שלא שלח בה יד כלל אף לעשות מלאכתו דלא שמיה כרחוי ויש לומר דכיון דהרמב"ם והרא"ש ור"י ס"ל דמגלגלין עליו שלא שלח בה יד כלל אף לעשות מלאכתו חידתי ליה פירושא דר"ת ולהכי לא הביא הרא"ש פירושו דר"ת בפסקיו מיהו נראה דהכל מודיס לר"ת דשבועה שלא תהיה בכלל שבועה שלא פשעתי בה ושמיה ברשותי ולכן לריך ליזהר דכשמשביעין אותו שלא שלח בה יד לריך לפרש בשבועתו תרוייהו שלא שלח בה יד לעשות בה מלאכתו וגם לא שלח ידו לאכלה . ומו ליכא לתמוה מגלן לרבי' דר"י לא ס"ל כהירושלמי דהלא התום' כתבו שם ז"ל אבל קשה משולחי המומנין אין רואה הא יש רואה יביא ראיה ויפטר והא שמא שלח בה יד ו"ל שיפטר משבועה שנאנסה אך יצבע שלא שלח בה יד ג"כ שלא שלחתי בה יד ואינו נשבע שלא ע"י גלגול שלא פשעתי בה וכשיש רואה שנאנסה פטור לגמרי היינו שיש רואה שנאנסה ושלא פשע בה פטור לגמרי וכך פי' ר' המגיד לדברי הרמב"ם בפ"ו דשאלה אבל היכא דליכא עדיס אלא שנאנסה ולא ידע אם החזיק היה מחמת פשיעה אם לאו צריך ליצבע שלא פשע בה וע"י גלגול נשבע ג"כ שלא שלח בה יד והיינו ממש בהירושלמי וכפי' הרא"ש בפ' המפקיד (דף קל"ו ע"ב) ונראה דרבי' דק בדברי ר"י מלחזר בו משניות קמא בע"כ שלא ניחא ליה לפרש דיביא ראיה ויפטר משבועה שנאנסה אבל נשבע שלא שלח בה יד דיביא ראיה ויפטר לגמרי משמע והיינו פשוט בדברי רבי' בתרא בשניות קמא דמגלגלין עליו שלא שלח בה יד אפילו אין יכול לפרש בשבועתו שנאנסה ולא פשע בה ומשמע דא

(סג:) ויליף לה מקרא : (י) (יא) **ומ״ש** כגון בלסטים מזויין ונמצא אחד שומר חנם ואחד שומר שכר צריך לפרש ממנו וכו׳ ואם נשבע קודם שהוכר הגנב אם שומר חנם הוא עומד בשבועה וכו׳ ואם ש״ס הוא צריך לפרש לבעלים ויעמיד הוא הגנב לדין כפ׳ הגוזל עליס (שם) מיתמר נגנבה בתוכם והוכר הגנב אמר מצני אם שומר חנם הוא רצה עושה עמו דין רצה נשבע אם ש״ס הוא עושה עמו דין ואינו נשבע ליתא פליגא דרב הונא בר מצני דאמר אחד זה ואחד זה עושה עמו דין ואינו נשבע בתוכם נגנבה והוכר הגנב אם שומר חנם הוא רצה עושה עמו דין רצה נשבע ואם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע אמר לך רבא הכ״ע כגון שקדם ונשבע והא רצה עושה עמו דין רצה נשבע קאמר ה״ק רצה עומד בשבועתו רצה עושה עמו דין וידוע להלכה כרבא וכן פסקו הפוסקים . ופירש רש״י נגנבה בתוכם . בלסטים מזויין דשומר שכר פטור בו : ואם״כ הוכר הגנב ויכול לכופו ולהוליכו מידו : עושה עמו דין . משלם לבעלים והוא יפרע מן הגנב . וכתב ה״מ בסוף הלכות שלה שהמפרסים הקשו דודאי אינו כן הדין שיתחייבו לשלם המוסכן אע״פ שהוכר הגנב אלא כך פירשו שהם חייבים לטרוח לדון עם הגנב משום דלפעמים הגנב אליס וקשה ואין הבעלים רוצים לטרוח לדון עמו וזה דעת רבינו עכ״ל ואינו יודע מאין הכריע דעת הרמב״ם שהרי דבריו כדברי הגמרא הדיוט ג״כ הוי בכלל מתעצר על ריב לא לו ובכלל אשר לא טוב עשה בעמו זה הבא בהרשאה ובלא הרשאה מצי לטעון למו בעליס דבריס דידי אית להכי כתב רבינו דליתא לכל זה הכא אלא אם ירצה יטרח וכו׳ :

רצה (ט) **טען** הנפקד שנגנב הפקדון או נאבד ולא רצה לישבע אלא רוצה לשלם משביעין אותו שאינו ברשותו דהיישינן שמא נתן בו עיניו : (י) וה״ה נמי לכל השומרים כגון שטען השומר שכר שנאנסה והשואל שמתה מחמת מלאכה ורוצין לשלם משביעין אותו שאינו ברשותו ואם אומרים הבעלים שהוא שוה יותר ממה שהוא אומר יכלול בשבועתו שלא היה שוה יותר אלא כך וכך והרמב״ם חילק בדבר וכתב שאם הפקדון דבר שכל מינו שוה ומצוי בשוק לקנותו כגון פירות או יריעות של צמר ופשתן וקורות שאינן מצויירות ה״ז משלם ואינו נשבע אבל אם הפקדון בגד מצוייר או בהמה או כלי מתוקן שאינו מצוי בשוק לקנותו נשבע ואחר כך משלם ע״כ : (יא) טען שנגנב אבל

כל זמן שלא נשבע אע״פ שכפר בב״ד אין לו דין גנב : (י) היה אמת שנגנב ונמצא הגנב אחד כך משלם כפל וד׳ וה׳ לבעלים נגנב באונס כגון בלסטים מזויין ונמצא אחד שומר חנם ואחד שומר שכר צריך לשלם לבעלים ויעמוד הוא עם הגנב לדין ליפרע ממנו כיון שאינו מפסיד (ב) כלום אלא שטורח להוציא מידו : (יא) ואם נשבע קודם שהוכר הגנב אם ש״ח הוא רצה עומד בשבועה ואם ירצה יטרח להעמיד הגנב לדין ויפרע הוא לבעלים ואם שומר שכר הוא צריך לפרוע לבעלים ויעמיד הוא הגנב לדין :

רצה (ט) **טען** הנפקד שנגנב הפקדון או נאבד ולא רצה לישבע אלא רוצה לשלם משביעין אותו שאינו ברשותו דהיישינן שמא נתן בו עיניו : (ג) וה״ה נמי לכל השומרים כגון שטען השומר שכר שנאנסה והשואל שמתה מחמת מלאכה ורוצין לשלם משביעין אותו שאינו ברשותו ואם אומרים הבעלים שהוא שוה יותר ממה שהוא אומר יכלול בשבועתו שלא היה שוה יותר אלא כך וכך והרמב״ם חילק בדבר וכתב שאם הפקדון דבר שכל מינו שוה ומצוי בשוק לקנותו כגון פירות או יריעות של צמר ופשתן וקורות שאינן מצויירות ה״ז משלם ואינו נשבע אבל אם הפקדון בגד מצוייר או בהמה או כלי מתוקן שאינו מצוי בשוק לקנותו נשבע ואחר כך משלם ע״כ : (ג) טען שנגנב אבל

רצה (ט) **טען** הנפקד שנגנב הפקדון או נאבד ולא רצה לישבע אלא רוצה לשלם משביעין אותו שאינו ברשותו דהיישינן שמא נתן בו עיניו מימרא דרב הונא בריש פרק המפקיד (לד:) וכתב הרמב״ם בפרק ו׳ מהלכות שלה דשבועה זו היא בנקיטת חפץ ורלה שלמד כן מסוס דהתם בריש פרק המפקיד מתיב לרב הונא ממתניתין דהמלוה על המשכון כו׳ משמע דסבר תלמודא דשבועה זו דקאמר רב הונא שבועת המשכנ היא דאי לאו הכי מאי מותיב ליה :

וכיון דשבועת המשכנ היא הרי היא בנק״ח כשאר שבועת המשכנ :

(ב) **ומ״ש** וה״ה לכל השומרים כגון שטען הש״ס שנאנסה והשואל שמתה מחמת מלאכה ורוצים לשלם משביעין אותו שאינו ברשותו כן כת׳ הרמב״ם ז״ל בפ״ו מהלכות שלה וכן משמע בגמ׳ דמותיב לרב הונא ממתניתין דהמלוה על המשכון דשומר שכר הוא שם מתיב לרב הונא מדתנן סלע הלויתני עליו וד׳ היה שוה וכו׳ ואם תימא לדרב הונא מגו דמשתבע מלוה שאינה ברשותו ליתשבע נמי מגלגול שבועה כמה היה שוה ותוקמא במאמינו . מצאתי כתוב ישבע שלש שבועות שלא פשע וכו׳ שלא שלח בה יד ושבועת פשיעה יבררו לו הדיינים המשביעים אותו שמרה כדינו לפי מה שהוא שומר ושלא יהא תחלתו בפשיעה וסופו בתוכם גם יודיעוהו דין שליחות יד דחייב אפילו באונסים עכ״ל : ומה שכתב שהרמב״ם חילק בדבריו בין שלח בה יד ושבועת פשיעה יבררו לו הדיינים המשביעים אותו שמרה כדינו לפי מה שהוא שומר ושלא יהא תחלתו בפשיעה וסופו בתוכם גם יודיעוהו דין שליחות יד דחייב אפילו באונסים עכ״ל : ומה שכתב שהרמב״ם חילק בדבר וכתב שאם הפקדון דבר שכל מינו שוה ומצוי בשוק לקנותו וכו׳ ה״מ לכל השומרים חוץ מהשואל שמתה מחמת מלאכה ורוצים לשלם משביעין אותו שאינו ברשותו כן כת׳ הרמב״ם ז״ל בפ״ו מהלכות שלה וכן משמע בגמ׳ דמותיב לרב הונא ממתניתין דהמלוה על המשכון דשומר שכר הוא שם מתיב לרב הונא מדתנן סלע הלויתני עליו וד׳ היה שוה וכו׳ ואם תימא לדרב הונא מגו דמשתבע מלוה שאינה ברשותו ליתשבע נמי מגלגול שבועה כמה היה שוה ותוקמא במאמינו . מצאתי כתוב ישבע שלש שבועות שלא פשע וכו׳ שלא שלח בה יד ושבועת פשיעה יבררו לו הדיינים המשביעים אותו שמרה כדינו לפי מה שהוא שומר ושלא יהא תחלתו בפשיעה וסופו בתוכם גם יודיעוהו דין שליחות יד דחייב אפילו באונסים עכ״ל : ומה שכתב שהרמב״ם חילק בדבריו בין שלח בה יד ושבועת פשיעה יבררו לו הדיינים המשביעים אותו שמרה כדינו לפי מה שהוא שומר ושלא יהא תחלתו בפשיעה וסופו בתוכם גם יודיעוהו דין שליחות יד דחייב אפילו באונסים עכ״ל ונראה הטעם מפני שהוא סובר דשומר חנם חפץ בשלו יותר וה״ה דלא חייבוהו שמא עיניו נתן בו וחפץ בו יותר ולפי זה לא אמר הרב אלא בכגון פירות או יריעות וקורות וכו׳ שהזכיר בדבריו אבל שאר חפצים אדם חפץ בזה יותר מבחבר וכבי משמע מדברי הרמ״ך פרק ח״מ שכתב תפילין שכיחי בכל עיר נבית החומן אבל אדם חפץ בשלו יותר עכ״ל ונראה דה״ה לענין חשש דשמא עיניו נתן בו לתפילו שכיחי בבית החומן לפעמים נותן עיניו בזה יותר : שאר מבדות אדם חפץ בשלו יותר עכ״ל ונראה דה״ה לענין חשש דשמא עיניו נתן בו לתפילו שכיחי בבית החומן לפעמים נותן עיניו בזה יותר :

(ג) **טען** שנגנב אבל אמר אני רוצה לשלם או תפילו אמר פשעתי בשמירתו והריני משלם ושולם ותח״כ נמצא הגנב אע״פ שלא נשבע עדיין שאינו נרשותו או

דרכי משה

יהא תחילתו בפשיעה וסופו באונס גם יודיעוהו [דין] שליחות יד דחייב אפילו באונסים עד כאן לשונו : (ב) כתב בת״ה סימן שכ״ד ראובן המציא חוב בטוח לשמעון וקבל שבר ממנו על הסרסורות לאחר זמן נפל קלקול בחוב שיצטרך להשתדל עם השר כדי לתקנו שלא יהא יאוש וראובן רוצה ששמעון ישריה אותה טירהא הואיל והוא המציאו לו וקבל שברו נראה דהדין עם ראובן דומיא דהוכר הגנב דצריך השומר לדון ודוקא שקבל שכר על הסרסורות אבל בחנם לא :

ובנ״י

פרישה

ומן שלא נשבע כו׳ משכח בפ׳ הגוזל עליס ומייתי לה בפ׳ מרובה ויליף מקרא : מין לו דין גנב אלא שלח דין גוזל דאינו משלם כפל אלא פשוט שהוא לשבועה ולשבועה כמ״ש בדריסה סימן ל״ח ס״ק : (י) נגנב [כו׳] בלסטים מזויין כו׳ בב״ק דף ק״ח גם התוס׳ כתבו שם דאין שום גניבה קרויה תוכם כ״א בלסטים מזויין ע״כ אבל ק׳ למה קאמר הגמרא נגנבה בתוכם והול״ל סתם בגנבה ויפותם כדינו של כל ל׳ בא״ם וא״ם לכ״ע דתוקף בלסטים מזויין שייך דין זה דשם נמצא הגנב צריך השומר לשלם לבעלים וידין הוא עם הגנב דאי בסתם גנב לצריך לשלם כפל אין מן הסכרת שיכא השומר מטריח לדון עם הגנב להוציא ממנו כפל ולשלם ולינתן לנפקד ות״ל שיוציא כפל לעצמו דת״כ פשיטא הוא שיותר ניחא להמפקיד לטרוח בעצמו להדיוט ממכפל לזה כ״ר נגנב בתוכם בלסטים מזויין שמיו משלם כפל ואם בסתם רבינו ולא כתב בסתם ולא נשבע משום דלסטים מזויין שגזל בפרהסיא מצויים להיות עניים בדבר : צריך לשלם לבעלים היינו כרש״י דפי׳ דלא סגי בזה שמטריח עבור הבעלים לתבוע הגנב אלא ג״כ משלם להמפקיד ואוא מוכיח מיד הגנב ונעבד״ר : (יא) ואם ירצה יטרח כו׳ פי׳ ואין הגנב יכול לטעון למו בעל דבריס דידי אית לי להכי כתב רבינו בסימן רס״ו :

סי׳ רצה (ט) **טען** הנפקד שנגנב כו׳ בב״מ דף ל״ד : משביעין אותו שאינו ברשותו ושבועה זו היא בנק״ח וכ״כ הרמב״ם פ״ו דשלה וכן מוכחת הסוגיא ועיקר שבועה הנזכרת בתוס׳ היא שאינו ברשותו וא״ת מ״ם שמשלם כפל אלמא שבועה זו היא שמשבע שאינו ברשותו ול״ת דלא רצה לשלם כדי שלא ישבע שנגנבה מכחני יש עליו שבועה ס״ב וכיון דכבי הוא דעכ״פ צריך לישבע ולאי ישבע ולא ישלם ו״ת דכא מסיק רבינו וכתב יכלול בשבועתו כו׳ נשבע ומ״ב משלם כו׳ מ״ל דלא ניחא ליה לתיפוק עליה קלא שנשבע ס״ד לכבי הוא לשלם כי היכא שלא ישבע רק שבועת המשנה לכבר נתבאר בסי׳ כ״ו לעשמו של שבועה מין מילוק בין ס״ד לשבועת המשנה ות״ל דמ״ם משלם כדי שלא יצטרך לישבע שלא שלח בה יד דיוק דילמא נהנה משקדון ושלח בה יד ולא מצו בו בשבועה : (ב) וה״ה נמי לכל כו׳ כ״כ הרמב״ם פ״ו משלה ות״ת מסיכוי תיתי ס״ם ושואל ות״ל משום דרב הונא בעל מאמר זה קאמר משביעין אותו לכיוצי קלי מהמשנה דל״פ והמשנה מ״ם מיירי גם משום לעגין שבועה שמיוא ברשותו ורוצה לשלם יש מילוק ביניהן דבשואל לא מקני ליה כמילתא פד שבבר פילס כלתיתא סם בגמרא ובניו כתב לימין בסימן שמ״ב מס״ה כתב מתחלה לענין עכס השבועה מין מילוק ביניהן : (ג) טען שנגנב אבל אמר כו׳ ב״מ דף ל״ג ול״ד ועל״ר :

אבל אמר אני רוצה לשלם או אפילו אמר פשעתי והריני משלם ושלם ואח״כ נמצא הגנב אע״פ שלא נשבע עדיין שאינו ברשותו או נשבע שאינו ברשותו אע״פ שעדיין לא שלם ואחר כך נמצא הגנב משלם הכפל לנפקד ל״ש אם היתה עומדת ברשותו בשעה שנגנבה ל״ש לא היתה ברשותו ודוקא בכפל זכה הנפקד משום דאתי מעלמא אבל בשבחא דגופא כגון בניזות וולדות לא ואם

דרישה

ס״ק כיון שאמר פשעתי מקני ליה כפילא דהי בעי פטר נפשיה בגזיכה ס״ק כיון שאמר נגנבה מקני ליה כפילא דהי בעי פטר נפשיה בשבועה ומתה כו׳ עד שולחל עד שישלם מ״ט סולחל וכל כמה שלו בדיעבוו לא מקני ליה כפילא וכתבו הריף והרמ״ם כל זה לפסק הלכה וכ״פ הרמב״ם פ״ם מהל׳ שלוח והניחוהו בי עיין בב״י שהקשה על דבריו ומשיך מתרלו וקשיא לי טובא על דבריו דממ״נ וו״ל והא דנקט ריף אמר כו׳ לחבי כפא אמר כו׳ משמע דס״ל דכאי אמר הריני משלם שאוכר בתוך מיומרת דרב הוגא לא שהריף גרס כן בגמרא אלא שהוא הוסיף כן ללמדנו דמיומרת דר״ם קאי עלה דאמתני׳ וקשה מאחר שהריף שיהא סדר הגמרא וסידר מיומרת דר״ם אחר דברי ר׳ שאמר לא שלם שלם ממש כו׳ עפי כוה ניחא לסדר מיד אחר המשנה וע״ק דלמרכבה לפי סדר הגמרא משמע יותר דקאי על המשנה שנגמרת סדרו למיומרת דר״ם אחר מיומרת דר״ם הכ״ל ס״ם שאמר פשעתי כו׳ לאחר סיום כל המלעבוות דמיבעיא להו בעניו קנייני כפל לחבי אפשר לומר דר״ם מוזר על המשנה שכן דרך הסתמות אחר סיום שקלי וטריל של שמועה מהל מוזר לדבר מענין המשנה אבל לפי סדר הריף שסדרו קודם מיומרת דר״פ ואחר מיומרת דר״ם בר אחת הכ״ל דהיינו בחמצע שנייני כפל ולחלי משמע דגם ר״ם קאי לענין כפל דאל״כ מי סיים מסדרו מיד לאחר המשנה או בסוף שסמוכה לגמרי וע״ק דמי לחלוחות על המשנה קאי לא ס״ל לכתוב אלי תוספת בתוך המיומרת דר״ם אלא שכי סול״ל אחר הריני משלם אר״ם משביעין לוחו ככל פיסקא דעלמא כי פסקינן למתניתין אי לבריית׳ וע״ק דא״כ הריני משלם אר״ם אחר הריני משלם ולא לגם כו׳ משביעין כו׳ לכ״ע פשוט דדברי הרמ״ם ופירושו הוא עיקר ומלי תוספת לחיתת בדברי״ף במיומרת דר״ם לא הוסיף הריף מדעתו אלא גירסת ספריס של הגמרת ומ״כ דברי הרמ״ם ופירושו שהוא סדר הגמרת כך היתה גירסת ספריס ופירושו דאיתא בגמרא ר״ם אחר הריני משלם אין עניינו למיומרת שלו כלל כמ״ש הרמ״ם ולא משתבר שבח שלם שלם לחעט שאם שלם דתו לא משביעין דהא מילתא בלא טעמת הוא ופ״ם גירסת ספריס ופירושו דהרמ״ם נתיישבה קושיית התוס׳ וחוא דשם בגמרא הקשו על ר׳ הכ״ל תנן שלם כו׳ שלם אין לא שלם לא. ומהכר מימת שיפת נשבע ולא רצה לשלם שם אלא שלם אלא שלם מסת ליכא למשמע מינה והקשו התוס׳ תימה כיון דקשה ריפת לסיפא נימא נעשה כאומר אי״ל דסדיוקים מיושבים כמו שהעמידו תוכן תבאי וכבא בב״ק דף כ״ח כל ס׳ לפי שיטתו ע״ש (וכתבתי מעט מכאו בסמוך ס״ג בדריכה) וחוא דוקא דא״כ סו״ל לכגמרא לחבית פלוגתתן כאן (ולקמיך דבריהן) וללמדנו דבוה נתיישב דברי ר׳ ולא תקשה עליו נימא נעשה בקונסיית התום׳ הכ״ל אבל לפי גירסת הספריס הכ״ל ופירושו דהכ״ם בדרב הוגא בתיישב זה בשמרת שלו דעד כאן ל״ק ר׳ דשם אמר הריני משלם דמקני ליה כפילא אלא כשנשבע שלוחו אבל בדברי הרמ״ם דמיומרת דר״ם אחר הריני משלם אר״ם משביעין אותו אבל לא נשבע שלוחו אלא שלם לא ולכחי דקאי עלה ואפי׳ לומר הריני משלם משמע אלא שלם לא שלם ולא נשבע אלא שלם מתה שכתב דברים כאומר הריני משלם וכן יש לדקדק עליו במה שכתב לקמן בסמוך דאפי׳ אמר הריני משלם אין חמורים שקונה הכפל כשהשלם או נשבע שלוחו ברשותו אבל לא שלם ולא נשבע אלא שלם מתה שכתב הריני משלם ולא אמר כלום אלא שלם מתה כן שלם אלא נשבע ברשותו דהוקא עליו במה שכתב או נשבע שלוחו ברשותו דשבועה זה מה שעיינה להקנות לנפקד עליו במה שכתב או נשבע שלוחו ברשותו דשבועה זה מה שעיינה להקנות כפל וו״ל דנמצך אחר דברי הרמ״ם שכתב וו״ל אמר רב הוגא משביעין אותו שבועה שלוחו ברשותו כך היא גירסת הספריס ורב אלפס כתב אמר רב הוגא אמר הריני משלם משביעין אותו וכו׳ ולא אתא לאשמועי דהאי לישנא שאם שלם לא משביעין ליה דהא מילתא בלא טעמת הוא אלא לאשמועי דאפי׳ יחזור ויאמר קאי אלא שלם אלא שלם מקני ליה כפילא היינו דווקא שישבע או שלם לא נשבע אפי׳ ס״ח לא מקני ליה כפילא אע״כ שלם ממש ולפי זה הרמב״ם שכתב שלם אלא שלם מקני ליה כפילא היינו דווקא שישבע ברשותו אבל אם לא נשבע אפי׳ ס״ח לא מקני ליה כפילא אע״כ שלם ממש ולפי זה שם עליו ב׳ משמות יחד אמ׳ שמת היה בעין ושינוי נתן בה ולא בגזקתו הוא לשלמו לו וסב׳ שמת יאבוד מדבריו ב״ם שישלם לו ומש״ה כשנשבע שא״כ ואו מוכח שהשבח שלו מה שכבר שלם ואו מוכח משם הסמיים אף שים עליוו משם אחר בשביל משם אחר שיהא שלו ב״ם הרמ״ם מחוורים בעיני לחלק דבר כזה מדעתינו בשביל דקדוק לשון אחר אחר היה ליגע אכי ואפי׳ לא הוה שתיק תלמודא מלשמועינן חידוש גדול כזה והא דנקט רב אלפס אמר הריני משלם לאו לאכי נתכוון אלא לומר דמיומרת שאחר שלם אחר הוא דוקא בגמ׳ טובא ממתניתין ומשמע למילתא בפני עצמה היא לאכי כתב אמר הריני משלם לומר דמתניתין קאי והרי הרמב״ם שהיה תלמיד הרב הוגא מרחקא בגמ׳ טובא ממתניתין ומשמע למילתא בפני עצמה היא לאכי כתב אמר הריני משלם לומר דמתניתין קאי והרי הרמב״ם שהיה תלמיד של הרי״ף לא הזכיר דבר זה אלא א סתם וכתב כיון שאמר הריני משלם מקני ליה כפילא (א) ועיין בל״י בשם הרשב״א : ומה שכתב לא שנא אם היה עומד ושנאנס או נגנב ורוצה לשלם לא בקנ׳ ליה כפילא דלא מסיק אדעתיה מתחילה שישלם אם יהיה לו עדים שנגנב ולא על מנת כן הפקידו בידו ולא הוי אלא כמוכר לו הכפל השתא ולא מהני דמוכר קנסא

פרישה

לו אפי׳ כו׳ כלומר ל״מ בשנין שם״ם שנגנב שסתשלומין יתיריס כן ולפיס משם״ד פשיטא דמקני ליה כפילא אלא אפילו טעז פשעתי אלא שלם ושלם ומתה כו׳ עד שולחל עד שישלם מ״ט סולחל וכל כמה שלו בדיעבוו לא מקני ליה כפילא וכתבו הריף והרמ״ם כל זה לפסק הלכה וכ״פ הרמב״ם פ״ם מהל׳ שלוח והניחוהו בי עיין בב״י שהקשה על דבריו ומשיך מתרלו וקשיא לי טובא על דבריו דממ״נ וו״ל והא דנקט ריף אמר כו׳ לחבי כפא אמר כו׳ משמע דס״ל דכאי אמר הריני משלם שאוכר בתוך מיומרת דרב הוגא לא שהריף גרס כן בגמרא אלא שהוא הוסיף כן ללמדנו דמיומרת דר״ם קאי עלה דאמתני׳ וקשה מאחר שהריף שיהא סדר הגמרא וסידר מיומרת דר״ם אחר דברי ר׳ שאמר לא שלם שלם ממש כו׳ עפי כוה ניחא לסדר מיד אחר המשנה וע״ק דלמרכבה לפי סדר הגמרא משמע יותר דקאי על המשנה שנגמרת סדרו למיומרת דר״ם אחר מיומרת דר״ם הכ״ל ס״ם שאמר פשעתי כו׳ לאחר סיום כל המלעבוות דמיבעיא להו בעניו קנייני כפל לחבי אפשר לומר דר״ם מוזר על המשנה שכן דרך הסתמות אחר סיום שקלי וטריל של שמועה מהל מוזר לדבר מענין המשנה אבל לפי סדר הריף שסדרו קודם מיומרת דר״פ ואחר מיומרת דר״ם בר אחת הכ״ל דהיינו בחמצע שנייני כפל ולחלי משמע דגם ר״ם קאי לענין כפל דאל״כ מי סיים מסדרו מיד לאחר המשנה או בסוף שסמוכה לגמרי וע״ק דמי לחלוחות על המשנה קאי לא ס״ל לכתוב אלי תוספת בתוך המיומרת דר״ם אלא שכי סול״ל אחר הריני משלם אר״ם משביעין לוחו ככל פיסקא דעלמא כי פסקינן למתניתין אי לבריית׳ וע״ק דא״כ הריני משלם אר״ם אחר הריני משלם ולא לגם כו׳ משביעין כו׳ לכ״ע פשוט דדברי הרמ״ם ופירושו הוא עיקר ומלי תוספת לחיתת בדברי״ף במיומרת דר״ם לא הוסיף הריף מדעתו אלא גירסת ספריס של הגמרת ומ״כ דברי הרמ״ם ופירושו דאיתא בגמרא ר״ם אחר הריני משלם אין עניינו למיומרת שלו כלל כמ״ש הרמ״ם ולא משתבר שבח שלם שלם ממש דתו לא משביעין דהא מילתא בלא טעמת הוא ופ״ם גירסת ספריס ופירושו דהרמ״ם נתיישבה קושיית התוס׳ וחוא דשם בגמרא הקשו על ר׳ הכ״ל תנן שלם כו׳ שלם אין לא שלם לא. ומהכר מימת שיפת נשבע ולא רצה לשלם שם אלא שלם מתה שכתב דברים כאומר הריני משלם וכן יש לדקדק עליו במה שכתב לקמן בסמוך דאפי׳ אמר הריני משלם אין חמורים שקונה הכפל כשהשלם או נשבע שלוחו ברשותו אבל לא שלם ולא נשבע אלא שלם מתה שכתב הריני משלם ולא אמר כלום אלא שלם מתה כן שלם אלא נשבע ברשותו דהוקא עליו במה שכתב או נשבע שלוחו ברשותו דשבועה זה מה שעיינה להקנות לנפקד עליו במה שכתב או נשבע שלוחו ברשותו דשבועה זה מה שעיינה להקנות כפל וו״ל דנמצך אחר דברי הרמ״ם שכתב וו״ל אמר רב הוגא משביעין אותו שבועה שלוחו ברשותו כך היא גירסת הספריס ורב אלפס כתב אמר רב הוגא אמר הריני משלם משביעין אותו וכו׳ ולא אתא לאשמועי דהאי לישנא שאם שלם לא משביעין ליה דהא מילתא בלא טעמת הוא אלא לאשמועי דאפי׳ יחזור ויאמר קאי אלא שלם אלא שלם מקני ליה כפילא היינו דווקא שישבע או שלם לא נשבע אפי׳ ס״ח לא מקני ליה כפילא אע״כ שלם ממש ולפי זה שם עליו ב׳ משמות יחד אמ׳ שמת היה בעין ושינוי נתן בה ולא בגזקתו הוא לשלמו לו וסב׳ שמת יאבוד מדבריו ב״ם שישלם לו ומש״ה כשנשבע שא״כ ואו מוכח שהשבח שלו מה שכבר שלם ואו מוכח משם הסמיים אף שים עליוו משם אחר בשביל משם אחר שיהא שלו ב״ם הרמ״ם מחוורים בעיני לחלק דבר כזה מדעתינו בשביל דקדוק לשון אחר אחר היה ליגע אכי ואפי׳ לא הוה שתיק תלמודא מלשמועינן חידוש גדול כזה והא דנקט רב אלפס אמר הריני משלם לאו לאכי נתכוון אלא לומר דמיומרת דר״ם אחר מיומרת דר״ם הכ״ל ס״ם שאמר פשעתי כו׳ לאחר סיום כל המלעבוות דמיבעיא להו בעניו קנייני כפל לחבי אפשר לומר דר״ם מוזר על המשנה שכן דרך הסתמות אחר סיום שקלי וטריל של שמועה מהל מוזר לדבר מענין המשנה אבל לפי סדר הריף שסדרו קודם מיומרת דר״פ ואחר מיומרת דר״ם בר אחת הכ״ל דהיינו בחמצע שנייני כפל ולחלי משמע דגם ר״ם קאי לענין כפל דאל״כ מי סיים מסדרו מיד לאחר המשנה או בסוף שסמוכה לגמרי וע״ק דמי לחלוחות על המשנה קאי לא ס״ל לכתוב אלי תוספת בתוך המיומרת דר״ם אלא שכי סול״ל אחר הריני משלם אר״ם משביעין לוחו ככל פיסקא דעלמא כי פסקינן למתניתין אי לבריית׳ וע״ק דא״כ הריני משלם אר״ם אחר הריני משלם ולא לגם כו׳ משביעין כו׳ לכ״ע פשוט דדברי הרמ״ם ופירושו הוא עיקר ומלי תוספת לחיתת בדברי״ף במיומרת דר״ם לא הוסיף הריף מדעתו אלא גירסת ספריס של הגמרת ומ״כ דברי הרמ״ם ופירושו דאיתא בגמרא ר״ם אחר הריני משלם אין עניינו למיומרת שלו כלל כמ״ש הרמ״ם ולא משתבר שבח שלם שלם ממש דתו לא משביעין דהא מילתא בלא טעמת הוא ופ״ם גירסת ספריס ופירושו דהרמ״ם נתיישבה קושיית התוס׳ וחוא דשם בגמרא הקשו על ר׳ הכ״ל תנן שלם כו׳ שלם אין לא שלם לא. ומהכר מימת שיפת נשבע ולא רצה לשלם שם אלא שלם מתה שכתב דברים כאומר הריני משלם וכן יש לדקדק עליו במה שכתב לקמן בסמוך דאפי׳ אמר הריני משלם אין חמורים שקונה הכפל כשהשלם או נשבע שלוחו ברשותו אבל לא שלם ולא נשבע אלא שלם מתה שכתב הריני משלם ולא אמר כלום אלא שלם מתה כן שלם אלא נשבע ברשותו דהוקא עליו במה שכתב או נשבע שלוחו ברשותו דשבועה זה מה שעיינה להקנות לנפקד עליו במה שכתב או נשבע שלוחו ברשותו דשבועה זה מה שעיינה להקנות כפל וו״ל דנמצך אחר דברי הרמ״ם שכתב וו״ל אמר רב הוגא משביעין אותו שבועה שלוחו ברשותו כך היא גירסת הספריס ורב אלפס כתב אמר רב הוגא אמר הריני משלם משביעין אותו וכו׳ ולא אתא לאשמועי דהאי לישנא שאם שלם לא משביעין ליה דהא מילתא בלא טעמת הוא אלא לאשמועי דאפי׳ יחזור ויאמר קאי אלא שלם אלא שלם מקני ליה כפילא היינו דווקא שישבע או שלם לא נשבע אפי׳ ס״ח לא מקני ליה כפילא אע״כ שלם ממש ולפי זה שם עליו ב׳ משמות יחד אמ׳ שמת היה בעין ושינוי נתן בה ולא בגזקתו הוא לשלמו לו וסב׳ שמת יאבוד מדבריו ב״ם שישלם לו ומש״ה כשנשבע שא״כ ואו מוכח שהשבח שלו מה שכבר שלם ואו מוכח משם הסמיים אף שים עליוו משם אחר בשביל משם אחר שיהא שלו ב״ם הרמ״ם מחוורים בעיני לחלק דבר כזה מדעתינו בשביל דקדוק לשון אחר אחר היה ליגע אכי ואפי׳ לא הוה שתיק תלמודא מלשמועינן חידוש גדול כזה והא דנקט רב אלפס אמר הריני משלם לאו לאכי נתכוון אלא לומר דמיומרת דר״ם אחר מיומרת דר״ם הכ״ל ס״ם שאמר פשעתי כו׳ לאחר סיום כל המלעבוות דמיבעיא להו בעניו קנייני כפל לחבי אפשר לומר דר״ם מוזר על המשנה שכן דרך הסתמות אחר סיום שקלי וטריל של שמועה מהל מוזר לדבר מענין המשנה אבל לפי סדר הריף שסדרו קודם מיומרת דר״פ ואחר מיומרת דר״ם בר אחת הכ״ל דהיינו בחמצע שנייני כפל ולחלי משמע דגם ר״ם קאי לענין כפל דאל״כ מי סיים מסדרו מיד לאחר המשנה או בסוף שסמוכה לגמרי וע״ק דמי לחלוחות על המשנה קאי לא ס״ל לכתוב אלי תוספת בתוך המיומרת דר״ם אלא שכי סול״ל אחר הריני משלם אר״ם משביעין לוחו ככל פיסקא דעלמא כי פסקינן למתניתין אי לבריית׳ וע״ק דא״כ הריני משלם אר״ם אחר הריני משלם ולא לגם כו׳ משביעין כו׳ לכ״ע פשוט דדברי הרמ״ם ופירושו הוא עיקר ומלי תוספת לחיתת בדברי״ף במיומרת דר״ם לא הוסיף הריף מדעתו אלא גירסת ספריס של הגמרת ומ״כ דברי הרמ״ם ופירושו דאיתא בגמרא ר״ם אחר הריני משלם אין עניינו למיומרת שלו כלל כמ״ש הרמ״ם ולא משתבר שבח שלם שלם ממש דתו לא משביעין

ואם הוקר כגון שבשעה שהופקד היה שוה סלע ונגנב ושלם ואח"כ הוכר הגנב ושוה ד' כשבח דאתי מעלמא הוא והוא של נפקד בד"א שקונה הכפל בששלם או נשבע שאינו ברשותו אבל לא שלם ולא נשבע אע"פ שאמר אני רוצה לשלם אינו זוכה בכפל ואפילו שלם אם לא שלם מעצמו אלא עד שהטריחו לכופו לב"ד לפרוע ואח"כ הוכר הגנב או נמצא הפקדון אינו זוכה בכפל ולא במה שהוקר אלא יחזיר הפקדון לבעלים כמו שהוא והם יחזירו לנפקד הדמים שנטלו ממנו ואם גבו מהשומר קרקע או כלים מחזירים לו קרקע או כלים שלו ודוקא שהטריחו בב"ד על הפרעון בהא אמרינן שאינו קונה הכפל אבל אם פרע מעצמו אפילו נשבע והטריחו לבוא לב"ד בשביל השבועה זוכה בכפל: (ז) אמר איני משלם וחזר ואמר הריני משלם ודאי זכה בכפל אף ע"פ שאמר תהלה איני משלם: (ח) אמר בב"ד הריני משלם וחזר ואמר איני משלם ודאי אינו יכול לחזור בו כיון שקבל עליו בב"ד לשלם אפ"ה מיבעיא אם זכה בכפל אם לאו אז שאמר הריני

ובמה נקרן ע"מ שיהא כפל כפל העתיד לבוא על שומר והרי הוא כמוסרה לו ע"מ כן שאם תגנב ושלם לו קרן שהרי הפרה קנויה לו מעשה שמסרה נמצא למפרע כשנגנב הגנב על שומר היתה הפרה כבר היא בשעה שנעשה כשומר לו בשעה שמסרה לו לכשתגנב והרגה ותשלמני שם תשלם לי הקרן סמוך לגניבתה קנויה לך בשעה שהת לפני גניבה תהא הפרה קנויה לך והרי כבר היא בעולם אי נמי דהוה כשגנבה גנב לשיצא בתרת לא קני כפילא דהא סמוך לגניבתה לא היתה בחזקתו שהרי הרמ"ם כתב דכשלם לו נשבע שאינו ברשותו זוכה בכפל ואפילו שלם אם לא שלם מעצמו אלא עד שהטריחו לכופו לב"ד לפרוע ואח"כ הוכר הגנב או נמצא הפקדון אינו זוכה בכפל ולא במה שהוקר אלא יחזיר הפקדון לבעלים כמו שהוא והם יחזירו לנפקד הדמים שנטלו ממנו ואם גבו מהשומר קרקע או כלים מחזירים לו קרקע או כלים שלו ודוקא שהטריחו בב"ד על הפרעון בהא אמרינן שאינו קונה הכפל אבל אם פרע מעצמו אפילו נשבע והטריחו לבוא לב"ד בשביל השבועה זוכה בכפל: (ז) אמר איני משלם וחזר ואמר הריני משלם ודאי זכה בכפל אף ע"פ שאמר תהלה איני משלם: (ח) אמר בב"ד הריני משלם וחזר ואמר איני משלם ודאי אינו יכול לחזור בו כיון שקבל עליו בב"ד לשלם אפ"ה מיבעיא אם זכה בכפל אם לאו אז שאמר הריני

פרישה

ור"ם סכ"ד ועד"ר: ומס סוקר כו' עד וסוף סל נפקד נלמד מעובדא דלייתי שם נב"מ דף ל"ם גם כתן כ"ר ומשמע דאפילו מסוקר בבית הנפקד קודם שנגנב סוף סל הנפקד וכ"כ הם"מ נדעת הרמב"ם ומטעם דהם מהרין דמשמע מסיפא דקתני לו ולמפוקי מדפתי הרמב"ד ומפרשים וע"ש בהם"מ ובדריסם ודוק: ומש"ר ומ"כ כוכר כגנב ל"ד שטעון מתחלה גנב אלא ס"ם טעון שנחבד מידו או לא יודענת היכי מותיבים ושלם או נשבע שאינו ברשותו ודוקא לשלם קנס ג"כ מה שם סוקר וכן בגמרת קאי אכ"ב וכ"כ הרמב"ם בהדיא בפ"ה דשלחה נגנב או נאבד לענין סוקר וכן מש"ר אם"כ בסמוך או נמצא הפקדון מיירי בכל ענין וק"ל: אבל לא שלם ולא נשבע כו' תימה זוכה בכפל פי' לפילו אמר בפני ב"ד כריני משלם וכמ"ש בתורף בדריסם בר"ם ע"ש: תימה זוכה בכפל פי' בסוכר כגנב: ולא אמר שסוקר פי' בסוכר בגנב או בנמצא המבידה וק"ל: ולפילו נשבע ושטריקו לבוא לב"ד בשביל שבועה פי' מתחלה נשבע שבגנב ולא לכה לשלם ואם"כ מעצמו בא לפרוע זוכה בכפל ומש"ה כ"ר ולפילו נשבע וק"ל ושוה פלוגתא דאביי ורבא בפ"ק דף ק"ם ושלכה כרבא ועד"ר: (ד) אמר תיני משלם ומוכ ואמר כו' דף ל"ב: ומש"ר ולאי זכה גרסה ליכא מאן דפליג לפתוקי בעדת ונשבע תחלה ולא לכה לשלם ואם"כ שלם דפליגי בה אביי עם רבא וכמ"ש בס"ג: ומוכ ואמר תריני משלם כו' פי' וכגון שגם נשבע שם"ב לשיטת הרמ"ם וכמש"ר בס"ג דאז סמכה דעתיה דמפקיד קלת דמסתמא לא יחזור בו ולכן כל תריני משלם סמוכים בסני מיבעיות מיירי שנשבע ג"כ שמיכן ברשותו וכ"ל כן בב"ד שהוכח לשלם דאל"כ לא סמכה דעתיה וכיון כתב בסיפא אמר בב"ד וס"ם בריעתא דאמר בן בב"ד ואינו יכול לחזור בו אפ"ם מיבעיא ליה וק"ל: (ה) אמר בב"ד הריני משלם כו' כ"כ שם התום' והרמ"ם: אפ"ם מיבעיא אם זכה בכפל טעם הסי בעיא מפורש שם בגמרא ע"ש ומיירי אפ"ע שלא מוכ אח"כ ואמר תריני

דרישה

כדעת המפרשים הכ"ל אבל הרמ"ם אחם דבריו ג"כ ומשמע לא מיכן ומש"ה שפם ג"כ דבר' וו"ל הרמב"ם פ"ם דשאלה אי מי משלה נמי שהפקדון אצלו שכבי אמר אשלם אוכח שהוא מוכח שהשומר עצמו מודה לבעלים שיש וגיזותיהם וולדותיהם שאין זה השומר קונה שהרי הם מאליו וכבר אמרנו שאין הגנב מחזיר גיזות וולדות אלא לפני יאוש עכ"ל ביאור דוקא אם הוא קודם יאוש שאז הבעלים היא מוכרת אבל אחר יאוש הרי הם של השומר וכמ"ש הרמב"ם ופשוט הוא שהרי הבעלים הם אם כבר נתייאשו ממזיק בטן שהרי גם גוף הבהמה קנה ואין עליו אלא תשלומין כשין שגזל ודוקא לשיטת הרמב"ם דס"ל דקונה שהייתה כבעלים לא קנה שהרי הבהמה לפני יאוש ולכן גם הקרקע מוחזר לבעלים כל עוד שלא נתייאשו ואין חילוק בין אם נאבד הפקדון או נגנב ואח"כ נמצא ובין אלא היה יודע שהפקד היכן הניחו ברשותו ואח"כ מצאו וכ"כ הרמב"ם בספ"ח מהלכה וס"ה אם ע"ש הרמב"ן והיא דעת רבינו אלא שכתב כיש מחלקים בכך: (ו) **אמר** תיני משלם וכו' כל הסוגיא ר"פ המפקיד (דף ל"ב) ובספרים שלנו בעיא לפרש שלם לבעים מהו ופירשה רש"י בשמתו הבעלים ואח"כ נגנבה ואמר השומר לבעים הריני משלם לו שלם מהו וכתב ה"ה בספ"ח מהלכה ע"ש הרמב"ן דנראה מתוך פי' רש"י אפ"ם נגנבה בחיי המד ושלם שומר לבניו דפשיטא שזכה בכפל עכ"ל:

(ה) **ומ"ש** אמר בב"ד הריני משלם וכו'. כך פי' הרמ"ם דכל הני אמר הריני משלם דבשמעתין לא מני הדר ביה ואפי' אמר הדר ביה לא הוה אמינין דבדיבורא אקני ליה כפילא כיון דלא סמכה דעתיה עד שישלם אלא ודאי כיון דאמר בפני ב"ד הריני משלם הוי כשפסק דין ולא מני הדר ביה וכ"כ בע"י ומ"ש רבינו בכאן אמר בב"ד וכו' יותר מבכל האמר ה"ט דבהך בעיא הוה ממינא דדוקא בדלא אמר בב"ד קמיבעיא ליה מי נימא מיהדר הדרי בהו ה"ק במילתייהו קיימי ודחויי קא מדחי להו דאילו אמר בב"ד לא קמיבעיא להו דפשיטא דקני כפילא דהא לא מני למיהדר ביה ולהכי פי' רבינו בהגך תרתי דלק בדאמר בב"ד ואפי' אמר הדר ביה לא מני למיהדר ביה ולהכי פי' רבינו בהגך תרתי דלק בדאמר בב"ד נמי קמיבעיא להו אע"פ שאינו יכול לחזור מ"מ מאחר שהוא רוצה לחזור דילמא לא קני

מיקרי לטרחיה בהכי וכ"כ התום' והרמ"ם בפ' המפקיד וכ"כ בהגמ"ר ע"ש רמ"ה דדקדק כך מדברי המלפסי ומדברי רמב"ן ודלא כי"מ דבמטרחיה לבוא לב"ד בשביל השבועה נמי מיקרי לטרחיה והסיק דתבעוהו בעלים וכו' דקיי"ל כרבא שאני התם דלפניט מסורת הדין שלם כיון דנשבע דליתא להך סברא: ומ"ש ושם גבו מהשומר קרקע וכו'. ר"ל בהך עובדא דכיפי דלעי"ג דהמפקיד חורתה לו זכנה לו יהבה במתנה דבעלמא שומא כי היא לא הדרא לעולם כיון דבטעות הוא שהרי נמצא הפקדון והוא חוזר בעינו לבעליו ולכן גם הקרקע חוזר לבעליו בכל ענין ואין חילוק בין אם נאבד הפקדון או נגנב ואח"כ נמצא ובין שלא היה יודע הנפקד היכן הניחו ברשותו ואח"כ מצאו וכ"כ הרמב"ם בספ"ח מהלכה וה"ה אם ע"ש הרמב"ן והיא דעת רבינו שלא כתב אמר אלא בעניין שהבעלים הם כבר נתייאשו ממנו ואין עליו אלא תשלומין כשין שגזל ודוקא לשיטת הרמב"ם דס"ל דקונה שהייתה כבעלים לא קנה כשגנב דאתי ממילא אף שגזוז וילדה לא קנה בשינוי ומש"ה אלא הרמב"ם לכרבינו ביאוש קודם יאוש אבל לדעת הרמ"ם ורבינו אפילו יאוש קנאה בשינוי גזוז וילדה אז שנטענה אלו וכמש"ר לקמן בסימן שכ"ד דברי שניהן נמצא לא מצינו שקנאו כבעלים כגזוז וסולד כ"פ כשגנב מבית השומר וכיוצא טעונה אז מעוברת ועדיין לא נגזזה ולא ילדה ודוק ועיין בפרישה: אפילו נשבע ושטריקו וכו' פלוגתא דאביי ורבא בב"ק דף ק"ם ז"ל תבעוהו בעלים לשומר ונשבע ושלם והוכר כגנב כפל למי מניי ממר לבעל בפקדון כו' רבא אמר למי שהפקדון

הגהות דרישה ופרישה

ב ועיין מ"ש בדרו"פ דעת הרמב"ם ושמדברי הרא"ש וטור נראה דס"ל דבשנשענה בגיזה וולדות בבית הגנב אי ילדה או גגזזה אצל הגנב קנה השבח ונשאר אצלו כמ"ש הטור בסימן רל"ב ושכ"ד שהגנב קנהו בשינוי בזה ולהרמב"ם תלוי הדבר ביאוש וכמ"ש בדרישה ע"ש ודוק:

קני כפילא : וכתב רב אלפס דהמפקיד והנפקד חולקין וכו'. סה כתב הרי"ף כל אלו עליו בתיקו וחולקין דקיי"ל ממון המוטל בספק חולקין וכתב הרא"ש ותמיה לי על רב אלפס שכתב כאן דקיי"ל ממון המוטל בספק חולקין וכפ' הפרה פסק כרבנן דהמע"ה וכו' וכן פסקו התוספות דהלכתא כרבנן עכ"ל ולכן כתב רבינו ור"י פסק דהמע"ה וכו' פי' דמאחר שפסקו התוספות דהלכה כרבנן לגבי סומכוס והמע"ה ס"ל כאן נמי הנפקד חשוב כמוניה . והנהגות מרדכי סה כתב גם כן דהא"ז תמה על אלפס דכאן משמע דס"ל להאלפס בכל תיקו דספק ממונא דאזלינן בה לקולא ואמר חולקין ולגבי שומא דהדרא בפלוגתא דרב ושמ"ש ורבינא בפרק המפקיד היכא דאיכא מיגו מדעתיה בחומו כתב האלפס והכל היכא דליכא מיגו ורבינא הלכה כדברי המיקל הילכך מי שגבייה הלוה למלוה מדעתיה דנפשיה שלח בציית דין לא הדרא ולא פסק דחולקין כך היה כוונת קושייתו הא"ז ועפ"ש שאין זה לשונו ע"ש ולפע"ד דכך יש לתמוה אמה שפסק האלפס בפ' השואל גבי היורד לחורבתו של חבירו וכו' דכתב לסה אלפס דלא יכא תלא ספק הא קיי"ל דספק ממונא מוחזק לקובע וקולא לנתבע ולא פסק דחולקין אלא ב"ל דל"ק מידי שהרי האלפס עצמו כתב בפ' כל הנשבעין דלא אמרינן ממון המוטל בספק חולקין אלא היכא דליתא לממונא בידא דחד מיגייהו אבל היכא דליתא לממונא גבי חד מיגייהו לא אמר רו"ל ממון המוטל בספק חולקין אלא המע"ה וכו' והשתא ניחא דהא דפסק בפרק הפרה כרבנן דהמע"ה היינו דוקא בכגון דשור שגנח את הפרה וכו' דהיכא ממונא גבי חד מיגייהו וכן הך דפ' המפקיד דמגבייה היכא מדעתיה וכן הך דפ' השואל אבל בחד מיגייהו דליתא לממונא בידא דחד מיגייהו לא אמר רו"ל ממון המוטל בספק חולקין אלא המע"ה וכו' והשתא ניחא דהא דפסק בפרק הפרה כרבנן דהמע"ה היינו דוקא בכגון דשור שגנח את הפרה וכו' דהיכא ממונא גבי חד מיגייהו וכן הך דפ' המפקיד דמגבייה היכא מדעתיה וכן הך דפ' השואל דמגבייה היכא דליתא לממונא בידא דחד מיגייהו לא אמר רו"ל ממון המוטל בספק חולקין אלא היכא דליתא לממונא בידא דחד מיגייהו וכן הך דפ' המפקיד דמגבייה היכא מדעתיה וכן הך דפ' השואל דמגבייה

ולא פטרינן ליה במגו שהיה יכול לומר לא הפקדת אצלי וכו׳ ופירש הרמב״ם ולא תמרינן מגו ליפטר בשבועה בפ״ב מהלכות שכירות וכתב ה״ה דין זה מוסכם מכל הפוסקים ז״ל שדין שבועת השומרים היא אפי׳ בלא עדי פקדון אלא כדברי הסוגיא שבירושלמי פרק כל הנשבעין לפי שהיא עיקרית וכבר הכריחו כן מאד שכתב רבינו שאין שומרים מגו לפטרו משבועה והכוונה בזה שאם מקום בעולם אין מגו פוטר משבועה זה דעת ר״ח והרב ן׳ מיגש״ם והרמ״ה ז״ל מאד יש מהמפרשים שנחלקו עליהם ושומרים שבמקומות אחרים חוץ משבועת השומרים תמרינן מגו לפטורי משבועה והדברים עתיקים עכ״ל : ומ״ש רבינו בשם הרש״ב שודאי בעלמא תמרינן שפיר מגו ליפטר משבועה והכא היינו טעמא דלא תמרינן מגו משום דהוי מגו דהעזה כו׳ עד סוף כל הנשבעין וכן דעת הר״ן ז״ל שם :

(ד) **ומ״ש** ומיהו נהי נמי דלא מהימנינן בטענה מחרת כמגו דהך מאי טעון לא הפקדת בידי וכו׳ נשבע היסת וגפטר פשוט הוא והוא מבואר בדברי הרמב״ם ז״ל בפ״ה מהל׳ שכירות : ומ״ש אפי׳ הפקיד אצלו בשטר נאמן לומר החזרתי לך במגו שהיה יכול לומר נגנב מת הבית (דף ט׳) בעיא לפיסקוטא : ומ״ש רבינו שבשבועה זו היא שבועה דאורייתא בנקיטת חפץ כאילו הי׳ נשבע אילו היה טוען נאנסו כ״כ הרי״ף בפרק המפקיד והרמב״ם ז״ל בפרק ג׳ מהלכות שכירות ופשוטים הם : ומ״ש בשם הרמב״ם כמה דברים מומרים כשהשומר היה יכול לטעון ולא היה צריך להבית רשיה וכו׳ עד ויעלם בפ״ב מהל׳ שכירות וכתב ה״ה זה החילוק מע״פ שלא נזכר בפירוש בגמרא פשוט הוא שהרי זה הלך אין כאן דין מגו כלל וה״פ פשוט הוא שלא יהיה נאמן לומר החזרתי שהרי הטעם שאמרו נאמן היינו שלא במגו וכל זמן שאין מגו ודאי יש מקום לומר שלא נשבע בעל השטר בנקיטת חפץ כאילו הי׳ נשבע אילו היה טוען נאנסו וכתב הרמב״ם ז״ל בד״א כשהשומר היה יכול לטעון נאנסו ולא היה צריך להביא ראיה אבל אם היה צריך להביא ראיה על טענתו כגון במקום שעדים מצויין שהוא בענין שא״א שאירעו אונס אם לא שיודע הדבר אינו נאמן לומר החזרתי אלא ישבע בעל השטר בנקיטת חפץ שלא החזיר לו וישלם : (ג) וכתב עוד הרמב״ם בא להחזיר לו פקדונו וטען המפקיד אין זה פקדוני אלא אחר הוא או היה שלם ושברתו או חדש היה ושמשת בו או ק׳ כורין הפקדתי לך ואין אלו אלא נ׳ והנפקד אומר זהו שהפקדת בעצמה ומה שנתת אתה נוטל נשבע היסת שאין נשבעין שבועת השומרים א אלא בזמן שמודה המפקיד בדבר בעצמו של פקדון אלא שטוען נגנב או נשבר או מת ליפטר מתשלומין אבל הללו שחלוקין בעיקר הפקדון זה אומר כך היה וזה אומר לא כך היה אם מודה במקצת נשבע דאורייתא והיסת בכופר הכל כיצד מאה כורין של חטין הפקדתי נבך וזה אומר משים נשבע שבועת התורה ואם טוענו ק׳ כורין של חטין וזה אומר לא היה אלא ק׳ כורין של שעורין נשבע היסת : (ד) טען המפקיד שהתנה עמו להתחייב בגנבה ואונסין והנפקד אומר שלא היה שום תנאי נשבע הנפקד שבועת השומרים ומנלגלים בה שלא היה שם שום תנאי :

טען

לשמרו בשכר או השאילו לו צריך לישבע שבועת השומרים ולא פטרינן ליה במגו שהיה יכול לומר לא הפקדת אצלי או לא השברתני או לא השאלתני ופי׳ הרמב״ם דלא אמרינן מגו להפטר משבועה וא״א הרא״ש ז״ל כתב ודאי בעלמא אמרינן שפיר מגו ליפטר משבועה והכא היינו טעמא דלא אמרינן מגו משום דהוי מגו דהעזה דאין אדם מעיז פניו לכפור ולומר לא היו דברים מעולם : (ג) ומיהו נהי נמי דלא מהימנינן ליה בטענה אחרת במגו דהך אבל אם טוען לא הפקדת בידי מאומה ולא השברתני ולא השאלתני או שאומר אמת השברתני אבל החזרתי לך נשבע [היסת] ונפטר אפילו הפקיד אצלו בשטר נאמן לומר החזרתי לך במגו שהיה יכול לומר ננגב אם הוא ש״ח ונאנס אם הוא ש״ש ומת מחמת מלאכה אם הוא שואל אבל צריך לישבע שבועה דאורייתא בנקיטת חפץ כאילו היה נשבע אילו היה טוען נאנסו וכתב הרמב״ם ז״ל בד״א כשהשומר היה יכול לטעון נאנסו ולא היה צריך להביא ראיה אבל אם היה צריך להביא ראיה על טענתו כגון במקום שעדים מצויין שהוא בענין שא״א שאירעו אונס אם לא שיודע הדבר אינו נאמן לומר החזרתי אלא ישבע בעל השטר בנקיטת חפץ שלא החזיר לו וישלם : (ג) וכתב עוד הרמב״ם בא להחזיר לו פקדונו וטען המפקיד אין זה פקדוני אלא אחר הוא או היה שלם ושברתו או חדש היה ושמשת בו או ק׳ כורין הפקדתי לך ואין אלו אלא נ׳ והנפקד אומר זהו שהפקדת בעצמה ומה שנתת אתה נוטל נשבע היסת שאין נשבעין שבועת השומרים א אלא בזמן שמודה המפקיד בדבר בעצמו של פקדון אלא שטוען נגנב או נשבר או מת ליפטר מתשלומין אבל הללו שחלוקין בעיקר הפקדון זה אומר כך היה וזה אומר לא כך היה אם מודה במקצת נשבע דאורייתא והיסת בכופר הכל כיצד מאה כורין של חטין הפקדתי נבך וזה אומר משים נשבע שבועת התורה ואם טוענו ק׳ כורין של חטין וזה אומר לא היה אלא ק׳ כורין של שעורין נשבע היסת : (ד) טען המפקיד שהתנה עמו להתחייב בגנבה ואונסין והנפקד אומר שלא היה שום תנאי נשבע הנפקד שבועת השומרים ומנלגלים בה שלא היה שם שום תנאי :

טען

מהכא דלא נימא מגו בעלמא לך קבל לפי׳ התוספות דמאי קושיא במודה מקצת דיהא נאמן במגו דכופר הכל כיון דלא אמרי׳ מגו לפטור משבועה וי״ל דמעיקרא מגו לפטור משבועה היא קושיא עיקרית וכבר הכריחו כן מאד שכתב רבינו שאין שומרים מגו לפטרו משבועה והכוונה בזה שאם מקום בעולם אין מגו פוטר משבועה זה דעת ר״ח והרב ן׳ מיגש״ם והרמ״ה ז״ל מאד יש מהמפרשים שנחלקו עליהם ושומרים שבמקומות אחרים חוץ משבועת השומרים תמרינן מגו לפטורי משבועה והדברים עתיקים עכ״ל : ומ״ש רבינו בשם הרש״ב שודאי בעלמא תמרינן שפיר מגו ליפטר משבועה והכא היינו טעמא דלא תמרינן מגו משום דהוי מגו דהעזה כו׳ עד סוף כל הנשבעין וכן דעת הר״ן ז״ל שם :

(ד) **ומ״ש** ומיהו נהי נמי דלא מהימנינן בטענה מחרת כמגו דהך מאי טעון לא הפקדת בידי וכו׳ נשבע היסת וגפטר פשוט הוא והוא מבואר בדברי הרמב״ם ז״ל בפ״ה מהל׳ שכירות : ומ״ש אפי׳ הפקיד אצלו בשטר נאמן לומר החזרתי לך במגו שהיה יכול לומר נגנב מת הבית (דף ט׳) בעיא לפיסקוטא : ומ״ש רבינו שבשבועה זו היא שבועה דאורייתא בנקיטת חפץ כאילו הי׳ נשבע אילו היה טוען נאנסו כ״כ הרי״ף בפרק המפקיד והרמב״ם ז״ל בפרק ג׳ מהלכות שכירות ופשוטים הם : ומ״ש בשם הרמב״ם כמה דברים מומרים כשהשומר היה יכול לטעון ולא היה צריך להביא רשיה וכו׳ עד ויעלם בפ״ב מהל׳ שכירות וכתב ה״ה זה החילוק מע״פ שלא נזכר בפירוש בגמרא פשוט הוא שהרי זה הלך אין כאן דין מגו כלל וה״פ פשוט הוא שלא יהיה נאמן לומר החזרתי שהרי הטעם שאמרו נאמן היינו שלא במגו וכל זמן שאין מגו ודאי יש מקום לומר שלא נשבע בעל השטר בנקיטת חפץ כאילו הי׳ נשבע אילו היה טוען נאנסו וכתב הרמב״ם ז״ל בד״א כשהשומר היה יכול לטעון נאנסו ולא היה צריך להביא ראיה אבל אם היה צריך להביא ראיה על טענתו כגון במקום שעדים מצויין שהוא בענין שא״א שאירעו אונס אם לא שיודע הדבר אינו נאמן לומר החזרתי אלא ישבע בעל השטר בנקיטת חפץ שלא החזיר לו וישלם : (ג) וכתב עוד הרמב״ם בא להחזיר לו פקדונו וטען המפקיד אין זה פקדוני אלא אחר הוא או היה שלם ושברתו או חדש היה ושמשת בו או ק׳ כורין הפקדתי לך ואין אלו אלא נ׳ והנפקד אומר זהו שהפקדת בעצמה ומה שנתת אתה נוטל נשבע היסת שאין נשבעין שבועת השומרים א אלא בזמן שמודה המפקיד בדבר בעצמו של פקדון אלא שטוען נגנב או נשבר או מת ליפטר מתשלומין אבל הללו שחלוקין בעיקר הפקדון זה אומר כך היה וזה אומר לא כך היה אם מודה במקצת נשבע דאורייתא והיסת בכופר הכל כיצד מאה כורין של חטין הפקדתי נבך וזה אומר משים נשבע שבועת התורה ואם טוענו ק׳ כורין של חטין וזה אומר לא היה אלא ק׳ כורין של שעורין נשבע היסת : (ד) טען המפקיד שהתנה עמו להתחייב בגנבה ואונסין והנפקד אומר שלא היה שום תנאי נשבע הנפקד שבועת השומרים ומנלגלים בה שלא היה שם שום תנאי :

טען

ועיין בתשובות הרמב״ן ז״ל שכתב שאם טוען הנפקד שהפקיד אצלו בשטר ואין השטר בידו אלא בידי המפקיד שהוא טוען שהחזיר לו השטר אינו נאמן לומר שהחזיר לו השטר ואינו נשבע היסת ואין לו אלא שבועת השומרים ומנלגלים בה שלא היה שם שום תנאי ומה שכתב הרמב״ם בפרק ב׳ מהלכות שכירות שאם טען הנפקד שהפקיד אצלו בשטר ואין השטר בידו אלא בידי המפקיד שהוא טוען שהחזיר לו השטר נאמן לומר החזרתי לך ונשבע היסת ונפטר כתב הרב המגיד ז״ל שכן הוא בנוסחאות הספרים ומ״מ נראה שהוא טעות סופר וצריך להגיה ואין השטר בידו אלא בידי המפקיד שהוא טוען שהחזיר לו השטר ואינו נשבע היסת ונפטר שכן הוא בנוסחאות הספרים המדויקים ומוכרחים הדברים מסברא שכן הוא בכל מקום שהנפקד טוען שהחזיר לו הפקדון ואין השטר בידו אלא בידי המפקיד אינו נשבע היסת ונפטר

כגון פירות שהרקיבו כשביעה הוא דקיימ"ל הא לאו הכי הו"ל הילך ופטור ומפסר דדעת רבינו כיון לדברי הרמב"ם שכתב כאן כיצד ק' כורין של הטין וכו' ומפסר לפרען למיירי דמה שהודה בו נרקב ואינו כעין הט"ג והרמב"ם נופיה לא ס"ל הכי כדמוכה מדבריו שכתב במקום אחר מ"מ כיון שדבריו אלו אפסר לפרען ע"ש דעת רבינו לא הכי משמע והכיאן בהיזקו ועסק על מה שנתבאר למעלה בפירוש לדעתו כל מקום ופקדון הו"ל הילך כשהוא כעין הט"ג דלא אמר בפירוש והילך ודוק:

(ה) **טען** שהפקיד אצלו והנפקד יומר לו אמרתי אלא הנח לפניך וכו' פי' לכאין דטען דלא נעשיתי שומר כלל מש כן לא נתחייב ס"ד אלא היסת אלא קבלו אלא כדרך שאמר עליו שיכלול בשבועת היסת זו אלא גרס לו שיסת חייב לשלם דמש"ג דמ"ל הנח לפניך ולא נעשה שומר מ"מ מש אלא אבד בידים ושלא גרס לו שיסת חייב לשלם דמשמע דאפילו בשבועת היסת זו אלא גרס לו שיסת חייב לשלם דמש"ג דמ"ל הנח לפניך ולא נעשה שומר עליו מ"מ מש אלא אבד בידים וש

רצז (ג) **המפקיד** אצל חבירו שלא בעדים נאמן לומר להד״ם וכן אם הפקידו בעדים ולא ראו אותו. עתה בידו נאמן לומר החזרתי לך או נתתו לי במתנה: (ב) ואפילו לא אמיד הנפקד שיהא לו חפץ כזה והמפקיד נתן בו סימן נאמן לומר לא היו דברים מעולם ואפילו אם טוען הפקדתי בידך חטין וזה אומר החזרתי לך והלה אומר והרי כך וכך היו ונתתם בחבית פלוני ונמצא כדבריו אפ״ה נאמן הנפקד לומר החזרתי לך את שלך ואלו אחרים הן אפילו הפקידם בעדים. (ג) אבל אם עדים מעידין שהפקיד בידו זה החפץ ורואין אותו עתה בידו אינו נאמן לומר חזרתי ולקחתי ממך או נתתו לי במתנה ולא מיבעיא אם הוא חי שמוציאין אותו מידו אלא אפילו אם מת מוציאין אותו מן היורשים אפילו בלא שבועה: (ד) ולא מיבעיא אם

רצז (ג) **המפקיד** אצל חבירו שלא בעדים נאמן לומר להד״ם פשוט הוא שכל תביעה שתלוי בחבירו ואין לו עדים עליה הנתבע נאמן אלא שנשבע היסת

ומ״ש וכן אם הפקידו בעדים ואלא נאמן לומר החזרתי לך וכו׳ בפרק חזקת (מה:) מסיק שהמפקיד אצל חבירו בעדים אינו צריך להחזיר לו בעדים: ומ״ש אלו נתתו לי במתנה בפ׳ חזקת (שם.) אלא דתנן המוחזקין אין להם חזקה ממר רבה ל״ש אלא שמסר לו בעדים אבל מסר לו שלא בעדים מתוך שיכול לומר להד״ם כי אמר לקוח הוא בידי נאמן מתוך כך נאמן גר יצחק יומן אין לו חזקה יומן הוא דאין לו חזקה הא אמר יש לו חזקה היכי דמי אי לחיובא עדים אחר אחמי יש לו חזקה אלא לזכיה עדים ואתני יומן אין לו חזקה תיובתא דרבה תיובתא וכתב הרמ״ש היכא [בסהדי ליתי] ליה חזקה ולא יכול למימר הדרית וזבנית מינך ואי אפקיד גביה בלא סהדי ליתי ליה חזקה ואי אמר זבינתה ניהלי מהימן וכתב דאמרינן ליתי ליה חזקה בין יומן בין אחר ה״מ היכא דרמה כדתניא רמה עבדו ביד יומן ועליותיו ביד כופס וע״ל מה טיבו אלמך אתה מכרתו לי אתה נתתו לי במתנה לא אמר כלום אבל אם לא רמה לא על גב דמסרית ניהלי בחמי סהדי מגו דאי בעי אמר הדרית ניהלך מהימן כי אמר זבינתה ניהלי מהימן והא לזכיה בין יומן לאחר היינו היכא שמסר לו שלא בעדים אלא שיש עדים שזה החפץ היה שלו ורמה עתה בידו בעדים חזקה ליה יומן בעדים שהוא רגיל לתקן אבל רמה ביד אחר דברים שאין עשויים להשתיל ולהשכיר נאמן לומר לקוחים הם בידי אם לא שמסר לו בעדים אבל כי מסר ליה בעדים וגם רמה בעדים בידו לא מהימן לומר לקחתיו ממך כיון דבתורת פקדון בא לידו אבל אם לא רמה בידו אלא ע״פ שמסר לו בעדים נאמן לומר בתורת פקדון נתן בו סימן. ורמה מדכתב רבינו סתם ככל הני נאמן אלמא אפילו הפקידו בעדים משום דמנין לו הוי סימן. ורמה מדכתב רבינו וז״ש רבינו אפילו הפקידו בעדים אלא נאמן אלמא אפילו אם הוא חי וכו׳ אלא אפילו אם מת וכו׳. כ״כ הרי״ף ס״פ המפקיד ורמ״ם פ׳ חזקת ר״ם קל״ג דבדמיכא עדים ורמה מינו נאמן לומר לקוח הוא בידי ודוקא שהעדים מעידים שבא לידו בתורת פקדון אבל מסרו לידו סתם יכול לומר בתורת מכר או מתנה נתנו לי ע״ם ס״ו: ומ״ש ולא מיבעיא אם הוא חי וכו׳ אלא אפילו אם מת וכו׳. כ״כ הרי״ף בפ׳ המפקיד דהכי מוכח מהכי עובדי דפ׳ הכותב:

(ד) **ולא** מיבעיא אם העדים מכירין החפץ ורואין אותו עתה בידו אלא אפילו לא רמו וכו׳. החילוק שכתב כאן בין כשמכירין מת לא מצאתיו מפורש אבל דפוטר עצמו בשבועה ס״ל בשטוען תנאי היה בינינו וכו׳ פוטר עצמו בשבועה ס״ל עכשיו לזכיה עדיס דפשע לזית ליה מגו שהרי לא מצי טעין שמרתי כדרך השומרים ונאנסתי כיון שיש עדים שפשע השתא נמי לא מצי למיפטר נפשיה בטענה שתנאי זה היה בינינו כיון לזכיה עדים שהפקיד בפניהם בסתם ולא נעלם טעם זה מעיני הרמב״ד אלא דהוי קשיא ליה דאם כן דמיירי בזכיה עדים שהפקיד בפניהם בסתם קשיא הרמשונה דכיון דהעדים לא שמעו התנאי היה בינינו:

רצז (ג) **המפקיד** אצל חבירו שלא בעדים וכו׳ עיש״ג דהכי פשוט הוא כתבו רבינו להורות דה״מ נמי מי טעין לקוח הוא בידי או אתה נתתו לי במתנה נאמן בשבועת היסת עיש״ג לזכיה שהרי היה שלו לנאמן במגו דלהד״ם והאי או נתתו לי במתנה שכתב רבינו בסוף קאי נמי אתחלת דבריו כלומר בין שהפקיד אצלו עדים דמאי טעין להד״ם ובין שהפקיד בעדים דלא מצי טעין להד״ם אבל מצי טעין החזרתיו לך בין כך ובין כך נאמן גם כן לומר נתתו לי במתנה במגו דלהד״ם או במגו דהחזרתיו לך ובריש מיירי היכא דלא מצו טעין החזרתיו כגון לזכיה רמה ואפילו הכי נאמן במגו דלהד״ם וה״ש ס״פ ג׳ חזקת וע״ל בר״ס קל״ג: (ג) **ומ״ש** ואפילו לא חתם הנפקד וכו׳. קאי אריש בהפקיד אצל בעדים וכ״כ התוספות והרמ״ם בפ׳ הכותב וטעמא דחתם מצילה הכותב וטעמא דאתם מצילה מצלה ג״כ מתנה נתנו לו והר״ן כתב דלזכיה לחתם בעדים בידו בעדים כנאמן לומר להד״ם שהרי היה מפרסם נפשיה: ומ״ש ואפילו אם טוען הפקדתי בידך חטין וכו׳. קאי אסיפא בהפקיד בעדים וה״ה אפילו הפקידו בעדים ומסקינא דסימנא דמנין לאו סימן הוא אימור מוצנע היתרמוי הוא דאיתרמי ליה וחיישינן שמא פינן והכי אחריני ניכו ומשמע לאם היה בהן סימן מובהק לא היה נאמן לומר החזרתיו לך וכתבו התוס׳ אר״י דאפילו בהפקיד בעדים ולכך היה נוטל בסימן מובהק דלמי ליכא עדיס מה מועיל הסימן הא יכול לומר לקוחין הן בידי וז״ש רבינו אפילו הפקידו בעדים משום דמנין לו הוי סימן. ורמה מדכתב רבינו סתם ככל הני נאמן אלמא אפילו לא נתן בו סימן ואפילו הכי נאמן לומר החזרתיו ממך כיון דבתורת פקדון נתן בידו אלא אפילו אם הוא חי וכו׳ אלא אפילו אם מת כהרמב״ם שמדייק דהיו שומעין שבועה בנק״ח וכבר השיגו הרמב״ד והסכים עמו ה׳ המגיד שבודאי כן הוא דכיון דקיי״ל המפקיד אצל חבירו בעדים ס״ל להחזיר לו בעדים אין כאן אלא היסת וזה דעת רבינו. ואפשר ליתן טעם לדברי הרמב״ם בדך דשומעין דכיון שמודה בעצה אומר אלא שפוטר עצמו בטענת החזרתי חלה עליו שבועת שומרים דכי היכי דבטוען תנאי היה בינינו ס״ל להרמב״ם דכיון שהוא מודה שהוא אומר חייב ליפטר ס״ל שלא בא יד וכו׳ וכמו שנתבאר בסי׳ רס״ו סעיף ו׳. ע״ש ס״ל היכי דמודה שהוא אומר אלא שטוען החזרתי לך נמי חייב ליפטר ס״ל שאינה ברשותו אלא אפילו הכי פקדונו מיהו לענין הלכה נקטינן כהרמב״ם שהסכימו עמו המחרוניס: (ג) **אבל** אם עדים מעידין וכו׳. כ״כ הרי״ף ס״פ המפקיד והרמ״ם פ׳ חזקת (בדף קל״ו ע״ב) וכ״כ לעיל ר״ס קל״ג דבדמיכא עדים ורמה מינו נאמן לומר לקוח הוא בידי ודוקא שהעדים מעידים שבא לידו בתורת פקדון אבל מסרו לידו סתם יכול לומר בתורת מכר או מתנה נתנו לי ע״ם ס״ו: ומ״ש ולא מיבעיא אם הוא חי וכו׳ אלא אפילו אם מת וכו׳. כ״כ הרי״ף בפ׳ המפקיד דהכי מוכח מהכי עובדי דפ׳ הכותב:

(ד) **ולא** מיבעיא אם העדים מכירין החפץ ורואין אותו עתה בידו אלא אפילו לא רמו וכו׳. החילוק שכתב כאן בין כשמכירין מת לא מצאתיו מפורש אבל

דרכי משה

רצז (א) וכ״כ רבינו ירוחם כתב הרמ״ה דהטעם הוי כאן משום דלא נתן סימן מובהק וחיישינן שמא כיון החשבון אבל אם היה עדים שזה של המפקיד מוציאין מידו ואינו נאמן לומר

פרישה

סי׳ רצז (ג) **המפקיד** אצל חבירו כו׳ דין עדים ורמה מיתא בתלמוד בכמה מקומות וסעיקר פרק מ״ב דף מ״ב מ״ו ופ״ב מ״ם ברמ״ם שם וכבר כתבתי לעיל בסימן ע״ב וקל״ג וכאן מזר וכ״ר דיניס המסתעפים ממנו ובא לכתוב עליו המילוק שיש בין הנפקד עצמו ליורשיו: ומש״כ נאמן להד״ם פי׳ שהפקדתיהו בידו ואפילו ראו אותו בידו ומכירין אותו [שהוא] של טוען יכול לומר לקוח הוא בידי ממך או מאחר שהכירו לו או במתנה נתתו לי וק״ל: ומכי נאמן ר״ל בשבועת היסת וכמש״ר בסימן שלפני זה ס״ב שבשעת המזרתי נשבע וסטר כיון שהנפקד טוען טענה שהמפקיד יודע בה שהוא טוען לאחר משקר״כ בטענת נאמנים וכמ״ש שם ס״ג נאמן לומר המזרתיו לך או נתתו לי במתנה (ועמ״ש בסמוך בס״ג) לכיון שאין עדים שרמו אותו עתה בידו הרי נאמן בהיסת המזרתיו לך וזה לאחר שהמפקיד אצל חבירו בעדים מ״ל כו׳ וכיון דנאמן לומר המזרתיו לך ממילא נאמן ג״כ בהיסת לומר לקחתיו ממך או נתתו לי במתנה במגו דהמזרתיו אצל במגו דנאמנו היה צריך ליטבע שבועה ממוסה וק״ל: (ב) ואפילו לא אמיד כו׳ בטעמא דים מפרנסם כו׳ ועוד שמא מצילה מצא ויל״מ דמ״ש כ״ר לפני [זה] לטען דיוקא ליה במתנה ושיעור הוא דכתב לקמתיו ממך ג״כ מני טעין ועוד דאינו אחר בכלל ג״כ דאינו מצא דאפילו מצא מצילה כלי הוא לא היה ממזיקו בידו אלא היה שלו ומיירי נמי [בכל] בפני ג״כ מיבו רגיל בבית הנפקד נאמן לומר להד״ם שהיו זה למדו רבינו ממ״ש הרמ״ם בפ׳ הכותב על מעשה דר׳ חייא ומיהא דמן היעומים הוקא מוציאין ולא מהניהן מילו היה מי ובמש״ר בסמוך ס״ד ואפילו גם בלא רגיל מיירי וק״ל: נאמן לומר להד״ם מרישא קאי כשהפקיד בידו שלא בעדים נאמן לומר להד״ם ממילא כשיש עדים בפקדון ואין כאן עדי לחייב נאמן לומר המזרתיו וכ״ל ואין מוקיקין אותו להוציאין להרמותו: ואפילו אם טוען הפקדתי בידך מיטען כו׳ כן הוא ביבמות דף קט״ו עובדא בשומשמין וכתבו הרמב״ם בפ״ו מטלה: ופ״ה נאמן הנפקד לומר אלו מקיים הם כיון שאין אלו סיסמניס סימן מובהק דמנין ומשקל לאו סימן הוא ומ״ג דנתבאר לעיל בסימן רס״ו דמנין ומשקל הוא סימן ס״מ כשאין מי שכנגדו להכחישו לומר גם לי היה כלי בסימנים הללו ומדנאמן לומר המזרתיו לך נאמן ג״כ לומר מזרתי ולקחתי ממך או נתתו לי במתנה במגו דהמזרתיו ומדסתם רבינו וכתב דנאמן משמע דנאמן בהיסת דומה לס״ם דנאמן לומר להד״ם דמיירי בשבועת היסת וכמ״ש אצל חבירו בעדים ומ״מ המלין בעדו וז״ל ואולי מפני שנתן בהם הסימנים אמר רבינו שיטבע בנק״ח ובכר כתבתי זה בסימן רכ״ו: (ג) **אבל** אם עדים מעידין כו׳ המפקיד בעדים ס״ל להחזיר בעדים ומ״מ המלין בעדו וז״ל ואולי מפני שנתן בהם הסימנים אמר רבינו שיטבע בנק״ח ובכר כתבתי זה בסימן רכ״ו: (ס״ג ס״ל לומר מזרתי ולקחתי ממך או נתתו לי במתנה לפני זה שהיו עדים שרמו עתה בידו ואין עדים מעידים בלא שבועה וכתב הרמ״ם בפ״ה דין זה כתוב בה׳ ס״פ המפקיד ורמיה מבוארת מפ׳ חזקת אם וביאור הדבר כגון שיש כאן רמיה כלומר שעתה ברמה זה החפץ אצל הנפקד בעדים דלא״כ מתוך זיכוך לומר המזרתיו נאמן לומר לקחתי כ״כ הרמב״ן בחידושיו פ׳ חזקת וזו היא כוונת רבינו בשאמרו שזה החפץ וכו׳ שעתה רמו החפץ ההוא עכ״ל. ועיין בכ״י בפרק חזקת (ל׳) גבי ההוא דאמר לחברייה מאי בעית בהאי מרעא אמר ליה מפלגיה זבינתה וכו׳: (ב) **ואפילו** שאמר רבינו ואפילו לפי חשיד הנפקד שיהא לו חפץ כזה והמפקיד נתן בו סימן נאמן לומר להד״ם: **ומ״ש** ואפילו אם טוען הפקדתי בידך חטים וזה אומר החזרתים לך והלה אומר והרי כך וכך היו ונתתם בחבית פלוני ונמצא כדבריו אפ״ה נאמן הנפקד כו׳ בפרק האשה שלוש (קטו:) עובדא בשומשמין וכתבו הרמב״ם בפ׳ ו׳ מהלכות שלוה וכתב ה״ה פירשו הרמב״ן והרשב״א ז״ל שאע״פ שהיו לתובע עדים שיש עתה לזה שומשמין כך וכך בחבית פלוני מוציאין מתחת ידו והטעם לפי שאין מכין סימן מובהק לגמרי שאם היה סימן מובהק אע״פ שאין העדים מעידים שהם הם היה נוטל כמו שכתבתי למעלה בשמ ז״ל (א) וכ״כ רבינו ירוחם בשם הרמ״ה וכתב עוד וגם נאמן לומר נתתו לי במתנה ולקחתי ממנו כי אין אנו מאמינים אותו עתה לומר החזרתיו מטעם מגו אלא משום דחיישינן שמא כיון החשבון עכ״ל ודע שכתב הרמב״ם בדין זה שהחזיר והרשב״א השיגו למה נקניטנו חפץ שהמפקיד אצל חבירו בעדים צ״ל להחזיר לו בעדים וכתב הרשב״א כן הוא וכבר כתבתי כן פ״כ מהלכות שכירות ואולי מפני שאנו סומכין לומר רבינו שישבע בנקניטנו חפץ וע״ע עכ״ל:

(ג) **ומ״ש** אבל אם עדים מעידים שהפקיד בידו זה החפץ ורואין אותו עתה בידו אינו נאמן לומר חזרתי ולקחתי ממך או נתתו לי במתנה כבר נתבאר בסמוך בדברי הרי״ף והרמ״ם פרק חזקת: ומ״ש ל״מ אם הוא חי שמוציאין אותו מידו אלא אפילו אם מת מוציאין אותו מן היורשים בפרק הכותב מבואר בכמה מקומות: ומ״ש אפילו אם העדים מכירים החפץ וכו׳ אלא אפילו לא רמו אותו

חדושי הגהות

ואפשר דלזה נתכוין ה״ה אלא שקיצר עכ״ל הכסף משנה שם: **ג** ז״ל הכ״מ שם לא הבנתי זה שכתב שבהשגות שיטה אחרת שאין זו שיטה אחרת כי השגה היא שהשיג עליו ומה שכ״ל בתירוצא הוא שבבא זו היא סיום בבא קמייתא וברישא קתני שאם הודה השומר שפשע אלא שאמר תנאי היה בינינו נאמן במגו והשתא קאמר דהני מילי בשאין עדים שפשע אבל יש עדים שפשע אינו נאמן דמגו במקום עדים הוא עכ״ל:

רצז **א** ומש״ר ואפילו לא אמיד הנפקד וכו׳ קאי אריש בהפקיד שלא בעדים וכ״כ התוספות והרא״ש בפ׳ הכותב ושעמא דאימור מציאה אשכח אי נמי מתנה נתנו לו והר״ן כתב דאיכא למימר דלא הוה מפרסם נפשיה (ב״ח) : ב ומ״ש ולא מיבעיא אם העדים מכירים החפץ וכו׳ החילוק שכתב כאן בין אם היה עדים שזה של המפקיד מוציאין מידו ואינו נאמן לומר

אבל גרסה שכלמד זה מהא דמ״ל מצוי לרבות פ׳ חזקת (דף מ״ו) תא ושמוע לך רמאי דפומבדיתא מאי עבדי מ״ל כד לי סרבלאי מ״ל להד״ם הא אית לי סהדי דחזיוהו גבך מ״ל מחזיוהו גבך מ״ל ההוא מחריגא הוה אפיקניה ונחזיניה ליה אמר רבה שפיר קמ״ל מ״ט רשה תניא וכו׳ ופרשב״ם דהעדים לא הכירוהו יפה אם זה הוא והדין עמהם דאפילו כשרים שבישראל יכולין לטעון כן שאינו רוצה להראותו כי היכא דלא משוי ליה ראה דאע״פ שראוהו עדים לא הכירוהו אם זה הוא וס״ל לרבינו דכיון דמצי טעין להד״ם דהיינו על חפץ זה שראו העדים בסימניו ולא הכירוהו יפה טוען להד״ם דלא נתת לי חפץ זה מעולם וחפץ שנתתו לי בפני עדים החזרתיו לך ונאמן כיון דליכא ראה ממש שלא הכירוהו יפה ה״נ נאמן לומר על חפץ זה לקוח הוא בידי במגו דההחזרתיו לך כו׳ והיינו כדפי׳ דאי בעי הוה טעין החפץ שמסרת לי בעדים החזרתיו לך וזה שראוהו עתה עדים בסימניו אינו שלך אלא שלי שהרי לא הכירוהו יפה ואף ע״ג דלעיל בסימן קל״ד כתב גבי אומן לחלק דבטוען לא נתתו לי מעולם נאמן אבל לקוח במגו דלא נתתו לי מעולם אינו נאמן שאני התם דבאומן לא הוי מגו טוב שירא לומר כן דכיון שעדים ראו חפץ כיוצא בזה בידו מסתמא של בעה״ב הוא שנתן בידו לתקן אותו אבל באחר שאינו אומן הוי מגו טוב וס״ל לרבינו שאין זה אלא דוקא כשאביהן חי דשעתו ברי ונאמן בין בטוען לא נתתו לי מעולם וזה שראו עדים בסימנים שלי הוא ובין בטוען לקוח הוא בידי נאמן ג״כ במגו ואין מחייבין אותו להראותו בפני עדים קודם שיפסקו לו בהית דין פסק דין אבל גבי יתומים דאינן יודעים ושעתו שמא הילכך כיון דאיכא רגלים לדבר שהמפקיד אומר אמת שהרי יש לו עדים שהפקיד בידו חפץ שכימנו כך וכך ואנו רואים אותו ביד היתומים באותו סימן שהוא אומר צריכים להראותו וכו׳ ולא טענינן להו לקוח הוא ביד אביהן כיון דלא שביה שמפקיד ימכור לנפקד החפץ שהפקיד בידו דפקדון עומר לחזרה ולא למכירה ולכתב הרא״ש בר״פ הגוזל בתרא גבי גזלן דלא טענינן ליתמי שחזר ולקחה מהנגזל ומשמע לי דמשם למד רבינו לחלק בין כשהוא חי וז״ש רבינו עוד אע״פ שאם היתומים בעצמם היו טוענין כו׳ דאלמא מ״ש תחלה דמחייבים ליתומים להראות החפץ ולהשוותו ראה אינו אלא משום דטענתם שמא ואין לב״ד לטעון בשבילם מילתא דלא שכיחא אבל אם היתומים בעצמם טוענין ברי אין מחייבין אותם להראות ודינן כאילו אביהם היה חי וזה כתב הרא״ש בפרק הכותב אצל דהני תרי טעמי שייכי אהדדי וכו׳ ודוקא היכא שהיתומים טוענים שמא אבל אי טוענים ודאי אבינו א״ל שהיו שלו משתבעי דקושטא קאמרי ולא מפקינן מידייהו וכו׳ ע״ש (ב״ח) :

צ״ל

אם העדים מכירין החפץ ורואין אותו עתה בידו אלא אפילו לא ראו אותו עתה בירו אלא המפקיד בא לב״ד ואומר יש לי עדים שהפקדתי ביד פלוני הפץ שסימנו כך וכך ואנו רואין אותו ביד היתומים באותו סימן שהוא אומר צריכים להראותו לעדים ואם העדים מכירין שהוא זה מחזירין אותו אע״ג דלנרי׳ אביהן בעודו חי בה״ג נאמן לומר לקוח הוא בידי במגו דההחזרתיו לך כל זמן שלא ראו אותו עדים בידו והכירוהו לגבי יתומים לא טענינן להו הכי כיון דלא שביה וצריכין להראות לעדים ואם יכירוהו שזה הוא החפץ הו״ל כעדים ומוציאין אותו מידם אע״פ שאם היתומים בעצמן היו טוענין אבינו אמר שלו היה נאמנין בשבועה כל זמן שלא ראו אותו עדים בידו ממש אנן לא טענינן להו : (ה) לא אמרו היתומים שאמר להם אביהם שהיה שלו והמפקיד יהיב ביה סימן ואינו רגיל ליכנס לבית הנפקד ואין אמיד

מותו עתה בידו אלא המפקיד בא לב״ד ואומר יש לי עדים שהפקדתי ביד פלוני חפץ שסימנו כך וכך וכו׳ לריכים להראותו לעדים וכו׳ המומר לחכירו תן לי פקדון שבידך והלה אומר חזרתי ולקחתיו ממך עיין בפסקי הרא״ש ר״פ הגוזל בתרא : כתב הר״ש בר שמח נפקד שטוען שנכנסים אלו בחורת מסכון באו לידו על סוד שזה חייב לו ומת הנפקד אם יש עדים שהפקדון בתו לידו מוציאים מותו מהיתומים וכ״כ הרמב״ם בפרק ו׳ מהלכות שאלה :

(ה) (ו) **ומ״ש** לא אמרו היתומים שאמר להם אביהם שהיה שלו והמפקיד יהיב ביה סימן ואינו רגיל ליכנס לבית הנפקד ואין חמיד הנפקד מוציאין מהיתומים ומוקנין לו וכו׳ בפרק הכותב (פה :) הטוה גברא דאפקיד אד מרגניתא לציורי בסדינא בי רבי מייאשא שכיב ר׳ מייאשא ולא פקיד אתו לקמיה דרבי אמי מ״ל חדא דידעינא ברבי מייאשא דלא חמיד ועוד הא קא יהיב סימנא ולא חמרן אלא דיעבד ועוד הא קא יהיב סימנא בסימני ולא חמיד אבל רגיל דעייל ונפיק להתם חימור ליכא למיחש דלמא אפקיד ואיזיל מיחזי בחזי ומייתי עובדא מחריגא בכספא דכספא ועובדא דמטבעא ובכולהו פסקו דינא דכי וכתבו התום׳ אין לפרש ועוד אפי׳ חמיד דאי חמיד מה מועיל הסימן דילמא זבנה מיניה מע״ג דהאי סימנא דציורי בסדינא אין רגילות לידע אם לא שהפקיד אצלו מ״מ בכספא דכספא ומטבעא ליכא סימן אלא בנופה והוה לא הוי סימן שהפקיד דליכא למימר דזבנה מיניה אלא יש לפרש דהכך תרי אין מועילין זה אלא זה דבעינן דלא חמיד וסימן והא דאמר בהאשה שהלכה הוה דאפקיד שומאני וכו׳ ומשמע התם דאי הוה יהיב סימנים מובהקים הוה מהימן ולא מהימן חידד במגו דלקוח הוא בידי וכו׳ התם ציורי כגיע עדים שהפקיד אצלו וכו׳ המומר לחבירו תן לי פקדון שבידך ולא אמר כלום ואח״כ אמר לו החזר לי הפקדון שהפקדתי ביד פלוני ואמר לו החזרתי לך ונאמן כיון דאי בעי אמר לא הפקדת אצלי אלא אצל פלוני ואפי׳ אמר לו בפני עדים החזרתי לך ואין העדים יודעים שהפקיד אצלו אלא שהוא אומר להם כן

כי פ"ל ונפיק בביתיה לחמי יפ יהבינן ליה דסמ"ק כל היכא דמיכא עדיפ ורמ"ה לומ' נמי לומר מזרתי ולקמתיו כדמפורש בברק מזקק וכמו שכתוב בהל' כפ' המפקיד אלא שהרב ז"ל הפרשה לפ בדהמפקיד גבוה בסהדי והכא בסהדי ג לא פקיעי בהו מי הני מילתא מי לא אלא הם דיניב בהו סימנים ומיכא סהדי מהריני דמסהדי לחית בהו המי סימנא ומצ"ם מכני כמילו עדי פקדון מסהדי להכך ניהו דמפקיד גבייהו ומיב' מ"ד להני תרי טעמי לריכי להדדי דמי משום לפ תמיד בלבד לפ מפקינן מיניה דמייתינן לחמי רבי מייתא לפ הי' מפרסם מ"כ מציאה תסכח וכן נמי משום סימנא בלחוד לפ מהדרינן כדמוכח בריש פרק המסה שלוש בעובדא דשומשמי אלא ולהני תרי טעמי לריכי להדדי ולא נהירא לחק ע"ג דמשום לפ תמיד בלחוד לפ מהדרינן משום סימנא כי היכא עדי פקדון מצמע דמהדרינן כדמצמע בפרק מיזהו כאך הני זוזי דיתמי היכי עבדינן בהו וכו' ודוקא דהכא פריכא מאך דבר המבויים לפ דילמא פקדון ניהו גביה ואתי מרי דפקדון ויהיב ליה סימנא ואקיל ליה אלמא מע"ג דתמיד כי יהיב סימנא אקיל ליה וכ"ת מ"כ קשיא הכוא דשומשמי ל"ק דהמה הוי טעמא משום דמפקד לו סימן ובכדמוכח התם הכא דמיירי בסימני מובחי דצבע מרגניתא ניהו דתמר בסדין הם לרורות והן שבע ומה בין זו להיא דשומשמי לפיכך נ"ל יותר דברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפכ"ד מהלכות סנהדרין מי שבא ואמר שים לו פקדון אצל פלוני שמא בלא לוותה ונתן סימנים מופקדין ולא היה זה הלוען רגיל ליכנס בבית זה שמא אם ידע הדיין שזה המא ניהו תמוד להיות לו חפץ זה ובמכה דעתו שמין זה בחפץ של מת מוציאין מן היורשו ונותן לזה בתמוד לו שנתן סימנין וכן כל כיולא בזה שמין הדבר מסור בלא ללנו של דיין לפי מה שראה לו שהוא דין בתמת ולפי זה אמאמ דהכוא סימנא לפ סגי ולא אמאמ דלא אמיד הנפקד מוציאין מהיתומים ונותנין לו ואי אמיד הנפקד או דלא יהיב ביה המפקיד סימן או שהוא רגיל ליכנס לבית הנפקד אין מוציאין מהיתומים ונותנין לו אלא הרי הוא בחזקת היתומים ומוכרין אותו אם ירצו : (ו) כתב הרמב"ם אם באו עדים והעידו בפני ב"ד שאין הנפקד אמיד אין מוציאין מהיתומים בעדותן שאין זה ראיה ברורה ואומדן דעתם אינו אומד (ב) ואין לדיין אלא מה שעיניו רואות :

רצח (ו) **כתב** הרמב"ם כל שומר שנתחייב לשלם ואינו יודע כמה הוא חייב לשלם והבעלים אומרים אנו יודעים שכך וכך היה שוה יטול בלא שבועה והוא שיטעננו בדבר שהוא אמוד ויש לשומר להחרים על מי שלקח ממנו יותר על הראוי לו כגון אם הפקיד בידו כיס מלא זהובים ופשע ונאבד וזה טוענו מאה זהובים היו בו וזה אומר יודע אני שהיו בו זהובים אבל איני יודע כמה נמצא שזה טוענו מאה ומודה לו במקצת ובשאר אינו יודע והוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע

מפילו נעדים מעידים דמין הנפקד תמוד מוקמין הדין עכ פיכם ומוציאים מ היתומים כמו שמוקמין הדין ע"פ עדים בכל הדינים ואין לחלוק בין המילתא ובין מכמי התלמוד ולא תמר נמון דהמילתא ליתא ליה לדיין למימר קים לי בגויה תלא דוקא לחורעי שטרא אי נמי לחפוכי שבועתא דתליא מילתא בתומד הדיין דוקא הילכך ליתא לן למימר המילתא הכי אבל להוציא מן היתומים ע"פ עדות פעדים אין חילוק אבל להרמב"ם דס"ל דדוקא דהדיין ידע דלא תמוד אבל תומד לעת העדים אינו תמוד הילכך הוה ליה דין זה כדין הפקוד שבועה ותורעת שטרא דתלוי בתומד הדעת דדיין דוקא והמילתא ליתא לן לסמוך בתומד הדיין וכבר כתבתי זה לתעלה סוף סימן ע"ו ע"ש וקשיא לי דס"כ בנגזל דנשבע ונוטל דוקא בדבריס שהוא תמוד בהן כמ"ש הרמב"ם בפ"ד מגזלה וכ"כ בדין המזיק סוף פ"ו לחוד ל ומ"כ גם לפס נימת כיון דתומד דעת של העדים אינו כלום אלא לריך תמוד דע ת של הדיין והמילתא ליתא ליה לדיין לומר קים לי בגויה לפ לידייניה המילתא ל פמי דינא וש לייתב דנגזל ומזיק דנשבעים ונוטלים לפו מדינא אלא בתקנת חכמי חיכא למימר דכך תקנו שתפילו תומד העדים הוי תומד :

רצח (ו) **כתב** הרמב"ם וכו' . בפ' ה' מגזלה : ומ"ש והוא שיטעננו בדבר שהוא תמוד . ה"ה בפרק הכונס (דף ס"ב) גבי הוה גברא דבעמ בכספתא ושדייה בנהרא וכו' ומביאו לעיל בסימן ל' סעיף י"ו ואין להקשות מאי שנא דכאן בעינן שיטעננו בדבר שהוא תמוד דו ולעיל בסימן הקודם במפקיד לפ בעינן אלא שהמפקיד לפ יהא תמוד דשאני מציאה תסכח וכו' אבל בעלמא סימנא בודאי שלו הוא מע"ג אלא תמיד ואין ספק המציאה תסכח וכו' אבל בעלמא בעינן דהתובע לריך שיהא תמיד במה שהוא טוען אלא דמ"מ קשה מעובדא דבר זיזא ירושלמי שמביא המלפסי סוף פ' הכונס דנאמן אפי' לפ תמיד טוען משום דלחיכא גברא אלא מפרסם נפשיה אבל הרא"ש לפס חולק וכתב דשאני התם דכדי למחזוקי ממונא בחזקת המפקיד תמריך מדם עשוי אלא להשבית את עלמו אבל לעניו אפוקי ממונא מן המוציא לזולין בתר תומדא ובעיון דיהא הכיזק תמיד כך במה שהוא טוען וע"ש ולפעל"ע דבמפקיד ולאי דיהא הכי הוא דאפי' לפ תמיד מחזירין לו הפקדון דתימור מציאה תסכח ג"כ מתנה יהיבי ליה ג"כ לפ הוה מפרסם נפשיה אבל גבי מזיק דעשו אם תקנת נגזל דהכיזק נשבע וגוטל לפ תקנו חכמים אלא דוקא היכא דהכיזק תמיד במה שטוען ולהכי נמי לפ המילתא

סומכים על תומד הדעת להרמב"ם ועיין במ"ש בסימן הקודם :

ומ"ש בפ' הכותב דהכי תרי טעמא שייכי מהדדי וכו' : ואי תמיד הנפקד לו אלא שיהיב ביה המפקיד סימן וכו' ומוכרין תותו אם ירלו . פי' היכא דלא תמיד וקיהיב סימנא אלא דרגיל דעייל ונפיק להתם דתמרינן תימר תיכא דתמרינן תפקיד ומיחזא מזא לפ"ז לפ הו"ל ליתומים להשתמט בו ולמכרו דשמא של תמריס הוא וקתמר רבינו לויתא אלא תמרינן בזה שיהא תוכא עד שיבוא תלילו כל זמן אלא בא עליין טוען טענת ודאי בסימן תובתא תמרינן שמא מציאה תסכח וכו' והרי הוא בחזקת היתומים להשתמש בו ולמכרו אם ירלו וכ"כ הרא"ש לפס ע"ש הר"ר יונה • ומה שקשה לכאן לפ הזכיר רבינו דתותו שנותן סימן הוא תמוד לזה החפץ ולמעלה בסימן ע"ו סעיף ל' הביא דברי הרמב"ם דמשמע מלשונו שהנותן סימן לריך שיהא תמוד כתבתי יפוב בזה בס"ד ע"ש :

(ו) **כתב** הרמב"ם אם בא עדים וכו' . משמע מדברי רבינו דהכי ס"ל מלא כתב מתן דפליג עליה ולפעל"ד דברי"ף תולק על זה שברי בס"פ המפקיד כתב על הכי עובדא דפ' הכותב למימרא דהלכ' רווחת היא ולית בה פלוגתא אלמא דפפילו דוקא קתמ' ידענא בר' מיחזא דלא תמיד דמשמע דתלי בתומד הדיין אלא

(ב) **כתב** הרמב"ם ואין לדיין וכו' . משמע מדברי רבינו דהכי ס"ל מלא כתב מתן דפליג עליה ולפעל"ב תולק על זה שברי בס"פ המפקיד כתב על הכי עובדא דפ' הכותב למימרא דהלכ' רווחת היא ולית בה פלוגתא אלמא דפפילו דוקא קתמ' ידענא בר' מיחזא דלא תמיד דמשמע דתלי בתומד הדיין אלא

דרכי משה

לומר שקנאו כו' וכ"כ הר"ן פרק הכותב דף תקס"ו ע"א ובני' פרק האשה שלום דף ת"ן ע"ב וע"ש דיש חולקים באלו הדינים ודעת המרדכי שם ובהגהות דאיזהו נשך דף קס"ח וקמ"ט כדעת רבינו בעל העור : (ב) ועיין בזה לעיל ס"ס ט"ז • כתב רבינו ירוחם במישר נ"א ח"א מי שהיה פקדון בידו ונתבו ע"פ ב"ד ושעו הנפקד פשור : כתב

פרישה

כתב שמא יש עדי הפקדון מפילו אם מביאן היא תמוד פ"ם ומוס מיירי רבינו לפני זה דסרי כתב שם שהמפקיד בא ואמר יש לי עדים כו' ומיבו מוכיר שם שבעינן שהנפקד לא יהיה תמוד וכ"כ מור"ם ז"ל דרבינו מיירי כאן בסיפא לגבי פקדון ומש"ם בעינן כל הג' יחד ולוק : (ו) ואומדן דעתם היבו תומד ואין לדיין אלא כו' פי' ואין תמידין תמידא אלא ימלוסו סכ"ד לנפקד אבל אין פי' שיעשה סליין כעוב בעיניו כמו בעלמא וק"ל :

סי' רצח (ו) **כתב** הרמב"ם כל שומר כו' כפל לעיל סימן ל' מסי"ח והלאה ומכאן עד ומ"ש הרמ"ם ז"ל כתב כו' סוף מדברי הרמב"ם פ"ם דשלוה ורבינו קיצר וכוסיף עם תוספת ביאור לדבריו בתוקס סלריך והע שהרמב"ם כתב לפני זה מי שהפקיד פירות שהיכס מדועין אלא מביאו ופשא הנפקד ושרבון עם פירותיו דכו"ל משו"ל כמה ויאלא למפקיד אלא שבועה מה שטוען ותומר כמה היה ועל זה כתב שם וכן כל שומר שנתחייב לשלם כו' וכמ"ש כאן בשמו והכא בדין הרמשון דפירש פירות הנפקדין אלא עם פירותיו לפ מלן ע"ו הרמ"ם ותדהכא מסכים גר"פ שבועת הדיינין וכמ"ש ג"כ כאן בשמו בסימן רל"ב סי"ו ע"ש וס"ס דשם לפ מצי הנפקד להשבע ולומר אלא כו"ל למידע אף אם הפקידו הפירות בשמ מיומד למה לו ולפירותיו של מבירו לערבן ביחיד בלי מדיעה וס"ס אם הפקידו פקדון שמינו בשק וצתיבה ממעע מדברי הרמ"ם דם"ל כהרמב"ם דבזה רגילין למידע וכמ"ש ג"כ שם בסי' רנ"ג סי"ו בשם הרמ"ם ז"ל וכוסיף לנמר בהמומר לחבירו כך וכך פירות הפקדתי אלצך וכלה מומר פירו הפקדתי אלצך פירות שבועה כו' ו"ל וכו"ל משפ"ל ומשלם

(ג) **ומ״ש** ואם גם המפקיד טוענו שמא וכו׳ . נראה דדוקא היכא דהיכא עליה שבועה שאינו ברשותו אז חייב ג״כ לישבע מדין גלגול אלא יודע שהיה בו יתר וכו׳ אבל היכא דאינו יודע כלום כגון שבועה שאינו בקי בחשבונות וכו׳ אין כאן שבועה כלל אלא חרס סתם מיהו לענין ידי שמיס ודאי לריך להתפשר עמו וכדלקמיך רבינו לעיל בסימן ע״ה סעיף כ״ד כ״ה ועיין עוד בסימן פ״ד סעיף ו׳ וסוף סימן קמ״ה סעיף י״ח :

(ג) **ומ״ש** ועובדא דירושלמי וכו׳ פי׳ הרמב״ם גופיה מקשה על הא לעיל שכתב להפקיד בידו כיס אלא זהובים ופשע דהו״ל מחוייב שבועה ומ״ש הכא נמי נימא הכי התם אך קשה לרור דאמי שנא ותירץ דשאני הך דשק לרור דאם היה טוען ברי לא היה חייב אלא משום חטים והוה״ל טענו חטים והוה לו בשעורים היה לו לשבע בשעורים הילכך בטוען אני יודע נשבע התובע וגוטל ומ״ב דבטענו חטין חייב ודאי יודע אי לא חטין או שעורים כתב הרמב״ם בפ״ח דטענת היסת שהיו יודע נשבע ומשלם אותן שהרי היו כופר בשקף שהוא אומר שהיו יודע כמה שהיה הלוה היכא דאמר מלוה תנה לי ידעינא כמה היה שזה המשכון אבל ידעינא שהיה יותר ממה שהיה לי עליו ואיני יודע כמה הו״ל משומ״מ אבל אם אמר היה כמה שנשבע להחריס סתם על מי שנוטל ממונו ולא היה לו ליטול אין מוציאין אותו בכך אבל שבועה לא מהייבינן ויש מקשים על דבריו דכיון דלא ידע כמה שהיה שזה לא מחייב שבועה דהא לא מודה בדבר שבמדה ומשקל ומנין ועוד שהרי היו כופר בשקף שהוא אומר שהיו יודע כמה שזה ומיהו כל הגדולים הסכימו לדברי ר״ר יוסף ז״ל שהרמב״ם כתב בהלכות שלה ופקדון פ״ה המפקיד פירות אצל חבירו וכו׳ בעל הפקדון אומר כך היו׳ והשומר אומר איני יודע משלם בלא שבועה שהרי חייב עלמו בתשלומין ואינו יודע כמה הוא חייב ואפילו אומר שבועה שאינו יכול לישבע ואפילו אומר אני יודע מה היה בו אז שאין הניזק נשבע ונוטל אלא כדברים שהוא אומר בסוף פרק הכותב (סב.) וכ״כ כאן אלא מצדו בידים וכ״כ הרשב״א ז״ל ואע״פ שפשט הירושלמי אינו נראה כן אלא כל דבר יש לדחקו ולפרשו כפירוש זה ואפי׳ יחלוק דעת גמרתינו עיקר עכ״ל וכל דברי הרמב״ם אלה כתבם הר״ן ז״ל בס״פ שבועת הדיינים בשם הר״י הלוי והתריך ליישב ואיתן בשם והרא״ש כתב שם וז״ל כתב הר״י הלוי היכא דאמר מלוה תנה לי ידעינא כמה היה שזה המשכון אבל ידעינא שהיה יותר ממה שהיה לי עליו ואיני יודע כמה הו״ל משומ״מ אבל אם אמר היה כמה שנשבע להחריס סתם על מי שנוטל ממונו ולא היה לו ליטול אין מוציאין אותו בכך אבל שבועה לא מהייבינן ויש מקשים על דבריו דכיון דלא ידע כמה שהיה שזה לא מחייב שבועה דהא לא מודה בדבר שבמדה ומשקל ומנין ועוד שהרי היו כופר בשקף שהוא אומר שהיו יודע כמה שזה ומיהו כל הגדולים הסכימו לדברי ר״ר יוסף ז״ל שהרמב״ם כתב בהלכות שלה ופקדון פ״ה המפקיד פירות אצל חבירו וכו׳ בעל הפקדון אומר כך היו׳ והשומר אומר אינו יודע משלם בלא שבועה שהרי חייב עלמו בתשלומין ואינו יודע כמה הוא חייב ואפילו אומר שבועה שאינו יכול לישבע ואפילו אומר אני יודע מה היה בו אז שאין הניזק נשבע ונוטל אלא כדברים שהוא אומר בסוף פרק הכותב (סב.) וכ״כ כאן אלא מצדו בידים וכ״כ הרשב״א ז״ל ואע״פ שפשט הירושלמי אינו נראה כן אלא כל דבר יש לדחקו ולפרשו כפירוש זה ואפי׳ יחלוק דעת גמרתינו עיקר עכ״ל וכל דברי הרמב״ם אלה כתבם הר״ן ז״ל בס״פ שבועת הדיינים בשם הר״י הלוי והתריך ליישב ואיתן בשם והרא״ש כתב שם וז״ל כתב הר״י הלוי היכא דאמר מלוה תנה לי ידעינא כמה היה שזה המשכון אבל ידעינא שהיה יותר ממה שהיה לי עליו ואיני יודע כמה הו״ל משומ״מ אבל אם אמר היה כמה שנשבע להחריס סתם על מי שנוטל ממונו ולא היה לו ליטול אין מוציאין אותו בכך אבל שבועה לא מהייבינן ויש מקשים על דבריו דכיון דלא ידע כמה שהיה שזה לא מחייב שבועה דהא לא מודה בדבר שבמדה ומשקל ומנין ועוד שהרי היו כופר בשקף שהוא אומר שהיו יודע כמה שזה ומיהו כל הגדולים הסכימו לדברי ר״ר יוסף ז״ל שהרמב״ם כתב בהלכות שלה ופקדון פ״ה המפקיד פירות אצל חבירו וכו׳ בעל הפקדון אומר כך היו׳ והשומר אומר אינו יודע משלם בלא שבועה שאינו חייב אלא היסת אבל כשההודאה ממין הטענה ובשמא הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול ליישבע ישלם : (ד) וא״א הרא״ש ז״ל כתב דליכא לחיוביה משום מחוייב שבועה

לישבע ומשלם : (ג) ואם גם המפקיד טוענו שמא כגון שמת אביו והניח לו שק צרור והפקידו אצל חבירו ופשע בו הנפקד זה אומר שמא היו בו מרגליות וזה אומר שמא היו סינין כיון שגם המפקיד טוען שמא פטור רק ישבע שבועה שאינו ברשותו ויכלול בשבועתו שלא ידע שהיה בו יותר על שוה כך וכך וישלם מה שמודה לו : (ג) ועובדא דירושלמי בחד גברא דאפקיד גבי חבריה חד שק צרור ואירעו אונס האי אומר מטבסא הוה מלא והאי אומר שמא סינים היה מלא ואמרינן שישבע המפקיד ויטול ואמאי לא אמרינן הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע וישלם בלא שבועה פירש הרמב״ם הטעם לפי שאין כאן חיוב שבועה דאורייתא אפילו שאמר הנפקד ברי לי שסינים היה מלא והמפקיד אומר ברי לי שמרגליות היה מלא דהוה ליה טענו חטים והודה לו בשעורים שאינו חייב אלא היסת אבל כשההודאה ממין הטענה ובשמא הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ישלם : (ד) וא״א הרא״ש ז״ל כתב דליכא לחיוביה משום מחוייב שבועה

דרישה

סי׳ רצה (ד) וא״א כתב דליכא נחיובים כו׳ דכי הרמ״ם הלנו הס בס״פ הכותב וכתב ז״ל רב אלפס הביא הירושלמי הד בר בם מפקיד גביה הד שק לרור כו׳ עד ותימה למה יעשו תקנת גנזל במפקיד כי טעניק נפקד ברי סינין הוה משפטא דכי סוף ויותר נראה שהוא פטור בלא שבועה מידי דהוי כטוען חטים והודה לו בשעורים ומ׳ דטענק שמא נשבע ומיהו לא יהא אלא כמו טענו מנה ואמר ליה חמשין ידעינא וחמשין לא ידעינא דה״ל טענו שק מלא מטבסין והודה לו על השק ועל המטבסין אמר לא ידעינא ו׳ לא ידעינא דה״ל טענו שק מלא מטבסין ואמר ליה חמשין ידעינא וחמשין לא ידעינא דשמא סינין היו ומיהו מיכף מיהא לא חייב למימר דלא חמרינן בכה״ג מתוך כי יעלנא דה״ל טענו שק מלא מטבסין והודה על השק ועל המטבסין אמר לא ידעינא לידע כו׳ על הילכך לא מחוייב נפקד במה דמין יכול לישבע אלא שעשו תקנת גנזל בפקדון כיון שהנפקד מודה שהוא שלו אבל אם אמר ברי לי שמרגליות היה מלא ואמרינן שישבע המפקיד אלא דמיכף מה שיש בשקים ותיבות מלמים ומפשר לפרש סירו׳ דקאי אמ״ם כו׳ על ומפשיט שמגלוסים פירשוהו בפקדון וכתבו דעשו תקנת גנזל בפקדון ומין לזוז מדבריהם עכ״ל וע״ש כתב ג״כ בפרק הכותב וז״ל הרמ״ה כתב על הירושלמי הזה שהוא

(ג) **ומ״ש** ועובדא דירושלמי וכו׳ פי׳ הרמב״ם גופיה מקשה על הא לעיל שכתב להפקיד בידו כיס אלא זהובים ופשע דהו״ל מחוייב שבועה ומ״ש הכא נמי נימא הכי התם אך קשה לרור דאמי שנא ותירץ דשאני הך דשק לרור דאם היה טוען ברי לא היה חייב אלא משום חטים והוה״ל טענו חטים והודה לו בשעורים הילכך בטוען אני יודע נשבע התובע וגוטל ומ״ב דבטענו חטין חייב ודאי יודע אי לא חטין או שעורים כתב הרמב״ם בפ״ח דטענת היסת שהיו יודע נשבע ומשלם אותן שהרי היו כופר בשקף שהוא אומר שהיו יודע כמה שזה ומיהו כל הגדולים הסכימו לדברי ר״ר יוסף ז״ל שהרמב״ם כתב בהלכות שלה ופקדון פ״ה המפקיד פירות אצל חבירו וכו׳ בעל הפקדון אומר כך היו׳ והשומר אומר אינו יודע משלם בלא שבועה שאינו חייב אלא היסת אבל כשההודאה ממין הטענה ובשמא הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול ליישבע ישלם : (ד) וא״א הרא״ש ז״ל כתב דליכא לחיוביה משום מחוייב שבועה

פרישה

ומשלם ומ״ש נראה דדקדק הרמ״ם מס״פ הכותב וכיוצא בהן ונעיל בסימן ס׳ בלשון ובשלו ובשלו דאין הנפקד מזכה לנדקדק מה שהפקידו ביום בשקים ובתיבות משמע דוקא בכה״ג אין מדוכה לנדקדק כיון שהוא מונח בכים ובתיבה ובשק והרמב״ד כתב על הרמ״ם גם בפקידו שהוא חמוד בהם ומבואר בגמרא פרק הכותב (סב.) וכ״כ כאן אלא מצדו בידים וכ״כ הרשב״א ז״ל ואע״פ שפשט הירושלמי אינו נראה כן אלא כל דבר יש לדחקו ולפרשו כפירוש זה ואפי׳ יחלוק דעת גמרתינו עיקר עכ״ל וכל דברי הרמב״ם אלה כתבם הר״ן ז״ל בס״פ שבועת הדיינים בשם הר״י הלוי והתריך ליישב ואיתן בשם והרא״ש כתב שם וז״ל כתב הר״י הלוי היכא דאמר מלוה תנה לי ידעינא כמה היה שזה המשכון אבל ידעינא שהיה יותר ממה שהיה לי עליו ואיני יודע כמה הו״ל משומ״מ אבל אם אמר היה כמה שנשבע להחריס סתם על מי שנוטל ממונו ולא היה לו ליטול אין מוציאין אותו בכך אבל שבועה לא מהייבינן ויש מקשים על דבריו דכיון דלא ידע כמה שהיה שזה לא מחייב שבועה דהא לא מודה בדבר שבמדה ומשקל ומנין ועוד שהרי היו כופר בשקף שהוא אומר שהיו יודע כמה שזה ומיהו כל הגדולים הסכימו לדברי ר״ר יוסף ז״ל שהרמב״ם כתב בהלכות שלה ופקדון פ״ה המפקיד פירות אצל חבירו וכו׳ בעל הפקדון אומר כך היו׳ והשומר אומר אינו יודע משלם בלא שבועה שאינו חייב אלא היסת אבל כשההודאה ממין הטענה ובשמא הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול ליישבע ישלם : (ד) וא״א הרא״ש ז״ל כתב דליכא לחיוביה משום מחוייב שבועה

מיהו הכא הביא הירושלמי הד בר בם מפקיד גביה הד שק לרור מרעו חומם וכו׳ פירוש מייתי הך עובדא לפלוגתא דטמון בחד דרבי יהודה ורבנן ותימה למה יעשו תקנת גנזל בפקיד בשלמא בגנזל עשו תקנת שלא יבוא הגזלן וכן בחד שפשע בשמירת חפצו הטעון על הגיזק וגם אין המבעיר יכול לידע מה שהיה לגיזק בביתו אבל במפקיד למה הטעון לי דטעין נפקד ברי סינין הוה הוה משתבע דהכי הוא ויותר נראה שיהא פטור בלא שבועה מידי דהוה כטוען חטים והודה לו בשעורים ומי דטעין שמא נשבע המפקיד בלא שבועה יטול דהוה ליה נפקד מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע כמו טענו מנה ואמר ליה חמשין ידעינא וחמשין לא ידעינא דה״ל טענו שק מלא מטבסין והודה על השק ועל המטבסין אמר לא ידעינא דשמא סינין היו ומיהו מיכף מיהא לא חייב למימר דלא חמרינן בכה״ג מתוך כי יעלנא דה״ל טענו שק מלא מטבסין והודה על השק ועל המטבסין אמר לא ידעינא לידע כו׳ על הילכך לא מחוייב נפקד במה דמין יכול לישבע אלא שעשו תקנת גנזל בפקדון כיון שהנפקד מודה שהוא שלו אבל אם אמר ברי לי שמרגליות היה מלא ואמרינן שישבע המפקיד ויטול ואמאי לא אמרינן הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע וישלם בלא שבועה פירש הרמב״ם הטעם לפי שאין כאן חיוב שבועה דאורייתא אפילו שאמר הנפקד ברי לי שסינים היה מלא והמפקיד אומר ברי לי שמרגליות היה מלא דהוה ליה טענו חטים והודה לו בשעורים שאינו חייב אלא היסת אבל כשההודאה ממין הטענה ובשמא הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ישלם : (ד) וא״א הרא״ש ז״ל כתב דליכא לחיוביה משום מחוייב שבועה

דרישה

סי׳ רצה (ד) וא״א כתב דליכא נחיובים כו׳ דכי הרמ״ם הלנו הס בס״פ הכותב וכתב ז״ל רב אלפס הביא הירושלמי הד בר בם מפקיד גביה הד שק לרור כו׳ עד ותימה למה יעשו תקנת גנזל במפקיד כי טעניק נפקד ברי סינין הוה משפטא דכי סוף ויותר נראה שהוא פטור בלא שבועה מידי דהוי כטוען חטים והודה לו בשעורים ומ׳ דטענק שמא נשבע המפקיד בלא שבועה יטול דהוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול ליישבע כמו טענו מנה ואמר ליה חמשין ידעינא וחמשין לא ידעינא דה״ל טענו שק מלא מטבסין והודה על השק ועל המטבסין אמר לא ידעינא דשמא סינין היו ומיהו מיכף מיהא לא חייב למימר דלא חמרינן בכה״ג מתוך כי יעלנא דה״ל טענו שק מלא מטבסין והודה על השק ועל המטבסין אמר לא ידעינא לידע כו׳ על הילכך לא מחוייב נפקד במה דמין יכול ליישבע אלא שעשו תקנת גנזל בפקדון כיון שהנפקד מודה שהוא שלו אבל אם אמר ברי לי שמרגליות היה מלא ואמרינן שישבע המפקיד ויטול ואמאי לא אמרינן הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע וישלם בלא שבועה פירש הרמב״ם הטעם לפי שאין כאן חיוב שבועה דאורייתא אפילו שאמר הנפקד ברי לי שסינים היה מלא והמפקיד אומר ברי לי שמרגליות היה מלא דהוה ליה טענו חטים והודה לו בשעורים שאינו חייב אלא היסת אבל כשההודאה ממין הטענה ובשמא הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול ליישבע ישלם : (ד) וא״א הרא״ש ז״ל כתב דליכא לחיוביה משום מחוייב שבועה

מיהו הכא הביא הירושלמי הד בר בם מפקיד גביה הד שק לרור מרעו חומם וכו׳ פירוש מייתי הך עובדא לפלוגתא דטמון בחד דרבי יהודה ורבנן ותימה למה יעשו תקנת גנזל במפקיד בשלמא בגנזל עשו תקנת שלא יבוא הגזלן וכן בחד שפשע בשמירת חפצו הטעון על הגיזק וגם אין המבעיר יכול לידע מה שהיה לגיזק בביתו אבל במפקיד למה הטעון לי דטעין נפקד ברי סינין הוה הוה משתבע דהכי הוא ויותר נראה שיהא פטור בלא שבועה מידי דהוה כטוען חטים והודה לו בשעורים ומ׳ דטענק שמא נשבע המפקיד בלא שבועה יטול דהוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול ליישבע כמו טענו מנה ואמר ליה חמשין ידעינא וחמשין לא ידעינא דה״ל טענו שק מלא מטבסין והודה על השק ועל המטבסין אמר לא ידעינא דשמא סינין היו ומיהו מיכף מיהא לא חייב למימר דלא חמרינן בכה״ג מתוך כי יעלנא דה״ל טענו שק מלא מטבסין והודה על השק ועל המטבסין אמר לא ידעינא לידע כו׳ על הילכך לא מחוייב נפקד במה דמין יכול ליישבע אלא שעשו תקנת גנזל בפקדון כיון שהנפקד מודה שהוא שלו אבל אם אמר ברי לי שמרגליות היה מלא ואמרינן שישבע המפקיד ויטול ואמאי לא אמרינן הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע וישלם בלא שבועה פירש הרמב״ם הטעם לפי שאין כאן חיוב שבועה דאורייתא אפילו שאמר הנפקד ברי לי שסינים היה מלא והמפקיד אומר ברי לי שמרגליות היה מלא דהוה ליה טענו חטים והודה לו בשעורים שאינו חייב אלא היסת אבל כשההודאה ממין הטענה ובשמא הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול ליישבע ישלם : (ד) וא״א הרא״ש ז״ל כתב דליכא לחיוביה משום מחוייב שבועה

שבועה ואינו יכול לישבע דלא אמרינן הכי אלא כשיש טענת רמאות כגון חמשין ידענא וחמשין לא ידענא לפי שהיה לו לידע אם היה חייב לו או לא אבל הכא לא היה לו לנפקד לידע כמה היה בכיס דמילתא דשביה הוא שאדם מפקיד אצל חבירו שקין וביסין מלאין ואינו יודע כמה יש בתוכן אלא שתקנת חכמים הוא שעשו במפקיד שתקנו שישבע ויטול כמו שתקנו בננזל שנשבע ונוטל ולא לגמרי כננזל דאילו בננזל אפי׳ אי טעין הנזלן ברי נשבע הננזל ונוטל אבל במפקיד דוקא כשטוען הנפקד שמא ישבע המפקיד אבל אי טען ברי לא ולפ״ז אין חילוק בין אם ההודאה ממין הטענה בין אם אינה ממין הטענה לענין להחשיבו מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע אע״פ שנפקד טוען שמא אלא לעולם מפקיד נשבע ונוטל וכ״כ הראב״ד בהשגות ואפילו בזה כתב א״א הרא״ש ז״ל דבר קשה מאד כי מעשים בכל יום שאין הנפקד מדקדק לידע מה יש בשקים ובמרצופים המופקדים אצלו ושמעתי שהגאונים כתבו שעשו תקנת ננזל בפקדון ואין לזוז מדבריהם :

רצט (ע) **שנים** שהפקידו את שלו אין שומעין לו עד שיבא חבירו שיאמר לו הנפקד איני רשאי ליתן לך בלום עד שתבאו שניכם בד״א בשאין השני בעיר אבל אם הוא בעיר ויודע שתבע חבירו ולא בא ודאי ניהא ליה במאי דעביד חבריה ושליחותיה קא עביד ואם מודה יתן לזה שתובעו ואי כופר ידון על הכל :

ש (ע) **שנים** שתובעין לאחד כל אחד אומר הפקדתי אצלך מנה והוא אומר אחד מכם הפקיד אצלי ואיני יודע נשבע המפקיד ונוטל · ועיין בדברי הרמ״ה ס״פ הכונס שהאריך בזה : ומ״ש וכ״כ הרמב״ן בהשגות · פי׳ דגם הוא כתב כך המפקיד כיס מלא זהו׳ ופשע ומצד וכו׳ לעיל לא תמרינן כיה משוייב שבועה וכו׳ מטעם דכתב הרמ״ה ולא הו״ל למידע מלא דינא הוא דנשבע המפקיד ויטול כהיות דשק קרוי

רצט (ע) **שנים** שהפקידו וכו׳ זה נלמד מהירושלמי פרק שבועת הפקדון הניף ג׳׳י לעיל ר״ס ע״ז וכ״כ רבינו לעם ס״ם ע״ז ג׳ שהלוו לו הפקידו למחר וכן למחר מסס ליטול חלקו אין שומעין לו וכתב לאפי׳ מאחר הפקדון אין נותנים לו ומה שמחלק בין מבירו בעיר וכו׳ הוא מימרא דרב הונא ס״פ מי שהיה נשוי הני תרי מחי לו שותפי דאית להו דינא בהדי חד ומזיל חד מיניהו בהדיה לדינא לא מצי למימר ליה מי לנו בעל דבריס דידי אלא אפי׳ אין חילוק בין אם ההודאה ממין הטענה בין אם אינה ממין הטענה לענין להחשיבו מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע אע״פ שנפקד טוען שמא אלא לעולם מפקיד נשבע ונוטל וכ״כ הראב״ד בהשגות ואפילו בזה כתב א״א הרא״ש ז״ל דבר קשה מאד כי מעשים בכל יום שאין הנפקד מדקדק לידע מה יש בשקים ובמרצופים המופקדים אצלו ושמעתי שהגאונים כתבו שעשו תקנת ננזל בפקדון ואין לזוז מדבריהם :

רצט (ע) **שנים** שהפקידו את שלו אין שומעין לו עד שיבא חבירו שיאמר לו הנפקד איני רשאי ליתן לך בלום עד שתבאו שניכם בד״א בשאין השני בעיר אבל אם הוא בעיר ויודע שתבע חבירו ולא בא ודאי ניהא ליה במאי דעביד חבריה ושליחותיה קא עביד ואם מודה יתן לזה שתובעו ואי כופר ידון על הכל :

ש (ע) **שנים** שתובעין לאחד כל אחד אומר הפקדתי אצלך מנה והוא אומר אחד מכם הפקיד אצלי ואיני יודע נשבע המפקיד ונוטל · ועיין בדברי הרמ״ה ס״פ הכונס שהאריך בזה : ומ״ש וכ״כ הרמב״ן בהשגות · פי׳ דגם הוא כתב כך המפקיד כיס מלא זהו׳ ופשע ומצד וכו׳ לעיל לא תמרינן כיה משוייב שבועה וכו׳ מטעם דכתב הרמ״ה ולא הו״ל למידע מלא דינא הוא דנשבע המפקיד ויטול כהיות דשק קרוי

רצט (ע) **שנים** שהפקידו וכו׳ זה נלמד מהירושלמי פרק שבועת הפקדון הניף ג׳׳י לעיל ר״ס ע״ז וכ״כ רבינו לעם ס״ם ע״ז ג׳ שהלוו לו הפקידו למחר וכן למחר מסס ליטול חלקו אין שומעין לו וכתב לאפי׳ מאחר הפקדון אין נותנים לו ומה שמחלק בין מבירו בעיר וכו׳ הוא מימרא דרב הונא ס״פ מי שהיה נשוי הני תרי מחי לו שותפי דאית להו דינא בהדי חד ומזיל חד מיניהו בהדיה לדינא לא מצי למימר ליה מי לנו בעל דבריס דידי אלא אפי׳ אין חילוק בין אם ההודאה ממין הטענה בין אם אינה ממין הטענה לענין להחשיבו מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע אע״פ שנפקד טוען שמא אלא לעולם מפקיד נשבע ונוטל וכ״כ הראב״ד בהשגות ואפילו בזה כתב א״א הרא״ש ז״ל דבר קשה מאד כי מעשים בכל יום שאין הנפקד מדקדק לידע מה יש בשקים ובמרצופים המופקדים אצלו ושמעתי שהגאונים כתבו שעשו תקנת ננזל בפקדון ואין לזוז מדבריהם :

רצט (ע) **שנים** שהפקידו את שלו אין שומעין לו עד שיבא חבירו שיאמר לו הנפקד איני רשאי ליתן לך בלום עד שתבאו שניכם בד״א בשאין השני בעיר אבל אם הוא בעיר ויודע שתבע חבירו ולא בא ודאי ניהא ליה במאי דעביד חבריה ושליחותיה קא עביד ואם מודה יתן לזה שתובעו ואי כופר ידון על הכל :

ש (ע) **שנים** שתובעין לאחד כל אחד אומר הפקדתי אצלך מנה והוא אומר אחד מכם הפקיד אצלי ואיני יודע נשבע המפקיד ונוטל · ועיין בדברי הרמ״ה ס״פ הכונס שהאריך בזה : ומ״ש וכ״כ הרמב״ן בהשגות · פי׳ דגם הוא כתב כך המפקיד כיס מלא זהו׳ ופשע ומצד וכו׳ לעיל לא תמרינן כיה משוייב שבועה וכו׳ מטעם דכתב הרמ״ה ולא הו״ל למידע מלא דינא הוא דנשבע המפקיד ויטול כהיות דשק קרוי

רצט (ע) **שנים** שהפקידו אצל אחד מהם ליטול את שלו אין שומעין לו וכתב לאחר שהפקיד בית מלא לאחר וטען שנגנב ממנו והוא אומר איני יודע נשבע שאינו יודע ופטור ולא דמי להההוא ירושלמי דשק צרור כו׳ דהתם השומר מודה שנגנב או איכא עדים שנגנב אבל כאן השומר אומר איני יודע שנגנב ולכך פטור אפילו נכנסו ויצאו אנשים לשם לא אמרינן שבודאי גנבו וע״ש :

רצט (א) כתב נ״י ריש המפקיד ע״ב דאם הפקיד אצל שנים דינו כהלוה לשנים וע״ל סימן ע״ז נתבארו דינים אלו ·

ובמדרכי

פרישה

שכולל הרמב״ם כל שומר שנתמיימ לשלם כ״ל וגם מולק במ״ם הרמב״ם בעובדא זה דס״ל כטועמו מטיס כו׳ וכתב הוא שם דז״ל דמשמע מצבאו גם בשמר וכו״ל כטועמו מיטים ושעוריס והולק לו בחמר מהן ובשמני מומר מ״י מלא משום דלא קו״ל לוידע מה שבכים לא תמרו שיטול כלא שבועה ומן סדין סיס להכחצב ליחצב וליפטר מלא שמו״ל עשו תקנת ננזל בפקדון כו׳ ע״ם : מלא כשים טענת רמאות כו׳ ע״ם דכתב הוכחה לזה מסיקומיס דלהם שטענו כ׳ ידענא שמייב לך מבינו וכ׳ לא ידענא דפטורין מה שמינן ידענין מטעם דלא הוה להו לומר ע״ם : ולא לגמרי כננזל עיין בדברי רבינו לעיל סימן כ׳ סי״ח שכתב שיולא מדברי הרמ״ם שמינו מסכים לדברי הגלוסים מלא בטועין שמא ומשמע מדבריו דהגלוסים גם דברי תקנותו וע׳ מ״ם שם : מלא תקנת מכמים כו׳ כיון שזה כשב כפקדה מינו יודע כמה סיו ומצו לממונים והטילו שבועה על המפקיד וע׳ בדברי הרמ״ם בס״פ הכונס שמחייב בזה וכתב דיש לפרש סירוס׳ זה דשמרו דיבצע ויטול לא קאי אהפקדה שפצע ונגנב מלא ממוזק בחק קאי מלא שמשע שהגלוסים פירשוהו להירושלמי בפקדון וכתבו דעשו תקנת ננזל בפקדון ואין לזוז מדבריהן (ושם) ובמ״ם נתייצב דל״ת למה סיים רבינו וכתב ושמעתי שהגלוסים כתבו מלא כ״כ הירוסי שהביאו בשב וע״כ לא היו ממולקים הרמ״ם עם הרמב״ם מלא מה לבזות מיזה בלא שבועה ס״ט לפני זה ע״כ היו ממולקים הרמ״ם עם הרמב״ם מלא מה לבזות מיזה בלא שבועה ס״ט משים דמסירוס׳ לינו מוכרע דקאי אמקדון וק״ל ועד״ר שם הקרבתי : ומ״ר ולפי זה אין מילוק בין אם שהודאתו ממין הטענה כו׳ עד״ר שם כתבתי מ״ל לרבינו לפרש בשם הרמ״ם דאין מילוק ע״ם :

סי׳ רצט (מ) **שנים** שהפקידו אצל אחד כו׳ דין זה כפול לעיל סימן ע״ו ס״י ע״ם : ומ״ם ובא אחד מהן ליטול את שלו כו׳ פי׳ שם יאמר תן לי בחצי פקדון שהוא מלקי אין שומעין לו ומ״ם הרמ״ם והר״ן בפי׳ לפומו הירושלמי אע״פ שם שכיסם בעמיתו פרש למכתים בחמר מהשותפין ע״ם : ומינו רשאי ליתן לך בם״י כתוב מיני מייב ליתן לך וגירסת הספרים שלנו נרשם יותר דשת אף שם רשם שפקד ליתן ויתיישם נפשו לשם יתבענו מבינו שיסלקנו במעותיו מינו רשאי לסרי מבינו מלי למטען ניחא לי שפי בשלי מבחשלומין ולשון הרמ״ם שם הוא מינו מייב ומינו רשאי : ושם מודם שפקד יותן לזה ר״ל שורת הדין נותן שיחצו לזה שתובעו ומיך ליתנו לו : ומי כופר ידין על שכל ר״ל אין לו להתבלבל כי היום ומחר יתבענו גם בשני לכיון שהוא בעיר ולא בא אינו יכול לתבעו ממלא מה שתובעו עמו ומצד שני לעיל בסימן ע״ו בדרישה מדברי רבינו שכ״כ לענין ממד שלום

סי׳ ש (מ) **שנים** שתובעין לאחד כו׳ כל בסימן נתבאר בב״מ דף ל״ו ומדברי הרמ״ם שם וכבר כתבתיהו לעיל בסימן ע״ו בדרישה מדברי רבינו שכ״כ לענין ממד שלום

דרישה

מל׳ הרמב״ד בהשגתו שכתב שם לפני זה ג״כ מדברי הרמב״ם נמי שהפקיד כיס מלא וסוגיס והנפקד מומר מ״י כמה יין בו דס״ל להרמב״ם דהמפקיד נוטל מלא שבועה מטעם מתוך כו׳ והרמב״ד כתב דז״ל משום מלא קו״ל למידע כו׳ מלא המפקיד שתובעו נשבע ונוטל ומסיק וכתב ז״ל וס״ט דשק קרוי דממרינן עלם בירוס׳ ישבע וזה ויטול ולא תמרו דיטול סמלוס בלא שבועה עכ״ל ומ״ש כתב מ״מ על דברי הרמב״ד שהמפקיד סכ״ל ז״ל בימור דברינו כו׳ שהלה תובעו גם בשק כו׳ והיה בדין שיטול בלא שבועה כו׳ מלא דשמני כתן מפני מלא היה לו להתבצע כיון שמינו שבועה לתובעו ע״כ דרי לפניהו דהרמב״ד לא הזכיר בדבריו דמטעם מלא קו״ל למידע סו״ל למפטר הנפקד מפילו בלא שבועה מלא נתנו לטעם למה היה נוטל המפקיד בלא שבועה ומ״ם לא הזכיר תק״מ שתקנו דין ננזל בנפקד דם״ל שהתקנם לא היתה להחמיר על הנפקד כי אם להקל כי מן הדין היה לשלם להמפקיד בלא שבועה מלא מכח דלא ס״ל למידע עשו תקנה לנפקד לעוזבתו לשטיל שבועה על המפקיד וכן מיבן מביאור מ״מ לדברי הרמב״ד ומשום הכי נמי מסיק מ״מ וכתב ולדברי הרמב״ד היכא דליכא מ״מ כלל מלא טוענו לנפקד מיטין והוא אומר מיני יודע אם מיטין אם שוערין נשבע היסת שמ״י ופטור דהא שבירת ליה לרמב״ד דמכחש לא עשו תקנה להחמיר על הנפקד וכמו שכתבתי ולוק ונתבאר ממה שכתבתי דרבינו שכתב וכן כתב הרמב״ד בהשגות כוונתו שגם הרמב״ד בהשגות כתב דלא כרמב״ם דלא תמרינן בנפקד כל״ל שיטול ממנו המפקיד בלא שבועה מבל גם כהרמ״ם לא ס״ל הרמב״ד לגמרי כדין מ״מ וכ״ל · וע״ם במ״מ דמסיק וכתב דדברי הרמב״ד עיקר וזלת בשיוב עם פירושיו וסב״י כתב בם״ם זה שבענין הפקידו כיס מלא וסוגיס קיי״ל כרמב״ם ולענין דין הירושלמי מאחר שהסכמת המפרשים הוא דלענין טמון בחק מיירי נרשם דסכי נקטי ולא כרמב״ם עכ״ל נמצא דלפי דבריס הללו דב״י ליכא רשיס דשעו תקנת ננזל בנפקד מהסיק דיירי וגם מהיכי דהפקידו כיס כו׳ דשפק בו כהרמב״ם שיו ללמוד דהא ס״ל לרמב״ם בו דיטול המפקיד בלא שבועה ותקנת ננזל הוא דיטבע ויטול וסתימה על הב״י מאחר שהרמ״ם והרמב״ד והמ״מ בשם הרשב״ם כולם הסכימו לדעות דברי הרמב״ם בהפקידו כיס כו׳ דלא יטול בלא שבועה מטעם דלא קו״ל למידע למה פסק הוא כוותיה ועוד שהב״י בעצמו כתב בסימן ע׳ סי״ט שהמ״מ בענין כיס מלא כו׳ וסלה טוענו שח״י מסיק שעיקר הדבירי המה כדברי הרמב״ד וע״ק דשם בם״ע ס״י כתב המחבר ב״י תמלה דיין להירושלמי בטועמו שק צרור כו׳ ופסק דיטבע ויטול וחמ״כ כתב דשם הנפקד מ״מ נוטל בלא שבועה ומסיק וכתב ז״ל ו״ש שהשבע שח״י ונפטר עכ״ל וק׳ הרי ו״ל ממחי קאי מי מהסמיך ליה במ״מ הלא כולם סוויס דוה דמינו נפטר בשבועה ולה מה נדחק ונחמר דקאי מהיכא ומוה דעת הרמב״ד הכ״ל דם״ל בטועמו מיטין והוא מטיב ח״י דנשבע ונפטר מכתי ק׳ הלא בדיעבד כתב המחבר טועמו שק צרור כו׳ ובטועמו שק צרור ס״ל להרמב״ד ג״כ דמינו נפטר מלא שלם נשבע ונוטל מטעם כיון שהוא מודה בשק ולא ס״ל להרמב״ם בו דיטול בלא שבועה ומה שכתב הר״ן בסוף פרק שבועת הפקדון והוא גלמד מדגרסינן בפרק מי שהיה נשוי (לד ·) תמר רב הונא הני תרי לחי לו תרי שותפי דאית להו דינא בהדי חד ומזיל חד מיניהו בהדיה לדינא לא מצי למימר ליה מי לנו בעל דבריס דידי אלא אפי׳ אין חילוק בין אם ההודאה ממין הטענה בין אם אינה ממין הטענה לענין להחשיבו מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע אע״פ שנפקד טוען שמא אלא לעולם מפקיד נשבע ונוטל וכ״כ הראב״ד בהשגות ואפילו בזה כתב א״א הרא״ש ז״ל דבר קשה מאד כי מעשים בכל יום שאין הנפקד מדקדק לידע מה יש בשקים ובמרצופים המופקדים אצלו ושמעתי שהגאונים כתבו שעשו תקנת ננזל בפקדון ואין לזוז מדבריהם :

רצט (ע) **שנים** שהפקידו את שלו אין שומעין לו עד שיבא חבירו שיאמר לו הנפקד איני רשאי ליתן לך בלום עד שתבאו שניכם בד״א בשאין השני בעיר אבל אם הוא בעיר ויודע שתבע חבירו ולא בא ודאי ניהא ליה במאי דעביד חבריה ושליחותיה קא עביד ואם מודה יתן לזה שתובעו ואי כופר ידון על הכל :

ש (ע) **שנים** שתובעין לאחד כל אחד אומר הפקדתי אצלך מנה והוא אומר אחד מכם הפקיד אצלי ואיני יודע נשבע המפקיד ונוטל · ועיין בדברי הרמ״ה ס״פ הכונס שהאריך בזה : ומ״ש וכ״כ הרמב״ן בהשגות · פי׳ דגם הוא כתב כך המפקיד כיס מלא זהו׳ ופשע ומצד וכו׳ לעיל לא תמרינן כיה משוייב שבועה וכו׳ מטעם דכתב הרמ״ה ולא הו״ל למידע מלא דינא הוא דנשבע המפקיד ויטול כהיות דשק קרוי

רצט (ע) **שנים** שהפקידו וכו׳ זה נלמד מהירושלמי פרק שבועת הפקדון הניף ג׳׳י לעיל ר״ס ע״ז וכ״כ רבינו לעם ס״ם ע״ז ג׳ שהלוו לו הפקידו למחר וכן למחר מסס ליטול חלקו אין שומעין לו וכתב לאפי׳ מאחר הפקדון אין נותנים לו ומה שמחלק בין מבירו בעיר וכו׳ הוא מימרא דרב הונא ס״פ מי שהיה נשוי הני תרי מחי לו שותפי דאית להו דינא בהדי חד ומזיל חד מיניהו בהדיה לדינא לא מצי למימר ליה מי לנו בעל דבריס דידי אלא אפי׳ אין חילוק בין אם ההודאה ממין הטענה בין אם אינה ממין הטענה לענין להחשיבו מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע אע״פ שנפקד טוען שמא אלא לעולם מפקיד נשבע ונוטל וכ״כ הראב״ד בהשגות ואפילו בזה כתב א״א הרא״ש ז״ל דבר קשה מאד כי מעשים בכל יום שאין הנפקד מדקדק לידע מה יש בשקים ובמרצופים המופקדים אצלו ושמעתי שהגאונים כתבו שעשו תקנת ננזל בפקדון ואין לזוז מדבריהם :

רצט (ע) **שנים** שהפקידו את שלו אין שומעין לו עד שיבא חבירו שיאמר לו הנפקד איני רשאי ליתן לך בלום עד שתבאו שניכם בד״א בשאין השני בעיר אבל אם הוא בעיר ויודע שתבע חבירו ולא בא ודאי ניהא ליה במאי דעביד חבריה ושליחותיה קא עביד ואם מודה יתן לזה שתובעו ואי כופר ידון על הכל :

ש (ע) **שנים** שתובעין לאחד כל אחד אומר הפקדתי אצלך מנה והוא אומר אחד מכם הפקיד אצלי ואיני יודע נשבע המפקיד ונוטל · ועיין בדברי הרמ״ה ס״פ הכונס שהאריך בזה : ומ״ש וכ״כ הרמב״ן בהשגות · פי׳ דגם הוא כתב כך המפקיד כיס מלא זהו׳ ופשע ומצד וכו׳ לעיל לא תמרינן כיה משוייב שבועה וכו׳ מטעם דכתב הרמ״ה ולא הו״ל למידע מלא דינא הוא דנשבע המפקיד ויטול כהיות דשק קרוי

רצט (ע) **שנים** שהפקידו אצל אחד מהם ליטול את שלו אין שומעין לו וכתב לאחר שהפקיד בית מלא לאחר וטען שנגנב ממנו והוא אומר איני יודע נשבע שאינו יודע ופטור ולא דמי להההוא ירושלמי דשק צרור כו׳ דהתם השומר מודה שנגנב או איכא עדים שנגנב אבל כאן השומר אומר איני יודע שנגנב ולכך פטור אפילו נכנסו ויצאו אנשים לשם לא אמרינן שבודאי גנבו וע״ש :

רצט (א) כתב הרשב״א בתשובה סימן אלפ קל״ד אחד שהפקיד בית מלא לאחר וטען שנגנב ממנו והוא אומר איני יודע נשבע שאינו יודע ופטור ולא דמי להההוא ירושלמי דשק צרור כו׳ דהתם השומר מודה שנגנב או איכא עדים שנגנב אבל כאן השומר אומר איני יודע שנגנב ולכך פטור אפילו נכנסו ויצאו אנשים לשם לא אמרינן שבודאי גנבו וע״ש :

רצט (א) כתב נ״י ריש המפקיד ע״ב דאם הפקיד אצל שנים דינו כהלוה לשנים וע״ל סימן ע״ז נתבארו דינים אלו ·

ובמדרכי

פרישה

שכולל הרמב״ם כל שומר שנתמיימ לשלם כ״ל וגם מולק במ״ם הרמב״ם בעובדא זה דס״ל כטועמו מטיס כו׳ וכתב הוא שם דז״ל דמשמע מצבאו גם בשמר וכו״ל כטועמו מיטים ושעוריס והולק לו בחמר מהן ובשמני מומר מ״י מלא משום דלא קו״ל לוידע מה שבכים לא תמרו שיטול כלא שבועה ומן סדין סיס להכחצב ליחצב וליפטר מלא שמו״ל עשו תקנת ננזל בפקדון כו׳ ע״ם : מלא כשים טענת רמאות כו׳ ע״ם דכתב הוכחה לזה מסיקומיס דלהם שטענו כ׳ ידענא שמייב לך מבינו וכ׳ לא ידענא דפטורין מה שמינן ידענין מטעם דלא הוה להו לומר ע״ם : ולא לגמרי כננזל עיין בדברי רבינו לעיל סימן כ׳ סי״ח שכתב שיולא מדברי הרמ״ם שמינו מסכים לדברי הגלוסים מלא בטועין שמא ומשמע מדבריו דהגלוסים גם דברי תקנותו וע׳ מ״ם שם : מלא תקנת מכמים כו׳ כיון שזה כשב כפקדה מינו יודע כמה סיו ומצו לממונים והטילו שבועה על המפקיד וע׳ בדברי הרמ״ם בס״פ הכונס שמחייב בזה וכתב דיש לפרש סירוס׳ זה דשמרו דיבצע ויטול לא קאי אהפקדה שפצע ונגנב מלא ממוזק בחק קאי מלא שמשע שהגלוסים פירשוהו להירושלמי בפקדון וכתבו דעשו תקנת ננזל בפקדון ואין לזוז מדבריהן (ושם) ובמ״ם נתייצב דל״ת למה סיים רבינו וכתב ושמעתי שהגלוסים כתבו מלא כ״כ הירוסי שהביאו בשב וע״כ לא היו ממולקים הרמ״ם עם הרמב״ם מלא מה לבזות מיזה בלא שבועה ס״ט לפני זה ע״כ היו ממולקים הרמ״ם עם הרמב״ם מלא מה לבזות מיזה בלא שבועה ס״ט משים דמסירוס׳ לינו מוכרע דקאי אמקדון וק״ל ועד״ר שם הקרבתי : ומ״ר ולפי זה אין מילוק בין אם שהודאתו ממין הטענה כו׳ עד״ר שם כתבתי מ״ל לרבינו לפרש בשם הרמ״ם דאין מילוק ע״ם :

סי׳ רצט (מ) **שנים** שהפקידו אצל אחד כו׳ דין זה כפול לעיל סימן ע״ו ס״י ע״ם : ומ״ם ובא אחד מהן ליטול את שלו כו׳ פי׳ שם יאמר תן לי בחצי פקדון שהוא מלקי אין שומעין לו ומ״ם הרמ״ם והר״ן בפי׳ לפומו הירושלמי אע״פ שם שכיסם בעמיתו פרש למכתים בחמר מהשותפין ע״ם : ומינו רשאי ליתן לך בם״י כתוב מיני מייב ליתן לך וגירסת הספרים שלנו נרשם יותר דשת אף שם רשם שפקד ליתן ויתיישם נפשו לשם יתבענו מבינו שיסלקנו במעותיו מינו רשאי לסרי מבינו מלי למטען ניחא לי שפי בשלי מבחשלומין ולשון הרמ״ם שם הוא מינו מייב ומינו רשאי : ושם מודם שפקד יותן לזה ר״ל שורת הדין נותן שיחצו לזה שתובעו ומיך ליתנו לו : ומי כופר ידין על שכל ר״ל אין לו להתבלבל כי היום ומחר יתבענו גם בשני לכיון שהוא בעיר ולא בא אינו יכול לתבעו ממלא מה שתובעו עמו ומצד שני לעיל בסימן ע״ו בדרישה מדברי רבינו שכ״כ לענין ממד שלום

סי׳ ש (מ) **שנים** שתובעין לאחד כו׳ כל בסימן נתבאר בב״מ דף ל״ו ומדברי הרמ״ם שם וכבר כתבתיהו לעיל בסימן ע״ו בדרישה מדברי רבינו שכ״כ לענין ממד שלום

דרישה

מל׳ הרמב״ד בהשגתו שכתב שם לפני זה ג״כ מדברי הרמב״ם נמי שהפקיד כיס מלא וסוגיס והנפקד מומר מ״י כמה יין בו דס״ל להרמב״ם דהמפקיד נוטל מלא שבועה מטעם מתוך כו׳ והרמב״ד כתב דז״ל משום מלא קו״ל למידע כו׳ מלא המפקיד שתובעו נשבע ונוטל ומסיק וכתב ז״ל וס״ט דשק קרוי דממרינן עלם בירוס׳ ישבע וזה ויטול ולא תמרו דיטול סמלוס בלא שבועה עכ״ל ומ״ש כתב מ״מ על דברי הרמב״ד שהמפקיד סכ״ל ז״ל בימור דברינו כו׳ שהלה תובעו גם בשק כו׳ והיה בדין שיטול בלא שבועה כו׳ מלא דשמני כתן מפני מלא היה לו להתבצע כיון שמינו שבועה לתובעו ע״כ דרי לפניהו דהרמב״ד לא הזכיר בדבריו דמטעם מלא קו״ל למידע סו״ל למפטר הנפקד מפילו בלא שבועה מלא נתנו לטעם למה היה נוטל המפקיד בלא שבועה ומ״ם לא הזכיר תק״מ שתקנו דין ננזל בנפקד דם״ל שהתקנם לא היתה להחמיר על הנפקד כי אם להקל כי מן הדין היה לשלם להמפקיד בלא שבועה מלא מכח דלא ס״ל למידע עשו תקנה לנפקד לעוזבתו לשטיל שבועה על המפקיד וכן מיבן מביאור מ״מ לדברי הרמב״ד ומשום הכי נמי מסיק מ״מ וכתב ולדברי הרמב״ד היכא דליכא מ״מ כלל מלא טוענו לנפקד מיטין והוא אומר מיני יודע אם מיטין אם שוערין נשבע היסת שמ״י ופטור דהא שבירת ליה לרמב״ד דמכחש לא עשו תקנה להחמיר על הנפקד וכמו שכתבתי ולוק ונתבאר ממה שכתבתי דרבינו שכתב וכן כתב הרמב״ד בהשגות כוונתו שגם הרמב״ד בהשגות כתב דלא כרמב״ם דלא תמרינן בנפקד כל״ל שיטול ממנו המפקיד בלא שבועה מבל גם כהרמ״ם לא ס״ל הרמב״ד לגמרי כדין מ״מ וכ״ל · וע״ם במ״מ דמסיק וכתב דדברי הרמב״ד עיקר וזלת בשיוב עם פירושיו וסב״י כתב בם״ם זה שבענין הפקידו כיס מלא וסוגיס קיי״ל כרמב״ם ולענין דין הירושלמי מאחר שהסכמת המפרשים הוא דלענין טמון בחק מיירי נרשם דסכי נקטי ולא כרמב״ם עכ״ל נמצא דלפי דבריס הללו דב״י ליכא רשיס דשעו תקנת ננזל בנפקד מהסיק דיירי וגם מהיכי דהפקידו כיס כו׳ דשפק בו כהרמב״ם שיו ללמוד דהא ס״ל לרמב״ם בו דיטול המפקיד בלא שבועה ותקנת ננזל הוא דיטבע ויטול וסתימה על הב״י מאחר שהרמ״ם והרמב״ד והמ״מ בשם הרשב״ם כולם הסכימו לדעות דברי הרמב״ם בהפקידו כיס כו׳ דלא יטול בלא שבועה מטעם דלא קו״ל למידע למה פסק הוא כוותיה ועוד שהב״י בעצמו כתב בסימן ע׳ סי״ט שהמ״מ בענין כיס מלא כו׳ וסלה טוענו שח״י מסיק שעיקר הדבירי המה כדברי הרמב״ד וע״ק דשם בם״ע ס״י כתב המחבר ב״י תמלה דיין להירושלמי בטועמו שק צרור כו׳ ופסק דיטבע ויטול וחמ״כ כתב דשם הנפקד מ״מ נוטל בלא שבועה ומסיק וכתב ז״ל ו״ש שהשבע שח״י ונפטר עכ״ל וק׳ הרי ו״ל ממחי קאי מי מהסמיך ליה במ״מ הלא כולם סוויס דוה דמינו נפטר בשבועה ולה מה נדחק ונחמר דקאי מהיכא ומוה דעת הרמב״ד הכ״ל דם״ל בטועמו מיטין והוא מטיב ח״י דנשבע ונפטר מכתי ק׳ הלא בדיעבד כתב המחבר טועמו שק צרור כו׳ ובטועמו שק צרור ס״ל להרמב״ד ג״כ דמינו נפטר מלא שלם נשבע ונוטל מטעם כיון שהוא מודה בשק ולא ס״ל להרמב״ם בו דיטול בלא שבועה ומה שכתב הר״ן בסוף פרק שבועת הפקדון והוא גלמד מדגרסינן בפרק מי שהיה נשוי (לד ·) תמר רב הונא הני תרי לחי לו תרי שותפי דאית להו דינא בהדי חד ומזיל חד מיניהו בהדיה לדינא לא מצי למימר ליה מי לנו בעל דבריס דידי אלא אפי׳ אין חילוק בין אם ההודאה ממין הטענה בין אם אינה ממין הטענה לענין להחשיבו מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע אע״פ שנפקד טוען שמא אלא לעולם מפקיד נשבע ונוטל וכ״כ הראב״ד בהשגות ואפילו בזה כתב א״א הרא״ש ז״ל דבר קשה מאד כי מעשים בכל יום שאין הנפקד מדקדק לידע מה יש בשקים ובמרצופים המופקדים אצלו ושמעתי שהגאונים כתבו שעשו תקנת ננזל בפקדון ואין לזוז מדבריהם :

רצט (ע) **שנים** שהפקידו את שלו אין שומעין לו עד שיבא חבירו שיאמר לו הנפקד איני רשאי ליתן לך בלום עד שתבאו שניכם בד״א בשאין השני בעיר אבל אם הוא בעיר ויודע שתבע חבירו ולא בא ודאי ניהא ליה במאי דעביד חבריה ושליחותיה קא עביד ואם מודה יתן לזה שתובעו ואי כופר ידון על הכל :

ש (ע) **שנים** שתובעין לאחד כל אחד אומר הפקדתי אצלך מנה והוא אומר אחד מכם הפקיד אצלי ואיני יודע נשבע המפקיד ונוטל · ועיין בדברי הרמ״ה ס״פ הכונס שהאריך בזה : ומ״ש וכ״כ הרמב״ן בהשגות · פי׳ דגם הוא כתב כך המפקיד כיס מלא זהו׳ ופשע ומצד וכו׳ לעיל לא תמרינן כיה משוייב שבועה וכו׳ מטעם דכתב הרמ״ה ולא הו״ל למידע מלא דינא הוא דנשבע המפקיד ויטול כהיות דשק קרוי

רצט (ע) **שנים** שהפקידו וכו׳ זה נלמד מהירושלמי פרק שבועת הפקדון הניף ג׳׳י לעיל ר״ס ע״ז וכ״כ רבינו לעם ס״ם ע״ז ג׳ שהלוו לו הפקידו למחר וכן למחר מסס ליטול חלקו אין שומעין לו וכתב לאפי׳ מאחר הפקדון אין נותנים לו ומה שמחלק בין מבירו בעיר וכו׳ הוא מימרא דרב הונא ס״פ מי שהיה נשוי הני תרי מחי לו שותפי דאית להו דינא בהדי חד ומזיל חד מיניהו בהדיה לדינא לא מצי למימר ליה מי לנו בעל דבריס דידי אלא אפי׳ אין חילוק בין אם ההודאה ממין הטענה בין אם אינה ממין הטענה לענין להחשיבו מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע אע״פ שנפקד טוען שמא אלא לעולם מפקיד נשבע ונוטל וכ״כ הראב״ד בהשגות ואפילו בזה כתב א״א הרא״ש ז״ל דבר קשה מאד כי מעשים בכל יום שאין הנפקד מדקדק לידע מה יש בשקים ובמרצופים המופקדים אצלו ושמעתי שהגאונים כתבו שעשו תקנת ננזל בפקדון ואין לזוז מדבריהם :

רצט (ע) **שנים** שהפקידו את שלו אין שומעין לו עד שיבא חבירו שיאמר לו הנפקד איני רשאי ליתן לך בלום עד שתבאו שניכם בד״א בשאין השני בעיר אבל אם הוא בעיר ויודע שתבע חבירו ולא בא ודאי ניהא ליה במאי דעביד חבריה ושליחותיה קא עביד ואם מודה יתן לזה שתובעו ואי כופר ידון על הכל :

ש (ע) **שנים** שתובעין לאחד כל אחד אומר הפקדתי אצלך מנה והוא אומר אחד מכם הפקיד אצלי ואיני יודע נשבע המפקיד ונוטל · ועיין בדברי הרמ״ה ס״פ הכונס שהאריך בזה : ומ״ש וכ״כ הרמב״ן בהשגות · פי׳ דגם הוא כתב כך המפקיד כיס מלא זהו׳ ופשע ומצד וכו׳ לעיל לא תמרינן כיה משוייב שבועה וכו׳ מטעם דכתב הרמ״ה ולא הו״ל למידע מלא דינא הוא דנשבע המפקיד ויטול כהיות דשק קרוי

רצט (ע) **שנים** שהפקידו אצל אחד מהם ליטול את שלו אין שומעין לו וכתב לאחר שהפקיד בית מלא לאחר וטען שנגנב ממנו והוא אומר איני יודע נשבע שאינו יודע ופטור ולא דמי להההוא ירושלמי דשק צרור כו׳ דהתם השומר מודה שנגנב או איכא עדים שנגנב אבל כאן השומר אומר איני יודע שנגנב ולכך פטור אפילו נכנסו ויצאו אנשים לשם לא אמרינן שבודאי גנבו וע״ש :

חדושי הגהות

רצח א נ״ל שאין בזה כדי להכריע דאיכא למימר דלפום מאי דס״ד להשוות נזקי ממונו למה שהוא חייב מחמת עצמו שקיל ושרי בבולה סוגיא אבל קושטא דמילתא הוא דאיכא לפלוגי׳ ביניהו ועוד י״ל דהיינו טעמא דשק צרור נשבע בעל השק ונוטל מפני שפשע בו השומר ולא דמי להההוא דשוורים ולא דרבה בר נתן דלית בהו פשיעה עכ״ל הכ״מ שם :

לפי

מנה ולזה מנה וכתב לבס הרמ"ס דהא דתנן מבוי של מחד מכס וכו' משום דליכא למימר הכא דהמפקיד הו"ל למידק מלא הנפקד הו"ל למידק מס"ס חייב ליתן לכ"מ מנה בבא לנחת י"ס משום דאמר מחד מכס הפקיד מלאי מנה ולא תבעי ליה פטור לף לנחת י"ס משום דהמפקיד הו"ל למידק מבל היכא דתבעי ליה הו"ל כדרי ושמע ומדינא חייב לבלס לכ"מ מנה לר"ע בס"פ האשה שלוס בגזל מחד ממשה ואינו יודע איזה שניהם נשבעין ונוטלים: (ג) וכן אם הפקידו שנים זה מנה וזה מאתים וכל אחד אומר מאתים שלי והוא אינו יודע של מי הן המאתים כל אחד ישבע ויטול דהוה ליה כפושע דהוה ליה לדקדק מי הוא בעל המאתים או מי הוא בעל המנה בד"א כשתובעים אותו אבל אם אינם תובעים אותו אלא הוא אומר להם שניכם הפקדתם אצלי אחד מאה ואחד מאתים ואיני יודע של מי נותן לכל אחד מנה והמנה שלישי יהא מונח עד שיתברר של מי הוא ומ"מ אם רוצה לצאת ידי שמים יתן מאתים לכל אחד ובאומר אחד משניכם הפקיד אצלי ואיני יודע איזהו פטור אפילו לצאת ידי שמים: (ד) אבל אם אמר אביכם של אחד מכם הפקיד אצלי מנה ואיני יודע אי זה אם בא לצאת ידי שמים צריך ליתן לכל אחד מנה בד"א כשהפקידו לו כל אחד לבדו זה מנה וזה מאתים אבל אם שניהם הפקידו לו זה בפני זה וכל אחד תובעו מאתים אינו חייב אלא מאה לכל אחד שאומר לא הששתי לדקדק מי בעל המאה ומי בעל הק"ק מאחר שראיתי שלא הייתם חושדים זה את זה ומ"מ לצאת ידי שמים צריך ליתן מאתים לכל אחד ואחד אבל אם אינן תובעין אותו והפקידו זה בפני זה אפילו לצאת ידי שמים אין צריך ליתן אלא מנה לכל אחד: (ה) ורועה שהפקידו

יודע איזהו שניהם נשבעין ונוטלים: (ג) וכן אם הפקידו שנים זה מנה וזה מאתים וכל אחד אומר מאתים שלי והוא אינו יודע של מי הן המאתים כל אחד ישבע ויטול דהוה ליה כפושע דהוה ליה לדקדק מי הוא בעל המאתים או מי הוא בעל המנה בד"א כשתובעים אותו אבל אם אינם תובעים אותו אלא הוא אומר להם שניכם הפקדתם אצלי אחד מאה ואחד מאתים ואיני יודע של מי נותן לכל אחד מנה והמנה שלישי יהא מונח עד שיתברר של מי הוא ומ"מ אם רוצה לצאת ידי שמים יתן מאתים לכל אחד ובאומר אחד משניכם הפקיד אצלי ואיני יודע איזהו פטור אפילו לצאת ידי שמים: (ד) אבל אם אמר אביכם של אחד מכם הפקיד אצלי מנה ואיני יודע אי זה אם בא לצאת ידי שמים צריך ליתן לכל אחד מנה בד"א כשהפקידו לו כל אחד לבדו זה מנה וזה מאתים אבל אם שניהם הפקידו לו זה בפני זה וכל אחד תובעו מאתים אינו חייב אלא מאה לכל אחד שאומר לא הששתי לדקדק מי בעל המאה ומי בעל הק"ק מאחר שראיתי שלא הייתם חושדים זה את זה ומ"מ לצאת ידי שמים צריך ליתן מאתים לכל אחד ואחד אבל אם אינן תובעין אותו והפקידו זה בפני זה אפילו לצאת ידי שמים אין צריך ליתן אלא מנה לכל אחד: (ה) ורועה

גזילה ביניהן ומסתלק דכרי רבי טרפון ומתניתין דהכא רבי טרפון דקתני בסיפא דהמה ומודה רבי טרפון במומר לכעים גזלתי אחד מכס ואיני יודע מיזהו נותן לזה מנה ולזה מנה מעלמו אינם שהודה מעלמו שלי זה מנה וזה מתחיים זה אומר מתחיים שלי וזה אומר מתחיים שלי נותן לזה מנה ולזה מנה והשתא יהא מונח עד שיבוא אליהו ז"ר יוסי ז"ב מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבוא אליהו וילוע להלכה כתנא קמא ובגמרא רמי פקדון לפקדון ומאי שנא דכריתא מפקיק מחונא מספיקא ומייב ליתן לזה מנה ולזה מנה ובסיפא תמריון יהא מונח עד שיבוא אליהו

ורועה איזהו מיזהו או מבוי של מחד מכס הפקיד מלאי מנה ואיני יודע מיזהו נותן לזה מנה ולזה מנה מעלמו אינם שהודה מעלמו שלי זה מנה וזה מתחיים זה אומר מתחיים שלי וזה אומר מתחיים שלי נותן לזה מנה ולזה מנה והשתא יהא מונח עד שיבוא אליהו ז"ר יוסי ז"ב מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבוא אליהו וילוע להלכה כתנא קמא ובגמרא רמי פקדון לפקדון ומאי שנא דכריתא מפקיק מחונא מספיקא ומייב לית

אכס הוא ומיני יודע מי הוא יכלס לצניעם וכן ג' שהפקידו ג' בהמות מצל רועה ומתה מהם ומיני יודע של מי היתה יכלס לצניעם ומס הפקידו בעדרו צלא מדעתו מיכ הבהמה ביניהן ומסתלק ותהא מונחת עד שיודה המחד לחבירו או עד שירצו להלוס אותה ועיי"ש עכ"ל וכתב ה"ה מ"ש יצבע כל מחד מהן מף על פי שכס טועניס כל מחד ק"ק והוא תומר לכל מחד מהם ודאי יש לך בידי והמנה המחר מיני יודע ונתבאר פ"ד מהלכות טוען שהתומר לחבירו מנה יש לי בידך והלה משיבו כ' מיני יודע ודאי שיש לך בידי ואחד מהשיס מיני יודע משלס מנה בלא שבועה כאן י"ל שכיון שהדבר ברור יבוא צלא הפקידו לו בין שניהם צלא ע' והוא תומך בהן מחמת פשיעתו הדבר ברור שהוא מפסיד תנה צלא כהן בהן הוא שיצבעו הטוענין כ"כ הרצב"ח ז"ל ועוד שהן שיצבעו הטוענין שהם מפסידין ולפע"ד נראה לדקדק בלשוז שהלכות שכירות כתב אבל אס פשע בה חייב לשלס ולא היינו לומר שע"י שפשע בה חייב בעולם כגון מלוגע בשטרי לפשע ביה ואשדיה להרוג ויכולה בזה שע"י פשיעתו נפסד לגמרי ואינו בעולם התס ודאי הוה ליה מזיק מע"ג צלא כוונו בידים צלא ע"י פשיעתו נפסד בהם ונראה צלא ס"ל לחלק בכך מיהו ישוב נכון ומתקבל הוא צלא סתרי דברי הרמב"ם ז"ל : ומ"ש אבל נשבעין עליהן מדרבנן . ע"ל בסימן ל"ה ס"ח אס גס בהקד נשבעים עליהן מדרבנן אס לאו נדין שבועה שיהיו נרשעו לחיכה פלוגתא בית הפוסקים בכל זה ועי' במ"ש לעס שס :

והמוסר

שהפקידו לו שנים כל אחד בהמתו ומתה אחת מהן ואינו יודע של מי היתה חייב ליתן לכל אחד ואחד שלו ואפילו שהפקידו זה בפני זה השוב כפושע שהיה לו לדקדק מי הבעל של כל בהמה ובהמה שיחזירנה לו ואם נתנו הבהמות בעדרו שלא מדעתו מניח **הנשארת** ביניהם ומתבלק ותהא מונחת עד שיודה אחד מהם **לחבירו או עד שירצו להלוס אותה :**

שא (ה) **כל** דין השומרים אינו נוהג בעבדים ושטרות וקרקעות והקדשות בסימן צ"ה בין לענין שבועה כמו שפירשתי למעלה ובסימן תשלומין שאם הופקדו אצלו אחד מכל אלו ונגנב או נאבד או נאנס אינו חייב לשלם אבל נשבעין עליהם מדרבנן : (ו) וכתב הרמב"ם שלא פטר בהם אלא גניבה ואבידה ואונסין אבל אם פשע בהם ונאבדו חייב לשלם דפושע כמזיק בידים דמי וא"א הרא"ש שכתב דאפילו פשע בהם ונאבדו פטור מלשלם ואפילו השואל ובן כתב רב אלפס : (ז) ולמעלה בסימן צ"ה כתבתי מה הדין במי שהוריד ארים לברמו ופשע בו ולא עברו

שא (ה) **כל** דין השומרים ביו בעבדים ושטרות וקרקעות והקדשות בין לענין שבועה וכו' בין לענין תשלומין וכו' מצמ בפרק הזהב

(ט') ובפ' שבועת הדיינים (מד:) מלו דברים שמין נשבעין עליהן בעבדים והשטרות והקרקעות והקדשות ס"ח מיהו נשבע ונוטל שכר מיהו מצלס ובגמרא יליף לה מקרקי וכתב הרמ"ם בפרק הזהב נהי שמיהו מצלס שכרו מיהא מפסיד עד שישבע שמר כרחוי וכן משמע התס בגמרא ופשוט הוא וכתב הרמ"ם בפרק שבועת הדיינים הוא"ל שואל אינו מצלס מוסנין וגניבה ואבידה דמיתקד לס"ח אלא כיון דתנא פטור שבועה בש"ח ופטור תשלומין בש"ח ה"א בכולס ועוד מש"ה לא תנא שואל משום דלא שייך בהקדש וכ"כ ס"י בפרק הזהב בשם המרדכי וה"ר שמשון מדרבנן כ"כ הרי"ף והרמ"ם בפרק שבועת הדיינין לא אמרן לעין נשבעין עליהן אלא שבועה לתורייתא מבל מדרבנן נשבעין עליהן דה"ג בפרק הכותב (פז:) בעניז הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה סבר רמי בר חמא למימר שבועה לתורייתא וכו' תשובות בדבר חדש דכל הנשבעין שבתורה נשבעין ואלא מתלמין והיא נשבעת ונוטלת ועוד מין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות אלא אמר רבא מדרבנן דפרע דייק למיפרע לא דייק ורמו רבנן שבועה עליה כי היכי לעיל וכ"פ הרמב"ם בפ"ה מהלכות טוען דנשבע עליהן היסת אס היתה אס טענת ודאי וכתב עוד אס הרמ"ם והא לעין נשבעין על אלו ה"מ בפני עצמן אבל ע"י גלגול נשבעין דתנן נכסים שאין להן תחריות זוקקין את הנכסים שיש להן תחריות לישבע עליהן **כתב** הרמב"ם בפ"ב מהלכות שכירות תקנו חכמים שנשבעין על ההקדשות שבועת השומרים כעין של תורה כדי שלא יזלזלו בהקדשות והוא מבואר בגמרא פרק הזהב (נח:) וכתבו הגהות מיימון וה"מ בהקדש גמור אבל בעל עניים לא תיישינן כולי האי ולא תקנו לישבע עליהם כשהוא פטור מלשלם וכן מוכח מדברי רי"ף ע"כ ומשום דהקדש גמור לא שכיח למיזל בידיים שהרי פשיעה בבעלים פטור ומיהו דמתני' לא סוכיחא שלא מה שמכר בו' בפרק שבועת הדיינים כ"כ וטעמו דפשע בדבר מיני דומה למיזל בידיים שהרי פשיעה בבעלים פטור ומיהו דמתני' לא סוכיחא שלא מה שמכר המפרשים שבאלו אפילו בדבר מיני דומה למיזל בידיים שהרי פשיעה בבעלים פטור ומיהו דמתני' לא סוכיחא שלא מה שמכר בו' בפרק הזהב ומס קנו מידו חייב בתחריותן והוא מבואר בגמרא פרק הזהב . כתב ל"י מע"ג דבסוף פרק כתב עוד הרמב"ם בפרק המזכר ומס קנו מידו חייב בתחריותן והוא מבואר בגמרא פרק הזהב . כתב ל"י מע"ג דבסוף פרק הפועלים (נד:) קיו"ל כרבי יוחנן דלא בעי קנין גבי מתנה שומר חנם להיות כשואל דבהיזק הנאה דקא מיתיין ליה גמר ומעבד נפשיה אפילו בדברים בעלמא ו"ל דשמני התס שהוא שומר חנם וכיון שהוא נדין השומרים יכול הוא להחייב עצמו להיות כשואל אפילו בדברים אבל כאן שהיו שומרים בלל ח"א שיחול עליו שום חיוב אלא ח"כ קנו מידו ומש"ה בעיז שבועה דקנין והתס לא כן העלו הרשב"א והרטב"ר ז"ל עכ"ל . וכתב הרמב"ם בפ"ב מהלכות שכירות דה"ה לנכסי עכו"ם אין נשבעין עליהן בשבועת קרקעות אלא אמר רבא מדרבנן דפרע דייק למיפרע לא דייק ורמו רבנן שבועה עליה כי היכי לעיל וכ"פ הרמב"ם בפ"ה מהלכות טוען דנשבע עליהן היסת אבל עוד אס הרמ"ם והא לעין נשבעין על אלו ה"מ בפני עצמן אבל ע"י גלגול נשבעין דתנן נכסים שאין להן תחריות זוקקין את הנכסים שיש להן תחריות לישבע עליהן : **כתב** הרמב"ם בפ"ב מהלכות שכירות תקנו חכמים שנשבעין על ההקדשות שבועת השומרים כעין של תורה כדי שלא יזלזלו בהקדשות והוא מבואר בגמרא פרק הזהב (נח:) וכתבו הגהות מיימון וה"מ בהקדש גמור אבל בעל עניים לא תיישינן כולי האי ולא תקנו לישבע עליהם כשהוא פטור מלשלם וכן מוכח מדברי רי"ף ע"כ ומשום דהקדש גמור לא שכיח למיזל בידיים שהרי פשיעה בבעלים פטור ומיהו דמתני' לא סוכיחא שלא מה שמכר בו' בפרק הזהב ומס קנו מידו חייב בתחריותן והוא מבואר בגמרא פרק הזהב . כתב ל"י מע"ג דבסוף פרק הפועלים (נד:) קיו"ל כרבי יוחנן דלא בעי קנין גבי מתנה שומר חנם להיות כשואל דבהיזק הנאה דקא מיתיין ליה גמר ומעבד נפשיה אפילו בדברים בעלמא ו"ל דשמני התס שהוא שומר חנם וכיון שהוא נדין השומרים יכול הוא להחייב עצמו להיות כשואל אפילו בדברים אבל כאן שהיו שומרים בלל ח"א שיחול עליו שום חיוב אלא ח"כ קנו מידו ומש"ה בעיז שבועה דקנין והתס לא כן העלו הרשב"א והרטב"ר ז"ל עכ"ל . וכתב הרמב"ם שכתב בפ"ב מהלכות שכירות דה"ה לנכסי עכו"ם אין נשבעין

(ח) **והמוסר** לחבירו וכו' ואפילו פגעים. התבאר דין זה על נכון בסימן ע"ה סכ"ד ע"ש: (ט) **הופקדו** לעניין פירוש דוקא **וכו'.** בכולן פרק הטוכל תניא לשמור ולא לחלק בשומן פקדון לשמור תותו להשיבו ליד המפקיד התם הוא דחייב עליהם מכל מה שמוכר לו משום לחלק תותם לעניין דכיון דאמר לו חלקהו תו לאו דמפקיד ניהו ועניין אחי לא מצו תבעיה דאמר אמר לכל תד ותד לאו לדידך יהיבנא אלא לאחריני והוה ליה ממון שאין להם תובעים אבל אם יש לכ"ע מעניי העיר קבתו יהועה ג"כ הו"ל ממון יש לו תובעים דכל אחד בא לתבעו לתת לו קבתו והרב המגיד דקדק בדברי הרמב"ם פ"ה משאלה דתרתי בעינן שיהיו מבואים יהועים ויהיה אלה כ"א יהוע אבל הו"ל ואיני אדע מהיכן הוא דהא יהיב טעמא דאין יהועים מבואים היום אחד בא לתבעו אלא אין להם תובעים כיון שהקבה היא יודע לכל אחי ואחי הפוסא יד יתנו כך וכך לכל אחת ואחת הרי ממון שיש לו תובעים הוא דכל אחי לא תובעי קבתן יהוע ליפטר מדכתיב רעהו ולא של הקדש דיו"ל דשל עניים בכלל רעהו הוא וכ"כ המרדכי פרק המפקיד:

(י) **ומעות** של יתומים וכו'. ס"ה בפרק ח"מ מיהו משמע דוקא מעות של יתומים אלא טרח בהו אבל דמי מטלטלין וקרקעות שטרח בהו ועשאן דמים משמע דמותר להשתמש בהם דומיא דמי מקדה ודמי פקדון ועיין במ"ש רבינו לעיל בסימן רס"ו סעיף כ"ו: (יא) **וכתב** הרמב"ם הפקיד הקדש וכו' בפ"ה מטכירות וכתב ה"ה דה"ק אם יתן היש לא רעהו בשעת הפקיד רעהו וכתב ג"כ דאין רעהו בשעת הפקיד רעהו ולא שנים לרעהו בשעת הפקדון אבל אם יש לרעהו אחד לא מקרי רעהו ועכ"ם דלא כמ"ש הרמב"ם וכן הוא בפ"ה דה"ק בשלמא בשעת הפקיד רעהו ור

שג (ג) **שומר** שכר הוא שנותנים לו בהמה או כסף או כלים לשמור בשכר ודינו כשומר הנם לענין שאיני מתחייב בשמירתו עד שימשוך במקום שראוי למשוך לדעת הרמב"ם • אבל לדעת הר"י מיד כשקבל עליו לשמור ונסתלקו הבעלים משמירתו חייב אעפ"י שלא משך: (ד) וכיון שנוטל שכר על שמירתו צריך לשמור שמירה מעולה וחייב בגניבה ואבדה שאפי' שימר כראוי וננגב חייב ואפי' נתן הכספים תחת הקרקע בעומק ק' אמה שאי אפשר לגונבם משם אם לא על ידי מחילות או נם בעידנא דניימי אינשי וננגב או קפץ עליו הולי ולא יכול לשומרם וכל כיוצא בזה חייב והכי איתא בירושלמי שומר חנם כיון ששמר כל צרכו פטור אבל שומר שכר אפילו הקיפהו חומה של ברזל אין אומרים רואין אילו היה שם היה יכול להציל חייב ואם לאו פטור • אלא אומרים אילו היה שם היה יכול להציל: (ג) לפיכך לעולם חייב בגניבה ואבידה אא"כ היה שם ולא היה יכול להציל וכ"כ בשאלתות ואי באנרא אשליכו ליה אע"ג דאוקמי בדוכתא דנטירתא וננגבה או נאבדה חייב לשלומי דבעי למיתב בהדיה לנטורי ביממא ובליליא ואינו פטור אלא מן האונסין: (ד) ואיזהו אונס בא עליו ליסטים מזויין ה"ז אונס ואפילו גם הרועה מזויין לפי שהליסטים מוסר עצמו יותר זאב א' אינו אונס אפילו בשעת משלחת ואבים באו עליו שנים ה"ז אונס כלב אחד או אפילו ב' ובאו עליו מרוח א' אינו אונס

הלכות שומר שכר

ישג (ד) **שומר** שכר הוא שנותנים לו בהמה או כסף או כלים לשמור בשכר ודינו כשומר הנם לענין שאיני מתחייב בשמירתו עד שימשוך במקום שראוי למשוך לדעת הרמב"ם • אבל לדעת הר"י מיד כשקבל עליו לשמור ונסתלקו הבעלים משמירתו חייב אעפ"י שלא משך: (ג) וכיון שנוטל שכר על שמירתו צריך לשמור שמירה מעולה וחייב בגניבה ואבידה מבואר במשנה פרק הפועלים (צג.) ופרק בתרא דשבועות (מט.) ומ"ש שאפי' שמר כראוי ונגנב חייב ואפילו נתן הכספים תחת הקרקע וכו' מוכח בעידנא דניימי אינשי ונגנב או קפץ עליו הולי ולא יכול לשמרם וכו' כן דקדקו התוס' והרמ"פ בפרק הכונס [נז.] דכל סה גניבה מצ"פ שבאת ע"י גוסם גדול חייב עליה שומר שכר ומצ"פ שהגוסם גדול כמו לסטים מזויין והיינו טעמא דכל גניבה קרובה לגוסם כדאמרינן בפרק השואל [נה.] הילכך אין חילוק בין שהגוסם גדול בין שהגוסם קטן לכל גוסם לסטים מזויין היינו שבויה ובהא פטר רחמנא ס"ם וכ"כ בשאלתות פ' ויצא וכ"כ איתא בירושלמי פרק שני דשבועות וכ"י כתב בפ' הפועלים גבי ס"ם אפילו על בעידנא דעייליי אינשי או גנא בעידנא דגנו אינשי ובריב חדא מיכייהו במיא חייב שאין זה גוסם ומיהו משמע דלי מנסתו שיכה או גוסם מאר בגופו פטור דמתי הו"ל למעבד אלא שהרשב"ם סובר שלעולם ס"ם חייב אפילו בגוסם שמגיע בגופו של שומר עד שיגיע לגופו של פקדון ממש כדאמר קרא כדרך השומרים ואפילו בדבר שהוא קרוב לגוסם ומפילו אמר גמור וכן כתב המרדכי וז"ל השיב הר"מ על רשון שמסר טבעת לפרסור למכור והפסיד הלבן מן הטבעת נרשה להפרסור ס"ם ואפי' בהליכה וכו' עד וכיון דהוי שומר שכר חייב לשמור מכל מיני בעידנא כדאמרינן בפרק הפועלים ובע"ה ס"ל כיון שהס חמחייב ליה אם היתה הלבן תקועה יפה מדקאמר שאין ב"ה צריך ליבבע שבע ידע וכו' משמע דלהרשב"ם כי אמרינן שהיתה תקועה יפה מחייב טפי ולא אמרינן מאי הו"ל למעבד הא לא הו"ל למסוקי מדעתיה שתפול עכ"ל ועוד הניח רשיה לדבר וכן כתב עוד בשורש קל"ו ורבינו ירוחם כתב בנ"ל ח"ב שדעת הרמב"ן שהס קפץ עליו חולי או מירעו מוכס גופו פטור שזה דומה כמי שנכנסו לפטיס ואח"כ ננגבה הבהמה ובהנהות מרדכי פרק הכונס כתוב לי נרשה לכל מוכס גמור פטור בס"ם כמו לפטיס מזויין שפטור אפילו למאן דאמר גנב הוא ולמ"ד לפטיס מזויין כנזלן ס"ה לכל גניבה קרי להו גזלן להא לפטיס מזויין מיטמר ואע"פ כן קרי ליה גזלן ואינו תולה רק בוסם ואין חילוק בין גנב לגזלן רק לענין כפל כתב ג"י בפרק המפקיד גבי עובדא דההוא דאפקידו גביה דמי יהביתו לחמיה וכו' שכתב רבינו בסימן רל"ח דוקא זה שהוא נפקד בטענה זו אבל ס"ם לא מיפטר שהו"ל לפרש כן כ"כ הר"ן וס"מ דאע"ג דשומר שכר נריך להיות יושב ומשמר מכל מקום יכול למסור ביד בני ביתו הנאמנים לו לשמור: (ד) **ומ"ש** ואי זהו בוסם בא עליו לפטיס מזויין ה"ז בוסם בפרק הכונס (נז.) ובפרק הזהב (נח.) מוקי לה לדעיל דשומר שכר פטור בגניבה (נט:) ובפרק השואל [נה.] ואבידה נגנבה בלפטיס מזויין אבדו שבשעה שפינתו פיס ומה שאמר ואפי' נס הרועה מזויין לפי שהלפטיס מוסר עצמו יותר בשעת דליפשעת בס"ם הפועלים (סו:): וב"ל שאם נפלה לליקה בעיר ונשרפו חפציס שהוא שומר שכר עליהם אס יודע בבירור שנשרפו נשבע שנשרפו ופטור דהוי כשבעה שפינתו פיס והוא שלא היה יכול להציל לא ע"י עלמו ולא ע"י אחריס בשכר שהיה נותן להס וכדאמרינן הוה ליה לקדס ברועים ובמקלות שומר שכר בשכר ושומר חנס בחנס אבל אס אינו יודע בבירור שנשרפו רק שהיו בביתו או בחנותו ונשרף הבית או החנות אינו יכול ליבבע שנשרפו דשמא נגנבו ע"י העכו"ס המחזירים לגנוב כלים שבבתים ובחנויות קודס שישרפו וחייב לשלם אלא ג"כ לותס עכו"ס המחזירים לפטיס הס מזויינים דאז יבבע שנשרפו או נגנבו ע"י לפטיס מזויינים ויפטר (א) ומה שאמר זאב אחד אינו אומס אפילו בשעת משלחת זאבים אף זאב ג' אינו אומס אפי' זאבים אומס ר' יהודה אומר בשעת משלחת זאבים אף זאב אחד אומס וידוע דהלכה כתנא קמא ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה א כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה ב כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה ג כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה ד כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה ה כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה ו כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה ז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה ח כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה ט כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה י כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה יא כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה יב כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה יג כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה יד כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה טו כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה טז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה יז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה יח כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה יט כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה כ כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה כא כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה כב כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה כג כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה כד כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה כה כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה כו כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה כז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה כח כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה כט כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה ל כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה לא כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה לב כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה לג כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה לד כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה לה כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה לו כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה לז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה לח כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה לט כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה מ כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה מא כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה מב כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה מג כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה מד כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה מה כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה מו כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה מז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה מח כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה מט כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה נ כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה נא כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה נב כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה נג כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה נד כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה נה כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה נו כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה נז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה נח כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה נט כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה ס כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה סא כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה סב כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה סג כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה סד כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה סה כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה סו כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה סז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה סח כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה סט כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה ע כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה עא כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה עב כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה עג כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה עד כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה עה כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה עו כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה עז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה עח כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה עט כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה פ כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה פא כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה פב כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה פג כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה פד כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה פה כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה פו כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה פז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה פח כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה פט כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה צ כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה צא כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה צב כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה צג כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה צד כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה צה כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה צו כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה צז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה צח כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה צט כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה ק כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קא כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קב כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קג כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קד כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קה כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קו כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קח כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קט כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קי כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קיא כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קיב כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קיג כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קיד כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קטו כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קטז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קיז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קיח כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קיט כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קכ כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קכא כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קכב כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קכג כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קכד כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קכה כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קכו כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קכז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קכח כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קכט כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קל כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קלא כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קלב כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קלג כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קלד כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קלה כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קלו כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קלז כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קלח כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קלט כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קמ כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי' שנים וכאן אינו אומס אפי' כלבים אומס אס במשנה קמא כלב ג' אינו אומס אס כלבים אומס אפי' ב' אינו אומס אלא ג' ומה שכתב כלב אחד או אפי'

להרמב"ם ע"ש : (ה) **כתב** הרמ"ה כל מה דתמרי וכו' נראה ודלמי דהדעת מכרעת כדבריו ועוד יש להביא ראיה מדמחלק תלמודא בין לסטים מזויין והרועה גם הוא מזויין דהוי תוקף ובין שניהם לומר דתוקף לא קרינן ביה תוקף והשתא מי ליתא דשתדל להציל ומינו יכול מ"ל כי היכא דשניהם מזויינין הוי תוקף ה"ה שניהם לומר מזויינין דמ"מ אבל מי מיירי בשלא שתדל להציל כלל ניחא דמזויינים היה הרועה ירא להשתדל להציל וליכנס בסכנת נפשות אבל בחינו מזויין למה לא נשתדל להלחי דמה היה הפסד בדבר כיון דליכא סכנה בחינו מזויין ושמא מה היה משתדל הוה מציל וכיון דלא נשתדל חייב : הארי וכו' עד ולוקח מבע"ה מה שנתן להם הכל מסנה וגמרא ערוכה ס"פ הפועלים :

(ו) **ומ"ש** ואם לא עשה כן וכו' עד ולקוחת בהמה מחרת כ"כ הרמב"ד בהשגות פ"ג מהשכירות וה"ה כתב ע"ש הרמב"ן וז"ל ואם לא היה יכול לקדם אלא בכדי למינן אינו משלם אלא כשהרג את בהמה ג"כ דמי טירחא עכ"ל . כתב כך! לשטות דאיתאמרה בגמרא וגראה ודאי דאף כשלא היה צריך הבעל בית לנכות כל דמי הבהמה בעד השכר כגון שהיה שם מותר מעפ"כ צריך לשלם לו ג"כ שכר טירחא דלמה יפסיד שכר טירחא בכדי בשביל שם מותר מבשלין שם מותר : (ח) **רועה** שהיה רועה בהמות וכו' עד וכאשר כתבתי כן עיקר נתבאר בסי' רל"ח סעיף י"ד מהיזה טעם כתב רבינו שכן עיקר וכתב ב"י ויש לתמוה על רבינו שכתב דין זה בסי' רל"ח בשם הרי"ף וכאן כתבו בשני המקומות בשם שניהם עכ"ל ואין זו קושיא דבשי"ח נמשך אחרי דברי הרמ"ב שכתב כך בפרק המפקיד דברי רב אלפס ובכתב אחר זה וע"ל וכו' להורות שהעיקר כדברי האלפס וכאן הביא דברי הרמב"ם המפורשין בש"ס אבל רב אלפס לית ליה כתב כלום בש"ס ואיכא למימר דס"ל לרב אלפס דתוקף בש"ח פטור אם לית ליה היה יכול להציל אלו היה אם אפילו על בעידנא דלא עיילי מינסי אבל בש"ס בדעל

מב' רוחות הוי אונס : (ה) כתב הרמ"ה כל מה דאמרינן דלא הוי אונס דוקא בשלא נשתדל להציל אבל נשתדל להציל ולא יכול אין לך אונס גדול מזה וישבע על זה ונפטר הארי והדוב והנמר והברדלס והנחש הרי אלו אונסין בד"א שבאו מאליהן אבל אם הוליכן למקום גדודי היה ולסטין אין זה אונס ואם הרועה (ג) התהיל להתגרות בלסטים שאמר לו במקום פלוני אנחנו רועים וכך וכך רועים אנחנו וכך וכך כלי מלחמה יש לנו ואין אנו חוששין ממך וע"י כך באו עליו הרי כאילו הוליכם למקום גדודי היה ולסטין והייב : (ו) באו לסטין עליו או ארי ודרס אם אפשר לו לקבץ רועים שיעזרו לו להציל חייב לקבצם וליתן להם שכר עד כדי הבהמה וחוזר ולוקח מב"ה מה שנתן להם ואם לא עשה כן חייב ושמין כמה שוה הבהמה יותר ממה שצריך ליתן לרועים שיסייעוהו ואותו מותר חייב לב"ה ואם היה צריך לשלם להם כל דמי הבהמה צריך לשלם לו דמי טרחא שצריך לטרוח ולקנות בהמה אחרת : (ז) כתב הרמב"ם רועה שטען הצלתי על ידי הרועים בשכר נשבע ונוטל מה שטוען שאינו יכול לטעון אלא כדי דמיה ויכול היה לומר נטרפה וישבע בנקיטת הפין כדין כל הנשבעין ונוטלין : (ח) רועה שהיה רועה בהמות בשכר ועדרו ונכנס בעיר אם נכנס בשעה שדרך הרועים ליכנס אומדין אותו אילו לא היה יכול להציל אם היה שם פטור כיון שאירעו אונס אבל אם היה יכול להציל אם היה שם אפי' ע"י רועים אחרים חייב ואם נכנס בשעה שאין דרך הרועים ליכנס חייב אפילו

כתב שכ"ל כן והניח הדבר בצ"ע ושהרמב"ד כתב כן בפשיטות וכרמיס דבריו ואיפשר שעל רבינו סובר כן וקיצר לפי שכבר ביאר שהשכר מצל כ"ה עכ"ל :

(ז) **כתב** הרמב"ם רועה שטען הצלתי ע"י הרועים בשכר נשבע ונוטל מה שטען וכו' בפ"ג מהלכות שכירות וכתב ה"ה זה כלל לכל המוליתין בדרשות שבן נשבעין ונוטלים וכ"כ ר"ח בכתובות פרק המשה שנפלו (עט :)

(ח) **רועה** שהיה רועה בהמות בשכר והניח עדרו ונכנס בעיר אם נכנם בשעה שדרך הרועים ליכנס הולכין אחר המנהג (שם) הטוען רעיא דסוה חייב מיתת מגודע דכתיב בפרע חדע מיניהו ובפלה למיתת מתת לקמיה דרבא ובעריה אמר מאי קרא כדכתיב מיבעי מיתיביה מדבי רועה שהיה רועה והניח עדרו ובא ארי ודרס בין מומרים לו בין שאינם מומרים לו היה שם מניל אלא מומרין לו היה אם יכול להציל חייב ואם לאו פטור מאי לאו דאפי' בשעדה דעיילי מינסי ש"מ

אפילו לא היה יכול להציל אילו היה שם דהו״ל תחילתו בפשיעה וסופו באונס כדפרישנא לעיל בדין ש״ה והרמב״ם כתב בין נכנס בשעה שדרך הרועים ליכנס בין נכנס בשעה שאין דרך הרועים ליכנס אומדין אותו אם היה יכול להציל חייב ואם לאו פטור וכאשר כתבתי כן עיקר כתב הרמב״ם ואם אין הדבר ידוע אם היה יכול להציל אם לאו חייב לשלם: (ט) העביר הבהמות דרך הנהר והפילה לנהר חייב שמין זה מזונם וכו׳ כמ״פ הפועלים שם בר מדת שבולאה הוה מעבר חיותא מגמלא דנהר דחפה לחמת לחבירתה ושדיתה למיא לחת לקמיה דר״פ חייבי ס״ל מאי הוה לי למעבד ס״ל מיבעי לך למעבורי חדא חדא וטעמו משום דשכר ליה כרב חסדא ורבה בר רב הונא דקאמר התם לא ס״ל דרבה דאמר גבי יהונתן דעיל דהוה רעי חיותא מגודא דנהר פפא שריג חדא מיניהו ופלה למיא ופטריה רבה משום דאמר מאי הוי ס״ל למעבד הא יצר כהנטרי מינסי אלא מאריכין להכי יהבי לך אגרא לנטורי נטירותא יתירתא ופרש״י להכי יהבי לך אגרא וכו׳ ונכי דלאו פשיעה הוא מזונם נמי לא הוי יהו״ל כאבידה וכבר כתבתי מעשה זה בסמוך ושהלכה כרבה:

(י) מתה הבהמה כדרכה פטור סוגפה ומתה וכו׳ חייב משנה בס״פ הפועלים (שם) ומ״ש אפילו לא מתה מיד דכיון שסגפה תלינן שמחמת שעה התחילה להתקלקל כן כתב שם הרמ״ז ז״ל והתוס׳ כתבו דאפי׳ לתלות ולומר שמתה גם בשביל ד״א אפ״ה חייב דלא הוה ליה לסגפה:

(יא) העלה לראש ההר או הורידה לעמק ומתה חייב וכו׳ משנה בס״פ הפועלים (שם) ומ״ש אפילו לא מתה מיד דכיון שסגפה תלינן שמחמת שעה התחילה להתקלקל והוי פשיעה: (יא) העלה לראש ההר או אפילו שעלתה מאיליה והיה יכול למונעה ולא מנעה ונפלה ומתה חייב אפילו שהיה אנוס בנפילתה כיון שפשע קצת בעלייתה בתחילתה שהניחה לעלות אבל אם גם העלייה היתה באונס פטור: (יב) העלה לראש ההר ומתה שם כדרכה או שפשע בה ולא שמרה כראוי ויצאה לאנס ומתה שם כדרכה פטור אבל אם גנבה גנב מתאנם ומתה בבית הגנב חייב:

דש (יא) **המעביר** חבית ממקום למקום ונתקל בדרך ישרה ונשבר החבית **הוי פשיעה** וחייב אפילו **אם** נדעל בעידנא דלא **עיילי** מיבעי אפילו לא היה יכול להציל אילו היה שם וכדברי רבינו ועל כן לא הזכיר כאן דעת רב מלפס בס״ב כיון שלא דיבר ממנו כלום:

(יב) **סגפה** ומתה מיד וכו׳ אפילו לא מתה מיד וכו׳ כמ״פ הפועלים: וא״ת אמאי סגפה הא כתב הרמב״ם בפ״ב מהל׳ שכירות וכתב שהעושה מלאכתו ברשות בעל הבית אינו חייב אלא בפשיעה ואם נפלה הבהמה מחמת עמל ויגיעה אינו חייב אלא אם כן נתכוין להרגה ואם כן אמאי חייב בסגפה ליחייב בפשיעה ותירץ הרב המגיד ז״ל דכיון שהיה יכול להציל ולא הציל הוי כמתכוין להרגה ואפילו לא נתכוין להרגה אלא

אם הוא שומר חנם מ"מ מצוה הוא לעשות לו לפנים משורת הדין וליתן לו שכרו אם אין לו מה יאכל ואם נתקל במקום מדרון לא הוי פושע ודומה לגניבה ואבידה ומדינא שומר חנם נשבע שלא פשע בה ונפטר ושומר שכר ישלם אבל חכמים תקנו שגם שומר שכר ישבע שלא פשע בה ונפטר דאם לא כן אין לך אדם שמעביר חבית לחבירו ממקום למקום בשכר: (ג) אדם הנושא חבית גדול שהיא כבד למשא אדם אחד ונתקל בה ונשבר פושע הוא וחייב: (ג) והנושא משא כבד במוט כפוף באמצע ונותן על כתפו ונותן שני א כדין בשני ראשין ונשבר משלם החצי שאינו אונס גמור שהרי קל[1] הוא לשנים וכבד לאחד: (ד) לשון הרמב"ם אם נשאו שנים החבית במוט ונשברה משלמין החצי הואיל ומשוי זה גדול לאחד וקל לשנים הרי זה אונס ואינו אונס

(ב) **אדם** הנושא חבית וכו' אם נתקל במקום מדרון וכו' לפי פרש"י אפילו במקום שהוא מדרון ממש ואפילו הכי לא הוי פושע דהא אפילו אם נפל ממש ונשבר אינו חייב אלא משום דלא נטר כדמוכח בפרק הגוזל בית שמאי (דף קיג:) ומשום הכי נקט נתקל דאפילו הכי לא הוי פושע אבל אם נתקל במקום שאינו מדרון אלא שהוא הולך בדרך ונתקל ונפל ונשבר הוי פושע ומשלם ומ"ש מדרון לפי שהוא מצוי הרבה ליפול שם: ומ"ש ואם נתקל במקום מדרון לא הוי פושע ודומה לגניבה ואבידה ומדינא ס"ה נשבע שלא פשע בה ונפטר וב"ש ישלם אבל חכמים תקנו שגם ש"ש ישבע שלא פשע בה ונפטר דאם לא כן אין לך אדם שמעביר חבית ממקום למקום בשכר שמא במעבר חבית ממקום למקום ונשבר אין ש"ח וכן ש"ש ישבע ונע"ג דבבריית תניא במילתא דלכאורה כספק מתני' ובגמ' למימרא דסבר ר"מ נתקל לגמרי פושע הוא והתניא נשברה כלו ולא כלקה וכו' ר"ת מחייב וכו' וקי"ל דבנתקל פושע פליגי ש"ר אלעזר הברת מי שהנה זו לא שנה זו ר' חייא בר אבא ש"ר יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם שמעביר חבית לחבירו ממקום למקום היכי משתבע ואמר רבא שבועה אלא בכוונה שברתיה ופרש"י שבועה זו תקנת חכמים. להפטר בה אשם אי אתה פוטר מן התשלומין כשנתקל אין לך אדם וכו' שנותנ אלא מכשל ומשבר וכתבו הר"י והרמ"ה וז"ל מסתברא לן דהא דאמר רבא שבועה אלא בכוונה שברתי אלידא דר"מ היא דס"ל נתקל פושע היא הילכך לא מצי למישתבועי אלא בשנתקל אבל נתקל לא דלרבנן דסברי נתקל לאו פושע הוא וקיימת לן כוותייהו משבעינן ליה אלא בפשיעה נשברה וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות שכירות: (ג) **אדם** הנושא חבית גדול שהוא כבד למשא אדם ונתקל בה פושע הוא ומחייב: (ג) **והנושא** משא כבד במוט כפוף באמצע וכו' משלם אפילו הכי חייב דר יוסף בסיכרא הני דדרו בהגרת ואיתבר ולשלם פלגא בדיגלא משלם כולה מ"ט נפיש לחד ווטרח לתרי קרוב לתוכם וקרוב לפשיעה ופרש"י דדרו בהגרת. מוט כפוף באמצע ונותן על כתפו זה ועל כתפו זה משא כבד לג' בני אדם וכן בשני ראשין ונשבר משלם פלגא. פועל שקבל עליו להוליך חבית ממקום למקום ונשתם בתוכה מוט ונשבר משלם פלגא: מ"ט נפיש לחד. ולא הו"ל להטעינו לבדו ווטר לתרי וכיון דאיכא רבוי משלם לג' משלות דרך בני אדם להתחזק ולטוענו באחד היל[2]ך לב'. ופי' בריגלא עץ מפולל ברשתו וכו' וכשטומד לפוש מניחו בקרקע כמו שפרש"י ומביאו ב"י והיינו כזה. וע"ש ברשתו לחד מרוך כרגל קרוי ריגלא ורבינו לא הביא גורת עץ זה וכתבתי טעמו בסמוך: (ד) **לשון** הרמב"ם אם נשאו החבית במוט ונשברה משלמין החצי וכו' בפ"ג מהלכות שכירות והוא פירוש למה שאמרו דדרו בהגרת ואיתבר משלם פלגא בדיגלא. עץ מפולל ברשתו וקושר בו משא ג' בני אדם ומכניס צווארו בין שני פלליו ומוטל על שתי כתפיו ורשתו של מטה מרוך וכשטומד לפוש מניחו בקרקע: משלם כולה. דפשיעה היא שהרבה במשא לב' בני אדם

ומ"ם ומ"מ מצוה הוא וכו' שם עובדא דר"ב ב"ה דלתת לקמיה דרב ומשמע דאם יש להם כדי פרוטת היום מע"ג דאינן צריכים לגלם ההפסד מ"מ מ"ל לגלם להם שכר אבל אם אין להם מפילו לאכול צריך ליתן להם שכרן וכך הם דברי רבינו ולעיל בסימן י"ב בשיף ד' התרבינו בדין זה דמשמע דרב הוה כייף ליה לר"ב ב"ה למיעבד לפנים משורת הדין.

ומ"ם ואם נתקל במקום מדרון וכו' שם מסקינא הכי לגירסת ר' יוחנן שבועה זו תקנת הכמים היא שאם תאמר הומר כן אין לך אדם שמעביר הבית וכו'.

(ב) **אדם** הנושא הבית וכו' שם דדרו בהגרת ואיתבר משלם פלגא בריגלא משלם כולה וכו' ופרש"י לפי הנוסחת המדוייקת דדרו בהגרת מוט כפוף בשמאלו ונותנו על כתפו וגותן ב' בדיס בב' רשתות ונותנו כזה ותמריו נמשך רבינו ולא שכתב ב' כדין וכו' בכף לבל בדפוס בפרש"י שכתב ונותן ב' כדין ט"ס הוא ול"ל ונותן ב' בדיס בבית ונותנו ב' כדין וכו' ומ"ש רבינו תחלה אדם הנושא חבית גדול שהוא כבד למשא אדם וכו' לפי פרש"י ז"ל דהכי פי' כבד למשא אדם ממש דהיינו שאינו יכול לישאנו בפעם אחת אלא מניחו מעט מעט ומשלים משאו ומשא ב' בדיס בבית אחת ומ"ש רבינו תחלה אדם הנושא חבית גדול שהוא כבד למשא ממון לכן נראה שגם רבינו גרס בגמרא כגירסת רש"י בריגלא משלם כולה ומפרש ג"כ דדדרה היינו מוט כפוף והיינו טעם עץ מפולל כמ"ש רש"י תלה עליה לדרש עליה לשון דרישה ומשם הדיגלא משלם תני וריגלא משלם כולה משום דמיגלא היינו שנופל מעצמו אבל קלקה המשא שהוא בידים וריגלא היינו שנופל משא ב' ב"ח ופירושו נרלקה דמוך בעיני דהגמרא לא הזכירה תלה המילוך הכלים שנופלים מיגלא וריגלא מכל מילוך המשלות דוקא יכיה משא של ב' ב"ח וזה תיגו כ"ב גדול לא מזכר ומש"ה פירשו דמידי ומידי מיירי בנופל משא שהוא קלה לשניהם וכבידה לג'. ומעשה דמיגלא דמיגו משלם תלה דמלי משום שהלך המשא שניים ומיגה כבידה כ"ב ודרך ב"ח ימידי ליפול משא זו ע"י כך בריגלא משלם הכל שכל המשא מונח על מקום אחד ומין דרך אדם ימידי לפעמים משא כזו וזכו אין מביא גדול שהזכיר רבינו בסעיף הקדום וע"ש בסמוך:

(ג) ונותן שני בדיס כו' יש גורסין שני בדיס בבי"ת ולא כהירא דא"כ הפיקר אסר מן הספר שהרי תיגו מיבד על נתינת הבדיס תלה על משא כבידה שנופל בשני ראשין ולדידהו תיגו מוכרחים להגיה ונושאים בהם משא כבידה לכן נראה שעיקר הגי' בדים בכ"ף (ונראה דגם ברש"י שם צ"ל כן אע"פ שבחכמת שלמה לא משמע כן) ומ"ש רבינו ונותן שני בדים ולא כתב ונושא בב' בדים להסביר הענין שטעם התשלומין החצי מוט הוא כיון שמחלק המשא ונותן אותה לתוך ב' בדים שהיא קלה לשאת מאילו מונחים על מקום אחד וכמ"ש (דרישה) והב"ח כתב וז"ל רש"י פירש לפי נוסחא המדוייקת דדרו באגרא מוט כפוף באמצעו ונותנו על כתיפו ונותן ב' בדים בב' ראשיו ונושא בו משא כבד וכו' עכ"ל ואחריו נמשך רבינו אלא שכתב ב' כדין בכ"ף אבל בדפוס בפירש"י שכתב ונושא ב' כדין ט"ס וצ"ל ונותן ב' בדין בבי"ת עכ"ל:

דרישה

ומר שלא במקום מדרון קאי ודלמי כשיעור ומשמע דס"ל דנתקל לפי' שלא במקום מדרון נפטר מפילו ס"ם משבועה שלא פשע בכה מכח תקנה וכ"כ הרמב"ם בפ"ג דשכירות וכ"ל ומעתיק בש"ע. ולעד"נ דלחייב לדבריהם דמדתמה ר"ח עליהם ומר שלא במקום מדרון מת"ל ס"מ דר"מ ור"י דפטרי ס"מ מיירי מפילו שלא במקום מדרון וקי"ל כוותייהו וכ"ל ום לפליגא שלא הרגיש בזה כב"י לכתוב שדבריו שלא כדברי כל הפוסקים וגם מור"ם לא כזכיר מזה לא בד"מ ולא בש"ע ולא בה"ג: (ב) אדם הנושא חבית גדול וכו' עד והנושא משא כבד במוט וכו' אם נתקלו במקום שאינו מדרון אלא שהוא הולך בדרך ונתקל ונפל ונשבר הוי פושע ומשלם ומ"ש מדרון לפי שהוא מצוי הרבה ליפול שם: ומ"ש ואם נתקל במקום מדרון לא הוי פושע ודומה לגניבה ואבידה ומדינא ס"ה נשבע שלא פשע בה ונפטר וב"ש ישלם אבל חכמים תקנו שגם ש"ש ישבע שלא פשע בה ונפטר דאם לא כן אין לך אדם שמעביר חבית ממקום למקום ונשבר אין ש"ח וכן ש"ש ישבע ונע"ג דבבריית תניא במילתא דלכאורה כספק מתני' ובגמ' למימרא דסבר ר"מ נתקל לגמרי פושע הוא והתניא נשברה כלו ולא כלקה וכו' ר"ת מחייב וכו' וקי"ל דבנתקל פושע פליגי ש"ר אלעזר הברת מי שהנה זו לא שנה זו ר' חייא בר אבא ש"ר יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שאם תאמר כן אין לך אדם שמעביר חבית לחבירו ממקום למקום היכי משתבע ואמר רבא שבועה אלא בכוונה שברתי אלידא דר"מ היא דס"ל נתקל פושע היא הילכך לא מצי למישתבועי אלא בשנתקל אבל נתקל לא דלרבנן דסברי נתקל לאו פושע הוא וקיימת לן כוותייהו משבעינן ליה אלא בפשיעה נשברה וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות שכירות: (ג) **אדם** הנושא חבית גדול שהוא כבד למשא אדם ונתקל בה פושע הוא ומחייב: (ג) **והנושא** משא כבד במוט כפוף באמצע וכו' משלם אפילו הכי חייב דר יוסף בסיכרא הני דדרו בהגרת ואיתבר משלם פלגא בדיגלא משלם כולה מ"ט נפיש לחד ווטרח לתרי קרוב לתוכם וקרוב לפשיעה ופרש"י דדרו בהגרת. מוט כפוף באמצע ונותן על כתפו זה ועל כתפו זה משא כבד לג' בני אדם וכן בשני ראשין ונשבר משלם פלגא. פועל שקבל עליו להוליך חבית ממקום למקום ונשתם בתוכה מוט ונשבר משלם פלגא: מ"ט נפיש לחד. ולא הו"ל להטעינו לבדו ווטר לתרי וכיון דאיכא רבוי משלם לג' משלות דרך בני אדם להתחזק ולטוענו באחד היל[2]ך לב'. ופי' בריגלא עץ מפולל ברשתו וכו' וכשטומד לפוש מניחו בקרקע כמו שפרש"י ומביאו ב"י והיינו כזה. וע"ש ברשתו לחד מרוך כרגל קרוי ריגלא ורבינו לא הביא גורת עץ זה וכתבתי טעמו בסמוך: (ד) **לשון** הרמב"ם אם נשאו החבית במוט ונשברה משלמין החצי וכו' בפ"ג מהלכות שכירות והוא פירוש למה שאמרו דדרו בהגרת ואיתבר משלם פלגא בדיגלא. עץ מפולל ברשתו וקושר בו משא ג' בני אדם ומכניס צווארו בין שני פלליו ומוטל על שתי כתפיו ורשתו של מטה מרוך וכשטומד לפוש מניחו בקרקע: משלם כולה. דפשיעה היא שהרבה במשא לב' בני אדם

פרישה

נאחום וקרוב לפשיעה ומייב עליהם ס"ם לך הכמים תקנו שיפטר בשבועה שלא פשע גם בגמרי אי יניח כליה שלא פשע: לעשות לו לפנים מ"ו לפטרו מן התשלומין וגם משום לפילו ליתן לו שכרו אם הם עניים הם: ומשמע לי דלעניים מ"ו לפטרו מהשלומין אפילו אם הוא עשיר. אין לחייבו וכ"כ לשון הגמרא דגרסי' אם רבה בר בר הנן תברי ליה ההוא בקולפי הביתא דחמרא שקל לגלימייהו אתא אמר לרב ת"ל הב לן גלימייהו ת"ל דינא הכי ת"ל אין למען תלך בדרך טובים יהב להו גלימייהו ת"ל ענני אנן הו' אמר ליה הב להו לברייתו הו' יבש שלא פשע בה ונפטר וב"ש ישלם אבל חכמים תקנו שגם ש"ש ישבע שלא פשע בה ונפטר לש"כ אין לך אדם שמעביר חבית ממקום למקום ואפילו הכי לא מיבעי ליה לר"ת דמחייב אפילו בשבועה אלא אפילו לרבינו תם דפטר בשבועה מ"מ

אונם ומשלמין החצי ע״כ : (ה) ואם נשבר החבית בענין שחייב לשלם וביום השוק שוה ה׳ דינרין ובשאר הימים שוה ד׳ אם שבר באחד משאר הימים משלם ד׳ שבר ביום השוק אם בא לפורעם באחד משאר הימים משלם לו ה׳ ואינו נפטר במה שיתן לו חבית של יין שיאמר לו אילו לא שברת הייתי מוכר ביום ששברת והיו מעותי עתה בידי ואינו יכול לומר קח החבית ושמור עד יום השוק ותמכור שיאמר לו למעותי אני צריך אבל אם פורע לו ביום השוק אפילו אם עברו כמה ימי השוק משעה ששבר החבית נפטר בחבית של יין שהרי יכול למוכרו עתה לפיכך אם יש לו יין אחר כשבא לפורעו אע״פ שהוא יום השוק צריך ליתן לו ה׳ דינרין שהרי יש לו יין אחר למכור היום ויום השוק לו כיום אחר דמי וי״א אם היה לו יין באותו יום השוק ששברה ולא נמכר לו שא״צ לשלם לו אלא ארבעה דינרין כמו ששוה בשאר הימים שהרי היה לו יין ביום השוק ולא נמכר לו וכן כתב הרמב״ם ולא נהירא לא״א הרא״ש ז״ל שהרי היה שוה חמשה ביום השוק ששברה ואם לא הספיק למכור כל יינו באותו יום השוק ימכרנו ביום שוק אחר ובין כך ובין כך מנכין לו כדי דמי הטורח שהיה צריך לטרוח

ואם נשבר החבית בענין שחייב לשלם וביום השוק שוה ה׳ דינרין ובשאר הימים שוה ד׳ אם שבר באחד משאר הימים משלם ד׳ שבר ביום השוק אם בא לפרעם באחד משאר הימים משלם לו ה׳ ואינו נפטר במה שיתן לו חבית של יין שיאמר לו אילו לא שברת הייתי מוכר ביום ששברת והיו מעותי עתה בידי ואינו יכול לומר קח החבית ושמור עד יום השוק ותמכור שיאמר לו למעותי אני צריך אבל אם פורע לו ביום השוק אפילו אם עברו כמה ימי השוק משעה ששבר החבית נפטר בחבית של יין שהרי יכול למוכרו עתה לפיכך אם יש לו יין אחר כשבא לפורעו אע״פ שהוא יום השוק צריך ליתן לו ה׳ דינרין שהרי יש לו יין אחר למכור היום ויום השוק לו כיום אחר דמי וי״א אם היה לו יין באותו יום השוק ששברה ולא נמכר לו שא״צ לשלם לו אלא ארבעה דינרין כמו ששוה בשאר הימים שהרי היה לו יין ביום השוק ולא נמכר לו וכן כתב הרמב״ם ולא נהירא לא״א הרא״ש ז״ל שהרי היה שוה חמשה ביום השוק ששברה ואם לא הספיק למכור כל יינו באותו יום השוק ימכרנו ביום שוק אחר ובין כך ובין כך מנכין לו כדי דמי הטורח שהיה צריך לטרוח

ואם נשבר החבית וכו׳ מימרא דרבא מסתמא דתין חלוק בין נשבר בשוה ה׳ דזיקיס לשוה ד׳ דזיקיס ובפרק השואל (פט :) אמר רבא הני זקולאי דחביתא דחמרא לחנותא ביומא דשוקא מוזלנא בה׳ בשתי יומא דשוקא מהדרו ליה ביומא דחביתא דחמרא בשתי יומי מהדרו ליה ה׳ ולא אמרן אלא לא הו״ל אמרת לזבוני לאינשי אבל הו״ל אמרת לזבוני לא מיבעי ליה לזבוני ומכי ליה אגר טירחא ודמי ברזנייתא ופרש״י שקולאי . נושאי משוי : מהדרו ליה ביומא דשוקא . קודם שיגיע יום השוק שיכול למכרה ביום השוק שיגיע רשאין: מהדרו ליה ה׳ . דאמר להו אי הוי גבאי ביומא דשוקא ה׳ היה שוה : ולא אמרן . דמהדרו ליה ה׳ אלא לית לחנותא אמרת לזבוני דאתיא ודאי אי מהדרה ניהליה הוא מזבן ליה . אבל הו״ל אמרת לזבוני ולא זבן גלי דעתיה דלאו הוא מזבן ולא משלמי אלא חביתא דחמרא : וכי מהדרי ליה נמי ה׳ . מכאי להו מנוי מה׳ אגר טירחא כפועל בטל כמה הוא רוצ׳ ליזד ולא למכור יין חביתא אחת פרוטה פרוטה ויזד בטל : ודמי ברזנייתא . שנותנין למכריו את היין בשווקים וברחובות ים לפלוגי יין למכור וי״מ שהיו צריכים לשכור חומן לנקוב נקב בחביתא מפני שהוא של חרס ולתקן בדוגא הגך דמי מנכי להו שהרי פטרוהו מכל אלה וכתב הרמ״ך הני שקולאי דתברי ליה חביתא דחמרא וכו׳ מהדרי ליה ה׳ ומיירי דתברו ליה ביומא דשוקא דאי בשאר יומי לא משלמי אלא ד׳ שכך היו דמיה בשעת שבירה אבל כיון דתברוה ביומא דשוקא אי הדרא בשאר יומי משלם ה׳ כשעת שבירה אבל אי מהדרוהו ביומא דשוקא לחנויניו ליה תיב וזבין כאשר היית עושה בחותם שנשברה אבל בשאר יומי לא מצי אמרו ליה מכור חותם עד יום השוק ומכור חותם כי אמר למעות אני צריך ואילו לא שברת חותם מכרתיה וזו הייתי משכחר ולא אמרן אלא לית ליה אמרת לזבוני בחותם יום השוק כשמחזירין לו בחבית אבל אית ליה אמרת לזבוני ומכי ליה אגר טירחא ודמי ברזנייתא אבל אי לא מהדרי ליה ביומא דשוקא אלא ביומא דחביתא דחמרא בשתי יומי מהדרי ליה ה׳ זוזי ואי לא מצי אמרו ליה מכור חותם עד יום השוק ומכור חותם כי אמר למעות אני צריך ואילו לא שברת חותם מכרתיה ואז הייתי משכחר ולא אמרן אלא לית ליה אמרת לזבוני בחותם יום השוק כשמחזירין לו בחבית אבל אית ליה אמרת לזבוני כשמחזירין לו בחבית אבל אי לא מהדרי ליה ביומא דשוקא אלא ביומא דחביתא דחמרא בשתי יומי מהדרי ליה ה׳ זוזי ואי לא מצי אמרו ליה מכור חותם עד יום השוק ומכור חותם כי אמר למעות אני צריך ואילו לא שברת חותם מכרתיה ואז הייתי משכחר ולא אמרן אלא לית ליה אמרת לזבוני בחותם יום השוק כשמחזירין לו בחבית אבל אית ליה אמרת לזבוני ומכי ליה אגר טירחא ודמי ברזנייתא

(ו) **שה שומר** שכר דינו וכו' ויכלול בשבועתו שלא שלח בה יד ושמיטה ברשותו לכאורה קשה כיון שנשבע שנאנסה למיזה צורך יש**בע** שבועת הסת שמיטה ברשותו וי"ל דהיכא דטען נאנסה ע"י לסטי' מזויין שלא היה יכול להציל התם צריך שישבע גם כן שלא חזרה לידו ולרשותו לאחר שעבר המוסם ושמיטה עתה ברשותו ואע"ג דעיקר שבועה של מיטה ברשותו מיטה שלא במעלם ומיטה רואה ליש**בע** פ"ק דב"ח פ' ע"ג דנשבע שלא פשע בה ושלא שלח בה יד צריך גם כן ליש**בע** דמיטה ברשותו כדקאמר רב ששת ג' שבועות משביעין אותו וכדלעיל סי' רס"ד ס"ד מכל בש"ס שנשבע שנאנסה משמע שלא תקנו ליש**בע** שמיטה ברשותו אפ"ה מדין גלגול חייב ליש**בע** ולכלול בשבועתו שמיטה עתה ברשותו דשמא לפי שנאנסה מזויין חזרה לרשותו לאחר המוסם אבל בטוען שנאנסה דמתה כדרכה פ"ק ליש**בע** שמיטה ברשותו אלא דבדין שואל ר"ם שמ"ד מבואר לפ"ז במתה מחמת מלאכה צריך ליש**בע** שמיטה ברשותו וצריך לומר דנשבע על הנבלה ועורה שהכל אבד ולא הגיעה לרשותו כלום וע"ש : נמצא הגנב הכפל שלו וכל הדינים וכו' פי' כל הדינים שכתב בסימן רס"ד לענין כפל בש"ח נוהגים נמי בש"ח :

(ז) **ואם** נגנבה בלסטים מזויין והוכר הגנב וכו' נתבאר למעלה סוף סי' רס"ד : (ג) **היו** הבעלים עמו במלאכתו וכו' כדפי' לעיל סי' רס"ד סעיף כ"ט ל' :

(ז) **ואם** קיבל עליו השומר להתחייב אף באונסין או שהתנה ליפטר מנגיבה ואבידה ומהשבועה הכל לפי (א) תנאו : (ח) **שומר** שכר שמסר לאחר לא מיבעיא אם מסרו לש"ח שהוא חייב אלא אפילו מסרו לש"ש חייב אלא שפעמים פטור בשמסרו לש"ש כגון שהבעלים רגילים להפקיד בידו אבל אם מסרו לש"ח לעולם חייב מפני שמיעט בשמירתו ומיתו אם יש לשני ראיה במה שיפטר בו הראשון פטור כיצד אם יש עדים לשומר שני שמתה

טטעס

(ה) **שומר** שכר שמסר למחר ל"מ וכו' ע"ל בסי' רע"ה סעי' כ"ה : ומ"ש אלא שפעמים פטור כשמסרו לש"ש כגון שהבעלים רגילים להפקיד בידו וכו' משמע דדוקא כשהש"ש מסרו לש"ש אחר פטור כשהבעלים רגילים להפקיד בידו אבל כשהש"ש מסרו ליד ש"ח לעולם חייב וכן נראה מדברי הרמב"ם בפ"ו מהשכירות וביאר ה"מ טעמו ומביאו ב"י ע"ש כי כתב דבריס נכונים בענין זה : ומ"ש אלא אפילו מסרו לש"ש חייב מיבעי למימר דהו"ל למימר אפילו מסרו לשומר לחייב בשומרין נמי חייב ול"ק מידי דמדרבא התם פשיטא דחייב הש"ש בשומרין דכיון דהשומר נתחייב בשומרין לשלם לש"ש היינו משום דש"ש עושה שמורה בפרקו של הבורו ותו דפושע הוא דכיון דאינו אלא שומר בלבד היינו משום דאחר לעולם אינו בא מלאכתו אלא ליש"ש ואפילו הכי לא יועשה בה מלאכתו אלא שישמרנה בלבד והתם עמו להתחייב אף בשומרין כדין שומר דאפי' בשומרין ש"ש חייב אלא דאפי' הכי לא יועשה בה מלאכתו אלא ליש"ש כדפי' דהתם פשיטא היא דחייב

שמתה או נאנסה פטור גם הראשון : (י) שמור לי ואשמור לך הוי שמירה בבבעלים כדפרישי׳ לעיל בש"ח אלא א"כ יאמר שמור לי היום ואשמור לך למחר דהשתא הוו שומרי שכר זה לזה : (יא) אמר השאילני כליך ואשאילך גם את שלי או שמור לי ואשאילך או השאילני ואשמור לך בולם נעשו שומרי שכר זה לזה שהרי אין כל הנאה שלו שהרי הוא משאיל לחבירו כליו או שומר לו תחת מה שמשאיל לו והרמ"ה כתב בהשאילני ואשאילך ושמור לי ואשאילך או השאילני ואשמור לך דהוי שמירה ושאלה בבעלים אא"כ אמר השאילני היום ואשאילך למחר אבל רש"י (ב) פירש באלו שאינו שמירה בבעלים שאין כאן בעלים של כלים במלאכתו של שומר ואפשר שדעת הרמ"ה כשמשאיל וגם שאל ממנו כליו הרי הוא עמו במלאכתו לשמור לו כליו השאול בידו וזה ניהא בהשאילני ואשאילך אבל שמור לי ואשאילך אין המפקיד שהוא המשאיל עם הנפקד שהוא השואל אלא כליו שאול לו ואין זה נקרא בעליו עמו והשאילני ואשמור לך אין המשאיל עם השואל כלל לא הוא ולא כליו . שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ששאלת [שנים שהיו מהלכין בדרך אחד] אמר לחבירו השאילני גלימא שלך שהיא קלה וטול אתה שלי שהיא כבדה שאתה חזק ממני ובאו לסטין ונטלו האחת מה יהיה הדין בנשארת . תשובה היינו עובדא דחד אריך וחד גוץ וחד רכיב גמלא כו׳ ושאלה בבעלים הוא

כדתניא

שמור (ו) שמור לי ואשמור לך הוי שמירה בבעלים כדפרישי׳ לעיל בש"ח אלא א"כ יאמר שמור לי היום ואשמור לך למחר וכו׳ כפ׳ המומין (פ.) תנן שמור לי ואשמור לך ש"מ וכגמ׳ ואמתי שמירה בבעלים .היא למר ר"פ דאמר ליה שמור לי היום ואשמור לך למחר ופרש"י ואמתי שמירה בעלים היא . בעליו של חפץ זה שנגנב במלאכתו של שומר היה שלא הוא משמר היה וכתיב אם בעליו עמו לא יצלם ודרשינן לקמן עמו במלאכתו : ומני משמור לך למחר . דלמא במלאכתו הוא השמיר שכר זה לזה ומ

והרמ״ה והרמ״ם ג״כ ייעוד דלא קניא ולא מידי וכני נקטינן :

(ע) **שו כב** המומנים וכו׳ משנה בפ׳ המומני׳ (דף פ׳) כל המומני׳ ס״ם ופרש״י כל המומנים הקבלים המקבלים עליהם לעשות המלאכה בשתיהם עכ״ל ופי׳ כך משום דבגמרא קאמר בהניח הנאה דתפיס ליה מגרידיה דלא בעי למיעל ולמיפק מזוזי הוי עליה ס״ם אפי׳ לת״ד שוכר כס״ם אלמא דמיירי בחומן קבלן דעושה בשתיו ותפוס ככלי ויש לו דין ס״ם וכן פי׳ התוספות אבל שאר חומנים שעושין מלאכה בשתי שהם ב״ב אין להו דין שומר כלל אפילו ס״ח לא הוי להם לא נפתלקו בעלים משמירתן כיון שאין החומן רשאי להניח הכלי בשתיו ולתקנו עם וכך הם דברי רבינו מע״ג ולא כתב בפי׳ לעשות המלאכה בשתיהם מ״מ מדהו״ל למכתב כל החומני׳ שמתקנים בקבלנות וכו׳ ולא כתב כך אלא כל החומנים שעושין להן לתקן בקבלנות מתריכות לשון שעושין להן משמע דמיירי בחומנים שעושין להם הכלים לעשות המלאכה בשתיהם ולעם דוקא הוא ס״ם אבל בעושים מלאכה בשתי שהם ב״ב אין שומר כלל כדפי׳ והא דכתב רבינו לתקן בקבלנות נראה ולפי דלעניין שהם כס״ם אפי׳ יום שכירי יום נמי חומני בקבלנות הוא ולכך נקט לשון שעושין להן דמשמע דמיירי בחומנים שעושין להם הכלים לעשות המלאכה בשתיהם ולעם דוקא הוא ס״ם אבל בעושים מלאכה בשתי שהם ב״ב אין שומר כלל כדפי׳ והא דכתב רבינו לתקן בקבלנות משום דלעניין שהם כס״ם אפי׳ יום שכירי יום נמי ס״ם הוא ולפי דלעניין שהם ב״ב אפי׳ חומני בקבלנות נמי אין שומר כלל כדפי׳ והא דכתב רבינו בקבלנות משום

מצד זה וגפל בצד אחר פטור ואם מחמת המכה חייב : (ו) **הנותן** צמר לצבע והקדיחו יורה שנשרף ונתקלקל נותן לו דמי צמרו צבעו צבעו פעור או שאמר לו לצבעו אדום וצבעו שחור שהור וצבעו אדום אם השבח יתר על היציאה נותן לו היציאה ואם ההוצאה יתר על השבח אין לו אלא השבח כיצד נתן לו צמר וסמנין שוין י׳ וקצב לו שכר י׳ ואילו צבעו כמו שאמר לו היה שוה כ״ה אין לו לצבע כלום אא״כ שוה יותר מט״ו שאותן ה׳ דינרין שהיה משביח הן בכלל הקרן לפיכך אם השבח יתר על היציאה כגון שהשביח בין הכל כ״ו נותן לו עשרה דהיינו הוצאה ואם היציאה יתר על השבח כגון שאינו שוה אלא כ״ד נותן לו השבח דהיינו ט׳ ואם אינו שוה אלא ט״ו לא יתן לו כלום : (ז) וכן הדין בנותן עצים לאומן לעשות לו כסא נאה ועשאו כעור או שאמר לו לעשותו כסא ועשה ספסל או ספסל ועשה כסא . כתב הרמב״ם אמר בעל הכלי איני רוצה בתיקון זה אלא יתן לי דמי הצמר או דמי העצים אין שומעין לו וכן אם אמר האומן הא לך דמי צמרך ודמי עצך אין שומעין לו שאין אומן קונה בשבח הכלי : (ח) **המוליך** חטים לטחון ולא לתתן ועשאן סובין קמה לנחתום ועשאו פת ניפולין בהמה לטבח ונבלה חייבין לשלם אפילו שחט בחנם בד״א בהדיוט אבל אומן בחנם פטור בשכר חייב ונראה דוקא שנתקלקלה בשחיטתו אבל מצא הסכין פגום והוא בדקה תחילה כיון דאיכא למימר בעצם מפרקת נפגמה אלא דמחמירינן באיסור וחיישינן שמא בעור נפגמה לענין ממון לא מפקינן מספק : והטבחים

תלין והכיאו רבינו לקמן בסימן שלי״ט ס״ב . וקשה דבגמ״ש סימן כ״ח כתב רבינו דמסקנת הרמ״ם כר״י דלמון קונה בשבח כלי וי״ל דדוקא גבי קידושין מטעם חומרת ד״ק דמיר טפי כתב להחמיר שלא לפטרה בלא גט ולפי כתבתי בתריכות בס״ד : (ו) **הנותן** צמר לצבע כו׳ מסנה פ״ק דגיטין (דף ל״ח ע״ב) כך עולה מן הסוגיא ומ״ש רבינו וכו׳ עם (דף ל״ט) כך עולה מן הסוגיא ומ״ש רבינו שנתקלקלה בשחיטתו וכו׳ ליכא למידק דמשמע דאי ידעינן ודאי דבעור נפגמה חייב הצבעה לשלם ואמאי הלא חומש הוא וכן משמע מתוספות הרא״ש שכתב ב״י דפטרו דמיעור בעור נפגמה ולא מפני שלא בדק יפה קודם השחיטה שלמת דאי ודאי הוא הוא דבעור נפגמה פטור י״ל דרבינו סבור דכל סכין הבדוק יפה ונפגמה כיולד נתן לו צמר וסממנים שוה י׳ וכו׳ כ״כ התוס׳ והרא״ש ע״פ הירושלמי דהיינו דהצבע״ה נתן לצמר והסממנים משלו שוה י׳ ושכר הצבע דקרי לה יציאה הוי נמי י׳ לפי שמוציא הצבע הולמות ועורת ויהיה שכרו י׳ ואילו צבעו כמו שאמר לו היה שוה כ״ה ומתוך ה׳ שהשביח בצבע יש לו שכר ה׳ ומצא שהיה בע״ה מרויח חמש שהשביח הצמר לאחר שצבעו שהרי הוציא בין הכל כ׳ והצמר הצבוע שוה כ״ה ומתוך ה׳ של שבח הרווח לבע״ה אם לא שיהא שוה יותר עשרה בעד הצמר והסממנים והט׳ שהיה רווח להשביח אילו לא שיהא דהוי נמי קרן ובין הכל ט״ו אבל יותר מט״ו אם השביח כ״כ שבין הכל שוה כ״ו נותן לו י׳ שכרו דהיינו דקרי ליה היציאה ואם אינו שוה אלא כ״ד דהיינו היציאה יתירה על השבח נותן לו השבח דהיינו ט׳ וכו׳ . וא״ת לפי זה למה לא יהיה כאן הדין כמו בנוטע שלא ברשותו וכדלקמן בסימן שע״ה וי״ל דגבי אומן שאני דכיון שעל הצבע כל מה שהיה עתיד להשביח שנתן לו לצבוע חשוב כאילו כבר השביח ואומן שפשט ושהה חייב לשלם לו הכל . והתוס׳ כתבו וי״ל דהכי קאמר מידי דשלם לו הכל כיון דלא יכול לומר לו הב לי דמי צבעי כמו בנוטע שלא ברשות דאילו הוה יכול לומר לו הב לי דמי צבעי הוה אמינא דכיון דאי בעי

וכפגמה בעור אינו אלא לפי שהברזל הוא רך ואינו הגון לשמוט בו כי לריך שהברזל יהא קשה ולרוף יפה וזה ודאי הוי פשיעה אלמא סכין לשחיטה שהברזל רך ומצוי הוא לפגום בעור והכי משתברת כדברי רבינו :

(י) **המראה** דיבר וכו' ג"ז שם בסוף (דף ל"ט) וכתבו התו' תע"ג דבטבח לא מפלגינן אלא בין מומין להכיח בגמרא גופיה מפליג בין מומין וקבי גדול ובין אינו בקי גדול היינו משום דבהברת מטבע לריך בקיאות גדול ולית ליה למחזי שם אינו בקי גדול אלא לריך למיגמר ולפיכך אפילו מומין נמי חייב אפילו בחנם שם אינו בקי גדול וכ"כ הרמ"ס :

(יא) **כתב** הרמב"ם טבח שטבח בחנם וכו' כתב ה"ה בפ"י מטכירות דה"מ בגמרא בטבח דמ"ל ר"י מייתי ראיה דמומחה אף ואפטרך וק"ו הוא לשלחני כיון דאפילו טבח דרוב המלויין אצל שחיטה מומחים הן עליו להבין ראויה שולחני לא כ"ש עכ"ל . ולפי זה קשה לכתב הרמב"ם וכן שולחני דמשמע אפי' שולחני ואף ליתא וי"ל דנקט הרב טבח אחלה משום דה"ה בגמ' ואת"ל דנקט שולחני וכו' דתע"ג דלא אמרו בה כלום בגמרא גלמדנו במב"ם (יב) מטבח : **שתל** וכו' בפרק המקבל דף ק"ט מוכחא הסוגיא דתע"ג דמחלק אם הפסיד מ"מ נוטל חלק בשבח שהשביח . ומ"ש על אם הרמב"ם טעמו משום דבעובדא דרוניא דף ל"ל לרבה הא לא אתרו בי ג"ל לריך להתרות קאמר תלמודא רבה לטעמיה דאמר מקרי דרדקי שתלא טבח' ואומנ' וספר אחא כולן כמותו' ועומדי' דמי וכו' מדקא חשיב כל הני דטעמידו אותם לעשות עליהם אלא כמו שהוא בעל הבית לשלם ומסלקין אותו אף על פי שלא התרו בו בתחילה ומיהו נותן לו חלקו בשבח וכן הטבח שנבל והסופר שטעה בשטרות ומקיז דם שקלקל ומלמד תינוקות שטעה ולמד טעות או שלא למד כלום כמותרין ועומדין ומסלקין אותן אחר שטעו בלא התראה וכל כיוצא באלו שטעה בדבר שאי אפשר שיחזור ההפסד שהפסיד והרמב"ם נתן טעם בדבר הואיל והעמידו אותם צבור עליהם וכתב גם כן שתל של כל בני המדינה

(ט) והטבחים שלוקחין הכרכשתות מן הכשרות נקרא שפיר בשכר אע"פ שאין לוקחין כלום מן הטרפות כיון שאם לא נטרפה היה נוטל נמצא זה שכרו ועוד הכרכשתות שנותנין לו מן הכשרות הן הן שכרו גם על הטרפות : (י) המראה דינר לשולחני ואומר לו שהוא טוב ונמצא רע אם הוא בקי גדול ואין צריך להתלמד כלל וראהו בחנם פטור בשכר חייב אבל אם אינו בקי גדול שצריך עדיין להתלמד אע"פ שהוא אומן חייב אפי' בחנם וכתב רב אלפס שאינו חייב אלא אם כן יאמר לו ראה שאני סומך עליך וכיוצא בו שניכר שסומך על ראייתו וכ"כ הרמב"ם אבל ר"י כתב דאפילו סתמא נמי חייב ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל : (יא) כתב הרמב"ם ז"ל טבח ששחט בחנם ונבלה וכן שולחני שאמר יפה ונמצא רע ובל כיוצא בזה עליו להביא ראיה שהוא אומן ואם אינו מביא ראיה משלם : (יב) שתל הנוטע נטיעותיו של בעל הבית והפסיד חייב לשלם ומסלקין אותו אף על פי (ג) שלא התרו בו בתחילה ומיהו נותן לו חלקו בשבח וכן הטבח שנבל והסופר שטעה בשטרות ומקיז דם שקלקל ומלמד תינוקות שטעה ולמד טעות או שלא למד כלום כמותרין ועומדין ומסלקין אותן אחר שטעו בלא התראה וכל כיוצא באלו שטעה בדבר שאי אפשר שיחזור ההפסד שהפסיד והרמב"ם נתן טעם בדבר הואיל והעמידו אותם צבור עליהם וכתב גם כן שתל של כל בני המדינה

סמכת עלי מאי למימרת דאי משתכח דיעת בעינא לאחלופי לך והא את הוא דאמרת ר"מ הוא דדאין דיעת דגרמי מאי לאו רבי מאיר ולא ס"ל כוותיה ג"ל לא ר"מ וס"ל כוותיה וכתב הרי"ף ז"מ דהלכות לא מחייב לשלומי עד דמודע דעליה קא סמיך דאי לא מודע ליה מאי ג"ל לא ידענא דעלי סמכת ואי מוכחת מילתא דעליה קא סמיך לא לריך לאודועי והרא"ש וכתב חייב דהיינו דאפילו לא ג"ל מזי דעלך קא סמיכנא חייב להיות לו לתמרה לרבי חייב עלך קא סמיכנא אפ"ה כי מסתברת דסתם מרחה דינר הוא מרחהו לידע אם הוא טוב כדי שיפטור מי שנתנו לו ואם כבר פטרו אם לו להרחותו כשוציאתו ידע אם יקבלוהו ממנו עד כאן לשונו : והרמב"ם ז"ל בפ"י מהלכות שכירות כתב כדברי הרי"ף וז"ל המראה דינר לשלחני ואמר לו שהוא טוב ונמצא רע אם בשכר הרחהו חייב לשלם אע"פ שהוא בקי ואינו לריך להתלמד ואם בחנם רחהו והוא שהיה בקי גדול אבל אם אינו בקי גדול אע"פ שאינו לריך להתלמד ואם בחנם רחהו פטור שהיה סומך על רחייתו ולא ירחה לשחרים וכתב ה"ה אם בשכר הרחהו וכו' זו סברת הרמב"ן והרשב"א והר"ן והמאירי ז"ל דבשכר מפליגינן בין בקי ואינו בקי להתלמד חייב דומיא דטבח מומין ואע"פ שבגמרא לא נזכר בהדיא המטבעות חלוק בין בשכר לבחנם מכל הרמב"ן נחלק עליהם ואמר שהבקי הגמור בהדיא המטבע פטור אפילו בשכר ואפילו בחנם חייב ומתן טעם להפרים בין בשכר לשלחני לפי שמלאכת השחיטה דבר תלוי בטיפוש אומן בקי יקלקל לעתים אם לא תיכוין מלאכתו היטב ולפיכך היטב כחום וכיון שיש לו שכר חייב אבל רחיית המטבע שהוא תלוי בחרחית העינים והבקיאות בצורות כל שהוא אומן בקי הרבה היטב מצוי טיפשה וכשהוא טועה הרי זה גונב גמור שומר שכר פטור מן המוכסים וזהו שלא הזכירו בגמרא בשולחני חילוק בין בחנם לשכר אלו דבריו ז"ל עכ"ל . ודעת הרמ"ך זה כדעת הרמב"ם וז"ל לתמהי דגרסינן המראה דינר לשלחני ונמצא רע טבי גדול חייב אומן פטור הדיוט חייב ותניא לידך בין אומן בין הדיוט חייב אפי' רב אפפ כי תניא אומן פטור כגון דנקט ואיסור וכו' והא דלא אמרי שני כאן בחנם כאן בשכר כדמשני גבי שחיטה משום דבהברת מטבע לריך בקיאות גדול ולית ליה למחזי אלא אינו בקי גדול אלא לריך למיגמר ולפיכך אפילו בחנם אבל בשכר מקרי הדיוט וחייבים אפילו בחנם אבל בשכר חייב עכ"ל . וכיון שהרמב"ם והרמ"ך וז"ל מוסכמים בדבר כותייהו נקיטינן וכתב ה"ה הרבה מן המפורשים הכי נקיטינן : ולענין מה לריך לומר חזי דעלך קאי סמיכנא כיון שהרי"ף והרמב"ם ז"ל מוסכמים לדעת אחת כותייהו נקיטינן וכתב ה"ה שלדבריהם הסכים הרשב"ץ ז"ל ועיקר : (יא) **כתב** הרמב"ם טבח ששחט בחנם ונבלה וכן שולחני שאמר יפה ונמצא רע וכן כל כיוצא בזה עליו להביא ראיה שהוא אומן ואם אינו מביא ראיה משלם בפ"י מהלכות שכירות וכתב ה"ה למד הרב ז"ל מהסיא דתמרינן גבי טבח בחנם שבשל ואמר לו רבי יוחנן חייתי ראיה דמומחה את ואפטרך חלמת עליו להביא ראיה ואם לאו ישלם וק"ו היא לשולחני ואה טבח שאמרו חכמים רוב מלויים אצל שחיטה מומחים הם עליו להביא ראיה שולחני לא כ"ש ופשוט היא עכ"ל : (יב) **שתל** הנוטע נטיעותיו של ב"ה והפסיד חייב לשלם ומסלקין אותו אע"פ אלא התרו בו תחילה ומיהו נותן לו חלקו בשבח והסופר שטעה בשטרות וכו' בפרק המקבל (קט .) רוניא שתלא דרבינא הוה אפסיד סלקיה אתא לקמיה דרבא אמר ליה חזי מר מאי קא עביד לי ג"ל שפיר עביד אמר ליה הא לא אתרה בי אמר ליה לא לריך להתרות רבא לטעמיה דאמר רבא מקרי דרדקי שתלא טבח' ואומנ' וספר אחא כולן כמותרין ועומדין דמי כללא דמילתא כל פסידא דלא הדר כמותרין ועומדין דמי . ופרש"י לומנא מוהל תיטוקות . כמותרין ועומדין דמי . למלקיטו : מקרי דרדקי . פסידא דלא הדר הוי דשבשתא כיון דעל על . ומה שכתב רבינו ומיהו נותן לו חלקו בשבח אלמא דג"ל שתלא לרבא חזי מר מאי עביד לי כתב הרא"ש על הסילוק נתרעם כי שבחו נתן לו : ומ"ש שהרמב"ם נתן טעם בדבר הואיל והעמידו אותם צבור עליהם כתב ג"כ שתל של כל בני המדינה ז"ל בפ"י מהלכות שכירות הנוטע לבני המדינה שהפסיד וכן טבח בני העיר שנבל בהמות והמקיז דם שחבל והסופר שטעה בשטרו ומלמד תינוקות שפסע בתינוקות ולא למד או למד בטעות וכן כל כיוצא באלו מהומנים שמי שפסר שיחזירו ההפסד שהפסידו מסלקין אותם בלא התראה שכן כמותרין ועומדים עד שישתדלו במלאכתן הואיל

דרכי משה

ה צריך להגיה ובסתם המקומות שאין על הסופר להגיה אם עשה והגיה מעצמו חייבין הבעלים לשלם לו עכ"ל : (ג) וכתב המ"מ פ"י מהל' שכירות בשם הראב"ד דאין חילוק בין עבד בשכר או עבד בחנם : ועיין

דרישה

אמר דברי הרמ"ם ומוכח מדבריו דגם ריטא לבעבו כעור כפי' הירושלמי דומיא דסיפא ול"ל דס"ל להרמ"ם וכיוצא דגם בבעבו כעור שייך למימר שיטח שבח של כעור יתר על הסלוקה ויהיה שוה כו' כגון שנתייקרו בימי בימי בגדים הצבועים דלמ"ם שיה שיה נלבע בבעבו עובה שיה שוה יותר . מ"מ מה שעלה על דעתו מתחלה לסוות שוה כ"כ בשבח עליו יותר ושוה כ"ו ודמק לפרש כן אלמא שמלינו מפורש כן בירושלמי בסיפא וה"ה בריטא וכמ"ש וזו"ק . וכ"ל להבין קלת דאיה מגמרתינו לפי' הירושלמי מהבית לנתן עלים לתומן ועשלן שיה תיבה ומגדל דקיי"ל דלא כרב אסי ולריך לשלם שכל מטעם לשבח שהשביח זה התומן מיד נקנה לבעל הפלים ולא להתומן ולכן נעשה שכל קרן וכאילו מסר לידו כלי מוכן ושבחו למייב ומ"ש ר"ת הסי' ותע"ג דגם לא נתן לו אלא הפלים ומה שהשביח התומן את הפלים שכל משלו כ"ש הכא דבע"ה נתן לו אלמא וגם הסממנים המביאים תומנו לידי השבח ולין לכן אלא טירחא בלבד דיימת דהשבח הוא בכלל קרן . וכ"ת מי דמי להסיא דלפים ל"כ מאי טיריח שהם שוה ט"ו ואינו נותן לו כלום הוא"ל דאם אינו אלא י"ד לריך לשלם ט"ו כמו לעיל י"ל דשאני התם שהשבח שקלקול היה קשה בשולם על הפלים של זה לכבי קניא ליה כבע"כ מיד לעניו שהם מקלקל לריך לתומן לשלם לו דמי כלי גמור משע"כ כתן אלא היה השבח עי"ן בעולם ומ"כ במה קנה השבח שילטרך זה למלאות לו ט"ו דיוניה שבל ודאי כשיש שבח בעולם כגון שהוא שוה ט"ו אינו נותן לו כלום משעשה שהתבתי שמיך שבח לעולם כגון שהוא קנה זה השבח וכן משמע להדיא שם דף כ"ט : (יב) וכן הטבח שניבל וכ"ו כתב סמ"ק שהשה שהתלמ"ד ז"ל ממ"כ מי בשכר מאי פסידא מיכא ולכלל לריך לשלם ואי בחנם כי מסלקי מאי פסידא מיא ליה ותירץ דמשלם בחנם קנסינן ליה ולא עביד לא בחנם ולא בשכר ס"כ לתפילו בשכר ופסידא טובא מיכא דמשע"י המשלם בהמתו דמי בשתו ודמי בשת תורתו לא משלם אכ"ל . ומרמה דמ"ה קרי ליה תלמודא פסידא דלא סדר . אך קשה דבשתא מאי מיכא למימר והרי משלם מה שהפסיד ואם כן למה מסלקינן ואפשר דשתל בתרתי דפסיד שבפסיד המילי שבטע ועוד שתילו בטעו בסוגן כבר היה מגדל פירות ובמותו שבח שהיה רואי לבא שיך תשלומין דלא ידעינן כמה הוא והוה פסידא דלא סדר ולבבי מסלקינן ליה ועיין בתום' לתן בתוס' שכירות בשם הראב"ד דאין חילוק בין עבד בשכר או עבד בחנם : ועיין

פרישה

ומביאה דלמו מוקם גמור הוא מע"י שבדקה תשלם ועבד"ר : (ט) והטבחים שלוקחים הכרכשתות קרייב"ם תמה על המקנ"ב וב"י סי' י"ם כתבתי ע"ם : (י) המראה דינר וכ' מוחרת שם : אם הוא בקי גדול ז"ל הרמ"ם בהכרת המטבע לריך בקיאות גדול ולית להו למחזי אלא אינו בקי גדול כלומר הדיוט בהכרת המטבע ול"ל לשחיטה . ומפילו דנקט ואיסור מייבים בשכר : וכתב ר"ף כו' ונעשה לגונבתן בפרק הגוזל דף הכ"ל מייתי עובדא בר"ל דאמרי דינר לר"ח ול"ל מזי דעלך קסמכינא כו' וכתב הרי"ף שם ס"מ מהאי עובדא דהדיוט (ל"ל הדיוט אלא אפילו אומן בקי גדול הדיוט מקרי כמ"ש בסמוך) לא מחייב לשלומי עד דמודעי ליה דעלים קא סמיך והתום' והרמ"ם ס"ל דשוכדא הכי הוא אבל אם כ"ש אפילו לא אמר כן נמי חייב וכהי מסתברת דסתם מרחה דינר הוא מרחהו לידע אם הוא טוב כדי שיפטור מי שנתנו לו אם כבר פטרו אם לו להרחותו כשוציאתו ידע אם יקבלוהו ממנו עכ"ל : (יא) כתב הרמב"ם כו' פ"י דשכירות כ"כ וכתב המ"מ דלמד מהא דאמר ר"י לשטות עצמה ול"ל מייתי דאיה כו' מימרת שם : (יב) והטבח שנבל וכ"ל בפרק הגוזל דף הכ"ל . וק"ן הוא לשולחני ומה עצה שהוא מצויה אצל שחיטה מומחים הם עליו לבדוק הדיוט בהכרת המטבע ול"ל לשחיטה . ומפילו דנקט ואיסור מייבים בשכר : וכתב ר"ף כו' ונעשה לגונבתן בפרק הגוזל דף הכ"ל מייתי עובדא בר"ל דאמרי דינר לר"ח ול"ל מזי דעלך קסמכינא כו' וכתב הרי"ף שם ס"מ מהאי עובדא דהדיוט (ל"ל הדיוט אלא אפילו אומן בקי גדול הדיוט מקרי כמ"ש בסמוך) לא מחייב לשלומי עד דמודעי ליה דעלים קא סמיך והתום' והרמ"ם ס"ל דשוכדא הכי הוא אבל אם כ"ש אפילו לא אמר כן נמי חייב וכהי מסתברת דסתם מרחה דינר הוא מרחהו לידע אם הוא טוב כדי שיפטור מי שנתנו לו אם כבר פטרו אם לו להרחותו כשוציאתו ידע אם יקבלוהו ממנו עכ"ל : (יא) כתב הרמב"ם כו' פ"י דשכירות כ"כ וכתב המ

המדינה ונראה שאין חילוק בין של יחיד לשל רבים מההוא עובדא דרוניא שתלא דרבינא הוה וסלקיה בלא התראה:

הלכות שובר

שז (ס) **השובר** מחבירו בהמה או כלים דינו כשומר שכר להפטר מאונסין ולהתחייב בגנבה ואבדה מיד משעה שנסתלקו הבעלים: (ב) אבל המשכיר יכול לחזור בו עד שימשוך השובר במקום הראוי למשיכה או שיעשה קנין אחר הקונה בלוקח: (ג) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן שכר בית משמעון ונתן חטה באוצר העשוי לכך ומחמת שעמדה שם החטה ימים רבים נתקלקלו כותלי העלייה ונראה לשכנים קלקול העלייה והתרו בו שיסלק החטה ולא סלקה ונפלו כותלי העלייה ונפלו כותלים אחרים שהיו סמוכות על אותו עלייה ותובע שמעון ושכניו את ראובן שהזיקן והפסידן וטען ראובן שלא פשע אלא נתן חטה באותו אוצר העשוי לכך ותמיד היו רגילין ליתן שם יותר משהניח הוא לשם. תשובה אם היה ניכר וידוע קלקול הכותלין והתרו בו השכנים לסלק החטה ולא סלקה פושע הוא וחייב לשלם כל ההיזקות שעשה לבע"ה ולשכנים דהוי גירי דיליה שהכביד משאוי על כותלים רעועים שלא היו יכולין לסבלו והפילם: (ד) כל דיני ש"ש בשבועותיו ובתשלומין ובענין קניית הכפל נוהגין ג"כ בשומר וכשם שאין הש"ש רשאי למסור לאחר כך השומר אין רשאי להשביר לאחר ואם השביר לאחר חייב אפי' באונסין אלא א"כ יש לשני ראיה שיפטר בה הראשון: (ה) ואם השאילה לאחר ומתה כדרכה או נאנסה כיון שהשני חייב תחזור לבעלים הראשונים שאין הלה עושה סחורה בפרתו של זה ואפילו אם המשכיר יודע שמתה כדרכה אפילו הכי חייב לשלם למשכיר ומיהו

שז (ס) **השובר** מחבירו בהמה או כלים דינו כש"ס וכו' בפרק המומים [פ:] ובפרק הפועלים [לג.] תניא שומר כש"ח דברי ר"מ ר' יהודה אומר כש"ס וידוע להלכה כר' יהודה: ומ"ש ולהתחייב בגניבה ואבידה מיד משעה שנסתלקו הבעלים: (ג) **אבל** המשכיר יכול לחזור בו עד שימשוך השובר במקום הראוי למשיכה,וכו' בפרק השואל קורדום (צו.) אמר רב הונא השואל קורדום מחבירו בקע בו קנאו ולא מני משאיל ולא בקע בו לא קנאו ומני משאיל הדר דיה ופליגא דרבי אלעזר דאמר כדרך שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים ופירש הרא"ש דמשעה שמסך לא מני למהדר דיה אבל להתחייב בחונסין אפילו קודם משיכה אמר חנם בלא משיכה מחייב בפשיעה כדלקמן בפרק המומים [פ:] להנח לפני הוי שומר חנם וה"ה שומר שכר בגניבה ואבידה וכן שואל נמי אם אמר ליה הניחה במקל והיה תבת ויצאה לר"ה במקום שאין משיכה קונה ויכול המשאיל להזהר בו ולא עדיף ממה שהיה השואל עם ואפ"ה נתחייב בחונסים וכן משמע ליצחק דקאמר ופליגא דר' אלעזר משמע דפליג אדר הונא דאיירי בחזרה וכברת גדולה לחלק בין חזרה לחיוב חונסין דלעניין חזרה בעלים קיימא כ"ז שלא עסק בה השומר דבר הקונה במקח וממכר אבל לעניין חיוב חונסין מיד שסילק בעל הבהמה שמירתו מעליה מדעת השומר קמה ליה ברשות השומר לשמור דבר אחר ואם עסק בה השומר אפילו לשמור כמו שהיה מקודם (ב"ה וכ"כ רבינו בסי' רצ"א בשם הרא"ש ושהרמב"ם חולק: והרמב"ם כתב בפ"ב מהלכות שכירות כדרך שתקנו חכמים משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים וכתב ה"ה פירוש שאם היה משאיל יכול לחזור בו וכן בכ"ש וכן שמתחייב בחונסין השומר מעת משיכה ולא קודם עכ"ל (א). וכתב עוד הרמב"ם בפ"ב מהלכות שאלה השואל בהמה חייב בחזוקותיה מעת משיכה ורבינו כתב בסימן ש"מ השואל את הפרה מיד כשנסתלקו הבעלים משמירתה חייב הוא בשמירתה ובמזוקותיה מע"פ שעדיין לא משכה עיין בס"י סה: (ג) **שאלה** לא"מ הרא"ש ז"ל רחובן שכר את שמעון ונתן חטה בתוך האוצר העשוי לכך ומחמת שעמדה שם החטה ימים רבים נתקלקלו כותלי העלייה ונראה לשכנים קלקול העלייה והתרו בו שיסלק החטה ולא סלקה ונפלו כותלי העלייה ונפלו כותלים אחרים שהיו סמוכות על אותו עלייה ותובע שמעון ושכניו את ראובן שהזיקן והפסידן וטען ראובן שלא פשע אלא נתן חטה באותו אוצר העשוי לכך ותמיד היו רגילין ליתן שם יותר משהניח הוא לשם. תשובה אם היה ניכר וידוע קלקול הכותלין והתרו בו השכנים לסלק החטה ולא סלקה פושע הוא וחייב לשלם כל ההיזקות שעשה לבע"ה ולשכנים דהוי גירי דיליה שהכביד משאוי על כותלים רעועים שלא היו יכולין לסבלו והפילם: (ד) כל דיני ש"ש בשבועותיו ובתשלומין ובענין קניית הכפל נוהגין ג"כ בשומר וכשם שאין הש"ש רשאי למסור לאחר כך השומר אין רשאי להשביר לאחר ואם השביר לאחר חייב אפי' באונסין אלא א"כ יש לשני ראיה שיפטר בה הראשון: (ה) ואם השאילה לאחר ומתה כדרכה או נאנסה כיון שהשני חייב תחזור לבעלים הראשונים שאין הלה עושה סחורה בפרתו של זה ואפילו אם המשכיר יודע שמתה כדרכה אפילו הכי חייב לשלם למשכיר ומיהו אפסיד אין פירושו שהפסיד לרבינא אלא שהפסיד לכמה בני המדינה שהרי אף על גב דהתראה לא הויא כריך מיהו כריך שהוחזק בכך שהוא מפסיד ד' לרבי וג' לרשב"ג דכ"כ ה' המגיד ו"י ומביאו בית יוסף ומתיישבה הסגת רבינו על הרמב"ם ובית יוסף פי' בע"א ולא נהירא:

שז (ס) **השובר** וכו' כתן כתב רבינו גם כן דשובר אין חלוק בין בהמה לכלים כדין ש"ס וכדלעיל בריש סי' רל"ח וריש סי' ש"ג: (ג) **ומ"ש** אבל המשכיר יכול לחזור כו' נלמד ממ"ש בפ' שואל ע"ר הוצרך השואל קורדום מחבירו בקע בו קנאו ולא מני משאיל למיהדר לא בקע בו לא קנאו ומני משאיל הדר דיה וכלישנא קמא דלעיל דמשכיר יכול לחזור בו וה"ה ולמי דשוכר מני לחזור בו מקמי משיכה ותו דלרבותא אלישנא דהרא"ש דכתב דמשעה שנסתלקו הבעלים חייבים בחונסים וע"כ דאי"ה דאין משכיר למיהדר קמ"ל דאפילו הכי מני משכיר הדר דיה כל זמן שלא משך ואין לריך לומר דהשוכר מני הדר דיה כיון שלא משך: (ה) **ואם** השאילה לאחר וכו' משנה בפ' המפקיד והלכה כר' יוסי דלמר טושה זה מחורה בפרתו של חבירו: ומ"ש ואפילו אם המשכיר יודע שמתה כדרכה וכו' משמע מת"ש הרא"ש לפי דטעמא

הלכות שובר

שז (ס) **השובר** מחבירו בהמה או כלים דינו כשומר שכר להפטר מאונסין ולהתחייב בגנבה ואבדה מיד משעה שנסתלקו הבעלים: (ב) אבל המשכיר יכול לחזור בו עד שימשוך השובר במקום הראוי למשיכה או שיעשה קנין אחר הקונה בלוקח: (ג) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן שכר בית משמעון ונתן חטה באוצר העשוי לכך ומחמת שעמדה שם החטה ימים רבים נתקלקלו כותלי העלייה ונראה לשכנים קלקול העלייה והתרו בו שיסלק החטה ולא סלקה ונפלו כותלי העלייה ונפלו כותלים אחרים שהיו סמוכות על אותו עלייה ותובע שמעון ושכניו את ראובן שהזיקן והפסידן וטען ראובן שלא פשע אלא נתן חטה באותו אוצר העשוי לכך ותמיד היו רגילין ליתן שם יותר משהניח הוא לשם. תשובה אם היה ניכר וידוע קלקול הכותלין והתרו בו השכנים לסלק החטה ולא סלקה פושע הוא וחייב לשלם כל ההיזקות שעשה לבע"ה ולשכנים דהוי גירי דיליה שהכביד משאוי על כותלים רעועים שלא היו יכולין לסבלו והפילם: (ד) כל דיני ש"ש בשבועותיו ובתשלומין ובענין קניית הכפל נוהגין ג"כ בשומר וכשם שאין הש"ש רשאי למסור לאחר כך השומר אין רשאי להשביר לאחר ואם השביר לאחר חייב אפי' באונסין אלא א"כ יש לשני ראיה שיפטר בה הראשון: (ה) ואם השאילה לאחר ומתה כדרכה או נאנסה כיון שהשני חייב תחזור לבעלים הראשונים שאין הלה עושה סחורה בפרתו של זה ואפילו אם המשכיר יודע שמתה כדרכה אפילו הכי חייב לשלם למשכיר ומיהו אפסיד אין פירושו שהפסיד לרבינא אלא שהפסיד לכמה בני המדינה שהרי אף על גב דהתראה לא הויא כריך מיהו כריך שהוחזק בכך שהוא מפסיד ד' לרבי וג' לרשב"ג דכ"כ ה' המגיד ו"י ומביאו בית יוסף ומתיישבה הסגת רבינו על הרמב"ם ובית יוסף פי' בע"א ולא נהירא:

שז (ס) **השובר** וכו' כתן כתב רבינו גם כן דשובר אין חלוק בין בהמה לכלים כדין ש"ס וכדלעיל בריש סי' רל"ח וריש סי' ש"ג: (ג) **ומ"ש** אבל המשכיר יכול לחזור כו' נלמד ממ"ש בפ' שואל ע"ר הוצרך השואל קורדום מחבירו בקע בו קנאו ולא מני משאיל למיהדר לא בקע בו לא קנאו ומני משאיל הדר דיה וכלישנא קמא דלעיל דמשכיר יכול לחזור בו וה"ה ולמי דשוכר מני לחזור בו מקמי משיכה ותו דלרבותא אלישנא דהרא"ש דכתב דמשעה שנסתלקו הבעלים חייבים בחונסים וע"כ דאי"ה דאין משכיר למיהדר קמ"ל דאפילו הכי מני משכיר הדר דיה כל זמן שלא משך ואין לריך לומר דהשוכר מני הדר דיה כיון שלא משך: (ה) **ואם** השאילה לאחר וכו' משנה בפ' המפקיד והלכה כר' יוסי דלמר טושה זה מחורה בפרתו של חבירו: ומ"ש ואפילו אם המשכיר יודע שמתה כדרכה וכו' משמע מת"ש הרא"ש לפי דטעמא

פרישה

מלת מפילו ניטל לבד נמי מסלקין מותו מבל במרדכי כתב דכ"ם הוא: ונרמה שמין מילוק כו' מהכוח עובדא דרוניא כו' עיין בדלישמ:

סי' שז (ס) **השובר** מחבירו בהמה כו' דקיי"ל כר"י דב"מ דף כ"ג ודף ל' ע"ב כמ"ם בסי' הקודם הוא מלגו ותע"ג דיכיד ליה שכר פעולתו מ"מ ס"ם הוא ומי לא יכיד שכר הוא מייב בחונסין כשואל: ולהתחייב כו' לעיל בסי' רל"ח ס"ו וברים סי' ש"ג כ"כ שהרמב"ם מולק ע"ז ומה שהמם כתן שבד"ר: (ב) אבל המשכיר יכול לחזור בו וכיוצא כר"מ פרק השואל ופירשו הרא"ם והתום' שם כן ע"ם דה"ם השובר יכול לחזור מהשכירות מלת שכל ומן שלת חזר ומסר שבהמה ליד המשכיר חייב בשמירתה דכיון שנסתלק המשכיר מדעת השובר קמה ליה ברשותיה וכ"כ לקמן סי' ש"ם בשם הלה"ם ע"ב ועד"ר: (ג) שאלה כו' כלל פ"ו ועיין עוד בכלל ק': ונפלו כותלים אחרים כו' ר"ל כותלים אחרים שבלנו שהיו מסולבין בכותל זו וכן משמע בשמוך שכתב ותובע שמעון ושכיניו כו' וק"ל: מם היה ניכר כו' תרתי בעינן היכר וגם התרתה דבלת (התרתה) [היכר] מף שהתרו בו בעדים יכול לומר מם לי להשגיח בהתרתתך כיון שלת היה נרמה שום קלקול ובהיכר קלקול לחוד נמי לת שגי דיכול לחשמומי ולומר לת ידעתי בהקלקול לכך בעינן שיתרה בו: לשום גירי דילים שהכביד כו' ול"ד לפורן גדר לפני בהמת חבירו דפטור מדיני מדם ומ"ט פוטר הרמ"ם (ורבינו הניחו לעיל סי' קכ"ו ס"ו) במקן דמתחייב לשגדר בינו ובין חבירו ותתו וגכנים וגכנו ליה מיזי דך שגדר ואפי' לתתו ליה מעיקרא לשגדר כדשומם שם דשלתי בתם דמ"ם סהיוך בת מעלמת ושוח לת היה מלת גרם לזה. משל"ה דשומם שלו הוה גירים דילים ומיהם בת לשכיניו סהיוך וכשילו בפילם בירים דמי ו"ם לשום גירי דילים דשגירים ועל ידו נעשה סהיוך. ומ"ם שהכביד משוי על כתלים רעועים כו' מע"ג דלשעה שנתן שם תבואתו לת היו הכתלים רעועים וכשמעות שנסתלק מ"מ מדעתו בו שיסלקו ולת סילק הו"ל כשילו שכביד בשעה שהיו רעועים: (ד) חייב לפילו בחונסים פי' מע"ג דים עדים לשני שנאנס בידו לכתוב ים לשום שמת פשע לו שלת בת יד לפני זה בעינן לשר מם שהכבד ומשו קשה ליה בדשותים גם לחונסים מלת מ"ל יש לן לשיה שמעולם לת שיה בת מבל בשבועה היו נאמן לשני מבל ברמב"ן נאמן ומכ"ם ליעיל בסי' רל"ח ס"ב: (ה) ואם השאילה לאחר כו' משנה בפ' המפקיד וזה לשון הרמב"ם אין לריך לומר שהשני חייב לשלם לבעלים הראשונים שאין הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו אלא אם כן נתן לו רשות לשאול לאחר ומשלם לו מה שהוא חייב לו ומשלם לראשון מה שהזיק לו ואם לא נתן לו רשות לשאול לאחר ומתה בידו חייב לשלם לראשון מה שהזיק לו ומשלם לו מה שהוא חייב לו ואם לא נתן לו רשות לשאול לאחר ומתה בידו בין בדרך שמתה בין בדרך אחרת חייב לשלם לראשון מה שהזיק לו ומשלם לו מה שהוא חייב לו ואם נתן לו רשות לשאול לאחר ומתה בידו בדרך שמתה בדרך אחרת אינו חייב לשלם לראשון אלא מה שהוא חייב לו ומשלם לו מה שהזיק לו ע"כ: ומ"ש ואפילו אם המשכיר יודע שמתה כדרכה כלומר מפי' שמת מיתה שהיה ראוי לו למות בה אלמלא השאילה: ומ"ש אבל המשכיר יכול לחזור בו עד שימשוך השובר במקום הראוי למשיכה כו' עיין בדלישמ:

סי' שז (ס) **ולהתחייב** כו' וכ"כ רבינו לקמן בס"ם ס"ם לענין שלה מילתת [עיין לשונו בב"מ] ופי' התום' וסרמ"ם לענין מוזה לחוד קלי (ר"ן ומלריך משיכה) דבים ממי מיירי לה קונה וסבלת גדולה לשלך בין חזרה לחיוב חונסין לענין קיימת כל זמן שלת עשה בה השומר משיכה קלונה במקח וממכר. אבל לענין חיוב חונסין מיד כשסילק בעל הבהמה שמירתו מעליה מדעת השומר קמה ליה ברשות השומר לשמור דבר אחר ואם עסק בה השומר אפילו לשמור כמו שהיה מקודם לענין חזרה בעלים קיימת כ"ז שלת עשה בה השומר משיכה קלונה במקח וממכר. אבל לענין חיוב חונסין מיד כשסילק בעל הבהמה שמירתו מעליה מדעת השומר קמה ליה ברשות השומר לשמור דבר אחר ואם עסק בה השומר אפילו לשמור כמו שהיה מקודם (ב"ה וכ"כ רבינו בסי' רצ"א בשם הרא"ש ושהרמב"ם חולק: והרמב"ם כתב בפ"ב מהלכות שכירות כדרך שתקנו חכמים משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים וכתב ה"ה פירוש שאם היה משאיל יכול לחזור בו וכן בכ"ש וכן שמתחייב בחונסין השומר מעת משיכה ולא קודם עכ"ל (א). וכתב עוד הרמב"ם בפ"ב מהלכות שאלה השואל בהמה חייב בחזוקותיה מעת משיכה ורבינו כתב בסימן ש"מ השואל את הפרה מיד כשנסתלקו הבעלים משמירתה חייב הוא בשמירתה ובמזוקותיה מע"פ שעדיין לא משכה עיין בס"י סה: (ג) **שאלה** לא"מ הרא"ש ז"ל רחובן שכר את שמעון ונתן חטה בתוך האוצר העשוי לכך ומחמת שעמדה שם החטה ימים רבים נתקלקלו כותלי העלייה ונראה לשכנים קלקול העלייה והתרו בו שיסלק החטה ולא סלקה ונפלו כותלי העלייה ונפלו כותלים אחרים שהיו סמוכות על אותו עלייה ותובע שמעון ושכניו את ראובן שהזיקן והפסידן וטען ראובן שלא פשע אלא נתן חטה באותו אוצר העשוי לכך ותמיד היו רגילין ליתן שם יותר משהניח הוא לשם. תשובה אם היה ניכר וידוע קלקול הכותלין והתרו בו השכנים לסלק החטה ולא סלקה פושע הוא וחייב לשלם כל ההיזקות שעשה לבע"ה ולשכנים דהוי גירי דיליה שהכביד משאוי על כותלים רעועים שלא היו יכולין לסבלו והפילם: (ד) כל דיני ש"ש בשבועותיו ובתשלומין ובענין קניית הכפל נוהגין ג"כ בשומר וכשם שאין הש"ש רשאי למסור לאחר כך השומר אין רשאי להשביר לאחר ואם השביר לאחר חייב אפי' באונסין אלא א"כ יש לשני ראיה שיפטר בה הראשון: (ה) ואם השאילה לאחר ומתה כדרכה או נאנסה כיון שהשני חייב תחזור לבעלים הראשונים שאין הלה עושה סחורה בפרתו של זה ואפילו אם המשכיר יודע שמתה כדרכה אפילו הכי חייב לשלם למשכיר ומיהו

דרישה

ונרמה שמין מילוק כו' מסכות עובדא דרוניא שתלא דרבינא סוה וסלקיה בלא התראה ול"ל ב"י בסגנות ג"כ כ"כ וכתב סמ"ם שפשיר דסבירא ליה להרמב"ם דרוניא שתלא דרבינא סוה ובכללן סיה רבינא ומירא דרבינא עכ"ל מבל מין טענין ומלטון משמע כן ועכ"ל:

סי' שז (ס) **ולהתחייב** כו' וכ"כ רבינו לקמן בס"ם ס"ם לענין שלה מילתת ועיקר דסת מילתת מסת דמתניתין פרק השואל קמר רב הונא [עיין לשונו בב"מ] ופי' התום' וסרמ"ם לענין מוזה לחוד קלי (ר"ן ומלריך משיכה) דבים ממי מיירי לה קונה וסבלת גדולה לשלך בין חזרה לחיוב חונסין לענין קיימת כל זמן שלת עשה בה השומר משיכה קלונה במקח וממכר. אבל לענין חיוב חונסין מיד כשסילק בעל הבהמה שמירתו מעליה מדעת השומר קמה ליה ברשות השומר לשמור דבר אחר ואם עסק בה השומר אפילו לשמור כמו שהיה מקודם לענין חזרה בעלים קיימת כ"ז שלת עשה בה השומר משיכה קלונה במקח וממכר. אבל לענין חיוב חונסין מיד כשסילק בעל הבהמה שמירתו מעליה מדעת השומר קמה ליה ברשותיה וכ"כ לקמן סי' ש"ם בשם הלה"ם ע"ב ועד"ר: (ג) שאלה כו' כלל פ"ו ועיין עוד בכלל ק': ונפלו כותלים אחרים כו' ר"ל כותלים אחרים שבלנו שהיו מסולבין בכותל זו וכן משמע בשמוך שכתב ותובע שמעון ושכניו כו' וק"ל: מם היה ניכר כו' תרתי בעינן היכר וגם התרתה דבלת (התרתה) [היכר] מף שהתרו בו בעדים יכול לומר מם לי להשגיח בהתרתתך כיון שלת היה נרמה שום קלקול ובהיכר קלקול לחוד נמי לת שגי דיכול לחשמומי ולומר לת ידעתי בהקלקול לכך בעינן שיתרה בו: לשום גירי דילים שהכביד כו' ול"ד לפורן גדר לפני בהמת חבירו דפטור מדיני מדם ומ"ט פוטר הרמ"ם (ורבינו הניחו לעיל סי' קכ"ו ס"ו) במקן דמתחייב לשגדר בינו ובין חבירו ותתו וגכנים וגכנו ליה מיזי דך שגדר ואפי' לתתו ליה מעיקרא לשגדר כדשומם שם דשלתי בתם דמ"ם סהיוך בת מעלמת ושוח לת היה מלת גרם לזה. משל"ה דשומם שלו הוה גירים דילים ומיהם בת לשכיניו סהיוך וכשילו בפילם בירים דמי ו"ם לשום גירי דילים דשגירים ועל ידו נעשה סהיוך. ומ"ם שהכביד משוי על כתלים רעועים כו' מע"ג דלשעה שנתן שם תבואתו לת היו הכתלים רעועים וכשמעות שנסתלק מ"מ מדעתו בו שיסלקו ולת סילק הו"ל כשילו שכביד בשעה שהיו רעועים: (ד) חייב לפילו בחונסים פי' מע"ג דים עדים לשני שנאנס בידו לכתוב ים לשום שמת פשע לו שלת בת יד לפני זה בעינן שר מם שהכבד ומשו קשה ליה בדשותים גם לחונסים מלת מ"ל יש לן לשיה שמעולם לת שיה בת מבל בשבועה היו נאמן לשני מבל ברמב"ן נאמן ומכ"ם ליעיל בסי' רל"ח ס"ב: (ה) ואם השאילה לאחר כו' משנה בפ' המפקיד וזה לשון הרמב"ם אין לריך לומר שהשני חייב לשלם לבעלים הראשונים שאין הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו אלא אם כן נתן לו רשות לשאול לאחר ומשלם לו מה שהוא חייב לו ומשלם לראשון מה שהזיק לו ואם לא נתן לו רשות לשאול לאחר ומתה בידו בין בדרך שמתה בין בדרך אחרת חייב לשלם לראשון מה שהזיק לו ומשלם לו מה שהוא חייב לו ואם נתן לו רשות לשאול לאחר ומתה בידו בדרך שמתה בדרך אחרת אינו חייב לשלם לראשון אלא מה שהוא חייב לו ומשלם לו מה שהזיק לו ע"כ: ומ"ש ואפילו אם המשכיר יודע שמתה כדרכה כלומר מפי' שמת מיתה שהיה ראוי לו למות בה אלמלא השאילה: ומ"ש אבל המשכיר יכול לחזור בו עד שימשוך השובר במקום הראוי למשיכה כו' עיין בדלישמ:

דטעמא דרבי יוסי מכוח דהשוכר שוכר כחילו בסלוחות המסכיר הלכך דין המסכיר עם השוכל עכ"ל תלמה דלרבי יוסי אין דינו כל מסכיר כלל עם השוכר ואפי' יודע שמתה כדרכה השוכל חייב לשלם למסכיר ולה לשוכר וכן נראה עוד מ"מ הרמ"ם דהך סקלה ומריה דרבי זירא ושאר חמורים נפקא מינה גם לרבו יוסי כגון היכא המסכיר אמר לשוכר אם תרצה תשאילנה ויהי עמך וכו' ולא קאמר בפשיטות דנ"מ גם לר' יוסי היכא דהמסכיר יודע שמתה כדרכה דמודה בה ר"י דהשוכל משלם לשוכר אלא בע"כ דלהרמ"ם אין ר' יוסי מודה בזו. ולא כמ"ם בתוספות ונראה דאם המסכיר עלמו היה שם בשעה שמתה דרבי יוסי מודה דהשוכל יפלם לשוכר ע"כ ואפשר דהתום' לא כתבו כך דרך פסק דין אלא דנראה כך מכל לא למעשה והכי משמע בהגהות מסיר"י בשבתו דברי תום' הללו ע"ש ר"י בלשון אפשר דמודה רבי יוסי דהשוכר פטור והשוכל משלם לשוכר ע"כ וכדברי הרמ"ם ורבינו עיקר דרבי יוסי חינו מודה בכך: ומ"ש ומיהו אם אמר וכו' כ"כ הרמ"ם ותימה על דברי רבינו מאי שנא לשמועינן הא פשיטא היא אבל מדברי הרמ"ם ל"ק דודאי אין זה פשוט לכל תנאי שבעולם קיים ולא שנא הרמ"ם אלא לומר לפוכח דפקותא דהך בקלא ומריה דקאמר תלמודא אליבא דרבנן דרבי יוסי דרבי זירא קאמר פעמים שהבעלים משלמין כמה פרות לשוכר וכו' ומר בר רב חבי אמר אין לו עליהן אלא שתי פרות וכו' כל הך סוגיא ס"מ נמ לדבי יוסי כגון היכא דהמסכיר אמר לשוכר אם תרצה תשאילנה ויהיה דינך וכו' אבל רבינו אלא אתי לאורות דבמ"ל כך הייב השוכל לשוכר והא ודאי פשיטא היא. ונראה דרבינו דקדק בדברי הרמ"ם מדקתני וכתב ויהיה דינך עם השוכל ויהיה דיני עמך כחילו לא יאמת מרמותך עכ"ל. דמלמא מתמא דוקא בכה"ג אמרינן דנם לר' יוסי הייב השוכל לשלם לשוכר אבל אם לא אמר אלא אם תרצה תשאילנה ויהיה דינך עם השוכל ואו לא אמר אלא כפי תיכף לפרם לחינו כח אלא אם תרצה תשאילנה רשות להשאילה ושתדון אתה עם השוכל ולא אני אבל אם השאילה השוכל בדין יצלם למסכיר וכזו נמי אמר ר' יוסי כיצד הלה עושה סחורה וכו' ואין ר' יוסי מודה אלא היכא דאמר ויהיה דינך עם השוכל ויהיה דיני עמך ואע"ג דהרמ"ם כתב ויהיה דיני עמך כחילו לא יאמת מרמותך ס"ל לרבינו דהאי תוספת דיוקא הוא מדברי הרמ"ם לומר לו ויהיה דיני עמך כחילו לא יאמת מרמותך ומ"מ לא הבינ דבי יוסי דינך המסכיר לומר לו ויהיה דיני עמך וכו' ולא קאמר בפשיטות דנ"מ גם לר' יוסי היכא דהמסכיר יודע שמתה כדרכה הרמ"ם עטמ דדבי יוסי מטום דהשוכר שוכר כחילו בסלוחות המסכיר הילכך דין השוכל עכ"ל לכאורה כפשטות דברי הרמ"ם

מבני ביתו והבעלים עצמם הולכים עמם ומעכבין על ידו וכתב קצמ"ר תלמודא דליכא יכולים לעכב אבל אם השוכר רוצה ליתן כהמה השכורה לו לאחר שלא מדעת הבעלים אינו רשאי ואפי' מכבד לקל וכ"פ ואם אין השוכר בעצמו הולך עמה כלומר שלא נתנה או שכירה לאחר הבעלים יכולים לעכב שלא יתנה מכבד לקל ואם אין הבעלים בעצמן הולכים עמה אסור לשוכר לשנות ולהשכירה או ליתנה לאחר מכבד לקל אפי' אין השוכר רשאי להשכיר. כנ"ל לפרש דבריהם הללו ומיהו לפי מה שכתב רבינו ור"ל שהשוכר בהמה למשא יכול אינו יכול לשנות וכו' יש לתמוה מאי הוי דמסיים בה אין השוכר רשאי להשכיר דמה ענין זה לזה ועוד דל"ב כי שוכר בעצמו הולך עמה ובעלים הולכים עמה מאי הוי: כתב ה"מ בפ"ד מהל' שכירות בשם הרשב"ץ דבמה שהחמירו השוכר את החמור לרכוב עליה אינו לפי שהרוכב עליה אינו משלם אלא שהוא חייב בתשלומיה דאין שינוי מועיל אלא שהחמור עשוי הוא לרכוב עליו אין אינו כן אלא שלכתחלה אין לו לעשות כן ומסתברא שאם מנהג המקום להתייקר יותר בשכר רכיבת הנשים מרכיבת האנשים מוסיף לו שכר כפי המנהג ע"כ (א) ומיפשר שרבינו חלוק בזה כפי מה שיתבאר אבל דין השוכר בהמה לעשות עליה אחד משלשים וכו': כתב המרדכי לא תרכב עליה אלא אם כן הרכיב עובד כוכבים דגרע משא"כ בשכר שאינו אם על ממונו של ישראל והיכא דשינה השוכר אם נפחת הסום ונשבר שאינו יודע ויפטר:

(ה) **ובמקום** שמושלין לקנות מזון בכל מלון ומלון בעל הבהמה מניח עליה עליו: (ו) **ואם** אין מצוי לקנו' מזון בכל מלון ומלון מניח עליה מזונותיו ומזונות בהמתו של כל אותו הדרך והשוכר מניח עליה כסותו ומזונותיו של אותו הדרך אפילו במקום שמצוי לקנות בכל מלון ומלון יותר מכן בעל הבהמה מעכב עליו: (ז) **השוכר** חמור מסתם וכו' מסגה עם כותי חמור חבירו ואיפשר שלמד כן מדתנן בפ' החומרין (פ.) גבי שוכר את החמור להביא לתך חטים והביא לתך שעורים פטור ואע"ג דהיכא למימר דהסתם במקום עמו לתך חטים מיירי משמע לרבינו דהיכא למיגמר מינה דסתם משוי חמור לתך חטים דהיינו תלי כור וכך הם דברי רש"י עם כמו שהכתוב בסמוך ומה שאמר הוסיף עליו ג' קבין חייב עם במשנה: ומ"ש ובמקום שיש מנהג כהל הולך אחר המנהג בין במשא בינוני וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר (פירוש מיד נפל תחתיו) רבא אמר אפילו תימא בשלא חבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה לאפוקי

(ה) **ובמקום** שמושלין לקנות מזון בכל מלון ומלון ליום ושעורים ומזון של מותו ליום אחד מכן השוכר מעכב עליו: (ו) **ואם** אין מצוי לקנו' מזון בכל מלון ומלון מניח עליה מזונותיו ומזונות בהמתו של כל אותו הדרך והשוכר מניח עליה כסותו ומזונותיו של אותו הדרך אפילו במקום שמצוי לקנות בכל מלון ומלון יותר מכן בעל הבהמה מעכב עליו: (ז) **השוכר** חמור מסתם וכו' מסגה עם כותי חמור חבירו ואיפשר שלמד כן מדתנן בפ' החומרין (פ.) גבי שוכר את החמור להביא לתך חטים והביא לתך שעורים פטור ואע"ג דהיכא למימר דהסתם במקום עמו לתך חטים מיירי משמע לרבינו דהיכא למיגמר מינה דסתם משוי חמור לתך חטים דהיינו תלי כור וכך הם דברי רש"י עם כמו שהכתוב בסמוך ומה שאמר הוסיף עליו ג' קבין חייב עם במשנה: ומ"ש ובמקום שיש מנהג הכל הולך אחר המנהג בין במשא בינוני וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר (פירוש מיד נפל תחתיו) רבא אמר אפילו תימא בשלא חבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה לאפוקי

עמה אפי' מכבד לקל נמי לא ישנה שאין השוכר רשאי להשכיר עד כאן ורוצה לומר שהשוכר בהמה למשא ידוע אינו יכול לשנות וליתן עליו משא אחר אפילו אינו כבד ממנו כדאמרינן לקמן נבי ספינה זו ויין זה אבל יש אומרים שיכול לשנותו ובלבד שלא יהא כבד יותר וכן דעת א"א הרא"ש ז"ל: (ה) ובמקום שמוצאין לקנות מזון בכל מלון ומלון בעל הבהמה מניח עליה תבן ושעורים ומזון של אותו היום ויותר מכן השוכר מעכב עליו: (ו) ואם אין מצוי לקנות מזון בכל מלון ומלון מניח עליה מזונותיו ומזונות בהמתו של כל אותו הדרך והשוכר מניח עליה כסותו ומזונותיו של כל אותו הדרך אפילו במקום שמצוי לקנות לפי שאין דרכו לחזור ולקנות בכל מלון ומלון יותר מכן בעל הבהמה מעכב עליו: (ז) השוכר חמור סתם להביא עליו משאו טוען עליו חצי כור חטין הוסיף עליו (ב) שלשה קבין חייב ובמקום שיש מנהג הכל הולך אחר המנהג בין במשא בין בתוספת: (ח) שיעור משא אדם ל' קבין וקאמר בגמרא מבדי בר דעת הוא אי לא מצי (פי' שאינו יכול לישא יותר) ישליכנו וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר (פירוש מיד נפל תחתיו) רבא אמר אפילו תימא בשלא חבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה לאפוקי

(ה) **ובמקום** שמושלין לקנות מזון בכל מלון ומלון ליום ושעורים ומזון של מותו ליום אחד מכן השוכר מעכב עליו: (ו) **ואם** אין מצוי לקנו' מזון בכל מלון ומלון מניח עליה מזונותיו ומזונות בהמתו של כל אותו הדרך והשוכר מניח עליה כסותו ומזונותיו של אותו הדרך אפילו במקום שמצוי לקנות בכל מלון ומלון יותר מכן בעל הבהמה מעכב עליו: (ז) **השוכר** חמור סתם וכו' מסגה עם כותי חמור חבירו ואיפשר שלמד כן מדתנן בפ' החומרין (פ.) גבי שוכר את החמור להביא לתך חטים והביא לתך שעורים פטור ואע"ג דהיכא למימר דהסתם במקום עמו לתך חטים מיירי משמע לרבינו דהיכא למיגמר מינה דסתם משוי חמור לתך חטים דהיינו תלי כור וכך הם דברי רש"י עם כמו שהכתוב בסמוך ומה שאמר הוסיף עליו ג' קבין חייב עם במשנה: ומ"ש ובמקום שיש מנהג הכל הולך אחר המנהג בין במשא בינוני וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר (פירוש מיד נפל תחתיו) רבא אמר אפילו תימא בשלא חבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה לאפוקי

(ח) **שיעור** משא אדם ל' קבין וקאמר בגמרא מבדי בר דעת הוא אי לא מצי (פי' שאינו יכול לישא יותר) ישליכנו וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה

(ח) **שיעור** משא אדם ל' קבין וקאמר בגמרא מבדי בר דעת הוא אי לא מצי (פי' שאינו יכול לישא יותר) ישליכנו וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה

(ח) **שיעור** משא אדם ל' קבין וקאמר בגמרא מבדי בר דעת הוא אי לא מצי (פי' שאינו יכול לישא יותר) ישליכנו וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה

(ח) **שיעור** משא אדם ל' קבין וקאמר בגמרא מבדי בר דעת הוא אי לא מצי (פי' שאינו יכול לישא יותר) ישליכנו וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה

(ח) **שיעור** משא אדם ל' קבין וקאמר בגמרא מבדי בר דעת הוא אי לא מצי (פי' שאינו יכול לישא יותר) ישליכנו וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה

דרכי משה

שח (א) ומה שכתב דבדיעבד אינו חייב לא משמע כן בתשובת הרא"ש לקמן סימן ש"ט וכן בתשובת הריב"ש שאכתוב בסמוך: (ב) ובנ"י פרק **האומנין** דף ק"ח ע"ב דוקא **שהוסיף** עליו ג' קבין על חצי כור שהוא משא חמור אבל אם שברה להביא עליו רביעי כור והוסיף ג' קבין ומתה פטור ולא אמרי' דמחמת השינוי מתה ומיהו **הכא** דידוע שמתה מחמת השינוי חייב אפילו בכהאי גוונא עד כאן לשונו וכן כתב המ"מ פרק ד' מהלכות שכירות בשם הרמב"ן אבל הרמב"ם **כתב** שם דחייב **אם** הוסיף

פרישה

ומ"ש שבתירוץ בגמרא לשנות מכבד לקל מיהו אינו אלא כשהשוכר או הבעלים עומכים עם השוכב **דאז** לא שייך לומר הין רצוני שיבא ביד אחר משא"כ אם אין אחד מהן השוכר עם הבהמה **דאז** אפי' מכבד לקל ומשא לאחים לא ישנה השוכר רשאי להשכיר אלמא שהבעלים **לא** מהימנא לי' לומר אי לאו שהיו יודעים שהשוכר מוכר את הבהמה לא היו נותנים לו את בהמתם ומיהו **דוקא** כשהבעלים הולכים עם השוכר אבל אם אין הבעלים הולכים עמו אפילו אם השוכר מוכר את הבהמה לא מהימנא לי' לומר אי לאו שהיו יודעים שהשוכר מוכר את הבהמה לא היו נותנים לו את בהמתם ומיהו **הכא** דידוע שמתה מחמת השינוי חייב אפילו בכהאי גוונא עד כאן לשונו וכן כתב המ"מ פרק ד' מהלכות שכירות בשם הרמב"ן אבל הרמב"ם **כתב** שם דחייב **אם** הוסיף

דרישה

השוכר לילך בעצמו אלא כדרך הבהמה כשהוכר עליה ל' משא"כ בעל הבהמה שהולך לחייב **לפחות** אף שהיו רוצין לומר הין רצוני שיבא ביד אחר משא"כ בעל הבהמה. גם לפשר דבא לייסד לומר הן כדכתב הרמ"ם דלפי פירושו שני עניינים הן ומיהו לעולם צורך פירש כן וכלשון פירשתי בפירושי עיקר ודין ז"מ בין הפירושים לדינא: (ז) שונין בב"י [עיין בב"י שכתב מהיכן למד רבינו דין זה] וע"ש בדברי רש"י בד"ה קבל כתף כו' ומ"ש דאם הוסיף הוסיף עליה ג' קבין חייב אף מכח דסיימו בגמרא ז"ל אמר רב פפא ס"מ שפיכת בת תלתין כורין כו' ופירש"י דחייך כן מדקניגח לפני זה דתוספת שפיכה להתחייב עליה הוא כור וכל תוספת הוא מ' מל' ממשמע ע"ש ול"ק ס"ס לומר במשאו וכן מוכח אם מהתוספות בד"ה שאם שפיכה **כו' ע"ש** במשא גמל: (ח) **ובתב** פ"א הרמ"ם ז"ל והלכתא כוותיה לפוקי כו' דע **על** פי' הריף הוא זה **מ"ש** והלכתא כוותיה ומביאו הרמ"ם והוסיף עליו וכתב לפוקי מדבתא ולא בעי למיתב ליה לגברא יתירא וכ"ם דתין הלכה כתבי ע"כ ול"ל דתין הלכה כרבא דס"ל דלף אם לא נכתב **ונפלא** מתוספת

השוכר רשאי להשכיר וזה לא השכיר הבהמה כדרך כי הוא נעשה שומר עליה ל"ג אם אין השוכר הולך אלא שהבעלים הולכין עמה אבל אם השוכר הולך וגם אין הבעלים הולכין בעצמן אפילו מכבד לקל נמי לא יכנה אפי' אם השכירה להרכיב עליה אשה לא יכניב עליה חיש אף על גב דמשנה מחיש גדול לחיש קטן דסוי נמי מכבד לקל אפ"ה אסור משום דאין השוכר רשאי להשכיר וזה לא השכיר הבהמה אלא לו ומצי משכיר למימר לי תיכף לא מהימנת לי ע"ג דהשכיר לו להרכיב עליה אשה מ"מ לא עשה את האשה שומר על בהמתו כי אם חוזה ומפילו חיש אחר לא מהימנ לי שאין השוכר הולך עמה כלל ומצי מסרב לומר לו אי לאו דמהימנת לי לא הוה משכיר לי ואפילו הכי לא מהימנת לי ואין לומר דכיון דמשכיר לו אפילו הכי מהימנת לי אלא אדרבה כיון דמשכיר לו אפילו הכי לא מהימנת לי ואין לומר דכיון דמשכיר לו אפילו הכי לא מהימנת לי אלא אדרבה כיון דמשכיר לו אפילו הכי לא מהימנת לי

השוכר חמור סתם וכו' מסגה עם כותי חמור חבירו ואיפשר שלמד כן מדתנן בפ' החומרין (פ.) גבי שוכר את החמור להביא לתך חטים והביא לתך שעורים פטור ואע"ג דהיכא למימר דהסתם במקום עמו לתך חטים מיירי משמע לרבינו דהיכא למיגמר מינה דסתם משוי חמור לתך חטים דהיינו תלי כור וכך הם דברי רש"י עם כמו שהכתוב בסמוך ומה שאמר הוסיף עליו ג' קבין חייב עם במשנה: ומ"ש ובמקום שיש מנהג הכל הולך אחר המנהג בין במשא בינוני וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר (פירוש מיד נפל תחתיו) רבא אמר אפילו תימא בשלא חבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה

השוכר חמור סתם וכו' מסגה עם כותי חמור חבירו ואיפשר שלמד כן מדתנן בפ' החומרין (פ.) גבי שוכר את החמור להביא לתך חטים והביא לתך שעורים פטור ואע"ג דהיכא למימר דהסתם במקום עמו לתך חטים מיירי משמע לרבינו דהיכא למיגמר מינה דסתם משוי חמור לתך חטים דהיינו תלי כור וכך הם דברי רש"י עם כמו שהכתוב בסמוך ומה שאמר הוסיף עליו ג' קבין חייב עם במשנה: ומ"ש ובמקום שיש מנהג הכל הולך אחר המנהג בין במשא בינוני וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר (פירוש מיד נפל תחתיו) רבא אמר אפילו תימא בשלא חבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה

השוכר חמור סתם וכו' מסגה עם כותי חמור חבירו ואיפשר שלמד כן מדתנן בפ' החומרין (פ.) גבי שוכר את החמור להביא לתך חטים והביא לתך שעורים פטור ואע"ג דהיכא למימר דהסתם במקום עמו לתך חטים מיירי משמע לרבינו דהיכא למיגמר מינה דסתם משוי חמור לתך חטים דהיינו תלי כור וכך הם דברי רש"י עם כמו שהכתוב בסמוך ומה שאמר הוסיף עליו ג' קבין חייב עם במשנה: ומ"ש ובמקום שיש מנהג הכל הולך אחר המנהג בין במשא בינוני וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר (פירוש מיד נפל תחתיו) רבא אמר אפילו תימא בשלא חבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה

השוכר חמור סתם וכו' מסגה עם כותי חמור חבירו ואיפשר שלמד כן מדתנן בפ' החומרין (פ.) גבי שוכר את החמור להביא לתך חטים והביא לתך שעורים פטור ואע"ג דהיכא למימר דהסתם במקום עמו לתך חטים מיירי משמע לרבינו דהיכא למיגמר מינה דסתם משוי חמור לתך חטים דהיינו תלי כור וכך הם דברי רש"י עם כמו שהכתוב בסמוך ומה שאמר הוסיף עליו ג' קבין חייב עם במשנה: ומ"ש ובמקום שיש מנהג הכל הולך אחר המנהג בין במשא בינוני וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר (פירוש מיד נפל תחתיו) רבא אמר אפילו תימא בשלא חבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה

השוכר חמור סתם וכו' מסגה עם כותי חמור חבירו ואיפשר שלמד כן מדתנן בפ' החומרין (פ.) גבי שוכר את החמור להביא לתך חטים והביא לתך שעורים פטור ואע"ג דהיכא למימר דהסתם במקום עמו לתך חטים מיירי משמע לרבינו דהיכא למיגמר מינה דסתם משוי חמור לתך חטים דהיינו תלי כור וכך הם דברי רש"י עם כמו שהכתוב בסמוך ומה שאמר הוסיף עליו ג' קבין חייב עם במשנה: ומ"ש ובמקום שיש מנהג הכל הולך אחר המנהג בין במשא בינוני וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר (פירוש מיד נפל תחתיו) רבא אמר אפילו תימא בשלא חבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה

השוכר חמור סתם וכו' מסגה עם כותי חמור חבירו ואיפשר שלמד כן מדתנן בפ' החומרין (פ.) גבי שוכר את החמור להביא לתך חטים והביא לתך שעורים פטור ואע"ג דהיכא למימר דהסתם במקום עמו לתך חטים מיירי משמע לרבינו דהיכא למיגמר מינה דסתם משוי חמור לתך חטים דהיינו תלי כור וכך הם דברי רש"י עם כמו שהכתוב בסמוך ומה שאמר הוסיף עליו ג' קבין חייב עם במשנה: ומ"ש ובמקום שיש מנהג הכל הולך אחר המנהג בין במשא בינוני וקא מתרץ אביי בשחבטו לאלתר (פירוש מיד נפל תחתיו) רבא אמר אפילו תימא בשלא חבטו לאלתר לא צריכא אלא לאגרא יתירא שצריך להוסיף בשכרו אם הוסיף במשאו רב אשי אמר קסבר חולשא נקיט ליה ועל כן לא השליכו וכתב א"א הרא"ש ז"ל והילכתא כוותיה

כתנא להשמיענו ולהכי מוקי לה אביי לענין דחייב המשכיר בקלקולו קתני דהוסיף קב לכתף חייב בקלקולו אבל פחות מקב פטור והא דקתני מכדי בר דעת הוא וכו' תריץ כשחבטו לחלתר אבל אי לא חבטו לחלתר פטור ורב אשי פליג דאפילו לא חבטו לחלתר כמי חייב אבל למיכב ליה מגרע יתירא פשיטא דיכיל ליה כדרבא וליכא מאן דפליג וע"כ קאי על מ"ס הרא"ש ולאפוקי מדרבא דלא בעי למיקב ליה מגרע יתירא דמניין לו לפסוק כך ואף דברי הרמ"ה שכתב וליתא לדרבא דלוקמיה למגרע יתירא ליכא לפרש דה"ק הא דרבא דלוקמיה למגרע יתירא דשמעינן מיניה מלתא לוקמיה כדרב אשי קסבר אשי הולכת שבלת נקיט ליה מלתא דס"ל לרבא דחיובו חייב בקלקולו אם לא חבטו לחלתר וכדקאמר רבא להדיא אפילו תימא בשלא חבטו לחלתר לא נגרעה אלא למגרע יתירא אלמא לרבא אין חייב בקלקולו דקסבר חובת בלא חבטו לחלתר אלא חובת יתירא וליתיה לדרבא בהא אלא אפילו בלא חבטו לחלתר בקלקולו דקסבר אשי הולכת שבלת נקיט ליה כרב אשי אבל מגרע יתירא ודאי חייב כך נראה לפרש דברי הרמ"ה כפשטן. וכדי לייצב קושיא זו בדברי הרי"ף נראה לפרש דבריו בהפך מהא שמוכן לכאורה וז"ל הרא"ש רב אשי אמר קסבר מחמת חולשת הוא והלכתא כוותיה ולאפוקי מרבא דלא בעי למיקב ליה מגרע יתירא וכ"ש לאפוקי מדרבא דלא בעי למיקב ליה מגרע יתירא כלל ואי חייב כך נראה לפרש דברי הרמ"ה כפשטן. וכדי לייצב קושיא זו בדברי הרי"ף נראה לפרש דבריו בהפך מהא שמוכן לכאורה וז"ל הרא"ש רב אשי אמר קסבר מחמת חולשת הוא והלכתא כוותיה ולאפוקי מרבא דלא בעי למיקב ליה מגרע יתירא וכ"ש לאפוקי מדרבא דלא בעי למיקב ליה מגרע יתירא דמשמע דיוקא הא לא חבטו לחלתר פטור ליתא דלאפוקי לא חבטו לחלתר נמי חייב בקלקולו וע"ד זה אמר ג"כ לשיטת הלכתא כרבא דאמר לא נגרעה אלא למגרע יתירא דמשמע דיוקא דוקא בהוסיף קב הא לא הוסיף קב לא בעי למיקב ליה מגרע יתירא דליתא אלא פחות מקב נמי בעי למיקב ליה מגרע יתירא לפי מה שהוסיף במשקו בין רב בין מעט וז"ס הרא"ש ולאפוקי מרבא דלא בעי למיקב וכו' הכי פירושו ולאפוקי מרבא דס"ל דלא בעי למיקב ליה מגרע יתירא דהיינו כשהוסיף פחות מקב דליתא אלא כריך לפי מה שהוסיף במשקו וכך מבואר מלשון הרמב"ם בסמוך דליתא הוסיף פחות מג' קנין נותן לו שכר התוספת ולפי זה לא מצטריך לן למימר דהרמב"ם לא ס"ל הא דהרמ"ה ודהרא"ש מי נמי לחלק בין פחות לכקב. הכי נקיטינן דבין בהוסיף ג' קנין לחמור וקב לאדם בין פחות מכאן צריך להוסיף בשכרו לפי מה שהוסיף במשקו:

(ו) **שט השוכר** בהמה וכו' משנה פ' התומנין השוכר את החמור להוליכה כסר והוליכה בקעה בקעה והוליכה בסר לפיכך זו י' מילין וזו י' מילין ומתה חייב וגמרא מוקים לה דבי רבי ינאי דמתה מחמת חומר ופי' רש"י דיכול לומר לו לא מתה זו אלא מחמת חומר דלא היתה למודה ליגדל בחומר כר וקשה לה מו לא היתה למודה בחומר בקעה וקשה לה עכ"ל. והתום' לא ניחא להו לפרש דבטענה זו שאינה מבוררת יוציאו ממון מיד המוחזק ולפיכך פירשו שחומו יום היה חומר משונה בהריס יותר מבבקעה או ליפכח לאפוקי מדרבא דלא בעי לחמור להוליכה בקעה בקעה והוליכה בסר דחייב אפילו בחומר משונה בהריס יותר מבבקעה או ליפכח: קשה למשנה. אם השוה כובד השעורים לכובד החטים כגון שהוסיף סאה אלס על הלתך הרי הרבה הנפח ורוב הנפח קשה למשקו והרי הנפח זה תוספת לקלקל החמור: תיקלא כתיקלא. פירוש עד שיהא כובד השעורים לכובד החטים דליהוי נפח זה תוספת לבד נפח שהו ומשקל הסר לא לחמרי' נפח החטים הרי הוא כמשקל ג' קנין דקשה למשתי תנן ולא קשה כמשתי עכ"ל וידוע דהלכה כרבא: [א] **ראובן** היה לו סוס ובא שמעון לביתו ולקחו לרכוב עליו לילך להציל חוב מחד שהוא נפסד אם לא ילך להצילו אמרה לו משת שמעון אל תקחהו כי גם בעלי לריך לרכוב בעד חובו הסיב אם יפסיד בעליך חובו מני מפרענו לו וגם שכר הסוס יתן ולקחו ונהגם הסוס בדרך אם חייב לשלם הסוס עיין בתרומת הדשן סימן שי"ו (ג):

[ב] **כתוב** בתשובת מיימוניות דספר משפטים סימן כ"ד על מחד ששכר סוס ועגלה מחבירו עד מקום פלוני רחוק שמנה ימים ונתן משכון על השכירות וכשהלך שני ימים נמלך לשוב כי שמע שהדרך מסוכן והשיב שהכוס והעבד והעגלה בדשות השוכר ו' ימים עדיין לעשות בה מה שירלה להשכירו בעיר ולהניח עליהם מהיער ושאר מלאכות המצויות אם לעגלות (ד):

שט (ו) **השוכר** בהמה להוליכה למקום ידוע והוליכה למקום שהוליכה למקום משונה מאויר המקום שהוליכה לשם משונה מאויר המקום שהוליכה משם למקום שכר המחמר להניח עליה חלי לתך חטים והניח עליה יותר שעורין או חטים עד כדי משוי כל חמור כיוצא בזה לתך על פי שתין לו לעשות כן ובדתמרינן לרכוב עליה ליש לה תרכב עליה אסה אם עבר ועשה אינו חייב לשלם שמאחר שדרך כל חמור ליטע לתך ליטו יכול לומר לחלי לתך שכרתי לך ובשביל התוספת תתה שכרי דרך כל חמור ליטע כך וכך אם הוסיף על הדרך כגון שכשרה לחמש מילין כיון שדרך כל חמור לילך ו' מילין אם מתה פטור והתריך זה ואמר שהוא פטור מע"כ מתה ודאי מחמת המשאוי והניח רחיים לזה אלא שחינה מכרחת עכ"ל. ועיין בתשובת הרא"ש שכתב רבינו בסימן ס"ט שאם כשברי הרמב"ם ז"ל וכיון שאניסה מסכימים לדעת מחת כוותייהו נקטינן ובשעת תלמידי הרשב"ץ מלתתי דהיכא דאמר ליה משכיר שהוא השכירו לחלי לתך אם הוסיף על כך חייב דמוכחת מילתא שזה היה יודע שחמורו חלוש אבל אם אמר השוכר לי חמורך להניח עליו חלי לתך והשכירה לו סתם ליפשר שאם הוסיף עד כדי משאו פטור עכ"ל ודברי טעם סס ודברי הרא"ש בתשובה מסכימים לזה וגם הרמב"ם יכולים להתפרש ע"פ דרך זה: (ז) **שבר** החמור להניח עליה ט"ו סתין של חטין והניח עליה שעורים וכו' בפ"ק דב"ק (סה) תנן השוכר את החמור להניח עליה חטים והניח עליה שעורים חבואה והניח תבן חייב מפני שהנפח קשה למשוי וגמרא מחני חמר קשה כמשוי תנן נפחת כי תקלת ומחי מוסיף ג' קנין חייב רבא אמר קשה למשוי תנן תקלת כי תקלת ונפחת הוי תוספת ופרש"י והניח עליה שעורים. שהם קלים מחטים: חייב בקילקוליה. שם הוסיף שלשה קנין ולא אמרינן הואיל והשעורים קלים יש לו להוסיף עד כדי כובד לתך חטים מפני שהנפח קשה לבהמה כמשוי וכיון דנפח לתך שעורים כנפח לתך חטים קשה לה תוספת. קשה כמשוי כדפרישית לע"פ שתין משוי כבד כמשוי החטים הרי נפחן כנפח החטים והנפח כמשוי: ניפחת כתקלת. נפח קשה כמשקל הואיל ונפחן שוה הרי הוא כמשקל שוה: ומש"ה הוסיף שלשה קנין. דהוא שיעור תוספת דתנן תוספת החמור ג' קנין שהם שתי סאה ומשוי לתך ט"ו סתין שלשה קנין הרי הוא כמשקל דמי ומה שאמר וקאמר בגמרא מכדי בר דעת הוא וכו' וכתב ג"ש הרשב"ץ ז"ל והלכתא כוותיה ולאפוקי מדרבא וכו' ומסיים בה הרא"ש וכ"ש דתין הלכה כאביי וגם הרמב"ם שתם דבריו בפ"ד מה' שכירות כרב אשי: ומ"ש בשם הרמ"ה ומסתברא דלמ יהיב ליה אלא נזק בלבד וכו' דברי רבינו קרוים שלא הזכיר תחלת הענין שהחייב המוסיף בקלקולו כדי שיפול עליו לומר דלא יהיב ליה אלא נזק בלבד וכו' כך הוא"ל לכתוב שיעור משא שלש ל' קנין וחייב המוסיף בקלקולו ועל זה נכון לומר מסתברא דלא יהיב ליה אלא נזק בלבד וכו' והרמב"ן ז"ל כתב וז"ל הא דאמרינן בקב לכתף כספור חולשת הוא דנקיט ליה דמשמע דחייב משכיר בנזקין תמהני וכי שומר הוא על גופו שישלם לו ואי בשוכר עבד מחבירו אף א הוא פטור לפילו מפשיעה ו"ל כתב שנזק שלש קנין הוא דהא לא מכחו לתי ליה נזקו לפילו הטעינו הוא עכ"ל: לשון הרמב"ם השוכר בהמה לשמה עליה משקל ידוע והוסיף עליה אחת מל' על הסכוס שפסק עמו ומתה חייב וכו' כפ"ד מהלכות שכירות וכתב ה"ה הגרהה בדברי רבינו שמע"פ שדרך הבהמה לשאת יותר ממה שהטעינה זה כיון שהוסיף החלק מל' על המשקל שהשכיר חייב והרמב"ן ז"ל חלוק בזה ואמר שאם שכר החמור להניח עליה חלי לתך חטים והניח עליה יותר שעורין או חטים עד כדי משוי כל חמור כיוצא בזה אף על פי שתין לו לעשות כן ובדתמרינן לרכוב עליה ליש לה תרכב עליה אסה אם עבר ועשה אינו חייב לשלם שמאחר שדרך כל חמור ליטע לתך ליטו יכול לומר לחלי לתך שכרתי לך ובשביל התוספת תתה שכרי דרך כל חמור ליטע כך וכך אם הוסיף על הדרך כגון שכשרה לחמש מילין כיון שדרך כל חמור לילך ו' מילין אם מתה פטור והתריך זה ואמר שהוא פטור מע"כ מתה ודאי מחמת המשאוי והניח רחיים לזה אלא שחינה מכרחת עכ"ל. ועיין בתשובת הרא"ש שכתב רבינו בסימן ס"ט שאם כשברי הרמב"ם ז"ל וכיון שאניסה מסכימים לדעת מחת כוותייהו נקטינן ובשעת תלמידי הרשב"ץ מלתתי דהיכא דאמר ליה משכיר שהוא השכירו לחלי לתך אם הוסיף על כך חייב דמוכחת מילתא שזה היה יודע שחמורו חלוש אבל אם אמר השוכר לי חמורך להניח עליו חלי לתך והשכירה לו סתם ליפשר שאם הוסיף עד כדי משאו פטור עכ"ל ודברי טעם סס ודברי הרא"ש בתשובה מסכימים לזה וגם הרמב"ם יכולים להתפרש ע"פ דרך זה: (ז) **שבר** החמור להניח עליה ט"ו סתין של חטין והניח עליה שעורים וכו' בפ"ק דב"ק (סה) תנן השוכר את החמור להניח עליה חטים והניח עליה שעורים חבואה והניח תבן חייב מפני שהנפח קשה למשוי וגמרא מחני חמר קשה כמשוי תנן נפחת כי תקלת ומחי מוסיף ג' קנין חייב רבא אמר קשה למשוי תנן תקלת כי תקלת ונפחת הוי תוספת ופרש"י והניח עליה שעורים. שהם קלים מחטים: חייב בקילקוליה. שם הוסיף שלשה קנין ולא אמרינן הואיל והשעורים קלים יש לו להוסיף עד כדי כובד לתך חטים מפני שהנפח קשה לבהמה כמשוי וכיון דנפח לתך שעורים כנפח לתך חטים קשה לה תוספת. קשה כמשוי כדפרישית לע"פ שתין משוי כבד כמשוי החטים הרי נפחן כנפח החטים והנפח כמשוי: ניפחת כתקלת. נפח קשה כמשקל הואיל ונפחן שוה הרי הוא כמשקל שוה: ומש"ה הוסיף שלשה קנין. דהוא שיעור תוספת דתנן תוספת החמור ג' קנין שהם שתי סאה ומשוי לתך ט"ו סתין שלשה קנין הרי הוא כמשקל דמי ומה שאמר וקאמר בגמרא מכדי בר דעת הוא וכו' וכתב ג"ש הרשב"ץ ז"ל והלכתא כוותיה ולאפוקי מדרבא וכו' ומסיים בה הרא"ש וכ"ש דתין הלכה כאביי וגם הרמב"ם שתם דבריו בפ"ד מה' שכירות כרב אשי: ומ"ש בשם הרמ"ה ומסתברא דלמ יהיב ליה אלא נזק בלבד וכו' דברי רבינו קרוים שלא הזכיר תחלת הענין שהחייב המוסיף בקלקולו כדי שיפול עליו לומר דלא יהיב ליה אלא נזק בלבד וכו' כך הו"ל לכתוב שיעור משא שלש ל' קנין וחייב המוסיף בקלקולו ועל זה נכון לומר מסתברא דלא יהיב ליה אלא נזק בלבד וכו' והרמב"ן ז"ל כתב וז"ל הא דאמרינן בקב לכתף כספור חולשת הוא דנקיט ליה דמשמע דחייב משכיר בנזקין תמהני וכי שומר הוא על גופו שישלם לו ואי בשוכר עבד מחבירו אף א הוא פטור לפילו מפשיעה ו"ל כתב שנזק שלש קנין הוא דהא לא מכחו לתי ליה נזקו לפילו הטעינו הוא עכ"ל: לשון הרמב"ם השוכר בהמה לשמה עליה משקל ידוע והוסיף עליה אחת מל' על הסכוס שפסק עמו ומתה חייב וכו' כפ"ד מהלכות שכירות וכתב ה"ה הגרהה בדברי רבינו שמע"פ שדרך הבהמה לשאת יותר ממה שהטעינה זה כיון שהוסיף החלק מל' על המשקל שהשכיר חייב והרמב"ן ז"ל חלוק בזה ואמר שאם שכר החמור להניח עליה חלי לתך חטים והניח עליה יותר שעורין או חטים עד כדי משוי כל חמור כיוצא בזה אף על פי שתין לו לעשות כן ובדתמרינן לרכוב עליה ליש לה תרכב עליה אסה אם עבר ועשה אינו חייב לשלם שמאחר שדרך כל חמור ליטע לתך ליטו יכול לומר לחלי לתך שכרתי לך ובשביל התוספת תתה שכרי דרך כל חמור ליטע כך וכך אם הוסיף על הדרך כגון שכשרה לחמש מילין כיון שדרך כל חמור לילך ו' מילין אם מתה פטור והתריך זה ואמר שהוא פטור מע"כ מתה ודאי מחמת המשאוי והניח רחיים לזה אלא שחינה מכרחת עכ"ל. ועיין בתשובת הרא"ש שכתב רבינו בסימן ס"ט שאם כשברי הרמב"ם ז"ל וכיון שאניסה מסכימים לדעת מחת כוותייהו נקטינן ובשעת תלמידי הרשב"ץ מלתתי דהיכא דאמר ליה משכיר שהוא השכירו לחלי לתך אם הוסיף על כך חייב דמוכחת מילתא שזה היה יודע שחמורו חלוש אבל אם אמר השוכר לי חמורך להניח עליו חלי לתך והשכירה לו סתם ליפשר שאם הוסיף עד כדי משאו פטור עכ"ל ודברי טעם סס ודברי הרא"ש בתשובה מסכימים לזה וגם הרמב"ם יכולים להתפרש ע"פ דרך זה: (ז) **שבר** החמור להניח עליה ט"ו סתין של חטין והניח עליה שעורים וכו' בפ"ק דב"ק (סה) תנן השוכר את החמור להניח עליה חטים והניח עליה שעורים חבואה והניח תבן חייב מפני שהנפח קשה למשוי וגמרא מחני חמר קשה כמשוי תנן נפחת כי תקלת ומחי מוסיף ג' קנין חייב רבא אמר קשה למשוי תנן תקלת כי תקלת ונפחת הוי תוספת ופרש"י והניח עליה שעורים. שהם קלים מחטים: חייב בקילקוליה. שם הוסיף שלשה קנין ולא אמרינן הואיל והשעורים קלים יש לו להוסיף עד כדי כובד לתך חטים מפני שהנפח קשה לבהמה כמשוי וכיון דנפח לתך שעורים כנפח לתך חטים קשה לה תוספת. קשה כמשוי כדפרישית לע"פ שתין משוי כבד כמשוי החטים הרי נפחן כנפח החטים והנפח כמשוי: ניפחת כתקלת. נפח קשה כמשקל הואיל ונפחן שוה הרי הוא כמשקל שוה: ומש"ה הוסיף שלשה קנין. דהוא שיעור תוספת

הוכיח על מה שהתנה עמו וכמ"ש רבינו בס"ם זו בשמו ולקמן בסי' ש"ט בתשובת הרא"ש משמע דבכל ענין חייב וע"ל: (ג) ופסק אע"ג דשומר שלא מדעת הוי גזלן כמו שואל שלא מדעת ואע"ג דסום עומד לשבור מ"מ עכשיו שאמירה האשה שאל ימלנו הוי שומר שלא מדעת מ"מ מאחר שנטלו להציל את שלו לא מקרי גזלן דתנאי ב"ד הוא בו' וע"ל סימן רס"ד מדין תנאי ב"ד וע"ל סי' שס"ג: (ד) דומיא דנשלם לו המלאכה בחצי היום דנותן לו מלאכה אחרת כמו שיתבאר לקמן סי' של"ה ולא מקרי זה מלאכה כבידה מן הראשונה דניחא ליה דבהמתו בעירו ועושה מלאכה כבידה ממה שתלך למקום רחוק וע"ש:

ובתב

דרישה

מתוספת המשוי נעי למיכב מגרע יתירא וכ"ש כאביי דס"ל דוקא בשקבעו מיד סוף דמייב ולא כשנפלע ובכאב מהשתא בעודו עליו דס"ל למשדייב הזה נתמעט בדברי רב אשי בהניח משא"כ דברי רבא דלא מתמעט בהניח בדברי (רש"י) [ר"ת] ומש"כ כתב הרא"ש וכ"ש דאאביי ורבינו השמיט ולא העתיק מ"ש הרא"ש וכ"ש מדאביי ס"ט כיון דכ"ש סום וגם מיתמעט בהניח בדברי רב אשי אבל בשלא חבטו לחלתר לא נתמעט כלל ל': כ' הרמב"ם השוכר את הבהמה לשמת עליה משקל ידוע והוסיף כו' מייב כתב הש"ך מדברי רבינו שאף ע"פ שדרך הבהמות לשאת יותר ממה שהטעינוה וכ כיון שהוסיף מלא ע' מל' על המשקל שהשכיר מייב עכ"ל וכ"י דתלמידי הש"ך כתבו דכיון דוקא לשאת שהוא משכיר לשוכר אבל משכיר לחבי לתך רש"י ודברי הרא"ש בתשובה מסכים ליה עכ"ל ור"ל בתשובה שהביא רבינו בסי' ש"ט ס"ג ע"ם שמצוה שם שכיון שהשכיר כתבם עמו כך ודאי ידע בהכתתו שלא יוכל לשאת יותר וכתב ב"י ע"ו שדברי טעם הן דברי הרמב"ם הכ"ל מפשר שיתבארו עד"ז עכ"ל וגראה שהעת רבינו כמ"ש ב"י מדכתב דעת הרמב"ם ולא כתב שהרא"ש בתשובה חולק עליו ומעפ"י שהרא"ש הביא ראיה מכח דתנן בב"מ דף ע"ו השוכר חמור להוליכה בקעה והוליכה בסר חייב מפני שהנפח קשה לבהמה כמשוי וכבי ס"ט ע"ל שם השמיט הרמב"ם הניחא ליה משום דס"ל השוכר להוליכה בסר והוליכה בקעה חינו חייב אבל מה שקתני בריש להוליכה בקעה והוליכה בסר חייב משום דס"ל השוכר להוליכה בסר והוליכה בקעה חינו חייב אבל מה שקתני בריש להוליכה בקעה והוליכה בסר חייב משום דס"ל השוכר להוליכה בסר והוליכה בקעה חינו חייב אבל מה שקתני בריש לא כמו שכתב הרא"ש ז"ל דס"ל דהשוכר להוליכה בסר והוליכה בקעה חייב אפילו בחומר משונה בהריס יותר ממשלש ביום אחד ומשלש ביום אחד ליכא אלא חד לילי ולא מצטריך לן למימר דהרמב"ם לא ס"ל הא דהרמ"ה ודהרא"ש מי נמי לחלק בין פחות לכקב. הכי נקיטינן דבין בהוסיף ג' קנין לחמור וקב לאדם בין פחות מכאן צריך להוסיף בשכרו לפי מה שהוסיף במשקו:

(ו) **שט השוכר** בהמה וכו' משנה פ' התומנין השוכר את החמור להוליכה כסר והוליכה בקעה בקעה והוליכה בסר לפיכך זו י' מילין וזו י' מילין ומתה חייב וגמרא מוקים לה דבי רבי ינאי דמתה מחמת חומר ופי' רש"י דיכול לומר לו לא מתה זו אלא מחמת חומר דלא היתה למודה ליגדל בחומר כר וקשה לה מו לא היתה למודה בחומר בקעה וקשה לה עכ"ל. והתום' לא ניחא להו לפרש דבטענה זו שאינה מבוררת יוציאו ממון מיד המוחזק ולפיכך פירשו שחומו יום היה חומר משונה בהריס יותר מבבקעה או ליפכח לאפוקי מדרבא דלא בעי לחמור להוליכה בקעה בקעה והוליכה בסר דחייב אפילו בחומר משונה בהריס יותר מבבקעה או ליפכח: קשה למשנה. אם השוה כובד השעורים לכובד החטים כגון שהוסיף סאה אלס על הלתך הרי הרבה הנפח ורוב הנפח קשה למשוי והרי הנפח זה תוספת לקלקל החמור: תיקלא כתיקלא. פירוש עד שיהא כובד השעורים לכובד החטים דליהוי נפח זה תוספת לבד נפח שהו ומשקל הסר לא לחמרי' נפח החטים הרי הוא כמשקל ג' קנין דקשה למשתי תנן ולא קשה כמשתי עכ"ל וידוע דהלכה כרבא: [א] **ראובן** היה לו סוס ובא שמעון לביתו ולקחו לרכוב עליו לילך להציל חוב מחד שהוא נפסד אם לא ילך להצילו אמרה לו משת שמעון אל תקחהו כי גם בעלי לריך לרכוב בעד חובו הסיב אם יפסיד בעליך חובו מני מפרענו לו וגם שכר הסוס יתן ולקחו ונהגם הסוס בדרך אם חייב לשלם הסוס עיין בתרומת הדשן סימן שי"ו (ג):

[ב] **כתוב** בתשובת מיימוניות דספר משפטים סימן כ"ד על מחד ששכר סוס ועגלה מחבירו עד מקום פלוני רחוק שמנה ימים ונתן משכון על השכירות וכשהלך שני ימים נמלך לשוב כי שמע שהדרך מסוכן והשיב שהכוס והעבד והעגלה בדשות השוכר ו' ימים עדיין לעשות בה מה שירלה להשכירו בעיר ולהניח עליהם מהיער ושאר מלאכות המצויות אם לעגלות (ד):

שט (ו) **השוכר** בהמה להוליכה למקום ידוע והוליכה למקום אחר אם אויר המקום שהוליכה לשם משונה מאויר המקום שהוליכה משם למקום שכר המחמר להניח עליה חלי לתך והניח עליה יותר שעורין או חטים עד כדי משוי כל חמור כיוצא בזה אף על פי שתין לו לעשות כן ובדתמרינן לרכוב עליה ליש לה תרכב עליה אסה אם עבר ועשה אינו חייב לשלם שמאחר שדרך כל חמור ליטע לתך ליטו יכול לומר לחלי לתך שכרתי לך ובשביל התוספת תתה שכרי דרך כל חמור ליטע כך וכך אם הוסיף על הדרך כגון שכשרה לחמש מילין כיון שדרך כל חמור לילך ו' מילין אם מתה פטור והתריך זה ואמר שהוא פטור מע"כ מתה ודאי מחמת המשאוי והניח רחיים לזה אלא שחינה מכרחת עכ"ל. ועיין בתשובת הרא"ש שכתב רבינו בסימן ס"ט שאם כשברי הרמב"ם ז"ל וכיון שאניסה מסכימים לדעת מחת כוותייהו נקטינן ובשעת תלמידי הרשב"ץ מלתתי דהיכא דאמר ליה משכיר שהוא השכירו לחלי לתך אם הוסיף על כך חייב דמוכחת מילתא שזה היה יודע שחמורו חלוש אבל אם אמר השוכר לי חמורך להניח עליו חלי לתך והשכירה לו סתם ליפשר שאם הוסיף עד כדי משאו פטור עכ"ל ודברי טעם סס ודברי הרא"ש בתשובה מסכימים לזה וגם הרמב"ם יכולים להתפרש ע"פ דרך זה: (ז) **שבר** החמור להניח עליה ט"ו סתין של חטין והניח עליה שעורים וכו' בפ"ק דב"ק (סה) תנן השוכר את החמור להניח עליה חטים והניח עליה שעורים חבואה והניח תבן חייב מפני שהנפח קשה למשוי וגמרא מחני חמר קשה כמשוי תנן נפחת כי תקלת ומחי מוסיף ג' קנין חייב רבא אמר קשה למשוי תנן תקלת כי תקלת ונפחת הוי תוספת ופרש"י והניח עליה שעורים. שהם קלים מחטים: חייב בקילקוליה. שם הוסיף שלשה קנין ולא אמרינן הואיל והשעורים קלים יש לו להוסיף עד כדי כובד לתך חטים מפני שהנפח קשה לבהמה כמשוי וכיון דנפח לתך שעורים כנפח לתך חטים קשה לה תוספת. קשה כמשוי כדפרישית לע"פ שתין משוי כבד כמשוי החטים הרי נפחן כנפח החטים והנפח כמשוי: ניפחת כתקלת. נפח קשה כמשקל הואיל ונפחן שוה הרי הוא כמשקל שוה: ומש"ה הוסיף שלשה קנין. דהוא שיעור תוספת

פרישה

דלא בעי למיתן מגרע יתירא ופ"ת מ"ש מבשמה שבטעינה יתר ממשלה שיעור ל' דמייב בהוספתו שכר וכמ"ש בשם הרמב"ם מיד לתי"ו ול"ל דשתי (סתם) [שכת] הכו"ל להתנות ליתן לו שכר יתר לו למיסדי': ומסתברא דלא יהיב ליה כו' ול"ל ב"י דברי רבי' קלרים הם שלא הוכיל בתמילת הענין שנתחייב המוסיף בקלקולו כדי שיפול עליו לומר דלא יהיב ליה אלא נזק בלבד כו' עכ"ל פי' לדבריו לכך סו"ל ולית"ל לדרבא לוקמיה כו' אלא כ"ש ל"ל דנותן לו דמי קלקולו ונרחה ליישב דהרמ"ה כתב דבריו לתבגמרא ודבי' ג"כ כבר למדו כמ"ש על דברי הרא"ש וכ"כ הרמ"ה והרא"ם דפסק כר"ת (ודמה לרבא) בתשלומי נזק ליורי ולכך קיל' רבי' במקום שתין לנזק להמריך וק"ל: לשון הרמב"ם כו' בפ"ד מהכירות כ"כ ונראה דהרמב"ם פי' למשכר הכ"ל דקתני להניח עליה לתך חיטים ושם הוסיף עליה ג' קנין חייב דמייתי בהתם עליה לשכרה למשקל זה לתך ולא כמו שפירשה רבי' והטעם כ"מ בדרים' ומינה למד הרמב"ם בשכרה לכל משקל שיהיה חייב בתוספת ג' קנין ומש"ה הניח רבי' ל' הרמב"ם גם מיהו בל' הרמב"ם ולריך לשלם לו שכר הטום' ומסיק וכתב דס"ה בשכרה סתם והוסיף עליה תמך מל' יותר מסתמא דחייב ול"ל חייב במיתתה בהוסיף שיעור ל' ובפומת משיעור ל' מינו חייב במיתתה דמשמה חומש כיון דאין לתך דכך חייב מבל חייב שכר וכדין שכרה לשיעור יהוא כל' ל:

(ט) **שבר** החמור להניח עליו ט"ו סתין כו' גמרא סס: י"ו סתין כו' שהן כבדים כו' כן הוא לשון הבריית' ופירש"י סס כן שי"ו סתין שעורין כן לדעת רבה כבדים כמ"ו סתין חיטין ומש"ה כגון לא בא אלא לתפוקי מדעת מבני דס"ל סס ולתפוי לא טעינן עליה שעורין אלא ט"ו סתין וג' קנין חייב משום דנפח הוא כמשוי וע"ש: והוא קשה לבהמה מל"פ לעיל כתב בס"ו דבסופת ג' קנין דוקא הוא מחייב ומבואר מדבריו דאפילו בהוסיף ג' קנין לא חייב אלא בשכר ולא בשבירת כלים ומ"ש בשם הרמב"ם השוכר בהמה להוליכה למקום ידוע כו' מכאן על ס"ג ממקום שבמ"מ דף ע"א כתבתי לשון בדרישה ע"ש: והוליכה למקום אחר כו' בי' ב' ממקומות שיש כיון שמשכיר בבקעה בסר: אם מוזר המקום שהוליכה בסר כו' בי' אם יש הוא ידוע שהוא ודוק

הדושי הגהות

שח א ועיין ב"ח מה שהשיב על דברי רמב"ן:

בתשובה

שמחשיב מצויה שם והכישה נחש חייב וכו' : (ג) **ואם** שינה מהר לבקעה פטור והוליכה בהר וניתייגעה ומתה חייב משום (עח :) תנן השומר את החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה ומתה חייב השומר את החמור להוליכה בהר ואפילו זו י' מילין וזו י' מילין ומתה חייב השומר את החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה אם הוחלקה פטור ואם הוחמה חייב להוליכה בבקעה והוליכה בהר אם הוחלקה חייב ואם הוחמה פטור ואם מחמת המעלה חייב וגמרא מ"ש ריש"י ללא קא מפליג ומ"ש סיפא דקא מפליג לחמרי דבי רבי יוחי ריש"י שמתה מחמת חוזר דלמרינן חוזרת להר קטלה ולמרינן חוזרת דבקעה קטלה ר"י בר חניגא אמר כגון שמתה מחמת חובלנא רבה כתב ברא"ש ז"ל לחמרי דבי רבי יוחי ריש"י שמתה מחמת חוזר וכגון שהכישה נחש ומשוגה בחותו היום והוא שהיה תלוין אם היה חוזר לאותו מקום שהכישה נחש ואם לאו היה מוליכה למקום שהכישה נחש ואם לאו היה חוזר להוליכה בהר היתה מחמת חוזר ואם לאו היה חוזר להוליכה בבקעה

כהריס מחמת שלג ומטר ולא בבקעה לסוי טענה מכוורת דמפקינן ממונא ע"פ טענה זו . וכ"ל לכוותה : (ז) **השוכר** את הפרה וכו' משכה סס ורבותא מאמועינן דאע"פ דשויה השוכר כ"ס שהיה נשבר שהריס קשים להרוג שהפלעים סס ודינו כמילו לא שויה : ומ"ס ואם היה שדה מלאה מצנים וכו' צריך לומר דהשתא מיירי בשויה מכר לבקעה מאע"פ שהבקעה מלאה מצנים אפ"ה כהר היה קשה יותר להרוג מפני שהפלעים סס לאל"כ למה פטור השוכר והא לכתב בסמ"ע דין שניהם משלמין כל אחד החצי פירש"י וז"ל שהוא ליזהר מאוד ובדבר מועט שעיות אף המנהיג הוא נשבר והוי דבר המועל בספק עכ"ל והתוספות הקשו על פירושו וז"ל ואין נראה לומ"ר קו"ל כסומכוס לומ"ד כרבנן דהמע"ה ואי הוה ספק היו שניהם פטורים אלא ס"ל דהכא שניהם פשעו כיון דמוחזק בהנים הוא נשבר מאוד בקל והיה לכ"ח ליתן לב על חבירו כמו על עצמו להזהירו ומחר שלא הזהירו גם הוא פשע עכ"ל . וכ"כ הרא"ם ולפ"ז היה נראה דאם אחד מהם היה תמיד מזהיר את חבירו ומזהר במלאכתו והשני לא היה מזהיר השני חייב כמו בשאר מקומות דס"ל דלעניין דיוק אין חילוק בין הפירושים וכלל ענין שניהם משלמין : ומ"ש ומ"מ הרא"ם ז"ל כתב שאם פטורים וכו' כ"כ התוספות דהכי מוכח מדקא בעי תלמודא דהכי שויה לא שויה אלא שהבקר המנהיג את הפרה משלם או הוחזו את היתד מכלל דהיכא דשויה מבקעה להר דהשוכר חייב דשויה פשיטא הוא דהמנהיג והחוזק היתד שניהם משלמים לפי שהשוכר המנהיג את הפרה משלם או החוזק את היתד מכלל דהיכא דשויה מבקעה להר דהשוכר פטור משלם לפי שהשוכר המנהיג את הפרה משלם ולא החוזק היתד ומשני הא מני ר' יוסי הגלילי דאמר אין השוכר חייב בשבירת הקנקן ומי לא תנן בשבירת הקנקן ומי לא תנן דהשוכר חייב ומשני הא מני ר' יוסי הגלילי דאמר אין השוכר חייב

(ה) **שברה** לדוש בתבואה ודשה בקטנית והוחלקה חייב שהקטנית מחלקת לדוש בקטנית ודש בתבואה והוחלקה כטור וכו' משנה בפ' המומנים (סה) :

שי (ו) **השוכר** את החמור ונסתמא או התליעו רגליו או חולי לאחר כיוצא בזה שרשאי עדיין למלאכה וכו' אם שכרו למשוי תפילו אחר ליה למשוי סתם יאמר לו הרי חמור לפניך וכו' שכרו לרכיבה או לשתי עליו כלי זכוכית וכו' אם שכר לו חמור סתם חייב ליתן לו חמור אחר אמר ומיהו נרתיה אם יש בדמי זה תרגימו והוריתה רבה אחר מזוקק . ופרש"י והוריתה : מזוקק . בלעז היולאה בשחור העין : תולעים התליעו רגליה : תומר לו . משכיר לשוכר : הרי שלך לפניך . טלה כמו שהיא סמויה ותלך שלך מזלך גורס כמו מזלי וטרח ושכר חותה בדרכים . וכתב הרמ"ך גבי הבריקה ורחויה קלת למלאכה ומשמע מדבריו אם תפילו בתומר לו חמור סתם קתני מתניתין דתומר לו הרי שלך לפניך ובגמרא רמי בריישא דקתני השוכר את החמור והבריקה או שנשתטתה תומר לו הרי שלך לפניך תעכב עליו החמור לרכוב עליה והבריקה או שנשתטתה חייב להעמיד לו חמור אחר אמר לו הרי שלך לפניך וכן בר רב הונא לרכוב עליה שלי חמר רב פפא וכלי זכוכית כלרכוב עליה דמי תו גרסי' אם מ"ר בר ר"ש אמר רבה השוכר את הסכסם לרכוב עליה (כן הוא גי' ספריס ליון) ומתה לו בחלי הדרך נותן לו שכרו של חלי הדרך ואין לו עליו אלא תרעומת אף ע"ג דלא שכיחי לחגורי מכאן והלאה משום דמ"ל מי שיעת ליתי עד הכא יקח לאחרי כשאין בעלי למיכב (וכתבו התוי' דמיירי שיכול למכרו גם כאן ולהרויח בו) ק"ל מי לימר ליה תומר סתם יעמיד ליה תומר אחר מי דמ"ל תומר זה אם יש בדמיה ליקח יקח לה כריכא כשאין בדמיה ליקח ואם יש בדמיה לשכור יכול לשכור רב לטעמיך דאמר רב לא מכלינן קרנא ושמואל אליבא עליה ומ"ל אף אם יש בדמיה לשכור יכול לשכור ומכלינן קרנא והלכתא כשמואל בדיני וע"ש יסובבנו כלל דברי רבינו ע"פ מ"ש בס"ד בכל דין ודין במקומו : יאמר לו הרי תמור לפניך פי' תולך גרס כמו מולי ושינו נפסיד ולכאי בעי לשלומי ליה שכרו תשלם וכ"כ הרמ"ה בשם התוס' וכ"כ ג"כ הרי"ף והרמב"ם : שכרו לרכיבה פי' לתיכף למיפת שמא ישליכנו בתוך הפחתים : שישברם אם יפול השמור תין וה נתינת טעם למה שיתן לו אחר תלת ממקך עם מ"ם ובינתי אם כן, וכלומר כלי זכוכית וה"ה כל שאר דברים כיוצא בהם לתיכף למיפת שמא ישברם דינת הכי דתל"ב ק' למה לת כתב נמי טעם לרכיבה וק"ל : אם שכר לו חמור סתם חייב לתן ע"פ שלא נוכר במימרת בדין זה תלת בדין מת תו נשבר מ"מ מסתבר ליה לדבינו דכל שנשכרו לרכיבה תו למשוי של זכוכית כך לי נסתמת תו כתליא רגליו כמו מת וכן משמע בגמרת כתבתי בשם הרמ"ה מ"מ ממחול וה ע"פ : אם יש בדמי וה לשכירה כו' ר"ל תע"פ דתכלית קרנת וכ"פ אם יש בדמיו ליקח אחר וגם זוה קילר שמתך תמ"פ בסמוך אם בדרך הליכתה ניטלה חייב להעמיד לו כתב

למשאיו אם א"ל חמור סתם חייב להעמיד לו אחר ופי' הראב"ד דוקא שהקנה לו בקנין דאי לאו הכי במה נתחייב לו אין כאן אלא מי שפרע וכיון שבית לא שייך מי שפרע וא"א הרא"ש ז"ל כתב דבמשיכת החמור נשתעבדו נכסי המשכיר להעמיד לו חמור עד אותו המקום אמר לו חמור זה אני משכיר לך ומת אם יש בדמי הנבלה ליקח אחר יקח ואם אין בדמיה גם לשכור אינו חייב ליתן לו חמור אחר אלא יתן לו שכרו הראוי לו עד כאן ויש לו עליו תרעומת והרמב"ם חילק בחמור זה בין שכרו למשא ובין שכרו לרכיבה דדוקא לרכיבה ימכור הנבלה וישכור אחר אבל למשא כיון דא"ל חמור זה אינו חייב ליתן לו אחר אלא נותן לו שכרו של חצי הדרך ומניח לו נבלתו ואיני מבין מה חילוק בין שכרו למשא או לרכיבה וכן השיג עליו הראב"ד והא דאמרינן שנותן לו שכרו על שהוליכו לכאן דוקא כשמוצא לשכור במקום שמת זה או אפילו אינו מוצא לשכור אבל יכול למכור סחורתו במעט ריוח לכך צריך ליתן לו שכרו עד כאן אע"פ שאילו לא מת והיה מוליך סחורתו למקום שירצה הילך היה מוכרו יותר ביוקר אין זה אלא הרעומת אבל אם אינו מוצא לשכור חמור אחר וגם אינו יכול למכור סחורתו כאן בשום ריוח אינו נותן לו כלום משברו

ז"ל חייב להעמיד לו המור וזה לפ"ז העמיד הרי נפלת המור זה שמסר לו ושורו מבושבדין לזה אבל אם מינן מספיקין הנבלה והשור אין מרחיקין אם המשכיר לשכור לו מנכסיו דמאי נתחייב זה זו עולה מכלל דבריו ז"ל וכמה סברות נאמרו בזה הר"מ ז"ל פירש חייב להעמיד לו המור מנכסיו ופירשו שחייב כשנתבדו מידו ויש מי שפירש חייב להעמיד לו המור אם רוצה שכר וקו' ממנו לן שאם מינו מעמיד המור מינו חייב ליתן לו שכר כלל תפי' ממה שעשה והרמב"ם ז"ל פי' חייב להעמיד לו מנכסיו ובלא קנין וכתב תע"פ שאילו חזר בו קודם מסירה מינו עומד אלא למי שפרע אחר שמסר לו המור אחר כבר נתקיים מעשה בזיכסה במסירתו כל זה ואלא מיהו כיון דמ"מ אלא שפרע אחר שמסר לו המור אחר כבר נתקיים מעשה בזיכסה במסירתו כל זה ואלא מיהו כיון דמ"מ נשתעבד בכך מהמת אחריות להעמיד המור אחר וכדרך שהוא מעשבד לו הנבלה בהמור זה כך מעשבד עצמו בהמור שאם בנבלה אחריות כל נכסיו עד כאן ועוד התריך וכן פירש ה"ר יהונתן ז"ל וכן נראה דעת ההלכות ע"ל וסברא זו של הרשב"ץ מבואר שהיא כסברת הרמ"ם ז"ל ועכ"ז כיון דמפוקי ממוצא הוא נראה לי דלעניין מעשה נקטינן כהרמב"ם ז"ל ועוד דהר"ח ז"ל נמי כוותיה סבר ליה היכא דלא קנו מידו וגם סברת הים מי שפי' שבתב ה"ה והיא סברת הרמב"ן הולק על סברת הרשב"ץ והרמ"ם ז"ל (א): ומ"ש אמר ליה המור זה אני מכשיר לך ומת אם יש בדמי הנבלה ליקח אחר יקח כבר נתבאר בסמוך: ומ"ש ואם אין בדמי ליקח יכשיר לף על פי הנבלה הקרן כבר נתבאר דפלוגתא דרב ושמואל היא והלכתה כשמואל דאמר הכי: ומ"ש ואם אין בדמיה גם לשכור מינו חייב ליתן לו המור אחר הכי מבמע מדברי שמואל דאמר לשכור יעשה מכוס דיש בדמיו לשכור הא אין בדמיו לשכור כיון דאמור זה הוא דאמר ליה מינו חייב לשכור: ומ"ש אלא יתן לו שכרו הראוי לו עד כאן ויש לו עליו תרעומת מבואר בדברי רבינו ז"ל ועל כאן שכתבתי בסמוך ופע"ג דאיכו בשים בדמיו לשכור נמי חיירי לדיוק דקיי"ל כשמואל אם יש בדמיו ליקח דמי הנבלה אבל אין בדמיו ליקח אלא לשכור אינו חייב ליתן לו אלא שכרו עד כאן ויש לו עליו תרעומת: ומה שאמר רבינו שהרמב"ם חילק בהמור זה בין שכרו למשא ובין שכרו לרכיבה וכו' בפרק הנזכר: ומ"ש ואיני מבין מה חילוק בין שכרו למשא לרכיבה וכן הביג עליו הראב"ד בהגבות פ"א מיז לזה בורח ושכף שאין הפרש בין רכיבה לשאר ההלכות הטעתו שראה שם לרכוב ולשון מדוקק נקט ליה ע"כ [וכתב ה"ה] וכאמת פ"א לייתב סברת רבינו לפי גירסת ספרי שלנו שכתוב בהם הנזכור את החמור ואמר לו בהני הדרך וכו' מבואר דבהני הדרך אינו חייב לשכור אלא לרכוב עליו בלבד ולא למשא ולפ"ז אין הרכיבה מצוחר כלל אם לא שיאמר לו בהני ב"ש הדרך אבל אם אמר סתם אינו חייב אלא לרכוב עליו בלבד ולא למשא וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל וגירסת ספרי שלנו שכתוב בהם הנזכור את החמור ואמר לו בהני הדרך והיא גירסת הרי"ף והרמב"ם ז"ל וגירסת הספרים שלנו כתוב בהם לרכוב ליכה קושיא על דברי הרמב"ם ולכן יש לתמוה על ה"ה שהקשה לו זה והיאיכו בלריך עיון: ומ"ש והא דאמרינן שנותן לו שכרו על שהוליכו לכאן דוקא כשמוצא לשכור במקום שמת זה או אפילו אינו מוצא לשכור סחורתו כמעט ריוח וכו' אבל אם אינו מוצא לשכור המור אחר וגם אינו יכול למכור סחורתו כאן בשום ריוח אינו נותן לו כלום מבואר בדבריו בפשיטות ומבואר דאפילו אם אינו יכול למכור סחורתו כאן בשום ריוח אינו נותן לו כלום משברו כל שהוא אלא שיש לו לשלם לו שכר הילוכו עד כאן לשון הרמב"ם בפרק ה' מהלכות שכירות ומזה הטעם הוא שכתב בסמוך דאם אמר לו המשכיר לך חמור זה ואני מבין שאין לו לרכוב עליו אלא שהוא מוליכו בידו אלא שאמר לו שיש לו לרכוב עליו ואני מבין שאין לו לרכוב עליו אלא שהוא מוליכו בידו הרי זה נשבע ונוטל שכרו כולו ואם רכב עליו ונפל ומת חייב לשלם דמיו שהרי אמר לו שאין

בעית למיתי ללו מגרע בעית למיכב תיכה דהשתא מיכו דלמו עד הכא בעי למיתי למה יתן לו שכר ויש לומר דהא דקתמר לעולם דלא שכיח למגזרי היינו לפי תוקן דמיס שהשכר מזה מבל בשפי פורתא ימצא לשכור והרי נהנה כמה שבא עד כאן לבך נותן לו חצי שכרו ואין לריך לפחות המשכיר משכרו מה שזה נותן עתה יותר מעט מבאן ואילך כיון שהוא תנוס מי נמי כגון שיכול למכור סחורתו במקום שמת וירויח בה ויש טורחים הרבה שאין מביאין סחורתן אלא עד כאן לבך יתן חצי שכרו עכ"ל : ומ"ש וגראה שכל היכא שחייב להעמיד לו חמור או שכר לכך יתן לו דאמר ליה המור סתם או חמור זה ויש בדמיו לשבור אם מת בחצי הדרך ואינו מוצא לשבור אלא ביוקר גדול צריך המשכיר לשבור לו ואינו יכול לומר לו אחזיר לך מעותיך וכן אם ימצא השוכר בזול לא יוכל לומר אשבור לעצמי ואתן לך שבר חצי הדרך שהלכתי עמך ומדברי רש"י יראה שיוכל המשכיר לומר אחזיר לך שברך ולא נהירא דבל זמן שיש בדמיה לשבור באילו היא עדיין קיימת ואין אחד מהם יכול לחזור בו בד"א שיש בדמיה לשבור אבל אם אמר לו חמור זה ואין הגבלה שוה בלום נראה שצריך ליתן לו שבר חצי הדרך אפילו אם אינו מוצא לשבור בבאן אלא ביוקר שאינו יכול לשבור בחצי הנשאר ואינו יכול לעבב משבר החצי שהלך בדי שיהיה לו חמור לפי מה ששבר תחילה שלא שעבד לו מנכסיו בלום אלא זה החמור אבל לא שיתן לו מביתו בלום לפיכך כיון שמת ואינו שוה בלום אין לזה על זה בלום אלא שצריך לשלם חצי הדרך שהביאו ואם הגבלה שוה קצת [יותר] משבר חצי הדרך הנשאר ואינו מוצא לשבור אלא ביוקר אינו יכול לומר קח שבירותך והעמד לי חמור או אקח אני הגבלה שזה החמור נשתעבד לי ואשלים עליה מהצי השבר שעדיין בידי לשבור לי חמור שלא נשתעבד לו אלא עד בדי דמי הגבלה ולהוסיף עליה עד בדי חצי השבירות בפי מה שהיה בשעה ששברה אבל אם אינו מוצא אלא ביוקר לזה לא נשתעבד

לו

פשוט דלפ"ז מודה בזה ולא אמר רש"י דיוכל להחזיר לו שברו ולא היכא דאין בגבלה בבדי לשבור לו חמור אחר דאז יחזיר לו שברו ופשוט ולשון רש"י ודלמי משמע דה"ק דאם יש בדמי גבלה והעור כדי להעמיד לו חמור או חייב המשכיר למכור העור והגבלה וכו' או אם אין בגבלה להעמיד לו חמור אחר וחיו רולה להוסיף מעות אז יחזיר לו שברו ואין ללשון רש"י זה משמעות אחר ולפי זה הני אז יחזור לו שברו מיירי בשהגבלה שוה קלת בבדי דבריו היו בסמוך וכמו שיתבאר בס"ד ולא היה בדעתי לכתוב על פרש"י ולא נהירא דוודאי פירושו נהיר וברור וכדפי'. ומ"ש רבינו דבאין הגבלה שוה בלום וכו' אלא שעבד לו מנכסיו בלום אלא זה החמור וכו' דברים ברורים הם שהשכר מחני להדרך שהלך הם נכסיו בשאר נכסים שלו שבביתו וכיון שהגבלה חיוו שוה בלום אין לשוכר עליו בלום אלא נשתעבד ביתן לו מביתו כיון שאין הגבלה שוה בלום וכו' עד לזה לא נשתעבד לו להוסיף לו מביתו כיון שאין הגבלה שוה כל כך כבר כתבתי דבאלו שוה בלום וכו' עד לזה לא נשתעבד לו מדברי רש"י וגראה דה"ק)דרבינו דאם יכבור לו ביוקר בדמי הגבלה וכחני השבירות הגשתר נשתעבד לו ממ"ש ולא אלא אם אינו מוצא אלא ביוקר לזה לא נשתעבד לו אלא אם יכול לשכור בזול אלא ביוקר גדול צריך המשכיר לשכור לו ואינו יכול לומר אחזיר לך מעותיך וכן אם ימצא השוכר בזול לא יוכל לומר אשבור לעצמי ואתן לך שבר חצי הדרך שהלכתי עמך ומדברי רש"י יראה שיוכל המשכיר לומר אחזיר לך שברך ולא נהירא דבל זמן שיש בדמיה לשבור באילו היא עדיין קיימת ואין אחד מהם יכול לחזור בו בד"א שיש בדמיה לשבור אבל אם אמר לו חמור זה ואין הגבלה שוה בלום נראה שצריך ליתן לו שבר חצי הדרך אפילו אם אינו מוצא לשבור בבאן אלא ביוקר שאינו יכול לשבור בחצי הנשאר ואינו יכול לעבב משבר החצי שהלך בדי שיהיה לו חמור לפי מה ששבר תחילה שלא שעבד לו מנכסיו בלום אלא זה החמור אבל לא שיתן לו מביתו בלום לפיכך כיון שמת ואינו שוה בלום אין לזה על זה בלום אלא שצריך לשלם חצי הדרך שהביאו ואם הגבלה שוה קצת [יותר] משבר חצי הדרך הנשאר ואינו מוצא לשבור אלא ביוקר אינו יכול לומר קח שבירותך והעמד לי חמור או אקח אני הגבלה שזה החמור נשתעבד לי ואשלים עליה מהצי השבר שעדיין בידי לשבור לי חמור שלא נשתעבד לו אלא עד בדי דמי הגבלה ולהוסיף עליה עד בדי חצי השבירות בפי מה שהיה בשעה ששברה אבל אם אינו מוצא אלא ביוקר לזה לא נשתעבד

לו

דעת רש"י מעולם לפרש כך דדבר פשוט היא דמתניתין בדמ"ל חמור סתם היא כדאמרן מתה או נשברה חייב להעמיד לו חמור אחר. ומיון זה אלא בדמ"ל חמור סתם כדלקמן בגמרא וכדכתב הרמ"ם נופיה אלא דרש"י בא לפרש דבסיפא היון דהמשכיר היינו רולה להפסיד משברו כלום לכך חייב להעמיד לו חמור על ידי שיוסיף מעות על הגבלה ויקנה לו חמור אחר או ישכור לו אחר בדמי גבלה ומ"ש שהרי חמור זה שיעבד לו מיון רלונו לומר דמ"ל חמור זה דודאי חמור סתם קמ"ל. אלא דאכ"פ חמור זה שיעבד לו ואף יותר מזה נשתעבד להעמיד לו חמור אחר אם ימות חמור זה וכיון שאחר חייב להעמיד לו חמור אחר אף על פי שלכך נשברו הלכך חייב לעשות אחת מאתים או יקנה חמור אחר או יכבור פטור דפשיטא דלא נשתעבד להעמיד לו חמור אלא בשגזל שברו וכשמחזיר לו שברו לפי שנתנם דמת החמור אין המשכיר חייב כלום. ומיהו דעת רבינו נכון היכא דהגבלה שוה הרבה אע"פ דאיהו מועט לשכור לו חמור אחר דאז יחזיר לו שברו ופטור ולשון רש"י ודלמי משמע דה"ק דאם יש בדמי גבלה והעור כדי להעמיד לו חמור או חייב המשכיר למכור העור והגבלה וכו' או אם אין בגבלה להעמיד לו חמור אחר וחיו רולה להוסיף מעות אז יחזיר לו שברו ואין בגבלה כדי

מן הסכירות וה ודאי מוסיף מביתו הוא ודו"ק : (ג) **ששאלת** וכו' פשוטה שצריך ליתן לו סכירות כל יום ויום וכו' ל"ע מי ר"ל יום ויום וכל הימים בשוה או אמת דביום שעמדה בלא מלאכה ג"כ לשלם מלא כפועל בטל ולקמן יתבאר בס"ד ריש סי' של"ד ומ"ש מי לא היה רצוי להתגדל וכו' גם זה יתבאר בסי' של"ד :

שיא (ה) **השובר** ספינה להוליך בה יין למקום פלוני וטבעה בחצי הדרך ר' נתן אומר אם נתן לו ביטול ואם לא נתן לו אינו חייב אלא בשכר ביטול ואם נתן לו ביטול ואם לא נתן לו אינו חייב אלא בשכר ביטול ואם נתן לו ביטול ואם לא נתן לו חייב

כתס חולקין דוקא בשתין אחד מהם רוצה להשלים אבל זה מביא ייגו וזה מיגו מביא ספינה אם נתן שכר נמי יטול ויוציא מתחת ידו עכ"ל :

(ג) (ד) **ומה** שאמר ודקדק מכאן הרמ"ה מי שהשוכר חומד או ספינה למהר ידוע אין יכול לשנות למשא אחר אפילו מיגו כבד ממנו וכן המשכיר חמור זה מיגו יכול לרוכבו וליתן לו חמור אחר כלומר מדאזיל בקלה וטריח מהאי טעמא דלמור ספינה זו מי יין זה הוי קפידא ומיגו יכול ליתן לו אחר למ"ד הרמ"ה כן : ומ"ש ויש מהמריס דודאי בעלמא יכול לשנות דמה לי יין זה שהתנה או אחר אלא שמצאה כאן מקום קפידא לנוח ובהא כן כתב ה"פ בפ' המזכיר בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל וז"ל הרמב"ן והא דאמר ליה הכ לי חמרא לאו למימרא דמעיקרא לא מצי לשנויי ליה חמרא אלא דהתם כיון דליכא קפידא במילתא מה לי חמרא מה לי לחריצא אבל כיון שטבע ויש לו ריוח בקפידא מצא מקום לתבוע תגמו עכ"ל :

(ה) **השוכר** ספינה להוליך בה סחורה למקום פלוני ופרקה בחצי הדרך וכו' שם ת"ר השוכר את הספינה ופרקה לה בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ואין לו עליו אלא תרעומת היכי דמי אילימא דקא משכח לחגורי אחמי אית ליה תרעומת ואי דלא קא משכח לחגורי אגרא בעי שלומי לעולם דקא משכח לחגורי אלא אחמי אית ליה תרעומת משום רפסתא דספינה אי הכי טעמא מעלייתא היא ומחוסר אית ליה גזיה אלא אי פרקה דפרקה לטוענה בגויה אלא אי תרעומת משום זיעו דעתא אי נמי לחלצא יתירא ופרש"י רפסתא דספינה . ריעוע הספינה שמתרועעת בהולכת תבואות והכנסת חבילות והא דקאמר דפרקיה לטוענה בגויה פירש הרי"ף והרמ"ם כגון שמכר הסחורה למים ואוה נותן לו שכר של חצי הדרך מכאן ולהבא ותרעומת משום זיעו דעתא דשכר הורגל עם הרשאון וכן כתבו התוס' בשם רבינו חננאל וכך הם דברי הרמב"ם בפ"ה מהל' שכירות ורש"י פי' בע"ז והא דקאמר אי נמי לחלצא יתירא א פירש הרמ"ם שמא ירצה זה הקונה להרחיק יותר ומנהג הספנין שכשיכים לילך עם בעלי הסחורה עד שיתכרו כחורתן וצריך לקנות טבלים ביוקר ומ"ש רבינו גבי חיטה מוכח אחר שיכרתה ממנו צריך ליתן לו שכר כל הדרך אלא שיכסה לו שחיטה דומה הבא טעון לבא ריקן טעמא דמסתבר הוא אבל ה"ה כתב בפ"ה מהלכות שכירות אי דלא משכח לחגורי כולי הגריה בעי למיהב ליה פירשו ז"ל ואינו מוכח כלום שכיון שספינה קיימת יכול לומר אנא הא קיימנא אינו דומה לספינה שתם ויין זה וטבעה ספינה שמוכח לו לפי שלשם אין הספינה קיימת עכ"ל :

(ו) **ובמ"ש** רבינו ומכאן רמיזה דכל מאי דתמרינן שקבלן וב"ה אין יכולים לחזור בהם היינו דוקא בשיש הפסד לבשנגדו בחזרתו וכו' אבל מוכחין יכולים לחזור בהם פשוט הוא :

שיב (ו) (ב) (ג) **המשכיר** לחבירו בית או חנות או מרחץ או חנות לזמן מיגו יכול לחזור בו ולהוציאו תוך זמנו אפילו נפל ביתו של משכיר וכו' ואפילו העני וצריך למכרו לאחר מיגו יכול להוציאו ולהושיבו אחרת ואין השוכר מביא יין אחר צריך ליתן לו שברו ואם השוכר מביא יין אחר והמשכיר אינו מביא ספינה אחרת אפילו שקבל הכל צריך להחזיר וכל זמן שלא יביא לא זה ולא זה נותן לו חצי השכר אע"פ שהוא מוחזק לא יוכל לומר לא אתן לך עד שתביא את שלך ואעכב אני מלהביא דמצי א"ל איזיד כל זמן שלא תביא את שלך אין לי להביא את שלי שאיני מאמינך שתביא שלך ונמצאתי טורח ואפסיד מעותי בחנם וכן אפילו אם קבל כל השכר חייב להחזיר לו החצי : (ג) ודקדק מכאן הרמ"ה מי ששוכר המור או ספינה למשא ידוע אין יכול לשנות למשא אחר אפי' אינו כבד ממנו : (ד) וכן המשכיר המור זה אין יכול לדחותו וליתן לו חמור אחר או ספינה אחרת וי"א דודאי בעלמא יכול לשנות דמה לי יין זה שהתנה או אחר אלא שמצאה כאן מקום קפידא לנוח ונחה וכן דעת א"א הרא"ש ז"ל : (ה) השוכר ספינה להוליך בה סחורה למקום פלוני ופרקה בחצי הדרך אם אינו מוצא אחר שישכירנה ממנו צריך ליתן לו שכר כל הדרך אלא שינכה לו שאינו דומה הבא טעון להבא ריקן ואם מצא אחר השני ישלים לו השכירות והראשון יתן לו תוספת על חצי השכירות מה שנפסדה הספינה בהוצאת הסחורה של הראשון ובהכנסת הסחורה של האחרון ויש לו עוד עליו תרעומת שגורם לו לסבול דעת איש אחר שלא הורגל עמו מכר הסחורה שבה לאיש אחר ועלה הוא ונכנס האחר במקומו נוטל שכר חצי הדרך מהראשון ושכר חצי הדרך מהאחרון ויש לו תרעומת על הראשון כדפרישית : (ו) ומכאן ראיה דכל מה דאמרינן שקבלן וב"ה אין יכולין להחזור בהם היינו דוקא כשיש הפסד לשבנגדו בחזרתו שאין הקבלן מוצא להשתכר ולא ב"ה לשכור אבל מוצאין יכולין לחזור בהם :

שיב (ו) **המשכיר** לחבירו בית או חצר או מרחץ או חנות לזמן קצוב אינו יכול לחזור בו ולהוציאו תוך זמנו : (ב) אפילו נפל ביתו של משכיר שאין לו מקום לדור בו ואפילו העני וצריך למכרו לאחר אינו יכול להוציאו והמקח קיים והלוקח צריך להניחו ביד השוכר עד שישלים זמנו : (ג) ואם הקדים לו השכר אפי' לזמן מרובה אינו יכול להוציאו עד שיכלה זמן

כתן אלא שכתב דמשמע שהרב רבינו משה בר מיימוני הוא דכתב כך ולא הרי"ף והא ליתא דגם הרי"ף כ"כ ע"ש : (ג) **ומ"ש** ודקדק מכאן הרמ"ה וכו' כלומר מדחזינן דבספינה זו מ"ג יין זה הוי קפידא ומיגו יכול ליתן לו אחר למדנו מי שהשוכר וכו' וי"ל דודאי בעלמא יכול לשנות דמה לו יין זה שהתנה או אחר אלא שמצאה כאן מקום קפידא לטוח ונחה כן כתב ה"ה בפ' המזכיר בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל וז"ל הרמב"ן והא דאמר ליה הכ לי חמרא לאו למימרא דמעיקרא לא מצי לשנויי ליה חמרא אלא דהתם כיון דליכא קפידא במילתא מה לי חמרא מה לי לחריצא אבל כיון שטבע ויש לו ריוח בקפידא מצא מקום לתבוע תגמו עכ"ל :

(ה) **השוכר** ספינה להוליך בה סחורה למקום פלוני ופרקה בחצי הדרך וכו' שם ת"ר השוכר את הספינה ופרקה לה בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ואין לו עליו אלא תרעומת היכי דמי אילימא דקא משכח לחגורי אחמי אית ליה תרעומת ואי דלא קא משכח לחגורי אגרא בעי שלומי לעולם דקא משכח לחגורי אלא אחמי אית ליה תרעומת משום רפסתא דספינה אי הכי טעמא מעלייתא היא ומחוסר אית ליה גזיה אלא אי פרקה דפרקה לטוענה בגויה אלא אי תרעומת משום זיעו דעתא אי נמי לחלצא יתירא ופרש"י רפסתא דספינה . ריעוע הספינה שמתרועעת בהולכת תבואות והכנסת חבילות והא דקאמר דפרקיה לטוענה בגויה פירש הרי"ף והרמ"ם כגון שמכר הסחורה למים ואוה נותן לו שכר של חצי הדרך מכאן ולהבא ותרעומת משום זיעו דעתא דשכר הורגל עם הרשאון וכן כתבו התוס' בשם רבינו חננאל וכך הם דברי הרמב"ם בפ"ה מהל' שכירות ורש"י פי' בע"ז והא דקאמר אי נמי לחלצא יתירא א פירש הרמ"ם שמא ירצה זה הקונה להרחיק יותר ומנהג הספנין שכשיכים לילך עם בעלי הסחורה עד שיתכרו כחורתן וצריך לקנות טבלים ביוקר ומ"ש רבינו גבי חיטה מוכח אחר שיכרתה ממנו צריך ליתן לו שכר כל הדרך אלא שיכסה לו שחיטה דומה הבא טעון לבא ריקן טעמא דמסתבר הוא אבל ה"ה כתב בפ"ה מהלכות שכירות אי דלא משכח לחגורי כולי הגריה בעי למיהב ליה פירשו ז"ל ואינו מוכח כלום שכיון שספינה קיימת יכול לומר אנא הא קיימנא אינו דומה לספינה שתם ויין זה וטבעה ספינה שמוכח לו לפי שלשם אין הספינה קיימת עכ"ל :

(ו) **ובמ"ש** רבינו ומכאן רמיזה דכל מאי דתמרינן שקבלן וב"ה אין יכולים לחזור בהם היינו דוקא בשיש הפסד לבשנגדו בחזרתו וכו' אבל מוכחין יכולים לחזור בהם פשוט הוא :

שיב (ו) (ב) (ג) **המשכיר** לחבירו בית או חצר או מרחץ או חנות לזמן מיגו יכול לחזור בו ולהוציאו תוך זמנו אפילו נפל ביתו של משכיר וכו' ואפילו העני וצריך למכרו לאחר מיגו יכול להוציאו והמקח קיים והלוקח צריך להניחו ביד השוכר עד שישלים זמנו כם"פ השואל (קמ :) מהא דקאמר נפל ביתא דמשכיר מ"ל לא עדיפא מינאי כלליה לבריה מי הוה מפסר להודיעו מיבעי ליה לאודועי ואי לא מצי מ"ל לא עדיפא מדנפסקתי כתב הרמ"ם

פרישה

וכל זמן כו' כיון שעדיין לא קיים לא אמר מכן תגמו תזי מילקים כל הסכירות שהתנה עליו מתחלה ממש וכמ"ש בדרישה ע"ש ודוק ולכאורה נראה דהאי מולקין ממש קאמר דאפי' אם הוליכה פחות מאלי הדרך או טפי ממלי הדרך מולקין יכן נראה מלשון כמ"ם בסמיקתו של ריב"ם ע"פ דרכו הכ"ל ועמ"ש בסמ"ע עוד מזה מיהו מיגו מוכיח ע"ש : שחיני מאמינך שתביא את שלך ומשלחתי טורח ואפסיד מעותי עבד"ר וב"ת מ"ם ספינה שהם משוכר ממול שהם או בית שהם ונפל הבית או מת הממור דאמרי לעיל סי' ש"י ס"ב דאייב להעמיד לו בית ומשור אאר להרמ"ם ובספינה שהם לאמרינן דממזיר לו שכרו או מלי שכרו ומ"ל (ולהרמ"ם דיוקיה טעמא לעיל משום דאמרי ליה משיכתו דממור כו') דכאן לא עבד השוכר שום קנין ומוקף בספינה דמיירי דבעל בעלמו מוליך בספינתו לסחורה למקום אחר שאכרו ואין בעל לסחורה מוכן או מנגיב הספינה דהא כתבו שם בד"ה אלא בספינה שהם להמשכיר קונה הסכירות במשכית השוכר בספינה כו' ש"מ דגם בזה השוכר הוא המוכן וכ"ל דאמרי ממור אמת ובית שנפל שנתעבד בעל הממור למשכר או לרכיבה של זה ועדיין הן בעין מש"ה עליו לקיים להא השוכר תובעו ואומר שכרתיך למשא או לרכיבה שהם ולא נתת לי ממור אים בו כדי לקיים תנאך וכן בבית שנפל משו"כ בנהון [דספינה] שגם היין נטבע ואין הדבר הנשבר בשבילו בעין אף שאמר יין שהם כרי מ"מ טעינו יין זה ואינגו לע"ע : (ג) ודקדק מכאן הרמ"ה כו' פי' מלמדנו' ביין זה מיגו יכול לקיים תגמו ליתן לו אחר וכן להיפך : מי שהשוכר ממור למשא יהוא מיגו יכול לשנות כו' דוקא משא יהוא אבל משא שהם ולאו דיוקא לשנות וכמ"ש מש"כ מיד בסמוך הא שהם אין השוכר יכול לטעון משא אחרת וזה המשכיר מוציא שכירותו בע"כ ממנו כ"ש שזה השוכר מחזיק בשלו ואין המשכיר יכול לומר אתן לך אחר מלא הרמ"ה משלחת ומריח דהאי דאמרינן דאמרה יין זה וספינה זו קאי ומש"ה נקט לתרוייהו וק"ל : אלא שאמרה כאן קפידא מקום לנוח ומקח כל"ל מלכתב שאמרה בלי נקיבה משמע דאקפידא קאי וכ"כ הש"ע בשם הרמב"ן ע"ש ור"ל הקפידא מלאה מקום להקפיד כיון שכבר הפסיד ומ"ש נאה משא"כ במקום אחר דמיקרי זה נהנה וזה לא אמר ומ"ש לא משגיחינן לקפידתו : (ה) השוכר ספינה כו' בריייתא שם ע"ב : מה שנפסדה הספינה בהוצאת הסחורה של הראשון פי' הרמב"ם ספינה עומדת להוציאה כאן אלא במקום שויצית שם סחורה הצריים ושם הוצאת הסחורה שהיא בהכנסת הסחורה של האחרון (ומ"ל לא תייבי רבינו במנהג סוחרי הגמרא ועד"ר : (ו) דכל מה דאמרינן שקבלן וב"ה כו' ר"ל לקמן בסימן של"ג גבי פועלים וב"ש שאינן יכולין לחזור בהן היינו דוקא כו' :

סי' שיב (ו) **המשכיר** לחבירו בית כו' [עיין בב"מ] ועד"ר : (ב) **ואפי'** העני כו' פי' ואיכא מ"ד בירושלמי דבכה"ג אמרי' דלא שלחה על דעת המשכיר שיחות ברעב וצריך לצאת מיד כדי שיוכל למכרם ומד מ"ד פליג עליה וס"ל דאפי' בכה"ג אמרי' שלא יצא השוכר קודם ומנו אלא יאכלנו זה ממתא דאקו והלוקח יקח הסכירות מיום שלקיחת עד שיכלה זמן הסכירות וקיי"ל כוותיה דלחותו מ"ד וכ"כ הרמ"ם ומטעם הסכירות ליומא ממכר הוא והכי הוא לוקח קדוש וק"ל ורבינו לא כתב הא דכתב הרמ"ם מהני הסכירות יתן הסכירות להלוקח

דרישה

לא אמרו כלום רק שאתבטלו מ"ם היינו נותן להם כלום אבל הכא שהמשכיר הפסיד ספינתו כפיעל בטל מיבה אית ליה כיון שמזמן לקיים תנאו עכ"ל והכי טעמיה דב"י דפסק כאן כהרי"ף והרמב"ם (ובשם הם"י) [ובפי' ש"י] פסק כתשו' הרמ"ם דאם לא היה רגיל הנהר להתגדל הוי פסידא דבעל בהמה ק"ל : דאמי אילך למימר כו' כ"כ ג"כ הרמ"ם בשמעתין וק"ק מאי הפסד ממין יהיה לו הא אילך לשלם לו ככל מה שהפסיד שכיותו כולו כשקיים הא' מהן תנאו ואי ר"ל הפסד הולאה שיהיה לזה בקניית הספינים מה לזה בקניית יין תיובא לבעל היין יהיה הפסד שלפ שיחזיר לו שכיותו מ"מ אם יפסד מה שהפסיד זה בקניית יין מבעל בעל הספינה כשיקבל שכיותו מאי הפסד יהיה לו הא תומנותו בכך וש"ל דמיירי כשהיגו ניחא ליה לקנות עבור זה ספינה מהדש ל"ב בשאי בא להולאת מיד בעל היין הסכירות ולומר סרי אני מוכן לקיים התנאי הא מיגו ניחא ליה בזה ולפקיקא דריב"ם הל' שכ' אם יביא בעל הספינה ספינתו לא יצטרך בעל היין ליתן לו הלא אני הסכירות הוא מ"ם דא"ל אי אביא ספינתי ואין אתם מביא ייגו ולא אתן לו אלא הסכירות ואם בעל הספינה ומם בעל הספינה מוחזק יהיה הפסד לבעל היין לף אם יחזיר לו שכרו לאיו לו כמה להוליך ייגו וכ"ל . ומיהו הרמ"ם דכללינהו תרוייהו ימד וכתב ז"ל ואין המוחזק יכול לומר כו' וכמ"ש משמע דתרוייהו מחד טעמא ניתנו ולפי מ"ש לא יהיה חד טעמא לשניהן אלא בכל חד הפסד ממון אם שהיגו בחבילו וי"ל דה"ק התובע למוחזק תן לי שכירותי כי הכגי מוכן לקיים כתנאי ואם שאתם אומר שאתקיים התנאי תחלה אין זה אלא דמייב ממך שאין דעתך לפרוע לי וגם לאמר שאטרח ואוציא מעות לא תפרעני ותצטרך לילך לדין עמך לכן אמר שאין לדין או לפטרך עתה קודם שאוציא מעות וק"ל ומיהו גם לפ"ז י' ואפשר מעותי בחנם היגו מיובב כ"כ : (ה) לסבול דעת איש אחר כו' ואיתיא שם עוד תערומת דאשלא יתירא ופי' הרמ"ם שמא ירצה זה הקונה להרחיק יותר ומנהג הספנים שכשיכין לילך עם בעלי הסחורה עד שיתכרו כחורתן וצריך לקנות טבלים ביוקר עכ"ל ודבי' לא כתבו משום דרבינו שיהם מל' הבריייתא בש"ם דאלא שכור הספינה להולין לו סחורה למקום פ' ומשמע דוקא למקום אחר אבל אם לא ימכרו הסחורה לא יוכלו משא שהם ולאלא (ומ"כ לא תייבי רבינו במנהג סוחרי ספינות שמכירי' שהם שיולכו על מקום שימכרו הסחורה) וממילא גם האחר שכנגדם במקומו לא ילך עמו כי אם עד מקום ולית ביה משום אאלא יתירא אבל בבריייתא קתני שם השוכר את הספינה תעמוד במקום הולאה הראשונה : וש"ל דאי משתמע לא ירקק כ"כ עוד מביתו כמו זה הבעי עכשיו לירד להספינה ומ"ש יש ביתו אבלי' לכדי' נורך הרמשון ולא כדי נורך הסני וק"ל :

סי' שיב (ו) **המשכיר** לחבירו בית או חנות או מרחץ כו' ר"ל כך הוא לשון הרמ"ם וכוא מין הרשב"ם אבל לשון הסרוכי תימה כי' ז"ל מ"ו ר"ם ז"ל כך הוא לשון הרמ"ם וכוא השואל גבי משכיר תימה לא נעלתי עכ"ל אבל ה"מ בסכים ג"כ לדברי הרמ"ם וכן שהם הב"י ובפ"ע : (ג) ואם הקדים לו השכר כו' ז"ל ב"י מיכא למימר מה בא למדם שהם השכירו לזמן קצוב אבל הכא שהמשכיר הפסיד ספינתו כפיעל בטל מיבה אית ליה כיון שמזמן לקיים תנאו עכ"ל וכן כתב הרמ"ם בפ"ה מהלכות שכירות ה"ו ומכאן לקיים תנאו עכ"ל ומכאן נראה דהאי מולקין ממש קאמר דאפי' אם הוליכה פחות מאלי הדרך או טפי ממלי הדרך מולקין יכן נראה מלשון כמ"ם בסמיקתו של ריב"ם ע"פ דרכו הכ"ל ועמ"ש בסמ"ע עוד מזה מיהו מיגו מוכיח ע"ש : שחיני מאמינך שתביא את שלך ומשלחתי טורח ואפסיד מעותי עבד"ר וב"ת מ"ם ספינה שהם משוכר ממול שהם או בית שהם ונפל הבית או מת הממור דאמרי לעיל סי' ש"י ס"ב דאייב להעמיד לו בית ומשור אאר להרמ"ם ובספינה שהם לאמרינן דממזיר לו שכרו או מלי שכרו ומ"ל (ולהרמ"ם דיוקיה טעמא לעיל משום דאמרי ליה משיכתו דממור כו') דכאן לא עבד השוכר שום קנין ומוקף בספינה דמיירי דבעל בעלמו מוליך בספינתו לסחורה למקום אחר שאכרו ואין בעל לסחורה מוכן או מנגיב הספינה דהא כתבו שם בד"ה אלא בספינה שהם להמשכיר קונה הסכירות במשכית השוכר בספינה כו' ש"מ דגם בזה השוכר הוא המוכן וכ"ל דאמרי ממור אמת ובית שנפל שנתעבד בעל הממור למשכר או לרכיבה של זה ועדיין הן בעין מש"ה עליו לקיים להא השוכר תובעו ואומר שכרתיך למשא או לרכיבה שהם ולא נתת לי ממור אים בו כדי לקיים תנאך וכן בבית שנפל משו"כ בנהון [דספינה] שגם היין נטבע ואין הדבר הנשבר בשבילו בעין אף שאמר יין שהם כרי מ"מ טעינו יין זה ואינגו לע"ע : (ג) ודקדק מכאן הרמ"ה כו' פי' מלמדנו' ביין זה מיגו יכול לקיים תגמו ליתן לו אחר וכן להיפך : מי שהשוכר ממור למשא יהוא מיגו יכול לשנות כו' דוקא משא יהוא אבל משא שהם ולאו דיוקא לשנות וכמ"ש מש"כ מיד בסמוך הא שהם אין השוכר יכול לטעון משא אחרת וזה המשכיר מוציא שכירותו בע"כ ממנו כ"ש שזה השוכר מחזיק בשלו ואין המשכיר יכול לומר אתן לך אחר מלא הרמ"ה משלחת ומריח דהאי דאמרינן דאמרה יין זה וספינה זו קאי ומש"ה נקט לתרוייהו וק"ל : אלא שאמרה כאן קפידא מקום לנוח ומקח כל"ל מלכתב שאמרה בלי נקיבה משמע דאקפידא קאי וכ"כ הש"ע בשם הרמב"ן ע"ש ור"ל הקפידא מלאה מקום להקפיד כיון שכבר הפסיד ומ"ש נאה משא"כ במקום אחר דמיקרי זה נהנה וזה לא אמר ומ"ש לא משגיחינן לקפידתו : (ה) השוכר ספינה כו' בריייתא שם ע"ב : מה שנפסדה הספינה בהוצאת הסחורה של הראשון פי' הרמב"ם ספינה עומדת להוציאה כאן אלא במקום שויצית שם סחורה הצריים ושם הוצאת הסחורה שהיא בהכנסת הסחורה של האחרון (ומ"ל לא תייבי רבינו במנהג סוחרי הגמרא ועד"ר : (ו) דכל מה דאמרינן שקבלן וב"ה כו' ר"ל לקמן בסימן של"ג גבי פועלים וב"ש שאינן יכולין לחזור בהן היינו דוקא כו' :

סי' שיב (ו) **המשכיר** לחבירו בית כו' [עיין בב"מ] ועד"ר : (ב) **ואפי'** העני כו' פי' ואיכא מ"ד בירושלמי דבכה"ג אמרי' דלא שלחה על דעת המשכיר שיחות ברעב וצריך לצאת מיד כדי שיוכל למכרם ומד מ"ד פליג עליה וס"ל דאפי' בכה"ג אמרי' שלא יצא השוכר קודם ומנו אלא יאכלנו זה ממתא דאקו והלוקח יקח הסכירות מיום שלקיחת עד שיכלה זמן הסכירות וקיי"ל כוותיה דלחותו מ"ד וכ"כ הרמ"ם ומטעם הסכירות ליומא ממכר הוא והכי הוא לוקח קדוש וק"ל ורבינו לא כתב הא דכתב הרמ"ם מהני הסכירות יתן הסכירות להלוקח

הגהות דרישה ופרישה

שיא א עיין פרישה שם כתבתי טעם למה השמיט רבינו הא' תרעומת דאשלא יתירא

זמן כל השבירות שהקדים לו : (ד) ג וכ"כ הרמב"ם ז"ל אם אחר שהשביר ביתו לפלוני הזר ומכרו או השכירו לעכו"ם או לאנס שהפקיע לזה שיעבודו הראשון חייב להשביר לו בית אחר וכן כל כיוצא בזה ע"כ: (ה) וכן אם משכנו לשנים ידועים בכך וכך לכל שנה ושנה כל זמן שלא יפדנו וחזר ומכרו לאחר אין הלוקח יכול ליקחנו מיד המלוה תוך השנה אבל אחר השנה יכול ליקחנו : (ו) ולכשיכלה זמן הקצוב לו יכול להוציאו מיד אפילו כלה הזמן באמצע ימות הגשמים : (ז) השבירו לו ללינה אין פחות מיום א' לשביתה אין פחות מב' ימים לנשואין אין פחות מז' ימים: (ח) השבירו לו סתם בכך וכך להודש אינו יכול להוציאו אא"כ הודיע לו ל' יום קודם כדי שיבקש לו מקום בד"א בימות החמה אבל בימות הגשמים אם לא הודיעו עד אחר הסוכות אינו יכול להוציאו עד הפסח

בירושלמי ומ"ש וכ"כ הרמב"ם וכו' מיכן לתמוה מה ענין זה לזה ויש לומר בדוחק דמדכתב בסתם משמע דאע"פ שמכרו מפני דוחק עניות שאין לו מה יאכל מפני הכי חייב להשכיר לו בית אחר כיון שמכרו למנם מקוב ומשמע נמי דבמכרו להבירו שאינו מנם מיגו יכול להוליאו דאל"כ למה נקט מנם מיהו מין נראה שיאמר על דיוק כזה וכ"כ הרמב"ם ותו קשה טובא דלמה לי הכא רבינו מ"ש הרמב"ם בפי' פ"ו מהלכות שכירות וז"ל המשכיר בית לו חבר או מרחץ לו חנות לו שאר המקומות עד זמן קצוב כ"ז כופהו לנתת בסוף[ז] זמנו וכו' דאלמא דבתוך זמנו מיגו יכול לכופו לנתת כלל וכדומה להדיא מ"ש אחר כך כל הני דשמעתין דמיירי דמשכיר בסתם וכדכתב הרמ"ם דכולה שמעתין מיירי בסתם ולבי תומר לי דטעות סופר מיכף הכא וכ"ל וכן כתב רבינו מאיר בתשובה ומביאו ב"י ומח"כ מביא רבי' הי דכתב הרמב"ם במוכר או עכו"ם :

(ה) **ומ"ש** וכן אם משכנו לשנים ידועי' כו' גם זה כתב הרמ"ם לפי ודהכי מיתא בירושלמי דעובדא הוה דביתיה הוה ממושכנת בחד רומי ולא הו"ל למיפרקיה . ופי' הרמ"ם מעשה שהיה כך היה שהיה ביתו של אחד ממושכן לכל יהודי אחד במשכנתא דסורא או כל ימיו בכך וכך לשנה כל זמן שלא יפדנה ולא הו"ל מעות לפדותה וזה הורה כרבי אלעזר מיד אבל משכיר בית לשנה וצריך למוכרה מחמת דוחקו צריך להניח שוכר בבית עד שישלם זמנו כר' זעירא ורבי לא והכי נמי מיתא בירושלמי דמקום שנהגו כך כתב לי מורי רבינו מאיר ז"ל בתשובה ועוד כתב דאם הקדיש לו שכר לפילו לזמן מרובה מיגו יכול להוליאו עד שיכלה זמן כל השכירות שהקדיש לו והניח רמיה מירושלמי פרק מקום שנהגו המשכיר בית לחבירו ועמד והקדישו ר"ז דר בתוכה ומעלה שכר להקדש מימתי בזמן שלא הקדיש לו שכרו אבל הקדיש לו שכרו ר"ז דר בתוכה חנם והיינו טעמא דכיון דהקדיש לו שכרו ונשתמש זה במעותיו מפני דחקו של משכיר לא יפסיד השוכר עכ"ל וכל זה כתב עוד הרמ"ם בתשובה כלל ל"ב ועיין במרדכי פ' השואל ואיכא למידק מה נא לחדש שאם הקדיש לו השכר מיגו יכול להוליאו עד שיכלה זמן כל השכירות שהקדיש לו עדיפא מינה דאפילו לא הקדיש לו שכר מיגו יכול להוליאו תוך זמנו ול"ל דסיפא מיירי בשכר ממנו סתם ולא לזמן קצוב ומיגו יכול להוליאו תוך זמנו וקמ"ל דאפילו קנה עמו זמן שיכלה זמן השכירות ואיכא למידק מה נא לחדש שאם הקדיש לו השכר מיגו יכול להוליאו עד שיכלה זמן כל השכירות שהקדיש לו הא עדיפא מינה דאפילו לא הקדיש לו שכר מיגו יכול להוליאו תוך זמנו וקמ"ל דסיפא מיירי בשכר ממנו סתם ולא לזמן קצוב והקדיש לו מעות וקמ"ל שאף ע"פ שלא קנה עמו זמן כעבד מעותיו קנה ומיגו יכול להוליאו עד שיכלה זמן כל השכירות שהקדיש לו : (ז) **ומה** שאמר וכ"כ הרמב"ם אם אחר שהשכיר ביתו לאחר אין הלוקח יכול ליקחנו מיד המלוה תוך השנה וכו' בס"פ מי שהי כתב (עג :) רב מרי בר רחל משכן ליה להוא עכו"ס ביתא ד' דרי זבנה לרבא נטר תריסר ירחי שקל אגר ביתא למטי ליה לרבא ג"ל הא דלא ממטי למר אגר ביתא עד האידנא דסתם משכנתא שתא אי בעי עכו"ס לסלוקי לא הו"מ מסלק לי אלא בשנה שלאחריה ומשמע מר אגר ביתא : (ו) **ובו"ש** ולכשיכלה הזמן הקצוב לו יכול להוליאו מיד אפי' כלה זמן בחמצע ימות הגשמים ירושלמי כתבוהו הרי"ף והרמ"ם בס"פ השואל הרמ"ם כולה שמעתין מיירי בסתם אבל אם שכרו לזמן קצוב כמכר דמי א אבל אם אין לו מה יאכל יכול למכרו אפילו בתוך הזמן וכבי אינא בירושלמי דפרקין המשכיר בית לחבירו ורצה למכרה אמר רבי אמי לא עלתה על דעתו שימות בראש ורבי זעירא ב ורבי לא אמרו מ"מ קנוי לו אלא דאמרינן לצדקיה עד דאלי מנקלוניא דידיה . (פירוש זמן שלו) אחת עובדא קמיה דרבי אימי ולא קבל מה פליג ולא כיחיה הוה ממשכנתא גבי חד רומאי ולא פליג הדין פירוש בירושלמי רבי אמי סבר לה עלתה על דעתו שימות בראש וינח לה עלתה לאחר רבי זעירא ורבי לא סברי כהא דרבי אמי דהמכר מכר ומיגו אמר ליה מוכר ללוקח שבקיה לשוכר עד שישלם זמנו ומכ"ש ואילך יתן לך השכר ובא מעשה לפני רבי אימי ולא קבל דבריהם ומה פליג בתמיה וכי רבי אימי פליג עלייהו וסבר כרבי אמי דיצא לאחר ומצי לאחר ולא פליג אלא מעשה שהיה כך היה שהיה ביתו של ג' ממושכן לאחד יהודי אחר במשכנתא דסורא או כל ימיו בכך וכך לשנה כל זמן שלא יפדנה ולא היו לו מעות לפדותה ובזה הורה לרבי אמי שיצא מיד אבל משכיר בית לשנה וצריך למכרה מחמת דחקו צריך להניח שוכר בבית עד שישלם זמנו כר' זעירא ורבי לא והכי נמי מיתא בירושלמי דמקום שנהגו כך כתב לי מורי רבינו מאיר ז"ל בתשובה ועוד כתב דאם הקדיש לו שכר לפילו לזמן מרובה מיגו יכול להוליאו עד שיכלה זמן כל השכירות שהקדיש לו והניח רמיה מירושלמי פרק מקום שנהגו המשכיר בית לחבירו ועמד והקדישו ר"ז דר בתוכה ומעלה שכר להקדש מימתי בזמן שלא הקדיש לו שכרו אבל הקדיש לו שכרו ר"ז דר בתוכה חנם והיינו טעמא דכיון דהקדיש לו שכרו ונשתמש זה במעותיו מפני דחקו של משכיר לא יפסיד השוכר עכ"ל וכל זה כתב עוד הרמ"ם בתשובה כלל ל"ב ועיין במרדכי פ' השואל ואיכא למידק מה נא לחדש שאם הקדיש לו השכר מיגו יכול להוליאו עד שיכלה זמן כל השכירות שהקדיש לו הא עדיפא מינה דאפילו לא הקדיש לו שכר מיגו יכול להוליאו תוך זמנו וקמ"ל דסיפא מיירי בשכר ממנו סתם ולא לזמן קצוב והקדיש לו מעות וקמ"ל שאף ע"פ שלא קנה עמו זמן כעבד מעותיו קנה ומיגו יכול להוליאו עד שיכלה זמן כל השכירות שהקדיש לו : (ז) **ומה** שאמר וכ"כ הרמב"ם אם אחר שהשביר ביתו לאחר אין הלוקח יכול ליקחנו מיד המלוה תוך השנה וכו' בס"פ מי שהי כתב (עג :) רב מרי בר רחל משכן ליה להוא עכו"ס ביתא ד' דרי זבנה לרבא נטר תריסר ירחי שקל אגר ביתא למטי ליה לרבא ג"ל הא דלא ממטי למר אגר ביתא עד האידנא דסתם משכנתא שתא אי בעי עכו"ס לסלוקי לא הו"מ מסלק לי אלא בשנה שלאחריה ומשמע מר אגר ביתא : (ו) **ובו"ש** ולכשיכלה הזמן הקצוב לו יכול להוליאו מיד אפי' כלה זמן בחמצע ימות הגשמים ירושלמי כתבוהו הרי"ף והרמ"ם בס"פ השואל הרמ"ם כולה שמעתין מיירי בסתם ולבי תומר לי דטעות סופר היכא וכ"ל וכן כתב רבינו מאיר בתשובה ומביאו ב"י ומח"כ מביא רבי' הי דכתב הרמב"ם במוכר או עכו"ס :

(ה) **ובו"ש** וכן אם משכנו לשנים ידועי' כו' גם זה כתב הרמ"ם לפי ודהכי מיתא בירושלמי דעובדא הוה דביתיה הוה ממושכנת בחד רומי ולא הו"ל למיפרקיה . ופי' הרמ"ם מעשה שהיה כך היה שהיה ביתו של אחד ממושכן לכל יהודי אחד במשכנתא דסורא או כל ימיו בכך וכך לשנה כל זמן שלא יפדנה ולא הו"ל מעות לפדותה וזה הורה כרבי אלעזר מיד אבל משכיר בית לשנה וצריך למוכרה מחמת דו

ניתוק הגשמים אם לא הודיעו עד אחר
ואפילו כשיגיע הפסח אינו יכול להוציאו
משכיר בית להכניס בתוכו פירות הגשמים
להוציאו מן החג ועד הפסח וכיוצא בזה
וה"ק המשכיר בית לחברו סתם אין יכול
להוציאו ניתוק הגשמים מחג ועד הפסח
מ"כ הודיעו ל' יום משיקרע ת"ק
כשאמרו שלשים יום וכשאמרו י"ב חודש
כל אחד אלא להודיע וכבר כתבתי
בסמוך פירוש משנה וכריתות זו לדעת
הרמב"ן מסכים עם דעת הרי"ף והרמב"ם
והרא"ש ז"ל . וכתב רבינו ירוחם משכיר
בית לחברו סתם כלומר לחדשים או בכך
וכך לשנה ולא אמרו לכמה אינם וכלתה
שנה בימות החמה אינו יכול להוציאו עד
שלשים יום אחר שהודיעו . וכתב ה"ה
פ"ו מהלכו' שכירות פרש"י וממילא שמעינן
דבימות החמה אין יכול להוציאו עד ל'
יום משהודיעו וזה דעת רבינו והרמב"ן
ז"ל מהל' הרשב"א ז"ל כתב והרמב"ד
ז"ל אמר דבימות החמה יכול להוציאו מיד
בסוף החודש מ"מ אלא הודיעו מתחלה
משום דשכיחי בתי ול"ל כדברינו עיקר כל
שהות קודם חגי אלול דשכיחי בתי מהל
מט"ו באלול ואילך לא דהיינו טעמא
דימות הגשמים שכולם מקדימים ושוכרים
שלשים יום קודם החג לצורך ימות
הגשמים עכ"ל . ומ"ש דמט"ו באלול משיב
ימות הגשמים לעניין זה כך פרש"י וכ"כ
רבינו ירוחם ולעניין מ"ש שכדברי הרמב"ד
כ"ל עיקר אינו נראה לי : ומ"ש ואם
הודיעו קודם החג ולא נשלמו כל ל' יום
לפני החג אפילו לא נשתר מהם רק יום אחד וכו' אינו יכול להוציאו כל ימות הגשמים (שם) מ"ר אפי אם ככנס יום אחד בימות הגשמים אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח והיינו לא נשתר מהם רק יום אחד : ומ"ש בד"א בעיירות שיגיע הזמן ל' יום לליתת לפירושו דכיון דקנאכ לו זמן כמלון דהודיעו דמי ואפי' בחמלא יה"נ מוליאי מיד בסוף הזמן אפי' לא הודיעו . ומ"ש ואפי' כשיגיע הפסח אינו יכול להוציאו וכו' מיכא למידק דלעיל קתני סוכות אינו יכול להוציאו עד אחר מ"כ הודיעו שלשים יום קודם וכו' ומפרש בגמרא דלהודיע קתני וה"ק המשכיר בית לחברו סתם אין יכול להוציאו ניתוק הגשמים מחג ועד הפסח מ"כ הודיעו ל' יום משיקרע תק"ה כשאמרו שלשים יום וכשאמרו י"ב חודש כל אחד אלא להודיע וכבר כתבתי בסמוך פירוש משנה וכריתות זו לדעת הרמב"ן מסכים עם דעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל . וכתב רבינו ירוחם משכיר בית לחברו סתם כלומר לחדשים או בכך וכך לשנה ולא אמרו לכמה אינם וכלתה שנה בימות החמה אינו יכול להוציאו עד שלשים יום אחר שהודיעו . וכתב ה"ה פ"ו מהלכו' שכירות פרש"י וממילא שמעינן דבימות החמה אין יכול להוציאו עד ל' יום משהודיעו וזה דעת רבינו והרמב"ן ז"ל מהל הרשב"א ז"ל כתב והרמב"ד ז"ל אמר דבימות החמה יכול להוציאו מיד בסוף החודש מ"מ אלא הודיעו מתחלה משום דשכיחי בתי וכ"ל כדברינו עיקר כל שהות קודם חגי אלול דשכיחי בתי מהל מט"ו באלול ואילך לא דהיינו טעמא דימות הגשמים שכולם מקדימים ושוכרים שלשים יום קודם החג לצורך ימות הגשמים עכ"ל . ומ"ש דמט"ו באלול משיב ימות הגשמים לעניין זה כך פרש"י וכ"כ רבינו ירוחם ולעניין מ"ש שכדברי הרמב"ד כ"ל עיקר אינו נראה לי : ומ"ש ואם הודיעו קודם החג ולא נשלמו כל ל' יום לפני החג אפילו לא נשתר מהם רק יום אחד וכו' אינו יכול להוציאו כל ימות הגשמים (שם) מ"ר אפי אם ככנס יום אחד בימות הגשמים אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח והיינו לא נשתר מהם רק יום אחד : ומ"ש בד"א בעיירות שיגיע הזמן ל' יום לליתת לפירושו דכיון דקנאכ לו זמן כמלון דהודיעו דמי ואפי' כשיגיע הפסח אינו יכול להוציאו וכו' אינו יכול להוציאו כל ימות הגשמים מכני שלשים יום קודם וכו' ומפרש בגמרא מפני שהקיפן מרובה לזמן מרובה כגון שהודיעו כ"ט ימים לפני החג

טעמא דהתנוני מקיש הקפותיו לח שייך חלח לענין דלריך המשכיר להודיע מבל לח השומר ולכן לח הזכיר רבינו בדין זה שהשומר לריך להודיע כי חם עיירות וכרכים ולח הזכיר חנות מבל ב"י כתב דלחין חלוק בין משכיר לשומר ולחריך עוד בחלוקי דיוים חלו ע"ש :

(יד) **השומר** בית בסכום ידוע לשנה משנה ס"פ השומל פסיקתא בעשרה השנה נתעשרה לשומר משכיר לו לחבדים נתעשרה השנה נתעשרה למשכיר משנה בלפורי בחחד עשכר מרחץ מחברו בי"ב דיוכר זכב לשנה מדיוכר זכב לחבדים ובח מעשה לפני רשב"ג ורבי יוסי ואמרו יחלקו חת חבדם העיבור . וכתב הרשב"ם ז"ל בד"ה בשעמד בר"ה וכו' משמע מדברי הרשב"ם דשומר שנה מחת מין לו חלח י"ב חודש בין שעומד בשנה זו בר"ה לחזלינן בתר רוב השנים שיהיו מעוברות דעל דעת סתם יהיב השומר לו לחבדים נתעשרה השנה נתעשרה לשומר לפלוג וליתני בדידיה בין חומר שנה זו חו השנה לבין חומר שנה מחת די"ל דמפליג בין משכיר לשנה ובין משכיר לחבדים משום דבסתם לחם חמר שתי הלשונות דחולקין חת חבדם העיבור לרשב"ג ורבי יוסי ומשמע להדיח דקוקץ בעומד בר"ה וחמר שנה זו חו בחמלע השנה חו בסוף חבל בעומד מחר ר"ה חו בחמלע השנה וחומר שנה זו חו השנה לח השכיר לו חלח עד תשלום השנה להיוחו עד תערי וכחו שהוח לעניו נדריס בעומד בתוך השנה וחמר קונס עלי יין שחני טועם שנה זו חיוחו מסור חלח עד תערי כ"כ הר"ן בפרק קונס יין דבעובד בר"ח שבט וחומר קונס יין שחיני טועם השנה פסיקתא דהשנה עד ר"ה משמע ותק על פי דבנדריס תנן ר"פ קונס יין נדר שנה מחת מסור מיום ליום מפרש הרשב"ם דחין ר"ל חלח י"ב חדש לפילו השנה מעוברת וז"ל הר"ן לשם דבחומר שנה מחת סתם יין חדש העיבור בבלל מע"פ דחוחה שנה שנדר בה מעוברת והוסיף עוד הרשב"ם דשחני' בחומר שנה מחת מיום זה יין חדש העיבור בבלל ואיוהו ל"ל חלח בשנדר בשנה מחת ומחי חוכח דשחני' בחומר שנה מחת מסור בעיבור ואמר שנה מחת סתם יין חדש העיבור לחדש מיום זה יין חדש העיבור בבלל חלח בשנדר בשנה מחת ומחי משמע וכו' עכ"ל . וגם רבינו בי"ד בסק בסימן ר"ך דבחומר שנה מחת חו שנה סתם יין מסור חלח עד תערי לפי שחין דרך בני חדם לקנות יין חלח לשנה חחת וחפילו בשנדר בחומר שנה מחת יין מסור חלח עד תערי וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מהלכות מעשר שני הלכה ט"ז וכן בפ"ב מהלכות מעשר שני הלכה ט"ו וכן בפ"ב מהלכות שכירות הלכה ב' וכן בפ"ב מהלכות מלוה ולוה הלכה ב' וכן בפ"ב מהלכות מכירה

מודע העיבור בכלל מלמ בבא בתחלת שנה ואמר שנה זו ואתה דרוך על הדרך שדרכו הרמשונים ס״ע ועוד דתפוקי ממונא הוא ולרמשונים שאמרו שנתעברה לשוכר ומן מוליתין מידו שומעין עכ״ל (ועיין בכ״י פ׳ השואל) : [ד] וכתב עוד שנשאל על המשכיר בית לחברו בכך וכך לשנה ולר בו ג׳ וג׳ שנים למותו סך והשנה התחרונה ירצה שנת העיבור ותובע ממנו המשכיר שנת חדש העיבור וחשיב כל המוסר בית זה למי משכיר לך בכך וכך לשנה הוי כאומר לו כל שתעמוד שם ולא תוליכך משם תעלה לי כך וכך בכל שנה ואפילו בח להוליכו משם משנה לשנה ומילך מינו רשאי אלא שם הודיעו קודם לכן זמן הקלוב בגמרא ואפילו בח להרבות בשכר זמן שכבר עמד שם מינו יכול ומעתה שם נתעברה השנה נתעברה לשוכר והרי הוא בכלל משתתיו שנתיו בית לחברו לשנה נתעברה לשוכר לכל אלא הודיעו מינו יכול להוליכו והרי הוא בכלל השכירות הרשון עכ״ל : השכיר לו לחדשים צריך להוסיף לו בשביל חודש העיבור הזכיר לו חודש ושנה בין שא״ל דינר לחודש י״ב דינרין לשנה בין שאמר בי״ב דינרין לשנה דינר לחודש חודש העיבור הוא של המשכיר דמספקא (ג) לן אי תפש לשון ראשון או לשון אחרון וקרקע בחזקת בעליה עומדת ואין מוציאין אותה מידו ואפילו לא בא לשאול השכירות עד סוף החדש שכבר דר בו צריך ליתן לו השכירות : (סו) וכתב הרמב״ם וכן אם אמר בעל הבית לזמן הזה השכרתי לך והשוכר אומר בסתם השכרת לי או לזמן ארוך על (ד) השוכר להביא ראיה ואם אינו מביא ראיה ישבע המשכיר ומוציא השוכר מן הבית : (סז) נפל הבית לאחר שהשכירו אם אמר לו בית זה אני משכיר לך אינו חייב לבנותו אלא מחשב עמו מה שנשתמש בו ומחזיר לו המותר וכן אם לא פרעו עדיין צריך ליתן לו כל מה שנשתמש בו וכתב הרמ״ה שאם יש בעציו ובאבניו כדי ליקח אחר יקח ואם אין בהם כדי ליקח אחר ויש בהן כדי לשכור ישכור וא״א הרא״ש ז״ל כתב שאפילו אם יש בעציו ובאבניו כדי ליקח אחר או לשכור אינו צריך ליתן לו אחר ודוקא כשנפל כולו בהא אמרינן כיון דנפל אזדא ליה אבל אם הוא קיים אלא שנתקלקל עד שהוא סבנה לדור בו חייב המשכיר לתקנו דהשתא

בטעמא הלו מחרינן דהמשכיר מוחזק בקרקעו מע״ג דהשוכר דר בו כגון דהבעל הבית טוען לזמן זה השכרתי לך והיוסו לו למחר הוא סוף הזמן והשוכר חומר סתם השכרתני ולא תוכל להוציא מותי כל יה״נ ומפי בית״מ צריך להודיע קודם כשיעור שנתנו חכמים או שאמר השוכר לזמן מרוך השכרת לג׳ וג׳ שנים המשכיר נפל לבית לאחר שהשכירו וכו׳ . ס״פ השואל : ומ״ש בשם הרמ״ה וכו׳ שאם יש בעציו ואבניו וכו׳ . למד כך מדין השוכר את החמור ומת שנתפטר בסיומן ס״ב מבל הרמ״ם מפרש כפר״י בתוס׳ פרק החומנין (דף ע״ט) בד״ה ואם יש בדמיו וכו׳ דמדאמרו גבי בית היכא דנפל מוזלת לה ולא אמר אם יש בדמיו ליקח יקח וכו׳ אלמא בבית שהיו לחיצו עומד למכור אלא להוסיף עליו ולחזור ולבנותו כבתחלה וכיון דמ״ל בית זה ונפל אין למכרו וגם לא קבל עליו להוסיף יניחה בבנין בית זה אלא השכיר לו לדור כל זמן שיוכל וכי נפל מוזלת מבל חמור אין עומד אלא למכרו בדמיו וכך יש בדמיו ליקח יקח לשכור ישכור וכן כתב ה״ה בפ״ה מהלכות שכירות : ומה שאמר ודוקא בנפל כולו בהא אמרי׳ כיון דנפל מוזלת ליה מבל אם הוא קיים אלא שנתקלקל עד שהוא סבנה לדור בו חייב המשכיר לתקנו דהשתא

עליס

דרכי משה

(ג) וכתב ג״ פרק השואל ד׳ קי״ם ע״א הא דמספקא לן היינו דוקא בב׳ לשונות סמוכים זה לזה לב״ע אחרון עיקר וכראמרינן בשטרות עכ״ל כתב הרשב״א בתשובה סי׳ תרמ״ה השוכר מלמד בב׳ דינרין לשנה כל חודש בב׳ פשיטים ונתעברה השנה אין האב חייב לשלם לו חודש העיבור ולא דמי לקרקע שבחזקת בעלים קיימא ועוד דמלמד שלמד עמו מדעתו אע״פ דגלי דעתו שמחמת שכירות השנה לומד עמו א״צ לשלם לו ועוד שהמלמד בן חבירו שלא מדעת האב אין האב חייב לשלם לו כלום וע״ש ולקמן סי׳ של״ד :

(ד) וכתב הם״מ פ״ו מהלכות שכירות וכן הדין בכל מילתא דלא עבידא לגלויי :

ובסי׳

פרישה

בכלל וכמ״ש בי״ד סי׳ ר״ך ועבד״ר : כשכיר לו למדשים כו׳ ג״ו שם : צריך להוסיף לו כו׳ וכי פשיטא ומשום סיפא דשכחו לחודש ושנה נקטו וכ״כ בב״י ע״ש מיהו י״ל דקמ״ל דל״ש כיון דחודש שעובר נתעבר שם למלאות מדתי שלבנה למדתי בחמה סו״מ דלא ליחשב לחודש בפני עצמו קמ״ל : שכיר לו חודש ושנה שם בגמרא פלוגתא דחמוראי ושלכתא כר״ב דאמר שכי ושנה זו ג״כ פירושו כמ״ש לעיל זה שם הרשב״א שאמר שנה זו או שנה ובכ״י פ׳ השואל כתב שם דמספקא דוקא בכל שלשונות שסמוכות זו לזו אבל מיון שמוכות זו לזו לב״ש שאמרון עיקר וכדאמרי׳ גבי שטרות : ותפי׳ לא שם לשאול כו׳ כן פירש״י והרי״ף והרא״ש ולא אמרי׳ שוב מוחזק בשכירות ופירש״י בטעם [ע״ב שם שמביאו] וכתב שרי״ף דהיינו דוקא במקרקעי אבל במטלטלים כל שיכול דמספקא לן אי תפיס לי׳ דמחזי אי תפיס תפיס ולא מפקינן מיד שום אחד מהן וכתב דהיינו דוקא במילתא דלא עבידא לגיגלויי וכ״כ הרא״ש וע״ל סי׳ שי״ז ס״ג ושם כ״כ בשלדת בשמו כן וע״ל ס״ם בדרישה ועד״ר : שוכר לו פודש ושנה כו׳ עד צריך ניתן לו השכירות וכ׳ הרמב״ם כו׳ אין להקשות.מ״ש שם מהא דכתב הרמב״ם (והביאתו רבי׳ לעיל בסי׳ רי״ם) שם אחד מהם שכל אין יכול לומר אני מוכר לך ואין לו אלא דנין אין יכול ולא אחרי דלעולם יכיח יד בעל הקרקע על הלעוכה דומיא דהכא וכמ״ש הרשב״ם בשמת גם שם דאפשר לומר דש״ל להרמב״ם דשאני התם דכשאפשר ליה לו עוד לו למוכר לילך הואר ל׳ הן אחר הן יכול ובשהותיו לו אז עוד למוכר לילך אחר ל׳ אחר בשכל ואינו כן הסברת לילך פעם אחת אחר ל׳ וז ופ״ת אחר ל׳ וז משא״כ הכא דלעולם הולכין אחר ל׳ ל׳ דהיינו דיכר לשודם שכל אין לחלק ולומר דשאני התם דגם שלוקח שקנה הקרקע שוא מיקרי בעל הקרקע משא״כ הכא דאינו אלא שכירות דו״מ כמ״ש בשם הרשב״ם שם : (סו) וכתב הרמב״ם עומדת : והשוכר אומר בסתם השכרת לי פי׳ מע״ג דגם שוא שודם אלא קנה לו ומן ויכול להוליכו מיתת שיולה מ״מ נפיק ליה מינים דכשהוא בתמלא ומן על דרך השוכרים אלא קנה לו ומן שיש צריך לומת כמ״ש ברים הסי׳ גם בסתם צריך לסוריעו ל׳ יוס קודם משא״כ בומנו קנוי : ומוליך השוכר מן הבית פי׳ וה״ה אם כבר דר בו מוליתין ממנו השוכר וכמ״ש לפני זה ואלעיל קס שמין וכ״כ רבינו בשם הרמ״ם בסי׳ שי״ו ואם ס״ת לשוריעו בעניס מוליתין מיד השוכר ע״ם : (סו) נפל הבית כו׳ בב״מ דף ק״ב ע״ם כו׳ ופרטי דיניו כתב רבינו : שאם יש בעציו ובאבניו כדי לשכור מדין ממון וה לאר פרק השואל לעיל סי׳ שי״ח : ות״ת הרמ״ם ז״ל כתב כו׳ מין צריך ליתן לו אחר בפרק השומרין גבי השוחט השוכר השמר ואת שנתפטר בסיומן ס״י ניתח לדיוק נמי הא לאחר הכא אי נפל מוזלת ולא אמרינן אם יש בדמיו ליקח

דרישה

מיסורת לממונא וממונא מאיסורא יליף לה שם בדין זה וכ״כ סמ״ם פ״ו דשכירות דלהרשב״ם למד מדין נדריס לדין שכירות ות״ק מין כתב רבי׳ דין זה בשם הרשב״ם והרי הרשב״ם עצמו לא למשם השמרו אלא לסלכה והב״י כתב׳ ג״כ בקושי׳ זו אלמורה וע״ש שהניח ל׳ הרשב״ם אלא דלו רבי׳ והמ״ם הל״ל שהשוכר וסוף דוקא ולפי מומר כי דייקינן בלישנים נעמוד על למיתתו ולק״מ וזה שרבי׳ דייק כאן וכתב בד״ת כשעומד בר״ם כו׳ דס״ל לרבי׳ לכשעומד בר״ם ומר שהם ל׳ יסיס לך זה מוכר לו יסי׳ זה לסור לי לו לאמרי׳ דאין עומד שעיבור בכלל דאי סוף דעתים שהם תתעבר שהשם יסיס שעיבור בכלל קול״ל שהם זו לו השהם יסיס מוכר לך לו לסור לי דלו סוף ולפי שעיבור בכלל אלא ולפי דעתי׳ שהשהם שהם לא כמו שיסיס שהם זו ולכבי מין קודם שעיבור בכלל וכי״ל לסייעבד שם סיס לומר שהם זו יסיס מוכר לך לו לסור לי שהם ל׳ כשהם זו דמי דמם הו״ל לסיעבד שם סיס לומר שהם זו יסיס מוכר לך לו לסור לי סיס משמע עד בלות שהם וכשיגיע ל״ם סיס נדרו בטל וכמבואר שם בדברי רבי׳ וסוף הוסם שיסיים דיבורו שהם תמיתם משא לשם מ״ם הולרך לומר שהם אלא שהם יסיס וס מוכר לו לסור ולפני קודם שעיבור בכלל לגם שהם משעבדת מיקרי שהם כן גרשם דשם רבי׳ ומע״פ שבאר״ן סל״ל משמע לגם בוא לא ס״ל לרשב״ם לחלק מ״ם ס״ל להבינו לחלק ובוא מיושב ג״כ קושית הסעיי׳ שכתבתי שהרשב״ם לשו למשעשה כתבו דוודאי גם רבינו וסמ״ם ידעו בכל אלא אלא דס״ל להרמב״ם וכל הפוסקים מיירי כשעומד בתוך שהשה שהם ל׳ יסיס וס לסור לי לו מוכר לוס שהם ממתני׳ דפ׳ הקומס יין קמי דתנן שם שלומר קומס יין וס שמי טועס לשהם לשהם נתעברה השהם לסור בה ובעיבורה ופירשוה הרמב״ם והרמ״ם וכל המפרשים כמשמעו דמיירי בעומד בתוך השהם ולומר שהם ל׳ יסיס לי יין וס קומס ולבבי מודם שעיבור בכלל והרשב״ם פליג לפי׳ בוא וס״ל לתין מודם שעיבור בכלל ומוקי למתני׳ דפ׳ קומס ודף השואל כשעומד בר״ם ולומר שהם זו לו השהם יסיס וס קומס לו מוכר ולבבי מודם שעיבור בכלל ופ״ז שעיב בתשובה למשעשה נלך בתר הרמשונים דס״ל דעומד בתוך השהם ולומר שהם ל׳ יסיס וס קומס לו מוכר לסודם שעיבור בכלל דבוא ודלי מסתבר טעמייהו מבל כשעומד בר״ם ולומר כן לת ניגלה דעתו בוא לומר דסודם שעיבור בכלל ודלדבא מסתבר לפי׳ שאר פוסקים מודים בוא בכ״ל דעת רבי׳ וסמ״ם ודעת הר״ן בפרק הקומס נלמה קלת בשיפוך ע״ם לבל מדברי הרמ״ם לתין מזה בשוכר ע״ם : ועמ״ם בי״ד סימן בל״ל ומ״ם הרשב״ם בתשובה הל״ל ועוד לף שוס בשום ניחוח מבתי ק״ לעשות מעשה לסוניא ממון ולף אם עדיין לת לר בו ע״מ בלשון לשוכר שיפרע משלם ולת יגבה סודם שעיבור מבשירותו זה סוס לפוקי ממונא וק״ל : (סו) ובתב הרמ״ם שאם יש בעציו

דהשתא לא שייך למימר אזדא ליה דמסתמא הוא עומד לתקן שעדיין נקרא בית אלא שהוא מסובן לדור בו הילכך חייב המשכיר לתקנו עד כאן ואם המשכיר סותר הבית חייב ליתן לו אחר : (יז) אמר לו בית סתם חייב לבנותו או יתן לו אחר מיהו יכול הוא לשנותו ולעשותו קטן מהראשון שהרי סתם בית אמר לו (יח) ובלבד שיהא נקרא בית אמר לו בית כזה אני משכיר לך אינו יכול לשנותו אלא צריך לעשותו כמידת ארכו ורחבו של ראשון ואינו יכול לומר לא אמרתי לך כזה אלא שיהא קרוב לנהר או למרחץ אלא חייב להעמיד לו כמותו לפיכך אם היה קטן לא יעשנו גדול היה גדול לא יעשנו קטן ולא יפחות בו מהחלונות ולא יוסיף בו אלא מדעת שניהם : (יט) וכתב הרמ"ה הא דצריך להעמיד לו בית כי אמר בית סתם לאו למימר שיכופו אותו לבנות לו בית או לשבור לו דאע"ג דקנו מיניה שישבור לו או לבנות לו לא היה בעולם ולא חל עליו הקנין אלא להכי קאמר שחייב להעמיד לו בית שאם קבל כל השכירות שחייב להחזירו לו עד שיתן לו בית ואפילו נפל בחצי הזמן שאינו מוצא לשבור אלא בכל השכר שנתן לו צריך להחזיר לו כל השבר או ליתן לו בית מיהו אם היה למשכיר בית אחר שלא היה משועבד בשעת שבירות לאדם אחר חל הקנין עליו דבית סתם אמר לו וצריך ליתנו לו ולפי מ"ש א"א הרא"ש ז"ל גבי שוכר חמור דבמה שמשכו נשתעבדו לו הנכסים ליתן לו חמור אחר הכי נמי כיון שקנו מיניה נשתעבדו לו בכל נכסיו להשלים לו תנאו אפי' לבנות לו

דרכי משה

(ח) ובסי' כ"ז פסק דצריך ליתן כל השבירות מיהו אם נשרף כל העיר חוי מבת מדינה ומנכה לו מן חכירו בין הקדים לו שכרו בין לא הקדים לו כן כתב ט הרשב"א עכ"ל התשובה וע"ל בסי' של"ד ושי"ו : (ו) וכב"י סוף השואל לדעת הרמב"ם נראה דאפילו קודם שנפל יכול להוציאו וליתן לו בית אחר שהוא ד"א ולא נראה לריטב"א אלא מאחר שהורידו לעכו"ם לא יוכל לישנות לו אא"כ נפל וכ"ע שם על משכיר לו בית והוא נפל אדעתא לבנותו הוא דמוגיר ליה . (ז) וכב"י סוף השואל וליכא קפידא אלא בארכו ורחבו אבל אינו צריך להיות נאה כזה בבנינו ובקישוטו עכ"ל :

דרישה

בעלמא כו' לפי סברתו ג"ל סח דפריך תלמודא בסוף הסומל ס"ד מי דאמר ליה בית זה גפל מוזל ליה ר"ל ומאי קמני במתני' מייב להעמיד לו בית דמשמע שמחויב מוטל על המשכיר ליתן לו בית כשסיב לו אחר או להחזיר לו שכירותו משלם וכמ"ש עוד בסמוך ומאחי סח מוזל ליה ועיין לעיל עוד בדרישה סי' ש"י : (יח) דאע"ג דקנו מיניה כו' ק' לעיל סי' ש"י כ"ר בשם הרמב"ד ז"ל ומוקק שסקנה לו בקנין דאל"כ במה נתחייב לו כו' משמע דבקנין כ"ע מודו דמחויב להעמיד לו אחר וזהו אלא כמ"ש הרמ"ה כאן ומ"כ לפי זה צריך לפרש דמ"ש רבינו ומה המשכיר סותר את הבית שהתחיל כבר בסתירתו עד שאי אפשר לדור בו עוד דאל"כ הלא השוכר מעכב עליו שלא יסתרנו : (יז) **א"ל** בית סתם וכו' משנה וגמרא ס"פ השוכל : מ"ל בית כזה וכו' . שם פריך מהא דתנן היגו יכול לשנותו ומוקי לה דא"ל בית כזה מני משכיר לך ותכתי מאי למימרא לן צריכא דקאי אגודא דנהרא מה"ד מאי כזה דקאי אגודא דנהרא קמ"ל ופרש"י דמכולי מילתא מתני עכ"ל משמע מפירושו דכשאומר לו בית כזה לא יכול לשנות בכלום ממה שהיה בתחלה ולא כנ"י בשם : (יח) **ומ"ש** בשם הרמ"ה דאין יכול לבנות לו בית אלו לשכור לו וכו' . היינו דוקא בדא"ל בית סתם דאי מ"ל בית זה יכול לבנות לו בית אלו בית סתם יש בדמיו ליקח כדכתב הרמ"ה לעיל סי' ו : ומ"ש ולפי מ"ש מ"ה הרש"ש וכו' ה"נ כיון שקנו מיניה וכו' . כתב בית יוסף וז"ל אפילו בלא קנין משהחזיק בבית על התנאי ההוא חייב לבנות לו להשכיר בית אחר עד כדי בית הראוי ולא כתב רבינו קנין אלא לענין סח צריך לבית השני יותר מדאי הראוי עכ"ל ולפענ"ד קרוב דרבינו ה"ק דכיון שקנו מיניה מע"ג דלא החזיק בבית נשתעבדו לו בכסיו בקנין ואה"נ דסח החזיק בבית לשם קנייה מע"ג דלא קנו מידו נשתעבדו כל נכסיו אך צריך לעיין הא דכתב הרמ"ה דבקנו מיניה להשכיר לו או לבנות לו לא היה בעולם ולא חל עליו הקנין אלא להכי קאמר דבמה שמחויב לו מכח הקנין לית ליה לבנות לו בית אלא מכח דמיקרי דשלב"ל אלא שרבינו ס"ל כיון דלהרמ"ה מכני בממון משכיר מסוס דמסתמא דעתו היה משכיר זו על כל נכסיו ומסס כן בבית סתם אף אלא מכני בממון משכיר בבית זה שנתן לו מסתמא מ"מ מאחר שקנו מידו ודאי היה דעתו לזיוף משועבדים לו נכסיו דאל"כ הקנין ל"ל ול"ל מ"מ כיון שלא פירש שקנה על [כל] נכסיו לא מזלינן בתר דעתיה ע"ו בבית לחיים ממשיכה ממור ודוק : דלמ"ג שקנו מידו שיכול כו' לעיל בסי' קכ"ו ס"כ כ"ר בשם הרמ"ה דבכה"ג קנו קנין דבריס וכאן כתב טעם אחר משום דלא סוה בעולם וס"ט משום דאף שהאחר דסמשכה לא חייני שקנה מידו לבנות אלא קנה ושיעבד קאמר כן אין כופין אותו דסיינו לסוסיף משלו או לבנות סוא בקנייתו אבל כשילכה השוכר לשכור לו בית אחר ומיכו בסחזיק בבית על התנאי ההוא חייב לבנות

פרישה

ליקח כו' כ"כ התו' שם ומעשה דביתו מיגו עומד למכור אלא לסוסיף עליו ולמזור ולבנותו כבתחי וסה לא קבל עליו סוספה אלא בית זה כמו שסוא וכי נפל מוזל ליה וגם אין יכול לומר אבא בעלמא אלא בשכירות דבנית אבל אם מיגו יכול לשכור בדמי אותו בית עלמו ולבנותו כמו שהיה בעלמא אלא בשכירות דבנית זה

בית רחבון ולא כתב רבינו קנין אלא לענין שם צריך לבית הבני יותר מדמי בית רחבון(ח) : (יט) **מי** שיש לו בית ועלייה על גביו והשכיר לחבירו את העלייה ואמר לו עלייה זו אני משכיר לך ונפלה א"צ ליתן לו אחרת ונותן לו שכירות כפי הזמן שדר בו אמר לו עלייה אחרת סתם חייב ליתן לו עלייה ומיהו אם ירצה יתן לו עלייה אחרת אבל אם אמר לו עלייה זו שעל בית אני משכיר לך הרי שעבד הבית לעלייה לפיכך אם נפחתה בארבעה טפחים או יותר חייב המשכיר לתקן לו ואם לא יתקנו ירד השוכר [וידור] עם בע"ה ונכנס ויוצא דרך פתח הבית עד שיתקן לו העלייה אבל אם נפל הבית והעלייה א"צ לבנות לו אחר כיון שאמר לו בית זה : (כ) כההוא דאמר לחבריה דלית שעל גבי פרסק זה אני משכיר לך ונעקר הפרסק ממקומו ואסיקנא שחייב להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימת והרמ"ה כתב דוקא נפחתה העלייה יורד לבית אבל אם נפלה לא שלא שעבד הבית לעלייה אלא בעודה קיימת וכתב עוד אי נפל ביתא וקיימא עלייה כגון דקיימא על גבי קונדיסין לא מיחייב למבני בית כי היכי דאמרינן גבי עלייה זו אם נפלה אזלא לה הבא נמי כיון דאמר ליה בית זה כי נפל

לו בית אחר : (יט) **מי** שיש לו בית ועלייה על גביו והשכיר לחבירו את העלייה ואמר לו עלייה זו אני משכיר לך ונפלה א"צ ליתן לו אחרת ונותן לו שכירות כפי הזמן שדר בו אמר לו עלייה אחרת סתם חייב ליתן לו עלייה ומיהו אם ירצה יתן לו עלייה אחרת אבל אם אמר לו עלייה זו שעל בית אני משכיר לך הרי שעבד הבית לעלייה לפיכך אם נפחתה בארבעה טפחים או יותר חייב המשכיר לתקן לו ואם לא יתקנו ירד השוכר [וידור] עם בע"ה ונכנס ויוצא דרך פתח הבית עד שיתקן לו העלייה אבל אם נפל הבית והעלייה א"צ לבנות לו אחר כיון שאמר לו בית זה : (כ) כההוא דאמר לחבריה דלית שעל גבי פרסק זה אני משכיר לך ונעקר הפרסק ממקומו ואסיקנא שחייב להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימת והרמ"ה כתב דוקא נפחתה העלייה יורד לבית אבל אם נפלה לא שלא שעבד הבית לעלייה אלא בעודה קיימת וכתב עוד אי נפל ביתא וקיימא עלייה כגון דקיימא על גבי קונדיסין לא מיחייב למבני בית כי היכי דאמרינן גבי עלייה זו אם נפלה אזלא לה הבא נמי כיון דאמר ליה בית זה כי נפל

זו שעל בית זה אני משכיר לך הרי שעבד הבית לעלייה לפיכך אם נפחתה בארבעה טפחים או יותר חייב המשכיר לתקן לו ואם לא יתקנו ירד השוכר [וידור] עם בע"ה ונכנס ויוצא דרך פתח הבית עד שיתקן לו העלייה אבל אם נפל הבית והעלייה א"צ לבנות לו אחר כיון שאמר לו בית זה : (כ) כההוא דאמר לחבריה דלית שעל גבי פרסק זה אני משכיר לך ונעקר הפרסק ממקומו ואסיקנא שחייב להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימת והרמ"ה כתב דוקא נפחתה העלייה יורד לבית אבל אם נפלה לא שלא שעבד הבית לעלייה אלא בעודה קיימת וכתב עוד אי נפל ביתא וקיימא עלייה כגון דקיימא על גבי קונדיסין לא מיחייב למבני בית כי היכי דאמרינן גבי עלייה זו אם נפלה אזלא לה הבא נמי כיון דאמר ליה בית זה כי נפל

בית אחר עד כדי דמי בית הרחבון תפילו לא קנו מיניה ותפילו הכי נמי דמי בית ועלייה על גביו והשכיר לחבירו את העלייה ואמר לו עלייה זו אני משכיר לך ונפלה א"צ ליתן לו אחרת ונותן לו שכירות כפי הזמן שדר בו אמר לו עלייה אחרת סתם חייב ליתן לו עלייה ומיהו אם ירצה יתן לו עלייה אחרת אבל אם אמר לו עלייה זו שעל בית אני משכיר לך הרי שעבד הבית לעלייה לפיכך אם נפחתה בארבעה טפחים או יותר חייב המשכיר לתקן לו ואם לא יתקנו ירד השוכר [וידור] עם בע"ה ונכנס ויוצא דרך פתח הבית עד שיתקן לו העלייה אבל אם נפל הבית והעלייה א"צ לבנות לו אחר כיון שאמר לו בית זה : (כ) כההוא דאמר לחבריה דלית שעל גבי פרסק זה אני משכיר לך ונעקר הפרסק ממקומו ואסיקנא שחייב להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימת והרמ"ה כתב דוקא נפחתה העלייה יורד לבית אבל אם נפלה לא שלא שעבד הבית לעלייה אלא בעודה קיימת וכתב עוד אי נפל ביתא וקיימא עלייה כגון דקיימא על גבי קונדיסין לא מיחייב למבני בית כי היכי דאמרינן גבי עלייה זו אם נפלה אזלא לה הבא נמי כיון דאמר ליה בית זה כי נפל

בית אחר עד כדי דמי בית הרחבון תפילו לא קנו מיניה ותפילו הכי נמי דמי בית ועלייה על גביו והשכיר לחבירו את העלייה ואמר לו עלייה זו אני משכיר לך ונפלה א"צ ליתן לו אחרת ונותן לו שכירות כפי הזמן שדר בו . כ"כ התוספות והרמ"ה כתבו עוד דהא דלא אמרינן הכא אם נפל הבית ירד השוכר ויבנה לעצמו היינו משום דכתב שמואל בדיני הלכה כשמואל בדיני . ואמרינן תו התם היכי דמי מי לימר עלייה זו מזדא אלא לומר ליה אחריתא ואסיקנא אלא לימר רב חסי דאמר ליה עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך דהיינו שיעבד בית לעלייה וכו' הא לאמר רבין בר רב חדא אמר רבי יצחק משמה דאחד שאמר לחבירו דלית שעל גבי פרסק זה אני מוכר לך ונעקר הפרסק ונפל משמה לפני רבי חייא ואמר חייב אתה להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימת ופירש רש"י שעבד לבית לגבי עלייה דהי לאו לשעבדו למה ליה למימר שעל גב בית והא קא חזי ליה דעלייה זו קאמר ליה : ומה שאמר ואם לא יתקנו ירד השוכר עם בעל הבית ונכנס ויוצא דרך פתח הבית עד שיתקן לו העלייה עם בעי רבי חנא בר ממל כשהוא דר לבדו כדמעיקרא (כלומר ובעל הבית יצא מביתו) או דילמא שניהם דרים ואם תמצא לומר שניהם דרים כשהוא משתמש דרך פתחים משתמש או דרך גגין כדמעיקרא ואם תמצא לומר דרך פתחים שתי עליות זו על גבי זו מהו לחייבה עליונה נחית ודר בתחתונה לחייבה תחתונה מהו למיסק ומידר בעליונה מי אמר ליה עם עלייה קבילתה עלך או דילמא אמר ליה חדא עלייה קבילת עלי תרי עליות לא קבילת עלי תיקו וכתב הרמ"ם ומסתבר דכל היכי אם תמצא לומר הלכתא ניהו וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' שכירות : ומ"ש אבל אם נפל הבית אין צריך לבנות לו אמר כיון שאמר לו בית זה מבואר בגמרא דכל היכא דאמר זה נפל חזדא ליה ולא חייבוהו כאן ליתן לו דירה בבית אלא משום דאמר ליה שעל גבי בית זה וכיון דבית נמי נפל חזדא ליה : (כ) **ומה** שאמר בהוה דאמר לחברייה דלית שעל גבי פרסק זה אני משכיר לך וכו' חריסת קמי דאמר נפחתה בארבעה טפחים או יותר חייב המשכיר לתקן ואם לא יתקנו ירד השוכר ודר עם בעל הבית ואהא קאמר כההוא דאמר לחברייה דלית שעל גבי פרסק אני משכיר לך וכו' : ומה שאמר בשם הרמ"ה דוקא נפחתה העלייה יורד לבית אבל אם נפלה לא וכו' : ומה שאמר בשם הרמ"ה דוקא מיהו אם ירצה יתן לו עלייה אחרת כל זמן שלא נפלה אבל אם נפלה לא יכול לומר לו אני נותן לך שכירות כפי הזמן שדר בו אלא אם כן נתן לו עלייה אחרת כבתחלה וכן כתב הרשב"ם ז"ל בשם הרמ"ה ובפרק האומנין דף ק"ז ע"ב פסק כדברי הרא"ש :

פרישה

שם דר בה שלא בשם קנין וכמש"ל בסי' ק"ל ס"ק ס"ג ס"ק ע"ג בשם לומר כיון שקנה בה ר"ל כל קנין כפי מה שהוא דהיינו קנין סודר או חזקה או שדר בה רק שיעשה בשם קנין לחפוקי שם דר בה שלא בשם קנין כי סבר שדי לו בשם שתפתח עמו לסעמיד לו בית ועמ"ש עוד בדבריהם יעוש בענין זאת ושם כתבתי ל' ב"י ודמיימו : (יט) **מי** שיש לו בית ועלייה כו' משכיר לך וכפלה תיכו ולא קנו מיניה ותפילו הכי נמי דמי בית ועלייה ומיהו אם ירצה יתן לו עלייה אחרת מכל שם שהיה ליתן לו עלייה ומיהו אם ירצה יתן לו עלייה אחרת מכל שם ס"ל עלייה זו שעל בית זה אני משכיר לך הרי שעבד הבית לעלייה לפיכך אם נפחתה בארבעה טפחים או יותר חייב המשכיר לתקן לו ואם לא יתקנו ירד השוכר [וידור] עם בע"ה ונכנס ויוצא דרך פתח הבית עד שיתקן לו העלייה אבל אם נפל הבית והעלייה א"צ לבנות לו אחר כיון שאמר לו בית זה : (כ) כההוא דאמר לחבריה דלית שעל גבי פרסק זה אני משכיר לך ונעקר הפרסק ממקומו ואסיקנא שחייב להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימת והרמ"ה כתב דוקא נפחתה העלייה יורד לבית אבל אם נפלה לא שלא שעבד הבית לעלייה אלא בעודה קיימת וכתב עוד אי נפל ביתא וקיימא עלייה כגון דקיימא על גבי קונדיסין לא מיחייב למבני בית כי היכי דאמרינן גבי עלייה זו אם נפלה אזלא לה הבא נמי כיון דאמר ליה בית זה כי נפל

בית אחר עד כדי דמי בית הרחבון תפילו לא קנו מיניה ותפילו הכי נמי דמי בית ועלייה על גביו והשכיר לחבירו את העלייה ואמר לו עלייה זו אני משכיר לך ונפלה א"צ ליתן לו אחרת ונותן לו שכירות כפי הזמן שדר בו . כ"כ התוספות והרמ"ה כתבו עוד דהא דלא אמרינן הכא אם נפל הבית ירד השוכר ויבנה לעצמו היינו משום דכתב שמואל בדיני הלכה כשמואל בדיני . ואמרינן תו התם היכי דמי מי לימר עלייה זו מזדא אלא לומר ליה אחריתא ואסיקנא אלא לימר רב חסי דאמר ליה עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך דהיינו שיעבד בית לעלייה וכו' הא לאמר רבין בר רב חדא אמר רבי יצחק משמה דאחד שאמר לחבירו דלית שעל גבי פרסק זה אני מוכר לך ונעקר הפרסק ונפל משמה לפני רבי חייא ואמר חייב אתה להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימת ופירש רש"י שעבד לבית לגבי עלייה דהי לאו לשעבדו למה ליה למימר שעל גב בית והא קא חזי ליה דעלייה זו קאמר ליה : ומה שאמר ואם לא יתקנו ירד השוכר עם בעל הבית ונכנס ויוצא דרך פתח הבית עד שיתקן לו העלייה אבל אם נפל הבית והעלייה א"צ לבנות לו אחר כיון שאמר לו בית זה : (כ) כההוא דאמר לחבריה דלית שעל גבי פרסק זה אני משכיר לך ונעקר הפרסק ממקומו ואסיקנא שחייב להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימת והרמ"ה כתב דוקא נפחתה העלייה יורד לבית אבל אם נפלה לא שלא שעבד הבית לעלייה אלא בעודה קיימת וכתב עוד אי נפל ביתא וקיימא עלייה כגון דקיימא על גבי קונדיסין לא מיחייב למבני בית כי היכי דאמרינן גבי עלייה זו אם נפלה אזלא לה הבא נמי כיון דאמר ליה בית זה כי נפל

בית אחר עד כדי דמי בית הרחבון תפילו לא קנו מיניה ותפילו הכי נמי דמי בית ועלייה על גביו והשכיר לחבירו את העלייה ואמר לו עלייה זו אני משכיר לך ונפלה א"צ ליתן לו אחרת ונותן לו שכירות כפי הזמן שדר בו כמו בגבי שוכר המור דבמה שמכרו נשתעבדו הנכסים ליתן לו המור אחר תפילו לא קנו מיניה להרמ"ם אלא כהרמב"ם ז"ל פיסקא ס"י ס"ב ע"ם וע"ל דהא דקתני כיון שקנו מיניה היינו כשכבר דר בתוכו או לשכור בית אחר עד כדי דמי בית הרחבון תפילו לא קנו מיניה ותפילו הכי נמי דמי בית ועלייה על גביו והשכיר לחבירו את העלייה ואמר לו עלייה זו אני משכיר לך ונפלה א"צ ליתן לו אחרת ונותן לו שכירות כפי הזמן שדר בו כמו בגבי שוכר המור דבמה שמכרו נשתעבדו הנכסים ליתן לו המור אחר תפילו לא קנו מיניה להרמ"ם אלא כהרמב"ם ז"ל פיסקא ס"י ס"ב ע"ם וע"ל דהא דקתני כיון שקנו מיניה היינו כשכבר דר בתוכו או לשכור בית אחר עד כדי דמי בית הרחבון תפילו לא קנו מיניה ותפילו הכי נמי דמי בית ועלייה על גביו והשכיר לחבירו את העלייה ואמר לו עלייה זו אני משכיר לך ונפלה א"צ ליתן לו אחרת ונותן לו שכירות כפי הזמן שדר בו כמו בגבי שוכר המור דבמה שמכרו נשתעבדו הנכסים ליתן לו המור אחר תפילו לא קנו מיניה להרמ"ם אלא כהרמב"ם ז"ל פיסקא ס"י ס"ב ע"ם וע"ל דהא דקתני כיון שקנו מיניה היינו כשכבר דר

דרישה

ושיעבד נכסיה להתחייב ליתן לו בית אחר תפ"ם לא אל הקנין כיון שלא היה בעולם וק"ל מיהו לא דמיכון להתחייב נכסיה אפילו ממש כ"כ וכ"ש ס"ג ס"ק ע"ג ס"ק ס"ד ס"ק ס"ה ס"ק ס"ו ס"ק ס"ז ס"ק ס"ח ס"ק ס"ט ס"ק ע' ס"ק ע"א ס"ק ע"ב ס"ק ע"ג ס"ק ע"ד ס"ק ע"ה ס"ק ע"ו ס"ק ע"ז ס"ק ע"ח ס"ק ע"ט ס"ק פ' ס"ק פ"א ס"ק פ"ב ס"ק פ"ג ס"ק פ"ד ס"ק פ"ה ס"ק פ"ו ס"ק פ"ז ס"ק פ"ח ס"ק פ"ט ס"ק צ' ס"ק צ"א ס"ק צ"ב ס"ק צ"ג ס"ק צ"ד ס"ק צ"ה ס"ק צ"ו ס"ק צ"ז ס"ק צ"ח ס"ק צ"ט ס"ק ק' ס"ק ק"א ס"ק ק"ב ס"ק ק"ג ס"ק ק"ד ס"ק ק"ה ס"ק ק"ו ס"ק ק"ז ס"ק ק"ח ס"ק ק"ט ס"ק קי' ס"ק קי"א ס"ק קי"ב ס"ק קי"ג ס"ק קי"ד ס"ק קי"ה ס"ק קי"ו ס"ק קי"ז ס"ק קי"ח ס"ק קי"ט ס"ק קכ' ס"ק קכ"א ס"ק קכ"ב ס"ק קכ"ג ס"ק קכ"ד ס"ק קכ"ה ס"ק קכ"ו ס"ק קכ"ז ס"ק קכ"ח ס"ק קכ"ט ס"ק קל' ס"ק קל"א ס"ק קל"ב ס"ק קל"ג ס"ק קל"ד ס"ק קל"ה ס"ק קל"ו ס"ק קל"ז ס"ק קל"ח ס"ק קל"ט ס"ק קמ' ס"ק קמ"א ס"ק קמ"ב ס"ק קמ"ג ס"ק קמ"ד ס"ק קמ"ה ס"ק קמ"ו ס"ק קמ"ז ס"ק קמ"ח ס"ק קמ"ט ס"ק קנ' ס"ק קנ"א ס"ק קנ"ב ס"ק קנ"ג ס"ק קנ"ד ס"ק קנ"ה ס"ק קנ"ו ס"ק קנ"ז ס"ק קנ"ח ס"ק קנ"ט ס"ק קס' ס"ק קס"א ס"ק קס"ב ס"ק קס"ג ס"ק קס"ד ס"ק קס"ה ס"ק קס"ו ס"ק קס"ז ס"ק קס"ח ס"ק קס"ט ס"ק קע' ס"ק קע"א ס"ק קע"ב ס"ק קע"ג ס"ק קע"ד ס"ק קע"ה ס"ק קע"ו ס"ק קע"ז ס"ק קע"ח ס"ק קע"ט ס"ק קפ' ס"ק קפ"א ס"ק קפ"ב ס"ק קפ"ג ס"ק קפ"ד ס"ק קפ"ה ס"ק קפ"ו ס"ק קפ"ז ס"ק קפ"ח ס"ק קפ"ט ס"ק קצ' ס"ק קצ"א ס"ק קצ"ב ס"ק קצ"ג ס"ק קצ"ד ס"ק קצ"ה ס"ק קצ"ו ס"ק קצ"ז ס"ק קצ"ח ס"ק קצ"ט ס"ק ר' ס"ק ר"א ס"ק ר"ב ס"ק ר"ג ס"ק ר"ד ס"ק ר"ה ס"ק ר"ו ס"ק ר"ז ס"ק ר"ח ס"ק ר"ט ס"ק ש' ס"ק ש"א ס"ק ש"ב ס"ק ש"ג ס"ק ש"ד ס"ק ש"ה ס"ק ש"ו ס"ק ש"ז ס"ק ש"ח ס"ק ש"ט ס"ק ת' ס"ק ת"א ס"ק ת"ב ס"ק ת"ג ס"ק ת"ד ס"ק ת"ה ס"ק ת"ו ס"ק ת"ז ס"ק ת"ח ס"ק ת"ט ס"ק תי' ס"ק תי"א ס"ק תי"ב ס"ק תי"ג ס"ק תי"ד ס"ק תי"ה ס"ק תי"ו ס"ק תי"ז ס"ק תי"ח ס"ק תי"ט ס"ק תכ' ס"ק תכ"א ס"ק תכ"ב ס"ק תכ"ג ס"ק תכ"ד ס"ק תכ"ה ס"ק תכ"ו ס"ק תכ"ז ס"ק תכ"ח ס"ק תכ"ט ס"ק תל' ס"ק תל"א ס"ק תל"ב ס"ק תל"ג ס"ק תל"ד ס"ק תל"ה ס"ק תל"ו ס"ק תל"ז ס"ק תל"ח ס"ק תל"ט ס"ק תמ' ס"ק תמ"א ס"ק תמ"ב ס"ק תמ"ג ס"ק תמ"ד ס"ק תמ"ה ס"ק תמ"ו ס"ק תמ"ז ס"ק תמ"ח ס"ק תמ"ט ס"ק תנ' ס"ק תנ"א ס"ק תנ"ב ס"ק תנ"ג ס"ק תנ"ד ס"ק תנ"ה ס"ק תנ"ו ס"ק תנ"ז ס"ק תנ"ח ס"ק תנ"ט ס"ק תס' ס"ק תס"א ס"ק תס"ב ס"ק תס"ג ס"ק תס"ד ס"ק תס"ה ס"ק תס"ו ס"ק תס"ז ס"ק תס"ח ס"ק תס"ט ס"ק תע' ס"ק תע"א ס"ק תע"ב ס"ק תע"ג ס"ק תע"ד ס"ק תע"ה ס"ק תע"ו ס"ק תע"ז ס"ק תע"ח ס"ק תע"ט ס"ק תפ' ס"ק תפ"א ס"ק תפ"ב ס"ק תפ"ג ס"ק תפ"ד ס"ק תפ"ה ס"ק תפ"ו ס"ק תפ"ז ס"ק תפ"ח ס"ק תפ"ט ס"ק תצ' ס"ק תצ"א ס"ק תצ"ב ס"ק תצ"ג ס"ק תצ"ד ס"ק תצ"ה ס"ק תצ"ו ס"ק תצ"ז ס"ק תצ"ח ס"ק תצ"ט ס"ק ת"ק ס"ק ת"ק א ס"ק ת"ק ב ס"ק ת"ק ג ס"ק ת"ק ד ס"ק ת"ק ה ס"ק ת"ק ו ס"ק ת"ק ז ס"ק ת"ק ח ס"ק ת"ק ט ס"ק ת"ק י ס"ק ת"ק יא ס"ק ת"ק יב ס"ק ת"ק יג ס"ק ת"ק יד ס"ק ת"ק טו ס"ק ת"ק טז ס"ק ת"ק יז ס"ק ת"ק יח ס"ק ת"ק יט ס"ק ת"ק כ ס"ק ת"ק כא ס"ק ת"ק כב ס"ק ת"ק כג ס"ק ת"ק כד ס"ק ת"ק כה ס"ק ת"ק כו ס"ק ת"ק כז ס"ק ת"ק כח ס"ק ת"ק כט ס"ק ת"ק ל ס"ק ת"ק לא ס"ק ת"ק לב ס"ק ת"ק לג ס"ק ת"ק לד ס"ק ת"ק לה ס"ק ת"ק לו ס"ק ת"ק לז ס"ק ת"ק לח ס"ק ת"ק לט ס"ק ת"ק מ ס"ק ת"ק מא ס"ק ת"ק מב ס"ק ת"ק מג ס"ק ת"ק מד ס"ק ת"ק מה ס"ק ת"ק מו ס"ק ת"ק מז ס"ק ת"ק מח ס"ק ת"ק מט ס"ק ת"ק נ ס"ק ת"ק נא ס"ק ת"ק נב ס"ק ת"ק נג ס"ק ת"ק נד ס"ק ת"ק נה ס"ק ת"ק נו ס"ק ת"ק נז ס"ק ת"ק נח ס"ק ת"ק נט ס"ק ת"ק ס ס"ק ת"ק סא ס"ק ת"ק סב ס"ק ת"ק סג ס"ק ת"ק סד ס"ק ת"ק סה ס"ק ת"ק סו ס"ק ת"ק סז ס"ק ת"ק סח ס"ק ת"ק סט ס"ק ת"ק ע ס"ק ת"ק עא ס"ק ת"ק עב ס"ק ת"ק עג ס"ק ת"ק עד ס"ק ת"ק עה ס"ק ת"ק עו ס"ק ת"ק עז ס"ק ת"ק עח ס"ק ת"ק עט ס"ק ת"ק פ ס"ק ת"ק פא ס"ק ת"ק פב ס"ק ת"ק פג ס"ק ת"ק פד ס"ק ת"ק פה ס"ק ת"ק פו ס"ק ת"ק פז ס"ק ת"ק פח ס"ק ת"ק פט ס"ק ת"ק צ ס"ק ת"ק צא ס"ק ת"ק צב ס"ק ת"ק צג ס"ק ת"ק צד ס"ק ת"ק צה ס"ק ת"ק צו ס"ק ת"ק צז ס"ק ת"ק צח ס"ק ת"ק צט ס"ק ת"ק ק ס"ק ת"ק קא ס"ק ת"ק קב ס"ק ת"ק קג ס"ק ת"ק קד ס"ק ת"ק קה ס"ק ת"ק קו ס"ק ת"ק קז ס"ק ת"ק קח ס"ק ת"ק קט ס"ק ת"ק קי ס"ק ת"ק קיא ס"ק ת"ק קיב ס"ק ת"ק קיג ס"ק ת"ק קיד ס"ק ת"ק קיה ס"ק ת"ק קיו ס"ק ת"ק קיז ס"ק ת"ק קיח ס"ק ת"ק קיט ס"ק ת"ק קכ ס"ק ת"ק קכא ס"ק ת"ק קכב ס"ק ת"ק קכג ס"ק ת"ק קכד ס"ק ת"ק קכה ס"ק ת"ק קכו ס"ק ת"ק קכז ס"ק ת"ק קכח ס"ק ת"ק קכט ס"ק ת"ק קל ס"ק ת"ק קלא ס"ק ת"ק קלב ס"ק ת"ק קלג ס"ק ת"ק קלד ס"ק ת"ק קלה ס"ק ת"ק קלו ס"ק ת"ק קלז ס"ק ת"ק קלח ס"ק ת"ק קלט ס"ק ת"ק קמ ס"ק ת"ק קמא ס"ק ת"ק קמב ס"ק ת"ק קמג ס"ק ת"ק קמד ס"ק ת"ק קמה ס"ק ת"ק קמו ס"ק ת"ק קמז ס"ק ת"ק קמח ס"ק ת"ק קמט ס"ק ת"ק קנ ס"ק ת"ק קנא ס"ק ת"ק קנב ס"ק ת"ק קנג ס"ק ת"ק קנד ס"ק ת"ק קנה ס"ק ת"ק קנו ס"ק ת"ק קנז ס"ק ת"ק קנח ס"ק ת"ק קנט ס"ק ת"ק קס ס"ק ת"ק קסא ס"ק ת"ק קסב ס"ק ת"ק קסג ס"ק ת"ק קסד ס"ק ת"ק קסה ס"ק ת"ק קסו ס"ק ת"ק קסז ס"ק ת"ק קסח ס"ק ת"ק קסט ס"ק ת"ק קע ס"ק ת"ק קעא ס"ק ת"ק קעב ס"ק ת"ק קעג ס"ק ת"ק קעד ס"ק ת"ק קעה ס"ק ת"ק קעו ס"ק ת"ק קעז ס"ק ת"ק קעח ס"ק ת"ק קעט ס"ק ת"ק קפ ס"ק ת"ק קפא ס"ק ת"ק קפב ס"ק ת"ק קפג ס"ק ת"ק קפד ס"ק ת"ק קפה ס"ק ת"ק קפו ס"ק ת"ק קפז ס"ק ת"ק קפח ס"ק ת"ק קפט ס"ק ת"ק קצ ס"ק ת"ק קצא ס"ק ת"ק קצב ס"ק ת"ק קצג ס"ק ת"ק קצד ס"ק ת"ק קצה ס"ק ת"ק קצו ס"ק ת"ק קצז ס"ק ת"ק קצח ס"ק ת"ק קצט ס"ק ת"ק ר ס"ק ת"ק רא ס"ק ת"ק רב ס"ק ת"ק רג ס"ק ת"ק רד ס"ק ת"ק רה ס"ק ת"ק רו ס"ק ת"ק רז ס"ק ת"ק רח ס"ק ת"ק רט ס"ק ת"ק ש ס"ק ת"ק שא ס"ק ת"ק שב ס"ק ת"ק שג ס"ק ת"ק שד ס"ק ת"ק שה ס"ק ת"ק שו ס"ק ת"ק שז ס"ק ת"ק שח ס"ק ת"ק שט ס"ק ת"ק ת ס"ק ת"ק תא ס"ק ת"ק תב ס"ק ת"ק תג ס"ק ת"ק תד ס"ק ת"ק תה ס"ק ת"ק תו ס"ק ת"ק תז ס"ק ת"ק תח ס"ק ת"ק תט ס"ק ת"ק תי ס"ק ת"ק תיא ס"ק ת"ק תיב ס"ק ת"ק תיג ס"ק ת"ק תיד ס"ק ת"ק תיה ס"ק ת"ק תיו ס"ק ת"ק תיז ס"ק ת"ק תיח ס"ק ת"ק תיט ס"ק ת"ק תכ ס"ק ת"ק תכא ס"ק ת"ק תכב ס"ק ת"ק תכג ס"ק ת"ק תכד ס"ק ת"ק תכה ס"ק ת"ק תכו ס"ק ת"ק תכז ס"ק ת"ק תכח ס"ק ת"ק תכט ס"ק ת"ק תל ס"ק ת"ק תלא ס"ק ת"ק תלב ס"ק ת"ק תלג ס"ק ת"ק תלד ס"ק ת"ק תלה ס"ק ת"ק תלו ס"ק ת"ק תלז ס"ק ת"ק תלח ס"ק ת"ק תלט ס"ק ת"ק תמ ס"ק ת"ק תמא ס"ק ת"ק תמב ס"ק ת"ק תמג ס"ק ת"ק תמד ס"ק ת"ק תמה ס"ק ת"ק תמו ס"ק ת"ק תמז ס"ק ת"ק תמח ס"ק ת"ק תמט ס"ק ת"ק תנ ס"ק ת"ק תנא ס"ק ת"ק תנב ס"ק ת"ק תנג ס"ק ת"ק תנד ס"ק ת"ק תנה ס"ק ת"ק תנו ס"ק ת"ק תנז ס"ק ת"ק תנח ס"ק ת"ק תנט ס"ק ת"ק תס ס"ק ת"ק תסא ס"ק ת"ק תסב ס"ק ת"ק תסג ס"ק ת"ק תסד ס"ק ת"ק תסה ס"ק ת"ק תסו ס"ק ת"ק תסז ס"ק ת"ק תסח ס"ק ת"ק תסט ס"ק ת"ק תע ס"ק ת"ק תעא ס"ק ת"ק תעב ס"ק ת"ק תעג ס"ק ת"ק תעד ס"ק ת"ק תעה ס"ק ת"ק תעו ס"ק ת"ק תעז ס"ק ת"ק תעח ס"ק ת"ק תעט ס"ק ת"ק תפ ס"ק ת"ק תפא ס"ק ת"ק תפב ס"ק ת"ק תפג ס"ק ת"ק תפד ס"ק ת"ק תפה ס"ק ת"ק תפו ס"ק ת"ק תפז ס"ק ת"ק תפח ס"ק ת"ק תפט ס"ק ת"ק תצ ס"ק ת"ק תצא ס"ק ת"ק תצב ס"ק ת"ק תצג ס"ק ת"ק תצד ס"ק ת"ק תצה ס"ק ת"ק תצו ס"ק ת"ק תצז ס"ק ת"ק תצח ס"ק ת"ק תצט ס"ק ת"ק תק ס"ק ת"ק תקא ס"ק ת"ק תקב ס"ק ת"ק תקג ס"ק ת"ק תקד ס"ק ת"ק תקה ס"ק ת"ק תקו ס"ק ת"ק תקז ס"ק ת"ק תקח ס"ק ת"ק תקט ס"ק ת"ק תקי ס"ק ת"ק תקיא ס"ק ת"ק תקיב ס"ק ת"ק תקיג ס"ק ת"ק תקיד ס"ק ת"ק תקיה ס"ק ת"ק תקיו ס"ק ת"ק תקיז ס"ק ת"ק תקיח ס"ק ת"ק תקיט ס"ק ת"ק תקכ ס"ק ת"ק תקכא ס"ק ת"ק תקכב ס"ק ת"ק תקכג ס"ק ת"ק תקכד ס"ק ת"ק תקכה ס"ק ת"ק תקכו ס"ק ת"ק תקכז ס"ק ת"ק תקכח ס"ק ת"ק תקכט ס"ק ת"ק תקל ס"ק ת"ק תקלא ס"ק ת"ק תקלב ס"ק ת"ק תקלג ס"ק ת"ק תקלד ס"ק ת"ק תקלה ס"ק ת"ק תקלו ס"ק ת"ק תקלז ס"ק ת"ק תקלח ס"ק ת"ק תקלט ס"ק ת"ק תקמ ס"ק ת"ק תקמא ס"ק ת"ק תקמב ס"ק ת"ק תקמג ס"ק ת"ק תקמד ס"ק ת"ק תקמה ס"ק ת"ק תקמו ס"ק ת"ק תקמז ס"ק ת"ק תקמח ס"ק ת"ק תקמט ס"ק ת"ק תקנ ס"ק ת"ק תקנא ס"ק ת"ק תקנב ס"ק ת"ק תקנג ס"ק ת"ק תקנד ס"ק ת"ק תקנה ס"ק ת"ק תקנו ס"ק ת"ק תקנז ס"ק ת"ק תקנח ס"ק ת"ק תקנט ס"ק ת"ק תקס ס"ק ת"ק תקסא ס"ק ת"ק תקסב ס"ק ת"ק תקסג ס"ק ת"ק תקסד ס"ק ת"ק תקסה ס"ק ת"ק תקסו ס"ק ת"ק תקסז ס"ק ת"ק תקסח ס"ק ת"ק תקסט ס"ק ת"ק תקע ס"ק ת"ק תקעא ס"ק ת"ק תקעב ס"ק ת"ק תקעג ס"ק ת"ק תקעד ס"ק ת"ק תקעה ס"ק ת"ק תקעו ס"ק ת"ק תקעז ס"ק ת"ק תקעח ס"ק ת"ק תקעט ס"ק ת"ק תקפ ס"ק ת"ק תקפא ס"ק ת"ק תקפב ס"ק ת"ק תקפג ס"ק ת"ק תקפד ס"ק ת"ק תקפה ס"ק ת"ק תקפו ס"ק ת"ק תקפז ס"ק ת"ק תקפח ס"ק ת"ק תקפט ס"ק ת"ק תקצ ס"ק ת"ק תקצא ס"ק ת"ק תקצב ס"ק ת"ק תקצג ס"ק ת"ק תקצד ס"ק ת"ק תקצה ס"ק ת"ק תקצו ס"ק ת"ק תקצז ס"ק ת"ק תקצח ס"ק ת"ק תקצט ס"ק ת"ק תר ס"ק ת"ק תרא ס"ק ת"ק תרב ס"ק ת"ק תרג ס"ק ת"ק תרד ס"ק ת"ק תרה ס"ק ת"ק תרו ס"ק ת"ק תרז ס"ק ת"ק תרח ס"ק ת"ק תרט ס"ק ת"ק תש ס"ק ת"ק תשא ס"ק ת"ק תשב ס"ק ת"ק תשג ס"ק ת"ק תשד ס"ק ת"ק תשה ס"ק ת"ק תשו ס"ק ת"ק תשז ס"ק ת"ק תשח ס"ק ת"ק תשט ס"ק ת"ק תת ס"ק ת"ק תתא ס"ק ת"ק תתב ס"ק ת"ק תתג ס"ק ת"ק תתד ס"ק ת"ק תתה ס"ק ת"ק תתו ס"ק ת"ק תתז ס"ק ת"ק תתח ס"ק ת"ק תתט ס"ק ת"ק תתי ס"ק ת"ק תתיא ס"ק ת"ק תתיב ס"ק ת"ק תתיג ס"ק ת"ק תתיד ס"ק ת"ק תתיה ס"ק ת"ק תתיו ס"ק ת"ק תתיז ס"ק ת"ק תתיח ס"ק ת"ק תתיט ס"ק ת"ק תתכ ס"ק ת"ק תתכא ס"ק ת"ק תתכב ס"ק ת"ק תתכג ס"ק ת"ק תתכד ס"ק ת"ק תתכה ס"ק ת"ק תתכו ס"ק ת"ק תתכז ס"ק ת"ק תתכח ס"ק ת"ק תתכט ס"ק ת"ק תתל ס"ק ת"ק תתלא ס"ק ת"ק תתלב ס"ק ת"ק תתלג ס"ק ת"ק תתלד ס"ק ת"ק תתלה ס"ק ת"ק תתלו ס"ק ת"ק תתלז ס"ק ת"ק תתלח ס"ק ת"ק תתלט ס"ק ת"ק תתמ ס"ק ת"ק תתמא ס"ק ת"ק תתמב ס"ק ת"ק תתמג ס"ק ת"ק תתמד ס"ק ת"ק תתמה ס"ק ת"ק תתמו ס"ק ת"ק תתמז ס"ק ת"ק תתמח ס"ק ת"ק תתמט ס"ק ת"ק תתנ ס"ק ת"ק תתנא ס"ק ת"ק תתנב ס"ק ת"ק תתנג ס"ק ת"ק תתנד ס"ק ת"ק תתנה ס"ק ת"ק תתנו ס"ק ת"ק תתנז ס"ק ת"ק תתנח ס"ק ת"ק תתנט ס"ק ת"ק תתס ס"ק ת"ק תתסא ס"ק ת"ק תתסב ס"ק ת"ק תתסג ס"ק ת"ק תתסד ס"ק ת"ק תתסה ס"ק ת"ק תתסו ס"ק ת"ק תתסז ס"ק ת"ק תתסח ס"ק ת"ק תתסט ס"ק ת"ק תתע ס"ק ת"ק תתעא ס"ק ת"ק תתעב ס"ק ת"ק תתעג ס"ק ת"ק תתעד ס"ק ת"ק תתעה ס"ק ת"ק תתעו ס"ק ת"ק תתעז ס"ק ת"ק תתעח ס"ק ת"ק תתעט ס"ק ת"ק תתפ ס"ק ת"ק תתפא ס"ק ת"ק תתפב ס"ק ת

וכ"כ ה' המגיד פ"ד מהכירות ע"ש הרשב"ץ בטעם מספיק ומביאו ב"י ע"ש : ומ"ש ואפילו היכא דנפחתה לו העלייה וכו' . דעתו דבדעת בעל הבית הדבר תלוי דאם מיאן רוצה לתקן העלייה אין השוכר יכול לכופו להוסיף הוצאות לבנין אלא ידור עמו בביתו כל זמן שהבית קייס עד סוף זמן השכירות ואם רוצה לתקן לו העלייה חייב השוכר לצאת מן הבית אבל דעת רבינו אינו כן ואחלוק עליו בתרתי חדא דנפחתה העלייה וס"ל דאם תקן יורד ודר למטה עד שיתקן לו העלייה ה"פ עד שיאמר שיוכל לתקן לו העלייה בתוך חודו הזמן דכיון דהיה דר לבדו מעיקרא אין יכול לכופו שידור עמו בבית כיון שהיה לו זמן לתקן העלייה אלא בעה"ב יוצא מביתו בעל כרחו ובכי דקיי"ל כאת"ל דידור עמו בביתו הכי אלא לוסיף עלה שאינו חייב לדור עמו אלא בתוך זמן תיקון העלייה אבל לא יותר והכי ודאי מסתברא דאיך חלק על דבריו ב"מ אם נפלה העלייה כולה דהיינו כותלי העלייה לא שיעבד הבית לעלייה אלא בעודה קיימת ורבינו ס"ל דכיון דס"ל עלייה זו שע"ג בית זה כל זמן שהבית קייס חייב לתקן לו העלייה ל"ש נפלה כולה ולא אמרו בגמרא מי דס"ל עלייה זו מזדא אלא בדלא ס"ל עלייה זו ע"ג בית זה אלא סתם עלייה זו אבל עלייה זו ע"ג בית זה שיעבד לו הבית לעלייה כל זמן שהבית קייס והא דתנן נפחתה רבותא משמעינן דאפי' נפחתה וכ"ש נפלה העלייה כולה זו היא דעת רבינו והב"י הקשה על דברי רבינו ולא דק ע"ש : כתב ב"י דהא דכתב הרמ"ה לגבי פרסק להדוריה לזוכתיה היינו לומר שהשוכר יחזירנו למקומו ולא יוכל המשכיר לעכב על ידו אבל אין לפרש שיחזירנו המשכיר למקומו שהרי כתב בסמוך להחזירו למקומו וכו' בעינן שהשוכר יכול להחזירו עכ"ל ופשוט הוא : ומ"ש אלא שהיה רשאי להבריחו כנ"ל . וכ"מ כתוב בהקוסם להבריחו : כתב ב"י וז"ל כתב בתשובות הרשב"ץ סי' אלף וכ"מ שהגאל על הנוכן שהשכיר בית לחמשון לשנה מן יותר ותת שמעון אחר ג' וג' חדשים שדר בו אם בנו יכול לומר בית שהוא מיני רוצה ושכירות מיני משלם לך אלא לפי השבון שדר בו אבי והשיב שאינו יכול דשכירות לזמניה ממכר הוא בין ידור או לא ידור וכן דעת התוספות בפרק חזקת עלה ב"ח ולמפוקי ממ"ש המרדכי פ' האומנים עכ"ל ולפע"ד אין רחיה זו אחר לזמניה ממכר הוא מכרתא להוציא מיד היורשין דבתום' בפ' הזהב כתב דהוקה לגבי תוגתה דרבייה קרא דעובר על לאו דלא תונו בשכירות כמו בממכר דלאו לזמניה ממכר הוא אבל בעלמא שכירות לאו ממכר לזמניה חשיב ליה ד"ת ולפיכך אחרי' בפ"ק דע"ז דלא יסכיר ביתו לעובד כוכבים לבית דירה וישראל שסכר בית שנפל אזל ליה ופקע שעבודיה מיניה לגמרי והא ליתיה כלל וה"ה נמי גבי פרסק אי נקצין לא מיחייב לאוקמי אחרינא ואפילו היכא דנפחתה העלייה או נעקר הפרסק דשעבדיה בית לעלייה ופרסק לדלית ה"מ גבי בית ופרסק גופיה בית למידר ביה שובר עד שיתקן לו העלייה וגבי פרסק לאהדוריה לדוכתיה אבל להוציא יציאות לבנות לו העלייה לא מיחייב ליה והא דאמרינן שחייב להעמיד לו פרסק לא להחזירו למקומו אלא שלא היה רשאי ' להכריחו והיה צריך להעמידו בפני השובר בענין שהשובר יכול להחזירו ע"כ ואין נראה אלא ב"ה חייב לבנות לו את העלייה וכן אם נפלה כולה חייב לבנותה לו כל זמן שהבית קיים : (כח) היו לו שתי עליות זו על גבי זו והשביר לו העליונה ונפחתה יורד ודר בתחתונה : (כט) השביר לו את התחתונה ונפחתה מיבעיא אם יורד ודר בבית או אם עולה לדור בעליה

נפל אזדא ליה אע"ג דאמרינן גבי פרסק שחייב להעמיד לו פרסק אחר שאני התם אע"ג דנעקר הפרסק ממקומו הא איתיה לפרסק מ"מ ולא פקעו לשעבודיה מיניה כל היכא דאיתיה אבל בית שנפל אזל ליה ופקע שעבודיה מיניה לגמרי והא ליתיה כלל וה"ה נמי גבי פרסק אי נקצין לא מיחייב לאוקמי אחרינא ואפילו היכא דנפחתה העלייה או נעקר הפרסק דשעבדיה בית לעלייה ופרסק לדלית ה"מ גבי בית ופרסק גופיה בית למידר ביה שובר עד שיתקן לו העלייה וגבי פרסק לאהדוריה לדוכתיה אבל להוציא יציאות לבנות לו העלייה לא מיחייב ליה והא דאמרינן שחייב להעמיד לו פרסק לא להחזירו למקומו אלא שלא היה רשאי ' להכריחו והיה צריך להעמידו בפני השובר בענין שהשובר יכול להחזירו ע"כ ואין נראה אלא ב"ה חייב לבנות לו את העלייה וכן אם נפלה כולה חייב לבנותה לו כל זמן שהבית קיים : (כח) היו לו שתי עליות זו על גבי זו והשביר לו העליונה ונפחתה מיבעיא אם יורד ודר בבית או אם עולה לדור בעליה

(כח) **ומה** שאמר היו לו שתי עליות זו על גב זו הלא סתם עלייה זו ע"ג בית זה אלא שהוא ובפחתה יורד ודר בתחתונה כבר כתבתי בסמוך שהוא פשוט בגמרא :

(כט) **ומה** שאמר השכיר לו את התחתונה ונפחתה מיבעיא אם יורד ודר בבית וכו' כבר כתבתי בסמוך לשון הבעיא ופירש רש"י מיפחתית תחתונה . והוא שכר את התחתונה מהו דנדחייה משכיר אלא העליונה מו נכוף את המשכיר וידור עמו בבית וכתבו התוספות ואם תאמר מי דאמר ליה עלייה שתחת עלייה זו מני משכיר לך פשיטא שידור בעליונה שהעבד לו ומי אמר שעל גב בית זה שהקרקע שתחתיה שכתבתי בסמוך דזיעבד לו את הבית לעלייה ולכם לומר לתקן לו את שתקרקע שנפחתה והוא כמות שהוא והרי נפחתה וע"ז פקשה בגמרא ביישא מוזא ליה תפ"ש מיפא לבית דיהא לכולם ולוק : שנפל דאלייה העלייה בבית כיון שהעלייה קיימת לא אמרי בבית מוזא ליה תפ"ש מיפא לכולם ולוק : שנפל מוזל ליה ופקע כו' כל"ל : ואפי' היכא דנפחתה העלייה כו' דזיעבד בית לעלייה כו' אם מוזר מוזל"ל ול"ל מ"ש לעיל דאם נפחתה תקרת הבית שהיינו קרקעית העלייה שהבית משועבד לעלייה היינו לענין דירה בלבד אבל לא לשוכר זה למידר למטה בבית עד שיתקן לו המשכיר את העלייה משלמותיה ומיכאן : אבל לסוגיא יציאות כו' פי' אבל שיהיה מחוייב זה המשכיר לתקן לזה העלייה אם לא ירצה השוכר לדור תחת בבית זה לא אמרינן אלא שיש לו לשוכר זה לדור עמו אלא שיהיה רשאי להכריחו לצאת ולתקן לו העלייה ואין השוכר יכול להחזירו למקומו ולא יוכל המשכיר לעכב על ידו אבל לא יותר כ"כ בהוקה ובלאן יבנה ויתקן העלייה לעצמו מכיון ולקלקתו ונעשו כ"ל משום דעלייה זו קאמר אלא שלא היה רשאי להכריחו למקומו אלא שיהיה שיעבד לו בית לדור בו למטה כשרצה השוכר ונעשו רבינו סוף דכיון שיהיה שיעבד בית זה לעלייה ותקרת בית סוף קרקעית העלייה שיוכל לדור בה לא אמרינן בכ"ג מוזל ליה וק"ל : ומ"ש לגבי פרסק לאהדוריה לדוכתיה כו' פי' שהשוכר יחזירנו למקומו ולא יוכל המשכיר לעכב על ידו ולא יותר כ"ל גירס' הספרים להכריחו ולא קאי לפרסק שכבר נעקר ולקמיה שיניהן הבעי"ט במקומו אלא יבריחנו לבל יכריחנו ולא יחזירנו למקומו ולא יוכל לעכב על ידו ולא יותר כ"ל שהרי יכריחנו לו פרסק לא להחזירו למקומו וכ"כ ב"י : אלא שלא היה רשאי להכריחו ס"ת לחזירו למקומו ולא יוכל לעכב על ידו ולא יותר כ"ל גירס' הספרים להכריחו ולא קאי לפרסק שכבר נעקר ותקנה בחזרה למקומו עכ"ל לבל יותר כ"ל גירס' הספרים להכריחו ולא קאי לפרסק שכבר נעקר ולקמיה שיניהן הבעי"ט במקומו ולא יבריחנו לבל להכריחו אין שייך לומר כ"ת שלא יכריחנו לו פרסק לא להחזירו למקומו אבל יוכל להכריחו לבל יבריחנו לבל יכריחנו לבל יבריחנו לבל יכריחנו לבל יבריחנו לבל יכריחנ

בעלייה ולא איפשיטא לכך לא ידור בבית ואם דר אין מוציאין מידו :

שיג (ד) **המשכיר** בית לחבירו בבירה גדולה יש לו רשות להשתמש בכותל החוץ לבית אף שלא כנגד ביתו באורך הכותל ובזיזין עד ד' אמות וכן בגינה שבחצר וברחבה שאחורי הבית ובמקום שנוהג כל אדם להשתמש בשלו על עובי הכותל ישתמש השוכר גם על עובי הכותל : (ה) המשכיר להבירו חצר סתם לא השביר לו רפת שבה : (ו) השביר לו בית בחצר אין לשוכר בחצר כלום אלא דריסת הרגל לעבור עליו לביתו כל הזבל המתקבץ בו משאר הבהמות הוא של המשכיר אבל המתקבץ מבהמות השוכר או שמוציאו מביתו לחצר הוא שלו ואפילו המתקבץ משאר הבהמות אם קלטו השוכר בכלי מן האויר ולא נח בחצר הוא שלו והיוצא מן התנור וכירה של השוכר ופי' הרמ"ה דמיירי בתנור וכירה העומדים בחצר ושבורים לו לבשל בהם ואשמועינן כיון ששבורים לו אפי' אם באו אחרים לבשל ולאפות בהם האפר של השוכר :

המשכיר

שיג (ד) **המשכיר** בית לחבירו בבירה גדולה יש לו רשות להשתמש בכותל חוץ לבית אף שלא כנגד ביתו בתוך הכותל ובזיזין עד ד' אמות וכן בגינה שבחצר וברחבה שאחורי הבית וכו' בפ"ק דבתרא (ו:) ע"ר נחמן אמר רבה בר נחמה המשכיר בית לחבירו בבירה גדולה משתמש בזיזים ובכתליה עד ד' אמות ובעובי הכותל במקום שנהגו בכל בתרבץ אפדני לא ורב נחמן דידיה אמר אפי' בתרבץ אפדני בכל רחבה שאחורי בתים לא ורבא אמר אפילו רחבה שאחורי בתים וילוע להלכה כרבא דבתרא הוא ופרש"י בירה גדול' . בית תרוך מאד וחלוק בתוכו להרבה חדרים וקיטוניות והשכיר לזה אחד מהן ה"ז משתמש בכתליה בחורי הכתלים על פני חרבה מבחוץ עד ד' אמות לא שנא בית כנגד ביתו ובזיזין היוצאין מכתליה ובעובי הכותל כדרכו כגון אם השכיר לו בה עליה . וכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהלכות שכירות וכל אלו הדברים הולכים אחר מנהג המדינה והשמות הידועים להם כדרך שאמרנו במקח וממכר :

(ג) **המשכיר** לחבירו חצר סתם לא השכיר לו רפת שבה בפ"ק דשואל (קד.) ע"ר תני זאת אומרת המשכיר חצרו סתם לא השכיר רפת שבה : (ג) * **השביר** לו בית בחצר אין לשוכר בחצר כלום אלא דריסת הרגל לעבור עליו לביתו : ומ"ש כל הזבל המתקבץ בו משאר הבהמות מבהמות השוכר או שמוציאו מביתו לחצר הוא שלו ואפי' המתקבץ משאר הבהמות אם לקטו השוכר בכלי מן האויר ולא נח בחצר הוא שלו בפ"ק דשואל (שם) הזבל של ב"ה כלומר של המשכיר ובגמרא במאי עסקינן לילמא בחצר דגיר ליה לשוכר ותורי דשוכר לחמאי של ב"ה אלא בחצר דלא מגירא לשוכר ותורי דמשכיר בחצר ותורי דלתתו מעלמא מסייע לר"י בר חניגא דאמר חצרו של פלוני הוא שלו ואם אינו יודע למי הוא שלו ואם אינו יודע לבר"י בר חניגא קולט מאויר לחמי הרי הוא חצרו הוא שלו אויר לחמי הרי הוא חצרו

שיד (ג) **המשכיר** וכו'. משנה ס"פ השואל המשכיר חייב בדלת בנגר ובמנעול ובכל דבר שמעשה חומן מבל דבר שהוא מעשה חומן השוכר עושהו ובברייתא משכיר חייב להעמיד לו דלתות ולפתוח לו חלונות נראה לרבי ממתני' לא שמעי' אלא דחייב בדלת מבל העמדתה בבית על השוכר היא קמ"ל דעל המשכיר להעמידה ג"כ ולשון ולפתוח לו חלונות אחא לאורויי דדוקא בשצריך לאורה וזהו לפתוח לו כלומר לצרכו כדי שיהא לו אורה והרא"ש ז"ל מורה לפתוח דמיירי אפילו יש לו אורה מן הצד אלא שרוצה להוסיף עוד אורה ואפילו הכי אין לו רשות לפתוח בלא רשות בעה"ב וא

(ד) **ששאלת** שמעון שכר בית מראובן ואומר ששכרו ע"ת בחם ירצה יבקיר מהבית לאחרים בידורו בו עמו וכו' כלל (ע"ב) [ה']:

(ה) **ששאלת** ראובן שכר נער לשמשו וה"ל שמעון לשמוך עליו שיפסיד בהיות הנער בביתו ולא היה קנין בדבר וכו' כלל ה' (וע"ב): [א] **כתב** הרמב"ם ז"ל (ד) ששאלת שמעון שכר בית מראובן ואומר ששכרו על תנאי שאם ירצה ישכיר מהבית לאחרים שידורו עמו ויעשה להם דיורין שידורו בבית וראובן אומר שלא השכירו הבית אלא שידור בו הוא ובני ביתו ונסתפקת מי יהא נאמן בשבועתו. תשובה דע כיון שראובן השכיר ביתו לשמעון סתמא לדירת שמעון ובני ביתו קא משכירו כי כן דרך כל שוכרין בית והרוצה להכנים עמו דיורין בבית הוא מתנה בפירוש ואם אין לו עדים שהתנה קרקע בחזקת בעליה עומדת לכל ספק הנולד ביניהם ועל השוכר להביא ראיה וכל זמן שלא יביא ראיה אין לו לשנות ממנהג השוכרין וישבע ראובן שלא התנה שמעון להכנים עמו דיורין לבית: (ה) ששאלת ראובן שכר נער לשמשו וא"ל שמעון לכמוך עליו שישלם לו כל מה שיפסיד בהיות הנער בביתו ולא היה קנין בדבר אם יכול ראובן ליטול משמעון [בהיתר] דמי הפסדו.

תשובה שכירות הוא וכל הנאי של שכירות א"צ קנין:

שטז (ו) **כתב** הרמב"ם ז"ל המשכיר בית לחבירו לזמן קצוב ורצה השוכר להשבירו לאחרים עד סוף הזמן

(א) משכירו לאחרים שהם כמנין בני ביתו אבל אם הם ד' לא ישכירו לחמשה שלא אמרו חכמים ז"ל אין השוכר רשאי להשכיר אלא במטלטלים שהוא אומר לו אין רצוני שיהא פקדוני ביד בעליה עמה אין אומרים כן וכן אני אומר אם אמר בע"ה לשוכר אם לא תרצה לעמוד בו הניחהו וצא ואתה פטור משכירותו אינו יכול להשכירו לאחר ויש מי שהורה ואמר שאינו יכול להשבירו לאחר כלל ויתן שכרו עד סוף זמנו ולא נ"ל שזה דין אמת ע"כ:

שאלה

אחר אבל בקרקע וספינה שהרי למה תטרח ותשכיר ביתי לאחר

(ו) ששאלת שמעון שכר בית מראובן ואומר ששכרו על תנאי שאם ירצה ישכיר מהבית לאחרים שידורו עמו ויעשה להם דיורין שידורו בבית וראובן אומר שלא השכירו הבית אלא שידור בו הוא ובני ביתו ונסתפקת מי יהא נאמן בשבועתו. תשובה דע כיון שראובן השכיר ביתו לשמעון סתמא לדירת שמעון ובני ביתו קא משכירו כי כן דרך כל שוכרין בית והרוצה להכנים עמו דיורין בבית הוא מתנה בפירוש ואם אין לו עדים שהתנה קרקע בחזקת בעליה עומדת לכל ספק הנולד ביניהם ועל השוכר להביא ראיה וכל זמן שלא יביא ראיה אין לו לשנות ממנהג השוכרין וישבע ראובן שלא התנה שמעון להכנים עמו דיורין לבית: (ה) ששאלת ראובן שכר נער לשמשו וא"ל שמעון לכמוך עליו שישלם לו כל מה שיפסיד בהיות הנער בביתו ולא היה קנין בדבר אם יכול ראובן ליטול משמעון [בהיתר] דמי הפסדו.

תשובה שכירות הוא וכל הנאי של שכירות א"צ קנין:

שטז (ו) **כתב** הרמב"ם ז"ל המשכיר בית לחבירו לזמן קצוב ורצה השוכר להשבירו לאחרים עד סוף הזמן

(א) משכירו לאחרים שהם כמנין בני ביתו אבל אם הם ד' לא ישכירו לחמשה שלא אמרו חכמים ז"ל אין השוכר רשאי להשכיר אלא במטלטלים שהוא אומר לו אין רצוני שיהא פקדוני ביד בעליה עמה אין אומרים כן וכן אני אומר אם אמר בע"ה לשוכר אם לא תרצה לעמוד בו הניחהו וצא ואתה פטור משכירותו אינו יכול להשכירו לאחר ויש מי שהורה ואמר שאינו יכול להשבירו לאחר כלל ויתן שכרו עד סוף זמנו ולא נ"ל שזה דין אמת ע"כ:

שאלה

אחר אבל בקרקע וספינה שהרי

[ב] ומל"ת שלא נכתוב התנאי הזה לתוספת ענין שלא נסופרת דמטרת לא היה דכל היכא דהיכא למילף ילפינן ועוד דהכא הא ה"ל לכל מי שירצה ולכל מי שירצה פירוש לכישה גדולה ומה שכתב הרמב"ם ז"ל בסוף הלכה זו כתב הרמב"ם ז"ל בסוף הלכה זו כתב הרמב"ם ז"ל בסוף הלכה זו כ

(ב) וגם מזה יכול לכופו לחלוק וכו'. מה שקשה מכאן למ"ש ס"ס קע"ח דיכול לכופו לחלוק הרמב"ם וכ"פ לעיל בס"ע וכאן פסק בס"ע כהרא"ש והפסקים סותרים זא"ז כתבתי ייישבו למעלה ע"ב ולעיל כמהרו"ך דמחלק בין חצר ושדה וצ"ע: כתב במרדכי ס"פ התומנים וז"ל מכאן מוכיח ר"מ רחובן שהשכיר בית לשמעון דשמעון יכול להשכיר את לוי תחתיו וכו' והטריך מכל בפ' חזקת כתב המרדכי ליפכח ורמה דתשובות הרמב"ן היה וז"ל מלתתי רחובן השכיר ביתו ללוי לעשר שנים ונתן לו לוי השכירות של עשר שנים והיה בתוכו בית שתי שנים וקנה לוי בית אחר וככנס בו והשכיר תוכו בית שהיה מושכר לו לשמעון ועכשיו תובע רחובן לשמעון מה אתה עושה בביתי ושמעון משיבו מלוי שכרתי ממך ורחובן חומר אין זה רצוני שתהיה בביתי דין זה פשוט מהטוח עובדא דמ"ל לחבריה מאי בעית בהאי מרעא וכו' ה"ג היכא כדברי הרמב"ן בהגהות ולפע"ד הנכון כמו שהכריע הרמב"ן בתשו' שמש ירמה לב"ד שיתרבה להפסד בכך חיוב רשאי וכו' ומביאו ב"י בס"ס שט"ו וע"ש:

שיז (ג) אמר השוכר פרעתי וכו'. ס"פ השואל מסיקנא הכי ומשמע דביומא דמיטלא זימניה נאמן השוכר תפילו תבעו בתחלת היום כל שהיה שהות ביום לפרעו היום וכיון חיוב נאמן בתחלת היום לומר פרעתיך תוך הזמן כמנו דפרעתיך היום דאין זה מנו עוד דאין רגילות לפרוע בתחלת היום אלא דמי טענין בתחלת היום פרעתיך היום נאמן בשבועה אבל תבעו בסוף היום נאמן לומר פרעתיך תוך הזמן כמנו דפרעתיך היום וכבר התבאר כל זה בסי' ע"ח בס"ד: (ג) **השבירו** לו בעשר לעשר שנים וכו' מימרא דרב נחמן ס"פ השואל ופרש"י וכן בתוס' ע"ש ר"ח דלא כתוב בעשר לא תחלת השנים ולא סוף והעשר ניתן בתוך השוכר וטוענן המשכיר עיקר העשר נכתב בשבילי שלא תמכר לקוח הוא בידי וכן העשר בידך אלא כדי שלא תכחיש לך תשנים כמה היו מ"מ עיקר העשר בשבילי נכתב שע"י כן יש קול שבמשכנתא הוא מלך מע"פ שהעשר בידך כיון שבמשכנתא הוא מלך ומרמה דמקח כתוך מס המלוה דר בו ג' שנים וכבר העשר נאמן בתוך כדכתב רבינו בסוף סי' זה אלא דרבינו כתב לשם כלשון הגמ' דה"ק בפ' המקבל. עוד כתבו התוס' ולשון שני פר"ח ו"ק שכתוב בעשר בזמן כך וכך שכרתי חנרו של פלוני לעשר שנים בק' דינרים ו' דינרים בכל שנה ומחר ר' שנים טענן השוכר ומחר למשכיר נקיטת שכירות ר' שנים ומסיקנא דהשוכר נאמן ובשבועה ומסתברא כי היכי פירושא כתרא עכ"ל ולשון זה נראה

(ג) **שאלה** לפ"ת הרא"ש ז"ל רחובן ושמעון שכרו בני בתים זה מזל זה וכו' כלל ג' (ונ"ב) [סי' ב']:

שיז (ג) אמר השוכר פרעתי שכר הבית והמשכיר אומר לא פרעת אם תבעו בתוך הזמן שקצב לו בגון ששכרו לשלשים יום או לשנה ותבעו בתוך הזמן על השוכר להביא ראיה או יתן ויחרים על מי שלקח ממנו שלא כדין או יטעון עליו לאחר שפרעו תביעה בפני עצמה בדמים שנתן תחילה וישביענו שבועת היסת תבעו לאחר זמנו אפילו ביום שנשלם הזמן על המשכיר להביא ראיה או ישבע השוכר שפרעו ויפטר ואין חילוק (ב) בזה בין אם היה שכירות על פה או בעדים או בשטר: (ג) השבירו לו בשטר לעשר שנים ולא הזכיר בו זמן המשכיר אמר כבר כלו והשוכר אמר עדיין לא כלו על השוכר להביא ראיה ואם לא יביא ראיה ישבע (ג) המשכיר היסת

ויוציאנו

(ב) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן ושמעון שכרו ב' בתים זה אצל זה ולהם שני חצרות ומלבד חצרות אלו עוד להם חצר בשותפות והיו כל אחד משתמש בחלקו והלך ראובן והשכיר ביתו ללוי ושמעון מעכב עליו ואומר איני חפץ בשותפות של לוי כי ירא אני שנתקוטטו ביחד ואם על כל פנים תרצה להשבירו הנה לי החצר המשותף ואתן לך שכירות כפי חלק המגיע ממנו אם שומעין לו ואם ראובן יכול לגלגל הרבה שכירות כי יאמר שהוא צורך גדול לבית. תשובה יראה שהדין עם שמעון חדא שטוען ליתן השכירות החצר כפי המגיעו כי הוא מצרן ושכירות שייך ביה הטוב והישר כמו גבי מוכר כיון שראובן אינו מפסיד בדבר דשכירות ליומיה ממכר הוא ועוד אני אומר דשנים ששכרו בית בשותפות לדור בו יחד אין אחד מן השותפין יכול להושיב (ג) אחר במקומו ואפילו אם יש דיורין פחותין ממנו כי יכול לומר לו אותך יכול אני לקבל (ד) אבל אחר איני יכול לקבל כי ידוע שאין לקבל כל אדם בשוה יש מפני חשיבותו שאדם בוש מפניו ויש מפני נריעותו שאדם בוש לדור עמו ויש שהוא בעל קטטה ויש שאינו נאמן הילכך אדם הרוצה לדור בשותפות מדקדק תחלה עם מי הוא חפץ לדור ולא יכול אותו שקבל לדור עמו להושיב אחר במקומו וגם אינו יכול לכופו לחלוק שהבית אינו שלהם אלא הוא שכור להם לזמן:

שיז (ג) אמר השוכר פרעתי שכר הבית והמשכיר אמר לא פרעת אם תבעו בתוך הזמן שקצב לו בגון ששכרו לשלשים יום או לשנה ותבעו בתוך הזמן על השוכר להביא ראיה או יתן ויחרים על מי שלקח ממנו שלא כדין או יטעון עליו לאחר שפרעו תביעה בפני עצמה בדמים שנתן תחלה וישביענו שבועת היסת כ"כ הרמב"ם פ"ו מהלכות שכירות ופסוט הוא: ומ"מ ואין חילוק זה בין אם היה שכירות על פה או בעדים או בשטר אלא שהשוכר אומר כבר נתתי לך ומכחיש את המשכיר ומשביעו שבועת היסת והמשכיר אומר לא נתת לי ולא נפרעתי ממך ומשביעו שבועת היסת ומ"מ אם השכירו לו בשטר לעשר שנים ולא הזכיר בו זמן המשכיר אומר כבר כלו והשוכר אומר עדיין לא כלו על השוכר להביא ראיה ואם לא יביא ראיה ישבע המשכיר היסת שהשוכר אומר כבר כלו והמשכיר אומר עדיין לא כלו על השוכר להביא ראיה וכו' מימרא דרב נחמן בפ"ק דשומרין (קג.) וכתב רש"י דטעמא משום דקרקע בחזקת

חדושי הגהות

(ג) נראה דהרמב"ם פליג בזה שהרי כתבתי לעיל דעתו דס"ל דיוכל להשכירו לאהר'אפי' אם נשאר המשכיר בבית ואין בזה משום שינוי קבלת דעת לומר לזה יכולתי לקבל לזה איני יכול לקבל ואדרבה לפי דברי ב"י עדיף טפי אם המשכיר נשאר בבית שכתב מ"ש הרמב"ם ויש מי שהורה כו' כתב וז"ל ולא דמי לספינה שיוכל להשכירו לאחרים דהתם נשאר המשכיר בספינה ולא יוכל השוכר השני להזיקו בספינה משא"כ אם לא נשאר המשכיר בבית שיוכל לקלקל לו ביתו שמעינן דיותר מותר להשכירה לאחרים אם נשאר בבית וא"כ הרמב"ם והרא"ש חולקים ומתשובת הרשב"א שאכתוב בסמוך משמע כדברי הרמב"ם דבכל ענין מותר להשכירו לאחר וצ"ע דמשמע מדברי רבינו דאינם חולקים שהרי כתב לשניהם בלא מחלוקת וכתב לדעת רבינו יותר גרוע אם נשאר המשכיר בבית משום דיוכל לומר לזה הייתי יכול לקבל כו' משא"כ אם אין המשכיר נשאר בבית וצריכין אנו לומר לדעת זה דאין ראיה מספינה לכאן דשאני התם דדרך השוכרים בספינה למכור סחורתן בחצי הדרך לאחרים ואדעתא דהכי השכיר לו משא"כ בבית כנ"ל דעת רבי'בדעת הרא"ש והרמב"ם וס"ל דאין חולקים זה על זה ולענין המשכיר או נתן ביתו לאחר ושייר לעצמו בו כח שיוכל לסלק השוכר כשירצה או שיוכל לדור עם השוכר כתב הרשב"א בתשובה סימן אלף ק"מ דיכול ליתן או להשכיר כחו לאחר ובלבד שלא יהא בני ביתו מרובין משל משכיר או הנותן וע"ש שהאריך בזה וכ"פ מהרי"ו סי' י' דהמשייר לעצמו כח מותר להשכירו ואפילו למי שבני ביתו מרובים וכתב דאף הרמב"ם דחולק בשכירות אם בני ביתו מרובין מודה בשייר כחו אמנם הר' שנ"ז חולק בזה דאם שייר לעצמו דבר שאינו מסויים כגון דיוכל לסלקו ולא יוכל להשכירו לאחרים אבל אם שייר לעצמו דבר מסויים שלא נכנס בתחלה בכלל השכירות כגון ששייר לעצמו חצי הבית אז יוכל להשכירו או ליתן לאחר אפי' התנה תחילה שלא יוכל לדור בו כי אם הוא וע"ש וע"ל סי' שי"ח ולעיל סי' שי"ב ונראה שה"ה הנותן מתנה לחבירו והמקבל אינו צריך לה יוכל המקבל להעמיד אחר תחתיו דלא גרע מה ששייר כח לעצמו דהא אמרינן לעיל אם הנותן בעין יפה נותן דיפה כח המקבל מכח הנותן כמו שנתבאר בדיני מתנה וה"ה בנדון זה וכן משמע בתשובת הרשב"א סי' אלף ג"ג ומשמע שם דלא אזלינן בזה אחר דעת הנותן לומר שלא נתנו לו ע"מ ליתנו או למכרו או להשכירו לאחר. בסי' שט"ו כתב ב"י שכתב הרשב"א בתשובה על ראובן משכן ביתו לשמעון לי' שנים וכו' ע"ש. בב"י בסי' ר"ז מספר חזה התנופה ראובן שנתן לשמעון חדר בביתו שידור בו וכו' ע"ש: (ד) בג"י פ' המקבל דף קכ"ה ע"ב כתב בעל העיטור דהמשכיר ביתו לעכו"ם משמתינן ליה עד דמסלק ליה או דמקבל עליו כל אונסא דמתיליד לשכינו עכ"ל:

שיז (א) וכתב עוד בשם הראב"ד והוקא דקא טעין איהו פרעתי אבל לא מיענין ליתמי ביום דמשלם זמניה וע"ש: (ב) וכ' בתשובת בר ששת סי' שי"ג דאי קבל הפרעון בקנין לא יוכל למימר פרעתי לך אבל אם עבדו ביניהם בשטר וכתבו וקנינא מיניה כל הכתוב לעיל מסתמא הקנין לא קאי על הפרעון וע"ש בסי' שמ"ה ובב"י פרק השואל דף ק"ט ע"ב כתב הא דשוכר נאמן לומר פרעתי בשטר שכתבו בו השכירות כדי שלא יוכל לומר לקוה אבל אי כתב ליה שטר בפני עצמו על דמי השכירות ונאמנות אין השוכר יכול לומר פרעתי וע"ש: (ג) וכתב המרדכי ס"פ השואל דה"ה אם המשכיר אומר בי' שכרת והוא אומר בה' או בעל הבית אומר לא השכרת והוא אומר השכרתי קרקע בחזקת בעליה קיימת והיה נראה מדשון המרדכי ורבינו דבאלו הטענות אפילו לאחר זמן שכירות המשכיר נאמן בשבועה אבל ג"י כתב שם פ' השואל דף קי"ט ע"ב בבמקום דאית ליה מגו לומר לא שכרתי השוכר נאמן וכ"כ פרק המקבל דף קנ"ז ע"ב וא"כ ה"ה אם יוכל לומר פרעתי וע"ל סי' ע"ח מדינים אלו:

במרדכי

דרישה

לו רשות למקנה לעשותו ובידו כח להקנות (לו) וכתוב למהרים וקרקע דמקנה כרמב"ם ר"ל ביתו וכתב קרקע ע"ש שכן, ומהרן לעולם עומדת וק"ל: (ב) וגם מיהו יכול לכופו כו' עיין בס"ע שסתם וס"ל כרמב"ם כמ"ש כאן רבי' וכ"ע דלעיל בסי' קע"ח ס"ט שם סתם המחבר בס"ע כדעת כרמב"ם ולפ"ז יש בו כדי חלוקה לדיכין לחלוק ועיין בסמ"ע שישתבחו בזה בעוב טעם:

שיז (ג) או יטענו עליו למחר שפרעו כו' וישביענו היסת ומ"ש מהקובע ומן לפרעון לפבילו מה שהלוה לו ותובעו תוך זמן ומחר פרעתיך לתיכו נאמן ומעשה קרוב ליעשות לו היסת קודם הפרעון אלא נפרע קודם לכן ובמ"ר בהדיא בשם הרא"ש לעיל סי' ע"ח ו"ל דשמא כתם שכבר נתפייס לו במוב וכל תוב עומד להשתלם לבבי תחרי' אלא דמיירי שהוא תוך זמנו דפרעתיך היום וכבר התבאר כל זה בסי' ע"ח בס"ד: (ג) **השבירו** לו בשטר לעשר שנים וכו' מימרא דרב נחמן ס"פ השואל ופרש"י וכן בתוס' ע"ש ר"ח דלא כתוב בשטר לא תחלת השנים ולא סוף והשטר עיקר השטר נכתב בשבילי שלא תמכר לקוח הוא בידי וכן השטר בידך אלא כדי שלא תכחיש לך תשנים כמה היו מ"מ עיקר השטר בשבילי נכתב שע"י כן יש קול שבמשכנתא הוא מלך מע"פ שהשטר בידך כיון שבמשכנתא הוא מלך ומרמה דמקח כתוך מס המלוה דר בו ג' שנים וכבר השטר נאמן בתוך כדכתב רבינו בסוף סי' זה אלא דרבינו כתב לשם כלשון הגמ' דה"ק בפ' המקבל. עוד כתבו התוס' ולשון שני פר"ח ו"ק שכתוב בשטר בזמן כך וכך שכרתי חנרו של פלוני לעשר שנים בק' דינרים ו' דינרים בכל שנה ומחר ר' שנים טענן השוכר ומחר למשכיר נקיטת שכירות ר' שנים ומסיקנא דהשוכר נאמן ובשבועה ומסתברא כי היכי פירושא כתרא עכ"ל ולשון זה נראה

פרישה

וכן סוף דעת סרמב"ד שם בהשגתו ועיין בסמ"ע שם שעשה ומסיק שם דטעמא מלישה: (ב) שאלה לפ"ת סרא"ש ז"ל בכלל (נ"ב) [מ'] : מלת שטוענן ליתן לשכירות כו' עד כיון שרמוכן מיהו מסקיל בדבר שם דנקט מילתא דפסיקא שלא יפסיד ס"ט שום שכיח שהשוכר בית עם חבר שימצא לחזור להשכיר תבל השטר שיהיה לכן ביתך וזה מיהו שכיח טישכור תבר בשותפות ומ"ש קמאר כיון שום רוצה ליתן לו לא יפסיד וק"ל ומשמע שם לו רוצה ליתן לו יותר ממשר יקבל מרחוכן לריך להכיחו לרחוכן שהרי השואל שלא ע"ו שם רחוכן יכול לגלגל עליו שהרי שכיח שכירות ולא שכיח לו שכן וכ"ש דעכ"פ יש לרחוכן שהרי בו ודר בו משי"ם מיהו יכול להעדיף עליו ומיהו דומה למ"ש בסמוך (ס"ג) בשם מור"ם ז"ל וק"ל: ועוד תני תומר כו' ומסיק שם בתשובת ז"ל ושם דבשפיסה דבעליה עמו ותפ"ש תמרינן תרעומת תוקף שוק דאית ליה תבל לעכב מיהו יכול לסיהו תוקף שפן שפיעתו עשוייה לכך להשכיר לתחרים יש עוד ויש רע ומיהו מאכ בשביל וכ מלהשכיר ספיעתו תבל לחור בבית בשותפות תרם תדקדק עכ"ל:

שיז (ד) אמר השוכר פרעתי שכר בניה כו' גמרא ס"פ השואל שוף דף ק"ב: תו יתן ויחרים כו' כ"כ הרמב"ם פ"ו מהכירות: תו יטענו עליו לתמר שפרעו כו' ומרמה דתמי תו ל"ד קתמר דהכי מיירי בתובעו בדמים שנתן לו תחלה ולתבעו בדמים שנתן לו תחלה אלא תורתא דמילתא שיוכל לתבוע מי שלקח ממנו שלא כדין ולתבוע מיו מדרכו להחרים בתחלה ועד"ר: תפי' היום שנשלם הזמן פי' תפילו בתחלת היום דמשלם זימניה ומ"ש דכ"ר בסי' ע"ח בתבעו בסוף היום היינו כשתומר תו פרעתיך בתוך הזמן דבתבעו בסוף היום כמן בתחלת היום ומכחש תשלם לך כיון שמן לו לסתגלל לומר נתתי לך עתה ומכחש תשלם ס"ם תשלם תומר בתחלת היום פרעתיך עכשיו כמן ומ"ם כל זה בסי' ע"ח בלתיות ברורות ע"ש ולכך מיירי בתומר פרעתיך עכשיו ומיו חילוק בין שכירות לשלוחה בזה שהרי דיני שלוחה נלמד מדין זה בס"פ השואל כמ"ש שם משלם"כ תכח דלא היה חייב לו מלה שטוען פרעתיך עכשיו ומכח דתפי' כבר לך שם לריך ליתן לו שכירות דשתי הפיקה דדיוק ותכתב רמ"ש בשם מתחלת תמוה כמ"ש שם משלם"כ תכח דלא היה חייב לו מלה שטוען פרעתיך עתה ולכן תומן פרעתיך עכשיו דקתי תיקום: ומיו חילוק בזה כו' כ"כ הרמב"ם שם ומ"ש ומיו לשלוח בזה לתחר ומן ככתבתי לחור שם ומ"ש סתתו שרי"ף ורמ"ם ורבינו דומה למשמע בסתם ומן שכר שטיינו ומן בשטר תכתיב ק"ל: על השוכר להביא ראיה ומיו דמשטוח בשלים קיימת ומש נגמרת תמרו לתיו בשטר שכיר השוכר דומה לשטר שלוחה משום ד"ל תשכיר לשוכר לא כתבתי לך בשטר תלא כי היכי דלא תפזיק עלי ולומר לקוח הוא

(ג) **השביר** לו הבית בשטר וכתוב בו שנים סתם המשביר אומר שנים והשוכר ודר בו ג' שנים מוציאין מידו עד שיביא המשביר ראיה שהיום או למחר יביא השוכר עדים שהוא כדבריו והיינו צריכין להחזיר לו ולאטרוחי בי דינא בכדי לא מטריחינן לפיכך כתב א"א הרא"ש ז"ל אם מתו העדים ונשתכח הדבר מפי אחרים ויראה לבית דין שלא יוכל השוכר לברר עוד דבריו מוציאין מיד השוכר מה שדר בו: (ד) ואם דר בו השוכר כבר ג' שנים וכבש השטר ואומר לה' שנים שכרתיו והמשביר אומר לג' וא"ל הבא שטרך וטען שנאבד נאמן במגו שהיה יכול לומר לקוח הוא בידי כיון שהיה בידו ג' שנים:

שיח (ה) **ראובן** השכיר (א) ריחים לשמעון שיטחנו לו בשכרן כך וכך סאין לשנה לצורך מאכל ביתו והעשיר ראובן וקנה ריחים בענין שא"צ שיטחון לו שמעון ומבקש משמעון שיתן לו דמים כדי הטחינה אם שמעון מוצא הרבה למי יטחון בענין שלא יפסיד בדבר צריך ליתן לו דמים ואם אינו מוצא לא יתן לו דמים אלא אומר אני אטחון לך ואתה תטחון לאחרים ואם גם ראובן אינו מוצא לטחון לדעת ר"י יכול לחזור בו מהשכירות אם אין שמעון רוצה ליתן לו דמים וא"א הרא"ש ז"ל כתב אפילו שראובן אינו מוצא למי יטחון אינו יכול לחזור מהשכירות

ויוציאנו מן הבית: (ג) השביר לו הבית בשטר וכתוב בו שנים סתם המשביר אומר לשנים והשוכר אומר שלשה וקדם השוכר ודר בו שלש שנים אין מוציאין מידו עד שיביא המשביר ראיה שהיום או למחר יביא השוכר עדים שהוא כדבריו והיינו צריכין להחזיר לו ולאטרוחי בי דינא בכדי לא מטריחינן לפיכך כתב א"א הרא"ש ז"ל אם מתו העדים ונשתכח הדבר מפי אחרים ויראה לבית דין שלא יוכל השוכר לברר עוד דבריו מוציאין מיד השוכר מה שדר בו: (ד) ואם דר בו השוכר כבר ג' שנים וכבש השטר ואומר לה' שנים שכרתיו והמשביר אומר לג' וא"ל הבא שטרך וטען שנאבד נאמן במגו שהיה יכול לומר לקוח הוא בידי כיון שהיה בידו ג' שנים:

שיח (ה) **ראובן** השכיר (א) ריחים לשמעון שיטחנו לו בשכרן כך וכך סאין לשנה לצורך מאכל ביתו והעשיר ראובן וקנה ריחים בענין שא"צ שיטחון לו שמעון ומבקש משמעון שיתן לו דמים כדי הטחינה אם שמעון מוצא הרבה למי יטחון בענין שלא יפסיד בדבר צריך ליתן לו דמים ואם אינו מוצא לא יתן לו דמים אלא אומר אני אטחון לך ואתה תטחון לאחרים ואם גם ראובן אינו מוצא לטחון לדעת ר"י יכול לחזור בו מהשכירות אם אין שמעון רוצה ליתן לו דמים וא"א הרא"ש ז"ל כתב אפילו שראובן אינו מוצא למי יטחון אינו יכול לחזור מהשכירות

ומ"ש (ו) מלוה מומר ג' וכו' ומה דר בו השוכר כבר ג' שנים וכבש השטר ומ"ל לחמת שנים שכרתיו ומ"ל הבא שטרך וטוען שנאבד נאמן במגו שהיה יכול לומר לקוח הוא בידי וכו' ג"ז בפרק המקבל (סה) מלוה מומר ה' ומלוה מומר ג' מ"ל מייתי שטרך מ"ל שטרא מירכם לי מומר רב יהודה מלוה נאמן מגו דאי בעי מומר לקוחה היא בידי וכתב ה"ה בפ"ז מהלכות שכירות ודוקא שאין שם עדים שמושכנת או מושכרת היא וגם בעל הקרקע לא מיחה שהרי השוכר או המלוה יכול לומר לקוחה היא בידי הא לאו הכי ודאי היינו נאמן שהרי נאמנותו תיש ללא מדין מגו ואם אין שם מגו בעל נאמנותו עכ"ל ופשוט הוא:

שיח (ו) **ראובן** השכיר ריחים לשמעון שיטחנו לו בשכר כך וכך סאין לשנה לצורך מאכל ביתו והעשיר ראובן וקנה ריחים וכו' אם שמעון מוצא לטחון הרבה בענין שלא יפסיד בדבר צריך ליתן לו דמים וכו' בפרק המוכר (קנ.) הטוען גבדא דחבריה לחבריה לטחינה לסוף שיעתר זבן ריחיא וחמרא ג"ל עד הגיזדא הוא טחינה גבך השתא הב לי תגרא ג"ל מיטחן טחינה לך סבר רבינא למימר הייט מתני' לפ שאין שם אלא שנים הרי אלו זמנין תוקפ כשתי חלפ חלפ זבן ותחד גוזן לה דמי מזונות אמר ליה רב עוירא מי דמי התם חד כריסא אית לה תרתי כריסתא לית לה הכא תלי טחין אמר ליה רב טחין זבין טחין תוקיד ולא תמרן חלפ דלית ליה טחינה לריחיא אבל אית ליה טחינה לריחיא כגון זו כופין תוקו על מדת סדום. ופרש"י לטחינה. לא התנה שוכר לתת מעות למשכיר חלפ שיטחון לו למזונות ביתו בשכרו: לסוף תיעתר. משכיר: זבן ריחיא וחמרא. לטחון בה מזונות ביתו: טחין וזבין. בתותה שלקחת: טחין ותוקיד. למזונותיך בתותן שתלני: ולא תמרן. חלפ יהיב דמי: חלפ דלית ליה טחינה לריחיא. שתין שוכר מוכח לטחון בשכר כל שעה לפיכך תמר ליה תני יוסב בעל טחון לך ולא תתן דמים תמיד אבל כל זמן שמוכח לטחון טוחן בשכר ונותן לזה דמים: ומ"ש ואם גם ראובן מיטחן לחבריו ואינו מוצא למי יטחון אינו יכול לחזור בו מהשכירות וכו' וא"ת ז"ל כתב הרמ"ה ז"ל שראובן אינו מוכח למי יטחון אינו יכול לחזור מהשכירות וכו' אם כתב הרמ"ה ז"ל ומוקימנא בדלית ליה טחינה תמתי הוכיח לך עוירא לרב יהודה

דרכי משה

שיח (א) במרדכי פ' הנושא מי שפסק לזון חבירו ב' או ג' שנים והלך למקום אחר צריך ליתן לו כפי מה שהיה נותן לו בביתו וע"ש:

פרישה

ובתב

דרישה

בידי ע"פ וק"ק מה מידם הרמב"ם במ"פ בפ"ו דשכירות ובניתו בכו' ש"ש סט"ו ז"ל ובתב הרמב"ם וכן אם אמר הבע"ב לזמן זה השכרתי לך השוכר אומר בסתם השכרת לי אז לזמן תרוך על השוכר נפניה לשיה אז יבצע המשביר ומוציא השוכר מן הבית עכ"ל וברמב"ם שם בפ"ז דשכירות כתב תחלה אותו הדין בסתם מחולקין הסתם דשוכר אמר לזמן תרוך השכרת לי ומ"ש כתב הדין דשכירו לו בשבר לי' שנים זק' לשלושה הא כ"ם טוא כיון דשכירו בשטר קמ"ל כ"ג בסתם אין רשיה לשכור מוציאו המשביר מבנית ולא תמרינן דשטר מסייע ליה כמו במלוה כ"ם בשכרו בע"פ ומתי קמ"ל הרמב"ם ואין לומר דברמב"ם קמ"ל בדין קמא דתפי' אם השוכר רוצה לשלוט לו בשכירות תפ"ם מוציאים מבנית דהא הרמב"ם שם וכיוצ לעיל כתבוהו תדין י"ב דיבר לשבה דיבר למודם ושם מחולקים בשכירות וגם מ"ש דקמ"ל דתפי' בתותו שכירות דהוה בע"פ לגרך המשביר ליבנע דהא כתבוהו בג' וכן הדין המודם בעיבור ושם לא נזכר דיבנע המשביר: (ג) השביר לו הבית בשטר כו' עומדת הוה בב"מ דף ק"י ע"ב דאמר בהשביר לו בסתם ואח"כ אמר בהשכיר לו ממכן י"ב דיבר למודם ומתעבה הבנה בשביר לו בסוף המודם שמוליאים מיד השוכר משום פירות בחזקת בעליהם עומדת ומשני שמני הכא דהוה מילתא דעבידא לגלויי פירש"י שיבואו עדי השטר ויעידו ולטרוחי בי דינא כו' ונראה דבחלוקה שלפני זה נמי אם היו מחולקים שזה אמר כבר כלו ר"ל שנים תן לי שכר משנת ה' ז"ל והשוכר אומר עתה כלו השטר שנים וכל הדין ע' מין מוליאין מיד השוכר שכירות שנה לא שנים מחולקים בם עד שיבוא המשביר ויאמר בפניהם כמו שפניהי לגלויי ע"י עדי השטר מתי התחילו השטר שנים וכל הלא כלל רבינו הכל בדין ע' משום שנמצך לאחר שיטת הגמרא שזה מיחרת בהשוכל וזה מיחרת בהמקבל וגם יש בזה לך רבותא דקמ"ל דאע"פ שהשטר שנים סתם מסייע להמשביר דסתם שנים תרתי משמע כדאמרי' לעיל בפי' ס"ב בכתוב בו דיבריהם כתם קמ"ל דאע"פ מין מוליאין מיד השוכר ושאני התם שבאמנו להוליא מיד הלוה דקאמר לעיל מוליאין מיהו ג' כיון דהשטר מסייע ללוה וזוקא שם כבר לו בו מין מוליאין מהשוכר מ"ט אבל שם עדיין לא לו בו והמה מחולקין דהשוכר אומר דעדיין יש לו לומר שהם פשיטא דאין מניחין לו לומר כ"ש בי' שנים וכן מוכח ממ"ש בס"ם וזה דלוקא שם כבר לו בו ג' שנים קאמר דבאמן לומר לה' שנים שכתבתי אני בשטר כלו ג' שנים ואין שכתבתי אני בשטר כלו ב' שנים אלא

ריחים דיכול לחזור דו המכיר משום דאית ליה פסידא וכדי לייצב דברי התוס' גרסה דס"ל כיון דלשוכר ליכא פסידא אם חוזר דו המשכיר אלא מציעת ריוח דמיא לההוא דזבין לכסיה לדעתא למיסק לארעא דישראל ואמר שלדעת כן הוא מוכר ולא עלה ללא נתקייים המקח במוכר מקרקעי וכן היכא דזבין קרקע למיזבן חטי מהשכירות וגם אין שמעון נותן לו דמים אלא טוחן לו כמו שהתנה :

שיט (ע) **מי** שבקש מחבירו שישכיר לו ביתו להכנים בו פירותיו ולא רצה והטעהו עד שהכניסם לביתו רשאי בעל הבית ליקח מהפירות לשכור פועלים שישליכום לשוק אפילו אם הוא חצר דקיימא לאגרא שיכול לומר איני רוצה להשכירו לו כיון שהטעני ומיהו צריך להודיעו ואם נאנס לאחר שהודיעו פטור וכתב הרמב"ם ומדת חסידות הוא שיודיע לב"ד וישכרו ממקצת דמיהם מקום משום השבת אבדה לבעלים אף על פי שעשה שלא כהוגן :

הלכות חובר ומקבל

שב (ע) **החובר** שדה מחבירו ליתן לו ממנו דבר קצוב מן הפירו' לשנה דינו כאילו שכרה ממנו במעות קצובים בכל שנה ואין ביניהם אלא השם שזה נקרא שובר וזה נקרא חובר : (ב) וקבלנות הוא שמקבל שדה לעבודה והוא יתן לבעל השדה חלק ידוע מהיוצא השדה כפי מה שיתנו וזה דינו חלוק מהשובר במקצת דברים : (ג) ובין בחובר ובין במקבל אע"פ שכבר התנו ביניהם לקבל את השדה אין כותבין שטר על זה אלא מדעת שניהם שכל זמן שלא כתבו יכולין שניהם לחזור בהם ומשכתבו אינן יכולים לחזור בהם ואם התנו שישלם לו כלום

מהשכירות וגם אין שמעון נותן לו דמים אלא טוחן לו כמו שהתנה :

שיט (ע) **מי** שבקש מחבירו שישכיר לו ביתו להכנים בו פירותיו ולא רצה והטעהו עד שהכניסם לביתו רשאי בעל הבית ליקח מהפירות לשכור פועלים שישליכום לשוק אפילו אם הוא חצר דקיימא לאגרא שיכול לומר איני רוצה להשכירו לו כיון שהטעני ומיהו צריך להודיעו ואם נאנס לאחר שהודיעו פטור וכתב הרמב"ם ומדת חסידות הוא שיודיע לב"ד וישכרו ממקצת דמיהם מקום משום השבת אבדה לבעלים אף על פי שעשה שלא כהוגן :

הלכות חובר ומקבל

שב (ע) **החובר** שדה מחבירו ליתן לו ממנו דבר קצוב מן הפירו' לשנה דינו כאילו שכרה ממנו במעות קצובים בכל שנה ואין ביניהם אלא השם שזה נקרא שובר וזה נקרא חובר : (ב) וקבלנות הוא שמקבל שדה לעבודה והוא יתן לבעל השדה חלק ידוע מהיוצא השדה כפי מה שיתנו וזה דינו חלוק מהשובר במקצת דברים : (ג) ובין בחובר ובין במקבל אע"פ שכבר התנו ביניהם לקבל את השדה אין כותבין שטר על זה אלא מדעת שניהם שכל זמן שלא כתבו יכולין שניהם לחזור בהם ומשכתבו אינן יכולים לחזור בהם ואם התנו שישלם לו כלום

שיט (ע) **מי** שבקש מחבירו שישכיר לו ביתו להכנים בו פירותיו ולא רצה והטעהו עד שהכניסם לביתו רשאי בעל הבית ליקח מהפירות לשכור פועלים שישליכום לשוק אפילו אם הוא חצר דקיימא לאגרא שיכול לומר איני רוצה להשכירו לו כיון שהטעני ומיהו צריך להודיעו שיכיר לו טרחא דהכנסה והוצאה ואם נאנס לאחר שהודיעו פטור וכתב הרמב"ם ומדת חסידות הוא שיודיע לב"ד וישכרו ממקצת דמיהם מקום משום השבת אבדה לבעלים אף על פי שעשה שלא כהוגן :

שב (ע) **החובר** שדה מחבירו ליתן לו ממנו דבר קצוב מן הפירות בכל שנה ואין ביניהם אלא השם וזה נקרא שובר וזה נקרא חובר : (ב) וקבלנות הוא שמקבל שדה לעבודה והוא יתן לבעל השדה חלק ידוע מהיוצא השדה כפי מה שיתנו בשעת הקבלה : (ג) ומה שאמר ובין במקבל אע"פ שכבר התנו ביניהם לקבל את השדה אין כותבין שטר על זה אלא מדעת שניהם שכל זמן שלא כתבו יכולין שניהם לחזור בהם ואם התנו שישלם לו כלום

דרישה

סי' שיט (ע) **אפי'** אם הוא מצר דקיימא לי' כהרמב"ם בפ"ד דשכירות הכותב נמי הכנים פירות לחצר מבירו שלא מדעתו וכטעם למבירו מבל ממ"ר משמע דמי לא הטעהו לפילו לא קיימא לאגרא וגילה דעתו שלפילו רולה להשכיר לו וכמו שכתב רבינו בריש בסי' ולא דמי כו' ואפי' הכי לא היה רשות בידו לתפוקי בידים ומיהו מפשר לומר דהיינו דוקא מפירות עלמן לשכור בעד דמיהן פועלים שישליכו מוהן לשוק אבל הוא בעלמו מוהר להוציאם אפילו לא הטעה וגם רי"ו בשיטה ל' מ"ש כתב שים מולקים וסבירא ליה דדוקא כתב דלא קיימא לאגרא אבל אם הטעה דעתו לזה היא דיעה נפלגה ועכיד היא דיעה נפלגה עליה על הרמ"ם דלהרמ"ם צריך להודיעו ואם לא הודיעו ונאנסו חייב ולהרמב"ם פטור אלא שמדת חסידות הוא להודיע הדבר לבית דין ויש לתמוה על רבינו שלא כתב והרמב"ם כתב דלישתמע דאפי' לאפלוגי עכ"ל ועד"ז דלפי' דהרא"ם מיירי כשבע"ה בעיר אז מחוייב להודיעו וכשלישו בעיר אזה לא דיבר והרמב"ם עדיפא מיניה קמ"ל דאפילו [לישו] בעיר מדת חסידות הוא שיודיע לב"ד ואם יכבכו ממקצת כו' ומדת חסידות הוא דקאמר הרמב"ם קאי גם על ב"ד הסוברים מקום להגיל לה על זה ודבר ברור הוא שאם ב"ה בעיר למה יגידו לב"ד ולא לב"ש עלמן שהעביר השוכר הדרך על המבירו ופשע נגדו במעשה שלא כהוגן אבל בכ"ש כתב וז"ל דוקא כה"ג דאף שיתפוס שלא היה מדעתה לחוגורי להאי אלא מפני שקידמה הא אילו השבירה לו אחת קודם ואח"כ קידמה לאו כל כמיניה למיעבד הכי אלו המבירו לו המחיל בית לחבירו לזמן ידוע כשהוא חוכבו ואח"כ היתה מריבה ביניהם יכול להוציאו מן הבית שהחיל או השבירו לו ודאי ליכא למיחר הכי וכ"כ הריטב"ח ז"ל עכ"ל והרב בהגהת ס"ע פסק כחותו בסי' שי"ב סעיף ט' ע"ש : ומיהו צריך להודיעו וכו' . כ"כ הרמ"ם לפי הודיעו שהשליכן לשוק ונמנעו חייב מדינא דגרמי ומזיק בידים ממש אבל הודיעו לאחר שהשליכן לשוק ולא השגיח להטילן ונאנס פטור דבדין עשה שהשליכן לשוק כיון דעשה עמו שלא כהוגן להטעותו בהכנסת פירותיו לרשותו : ומ"ש וכתב הרמב"ם ומדת חסידות הוא וכו' . נראה דהרמב"ם אינו חולק כלל על מ"ש רבי' תחלה דתלמוד ערוך הוא שיכול להשליכן לשוק והא דכתב הרמ"ם דצריך להודיע ודאי דמודה בה הרמב"ם דלפי הדין אינו חייב אלא משום חסידות הוא ולא מדינא ומ"ש הרמב"ם דמשום השבת אבדה לבעלים אף על פי שעשה שלא כהוגן היינו כמ"ש הרב המגיד בפ"ה מהלכות שכירות ה"ה לכתכיים פירותיו לתוך בסימנים הבאים : (ג) **ומה** שאמר ובין במקבל אע"פ שכבר התנו ביניהם לקבל את השדה כפי מה שיתנו בריש"ף בפ' המקבל : ומה שאמר וזהו דינו חלוק מהשובר במקצת דברים מתבאר והולך מעצמו

מפטר שובר מלמיתב דמי הוחיל ואית ליה פסידא ומיהו אי לאו הכי טעמא דטעון וזבין טעון ומוחיב גם המשכיר יאמר לדידי אית לי פסידא שכר ריחים שלי ויוכל לבטל השכירות קודם הזמן ומכי דהשובר לא יכעדך ליתן השכר מכיסו אבל לעבד הריחים עד הזמן לא יוכל הוחיל והמשכיר אית ליה פסידא אבל השתא דמצי למימר ליה טעון וזבין טעון ומוחיב מצי אמר ליה אית לך פסידא אם תניח הריחים אצלי אבל אם תחזור בך אית לי פסידא ורבינא הוה סבר לאתויי ראיה ממתניתין שיתן לו שכר או יחזור בו המשכיר ורב עוירא קמ"ל כיון דמצי אמר ליה טעון וזבין טעון ומוחיב לא יהיב ליה דמי וגם לא יחזור בו המשכיר כך פירשו התוספות ולא נראה לי דדבר פשוט הוא דלפילו לא משכח המשכיר למטען ולמזבן דהשתא אית ליה פסידא לפילו הכי לא מצי משכיר למהדר ביה בגו זימניה דשכירות ליומיה ממכר הוא ומי הזקיקו לקנות ריחים ויפסיד השובר והוחיל ואיכא פסידא לתרוייהו יותר רחוי שיפסיד המשכיר ויתקיים שכירות הריחים עד זמנו והא דקאמר טעון וזבין טעון ומוחיב ליכא יתירא נקט לאלומי למילתי' ל"מ דבלאו הכי אית ליה פסידא נמי לא דמי למתניתין דהא אית ליה פסידא לשובר כי יהיב דמי ועוד אם גם אתה חייב מוכח לטעון בשכר אתה עשיר ויש לך מעות לקנות חטים קנה חטים ומכור קמח עכ"ל :

שיט (ע) **מי** שבקש מחבירו שישכיר לו ביתו להכנים בו פירותיו ולא רצה והטעהו עד שהכניסם לביתו רשאי בעל הבית ליקח מהפירות לשכור פועלים שישליכום לשוק וכו' בפ"ק דשואל (קמ:) הטוה גבורת דוכן מרבית דאמרת לא מצית מ"ל לך מוכח קדשה יהבה ליה דוכתא לעיולי חול לביתיה כתב לה גיטא לא מזלת מיהי מגרת שקולמי מיניה ויבא תפיקתיה ותוחיבה בשבילא אמר הוא בריה דרב יהושע כאשר עשה כן יעשה לו גמולו יושב ברקאו ל"א חצר לא קיימא למגרת אלא חצר דקיימא למגרת אמרה ליה לכ"ע ניחא ליה למוגורי ולך לא ניחא לי דדמית עלי כי מריש מרבא וכתב הרמב"ם בפ"ו מהלכות שכירות ה"ה למכניס פירותיו לחצר חבירו אלא מדעתו וכתב עליו ר"י בכ"ל ח"א נראה מדבריו אלא חילק בין קיימא לאגרא ובין לא קיימא לאגרא ויש מי שכתב בדאלא קיימא לאגרא יש לו רשות להוציאו דעכשיו אינם דיכה להכניסה אבל בחצר דקיימא לאגרא לא מפקי' זולתי בדבר שעשה אלא כהוגן עכ"ל : ומה שאמר ומיהו צריך להודיעו ואם נאנס לאחר שהודיעו פטור כן כתב גם הרמ"ם ז"ל : ומה שאמר בשם הרמב"ם מדת חסידות הוא שיודיע לבית דין וכו' בפרק הנזכר ומשמע דהרמב"ם פליג על הרמ"ם דלהרמ"ם צריך להודיעו ואם לא הודיעו ונאנסו הפירות חייב ולהרמב"ם פטור אלא מדת חסידות הוא להודיע הדבר לבית דין ויש לתמוה על רבינו אלא כתב והרמב"ם כתב להיפך דאפי' לאפלוגי אלא כתב הרמב"ם דמשמע דלא אתי לאפלוגי :

שב (ע) (ב) **החובר** שדה מחבירו ליתן לו ממנו דבר קצוב מן הפירות בכל שנה ואין ביניהם אלא השם וכו' וקבלנות הוא שמקבל שדה לעבודה והוא יתן לבעל השדה חלק ידוע מהיוצא השדה כפי מה שיתנו ברייתא במסכת דמתי כתבה הרי"ף בפ' המקבל : ומה שאמר וזהו דינו חלוק מהשובר במקצת דברים מתבאר והולך בסימנים הבאים : (ג) **ומה** שאמר ובין במחובר ובין במקבל אע"פ שכבר התנו ביניהם לקבל את השדה כפי מה שיתנו ברייתא במסכת דמתי כתבה הרי"ף בפ' המקבל : ומה שאמר וזהו דינו חלוק מהשובר במקצת דברים מתבאר והולך

פרישה

סוף בפסקו אם וכתב דמין דברי ר"י נלמין השכירות ליומא ממכר הוא ושבגמרא דקאמר ויש"ב טעמא דמעון וזבין טעון ומוחיב לא מצי למימר ליה לך פסידא אם תניח הריחים אצלי אבל אם תחזור בך אית ליה פסידא לשובר כי יהיב דמי וגם לא יחזור בו המשכיר כך פירשו התוספות ולא נראה לי דדבר פשוט הוא דלפילו הכי לא מצי משכיר למהדר ביה בגו זימניה דשכירות ליומיה ממכר הוא ומי הזקיקו לקנות ריחים ויפסיד השובר והוחיל ואיכא פסידא לתרוייהו יותר רחוי שיפסיד המשכיר ויתקיים שכירות הריחים עד זמנו והא דקאמר טעון וזבין טעון ומוחיב ליכא יתירא נקט לאלומי למילתי' ל"מ דבלאו הכי אית ליה פסידא נמי לא דמי למתניתין דהא אית ליה פסידא לשובר כי יהיב דמי ועוד אם גם אתה חייב מוכח לטעון בשכר אתה עשיר ויש לך מעות לקנות חטים קנה חטים ומכור קמח עכ"ל :

שיט (ע) **מי** שבקש מחבירו שישכיר לו ביתו להכנים בו פירותיו ולא רצה והטעהו עד שהכניסם לביתו רשאי בעל הבית ליקח מהפירות לשכור פועלים שישליכום לשוק וכו' (קמ:) הטוה גבורת דוכן מרבית דאמרת לא מצית מ"ל לך מוכח קדשה יהבה ליה דוכתא לעיולי חול לביתיה כתב לה גיטא לא מזלת מיהי מגרת שקולמי מיניה ויבא תפיקתיה ותוחיבה בשבילא אמר הוא בריה דרב יהושע כאשר עשה כן יעשה לו גמולו יושב ברקאו ל"א חצר לא קיימא למגרת אלא חצר דקיימא למגרת אמרה ליה לכ"ע ניחא ליה למוגורי ולך לא ניחא לי דדמית עלי כי מריש מרבא וכתב הרמב"ם בפ"ו מהלכות שכירות ה"ה למכניס פירותיו לחצר חבירו אלא מדעתו וכתב עליו ר"י בכ"ל ח"א נראה מדבריו אלא חילק בין קיימא לאגרא ובין לא קיימא לאגרא ויש מי שכתב בדאלא קיימא לאגרא יש לו רשות להוציאו דעכשיו אינם דיכה להכניסה אבל בחצר דקיימא לאגרא לא מפקי' זולתי בדבר שעשה אלא כהוגן עכ"ל : ומה שאמר ומיהו צריך להודיעו ואם נאנס לאחר שהודיעו פטור כן כתב גם הרמ"ם ז"ל : ומה שאמר בשם הרמב"ם מדת חסידות הוא שיודיע לבית דין וכו' בפרק הנזכר ומשמע דהרמב"ם פליג על הרמ"ם דלהרמ"ם צריך להודיעו ואם לא הודיעו ונאנסו הפירות חייב ולהרמב"ם פטור אלא מדת חסידות הוא להודיע הדבר לבית דין ויש לתמוה על רבינו אלא כתב והרמב"ם כתב להיפך דאפי' לאפלוגי אלא כתב הרמב"ם דמשמע דלא אתי לאפלוגי :

שב (ע) (ב) **החובר** שדה מחבירו ליתן לו ממנו דבר קצוב מן הפירות בכל שנה ואין ביניהם אלא השם וזה נקרא שובר וזה נקרא חובר : (ב) וקבלנות הוא שמקבל שדה לעבודה והוא יתן לבעל השדה חלק ידוע מהיוצא השדה כפי מה שיתנו בשעת הקבלה : (ג) ומה שאמר ובין במחובר ובין במקבל אע"פ שכבר התנו ביניהם לקבל את השדה אין כותבין שטר על זה אלא מדעת שניהם שכל זמן שלא כתבו יכולין שניהם לחזור בהם ומשכתבו אינן יכולים לחזור בהם ואם התנו שישלם לו כלום מדעת שניהם שכל זמן שלא כתבו יכולין שניהם לחזור בהם ומשכתבו אינן יכולים לחזור בהם ואם התנו שישלם לו כלום

פרישה

סי' שיט (ע) **אפי'** אם הוא מצר דקיימא לי' כהרמב"ם בפ"ד דשכירות הכותב נמי הכנים פירות לחצר מבירו שלא מדעתו וכטעם למבירו מבל ממ"ר משמע דמי לא הטעהו לפילו לא קיימא לאגרא וגילה דעתו שלפילו רולה להשכיר לו וכמו שכתב רבינו בריש בסי' ולא דמי כו' ואפי' הכי לא היה רשות בידו לתפוקי בידים ומיהו מפשר לומר דהיינו דוקא מפירות עלמן לשכור בעד דמיהן פועלים שישליכו מוהן לשוק אבל הוא בעלמו מוהר להוציאם אפילו לא הטעה וגם רי"ו בשיטה ל' מ"ש כתב שים מולקים וסבירא ליה דדוקא כתב דלא קיימא לאגרא אבל אם הטעה דעתו לזה היא דיעה נפלגה ועכיד היא דיעה נפלגה עליה על הרמ"ם דלהרמ"ם צריך להודיעו ואם לא הודיעו ונאנסו חייב ולהרמב"ם פטור אלא שמדת חסידות הוא להודיע הדבר לבית דין ויש לתמוה על רבינו שלא כתב והרמב"ם כתב דלישתמע דאפי' לאפלוגי עכ"ל ועד"ז דלפי' דהרא"ם מיירי כשבע"ה בעיר אז מחוייב להודיעו וכשלישו בעיר אזה לא דיבר והרמב"ם עדיפא מיניה קמ"ל דאפילו [לישו] בעיר מדת חסידות הוא שיודיע לב"ד ואם יכבכו ממקצת כו' ומדת חסידות הוא דקאמר הרמב"ם קאי גם על ב"ד הסוברים מקום להגיל לה על זה ודבר ברור הוא שאם ב"ה בעיר למה יגידו לב"ד ולא לב"ש עלמן שהעביר השוכר הדרך על המבירו ופשע נגדו במעשה שלא כהוגן אבל בכ"ש כתב וז"ל דוקא כה"ג דאף שיתפוס שלא היה מדעתה שלא היה מדעתה לחוגורי להאי אלא מפני שקידמה הא אילו השבירה לו אחת קודם ואח"כ קידמה לאו כל כמיניה למיעבד הכי אלו המבירו לו המחיל בית לחבירו לזמן ידוע כשהוא חוכבו ואח"כ היתה מריבה ביניהם יכול להוציאו מן הבית שהחיל או השבירו לו ודאי ליכא למיחר הכי וכ"כ הריטב"ח ז"ל עכ"ל והרב בהגהת ס"ע פסק כחותו בסי' שי"ב סעיף ט' ע"ש : ומיהו צריך להודיעו וכו' . כ"כ הרמ"ם לפי הודיעו שהשליכן לשוק ונמנעו חייב מדינא דגרמי ומזיק בידים ממש אבל הודיעו לאחר שהשליכן לשוק ולא השגיח להטילן ונאנס פטור דבדין עשה שהשליכן לשוק כיון דעשה עמו שלא כהוגן להטעותו בהכנסת פירותיו לרשותו : ומ"ש וכתב הרמב"ם ומדת חסידות הוא וכו' . נראה דהרמב"ם אינו חולק כלל על מ"ש רבי' תחלה דתלמוד ערוך הוא שיכול להשליכן לשוק והא דכתב הרמ"ם דצריך להודיע ודאי דמודה בה הרמב"ם דלפי הדין אינו חייב אלא משום חסידות הוא ולא מדינא ומ"ש הרמב"ם דמשום השבת אבדה לבעלים אף על פי שעשה שלא כהוגן היינו כמ"ש הרב המגיד בפ"ה מהלכות שכירות ה"ה לכתכיים פירותיו לתוך בסימנים הבאים : (ג) **ומה** שאמר ובין במחובר ובין במקבל אע"פ שכבר התנו ביניהם לקבל את השדה כפי מה שיתנו בריש"ף בפ' המקבל : ומה שאמר וזהו דינו חלוק מהשובר במקצת דברים מתבאר והולך

פרישה

סי' שב (ע) **החובר** שדה מחבירו כו' פי' ד"מ רביעית או שליש ומש יהיו פירות בשדה כרבה יהיה חלק שלו ג"כ כרבה ומש יהיו מועטים גם חלקו יהיה מועט ומש"ה כ"ת כתן דקבלנות הוא שמקבל השדה הוא נותן לבעל השדה חלק יקוב ובר"ם שכ"ת כ"ר ז"ל מנכה לו שהם קבלם ממנו ברביעית עתה שיבא שכר לריך להוסיף לו בחלקו דמשמע דבעל השדה נותן להמקבל חלק מסוכם מהשדה ו"ל דל"ד קאמר שם פ"ב כתן מיירי דבינו כשהמקבל הביא נותן הזרע וכעין שכתבתי בדריסה בשם התוס' בר"ם זה בחרים ע"ש : ומ"ש וזה דינו חלוק מהשובר כו' היינו כמ"ש שיפגלה בסימנים הבאים : (ג) ובין במחובר כו' היינו מלוק מהשובר שהשכיר לזמן ידוע ומקבל נותן חלק בפרי ומקבל אפילו אם השכיר לו ב' שדות ונתן לו בשדה זה חלק ובשדה זה חלק אין לריך לכתוב בשטר אלא כמו שכתב הרמב"ם ז"ל : ומה שאמר ומיהו צריך להודיעו וכו' [מהטוחן] ואין שם עבד עליו משמ"כ בקבלן דכשם מיירי דקיבל עיסקם דאיכא ביניהם ומיד שקיבל הסמוכם זו לריך לקנות מתרת ולמכרה וכו"ל עליו שם עבד וק"ל : ומש"ה כתבו כו' נלע"ד דס"ם מש"ה כתבו בימד דרך מכירות ובימנו שכן יגדלו פירות בשדה כן לא יגדלו לעולם יכיה מחויב לתת לו ' קבין פירות אלא כך וכך חשוב דבר קלוב שם תבלומין עליו וכוה גביה כחוב גמור ומשכתבו הוה כמלוה בשטר לעולם ממשעבדו ומ"ש אסור לכתוב אם לא מדעת שכיסס (וע"ד שכתבתי לעיל סימן ל"ב) וזולת טעם הרשמן לאפוקי אם התנו ימד שמשם שתולית השדה יכיה לך כך וכך דהיינו אחים ומקבל שבוה לא שייך לומר שהתנה שישלם לו כלום אחית זה תבלומין אלא מלוה מהשדה ומ"ש אף אם יכתבו לא שייך מלוה בשטר דהא אין כאן דבר ברור ואין כאן עריפה ממשעבדי כמו שאמרו אחין גוזלין למוון האשה וכבוות [אלא] מכניסים בה"א אלא מדעת שניהם אלא מעשה לשטון הכל ומן שלא נכתבו יכולין לחזור מן השכירות או מקבלות אז שכירות ה"ה למכניס פירותיו לתוך בתוך השדה כפי מה שיתנו ברייתא במסכת דמתי כתבה הרי"ף בפ' המקבל : ומה שאמר וזהו דינו חלוק מהשובר במקצת דברים מתבאר והולך

משנה בפרק גט פשוט (קסו:) אין כותבין אלא מדעת שניהם א : ומ״ש שכל שלא כתבו יכולים שניהם לחזור בהם ומשכתבו אינו יכולים לחזור בהם ואם התנו שישלם לו כלום משכתבו קנו והו״ל כמלוה בשטר : (ד) **ומה** שאמר והמקבל נותן את השכר אפי׳ אם הוכירה אלא דתנן אין כותבין שטרי חריסות וקבלות אלא מדעת שניהם מסייס בה והמקבל נותן את השכר וכגמ׳ (קסא.) פשיטא לן מריבית בפרה ופר״מ שצריך להוכירה אבל או שתתיים ואין ריווח עתה למקבל : ודינו של מקבל שיתן בעל השדה עיקר הדברים לעבודת הקרקע כמו הקרדום שחופרין בו וכו׳ והדברים שאינם מעיקר העבודה אלא להקל מעבודתו כגון חיטורים וכו׳ וכל דבר שאין השדה נשמר זולתו וכו׳ הוא על בעל השדה וכל דבר שהוא כדי לעשות שמירה מעולה על המקבל הוא מימרא דרב יוסף בר״פ המקבל (קג:) ופרש״י דטעמא דטעירותא יתירתא היא על החרים מפני שאינו עושה אלא להקל מעליו שלא יצטרך לטרוח כלל בשמירתה : ומ״ש בשם הרמ״ה ז״ל דה״ה נמי (ב״ה) כ״כ ג״כ ברמב״ם בפ״ח משכירות : בחכירות נראה שטעמו משום דכיון דחוכר נמי חינו משלם אלא מפירות השדה כמו שיתבאר הרי הוא כמקבל לענין זה : ומ״ש שי״מ דבחוכר אין על בעל השדה לתקן כלום טעמא משום דכיון דדבר קבוע נותן לו דין יוצית השדה רב או מעט הו״ל כשוכר שאין לבעל השדה עסק בלרכי השדה וכתב רבינו דכאי מסתבר : (ה) **ובין** בחוכר ובין במקבל שנהגו לקצור התבואה אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לעקור אלא לקצור ואיזה מהם שבא לשנות הבירו מעכב עליו ובמקום שנהגו לחרוש אחר הקצירה צריך להרוש אפי׳ אין מנהג לנכש עשבים הרעים והוא ניכש והרמ״ה ז״ל כתב שאם פירש בשעת הניכוש שעושה זה כדי שלא יחרוש ושתיק בעל השדה גלי דעתיה דניחא ליה ואם נוהגים לנכש והוא אינו רוצה אין שומעין לו אפי׳ אם ירצה לחרוש אחר הקציר כדי לעקור העשבים ואם נוהגים שהחוכר שדה סתם נוטל חלקו באילנות שבו יש לו חלק בהם אפילו אם הוסיף בעל השדה בחלק

כלום משכתבו קנו והוה ליה כמלוה בשטר : (ד) והמקבל נותן השכר אפילו אם הוכירה ודינו של מקבל שיתן בעל השדה עיקר הדברים הצריכים לעבודת קרקע כמו הקרדום שחופרים בו והכלים שמוציאין בו העפר והדלי ב והבד שדולין בו והדברים שאינן מעיקר העבודה אלא להקל מעבודתו כגון החיטורים וכו׳ היאורים שעושין להמשיך בהן המים על פני השדה על המקבל לעשותן וכל דבר שאין השדה נשמר זולתו כגון הסייג והחפירה שסביב השדה הוא על בעל השדה וכל דבר שהוא כדי לעשות שמירה מעולה על המקבל הוא וכתב הרמ״ה דה״ה נמי בחכירות וי״א דבחוכר אין על בעל השדה לתקן כלום והכי מסתברא : (ה) ובין בחוכר ובין במקבל במקום שנהגו לקצור התבואה אינו רשאי לעקור אינו רשאי לעקור לעקור אלא לקצור ואיזה מהם שבא לשנות הבירו מעכב עליו ובמקום שנהגו לחרוש אחר הקצירה צריך להרוש אפי׳ אין מנהג לנכש עשבים הרעים והוא ניכש והרמ״ה ז״ל כתב שאם פירש בשעת הניכוש שעושה זה כדי שלא יחרוש ושתיק בעל השדה גלי דעתיה דניחא ליה ואם נוהגים לנכש והוא אינו רוצה אין שומעין לו אפי׳ אם ירצה לחרוש אחר הקציר כדי לעקור העשבים ואם נוהגים שהחוכר שדה סתם נוטל חלקו באילנות שבו יש לו חלק בהם אפילו אם הוסיף בעל השדה בחלק

(ד) **ומ״ש** והדלי והכד שדולין בו כ״כ הרמב״ם והדלי והכד וכיוצא בהן שדולין בהם המים וכתב כן משום דאיתא בר״פ המקבל במימרא דרב יוסף ודווקא ופי׳ רש״י ודוולא דלי להשקות שדה וזרנוקא נוד למלאות במקום שנוהגים לדלות בנודות עכ״ל ולמה שכתב לפי מנהג המקום ולפע״ד דטעות הסופר כתב כד במקום נוד כי פי׳ זרנוקא בכל מקום אינו אלא נוד : וכתב הרמ״ה דה״ה נמי בחכירות. נראה דטעמו דכיון דאמר רב פפא הכי תרתי מתניתא קמייתא משכחת לה בין בחכירותא בין בקבלנותא ע״כ כל דקבע לה תלמודא לאהני תרתי מתניתא קמייתא בין בקבלנות דאל״כ הו״ל לקבעה אמקניתא דחיירי בקבלנות ולא בחכירות ומימרא דרב יוסף דכל מה שהוא מעיקר עבודה דבעה״ב וכו׳ נמי מיירי בחכירות ומע״ג דהא דתנן בקמייתא דין מולקין אינו אלא בקבלנות כדפי׳ רש״י ותו׳ מ״מ עיקר מילתא דהיינו ריבוי מיירי בין בחכירות בין בקבלנות כדכתבו התוס׳ אבל דעת י״א ורבי׳ כיון דקבעה תלמודא הך מימרא דרב יוסף לחלוקים בתחומה וכו׳ אבל דלא מיירי אלא בקבלנות ס״ל דאפילו בחכירות מודה דכיון דאיכא למימר דרב יוסף לא אמר אלא בקבלנות : (ה) **ובין** בחוכר ובין במקבל במקום שנהגו לקצור וכו׳. משנה ראשונה ובברייתא ר״פ המקבל ובגמ׳ קאמר ר״פ דהך מתני׳ בין בחוכר בין במקבל תני לה וקאמר טעמא גבי בעה״ב דאיכא דניחא ליה בעקירה שתהא קרקעו נקייה שאינה צריכ׳ לזבל ואיכא דניחא לי בקצירה שישאר הקש בקרקע ועשה זבל לעצה וכן בחרים איכא דניחא ליה בקצירה לאיכא דה טירחא כמו בעקירה ואיכא דניחא ליה בעקירה לפי שצריך תבן לבהמותיו ואין רצונו שישאר בקרקע כלום : ובמקום שנהגו לחרוש וכו׳ . פי׳ בחרישה הוא לעקור שרשים של עשבים הרעי׳ וכשהוא מנכש ועוקר עשבים הרעים בעוד שהתבוע׳ היתה מחוברת בקרקע שוב אין צורך כ״כ בחרישה אחר הקצירה : והרמ״ה כתב שאם פי׳ וכו׳. וקשה למה כתבו רבינו ע״ש הרמ״ה הלא תלמוד ערוך הוא דקאמר התם אחתני׳ דתנן לחרוש אחריה יחרוש מחריה פשיטא ל״ל בתמרת הלא מנכשי ואזיל מיהו ונכיש מה״ט ג״ל דהאי דנכישנא מדעתא הלא כריבנא לה קמ״ל דאיבעי ליה לפרושי ליה ופרש״י ואזיל מיהו ונכיש. בעוד שהתבואה מחוברת ועקר ממנה עשבים רעים הלא שלאחר מכאן מזרו וגדלו בהן קלת מהן: ומ״ש רבינו בשם הרמ״ה שאם פירש בשעת הניכוש שעושה זה כדי שלא יחרוש ושתיק בעל השדה גלי דעתיה דניחא ליה ק״ל מאי אתא הרמ״ה לאשמועינן תלמוד ערוך הוא דקאמר קמ״ל דאיבעי ליה לפרושי ליה משמע דהאי דנכישנא מדעתא הלא כריבנא לה ופרש״י דאיבעי ליה לפרושי ליה ק״ל דהו״ל לפרושי ליה משמע דהאי דנכישנא מדעתא הלא כריבנא לה קמ״ל דאיבעי ליה לפרושי ליה אפי׳ אם פירש בשעת הניכוש שעושה זה כדי שלא יחרוש ושתיק בעל השדה גלי דעתיה דניחא ליה ק״ל מאי אתא הרמ״ה לאשמועינן תלמוד ערוך הוא דקאמר קמ״ל דאיבעי ליה

שכא (ס) **החובר** או מקבל שדה מחבירו וכו' משנה שנויה ריש פ' המקבל ופי' רש"י בית השלחין קרקע יציאה ללוז דיה כמי הגשמים וממעין שבה משקה לותה או בית הלוז ובשביל הלוז להוז חביבה על הלרים שנוטל חלק בפירות בלא טורח עכ"ל : ומ"ש שלא נשתר בהם ממטע עשרה לבית סאה . הכי מוכח בירושלמי שהביא הרמ"ש שם : ומ"ש ויבש כל הנהר הקטן . הכי לסיק רב ספרא דיבים נהרא זוטא דל"ל מיבעי לך לאתויי בדוולא ופרש"י נהרא זוטא . לשון המיש שהמשיכו מן הנהר הגדול אל הקטנה להשקות ממנה וכתבו התו' (בריש דף ק"ד) ז"ל דלפשר לאתויי בדוולא נמי לשון מפי' לא לפשר לאתויי בדוולא נמי לשון מנכה לו דכיון דלא יבים נהרא רבא תו לא הוי מכת מדינה וז"ל דנקט ר"ש לאשמועינן דלפי' יבשו נמי שתר יאורי שדות לחרים דהשתא הוי מכת מדינה לפ"ה לימו מנכה לו כיון דלפשר לאתויי בדוולא מנהרא רבא דבים נהרא זוטא דל"ל מיבעי לך לאתויי בדוולא : ומ"ש גבי נקצו התילות שלא נשתר בהם ממטע עשרה לבית סאה מתבאר מתוך הירושלמי שהכתוב בסמוך וכתב ר"ש בפ"ח מהלכות מכירה משנה ה' שדה בית השלחין שמכרה לחבירו ולא הזכיר לו מה שבתוכה ולא פירות שבתוכה ולא מים שבתוכה ולא מרחץ שבתוכה ולא בית הבד שבתוכה ולא בית השלחין שבתוכה ולא בית הבקר שבתוכה ולא בית הדיר שבתוכה ולא בית הבעלים שבתוכה ולא בית הבור שבתוכה ולא בית הגת שבתוכה ולא בית הגורן שבתוכה ולא בית הבלי שבתוכה ולא בית הבלי שבתוכה ולא בית הבלי

ליה חובר למחכיר ס"ל מחכיר לחובר שמא בעלמא אמר ליה חובר למחכיר קפידא רבינא אמר מידי ומידי דאמר ליה מחכיר לחובר מדקאמר זה מכלל דקאי בגווה עסקינן בית השלחין למה ליה למימר דקאמר ליה בית השלחין כדקיימא השתא וכתבו הרי"ף והרא"ש ז"ל והלכתא כרבינא וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ח מהלכות שכירות וכיון דרישא לוקמינא בגווה נהרא זוטא סיפא נמי דקתני מכחו לו מחכירו דכוותה היא בגווה נהרא זוטא : ומ"ש כמה דברים למורים שלא נשתייר בו ממטע י' לבית סאה ויבש הנהר כולו אבל אם נשאר בו ממטע י' לבית סאה ולא יבש הנהר כולו אלא אם היה עמוק ב' אמות ונתייבש עד שחזר עמוק ג' אמות אין מנבה לו מחכירו אבל אם אינו עומד בתוכו אע"פ שאמר בית השלחין או שעומד בתוכו ולא הזכיר לו בית השלחין אין מנבה לו מחכירו ופירש הרמ"ה הא דאמרינן דכי אינו עומד בתוכה אינו מנבה מחכירו דוקא כי אמר מחכיר לחובר בית השלחין אני מחכיר לך אבל אמר חובר למחכיר בית השלחין אני חובר ממך מנבה לו אע"פ שאינו עומד בתוכה וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאין הילוק אלא אף כי אמר ליה חובר למחכיר אין מנבה לו אלא א"כ עומד בתוכו ובתוספתא משמע בדברי הרמ"ה ועוד מחלק בתוספתא כי אמר ליה חובר למחכיר

בתוכה ואמר לו בית השלחין זה או שדה האילן זו אפילו יבש הנהר הקטן ונקצין האילן מנבה לו מחכירו בד"א שלא נשאר בו ממטע עשרה לבית סאה ויבש הנהר כולו אבל אם נשאר בו ממטע י' לבית סאה ולא יבש הנהר כולו אלא אם היה עמוק ב' אמות ונתייבש עד שחזר עמוק ג' אמות אין מנבה לו מחכירו אבל אם אינו עומד בתוכו אע"פ שאמר בית השלחין או שעומד בתוכו ולא הזכיר לו בית השלחין אין מנבה לו מחכירו ופירש הרמ"ה הא דאמרינן דכי אינו עומד בתוכה אינו מנבה מחכירו דוקא כי אמר מחכיר לחובר בית השלחין אני מחכיר לך אבל אמר חובר למחכיר בית השלחין אני חובר ממך מנבה לו אע"פ שאינו עומד בתוכה ואא"א הרא"ש ז"ל כתב שאין הילוק אלא אף כי אמר ליה חובר למחכיר אין מנבה לו אלא א"כ עומד בתוכו ובתוספתא משמע בדברי הרמ"ה ועוד מחלק בתוספתא כי אמר ליה חובר למחכיר

ועוד נראה לי שלא נשתייר בהם ממטע י' לבית סאה מכחו לו מחכירו : ומ"ש ופי' הרמ"ה הא דאמרינן דכי חינו עומד בתוכה חינו מנכה מחכירו דוקא כי אמר מחכיר לחובר בית השלחין אני מחכיר לך אבל אמר חובר למחכיר חובר ולא"ש ז"ל דאלא אמר רבינא לעולם ל"ש אמר מחכיר לחובר ול"ש אמר מחכיר ס"מ דמודה רבינא היכא דאמר חובר למחכיר דקפידא ואע"פ שאינו עומד בתוכה ואינו נמי מחכיר לך אבל אמר חובר למחכיר בית השלחין אני חובר ממך מנבה לו א

למחכיר בית השלחין זה אני חובר ממך ויבש הנהר מנבה לו ואינו חייב להעמיד אחר כיון דאמר לו זה אבל אמר לו סתם בית השלחין אני חובר ממך ויבש הנהר צריך להעמיד לו אחר:

שכב (ע) **החובר** שדה בין בפירות בין במעות ואכלה חגב או נשדפה אם מכת מדינ' היא מנבה לו מחבירו ואם אינה מכת מדינה אינו מנבה ואיזו היא מכת מדינה כגון שלקו רוב השדות של אותה הבקעה ובאשתדוף ד' שדות לד' רוחותיה כ' הראב"ד ז"ל דהוי נמי מכת מדינה ודעת ריי"ף דלא הוי מכת מדינה וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל לא לקו רוב שדות של הבקעה אע"פ שלקו כל שדותיו של מחכיר אינו מנבה לו מחבירו דאמרינן מזלו גרם

מדינה וכו' (סמ) ס"ד מכת מדינה אמר רב יהודה כגון דאשתדוף רובא דבקעה עולה אמר כגון שאשתדפו ד' שדות מד' רוחותיה ופרש"י רובא דבקעה. רוב הבקעה זו בתוכה וכתבו הרי"ף והרמ"ם וסוגיין כרב יהודה וכך הם דברי הרמב"ם שכתב בפ"ח מהל' שכירות שם פירש דבר זה לרוב השדות של אותה העיר מכנה מכת מדינה ולפיכך אם חל הפסד על רוב השדות אפילו על שדה אחת שבעיר הרי זה כמי שחל על כולן ואפילו על שדה שלא נשתדפה ואפילו על שדה שהיתה מוכנת לזרוע ולא זרעה ואפילו על שדה שהיתה מושכרת לאחר ואפילו על שדה שהיתה מושכרת לאחר ואפילו על שדה שהיתה מושכרת לאחר

לי פורתא דהוה מקיים כי דאמרינן מעט מהרבה משום דאמר ליה מי הוות מזו למיסתיורי לך מידי הוה משתייר לך מדנפשך : ומ"ש ואם המחכיר התנה עמו כו' ומיהו זורעה שעורים כלומר ואכלה חגב לן כשדפה בחכת מדינה בעיא אם ופשטוה מסתברא דאמר ליה מי זרעתה חיטי הוה מקיים כי ותגזר תומר ויקם לך ופי' רש"י ותגזר תומר מה שתפקד מן היומר יעשה ואמי לא בקשתי מן השמים בתחלת השנה שיליחני בשעוריס אלא בחטים : ומה שאמר לו שזרעה ולא לאמה אם אמר שמואל ל"ש. אם תכת מדינה הוא מנכה לו אלא שזרעה ואמה ואכלה חגב אבל לא זרעה כלל ומשתדוף רובא דשתגף מיהו מנכה לו דאמר ליה מילו זרעתה הוה מקיים כי לא יבושו בעת רעה ובימי רעבון יסבעו : ומ"ש או שזרעה ולא אמה ולא זרעה פעם אחרת אמרת אמר ר"ל ל"ש אלא שזרעה ואמה ואכלה חגב אבל זרעה ולא אמה מ"ל בעל הקרקע זרע לה ואזיל ודע דשגמ' קודם מימרא דר"ל בגיטו ברייתות תני חדא פעם ראשונה ושניה זורעה שלישית מיהו זורעה ותניא אידך שלישית זורעה רביעית מיהו זורעה לא קשיא הא כרבי דאמר בתרי זימני סוי מזקה הא כרשב"ג דאמר בתלתא זימני מזקה וכתב ה"ר בפ"ח מהלכות שכירות אמר ריש לקיש ל"ש אלא שזרעה ואמה ואכלה חגב וכו' פרש"י שזרעה ואכלה חגב כעין משמעותו ואע"פ שזרעה ואכלה חגב וזוזי מכת מדינה מיהו מנכה לו אלא שזרעה ג' לרבי וג' לרשב"ג לפי שאין בני מדינה עושין כן שאלמס וקאמר ר"ל ל"ש דשתים או ג' סגי אע"פ שעדיין נמשך זמן הזריעה אלא שכאכלת חגב אבל לא אמה כלל אפילו כמה פעמים זורעה עד שיכלה זמן הזריעה זו היא שיטתו ולזה הסכים הרשב"ם וכתב עוד ואם זרעה כל זמן זריעותיה ולא אמה אם מכת מדינה היא מנכה לו ואפילו לא הספיק לזרעה אלא ג' פעמים לרשב"ג או ו' לרבי שמע"פ אלא הוחזקה זו מנכה לו מחכירו שהרי זרעה כל צרכו ולא פעם זה בכלום ע"כ וכריותות אלו מיון בהלכות ובשיטתו הלך רבינו אלא בסקון ופ"ע עכ"ל וז"ל הרמ"ם תני חדא פעם ראשונה ושניה זורעה וכו' ל"ק הא כר' הא כר' בשומין ומלקות ורשב"ג בוסתות ושור המועד ובמאי אלא בסיפוק הלכתא כרשב"ג דהוה מכת מדינה אע"פ שיש לו בדין חגב אינו מנכה לו ורבותא הוא אפי' מהלמשון דמע"פ דהוה מכת מדינה אע"פ שיש לו בדין חגב אינו מנכה לו : ולא זרעה ואמה פעם אחרת כו' ל"ד אלא זרעה פעם אחרת דכי ממי זרעה פעם אחרת ולא אמה מה לו מזר וזרעה כל זמן שרצוי לזריעה ועבד"ר : מע"פ שאכל חגב כו' מיהו מנכה כו' משום דמ"ל מילו זרעה הוא מקויים בי לא יבושו בעת רעה ובימי רעבון ישבעו ובשיבא וזרע שעורין יכול לומר ליה מילו ולעת סיטון הוי מקויים ותגזר תומר ויקם לך ומיהו לא בקשתי מן השמים שיליחני אלא בחיטין גמרא ופ"ש בתום' דמדל בקידל לא שייכי :

סי' שכג (ג) החוכר שדה מחבירו ליתן לו כך וכך כו' כיון שכ"מ דף ק"י ע"ב ובשכח ג"כ בלשון המקבל ופירש"י [מיין לשון רש"י בב"מ] : אמר שמקנאו פי' בעודן שעומדות לייבש ובלבד אלא יאמר שם מן המובחר רש"י : (ב) **וזרעה** שעורין כו' פי' ולא ממילא שיתן לו כאשר גדלו בשדה וכ"ש אם לא נקו השעורין אלא בשביעית מיהו לריך ליתן לו מפני אלא בשאר גדלו בשדה וכ"ש אם לא נקו השעורין אלא בשביעית מיהו בתבואה ובשיבתו נקי ומתירין בב"ב ממרת מכתפים דבגמרא שור ובראש דכיון דוקא כשהתנה עמו מתחלה יין שהם וכשעשה שכיות אם בגמרת אלא שהתנה עמו בתחלה ליתן לו מבית יין כשעשה מכרם זה מין לריך ליתן לו יין אמר ור"ל :

סי' שכד (ג) החוכר שדה מחבירו ליתן לו כך וכך כו' אלא ואפילו דע"ק ורשב"ג מוסר ומפרש בגמרא טעמא דרשב"ג מפני שהמרן מפקלקלת כשמשהה **נזרוע בה מה שאין רגילין לזרוע** וכשהיו לריכין **לזרוע** מיטין סתמיין ודמי דהכא לזרוע בה מיטין

פרישה

גרס משום דאמר מי מוכח דילי גרס הוה משתייר לי שהרואה כדכתיב כי כשמרנו מעט מהרבה משתייר לך מידי הוה משתייר לך מי מוכר לא מצי למימר כך משום דמ"ל מחכיר מי הוה משתייר לך מידי הוה משתייר בנכסך גמרא ור"ל הטעם ; משתייר מדנפשך וכיון שנשתדפו כל שדותיו של מוכר תיפלו יפקורא"תוהו המחכיר לא נשתייר לו כלום משל"כ בריותות נשתדפו כל שדותיו של מחכיר דמצי מ"ל כרי משתייר מן שדותיו מכיוותי שאמת מיהא לי כו' ומש"ה דקאמר וכן מש לקו כל שדות של מוכר ר"ל שיטות לו בדין חגב הוה מיהו מנכה לו ורבותא הוא אפי' מהלמשון דמע"פ דהוה מכת מדינה אע"פ שיש לו בדין חגב הוה מיהו מנכה לו : ולא זרעה ואמה פעם אחרת כו' ל"ד אלא זרעה ואמה פעם אחרת דכי ממי זרעה פעם אחרת ולא אמה מה לו מזר וזרעה כל זמן שרצוי לזריעה ועבד"ר : מע"פ שאכל חגב כו' מיהו מנכה כו' משום דמ"ל מילו זרעה הוא מקויים בי לא יבושו בעת רעה ובימי רעבון ישבעו ובשיבא וזרע שעורין יכול לומר ליה מילו ולעת סיטון הוי מקויים ותגזר תומר ויקם לך ומיהו לא בקשתי מן השמים שיליחני אלא בחיטין גמרא ופ"ש בתום' דמדל בקידל לא שייכי :

סי' שכג (ג) החוכר שדה מחבירו ליתן לו כך וכך כו' כיון שכ"מ דף ק"י ע"ב ובשכח ג"כ בלשון המקבל ופירש"י [מיין לשון רש"י בב"מ] : אמר שמקנאו פי' בעודן שעומדות לייבש ובלבד אלא יאמר שם מן המובחר רש"י : (ב) **וזרעה** שעורין כו' פי' ולא ממילא שיתן לו כאשר גדלו בשדה וכ"ש אם לא נקו השעורין אלא בשביעית מיהו לריך ליתן לו מפני אלא בשאר גדלו בשדה וכ"ש אם לא נקו השעורין אלא בשביעית מיהו בתבואה ובשיבתו נקי ומתירין בב"ב ממרת מכתפים דבגמרא שור ובראש דכיון דוקא כשהתנה עמו מתחלה יין שהם וכשעשה שכיות אם בגמרת אלא שהתנה עמו בתחלה ליתן לו מבית יין כשעשה מכרם זה מין לריך ליתן לו יין אמר ור"ל :

סי' שכד (ג) החוכר שדה מחבירו ליתן לו כך וכך כו' אלא ואפילו דע"ק ורשב"ג מוסר ומפרש בגמרא טעמא דרשב"ג מפני שהמרן מפקלקלת כשמשהה **נזרוע בה מה שאין רגילין לזרוע** וכשהיו לריכין **לזרוע** מיטין סתמיין ודמי דהכא לזרוע בה מיטין

חדושי הגהות

(ב) וכ"ש פרק המקבל דף קנ"ו ע"ב ודוקא בקבלנות אבל בחכירות לא יוכל לכופו שיעבדנה ולומר חשים מארעאי קא בעינא אלא קונה חשים מן השוק ומשלם לו חכירותו : וכ"ש

ברישה

סי שכב (ג) או שזרעה ולא אמה כו' בב"מ דף ק"י תנא מדלא פעם ראשונה ושניה זורעה ושלישית מיהו זורעה ותניא אידך שלישית זורעה רביעית מיהו זורעה ל"ק הא כרבי ואפ"ש דתלתא זימני סוי מזקה אמר בתלתא זימני סוי מזקה ומתייא בהלקו וכ"ש דאפי' לא לקו במחוכר וכו' וכן בשנכנס אפילו הקריבו אמר שנכנסו . מימרא דרב אשי אם ואתא לאשמועינן דלא תלינן הלכיקו דאמר הקניראו ואחר הכניראו במזלו של מוכר תלינן הלכיקו בגידול הקרקע אבל תלינן והממיין בחכית תלינן במזלו של מוכר דמזלו רע שהממיין היין דקיי"ל אמרת מכתפא דמרת שור וכדלעיל בסי' ר"ל וע"ש אימתי תלינן במזלו :

שכד (ג) החוכר שדה מחבירו ע"מ שיזרענה שעורין וכו' . משנה אם מלינא דת"ק וכן פסק הרמב"ם בפרק ח' דהלכות שכירות ואע"ג דרשב"ג פליג ואוסר לשנות אפי' מחטין לשעורים ומקטנית לתבואה והלכה כרשב"ג במשנתינו כאן מוכרחת הסוגיא דלית הלכתא כרשב"ג מדאמר בגמרא מתני ליה רב יהודה לרבין תבואה סא לן לא קשיא סא לן לאו ולרשב"ג אין חילוק בין לן בין לאו לעולם אסור כדרבה וכו' פירוש דטעמא דרשב"ג דשמא משתקד זרעה שעורים וכשזורעים אותה ב' סניס רגופים חטין או שעורים מתקלקלת כמו שפירשו התום' והרמ"ם לדברי רבה ורבה בבבל היה וקאמר כאי מאן דמיחת ליה דתיתבר מרעיה ליזרע שתע תני ושתע שערי וכו' ע"ש (ריש דף ק"ו) : ומ"ש רבינו [בב"מ] בתכירות סיי ע"פ פרש"י :

מחוכר

שכג (ג) החוכר שדה מחבירו ליתן לו כך וכך חטים לשנה לקתה שהיו חטין רעות נותן לו מתוכה כמו שהיא אפי' לא לקתה במחוכר אלא שלקו העמרים בשדה אחר שנקצרו : (ג) ואם היו חטים יפות לא יאמר לו אקנה לך מן השוק אלא נותן לו מתוכה בין יפות בין רעות בד"א שלא שינה אבל אם שינה כגון שהתנה עמו שיזרענה חטין והוא יתן לו כך וכך שעורין שיקנה לו מן השוק וזרעה שעורין ולקתה צריך לקנות לו שעורים טובים : (ד) קבל ממנו כרם בכך וכך סלי ענבים והקריבו בעודן בכרם אפילו אחר שנבצרו נותן כמו שהן אבל אם קבל ממנו בכך וכך [יין] והחמיץ בחבית צריך ליתן לו יין טוב :

שכד (ג) החוכר שדה מחבירו ע"מ שיזרענה שעורין לא יזרענה חטין שמכחישין השדה יותר וכן אם התנה לזרעה תבואה לא יזרענה קטניות שמכחישין את השדה יותר חטין יזרענה שעורין קטנית שהשדה תבואה בד"א בחכירות לפיכך אין לו לשנות מדבר שאינו מכחיש לדבר המכחיש

שכג (ג) החוכר שדה מחבירו ליתן לו כך וכך חטים לשנה לקתה שהיו חטין רעות נותן לו מתוכה כמו שהיא אפי' לא לקתה במחוכר אלא שלקו העמרים בשדה אחר שנקצרו : ומ"ש בד"א שלא שינה אבל אם שינה כגון שהתנה עמו וכו' לריך לקנות לו שעורים טובים כדמוכח בגמ' ומ"ש ואם היו חטים יפות לא יאמר לו אקנה לך מן השוק וכו' אם אמר לו כן אינו כלום ואפילו לקחו ממנו כרם בכך וכך סלי ענבים והקריבו בעודם בכרם אפילו אחר שנבצרו נותן כמו שהן אבל אם קבל ממנו בכך וכך [יין] והחמיץ בחבית צריך ליתן לו יין טוב : (ד) **ומ"ש** קבלו טובים מעשה אם : (ג) **ומ"ש** שהתליעו ממנו כרם בכך וכך סלי ענבים והקריבו בעודם בכרם אפילו אחר שנבצרו נותן כמו שהן (אם) מודה רב אסי שאינו חייב לקרקע וכן הענבים שהתליעו בין בגירה לדריכה וכגון דלא ליחזור יותר מן המנהג : ומ"ש אבל אם קבל ממנו בעודן שעומדות ליבש בימות החמה הרי זה עודם בריכים לקרקע וכן הענבים שהתליעו בין בגירה לדריכה וכגון דלא ליחזור יותר מן המנהג : ומ"ש אבל אם קבל ממנו בכך וכך יין טוב ויחמיץ בחבית צריך ליתן לו יין טוב (אם) ההוא גברא דקביל פרדם מחבריה בעשרה דני חמרת תקוף ההוא חמרת סבר רב כהנא למימר הייגו חמרי לקתה נותן לו מתוכה ר"ל רב אסי מי דמי התם לא עבדא חרעא שליחותא הכא עבדא חרעא שליחותא . ופרש"י פרדס . כרם : עבדא חרעא שליחותא . הענבים לא לקו אלא משעשה יין בחביותיו ובכיתו לקה ואמרי' בב"ב (נו :) חמרת מכתפא דגברת שור זה קונהו מזה טוב ומזלו גרס להחמין :

שכד (ג) החוכר שדה מחבירו ע"מ שיזרענה שעורים לא יזרענה חטים חטים וכו' וכן אם התנה לזרוע תבואה לא יזרענה קטנית וכו' חטים יזרענה שעורים יזרענה תבואה משנה בפרק המקבל (סב) וז"ל גירסת רש"י אבל הרי"ף והרמב"ם ז"ל גורסים קטנית לא יזרענה תבואה **תבואה יזרענה קטנית : ומ"ש** כמה דברים **ממורים בחכירות** וכו' אבל בקבלנות יכול מקבל לעשות לדבר **המכחיש** אם הוא טוב יותר וכו' כן כתב רש"י וז"ל הא לא מיקומא

דרכי משה

שבה (ג) **החובר** שדה וכו' משנה שם ופי' זורע פשתן מכחיש הקרקע ומיבה חורת ליוצנה עד ז' שניס וכן ענפיס של מילן סרק שקורין שקמה שקולרין לקורות הבנין מילן מוזרין ליגדל **וליטצות** קורות בפחות מז' שניס הילכך זה שקבל שדה זו לפחות מז' שניס לא **יזרענה** פשתן ומין לו בקורת שקמה דלמו **מדעתא** דקורות נחית אלא לזרוע מותה: **ומפילו** בשנה וכו' . פירוש מע"פ דמיכה למימר דמדעתא דהך שנה נמי נחית כיון שמין מילן זה טוען פירות קמ"ל דלא נחית כלל אלא מדעתא דזריעה ופליגי בה **מבי** ורבא והלכה כרבא למר הכי: **ומ"ש** בין שם ירד לתוכה (בתוך) [בסוף] שנה וכו' . כ"כ הרא"ש לשם:

(ד) קבל השדה לזרעה וכו' עד סוף הסימן . מימרא **דמוקמי** שם וע"פ פי' **התוס'** ומפילו ב"י: המקבל

המכחיש כגון משעורין לחטין ומתבואה לקטנית אבל בקבלנות יכול מקבל לשנות לדבר המכחיש אם הוא טוב יותר ואינו יכול לשנות לדבר שהוא שוה פחות אפילו אם אינו מכחיש כל כך בד"א בא"י אבל בבבל וכיוצא בה שהיא לחה יכול לשנות מאיזה מין שירצה:

שבה (ג) **החובר** שדה מחבירו לפחות משבע שנים לא יזרענה פשתן ואין לו בקורת שקמה שכשקוצצין אותה אינה חוזרת לכמו שהיתה עד אחר ז' שנים ואפי' בשבח שהשביחו הענפים בעודן ברשותו אין לו קבלה לז' שנים יכול לזרוע שנה ראשונה פשתן וקוצץ קורת השקמה בין אם ירד לתוכה בסוף שבע משנקצצה בין אם ירד לתוכה בשנה **שלישית** או רביעית קוצצה כשישלימו לה שבע שהרי יגדלו לכשיצא ממנה עד שיחזרו לכמו שהיתה כשירד לתוכה ופרש"י דזה לא איירי אלא בחכירות אבל בקבלנות יזרענה כל מה שירצה אפי' תוך ז' כיון שיש לו לבעל השדה חלק בו: (ד) קבל השדה לזרעה וצמחו בה אילנות מאיליהן אם עלו במקום שאין ראוי לזריעה כמו על המיצר אין לו בהם כלום ואם עלו במקום הראוי לזריעה אם אמר שחפץ במה שעלו בה אילנות ואפי' אם לא עלו היה נוטען שמין לו האילנות כאילו נטען ונותן לו שוויים כשיצא ממנה אבל אם אמר שיותר היה חפץ לזרוע במקום האילנות ממה שחפץ באילנות רואין את האילנות אם היה בענין שאם יעקרו אותן יהיו ראויין ליטע (בו) במקום אחר צריך ליתן לו בשבילם דמי נטיעות העומדים ליטע ואם אינן ראויין ליטע אינו נותן לו אלא דמי עצים:

המקבל

מיקומקת אלא בחכירות דאי בקבלנות הא אמרינן תכחוש מרעא ולא ליכחוש מרע והרי הוא נהנה בשומו זה וכתב ה"פ בפ"ח מהלכות שכירות ומין כן דעת הרמב"ן לפי מה שקדם בדין הפסתן אלא דהכך בקבלנות קבלה לחטים לא יזרענה שעורים שה"ז אומר חטים אני רוצה וכן משעורים לחטים ועיקר עכ"ל: ומ"ש בד"א בא"י אבל בבבל וכיוצא בה שהיא לחה יכול לשנות מאיזה מין שירצה שם בגמ' (קז.) מתני ליה רב יהודה לרבן תבואה יזרענה קטנית ג"ל והא תנן תבואה לא יזרענה קטנית אמר ליה ר"ק הא לן והא להו ופרש"י מתני' בא"י דקשה שהיא מקום הריס ומיבה למיחז לכחצה לחרענה אלא בבבל קיימין שהיא מלולה וטבועה בצלעי המים וליבה למיחז לכחצה לחרענה הילכך משנה לכל מה שירצה קטנית לתבואה ומתבואה לקטנית וכך הם דברי הרא"ש אבל גירסת הרי"ף והרמב"ם מתני ליה רב יהודה לרבן תבואה לא יזרענה קטנית אמר ליה והא תנן לא קשיא הא לן והא להו ולפי זה ה"ק בבל וכיוצא בה לא יזרענה קטנית מפני שהקטנית מכחצת את הקרקע:

שבה (ג) **החובר** שדה מחבירו לפחות משבע שנים לא יזרענה פשתן ואין לו בקורת שקמה עד סרק הוא וקוללין ענפיו לקורות הבנין והם חוזרים וגדלים ופחות מז' שניס אין נעשים קורות הילכך קבלה לפחות מז' שניס לא יקוץ קורות שכה דלמו מדעתא דקורות נחית: ומה שאמר ופפי' בשבח שהשביחו הענפים בעודן ברשותו אין לו שם אמר בשבח שקמה אין לו ורבא אמר בשבח שקמה יש לו . עצו והשביחו שמין לו שבחם לבשיסתלק וילוט להלכה כרבא: ומה שאמר קבלה לז' שניס יכול לזרוע שנה ראשונה פשתן וקוצץ קורת שקמה שם במשנה: ומה שאמר בין ירד לתוכה בסוף ז' משנקצצה בין ירד לתוכה בשנה שלישית או רביעית קוצצה כשישלימו לה ז' שהרי יגדלו לכשיצא ממנה עד שיחזרו לכמות שהיתה כשירד לתוכה כ"כ שם הרא"ש ז"ל: ומ"ש ופירש רש"י דזה לא מיירי אלא בחכירות אבל בקבלנות מאי דאמר ז' וכו' כתבתיו בסמוך וכתב ה"ה פ"ח מה' שכירות שהרמב"ן הקשה עליו ופי' דהרבה משום סיפא דקתני קבלה ממנו לז' וניס יזרענה פשתן ומי בקבלנות ממאי יזרענה פשתן כיון שקבלה לתבואה ה"ז אומר לו לתבואה מני יזרוע ובקב תבואה מני רוצה וכו' רבינו ז"ל העמידה בין בחכירות בין בקבלנות והוא קלת תימה ומיפשר שהוא סובר כמו שפירש הרשב"ץ דרב פפא לאו לעניז דיעל ממש קאמר אלא לומר לך שאפי' בחכירות מלא הוזרע להשמיענו הדין ההוא אלא אפי' בחכירות אי בקבלנות עכ"ל: **(ג) קבל** השדה לזורעה וצמחו בה אילנות מאיליהן שם עלו במקום שאין רשאי לזרוע אלא אם כן מסתלק ממנו כדי שבחם ואפי' הכי אסור לזרוע מפני שהאילנות מקלקלין את הקרקע ומפסידין אותה ואם אמר שחפץ באילנות ונתן לו דמיהן מותר לזרוע מפני שהוא כאילו מכרן לו ואם אמר שחפץ בקרקע ונתן לו דמי הקרקע מותר לזרוע מפני שהוא כאילו מכר לו את הקרקע ואם אמר שחפץ בשניהם אין לו אלא אילנות בלבד ואם אמר שחפץ בשניהם נותן לו דמי הקרקע

דהילכות היה נוטעם להיות חומר כן ולא בין אם חותן המילכות רחוויס ליטע במקום אחר לחיוס רחוויס שהרי כתב וז"ל המקבל שדה מחבירו לזניס מועטות חין במקבל כלום בקורת הזקמה וכיוצא בה ולא בשבח המילכות שילמו מחיכיהן בשדה אבל מחזיקין לו במקום המילכות כחילו היה נתן חותו זרע שזרע בכל השדה והוח שלמחו המילכות במקום הרחוי לזריעה אבל אם ילמו במקום שחיוו רחוי לזריעה חין מחזיקין לו כלום עד כחן לשונו :

שבו (ע) **המקבל** שדה מחבירו לזרעה שומשמין וכו' וזרעה חטים והצליח וכו' חין המקבל יכול לומר חילו זרעתיה שומשמין היה נכחש הקרקע יותר ומגם לא היתה מצלחת בזריעת החטין אם לא שטרחתי בה הרבה לריכך אנכה לך מחלקך כזה שהרווחת שלא נבהש הקרקע וגם אקח היתרון ששוין החטין על שומשמין אלא יחלקו לפי תנאם אם הוא בקבלנות ויתן לו כל מה שקבל עליו אם הוא בחכירות לשון הרמב"ם המקבל שדה לזרעה שומשמין וזרעה חטין ועשתה חטין ששוין כמו שהיתה ראויה לעשות מהשומשמין אין לו עליו אלא תרעומת עשתה פחות ממה שהיא ראויה לעשות מהשומשמין משלם המקבל כמו שהיא ראויה לעשות מהשומשמין עשתה חטין יותר ממה שהיא ראויה לעשות שומשמין חולקין לפי מה שהותנה ביניהם אע"פ שנשכר בעל הקרקע :

שבו (ע) **המקבל** שהגיע זמנו להסתלק ויש בשדה זרעים שעדיין לא נגמרו או אפי' נגמרו ולא הגיע יום השוק שיכול למכרם שמין אותן כמה הן שוין עתה ונותן לו בעל השדה דמיהן : (ב) **ובשם** שחולקין בעל השדה והמקבל בתבואה כך חולקין בתבן ובקש ובשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים שמעמידין תחת הגפנים אם עשאום בשותפות יחלקום ביניהם ואם אחד מהן עשאן לבדו יקחם האחד לבדו

שבח (ע) **המקבל** שדה מחבירו ורוצה להסתלק ממנה מפני שהיא רעה אם יש להוציא ממנה שתי סאין אחר כל ההוצאה אינו יכול להסתלק ואם לאו יכול להסתלק בד"א בקבלנות אבל בחכירות אפי' אינו עושה כלום צריך ליתן לו חכירותו : (ג) לא עבדה אלא הובירה שמין כמה ראויה לעשות אם עבדה ונותן לו כפי תנאו שכן כותב לו אם אוביר ולא אעביד אשלם לך במיטבא : (ג) ואם כתב לו אם אוביר ולא אעביד אשלם לך

שבו (ע) **המקבל** שדה מחבירו לזרעה שומשמין וכו' מעשיס הוכח לפס מגמרת (דף ק"ל) ופירש רש"י במעשה רמזון קבלנות היתה וכו' ומעשה הזני כתב לפון חכירות מלמד דמין חילוק וז"ל רבינו מנא ימ"ן לפי הנמס מס הוא בקבלנות ויתן לו כל מה שקבל עליו מס הוא בחכירות : לפון הרמב"ס וכו' מין לו למקבל עלין מלא תרעומת . פירוש מין לו למקבל על הנותן מלא תרעומת על מה שמין מנכה לו כלום בשביל שלא הכחיש קרקעו ולא ידעתי מנין לו לרמב"ס שיש לו עליו תרעומת הרי הנותן לא קעביד מעשה שמכחו יהיה לו עליו תרעומת ול"ע ומ"ש הרמב"ס לפון המקבל שע"ג דמשמע מדמי דס"ל דמחוכר ממש ליפנע מלמודא דקמר הכוח גברא דקביל וכו' :

שבו (ע) **המקבל** שהגיע זמנו להסתלק וכו' . עם מלא הגיע יום השוק מוקימתא דגמרת היא מלישנא דרבא (דף ק"ט) ועם מלא נגמרו מיתא בתוספתא כתבה רבא המגיד פ"ח מחכירות ומביאו ב"י גם הרמב"ס כתב לשם הני תרתי מילי :

(ג) **ובשם** שחולקים וכו' . סיפא דמשנה רחשונה פרק המקבל הוא ופירש"י ותוס' דחיכא חלת בחכירות לח שייכא חלוקה : ומ"ש ואם אחד מהן עשאן לבדו יקחם כתב הרמב"ם שם וחיכא למידק הא פשיטא הוא ובגמרא נמי מקשינן מהא דתנן דחולקים בקנים וקשיא מספקין את הקנים למה לי פשיטא כיון דתנן לבעה"ב כך חולקין בזמורות ובקנים עשאום בשותפות יחלקום ביניהם ואם אחד מהן עשאן לבדו יקחם האחד לבדו

שבח (ע) **המקבל** שדה מחבירו ורוצה להסתלק ממנה מפני שהיא רעה אין אחר כל ההוצאה אינו יכול להסתלק ואם לאו יכול להסתלק בד"א בקבלנות אבל בחכירות אפי' אינו עושה כלום צריך ליתן לו חכירותו : (ג) לא עבדה אלא הובירה שמין כמה ראויה לעשות אם עבדה ונותן לו כפי תנאו שכן כותב לו אם אוביר ולא אעביד אשלם לך במיטבא : (ג) ואם כתב לו אם אוביר ולא אעביד אשלם לך

שבו (ע) **המקבל** שדה מחבירו לזרעה שומשמין וכו' מעשיס הוכח לפס מגמרת (דף ק"ל) ופירש רש"י במעשה רמזון קבלנות היתה וכו' ומעשה הזני כתב לפון חכירות מלמד דמין חילוק וז"ל רבינו מנא ימ"ן לפי הנמס מס הוא בקבלנות ויתן לו כל מה שקבל עליו מס הוא בחכירות : לפון הרמב"ס וכו' מין לו למקבל עלין מלא תרעומת . פירוש מין לו למקבל על הנותן מלא תרעומת על מה שמין מנכה לו כלום בשביל שלא הכחיש קרקעו ולא ידעתי מנין לו לרמב"ס שיש לו עליו תרעומת הרי הנותן לא קעביד מעשה שמכחו יהיה לו עליו תרעומת ול"ע ומ"ש הרמב"ס לפון המקבל אע"ג דמשמע מדמי דס"ל דמחוכר ממש ליפנע מלמודא דקמר הכוח גברא דקביל וכו' :

שבו (ע) **המקבל** שהגיע זמנו להסתלק וכו' . עם מלא הגיע יום השוק מוקימתא דגמרת היא מלישנא דרבא (דף ק"ט) ועם מלא נגמרו מיתא בתוספתא כתבה רבא המגיד פ"ח מחכירות ומביאו ב"י גם הרמב"ס כתב לשם הני תרתי מילי :

(ג) **ובשם** שחולקים וכו' . סיפא דמשנה רחשונה פרק המקבל הוא ופירש"י ותוס' דחיכא חלת בחכירות לח שייכא חלוקה : ומ"ש ואם אחד מהן עשאן לבדו יקחם כתב הרמב"ם שם וחיכא למידק הא פשיטא הוא ובגמרת נמי מקשינן מהא דתנן דחולקים בקנים וקשיא מספקין את הקנים למה לי פשיטא כיון דתנן לבעה"ב כך חולקין בזמורות ובקנים עשאום בשותפות יחלקום ביניהם ואם אחד מהן עשאן לבדו יקחם האחד לבדו

שבח (ע) **המקבל** שדה מחבירו ורוצה להסתלק ממנה מפני שהיא רעה אין אחר כל ההוצאה אינו יכול להסתלק ואם לאו יכול להסתלק בד"א בקבלנות אבל בחכירות אפי' אינו עושה כלום צריך ליתן לו חכירותו : (ג) לא עבדה אלא הובירה שמין כמה ראויה לעשות אם עבדה ונותן לו כפי תנאו שכן כותב לו אם אוביר ולא אעביד אשלם לך במיטבא : (ג) ואם כתב לו אם אוביר ולא אעביד אשלם לך

ומה שאמר לא עבדה אלא הובירה שמין כמה ראויה לעשות אם עבדה ונותן לו כפי תנאו כותב לו וכו' משנה שם (קד.) וכתב ה"ם נפ"ק מהלכות שכירות פי' לפ ע"פ שלא כתב לו ממש לשון זה הוי דינו כמו שכתב רבינו מלברגלוני תשובה לרבינו האי ז"ל עכ"ל וכ"כ התום' והרמ"ה ז"ל וכתבו תלמידי הרשב"א מהא דתנן שכך כותב לו אם תוביר ולא תעביד לשלם במיטבא פירוש טעמא דכך כתב לו אבל מדינא פטור דהו"ל מבטל כיסו של חבירו : כתבו עוד ומיהו לא מלטריך תנאה אלא לביטול קרקע אבל מה שהקרקע נפסדת בעמידתה בורה מדינא חייב ולא מדין מזיק ללא עדיף מכופת שורו של חבירו ומת ברעב דפטור אלא טעמא משום דקבל עליה למפלחה שכך כותב לו תגע תעיר ותזרע וכו' ותע"פ שהוא יכול לחזור בו דפועל הוא ואי נמי קבלן ובעל השדה שוכר עליו חרים מ"מ כל זמן שלא חזר בו הוא חייב ככל היזק שיגיע לשדה בשבת ביטול המלאכה שנתחייב בה עד כאן לשונו :

(ג) **ובש"ש** רבינו ומ"ל מ"ל לא מוכיר ולא מעביד משום דקבל עליה למפלחה שכך כותב לו תגע תעיר ותזרע וכו' ותע"פ שהוא יכול לחזור בו דפועל הוא ואי נמי קבלן ובעל השדה שוכר עליו חרים מ"מ כל זמן שלא חזר בו הוא חייב ככל היזק שיגיע לשדה בשבת ביטול המלאכה שנתחייב בה עד כאן לשונו : (ג) **ובש"ש** רבינו ומ"ל מ"ל לא מוכיר ולא מעביד משום דקבל עליה למפלחה שכך כותב לו תגע תעיר ותזרע וכו' ותע"פ שהוא יכול לחזור בו דפועל הוא ואי נמי קבלן ובעל השדה שוכר עליו חרים מ"מ כל זמן שלא חזר בו הוא חייב ככל היזק שיגיע לשדה בשבת ביטול המלאכה שנתחייב בה עד כאן לשונו :

שבו (א) וכ"כ נ"י פרק המקבל ד' קכ"ב ע"א הלא כהרמב"ן דחולק בזה :

פרישה

סי' שבו (ע) **המקבל** שדה מחבירו וכו' [עי' בב"ק] : גם למיכן יקריס מסמיעין כן סוף בספריס של קלף : חלא יחלקו לפי תנאם ומפרש שם הגמרא דטעמא משום לריכותא מרעת ולא ליכחוש מרע : לשון הרמב"ס שם וחיכא למימר דכיון לשונו משני שים בכן מירוש וקוף שאם עשאה פחות משומשמין לריך לשלם [על] כפקה ולא מסרינן לכיון דהוטיל להשותן חלא כשים לא טוליא מיד המקבל וע"ל דשוב יותר דמחולקין דשם אין מוליאין מיד המקבל וגם בריטא דשמעינן דתרעומת מיכח יש להמקבל [על] בעל השדה לריך ליתן לו כל חלקו במיטין (ותוס) [ותוין] מכאן לו עבור חלא כוכחה חרעים ואי בעי להוית נקי מתרעומת לריך לפייסו וכן פירשו הרמ"ה ע"ם וגרחאה דגם בסיפא להמקבל של בעל השדה הפי תרעומת ולפ"ל לא כ"ש יש בו ומ"ש לא כתב שם חלא מה שמקדם בו שם שלריך לחלוק עמו חפילו היתרון וק"ל :

סי' שבו (ע) **המקבל** שהגיע כו' ברייתא שם : (ג) **ובשם** שחולקים בתבואה כו' משנה סוף ר"פ המקבל : ובקנים כו' אם עשאום כו' ס"פ ובקנים דיכם כך אם עשאום בשותפות יחלקו ואם אחד מהם עשאום כו' וכן סוף במשנה וגמרת שם :

סי' שבח (ע) **המקבל** שדה מחבירו כו' שם פרק המקבל דף ק"ס : שתי סאין אחד כל הסולמא פירוש נופף על כל דמי הסולמא שהוליא יש לו שתי סאין וארחאה דשיעור שתי סאין דקאמר היינו דוקא לשדה יפה בשיעורו דולמי אין סברת לומר דיהיה שיעורן שוה גדולה וקטנה אלמא שהשבת טרחתו מרובה משל מחירו : (ב) **ונותן** לו כפי תנאו פי' אליס אי רבינא אי אביי במקבל שדה סתם : שכן כותב לו כו' כתבו התום' וכל המקומות דל"ל בשכותב אלא לף ע"פ אלא לכתוב לו מתם ל' וז סוף דינו כמילו כתבו לכתוב לי"ל וכ"כ רבינו לעיל בס"ם מ"ב ע"פ וכן מוכח לשון רבינו שכתב בסוף הסימן וכמו שלא כתב דמי כו' ע"פ דלף אלא כתבו תייב לשלם לו כפי שלמוי כיון שהשבו לכתוב

והוכירה לומדין כמה רשוב ליעשות ומיהו מנכה לו כחצי דרעה והכי הוא משמעות הפוסקים דנותן לו כפי ערכו ליעשות לא פחות ולא יותר והכי נקטינן ולא כתלמידי הרשב"ם :

שבט (ע) **המקבל** שדה מחבירו לזמן וכו' . תוספתא כתבה הרא"ש בפרק המקבל גבי הניא שתלה (דף ק"ט) וכתבו תלמידי הרשב"ם ופי' התוספתא דה"ק לא יאמר לבניו וכו' אם נתקבל מהבית כל שכרו אין בעל השדה יכול לומר תנו לי מה שתקבל מהבית יתר על מה שעשה לפי שהם יכולין לומר לו מתחלה נגמור עבודתו מאחר שכבר נתקבל מהבית כל השכר ובן אם לא נתקבל מהבית כלום אין הבניו יכולים לומר לי תנו לנו עבודתו ובטלים תורתה ותן לנו מה שפקדת עמו אלא שמין מה שעשה הלה ונותנין להם שיכול לומר להם אין לי הכבון עם כל זה הלה עמו וכו' עכ"ל ומייתי ליה ב"י בסימן קע"ו סל"ה וע"ש מ"ש ב"י עוד בדין זה :

של (ע) **המקבל** שדה מחבירו שיטענה לו . ברייתא הובאה פרק המוכר פירות (דף ל"ב) : ומ"ש יותר מכן מגלגלין עליו הכל וכו' . קאמר התם רב הונא בריה דרב יהושע כל יתר מכן כבא ליטע מתחלה דמי ופי' התוס' בתחלה כשמתחיל ליטע מיהו יכול ליטע תותה שיודע בודאי שהוא גדול ואפילו הפחות מעשר ואם יודע ד"ז שהוא עכוב במלאכה שנטע אפי' אחר שהוא טוב חייב להסירו וליטע אחר במקומו הילכך כשיש יותר מעשר מ"מ שלה יודע עד זמן תרוך אחר שילה מן המלאכה אבתי כיון דלכל הפחות צריך ליטע היתר ס"ל עדיין לא יצא מן המלאכה ועדיין הוא עוסק בה וכל זמן שהוא במלאכה אפי' יודע שאחד מהן גדול שאחד מהן יהיה לעקור וליטע אחר במקומו עכ"ל :

(ג) **נטע** והשביח נטע והפסיד ועדיין יש שבח בנטיעות רואין וכו' . בפ' המקבל (דף ק"ט) ההוא שהלה דמ"ל מי שפסידנא מסתלקנא מפסיד אמר ר' יהודה מסתלק הלה שבחא רב כהנא אמר מסתלק ושקיל שבחא רבא דאמי' אמר מי שפסיד מסתלקנא הלה שבחא דמסתברא היא לקניא ומאי דפסיד מכניס ליה ומידך יכניס ליה ומין פי' שפסיד כולה לליכא שבחא כלל ד"ל מאי שקיל שבחא דקאמר הלה ד"פ שפסיד מאי דשבח כבר ומיהו מכאי הוא שבחא וכן פירש"י להדיא וז"ש רבינו נטע והשביח נטע והפסיד ועדיין יש שבח בנטיעות וכו' וכ"כ הרמב"ם פ"י מזכירות והשתא כיון דידעינן מה שהשביח כבר ומה שעדיין יש שבח בנטיעות מחשבין לו חלי השבח ומכין לו מה שהפסיד ונוטל השאר וכדכתב רבי' וכ"כ הרמב"ם שם : (ד) **שתף** שרוצה להסתלק וכו' . הכי גרסינן כמותן ומע"ג דקקשי ליה דמאי קשיא ליה דלמא התם דמ"ל לרב מאי ופסקו הפוסקים כשמואל דקאמר ליה רב מתא בריה דרב יוסף מסברת רב מאי לא חש לסברתו וקא"ל כי מטית לשחיטת השוכר

לך אלפא זוזי הוי אסמכתא ולא קנה וכמו דלא כתב לו דמי ויישלם לו לפי מה שראוייה לעשות :

שבט (ע) **המקבל** שדה מחבירו לזמן ידוע ומת והניח בן לא יאמר לבן תן לי מה שאכל אביך וכן הבן לא יאמר לו תן לי מה שעשה אבי אלא שמין מה שעשה עד עת מותו ויתן לו אפי' אם התנה עמו לזמן קבוע :

של (ע) **המקבל** שדה מחבירו שיטענה לו צריך בעל השדה לקבל י' אילנות בורין לכל מאה מהם ואם יש בהן יותר מכן מגלגלין עליו הכל וצריך ליטעם כולם יפות : (ג) נטע והשביח נטע והפסיד ועדיין יש שבח בנטיעות רואין כמה הוא המנהג שיש לו ליטול בשבח ומנכין לו מחלקו כשיעור שהפסיד ונוטל השאר ומסתלק : (ג) ואפילו אם התנה על עצמו ע"מ שלא יטול בהן כלום אם יפסיד אפ"ה נוטל שהרי אסמכתא היא ואין מנכין לו אלא מה שהפסיד : (ד) שתל שרוצה להסתלק (א) אם המנהג שבכל שנה נוטל הב"ה את החצי וחשתל החצי וארים היורד לשדה נטועה נוטל השליש ורוצה השתל להסתלק צריך לראות שלא יפסיד בעל השדה כיצד אם יש שם שבח י"ב דינרין יטול בעל השדה חציה ומחצי השני יקח הארים ארבע שהם שליש והשתל ב' דינרין כדי שישאר לבעל השדה חציו שלו

והנה בזה"ז שנהגו לחלק בחצי שנה ולא בשליש כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ה מהלכות שכירות ה"ב ע"ש ומ"מ נראה דאפילו בזה"ז שנהגו לחלק בחצי שנה אם יש בנטיעות יותר מכפי ערכן שנתנו בתחלה אין נותנין לו אלא כפי ערכן שנתנו בתחלה ולא יותר ולא פחות ולא יעשות ולא יעשות ולא יעש

יוסף בפרק המקבל: כל שהל שנוטל החצי כמו שנוטל החצי בפירות כך נוטל החצי בנפנים שהזקינו וכו' אם אמר רב מניומי בריה דרב נחומי קופת סבא פלגא שטפת נהר ריבעא. ופרש"י קופת סבא. נמן שהזקינה בכרס הרי"הוא כשאר זחורות שחולקין בהם ונוטל בהם והשתלח פלגא כשאר פירות לכיון לחורתה נהכי מדעתא דהכי נחית: שטפה נהר. ובאו להלוק העליס הוה ליה כי שהלא דמסתלק בלא זימניה ושקיל ריבעא: (ה) **טען** המריס שהתנה שיטול החצי ובעל השדה טען שלא לוריד אלא ליתן לו השליש הולכין אחר מנהג המדינה שם פלוגתא דרב יהודה ורב נחמן וידוע להלכה כרב נחמן:

שלא (ו) **השוכר** את הפועלים במקום שיש מנהג ידוע אינו יכול לשנות עליהם ממנהג המדינה לכל דבר בין לענין המזונות שצריך ליתן להם כפי המנהג: (ב) ואם יש מנהג שנותנין להם מזונות ואעפ"כ פסקו עמו בפירוש שיתן להם קאמר ת"ק שצריך להוסיף להם על המנהג דלהכי אהני מה שפסקו ורשב"ג אומר שאינו צריך ולכאורה נראה שהלכה כת"ק והרמ"ה פסק ברשב"ג: (ג) וכן לענין הטלאכה יעשו כפי המנהג שאם נהגו שלא להשכים ולהעריב אינו יכול לכופם להשכים ולהעריב אפי' שמוסיף להם על שכרם כיון שלא התנה כן בשעה ששכרם: (ד) בד"א שיש מנהג ידוע אבל (ב) אם אין בעיר מנהג ידוע או אפילו יש מנהג שלא להשכים ולהעריב והוא אומר להם אני שוכר אתכם בדין תורה חייבין לצאת מביתם בזריחת השמש ולעשות מלאכה עד צאת הכוכבים: (ה) ירושלמי בד"א בחול אבל בערב שבת בין השכמה בין הערבה משל בע"ה פי' שא"צ להעריב כמו בחול עד היכן כדי למלאות

שלו משלם כל שהל שנוטל החצי כמו שנוטל החצי בפירות כך נוטל החצי בנפנים שהזקינו דהוי כזחורות הנפן אבל אם שטפן נהר או עקרן הרוח אין לו בהן אלא השתות: (ה) טען המריס שהתנה שיטול החצי ובעל השדה טען שלא הורידו אלא ליתן לו השליש הולכין אחר מנהג המדינה:

הלכות פועלים

שלא (ו) **השוכר** את הפועלים בסתם במקום (א) שיש מנהג ידוע אינו יכול לשנות עליהם ממנהג המדינה לכל דבר בין לענין המזונות שצריך ליתן להם כפי המנהג: (ב) ואם יש מנהג שנותנין להם מזונות ואעפ"כ פסקו עמו בפירוש שיתן להם קאמר ת"ק שצריך להוסיף להם על המנהג דלהכי אהני מה שפסקו ורשב"ג אומר שאינו צריך ולכאורה נראה שהלכה כת"ק והרמ"ה פסק ברשב"ג: (ג) וכן לענין הטלאכה יעשו כפי המנהג שאם נהגו שלא להשכים ולהעריב אינו יכול לכופם להשכים ולהעריב אפי' שמוסיף להם על שכרם כיון שלא התנה כן בשעה ששכרם: (ד) בד"א שיש מנהג ידוע אבל (ב) אם אין בעיר מנהג ידוע או אפילו יש מנהג שלא להשכים ולהעריב והוא אומר להם אני שוכר אתכם בדין תורה חייבין לצאת מביתם בזריחת השמש ולעשות מלאכה עד צאת הכוכבים: (ה) ירושלמי בד"א בחול אבל בערב שבת בין השכמה בין הערבה משל בע"ה פי' שא"צ להעריב כמו בחול עד היכן כדי למלאות

קדשים תא מקני לי כלומר מה לך להקנות עלי כשכרתך כשחיטת קדשים דכולה הלי במקרלות וכי"ג מדות שתורה נדרשת בהם תא ומקני לי ותשיב לך: כל שהל וכו'. אם מימרא דרב מניומי בריה דרב נחומי והטעם כיון דרש"י קופת סבא. נמן שהזקינה בכרס הרי"הוא כשאר זחורות שחולקין בהם ונוטל בהם והשתלח פלגא כשאר פירות לכיון לחורתה נהכי מדעתא דהכי נחית: שטפה נהר. ובאו להלוק העליס הוה ליה כי שהלא דמסתלק בלא זימניה ושקיל ריבעא: (ה) **טען** המריס שהתנה שיטול החצי ובעל השדה טען שלא הורידו אלא ליתן לו השליש הולכין אחר מנהג המדינה שם פלוגתא דרב יהודה ורב נחמן וידוע להלכה כרב נחמן:

שלא (ו) **השוכר** את הפועלים במקום שיש מנהג ידוע אינו יכול לשנות וכו' משמע דוקא שהתנה בשעת השכרה אבל אם לא התנה אלא סתם אפילו אמר בשעת השכרה שיודע לו המנהג אינו יכול לשנות וכן משמע מדברי הרמב"ם שכתב שיש מנהג ידוע אינו יכול לשנות עליהם ממנהג המדינה ולא חילק בין התנה לסתם וכן משמע מדברי הרא"ש שכתב שיש מנהג ידוע אינו יכול לשנות עליהם ממנהג המדינה ולא חילק בין התנה לסתם וכן משמע מדברי הרי"ף שכתב שיש מנהג ידוע אינו יכול לשנות עליהם ממנהג המדינה ולא חילק בין התנה לסתם

למלאות לו חבית של מים ולצלות לו דג ולהדליק את הנר אחר שיבא לביתו: (ו) ואם אמר להם אני נותן לכם באחד או שנים מן העיר משמנין ביניהם ופרש"י שנותנין להם כמו שנותנין לבינונים והרמ"ה ז"ל פירש מחשבין הגדול שבשכירות והקטן שבשכירות ומה שביניהן נותן החצי כגון אם גדול בישׁ וקטן בארבע נותן להם חמש:

שלב (ז) **האומר** לשלוחו צא ושכור לי פועלים בד' ושכרם לו בג' אינו נותן אלא ג' לא שנא אמר שכרכם עלי לא שנא אמר שכרכם על בעל הבית ואפילו עשו מלאכה ששוה יארבע ויש להם תרעומת על השליח ואם אמר לו בעל הבית בשלשה והוא שכרם בארבעה אם אמר להם שכרכם עלי נותן להם ד' וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנהו ובתב

למאן דאמר שכיר יום אינו עובר בלא תעשה אלא בלילה אבל ביום אינו עובר אלא בעשה ואפילו בשכיר יום גמור אינו עובר בלא תעשה אלא בליל

פועלים בד' ד' זוזי ומזיל שליח ומ"ל בג' ג' זוזי ואמרי ליה מין סבור ומקיל ומע"ג דשויא עבידתייהו ד' לא שקלו אלא ג' דלוזולי קא מוזלי גבייה אבל ליתיה עליה תרעומת דמ"ל הואיל וא"ל ב"ה בד' למאי נצרת לן והא ליתיה לך אל תמנע טוב מבעליו והיכא דמ"ל ב"ה בג' ומ"ל היכו בד' מי מ"ל שכרכס עלי שקלו פועלים מיניה ד' והדר ליהו ושקול ג' מב"ה כדתניא השוכר את הפועל לעשות בשלו והרחיקו בשל חברו וכו' ומי מ"ל שכרכס על ב"ה חזינן היכי מתגרי פועלים בההוא דוכתא מי בד' יהיב להו ב"ה ד' ומי בג' יהיב להו ג' כיון דשני שליח בשליחותיה בטלה לה שליחותיה והו"ל כמאן דעבדי ליה סתמא דדינא דשקלי כמנהג המדינה ומי לפילו מיכח מלן דמתגר בד' לא שקלי אלא ג' דדעתא דחיוכי מתרעא זילא ועלייהו רמי לגלויי לב"ה דלא מתגרינן לך אלא בד' והיינ היכא דלא שויא עבידתייהו ד' לגבל היכא דשויא עבידתייהו ד' כגון דטרחי מנפשייהו ועבדי ליה עבידתא דשויא ד' שקלי ד' מבעה"ב דמ"ל מי לאו דמ"ל שלוחך ד' לא הוה טרחינן ועבדינן לך מאי דשוי ד' ומי לא ידיע עבידתייהו מאי דשויא כגון ריפקא דמליא מיא ומיגן ממרין דשויא עבידתייהו ד' כגון מרבע לא שקל אלא תלתא כמנהג אבל אית להו תרעומת עליה דשליחא דמ"ל מי לאו דממרת לן ד' לא הוה טרחינן לך דמ

כמו שאמר בע"ה ודאי לא היה דעתם לפחות ממה שאמר להם אלא כוונתם לומר מאמינין אנו לך שהב"ה אמר כך ואם אמר להם שכרכם עלי נותן להם ד' וחוזר ונוטל מב"ה מה שההנהו ואם אמר להם שכרכם על ב"ה נותן להם ד' אם יש שנשתכרו (ג) בג' ויש שנשתכרו בד' או אם מלאכתן שוה ד' אפילו כולן נשכרין בג': (ג) ואם בע"ה אומר בד' והוא אומר להם בג' והם אומרים כמו שאמר בע"ה אין להם אלא ג' ואפי' מלאכתן שוה ד': (ד) שברם בע"ה בעצמו בטלע ונזדלזלה המלאכה והראה להן בעה"ב פנים זועפות ופיסוהו

כמאר פועלים שקלי ד' כמ"ש להס הטליח דדעתייהו לעילויא מי ס"ל בעה"ב טפי מד' ואין לפחות ממ"ש להס הטליח לף מס ס"ל בעה"ב בפחות הלכך אפי' לא עבדי אלא כמאר פועלים שקלי ד' דלא בעינן לליעבדו עבידתא שפירתא אלא היכא דליכא למיתגרי בהאי ואיכא למיתגרי בד' וס"ל בעה"ב בג' וס"ל בד' וס"ל שברכם על בעה"ב. ומיהו נראה דיפה כתב דע"כ מיירי דס"ל שברכם על בע"ה ואיכא למיתגרי בג' ואיכא למיתגרי בד' ובטלה טליחות כיון דשויה וס"ד כיון שאמר כמ"ש בע"ה כהו כלילו שברן בע"ה בג' ואפי' אי עבדו עבידתא שפירתא לא יהיב להו אלא ג' וס"ל כמ"ש בע"ה דקאמר פשיטא לף מס ס"ל בעה"ב בג' ואזל מיהו וס"ל בד' וס"ל כמ"ש בעה"ב לא היה נוטל אלא ג' וכ"כ רבינו והיה כתב כאן שנותן להו ד' לכן נראה שיש להגיה ולכתוב ונותן להם ג' אפילו יש שנשכרים בג' ויש שנשכרים בד' אבל אם כולם נשכרים בד' או אם מלאכתם שוה ד' נותן להם ד' אפי' כולם נשכרים בג' ועדיין יש לדקדק על מ"ש אבל אם מלאכתם שוה ד' נותן להם ד' דאיכא דמתגרי בד' משמע מדבריו דכולהו מתגרי בג' אע"ג דעבדי עבידתא שפירתא אינו נותן אלא ג' וי"ל דמשמע לרבינו דכי אמרינן ואב"א בו' ועבדינן עבידתא שפירתא בכל גוונא היא אפי' כולהו מתגרי בג' וכ"מ מפשטא דגמ' ואף דברי הרא"ש יש לדחוק ולפרש כן:

וזה לשון הרמב"ם פ"ע מה' שכירות ה"ל ב"ה בג' והלך השליח וה"ל בארבע ואמרו הריני כמו שאמר ב"ה אין בעשה אלא ג' יפה על ד' לפיכך אמרין ב"ה יפה על ד' מבעל הבית אמין מה שעשו אם שוה ד' נוטלין ד' מב"ה ואם היו יודע להו היו שוה אין להם אלא ג' אמר לו בע"ה בד' והלך השליח וה"ל בג' ואמרו לו כמו שאמר בע"ה אע"פ שמלאכתן שוה ד' אין להם אלא ג' שהרי אמרו ג' וקבלו עליהם וכתב ה"ה לפיכך אמין מה שעשו אם שוה ארבע נוטלים ד' מבעל הבית וכו' זה בהכלטן ומוכרח הוא שהרי כדין שנתבאר למעלה בשלמו שכור לי בג' ושכר בד' וה"ל שכרכם על ב"ה שכל זמן שיש במדינה מי שנשכר בג' ארוכין המלאכה כמה הוא שוה שנתבאר ובודאי שהפילו כאן אם לא היה במדינה מי שנשכר בג' ואם ס"ל נוטלין ד' ואם ה"ג שכרכם עלי יתן מהלו וכן פרש"י עכ"ל: וה"ג רבינו ואם אמר להם שכרכם עלי נותן להם ד' וחוזר ונוטל מבעל הבית שנתבאר לעיל כאן: בתבו תלמידי הרשב"ם היכי דאמר להם ב"ה בוחו עמי בה' כדרך שבחו תבירכם ואמרו לו כמו שבחו הם ושתברכם דהיי ב יהיב להו י' דשתייהו שלוויא וזה ברור עכ"ל ועיין בכ"י ור"י בשתיב כ"ט ח"ת כתב בשם הרשב"ם שאם הטעה ב"ה להם כגון שאמר שתבחו עמי כמו שנשכרים ואמרו מכאה אמר להם כה, והיו בי, וכן אם הטעו פועלים לב"ה ואמרו לו שרוצה נשכרים בי' ונמלחו רובן בה' ושתיב בירושלמי שמין להם זה על זה אלא תרעומת וליתא כי כשהבעל הבית הטעה לותם נתבטל תגאם והוה שכירות בטעות היתה ואין להם אלא ה' עכ"ל ושתיב עוד אם בח"ב מי שהתנה עם פועלים בלא קניאה ונוטלים כפחות שבפועלים וכשהפועלים הטעו לב"ה שכירות בטעות היתה ואין להם אלא ה' עכ"ל ושתיב עוד אם בח"ב מי שהתנה עם פועל שיתן לו תפן פלוני בשכרו אחר שעשה המלאכה נותן לו החפץ או הדמים מה שירלה ב"ה אחאר אלא מאכו שכרו הפועל לא קנאו עכ"ל (ב):

(ד) **שברם** בעל הבית בעצמו בטלע ונתזלזלה המלאכה והראה להן בעל הבית פנים זועפות ופיסוהו בדברים חינו יכול לומר לא רציתי שתעשה אלא בשבילי ולא בשביל אחרים אלא אף על פי שהוא מתכוין לטובתו של חבירו הרי זה כמתנדב שאין לו שכר ואין לו על מי לתבוע אלא ה"ז כמי שהוא עושה מלאכתו בחנם ואין לו אלא שכר פועלים שקלי ד' כמ"ש להס הטליח דדעתייהו לעילויא מי ס"ל בעה"ב טפי מד' ואין לפחות ממ"ש להס הטליח לף מס ס"ל בעה"ב בפחות הלכך אפי' לא עבדי אלא כמאר פועלים שקלי ד' דלא בעינן דלעבדו עבידתא שפירתא אלא היכא דליכא למיתגרי בהאי ואיכא למיתגרי בד' וס"ל בעה"ב בג' וס"ל בד' וס"ל שברכם על בעה"ב. ומיהו נראה דיפה כתב דע"כ מיירי דס"ל שברכם על בעה"ב ואיכא למיתגרי בג' ואיכא למיתגרי בד' ובטלה טליחות כיון דשויה וס"ד כיון שאמר כמ"ש בע"ה כהו כלילו שברן בע"ה בג' ואפי' אי עבדו עבידתא שפירתא לא יהיב להו אלא ג' וס"ל כמ"ש בע"ה דקאמר פשיטא לף מס ס"ל בעה"ב בג' ואזל מיהו וס"ל בד' וס"ל כמ"ש בעה"ב לא היה נוטל אלא ג' וכ"כ רבינו והיה כתב כאן שנותן להו ד' לכן נראה שיש להגיה ולכתוב ונותן להם ג' אפילו יש שנשכרים בג' ויש שנשכרים בד' אבל אם כולם נשכרים בד' או אם מלאכתם שוה ד' נותן להם ד' אפי' כולם נשכרים בג' ועדיין יש לדקדק על מ"ש אבל אם מלאכתם שוה ד' נותן להם ד' דאיכא דמתגרי בד' משמע מדבריו דכולהו מתגרי בג' אע"ג דעבדי עבידתא שפירתא אינו נותן אלא ג' וי"ל דמשמע לרבינו דכי אמרינן ואב"א בו' ועבדינן עבידתא שפירתא בכל גוונא היא אפי' כולהו מתגרי בג' וכ"מ מפשטא דגמ' ואף דברי הרא"ש יש לדחוק ולפרש כן:

וזה לשון הרמב"ם פ"ע מה' שכירות ה"ל ב"ה בג' והלך השליח וה"ל בארבע ואמרו הריני כמו שאמר ב"ה אין בעשה אלא ג' יפה על ד' לפיכך אמרין ב"ה יפה על ד' מבעל הבית אמין מה שעשו אם שוה ד' נוטלין ד' מב"ה ואם היו יודע להו היו שוה אין להם אלא ג' אמר לו בע"ה בד' והלך השליח וה"ל בג' ואמרו לו כמו שאמר ב"ה אע"פ שמלאכתן שוה ד' אין להם אלא ג' שהרי אמרו ג' וקבלו עליהם וכתב ה"ה לפיכך אמין מה שעשו אם שוה ארבע נוטלים ד' מבעל הבית וכו' זה בהכלטן ומוכרח הוא שהרי כדין שנתבאר למעלה בשלמו שכור לי בג' ושכר בד' וה"ל שכרכם על ב"ה שכל זמן שיש במדינה מי שנשכר בג' ארוכין המלאכה כמה הוא שוה שנתבאר ובודאי שהפילו כאן אם לא היה במדינה מי שנשכר בג' ואם ס"ל נוטלין ד' ואם ה"ג שכרכם עלי יתן מהלו וכן פרש"י עכ"ל: וה"ג רבינו ואם אמר להם שכרכם עלי נותן להם ד' וחוזר ונוטל מבעל הבית שנתבאר לעיל כאן: בתבו תלמידי הרשב"ם היכי דאמר להם ב"ה בוחו עמי בה' כדרך שבחו תבירכם ואמרו לו כמו שבחו הם ושתברכם דהיי ב יהיב להו י' דשתייהו שלוויא וזה ברור עכ"ל ועיין בכ"י ור"י בשתיב כ"ט ח"ת כתב בשם הרשב"ם שאם הטעה ב"ה להם כגון שאמר שתבחו עמי כמו שנשכרים ואמרו מכאה אמר להם כה, והיו בי, וכן אם הטעו פועלים לב"ה ואמרו לו שרוצה נשכרים בי' ונמלחו רובן בה' ושתיב בירושלמי שמין להם זה על זה אלא תרעומת וליתא כי כשהבעל הבית הטעה לותם נתבטל תגאם והוה שכירות בטעות היתה ואין להם אלא ה' עכ"ל ושתיב עוד אם בח"ב מי שהתנה עם פועל שיתן לו תפן פלוני בשכרו אחר שעשה המלאכה נותן לו החפץ או הדמים מה שירלה ב"ה אחאר אלא מאכו שכרו הפועל לא קנאו עכ"ל (ב):

(ד) **שברם** בעל הבית בעצמו בטלע ונתזלזלה המלאכה והראה להן בעל הבית פנים זועפות ופיסוהו בדברים חינו יכול לומר לא רציתי שתעשה אלא בשבילי ולא בשביל אחרים אלא אף על פי שהוא מתכוין לטובתו של חבירו הרי זה כמתנדב שאין לו שכר ואין לו על מי לתבוע אלא ה"ז כמי שהוא עושה מלאכתו בחנם ואין לו אלא שכר פועלים שקלי ד' כמ"ש להס הטליח דדעתייהו לעילויא מי ס"ל בעה"ב טפי מד' ואין לפחות ממ"ש להס הטליח לף מס ס"ל בעה"ב בפחות הלכך אפי' לא עבדי אלא כמאר פועלים שקלי ד' דלא בעינן דלעבדו עבידתא שפירתא אלא היכא דליכא למיתגרי בהאי ואיכא למיתגרי בד' וס"ל בעה"ב בג' וס"ל בד' וס"ל שברכם על בעה"ב. ומיהו נראה דיפה כתב דע"כ מיירי דס"ל שברכם על בעה"ב ואיכא למיתגרי בג' ואיכא למיתגרי בד' ובטלה טליחות כיון דשויה וס"ד כיון שאמר כמ"ש בע"ה כהו כלילו שברן בע"ה בג' ואפי' אי עבדו עבידתא שפירתא לא יהיב להו אלא ג' וס"ל כמ"ש בע"ה דקאמר פשיטא לף מס ס"ל בעה"ב בג' ואזל מיהו וס"ל בד' וס"ל כמ"ש בעה"ב לא היה נוטל אלא ג' וכ"כ רבינו והיה כתב כאן שנותן להו ד' לכן נראה שיש להגיה ולכתוב ונותן להם ג' אפילו יש שנשכרים בג' ויש שנשכרים בד' אבל אם כולם נשכרים בד' או אם מלאכתם שוה ד' נותן להם ד' אפי' כולם נשכרים בג' ועדיין יש לדקדק על מ"ש אבל אם מלאכתם שוה ד' נותן להם ד' דאיכא דמתגרי בד' משמע מדבריו דכולהו מתגרי בג' אע"ג דעבדי עבידתא שפירתא אינו נותן אלא ג' וי"ל דמשמע לרבינו דכי אמרינן ואב"א בו' ועבדינן עבידתא שפירתא בכל גוונא היא אפי' כולהו מתגרי בג' וכ"מ מפשטא דגמ' ואף דברי הרא"ש יש לדחוק ולפרש כן:

וזה לשון הרמב"ם פ"ע מה' שכירות ה"ל ב"ה בג' והלך השליח וה"ל בארבע ואמרו הריני כמו שאמר ב"ה אין בעשה אלא ג' יפה על ד' לפיכך אמרין ב"ה יפה על ד' מבעל הבית אמין מה שעשו אם שוה ד' נוטלין ד' מב"ה ואם היו יודע להו היו שוה אין להם אלא ג' אמר לו בע"ה בד' והלך השליח וה"ל בג' ואמרו לו כמו שאמר ב"ה אע"פ שמלאכתן שוה ד' אין להם אלא ג' שהרי אמרו ג' וקבלו עליהם וכתב ה"ה לפיכך אמין מה שעשו אם שוה ארבע נוטלים ד' מבעל הבית וכו' זה בהכלטן ומוכרח הוא שהרי כדין שנתבאר למעלה בשלמו שכור לי בג' ושכר בד' וה"ל שכרכם על ב"ה שכל זמן שיש במדינה מי שנשכר בג' ארוכין המלאכה כמה הוא שוה שנתבאר ובודאי שהפילו כאן אם לא היה במדינה מי שנשכר בג' ואם ס"ל נוטלין ד' ואם ה"ג שכרכם עלי יתן מהלו וכן פרש"י עכ"ל: וה"ג רבינו ואם אמר להם שכרכם עלי נותן להם ד' וחוזר ונוטל מבעל הבית שנתבאר לעיל כאן: בתבו תלמידי הרשב"ם היכי דאמר להם ב"ה בוחו עמי בה' כדרך שבחו תבירכם ואמרו לו כמו שבחו הם ושתברכם דהיי ב יהיב להו י' דשתייהו שלוויא וזה ברור עכ"ל ועיין בכ"י ור"י בשתיב כ"ט ח"ת כתב בשם הרשב"ם שאם הטעה ב"ה להם כגון שאמר שתבחו עמי כמו שנשכרים ואמרו מכאה אמר להם כה, והיו בי, וכן אם הטעו פועלים לב"ה ואמרו לו שרוצה נשכרים בי' ונמלחו רובן בה' ושתיב בירושלמי שמין להם זה על זה אלא תרעומת וליתא כי כשהבעל הבית הטעה לותם נתבטל תגאם והוה שכירות בטעות היתה ואין להם אלא ה' עכ"ל ושתיב עוד אם בח"ב מי שהתנה עם פועל שיתן לו תפן פלוני בשכרו אחר שעשה המלאכה נותן לו החפץ או הדמים מה שירלה ב"ה אחאר אלא מאכו שכרו הפועל לא קנאו עכ"ל (ב):

דרכי משה

ליקח יותר מד' הואיל ולא שברו רק בד' דכיצד הוא ישתכר בפרתו של חברו ר"ל בפעולת הפועלים ואע"ג דשליח יכול להפסיד לא יוכל להרויח כנ"ל פי' דברי רבינו והרמ"ה וב"י הביא בדרך אהרת ופי' בדברי הרמ"ה פירושים דחוקים ע"ש: (ב) וכ"פ הר"ן פרק בתרא דעבו"ם ד' שע"א וכ"פ שם האשירי וכת' מהרא"י ז"ל בפסקיו סי' ר"ל דדוקא שנותן לו דמי החפץ אבל מי שנותן לחבירו שטר חוב לגבותו למחצה או לשליש לא יוכל אחר כך לחזור משום דהוי דבר שלא בא לעולם וע"ש שהאריך בזה ועיין בב"י ר"פ האומנין כתב המרדכי פרק מי שמת דף רכ"ה ע"ד ראובן שנתן לשמעון מ"ו דינרין להלוותם בריבית על מנת שישא בנו את בתו ולא רצה בן שמעון לנשאה צריך להחזיר לו מעותיו. ומכל מקום יתן ראובן לשמעון מן הריוח כפועל בטל וע"ש כתוב בת"ה סימן שכ"ג על ראובן ששכר לשמעון לילך בשליחותו בי' דינרין וקודם שהלך שמעון אמר שמעון לאחרים שרוצה ג"כ הוצאות הדרך בלא הי' דינרין ולא היה ראובן בביתו שהיה אפשר ליהודע וראובן לא רצה ליתן לו אח"כ כי אמר שנתן לו י' דינרין אע"ג דשאר פועלים נשבעין בז' דינרין כדי לכלול ג"כ הוצאות ופסק דהדין עם ראובן דאמרי' הדמים מודיעים לענין שבועות פועל אע"ג דלא אמרינן כן לענין שבועות בתים וע"ש: (ג) דבר תמוה הוא זה ג למה יתן לו ד' והא לא עדיף מ"ש

דרישה

וכמה מ"ם הקום' ס"ל כמו מו וכוונתן דמלי דקאמר הגמ' בריטא בפשיטות דעהן לעילויא לף אים להסתפק כו' במ"ם כמו בשאר הבע"ה אם ס"ל מאמיני' אמו לך בעע"ה לאמר לך בד' או כוונתן הים אם ס"ל בע"ם טפי מד' כו' מ"מ עכ"פ בפשיטות דדעתן הים לעילויא ליקח חוקח ד' הוא ממ"כ. והסתפ מ"ם לכתבו הפו' ע"ו וכיון דקמיבעיא ליה ול"ל לפי מ"ם לפשיטות דריטא הוא ממ"כ אבל מ"מ ים להסתפק בל' שאמרו כמו שס"ל הבע"ם הין כוונתו מעשה וס הוא לחיבעיא ליה לסגמרת בתר שבי בשאר הבע"ם להטליח בד' והטליח ס"ל בג' וסס ס"ל כמ"ם הבע"ם מאי כו' לחיבעיותו הוא לפי שני הלוקות ס"ל דמספקי' בכוונתו במאי שאמר כמ"ם בע"ם דאי כוונתו הוא מהימנית לנו ס"כ בחיבעיא זו לא יעול חלת ג' דמהימנית לנו שיוך לומר כשאמר ליה הטליח ג' כמו בע"ל ד' וסס כוונתו ים לחם אמר בע"ם יותר לכיון לחם אמר בע"ם יותר לכתן לנו יותר ס"כ בחיבעיא זו לאמר בע"ם יותר לכיון לתן יותר לכיון ד' לפוקי אם נפרש כוונת הפו' בש"ם ס"כ ים לי אמר ובמו לומר דמם אהוח פשוט לכגמרת בריטא הוא מכח דכוונתן ים מהימנים אמו לך כו' ס"כ לא אמרינן לכוונתן ים אמאמיני' אלא דעתן אחם אמר בע"ם טפי מד' ואין לפחות ממ"ם הטליח לף אי ס"ל בע"ם דעתייהו לעילויא בלאו ה"כ ק' אחי קמיבעיא ליה הא לי פשיטו' הגמ' בדין הרחבון נפשט גם כן אחי בעיא ממ"ל ומשום דיון הבני לא נפשט וקי"ל בם דאין לו אלא ג' וכו"ל בלילו אמר מהימנא לנו דך אמר בע"ם ג' מ"ם נקט רבינו ג"כ בדין הרחבון מהימניה לנו וד"ק: וסס ס"ל בשכרם על בע"ם מהן להם ד' אם ים שנשתכרו בג' כו' לעיל כמוך כתבתי ל' הגמרא וז"ל הרי"ף פשיטא כו' [עיין בב"ח שכאיל ל' הרי"ף והרא"ם בתירוצו] ואיכא למיתגרי בג' ואיכא למיתגרי בד' (ועפ"ר שם כתבתי דכתב הרא"ם כן לאפוקי אם מלאכתן שוה מתגרי בד' דהיה צריך ליתן להו ד' לף אלא שוי' מלאכתייהו ד' ע"ם). מוכח מל' הרי"ף וכרי"ף דדוקא אי שוי' עבידתייהו ד' אמרי' דשקלי ד', ומזה תימה על כל גירסת ספרי הטור של דפוס ושל כתבים שבידינו שבעולם כתוב לו אם מלאכתן שוה ד' אפילו כולן נשכרין בג' משמע דבריהם כשמקצת מהן נשכרין בד' לף אלין שוה מלאכתן ד' והיה לנו לדקדק בדברי הרי"ף והרא"ם הני"ל גם בשאר פוסקי הרא"ם. ועפ"י הסכלכלות הללו נתבאר בפריטא להגיה בדברי רבינו כתב מצרי תיפי לתבתי אם. ולף כי ק' בעיני לממוק גירסת הספרים הנדפסי' והנכתבים ל' מהן לף נעדר גם הני"ל ניימו [כן] כתוב דכיון לף קניאה ונוטלים כפחות שבפועלים וכשהפועלים הטעו לב"ה בדברי רבינו הנ"ל יהיה שוה ממם דין זה כשאמרו בע"ם בע"ם כדין אם לף אמרו כן ול"ל למה להריך רבינו בלשונו והו"ל לקלר ולכתוב בל' זה ודאי כוונתן נומר מאמיני' אמו לך אמר בע"ם אמר כך ודיעו אלילו לף אמרו כן דבתבתי דיעו לעיל בסמוך. ודים

חדושי הגהות

שלב ב עיין בש"ך שכתב דמ"ם יש כאן וכצ"ל בואו עמי ביו"ד כדרך שבאו חבריכם ואשתכח דב"ה יהיב לחו יו"ד ע"ש שהאריך: ומ"ש

הגהות דרישה ופרישה

ג עיין פרישה שכתבתי שנ"ל מוכרח גם משאר דקדוקים להגיה בדברי רבינו (הבי' שלשה הבאים מארבע) [הכי ואם א"ל שכרכם על בע"ה נותן להם ג' אם יש שנשתכרו בג' ויש שנשתכרו בד' או ארבע אם מלאכתן שוה ארבע] ולפ"ז א"ש דברי הסור כדעת כל הפוסקים שהבאתי בדרישה ע"ש: וכתב

שתפחתו משכרכם כפי הזול וכו׳ : (ה) **וכן** אם הוקרה המלאכה והם הרמו לו פנים זועפות ופייסם בדברים חיכם יכולין לומר לא נתפייסנו אלא על דעת שתוסיף לנו כפי היוקר וכו׳ אם בגמ״ת פירוש על ברייתא ופיין במה שכתב ל״י בשם התרומות : (ז) **וכיוצא** ואם המלאכה שוה ה׳ דינרים ושכרם בד׳ והוזלה ועמדה על ד׳ חינו יכול לומר כמו ששכרתי לתקנם בפחות דינר מהראוי גם עתה שהוזלה אפחות לכם פחות דינר ממה ששוה עתה וכן אם שכרם ביותר דינר מהראוי והוקר המלאכה אינם יכולין לומר גם עתה תוסיף לנו דינר יותר מהראוי לפי היוקר של עכשיו :

(ד) **ופייסוהו בדברים אינו יכול לומר לא נתפייסתי אלא על דעת שתפחתו בשברכם כפי הזול שהם יענו לא פייסנוך אלא לדעת שנעשה מלאכה טובה וכן עשינו :** (ה) **וכן אם הוקרה המלאכה והם הראו לו פנים זועפות ופייסם בדברים אינן יכולין לומר לא נתפייסנו אלא על דעת שתוסיף על שברינו כפי היוקר שהוא יענה להם לא פייסתי אתכם אלא על דעת להוסיף לכם אבילה ושתייה וכן עשיתי :** (ו) **ואם המלאכה שוה חמשה דינרין ושברם בד׳ והוזלה ועמדה על ד׳ אינו יכול לומר כמו ששברתי אתכם בפחות דינר מהראוי גם עתה שהוזלה אפחות לכם פחות דינר ממה ששוה עתה וכן אם שכרם ביותר דינר מהראוי והוקר המלאכה אינם יכולין לומר גם עתה תוסיף לנו דינר יותר מהראוי לפי היוקר של עכשיו :**

שלג (ו) **השוכר** את הפועל איזה מהם שבא לחזור הפועל או בע״ה הרשות בידו שיכול בע״ה לומר לפועל השכר עצמך במקום אחר וגם הפועל אומר לבע״ה צא ושכור לך פועל אחר אלא שיש על החוזר תרעומות בשביל המזונה

שמחר הפליה שכרכם על בע״ב ובע״ב קשה גב׳ וליכא מאן דמיתגר בטפי מג׳ לא שקלי טפי מג׳ ואם מלאכתן שוה ד׳ אפילו כולן נשכרין בג׳ שקלי ד׳ ללא גרעו זכותייהו דמאי דקאמרי כמ״ש בע״ב והו״ל כאילו לא אמרו כמ״ש בע״ב דשקלי ד׳ כשמלאכתן שוה ד׳ אפילו כולן נשכרין בג׳ ושיטה זו ישרה ודורוה . אבל ס״ר ירושם ז״ל הכין מדברי הרמ״ם דמ״ש הלכך אפילו לא עבדי עבידתא אלא כשאר פועלים שקלי ד׳ ללא בעינן לשיעבדו עבידתא שפירתא אלא היכא דמיתגרי בג׳ וכו׳ דכוותה לומר דתוקף היכא דמיתגרי בג׳ וה״ל כשכרם על בע״ב בג׳ וה״ל כד׳ ואם״ל בע״ב בג׳ וה״ל כד׳ וה״ל כשכרם על בע״ב בג׳ ומאחר דאם״ל בע״ב בג׳ אפילו הכי אין לו אלא ג׳ ואפילו הכי אמרו דשקלי ד׳ משום דלעבדי עבידתא שפירתא אבל היכא דמיתגרי בג׳ ואם״ל בע״ב בג׳ וה״ל כשכרם על בע״ב בג׳ וה״ל כד׳ ואם״ל בע״ב בג׳ וה״ל כשכרם על בע״ב בג׳ ומאחר דאם״ל בע״ב בג׳ אפילו הכי אין לו אלא ג׳ ואפילו הכי אמרו דשקלי ד׳ משום דלעבדי עבידתא שפירתא אבל היכא דמיתגרי בג

דכתב לחית דיה ממסור ממנה וכאן לא דיבר מזה אלא לענין תביעת ממון אם מזור בו ונסמך על מ"ש למעלה דין מסור ממנה חיתתי הוא . ועט"ג דשכיר יום יכול לחזור בו אפילו בתוי היום הכא משמוענו פועל שהוא קבלן חזר בו קדם שהתחילו במלאכה ולא משך בעה"ב את כלי המומנות אלו : ומיהו כתב ר"ת וכו' בפרק הזהב (דף מ"ח) בד"ה והא בעי : וכתב ה"ר"ם לאו דוקא הלכו וכו' עד שפסק עמהם שם בפסקיס ומ"ש אז יסכירו עצמם כשאר פועלים וכו' פירוש הרשות ביד הפועלים שאם הבע"ה ה"ל שיסכירו עצמם והוא יאלים להם כפי התנאי והם חינה רוצים חייב לשלם להם כפועלבטל לפי התנאי הגדול שפסק עמהם ואם חינם רוצים להפסיד דבר יסכירו עצמם כשאר פועלים והוא יאלים להם כתנאי שפסק ביניהם וכל מה שנזכר כאן שיהיו נשכרין למחר חינו אלא במלאכה שחינה כבידה מזו שנזכר עליה וכ"כ תלמידי רשב"ם ומביאו ב"י :

(ג) **ומ"ש** בד"ה כשלא התחילו במלאכה וכו' ברייתא ר"פ

הטורח ומיהו כתב ר"ת אם משך בע"ה כלי אומנות שעושין בו המלאכה נגמר קנין השכירות ואין בע"ה יכול לחזור בו ולא הפועל אם הוא קבלן בד"א שיכולין לחזור בהן כ"ז שלא משך כלי האומנות וכן בדבר דלא שייך ביה משיכה כשלא הלכו אבל אם הלכו החמרים להביא תבואה ולא מצאו או שהלכו הפועלים לעבוד את האדמה ומצאו שדה לחה נותנין להם שברם כפועל בטל ששמין מי שהשכיר עצמו למלאכה זו וכן חמר שהשכיר חמורו להביא משוי כמה היה רוצה לפחות משכרו ולישב בטל ולבא ריקן וכן ינכה לו משכרו ואם אמר לו לך והשבר עצמך במה שתוכל ואני אשלים שברך השיעור שפסקתי עמך צריך לעשותו וכתב א"א הרא"ש ז"ל לאו דוקא הלכו ולא הלכו אלא ה"ה נמי אם הלכו ולא שהו כל כך שעדיין מוצאין להשכיר עצמם שאין להם עליו אלא תרעומת וכן אם לא הלכו ועכבם עד שאין מוצאין להשתכר צריך ליתן להם שברם כפועל בטל כיון שגרם להם הפסד אלא אורחא דמילתא נקט דמסתמא כשלא הלכו מוצאין להשתכר ומשהלכו אין מוצאין ומיהו לפעמים איכא נפקותא במה שהלכו אם הוא בענין שאינו מוצא להשתכר ואף אילו לא הלך לא היה מוצא להשתכר במקום אחר ואם הלך הוה ליה כאילו התחיל במלאכה ואין בעל הבית יכול לחזור בו ואם חזר בו צריך ליתן לו שברו כפועל בטל ואם לא הלך חזר בו ואפילו תרעומת אין לו עליו אי נמי כגון ששאר פועלים נשברים בג' והוא שברם בד' כיון שהלכו הוה ליה כאילו התחילו ואינו יכול לחזור בו ואין יכול לומר השכירו עצמיכם כשאר פועלים אלא צריך ליתן להם כפועל בטל לפי התנאי הגדול שפסק עמהם או ישכירו עצמם כשאר פועלים והוא ישלים להם כתנאי שפסק עמהם : (ג) במה דברים אמורים כשלא התחילו במלאכה הילכך יכול הבעה"ב לחזור בו

כל

דרכי משה

שלג (א) דפועל יכול לחזור אפי' נתייקרו הפועלים ומשמע דמיהו כלי אומנתו יכול להחזיק הבע"ה ועי"ש בב"י פרק הזהב דף פ' ע"ב וע"ל ריש סי' של"א : (ב) וע' בזה בב"י פ' האומנין :
(ג) אבל במרדכי פרק האומנין דף קמ"א ע"ג פסק בשם מוהר"ם דאפי' אם מוצא מלאכה כבידה מזו רק שרוצין להוסיף לו בשכר לפי ערך המלאכה יכול הבע"ה להזור עכ"ל
יע"ל

פרישה

מטען תומר לכן שלא קלקלתי לכם בזמן ועלו שתים ועד כמה שכר עליכן עד מ' וכ' זו (ובגמ' מפרש דסיינו דוקא כשבא מבולות ליזו דבע"ה אבל מי לא בא מיזו שכר עליהן אלא עד כדי שכרן) בד"ה שתין שם פועלים לשכר אבל שם יש פועלים לשכור ואמר לא ושכר אלו אין לו עליהן אלא תרעומת עכ"ל . והכלל הוא דכל פועל שהוא קבלן וסיינו שקיבל עליו מלאכה זו לגמרה מיד שהתחיל במלאכה אף שלא התחילו במלאכה שוב א"י לחזור בו כלל וכ"ש אם כבר גמר מיניה כמו שהתחילו במלאכה כב"י) וכן שם כתב ג"כ כמו שהתחילו במלאכה כמ"ש בסמוך וכמ"ש לקמן וכבל כמי שם מוזר ידו על התחתונה לענין מי שבא פסידא לבע"ה שאינו מוכח עיד פועלים לשכור כדי שכרן תפי' בדבר שאינו מבוד לי שוסק במלאכה וכדמפרש בברייתא בדברי ר' יוסה ואפילו אי גם קודם שהתחיל במלאכה או קודם שהלך לא היה מוכח לשכור וכמ"ש בשם הרמ"ם ודוקא שם שעשו מפסידים לבל מכיסן אין משלמין בדבר שאינו מבוד לת"כ כלי אומנתו הוא ביד בע"ה דאז וכל בע"ה על כדי שכרן וע"כ שיתבטל גם בסמוך אבל אי לא שבא פסידא לבעל הבית שאינו יכול לחזור וכן כתב ר"ן ורלוים ממש שאמרינן גבי השוכר את הספינה ופרקה בתלי בדרך דאי משכח לאגורי אין לו עליו אלא תרעומת וכמ"ש בם"ס שי"ת בהדיא אדין וכ' בספינה ע"ש ואם לא התחילו עדיין במלאכה כ"ש יכול לחזור ביה ואין לו עליו אלא תרעומת ודוקא שם גם בשפועל' קודם שהשכירו לזה לא היו יכולין להשתכר וכן בבע"ה לא מצי לשכור וכל זה בקבלן ובע"ה שקבלן לא מיקרי עבד כיון שעושה מלאכתו אפי' שילוש אבל פועל ושכיר יום אפי' כבר התחילו במלאכה אז שקנו מידו מזור ביה וידו על העליונה אם מזור הוא מייב בבע"ה לשלם לו אם שעשה כפי התנאי שהותנה ביניהם בין הוקבו בין סוזלו אפי' כבר משך בע"ה כלי אומנתו של פועל אף"ה אם רוצה עליו ויכול לחזור ביה וכמ"ש עיד אחד וכל זה בדבר שאינו מבוד אפילו פועל ואפי' לא התחילו במלאכה אין יכולין לחזור ובזה פועל וקבלן שוין ואם חזרו בהו מטען זו שכר עליהן כדי שכרן ואי תפום מידי מדידהו אפי' עד מ' זו כ' שכר עליהן כדי שכרן ואי אפשר בלא שכירות אלא שהשכירו עצמן לפי ערך המלאכה ולא מצאו או שהלכו הפועלים לעבוד את אדמתן או מצאו שדה לחה נותנין להם שברם כפועל בטל וברייתא בר"פ האומנין השוכר את האומנין להביא תבואה ולא מצאו או שהלכו הפועלים לעבוד את אדמתן והטעו את בע"ה או בעל הבית הטעה חותן אין להם על אלא תרעומת בד"א אלא הלכו חמרים ולא מצאו תבואה פועלים ומצאו שדה בשביל נתה נותן שכרם משלם אבל אינו דומה הבא טעון לבא ריקן עושה מלאכה ליוצא וכנ"ל . ומה שכתב ואם אמר לו לך והשבר עצמך במה שיוכל ואני אשלים על שברך השיעור שפסקתי עמך צריך לעשותו אלא : וכתבו תלמידי הרשב"ם אם אינו מוצא לשכור אלא במלאכה כבידה מזו אף שלא בהשות אבל אם יש פועלים מתים עמה בכמלת כאן בטל (ב) : ומ"ש בשם הרמ"ם לאו דוקא הלכו ולא הלכו וכו' עד והוא יאלים להם כתנאי שפסק עמהם שם בפסקים וגם הכוס' כתבו אלא דתניא אין להם זה על זה אלא תרעומת בעלמא לר"י דהא קי"ל כר"מ דדתניא דגרמי ס"כ אמאי לא יתן להם כפועל בטל ידו נתבטלו מזוני היום וי"ל דמייירי שכשחזר זה אלא תרעומת קשה לר"י דהא קי"ל כר"מ דדתניא דגרמי ס"כ אמאי לא יתן להם כפועל בטל ידו נתבטלו מזוני היום וי"ל דמייירי שכשחזר בו יש עליו אלא תרעומת ומ"מ יש עליו תרעומת שעשה לו ימלוא אלא ע"י טורח וכי מפליג בסמוך בין הלכו חמרים להכאה ומלאו שדה לחה הו"מ כפשוטי דו יש"ל ימלאו להשתכר ומ"מ יש עליו תרעומת שעשה לו ימלוא אלא ע"י טורח וכי מפליג בסמוך בין לא הלכו אלא הלכו חמרים להכאה ומלאו שדה לחה הו"מ כפשוטי אף אלא הלכו כלל בין יכולים עוד להשתכר בין חזר בו אחר שלא מצאו עוד להשתכר אלא תורחא דמילתא נקט . וז"ל ה"ר בע"ט מהכוות שכירות בשם ה"רמב"ן והרשב"א ז"ל דוקא הלכו הם עצמם שאז נתקיים שכירות פועלים גמור בתחלת מעשה הלך אם שליח אין להם אלא תרעומת וכשחזרו אין להם אלא תרעומת בשלא הלכו דוקא בשלא יכולים להשכיר עצמם אחר כשהשכרם ב"ה זה אחר אם היו נשכרים אחר ועכשיו אינם נשכרים כלל ה"ז כדבר אחר להם וזותן להם שכרם כפועל בטל וכן אם נשכרים בפחות משלם הפחת ואם הלכו אע"פ שלא היו מוצאים להשכיר עצמם אחר נותן להם שכרם כפועל בטל והוא שעכשיו אינם נשכרים כלל אחר אם היו נשכרים אין להם עליו אלא תרעומת שהרי הוא אומר לו והשכירו עצמכם וכן נשכרים בפחות משלם להם הפחת וגפטר ככך וכל אלו הדיוים בשלא בקר ב"ה מלאכתו מבערב שהוא בפשיעתו אחר אם לא היתה פשיעת ב"ה בדבר כלל ה"ז חנום וגפטר כמו שכתב רבינו וכל זה מוכרח מדברות ערוות עכ"ל : כתב הריטב"א בתשובה בשם רבותיו שלא אמרו שפועל יכול לחזור בו אלא בשלא התחילו במלאכה הילכך יכול ב"ה לחזור אחת שלא יוכל לחזור בו : (ב) **בד"א** בשלא התחילו במלאכה הילכך יכול ב"ה לחזור

כל

בו

כדי שלא יפסיד וכשחזרו אחד יש לו להמתין עד שימצא פועלים בזול ושוכר עליהם מדמי החבילה ומ"כ פירשו דבזול דקאמרי' היינו בנוהג שבעומס ולא אחו למטוטי אלא שלא יוסיף על שכר הרחוי להם עכ"ל (ב) : ומ"ש בד"א שיכולים לחזור בשם כ"ז שכת מכך מכך כלי אומנות וכן בדבר דלא שייך ביה משיכה כשלא הלכו אחד אחד מכל מקום החמרים להביא תבואה ולא מצאו או שהלכו הפועלים לעבוד את אדמתן או מצאו שדה לחה נותנין להם שברם כפועל בטל וכו' ברייתא בר"פ האומנין השוכר את האומנין והטעו את בע"ה או בעל הבית הטעה חותן אין להם על אלא תרעומת בד"א אלא הלכו חמרים ולא מצאו תבואה פועלים ומצאו שדה בשביל נתה נותן שכרם משלם אבל אינו דומה הבא טעון לבא ריקן עושה מלאכה ליוצא וכנ"ל . ומה שכתב ואם אמר לו לך והשבר עצמך במה שיוכל ואני אשלים על שברך השיעור שפסקתי עמך צריך לעשותו אלא : וכתבו תלמידי הרשב"ם אם אינו מוצא להשתכר אלא במלאכה כבידה מזו אף שלא בהשות אבל אם יש פועלים מתים עמה בכמלת כאן בטל (ב) : ומ"ש בשם הרמ"ם לאו דוקא הלכו ולא הלכו וכו' עד והוא יאלים להם כתנאי שפסק עמהם שם בפסקים וגם הכוס' כתבו אלא דתניא אין להם זה על זה אלא תרעומת בעלמא לר"י דהא קי"ל כר"מ דדתניא דגרמי ס"כ אמאי לא יתן להם כפועל בטל ידו נתבטלו מזוני היום וי"ל דמייירי שכשחזר זה אלא תרעומת קשה לר"י דהא קי"ל כר"מ דדתניא דגרמי ס"כ אמאי לא יתן להם כפועל בטל ידו נתבטלו מזוני היום וי"ל דמייירי שכשחזר בו יש עליו אלא תרעומת ומ"מ יש עליו תרעומת שעשה לו ימלוא אלא ע"י טורח וכי מפליג בסמוך בין הלכו חמרים להכאה ומלאו שדה לחה הו"מ כפשוטי בו יי"ל ימלאו להשתכר ומ"מ יש עליו תרעומת שעשה לו ימלוא אלא ע"י טורח וכי מפליג בסמוך בין לא הלכו אלא הלכו חמרים להכאה ומלאו שדה לחה הו"מ כפשוטי אף בלא הלכו כלל בין יכולים עוד להשתכר בין חזר בו אחר שלא מצאו עוד להשתכר אלא תורחא דמילתא נקט . וז"ל ה"ר בע"ט מהכוות שכירות בשם ה"רמב"ן והרשב"א ז"ל דוקא הלכו הם עצמם שאז נתקיים שכירות פועלים גמור בתחלת מעשה הלך אם שליח אין להם אלא תרעומת וכשחזרו אין להם אלא תרעומת בשלא הלכו דוקא בשלא יכולים להשכיר עצמם אחר כשהשכרם ב"ה זה אחר אם היו נשכרים אחר ועכשיו אינם נשכרים כלל ה"ז כדבר אחר להם וזותן להם שכרם כפועל בטל וכן אם נשכרים בפחות משלם הפחת ואם הלכו אע"פ שלא היו מוצאים להשכיר עצמם אחר נותן להם שכרם כפועל בטל והוא שעכשיו אינם נשכרים כלל אחר אם היו נשכרים אין להם עליו אלא תרעומת שהרי הוא אומר לו והשכירו עצמכם וכן נשכרים בפחות משלם להם הפחת וגפטר ככך וכל אלו הדיוים בשלא בקר ב"ה מלאכתו מבערב שהוא בפשיעתו אחר אם לא היתה פשיעת ב"ה בדבר כלל ה"ז חנום וגפטר כמו שכתב רבינו וכל זה מוכרח מדברות ערוות עכ"ל : כתב הריטב"א בתשובה בשם רבותיו שלא אמרו שפועל יכול לחזור בו אלא בשלא התחילו במלאכה הילכך יכול ב"ה לחזור

כל

פרישה

כתב שם שים מולקים בוש שמם מולקים גם כאן וכו"ק : ומיהו כתב ר"ת כו' עד"ז : בד"ה שיכולין לחזור כו' ולא משך כו' וה"ה אם משך ובע"ה מוזל בו וכן נפסדין ע"י כך וכדמסיק בשם הרמ"ם : ומשך לאפ פירש"י לאפ בשים ואין רמזים לעיזור ובשם דמשמע לאפ בשים ואין רמזים לעיזור ובשם דמשמע לכן כפועל בטל משמע בגמרא דף ע"ו בין סייר בע"ם מרשע מתורתך ללא סייר וכתבו רבינו לקמן סי' של"ד כי שם נקט כללא דדייני בין כיכי דמשמע דהוא פסידא דפועלים מו פסידא דבע"ם ע"ם גם משום דלבתא שמא בהדיא מסקינן מיומא דאמרת מיומא בגילא וה"ה כשהיא לאפ בלא משך עיש : וכתב ת"ה הרמ"ם ז"ל לאו דוקא הלכו ולא הלכו כו' וכ"כ הם"מ בשם הרמב"ן : וכן אם לא הלכו ועכשיו אף שלא מוכחים להשתכר כו' גם הסתוספות סוכיחו זה דאל"כ קשה הם קי"ל כר"מ דדתניא דגרמי ס"כ אמאי לא יתן להם כפועל בטל כיון שע"י מתבטלו מזונו היום : כפועל בטל לפי התנאי סגדול כו' פי' שמין מי שהשכיר עצמו למלאכה כזו שיתנו לו ר' דינרים כמה היום הוקם לפסוק ולשכר בטל . מבל [פין] שמין לפי ערך למה שנותנין לשאר פועלים בשכר מלאכה זו ולסיומו ג' וק"ל : מו יכניסו עצמן כשאר כו' נרשם דסבורים בידו ליתן לסם כפי מה שיוכם שבטל מו כפועל בטל מו תבלוס דשכר שהפנה עמו וכן משמע לעיל בסמוך שכתב ומס מ"ל לך ודשכר כו' לריך לעשותו מיסו כתבו תלמידי רשב"ם אם אינו מוכח להשתכר אלא במלאכה כבידה מזו לכך לא יתעסק ומיתן לו שכרו כפועל בטל עכ"ל ומשמע דאפילו אי נמי כגון ששאר פועלים נשברים בג' והוא שברם בד' כיון שהלכו הוה ליה כאילו התחילו ואינו יכול לחזור בו ואין יכול לומר השכירו עצמיכם כשאר פועלים אלא צריך ליתן להם כפועל בטל לפי התנאי הגדול שפסק עמהם או ישכירו עצמם כשאר פועלים והוא ישלים להם כתנאי שפסק עמהם : (ב) בד"א שלא התחילו במלאכה כבידה : (ב) בד"א שלא התחילו במלאכה הילכך יכול ב"ה לחזור

כל

דרישה

מטען תומר לכן שלא קלקלתי לכם בזמן ועלו שתים ועד כמה שכר עליכן עד מ' וכ' זו (ובגמ' מפרש דסיינו דוקא כשבא מבולות ליזו דבע"ה אבל מי לא בא מיזו שכר עליהן אלא עד כדי שכרן) בד"ה שתין שם פועלים לשכר אבל שם יש פועלים לשכור ואמר לא ושכר אלו אין לו עליהן אלא תרעומת עכ"ל . והכלל הוא דכל פועל שהוא קבלן וסיינו שקיבל עליו מלאכה זו לגמרה מיד שהתחיל במלאכה אף שלא התחילו במלאכה שוב א"י לחזור בו כלל וכ"ש אם כבר גמר מיניה כמו שהתחילו במלאכה כמ"ש בסמוך וכמ"ש לקמן וכבל כמי שם מוזר ידו על התחתונה לענין מי שבא פסידא לבע"ה שאינו מוכח עיד פועלים לשכור כדי שכרן תפי' בדבר שאינו מבוד לי שוסק במלאכה וכדמפרש בברייתא בדברי ר' יוסה ואפילו אי גם קודם שהתחיל במלאכה או קודם שהלך לא היה מוכח לשכור וכמ"ש בשם הרמ"ם ודוקא שם שעשו מפסידים לבל מכיסן אין משלמין בדבר שאינו מבוד לת"כ כלי אומנתו הוא ביד בע"ה דאז וכל בע"ה על כדי שכרן וע"כ שיתבטל גם בסמוך אבל אי לא שבא פסידא לבעל הבית שאינו יכול לחזור וכן כתב ר"ן ורלוים ממש שאמרינן גבי השוכר את הספינה ופרקה בתלי בדרך דאי משכח לאגורי אין לו עליו אלא תרעומת וכמ"ש בם"ס שי"ת בהדיא אדין וכ' בספינה ע"ש ואם לא התחילו עדיין במלאכה כ"ש יכול לחזור ביה ואין לו עליו אלא תרעומת ודוקא שם גם בשפועל' קודם שהשכירו לזה לא היו יכולין להשתכר וכן בבע"ה לא מצי לשכור וכל זה בקבלן ובע"ה שקבלן לא מיקרי עבד כיון שעושה מלאכתו אפי' שילוש אבל פועל ושכיר יום אפי' כבר התחילו במלאכה או שקנו מידו מזור ביה וידו על העליונה אם מזור הוא מייב בבע"ה לשלם לו אם שעשה כפי התנאי שהותנה ביניהם בין הוקבו בין סוזלו אפי' כבר משך בע"ה כלי אומנתו של פועל אף"ה אם רוצה עליו ויכול לחזור ביה וכמ"ש עיד אחד וכל זה בדבר שאינו מבוד אפילו פועל ואפי' לא התחילו במלאכה אין יכולין לחזור ובזה פועל וקבלן שוין ואם חזרו בהו מטען זו שכר עליהן כדי שכרן ואי תפום מידי מדידהו אפי' עד מ' זו כ' שכר עליהן כדי שכרן ואי אפשר בלא שכירות אלא שהשכירו עצמן לפי ערך המלאכה ולא מצאו או שהלכו הפועלים לעבוד את אדמתן או מצאו שדה לחה נותנין להם שברם כפועל בטל וברייתא בר"פ האומנין השוכר את האומנין להביא תבואה ולא מצאו או שהלכו הפועלים לעבוד את אדמתן והטעו את בע"ה או בעל הבית הטעה חותן אין להם על אלא תרעומת בד"א אלא הלכו חמרים ולא מצאו תבואה פועלים ומצאו שדה בשביל נתה נותן שכרם משלם אבל אינו דומה הבא טעון לבא ריקן עושה מלאכה ליוצא וכנ"ל . ומה שכתב ואם אמר לו לך והשבר עצמך במה שיוכל ואני אשלים על שברך השיעור שפסקתי עמך צריך לעשותו אלא : וכתבו תלמידי הרשב"ם אם אינו מוצא להשתכר אלא במלאכה כבידה מזו אף שלא בהשות אבל אם יש פועלים מתים עמה בכמלת כאן בטל (ב) : ומ"ש בשם הרמ"ם לאו דוקא הלכו ולא הלכו וכו' עד והוא יאלים להם כתנאי שפסק עמהם שם בפסקים וגם הכוס' כתבו אלא דתניא אין להם זה על זה אלא תרעומת בעלמא לר"י דהא קי"ל כר"מ דדתניא דגרמי ס"כ אמאי לא יתן להם כפועל בטל ידו נתבטלו מזוני היום וי"ל דמייירי שכשחזר זה אלא תרעומת קשה לר"י דהא קי"ל כר"מ דדתניא דגרמי ס"כ אמאי לא יתן להם כפועל בטל ידו נתבטלו מזוני היום וי"ל דמייירי שכשחזר בו יש עליו אלא תרעומת ומ"מ יש עליו תרעומת שעשה לו ימלוא אלא ע"י טורח וכי מפליג בסמוך בין הלכו חמרים להכאה ומלאו שדה לחה הו"מ כפשוטי בו יי"ל ימלאו להשתכר ומ"מ יש עליו תרעומת שעשה לו ימלוא אלא ע"י טורח וכי מפליג בסמוך בין לא הלכו אלא הלכו חמרים להכאה ומלאו שדה לחה הו"מ כפשוטי אף בלא הלכו כלל בין יכולים עוד להשתכר בין חזר בו אחר שלא מצאו עוד להשתכר אלא תורחא דמילתא נקט . וז"ל ה"ר בע"ט מהכוות שכירות בשם ה"רמב"ן והרשב"א ז"ל דוקא הלכו הם עצמם שאז נתקיים שכירות פועלים גמור בתחלת מעשה הלך אם שליח אין להם אלא תרעומת וכשחזרו אין להם אלא תרעומת בשלא הלכו דוקא בשלא יכולים להשכיר עצמם אחר כשהשכרם ב"ה זה אחר אם היו נשכרים אחר ועכשיו אינם נשכרים כלל ה"ז כדבר אחר להם וזותן להם שכרם כפועל בטל וכן אם נשכרים בפחות משלם הפחת ואם הלכו אע"פ שלא היו מוצאים להשכיר עצמם אחר נותן להם שכרם כפועל בטל והוא שעכשיו אינם נשכרים כלל אחר אם היו נשכרים אין להם עליו אלא תרעומת שהרי הוא אומר לו והשכירו עצמכם וכן נשכרים בפחות משלם להם הפחת וגפטר ככך וכל אלו הדיוים בשלא בקר ב"ה מלאכתו מבערב שהוא בפשיעתו אחר אם לא היתה פשיעת ב"ה בדבר כלל ה"ז חנום וגפטר כמו שכתב רבינו וכל זה מוכרח מדברות ערוות עכ"ל : כתב הריטב"א בתשובה בשם רבותיו שלא אמרו שפועל יכול לחזור בו אלא בשלא התחילו במלאכה הילכך יכול ב"ה לחזור

כל

בו

(ג) **הכנים** צורו להגר הכירו שלא ברשות והטילה בו גללים וכו'. מימרא דרבא פ' הפרה (דף מ"ח) וכדפירשה רב פפא:

תיב (ה) **המניח** את הכד וכו'. מבנה ריש פ' [המניח] את הכד ברשות הרבים וכא אחר ונתקל בה ושברה פטור ואם הזיק בה בעל הכדים חייב בנזקו ומפרש רב פפא היינו כד הייטו חבית כ"מ למקה וממכר שביד המוכר לתת לו מיזה שירצה ואפילו התנה עמו חבית דמשמע גדולה נוקו כד שביה קטנה דאין הולכין בממון אחר הרוב וכגמרא פריך למאי פטור הכי שמברה מיבעי ליה לעיוני ומיזל אמרי בי רב משמיה דרב בממלא ר"ה כולה חביות ושמואל אמר בהפילה שנו ר' יוחנן אמר בקרן זיוות ס"ל רבי אבא לרב אבי לא תימא בהפילה אלא בקרן זיוות אלא אפילו בתורה פטור המתקל ודקשיא לך מיבעי ליה עיוני ומיזל אין דרך בני אדם להתבונן בדרכים הוה עובדא בשהרדעא וחייב שמואל בשומדיתא וחייב רבה ופריך בשלמא בשמואל כשמעתיה אלא רבה ליתא כשמואל ס"ל ס"ר בפ"ק קרנא דעלרי הוי דכיון דברשות קעבדי מיבעי ליה עיוני ומיזל ומשמע דה"פ ליתא כשמואל ס"ל דמחייב בתורה והא ודאי ליתא לשמואל אלא כדס"ל ר' אבא לרב אבי אין דרך בני אדם להתבונן בדרכים ולפיכך אפילו בתורה פטור ומיכא לתמוה טובא ממ"ש הרמ"ה לעיל מתקה תלמודא ליתא לרבה כשמואל ס"ל אלא אפילו לשמואל וכ"ש לרי' דקרן זיוות לא הוי כ"כ תוהם כמו אפילה וכיון דליתא לשמואל ורי' דהלכתא כווותייהו לגבי רב כ"ש דליתא נמי לרב עכ"ל משמע דמפרש דליתא לשמואל דפוטר בהפילה דאפילו בהפילה חייב וכ"ש בקרן זיוות דלאו תוהם גדול הוא כמו אפילה דחייב ולפ"ז מתפסכת הסוגיא על פיה דמשמעות הסוגיא כפי פשוטה היא דכיפך דליתא לדשמואל דאמר דאפילו בתורה פטור ולפע"ד נראה דס"ל להרמ"ה מדקתה מתמה תלמודא ומקמר ליתא כשמואל ס"ל משמע דאפילו בתורה מקמתה ומקמר דהא אמרן ליתא כשמואל דאי בתורה חייב דהו"ל לעיוני ומיזל בהפילה נמי חייב דהו"ל לעיוני ומיזל לאו לאו מעד לעולם דין ער וכין יש כין בתורה וכין בהפילה אלא ודאי אפילו בתורה פטור משום דאין דרך בני אדם להתבונן בדרכים ולא חייב רבה אלא בקרנא דבי עלרי מיהו לית הלכתא כר' יוחנן דפוטר אף בקרן זיוות אלא אפילו בהפילה פטור אבל בתורה חייב אפילו בקרנא דבי עלרי דקרן זיוות אלא פוטר אלא בהפילה: (ג) **ומ"ש** ואם מילא כל הדרך כדיס וכו' • פי' היכא דלא מילא ובתורה מיהו פטור אף"כ מתקל בו ושברה ומשום דאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים והו"ל תוהם גמור כעין גגיה כדאמרי' בפ"ק דב"ב ושמואל אמר בהפילה ומשום הכי אפילו בקרנא דבי עלרא דקא עביד ברשות נמי פטור בהפילה ולא דמי להא דקיי"ל אדם מועד לעולם בין ער בין ישן וכו' דהתם קרוב לפשיעה אבל הכא הוה ליה תוהם גמור וכן פסק בתשובת מיימוני דספר מזיקין סימן י"ח מיהו אם לא נתקל אלא שברו בידיים ודאי חייב כיון דליכא תוהם אבל מילא כל הדרך כדיס וכו' אפי' שברו בידיים פטור וגרסי' מדברי רבינו מדכתב דין זה כאן אחר שכתב דין הניח את הכד במקום שיש לו רשות להניחו בקרנא דבי עלרי אלמא אפילו היכא דקא עביד ברשות אם מילא כל הדרך כדיס נמי פטור אפי' שברו בידיים וכ"כ הרמב"ם שם להדיא והכי משמע פשט הסוגיא דפשיטא ליה לתלמודא דכמילא כל הדרך כדיס אפי' לא נתקל אלא שבר נמי פטור והא דקתני נתקל לפב חייבי דבעי למיתני סיפא נתקל וכו' ע"ש ומשמע מסתמא דאין חילוק בין דקעביד ברשות ובין לא קעביד ברשות לעולם פטור. (ו) **מי** שהיה טעון כד וכו'. משנה שם (דף כ"ח) ומסקנא דתלמודא דהלכה כחכמים והוא ר"י דמתניתין דנתקל לאו פושע הוא הילכך הזיק לאחרים בשעת נפילה פטור אפילו מדיני שמים דאי לא הוה ליה למיעבד

ליה בור וחייב בעל התקלה הכל: (ב) הכנים שורו לחצר חבירו שלא ברשות והטילה בו גללים וטנפה בהן כליו של בעל החצר פטור בעל השור דהוו לו הך גללים בור ובור פטור בכלים:

תיב (ו) **המניח** אה הכד בר"ה ובא אחר ונתקל בו ושברו פטור שאין דרך בני אדם להתבונן בדרכים

ואם הזוק בו בעל הכד חייב: (ב) ואפילו הפקיר הכד שכל המפקיד נזקיו בדבר שאין לו רשות לעשות מתחילה חייב ואם הניח (א) את הכד במקום שיש לו רשות לחניחו כמו במקום פנוי שלפני בית הבד שפעמים מניחין שם כדים כשביה הכד מלא או כיוצא בו ובא אחר ושברו ונתקל בו חייב ואם הזוק בו בעל הכד פטור שהיה לו להסתכל לפניו ואם הוא אפילה שאינו יכול להסתכל ונתקל בו ושברו פטור ואם הזוק בו בעל הכד חייב אף על פי שהניחו ברשות: (ג) ואם מילא כל הדרך כדים שא"א לעבור אפי' שברם בידים פטור: (ד) ומיהו אם בשעה ששברם הזוק בחרסיהם פטור אף על פי שזה מילא כל הדרך דאיהו דאזיק אנפשיה ודוקא אדם אמרינן אין דרכו להסתכל בדרכים אבל בהמה שעיניה למטה דרכה לעיין אנה תלך: (ה) לפיכך אם נתקלה והזוקה בכד הבונה בר"ה פטור בעל הכד ואם שברתו דרך הילוכה הו"ל רגל ופטורה ודרך ביעוט הו"ל קרן וחייב: (ו) מי שהיה טעון כד ונתקל ונשבר הכד והזיק לאחרים בשעת נפילה פטור דנתקל לאו פושע הוא: (ז) לפיכך אם לאחר שנחו שברי הכד בארץ הזוק בהם אדם או שהוחלק במים שנשפכו מן הכד פטור מדיני אדם דהוה ליה כמפקיר נזקו לאחר נפילת אונס וחייב בדיני שמים אם היה לו פנאי לסלקם דמ"מ היה לו לסלקם ואם מתכוין לזכות בשברי החרס חייב בנזקן שיזקו אח"כ דהשתא דהוה ליה בור ופטור בחם על הבלים ואם פשע בנפילתו ונשבר הכד חייב בין על מה שיזק בשעת נפילה

בדרכים כשמיגו אפילה מ"מ מיגה כשמע לדידן להכיח הכד במקום שיש לו רשות להניחו שם אשם הוא אפילה מין דרך בני אדם להתבונן בו וחזר דינו כדין מקום שאין לו רשות להניחו שם: (ג) (ד) **ומ"ש** ואם מילא כל הדרך כדיס וכו' ואפילו שברם בידיים פטור ומיהו אם בשעה ששברם הזוק בחרסיהם פטור וכו' שם אלא דאוקי רב מתניתין בממלא ר"ה כולה חביות אמרינן דלמא נתקל אלא אפילו שבר בידיים פטור והאי דקתני נתקל לאיתי לכיכא דהכיח הכד במקום שיש לו רשות להניחו שם אשם הוא אפילה מין דרך בני אדם להתבונן בו וחזר דינו כדין מקום שאין לו רשות להניחו שם: (ג) (ד) **ומ"ש** אם בשעה ששברם הזוק וכו' ואפילו שברם בידיים פטור ומיהו בחרסיהם פטור וכו' שם אלא דאוקי רב מתניתין בממלא ר"ה כולה חביות אמרינן דלמא נתקל אלא אפילו שבר בידיים פטור והאי דקתני נתקל לאיתי לכיכא דהכיח הכד במקום שיש לו רשות להניחו שם אשם הוא אפילה מין דרך בני אדם להתבונן בו וחזר דינו כדין מקום שאין לו רשות להניחו שם: (ג) (ד) **ומ"ש** אם בשעה ששברם הזוק

(לה) **שור** שדחף חבירו לבור המיזיקו מינו משלם [חלקים] ג' חלקים וכו' :

(לו) **החופר** בור בר"ה ונפל עליו השור והרגו בעל השור פטור ומת השור נוטל בעל [השור] כ"כ הרמב"ם בפ' י"ב מהלכות נזקי ממון וכמ"ש ס"ה בריית הובאה פ"ק דערכין דף ז' ופסק בפסק הבריית ואיתא בפ"ק גט פשוט (קעה :) והקושיתות שנאמרו עליה בגמרא הם לגירסת דמ"ד מלוה ע"פ מינה נובה מן היורשים ואין הלכה כן כמו שיתבאר פרק י"ח מה' מלוה ע"ל :

תיא (ע) **תולדות** הבור מבנו וסכינו ומשלו שהניחן בר"ה והזיקו במקומן א בפ"ב דב"ק (כח :) ובפרק המניח (לג :) : ומ"ש דין הפקירן דין לא הפקירן מבואר שם דלמי שהפקירו דין לרב דין לשמואל היינו בור ואי לא הפקירו לשמואל היינו כמי בור ולרב הוי שור ויובע להלכה כשמואל בדיני : ומ"ש או שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו במקומם אחר שנחו שדומה לבור ממונו שמזיק במקום שמונח שם לפיכך יש לו כל דין בור לחייב נזק שלם מתחלתו על מיתת בהמה או היזקה ועל נזקי אדם בין נתקל באבן והוזק באבן בין נתקל בקרקע והוזק באבן אבל אם נתקל באבן והוזק בקרקע פטור ופטור בו ממיתת אדם ונזקי כלים וכן אם הניחם ברשותו והפקיר רשותו ולא הפקירם ונתקל בקרקע וניזק בתקלה זו והוזק חייב בעל התקלה ואם נפלו ברוח שאינה מצויה והזיקו בשעת נפילה או אפילו אחר נפילה כל זמן שלא היה לו פנאי לסלקם פטור אבל לאחר מכן חייב ואי אפקרינהו פטור אפילו לאחר מכן והניחן ברה"ר ולא הזיקו במקומן אלא נתגלגלו למקום אחר ע"י רגלי אדם או רגלי בהמה אם הזיקו דרך הילוכן ע"י רגלי אדם חייב המגלגל הכל שהוא פושע בהיזק זה ובעל התקלה פטור ואם גלגלום רגלי בהמה והזיקו בהילוכם חייב בעל הבהמה החצי ובעל התקלה החצי ואם התיזה הבהמה והזיקה דרך הילוכה משלם בעל הבהמה רביע ובעל התקלה ג' חלקים ואם לאחר שנחו מגלגולם הזיקו הוה ליה

(לו) שור שדחף בהמה לבור האידנא אינו משלם אלא ג' חלקים אע"פ שהשור פטור אף מהרביע שהרי אין דנין דיני קנסות אין בעל הבור משלם אותו בשבילו : (לו) החופר בור בר"ה ונפל עליו שור והרגו בעל השור פטור ואם מת השור נוטל בעל השור דמי שורו מיורשי בעל הבור :

תיא (ע) **תולדות** הבור אבנו וסכינו ומשאו שהניחם בר"ה והזיקו במקומם בין הפקירן או לא הפקירן או שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו במקומם אחר שנחו שדומה לבור ממונו שמזיק במקום שמונח שם לפיכך יש לו כל דין בור לחייב נזק שלם מתחלתו על מיתת בהמה או היזקה ועל נזקי אדם בין נתקל באבן והוזק באבן בין נתקל בקרקע והוזק באבן אבל אם נתקל באבן והוזק בקרקע פטור ופטור בו ממיתת אדם ונזקי כלים וכן אם הניחם ברשותו והפקיר רשותו ולא הפקירם ונתקל בקרקע וניזק בתקלה זו והוזק חייב בעל התקלה ואם נפלו ברוח שאינה מצויה והזיקו בשעת נפילה או אפילו אחר נפילה כל זמן שלא היה לו פנאי לסלקם פטור אבל לאחר מכן חייב ואי אפקרינהו פטור אפילו לאחר מכן והניחן ברה"ר ולא הזיקו במקומן אלא נתגלגלו למקום אחר ע"י רגלי אדם או רגלי בהמה אם הזיקו דרך הילוכן ע"י רגלי אדם חייב המגלגל הכל שהוא פושע בהיזק זה ובעל התקלה פטור ואם גלגלום רגלי בהמה והזיקו בהילוכם חייב בעל הבהמה החצי ובעל התקלה החצי ואם התיזה הבהמה והזיקה דרך הילוכה משלם בעל הבהמה רביע ובעל התקלה ג' חלקים ואם לאחר שנחו מגלגולם הזיקו הוה

פרישה

(לה) **החופר** בור בר"ה ונפל עליו שור כו' כ"כ הרמב"ם בפ"ב מהל' נזקי ממון ג"פ ע"ש : ומ"ש דנוטל מיורשי בעל הבור דמי שורו ר"ל ל"מ שם נשתר המוכר מי לקניך לשלם לו דמי שור דכיון נפל לבורו תלת ליה מיניה ומיהו אפי' שם נשתר המוכר ומי לקניך לשלם ולא הוה כשתר מלוה ע"פ דמיהם נגבית מיורשין ומיעטם דהוקת כשתמלוה היה בחופץ ש"ל שכבר פרע מיניה ממילא ומיהו נגבית מיורשין שמא כבר פרעו מיניה משא"כ בזה לבחיי מיניה לא נתחייב כלל ומיהו נתשר שפרעו וק"ל :

סי' תיא (ע) **תולדות** הבור מבנו וסכינו ומשאו כו' שם פליגי בה רב ושמואל דרב סבר דבור לחייבה עליו בתורת היינו שהפקיר רשותו ובורו וכן נמי דוקא בבנו ומשאו (ופשיטא לן דלא הפקיר ממונו הוא דמזיק ומיבה עליו מפי' על כליה דומיא דשור אבל ג"כ מיבה עליו מתחלתו ודוקא בשור דתיכף למימר בתקלקי נגח בעינן שנגח ג' משא"כ בשאר ממונו) ושמואל אמר בבור מיבה בהפקיר רשותו מפי' לא הפקיר בורו וה"מ בבנו ומשאו (ופשיטא בו אפי בכלים) וכן בלבה ומש"ה כ"ר בין לא הפקירו : ודוקא במקומן אמר שנחו לתפוקי היזקו דרך נפילתן דאז הוא תולדה דשם שמזיק ג"כ דרך סילוקו כדלקמיה שם דף ו' וכ"ר בסי' תי"ח : שהומה לבור כו' פי' כל תלי דומין לבור : לחייב ג"ש מתחלתו פי' בלא התראה משא"כ בשור דהיינו משלם מתחלה בלא ת"כ : ועל נזקי דוקא נזקי כמו שכתב בסי' שקודם וה דבור פטור במיתת אדם : בין נתקל בקרקע שם דף כ"ח וכ"ל דלשם דחייב מד"כ ד' למר ב' שהזיקו לכיכת לסשתלומי מהמי משתלם משלי וכתבו התוספות והרא"ש שם ז"ל אבל שם נתקל בבנו ושוהו בקרקע פטור אפי' לשמואל כיון דהמבנה היתה בקרקע עולם ותינו דומה לגבל שבפירתו הוא גילה לתוהו קרקע ועד"ז : וכן שם הניחם ברשותו כו' כדין בור ה"ל בסי' שלפני זה ושם לא הפקיר רשותו סי"ל בור במקר המזיק דפטור : נפלו ברוח שאינה מצויה כו' פי' וע"י רוח מצויה לא היה יכול ליפול דמ"ל תחלתו בפשיעה הוה ופטור הוה : ושם אפקרינהו פטור כו' כדבעי דף כ"ט דאמרו הפקיר נזקו אמר נפילת שמונם פטור : ע"י רגלי אדם חייב כו' ע"ז כתב הרמ"ם שם ז"ל ופ"ג דאמרינן בפ' המניח אין דרכן של בני אדם להפנותן בדרכים היינו לעניין זה שאם שבר כלי אדם מונח לפניו בלא הפנותן פטור אבל כולי האי אין לו להשתגע בכליכתו שיתיו הכלי ממקומו ויזיק דרך הילוכתו ופושע הוא בהיזק זה : ובעל התקלה פטור ואפ"ג דבפרק כיצד הרגל (יט:) גבי לילל הנקבר ברגל התרנגול וכלב שנטל חררה וכה נחלת והלליק כה גדים מחייבין בעל הלילל ובעל הנחלת מחצה שחני התם דסכלב והתרנגול לאו בני דעה נינהו אבל אדם דעת הוא ופושע והזיק דעת הוא ופושע והזיקו דרך הילוכן ברגלי בהמה מיחייב בעל הבהמה החצי ובעל התקלה החצי ואם התיזה הבהמה והזיקו דרך הילוכן בשאין הבהמה נוגעת בהן חלק הבהמה משלמין בעלים חצי נזקו להיינו רביע הנזק ותשלום בעל התקלה תלוי במחלוקת רבי נתן ורבנן לעתיד לבוא גמור ומייב בעל התקלה

דרישה

סי' תיא (ע) **אבל** אם נתקל בחבן והוזק בקרקע פטור כבר כתבתי בפרישה דכ"כ התום' ע"ש בדף כ"ח ד"ה ונישוף בחבן כו' דמסקי וכתבו שם ול"ל ומע"ג דשור שדחף חבירו לבור וגם בעל כחבן ע"פ הבור ונפל שור ונתקל בם ונפל לבור. מחייבין בפ' הפרק (ר"ל וגם בעל כחבן משלם מחצה מע"ג דלא ניזק בחבן) וים לחלק כיון שים שם תקלה על הבור מיהו ותני לרב ק' כי היכי דקתמר רב קדקד עולם הזיקתו ס"ב נימת בעל החבן בור של פלוני הזיקו עכ"ל התום' וכ"ל ביאור דבריהן דמשלקי ול"ד לנפל לתוך הבור לכאור שם תקלה עליו לתיק לך דמפר בור שלא יהא מייב בהיזק שנעשה ע"י בורו וכיון דבעל החבן הוא התמלא התקלה אין הוא שיעמוד בתשלומין ומשקי לבעל ק' דתיק על כל בור שם תקלה שברי הפופר בור בר"ה פטור על נזקי בורו מ"ב דנפל ע"י שנתקל בחבן בגופו שברה שנתגלגל בחבן בגופו ומיבה בורו על פלוני הזיקו (עכ"ל) [כך ל] כוונת התי' הכ"ל מכן ק' מ"ש נתקל בחבן והוזק בקרקע עולם דפטור ומ"ש נתקל בגופו שעשוי בר"ה והוזק בקרקע עולם דמייב לשמואל כמ"ש בסי' ת"י סי"ו וכן הוא בגמרא פ' פרק דף כ' בהדיא ועיין בתו' שם בד"ה לשמואל בגופו מוכח דב דמייב מתמייב כו' שכתבו ז"ל ע"כ בנתקל בגופו ובחבן בקרקע דלפי' בנתקל בגופו בגופו מוכח דב דמייב כמו בחבן וכיון ומשלו דלמר לפי לתפקריה בין לדב בין לשמואל. סיינו בור וסיינו משום דמבטש דידיה הוא וק' דבנתקל בגופו ובחבן בקרקע מודה שמואל דפטור דקרקע עולם סוקקתו כדמוכח לקמן דף כ"ב למר שמואל כיון דמי לשמואל דפטור כגון שנתקל בבור וגפל תמורי סבור כו' י"ל דסבר שמואל דאין לחייב בעל הבור לעולם אפי' מדר' נתן אלא כשעשה כל התקלה לו יתחייב בעל הבור כשבחבן ואפילו בחבן בקרקע עולם לו כשעשה הזיק תע"ג אלא עשה התקלה אבל בחני תקלה לא יתחייב בעל הבור כשבחבן בקרקע עולם ול"ל מ"ם דמשמע לקמן נתקל בחבן וגפל לבור דמחייב תע"ג דהתי בור לאו תיקו כרחייב ע"ל וכ"כ הרמ"ם שם (דכתב) דטעמא מיובו דכפל מן התל משום דעשה כל התקלה למוד ובנתקל בבור וגפל לתמורי סבור מן הדין היה בעל הבור חייב תע"פ שנתקל בקרקע עולם אלא מפני אלא עשה כל התקלה למוד כ"פ בסנטרפות קול הכריים ומיהם נשמע דבנתקל בחבן ונישוף בקרקע עולם חייב בעל החבן ול"כ ספרין דברי הגאון ורמ"ם וגם דברי רבינו מהדרי ובשוב שתירת ליישנו מהדרי היה כ"ל לומר דולתי בתר תכשם מולינן ולתכי כלן כיון שהחבשה היתה בקרקע עולם פטור בעל החבן ובמניח חבן ע"פ הבור ונתרל עליו בור וגפל לבור חייב בעל החבן בתמלומין כיון ש"ם חייב על מקום שהחבשה שהרי נחבט בבור וכדברי הגאון שהרמ"ם כ"ל וסם דנעשה תל גבוה י' ס"ל לשמואל דחייב אף כי נחבט בקרקע היינו משום דקרקע שנחבטו שם בור עליה כיון דים בו כדי לשמית שמואל משתל ע"פ בקרקע שנחבטו נמצא שם תקלה עליה ושם לי שפר בור ונחבט ע"י תפילתו בגופה עשרה בקרקע עולם ולשתא ושם לי עשה

כתב

חדושי הגהות

תיא א בפ"ק דב"ק (ג :) ובפרק המניח (כח :) כצ"ל :

שנפל לפי' ביוס והוזק חייב וכו'. גרסינן מדברי הרמ"ה דדוקא מדס אבל בהמה פקהית ביוס שהוזקה פטור דבהמה דרכה להתפזנן בדרכי' וזה דלא כהרמב"ס דמחייב כ"ש בהוזקה בהמה פקהית לפי' ביוס דליתא דלא כהרא"ד והרשב"ץ שחלקו עליו ועיין בפי"ב מנזקי ממון והכי נקטינן דלא כהרמב"ס וזה

(כד) **בבור** שנפל לבור וכו' מימרא דרבא בפרק הפרה בשור פסולי המוקדשין שנפל לבור פטור מ"ט אמר קרא והמת יהיה לו במי שהמת שלו יצא זה שאין המת שלו דאפילו ממנו אף לאחר פדייה כדאיתא בפרק שני דבכורות תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב ואכלת ולא לבלדך והרמ"ם כתב עוד דבכור בעל מום שנפל לבור פטור וצ"ע דמותר לזרים לאחר שחיטה מ"מ קודם שחיטה אסור בכל הנאות מהאי קרא והמת יהיה לו וכו' דאפילו פסולי המוקדשין שנפדו פטור אם נפלו לבור כ"ש בכור בעל מום שאין לו פדייה ׳ וכתבו התוס' פ"ק (דף י') בד"ה שהשור וז"ת למה לי שור ולא אדם תיפוק ליה מוהמת יהיה לו מי שהמת שלו כדפטרינן שור פסולי המקדשין דמת אסור בהנאה וי"ל דוהמת יהיה לו משמעטין מיניה אדם ועוד י"ל דשור ולא אדם ליפטר לעבד ולגכרי הקטי ליפטרינהו שנפל לשור דשרי בהנאה עכ"ל

(כה) **בור** שכרוי ועומד וכו' משנה פרק הפרה (דף נ"ב) נפל לפניו מקול הכרייה חייב לאחריו מקול הכרייה פטור ופי' רש"י בור כרויה וכנגם כורה שכיר לתוכו להרחיב וכו' ובגמרא אמר מר נפל לפניו מקול הכרייה חייב ואמאי נימא כורה קא גרים ליה ע"ר שימי בר יצחק מני רבי נתן דאמר בעל הבור היזקו קא עביד וכל היכא דלא מפסר לאסתלומי מהאי משתלם מהאי ופי' רש"י בל' יחר שהוא עיקר דכשאין הכורה בעל הבור עסקינן אלא שכיר הנכנס לתוכו להרחיב וכו' דאי אמי שכיר כרייה הוה כורה חייב דאין שליח לדבר עבירה דאסור לקלקל ר"ה וכיון דנפל מקול הפטיש גרמא בעלמא הוא וגרמא בנזקין פטור ומשני בעל הבור היזקו עביד כלומר בתוך שלו נמצא הנזק וכל היכא דלא מפסר לאסתלומי מהאי משתלם מיניה דבעל הבור ופו אמר אם נפל מקול הפטיש גרמא בעלמא הוא משתלם מיניה דבעל הבור ופו אמר אם נפל לפניו מקול הכרייה חייב לאחריו אף על פי שהוא בתוך שלו נמצא הנזק וכל היכא דלא מפסר לאסתלומי מהאי משתלם מיניה דבעל הבור ופו אמר אם נפל מקול הכרייה חייב לאחריו אף על פי שהוא בתוך שלו נמצא הנזק וכל היכא דלא מפסר לאסתלומי מהאי משתלם מיניה דבעל הבור עכ"ל וסתם רבינו דבריו אלינא דשמואל וכבר נתבאר בסימן זה שהרמב"ם והרא"ש הסכימו שהלכה כמותו ודברי הרמב"ם בפי"ב מה' נזקי ממון מימם מכוונים וכבר כתב ה"ם שהל' הנמצא בספרים הוא משובש המעתיקים ע"כ דברי רבי' עיקר :

(כו) **היתה** מדן מונחת ע"פ הבור ונתקל בה השור וכו' (שם) [גר'] אמר רבא הניח מדן ע"פ הבור ובא שור ונתקל בה בתנו למחלוקת רבי נתן ורבנן ופרש"י בתנו למחלוקת וכו'. לרבנן בעל המדן חייב ולרבי נתן דין שניהם משלמי ופסקו הפוסקים הלכתא כרבנן : (כז) **ושור** שדחף בהמה לבור אפי' היא פקהית ביוס וכו'. כך פרש"י לשם (דף נ"ג) ולא כפי' התוס' והגהות מיר"י ס"פ הפרה דוקא בשוטה או מהלך בלילה וכ"כ הרמב"ם לע"ש ס"ג ופקהית כיון שנדחפה ה"ז כמו שנפלה בלילה וכו' ע"ש פי"ד והכי נקטינן : (כח) **ואם** מדס ושור דחפו לבור והיה מדס שלא בכוונה וכו' כ"כ התוס' לשם שדחף מדס בכוונה דפ"כ מדס שלא בכוונה היה בעל הבור פטור אפילו אם היה מדס גדול ושור קטן ואפילו אם היה מדס חרש שוטה וקטן ושור שפוי וגדול

לקנות מרזיח אלא ביוקר שצריך להמתין עד שימצא לקנות כשוויים וכו':

(יג) **ותו** שמעינן מדלא קאמר לדידיה למיקן מרזיח וכו': (יד) **המכסה** בור בכיסויו של חבירו ובא בעל בעל הכור חייב ואין בעל הכיסוי צריך להודיעו שנטלו מימרא דרבינא בפ' המניח (ל"):

(טו) **המוסר** בורו לשומר לשמור חייב בנזקין מסרו לחש"ו הבעלים חייבים אע"פ שהוא מכוסה כ"כ הרמב"ם ז"ל בפרק י"ב מהל' נזקי ממון ונקו טעם למה הבעלים חייבים לפי שהבור עשוי להתגלות ואלו הן בהם דעת וכתב ה"ה דין הרש שוטה וקטן ברייתא בפ"ק דב"ק (ט:) ובמשנת ג"מ הני מילי שאינו מכוסה כשוב ע"כ וכבר הכריע הרשב"ץ בבורי רבינו שאפילו מכוסה כראוי חייב לפיכך לחזקיה דלכתף כוותיה לגבי ר' יוחנן הוא וכמוכרח הוא בסוגיא שם עכ"ל: (טז) **בענין** חיוב בור בר"ה פליגי רב ושמואל וכו' בפ' הפרה (כ"): ומ"ש לפי זה רבינו שאפילו מכוסה כראוי חייב לשמור בורו לשמור לחש"ו הבעלים חייבין אע"פ שהוא מכוסה: (טז) בענין חיוב בור בר"ה כליגי רב ושמואל רב סבר חיובו משום הבלה ולא משום חבטה אבל בור ברשותו חייב גם משום חבטה ושמואל סבר בין ברשותו בין בר"ה חייב בין משום הבלה ובין משום חבטה: (יז) ונ"מ שאם עשה תל בר"ה ועלה עליו שור ונפל לארץ והזק ומת: (יח) או שנפל השור לבור מאחוריו שלא על פניו בענין שלא נכנס בו הבל לרב פטור ולשמואל חייב ורב אלפס פסק כרב והרמב"ם כשמואל ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל לפיכך עשה תל בר"ה גבוה י' ועלה עליו שור ונפל לארץ והזק או מת חייב ואם אינו גבוה י' חייב על הנזקין ואינו חייב על המיתה: (יט) היה הבור מלא ספוגין של צמר חייב עליו משום הבלה אע"פ שאין כאן חבטה והוא שיהיה עומקו יתר על רחבו אבל אם רחבו כעומקו אין לו הבל ופטור: (כ) כתיב ונפל שמה שור או חמור ותנן אחד השור וא' כל הבהמה שוין לחייב על נפילתו בבור כשור אבל על אדם ובלים פטור דדרשינן שור ולא אדם חמור ולא כלים אפי' שנפל בו השור עם כלים ומת השור ונשתברו הכלים חייב על השור ופטור על הכלים ולא נתמעט אדם אלא ממיתה אבל אם הזק בו אדם חייב אבל על הכלים פטור בין אם נשברו לגמרי בין אם הוזקו: (כא) ואפילו על מיתת בהמה אינו חייב אא"כ שהיא פיקחת ונפלה בו בלילה או אם היא חרשת שוטה או סומא ונפלה בו ביום: (כב) אבל פקחת שנפלה ביום פטור: (כג) וכתב הרמ"ה אבל אדם פקח שנפל אפילו ביום והוזק חייב שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים ולא איבעי ליה לעיוני:

בבור

זה דיוק אלא הדבר פשוט דהיכא דמונח לקנות מרזיח חייב לקנות מיד אפילו מיגו מונח לקנותם אלא ביוקר דכיון דהתי בור תקלה דידיה הוא דכרייה לי נמי הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו והא דקאמר למיקן מרזיח רבותא אמשנתי' דלא תימא דכיון דמיגו מונח לקנותם פטור לגיתא אלא חייב לשכור פועלים לקנות מרזיח מן הלבנון אפילו הוא רחוק מלבנון והדרך מקולקל אפילו הכי חייב לשכור פועלים וכו': (טו) **המוסר** בורו לשמור וכו' · פי' תש"ו כיון שאין בהם דעת הם עצמם יגלו הכיסוי וכדלעיל בסימן שצ"ו ס"ה גבי מסר שור קשור בקשר חזק לחש"ו: (טז) **בענין** חיוב בור בר"ה וכו' · פי' בור בר"ה מיגו מייב לרב משום הבטה דקרקע עולם שאין לה בעליס הזיקתו אבל בור ברשותו דקרקע דידיה הזיקתו חייב משום הבטה אפילו לרב ומ"ש דהרש"ס הסכים לפסוק כשמואל אע"ג שכתב תחלה שהדבר שקול וספק לנו כמאן הלכתא מ"מ מדכתב גבי הא דת"ל רב חייבו לרבות הרחיב מהו ורב אסי ס"ל כשמואל דמחייב אבהבטה עכ"ל אלמא דס"ל להרש"ס דהלכה כשמואל וכדכתב רבינו לעיל סעיף ט' דבין בא חבירו והרחיבו דקאמר בגמרא עלה תרי ליתני וכתב הרש"ס דקיי"ל כליתנא בתרי: (כג) **וכתב** הרמ"ה אבל אדם פקח שנפל

דרכי משה

תי (א) ועיין בזה בתשובת הרא"ש כלל ק"א סימן ג' שכתב באחר שסמך חבית בר"ה באבן חבירו ובא חבירו ונקחו ונשברה החבית חייב דהוה ליה לסמכה באבן אחר ואם כן ה מ"ש מכיסוי דפטור כשנטלו וע"ש:

ובנ"י

פרישה

ומיין לריכיס לכוסיב שומר: מדלא קאמר ויקנה מרזיח כו' דלמו סיס ודאי משמע שיקנה בכל סך מס שימלאס לקנות דמ"ל דמדרבה לכתות משמע (זו כוונת פי') דאס כוא ביוקר ילך ויכתות בשוים ענין כדי שיכיס לו שכרי לאמרו ישכור פועלים ויכתות אבל כוא עלמו אינו מחוייב לכתות סגי קאמר ומ"ל לקנות וק"ל: (יג) מדלא קאמרינן לדידכו כו' כל"ל: אבל בור שכסיבו מגולס פי' שגילכו ולא מוד לכסותו משום שכי כוי פושע משא"כ בשני שכ"ל לאף לאא כיסבו מ"מ כוא ג"כ לא גילכו אלא שרצאו מגולס ושניאו כן מגולס מש"ס ס"ל לר"י והרמ"ס שכ"ל לאף לאשני נותנין לו שיעור כדי שישכור פועלים כו' ומאי דקאמר וס"מ דאמים כו' נראס שכוא מדברי הרמ"ס וקאי אמ"ש לעיל כו' דס"ס לכל הנזקין כו' עד מסיק וקאמר וס"מ דאמים כו' וק"ל: (יד) **המכסה** בור בכיסויו של חבירו כו' מימרא בב"ק דף כ"ס: (טו) **המוסר** בורו לשומר כו' מסרו לחש"ו וכו' כ"כ הרמב"ם בפ"ב מהל' נ"מ וע"ש בשמ"מ: מע"פ שכוא מכוסה לפי שהבור עשוי להתגלות ואלו הן להן דעת וכתב הש"מ דוס תיירי אפי' במכוסה כראוי וע"ל סי' שצ"ו כעין זס וגבי קשיכה: (טז) **בענין** חיוב בור בר"ה פליגי בו רב ושמואל כו' שם דף כ' ע"ש: ולא אשס אבטה ואפורש שם דף כ"ג דסיינו סיכא דקרקע עולם סוזקתו אבל באלינו אפי' לרב חייב בחבטה שהרי בקרקע שלו וכבר כתבתי לעיל ס"ו דקיי"ל דאין אבטה אפות אי אפי' לרב ע"פ הסתקפא ע"ש: (יז) ומ"ש וא"א אפס אפס תל כו' שם בגמרא ושא אלא כ"א עור כ"א אס סיס רואבו בעמקו לאין לו הבל ופטור לרב וכשא"ר בש"ט אשון בפ' השוכר בגמרא ונימא לרבי לנקוט כהי לישנא בשו פלוגתא: (יח) ומ"ש או שנפל השור כו' כ"כ שם הסוס': ומ"ש והרמב"ס (כתב) [כשמואל] כו' בפי"ב דנ"מ כ"כ: ומש"ר ולזה הסכים ה"א הרא"ש ז"ל לאע"ג דלהדניס נרחים בהאי פסק [כרב] בשאר ס"ק דף כ"ל מ"מ מדמסיק הא"כ וכתב על מימרא דרב שיבו ורב אסי בבא אמא ופרישב הבור כו' וכ"כ לרין שסור לעיל ס"ם וכתב הרא"ש שם דרב בבאמרא הוא כשמואל ס"ל דמחייב אבהבטה ס"מ דס"ל להרש"ס דקיי"ל כשמואל גם אוכא רן בפסק זה דלפלוגתא רב ושמואל מדמסיק הרא"ש וכתב שם דמסקנא דמוקי

חדושי הגהות

ו ר"ל רב אשי לאמר שם ניחזי אנן וכו':

וב"ש

הגהות דרישה ופרישה

ת ולענ"ד נראה דשאני התם דמחמת אבן היא שנשברה משא"כ כאן אף שלקח הכיסוי מ"מ באותה לקיחה לא בעשה הזק אלא גרם איבא דנעשה היזק אח"כ וק"ל:

(י) **בור** של שני שותפין וכו'. מצאתי שם (דף י"ח) ומפרש בגמרא מסכתת לה כגון שהפקירו רשותן ולא הפקירו בורן לה"ג רש"י עבר עליו הרמטן ולא כיסהו השני ולא כיסהו השני חייב ופירשו בגמרא פשיטא לן הני עבר דקתני מתני' נשתמש קתני דמי כדקתני מתניתין שעברו עליו שניהם זה אחר זה ממאי רמטן פטור הרי גם הוא פשע וכ"כ הרמ"ם דהשני חייב כשהניחו הרמטן משתמש בה לפי שניהם חייבים ורי"ף דגרס הרמטן חייב ה"פ לפי הרמטן חייב וכו' עכ"ל ור"ל כשלא הניח הרמטן לשני משתמש וגם לא מסר לו הכיסוי הילכך לפי הרמטן חייב ואין חילוק בדין בין שני הגירסאות וכך הם דברי רבינו ולפי ידעתי למה כתב בית יוסף על פי' רש"י דלפי גרסה כן מדברי הפוסקים דפשיטא דלפי נקט רש"י עבר דקתני נשתמש דוקא בנשתמש דה"פ לפיכך לא הניחו משתמש אלא שניהם עברו עליו שניהם זה אחר זה וכו' דשניהם חייבים וכדעת הפוסקים כך היא דעת רש"י: (יא) **ובן** הדולה מבור וכולי לשון הרמב"ם וכו' ולפי שהירש וכו'. טע"ג דהרש"ם כתב לפרש לגירסת המשנה להרי"ף דהרמטן חייב דר"ל לפי הרמטן קייב מ"מ לפי שהר רבינו לפרש כך בדברי הרמב"ם דפוסק מפרש הוא וכו"ל לפרש ומיהו ולפי דעת הרמב"ם אינו לפי לפורווי לפני הרמטן חייב אלא עד שמסר לו הכיסוי לשני אבל אם נפטר הרמטן ונתחייב השני אבל לפי פשיטא דפני הרמטן חייב זה אחר זה דשני חייב אלא לפי הרמטן חייב דהוא עיקר מידוע.

כיסהו הרמטן וכו' כדי שידע שהוא מגולה ויזכור פועלים וכו'. כך היא גירסת הרש"ם בדברי רבי יוחנן דהלכה כמותו לגבי רב ושמואל וז"ל רבי יוחנן אמר בכדי שידע ויזכור פועלים וכו' וז"ל הרמב"ם ועד שיאמר ידוע השני לבדו עד שידע הרמטן שהכור מגולה וכדי שיזכור פועלים וכו' וכתב עליו הרא"ש וז"ל אין בגמ' עד כדי שידע הרמטן אלא בכדי שידע משעת שיעור מנהגו עכ"ל ורבינו הביא לשון הרש"ם דגרס בדברי יוחנן בכדי שידע והביא פי' הרא"ש עליו משעת שיעור מנהגו וכו' ודאם דברי הרמב"ם גם הוא גירסתינו בגמ' בדברי ר' יוחנן בכדי שיודיעוהו ויזכור פועלים וכו' דמשעת למין משערי בשיעור מנהגו וכו' בלבד אלא מוסיף בשיעור למינו חייב אלא עד שיודיעוהו ויזכור פועלים וכו' ודאם בכדי שידע פי' הרא"ש עליו משעת שיעור מנהגו וכו' ודאם דברי הרמב"ם גם הוא גירסתינו בגמ' בדברי ר' יוחנן בכדי שיודיעוהו ויזכור פועלים וכו' דמשעת למין משערי בשיעור מנהגו וכו' בלבד אלא מוסיף בשיעור למינו חייב אלא עד שיודיעוהו ויזכור פועלים וכו' ודאם ליתא אלא חייב מיד בשיעור מנהגו וכו': ומ"ש ופירש"י וכו' כ"כ הרש"ם ע"ש פרש"י ותוס' וסכימ לדברי התוס' אבל בפרש"י אלמו כתוב וז"ל אבל לשני שכא ונשתמש בו לא יכניסן שיעורא כולי האי דהוי לתוקופי שורי' לתוקופי שורים עילויה עכ"ל לפי זה ניחא דכיון שנשתמש בו חייב לתוקופי שורי' עליה ועל פי' זה לא הקשו התוס' אלמו שום קושיא וכמו שהוא בפרש"י אלפניכו כך כתוב בכ"י: כתב הרמ"ה וכו' מדלא קאמר ויקנה מרשיו. ולפעד"ז למין זה

ונפל בו שור פטור אע"פ שפשע לענין גמלין כיון דלענין שור לא פשע שאם יעבור עליו לא יפול ואם יעברו עליו גמלים ויפילוהו וישאר פתוח פטור על שור פקח שיפול בו אה"כ הילכך פטור אבל אם כסהו בענין שכשיעבור גמל עליו לא יפול מיד אלא יתקלקל בענין שיפול כשיעביר עליו שור אח"כ ושביחי גמלים והתליעו מתוכו ונפל בו שור חייב דאמרי' מינו שפשע לענין שור זה עצמו שנפל שראוי ליפול בו אחרי שיעברו עליו הגמלים ויקלקלוהו פשע נמי לגבי היכא שנפל בו אחר שהתליע מתוכו: (י) בור של ב' שותפין שעבר עליו הראשון ולא כסהו הב' ולא כסהו שניהן חייבין ואם מסר הראשון לשני הכיסוי שיכסנו השני חייב והראשון פטור: (יא) וכן הדולה מבור של רבים ובא חברו וא"ל תן לי ואני אדלה אין השני מתחייב עד שימסור לו הראשון הכסוי לשון הרמב"ם עבר עליו הראשון ולא כסהו השני ולא כסהו הראשון חייב עד שימסור דליו לשני ולא נהירא אלא שניהן חייבין עד שימסור דליו לשני: (יב) כסהו הראשון ובא השני ומצאו מגולה ולא כסהו השני חייב ועד מתי יפטר הא' כדי שידע שהוא מגולה וישבור פועלים ויכרות ארזים ויבסנו ובל תקלה שיארע בו בתוך זה הזמן השני לבדו חייב ופי' הראב"ד אם יש בכדי שידע שיעור שרגיל לחזור לדלות מבורו חייב אע"פ שלא ידע ופירש"י שאין נותנין שיעור זה אלא לראשון אבל שני שעבר עליו ומצאו מגולה היה לו להושיב שם שומר מיד וכיון שלא עשה כן השוב פושע ור"י פי' דהה"נ לשני נותנין לו שיעור לשבור פועלים ולכרות ארזים אלא שא"צ הודעה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל כתב הרמ"ה מדקאמר לכרות ארזים שמעינן שאם אינו מוצא לקנות ארזים אלא ביוקר שצריך להמתין לו עד שימצא

פושע לענין פקח אלא לאו ש"מ לא ממרינן מגו ש"מ ולכתבו התוס' קשה לר"י היכי פשוט מנפל לתוכו שור חש"ו הא לא דמי כלל דהא לענין פקח בדין הוא שלא יחזיק פושע ע"י מגו שהרי אין פושע לגבי שור פקח כלל אבל בבעית דינן הוא פושע לענין שוורים כי מרעי גמליס הכיסוי וע"כ יש לומר דמאחר שהוא פושע לענין שוורים אף לענין התלעה ורמה לר"י הכיסהו שלא כדאוקי לגמליס עוברים נפחת תחתיהם הכיסוי דהגמליס עוברים נפחת תחתיהם הכיסוי להזקא ליכא פשיעה בשוורים כלל ותחלתו ושופו בחוקם דמי לא אתו גמליס רחוי הוא לשוורים ואי אתו שוורים ואי אתו גמליס נפחת מכל וכל וחזו שוורים פקחים ומזדהרי ולא נפלי ולפ"ז לא שייך תחלתו בפשיעה יסופו בחוקם הוא וכ"כ הרש"ם:

(י) **בור** של שני שותפין שעבר עליו הרמטן ולא כיסהו כיסהו שניהם חייבים משנה שם (נא.) בור של שני שותפין עבר עליו הרמטן ולא כיסהו הכ' ולא כיסהו הכ' חייב [ז"ל הרש"ם] ה"ג רש"י ורי"ף גורס הרמטן חייב ואין חילוק בין שני גירסאות הללו לדפרש"י הכי חייב כשהניחו משתמש בה אלא הכי שניהן חייבין ולגירסת הר"ם ז"ל ה"פ לפי הרמטן חייב דלא תימא שני שעבר עליו בתחלה חייב דכיון שעבר עליו לבדו עליה דידיה רמי לכסוייה עכ"ל: ומ"ש ואם מסר הרמטן לשני הכיסוי שיכסנו הכי חייב והרמטן פטור שם בגמרא ורמטן מתחת מיפטר רבה ורב יוסף משמיה דר' מני מד אמר משיימנו מחמת בעלמא לפי שמסר לו דליו פירוש דליו כיסוי הבור ופסק הרמ"ם כמאן דאמר מחמת בעלמא חייב דכיון שעבר עליו לבדו עליה דידיה רמי לכסוייה עכ"ל: ז"ל בפי"ב מהלכות נזקי ממון:

ודע שרש"י כתב בלשון זה ורמטן מחמת מיפטר דיעבון על הכני היתה השמירה דפשיעה לן להכי עבר דקתני מתני' נשתמש קאמר לפי כדקתני מתני' שעברו עליו שניהם זה אחר זה ממאי רמטן פטור הרי גם הוא פשע: דליו. כיסוי הבור לכסותו שהרמטן פתחו ולכה ובא שני ומצאו ומסר לו רמטן חותו כיסוי הבור עכ"ל. ויש נרמה כן מדברי הפוסקים ז"ל:

(יא) **ובן** הדולה מבור של רבים ובא חבירו וא"ל תן לי ואני אדלה אין השני מתחייב עד שימסור לו הרמב"ם עבר עליו הרמטן ולא כיסהו וכו' חבירו וא"ל תן לי ואני אדלה אין השני מתחייב עד שימסור לו הרמטן ולא כיסהו וכו' הרמב"ם עבר עליו הראשון ולא כסהו השני חייב עד שימסור לו הראשון הכסוי לשון הרמב"ם עבר עליו הראשון ולא כסהו השני חייבין עד שימסור דליו לשני: (יב) כסהו הראשון ובא השני ומצאו מגולה ולא כסהו השני חייב ועד מתי יפטר הא' כדי שידע שהוא מגולה וישבור פועלים ויכרות ארזים ויבסנו ובל תקלה שיארע בו בתוך זה הזמן השני לבדו חייב ופי' הראב"ד אם יש בכדי שידע שיעור שרגיל לחזור לדלות מבורו חייב אע"פ שלא ידע ופירש"י שאין נותנין שיעור זה אלא לראשון אבל שני שעבר עליו ומצאו מגולה היה לו להושיב שם שומר מיד וכיון שלא עשה כן השוב פושע ור"י פי' דהה"נ לשני נותנין לו שיעור לשבור פועלים ולכרות ארזים אלא שא"צ הודעה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל כתב הרמ"ה מדקאמר לכרות ארזים שמעינן שאם אינו מוצא לקנות ארזים אלא ביוקר שצריך להמתין לו עד שימצא

מתני' שעברו עליו שניהם זה אחר זה ממאי רמטן פטור הרי גם הוא פשע: דליו. כיסוי הבור לכסותו שהרמטן פתחו ולכה ובא שני ומצאו ומסר לו רמטן חותו כיסוי הבור עכ"ל. ויש נרמה כן מדברי הפוסקים ז"ל:

(יא) **ובן** הדולה מבור של רבים ובא חבירו וא"ל תן לי ואני אדלה אין השני מתחייב עד שימסור לו הרמב"ם עבר עליו הרמטן ולא כיסהו וכו' חבירו וא"ל תן לי ואני אדלה אין השני מתחייב עד שימסור לו הרמטן ולא כיסהו הכ' ולא כיסהו הכ' חייב [ז"ל הרש"ם] ה"ג רש"י ורי"ף גורס הרמטן חייב ואין חילוק בין שני גירסאות הללו לדפרש"י הכי חייב כשהניחו משתמש בה אלא הכי שניהן חייבין ולגירסת הר"ם ז"ל ה"פ לפי הרמטן חייב דלא תימא שני שעבר עליו בתחלה חייב דכיון שעבר עליו לבדו עליה דידיה רמי לכסוייה עכ"ל: ומ"ש ואם מסר הרמטן לשני הכיסוי שיכסנו הכי חייב והרמטן פטור שם בגמרא ורמטן מתחת מיפטר רבה ורב יוסף משמיה דר' מני מד אמר משיימנו מחמת בעלמא לפי שמסר לו דליו פירוש דליו כיסוי הבור ופסק הרמ"ם כמאן דאמר מחמת בעלמא

הפרק וכן כתב ה"ה בפי"ב מהל' נזקי ממון בשם המפרשים : וע"ש רבינו כל אחד לפי מה שחפר הוא מסדרת : וע"ש וכן שם חפר י' וצא אחר והשלימו לכ' וצא אחר והשלימו לי' בין שחפר בה טפח או שנתן אבנים על שפתו או שחזר להיות עמוק י' אחרון חייב לבדו אפילו בנזקין ואם סתם אח"כ הטפח או הסיר האבנים שהוסיף מיבעיא אם בבר נסתלק מעשה ראשון ונפטר או לא ולא אפשיטא לן ושניהן פטורין מספק ולדברי האומר דמהניא תפישה לספיקא דדינא מאיזה מהן שתפש לא מפקינן מיניה חפר אחד בור ובא חבירו והרחיבו קאמר עלה בגמרא תרי לישני ללישנא קמא אי בהבל מיית הרי מיעט הבלה ופטור ואי בחבטה מיית הרי קירב היזק וחייב ולאידך לישנא קאמר אי מהאי גיסא שהרחיבו נפל הרי קירב היזק וחייב ואי מאידך גיסא נפל הרי מיעט הבלה ופטור וכתב א"א הרא"ש ז"ל דקי"ל כלישנא בתרא והרמב"ם בת' אי מחמת הבלה מת האחרון פטור ואם מחמת חבטה מת האחרון חייב שהרי קירב היזקו וכן אם נפל מאותו צד שהרחיבו חייב ואם מצד שחפר הראשון ונפל הראשון חייב ותימא הוא היאך פוסק כתרי לישני דודאי פליגי אהדדי דללישנא קמא אין חילוק מאיזה מקום נפל וללישנא בתרא אין חילוק בין אם מת בחבטה או בהבלה : (ט) כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואינו יכול לעמוד בפני גמלים ונפל לתוכו גמל ומת חייב אפי' לא שביחי גמלים ואפי' דפקח הוא וביום דכיון שראהו מכוסה עובר עליו ואם לא נפל בו גמל אלא גמלים עברו עליו וקלקלו הכסוי ואח"כ נפל בו שור ומת אם גמלים מצויין שם אפילו לפרקים חייב אבל אם אין גמלים מצויין שם כלל פטור כסהו כסוי שאינו יכול לעמוד בפני גמלים ויכול לעמוד בפני שוורים בענין שאם יעברו עליו גמלים יפלו מיד ולגמלים שכיחי ולא עברו עליו אלא התליע ונפל

טפח שניהן חייבין בנזקין כל אחד לפי מה שחפר וכן אם חפר י' וצא אחר והשלימו לכ' וצא אחר והשלימו ללי' שלשתן חייבין בין למיתה בין לנזקין אבל אם אחד חפר ט' וצא אחר והשלימו לי' בין שחפר בה טפח או שנתן אבנים על שפתו עד שחזר להיות עמוק י' אחרון חייב לבדו אפילו בנזקין ואם סתם אח"כ הטפח או הסיר האבנים שהוסיף מיבעיא אם בבר נסתלק מעשה ראשון ונפטר או לא ולא אפשיטא לן ושניהן פטורין מספק ולדברי האומר דמהניא תפישה לספיקא דדינא מאיזה מהן שתפש לא מפקינן מיניה חפר אחד בור ובא חבירו והרחיבו קאמר עלה בגמרא תרי לישני ללישנא קמא אי בהבל מיית הרי מיעט הבלה ופטור ואי בחבטה מיית הרי קירב היזק וחייב ולאידך לישנא קאמר אי מהאי גיסא שהרחיבו נפל הרי קירב היזק וחייב ואי מאידך גיסא נפל הרי מיעט הבלה ופטור וכתב א"א הרא"ש ז"ל דקי"ל כלישנא בתרא והרמב"ם בת' אי מחמת הבלה מת האחרון פטור ואם מחמת חבטה מת האחרון חייב שהרי קירב היזקו וכן אם נפל מאותו צד שהרחיבו חייב ואם מצד שחפר הראשון ונפל הראשון חייב ותימא הוא היאך פוסק כתרי לישני דודאי פליגי אהדדי דללישנא קמא אין חילוק מאיזה מקום נפל וללישנא בתרא אין חילוק בין אם מת בחבטה או בהבלה : (ט) כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואינו יכול לעמוד בפני גמלים ונפל לתוכו גמל ומת חייב אפי' לא שביחי גמלים ואפי' דפקח הוא וביום דכיון שראהו מכוסה עובר עליו ואם לא נפל בו גמל אלא גמלים עברו עליו וקלקלו הכסוי ואח"כ נפל בו שור ומת אם גמלים מצויין שם אפילו לפרקים חייב אבל אם אין גמלים מצויין שם כלל פטור כסהו כסוי שאינו יכול לעמוד בפני גמלים ויכול לעמוד בפני שוורים בענין שאם יעברו עליו גמלים יפלו מיד ולגמלים שכיחי ולא עברו עליו אלא התליע ונפל

חפר בור ומת אחד לפי מה שחפר : וע"ש וכן אם חפר עשרה ומת אחד והשלימו לעשרים וכו' כ"כ לשם הרמ"ם דתרוייהו מחייבי בין מיתה בין נזקין דלא מיירי רבנן דמחרון חייב אלא כשחידש המחרון מיתה דהרמצון חפר ח' ומת אחר והשלימה לעשרה והי"מ בפרק הפרה (דף כ"ה) ובריישתא תניא להדיא אחד החופר בור עשרה ומת אחר והשלימה לכ' ומת אחר והשלימו לל' כולם חייבים בנזקין ואחרון חייב לבדו אפילו בנזקין ואם סתם אח"כ הטפח או הסיר האבנים שהוסיף מיבעיא אם בבר נסתלק מעשה ראשון ונפטר או לא ולא אפשיטא לן ושניהן פטורין מספק ולדברי האומר דמהניא תפישה לספיקא דדינא מאיזה מהן שתפש לא מפקינן מיניה חפר אחד בור ובא חבירו והרחיבו קאמר עלה בגמרא תרי לישני ללישנא קמא אי בהבל מיית הרי מיעט הבלה ופטור ואי בחבטה מיית הרי קירב היזק וחייב ולאידך לישנא קאמר אי מהאי גיסא שהרחיבו נפל הרי קירב היזק וחייב ואי מאידך גיסא נפל הרי מיעט הבלה ופטור וכתב א"א הרא"ש ז"ל דקי"ל כלישנא בתרא והרמב"ם בת' אי מחמת הבלה מת האחרון פטור ואם מחמת חבטה מת האחרון חייב שהרי קירב היזקו וכן אם נפל מאותו צד שהרחיבו חייב ואם מצד שחפר הראשון ונפל הראשון חייב ותימא הוא היאך פוסק כתרי לישני דודאי פליגי אהדדי דללישנא קמא אין חילוק מאיזה מקום נפל וללישנא בתרא אין חילוק בין אם מת בחבטה או בהבלה : (ט) כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני גמלים ונפל לתוכו גמל ומת חייב אפי' לא שביחי גמלים ואפי' דפקח הוא וביום דכיון שראהו מכוסה עובר עליו ואם לא נפל בו גמל אלא גמלים עברו עליו וקלקלו הכסוי ואח"כ נפל בו שור ומת אם גמלים מצויין שם אפילו לפרקים חייב אבל אם אין גמלים מצויין שם כלל פטור כסהו כסוי שאינו יכול לעמוד בפני גמלים ויכול לעמוד בפני שוורים בענין שאם יעברו עליו גמלים יפלו מיד ולגמלים שכיחי ולא עברו עליו אלא התליע ונפל

חפר בור ומת אחד לפי מה שחפר : וע"ש וכן אם חפר עשרה ומת אחד והשלימו לעשרים וכו' כ"כ לשם הרמ"ם דתרוייהו מחייבי בין מיתה בין נזקין דלא מיירי רבנן דמחרון חייב אלא כשחידש המחרון מיתה דהרמצון חפר ח' ומת אחר והשלימה לעשרה והי"מ בפרק הפרה (דף כ"ה) ובריישתא תניא להדיא אחד החופר בור עשרה ומת אחר והשלימה לכ' ומת אחר והשלימו לל' כולם חייבים בנזקין ואחרון חייב לבדו אפילו בנזקין ואם סתם אח"כ הטפח או הסיר האבנים שהוסיף מיבעיא אם בבר נסתלק מעשה ראשון ונפטר או לא ולא אפשיטא לן ושניהן פטורין מספק ולדברי האומר דמהניא תפישה לספיקא דדינא מאיזה מהן שתפש לא מפקינן מיניה חפר אחד בור ובא חבירו והרחיבו קאמר עלה בגמרא תרי לישני ללישנא קמא אי בהבל מיית הרי מיעט הבלה ופטור ואי בחבטה מיית הרי קירב היזק וחייב ולאידך לישנא קאמר אי מהאי גיסא שהרחיבו נפל הרי קירב היזק וחייב ואי מאידך גיסא נפל הרי מיעט הבלה ופטור וכתב א"א הרא"ש ז"ל דקי"ל כלישנא בתרא והרמב"ם בת' אי מחמת הבלה מת האחרון פטור ואם מחמת חבטה מת האחרון חייב שהרי קירב היזקו וכן אם נפל מאותו צד שהרחיבו חייב ואם מצד שחפר הראשון ונפל הראשון חייב ותימא הוא היאך פוסק כתרי לישני דודאי פליגי אהדדי דללישנא קמא אין חילוק מאיזה מקום נפל וללישנא בתרא אין חילוק בין אם מת בחבטה או בהבלה : (ט) כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני גמלים ונפל לתוכו גמל ומת חייב אפי' לא שביחי גמלים ואפי' דפקח הוא וביום דכיון שראהו מכוסה עובר עליו ואם לא נפל בו גמל אלא גמלים עברו עליו וקלקלו הכסוי ואח"כ נפל בו שור ומת אם גמלים מצויין שם כלל פטור כסהו כסוי שאינו יכול לעמוד בפני גמלים ויכול לעמוד בפני שוורים בענין שאם יעברו עליו גמלים יפלו מיד ולגמלים שכיחי ולא עברו עליו אלא התליע

ברשות : (ו) אחד החופר בור שיח ומערה בולם שוין להיות ובלבד שיהא בו כדי להמית דהיינו י' טפחים אז חייב אם נפל שמה שור או חמור ומת או הוזק ואם אין בו י' אינו חייב על המיתה אפילו שנפל בו השור מעומד בענין שיש בו גובה י' טפחים אם נצרף גובה רגלי השור עם עומק הבור אבל הרמ"ה כתב בזה שחייב וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה אבל אם הוזק בבור פחות מי' חייב : (ז) היה עמוק ט' טפחים וטפח מהן מים חשוב כעומק י' וחייב על המיתה אבל אם היה עמוק ח' וב' טפחים מהן מים או עמוק ז' וג' טפחים מהן מים איבעיא לן אי חשוב כעומק י' ולא איפשיטא ואין מחייבין : (ח) חפר אחד ח' ובא חבירו וחפר בו עוד

טבח

אחד החופר בור שיח ומערה כולם שוים לחיוב ובלבד להיות בו כדי להמית. ואפילו אם נפל שמה שור או חמור ומת אין חייב אלא אם כן נפל שמה שור מעומד ומת. אבל אם נפל שמה שור שוכב ומת אין חייב אלא אם כן נפל שמה שור מעומד ומת. ואפילו אם נפל שמה שור מעומד ומת אין חייב אלא אם כן נפל שמה שור מעומד ומת מחמת הבור. אבל אם נפל שמה שור מעומד ומת מחמת אחר

ולא הפקיר בורו או שחפר ברשותו ופתחו לרשות חבירו ונפלה בו בהמת חבירו בבל ענין חייב ומיהו דוקא קודם שנודע לבעל חצר אבל אחר שנודע לו פטור הבורה דכיון שהוא חייב בנזקי בעל חצר היה לו לבעל חצר למלאותו מיד וזה יפרע לו וכיון דלא מילאהו כמאן דכרייה איהו דמי אבל החופר באמצע רשותו והפקיר רשותו ובורו או שהפקיר בורו ולא רשותו פטור מפני שאין לו בעלים וגם בתחלה עשאו ברשות וכן החופר בר"ה לצורך רבים ומסר להן כיסויו של בור פטור וכתב הרמב"ם וה"ה נמי אי ליח ליה כיסוי והודיע לב"ד שרוצה להסתלק ממנו שהן יתעסקו בו לכסותו פטור וה"מ שחפר לצורך רבים במקום שיש לו רשות לחפור אבל במקום שאין לו רשות לחפור א"נ דחפר מעיקרא לצורך עצמו והדר מימלך למימסר לרבים לא אתפטר עד דטמים ליה או עד דמכסי ליה ע"כ ואין נראה דכיון דמוסרו עתה לרבים והן צריכין לו מאי נ"מ שחפרו מתחלה לצרכו: (ז) **האומר** לחבירו לחפור בור בר"ה וחפרו החופר חייב והמשלח פטור: (ח) **הבונה** סמוך לר"ה רשאי לחפור לצורך היסוד ואפילו להרחיבו בענין שחופר בר"ה ואם הזיק בו אחד פטור כיון שעשה ברשות

ומ"ש או שחפר ברשותו ופתחו לרשות חבירו ונפל בו בהמת חבירו בכל ענין כן פירשו התוספות והרמ"ה ז"ל הא דקתני ברשות היחיד ופתחו לרה"י מחר חייב: ומ"ש ומיהו דוקא קודם שנודע לבעל החצר שנודע לו פטור הכורה דכיון שהוא חייב בנזקי בעל החצר למלאותו מיד וזה יפרע לו וכיון מילהו כמאן דכרייה איהו דמי כן כ"ל לפי פירוש זה וכבר נרמז בדברי התוס': ומ"ש אבל החופר בתחלה עשאו ברשותו והפקיר בורו או שהפקיר רשותו ובורו או שהפקיר רשותו פטור כו' כ"כ הרמ"ה וז"ל אבל החופר בור ברשותו והפקיר רשותו ובורו פטור לכ"ע דלא דמי לחופר בור בר"ה דהתם שמא תקלה בתיסור וכן נמי חופר בור ברשותו סמוך לר"ה בתיסור חפרו כי העומדים בר"ה היכן יכולין להזהר שלא יתקרבו לרשות הסמוך לר"ה ומיהו בניקוכן חופ' בתחלה רשותו והפקיר רשותו ולא הפקיר בורו כיון דלדידיה הוא עליו להסיר תקלתו כדאמר לעיל גבי שור שחפר בור בחצר של אחר כיון דתיתי ליה למלייה ולא מלייה כמאן דכרייה מיהו דמי אבל הפקיר רשותו ובורו מכרייה לא מיחייב דכיהיב כרהו והשתא נמי לאו בעל הבור הוא וכן מוכח בשמעתין דלא מצי למשכוחי בור של שני שותפין למ"ד בור ברשותו פטור ואם הפקיר רשותו ובורו חשוב כבור בר"ה משכחת לה בהפקיר רשותו ובורו ולא כרש"י שפירש דהפקיר רשותו ובורו הוי בור בר"ה וכדברי הרמ"ה כתב הרמב"ם ז"ל בפרק י"ב מה' נזקי ממון וכתן טעם משום שנאמר בעל הבור יפלם מי שיש לו בעליס וזה הפקר ובתחלה ברשות חפר וכתב ה"ה שדבר זה פשוט ומוסכם מרוב המפרשים ז"ל: ומ"ש וכן החופר בר"ה לצורך רבים וכו' ס"א (י') ת"ר חפר ומסר לרבים פטור ופרש"י מסר לרבים דתמר לבני עירו הבור הזה שחפרתי לריך לכם לצחות מי גשמים המתכנסים שם ורלויה לצחות בהמות מהם הרי הוא מסור לכם: **ומ"ש** ומסר להם כיסויו של בור כ"כ שם הרמ"ה ועטעמו מדאמרינן גבי בור שני שותפין רשאון מחיית מיפטר מזיקיו לו דלויו: ומ"ש בשם הרמב"ם דה"ה מי ליח ליה כיסוי והודיע הדבר לבית דין וכו' טעות סופר הוא וצריך להגיה ולכתוב הרמ"ה במקום הרמב"ם וכן מלאתי בספר מדוייק:

(ז) **האומר** לחבירו לחפור בור בר"ה וחפרו החופר חייב והמשלח פטור מבואר בפרק הפרה (בב"ק נג:) דקאמר בור של שני שותפין היכי משכחת לה מי דשוו שליח תרוויהו ואמרו ליה זיל כרי לן ואזל כרה להו מיהו שליח לדבר עבירה: (ח) **הבונה** סמוך לר"ה רשאי לחפור לצורך היסוד וכו' ברייתא שם (ב.) החופר בור ברשות היחיד הסמוכה לרשות הרבים כגון אלו החופרים לאותן פירות ליסוד פטור ומוקי לה בגמרא דאתרוה אתרוחי ופירש"י דאתרוח. כה אתרוחי לר"ה דהוי"ל חופר בור בר"ה והילכך טעמא דאותן הם לאותן

ולא הפקיר בורו או שחפר ברשותו ופתחו לרשות חבירו ונפלה בו בהמת חבירו בבל ענין חייב ומיהו דוקא קודם שנודע לבעל חצר אבל אחר שנודע לו פטור הבורה דכיון שהוא חייב בנזקי בעל חצר היה לו לבעל חצר למלאותו מיד וזה יפרע לו וכיון דלא מילאהו כמאן דכרייה איהו דמי אבל החופר באמצע רשותו והפקיר רשותו ובורו או שהפקיר בורו ולא רשותו פטור מפני שאין לו בעלים וגם בתחלה עשאו ברשות וכן החופר בר"ה לצורך רבים ומסר להן כיסויו של בור פטור וכתב הרמב"ם וה"ה נמי אי ליח ליה כיסוי והודיע לב"ד שרוצה להסתלק ממנו שהן יתעסקו בו לכסותו פטור וה"מ שחפר לצורך רבים במקום שיש לו רשות לחפור אבל במקום שאין לו רשות לחפור א"נ דחפר מעיקרא לצורך עצמו והדר מימלך למימסר לרבים לא אתפטר עד דטמים ליה או עד דמכסי ליה ע"כ ואין נראה דכיון דמוסרו עתה לרבים והן צריכין לו מאי נ"מ שחפרו מתחלה לצרכו: (ז) האומר לחבירו לחפור בור בר"ה וחפרו החופר חייב והמשלח פטור: (ח) הבונה סמוך לר"ה רשאי לחפור לצורך היסוד ואפילו להרחיבו בענין שחופר בר"ה ואם הזיק בו אחד פטור כיון שעשה ברשות

כלומר דהשתא שיוצא בעל החצר למלאות הבור הוא ג"כ בכלל נזקי בעל החצר וחייב זה לשלם לו ת"ל עליה דיהיה רמיא למלאותו שלא יהא ניזק ביותר וזה יפרע לו וכו': ומ"ש אבל החופר בתחלה עשאו ברשותו וכו' · נראה דהא דכתב רבינו מפני שאין לו בעליס וכו' הוא לריך להיכא דהפקיר רשותו ובורו אבל בהפקיר רשותו ולא בורו בלאו הכי טעמא נמי פטור דכיון דלא הפקיר רשותו מצי למימר מאי בעית ברשותי וכדפרש"י לקמיה בסמוך (סוף דף מ"ט) . ומ"ש וכן החופר בר"ה לצורך רבים וכו' . ברייתא שם (דף כ') וז"ל הרמ"ה ומה חפר בור בר"ה לצורך רבים ומסר להם לליו פטור עכ"ל: כתב (הרמ"ה) [הרמב"ם וכו'] מי ליח ליה כיסוי . נראה דדקדק מדקתני ברייתא סתמא ומסרה לרבים ולא תני בהדי' ומסר לליו לרבים מלמד דמסירת הודעה לרבים שרוצה להסתלק ממנו פטור: ומ"ש עוד וה"מ שחפר לצורך רבים וכו' · נראה דטעמו מדתני ברייתא חפר ופתח ומסר לרבים פטור חפר ופתח ולא מסר לרבים חייב וסיפא לא מיטעריך אלא לאזהורי דאפילו חפר לצורך רבים אלא לצורך עצמו ופתח לצורך רבים אלא לא מסר לרבים חייב וסיפא לא מיטעריך דאפילו דומיא דסיפא קתני דוקא בחפר ופתח לצורך עצמו והדר מימלך וכו' פטור מחיית בעלמא דמסתלק ומסר לרבים לא מיפטר: (ז) **האומר** לחבירו לחפור בור וכו' · מבואר בפ' הפרה (דף נ"ג) משום דאין שליח לדבר עבירה: (ח) **הבונה** סמוך לר"ה וכו' · שם (דף כ') ת"ר החופר בור בר"ה הסמוכה לר"ה כגון אלו החופרים לאותן פטור פי' לאותן יסוד לחומת ביתו ע"כ כל רוחב הבית אצל ר"ה ומסיקנא הא לאו לאותן חייב כגון בזמותו דיבור וז"ל וכן חפר בור ברשותו סמוך לר"ה בתיסור חפרו וכתבו הרמ"ה בפ' הפרה ומיכא טעמא דסתם בהמה ד' טפחים וכתב הרמ"ה בתוך ד' טפחים לר"ה בתיסור חפרו וכתבו הרמ"ה בפ' הפרה (דף כ') דתני בברייתא והחופר בור בר"ה הסמוכה לר"ה וכו' עד שירחיק ממקום דריסת רגלי אדם וממקום דריסת רגלי בהמה ד' טפחים ובמקלת ספריס כתוב ד' אמות והעיקר ד' טפחים דהו"ל רשות בפני עלמו לענין שבת וסגי בהכי והכא לא צריך לפרש דהפקיר רשותו אלא דאפילו לא הפקיר רשותו כיון דמתחלה סמכיה לר"ה חייב ולא בעינן דהפקיר רשותו אלא בהפקיר רשותו ובורו או שהפקיר בורו ולא רשותו כר"י בתוס' והרמ"ה בפרק הפרה: ומ"ש או שחפר ברשותו ופתחו לרשות חבירו וכו' . משנה שם בפ' הפרה ופתחו לרה"י מחר חייב ופרש"י לרה"י מחר. חצר מחר שהוא ג"כ אלו ור"י פי' פתחו לרשות חבירו ומיצטריך ללא תיתח פתחו לר"ה הוא דחייב דשכיחי רבים ומיתזקי אבל ברה"י לליכא למיחש אלא לנזק יחיד פטור קמ"ל דחייב אלא דקשה למה הוא חייב בנזקי שהחופר בור בחצר הא כיון שהחופר חייב בנזקי בעל החצר על בעל החצר מוטל למלאותו עכ"ל אבל רבינו מתרץ קושיא זו דמיירי קודם שנודע לבעל החצר מ"ש תן דחייב וכן פי' בכ"י: ומ"ש דכיון שהוא חייב בנזקי בעל החצר וכו' .

פרישה

בתחלה רשותו והפקיר רשותו ולא הפקיר בורו בפעם אחת דאיכא דאפשר דמתחלה הפקיר בורו ואח"כ הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו ואח"כ פתחו לרשות חבירו ונפלה בו בהמת חבירו בבל ענין חייב ומיהו דוקא קודם שנודע לבעל חצר אבל אחר שנודע לו פטור הבורה דכיון שהוא חייב בנזקי בעל חצר היה לו לבעל חצר למלאותו מיד וזה יפרע לו וכיון דלא מילאהו כמאן דכרייה איהו דמי אבל החופר באמצע רשותו והפקיר רשותו ובורו או שהפקיר בורו ולא רשותו פטור מפני שאין לו בעלים וגם בתחלה עשאו ברשות וכן החופר בר"ה לצורך רבים ומסר להן כיסויו של בור פטור וכתב הרמב"ם וה"ה נמי אי ליח ליה כיסוי והודיע לב"ד שרוצה להסתלק ממנו שהן יתעסקו בו לכסותו פטור וה"מ שחפר לצורך רבים במקום שיש לו רשות לחפור אבל במקום שאין לו רשות לחפור א"נ דחפר מעיקרא לצורך עצמו והדר מימלך למימסר לרבים לא אתפטר עד דטמים ליה או עד דמכסי ליה ע"כ ואין נראה דכיון דמוסרו עתה לרבים והן צריכין לו מאי נ"מ שחפרו מתחלה לצרכו: (ז) האומר לחבירו לחפור בור בר"ה וחפרו החופר חייב והמשלח פטור: (ח) הבונה סמוך לר"ה רשאי לחפור לצורך היסוד ואפילו להרחיבו בענין שחופר בר"ה ואם הזיק בו אחד פטור כיון שעשה ברשות

דרישה

סי' תי (ה) **הבונה** סמוך לר"ה כו' פטור כיון שעשה ברשות ול"ל מור"ם בהגהותיו קשה מלין לו זה וגם הוא נגד סברייתא לסוף ב"מ ול"ל כל המקלקלים בר"ה מפי' ברשות אם הזיקו אלא מפני שהוא מחזיק בשלו ומקלקל בו ברה"ר (ר"ל כמ"ש בפרישה וכ"כ ב"י) ומה לא קאי למפרש שכתבתי לעיל אלא דקא סוגיא דף ספרה ת"ל ותלוש מרוחו בר"ה אלא ה"ק כגון שמקלה מקום מרשותו לר"ה ובזה מקום מרוחו בר"ה אלא לאותן חייב וכן פירש"י ודוק עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו דמור"ם ז"ל לית ליה מהאי טעמא כלל כמלין לא ידע סברייתא דב"מ הכ"ל הא רבינו גופיה כתב ופסק כן בדין מלאתא דבוס ב"י ת"ד שאף שמזיק בר"ה מ"מ אם הזיק בו אלא מפני שהוא מחזיק בשלו אבל אם הבהמה מותר לר"ה לסלקה ואפילו הכי מיחייב רבינו משום דכיון דמקלקל בר"ה

דמגדלי בהמה דוקא בפ"י נמי כשריס לעדות עכ"ל :

תי (ג) **בור** הוא מאבות נזקין . רפ"ק דב"ק מרבעה מבות מזיקין משור והכור וכו' ופרש"י להכי דכתיבין בקרא בהדיא מבות קרי להו וז"ש רבינו לכתיב כי יכרה איש בור פי' ללכבי קרייה אב כיון דכתיב בהדיא בקרא וכ"כ רבינו בר"ס ס"ל גבי רגל ובר"ס ס"ל גבי שן : ומ"ש שאחר שחפרו וכו' . פרק המניח (דף כ"ט) פליגי בה רב ושמואל והלכתא כוותיה דשמואל בדיני דיין לא תפקריה הוא בור : ומ"ש ללא שצדף מים . שם פרק המניח :

(ב) **אחד** הכורה וכו' בפ"ק דפרה (מ"ט) : תפר אחד בור וכו' . בפ' המניח שם וכתב ה' המגיד פי"ב מנזקי ממון דלפילו רמה שכיסהו זה ולא ידע שגילהו חייב ללא הו"ל למחוך לכיסויו דשמא יחזור ויגלהו כיון שאין לו חלק בבור והו"ל לידע שם חזר וגילהו משא"כ בפ' שותפין כדלקמן בסימן זה סעיף י' : אחד החופר או הלוקח וכו' . כן כתב הרמב"ם שם : מבל שם ממונו עשתו וכו' . מימרא דרבא בפרק הפרה (דף מ"ח) : כתב הרמב"ם לפי' נחפר מלליו וכו' . שם ונראה דטעמו לכיון דכי כרה שור בור פטורי רחמנא ואפ"ה כי חפר ברשותו חייב בנזקי הבור משום דכיון דהו"ל למלייה ולא קא מלייה כאלו כרייה דמי ג"כ נראפר מלליו ברשותו הו"ל למלייה וכו' :

(ג) **אחד** החופר בור בר"ה וכו' . משנה ובריית בפ' הפרה (סוף דף מ"ט) וגליבא דרבה דבור בר"ה כ"ע לא פליגי דחייב כי פליגי בבור ברשותו והפקיר רשותו ולא הפקיר בורו דרבי ישמעאל פוטר ור"ע מחייב דכתיב בעל הבור ישלם בבור דחית ליה בעליס נמי עסקי וקי"ל כרבה וכר"ע ופרש"י הני דנקט ולא הפקיר בורו דשם הפקיר אף בורו הו"ל בור בר"ה עכ"ל כלומר דבהא כ"ע מודו דחייב מבל התום' דבשם ר"י פ' המניח (דף כ"ח) בד"ה הני מילי חלק עליו דנקט בהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו הוא דחייב כיון דחיהו בעל הבור ג"כ עליה רמיא למלייה וכו' כלעיל מבל הפקיר רשותו ולא בורו פטור לכ"ע כיון דלאו חיהו בעל הבור מע"ג דבור בר"ה חייב על הכריית מע"פ דלאו בעל הבור הוא שאני התם דהכריה היתה במיסור מבל חופר ברשותו דחפר בהיתר ועכשיו דהפקיר רשותו ובורו חיהו בעל הבור פטור וכ"פ הרמ"ם בפי"ב מנזקי ממון וכך הם דברי רבינו : ומ"ש או ברשותו בתוך ד' טפחים סמוך לר"ה . כ"כ התוס' פ' המניח בשמו

מחייבין אותו למכור הבל ביחד אלא מעט מעט : (ה) **אין** מגדלין חזירים בבל מקום אפילו למשוח בהן עורות ואצ"ל לסחורה : (ו) **ואסור** לגדל בלב רע אא"כ הוא אסור בשלשלאות של ברזל וקשור בהן ובעיר הסמוכה לספר מותר לגדלו וקושרו ביום ומתירו בלילה : (ז) **מי** שנפלו לו בלבים וחזירים בירושה אין מחייבים אותו למכרם ביחד אלא מוכרם מעט מעט :

תי (ג) **בור** הוא מאבות נזקין דכתיב כי יכרה איש בור שאחר שחפרו בין הפקירו או לא הפקירו חייב בנזקיו בין שעשה דבר המזיק וזהו ממונו שמזיק במקום שעשאו שאינו זז ממקומו אלא עומד במקומו והעובר עליו ניזוק לפיבך בל הדומה לו שהוא ממונו ומונח במקומו ומזיק לא שנא אם הוא בעומק או בגובה או אפילו לא זה ולא זה אלא ששפך מים ברשות הרבים והוחלקו בה שור או חמור חייב : (ב) **אחד** הבורה בור ואחד הפותה בור שברהו אחר וביסהו בראוי ובא זה וגילהו חייב חפר אחד בור ובא אחר וביסהו וחזר וגילהו בעל הבור חייב אבל אם מילאהו השני וחזר וסילק את העפר האחרון חייב שבבר נסתלק מעשה הראשון אחד החופר או הלוקח או שניתן לו במתנה בין שהוא בעליו חייב עליו אבל אם ממונו עשאו בגון שהיה לו שור שחפר חפירה בר"ה או גלגל שם אבן וכשלו בו פטור אבל אם עשאו השור ברשותו חייב לסלקו אחר שיודע לו לא סילקו חייב עליו בתב הרמב"ם אפי' נחפר מאליו במקום שחייב לכסותו ולא ביסהו חייב בנזקיו : (ג) **אחד** החופר ברשות הרבים או ברשותו בתוך ד' טפחים סמוך לר"ה או באמצע רשותו והפקיר רשותו ולא

מילאהו השני וחזר וסילק את העפר האחרון חייב שבבר נסתלק מעשה רמזון בפ' המניח (בט :) בסוגיא אמר רבינא אמר מבל דרב אדא בר אהבה למ"ד למוצא בור מגולה וביסהו וחזר וגילהו אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא ממאי התם לא מיסתלקו להו מעשה רמזון הכא מיסתלקו להו מעשה רמזון הא לא תמי אלא למ"ד בור מגולה וטממה וחזר וחפרה דמיסתלקו להו מעשה רמזון וקיימי להו ברשותו וכתב ה"ה בפי"ב מהלכות נזקי ממון המוצא בור וביסהו וכו' בהשגות בעל הבור חייב בבדי שידע ע"כ דימת הר"ן דין זה לבור של שותפין שיתבאר למטה שאין הרמזון חייב עד שידע ויש לי לחלק שכאן לא הו"ל למחוך על כיסוי של מדם שאין לו חלק בבור משא"כ בשאר מתמה כיון שהוא בעליו חייב כן כתב הרמב"ם בפי"ב מה' נזקי ממון ויליף לה מדכתיב בעל הבור ישלם מי שיש לו בעליס מ"מ : ומ"ש אפי' למחוש בסתם עוות דילמא למכרן לכילאים תפי' מדתנן בריית' תסוס מסר ס"ו ועד בי"ד סי' קי"ו ונעשה שתסור לגדלן תפי' למחוש בסתן עוות מפורש שם דף ס"ב ע"ב : (ו) **ואסור** לגדל בלב רע שם בתוס' ופירש"י מפני שנושך ומנבח ומפלת תשא מירתתו ע"כ ונראה שיש חסרון בלשון רבינו וצריך להגיה אלא שם כן הוא אסור בשלשלאות של ברזל וכן מלתתי בספר מדוייק : ומ"ש ובעיר הסמוכה לספר מותר לגדלו וקושרו ביום ומתירו בלילה בריית' שם :

(ז) **ומ"ש** מי שנפלו לו בלבים וחזירים בירושה אין מחייבין אותו למכרם ביחד וכו' בריית' שם (פ .) :

תי (ג) **בור** הוא מאבות נזיקין דכתיב כי יכרה איש בור שאחר שחפרו בין הפקירו או לא הפקירו חייב בנזקיו בין הפקירו חייב בנזקין יתבאר בסימן זה : א ומ"ש וזהו ממונו שמזיק במקום שעשאו שעומד במקומו והעובר עליו ניזוק לפיבך בל הדומה לו שהוא ממונו ומונח במקומו אף הוא בעומק או בגובה או אפילו לא זה ולא זה אלא ששפך מים ברשות הרבים והוחלקו בה שור או חמור חייב : (ב) **אחד** הבורה בור ואחד הפותה בור שברהו אחר וביסהו בראוי ובא זה וגילהו חייב חפר אחד בור ובא אחר וביסהו וחזר וגילהו בעל הבור חייב אבל אם מילאהו השני וחזר וסילק את העפר האחרון חייב שבבר נסתלק מעשה הראשון אחד החופר או הלוקח או שניתן לו במתנה בין שהוא בעליו חייב עליו אבל אם ממונו עשאו בגון שהיה לו שור שחפר חפירה בר"ה או גלגל שם אבן וכשלו בו פטור אבל אם עשאו השור ברשותו חייב לסלקו אחר שיודע לו לא סילקו חייב עליו בתב הרמב"ם אפי' נחפר מאליו במקום שחייב לכסותו ולא ביסהו חייב בנזקיו : (ג) **אחד** החופר ברשות הרבים או ברשותו בתוך ד' טפחים סמוך לר"ה או באמצע רשותו והפקיר רשותו ולא

דרישה

שבתב מיי לבל בריס דבל משוד גזלן ישבור עדיס עבדיס לו עבו"ס לו יפתה בשיס לו קטנים שיעידו לו שמבירו לו בשעת מבירו לוקין לו בשעת מבס בבל יום לבל לעולם ניתס במילי דעלמא בשקרקי בגון בבגדי שלמה לו מקומות ב"ס של בשים יש לנו לתפוס שברת שתבע לים לבבשיר בספסול בי' וב"י בבית דבריו לעיל בח"מ ס"ס ל"ס וכתב עליו שתין דבריו נרתין ומור"ס ז"ל בד"מ שלו כתב עליו ז"ל ול"ב בי' ע"ס . וע"ש עוד בשם עמייני בשעתקפיס בי"ד סי' קב"ו וב"ב בש"ע בקיצור בשלמותיו : שבונש

פרישה

בבדעי שמעס עד שיבואו לקרבות שמזבח לקרבן וה"ס לעשות בנו מותר ע"ש : (ה) **אפי'** למבוח בשן עוות דילמא למברן לבילאים תפי' מדתניא בריית' תסוס מסר ס"ו ועד בי"ד סי' קי"ו ונעשה שתסור לגדלן בפני עצמן ומפלת תשא מירתתו ע"כ ונראה שיש חסרון בלשון רבינו וצריך להגיה אלא שם כן הוא אסור בשלשלאות של ברזל וכן מלתתי בספר מדוייק : ומ"ש ובעיר הסמוכה לספר מותר לגדלו וקושרו ביום ומתירו בלילה בריית' שם : (ז) **ומ"ש** מי שנפלו לו בלבים וחזירים בירושה אין מחייבין אותו למכרם ביחד וכו' בריית' שם (פ .) : **תי** (ג) **בור** הוא מאבות נזיקין דכתיב כי יכרה איש בור שאחר שחפרו בין הפקירו או לא הפקירו חייב בנזקיו בין הפקירו חייב בנזקין יתבאר בסימן זה : א ומ"ש וזהו ממונו שמזיק במקום שעשאו שעומד במקומו והעובר עליו ניזוק לפיבך בל הדומה לו שהוא ממונו ומונח במקומו אף הוא בעומק או בגובה או אפילו לא זה ולא זה אלא ששפך מים ברשות הרבים והוחלקו בה שור או חמור חייב : (ב) **אחד** הבורה בור ואחד הפותה בור שברהו אחר וביסהו בראוי ובא זה וגילהו חייב חפר אחד בור ובא אחר וביסהו וחזר וגילהו בעל הבור חייב אבל אם מילאהו השני וחזר וסילק את העפר האחרון חייב שבבר נסתלק מעשה הראשון אחד החופר או הלוקח או שניתן לו במתנה בין שהוא בעליו חייב עליו אבל אם ממונו עשאו בגון שהיה לו שור שחפר חפירה בר"ה או גלגל שם אבן וכשלו בו פטור אבל אם עשאו השור ברשותו חייב לסלקו אחר שיודע לו לא סילקו חייב עליו בתב הרמב"ם אפי' נחפר מאליו במקום שחייב לכסותו ולא ביסהו חייב בנזקיו : (ג) **אחד** החופר ברשות הרבים או ברשותו בתוך ד' טפחים סמוך לר"ה או באמצע רשותו והפקיר רשותו ולא

עשאו בגון שהיה לו שור שחפר חפירה בר"ה או גלגל אבן וכשלו בו פטור מבואר בשמה מקומות מהם בפרק הפרה (מא .) ולמדו בן מדכתיב כי יכרה איש בור ולא : ומ"ש אבל אם עשאו השור ברשותו בשעה שחפר הפירה בר"ה לסלקו אחר שיודע לו לא סילקו חייב בנזקיו בפרק הפרה (סה) אמר רבא בבשים שורו לחבר בר"ה וחפר בור ברשותו ולא הפקיר בורו ולא הפקיר שורו ברשותו חייב בנזקי בור ובנזקי שור שהרי בור בר"ה הוא ושור ברשות הבור הוא ולא הפקיר שורו ברשותו ולא בורו ולא הפקיר בורו ברשותו ולא שורו ברשותו ולא בורו ברשות

(ג) **ומ"ש** לפיכך אם היה משועבד לב"ח בתפותיקי מפורש וכו' : ומ"ש דב"מ מאחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה כלומר כיון דשוויה תפותיקי מפורש דאל"כ הא קי"ל דאין דין קדימה במטלטלין אלא שיעבדן מגד קרקע א כמו שנתבאר :

תח (ג) **בשם** שאין דיני ממונות אלא על פי עדים כשרים : (ג) לפיכך אם היה משועבד לבעל חובו באפותיקי מפורש שגם הוא אינו יכול לגבות ממקום אחר אם החוב קודם לנזק אין הניזק גובה ממנו ואם הנזק קודם לבעל חובו הניזק גובה ממנו ואפי' קדם בעל חוב ותפס לא עשה כלום דב"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה :

תח (ג) **בשם** שאין דנין אלא ע"פ עדים כשרים : (ב) ופירש ר"י שבא להשמיענו אפילו שור של עכו"ם שנגח לשור ישראל אין דנין אותו אלא בעדים כשרים . לשון הרמב"ם אין הניזקין משתלמים אלא בראיה ברורה ובעדים כשרים שלא תאמר הואיל ואין מצוי (ב) באורוות הסוסים ובגדרות הצאן אלא העבדים והרועים וכיוצא בהם אם העידו ששור זה נגח או הזיק לאדם שומעין להן אין הדבר כן אלא לעולם אין מחייבין ממון אלא ע"פ כשרים ויעידו בב"ד ויחייבו ב"ד המזיק לשלם : (ג) שור שהיה רועה ונמצא שור הרוג בצדו אע"פ שזה מנוגח וזה מועד ליגח או זה מנושך וזה מועד לנשוך אין אומרים זה ודאי הרגו או זה ודאי נשבו אלא בעדים כשרים :

תט (ג) **מפני** שהבהמה דקה דרכה לרעות בשדות אחרות והיזקה מצוי תקנו חכמים שלא יגדלנה האדם במקום שדות וכרמים אלא ביערים ואפילו בבית אפור ואפילו שאינה שלו והחמירו בה כדי להרחיק מההיזק שאפור לאדם שיזיק את חבירו ומיהו עיקר תקנה זו לא נתקנה אלא על ארץ ישראל אלא דקאמר בגמרא שבבל יש לה דין ארץ ישראל לדבר זה וי"א דבבל מנהגי דילן בתר בבל גרירינן ולדידן נמי אפור ונראה דבהא לא גרירינן בתר בבל דטעמא דאפור בבבל לפי שהיו שם רוב שדות ישראל וכיון דהשתא ליתא להאי טעמא שרי : (ג) ואע"פ שאין מגדלין יכול להשהותה קודם לרגל וקודם למשתה בנו ל' יום : (ג) והטבח לוקח ושוחט ולוקח ומשהה עד שישחוט מעט מעט ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר אלא לוקח ומשהה בביתו כדי שלא תזיק : (ד) ורועה שעושה תשובה אין מחייבין

(ג) **ומ"ש** לפיכך וכו' . פי' הסתם כיון שגוף השור ג"כ משועבד לב"ח כמו לניזק וחב להם קודם שהזיק מם קדם ב"ח ותפס מין הניזק גובה ממנו ומ"מ מם הניזק קדם לב"ח תפיש ב"ח הניזק גובה ממנו וה"ט דהכא גבי שור זה שיש לכל אחד שיעבוד בגוף השור ושור מם שהזיק כמקרקעי דמי כיון דאית ליה קלא דתורא נגחנא קרי ליה : ומ"ש דב"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה . כלומר כאן דדמי לקרקע לא מכני מה שקדם ב"ח מאוחר וגבה אבל במטלטלי אין דין קדימה במטלטלין אפילו עשאו אפותיקי מפורש כלעיל בסימן קי"ז וב"ח מאוחר מה שגבה גבה ומ"ש ב"י כאן לימנו מובן לפע"ד :

תח (ג) **בשם** שאין דנין וכו' . מסנה פ"ק דב"ק (דף מ"ו) : (ב) **ומ"ש** ופר"י שבא להשמיענו (כת"ק) וכו' . כ"כ הרמ"ה לשם בפסקיו : לשון הרמב"ם אין הניזקין וכו' . בפ"ה ממזקי ממון וע"ל בתורך בדין זה סוף סימן ל"ה :

(ג) **שור** שהיה רועה וכו' . פסק בפ' המוכר פירות ולא כרבי אחא דאמר בילוע זה הרגו דרבנן לא חזלי בתר תומדנא ומה שכתב רבינו בסי' ס"ה סעיף כ"ו דהרמ"ב בתשובה הניח רמיה מדרב אחא דאזלינן בתר תומדנא אין כוונתו לשם אלא לומר כיון דאשכחן תנא דאזיל בתר תומדנא אף על גב דלית להלכתא כוותיה מ"מ בתומדנא דמוכחא טובא כי התם מודה אף ת"ק דאזלינן בתר תומדנא :

תט (ג) **מפני** שהבהמה דקה וכו' . מסנה בפ"ק מרובה ושאר סיגי שכתב רבינו בסימן זה הכל מבואר לשם וכתב ב"י בסימן זה בספר בדק הבית סימן ל"ד וז"ל המידנא להיכא ליסרמל שדות בג"י כ"ל דמגדלי

(ג) **ואע"פ** שאין מגדלין יכול להשהותה קודם לרגל וקודם למשתה בנו ל' יום : (ג) והטבח לוקח ושוחט ולוקח ומשהה עד שישחוט מעט מעט ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר וכו' שם בברייתא גבי שלא תלמידיו מת ר"ג : (ד) **ומ"ש** ורועה שעושה תשובה

דרכי משה

תח (א) וכתב ג"י פרק כיצד די"א שאין מקבלין עדיות של נזקין שלא בפני בעל דין ואפילו היו הוא ועדיו חולים : (ב) ומהר"ם מריזבורק כתב י"א דקטן וקרוב ואשה נאמן בהכאות וחבלות דא"א להזמין עדים כשרים פתאום וכן תיקן ר"ח לחייב מלשין בעלילה ע"פ ע"א ויש חולקים מיהו בזמן הזה דהשעה צריכה לכך יש לב"ד לדדות החשוד בעדות קצת ודברים מוכיחים וע"ש וכבר נתבארו דינים אלו לעיל סימן ל"ה וע"ש :

ועיין

פרישה

קודם לניזק לימנו כלום כנ"ל : (ג) דב"ח [מאוחר] שקדם וגבה מה שגבה לא גבה פי' אם קדם וגבה קרקע קי"ל דלימנו גובה וכמ"ש בסי' ק"ו וה"ה בשור זה למזיק דלימא אם בגמרא דקלא מית ליה לכ"ע דתורא נגחנא קרי ליה דכקרקע דמי ול"מ ניחא מה שקדם ב"ח מאחר וגבה ממנו וק"ל ומלא כ"כ כן בריטב"א בשעשאו אפותיקי מפורש לב"ח וכתב קודם לניזק לפי אם קדם ותפסו סניזק ול"מ מלא דמ"ל דדוקא גבי סניזק אם קרקע עליו דתורא נגחנא קרי ליה משא"כ בב"ח דלדידיה לא עדיף מאי תורא משאר שור שעשאו אפותיקי מפורש לאם קדם ומכרו וה"ה לאם קדם ותפסו סניזק אף אם בא אחר דמסתי תפיסתו וגם בלא תפיסה נראה לאם בתו לב"ד ימד סב"ח וסניזק לגבות דמהלקין ביניהן כדין מטלטלין וכמ"ש בסי' ק"ל ומש"ל לימנו גובה ממנו ר"ל לימנו גובה כולו כדין אם לא עשאו אפותיקי ועד"ז מ"ש עוד מוה :

סי' תח (ג) **בשם** שאין דנין וכו' בב"ק דף י"ד תנן שבגייס ו' תשיה ע"פ עדים בני מורין ובני בריח ובגמרא מפרש ב"ה למפוקי עבדים מע"פ עכו"ם בני מצות בני בריח למפוקי עכו"ם מע"פ שים לפם יחום טפי מעבד עכ"ל משנה וגמרא וע"ז כתב ר"י שבאו להשמיענו כו' והרמב"ם ג"כ בח לתרץ זה וכתו מש"ר בשמו בסמוך ל' הרמב"ם כו' ומפני שים לספק ולומר דהרמב"ם לא ס"ל דינא דכתב ר"י לתפי' בשור של נכרי כו' כיון דלא כתבו ר"י מלא מכח סתי קושיא ולהרמב"ם יש תירוץ אחר על אותה קושיא מש"ה כתב רבי' ל' הרמב"ם כדרכו בכל מקום שמסופק בדבריו בדברים הב"מ לדיוק וק"ל : ל' הרמב"ם אין הניזקין משתלמין כו' בפ"ה מהל' נ"מ כ"כ : אלא לעולם אין מחייבין ממון אלא ע"פ עדים כשרים עכ"ל : (ג) שור שהיה רועה כו' הרמב"ם כתבו שם בפ"ה :

סי' תט (ג) **ואפי'** שהימנו אלו פי' מע"פ שאמרו אין אדם מועיל בה כ"מ בנשמה גפשה דקה בגמרא שבבל יש לה דין ארץ ישראל לדבר זה וי"א דבבל מנהגי דילן בתר בבל גרירינן ולדידן נמי אפור ונראה דבהא לא גרירינן בתר בבל דטעמא דאפור בבבל לפי שהיו שם רוב שדות ישראל וכיון דהשתא ליתא להאי טעמא שרי : (ג) ואע"פ שאין מגדלין יכול להשהותה קודם לרגל וקודם למשתה בנו ל' יום : (ג) והטבח לוקח ושוחט ולוקח ומשהה עד שישחוט מעט מעט ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר אלא לוקח ומשהה בביתו כדי שלא תזיק : (ד) ורועה שעושה תשובה בתמיד ואת מטלטלים לאו מידי דקמי בעיניהו ואמאי מטרפינן להו מלוקח) שאמי אתם דכמאן דעשאו אפותיקי דמי (רמאת שוויה להאי שור אפותיקי למיגבי מינה) ואסאר רבא עשה עבדו אפותיקי ומכרו ב"מ גובה סימנו שורו אפותיקי אין ב"מ גובה ממנו עבד מ"ט משום דאית ליה קלא כאי נמי כיון דנגח קלא אית ליה תורא נגחנא קרי ליה ע"כ מבואר מוה דלגבי גבייה סניזק גובה משאר אפי' לר"י דשוויה כב"מ כיון דכל כך קלא אית ליה כמו מקרקעי דעלמא אפי' לא עשאו אפותיקי (ולא כב"י כמ"ש בסוף זה סימן) תו גרסינן אתם אתם דתניא אם קדמו ב"מ וגבו בין אם עד שלא סניזק ובין סניזק עד שלא גבו אב לא עשה ולא כלום לפי שאין משתלם אלא מגופו וקפריך בגלמא אם סניזק עד שלא גבו אב ניזקין קדמוהו אבל אב עד שלא סניזק ב"מ קדם וקפריך בגלמא אם סניזק עד שלא גבו אב ב"מ אקדם וגבה אם שגבה לא גבה (פירש"י ע"מ בתמיה דפלוגתא היא בעלמא כו') לא לעולם אימא לך אם שגבה גבה ואפאי אתם דת"ל מילו גבך אום (פירש"י לכבר גבית ליה והזוק) לא אימר אום גבה ליה דאמי תורא דאזקיתן מינים משתלמת אב"ל עם פירש"י ואם שפירש"י דפלוגתא היא בעלמא . סיימו תוקת בתם אקדם וגבה קרקע דבו פליגי אמאי ואמורתי אבל מטלטלין כ"ע מודו דאם אקדם וגבה גבה כדאיתא בפרק אי אסיה מסי ורבינו כתבו לעיל ר"ס ק"ל וכ"כ ב"י שם סעיף ד' ס' ע"ש ואפשר דסאי שור דאזיק דאם לאקרקע מש"ה קאמר בגמרא ש"מ ב"ה מאוחר כו' ולא קק' שמדאמרו לאפותיקי דעבד אסאר בקרקע מש"ה קאמר בגמרא ש"מ ב"ה מאוחר כו' ולא קק' כפשוטו ולא קו' כאאן ואם"נ פירש"י דאקרקע קאי ואפשר דאזיק מ"ד כו' וק"ל . ו"ל הסתו' אילו גבן אום כו' תימא או אם אין בדין שיגבה שפשע בשמיעתו ו"ל ולא קאמר אלא כלומר דאין גוף שור משועבד לב"ה כמו שאר משועבד לניזק שאשתלם מגופו אע"ל אתו' וביאו כדי לייסב קושיית הסתו' ס"ל כתב לתון אמר לסניזק ת"ח לאשתלם ממקום אחר ו"ה בגמרא אילו אום גבך כו' אלא ס"ל לגבות ממקום אמר מוכרח אום דאם אשתלם סניזק קודם לב"ה כו' עד אם שגבה לא גבה אלא סגמרא ס"ל קאי דקאמר ש"מ ב"ה מאוחר כו' ומשיק לעלעולם (לא) גבה ואייתי בקרקע דבו קיי"ל דאף אקדם וגבה אם שגבה לא גבה וכדאשיק לא גבה גמי, ואפאי שור לאזיק דומה לניזק בקרקע וכ"ל וממילא גלמד מיניה דב"ה אקדם לניזק אף שעשאו לב"ה אפותיקי אם קדם סניזק ותפס אין מולאין מידו אלא דמי מוקדם לניזק כמו בקרקע גבי סניזק לגבי ב"ה מיתסב כמטלטלים ולגבי סוס מטלטלים אם אמוכר לו קדם וגבאו גבייה גבייה (ואין בגבייתו דב"ה כלום) אבל אוכא כאקדם ניזק לב"ה אף שעשאו לב"ה אפותיקי גבייה גבייה [ואין בגבייתו דב"ה כלום] ודוק וכ"י כתב כאן ול"ל ומ"ש דב"ה מאוחר שגבה לא גבה כלומר כיון דשוויה אפותיקי מפורש דאל"כ אם קי"ל דאין קדימה במטלטלים אלא שעבדן מג"ק עכ"ל ול"ל אבל בשעיית אפותיקי אז יש לו קול ודין קרקע יש דלימא דב"ה מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה ואינני מבין דבריו דמ"ל אם נתסבים לאתי שור מטלטלים א"כ לא אתי אלא סמ"כ בסימן קי"ז גם בסימן ל"ו ע"ש וכן מוכא מדברי רבינו כאן שכתב לעיל זה בקדם ב"ה לניזק לא סניזק אם קדם ניזק וגבה דלא גבה וס"ט דוהאי אם אתי גבייתו וכמ"ש ועפ"ר ודוק :

סי' תח (ב) **לשון** הרמב"ם אין הניזקין כו' עד אלא נשום אין מחייבין ממון אלא ע"פ עדים כשרים **ז"ל** ת"ה סימן נב"ע אלמון הרמב"ם זה והסתם כיון שכתב דמעיקן אם הסכנה ז"ל דסכנה נזוקין דוקא כל סיכא דספקולים בניחום עפי אין בכשרים יש להכשיר הספקולים אע"ג דמיסק התנא דלא נכשרינהו סיא לן למימר כ"מ גבי ניזקין דאם נסיתינהו ת"כ נא

בפקי

חדושי הגהות

העמדה בדין דאל"כ אף זבה בו עצמו יהא פשור קשה כנ"ל אם לא דנימא דהך מיהו דוקא אם זכה בו' לא אהפקירו דסמיך ליה קאי אלא אדלעיל דקאמר אם קדם אחר וזכה בו' ע"ז קאמר דדוקא אחר בו' עוד אפשר לומר ולהשוות כל הדיעות יחד ולכוונם לדעת רש"י שכתב דבעינן שיהיו מיוחדים לאדם אחד לעולם משעת היזקו ובשעת העמדה בדין וקראי הכי דייקי דתחלה כתיב והועד בבעליו וסיים וגם בעליו יומת משמע דהך בעל דלמעלה קאמר והנה מצינו (ב"ק ח :) מה מבר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו וקאמר עוד התם אי מפקת מיניה עלי דידי הדר מעתה במכירה עודנו שם הבעל הראשון הופף עליו לא כן בזוכה מן ההפקר לא מסתבר שתהא לו כל הזכות והאחריות של המפקיר לפ"ז א"ש דבמכירה וירושה או בחפקר זוכה הוא עצמו הוי בעל אחד בשעת היזקו והעמדה בדין אבל באחר שזוכה לא הו"ל היזקו והעמדה בדין שווין באדם אחד :

תז א כמו שנתבאר לעיל סימן ת"ד ועיין פרישה וב"ח שתמהו ע"ז מדברי הטור בסימן קי"ז עיין עליהם :

תח א ומ"ש ופירש ר"י שבא להשמיענו בו' כ"כ שם הרא"ש בפסקיו :

ומ"ש

(ה) **הוחזקו** נגחניס וכו' • פי' הרמ"ס דאין מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו דכיון דתם רחמנא אתם אתלם אלא חצי נזק וחוזו ח"ל אין משלם אלא מגופו הילכך גבי יתמי מרחמין עליהם וכן בהלכו בעליו למ"ה אקילו בה רבנן ואם הוחזקו נגחניס ב"ד מעמידין להם אפוטרופא ומשוין להו מועד דכי הדר נגח משלם מן העלייה ואע"ג דאין נזקקין לנכסיהם אפילו כשהן קטנים וכו' עכ"ל :

תז (ו) **שור** תם וכו' עד סוף הסי' מבואר בגמרא פרק המניח (דף ל"ד) ותלוצה דר"ע דאמר הוחלט שור לניזק ואינו כמו ב"ח דאין עליו אלא שעבוד אלא גופו אלו הוא ולפיכך אם מכרו המזיק ונשתמש בו הלוקח אחרש בו צריך לשלם לניזק דמי החריסה ואם שחטו המזיק הוא ליה מזיק שעבודו של מבירו דקיימא לן דחייב לשלם מדינא דגרמי : (ז) **ומ"ש** היה המזיק חייב לב"ח וכו' . עם .אסיקנא דניזק קדים משום דמ"ל אילו גבך הוה לא מיזק הוה גבי ליה דאמי הוה תורא דאזקן מיניה משתלמנא וכתבו התוס' תימה אז הוא שחוזר ונובחו למה מכור לרדיה תני רב תחליפא בר מערבא קמי דרבי אבהו מכרו בדין שיגבה שפשע בשמירתו וי"ל דלא קאמר אלא כלומר לאין גוף השור משועבד לב"ח כמו שהוא משועבד לניזק וכן פי' בקונטרס ריש פרק ד' וה' שכתב וז"ל דאמר בהמניח קדמו ב"ח והגביהו לא עשו ולא כלום תם הוא דמ"ל ניזק לב"ח מהאי תורא דאזקן מיניה משתלמנא וב"ח לא מצי למימר ליה הכי הילכך ב"ח יטול נכסים מחריס עכ"ל מבואר להדיא דדוקא בדיכול ב"ח לגבות ממקום אחר וז"ש רבינו כיון שהב"ח יכול לגבות ממקום אחר וכו' ומפרש"י למד להורות כך :

ומ"ש

לומר דטעמא משום דב"ח יכול לגבות ממקום אחר וניזק אינו נפרע אלא מגוף השור :

ומ"ש

דרכי משה

תז (א) ומשמע עוד שם בדברי הרמב"ם הא דמכרו מזיק אינו מכור וחוזר הניזק וגובה מהלוקח היינו דוקא כשמכר לאחר שעמד בדין אבל לא קודם שעמד בדין וע"ש : ובתב

דרישה

סי' תו (ד) **שור** של פקח שנגח שור של חש"ו כו' עד ולא לגבות ממנו בתמותו וכו' שם ריש דף ל"ט תנן שור של חש"ו שנגח שור של פקח פטור שור של חש"ו שנגח ב"ד מעמידין להן מפוטרופוס ומעידין להן בפני שלפוטרופוס ובגמ' תמר רבא ס"ק ושם שומרון מעמידין להן מפוטרופוס ומעידין בפניהן ומשוין מועד וכי הדר ונגח משלם מעלייה הרי לפנינו דהתלהן כשיב לי תרתי דתין מעמידין להן לפוטרופוס אח"כ שומרון אתלם וגם תמר שומרון ומעמידין להן קאמר דמעמידין בפניהן ומשוין מועד ללא כולהך דבפניהן להתירץ כוס אם לא שכיון למ"ם בהריסה דתין מגבין ע"י לפוטרופוס אף למאר שומרון אח"כ נעשו מועדין לכני הפוטרופסין דסיימו שמעידו לפניהן ג"פ ולא שמר וכ"כ הפו' שם תין מעמידין להן לפוטרופוס תימה מ"ט תין מעמידין כו' ע"ש שרצו לומר הרבה טעמים ומסתו תותן ולבסוף כתבו וי"ל דמעטם הוא כיון דאם רמאת על הפם אלא יפלם כ"ם הילכך לגבי יתמי אפו אלייהו וכן מי שהלכו בעליו למ"ה כו' אקילו בהו רבנן אע"ג דטעם זה מסייק לפני המיוחס הכ"ל דמשום דאפו אלייהו לא רצו לתקן להעמיד להן לפוטרופוס כל זמן אלא שומרון נגחניס וגם אפי' למר שומרון נגחניס ומועמד להן לפוטרופוס כל זמן שהוא בתמותו אלא נגח לפניהן פטור ג"כ מכ"ט בגמ' וה"ל :

סי' תז (ה) **מכור** לכשיתפסנו עיין בפרישה ולכאורה היה נראה לומר דכ"ן משום דגם בימי התנאים שגבו קנס יש כ"מ בתפיסה דאלא תפיסה יכול המזיק לסלוקיס בזוזי אפי' לכ"ע אבל למאר שתפסו מכני מה שהוא מוחלט לו שאין צריך ליתנו למזיק לפרותו ויש להביא ראיה לזה מסוגיא דגמ' לעיל ד"ה (ד' ל"ג ע"ב) דקאמר אפלוגתא דר"ע ור"י במאי קיימלגי ר"י סבר ב"ח הוא וזוזי הוא דמסלק ליה ור"ע סבר שותפי ניהו מאי בינייהו דקדיטו ניזק מ"ב דלר"ע היו הקדש ולר"י לא הקדש ע"כ ומדלא קאמר אפי כ"מ דלר"י מצי לסלוקי' ולר"ע ל"מ לסלוקי' משמע שגם לר"ע מצי לסלוקי' זוזי וק"ל ומ"ע שתכתי לאמר שתפש לא מצי לר"ע לסלוקיה זוזי ולר"י ודאי לעולם מצי לסלוקי' מ"מ לא לכ שגמ' לומר אפי כ"מ דניהו כיון דתינו בכל ענין אבל אתו' כתבו שם בתוי' דהוא"ל אפי מ"ב דלר"ש לא מצי לסלוקי' ולר"י מצי לסלוקי' ועוד מ"ב מוכח אלא מד מיניהו נקט ע"ש גם בתו' דף ל"ט ד"ה תין מעמידין כו' משמע דדוקא לר"י מצי לסלוקי' אפי לר"ע לא אבל לסלוקי' אפילו בלא תפיסה ע"ש : ואפילו אם נשתתם בו סלוקא נראה לסלק לו ומ"ש שכשהגיל בשתת מבינו ונשם בה מלכתא פטור מתשלומין כמש"ר בסי' שם"ג שאם ס"ט דבשתת מתלטלים כשגגלין וקנייה כשגלן לעניין זה משמ"כ שור למזיק דבכל מקום שהוא ברשות הניזק הוא ודינו כקרקע וכשפיכה דנתבלה שם ופסי' ס"ע דלגרך לשלם אם שכשכ שיכה : (ב) **היה** המזיק חייב לב"ח כו' עד דלגרך לשלם אם תפיקו אלא אם כן שיש לו בעלים בתחלה וסוף וכל שכן מכרו אבל להטור שכתב בהדיא גבי הפקירו אם זכה בו אחר פשוט וע"כ קודם העמדה

פרישה

(ד) **שור** של פקח שנגח שור של חש"ו כו' שם דף ל"ט : (ה) **הוחזקו** נגחניס כו' שם נגמ' ובפו' פי' הוחזקו שהם רשעים ומשתגעים ליגח ג"כ ולוקח כשהוחזקו אז מעמידין להן מפוטרופוס אבל לא הוחזקו אלא מדאמר בגמ' ואפי' לאחר שנגח ד' וה' (לט .) :

ומ"ש וכן של מי שהלכו בעליו וכו' שם בבריית משוה דינו לשל חש"ו :

(ה) **ומ"ש** הוחזקו נגחניס ב"ד מעמידין לו אפוטרופא לשמרו ולא לגבות ממנו אם יגח בתמותו אלא אם הועדו ואח"כ נגחו נפרעין מן עליית היתומים :

(ד) שור של פקח שנגח שור של חרש שוטה וקטן חייב ושל חש"ו שנגח של פקח וכן של מי שהלכו בעליו למדינת הים שנגח פטורין : (ה) הוחזקו נגחנים היו ב"ד מעמידין לו אפוטרופא לשמרו ולא לגבות ממנו אם יגח בתמותו אלא אם הועדו ואח"כ נגחו נפרעין מן עליית היתומים :

תז (ו) **שור** תם שהזיק ומכרו הניזק אפילו קודם העמדה בדין הוי מכור לבשיתפשנו שיקחנו הלוקח ואם מכרו מזיק אינו מכור והניזק נוטלו מן הלוקח ואפילו אם נשתמש בו הלוקח קודם שנטלו צריך לשלם לו ואם שחטו המזיק צריך לשלם לו הפחת שפחתתו המיתה אפילו לדידן דלא מגבינן ליה בדינא כיון דאי תפש לא מפקינן מיניה : (ז) היה המזיק חייב לבעל חוב אפי' חל שעבודו קודם וקדם ותפש קודם לניזק אינו כלום ויכול הניזק ליקחנו מידו כיון שהב"ח יכול לגבות ממקום אחר

חדושי הגהות

על הרמב"ם לק"מ שלא כתב הך דזכה בו אחר אלא בשור הפקר אבל גבי שור של בעלים שהזיק ואח"כ הפקירו לא קאמר דזכה בו אחר אדרבה פשטא דלישנא דומיא דהקדישו קאמר דודאי לא זכה בו אחר ואתיין שפיר דבריו דס"ל דבעינן שיהיו לו בעלים בשעת העמדה בדין ולכן קאמר בריישא בשור הפקר שאין לו בעלים בשעת היזקו אע"פ שזכה בו אחר כלומר והיה לו בעלים בשעת העמדה בדין ובסיפא קאמר דאע"פ שהיה שור המיוחד לבעלים אך שהפקירו אח"כ ולא היה לו בעלים בשעת העמדה בדין פטור (ואין לתמוה על זה דמאן פטור כיון דהפקירו ואין לו בעלים ליזיל ויתיה די"ל דהניזק לא ידע שהפקירו וקודם שנודע להניזק זכה בו המזיק עצמו ואפ"ה פטור כיון שבשעת העמדה בדין לא היו לו בעלים וזהו מוכרח בגמרא דפריך בתורא דהפקר ליזיל ויתיה ומשני בשקדם וזכה בו אחר רבינא אמר למעוטי נגח ואח"כ הפקיר וכו' ומאי הועיל לן רבינא בזה דאפ"ה קשיא ליזיל ויתיה השתא אדר שהפקירו וצריכין ג"כ לומר בשזכה בו אחר אלא ע"כ דעיקר החילוק הוא דבתורא דהפקר בעינן בשקדם וזכה כו' כלומר קודם שעמד בדין דאל"כ למה ליה לעמוד בדין כלל כיון דידע דהפקר הוא יקחנו לו ולרבינא לא קשיא כלל יקחנו לו דהוא לא ידע שהפקירו ואחר העמדה בדין זכה בו הוא עצמו וא"א לקחו ובדאמרן) ובאמת בסיפא אם זכה בו אחר קודם העמדה בדין חייב כיוי שיש לו בעלים בתחלה וסוף וכל שכן מכרו אבל להטור שכתב בהדיא גבי הפקירו אם זכה בו אחר פשוט וע"כ קודם העמדה

המזיק נוטל הולמתו וכו' עם בפרייתא ב שור שוה ק"ק וחבל בו שב' זוז שבח מזיק נותן לו כשעת הנזק כחד כשעת העמדה בדין אמר מר שבח מזיק נותן לו כשעת הנזק מני ר' ישמעאל היא דאמר כ"ח הוא וזוזי הוא דמסיק ליה מימת סיפא כחד כשעת העמדה בדין אתמן לר"ע דאמר שומרי שומרי ישמעאל וסיפא ר"ע הוא ר"ע היא והכ"ע בשעטמו . ופי' רש"י שבח מזיק. ועמד על ב' וגותן לו כ"ב זו בשעת הנזק ואין יכול ניזק לומר תן לי חלק שמיעת שבו שזכיתי בו משעת הנזק וברשותי כשביה : כתב כשעת העמדה בדין . וגותן לו חלק לחד שבו שברשותו כחב : כולה רבי עקיבא היא ובשפטמו . מזיק לשור ומסר ממונו לשבוחיה הילכך לא שקיל ניזק בשבחא . וכתבו התוספות הכ"ע בשפטמו וכגון שאין השבח יותר על היזיקו שהם היה יותר נהי נמי דאמרינן בפרק הזהב (ל' מב :) דשותף הוי כיורד ברשות מ"מ מה שחסד רוצה ליתן למפטם לפטם יטול המזיק והמותר יש לו להיות לניזק ועוד מצינו למימר דחיירי שהשבח יתר על היזיקו והא דקאמר גותן כשעת הנזק לאו דוקא אלא להשמיענו שיטול יותר מדמי יזיקותיו דכיורד ברשות דמי עכ"ל :

תה (ה) **שור** שחבל בחבירו דינו כשור שהזיק לשור אם תם הוא משלם חצי נזק ואם מועד ג"ש : (ב) ואפילו נתכוין לבהמה וחבל באדם פטור מצער וריפוי ושבת ובושת שלא חייבה תורה בד' דברים אלו אלא באדם החובל : (ג) לפיכך שור שבייש האדם פטור : (ד) ושורו שחבל באביו ובאמו או שהדליק גדיש בשבת חייב בנזקיו אע"פ שאילו עשה הוא היה פטור חייב על מעשה שורו דמה שהוא פטור לפי שמהחייב בנפשו וק"ל בדרבה מיניה : (ה) נגח האשה ויצאו ילדיה פטור מדמי ולדות אפילו שמועד הוא לנגוח דלא חייבה התורה דמי ולדות אלא אדם : (ו) ומיהו אם נגח שפחה ויצאו ילדיה חייב בדמי ולדות כאילו נגח בהמה מעוברת ושמין אותה כמה היתה שוה מתחילה וכמה נפחתו דמיה ומשלם תם חצי נזק ומועד נזק שלם :

תו (ה) **שור** של ישראל שנגח שור של כותי היה פטור ושל כותי שנגח של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם : (ב) ושל הפקר שנגח פטור שאם קדם אחר וזכה בו הוי שלו ולא עור אלא אפילו היו לו בעלים בשעת נגיחה והפקירו קודם שעמד בדין פטור מיהו דוקא אם זכה בו אחר אבל אם הוא חזר וזכה בו חייב : (ג) וכן אם נגח ואחר כך מכר או הוריש חייב :

שור

(ג) **ומ"ש** לפיכך שור שבייש האדם פטור משנה בפרק המניח (לד :) : (ד) **ומ"ש** ושורו שחבל באביו וכמו"ש שהדליק גדיש בשבת חייב וכמו"ש על מעשה שורו דמה שהוא פטור לפי שמתחייב בנפשו וקס ליה בדרבה מיניה ג"ז שם במשנה : (ה) **ומ"ש** נגח האשה ויצאו ילדיה פטור מדמי ולדות וכו' משנה בפרק הפרה (דף מה :) ובפרק החובל (פז :) ובפרק שור שנגח ד' וה' (מב :) יליף לה מקרא : (ו) **ומ"ש** ומיהו אם נגח שפחה ויצאו ילדיה חייב נדמי ולדות כאילו נגח בהמה מעוברת מימרא דרב פפא בפרק הפרה (מט :) : ומ"ש ושמין אותה כמה היתה שוה תס חצי נזק ומועד נזק שלם כ"כ שם ברמ"ב ז"ל :

תו (ו) **שור** של ישראל שנגח שור של כותי היה פטור ושל כותי שנגח של ישראל בין תם בין מועד משלם נ"ש במשנה בפרק שור שנגח ד' וה' (דף לו :) : (ב) **ושל** הפקר שנגח פטור שאם קדם אחר וזכה בו אחר אבל אם הוא חזר וזכה בו הוי שלו ולא עוד אלא אפילו היו לו בעלים בשעת נגיחה והפקירו קודם שעמד בדין פטור בפ"ק דב"ק (יג :) תנן נגחי תמוחדים המיוחדים וגמרא למעוטי מאי במתני' תנא פרט לנכסי הפקר ר"ל הילמא נגח תורא דירן לתורא דהפקר ומן תבע ליה מלא נגח תורא דהפקר לתורא דירן ליוול וליתיה כשקדם וזכה בו אחר רבינא אמר למעוטי נגח ופח"כ הפקיר ומייתי לה מדכתיב והועד בבעליו והמית איש עד שתהא מיתה והעמדה בדין וגמר דין שוין כאחד כלומר שיהיו לו בעלים משעת העדאה עד שעת העמדה בדין ולא יעמיד שניה אחת בלא בעלים מ"ה במכר והוריש חייב דמיד שיצא מרשותו יצא לרשות אחר ולא עמד רגע אחד בלא בעלים מה שאין כן בהפקיר וזכה בו אחר דקודם שזכה בו עמד זמן מה בלא בעלים דא"כ למה כתב דבזכה בו הוא עצמו חייב הא ג"כ קודם שזכה בו עמד בלא בעלים בשלמא

מו

פרישה

המזיק פי' שור המזיק וסוף ג"כ שם בתוספתא ברייתא דף ל"ד : נמלט קשור לניזק וברשותו כשביה וכיון כר"ע דאמר שור של מזיק מוחלטו מיד לניזק בנקי נזקו ומשלם שנוטל בהשבח ובכחב שהרם הכבעלים משלמין ולא נוטלין מוכח דוקא תדע דאי נוטלין אם למיפטר נפשייהו בהשבח מני מיפטרי ומ"ת היא גופא קשיא מ"ל לגמרא למדרש כחי למאי נפקא מיפכא שלא ישלם לעולם לניזק ומלוה מיתורא דוגם המזיק וכח בהשבח לנזילה מ"כ זה מיקרי תשלומין במה שהניח להניזק ליטול גם מלקו בשבח ומ"כ ע"כ לניכון לדחום משלמין ולא נוטלין ומדמיקר שמי שלם ישלם במועד כתיב נלמד דגם במועד נוטל המזיק מלק בשבח וק"ל :

סי' תד (ג) **ואם** השבח יתר על שוחתו נוטל שוחתו ושכר טרחו כו' כדין שיורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות כו' עי' בב"י שהביא לשון הגמרא ומ"ש תום' עלה והכא מה שמזיק רבי בין שבח יתר על הסוחתה או מיפכא הוא מדברי הפו' שלהי שוחתה לא מצאתי מילוק זה כ"מ בדברי ר"י שכתב ג"כ שמי מילוק בכתוב ל"ת מ"ת ע"ש והכא לתחום על רבינו שכתב שנוטל שכר טרחו ומשלו כדין היורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות שם התום' כתבו שנוטלו כדין היורד ברשות וכן משמע דשם המזיק הוא שותף לכל הפחות בשבח שורו וקיי"ל דשותף לף שיורד ברשות ואפי' בשדה שחיסך עשויה ליטע דינו בשבח שיאתר על הסוחתה כדין היורד בשדה הפעשוים ליטע וכמ"ש סי' ק"ע ופיטום שור זה שהיה של מזיק ומיהו בפיני כשדה הפעשוים ליטע דשם שתם שור לפיטום קמי בר"מ מסתבר דלף אם ישלם שמין כיון דלרוני הוי כיום לרדיון ולא לפטומו בעלה דפתו מלכ לעת המזיק כיון שהוא שלו וע"ק דלא סי"ל לרבינו לחתום דבריו ולכתוב כיורד שלא ברשות כיון שמחולקים שהם בדין יורד שלא ברשות בין יורד לשדה הפעשוים ליטע דלא נוטל כדין שחל בהשבח כמ"ש הרמ"ם בפ' הפקדון ול"ל דהייט שמשין כמה שדה הוכח ליטול לעשות עניו כזה וכמבואר לעיל בסי' שע"ה ובין שם ירד לשדה שחיסך עשויה ליטע דמי ירון על הפתחונה ומ"מ שכ"ר לתוקן לו שכר טרחו ועמלו סו"ל לשיים ולכתוב כדין היורד לשדה שלא ברשות בשדה הפעשוים ליטע ע"כ נרחה למקום תיבת שלא ובפרט שמלשתי כן בשני ספרים של קלף ועמ"ס בפרישה של שוב ראיה גי' תיבת שלא ודפוסיתו כתבתי בלבו ועוד סיום ס"ל לייחס ולומר שרבינו ס"ל שום דומה למ"ש שמחי' בפ' מ"ב וכ"ר בי"ד סי' קע"ו ו"ל הנותן לחבירו בהמה בעיסקא שיחלוק עמו בגיזה ובולדות בדקה כ"ד חדם כו' עד ומשם ואילך נוטל חלי השבח ומי שהניח להניזק ליטול כל מ' המלי כו' עלמא אזיל בהאי טעמא דכל שהניח להניזק ליטול גם מלקו ולא שהניחו לחבירו שתפין בבתחלה ליטול כל מ' המלי כו' עלמא אזיל בהאי טעמא דכל שהניח להניזק ליטול גם מלקו בשבח ומ"ש בשם הרמ"ם דשם בעלים לניזק ומ"ש בשם הרמ"ם דשם בעלים לניזק מלק בשבח ושכר טרחו נוטל ולא מלק במלק השבח דמיזק ומ"ש שתם הרי' וכתב כדין שיורד שלא ברשות וע"ל שלא ברשות שלא שהניחו שמיזק לוקח לעשות עמו בחצי שום ומיהו זש שום דוקא לא הול"ל כדין שותף ועוד דלא הול"ל כן אלא בשבח ומ"ש וכן שמיזק נוטל מלקו בשאר השבח דעי' הול"ל כיון שלא שהניחו אין לחייב לניזק למאי שהניח מלקו בשבח ומ"ש וכן שמיזק נוטל מלקו בשאר השבח דעי' הול"ל כיון שלא שהניחו אין לחייב לניזק למאי שהניח מלקו כלום וק"ל :

שור

דרישה

שהשבים לסיימו שלא ומשלם ולסיימ פטור מתשלומי ק"כ שמייב לניזק אלא לאו ם"מ דבחמת כל כה"ג לליכא לספוקי לניזק מכחב זה גבד זה וה"ל לשלם לו ק"כ דמפיקנא וגם ממשמעות שהרם הכבעלים משלמין ולא נוטלין מוכח דוקא אין נוטלין אם למיפטר נפשייהו בהשבח מני מיפטרי ומ"ת היא גופא קשיא מ"ל לגמרא למדרש כחי למאי נפקא מיפכא שלא ישלם לעולם לניזק ומלוה מיתורא דוגם המזיק וכח בהשבח לנזילה מ"כ זה מיקרי תשלומין במה שהניח להניזק ליטול גם מלקו בשבח ומ"כ ע"כ לניכון לדחום משלמין ולא נוטלין ומדמיקר שמי שלם ישלם במועד כתיב נלמד דגם במועד נוטל המזיק מלק בשבח וק"ל :

סי' תד (ג) **ואם** השבח יתר על שוחתו נוטל שוחתו ושכר טרחו כו' כדין שיורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות כו' עי' בב"י שהביא לשון הגמרא ומ"ש תום' עלה והכא מה שמזיק רבי בין שבח יתר על הסוחתה או מיפכא הוא מדברי הפו' שלהי שוחתה לא מצאתי מילוק זה כ"מ בדברי ר"י שכתב ג"כ שמי מילוק בכתוב ל"ת מ"ת ע"ש והכא לתחום על רבינו שכתב שנוטל שכר טרחו ומשלו כדין היורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות כו' כדין היורד ברשות ומ"ש בשם הרמ"ם דשם בעלים לניזק ומ"ש בשם הרמ"ם דשם בעלים לניזק מלק בשבח ושכר טרחו נוטל ולא מלק במלק השבח דמיזק ומ"ש שתם הרי' וכתב כדין שיורד שלא ברשות וע"ל שלא שהניחו שמיזק לוקח לעשות עמו בחצי שום ומיהו זש שום דוקא לא הול"ל כדין שותף ועוד דלא הול"ל כן אלא בשבח ומ"ש וכן שמיזק נוטל מלקו בשאר השבח דעי' הול"ל כיון שלא שהניחו אין לחייב לניזק למאי שהניח מלקו כלום וק"ל :

שור

חדושי הגהות

תד א כפי מה שהעתיק הרב"י דברי התום' צ"ל בדין היורד לשדה חבירו ונטע ברשות והפרישה והב"ח כתבו ליישב הגי' בטור אמנם הפרישה העלה דהנכון למחוק תיבת שלא וכ"ה בשני ספרי רבינו הנכתבים על קלף : ב שור שוה ק"ק שנגח לשור שוה ק"ק וחבל בו כצ"ל :

תה א ומ"ש ואפי' נתכוין לבהמה וחבל באדם כ"כ ג"כ הרמב"ם פי"א מה' נ"מ ג' ובכתב ה"ה דהיינו נזקין שלא בכוונה שהוא פלוגתא דר"י ור"ש בב"ק (מד :) וידוע דהלכה כר' יהודה (באר הגולה) :

תו א ומ"ש וכן אם נגח ואח"כ מכר או הוריש חייב כן נראה מדברי הרמב"ם פ"ה מה' נ"מ הלכה ד' שכתב שם וז"ל שור הפקר שנגח ד' וה' (דף לו :) : (ב) **ושל** הפקר שנגח פטור שאם קדם אחר וזכה בו אחר אבל אם הוא חזר וזכה בו הוי שלו ולא עוד אלא שור המיוחד לבעלים שהזיק הקדישו או הפקירו פטור עד שיהא לו בעלים בשעת היזקו ובשעת העמדה בדין משמע דלאו דוקא שיהא אותו בעל מתחלה ועד סוף [רק] כשיהיו לו שם בעלים בעלמא משא"כ בהקדישו והפקיר שאין לו בעלים כלל בשעת העמדה בדין מעתה במכר והוריש שיש לו בעלים אה"כ פשוט דחייב וכן מצאתי בספר רחם משנה שכתב שדעת הרמב"ם דשם בעלים בעלמא בעינן ותמה על רש"י שכתב דבעינן בעל אחד משעת העדאה עד שעת העמדה בדין וכתב שדעת הטור כדעת הרמב"ם וכמ"ש יש לתמוה לפ"ז למה דכתב הטור בהפקיר וזכה בו אחר פטור הא יש לו בעלים בתחלה וסוף ומאי שנא הא ממכר והוריש שבא לרשות אחר וא"ל דעיקר הקפידא שיהיו לו בעלים משעת העדאה עד שעת העמדה בדין ולא יעמיד שניה אחת בלא בעלים מ"ה במכר והוריש חייב דמיד שיצא מרשותו יצא לרשות אחר ולא עמד רגע אחד בלא בעלים מה שאין כן בהפקיר וזכה בו אחר דקודם שזכה בו עמד זמן מה בלא בעלים דא"כ למה כתב דבזכה בו הוא עצמו חייב הא ג"כ קודם שזכה בו עמד בלא בעלים בשלמא

סיזוקו מלא ממש משלם לו ע"ה. מיכא למידק דהו"ל לומר בקצרה דהתם ג"כ סיזוקו מלא למועד במאה דינא כ' בכ' וכ' המותריס משלם לו המועד וגרמא דל"מ לפרש"י שכתב בסמוך דבהתחילו בבת אחת גם התם משלם נזק שלם לפי זה כשהתם סיזוקו למועד ג"כ במאה ילמו ק' בק' ואינו משלם זה לזה כלום ע"כ הא דתנן מועד בתם משלם במותר כ"ש בעל כרחך לחיירי לפרש"י דהמועד סיזוקו לתם בק' והתם לא סיזוקו מלא ממש ילמו כ' בכ' והמועד שהתחילו בבת אחת ילמו כ' בכ' ומשלם במותר כ"ש דהיינו משלם ע"ה ומותר ומש"ר משלם ע"ה היינו כשלא הבלו זה בת אחת מלא זה בבת אחת ולפרש"י ובין לפרש"י משלם ע"ה ולא נקט רבינו משום דהבלו בבת אחת ולפרש"י היכא דהבלו בבת אחת וכדפרי' ולוק:

תג (ע) **שמין** השברים וכו' מימרא דשמואל פ"ק דב"ק (דף י"ח) וע"ל בדין זה סימן שמ"ד ס"ד וסוף סימן שכ"ד בתריכות ועיין עוד בסימן שס"ב ובסימן שפ"ז:

(ה) **ומ"ש** וה"ה נמי שם הוזלה וכו'. לפ"ז יתעתי מנין לו זה ומפשר דלמדו מדין גנב בהמה או כלי והוזל בין בגניבה והעמדה בדין דמשלם הקרן כדמעיקרא כדלעיל בסימן שכ"ד ס"ד וסי"ב (דף ו' ע"ב) דבסוף גדול כתב ע"פ הרמ"ה דלפי' לפ"ז נודע לו הוזל ההפסד לניזק הוא הדין לפ"ז יודע דזילף ולפ"ז פשיטא היא ועוד דכיון דמיתא לנבלה בעין יפיה לבעליו והתם קריון ביה ולפ"ז תמיר מגזלן דתע"ג דהחזיר גזיה עד דזילף כי להדדי פטור דוהזיב את הגזלה משר גזל קריון ביה עכ"ל:

תד (ע) **שור** שוה מאתים וכו'. ברייתא וגמרא פ' המניח (דף ל"ד) ויש להקשות דבתוה דקתני קמ"ל דלפ"ז יתכן דבשוה מאתים ומכר תם גבי שבח נבלה דתע"ג דלפ"ז הניזק המוזק יכול לומר מהיזקו ומכרו תם גבי שבח נבלה כשעלה יתר מהיזקו מיהו המוזק אין משלם כלום והכא מייב המוזק לנשלם כשעת הגזק וי"ל דבנבלה דהשתיחא ע"י שהוקרה ומכי אין המוזק משלם כלום כיון דלפ"ז הפסד כלום ע"י המיתה מבל כאן שהפסיד על ידי הגניבה שהרי הפחיתו שהיה שוה ר' וע"י גניבה שוה נ' חייב לנשלם כשעת הגזק דמה שנשתבחה מח"כ שנתפטמה ממילא הו ע"י פיטום פניס מדשות דמו לכאן ומין זה השור דמעיקרא משח"כ בנבלה דלא נשתנית מלא היא עתה כמו שהיתה בשעת מיתה מלא שהוקרה לה היזקו כלום במיתה ולפיכך פטור המוזק מלנשלם כלום כנ"ל ולא כמ"ש מהרו"ך בסימן ת"ג: (ג) **השביה** המוזק וכו'. סס ברייתא

דרישה

סי' תג (ס) **אבל** אם השביחה כ"כ עד שאם יטול חלק בשבח כו' מדשתם רבינו וכן כל הפוסקים ולא הוכירו שישלם לו אלא מקו משמע דלא שקיל מזיק בשבח וגם לא משלם לו כמוך ויש לדקדק ולתקור מנין לדין זה גם ק' מע"ר שבמועד יטול ג"כ חלק בשבח מכ"ל הא לכן מעתיק לך בקיצור מקור דיניס כללו ומפוכן יתלבנו דברי רבינו בב"ק דף ל"ד עליג ר"מ ור"י בקרא דומכרו את השור חני אלו את כספו וגם את השור יחצון במתני' מיירי ר"מ שבר בשור שוה ר' שנגח שור שוה ר' ותין בגבילה יפה כלום שימכרו את חי ויקח בניזק ממנו את שלמי דהיינו מכח דהיינו נמי מ"ב ומש אלו מקיים וגם את שמת יחצון בפת שבשבתו מיתה מחצין בחי כלומר דבגבילה לא שייכא גבי מזיק כלל אלא שמין את שבגבילה כמה פחת דמים עכשיו משעה שהיתה שוה ומוחן לו מזיק כשיעור אלו שפחת ומש נגח שור שוה ר' לשור שוה מ' ובגבילה יפה ד' וסיס נוקה כ' ופלגא נוקה עשרה לא ממיין דלפלגי אלו אי ואלו את ויטול ניזק בחי כ"ה ובמת ר' שמ"כ כמלא מזיק משלם יותר מא"כ שהזיק אלא שמונים משלם לו מאה אם הוא מועד ואם הוא תם חמשים לפי שלא היה לו להשהותה עד שתפסד: (ד) אע"פ שטורח הנבילה הוא על המזיק בגון אם נפל שור לבורו חייב להעלותו וליתנו לניזק מכל מקום משנודע לו לניזק היה לו להשתדל בו להעלותו ועל המזיק ליתן לו ההוצאה: (ה) וה"ה נמי אם הוזלה בין שעה שנודע לו להעמדה בדין אין שמין בשעת העמדה בדין אלא בשעה שנודע לו ואם השביחה בגון בשעה שנודע לו היתה שוה מאה ובשעת העמדה בדין ר שוה ק"ק הולקין ואם הוא מועד משלם לו תשעים ואם הוא תם מ"ה אבל אם השביחה כ"כ עד שאם יטול חלק בשבח יעלה יתר מהיזקו בגון שור שוה ה' סלעים שנגח שור שוה ה' סלעים והנבילה שוה שלשים זוז בהא ודאי לא שקיל שבחא שאין לו להרויח:

תד (ע) **שור** שוה ר' שחבל בשור שוה ר' והפחיתו שוה חמשים ושבח הניזק עד ששוה בשעת העמדה בדין ת' אין המזיק יכול לומר לא הפסדתיך כלום שהרי שוה יותר ממה שהיה שוה תחלה וגם אין הניזק יכול לומר אלמלא שנגח בו היה משביח עד שהיה שוה ת"ת אלא נותן לו בשעת הנזק בין שבח דממילא בין שבח דע"י פיטום: (ג) כיחש מחמת הנגיחה שבשעת העמדה בדין אינו שוה אלא ק' שמין הפחות בשעת העמדה בדין וכגון שלא כיחש מחמת מלאכה אלא מחמת עצמו. (ג) השביח המזיק בין נגיחה להעמדה בדין אם השביח מעצמו

נוטל

תג (ע) **שמין** השברים בנזקין שאם שבר לו כלי אין אומרים יתן לו כלי שלם ויקח השברים אלא שמין כמה נפחתו דמיו בשביל השבירה ויקח הניזק השברים והמזיק ישלים עליהם: (ב) וכן אם המית שור יתן מה שנפחת מחמת המיתה ותשאר לו הנבילה ושמין אותה כמה שהיתה שוה בשעה שנודע לו ההיזק: (ג) ואם נפחתה בין שעה שנודע לו להעמדה בדין ההפסד לניזק א בגון שהיתה שורו שוה מאתים ובשעה שנודע לו היתה הנבילה שוה מאה ובשעת העמדה בדין אינו שוה אלא שמונים משלם לו מאה אם הוא מועד ואם הוא תם חמשים לפי שלא היה לו להשהותה עד שתפסד: (ד) אע"פ שטורח הנבילה הוא על המזיק בגון אם נפל שור לבורו חייב להעלותו וליתנו לניזק מכל מקום משנודע לו לניזק היה לו להשתדל בו להעלותו ועל המזיק ליתן לו ההוצאה: (ה) וה"ה נמי אם הוזלה בין שעה שנודע לו להעמדה בדין אין שמין בשעת העמדה בדין אלא בשעה שנודע לו ואם השביחה בגון בשעה שנודע לו היתה שוה מאה ובשעת העמדה בדין ר שוה ק"ק הולקין ואם הוא מועד משלם לו תשעים ואם הוא תם מ"ה אבל אם השביחה כ"כ עד שאם יטול חלק בשבח יעלה יתר מהיזקו בגון שור שוה ה' סלעים שנגח שור שוה ה' סלעים והנבילה שוה שלשים זוז בהא ודאי לא שקיל שבחא שאין לו להרויח:

תד (ע) **שור** שוה ר' שחבל בשור שוה ר' והפחיתו שוה חמשים ושבח הניזק עד ששוה בשעת העמדה בדין ת' אין המזיק יכול לומר לא הפסדתיך כלום שהרי שוה יותר ממה שהיה שוה תחלה וגם אין הניזק יכול לומר אלמלא שנגח בו היה משביח עד שהיה שוה ת"ת אלא נותן לו בשעת הנזק בין שבח דממילא בין שבח דע"י פיטום: (ג) כיחש מחמת הנגיחה שבשעת העמדה בדין אינו שוה אלא ק' שמין הפחות בשעת העמדה בדין וכגון שלא כיחש מחמת מלאכה אלא מחמת עצמו. (ג) השביח המזיק בין נגיחה להעמדה בדין אם השביח מעצמו נוטל

פרישה

סי' תג (ע) **שמין** השברים כו' [מלין בסימני כמו בב"מ]: (ב) **שמין** מותם כמה שהיתה שיה כו' שם דף י' דרים לה מקלת דפקת נבילה לניזק שוה ע"ם ודקדק וכתב משמע שנודע לו דהו שיה לו למכרה משח"כ קושה לכן: (ד) אע"פ שטורח הנבילה שוה על המזיק שם פלוגתא דתנאי ופסקו הפוסקים כמ"ד טוב לכן ויליף לה מדכתיב כסף יפיב לבעליו ושמת יסים לו וברשיון כסף יפיב ושמת שגם שמת חייב ליתן ליה כניזק: (ה) וה"ה נמי אם הוזלה פי' לעיל מיירי בנפחתה וכמן ממר אם לא נפחתה אלא שהוזל דין ג"כ כן: ובשעת העמדה בדין שוה ק"ך מיתורת הוגם את שמת יתנון (דהו"ל למכתב ואת שמ"ת יתנון) ונקלת ליה לר' דקיי"ל כוותים שם דף ל"ב שהמזיק טוטל מלק בשבח ותע"ב תם נפחתה אין לו אלא בפחת מ"מ הלוטה שהם על המזיק אלא יכנוך לשלם כ"כ עבור שהו ע"ם בגמרת ודע"י שמפרש כן: ואם הוא מועד משלם לו כו' פי' יתר על שיעור שבחו דהוא י' ובעל"ר: ואם הוא תם מ"ם לשעולם בשבח בשבח כפי ערך שדמיס שהיה שוה אלא דסרי נבילת גוף בשהשה דמעיקרא שבשה אלא שהמזיק נעשה בם שוחף ומוטל אלא בשבח ולכך במועד לנעשה שוחף בחלי דמי שבשהה דמעיקרא מש"ה טוטל ג"כ חלי שבשה דהיינו י' וו ובשה דהיינו נעשה שוחף כ"א ברביעית דמי שבשהה דמעיקרא חיינו נוטל בשבח ג"כ חלא דביעית וק': שור שוה כ' אלעיס היינו עשרים וו והנבילה שוה אלעיס וו דהוקרה משמתה ועמדה על ל' וו בשה דלא שקיל שבחא שתין לו להרויח אלא כ"א מ"מ מלי נוקו ג"כ מ"ל ליתן לו דמ"ל לא מפסדתיך כלום וכן מוכח שם בסוגיא כמ"ש בדריפה וכ"ד לקמי דיבא אכ"ר בשמוך ר"ם שבשהה השור ותין היזק לניזק אף"ם קרוב המוזק ליתן לו מלי דמי היזקו דמעיקרא דשמי שהה דלמלמא שהיזקו היה בשבח עפי תוכו וכמ"ש שם ודוק ועד"ל:

סי' תד (ע) **שור** שוה ר' שחבל בשור שוה ר' והפחיתו שוה כ' כו' ו"ל הגמרת פ' המניח דף ל"ד ע"ת ע"ב שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים וחבל בו כ' זוז ונשבח ועמד על ת' מאות זוז שלמלמא לה היזקו כלומר הוחיל ומיכא למימר שלמלמא לה היזקו היה עומד על ת' מאות זוז נותן כשעת הנזק ולא מלי ק"ל שלמלמא לה שבח עלי שהוא דמ"ל מי לא היזקתן היה שבח ולקלי על תמני מאה ק"ל שלמלמא לה היזקו כו' ושכשיו תובע ניזק מאתים מלינן על ת' וו והפפסידו שגרם שלא השביח ת' מיהו נותן לו מלא כ"ה כשעת הנזק ולמשון עיקר עכ"ל רש"י וגם כתבו אם שפי' למשון עיקר ע"ם ורבינו תפס וכתב ב' פיהושים דרש"י אכ"ל דלמ שפשוט הוא מ"מ כדי שלא ליתן פתחון פה לבעל דין למלוק כתבו רבי' והם לכתבו הפוס' דפשוט הוא כדי ללמדנו דולתי כוונת הגמרא דבריית היה לפי' הרמשון דרש"י למשמעינן דמפ"ס נריך ליתן לו כ"ה וו ול"מ למימר לה מפסדתיך כלום משום דטענה וו לניזק טענה טובה היא דלולי שהוקה היתה מהבחת מיתה ולכתה היינו דוקא בכה"ג דפסור

פיטום בריייתא וגמרא בפרק המניח (שם):

(ב) **כיחש** מחמת הנגיחה וכו' שמין הפחות בשעת העמדה בדין וכגון שלא כיחש מחמת מלאכה אלא מחמת עצמו שם בגמ':

(ג) **השביח** המזיק בין נגיחה להעמדה בדין אם השביח מעצמו נוטל ניזק חלק בשבח וכו' ואם מחמת ת הוזמה שהוזיק עניו המזיק אם ההוזמה יתירה על השבח מין לו לניזק בשבח כלום וכו' ואם השבח יתר על ההוזמה המזיק

חדושי הגהות

תג א וכתב נ"י ריש ב"ק מיהו אם לא נודע לו הפחת על המזיק אבל זולא לא הוי אלא על הניזק אע"ג דלא נודע לו ולשון רבינו בסמוך לא משמע כן (ד"מ הארוך) ועיין בש"ע בהג"ה:
ב ומ"ש ושמין אותה כמה שהיתה שוה בשעה שנודע לו ההיזק כ"כ שם הרא"ש ופחת בבילה על הניזק ומשנודע לו היה מוטל עליו להשתדל ולהעלותו עכ"ל וכ"כ בנ"י ע' אות הקדום: ג ומ"ש וה"ה אם הוזלה כו' לא ידעתי מנין לו זה ואפשר שלמדו מדין גנב בהמה או כלי והוזל בין גניבה והעמדה בדין דמשלם הקרן כדמעיקרא כדלעיל בסימן שנ"ד וה"ה לנזקין דישלם בשעה שנודע לו מיהו בנ"י לא כ"כ (ב"ח) וע"ל אות א': ד שוה ק"כ חולקין בצ"ל וה"ק כיון שבשעה שנודע לו היה שוה מאה ונתחייב לו מאה ועתה שהשביח ב' מניע להמזיק החצי דהיינו י' דינרין ומשלים להניזק עוד תשעים ואם היה תם אזי היה חייב לו רק חמשים פלגא ניזקא ומניע להמזיק אך הרביע מהשבח דהיינו ה' דינרין ונותן לו עוד מ"ה הרי חמשים:

מהמי משום דאין התביעה אלא על אחד מהם: ומ"ש אפילו תפס בפני עדים נוטל כמו שאמר המזיק וכו' עד סוף הסימן מבואר שם בדברי הרמ"ס ז"ל:

תא (ג) **שור** שנגח וחזר ונגח הניזק והמזיק שותפין וכו' כיצד שור שוה ק"ק שנגח שור שוה ק"ק וכו' עד כל אחד נוטל כ"ה משנה בר"פ שור שנגח ד' וה' (דף לו.) ומריבין בגמרא לתניא כר"ע דאמר שותפי ניזקו המזיק והניזק שור תם שהזיק וקיי"ל דהלכה כר"ע: ומ"ש אפילו תפס ניזק ליפרע ממנו אחר שנגח שנעשה שומר עליו להתחייב בנזקיו ז"ל הרמ"ס בר"פ שור שנגח ד' וה' כך מתניתין מוקי לה בגמרא ריפח כרבי ישמעאל ובשתפסו ניזק לגבות חימו ונעשה עליו כש"ס לנזקיס וסיפא כר"ע דאמר שותפי ניזקו ופרש"י דלר"ע נמי אי תפס ניזק נעשה עליו שומר לנזקין והפסיד חלקו וניזקין מחריס לא הפסידו כיון שלא פשע בשמירתו ושתופסות פירשו דלר"ע דשותפי ניזקו ואס כתס לו שבח הוה ברשות שניהס לא נעשה שומר שלא מחלקו דעל כל אחד מוטל לשמור חלקו אבל לרבי ישמעאל שיין לו חלק מצורר הגוף הצור לשיעבוד בעלמא הוה דתפיס ליה הוי כמו רחוק שחייב לשמעון מכח ותפס שמעון משל ראובן חפץ שהוא ק"ק כדי ליפרע ממנו מילתא דפשיעא היא שחייב בשמירת כל החפץ וכן הדעת נוטה דלר"ע הוי כמו חפץ אחות של שניהס שלפעמים זה שומרו ולפעמים זה שומרו ועלוס מחריותו על שניהס והלכה כרבי עקיבא עכ"ל. והרי"ף כתב כדברי רש"י וכך הס דברי הרמב"ס ז"ל בפ"ט מהלכות נזקי ממון וז"ל ניזק שתפס בהמה שהזיקה לגבות חלי נזקו מגופו נעשה עליה ש"ס לנזקין ואס יגלה והזיקה הניזק הראשון חייב בנזקיה והבעלים פטורים כיצד שור שהזיק ק"ק שנגח שור שוה ק"ק והפסיד ק"ק ותפסו הניזק לגבות ממנו ק' וחזר ונגח והפסיד בק"מ הרי הניזק הראשון משתלם מותר ע' והניזק הראשון שתפסו משתלם מותר נזקו והוא ל' והבעלים ק' וכן כל כיוצא בזה עכ"ל. וכיון שהרי"ף והרמב"ם מסכימים לדעת אחת וגס רש"י סבר בהזקייהו הכי נקטינן (א):

תב (ג) **שני** שוורים תמים שהכלו זה משלמין במותר חלי נזקו וכו' ואס שניהס מועדים משלמים במותר כ"ש תס ואחד מועד מועד בתס שהזיק המועד לתס יותר ממה שהזיקו ישלם במותר נזק שלם כגון אם הזיק מועד בתם במאה והתם לא הזיקו אלא נ' משלם לו ע"ה תם במועד ישלם לו חצי נזק כגון שהזיק תם במועד ק' והמועד לא הזיקו אלא כ"ה משלם לו כ"ה וכתב א"א הרא"ש ז"ל דמיירי דוקא שהתחילו בבת אחת או לאחר שנפרדו זה מזה הזר השני וחבל גם בראשון אבל אם אחד התחיל המתחיל משלם חצי נזק והאחר פטור שכל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור וכתב עוד היכא שהתחילו כאחד גם התם משלם נזק שלם כמו המועד כגון אם המועד הזיק בתם נ' והתם הזיקו במ' היה מן הדין שישלם המועד שלשים לתם שהתם חייב לו עשרים שהוא חצי נזקו והמותר שהם שלשים יפרע לו אפ"ה כיון שהתחילו כאחד אין כאן חבלה אלא במותר ויצאו [מ'] במ' ואינו משלם לו אלא י' כך דקדק מדברי רש"י ואין דעת ר"י כן אלא בין שהתחילו בבת אחת בין בזה אח"ז נפרעים כמו שפירשתי תחלה

מתחת ידי שניהס אלא שניהן יודעים היזו מהן הזיק ואפ"ה אס תפס וכו' וכן כתב בסתם אלמא דכהן בהיו שניהס ניזוקין אפי' ליכא עדיס כלל מי תפס שקל כדאמר מזיק ונתייאש בזה מה שהיה קאה לצ"י ואמר שהיו רבינו מכוון וכו' ע"ש:

תא (ג) **שור** שנגח וכו'. משנה ר"פ ד' וה' וכר"ע להלכתא כוותיה דהמזיק והניזק שותפין ניזקו בשור תס שהזיק אבל תפסו ניזק וכו'. פי' רב אלפס ורש"י מפרשים דלעולס שתפס נעשה שומר על הכל ואחריס לא הפסידו כיון אלא פשעו בשמירתו ור"י והרמ"ס מפרשים דלר"ע כיון דשותפים ניזקו הוי כמו חפץ אחות של שניהס שלפעמים זה שומרו ולפעמים זה שומרו ועלוס מחריותו על שניהס וכתב ב"י והרמב"ס פ"ט כתב כרב אלפס ורש"י והכי נקטינן. וכתב נמ"י לפס ריס הפרק ובמועד אס תפסו לכ"ע הוי ש"ס וע"ש:

תב (ג) **שני** שוורים תמין וכו'. משנה בפ' המניח:

ומ"ש כגון וכו'. כתב נמוקי יוסף דה"ק בתוספתא וקמ"ל דאע"ג דקיי"ל כרב נחמן בכולס כתובות דזה גובה וזה גובה היכא דלזה עידית ובינונית ולזה זיבורית וכדלעיל בסימן פ"ה סעיף ג' מ"מ גבי ניזקין כ"ע לית להו הלא תמרינן זה גובה וזה גובה דכיון דזכו לה רחמנא למיגבי ממיטב זהו מיטב שלהס שיעמוד כ"ע בשלו מי נמי נפקא מינה היכא דשניהס תמין ואחד התחיל שאינו יכול לומר בעליו לחבירו שלס תתה לי כי שלי לאחד ואיך יכול להשתלס הלא מגופו הלא כיון שהזיק זה לזה יצא נזק זה בזה הרמ"ה ז"ל עכ"ל ועוד כתב כ"י דאס שור שור ר' נגח לשור שור ק' והכחישו שמונים וחזר התחרון והכחישו לרשון מה לי מתרין הכא מגופו הלא כיון שהזיק אחרון עשרה ואין לו אלא תשעים ויגבה הרשון מן התחרון עשרה במיתה חלי נזקו שלשים כי לקתה מדת הדין שהרי התחרון שהכחישו לרשון מה הזיק אוה לו אלא עשרים זו ואין לו לרשון להשתלס הלא מגופו הלא דין הוא שנוטלין עשרים כנגד עשרים דהוה ניעור מאי דאית להו למשתלומי מהדדי ויגבה התחרון מהרשון כ' שהוא תופר מ"ג שהיה שמונים ורשון שתופר תלי נזקו שלשים אין לו להשתלס מן התחרון כלום כיון דהיזו שוה כל כך נמלא שפעמים שהניזק שנזקו מועט גובה יותר מהבירו שנזקו מרובה עכ"ל: ומ"ש כגון תס שזיק מועד בתס ותס לא הזיקו

תא (ג) **שור** שנגח וכו'. משנה ר"פ ד' וה' וכר"ע להלכתא כוותיה דהמזיק והניזק שותפין ניזקו בשור תס שהזיק אבל תפסו ניזק וכו'. פי' רב אלפס ורש"י מפרשים דלעולס שתפס נעשה שומר על הכל ואחריס לא הפסידו כיון אלא פשעו בשמירתו ור"י והרמ"ס מפרשים דלר"ע כיון דשותפים ניזקו הוי כמו חפץ אחות של שניהס שלפעמים זה שומרו ולפעמים זה שומרו ועלוס מחריותו על שניהס וכתב ב"י והרמב"ס פ"ט כתב כרב אלפס ורש"י והכי נקטינן. וכתב נמ"י לפס ריס הפרק ובמועד אס תפסו לכ"ע הוי ש"ס וע"ש:

תב (ג) **שני** שוורים תמין וכו'. משנה בפ' המניח:

ומ"ש כגון וכו'. כתב נמוקי יוסף דה"ק בתוספתא וקמ"ל דאע"ג דקיי"ל כרב נחמן בכולס כתובות דזה גובה וזה גובה היכא דלזה עידית ובינונית ולזה זיבורית וכדלעיל בסימן פ"ה סעיף ג' מ"מ גבי ניזקין כ"ע לית להו הלא תמרינן זה גובה וזה גובה דכיון דזכו לה רחמנא למיגבי ממיטב זהו מיטב שלהס שיעמוד כ"ע בשלו מי נמי נפקא מינה היכא דשניהס תמין ואחד התחיל שאינו יכול לומר בעליו לחבירו שלס תתה לי כי שלי לאחד ואיך יכול להשתלס הלא מגופו הלא כיון שהזיק זה לזה יצא נזק זה בזה הרמ"ה ז"ל עכ"ל ועוד כתב כ"י דאס שור שור ר' נגח לשור שור ק' והכחישו שמונים וחזר התחרון והכחישו לרשון מה לי מתרין הכא מגופו הלא כיון שהזיק אחרון עשרה ואין לו אלא תשעים ויגבה הרשון מן התחרון עשרה במיתה חלי נזקו שלשים כי לקתה מדת הדין שהרי התחרון שהכחישו לרשון מה הזיק אוה לו אלא עשרים זו ואין לו לרשון להשתלס הלא מגופו הלא דין הוא שנוטלין עשרים כנגד עשרים דהוה ניעור מאי דאית להו למשתלומי מהדדי ויגבה התחרון מהרשון כ' שהוא תופר מ"ג שהיה שמונים ורשון שתופר תלי נזקו שלשים אין לו להשתלס מן התחרון כלום כיון דהיזו שוה כל כך נמלא שפעמים שהניזק שנזקו מועט גובה יותר מהבירו שנזקו מרובה עכ"ל: ומ"ש כגון תס שזיק מועד בתס ותס לא הזיקו

שאם תפש הניזק משתלם כמו שאומר המזיק לגדול מהקטן ולקטן מהגדול כיון שיש לו תביעה על שניהם ואפי' תפש בפני עדים נוטל כמו שאומר המזיק אבל אינו נוטל כפי דבריו כיון שתפש בעדים ודוקא שתפש קודם שבא לב"ד אבל לאחר שבא לב"ד לא מהניא ליה תפישה אפי' ליטול כדברי המזיק ואם תפש שלא בעדים נוטל כדבריו:

תא (ג) **שור** שנגח וחזר ונגח הניזק והמזיק שותפים וכל אחד מפסיד לפי הלקו ביצד שור שוה ר' שנגח שור שוה ר' ואין הנבילה שוה כלום הניזק יטול ק' ובעל השור ק' חזר ונגח שור אחר שוה ר' והנבילה אינה שוה כלום האחרון נוטל מאה והניזק שלפניו והבעלים כל אחד נ' חזר ונגח שור אחר שוה ר' ואין הנבילה שוה כלום האחרון נוטל ק' והניזק שלפניו נ' והניזק הראשון והבעלים כל אחד נוטל כ"ה שכל אחד מפסיד בכל נגיחה החצי שיש לו בו אבל תפשו ניזק ליפרע ממנו אחר שנגח שנעשה שומר עליו להיות חייב בנזקיו כתב רב אלפס שנעשה שומר על הכל ואין הבעלים מפסידין מחלקם כלום וכן פרש"י אבל ר"י פי' שאע"פ שתפשו אינו מפסיד אלא לפי חלקו ואין חילוק בין תפשו ללא תפשו ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל:

תב (ג) **שני** שוורים תמין שהכלו זה (א) בזה משלמין במותר ח"נ כגון אם אחד הזיק בחבירו שוה ק' והשני הזיק שוה נ' יצאו נ' בנ' והנ' הנותרים ישלם לו חציים ואם שניהם מועדים משלמין במותר נזק שלם אחד תם ואחד מועד מועד בתם שהזיק המועד לתם יותר ממה שהזיקו ישלם במותר נזק שלם כגון אם הזיק מועד בתם במאה והתם לא הזיקו אלא נ' משלם לו ע"ה תם במועד ישלם לו חצי נזק כגון שהזיק תם במועד ק' והמועד לא הזיקו אלא כ"ה משלם לו כ"ה וכתב א"א הרא"ש ז"ל דמיירי דוקא שהתחילו בבת אחת או לאחר שנפרדו זה מזה הזר השני וחבל גם בראשון אבל אם אחד התחיל המתחיל משלם חצי נזק והאחר פטור שכל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור וכתב עוד היכא שהתחילו כאחד גם התם משלם נזק שלם כמו המועד כגון אם המועד הזיק בתם נ' והתם הזיקו במ' היה מן הדין שישלם המועד שלשים לתם שהתם חייב לו עשרים שהוא חצי נזקו והמותר שהם שלשים יפרע לו אפ"ה כיון שהתחילו כאחד אין כאן חבלה אלא במותר ויצאו [מ'] במ' ואינו משלם לו אלא י' כך דקדק מדברי רש"י ואין דעת ר"י כן אלא בין שהתחילו בבת אחת בין בזה אח"ז נפרעים כמו שפירשתי תחלה

דרכי משה

תא (א) וכתב נ"י ריש שור שנגח ד' וה' ובמועד אם תפסו לכ"ע הוי שומר שכר וע"ש:

תב (א) וכתב נ"י דף י"ז ע"ב ואפי' אם נאבד האחד הוי נמי דינא הכי וכתב עוד הא דמחשבינן לשלם במותר הנזק היינו דהשבינן מאי דאיכא לאשתלומי מגופו בכל אחד מהן כפי נזקו אבל אי הזיק אחד וליכא לאשתלומי מגופיה לא חשבינן אלא מאי דאיכא לאשתלומי מינה:

פרישה

סי' תא (ג) **כתב** הרי"ף שנעשה כו' ר"ל דף על מלך סבעלים בסוס כשאי דמשתלמי מזקייהו מסוור ולא מעזיקי ליה בעלים לתמת רש"י: אבל ר"י פי' שפ"פ כו' דאין השמירה מועל עליו אלא לא מועל לשמור חלקו שהרי אס שניהם לו כיצם סוס ברשות שניהן ועד"ר וממנו תרוייס דמוק אבל שהתחיל וכתב ז"ל אבל תפסו ניזק ליפרע ממנו אחר שנגח שנעשה שומר עליה למייב בניזקין כתב רי"ף כו' דמשמע מל' דלכ"ע תפיסתו גרס לו להיות מייב בניזקין אלא דפליג הרי"ף ורב"י מי מייב בכולו או לא ו"ת דסס לר"י מין מילוק בין תפסוהו אלא דמשמע דלכ"ע אבל תפסו ניזק ליפרע ממנו מאי שנגח כתב הרי"ף דנעשה שומר עליה לחייב בכל נזקיו ויש לייבא ולומר דמש"ה שנעשה שומר עליו להתחייב בנזקיו ר"ל בנזקיו דסוזק המזיק משוורים דעלמא וכדין שותפין שנעשו ש"ס זה לוס להתחייב בנגיחה ואפילו אמס שביוס מסבותפות (וכמש"כ בסימן קע"ו ס"י) וקאמר דכיון שנעשה ע"ו ואפי' שומר ס"ל לרי"ף דנעשה עליו שומר גם אס הזיק כמוזק לאחרים ור"י ס"ל דאף כשנעשה שומר לוס לא נעשה שומר לוס אלא אס"ק דל' לרוות מייב בנזקיו לא משמע דקאי לוסק אס הזיק שור זה אס שתפס ושור זה אחרים יש לחייבו משמע דקאי לוסק אס הזיק שור זה אס שתפס ושור זה אחרים שכשבא הפוסק ליתר יש לחייבו לשומר בשס מכיר בו שקאי נגחן מיום מקבל עליו השומר אלא שלא יזיק ולא שלא יזיק כו' ומטעם שכתבתי שס לכללא"ד לדחוק ולפרש דה"ק דבינו אבל אס תפסו ניזק כו' שנעשה שומר עליו ר"ל לענין גניבה ואבידה וכמ"ש בסימן קע"ו [אבל] לרוות מייב בנזקיו כתב רי"ף כו' כלומר אף שכבל מוזיס שנעשה שומר עליו לענין גניבה ואבידה סיינו דמחוייב לשמור קרנו דבעלים שלא יאבד אבל להיות מייב אס יזיק דשור אחרים בזה יש פלוגתא ואס מזיק סוא לאחרים מזה לא מייבי וס"ל דה"ס דפליגי בו אי אפשר דבזה גם הרי"ף מודה דאין על הניזק מיזה שמירה לענין זה ומטעם שכתבתי:

סי' תב (ג) **שני** שוורים תמין כו' משמע סוא בב"ק דף ל"ג ו"ל שני שוורים תמין שהכלו זה"ו משלמין במותר מ"ב שניהן מועדין משלמין במותר כ"ש תס במועד משלם במותר מ"ב עכ"ל המשנה ומשי שכ"ר כגון תס שזיק במביתו שזה ק' כו' ומזיק כגון כולס מל' רבי' הוא לפרש המשנה ומין כולס מוסכמים לדעת רש"י שהרי סמי כגון שכתב במועד בתם ומשיך המשלם לו ע"ס מינו ע"ס פירש"י וכמ"ש בעלמו בש"ס זה ועל ל' המשנה הכ"ל כתב בכ"י דקמ"ל כו' [עב"ס בתחילת סיומן זה שכתב כ' כ"י] ותירוצו שסני שכתבו ג"כ] שהזיק ק' ולא נקט גם במועד שלא הזיקו אלא כ' שמכיון שם בגד כ"ס וכ"ס הניזקין נותן לו למועד שכ"ר בשמוך לתס שתחילו בתס ובבלו זה בזה גם תתם משלם במועד שהזיק למועד משלם במותר כ"ש למיירי דקתני למועד משלם במותר כ"ש למיירי שהזיק למועד מש"ס פי' דבינו כן מלישב בפרק מציעא דמשלם במועד דמשלם לקמי כמ"ש הרמ"ס: תס במועד ישלם לו מ"ב כגון כו' פי' ישלם לו בהמותר כל מ"ב וכדמסיק ופשוט הוא: אבל תס שתחילו בתס משלם המתחיל ג"כ הרמ"ס המתחיל משלם מ"ב כו' ואפילו בשני המתחיל הוא תס וס"ס המתחיל משלם הוא מזיק ראשון וכל שכן בראשון שהתחילו כאחד גם התם משלם נזק שלם ושני פטור וכ"כ הרמב"ם ומפרשי דלעולם אין המזיק משלם אלא נזק אחד ואפילו הזיק שנים ושלשה בבת אחת ואין לחלק בין שהתחילו כאחד או זה אחר זה ואין לחלק בין שהזיקו בשוה או זה יותר מזה ואין לחלק בין שהזיקו בשוה או זה יותר מזה ואין לחלק בין שהזיקו בשוה או זה יותר מז

נכסיו: (ג) **היו** שנים הרודפין וכו' וכו'. עם במצנה ומצמע לעיל לחמר הרמב"ם דמעלם מה שאומר המזיק עלה כבעדים מעידין שאחד מהם הזיק אבל עם אין עם עדים כלל המזיק פטור לגמרי שהרי הוא דומה לחטים ושעורים שאבל כשיש עדים שע' מהם הזיק אינו דומה לחטים ושעורים דשעמת לחטים ושעורים הוי משום דחשיב כאילו הודה לו התובע שאומו חייב לו שעורים אבל כשיש עדים שאחד מהם לוה ולפי אינו מודה לו ולפי זה ס"ל להרמב"ם הכא גבי שור שברת בעה"ב וגבי חטים ושעורים דכתב דאפילו יש לו עדים על השעורים פטור כדכתב רבי' בשמו בסימן פ"ח סי"ד עלה ס"ל להרמב"ם דשיש לו עדים חייב על הקטן והאם לאחר שהודה לו כיון שיש לו עדים כרמ"ם ס"ל כשעה"ת אפילו אי אינו מכיר עדים אלא לפי שידע שיש לו עדים מיהו הרמ"ם ס"ל כשעה"ת דאפילו אי אינו מכיר עדים שלו אפילו אי אינו יודע שיש לו עדים מיהו מודה לו כיון שיש לו עדים ומשום הכי נמי לא קאמר האם אחר שהודה דכיון דאפילו עדים אין הולכתו פוטר מאחר שלא לפי שידע שיש לו עדים מיהו הרמ"ם ס"ל כשעה"ת דאפילו אי אינו מכיר עדים שלו אפילו אי אינו יודע שיש לו עדים מיהו עדים שאחד מהם הזיק הו"ל כאין עדים כלל ולא מהני הודאתו לפוטרו מלשלם לפי שלא הודה אלא בשעורים שאינם שלו ולא בעדים

ניחה ילדה ואז אין להשתלם מן הולד או לאחר שנגחה ילדה ויש להשתלם מן הולד ואין הפרה לפנינו המוציא מחבירו עליו הראיה ולא יטול מן הולד אא״כ יביא עדים שנגחה קודם שילדה: (ד) וכן שור שנגח הפרה ונמצא עוברה מת בצידה ואין ידוע אם מחמת נגיחה הפילה או אם הפילה קודם המע״ה ואפי׳ שהניזק טען ברי והמזיק שמא ואפי׳ שאין המזיק מוחזק בגון שעומדת באגם מוקמינן לה ברשותיה והוי ליה ניזק מוציא ועליו הראיה ואם לא יביא ראיה פטור אפי׳ משבועה דלא רמינן שבועה אנתבע אלא כי היכי דלודי אבל היכא דקנסא הוא ואי מודה מיפטר אכפירה נמי לא מיחייב שבועה וכתב הרמ״ה דאפילו תפש בלא סהדי לא מהני דאפי׳ מהימנינן ליה מטעם מגו אינו בלום דכיון שהוא קנס לא שייך ביה חיובא אלא בעדים ולא נהירא לא״א הרא״ש ז״ל אלא כל היכא דתפים בלא סהדי נאמן במגו במגו דלא היו דברים מעולם אפי׳ בקנס אם הניזק טוען ברי: (ה) שור שנגח פרה מעוברת והפילה אין שמין פחת הפרה בפני עצמה ופחת הולד בפני עצמו שא״כ מפסיד המזיק אלא שמין הכל ביחד כמה היתה שוה קודם נגיחה וכמה היא שוה עתה היא והנפל ומשלם אם הוא מועד בולו ואם הוא תם החצי היה הפרה לאחד והולד לאחר מה שנפחתה מחמת חסרון שומנה שאינה שמינה בבתחילה הוא לבעל הפרה לבד אבל מה שנפחתה מהמת שמתחילה היתה נראית יותר גדולה ממה שהיא עתה הוא של שניהם והנפל לבעל הולד:

ת (ו) **שור** שהיה רודף אחר שור אחר והוזק זה אומר שורך הזיק וזה אמר לא כי אלא בסלע לקה המע״ה אפי׳ ניזק טוען ברי ומזיק טוען שמא וכתב הרמב״ם ואם טען הניזק אתה יודע ששורך הזיק נשבע היסת שאינו יודע בד״א במועד אבל בתם פטור אף מהיסת שהרי אם הודה מעצמו היה פטור הואיל והוא קנס: (ז) היו ב׳ רודפים אחריו ועדים מעידים שאחד מהן נגחו ואינן יודעין מי הנוגח וכל אחד אומר שלי לא נגח שניהם פטורין עד שיביא ראיה ואם שניהם של איש אחד נוטל ח״נ ממה נפשך מהפחות שבשניהם ואם היו מועדים משלם נ״ש מנכסיו בד״א ששניהם לפנינו אבל אם מת אחד או נאבד והם תמים פטור אע״פ ששניהם של איש אחד שאומר לו הבא ראיה שזה הזיקך וכתב ה״ר יהודא ברצלוני על שם גאון דאין פטור כשמת אחד מהם אלא מהחצי אבל משתלם מן החי רביע נזק ולא נהירא לא״א

(ה) **שור** שנגח פרה מעוברת והפילה אין שמין פחת הפרה בפני עצמה וכו׳ אלא שמין הכל ביחד כמה היתה שוה קודם נגיחה מימרא דרבא בפרק הפרה (מו.): ומ״ש היה הפרה לאחר והולד לאחר מה שנפחתה מחמת חסרון שומנה וכו׳ אלא שמין הכל ביחד כמה היתה שוה קודם נגיחה מימרא דרבא בפרק הפרה (מו.): ומ״ש היה הפרה לאחד והולד לאחד פיטמת לבעל פרה נפחה מאי רב פפא אמר לבעל הפרה רב אחא ברים דרב חיקא אמר הולקין ולכתחלה הולקין. ופרש״י פיטמת. שהסמין שהיה שומנה היה מפני שומנה הוי לבעל הפרה דהא ולד מהמתיה לא אתי שומנה: נפחה מאי. שהיתה יפה מפני נפחה למי יכלם: ומ״ש והנפל לבעל הולד פשוט הוא:

ת (ו) **שור** שהיה רודף אחר שור אחר והוזק זה אומר שורך הזיק וזה אומר לא כי אלא בסלע לקה המע״ה מסנה בס״פ המניח (לה.): ומ״ש תפילו ניזק טוען ברי ומזיק טוען שמא נמי מסנה בגמרא ובהדיא אמרינן הכי בריש פרק הפרה [מו.] לרבנן דקיי״ל כוותייהו: ומ״ש בשם הרמב״ם ומשם טען הניזק אתה יודע ששורך הזיק נשבע היסת שאינו יודע בד״א במועד אבל בתם פטור אף מהיסת שהרי אם הודה מעצמו היה פטור הואיל והוא קנס: (ז) היו ב׳ רודפים אחריו ועדים מעידים שאחד מהן נגחו ואינן יודעין מי הנוגח וכל אחד אומר שלי לא נגח שניהם פטורין עד שיביא ראיה ואם שניהם של איש אחד נוטל ח״נ ממה נפשך מהפחות שבשניהם ואם היו מועדים משלם נ״ש מנכסיו בד״א ששניהם לפנינו אבל אם מת אחד או נאבד והם תמים פטור אע״פ ששניהם של איש אחד שאומר לו הבא ראיה שזה הזיקך וכתב ה״ר יהודא ברצלוני על שם גאון דאין פטור כשמת אחד מהם אלא מהחצי אבל משתלם מן החי רביע נזק ולא נהירא לא״א כדפרשינן

(ד) **ואפי׳** שהניזק טוען ברי והמזיק אומר שמא לא מהימנינן ליה סהדי לא על נזק הבא על נזק כולל אומר מיהו יודע וכו״ל מקשה שהעומד ומ״ל דלא מהימנינן ליה כלל אפי׳ לשבועה דהכי״ל למיתא ומיהו יודע משמ״כ כתן דלא סהדי לא למידע פטור ומומחה ליורשים שהעומדין עליהם מכח לי ביד תביעה והם אומרים כ׳ ודעתא אחרינא נ׳ לא ידעינן תום׳ ור״ן ופ״ל סימן ע״ה וסימן רל״ח: ומשם לא יניח רמיה פטור לפילו משבועה פי׳ מורי היכא דכפר ממזיק וטוענין ברי מ״ל מה תשתא קמי ד

שצח (ה) **הכנים** שורו וכו' . מגמ' ופ' הפרה (ד' מ"ז מ"ח) : (ב) **הזיק** בר"ה וכו' . וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מלה הנפלים הכניסוהו לה הו"ל רשות המזיק ופטור מלה רשות הניזק הוא ודינו כאילו הזיקו בר"ה וכו' וכדלעיל בסימן שפ"ט סעיף ד' :

(ג) **קלקל** את החצר וכו' מימרא דרבא שם ופירש"י בשל החצר חייב בנזקי הבור שם הפקיר רשותו ומ"ג דכתיב כי יכרה איש בור ולא שור בור ס"מ בבור בר"ה דלאו עליה דידיה רמיא למלוייה דכתיב כיון דאית ליה למלוייה מקמי לפקריה דהא בור דידיה כי מפקר בתר הכי נותן תקלה בר"ה וע"ל בסימן תי"ג ס"ג וה' : (ד) **נפל** לבור שבחצר וכו' מימרא דרבא שם וכדלמר רבא לה שנו אלא שהבהמים בשעת נפילה הזיקו מזיק ממש ולא דמי לבור אבל שם הבהמים מחר נפילה דהו"ל כשאר תקלה כמו דליל לבתר דגח וכן אינו וכיוצא שנכלו מרעת קנג לבתר דגח דהשוב כבור ומים חשובי ככלי' דכל הפלים ככלים ובור פטור בנזקי כלים אלא חייב בבור על המיתה אלא על נזקי בהמה ושאר הפלים היזקן זו היא מיתתן : (ה) **ואם** הכנים ברשות בעל החצר פטור בעל השור וכו' . כלומר בזה כ"ע מודו דפטור בעל השור ולא פליגי אלא היכא דהזיק שור של בעל החצר לשור הנכנס לשאר שנתן לו רשות וכו' כדכתב בסמוך ומה שהרמב"ם מחלק בין נגיחה להכנסת מימיו הוא מיתה גדול דמי כחצר השותפין הוא וחייב מהכנסת מימיו אף נגיחה חייב כדלעיל בסי' שפ"ט ס"ו ומשום קושיא זו כתב ה"ה דט"ס הוא בדברי הרמב"ם אלא ס"ל דאף נגיחה חי"ב והפעה"ב לחן כאן ט"ס אלא עיקר טעמו למהיכו יותר מהכנסת מימיו הוא לפי שהוא חצר הניזק לגבי מי שור כחמשיק בדבריו וכ"ק הא למיגו טעור מהכנסת מימיו הוא מטוס דאיכא חצר הניזק לגבי מי שור וגם אלא ס"ל דאף נגיחה חי"ב ול

בהרמב"ם כנוסחת רבי' דלפי' נוסחא דידן בהרמב"ם אין כאן השגה: בס"ד מהלכות נזקי ממון: ומ"ש בהרמב"ד השיג עליו וכן כתב הרמב"ם נמי לא כתב שהרמב"ן היה לבעל למיזק לומר שהיו עמו הרמב"ן היה לבעל למפוקי מבכח דסיפא שהיו דיבו אלא עם השני ולא עם הרמב"ן: וכן בעל דין בסיפא מצוה בהדיא בר"פ הכותב דמתני' דמסרה לרועה נכנס הרועה תחתיו קתני גמרא (נו:) תחתיו דמאן מילימא תחתיו דבעל בהמה תניא חדא זימנא אלא תחתיו דשומר קתני תיובתא דרבא דאמר שומר שמסר לשומר חייב ג"ל רבא מתי מסרו לרועה לברזיליה דמורחיה דרועה לממסר לברזיליה: ומה שכתב דה"ה מסרה לבנו הוא מדאמרינן בפרק המפקיד (ד' לו:) כל המפקיד על דעת מסתו ובניו הוא המפקיד:

וכמעלה בדין השומרים כתבתי אם היזק שורו של שואל לשורו של משאיל או איפכא: **שצז** (ס) **מי** שבהמתו רגילה ליכנס לשדה מבורו ומזיקתו כתב ר"י שיכול בעל השדה להתרות בבעל הבהמה שישמור בהמתו וצריך לשמרה ואינו יכול לומר גדור שדך כדי שלא תכנס בו אבל רבינו חננאל כתב שיכול בעל הבהמה לומר לבעל השדה גדור שדך ואם גדרה והזיקתו פטור בד"א בשדה לפי שמתפשטין לרעות ואין הרועה יכול לשמור כולם שלא יכנסו בשדות אבל בעיר אם נכנסה לחצר הניזק והזיקה חייב שאין אדם יכול לנעול ביתו ועל הרועה מוטל לשמור הבהמה כשמוליכה בעיר שלא תכנס לבית הניזק וכן חיא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל: (ס) הקצבים שיש להם בהמות לשחוט ביום השוק אם הם מזיקות אפילו ברשות הרבים מתרין בבעלים שישמרום ואם לא ישמרום רשאי הניזק לשוחטה ויתן אותה לבעלים שהוטה: (ג) לשון הרמב"ם ז"ל בהמה שהיתה רועה ונכנסה בשדה אחר אע"פ שעדיין לא הזיקה מתרין בבעליה שלש פעמים ויש רשות לבעל השדה לשחטה ואומר לבעלים בא ומכור הבשר שלך מפני שאסור לאדם להזיק ולשלם מה שהזיק ואפילו לגרום נזק אסור ע"כ משמע מדבריו שזה הדין נוהג בכל הבהמות וא"א הרא"ש ז"ל כתב דוקא באותן העומדות לשחיטה אבל עז לחלבה ורחל לגיזתה לאו כל כמיניה אלא אי מפסדת משלם וכן השיג עליו הראב"ד ז"ל:

הכנים

דכל ספרי הגמרא ליתא מתרין במרייהו תרי ותלת זמנין והיינו תרי לרבי דבתרי זימני הוי חזקה ותלת לרשב"ג והרמב"ם כתב ג' פעמים להקל לנתבע וכך הוא בהלכתי מתרין בהו זימני תרי ותלת חיברת דבתרי הוי ותלת חיברת דבשתי"י כתב בסתם מתרין במרייהו ומה שכתב עוד מיני יודע מנין לו דלא"פ אלא הזיקה נראה דהכריח כך מדמצריך להתרות בו ג"פ מכלל דעדיין לא הזיקה דאי הזיקה פעם אחת בהתראה אחת סגי דאם לא נייח שוחטין מוקח ואין ממתינין לו עד שיזיק פעם שנייה וכ"כ התום' הנהו עיזי דשוקת וכו' דוקא בהנהו דקיימי לשחיטה ועל"ג שיעלמו מה שהזיקו לא בעי למיקם בהדייהו לדיעה וזמנין נמי לדיעה סמדי עד לחלב ורחל לגיזותיה יכול לומר כשיזיק יפלם וכו' עכ"ל מלמ' דמקודם שהזיקו מתרין בהו והכי"ג הרמב"ם והב"י בס"ע השמיט הא דכתב הרמב"ם אלא שהזיקו וכ"ל דלא בעי התראה אלא שהזיקו ולא העיקר והסכמת התוס':

הכנים

למסעדו דמז דיבו עם השני ולא עם הרמתון: ולמעלה בדין השומרים כתבתי וכו'. בסי' שמ"ו:

שצז (ס) **מי** שבהמתו רגילה וכו'. בפ"ב דב"ק (דף כ"ג) בשובדא דהני שיזי דבי תרבו וכו' כתבו התום' דהלכה כרב יוסף ובכך פסק רב אלפס וליתיה לדאיבי דדיוקא בעלמא הוא וכ"כ הרא"ש לעס וכתב עוד ומ"כ בעס ר"ח דפסק הלכה כאיבי ומחלק בין עיר לשדה ומה שכתבו התוספות להביא ראיה מדתנן מכלה מתוך החנות משלמת וכו' ולא תמרינן הו"ל לגעול חנותו וכן בכלה מצידי הרחבה וכן בכלב שאכל חררה אין כלל ראיה לדברי ר"ח דס"ל דאיבי לא קאמר אלא בשדה אבל בעיר אין לו לבעל חנותו שיזיק לו אדם שום היזק שיכול לנעול בפני הבהמה וכן כתב הרא"ש בדבריו: (ג) **הקצבים** ואי תימא רבה הני עיזי דשוקא דמפסדי מתרינן במרייהו תרי ותלת זמנין מי ניימ ניימ ואי לא תמרינן ליה תיב לימחי מסחתך וקבל זוזך ופרי' ר"י נהנו עיזי דשוקא דקצבי דקיימי לשחיטה אלא דמסתי להו עד יומא דשוקא. מתרינן במרייהו מי מפסדין אפילו בר"ה. וקבל זוזך אפי' ביומא דלאו שוקא ולשחיטה קיימין עכ"ל וכן פירשו התוספות דדוקא בהנהו דקיימי לשחיטה מבל עז לחלבה וכו' כמ"ש רבינו ע"ש הרא"ש:

לשון (ג) הרמב"ם בהמה שהיתה רועה וכו'. כתב ב"י דמ"ש אע"פ שעדיין לא הזיקה מיהו יודע מנין לו ומ"ש מתרין בבעליה ג"כ תמיהני דבגמרא לא אמרו אלא מתרין בהו ואפשר שהוא היה גורס כן עכ"ל ויש לתמוה בהשגות הראב"ד שכתב ואפילו לגרום נזק אסור ע"כ משמע מדבריו שזה הדין נוהג בכל הבהמות וא"א הרא"ש ז"ל כתב דוקא באותן העומדות לשחיטה אבל עז לחלבה ורחל לגיזתה לאו כל כמיניה אלא אי מפסדת משלם וכן השיג עליו הראב"ד ז"ל:

הכנים

בהוזן העומדים לשחיטה וכו' שם וכך הם דברי רש"י שכתבתי בסמוך וכן כתב התוספות והמרדכי והרא"ש ז"ל והביאו רמ"א ז"ל והביאו מדאצרכן וגבי עיזי דבי תרבו דמ"ל לדיעבד ולא אמר ליה ליזחטינהו וכתב ס"ה שכן הסכימו רוב המפרשים: ולענין הלכה לדברי הרוב שומעין וכ"ם שהוא להקל על בעל הבהמה:

הכנים

פרישה

חייב כו' בפ"ד דכ"מ כ"כ והוא מר"פ הכותב דף כ"ו ע"ב תמהני דקתני מפרש לרועה נכנס הרועה תחתיו קאמר הגמרא תחתיו דמאן כו' ע"ש: ומש"ר והרמב"ד השיג עליו כו' כב"י שתין זו השגה [עב"מ שהביאו]:

סי' שצז (ס) **מי** שבהמתו רגילה כו' בב"ק פכסו עיזי דבי תרבו דקני מפסדי ליה מפסדי ליה לרב יוסף מ"ל [לתביו] ויל תימא להו למריי"ו לילימנהו מ"ל תמהני דמי מוילגא תמרי לי ליגבור מר גדילה בקרעא וכתב ע"ו כרמ"ם ז"ל כתבו התום' משתמטי מהני שלא היה מקץ לילך והא תנן לקמן מתוך החנות משלמת מה שהזיקה ולא תמרינן ליה תיב לימחי קאמר בגמרא (נו:) תחתיו דמאן מילימא תחתיו דבעל בהמה תניא חדא זימנא אלא תחתיו דשומר ושומר קתני מיפטר ליה לגמרי לימא תיהוי תיובתא דרבא דאמר שומר שמסר לשומר חייב ג"ל רבא מתי מסרו לרועה לברזיליה דמורחיה דרועה לממסר לברזיליה: ומה שכתב דה"ה מסרה לבנו הוא מדאמרינן בפרק המפקיד (ד' לו:) כל המפקיד על דעת מסתו ובניו הוא המפקיד:

וכמעלה בדין השומרים כתבתי אם היזק שורו של שואל לשורו של משאיל או איפכא: **שצז** (ס) **מי** שבהמתו רגילה ליכנס לשדה מבורו ומזיקתו כתב ר"י שיכול בעל השדה להתרות בבעל הבהמה שישמור בהמתו וצריך לשמרה ואינו יכול לומר גדור שדך כדי שלא תכנס בו אבל רבינו חננאל כתב שיכול בעל הבהמה לומר לבעל השדה גדור שדך ואם גדרה והזיקתו פטור בד"א בשדה לפי שמתפשטין לרעות ואין הרועה יכול לשמור כולם שלא יכנסו בשדות אבל בעיר אם נכנסה לחצר הניזק והזיקה חייב שאין אדם יכול לנעול ביתו ועל הרועה מוטל לשמור הבהמה כשמוליכה בעיר שלא תכנס לבית הניזק וכן חיא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל: (ס) הקצבים שיש להם בהמות לשחוט ביום השוק אם הם מזיקות אפילו ברשות הרבים מתרין בבעלים שישמרום ואם לא ישמרום רשאי הניזק לשוחטה ויתן אותה לבעלים שהוטה: (ג) לשון הרמב"ם ז"ל בהמה שהיתה רועה ונכנסה בשדה אחר אע"פ שעדיין לא הזיקה מתרין בבעליה שלש פעמים ויש רשות לבעל השדה לשחטה ואומר לבעלים בא ומכור הבשר שלך מפני שאסור לאדם להזיק ולשלם מה שהזיק ואפילו לגרום נזק אסור ע"כ משמע מדבריו שזה הדין נוהג בכל הבהמות וא"א הרא"ש ז"ל כתב דוקא באותן העומדות לשחיטה אבל עז לחלבה ורחל לגיזתה לאו כל כמיניה אלא אי מפסדת משלם וכן השיג עליו הראב"ד ז"ל:

הכנים

דכל ספרי הגמרא ליתא מתרין במרייהו תרי ותלת זמנין והיינו תרי לרבי דבתרי זימני הוי חזקה ותלת לרשב"ג והרמב"ם כתב ג' פעמים להקל לנתבע וכך הוא בהלכתי מתרין בהו זימני תרי ותלת חיברת דבתרי הוי ותלת חיברת דבשתי"י כתב בסתם מתרין במרייהו ומה שכתב עוד מיני יודע מנין לו דלא"פ אלא הזיקה נראה דהכריח כך מדמצריך להתרות בו ג"פ מכלל דעדיין לא הזיקה דאי הזיקה פעם אחת בהתראה אחת סגי דאם לא נייח שוחטין מוקח ואין ממתינין לו עד שיזיק פעם שנייה וכ"כ התום' הנהו עיזי דשוקא וכו' דוקא בהנהו דקיימי לשחיטה ועל"ג שיעלמו מה שהזיקו לא בעי למיקם בהדייהו לדיעה וזמנין נמי לדיעה סמדי עד לחלב ורחל לגיזותיה יכול לומר כשיזיק יפלם וכו' עכ"ל דמקודם שהזיקו מתרין בהו והכי"ג הרמב"ם והב"י בס"ע השמיט הא דכתב הרמב"ם אלא שהזיקו וכ"ל דלא בעי התראה אלא שהזיקו ולא העיקר והסכמת התוס':

הכנים

דרישה

שמורים פטורים והבעלים מייבים לפעמים וכגון בס"מ שמר שמירה פחותה שהיה שמירה מעולה לו בכ"ל לומר בשם נלמוק ונייחב גירסת שלנו מבל עד ולמי העיקר כמ"ש בפרישה שהביא לתכמי ליגל שם הוא וכן מוכח מלשון גירסתינו גופא שכתב שם בכל מס שמרוהו שמירה פחותה ס"מ פטור ומש"ה ס"ל וק' מדה דהמי מילגל מס שמית ע"כ משמרים פטורים קמי וק' למה הפסיק בתיבות והבעלים מייבים ועוד בסיפא כשמר ס"מ פטור קו"ל והבעלים מייבים אלא ודאי ס"ם הוא וגרסתו הגי לפני מס"מ היתה בגירסת הנכוחה ועל מותה ג' נתן טעם לדברי הרמב"ם ובדברי כו' שכתן הבעלים מייבים אם לא בשמירה מעולה כו' וע"ז שפיר קאמר כמו שכתבתי בפ"ו והמדפיס לאה בפנים גירסת מוטעת דהיינו שמירה מעולה כתב [כן] ג"כ בדברי הס"מ ודברי הס"ע לגיך עיון שכתב כדברי כ"פ שכתוב לפנינו והוא סותר למ"ש שם בר"פ וכמ"ש לעיל ודוק: (ק) **והראב"ד** השיג עליו כו' ז"ל להלכ"ד בהשגותיו מסר השומר כו' ל"א כל זה לינו מסורר אלא כניזק גופה מבשני מי מחוסר שילם ועל שימור לשומר יתמי לבעלים למה לא שמרת את שורך ומזי דאשי כל שכתוב בזה שלא לצורך הוא לילכא למימר שכא אין לנוני שיטת פקנוני בין אמר שבעלים אין מפסידים כלום עכ"ל וכתב שם הס"מ ז"ל אין כאן מקום והשגה כלל שברי הדברים (דהרמב"ם) מבוארים שם בגמרא ולזה לא רתבתים עכ"ל וז"ל (בס"מ ולזה לא רתבתים) אלא שפתיק שם השגת הרמב"ד כלל כדרכו של הס"מ להביא בכל מקום השגתו ולכתוב עליו יפיב לו להסכים עם השגתו וכ"ל דהס"ל כמ"ש הב"י ועפ"ר ועל השגת הרמב"ד השמייט שכתב ועד שימור לשומר כו' לא כתבו לא הס"מ ולא הכ"מ שזה יפיב וכתב הס"מ בלי טעם אלין כאן מקום להשגתו וגרסתו דהס"ט ל להרמב"ם כיון דמשמ' בכל יום שלפס [מוסר] בהמותיו לשומר למסרם שלא יוקו ושלא יזיקו מ"ם אין לך מיב על הבעלים משמיון אלא על הבני שומרים יש לו תביעה על הרשעה ואלא יוקו ושלא יזיקו מ"ם אין לך מיב על השומר שמסר לשומר מייב לעניין שלם חזק ום"ל דה"ם שלם יזיק ועל השומר הבני פטור דיש לו תביעה כיון דקיבל עליו שמירתו ויצא וחזיק ומ"מ תמה מני על הס"מ שהביא להמוסף על השגה זו ובאמת לא נתייאשה סיפא דהשגתו וכ"ע:

סי' שצז (ס) **אבל** ר"מ כתב כו' וכ"ע דאמרלכי פ"ג דב"ק כתב בשם ר"ח בהסיק וכ"כ ובגרסא לא אמרו אלא במקום ר"ח וכ"כ הריי"ף בהסיק וכ"כ הרא"ש, בשם הריי"ף והמרדכי דעתיק דברי התום', גם מדקדקים המרדכי שם דברי ר"י לר"ח מוכח דט"ם הוא ומש"ה ג"כ אין לסגיה ר"ח דא"כ הוא ג"כ מקדימו לר"י אבל מי גרסינן ריי"ף ס"ם לאכתפלה דעתיק דברי התום' ומ"כ כתב דעת הריי"ף שלמו מבעל התום', וק"ל: (ב) (ג) הקצבים שיש להם כו' לשון הרמב"ם כו' שם ף כ"ג [עב"מ שהביא לשון הגמרא עם פרש"י] וגם התום' כתבו כדברי רש"י ע"ש שהביאו רמיים לדבר ום"ל דמ"ש אמר מר עזי דשוקא וכו' דוקא בהנהו דקיימי לשחיטה ועל"ג שיעלמו מה שהזיקו לא בעי למיקם בהדייהו לדיעה וזמנין נמי לדיעה סמדי עד לחלב ורחל לגיזותיה יכול לומר כשיזיק יפלם וכו' עכ"ל דמקודם שהזיקו מתרין בהו והכי"ג הרמב"ם והב"י בס"ע השמיט הא דכתב הרמב"ם אלא שהזיקו וכ"ל דלא בעי התראה אלא שהזיקו ולא העיקר והסכמת התוס':

הכנים

קאמר אלא שהוכחים לרועה בכל מקום וכ"כ מ"מ שם ולפ"ז מ"ם דמפסדי אין לפרש דכבר הפסידו אלא שהוכחים בשוקים ורועה בכל מקום ומוכחים הם ליכנס לשדות ולכרמים ויפסידו מש"ה קאמר דמתרינן בהו ואי לא יפגימו בעלינן ישתטינהו וכתב הרמב"ם להפסיד מכח זה דתמיד הוכחים בשוקים ורועה בכל מקום ומוכחים הם ליכנס לשדות ולכרמים ויפסידו מש"ה קאמר דמתרינן בהו ואי לא יפגימו בעלינן ישתטינהו וכתב הרמב"ם דהתראה אחת סגי ג"פ וכתב ב"י סגי סתמו הכי וגם בגמרא שלנו הוא כן וכ"ל ודוק ניחא שלא תקשה עליו מדכתב כהוכחת התום' דמ"ש התראה אחת מ"ש אפי דמיירי בהוכחים ומש"ה לא היו מסתייחין בהתראתן היה יכול לשמוט ולא יזיק אפי' בהוכחים שלא יזיקו ג"פ ותום' דפי' עיזי דשוקא שעומדים לשחוט ביום השוק לא היה יכול לשמוט ולא יזיק אפי' בהוכחים שלא יזיקו ג"פ ולא יזיקו

בהן דעת הרבה לשמוק בהן ולהתיר הקשר וכן לקמן בסי' ת"י סע"ו גבי כיסוי כ"כ הרמב"ם בפ"ד וה"ה הביא רמיה לדבריו מפ"ק דב"ק (דף ט') ע"ש: ומ"ש בשם הרמב"ד. עם בהגהות: ומ"ש ודעת ת"ה בכבדת הרשאוה. מפשר דלפי שכתב הרמ"ם בסתם בהמיה בחמה דכל מאי דעבדה פשיעה היא משמע נמי דלפני קשורה בקשר חזק: (ו) **מסר** שורו לחמשה וכו' בפ"ק דב"ק (ד' י') וע"פ פי' הרמ"ם לעם: (ז) **מסרו** לע"ח וכו' מימרא דר"ת פ"ק שור שנגח ד' וה' וכדמסיקנא התם בגמרא דבשור נגחן מסתמא לא מסיק מדעתיה דליזקוהו מחריבא שהרי אין שור מתייאש להני חמשה שנוגחין לכל אחד מהם ויצא ונשמר אלא בשמירתו שלזה שפשע בשמירתו הוא חייב ואם הוא נשמר בנשארים אם הנשארים נסתלקו משמירתו הוא פטור והם חייבים אבל אם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשמרו גם אנו מסתלקין משמירתו בולם חייבין: (ח) **מסרו** לשומר חנם או לשואל או לשוכר מסתמא קבל עליו שלא יזיק ושלא יוזק וה"מ בשור שתם אבל אם מביר בו שהוא נגחן אינו מקבל עליו אלא שלא יזיק אבל לא שלא יוזק ואם לא שמרוהו כראוי ויצא והזיק נכנסו תחת הבעלים וחייבין לשלם תם ח"נ ומועד נזק שלם והבעלים פטורים ואם אחר שהזיק התם ברשותו אומר לבעלים הרי שלך לפניך לא אמר כלום שהרי ב"ד לוקחין אותו להשתלם מגופו כתב הרמב"ם ז"ל שמרוהו כראוי שמירה מעולה השומרים פטורים והבעלים חייבים ואיני מבין דבריו בין ששמרוהו כראוי למה יהו הבעלים חייבים ובן השוג עליו הרא"ד שמרוהו שמירה פחותה אם שומר חנם הוא הוא פטור והבעלים חייבים ואם שומר שכר הוא או שואל הם חייבים והבעלים פטורין: (ט) מסרו השומר לשומר והזוק לשומר חייב והבעלים פטורין: (י) מסרו לשומר לשומר שמסר לבנו או לתלמידו ואם הזיק כתב הרמב"ם ז"ל הראשון חייב לשלם לניזק

והראב"ד כתב שאם היתה קשורה שהוא פטור ודעת א"א הרא"ש ז"ל בכבדא הראשונה: (ו) מסר שורו לחמשה לשמרו ופשע בו אחד מהם ויצא והזיק אם אינו נשמר אלא בשמירתו שלזה שפשע בשמירתו הוא חייב ואם הוא נשמר בנשארים אם הנשארים נסתלקו משמירתו הוא פטור והם חייבים אבל אם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשמרו גם אנו מסתלקין משמירתו בולם חייבין: (ז) מסרו לשומר חנם או לשואל או לשוכר מסתמא קבל עליו שלא יזיק ושלא יוזק וה"מ בשור שתם אבל אם מביר בו שהוא נגחן אינו מקבל עליו אלא שלא יזיק אבל לא שלא יוזק ואם לא שמרוהו כראוי ויצא והזיק נכנסו תחת הבעלים וחייבין לשלם תם ח"נ ומועד נזק שלם והבעלים פטורים ואם אחר שהזיק התם ברשותו אומר לבעלים הרי שלך לפניך לא אמר כלום שהרי ב"ד לוקחין אותו להשתלם מגופו כתב הרמב"ם ז"ל שמרוהו כראוי שמירה מעולה השומרים פטורים והבעלים חייבים ואיני מבין דבריו בין ששמרוהו כראוי למה יהו הבעלים חייבים ובן השוג עליו הרא"ד שמרוהו שמירה פחותה אם שומר חנם הוא הוא פטור והבעלים חייבים ואם שומר שכר הוא או שואל הם חייבים והבעלים פטורין: (ח) מסרו השומר לשומר שמסר לבנו או לתלמידו ואם הזיק כתב הרמב"ם ז"ל הראשון חייב לשלם

ואם הזיק כתב הרמב"ם הרשאון חייב כתב ב"י דגם הרמב"ם לא כתב כן ופירש ר"י וסתמא דמילתא שור נגחן כי מקבל עליו שלא יזיק מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה שהרי אין שור מתייאש להני חמשה שנוגחין בכל אחד מהם ויצא ונשמר אלא בשמירתו הוא פטור והבעלים חייבים ואם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשמרו גם אנו מסתלקין משמירתו הוא פטור והם חייבים אבל אם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשמרו גם אנו מסתלקין משמירתו הוא פטור והם חייבים: (ט) **מסרו** לשומר לשומר וכו' עד סוף הסימן: (י) **מסרו** לע"ח וכו' מימרא דר"ת פ"ק שור שנגח ד' וה' (מה:) אמר ר' אלעזר מסר שורו לע"ח הזיק חייב חוץ פטור אמרי היכי דמי דקבל עליה שמירת נזקין מפלוגי חוץ ומי לא קבל עליה שמירת נזקין אפילו הזיק נמי ליפטר אמר רבא לעולם שקיבל עליו שמירת נזקין והכ"ע כגון שהכיר בו שהוא נגחן ומסתמא דמילתא לא מזיל ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ומזקי מחריבי קביל עליה דמתו מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ופירש רש"י וסתמא דמילתא שור נגחן כי מקבל עליו שלא יזיק מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה מוחזק מקבל עליה לא לזיק מחריבי מכל לא לזיקוהו מחריבי לא מסיק מדעתיה שהרי אין שור מתייאש להנך חמשה שנוגחין בכל אחד מהם ויצא ונשמר אלא בשמירתו הוא פטור והבעלים חייבים ואם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשמרו גם אנו מסתלקין משמירתו הוא פטור והם חייבים אבל אם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשמרו גם אנו מסתלקין משמירתו הוא פטור והם חייבים: (י) **מסרו** לע"ח וכו' מימרא דר"ת פ"ק שור שנגח ד' וה' (מה:) אמר ר' אלעזר מסר שורו לע"ח הזיק חייב חוץ פטור אמרי היכי דמי דקבל עליה שמירת נזקין אפילו הזיק נמי ליפטר אמר רבא לעולם שקיבל עליו שמירת נזקין והכ"ע כגון שהכיר בו שהוא נגחן ומסתמא דמילתא לא מזיל ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ומזקי מחריבי קביל עליה דמתו מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ופירש רש"י וסתמא דמילתא שור נגחן כי מקבל עליו שלא יזיק מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה מוחזק מקבל עליה לא לזיק מחריבי מכל לא לזיקוהו מחריבי לא מסיק מדעתיה שהרי אין שור מתייאש להנך חמשה שנוגחין בכל אחד מהם ויצא ונשמר אלא בשמירתו הוא פטור והבעלים חייבים ואם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשמרו גם אנו מסתלקין משמירתו הוא פטור והם חייבים: (יא) **מסרו** לע"ח וכו' מימרא דר"ת פ"ק שור שנגח ד' וה' (מה:) אמר ר' אלעזר מסר שורו לע"ח הזיק חייב חוץ פטור אמרי היכי דמי דקבל עליה שמירת נזקין אפילו הזיק נמי ליפטר אמר רבא לעולם שקיבל עליו שמירת נזקין והכ"ע כגון שהכיר בו שהוא נגחן ומסתמא דמילתא לא מזיל ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ומזקי מחריבי קביל עליה דמתו מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ופירש רש"י וסתמא דמילתא שור נגחן כי מקבל עליו שלא יזיק מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה מוחזק מקבל עליה לא לזיק מחריבי מכל לא לזיקוהו מחריבי לא מסיק מדעתיה שהרי אין שור מתייאש להנך חמשה שנוגחין בכל אחד מהם ויצא ונשמר אלא בשמירתו הוא פטור והבעלים חייבים ואם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשמרו גם אנו מסתלקין משמירתו הוא פטור והם חייבים: (יב) **מסרו** לע"ח וכו' מימרא דר"ת פ"ק שור שנגח ד' וה' (מה:) אמר ר' אלעזר מסר שורו לע"ח הזיק חייב חוץ פטור אמרי היכי דמי דקבל עליה שמירת נזקין אפילו הזיק נמי ליפטר אמר רבא לעולם שקיבל עליו שמירת נזקין והכ"ע כגון שהכיר בו שהוא נגחן ומסתמא דמילתא לא מזיל ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ומזקי מחריבי קביל עליה דמתו מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ופירש רש"י וסתמא דמילתא שור נגחן כי מקבל עליו שלא יזיק מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה מוחזק מקבל עליה לא לזיק מחריבי מכל לא לזיקוהו מחריבי לא מסיק מדעתיה שהרי אין שור מתייאש להנך חמשה שנוגחין בכל אחד מהם ויצא ונשמר אלא בשמירתו הוא פטור והבעלים חייבים ואם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשמרו גם אנו מסתלקין משמירתו הוא פטור והם חייבים: (יג) **מסרו** לע"ח וכו' מימרא דר"ת פ"ק שור שנגח ד' וה' (מה:) אמר ר' אלעזר מסר שורו לע"ח הזיק חייב חוץ פטור אמרי היכי דמי דקבל עליה שמירת נזקין אפילו הזיק נמי ליפטר אמר רבא לעולם שקיבל עליו שמירת נזקין והכ"ע כגון שהכיר בו שהוא נגחן ומסתמא דמילתא לא מזיל ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ומזקי מחריבי קביל עליה דמתו מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ופירש רש"י וסתמא דמילתא שור נגחן כי מקבל עליו שלא יזיק מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה מוחזק מקבל עליה לא לזיק מחריבי מכל לא לזיקוהו מחריבי לא מסיק מדעתיה שהרי אין שור מתייאש להנך חמשה שנוגחין בכל אחד מהם ויצא ונשמר אלא בשמירתו הוא פטור והבעלים חייבים ואם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשמרו גם אנו מסתלקין משמירתו הוא פטור והם חייבים: (יד) **מסרו** לע"ח וכו' מימרא דר"ת פ"ק שור שנגח ד' וה' (מה:) אמר ר' אלעזר מסר שורו לע"ח הזיק חייב חוץ פטור אמרי היכי דמי דקבל עליה שמירת נזקין אפילו הזיק נמי ליפטר אמר רבא לעולם שקיבל עליו שמירת נזקין והכ"ע כגון שהכיר בו שהוא נגחן ומסתמא דמילתא לא מזיל ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ומזקי מחריבי קביל עליה דמתו מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ופירש רש"י וסתמא דמילתא שור נגחן כי מקבל עליו שלא יזיק מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה מוחזק מקבל עליה לא לזיק מחריבי מכל לא לזיקוהו מחריבי לא מסיק מדעתיה שהרי אין שור מתייאש להנך חמשה שנוגחין בכל אחד מהם ויצא ונשמר אלא בשמירתו הוא פטור והבעלים חייבים ואם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשמרו גם אנו מסתלקין משמירתו הוא פטור והם חייבים: (טו) **מסרו** לע"ח וכו' מימרא דר"ת פ"ק שור שנגח ד' וה' (מה:) אמר ר' אלעזר מסר שורו לע"ח הזיק חייב חוץ פטור אמרי היכי דמי דקבל עליה שמירת נזקין אפילו הזיק נמי ליפטר אמר רבא לעולם שקיבל עליו שמירת נזקין והכ"ע כגון שהכיר בו שהוא נגחן ומסתמא דמילתא לא מזיל ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ומזקי מחריבי קביל עליה דמתו מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ופירש רש"י וסתמא דמילתא שור נגחן כי מקבל עליו שלא יזיק מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה מוחזק מקבל עליה לא לזיק מחריבי מכל לא לזיקוהו מחריבי לא מסיק מדעתיה שהרי אין שור מתייאש להנך חמשה שנוגחין בכל אחד מהם ויצא ונשמר אלא בשמירתו הוא פטור והבעלים חייבים ואם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשמרו גם אנו מסתלקין משמירתו הוא פטור והם חייבים: (טז) **מסרו** לע"ח וכו' מימרא דר"ת פ"ק שור שנגח ד' וה' (מה:) אמר ר' אלעזר מסר שורו לע"ח הזיק חייב חוץ פטור אמרי היכי דמי דקבל עליה שמירת נזקין אפילו הזיק נמי ליפטר אמר רבא לעולם שקיבל עליו שמירת נזקין והכ"ע כגון שהכיר בו שהוא נגחן ומסתמא דמילתא לא מזיל ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ומזקי מחריבי קביל עליה דמתו מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ופירש רש"י וסתמא דמילתא שור נגחן כי מקבל עליו שלא יזיק מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה מוחזק מקבל עליה לא לזיק מחריבי מכל לא לזיקוהו מחריבי לא מסיק מדעתיה שהרי אין שור מתייאש להנך חמשה שנוגחין בכל אחד מהם ויצא ונשמר אלא בשמירתו הוא פטור והבעלים חייבים ואם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשמרו גם אנו מסתלקין משמירתו הוא פטור והם חייבים: (יז) **מסרו** לע"ח וכו' מימרא דר"ת פ"ק שור שנגח ד' וה' (מה:) אמר ר' אלעזר מסר שורו לע"ח הזיק חייב חוץ פטור אמרי היכי דמי דקבל עליה שמירת נזקין אפילו הזיק נמי ליפטר אמר רבא לעולם שקיבל עליו שמירת נזקין והכ"ע כגון שהכיר בו שהוא נגחן ומסתמא דמילתא לא מזיל ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ומזקי מחריבי קביל עליה דמתו מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה ופירש רש"י וסתמא דמילתא שור נגחן כי מקבל עליו שלא יזיק מחריבי ומזקי ליה לדידיה לא מסיק מדעתיה מוחזק מקבל עליה לא לזיק מחריבי מכל לא לזיקוהו מחריבי לא מסיק מדעתיה שהרי אין שור מתייאש להנך חמשה שנוגחין בכל אחד מהם ויצא ונשמר אלא בשמירתו הוא פטור והבעלים חייבים ואם אמרו לו כיון שאינו רוצה לשמרו גם אנו מסתלקין משמירתו הוא פטור והם חייבים: (יח) **מסרו** לשומר לשומר וכו' עד סוף הסימן: רע"ק מבעיף כ"ג עד סוף הסימן: לשלם וכו' והרמב"ד הביג עליו וכו'. הרמבן חייב בשם אלא אם אין לו לדון עם השני אבל אם נוח לו לדון עם השני אבל אם נוח לו דינו ג"כ עם השני ולא כתב כמן דהרמבן חייב לשלם אלא לפפוקי אם מסר לבנו או למסעדו

עליו ככל שומר מן הסתם קאמר עכ"ל והביא כמה ראיות לדבר לקוליא מדעת הרא"ד שכתב וז"ל דקביל עליה שמירת נזקין בסתם אלא פירש נזקין דידיה ומזקין דעלמא אלא נזקין סתם וכיון שהוא נגחן סתמא דמילתא לא מזיל ליה ומזקי לאחריני קביל עליה עכ"ל וכתב ה"ה בפרק ד' מהלכות נזקי ממון שדעת הרמב"ם כדעת הרב"ם ז"ל ומע"ג דר' אלעזר נקט ב"ח משמע דלאו דוקא אלא ה"ה לשאר שומרים: ומ"ם ומש"ה לא שמרוהו כראוי ואע"ג דכתב הרמב"ם ז"ל שמרוהו כ"ש ובעלים פטורים משנה שם: ומ"ם ומש"ה אחר שהזיק התם ברשותו אומר לבעלים הרי שלך לפניך לא אמר כלום שהרי ב"ד לוקחין אותו להשתלם מגופו ז"ל הרמב"ם בפ"ד מהלכות נזקי ממון כל שומר שנתחייב לשלם ואין לו והיה המזיק תם שהוא משלם ח"נ מגופו ואינו משלם מן הכתוב שהזיק ויצאר דמי מה שגבה הניזק חוב על השומר בשעת הנזקא וכתב ה"ה וזה לדבריו מהסוגיא שבפרק שור שנגח ד' וה' (מ:) על הברייתא דשלו בחזקת תם דקתמרי סוף סוף למו קורת בעית לשלומי לדידיה: **כתב** הרמב"ם שמרוהו כראוי שמירה מעולה השומרים פטורים והבעלים חייבים בפ"ד מהלכות נזקי ממון: ומ"ם ואין מבין דבריו כיון שמרוהו כראוי שמירה מעולה למה יהו הבעלים חייבים נתייאש בדברי ה"ה שכתב וז"ל ומ"ם והבעלים חייבים מפלוגי בשמירת פחותה דמ"ח פטור וכל הך חייבים ולא למימרא שאם שמר שמירה מעולה דכיון שנעל בדלת הרמוזה לעמוד בפני כל רוח אינו מ"ם והשוכר פטורים מלשביע שור לבעליו שאין שומר שכר והשוכר פטורים מפלוגי בשמקיפוה חומה של ברזל עד שיהא יושב ושומר וכולהו פטורים דקתמר הכא מן השוכר ומ"ם מוקמת בשמירה פחותה דמי במעולה כולהו הך נמי פטורים ומ"ש שמירה פחותה נקט משום רבותא דמ"ח שהוא פטור בכך מן הכל דכלתה שמירתו עכ"ל וזהן זה דעת הרמב"ם ורבינו וע"כ צריך לומר לדבריהם כמו שכתב ה"ה שיש לחלק שלא על פי שאומל חייב בתוכסים ה"מ היכא דהזיקה הבהמה שהוא שומל עליה מבל לעניין ילמה והזיקה בשמירה מעולה פטור שומל וכ"ם ם"ש ושוכר ולעניין הלבה נקטינן להקל על הנתבע כדברי הרמב"ם ורבינו (ב) וה"ה ז"ל:

(ח) **מסרו** השומר לשומר והזוק חייב שהשומר שמסר לשומר חייב מ"מ לתלמידו כתב בסימן רל"ח סוף הסימן: ומ"ם ומש הזיק כתב הרמב"ם הרשאון חייב לשלם לניזק וכו' **מסרו** למסעדו השומר לבנו או למסעדו ככנסו תחת השומרים וחייבים: (ב"ה) זה לשון שהעתיק רבינו ונוסחא משובשת נזדמנה לו כי נוסחת ספרינו בהרמב"ם כך היא מסרו השומר לבנו או לבן ביתו או למסעדו נכנסו תחת השומר וחייבים ומ"ש שהראב"ד השיג עליו נראה שהיתה נוסחתו בהרמב"ם

דרכי משה

שצו (א) וצ"ע דהא בשמירה מעולה אפי' תם מעולם פטור כמו שנתבאר ב לעיל סימן זה ואם כן יפה כתב רבינו שאינו מבין דברי הרמב"ם דהא בשמירה מעולה אפילו בעלים פטורים מיהו דעת רש"י ותוס' והרשב"א בסברת הרמב"ם כמו שיתבאר בסמוך: (ב) ואני תמה איך יכלול סברת רבינו בכאן דהא לפי מ"ש דבשמירה מעולה אף הבעלים פטורים מה שייך לשלם לו השואל:

דרישה

ג"כ כוונת הרמב"ם וכמ"ש בפרישה לכן פירשו סמ"ע ופפ"ר: (ו) כתב הרמב"ם ז"ל שמרוהו כו' ומיהו מבין דבריו כו' סמ"ע כתב עליו כו' [עב"ח שם] וכב"י הביאו וכתב דבהדברים הללו נתייאב תמיהת רבינו ודבריו תמוהים וגל"ע [הקושיות כמו בב"ח על ה"ם] ובם"ע כתוב ג"כ כדברי סמ"ע וכולו תמוה ובעיקר הקושיות בדברי הרמב"ם לפשר לומר דהרמב"ם מילי מילי קאמר ותרי כללי נקט בדבריו דבריהם כתב דמש לא שמרוהו כלל או כל השומרים הן ס"ם לו שומל ונועל שכר מייבים והבעלים פטורים ומ"ל סמר לפל מש שמר שמירה מעולה פי' לפל מש שמר כל שומר ושומר שמירה המעולה לו מו בעל הכלל הרמזון חלה כל השומרים

עוד מ"ם לפילו אין לשומר מה לשלם ממנו הבעלים פטורים: ומש שהזיק התם כו' בפ"ד דב"מ ועיין בדברי סמ"ע מש ובלקה פשוט דלוקח קאמרי שהשומר שומל מה שהלין שהשומר שהתלמין מגופו של שור ומש"ה אין לשומר לבעל מה שהלין עם הבעל לבעל לפניך ואני מתפשר בעוד עם הבעל שהזיק שולחי לא יהוור הבעל ולא על שור זה לבל כשהוא שור מועד שהלין שהשתלמין מהבעלים הבעל שהזיק יכול לשומר לומר לבעלים הרי שלך לפניך ובפשלומי הזיק לתפשר אני עם הבעל שהזיק לשלם תם כדמוי כו' בפ"ד דב"מ כ"כ: ומש"ל ואני מבין דבריו כתב בכ"מ ז"ל וכמי לומל כו' [עב"ח שהבעל לשון כ"מ]: ומ"ם בהשמירה מעולה השומרים פטורים היינו לפילו השומל לחע"פ שהוא מיוחד בחוכסין היינו לוקח השומל שהוא שומר עליה מבל לעניין מש יאמר השומל וכ"ם ם"ש כ"כ הם"מ לעיל סימן כ"ט וכתב שכן הוא דעת רבינו ולא כהרב"ח ועל"ר: ומש"ל שמרוהו שמירה פחותה כו' בב"ק דף מ"ם וקאמר ס"ט ם"ש כלאתה שמירתו בכך הך לא כלאתה שמירתן וע"ש בפירש"י מיהו לוקח בתם לבל במועד גם הבעלים פטורים בשמירה פחותה וכמ"ל בה"ם וה לא שכתבתי שם שמ"ל מייב אף במועד לדעת הרמ"ם ע"ש: (ב) מסרו השומר לשומר שמסר לבנו וכו' עד סוף הסימן: מייב מפילו ם"ח לע"ם כדלעיל סימן רל"ח שמסר לבנו ולבעותיו או לתלמידו דמדס שהוא מפקיד ע"ד משתנ; ובניו הוא מפקיד כדלעיל סימן הנ"ל: ומש הזיק כתב הרמב"ם הרשאון חייב

הדושי הגהות

שצו (א) ום"ש ודעת א"א בסברא הראשונה אפשר דלפי שכתב הרא"ש בסתם שהניחה בחמה דכל מאי דעבדה פשיעה היא משמע אפי' קשורה בקשר חזק (ב"ח): אבל

הגהות דרישה ופרישה

שצו ב נראה שמהר"ם כ"כ לפי טעמו שכתב לקמן סעיף ב' ואני תמה וכו' נמצא דרש"י בהרמב"ם:

הגהות בא מאמת הפציעה כן משמע בגמרא ריש פרק הכונס גבי הא דאמר רבא והוא שאמרה וע"פ מה שנתבאר בסימן רל"ח בדין תחלתו בפציעה וסופו בהנאה והרמב"ם פ"ד מהלכות נזקי ממון סתם וכתב אם אינו יכול לעמוד ברוח מצויה או שהיה כתלי הדיר רעועין הרי לא נעל בפניהם כראוי ואם יצאה והזיקה חייב ואפי' אחרה ויצאה ואפי' נפרצ' מאליה בלילה או פרצוה לפטים בעל הגפן חייב : (ב) **ומ"ש** אבל אמרה כראוי ונפרצה בלילה או שאחרה בה פרצה ויצאה משם פטור משנה וגמרא שם : ומ"ש פטור אפילו ידע שנפרצה וכו' ודוקא נפרצה בלילה אבל נפרצה ביום חייב דקלא איתא למילתא ומסתמא ידע ומיהו בלילה פטור אפילו ידע שנפרצה שאינו חייב לצאת ולטרוח אחריה בלילה כיון שהוא אנוס : (ג) הוציאוה לפטין הם חייבין משעת משיכה או שהבישוה במקל להוציאה ודוקא שהוציאוה כדי לגזלה אבל הוציאוה כדי לאבדה פטורים : (ד) הפורץ גדר לפני בהמת חבירו וברחה ונפסדה אינו חייב לשלם הבהמה אפילו שהיה הכותל בריא אבל על הכותל חייב והרמ"ה כתב שחייב ג"כ לבעל הבהמה והרמב"ם ז"ל כתב שחייב לשלם בנזקי הבהמה הלכה והזיקה והראב"ד כתב שאינו חייב בנזקי הבהמה אא"כ הבישה והזמינה לנזק ואם הכותל רעוע פטור מדיני אדם בין על הכותל בין על הבהמה לא שנא אם הזיקה לא שנא אם הזיקה וחייב בדיני שמים : (ה) הניחה בחמה או שמסרה להש"ו ויצאה והזיקה חייב אפילו היתה קשורה בקשר חזק ונפרצה בלילה או שחתרה והראב"ד

הרוח אלא לפטים הוציאוה או חפרה או החתרה הדלת והפילתו דתחילתו בפשיעה לגבי נפילת הדלת וסופו באונס לגבי התירה וקיימא לן כל שתחילתו בפשיעה וסופו באונס הבא מחמת הפשיעה חייב אבל אם חתרה בה פרצה ויצאה משם פטור אף על פי שהוא רעוע שאין האונס בא מחמת הפשיעה : (ג) אבל שמרה כראוי ונפרצה בלילה או שחתרה הדלת ויצאה והזיקה פטור ודוקא נפרצה בלילה אבל נפרצה ביום חייב דקלא איתא למילתא ומסתמא ידע ומיהו בלילה פטור אפילו ידע שנפרצה שאינו חייב לצאת ולטרוח אחריה בלילה כיון שהוא אנוס : (ד) הפורץ גדר לפני בהמת חבירו וברחה ונפסדה אינו חייב לשלם הבהמה אפילו שהיה הכותל בריא אבל על הכותל חייב והרמב"ם ז"ל כתב שחייב לשלם בנזקי הבהמה הלכה והזיקה והראב"ד כתב שאינו חייב בנזקי הבהמה אא"כ הבישה והזמינה לנזק ואם הכותל רעוע פטור מדיני אדם בין על הכותל בין על הבהמה לא שנא אם הזיקה לא שנא אם הזיקה וחייב בדיני שמים : (ה) הניחה בחמה או שמסרה להש"ו ויצאה והזיקה חייב אפילו היתה קשורה בקשר חזק ונפרצה בלילה או שחתרה

וגמ' וע"פ דברי התוס' והרא"ש : (ד) **הפורץ** גדר וכו'. בריית סס הפורץ גדר לפני בהמת חבירו פטור מד"מ וחייב בד"ש ה"ד מילתא דכותל בריא בד"מ נמי ליחייב מלא רעוע ופירש"י והתוס' דהא דפריך בד"מ נמי ליחייב מכותל פריך לחייב מיהא דהא בידים עבד ובהמה ליכא למימר דחייב בפריצת גדר בעלמא דאין זה מלא גרמא בעלמא וכדתנן פרצה לפטים פטור דלא הלפטים פטורים מלא מ"ב הוצאתו לפטים בידים דאז חייבים ולמאי דמסיק דכותל רעוע כתבו התוס' מלא קאי חייב בדיני שמים אכותל רעוע מלא מבהמה קאי דאפי' בד"מ נמי ליחייב דכותל רעוע מלא מבהמה הבהמה ע"י פריצה זו דכותל רעוע חייב בד"ש וכ"כ הרא"ש וכתב עוד מ"ל מלא מכותל חייב בד"ש לפי שהיה רשוי לעמוד יום או יומים עד שיעמוד פועלים וכרבי נתן דאמר כותל רעוע מלא מבהמה הבהמה ע"י פריצה זו דכותל רעוע חייב בד"ש בסתם דמשמע מלשונו דבין על הכותל חייב בד"ש : ומ"ש ע"ש הרמב"ם דכותל בריא חייב גם על הבהמה לשלם בהמתו היכא שנתבדה והזיקה . טעמו שהוא מפרש הא דפריך בד"מ נמי ליחייב מבהמה נמי קאי וכיון שהזיקה הבהמה לפטים פטור דלא הלפטים פטורים אלא מלא מ"ב הוצאתו לפטים בידים אבל בהמה נמי קאי דחין זה גרמא בנזקין אלא כמזיק בידים ולא דמי להא דתנן פרצה לפטים והזיקה דפטורים הלפטים דהתם ודאי גרמא הוא דע"י שפרצה לפטים הלכה והזיקה לאחר זמן שהבהמה גופה הזיקה הו"ל כיזק בידים וכתב ה' המגיד שכן פירשו מחריס וכן דעת הרמב"ם בהשגות וכן דעת המחרונים ז"ל : ומ"ש וכרמב"ם כתב שחייב

בנזקי בהמה אם הלכה והזיקה . טעמו שהוא מפרש הא דפריך בד"מ נמי ליחייב מבהמה נמי קאי והיינו הכא דכתב הרמב"ם ז"ל דכ"ש הלכה והזיקה ול"ק מדתנן פרצה לפטים פטור דבאחי לפטים שלא נתכוונו אלא לגנוב ולא לפרוץ גדר ולא לגנוב והרמה פניס לדבריו ואחריס פירשו פטור וחייב על הבהמה שנתבדה וכן דעת הרמב"ם ומתכוונים לגנוב ולא לפרוץ גדר ובין זה מתכוון לפרוץ גדר ולא לגנוב והרמה פניס לדבריו ואחריס פירשו פטור וחייב על הבהמה שנתבדה וכן דעת הרמב"ם וכן דעת מחרונים ז"ל עכ"ל וכיון דהרמב"ם יחיד הוא בדבר זה לא נקטינן כוותיה בהא : ומ"ש ואם הכותל רעוע פטור מדיני אדם וכו' כבר נתבאר :

(ה) **הניחה** בחמה או שמסרה לחש"ו ויצאה והזיקה חייב משנה בר"פ הכונס (נה:) ובגמרא (נו:) אמר רבה ואפילו אחרה ל"מ היכא דלא אחרה לעבד עבדא ופקעא : בפציעה היא אלא אפילו אחרה נמי כולה פציעה היא מ"ט דל"ל מידע ידעת דכיון דשבקתה בחמה כל עלמקע דלית לה למעבד עבדא ופקעא : ומ"ש אפילו היתה קשורה בקשר חזק כ"כ הרמב"ם בפ"ד מהלכות נזקי ממון וז"ל מסר בהמתו לחש"ו ואע"פ שהיה השור קשור הפעלים מייבים שדרך השור וכיוצא בו להתיר הקשר ולצאת ולהזיק אפילו אפילו שמרום שמירה מעולה ואחרה ויצאה והזיקה חייבים עכ"ל הרמב"ם ז"ל וכן פסק כסוגיין ולפיכך בשור קשור כרחוי ואע"פ רגילין להתירו ואו רגילין לצאת ולהזיק אם מיתכוין להזיק עכ"פ חייב בחצי נזק ואם נתכוין להזיק אפילו בפציעה אפילו בשור קשור ומיגו שחתרה חייב וכן עיקר ובהשגות ג"א מיי רשאי דבר זה לא מצאתי לו שורש כי אם שאמרו שור שמסר נחש"ו שהוא חייב בחינו קשור ומיגו מכוסה

פרישה

ומ"ם או אפילו אם אחרה הלכת ואפילו פי' או שאפילו בקשקש מאחת הלכת עד שנפלה הלכת או שאחרה ונגח הלכת עד שנפל כל הלכת חייב דהוי תחלתו בפציעה כיון שהיה הלכת רעועה כ"כ כל שהיתה לשוה ליפול מעצמה ע"פ שאופו בהוגם שאחת מהיות ונגיפת הבהמה נפלה חייב : אבל אם אחרה בה פלגא כו' אבל אם לא הפילה כל הלכת אלא אחרה ופלגא שור הלכת או בכותל ואפילו דק אם פטור שהיו הלכת רעועה ואוגם אלא גם מאחת פציעה חינו חייב אפילו בלעלית סימן רל"ח ע"ש וכל זה מ"ש ט"ש ז"ל אבל אם שמרה כראוי כו' הוא אם במשנה ר"פ הכונס ובגמרא דף כ"ו ע"ש : (ב) **ומש"ר** אבל אם נפרצה ביום חייב דלקלא כו' ומיהו בלילה כו' כ"כ התוס' אם במשנה ר"פ הכונס בד"ה ונפרצה בלילה ע"ש : (ג) **הוציאוה** לפטים כו' אם במשנה וגמרא דף כ"ו ור"ל סגולן חייב על מה שמזיקה בהבהמה וע"ו דקי אם במשנה וכ"כ התוס' והרא"ש ז"ל ור"ל סרמ"ם וחע"ג דגולן לא קני ליה במשיכה דמתן מ"ל למשוך מ"מ כיון שנעשה לה דבר הקונה במקח וממכר ויש עתה בראשותו חייב בדיני שמים אבל אם אבישה הגוילה תלגן בין לחמר יתום בין לפני יתום כלעליל בסי' סס"ב דיינו כמו שיסא חייב בשמירה ז"א דלא מקנו שיקנו בשבח אלא מפני תקנת הפציעה כמ"ש אם ומיגו כמה דברים שבשומר חייב עליהן וכגולן פטור עליהן וע"ש בתוס' : אבל הוציאום כדי לאבדה פטור ירושלמי כתבו הרמ"ם אם ור"ל דאם הוציא בשמת מבירו כדי שתמת נאבדת מבעלים ובלבד שבשמה והזיקה אין המוציאים חייב על המזיקין ודבינו כתבו ס"ם ע"א ובסיומן ע"ם ובולנו יליפינן לה מלכתיב לשמור ולא לאבד וכל ז' מתפרש לפי עניינו ומ"ש בכל ז' מכן : (ד) **הפורץ** גדר לפני בהמת חבירו וברחה כו' אם הן ע"ס תניא דגמרא [עב"מ שמציאון] וכתבו אם רש"י ותוס' דבכותל בריא לא חייב אלא על הכותל ולא שבשמה דגרמא בעלמא הוא (ויסיגו דוקא בד"ש אינו חייב שבשמה אבל בדיני שמים ולפי חייב ק"ו מפרץ לפניס כותל רעוע) ומ"מ אין שייך לומר דקתני בברייתא פטור משום פטור בסתם כיון דחיכא לד חייב בכותל (אבל בד"מ) [בד"מ אבל] זה הפירוש לא ניחא ליה לרמ"ם ומש"ה כתב בכותל בריא בד"מ דמשמע דוקא בכותל רעוע ולפי זה אפילו בכותל בריא חייב אם הבהמה מחמת עצמה הזיקה ולא מחמת הכותל שנפל עליה ולא מחמת הבהמה שנפלה עליו ומיהו בכותל רעוע חייב אפילו מחמת הבהמה שנפלה עליו

המעמיד ע״ש : (ה) **בהמה** שאכלה וכו׳ . פלוגתא דתמורתי פרק הכונס (דף ל״ח) ופסקו כל הפוסקים כחזקיה דתמר הכי : ומ״ש בסמ״ק הרמ״ה נחלק עליו . נתבאר בדברי הרמ״ם לעיל בהלכות : ומ״ש ומה שאכלה פירות שגנבו וכו׳ פסק כר״ש דעיל סי״ב ומה שקשה בדין זה נתבאר בסימן ל״ה ובסימן קט״ו קל״ב רכ״ז ע״ש :

(ו) (ו) **הפסיד** המילן וכו׳ עיש (דף ל״ה) וע״פ דברי הרמ״ם ליתא דדיקלא תרומתה בית פי׳ שלא נגמרו גידוליו ודיקלא פרכתה דשמין בפני עצמו פי׳ נגמרו גידוליו ותק״כ הכי גרסי׳ לשון הרמב״ם שמתוכו מוכן למפרט דיקלא תרומתה בית פי׳ היינו פי׳ות שמין יפין ודיקלא פרסתה בפני עצמן היינו פירות שהן יפין וכך פרש״י :

שצה (ו) **המשפה** כלבו וכו׳ . כן כתב הרמב״ם ספ״ג מנזקי ממון והוא מימרא דרבא פרק כיצד הרגל (דף כ״ד) אלא דקאמר סתם פטור והרמב״ם ורבינו מפרשים בו פטור מד״מ וחייב בד״ה וכי משמע מפירוש רש״י ליתא שכתב פטור דגרמא בנזקין הוא וכבר נתבאר בסימן שע״ח ס״ב דגרמא בנזקין פטור אבל אסור וכיון דאיסורא קעביד ודמי דחייב בדיני שמים ותו דבר״פ הכונס דתניא ר״ר יהושע ד׳ דברים העושה תוכן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואלו הן הפורץ גדר וכו׳ פי׳ רש״י פטור מדיני אדם דגרמא בנזקין פטור אבל אסור מד״מ וחייב בדיני שמים : ומ״ש בשם הרמב״ם חייב בהיזק פטור אבל אסור ואלו הן הפורץ גדר וכו׳ פי׳ ה״ה ליתא דגרמא בנזקין פטור אבל אסור מד״מ

קטרה ולעסה כר ומפה של שעוון בלא עדים בכלל ק״ח סי׳ ד׳ :

שצד (ה) **המעביר** בהמתו אצל גינת חבירו אם אפשר לה לירד וליכנס לגינה אפי׳ לא ירדה אלא נפלה באונס והזיקתו בין ע״י אבילה שאכלה מן הירקות בין ע״י נפילה שנפלה על הירקות ונפסדו משלם כל מה שהזיקה ואפילו ילדה וטנפה פירות במי לידה ואפי׳ שא״א לה שתרד ונפלה שלא באונס משלם כל מה שהזיקה אבל אם אי אפשר לה שתרד ונפלה באונס אז אינו משלם אלא מה שנהנית ומה היא הנאתה שהירקות שנפלה עליה הן רכים והצילוה שלא נחבטה בבה ולא נתרסקו איבריה ואפילו שהתה שם כל היום והלכה מערונה לערונה ואכלה אינו משלם אלא מה שנהנית : (ב) אבל אם יצאה משם והוא ידע אפילו חזרה אח״כ שלא לדעת ששמרה בראוי וחזרה משלם מה שהזיקה דלא סגי לה תו בשמירה פחותה ובעיא שמירה מעולה שלא תחזור לשם כיון שלמדה הדרך לילך לשם : (ג) ומהו נקרא אונס שפטור אם נפלה בגון שהוחלקה באבן או במי רגליה ונפלה אבל אם דחפוה חברותיה ונפלה פשיעה הוא ולאו אונס וחייב לדעת רב אלפס והרמב״ם אבל ר״י פירש דחפוה חברותיה לא הוי פשיעה ופטור וכ״כ הרמ״ה וכ״כ א״א הרא״ש ז״ל : (ד) המעמיד בהמת חבירו על קמת חבירו או שהבישה עד שהלבה על קמת חבירו אותו שהעמידה או שהבישה חייב :

בהמה

שצד (ה) **המעביר** בהמתו וכו׳. משנה ר״פ הכונס נפלה לגינה והנית משלמת מה שנהנית ירדה כדרכה והזיקה והזיקתו וכו׳, משלם כל מה שהזיקה משנה בפ׳ הכונס (נה :) נפילה לגנה והנית משלם מה שנהנית ירדה כדרכה והזיקה מזיקו מה שהזיק ופי׳ רש״י נפלה לגנה מן הגומא : מה שנהנית . לפי הנאה ולא לפי הזיקה וגמרא (נו :) אמר רב בנחבטת ונתקנקל דל״מ קאמר לן מיבעיא לכלה דמשלמת מה שנהנית לבל נחבטת חיימ מבריח מרי מנכסי חבירו הוא ומה שנהנית נמי לא משלם קמ״ל וחיימ הכי נמי מבריח מרי מנכסי חבירו מדעתו הוי לתו מדעתו ס״כ מבריח מרי מנכסי חבירו לית ליה פסידא הוי לית ליה פסידא ופירש רש״י שנחבטת . כשנחבטה על התבואה שיקעתן בקרקע ופסידתן והית נהנית שלא לקנה מהקרקע וז״ל הרמ״ם נפלה לגנה ונהנית כגון שהלילוה העבדים שתחתיה שלא ניזוקת משלמת מה שנהנית וכ״ם אם מכלה יכולה לירד כדרכה ואם יכולה שתיה יכולה לירד כדרכה לפיכך אם נפלה משלמת מה שהזיקה דהוי דוקא לתו דקתני ירדה כדרכה לתו אבל אם נפלה כיון שיכולה לירד עכ״ל והוא הנאתה שנפלה עליה הן רכים והצילוה שלא נחבטה בבה ולא נתרסקו איבריה ואפילו שהתה שם כל היום והלכה מערונה לערונה ואכלה אינו משלם אלא מה שנהנית : (ב) אבל אם יצאה משם והוא ידע אפילו חזרה אח״כ שלא לדעת ששמרה בראוי וחזרה משלם מה שהזיקה דלא סגי לה תו בשמירה פחותה ובעיא שמירה מעולה שלא תחזור לשם כיון שלמדה הדרך לילך לשם : (ג) ומהו נקרא אונס שפטור אם נפלה בגון שהוחלקה באבן או במי רגליה ונפלה אבל אם דחפוה חברותיה ונפלה פשיעה הוא ולאו אונס וחייב לדעת רב אלפס והרמב״ם אבל ר״י פירש דחפוה חברותיה לא הוי פשיעה ופטור וכ״כ הרמ״ה וכ״כ א״א הרא״ש ז״ל : (ד) המעמיד בהמת חבירו על קמת חבירו או שהבישה עד שהלבה על קמת חבירו אותו שהעמידה או שהבישה חייב :

בהמה

שצד (ה) **המעביר** בהמתו וכו׳. משנה ר״פ הכונס נפלה לגינה והנית משלמת מה שנהנית ירדה כדרכה והזיקה מזיקו מה שהזיק ופי׳ רש״י נפלה לגנה מן הגומא : מה שנהנית . לפי הנאה ולא לפי הזיקה וגמרא (נו :) אמר רב בנחבטת ונתקנקל דל״מ קאמר לן מיבעיא לכלה דמשלמת מה שנהנית חיימ מבריח מרי מנכסי חבירו הוא ומה שנהנית נמי לא משלם קמ״ל וחיימ הכי נמי מבריח מרי מנכסי חבירו מדעתו הוי לתו מדעתו ס״כ מבריח מרי מנכסי חבירו לית ליה פסידא הוי לית ליה פסידא ופירש רש״י שנחבטת . כשנחבטה על התבואה שיקעתן בקרקע ופסידתן והית נהנית שלא לקנה מהקרקע וז״ל הרמ״ם נפלה לגנה ונהנית כגון שהלילוה העבדים שתחתיה שלא ניזוקת משלמת מה שנהנית וכ״ם אם מכלה יכולה לירד כדרכה ואם יכולה שתיה יכולה לירד כדרכה לפיכך אם נפלה משלמת מה שהזיקה דהוי דוקא לתו דקתני ירדה כדרכה לתו אבל אם נפלה כיון שיכולה לירד עכ״ל והוא הנאתה שנפלה עליה הן רכים והצילוה שלא נחבטה בבה ולא נתרסקו איבריה ואפילו שהתה שם כל היום והלכה מערונה לערונה ואכלה אינו משלם אלא מה שנהנית : (ב) אבל אם יצאה משם והוא ידע אפילו חזרה אח״כ שלא לדעת ששמרה בראוי וחזרה משלם מה שהזיקה דלא סגי לה תו בשמירה פחותה ובעיא שמירה מעולה שלא תחזור לשם כיון שלמדה הדרך לילך לשם : (ג) ומהו נקרא אונס שפטור אם נפלה בגון שהוחלקה באבן או במי רגליה ונפלה אבל אם דחפוה חברותיה ונפלה פשיעה הוא ולאו אונס וחייב לדעת רב אלפס והרמב״ם אבל ר״י פירש דחפוה חברותיה לא הוי פשיעה ופטור וכ״כ הרמ״ה וכ״כ א״א הרא״ש ז״ל : (ד) המעמיד בהמת חבירו על קמת חבירו או שהבישה עד שהלבה על קמת חבירו אותו שהעמידה או שהבישה חייב :

בהמה

ומ״ש ומהו נקרא תוגם וכו׳ . משנה ר״פ הכונס נפלה לגינה והנית משלמת מה שנהנית ירדה כדרכה והזיקה מזיקו מה שהזיק ופי׳ רש״י ע״פ סוגייתו הגמ׳ דאם יכולה לירד כדרכה לפיכך נפלה בתוגם משלמת מה שהזיקה דהוי תחילתו בפשיעה וסופו בתוגם והא דקתני ירדה כדרכה לתו דוקא אבל אם יכולה לירד כדרכה אם נפלה משלמת מה שהזיקה ומשום תורמת המילתא נקט ירדה וה״ה נפלה כיון שיכולה לירד עכ״ל והוא מדברי התום׳ (סוף דף כ״ז) בד״ה נפלה לגינה : ומ״ש בין על ידי מכילה וכו׳ . אם בגמרא (תחלת ד׳ כ״ח) ומשמעינן דאין זה מבריח מרי מנכסי חבירו שהעשיס הלילוה שלא תחבט בקרקע דמבריח מרי מדעתו הוי שלא מדעתו ס״כ מבריח מרי לית ליה פסידא הוי לית ליה פסידא : ומ״ש ואפי׳ ילדה וכו׳. אם בגמ׳ : ומ״ש ואפילו שהתה שם כל היום והלכה מערונה לערונה ואכלה אינו משלם אלא מה שנהנית : (ג) אבל אם יצאה משם והוא ידע אפילו חזרה אח״כ שלא לדעת ששמרה בראוי וחזרה משלם מה שהזיקה דלא סגי לה תו בשמירה פחותה ובעיא שמירה מעולה שלא תחזור לשם כיון שלמדה הדרך לילך לשם : (ג) ומהו נקרא אונס שפטור אם נפלה בגון שהוחלקה באבן או במי רגליה ונפלה אבל אם דחפוה חברותיה ונפלה פשיעה הוא ולאו אונס וחייב לדעת רב אלפס והרמב״ם אבל ר״י פירש דחפוה חברותיה לא הוי פשיעה ופטור וכ״כ הרמ״ה וכ״כ א״א הרא״ש ז״ל : (ד) המעמיד בהמת חבירו על קמת חבירו או שהבישה עד שהלבה על קמת חבירו אותו שהעמידה או שהבישה חייב :

בהמה

ומ״ש מיהו נקרא תוגם וכו׳. משנה ר״פ הכונס נפלה לגינה והנית משלמת מה שנהנית ירדה כדרכה והזיקה מזיקו מה שהזיק ופי׳ רש״י ע״פ סוגייתו הגמ׳ דאם יכולה לירד כדרכה לפיכך נפלה בתוגם משלמת מה שהזיקה דהוי תחילתו בפשיעה וסופו בתוגם והא דקתני ירדה כדרכה לתו דוקא אבל אם יכולה לירד כדרכה אם נפלה משלמת מה שהזיקה ומשום תורמת המילתא נקט ירדה וה״ה נפלה כיון שיכולה לירד עכ״ל והוא מדברי התום׳ (סוף דף כ״ז) בד״ה נפלה לגינה : ומ״ש בין על ידי מכילה וכו׳.

דבעל הכלב הוא פטור מחלקו של בעל הנחלת דמשו הוא שהחליק את גדישו ולא יחלוס בעל הכלב כי אם רגיש על שאר הגדיש ועל מקום החררה המחלה לדעת רבינו והיא דעת רש״י והתוס׳ ע״ש ולהרמב״ם והרמ״ה הא דאמר לעיל בעל הנחלת כלומר בעל הכלב לא יחלוס כלום :

שצג (ו) **הבנים** פירותיו וכו׳. מזגה ובריית׳ פרק הפרה (דף מ״ז) : ומ״ש ואפי׳ אם בעל החצר טוחן ונכנס זה וכו׳ . לפי דוקא היכ שנכנס לטחון אלא אפילו אינה נכנסה לטחון וה״ה להדיא בבריית׳ האשה שנכנסה לטחון וכו׳ דטחינה לא בעינן לניעותא ולא דמי לאשה דנכנסה למיפע בדבעינן לניעותא שמגלה זרועותיה בשעת הפיעה וכ״כ בגמרא (דף מ״ח) :

(ג) **ומ״ש** ואם נתן בעל החצר רשות וכו׳ לדעת ר״י דכשתמת מקבל עליה טירותא כדלקמן וכו׳ . יתבאר בסי׳ שנ״ח בס״ד וכ״כ בסימן רנ״ח ס״ד ס״ט : (ה) **ומ״ש** וכיוצא בזה מי שהגדיש וכו׳. מזגה וגמ׳ סוף פרק הכונס (דף כ״ט) ותע״ג דהמי מוקימתא דגטר בי דרי מוקמוה בגמרא לר׳ ורבינו לעיל סימן רנ״ח ס״ד ולקמן ס״ם שנ״ח כתב ע״ש ר״י והרמ״ה דנתן לו ד״ה רשות להכנים פירותיו קבל עליו שמירתן בהיזק דאתי ליה מיניה כהכמי׳ דפליגי עליה דרבי אפ״ה נס חכמים מודו דכ״ם בש״ל גטר בי דרי עייל ונגדוש עייל ומגטר לך הוא אלא כי היכי דלא תהפך הסדרא ותאמר דגטר בי דרי גרע טפי דאפי׳ נתן לו רשות ליכנס חייב הוא בנזקי בעל הבדה כיון דבעל הבדה בעלמו לא נתן לו רשות לכך כתב רבינו דגטר בי דרי כ״ם דפטור בדש״ל ומגטר לך קאמר ומע״ג דהרמ״ה ס״ל דאפי׳ נתן לו רשות ליכנס חייב הוא בנזקי בעל הבדה בעלמו לא נתן לו רשות לכך כתב רבינו דגטר בי דרי גרע טפי

שצב (ו) **כלב** שנטל חררה ובה נחלת והלך לגדיש של בעל החררה ואכל החררה והדליק הגדיש משלם על החררה נזק שלם ועל הגדיש ח״ע משנה פ״ב דב״ק (כ״ו.) ומתמהר סם דבעי שיהא גדיש דבעל החררה כי היכי דליהוי ען בחלר הניזק דאל״כ פטור ממה שהניח דבעיון דבעיר בשדה אחר וליכא: ומ״ם ואם הניח החררה על הגדיש ועל מקום החררה כ״ם ועל שאר הגדיש ח״ע ואם זרק על הגדיש משלם על כל הגדיש ח״ע וכו׳ סם (כב.) בגמרא מיתמר רבי יוחנן אמר אבא מושם חניו ור״ל אמר אבא מושם ממונו תנן הכלב שנטל החררה וכו׳ בשלמא למ״ד אבא מושם חניו חניו דכלב הוא אלא למ״ד אבא מושם ממונו היכי סם לאו ממונו דבעל הכלב הוא אמר לך ר״ל הב״ע דאדייה אדוי בעל החררה משלם כ״ם ועל מקום נחלת משלם ח״ע ועל גדיש כולו פטור ורבי יוחנן דאמר ממונו על החררה ועל מקום נחלת משלם כ״ם ועל הגדיש משלם ח״ע וידוע להלכה כר׳ יוחנן ופירש״י ורבי יוחנן דאמר אבא מושם חניו מוקים לה בדאמרה כי אורחיה דעל החררה כ״ם דאן הוא ועל מקום נחלת כ״ם דאורחיה הוא ובידיס עבד ואגדיש כוליה ח״ע דאניו דכלב הוא הייגו צרורות וכתב הרמב״ם פ״ה דהו״מ לאוקמת בדאדייה אדוי ועל כולו גדיש ח״ע וכבכי הוא מיפרשי מתניתין טפי שפיר שאין משלם על הגדיש אלא ח״ע ואילו השתא לאוקמינן בדאמרה אמוחי אינטרכינן לחלק בגדיש עצמו על מקום נחלת כ״ם ועל שאר הגדיש ח״ע אלא משתברת דמשום לאוקימנא אליבא דר״ל דוקא בדאדייה אדוי אמר בדברי יוחנן דאפשר לפרושי מתניתין אפילו בדאמרה אמוחי וה״ם וכ״ם בדאדייה אדוי עכ״ל וכך הם דברי רבינו אבל הרמב״ם כתב בפ״ב מהי׳ נזקי ממון שנטל את החררה והלך לו לגדיש הם הניחה בגדיש ואכל את החלה והדליק את הגדיש על החלה ועל מקום החלה משלם כ״ם ועל הגדיש ח״ע ואם היה מגרר את החלה על הגדיש והולך ושורף משלם [על] החררה כ״ם ועל מקום נחלת ח״ע ועל שאר הגדיש פטור וכתב ה״ה הושג ממה שאמר בסוף על שאר הגדיש פטור ע״כ שיטו מרביע נזק מיהא לא מיפטר ע״כ מיהו יודע לתרץ ואולי שהוא ז״ל סובר כיון שהניח כולו חניו ושוב חיגו מחוייב על הגרירה כיו שלא נשרף הגדיש אלא מחמת הגרירה וע״ע עכ״ל ורחה מדבריו שהיא ז״ל מפרש שאם שכתב ואם היה מגרר את החלה וכולי מיירי בשהניח החררה תחלה וכולי מיירי בשהניח החררה תחלה ואם״כ גירר ואין כ״ל כן אלא כשמצא רשאוכה לא הניח אלא היה מגרר והולך מיירי וקיימו אדייה אדוי ואמר בגמרא ורבי יוחנן דאמר דאמר כרמב״ם שהביא ז״ל מצאתי למימר דאדייה אדוי ועל כל הגדיש ח״ע דאי כח כחו לאו ככחו דמי הוי על שאר הגדיש פטור עכ״ל ומ״ש בדאדייה אדוי ועל כל הגדיש ח״ע דאי כח כחו לאו ככחו דמי הוי על שאר הגדיש פטור עכ״ל ומ״ש ד

בעל המאור הביאו הרמ"ה דמעל גבי חבירתה או מתוך הקופה אפילו בלא קופצת חייבת דהוה ליה כאוכלת פרשות הניזק אבל פרשות הרבים בלא על גבי חבירתה זבלא מתוך הקופה אינה אלא כמניח בין קופצת ללא קופצת וכבר האריך בי"ט ע"ש :

(ח) **מתגלגל** מיבעיא ומי' ס"ם ופרש"י כגון דקיימת עמיר פרשות הניזק ובהמה פרשות הרבי, ומגלגלת ואתי מרש"י לר"ה מאי פתר לה כאילו מזולין ופטור או פתר לה כאילו מזולין וחייבת והא"נ מי בהמה פרשות הניזק ועמיר פרשות הרבים וגילגל מר"ה לרה"י או פתר לה כאילו מזולין חייבת ואי פתר לה כאילו מזולין פטור ע"ל וכתבו התוספות וקשה דגבי כלב שנטל חררה והלך לגדים פטיעה לן דאי אכלה מזולין מתגלגל לה משמע הכי ונראה לר"י כגון דקיימי פירי פרשות הניזק ומגלגלי ואתו לר"ה דאי לאו שהבהמה מעכבתן בפיה ואכלתן ס"ה היה סופן להניח בר"ה ומיבעיא ליה אי הזדמנותם כר"ה או לא ע"ל ונראה דלפירוש ר"י הא דקתני בדרייתא משאור מקלתו בפנים ומקלתו בחוץ אכלה בפנים חייב אכלה בחוץ פטור ומוקי לה בגמרא במשאור שהוא מרוח ולא מיירי במתגלגל אלא מקלתו מונח בפנים ומקלתו בחוץ ומזולין בתר אכילה לא קשיא הא פטיעה הוא דמזולין בתר אכילה וכדמוכח גבי כלב דאיכא לתרץ דמתני' סד"א ניזיל בתר רוב עלה שבפנים או בחוץ וע"ז קתני, כתב ב"י ומ"ש ואם תפס אין מוציאין מידו הוא לדעת הרמב"ם אבל לדעת ר"י בספיקא דדינא לא מהניא תפיסה ואי תפס מפקינן מיניה כמו שנתבאר בסי' ס"ך עכ"ל וכן נראה מדברי הרב בהגהת ס"ע אבל תימה דמ"כ למה לא כתב רבינו כאן דעת ר"י והרמ"ם כדכתב לעיל דוכתה דאיכא ספיקא דדינא ונראה לפי"ז דכאן ס"ל לרבינו דלא כר"י והרמ"ם מודה דמהניא תפיסה דדוקא בדוכתא דקאמר תלמודא תיקו לאין לה פטיעותא לא מהניא תפיסה אבל הך בעיא לא ע"ג דלא נפשטה לא תמרו בה תיקו ויש כח לגדול הדור להניח ראיה ממשנה או מברייתא ולפטור הבעיא הילכך מהניא לה תפיסה ומאי לומר קיש לי כסברת האחת שהדין עמי מ"כ מצאתי שמהרש"ל כתב הילוק זה בפ"ב דב"ק סימן ה' והקריך בזה ע"ש ולפעד"נ דכאן מוכח מדברי רבינו שהילוק זה אינו אלא לחלק דהכא כיון דמהני תפיסה לגלם מה שנהנית מהני תפיסה גם לעשר והא ליתא דהא בסימן ס"ך סעיף ג' גבי בעטה כתב הלר"י לא מהני תפיסה אלא לרביע נזק ולא לעשר ואין בעיא דלא נפשטה ולא עמדה בתיקו : כלב

דרישה

דס"ק ולא כהרי"ף דס"ל דפליגי מסדרי דמי בא לומר דלפירושו אף שתילתא מיירי בלא קפיצה מ"מ לא פליג אדר' תועפיות ומשום דשמעי בין ע"ג מברתיה דכאינך סניזק הוא מאי קמ"ל הוא הא זה כבר כתבו בעל המאור ואי בא לכתוב שניהם הוא ס"ל ג"כ למה לא פליגי וק"ל הרי לך שני הדעות דשניהן ס"ל דתילתא מיירי בלא קופצת אלא שמחולקים הוא שהש"מ וסיעתיה ס"ל (לפ"ל) [דפליגי] מהדדי ולית להלכתא כתילתא ואינו חייב אפילו מוכלת מע"ג מברתיה כ"ש בתוכלת מעלים ע"י קפיצה ובעל המאור וסייעתו ס"ל דלא פליגי מהדדי אלא גם ר"ת מודה דבתוכלת מע"ג מברתיה חייב בלא קפיצה עוד יש תילוק ביניהן דבעל המאור כתב דלא מחייב ר"ת בקופצת בר"ה כ"ת בע"ב משום דמחסרנן ליה כשינוי ואינו נהנה כלום אבל שהש"מ מחייב ר"ת (לפ"ל) [לפיל] בר"ה כ"ש וכבר האריך הרמב"ן בספר מלחמות שלו לדחות דברי בעל המאור הזה ע"ש ובפרישת כתב שהיכולמי כתב שחייב בר"ה וכ"כ כ"י בשם רשב"ם והר"ל והיעב"ץ ע"ש ועוד יש בו דעה עלישית והוא דעת הרמ"ם שמפרש דברי הרי"ף היך דס"ל דאפילו אינו מחייב בתוכל מע"ג מברתיה כ"ש בתוכל ממנה ע"י קפיצה ואינה זה לא מיקרי מע"ג מלר שהרי כתב שהעיקר כדברי הרי"ף ומטעם הכ"ל שרי לפניך ג' דעות בפי' סוגיא הכ"ל ומה שהביא הרמ"ם ראיות מלקמן דלמאי דפליגי מהדדי ור"ל מ"ב כבר נתבאר דהי' לית ס"ל כהרמ"ם ופירשו תלויים ועיין בדברי הרמב"ן בספר מלחמות מ"ם מוה יתלמין הי' שהבאתי לעיל שכתב מהשיעת דלילפא ור"ל מ"ב ז"ל ור"ל דתמר בהמה הקופצת ותוכלת מתוך הקופה חייבת עכ"ל מוכח מלשונו דלפ"ד דלילפא מיירי בלא קפיצה וכ"ל מ"מ הבריייתא דקתני הניחה בתוכ תוכלת מתוך קופתו מיירי בקופצת מע"ג דהקופה הית ע"ג דמדם וס"ל דר"ת סתמת בהמה הקופצת ותוכלת מתוך הקופה חייבת בלא קפיצה וכ"ל מ"מ הבריייתא דקתני הניחה בתוכ תוכלת מתוך קופתו מיירי בקופצת מע"ג דהקופה הית ע"ג דמדם וס"ל דר"ת סתמת בהמה הקופצת ותוכלת מתוך הקופה חייבת בלא קפיצה וכ"ל מוכח מלשונו דלפ"ד דלילפא מיירי בלא קפיצה וכ"ל מ"מ הבריייתא דקתני הניחה בתוכ תוכלת מתוך קופתו מיירי ב

מה שהנית לבל יגיה מן הרחבה לצידי רחבה ולקחתם שם ואכלתם שם משלם כל מה שהזיקה משנה בפ״ב דב״ק (שם) אכלה מתוך הרחבה משלם מה שהנית מצידי הרחבה משלם מה שהזיקה וכגמרא (כג:) כיצד משלם מה שהנית וכו׳ אמר רב ובמחזרת ושמואל אמר אפילו מחזרת כמי פטור ושמואל היכי משכחת לה למיחייב כגון דשבקתה לרחבה ואזלה וקמה בצידי רחבה ופירש״י מה שהנית לאו תשלומין מעליא ניגנו כדמפרש בגמרא במחזרת רשאי מרחבה לצידה של רחבה ואכלה פירות קתני מתניתין דמשלמת מה שהזיקה אע״ג דכולה קיימא ברחבה פטורה דומיא וגוף דבהמה קתני ברחבה דאורחה הוא להחזיר רשאי ושן ברה״ר הוא וקמה בצידי רחבה שאין דרך שוריס ללכת שם הילכך לאו כרה״ר דמי וידוע דהלכה כשמואל בדיני :

ומ״ש רגיגו בין דרך הליכתה בין שעמדה שם ואכלתן כ״כ הרמב״ם בפ״ג מהלכות נזקי ממון והוא מבואר בגמרא בפרק הנזכר (שם:) גבי הא דאמר רבא בקופצת : ומ״ש משלם כל מה שהזיקה כן פירשו שם התוס׳ לצידי רחבה תשיבי אחר הניזק שכל אחד יש לו רשות להניח פירותיו כנגד פתח ניתו בצידי רחבה ולא כרש״י שפי׳ משלמת מה שהזיקה כדין תם מ״נ ומועד כ״ש דמשונה הוא :

אכלה מפתח החנות משלם מה שהנית מתוך החנות משלם מה שהזיקה שם במשנה והטעם פשוט לפי מה שנתבאר דאין ברשות הניזק משלם כ״ש וברה״ה פטור ומ״מ משלם מה שהנית וכתבו התוס׳ מפתח החנות הן תריסי חנויות שמניחין לפני החנויות ובספותיהן חותו נותנין שם פירות :

(ו) **הקצה** מקום מרשותו לר״ה והניח שם פירותיו ואכלתם שם כתב ג״ה הרמ״ז ז״ל דמשונה הוא לר״ה שם תיכף כשהקציע מרשותו לר״ה רב אמר פטור ושמואל אמר חייב וכתי׳ הרמ״ה כי פליגי במקצה מקום מרשותו לר״ה רב אמר פטור דלית ליה להך פלוגתא דמקצה מקום שהרי מקצה מקום יותר רחוי לפטור ממחזרת דהא רב מחייב מחזרת ופוטר במקצה מקום לגיזבת בתרא ושמואל אמר במקצה מקום חייב כמו מחזרת אבל לגיזבת קמא דשמואל פוטר במחזרת כ״ע מקצה מקום והגרמה ובמקצה מקום ורחיתי מן הגדולים שפסקו הלכה כשמואל במקצה מקום והגרמה בעיני כתבתי וכ״מ מתוך רב אלפס ז״ל שלא הביא בהלכותיו פלוגתא דמקצה מקום עכ״ל וגם הרמב״ם לא הביא דין זה ויש ללמוד מדבריו כמו שלמד הרמ״ה מדברי רב אלפס : (ז) **היתה** מהלכת ברשות הרבים ופשטה טורפה ולקחה פירות מעל בהמה אחרת חשוד כר״ה ואינו משלם אלא מה שהנית אבל לא יכולה להגיע ע״ג חברתה ותקחם לו חשוד כחצר הניזק ומשלם כ״ש וכן כל כיוצא בזה כגון שהיו הפירות מונחים בר״ה במקום שמיה מ״ב דר״ח ור״י ס״ל מתוך הרמב״ם לעולם פטור אלא אפי׳ מה שהנית תפילו בדתילפת מהקוץ ודר׳ יוסי למימר מין דרכם לפשוט לוותרה על חברתה ואין דרכם לקחון מדרך ולהכול אלא לסלוך אלא ליה לתילפת ודר׳ יוסי ורש״י ותכם מוכח מל׳ רש״י ותכם דס״ל דתילפת לה מיירי בקופצת דהכי כתב ושיטה בדברי תילפת בפשטה לוותרה ובדר׳ יוסי דמיירי בקופצת דהכי משמע ליה מדלא מייתי לה אלא מהא דמיירי בקופצת ומשמע דקופצת לה הוי פחות מקצה מקום ומשמע נמי מורחה הוא עמדה נמי מורחה הוא ואפילו הכי מחייב רבא בקופצת ושמואל אמר רבה בקופצת ומשמע

מחצר הניזק והוציאו משם אין לר"ה וכן לחצר אחרת אינו משלם אלא מה שנהנה וכשאכלו ברשות הניזק אפילו בשדה שלו כיון שאכלו בתוך החצר שנטלו משם וכל זה מוכח בסוגיא דחדרה וגדיש ולא כתבו בשם הרמב"ם אלא לפי שמה שנרוץ למשם מה שנהנה לא הוזכר בסוגיא אלא בנטלו בר"ה ואכלו בר"ה והרמב"ם כתב זה אף בנטלו מרשות הניזק ואכלו בר"ה אבלו בתוך החצר שהרי ברשות הניזק אבלו כל מה שנקרא חצר הניזק לגבי (א) רגל כפי מה שפירשתי למעלה חייב בו על השן: (ד) אבלה בר"ה משלם מה שנהנית פליגי בה רבה ורבא ביצד משלמת מה שנהנית רבה אומר דמי עמיר פי' כל מה שאכלה אינו משלם אותו אלא באילו היה תבן רבא אמר דמי שעורים בזול שליש פחות משויו ואיני מבין דברי הרמב"ם שכתב רואין אותו באילו היה שעורים או עמיר ומשלם דמי עמיר או שעורים היאך פסק כדברי שניהם דהא פליגי ורב אלפס כתב איבא מאן דפסק כרבא ואיבא מאן דפסק כרבה והראב"ד (ב) פסק כרבא וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל וכיון דאינה משלמת אלא מה שנהנית אם אכלה דברים הרעים לה פטור: (ה) היו הפירות מונחים בצידי רחבה והיא בתוך הרחבה אע"פ שאינה יכולה ליטלם אא"כ תחזיר ראשה לצידי רחבה והחזירה ראשה ונטלתם ואכלתם ברחבה

(ז) **אבלה** בר"ה משלם מה שנהנית פליגי בה רבה ורבא וכו'. בפ"ב דב"ק (דף כ') ומרמה דגס הרמב"ם היה מסופק מי הלכה כרבה מן כרבה וכדכתב רב אלפס ולכך כתב דמשלם דמי עמיר מן שעורים לפי שהוא פחות משלם ולפ"ז פי' עמיר מינו כפירש"י תבן מן קש אלא שעורים כשבלים קודם דישה כן פי' ה' המגיד והוא הנכון דלא כמ"ש: ומ"ש דמסקנת הרמ"ם כהרא"ד. לפי שהניח דבריו בתמרוגה גרמה שכך היא מסקנתו וזו היא דעת רבינו בספרו עקורת מסקנת הרמ"ם מ"ש בתמרוגה. וכתב מהר"ם מיוחל"ם דכיון דכתב כ"י דהרמ"ה ורי"ט כפסקו רבינו קולא להתחבא ומינו משלם אלא דמי עמיר פי' תבן כפרש"י דלא כתב רבינו פסיעותא דהתחרוגים ורבים מקמי ספיקא דהרי"ף והרמב"ם עכ"ל וכך פסק מהר"ם לוריא בסי' ט"ו וכפי נקטי'. וכתב עוד לפירוש דמי שעורים בזול היינו שם מכלה שעורים משלם שליש פחות שם היה גם כן הוא קושה לה שעורים לפעמים מע"פ שהינו רגיל לתן תחלן תוחדין דעתו שהיה קונה לו גם עכשיו בזול אבל שם לא היה מאכילה אלא תבן או דשה כל ימיה מע"פ שאכלה עכשיו שעורים הינו משלם אלא דמי עמיר דרבה נמי מודה בה ובדרייתא דתנ"כ דרבה הכי משמע מכלה קא מו קבייס אין לומרים לשלם דמיהם אלא לומרים כמה שדה רוצה להאכיל לבהמתו דבר הרמוי לה מע"פ שהינו רגיל ובכלל מע"פ שהינו רגיל משמע נמי מע"פ שהינו רגיל בזה השיעור אלא פחות או יותר מזלינן בתר שיעורא דרוב בני אדם אין לקולא בין לחומרא דאפילו בזה השיעור הרמוי לה ובדבר שהוא רמוי לה ע"ב: (ה) **הין** הפירות מונחים בצידי הרחבה. משנה שם (דף י"ט) וגמרא (דף כ"ח) פליגי רב ושמואל במחזרת פי' שהחזירה ראשה מרחבה ומכלה פירות בצידי רחבה דלרב משלמת מה שהזיקה דהוי ליה כמו

דמי עמיר מו דמי שעורים שהוא ככ"ע דליכא פלוגתא במילתא וע"ל דהא דקאמר בזול קאי גם לרבה ופירוש בזול מיהא דקאמר כפרש"י מ"מ כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפירות המצוה שהם מכלה דמי י' ליטרין תמרים יפלם ט' ליטרין שעורים ואם היו השעורין יקרים יותר משלם דמי התמרים בלבד ומ"מ כיון שאין דבר זה מבואר בדברי הרמב"ם לעניין מעשה מינו משלם אלא דמי עמיר וכדפרש"י וכמו שכתבתי בתחלה לכל הפיקא דמחוגה הוי להקל על הנתבע: ומ"מ וכיון דמינה משלמת מה שנהנית אם מכלה דברים הרעים לה פטור בריית' אם: (ה) **הין** הפירות מונחים בצידי רחבה והיא בתוך הרחבה אע"פ שאינה יכולה ליטלם וכו' מז

דרכי משה

שצא (א) עיין לעיל סי' שפ"ט ביאר רבינו לגבי רגל ואע"פ שכתבו סתמא מ"מ הואיל וכתבו רבינו בהלכות רגל לכן כתב כאן כמו שכתבתי לעיל לגבי רגל ומעתה נסתלק ערעור של ב"י שכתב לא ידענא למה כתב רבינו שביארן לגבי רגל הא כתב סתמא דינים אלו: (ב) וכ"כ ג"י שהרא"ה והריטב"א פסקו כרבא ולכן נראה דהכי הלכתא ודלא כב"י שכתב דמאחר דמסופק לרי"ף ורמב"ם הוי ספיקא ונקטינן קולא לנתבע ואינו משלם אלא דמי עמיר בלבד ואין דבריו נראין דלא שבקינן פשיטת האחרונים ורבינו משום ספיקת הרמב"ם והרי"ף כנ"ל:

והמעיין

פרישה

למיכל לפרשו הכי וכמו שכ"כ בתב לשון הרמב"ם כדלכן בכל דבר מסופק ועל"ר: כל מה שנקרא חצר הניזק לגבי רגל כפי מה שפירשתי למעלה ע"ל לעיל בסי' שפ"ט מסעיף י"ו ומיהו ומעתה י"ל גורס ה"ד כגון דקיימא עמיר בראש י' וקץ מתגלגל ואתי מרה"י לר"ה מאי והוא ז"ל גורס ה"ד כגון דקיימא בראש י' וקץ מתגלגל ואתי מר"ה לרה"י וכתב בהגהות שהיה מיושרת מן הגירסאות שלנו עכ"ל ורבינו כסוף סימן זה כתב בעינן זו וכתב בה שני פירושים: כל מה שנקרא חצר הניזק לגבי רגל כפי מה שפירשתי למעלה חייב בו על השן לפי שהיה יודעת מאי קאמר שכשימן ז"ל דהיירי בדיני רגל לא כתב שם מה נקרא חצר הניזק ובסוף סי' שפ"ט שכתב מה נקרא חצר ניזק בענין חצר של שניהם או שניהם לא פירשו לפירות או לפירות ולא לשוורים וכו' ברי ניחר דיני שן כשם שניחר דיני רגלו לא הו"ל לתלות שן ברגל וכך ה"ל לכתוב כבר ניחרתי למעלה מה נקרא חצר הניזק לחייב בו על השן: (ד) **אבלה** בר"ה משלם מה שנהנית משנה בפ"ב דב"ק (יט:) ומ"ש פליגי בה כיצד משלם מה שנהנית רבה אמר עמיר רבא אמר דמי עמיר רבה אמר דמי שעורים בזול שם. ופרש"י דמי עמיר. שאם מכלה שעורים כדי שביעתה היינו משלם לו אלא דמים שהיה צריך ליתן בקשים ותבן להאכילה דה"ל מי חיפצי להאכילה שעורים אלא קשין ותבן: דמי שעורים בזול כפי שהיה צריך ליקח שעורים למאכלה אם היה רוצה להאכילה שעורים ולא יתן לו כשער שבשוק דילמא היינו לא מאכיל לה שעורים אלא בזול יתן כדאמרינן בפ' מי שחת כל זוזא חשיב דר' דנקי היינו שני שליסי דמים. וכתב הרמב"ם בפ"ג מהלכות נזקי ממון אם מכלה בר"ה והנהית רואים אותם כאילו אם שעורים הו עמיר ומשלם דמי עמיר או דמי שעורים בזול: ומ"ש רבינו שהינו מבין דבריו דליכא אם שעורים הו עמיר מגודות שכלים וכן פירשוהו בעלי הכ' עליו וכתב מיפשר שנסתפק לו פסק ההלכה כמי וכתב שתי הלשות להיות יד המזיק על העליונה מינה משם שיהא פחות יפלם יפלם ורמה שהוא מפרש עמיר מגודת השבלים וכן פירשו בעלי הלשון אלא כדברי רש"י שפי' תבן הו קש עכ"ל והרמ"ם כתב וז"ל כתב רב אלפס מינה מאן דפסק כרבה דהוי רבייה כרבה דבריתא דת"כ דרביה הוא עכ"ל: ומ"ש רבי' שמסקנת הרמ"ם כדברי הרמב"ד מינו רואה בדבריו הכרע ונ"י כתב שהרמ"ה והריטב"א כתבו כדברי הרמב"ד. ולענין הלכה כיון שהרי"ף והרמב"ם מסופקים הוה רמוי לומר דנקטינן לקולא על הנתבע ומינו משלם אלא דמי עמיר וכפירש"י ולא כפי' ה"ה שהוא להחמיר ומ"ש שהרמב"ם מפרש כן מינו רואה הכרע בדבריו כפי פי' של ה"ה בדברי הרמב"ם ומה שהביא רמינו מבעלי הלשון מינה רמיה לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד אבל מה שפירש ה"ה מיפשר שנסתפק לו וכו' דבר תימה הוא בעיני ולכן כ"ל שהרמב"ם מפרש דרבה ורבא לא פליגי דעמיר היינו מגודת שבלים כמו שכתב ה"ה ולא מטעמיה ומשם דעמיר היינו שעורים בשבלים אלא שכל דבר כמשך כפי זמנו שבזמן הקציר דרך להאכיל עמיר ושבלים בזמן הקציר דרך להאכילה שעורים בשבלים ומה שהקשה הרמב"ם ולא גורס הרמב"ם ה"ה מיפשר שנסתפק לו וכו' דבר תימה הוא בעיני ולכן כ"ל שהרמב"ם מפרש דרבה ורבא לא פליגי דעמיר היינו שעורים בש

ומה שאמר לו שאכלה בשר מי מורמיה הוא וחייב כ"ש מבואר בפ"ב דב"ק (יט:): ומה שאמר לפל כלב שהמית כבש ואכלו לו חתול שהמית תרנגולים גדולים ואכלם משונה הוא ואינו משלם אלא חצי נזק וכתב א"א הרא"ש ז"ל דוקא בפחת שפחתה מיתה אינו משלם אלא ח"נ דאותו שינוי הוא שאין דרכו להמית אבל דמי הנבלה משלם ברשות הניזק נ"ש וברה"ה מה שנהנית שהאכילה אינה שינוי שבן דרכם לאכול נבלות אפילו של בהמות גדולות: (ג) אין חיוב השן אא"כ אוכלת ברשות הניזק אבל לקחה בר"ה והלכה ואכלה ברשות הניזק כתב הרמב"ם [ע"ל הרמ"ה] שחייב פי פרה כחצר הניזק דמי ונ"מ אפילו במקום שאי אפשר לחייב על הנטילה כגון שהיו הפירות מונחים במקום שאי אפשר ליטלם משם ובא ראובן והושיט פירות של שמעון שבחצר שמעון לפי פרת לוי חייב לוי אם המושיט חש"ו או שאין לו לשלם שאם היה אפשר להשתלם ממנו היה הוא חייב ובעל הפרה פטור לשון הרמב"ם כלב שנטל בחצר הניזק והוציאו לר"ה ואכלו שם משלם מה שנהנה אכלו בשדה של בעל החצר משלם נ"ש כמו אכלו

או שאכלה בשר חי אורחה הוא וחייב נ"ש אבל כלב שהמית כבש ואכלו או חתול שהמית תרנגולים גדולים ואכלם משונה הוא ואינו משלם אלא חצי נזק וכתב א"א הרא"ש ז"ל דוקא בפחת שפחתה מיתה אינו משלם אלא ח"נ דאותו שינוי הוא שאין דרכו להמית אבל דמי הנבלה משלם ברשות הניזק נ"ש וברה"ה מה שנהנית שהאכילה אינה שינוי שבן דרכם לאכול נבלות אפילו של בהמות גדולות: (ג) אין חיוב השן אא"כ אוכלת ברשות הניזק אבל לקחה בר"ה והלכה ואכלה ברשות הניזק כתב הרמב"ם [ע"ל הרמ"ה] שחייב פי פרה כחצר הניזק דמי ונ"מ אפילו במקום שאי אפשר ליטלם משם ובא ראובן והושיט פירות של שמעון שבחצר שמעון לפי פרת לוי חייב לוי אם המושיט חש"ו או שאין לו לשלם שאם היה אפשר להשתלם ממנו היה הוא חייב ובעל הפרה פטור לשון הרמב"ם כלב שנטל בחצר הניזק והוציאו לר"ה ואכלו שם משלם מה שנהנה אכלו בשדה של בעל החצר משלם נ"ש כמו אכלו

פרישה

מתיבו בריית משמואל ומש מינו מיירי במרי לק"מ משמואל ע"ש: ומ"ש לפל כלב שהמית כו' עם דף ט"ו ומ"ש בשם הרמ"ך דדוקא בפחת שפחתה מיתה ע"ש: מבל דמי הנבילה פי' דמי שנבילה שהכלה: ובר"ה מה שנהנית ומינו כ"כ בדמי שוויה מה שהכלה כמ"ש בסמוך: (ג) אין חיוב השן אא"כ אוכלת כו' וה נתבאר מעשים בפ"ב דף כ"ת ע"ב ומגמרת דף כ"ג ועד"ל: מבל לקחה בר"ה כו' כתב הרמ"ה שחייב כ"ל הרמ"ה במקום הרמב"ם כי לת פסיקא ליה לרבינו דס"ל הכי הרמב"ם וכמ"ש בסמוך וכן הגיה ב"י: פי פרה כחצר הניזק כו' וכ"מ אפי' דמי: עד"ל: כגון שהיו מונחים במקום שהפרה יכולה ליקחם משם היה חייב בעל הפרה מבל מם היו מונחים במקום שהפרה יכולה ליקחם משם היה חייב בעל הפרה ואפי' מי מחרינן דפי פרה הוה כרשות המזיק מ"מ הכא דגם שהיו מונחים במקום שהפרה יכולה ליקחם משם היה חייב בעל הפרה לפי שהיה לו לשמור בהמתו שלא תזיק ברשות אחרים: ובמ"ש רבינו דטעמא משום דפי פרה כחצר הניזק דמי ומש ק' יותר שכתב וחזר וכתב אפ"ה מיד וכ"מ שפת סושיא כו' והוא"ל ועוד כו'. וע"ק למ"ל הרמב"ם שכתב ברים דבריו בלב שנטל בחצר הניזק כו' ובסוף דבריו כתב ומש מבלו בשדה של בעל החצר מעשה דם"ל דאפי' משמע דס"ל דאפי' בהכלה ברשות הניזק מינו חייב אפ"ל מבל כן נראה דרבינו ס"ל דמשמע ליה דבשדה של בעל החצר משלם אפי' בהכלה ברשות הניזק וכמ"ש בס"ל מלוגמתא ועוד דאפי' הרמב"ם והרמ"ך ומבל מל מקום הדבריס מעתיק ל' משנה וגמ' ותפו' דף כ"ת בבלב שנטל מרים ומבל לגדים ומבל המרים והלין הגדים על המרים הרמב"ם משלם כ"ש ועל הגדים משלם ח"נ וגמ' דף כ"ת בבלב שנטל בחצר הניזק כו' משלם מה שנהנה כו' פ"ג ה"מ כ"ב ומש דקתמר שנטל בחצר הניזק פי' תפי' שנטלו ברשות הניזק דף כ"ת פטור משלם שהשלימו מה שהפסיק כיון שהכלה בר"ה. ובסיפא בשהכלה ברשות הניזק מייב אפי' נטלה מר"ה דף כ"ב ק"ק והול"ל מינו משלם מלא מה שנהנה לבן ל"ל דכוונתו לתשמושין שמשלמת מיהת מה שנהנה ותפי' דגם בשנטלו בר"ה הדין כן מ"מ כתב שנטלה מבחר הניזק משום סיפא ולהלמידנו דמה דתם מבלה בשדה של בעל החבר מייב בר"ה מינו דוקא כשגם הלקיחה היתה בחצר הניזק דתם לת היתה הלקיחה בחצר הניזק לת מהייבינן ליה לשלם ודלת כהרמ"ה הנ"ל ומשום דהיכא

דרישה

סי' שצא (ג) אין חיוב השן אא"כ אוכלת כו' מבל לקחה בר"ה כו' כתב הרמ"ה שחייב פי פרה כחצר הניזק דמי וכ"מ מפי' ר"י הרמב"ם כלב שנטל בחצר הניזק ואכלה ברשות הניזק ואכלה בר"ה ואכלה ברשות הניזק ואכלה בר"ה ואכלה ברשות הניזק ואכלה בר"ה

למטה בין מלמטה למעלה חייבים והקשו התו' והרא"ש מה חידוש בזאת דחייב דפשיטא דאדם מועד לעולם ותירצו דאתא לאשמועי' דאפ אפקיד ביה לשמור וכו' ואינו יכול לטעון דאנוס היה כמה שגלגו מלמטה למעלה דמורחיה דאדם סוף לגלג גם ממטה למעלה: (ו) **ומ"ש** והרמב"ם כתב קפצו וכו' ולא נהירא דהיאך יתחייבו ע"י שינוי טפי מכי מורחיה אין ספק שכפי הנוסחת בספרי רבינו אין מקום למה שמר ולא נהירא דאפי' בר בי רב דאד יומא לא יהא טועה לומר דברים כאלו שאין להם שחר וכמו שכתב בב"י וכך תפסו עליו שאר מחרונים אבל הדבר ברור שטעות נפל בספרי רבינו וצריך להיות אבל אם נסרך הכלב וקפץ הגדי בין מלמעלה למטה אין ממטה למעלה. שכך היתה נוסחת הרמב"ם לפני רבינו ולכך הגיה ואמר ולא נהירא דהיאך יתחייבו ע"י שינוי טפי מאורחיה כלומר ואין ספק דהיכא ע"ס בדברי הרמב"ם והלומדין שהיו מלפנינו הגיהו ב"ש במקום ח"ג לפי שכך היא הנוסחת התמיהית בדברי הרמב"ם והגהה זו גרמא בנזקין היתה להרהר על דברי רבינו שכתב ולא נהירא והמדקדק בתחלת לשון הרמב"ם שכתב רבינו יבין מתוכם סוף לשון הרמב"ם הוא ח"ל ואין להתריך ולבאר זה:

שצא (ו) **שן** הוא אב וכו' משנה רפ"ב דב"ק. ומ"ש אין אם אכלתן וכו' רפ"ק דב"ק:

(ב) **ומ"ש** בד"א שאוכלת דבר הראוי לה וכו' כפ"ב (לקמ' ס"ט וכ'):

כל הסוגיא ומ"ש היה שטרפה בהמה ואכלה וכו' בריית' שם ולמ"ש רבינו בפ"ט מ"ג ע"ש ר"י והרא"ש מיירי הכא בכל היה חוץ מהארי ולהרמב"ם מיירי אפי' ארי ע"ש: כתב מהרש"ל יש מקשים להא דקאמר ואזיר שאכל אבל חתיכת בשר הלא מתיכת בשר הלא מאכל אבל שאר בשר אבל אבר הלא מאכל אבל בהמה שאכלה בשר או תבשיל לאו אורחה הוא ומשלם חצי נזק אבלה פת הוי אורחה והני מילי בהמה אבל חיה לאו אורחה לא בפת ולא בתבשיל בהמה שראתה לחם בסל ושברה הסל ואכלה הלחם משלמת נ"ש גם על הסל שגם דרכה לשבר הסל כדי לאכול הלחם אבלה הלחם תחילה ואחר כך שברה את הסל אינו משלם על הסל אלא ח"נ וכגון שתפש נופה של בהמה דמשונה הוא והוי קרן ואינו משלם אלא מגופו וכן אם ראתה אוכלין ע"פ חבית ונסתרכה לעלות בחבית ולאכול האוכלין ושברתה משלם גם על החבית נזק שלם שכן דרכה לעלות עליה כדי לאכול האוכלין חיה שטרפה בהמה ואכלתה

(ו) והרמב"ם כתב קפצו ממטה למעלה משלם ח"נ מלמעלה למטה נזק שלם והוא שנתלה הגדי ונסרך וקפץ הכלב אבל אם נסרך הכלב וקפץ הגדי בין מלמעלה למטה בין ממטה למעלה נזק שלם

ולא נהירא דהיאך יתחייבו ע"י שינוי טפי מכי אורחיה:

שצא (ו) **שן** הוא אב דהא ושלח את בעירה דכתיב בקרא מוקמינן לה בבהמה שאוכלת פירות חבירו דברים הראויין לה ונהנית באכילתה וחייב נזק שלם בין אם אכלתן בין אם לא אכלתן אלא שהפסידתן ולא כלתה אותן לגמרי לפיכך כל הדומה לזה שמזקת בדבר שהוא נהנית הוא תולדתו כגון נתחככה בכותל להנאתה והזיקתו או שטנפה כליו ופירות להנאתה כגון שנתגלגלה עליהם: (ב) בד"א שאוכלת דבר הראוי לה אבל אכלה דבר שאין ראוי לה כגון בסות וכלים שינוי הוא ואינו משלם אלא חצי נזק בין שאכלה אותם בחצר הניזק בין בר"ה אכלה דבר שאין דרכה לאכול אלא ע"י הדחק כגון פרה שאכלה שעורין וחמור שאכל ברשינין וכלב שלקלק את השמן וחזיר שאכל חתיכת בשר וחתול שאכל תמרים חשוב שפ"ר אבילה אבל בהמה שאכלה בשר או תבשיל לאו אורחה הוא ומשלם חצי נזק אכלה פת הוי אורחה והני מילי בהמה אבל חיה לאו אורחה לא בפת ולא בתבשיל בהמה שראתה לחם בסל ושברה הסל ואכלה הלחם משלמת נ"ש גם על הסל שגם דרכה לשבר הסל כדי לאכול הלחם אבלה הלחם תחילה ואחר כך שברה את הסל אינו משלם על הסל אלא ח"נ וכגון שתפש נופה של בהמה דמשונה הוא והוי קרן ואינו משלם אלא מגופו וכן אם ראתה אוכלין ע"פ חבית ונסתרכה לעלות בחבית ולאכול האוכלין ושברתה משלם גם על החבית נזק שלם שכן דרכה לעלות עליה כדי לאכול האוכלין חיה שטרפה בהמה ואכלתה

או

מועדת לאכול פירות או ירקות אכלה כסות או כלים משלם חצי נזק במה דברים אמורים בדשות הניזק אבל בדשות הרבים פטור ובגמרא (כ.) אהייא אמר רב אכולהו מ"ט כל המצנה ובא אחר ושיבה בו פטור. ופירש"י אכולהו. הא דקתני מתניתין בדשות הרבים פטור אכולהו קאי ואפילו אכסות וכלים דשיבוה הוא ותולדה דקרן: כל המצנה. כגון זה שהניח כסותו וכליו בדשות הרבים: ובא אחר שיבה בו. כגון זה שאכלתו. ושמואל אמר ל"ש אלא פירות וירקות אבל כסות וכלים חייב וכן אמר ר"ל אכולהו ומוקי ר"ל לטעמיה דאמר ר"ל שתי פרות בר"ה אחת רבוצה ואחת מהלכת בשעה שהלכת ברבוצה פטורה ור' יוחנן אמר ל"ש אלא פירות וירקות אבל כסות וכלים חייבת לימא ר' יוחנן ליה ור"ל אפילו בשתי פרות לעולם ליה בכסות עבדי מיגבי דמנחי גלימיהו ומתפחי אבל בהמה לאו אורחה הוא וידוע להלכה כשמואל בדיניו וכ"ש דרבי יוחנן סבר כוותיה: אבלה דבר שאין דרכה לאכול אלא על ידי הדחק כגון פרה שאכלה שעורים וכו' עד אבל חיה לאו אורחה כפת ולא בתבשיל בריית' וגמרא סס ומתרינן תו התם דחמור שאכל דגים אכילה ע"י הדחק היא ושמה אכילה ומתרינן נמי דבהמה שאכלה פת דפתורת אינו משלם אלא ח"נ דתע"ב דאורחה בפת אין מדרכה לאכלו על השולחן ומתרינן דבשר דמטוי לאו אורחה דחיה למיכל ולגבי אין דרכו לא בפת ולא בשבר: בהמה שרחפה לחם בשל ושברה הסל ואכלה הלחם משלמת נזק שלם גם על הסל וכו' עד אינו משלם על הסל אלא ח"נ ג"ז גם על עיברא דאתא קמיה דרב יהודה: ומ"ש וכגון שתפס נופה של בהמה דמשונה הוא והוי קרן ואינו משלם אלא מגופו פשוט הוא: ומ"ש וכן אם ראתה אוכלין ע"פ החבית ונסתרכה לעלות בחבית ולאכול האוכלין וכו' ג"ז אם בעובדא דההוא ברמח דחזא ליפתא תפוחת דקנת: חיה שטרפה בהמה ואכלתה וכו' אורחה הוא ואינה כ"ש כשר נתבשר בסימן שפ"ט דהיינו דוקא בשאר חיות אבל מרי אורחיה בדריסה ולא בטריפה:

ומה

פרישה

(ו) **ומ"ש** בשם הרמב"ם הוא בפ"ב מהלכות גזקי ממון: ומ"ש ולא נהירא דהיאך יתחייבו ע"י שינוי טפי מכי אורחיה אין לו טעם דהא מדאמר רב פפא לחפיף מיכך כלבא בזקורא וגזיזת בסריכא משמע בהדיא דאורחיה דכלב בסריכא ואורחיה דגדיא בזקירה וכדברי הרמב"ם וכך הם דברי הרי"ף וכך היא גירסת הרא"ש ואין לומר שרבינו היה גורס בדאפיך מיכך כלב בסריכא וגדי בזקירה דלפי זה הוי אורחיה דכלב בזקירה ואורחיה דגדי בסריכא דלא אתי לאורחיה דכלב בסריכא ולא נהירא דאפי' הרי"ף גרסינן בהדיא דאורחיה דכלב בסריכא ואורחיה דגדי בזקירה וכדברי הרמב"ם וכך הם דברי הרי"ף וכך היא גירסת הרא"ש ואין לומר שרבינו היה גורס בדאפיך מיכך כלב בסריכא וגדי בזקירה דלפי זה הוי אורחיה דכלב בסריכא ואורחיה דגדי בסריכא דלא אתי לאורחיה דכלב בזקירה ואורחיה דגדי בזקירה

מדם אבל אם נקבר על רגליהם מחילו בעל התרנגולים פטור ואם היה לתוט בעליס ולא היה התוט הפקר בעל התוט חייב חצי נזק שהרי הוא כבור המתגלגל הלטיע בעל התוט את התוט והתרנגולים דרסו עליו והוליחו ונקבר ברגליהן ושברו בו את הכלי לא בעל התוט פטור שהרי אנוס הוא וכתב ר״ם התרנגולין מועדין להלך כדרכן וכו׳ זה כתב על הסוגיא המאורה אל מצאה זו ואיני יודע למה לפי גירסת ספרינו וכבר הוגג מזה עכ״ל וו״ל הרמב״ד זה אינו יודע מהו דהא קשרו מדם דקאמר ודאי בעל התרנגולים הוא והאי דקאמר חצי נזק משום דספירת ליה כרבה דמספקא ליה דרסה על כלי ולא שברתו ומתגלגל למקום אחר ושבר אי לרורות הוי אי גופה הוא דתוט הקשר בו הרי הוא כשליף שעליה מעתה כשנקשר התוט מחליו ונסתבך זה הכלי ומתגלגל ושבר אחתי פטור מ״מ לרור התרנגול הוא והחילו בתוט של הפקר חייב ומה שאמר עוד שאם היה לתוט בעליס בעל התוט משלם חצי נזק דהו״ל כבור מתגלגל ומשמע ליה דבעל התרנגול נמי משלם חצי נזק אלא מצינו בבור מ״ב דאי מילתא היא דאי בתר דגח הזיק בעל התוט כ״ם הוא דמשלם בור הוא ובעל תרנגול פטור דאין בור ולא שור בור אם ע״י הגלגול נשבר בעל התוט פטור דלאו בור הוא אלא לרורות דתרנגול הוא וכתו הוא ומ״ם אף בעל התוט פטור שהרי אנוס הוא וה״ה בעל תרנגול הא מתוקמא אלא בשברו בתר דגח ומשום ולא שור בור דאי בהדי דאזל בעל תרנגול אמאי פטור עד כאן לשונו והרי״ף השמיט מימרא דרב הונא לפי שהוא דבר שאינו מצוי כ״כ: (ד) **תרנגול** שהיה מחטט בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי אם עיסה דבוקה בחבל דהשתא אורחיה הוא אף אין בו עיסה והוא בלוי שדרכו לפסוק ע״י חטיטת התרנגול חייב בין על החבל בין על הדלי נזק שלם ואם החבל חדש ואין עיסה דבוקה בו משונה הוא ואינו חייב אלא חצי נזק בין על החבל בין על הדלי ואם הוא הולך אחר הדלי ומגלגלו עד המקום שנשבר שם חייב נזק שלם: (ה) הכלב והגדי שקפצו מן ראש הגג ושברו כלים משלם נ״ש ואם נפלו והכלים סמוכין לבותל שאין ראוי לישבר ע״י קפיצה פטור דאונס הוא ואם הכלי ארוך וראשו הא׳ קרוב לבותל וראש הב׳ רחוק בענין שראוי לישבר ע״י קפיצה ונפלו קרוב לבותל ושברו חייב דתחילתו היה בפשיעה ע״י קפיצה לפיכך חייב אע״פ שסופו באונס ואם הבותל צר אפי׳ אם קרובים לבותל ונפלו חייב ואם דלגו ממטה למעלה ושברו כלים אנוס הוא ופטור לגמרי ורב אלפס כתב שחייב חצי נזק ולא נהירא לאדוני אבי הרא״ש ז״ל אלא פטור לגמרי בד״א דאמרינן ממעלה למטה דחייב נזק שלם כשקפצו כדרכם אבל אם שינו כגון שהכלב קפץ ברקידה והגדי בסריכה אינו משלם אלא חצי נזק ואדם ותרנגול בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה חייב נזק שלם ונ״מ מי שמסר ביתו לחבירו לשמור והיו בו הרש ש״ו צריך לשמרם שלא ידלגו מלמעלה למטה ולא מלמטה למעלה:

והרמב״ם

הקושר לזבות בו: (ד) תרנגול שהיה מחטט בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי אם עיסה דבוקה בחבל דהשתא אורחיה הוא או אפי׳ אין בו עיסה והוא בלוי שדרכו לפסוק ע״י חטיטת התרנגול חייב בין על החבל בין על הדלי נזק שלם ואם החבל חדש ואין עיסה דבוקה בו משונה הוא ואינו חייב אלא חצי נזק בין על החבל בין על הדלי ואם הוא הולך אחר הדלי ומגלגלו עד המקום שנשבר שם חייב נזק שלם: (ה) הכלב והגדי שקפצו מן ראש הגג ושברו כלים משלם נ״ש ואם נפלו והכלים סמוכין לבותל שאין ראוי לישבר ע״י קפיצה פטור דאונס הוא ואם הכלי ארוך וראשו הא׳ קרוב לבותל וראש הב׳ רחוק בענין שראוי לישבר ע״י קפיצה ונפלו קרוב לבותל ושברו חייב דתחילתו היה בפשיעה ע״י קפיצה לפיכך חייב אע״פ שסופו באונס ואם הבותל צר אפי׳ אם קרובים לבותל ונפלו חייב ואם דלגו ממטה למעלה ושברו כלים אנוס הוא ופטור לגמרי ורב אלפס כתב שחייב חצי נזק ולא נהירא לאדוני אבי הרא״ש ז״ל אלא פטור לגמרי בד״א דאמרינן ממעלה למטה דחייב נזק שלם כשקפצו כדרכם אבל אם שינו כגון שהכלב קפץ ברקידה והגדי בסריכה אינו משלם אלא חצי נזק ואדם ותרנגול בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה חייב נזק שלם ונ״מ מי שמסר ביתו לחבירו לשמור והיו בו הרש ש״ו צריך לשמרם שלא ידלגו מלמעלה למטה ולא מלמטה למעלה:

והרמב״ם

תרנגול שהיה מחטט בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי אם עיסה דבוקה בחבל דהשתא אורחיה הוא או אפי׳ אין בו עיסה והוא בלוי שדרכו לפסוק ע״י חטיטת התרנגול חייב בין על החבל בין על הדלי נזק שלם ואם החבל חדש ואין עיסה דבוקה בו משונה הוא ואינו חייב אלא חצי נזק בין על החבל בין על הדלי ואם הוא הולך אחר הדלי ומגלגלו עד המקום שנשבר שם חייב נזק שלם: (ה) **הכלב**

וח"נ הוא דמשלם והכיא נמי הך דרב יוסף אמרי בי רב סוס שנקף ומתור שנער ושבר את הכלים משלם ח"נ דהבדר פשוט דלא הכיא להך דתני רמי בר יחזקאל לקמוע הלכה כמותו דמ"כ לא הו"ל להכיא דברי רב יוסף אמרי בי רב דפליג עליה אלא ודאי הלכה כרב יוסף אמרי בי רב ובתרגול אפי' הוו בית מדרשי נמי מיהו משלם אלא ח"נ כדין לרורות כי אורחיה לרבנן ולא הכיא להך דתני רמי בר יחזקאל אלא לאורויי לן דאין לו דין לרורות אלא דוקא הכא בית בזרוני דהו"ל לרורות כי אורחיה אבל בי בזרוני משמה הוא ותולדה דקרן הוא ומשלם ח"נ בקרן תמה ככל הקנסות ולא מדין לרורות וכמ"ש הרמב"ם להדיא כך היא דעת הגלפסי ולא כהרא"ש וע"י ס"ל דרי"ף סובר לרבנן בדלית בית בזרוני רבית נזק הוא דמשלם אלא כדפרישית עיקר ונתייסבה הסגת רבינו והרמב"ד על דברי הרמב"ם ולא קבית ולא מידי:

(ג) **תרנגול** שהיה הולך וכו' משנה ר"פ כיצד הרגל פי' וחייב כ"ש משום דהו"ל רגל: היו חוטין וכו' אם גררה ושברו דרך הלוכו הוו כגופו ומשלם כ"ש טעמו דשבר המחובר לגופו בגופו דמי וכמו עגלה המושכת בקרון לעיל ר"ס זה: זרקו ושבר בה את הכלי משלם ח"נ כלומר דאם לא היה קשור בגופו אלא נטלו וזרקו ח"נ אפי' קשור בגופו אלא בזריקתו נתלש מגופו והזיק הו"ל לרורות ומשלם ח"נ מן העליה וקאמר בד"א היה לו מן העליה אבל אין לו מן העליה אלא כדי שיכרה בו ויכסה את הבור ואפי' הכי משלם ח"נ דכתיב כי יכרה בור וכו' ומ"ש לפיכך חייב שיש לו בעליה וכו' כלומר לפי זה נמצאו חלוקי דינים הללו דאם הלילו יש לו בעליה וכו' והתרנגול של הפקר חייב בעל הלילו ח"נ בין שבר דרך גרירה דהו"ל רגל בין זרקו ושבר בו דהו"ל לרורות כיון דהתיו דבר שיש לו בעליה הו"ל כתבנו וסכינו ומשתו וכו' דחייב משום חצי נזק כ"ש וכ"כ הרמ"ב ואם לא הזיק הלילו אלא לאחר שנח מזריקתו כתב הרמ"ה דאפילו הכי חייב משום דהכבעליה לא הניעו את הלילו הו"ל כורו המתגלגל ופטור כיון דהבעליה לא הזיל מידי בו משום חצי נזק כלום ואם כהדי לחזיל חייב ח"נ כדין כלים ואם כהדי לחזיל חייב ח"נ כדין כלים ומי אמרי' הרמ"ב משמע כך דבלילו התרנגול ולא הניעיה הא"ג דהדיה לחזיל משלם ח"נ הו"ל כתבנו וסכינו וכו' ומשמע ודאי דחייב בו אף על הכלים משום חצי נזק כדפרישית בסמוך מ"מ כתב רבינו כך ע"פ הרמ"ה לפי שהוא כתב בפי' חלוק זה בדברו: ומ"ש רבינו ואם יש לחוט בעליה כלומר אבל אם הניעו בעליה גם לתרנגול בעליה והרי הם שותפים בהזיק זה אם ההזיק דרך גרירה משלם ב"ח החצי חייב בו דרך זריקה דהו"ל לרורות אלא הזיק החוט לאחר שנח מזריקתו ומשלם ח"נ וכיון דהם שותפים אין בעל התרנגול חייב אלא המחצה דהניעו הרביע ובעל החוט ג' חלקים כדבי נתן דאמר כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי ואם הזיק לאחר שנח מזריקתו פטור בעל התרנגול משום דכתיב כי יכרה איש בור ולא שור בור וחייב בעל החוט הכל דכיון דלא אשתלומי הו"ל בורו המתגלגל ולא אשתלומי הוא דלא היה לריך לחזור ולפרש דפטור בו הכלים שכבר כתב כן ע"פ הרמ"ה: ומ"ש ואם קשר אדם החוט וכו' כ"כ הרא"ש והטעם דהקושר הוא שכורה בור ברגל התרנגול והו"ל בורו המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה וחין חלוק בין חוט של הפקר וכו' וכתבו התו' דה"ה אם היה החוט מונח במקום מוכנע והניחו אדם במקום תורפו וע"י זה נקשר בתרנגול הו"ל כאילו קשרו בידים ומבואר בסי' . כתב מהרש"ל על דבר הרמ"ה וז"ל ולא נהירא לי כי אם כתבנו וסכינו ומשתו שנפלו ברוח מלויה והזיקו בהליכה דחייב משום חצי נזק בפ"ק היינו שהניחן ברשות גבוהה ברוח מלויה כשהם עם הנאתן בתורה אבל אם הלילו אלא אשתלומי היינו שהשליכו ברשות הרבים וכל תקלה ברשות הרבים בור הוא ועוד דבקשרו אדם לחרינן בגמ' משום חצי נזק דבור המתגלגל ולא לחרינן משום חצי נזק והיינו משום דכל תקלה בר"ה בור הוא וחייב אדם קושר אדם הלילו בתרנגול בביתו והלך לחון והזיק הוי כאילו וחייב נמי בכלים

דרישה

פ"ב מהל' כ"מ תרנגול שכוסיו רשאי לשוור כלי זכוכית ותקח בו ושברו אם היה בתוכו תבלין וכיוצא בהם שכוסיו רשאי כדי לאכלן על התבלין משלם כ"ש ועל הכלי משלם ח"נ כמ"ש לרורות שכך הוא דרכו. ואם היה הכלי ריקן ה"ז משומר ומשלם ח"נ ככל הקבוצות עכ"ל עיין במ"מ שהאריך שם ומביאו ב"י [וקלת מכאן בב"מ] ושוף דבריו. ומלך שכך ז"ל ולא עשה מכן נבא ל' לפטור על הרשומר בר"ה ולמייב על הפגייה ועדיין ק"ע עכ"ל. ביאור דבריו שהמקומים דמייב משום חצי נזק היינו שהניחן ברשות גבוהה דהיינו כשתם אם הנאתר בתורה אבל אם ודאי לא נפלו אלא בהשליכו ברשות הרבים וכל תקלה ברשות הרבים בור הוא ועוד דבקשרו אדם למרינן בגמ' משום חצי נזק דבור המתגלגל ולא למרינן משום חצי נזק והיינו משום דכל תקלה בר"ה בור הוא ומ"מ אם קושר אדם הלילו בתרנגול בביתו והלך לחון והזיק הוי כאילו וחייב נמי בכלים

פרישה

וכביאור הב"י ע"פ ומפני שלא כ"ר לדברי הרי"ף מ"ם לא רציתי להתריך בו כאן: (ג) תרנגול שהיה הולך ושובר בלים דרך הילובו אורחיה הוא ומשלם נזק שלם היה חוטין או רצועה קשורה ברגליו ושבר בה את הכלי אם גררה ושברה דרך הילובו הוי בגופו ומשלם נזק שלם זרקה ושבר בה את הכלי משלם ח"נ בד"א בחוט של הפקר או שיש לו בעליים והצניעוהו ונקשר מאליו אבל אם החוט של בעל התרנגול ולא הצניעוהו אפילו נקשר מאליו וזרק התרנגול ושבר בו חייב נזק שלם דלא אמרינן בצרורות דמשלם חצי נזק אלא כשהתיזה דבר הפקר אבל אם מתזת דבר שיש לו בעלים ולא הצניעו ושבר בו הכלי יש בו חיוב נזק שלם אבל הצניעו בעליו או שהוא הפקר ונקשר מאליו ושבר בו דרך זריקה חייב בעל התרנגול חצי נזק ואם הזיק החוט אחר שנח פטור דהוה ליה בור וכתיב כי יכרה איש בור ודרשינן ולא שור בור לפיכך החוט שיש לו בעלים ולא הצניעו ונקשר מאליו ברגל תרנגול של הפקר חייב בעל החוט הכל בין שבר בו דרך גרירה בין זרקו ושבר בו וכתב הרמ"ה ז"ל אלא שיש לחלק שאם הזיק אחר שנח חייב משום בור המתגלגל ונפקא מינה לפטור בו הכלים ואם בהדי דאזיל אזיק חייב בו משום אשו ואם יש לחוט בעלים וגם לתרנגול בעלים והזיק בו דרך גרירה משלם כל אחד החצי ואם הזיק בו דרך זריקה משלם בעל התרנגול רביע ובעל החוט שלשה חלקים ואם הזיק לאחר שנח פטור בעל התרנגול וחייב בעל החוט הכל ואם קשר אדם החוט ברגל התרנגול הקושר חייב בכל לא שנא יש לו בעלים ולא הצניעוהו ולא שנא אם הוא של הפקר אפילו שלא נתכוין הקושר

ח"נ כדין לרורות כי אורחיה לרבנן ולא הכיא להך דתני רמי בר יחזקאל אלא לאורויי לן דאין לו דין לרורות אלא דוקא הכא בית בזרוני דהו"ל לרורות כי אורחיה אבל בי בזרוני משמה הוא ותולדה דקרן הוא ומשלם ח"נ בקרן תמה ככל הקנסות ולא מדין לרורות וכמ"ש הרמב"ם להדיא כך היא דעת הגלפסי ולא כהרא"ש וע"י ס"ל דרי"ף סובר לרבנן בדלית בית בזרוני רבית נזק הוא דמשלם אלא כדפרישית עיקר ונתייסבה הסגת רבינו והרמב"ד על דברי הרמב"ם ולא קבית ולא מידי:

(ג) **תרנגול** שהיה הולך וכו' משנה ר"פ כיצד הרגל פי' וחייב כ"ש משום דהו"ל רגל: היו חוטין וכו' אם גררה ושברו דרך הלוכו הוו כגופו ומשלם כ"ש טעמו דשבר המחובר לגופו בגופו דמי וכמו עגלה המושכת בקרון לעיל ר"ס זה: זרקו ושבר בה את הכלי משלם ח"נ כלומר דאם לא היה קשור בגופו אלא נטלו וזרקו ח"נ אפי' קשור בגופו אלא בזריקתו נתלש מגופו והזיק הו"ל לרורות ומשלם ח"נ מן העליה וקאמר בד"א היה לו מן העליה אבל אין לו מן העליה אלא כדי שיכרה בו ויכסה את הבור ואפי' הכי משלם ח"נ דכתיב כי יכרה איש בור וכו' ומ"ש לפיכך חייב שיש לו בעליה וכו' כלומר לפי זה נמצאו חלוקי דינים הללו דאם הלילו יש לו בעליה וכו' והתרנגול של הפקר חייב בעל הלילו ח"נ בין שבר דרך גרירה דהו"ל רגל בין זרקו ושבר בו דהו"ל לרורות כיון דהתיו דבר שיש לו בעליה הו"ל כתבנו וסכינו ומשתו וכו' דחייב משום חצי נזק כ"ש וכ"כ הרמ"ב ואם לא הזיק הלילו אלא לאחר שנח מזריקתו כתב הרמ"ה דאפילו הכי חייב משום דהכבעליה לא הניעו את הלילו הו"ל כורו המתגלגל ופטור כיון דהבעליה לא הזיל מידי בו משום חצי נזק כלום ואם כהדי לחזיל חייב ח"נ כדין כלים ואם כהדי לחזיל חייב ח"נ כדין כלים ומי אמרי' הרמב"ם משמע כך דבלילו התרנגול ולא הניעיה הא"ג דהדיה לחזיל משלם ח"נ הו"ל כתבנו וסכינו ומשתו וכו' ומשמע ודאי דחייב בו אף על הכלים משום חצי נזק כדפרישית בסמוך מ"מ כתב רבינו כך ע"פ הרמ"ה לפי שהוא כתב בפי' חלוק זה בדברו: ומ"ש רבינו ואם יש לחוט בעליה כלומר אבל אם הניעו בעליה גם לתרנגול בעליה והרי הם שותפים בהזיק זה אם ההזיק דרך גרירה משלם ב"ח החצי חייב בו דרך זריקה דהו"ל לרורות אלא הזיק החוט לאחר שנח מזריקתו ומשלם ח"נ וכיון דהם שותפים אין בעל התרנגול חייב אלא המחצה דהניעו הרביע ובעל החוט ג' חלקים כדבי נתן דאמר כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי ואם הזיק לאחר שנח מזריקתו פטור בעל התרנגול משום דכתיב כי יכרה איש בור ולא שור בור וחייב בעל החוט הכל דכיון דלא אשתלומי הו"ל בורו המתגלגל ולא אשתלומי הוא דלא היה לריך לחזור ולפרש דפטור בו הכלים שכבר כתב כן ע"פ הרמב"ם: ומ"ש ואם קשר אדם החוט וכו' כ"כ הרא"ש והטעם דהקושר הוא שכורה בור ברגל התרנגול והו"ל בורו המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה וחין חלוק בין חוט של הפקר וכו' וכתבו התו' דה"ה אם היה החוט מונח במקום מוכנע והניחו אדם במקום תורפו וע"י זה נקשר בתרנגול הו"ל כאילו קשרו בידים ומבואר בסי' . כתב מהרש"ל על דבר הרמ"ה וז"ל ולא נהירא לי כי אם כתבנו וסכינו ומשתו שנפלו ברוח מלויה והזיקו בהליכה דחייב משום חצי נזק בפ"ק היינו שהניחן ברשות גבוהה ברוח מלויה כשהם עם הנאתן בתורה אבל אם הלילו אלא אשתלומי היינו שהשליכו ברשות הרבים וכל תקלה ברשות הרבים בור הוא ועוד דבקשרו אדם למרינן בגמ' משום חצי נזק דבור המתגלגל ולא למרינן משום חצי נזק והיינו משום דכל תקלה בר"ה בור הוא וחייב אדם קושר אדם הלילו בתרנגול בביתו והלך לחון והזיק הוי כאילו וחייב נמי בכלים

דרישה

פ"ב מהל' כ"מ תרנגול שכוסיו רשאי לשוור כלי זכוכית ותקח בו ושברו אם היה בתוכו תבלין וכיוצא בהם שכוסיו רשאי כדי לאכלן על התבלין משלם כ"ש ועל הכלי משלם ח"נ כמ"ש לרורות שכך הוא דרכו. ואם היה הכלי ריקן ה"ז משומר ומשלם ח"נ ככל הקבוצות עכ"ל עיין במ"מ שהאריך שם ומביאו ב"י [וקלת מכאן בב"מ] ושוף דבריו. ומלך שכך ז"ל ולא עשה מכן נבא ל' לפטור על הרשומר בר"ה ולמייב על הפגייה ועדיין ק"ע עכ"ל. ביאור דבריו שהמקומים דמייב משום חצי נזק היינו שהניחן ברשות גבוהה ברוח מלויה כשהם עם הנאתן בתורה אבל אם הלילו אלא אשתלומי היינו שהשליכו ברשות הרבים וכל תקלה ברשות הרבים בור הוא ועוד דבקשרו אדם למרינן בגמ' משום חצי נזק דבור המתגלגל ולא למרינן משום חצי נזק והיינו משום דכל תקלה בר"ה בור הוא וחייב אדם קושר אדם הלילו בתרנגול בביתו והלך לחון והזיק הוי כאילו וחייב נמי בכלים

פרישה

וכביאור הב"י ע"פ ומפני שלא כ"ר לדברי הרי"ף מ"ם לא רציתי להתריך בו כאן: (ג) תרנגול שהיה הולך ושובר בלים דרך הילובו אורחיה הוא ומשלם נזק שלם היה חוטין או רצועה קשורה ברגליו ושבר בה את הכלי אם גררה ושברה דרך הילובו הוי בגופו ומשלם נזק שלם זרקה ושבר בה את הכלי משלם ח"נ בד"א בחוט של הפקר או שיש לו בעליים והצניעוהו ונקשר מאליו אבל אם החוט של בעל התרנגול ולא הצניעוהו אפילו נקשר מאליו וזרק התרנגול ושבר בו חייב נזק שלם דלא אמרינן בצרורות דמשלם חצי נזק אלא כשהתיזה דבר הפקר אבל אם מתזת דבר שיש לו בעלים ולא הצניעו ושבר בו הכלי יש בו חיוב נזק שלם אבל הצניעו בעליו או שהוא הפקר ונקשר מאליו ושבר בו דרך זריקה חייב בעל התרנגול חצי נזק ואם הזיק החוט אחר שנח פטור דהוה ליה בור וכתיב כי יכרה איש בור ודרשינן ולא שור בור לפיכך החוט שיש לו בעלים ולא הצניעו ונקשר מאליו ברגל תרנגול של הפקר חייב בעל החוט הכל בין שבר בו דרך גרירה בין זרקו ושבר בו וכתב הרמ"ה ז"ל אלא שיש לחלק שאם הזיק אחר שנח חייב משום בור המתגלגל ונפקא מינה לפטור בו הכלים ואם בהדי דאזיל אזיק חייב בו משום אשו ואם יש לחוט בעלים וגם לתרנגול בעלים והזיק בו דרך גרירה משלם כל אחד החצי ואם הזיק בו דרך זריקה משלם בעל התרנגול רביע ובעל החוט שלשה חלקים ואם הזיק לאחר שנח פטור בעל התרנגול וחייב בעל החוט הכל ואם קשר אדם החוט ברגל התרנגול הקושר חייב בכל לא שנא יש לו בעלים ולא הצניעוהו ולא שנא אם הוא של הפקר אפילו שלא נתכוין הקושר

הדלול ושיבר בזריקתו כלים דהוי לרורות ואפילו קשרו אדם אם לא משלם אלא ח"נ כעל התרנגול והקושר פטור שלא נתקל אדם בבורו ודרך הוא לא מיתוקמא אלא בעלמא אתמר וכיון שיתמר לילל הפקר וכו' נקשר מאליו כתרנגול נתקל בו אדם פטור דמאן ליימייב לילל ליתי לי' בעליים בעל התרנגול נמי אית בור אמר רחמנא ולא שור בור קשרו אדם חייב הקושר דקנייה בהגבהה ויש להאי לילל בעליים . משום מאי מחייב דהא לאו בור מעליא הוא שהרי לא הזיק במקום שנקשרו אם שהתרנגול גררו למקום אחר . בורו המתגלגל דמיחייב ליה בפ"ק בהלך השור והתוספות כתבו קשרו אדם חייב לאו דוקא קשרו דה"ה אם היה במקום המוכנע והניחו במקום התורפה שפשע בו ואפילו לא הניחו אלא הלילו ולא קנאו ולא כמו שפי' הקונדרים וכדבריהם כתב הרמ"ה ז"ל היה לילל קשור ברגלו או שהיה מהדם ושבר את הכלים משלם ח"נ ומוקי לה בנתרפא בנקשר מאליו ובתחייב לחזוי לרורות ובלילל של הפקר או בלילל של בעל התרנגול ותנעניה דאי לא מנעניה אע"נ דתחייב לחזוי משלם כ"ש דהא לרורות משלם ח"נ היינו כשהתיזה דבר הפקר אבל אם התיזה ממון בעלים משלם כ"ש לרורות מורחא הוא כתבנו וסכינו ומשתו שהניחן ברחב גגו ונפלו ברוח מלויה והזיקו אבל אם הלילו אדם בתרנגול בביתו והלך לחון והזיק הוי כאילו וחייב נמי בכלים משלם ח"נ כדין לרורות כי אורחיה לרבנן ולא הכיא להך דתני רמי בר יחזקאל אלא לאורויי לן דאין לו דין לרורות אלא דוקא הכא בית בזרוני דהו"ל לרורות כי אורחיה אבל בי בזרוני משמה הוא ותולדה דקרן הוא ומשלם ח"נ בקרן תמה ככל הקנסות ולא מדין לרורות וכמ"ש הרמב"ם להדיא כך היא דעת הגלפסי ולא כהרא"ש וע"י ס"ל דרי"ף סובר לרבנן בדלית בית בזרוני רבית נזק הוא דמשלם אלא כדפרישית עיקר ונתייסבה הסגת רבינו והרמב"ד על דברי הרמב"ם ולא קבית ולא מידי:

(ג) **תרנגול** שהיה הולך וכו' משנה ר"פ כיצד הרגל פי' וחייב כ"ש משום דהו"ל רגל: היו חוטין וכו' אם גררה ושברו דרך הלוכו הוו כגופו ומשלם כ"ש טעמו דשבר המחובר לגופו בגופו דמי וכמו עגלה המושכת בקרון לעיל ר"ס זה: זרקו ושבר בה את הכלי משלם ח"נ כלומר דאם לא היה קשור בגופו אלא נטלו וזרקו ח"נ אפי' קשור בגופו אלא בזריקתו נתלש מגופו והזיק הו"ל לרורות ומשלם ח"נ מן העליה וקאמר בד"א היה לו מן העליה אבל אין לו מן העליה אלא כדי שיכרה בו ויכסה את הבור ואפי' הכי משלם ח"נ דכתיב כי יכרה איש בור וכו' ומ"ש לפיכך חייב שיש לו בעליה וכו' כלומר לפי זה נמצאו חלוקי דינים הללו דאם הלילו יש לו בעליה וכו' והתרנגול של הפקר חייב בעל הלילו ח"נ בין שבר דרך גרירה דהו"ל רגל בין זרקו ושבר בו דהו"ל לרורות כיון דהתיו דבר שיש לו בעליה הו"ל כתבנו וסכינו ומשתו וכו' דחייב משום חצי נזק כ"ש וכ"כ הרמ"ב ואם לא הזיק הלילו אלא לאחר שנח מזריקתו כתב הרמ"ה דאפילו הכי חייב משום דהכבעליה לא הניעו את הלילו הו"ל כורו המתגלגל ופטור כיון דהבעליה לא הזיל מידי בו משום חצי נזק כלום ואם כהדי לחזיל חייב ח"נ כדין כלים ואם כהדי לחזיל חייב ח"נ כדין כלים ומי אמרי' הרמב"ם משמע כך דבלילו התרנגול ולא הניעיה הא"ג דהדיה לחזיל משלם ח"נ הו"ל כתבנו וסכינו וכו' ומשמע ודאי דחייב בו אף על הכלים משום חצי נזק כדפרישית בסמוך מ"מ כתב רבינו כך ע"פ הרמ"ה לפי שהוא כתב בפי' חלוק זה בדברו: ומ"ש רבינו ואם יש לחוט בעליה כלומר אבל אם הניעו בעליה גם לתרנגול בעליה והרי הם שותפים בהזיק זה אם ההזיק דרך גרירה משלם ב"ח החצי חייב בו דרך זריקה דהו"ל לרורות אלא הזיק החוט לאחר שנח מזריקתו ומשלם ח"נ וכיון דהם שותפים אין בעל התרנגול חייב אלא המחצה דהניעו הרביע ובעל החוט ג' חלקים כדבי נתן דאמר כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי ואם הזיק לאחר שנח מזריקתו פטור בעל התרנגול משום דכתיב כי יכרה איש בור ולא שור בור וחייב בעל החוט הכל דכיון דלא אשתלומי הו"ל בורו המתגלגל ולא אשתלומי הוא דלא היה לריך לחזור ולפרש דפטור בו הכלים שכבר כתב כן ע"פ הרמב"ם: ומ"ש ואם קשר אדם החוט וכו' כ"כ הרא"ש והטעם דהקושר הוא שכורה בור ברגל התרנגול והו"ל בורו המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה וחין חלוק בין חוט של הפקר וכו' וכתבו התו' דה"ה אם היה החוט מונח במקום מוכנע והניחו אדם במקום תורפו וע"י זה נקשר בתרנגול הו"ל כאילו קשרו בידים ומבואר בסי' . כתב מהרש"ל על דבר הרמ"ה וז"ל ולא נהירא לי כי אם כתבנו וסכינו ומשתו שנפלו ברוח מלויה והזיקו בהליכה דחייב משום חצי נזק בפ"ק היינו שהניחן ברשות גבוהה ברוח מלויה כשהם עם הנאתן בתורה אבל אם הלילו אלא אשתלומי היינו שהשליכו ברשות הרבים וכל תקלה ברשות הרבים בור הוא ועוד דבקשרו אדם למרינן בגמ' משום חצי נזק דבור המתגלגל ולא למרינן משום חצי נזק והיינו משום דכל תקלה בר"ה בור הוא וחייב אדם קושר אדם הלילו בתרנגול בביתו והלך לחון והזיק הוי כאילו וחייב נמי בכלים

דרישה

פ"ב מהל' כ"מ תרנגול שכוסיו רשאי לשוור כלי זכוכית ותקח בו ושברו אם היה בתוכו תבלין וכיוצא בהם שכוסיו רשאי כדי לאכלן על התבלין משלם כ"ש ועל הכלי משלם ח"נ כמ"ש לרורות שכך הוא דרכו. ואם היה הכלי ריקן ה"ז משומר ומשלם ח"נ ככל הקבוצות עכ"ל עיין במ"מ שהאריך שם ומביאו ב"י [וקלת מכאן בב"מ] ושוף דבריו. ומלך שכך ז"ל ולא עשה מכן נבא ל' לפטור על הרשומר בר"ה ולמייב על הפגייה ועדיין ק"ע עכ"ל. ביאור דבריו שהמקומים דמייב משום חצי נזק היינו שהניחן ברשות גבוהה ברוח מלויה כשהם עם הנאתן בתורה אבל אם הלילו אלא אשתלומי היינו שהשליכו ברשות הרבים וכל תקלה ברשות הרבים בור הוא ועוד דבקשרו אדם למרינן בגמ' משום חצי נזק דבור המתגלגל ולא למרינן משום חצי נזק והיינו משום דכל תקלה בר"ה בור הוא וחייב אדם קושר אדם הלילו בתרנגול בביתו והלך לחון והזיק הוי כאילו וחייב נמי בכלים

פרישה

וכביאור הב"י ע"פ ומפני שלא כ"ר לדברי הרי"ף מ"ם לא רציתי להתריך בו כאן: (ג) תרנגול שהיה הולך ושובר בלים דרך הילובו אורחיה הוא ומשלם נזק שלם היה חוטין או רצועה קשורה ברגליו ושבר בה את הכלי אם גררה ושברה דרך הילובו הוי בגופו ומשלם נזק שלם זרקה ושבר בה את הכלי משלם ח"נ בד"א בחוט של הפקר או שיש לו בעליים והצניעוהו ונקשר מאליו אבל אם החוט של בעל התרנגול ולא הצניעוהו אפילו נקשר מאליו וזרק התרנגול ושבר בו חייב נזק שלם דלא אמרינן בצרורות דמשלם חצי נזק אלא כשהתיזה דבר הפקר אבל אם מתזת דבר שיש לו בעלים ולא הצניעו ושבר בו הכלי יש בו חיוב נזק שלם אבל הצניעו בעליו או שהוא הפקר ונקשר מאליו ושבר בו דרך זריקה חייב בעל התרנגול חצי נזק ואם הזיק החוט אחר שנח פטור דהוה ליה בור וכתיב כי יכרה איש בור ודרשינן ולא שור בור לפיכך החוט שיש לו בעלים ולא הצניעו ונקשר מאליו ברגל תרנגול של הפקר חייב בעל החוט הכל בין שבר בו דרך גרירה בין זרקו ושבר בו וכתב הרמ"ה ז"ל אלא שיש לחלק שאם הזיק אחר שנח חייב משום בור המתגלגל ונפקא מינה לפטור בו הכלים ואם בהדי דאזיל אזיק חייב בו משום אשו ואם יש לחוט בעלים וגם לתרנגול בעלים והזיק בו דרך גרירה משלם כל אחד החצי ואם הזיק בו דרך זריקה משלם בעל התרנגול רביע ובעל החוט שלשה חלקים ואם הזיק לאחר שנח פטור בעל התרנגול וחייב בעל החוט הכל ואם קשר אדם החוט ברגל התרנגול הקושר חייב בכל לא שנא יש לו בעלים ולא הצניעוהו ולא שנא אם הוא של הפקר אפילו שלא נתכוין הקושר

הדלול ושיבר בזריקתו כלים דהוי לרורות ואפילו קשרו אדם אם לא משלם אלא ח"נ כעל התרנגול והקושר פטור שלא נתקל אדם בבורו ודרך הוא לא מיתוקמא אלא בעלמא אתמר וכיון שיתמר לילל הפקר וכו' נקשר מאליו כתרנגול נתקל בו אדם פטור דמאן ליימייב לילל ליתי לי' בעליים בעל התרנגול נמי אית בור אמר רחמנא ולא שור בור קשרו אדם חייב הקושר דקנייה בהגבהה ויש להאי לילל בעליים . משום מאי מחייב דהא לאו בור מעליא הוא שהרי לא הזיק במקום שנקשרו אם שהתרנגול גררו למקום אחר . בורו המתגלגל דמיחייב ליה בפ"ק בהלך השור והתוספות כתבו קשרו אדם חייב לאו דוקא קשרו דה"ה אם היה במקום המוכנע והניחו במקום התורפה שפשע בו ואפילו לא הניחו אלא הלילו ולא קנאו ולא כמו שפי' הקונדרים וכדבריהם כתב הרמ"ה ז"ל היה לילל קשור ברגלו או שהיה מהדם ושבר את הכלים משלם ח"נ ומוקי לה בנתרפא בנקשר מאליו ובתחייב לחזוי לרורות ובלילל של הפקר או בלילל של בעל התרנגול ותנעניה דאי לא מנעניה אע"נ דתחייב לחזוי משלם כ"ש דהא לרורות משלם ח"נ היינו כשהתיזה דבר הפקר אבל אם התיזה ממון בעלים משלם כ"ש לרורות מורחא הוא כתבנו וסכינו ומשתו שהניחן ברחב גגו ונפלו ברוח מלויה והזיקו אבל אם הלילו אדם בתרנגול בביתו והלך לחון והזיק הוי כאילו וחייב נמי בכלים משלם ח"נ כדין לרורות כי אורחיה לרבנן ולא הכיא להך דתני רמי בר יחזקאל אלא לאורויי לן דאין לו דין לרורות אלא דוקא הכא בית בזרוני דהו"ל לרורות כי אורחיה אבל בי בזרוני משמה הוא ותולדה דקרן הוא ומשלם ח"נ בקרן תמה ככל הקנסות ולא מדין לרורות וכמ"ש הרמב"ם להדיא כך היא דעת הגלפסי ולא כהרא"ש וע"י ס"ל דרי"ף סובר לרבנן בדלית בית בזרוני רבית נזק הוא דמשלם אלא כדפרישית עיקר ונתייסבה הסגת רבינו והרמב"ד על דברי הרמב"ם ולא קבית ולא מידי:

(ג) **תרנגול** שהיה הולך וכו' משנה ר"פ כיצד הרגל פי' וחייב כ"ש משום דהו"ל רגל: היו חוטין וכו' אם גררה ושברו דרך הלוכו הוו כגופו ומשלם כ"ש טעמו דשבר המחובר לגופו בגופו דמי וכמו עגלה המושכת בקרון לעיל ר"ס זה: זרקו ושבר בה את הכלי משלם ח"נ כלומר דאם לא היה קשור בגופו אלא נטלו וזרקו ח"נ אפי' קשור בגופו אלא בזריקתו נתלש מגופו והזיק הו"ל לרורות ומשלם ח"נ מן העליה וקאמר בד"א היה לו מן העליה אבל אין לו מן העליה אלא כדי שיכרה בו ויכסה את הבור ואפי' הכי משלם ח"נ דכתיב כי יכרה איש בור וכו' ומ"ש לפיכך חייב שיש לו בעליה וכו' כלומר לפי זה נמצאו חלוקי דינים הללו דאם הלילו יש לו בעליה וכו' והתרנגול של הפקר חייב בעל הלילו ח"נ בין שבר דרך גרירה דהו"ל רגל בין זרקו ושבר בו דהו"ל לרורות כיון דהתיו דבר שיש לו בעליה הו"ל כתבנו וסכינו ומשתו וכו' דחייב משום חצי נזק כ"ש וכ"כ הרמ"ב ואם לא הזיק הלילו אלא לאחר שנח מזריקתו כתב הרמ"ה דאפילו הכי חייב משום דהכבעליה לא הניעו את הלילו הו"ל כורו המתגלגל ופטור כיון דהבעליה לא הזיל מידי בו משום חצי נזק כלום ואם כהדי לחזיל חייב ח"נ כדין כלים ואם כהדי לחזיל חייב ח"נ כדין כלים ומי אמרי' הרמב"ם משמע כך דבלילו התרנגול ולא הניעיה הא"ג דהדיה לחזיל משלם ח"נ הו"ל כתבנו וסכינו וכו' ומשמע ודאי דחייב בו אף על הכלים משום חצי נזק כדפרישית בסמוך מ"מ כתב רבינו כך ע"פ הרמ"ה לפי שהוא כתב בפי' חלוק זה בדברו: ומ"ש רבינו ואם יש לחוט בעליה כלומר אבל אם הניעו בעליה גם לתרנגול בעליה והרי הם שותפים בהזיק זה אם ההזיק דרך גרירה משלם ב"ח החצי חייב בו דרך זריקה דהו"ל לרורות אלא הזיק החוט לאחר שנח מזריקתו ומשלם ח"נ וכיון דהם שותפים אין בעל התרנגול חייב אלא המחצה דהניעו הרביע ובעל החוט ג' חלקים כדבי נתן דאמר כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי ואם הזיק לאחר שנח מזריקתו פטור בעל התרנגול משום דכתיב כי יכרה איש בור ולא שור בור וחייב בעל החוט הכל דכיון דלא אשתלומי הו"ל בורו המתגלגל ולא אשתלומי הוא דלא היה לריך לחזור ולפרש דפטור בו הכלים שכבר כתב כן ע"פ הרמב"ם: ומ"ש ואם קשר אדם החוט וכו' כ"כ הרא"ש והטעם דהקושר הוא שכורה בור ברגל התרנגול והו"ל בורו המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה וחין חלוק בין חוט של הפקר וכו' וכתבו התו' דה"ה אם היה החוט מונח במקום מוכנע והניחו אדם במקום תורפו וע"י זה נקשר בתרנגול הו"ל כאילו קשרו בידים ומבואר בסי' . כתב מהרש"ל על דבר הרמ"ה וז"ל ולא נהירא לי כי אם כתבנו וסכינו ומשתו שנפלו ברוח מלויה והזיקו בהליכה דחייב משום חצי נזק בפ"ק היינו שהניחן ברשות גבוהה ברוח מלויה כשהם עם הנאתן בתורה אבל אם הלילו אלא אשתלומי היינו שהשליכו ברשות הרבים וכל תקלה ברשות הרבים בור הוא ועוד דבקשרו אדם למרינן בגמ' משום חצי נזק דבור המתגלגל ולא למרינן משום חצי נזק והיינו משום דכל תקלה בר"ה בור הוא וחייב אדם קושר אדם הלילו בתרנגול בביתו והלך לחון והזיק הוי כאילו וחייב נמי בכלים

דרישה

פ"ב מהל' כ"מ תרנגול שכוסיו רשאי לשוור כלי זכוכית ותקח בו ושברו אם היה בתוכו תבלין וכיוצא בהם שכוסיו רשאי כדי לאכלן על התבלין משלם כ"ש ועל הכלי משלם ח"נ כמ"ש לרורות שכך הוא דרכו. ואם היה הכלי ריקן ה"ז משומר ומשלם ח"נ ככל הקבוצות עכ"ל עיין במ"מ שהאריך שם ומביאו ב"י [וקלת מכאן בב"מ] ושוף דבריו. ומלך שכך ז"ל ולא עשה מכן נבא ל' לפטור על הרשומר בר"ה ולמייב על הפגייה ועדיין ק"ע עכ"ל. ביאור דבריו שהמקומים דמייב משום חצי נזק היינו שהניחן ברשות גבוהה ברוח מלויה כשהם עם הנאתן בתורה אבל אם הלילו אלא אשתלומי היינו שהשליכו ברשות הרבים וכל תקלה ברשות הרבים בור הוא ועוד דבקשרו אדם למרינן בגמ' משום חצי נזק דבור המתגלגל ולא למרינן משום חצי נזק והיינו משום דכל תקלה בר"ה בור הוא וחייב אדם קושר אדם הלילו בתרנגול בביתו והלך לחון והזיק הוי כאילו וחייב נמי בכלים

פרישה

וכביאור הב"י ע"פ ומפני שלא כ"ר לדברי הרי"ף מ"ם לא רציתי להתריך בו כאן: (ג) תרנגול שהיה הולך ושובר בלים דרך הילובו אורחיה הוא ומשלם נזק שלם היה חוטין או רצועה קשורה ברגליו ושבר בה את הכלי אם גררה ושברה דרך הילובו הוי בגופו ומשלם נזק שלם זרקה ושבר בה את הכלי משלם ח"נ בד"א בחוט של הפקר או שיש לו בעליים והצניעוהו ונקשר מאליו אבל אם החוט של בעל התרנגול ולא הצניעוהו אפילו נקשר מאליו וזרק התרנגול ושבר בו חייב נזק שלם דלא אמרינן בצרורות דמשלם חצי נזק אלא כשהתיזה דבר הפקר אבל אם מתזת דבר שיש לו בעלים ולא הצניעו ושבר בו הכלי יש בו חיוב נזק שלם אבל הצניעו בעליו או שהוא הפקר ונקשר מאליו ושבר בו דרך זריקה חייב בעל התרנגול חצי נזק ואם הזיק החוט אחר שנח פטור דהוה ליה בור וכתיב כי יכרה איש בור ודרשינן ולא שור בור לפיכך החוט שיש לו בעלים ולא הצניעו ונקשר מאליו ברגל תרנגול של הפקר חייב בעל החוט הכל בין שבר בו דרך גרירה בין זרקו ושבר בו וכתב הרמ"ה

אלא הרביע ואם הלכה במקום שאי אפשר לה שלא תתיז ובעטה והתיזה מיבעיא אי אורחה הוא ומשלם פלגא אי לאו אורחא ויש שינוי לצרורות ואינו משלם אלא רביע ולא איפשיטא וכתב הרמב״ם שאם הוא ברשות הניזק חייב רביע ואי תפש חצי אין מוציאין אותו מידו ואם ברשות הרבים פטור דשמא רגל הוא ואי תפש רביע נזק אין מוציאין מידו דשמא שינוי הוא ואינו תולדה דרגל אלא צרורות בשינוי ולדעת ר״י דלא מהניא תפישה אם תפש ברשות הרבים מפקינן מיניה וברשות הניזק אי תפש נוף המזיק גובין לו ממנו רביע וכשם שחייב על כח שיש בו ממש כמו שהתיז צרורות כך חייב על כח שאין בו ממש כגון סום שצנף וחמור שנער ושברו כלים בבה קולם ותרנגול ששבר כלים ברוח בנפיו או שהושיט ראשו לאויר כלי ורקע בו ושברו בד״א שיש בו זרעונים דהשתא הוי אורחיה אבל אין בו זרעונים הוי שינוי ולא דיינינן ליה השתא ואם תפש נוף המזיק גובין הימנו רביע והרמב״ם כתב שאף אם אין בו זרעונים משלם הצי נזק שהוא משונה ולא נהירא דכיוי שהוא שינוי דצרורות אינו משלם אלא רביע וכן השיג עליו הראב״ד

פרישה

ולא רביע בלבד ואף על גב דמצי מזק לצרורות ממונא הוא מ״מ אינו משלם אלא רביע מדקאמר בגמרא אי לאו הכי מאי מזק לצרורות דבעיתא הוא ומשלם פלגא כו׳ ואי אמרת בשלמא רביע מזק דקרן הוא משלם אלא רביע אלא אי אמרת דמשלם פלגא מאי מזק לצרורות דבעיתא הוא ומשלם פלגא אלא ודאי דמשלם אלא רביע ולא פלגא ומיהו אי לאו אורחא ויש שינוי לצרורות ואינו משלם אלא רביע ולא איפשיטא וכתב הרמב״ם שאם הוא ברשות הניזק חייב רביע ואי תפש חצי אין מוציאין אותו מידו ואם ברשות הרבים פטור דשמא רגל הוא ואי תפש רביע נזק אין מוציאין מידו דשמא שינוי הוא ואינו תולדה דרגל אלא צרורות בשינוי ולדעת ר״י דלא מהניא תפישה אם תפש ברשות הרבים מפקינן מיניה וברשות הניזק אי תפש נוף המזיק גובין לו ממנו רביע וכשם שחייב על כח שיש בו ממש כמו שהתיז צרורות כך חייב על כח שאין בו ממש כגון סום שצנף וחמור שנער ושברו כלים בבה קולם ותרנגול ששבר כלים ברוח בנפיו או שהושיט ראשו לאויר כלי ורקע בו ושברו בד״א שיש בו זרעונים דהשתא הוי אורחיה אבל אין בו זרעונים הוי שינוי ולא דיינינן ליה השתא ואם תפש נוף המזיק גובין הימנו רביע והרמב״ם כתב שאף אם אין בו זרעונים משלם הצי נזק שהוא משונה ולא נהירא דכיוי שהוא שינוי דצרורות אינו משלם אלא רביע וכן השיג עליו הראב״ד

דפריסית דכל תיקו מי תפס מפקינן מיניה מין נפקותא בשבועת זו מ״ש התיזה כר״ה אבל מ״ש התיזה בהצר הניזק מי תפס מגבינן ליה רביע נזק ומה שהצריך רבינו שיתפוס נוף המזיק . כ״כ ג״כ הרמ״ה בהדיא מות ג׳ : ובשם שחייב על כח שיש בו ממש כמו שהתיז צרורות כך חייב על כח שאין בו ממש כגון סום שצנף וחמור שנער ושברו כלים קולם מיזרת ג״כ ותרנגול השובר כלים ברוח כנפיו בדרייתא שם . ומ״ש אף שהושיט ראשו לאויר כלי ורקע בו ושברו בד״א שיש בו זרעונים דהשתא הוי אורחיה וכו׳ שם תני רמי בר יחזקאל תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ורקע בו ושברו משלם כ״ש ומקשין כשומכום לגבי קולי דרבנן מיהו משלם אלא ה״נ דמקשין והא מגופיה דסומכום משלם אלא משום דהוי אורחיה להכניס

והתיזה וכו׳ רש״י נבנה קמת (דף ג׳) מסיקנא דפשיטא ליה לרב מפני דצרורות דהלכתא גמירי לה דהיא תולדה דרגל ופטור דר״ה משלם ח״כ מן העלייה אם הזיק נחגר הניזק וכך פסקו כל הפוסקים דלא כרבה דקמבעיא ליה והכא מיירי בהתיזה ברשות הניזק והזיקה לפי צרורות דהתם פשיטא דחייב וכמוך כתב דלפי׳ התיזה בר״ה והזיקה ברשות הניזק נמי חייב . ומ״ש וכן כל כיוצא בזה וכו׳ ל״ש תרנגולין וכו׳ ר״פ כיצד הרגל (דף י״ז) : בהמה שהטילה גללים וכו׳ שם : בהמה שהלכה בר״ה והתיזה שם צרורות והלכו לרשות הניזק וכו׳ הכי מסיקנא בפ״ב (דף י״ט) בפניית דר׳ ירמיה דהיתה מהלכת בדרך והתיזה צרורות בר״ה והזיקה ברה״י נמי חייב ולא מתרינן הואיל ועקירה הואי במקום פטור פטור : היתה מהלכת ברשות הניזק וכו׳ משנה ר״פ כיצד הרגל וכתב הרמב״ם ז״ל וכו׳ משנה ר״פ כיצד הרגל וכתב הרמב״ם דשם ר״י דמיטרייך לתשמועינן דסד״א דמשונה הוא כיון דדרסה כ״כ בחוזק שניזק בשבר על כלי אחר ושברו שם כלים משלם נזק שלם ועל השני חצי נזק ואין חילוק בין כחו לכח כחו שאם הותז שבר מהכלי שנשבר על ידי התזה על כלי אחר ושברו חייב עליו ג״כ חצי נזק דרסה על הכלי ולא נשבר ונתגלגל למקום אחר ונשבר שם משלם נזק שלם אע״פ שלא נשבר תחת רגלה חשבינן ליה כאילו שברתו בשעה שדרסה עליו הלכה ברשות הניזק ובעטה ברגליה ומכח הביעוט ניתזו צרורות ושברו כלים מיבעיא לן אם יש שינוי לצרורות ואינו משלם אלא רביע נזק אי לא ולא איפשיטא וכתב הרמב״ם חייב רביע ואי תפש חצי נזק לא מפקינן מיניה וזהו בזמן שדנין קנס אבל האידנא דלא דנין קנס אא״כ תפש לעולם נובה החצי ולדעת ר״י שאין מועיל תפישה לספיקא דדינא אפילו אם תפש אינו נובה אלא

ושברה כלים אורחה הוא ופטור בר״ה ותולדה דרגל הוא ואפ״ה אינה חייבת ברשות הניזק אלא חצי נזק אבל משלמת מן העלייה דודאי תולדה דרגל הוא אלא שהלכה למשה מסיני שאינה משלמת ברשות הניזק אלא חצי נזק ובן כל כיוצא בזה דמידי דאורחה לא שנא צרורות כדפרישית לא שנא תרנגולין שהדסו והעלו עפר או צרורות ושברו כלים ל״ש צרורות דשן כגון חזיר נובר באשפה והתיז צרורות והזיק . בהמה שהטילה גללים לעיסה וקלקלה היינו צרורות וכגון דדחיק לה עלמא שאין מקום לנטות אנה ואנה דאי לאו הכי הוי שינוי . בהמה שהלכה בר״ה והתיזה שם צרורות והלכו לרשות הניזק ושברו שם כלים משלם חצי נזק היתה מהלכת ברשות הניזק ודרסה על כלי ושברתו וניתז ממנו שבר על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל השני חצי נזק ואין חילוק בין כחו לכח כחו שאם הותז שבר מהכלי שנשבר על ידי התזה על כלי אחר ושברו חייב עליו ג״כ חצי נזק דרסה על הכלי ולא נשבר ונתגלגל למקום אחר ונשבר שם משלם נזק שלם אע״פ שלא נשבר תחת רגלה חשבינן ליה כאילו שברתו בשעה שדרסה עליו הלכה ברשות הניזק ובעטה ברגליה ומכח הביעוט ניתזו צרורות ושברו כלים מיבעיא לן אם יש שינוי לצרורות ואינו משלם אלא רביע נזק אי לא ולא איפשיטא וכתב הרמב״ם חייב רביע ואי תפש חצי נזק לא מפקינן מיניה וזהו בזמן שדנין קנס אבל האידנא דלא דנין קנס אא״כ תפש לעולם נובה החצי ולדעת ר״י שאין מועיל תפישה לספיקא דדינא אפילו אם תפש אינו נובה אלא

דמורחיה ומשני דדחיק ליה עלמא ופרש״י שעומד במקום כר ואין לה מקום לזוז משם : בהמה שהלכה בר״ה והתיזה שם צרורות והלכו לרשות הניזק ושברו שם כלים משלם חצי נזק משנה בפ״ק דב״ק (יז .) : ומ״ש לרשות הניזק פשוט משום דרגל גמיר חייב אלא ברשות הניזק : היתה מהלכת ברשות הניזק ודרסה על כלי ושברתו וניתז ממנו שבר על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל השני ר״ח ור״י ז״ל משלם חצי נזק ואין חילוק בין כחו לכח כחו : ומ״ש ואין חילוק בין כחו לכח כחו שאם הותז שבר מהכלי שנשבר על ידי התזה על כלי אחר ושברו חייב עליו ג״כ חצי נזק דרסה על הכלי ולא נשבר ונתגלגל למקום אחר ונשבר שם משלם נזק שלם אע״פ שלא נשבר תחת רגלה חשבינן ליה כאילו שברתו בשעה שדרסה עליו הלכה ברשות הניזק ובעטה ברגליה ומכח הביעוט ניתזו צרורות ושברו כלים מיבעיא לן אם יש שינוי לצרורות ואינו משלם אלא רביע נזק אי לא ולא איפשיטא וכתב הרמב״ם חייב רביע ואי תפש חצי נזק לא מפקינן מיניה וזהו בזמן שדנין קנס אבל האידנא דלא דנין קנס אא״כ תפש לעולם נובה החצי ולדעת ר״י שאין מועיל תפישה לספיקא דדינא אפילו אם תפש אינו נובה אלא

מיפשיטא שם (יט .) ופרש״י יש שינוי לרביע נזק לרבנן דאמרי לצרורות כי מורחיה חצי נזק היכא דשינה בהן כגון בעטה ברגליה ומחמת בעוט התיזה לצרורות ושברה כלים מי חשוב שינוי והוי כאלו שברה הרגל עצמה ומשלם רביע נזק דהא מהעדקן ר״ל היכא דמקון רביע נזק או מין שינוי לשלם רביע לעולם ר״ל שמין תמות והעלמה כאלו שברה הרגל עצמה ומשלם ברביע נזק וכן כל כיוצא בזה וכו׳ ל״ש תרנגולין וכו׳ ר״פ כיצד הרגל (דף י״ז) : בהמה שהטילה גללים וכו׳ שם : בהמה שהלכה בר״ה והתיזה שם צרורות והלכו לרשות הניזק וכו׳ הכי מסיקנא בפ״ב (דף י״ט) בפניית דר׳ ירמיה דהיתה מהלכת בדרך והתיזה בר״ה והזיקה ברה״י נמי חייב ולא מתרינן הואיל ועקירה הואי במקום פטור פטור : היתה מהלכת ברשות הניזק וכו׳ משנה ר״פ כיצד הרגל וכתב הרמב״ם ז״ל וכו׳ משנה ר״פ כיצד הרגל וכאלו שברה הרגל עצמה ומשלם ברביע נזק וכן כל כיוצא בזה וכו׳ לפי שנה ר״פ כיצד הרגל דשם ר״י דמיטרייך לתשמועינן דסד״א דמשונה הוא כיון דדרסה כ״כ בחוזק שניזק בשבר על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל השני חצי נזק ואין חילוק בין כחו לכח כחו שאם הותז שבר מהכלי שנשבר על ידי התזה על כלי אחר ושברו חייב עליו ג״כ חצי נזק דרסה על הכלי ולא נשבר ונתגלגל למקום אחר ונשבר שם משלם נזק שלם אע״פ שלא נשבר תחת רגלה חשבינן ליה כאילו שברתו בשעה שדרסה עליו הלכה ברשות הניזק ובעטה ברגליה ומכח הביעוט ניתזו צרורות ושברו כלים מיבעיא לן אם יש שינוי לצרורות ואינו משלם אלא רביע נזק אי לא ולא איפשיטא וכתב הרמב״ם חייב רביע ואי תפש חצי נזק לא מפקינן מיניה וזהו בזמן שדנין קנס אבל האידנא דלא דנין קנס אא״כ תפש לעולם נובה החצי ולדעת ר״י שאין מועיל תפישה לספיקא דדינא אפילו אם תפש אינו נובה אלא

מיפשיטא שם (יט .) ופרש״י יש שינוי לרביע נזק לרבנן דאמרי לצרורות כי מורחיה חצי נזק היכא דשינה בהן כגון בעטה ברגליה ומחמת בעוט התיזה לצרורות ושברה כלים מי חשוב שינוי והוי כאלו שברה הרגל עצמה ומשלם רביע נזק דהא מהעדקן ר״ל היכא דמקון רביע נזק או מין שינוי לשלם רביע לעולם ר״ל שמין תמות והעלמה כאלו שברה הרגל עצמה ומשלם ברביע נזק וכן כל כיוצא בזה וכו׳ ל״ש תרנגולין וכו׳ ר״פ כיצד הרגל (דף י״ז) : בהמה שהטילה גללים וכו׳ שם : בהמה שהלכה בר״ה והתיזה שם צרורות והלכו לרשות הניזק וכו׳ הכי מסיקנא בפ״ב (דף י״ט) בפניית דר׳ ירמיה דהיתה מהלכת בדרך והתיזה בר״ה והזיקה ברה״י נמי חייב ולא מתרינן הואיל ועקירה הואי במקום פטור פטור : היתה מהלכת ברשות הניזק וכו׳ משנה ר״פ כיצד הרגל וכתב הרמב״ם ז״ל וכו׳ משנה ר״פ כיצד הרגל וכאלו שברה הרגל עצמה ומשלם ברביע נזק וכן כל כיוצא בזה וכו׳ לפי שנה ר״פ כיצד הרגל דשם ר״י דמיטרייך לתשמועינן דסד״א דמשונה הוא כיון דדרסה כ״כ בחוזק שניזק בשבר על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל השני חצי נזק ואין חילוק בין כחו לכח כחו שאם הותז שבר מהכלי שנשבר על ידי התזה על כלי אחר ושברו חייב עליו ג״כ חצי נזק דרסה על הכלי ולא נשבר ונתגלגל למקום אחר ונשבר שם משלם נזק שלם אע״פ שלא נשבר תחת רגלה חשבינן ליה כאילו שברתו בשעה שדרסה עליו הלכה ברשות הניזק ובעטה ברגליה ומכח הביעוט ניתזו צרורות ושברו כלים מיבעיא לן אם יש שינוי לצרורות ואינו משלם אלא רביע נזק אי לא ולא איפשיטא וכתב הרמב״ם חייב רביע ואי תפש חצי נזק לא מפקינן מיניה וזהו בזמן שדנין קנס אבל האידנא דלא דנין קנס אא״כ תפש לעולם נובה החצי ולדעת ר״י שאין מועיל תפישה לספיקא

דרכי משה

שצ (א) ורבינו שלא כתב דינים אלו רק בהולכת ברשות הניזק משום דס״ל לעניין הלכתא כר״י שאם תפס מפקינן מיניה וא״כ בר״ה פטור לגמרי מאחר שנשארה הבגיא בספק ואי תפס מפקינן מיניה דדילמא הוה רגל בר״ה לאפוקי ברשות הניזק פטורה בר״ה ולכן כתב היתה הולכת ברשות הניזק וכו׳ ומשם יתבאר ג״כ לעניין הולכת בר״ה לדעת הרמב״ם דאם תפס רביע נזק אין מוציאין ממנו אבל לעניין הילכתא נראה כדעת ר״י שהוא דעת הרא״ש והרמב״ן ורבינו כנ״ל :

דרישה

ר״י היתה מהלכת בר״ה והתיזה והזיקה מכו׳ וכן כתבו הרי״ף וכן משמע מלשון רש״י שכתב ס״ד כל צרורות כי מורמייהו כו׳ ש״מ דמיירי בתפס צרורות דהוה מורמייהו לפ בפניטה וגם בפ״ק דב״ק דף ג׳ ע״ב מסיק בגמרא דצרורות הוה תולדה דרגל לפותחו בר״ה ומ״ב דהתם מלינהו דרבא דמתרינן הכי ולרב דפה דקי״ל כותיה קאמר התם דתולדה דרגל היא לענין לשלם מהעלייה מ״מ נראה דל״פ בזה וק״ל : וכתב הרמב״ם חייב רביע ומי תפים מ״ב לפ מפקי׳ מיניה רבינו קיבר בדברי הרמב״ם דז״ל שם היתה מהלכת בר״ה ובעטה ברגליה והזיקה בר״ה פטור ומשם תפים הניזק רביע נזק מין מולאין כו׳ בעטה ברגלה הניזק כו׳ חייב לשלם רביע נזק ומשם תפים מ״ב מין מולאין כ״ל וכתב הרמ״ם שבשר הרגל ושברה ל״ל דמי מתרינן יש שינוי משמע קולא ומשמע קולא דמי מולאין כו׳ ומשמע דמי בר״ה רביע משלם דהוי ל״ל תולדה דקרן כדי מתרינן לצרורות תולדה דרגל ופטור בר״ה כו׳ אבל ע״י שינוי מי מתרינן לצרורות

מפיקרא מבל היכא שהזיקה בר״ה והתיזה והזיקה מכו׳ וכן כתבו הרי״ף וכן משמע מלשון רש״י שכתב ס״ד כל צרורות כי מורמייהו כו׳ ש״מ דמיירי בתפס צרורות דהוה מורמייהו לפ בפניטה וגם בפ״ק דב״ק דף ג׳ ע״ב מסיק בגמרא דצרורות הוה תולדה דרגל לפותחו בר״ה ומ״ב דהתם מלינהו דרבא דמתרינן הכי ולרב דפה דקי״ל כותיה קאמר התם דתולדה דרגל היא לענין לשלם מהעלייה מ״מ נראה דל״פ בזה וק״ל : וכתב הרמב״ם חייב רביע ומי תפים מ״ב לפ מפקי׳ מיניה רבינו קיבר בדברי הרמב״ם דז״ל שם היתה מהלכת בר״ה ובעטה ברגליה והזיקה בר״ה פטור ומשם תפים הניזק רביע נזק מין מולאין כו׳ בעטה ברגלה הניזק כו׳ חייב לשלם רביע נזק ומשם תפים מ״ב מין מולאין כ״ל וכתב הרמ״ם שבשר הרגל ושברה ל״ל דמי מתרינן יש שינוי משמע קולא ומשמע קולא דמי מולאין כו׳ ומשמע דמי בר״ה רביע משלם דהוי ל״ל תולדה דקרן כדי מתרינן לצרורות תולדה דרגל ופטור בר״ה כו׳ אבל ע״י שינוי מי מתרינן לצרורות

פרישה

ר״י היתה מהלכת בר״ה והתיזה והזיקה מכו׳ וכן כתבו הרי״ף וכן משמע מלשון רש״י שכתב ס״ד כל צרורות כי מורמייהו כו׳ ש״מ דמיירי בתפס צרורות דהוה מורמייהו לפ בפניטה וגם בפ״ק דב״ק דף ג׳ ע״ב מסיק בגמרא דצרורות הוה תולדה דרגל לפותחו בר״ה ומ״ב דהתם מלינהו דרבא דמתרינן הכי ולרב דפה דקי״ל כותיה קאמר התם דתולדה דרגל היא לענין לשלם מהעלייה מ״מ נראה דל״פ בזה וק״ל : וכתב הרמב״ם חייב רביע ומי תפים מ״ב לפ מפקי׳ מיניה רבינו קיבר בדברי הרמב״ם דז״ל שם היתה מהלכת בר״ה ובעטה ברגליה והזיקה בר״ה פטור ומשם תפים הניזק רביע נזק מין מולאין כו׳ בעטה ברגלה הניזק כו׳ חייב לשלם רביע נזק ומשם תפים מ״ב מין מולאין כ״ל וכתב הרמ״ם שבשר הרגל ושברה ל״ל דמי מתרינן יש שינוי משמע קולא ומשמע קולא דמי מולאין כו׳ ומשמע דמי בר״ה רביע משלם דהוי ל״ל תולדה דקרן כדי מתרינן לצרורות תולדה דרגל ופטור בר״ה כו׳ אבל ע״י שינוי מי מתרינן לצרורות

מפיקרא מבל היכא שהזיקה בר״ה והתיזה והזיקה מכו׳ וכן כתבו הרי״ף וכן משמע מלשון רש״י שכתב ס״ד כל צרורות כי מורמייהו כו׳ ש״מ דמיירי בתפס צרורות דהוה מורמייהו לפ בפניטה וגם בפ״ק דב״ק דף ג׳ ע״ב מסיק בגמרא דצרורות הוה תולדה דרגל לפותחו בר״ה ומ״ב דהתם מלינהו דרבא דמתרינן הכי ולרב דפה דקי״ל כותיה קאמר התם דתולדה דרגל היא לענין לשלם מהעלייה מ״מ נראה דל״פ בזה וק״ל : וכתב הרמב״ם חייב רביע ומי תפים מ״ב לפ מפקי׳ מיניה רבינו קיבר בדברי הרמב״ם דז״ל שם היתה מהלכת בר״ה ובעטה ברגליה והזיקה בר״ה פטור ומשם תפים הניזק רביע נזק מין מולאין כו׳ בעטה ברגלה הניזק כו׳ חייב לשלם רביע נזק ומשם תפים מ״ב מין מולאין כ״ל וכתב הרמ״ם שבשר הרגל ושברה ל״ל דמי מתרינן יש שינוי משמע קולא ומשמע קולא דמי מולאין כו׳ ומשמע דמי בר״ה רביע משלם דהוי ל״ל תולדה דקרן כדי מתרינן לצרורות תולדה דרגל ופטור בר״ה כו׳ אבל ע״י שינוי מי מתרינן לצרורות

שצ (ה) **רגל** הוא אב דושלח את בעירה דכתיב בקרבו הוא שהבהמה הולכת ברגלה ומזקת דרך הילוכה וכו' בריש ב"ק (ב:) תניא ושלח זה הרגל וכן הוא אומר משלחי רגל השור והחמור ובסוף הוהו פירקין תנן (טו:) הרגל מועדת לשבר בדרך הילוכה ובריש ב"ק אמרי' מי לאו קרן יתירה הוי"מ לו מה לו לה לו רגל דהזיקו מצוי לו תן דיש בהלכה להזיקו ומ"ש וכל הדומה לדבריהם אלו הוא תולדתו ודינו כמותו וכילד כגון שהזיקה בגופה דרך הילוכה וכו' עד לו במשאוי שעליה בריש ב"ק (סה) ומשמע דכל הני במזקק בהן דרך הילוכה הוא דאי לאו הכי מיעט ענין לרגל וכן כתב רש"י כל היזק דרך הילוך שלא בכוונה הוי תולדה דרגל דהיזקו מצוי ואין כוונתו להזיק: ובשערה. שנדבקו בשערה וגררתן ונשברתן. וכן כתב הרשב"ם בגופה דרך הילוכה ובשערה דרך הילוכה בהך גופה ובהך שהן גופה ובגופה הני דהו דרך הילוכה בהיזק לא מיעטרי. ומ"ש ותרנגולים שהיו פורחים ממקום למקום ושברו כלים בכנפיהם או שהיו מהדסין על גבי עיסה או פירות וטינפום או נקרו בהם וכן כל דבר המחובר בגופה בגון עגלה המושכת בקרון והוליכתה על גבי כלים ונשברו כל אלו דינן כמו רגל כשכשה בזנבה כדרך כל הבהמות ודאי אורחה הוא אבל בכשבוש רב מיבעיא אי הוי אורחה אי לא הוי אורחה והוי תולדה דקרן (בקרן) וכתב הרמב"ם ז"ל דלא איפשיטא אבל א"א הרא"ש ז"ל כתב דאיפשיטא והוי אורחה ותולדה דרגל היא אבל בכשבשה באמתה מיבעיא ולא איפשיטא וכתב הרמב"ם אם כשבשה באמתה בר"ה פטור שמא רגל הוא ואם תפש הניזק נובה חצי נזק דשמא קרן הוא וחייב בר"ה חצי נזק ואם הלכה ברשות הניזק והזיקה נובה נזק שלם אם תפש ור"י פירש כיון דספיקא דדינא הוא לא מהניא ביה תפישה ואפילו תפש מפקינן מיניה ואם הזיק בר"ה שמא רגל הוא וברשות הניזק אם תפש נוף המזיק מנכין לו ממנו ח"נ ואפי' אם הזיק לאדם אחד בר"ה וברשות הניזק דינא הכי ואינו יכול לומר אם תאמר שהוא קרן תתחייב בר"ה וא"ת רגל תן לי נזק שלם ברשות הניזק אלא הולכין בשניהם להקל: (ג) **בהמה** שהלכה בר"ה והתזיזה ברגליה מבעוט או צרורות ושברה

חי בת אע"פ שזאת שינתה ורבצה אין למהלכת רשות לבעוט בה אבל אם הזיקך דרך הילוכה פטורה:

שצ (ה) **רגל** הוא אב דושלח את בעירה דכתיב בקרא הוא שהבהמה הולכת ברגלה ומזקת דרך הילוכה והוא דבר שדרכה בכך ואין לה בה הנאה וכל הדומה לדברים אלו הוא תולדתו ודינו כמותו כיצד כגון שהזיקה בגופה דרך הילוכה או בשערה או בשליף שעליה או באוכף שעליה או בפרומביא שבפיה או בזוג שבצווארה א או במשאוי שעליה ותרנגולים שהיו פורחים ממקום למקום ושברו כלים בכנפיהם או שהיו מהדסין על גבי עיסה או פירות וטינפום או נקרו בהם וכן כל דבר המחובר בגופה בגון עגלה המושכת בקרון והוליכתה על גבי כלים ונשברו כל אלו דינן כמו רגל כשכשה בזנבה כדרך כל הבהמות ודאי אורחה הוא אבל בכשבוש רב מיבעיא אי הוי אורחה אי לא הוי אורחה והוי תולדה דקרן (בקרן) וכתב הרמב"ם ז"ל דלא איפשיטא אבל א"א הרא"ש ז"ל כתב דאיפשיטא והוי אורחה ותולדה דרגל היא אבל בכשבשה באמתה מיבעיא ולא איפשיטא וכתב הרמב"ם אם כשבשה באמתה בר"ה פטור שמא רגל הוא ואם תפש הניזק נובה חצי נזק דשמא קרן הוא וחייב בר"ה חצי נזק ואם הלכה ברשות הניזק והזיקה נובה נזק שלם אם תפש ור"י פירש כיון דספיקא דדינא הוא לא מהניא ביה תפישה ואפילו תפש מפקינן מיניה ואם הזיק בר"ה שמא רגל הוא וברשות הניזק אם תפש נוף המזיק מנכין לו ממנו ח"נ ואפי' אם הזיק לאדם אחד בר"ה וברשות הניזק דינא הכי ואינו יכול לומר אם תאמר שהוא קרן תתחייב בר"ה וא"ת רגל תן לי נזק שלם ברשות הניזק אלא הולכין בשניהם להקל: (ג) **בהמה** שהלכה בר"ה והתזיזה ברגליה אבנים או צרורות ושברה

שץ (ה) **רגל** הוא אב דושלח את בעירה דכתיב בקרבו הוא שהבהמה הולכת ברגלה ומזקת דרך הילוכה והוא דבר שדרכה בכך ואין לה בה הנאה וכל הדומה לדברים אלו הוא תולדתו ודינו כמותו כיצד כגון שהזיקה בגופה דרך הילוכה או בשערה או בשליף שעליה או באוכף שעליה או בפרומביא שבפיה או בזוג שבצווארה א או במשאוי שעליה ותרנגולים שהיו פורחים ממקום למקום ושברו כלים בכנפיהם או שהיו מהדסין על גבי עיסה או פירות וטינפום או נקרו בהם וכן כל דבר המחובר בגופה בגון עגלה המושכת בקרון והוליכתה על גבי כלים ונשברו כל אלו דינן כמו רגל כשכשה בזנבה כדרך כל הבהמות ודאי אורחה הוא אבל בכשבוש רב מיבעיא אי הוי אורחה אי לא הוי אורחה והוי תולדה דקרן (בקרן) וכתב הרמב"ם ז"ל דלא איפשיטא אבל א"א הרא"ש ז"ל כתב דאיפשיטא והוי אורחה ותולדה דרגל היא אבל בכשבשה באמתה מיבעיא ולא איפשיטא וכתב הרמב"ם אם כשבשה באמתה בר"ה פטור שמא רגל הוא ואם תפש הניזק נובה חצי נזק דשמא קרן הוא וחייב בר"ה חצי נזק ואם הלכה ברשות הניזק והזיקה נובה נזק שלם אם תפש ור"י פירש כיון דספיקא דדינא הוא לא מהניא ביה תפישה ואפילו תפש מפקינן מיניה ואם הזיק בר"ה שמא רגל הוא וברשות הניזק אם תפש נוף המזיק מנכין לו ממנו ח"נ ואפי' אם הזיק לאדם אחד בר"ה וברשות הניזק דינא הכי ואינו יכול לומר אם תאמר שהוא קרן תתחייב בר"ה וא"ת רגל תן לי נזק שלם ברשות הניזק אלא הולכין בשניהם להקל: (ג) **בהמה** שהלכה בר"ה והתזיזה ברגליה מבעוט או צרורות ושברה

פרישה

בפ"ק מכל כ"נ לבל מ"ל סמ"א משמע שהיתה לפניו בגירסתו בריב"ף והרא"ש ז"ל ועד"ר: וכ"כ רב אלפס ז' שהיו מדוקדק הוא שלא כתב כן בפירוש: לשפ"י שהיתה שהיתה ורבינו פי' וקי"ל כמשנה ובא מהר והיה בו פטור וכמ"ש בפ"י ש"ב מ"א מין לה רשות לבעוט: **שץ** (ה) **רגל** הוא אב דושלח כו' בב"ק קף ב': כגון שהזיקה בגופה דרך הילוכה בב"ק קף י"ו וכתב רש"י ותוס"ד וביאור בגימלן דכל הני מיירי בזמזקן דרך הילוכן דמל"כ אין בעגן לרגל: אלו בשאוי שבשאוי בשאוי שבשתך בשאוי וגרוש ושברה: אלו בשליף שעליה פי' רש"י בשאוי שבשתמת ובמלופים ובס"ת כתב כאן ובשליף אלו בשאוי שעליה משמע דתרי עניינים הוא והיינו דשליף היא השאוי שבשתמת בשתמת וכל"ל. ובשאוי ר"ל ושאוי הינשי בעין ע"ג בהמה אבל בגמ' פיגו ע"ש בגמ' ותיש קף י"ב: אלו שהיו מהדסין פי' מקדין: אלו נקרו בהו פי' ולא אכלו דמ"ב הוא תולדה דהן היא לה בהמה אוכ: כשכשה בזנבה כו' פ"ה קף ט': אבל בכשהוא רב פי' אבל אם נשבר בכלי ע"י כשהוא הרבה ואלו היא אכשכשת אפילו כדרכה לא הוא נשבר: כתב הרמב"ם כו' אבל בל"ת ול"ל כתב כו' טעם בלוגמתן כו' [עיין ב"מ שמעיתו]. אבל כשכשה בשתמת בגיד שלם: וכתב הרמב"ם כו' הרמב"ם אול לשמיה דגם בספיקא דדינא מכניא תפיסה כו' וגם ר"י לטעמיה אול ועיין בכלל דיני תפיסה שכתבתי בסוף הספר: אם תפש גוף המזיק דין אינו משלם אלא מה שנפל מגופו ולא מן בעלים כמ"ש בסמוך ומספיקא ממעיט דקרן הוא ועל"ל מ' מלכתחי אוה ועיין בספקי מהרש"ל סי' ר"ם: ואפי' אם סיוק לאדם ע' בר"ה וברשות הניזק כו' ע"ל סי' ר' ס"ם [סקוס"ת כמו בב"ק]. ולהריכי' ניתן טעם מ"ם שהיא מכן דקרן ממ"נ אבל בכח דקנסת הוא שתני: (ג) **בהמה** שהלכה בר"ה והתזיזה כו' לומתת סיח ופטורה בר"ה בפ"ק קף י"ג ועבד"ר: אבל

חדושי הגהות

שצ א הך או במשאוי שעליה מיותר דהא כבר אמר בשליף שעליה וכ"כ הב"ח דהך או במשאוי ט"ס הוא וצריך למחקו: ב ומה שהצריך רבינו שיתפוס גוף המזיק נראה פשוט כיון דמספקא ליה דילמא קרן הוא ואינו משלם אלא מגופו וכ"כ הפרישה וב"ה ומכ"ע: ג ומ"ש ואפילו אם הזיק וכו' ואינו יכול לומר וכו' צ"ע מנ"ל לרבינו להורות כך ומדברי הרמ"ה בסימן רס"ח משמע גבי בעיא דכליו של מוכר ברשות לוקח או כליו של לוקח או אפשיטא דפסק דאי מתרמי תרוייהו גבי חד לוקח וחד מוכר וכו' דאתי לוקח עליה כמה נפשך וכן בתרי תובעים וחד נתבע היכא דכתבי הרשאה זה לזה גבי חד מנייהו ממה נפשך כדלעיל בסימן מ"ג סעיף י"ש ומי מ"ם סעי' י"ג ע"ש ואחר העיון נראה דרבינו דקאמר אפילו הזיק לאדם אחד בר"ה וברשות הניזק וכו' לא מיירי אלא בב' בהמות שהזיקו דכיון דלא אפשיטא לן אי אורחיה דהאי בהמה בהכי או לאו אורחיה הוא הילכך בהך בהמה דהזיקה בר"ה פטור לגמרי דדילמא אורחיה היא והוי תולדה דרגל דפטור בר"ה ובהך בהמה דהזיקה ברשות הניזק אמרינן דילמא לאו אורחיה הוא הו"ל קרן ברשות הניזק ואינו משלם אלא ח"נ אבל בבהמה אחת מודה רבינו דבא עליו ממה נפשך (ב"ח) ומ"ש

דרישה

סי' שצ (ג) **בהמה** שהלכה בר"ה והתזיזה כו' מורחת סיח כו' הא דקאמר ומשלמת מטעליה זה מוכר במשנה בפרק כילד הרגל מבל מינו מוכר שם שיהא פטור עליה בר"ה כדין רגל ונראה שלמדו רבינו ממ"ם שם דף י"ט ו"ל בעמ מיעוט כ' ירמיה מרבי זירא היתה מהלכת בר"ה ובעטה והקזיזה מכו לקרן מדמינן לה ומייבת מ"ד תולדה דרגל היא ופטורה מ"ל מסתברא תולדה דרגל היא עכ"ל מוה למד רבינו דין זה וכ"כ הם"מ בפ"ב דמוקין ע"ש. ומ"ש דבמיבעיא דל"י סה"ל מוכר בעטה והקזיזה נראה קאמר שם לפני זה מיבעיא ליה לרב מסי בעטה מי סוי שינוי הוא לא ומסקנא בהקזיה ומיין בהיבעיא דרבי מבא בר ממל שם בבעטה והקזיזה מי סוי מורחיה הוא לא ומסקנא בהקזיה ומיין דשניה לרבי זירא בהיבעיות דהוא מורחיה מלא פ"כ ט"ס וכ"ל בפי ר"י

סי' שצ (ג) **בהמה** שהלכה בר"ה והתזיזה כו' מורחת סיח כו' הא דקאמר ומשלמת מטעליה זה מוכר במשנה בפרק כילד הרגל מבל מינו מוכר שם שיהא פטור עליה בר"ה כדין רגל ונראה שלמדו רבינו ממ"ם שם דף י"ט ו"ל בעמ מיעוט כ' ירמיה מרבי זירא היתה מהלכת בר"ה ובעטה והקזיזה מכו לקרן מדמינן לה ומייבת מ"ד תולדה דרגל היא ופטורה מ"ל מסתברא תולדה דרגל היא עכ"ל מוה למד רבינו דין זה וכ"כ הם"מ בפ"ב דמוקין ע"ש. ומ"ש דבמיבעיות דל"י סה"ל מוכר בעטה והקזיזה נראה קאמר שם לפני זה מיבעיא ליה לרב מסי בעטה מי סוי שינוי הוא לא ומסקנא בהקזיה ומיין בהיבעיות דהוא מורחיה הוא לא ומסקנא בהקזיה ומיין דשניה לרבי זירא בהיבעיות דהוא מורחיה מלא פ"כ ט"ס וכ"ל בפי ר"י

ס"ל להכניס לפס שורו כיון שאין לו רשות להכניס פס שורו דלא דמי לר"ה שהרשות
בידו להכניס פס שורו וכן כשהיה של שניהם להכניס פה שוורים ולאחד מהם להכניס
ג"כ חייב דלגבי שן הו"ל חצר הניזק שהרי אין רשות להשני להכניס פה פירות ו"כ
הו"ל לחבירו לשמור שורו שלא יוכל פירות בחצר הניזק ומזה הטעם ג"כ פס
הוא של ר' מהם לפירות ולא לשוורים ושל
שני לשוורים ולא לפירות והזיק לותו
שהוא לו לשוורים לחותו שהוא לו לפירות
בשן ורגל הו"ל שן בחצר הניזק דהו"ל
לשמור שורו שלא יזיק בשן בחצר הניזק
מכל מקום הזיקו בקרן כגון שנגח לשורו של
חותו המיוחד לו לפירות פטור דלגבי קרן
הו"ל חצר המזיק כיון שהחצר הוא שלו
לשוורים ולא לחברו לשוורים ומה הזיק
חותו שהוא שלו לפירות לחותו שהוא שלו
לשוורים בקרן חייב דלגבי דידיה הוא חצר הניזק בשן ורגל
פטור דלגבייהו הוי חצר המזיק וראובן שהבנים פירותיו לחצר
שמעון שלא ברשותו ונכנם (ב) שורו של לוי שם ואכלם פטור
וחצר שהיא של שניהם לשוורים ולאחד מהם לשאר דברים והבנים
בה טליתו וחבירו שמיוחדת לו לשוורים והבנים בה שורו והזיק
השור לטלית וגם הטלית לשור אין אומרים יצאו זה בזה אלא
שמין הנזקין בבית דין וכל מי שהוזק יותר ישלם: (ז) קרן ורגל
נקראים אבות לפי שבתובים הן בפסוק ולהן תולדות שכל דבר
הדומה לאחד מכל אלו הוי תולדתו ודינו כמותו לכל דבר כיצד
שור האמור בפסוק הוא שנגח בקרן ואין דרכו בכך אלא דרך מקרה
ואין לו הנאה בהיזקו וכל הדומה לו דינו כמותו כגון שנגפה בנופה
או נשבה בשיניה או בעטה ברגלה או רבצה על כלים ושברתן
ל"ש על כלים גדולים או קטנים כל אלו דינן בקרן תמה לכל דבר
והרמב"ם כתב דוקא שרבצה על כלים גדולים אבל על קטנים
אורחה היא ודינו כרגל וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה
וכ"כ רב אלפס וכל דבר שאין דרכו בכך אע"פ שהוא דרך אבילה
כגון שאכלה כסות או כלים דינו בקרן ואינו משלם אלא חצי נזק
בין ברשות הניזק ובין ברשות הרבים ועוד יש דברים שמזקת
ברגלה או בפיה ודינה בקרן ולקמן יתבאר בדיני שן ורגל:
(ח) פרה שרבצה בר"ה ופרה אחרת הלכה דרך עליה ובעטה בה

חייבת

בה מס בשן ורגל הזיקה כדרכה ר"ז פטור מפני שיש לה רשות להלך בכלן ודרך
הבהמה להלך ולאכול כדרכה ובשבר בדרך הילוכה ומס נגחה או נגפה או רבצה
או בעטה או נשברה מס תמה היא משלם מ"נ ומס מועדת נ"ש: סיפה הלחר
של שניהם מיוחדת לפירות ולא להכניס בה בהמה והכניס שם מחד מהשותפין
בהמתו חייב תפילו על השן ועל הרגל וכן מס היתה מיוחדת לבהמה לשניהם והיה
רשות לאחד מהם בלבד להכניס בה פירות והזיקה פירותיו חייב אף על השן ועל
הרגל עכ"ל וכבר נתבארו דבריה אלו בתוך דברי רבינו וכתב הס"מ דע שהחצר
המיוחדת לשניהם לפירות לו לבהמה ובלה שם בהמת מחרים שהיה מחד מהשותפין והזיקה שם בשן ורגל הרי זה כחילו הזיקה בחצר הניזק לגמרי לגבי מחרים
ברשות הניזק הוא וזה מבואר ר"פ הפרה בסוגיא הזאת דתני יהודה בר סימון שיש לה רשות להלך בשן ובכמת מחרים אין לה רשות עכ"ל:

(ז) **קרן** ורגל נקראים אבות לפי שבתובים בפסוק וכו' כלומר אף ע"פ שאין הכאה להזיקן: ומ"ש ל"ש
על כלים גדולים וכו' ספ"ק דב"ק (דף י"ו) בגיטין בתרא דר"ת תמרינן **לפי** קטנים לאו מורחיה הוא וכתב הרמ"ה שכן נראה דעת רב אלפס מכל הרמב"ם
פסק בגיטין קמץ דר"ת דפכיס קטנים מורחיה הוא:

רגל

המיוחדת לשניהם לפירות לו לבהמה ובלה שם בהמת מחרים שהיה מחד מהשותפין והזיקה שם בשן ורגל הרי זה כחילו הזיקה בחצר הניזק לגמרי לגבי מחרים
ברשות הניזק הוא וזה מבואר ר"פ הפרה בסוגיא הזאת דתני יהודה בר סימון שיש לה רשות להלך בשן ובכמת מחרים אין לה רשות עכ"ל:

(ז) **קרן** ורגל נקראים אבות לפי שבתובים בפסוק וכו' לאו דוקא הני דתנן (ב"ק ג) תרבעה אבות נזיקין השור והבור וכו' ותמרינן בגמרא אבות מכלל דאיכא
תולדות ומפרש הי היו תולדות ורבינו ג"כ כתב לקמן בשן ובור הוו אבות ויש להם תולדות ולא נקט קרן ורגל אלא מפני שהם שויס בדבר ר' ומוחלקים
בדבר אחד שהשיהם מן הנזקים וקרן מין בדרכו בכך ועד אז הוא רבצה על כלים ושברתן מבואר בתוספתא ב"ק ק"ו ברגל מהמי פטור מ"ש ברגל אלא מפני שהוא
בהמה מיוחד לה לינוח וכו' ולא לרבות מ"ר אלעזר מצוה דמיחד ליה דבריותא ותתני בתורתן ובפשטן דלא מיפלגי בין פכיס גדולים לקטנים דכולהו לאו
היא וכתב הרמ"ה רב אלפס לא הניח הני ליטני דרבי אלעזר משום דמשמע ליה דבריותא ותתני בתורתן ובפשטן דלא מיפלגי בין פכיס גדולים לקטנים דכולהו לאו
מורחיה מיעטה לה ליתנא וכו' ולא לרבות מ"ר אלעזר משום דמשמע ליה דבריותא ותתני בתורתן ובפשטן דלא מיפלגי בין פכיס גדולים לקטנים דכולהו לאו
היא וכתב הרמ"ה רב אלפס לא הניח הני ליטני דרבי אלעזר משום דמשמע ליה דבריותא ותתני בתורתן ובפשטן דלא מיפלגי בין פכיס גדולים לקטנים דכולהו לאו
מורחיה וכליטנא בתרא דרבי אלעזר: ומ"ש רבינו בשם הרמב"ם כך הוא בירסא ספריס דידן בפ"ק מהלכות נזקי ממון הבהמה מיעטה מתחלתה וכו' ולא לרבות על
כלים גדולים מבל ה"ה כתב וז"ל מ"ש לרבות על כלים קטנים פסק כליטן מחרון דר"ת ועיקר ותימה שהיה בהלכות עכ"ל וכבר כתבתי בשם הרמ"ה למה היה בהלכות
ומ"ש וכל דבר שהיו דרכו בכך מע"פ שהיה דרך מכילה כגון שהכלה כסות או כלים דינו בקרן וכו' מצה פ' כיצד הרגל (יט:) מכלה כסות או כלים מצלם ת"ל: **ועוד** יש דבריס שמזקת ברגל' לו בפיה ודינה בקרן ולקמן יתבאר בדיני שן ורגל בפני ש"ך: (ח) **פרה** שרבצה בר"ה ופרה אחרת הלכה דרך עליה ובעטה
בה מיבת וכו' עד סוף הסי' מסקנא דגמרא בפרק המניח (לב.) ולא כר"ל: **רול**

דרכי משה

(ב) **ודוקא שלא** ברשות אבל אם הבנים ראובן פירותיו ברשות ובא **שורו** של לוי ואכלן שם הייב דמיקרי **רשות** הניזק לגבי שורו של לוי וכן הוא בגטרא ר"פ הפרה וכ"כ הס"ם פ"ח
מה' נזקי ממון שחצר המיוחדת לשנים אפי' לפירות **או** לבהמות **אחרים והזיקו בשן** ורגל חייב **לשלם** דלגבייהו מיקרי **רשות הניזק**:

רבינו

דרישה

שהכניסו ומה שיש לדקדק בו] **ולפד"ב** ליישב כוונת הרמב"ם דס"ל מכח קושיית בגמרא הנ"ל דסברת הגמ' הוא בשכים ולא שכים פטור הבע"ב מן הכופר שלמדו המע"ה ה"נ כיון דיש שברת לכנום ושלח לכנום לא ס"ל לכנום שלא ברשות ומ"ש בהפטיל הגמ' בטעמ' דלמחרים למיבים וקלמר דשכים בחמת ור"ל שלי' לי' מצר לפעמים שכים בחמת ק' מ"מ לחמרים ולי' תמידי שכים בשיט מ"מ דרכן והסרגן הסיב לו למיירי בשכים ולא שכים כו' ור"ל מין דבוס מסתבר לחמרים לומר מזקרי ליה ור"ל מין בחלוי פי' דבריו ור"ל עול חת כיון לחזנו רגיל תמיד בשוק ורבנן ס"ל לחפי' בכ"ג נמי פטור ד"ל קום מחוכתיך קמ"ל. והשתח לכתב הרמב"ם שם שני בבות ול"ו ול' חפי' ככם לחבוע שכרו חו מובו וגבהו שורו של בע"פ ומת שבעלים פטורים מן הכופר ממד בפחם וקרחו לב"ם ור"ל הן וככם וגבהו שורו של בע"פ הרי בע"פ כטור כו' ע"ל וכוונתו בריטח דמיירי (כל ל') [בלח חמר] הן פשיטח דפטור ומן הסחם מיירי דשכיח ולא שכיח בחמת בסחם בעלי בחים לבפעמים המם בבית פעמים בשוק. והגמרח לח הוקרך לחוקמה דמיירי בח"ל הן חבח לפרש טעם חמרים וכ"ל. ובפיפח קמ"ל דחפילו חמר חין חפ"פ פשור וכמ"ש ועיין בב"י שכתב שבגיטח הרמ"ם כיחם בבגיטח הספריס דממלך בין חיחח בחמת בסחם ב"ם חו ליחח בחמת בדוכל שרגיל לנגוח חוק לעיר כו' ע"ם בחום' דכחבו חוחם בגיטח ודבריו תמוהין שהרי מבואר בהדיח בדיקם כדבני רבינו ע"ם: (ו) **או** רבצה כו' **עד** חו קטנים כו' [כמו בב"מ] וכתב הרמ"ם הרי"ף לח הביח הני ליטני דר"ח דמשמע ליה דמיירי מחני' בפפטה וכלורחה דלח מפליג בין פכיס גדולים לקטנים דכולהו לחו חוריחיה הוא וכליטנא בחרח דר"ח עכ"ל ומזה נחבחר לך דמ"ש בסמוך בהרמב"ם כחב כו' עד וכ"כ הרי"ף ליחלף"ל שבהדיח כ"כ הרי"ף חלח מהשחיטו מיומרח דר"ח וכחב השחטח שחמח נלמד דס"ל כן ומ"ש בשם הרמ"ם וק"ל וכחב ב"י ז"ל מ"ש רבינו בשם הרמב"ם כן הוא גירסח ספריס דידן בפ"ק מהל' נזקי ממון הבהמה מיעטה מתחלתה כו' עד ולא לרבות על כלים גדולים מבל המ"מ כחב וז"ל מ"ש לרבות על כלים קטנים מיומרח דר"ח ועיקר ותימח שהיו בהלכות עכ"ל ולא מצחי מבדבי המ"מ שהיחה לפניו גירסח חחרת בדברי הרמב"ם שהרי ל"ל המ"מ מבל השן מועד כו' והרגל מועד וכו' בחמת שם ומ"ש לרבות על כלים קטנים מיומרח דר"ח בפ"ק כו' משמע מל' שהרמב"ם כחב שהי בבח לרבות על כלים קטנים חמר בהבות שמועד עליהם הבהמה ועוד דמ"ש ל"ל הול"ל ומ"ש לרבות כו' חלח הול"ל ומ"ש ולא לרבות. ועוד דמה שהיו מועד על רובית כלים גדולים זה ניין המ"מ לפני זה נמ"ש הרמב"ם ס' תמים כו' שפ' מהן הוא ולא לרבות כו' וכתב פרחה מקום עליו. לכן נרחה דפשוט הוא דגם גירסח המ"מ בדברי הרמב"ם הוא כגירסח ספריס דידן חלח שבגמרח שלפנינו בליטנא קמץ הוא כתוב בין על כלים גדולים מי קטנים. ובליטנא בחרח כתוב דוקא גדולים וז"ש המ"מ דהרמב"ם כתב בליטנא בחרח ומ"ש תמם שהיו מהלכות כיון דהרמב"ם על הרוב בזיטח הרי"ף רבו חול ס"ל לא הול להשחיק הכלכותיו כשהיא שמועה דמשמע דס"ל. דבכל ענין חיכן מועדין מפני מכיס קטנים וכמ"ש הרמ"ם בשמו דוקא ולא כמ"ש הרמב"ם ודוק:

בשמה

אלא לא' מהן שניהן חייבין כ"ש בזוק שבנזו אבל ס"ם אם היה לוקח לשוורים דוקא ולוקח למטלטלים דוקא ולוקחים זה בזה שניהן חייבין כ"ש בזוק שבנזו ואבל ס"ם אם היה לוקח לשוורים דוקא ולוקח למטלטלים וז

מפורש הוא ומילה את בשירה וביער בשדה אחר ודרשינן בריש ב"ק (ג:) ובילה זה הרגל וביער זה הבן: ומ"ם ומ"ל ברשות מזיק כלומר שם קרן שהזיק עליו בר"ה פטור ברשות המזיק כמו שנתבאר בן ורגל שפטור עליהם בר"ה לפ כ"ם שפטור עליה ברשות המזיק: ומ"ם ומיהו שם התזיקה מבנים בר"ה והלכו והזיקו ברשות הניזק אין חייבין אא"כ הזיקו ברשות הניזק אבל בר"ה פטורין ואין צריך לומר ברשות המזיק ומיהו אם התזיה אבנים בר"ה וחלכו והזיקו ברשות הניזק או עץ ארוך מקצתו בר"ה ומקצתו ברשות הניזק ודרסה עליו בר"ה ושברה כלים ברשות הניזק חייב וחצר שאינה של שום אחד מהם או שהיא של שניהם להכנים בה כל דבר בין פירות בין שוורים או שהיא של שניהם לשוורים ואין שום אחד מהם רשאי להכנים בו פירות דינה כר"ה לפטור בה שן ורגל אבל אם היא של שניהם רק להכנים בה פירותיהן ולא שוורים ונכנס בה שורו של אחד מהם ואכל פירות חבירו או שהיא של שניהם רק להכנים בה שוורים ולאחד מהם לפירות והכנים בה הוא פירותיו ואכלם שורו של חבירו חייב ואם היא של אחד מהם לפירות ולא לשוורים ושל שני לשוורים ולא לפירות והזיק אותו שהיא מיוחדת לו לשוורים לאותו שהיא מיוחדת לו לפירות בשן ורגל חייב דלגבייהו הוי חצר הניזק ובקרן פטור דלגבי דידיה הוי חצר המזיק ואם הזיק אותו שמיוחדת לו לפירות

הבן ועל הרגל לימו חייב אלא ברשות הניזק משום דבשעת הניזק ובשר בשדה אחר. ומ"ם ומ"ל ברשות המזיק מכאן סם (דף ט') הון מרשות המזיק ובגמרא לת"ל תוך ברשותי מאי בעי. ומ"ם ומיהו שם התיז מבנים בר"ה והזיקו ברשות הניזק וז"ל הרמ"ם שם ומסקינן להתיזה בר"ה והזיקה בר"ה חייב וכו' דגלי קרא ברגל ובשר בשדה אחר והכיעור היה בהאי הניזק:

ומ"ם או עץ ארוך וכו' ברפ"ק דב"ק כתב הרמ"ם ובן ורגל פטורין בר"ה דתורתיה הוא וכו' ונ"מ מטעם זה שם היה עץ ארוך מונח מקצתו בר"ה ומקצתו בר"ה ודרסה עליו בר"ה ושברה כלים ברשות הניזק חייב וחצר שאינה של שום אחד מהם או שהיא של שניהם להכנים בה כל דבר בין פירות בין שוורים או שהיא של שניהם לשוורים ואין שום אחד מהם רשאי להכנים בו פירות דינה כר"ה לפטור בה שן ורגל אבל אם היא של שניהם רק להכנים בה פירותיהן ולא שוורים ונכנס בה שורו של אחד מהם ואכל פירות חבירו או שהיא של שניהם רק להכנים בה שוורים ולאחד מהם לפירות והכנים בה הוא פירותיו ואכלם שורו של חבירו חייב ואם היא של אחד מהם לפירות ולא לשוורים ושל שני לשוורים ולא לפירות והזיק אותו שהיא מיוחדת לו לשוורים לאותו שהיא מיוחדת לו לפירות בשן ורגל חייב דלגבייהו הוי חצר הניזק ובקרן פטור דלגבי דידיה הוי חצר המזיק ואם הזיק אותו שמיוחדת לו

כל זה שכתב רבינו הוא עולה מתוך הסוגיא אלא דבריותא דמרבעה כלות ושטעם דכאחר שהיא של שניהם פטור בה בן ורגל משום דבשעת ובשר בשדה אחר וליכא וכן כשהיא של שניהם לפירות ולשוורים הו"ל הכי הסותפין לגבי בן וליכא ובשר בשדה אחר וכן כשהיא של שניהם לשוורים ואין שום אחד מהם רשאי להכנים פירות מם הכנים אחד מסם פירות ואכלן שורו של חבירו הו"ל מכנים פירות לאחר המזיק דפטור אבל אם שניהם לפירות ולא לשוורים שום אחד מהם נכנם לרשות הניזק אלא הו"ל

כיון למיוחדת לפירות הא בשעת בשדה אחר וליכא פ"ל הכי כיון דהיא מיוחדת לשוורים שדה אחר קרינא ביה ופרם"י כי תניא התם שפטור בהאי אחר המיוחדת לזה ולזה לפירות ולשוורים דהו"ל להכנים שם שוורים לגבי בן ולגבי קרן הילכך בשן פטור בר"ה מכלם ה"ג בר"ה ובקרן תמה ה"ג בר"ה מכלם ודרב יוסף בהאי אחר המיוחדת וכו' דהויא אלא הו"ל להכנים שם שוורים עכ"ל. והאי דקתני לה לזה ולא לזה כגון האי שהיא של שניהם חייב בה על הבן על הרגל דייק בגמרא מאי לאו לה לזה ולא לזה כלל אלא לאחר והא בשעת ובשר בשדה אחר אלא פשיטא לה לזה ולא לזה אלא לאחר. שמואל ולא ניזק ולא מזיק וקתני חייב על הבן והא בשעת שדה אחר: תד מיניהו. כלומר הניזק רבינא מתניתא דרבא אחר כולה רבי טרפון הוא ומאי לה לזה ולא לזה אלא לפירות אלא דהד לזה ולא לזה לשוורים לגבי בן הו"ל אחר הניזק לגבי קרן הו"ל ר"ה ופירש"י אלא דהד. הניזק לגבי בן הוא אחר הניזק והייב המזיק בניזקי בן שהרי לגבי פירות שהיא הניזק לגבי קרן הוא ר"ה שהרי כרשות הכנים שם שורו ומש"ה הוא מתני' ותו לא וכתב הרמ"ם בפרק ד' כללות היה רשב"ם אומר וכו' כל זאת הסוגיא הבית רב אלפס ז"ל ובית היה נפקותא לענין הלכה דמאי ק"ל רישא רבי טרפון וסיפא רבנן מי כולה רבי טרפון מ"מ הבית רב אלפס לענין פסקי הלכות דנפקי מתקלא ושריא דמעתתין הם דקתמר לילימא לא לזה ולא לזה אלא אחר בשעת ובשר בשדה אחר ליכא ומ"מ להאי שהיא של שניהם פטור בה על הבן ועל הרגל ולא תימא ובשר בשדה אחר מאי

לפפוקי ר"ה לפי שהבהמה הולכת שם ברשות אחר כל הכנים אחר שמעון אלא בידיעת שמעון וכנגם שור לוי ומכלתן שדה אחר קרינן ביה כיון שהבהמה הולכת שם ברשות המזיק ואף אפשר הוא שבשו רבינו לו אלא ק"ל הכי ומיהו אם הזיק בשדה אחר קרינן ביה כיון שהבהמה הולכת שם ברשות המזיק ומ"ם וכן הזיק מאחר שמיוחדת לו לפירות ומ"מ לא הזיק אלא בשדה אחר ומ"ם ואפילו הכי פטור דהא

בו כל זמן שאינו גורם להם הפסד אבל אם התחילו במלאכה אין ב"ה יכול לחזור ואם חזר נותן להם שכרם כפועל בטל והפועל אם הוא שכיר יום יכול לחזור אפי' בחצי היום וידו על העליונה ושמין כמה שוה מה שעשה ונוטל אפילו אם נתייקרה המלאכה שאינו יכול לגומרה בחצי השכר הנשאר בידו כגון ששכרו בח' דינרים ליום ועשה עכו חצי היום ואפילו אם נתייקרו שצריך ליתן לאחר מחצי היום הנשאר ו' דינרין אפילו הכי צריך ליתן לראשון ד' דינרין מחצי יום שעשה ולא אמרינן לא יתן לו אלא ב' דינרין כדי שתגמר לו מלאכת היום בח' דינרין כפי מה שהתנה וה"ה נמי אם הוזלה שיכול לגמור חצי היום הנשאר בב' דינרין ליתן לו ששה דינרים ואינו מעכב עליו אלא ב' דינרים כדי שתגמר מלאכת היום כפי מה שהתנה ומיהו אומר ר"י דוקא כשחוזר בו סתם אבל אם חוזר בו מהמת היוקר אין שומעין לו ואם הוא קבלן שקבל עליו המלאכה בכך וכך גם הוא אינו יכול לחזור בו ואם חזר בו ידו על התחתונה ששמין לו מה שיעתיד לעשות כפי מה שצריך לגמור את המלאכה שאם קבל לעשות המלאכה בח' דינרין ועשה חציה וחזר בו ונתייקרה המלאכה שאי אפשר לגומרה אלא בו' דינרים לא יתן אלא שנים כדי שתגמור מלאכתו בח' כפי מה שהתנה ואם אינו יכול לגומרה בפחות מח' דינרין אינו נותן לו כלום ומיהו אם נתייקרה הרבה שצריך ליתן עליה יותר ממה שפסק עמו אינו צריך לשלם לו מכיסו כלום לפיכך אם [ס"ת לא] התחיל במלאכה וחזר בו אעפ"י שהלך דהוי כמו התחילו במלאכה ונתייקרה אין מפסיד אלא טורח הליכתו כיון שאינו תופש משלו והוא א"צ ליתן לו מכיסו כלום הוזלה שיכול לגומרה בב' דינרין אפ"ה אינו נותן לו אלא ארבע דינרין וכן הדין בבעל הבית החוזר בו שידו על התחתונה שאם הוזלה

כל זמן שאינו גורם להם הפסד כו' והפועל אם הוא שכיר יום יכול לחזור אפילו כהלכי היום וידו על העליונה וכו' כר"פ המומנים אהא דתניא הסוכר את הפועלים וחזרו בהם המומנים ומעמו את בעל הבית או בע"פ הטעה חותם אין להם זה על זה אלא תרשומת מפסיים כה כמה דברים ממורים בלא התחילו במלאכה אבל התחילו במלאכה אמין להם מה שעמו כיצד קבלו קמה לקצור בשני סלעים קצרו קנים והניחו הציס כגד לקרוב בשני סלעים קרנו הלוז והניחו הלוז במין להם מה שעמו היס יפה ז' דינרים נותן להם כלע זו ינמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים רבי יוסף אומר אמין להם מה שעתיד להעשות היס יפה ז' דינרים נותן להם כלע זו ינמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים ובגמ' רבנן סברי יד בעל העליונה ורבי יוסף סבר כלכם כרבי הבית על העליונה אמר רב הלכה כרבי יוסף ומי אמר רב הכי והאמר רב פועל יכול לחזור בו אפילו בהלי היום וכ"ת שאני ליה לרבי יוסף בין בכירות לקבלנות והתניא הסוכר את הפועל ולהלי היום אמע אמת לו מת או שחזרו הם בהם אבל הבירות הרי הוא כשכיר יום ונותן לו שכרו הם קבלן הוא נותן לו קבלנותו מי לימא רבנן כי לא אמיס אמי הא אמרו רבנן יד פועל על העליונה אלא לאו רבי יוסף היא ומ"מ לא שאני ליה לרבי יוסף בין בכירות לקבלנות ואסיקנא רבי יוסף אתרתי קאמר ורב סבר לה כוותיה בהדיא ופליג עליה בהדיא ופרס"י שאני ליה בין בכירות לקבלנות. דגבי בכירות מיתיה להאי מעמא דעבדי הם ולא עבדים לעבדים אבל בקבלנות אין זה עבד אלא לעצמו ור' יוסי בקבלנות סבירי כדקתני קבלו קמה לקצור ודרס בשכיר יום: ומה שאמר רבינו וכן הם הולך וכו' פשוט הוא דמהוקר נלמוד להוולה: **כתב** המרדכי בשם ר"מ דהפילו התחיל במלאכה יכול כ"ה להזור בו היכא דפועל מוצא להשתכר אלא תרשומת בידו שהרי כתב בה"ג דאפילו התחיל בה אין לו עליו אלא תרשומת ואין לו לשכר אלא כפי מה שעשה ואפילו כן מוכח רבינו בחיו בחיו תופס מכאן ואין כ"מ בכלי תומכתו אלא דוקא בשלא התחילו במלאכה ואיכא למאן דאמר דאפילו התחיל במלאכה אין לו עליו אלא תרשומת ובבירות כדקתני קבלו קמה לקצור ודרס בשכיר יום: ומה שאמר רבינו וכן הם הולך פשוט הוא דמהוקר נלמוד להוולה: **כתב** המרדכי בשם ר"מ דהפילו התחיל במלאכה יכול כ"ה להזור בו היכא דפועל מוצא להשתכר אלא תרשומת בידו שהרי כתב בה"ג דאפילו התחיל ב

תפסד וכו' אלמא דוקא כדבר המבוד יכול לתובעו מכל מ"מ בשאינו דבר המבוד דאל"כ הו"ל לפרש כאן בדין דבר שאינו מבד ג"כ דאם תפס משל פועל דיכול לגבות עליו אבל הדבר פשוט דמ"מ רבינו כאן בדין שאינו תופס משלו אין פירושו שאין הבעה"ב תופס משל פועל כמו שבארנו ב"י אלא ה"מ כיון שאין הפועל תופס כידו משל בעה"ב דאם היה הפועל תופס דבר משל בעה"ב כגון שקיבל שכירותו מידו היה מויב הפועל להחזיר הכל כדכתב לעיל בסמוך אבל כיון שלא תפס הפועל משלו כלום אין הפועל מויב ליתן לו מכיכו כלום ואפילו היה בע"ה תופס משל פועל צריך להחזיר לו מה שתפס :

(ג) **בד"א** שפועל יכול לחזור בו יותר מקבלן כשאין הדבר אבד וכו' בריישא שם : ומ"ש בשם הרמ"ם להלן בין בשבת המוסם בתחלת היום לבין בסוף היום כ"כ לשם בפסקיו דהיינו מה דפ"ק דקידושין דעבד שחלה ג' ועבד שלש מ"ש להשליש דכיון דלאחר חליו קיבלו בעה"ב למלאכתו ולא אמר לנכות לו מה שחלה מכאתמא אחל לו אבל היכא שהחולי היה בסוף ואמו אין הוכחה שאחל לו עכ"ל . יז"ש רבינו בשמו ואחר שעבר המוסם קבלן הבע"ה למלאכתן שתם נותן לפועל בין שבת ובין יום טוב ומשמע דוקא בקבלן שתם אבל אם בשאין קבלן היה מפרש נותן לפועל שכר יום טוב ואפילו בשאין קבלן אלא שעבר המוסם ואחר שעבר המוסם קבלן הבע"ה למלאכתו שתם נותן לפועל שכר יום טוב דהיינו משום דכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ה מהלכות שכירות הלכה ט"ו ואם אמר לו בא ועבד עמי היום ואיני נותן לך שכר יום טוב אלא מחר הרי זה נותן לו שכר יום טוב עכ"ל . ומשמע מדבריו דאפילו בשאין פועלים אחרים שעבדו אותו היום אלא שהוא עבד לבדו אפ"ה נותן לו שכר יום טוב ולא אמרינן דכיון שלא עבדו אחרים אין לו שכר יום טוב אלא שכר יום חול ואפשר דהרמב"ם ז"ל סבר דכיון שהיה יכול לעבוד ולהרויח ביום טוב ולא עבד אלא מחמת שהבעה"ב אמר לו בא ועבד עמי היום ואיני נותן לך שכר יום טוב הרי הוא כאילו עבד ונתן לו שכר יום טוב אבל אם לא היה יכול לעבוד ביום טוב כגון שהיה חולה או שהיה יום טוב ראשון של פסח או של עצרת אין לו אלא שכר יום חול ואפשר דהרמב"ם ז"ל סבר דאפילו בשאין פועלים אחרים עבדו אותו היום אלא שהוא עבד לבדו אפ"ה כיון שלא היה יכול לעבוד ביום טוב

אחרים וכל מה שמוסיף לאלו תר על מה שפסק עם הראשונים נוטל מהראשונים אפי' עד כדי הכפל השכר הראשונים ואם היה בידו משלהם יכול לתופשו לשכור בו הפועלים לגמור מלאכתו שלא תפסיד אפי' עד [עד מ' או] נ' דינרין ובכל זה אין חילוק בין פועל לקבלן בד"א כשאינו מוצא עתה פועלים אחרים לשכור אבל אם מוצא פועלים אחרים לשוכרן ואומרים לו צא ושכור לי פועלים אחרים לגמור מלאכתן שלא תאבד בין פועל בין קבלן אין לו עליהן אלא תרעומת ושמין לשכיר יום מה שעשה לפי שידו על העליונה ולקבלן שידו על התחתונה שמין לו מה שעתיד לעשות וכתב הרשב"א שמיירי נ"כ שהיה מוצא פועלים אחרים לשכור בשעה ששכר אלו ועכשיו שאינו מוצא נמצא שמפסידין לו אבל אם לא היה מוצא אחרים פטורים שהרי לא הפסידו לו בלום: (ז) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן קבל לשמעון בגד לארוג ה' אמות בדינר וכשהתחיל לארוג אמר שהמטוה גרוע וגיזם לו להניח מלאכתו אם לא יוסיף לו ומפני חשש זה נדר לו להוסיף לו שכרו ד' אמות בדינר ועתה יורנו רבינו אם שמעון חייב

לאחרים על שכרם ח' דינרין דסיינו בין הכל י"ו דינרין והיינו כפל שכר הרמשונים ותוספות זה נוטלו מפועלים הרמשונים וסיינו דתמרינן בגמרא עד כמה שוכר עליהן תמר רב נחמן עד כדי שכרן: ומ"ש ואם היו בידו משלהם וכו' אם מוסיף רבא לרב נחמן מהא דתניא עד מ' וחמשים זוז תמר ליה כי תניא הסיא מחבילה לידו: וכלל זה מין חילוק בין פועל לקבלן וכו' הכי משמע דבדין דבר המחד מין הלוק בין פועל לקבלן: ומ"ש כמה דברים תמורים וכו' ושמין לשכיר יום מה שעשה לפי שידו על העליונה כו' ה"מ בדבריהם דכשידו על העליונה שמין מה שעשה וכידו על התחתונה שמין לו מה שעתיד לעשות נמשך לפ"ז דכשכיר יום שמין מה שעשה וכו':

השוכר

פרישה

ודו"ק: וכל מה שמוסיף כו' עד כדי הכפל כו' עד"ר אם כתבתי שכ"כ הרמ"ם ושכניף רמיס מסיומלמי. וכתבתי שם ג"כ קלת טעם למה תמרו עד הכפל ולפיכך יסיס וס ג"כ בקבלן מילוך בין דבר שבמחד דשוכר עליהן עד כפל שכירתו וכין דבר שמינו מחוד ליתו על שהתפוסה (ודוקא בכדי שכרו מין משלם מכיסו כלום) משל"כ לפי' רש"י דפי' דגם בדבר שמחוד ומין מבילתו ניתו מינו שוכר עליו מלא כדי שכירתו שתופס בביש"ס ניתו ע"ם ועל"ר ולא כב"י וכתב דפירש"י ין כדברי רבינו ודבריו תמוהין ין ע"ם ודו"ק: ומ"ש כמה דברים תמורים וכו' הכי משמע מוקמוס שם בגמרא דשם תניא שכירתו שוכר עליהן עד מ' וכ' כשבמת מבילתו לידו ומשמע לרבינו דמבילתו ר"ל כל דבר שים משלו ניתו מכני (בשהתילו מו בדבר שמחוד) לשכור עליהם עד מ' מו עד נ' ולא כדברי המולקים וס"ל דוקא כלי תומנות קמר ומינן בד"מ בשמול שבמיפס: מפי' עד מ' וכ' ויניחים מבייס בוס ברמב"ס פ"ט מהל' שכירות ז"ל בכל יום לכל פועל וכתב המ"מ פי' רבינו מ"ש בשרייתא עד מ' וכ' שהכוונה לפועל מ' ביום מ' ודרך גוממת המזון וכיון דוא ונלמה דר"ל אלא כפי סדרך שמדם וכפי סדרך שמדם רגיל לשכור בדבר שמחוד שלי וכ"כ הכ"י והרמב"ן בהגיות וכ"י תמה על דברי הרמב"ן. ודברי הב"י הן תמוהין בוס בעיני וכ"ם בדבריהם ע"ם ודו"ק: בד"ה כשמינו מולא אתם פועלים אחרים כו' כבר נתבאר וס ממ"ם לפני וס בפרישה גם בדבריהם בתר סיטב ע"ם ודו"ק: ותמר לו לך ולא ושכור פועלים פשלו כ"ל וכן הוא לשון הברייתא וכן הוא בתייתוי וכ"ם ור"ל מילו המוזמנים לפניך:

(ז) שאלה לתי"ם הרא"ש ז"ל כי' כלל ק"ד סי' כ':

תשובה

למרוב מ"ם טוכל לפרשו דמיירי גם בפועל וכן פירשו הכ"י דמיירי גם בשכיר יום וכתב שלפני וס מיירי בחורת בע"ם מפועלים שהלכו ומ"ם לריך לשלם להם כל מ"ם רש כפועל בטל. ומבד"ם ומילך מיירי בחורת פועל בב"ם לאחר שהתילו במלאכה חזרו כו' מ"ם דינו ומפרש"ל למר כדלמית ליה כו' ולפ"ז שפיר כתפרש גם הבד"ם בדבר שמינו מחוד כו' שתאריו תשכיר יום שמוד בו ר"ל דהיינו שכירות ליה לזה לדוקך דמ"ל קשה למה כתב ברישא דבריהם דין חורת בע"ם בפועלים בהלכו ומ"ל בחיירתא כתב דין חורת פועלים בבע"ם בהתילו במלאכה ותע"ם שלא היו חולמים להשתכר עלמם אחר שהתילו במלאכה הוא קושה שכירותו וסיינו דקתני ד"ה שלא הלכו חמרים וכו' דהליכת חמרים הוא התחלה במלאכה ותע"ם חיכם חולמים להשתכר במקום אחר דהתחלת מלאכה הוא קושה שכירותו וסיינו דקתני ד"ה שלא חולמים פועלים הלו אלל מי שיתשכרו מתחלה כיון שאין יכולים להשתכר עכשיו בעל הבית חייב תע"ם שלא התחילו במלאכה דמ"ל מי לא חוגרתן אלא הוה טרחינן ומוגרין נפשין בדוכתא אחרינא כדאמרינן בדבר הלד דב"ה שתפילו לא היה חולמים ד"ה פועלים אם חזרו בהם חייבים דמ"ל אלא טרחנא ומוגרנא ע"כ: ומ"ש רבינו וכלל זה מין חילוק בין פועל לקבלן כ"כ הרמב"ם בפ"ט מהלכות שכירות וכן משמע בגמרא דלא חילקו בין פועל לקבלן אלא בדבר שאינו אלד אלל בדבר הלד מין חילוק ביניהם. ומ"ש בד"ה בשאינו חולמ עתה פועלים אחרים לשכור אלל פועלים וכו' בין פועל בין קבלן אין לו עליהם אלא תרעומת ברייתא אם ונתבארה לעיל בסמוך. ומ"ש ושמין להשכיר יום מה שעשה וכו' ולקבלן שידו על התחתונה שמין לו מה שעתיד לעשות כ"כ הרמב"ם בפ"ט מהלכות שכירות ופשוט הוא ע"פ מה שנתבאר בסי' זה בדין שכיר קבלן שחזרו בהן: ומ"ש בשם הרשב"ם דמיירי ג"כ שהיה חולמ פועלים אחרים לשכור בשעה ששכר אלו וכו' אלל בד"ה שלא היה חולמ פועלים אחרים בשעה ששכר אלו וכו' אלל בד"ה כברייתא דקתני עד מ' וכ' דסיא מכברייתא דקתני עד מ' מילי דשכירות ופשוט הוא בע"ם דשוכר פלי: בע"ם עד כדי שכרו שבידו ומ"ת מ"ל מפי פרין רבא שם בגמ' משל"ה דר"ל אלל מכברייתא דקתני עד מ' וכ' דסיא כברייתא דקתני עד מ' מילי דשכירות ופשוט הוא בע"ם דשוכר פלי: וכמ"ם י"ל דם"ל להמקשן בדבר כלאבוד דלא נתנו חכמים רשות לפועל לאחוד בשל לקבלן ודוק ותמלא דברי הל"ל בדורין ומיושבין דבר דבור על לושנו בם"ד ומבתיתם שם

פרישה

שלא מיירי הלא בקבלן וכשבא מבילתו לקבלן ליד בע"ם דלו מילוק גדול ביניהם דבדבר שמינו מבוד ס"ל דלא שבא מבילתו ליד בע"ם ומתיקרו הקבלנים טובא לתינו מיד לקבלן המוזר מלא כפי שכרו שיש ביד בע"ם מס שתין כן בדבר שמבוד ומבילתו ביד בע"ם דשוכר עליהן ומולימו מבבילה לפי' עד מ' וכ' ובן דייק לשון רש"י שכתב שם ז"ל מבל בדבר שמבוד אבוד אם ימתין ומינו מוכח לשכור בכדי שכר הפועלים לפילו לפי הוקר שבתייקרו (ולא לומר לא שם ילא לשכור פועלים לגמור מלאכתו כשבמרת בכדי כל שכירתו דהרמשונים לו כמו שיבארו שאר מבשים פועלים בחלו תמול שלשום וסיום חינם נמלאים לשוכרן ומריך לבדר מחריסם במקומות אחרים לו לשכור פועלים בעלי בתים שכן ניוקר טובא) שוכר עליהן ביותר מבדי שכרן ואפי' עד מ' וכ' דמסיק בברייתא לאפוקי בשמין שבילתו ביד לרש"י מינו שוכר עליהן מלא בכדי אם שתופס בביש"ס מבשירתן ניתו לפי' בדבר שמבוד וכמ"ם ס"ו כב"ל בפי' פל פל כדי שכרן שמתור בגמרא. וכמ"ש לפרש"י לשאי בד"ה לקבלן וכמ"ם ולא פירשו גם לפועל פשום לבותם בטפי דבום גלמד מיניה דגם בפועל שכיר יום מינו יכול למוור בדבר שמבוד ואם מוור שוכר עליו בביש"ס אפי' עד מ' וכ' בשבילתו ביד בע"ם וכמ"ם פשוטים (ודוקא לומר שממולק רש"י שמשן דנין וס דשם לא משמע בשום פוסק לבתוב פלוגתא בזה) מלשם לי דס"ט דרש"י לשיטתו פי' כן וכוה ממ"ם בברייתא לפי זה בד"ה שלא שתמילו במלאכתם כי' פי' שוא ול"ל בד"ה שלא שתמילו כי' מריסת קלי ועד שמתא פי' מילי דשכירות ושמתא פי' מילי דקבלנות כי' אע"ג דבד"ה שלא ע"ם וס"ל לרש"י דשל שתמילו תמר זה בד"ה בדבר שמינו מבוד כי' קלי מבד"ה שלא שתמילו כי' דקלי מקבלן ולא פירשו גמי דקלי לפועל דלא דקתני בבריית שם נתנו לו קמה לקלור בגד

(ה) וכנ"י פרק האומנין דף ק"ד ע"ב ודוקא אם שכר עליהם פועלים אבל אם לא שכר אלא הפסיד בהמתנתן אינן צריכין לשלם אלא שאם רצה שוכר עליהם כן הסכימו האחרונים ז"ל עכ"ל ובמרדכי פרק האומנין ע"ד בתשובת מוהר"ם לינין מלמד שחזר בו פסק הא דיכול לשכור עליהם יותר מבדי שכרן היינו דוקא שתפס כלי אומנותו אבל אם אין בידו כלי אומנתו רק יש בידו דברים אחרים שהם של פועל אינו יכול לשכור עליו יותר מדברי רבינו בעל הטור והרמב"ם בפ"ט מה"ש אבל בת"ה סימן שכ"ט פסק כדברי מוהר"ם מיהו פסק דדוקא בדבר האבוד שאינו ממון כגון מלמד החוזר בו אבל אם הוא דבר האבוד שבממון צריך לשלם לו כל ההפסד מדינא דגרמי וע"ש כתב הגמי"י פ"ש מהלכות שכירות מלמד ששכר עצמו על זמן יש לו דין פועל אבל אם שכר עצמו ללמוד עמו חצי ספר או כה"ג מקרי קבלן ובהגמ"ר פ' האומנין דף קנ"א ע"א בשם ר"י מפריש דמלמד אין לו דין פועל שיכול לחזור בחצי היום משום דלא שייך בזה עבדי הם כו' וע"ש ועוד כתבו שם על רבים ששכרו מלמד ורצו לחזור קודם שהתחיל במלאכה ופסק דכל דבר הנעשה ברבים א"צ קנין ואינן יכולין לחזור וג' מקרי רבים ואפי' יחיד העושה על דעתן לא יוכל לחזור כדאמרינן בנדר שהודר על דעת רבים כ"ש רבים עצמן ולכן נהגו שכל דבר הנעשה ברבים א"צ קנין אף במקום שיחיד צריך קנין וג' טובי העיר השובין בכל העיר לכל דבר ועוד לא גרע ממתנה מועטת דאמרינן דאף יחיד לא יוכל להזור דלגבי רבים הוי דבר זה דבר מועט ועיד במקום דאיכא ערב בלא קנין משתעבד וחייב הערב ליתן שברו אע"ג דעדיין לא התחיל במלאכה מאחר שאינו מוצא להשתכר במקום אחר הוי כמתחיל ואם השכיר עצמו

(ז) שאלה לת"ה הרא"ש ז"ל כי' כלל ק"ד סימן ג': (ב"ה) לשון התשו' אף אם היה מוצא פועל אחר ואף אם אינו אבד יפה עשה שהשעתו חה לפי מאי דמשמע מפרש"י אהא דתניא בד"א בזמן שאין שם פועלים לשכור דקאי אשוכר עליהם ומשמע דמאי דקתני או מצאן אפילו שמוצא פועלים לשכור ורבינו כתב דברי התשובה בענין שיסכים עם מה שכתב הרא"ש בפסקים דקאי אמצאן:

שאלה

דרכי משה

(ה) וכנ"י פרק האומנין דף ק"ד ע"ב ודוקא אם שכר עליהם פועלים אבל אם לא שכר אלא הפסיד בהמתנתן אינן צריכין לשלם אלא שאם רצה שוכר עליהם כן הסכימו האחרונים ז"ל עכ"ל ובמרדכי פרק האומנין ע"ד בתשובת מוהר"ם לינין מלמד שחזר בו פסק הא דיכול לשכור עליהם יותר מבדי שכרן היינו דוקא שתפס כלי אומנותו אבל אם אין בידו כלי אומנתו רק יש בידו דברים אחרים שהם של פועל אינו יכול לשכור עליו יותר מבדי שכרן ולא משמע כן מדברי רבינו בעל הטור והרמב"ם בפ"ט מה"ש אבל בת"ה סימן שכ"ט פסק כדברי מוהר"ם מיהו פסק דדוקא בדבר האבוד שאינו ממון כגון מלמד החוזר בו אבל אם הוא דבר האבוד שבממון צריך לשלם לו כל ההפסד מדינא דגרמי וע"ש כתב הגמי"י פ"ש מהלכות שכירות מלמד ששכר עצמו על זמן יש לו דין פועל אבל אם שכר עצמו ללמוד עמו חצי ספר או כה"ג מקרי קבלן ובהגמ"ר פ' האומנין דף קנ"א ע"א בשם ר"י מפריש דמלמד אין לו דין פועל שיכול לחזור בחצי היום משום דלא שייך בזה עבדי הם כו' וע"ש ועוד כתבו שם על רבים ששכרו מלמד ורצו לחזור קודם שהתחיל במלאכה ופסק דכל דבר הנעשה ברבים א"צ קנין ואינן יכולין לחזור וג' מקרי רבים ואפי' יחיד העושה על דעתן לא יוכל לחזור כדאמרינן בנדר שהודר על דעת רבים כ"ש רבים עצמן ולכן נהגו שכל דבר הנעשה ברבים א"צ קנין אף במקום שיחיד צריך קנין וג' טובי העיר השובין בכל העיר לכל דבר ועוד לא גרע ממתנה מועטת דאמרינן דאף יחיד לא יוכל להזור דלגבי רבים הוי דבר זה דבר מועט ועיד במקום דאיכא ערב בלא קנין משתעבד וחייב הערב ליתן שברו אע"ג דעדיין לא התחיל במלאכה מאחר שאינו מוצא להשתכר במקום אחר הוי כמתחיל ואם השכיר עצמו

דרישה

לת מיירי הלא בקבלן וכשבא מבילתו לקבלן ליד בע"ם דלו מילוק גדול ביניהם דבדבר שמינו מבוד ס"ל דלא שבא מבילתו ליד בע"ם ומתיקרו הקבלנים טובא לתינו מיד לקבלן המוזר מלא כפי שכרו שיש ביד בע"ם מס שתין כן בדבר שמבוד ומבילתו ביד בע"ם דשוכר עליהן ומולימו מבבילה לפי' עד מ' וכ' ובן דייק לשון רש"י שכתב שם ז"ל מבל בדבר שמבוד אבוד אם ימתין ומינו מוכח לשכור בכדי שכר הפועלים לפילו לפי הוקר שבתייקרו (ולא לומר לא שם ילא לשכור פועלים לגמור מלאכתו בשמרת בכדי כל שכירתו דהרמשונים לו כמו שיבארו שאר מבשים פועלים בחלו תמול שלשום וסיום חינם נמלאים לשוכרן ומריך לבדר מחריסם במקומות אחרים לו לשכור פועלים בעלי בתים שכן ניוקר טובא) שוכר עליהן ביותר מבדי שכרן ואפי' עד מ' וכ' דמסיק בברייתא לאפוקי בשמין שבילתו ביד לרש"י מינו שוכר עליהן מלא בכדי אם שתופס בביש"ס מבשירתן ניתו לפי' בדבר שמבוד וכמ"ם ס"ו כב"ל בפי' פל פל כדי שכרן שמתור בגמרא. וכמ"ש לפרש"י לשאי בד"ה לקבלן וכמ"ם ולא פירשו גם לפועל פשום לבותם בטפי דבום גלמד מיניה דגם בפועל שכיר יום מינו יכול למוור בדבר שמבוד ואם מוור שוכר עליו בביש"ס אפי' עד מ' וכ' בשבילתו ביד בע"ם וכמ"ם פשוטים (ודוקא לומר שממולק רש"י שמשן דנין וס דשם לא משמע בשום פוסק לבתוב פלוגתא בזה) מלשם לי דס"ט דרש"י לשיטתו פי' כן וכוה ממ"ם בברייתא לפי זה בד"ה שלא שתמילו במלאכתם כי' פי' שוא ול"ל בד"ה שלא שתמילו כי' מריסת קלי ועד שמתא פי' מילי דשכירות ושמתא פי' מילי דקבלנות כי' אע"ג דבד"ה שלא ע"ם וס"ל לרש"י דשל שתמילו כי' דקלי מקבלן ולא פירשו גמי דקלי לפועל דלא דקתני בבריית שם נתנו לו קמה לקלור בגד

דרכי משה

(ה) וכנ"י פרק האומנין דף ק"ד ע"ב ודוקא אם שכר עליהם פועלים אבל אם לא שכר אלא הפסיד בהמתנתן אינן צריכין לשלם אלא שאם רצה שוכר עליהם כן הסכימו האחרונים ז"ל עכ"ל ובמרדכי פרק האומנין ע"ד בתשובת מוהר"ם לינין מלמד שחזר בו פסק הא דיכול לשכור עליהם יותר מבדי שכרן היינו דוקא שתפס כלי אומנותו אבל אם אין בידו כלי אומנתו רק יש בידו דברים אחרים שהם של פועל אינו יכול לשכור עליו יותר מבדי שכרן ולא משמע כן מדברי רבינו בעל הטור והרמב"ם בפ"ט מה"ש אבל בת"ה סימן שכ"ט פסק כדברי מוהר"ם מיהו פסק דדוקא בדבר האבוד שאינו ממון כגון מלמד החוזר בו אבל אם הוא דבר האבוד שבממון צריך לשלם לו כל ההפסד מדינא דגרמי וע"ש כתב הגמי"י פ"ש מהלכות שכירות מלמד ששכר עצמו על זמן יש לו דין פועל אבל אם שכר עצמו ללמוד עמו חצי ספר או כה"ג מקרי קבלן ובהגמ"ר פ' האומנין דף קנ"א ע"א בשם ר"י מפריש דמלמד אין לו דין פועל שיכול לחזור בחצי היום משום דלא שייך בזה עבדי הם כו' וע"ש ועוד כתבו שם על רבים ששכרו מלמד ורצו לחזור קודם שהתחיל במלאכה ופסק דכל דבר הנעשה ברבים א"צ קנין ואינן יכולין לחזור וג' מקרי רבים ואפי' יחיד העושה על דעתן לא יוכל לחזור כדאמרינן בנדר שהודר על דעת רבים כ"ש רבים עצמן ולכן נהגו שכל דבר הנעשה ברבים א"צ קנין אף במקום שיחיד צריך קנין וג' טובי העיר השובין בכל העיר לכל דבר ועוד לא גרע ממתנה מועטת דאמרינן דאף יחיד לא יוכל להזור דלגבי רבים הוי דבר זה דבר מועט ועיד במקום דאיכא ערב בלא קנין משתעבד וחייב הערב ליתן שברו אע"ג דעדיין לא התחיל במלאכה מאחר שאינו מוצא להשתכר במקום אחר הוי כמתחיל ואם השכיר עצמו

הדושי הגהות

ט א ר"ל בין הגירסא שגורס פסולה בין הגירסא שגורס שריפה ולאפוקי הגי' דכשירה אבל א"ל שהגירסא שריפה היא עיקרית ולאפוקי הגירסא דפסולה דא"כ מאי הכרח מביא דאתיא כשיטת רי"ף רביה הא אף הגירסא פסולה אתיא כשיטתיה (כנה"ג):

י ב הפרישה כתב דצ"ל בסכין של עכו"ם קולף כי כן הוא בגמרא וע"ז כתב אח"כ ויתב הרשב"א וכו' וע"ש ובב"ח שהאריכו לבאר כל דברי הטור בסימן זה הן בסידור לשונו גם במ"ש

שלד (ו) **השובר** הפועל לחפור וט' ר"פ המומנים מסיקנא דהא תניא הלכו פועלים ומצאו שדה שהיא לחה נותן להם שכרן כפועל בטל היינו בשלא סיירה למרעה מאורתא מכל מקום אי סיירה למרעה מאורתא פסידא דפועלים לא סיירה למרעה מאורתא פסידא דבע"ב ופרש"י בשלא סיירה למרעה מאורתא ופרש"י בשלא סיירה למרעה מאורתא וז"ל הא דסיירה למרעה . פי' הולך הפועלים ורואה ולא הניחו שהיתה לחה או שירדו גשמים בלילה ליתי להו כלל וט' ורש"י לא זו לא זו נקט דל"מ היכא דלא הניחו שהיתה לחה כדקתני בברייתא דהטעו את עצמם לחזו חיוכו גופייהו ולא הו"ל לילך בבקר אלא לפילו לא היתה לחה אלא שירדו גשמים בלילה כי הך דרבא ג"כ פסידא דפועלים דהו"ל להכיר מעצמם שהמטר שירד על שדה זו בלילה לחלח הותה שלא תהא רשאי לחפור ולא הו"ל לילך ולפי זה ניחא הא דלא כתב רבינו הא לפירש רש"י ורואה ולא הניחו שהיתה לחה שדבר פשוט הוא שלא תשמעינן רבותא דלפילו ירד עליה מטר בלילה נמי פסידא דפועלים היא : ומ"ש

חייב לתת לו התוספת כי מחשיבו כדבר ואבד דקי"ל שוכר עליהן או מטען ל"ש פועל ול"ש קבלן כי אם היה מניחו כך לא היה מוצא אומן שהיה נבנם למלאכת הבירו והוה ליה כדבר האבד תשובה כיון שקבלן אינו יכול להזור בו ואם הזר בו ידו על התהתונה יכול להטעותו ואפילו בדבר שאינו אבד אם אינו מוצא פועל אחר לשכור : (ה) **שאלה** ראובן אומר לאומן עשה לי כך וכך דבר פלוני ואקחנו ממך ועשה אותן האומן ואומר לראובן ליקח המלאכה ואם לא יקחנה מיד תפסד וראובן אומר איני צריך לה תשובה חייב ראובן לפרוע לאומן משום דינא דגרמי מידי דהוה אהלכו חמרים ולא מצאו תבואה פועלים ומצאו שדה להה נותן להם שכרם כיון שהפסידו על ידו מלאכת היום הבא נמי על פי דבורו הפסיד :

שלד (ו) **השובר** הפועל לחפור בשדה ובא מטר בלילה בענין שאינו יכול לחפור אם הראה לו השדה בערב פסידא דפועל הוא דכיון שראה אותה והבירה שאינה ראויה לחפור אם ירד עליה מטר לא היה לו לבא ואינו נותן

שלד (ו) **השובר** הפועל לחפור וט' ר"פ המומנים מסיקנא דהא תניא הלכו פועלים ומצאו שדה שהיא לחה נותן להם שכרן כפועל בטל היינו בשלא סיירה למרעה מאורתא מכל מקום אי סיירה למרעה מאורתא פסידא דפועלים לא סיירה למרעה מאורתא ופרש"י בשלא סיירה למרעה מאורתא וז"ל הא דסיירה למרעה . פי' הולך הפועלים ורואה ולא הניחו שהיתה לחה או שירדו גשמים בלילה ליתי להו כלל וט' ורש"י לא זו לא זו נקט דל"מ היכא דלא הניחו שהיתה לחה כדקתני בברייתא דהטעו את עצמם לחזו חיוכו גופייהו ולא הו"ל לילך בבקר אלא לפילו לא היתה לחה אלא שירדו גשמים בלילה כי הך דרבא ג"כ פסידא דפועלים דהו"ל להכיר מעצמם שהמטר שירד על שדה זו בלילה לחלח הותה שלא תהא רשאי לחפור ולא הו"ל לילך ולפי זה ניחא הא דלא כתב רבינו הא לפירש רש"י ורואה ולא הניחו שהיתה לחה שדבר פשוט הוא שלא תשמעינן רבותא דלפילו ירד עליה מטר בלילה נמי פסידא דפועלים היא :

ומ"ש

דרכי משה

עיטו לב' שנים והתחיל שנה ראשונה מקרי התחלה אף לשנה שנייה עכ"ל : (ו) ודוקא שהזר והשכיר עצמו אבל אם עמד עמו שנה שנייה בשתיקה לא אמרינן תשאר עמו על תנאי הראשון וכ"כ מהרי"ק שורש קי"ח וע"ש שהאריך בזה : (ז) ע"ל סי' קצ"ב כתבתי דין מורשה שטוען שלא כראוי אי מקרי פשיעה :

רחובות

דרישה

מסכרו וכדפירש"י וסוף פלוגי מחוך וכי נעלם ממנו מ"ם ברמ"ם על דברי רש"י ד"ה בכפל שכרו וכתן מסמע בירושלמי כו' וכדתמרינן בפרק שתים כו' ומסקי ברמ"ם הללו מוכח דם"ל דעד כפלפל ממש קשה ולא כרש"י וגם סוף מסיק בסתימת דברי רש"י וכמב"ל ולדבריו אם כבר פרע להן לא יטול מהן אם שמעו ע"ם גם מ"ם כב"י דכן מבואר בדברי ברמב"ם ג"ז מיהו לדותן דברי הרמב"ם שהיא מפ"ע דשכירות הוא כדברי ברמ"ם ודבינו שברי כתב ז"ל שוכר פועלים למרים וכל אם שיוסיף להן על אם שפסק להרשומים עוטל מן ברשומים עד כמה עד כדי שכרן של הרשומים ע"כ לדי לפניהו דכתב תחלה לכל אם שיוסיף להן עוטל כו' דלשון עוטל משמע דמחר ונפרע מכיון דהרשומים גם לא תלה כלל עמה שכתבו להרשומים ומ"ם בסוף כדי שכרן כי' כגמרא נקט ול"ל כמו שפירשו ברמ"ם ודבינו דהיינו עד לכפל ממש וכן הוא משמעות כל' דפר כדי שכרן ומ"ם כב"י וכ"כ ברמב"ן דברי הרמב"ן היינו בידי חבל לא מלתתי לכב"י שום מבר בדבריהם הלו . ועוד יש לתמוה על כב"י שכתב מכל דקתני בברייתא, כ"ל דמה בתחם מבילה לידו שוכר עליהם עד מ' וכ"ל כתב הרמב"ן ז"ל ומיהו אם שכרן במנה מיהו משתלם ממנו אחין זה שכיחות לחבל מ' וכ' דרך בעלי בתים לשכור כן בדבר שבוד עכ"ל. ומיין נראה כן מדברי הרמב"ם דמה לי מ' וכ' ומה לי מנה עכ"ל ב"י וגם זה צלאי בעיני כלל דברי הרמב"ן דברי טעם הן הולאי אין סברת לשכור ב"ה זה שלא בידיעת הפועל מבלילתו ביותר ממה שנשתה בדבר שבוד של עלמו וכ"כ כב"י בכוונת בדברי הרמב"ן שכ"ל ומסיק וכתב ע"ו ז"ל ובכל זה שכמיהו שמחמוש ז"ל עכ"ל ונרחה דלא דקה כב"י לא דברי הרש"ם כ"ל ולא דברי כב"י כ"ל מדשמיטה ולא הביאה כלל וע"ע :

סי' שלד (ו) **השובר** את הפועל סי' שנשתל על דיני חבורה שנשכרו לחפור בור ולא חפרו כלום ובא מטר ומלא את הבור מים ונפסד החרישה שחרשו ואת הזרע שזרעו ואת הבור שחפרו ואת הבהמה שהביאו לחרוש ואת הכלים שהביאו לחרוש ואת הכלים שהביאו לחפור ואת הבור שחפרו ואת הבהמה

ולא הביאו שהיתה לחה או שירדו גשמים בלילה ליתן להן כלל דהא חזו מיהו גופייהו וע"מ כן נשתכרו לו והרי לא יכולים ולא היה להם לילך בנקר: לא סיירוה מתורתא. עליהם לתת לב בדבר ולהודיעם שהיה לחה לא נתן לכם כלום ויהיב להו כפועל בטל: פסידא דפועלים. גשמים שירדו הפסד פועלים הוא ללא יהיב להו מידי דאמר להו מזלייכו גרם: לא סיירה פסידא דב"ב. דאמרי ליה מי יימר דלדעתא דהכוה מרעא מגרתן. וכתב הרמ"ך מי לא סיירה למרעא פסידא דב"ב לפי שב"ה מכיר את מרעו ויודע דכי לתי מיטרא לא חזיא לריפקא והול"ל בנקר לפועלים שיכשירו עצמן למקום אחר והפועלים לא הכירו את מרעו נמצא שנגרמתו הפסידו שכר פטולת היום מי נמי כיון שלא הרגה מבערב נמי זה שהה יעשו מלאכה יכולים לומר לריפקא סתם השכרתנו תגה לנו שהה מחרת לחזיא לריפקא הלכך נותן להם שכרם כפועל בטל עכ"ל: ומ"ש בשם הרמב"ם ז"ל מם בקר בעל הבית מלאכתו מבערב וכו' בפ"ח מה' שכירות וטעמו מפני שהוא ז"ל מפרש דסיירה למרעא מתורתא קאי לבע"ה כלומר שהוא עצמו בקר שהיה:

(ג) **השובר** הפועל להשקות שדהו מן הנהר ופסק הנהר **אם אין** דרך הנהר לפסוק או אפילו שדרכו לפסוק והפועל יודע דרך הנהר פסידא דפועל וכו' אם (עז.) אמר רבא מאי מטו דאמר מגירי לדוולא ופסק הנהר בפלגא דיומא מי לא עדיד דפסיק פסידא דפועלים עדיד דפסיק מי נמי מתא פסידא דפועלים לאו נמי מתא פסידא דבע"ה וכתב הרמ"ך מי לא הוה רגיל דפסיק פסידא דפועלים לכל לוכסף דלא מיבעי לן מדעתייהו לא פועל ולא בע"ה מי נמי תרוייהו מיבעי לאסוקי מדעתייהו פסידא דפועלים דהמע"ה וידו על התחתונה הוה רגיל דפסיק מי נמי מתא מיניהו פסידא דפועלים נמי מתא מהרינא פסידא דב"ה לחיובי ליה מתוויי: (ב"ה) והרמב"ם פירש פ"ט משכירות בענין אחר וכבר השיגו הראב"ד: (ג) **ומ"ש** לפיכך אם שכרו להשקות שדהו וכן מטר בלילה וכו' אפ"ה הוה מזל דאפ עלה הנהר והשקה השדה דב"ה הוא ונותן לו שכרו כפועל בטל ופרש"י פסידא דבע"ה דכיון דיהיב להו כפועל בטל ואפ"ה לא סיירה למרעא מתא פסידא דפועלים ואפ"ה לא מיחייב בע"ה לשלם להם כלום דהא לא סיירה למרעא מתא פסידא דפועלים ולפי זה אפילו אם היה יודע שהיה גשם בלילה לא היה חייב לשלם להם כלום שהרי לא סיירה למרעא מתא פסידא דפועלים ואפ"ה לא מיחייב בע"ה לשלם להם כלום דהא לא סיירה למרעא מתא פסידא דפועלים ולפי זה אפילו אם היה יודע שהיה גשם בלילה לא היה חייב

שלה (ו) **השוכר** הפועל למלאכה יודע כגון לעדור וכו' מימרת דרבא ר"פ המומנים הני מתן דמגיר מגירי לעבידתא **ואלו עבידתא** בפלגא דיומא **הני מיתא עבידתא** דניתא ליה מינה יהיב להו ש"ך שכותא מפקיד להו וכו' וכתב הרמ"ך דהייגו בשכרו למלאכה יודע אבל בשכרו למלאכה בסתם יכול לעשות ממלאכה קלה למלאכה כבדה עכ"ל וכ"כ ב"י ע"ש שמר מפרשים וז"ש רבי' השוכר לפועל למלאכה ידועה וכו'. דהיינו בשכרו למלאכה בסתם כופיהו לעשות כבדה ממנה שכרי אם רצה היה מוסר לו הקשה בתחלה וכמ"ש בסמוך יפה שכרו סתם וכו' : השוכר

שלה (ו) **השוכר** את הפועל למלאכה ידועה כגון לעדור [או לנבש] ונשלמה בחצי היום אם יש לו מלאכה כמותה או קלה ממנה צריך לעשות לו אע"פ שאינו עושה מלאכה ממש כגון מעידור לניכוש כיון שאינה כבדה ממנה אבל (א) אינו כופהו לעשות הכבדה ממנה ונותן לו מחצי שכחה דדמי לאוכלוסי דמהוזא דכי לא עבדי חלשי :

ובא מטר ולא הוצרך לדלות ולהשקותו נוטל חצי הפירות שאין דין האריסין כדין הפועל לפי שהוא בשותף בשדה : (ח) וכיוצא בזה כתב ה"ר יואל הלוי מי ששכר מלמד לבנו וחלה התלמיד אם אינו רגיל באותו חולי או אפי' אם רגיל והמלמד מן העיר ומכיר בו פסידא דמלמד אבל אם רגיל בחולי ואין המלמד מכיר בו כגון שאינו מן העיר פסידא דבע"ה הוא : (ט) ונותן לו שברו משלם ולא כפועל בטל דכל לומדי תורה כשאין לומדין הבטלה גורם להם

וכיוצא בזה כתב רבינו יואל מי ששכר מלמד לבנו והלה התלמיד אם מינו רגיל בתוקו סולי וכו' עד סוף הסימן ככל דברי הרמ"ם בר"פ המומנים שלמד כן מהסיפ דרבא שכתבתי בסמוך הני מתן לאגר מגירי לדוולא ופסק נהרמ בפלגא דיומא הני מיתא לי לא הוה רגיל דפסק פסידא לפועלים ועיין שם במרדכי ועיין בתשובות מיימוניות דספר קנין סימן ל"ג . ומ"ש ודמי לאוכלוסי דמחוזא וכו' יתבאר בסי' שאחר זה ומ"ש שלומדי התורה דומים לאוכלוסי דמחוזא כ"כ הרשב"ם בתשובה וכן כתב בתשובות להרמב"ן סימן ל' ובמיוחדים נכ"ט ח"ג וכתב עוד שאפילו יש למלמד תלמידים אחרים זה שחוזר בו משלם משום דזיכוי הוא לאחד לק' ויכול לשמוע בכלל האחרים וכן רמוי לדון עכ"ל : וכתב רבינו ירוחם נכ"ט ח"ג וחינו יכול לכוף למלמד שילמוד אחר במקום בנו : ובתוב עוד בתוב המזכר בשם הר"פ והרש"ם חזרת המלמד כמו פועל בכל דינו וכן בשוכר עליהם או מטען עליהם אלא תרעומת (ג) ואם המלמד חוזר בו מחמת חולי או מפני חוזר בו ב"ש עיין שם ובתשובות מיימוניות דספר קנין סימן ל"ח ובמרדכי פרק המומנין ובתוב עוד שם רבינו ירוחם בשם מלמד העד ונושבע נגד העד ונושל שכרו ועי"ש שהאריך בזה מוהר"ם בתשוב' ועיין בהגהות סוף סי' פ"ב מדין מלמד שהלוה על משכנות בבית ב"ה ורוצה בע"ה לפשר עם העכו"ם כו' בב"י בסימן של"ג בשם תשובת מוהר"ם על שוחט ובודק שששרוהו לכך והקבצים אינן רוצים להניחו לבדוק מפני ששוהה יותר מדאי בבדיקה אם דרך מבחי עכו"ם להקפיד בכך הוי פסידא דפועל ואם אין דרך מבחי עירו להקפיד ודרך מבחי עיר הקהל שהשכירוהו להקפיד הוי פסידא דקהל ואם מקפידים בדבר שאין רגילין להקפיד הוי פסידא דפועל מ"ב כתב מוהר"ם פרי"ט סי' מ"ו בתשובותיו על רב א' שהיה לקהל ב' או ג' שנים למורה באיסור והיתר ודרש להם ואח"כ שכר עמהם להבא ולא דבר מסה שעבר לאחר זמן בקש מהם שכר על מה שעבר ופסק דהואיל ושתק להם תחילה בודאי מחל להם השתיקה כהוראה הוי דאע"ג דרגילות הוא ליטול שכר הוראות מ"מ יש קצת איסור בדבר ולכן אין יכול לתבעו מה שעבר ועי"ש שהאריך בדין שכר המלמד . כתב מהרי"ו בתשובות סי' ק"ג דשכר חזנים ומלמדים ומנהג הוא ליתן להם הצי שכרו בתחלת הזמן כדי שיכלכל בהן ביתו עכ"ל ונראה דהכל לפי מנהג המדינה וע"ל סי' ש"כ ולקמן סימן של"ו בדיני מלמדים :

שלה (א) במרדכי פרק האומנין דף קמ"א ע"ג כתב ר"ב דאם לית ליה עבידתא ולשכינו יש לו זה יטול **שכרו** משכינו והפועל יפעל לו דמ"ש **וכתב הר"מ הוא דאכרינן דאינו נותן לו** מלאכה כבידה מן הראשונה היינו שאינו רוצה להוסיף לו על שכרו הראשון אבל **אם** רצה להוסיף על שכרו הרשות ביד בע"ה וע"ש :

דרישה

(ו) והבמילה מניח לכם כו' וכם בסע"ם כתוב ע"ז ודבר המוה סוף והלה מבכר לו ללמוד בעצמו לו ללמד תחיים בתוס בלה יפכד בלימוד עצמו ח"ב מבתכר הוא בכך בע"ל וכ"ל בה יוכל ללמד עם תחיים וילמוד למודו בסוף לוך לו ולה יצוך לעבד ולעברו בתוס תלמידים בתיו לוורך עצמו וזהו מבתכר דקתמר וכ"ל : לסביר

בכם הרמ"ם בתלה העבד מקבלו רבו תח"כ כתם תניך בלם לו תח"כ מכלם וכתבתי בם דה"ם לתלה המלמד ע"ם בס"ע וכסמ"ע . ולכאורה היה מלתה דיל כן ג"כ בתלה ההלמיד ע"ם וה"ק : (ו) הטוקן לו בכבו מכלם כו' תח"כ יהוי דיתת ליה יוהר בניטול ועיין בד"מ בכלון לומתין הבעלה מניח רבו' עיין בדבריבה : לאוקלוסי דמחוזא עירו בל רבא היה והוה לומר דין זה בגמרא והיו בם בני תדם הרבוים תמיד לבתא מבאות ול"ד בל מהוזא קתמר והא דתייט בבסימן בל"ם כ"ב בהם ז"ל והם הוה תדם בהבעלה קבה לו כו' :

שלה (ו) **השוכר** את הפועל למלאכה ידועה כו' ג"ז בפ"מ דף ע"ז ז"ל ואמר רבא מהלי כו' [ע"ב בפיה בב"ת] דקבה מיניה לו מפקיד להו ומקן להן בבקן מבלם . תמלי ולית להו כעובד בטל . כי קתמר רבא בחולכלי דמחוזא דתי לא עבדי חלבי עכ"ל . זהו בלל דברי רבינו ומ"ש למלאכה ידועה כ"ל בהחזיק להם ניכוס לו עידור לתוקי תם לא הזכיר להם הלא בשכר למלאכה בהם דיכול לבטות תהי' מלאכה בלבידה וכמ"ש תמ"ז מיד תבל יין בהחזיק תוקה מלאכה ידועה (בה) [בה"ב] הו"ל להתנוי בבתלין בה שיעור מלאכת יום דתיכו הוא דידע והא ותכיך תעבידה וכ"ב הרמב"ן והרמ"ם : בגון מיבום לעידור ולהרוה בלאה תע"פ בבי"י פי' עידור בכמה מקומות תפירה בתן תין פירוכו בן הלא ר"ש מלאכה הדומה לניכוס וע"ד בתמכו בכוף : ב"ק מבבי זרעים ועודרי ירקות וביבמ"י בם וז"ל ומבבי ירקות מביניהם ועודרי ירקות בבהן הבופות יותר מדתי בדי בימה מקום להרחיב ולהתפנס ע"ב ומ"ב תע"פ בתיוה תוהם מבלם תחדק ותסור להיות בעור בלילה יותר מדתי בדי שלא יהא לתחר לתעכב תל בעקיבתן מן הבוהם הלא מבבי"ב בעובד זה מזה ועושבן במקום תחר דניך בעקיבתן עם בהביבן . תבל הי פי' עידור ר"ל תפירה בבבלר מקומות ק' הלא ודאי מלאכת תפירה בבידה מניכוס ודומק לוזר מכוס תפיהם מלאכת בדכו מיכוי . ולפי טוכת מקבת ספרים דתיה בכו בגון מעידור לניכוס ק"ת תלה דלפ"ז הו"ל לרבינו לבהוב בין דקלה ממה וק"ל . ועיין בי"ד בי' קפ"ח בם כ"ב לעיין תיסור ריבית ז"ל ולה יתמר עדור עמי ותבבם עמך בספרים בבתחלת הסי"ב ו' בתיכו בבידה יוהר . וכתבתי בם בפריבה במ"ם בתב בספרים סי' ללמדנו דלפ"ז בתוב תבריים בלה יוהר תפ"ם תכר בין בלפעמים הוה לסיפ וכזה גיירבו בני הטבחתות הל"ל וק"ל: תבל תיש טפכו סי' פי' בכך בבינות שפבם עמו בכר תיש טפכו לעבות תבל בם בוסף לבוסף ו' על בבבידה

פרישה

(ד) לפי שתין בתרימין כדין פועל לפי בכוח בכוחף **בבדה כ"ב** הרי"ף והרמ"ם וז"ל בתי הרים דבכוחף דמי דבת תי תיהבכת בהוה תבעת לו היה בקיל מידי הלבך בין דקביל עליה דלי ד' קני ליה תילתא ובין דלא תיבעך לו פקע ממהיה דליה עכ"ל והטו' ג"כ בתבו בן ומעשם תחבינא [עיין בב"מ] ועי"ש רים ד' ע"ז : (ה) בתב הרא"ש סי' עד סוף הכי' הכל מדברי הרמ"ם בר"פ המומנין דלמד בן מדברי רבא ע"ש ועד"מ : ותלה בהלמיד כו' ע"ל בסי' בל"ג ס"ג בבתב בבס הרמ"ם בתלה העבד מקבלו רבו תח"כ כתם תניך בלם לו תח"כ מכלם וכתבתי בם דה"ם לתלה המלמד ע"ם בס"ע וכסמ"ע . ולכאורה היה מלתה דיל כן ג"כ בתלה ההלמיד ע"ם וה"ק : (ו) הטוקן לו בכבו מכלם כו' תח"כ יהוי דיתת ליה יוהר בניטול ועיין בד"מ בכלון לומתין הבעלה מניח רבו' עיין בדבריבה : לאוקלוסי דמחוזא עירו בל רבא היה והוה לומר דין זה בגמרא והיו בם בני תדם הרבוים תמיד לבתא מבאות ול"ד בל מהוזא קתמר והא דתייט בבסימן בל"ם כ"ב בהם ז"ל והם הוה תדם בהבעלה קבה לו כו' :

שלה (ו) **השוכר** את הפועל למלאכה ידועה כגון לעדור ונשלמה בהלי היום אם יש לו מלאכה כמותה או קלה ממנה צריך לעשות לו וכו' אבל אינו כופהו לעשות הכבדה ממנה וכו' אם הוא מדם שהבעלה קצה לו נותן לו שכרו משלם בריש פרק המומנין (עז :) אמר אמי מאן דאגר אגירי **לעבידתא ושלים עבידתיה בפלגא דיומא מי אית ליה עבידתיה דניתא ליה מינה יהיב להו מי נמי דכוותה מפקיד להו דקצה מינה לא מפקיד להו ומוקן להם שכרם** משלם

דרכי משה

(ב) וכ"כ בת"ה סי' שפ"ח הא דאם אירע אונס דהוי פסידא דפועל כגון שהראה לפועל מלאכה ו' אבל אי שברו מסתמא יכול לומר תן לי שדה אחר להשקות או מלאכה אחרת לעשות עכ"ל

(ג) וכ"ב הרשב"א בתשובה סימן אלף ס"ב וכ' שם מיהו מסתברא שאם למד אחרים מעצמו שהוא מנכה לזה שחוזר מה היה תנאי ביניהם שלא יוכל ללמוד אחרים אבל אי לא היה תנאי ביניהם ויכול ללמוד אינו מנכה לו כלום וע"ש ובמרדכי פ' האומנין דף קמ"ב ע"א משמע דיוכל ליתן לו נער אחר ללמוד אם השני מבין המ"ב בראשון וע"ש וכ"ה שם דף קמ"א ע"ב וכנ"ל מדברי הרא"ש שכתב שדינו כשאר פועל בתשובת הרמב"ן סי' א' בתלמידים ששכרו לרב אחד בי' ליטרין ואח"כ ניתוסף לו תלמיד א' והיה לו י"א ליטרין ורצה א' מן הראשונים לחזור בו באמרו דבלאו דידיה ה"ה לו י' ליטרין ופסק דלא יוכל לחזור וצריך לשלם לבלמד כו' ובדברי הרא"ש שכתב שדינו כשאר פועל לענין חזרה לא נראה כן כתוב בתשובה הרשב"א סי' הרמ"נ מלמד דינו כאוכלסי דמחוזאי מיהו הכל תלוי בראיית הב"ד אם מלמד זה נהנה בלימודו יותר מבטולו או לא כו' וכ"כ שם סי' אלף ס"ב ועיין בזה בנ"י פ"ד ד' ק' ה"ע ב' : (ג) וכ"כ מוהר"ם פדוי"ה וע' במרדכי פ' מי שהת : (ד) כראבבי' פ"ק דקדושין לענין עבד ועוד דכיון דשכרו ללמוד עם בנו לאו כל כמיניה דאב לבחול שעבודו כו' וכ"כ בתשובת הרשב"א סי' תתע"נ : (ה) כ' הרשב"א בתשוב' סי' תרמ"ה הלמד את בן חבירו שלא מדעת האב אין האב חייב לשלם לו אבל במרדכי ר"פ האומנין ע"ג והבהגות שם דף קנ"א משמע דחייב לשלם לו דלא גרע מיורד לשדה חבירו שלא ברשיתו עכ"ל ועי"ש עוד בתב המרדכי שם בשם מוהר"ם על א' שאשר למלמד לשוד עם בני ולא נדר לו כלום אפ"ה צריך לשלם לו כאחרים הישלמין כו' ואפשר שאף בזה גם ה"רשב"א מודה אע"ג דבמרדכי לא משמע בן דבישבע שם דהר טעם את להו וע' בסוי"ח סי' רע"ח מדין אשה ששכרה ללמד לבנה : (ו) והמלמד אמר ינסני **עבשיו** אם לא איכל ללמוד עמו והיה עד א' מעיד שלא היה יודע ללמוד באותו שעה ששכרו ופסק שם דהדין עם המלמד דהואיל וידע עכשיו ללמוד מוקמינן ליה אחזקתיה דידע **ג"כ** בבר ונשבע נגד העד ונושל שכרו וע"ש שהאריך בזה מוהר"ם בתשוב' ועיין בהגהות סוף סי' פ"ב מדין מלמד שהלוה על משכנות בבית ב"ה ורוצה בע"ה לפשר עם העכו"ם כו' בב"י בסימן של"ג בשם תשובת מוהר"ם על שוחט ובודק ששרוהו לכך והקבצים אינן רוצים להניחו לבדוק מפני ששוהה יותר מדאי בבדיקה אם דרך מבחי עכו"ם להקפיד בכך הוי פסידא דפועל ואם אין דרך מבחי עירו להקפיד ודרך מבחי עיר הקהל ששכירוהו להקפיד הוי פסידא דקהל ואם מקפידים בדבר שאין רגילין להקפיד הוי פסידא דפועל מ"ב כתב מוהר"ם פרי"ט סי' מ"ו בתשובותיו על רב א' שהיה לקהל ב' או ג' שנים למורה באיסור והיתר ודרש להם ואח"כ שכר עמהם להבא ולא דבר מסה שעבר לאחר זמן בקש מהם שכר על מה שעבר ופסק דהואיל ושתק להם תחילה בודאי מחל להם השתיקה כהוראה הוי דאע"ג דרגילות הוא ליטול שכר הוראות מ"מ יש קצת איסור בדבר ולכן אין יכול לתבעו מה שעבר ועי"ש שהאריך בדין שכר המלמד . כתב מהרי"ו בתשובות סי' ק"ג דשכר חזנים ומלמדים ומנהג הוא ליתן להם הצי שכרו בתחלת הזמן כדי שיכלכל בהן ביתו עכ"ל ונראה דהכל לפי מנהג המדינה וע"ל סי' ש"כ ולקמן סימן של"ו בדיני מלמדים :

(א) במרדכי פרק האומנין דף קמ"א ע"ג כתב ר"ב דאם לית ליה עבידתא ולשכינו יש לו זה יטול **שכרו** משכינו והפועל יפעל לו דמ"ש **וכתב הר"מ הוא דאכרינן דאינו נותן לו** מלאכה כבידה מן הראשונה היינו שאינו רוצה להוסיף לו על שכרו הראשון אבל **אם** רצה להוסיף על שכרו הרשות ביד בע"ה וע"ש :

מחצי היום ואילך בפועל בטל ואם הוא אדם שהבטלה קשה לו נותן לו שכרו משלם ודוקא שלא הראה לו המלאכה תחלה אבל אם הראה אותה לו וראה שלא היה בה מלאכת יום ולא התנה אינו נותן לו כלום לאחר ששלמה כדפרישית לעיל דכל מה ששניהם יודעים יש לו לפועל להתנות ואם שברו סתם למלאכת יום אחד יכול לשנותו ממלאכה קלה לכבדה: (ג) השוכר הפועל להביא לו שליחות ממקום למקום והלך ולא מצא נותן לו שכרו משלם להביא לו קנים והלך ולא מצא נותן לו שכרו בפועל בטל: (ג) להביא תפוחים לחולה והלך והביא ומצאו ומת או שהבריא לא יאמר לו טול מה שהבאת בשברך:

השוכר

(ג) **השוכר** הפועל וכו' תוספתא כתובות הרי"ף והרא"ש בר"פ המוכיר את הפועל להביא שליחות ממקום למקום והלך לו ולא הביא נותן לו שכרו משלם השוכר את הפועל להביא קנים ודוקרנים לכרם והלך ולא הביא נותן לו שכרו משלם השוכר את הפועל להביא עגבים ותפוחים ורמונים ודומרסקין לחולה ובא ומצאו שמת או שהבריא לא יאמר לו טול מה שהבאת בשבילך אלא נותן לו שכרו משלם ומפרש רבינו דמציעתא להביא לו קנים סתם ונותן לו אלא כפועל בטל דלא כתניתא דבי דוסא דתניא נותן לו שכרו משלם אפי' מצא דומה הבא טעון להביא קנים דהכא נמי הו"ל להביא קנים ודוקרנים ובא ריקם אלא כך מציעתא תניא ליצנא קטיעא כלילו חמר להביא נותן לו שכרו משלם אפי' דומה הבא טעון וכו' דקתני בריייתא דר' דוסא לא ריעא ללא הלך אלא לשליחות שתין בו עורח הבאה כגון להביא תגרת וכיוצא חייב לשלם לו כמו שהתנה עמו ממש ואינו מנכה לו כלום: כתוב במרדכי פ' התומנין שליח שהיה נושא ונותן בשכר ומצא תגר והזר ברחה דהוי פסידא דפועל בין היה לשניהם לידע התחום וכו' אבל הכא לא נהנה כלום ודומה לספינה זו ויין סתם דפרין תלמודא מה שנתן אחתי לא יטול עכ"ל. ומדברי הרב בש"ע ברחה דמפרש תגר סומר כלומר שהשליח פגע ומצא זה שהלו נשלחו התגרות והזר השליח כיון דהלו נשלחו התיעוץ ותימא לפי זה למה פסק דהוי פסידא דפועל כיון שהב"י לא נהנה כלום אלא בשולח להביא תפוחים לחולה אע"פ שהבריא או מת ולא נהנה כלום צריך ליתן לו שכרו משלם והכא נמי צריך לשלם לו מה שהלך בחלי הדרך ותו דלפי' הרב מהו זה שכתוב הגהות מרדכי דמציעתא ד"ק בסימן תרמ"ו כתב על פסק זה דמצא תגר וז"ל ולי הכותב לא נראה מהא דלמרינן בפרק הזהב בני העיר שעקלו שקליהן ונגנבו או שאבדו מידי השלוחין וקאמר נשבעין שלוחין ליטול שכרן מבני העיר אלמא אע"ג דמין נהנין בני העיר שהרי צריכין לשקליס אחרים אפ"ה נוטלין שכרן וכו' ע"ש

אלמא

שכר את הפועלים ומצאו שהם כשבית למס נותן לכן שכרן משלם אבל אינו דומה השוכר משלם לשוכר ובבא. ואינו דומה שבת טעון לבת ריקן כו' [עיין בב"מ שבשיג ל' הפוסקים עד גמירת] ובגמרא שלנו פ' התומנין שבינו ריעא דתוספתא זו דהלכו ממרין להביא לו בתוכה ולא מצאו נותן לכן שכרן משלם ומפרש דמה שקתני בתוספתא אבל אינו דומה כו' היינו דוקא שנותן לו כשהלך ל' כיון שגילתה לנו בגמרא דמ"ש ברישא דתוספתא שכרו משלם לו"ד קאמר אלא ל"ל כשהלך בטל ולמה כו' שכרו משלם לו"ד כשהלך בטל ולמה כו' שכרו משלם לו"ד כשהלך בטל ולמה כו' שכרו משלם לו"ד

שלמא דמצלו תגר גרסינן פי' שמצלו לשליח בדרך בעל מלחמה שקורין תוקו בל"א בעל תיגרא ולקח ממנו כל אשר היה בידו וגם התגרת לקח ממנו ולכן חזר השליח ועל כן השיג בהגה"ה ומחר דמע"ג שהגיעו תוקם בדרך שנלחם התגרת לו הפסיד שכרו גם מהרו"ך כתב כיוצא בזה וכן הוא המתת דכשמצא השליח בדרך מי שנשתלח אליו לו הפסיד שכרו לבעל מם נאנס בדרך שנזלו מידו התגרת לו יטול וכן פסק בהגהות מרדכי דקידושין שליח שהיה נוטל התגרות בשליחות ונאנס נראה דלא יטול כלום עכ"ל. ומה שהקשה בהגהות מהיכי דמי העיר ששקלו שקליהן וכו' .

הלה הוא בעלמו כתב היש לחלק :

שלו (ט) **השוכר** הפועל לעשות בשלו וכו' .

בריימתא ר"פ המומנים הובאה בסי' של"ב ולפי שנתבאר ע"ש הרמ"ה דאיכו טוטל מחבירו יותר על מה שנותן לפועל אע"פ שהגהו ביותר מכך. ומ"ש ואיכו יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך וכו' משנה סוף פ' הבית והעלייה השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן וקש ומ"ל תן לי שכרי ומ"ל טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו משקבל עליו מ"ל הילך שכרך ואני אטול את שלי אין שומעין לו . ובגמרא טול מה שעשית בשלך אין שומעין לו והתניא שומעין לו ומ"ר נחמן לא קשיא כאן בשלו כאן בשל חבירו מ"ל רבא לר"ב בשלו מ"ט דמ"ל תגרתי עליך בשל חבירו נמי שכרו עליו דתניא השוכר את הפועל לעשות בשלו והרשהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ומוטל מבעל הבית מה שהנהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ומוטל מבעל הבית מה שהנהו מלא אמר רב נחמן ל"ק כאן בשל הפקר ופרש"י בשל הפקר שומעין לו דמ"ל קני בי בי את דלדידיה לא קני ליה ר"ב לטעמיה דאמר המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו נמצא שאין פעולתו עליו ואין כאן בל תלין ולא דמי לשל חבירו דהתם ליכא למימר זכי ביה את וכי לא מ"ל שכרך על בע"ה על כרחו שכרו עליו מבל הכא לא עכ"ל דעתו ז"ל לייצב מאי דקשה דכי היכא דהוה קשיא ליה משיגיו, קמ"ל דהוה משני דבשל חברו שומעין לו מהא דתניא השוכר את הפועל לעשות בשלו והרשהו בשל חברו וכו' ר"ב קשיא להך שיגיו דבשל הפקר וקאמר רש"י דלא דמי לשל חברו וכו' מיהו אין ספק דלא קאמר רש"י אלא בהך דשל חבירו דשייך ליה קשיא דהוה משני משיגיו, קמ"ל דהוה משני דבשל חברו שומעין לו מהא דתניא השוכר את הפועל לעשות בשלו והרשהו בשל חברו וכו' ר"ב קשיא להך שיגיו דבשל הפקר וקאמר רש"י דלא דמי לשל חברו וכו' מיהו אין ספק דלא קאמר רש"י אלא בהך דשל חבירו דשייך ליה קשיא דהוה משני

(ב) **אבר** שכרו שתמת לעשות בשל חברו התם פשיטא דשומעין לו כיון דאין שכרו עליו וכדכתבו התוספות לעס להדיא וכך הס דברי רבינו ומה שאמר ב"י דמדברי רש"י דמשמע משמע שחולק מדברי התוס' ורבינו נראה שהבין דרש"י מדבר בשכרו בסתם לעשות בשל חברו וזה כשגגה שיוצאה מלפני השליט דלא מיירי רש"י אלא בשל חברו דמיירי היה בשיוויה קמ"ל דהיינו בשכרו לעשות בשלו והרשהו בשל חברו וע"פ פרש"י הללו כתב רבינו השוכר הפועל לעשות בשלו והרשהו בשל חברו מיגו וכו' לויר טול מה שעשית בשכרך אפי' לא אמר שכרך עלי אלא על חבירו אבל אם א"ל שכרך על בע"ב ע"כ שכרו עליו : ומ"ש רבינו עוד אבל אם שכרו לעשות בשל חברו סתם יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך וכו' היינו מ"ש התוס' בשם ר"י דהא פשיטא היא דבשכרו לעשות בשל חברו בסתם דיכול לומר טול מה שעשית בשכרך כו' ומיגה דדוקא בסתם אבל אם מ"ל שכרך עלי אע"פ שבשכרו לעשות בשל חבירו אין יכול לומר טול מה שעשית בשכרך ודו"ק : (ג) **השוכר** את הפועל לעשות בשלו אם נתרצה הפועל ליטול בשכרו ואח"כ חזר בו אין שומעין לו

שלו (ט) **השוכר** הפועל לעשות בשלו והראהו (א) בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מחבירו מה שההנהו ואינו יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך אפילו לא אמר שכרך עלי אלא שכרו סתם : (ב) אבל אם שכרו לעשות בשל חבירו סתם יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך כיון שאין שכרו עליו אלא על חבירו אבל אם א"ל שכרך עלי אע"פ ששכרו לעשות בשל חבירו אין יכול לומר טול מה שעשית בשכרך : (ג) השוכר את הפועל לעשות בשלו או ללקוט לו דבר של הפקר אינו יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך ואם

שכיר זה עוד חייב לשמשו כמלא שכבר את רשותו עד שלא הגיע זמנו והשתא הוא דנשתע ונוטל ואפי' מן היורשים וכדלמיתא בירושלמי וכמו שנאמרו ולהמתין עד שיבואו היורשים אין זה דין מכמה טעמים חדש דאפילו בחוב דעלמא אין ממתינין את הנשתע כל שהוא רשות יותר ממהלך יום אחד כדלמיתא בפ' הגוזל בתרא (קיב :) דאויל שליחא בשלם בשבתא ואתי בתרעבא וכו' בשבתא קאים בדינא ועוד השכיר העני שנשכר בפרוטה ורוצה ליכנס בערב לאכול פתו יחתין עד שיבואו היתומים ועוד דהתי תוך זמנו היא וקי"ל דאין מדס עושי לפרוע תוך זמנו כדלמיתא בריש ב"ב (ה .) (ג) : [א] ראובן המלוה חוב לשמעון ונטל שכרו ואחר זמן נפל קלקול בחוב שיצטרך עירמא גדולה לתקנו ואמר שמעון לרחובן מחוייב אתה לטרוח כי קבלת שכרך ורחובן אינו רוצה עיין בתרומה הדשן סי' שכ"ד ודבריו מגומגמים בעיני :

שלו (ט) **השוכר** הפועל לעשות בשלו והרשהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מחבירו מה שההנהו בריימתא בר"פ המומנים (עו .) ומה שאמר ואינו יכול לומר טול מה שעשית בשכרך אפי' לא אמר שכרך עלי אלא שכרו סתם : (ב) **אבר** אם שכרו לעשות בשל חבירו סתם יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך וכו' אבל אם אמר ליה שכרך עלי אע"פ שכרו לעשות בשל חבירו אין יכול לומר טול מה שעשית בשכרך בסוף פ' הבית והעלייה (קיח .) תנן השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן וקש אמר ליה תן לי שכרי אמר ליה טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו וגמרא ומה אין שומעין לו אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשלו כאן בשל חבירו אמר ליה רבא לרב נחמן בשלו מ"ט דאמר ליה מגרתי עלך בשל חבירו נמי שכרו עליו דתניא השוכר את הפועל לעשות בשלו והרשהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מב"ה מה שהנהו מלא אמר רב נחמן ל"ק כאן בשלו כאן בשל חבירו לעשות בשלו והרשהו בשל חבירו משמע דוקא לעשות בשלו אבל בשל חבירו לא נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מב"ה מבל שתמת לא ותימא אמאי מיצטריך לאשמועי דאפי' בשל חבירו כמו שכתבתי ס"ל דאפילו בשל חבירו לו שיעשה בשל חבירו לו אלא שלו ולא היינו ב"י דמב"ה לא מצי הכי דהא פשיטא לא שכרו לעשות בשל חבירו וק"ו ומומר ב"י תילתי התוס' דזהו פשיטא ודמסיק ולאפוקי לאו בשל חבירו דמשני אחלה ס"ל דהפועל שכר שהוא שלו ולא היינו ב"י דמב"ה לא מצי הכי דהא פשיטא לא שכרו לעשות בשל חבירו וק"ו ומומר ב"י מודה בזה וכמ"ש בפרישה : (ג) ללקוח לי דבר של הפקר כו' כם אחת דאני ר"י דברי רבינו כמ"ש אם שכרו לעשות חבירו סתם כו' דר"ל בשל חבירו דהפועל יודע שהוא של חבירו וגם ר"י מודה בזה וכמ"ש בפרישה : (ג) ללקוח לי דבר של הפקר כו' כם אחת דאני ר"י

כאן

(ג) וע"ל סי' של"ד מדין זה גבי השוכר בית ומת בחצי הזמן ברישי הגה"מ"ר דקדושין ראובן ששכר שמעון להשתדל בנגדו נגד השר וכן עשה ואח"כ אמר שמחמת יראה עשה שלא יקלקל חובו חייב ליתן לו שכרו ומה שהיה בלבו משום יראה דברים שבלב אינו דברים :

שלו (א) כתב הרשב"א בתשובה סי' תרמ"ג ראובן ששכר מלמד לבנו ולבן חבירו ונתרצה חבירו לתת לו חלקו ואח"כ בחצי זמן קם חבירו ושכר אחר חייב לפרוע לראשון ומה שטוען חבירו שלא שכרו לשנה אלא על תנאי אם יעשה מלאכתו כראוי ושלא ימשוך זמן השכירות אלא עד הפסח הרי הודה מקצת וחייב שבועה דאורייתא כו' וע"ש בסי' אלף קנ"ז כתב המרדכי פרק ז"ב דף רס"ח ע"ד אדם א' שהתנה עם בחור ללמוד עם בן חבירו בפני אבי הבן והוא שתק שתיקה כהודאה דמיא וחייב לשלם לו ע"ש על אחד שאמר לחתנו עשיר תלמוד עם בנך ואני אשלם לך דיוכל לומר משטה אני בך וע"ל סי' פ"א : (ב) ועיין בב"י פרק הבית והעלייה

כנ"י

דרישה

לו לסתירין וגרסינן פשוט לכוונת רבינו סוף כתמת סמ"ם ומש"ם דקדק בר"ם של"ג וכתב גבי ממרין שכלכו נותן לסם שכר כפועל בטל ולא לסם רבינו לסתום דבריו אלא לפרש שכן דרכו אבל כרמב"ם סעתיק ל' סתוספתא כצורתה כי כן דרכו על סרוב למשוך אחר ל' סגמרא וגס י"ל דס"ל גבי ממרין שכלכו ובמי בנמת אמריני אלא פירשו כלום בגמרא אית לן לפרש כל אלא ומלא כפי מסאבר לסא דקתני סתוספתא בכל מ' שכרו משלם משום דלמ אם נותן לו כפועל בעל שכרו משלם מקרי כיון דומה סבא טעון לבא ריקן מ"ב וכו שכרו משלם ומ"ם ב"י כאן על מש"ר גבי קנים נותן לו שכרו כפועל בעל ע"ם הוא ע"ם ודבריו תמוהין במ"ם ע"ם הוא מ"ב תיך סבין דברי המגיד שכתב ב"י סס לפי זה אלא גס הוא כתב לכל מקום שמשלם כבד מנכין לו דסיינו כפועל בטל ועוד מ"ם השוכר לכתיל קנים מכבר ממריס להתיל תבואת השוכר עם בתוספתא שנותן לו כפועל בטל אלא ממוזנתא כלכתיבתא ולבני רבינו מתוקלקים סיטב ומס שקילר רבינו בסיפת דשכרו לתתיל לו תפוחים כו' ולא סעתיק סוף ל' סתוספתא דקתני סס אלא נותן לו שכרו משלם אף סול"ל כפועל בטל משום סס"ל לתין בוס שום סיזוק דוס כבר נלמד מדין קמח לתתיל לו שלימות ממקום למקום דתידי ותידי דברים קלים סן ואין טורח בשלימות ולא בסס סתוספתא ללמדינו בוס אלא שלא יוכל לומר טול מה שכשלת בשכרך וכמ"ם בדרישה ואף שכשום בב"ק דף קי"ג כתבו אלא לא כולכך לכתוב וס כי סמך אחת לסולם כו' דמיירי שכשכולו בשביל סמולם פי' יותר ממס שכיח רצוי לשוכרה דסכי מצמא ל' נותן לו שכרו משלם ע"כ וא"כ יש חילוק בדבר אם מסקי סתום' וכתבו שם ז"ל וכ"ל דמיירי כגון לליכך למימר משטה לני בך שכוח מפטיד במקים לאחר כיולא בוס עכ"ל וא"כ חזר לשיטת יתר משכרו לדין שוס לשכרו ואין כאן שוס חילוק וגם לא כולכך לכתוב וס כי סמך אחת שכבר כתבו בסי' רס"ל ורס"ם ע"ש . ועל דברי סתום' תימה כוח בעיני מ"ם שכן משמע ל' שכרו משלם דמיירי בשכרו יתר ממס שכיח רצוי ליתן לו בשכרו וסא גס בכוח קמייתא כל"ל קלני נותן לו שכרו משלם ואין טעם לומר אם שכרו יותר משכרו דשם לא מיירי מחולם ומדלכך בכתא זו ים ליתן יותר טוב טעם למה כתב נותן לו שכרו משלם משום דשמשלם מיכו רוצה ליתן לו כשר תשר שכרו בו אפי' בדרך השכירות אלא לומר כוח שם שכשלת בשכרך ליתן לו שכרו משלם ונראה דמה"ט אינה הגמ"ע בסיעתא דמילתא דשמואל דאמר שמעון לוי

שומעין לו במאי שכתבתי בסמוך מסייע לה מש"כ עליו ומ"ל הילך את שכרך ומי נוטל את שלי מן שומעין לו: ומה שאמר בשם הרמ"ה ז"ל דוקא דעבד מעיכה לו הגבהה וכו' דבריו נכונים בטעמם שם: (ב"ה) כתבו הגהות מיימוניות בפ"ט משכירות אהא דתנן השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן וקש ואמר לו טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו דווקא בתבן וקש דלאו מידי דמיכל הוא אבל בדבר מאכל כגון תבואה וכיוצא בה שומעין לו עכ"ל. א ואיני יודע זה מנין לו ולא עוד אלא שהתוספתא שבסוף פ' שקודם זה הוי תיובתיה:

ואם נתרצה הפועל ליטלו בשברו ואה"כ הזר בו הבעל הבית אין שומעין לו וכתב הרמ"ה דוקא דעבד משיכה או הגבהה דאי לאו הכי במאי קני אבל ודאי אי קאי ברשותיה דפועל אי נמי נקט ליה אכתפיה לא בעי משיכה אחריתי ואם שברו לשמור לו דבר של הפקר יכול לומר לו טול מה שעשית בשברך לפי שעדיין לא זכה בו בע"ה וילך הוא ויזכה בו וכתב הרמ"ה הני מילי דליכא מידי אחרינא נבי בע"ה לאישתלומי מיניה אבל אי איכא מידי אחרינא לב"ה לאשתלומי מיניה או מידי דקפין עליה זביני טפי אין שומעין לו ואין נראה דטעמא שיכול לומר לו טול מה שעשית בשברך כיון שעדיין לא זכה בו בע"ה נמצא שאין עליו חיוב שכר לכך יכול לומר טול מה שעשית בשברך הילכך אפי' אם יש לו הרבה משלו יכול לומר לו כן: (ז) השוכר הפועל ונאחז באנגריא לעבודת המלך אינו יכול לומר לו הריני לפניך אלא אינו נותן לו אלא כפי מה שעשה עמו:

שלז (ח) **פועל** העושה מלאכה לבע"ה הרי זה אוכל ממה שהוא עושה אפילו אינו מזיז לא ידיו ולא רגליו רק נושא על כתפו: (ט) ומיהו אם חסמו שלא לאכול פטור ופירש רש"י בין אם קצץ עמו שלא יאכל בין שחסמו בעל כרחו ודוקא לענין מלקות קאמר שהוא פטור אבל איסורא איכא אם חסמו

סמוך לגניסת חברו וכו' לכתב רבינו לעיל בסי' קס"ו לפי' נתרצה בעל גניסה בכך מני הדר ביה כל זמן שלא פיטם דהתם ליכא מגרמא גביה הילכך לא קנה חברו שלא כיון בהגבהה דפועל מעכיה למרן לכיכא הגבהה דמ"ב מכתי לא זכתי ביה מגרמא גביה ליכא למיפטר מינה: ומה שאמר בשם הרמ"ה ס"מ לכיכא מידי דמריחא גבי ב"ה לאשתלומי מידי וכו' וכתב רבי' יבי' בשם הרמ"ה דוקא דטעמא דיכול לומר טול מה שעשית בשברך כיון שעדיין לא זכה בו ב"ה וכו' דבריו נכונים ע"פ פרש"י והרמ"ה מיפשר שהיה מפרש בענין הזה:

(ז) **השובר** את הפועל וגמחו בתגריא וכו' תינו יכול לומר לו הריני לפניך וכו' תוספתא כתבתיה בשיג בסי' ש"י:

שלז (ט) **פועל** העושה מלאכה לב"ה ה"ז אוכל כמה שהוא עושה אפילו אינו מזיז לא ידיו ולא רגליו רק נושא על כתפו משנה בפ' הפועלים (לא:) ותע"ג דפליג בה רבי יוסי ואמר עד שיעשה בידיו וברגליו ידוע דה"פה בת"ק: (י) **ומה** שאמר ואינו אם חסמו שלא לאכול פטור בפרק הפועלים (לב.) תחמרי. דתכמיס דרבי קרש דכנפשך מה נפשך אם חכמת פטור מף פועל אם חסמת פטור אף אתה אינו חייב לשלם אלא כמו שחסמו בע"כ: ומה שאמר דוקא לענין מלקות קאמר שהוא פטור אבל איסורא איכא אם חסמו בע"כ כן משמע מדברי הרמב"ם פ"ו מהלכות שכירות הלכה ט' ומ"ש א ופרש"י בין אם קצץ עמו שלא יאכל בין אם חסמו בעל כרחו: ומה שאמר דוקא לענין מלקות קאמר שהוא פטור אבל איסורא איכא אם חסמו בע"כ כן משמע מדברי הרמב"ם פ"ו מהלכות שכירות הלכה ט' ומ"ש ג שכתב שהוא פטור אפילו אם חסמו בע"כ ואינו נראה כלל ואין לו שום טעם ואפשר שטעות סופר הוא ובמקום שכתב שלא יאכל כתב בטעות שלא יאכל ואפשר שהוא מדברי הרמב"ם עצמו שכתב בפ"ה מהלכות שכירות הלכה ב' שכל שאסר לו לאכול אפילו כזית פטור ואם אסר לו לאכול כזית חייב ואפשר שכך היתה גרסת הרמב"ם בהלכות שכירות אבל בגמרא ובשאר ספרים ליתא הכי ומ"מ נראה שכך היתה גרסת הרמב"ם בהלכות שכירות ומ"מ אין לשנות הנוסחאות שבידינו בגמרא ובשאר ספרים ואפשר שהרמב"ם סבר שכל שאסר לו לאכול אפילו כזית הרי זה כאילו חסמו בע"כ לגמרי ואפשר שהוא מדברי הגמרא שהרי אמרו שם בגמרא אי הכי אפילו אסר לו כזית נמי ומשני כזית הוי שיעורא דאורייתא ואפשר שהרמב"ם סבר שכל שאסר לו כזית הרי זה כאילו חסמו בע"כ ואינו נראה כלל ואין לו שום טעם

להחיותו ע"ד שאסור מצווה על הסיומתו ולא מיפרך ק"ו מלא מקרא דכנפשך הלכך מסתייה דלא נפקא לן מכנפשך אלא דמלקי לא לקי מכל מיכורא ודמי מיכא מק"ו כנ"ל ולפי זה ס"ל לרבינו כיון דמיסורא מיכא חייב לשלם דהא תניא (ק"ג ע"ש) המוסס את הפרה ודם הוה לוקה ומשלם ומקשינן והא מיגו לוקה ומשלם דהו"ל ב' רשעיות וכתיב כדי רשעתו ומסיק רב פפא משעת משיכה מיחייב לה במזונותיה ומלקה לא לקי עד שעת חסימה וכ"כ רבינו בסימן של"ח ס"ה ס"כ בשלם דמיגו לוקה פשיטא דמשלם שם חסמו בע"כ וע"ז מביא רבינו רמיה דכ"כ הרמ"ה דבע"כ לא מצי למיחסם וכו' :

(ג) **בד"א** שאוכל וכו' משנה שם (ק"ף פ"ו וכדף פ"ט) ת"ר היש דבר שהיא גדולי קרקע וכו' . והתוספות כתבו וז"ל ברייש בכל מערבין חשיב ב"ח גדולי קרקע דדרים ונתת הכסף בבקר ובגמ' מה לפרט במפורש פירי מפירי וגידולי קרקע התם קרי להו גידולי קרקע לפי שניזונין מן הקרקע אבל הכא מפיק שפיר חולב ומגבן דלא הוי בכלל דיש שהיא גדל ונותש מן הקרקע ע"ל . ומ"ש קודם שיגמר סוף מלאכה המחייבת אותו בחיוב אחרון שבו אבל העושה בדבר שאין גדולי קרקע בגון החולב והמגבן והמחבץ אינו אוכל וכן העושה במחובר שלא בשעת גמר מלאכה בגון העודר בגפנים או מכסה שרשי האילנות ואפי' המנכש בבצלים ושומים בגון שעוקר את הקטנים מן הגדולים לא יאכל מהם ואע"פ שהוא גמר מלאכת הקטנים שעיקר המלאכה לצורך הגדולים להרחיב להן ועדיין לא נגמר מלאכתן : (ד) כ' הרמב"ם העושה במחובר בגון בוצר וקוצר אינו אוכל אלא כשיגמור עבודתו כגון שיבצור ויתן לסל עד שימלאנו וינפץ הסל למקום אחר ויחזור ויבצור וימלאנו אינו אוכל אלא אחר שימלא הסל ע"כ ואיני יודע למה לא יאכל בעוד שמתעסק בבצירה וקצירה שלא אסרה תורה אלא בדבר שלא נגמרה מלאכתו אבל העושה בדבר שנגמרה מלאכתו יכול לאכול כ"ז שמתעסק בו : (ה) העושה בתלוש לאחר שנגמרה מלאכתו למעשר בגון בודל בתמרים ובגרוגרות אינו אוכל שכל דבר שאין אחר חיוב מעשר חיוב אחר כגון תאנים וענבים לאחר שנתחייבו במעשר אינו אוכל ממנו ובדבר שיש בו חיוב אחר כגון חטין

העומדין

עשיית המלאכה ממרו שיאכלו בעודן ממלמין הסל בהגיהתן משורה בשורה מז בהמזירן הסל שנופלו לגת וכ' עוד הרמב"ם בפרק הנזכר המבטל ממכתשו ואוכל בשעת מלאכה הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר וחרמש לא תניף וכו' מפי השמועה למדו שכל זמן שהוא עוסק בקצירה כך יניף חרמש להכילתו וכן כל כיוצא בזה עכ"ל וכתב ה"ה בהשגות ת"ח דברים הללו אין להם שורש ובסיפרי דרשו וקטפת מליכות ביד שלא יהא קוצר במגל ואוסר וחרמש לא תניף בשעה שאתה מניף חרמש על קמת בע"ה ולא מפני ביטול מלאכה אלא שלא יעשה מכילתו קבע כעין מלאכתו ע"כ והרמב"ן ז"ל פירש הברייתא שאין הכוונה אלא להוליע עודר ומקשקש או מכבש בעצמים שאין עושין בגמר מלאכה שאינן מוכלים כמו שנתבאר בגמ' וכ' על דברי רבינו וכמדומה לי שטעה בפירוש ברייתא זו שבספרי ורה"י פירש המשנה שהבאתי למעלה כך וכולן לא תמרו שיאכל אלא בשעה שהוא עוסק במלאכה ולא שיאכל כומר הרי מנעתני מת עלמי ע"כ ולפ"ז בעלמי עכשיו אפשר לי זה לשונו וקרובים דבריו לדברי רבינו ע"כ : ותלמידי הרשב"א הוכיחו מפשט דמתני' דוכולן לא תמרו אכל בשעת גמר מלאכה דעיקר מכילת פועל מן התורה הוא בשעה שמתעסק במלאכתו ושלא כדברי הרמב"ם וקרא דחרמש לא תניף כתב מוהרי"ק בשורש מ"ב שהוא מוזהר בהוכח הוא אלא מזהיר בהוכח שהא יקוצר שהא יקוצר ויאכל אלא פועל מן התורה הוא בשעה שמתעסק במלאכתו ושלא כדברי הרמב"ם וקרא דחרמש לא תניף כתב מוהרי"ק בשורש מ"ב שהוא מוזהר בהוכח הוא אלא מזהיר בהוכח שהא יקוצר שהא יקוצר ויאכל קוטף ותוכל ובריית' דסיפרי ה"ק דקרא בשעה שאתה מניף חרמש עסקינן וקאמר דקוטף ותוכל כדאמרי' לעיל בשעת חרמש אכול שלא בשעת חרמש לא תיכול וה"ק תניא התם כי תבא בכרם רעך יכול לעולם תלמוד לומר ואל כליך לא תתן בשעה שאתה נותן בכליו של בע"ה אתה אוכל וכו' וזהו פרור ומיהו בהלכות הרי"ף גרים התם כי תבא בכרם רעך יכול לעולם תלמוד לומר ואל כליך לא תתן בשעה שאתה נותן בכליו של בע"ה אתה אוכל וכו' ומפי השמועה למדו שכל זמן שהוא עוסק בקצירה כך יניף חרמש להכילתו וכן כל כיוצא בזה עכ"ל וכתב ה"ה בהשגות ת"ח דברים הללו אין להם שורש ובסיפרי דרשו וקטפת מליכות ביד שלא יהא קוצר במגל ואוכל וחרמש לא תניף בשעה שאתה מניף חרמש על קמת בע"ה ולא מפני ביטול מלאכה אלא שלא יעשה מכילתו קבע כעין מלאכתו ע"כ והרמב"ן ז"ל פירש הברייתא שאין הכוונה אלא להוליע עודר ומקשקש או מכבש בעצמים שאין עושין בגמר מלאכה שאינן מוכלים כמו שנתבאר בגמ' וכ' על דברי רבינו וכמדומה לי שטעה בפירוש ברייתא זו שבספרי ורה"י פירש המשנה שהבאתי למעלה כך וכולן לא תמרו שיאכל אלא בשעה שהוא עוסק במלאכה ולא שיאכל כומר הרי מנעתני מת עלמי ע"כ ולפ"ז בעלמי עכשיו אפשר לי זה לשונו וקרובים דבריו לדברי רבינו ע"כ : ותלמידי הרשב"א הוכיחו מפשט דמתני' דוכולן לא תמרו אכל בשעת גמר מלאכה דעיקר מכילת פועל מן התורה הוא בשעה שמתעסק במלאכתו ושלא כדברי הרמב"ם וקרא דחרמש לא תניף כתב מוהרי"ק בשורש מ"ב שהוא מוזהר בהוכח הוא אלא מזהיר בהוכח שהא יקוצר שהא יקוצר ויאכל קוטף ותוכל ובריית' דסיפרי ה"ק דקרא בשעה שאתה מניף חרמש עסקינן וקאמר דקוטף ותוכל כדאמרי' לעיל בשעת חרמש אכול שלא בשעת חרמש לא תיכול וה"ק תניא התם כי תבא בכרם רעך יכול לעולם תלמוד לומר ואל כליך לא תתן בשעה שאתה נותן בכליו של בע"ה אתה אוכל וכו' וזהו פרור ומיהו בהלכות הרי"ף גרים התם כי תבא בכרם רעך יכול לעולם תלמוד לומר ואל כליך לא תתן בשעה שאתה נותן בכליו של בע"ה אתה אוכל וכו' ומפי השמועה למדו שכל זמן שהוא עוסק בקצירה כך יניף חרמש להכילתו וכן כל כיוצא בזה עכ"ל וכתב ה"ה בהשגות ת"ח דברים הללו אין להם שורש ובסיפרי דרשו וקטפת מליכות ביד שלא יהא קוצר במגל ואוכל וחרמש לא תניף בשעה שאתה מניף חרמש על קמת בע"ה ולא מפני ביטול מלאכה אלא שלא יעשה מכילתו קבע כעין מלאכתו ע"כ והרמב"ן ז"ל פירש הברייתא שאין הכוונה אלא להוליע עודר ומקשקש או מכבש בעצמים שאין עושין בגמר מלאכה שאינן מוכלים כמו שנתבאר בגמ' וכ' על דברי רבינו וכמדומה לי שטעה בפירוש ברייתא זו שבספרי ורה"י פירש המשנה שהבאתי למעלה כך וכולן לא תמרו שיאכל אלא בשעה שהוא עוסק במלאכה ולא שיאכל כומר הרי מנעתני מת עלמי ע"כ ולפ"ז בעלמי עכשיו אפשר לי זה לשונו וקרובים דבריו לדברי רבינו ע"כ : ותלמידי הרשב"א הוכיחו מפשט דמתני' דוכולן לא תמרו אכל בשעת גמר מלאכה דעיקר מכילת פועל מן התורה הוא בשעה שמתעסק במלאכתו ושלא כדברי הרמב"ם וקרא דחרמש לא תניף כתב מוהרי"ק בשורש מ"ב שהוא מוזהר בהוכח הוא אלא מזהיר בהוכח שהא יקוצר שהא יקוצר ויאכל קוטף ותוכל ובריית' דסיפרי ה"ק דקרא בשעה שאתה מניף חרמש עסקינן וקאמר דקוטף ותוכל כדאמרי' לעיל בשעת חרמש אכול שלא בשעת חרמש לא תיכול וה"ק תניא התם כי תבא בכרם רעך יכול לעולם תלמוד לומר ואל כליך לא תתן בשעה שאתה נותן בכליו של בע"ה אתה אוכל וכו' וזהו פרור ומיהו בהלכות הרי"ף גרים

העושה בתלוש וכו' ומפילו המידה וכו' . ר"מ התם (ק"ף פ"ט) מידי מעשר קא גריס גמר מלאכה קא גריס ופרכ"י מלאכה קא גריס כדילף מדים ל"ם בזמן מעשר ול"ם בלא זמן מעשר וכו' . וכ"כ התוס' והכדול בתמריס אע"פ דליכא מעשר מלא מדרבנן משובה גמר מלאכתו למעשר כיון דמי הוה בהו מעשר מדאורייתא הוה מזכיר בקצר גמר מלאכתו למעשר ע"ל . ובמקצת ספרי רבינו כתוב כאן בשעת גמר מלאכתו למעשר עכ

הבודל בתמרים רעים שלא נתבשלו כל צרכן וכו׳ עדיין לא נגמרה מלאכתן ויכול לחזול מהן ג״ז סם כרייתא וגמרא : נפתחו חביותיו וכתפרסו עיגוליו ושכרו לעשות בהן לא יחלל מסס וכו׳ דד״מ שיודע הפועל שנתפתחו אבל לא ידע שנתחייבו במעשר וכו׳ חייב לעשר ולהחזילו משנה וגמרא סס (גג :) : (ו) **אין** הפועל אוכל כשעושה מעשה לאבל אם הוא יושב ומשמר אפילו במחובר בשעת גמר מלאכה אינו אוכל ואצ״ל השומר במחובר שלא בשעת גמר מלאכה אבל השומר בתלוש קודם שינמור מלאכתו למעשר אוכל מהלכות מדינה שנהגו כן : (ז) יכול הפועל לאכול אפילו יותר משכרו כגון שכל שכרו אינו אלא דינר יכול לאכול קישות שוה סלע ומ״מ מלמדין אותו שלא לעשות כן כדי שלא ימנעו מלהשבירו בד״א בששכרו לכל היום אבל אם לא שכרו אלא ללקט קישות אחת לא יאכלנו ואפילו שכרו לכל היום לא יאכל קישות הראשון שלקט אלא

העומדין לעשות פת שחייב בחלה אוכל עד שינמוך מלאכתו להתחייב בחלה ולאחר מכן אינו אוכל ואפי׳ האידנא שאין חיוב מעשר כיון שנגמר מלאכתו במקום שיש חיוב מעשר השתא נמי לא יאכל הבודל בתמרים רעים שלא נתבשלו כל צרכן ונותן אותם בסל ומתחממין ומתרככין שם עדיין לא נגמרה מלאכתן למעשר ויכול לאכול מהן [חשובר את הפועל לקצוץ בתאנים אוכל מהם שעדיין לא נגמרה מלאכתן למעשר] נפתחו חביותיו ונתפרסו עיגוליו ושכרו לעשות בהן לא יאכל מהם שבבר נתחייבו במעשר בד״א שיודע הפועל שנפתחו אבל אם לא ידע שנתחייבו במעשר וסבור שעדיין לא נתחייבו במעשר כגון שנפתחו לגת וסבור שעדיין לא הועלו משם חייב לעשר ולהאכילו : (ו) אין הפועל אוכל אלא כשעושה מעשה אבל אם הוא יושב ומשמר אפילו במחובר בשעת גמר מלאכה אינו אוכל ואצ״ל השומר במחובר שלא בשעת גמר מלאכה אבל השומר בתלוש קודם שינמור מלאכתו למעשר אוכל מהלכות מדינה שנהגו כן : (ז) יכול הפועל לאכול אפילו יותר משכרו כגון שכל שכרו אינו אלא דינר יכול לאכול קישות שוה סלע ומ״מ מלמדין אותו שלא לעשות כן כדי שלא ימנעו מלהשבירו בד״א בששכרו לכל היום אבל אם לא שכרו אלא ללקט קישות אחת לא יאכלנו ואפילו שכרו לכל היום לא יאכל קישות הראשון שלקט

אלא

סיפא ותלו שאין חוכלין מאי חיון חוכלין מהלכות מדינה חיינו מהלכות מדינה ומאי ניהו עושה במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה ובתלוש וכו׳ מכלל דאיכא תלת מהלכות מדינה חיינו חילופא שאין חוכלין מן התורה אלא מהלכות מדינה היינו רישא אלא לתו שאין חוכלין לה מן התורה ולא מהלכות מדינה ומאי ניהו עושה במחובר לקרקע בשעה שאינה גמר מלאכה וכל שכן שומרי גתות ופרדסים : (ז) **יכול** הפועל לאכול אפילו יותר משכרו כגון שכל שכרו אינו אלא דינר יכול לאכול קישות אפילו שוה סלע ומ״מ מלמדין אותו שלא לעשות כן וכו׳ משנה שם (גג :) חוכל פועל קישות אפי׳ דדינר כותבת אפילו דדינר רבי אלעזר חסמא חומר לא יאכל פועל יותר על שכרו וחכמים מתירין אבל מלמדין את האדם שלא יהא רעבתן ויהא סותם את הפתח בפניו ובגמרא חכמים היינו ת״ק ת״ב אבל מלמדין לת״ק ליח ליה מלמדין ולרבנן ליח להו מלמדין ליכעית ליימא ליכא בייניהו דרב אסי לאמר אפילו לת שכרו אלא לבצור תשכול אחד תוכלו ואמר רב אסי אפילו לת בצר אלא תשכול אחד תוכלו וצריכא דאי אשמועינן הך קמייתא משום דלא ליכא למיחב לבליו של בעל הבית אבל היכא דאיכא למיחב לבליו של בעל הבית ליימא ליתיב ברישא והדר ליכול ואי אשמועינן הא דאיפסר לקיומי לבסוף אבל הכא אלא אפסר לקיומי לבסוף ליימא לא צריכא . ופירש רש״י לת שכרו אלא לבצור תשכול אחד תוכלו . לאותו תשכול ת״ק ליח ליה דרב אסי ור״ק פועל תוכל קישות שהיא לבדה ואין עוד ואפי׳ היא שוה דינר ואתא ר׳ אלעזר למימר דין שהיא לבדה דין שישכרו לה ולאחרותיה אם שוה יותר על שכרו לת יאכלנה ואתו רבנן בתרתי למימר יותר על שכרו מותר הוא לאכול אם שכיר יום הוא אבל שכרו לקישות לבדה ליח להו דרב אסי : אפילו לת בצר . שכרו לכל היום מותר לאכול תשכול ראשון שבצר וכתב הרמ״ב והלכה כחכמים ולת כתתא דריש לתשכחן כמה פתחי דיחידאי ליכון כדתמרינן פתח פתחי ר״מ אבל לשון חכמים כולל רבים ועוד דמסתברא טעמייהו דנכון הוא ועוד ויפר ללמוד כל אדם ולהורות הטוב לו עכ״ל : ומשמע מדברי רש״י דכי תמרינן היכא דייניהו דרב אסי מדרב אסי קמא אמרו כך ולת על מימרת בתרת וכן נראה מדברי הרמ״ב ז״ל שם ולת כן מימרת בתרת הלכה היא ורבינו שהוציאה מהלכה נראה שטעמו דכיון דתמרינן שים מקום לומר דלת על נב דנקמייתא תוכל בתרייתא ליכו תוכל וכיון דליתא לקמייתא בתרייתא נמי ליתא והרי״ף השמיט מתי דליתמר בגמרא ולא כתב אלא המשנה כלשונה משמע דס״ל להלכה כחכמים ולית להלכה מימרי דרב

פרישה

מלאכתו וקודם תיכן מייבין במעשר וסייגי מעשר דגן ופירות שכוכר בתורת אמ״כ מיבב עליהן לתוזלן ומפשר שגם תמיס שתמן עיסדין לקליפה ותו גמר מלאכתם למעשר ו״ם לתמר שנתמייבו ר״ל כל ת׳ לפי ענינו : תוכל על שיגמור מלאכתו כו׳ דקדק רבינו וכתב כגון תיטין העומדין לעשות פת משום דסתם תיטים עומדים לפת דוקא מה שתיכן כן שאר תבואה כמש״כ בעלמא ס״ם אי״כ בדין שיהיו אסורים משנהגו במיס ומייבתין תותן בתנור ואמ״כ דין תותן בפורת לססיר קליפתן דתין בסס משום כל תמסוס לפי שכבר נתחייב במעשר כו׳ ותייירי דוקא בשעורים דף פ״ט וכ״כ התוספות שם בהדיא תסכיח בריייתא זה לשונו כדות המרכבות בתבואה כו׳ תינו אומר משום כל תמסוס ופירש רש״י בשעורים שקושרו במיס תייני וסתוספות ניחלו דבריהן יותר וכתבו ז״ל פרות המרכבות בתבואות כו׳ לת לעשות מסס לסס תייני כו׳ אלא בתבואה שאינה עומדת לאכילה ותיכ״ת שתיכן בתבואות כו׳ לת לעשות מסס לסס תייני כו׳ אלא לאכול מיד כשהן לחין ולת לעשות מהן יין ושמן ולת לעשות מהן חומץ ולת לעשות מהן דבש ולת לעשות מהן מי פירות ולת לעשות מהן שום מן הטעמים האלו ולת לעשות מהן שום דבר שיש בו ממש אלא אוכלן כמות שהן לחין

עוד בסוגיא : (ט) **היה** עושה בתחנים לא יאכל בעגבים אפילו שכרו לעשות עמו מלאכול עד שיגיע למקום היפות ואוכל משנה בעגבים אפילו שכרו לעשות בשניהם אבל מונע עצמו מלאכול עד שיגיע למקום היפות ואוכל בתחנים ועגבים כאחד : (י) **לפיכך** הפועלים עד שלא הלכו שתי ושרב בגת אוכלין מעגבים ואין שותין התירוש שאין מלאכתן ניכרת בתירוש משהלכו שתי וערב אוכלין בעגבים ושותין בתירוש : (יא) ומיבעיא לן אם עושין בגפן זה ואוכלין בגפן אחר ולא אפשיטא לן לפיכך לא יאכל ואי אביל לא מפקי' מיניה ולא (פ"ה אלא) מנבינן ליה באגריה ומיהו גפן שמודלית על גבי חברתה ועושה באחת מהן יכול לאכול מהשניה : (יב) ואינו רשאי לאכול אלא בשעת עשיית מלאכה ולא שישב ויאמר מנעתי עצמי עד עתה ולא בטלתי לאכול ועל כן אשב עתה ואוכל אבל מפני תקנת בע"ה שלא יתבטל ממלאכתו אמרו חז"ל אחר שגמר מלאכת שורה זו והולך להתחיל שורה אחרת יכול לאכול אף ע"פ שאינו בשעת מלאכה שטוב הוא לבע"ה כדי שלא יתבטל : (יג) ולא יאכל עם העגבים פת או דבר אחר כדי שיאכל הרבה מהעגבים ולא יאכל במלה ואם קצץ עם בע"ה שיאכל עד שיעור כך וכך אוכל בין בפת בין במלה בין בכל דבר שירצה ולא ימוץ בעגבים ולא יהבהבם ע"ג סלע אפילו אם אינו צריך לבטל מלאכתו בכך כגון שיש לו אשה ובנות שיהבהבם לו ולא יאכל אבילה נסה אבל רשאי פועל לטבל פתו בציר כדי שיאכל ענבים הרבה : (יד) ורשאי בע"ה להשקות הפועל יין כדי שלא יאכל הרבה מן העגבים : (טו) **איסי** בן יהודה אומר הרוצה לעשות מלאכה בשדה ובכרם חבירו כדי שיאכל יכול לעשות ואוכל ואין הלכה כמותו : (טז) פועל שא"ל לבע"ה תן לאשתי ולבני אלא יתן תחלה לבליו של בע"ה ואח"כ יאכל הוא : (יז) היה משמר ד' או ה' עריסות של ה' בני אדם לא ימלא כריסו מאחד מהן אלא אוכל מכולן לפי חשבון : (יח) היה עושה בתאנים לא יאכל בענבים אפילו שכרו לעשות בשניהם אבל מונע עצמו מלאכול עד שיגיע למקום היפות ואוכל : (יט) לפיכך הפועלים עד שלא הלכו שתי וערב בגת אוכלין מעגבים ואין שותין התירוש שאין מלאכתן ניכרת בתירוש משהלכו שתי וערב אוכלין בענבים ושותין בתירוש : (כ) ומיבעיא לן אם עושין בגפן זה ואוכלין בגפן אחר ולא אפשיטא לן לפיכך לא יאכל ואי אביל לא מפקי' מיניה ולא (פ"ה אלא) מנבינן ליה באגריה ומיהו גפן שמודלית על גבי חברתה ועושה באחת מהן יכול לאכול מהשניה : (כא) ואינו רשאי לאכול אלא בשעת עשיית מלאכה ולא שישב ויאמר מנעתי עצמי עד עתה ולא בטלתי לאכול ועל כן אשב עתה ואוכל אבל מפני תקנת בע"ה שלא יתבטל ממלאכתו אמרו חז"ל אחר שגמר מלאכת שורה זו והולך להתחיל שורה אחרת יכול לאכול אף ע"פ שאינו בשעת מלאכה שטוב הוא לבע"ה כדי שלא יתבטל : (כב) ולא יאכל עם העגבים פת או דבר אחר כדי שיאכל הרבה מהעגבים ולא יאכל במלה ואם קצץ עם בע"ה שיאכל עד שיעור כך וכך אוכל בין בפת בין במלה בין בכל דבר שירצה ולא ימוץ בעגבים ולא יהבהבם ע"ג סלע אפילו אם אינו צריך לבטל ממלאכתו בכך כגון שיש לו אשה ובנות שיהבהבם לו ולא יאכל אבילה נסה אבל רשאי פועל לטבל פתו בציר כדי שיאכל ענבים הרבה : (כג) ורשאי בע"ה להשקות הפועל יין כדי שלא יאכל הרבה מן העגבים : (כד) **איסי** בן יהודה אומר הרוצה לעשות מלאכה בשדה ובכרם חבירו כדי שיאכל יכול לעשות ואוכל ואין הלכה כמותו : (כה) פועל שא"ל לבע"ה תן לאשתי ולבני

(יא) **ומיבעיא** לן אם עושין בגפן זה ואוכלין בגפן אחר ולא אפשיטא לן לפיכך לא יאכל ואי אביל לא מפקי' מיניה ולא (פ"ה אלא) מנבינן ליה באגריה ומיהו גפן שמודלית על גבי חברתה ועושה באחת מהן יכול לאכול מהשניה : (יב) **ואינו** רשאי לאכול אלא בשעת עשיית מלאכה ולא שישב ויאמר מנעתי עצמי עד עתה ולא בטלתי לאכול ועל כן אשב עתה ואוכל אבל מפני תקנת בע"ה שלא יתבטל ממלאכתו אמרו חז"ל אחר שגמר מלאכת שורה זו והולך להתחיל שורה אחרת יכול לאכול אף ע"פ שאינו בשעת מלאכה שטוב הוא לבע"ה כדי שלא יתבטל : (יג) **ולא** יאכל עם העגבים פת או דבר אחר כדי שיאכל הרבה מהעגבים ולא יאכל במלה ואם קצץ עם בע"ה שיאכל עד שיעור כך וכך אוכל בין בפת בין במלה בין בכל דבר שירצה ולא ימוץ בעגבים ולא יהבהבם ע"ג סלע אפילו אם אינו צריך לבטל ממלאכתו בכך כגון שיש לו אשה ובנות שיהבהבם לו ולא יאכל אבילה נסה אבל רשאי פועל לטבל פתו בציר כדי שיאכל ענבים הרבה : (יד) **ורשאי** בע"ה להשקות הפועל יין כדי שלא יאכל הרבה מן העגבים : (טו) **איסי** בן יהודה אומר הרוצה לעשות מלאכה בשדה ובכרם חבירו כדי שיאכל יכול לעשות ואוכל ואין הלכה כמותו : (טז) **פועל** שאמר לבע"ה תן לאשתי ולבני אלא יתן תחלה לבליו של בע"ה ואח"כ יאכל הוא : (יז) היה משמר ד' או ה' עריסות של ה' בני אדם לא ימלא כריסו מאחד מהן אלא אוכל מכולן לפי חשבון : (יח) **היה** עושה בתאנים לא יאכל בענבים אפילו שכרו לעשות בשניהם אבל מונע עצמו מלאכול עד שיגיע למקום היפות ואוכל : (יט) **לפיכך** הפועלים עד שלא הלכו שתי וערב בגת אוכלין מעגבים ואין שותין התירוש וכו' משהלכו שתי וערב אוכלין בענבים ושותין בתירוש אם מימרא דרב נחמן אמר רבה בר חבוה ופירש רש"י דרכן להטיל ענבים על הגת ודורכין ברגליהם על הגת ועד שלא הלכו הם שתי וערב אין מלאכתן נכרת ביין אלא בענבים לפיכך אין שותין יין דהוה ליה עושה בתחנים ואוכל בתאנים : (כ) **ומיבעיא** לן אם עושין בגפן זה ואוכלין בגפן אחר ולא אפשיטא לן לפיכך לא יאכל ואי אביל לא מפקי' מיניה ולא (פ"ה אלא) מנבינן ליה באגריה ומיהו גפן שמודלית על גבי חברתה ועושה באחת מהן יכול לאכול מהשניה : (כא) **ואינו** רשאי לאכול אלא בשעת עשיית מלאכה ולא שישב ויאמר מנעתי עצמי עד עתה ולא בטלתי לאכול ועל כן אשב עתה ואוכל אבל מפני תקנת בע"ה שלא יתבטל ממלאכתו אמרו חז"ל אחר שגמר מלאכת שורה זו והולך להתחיל שורה אחרת יכול לאכול אף ע"פ שאינו בשעת מלאכה שטוב הוא לבע"ה כדי שלא יתבטל : (כב) **ולא** יאכל עם העגבים פת או דבר אחר וכו' ולא יאכל במלה ואם קצץ עם בע"ה שיאכל עד שיעור כך וכך אוכל בין בפת בין במלה בין בכל דבר שירצה ולא ימוץ בעגבים ולא יהבהבם ע"ג סלע אפילו אם אינו צריך לבטל ממלאכתו בכך כגון שיש לו אשה ובנות שיהבהבם לו ולא יאכל אבילה נסה אבל רשאי פועל לטבל פתו בציר כדי שיאכל ענבים הרבה : (כג) **ורשאי** בע"ה להשקות הפועל יין כדי שלא יאכל הרבה מן העגבים : (כד) **איסי** בן יהודה אומר הרוצה לעשות מלאכה בשדה ובכרם חבירו כדי שיאכל יכול לעשות ואוכל ואין הלכה כמותו : (כה) **פועל** שאמר לבע"ה תן לאשתי ולבני

דרך אסי וגם הרמב"ם ז"ל בפרק י"ב מהלכות שכירות פסק כחכמים והשמיט מימרי דרב אסי : (ח) **היה** משמר ד' עריסות של ה' בני אדם וכו' עיין בתוספת שם (לג.) : (ט) **היה** עושה בתחנים לא יאכל בעגבים וכו' עד שיגיע למקום היפות ואוכל משנה שם (לג:) : (י) **ומה** שאמר לפיכך הפועלים עד שלא הלכו שתי וערב בגת אוכלים בעגבים ואין שותים התירוש וכו' משהלכו שתי וערב אוכלים בעגבים ושותין בתירוש שם מימרת דרב נחמן אמר רבה בר חבוה ופירש רש"י דרכן להטיל ענבים על הגת ודורכין ברגליהם על הגת ועד שלא הלכו הם שתי וערב אין מלאכתן נכרת ביין אלא בענבים לפיכך אין שותין יין דהוה ליה עושה בתחנים ואוכל בתאנים : (יא) **ומיבעיא** לן אם עושין בגפן זה ואוכלין בגפן אחר וכו' ולא קצץ דמתניתין היא עושה בתחנים לא יאכל בעגבים מכלל דתחנים ותאנים דומיא דתחנים ועגבים לוכל לפיכך אין תאנה על גבי תאנה יאכל לפי שאין תאנה על הגפן וגפן על תאנה לא יאכל לפי שאין תאנה ותאנה בלא מודלית קמיבעיא לן גמרא : (טו) **איסי** בן יודע לומר וכו' פירוש בשלו מעצמו לעשות מלאכה בשעודתן ואין הלכה כמותו דביתא ליה לרעים לעגור חוגורי וניקטפוה לפרדיסיה ולא ניחו כ"ע ואכלו ליה : (טז) **פועל** שאמר לבע"ה תן לאשתי וכו' עד הכזכר (כד.) והרי"ף וכתב הרמ"ך ומסקנת דפלוגתא דתנאי היא ופסקו הפוסקים כתנא

ואיכל מבל מפריך ע"י ואוכל התם משום ביטול מלאכה ופירש"י מהו שיהבהב בתור את המליחות והתור ממתק טעמו וכן העגבים לא יפריך בלעוי"ז כמו שעושים לתפוחים : על יד . מיד ליד . וצעיין לא מיפשיטא וידוע שהמע"ה הילכך לא יהבהבם וכן פסק הרמב"ם ז"ל וכתב ה"ה שכן כתבו כל המפרשים : ומה שאמר ולא יאכל מלאכתו נמה דרייתא סם (פז.) ויליף לה מדכתיב שבעך ולא תכילה נסה : ומה שאמר מבל רשאי פועל לטבל פתו בציר וכו' : (יד) **ורשאי** בע"ה להשקות את הפועל יין וכו' דרייתא סם (פט:) : (טו) **איסי** בן יהודה אומר הרוצה לעשות מלאכה בשדה ובכרם חבירו כדי שיאכל יכול לעשות סם ז"ל השמיטו משמע דס"ל לדעת הרמב"ם בפרק י"ב מהל' שכירות גבי מתני' דאוכל פועל קשות אפילו בדיעבד ואכמים מתירים מבל מלמדין את התלמיד וכו' קאמר בגמרא חכמים היינו תנא קמא מיכא דיניהו ומיבעיא מימא מיכא דיניהו דאיסי בן יהודה ופירש רש"י תנא קמא ליה דאיסי וחכמים היא להו דאיסי וכתב הרמ"ם ולפי מאי דפריכית דהלכה כחכמים סם כן הלכה נמי כהך דאיסי וגרסה לפרש דתנא קמא היא ליה הך דאיסי וחכמים ליה להו והחריך בדבר : (טז) **פועל** שאמר לבעל הבית תן לאשתי ולבני מה שהיה לי לאכול או קנה ממנו אין שומעין לו וכו' אם מיבעיא להו פועל מצלו הוא שמיס הוא אוכל או מצל שמיס הוא אוכל למאי נ"מ דאמרת מצלו הוא אוכל יהבינן אלא מי אמרת מצל שמיס הוא אוכל לדידיה זכי ליה רחמנא למשתו ובניו לא זכי ליה רחמנא מאי ומסקנא דפלוגתא דתנאי היא דתנא דידן קנין ע"י עבדו ושפחתו הקטנים סבר מצל שמיס הוא אוכל לבל תנא דרב חסדא וקיי"ל כתנא דידן וכ"פ הרמב"ם ז"ל : ומ"ש

דרישה

כסתמא דרישא דמשכחן כמה סתמא דימולתי מיכון כדאמרו סתם מתני' ר"מ היא לבל ל' מכמי' כולל רבי ויוד דמסתבר טעמייהו דבכון הוא ושוב ושר הוא ללמד לבל תדם ולסורותו הטוב לו עכ"ל והן הן דברי רבינו ומ"ש כ' פסק' דיכ' דלא כהב אסי לבל ממ"ר לבל מלמדין כו' אין רואים הלכה כחכמי' בתרתי דסם בל (סמי)[הת"ב] דבגמ' וולת הקמייתא הת דקתני במתני' לבל מלמדין לתו מדברי חכמי' בתרתי לתול הוא אלא ר' סתם וכתב בו אלישב דכ"ע וכן מוכח בגמ' ע"ש ותם שמל' רש"י ורמ"ם הכ"ל משמע דמ"ם ס"ד הת דר"ח לא קאי אלא לבל מדר' אסי קמייתא ובגמרא עציד לריכותא ומיכא למימר תם שהכמים לתתם ל"ל לדר"ח קמייתא מ"מ לדר' אסי בתרייתי' ס"ל וס"ל לרבינו מדקתמר בגמרא סתם ס"ב דר"ח ולא כתב מיוהו וגם מייתי לתרוייהו ועביד לריכותי' ניחין מכל זה (וזה) משמע דאתרוייהו קאמר ס"ב דאל"כ אין מקומו דר' אסי בתני' ומכ"ם הלריכותא שעשה בפרט מאחר שהגמרא שאחר זה לומר עוד ס"ב לדאסי בן יהודה כו' ולא הו"ל להפסיק בין הת"ב אי לא שהת"ב דר"ח אתרוייהו קא כי אתרוייהו מרומזים בדברי ס"ק לאחר מיכל מדם קישות דמשמע כשהוא יחיד בין בדלא שכרו אלא לאותי קישות לבד בין דעדיין לא בגר אלא אותו לבד ורש"י ורמ"ם נקטו בלשון לר"ח קמייתי' וה"ה לבתרייתי' ומשמ"ל מייתי הרח"ם לתרוייהו (הת"ב) [בהת"ב] ואי ס"ל לר"ח הבני הלכת' [לא] הוה ליה להניח הת וגם מהרי"ף והרמב"ם מוכח דלא ס"ל בחד מהני דר"ח להלכה מדהשמיטוהו ע"ש ודוק וגם ס"ה אפשר דכיון

פרישה

ואפי' שכרו לכל היום כו' עיין בדרישה : אלא יתן תחלה לבליו של בע"ה דלא הניחו לאכול עד שיתירה התורה לאכול לפועל ואין פועלותו ניכרת כשלא הניח תחלה בבליו של בע"ה וק"ל : (ח) היה משמר כו' סם דף ל"ב ז"ל המשמר ד' וכ' מקשות הרי זה לא יאכל כריסו מאי, מכש :

(ט) **היה** עושה בתחנים לא יאכל בעגבים סם דף כ"ח ובגמרא הת מיתת ז"ל מיבעיא להו עושה בגפן זה מהו שיאכל בגפן אחר ממין שאתה נותן לבליו של בע"ה בעינן והת היכא ת"ל מה שאתה נותן לבליו של בע"ה בעינן והת ת"ל היה עושה בתחנים לא יאכל בעגבים הת תחנים ותאנים דומיא דתחנים ועגבים מוכל ואי אמרת מסור היכא משכחת לה אמר רב שיעשה בר רב חידי משכחת לה במולתא ע"ש בפירש"י . וזהו דברי רבינו מבואריים דמ"ם היה לוכל בתחנים לא יאכל בעגבים מיירי לפילו במולתא שהרי רבינו כתב בסמוך מיבעיא להו"ל . ומיהו לפי סברת הו"ל לעושה בגפן זה מותר לאכול בגפן אחר לא נלטרך למוקי' בבריית' במולתא ובתחנים ועגבים יכול לסיות דמותר כשהן מולתות וה"ל מיהי ספיקא לא נפקא . ומ"ם אכל לא מפקינן מיניה . ומ"ש לא כ"ל כן בסדרי' בתחנים ועגבים דאפילו במולתא אסור בכל ענין ול"ל : אבל מונע עצמו כלעון משמע דל"ל דמונע עצמו בשעה שעושה בגפן זה על שיגיע לגפן אחר טוב ממנו ויאכל כל שבעה ממנו דהי תחנים ועגבים לא שייך לומר על שיגיע למקום היפות הת כל מין הוא טוב ויפה בפני עלמו וכן מוכח בגמרא דהת בעי לפשוט מיניה דהשוה בגפן זה לאסור לאכול בגפן אחר ע"ש ודוק בדרישה ועגבים יכול למונע עלמו מלאכול בתחנים ולאכול בעגבים כשהוא עושה בתחנים כשיעשה בהן דהת לא אמר לאכול אלא כ"ש שלא לאכול מבעגבים כדי שיאכל מבתחנים לבד או לפחות בעגבים דמיירי דיימולתי מיכון דאי לא הכי אין לך מין שלא יהא בו מיעוט מרירות ומ"מ אין אוכלין אותו בעגבים ומ"ש ולא יאכל מבתחנים כשיעשה בהן דהת לא אמר לאכול אלא כ"ש שלא לאכול מבעגבים כדי שיאכל מבתחנים לבד או לפחות בעגבים דמיירי דיימולתי מיכון דאי לא הכי אין לך מין שלא יהא בו מיעוט מרירות ומ"מ אין אוכלין אותו בעגבים ומ"ש ולא יפריך ע"ג כסלע ויאכל מבל מפריך ע"י ואוכל התם משום ביטול מלאכה ופירש"י מהו שיהבהב בתור את המליחות והתור ממתק טעמו וכן העגבים לא יפריך בלעוי"ז כמו שעושים לתפוחים : על יד . מיד ליד . וצעיין לא מיפשיטא וידוע שהמע"ה הילכך לא יהבהבם וכן פסק הרמב"ם ז"ל וכתב ה"ה שכן כתבו כל המפרשים : ומה שאמר ולא יאכל מלאכתו נמה דרייתא סם (פז.) ויליף לה מדכתיב שבעך ולא תכילה נסה : ומה שאמר מבל רשאי פועל לטבל פתו בציר וכו' : (יד) **ורשאי** בע"ה להשקות את הפועל יין וכו' דרייתא סם (פט:) : (טו) **איסי** בן יהודה אומר הרוצה לעשות מלאכה בשדה ובכרם חבירו כדי שיאכל יכול לעשות סם ז"ל השמיטו משמע דס"ל לדעת הרמב"ם בפרק י"ב מהל' שכירות גבי מתני' דאוכל פועל קשות אפילו בדיעבד ואכמים מתירים מבל מלמדין את התלמיד וכו' קאמר בגמרא חכמים היינו תנא קמא מיכא דיניהו ומיבעיא מימא מיכא דיניהו דאיסי בן יהודה ופירש רש"י תנא קמא ליה דאיסי וחכמים היא להו דאיסי וכתב הרמ"ם ולפי מאי דפריכית דהלכה כחכמים סם כן הלכה נמי כהך דאיסי וגרסה לפרש דתנא קמא היא ליה הך דאיסי וחכמים ליה להו והחריך בדבר : (טז) **פועל** שאמר לבעל הבית תן לאשתי ולבני אלא יתן תחלה לבליו של בע"ה ואח"כ יאכל הוא : (יז) היה משמר ד' או ה' עריסות של ה' בני אדם לא ימלא כריסו מאחד מהן אלא אוכל מכולן לפי חשבון : (יח) היה עושה בתאנים לא יאכל בעגבים אפילו שכרו לעשות בשניהם אבל מונע עצמו מלאכול עד שיגיע למקום היפות ואוכל : (יט) לפיכך הפועלים עד שלא הלכו שתי ושרב בגת אוכלין מעגבים ואין שותין התירוש וכו' משהלכו שתי וערב אוכלין בענבים ושותין בתירוש אם מימרא דרב נחמן אמר רבה בר חבוה ופירש רש"י דרכן להטיל ענבים על הגת ודורכין ברגליהם על הגת ועד שלא הלכו הם שתי וערב אין מלאכתן נכרת ביין אלא בענבים לפיכך אין שותין יין דהוה ליה עושה בתחנים ואוכל בתאנים : (כ) **ומיבעיא** לן אם עושין בגפן זה ואוכלין בגפן אחר ולא אפשיטא לן לפיכך לא יאכל ואי אביל לא מפקי' מיניה ולא (פ"ה אלא) מנבינן ליה באגריה ומיהו גפן שמודלית על גבי חברתה ועושה באחת מהן יכול לאכול מהשניה : (כא) **ואינו** רשאי לאכול אלא בשעת עשיית מלאכה ולא שישב ויאמר מנעתי עצמי עד עתה ולא בטלתי לאכול ועל כן אשב עתה ואוכל אבל מפני תקנת בע"ה שלא יתבטל ממלאכתו אמרו חז"ל אחר שגמר מלאכת שורה זו והולך להתחיל שורה אחרת יכול לאכול אף ע"פ שאינו בשעת מלאכה שטוב הוא לבע"ה כדי שלא יתבטל : (כב) **ולא** יאכל עם העגבים פת או דבר אחר וכו' ולא יאכל במלה ואם קצץ עם בע"ה שיאכל עד שיעור כך וכך אוכל בין בפת בין במלה בין בכל דבר שירצה ולא ימוץ בעגבים ולא יהבהבם ע"ג סלע אפילו אם אינו צריך לבטל ממלאכתו בכך כגון שיש לו אשה ובנות שיהבהבם לו ולא יאכל אבילה נסה אבל רשאי פועל לטבל פתו בציר כדי שיאכל ענבים הרבה : (כג) **ורשאי** בע"ה להשקות הפועל יין כדי שלא יאכל הרבה מן העגבים : (כד) **איסי** בן יהודה אומר הרוצה לעשות מלאכה בשדה ובכרם חבירו כדי שיאכל יכול לעשות ואוכל ואין הלכה כמותו : (כה) **פועל** שאמר לבע"ה תן לאשתי ולבני

(יא) **ומיבעיא** לן אם עושין בגפן זה ואוכלין בגפן אחר ולא אפשיטא לן לפיכך לא יאכל ואי אביל לא מפקי' מיניה ולא (פ"ה אלא) מנבינן ליה באגריה ומיהו גפן שמודלית על גבי חברתה ועושה באחת מהן יכול לאכול מהשניה : (יב) **ואינו** רשאי לאכול אלא בשעת עשיית מלאכה ולא שישב ויאמר מנעתי עצמי עד עתה ולא בטלתי לאכול ועל כן אשב עתה ואוכל אבל מפני תקנת בע"ה שלא יתבטל ממלאכתו אמרו חז"ל אחר שגמר מלאכת שורה זו והולך להתחיל שורה אחרת יכול לאכול אף ע"פ שאינו בשעת מלאכה שטוב הוא לבע"ה כדי שלא יתבטל : (יג) **ולא** יאכל עם העגבים פת או דבר אחר וכו' ולא יאכל במלה ואם קצץ עם בע"ה שיאכל עד שיעור כך וכך אוכל בין בפת בין במלה בין בכל דבר שירצה ולא ימוץ בעגבים ולא יהבהבם ע"ג סלע אפילו אם אינו צריך לבטל ממלאכתו בכך כגון שיש לו אשה ובנות שיהבהבם לו ולא יאכל אבילה נסה אבל רשאי פועל לטבל פתו בציר כדי שיאכל ענבים הרבה : (יד) **ורשאי** בע"ה להשקות הפועל יין כדי שלא יאכל הרבה מן העגבים : (טו) **איסי** בן יהודה אומר הרוצה לעשות מלאכה בשדה ובכרם חבירו כדי שיאכל יכול לעשות ואוכל ואין הלכה כמותו : (טז) **פועל** שאמר לבע"ה תן לאשתי ולבני אלא יתן תחלה לבליו של בע"ה ואח"כ יאכל הוא : (יז) היה משמר ד' או ה' עריסות של ה' בני אדם לא ימלא כריסו מאחד מהן אלא אוכל מכולן לפי חשבון : (יח) **היה** עושה בתאנים לא יאכל בעגבים אפילו שכרו לעשות בשניהם אבל מונע עצמו מלאכול עד שיגיע למקום היפות ואוכל : (יט) **לפיכך** הפועלים עד שלא הלכו שתי וערב בגת אוכלין מעגבים ואין שותין התירוש וכו' משהלכו שתי וערב אוכלין בענבים ושותין בתירוש : (כ) **ומיבעיא** לן אם עושין בגפן זה ואוכלין בגפן אחר ולא אפשיטא לן לפיכך לא יאכל ואי אביל לא מפקי' מיניה ולא (פ"ה אלא) מנבינן ליה באגריה ומיהו גפן שמודלית על גבי חברתה ועושה באחת מהן יכול לאכול מהשניה : (כא) **ואינו** רשאי לאכול אלא בשעת עשיית מלאכה ולא שישב ויאמר מנעתי עצמי עד עתה ולא בטלתי לאכול ועל כן אשב עתה ואוכל אבל מפני תקנת בע"ה שלא יתבטל ממלאכתו אמרו חז"ל אחר שגמר מלאכת שורה זו והולך להתחיל שורה אחרת יכול לאכול אף ע"פ שאינו בשעת מלאכה שטוב הוא לבע"ה כדי שלא יתבטל : (כב) **ולא** יאכל עם העגבים פת או דבר אחר וכו' ולא יאכל במלה ואם קצץ עם בע"ה שיאכל עד שיעור כך וכך אוכל בין בפת בין במלה בין בכל דבר שירצה ולא ימוץ בעגבים ולא יהבהבם ע"ג סלע אפילו אם אינו צריך לבטל ממלאכתו בכך כגון שיש לו אשה ובנות שיהבהבם לו ולא יאכל אבילה נסה אבל רשאי פועל לטבל פתו בציר כדי שיאכל ענבים הרבה : (כג) **ורשאי** בע"ה להשקות הפועל יין כדי שלא יאכל הרבה מן העגבים : (כד) **איסי** בן יהודה אומר הרוצה לעשות מלאכה בשדה ובכרם חבירו כדי שיאכל יכול לעשות ואוכל ואין הלכה כמותו : (כה) **פועל** שאמר לבע"ה תן לאשתי ולבני

ומ"ש ואפילו נזיר ועושה בעבדים ואמר לבע"ח תן לבני מה שהיה לי לאכול תן שומעין לו בריית"א סב : ומ"ש ד ו"ל אם כבר נטלו בידו לאכול יש לו רשות ליתנו לאשתו ובניו וכו' : ומ"ש ונראה שאפ"ה אינו יכול ליתנו לאשתו ובניו עכ"ל רמ"י ומסקנא דגמרא שאפ"ה אינו יכול ליתנו לאשתו ובניו כתב החכם המרסיס כן נראה שהרי זיכוי לאכילתו מפני תועלת ב"ה הוא כדלקמן עכ"ל נראה שרמז להה דתניא לא ירעיב הפועל ולא יסנף עצמו וכו' מפני ביטול מלאכתו של ב"ה ומי מהיר להה מה שפועל לוכל ממה שהוא עושה הינו משום ב"ה שהרי אע"פ שאכל ושתה כבר לוכל ממה שהוא עושה הינו עם אפ"ה כל עוד שלא נתן לתוך פיו אבל אחר שנתן לתוך פיו אע"פ שלא בלעו עדיין מפני ביטול מלאכתו של ב"ה ומי מהיר ל

דוקא כשהיה רואה הגפן כשניה אבל כשהגפן עליה לו בעגלה שמינה רואה והיה מלטערת היכה תוכלת קמ״ל דלטעמא לגו משום דחזיא ומלטערת אלא משום דמעלי לה הוא וכדמסיק רב ששת לבעית דתוכלת ומתרות דכסמוך סי״מ תפילו אגפן עליה לו בעגלה תוכלת: (ה) **חסמה** ודש כה מע״פ שלוקה משלם וכו׳ ברייתא שם וטעמא קאמר רב ספא משעת משיכה לחיוב במזונותיה ומילקה לה לקי עד שעת חסימה ולדעת רבי׳ משיכה לגו דוקא דהא מיד שנסתלקו הבעלים משמירתה חייב הוא בשמירתה ובמזונותיה כדלעיל ברים סימן רנ״ה סעיף ו׳ וברים סימן ש״ג לדעת ר״י וריס סי׳ ש״ז וסימן ש״מ ס״ח ולא נקט הכא משיכה אלא לומר שאינו בשעת חסימה ואינו לוקה ומשלם על מעשה אחד: (ו) **ועבום** הדש בבהמות ישראל וכו׳ שם (דף ל׳) ופרש״י חסוס פרתי ודוש כה דישה שלך והתוספות חלקו וכתבו פירוש ודוש בתבואתי דמרויח בחמירה לעבו״ס דשדרי כיון שאין ישראל נשכר בחסימה אלא מדרבה מפסיד כמו דפשיטא שמותר לומר לעבו״ס לכול נגלה ומהאי טעמא נמי מותר לומר לעבו״ס בשעת הילך בשר ובשל לנורכך כשאין מוטל עליו לזונו לאין מרויח בחותה חמירה כלום ואינו אמר ר״י דלא דמי לחומר לעבו״ס לכול נגלה דלא שייך התם לחמירה לעבו״ס שהישראל עצמו יכול ליתן נגלה בפיו אבל הכא לחותו דבר שחומר לעבו״ס לעשות הוא אינו יכול לעשות כמו לבשל או לחסוס עכ״ל. וכ״כ הרא״ש בשברי ר״י. ומשום הכי כתב רבינו פרש״י בסקנת דברו לתורוי להילכתא הכי: (ח) **ובישב** לה קון וכו׳ בכולן מבעיא לה לוקה אם לגו ולא אפשיטא ואינו לוקה אלא מיסורא מיכא כתב ב״י וכיון דמלקות אין לנו בזמן הזה לא הו״ל לרבינו לכתוב אינו לוקה אלא שמשך אחר דברי הרמב״ם ז״ל בסוף הלכות שכירות עכ״ל. ולי נראה דרבינו נתכוין לומר דכיון דאינו לוקה אבל מיסורא מיכא אם כן חייב לשלם מדבע קבין לפרה ושלשה לחמור אפילו אינו לוקה אלא משום דמשמע דאבל מי שהו לוקה לא היה לוקה ומשלם דמשום דשעה אחת שהיה מחייבו ומי שהה מחייבו משום ב׳ דשעות וע״ל בסי׳ של״ז סעיף ב׳: עולכתב ב״י וז״ל ויש לתמוה על דבינו שהשמיט העמיד בגה מבחון ושמא י״ל דלא חשש דממילא הוא הליכתה ובלבד שלא יטול בידיו ויאכילנה שם בבריייתא: (ג) **ומ״ש** ומותר הבהמה מן האדם שהחוסמה עובר בלאו דכתיב לא תחסום שור בדישו אחד שור ואחד כל שאר בהמות ולא שנא דיש ול״ש שאר כל מלאכות של גידולי קרקע אלא שדבר הבתוב בהוה: (ג) ואחד החוסם ודש בה או שהיתה חסומה כבר ודש בה לוקה ואפילו חסמה בקול שנער בה ומנעה מלאכול לוקה: (ד) חסמה אחד ובא אחר ודש בה אין לוקין אלא הדש ולא החוסם: (ה) חסמה ודש בה אע״פ שלוקה משלם (א) ד׳ קבין לפרה וג׳ לחמור: (ו) ישראל הדש בפרתו של עכו״ם אפילו אם הדישה של עכו״ם עובר משום לא תחסום: (ו) עכו״ם הדש בבהמת ישראל מעצמו שלא אמר לו הישראל כלום אין בו איסור אפי׳ הדישה של ישראל אם הוא שלא בפניו ואם א״ל הישראל חסום פרתי ודוש בה מבעיא אם איכא איסורא אי לא ופי׳ הראב״ד דלא אפשיטא ולקולא וא״א ז״ל כתב דאיכא איסורא ופרש״י שהבעיא היא באומר לו חסום פרתי ודוש בה אפי׳ אמר דוש בה תבואה שלך דאפילו בזה איכא איסורא: (ח) ובישב לה קון בפיה מעצמה שאינה יכולה לאכול או שפרש עור ע״נ הדישה כדי שלא תאכל או שארי הולך בנגדה ומפחדה ואינה

משום בל תחסום: ום״ש ג לפילו הדישה של ישראל אם הוא שלא בפניו: ואם אמר לו ישראל חסום פרתי ודוש בה מיבעיא אי מיכא איסורא אי לא תלוי בפלוגתא דשמואל הלין תורי דגנדין מרמתי ומגמין יתהון כלומר מכרסים לותם מהו שלא להו הערמה מתעביד בהו מערימו עליהו ויזדבנון אמר רב ספא בני מערבא ס״ל כרבי חידקא דאמר בני נח מצווין על הסירוס וקא עברי משום לפני שור לא תתן מכשול סבר רבא למימר ימכרו לעכו״ם ס״ל לחייי דיין שקנסת עליהם מכירה בעולם וכתב הרמ״ם וז״ל כתב הרלב״ד דכך בעית לה מיפשטא ואזלינן לקולא וברא דלישב דלישבו ישב שיר בעית דחסימה ושיוויא דרב ספא דמוקי בני מערבא כר׳ חידקא ליתא דהא לחייי ורבא ומר זוטרא והכהו תרי חסידי ליתי להו לחבוב דשמואל ולית הילכתא כרבי חידקא דהא כתב תנאי פליגי עליה בפרק ד׳ מיתות וכדברי הרמ״ם כתב הרמב״ם בסוף הלכות שכירות וז״ל אמר לעכו״ם חסום פרתי ודוש כה וכו׳ אסור ואיסו לוקה וכתב ה״ה וכן דעת הרמב״ן דכולהו מצות מיכא שבות בחמירה לעכו״ם ויש מולקין ויש נוסחאות חלוקות גם בספרי רבינו שבקלתן כתוב אומר לעכו״ם חסום פרתי ודוש כה משום דכיון דבעיין לה מיפשטא נוזלינן לה לקולא לפי שחיסור החמירה אפי׳ בשבת אינו אלא מדבריהם והו״ל כספיקא דרבנן ולקולא ומ״מ הנסחא החמיתית בספרי רבינו אמר לעכו״ם וכן הוא מוכרח ממה שכתב פרק י״ז מהלכות מיכורי דיכה שאסור לומר לעכו״ס לכרום בהמה של ישראל ומוכח בסוגייתא הגמרא דלדידן דקיימא לן דבן נח אינו מצווה על הסירוס אחד שאר מצות שיש בהן לאו אינו אלא משום מידת חסידות ואפילו הכי אסור לומר לעכו״ס שוה בהם עכ״ל וכתב נמוקי יוסף שכך הוא הנכחת החמרוצים ז״ל ומה שאמר ופרש״י שהבעיא היא באומר לו חסום פרתי ודוש כה אפי׳ תבואה שלך ואפילו הכי אסורא כך מבואר שם בפירושו אבל החום׳ כתבו על הבעיא הנזכר

קטבלית ע"ג דיסה מהו ולא מיפטרא וידוע דמזונין דה למומרת דספיקא דתורייתא הוא ופטורא דלא לקי מספיקא וכיון דמלקות אין לנו בזמן הזה לא הו"ל לרבינו לכתוב אינו לוקה אלא שנמצא מחר דברי הרמב"ם ז"ל בסוף ה' שכירות ויש לתמוה על רבינו שהשמיט העתיד בגה מבחון ושמא יש לומר דלא חשש דממילא הוא ללמד מזה ללמד מזער דבריס שהזכיר עכ"ל . ולא נהירה דלמה לו לרבינו ללמדו ממילא יש לתמוה שכתב הרבינו לה מרי מבחון בכלל הך דאינו לוקה עליהם וכיון דמריגין עלה בגמ' דחסימה מעלייתא היא לא הוה לכתוב זאת בכללם ונראה לי שט"ס הוא וצריך להגיה רבינו לה מרי מבחון : (ט) **ומה** שאמר לבל השוכר רשאי להאכילה פקיעי עמיר כדי שלא תאכל הבית להרעיבה כדי שתאכל הרבה מן הדישה אם :

(יא) **היה** לה לפרה חולי מעיים וקשה לה שתאכל הרבה מן הדישה מותר להחסמה וכו' אם בעו מרב ששת היתה חוכלת ומתרזת מהו משום דמעלי לה הוא והא לא מעלי לה לו דילמא משום דחזיא ומצטערה והא חזיא ומצטערה אמר רב ששת תניתוה וכו' שמע מינה משום דמעלי לה הוא שמע מינה ופירש"י ומתרזת . חולי מעיים שהחטים קשים לה :

(יב) **שעורים** שהושרו במים ומייבשים אותם בתנור וכו' אין בהם משום בל תחסום וכו' לבל מפני מרלית העין וכו' מביא מעט מאותו המין ותולה בצווארה שתאכל ממנו :

שלט (ח) **מצוה** לתת שכר שכיר בזמנו ואם אחרו עובר בלאו אחד שכר אדם בהמה וכלים : (ג) ועל שכר קרקע כתב הרמ"ה דאינו עובר בזמנו ואם אחרו עובר בלאו דדרשינן כל אשר בארצך ולא כל ארצך : (ג) וכל הכובש שכר כאילו נוטל נשמתו ועובר בחמשה לאוין ועשה :

ואיזהו

במדרגה לחת וכתבם בכתב לחת כל"ל . ולין כאן ט"ס :

שלט (ח) **מצוה** לתת שכר שכיר בזמנו ואם אחרו עובר בלאו גרמה דהכי פירושו מצוה לתתו בזמנו כדכתיב ביומו תתן שכרו ולפי פשטו לשון ביומו פירוש בזמנו בין שכיר יום בין שכיר ליכה מצוה היא לתת שכירותו בזמנו ואם אחרו עובר בלאו שכיר יום עובר משום לא תלין ושכיר לילה עובר משום לא תבע עליו השמש וקילר רבינו בכאן לפי שנסתר על מה שמצוה מדבריו בסמוך לבל הרמב"ם רפי"ו משכירות כתב מצוה לתתו בזמנו שנאמר ביומו תתן שכרו ואם אחרו עובר בלא תעשה שנאמר ולא תבע עליו השמש ותימה מפני מה תפס בדבריו הכתוב הזה שהוא יותר מהכתוב המחר שהוא בשכיר יום וז"ל ה' המניד ואף על פי שהכתוב הזה הוא בשכיר לילה גרמה שדעת רבינו לומר שבלילה עובר לא בשכיר יום ויום עובר לא בשכיר לילה וזהו שסתם ואמר דעשה דביומו תתן שכרו הוא על כל שכיר ולמטה יתבאר עכ"ל . ומיהו למידק דכתן כתב רבינו ואם אחרו עובר בלאו למשמע דלאו עובר בלא תעשה דהרמב"ם ז"ל לא כתב דהכובש שכר פועלים עובר בל"ת שנאמר ולא תבע עליו השמש ומאחר כך כתב דהכובש ש"מ עובר הוא לתאין גם הרמב"ם יש להקשות כך ויש לומר דמחרו היינו בדבר המיטלטל בתוך מנכו בב"מ] ודבינו שסתם וכתב עובר הוא לתאין בפירוש נראה מהא דקתני בברייתא לחמשה מהן דעובר ל"ד קאמר אלא בלאו דכל כשאינו מונח בפירוש נראה דעובר ממש קאמר) נמשך אחר ר' הרמב"ם ז"ל שכ"כ בפ"ה דשכירות וע"ל ב"י ומכון הוא ובוש יתיישב עוד דקדוק מ' בדברי רבינו וכמ"ש

ואינה אובלת או שהיתה צמאה ואינה יכולה לאכול בבולן מבעיא אם לוקה או לא ולא איפשיטא ואינו לוקה אבל איסורא איכא : (ט) אבל השוכר רשאי להאכילה פקיעי עמיר כדי שלא תאכל הרבה מן הדישה : (י) ורשאי בעל הפרה להרעיבה כדי שתאכל הרבה מן הדישה : (יא) היה לה לפרה חולי מעיים וקשה לה שתאכל הרבה מן הדישה מותר לחסמה שלא הקפידה תורה אלא להנאתה והיא אינה נהנית : (יב) שעורים שהושרו במים ומייבשין אותם בתנור ואח"כ דשים אותם בפרות להסיר קליפתן אין בהן משום בל תחסום לפי שכבר נתחייבו במעשר אבל משום מראית העין שלא יאמרו שחוסם פרתו מביא מעט מאותו המין ותולה בצווארה שתאכל ממנו :

שלט (ח) **מצוה** לתת שכר שכיר בזמנו ואם אחרו עובר בלאו אחד שכר אדם בהמה וכלים : (ג) ועל שכר קרקע כתב הרמ"ה דאינו עובר בזמנו ואם אחרו עובר בלאו דדרשינן כל אשר בארצך ולא כל ארצך : (ג) וכל הכובש שכר כאילו נוטל נשמתו ועובר בחמשה לאוין ועשה :

ואיזהו

פרישה

בכולן מיבעיא כו' כב"י ז"ל כיון דמלקות כו' [עיין ל' ב"י בב"מ] ועד"ר ומלאם דבכל מני מס שכר בהמה מאחר ועשה מ' מתלו וגרם לה שלא מכלה מלריך לשלם לבעל הפרה ד' קנין ליום וכו"ל דהא מיד דמשכה מתחייב במזונותיהם וכרי לא מכלה : (יב) **שעורים** שהושרו כו' לפי שכבר נתחייב במעשר כמ"ש לעיל סי' של"ו ס"ה ועבד"ר : אבל משום מראית העין פי' הרוחה בתחלה שהוסס חותם יאמר שעובר משום בל תחסום לכך יביא מעט מאותו מין ונותן לתוך לתוך הסק או הטרסקל שסביב פיס דלו ליכא למיחש למראית העין דהרואה תחלה דחסימה יחלה ג"כ שנותן מלחתה תבואה לאכול ומי שיבוא אחר וחסימה ויראה חותה חחסימה בטרסקל סביב פיס יחמה בלבו הרי הסק מעיד ע"ז שנותנו לאכול ומשום טובתה כדי שלא תבטרך לשום וגם תבטל עי"ז ממלאכה תלה בזוחותה הסק לאכול מחוכו דרך היולוכה וחותו שיראה שחין בה כלום יאמר ודאי כבר אכלה כלי שבעה ולאחר זמן יחזור ויתן לה חחוכה לאכול לבל לחסחם בזמחת ממש זה ודאי לאסור מפני מראית העין ולכן דייק רבינו וכתב ותולה בצווארה : ומ"ש מביא מעט מאותו מין הוא כדברי ת"ק דלעיל ולא כרשב"י דלעיל סם בברייתא עליו ואמר ז"ל מביא כרשינין [ותולה לה שכרשינין] יפות לה מן הכל עכ"ל ולפ"ז סם שהוא ודאי לא פליגי סם כרשינין מעלי לה מן הכל וגם מסקינן סם בגמרא דמשום דמעלי לה לוותה התורה שלא לחסחם ומ"ש סם היה לה חולי מיעים שהחטים קשים לה יוב שהכילה חותר לחסחם וכחם"ר ג"כ לפני זה י"ל לפ"ז לפ יפתו לה מכל מיני תבואה מ"ח ס"ל לחכמים דיסיה בו משום מראית העין סם לא יחכילוה מאותו סמין וכ"כ בתו' סם בד"ה ת"ל תניחוה כו' ע"ש :

סי' שלט (ח) **מצוה** לתת כו' וקאמר עובר בלאו ולא קאמר עובר בב' לאוין כמ"ש בסמוך משום דלא עובר בב' לאוין אלא בשכר שכיר ואין דעתו ליתן לו לבל סם בדעתו ליתן לו אלא שאינו נותן לו בזמנו אינו עובר אלא בלאו ת' וכן דייק ל' רבינו ול' הרמב"ם וכמ"ל לא תלין ולא תבא בחמה משלם שייכי כמ"ש בסמוך וק"ל : אמר שכר אדם מנין לרבות בהמה וכלים כל"ל וכן הוא בב"מ דף ק"י ס"ה ומס בגמרא יליף לסו מקרא כמ"ש בסמוך : (ב) **דדרשינן** כל כו' ר"ל דכתיב לא תעשוק (שכר) שכיר עני ואביון מאחיך או מגרך אשר בארלך ודרשינן מבארלך לרבות בהמה וכלים : (ג) באילו נוטל נשמתו ל' בריימא סם דף ק"ב ואמרינן סם בגמרא עלה ול"ל רב הוא ורב מסדא הד אמר נפשו של גנוב לכתיב כן מרמות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח ואת אמר של גוזל לכתיב אל תגזול לך וגו' כי ס' יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש ובריימא דקתני כאילו ס"ק שכובש את השכר הוא כאילו שוית הוא את נפשו שגורם לנפשו מיתה : ועובר בב' לאוין ועשה כן הוא בגמרא וכן הוא בס"ם וסס לא תעשוק את רעך ולא תעשוק שכיר עני ולא תלין פעולת שכיר ולא תגזול ולא תבע עליו השמש ומשום ביומו תתן שכרו ובגמרא דף ק"י ע"ח לא משיב לא תגזול אבל

שכתבתי בסמוך גראה דלהרמב"ם דכשהוא כובש ביום מו בלילה עובר על כולם דשם שכירות בעלמא חד הוא וכן פי' ב"י אלא שמרמה מדבריו דמיון זה דעת ה' המגיד ולפי דעתו ואת היה דעת ה' המגיד שכתב בתחלת הפרק דעשה דביומו תתן שכרו הוא על כל שכיר ולמטה יתבאר עכ"ל דהיינו מ"ש כמן שתש דעובר בכולן דמשמע דבין בשכיר יום בין בשכיר לילה עובר בכולן : (ה) **נתן** טליתו לאומן וכו' ברייתא פרק המקבל (דף קי"ב) ותימה בהא דקאמר נתנה לו בחלי יום משקעה עליו החמה עובר משום על תלין דמה שייך כאן גל תלין היה לו לומר דעובר משום ביומו תתן שכרו ולא תבוש עליו השמש כדקאמר תחלה ילא ביום גובה כל אותו היום ולפי מ"ש בסמוך ניחא קצת דלפי דבין בשכיר יום ובין בשכיר לילה עובר בכולן לכן לא דק וקצ"ע וה"ה לחיד . ומה שקשה דכאן פסק רבינו דאין אומן קונה בשבת כלי וב"ע כתב בהפך ע"ש סימן כ"ח בתשובה בא"ע סעיף ד' :

(ו) **האומר** לשלוחו וכו' ברייתא שם ופרש"י זה לפי שלא שכרו ולא קריגת ליה שכיר גביה וזה לפי שאין פעולתו עליו ולא קריגת ליה פעולתו מתך עכ"ל . ולפ"ז גד דכתב התורה כולה שלוחו של מדם כמותו וכבי נמי ודאי שייכים לומר יכולין לחזור לא השכיר ולא הבע"ה לעבור עליו בבל תלין אלא עובר מ"ט דקריגת ליה שכיר גביה : השולח

(ז) ואיזהו זמנו שכיר יום יש לו זמן ליתנו לו כל הלילה לא נתנו לו בבוקר עובר משום בל תלין שכיר לילה זמנו ליתנו כל היום לא נתנו לו בערב עובר משום ביומו תתן שכרו ושכיר שעות אם בלה שכירותו ביום יש לו תשלום כל אותו היום אם כלה בלילה יש לו תשלום כל אותו הלילה שכיר שבת שכיר שנה שכיר חודש יצא ביום גובה כל אותו היום יצא בלילה גובה כל אותו הלילה :

(ח) נתן טליתו לאומן לתקנה בקבלנות וגמרה כל זמן שהטלית ביד האומן אינו עובר נתנו לו אפילו בחצי היום כיון ששקעה עליו החמה עובר משום בל תלין שקבלנות היא כשכירות לפרעו בזמנו :

(ט) האומר לשלוחו צא ושבור לי פועלים ושברם ואמר להם שברכם על הבע"ה אין שום אחד מהן עובר על בל תלין ומיהו הבע"ה עובר משום אל תאמר לרעך לך ושוב ומחר אתן אם אינו טרוד ומבוין לדחותם ואם לא אמר שברכם על בע"ה אפילו לא אמר להם שברכם עלי אלא שברם סתם הוא חייב בשברם לפיכך הוא עובר משום בל תלין וכתב הרמ"ה דוקא ששברו לעשות בשלו והראהו בשל חבירו בהוא קאמר שאם לא אמר להם על מי חיוב שברם שהוא חייב אבל שברם לעשות בשדה סתם כך וכך ולא פירש על מי שברם אינו חייב בשברם והיה אומר א"א הרא"ש ז"ל שכן הוא כדבריו אם הפועל יודע שאינו שלו אבל אם אינו יודע של מי הוא חייב בשברם : (י) משעבר זמנו אין בע"ה עובר

מכן בשכירות ליל ויש מכן בשכירות יום ורבינו שתם וכתב עובר בה' לעון ועשה כמאן דאמר הרמב"ם ז"ל שכתב כן פי"ו מה' שכירות וכתב שם ה"ה דברי הגמ' ודברי רש"י וכתב תם"כ ומ"ש הוא דעת רבינו ז"ל הו"ל לבאר ולא ביאר מהו דעתו על הרמב"ם שתם וכתב כן וכ"ל לדחוק ולומר שהוא ז"ל תפ' דאמרי דמ שמסדא שם שכירות בעלמא ה"ק תם"ב דקתני תם וקתני כותבים בלילה גובה כל אותו היום ולפי מ"ש בסמוך ניחא קצת דלפי דבין בשכיר יום ובין בשכיר לילה עובר בכולן לכן לא דק וקצ"ע וה"ה לחיד . ומה שקשה דכאן פסק רבינו דאין אומן קונה בשבת כלי וב"ע כתב בהפך ע"ש סימן כ"ח בתשובה בא"ע סעיף ד' :

(ז) **ואיזהו** זמנו שכיר יום יש לו זמן ליתנו לו כל הלילה וכו' עד בערב עובר משום ביומו תתן שכרו משנה שם (קי :) שכיר יום גובה כל הלילה ושכיר לילה גובה כל היום בגמ' שם ת"ר מנין לשכיר יום שגובה כל הלילה ת"ל לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר ומנין לשכיר לילה שגובה כל היום שנאמר ביומו תתן שכרו ואינה מיפכא שכירות לילה משתלמת בסוף ופרש"י שכירות לילה משתלמת בלה בסוף . כדאמרינן בזיזהו נשך בלמא לא משתעבד ליה לשכיר יום עד שתשקע החמה וכי כתיב לא תבוש ע"כ בשכיר לילה תוקמיה שנשתעבד לו לבקר משכלתה שכירותו וכן לא תלין נמי לא תוקמיה בשכיר לילה דהא לא משתעבד ליה עד בקר : (ח) **ומה** שכתב ב"י בפרק המקבל מהת"ר מנין לשכיר יום שגובה כל הלילה בשם התוס' משמע דפועלים דידן שלינם עושים מלאכה עד הלילה ומתחלה מדעתא דהכי מגרי להו כיון שעקצה עליו השמש חמה עובר משום לא תבוש עליו השמש מיהו היכא שעשה במלאכתו עד הלילה משמע דלינו עובר מע"ג דמתחלה לאו מדעתא דהכי מגרי (א) : ושכיר שעות אם כלה שכירותו ביום יש לו תשלום כל אותו היום אם כלה בלילה מדאמר לעיל שכיר יום גובה כל אותו היום ילא ביום גובה כל אותו הלילה מכאן אם שכיר שעות גובה כל היום וכל הלילה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע ילא ביום גובה כל היום וכל הלילה שכיר שבת שכיר שבוע ילא ביום גובה כל היום וכל הלילה שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע ילא ביום גובה כל היום וכל הלילה ושמואל אמר שכיר שעות ביום גובה כל היום וכל הלילה ותנן שכיר שעות גובה כל היום וכל הלילה קתני שכיר שעות ביום גובה כל היום שכיר שעות בלילה גובה כל הלילה תנן היה שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע ילא ביום גובה כל היום וכל הלילה ושמואל אמר לך רב לעולם גובה כל היום וכל הלילה ומאי שנא דתנן שכיר שעות ביום גובה כל היום וכל הלילה ותנן שכיר שעות בלילה גובה כל הלילה ד"ר יהודה ר"ש אומר שכיר שעות ביום גובה כל היום וכל הלילה גובה כל הלילה וכל היום ופסקו הפוסקים הלכה כרב דהלכתא כוותיה בחיסורא ועוד דפליגי בפלוגתא דר"י ור"ש ורב כר' יהודה וקי"ל ר"י ור"ש הלכה כר' יהודה : עד חימתי ג שכיר נשבע ונוטל כתבתו כסי' פ"ט : (ה) **נתן** טליתו לאומן לתקנה בקבלנות וגמרה וכו' שקבלנות בשכירות היא לפרעו בזמנו שם (קיב.) בעו מיניה מרב ששת קבלנות עובר עליו משום בל תלין או מיגו דאי בעי אומן קונה בשבת כלי אלא הלואה היא ושכירות היא מ"ל רב ששת עובר מימת מסייע ליה הנותן טליתו לאומן גמרה והודיעו לפני' מכאן ועד י' ימים מיגו עובר משום בל תלין נתנה לו בחלי היום משקעה עליו החמה עובר משום בל תלין ואי אמרת אומן קונה בשבת כלי אמאי עובר אמר רב מרי בריה דרב כהנא דמגריה מיגיה לבטושי בשוק ובשוק בחעתא ופרש"י קבלנות. אומן שקיבל עליו לעשות מלאכה בכך וכך ולא לשכירות ימים וכתבו הרי"ף והרמ"ם והלכתא כרב ששת דתניא דמסייע ליה ובכי מסקה רבה בפ' הגוזל עליס (ב"מ :) דכ"ע אין אומן קונה בשבת כלי והא דאוקי רב מרי להאי מתניתא דמגריה לבטושי וכו' דחייה בעלמא היא ולא סתכינן עלה וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק י"א מהלכות שכירות : (ו) **האומר** לשלוחו לא תשכור לי פועלים ושכרם ואמר להם שכרכם על הב"ה אין שום מ' מהם עובר על בל תלין וכו' עד כאיכך הוא עובר משום בל תלין שם (קי :) ת"ר האומר לחבירו לא תשכור לי פועלים שניהם אין עוברים משום בל תלין זה לפי שלא שכרו וזה לפי שאין פעולתו מזומנת ולא קרי ביה בא תלין פעולת שכיר ה"ד אי דא"ל שכרכם עלי שכרן עליו הוא דתניא השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם ותוזר ונוטל מב"ה מה שהשהה מהו"ל דא"ל שכרכם על ב"ה אבל אי לא א"ל שכרכם על ב"ה הוה עובר משום בל תלין ואי משום שכירות ואם לא א"ל שכרכם על ב"ה הוה משלם שכר עליו הוא כמו שנתבאר : ובתב הרמ"ה דדוקא ששכרו לעשות בשלו והראהו בשל חבירו וכו' אבל שכרן לעשות בשדה סתם כך וכך ולא פירש על מי שכרם חייב בשכרם : והיה אומר מ"ח ז"ל שכן הוא כדבריו אם הפועל יודע שאינו שלו וכו' לא מלאתי דבריהם אלו בתשובות ומשמע שכשהיו מדברים עמו על דברי הרמ"ה היה אומר כן על פה והכי דייק לשון רבינו שכתב היה אומר וא"א אומר מהו חייב ליתן לו מיד וכו' כש"פ המקבל שם תנו רבנן ממשמע שנאמר לא תלין פעולת שכיר אתך מיני

(ז) **משעבר** זמנו אין בע"ה עובר משום בל תלין וא"א אומר מהו חייב ליתן לו מיד וכו' יודע שעד בקר מה תלמוד לומר עד בקר מלמד שאינו עובר אלא עד

דרכי משה

שלט (א) ועיין בא"ע סי' נ' איסת זמן לשלם שרכטות ;לעיל

דרישה

בפ' לפנין ועשה כמ"ר : (ל) **שכיר** שבת ושכיר כו' בב"מ דף ק"י ע"ב ו"ל שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום שכיר שבת ושכיר מועד ושכיר שנה ושכיר שבוע ילא ביום גובה כל היום ילא בלילה גובה כל הלילה וכל היום ובגמ' תמר רב שכיר שעות היום גובה כל היום שכיר שעות הלילה גובה כל הלילה ושמואל אמר שכיר שעות היום גובה כל היום וכל הלילה תנן שכיר שעות גובה כל היום וכל הלילה קתני שכיר שעות היום גובה כל היום שכיר שעות הלילה גובה כל הלילה תנן היה שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע ילא ביום גובה כל היום ילא בלילה גובה כל הלילה וכל היום מאי טעמא דרב אמר קרא כי אליו הוא נושא את נפשו ושמואל אמר כתיב ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כדקאמר תחלה ילא ביום גובה כל אותו היום ולפי מ"ש בסמוך ניחא קצת דלפי דבין בשכיר יום ובין בשכיר לילה עובר בכולן לכן לא דק וקצ"ע וה"ה לחיד . ומה שקשה דכאן פסק רבינו דאין אומן קונה בשבת כלי וב"ע כתב בהפך ע"ש סימן כ"ח בתשובה בא"ע סעיף ד' :

(ו) **האומר** לשלוחו וכו' ברייתא שם ופרש"י זה לפי שלא שכרו ולא קריגת ליה שכיר גביה וזה לפי שאין פעולתו עליו ולא קריגת ליה פעולתו מתך עכ"ל . ולפ"ז גד דכתב התורה כולה שלוחו של מדם כמותו וכבי נמי ודאי שייכים לומר יכולין לחזור לא השכיר ולא הבע"ה לעבור עליו בבל תלין אלא עובר מ"ט דק

עד בקר רמזון בלבד מכאן ואילך מתי אמר רב עובר משוס בל תשהה אמר רב יוסף מתי קראה בל תאמר לרעך לך ושוב ומחר אתן ויש אתך :

(ח) **שביר** שמביר בבעל הבית שאין דרכו להיות בידו מעות אלא ביום השוק וכולי עם (קיל .) אמר רבה בר רב הונא הני שוקאי דסורא לא עברי משוס בל תלין מידע ידעי דעל יומא דשוק סמיכי אבל משוס בל תשהה ולאי עובר ופרש"י הני שוקאי דסורא בעלי בתים של סורא שאין מגיעין למעות עד יום השוק : לא עברי . על שכר פועלים : מידע ידעי לתיומא דשוק אסמכו . להגיע למעות הלכך אפי' לאית ליה מעות גביה לא עברי דלמעות דכבי מיתגר ליה וכיון דמיומא קמא לא עבר תו לא עבר כדאמרינן לעיל שאינו עובר עליו אלא בקר רמזון אבל משוס בל תשהה עובר מיום השוק ואילך כתוב בגימוקי יוסף ס"ל דג"מ להני שאינם רגילים לפרוע תכף עד שיעבו תשבון ממה שחייב לו שאפי' יתבעו קודם תשבון אינו עובר ואפי' לא יתבע לו אלא דבר מועט שהוא יודע שהוא חייב לו ואפילו בלא תשבון :

(ט) **אין** בעל הבית עובר משוס בל תלין אלא ג"כ שתבעו או שתבעו ולא היו לו מעות ליתן או שהמחהו אצל שלחני ליתן לו וקיבל עליו ליתן לו אינו עובר משום שם ג' שכר השדם וכו' יש בו משום ביומו תתן שכרו יש בו משום לא תלין פעולת שכיר אימתי בזמן שתבעו אבל אם לא תבעו אינו עובר עליו שהמחהו אצל חנוני אצל שלחני אינו עובר עליו ובגמרא ת"ר לא תלין פעולת שכיר יכול אפי' לא תבעו ת"ל אתך לדעתך יכול אפי' אין לו אתך תלמוד לומר אתך יש אתך יכול אפי' שהמחהו אצל חנוני ואצל שלחני ת"ל אתך ולא שהמחהו אצל חנוני ואצל שלחני ופרש"י לדעתך ולא מדעתו ולשון הרמב"ם ז"ל מהלכות שכירות אין שתבעו ולא היה לו מה יתן לו וכתב ה"ה פירוש שלא היה לו מעות בעין שהוא חייב ליתן לו כמבואר פ"ט עכ"ל : ומ"ש רבינו וקבל ליתן לו לשון הרמב"ם בפי"ג מהלכות שכירות אין שהמחהו אצל אחר וקבל הרי זה פטור ומפרש רבינו דהיינו לומר שקבל עליו ליתן לו ופשוט הוא וקשה מאחר שאפי' לא נתרצה הפועל בהמחאה זו כיון שקבל עליו הלה ליתן לו שוב היינו עובר ומ"ש אפילו אין לב"ה ביד שולחני כלום כ"כ רש"י אם בפירוש המצה הגזברית וכן מבואר אם בגמרא בדברי הרי"ף והתוס' והרא"ש ז"ל : ומ"ש ואם המחהו אצל שולחני ואין לו בידו כלום וזה לא מתר ליה בפירוש אני פוטרך וכו' אם בגמ' אחתי' דהמחהו אצל חנוני אינו עובר מיבעיא להו חזר אינו חזר אלא אפי' חזר רב אחא אמר חזר ורבה אמר חזר וכתב הרא"ש אם השולחני אינו רוצה ליתן לו פשיטא דחזר אפי' אומר אני סומך על השולחני ומעמיד שלשתן שהרי השולחני יכול לחזור כו כיון דאין לבעל הבית בידו לא מלוה ולא פקדון אלא שולחני מקיף לב"ה ואין הלכה כרב אחא כיון שהשולחני יכול לחזור כו גם הפועלים חוזרים ותובעים מבע"ה דאטו בשופטני עסקינן שהשולחני לא יתן לו אם ירצה ואם יפטרו אח"כ ויפסידו שכרן ואפילו אם אחל לו מחילה בשעת היא אלא כי פליגי בשהשולחני אינו חוזר אם יכולים לחזור ולתבוע מב"ה אם ירצו רב אחא אמר אינו חוזר אפילו אם אחל לו מחילה בשעת היא אלא כי פליגי בפרק החובל (פו .) גבי הכהו על ידו וסופה לחזור אמר נותן לו סופה להתרפאות מחותה פליגי פטור אלא אם כן שנתן לו אלא שבעל יום ויום לחביי חזיא ורבא אמר אינו נותן לו אלא שבעל יום ויום לחביי חזיא ורבא אמר אם יכולים לחזור ולתבוע מב"ה אם ירצו רב אחא אמר אינו חוזר לפי שחזיא לזה לא הוצרך קנין שכבר נפרע חייבי דלי בקנין פשיטא דאינו חוזר דכיון שהקנה לו ודאי לפטרו לגמרי נתכוין ואפי' לא יתן לו השולחני דאי לפטרו כשיקבל לו השולחני לזה לא הוצרך קנין שכבר נפרע חייבי דלי בקנין פשיטא דאינו חוזר דכיון שהקנה לו ודאי לפטרו לגמרי נתכוין ואפי' לא יתן לו השולחני דאי לפטרו כשיקבל לו השולחני לזה לא הוצרך קנין שכבר נפרע חייבי דלי בקנין ואפ"ה אמר רב שבת אינו חוזר משום דמחל לו ולרבה דאמר חוזר משום דלא חזיא ליה מחילה עד כאן לשונו וגם הרי"ף פסק כרבה :

(י) **דין** שבועת השכיר שנשבע ונוטל כתבתי למעלה בסימן פ"ט עם נתבאר :

הלכות שואל

שמ (א) **השואל** מחבירו בהמה או כלים או כל מטלטלין ונאנסו בידו בגון שמתה או נשבר או נשבה חייב ואין צ"ל שחייב בגניבה ואבידה אבל כל קלקול שאירע בה מחמת מלאכה ששאלה בשבילה לא מיבעיא אם הוכחשה מחמת מלאכה שהוא פטור מכל אלא אפי' מתה מחמת מלאכה פטור :

(ב) והוא שלא ישנה לעשות בה דבר אחר חוץ מהמלאכה ששאלה בשבילה : (ג) וכן אם נבחש הבשר מאליו וסופו לחזור פטור :

עובר משום בל תלין ומ"מ הוא חייב ליתן לו מיד וכל שעה שאינו נותן לו עובר משום אל תאמר לרעך לך ושוב :

(ח) שביר שמביר בבעל הבית שאין דרכו להיות בידו מעות אלא ביום השוק אינו עובר בבל תלין אפי' יש לו מעות ומיום השוק ואילך אם אינו נותן לו עובר משום אל תאמר לרעך לך ושוב : (ט) אין בע"ה עובר משום בל תלין אלא א"ב תבעו השכיר לא תבעו או שתבעו ולא היה לו מעות ליתן לו או שהמחהו אצל שולחני ליתן לו וקבל עליו שאינו עובר אפי' אם אין לבעל הבית בין שולחני כלום ואם המחהו אצל שולחני ואין לו בידו כלום וזה לא אמר בפירוש אני פוטרך אלא בסתם ולא קנו מידו יכול השולחני להחזור בו מליתן לו ואז הוא דבר פשוט שחוזר ותובע מב"ה אלא אפילו אם אין השולחני חוזר בו יכול לחזור ולתבוע מבעל הבית : (י) דין שבועת השכיר שנשבע ונוטל כתבתי למעלה בסימן פ"ט :

הלכות שואל

שמ (א) **השואל** מחבירו בהמה או כלים או כל מטלטלין ונאנסו בידו בגון שמתה או נשבר או נשבה חייב ואין צ"ל שחייב בגניבה ואבידה אבל כל קלקול שאירע בה מחמת מלאכה ששאלה בשבילה לא מיבעיא אם הוכחשה מחמת מלאכה שהוא פטור מכל אלא אפי' מתה מחמת מלאכה פטור :

(ב) והוא שלא ישנה לעשות בה דבר אחר חוץ מהמלאכה ששאלה בשבילה : (ג) וכן אם נבחש הבשר מאליו וסופו לחזור אבל

שמ (א) **השואל** מחבירו בהמה או כלים וכו' גם כאן כתב רבינו דאין חלוק בין בהמה או כלים כאשר כתב בדין ב"ח וב"ש ושכר וכך הוא הלשון בהרמב"ם פ"ו דה' שאלה אלא שרבינו כתב תחלה ואחר כך וכו' כדכתיב קרא וכי ישאל גו' ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם וכדי שלא נבין דדוקא בנשבר או מת דמשמע ומתה לא יפסיד דמה לשבורה ומתה דלא אפשר למטרח ואתויי תמיר בגנבה וכו' דאף בקרא רבותא משמעין דאפילו נשבר או מת ואין צריך לומר שחייב בגנבה ואבדה היינו טעמא דילפינן להו בק"ו מש"ם כדאיתא ר"פ השואל ריש (דף ל"ה) אבל הרמב"ם כתב תחלה השואל כלים וכו' . ואחר כך וגנב או נגנב ואפי' נאנס חוטם ומ"ש אבל כל קלקול וכו' : ומ"ש אבל אם אמר בהמה מחבירו לחרוש בה וכו' אבל אם אמר קודם שיחרוש בה או ערכב עליה או חלד בה ואמר כשיגיע לשה או בשעת רכיבה ה"ז בהמה וכו' אבל אם שאל בהמה מחבירו לחרוש בה וכו' אבל אם אמר קודם שיחרוש בה או ערכב עליה או חלד בה ואמר כשיגיע לשה או בשעת רכיבה ה"ז חייב לשלם ודבריו מבוארים שכיון שאמרה לחרוש בה כשרכב עליה או חלד בה ה"ז משנה ממלאכה ששאלה בשבילה וחייב וז"ל ה"ה או ערכב עליה וכו' פירוש כגון ששינה ממה ששאלה אפי' היתה מלאכה זו שעשה בה קלה ממלאכה ששאל חייב וז"ש בגמרא דלא שנית שכשווה שום שיעור ואפי' בחותה מלאכה אפשר לו לשנות ויתחייב כגון ששאלה לחרוש וחרש בה ביום ובלילה שלא כדרך כל הארץ וכן כל כיוצא בזה וכן כתבו ז"ל עכ"ל : (ג) **ומ"ש** וכן אם נבחש הבשר מאליו וסופו לחזור פטור שם כתב הרא"ש וז"ל השוכר בהמה מחבירו ועלה בה מכה ברגליה בפשיעת השוכר כגון שהגיעה בה ולא היה מחמת מלאכה פסקו חכמי צרפת כיון דסופה להתרפאות מחותה פליעה פטור אלא אם כן שנתן לו אלא שבעל יום ויום לחביי חזיא ורבא אמר אינו נותן לו אלא שבעל יום ויום לחביי חזיא ורבא אמר אם יכולים לחזור ולתבוע מב"ה אם ירצו רב אחא אמר אינו חוזר אפילו אם אחל לו מחילה בשעת היא אלא כי פליגי בשהשולחני אינו חוזר ולתבוע מב"ה אם ירצו רב אחא אמר חוזר אפילו אם אחל לו מחילה בשעת היא אלא כי פליגי בפרק החובל (פו .) גבי הכהו על ידו וסופה לחזור אמר נותן לו סופה להתרפאות מחותה פליעה פטור אלא אם כן שנתן לו אלא שבעל יום ויום לחביי חזיא ורבא אמר אינו נותן לו אלא שבעל יום ויום לחביי חזיא ורבא אמר אם יכולים לחזור ולתבוע מב"ה אם ירצו רב אחא אמר חוזר אפילו אם אחל לו מחילה בשעת היא אלא כי פליגי בשהשולחני אינו חוזר

ערפת שהניח רבינו דבריהם והברי המלקוט לעיל בסימן ס"ז סעיף ו' :

(ה) **כתב** הרמב"ם וכו' ומתה תחתיו באותו הדרך וכו' כ"ל וה"ה להניח הרמב"ם שם . ומ"ש וירא מדבריו וכו' כך הניחו כל הגדולים **מדבריו והשיגו עליו כמו שהשיג רבינו** משם הרמ"ה : (ו) **כתב** הרמ"ה מי שהלה בהמה וכו' מע"פ שלח הרגתה המלכה נופה נרמה דר"ל דעיקר שלחת השואל לעשות בה מלאכה היא כדי שתהא הורגת את העבדים לא שתאכל אותה ואף על פי שאוכלת אותה לאחר הריגתה לא לכך שלחה ואיזו שלח מתה אותה מחמת שאכלה עכבריש טובא אין זה מתה מלאכה ואפ"ה פטורין ליה לשואל לפיכך בפרק הניזקין (דף נ"ב) מצינו שלח מתה בהמלכה שעשה הריגת העכבריש נהנתה לה שהרי אילו לא שלחה היתה מתה מחמת עכבריש ואפ"ה פטורין ליה לשואל דכיון דשלח מתה בהמלכה שעשה הריגת העכבריש נהנתה לה שהרי אילו לא שלחה היתה מתה מחמת עכבריש ואפ"ה פטורין ליה לשואל לפיכך בפרק הניזקין (דף נ"ב) מצינו ש

מאלו וש״ל הן ובלהה ומתה חייב השואל במצנה פרק השואל: ומ״ם בד״ה כיד ע״ש מכל שלהה לו כיד עבד כנעני ומתה בדרך פטור וכו׳ בפרק השואל אלהן לתנן בס השואל את הפרה ובלהה לו כיד בנו לו כיד עבדו לו כיד שלוחו וכו׳ ש״ל השואל בלהה לו כיד בני לו כיד עבדי לו כיד שלוחי וכו׳ לו בש״ל המשאיל הריני מבלהה לך כיד בני לו כיד עבדי לו כיד שלוחי וכו׳ וש״ל השואל שלה ובלהה ומתה חייב קאמר בגמ׳ (לה.) כיד עבדו חייב יד עבד כיד רבו אמר במשנה בע״ש ללמד קני ליה גופיה ופרש״י כיד עבדו חייב. בתמיה קתני אמר לו השואל בלהה לי כיד עבדך ובלהה לו חייב משואל בהוספיה בדרך והרי לה יצא מרשות משאיל כיד עבד כיד רבו למיימ והרי הוא כשלו הוליכה הוא:

(י) **כתב** הרמב״ם ז״ל אמר לו הכישה במקל והיה תבוא מאליה ועשה כן המשאיל אין השואל חייב עד שתכנם לרשותו אבל אם מתה בדרך פטור אבל א״א הרא״ש ז״ל כתב שהוא חייב: (יא) וכן בחזרה אם החזירה השואל על ידי אחד מאלו ומתה חייב עד שיאמר לו המשאיל להחזירה על ידם אז שיאמר לו השואל הריני מחזירה לך על ידם ואמר לו המשאיל הן בד״א כשמחזירה תוך ימי שאלתה אבל לאחר ימי שאלתה פטור בכל ענין מלהתחייב באונסין כשואל אבל חייב בגניבה ואבידה: (יב) בד״א שחזא ברשות השואל מיד כשנסתלקו הבעלים לענין להתחייב באונסין אבל לענין חזרת הבעלים ברשותם הוא לחזור עד שעת משיכה (ג) או אחד מהדברים הקונים במקח:

שמא (ו) **השואל** מחבירו חפץ סתם כתב ר״ת שאינו יכול לתבעו בפחות מל׳ יום אבל רש״י כתב שיכול לתובעו מיד ולזה הסכים א״א הרא״ש ז״ל וכ״כ הרמב״ם השואל מחבירו כלי או בהמה המשאילו תובעו ממנו כל עת שירצה: (ג) שאלו לזמן קצוב ביון שמשבו ווכה בו אין

(י) **כתב** הרמב״ם וכו׳ דעת הרמב״ם לפסוק כשמואל דס״ל פטור והרמ״ם פסק כרב דלקמיה כלתוספת פרק השואל ומבואר בכ״י ע״ש:

(יא) **ומ״ש** וכן בחזרה וכו׳ משנה שם ודין שם החזיר ליד אמת המשאיל כתב בית יוסף ע״ש הרמב״ם דללמו חזרה היא והוייב השואל וכבר הזהרנו בדין זה למעלה בסיומן ע״ב סכ״ה בס״ד ע״ש: (יב) **בד״א** שהוא ברשות השואל וכו׳ מתבאר דין זה ריש סיומן ס״ו ע״ש:

שמא (ו) **השואל** מחבירו הפץ סתם כתב ר״ת וכו׳ כ״כ הרא״ש פ״ק דמכות: הניח

דרכי משה

שמ (א) ולעיל סי׳ רצ״א תשובת מהר״ם דלגבי מפקיד בכה״ג פטור ואולי יש לחלק בין שואל למפקיד כתב המרדכי ריש השואל מספקא לי אם א״ל פא״פ שלח ועד שלא חספיק לשלוח מת המשאיל וזה שלה אותה ומתה בדרך אם פטור דהא נפקה קמי יתמי עכ״ל: (ב) וע״ל סי׳ רצ״ח אם המשאיר אומר כך וכך היה שוה והשואל אינו יודע כמה וכתב המרדכי פרק השואל ע״ב נשאל למוהר״ם בראובן ששאל ספר א׳ משמעון לשעה אחת ולא יותר וא״ל מיד אחר שעה תשלח אחריה או אביאה לך ובתוך כך נפלה דליקה בבית ראובן ונשרף הספר ומיד כשהתחיל הדליקה הוצרך ראובן לברוח כי היה ירא פן ישליכוהו עכו״ם באש ופסק כיון דהא השאילו אלא לשעה אחת וכבר כלה זמן שאילתו אע״פ שנשרף בבית השואל פטור ואפילו לא אמר השואל למשאיל לשלוח ולא אמר (השולח) אשלח ומיהו בזה יש לדקדק נהי דלא היה רשאי להיות שם בעצמו מ״מ אם היה יכול לשכור אחרים (שיצאו) [שיצילו] ולא עשה חייב דאע״ג דכלה זמן שאילתו מ״מ ש״ש הוי וש״ש שהיה לו לקדם ברועים ובמקלות ולא עשה חייב וע״ש וע״ל סי׳ קע״ז מי שהלך בשליחותו של חבירו ושאיר לו כל גופו ואירע לו אונס אין השואל חייב באונסיו: (ג) כתב המרדכי נשאל למוהר״ם על ראובן שהיה לו משכון בידי עכו״ם המלוים ברבית ושמעון הוצרך ללות ובקש מראובן שירשהו ללות על משכון שלו אשר ביד העכו״ם וכן עשה ואח״כ נשרף בית העכו״ם ואבד המשכון ופטר מוהר״ם את שמעון חדא דהא לא משך שמעון המשכון שיתחייב באונסין ועוד נרהה דפטור דהא בלאו הכי היה המשכון ביד העכו״ם ואין ראובן יכול לומר לשמעון הא דמשתרשת מהובך ע״י משכוני זה תתן לי דמשמיא הוא דרחימי עליה דשמעון לאפקועי שעבודיה מעל המשכון עכ״ל מוהר״ם.

פרישה

כלון ג״כ מייבי בכה״ג וגם [כן] מוכח מ׳ הכוס׳ כב ומהתימה על רבינו שכתב דבריו כלון וגם בכ״ז לא כתב מזה כלום ודוק: בד״ה כו׳ פי׳ בד״ה דבלה ביד עבדו דמשמיל דהייב השואל שלה ביד ע״ע כו׳: (י) כתב הרמב״ם כו׳ פ״ג דשלה כ״ב: וה״ה שהמ״ם כו׳ שם פ׳ השואל שהה דקתני ביד עבדו חייב כלון יד עבד כיד רבו דמי ומבני שמואל בעבד עברי דלא קני ליה גופיה כב אמר לפילו היעם בעבד כנעני בלומר לו הכישה במקל וכיון דלא הכישה מבואר פלוגתת הרמב״ם והרמ״ב דהרמב״ם ס״ל דשמואל פליג בדיוק והרמ״ם ס״ל דמר אמר הדא ומר אמר הדא ול״ם: (יא) אבל לאחר ימי שאלתה כן הוא בב״מ דף פ״ח ובדין זה בכל מודים לפילו הכי״ק והרמב״ם דבבירו לאו דומיא דהייב דעיה לפילו בהוספיה כמ״ש לעיל קוף סי׳ רס״ו דשלחי התם דמוכר לו בהתם ובכל עת שירצה משל״ה שמואל דלאחר ימי שאילתה דהו מסור לו להשתמש בה ואע״ג דכ״ד דין זה בסי׳ מיוחד לקמן סימן שמ״ג מ״מ לכאי כלן דל״מ דדוקא בחירב בה חוקם דשואל הוא דפטור כיון דבכר לגמרי שאלתו שאלתו דמה הו״ל למיעבד לכל כלן כיון בשלמה לדבך כל לגבי דבך וש״י שלוחו הוא בפשיטא ואהתייב בחוקסין קל משמע לן ולקמן סימן שמ״ג לאי לאשמועינן דאפי׳ עומדת עדיין בביתו ונעכה לו נאבדה חייב: (יב) לענין להתחייב בחוקסין דמע״ג דלא קני ליה בהאוהו ממש דבכי יכול השואל לחזור בו מ״מ כיון שכולק בעל הבשמה שמילתה מעליו מדעת השומר קמה ליה בהבות השומר בשמרה מבני:

סי׳ שמא (ו) **השואל** בו כתב ר״ת כו׳ עד״כ: וכ״כ הרב רבינו משה בר מיימוני כו׳ בפ״ח מהלכות שאלה:

דרישה

וכבי׳ ד״ה על תכמי לגרפת כ״ח בשאלה בהשאלה מתמה פשיטא שומר ומפורש בדברי הרמ״ם וכבי׳ בהדיא שם ועמ״ש עוד לעיל ס״ם ב״ז מזה: (יא) אבל לאחר ימי כו׳ אבל חייב בגניבה ואבידה בפ׳ השומרין מייתי מתני׳ דוכן בשעה שהוא מחזירה וקאמר עלה אמר רפרם בר פפא אמר ל״ש דהייב בשעת החזקה אבל בחוזר ואהוא דהייב בשעת החזקה בתוך ימי שאלתה לאחר ימי שאלתה פטור אפילו בחייב בשומרין דשואל:

סי׳ שמא (ו) **שאינו** יכול כו׳ טעמו דס״ל דדין שאלה כדין פקדון והביא ראיה מהא דתניא טלית שאולה עד ל׳ פטורה מלילית וכ״ש מתנה דוקא פלוגתא דלבוצאה ניתנה אבל שאלה דחוזקת בעין חוזר מיד והוא דטלית מייבי בשנה תבעה המשאיל להחזיר לו קמ״ל לאחר ל׳ חייב בלילית מפני מלחית העין מפני בלין דבך להשאיל יותר מל׳ יום ולבך נרוך לעשות לה לילית והביא ראיה לדבריו ע״ש ור׳ מרלוותיו הוא מהא דתניא המשאיל תלוק לחבירו נילך בו לבית האבל לין דשאי לשלמו עד שילאו ימי [האבל ובבירו עד שילאו ימי] הרגל ובמשתר עד שילאו ימי המשתה משמע הא סתמא לאי קודם שילאו ימי הרגל והמשתה טושלו ע״כ ולעד״ז דלין בלים כ״ל מזה דל״ם לא אמר אלא בשואל סתם משאיל זה דשלחו נילך לבית האבל ואיהך אלא שלחו סתם כ״ל אלא מישוע דלא משאיל לו אלא נילך לבית האבל אלו למשתה וקמ״ל דל״ת דשלוחם

(ה) **הניח** להם מביתם פרה שחולה וכו' מימרא דרבא ר"פ הגוזל בתרא ולא דמי להך דתני בתוספתא לא יאמר לבניו וכו' ומייתי לעיל בסי' שכ"ט דהתם המקבל שותף הוא בשדה ויכול לומר אין לי חשבון עם כל אדם אלא עם מבית שאלתה לכל הנאה שלו וכאילו היא מכורה לו כל ימי השאלה לפיכך משתמשין בה כל ימי שאלתה ועיין בסימן קע"ו סעיף ל"ט בהריך ג"י בזה בשם כמה גדולים. וכ' ת"ה הרש"ג ומיהו חייבים בנגבה ובשבח וכו' כלומר מדקאמר רבא אתה אין חייבים בחומסים משמע דוקא חומסין מבל בנגבה ובשבח חייבים דהוחיל והנהין לעשות בה מלאכה חייבים בשמירתה כדין ש"ך וכדאמרינן בסוף החומים (דף פ"ח) בלקח כלים מבית החומן דבחזרה הוי כש"ך הוחיל והנהה כלעיל בסי' קפ"ו וכדין שואל שהחזיר לאחר ימי שאלתה דחייב בנגבה ובשבח הוחיל והנהה וכדכתב רבינו בסוף סי' הקודם והכי נמי חייבים בנגבה ובשבח הוחיל והנהים וכ"כ התוס' ע"ב ד"ה פרק הלוה נערות סוף (דף ל"ד) בד"ה אתה אלא דבחומסים פטורים דחיינהו לאו שואלים נינהו עלה ולא קבילו עלייהו נטירותא כל זה פשוט וכתב הרש"ך ע"ז ויראה לי וכו': (ו) **היו** סבורים דשל מביתם היתה וכו' שם במימרא המזכרת והטעם דלא ידעי דצעי שלומי לא הוי מכלי בישרא אבל העור ישלמו כולו דאין להם אחריות נכסים שם במימרא המזכרת ופי' הרש"ך דה"ה מטלטלין החידתא ואיכא למידי דבגמ' לישנא קמא אפי' אתה מלוה לחמיד לשתעבוד נכסי דאבוה משעת שאלה לחייב חומסין

פסקו הפוסקים כרבי חלבו : (ח) **שואל** אדם בעובו לעולם מיומרת דר"ל בסוף פרק הגוזל (קנ) : ומה שכתב פירוש אמר השמיטני כלי זה בעובו השמיטו לו שמוד הוא לעולם וכו' עד חוזר וגוטלו ממנו כשיגערך כן פרש"י ז"ל : ומה שאמר ודוקא שלקח ממנו בקנין על השאלה וכו' שם אמר ר' אחי והוא דקני מיניה ופירש רש"י והוא דקני מיניה בשעה שלקח אבל לא קנו מכי מהדריה בלתה קנייה דמשיכה הוא : ומ"ש ולכשישתבר מהזיר לו שבריו וכו' שם בגמרא אמר מרי בריה דרב חיסי ומהדר ליה קתיה ופרש"י וכשיפסות שלא יהא ראוי יחזיר לו שבריו דהא לאו בשאלה הוא ובעובו והבי לאו עוב הוא . ומסיים שם הרש"ם וחינו יכול לתקנו שלא היה שמוד חלוי חלת כל זמן שהיה בעובו וראוי למלאכה ועיין בל"י כי האריך בפירוש מיומרת זו : (ט) **ומ"ש** ורב אלפס כתב בשם גאון שהאומר להבירו השאילני כלי בעובתך וכו' שם : ומ"ם וכ"כ הרמב"ם הוא בפ"ח מהלכות שלה : ומ"ש וע"ל לפ"ח ז"ל ובסיל שאמר ליה בעובתך לא יצא מכלל שלה כתם וכו' כתב על דברי הרי"ף ומיהו להרמב"ם ליכא לתקוויי הכי שכתב וז"ל השומל כלי מהברו להבתמם בו וע"ל השאילני דבר פלוני בעובתך כלומר אין אתה משאיל לי דבר זה כדרך כל המשאילין אלא כפי טובת לבך וגדבותך שאיך מקפיד על הזמן אם תרוך אם קצו מיד המשאיל על זה הרי השומל מבתמם בו לעולם עד שיתבטל הכלי מלעבות מלאכתו ויחזיר שבריו לו מיריו ואין השומל רשאי להזור ולתקן הכלי לו לעבות פעם אחרת עכ"ל . וכתב הפ"מ ואין השומל רשאי להזור וכו' כן פירש רש"י ום מי שפירש שאפי' נשבר מתקנו ומשתמש בו ואינו מחזיר לו לעולם אלא הקנת שהות הבית יד כדאמרינן קנת שהות הבית יד כדאמרינן קנת המגלח עכ"ל : ומה שאמר ומספקא להרמב"ד אם יכול המשאיל להנות שלא בשעת מלאכתו של שומל כ"י כתב דברי הרמב"ד בהורך : א ומה שאמר והרמ"ם כתב מבתברת שאין יכול להקנת חולה שלה כתם וכו' :

(י) **האומר** להבירו השאילני קורדום לחפור בו כרם זה אינו רשאי לחפור בו כרם אחר וכו' עד שלא יאמר בו שלא הבית יד מיומרת דרכת ס"פ השומל : (ב"ח) כתב הרב המגיד בפרק א משאלה שאלו לעבוד בו פרדסים שלו וכו' פי' שאמר לו לעבוד בו פרדסי אבל אם אמר לעבוד בו פרדסים אינו עובד בו אלא שנים וכן כתב הרשב"א עכ"ל : ומ"ם ודוקא בחותה שנה אבל לה בשנה אחרת :

(יא) **האומר** להבירו השאילני שוקת עד כוף הסי' מיומרת דרב פפא בס"פ השומל (נה) ועיין בל"י :

אין

שינמור אותה מלאכה או עד שילך למקום פלוני : (ח) שואל אדם מחבירו בעובו לעולם (א) פירוש א"ל השאילני כלי זה בעובו והשאיל לו שאול הוא לעולם בל זמן שהוא ראוי למלאכה דבעובו משמע כל זמן שהוא טוב ואפילו החזירו למשאיל חוזר ונוטלו ממנו כשיצטרך ודוקא שלקח ממנו בקנין על השאלה הילכך חוזר ונוטלו ממנו אבל אם לא לקח ממנו בקנין אינו יכול ליטלו ממנו אם החזירו ולכשישתבר מהזיר לו שבריו דאינו יכול לומר אחזור ואתקננו ואשתמש בו שלא השאילו אלא כל זמן שהוא בעובו : (ט) ורב אלפס כתב בשם גאון שהאומר לחבירו השאילני כלי זה בעובתך ולא קבע לו זמן לחזרתו ישתמש בו ואינו חייב להחזירו לבעליו אלא ישתמש עד שיכלה הברזל ויחזיר לו הקתא והוא דקנו מיניה דאושליה סתם ולא לזמן וכן פירש הרמב"ם ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל דבשביל שא"ל בעובתך לא יצא מכלל שאלה סתם אלא כך הוא לשון בני אדם עשה עמי עובה והשאילני כליך ומספקא להראב"ד ז"ל אם יכול המשאיל לקחתו (ב) שלא בשעת מל אכתו של שואל והרמ"ה כתב מבתברא שאין יכול לקחת אותו שלא בשעת מלאכה דאמרינן ליה חיישינן דלמא מיתבר או מיתבד מיהו לית ליה רשות לאשולי לאחריני דעל ברחך בתורת שאלה הוא דקאי גביה ואין השואל רשאי להשאיל ותו דחיישינן דילמא מיתבר גבי שואל שני ומפסיד לקתא ע"כ : (י) האומר לחבירו השאילני קורדום לחפור בו כרם זה אינו רשאי לחפור בו כרם אחר אפילו אם הוא כמוהו אמר לחפור בו כרם סתם חופר בו כרם אחר אויה שירצה אפילו אינו כרם שלו ואפילו הוא גדול הרבה אמר לחפור בו (ג) כרמים או כרמי חופר בו כל הכרמים שלו אפי' אם יפחת הברזל שלא ישאר בו אלא הבית יד ודוקא אותה שנה אבל לא בשנה אחרת : (יא) האומר לחבירו השאילני

שוקת

דמי הוה רשאי להשאיל לאחר לפבר דמפסיד לקתא ואין הרשבון חייב לשלם כיון דעשה כרשות אבל השתא דאין רשאי להשאיל אינו מפסיד לקתא :

(י) **האומר** להבירו וכו' מה שקשה מ"ם מהא דאמר בפרק המוכר את הבית מרעתא תרתי משמע תירלו התו' בס' השומל שני תירוצים וכפ' המוכר את הבית דמו התוס' תירוץ השני וע"ל בסי' רי"ח סעיף כ"ב ובמ"ם בשם ס"ק : אמר לחפור בו כרמים וכו' . ות"ת מ"ם דבתל"ל כרם סתם חופר בו מיזה טירלה תפי' חילו כרם שלו ובתל"ל כרמים חילו חופר בו תלת כרמים שלו ולא של מהרים וי"ל דתע"ג דהשאיל לו בסתם להפור בו כרמים בעל כרחך דלת השאילו לו לעולם דהת לת מ"ל בעובו ואם הו"ל רשות להפור בו גם כרמים שבעולם בשנה זו היה משאיל לו עד שיכלה הברזל ומ"ב בע"ב לת השאילו תלת בקורדום מהת שלת יכלה הברזל ומ"ב בע"ב לת השאילו תלת לכרמים שלו :

אין

פרישה

הבעל"ים יכולים לתבעו כו' שהני הכת דלת שהלו לזמן קלוב תלת לעבות מלאכה פלונים וז"ת דמני לומר לת העלתי ע"ד בימבוך המלאכה כ"ב זמן קמ"ל : (ח) שואל אדם מחבירו לעולם בב"מ דף ק"ג ואמר עלה רב מרי בריה דבת שמואל והוא דקני מיניה בשעה שלקח אבל לא בשעת מלאכה ולכשישתבר מהזיר לו שבריו וכתב הרא"ש ז"ל לפי גרסת רש"י ותוס' ורת"ם הת דאר"י שואל אדם בעובו לעולם ר"ל כיון שהשאילו לו שמוד הוא לעולם אפילו החזירו למשאיל ואפילו לא שמא קאמר שמשאיל לו לזמן מסוים ואפילו הכי יכול להזור וליקחנו מידו וע"ז קאי רב מרי וקאמר והוא דקני מיניה ר"ל דאו מכני הקנין בלו לעולם לאפילו הדיוט גבתיים ועד"ב נמלא עיקר החידוש דבלא ר"ג להבמיענו לפי פירש"י הוא (אפי' חינו) [דאינו] יכול לתבעו ממנו לעולם ואם הדיוט למשאיל אם יכול להזור וליקחנו (ומזה) [ומזה] לא חייבו הרי"ף : ולכבישתבר מהזיר לו שבריו זהות מ"ם רב מרי ומהדר ליה קתא וע"פ פירש"י וכן פי' הרמב"ם וג"י מבית הרמב"ך דדייק מהרי"ף שבתב מבתמם בו עד שיכלה הברזל ומהדר ליה קתא דם"ל דאע"פ שנשבר מתקנו (וכ"כ הת"ם ס"ת ס"ק כן) אבל מבית הי"י וכתב עליו שמוד מוכרת בדברי הרי"ף אלא ס"ל ג"כ בהרמב"ם ומ"ם ומהדר ליה קתא דבוהה קמ"ל דאפילו קתא זהות עדיין בעובתו בברזל אחר כמו בזה אפ"ם צריך להדר דקתא בהר כלי גדיבא ומ"ם הרי"ף עד שיכלה הברזל בשבשבר היינו כלוי הבדזל כו' ע"ם שבשיל דהיה מבאלת גרעותא דבסמוך נמלא דדברי רבי' חיים מוכרשין לומר שהות פי' דברי הרי"ף דס"ל דיכול לחזור ולתקנו אלא בשעת ל' הרי"ף ואדרבה מדבתב עליו וכ"כ הרמב"ם וברמב"ם בתב להדיא דאין בידו בת לחזור ולתקנו משמע דס"ל דפי' דברי הרי"ף בדברי הרמב"ם וכדפת ני ולא כדעת הרב"ך ודו"ק : (ט) ורי"ף כתב בשם גאון כו' (בעובו) [בעובתך] כו' ר"ל שהות פי' שומל אדם בעובו הכל דלמו אבלו אלא למשאיל ומ"ם בעובי הות ל' הר"י וכל' נפתר אבל בל' עובת ר"ל בעובתך דקאי מיניה ר"ל בשעה שמו עובה ויכולו עד עולם אלא לזמן ואלא בשאר סתם שלוה לפיכו אלא עד זמן בימצעה אותו והת דקאמר דאובדי סתם היינו ר"ל דהוה סתם שלוה אלא לאפוקי דלא הוה כאן זמן כלל אלא שאלה סתם אפי' עולמית וק"ל : וכן (הוא) פי' הרמב"ם גדר"ך : ול"ע לת"ת הרא"ש ז"ל כו' ר"ל אף שאל בעובתך אלא הלה שיעשה לו עובה יתילה ויכולו לו לזמן אחר יותר מבאר שאלה סתם אלא לבון בני אדם בעלמא קאמר שבדבן לומר בן עשה עמי עובה והבאילו : ומספקא ליה להלחב"ד כו' זה אלי גם לפי' הרא"ש ובדאמר בהאילו בעובו וע' בני שהאומר בעשם ספק בהלחב"ד : ואין השומל רשאי להבאיל ותו לתייבינן דלמא מיתבר ומפסיד לקתא כי' דמתחלה אמר אין השומל רשאי להשאיל דלמא יבאים לו הבלי ואיתא ליה למשאיל הרהבון בכלי יותר מבתצלומין ותא"ב אמר ותו לאו [אם] לא נתבדו לזה שיבאים הבלי מ"מ יש לתוס שמא יבבדנו ויפסיד לקתא פי' כל הבלי עם שברי הבדזל קבל הרמ"ם קתא כמו בפיבים"י בגמרא להת דקאמר ומתזיר לו הקתא שפי' ומשייר לו שבריו וכ"ל ובקאמר מפסיד גם להבשבים להרהבון נאמן לו שבשבר יתזיר לו השבריו ולא יתזור לתקנו ומבני אין נאמן לתת כמו בפיבים"י בגמרא להת דקאמר ומתזיר לו הקתא שפי' ומשייר לו שבריו וכ"ל ובקאמר מפסיד גם להבשבים שד שלא יהיה לאחי לתיקון כלל וק"ל : (י) האומר להבירו השאילני כו' מיומרת לרבת ס"פ השומל : הו כרמו חופר בו כו' ז"ל כי וקמ"ל לו זה שלא יתזור ויתקנו עד שלא יהיה לאחי לתיקון כלל וק"ל : (יא) השאילני שוקת זה עם בגמרא ול"ל כבוקת בתר מיים דלת אמרי תרי פרדיסא דוקא שלא נאו דוקא כיון שהשומל מוחזק בכלי ומיהו פרדיסא דעלמא לת שמ"כ אין לדבר סוף והרי הוא שומל לו לעולם עכ"ל ומלאה דמס"ט בריבתא קאמר דמופר לפלו אינו כיון דאחי מופר בו שלא תד כרם ת"כ יש לו קבבה וידו על העליונה כיון דמוחזק בכלי וק"ל : (יא) השאילני שוקת זה עם בגמרא ול"ל בשוקת בתר מיים

דרישה

דלבני המתבר דבת"מ סי' שמ"ת לת פסק בן ובחמת שהינו מוכרת וק"ל : (ח) ודוקא שלקח ממנו בקנין בו' בהב"י בתב בשם ר"י שהני הכת דלת שהלו לזמן קמ"ל : (ח) שואל אדם מחבירו בעובו לעולם בב"מ דף ק"ג ואמר עלה רב מרי בריה דבת שמואל והוא דקני מיניה בשעה שלקח אבל לא בשעת מלאכה ולכשישתבר מהזיר לו שבריו וכתב הרא"ש ז"ל לפי גרסת רש"י ותוס' ורת"ם הת דאר"י שואל אדם בעובו לעולם ר"ל כיון שהשאילו לו שמוד הוא לעולם כל זמן שהוא טוב ואפילו החזירו למשאיל חוזר ונוטלו ממנו כשיצטרך ודוקא שלקח ממנו בקנין על השאלה הילכך חוזר ונוטלו ממנו אבל אם לא לקח ממנו בקנין אינו יכול ליטלו ממנו אם החזירו ולכשישתבר מהזיר לו שבריו דאינו יכול לומר אחזור ואתקננו ואשתמש בו שלא השאילו אלא כל זמן שהוא בעובו : (ט) ורב אלפס כתב בשם גאון שהאומר לחבירו השאילני כלי זה בעובתך ולא קבע לו זמן לחזרתו ישתמש בו ואינו חייב להחזירו לבעליו אלא ישתמש עד שיכלה הברזל ויחזיר לו הקתא והוא דקנו מיניה דאושליה סתם ולא לזמן וכן פירש הרמב"ם ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל דבשביל שא"ל בעובתך לא יצא מכלל שאלה סתם אלא כך הוא לשון בני אדם עשה עמי עובה והשאילני כליך ומספקא להראב"ד ז"ל אם יכול המשאיל לקחתו (ב) שלא בשעת מל אכתו של שואל והרמ"ה כתב מבתברא שאין יכול לקחת אותו שלא בשעת מלאכה דאמרינן ליה חיישינן דלמא מיתבר או מיתבד מיהו לית ליה רשות לאשולי לאחריני דעל ברחך בתורת שאלה הוא דקאי גביה ואין השואל רשאי להשאיל ותו דחיישינן דילמא מיתבר גבי שואל שני ומפסיד לקתא ע"כ : (י) האומר לחבירו השאילני קורדום לחפור בו כרם זה אינו רשאי לחפור בו כרם אחר אפילו אם הוא כמוהו אמר לחפור בו כרם סתם חופר בו כרם אחר אויה שירצה אפילו אינו כרם שלו ואפילו הוא גדול הרבה אמר לחפור בו (ג) כרמים או כרמי חופר בו כל הכרמים שלו אפי' אם יפחת הברזל שלא ישאר בו אלא הבית יד ודוקא אותה שנה אבל לא בשנה אחרת : (יא) האומר לחבירו השאילני

שוקת

דרישה

הבעל"ים יכולים לתבעו כו' שהני הכת דלת שהלו לזמן קלוב תלת לעבות מלאכה פלונים וז"ת דמני לומר לת העלתי ע"ד בימבוך המלאכה כ"ב זמן קמ"ל : (ח) שואל אדם מחבירו בעובו לעולם בב"מ דף ק"ג ואמר עלה רב מרי בריה דבת שמואל והוא דקני מיניה בשעה שלקח אבל לא בשעת מלאכה ולכשישתבר מהזיר לו שבריו וכתב הרא"ש ז"ל לפי גרסת רש"י ותוס' ורת"ם הת דאר"י שואל אדם בעובו לעולם ר"ל כיון שהשאילו לו שמוד הוא לעולם כל זמן שהוא טוב ואפילו החזירו למשאיל חוזר ונוטלו ממנו כשיצטרך ודוקא שלקח ממנו בקנין על השאלה הילכך חוזר ונוטלו ממנו אבל אם לא לקח ממנו בקנין אינו יכול ליטלו ממנו אם החזירו ולכשישתבר מהזיר לו שבריו דאינו יכול לומר אחזור ואתקננו ואשתמש בו שלא השאילו אלא כל זמן שהוא בעובו : (ט) ורב אלפס כתב בשם גאון שהאומר לחבירו השאילני כלי זה בעובתך ולא קבע לו זמן לחזרתו ישתמש בו ואינו חייב להחזירו לבעליו אלא ישתמש עד שיכלה הברזל ויחזיר לו הקתא והוא דקנו מיניה דאושליה סתם ולא לזמן וכן פירש הרמב"ם ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל דבשביל שא"ל בעובתך לא יצא מכלל שאלה סתם אלא כך הוא לשון בני אדם עשה עמי עובה והשאילני כליך ומספקא להראב"ד ז"ל אם יכול המשאיל לקחתו (ב) שלא בשעת מל אכתו של שואל והרמ"ה כתב מבתברא שאין יכול לקחת אותו שלא בשעת מלאכה דאמרינן ליה חיישינן דלמא מיתבר או מיתבד מיהו לית ליה רשות לאשולי לאחריני דעל ברחך בתורת שאלה הוא דקאי גביה ואין השואל רשאי להשאיל ותו דחיישינן דילמא מיתבר גבי שואל שני ומפסיד לקתא ע"כ : (י) האומר לחבירו השאילני קורדום לחפור בו כרם זה אינו רשאי לחפור בו כרם אחר אפילו אם הוא כמוהו אמר לחפור בו כרם סתם חופר בו כרם אחר אויה שירצה אפילו אינו כרם שלו ואפילו הוא גדול הרבה אמר לחפור בו (ג) כרמים או כרמי חופר בו כל הכרמים שלו אפי' אם יפחת הברזל שלא ישאר בו אלא הבית יד ודוקא אותה שנה אבל לא בשנה אחרת : (יא) האומר לחבירו השאילני שוקת

חדושי הגהות

שמא א ומ"ש הרמ"ה כתב מסתברא כו' ותו דחיישינן וכו' איבא למידק מאי ותו הא בכלל אין שואל רשאי להשאיל הוי נמי הא דילמא מיתבר ביד השואל השני וי"ל דה"ק אפילו את"ל דכאן רשאי השואל להשאיל כיון דהשואל יכול להשתמש עד שיכלה הברזל א"כ ליבא נפקותא אב ישאילנו לאחר וליבלנו דבה לי הוא מה לי אחר ול"אבר דאיבא נפקותא דאי הוי רשאי להשאיל לאחר אפשר דמפסיד לקתא ואין הראשון חייב לשלם כיון דעשה ברשות אבל השתא דאין רשאי להשאיל אינו מפסיד לקתא (ב"ח) :

שמב (ה) **אין** השואל רשאי להשאיל אפילו שאל ס״ת וכו׳ . מע״ג דס״ת טוח להתקלקל בטשטוש וקריעה ומתי אפי׳ מ״מ כיון דשוסה מצוה רבה בשאלתה סד״ת דשרי טפי דניחא ליה למיכס דליעבד מצוה בממוניה קמ״ל דלא ומיהו נראה דוקא ס״ת דשוה להתקלקל מבל דבר שאינו טוח להתקלקל כגון טלית של מצוה ותפילין יכול להשאיל דניחא ליה למיכס דליעבד מצוה בממוניה סיכא דליכא תשש דקלקול:

שמג (ה) **השואל** תפץ וכו׳ ס״ת בסוף המומיס (דף פ״ה) וכבר כתב רבינו דין זה סוף סי׳ ש״מ פסיף י״ל :

שדמ (ה) **מצין** השואל וכו׳ ושלא שינה בו . פירוש שבשוסה שעה שתתה לפניסס מחמת מלאכה לא שינה בה לכניסס שלא שינה מז ולמי שהיו רוסים שינוה בה : ומ״ש ואם טוח במקום שאין עדיס [מצויין] ישבע וכו׳ . מיבעי לתמוה כיון שבשבע שתתה מחמת מלאכה מה לריך שישבע עוד שינה ברשוחו [הא] שבועת חנס היא ולפירוש הרמ״ה ניחא לשיל בסימן ש״מ סעיף ו׳ כתב בשמו דאם אנסוה לסטים בדרך יודע שאלל בשתתו ללוך בה טוי נמי מתה מחמת מלאכה מ״ב לריך שישבע עוד שאנסוה אפילו חזרה שאלל בשתתו מחמת מלאכה ושלא חזרה לרשוחו לאחר שאנסוה וכדפי׳ בסי׳ ש״ה . אבל לרמ״ה ושלא ס״ל להא דהרמ״ה קשה טובא ואפשר מיכא שטען שבשתה שתתה מחמת מלאכה ושאם שאנסוה אפילו חזרה לרשוחו לאחר שאנסוה וכדפי׳ בסי׳ ש״ה . ומ״ש אפילו בפרע מלוה דניחא ליה למיכס למיעבד מצוה בממוניה היכא דאין להמלוה שום היזק בשהייה אפילו בפרע מלוה ק״ו . ומ״ש אין מרחה לו דקיי״ל דמותר לאדם להיעשק בעליה על ממון חבירו ולא לעמוד מפני שהרבים יבריחם וק״ל . ומ״ש אפילו בשאלה שהתנה עמו בשעת השאלה שלא יתבענה וכן בשאלה שהתנה עמו בשעת השאלה שלא יתבענה אפילו

מסיקנא הלכתא כרב כהנא ורב אסי דמהדר ליה תבריה וממלי ליה דמי מנא פרש"י דטעמא משום דתנן גבי נזקין תשלומי נזק מלמד שהבעלים מטפלים בגבילה שמין לו בגבילה של כהמתו שמתה ע"י זה שהזיקה לו ועליה מוסיף ומשלם דמיס וכבי מסיק נמי בריש ב"ק (יח.) דשמין לשואל העמדה בדין שעת שבירה כמו שהיו שוין בשעת שבירה ונותנין לבעלים ומשלים עליהן ואם הוזלו בין שעת שבירה לשעת העמדה בדין שמין אותן כמו שהיו שוין בשעת שבירה וכן אם שאל בהמה ומתה שמין כמה היתה שוה הנבלה בשעה שמתה ונותנה לו ומשלים לו עליה: (ה) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן השאיל חפץ לשמעון והפסידו אמר שמעון לראובן השבע כמה היה שוה ואפרענו לך והשיב בעל החפץ השבע אתה והפטר. תשובה ישבע בעליו ויפרע שבנגדו על פי שבועתו ואם לא ישבע לא יפרע שבנגדו ואינו נקרא מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע שמשלם: (ו) השואל פרה מחבירו יום אחד ע"ת שליום השני תהיה אצלו בשבירות ומתה ואמר המשאיל ביום השאלה מתה והלה אמר איני יודע או שאמר השוכר ביום שבירות מתה ואני פטור מלשלם והמשאיל אמר איני יודע או כל אחד אומר איני יודע המוציא מחבירו עליו הראיה ואם אין לו ראיה ישבע השוכר שבשעת שבירות מתה וכשטוען איני יודע ישבע שהוא כדבריו שאינו יודע אמר המשאיל בימי שאלה מתה והשוכר אמר בימי שבירות מתה ישבע השוכר שמתה כדרכה ויגלגל עליו שבועה שבורה מתה: (ז) וכן הדין בשאל ממנו פרה אחת ושכר ממנו אחרת ומתה אחת מהן זה אומר שאולה מתה וזה אומר שבורה מתה או שטוענין שניהם איני יודע או שאחד אומר ברי והשני אומר איני יודע:

שבה (ח) **שאר** ממנו שתי פרות היום בתנאי שלמחרתו יהיו שתיהן בשבירות וטוען המשאיל שתיהן מתו ביום השאלה והלה אומר אחת מתה ביום השאלה ואותה אשלם והשנית איני יודע מתי מתה מתוך שאינו יכול לישבע משלם:

(ג) וכן אם מסר לו ג' פרות ב' בשאלה ואחת בשבירות וטוען המשאיל ב' של שאלה מתו ואמר השואל אחת של שאלה ודאי מתה והשניה איני יודע אם של שאלה מתה או הנשארת היא של שאלה מתוך שאינו יכול לישבע שהרי טען איני יודע ישלם השתים:

שמו (ט) **השואל** פרה והיה המשאיל עם השואל במלאכתו בשעה שמשך הפרה פטור אפי' פשע בה ונגנבה

וכו' הכי מסיקנא פרק השואל ועיין בדין זה בסי' שכ"ד סעיף ה' וכסי' ת"נ:

(ה) **שאלה** להרא"ש וכו' ותימה מהרי"ל שמשלם אפילו בדליכא טעמא דמתות כגון היכא דהוי"ל למידע מאליו כדלעיל בסי' רל"ח סעיף ד' וה"נ בשואל דלא הוי"ל למידע כדין השואל לעיל בסי' שכ"ד סעיף ה':

(ו) **השואל** פרה מחבירו יום ע"ת וכו' הקשה הרב המגיד סוף פ"ג משאלה נימא דהשואל שומר חינם יודע הוי"ל משומ"ל ומשלם שהרי חייב לישבע אלא נגנבה ולא פשע כה אלא שמתה כדרכה ויגלגל עליו השואל שישבע שבורה מתה ומתוך שיגלגל שבועה מן התורה הוא יכול לומר כיון שעיקר התשובה שיש לו לישבע הוא שמא למשאיל שהיו טוענין הכפה בברי פע"פ שהגלגול שהוא מגלגל וטוען שאולה מתה לו ביום שהיתה שאולה הוא טוען כן בברי כשהשואל טוען חיני יודע חייב לשלם אלא נשבע שהיו יודע ונפטר ואין דינו כדין מודה מקצת ומחוייב שבועה על השאר ואינו יכול לישבע שמשלם כך תירצו ז"ל עכ"ל. וכבר האריכו בזה התוס' פרק השואל (דף נז) בד"ה ביום שהיתה שאולה ע"ש:

שמה (ח) **שאר** ממנו ב' פרות היום וכו' משנה וגמרא פ' השואל ועיין במ"ש בסוף סימן הקודם:

שמו (ט) **השואל** פרה והיה המשאיל עם השואל במלאכתו וכו' מבואר במשנה ומיתורא דלמורמי ריש פרק השואל: ומ"ש

השבורים כמו שהיו שוין בשעת שבירה ונותנין לבעלים ומשלים עליהן ואם הוזלו בין שעת שבירה לשעת העמדה בדין שמין אותן כמו שהיו שוין בשעת שבירה וכן אם שאל בהמה ומתה שמין כמה היתה שוה הנבלה בשעה שמתה ונותנה לו ומשלים לו עליה: (ה) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן השאיל חפץ לשמעון והפסידו אמר שמעון לראובן השבע כמה היה שוה ואפרענו לך והשיב בעל החפץ השבע אתה והפטר. תשובה ישבע בעליו ויפרע שבנגדו על פי שבועתו ואם לא ישבע לא יפרע שבנגדו ואינו נקרא מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע שמשלם: (ו) השואל פרה מחבירו יום אחד ע"ת שליום השני תהיה אצלו בשבירות ומתה ואמר המשאיל ביום השאלה מתה והלה אמר איני יודע או שאמר השוכר ביום שבירות מתה ואני פטור מלשלם והמשאיל אמר איני יודע או כל אחד אומר איני יודע המוציא מחבירו עליו הראיה ואם אין לו ראיה ישבע השוכר שבשעת שבירות מתה וכשטוען איני יודע ישבע שהוא כדבריו שאינו יודע אמר המשאיל בימי שאלה מתה והשוכר אמר בימי שבירות מתה ישבע השוכר שמתה כדרכה ויגלגל עליו שבועה שבורה מתה: (ז) וכן הדין בשאל ממנו פרה אחת ושכר ממנו אחרת ומתה אחת מהן זה אומר שאולה מתה וזה אומר שבורה מתה או שטוענין שניהם איני יודע או שאחד אומר ברי והשני אומר איני יודע:

שבה (ח) **שאר** ממנו שתי פרות היום בתנאי שלמחרתו יהיו שתיהן בשבירות וטוען המשאיל שתיהן מתו ביום השאלה והלה אומר אחת מתה ביום השאלה ואותה אשלם והשנית איני יודע מתי מתה מתוך שאינו יכול לישבע משלם:

(ג) וכן אם מסר לו ג' פרות ב' בשאלה ואחת בשבירות וטוען המשאיל ב' של שאלה מתו ואמר השואל אחת של שאלה ודאי מתה והשניה איני יודע אם של שאלה מתה או הנשארת היא של שאלה מתוך שאינו יכול לישבע שהרי טען איני יודע ישלם השתים:

שמו (ט) **השואל** פרה והיה המשאיל עם השואל במלאכתו בשעה שמשך הפרה פטור אפי' פשע בה ונגנבה

שמה (ח) (ג) **שאר** ממנו שתי פרות היום בתנאי שלמחרתו יהיו שתיהן בשבירות וטוען המשאיל שתיהן מתו ביום השאלה וכו' מתוך שאינו יכול לישבע משלם וכן אם מסר לו שלש פרות שתיהן בשאלה ואחת בשבירות וכו' עד סוף הסימן ומשנה וגמרא בפרק השואל שם (לז.) ועיין שם בג"י וכתב ס"ק בס"ג מהל' טוען וט"ת למעלה גם כן כשהשואל חומר מיני יודע ויהיה מחוייב שבועה שאינו יכול לישבע אלא נגנבה ולא פשע כה אלא שמתה כדרכה ויגלגל עליו המשאיל שישבע שבורה מתה ומתוך שאינו יכול לישבע ישלם אלא שגלגול שבועה מן התורה הוא יש לומר כיון שעיקר התשובה שיש לו לישבע הוא שמא למשאיל שאינו טוען הכפה בברי פע"פ שהגלגול שהוא מגלגל וטוען שאולה מתה לו ביום שהיתה שאולה הוא טוען כן בברי כשהשואל טוען חיני יודע חייב לשלם אלא נשבע שאינו יודע ונפטר ואין דינו כדין מודה מקצת ומחוייב שבועה על השאר ואינו יכול לישבע שמשלם כך תירצו ז"ל עכ"ל.

שמו (ט) **השואל** פרה והיה המשאיל עם השואל במלאכתו בשעה שמשך הפרה פטור היינו דכתיב גבי שואל אם בעליו עמו לא ישלם: ומ"ש אפילו פשע בה ונגנבה לו נחבדה בר"פ השואל (לה.) מיתמר פשיעה בבעלים פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר חייב וחד אמר פטור ופסקו הפוסקים

דרכי משה

והא דאמרינן מתנה שואל להיות כש"ח היינו קודם ששעבד לנפשיה הא שעבד נפשיה לא מצי לאתנויי בדברים בעלמא עכ"ל: (ב) וכנ"י פ' הגוזל בתרא דף ל"ז ע"א דשואל משעת פשיעה הגורמת לאונס מתחייב ושם נתבאר מאי נ"מ כתבתיה לעיל ר"ם ש"ם גם נתבאר אם המשאיל צריך לתת הרבה בעד הכלי ששאל לו כיצד ישלם השואל: ואין

פרישה

משמ"כ בדין גניבה וגזילה כמש"ר בסי' שכ"ד ושם"ב וכטעם פ"ם: (ה) שאלה כו' עד ע"ר: (ו) השואל פרה מחבירו כו' עם ד' כ"ז: מו שמר השוכר כו' מתי דקמל מו מע"ג דגרמה כ"ם הוא מדין קמח שהשואל טוען מיני יודע משום דמיכף לד למיזבח בזה ס"ד טפי ע"י גלגול וכמ"ש הרמ"ם כתבתי לעיל בדרישה ע"ם ודו"ק: כמע"ם ומע"פ שוה טוען ברי וזה טוען ת"י מ"מ לת הוא אלא כטוען ברי שהליתיך ולא פרעתני ולכך מציגו ת"י מם הליתני למעלה מתשלומין ואינו נשבע אלא שיהיה שמ"י מהלוחה וכמש"ר בסי' ע"ם ס"ב כאילו טוען ת"י מם השמלתני ואם אין לו ראיה אינו נשבע אלא שיהיה שמ"י בשעת שכירות מתה מוחה ומתוך שיגלגל עליו השואל שישבע שבורה מתה ומתוך שיגלגל שבועה מן התורה הוא יכול לישבע ישלם אלא שגלגול שבועה מן התורה כיון שעיקר התשובה שיש לו לישבע הוא שמא למשאיל שאינו טוען הכפה בברי פע"פ שהגלגול שהוא מגלגל וטוען שאולה מתה לו ביום שהיתה שאולה הוא טוען כן בברי כשהשואל טוען חיני יודע חייב לשלם אלא נשבע שאינו יודע ונפטר ואין דינו כדין מודה מקצת ומחוייב שבועה על השאר ואינו יכול לישבע שמשלם כך תירצו ז"ל עכ"ל. וכבר האריכו בזה התוס' פרק השואל (דף נז) בד"ה ביום שהיתה שאולה ע"ש:

שמה (ח) **שאר** ממנו ב' פרות היום וכו' משנה וגמרא פ' השואל ועיין במ"ש בסוף סימן הקודם:

שמו (ט) **השואל** פרה והיה המשאיל עם השואל במלאכתו וכו' מבואר במשנה ומיתורא דלמורמי ריש פרק השואל: ומ"ש

דרישה

סי' שדמ (ה) **שאלה** לע"ת הרמ"ם ז"ל כו' עד ואינו יכול לישבע שמשלם כלשון רבי' כן הוא בתשובה הוא בתוס' וק' ממ"ם רבי' סי' ע"ב גבי לוט לחמר שלא הלויתני ב' סי' שוה והמלוה תומר יודע שבסי' שוה יקח ומ"י כמה דכו' ע"ל מתוה"מ וכ"כ הרמ"ם ס' הדייני' וא"כ גם כאן הרי מודם שבפסידו כמשמעות ל' השאלה ומסתמא לת היה בפשפסד פחות מפרוטה ממנה כאילו הודם בפרוטה ובשאר תומר מ"י ומחוייב שבועה ואינו מ"מ ורבי' כתב שכיון להלכה וגם הסמ"ע וגם הרשב"ם בתשובה כבאילו ב"י בם"ם ס"מ ולרבינו תומר דהכא תיירי שהמשאיל לת טוען עליו ברי שהיה שהיה שוה כך וכך אלא שהשאילתיך כלי בחזקת טוב ומסתמא היה שוה כך וכך (וכן משמע הל' דקתי"ל השואל כמה היה שוה ומפרע לך ולת קתמר השואל שכדבריך כן הוא) וכיון דלת הוה עשינתו כמה בברי קו"ל כטוענו כמודומה לי שהלויתיך ולת פרעתני והכלי הו השבורי' היו בעין להמוכח לו וכן הילך וק"ל: (ו) השואל פרה מחבירו כו' עד שפך ויגיע כהשואל טוען חיני יודע חייב לשלם אלא נשבע שאינו יודע ונפטר ואין דינו כדין מודה מקצת ומחוייב שבועה על השאר ואינו יכול לישבע שמשלם כך תירצו ז"ל עכ"ל. וכבר האריכו בזה התוס' פרק השואל (דף נז) בד"ה ביום שהיתה שאולה ע"ש:

שמה (ח) **שאר** ממנו ב' פרות היום וכו' משנה וגמרא פ' השואל ועיין במ"ש בסוף סימן הקודם:

שמו (ט) **השואל** פרה והיה המשאיל עם השואל במלאכתו וכו' מבואר במשנה ומיתורא דלמורמי ריש פרק השואל: ומ"ש

סי' שמה (ח) **שאל** ממנו שתי פרות היום וכו' עד קמ"ל: מתוך שמ"מ אבל לעיל בטעמות שבסוף סי' שלפני זה אין לומרי' כן כמו שכתבתי בפרישה שם ע"ם ועד"ז בסי' זה מ"ם:

סי' שמו (ט) **השואל** פרה כו' בפ' השואל דף כ"ם מייתי סגמרא בריייתא ול' תניא בעלין בשבורה ומתה לתיירי בסו לפני זה) הא לתיתא בחדא ולתיתא בחדא פטור והא כתיב הא בעלין עמו לת ישלם טעמת לתיתא בתחלוייסו הא תיתא בחדא ולתיתא בחדא מיתייב לומר לך היה עמו בשעת שאלה מ"ל להוות עמו בשעת שבורה ומתה היה עמו בשעת שבורה ומתה מ"ל עמו בשעת שאלה כו' עד תיפוך מכת לומר בשעת שבורה ומתה פוטרתו ולת בשעת שאלה תמר רב תשי תמר קרא וכי יאמר מעט רעהו ולת רעהו עמו אלא ישלם הא רעהו עמו פטור מ"ה בעלין אין עמו ומה בעלין עמו ל"ל מי לתו סכך הו"ת תורמת דקרא הוא עכ"ל ועיין בפירש"י שם ובזה דברי רבי' שבסימן זה וגם בסימנים הב"ל דכתב בסו בב' פעמיים הב"ל דכתב בסו בב' פעמיים הב"ל דכתב בסו בב' פעמי

(ג) **ומ"ש** מכל מקום תחילה ואחר כך השקהו וכו' לאו דוקא מכל מקום שהרי אפי' בנסתלקו הבעלים משמירתה חייב השואל כדלעיל בסי' ס"מ סעיף ח' אלא ליתנה דגמרת נקט בריש פרק השואל פרה במזיקה ובעלים בשמירה:

(ו) **וכ"ב** הרמ"ה אלא שחילק וכו' לכל כה"ג דאלו לעשות מלאכה ידועה וכו' מיבעי לן דילמא כיון שכתב תחילה דוקא שלא יהא רשאי לעשות מלאכה אחרת אפילו לא פירש לו זמן וכו' ה"ג ואי"ל דלעולם אפילו פירש לו זמן וכו' ול"ל דאתא לאורויי דבעי תרתי שלא פירש לו זמן וגם שמ"ל בסתם שיעשה לו מלאכתו ולא פירש לו מיזה מלאכה דסתם חיימי שירצה השואל יעשה לו המשאיל מלאכתו ונמצא שמעתה הוא שואל לו למלאכתו כגון שיאמר לו עכשיו מיד השקיני מים וכיוצא בזה. אבל כשמ"ל לעשות מלאכה ידועה אפילו לא פירש לו זמן אפ"ה כל זמן שלא התחיל לעשותה מיד חיישי' דילמא כוונתו היתה לאחר שעה דהא פשיטא היא דאיכא עמו במלאכתו:

(ז) **השאיל** לו פרתו כו' שמל לו כו' כפ' השואל מר בר חנינ' חוגר כודנייתא בי חוזאי נפק לדלויי טועניה דהדייהו פשעו בה ומית אתו לקמיה דרבא חייבינהו מ"ל רבנן לרבא פשיטא בשלים היא מיכסיף לכוף היגלאי מילתא דלמיסר טועניה היא דנפק ופרש"י למיסר. לרווחת שלא ירבו בשאלה: ובתב המרדכי פי' ר"ח למיסר טועניה לרווחת שלא יכבד המשאיל על בהמתו והגידהו לרווחת כמה משקלו ולהגאתו עשה ולא לסייע השוכר ופסק רבינו"ה דאם השאיל לו סוסו ותפס האשערי"ק בלע"ז זהו לתקנת בהמתו: בתב עוד המרדכי לתין נקרא עתה במלאכתו שלא לשואל נקט מן המשאיל עשה לי דבר פלוני אבל אם שכרו לעשות מלאכה פלונית אפי' בשעה אחת הוי כשואל ואפי' לא התחיל בה:

(ז) **השאיל** לו פרתו או השכירה לו למשוי והלך עמה לסעדה ולהטעינה המשוי הוי שאלה בבעלים פ' השואל (נו:) מר בר חנינא שלח יוסף עליה המשוי תין זה שאלה בבעלים וכו' ואם לא הלך שלח לרווחת דלמיסר טועניה היא דנפק ופרש"י למיסר. לרווחת שלא ירבו בשאלה: ובתב המרדכי פי' ר"ח למיסר טועניה לכוף היגלאי מילתא דלמיסר טועניה היא דנפק ופרש"י למיסר. לרווחת שלא ירבו בשאלה: ובתב המרדכי דתין נקרא עתה במלאכתו שלא לשואל נקט מן המשאיל עשה לי דבר פלוני אבל אם שכרו לעשות מלאכה פלונית אפי' בשעה אחת הוי כשואל ואפי' לא התחיל בה:

(ח) **אי"ך** שמור לי ושמור לך וכו' היכי דמי אי דאמר ליה שמור לי ואשמור לך ואנא לא בעינא מידי מחד מינייהו מאי הוי עלה ואי דאמר ליה שמור לי ואשמור לך ואנא בעינא מידי מחד מינייהו מאי הוי עלה ואי דאמר ליה שמור לי ואשמור לך ואנא בעינא מידי מתרוייהו מאי הוי עלה ת"ש שמור לי היום ואשמור לך למחר אינה שמירה בבעלים אבל ננגבה או נאבדה לא שנא היה עמו בשאלה בגון שהשאיל את עצמו לעשות מלאכתו ל"ש שהיה עמו בשבירות שהשכיר את עצמו לו. (ג) לא שנא שהיה עמו באותה מלאכה של הפרה ממש לא שנא במלאכה אחרת ואפילו אמר לו השקני מים והשקהו והשאיל לו פרתו בעוד שהוא משקהו הוי שאלה בבעלים: (ג) אבל משך תחלה ואחר כך השקהו לא הוי שאלה בבעלים: (ד) ולא שנא אם באו שאלת הבעלים עם שאלת הפרה כאחד לא שנא היה הוא שכור לו או שאול לו ואחר כך השאיל לו פרתו פטור. (ה) אפי' לא היה עמו בשעת שבורה ומתה אבל אם לא היה עמו בשעת שאלה ואחר כך שאל הבעלים או שכרם אין זה שאלה בבעלים אף על פי שהיה עמו בשעת שבורה ומתה: (ו) ומיהו אם שאל את הבעל ונתרצה לו להיות שאול לו אע"פ שלא התחיל במלאכת השואל בשעת משיכת הפרה אלא מזמין ומבין עצמו ללכת השוב שפיר עמו במלאכתו אבל באמירה שאומר להיות שאול לו ולא הכין עצמו למלאכתו לא הוי שאלה בבעלים וכ"כ הראב"ד אמר לו השאילני פרתך והשאל אתה עמה כיון שהתחיל ללכת עם פרתו אע"פ שעדיין לא יצא מביתו כבר התחילה שאלתו וכ"כ הרמ"ה אלא שחילק דוקא שלא פירש לו זמן אלא אימתי שירצה השואל יעשנה נמצא שמעתה הוא שאול לו למלאכתו אע"פ שעדיין לא עשה אבל כשאומר לו לעשות מלאכה ידועה [מיד] כל זמן שלא התחיל לעשותה אינו קרוי עמו במלאכתו וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה: (ז) השאיל לו פרתו או השכירה למשאוי והלך עמה לסעדה ולהטעינה המשאוי הוי שאלה בבעלים אע"פ שמעצמו נשאל לו ואם לא הלך אלא לראות שלא יוסיף עליה המשאוי אין זה שאלה בבעלים: (ח) אמר לו שמור לי ואשמור לך הוי שמירה בבעלים שהמפקיד הוא עם הנפקד לשמור לו גם הוא אבל אמר לו שמור לי היום ואשמור לך למחר אינה שמירה בבעלים אבל

(ג) **ומ"ש** ומה ר"פ השואל (לה.): (ב) (ג) ומה הפרה ממש ל"ש במלאכה מחרת הפוסקים כתבן לפטר: ומ"ש ל"ש שהיה עמו בשאלה כגון שהשאיל את עצמו לעשות מלאכתו לא שנא שהיה עמו בשכירות שהשכיר את עצמו לו מבואר במשנה שאמר ל"ש שהיה עמו בתוך מלאכה של ומשילו אמר לו השקני מים והשקהו והשאיל לו פרתו בעוד שהוא משקהו הוי שאלה בבעלים: (ד) ולא שנא אם באו שאלת הבעלים עם שאלת הפרה כאחד לא שנא היה הוא שכור לו או שאול לו ואח"כ השאיל לו פרתו פטור. (ה) אפי' לא היה עמו בשעת שבורה ומתה אבל אם לא היה עמו בשעת שאלה ואחר כך שאל הבעלים או שכרם אין זה שאלה בבעלים אף על פי שהיה עמו בשעת שבורה ומתה: (ו) ומיהו אם שאל את הבעל ונתרצה לו להיות שאול לו אע"פ שלא התחיל במלאכת השואל בשעת משיכת הפרה אלא מזמין ומבין עצמו ללכת השוב שפיר עמו במלאכתו אבל באמירה שאומר להיות שאול לו ולא הכין עצמו למלאכתו לא הוי שאלה בבעלים וכ"כ הראב"ד אמר לו השאילני פרתך והשאל אתה עמה כיון שהתחיל ללכת עם פרתו אע"פ שעדיין לא יצא מביתו כבר התחילה שאלתו וכ"כ הרמ"ה אלא שחילק דוקא שלא פירש לו זמן אלא אימתי שירצה השואל יעשנה נמצא שמעתה הוא שאול לו למלאכתו אע"פ שעדיין לא עשה אבל כשאומר לו לעשות מלאכה ידועה [מיד] כל זמן שלא התחיל לעשותה אינו קרוי עמו במלאכתו וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה: (ז) השאיל לו פרתו או השכירה למשאוי והלך עמה לסעדה ולהטעינה המשאוי הוי שאלה בבעלים אע"פ שמעצמו נשאל לו ואם לא הלך אלא לראות שלא יוסיף עליה המשאוי אין זה שאלה בבעלים: (ח) אמר לו שמור לי ואשמור לך הוי שמירה בבעלים שהמפקיד הוא עם הנפקד לשמור לו גם הוא אבל אמר לו שמור לי היום ואשמור לך למחר אינה שמירה בבעלים אבל

(ז) **ומ"ש** ולא שנא אם באו שאלת הבעלים עם שאלת הפרה כאחד ל"ש היה הוא שכור לו או שאול לו ואח"כ השאיל לו פרתו פטור מבואר בפרק השואל: ומ"ש אפילו לא היה עמו בשעת שבורה ומתה אבל לא היה עמו בשעת שאלה ואחר כך שאל הבעלים אף ע"פ שהיה עמו בשעת שבורה ומתה בריית' אם בריש פ' השואל (לה:) היה עמו בשעת שאלה אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאלה: (ו) **ומ"ש** ומיהו אם שאל את הבעל ונתרצה להיות שאול לו מע"פ שלא התחיל במלאכת השואל בשעת משיכת הפרה וכו' בגמרא ת"ל המשאיל פרתו לחבירו וכשנתנה לו פרה במשיכה ובעלים בתמיכה כו' ופשיטא דקתני עמה עמה ממש ממש מי משכחת לה פרה במשיכה ובעלים בתמיכה ובהדוה פירקא לקמן לגבי הא דאמר רבא מקרי דרדקי שתלמד כו' כולן בעיקר עבידתייהו שתלה בבעלים וכתב הרמ"ן תימה לכתוב משמע דוקא בעיקר עבידתייהו ולעיל בר"פ תמרין בעלים בתמירה מיקרי שתלה בבעלים אף על פי שעדיין לא התחיל במלאכתו וכ"ל דבעיקר עבידתייהו לאו דוקא אלא בעשה שמומין: וכ"כ הרמב"ן (וכתב"ה) כו' עד וכ"כ הרמ"ה ע"ש בתמיר': כיון שהתחיל ללכת עם פרתו ר"ל כיון שמכין עצמו ללכת עם פרתו ומדע לך שהרי מסייע וכתב תע"ם שעדיין לא יצא מפתח כו' ומ"ש כ"ר וכ"כ הרמב"ד דמ"ל להליכה בבתו' ע"פ מלינך לילך בדרך הרמב"ן דתין נעשה לוקח להליכה בבתו' וכשכנתה בלי הליכה שוי' הם: וכ"כ הרמ"ה שתלה שתלך כו' דוק בלשונו שהתחיל בלא פירש לו זמן וסיים במלאכה יודעים ונתייבב ול"ל דה"ק ודוקא שלא פי' לו זמן כו' דוק כ"ל עכ"פ ולפ' כשלא פירש לו זמן יש מילוק בין שומשל לו למלאכה יודעים אף לא דמלאכה יודעת מיהו מועיל לשונו וכשכנתה ללכת למלאכתו עד שיתעכל המלאכה ממש: ומ"ש לעשות לו מלאכה יודעת מיד ר"ל אע"פ שע"ל עשה עמי המלאכה מיד אפ"ה מיהו קרי' עמו במלאכתו וגם בריש דבריו במ"ש דוקא שלא פירש לו זמן רבותא נקט ומכ"ש אם ש"ל שיעשה מלאכה מיד (וכל שלא ש"ל מלאכה יודעת) דכל שע"ל מלאכה יודעת אפי' מיד מיהו מועיל לשונו וכשכנתו עד שיתעכל במלאכתה עמו משכ"כ כשלא ש"ל מלאכה יודעת דאז כל שמכין נפשו לעשות לו לשונו מיקרי שתלה לתותה לשון ג"כ כוח מלאכתו ועניינו ובקצת ספרים ליתא לתיבת מיד כתב כסברת לתותה ומ"ש וכ"כ הרמ"ה ר"ל שגם כוח ס"ל כתב כסברת לתותה עבידתייהו דקתמר בגמרא ל"ד כוח ועיין בדרישה: (ו) השאיל לו פרתו כו' עד תין זה שאלה בבעלים וה כלל נלמד מעובדא דתיתא שם ק"ו וכתבתיהו בדרישה ע"ש: (ח) אמר לו שמור לו כו' כוח שמירה בבעלים כו'

דרישה

גלגול אף כשהתובע טוען ברי והמ"מ שהקשה זה כוח ע"פ דעת הרמב"ם שגילה דעתו בכלל' טוען ונטען דלא ס"ל דברי הפוך', והרמ"ם וכ"ש:

סי' שמו (ו) **אע"פ** שמעצמו נשאל לו ואם לא הלך אלא לראות כו' בב"מ ד' כ"ד [עיין ל' סגמ' עם פרש"י בב"ק] והמרדכי כתב ז"ל פיר"ח למיסר טועניה לרווחת שלא יכבד המשאיל על בהמתו הגידהו כמה משקלו ולהגאתו עשה ולא לסייע לשוכר ע"כ ונרמזה דפי' ר"ח כוח מוכרח מבגמ' דמל"ב ק' דמתמלא ממר דנפק לדלויי טועניה ושדר ממר דמיגלגלי מילתא דלמיסר טועניה כוח דנפק ופרש"י למיסר. לרווחת שלא ירבו בשאלה: ובתב המרדכי פי' ר"ח למיסר טועניה היא דנפק ופרש"י למיסר. לרווחת שלא ירבו בשאלה: ובתב המרדכי דתין נקרא עתה במלאכתו שלא לשואל נקט מן המשאיל עשה לי דבר פלוני אבל אם שכרו לעשות מלאכה פלונית אפי' בשעה אחת הוי כשואל ואפי' לא התחיל בה:

פרישה

(ב"ה) נראה לי שיש כאן ט"ס וכן צריך להגיה אבל כשאמר לו לעשות מלאכתו בזמן ידוע כל זמן שלא התחיל לעשותה אינו קרוי עמו במלאכתו דאל"כ לאו ריישיה סיפיה מ"מ יש לי גמגום על זה דא"כ משהגיע אותו הזמן הו"ל עמו במלאכתו אע"פ שעדיין לא התחיל בה:

(ז) **השאיל** לו פרתו או השכירה לו למשוי והלך עמה לסעדה ולהטעינה המשוי הוי שאלה בבעלים כפ' השואל (נו:) מר בר חנינא שלח יוסף עליה המשוי תין זה שאלה בבעלים וכו' ואם לא הלך שלח לרווחת דלמיסר טועניה היא דנפק ופרש"י למיסר. לרווחת שלא ירבו בשאלה: ובתב המרדכי פי' ר"ח למיסר טועניה לכוף היגלאי מילתא דלמיסר טועניה היא דנפק ופרש"י למיסר. לרווחת שלא ירבו בשאלה: ובתב המרדכי דתין נקרא עתה במלאכתו שלא לשואל נקט מן המשאיל עשה לי דבר פלוני אבל אם שכרו לעשות מלאכה פלונית אפי' בשעה אחת הוי כשואל ואפי' לא התחיל בה:

(ח) **אי"ך** שמור לי ושמור לך הוי שמירה וכו' בבעלים וכו' אבל ג"ל שמור לי היום ושמור לך למחר אינה שמירה בבעלים כו'

המומים (פ:) תנן שמור לי ואשמור לך ש"מ וגמרא (פא.) ואחמי שמירה בבעלים היא אמר רב פפא דאמר ליה שמור לי היום ואשמור לך למחר : ומה שאמר זה"מ נמי אם אמר ליה שמור לי היום ומחר ליה שמור לי היום ואחר כך אשמור לך למחר חייב כיון שלא היה עמו תחילה כשמשך : כתב המרדכי רחוקה טוען על שמעון בקשת להשאיל לבתך ס' עגולה זהב שוה ג' זקוקין ונגנב ממנה והשיב שמעון אחת כן הוא אבל אשתו השאילה לך עגולים חלוף אלו זרחוקה אמר ליה שלך היינו שוים חני זקוק דין זה פשוט מפני דהכא כי תרי דהוו מכגון בתורחא חד תריכא וחד גולמא וכו' עד שהלה בבעלים ופטור הילכך שמעון פטור שהרי שאלה בבעלים הוא ואע"פ שפשע פטור וכיון שפטור שמעון מלשלם חייב רחוקה להחזיר העגולים שהם בידו ועיין במ"ש סי לדעת רש"י אבל מ"ש בשאל לר"ש ברחוקה שאל כפר אחד משמעון לשעה אחת ולא יותר ואחר שעה נפלה לליקה בבית רחוקה וגזרף הספר וגם תובעים אותו לוי ויהודה שהשאילו לו ספריהם ואמרו ע"מ שגם הוא ישאיל להם ספריו וכן עשה וע"ש :

(ט) **האומר** לשלוחו לך והשאל עם פרתי פסק רב אלפס דלא הוי שאלה בבעלים אע"ג דאמר לעבדו הבעני וכו' בפ' השואל (לו.) מ"ל רבינא לרב ששי האומר לשלוחו לך והשאל עם פרתי מהו ופשט רב אחא בריה דרב חוויא דרב דהכא שאלה בבעלים היא וכן הלכתא והרי"ף ולא חיפשיק בה הלכתא דהניח אלא מדחזינן לרב עוירא דבעי מיניה דרבא לעבדו לא והשאל עם פרתי מהו תיבעי למאן דאמר שלוחו של אדם כמותו ס"מ שליח דבר מלוה אבל עבד אלו דבר מלוה לא מי לילמא הפילו למאן דאמר לא אמרינן שלוחו של אדם כמותו ס"מ שליח דבר מלוה אבל יד עבד כיד רבו רבו אמר ליה מסתברא יד עבד כיד רבו מכלל דאמר לאו ידו כידו לא הוי שאלה בבעלים עכ"ל . וכתב הרא"ש ללא הבינתי דבריו דהא דאמר מסתברא יד עבד כיד רבו לאו למעוטי שאר שליח נקט אלא לפי דבריו השיב לו דאפילו לר' יהודה ליתי לאו שלוחו של אדם כמותו יד עבד כיד רבו וכ"ש לר' יונתן דהויא שאלה בבעלים ללא גרע משליח אחר עכ"ל : והרמב"ם פ"ד מהלכות שאלה פסק כדברי הרי"ף וכיון שהשיבם מסכימים כת' הכי נקטינן (א) . וכתב עוד הרמב"ם שם נשאל העבד עמה שלא מדעת רבו הויא שאלה בבעלים וכתב ה"ה פשוט שאין בידו לחוב לרבו וזהו שאמרו אמר לעבדו לא והשאל עם פרתי : ומה שאמר רבינו בשם הרמ"ה דשלוחו של אדם כמותו למיהוי שאלה בבעלים לפטר שטעמו לדחות רחייתי הרי"ף מהטעם שדחתה הרמ"ם וכיון דבעלמא קיימא לן שלוחו של אדם כמותו הכי נמי לא שנא :

(י) **שותפין** ששלחו זה מזה וכן השואל מחבירו הוי שאלה בבעלים דין השואל מחבירו בריש פרק השואל שם שאל פרת נכסי מלוג של אשתו עליה מטוס דהויא שאלה בבעלים שהרי היא עמו תדיר במלאכתו וכתב כ"י אבל הבעל דוקא כשהוא מתעסק במלאכת אשתו הויא שאלה בבעלים אבל כל שאינו עוסק במלאכתה אם שאלה ממנו כלי וגמנם בידה חייבת (ב) . והכי מוכח בירושלמי וכן דעת הרמב"ם ופע"פ שהרא"ד השיג עליו בתחרונים הסכימו לדברי הרמב"ם . ודין שותפין ששלחו זה מזה כלומר שאחד מהם שאל מחבירו והוא פשוט דהוי שאלה שבעלים דשלחו שניהם שלחו זה מזה כבר נתבאר :

(יא) **שאר** מהשאה פרת נכסי מלוג ונשאל לו בעלה או אשה שאלה פרה לצורך נכסי מלוג שלה ונשאל בעל הפרה לבעלה לא הוי שאלה בבעלים בריש פרק השואל (שם) שאל מהשאה ונשאל בעלה עמה אשה ששאלה ונשאל לבעל מהו אם שלחו זה לזה והוא הדין נמי אם א"ל שמור לי היום ומחר ואני אשמור לך למחר חייב כיון שלא היה עמו תחלה כשמשך : (ע) האומר לשלוחו צא והשאל עם פרתי פסק רב אלפס דלא הוי שאלה בבעלים אלא א"כ אמר לעבדו הבעני להשאל עמה דעבדו כגופו דמי וכ"כ הרמב"ם והרמ"ה כתב דשלוחו של אדם כמותו למיהוי שאלה בבעלים : (י) שותפין ששאלו זה מזה וכן השואל מאשתו הוי שאלה בבעלים שבל אחד ואחד במלאכת חבירו והאשה במלאכת בעלה : (יא) שאל מהאשה פרת נכסי מלוג ונשאל לו בעלה או אשה ששאלה פרה לצורך נכסי מלוג שלה ונשאל בעל הפרה לבעלה לא הוי שאלה בבעלים : (יב) שאל פרה לצורך בעלה ונשאל בעל הפרה לאשה לא הוי שאלה בבעלים שהרי היא עמו תדיר במלאכתו וכתב כ"י אבל הבעל דוקא כשהוא מתעסק במלאכתה אבל אי איכא שוה פרוטה לשואל חייב בגניבה ואבידה כדין שומר שבר הואיל ונהנה וכ"כ הרמ"ה שחייב בגניבה ואבידה כל היכא דאיכא שוה פרוטה לשואל אע"ג דלגבי פרה ליכא שוה פרוטה ואף לענין אונסין אי תפס

והמע"ה : (י) **שותפין** ששלחו זה מזה פי' אחד מהם ששלח מהבדו או חבדו ששאל ממנו לצורך עצמו לא לצורך שותפות ואפילו הכי הו"ל שאלה בבעלים כיון שכל אחד ואח' במלאכת חבירו הוא כמה שהם שותפין בו וכן השואל מחשתו לצורך עצמו : (יא) **שאר** מהשאה פרת נכסי מלוג וכו' שם פשטינן דפלוגתא דר"י ור"ל היא וקי"ל כר"ש החולק כר"ל דקנין פירות לאו בקנין הגוף דמי והלכך בהני תרתי לאו שאלה בבעלים היא . ואיכא למימר דלעיל בסי' רל"ה ס"ה הביא רבינו הא דקתני מיבעיא ליה ריש פ' המפקיד בדין כשל שאל מן השאה ושלח לבעלה מאי ששאלה ושלח בעלה מאי דפי' רש"י בנכסי מלוג מי אמרינן כיון דאוכל הבעל פירות בעלים הוי עלייהו ותשלומין הן או לאו תשלומין הן כיון דקרן לאו בבעלים הן . וכ"כ רבינו שם בנכסי מלוג בפרש"י ופסק דלרב אלפס והרמב"ם חולקים ולר"י והרא"ש המע"ה והו"ל לפסוק כר"ל דקנין פירות לאו בקנין הגוף דמי ולאו תשלומין הן ולא קני כפילא ואתלמוד גופה נמי קשיא מאחי לא פשטינן להכי תרתי בעיות כדפשטינן להו בפ' השואל מיהו למ"ש התוס' לפ' המפקיד דלא קמיבעיא ליה בנכסי מלוג ניחא . ויש ליישב דדוקא לענין שיהא קרוי בעליו עמו פשטינן הכא דלא הוי בעליו עמו כיון דקנין פירות לאו בקנין הגוף דמי ס"כ אין זה בעליו עמו אבל בכל כפל טעמא הוי כיון דהוי תשלומין מעליא זכה בכפל ומ"ה קמיבעיא ליה בשואל כיון דאפוטרופוס הוא על הנכסים ואוכל פירותיה תשלומים מעליא ניהו וזכה בכפל אע"פ דקי"ל כר"ל דקנין פירות לאו בקנין הגוף דמי אפי' הכי לענין כפל בעל הוי עלייהו ותשלומין מעליא ניהו וזכה בכפל או : (יב) **שאר** פרה לרבעה וכו' בר"פ השואל וע"פ פרש"י אם יש לו דין בפי' הרמב"ם דלא מיחייב בדין שואל אבל מי פרת לבעלה אם שלחו בעלים או לא . וכתב ה"ר פרח"ש דלא קמיבעיא ליה אלא לענין לשואל חייב בגניבה ואבידה וכו' לטעמיה מזיל שכך כתב בדין הניח להן מביאן פרה שלוחה וכו' כדלעיל בסימן שמ"ה סעיף ה' וכן כתב הרמ"ה וכו' כנ"ל וכך הוא בנוסחאות

(ע) **האומר** לשלוחו לך והשאל עם פרתי פסק רב אלפס דלא הוי שאלה בבעלים אלא א"כ אמר לעבדו הבעני להשאל עמה דעבדו כגופו דמי וכ"כ הרמב"ם והרמ"ה כתב דשלוחו של אדם כמותו למיהוי שאלה בבעלים : (י) שותפין ששאלו זה מזה וכן השואל מאשתו הוי שאלה בבעלים שבל אחד ואחד במלאכת חבירו והאשה במלאכת בעלה : (יא) שאל מהאשה פרת נכסי מלוג ונשאל לו בעלה או אשה ששאלה פרה לצורך נכסי מלוג שלה ונשאל בעל הפרה לבעלה לא הוי שאלה בבעלים : (יב) שאל פרה לצורך בעלה ונשאל בעל הפרה לאשה לא הוי שאלה בבעלים שהרי היא עמו תדיר במלאכתו וכתב כ"י אבל הבעל דוקא כשהוא מתעסק במלאכתה אבל אי איכא שוה פרוטה לשואל חייב בגניבה ואבידה כדין שומר שבר הואיל ונהנה וכ"כ הרמ"ה שחייב בגניבה ואבידה כל היכא דאיכא שוה פרוטה לשואל אע"ג דלגבי פרה ליכא שוה פרוטה ואף לענין אונסין אי תפס

דרכי משה

שמו (א) ואין בדבריו הברע דאפשר לפסוק כבתראי ועיין בזה בב"י ריש פרק השואל : (ב) וכתב שם ומיהו אם שכרה כלים פשורה מכח התקנה וע"ש . ועיין

פרישה

וי' ופשוט מגניבה ואבידה שחייב עליה ס"ם וכבר כ"כ דין זה [כמו בב"ח] : אבל הם ס"ם וי' סום שומר לו היום בשביל שום ישמור לו למחר ולכבי חייב בגניבה ואבידה ול' אבל לכ"ר ס"פ קמ"ל שלא מיחשב שמירת בבעלים כיון דלימו בומן ס' מ"מ מיחשב שכירות אף שלימו פוסק לו היום כלום כ"מ למחר : ומ"ש נמי אם א"ל שמור לי היום כו' [כמו בב"מ] : (ט) **האומר** לשלוחו כו' מקור דין זה בב"מ דף כ"ו ועד"ר : והרמ"ם כתב דשלוחו כו' ומסתי כו' כלומר כיון דבעלמא קיי"ל ושמרי שלוחו של אדם כמותו ממרינן גם בזה כן ועד"כ : (י) **שותפין** ששלחו זה מזה שם דף כ"ו ע"א וכתב הב"י ז"ל כלומר לפי שאל מהבירו ומסתי לא שאל מזה לחילו שאלו זה מזה בעת ס' כבר נתבאר עכ"ל ומ"ל לשאל לא כ"ר אלא כ"ר ומשמור לך אבל השאל לי ומשאיל לך אית ביה לפוגמא ומ"ש כתב דבשותפין כ"א מודי' דמ"ל אין שמור לך לדבר שהם יכולים בשותפין טפי שמירת בבעלים אלא משום שכן יחד במלאכתם כל ס' במלאכת חבירו וכשם"ר ומ"ל ק' למה כ"ר ששלחו תרווייהו זה מזה הם בשאל הר מיניהו סגי אלא ודאי דאפשר בכבכי מיירי וק"ל : וכן השואל מאשתו פי' כל אימת ששאל ממנו רשות עוסקת תמיד במלאכת בעלה אבל ששלחו זה ממנו לא מיקרי ששלחו בבעלים אלא בשעת שעוסק עוסק במלאכת כ"י וב"י : (יא) שאל מהאשה פרת נכסי מלוג כו' עד לא הוה ששלחו בבעלים אם בגמרא ופשטע דקנין פירות לאו בקנין הגוף דמי וסרי אין לנבעל כאן אלא ספירות ולא דמי לשותפין ששלחו כל' דהתם יש לכל ס' מיהי בגוף כמו בפירות ועיין בהר"ן דף קי"ט : (יב) שאל פרה לרבעה כו' עד מיבעיא לן כי' בגמרא אם ו"ל דמשיל טעמא מאי מיטוס הגאה והכי נמי אין לו דין שואל אבל אי טעמא מאי משום הגאה והכא לית ליה הגאה לירחות עשיר ויקיפו לו) ממונא בעיגן והכא לו לילמא בעיגן ממונא מיניה דשאלה גופא והא ליכא הגאה מ"ם מהו מי אמרינן ממונא בעיגן והכא ס"ד פחות מ"ם לאו כלום הוא שאל ב' פרות ומצא בהו פרות וכבל מדא ומדא ליכא ממונא מיניה ולבינהו לענין מי הוא שואל דהוה דין שואל ומשאיל ולהכא ס"ד זיל בתר פרות וכבל מי שאלינהו בבעלים לא קמיבעיא ליה בהו פשיטא דפטור מאונסין ולא לפתחיל בהו דין שואל להתחייב באונסין לו לא מבל מי שאלינהו בבעלים לא קמיבעיא ליה בהו פשיטא דפטור מאונסין ולאפוקי מהרמב"ם דפי' גם כני מיבעיא לענין שאלה בבעלים וכמ"ש הם"מ שם : וכתב הרמ"ה כנ"ל ולא הרמב"ן דהוה לית ליבר בזה כלום וכ"כ ב"י שאלה

[טור ח"מ ח"ר]

דרישה

להניחו דבר כ"ש עד שיבקש זה מידו : (ע) האומר לשלוחו לך והשאל עם פרתי פסק רב אלפס כו' שם דף כ"ו גרסינן מ"ל רבינא לרב אסי האומר לשלוחו לך והשאל עם פרתי מכי ופשט רב אחא בריה דרב חוויא דפלוגתא דר' יונתן ור' יהושע היא וכתבו התוס' דגם ר' יהושע ס"ל בשלמא שלוחו של אדם כמותו דלא מיחייב דומיא דשואל אבל אי אמרת שלוחו של אדם כמותו לא מיחייב אפילו בשואל דומיא דשומר ומ"ש כתוב בפיג ומ"ל לרב אחא דמ"ש בשאלה בבעלים פליג דכתיב גבוה ב' פעמים בעלין עמו ע"כ וכ' הרי"ף לא חיפשיק' בה הלכתא בסדי' אלא מדחזינן לרב עוירא דבעי מיניה דרבא לעבדו לא והשאל עם פרתי מהו למ"ד ששאל"כ ס"מ שליח דבר מלוה אבל עבד דלאו בר מלוה לא מ"ד אפי' למ"ד ששאל"כ ס"מ שליח אבל עבד יד עבד כיד רבו מ"ל מתסבר יד עבד כיד רבו מכלל דאחר דלאו ידו כידו לא הוה שלוחו בבעלים עכ"ל הרי"ף וכ' הרמ"ה לא הבינתי דבריו דהא דאמר מסתבר יד עבד כיד רבו לאו למעוטי שאר שליח נקט אלא לפי דבריו השיב לו דאפילו לר' יהודה ליתי לאו שלוחו של אדם כמותו יד עבד כיד רבו וכ"ש לר' יונתן דהויא שאלה בבעלים ללא גרע משליח אחר עכ"ל : והרמב"ם בפ"ד מהלכות שאלה פסק כדברי הרי"ף וכיון שהשיבם מסכימים כת' הכי נקטינן (א) . וכתב עוד הרמב"ם שם נשאל העבד עמה שלא מדעת רבו הויא שאלה בבעלים וכתב ה"ה פשוט שאין בידו לחוב לרבו וזהו שאמרו אמר לעבדו לא והשאל עם פרתי : ומה שאמר רבינו בשם הרמ"ה דשלוחו של אדם כמותו למיהוי שאלה בבעלים לפטר שטעמו לדחות רחייתי הרי"ף מהטעם שדחתה הרמ"ם וכיון דבעלמא קיימא לן שלוחו של אדם כמותו הכי נמי לא שנא :

(י) **שותפין** ששלחו זה מזה וכן השואל מאשתו הוי שאלה בבעלים דין השואל מחבירו בריש פרק השואל שם שאל פרת נכסי מלוג של אשתו עליה מטוס דהויא שאלה בבעלים שהרי היא עמו תדיר במלאכתו וכתב כ"י אבל הבעל דוקא כשהוא מתעסק במלאכתה אבל אי איכא שוה פרוטה לשואל חייב בגניבה ואבידה כדין שומר שבר הואיל ונהנה וכ"כ הרמ"ה שחייב בגניבה ואבידה כל היכא דאיכא שוה פרוטה לשואל אע"ג דלגבי פרה ליכא שוה פרוטה ואף לענין אונסין אי תפס לא מפקינן מיניה ז"ל בפ"ב מהלכות שאלה

בסמ"ות המדוייקים : (יג) **ואיני** מבין וכו' כתב הרב המגיד בפ"ב מהשלה כמ"ש בפ"ב מהכירות וכיון שהוא כמוזק דעתו ז"ל שהפושע כמוזק ואין שם רמיה ברורה לפטרו חייב לשלם וכבר כתבתי שחלקו עליו עכ"ל :

(יד) **מקרי** דרדקי וכו' מימרא דרבא פ' השואל ומ"ש אם בני העיר שותפין שחלה מהם בכל פעם הוי שחלה בבעלים פי' אם שותפין בדבר שאינו מתחלק כגון עבד או בהמה ואחד מהם חלה אם הוי שחלה בבעלים או שחלה בשותף שלו תלוי בפלוגתא דרבא ורבנן פ' השואל ובפי' הרמ"ה שם :

(טו) **הרב** השואל לתלמידו וכו' עובדא דרבא ורבנן בפ' השואל וכפי' הרמ"ה שם :

(טז) **שאל** פרה בבעלים וכו' ונפטרו הטויין בבעלים בפ' השואל (דף כ"ז) וקמבעי' ליה בהך תרתי וקאמר בכל תדא אמ"ל דהו"ל שחלה בבעלים כפי גירסת התוספות והרמ"ה ובתרתי בעיא בתרייתא לא קאמר אמ"ל ולפיכך כתב הרמ"ה וז"ל ולפי מה שאמרו הגאונים דכל אמ"ל פשיטותא לבעיא קמייתא לא סליק בתיקו אלא תרין בעיא והכא נמי כיון דסלקי בתיקו לא מפקינן מיניה ממונא דשואל עכ"ל וכ"י כתב ע"ז דיש לתמוה על רבינו שהרי אין דרכו של הרמ"ה לפסוק כדברי הגאונים שסודרים דכל אמ"ל הוא פשיטותא לבעיא קמייתא ומ"ש כאן הוא לדברי הגאונים וליה לא ס"ל דלדידיה כולהו הוו ספיקא אפי' לקמייתא וכ"כ ברמזים עכ"ל . ועיש לייחב דרבינו

ס"ו משלם בפ"ב מהלכות שחלה כתב כן על דין שחל מן השותפין ונשחל לו אחד מהם וכן השותפין שנחלו ונשחל לאחד מהם וכתב עליו ה"ה לפי מ"ש בבעלים פטור ובדין זה הדבר ספק אם הוא בבעלים אם לא דעתו ז"ל שהפושע כמוזק בבית דין אחר בפ"ב מהלכות שכירות וכיון שהוא כמוזק שפשיעה בבעלים פטור ובדין חייב לשלם וכבר כתבתי שחלקו עליו ז"ל עכ"ל ומתוך דבריהם הללו נתייחב מ"ש רבינו ואיני מבין מה חילוק יש בין פשיעה לאונס :

(יד) **מקרי** דרדקי של בני העיר ושחלה ומקיזו דם וספרי העיר וכו' אם בני העיר שותפין מהם בכל פעם הוי שחלה בבעלים וכו' בפרק השואל (נג :) אמר רבא מקרי דרדקי שחלה טבחא ושומנא וספרי מתא כולהו בעידן עבידתייהו כשחלה בבעלים דמי וכתב הרמ"ה בעידן עבידתייהו פי' הרחב"ד בזמן הרווי למלאכה קאמר ואע"פ שאין עוסק בה לפי שאין רצוני להשמט מן המלאכה היות ר"ל כיון שהוא שכיר לכל בני העיר למלאכה זו בכל עת שהם צריכים לו בכל עת ובכל שעה הוי שחלה בבעלים לכל בני העיר כיון שהם יצטרך לו מחוייב לעשות מלאכתו מידי דהוה משותפין שנשכרו שכיר חודש שכיר שהם בכלל שעה הוי שחלה בבעלים לשותפין עכ"ל . וכתב ג"י שכן הסכימו האחרונים ואין נראה כן מדברי הרמב"ם ז"ל שכ' בפ"ב מהלכות שחלה מלמד תינוקות והנוטע לבני המדינה וכו' כל אחד מהלו וכיוצא בהו ביום שהוא יושב בו לעסוק במלאכתו אם השחיל או השכיר לאחד מהלו שהוא עוסק במלאכתן ה"ז שמירה בבעלים ואפי' בשעה שהשומר פטור אבל הוא שחל או שנשכר מהם חייב שחיטת חולין שלו ואם מת בהמה בידו ולא הודיע לבעלים עד שבא הרועה ואמר להם מתה בהמתכם ואיני יודע אם מתה מחמת רשלנות שלי אם לאו הרי זה משלם דמי הבהמה לבעלים ואם הודיע להם ומתה בידם פטור עכ"ל . ומ"ש הרב המגיד שהוא מדברי הרמב"ם ז"ל שכ' בפ"ב מהלכות שחלה מלמד תינוקות והנוטע לבני המדינה וכו' כל אחד מהלו וכיוצא בהו ביום שהוא יושב בו לעסוק במלאכתו אם השחיל או השכיר לאחד מהלו שהוא עוסק במלאכתן ה"ז שמירה בבעלים ואפי' בשעה שהשומר פטור אבל הוא שחל או שנשכר מהם חייב שחיטת חולין שלו ואם מת בהמתכם בידו ולא הודיע להם עד שבא הרועה ואמר להם מתה בהמתכם אינו יודע אם מתה מחמת רשלנות שלו אם לאו הרי זה משלם דמי הבהמה לבעלים ואם הודיע להם ומתה בידם פטור עכ"ל וז"ל הרב המגיד לא ידעתי מנין לו לחלק בין שחל מן השותפין ונשחל לו אחד מהם וכן השותפין שנחלו ונשחל לו' מהם ה"ז שפיר אם היה שחל מן השותפין ונשחל לו אחד מהם וכן השותפין שנחלו ונשחל לו' פרות לעשות בהן שום פרוטה כל אלו ספק שחלה בבעלים וכתב ה"ה הרמב"ם והכי נהוג בהשואל את הבהמה בבעלים לרבעה וכו' בגמרא לא הזכירו בעלים בשלו השואל אלא שחלה לרבעה מהו וכו' ומדקאמר דעתו רבינו שכולן בשחלן בבעלים הן והכל ממשך אחר שחל מן השותפין שהיה בדין שחלה בבעלים אבל רש"י פירשו אלא בבעלים וז"ל שחלה לרבעה הוה עלמו מהו מי מיקייב בחונסים לו ל"ע והטעם מי אמרי' שחלה שחייבה תורה בחונסין דוקא כדשיילי מיניה וכן נכולן ולפי פירוש זה כשחלה בבעלים ודאי פטור עכ"ל וא"א יש לתמוה על מ"ש רבינו שכתב הרמב"ם ז"ל שחייב בגניבה ואבידה כל היכא דליכא שום פרוטה לשומר וכו' כי לא נמצא להרמב"ם שכתב חיוב בגניבה ואבידה וגם לא מצינו לו ז"ל שחלקו בין היכא דליכא ש"פ לשומר פרוטה לשומר להיכא דליכא ש"פ לשומר ואיפשר שנוסחת משובשת נזדמנה לרבינו בדברי הרמב"ם . ומיהו מ"ש ולפ"ז לענין חונסין מי תפס לא מפקינן מיניה הוא שלמד ממ"ש גבי שחל מן השותפין ונשחל לו ל' מהן חת"כ מצאתי בספר מדוייק שכתוב בו הרמ"ה במקום הרמב"ם :

(יג) **שאל** משני שותפין ונשחל לו אחד מהם מיבעיא לן וכו' וכן שותפין שנחלו ונשחל המשאיל לאחד מהם מיבעיא לן אי הוי לאותו השואל שאלה בבעלים או לא ולא איפשיטא לפיכך אין מוציאין מספק ואם תפס לא מפקינן מיניה וכתב הרמב"ם ז"ל הנך בעיין לא איפשיטו ולא מפקינן מספק ואם פשע בהן השומר הרי זה משלם ואיני מבין מה חילוק יש בין פשיעה לאונס כיון דקיימא לן פשיעה בבעלים פטור : (יז) מקרי דרדקי של בני העיר ושתלא וטבחא ומקיזי דם וסופרי העיר שהם שבורים לכל בני העיר לעשות להם מלאכתם אם בני העיר שואלין מהן בכל פעם הוי שאלה בבעלים כיון שאם יצטרך לו באותה שעה יצטרך לבוא לעשות לו מלאכתו אפילו אם צריך לתת לו שכר מ"מ מוכרח הוא לעשות לו מלאכתו בשכר שנותן לו מידי דהוה אשותפין ששכרו שביר חודש או שנה דבכל שעה הוי שאלה בבעלים לכל אחד מהם : (טו) הרב השונה לתלמידיו אם הם צריכים ללמוד עמו בכל מסכתא שירצה הוא ואף אם התחילו מסכתא אחת יכול לשנותם ממסכתא למסכתא אז הוו הם כשאולין לו שהם עמו במלאכתו ואם שאל מהם הוי שאלה בבעלים ואם הוא צריך ללמוד עמהם בכל מקום שירצו אז הוא נשאל להם ואפילו שלא בשעת הלימוד כיון שצריך ללמוד עמהם בכל עת שירצו ואם הדבר תלוי בשניהם שהמסכתא שהתחילו יגמרו ואין הרב יכול לשנות המסכתא בלא דעת התלמידים ולא התלמידים בלא דעת הרב אז אינן שאולים זה לזה כלל ולפני המועדים שדרך לדרוש לעם מהלכות מועד הוא נשאל להם : (יז) שאל פרה בבעלים ואח"כ קודם שהחזירה לו שכרה שלא בבעלים ואח"כ מבעיא אי הוי שאלה

מיפשיטו : ומ"ש לפיכך אין מוציאין מספק ואי תפס לא מפקינן מיניה כ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהל' שלה ופשוט הוא ועיין במ"ש ס"י בפרק השואל על דברי הרמב"ם בזה : ומ"ש רבינו בשם הרמב"ם דבהני בעיין אם פשע בהן השומר

בעלה שחל מן השותפין ונשחל לו אחד מהם וכן השותפין שנחלו ונשחל לו' מהם ה"ז שפק אם היא שחלה בבעלים אם לאו לפיכך אם מתה אינו משלם ואם תפסו בבעלים אין מוציאין מידם בפשע בה ה"ז משלם השואל את הבהמה בבעלים לרבעה או להרוות בה או לעשות בה פחות משוה פרוטה או שחל ב' פרות לעשות בהן שוה פרוטה כל אלו ספק שחלה בבעלים וכתב ה"ה הרמב"ם והכי נהוג בהשואל את הבהמה בבעלים לרבעה וכו' בגמרא לא הזכירו בעלים בשלו השואל אלא שחלה לרבעה מהו וכו' ומדקאמר דעתו רבינו שכולן בשחלן בבעלים הן והכל ממשך אחר שחל מן השותפין שהיה בדין שחלה בבעלים אבל רש"י פירשו אלא בבעלים וז"ל שחלה לרבעה הוה עלמו מהו מי מיקייב בחונסים לו ל"ע והטעם מי אמרי' שחלה שחייבה תורה בחונסין דוקא כדשיילי מיניה וכן נכולן ולפי פירוש זה כשחלה בבעלים ודאי פטור עכ"ל וא"א יש לתמוה על מ"ש רבינו שכתב הרמב"ם ז"ל שחייב בגניבה ואבידה כל היכא דליכא שום פרוטה לשומר וכו' כי לא נמצא להרמב"ם שכתב חיוב בגניבה ואבידה וגם לא מצינו לו ז"ל שחלקו בין היכא דליכא ש"פ לשומר פרוטה לשומר להיכא דליכא ש"פ לשומר ואיפשר שנוסחת משובשת נזדמנה לרבינו בדברי הרמב"ם . ומיהו מ"ש ולפ"ז לענין חונסין מי תפס לא מפקינן מיניה הוא שלמד ממ"ש גבי שחל מן השותפין ונשחל לו ל' מהן חת"כ מצאתי בספר מדוייק שכתוב בו הרמ"ה במקום הרמב"ם :

(יג) **שאל** משני שותפין ונשחל לו אחד מהם מיבעיא לן וכו' וכן שותפין שנחלו ונשחל המשאיל לאחד מהם מיבעיא לן אי הוי לאותו השואל שאלה בבעלים או לא ולא איפשיטא לפיכך אין מוציאין מספק ואם תפס לא מפקינן מיניה וכתב הרמב"ם ז"ל הנך בעיין לא איפשיטו ולא מפקינן מספק ואם פשע בהן השומר הרי זה משלם ואיני מבין מה חילוק יש בין פשיעה לאונס כיון דקיימא לן פשיעה בבעלים פטור : (יז) מקרי דרדקי של בני העיר ושתלא וטבחא ומקיזי דם וסופרי העיר שהם שבורים לכל בני העיר לעשות להם מלאכתם אם בני העיר שואלין מהן בכל פעם הוי שאלה בבעלים כיון שאם יצטרך לו באותה שעה יצטרך לבוא לעשות לו מלאכתו אפילו אם צריך לתת לו שכר מ"מ מוכרח הוא לעשות לו מלאכתו בשכר שנותן לו מידי דהוה אשותפין ששכרו שביר חודש או שנה דבכל שעה הוי שאלה בבעלים לכל אחד מהם : (טו) הרב השונה לתלמידיו אם הם צריכים ללמוד עמו בכל מסכתא שירצה הוא ואף אם התחילו מסכתא אחת יכול לשנותם ממסכתא למסכתא אז הוו הם כשאולין לו שהם עמו במלאכתו ואם שאל מהם הוי שאלה בבעלים ואם הוא צריך ללמוד עמהם בכל מקום שירצו אז הוא נשאל להם ואפילו שלא בשעת הלימוד כיון שצריך ללמוד עמהם בכל עת שירצו ואם הדבר תלוי בשניהם שהמסכתא שהתחילו יגמרו ואין הרב יכול לשנות המסכתא בלא דעת התלמידים ולא התלמידים בלא דעת הרב אז אינן שאולים זה לזה כלל ולפני המועדים שדרך לדרוש לעם מהלכות מועד הוא נשאל להם : (טז) שאל פרה בבעלים ואח"כ קודם שהחזירה לו שכרה שלא בבעלים ואח"כ מבעיא אי הוי שאלה בבעלים ובנגנבה בימי שבירות או שכרה בבעלים ואח"כ קודם שהחזירה שאלה שלא בבעלים ומתה בימי שאלה מבעיא אי הוי שאלה

דרישה

ז"ל מכלל דאמר למאו יהו כיולו לא הוי שחלה בבעלים וע"ז תמה דתין זה מוכרע דתכיף למיתי דרבא לא שייך בהו שחלה בבעלים ומשני דלא שייך אלא בשחל מאליו אבל בשאלו מי הוי

וזהרמ"ם גורסים בפעיה שניה אע"ל כיון דשייכא במוקצת כמאן דשייכא בכולה דמי . ופרש"י שאלה בבעלים וקודם שהחזיר . חזר ושכרה מיניה ובפעת שכירותו לא היה עמו במלאכתו ונגנבה או אבדה דינו מחבירו שכירות מהו : מי אמרינן שכירות לחודה קיימא . ומילתא מחריתא היא ואע"ג דכי משך לה מעיקרא בבעלים היא ואו לא הדר משך לה מיחייב ליה דבפעת שכירותו ברשותו היתה ולא מיתסרא משיכה וקני חצרו בחמירה ולעולם קנין מחריתא היא ושלא בבעלים היא : או דילמא שכירות בשאלה מיפך שייכא . כל חיוב שכור דגניבה ואבידה ומצוה בשואל ולא הוסיף כלום ומחמת משיכה רשאול בלו לו והכי בבעלים הוי פטור : שכרה בבעלים . וקודם שהחזירה חזר ושאלה ממנו שלא בבעלים ומתה כדרכה וחיוב זה לא מחמת משיכה רשאול בלו עליה דהא חיוב שאלה לא שייך בשכירות אלא מי אמרינן שאלה לעניין חומרין בשכירות ולחי לא שייכא וחיוב דמחמת קנין שלא בבעלים בא לו או דילמא כיון דשייכא במקצת לחיוב גניבה ואבידה שעליו יש לתלות במשיכה רשאול כמאן דשייכא כולה דמי ופטור לא בחומרין : שאלה בבעלים שכרה שלא בבעלים וחזר ושאלה שלא בבעלים הדרה שאלה לדוכתא וחזיל בתר משיכת שאלה קמייתא דהוי בבעלים עכ"ל . וכתב הרמ"ם ולפי מה שאמרו הגאונים דכל זמן ש"ל פשיטא לבעיא קמייתא לא סליק בתיקו אלא בחזקת ברי ושמו בתריתא לגבי מיקרי בעל הפרה בפשיטא דוה ולחי מיהו בעל הבית בפשיטא דוה ולחי לא מיקרי בעל הפרה בפשיטא דוה אלא בחזקת ברי ר"י בעל תום וכתב כל מי שאולין ביזו אלא במשכיר או במשאיל לחן הן בפעלים לר' יוסי הגלילי כיוצא בזה ובמ"ם זה מוכיח דברי ר"י בעל תום וכתב כ"כ מדברי רבינו בשם ר"י שמעיכ מייב בפשיטא ושהדין בכל לוקח לבעלים יוצ כי' ולמדנו רבינו (וכתב בשם הרמ"ם) לחין כותב ר' יוסי הוא לבעל בנכסי מלוג של אשתו עלמא מייב בשלה בפשיטא דוה ולחי מיהו לכא בנכסי מלוג של אשתו וכל"ל אלא מיירי בנכסי מלוג בפשיטא ל"כ בעל תום וכיוצא בשכירה שבמשכון קונה שמשלח לן ל"ל יוצ דבכ"ג גם בלוקח ממש מייב בפשיטא ל"כ בעל בנכסי מלוג אלא היו שאולי או שכירי [עיין בב"י סעיף ב"ה] גם בלוקח ממש מייב בפשיטא ל"כ בעל בנכסי מלוג אלא היו שאולי או שכירי בלוקח ממש לכא גם בלוקח ממש הדין הוא בעל בנכסי מלוג של אשתו עלמא מייב בשלה בפשיטא דוה ולחי מיהו לכא בנכסי מלוג בפשיטא ל"כ בעל תום וכיוצא בשכירה שבמשכון קונה שמשלח לן ל"ל יוצ דבכ"ג

לבעלים הרמב"ם הפילו מס מתה דהלכה כרבי יוסי דאמר היאך עושה הלה סחורה בפרתו של חבירו ודינה דבעל דשואל הוא כחילו שאלו ממנו וכן מס היה שוכר הוה דינו עם המשכיר היה חייב בנגיפה ומבדה אבל כיון שהוא חשוב לוקח ממנה מין ,ינו של משכיר עם הבעל כי מס עם המשה שמכרה ממנו והבעל פטור והיה תשלם לבשתתאלמן או תתגרש : ומ"ש בשם הרמב"ם שאם הודיעה לבעל שהיא שכורה ר"ז נכנס תחתיה . נראה דטעמו דגם זה בכלל היאך עושה סחורה בפרתו של חבירו וכ"ש לוקח מהמשה דבר שאינו שלה וכדין הלוקח מגנב כשיודע שהוא גנוב מחבירו והילכך הפילו לפ קבל הבעל על עצמו בשכירות חייב לשלם וכך הוא בספרי רבינו המדוייקים שכתוב בהן והשיג עליו הרמב"ד וכולי דלמא להרמב"ם כל שנשתמש בה אחר ידיעתו הרי זה נכנס תחתיה וכך הדין הרב המגיד ולא כמקנת ספרי רבינו שכתוב בהן והגיה עליו הרמב"ד דמשמע דהרמב"ם מפרש לדברי הרמב"ם ושגם הרמב"ם תופס כך לדעת רבינו וליתא להרמב"ם ודלפי כשהודיעה תוהו נכנס תחתיה מיד כשנשתמש בה מטעם דהיאך עושה סחורה וכו' כדפי' ב"ל . ומיהו מיפשר דהרמב"ד לא קאמר אלא היכא דלא נשתמש בה לאחר שהודיעה תוהו דאז לא נתחייב השבעל אלא מ"מ כשקיבל עליו בשכירותה ובזה אף הרמב"ם מודה דכיון דלא נשתמש בה אחר הודעתה לא נתחייב אלא מס כן נקבל עליו : כתב ר"י אף על גב כו' . כן כתבו התוספות לפס בשם ר"י בד"ה בעל בנכסי חשתו (דף ל"ו) וכן כתב הרמ"ך ותיכף לתחוה ומכ"ל לר"י לחייבו בכך ודילמא בתוהו שלפיס יוס הוה שלו במקח לגמרי ופטור גס מפציעה ולכאורה משמע דר"י דקדק בלישנא דרבא דקאמר בעל לא שואל הוי ולא שוכר הוי אלא לוקח רשון וכו' דמע"ג דקמיבעיא ליה בעל שואל הוי או שוכר הוי מ"מ הו"ל לרבא לומר בקיצור בעל לא שומר הוי אלא לוקח וכו' מדקאריך ואמר לא שואל הוי ולא שוכר הוי משמע דוקא שואל ושוכר הוא דלא הוי אבל שומר חנס מיהא הוי וכיון דליכא נפקותא בנכסי חשתו אריך לומר דרבא אתא לאורויי לן נפקותא בלוקח בהמה לשלפיס יוס וכו' ומיהו ל"ע דמשתמע ודלמי בלוקח בהמה לשלפיס יוס התגה עמו שיחזירהו לו למחר ל' יוס וכיון דאמר לחזירהו לי אפילו הקדישו חיוו קדוש כדאמר בפ"ב י"נ וכתבו רבינו לעיל סי' רמ"ח סעיף י' ל"ב כ"ש מס נגנבה או נאבדה וכ"כ הרמ"ך בפ' לולב הגזול דבמתנה ע"מ להחזיר ל"מ דחייב בגניבה ואבדה אפילו אמרו בפ"ק דשבועות דמתנה ע"מ להחזיר אינה מתנה ומ"מ מכר ונתן כתב הרמ"ך דאיתו אלא ל"ח ופירוש דאיתו אלא ל"ח ומיהו חייב אפי' בשומר חנס ואבדה ונגנבה כתב הרמ"ך דמ"מ מתנה ע"מ להחזיר חייב אלא בפציעה : דפטור ומיהו חייב אלא בפציעה תירך קשה אפי' לה"ר יוסי דאמר בגניבה ואבדה הוחיל ונהנה מהני ונתן פסק דאיתו חייב אלא בפציעה :

שמז (ו) **שאר** פרה בסתם וכו' עד סוף הסיתן . פשוט הוא בפ"ק דב"ק (סוף דף י"ג) : (ב) **ומ"ש** ואם קיבל שמירתו אלא יוזק אבל יוזק והזיקו שורו של שואל וכו' . נראה דהיו פירושו שהתנה עמו בפירוש אלא קיבל עליו שמירתו אלא יוזק אלא ר"ל דאם קיבל עליו שמירתו אלא יוזק אלא אם יוזק אלא ר"ל דאם הוא כך הוא דין תורה אלא שהתנה עמו בפירוש שאפילו יוזק אלא אם יוזק אלא אם בעל כרחך מדפי'

דרכי משה

(ג) משמע מדבריו א דכאן לא מפטר משום שמירה בבעלים דהרי הפרה אינה שלה וכ"פ המרדכי ר"פ הגוזל בתרא גזלן שהפקיד לאחר והיה עמו במלאכה וכן אם מכר לאחר במקום שאין שינוי רשות קונה ואותו אחר הפקיד לאחרים והיה עמהן במלאכה לא מיקרי שאלה בבעלים הואיל ולא קנאו דלא אמרינן שמירה בבעלים אלא בבעל הממון וע"ש שהאריך בזה :

מיהו

דרישה

וקשה דבעל בנכסי חשתו לא שואל הוא ולא שוכר הוא ו"ל מיהו נראה לר"י דס"מ הוא ומייב בפציעה ולפ"ז הלוקח בהמה לל' יום אע"ג דלא שואל הוא ולא שוכר דבל' מקח לקחה מ"מ ס"ס הוא ולא עכ"ל הלוקח לזמן מייב בפציעה ובעל בנכסי חשתו אלא לוקח הוא ולא שוכר הוא ולא שואל הוא ומ"מ הו"ל לרבא לומר בקיצור בעל לא שומר הוא אלא לוקח וכו' מדקאריך ואמר לא שואל הוא ולא שוכר הוא משמע דוקא שואל ושוכר הוא דלא הוי אבל שומר חנס מיהא הוי וכיון דליכא נפקותא בנכסי חשתו אריך לומר דרבא אתא לאורויי לן נפקותא בלוקח בהמה לשלפיס יוס וכו' ומיהו ל"ע דמשתמע ודלמי בלוקח בהמה לשלפיס יוס התגה עמו שיחזירהו לו למחר ל' יוס וכיון דאמר לחזירהו לי אפילו הקדישו חיוו קדוש כדאמר בפ"ב י"נ וכתבו רבינו לעיל סי' רמ"ח סעיף י' ל"ב כ"ש מס נגנבה או נאבדה וכ"כ הרמ"ך בפ' לולב הגזול דבמתנה ע"מ להחזיר ל"מ דחייב בגניבה ואבדה אפילו אמרו בפ"ק דשבועות דמתנה ע"מ להחזיר אינה מתנה ומ"מ מכר ונתן כתב הרמ"ך דאיתו אלא ל"ח ואיתו חייב אפי' בשומר חנס ואבדה וכ"ש בתוספות דפטור והוא על דעת ה"ר יצחק שהביא הרמ"ך בפ' לולב הגזול דבמתנה ע"מ להחזיר אינה מתנה בתוספות וכתב כתב הרמ"ך דאיתו אלא ל"ח ואיתו חייב אפי' בגניבה ואבדה וכ"ש בתוספות דפטור והוא על דעת ה"ר יצחק שהביא הרמ"ך בפ' לולב הגזול דבמתנה ע"מ להחזיר אינה מתנה בתוספות וכתב הרמ"ך בפתנה ע"מ להחזיר לאחר ל' יום חייב בתוספות ובגניבה ואבדה ומכר ונתן פסק הרמ"ך בפתנה ע"מ להחזיר לאחר ל' יום חייב בגניבה ואבדה הואיל ונהנה מהני ונתן פסק דאיתו חייב אלא בפציעה :

שמז (ו) **שאר** פרה בסתם והזיק שורו של שואל לשורו של משאיל אפילו אם הוא תם משלם נזק שלם שאפילו אם הוזק משור דעלמא צריך לשלם דמסתמא צריך לשמרו שלא יוזק ושלא יזיק : (ג) ואם קבל עליו שמירתו שלא יזיק אבל לא שלא יוזק והזיקו שורו של שואל תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם ואי אזקיה תורא דמשאיל לתורא דשואל

דבעל בנכסי חשתו הוי לוקח יש לו דין ס"ח וגבי בעל בנכסי חשתו לא ס"מ שאפילו אם פשע בהם תמר הועלתה לא נתחייב אלא מס כן קבל עליו : כתב ר"י אף על גב כו' . כן כתבו התוספות לפס בשם ר"י בד"ה בעל בנכסי חשתו (דף ל"ו) וכן כתב הרמ"ך ותיכף לתחוה ומכ"ל לר"י לחייבו בכך ודילמא בתוהו שלפיס יוס הוה שלו במקח לגמרי ופטור גס מפציעה ולכאורה משמע דר"י דקדק בלישנא דרבא דקאמר בעל לא שואל הוי ולא שוכר הוי אלא לוקח רשון וכו' דמע"ג דקמיבעיא ליה בעל שואל הוי או שוכר הוי מ"מ הו"ל לרבא לומר בקיצור בעל לא שומר הוי אלא לוקח וכו' מדקאריך ואמר לא שואל הוי ולא שוכר הוי משמע דוקא שואל ושוכר הוא דלא הוי אבל שומר חנס מיהא הוי וכיון דליכא נפקותא בנכסי חשתו אריך לומר דרבא אתא לאורויי לן נפקותא בלוקח בהמה לשלפיס יוס וכו' ומיהו ל"ע דמשתמע ודלמי בלוקח בהמה לשלפיס יוס התגה עמו שיחזירהו לו למחר ל' יוס וכיון דאמר לחזירהו לי אפילו הקדישו חיוו קדוש כדאמר בפ"ב י"נ וכתבו רבינו לעיל סי' רמ"ח סעיף י' ל"ב כ"ש מס נגנבה או נאבדה וכ"כ הרמ"ך בפ' לולב הגזול דבמתנה ע"מ להחזיר ל"מ דחייב בגניבה ואבדה וכ"ש בתוספות דפטור והוא על דעת ה"ר יצחק שהביא הרמ"ך בפ' לולב הגזול דבמתנה ע"מ להחזיר אינה מתנה בתוספות וכתב הרמ"ך דאיתו אלא ל"ח ואיתו חייב אפי' בשומר חנס ואבדה וכ"ש בתוספות דפטור והוא על דעת ה"ר יצחק שהביא הרמ"ך בפ' לולב הגזול דבמתנה ע"מ להחזיר אינה מתנה בתוספות וכתב הרמ"ך דאיתו אלא ל"ח ואיתו חייב אפי'

ח״כ ומועד כ״ם כ״כ סם הרמ״ם וכן נרמה מדברי התוס׳ ופסוט הוא דכיון דלא קבל עליו שלא יוזק לא שייך למימר ליה תילו מיתזק מעלמא בעית לשלומי כוליה תורת :

שמח (ה) **אסור** לגנוב אפי׳ כל שהוא כ״כ הרמב״ם ז״ל בריש הלכות גניבה וכתב ה״ה ומפורש פרק ד׳ מיתות (כז .) ודין פחות משוה פרוטה בממון כדין חצי שיעור בגיסורין : ומה שמחר ואפילו על מנת לשלם הכל אסור בריש פרק מיזהו נזק (סח :) בברייתא יליף מקרא לא תגנובו על מנת לשלם תשלומי כפל ופרש״י ע״מ לשלם כפל ברוטה להחזותו ויודע הו שלא יקבל וקאמר תו בברייתא לא תגנוב על מנת למיקט ופרש״י למיקט . לצער ומיפשר שמ״ם רבינו על מנת להחזיר היינו ט״מ למיקט ומ״ם על מנת לשלם היינו לשלם תשלומי כפל : ומ״ם הכל אסור כדי שלא ירגיל עצמו בכך כ״כ הרמב״ם שם : ומ״ם וכל הגונב אפילו שוה פרוטה עובר על לאו דלא תגנובו ומיהו כ״כ הרמב״ם בתחלת הלכות גניבה וכתב ה״ה דין שוה פרוטה נתבאר בהרבה מקומות מהם פרק ד׳ מיתות (נו .) :

(ב) **ומה** שמחר מחד הגונב מישראל בין קטן בין גדול כ״כ הרמב״ם ז״ל שם : ומה שמחר ואחד הגונב מעובד כו״ם שגניבתו אסור כ״כ הרמב״ם ז״ל וכתב הה״מ פ׳ הגוזל ומאכיל (קיג.) דגזל העכו״ם אסור וה״ה לגניבה ואיתא בשאר מוקמי עכ״ל : (ג) **ומה** שמחר אבל טעותו של כותי היה ובלבד שלא יודע לו לדיבא חילול השם שם בפ׳ הגוזל ומאכיל (שם .) :

(ד) **ואיזהו** גנב כגון הלוקח בסתר ואפילו רואין אותו כיון שמטמין עצמו להסתיר דבריו נקרא גנב וגזלן זה הלוקח בגלוי ובחזקה בפרק מרובה (עט :) אמר רבי אלעזר ראובן שהטמין בחורבה ועבד ומכר משלם תשלומי ד׳ וה׳ וכיון דראובן גזלן הוא כיון דקא מעמר מיניה גנב הוא ואלא גזלן ה״ל אבל אמר ר״ל אפילו גנב ואינו גזלן אלא בשבועות (מב :) גבי שבועת הפקדון ר״ל הגזלן והגנב חייבין בשבועת הפקדון ואינו גזלן אלא גנב ואפילו הכי אמר ר״ל

ומכר ג״כ לא הוה אלא בגנבה בלחוד ולפילו הכי פטור וסיינו כבריית שהבאתי: ומ״ש לפל מה אמר לא גנבתי וכו׳. מימרת דר׳ יוחנן הם גנבתי ובאו עדים שגנב פטור שהרי חייב עליו בקרן לפל אמר לא גנבתי ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר חייב שהרי פטר עליו מכלוס ות״ת למה ליה למימר לא גנבתי אפי׳ לא אמר כלום נמי הם באו עדים שגנב הע״פ שאחר כך הודה שטבח לא הוי הודה בקנס אלא דוקא בפני ב״ד ובמקום ב״ד אבל הודה בפני ב׳ או אפילו בפני ג׳ חוץ מבית דין אינו מועיל להפטר מקנס: (ח) לפיכך האידנא שאין לנו בית דין הראויין לדון דיני קנסות אין מועיל שום הודאה ליפטר מקנס: (ט) ואלו התשלומין בין קרן בין כפל אם יש לו מטלטלין גובין מהם ואם אין לו מטלטלין אלא מקרקעי יורדין להן וגובין מהעדית שלו כשאר נזקים ואם אין לו מקרקעי ולא מטלטלין בזמן שהיובל נוהג דבר תורה מוכר את עצמו ומשלם לזה את הקרן אבל בזמן הזה אינו נמכר שאין תורת עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג: (י) שאלה לגאון מי שנחשד בגניבה ואין עליו עדים ויש עליו עדים על גניבה אחרת קודם לכן מה דין יש עליו. תשובה כך ראינו שאין עליו לא דין ולא מלקות שלא צותה תורה מלקות אלא בשני עדים אלא גוזרין עליו בגזירה בס״ת ובשופרות ובן הלכתא: (יא) שאלה לא״א הרא״ש ז״ל ששאלת ראובן שאמר לשמעון הברחת ממוני השיבו שמעון ראית זה א״ל ראובן לא אלא כך אני סבור שוב בירר ראובן דבריו שאשתו לקחה חפצים מביתו השליכתם דרך חלון לחצר אחרת ושמעון סייע לאשתו להוליכן משום שהיא אחותו ובתבת שחייבת לשמעון שבועה שלא גנב מאומה ושאין בידו כלום מראובן. תשובה מן הדין לא היה לך לחייב לשמעון שבועה דכיון שא״ל ראובן לא ראיתי אבל אני סבור שגנבת הו״ל טענת שמא ואין נשבעין על טענת שמא אא״כ אמר ברי לי שמנה לי בידך או עבדי גנבת ואף על מה שסייע לאשת ראובן להוליך הבגדים אין לחייבו כי מיד שהגביהה החפצים ע״ד לגנבם קנאתם אפילו ברשות הבעלים וכיון שנתחייבה בהגבהתם תו לא מיחייב שמעון במה שסייע להוליכם והא דאמרינן גזל ולא נתייאשו הבעלים רצה מזה גובה רצה מזה גובה היינו דוקא כשהשני גזלם מהראשון דכיון שלא נתייאשו הבעלים הוה כאילו גזלן מהבעלים אבל הכא שלא בא לגנוב אלא לסייע לאחותו והיא כבר קנאתם בהגבהה לא מיחייב דגנב אין כאן שלא נתכוין לקנות בהגבהתו ועוד כיון שאין לראובן עדים שלקחה אשתו החפצים אם היתה אומרת ודאי לקחתי אבל היו שלי שהופקדו אצלי היתה נאמנת והיאך יתחייב במה שסייע לה להוליכם ואין לומר נהי שאין ראובן יכול להוציא מיד אשתו כיון שאין לו עדי גניבה מכל מקום שמעון שראה וידע שאחותם גנבתם מבעלה יש לו להחזיקה בתורת גזלנות שהרי החוטף הפין מחבירו בפני עדים לאו כל כמיניה לומר אין חטפי ודידי חטפי הא ליתא שהרי טוען שמעון שבדין לקחה החפצים: (יב) ועוד אני אומר אם ראה ראובן ששמעון נכנס לבית לוי וגנב הפין א׳ ובא אותו

עדים שגנב וטבח ומכר אבל אם אמר לא גנבתי ובאו עדים שגנב והודה שטבח ומכר ואח״כ באו עדים שטבח ומכר חייב ד׳ וה׳ ומיהו אין מודה בקנס פטור אלא דוקא בפני ב״ד ובמקום ב״ד אבל הודה בפני ב׳ או אפילו בפני ג׳ חוץ מבית דין אינו מועיל להפטר מקנס: (ח) לפיכך האידנא שאין לנו בית דין הראויין לדון דיני קנסות אין מועיל שום הודאה ליפטר מקנס: (ט) ואלו התשלומין בין קרן בין כפל אם יש לו מטלטלין גובין מהם ואם אין לו מטלטלין אלא מקרקעי יורדין להן וגובין מהעדית שלו כשאר נזקים ואם אין לו מקרקעי ולא מטלטלין בזמן שהיובל נוהג דבר תורה מוכר את עצמו ומשלם לזה את הקרן אבל בזמן הזה אינו נמכר שאין תורת עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג: (י) שאלה לגאון מי שנחשד בגניבה ואין עליו עדים ויש עליו עדים על גניבה אחרת קודם לכן מה דין יש עליו. תשובה כך ראינו שאין עליו לא דין ולא מלקות שלא צותה תורה מלקות אלא בשני עדים אלא גוזרין עליו בגזירה בס״ת ובשופרות ובן הלכתא: (יא) שאלה לא״א הרא״ש ז״ל ששאלת ראובן שאמר לשמעון הברחת ממוני השיבו שמעון ראית זה א״ל ראובן לא אלא כך אני סבור שוב בירר ראובן דבריו שאשתו לקחה חפצים מביתו השליכתם דרך חלון לחצר אחרת ושמעון סייע לאשתו להוליכן משום שהיא אחותו ובתבת שחייבת לשמעון שבועה שלא גנב מאומה ושאין בידו כלום מראובן. תשובה מן הדין לא היה לך לחייב לשמעון שבועה דכיון שא״ל ראובן לא ראיתי אבל אני סבור שגנבת הו״ל טענת שמא ואין נשבעין על טענת שמא אא״כ אמר ברי לי שמנה לי בידך או עבדי גנבת ואף על מה שסייע לאשת ראובן להוליך הבגדים אין לחייבו כי מיד שהגביהה החפצים ע״ד לגנבם קנאתם אפילו ברשות הבעלים וכיון שנתחייבה בהגבהתם תו לא מיחייב שמעון במה שסייע להוליכם והא דאמרינן גזל ולא נתייאשו הבעלים רצה מזה גובה רצה מזה גובה היינו דוקא כשהשני גזלם מהראשון דכיון שלא נתייאשו הבעלים הוה כאילו גזלן מהבעלים אבל הכא שלא בא לגנוב אלא לסייע לאחותו והיא כבר קנאתם בהגבהה לא מיחייב דגנב אין כאן שלא נתכוין לקנות בהגבהתו ועוד כיון שאין לראובן עדים שלקחה אשתו החפצים אם היתה אומרת ודאי לקחתי אבל היו שלי שהופקדו אצלי היתה נאמנת והיאך יתחייב במה שסייע לה להוליכם ואין לומר נהי שאין ראובן יכול להוציא מיד אשתו כיון שאין לו עדי גניבה מכל מקום שמעון שראה וידע שאחותם גנבתם מבעלה יש לו להחזיקה בתורת גזלנות שהרי החוטף הפין מחבירו בפני עדים לאו כל כמיניה לומר אין חטפי ודידי חטפי הא ליתא שהרי טוען שמעון שבדין לקחה החפצים: (יב) ועוד אני אומר אם ראה ראובן ששמעון נכנס לבית לוי וגנב הפין א׳ ובא אותו

מוכר את עצמו ומשלם לזה את הקרן מבואר בתורה מס יין לו ומכר בגניבתו ודרשו חז״ל בפ״ק דקידושין (יח.) בגניבתו ולא בכפילו ומאי כל משפטיו מבוארים בפרק הנזכר: ומה שאמר לפל בזמן הזה היו יש מכחר שאין תורת עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג: (י) **שאלה** לגאון מי שנחשד בגניבה ויש עליו עדים על גניבה אחרת קודם לכן מה דין יש עליו וכו׳: (יא) **שאלה** לא״א הרא״ש ז״ל ששאלת ראובן שאמר לשמעון הברחת ממוני וכו׳ כנ״ל מילי מיטב הוא דאי לא מזדכני דהאי מתא מזדכני במתא אחריתא לפל במקרקעי כתיב מיטב שדהו ודין גנב וגזלן (דיוקו) ג״כ לשלם ממיטב כדאיתא פ״ק דב״ק: (יא) **שאלה** לא״א הרא״ש וכולי ואף על מה שסייע לאשת ראובן להוליך הבגדים אין לחייבו וכולי. ובתשובה האחרת כתב וגם ניכר הדבר שכיון לסייע לקרובתו לגזול חמיה וכולי ולכאורה התשובות סותרות זא״ז ולפ קשיא ולפ מידי דבתשובה הראשונה האשה כבר הגביהה החפצים והשליכה דרך החלון לחצר אחרת פ״ב כבר קנאתם וזה אינו גנב אלא מסייע לה להוליכם מחצר לחצר ועוד מטעם אחר שהרי טען שמעון שבדין לקחה החפצים ועוד אני אומר לפ גנבתי אפי׳ לא אמר כלום נמי הם באו עדים שגנב הע״פ שאחר כך הודה שטבח לא הוי הודה בקנס אלא דוקא בפני ב״ד ובמקום ב״ד אבל הודה בפני ב׳ או אפילו בפני ג׳ חוץ מבית דין אינו מועיל להפטר מקנס: (ח) לפיכך האידנא שאין לנו בית דין הראויין לדון דיני קנסות אין מועיל שום הודאה ליפטר מקנס: (ט) ואלו התשלומין בין קרן בין כפל אם יש לו מטלטלין גובין מהם ואם אין לו מטלטלין אלא מקרקעי יורדין להן וגובין מהעדית שלו כשאר נזקים ואם אין לו מקרקעי ולא מטלטלין בזמן שהיובל נוהג דבר תורה מוכר את עצמו ומשלם לזה את הקרן אבל בזמן הזה אינו נמכר שאין תורת עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג: (י) **שאלה** לגאון מי שנחשד בגניבה ואין עליו עדים ויש עליו עדים על גניבה אחרת קודם לכן מה דין יש עליו. תשובה כך ראינו שאין עליו לא דין ולא מלקות שלא צותה תורה מלקות אלא בשני עדים אלא גוזרין עליו בגזירה בס״ת ובשופרות ובן הלכתא: (יא) **שאלה** לא״א הרא״ש ז״ל ששאלת ראובן שאמר לשמעון הברחת ממוני השיבו שמעון ראית זה א״ל ראובן לא אלא כך אני סבור שוב בירר ראובן דבריו שאשתו לקחה חפצים מביתו השליכתם דרך חלון לחצר אחרת ושמעון סייע לאשתו להוליכן משום שהיא אחותו ובתבת שחייבת לשמעון שבועה שלא גנב מאומה ושאין בידו כלום מראובן. תשובה מן הדין לא היה לך לחייב לשמעון שבועה דכיון שא״ל ראובן לא ראיתי אבל אני סבור שגנבת הו״ל טענת שמא ואין נשבעין על טענת שמא אא״כ אמר ברי לי שמנה לי בידך או עבדי גנבת ואף על מה שסייע לאשת ראובן להוליך הבגדים אין לחייבו כי מיד שהגביהה החפצים ע״ד לגנבם קנאתם אפילו ברשות הבעלים וכיון שנתחייבה בהגבהתם תו לא מיחייב שמעון במה שסייע להוליכם והא דאמרינן גזל ולא נתייאשו הבעלים רצה מזה גובה רצה מזה גובה היינו דוקא כשהשני גזלם מהראשון דכיון שלא נתייאשו הבעלים הוה כאילו גזלן מהבעלים אבל הכא שלא בא לגנוב אלא לסייע לאחותו והיא כבר קנאתם בהגבהה לא מיחייב דגנב אין כאן שלא נתכוין לקנות בהגבהתו ועוד כיון שאין לראובן עדים שלקחה אשתו החפצים אם היתה אומרת ודאי לקחתי אבל היו שלי שהופקדו אצלי היתה נאמנת והיאך יתחייב במה שסייע לה להוליכם ואין לומר נהי שאין ראובן יכול להוציא מיד אשתו כיון שאין לו עדי גניבה מכל מקום שמעון שראה וידע שאחותם גנבתם מבעלה יש לו להחזיקה בתורת גזלנות שהרי החוטף הפין מחבירו בפני עדים לאו כל כמיניה לומר אין חטפי ודידי חטפי הא ליתא שהרי טוען שמעון שבדין לקחה החפצים: (יג) ועוד אני אומר אם ראה ראובן ששמעון נכנס לבית לוי וגנב הפין א׳ ובא אותו

שהרי פטר עצמו מכלוס וכתבו הרי״ף והרא״ש וכן הלכתא וכן פסק הרמב״ם בפ״ג מהלכות גניבה ופרש״י בקומר גנבתי. דחייב עצמו לשלם קרן מיהא בהולאה הילכך הולאה גמורה היא ופטור מכפל ומד׳ וה׳ שהרי פטר עצמו מכלוס והכא יודע שהמודה בקנס פטור הילכך לפו הולאה היא ומשלם פס בלו עדיס ולא אמרינן [בקנס] ובלו עדיס פטור אלא היכא דאיכא קרן ולקנס לחייב ליה ממונא בהולאתו ומתכוין להחזיר ממון עכ״ל: ומ״ש ומיהו אין מודה בקנס פטור אלא דוקא בפני ב״ד ובמקום ב״ד אבל הודה בפני ב׳ או אפילו בפני ג׳ חוץ מבית דין אינו מועיל להפטר מקנס: (עד:) מתיב למ״ד מודה בקנס ואח״כ בלו עדיס פטור ממתני׳ מעשה בר״ג שסיפת לת עין טבי עבדו והיה שמח שמחה גדולה מצלו לר׳ יהושע ג״ל לי לת מתא יודע שעבדי עבדי יצא לחירות שסיפיתי לת עינו אמר ליה אין בדבריך כלום שכבר אין לו עדיס חייב ור״ג דלא בפני ב׳ ולא בפני ג׳ חוץ מב״ד הוה שלא בב״ד הוה קאי ופרש״י שלא בב״ד הוה. לא היו ב״ד יושבים ולא מקום ישיבת ב״ד הוה אלא בשוק הודה לו וכתב ה״ה בפ״ג מהל׳ גניבה על מה שכתב הרמב״ם ז״ל לו שהודה בפני שני דיינים ואפילו במקום ב״ד אפי׳ בפני שני שיים ורואה שכוונתו יצ״ל לפי שדיני קנסות לריכים ג׳ מומחים כמבואר פ״ה מה׳ סנהדרין ות״כ ק״ל למה אמר שם רבי יהושע חוץ לבית דין הוה שלא בב״ד הוה. לא היו ב״ד יושבים ולא מקום ישיבת ב״ד הוה אלא בשוק הודה לו וכתב ה״ה בפ״ג מהל׳ גניבה על מה שכתב הרמב״ם ז״ל לו שהודה בפני שני דיינים ואפילו במקום ב״ד צ

(יג) **ששאלת** ראובן תבע לשמעון שגנבם לחדרו וגנב ספריו וכו' כלל ק"ח סימן ז' . אשה שגנבה מעות מבעלה והפקידתן אצל אשה אחרת שידעה שגנבתם ואחר כך החזירתם לה והבעל תובע לנפקדת עיין במרדכי פרק הספינה : אשה שגנבה מצל בעלה וילמה מהעיר ושלחה מצה את שמעון ולקח הגניבה ובעל תובע את שמעון עיין במרדכי פרק המוכר :

שמט (ז) **אחד** המיט ואחד המשה שגנבו חייבין לשלם ד' (טו .) הטוב הכתוב משה למיט לכל מי שמשטיט שבתורה : ומה שאמר לפיכך מס הקרן בעין מחזירין לבעליס פשוט הוא : ומ"ש בכפל ממתין עד שתתשלמן או תתגרש ויתבטנה בתוך סימן שמ"ו :

(ד) **שאלה** לפ"ת הרמ"ס ז"ל משה ראובן השאילה לשמעון שמעון כלי כסף וכלי זהב ויצא קול בעיר שגנבו החפצים וכלי סוף כלל ל"ט :

(ב"ח) בתשובת הרא"ש שבידינו כתוב כמ"ש רבינו ויש לתמוה למה צריך לישבע שלא פשע שמאחר שאינו שומר כי פשע מאי הוי ומצאתי בספר חזה התנופה שכתב בלשון הזה ישבע הוא וגם היא שאינם ברשותה ושלא שלח הוא יד בהם עכ"ל השמיט שלא פשע בהם ומעמו מפני מה שכתבתי כיון דאין הבעל שומר כי פשע בהם מאי הוי אבל אם שלח יד בהם אף ע"פ שאינו שומר חייב דשואל שלא מדעת גזלן הוי וחייב והאשה אינה צריכה לישבע אלא שאינם ברשותה אבל שלא שלחה בהם יד ושלא פשעה אין להם ענין דבין כך ובין כך חייבת לשלם אפי' נגנבו באונס גמור דהא שואלת היא :

(ג) **קטן** שגנב פטור מהכפל וכו' עד סוף לאחר שיגדיל כ"כ הרמב"ם ז"ל בתחלת הלכות גניבה : ומ"ש

אותו חפץ ליד ראובן והחזירו לשמעון אין לוי יכול להוציאו ממנו בדין (ב) ולא דמי לשומר אבדה שצריך להשיבה ליד בעלים כיון ששמעון אומר שמן הדין נטלה מבית תביעה שיש לו עליו ואם היה ראובן מחזירו ללוי יהיה שמעון עוין עליו כל ימיו ואם יתפוש שמעון משל ראובן לא היה מחזירו לו אין ראובן חייב להציל ממון לוי בממונו : (יג) ששאלת ראובן תבע לשמעון שנכנם לחדרו וגנב ספריו והוציאן מרשותו והשיב שמעון אמת היה שהוצאתים אבל כך היה המעשה שבקשני קרובתי כלתך להוציאם כי לא יכלה שאתם ולא ידעתי של מי היו שלה או שלך וגם לא לקחתים ולא הגבהתים ממקומך אך היא הגביהתם ונתנתם לי וטרחתי בשבילה ונתתים לאביה . תשובה שמעון חייב (ג) להחזיר הספרים כי מה היה לו ליכנם לחדרו ולהוציא ספרים שלא מדעתו כי כל המונח בביתו של אדם הוא בחזקת שלו וגם ניכר הדבר שבין לסייע לקרובתו לגזול חמיה ומה שטוען שהיא הגביהתם ונתנתם לו מ"מ הרי טוען שהיו בכדים ולא יכלה שאתם וכיון שלא יכלה להוציאם משם אם לא שסייעה הוה ליה כאילו הוציאם הוא ויגבה ראובן ממי שירצה מכלתו שהודתה לו שהם ברשותה ואם ירצה יגבה משמעון :

שמט (ז) **אחד** האיש ואחד האשה שגנבו חייבין לשלם ד' וה' אלא שאשת איש שגנבה אין לה לשלם לפיכך אם הקרן בעין מחזירין לבעלים ובכפל ממתין לה עד שתתאלמן או תתגרש ויתבטנה : (ג) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל אשת ראובן השאילה לאשת שמעון כלי כסף וכלי זהב ויצא קול בעיר שגנבו החפצים מאשת שמעון ושאלה אשת ראובן חפציה ואמרה אשת שמעון אין לי ממה לשלם שהכל של בעלי ושמעון בעלה אמר גם כן לא אשלם לך כלום שלא נתת לי כלום וגם חושדין לשמעון עצמו שיודע מה נעשה בהן ושמא הן עדיין ברשותו ומודה שבאו החפצים לרשותו ואינו יודע מה נעשה בהם . תשובה הא מילתא פשיטא שאין שמעון חייב לשלם מה שלותה אשתו אמנם אחרי שהודה שבאו אלו החפצים לביתו צריך לישבע שאינם ברשותו ושלא שלח בהן יד ושלא פשע במה שנגנבו וגם האשה תשבע שאינם ברשותה ויכתבו עליה פסק דין שחייבת לשלם לה החפצים לכשתאלמן או תתגרש : (ג) קטן שגנב פטור מהכפל ומהזירין

דרכי משה

(ב)ובמרדכי פ' המוכר את הספינה ע"א נשאל למוהר"ם על אשה אחת שגנבה מבעלה מעות ומסרה הגניבה ליד אשה אחרת ואותה האשה היתה מלוה אותן למחצית שכר ברשות המפקדת וידעה שהיא גנבה והחזירה המעות ליד המפקדת ועתה תובע הבעל לנפקדת והשיב דכיון דידעה בהן שהיו גנובים לא היה לה לקבלן ואם קבלן לא היה לה להחזירה ליד הגונבת ולכן צריכה לשלם דמאחר שידעה שהמעות היו של בעל כשבאו לידה המעות הויא עלייהו כשומר האבידה דמצוה להחזירו לבעליו ומאחר שהחזירה ליד הגונבת הוי פשיעה וחייבת לשלם לבעל וע"ש שהאריך בזה . וכתב מהרי"ו סי' א' בפסקיו שכפסוק תשובותיו דבעלים אין נשבעין שלא החזיר להם הגנב אם הגנב מודה להם עכ"ל : (ג) ובמרדכי פ' המוכר הספינה ע"ב על לאה שגנבה משל בעלה והטמינה ושמה בכלים ויהי כי יצאת מן העיר ושלחה שמעון להביא הגניבה ממקום שהטמינה שם וכן עשה והנה הבעל תובע את שמעון מאחר שידע שהיא גנבה שיחזיר לו את שלו ופסק דהדין עם הבעל דשמעון עשה עיקר הגניבה וחייב לשלם וכו' . כתוב במישרים נב"ג ח"ו אשה שלותה על משבנות שהיו של בעלה שלא מדעת בעלה שלא קנאם המלוה ומחזיר אותן לבעל בלא דמים ולא שייך הכא תקנת השוק ודוקא שלא ידע הבעל שמשכנה אותן אבל משכנה בידיעת הבעל אימר נתרצה ודוקא א בידוע שהן של בעל כגון שהאשה נושאת ונותנת בתוך הבית משום בעל עכ"ל . וכב"י סי' ע"ב על דברי ר"י אלו נראה שיש טעות סופר בסוף לשונו עכ"ל . ולא ידעתי מה קשה לו בהן כי נראה שהם נבונים בטעמם . כתב הריב"ש בתשובה סי' ק"א אותן שהיו קונין ממנה הסחורה בזול פחות משליש בערכה והיתה אומרת להם להעלים מבעלה עשו איסור ואע"פ שהיתה נושאת ונותנת תוך הבית שלא בהנם היתה מוכרת בזול ואמרה להשמין מבעלה עכ"ל וע"ל סי' שמ"ו וכתב המרדכי פ"ק דמציעא דף קל"ח ע"ב בשם מוהר"ם דהיכא דשליח לאו בר חיובא מיחייב שולחו ואם אמר לחבירו אותן לבעל בלא דמים ולא שייך הכא תקנת השוק ודוקא שלא ידע הבעל שמשכנה אותן אבל משכנה בידיעת הבעל אימר נתרצה ודוקא א בידוע שהן של בעל כגון שהאשה נושאת ונותנת בתוך הבית משום בעל עכ"ל . וכב"י סי' ע"ב על דברי ר"י אלו נראה שיש טעות סופר בסוף לשונו עכ"ל . ולא ידעתי מה קשה לו בהן כי נראה שהם נבונים בטעמם . כתב הריב"ש בתשובה סי' ק"א אותן שהיו קונין ממנה הסחורה בזול ואמ

ברייתא פ' הגוזל קמא (סוף דף ק"ו) כי יתן חיט חין נתינת קטן כלום וחין לי חלה שנתנו כשהוח קטן ותבעו כשהוח קטן וכו' והסוגיח מוכחת לעס דלעניו כפל ממעטו הכתוב מכל קרן ודחי חייב לעלם עס ישנו בעין וכו' עיין עס וע"ל בסי' ג"ו :

שנ (ה) **גנב** שטבח וכו' . פסק כרב נחמן בפרק מרובה (דף ס"ח) דלח מיבעיח לחמר יחוס דמהנו מעשיו דמכר קני ליה ביחוס ושינוי רשות ושטבח קני ליה ביחוס ושינוי מעשה חלח חפילו לפני יחוס דלח מהנו מעשיו דלח קני ליה נמי חייב ומכרו חמר רחמנח והח זכין ל"ש לפני יחוס ל"ש לחחר יחוס : היו מעידין חותו שגנב וכו' . משנה סס ומסיקנח בגמרח (דף ע') דלפי' לר"ע דחמר דבר ולח חני דבר הכח מודה דדבר קריון ביה דחע"ג דעדי טביחה לריכין לעדי גנבה כיון דעדי גנבה לח לריכי לעדי טביחה דבר קריון ביה : היו שני עדים על הגנבה וכו'. משנה סס ומ"ש לקמן בסי' ל"ד וכ' לחורויי דמודה בקנס פטור חבל כשמין על השחיטה חלח ע"פ עלמו חיכח פשיטח דחיכח דחייב ע"פ עלמו חלח מיהח חייב לשלם ע"פ עלמו חיכח דחפילו מכרו חו שחטו חו נחנו במחנה לויה לחייב עלמו חלח היכח דחייב עלמו בקרן ולח בגנבתי וחח"כ נחו עדים שגנב וטבח וטבח וחכר חבל גנב ע"פ שחין עדים חלח לומר גנבתי חלח חפילה מעלמו מחחלה גנבתי חלח היו שני עדים על הגנבה חלח מחייב עלמו בקרן הסס הוח דחמרי' ע"פ עלמו דומיח דעל פי ע"ח חס ע"פ ע"ח כי חתח עד חחר מלטרף בהדיה ומיחייב חף ע"פ עלמו נמי כי חתו עדים מיחייב דהח דמודה בקנס וחח"כ נחו עדים דקיי"ל כרב דפטור חיכח חלח היכח דחייב עלמו בקרן מחחלה דחמר גנבתי וחח"כ נחו עדים שגנב וטבח וטבח וחכר חבל גנב ע"פ שחין עדים חלח לומר גנבתי חלח חפילה מעלמו מחחלה גנבתי חלח היו שני עדים על הגנבה חלח מחייב עלמו בקרן הסס הוח דחמרי' ע"פ עלמו דומיח דע"פ ע"ח וכי חתו עדים מיחייב וכדכתב רבינו לעיל בסי' ס"ח וכיכ מסיקנח בגמרח חלינח דרך דהלכתח כוותיה (בדף ע"ה) :

(ב) **גנב** שור של שותפין. סס (בדף ע"ח) בעח מיניה רבח מר"ב גנב שור של ב' שותפין ושבחו ומכרו לח' חמר רחמנח ולח ה' חלמי בקר ח"ד חמשה בקר חמר רחמנח וחפי' ה' חלמי בקר ופרט"י והודה לח' חלן. על חלקו חתו לחייבו לשלם לחבירו חת חלקו כשיעורו עדים עכ"ל ופי' רבי' דמיירי בהודה לח' חלן כשחבעו בב"ד וכפר בשני כשחבעו בב"ד חחר ד"ל כ' לח יחחייב לשני דמשחמת כיון דהודה לח' חן השותפין כחילו הודה גם לשני חלח מיירי בדכפר לשני בב"ד לפיכך כשבאו עדים חייב לשלם לשני ה' חלמי בקר וחו בח רבינו לבחר דחע"ג דלח קמיבעיח ליה חלח טבח לחו דוקח דה"ה במכר וכני משמע בסוגיח :

(ג) **גנב** ונתן לאחר במתנה וכו' . סס ברייתח (לחלח דף ע"ט) וכטעם בכל הני דחמבחינן ליה כחילו מכר בדמים : (ד) **עשה** שליח שימכרנה וכו' . בברייתח הנזכרת ומפרש בגמרח משמעינן דיש שליח לדבר עבירה חע"ג דבכל התורה כולה חין שליח לדבר עבירה הכח יש שליח לדבר עבירה מ"ט וטבחו ומכרו מה ת"ל לח מפשר דלחו ע"י חחר לח טביחה ע"י חחר מיחייב :

(ה) **כתב** הרמב"ם וכו'. סס ברייתח (דף ס"ח) וטבחו חו מכרו חה טביחה שמינה חוזרת חף מכירה שמינה חוזרת ומקשינן מינה לרב נחמן דקחמר דבמכר לפני יחוס חייב ד' וה' חע"ג דחוזרת לבעל הבית ותרגמת ר"נ פרט לשהקנה לו לשלשים יום ופרש"י הפי מינה חוזרת למעוטי היכח דלח מכר גנב ללוקח חלח לעשות בה מלחכח ל' יום דהויח כשכירות בעלמח עכ"ל חבל הרמב"ם לח ס"ל הך פירוש דהח פשיטח הוח דחפילו בכח"ג חלח ס"ח בעלמח כדלעיל בס"ם שמ"ו במ"ם בסס ר"י בלוקח בהמה לל' יום חלח ה"פ פרט לשהקנה לו לל' יום ולפי שקשה דקרח כחמח כחיב חו מכרו מיד חו מכרו ומה לי מכרו מיד חו מכרו חלח עד לחחר ל' יום לכך פי' הרמב"ם דקרח חחח יום כלומר לחחר ל' יום ומקשי' שקשה דקרח כחמח כחיב חו מכרו מיד חו מכרו ומה לי מכרו חלח עד לחחר ל' יום לכך פי' הרמב"ם דקרח חחח להיכח דהוכר הגנב כחוך ל' יום דמקמי שהלה המכירה נודע שגנב דחינו חייב ד' וה' : (ו) **מכרה** חון מהלך חחד ממחה שבח וכו'. משנה סס (דף ע"ב) : חו חון מידה כריחתי סס ותרווייהו מינמריכו דחון מחחד ממחה חיכח שיור בכל חבר וחבר חלק ממחה שבו חבל חון מידה ליכח שיור חלח ידה בלבד לחינו

ומחזירין הקרן לבעלים חם הוח בעין ואם חינו בעין חפטור גם מהקרן חף לחחר שיגדיל . ועבד שגנב מחזירין הקרן לבעלים חם הוח בעין וכפל חין לו דחין לו משלו מה לשלם וגם חין בעליו חייב לשלם בשבילו חלח שחר כל דבר שמזיק כיון שהוח ילך וידליק גדישו של חבירו ונמלחח מחייב רבו מנה בכל יום חלח חם ישתחרר חייב לשלם . כתב הרמב"ם ראוי לב"ד להכות הקטנים כפי כח של קטן על הגניבה כדי שלח יהו רגילין בה וכן חם הזיקו שחר נזקים וכן מבין העבדים חם הזיקו מכה רבה שלח יהו משולחים להזיק :

(ד) מפני שאין דנין עתה דיני קנסות אין רצוני עתה להאריך בדין כפל ותשלומי ד' וה' חבל משום דלח מפקינן מיניה חם תפס חבתוב מהם מעט בדרך קלרה חע"פ שכתב הרמ"ה הח דחמרינן בקנסח חי תפס לח מפקינן מינייהו דוקח כדי נזקיה חבל טפי מכדי נזקיה כנון כפל וד' וה' מפקינן מינייה דתקנתח עבדו ליה רבנן לניזק וכי עבדי ליה תקנתח דלח ליפסוד ממוניה חבל לחרווחיה ממוניה דחברים לח תקינו ליה רבנן ולח נהירח לח"ח הרח"ש ז"ל וכתב דלחו תקנתח היח חלח דינח דחדחוריימח מיחייב חלח שחין לנו דיין בבבל שיכופנו ליתן וכל כה"ג עביד חינש דינח לנפשיה ולח מפקינן מינייה עד דיהיב ליה כל מחי דמיחייב ליה מדחוריימח עד כחן ולמעלה בתחלת הספר הארכתי בדיני קנס :

שנ (ו) **גנב** שטבח ומכר לח שנח לפני יחוש ול"ש לחחר יחוש חייב בד' וה' היו מעידין חותו שגנב בין שחותם העדים מעידין עליו שטבח ומכר בין שהעידו בו חחרים שטבח ומכר משלם ד' וה' היו ב' עדים על הגניבה וחין על השחיטה חלח עד חחד חו שהודה בה מעלמו משלם בפל ולח ד' וה' : (ז) גנב שור של שותפין וטבחו חו מכרו והודה לחחד מהן וכפר לשני וחח"כ בחו עדים שטבח חו מכר משלם לזה שבפר ה' חלחי בקר : (ח) גנב ונתן לחחר במתנה חו שלחו בחובו חו שהחליפו בחחר חו שלחו בסבלונות לבית המיו חייב : (ט) עשה שליח שימכרנה חו יטבחנה ומכרה שלוחו חו טבחה המשלה חייב : (י) כתב הרמב"ם ז"ל גנב ומכרה לחחר שלח תהח קנויה לו חלח לחחר ל' ובתוך ל' הוכר הגנב חינו משלם ד' וה' חלח הבפל : (יו) מכרה חון מהלך ח' ממחה שבח חו חון מידה חו חון

ומ"ש שהוח פטור מהבפל מבחר בתורה ד"מי תשלומי בפל חיט בתיב : ומ"ש שמחזירין חת הקרן לבעלים חם הוח בעין פשוט הוח : ומ"ש ואם חינו בעין פטור מהקרן חף לחחר שיגדיל בפרק החובל (פז .) תנן תם"ו פגיעתן רעה החובל בהם חייב והם שחבלו בחחרים פטורים העבד והחשה פגיעתן רעה החובל בהם חייב והם שחבלו בחחרים פטורים נתגרשה החשה ונשתחרר העבד חייבים לשלם ומלוה קתני גבי קטן הגדיל הקטן חייב לשלם משמע דחפי' הגדיל פטור : ומ"ש ועבד שגנב מחזירין הקרן לבעלים חם הוח בעין פשוט הוח : ומ"ש וחם חינו בעין חייב לשלם בשבילו ולח שחר כל דבר שמזיק כיון שהוח ילך וידליק גדישו של חבירו ונמלחח מחייב רבו מנה בכל יום חלח חם ישתחרר חייב לשלם . כתב הרמב"ם ראוי לב"ד להכות הקטנים כפי כח של קטן על הגניבה כדי שלח יהו רגילין בה וכן חם הזיקו שחר נזקים וכן מבין העבדים חם הזיקו מכה רבה שלח יהו משולחים להזיק :

(ד) מפני שאין דנין עתה דיני קנסות אין רצוני עתה להאריך בדין כפל ותשלומי ד' וה' חבל משום דלח מפקינן מינייה דתקנתח עבדו ליה רבנן לניזק וכי עבדי ליה תקנתח דלח ליפסוד ממוניה חבל לחרווחיה ממוניה דחברים לח תקינו ליה רבנן ולח נהירח לח"ח הרח"ש ז"ל וכתב דלחו תקנתח היח חלח דינח דחדחוריימח מיחייב חלח שחין לנו דיין בבבל שיכופנו ליתן וכל כה"ג עביד חינש דינח לנפשיה ולח מפקינן מינייה עד דיהיב ליה כל מחי דמיחייב ליה מדחוריימח עד כחן ולמעלה בתחלת הספר הארכתי בדיני קנס :

שנ (ו) **גנב** שטבח ומכר לח שנח לפני יחוש ול"ש לחחר יחוש חייב בד' וה' היו מעידין חותו שגנב בין שחותם העדים מעידין עליו שטבח ומכר בין שהעידו בו חחרים שטבח ומכר משלם ד' וה' היו ב' עדים על הגניבה וחין על השחיטה חלח עד חחד חו שהודה בה מעלמו משלם בפל ולח ד' וה' : (ז) גנב שור של שותפין וטבחו חו מכרו והודה לחחד מהן וכפר לשני וחח"כ בחו עדים שטבח חו מכר משלם לזה שבפר ה' חלחי בקר : (ח) גנב ונתן לחחר במתנה חו שלחו בחובו חו שהחליפו בחחר חו שלחו בסבלונות לבית המיו חייב : (ט) עשה שליח שימכרנה חו יטבחנה ומכרה שלוחו חו טבחה המשלה חייב : (י) כתב הרמב"ם ז"ל גנב ומכרה לחחר שלח תהח קנויה לו חלח לחחר ל' ובתוך ל' הוכר הגנב חינו משלם ד' וה' חלח הבפל : (יו) מכרה חון מהלך ח' ממחה שבח חו חון מידה חו חון

(ג) **גנב** שור של שותפין וטבחו חו מכרו והודה לח' מסס וכו' משלם לזה שבפר ה' חלחי בקר : (עח :) בעיח לריפשיטעח : (ג) **גנב** ונתן לחחר במתנה חו שהקיף לו חו שפרע בחובו חו שהחליפו בחחר חו שלחו בסבלונות לבית המיו חייב ברייתח חמיו וטבחו חו מכרו חו יטבחנה ומכרה שלוחו חו טבחה המשלה חייב : (ד) **עשה** שליח שימכרנה ברייתח וגמרת סס (עח . עט .) : (ה) **כתב** הרמב"ם גנב ומכרה לחחר שלח תהח קנויה לו חלח לחחר ל' ובתוך ל' הוכר הגנב חינו משלם ד' וה' חלח בפל בפ"ב מהלכות גניבה וכתב ה"ה בפרק מרובה מימרח חלח שגירסת ספרינו פרט לשהקנה לו לל' יום ופירש ז"ל שלח היתה מכירה חלוטה חלח לל' יום לבד לעשות לו מלחכתו והיינו דחמר התם מה טביחה שמינה חוזרת חף מכירה שמינה חוזרת וחולי שרבינו גורס פרט לשהקנה לו לחחר ל' יום חו שהוח ז"ל מפרש כן עכ"ל : (ו) **ומ"ש** מכרה חון מהלך ח' מק' שבח משנה סס (עח :) : ומ"ש חו חון מרגלה חו שעייר כל דבר הניתר עמה בשחיטה חינו

דרישה

כו' ע"ם : (ג) אף לחחר גיבדיל כתב ב"י דלמדו כן כו' ע"ם ובחמת בלח"ם משתבר לומר כן כיון שבטעם בשטור משני שחינו בר דעת בשעת הגניבה ח"ל לחחר שיגדיל בבלמת עבד ומשם שבטעם שפטורים הוח משני שחין בשם ממש לשלם ח"כ נתגרשה השפחה ונשתחרר העבד חייבים לשלם ומשני שחינו בר דעת בשעת הגניבה ח"ל לח מיקרי מלי דבר שבטעם שפטורים בין גונב מלדם מחד חו משטותפין ולכחי פשוט דגם במכר גניבת שותפין [בכולה לח] משלקינן בין גונב מלדם מחד חו משטותפין ולכחי פשוט דגם במכר גניבת שותפין לקייב על לקמן לקמ"ר בשינן מכירה בכולה קולקת לכתוב בלנו דגונב משותפין מייב : (ו) מכרה חון מהלך ח' מק' שבח כו' כן הוח לשון השמנה שם דף ע"ח ו"ל מכר חון מח' מק'

פרישה

כיון דהגניבה נעשה בהיזקו קטן בבני דעת ועד"ר : וגם חין בעליו כו' משנה קוף מכלת ידיים ומייתי לה פ"ק דב"ק ובי"ל [דחין] בעליו חייב לשלם בשבילו חפילו הקטן של גניבה בשלימו בעין גם לח שחר כל דבר שמזיק ול"ת דחייב מק"ו מה שור ומחורו כו' ע"ם בשנה סכ"ל : וילדיק גדישו של חבירו חבל בגדישו של רבו ליכח למימר דיל"ל לשעם שמקניטו יעמור רבו ממנו וילדיקנו מגדישו ומשני לו : כתב הרמב"ם כו' בפ"ח מהל' גניבה כ"כ : וכן מכין העבדים כו' פי' משום דשתם עבדים גלולים ויכולים לשבול כפי כחן מכח רבה משל"כ בקטנים לשבול דמכין לכל ל' כפי כמו : שלח יהיו משולחין להזיק פי' מורגל לכך וע"ל סי' שפ"ט : (ז) אף על פי שכתב הרמ"ם כו' לפ"ע שכתב הרמ"ם דבומן הזה מפקינן מיניה לפ"ם דחיכח פשיטא דחייבים ליתן ל"ל לפ"ח הרמ"ם ו"ל כו' : וכל כה"ג עביד חיניש ליתן לנפשיה עיין בשמוך סימן ש"ן ס"ט :

סי' שנ (ג) **גנב** שור של שותפין כו' והודה לח' מהן כו' לפ"ג לחכתי לח משמעינן רבי' דהגונב משותפין ומכרה הוח דחייב עד לקמן ס"ו רבינו כמשך חמר ל' כגמרח דהקדים דין זה כמ"ם בפרישה גם ס"ל בכל ומן חלח יפעיען דבפיכח מכירה חו טביחה [בכולה לח] משלקינן בין גונב מלדם מחד חו משטותפין ולכחי פשוט דגם במכר גניבת שותפין לקייב על לקמן לקמ"ר בשינן מכירה בכולה קולקת בלנו דגונב משותפין מייב : (ו) מכרה חון מהלך ח' מק' שבח כו' כן הוח לשון השמנה שם דף ע"ח ו"ל מכר חון מח' מק'

עד"ר : (ג) גנב כו' חו שהקיף ל' סס ופירש"י הקיף מכר לו בשמונה ומשמעי שלח קיבל ממנו גניבה וכ' ס"ח ו"ל מימרח בפ' מרובה שלח שגי' ספרינו הוח פרט לשהקנה לו לל' יום ע"ש:

(ו) מכרה חון מ"ל ח' ממחה שבח חו חון מידה כו' עד"ר ושם כתבתי למה נקט חון ממחה ומידה

חוץ מרגלה או ששייר כל הדבר הניתר עמה בשהיטה אינו משלם ד' וה' אבל אם שייר קרנה וגיזהה משלם ד' וה' וא"א הרא"ש ז"ל כתב אפילו שייר קרנה וגיזהה פטור מד' וה': (י) גנב קיטעת או סומא או טריפה או שגנב מהשותפין ומכרה חייב אבל אם היה לו שותפות בה וגנבה ומכרה פטור מד' וה': (יא) לפיכך גנב משל אביו ואח"כ מת אביו ואה"כ טבח ומכר פטור מד' וה' שהרי יש לו חלק בה אבל אם טבח ומכר ואה"כ מת אביו חייב: (יב) גנב שלמה וקטע ממנה אבר ומכרה או שמכרה חוץ מל' יום או חוץ מבלאכתה מיבעיא אי חייב ד' וה' ולא איפשיטא וכתב הרמב"ם ז"ל ואם תפס אין מוציאין מידו וא"א הרא"ש ז"ל כתב דאפילו אם תפס מוציאין מידו: (יג) שותפין א שגנבו אם טבח אחד מהן או מכר לדעת חבירו חייבים לשלם ד' וה' שלא לדעת חבירו פטור אף על חלקו: (יד) גנב ועמד בדין וא"ל הדיין צא תן לו ואחר כך טבח ומכר פטור מד' וה' א"ל חייב אתה ליתן לו ואח"כ טבח ומכר חייב: (טו) שחטה הגנב ונתגבלה בידו או הנותר או המעקר פטור: (טז) אבל השוחטו לרפואה או לכלבים או שנמצאת טריפה ובן השוחטו כלאים חייב: (יז) גנב ברשות הבעלים וטבח ומכר חוץ מרשותן או איפכא חייב גנב וטבח ומכר הכל ברשותם פטור: (טו) היה העדר ביער כיון שהכיש הבהמה והטמינה בין האילנות חייב

כיון דלא זכה בו אלא בשעת העמדה [בדין] וכיון דלהרא"ש מהני תפיסה בקנס כמ"ש רבינו בס"ם שמ"ט מ"כ לפ"ז גם בספק ניחא דמי תפס לא מפקינן מיניה ותו קשה דלקמן בסי' שכ"ב ס"ח פסק רבי' כהרמב"ם ולא כהרא"ש וע' במ"ש לשם שם ד':

(י) **שותפין** שגנבו וכו'. עם מסיקנא ל"ק כאן בשותף שעבר לדעת חבירו כאן בשותף שלא לדעת חבירו ופי' רש"י לדעת חבירו משלמין כיון שעיקר השותפות לחלוק ומכלי כיון שלבסוף מעמיד מייניהו וק"ל וכו"ל ג"כ כוונת רבינו שכתב היה קעבור ביער וסגנב טלן וסכיש ע' מכן ממקום מרעה וסיו עם בני לוסם רוחים הדבר והטמינם בין

פרישה

מידה כי' ע"ם: ולו שכייר גם דבר הניתר בשהיטה דבשיטה נמי שיעכבנו כולו בתיסור: ומיני משלם ד' וה': עכ"ל הרמב"ם: ומ"ש הרמ"ם ז"ל כתב תפי' שייר קרנה עד"ר: (ו) **גנב קיטעת** כו' [כמו בב"מ] ושם שפיר כולה בתיסור משלם ד' ממשלם ע' מכירה מן משלם ה' וכ"ל: ומ"ש גנב קיטעת כו' עד ומכרה תפסר דלא כתב ג"כ וטבחה משום טריפה דתע"ג דהכי כתב בסמוך דגם בטריפה מיירי ולא תפסר משום שחיטה שחיטה רחויה כתם מיירי שמשלם טריפה לתמר שחיטה וקבל מיירי בטריפה שניכר קודם שחיטה ובשחטו טריפה כתם פטור מד' וה' משום שחיטה שחיטה רחויה וכמ"ש שם ע"ש ולא רצה להשמיענו כאן דתם שחט טריפה יהוי כה"ג פטור משום שחיטה שחין דרך בעולם לשחוט בתמה בידועה לן קודם שחיטה שחיטה טריפה: לפיכך גנב משל אביו ואח"כ מת אביו ואה"כ טבח ומכר פטור מד' וה': משנתפס כו' [כמו בב"מ] (ט) וקטע [כו' שם קטע] ממנה אבר ומכרה תסו מי תמרינן מתי דגנב תם לא וכיון תם לא שייר תיקון: תי שמכרה תון תל' יום תי תכיוס תמתיל המכירה תן ל' יום תשלחי למלאכתי ול"ד למע"ר בתם ברמב"ם: תו תון תמלאכתה פירש"י תם תרצה לשחטה שתוט תיל ותם תעשה בה תלאכה תבתה תמלאכה שלי תי הוי שיור תו לא: וכתב הרמב"ם ו"ל ותם תפס תין תוציאין כ"כ בפ"ד דהל' גניבה וטעמו דמשום וה בכל ספיקא דתלמודא: ות"ת כתב דתפי' תפס תפקינן וכן הרמב"ן כתב בשבועות שם על הרמב"ם ומטעם דקנס לא מ' שייב אלא בד"ד וכיון דפטור בלי ספק ר"ל וה כיון שספק הוא אלא לחיוב וכתב הרב המגיד ביתור דבריו שהקנס תין תדם זוכה בו עד שעת העמדה בדין: (יא) **גנב** ועמד בדין ואמר ליה הדיין לא תן לו ואח"כ טבח ומכר פטור מהרבעה ואמשה אמר ליה חייב תתן ליתן לו ואחר כך טבח ומכר חייב מימרא בפרק מרובה (שם:) ופרק הגוזל ומקבל (קו.) וטעמא דפטור מפורש בפרק הגוזל ומקבל דכיון דפסקוה ד"ד למילתיה וטבח ומכר וה"ל גזלן וגזלן לא משלם תשלומי תרבעה ואמשה:

(יב) **שחטה** הגנב ונתגבלה בידו או הנותר או המעקר פטור משנה בפרק מרובה (עח:): (יג) **ומ"ש** תבל השותט לרפואה או לכלבים או שנמצאת טריפה חייב משנה שם (ע.) ופ"ש בר"ם פליג בנמצאת טריפה ידוע להלכה כת"ק: ומ"ש וכן השותט תת תכלתים חייב בריית שם (עו): (יד) **גנב** ברשות הבעלים וטבח ומכר חוץ מרשותם או תיפכא חייב גנב וטבח ומכר הכל ברשותם פטור משנה שם (עט:): (טו) **היה** העדר ביער כיון שהכיש הבהמה והטמינה בין האילנות תמר ר' אלעזר רתוה שהטמין כתורסין וטבח ומכר משלם תשלומי ד' וה' ומתי הם לא משלם

דטרפה היא והו"ל כתיזו תמר רבינו דהמכירה ליכא לתזכותי תלא בטרפה שמכר תבל לא בטרפה לתמר מכירה תבל בטבילה תיכא לתזכותי תף בטרפה ק"ל. ולא דמי שחט תת הטרפה לשותט בשבת משום דשותט בשבת כיון שתיכה רחויה לתכילה כר"י הסגלגל הו"ל כתיזו לא שחטה כלל טרפה שחטה שחיטה הגונה היא תלא דבר תחר גרס לה שחיטה רחויה לתכילה לפי שהיא טריפה: ומ"ש וכן השותט כלאים חייב. כדריית שם (דף ע"ו): (יד) **גנב** ברשות הבעלים. משנה שם (דף ע"ט) ופי' גנב הבהמה ולא הוציאה מרשות בעלים תלא התזיתה ברשות הבעלים ותמ"כ טבח ומכר תון מרשותו בעשה עליה גנב וקנאה תו שגנב תון מרשות בעלים קנאה במשיכה מיד ובעשה עליה גנב ותמ"כ טבח ומכר ברשות בעלים תבל גנב וטבח ומכר הכל ברשותן פטור דלא בעשה עליה גנב ובתבו התום' ובסלת הגביה עסקינן דבהגביהה היה קנאו וחייב: (טו) **היה** העדר ביער וכו'. מימרת דר"ת לסם וע"ל סימן שמ"ח סעיף ד': גנב

דרישה

תק' שכח כי' תד תינו משלם תשלומי ד' וה' ונגמ' מתי תון משלם ת' תק' שכח (פירש רש"י כלומר ממתי דקתמרי דשייריה דקוס שוורא) תמר רב תון לדבר הניתר עמו בשחיטה ולזו תמר תון מגיזותיה ומסיק בגמרא דתליגי בזה תנתי ולזו ס"ל כת"ק דבריית דם"ל דמכרו כולו בעינן ודב ס"ל כר"ם בן תלעזר דדרש מכירה דומיא דטביחה וכל דבר בכריך טניחה קוס שיור במכירה משמ"כ בגיזוז וקרנה ועוולה וכתב הרא"ש פסק כלזו וכת"ק וכרמב"ם פסק כרשב"ם ובזה יתבאר למה תמיך הרמב"ם לכתוב תון ממאי וגם תון מידה כו' משום דנקט ל' משנה ופירושה גם תשמועינן במ"ם תון ממאי שנם דתמילו לא שייר דבר משנייה תפ"ה היה שיור וק"ל: (יג) **וכן** השומט **את** הכלתים כו' בפ' תרובה דף ע"ו ולפי' תלכתיב תו לרבות תת הכלתים וע"ש בגמרא וכ"ה ובתוס' בד"ה גבי גניבה כו': (טו) **היה** העדר ביער כו' וטמינם בין האילנות תייב בכפל שם דף ע"ט ע"ב תר"ת דלזזו שהטמין במורסין וטבח ומכר משלם ד' וה' ותמלת ממאי ותם לא תשך תמר רב משלם שהכישם בתקל ותם כיון דלזזו גזלן הוא כיון דקתעמד מיניהו גנב הוא עכ"ל הגמרא ומשמע דתם לא כיון דלזזו גזלן הוא אלא דב"ד ובדין פטור בלי ספק ר"ל וה כיון שספק הוא משלם כל תיך תגמו בדין וכ"כ הרמב"ם ו"ל ותם תפס תין תוציאין מידו כ"כ בפ"ד דהל' גניבה וטעמו דמשום וה בכל ספיקא דתלמודא: ות"ת כתב דתפי' תפס תפקינן וכן הרמב"ן כתב בשבועות שם על הרמב"ם ומטעם דקנס לא מ' שייב אלא בד"ד ובדין פטור בלי ספק ר"ל וה כיון שספק הוא משלם תיך תגמו בדין וכ"כ הרמ"ה שם וכעין זה כתב ג"כ הרא"ש גבי קרן ובכל בשעת העמדה בדין וע"ם ותוקף בספק ס"ל כן תבל בקנס שמייב לו תכתי' תפיסה לתי תין ב"ד תין יכולין לגמור דדין וכמ"ש ס"ם שמ"ט ועמ"ש לקמן ס"ם שכ"ב ס"ח: (י) **שותפין** שגנבו כו' [כמו בב"מ] (יא) גנב ועמד בדין [כו'] לא תן לו כו' פטור [כמו בב"מ] וע"ל סי' ע"ט ול"ט וסי' כ"ב ועי' בר"ן שם: (יב) שנמצאת טריפה משנה שם דף ע' ע"ת וש"ם נתנבר דוש כלעת בסמוך שחיטה שחיטה רחויה דלמו שתם שחיטה וכמו שתנבר בשמוך סי' תשנה בשבת תפטור משום שחיטה רחויה לתכילה כרבי יוסנן דתמר תשחיטה לפסק כתן כלעת ות"ת מ"ם בשבת ומלמת טריפה לפסק כתן כלעת רבינן בשבת ובשבת לפסק שם כר"ם י"ל משום דיש לחלק בין שחט בשבת דבשחטת השחיטה ידע דשחיטה שחיטה רחויה היא בין בשחט תת טריפה למיני בשבת ומלמת תת טריפה למיניים ומ"ם דקדק תנא דמתני' ורבינו וכתבו שנמלמת טריפה ולא כתב בסומט תת טריפה דסוי משמע תפי' טריפה סיזועה בשעת שחיטה ומסת"ט יש לחלק נמי בין נתגבלה ומעקר ומוסר דכתן בשעת שחיטה דוקא שלא שחטה כדלקמ' משמ"כ בנמלמת טריפה וק"ל וכ"ם בשחטה לרפואה תו לכלבים תיכא מ"מ תכיל מיניה ותף דבגמרא תכ"ל מדשם תוקן יחד וקתמר תתן תכמים דשחט שומט בשבת ע"י תמר ר"ם היא דתמר בשחט תת טריפה פטור מ"מ תינו דתנא דמתני' שתם בטריפה כתכמים דשליני בשבת ובבריית תכ"ל דשליני בשעת שבת שתם כר"ם שכיר כתבו על תכמים וכדתמרינן בשולין דף ס"ה ע"ל תמר רבי תייא בר תנא תר' רבי תת דבריו של ר"מ בתותו ותת בני ומשלם בלשון תכמים (פירש"י דשחט תת שלא ומשלם טריפה שחיטה שחיטה רחויה שלא שחיטה לחייבו בשלם תם"כ כתן) (כמש"כ בי"ד בסי' י"ו) ודבני ר"ם בכיסוי כדם ושנאו בלשון תכמים דשחט כיסוי (וכמש"כ בי"ד בי' כ"ח וגם לענין להכיר עובר שנמצים כמ"ש בי"ד סי' י"ג) ומפרש שם טעמו ע"ש ועיין בסמוך סי"ם: וכן השומט כלאים פי' שנמל מתים תבל על כשבה וכו' ת"ת תרעבת תמר לחמתל לענין תרבעה ומשלם וכמ"ש בי"ד סימן י"ו וסימן כ"ם וס"ת דין כלאים לענין מותו ותת בנו וכיסוי כדם ומטעת כסוגם ועכו"ם: (יד) גנב ברשות תבעלים ושחטו תוך תרשות כסוגם ועכו"ם: (טו) **והטמינה** פי' עיין סוס

חדושי הגהות

שנ **ע תמיהני כי לא העירה הרב"י דבר על הך דינא דשותפין שגנבו** וז"ל הב"ח שותפין שגנבו כו' שם (עד:) אסיקנא ל"ק כאן בשותף שנתבה לדעת חבירו כאן בשותף **שלא לדעת חבירו ופי' רש"י** לדעת חבירו משלמין בין שניהן דאיכא ושבחו כולה בחיובא דהטובת חייב על הלקו ויתבירו נמי עשאו משליח **והוא רבינו דיש שליח לדבר עבירה** שלא לדעת חבירו דליכא ושבחו כולה בחיובא דבההוא פלגא דחבריה לא נעשית שליח עכ"ל:

(טז) **גנב** ומכר בשבת וכו'. זהה שם (דף ע'): ואם נעשית המכירה בחיסור וכו'. שם בגמרא: וכן הטוען בשבת על לעכו"ם וכו' שם (סוף דף ע"ד): ומ"ש אפילו לא התרו בו וכו'. הכי מסיקנא בפ' אלו נערות (דף ל"ה) מהיקשא דתנא דבי חזקיה מכה אדם יומת ומכה בהמה ישלמנה מה מכה בהמה לא חלקת בה דין שוגג למזיד לפטרו מתשלומין אלא לחייבו בתשלומין קל מכה אדם לא תהלוק בו להחייבי בתשלומין אלא לפטרו מתשלומין: ומ"ש ואפי' היתה גנובה לו קודם שבת וכו'. שם (דף ל"ד) ממרינן לר' מאיר בהיתה גנובה לו קודם שבת וכו' חייב לשלם קנס לכיון דחיובו הוא ממרינן אדם מת ומשלם אבל בהיתה שאולה לו מודה רבי מאיר לפטור לכיון דפטור מקרן פטור נמי מקנס דל' וה' אמר רחמנא ולא ג' ול' ואתן קיי"ל כרבנן דלא ממרינן מת ומשלם אפי' גבי קנס הילכך אפילו היתה גנובה העמדה בדין ואתית כמיגמרת דבר בפ' מרובה (לה"ק) ממ"ש שם) אלמא דכשאולה לא מהחייב בשבת גזיבה ד"ל דודאי לעניין ערך שהלטוחין לא עבדינן אלא בגנבת העמדה בדין ומעשה בכתב הכתו"ם שם דאילו בעי היה מודה ומשבר אבל גוף החוב בחיובו (רבנן) כבל על בעת הגזיבה הוא בא ואף בשעה אח"כ בשעת הלואה ואע"ג דלא מפקי ליה מחזקתיה בשעת הלואה ואפילו היכא שגם חוב הקרן בא בשבת כגון שהיתה שאולה בידו ובשעת הלואה לא היה לו ולא עכשיו אלא בשבת אחרת ואע"ג דמיירי בהחזיר בשבת אחרת ומשלם בשעת הלואה דלא מפקי ליה מחזקתיה כיון דל

פתיחה רמויה כר״י הסנדלר בפרק מרובה כתב הרמ״ש וז״ל בפרק כירה הביא שרי״ף כל זו הסוגיא וכתב ע״מ דלית הלכתא כר״י הסנדלר וקצרה דעתי מהבין וכו׳ ואם כן מדברי תמוהני בתרתי פליגי בפירוש דברי ר״י הסנדלר היה מסתבר להלכה כווותיה עכ״ל: **גנב** שגנב מן הגנב תפי׳ מחר שנתייאשו הבעלים חייב בכפל ולא בד׳ וה׳ שאינה ראויה כר״י הסנדלר: (יט) גנב שגנב מן הגנב אפילו אחר שנתייאשו הבעלים אינו חייב בכפל ולא בד׳ וה׳ לא לבעלים ולא לגנב הראשון: (כ) גנב וטבח ובא אחר וגנבו ממנו אחר טביחה הראשון משלם לבעלים ד׳ וה׳ והשני משלם כפל לראשון שהרי קנאו בשינוי מעשה: (כא) גנב ומכרו ובא אחר וגנב הראשון משלם ד׳ וה׳ והשני אם גנבו אחר שנתייאשו הבעלים חייב בכפל ואם גנבו קודם שנתייאשו פטור מן הכפל: (כב) וכן הגונב עבדים שטרות וקרקעות פטור מן הכפל וכן הגונב את העכו״ם ואת ההקדש אינו משלם את הכפל אלא הקרן: (כג) גנב פטר חמור קודם שנפדה משלם כפל אע״פ שעכשיו אינו שלו ראויה להיות שלו אחר שיפדה: (כד) הגונב חלבו של חבירו ואבלו משלם לו דמי חלבו:

שנא (כה) **יש** גנב שפטור מלשלם ואיזה זה שבא עם התשלומין חיוב מיתה כגון הגונב כיס בשבת ולא הגביהו ברשות

(כה) והשני אם אמרייאשו הבעלים קודם שחייב בכפל רבינו שמשון ולא פי׳ דבריו לדעת הלוקח ביום ושינוי רשות וכמ״ש בס״ב אלא דיש לגורסת בזה כמ״ש שם מ״ש שם כאן וכסיק הדבר במשלם לכל ד׳ וה׳ כדאיתא ליה וסמך מ״ש במקומו בפני עצמו וגם משום דזה ל׳ הרמב״ם שהוא ש״כ בפ״ח מהל׳ גניבה והרמב״ם שם משום דס״ל דקנסו לף אם קום סיתום אחר שינוי רשות וכמ״ש שם בשמו מש״ס שהם דבינו ג״כ כאן וסמך מלקמן וק״ל: (כב) **עבדים** ושטרות כו׳ משמע הוא בפ׳ הזהב ושם ילף מכלל ופרט וכלל: (כג) **גנב** פטר חמור כו׳ מפ״ק דבכורות: (כד) **הגונב** חלבו כו׳ ואבלו משלם לו דמי חלבו וכבלו כ״ל ותע״ב דבכתובות דף ל׳ ג״כ לף כתב בהדיא כפל שלמי שהם דכתב בהסיא משלם לו דמי חלבו כדיעה ר׳ חייא ומתרצת את בשבת כי קדם היא לכם מה קדם מסור בתכילה לף מעשה שבת מסור בתכילה כו׳ עד כלומר אם רב אחא ורבינא מד אמר מעשה שבת מסורין לתורייתא ומד אמר דרבנן ודרש כי קדם היא לכם היא קדם ואין מעשה קדם כו׳ בשלמא למ״ד לתורייתא אתמר לכבי פטרו דבנן הכ״ל (רלה לומר מכאים ומשום דמשהיטה שחיטה רמויה אינו חייב ד׳ וה׳ וכר״ש הכ״ל) אלא למ״ד דרבנן אתמר לאו שחיטה היא כלל כיון שחיטה מותרת לאו שחיטה היא כלל כיון שחיטה מותרת לתכילה בשחיטה זו ותימה להרמ״ש בטובא ביה״כ אפי׳ לף התרו בו כמי יהא פטור אם שחט במזיד דשחיטה שחיטה רמויה לתכילה היא אלא בשבת בשבת אלו לע״ז משמשין דאפי׳ לף התרו בו וקאמר דשחט בשוגג דהו״ל שחיטה רמויה לתכילה אפ״ה פטור מעשה דשחייבי מיתות שוגגין גלי לן קרא דפטור מתשלומין אבל גבי יה״כ קשיא וצ״ל להרמ״ש דאה״נ דפטור אם עבד במזיד אפי׳ לף התרו בו והא דאמרי׳ דשלף התרו בו חייב היינו דוקא כשעשה כך בשוגג ותימה דכאן במרובה משמע דבדברי הרמ״ש בשני מקומות דבין זה דס״ל דהלכה כר״י הסנדלר וכמ״ש רבינו בשמו ובפ״ק דחולין משמע דס״ל דהלכה כר׳ יהודה וכ״כ בא״ח סי׳ תפ״ח ותפסיר דשע״ג לגבי חיסור תכילה נמשך אחר רוב פוסקים כר״י מ״מ לאפוקי ממונא מגנב חזיל לקולא כיון דמשמע מפלוגתא דרב אחא ורבינא דסבירי להו כר״י הסנדלר: (יט) **גנב** שגנב מן הגנב וכו׳. משנה ר״פ מרובה והעולה מן הסוגיא (בדף ס״ת) כדברי רבינו וכ״כ הרמב״ם ספ״ו דגנבה וז״ל לגנב הרשעון חיובו משלם שברי דין הכתוב הזכות לחזור בעיה לבעלים ולא קנאה הגנב ולבעלים חיובו משלם הכפל לו ד׳ וה׳ מפני שלא גנבה מרשותן ובגנב ובטבח ובא גנב אחר וגנבה וכו׳ הטעם פשוט דיחוש כדי לא קני אבל יחוש ושינוי רשות קני ושינוי מעשה לבד כמי קונה: (כב) **וכן** הגונב עבדים וכו׳. משנה פרק הזהב (דף כ״ו) ובריישא ריש מרובה ופרק וכן הגונב את העכו״ם כ״כ הרמב״ם בפ״ק דגזילה וז״ל ולגנב את העכו״ם ריש פ״ב דגנבה ושעמו דכיון דאמר בגמ׳ רעתו ולא הקדש כ״ש דחיישטו של עכו״ם וכדדרשינן אצל לא ירחה לך שאור בפ״ק דפסחים שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל הקדש של אחרים פי׳ עכו״ם וכן וכי יזיד מיש על רעהו ולא על עכו״ם:

(כג) **הגונב** חלבו וכו׳. פרק אלו נערות (דף ל׳ ל״א) ע״ר מסדת מודה ר׳ נחוניא בן הקנה בגונב חלבו של חבירו ואבלו שהוא חייב שכבר נתחייב בגניבה קודם שיבוא לידי חיסור תכלית הכלתה כר״י הסנדלר מלא תפי׳ שחט בשבת במזיד הוא לף יאכל עולמית אבל אחרים מוכלים ג״כ דהגונב חייב לשלם ד׳ וה׳ והרמ״ם פוסק כר״י הסנדלר דבמזיד לף יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים ג״כ שחיטה שחיטה רמויה לתכילה היא ולא שחט עבירה ופטור דהו״ל שחיטה זו כשוחט ומתגבלה בידו דה״ל לאו שחיטה היא כלל כיון שחיטה מותרת לתכילה בשחיטה זו ותימה להרמ״ם בטובא ביה״כ אפי׳ לף התרו בו כמי יהא פטור אם שחט במזיד דשחיטה שחיטה רמויה לתכילה היא אלא בשבת בשבת אלו לע״ז משמשין דאפי׳ לף התרו בו וקאמר דשחט בשוגג דהו״ל שחיטה רמויה לתכילה אפ״ה פטור מעשה דשחייבי מיתות שוגגין גלי לן קרא דפטור מתשלומין אבל גבי יה״כ קשיא וצ״ל להרמ״ם דאה״נ דפטור אם עבד במזיד א

נגד מטלטלין דליכא מצלם אלא כפל ופטור מהתשלומין כשיש עמו מיתה כגון הגונב כיס וכו' והכי מסיקנא בפרק אלו נערות : ומ"ש וחבר ידו למפתן הבית וכו' . פירוש דהיה מגרר בידו אחת ונפלה לתוך חבירתה ודוקא בשחברה תוך ג' לארץ דחשיב כאילו מונח בר"ה דתוך ג"ט כלבוד דמי ויש קניא ליה ומש"ה לא חשיב גנבה ומיסור הוצאה מרה"י לר"ה בחין כאחד דבשעה שנפל הכיס לתוך ידו בשעייה הויא הנחה בר"ה ובשותה שעה קני לה אבל אם חבר ידו למעלה מג' היה קודם שנעשה הנחה בר"ה ולא היו בחיים כאחד וכל זה ע"פ דברי ריב"ם בתום' ויש עוד פירושים ע"ש אבל זה עיקר לדעת רבינו :

(ג) **וכן** הבא במחתרת וכו' . בפ' בן סורר ומורה אמר רב הבא במחתרת ונטל כליס וילא פטור מ"ט דדמי קיניהו אמר רבה מסתברא מילתיה דרב דבשביל ליתנהו אבל נטלן לא וכו' ופרש"י הבא במחתרת חתר את הבית ממש פטור מלהחזירם מע"פ שהם קיימין בדמי קיניהו בדמי נפשות קנאן הואיל ונתחייב מיתה בלקיחתן מסתברא מילתא דרב דבשביל ליתנהו אבל נטלן לא מצינן למיזכיה במקום מיתה אבל נטלן לא מסתברא מילתא דרב דפטר כה לכיון דקיימין הן כל היכא לליתנהו דמרייהו ניהליה ואין זה חייב בתשלומין דפקדון בעלמא ניהו גביה והכי הוא מסקנא והך דהגונב כיס דפטור מלשלם נתי דשדינהו בנהרא אבל ליתנהו חייב להחזירם וז"ש רבי' ודוקא שאין הכלי בעין וכו' דיכרי במחתרתא מהדרינהו ניהליה ולא קבליהו אמר הואיל ונפק מפומיה דרב אלמא דהכלתא כרב דאמר אפי' הן בעין פטור מלהחזירם וי"ל דהכיא מדת חסידות הוא ולכבודו דרב הואיל דנפיק מפומיה ואין למדין ממנה לעיקר הדין וכ"כ בעל המאור מיהו בתום' כתבו דהא דפטור מתשלומין כי ליכא חיוב מיתה כהלכה ניינו דוקא כדיני אדם אבל בבא לנתת ידי שמים חייב לשלם וכן כתבו התום' בפרק השוכר את הפועלים (דף ל"ח) ד"ה בבא לנתת ידי שמים וע"ש : ומ"ש בשם ה"ר יצחק דוקא בשברם בעודו במחתרת וכו' תימה דהכריע הלא כפי' רש"י והתום' שכתבו להדיא דאפי' שבר וכ"כ בעל המאור ואפשר לפי שראה רבינו להרמב"ן שחלק עליו וגם מדברי הרמב"ם בפ"ב מגנבה וכפוף לכלות גנבה גרמה שתופס כך שברי כתב גבי כיס עד שהניחו מרשות הבעלים ויחיד לרשות הרבים ונפגם אם משמע דוקא נפגם אם אבל אם היה הנאה רשות חייב וכפוף ה' גנבה כתב ג"כ גבי מלה שהגמרא מייתי מסדר פעולם דסיינו הקרקעות הם שויים כמ"ש ושאר קושיות שהקשו על רש"י ג"כ תין בהן ככרא כ"כ וצ"ע : (ג) **והר"ר** יצחק כתב דאפי' נפטר כו' ול"ל ב"י בפ"ג מכלכות גניבה מלה דגונב כיס והיה מגרר ויולא פטור אי שדינהו בנהרא (פי' שחזרו בעין כגון שהשליכו בנהר אפ"ם פטור דקלב"מ הא אי הוה בעין חייב להחזירם עכ"פ) כתב המ"מ י"ל שחפילו השליכן בנהר אם היה הנהר רחוק מרשות בעלים חייב (דכיון דהיה בעין אמר שבשר נתחייב מיתה ואל עליו חיוב החזרה בעין הו לא מפקא מיניה חיובו במה שהשליכו מה"כ לנהר) ולא פטרו אלא כשיש שמוך לרשות בעלים ואיך כשהניחו השליכו ולא עמד ברשותו כלל וזהו דעת ר"ח ורמב"ן ול"ל ואיתיר רחוק הוא עכ"ל מאמר מדברי ב"י אמ"כ המ"מ י"ל שחפילו רחוק הוא עכ"ל גם אדברי הר' יצחק קלי (מלשכיח הב"י דברי המ"מ הנ"ל אדברי ר' יצחק שבשבת בתחלת פרק המניח שזה דעת הרמ"ה וכך היא דעת הרמב"ן ועל כן גם רבינו הפשיט עמהם ובשב דהכי מסתברא ולא כמו שכתב ה' המגיד מדברי הרמב"ם שדעתו כפירוש רש"י לעיל :

שנב (ג) **התוען** על הפקדון וכו' . משנה פרק הגוזל קמא ודין טבח ומכר מיתרת דר' יוחנן לפש ומייתי לה ר"פ מרובה :

(ג) **בתב** הרמב"ם וכו' . פסק כרב דאמר בפ' הגוזל קמא (דף ק"ו) והתריך ה' המגיד בטעמו ב"י מבל הרא"ש פסק כר' יוחנן ולעיל בסי' רנ"ד סעיף ה' סתם רבינו דבריו כדעת הרא"ש ודעת הרשב"ד בהשגותיו לפי שלא כתב לפש דין זה שלא מגב גרירת קיטר ולא כתב שלא המסקנא וכאן שהוא מקום דין זה הלכך ומ"ש נראין דברי הרמב"ם שכתב דאפי' בשבועה שלא נגע בפקדון ונשבע ונתחייב לשלם הקרן ותוספת ולא מהני ליה שבועה דפטור ולא מהני ליה הודאה דמשלם קרן ותוספת ומ"ש ואם נשבע ונתחייב לשלם הקרן ותוספת ואח"כ הודה בגניבה ובאבידה ובטענת אנוסין ובמציאה ובכל הדברים שהוא נאמן בהן מפי עצמו שהוא נאמן בהן ומשלם הקרן בלבד ואינו משלם תוספת ולא חומש ולא כלום שכל אלו הדברים שהוא נאמן בהן מפי עצמו אינו נאמן בהן אלא אם כן יש עדים שהוא אנוס או שהוא פושע וכיון שיש עדים שהוא אנוס או שהוא פושע אינו נאמן בהן מפי עצמו ואינו משלם אלא הקרן בלבד ואינו משלם תוספת ולא חומש ולא כלום ואפילו הודה בהן אחר שנשבע ונתחייב לשלם הקרן ותוספת ואח"כ הודה בהן אינו משלם אלא הקרן בלבד ואינו משלם תוספת ולא חומש ולא כלום וכן הוא בהלכות גניבה בפרק ב' ובפרק ה' ובפרק ו' ובפרק ז' ובפרק ח' ובפרק ט' ובפרק י' ובפרק י"א ובפרק י"ב ובפרק י"ג ובפרק י"ד ובפרק ט"ו ובפרק ט"ז ובפרק י"ז ובפרק י"ח ובפרק י"ט ובפרק כ' ובפרק כ"א ובפרק כ"ב ובפרק כ"ג ובפרק כ"ד ובפרק כ"ה ובפרק כ"ו ובפרק כ"ז ובפרק כ"ח ובפרק כ"ט ובפרק ל' ובפרק ל"א ובפרק ל"ב ובפרק ל"ג ובפרק ל"ד ובפרק ל"ה ובפרק ל"ו ובפרק ל"ז ובפרק ל"ח ובפרק ל"ט ובפרק מ' ובפרק מ"א ובפרק מ"ב ובפרק מ"ג ובפרק מ"ד ובפרק מ"ה ובפרק מ"ו ובפרק מ"ז ובפרק מ"ח ובפרק מ"ט ובפרק נ' ובפרק נ"א ובפרק נ"ב ובפרק נ"ג ובפרק נ"ד ובפרק נ"ה ובפרק נ"ו ובפרק נ"ז ובפרק נ"ח ובפרק נ"ט ובפרק ס' ובפרק ס"א ובפרק ס"ב ובפרק ס"ג ובפרק ס"ד ובפרק ס"ה ובפרק ס"ו ובפרק ס"ז ובפרק ס"ח ובפרק ס"ט ובפרק ע' ובפרק ע"א ובפרק ע"ב ובפרק ע"ג ובפרק ע"ד ובפרק ע"ה ובפרק ע"ו ובפרק ע"ז ובפרק ע"ח ובפרק ע"ט ובפרק פ' ובפרק פ"א ובפרק פ"ב ובפרק פ"ג ובפרק פ"ד ובפרק פ"ה ובפרק פ"ו ובפרק פ"ז ובפרק פ"ח ובפרק פ"ט ובפרק צ' ובפרק צ"א ובפרק צ"ב ובפרק צ"ג ובפרק צ"ד ובפרק צ"ה ובפרק צ"ו ובפרק צ"ז ובפרק צ"ח ובפרק צ"ט ובפרק ק' ובפרק ק"א ובפרק ק"ב ובפרק ק"ג ובפרק ק"ד ובפרק ק"ה ובפרק ק"ו ובפרק ק"ז ובפרק ק"ח ובפרק ק"ט ובפרק ק"י ובפרק ק"יא ובפרק ק"יב ובפרק ק"יג ובפרק ק"יד ובפרק ק"טו ובפרק ק"טז ובפרק ק"יז ובפרק ק"יח ובפרק ק"יט ובפרק ק"כ ובפרק ק"כא ובפרק ק"כב ובפרק ק"כג ובפרק ק"כד ובפרק ק"כה ובפרק ק"כו ובפרק ק"כז ובפרק ק"כח ובפרק ק"כט ובפרק ק"ל ובפרק ק"לא ובפרק ק"לב ובפרק ק"לג ובפרק ק"לד ובפרק ק"לה ובפרק ק"לו ובפרק ק"לז ובפרק ק"לח ובפרק ק"לט ובפרק ק"מ ובפרק ק"מא ובפרק ק"מב ובפרק ק"מג ובפרק ק"מד ובפרק ק"מה ובפרק ק"מו ובפרק ק"מז ובפרק ק"מח ובפרק ק"מט ובפרק ק"נ ובפרק ק"נא ובפרק ק"נב ובפרק ק"נג ובפרק ק"נד ובפרק ק"נה ובפרק ק"נו ובפרק ק"נז ובפרק ק"נח ובפרק ק"נט ובפרק ק"ס ובפרק ק"סא ובפרק ק"סב ובפרק ק"סג ובפרק ק"סד ובפרק ק"סה ובפרק ק"סו ובפרק ק"סז ובפרק ק"סח ובפרק ק"סט ובפרק ק"ע ובפרק ק"עא ובפרק ק"עב ובפרק ק"עג ובפרק ק"עד ובפרק ק"עה ובפרק ק"עו ובפרק ק"עז ובפרק ק"עח ובפרק ק"עט ובפרק ק"פ ובפרק ק"פא ובפרק ק"פב ובפרק ק"פג ובפרק ק"פד ובפרק ק"פה ובפרק ק"פו ובפרק ק"פז ובפרק ק"פח ובפרק ק"פט ובפרק ק"צ ובפרק ק"צא ובפרק ק"צב ובפרק ק"צג ובפרק ק"צד ובפרק ק"צה ובפרק ק"צו ובפרק ק"צז ובפרק ק"צח ובפרק ק"צט ובפרק ק"ק ובפרק ק"קא ובפרק ק"קב ובפרק ק"קג ובפרק ק"קד ובפרק ק"קה ובפרק ק"קו ובפרק ק"קז ובפרק ק"קח ובפרק ק"קט ובפרק ק"קי ובפרק ק"קיא ובפרק ק"קיב ובפרק ק"קיג ובפרק ק"קיד ובפרק ק"קטו ובפרק ק"קטז ובפרק ק"קיז ובפרק ק"קיח ובפרק ק"קיט ובפרק ק"קכ ובפרק ק"קכא ובפרק ק"קכב ובפרק ק"קכג ובפרק ק"קכד ובפרק ק"קכה ובפרק ק"קכו ובפרק ק"קכז ובפרק ק"קכח ובפרק ק"קכט ובפרק ק"קל ובפרק ק"קלא ובפרק ק"קלב ובפרק ק"קלג ובפרק ק"קלד ובפרק ק"קלה ובפרק ק"קלו ובפרק ק"קלז ובפרק ק"קלח ובפרק ק"קלט ובפרק ק"קמ ובפרק ק"קמא ובפרק ק"קמב ובפרק ק"קמג ובפרק ק"קמד ובפרק ק"קמה ובפרק ק"קמו ובפרק ק"קמז ובפרק ק"קמח ובפרק ק"קמט ובפרק ק"קנ ובפרק ק"קנא ובפרק ק"קנב ובפרק ק"קנג ובפרק ק"קנד ובפרק ק"קנה ובפרק ק"קנו ובפרק ק"קנז ובפרק ק"קנח ובפרק ק"קנט ובפרק ק"קס ובפרק ק"קסא ובפרק ק"קסב ובפרק ק"קסג ובפרק ק"קסד ובפרק ק"קסה ובפרק ק"קסו ובפרק ק"קסז ובפרק ק"קסח ובפרק ק"קסט ובפרק ק"קע ובפרק ק"קעא ובפרק ק"קעב ובפרק ק"קעג ובפרק ק"קעד ובפרק ק"קעה ובפרק ק"קעו ובפרק ק"קעז ובפרק ק"קעח ובפרק ק"קעט ובפרק ק"קפ ובפרק ק"קפא ובפרק ק"קפב ובפרק ק"קפג ובפרק ק"קפד ובפרק ק"קפה ובפרק ק"קפו ובפרק ק"קפז ובפרק ק"קפח ובפרק ק"קפט ובפרק ק"קצ ובפרק ק"קצא ובפרק ק"קצב ובפרק ק"קצג ובפרק ק"קצד ובפרק ק"קצה ובפרק ק"קצו ובפרק ק"קצז ובפרק ק"קצח ובפרק ק"קצט ובפרק ק"קק ובפרק ק"קקא ובפרק ק"קקב ובפרק ק"קקג ובפרק ק"קקד ובפרק ק"קקה ובפרק ק"קקו ובפרק ק"קקז ובפרק ק"קקח ובפרק ק"קקט ובפרק ק"קקי ובפרק ק"קקיא ובפרק ק"קקיב ובפרק ק"קקיג ובפרק ק"קקיד ובפרק ק"קקטו ובפרק ק"קקטז ובפרק ק"קקיז ובפרק ק"קקיח ובפרק ק"קקיט ובפרק ק"קקכ ובפרק ק"קקכא ובפרק ק"קקכב ובפרק ק"קקכג ובפרק ק"קקכד ובפרק ק"קקכה ובפרק ק"קקכו ובפרק ק"קקכז ובפרק ק"קקכח ובפרק ק"קקכט ובפרק ק"קקל ובפרק ק"קקלא ובפרק ק"קקלב ובפרק ק"קקלג ובפרק ק"קקלד ובפרק ק"קקלה ובפרק ק"קקלו ובפרק ק"קקלז ובפרק ק"קקלח ובפרק ק"קקלט ובפרק ק"קקמ ובפרק ק"קקמא ובפרק ק"קקמב ובפרק ק"קקמג ובפרק ק"קקמד ובפרק ק"קקמה ובפרק ק"קקמו ובפרק ק"קקמז ובפרק ק"קקמח ובפרק ק"קקמט ובפרק ק"קקנ ובפרק ק"קקנא ובפרק ק"קקנב ובפרק ק"קקנג ובפרק ק"קקנד ובפרק ק"קקנה ובפרק ק"קקנו ובפרק ק"קקנז ובפרק ק"קקנח ובפרק ק"קקנט ובפרק ק"קקס ובפרק ק"קקסא ובפרק ק"קקסב ובפרק ק"קקסג ובפרק ק"קקסד ובפרק ק"קקסה ובפרק ק"קקסו ובפרק ק"קקסז ובפרק ק"קקסח ובפרק ק"קקסט ובפרק ק"קקע ובפרק ק"קקעא ובפרק ק"קקעב ובפרק ק"קקעג ובפרק ק"קקעד ובפרק ק"קקעה ובפרק ק"קקעו ובפרק ק"קקעז ובפרק ק"קקעח ובפרק ק"קקעט ובפרק ק"קקפ ובפרק ק"קקפא ובפרק ק"קקפב ובפרק ק"קקפג ובפרק ק"קקפד ובפרק ק"קקפה ובפרק ק"קקפו ובפרק ק"קקפז ובפרק ק"קקפח ובפרק ק"קקפט ובפרק ק"קקצ ובפרק ק"קקצא ובפרק ק"קקצב ובפרק ק"קקצג ובפרק ק"קקצד ובפרק ק"קקצה ובפרק ק"קקצו ובפרק ק"קקצז ובפרק ק"קקצח ובפרק ק"קקצט ובפרק ק"קקק ובפרק ק"קקקא ובפרק ק"קקקב ובפרק ק"קקקג ובפרק ק"קקקד ובפרק ק"קקקה ובפרק ק"קקקו ובפרק ק"קקקז ובפרק ק"קקקח ובפרק ק"קקקט ובפרק ק"קקקי ובפרק ק"קקקיא ובפרק ק"קקקיב ובפרק ק"קקקיג ובפרק ק"קקקיד ובפרק ק"קקקטו ובפרק ק"קקקטז ובפרק ק"קקקיז ובפרק ק"קקקיח ובפרק ק"קקקיט ובפרק ק"קקקכ ובפרק ק"קקקכא ובפרק ק"קקקכב ובפרק ק"קקקכג ובפרק ק"קקקכד ובפרק ק"קקקכה ובפרק ק"קקקכו ובפרק ק"קקקכז ובפרק ק"קקקכח ובפרק ק"קקקכט ובפרק ק"קקקל ובפרק ק"קקקלא ובפרק ק"קקקלב ובפרק ק"קקקלג ובפרק ק"קקקלד ובפרק ק"קקקלה ובפרק ק"קקקלו ובפרק ק"קקקלז ובפרק ק"קקקלח ובפרק ק"קקקלט ובפרק ק"קקקמ ובפרק ק"קקקמא ובפרק ק"קקקמב ובפרק ק"קקקמג ובפרק ק"קקקמד ובפרק ק"קקקמה ובפרק ק"קקקמו ובפרק ק"קקקמז ובפרק ק"קקקמח ובפרק ק"קקקמט ובפרק ק"קקקנ ובפרק ק"קקקנא ובפרק ק"קקקנב ובפרק ק"קקקנג ובפרק ק"קקקנד ובפרק ק"קקקנה ובפרק ק"קקקנו ובפרק ק"קקקנז ובפרק ק"קקקנח ובפרק ק"קקקנט ובפרק ק"קקקס ובפרק ק"קקקסא ובפרק ק"קקקסב ובפרק ק"קקקסג ובפרק ק"קקקסד ובפרק ק"קקקסה ובפרק ק"קקקסו ובפרק ק"קקקסז ובפרק ק"קקקסח ובפרק ק"קקקסט ובפרק ק"קקקע ובפרק ק"קקקעא ובפרק ק"קקקעב ובפרק ק"קקקעג ובפרק ק"קקקעד ובפרק ק"קקקעה ובפרק ק"קקקעו ובפרק ק"קקקעז ובפרק ק"קקקעח ובפרק ק"קקקעט ובפרק ק"קקקפ ובפרק ק"קקקפא ובפרק ק"קקקפב ובפרק ק"קקקפג ובפרק ק"קקקפד ובפרק ק"קקקפה ובפרק ק"קקקפו ובפרק ק"קקקפז ובפרק ק"קקקפח ובפרק ק"קקקפט ובפרק ק"קקקצ ובפרק ק"קקקצא ובפרק ק"קקקצב ובפרק ק"קקקצג ובפרק ק"קקקצד ובפרק ק"קקקצה ובפרק ק"קקקצו ובפרק ק"קקקצז ובפרק ק"קקקצח ובפרק ק"קקקצט ובפרק ק"קקקק ובפרק ק"קקקקא ובפרק ק"קקקקב ובפרק ק"קקקקג ובפרק ק"קקקקד ובפרק ק"קקקקה ובפרק ק"קקקקו ובפרק ק"קקקקז ובפרק ק"קקקקח ובפרק ק"קקקקט ובפרק ק"קקקקי ובפרק ק"קקקקיא ובפרק ק"קקקקיב ובפרק ק"קקקקיג ובפרק ק"קקקקיד ובפרק ק"קקקקטו ובפרק ק"קקקקטז ובפרק ק"קקקקיז ובפרק ק"קקקקיח ובפרק ק"קקקקיט ובפרק ק"קקקקכ ובפרק ק"קקקקכא ובפרק ק"קקקקכב ובפרק ק"קקקקכג ובפרק ק"קקקקכד ובפרק ק"קקקקכה ובפרק ק"קקקקכו ובפרק ק"קקקקכז ובפרק ק"קקקקכח ובפרק ק"קקקקכט ובפרק ק"קקקקל ובפרק ק"קקקקלא ובפרק ק"קקקקלב ובפרק ק"קקקקלג ובפרק ק"קקקקלד ובפרק ק"קקקקלה ובפרק ק"קקקקלו ובפרק ק"קקקקלז ובפרק ק"קקקקלח ובפרק ק"קקקקלט ובפרק ק"קקקקמ ובפרק ק"קקקקמא ובפרק ק"קקקקמב ובפרק ק"קקקקמג ובפרק ק"קקקקמד ובפרק ק"קקקקמה ובפרק ק"קקקקמו ובפרק ק"קקקקמז ובפרק ק"קקקקמח ובפרק ק"קקקקמט ובפרק ק"קקקקנ ובפרק ק"קקקקנא ובפרק ק"קקקקנב ובפרק ק"קקקקנג ובפרק ק"קקקקנד ובפרק ק"קקקקנה ובפרק ק"קקקקנו ובפרק ק"קקקקנז ובפרק ק"קקקקנח ובפרק ק"קקקקנט ובפרק ק"קקקקס ובפרק ק"קקקקסא ובפרק ק"קקקקסב ובפרק ק"קקקקסג ובפרק ק"קקקקסד ובפרק ק"קקקקסה ובפרק ק"קקקקסו ובפרק ק"קקקקסז ובפרק ק"קקקקסח ובפרק ק"קקקקסט ובפרק ק"קקקקע ובפרק ק"קקקקעא ובפרק ק"קקקקעב ובפרק ק"קקקקעג ובפרק ק"קקקקעד ובפרק ק"קקקקעה ובפרק ק"קקקקעו ובפרק ק"קקקקעז ובפרק ק"קקקקעח ובפרק ק"קקקקעט ובפרק ק"קקקקפ ובפרק ק"קקקקפא ובפרק ק"קקקקפב ובפרק ק"קקקקפג ובפרק ק"קקקקפד ובפרק ק"קקקקפה ובפרק ק"קקקקפו ובפרק ק"קקקקפז ובפרק ק"קקקקפח ובפרק ק"קקקקפט ובפרק ק"קקקקצ ובפרק ק"קקקקצא ובפרק ק"קקקקצב ובפרק ק"קקקקצג ובפרק ק"קקקקצד ובפרק ק"קקקקצה ובפרק ק"קקקקצו ובפרק ק"קקקקצז ובפרק ק"קקקקצח ובפרק ק"קקקקצט ובפרק ק"קקקקק ובפרק ק"קקקקקא ובפרק ק"קקקקקב ובפרק ק"קקקקקג ובפרק ק"קקקקקד ובפרק ק"קקקקקה ובפרק ק"קקקקקו ובפרק ק"קקקקקז ובפרק ק"קקקקקח ובפרק ק"קקקקקט ובפרק ק"קקקקקי ובפרק ק"קקקקקיא ובפרק ק"קקקקקיב ובפרק ק"קקקקקיג ובפרק ק"קקקקקיד ובפרק ק"קקקקקטו ובפרק ק"קקקקקטז ובפרק ק"קקקקקיז ובפרק ק"קקקקקיח ובפרק ק"קקקקקיט ובפרק ק"קקקקקכ ובפרק ק"קקקקקכא ובפרק ק"קקקקקכב ובפרק ק"קקקקקכג ובפרק ק"קקקקקכד ובפרק ק"קקקקקכה ובפרק ק"קקקקקכו ובפרק ק"קקקקקכז ובפרק ק"קקקקקכח ובפרק ק"קקקקקכט ובפרק ק"קקקקקל ובפרק ק"קקקקקלא ובפרק ק"קקקקקלב ובפרק ק"קקקקקלג ובפרק ק"קקקקקלד ובפרק ק"קקקקקלה ובפרק ק"קקקקקלו ובפרק ק"קקקקקלז ובפרק ק"קקקקקלח ובפרק ק"קקקקקלט ובפרק ק"קקקקקמ ובפרק ק"קקקקקמא ובפרק ק"קקקקקמב ובפרק ק"קקקקקמג ובפרק ק"קקקקקמד ובפרק ק"קקקקקמה ובפרק ק"קקקקקמו ובפרק ק"קקקקקמז ובפרק ק"קקקקקמח ובפרק ק"קקקקקמט ובפרק ק"קקקקקנ ובפרק ק"קקקקקנא ובפרק ק"קקקקקנב ובפרק ק"קקקקקנג ובפרק ק"קקקקקנד ובפרק ק"קקקקקנה ובפרק ק"קקקקקנו ובפרק ק"קקקקקנז ובפרק ק"קקקקקנח ובפרק ק"קקקקקנט ובפרק ק"קקקקקס ובפרק ק"קקקקקסא ובפרק ק"קקקקקסב ובפרק ק"קקקקקסג ובפרק ק"קקקקקסד ובפרק ק"קקקקקסה ובפרק ק"קקקקקסו ובפרק ק"קקקקקסז ובפרק ק"קקקקקסח ובפרק ק"קקקקקסט ובפרק ק"קקקקקע ובפרק ק"קקקקקעא ובפרק ק"קקקקקעב ובפרק ק"קקקקקעג ובפרק ק"קקקקקעד ובפרק ק"קקקקקעה ובפרק ק"קקקקקעו ובפרק ק"קקקקקעז ובפרק ק"קקקקקעח ובפרק ק"קקקקקעט ובפרק ק"קקקקקפ ובפרק ק"קקקקקפא ובפרק ק"קקקקקפב ובפרק ק"קקקקקפג ובפרק ק"קקקקקפד ובפרק ק"קקקקקפה ובפרק ק"קקקקקפו ובפרק ק"קקקקקפז ובפרק ק"קקקקקפח ובפרק ק"קקקקקפט ובפרק ק"קקקקקצ ובפרק ק"קקקקקצא ובפרק ק"קקקקקצב ובפרק ק"קקקקקצג ובפרק ק"קקקקקצד ובפרק ק"קקקקקצה ובפרק ק"קקקקקצו ובפרק ק"קקקקקצז ובפרק ק"קקקקקצח ובפרק ק"קקקקקצט ובפרק ק"קקקקקק ובפרק ק"קקקקקקא ובפרק ק"קקקקקקב ובפרק ק"קקקקקקג ובפרק ק"קקקקקקד ובפרק ק"קקקקקקה ובפרק ק"קקקקקקו ובפרק ק"קקקקקקז ובפרק ק"קקקקקקח ובפרק ק"קקקקקקט ובפרק ק"קקקקקקי ובפרק ק"קקקקקקיא ובפרק ק"קקקקקקיב ובפרק ק"קקקקקקיג ובפרק ק"קקקקקקיד ובפרק ק"קקקקקקטו ובפרק ק"קקקקקקטז ובפרק ק"קקקקקקיז ובפרק ק"קקקקקקיח ובפרק ק"קקקקקקיט ובפרק ק"קקקקקקכ ובפרק ק"קקקקקקכא ובפרק ק"קקקקקקכב ובפרק ק"קקקקקקכג ובפרק ק"קקקקקקכד ובפרק ק"קקקקקקכה ובפרק ק"קקקקקקכו ובפרק ק"קקקקקקכז ובפרק ק"קקקקקקכח ובפרק ק"קקקקקקכט ובפרק ק"קקקקקקל ובפרק ק"קקקקקקלא ובפרק ק"קקקקקקלב ובפרק ק"קקקקקקלג ובפרק ק"קקקקקקלד ובפרק ק"קקקקקקלה ובפרק ק"קקקקקקלו ובפרק ק"קקקקקקלז ובפרק ק"קקקקקקלח ובפרק ק"קקקקקקלט ובפרק ק"קקקקקקמ ובפרק ק"קקקקקקמא ובפרק ק"קקקקקקמב ובפרק ק"קקקקקקמג ובפרק ק"קקקקקקמד ובפרק ק"קקקקקקמה ובפרק ק"קקקקקקמו ובפרק ק"קקקקקקמז ובפרק ק"קקקקקקמח ובפרק ק"קקקקקקמט ובפרק ק"קקקקקקנ ובפרק ק"קקקקקקנא ובפרק ק"קקקקקקנב ובפרק ק"קקקקקקנג ובפרק ק"קקקקקקנד ובפרק ק"קקקקקקנה ובפרק ק"קקקקקקנו ובפרק ק"קקקקקקנז ובפרק ק"קקקקקקנח ובפרק ק"קקקקקקנט ובפרק ק"קקקקקקס ובפרק ק"קקקקקקסא ובפרק ק"קקקקקקסב ובפרק ק"קקקקקקסג ובפרק ק"קקקקקקסד ובפרק ק"קקקקקקסה ובפרק ק"קקקקקקסו ובפרק ק"קקקקקקסז ובפרק ק"קקקקקקסח ובפרק ק"קקקקקקסט ובפרק ק"קקקקקקע ובפרק ק"קקקקקקעא ובפרק ק"קקקקקקעב ובפרק ק"קקקקקקעג ובפרק ק"קקקקקקעד ובפרק ק"קקקקקקעה ובפרק ק"קקקקקקעו ובפרק ק"קקקקקקעז ובפרק ק"קקקקקקעח ובפרק ק"קקקקקקעט ובפרק ק"קקקקקקפ ובפרק ק"קקקקקקפא ובפרק ק"קקקקקקפב ובפרק ק"קקקקקקפג ובפרק ק"קקקקקקפד ובפרק ק"קקקקקקפה ובפרק ק"קקקקקקפו ובפרק ק"קקקקקקפז ובפרק ק"קקקקקקפח ובפרק ק"קקקקקקפט ובפרק ק"קקקקקקצ ובפרק ק"קקקקקקצא ובפרק ק"קקקקקקצב ובפרק ק"קקקקקקצג ובפרק ק"קקקקקקצד ובפרק ק"קקקקקקצה ובפרק ק"קקקקקקצו ובפרק ק"קקקקקקצז ובפרק ק"קקקקקקצח ובפרק ק"קקקקקקצט ובפרק ק"קקקקקקק ובפרק ק"קקקקקקקא ובפרק ק"קקקקקקקב ובפרק ק"קקקקקקקג ובפרק ק"קקקקקקקד ובפרק ק"קקקקקקקה ובפרק ק"קקקקקקקו ובפרק ק"קקקקקקקז ובפרק ק"קקקקקקקח ובפרק ק"קקקקקקקט ובפרק ק"קקקקקקקי ובפרק ק"קקקקקקקיא ובפרק ק"קקקקקקקיב ובפרק ק"קקקקקקקיג ובפרק ק"קקקקקקקיד ובפרק ק"קקקקקקקטו ובפרק ק"קקקקקקקטז ובפרק ק"קקקקקקקיז ובפרק ק"קקקקקקקיח ובפרק ק"קקקקקקקיט ובפרק ק"קקקקקקקכ ובפרק ק"קקקקקקקכא ובפרק ק"קקקקקקקכב ובפרק ק"קקקקקקקכג ובפרק ק"קקקקקקקכד ובפרק ק"קקקקקקקכה ובפרק ק"קקקקקקקכו ובפרק ק"קקקקקקקכז ובפרק ק"קקקקקקקכח ובפרק ק"קקקקקקקכט ובפרק ק"קקקקקקקל ובפרק ק"קקקקקקקלא ובפרק ק"קקקקקקקלב ובפרק ק"קקקקקקקלג ובפרק ק"קקקקקקקלד ובפרק ק"קקקקקקקלה ובפרק ק"קקקקקקקלו ובפרק ק"קקקקקקקלז ובפרק ק"קקקקקקקלח ובפרק ק"קקקקקקקלט ובפרק ק"קקקקקקקמ ובפרק ק"קקקקקקקמא ובפרק ק"קקקקקקקמב ובפרק ק"קקקקקקקמג ובפרק ק"קקקקקקקמד ובפרק ק"קקקקקקקמה ובפרק ק"קקקקקקקמו ובפרק ק"קקקקקקקמז ובפרק ק"קקקקקקקמח ובפרק ק"קקקקקקקמט ובפרק ק"קקקקקקקנ ובפרק ק"קקקקקקקנא ובפרק ק"קקקקקקקנב ובפרק ק"קקקקקקקנג ובפרק ק"קקקקקקקנד ובפרק ק"קקקקקקקנה ובפרק ק"קקקקקקקנו ובפרק ק"קקקקקקקנז ובפרק ק"קקקקקקקנח ובפרק ק"קקקקקקקנט ובפרק ק"קקקקקקקס ובפרק ק"קקקקקקקסא ובפרק ק"קקקקקקקסב ובפרק ק"קקקקקקקסג ובפרק ק"קקקקקקקסד ובפרק ק"קקקקקקקסה ובפרק ק"קקקקקקקסו ובפרק ק"קקקקקקקסז ובפרק ק"קקקקקקקסח ובפרק ק"קקקקקקקסט ובפרק ק"קקקקקקקע ובפרק ק"קקקקקקקעא ובפרק ק"קקקקקקקעב ובפרק ק"קקקקקקקעג ובפרק ק"קקקקקקקעד ובפרק ק"קקקקקקקעה ובפרק ק"קקקקקקקעו ובפרק ק"קקקקקקקעז ובפרק ק"קקקקקקקעח ובפרק ק"קקקקקקקעט ובפרק ק"קקקקקקקפ ובפרק ק"קקקקקקקפא ובפרק ק"קקקקקקקפב ובפרק ק"קקקקקקקפג ובפרק ק"קקקקקקקפד ובפרק ק"קקקקקקקפה ובפרק ק"קקקקקקקפו ובפרק ק"קקקקקקקפז ובפרק ק"קקקקקקקפח ובפרק ק"קקקקקקקפט ובפרק ק"קקקקקקקצ ובפרק ק"קקקקקקקצא ובפרק ק"קקקקקקקצב ובפרק ק"קקקקקקקצג ובפרק ק"קקקקקקקצד ובפרק ק"קקקקקקקצה ובפרק ק"קקקקקקקצו ובפרק ק"קקקקקקקצז ובפרק ק"קקקקקקקצח ובפרק ק"קקקקקקקצט ובפרק ק"קקקקקקקק ובפרק ק"קקקקקקקקא ובפרק ק"קקקקקקקקב ובפרק ק"קקקקקקקקג ובפרק ק"קקקקקקקקד ובפרק ק"קקקקקקקקה ובפרק ק"קקקקקקקקו ובפרק ק"קקקקקקקקז ובפרק ק"קקקקקקקקח ובפרק ק"קקקקקקקקט ובפרק ק"קקקקקקקקי ובפרק ק"קקקקקקקקיא ובפרק ק"קקקקקקקקיב ובפרק ק"קקקקקקקקיג ובפרק ק"קקקקקקקקיד ובפרק ק"קקקקקקקקטו ובפרק ק"קקקקקקקקטז ובפרק ק"קקקקקקקקיז ובפרק ק"קקקקקקקקיח ובפרק ק"קקקקקקקקיט ובפרק ק"קקקקקקקקכ ובפרק ק"קקקקקקקקכא ובפרק ק"קקקקקקקקכב ובפרק ק"קקקקקקקקכג ובפרק ק"קקקקקקקקכד ובפרק ק"קקקקקקקקכה ובפרק ק"קקקקקקקקכו ובפרק ק"קקקקקקקקכז ובפרק ק"קקקקקקקקכח ובפרק ק"קקקקקקקקכט ובפרק ק"קקקקקקקקל ובפרק ק"קקקקקקקקלא ובפרק ק"קקקקקקקקלב ובפרק ק"קקקקקקקקלג ובפרק ק"קקקקקקקקלד ובפרק ק"קקקקקקקקלה ובפרק ק"קקקקקקקקלו ובפרק ק"קקקקקקקקלז ובפרק ק"קקקקקקקקלח ובפרק ק"קקקקקקקקלט ובפרק ק"קקקקקקקקמ ובפרק ק"קקקקקקקקמא ובפרק ק"קקקקקקקקמב ובפרק ק"קקקקקקקקמג ובפרק ק"קקקקקקקקמד ובפרק ק"קקקקקקקקמה ובפרק ק"קקקקקקקקמו ובפרק ק"קקקקקקקקמז ובפרק ק"קקקקקקקקמח ובפרק ק"קקקקקקקקמט ובפרק ק"קקקקקקקקנ ובפרק ק"קקקקקקקקנא ובפרק ק"קקקקקקקקנב ובפרק ק"קקקקקקקקנג ובפרק ק"קקקקקקקקנד ובפרק ק"קקקקקקקקנה ובפרק ק"קקקקקקקקנו ובפרק ק"קקקקקקקקנז ובפרק ק"קקקקקקקקנח ובפרק ק"קקקקקקקקנט ובפרק ק"קקקקקקקקס ובפרק ק"קקקקקקקקסא ובפרק ק"קקקקקקקקסב ובפרק ק"קקקקקקקקסג ובפרק ק"קקקקקקקקסד ובפרק ק"קקקקקקקקסה ובפרק ק"קקקקקקקקסו ובפרק ק"קקקקקקקקסז ובפרק ק"קקקקקקקקסח ובפרק ק"קקקקקקקקסט ובפרק ק"קקקקקקקקע ובפרק ק"קקקקקקקקעא ובפרק ק"קקקקקקקקעב ובפרק ק"קקקקקקקקעג ובפרק ק"קקקקקקקקעד ובפרק ק"קקקקקקקקעה ובפרק ק"קקקקקקקקעו ובפרק ק"קקקקקקקקעז ובפרק ק"קקקקקקקקעח ובפרק ק"קקקקקקקקעט ובפרק ק"קקקקקקקקפ ובפר

עדים וא"א הרא"ש ז"ל בתב דהייב : (ג) טען נאבד ונשבע על זה ונפטר וחזר וטען ננגב ונשבע ואח"כ באו עדים והכהישוהו פטור מכפל שכבר נפטר בשבועה הראשונה : (ד) התוען טענת ננב בפקדון ונשבע ובאו עדים וחזר וטען טענת ננב ונשבע ובאו עדים אפילו כמה פעמים זה אחר זה חייב על כל שבועה ושבועה : (ה) ואם כפר ונשבע ה' פעמים משלם ששה הקרן וה' כפלים על ה' שבועות : (ו) כתב הרמב"ם הפקיד לשנים וטענו ננגב ונשבעו שניהם והודה האחד ועל השני באו עדים בין שניהם משלמין הקרן ובכפל מיבעיא לן ולא איפשיטא לפיכך אין מהייבין אותו ואם תפש לא מפקינן מיניה ואין נראה כן בגמרא אלא כפל פשיטא דמשלם אותו שבאו עליו עדים ובהזמש מיבעיא : (ז) תבע המפקיד פקדונו מנפקד ונשבע שננגב והוכר הגנב ותבע הנפקד לגנב והודה שגנבו ואחר כך תבעו המפקיד וכפר ובאו עדים שגנב אם באמת נשבע הנפקד כשנשבע שננגב ונמצא הוא שיש לו לתבוע לגנב שאע"פ שיצא מידי בעלים מכל מקום עליו מוטל להחזיר אהריו להודיע שנשבע באמת וכשהודה לו נפטר מן

זה כאריך בו וכתב גם דעת הרמב"ם : (ו) כתב הרמב"ם הפקיד לשנים וכו' ומין נראה כן בגמ' וכו' . הכ"י הסכים עם רבי' ותמה דקשי' על הרמב"ם דכיון דבעיא דרמי בר חמא מיפשיטא דממון המחוייבו בכפל פוטרו מן החומש ג"כ היאך מפשר לומר בבעיא דרבינא דפשיטא לן דמשלם חומש ולא מכפקפ לן כלל מי משלם כפל דהא כפל מוציא מידי שבועה דפטר ואפי' בשבועה דאורייתא כגון שבועת הפקדון דמחוייב בכפל ומשלם חומש ולא מכפקפ לן כלל דהא כפל מוציא מידי חומש שמעינן בבעיא דרמי בר חמא מיפשיטא דממון המחוייבו בכפל פוטרו מן החומש ג"כ לא מיבעיא לן כלל כפל מוציא מידי חומש ולא מכפקפ לן כלל דהא כפל מוציא מידי חומש ול

(ח) **תבע** המפקיד לנפקד ושלם וכו' . עם בעיא דלא מיפשיטא ופסק רבינו כהך בעיא כדעת הרמב"ם דאם תפס לא מפקינן מיניה ומיכא לתמוה **טובא** דהא בסי' ב"נ סעיף ט' כתב רבינו להרמ"ס גבי ספק קנס אפי' תפס מוציאין מידו וכאן כתב בפשיטות כדעת הרמב"ם ולעיל בסי' זה סעיף ו' לכתב רבינו הרמב"ם וצ"ע דלכאורה כן הוא כפל בפשיטות כדעת הרמב"ם ולעיל בסי' ז"ל בפשיטות דאם תפס לא מפקינן מיניה ומיכא לפרש דר"ל בחומת מיבעיא ולהרמ"ם אפי' תפס מפקינן מיניה אבל כאן דפסק בפשיטות דאם תפס הנפקד אין מוציאין מידו קשיא ג"ל דרבינו לא סיים מפרש טעמו של הרמ"ם לעיל בסי' ב"נ סעיף ט' כמו שפי' ב"י שדעתו כדעת הרא"ד לחלק בין ספיקא דמומנא לספיקא דקנס אלא טעמא מהריבא אית ליה להרמ"ם וצ"ע :

(ט) **המוען** טענת גנב בפקדון של קטן וכו'. בריית"א פרק הגוזל עליה (סוף דף ק"ו) כי יתן איש אין נתינת קטן כלום אין לי אלא נתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא קטן נתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול מנין ת"ל עד המלהים יבא דבר שניהם עד שתהא נתינה ותביעה שוין כאחד ופי' רש"י מיתקיף נתינה והעמדה דאין להבדיל דנתינה אינו אלא ע"ל ור"ל דה"ק כשנתנו כשהוא גדול ותבעו כשהוא קטן כגון שהמפקיד תם ותבעו כיורש קטן כמי פטור : (י) **וכתב** הרמב"ם וכו'. בפ"ד מגנבה : ולפי מ"ש למעלה וכו' . ע' בסוף כו' רס"ו סעיף כ"ז כ"ח : **שנג** (ט) **נשתנית** שם הגנבה וכו'. בפרק מרובה (דף ס"ו) אמר רבא טלאים כדמעיקרא ופירש"י כלומר בא לשלם טלאים כדמעיקרא אבל דעלה גבך ועלה משלם ובסוף (דף ס"ה) ק"ר מילתא גבך שור נעשה עליו ועשה אין עגל נעשה שור נעשה שור בידו וקנלו עבד ומכר שלו הוא עובד שלו הוא מוכר ופסק כך הרי"ף והרמ"ם לשם ובפרק הגוזל עליה (ב) **ומ"ש** הגוזל עליה וז"ל אבל שיוני החוזר חיונו קונה . כתב הרמ"ם ר"פ ס"ל לרב אבל חיונו קונה אף מדרבנן וכן הלכתא לי דרחייתו מדקאמר אבל שיוני החוזר אין קונה אף מדרבנן וקאמר רב אבל עלה לריתא אלא מתניתין מיתוקמא בשיוני שחיונו חוזר וקני מדלורייתא משמע אבל שיוני החוזר לא קני אפילו מדרבנן דשם לא קני אפילו מדרבנן דהכא דרב אבל דפליג עליה דרבי ומוקי לאתויי מדתניא כשהלוה לחבירו ולא מיירי אלא בגוכחני ובגמטע בדוקא :

(ג) **ואם** נתייאשו הבעלים וכו' . כל זה כתב הרמ"ם ר"פ מרובה ומיכא למיקם שכתב רבינו דהאשה לריכה גט מספק דשמא קונה מדרבנן אלא כתב

מן הכפל ואין לו עסק עם המפקיד לפיכך אינו חייב על הכפירה שיכפור לו ואם לשקר נשבע כגון שנגנב בפשיעה או שטען נאנסה ונמצא שנגנבה כתב הרמב"ם אין מוציאין הכפל מהגנב ואם תפשו הבעלים אין מוציאין מידם ע"כ ולפי גירסת רש"י יראה שהבעלים מוציאין הכפל מיד הגנב : (ח) **תבע** המפקיד לנפקד ושילם וא"כ הוכר הגנב ותבעו המפקיד והודה לו שגנב ואח"כ תבעו הנפקד וכפר ובאו עדים שגנב אין מוציאין הכפל מיד הגנב ואם תפש הנפקד אין מוציאין מידו : (ט) **המוען** טענת גנב בפקדון של קטן פטור אפילו נתנו לו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול דכתיב כי יתן איש אל רעהו עד שתהא תביעה ונתינה בגדול : (י) מי שמצא אבידה וטען שנגנבה ונשבע ואח"כ באו עדים שהיתה בביתו גם זה דינו כגנב להתחייב בכפל וד' וה' וכתב הרמב"ם והוא שטען שנגנב בלסטים מזויין שאם לא נגנבה באונס לא מיחייב בכפל שהרי לא נפטר זה בטענתו מן הקרן שהוא כשומר שכר ולפי מה שכתבתי למעלה דשומר אבידה כשומר חנם מיירי שפיר בסתם גנב שהרי פוטר עצמו בטענת גנב :

שנג (ט) **נשתנית** שם הגניבה ביד הגנב כגון שגנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור קנאה בשינוי השם וא"צ להחזיר אלא דמיה ומשלם הכפל כמו שהיתה שוה בשעת הגניבה לפיכך אם טבחן ומכרן אח"כ פטור מד' וה' : (כ) וכן כל שינוי כיוצא בזה שאינו חוזר לברייתו קונה ואין צריך להחזיר אלא הדמים אבל שינוי החוזר אינו קונה ולקמן בדיני גזילה יתבאר איזהו שינוי החוזר : (ג) **ואבנת** ייאשו הבעלים מהגניבה קיימא לן

והוא מתניתין (כ"ק קו:) כי יתן איש אין נתינת קטן כלום ואין לי אלא שנתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא קטן נתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול מנין ת"ל עד המלהים יבא דבר שניהם עד שתהא נתינה ותביעה שוין כאחד : (י) **מי** שמצא אבידה וטען שנגנבה ונשבע ואח"כ הוכר הגנב ותבעו המפקיד והודה לו שגנב ואם תבעו הנפקד וכפר ובאו עדים שגנב אין מוציאין הכפל מיד הגנב ואם תפש הנפקד אין מוציאין מידו עד"ר : (ט) דכתיב כי יתן איש אל רעהו כו' דבין קילר כמן דמלטוט משמע דצריך למד מהכי קרא למור דמדלניך קרא שתהא תביעה בגדלות ובאיש ממילא הוא גדול מ"מ בשעת תביעה וק"ל לא הו"ל לרבינו למכתב אלא עד שתהא תביעה בגדלות אלא ודאי כוונתו דמ"מ ותביעה בגדול בא למעט אם גנב את הקטן בגדלותו ומת ותבעו הקטן הוא לא גלמד מהכי קרא למור אלא בזירוף קרא למרינהו דכתיב בתותפ פרשה עד מלהים יבא דבר שניהם דבעינן שתהא תביעה שוין כך' ותתרווייהו בעינן תיש כ"כ הסוס' בפ"ב דכתובות וכבר כתבתיהו לעיל ר"ס נ"ו ע"ש והם אלא כתב רבינו אלא אפילו נתנו לו כשהוא קטן משום דבור ע"פ מודיט וכמ"ש בר"ס נ"ו ע"ש : (י) גם זה דינו כגנב כו' בב"ק דף פ"ו מ"ט לכתיב על כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה : וכתב הרמב"ם שגנב בלסטין כו' בפ"ל מהלכות גניבה כ"כ : **סי' שנג** (א) **מי** שגנב טלה ונעשה איל בב"ק דף ס"ם ופסקו סמוסקים כוותיה : (ב) **וא"צ** להחזיר אלא כדמים פי' דמי טלה שגיתה שוה בשעת הגזילה כל הגזלנין והגנבים משלמין בשעת גזילה וכמ"ש בסי' שכ"ל וכת"כ ומשלם ככפל כמו שגיתה שוה בשעת הגניבה לפיכך אם טבח ומכר שלו הוא למעוטי קרן אתא אלא משום דרב אמר אם דף ס"ו קרן כעין שגנב כפל ל' וכ' כשעת העמדה בדין אם כ"ר דכתן אין בדין כן אלא ככפל כעין שגנב ל' וכ' ומיהו משלם כלל וק"ל : לפיכך אם טבחן כו' פי' כיון שקנסו בשינוי ממנו דשלו הוא טובא ומוכר לפיכך פטור מל' וכ' וכ"כ הרי"ף : אבל שיוני החוזר בב"ק דף ק"ג ע"ב ושם : ולקמן בדיני גזילה כו' בסי' ס"ם ע"ש : (ג) **ואם** נתייאשו **וכו'** אם דף ס"ו מניח הגמרא למה לממולתים דילפי מקרא יאוש שיהו קונה וכדף ס"ו אית

בגמרא

דרישה

בד"ה כהוא ויל"ת כו' : (ו) ואם תפסו אין מוציאין כו' ולפי גירסת רש"י ירמה כו' אם תבעו בעלים כו' [עיין בב"מ שמעת ל' סגמרא פם פרש"י ע"ם] וכתב ב"י ז"ל כלשה מדברי רבינו שעלה על דעתו שסיק לרמב"ם גירסת מחרת במימרא דרבא ואין לורך לכך אלא אין מוציאין מידו בין גירסת רמב"ם לגירסת רש"י אלא טעמו של רמב"ם לגירסת רש"י ירמה כו' עבד"ר : (מ) **תבע** המפקיד לנפקד ושלם כו' ובמתי עליה שגנב אין מוציאין מיד הגנב תביעת אם בגמ' ע"ם : ואם תפס אין מוציאין מידו עד"ר : (ט) דכתיב כי יתן איש אל רעהו כו' דבינו קילר כאן דמלטוט משמע דצריך למד מהכי קרא למור דמדלניך קרא שתהא תביעה בגדלות ובאיש ממילא הוא גדול אם"כ בשעת תביעה וק"ל דאם"כ לא הו"ל לרבינו למכתב אלא עד שתהא תביעה בגדלות אלא ודאי כוונתו דאם"ם בשעת תביעה בגדול בא למעט אם גנב את הקטן בגדלותו ומת ותבעו הקטן הוא לא גלמד מהכי קרא למור אלא בזירוף קרא למרינהו דכתיב בתותפ פרשה עד אלהים יבא דבר שניהם דבעינן שתהא תביעה שוין כך' ותתרווייהו בעינן אין כ"כ הסוס' בפ"ב דכתובות וכבר כתבתיהו לעיל ר"ס נ"ו ע"ש והם אלא כתב רבינו אלא אפילו נתנו לו כשהוא קטן משום דבור ע"פ מודיט וכמ"ש בר"ס נ"ו ע"ש : (י) גם זה דינו כגנב כו' בב"ק דף פ"ו מ"ט לכתיב על כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה : וכתב הרמב"ם שגנב בלסטין כו' בפ"ל מהלכות גניבה כ"כ : **סי' שנג** (א) **מי** שגנב טלה ונעשה איל בב"ק דף ס"ם ופסקו סמוסקים כוותיה : (ב) **וא"צ** להחזיר אלא כדמים פי' דמי טלה שגיתה שוה בשעת הגניבה לפיכך אם טבח ומכר שלו הוא למעוטי קרן אתא אלא משום דרב אמר אם דף ס"ו קרן כעין שגנב כפל ל' וכ' כשעת העמדה בדין אם כ"ר דכתן אין בדין כן אלא ככפל כעין שגנב ל' וכ' ומיהו משלם כלל וק"ל : לפיכך אם טבחן כו' פי' כיון שקנסו בשינוי ממנו דשלו הוא טובא ומוכר לפיכך פטור מל' וכ' וכ"כ הרי"ף : אבל שיוני החוזר בב"ק דף ק"ג ע"ב ושם : ולקמן בדיני גזילה כו' בסי' ס"ם ע"ש : (ג) **ואם** נתייאשו **וכו'** אם דף ס"ו מניח הגמרא למה לממולתים דילפי מקרא יאוש שיהו קונה וכדף ס"ו אית

בגמרא

פרישה

דגמלן מן סהדי דניחא ליה לבעלים שיתבע לוה דהי מהתכא בודיה ניחא ליה לבינו להמילך סילכך תביעתו תביעה וממילא סודלתו סודלתו לו סודמה מבל מה לשקר כשבע מן סהדי ללא ניחא ליה למריה להיפוך תו שומר עליה ותביעתו תביעה : (ב) **וא"צ** להחזיר גנב סימו סודמה וק"ל : ומה תפסו אין מוציאין כו' ולפי גירסת רש"י ירמה כו' עבד"ר : (מ) **תבע** המפקיד לנפקד ושלם כו' ובמתי עליה שגנב אין מוציאין מיד הגנב תביעת אם בגמ' ע"ם : ואם תפס אין מוציאין מידו עד"ר : (ט) דכתיב כי יתן איש אל רעהו כו' דבינו קילר כאן דמלטוט משמע דצריך למד מהכי קרא למור דמדלניך קרא שתהא תביעה בגדלות ובאיש ממילא הוא גדול אם"כ בשעת תביעה וק"ל דאם"כ לא הו"ל לרבינו למכתב אלא עד שתהא תביעה בגדלות אלא ודאי כוונתו דאם"ם בשעת תביעה בגדול בא למעט אם גנב את הקטן בגדלותו ומת ותבעו הקטן הוא לא גלמד מהכי קרא למור אלא בזירוף קרא למרינהו דכתיב בתותפ פרשה עד אלהים יבא דבר שניהם דבעינן שתהא תביעה שוין כך' ותתרווייהו בעינן אין כ"כ הסוס' בפ"ב דכתובות וכבר כתבתיהו לעיל ר"ס נ"ו ע"ש והם אלא כתב רבינו אלא אפילו נתנו לו כשהוא קטן משום דבור ע"פ מודיט וכמ"ש בר"ס נ"ו ע"ש : (י) גם זה דינו כגנב כו' בב"ק דף פ"ו מ"ט לכתיב על כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה : וכתב הרמב"ם שגנב בלסטין כו' בפ"ל מהלכות גניבה כ"כ : **סי' שנג** (א) **מי** שגנב טלה ונעשה איל בב"ק דף ס"ם ופסקו סמוסקים כוותיה : (ב) **וא"צ** להחזיר אלא כדמים פי' דמי טלה שגיתה שוה בשעת הגניבה לפיכך אם טבח ומכר שלו הוא למעוטי קרן אתא אלא משום דרב אמר אם דף ס"ו קרן כעין שגנב כפל ל' וכ' כשעת העמדה בדין אם כ"ר דכתן אין בדין כן אלא ככפל כעין שגנב ל' וכ' ומיהו משלם כלל וק"ל : לפיכך אם טבחן כו' פי' כיון שקנסו בשינוי ממנו דשלו הוא טובא ומוכר לפיכך פטור מל' וכ' וכ"כ הרי"ף : אבל שיוני החוזר בב"ק דף ק"ג ע"ב ושם : ולקמן בדיני גזילה כו' בסי' ס"ם ע"ש : (ג) **ואם** נתייאשו **וכו'** אם דף ס"ו מניח הגמרא למה לממולתים דילפי מקרא יאוש שיהו קונה וכדף ס"ו אית

בגמרא

מום: וכתב הרמ״ם סם גבי פלוגתא דרבה ורב יוסף וקי״ל כרבה וקבי יוחנן להומרא ומם קידש האשה בגזילה אחר יאוש צריכה גט לרבה סבר לכל הפחות קניא מדרבנן אבל מדאורייתא קי״ל דלא קני כעולא ורב נחמן ורב אשי ור׳ יוחנן עכ״ל: ומ״ש רבינו ואפילו אין ידוע בודאי שנתייאשו בעלים דקי״ל סם גבי יאוש בדאי בעלים בחשא ומיהו לה בפרק מרובה (סו.) פלוגתא דת״ק ור״ש והלכה כת״ק לאמר סם גזילה בעלים: ולענין מה שפסק הלכה כמ״ד יאוש לא קני כ״ג דעת הרי״ף שפסק בפרק מרובה כרב נחמן ור׳ יוחנן לאמרי דגבי שאר אין לפרי יאוש אין לאחר יאוש משלם תשלומי ד׳ וה׳ וכן פסק הרמב״ם ז״ל בפ״ב מהל׳ גזילה. ומיהו מה שכתב דקני יאוש לומרא לענין מם קידש האשה בגזילה אחר יאוש צריכה גט מבר ולא מלתיה עיין במרדכי פ׳ מרובה:

(ד) **ומ״ה** שאמר ומם יש עם היאוש שינוי הסם אפילו הוא גרוע שחוזר לברייתו קונה מן התורה ומין צריך להחזיר מלא הדמים כן כתב הרמ״ם בפרק מרובה והוא מדברי התוספות שם שכתבו מהא דקאמר התם מי מיכא למימר שינוי מעשה לא קני ולא בעי למוקמי בשינוי החוזר לברייתו דמיכא למ״ד לא קני דרב יוסף לא פליג אלא בשינוי מעשה אפילו בחוזר לברייתו אבל שינוי מעשה אפילו בחוזר לברייתו לעולם לא קני כדפירשתי לעיל לא כפליג עליה:

(ה) **ומ״ש** ומם יש עם היאוש שינוי רשות קונה מבואר בכמה דוכתי מהם בפרק הגוזל בתרא (קטו) וכן פסק הרמ״ם בפרק מרובה והרמב״ם בפ״ה מהלכות גניבה ופ״ד מהלכות גזילה ומ״ש הסם הרמב״ם דמיון קונה אלא לענין שא״צ להחזיר גוף הגניבה בפ״ב מהלכות גניבה ומה שכתב כאן בשם הרמב״ם כתב שקונה וא״א הרא״ש ז״ל כתב כפברא הראשונה: (ו) ואין נקרא שינוי רשות אלא במוכר או נותן אבל אם מת והוריש לבניו לא דרשות יורש לאו כרשות לוקח דמי: (ז) לפיכך אם נתייאשו הבעלים ומת והגניבה קיימת חייבין הבנים להחזיר ודבר זה יתבאר עוד לקמן בדיני גזילה:

השביחה

(ז) **ואם** יש עם היאוש שינוי רשות אפילו הכי אם השביחה שלו הוא כגון שהיתה בהמה רזה ונשתמנה אצל הגזלן או שהיתה בהמה חולה ונתרפאת אצלו הרי השביחה שלו ואינו חייב להחזיר לבעלים אלא הקרן בלבד ואפילו אם הבעלים רוצים לקחת הקרן והגזלן רוצה להשאיר השביחה אצלו אין שומעין להם אלא כל אחד מהם עושה מה שירצה בשלו ואם הבעלים רוצים לקחת הקרן והגזלן רוצה להשאיר השביחה אצלו אין שומעין להם אלא הגזלן עושה מה שירצה בשלו ואם הבעלים רוצים לקחת הקרן והגזלן רוצה לקחת השביחה אין שומעין להם אלא הבעלים עושים מה שירצו בשלהם ואם הבעלים רוצים לקחת הקרן והגזלן רוצה לקחת השביחה

כפי הגזל בתיר למזר הדין עם הסמי יתום ואח"כ שיעור דשות קני שיעור דשות ואח"כ יתום לא קני דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן ולדעת הרמב"ם כתב ה"פ שדעתו לפסוק כתוקימתא דרב פפא דהוא בתרא דמוקים לפלוגתייהו דרב ור"י בתוקימתא אחריתא ולדידיה אין הילוק דכל יתום עם הסמי יתום קני שיעור דשות קונה מפי' שיעור דשות תחלה ואח"כ יתום ומכיון ד"י:

שנד (ה) **השביחה** הגניבה וכו'. כך פסקו הרי"ף והרא"ש ר"פ הגוזל עלים הלכה כר"י ומלישא דר"פ דשבח דגזלן הוי: ומ"ש לא מיבעיא וכו'. משנה שם ר"פ הגוזל עלים: ומ"ש אלא כמו שהיו שוות הפרה וכו'. פי' שם גנב פרה ריקנית וכו' משלם כמו שהיתה שוה בשעת הגניבה (מעוברת משלם מה שהיתה שוה) כשהיתה ריקנית ושם היתה [מעוברת משלם מה שהיתה שוה] בשעת הגניבה כשהיתה מעוברת ולפי שקשה למה לא יאמר הגזל החזר לי פרה ריקנית וכן כשהיתה מעוברת החזר לי פרה ריקנית ושלם לי עליה שבח העיבור וטעות הגיזה על כן אמר דאין לריך להחזיר לו הפרה גופה דקנאה הגזלן בשיעור דהוי שיעור גמור כמו טלה ונעשה חיל ד"ל כשהגה גופה דהיתה מעוברת וילדה וטעונה וגזזה ואח"כ אחר דהיכא דגזל פרה ריקנית לא מיבעיא היכא דילדה וגזזה כבר ובמו בבעלים לתבוע הפרה דאיכו משלם אלא כמו שהיתה שוה בשעה שגנבה שהיתה ריקנית ואין לריך להחזיר לו הפרה דקנאה בשיעור דילדה וגזזה אלא לפי' תבעוה בשעה שהיא מעוברת וטעונה אין לריך להחזיר הפרה והרחל לפי שקנאה בשיעור גמור דהיתה ריקנית ועכשיו מעוברת וטעונה והשבח הוא של הגזלן. ומיהו בגנב מעוברת וטעונה ובמו בבעלים ובבעוה ממנה בעודה מעוברת וטעונה מקמי שילדה וגזזה חיב להחזיר גוף הבהמה כיון דליכא הכא שיעור ולא קנאה כלל והבעלים נוטלין הבהמה כמו שהיא דברשותיה משבח: **והרמב"ם** (ג) חילק וכו'. ולריך שתדע דהרמב"ם ס"ל דגנב בשעה מעוברת וטעונה וילדה וגזזה אלמו זה נקרא שיעור קלת כיון דהיתה מעוברת וטעונה ועכשיו היא ריקנית ולפיכך קנאה ודוקא היכא דגם כן נתייקרו הבעלים מהר שגנבה היינו שלא יהיה לו לריך להחזיר הבשר עלמה אלא משלם דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל העומדת ליגזז אבל גזל לו גנב פרה ריקנית ונתעברה אלמו ורחל וטעונה אלמו אין זה שיעור כל עיקר דריקנית היתה ומחזיר לו ריקנית ולכן מייב להחזיר הפרה והרחל בעלמה אפילו נתייקרו הבעלים אלא דבזה היכא חילוק בין נתייקרו דבשעת הגזל ובין נתייקרו בשעת הגניבה וכ"ש נתייקרו בשעת הגזל וז"ש הבשר וכו' משלם חומה וכו' ומ"ש אפילו גם נטועה וכו' ה"ה ברשות בעלים. כלומר וכל הבשר הוא של בעלים כיון שאין השיעור והשיבור נקרא שיעור כלל בגוף הבהמה ואם אחר יתום בשיעור גמור כגון טלה ונעשה חיל ד"ל כשהגה גופה דהיתה מעוברת וילדה וטעונה וגזזה ואח"כ אחר דהיכא דגזל פרה ריקנית לא מיבעיא היכא דילדה וגזזה כבר ובמו בבעלים לתבוע הפרה ולמו משלם אלא כמו שהיתה שוה בשעה שגנבה שהיתה ריקנית ואין לריך להחזיר לו הפרה דקנאה בשיעור דילדה וגזזה אלא לפי' תבעוה בשעה שהיא מעוברת וטעונה אין לריך להחזיר הפרה והרחל לפי שקנאה בשיעור גמור דהיתה ריקנית ועכשיו מעוברת וטעונה והשבח הוא של הגזלן. מיהו בגנב מעוברת וטעונה ובמו בבעלים ובבעוה ממנה בעודה מעוברת וטעונה מקמי שילדה וגזזה חיב להחזיר גוף הבהמה כיון דליכא הכא שיעור ולא קנאה כלל והבעלים נוטלין הבהמה כמו שהיא דברשותיה משבח: **והרמב"ם** (ג) חילק וכו'. ולריך שתדע דהרמב"ם ס"ל דגנב בשעה מעוברת וטעונה וילדה וגזזה אלמו זה נקרא שיעור קלת כיון דהיתה מעוברת וטעונה ועכשיו היא ריקנית ולפיכך קנאה ודוקא היכא דגם כן נתייקרו הבעלים מהר שגנבה היינו שלא יהיה לו לריך להחזיר הבשר עלמה אלא משלם דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל העומדת ליגזז אבל גזל לו גנב פרה ריקנית ונתעברה אלמו ורחל וטעונה אלמו אין זה שיעור כל עיקר דריקנית היתה ומחזיר לו ריקנית ולכן מייב להחזיר הפרה והרחל בעלמה אפילו נתייקרו הבעלים אלא דבזה היכא חילוק בין נתייקרו דבשעת הגזל ובין נתייקרו בשעת הגניבה וכ"ש נתייקרו בשעת הגזל וז"ש הבשר וכו' משלם חומה וכו' ומ"ש אפילו גם נטועה וכו' ה"ה ברשות בעלים. כלומר וכל הבשר הוא של בעלים כיון שאין השיעור והשיבור נקרא שיעור כלל בגוף הבהמה ואם אחר יתום בשיעור גמור כגון טלה ונעשה חיל ד"ל כשהגה גופה דהיתה מעוברת וילדה וטעונה וגזזה ואח"כ אחר דהיכא דגזל פרה ריקנית לא מיבעיא היכא דילדה וגזזה כבר ובמו בבעלים לתבוע הפרה ולמו משלם אלא כמו שהיתה שוה בשעה שגנבה שהיתה ריקנית ואין לריך להחזיר לו הפרה דקנאה בשיעור דילדה וגזזה אלא לפי' תבעוה בשעה שהיא

היא ברשות בעלים ואם אחר יאוש השביחה משלם כשעת הגנבה ביצד גנב או גזל פרה מעוברת ונתייאשו הבעלים ואה"כ ילדה משלם דמי פרה העומדת לילד והפרה והולד ישארו לגנב גזל או גנב פרה ריקנית ונתייאשו הבעלים ונתעברה אצלו משלם כשעת הגזילה ביצד אם ילדה כבר בשעה שהבעלים תובעים אותו הולד של הגנב ואם עדיין לא ילדה שמין לגנבה ונוטל השבח מן הבעלים ומחזיר לו הפרה עם עוברה הוציא עליה הוצאה והשביחה בגון שפטמה השבח של הגנב אפי' השביחה לפני יאוש וכשמחזיר הגנבה והכפל נוטל השבח מהבעלים או מנכין לו מן הכפל וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא ראשונה וכן השיג עליו הראב"ד ז"ל : (ג) גנב בהמה או כלים ובשעת גנבה היה שוה זוז ובשעת העמדה בדין שוה ארבע אם שחטה או מכרה או שבר הכלים או אבדו משלם הכל קרן וכפל בשעת העמדה בדין וד' וה' בשעת טביחה ואם מתה הבהמה והכלי נשבר מאליו משלם קרן וכפל בשעת גנבה : (ז) ואם היה שוה ד' בשעת גנבה ובשעת העמדה בדין שוה זוז ושחטה או מכרה או שבר הכלי או נשבר מאליו משלם קרן

הכפל וכתב ה"ה פשוט הוא שכוונת רבינו כשהיתה מעוברת בשעת גניבה או בשעה וגזזה כמו שיתבאר בהלכות גזילה וז"ל הרמב"ם פ"ב מהל' גזילה נפתנית ביד הגזלן אע"פ שלא נתייאשו הבעלים ממנה קנאה בשומו ומשלם דמי' כשעת הגזילה נתייאשו הבעלים ממנה ולא נפתנית קנה הגזלן כל השבח שהשביחה מאחר יאוש ושומו משלם אלא כשעת הגזילה ודבר זה מדבריהם מפני תקנת השבים וכשמחזיר לו הגזילה שומין לו השבח ונוטל מן הגזלן כאר בארנו דהגזילה שהשביחה מאחר יאוש אין לו אחר שבפתנית השבח משלם כשעת תקנת השבים לגזלן מפני תקנת השבים לף ע"פ שהשביחה מעליה כיצד גזל פרה ונתעברה אצלו אין שילדה קודם שתשבו בדין שעדיין לא ילדה גזל רחל ונטעה אצלו אין שגזזה קודם שתשבו בדין שעדיין לא גזזה רחל ונתייאשו הבעלים ומשלם הגזלן ונתייאשו הבעלים ואח"כ גזזה משלם דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל העומדת ליגזז ואם לפני יאוש או קודם שנפתנה ילדה או גזזה הרי הגיזות והולדות של בעלים ונתעברה ילדה ואח"כ גזזה שמין לו ונוטל השבח מן הגזל ומחזיר השבח אלא גזל פרה מעוברת ונתייאשו הבעלים ואח"כ ילדה רחל טעונה ונתייאשו הבעלים ואח"כ גזזה משלם דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל העומדת ליגזז ואם לפני יאוש או קודם שנפתנה ילדה או גזזה הרי הגיזות והולדות של בעלים ונתעברה ילדה ואח"כ גזזה שמין לו ונוטל השבח מן הגזל ומחזיר השבח אלא גזל פרה מעוברת ונתייאשו הבעלים ואח"כ ילדה רחל טעונה ונתייאשו הבעלים ואח"כ גזזה משלם דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל העומדת ליגזז ואם לפני יאוש או קודם שנפתנה ילדה או גזזה הרי הגיזות והולדות של בעלים ונתעברה ילדה ואח"כ גזזה שמין לו ונוטל השבח מן הגזל ומחזיר השבח אלא

גנב בהמה או כלים ובשעת גנבה היה שוה זוז וכו' . בפרק מרובה (דף ס"ה) אמר רב כרן כעין שגנב תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' כשעת העמדה בדין והעולה מן הסוגיא לדעת הרמ"ה הוא דאם בשעת גנבה היה שוה זוז ובשעת העמדה בדין שוה ד' אם מכרה בזיוף משלם הקרן והכפל כשעת העמדה בדין דאע"ג שאילו היתה בעין שוה ד' אם מכרה בזיוף משלם כשעת העמדה בדין דאע"ג שאילו היתה בעין מוזרת לבעלים ונמצא דהכיא שעתא דשחטה ושברה בזיוף היא שעת חיובו אף"ה לגבי קרן וכפל לא מיחייב עד שעת העמדה בדין משום דבשעת העמדה בדין אם היה מודה שגנב היה מיפטר והילכך כשיוויו עתה כשיגמר הדין כך הוא חיובו לשלם קרן וכפל לבעל ד' וה' דלא מהני הודאה למיפטריה כיון דכבר נחו עליה שגנב ומייבוהו הקרן דלא הויא הודאה לפטרו בקנס אלא במחייב עלמו בקרן כדלעיל בסי' ס"ג ס"י הילכך אין חיוב ד' וה' בשעת העמדה בדין אלא על חיובו בשעת טביחה היא כגון דבשעת גנבה היתה שוה ג' או ה' ובשעת העמדה בדין תרבעה אהכיא שעתא דטביחה הוא דקא מיחייב קנס ולא משעת העמדה בדין אלא דתמיהא לי טובא מה ענין קרן לכפל דבכפל ולאי כיון דמי מודה מיפטר הילכך בשעת גמר דין אל חיובא דכפל אבל קרן לא תלוי בגמר דין אלא בשעה שאבדה מן העולם וא"כ כי היכי דקנס דל' וה' חיובו בשעת טביחה כי נמי חיובא דקרן בשעת טביחה ובשעת העמדה בדין ולא קרן בשעת העמדה בדין ולא למיקני בקרן בשעת העמדה בדין ולא למיקני בקרן בשעת טביחה דאי לא תימא הכי הוא דקרן בשעת העמדה בדין והיכי דמי דאי בשעת גנבה היה שוה ד' ובשעת העמדה בדין שוה ג' ובשעת טביחה שוה ב' אי אמרת

קרן בשעת גנבה וכפל בשעת העמדה בדין וד׳ וה׳ בשעת טביחה ואם הוקר או הוזל בין טביחה או שבירה להעמדה בדין לעולם בתר טביחה או שבירת הכלי אזלי׳ ואם הכלי בעין שלא נשבר משלם הכפל כפי העמדה בדין וכחשה ופטמה דהוי ממילא כיוקרא ווולא דמי שאם היתה כחושה ונתפטמה מאליה וטבחה ומברה משלם הכל לפי מה ששוה עכשיו היתה שמנה והוכחשה משלם הקרן כדמעיקרא וכפל וד׳ וה׳ בדהשתא אבל אם הוציא עליה יציאה והשמינה בין קרן בין כפל וד׳ וה׳ אינו משלם אלא כדמעיקרא וכן אם הכחישה הוא משלם הכל הקרן והכפל וד׳ וה׳ בשעת הגנבה : (ה) גנב כלי שברו או פחתו או נשבר או נפחת מאליו אין אומרים יתן לבעלים השברים וישלים עליהם אלא הוא יטול את השברים ויתן לבעלים כלי שלם או דמיו ואם ירצו הבעלים ליטול השברים שישלים עליהם שומעים להם :

גנב קודם העמדה בדין לא משלם כי השתא דלפני׳ קרן הוא נתייקרה ומיתבר ממילא משלם כדמעיקרא כיון דהשתא לאו מידי עביד וכן הוא הדין אזלינן בתר עידן טביחה ומכירה : ומ״ש ואם הכלי בעין שלא נשבר משלם הכפל כפי העמדה בדין נתבאר מתוך מה שכתבתי בסמוך בשם הרמ״ך לכפל בשעת העמדה בדין . והרמב״ם בפ״ו מהלכות גניבה סתם וכתב כפשעת מימרא דרב וכמימרא דרבה וז״ל גנב בהמה או כלי וכיוצא בהן ובשעת הגניבה היה שוה ד׳ ועכשיו בשעת העמדה בדין שוה שנים משלם קרן כשעת הגניבה ותשלומי כפל או מרבעה וחמשה כשעת העמדה בדין היה שוה בשעת הגניבה שנים ובשעת העמדה בדין ד׳ אם שחט או מכר או שבר הכלי או נאבדו משלם תשלומי כפל או מרבעה וחמשה כשעת העמדה בדין ואם מתה הבהמה או נאבדה הכלי מאליו משלם תשלומי כפל כשעת הגניבה עכ״ל ומ״ש רבינו וכחשה ופטמה דהוי ממילא כיוקרא וזולא דמי וכו׳ עד וכן אם הכחישה הוא משלם דלמרינן ליה מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא כי קאמר רב ביוקרא וזולא וכתב הרמ״ך כתצא לחמילא ושבחא דחמילא לעניז קרן כיוקרא וזולא דמי וכהושה והשמינה בין לעניז קרן בין לעניז כפל וד׳ וה׳ משלם כעין שגנב דאמר ליה מנח מפטימנא ואת שקלת כולה מה לי קטלה וכן שמינה והכחישה משלם כעין שגנב דמה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא ובתפטמה ממילא כתוב בתום׳ דלעניז כפל וד׳ וה׳ נמי משלם כעין שגנב משום דמ״ל תורא גנבי מינך והביאו רחיא מר׳ חנינא דאמר לקמן בשמעתין דמ״ל תורא גנבי מינך מע״ג דלא חזיב ליה זיעו ומ״ה הוא הדין נמי פיטום דממילא ורב חלפם כתב דוקא בהושה והשמינה משלם כפל וד׳ וה׳ כעין שגנב משום דמ״ל לגנ מפטימנא ואת שקלת ת״ש שמינה והכחישה משלם תשלומי כפל ומרבעה וחמשה כעין שגנב סתם נמי משום דאמר ליה מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא כי קאמר רב ביוקרא וזולא וכתב הרמ״ך מדברי הירו״ם דסבר לישתי לדר׳ חנינא הכי נמי מיהא למידק מדברי הרמב״ם ז״ל : (ה) **גנב** כלי שברו או פחתו וכו׳ אין אומרים יתן לבעלים השברים וישלים עליהם וכו׳ כפ״ק דב״ק (יח .) אמיקנא והלכתא אין שמין לא לגנב ולא לגזלן ופרש״י אם גנב או גזל בהמה או כלי ונפחתו אזלו אין שמין הכלה והשברים לבעלים שיחזיר הגנב הפחת אלא ישלם בהמה וכלי מעליא והשברים שלו : ומ״ש ואם ירצו הבעלים ליטול השברים שיטלים

העמדה בדין מפרש הרמ״ך דהאי כשעת העמדה בדין לגמדיס מפרשינן ליה לעניז כפל כמשמעותו כשיווי עתה כשיגמר הדין וקע״ג דלא הוי כשעת טביחה אבל לעניז כפל וד׳ וה׳ שמין כמה היה שוה בשעת טביחה ומכירה ולא מהריטן דד׳ וה׳ הוי כשעת העמדה בדין אלא היכא דהוי שעת טביחה כשעת העמדה בדין אבל אם לא שעת טביחה כשעת העמדה בדין משלם כשעת טביחה בדין : ומ״ש ואם הוקר בין טביחה או שבירה וכו׳ . פירוש כגון חיטו מדבר בדין קנס דכפל וד׳ וה׳ אלא לעניז קרן קאמר היכא דהיתה שוה ד׳ בשעת גנבה ובשעת טביחה או שבירה היתה ג״כ שוה ד׳ אלא שאח״כ הוזל או הוקר בין טביחה או שבירה להעמדה בדין וקאמר דאם לעולם אחר טביחה או שבירת הכלי אזלינן דהיינו שעת חיוב דקרן בין הוזל אח״כ או הוקר וכגי מוכח בשאיר״י להדיא דדין זה בקרן הוא דקאמר והא דשיעת לעניז כפל כשעת העמדה בדין כדלעיל וד׳ וה׳ כשעת טביחה דהוי נמי כשעת גנבה ולא גריך לפרש דלא הוי כשעת העמדה בדין דכבר כתב כן : ומ״ש ואם הכלי בעין אף ע״ג דמחזיר הקרן בעין דכפל הוי כשעת העמדה בדין מעשה דהי הוה מודה וכו׳ כדלעיל : ומ״ש וכחשה ופטמה דהוי ממילא וכו׳ . דאמת מיירי דשעת גנבה ושעת טביחה ושעת העמדה בדין הכל שוה ביוקרא או בזולא ואין חילוק אלא דבשעת גנבה היתה כחושה ובשעת טביחה ומכירה היתה פטומה הילכך משלם הכל לפי מה ששוה בשעת טביחה ומכירה דכיון דמיבדא בידים ומוציאה מן העולם אהניה שעתא דמיחייב בקרן וכפל וד׳ וה׳ ולא כשעת גנבה שהיתה כחושה וכתב הרמ״ך שכך היא דעת רב אלפס ולא כתוספות שכתבו דמאי דאמר לו וכי שמנה גנבי מינך וכו׳ מניעא דכיון דהלכה כר׳ חילעאי דטלה ועשה חיל עגל ועשה שור נעשה שיעור בידו וקנאו וכו׳ מכלל דאי לאו הכי טעמא לא מצי אמר לו וכי תורא גנבי מינך אם כן כאן בהיתה כחושה ונתפטמה מאליה לריכא שיעור לא מצי למימר וכי שמנה גנבי מינך וחייב לשלם הכל כשעת טביחה ומכירה ולית הלכתא כר׳ חנינא : ומ״ש היתה שמנה והוכחשה וכו׳ . נתבאר מתוך מ״ש לעיל לגבי קרן כדמעיקרא דלא״כ יהא חוטא נשכר אבל כפל ד׳ וה׳ כדהשתא בשעת טביחה והעמדה בדין דהשתא מיירי דהכל שוה ביוקרא וזולא : ומ״ש אבל כחושה והשמינה וכו׳ . ברייתא בפרק מרובה (דף סה) ותקמר בגמרא דה״ט דל״ל לגנ פטימנא ואת שקלת ובשמנה והכחישה תמריז ליה מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא : (ה) **גנב** כלי שברו וכו׳ . פ״ק דב״ק (דף י״ח) אמיקנא והלכתא אין שמין לא לגנב ולא לגזלן ופרש״י כדברי רבינו וכ״כ התום׳ והרמ״ך לפי דישלם כלי שלם או דמיו ומייתי הירושלמי ע״פ זה אבל הסמ״ג כתב פי׳ ר׳ שמואל שיחזירו הגנב והגזלן הנשברים והנפלה לבעלים עליהן הפחת שמשעת מיתה ועד שעת העמדה בדין ואין שמין לגנב ולגזלן כמו שאמרו לעיזקין דהניזק מקבל הפחת וכן הוא בירושלמי וכו׳ אבל רש״י פי׳ לך שלם לו גרון שלם והנשברים יהיו שלך וזה לא יתכן שהרי בפ״ק דב״ק (דף ה׳) מדמה תשלומי גנב וגזלן ושואל לתשלומי גזק ות״כ אפי׳ סופן יכול לשלם עכ״ל ופי׳ רבינו שמואל שהסכים עמו הסמ״ג הובא בתרוכות בתום׳ פרק השואל (דף ק״ו) בד״ה זיל שלים וכתך פריב״ם וכן בתום׳ פ׳ מרובה (דף ס״ח) בד״ה מה טביחה גם בהגהות מיזר״י פ״ק דב״ק כתב פי׳ ר׳ שמואל וכתב שר״י מייתב פרש״י מן הירושלמי ולא הכריע . וגראה דבפלוגתא דרבוותא אין להוציא מן המוחזק ויכול ליתן לו הנפלה והנשברים וישלים ולא כמו שפסק בש״ע : ומ״ש ואם ירצו הבעלים כו׳ . וכ״כ הרמב״ם ספ״ב דגזלה וז״ל גזל כלי ושברו וכו׳ ואיבה לתמוה דמ״ל להרמב״ם דין זה ה׳ המגיד והב״י לא גילו ע״ז דבר ולפעד״נ דקושיא ליה להרב ז׳ מתמריס דירושלמי דסותרין זה את זה דבפ״ק דקמא (דף ו׳ ע״ב) משמע משם לפי פשוטו כפרש״י דישלם כלי שלם או דמיו ובירושלמי דפרק קמא דקדושין (דף ס׳ ע״ב) הובא גופיו מתמר בלשון אחר דמשמע מינה שיתן לו הנשברים אלא דפחת הנפלה הוא על הגנב והגזלן דה״ל התם מנין שאין הבעלים מטפלים בנפלה תר״ת דר ממל חיים שיש ישלם ולא מתיס אלמא משמע להבעלים נוטלים הנפלה אלא שהטיפול שהוא פחת הנפלה משעת מיתה עד שעת העמדה בדין על הגנב והגזלן ולא על הבעלים והתוספות בפרק השואל הניחו גם כן בך ירושלמי דקדושין ולא כתבו יפה לפרש״י ודעת הרמב״ם היא כפרש״י ומייתב דך ירושלמי דקדושין להיכא שהבעלים רוצים ליטול הנפלה והנשברים ושיטלים עליהם דשומעים לבעלים ומשמיעין לא מצי אמר הגנב והגזלן כיון שאתה רוצה בנפלה אם כן פחת הנפלה משעת מיתה שלך היא וקאמר ר׳ אבא לריכא אלא אין הבעלים מטפלים בנפלה כשהם רוצים בנפלה וז״ש הרמב״ם ספ״ב דגזלה בשהם ואם רצו הבעלים ליטול הכלי השבור נוטלין ומשלם הפחת אף מה שנפחת משעת שבירה עד שעת העמדה בדין אבל אם לא רצו הרשות בידן ונריך ליתן להם כלי שלם וכדאמר בפ״ק דב״ק זאת היא דעת הרמב״ם כלי ספק והקשה ה׳ המגיד לשם על דין זה שכתב הרמב״ם וז״ל ונ״ע למה לא קנה גזלן בשימוי מעשה וחולי בשעמו עליו עכ״ל ולא מצינו הכי בכלל שהרי הרמב״ם כתב בהתם שאם ירצו הבעלים ליטול הכלי השבור נוטלין ומשלם

דרישה

טביחה וכפל בזול כשעת העמדה בדין דכמו דמיזבו דקקרן גילה קתורה שלא יתמעט מאשר היה משעת קולקתו מרשות בעלים כן מיזבו דל׳ וה׳ דקל מיזבו משעת טביחה ומכירה לא יתמעט ומיעוט דגניבה ומיז׳ דזייקינן גניבה אמיז׳ ולא ד״מ מסתבר דסיזוק לא נח אלא לכפל שמיזבו ג״כ משעת גניבה ומ״ם הל עליו מיעוט משא״כ ד׳ וה׳ שמיזבו תלוי בשם גניבה ואין יכול עליו מיעוט והא דתשוון רב וקאמר כפל ד׳ וה׳ כשעת העמדה בדין היינו דוקא כשהיה בזול בשעת טביחה שמיזיק מיירי רב וגם לא סוקר אא״כ וכמ״ש ומ״ט לא סיים רב לומר אמיזיק לקרן כעין שגנב ולא כפל ד׳ וה׳ דומי׳ מיעוט לא מצא לר׳ וה׳ כשעת העמדה בדין וכמ״ש ותם לעולם דשני שכתב הרמ״ך דסברת קוא דאי מוקא מיפטר הא כגר נתבזר ממש״ר בשיטין שמ״ש דשיקר קולקה תליא בקולקה שגנב דאי נתמייב ע״י קרקע ולא בקולקה טביחה ומכירה וז״ש הרמ״ך אבל כפל ד׳ וה׳ לא נתמייב עד שעת העמדה בדין דאי מוקא מיפטר דכלל שלשתן יחד וז״ל דוקא כשמוקא גם בקרן שע״י נתמייב כפל ולא נקט ד׳ וה׳ לאוקי ומש״ם סיים וכתב אבל לעניז

פרישה

הרמ״ם : וכפל כשעת העמדה בדין משום דכיון דכתב רחמנא גניבה ומיזם ללמד תמיי׳ לקרן כעין שגנב ולגופיה לא מיבעיא מרשות בעלים כן ס״ם בסם הרמ״ם בדבריהם כ״ע לדייק מיזם [מיזן] לדייק מיזם לתשלומי ד׳ וה׳ דמם שייכות לתשלומי ד׳ וה׳ לתשלום קרן זה בא על הגניבה וזה בא על הטביחה משא״כ בקרן וכפל דשייכין בתיז על שעת מעשה הגניבה כמ״ש בדבריהם וכפל לתשלומין בכפל בתר שעת העמדה בדין דוקא כשהזל ממש שהיה בשעת גניבה אבל אם הוקר בשעת העמדה בדין ודאי לא תשלומי כפל אתי דכיון דלאו מידי עבוד אמר הגניבה והטביחה וק״ו הוא מקרן דאם היה בזול משלם ואמ״כ הוקר ונאבד מלוי דמשלם בזול בשעת גניבה וכמ״ש הרמ״ם בפ״ו מהלכות גניבה סתם וכתבתי ל׳ בדבריהם וגם שם נתבאר דלעולם בכפל בשעת העמדה בדין לקולא משום דאי בעי הוי מודה והיה פטור אבל בד׳ וה׳ אין סולקתו דטביחה ומכירה כח לכפול משם שאם בשו עליו עדים משלם שגנב וגם אמר שסולקתו בשו עדיים שטבח או מכר וכמ״ש בסמ״ק ומ״ש ד׳ וה׳ לעולם משלם כשעת טביחה ומכירה אין הוקר או הוזל אח״כ קודם שעמד בדין דאיזבו תלוי במעשה דטביחה או מכירה : ומ״ש ואם הוקר או הוזל כו׳ בא לפרש הכ״מ

לעניז

ומשלם

ומ״ם בין טביחה או שבירה לא מצינו גרשם דל״ל מכירה במקום שבירה וכן בא״ם אא״כ שבירת הכלים וכו׳ ע״ש היא וכ״ל בתר מכירה תזילינן דהם בשבירת כלי ליכא ד׳ וה׳ ובכפל לא תזילינן לעולם בתר שבירה כלי וליישב גירסת הספרי׳ כ״ל דמ״ש רבינו ואם הוקר או הוזל כו׳ עניז בפני עלמו הוא ומשום דעד כאן לא תיירי בנשתנה בין לשם בין לשתנה בין טביחה ושבירה להשמיט בין טביחה לשבירה בתר טביחה וקאי הוקר ומיירי בשבירה בידים דאז הוזל כיון שטיחה בתר השבירה ובין הוזל בין הוקר לא מצי למימר משום דלא שייך מתניתין בשבירה בידים דאז הוזל לעולם בתר שבירה ולא בתר טביחה דאז הוזל כיון שטיחה בתר השבירה ובין הוקר לא מצי למימר משום דלא שייך מתניתין בשבירה בידים דאז הוזל לעולם בתר שבירה ולא בתר טביחה דאז הוקר : וכתבתי בשם הרמ״ך דלא מצי למימר משום דלא שייך מתניתין בשבירה בידים דאז הוזל לעולם בתר שבירה ולא בתר טביחה דאז הוקר : (ה) אין אומרים יתן לבעלים השברים כו׳ עיש בגמ׳ דגבי שומרים ומוזקים תמרינן כסף יפיע וכן שם בכתיבה סוף בשעת הגניבה סטעם דמ״ל קטלה כולה ומ״ל קטלה פלגא בכתיבה : (ה) גנב כלי שברו או פחתו וכו׳ עיש בגמ׳ ובתוס׳ ד״ה אין אומרים וכ״כ הרמב״ם בפ״ו מהלכות גניבה ובפ״ב מהלכות גזילה ואבידה וכ״כ הרא״ש בפ״ק דב״ק סי׳ ל״ב ובטור ח״מ סי׳ שנ״ט וכתב מהר״ם אלשקר ז״ל דמשמע מדברי הרמב״ם דאפי׳ אם רצו הבעלים ליטול הכלי השבור נוטלין ומשלם דוקא כשהכלי שבור ונפחת מאליו אבל אם שברו הגנב או הגזלן אפי׳ רצו הבעלים ליטול הכלי השבור נוטלין ומשלם כל הפחת שנפחת משעת שבירה עד שעת העמדה בדין אבל אם לא רצו הבעלים ליטול הכלי השבור נוטלין ומשלם כל הפחת שנפחת משעת גנבה עד שעת העמדה בדין ומשמע דאפי׳ אם

שיזלים עליהם יחזיר להם כ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהלכות גניבה וטעמא דמסתבר הוא שהרי לא אמרו אין שמין אלא מפני תקנת הבעלים ואם היו רוצים בתקנה זו שומעין להם אח"כ מצאתי לו ז"ל שכתב טעם זה בפ"ב מהלכות גזילה וכתב עם ס"כ נראה שדעת הרב שבעל כרחו של גזלן מוציאין ממנו השפירים ואריך עיין למה

(ו) גנב או גזל ולא נתייאשו הבעלים אינו יכול להקדישו ולא הבעלים אפילו אם יש להם עדי גנבה שיכולין להוציאו בדיינין בד"א במטלטלי אבל במקרקעי אם יש לבעלים עדים שיכולים להוציאו בדיינים יכולין להקדיש :

שנה (ו) **הגונב** חפץ מבית הבירו והחזירו למקומו ולא ידעו הבעלים שהחזירו אם יודעים הבעלים שגנבו מהם אע"פ שהחזירו הגנב לא נפטר והוא באחריותו עד שידעו הבעלים בגון שימנה חפציו וימצאם שלמים ומיהו כשמנאם נפטר אע"פ שלא ידעו הבעלים בשעה שהחזירו : (ז) לפיכך גנב לו מעות והבליעם לו בחשבון ונתנם לתוך כיסו אם יודע מנין המעות שבכיסו יצא כי סופו למנות המעות ויודע לו המותר אבל אם זרקם לתיבתו או לכיסו שלא ידע מנין המעות שהיה לו לא יצא ואם לא ידעו הבעלים שגנבו מהם מיד כשהחזירן למקומן יצא אע"פ שלא מנאם הבעלים בד"א בדבר שאין בו רוח חיים אבל הגונב טלה מהעדר ולא ידעו הבעלים שגנבו והחזירו למקומו אפילו מנו הבעלים הצאן ומצאום שלמים הייב עד שיודיע לבעלים שגנבו כדי שישמרנו שצריך שמירה מעולה מפני שהרגילו הגנב ללכת בדרך אחרת אבל אם ידעו הבעלים שגנבו נפטר משידעו הבעלים שהוחזר : (ח) בד"א שנפטר כשמחזירו למקומו בגנב הגונב מבית הבעלים אבל שומר שנגב מרשות עצמו בגון שהופקד אתו בים או טלה ויש עדים שגנבו אע"פ שיש עדים שהחזירו למקומו חייב באחריותו עד שיודיע לבעלים

שנה (ח) **הגונב** חפץ וכו' משנה סוף ד"ק הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב חייב באחריותו ואם לא ידעו הבעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו ומן הסתם אין הבעלים יודעים בגניבתו ולא בחזירתו אלא שלימה פטור מלשלם ואיפליגו בה רב ושמואל ור' יוחנן ופסקו הפוסקים כר' יוחנן דמפרש למתני' הכי הגונב טלה מן העדר וידעו בגניבתו והחזירו ולא הודיעם בחזרתו ונגנב ומת חייב באחריותו ואם לא ידעו הבעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו אי נמי ידעו בגניבתו אלא שמנו את הצאן והיא שלימה פטור מלשלם ולפי זה הלוי ומנו את הצאן כלומר או מנו את הצאן אפילו הוא ידיעה פטור וכן פירש"י ותו ליכא תוקימתא דרב חסדא ומתני' אם לא ידעו קתני בלא וי"ו ואם בוי"ו והלוי ומנו הוי כמו ואם מנו וה"פ הגונב טלה וכו' חייב באחריותו אם לא ידעו וכו' דכיון דלא ידעו לא בגניבתו ולא בחזירתו הפי' מנו את הצאן וחייב וכדמפרש רבה לטעמיה הוחיל ומקטה ניגרא בריית' ריכה שימור יפה וכיון דלא ידעו בעליה לא מזדמרי בה ואם מנו וכו' כלומר ואם ידעו שגנבה והחזיר ומנו את הצאן עכשיו יזהרו בה היכך מנין פוטר אפילו לא הודיעם הגונב שהחזיר ופסקו הפוסקים גם כן להלכתא כרב חסדא וכרבה דמפרש לטעמיה דרב חסדא דוקא שהחזירה ומנו את הצאן אבל אם ידעו בעלים שגנבו אפילו לא מנו את הצאן הוי כאלו לא החזירו ועדיין שכתבתי יושבו דברי רבי לדברי הרמ"ם הכ"ל ולק"מ ועמ"ש בפרישה בס"ד עיין שם :

(ז) **ומ"ש** לפיכך גנב לו מעות וכו' . שם בגמרא על פי גירסת ספרים דידן והיא גירסת הרמ"ם וכפי פרש"י והרמ"ם : ומ"ש ואם לא ידעו הבעלים וכו' . כיינו כתוקימתא דר' יוחנן : ומ"ש בד"א וכו' . כיינו כתוקימתא דרב חסדא ורבה : (ח) **בד"א** שנפטר וכו' . שם תוקימא דרב זביד דבכי פליגי ר' ישמעאל ור"ע והלכ' כר"ע כתוקימתו וכן פסק הרי"ף בפ' המפקיד ולשם בפ' המפקיד הקשה בטלטלי הגדוריס מאחי לא הוי חזרה דשומר חזרה הא כיון שהחזירו חזר בתשובה וחזרה שמירתו למקומה כבראשונה וי"ל דכיון דהיכא עליו עדיס שגנבו כמ"ש הרמב"ם בספ"ד דגנבה ממרינן דכיון דרמה עדיס לכך החזירו

ומשלם כפחת משמע בין שמנו עליו בין לאו עליו אחר נראה דליכא הכא קוזיא דכבר כתבו התוס' לייחב מליבא דפי' ר"ת וריב"ס דך דר"ת במרובה (דף ס"ח) דמשמע דטביחה מהנו מעשיו דשיורי מעשה קונה ור"ת גופיה בפ"ק דב"ק קאמר דשמין לגנב ולגזלן והפחת לבעלים מלמא דשיורי מעשה לאו קנה ותירצו בחד שיורא דהא דשיורי מעשה לאו קני היינו במתה מאליה או נרבע דמיתבר מאליו אבל בידים כגון טבחה קני בשיורי מעשה כ"כ התוס' בפרק השואל ובפרק מרובה והשתא הרמב"ם נמי ס"ל כהך שיורא דתוס' ול"ק כלל מה שהקשה ה"ה ז"ל הרמב"ם גזל כלי ושברו וכו' למיירי כשעברו בידים :

שנה (ז) **הגונב** חפץ וכו' משנה סוף ד"ק הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב חייב באחריותו ואם לא ידעו הבעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו אי נמי ידעו בגניבתו אלא שמנו את הצאן והיא שלימה פטור מלשלם ולפי זה הלוי ומנו את הצאן כלומר או מנו את הצאן אפילו הוא ידיעה פטור וכן פירש"י ותו ליכא תוקימתא דרב חסדא ומתני' אם לא ידעו קתני בלא וי"ו ואם בוי"ו והלוי ומנו הוי כמו ואם מנו וה"פ הגונב טלה וכו' חייב באחריותו אם לא ידעו וכו' דכיון דלא ידעו לא בגניבתו ולא בחזירתו הפי' מנו את הצאן וחייב וכדמפרש רבה לטעמיה הוחיל ומקטה ניגרא בריית' ריכה שימור יפה וכיון דלא ידעו בעליה לא מזדמרי בה ואם מנו וכו' כלומר ואם ידעו שגנבה והחזיר ומנו את הצאן עכשיו יזהרו בה היכך מנין פוטר אפילו לא הודיעם הגונב שהחזירה ופסקו הפוסקים גם כן להלכתא כרב חסדא וכרבה דמפרש לטעמיה דרב חסדא דוקא שהחזירה ומנו את הצאן אבל אם ידעו בעלים שגנבו אפילו לא מנו את הצאן הוי כאלו לא החזירו ועדיין שכתבתי יושבו דברי רבי לדברי הרמ"ם הכ"ל ולק"מ ועמ"ש בפרישה בס"ד עיין שם :

כך

פרישה

כך"ן שם כתבתי ל' לקמן נסי' שם ע"ב לק"מ וכמ"ש שם ע"ש ודוק : (ו) אינו יכול להקדישו וכו' זה לפי שאינו שלו [וזה לפי שאינו] ברשותו ומ"ש גזל ולא נתייאשו הבעלים עמ"ש בדרישה לעיל סי' שנ"ג מזה :

שנה (ז) **אם** ידעו הבעלים שגנבוהו דלמו שוב גניבה גמורה ובעינן שעשה מעשיה רמ"י (ב) ונתנם לתוך כיסו דלמא ממשמש בכיסו ופופו קודם שיתנם לתיבתו ימנה מה שבכיסו מצל לא שוב ל' הרמ"ם ומיהו לכאורה מצ"ל דלמא ממשמש בכיסו תמיד ומכל מקום לא ימשמש בה בשכי וסגמרת דקאמר דלמא ממשמש בכיסו נקט מצל להרי"ף והרמב"ם דס"ל דסגי שיהא בהמורה לכיס שיש בו מעות אפי' לא ידע כמה יש בו' אלמיבייסו קריכין לומר שהוקבע שלמא ממשמש בכיסו תמיד ומכאן ואילך כמה יש בו קודם שמורה ושניתוספו לו מעות בכיסו אמר המורה ודוק ועיין בסמ"ע : או לכיסו שלא ידע כמה יש בו ידע דוקא מאותו לתוך כיסו קאי דלמילו בתיבתו אפי' ידע מה שבתוכה לא הוי בכלל כיון דלאינו ממשמש בה ועיין בפי' שם"ן בהשגת גזילה שכ"כ בכעין זה : (ג) אבל שומר שגנב מרשות עצמו כי' גם זה שם פלוגתא דר"י ור"ע והלכה כר"ע דאמר שכי . ומ"ש שהוקבע אצלו כיס או טלה ר"ל אפילו לא נקטה בריית' וגם לא שייך כלל טעם דמקטיה בגרת דשומר עצמו רוצה לשמרו יפה וקמ"ל דאפ"ה לא מכני מטעם שכלתה שמירתו ומ"ג ללא ידעו שבעלים מקניבה וכן תירץ הרמב"ן ז"ל והביא ראיה מ"מ ועוד כתב שם בשם הרמ"ה תירוץ אחר ע"ש וגם בש"ג פ' המפקיד בדי"ף סי' שמ"ח כתב בני אחר ע"ו וכתב שם בעל ש"ג ג"כ ז"ל לי תיומה [עיין בב"מ שמניחו] ולי נראה דמ"ש כתב הרמב"ם ורבי' ויש עדים שגנבו מ"ש שוב לא נזכר לא בגמ' ולא בדי"ף ולא בפרש"י שהשת שגניבה בעדים מעוש לאו מין רמיה בשומרין שמעש

חדושי הגהות

(ז) גנב או גזל ולא נתייאשו הבעלים אינו יכול להקדישו ולא הבעלים אפילו אם יש להם עדי גנבה שיכולין להוציאו בדיינין בד"א במטלטלי אבל במקרקעי אם יש לבעלים עדים שיכולים להוציאו בדיינים יכולין להקדיש : **שנד** א ומ"ש רבינו אפילו אם יש להם עדי גניבה שיכולין להוציאו כך נראה מדברי הגמ' שם בב"מ (ז :) מי סברת במסותא משלטלי וכו' וכן פירש"י להריא לפי שאינה ברשות והא כתם גזילה יכולין להוציאו בדיינין הוא ואפשר דהנך תרי ומ"ש שציין הרב"י שייכים אהדדי ועל שניהם אמר הרב"י בפ"ק דמציעא גבי עובדא וכו' :

ומ"ש

להזירו למקומו ולא מצוי שחזר בתשובה ודע דהסמ"ג בעשה ע"ח לחד שכתב דין זה דשומר שנגב מרשותו ולהלכה כר"ע דכלתה לו שמירתו כתב עוד וז"ל ורבי' יצחק פוסק כר' ישמעאל שאנו מעמידין כפ' המפקיד סתם משנה כמותו וכ"כ בהגהות מיימוני פ"ד מגנבה:

שנו (ו) **אסור** לקנות וכו'. כפ' הגוזל בתרא משנה ובריישא: (ג) **ומ"ש** שאין שינוי רשות קונה עפ"כ שהי' שומר קודם וכו'. סתם דבריו כדעת הרמ"ה לעיל סי' שנ"ג:

(ז) **ומ"ש** והבעלים נותנין ללוקח מעותיו וכו'. עם מסיקנת הלכתא דעשו בו תקנת השוק והלכתא פסק כתוקימתא דרב פפא ולר' יוחנן אפי' הוכר הגנב עשו בו תקנת השוק והלכה כר' יוחנן: ומ"ש ואין חילוק בו וכו'. פי' לא מהרינן בשור ק' בק"ק כי היכי דק' יתירי' מתנה מלה דשויה נמי מתנה הוי אי נמי שור ק"ק בק' מוכחת מילתא דגנוב הוא ולא הו"ל לקנותו אלא מרי' עביד אינש דמוזיל וזבין: דב"ש בגנב שאינו מפורסם וכו' מימרא דרבא עם אלא דר"י דקדק מלישנא דלית הלכתא כרבא אלא אף בגנב מפורסם עשו בו תקנת השוק מ"ב כתב דאף בגנב שאינו מפורסם אבל גנב מפורסם לא עשו בו תקנת השוק וצריך להחזירו לבעלים בלא מעות והוא יוציא מעותיו מהגנב כך כתב רב אלפס והרמב"ם ז"ל אבל ר"י כתב דאף בגנב מפורסם עשו בו תקנת השוק אלא אם ידע הלוקח ודאי שהוא גנוב אז צריך להחזירו לבעלים שהרי כלתה שמירתו ואינו עוד שומר עליו והרי הוא כאילו לא החזירו עד שיודיע לבעלים:

שנו (ח) **אסור** לקנות מן הגנב שום דבר והקונה ממנו עון גדול הוא שמחזיק ידי עוברי עבירה שגורם לו לגנוב פעם אחרת שאם לא ימצא קונה לא היה גונב: (ג) והקונה ממנו לפני יאוש והוכר הגנב ויש עדים שזה החפץ שמכר לפלוני גנוב היא צריך להחזירו לבעלים: (ג) אפילו אם נתייאשו אחר שקנאו (א) שאין שינוי רשות קונה אא"כ שהיה היאוש קודם: (ד) והבעלים נותנין ללוקח מעותיו שנתן לגנב אע"פ שהוכר הגנב והיה הלוקח יכול לתבעו מעותיו אפ"ה תקנו חכמים שאינו צריך להחזיר לבעליו אלא עד שיתן לו מעותיו משום תקנת השוק ואצ"ל בשלא הוכר הגנב שצריך ליתן ללוקח מעותיו ואין חילוק בו בין אם קנה שוה מאה במאתים בין שוה מאתים במאה בד"א בגנב שאינו מפורסם אבל גנב מפורסם לא עשו בו תקנת השוק וצריך להחזירו לבעלים בלא מעות והוא יוציא מעותיו מהגנב כך כתב רב אלפס והרמב"ם ז"ל אבל ר"י כתב דאף בגנב מפורסם עשו בו תקנת השוק אלא אם ידע הלוקח ודאי שהוא גנוב אז צריך להחזירו

עם הרמשון רבי יוחנן משמיה דרבי יוחי אמר הדין עם השני אמר רב פפא דכ"ע גלימא למריה קדר והכא בעשו בו תקנת השוק קא מיפלגי ומאי הדין הדין עם הלוקח דב משום רבי חייא אמר הדין עם הרמשון דיעת הלוקח למשקל זוזי מגנב כדר לא עשו בו תקנת השוק ר"י משום רבי יוחי אמר הדין עם השני דיעת הלוקח למשקל מד"ה כדר עשו בו תקנת השוק. ופרש"י הדין עם הרמשון. דינו של ב"ה ותביעתו על הגנב היא ואין הלוקח בעל דינו ואם בא לגבותו מימנו יתן דמים ואע"פ שהוכר הגנב לא מהרינן יחזיר הלוקח הכליס בחנם ויפרע מן הגנב: הדין עם השני. דין של ב"ה עם הלוקח הוא ויוציא מימנו כליו בחנם: ובגלגלמא דגמיבה כ"ע לא פליגי דהדרא למרא מיד בחנם ואין הלוקח יכול לעכבו על מעותיו: תקנת השוק. על שקנאה לוקח בשוק בפרהסיא ולא בבין בו שנגנב עשו לו תקנה שיטלם ב"ה מעות ואין הלוקח יכול לעכבו על מעותיו: תקנת השוק. היכי דמי אי נמי שור ק"ק בק' מוכחת מילתא דגנוב הוא ולא הו"ל לקנותו אלא מרי' עביד אינש דמוזיל ומזבן לפי שהוא מצוי שנגנב ומכר ואח"כ הוכר הגנב ויש עדים שזה החפץ שמכר לפלוני גנוב היא צריך להחזירו לבעלים בפרק הגוזל ומקבל (קטו.) מיתמר גנב ומכר ואח"כ הוכר הגנב ויש עדים שזה החפץ שמכר לפלוני גנוב היא צריך להחזירו לבעלים בלא מעות והוא יוציא מעותיו מהגנב כ"כ רב אלפס והרמב"ם מכל ר"י כתב דאף בגנב שאינו מפורסם עשו בו תקנת השוק וצריך להחזירו לבעלים בלא מעות והוא יוציא מעותיו מהגנב כ"כ רב אלפס והרמב"ם מכל ר"י כתב דאף בגנב מפורסם לא עשו בו תקנת השוק וכן כתב ם"ת סי' ק' דשויי' כמי שנגנב עשו לו תקנה שיטלם ב"ה מעות ואין הלוקח יכול לעכבו על מעותיו: תקנת השוק. על שקנאה לוקח בשוק בפרהסיא ולא בבין בו שנגנב ובגלגלמא דגמיבה כ"ע לא פליגי דהדרא למרא מיד בחנם ואין הלוקח יכול לעכבו על מעותיו: תקנת השוק. היכי דמי אי נמי שור ק"ק בק' מוכחת מילתא דגנוב הוא ולא הו"ל לקנותו אלא מרי' עביד אינש דמוזיל ומזבן לפי שהוא מצוי שנגנב ומכר ואח"כ הוכר הגנב ויש עדים שזה החפץ שמכר לפלוני גנוב היא צריך להחזירו לבעלים בפרק הגוזל ומקבל (קטו.) מיתמר גנב ומכר ואח"כ הוכר הגנב ויש עדים שזה החפץ שמכר לפלוני גנוב היא צריך להחזירו לבעלים בלא מעות והוא יוציא מעותיו מהגנב כ"כ רב אלפס והרמב"ם מכל ר"י כתב דאף בגנב מפורסם לא

בתב הרשב"ץ בפרק הגוזל בתרא י"ל שלא עשו תקנת השוק אלא בגנב אבל בגזלן הרי הוא כגנב מפורסם דקול יוצא לגזלן אבל הרמב"ם בפ"ה מהלכות גזילה כתב לחלק בין גזלן מפורסם לשאינו מפורסם כמו שחילק בגנב וכתב ה"ה שהעיקר שלא להוציא החפץ מיד הלוקח אלא דמים אם שאינו מפורסם ופסיומן שם"ט פתם רבינו דבריו כדברי הרמב"ם ז"ל :

(ה) **כתב** הרמב"ם נתייאשו הבעלים מהגניבה קנאו הלוקח וכו' ואינו מחזיר הגניבה עצמה לבעלים אלא נותן להן דמיו וכו' ספר מוטעה נזדמן לרבינו בדברי הרמב"ם דהיינך כתב נותן להם דמיו אם לא היה המוכר גנב מפורסם דכיון שאינו גנב מפורסם אין ללוקח ליתן כלום דבשלא נתייאשו הבעלים ואם לקח מגנב מפורסם אז אינו נותן ללוקח כלום וצריך להחזיר לו הכלי בלא נכוי דמים והוא הולך לשיטתו שאין יאוש ושינוי רשות קונין לגמרי אלא לענין שאינו צריך להחזיר גוף הגנבה רק הדמים אבל דעת ר"י כיון שיש יאוש ושינוי רשות קונה לגמרי : (ו) כתב הרב רבינו משה בר מיימון כשהבעלים צריכין ליתן ללוקח הדמים ואין ללוקח עדים בבמה לקחו נשבע הלוקח בנקיטת חפץ ונוטל ובשהלוקח צריך להחזירו בחנם והוא תובע מעותיו מן הגנב והוא אומר בבך וכך לקחתי ממך והגנב אומר לא מכרתיו אלא בפחות מזה הלוקח [נאמן לומר בכמה לקחו] ונשבע בנקיטת חפץ ונוחל אבל אין הגנב נאמן בנקיטת חפץ שחשוד הוא על השבועה : (ז) גנב ופרע בחובו או בהקיפו לא עשו בו תקנת השוק אלא הבעלים נוטלין הגנבה מהלוקח וישאר החוב על

להחזירו בחנם וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל : (ה) כתב הרמב"ם נתייאשו הבעלים מהגניבה קנאו הלוקח בשינוי רשות ויאוש ואינו מחזיר הגנבה עצמה לבעלים אלא נותן (ג) להן דמיו ומנבה מהן דמיו מפני תקנת השוק אם לא היה המוכר גנב מפורסם ואם לקח מגנב מפורסם אז אינו נותן ללוקח כלום וצריך להחזיר לו הכלי בלא נכוי דמים והוא הולך לשיטתו שאין יאוש ושינוי רשות קונין לגמרי אלא לענין שאינו צריך להחזיר גוף הגנבה רק הדמים אבל דעת ר"י כיון שיש יאוש ושינוי רשות קונה לגמרי : (ו) כתב הרב רבינו משה בר מיימון כשהבעלים צריכין ליתן ללוקח הדמים ואין ללוקח עדים בבמה לקחו נשבע הלוקח בנקיטת חפץ ונוטל ובשהלוקח צריך להחזירו בחנם והוא תובע מעותיו מן הגנב והוא אומר בבך וכך לקחתי ממך והגנב אומר לא מכרתיו אלא בפחות מזה הלוקח [נאמן לומר בכמה לקחו] ונשבע בנקיטת חפץ ונוחל אבל אין הגנב נאמן בנקיטת חפץ שחשוד הוא על השבועה : (ז) גנב ופרע בחובו או בהקיפו לא עשו בו תקנת השוק אלא הבעלים נוטלין הגנבה מהלוקח וישאר החוב על

ואפי' אינו גנב מפורסם כי לא הו"ל ליקח דבר גנוב כ"כ הרמ"ש ע"ש התום' :

(ה) **כתב** הרמב"ם נתייאשו מהגניבה קנאו הלוקח וכו' ואינו מחזיר הגניבה עצמה לבעלים אלא נותן להם דמיו וכו' ספר מוטעה נזדמן לרבינו בדברי הרמב"ם דהיינך כתב נותן להם דמיו אם לא היה המוכר גנב מפורסם דכיון שאינו גנב מפורסם אין ללוקח ליתן כלום כשלא נתייאשו הבעלים חמרו דמחזיר הגניבה ומוטל דמים מב"ה מפני תקנת השוק והיכא דנתייאשו הבעלי' דאינו צריך להחזיר הגניבה עצמה אי אמרת שיתן דמים בשלה תקנת השוק ועוד שמצינו חומר בנתייאשו מבלא נתייאשו דבלא נתייאשו אין הלוקח מפסיד כלום ובנתייאשו הוא מפסיד דמי הגניבה שמשלם לב"ה וכן מה שכתב ואם לקח מגנב מפורסם אינו נותן ללוקח כלום אין לו לבבה כלל דמדקתני אינו נותן ללוקח כלום משמע דבגנב שאינו מפורסם נותנין הבעלים שום דבר ללוקח והא ליתא דכיון דנתייאשו מיירי אין הלוקח צריך להחזיר הגניבה לבעלים וב"כ מה יתנו לו ועוד מה זה שכתב וצריך להחזיר לו כל שלא נתייאשו דמי בכל דמים אפי' אם לא היה המוכר גנב מפורסם וכן משמע בהגהות מרדכי פ' אלו נאמנין ובתשובת מיימוני סי' ר"ל ובתשובת הרשב"א סי' תרי"ח ובתשובת הרא"ש כלל ב' סי' ט"ו ובתשובת הרשב"ם סי' ק"ה ובתשובת הגאונים סי' רל"ב ובתשובת הרמב"ן סי' רע"ב ובתשובת הרשב"ץ סי' ק"ל ובתשובת הרא"ם סי' ל"ב ובתשובת הרמ"ה סי' ק"ל ובתשובת הרא"ה סי' ל"ב ובתשובת הרי"ף סי' ק"ל ובתשובת הרא"ש כלל ל"ב סי' ט"ו ובתשובת הרמב"ם סי' ר"ס ובתשובת הרשב"ם סי' ק"ה

נשבע התובע ונוטל: (ח) **משבן** הגניבה וכו'. בגמרא מיתת היכא דמשכן בפחות משוויה אז שור בשור ורבינו נמשך אחר מ"ש הרמב"ם דה"ה ביותר משוויה כדלעיל בסימן זה סעיף ד':

(י) **ראובן** שקנה וכו' עד סוף הסי'. רבי' תופס כדעת הרא"ש דבגנב מפורסם נמי נוטלין הבעלים הגנבה בלא דמים מיד הלוקח השני שלקח מן התגר אבל אין כן דעת הרמב"ם אלא חייבים הבעלים לשלם ללוקח שני דמיו שנתן לתגר ואח"כ יוליכו מן התגר שלקח מגנב מפורסם. ומיהו מה שכתב רבינו כאן דין גנב מפורסם אלא עשו בו תקנת השוק אלא על גנב דר"י והרמ"ס ס"ל דאף בגנב מפורסם עשו בו תקנת השוק כדלעיל בס"ד ליכא למימר דמ"מ היכא דידע הלוקח שהוא גנוב דאף לר"י והרמ"ס אף בגנב שאינו מפורסם לא עשו בו תקנת השוק כדין גנב מפורסם לרב אלפס והרמב"ם והיכא דידע הלוקח הראשון שהוא גנוב לא חל המקח ולפיכך מוליכין הבעלים הגנבה מיד הלוקח השני בלא דמים כיון דאין בגנבה זו קנין כלל:

שנז (ט) **המביר** כליו וספריו וכו'. משנה סוף

על הגנב בשהיה: (ח) משבן הגנבה בין שלקח עליה מעות כשוויה או (ט) יותר או פחות משוויה עשו בו תקנת השוק וצריך ליתן ללוה את הדמים שהלוה לגנב: (ט) היה הגנב חייב ללוקח חמשה דינרין והביא לו הגנבה ונתנה לו ונתן לו עוד חמשה דינרין אין אומרים חמשה דינרין הראשונים הוי ליה גנב ופרע בחובו וא"צ ליתנם לו אבל חמשה דינרין האחרונים יתן אלא צריך להחזיר לו בחנם שיש לומר כמו שהאמינו בחמשה הראשונים כך האמינו בחמשה האחרונים ולא נתנם לו בשביל הגנבה: (י) ראובן שקנה מגנב שאינו מפורסם במאה וחזר ומכרה לשמעון בק"נ והוכר הגנב הבעלים נותנין לשמעון הק"נ ולוקחין הגנבה וחוזרין ונוטלין מראובן נ' שהרויה ומהגנב ק' וה"ה אם מכר שני לג' ושלישי לרביעי עד ק' נוטלין מכל אחד ואחד מה שהרויה והקרן מהגנב ואם גנב מפורסם הוא נוטל הגנבה משמעון בלא דמים ושמעון נוטל ק"נ מראובן וראובן חוזר ונוטל הק' מהגנב

שנז (ט) **המביר** כליו וספריו ביד אחר והוא אינו עשוי למכור כליו ויצא לו שם גנבה בעיר כנון שבאו בני אדם

דבריס נקטיה ולא דמי לדין שכתב בסמוך היכ הגנב חייב ללוקח חמשה דינרים וכו' דהכא שאני שלא הוליך מעות מידו עד שהביא לו המשכון אלמא כל סתם שלו אינו אלא על המשכון ועיין בתרומות הדשן סי' ס"ט: (ט) **היה** הגנב חייב ללוקח חמשה דינרים והביא לו הגניבה ונתנה לו ונתן לו עוד חמשה דינרים אין מומרים החמשה דינרים הראשונים הוי ליה גנב ופרע בחובו וכו' עובדא בפ' הגוזל ומיפלגו בה אמוראי ומסיקנא כמ"ד הכי וכתב ה"פ בפ"ה מהל' גניבה ודוקא בשלא פי' לומר לו הלויני מאה אחרים על חפץ זה אלא שנתן לו החפץ סתם ואמרינן דלקחאי יהביה ייהליה ולא עדיף מגנב ופרע בחובו אבל אם פי' ואמר הלויני על חפץ זה ק' ודאי זה הוי משכונא שעשו בו תקנת השוק והוי פשוט וכן מוכח בגמרא ובכל כי הא מי שהחפץ בידו נאמן בשבועה ע"ל: (ב"ה) ואיני יודע שבועה זו למה בין שאין הלה טוען ברי אין כאן אלא הרם מהם: (י) **ראובן** שקנה מגנב שאינו מפורסם במאה וחזר ומכרה לשמעון בק"נ ומרחוק חמשים שהרויה ומהגנב מאה גם זה עודפת אם ועשתה משום דהשתא לוקח מגנב עשו בו תקנת השוק לוקח מלוקח מיבעיא: ומה שאמר וכ"ש אם מכר שני לשליש ושליש לרביעי נוטלין מכל אחד ואחד מה שהרויה והקרן מהגנב כ"כ הרמב"ם בפ"ה מהל' גניבה ופשוט הוא. וכתב אם הרמב"ם וכל הדבריס האלו לפני יאוש כמו שביארנו: ומה שאמר ואם גנב מפורסם הוא נוטל הגניבה משמעון בלא דמים וכו' זה לשון הרמב"ם בפ' הגזכר לקח מגנב שאינו מפורסם במאה ומכר למאה ועשריס והוכר הגנב בעל הגנב נותן לזה המחרון מאה ועשריס ונוטל גניבתו ואוזר הבעל ונוטל כ' של מכר מן המוכר ונוטל המאה מן הגנב ואם גנב מפורסם הוא נוטל המאה ועשריס מן התגר שלקח מן הגנב והולך התגר ותובע הגנב במאה של קרן וזה לשון הרב המגיד ואם גנב מפורסם וכו' נוטל המאה והעשריס מהתגר כתב הר"ן ז"ל נוטל הלוקח השני עכ"ל פי' הבעל נוטל החפץ בלא דמים כיון שהגנב שאכרו לפנוס מפורסם אע"פ זה לקח מן התגר ואין בזה מפני תקנת השוק ודין זה לא נזכר בגמרא לוקח מלוקח מגנב מפורסם אבל מתוך לשון הרב' נראה שהבעל נותן ללוקח מן התגר מאה ועשריס ואוזר ונובה מותם מן התגר דעד כאן לא אמרינן שלא עשו תקנת השוק בגנב מפורסם אלא על לוקח מגנב ולוקח ממנו דלוקח מפני שלא הוה ליה לוקח אבל לוקח מלוקח מיבעיא יודע זה ממי לקחו אינו מחזיר החפץ בלא דמים ואין לי בזה הכרע עכ"ל: בתב המרדכי בפרק הגוזל ומכיל ישראל שלקח כלים וספריס מגנב לוקח שני שאינו יודע זה ממי לקחו אינו מחזיר החפץ בלא דמים ואין לי בזה הכרע עכ"ל: בתב המרדכי בפרק הגוזל ומכיל ישראל שלקח כלים וספריס מגנב מפורסם ישראל או עכו"ם ומכרן לישראל אחר והוליכו העכו"ם מהלוקח בדיניהם ואחר שלי הם שגנבו ממני אם יש עדיס שמגנב מפורסם קנאם ישראל הרשות חייב להחזיר דמיו ללוקח השני ולא מצי אחר העכו"ם שהוליך ממך שקרן ולא שלו הוא דאמרי חכמים דאם היה גנב מפורסם לא עשו בו תקנת השוק משום דלא מיבעיא ליה למזכן מגנב מפורסם וכיון דזכן מיניה ליכו דאפסיד מיפסיד וחייב להחזיר ללוקח את דמיו ואם אין עדיס שמגנב מפורסם קנאם ג"כ הם דבריס שהכיר בהם שגזלן הוא גנבן דאז לא עשו בו תקנת השוק ואפילו מגנב ולא יגנב הלוקח מעותיו למ"ד הכיר בה שאינו שלו ולקחם וכו' ונתן לגזלן עד שהכיר בהם מטלטלין וקרקעות שויס דתפרוייהו שייך התי טעמא:

שנז (ט) **המביר** כליו וספריו ביד אחר והוא אינו עשוי למכור כליו וילא לו אם גניבה בעיר וכו' הרי זה מוציא כליו מיד המחזיק בהן וכו' בפ' הגוזל בתרא

דרכי משה

זו ונוסחא מוטעת נזדמנה לרבינו בדברי הרמב"ם ודבריו והבנתו בדברי רבינו בבבא זו לא היתה נכונה וע"ל סי' שמ"ו ושנ"ג מדין אם יאוש ושינוי רשות קונה לגמרי: (ד) כ' בת"ה סי' שע"ט אומן שנתנו לו כלים לתקן ומשכנם אצל אחר גם החזירו לו על אותן כלים משכנות אחרים שהשכין תחלה ופסק דיש בו משום תקנת השוק וצריכים לפדות הכלים בכל מה שהשכין גם הקרן והרבית מן המשכנות שהחזירו לו מחמת הכלים אבל הרבית שעלו עליהם אה"כ לא דלא עשו תקנת השוק אלא בקרן ולא בריווח כדאיתא במרדכי פרק האשה שלום ד' תס"א ע"ג ופ' איזהו נשך מיהו למ"ר אומן קונה בשבח כלי שהשביחה אפ"ה צריך ליתן לו ריבית נגד שבח הכלי שהוא של אומן ול"ד דאם היא שלי אומן א"צ להחזיר לבעליו דמ מ צריך להחזירו מכח דינא דמלבותא דהכי נהיגין לדון עתה להחזיר כל גניבה אפי' לאדר יאוש ושינוי רשות מכח דינא דמלבותא לכן צריך ליתן לו כל הרבית דהכי הוא דינא דמלבותא

דרישה

והסמ"ה ולמי גם מגנב שאינו מפורסם תירוי גם בר"ם שם"ט מוכ"ל בשם הרמב"ם כמ"ש בסימן סי"ג ומשמע שם דקאי גם אגנב שאינו מפורסם כמוכח שם לפני זה ויותר מן התימה דלקמן בסימן סי"ו כ"כ בשם הרמב"ן ול"ל שגם הוא סובר שאין יאוש ושינוי רשות קונה אלא לענין שלא יוכל להסזיר הגניבה ומשמע [מכ'] שגם הוא דל"ל דס"ל כהרמב"ם ושם קאי אגנב שאינו מפורסם וכ"כ ב"י עצמו שם ס"מ דבגנב שאינו מפורסם נמי בעי להסזיר דהרמב"ם (וע' מ"ש עוד בכ"ס בסי' סי"ו) גם מן הרשוי לשום לב לקיים גירסת הספרים הנדפסים בדפוס ב"י כי גם בספרים ישני מלאתי כ"כ בפרט מאחר שיש לנוסחא זו שכתב עלה הא"מ ובב"י שהיא עיקר כמה סתירות מדברי רבי' וכ"ל לכן כ"ל דגירסת דפוס ב"י כ"ל היא הגיהה נוסחת ספרי הרמב"ם שהיה ביד רבינו וכדי לבוא אל הסיתור תקריס ותומר דוא יהוא דשתא הקונה מן הגנב גוזל הוא קונה (וכדלקמ' בגמ' וכתבו [רבי'] בסי' רל"ו בקונה מתנה ומסקריקון ע"ש) ובכיכ לתמרי' שכלוקח מחזיר דמיו ר"ל דמי שמוכר בשוק הגניבה יתר על מה שקנה מכל שכ דמיו שנתן בה ודאי מנכה לבעלים מפני תק"ה וכ"כ מו"ס בהגהות שלו בסימן זה גם י"ל דמה שאמרו יחזיר דמיו מיירי שמה שקנה היכ דל"ל שקנה מן סדין שלא גוף הגניבה ולא שווי אלא שעשו תק"ה להחזיר דמיו שנתן לגנב היכ דלא נתייאש ולוקח הגניבה ויכיכ שנתייאש לכל הפחות צריך להחזיר להרמב"ם והרמב"ד מוכר שווי הגניבה ממה שנתן לגנב ובזה יבוא הכל על נכון דמ"ש לעיל בסי' ש"ג ולקמן סי' שמ"ט ושם"ו בשם הרמב"ם ולמ"ד דיוקם רשות אינו קונה אלא לענין שא"י להסזיר גוף הגניבה אבל דמיס צריך להחזיר מיירי אפי' בגנב שאינו מפורסם ומותם דמיס ר"ל דמי שווי הפחת שהוא יותר ממה שקנאו שקנאו מותם דמיס היא מחזיר אבל ודאי שמכבה לגנוב דמי המקח שנתן בעד הפחת ובזה מיושב ג"כ גירסתינו בכאן דה"ק כתב הרמב"ם בשניאתו הבעלי' כי' על ואינו מחזיר הגניבה עצמה לבעלים דמדקתי לעיל סי' שס"ג שהגניבה עצמה שאינו מפורסם חוזר לבעלים ואפי' לגנב אינו חייב אלא דמי שווי הגניבה ולא דמי המקח ומה שכתב כן נכתוב משום דלרך הרמב"ם להקוט לשון המשנה והגמרא)ולשון המשנה הוא ג"כ שהם הקונה מן הגנב קנה ום"ל להרמב"ם והרמב"ד בפשיטות דלא קנה אלא דל"ל להסזיר גוף הגניבה אבל דמיס צריך להס

גמרא (קיד:) תנן המכיר כליו וספריו ביד מהר מס ינלע לו סס גניבה בעיר יסבע לוקח כמה נתן ויטול ומס לאו לאו כל היימו שאני אומר מכרן למחר ולקחן זה ממנו ובגמרא וכי ינלע לו סס גניבה בעיר מאי הוי ליחוש דילמא זבנינהו והוא ניהו קא מפיק שמע מינה מהר רב יהודה אמר רב כגון שבאו בני מדס בתוך ביתו ועמד והפגין בלילה ואמר נגנבו כליו כ"ש עילה מלא רב כהנא מסייס בה משמיה דרב כגון שהיתה מחתרת מחתרה בתוך ביתו ובני מדס שלנו בביתו ילאו ומנברקתות (פי' משקות) של כליס של כתפיסס והכל מומריס נגנבו כליו של פלוני ודילמא כליס הוו ספריס לא הוו אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כגון דקאמרי עטין רבדכי אמר רבי יוסי בר חנינא דקאמרי תרי עתיקי וקא טעין חדתי אמר רב כגון דאמרי הללו כליו של פלוני הללו ספריו של פלוני אמר ר"ש אלא מעתה למכור כליו מבעי ליה אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב יוחנן לגבי דמקמרי ליה זוזי אמר רב חסדא אמר רב חגי ינלע לו סס גניבה בעיר ופרש"י לא לריך להאדורי כולי האי. דניחא פלוני ופלוני וכ"כ הרש"ס הרי ינלע לו סס גניבה בעיר וחין לריכין לבדר הללו ספריו של פלוני וכתבו התוספות דקאמרי הללו כליס של פלוני כלומר שינלו הקול מומריס אלו כליו וספריו של פלוני שבני מדס הללו נוסחין והס מכיריס שהס חדשים: ומה שאמר רבינו נבי עשוי למכור כליו חינו נאמן עד שיעידו הכליס וכו' וזה נותן בהם סי' חע"פ אלא הוסיף בגמרא שלריך לתת להן סימן שיודעין בהן שהוא שלהן ולפי זה אפילו אין שם סימן בכליו אלא שהוא מכיר בהן שהוא שלהן נאמן ומלשון הלכות משמע שאין שם סימן אלא אם כן יש שם סימן ולפי זה אפילו אין שם סימן בכליו אלא שהוא מכיר בהן שהוא שלהן נאמן וכן משמע בהגהות אשירי פרק הגוזל בשם הרמב"ן ז"ל וכן נראה לי

רשות קונה אלא לענין שא"צ להחזיר הגנבה אלא הדמים אבל לדעת ר"י צריך להיות שלא נתייאשו שאם נתייאשו אין הלוקח צריך להחזיר לו כלום אע"ג דקיי"ל סתם גניבה יאוש הבעלים היא מיירי בידוע לנו שלא נתייאשו הבעלים כגון שהבעלים מרדפין אחריהם כתב הרמב"ם כשאינו עשוי למכור כליו אם יבואו עדים שהן כליו של זה ישבע הלוקח בנקיטת חפץ בכמה לקחו ויטול מהבע"ה ומחזיר לו כליו ע"כ ורוצה לומר כיון שעדים מכירין שהן כליו א"צ שיעידו שראו אותם האנשים שחתרו ויצאו וחבילות

כליו מיירי כין בלפני יאוש ולהחזיר הגנבה עצמה וכין לאחר היאוש ולהחזיר הדמים **ולעכות** מה שנתן לגנב בעד הכלים אבל לדעת ר"י לא מיירי אלא בלפני יאוש שאם נתייאשו וכו' ולא כ"י דכתב לפרש דלהרמב"ד דבעלמא ביאוש ושינוי רשות צריך למשך הדמים כאן מהחזיר הגנבה וכתב שהכר זה הוא מפני תקון העולם ופי' רחוק הוא ותו אלא נזכר תיקון העולם לא בתלמוד ולא בדברי הרמב"ד ותו דלמה יתקנו בגנבה זו יותר מבאר גנבה שהרי ברים סי' ס"ה כתב דבינו להדיא ע"ש הרמב"ד דקונה גוף הגנבה וא"צ להחזיר אלא הדמים. עוד כתב כ"י דלהרמב"ם מיירי בלפני יאוש דאי לאחר יאוש אין לו לנגב מין הלוקח צריך להחזיר כלום וכו' עכ"ל ורצונו לומר דבגנב בתוכו מפורסם ס"ל דיתן לו כלום לא ההפן ולא הדמים כמ"ש בפ"ה דבגנבה ופ"ה דגזלה והכא מיירי בסתם גנב שתוכו מפורסם מדנתן להם ליטה בתוך ביתו ותימה דלמ"ל מאי מבוית דבינו כאן דעת ר"י אלא לפי שיטתו ר"י אמר לפיכך בגנב מפורסם אלא הדבר ברור דליתא לפירושו דכ"י אלא דבין בגנב מפורסם ובין בתוכו מפורסם צריך להחזיר הדמים להרמב"ם אלא דבתוכו מפורסם מנכה הלוקח הדמים שנתן בעד החפן כמפורש בנוסחת הרמב"ם שהביא דבינו בסי' הקודם ואין ספק שלפ שהם לנוסחת ה' המניד ובית יוסף צריך לפרש כך להרמב"ם אע"ג דלשון לחוק וכבר התרכתי בם"ד דזה בסימן הקודם וכאן כתב דבינו ע"ש הרמב"ד שגם הוא סובר כהרמב"ם ולכן פי' דמיירי הכא לפיכך לאחר יאוש וכו' ולגדלין וכדפי' אבל הרמב"ם נופיה לא פי' כאן כלום אלא כתב כלשון הגמ' ומשמע פשט הסוגיא דאף בתוכו וכיוון דאין צריך להחזיר הגנבה עצמה: כתב הרמב"ם בשחיטו עשוי למכור כליו כו'. הכ"י התריך ואני תפרם בקללה דהרמב"ם ז"ל מפרש למתני' מיירי בכל גווני והא דיצא לו שם גנבה בעיר פי' לגדלין שם עשוי למכור את כליו מתפרש שיצא לו שם גנבה בעיר על ידי שיעידו שבאו בני אדם ולנו בביתו ושמע בלילה וכו' וכל התנאים שנזכרו שם והכל תומרים הללו כליו וספריו של פלוני ה"ז נאמן ואם אינו עשוי למכור את כליו ס"ל לכל הני התנאים אלא שיצא לו שם גנבה בעיר בלאו הני התנאים לחודי ודאי אמת הוא שנגנבו ממנו דאין כפק אלא מכר כליו כיון דאין עשוי למכור את כליו וכיון בית עדים שמכירים את כליו בית זה דקנאן מיד אחר חייב להחזיר לבעלים ופע"ג דרבינו כתב תחלה ע"פ פרש"י לפך אינו עשוי למכור את כליו בעינן כל התנאים הללו בני אדם וכו' וביאלו דרך מהתרת וכו' אלא דל"ל שיעידו העדים שאותן כלים בבית פלוני הם אותן כלים שראו נוטלין אותם שהתרו בקיר וכו' ס"ל לרבינו דפע"פ דרש"י והרמב"ם מהולקים בפירוש הסוגיא מ"מ לענין דינא אלא פלוני דהרמב"ם נמי מודה לפרש"י דבעינן כל הני תנאים אף אינו עשוי למכור את כליו היכא דליכא עדים שמעידין שהן כליו של זה ורש"י נמי מודה להרמב"ם היכא דאיכא עדים שמעידין שהן כליו של זה ס"ל שיעידו כל הני התנאים שלנו בני אדם וכו' והתרו בקיר וכו' אם"ה כתב תחלה הדין ע"פ פרש"י ותום' וחא"כ הכיא דברי הרמב"ם וע"פ פירושו בהלכה וכתב להכי מסתברא וניחא השתא למתני דינו כתב הרמב"ם וכו' ולא והרמב"ם כתב מטום דלא פליגי לענין הדין כל עיקר ומתוי"ב בזה מה שהיה קשה לכ"י על דברי רבינו והתריך ולא קשה כלום. וכ"ל טוב דמ"ש רבינו וזה נותן בהן סימן פינו אלא לפי פרש"י דלפ שעשוי למכור את כליו אין העדים מעידין אלא שהכלים הנמצאים ביד זה הלוקח הם אותן הכלים שהרו נוטלין אותן בהתרו בקיר ואם כן מנין לנו שהן כליו אל בעה"ב דילמא הכלים הללו הן של הגנבים עצמן מהלהן וכליו של בעל הבית הולכו הגנבים עמהם ולפיכך צריך לפרש זה נתן בהם סימן כדפרישית למעלה אבל להרמב"ם דסכירא ליה דבין בשעשוי למכור את כליו בין בשאינו עשוי למכור את כליו בדאיכא עדים מעידים על אלו הכלים שנמצאו ביד פלוני הם כליו של בעל הבית אלא דאיכא למיחש למיתם שמא מכרן הילכך בשאינו עשוי למכור את כליו סגי בשיאלו לו שם גנבה בלאחד כל אלו התנאים ובשעשוי למכור את כליו בעינן כל אלו התנאים הללו כדי שלא יהא לו שום תענית כשיבואו שלאחר שהרו אותם הכירם ולא נתן בהם סימן אי נמי ליכא בהו סימן אלא שהכירם בשיעות עין ובטל

בב"ה שאינו עשוי למכור כליו י"ל דבעי לאגלויי ליה דאפי' בשעשוי למכור כליו מצהת לה דיצבע בשם הוציא ויטול וכגון שבאו בני אדם בתוך ביתו וכו' וכתב הכי גלי ליה דהכי מילי בשעשוי למכור אבל בשאינו עשוי למכור לא היימינן דילמא זבניהו וש"מ דמתניתין בכל גווני מיירי כין בב"ה השעשוי למכור כליו כין בשאינו עשוי אלא דבשעשוי למכור הוי יצא לו לו שם גנבה בכל הנך תנאים שבאו בני אדם בתוך ביתו וכו' ובשאינו עשוי למכור הוי יצא לו שם גנבה בעלמא ואין צריך לתנאים אחרים ומ"ם כי אקבי ליה ליחום דלמא זבניהו הכ"ע בשאינו עשוי למכור כליו אלא דבעי להדורי הכ"ע דמתניתין בכל גווני מיירי כין בשאינו עשוי למכור אבל בשאינו עשוי למכור לא היימינן דילמא זבניהו וש"מ דמתניתין בכל גווני מיירי כין בב"ה השעשוי למכור כליו כין בשאינו עשוי אלא דבשעשוי למכור הוי יצא לו לו שם גנבה בכל הנך תנאים שבאו בני אדם בתוך ביתו וכו' ובשאינו עשוי למכור הוי יצא לו שם גנבה בעלמא ואין צריך לתנאים אחרים ומ"ם כי אקבי ליה ליחום דלמא זבניהו הכ"ע בשאינו עשוי למכור כליו אלא דבעי להדורי הכ"ע

שום תגמי ולהיותו ז"ל מפרש כך כתב ב"ה שמינו עשוי למכור כליו ויצא לו שם גניבה בעיר והכיר כליו וספריו ביד מחריס שם כמו עדיים שזה כליו של זה יטבע זה ויחזיר לו כליו לומר דבשמינו עשוי למכור כליו ביצא לו שם גניבה בעלמא סגי ואין צורך לבמו בני מדם ולנו בתוך ביתו וכו' ומ"ש שם כמו עדיים שזה כליו של זה מ"ש שלא נזכר בגמרא הוא מבואר בעצמו שאם אין עדיים שזה היה כליו של זה קודם שיצא לו שם גניבה כי יצא לו שם גניבה מאי הוי דילמא מעולם לא היו כליס אלו שלו ויש לתמוה על רבינו שכתב על דברי הרמב"ם ור"ל כיון שהעדיים מכירין שהן כליו אין צריך שיעידו שרמו מותס המנשים שהתרו ויצאו שהרי טוען שנגנבו לו ולא יצאו מתחת ידו בשבירות: (ב) ולמעלה בסי' צ' כתבתי נגב שנכנם לבית חבירו והוציא כלים תחת בגדיו:

שנה (ג) **כל** דבר (א) שחזקתו גנוב או שרוב הדבר ההוא גנוב אסור לקנותו: (ב) לפיכך אין לוקחין מהרועים חלב טלאים והבילות על כתפיהם והבי מסתברא וכתב עוד שאם הם כלים העשויין להשאיל ולהשכיר אפילו לא יצא לו שם גנבה בעיר נאמן וישבע המחזיק בהן כמה הוציא ויטול ויחזיר לזה כליו ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל דכיון שהוא אומר שהם גנובין אתרע ליה הזקה דעשויין להשאיל ולהשכיר שהרי טוען שנגנבו לו ולא יצאו מתחת ידו בשבירות: (ב) ולמעלה בסי' צ' כתבתי נגב שנכנם לבית חבירו והוציא כלים תחת בגדיו:

שנה (ג) **כל** דבר (א) שחזקתו גנוב או שרוב הדבר ההוא גנוב אסור לקנותו: (ב) לפיכך אין לוקחין מהרועים חלב טלאים

ולהשכיר אין מוסגין כלל שמא מכרן וכי היכי דמי הוה טעין שמוכן הן נאמן בשבועה ולא חיישינן לשמא מכרן כ"ג בשען גנובין הן דנאמן בשבועה והכי משמע ליצחק דהרמב"ם מלמד כתב חדש בתשובותיו דהו"ל לומר בשב"כ שמינו עשוי למכור את כליו הו עשוי למכור והיו כליו אלו שהכיר עשויין להשאיל ולהשכיר ויצא לו שם גנבה בעיר אם בתו עדיים זהב כליו של זה וכו' מדשמא ב' בתות ובדמשוהב כתב דיצא לו שם גנבה בעיר וכן כתב בנימוקי יוסף ואפי' ת"ל דהמי הו שהיה עשוי למכור וכו' מיירי כמי ביצא לו שם גנבה בעיר אפ"ה ג"ל שיצא לו שם גנבה בעיר אלא כדי לפטרו משבועה שגנב הוא מביתו אבל ודאי אפי' לא יצא לו שם גנבה כמי נאמן במו אלא דקרוב שבועה וכ"כ הרמב"ד בהשגותיו ז"ל ג"א אם היו כלים אלו מדבריס העשויין להשאיל ולהשכיר ויצא לו שם גנבה אם יבואו עדים שזה כליו של זה וכו' אלא כתב לו שם גנבה בעיר אלא לפטרו משבועה שלא היה צריך לשם גנבה אלא שמכרן עכ"ל ומובר דבינו דכך היא דעת הרמב"ם ושלא כמו שהבין ה"פ מדברי הרמב"ם דמוקי לה בשמינו עשוי למכור ולא בשמינו עשוי להשאיל ולהשכיר אלא בשמינו עשוי למכור ולא בשמינו עשוי להשאיל ולהשכיר ולא בשמינו עשוי להשכיר ולא בשמינו עשוי להשאיל ולא בשמינו עשוי לא למכור ולא להשאיל ולא להשכיר

(ג) **אבל** אם הוא תפור מותר כפי שקנאו בשינוי . כן פרש״י וכ״כ הרא״ש וה״ר בחצ ע״ב הרשב״ם דלשינוי מחוור דתיפוק ליה משום שטוותו ולבנו ותרנו ועוד נגדיס מלן לכר שמייטו וכרלין דברי הרמב״ם שפי׳ גיזין תפורים זה עם זה שאם היו גוזרים לא היה תופר לותם אלא מוכר לותם מעט מעט כדי שלא יבא כו הרגשה ע״ל וכלי לייצב פירוש רש״י והגמכים לחרין גרסה אלא קציץ לדוקא נגדים תפורים אבל טווי ותרוג ליכא למיתר דאל נעשה כו אוש שיוני אבל נגדים תפורים כולי האי לא מייצין שימכור הנגדים תפורים של נעשה וניחא נמי דל״ק בגדים מלן לכר שמייטו דתנא נקט סתם לוקחים מהם תפורים לאורויי דיוקא דכל שאין תפורים אפילו טווי ותרוג אין לוקחין מהן : ומותר ליקח מהתרים לפי שיש לו חלק בפירות . כלומר לא דמי להא דתנן דאין לוקחין משומרי פירות כדרבא קוץ קמץ דמצי למימר דשומר שאני לית ליה בגופא דתרבא מידי אבל תרים לית ליה בגוויה מימר מהנפשיה קא מזדן : ומ״ש בד״א בסתם וכו׳ . כ״כ על פי דברי הטוש׳ בפרק אלו מציאות (דף כ״ב) בעובדא דתמימר ומר זוערא ורב אשי דתיקלעו לבוסתנא דמרי בר חיסא אייתי תריסי קמייהו תמימר ורב אשי אכלי מר זוערא לא אכלי מר חלבי דהקשו הטוש׳ מאי שנא מכלי מר זוערא לא אכלי דהקשו הטוש׳ מאי שנא מכלי מר זוערא לא אכלי וכתב הרא״ש תמימר ורב אשי אכלי מע״ג דלא ידע מרי בר חיסא דמאי דיהב להו מ״מ היו סומכים דתריסא מחלקו יהיב להו ויתן לבעלים מחרים כנגדן מר זוערא לא אכלי כיון שמן השוחפות קודם החלוקה יהיב להו בלא דעת הבעלים לא מצי למיכל ויש לחתום על רבינו למה פסק כמר זוערא הא כיון דתמימר ורב אשי עבוד עובדא דלא כוותיה הלכה כוותייהו דרבים ניהו ועוד דרב אשי מר ה תלמודא הוא כוותיה נקטינן ואפשר שטעמו מדמסיים בה סתם מדהכי אתא . מרי בר חיסא ל״ל לתריסיה אמאי לא חייתא לרבנן מהכך שפירתא ל״ל לתמימר ורב אשי למר זוערא השתא אמאי לא אכיל מר והתניא סתם גמלאו יפות מהם תרומתו תרומה ל״ל הכי אמר רבא לא אמרו כלך אלא יפות אלא לענין תרומה בלבד וכיון דתמרי ליה השתא אמאי לא אכיל מר ואתניא סתם

בגד ואפי' הוא מנומר וטווי או ארוג אפילו אינו טווי . ואין לוקחין מהצבע (ס"ח מהגרדי) לא אותות ולא דוגמאות ולא תלושין של צמר אבל לוקחין מהן בגד וצמר צבוע . מה שהעבדן חותך מהעור להשוותו הוא של ב"ה ואסור לקנות ממנו אבל גיזה העולה משתף הסים הוא שלו . החייט ששייר מהחוט מלוא מחט וחוץ למחט כמלוא מחט וכן אם שייר מהמטלית כשחותכין אותו להשוותו שלש אצבעות הן של ב"ה פחות מכן הוא שלו . נסורת שהחרש מוציא במעצד וכן היוצא מתחת המקדה ומתחת הרהיטני והנגרר במגירה הוא שלו ומה שמוציא בכשיל וכן הנפסק במגירה הוא של בע"ה ודוקא כשקבלו לעשות בביתו אבל אם עושה בבית בע"ה הכל לבעל הבית . מסתתי אבנים ומפסני אילנות ומפסקי גפנים ומנקפי זיתים ומנכשי זרעים ועודרי ירקות בזמן שבע"ה מקפיד עליהן איסורין משום גזל אין בע"ה מקפיד עליהם אין בהם משום גזל כתב הרמב"ם ובכל הדברים הללו וכיוצא בהן הולכין אחר מנהג המדינה :

הלכות גזילה

שנט (ה) **אסור** לגזול אפי' כל שהוא לא שנא מישראל ול"ש מעכו"ם שגזל העכו"ם אסור : (ב) וכל הגוזל את חבירו אפילו שוה פרוטה כאילו נוטל נפשו : (ג) ואסור לגזול אפילו ע"מ לשלם וכתב א"א ז"ל דווקא שאין התשלומין בעין כההיא דמייתי עלה שרצו אנשי דוד ליקח גדיש של שעורים ולתת במקומו של עדשים ועדיין לא היו בידם העדשים אלא רצו ליקח גדיש של שעורים של ישראל ולכשיזדמן להם גדישי עדשים של פלשתים יתנו לישראל במקום גדיש השעורים אבל אם היו מזומנים העדשים אפילו אין בעלי גדיש שעורים לפנינו מותר לזכות להם גדישי עדשים [ע"י אחר] דעדיפי מהשעורים וזכין לאדם שלא בפניו

שנט (ה) **אסור** לגזול אפי' כל שהוא מנומר וטווי הכי איתא בברייתא לוקחין מהם בגד מנומר ערב ואחי טווי ואריג ובגמרא השתא טווי אקלי אריג מיבעיא מאי אריג תיכי ופרש"י בגד מנומר . כלומר בלבעים הרבה אע"פ שרגלים לדבר שנגד הלמר מבגדים שארג לוקחין מהם דקנינהו בזיונו : אריג מיבעיא . פת הו"ל טווי קודם לאריג . תיכי שרשרות דלא עיימן קודם לכן ומ"ש ואין לוקחין מהגרדי לא אותות וכו' ט"ס הוא וצריך להגיה מהלבע במקום מהגרדי ופרש"י אותות . כשמביאין לו בגד לצבוע אותך ממנו מעט לפני בעליו לידע אם יקלוט הלבע ופעמים שמעכב אללו ונכתוב בעלים : דוגמאות . שמביאין להבעלים למר לצבוע ומביא עמו מעט למר לצבוע ואומר כזה צבע לי : תלושי למר . שחולם מן הלמר מעט מעט : ומ"ש רבינו שלוקחין למר לצבוע הימו מכוון דבברייתא הכי איתא מהל לוקחין מהן בגד לצבוע טווי ובגמרא השתא טווי שקיל בגדיש מיבעיא מאי בגדיש נמטי ופרש"י מהל לוקחין ממנו בגד לצבוע . דבגד לא גנב וא"ל גנב קנייה בזיונו טווי ובגדיש הך דוגמאות שטולן או עשה מהם בגדי לוקחין . נמטי לבדיש ואין שם טווי . כתב הרמב"ם פ"ז מהלכות גניבה לוקחין מהסורק כר מלא מוכין . וכתב ה"ה ברייתא דשוף ד"ק ואמרינן עלה מ"ט דקנינהי בזיונו ואף ע"ג דקנינהי בזיונו היכא דאיכא היכר שאני זה גזל ודאי אלא מספק אתה בא לאסרו וכיון שכן בזיונו לכל כיוצא בזה המפרשים וזה הכלל לכל כיוצא בזה דאפילו בזיונו כזה מותר עכ"ל (ג) : כתב הרמב"ם וכל הדברים הללו וכיוצא בהן הולכין אחר מנהג המדינה ע"כ : ומ"ש ואפי' הוא מנומר וטווי או ארוג אפילו אינו טווי . ואין לוקחין מהצבע (ס"ח מהגרדי) לא אותות ולא דוגמאות ולא תלושין של צמר אבל לוקחין מהן בגד וצמר צבוע . מה שהעבדן חותך מהעור להשוותו הוא של ב"ה ואסור לקנות ממנו אבל גיזה העולה משתף הסים הוא שלו . החייט ששייר מהחוט מלוא מחט וחוץ למחט כמלוא מחט וכן אם שייר מהמטלית כשחותכין אותו להשוותו שלש אצבעות הן של ב"ה פחות מכן הוא שלו . נסורת שהחרש מוציא במעצד וכן היוצא מתחת המקדה ומתחת הרהיטני והנגרר במגירה הוא שלו ומה שמוציא בכשיל וכן הנפסק במגירה הוא של בע"ה ודוקא כשקבלו לעשות בביתו אבל אם עושה בבית בע"ה הכל לבעל הבית . מסתתי אבנים ומפסני אילנות ומפסקי גפנים ומנקפי זיתים ומנכשי זרעים ועודרי ירקות בזמן שבע"ה מקפיד עליהן איסורין משום גזל אין בע"ה מקפיד עליהם אין בהם משום גזל כתב הרמב"ם ובכל הדברים הללו וכיוצא בהן הולכין אחר מנהג המדינה :

הלכות גזילה

שנט (ה) **אסור** לגזול אפי' כל שהוא לא שנא מישראל ול"ש מעכו"ם שגזל העכו"ם אסור : (ב) וכל הגוזל את חבירו אפילו שוה פרוטה כאילו נוטל נפשו : (ג) ואסור לגזול אפילו ע"מ לשלם וכתב א"א ז"ל דווקא שאין התשלומין בעין כההיא דמייתי עלה שרצו אנשי דוד ליקח גדיש של שעורים ולתת במקומו של עדשים ועדיין לא היו בידם העדשים אלא רצו ליקח גדיש של שעורים של ישראל ולכשיזדמן להם גדישי עדשים של פלשתים יתנו לישראל במקום גדיש השעורים אבל אם היו מזומנים העדשים אפילו אין בעלי גדיש שעורים לפנינו מותר לזכות להם גדישי עדשים [ע"י אחר] דעדיפי מהשעורים וזכין לאדם שלא בפניו

שנט (ה) **אסור** לגזול אפי' כל שהוא . עיין בהרמ"ה בזה בס"ד : (ג) **ואסור** לגזול אפי' ע"מ לשלם . ר"ן פרק הכונס (סוף דף ס') וביקשו דוד ויאמר מי יסקני מים וכו' רבנן אמרו קל מיבעיא ליה מהו ליטול גדישין של שעורים של ישראל ליתן לפני בהמתו על מנת לשלם גדישים דפלשתים שלחו ליה חבול יזיב רשע גזילה ושלם אע"פ שגזילה מסתברא דלית ליה מאי דוד מלך אתה מלך אתה ופורע לעשות לך דרך ואין מוחין בידך : ומ"ש רבינו בשם הרמ"ה דוקא שאין התשלומין בעין כהיא דמייתי עלה שרצו אנשי דוד ליקח גדיש של שעורים ולתת במקומו גדיש של עדשים ועדיין לא היו בידם העדשים וכו' כ"כ שם הרמ"ה וז"ל ירחה דמיירי שעדיין לא היו מזומנין אלא רצו ליקח גדישין של

דרכי משה

(ג) וא"כ אפשר ליישב דברי רבינו במה שכתב צמר צבוע משום דספק באותה ברייתא ס"ל דשינוי החוזר לברייתו הוי שינוי לענין זה ולא כברייתא דנקט דוקא בגד צבוע משום דצמר צבוע הוי שינוי החוזר לברייתו כדאיתא ריש הגוזל קמא :

ובנ"י

פרישה

פירושו בפ"ם סי' י"ח : ומפילו קוש מנומר פירושו של מנומר וטווי ומותות ודוגמאות ככל מפורש בפירש"י שם : מבל לוקחין מהן בגד וצמר צבוע נלמש דר"ל בגד שמי נמטי וכלומיתא שם בגמ' וקנקש בלביעה דלביעה דמר בסוף קמי גם מבגד וקנלן בזיוני בלביעה ועד"ר : שמייר מסחוט מלוא מחט ומוץ למחט כו' פירש"י שבל זמן שאין מן המוש מלא מלוא מחט מלומלש אינו יכול לתפחו בבגד : וכן אם שייר כו' פי' אם בשאותבין בבגד שייר ג' אלבעות : שהחרש מוציא במעצד כי' פי' מעצד קולולום רמב ובל"ח קורין אותו ברי"ט ס"ק ומתלקין בו בנסרים וקוש מפיל שפאים דקיק וכן המקדיח והרהיטני והמגירה אבל בכשיל והוש קודוש מפיל שפאי בגיס וכ"ש הנפסק במגירה שפאין שאינו מכוון ופסקו קוש של בעל הבית דש"י : אבל אם עושה בבית בע"ח שכיר יום דש"י : שכל לב"ה ל"ש אם גם בבל שני לעשיל דיין בן : ומפסקי אילנות ומפסני גפנות ומנקפי הגפ בל"ל עיין בדש"י אם ניקוף שייך בהגפ בהבאיב וניקף שבשי יער בבדול הוא לי' שנם :

סי' שנט (ה) **אסור** לגזול אפילו כל שהוא ומן התורה אסור דוקא שיעור דתוריתא וכ"ם לעיל ר"ם שמ"ח וכ"כ הרמב"ם ריש סל' גזילה יסמ"ם כתב אם דבר מועט דליבא מיגם מבידם דיבם בירושלמי אסור עכ"ל ומעשה מסידות מוסר בירושלמי אסור עכ"ל ומעשה מסמידות כתב ב"י מפני שאילו היה עשה כן בלא מעשה אסור אפילו היה בדבר הנראה בעיני כל ב' ו' כמלא בהבילה כלה וכגדר נראה בעיני בע"ח דף ק"ט לגיעין לה מקרא ופליגי בו מי נפשו של גוזל קאמר וכמ"ם ג"כ לעיל סי' של"ט גבי פעולת שכיר ושם פליגי בה בפ' המקבל היה דף קי"ב : (ג) (ד) **ומש"ה** ואסור לגזול אפילו כו' בר"פ ס"ב היה לה תגובה ע"מ לשלם ובפ' הבונס היה קרא דויתתום דוד כו' כמ"ם בסמוך : ומ"ם ע"מ לשלם ר"ל שטוח ממנו ומשפם שמא לא יסח לו לשלם לסאול וכלמסיק : וכתב ה"ת כרמ"ם ו"ל דוקא כו' שם : אבל אם התשלומין בעין מותר ולא מיסינן לשמא ירגיל בבך וכמ"ש בפ' שמ"ם דשלחי גבי גניבה שבל הגונב במשפחיים מיבח לשיפם לה"ט למיתלא; דשפיח היא משא"ב גוזל שאוח גוזל בפרבסי מלאות בע"פ לפני בל והוא מילתא דלא שביח לפרוחים שנמצ לגזלו מוצני ממנו בחוקה ולא שייך בית לשמא ירגיל : בשפיחא למייתי עלה שרצו בי' בפ' שבונם ודבמו מקוה (דשמואל ב' בי"ג) [ועב"ח שמבינו] ועיין בפרש"י דלשם ושם מוכח דלא

דרישה

למריתא משא"כ רבי' דבתב הבינים לבופי' וק"ל : ומש"ר אבל ליוקחין מהן בגד וצמר צבוע בי"י מינו מבוין בי' [עב"ח שמבינו] עד ור"ל דמינו קוש מבלבע כ"ח בגד צבוע לו שאוח בוגמאות לו עשה מהן לבדין אבל צמר צבוע אסור ור"ל בדר"ח לוקחין בגד וצמר צבוע וכתב בבי"י ובגמ' ליבא אלא בגד צבוע ופירש"י משום דקנאו בזיונו ומשמע דצמר צבוע אין קונין ממנו עכ"ל וכתב אא"כ וכתב הרמב"ם פ"ו דגניבה לוקחין מבסורק כר מלא מוכין וכתב ב"מ ברייתי' בוש שוף ד"ק ואמרינן הטעם משום דקנינהו בזיונו ואע"ג דזיונו סחוזר לבריייתו מינו אינו בבל אלא שאני שאין זה גזל ודאי אלא מספק אתה בא לאסרו וכיון שבן בזיונו בל אוחו מוכר לבריייתו בלא מעשה דש"י ח"ג גנבו קנייה בזיונו דהיינו שלבעו אם בן לפי זה הוא הדין צמר לבוע נמי לוקחין דקנייה בזיונו דבך לי בגדים במו צמר בשגנבן ולבעו דבשניהם קנייה בזיונו דלביעה ואע"ג דברים הגוזל קמא קאמר רבא הליבא דבולי עלמא דשאני לבע הואיל וכול להעבירו על ידי לפון ח"ב הוי זיונו החוזר לבריייתו אלא בתב ר' המגיד דאפי' חוזר לבריייתו קונה זיונו בל שהוא בין שאין החוזר לבריייתו אלא בדבר שאין זה גזל ודאי ועיין לקמן סוף סי' ס"ם בתבתי דהעיקר הליבא לדברי הרב המגיד וזה :

שנט (ה) **אסור** לגזול אפילו בל שהוא . עיין בהרמ"ה בזה בס"ד : (ג) **ואסור** לגזול אפי' ע"מ לשלם . ר"ן פרק הכונס (סוף דף ס') וביקשו דוד ויאמר מי יסקני מים וכו' רבנן אמרו קל מיבעיא ליה מהו ליטול גדישין של שעורים של ישראל ליתן לפני בהמתו על מנת לשלם גדישים דפלשתים שלחו ליה חבול יזיב רשע גזילה ושלם אע"פ שגזילה מסתברא דלית ליה מאי דוד מלך אתה מלך אתה ופורע לעשות לך דרך ואין מוחין בידך : ומ"ש רבינו בשם הרמ"ה דוקא שאין התשלומין בעין כההיא דמייתי עלה שרצו אנשי דוד ליקח גדיש של שעורים ולתת במקומו גדיש של עדשים ועדיין לא היו בידם העדשים וכו' כ"כ שם הרמ"ה וז"ל ירחה דמיירי שעדיין לא היו מזומנין אלא רצו ליקח גדישין של

דרכי משה

(ג) וא"כ אפשר ליישב דברי רבינו במה שכתב צמר צבוע משום דספק באותה ברייתא ס"ל דשינוי החוזר לברייתו הוי שינוי לענין זה ולא כברייתא דנקט דוקא בגד צבוע משום דצמר צבוע הוי שינוי החוזר לברייתו כדאיתא ריש הגוזל קמא :

ובנ"י

פרישה

פירושו בפ"ם סי' י"ח : ומפילו קוש מנומר פירושו של מנומר וטווי ומותות ודוגמאות ככל מפורש בפירש"י שם : מבל לוקחין מהן בגד וצמר צבוע נלמש דר"ל בגד שמי נמטי וכלומיתא שם בגמ' וקנקש בלביעה דלביעה דמר בסוף קמי גם מבגד וקנלן בזיוני בלביעה ועד"ר : שמייר מסחוט מלוא מחט ומוץ למחט כו' פירש"י שבל זמן שאין מן המוש מלא מלוא מחט מלומלש אינו יכול לתפחו בבגד : וכן אם שייר כו' פי' אם בשאותבין בבגד שייר ג' אלבעות : שהחרש מוציא במעצד כי' פי' מעצד קולולום רמב ובל"ח קורין אותו ברי"ט ס"ק ומתלקין בו בנסרים וקוש מפיל שפאים דקיק וכן המקדיח והרהיטני והמגירה אבל בכשיל והוש קודוש מפיל שפאי בגיס וכ"ש הנפסק במגירה שפאין שאינו מכוון ופסקו קוש של בעל הבית דש"י : אבל אם עושה בבית בע"ח שכיר יום דש"י : שכל לב"ה ל"ש אם גם בבל שני לעשיל דיין בן : ומפסקי אילנות ומפסני גפנות ומנקפי הגפ בל"ל עיין בדש"י אם ניקוף שייך בהגפ בהבאיב וניקף שבשי יער בבדול הוא לי' שנם :

סי' שנט (ה) **אסור** לגזול אפילו כל שהוא ומן התורה אסור דוקא שיעור דתוריתא וכ"ם לעיל ר"ם שמ"ח וכ"כ הרמב"ם ריש סל' גזילה יסמ"ם כתב אם דבר מועט דליבא מיגם מבידם דיבם בירושלמי אסור עכ"ל ומעשה מסמידות מוסר בירושלמי אסור עכ"ל ומעשה מסמידות כתב ב"י מפני שאילו היה עשה כן בלא מעשה אסור אפילו היה בדבר הנראה בעיני כל ב' ו' כמלא בהבילה כלה וכגדר נראה בעיני בע"ח דף ק"ט לגיעין לה מקרא ופליגי בו מי נפשו של גוזל קאמר וכמ"ם ג"כ לעיל סי' של"ט גבי פעולת שכיר ושם פליגי בה בפ' המקבל היה דף קי"ב : (ג) (ד) **ומש"ה** ואסור לגזול אפילו כו' בר"פ ס"ב היה לה תגובה ע"מ לשלם ובפ' הבונס היה קרא דויתתום דוד ליקח גדיש של שעורים ולתת במקומו של עדשים ועדיין לא היו בידם העדשים אלא רצו ליקח גדיש של שעורים של ישראל ולכשיזדמן להם גדישי עדשים של פלשתים יתנו לישראל במקום גדיש השעורים אבל אם היו מזומנים העדשים אפילו אין בעלי גדיש שעורים לפנינו מותר לזכות להם גדישי עדשים [ע"י אחר] דעדיפי מהשעורים וזכין לאדם שלא בפניו

סי' שנט (ה) **אסור** לגזול אפי' כ

הרא״ש. סם בפסקיו: ומ״ש ודוקא שידוע וכו׳, זהו מדברי רבינו דמפרש לעיל מומריס זכין לאדם שלא בפניו אלא דוקא שידוע שזכות הוא לו לאדם שיש לו ואין אדם רוצה להקשות דבגמרא אסור ע״מ לשלם מפי׳ זכות הוא לו ואין חבין לאדם שלא בפניו לפי שאין דרך בני אדם לחבב ולזכות לחבירו בפניו אלא בדבר שהוא בטוח שיודע בו שיקבל ממנו ולא יקפיד עליו ולא יחשוב שמתכוין לשחקו בכך ולא יבוא לידי קטטה ומריבה ולפיכך אין לחוש שמא יקפיד עלי

החפץ שהומד: (י) כל המתאוה ביתו או את אשתו או כליו או שדהו של חבירו וכיוצא בהם משאר דברים שאי אפשר לו לקנותו ממנו כיון שחשב בלבו היאך יקנה דבר זה עובר בלא תתאוה שאין תאוה אלא בלב בלבד התאוה מביאה לידי חימוד והחימוד מביא לידי גזל שאם לא ירצה הבעל למכרו לו בדמים יבוא לידי גזל והגזל מביא לידי שפיכת דמים כי בשהבעל ירצה להציל ממונו מן הגזלן יבוא לידי שפיכת דמים צא ולמד ממעשה דאחאב ונבות הא למדת שהמתאוה עובר בלאו א' והקונה דבר שמתאוה בו בהפצר שמפציר בבעלים או בבקשה מהם עובר בשני לאוין לכך נאמר לא תהמוד ולא תתאוה ואם גזל עובר בשלשה לאוין:

שם (י) **מצות** עשה על הגזלן להשיב הגזילה דכתיב והשיב את הגזילה בד"א שהיא שוה פרוטה אבל פחות משוה פרוטה אינה בתורת השבה ומיהו אם גזל ג' אגודות שוות ג' פרוטות והוזלו עד ששלשתן אינן שוות אלא שתי פרוטות והשיב לו שתים חייב להשיב גם השלישית כיון שמתחלה היתה שוה שלש פרוטות וכל שכן אם גזל ב' אגודות שוות שתי פרוטות והוזלו ועמדו על אחת והחזיר לו אחת שצריך להחזיר לו גם השנייה שהרי לא קיים מצות השבה כלל גזל ב' אגודות שוות פרוטה וההזיר לו אחת מהן קאמרינן גזילה אין כאן השבה אין כאן ופירש הרמ"ה אע"פ שאין כאן גזילה ואין ב"ד נזקקין לכופו בתורת

תמיד שמדם יעלה על לבו לקנותו ולעולם ה"ס דבר שמי שאפשר לקנותו כגון מצותו נמי קא עביר על לא תתאוה כיון שחשב בלבו היאך יקנה דבר זה וכו'. ואין חילוק בדין בין הנוספתות:

שם (י) **מצות** עשה וכו' ומיהו אם גזל ג' אגודות וכו'. בפרק הגוזל קמא (דף ק"ה) אמר רבא גזל ג' אגודות בג' פרוטות והוזלו ועמדו על ב' חייב להחזיר לו אחת מי' אם יכנה בעין מחזיר אותה ואם לאו משלם לו ש"פ כמו שהיתה שוה בשעת הגזילה ואע"ג דהוה גזל חמץ ועבר עליו הפסח מ"ל הרי שלך לפניך טעמא דאיתיה בעיניה הא ליתיה בעיניה מע"ג דהשתא לאו ממונא הוא כיון דמעיקרא ממונא הוא בעי שלומיה מע"ג דהשתא לאו ש"פ בעי שלומיה וכתבו התוס' וה"ה בחתת שגזלה והוזלה שמחזיר לו אגודה או דמיה אלא רבותא נקט לפי' ג' דקיימ מצות השבה בתרתי אפ"ה חייב להחזיר לו אחת מע"ג דמהאי טעמא ואע"ג דהוה גזל חמץ להחזיר גם השלישית היינו אם יכנה בעין וכן השתיים שיחזיר היינו דוקא שהן שוות שלשתן אבל אם אחת מהן יקרה יותר מחבירתה אינו חייב להחזיר לו אחת אלא שתי אגודות שוות ג' פרוטות ומיהו יכול לגזלם לו מגודה אחרת ומה שכתוב בספרים שביניהם חייב להחזיר לו אחת ע"ל חייב להחזיר לו אחת: ומ"ש וכ"ש אם גזל ג' אגודות וכו'. כת לתרץ למה נקט ג' אגודות והוזל ונקט ג' אגודות והוזלו ונקט ב' ג'. ומיהו אם לא הוזלו כגון דגזל ג' אגודות שוות ג' פרוטות והחזיר לו ג' מכן רואים התוס' דפשיטא הוא דלא מיחייב להחזיר לו השלישית כיון דמעיקרא בשעת גזילה לא הוי ממונא ולשמא חייקור לא מייטיב ורלוונט לומר דלפיכך ממייקרה ועמדה השלישית על פרוטה חיינו חייב להחזיר כיון דמעיקרא לא הוי ממונא וכ"כ רבינו להדיא בסה ר"י בסי' שם"ז ס"ג ועיין במ"ש בסה בס"ד: גזל ב' אגודות ש"פ והחזיר לו אחת קאמרינן גזלה אין כאן השבה אין כאן. הקשה ב"י דבגמ' מקשינן עלה אי גזלה אין כאן השבה יש כאן תמרי ה"ק אע"פ שגזלה אין כאן מצות השבה אין כאן ואם כן הו"ל לרבינו לומר אע"פ דגזלה אין כאן מצות השבה אין כאן דהכי אסיקנא בהדיא ולכן אמר ב"י חסרון היכר יש כאן בלשון רבינו ולי נראה דאין כאן חסרון ובגמ' נמי אינו מגיה כלל אלא דהקשו לפי פשט הלשון דקאמר גזלה אין כאן ש"כ השבה יש כאן ולמה אמר השבה אין כאן ומפרש דה"ק אע"פ דגזלה אין כאן אפ"ה מצות השבה אין כאן; דאע"פ דאין כופין אותו עליה על ההשבה מ"מ מצות השבה לא קיים כתיקונה וכמו שמרומז בלשון התוס' ולפי זה רבינו נמי נקט הלשון דפשטו בני היסיבה לא פחות ולא יותר וגסמך על הפי' שכתב אחר זה על שם הרמ"ה.

ומיכא

מורי ומר דמי יהיבנא והא קסבר בלא תחמוד וכתב עליו הר"ש ולא אמר רוצה אני דעתו ז"ל אפני שאם אמר רוצה אני מקהו קניה ולא גרע מתלוהו וזכין לאסיקנא בפ' חזקת הבתים (מה:) דזכויה זכיה וכיון שכן אין לו ולא כן דעת הרב ז"ל אלא מקהו קניה ואע"פ שעבר. וכתב עוד כל המתאוה וכו' מבואר במכילתא להיות על התאוה בפני עצמה ועל החימוד בפני עצמו וכראיה לו שדעת הר"ש שהיות התאוה זו היא שיתאוה לקנות הדמים שלא כרצון הבעלים. וכתב עוד התאוה מביאה לידי חימוד וכו' שם במכילתא עכ"ל. עיין בתשובת הרמ"ש שכתב רבינו בסימן שע"ח:

שם (י) **מצות** עשה על הגזלן להשיב הגזילה דכתיב והשיב את הגזילה פשוט הוא: ומ"ש בד"א שהיא שוה פרוטה לפי שהיו סבורים שאין לו שיעור אלא כל שהוא כדאמרינן בפ' הגוזל עצים (קה.) גבי הא דגזל ג' פרוטות וכו' דכתיב והשיב את הגזילה אשר גזל ואע"ג דאיכא למידק מקמי דמפרש"י סוכר רבינו לפרושי דלעניין לחולין מחריו למדי מדכתיב והשיב את הגזילה אשר גזל משמע דכל שהוא ולעניין חזרה בעלמא מיפרש"ן וכן משמע בפרק הזהב (נה:) וכ"כ הרשב"ם [פ"ק] מהלכות גזילה: ומ"ש ומיהו אם גזל ג' אגודות שוות ג' פרוטות והוזלו חייב להשיב גם השלישית מימרא דרבא שם: ומ"ש וכל שכן אם גזל ב' אגודות שוות פרוטה והוזלו וכו' שצריך להחזיר לו גם השניה שהרי לא קיים מצות השבה כלל פשוט הוא: ומה שמתר גזל ג' אגודות שוות פרוטה והחזיר לו ג' קאמרינן גזילה אין כאן השבה אין כאן מסרון היכר יש כאן כלשון רבינו ובגמרא בפרק הנזכר אתר דפשיט גזילה אין כאן השבה אין כאן מקשה מי גזילה אין כאן השבה יש כאן תמרין ה"ק אף ע"פ שגזילה אין כאן מצות השבה אין כאן וכתב הרמ"ה פירש הרמ"ה מע"ג דגזילה אין כאן ואין ב"ד כופין אותו להחזיר כיון דאין בו שוה פרוטה ולמי אם לא להחזיר תחת מדעתו אלא בזיוי בית דין כופין אותו להחזיר את השניה כדהיה דתניא (שם) הוזקקו בית דין לשוה פרוטה גומרים אף בפחות משוה פרוטה אלא להשתא להחזיר תחת מדעתו גזילה אין כאן ומעלמו חייב להחזיר לקיים מצות השבה אין כאן ואין בית דין נזקקין לכופו עוד על פי' מע"ס שהגזילה אין כאן ואין ב"ד נזקקים לכופו אלא עד שתלא נפשו לקיים מצות השבה

ועבר עליו הפסח הרי רבותא דג' קאמר רבא מסברא עכ"ל ומ"ש רבינו חייב להחזיר גם השלישית היינו דוקא שהן שוות שלשתן אבל אם אחת מהן יקרה יותר מחבירתה אינו חייב להחזיר לו אלא שתי אגודות שוות ג' פרוטות והוזלו ועמדו על ב' חייב להחזיר לו אחת מי' אם יכנה בעין מחזיר אותה ואם לאו משלם לו ש"פ כמו שהיתה שוה בשעת הגזילה ואע"ג דהוה גזל חמץ ועבר עליו הפסח מ"ל הרי שלך לפניך טעמא דאיתיה בעיניה הא ליתיה בעיניה מע"ג דהשתא לאו ממונא הוא כיון דמעיקרא ממונא הוא בעי שלומיה מע"ג דהשתא לאו ש"פ בעי שלומיה וכתבו התוס' וה"ה בחתת שגזלה והוזלה שמחזיר לו אגודה או דמיה אלא רבותא נקט לפי' ג' דקיימ מצות השבה בתרתי אפ"ה חייב להחזיר לו אחת מע"ג דמהאי טעמא ואע"ג דהוה גזל חמץ להחזיר גם השלישית היינו אם יכנה בעין וכן השתיים שיחזיר היינו דוקא שהן שוות שלשתן אבל אם אחת מהן יקרה יותר מחבירתה אינו חייב להחזיר לו אחת

בתורת ממון מצות השבה אין כאן ומכין אותו עד שתצא נפשו או מקיים מצות השבה וכ"כ הרמב"ם גזילה אין כאן [מצות] השבה אין כאן: (ב) ומהו משלם גזלן לנגזל הקרן לא שנא הודה מעצמו לא שנא באו עדים דאם הגזילה בעין שלא נשתנית מחזירה כמו שהיא ואפי' היא קורה ובנאה בבירה דבר תורה הורס כל הבירה ומחזירה אבל חכמים תקנו שיתן דמי הקורה ולא יהרוס דבר משום תקנת השבים גזל קורה ועשה הימנה סוכה לחג ובא בעל הקורה ותבעו נותן לבעל הקורה דמיה לא תבעו עד אחר החג צריך להחזיר לו הקורה בעצמה כיון שלא נשתנית שהרי לא חברה בטיט: (ג) נשתנית הגזילה אע"פ שלא נתייאשו הבעלים א"צ להחזיר אלא דמיה כמו שהיתה שוה בשעת גזילה והוא שלא יהא שינוי החוזר לברייתו: (ד) אבל שינוי החוזר לברייתו אינו קונה כיצד גזל עצים משופים לעשות מהם כלי וחברם ועשה מהם כלי לא קנאם שאפשר לפרק הכלי ויחזיר העצים לכמות שהיו ואפילו שיפן אינו נקרא שינוי אם לא שישתנה שמם על ידי השינוי כגון שעשה מהם מכתש לכתוש בו או שעשה מהם נסרין או קורות וכיוצא בזה שמשתנה שמם מחמת מעשה. גזל עפר ועשאו (גינה או) לבינה לא קנה שאפשר שיתיך הלבינה ויחזור העפר לכשהיה לבינה ועשאה עפר קנאה שאם יחזיר ויעשה לבינה פנים חדשות באו לכאן ומטעם זה נמי גזל כסף ועשאו מטבע לא קנה מטבע ועשאו כסף קנה גזל מעות ישנות ושיפם וחדשם לא קנה שמתיישנין והולכין וחוזרים לכמו שהיו אבל צרפם בכור ועשאם חדשים קנה גזל מעות חדשים וישנן קנה שאם יהזור ויחדש אותן הרי הן פנים חדשות גזל אבנים ומתתן קנה צמר ולבנו בגפרית

(ג) **ומהו** משלם לנגזל הקרן לגד ולא תעלומי כפל כנגד והיינו דמסיים בה לא שנא הודה מעצמו לא שנא באו עדים כלומר דבגד דוקא מפלגינן דהכי דכשבאו עדים משלם כפל וכשהודה מעצמו אינו משלם אלא קרן משום דהודה בקנס פטור אבל בגזלן בין כך ובין כך אינו משלם אלא קרן אי נמי הכי קאמר ומהו משלם לנגזל הקרן כלומר הגזילה עצמה כמות שהיא והיינו דמסיים בה לפס הגזילה בעין אלא נשתנית מחזירה כמות שהיא והרשב"ן נראה דפס נראה להגיה במקומה ו' לכתוב ופס וכן מלתתי בספר מלוייק: ומ"ש ואפי' היא קורה ובנאה בבירה דבר תורה הורס כל הבירה ומחזירה אבל חכמים תקנו שיתן דמי הקורה וכו' משנה וגמרא בפ' הניזקין (כה.) וע' במה שכתבתי בסוף סימן שע"ג: ומ"ש גזל קורה ועשה הימנה סוכה לחג נותן לבעל הקורה דמיה עד אחר החג וכו' מימרא דרבינא בפרק לולב הגזול (דף לא) ומסיים בה ואי מחזיר בעינא אפי' לאחר ז' נמי יכיל ליה דמי ופרש"י טעמא דבתוך החג אינו נותן אלא דמים משום דמצוה מצויא לה כל שבעה כבנין קבע: (ג) (ד) **נשתנית** הגזילה אע"פ שלא נתייאשו הבעלים אין צריך להחזיר אלא דמיה וכו' והוא שלא יהיה שינוי החוזר לברייתו אבל אינו קונה כיצד גזל עצים משופים לעשות מהם כלי וחברם ועשה מהם כלי לא קנאם שאפשר לפרק הכלי ויחזיר העצים לכמות שהיו ואפילו שיפן אינו נקרא שינוי אם לא שישתנה שמם על ידי השינוי כגון שעשה מהם מכתש לכתוש בו או שעשה מהם נסרין או קורות וכיוצא בזה שמשתנה שמם מחמת מעשה. גזל עפר ועשאו (גינה או) לבינה לא קנה שאפשר שיתיך הלבינה ויחזור העפר לכשהיה לבינה ועשאה עפר קנאה שאם יחזיר ויעשה לבינה פנים חדשות באו לכאן ומטעם זה נמי גזל כסף ועשאו מטבע לא קנה מטבע ועשאו כסף קנה גזל מעות ישנות ושיפם וחדשם לא קנה שמתיישנין והולכין וחוזרים לכמו שהיו אבל צרפם בכור ועשאם חדשים קנה גזל מעות חדשים וישנן קנה שאם יהזור ויחדש אותן הרי הן פנים חדשות גזל אבנים ומתתן קנה צמר ולבנו בגפרית

(ב) **ומהו** משלם לנגזל הקרן לגד ולא תעלומי כפל כנגד והיינו דמסיים בה לא שנא הודה מעצמו לא שנא באו עדים כלומר דבגד דוקא מפלגינן דהכי דכשבאו עדים משלם כפל וכשהודה מעצמו אינו משלם אלא קרן משום דהודה בקנס פטור אבל בגזלן בין כך ובין כך אינו משלם אלא קרן אי נמי הכי קאמר ומהו משלם לנגזל הקרן כלומר הגזילה עצמה כמות שהיא והיינו דמסיים בה לפס הגזילה בעין אלא נשתנית מחזירה כמות שהיא והרשב"ן נראה דפס נראה להגיה במקומה ו' לכתוב ופס וכן מלתתי בספר מלוייק: ומ"ש ואפי' היא קורה ובנאה בבירה דבר תורה הורס כל הבירה ומחזירה אבל חכמים תקנו שיתן דמי הקורה וכו' משנה וגמרא בפ' הניזקין (כה.) וע' במה שכתבתי בסוף סימן שע"ג: ומ"ש גזל קורה ועשה הימנה סוכה לחג נותן לבעל הקורה דמיה עד אחר החג וכו' מימרא דרבינא בפרק לולב הגזול (דף לא) ומסיים בה ואי מחזיר בעינא אפי' לאחר ז' נמי יכיל ליה דמי ופרש"י טעמא דבתוך החג אינו נותן אלא דמים משום דמצוה מצויא לה כל שבעה כבנין קבע: (ג) (ד) **נשתנית** הגזילה אע"פ שלא נתייאשו הבעלים אין צריך להחזיר אלא דמיה וכו' והוא שלא יהיה שינוי החוזר לברייתו אבל אינו קונה כיצד גזל עצים משופים לעשות מהם כלי וחברם ועשה מהם כלי לא קנאם שאפשר לפרק הכלי ויחזיר העצים לכמות שהיו ואפילו שיפן אינו נקרא שינוי אם לא שישתנה שמם על ידי השינוי כגון שעשה מהם מכתש לכתוש בו או שעשה מהם נסרין או קורות וכיוצא בזה שמשתנה שמם מחמת מעשה. גזל עפר ועשאו (גינה או) לבינה לא קנה שאפשר שיתיך הלבינה ויחזור העפר לכשהיה לבינה ועשאה עפר קנאה שאם יחזיר ויעשה לבינה פנים חדשות באו לכאן ומטעם זה נמי גזל כסף ועשאו מטבע לא קנה מטבע ועשאו כסף קנה גזל מעות ישנות ושיפם וחדשם לא קנה שמתיישנין והולכין וחוזרים לכמו שהיו אבל צרפם בכור ועשאם חדשים קנה גזל מעות חדשים וישנן קנה שאם יהזור ויחדש אותן הרי הן פנים חדשות גזל אבנים ומתתן קנה צמר ולבנו בגפרית

דרישה

הסבה ועליו לקיימה ומ"ש לא מסיק וקאמר מלא אף ע"פ שגזילה אין כאן כו' דולמי לא סדר מלשונו ברמשון דמוכ ברור טפי וכ"ל ולא קאמר אמ"כ בל' מע"פ מלא לסוגיא מדעת המקשן דוק תלית בוק וכמ"ש וכיון שכן שפיר דייק דבינו במה שנקט לשון בגמרא ברמשון וכבית עליו דברי ברמ"ם לפרשו וכמ"ש ואף שברמ"ם נקט בלשונו ל' מע"פ ולשון מלות ה"ט מפני שבא לייסב ולפי שי' סוגם בגמרא דמשמע דמדת הקמר ושקיקר כוותה לומר דאין כאן הסבה ו"ל וכמ"ש סוגם היה קשה לתום' ומ"ש כתב ברמ"ם ו"ל מע"פ ומלות הסוקים דשמעון מיגו לומר דהיה מדת מלא תרתי ניכו והיינו לענין כפיית ב"ד וכפיית שוגי' ומסיק וקאמר וכ"כ ברמב"ם כו' וז"ל דהרמב"ם ג"כ השמיטו בשעתקנו בל' בגמרא ל' מע"פ מפני שהוא משמע שמדת קמר משמ"כ כשקין כתוב לפנינו תיבת מע"פ והא דסוסיף ל' מלות הוא לתוספת ביאור ללמדנו שמכין אותו כדי לקיים מלות זו כמו שאר מלות עשה ולוק כי זה ברור לע"ד בכוונת רבי' ובזה שכתבתי נתיישב למה לא הזכיר רבי' כלל דברי הרי' כי הרי' לא בחו מלא ליישב ל' בגמ' וכל"ל ולרבי' דהשמיטו לק"מ ולא כתבו"י וכ"מ שכתבו דים לסגיס בדברי רבי' הני תיבות מלא אף על פי ומלות ובדברי ברמב"ם שכתב תיבת מלות ולא תיבת מע"פ נדקק מלוש ומפני שלא ידעו דבריו בעיני גם ק' לפי פירושו מפי לא בעתקתיו ודקדוק יעויין שם וילמ"ה ויבמ': (ד) גזל עפר ועשאו לבינה לא קנה דמשמע שיתיך הלבינה ויחזור עפר כמו שהיה ל' הגמ' שם דף כ"ו ע"ב משום שהיה מחזיר לבריתו ל' הרי' ברמב"ם (ובסימן ב"י) דסיינו דוקא שלא שרף הלבינה שהיה מחזיר לבריתו אבל משמע דאפי' שרפה לגמרי דמחזרת לעפרה והוא דוקא מ"ש מכמני דמ"מ לחזור לבהדה לגמר גם ברמב"ם ג"כ לחיטוני לגמני ולרבכה ולעתקה לגמר ומפשר לחלק דבעפר לחינו חשוב מין קבידה דלף גם מינה מוזלת

ממם

פרישה

מוקקין על פחות מש"פ וודאי גם לא שמיר שום ס' מדעתו מלא דף כ"ו כוכין תותו ג"כ לשמיר שאני כשהיה דתניא הוקקו ב"ד לש"פ גומרים אפי' לפחות מש"פ מאר"י: וכ"כ ברמב"ם גזילה אין כאן מלות השבה ואם הסבה דף כ"ו ע"ב ולא קאמר אמ"כ בל' מע"פ מלא לסוגיא מדעת המקשן דוק תלית בוק וכמ"ש וכיון שכן שפיר דייק דבינו במה שנקט לשון בגמרא ברמשון וכבית עליו דברי ברמ"ם לפרשו וכמ"ש ואף שברמ"ם נקט בלשונו ל' מע"פ ולשון מלות ה"ט מפני שבא לייסב ולפי שי' סוגם בגמרא דמשמע דמדת הקמר ושקיקר כוותה לומר דאין כאן הסבה ו"ל וכמ"ש סוגם היה קשה לתום' ומ"ש כתב ברמ"ם ו"ל מע"פ ומלות הסוקים דשמעון מיגו לומר דהיה מדת מלא תרתי ניכו והיינו לענין כפיית ב"ד וכפיית שוגי' ומסיק וקאמר וכ"כ ברמב"ם כו' וז"ל דהרמב"ם ג"כ השמיטו בשעתקנו בל' בגמרא ל' מע"פ מפני שהוא משמע שמדת קמר משמ"כ כשקין כתוב לפנינו תיבת מע"פ והא דסוסיף ל' מלות הוא לתוספת ביאור ללמדנו שמכין אותו כדי לקיים מלות זו כמו שאר מלות עשה ולוק כי זה ברור לע"ד בכוונת רבי' ובזה שכתבתי נתיישב למה לא הזכיר רבי' כלל דברי הרי' כי הרי' לא בחו מלא ליישב ל' בגמ' וכל"ל ולרבי' דהשמיטו לק"מ ולא כתבו"י וכ"מ שכתבו דים לסגיס בדברי רבי' הני תיבות מלא אף על פי ומלות ובדברי ברמב"ם שכתב תיבת מלות ולא תיבת מע"פ נדקק מלוש ומפני שלא ידעו דבריו בעיני גם ק' לפי פירושו מפי לא בעתקתיו ודקדוק יעויין שם וילמ"ה ויבמ': (ד) גזל עפר ועשאו לבינה לא קנה דמשמע שיתיך הלבינה ויחזור עפר כמו שהיה ל' הגמ' שם דף כ"ו ע"ב משום שהיה מחזיר לבריתו ל' הרי' ברמב"ם (ובסימן ב"י) דסיינו דוקא שלא שרף הלבינה שהיה מחזיר לבריתו אבל משמע דאפי' שרפה לגמרי דמחזרת לעפרה והוא דוקא מ"ש מכמני דמ"מ לחזור לבהדה לגמר גם ברמב"ם ג"כ לחיטוני לגמני ולרבכה ולעתקה לגמר ומפשר לחלק דבעפר לחינו חשוב מין קבידה דלף גם מינה מוזלת

ממם

בגפרית או צבעו בענין שאינו חוזר לברייתו קנה טווי ועשאו בגדים קנה גזל דקל מחובר וקצצו לא קנאו אפילו עשאו התיכות קטנות עשה ממנו קורות קנה גזל קורות גדולות ועשה מהם קטנות לא קנה עשה מהן לוחות קנה גזל לולב והפליג העלין מן השדרה קנה גזל העלין בשהן פרודין והפריד כל עלה מגבו לשנים קנה חלק התיומת קנה גזל טלה ונעשה איל ענל ונעשה שור קנה

ומשלם בשעת הגזילה:

שפא(ח) **כל** זמן שלא נשתנית הגזילה צריך להחזיר אע"פ שנתייאשו הבעלים דיאוש להוד לא קנה ומיהו [אם] קדש בו את האשה צריכה נט כדפרישנא לעיל בדין גנב: (ב) ויאוש ושינוי השם אפילו אם הוא שינוי השם גרוע שחוזר לברייתו כיון דאיכא יאוש בהדיה קני מדאורייתא: (ג) בד"א בידוע שנתייאשו אבל סתמא קיימא לן סתם גזילה לא הוי יאוש בעלים: (ד) ויאוש ושינוי רשות קונה שאם מכרו הגזלן (א) או נתנו לאחר קנה ולדעת הרמב"ם צריך ליתן הדמים אבל ר"י פירש שאפילו הדמים א"צ ליתן: (ה) ובתב הרמב"ם בין שנתייאשו הבעלים קודם שמכר או נתן בין נתייאשו אחר כך קנה וא"א הרא"ש ז"ל פירש דוקא שנתייאשו קודם קנה אבל מכרה או נתן קודם לא קנה יבן השיג

(ב"ח) והרמב"ם בפ"ב מגזילה השמיטה ואפשר מפני שהיה מפרש דחילוק התיומת הייגו **חוצי** ועבדינהו חופיא. הגוזל את חבירו בעדים אם צריך להחזיר בעדים כתבתי בפי' צ':

ומ"ש גזל טלה ונעשה מיל ענל ונעשה שור קנה ומשלם כשעת הגזילה מימרא דר' מילעא בפרק מרובה (ס"ה:) ובפרק הגוזל עליס (נו:):

שפא (ו) (ג) **כל** זמן שלא נשתנית הגזילה צריך להחזיר אע"פ שנתייאשו הבעלים דיאוש לחוד לא קני ומיהו [אם] קדש בו את האשה צריכה גט כדפרישנא לעיל בדין גנב ויאוש ושינוי השם אפילו השם גרוע שחוזר לברייתו כיון דאיכא יאוש בהדיה קני מדאורייתא כתבתי בסימן שנ"ג: (ג) **ומ"ש** בד"ה בידוע שנתייאשו אבל סתמא קיי"ל סתם גזילה לא הוי יאוש בעלים פכ"ו דמסכת כלים מיפלינו תנא קמא ורבי שמעון במילתא ומייתי לה בפ' מרובה (סו:) וידוע דהלכה כתנא קמא דאמר רבי:

(ז) (ה) **ומ"ש** ויאוש ושינוי רשות קנה וכו' עד וכן הסיג עליו הרמב"ם ז"ל נתבאר

שחזקתו גזל כ"ל: ומ"ש רבי אמר ולבנו בגפרית ולבנו בענין שאינו חוזר לברייתו קנה. היא לשון שכתב הרמב"ם וז"ל או שגזל אמר ולבנו או נפגו ולבנו וכו' ה"ז שינוי ס"ל דבאמר ולבנו מע"פ שיכול להעבירו ע"י נפיון וכן אמר ולבנו אפי' שלא ע"י גפרית הו"ל שינוי שאינו חוזר לברייתו דמ"מ דחוזר הינו חוזר לקדמותו לגמרי מכל מקום רבינו נמשך אחר דברי הרמ"ם ז"ל שכתב ר"פ הגוזל עליס דבאמר ולבנו פליגי ר"ש ורבנן בנפגי נפוני וסרקי סרוקי ובחוורי מוורי אבל בכבדי כבדוי בגפרית להתלבן יפה מודו רבנן דהוי שינוי אלמא דלרבנן דהלכה כמותם חוקת לבנו בגפרית וכ"כ בספר מיסרים לסם דוקא לבנו בגפרית אבל שלא בגפרית לא קנה אלא דכתב דבאמר ולבנו אע"ג דיכול להעבירו ע"י נפיון קנה שלא כרבינו וע"ע דמ"ל לחלק בין בציעה לליבון ומ"מ קשה תימה דהרמ"ם כתב להדיא דאמרי דתני אמר ובאמר ולבנו בגדים היינו בגמרי כדרך אחר ורבינו לא הזכיר דעת הרמ"ם אבין אלא שכתב כהרמב"ם בדין טווי ושעמו בגדים ובדין ליבון כתב כהרמ"ם ודין אמר ושעמו בגדים היינו בגמרי כדרך אחר ורבינו לא הזכיר דעת הרמ"ם אבין אלא שכתב כהרמב"ם בדין טווי ושעמו בגדים ובדין ליבון כתב כהרמ"ם ודין אמר ולבנו לא הזכירו הרמ"ם ופסק שלא כהרמב"ם:

שפא (ז) **כל** זמן שלא נשתנית הגזילה וכו' ולדעת הרמב"ם צריך ליתן הדמים. ז"ל הרמב"ם רפ"ב מגזילה מכרה הגזלן או נתנה במתנה אף על פי שלא נשתנית הגזילה מיכה חוזרת בעצמה מיד הלוקח הוציל ונתייאשו הבעלים בין לפני מכירה ונתינה בין לאחר מכירה ונתינה קנאה הלוקח ביאוש ושינוי רשות עכ"ל ומשמע ליה לרבינו דהכי קאמר הגזלה מיכה חוזרת בעצמה מיד הלוקח אבל דמיה חייב לשלם ותימה דפכ' ח"ה (דף מ"ד) קף פריך תלמודא וסיפא כמי דתני מכר לו פרה מכר לו טלית דמעיד לו הגנב לשלוקח עליה כנגד המערער ממאי מעיד נמי דמייתא מגופה מדמי מי מייתא פי' וכי מוכל הוא לגזלן ולא נתחייב לו הגזלן דמיה והילכך ניחא ליה דתשתר ביד הלוקח ויטול דמיס מן הגזלן אבל אם יזכה בה המערער נמצא שלא הוא ליה לגנגל חלק בהך פרה ועליה ולא היה נובה מן הגזלן כלום ואם כן טובא בעלמא הוא וממאי מעיד ומשני לא קריבא דמית גזלן ותחכיל את בניו והניח לפניהם פטורים משלם פי' דהשתא לפולו מדמי מייתא דיורשין פטורין משלם וכ"ם הלוקח דקנייה ביאוש ושינוי רשות דהביתרא אתי ליה הרי מבואר דהלוקח פטור משלם אפילו דמיה וכ"כ הרמב"ם פ"ה מגניבה דביאוש ושינוי רשות קנה הלוקח ואינו נותן לו אחר אם לא היה המוכר גנב מפורסם ויש לומר דהכא דפ' ח"ה מיירי בלוקח שקנה הפרה והעלין בדמי שויה דהשתא כיון דבגזלן שאינו מפורסם עשו תקנת השוק אם כן הגנגל חייב ליתן ללוקח הדמים שנתן בעד אחפץ והלוקח חייב לשלם אחפץ לגנגל ואלא זה בזה ואין לומר על מבירו כלום ובכ"ג מיירי דפ"ה בגנבה שכתב הרב קנה הלוקח ואינו נותן לו אחפץ ולא דמים וכו' אבל אך דפ' כ' דגזלה שכתב הרב שינו מזרת בעלמא מיד הלוקח לגמרי אתי לשלם הייגו אם לקח אחפץ בזול שוה מאתים במאה דמכבה הלוקח ק' שנתן לגזלן בעד אחפץ ומשלם ק' לגנגל ואי נתנו במתנה משלם כל דמי אחפץ לגנגל שהרי שינו מפסיד כלום דבאתם הגיע לידו בלא שוה דמים וכל זה מיירי בגזלן שאם שינו מפורסם לגמרי בגזלן מפורסם לא עשו בו תקנת השוק ואריך לשלם כל הדמים לגנגל ואינו מוכה לו כלום: (ז) **ומ"ש** רבינו אבל ר"י כי שמפי' הדמים ס"ל ליתן. פי' מפי' בגזלן מפורסם וכ"כ הרשב"א בתשובה בסי' שכ"ג למעלה בסי' שכ"ג וחלק על הרמב"ד שכתב דלמ"ד שינוי רשות קני למים

דרכי משה

שפא (א) **ובב"י** ס' **חזקת תבתים** דף קע"ט ע"א וע"ב משמע שאם מכרה הגזלן כו' באחריות לא מיקרי שינוי רשות **ולא** קני ליה עכ"ל ועיין בתשו' **הרשב"א סימן** תתקפ"ה שהאריך בדין יאוש ושינוי רשות וכתב דאם נתנו לו בטעות או בעל כרחו לא מיקרי שינוי רשות וע"ש:

ובמרדכי

פרישה

בכור כו' פי' ב"י שהתיכון בכור ועשה מהן מטבע אפשר אבל אם לא התיכון אלא אפשר בכור ל"ק דמוזהרין ליהנות עכ"ל ול"ל מיוכר ניהוייהו ואם מטבע אפשר עליו ועל"ל: טווי ושעמו בגדים קנה וס"ל דבאמר ולבנו אלא סוס שינוי שמוזר אפשר דאף אם חזר ונתקו לעולם מיוכר דסוס בגד ולא גרע מגזל מטבע אפשר בכור כ"ל וק"ל ועל"ל יש שהרכתי: התיכות קטנות כו' דמתיכי דקל קני לגו: ופריך העלים כו' דמעיקרא לולבי מיקרי ושפתא קולי פירש"י הולי שמיתקו עליה שלא מן השדרה ועיין בפ"א פי' תרמ"ח דומה לזה ומ"ש אם כן מגבו לשנים לבתי פי' שעשיו כן כלי לעשות ממן מכבות לכבד בניו ושעשה שקנה לפי שמעיקרא מיקרי קולי ושפתא מופי': חלק התיומת קנה אם בעיו דמיפטיה בתרא:

סי' שפא (ח) **כל** זמן שלא נשתנית הגזילה כו' עד וכן הסיג עליו הרמב"ד כל זה נתבאר לעיל בסי' שכ"ג בדין גניבה ודין גזילה וגניבה שווין בדיני כללו: (ג) אבל שתמת קיי"ל כו' ע"ל ר"ס שם"ם ושם יתבאר בס"ד: (ד) צריך ליתן הדמים פי' לוקח צריך ליתן להגנגל דמי שווי של גזילה מן הדין אלא מפני תקנת השוק אינו נוטל לו מה שנתן להגנלן ממותר אם קנהו בזול ממוזר להגנגל וכמ"ש לעיל סי' שכ"ו בדין גנב כי גם בקונה מגזלן עשה תק"ס וכמ"ש בסי' שם"ח: (ה) וכן הסיג עליו הרמב"ד ז"ל ע"ל סי' שכ"ג מ"מ כ"

דרישה

ממם לכמות שהיס בתחלה מיקרי שפר ורמוייס עכ"פ לבני מדם מעמ"כ בגמר דשוטו ממני בגר ובבירים משוניס דכשעשאו ממני הו אין לחזור לעשות ממנו כמר שיהיס רמוי' למה שיהיס שהיס כמר: טווי ושעמו בגדים קנה ז"ל ב"י [עב"מ שהביאו] גם קושית מור"ם בד"מ שנו בשם ב"י ושעלוה בע"פ ולעד"ג ליישב ותעתיק תחלה סוגיא דגמרא ומתוכה נעמוד על יסוד הדברים בעב"ם וסוף שם בגמרא ז"ל עשאן כלי אין שיכן לא עשאן בגדים אין ליבון לא ומיהו כו' עד אמר מרי תנא קמני דיוקא דבין לרבנן לסרלא וכ"ם שיהו לתורייתא כו' כמר טווי ושעמו בגדים שיהו כמוזר לברייתו הוא דמי בעי סתר לים ולא קני וכתב הרמב"ם בין שנתייאשו הבעלים קודם שמכר או נתן בין נתייאשו אחר כך קנה וא"א הרא"ש ז"ל פירש דוקא שנתייאשו קודם קנה אבל מכרה או נתן קודם לא קנה יבן השיג קאמר דאפילו לדידך דטווי ושעמו בגדים הוי שינוי מוזר לברייתו דאי בעי סתר מיכף לתקומי מתניתין בגמרי מכל מקום בגדים הוי שינוי שאינו חוזר לברייתו דאי בעי סתר ושעמו בגדים קנה ז"ל עכ"ל ועל"ל כלי ומר ושעמו בגדים דמוקמת רב אמי דהוה בתרא עכ"ל ועל"ל כלי אין שיכן לא עשאן בגדים אין ליבון לא ורמיכו דמוקמת רב אמי דהוה בתרא עכ"ל ועל"ל כלי אין שיכן לא עשאן בגדים אין ליבון לא ורמיכו כו'

ימים מיהו צע"ג להלכורי מכוס דבתיכורת מתת ליהיה דיהום כדי לת קני עכ"ל ומשמע לפף בתיהו מפורסם לריך ליתן דמיה להרתב"ד מיהו מדברי ה' המניד רפ"ה דגנבה מסתע מהבין מהגהות הרתב"ד דתפילו בגנב מפורסם אין לריך ליתן דמיה שכתב וז"ל ותפשר שגם ע"ג תמה הר"ח ז"ל שכיון שקנה הלוקח ביהום ושיהו רשות למה יתן דמיה לפני היה גנב מפורסם וע"ע עכ"ל ותיך שיכיה דעת הרתב"ד מ"מ דעת ר"י והרשב"ם דלפני בגזלן וגנב מפורסם אין הלוקח חייב להחזיר דמיה כלל דקנייה ביהום ושיהו רשות: **ומ"ש** ולא הוי שיהו רשות אפ"כ שמכרו או נתנו לאחר. נרתה דדוקת בלא ידע הלוקח שהוא הדבר הגזול דאילו ידע אפילו שיהו גזלן מפורסם לריך להחזירו בחנם כמו שנתבאר למעלה בדין גנבה כסי' שכ"ו סעיף י' עיין בם"ש לשם בם"ד ומש"ה כתב רביהו דאם נתן לאחר ונטלו מבית הגזלן אלא מרצונו וכו' לא שנא שידע השני שהיה גזול ביד הגזלן ל"ש אלא ידע וכו' דכיון שנטלו אלא מרצונו אפילו לא ידע חייב לשלם לבעלים ופ"ז אם אכלו השני חייב לשלם לבעלים וע"ל בסימן שס"ט: כתב בהגהות תשיר"ש ר"פ הגוזל בתרא בשא אחר ונטלו מבית הגזלן וכו' רלה מזה גובה רלה מזה גובה פר"י דדוקת בלא נתייאש אבל נתייאש אפילו אכלו אינו חייב אלא בשעת גזילה ומכל מקום נראה דאפילו בנתייאש אבל

בדבר הרמב״ם אלא דין עפר ועצמו לגזילה: (ב) **ומה** שאמר וכשם שאבד גזילה הוא של גזלן כך אם לאחר שהשביחה מכרה או הורישה לבניו לפני יאוש קנה הלוקח והיורש וכו׳ בפרק הגוזל עמיש (לו.) אמר רבא גזל והשבית ומכר גזל והשבית והוריש מה שהשבית מכר מה שהשבית הוריש: ומ״ש רבינו לפני יאוש אלמא לטעמיה אזיל שאפילו מן העולם אין חילוק בין לפני יאוש בין לאחר יאוש וכבר נתבאר שם שכן דעת ה״ה ושדעת הרמב״ם לחלק ביניהם וכן נתבאר בסמוך: ומה שאמר בשם הרמב״ם בפרק ג׳ מהלכות גזילה הגוזל והשבית ומכר או הוריש לפני יאוש מה שהשבית הוריש ומה שהשבית מכר וקנה לוקח או יורש את השבח ונוטל דמי שבח מהגוזל כלומר הלוקח נוטל דמי שבח מהגוזל ומחזיר הגזילה וחוזר הגוזל ונוטל דמיו מן הגזלן שהרי לא נתייאשו עכ״ל: (ג) והוא הולך לשיטתו שאינו מחשיב לידה וגיזה שינוי מעשה אבל לפי מה שכתבתי למעלה שהוא שינוי מעשה א״צ להחזיר הגזילה אלא דמיה כמו שהיתה שוה בשעת הגזילה: (ד) וכן אם השביחה הלוקח או היורש השבח שלו: (ה) מכרה הגזלן לעכו״ם אע״פ שהעכו״ם השביחה השבח לבעלים: (ו) ואם מכרה העכו״ם לישראל אחר שהשביחה מיבעיא אם אותו השבח של הגוזל או לא ולא איפשיטא לפיכך אין מוציאין מיד הלוקח ואי תפש גוזל לא מפקינן מיניה: (ז) בד״א שהשבח של גזלן בגיזה וולדות ופיטום שעל ידי הוצאה אבל אם נתייקרה או נתפטמה מאליה כל זמן שלא נשתנית השבח של גוזל וצריך להחזירה כמו שהיא אפילו נתייאשו בעלים קודם שנתייקרה (או שנתפטמה הוי של גוזל): (ח) לפיכך גוזל חבית של יין והיה שוה דינר בשעת גזילה והוקר עד שעמד על ד׳ ושברה או שתאה או מכרה או נתנה משלם ד׳ כמו שהיתה שוה בשעה שמוציאה מן העולם נשברה מאליה משלם כשעת גזילה היתה שוה בשעת גזילה ד׳ ובשעה שמוציאה מן העולם לא שוה אלא דינר משלם ד׳ ל״ש שתאה ל״ש נשברה מאליה: (ט) הגוזל מחבירו אשכול של תמרים ובו נ׳ תמרים ואם ימכרו כולם ביחד אינו שוה אלא מ״ט פרוטות ואם ימכרו כל אחד בפני עצמו ישוו נ׳ אינו משלם לו אלא מ״ט ואין הגוזל יכול לומר הייתי מוכרם אחד אחד: (י) הגוזל כלי ושברו אין אומרים יתן השברים וישלים עליהם לכמו שהיה שוה אלא צריך ליתן לו כלי שלם או דמיו והשברים שלו ואם ירצו הבעלים לקבל השברים וישלים עליהן מוטב ושומעין להן:

שסג (א) **גזל** פרה והזקינה או כחשה כחש שאינו חוזר או יין והחמיץ או פירות והרקיבו כולן הוי כמו שגזל כלי

והוא יתן לו שבח שהשביחו ועשאו כלי: (ב) וכשם ששבח הגזילה הוא של גזלן כך אם לאחר שהשביחה מכרה או הורישה לבנו אפילו לפני יאוש קנה הלוקח והיורש השבח בין שבח שעל ידי פיטום בין שבח לידה וגיזה וכתב הרמב״ם ז״ל ונוטל דמי השבח מן הגנזל ומחזיר לו הגזילה וחוזר הגנזל ונוטל דמיו מן הגזלן שהרי לא נתייאשו עכ״ל: (ג) והוא הולך לשיטתו שאינו מחשיב לידה וגיזה שינוי מעשה אבל לפי מה שכתבתי למעלה שהוא שינוי מעשה א״צ להחזיר הגזילה אלא דמיה כמו שהיתה שוה בשעת הגזילה: (ד) וכן אם השביחה הלוקח או היורש השבח שלו: (ה) מכרה הגזלן לעכו״ם אע״פ שהעכו״ם השביחה השבח לבעלים: (ו) ואם מכרה העכו״ם לישראל אחר שהשביחה מיבעיא אם אותו השבח של הגנזל או לא ולא איפשיטא לפיכך אין מוציאין מיד הלוקח ואי תפש גוזל לא מפקינן מיניה: (ז) בד״א שהשבח של גזלן בגיזה וולדות ופיטום שעל ידי הוצאה אבל אם נתייקרה או נתפטמה מאליה כל זמן שלא נשתנית השבח של גנזל וצריך להחזירה כמו שהיא אפילו נתייאשו בעלים קודם שנתייקרה (או שנתפטמה הוי של גוזל): (ח) לפיכך גזל חבית של יין והיה שוה דינר בשעת גזילה והוקר עד שעמד על ד׳ ושברה או שתאה או מכרה או נתנה משלם ד׳ כמו שהיתה שוה בשעה שמוציאה מן העולם נשברה מאליה משלם כשעת גזילה היתה שוה בשעת גזילה ד׳ ובשעה שמוציאה מן העולם לא שוה אלא דינר משלם ד׳ ל״ש שתאה ל״ש נשברה מאליה: (ט) הגוזל מחבירו אשכול של תמרים ובו נ׳ תמרים ואם ימכרו כולם ביחד אינו שוה אלא מ״ט פרוטות ואם ימכרו כל אחד בפני עצמו ישוו נ׳ אינו משלם לו אלא מ״ט ואין הגנזל יכול לומר הייתי מוכרם אחד אחד: (י) הגוזל כלי ושברו אין אומרים יתן השברים וישלים עליהם לכמו שהיה שוה אלא צריך ליתן לו כלי שלם או דמיו והשברים שלו ואם ירצו הבעלים לקבל השברים וישלים עליהן מוטב ושומעין להן:

שסג (א) **גזל** פרה והזקינה או כחשה כחש שאינו חוזר או יין והחמיץ או פירות והרקיבו כולן הוי כמו שגזל כלי

(ב) **ומ״ש** או הוריש לבנו לפני׳ וכו׳. מימרא דרבא בפ׳ הגוזל קמא (דף ק״ו ע״ל בסי׳ סל״ד סעיף ב׳ ובמ״ש בשם בס״ד ות״ת הא פשיטא הוא כיון דהשבח הוא של גזלן הוי נמי ללוקח וליורש ממנו ולהרמב״ם ניחא דהגזלן עצמו לא קנה השבח לפני יאוש אלא אם כן בהתייאש מכל לוקח ויורש קנו לפני יאוש מכל להרא״ש ורבינו דגם הגזלן קנה השבח לפני יאוש קציח ויש לומר דהוה למימר דוקא לגזלן משום תקנת השבים קמשמע לן דלפילו לוקח ויורש ממנו נמי שלהן הוא והרמב״ן כתב בהשגות פ״ב דגזלה וזה לשונו מכר והוריש מיבעיא ליה סד״א כיון דלגזלן ליכא פסידא לגזלן דהא לא קיבל עליה מחריות ומי קיבל חיובו דלפסיד לנפשיה חיישא לא ליעבד תקנתא ללוקח עד כאן לשונו:

(ג) **ומ״ש** והוא הולך לשיטתו כו׳ לפ״ז על גב דהרמב״ם לא הזכיר בדבריו אלא גיזה ולידה מ״מ כיון שאמר זה פירש דבריו וכתב בהגהו כבר שהגזלה שהשביחה אחר יאוש או אחר שנתפטמה השבח לגזלן כו׳ כיצד גזל פרה וכו׳ גזל רחל וכו׳ הוה ליה כאילו הזכיר גם כאן גיזה ולידה: (ד) **ומ״ש** וכן אם השביחה הלוקח. שם בעיא דרבא דאמר אע״פ דשבח של גזלן עשו כו תקנת השבים אפילו מכרה או הורישו לבניו מ״מ אם השביחה הלוקח או היורש ליכא הכא תקנת השבים ובתר דבעיא הדר פשטה מה מכר ראשון לגזלן כל זכות שתבעו לידו: (ז) **ומ״ש** בד״ה שהשבח של גזלן בגיזה וולדות ופיטום שע״י הוצאה וכו׳. כבר נתבאר בתריכות בסי׳ שכ״ד בס״ד ע״ש: ומ״ש אבל נתייאשו בעלים קודם שנתייקרה או שנתפטמה הוי של גזלן. ט״ס הוא וצ״ל אפי׳ נתייאשו הבעלים קודם שנתייקרה או שנתפטמה הוי של גזלן: (ח) **לפיכך** גזל חבית של יין וכו׳. ע״ל בסי׳ סל״ד ועיין במרובה (דף ס״ה) ופ׳ המפקיד (דף מ״ב): (י) **הגוזל** כלי ושברו כו׳. ע״ל בסי׳ סל״ד:

שסג (א) **גזל** פרה והזקינה או כחשה כחש. פירוש ל״מ הזקינה ממש אלא אפילו כחשה כעין הזקינה דלא הדרה בריה אלא הויא שנוי כולי האי דלא משתני כולה גופה והכי מפרש לה רב ספרא למתניתין בפ׳ הגוזל קמא (דף ק״ו) : ומ״ש או יין והחמיץ. משמה שם ופרש״י יין והחמיץ נמי נשתנה ריחו וטעמו ולא יצאו למימר ליה הרי שלך לפניך ורואה דכל שכן הוא מעלה ועשה חיל ועגל ועשה שור דליכא אלא שינוי השם בלבד כ״ש בפרה וכחשה דשינוי הניכר הוא לי נמי יין ועשה חומץ דליכא שינוי השם וריחו וטעמו והכי משמע בסוגיא דשם: ומ״ש או פירות והרקיבו כולן. שם (בדף ק״ח) מייתי תלמודא ברייתא פירות והרקיבו אומר לו הרי שלך לפניך ולקטינן והתן פירות והרקיבו משלם כשעת הגזלה אמר רב ספרא כאן שהרקיבו כולן כאן שהרקיבו מקצתן: ומ״ש הוי כמו שגזל

בסוף פרק המפקיד (מג.) ומפרש טעמא בפרק המפקיד משום דכיון דאי אתא הדרה למרה בעינא הויא שעתא דקא אתי לה אי דקא תבר לה קא גזל מיניה ותנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה אימבר ממילא משלם שוה מה שהיתה שעתא דגזלה הויא שעתא זוזא הוא דשויה: ומ״ש היתה שוה בשעת גזילה ד׳ ובשעה שמוציאה מן העולם לא שוה אלא דינר משלם ד׳ בפ׳ מרובה (סה.) אמר רב קרן כעין שגנב מ״ט דאמר קרא גניבה וחייס אחייה לקרן כעין שגנב ותוקמוה בגמרא כי קאמר רב כגון דמעיקרא שוי׳ ד׳ ולבסוף שויוזוז: (ט) **הגוזל** מחבירו אשכול של תמרים ובו נ׳ תמרים ואם ימכרו כולם ביחד אינו אלא מ״ט פרוטות וכו׳ מימרא דשמואל בפ׳ הגומל (נט:): (י) **הגוזל** כלי ושברו אין תומרים יתן השברים ויטלים עליהם וכו׳ עד סוף הסי׳ נתבאר בסי׳ שכ״ד:

שסג (א) **גזל** פרה והזקינה או כחשה כחש שאינו חוזר או יין והחמיץ או פירות והרקיבו כולן הוי כמו שגזל כלי ושברו שמטלס כשעת הגזילה אבל אם כחש הפרה כחש

פרישה

(ב) קנה הלוקח וכיוצא בזה בב״ק דף ק״ו ופירש״י מפני תקנת השבים וכן משמע מל׳ הרמ״ם שכתב ז״ל ממר רבא גזל והשבית ומכר כו׳ ל״ת לוקח בהשבית הגזלן דמו בשבח משום תקנת השבים ע״ש וכן משמע קצת שם בגמרא מכן להרמב״ם מ״ת לפרש כן שהרי ס״ל דאם השבית הגזלן עצמו לפני יאוש ועדיין היא בידו אין לו להגזלן בהשבח כלום ואם מכרה או הוריש בהשבח ס״ל להלוקח או ליורש לוקחין דמי השבח מהגוזל ועיין בסמ״ע ובש״ע: וכתב הרמב״ם ז״ל ונוטל כו׳ בפ״ג מה״ג כ״ב ותיירי שם בשאם שבח ותמ״ב פי׳ דבריו וכתב מלשון הכ״ל כיצד גזל פרה ונתעברה ילדה כו׳ ומזה נלמד דגם בזה להשתמיל בו בהשבחה ומכרה תיירי בעיבור ולידה ומ״ש כ״ר ומוסף הולך לשיטתו כו׳ ועל״ל: ומ״ש ונוטל דמי השבח מן הגנזל ר״ל אפילו דמי השבח שבח כ״ש דמי שיווי הגזילה כמו שקנסה מהגזלן בתקום שיש בו משום תק״ח וגם תחזיר דמי שיווי השבח ונוטל מהגזלן וק״ל: (ג) **והוא** הולך לשיטתו שאינו מחשיב כו׳ פי׳ ולכן צריך להחזיר הגזילה בעין ועיין בדרישה: ת״ל להחזיר הגזילה אלא דמיה כו׳ היינו בתקום לתין בו משום תק״ח או מיירי כשיש סדמיס שכתן להגזלן בעדו וכמ״ש בסימן שכ״ו ע״ש: (ד) **וכן** אם השביחה הלוקח כו׳ שם תיבעיא לרבא: (ה) **מכרה** הגזלן לעכו״ם כו׳ השבח של בעלים שם ומשום דתקנה לעכו״ם שיקנה השבח לא עדיפין ולא״ה מי גולה העכו״ם ומכרה בתר דתשבח ליזרא פשום להגמ׳ שם לשבח מתמת עכו״ם הרי הוא כעכו״ם ומזה לגיזה ולידה שבח שנשבח ביד עכו״ם מיבעיא לן בגמ׳ מי ממרי לא עדיף מעכו״ם דתתי מתמתיק ל״ד כיון דמיקרקע ישרא׳ ושבח עבדי רבן תקנתא ישראל ודמי לי מי מתשבח גזלן ישראל ומכרה לעכו״ם ומזה לגיזה ולידה דס״ה מי מתשבח גזלן ישראל ומכרה לעכו״ם ומזה לגיזה ולידה דג״כ יש להסתפק כזה ודין מ׳ לטן: (ו) **ואי** תפיס גבול לא מפקינן מיניה עד״ל: (ז) **ופיטום** שע״י הוצאה כגון שחתך בהמה לגיזה ולידה: וכיוצא למזיר כמו שמזיר בסי׳ נתייאשו בעלים שנתייקרה כל״ל: (ח) לפיכך גוזל חבית של יין כו׳ בב״ק דף ס״ה וכבר נתבאר טעמו בסי׳ שכ״ד ס״ג וכסי׳ רל״ב ע״ש: (ט) הגוזל מחבירו כו׳ בב״מ דף כ״ט ע״ב ומסיק בטעמו דשם מקן בסיוקתו שאין שאר בהמ״ד בסי׳ שכ״ד ושם בתום׳ פירוש: (י) אין תומרים יתן השברים כדלעיל ס״ם שכ״ד והר״ן פ״ק דב״ק כתב בשם הרמ״ם דדוקא כשיש לגנב או לגזלן מעות לשלם בהן מבל יכול כשאין לו אלא מקלקלי או מטלטלי מ״ל לשלם לו אלא השבירים והמותר יכלה לו מהמטלטלין ע״ש שמותן טעם לדבריו ובזה כ״ל ליישב תמיהת המ״מ בתביעתו בס״ם שכ״ד והוא דלמא שומעין לבעלים בשילוו השבירים הלא כבר קיבלו או להגזלן בהשבחו דל״ל דמיירי בשאין לו להגנב או להגזלן מעות דאז משלם לבעלים במטלטלין ע״ז קלמר לשם בהבעלים תומרים כיון שאין לשם מעות אלא מטלטלי אלא מפץ במטלטלין תמיהני מלי אלי וק״ל: ומ״ש לשון מוטב ולא כתב טוב או כול״ב בקיצור שומעין לכן כ״ל דס״ק טעמא זו דבעלים היא טובא יותר לשמוע מלשר שומעין לכן בריאה לכם לוקח מעות ורמב״ם בפ״ב מהלכות גזילה לא כתב שם תיבת מוטב ע״ש:

סי׳ שסג (א) **גזל** פרה והזקינה כו׳ עד סלר בתניגו כו׳ כל זה נתבאר בב״ק דף כ״ו ודף כ״ז: או פירות והרקיבו כולן לף דמשמע קתני סתם פירות והרקיבו מ״מ כ״ל דסום דומיא לתיבה כתב שם בהדיא דמתקלקלו כולם ורמיא מלא מעות דוקן ל״ד קלמר מלא דוקן נמי ככולן ולפילו מתקלקלו על מתלה מסניגן ליה כדוב ומ״ם לא מיעט רבינו מלא מקצתן כדמסיק וק״ל: הוי כמו שגזל

דרישה

סי׳ שסב (ג) **והוא** הולך לשיטתו שאינו מחשב כו׳ ול״ל ב״י מאחר שום שכך סברתו כמו שנתבאר לפל לאינו ענין לכאן שהרי לא כתב הרמב״ן כאן גיזה ולידה אלא שבח שסתם ומע״פ שסתמו כפירושו שאם הוא שבח שיש בו שינוי מעשה קנוי׳ אפי׳ בלא יאוש מ״מ יותר נכון לומר דהולך לשיטתו דקודם יאוש אין לגזלן כלום (מ״ש) קלמר לגזלן להחזיר לגנזל דמי השבח) וכמ״ש מ״מ מאחר דמפורש בדבריו שהשבח בלבני יאוש כ״ל דאפי׳ לרבינו לכתוב הרמב״ם הולך לשיטתו מ״מ דשור ונוטל דמי השבח מהגזלן משום ס״ל הקודם יאוש אין לו כלום ומ״ם סב״י מע״פ שסתמו כפירושו דבריו סתומים דאפשי לאוקמי לד״ק נרמז בדברי דמיירי מגיזה ולידה דנלמד מהן דהן לאו שינוי מעשה וכ״ל דכוותה דב״י סום כמ״ש בפרי דמע״ג דהרמב״ם כתב בהשלה שהשבח מ״מ אותן דמי שיווי השבח שהוא כפירושו שמפרש בדבריו וכתב מ״ש כיצד גזל פרה וכו׳ גזל רחל וכו׳ הוה ליה כאילו הזכיר גם כאן גיזה ולידה ומשם מוכח דגם בשבח דמיירי בה בריאה בגיזה ולידה מיירי ונדאה דמ״ם לא כ״ר דסום הולך לשיטתו בשם הקודם יאוש אין לגזלן כלום דזהו כתב בהדיא הרמב״ם בדבריו בשם שכתב שהרי לא נתייאשו וק״ל: (ו) **ואי** תפיס **גבול** לא מפקינן מיניה וק״ל: ו״ל דפוס ריטעות כתב דעת הרמב״ם דס״ל דמהני תפיסה לפקיעת דזיעת אבל דעת הרמ״ם כדעת

הדושי הגהות

שסב א ומ״ש אבל נתייאשו בעלים קודם שנתייקרה או שנתפטמה הוי ש גזלן ט״ס הוא וצ״ל אפי׳ נתייאשו הבעלים קודם שנתייקרה או נתפטמה הוי של גזל וכן הגיה הב״ח ופרישה

סימן שסג גזל מטבע וכסדק מטבע שסח בגמרא : גזל מטבע וכסדק מטבע שסח בטעת הגזילה : ומ״ש ואם נפסל כתב הרמב״ם בפ״ג מגזלה : ומ״ש אבל נפסל שסח כתב וכו׳ . משנה שם : ומ״ש הכי אתמר : ומ״ש או גזל חמץ וכו׳ . משנה שם : ומ״ש בד״ה שהוא בעין וכו׳ . ר״ח בגמ׳ לשם (דף ק״ה) והבאתי הלשון בריש סי׳ ש״ס ע״ש : גזל מטבע וכסדק משלם כשעת הגזילה . משנה שם : ואם נפסל כתב הרמב״ם וכו׳ . טעמו דפסק כרב יהודה דאמרי למתני׳ פסלתו מלכות פלגא יצא לו במדינה זו ולא במדינה אחרת היינו נפסדק דכיון דלא יפיק לגמרי סחיק גמור הוא ומשלם כשעת הגזלה פלגא ס״ל נפסל דקתני מתניתין הרי שלך לפניך כגון שפסלתו מדינה זו ני׳ במדינה אחרת שיכול לומר לך והוציאו שם וכ״כ נ״י והלכתא כרב יהודה אבל הרמ״ם הוכיח ברמיזה דהלכה כרב הונא דאמר נפסדק נפסל מחמת פסלתו מלכות פ״ל הרי שלך לפניך דכיון שהמטבע בעין שלא נשתנה כלל הו״ל כמו גזל חמץ ועבר עליו הפסח ולא דמי לנפסדק שנשתנה שינוי שניכר וקנייה בשינוי כדפרש״י בחתני׳ (דף כ״ו) וכדמשמע בסוגיא והכי מסתברא וכמ״ש הרמ״ם : וגבי עבדים וכחשו ; שם פלוגתא דתנאי בחזרה ואיתא בגמ׳ פ״ד דאיכא מאן דאמר דב הלכה כר״מ דמחלק בין עבדים למטלטלי דמי ומשמע לכאורה דלכ״ע הלכה כר״מ ולית הלכתא כווותיה דקיי״ל עבדי כמטלטלי דמי והרמ״ם הסיג עליו וכתב ע״כ דשב״ם לא מתרינן עבדי כמטלטלי דמי מלא בחילי דרבנן מכל בחילי דחוריית׳ מזיק כמקרקע והכא נמי מילי דחוריית׳ הוא להזיק הגזלה מצד גזל ובעבל המזור כדיליו בפ׳ יש נוחלין והרמב״ן נ״ס הוא כתב בספר המלחמות בפ׳ הגוזל קמא שזה עיקר ויש לסמוך עליו וכ״כ ניימוקי יוסף בפרק הגוזל קמא וע״ל בסי׳ ר״ג סעיף ז׳ לשם הכאתי דברי הרמ״ז שזה בפ״ק דב״ק ולשם נתבאר בפ״ד : ומ״ש ואינו אלא בחזרה כתב הרמב״ם שזיינו אלא מדברי הרמ״ם והטעם שהיו עבדיהם בגזלה כדין הקרקע וכדפסיק רב בגמרא וכך היתה גירסת ה׳ המגיד וכתב עליה וז״ל וכבר כתבו המפרשים דבכל דין תורת דיוקי בקרקע עכ״ל ועיין במה שכתבתי בסמוך ס״ג : (ד) **גזל** בהמת חבירו וכו׳ . בפרק הגוזל קמא (דף ע״ו) בעובדא דאתא לקמיה דר״נ דהוה בבבל וקאמר דבעינא למיקנסיה דישלם כפי מה שהגזה מבהמתו דאי חרש הוא חרש שאין שומע כל הנאה אלא מלאכה אי נמי קטן הוא שאין מביא שערות אי נמי שוטה הוא שאין מבין אלא מלאכה בלבד ואי נמי חרש שוטה וקטן הוא ואפילו הכי משלם כפי מה שהזיק דכיון דאי אפשר לעשות כן אלא ע״י בית דין הוי כמו שאר כל הנזקין שבעולם ומיהו אם רגיל לעשות כן קונסין אותו אפילו בחרש וכיוצא בו כדאיתא בגמרא ובסי׳ ש״ן ס״ו ובר״ח בפרק הגוזל קמא ובסי׳ ש״ס : (ה) **התוכף** עבדו של חבירו לגזל מטבע וכסדק מטבע משלם כשעת הגזילה אבל אם כחשה הפרה כחש שיכול להחזיר או לא הרקיבו כל הפירות אלא מקצתם או גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך במה דברים אמורים שהוא בעין אבל אם נאבד אחר שנאסר בהנאה חייב להחזיר לו דמיהם כשעת הגזילה גזל מטבע ונסדק משלם כשעת הגזילה ואם נפסל כתב הרמב״ם אם פסלתו מלכות שאינו יוצא בכל משלם כשעת הגזילה ואם פסלתו מדינה שאינו יוצא במדינה זו ויוצא במדינה אחרת א״ל הרי שלך לפניך וא״א הרא״ש ז״ל כתב אפילו פסלתו מלכות א״ל הרי שלך לפניך ובגזל עבדים וכחשו בחשא דלא הדר כתב רב אלפס דמשלם כשעת הגזילה דעבדי כמטלטלי דמי וכ״כ הרמב״ם וא״א הרא״ש ז״ל כתב דא״ל הרי שלך לפניך וכ״כ הראב״ד והרמ״ה : (ו) גזל בהמת חבירו ועשה בה מלאכה והחזירה אח״כ אע״פ שעובר בלאו אינו חייב לתת לו כלום כיון שהחזירה בעין בלא כחש ובלא פחת ומיהו אם רגיל לעשות כן או כיוצא בזה קונסין אותו אפילו בח״ל ומשלם לבעלים כפי מה שנהנה מבהמתו : (ז) התוקף עבדו של חבירו ועושה בו מלאכתו אם היה עושה מלאכת רבו ובטלו ממנה חייב לשלם דעבדי במקרקעי דמי ואינו נגזל ואם לא היה עושה מלאכה לרבו פטור ואם היו בעליו חייבין לו מעות אסור להשתעבד בו דמיחזי כאי שיכול לתזור לו לא הרקיבו כל הפירות אלא מקצתן לו גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך מדאית׳ וגמ׳ בפרק הגוזל עליס (לז :) : ומ״ש במה דברים אמורים שהוא בעין אבל אם נאבד אחר שנאסר בהנאה חייב להחזיר לו דמיהם כשעת הגזילה : (ב״ה) כ״כ הרמב״ם בפ״ג מגזילה וכתב ה״ה זה ייצא מהמשנה מדורש א בגמרא : גזל מטבע וכסדק מטבע שסח בטעת הגזילה : ומ״ש ואם נפסל כתב הרמב״ם ז״ל אם פסלתו מלכות יוצא כלל משלם כשעת הגזילה ואם פסלתו מדינה וכו׳ אומר לו הרי שלך לפניך בפ״ג מה״ג ומיתיה בפ׳ הגזבר מתניתי׳ דגזל מטבע וכסדק משלם כשעת הגזילה מטבע וכפסל אומר לו הרי שלך לפניך אמר רב הונא כסדק נפסדק ממש נפסל אומר לו הרי שלך לפניך אמר רב יהודה אמר שמואל דפליגי במלוה חבירו של מטבע סברי רב הונא דאי מה הוא למלוה מטבע שנפסדק וכן רבה דאמר לקמן בשמעתין הסך מטבע של חבירו פטור כי מחייב ליה בקורנס סבר רב הונא דאי פסלתו מלכות הוי כנפסדק כ״ש מחייב בקורנס עכ״ל והרי״ף כתב פלוגתא דרב הונא ורב יהודה ולא הכריע : ובגזל עבדים וכחשו כתבו הרי״ף והרא״ש ז״ל דאפילו אם פסלתו מלכות פטור דכיון דלא נפסל אלא מחמת שהמלך רוצה שיהיו עבדיו ובהמתו בשוק ולא יהיו בבתים ומערות אין זה חסרון כלל ואין לו עליו אלא דמי עבדים ובהמה כשעת הגזילה ר״מ אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך ובגמרא אמר רב פפא לא הזקיק ממש אלא אפי׳ כחשה והא אין הזקיק אין אחרי כחשה בעין הזקיק אלא הדרת אבל כחשה דהדרת אומר לו הרי שלך לפניך וגרסינן תו אמר רב מניומי בר מדשמיי אמר רב הלכה כר״מ וכתב הרי״ף ולית הלכתא כוותיה דקיימא לן עבדי כמטלטלי דמי וכתב הרא״ש ול״ל הא דמי כמטלטלי דמי אלא לענין מזיק דמי כדאמר בפ׳ יש נוחלין (יג :) דבי״ח לא גבי מעבדי דיתמי ואלא אתני מזיקי (יב .) פרוזבול חל על הקרקע ואינו חל על העבדים וכו׳ ומכל הסוגיא אין רמיזה דתיקנו לך הא דא״ל רבא לרב נחמן הא עולא הא ר׳ אלעזר הא דייקי דהדרעא הא רב חנא בר ביזנא פי׳ דכולהו סברי עבדי כמקרקעי דמי מר כמאן ס״ל ומאי קאמר ליה רב לרב נחמן הלא כמה דברים אנינו לעבדא כמקרקעי דמי לענין מוכאה ושבועה וגזל ופירש רשב״ם ז״ל דוודאי לכל מילי דחוריית׳ מזיק כמקרקעי כדכתיב והתמחלתם אותם לרשת אחוזה הקיש נכסים לנכסים ובמילי דרבנן מיירי כגון פרוזבול וקנין מגד דרבנן וקרא דעבדים בזורות לשעבד בעלמא לגבות מיתמי נמי דרבנן לסבר שעבודא לאו דחוריית׳ הוא וכ״כ הרמב״ד והרמ״ה עכ״ל וגם הרמב״ם בפ״ג מהל׳ גזילה פסק כר״מ דעבדים והזקיקו אומר לו הרי שלך לפניך ורבינו שכתב שהרמב״ם פסק כרב אלפס נוסחא ב מגומגמת נזדמנה לו : (ג) **גזל** בהמת חבירו וכו׳ ומיהו אם רגיל לעשות כן קונסין אותו אפי׳ בח״ל כו׳ מבואר בפ׳ הגוזל עליס (לז :) בעובדא דהכוה דגזל פדנא דקונסין אותו כרב הונא ורע בהו זרעא ואתא לקמיה דר״נ ואמר זילו שומו שבתא דמשבת ח״ל גזלה היא והדרה בעינה ח״ל גזלן עתיקא הוא ובעינא דמקנסיה : (ב״ה) ויש להעיר על מ״ש אינו חייב לתת לו כלום ולמה לא ישלם מה שבטלה ממלאכתה כמו גבי עבד דבסמוך מוכח דחייב לתת לו כלום ולמה לא ישלם מה שבטלה ממלאכתה וי״ל דהכא שאני שנתכוין לגזול הבהמה עצמה משא״כ שם שלא נתכוין לגזול העבד עצמו : (ג) **התוכף** עבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור אפי׳ הזיק עבדיו כלומר אפי׳ הזיק עבדיו של חבירו שהיו בידו ברשותו פטור מלא בלאו ומלא בעשה דלא תוסיף ולא תגרע ולא תלבין את פני רעך ולא תחבול בבגד חבירך ולא תחבול בחבל אלמנה ולא תחבול בגד אלמנה ולא תחבול בגד עני ולא תחבול בגד רעך ולא תחבול בחבל רע

דמיחזי כרבית: (ד) התוקף בספינתו של חבירו או בשאר מטלטלין ועשה בה מלאכה וקלקלה אם אינן עומדין להשכיר אפילו אם נטלו על דעת שיתן מהן שכר דינו בגזלן כיון שאין דעת בעלים להשכיר ואינו משלם לו אלא מה שקלקלה דכל הגזלנים משלמין כשעת הגזילה ואם (א) עומדין להשכיר ונטלה זה על דעת ליתן שכר אז תלוי ברצון הבעלים רצו נוטלין שכרה רצו נוטלין מה שקלקלה לא נטלה על דעת ליתן שכר דינו כגזלן ומשלם מה שקלקלה: (ה) וכן הדין אם נטלו על דעת שאלה דשואל שלא מדעת הוי כגזלן וכתב הרמ"ה ה"מ שעשה בה מלאכה הוא בעצמו אבל השכירו לאחר אפילו שנכנם בתורת גזלנות כיון דקיימא לאגרא השוכר מן הגזלן צריך ליתן השכירות לבעלים שעדיין לא קנאה הגזלן קנין גמור אלא להתחייב באונסיה נמצא כשנוטל הגזלן השכר מן השוכר ממון הנגזל הוא נוטל וצריך להחזירו לו ע"כ: (ו) הדר בחצר חבירו שלא מדעתו פירוש שרואהו דר בו ולא א"ל כלום שאם א"ל צא ולא יצא ודאי חייב ליתן לו כל שברו אלא לא א"ל דבר וזה דר בו ופירש ר"י שאם הדר בו לא היה צריך

כו דמיחזי כרבית סם בפרק תיזהו נמי (סד:): (ד) **התוקף** בספינתו של חבירו וכו' ועשה בה מלאכה וקלקלה וכו' בפרק הגוזל עמיס (נו:) מיתמר התוקף ספינתו של חבירו ועשה בה מלאכה ממר רב רמה שכירה נוטל רמה פחתה נוטל ושמואל אומר חיטו נוטל מלא פחתה ממר רב פפא לא פליגי הא דעבידתא לאגרא הא דלא עבידתא לאגרא ואיבעית אימא הא והא דעבידתא לאגרא הא דנחית לה מדעתא דגזלנותא וכתב הרמ"ם הילכך אי לא עבידא לאגרא אפילו נחית לה בתורת אגרא אין לו אלא פחתה ואי עבידא לאגרא ונחית לה בתורת אגרא כרב ואי בתורת גזלנותא כשמואל וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מהל' גזילה: (ה) **ומ"ש** וכן הדין ואם נטלו ע"ד שאלה וכו' פשוט הוא ע"פ מה שנתבאר בסימן רנ"ב דשואל שלא מדעת גזלן הוי: ומ"ש בשם הרמ"ה ה"מ שעשה בה מלאכה הוא בעצמו אבל השכירה לאחר וכו' כתב החכם המרשים שהטעם משום דאל"כ נמצא לפעמים הגזלן משתכר ולקתה מדת הדין עכ"ל ובעיני יפלא פסק דינו של הרמ"ה דכיון דקיי"ל כל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה מה לי עשה בה מלאכה בעצמו מה לי השכירה לאחר ותדרבה השכירה לאחר עדיף משום דחיית הדין השכירות ליומיה ממכר הוא (ב) ומ"ש החכם המרשים דלקתה מדת הדין חיטה טעמה דהא עדיפא מינה משכחן שבח גזילה דגזלן הוי:

(ו) **הדר** בחצר חבירו שלא מדעתו וכו' בפ"ב דב"ק (כ: כא.) מיבעיא לרב חסדא הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או לא ס"ל מילתא בחצר לא קיימא לגברא וגברא לא עביד למיגר זה לא נהנה וזה לא חסר הוא חסר בחצר דקיימא לגברא וגברא דעביד למיגר זה נהנה וזה חסר לא צריכא בחצר לא קיימא לגברא וגברא דעביד למיגר מחי מצי מ"ל מחי חסרתיך או דילמא מצי אמר ליה לתכני: מ"ל מתניתין היא ואם נהנית משלם מה שנהנית אמר רבא לא דמי למתני' התי זה נהנה וזה חסר והתי זה נהנה וזה לא חסר הוא אמר רב סחורה אמר רב הונא הדר בחצר חבירו שלא מדעתו חיטו צריך להעלות לו שכר והביא הרי"ף ה"ה דרב סחורה וכתב עליה ודוקא בחצר לא קיימא לגברא ומע"ג דהכוח גברא עביד למיגר מ"מ זה נהנה וזה לא חסר הוא אבל בחצר דקיימא לגברא צריך להעלות לו שכר ומע"ג לא עביד למיגר חסרניה ממונא וכדבריו מוכח בשמעתין שלמוה רבי וכי מה עשו זה מה חסרו ומה הזיקו משמע ה"ה חסרו והזיקו פשיטא דחייב ומיהו כבר הוכחתי שעל החסרון חיטו חייב דלא הוי אלא גרמא בעלמא וכי חיכא לחיובי מהאי טעמא חיכא לחיובי משום שאכל חסרונו של זה ולא דמי לנועל ביתו של חבירו ולא דר בו אלא בא לידו כלום מחסרון חבירו אבל זה ע"ג אלא נהנה מונח דירה אחרת בחנם מכל מקום הואיל ה"ה אכל מה שחבירו נפסד עכ"ל: ומה שאמר רבינו פירוש שרומהו שדר בו ולא ס"ל כלום שאם אמר ליה לא נח ולא יצא ודאי חייב ליתן לו כל שברו וכו' פשוט הוא ע"ד חלק ס' בשם ה"ר יונה: ומ"ש בשם רשב"ם הוא מה שכתבתי בשמוך שכתב ה"ה בשם התוספות וברמ"ם בשם ר"י ובספר מצוייך מצאתי ר"י במקום רשב"ם

דרכי משה

שסג (א) וע"ל סי' ש"ה מדין הנוטל סוס שעומד להשכיר בלא ידיעת בעליו ומציל שלו כו': (ב) ואין בדבריו שכתב טענה כלל דמה שטען מה לי עשה מלאכה בעצמו כו' השוכר פרה והשאילה לאחר ומתה או נאנסה יוכיח דאילו עשה מלאכה בעצמו ומתה פטור ואילו השאילו לאחר ומתה התשלומין חוזרים לבעלים הראשונים משום דהו"ל הלה עושה שחורה בפרתו של חבירו כמבואר לעיל סימן ש"ז וה"ה כאן אע"ג דאין הגזלן צריך לשלם מביתו רק כשעת הגזילה מ"מ מה שקבל עליו שכר לא יעשה שחורה בפרתו של חבירו ומה שטען יעוד דעדיף טפי כו' גם זה אינו כלום דהא השוכר לא שכרה מתחילה אלא ליתן השכר ולכן השכר שנותן מגיע לבעלים וזכו בהן כאילו הם השכירוהו לו ושיקנה הגזלן בשינוי רשות

פרישה

ביה מע"פ שמינו מבטלו ממלאכת רבו: (ד) **התוקף** בספינתו כו' עם דף כ"ג התוקף ספינתו של חבירו ועשה בה מלאכה מ"ר עם לפי שכרוב טוטל לפי פחתה טוטל ושמואל אמר חיטו טוטל מלא פחתה אמר רב פפא לא פליגי הא דעבידתא לאגרא הא דלא עבידתא לאגרא וכתב הרא"ש הילכך אי לא עבידא לאגרא הא דנחית מדעתא דגזלנותא וכתב הרמ"ם הילכך אי לא עבידא לאגרא אפילו נחית לה בתורת אגרא ומיהו לה בתורת גזלנותא כשמואל ובתורת אגרא כרב ובזה דברי רבינו מבוארים ולפ"ז לא נטלה ע"ד ליטול שכר פי' מלא ירד בתורת גזלנותא: ומ"ש דינו כגזלן ר"ל מע"ג דעביד להשכיר לפ"ז חיטו משלם מלא מה שקלקלה ואם לא קלקלה חיטו נותן כלום: (ה) **ומ"ש** וכן הדין אם נטלו ע"ד שאלה כו' פי' וכן אם לא ירד לא בתורת שכירות ולא בתורת גזלנות מלא תדעת שאלה דכיון דחזרו להחזירו לפ"ה חיטו משלם מלא מה שקלקלה ואם לא קלקלה חיטו נותן כלום דכיון דחזרו כגזלן דעבדי כמקרקעי דמי ודלמא מייתי בשלם שכר פעולתן מכל לר"מ דס"ל דאומר לו שם ס"ל משום דניחא ליה ללה לישתור עבדיה ומ"ל דכסתום מקרי מתי ס"ל דבשם שכן לא לחבין למה שאם כן שתוקף בעבדי למיכני דמ"כ כדבנן דמ"כ מין כמן מקומו של קושיית התוס' מלא לעיל במקצן הו"ל למכתב כן וגם זה נוסף דילמא משום דקיי"ל כר"מ ומפסק הרא"ש וסייעתיה הכ"ל בסי' זה משם הקצ' לו רבא כן ומש"ה הצריך לו לחבין דגם לר"מ פטור משום דניחא למרייהו כי היכי דלא ליסתרי ויש לייצב ולומר דהתוס' ס"ל כפי' רשב"ם ורא"ש דבמלי לתוליית' דוקא מכל במילי דדבנן קיי"ל דעבדי כמטלטלי ניכסו וכדבנן ומתי עיבדה דבי רב יוסף בר חמא דתקף בעבדי למיכני לא הוה ביה ג"כ תיובר דדבנן דהא לא עלה על דעתיה לגזלם וגם כי תקף לכו שלא בשעת מלאכתו תקף לכו וכלתוקמתא הגמ' למילתא דרב בשמעתין דסגוזל עליה הכ"ל ממלא לית כאן לא גזילת עבד ולא גזילת ממון מלא דמשתמש בהו שלא מדעתו רבם אבל שייך בעבד שייך למימר דהוה שומא מדעתו רבו דנקלע גזלן לתורייתא כיון דבר דעת הוא ומ"ש בקצ' התוספות כיון דקיי"ל כהא דבבנן ובבכ"ג פטורין ובדאל רב דפסק כר"מ בכל ענין ס"ל כותיה ומפ' בכב"ג אסור וכלתוכא שמעתין בסגוזל דפריך ומי אמר רב כו' אבל מתן לא קיי"ל כותיה בהא ומשני דהא לתמרי דבנן דפטור משכר מלאכה היינו דוקא היכא דכיון לגזלו ומשום תקנת הציבור וכמ"ש בפ' שב"ב ועמ"ש בתשובות מוה: (ה) ה"מ שעשה בה מלאכה הוא בעצמו אבל השכירו לאחר כו' כתב החכם המרשים שטעמא משום דאל"כ נמצא לפעמים שהגזלן משתכר ולקתה מדת הדין

עכ"ל דמ"כ לא הו"ל לרבינו לכתוב נמצא כשנוטל הגזלן כו' אלא הו"ל כשנוטל הגזלן ויטול ממון כשלם וק"ל ובכ"ל וכ"כ הרא"ש בשם ר"י וגם הם"מ כתבו בשם התו' וכ"כ בשי' שמלא בספר מהוי"ק ר"י במקוס

דרישה

מ"ת בלאו ס"ט נמי פטור דסם תנן גזל וסוקיום משלם כשעת הגזילה וסוקיום משלם אבל שכר פעולתו חיטו משלם וי"ל דיש לחלק בין נמיק מדעתא דגזלנותא לנמיק מדעתא לאגרא כהמפלגי סתם גזלי סתוקף ספינתו של חבירו ועשה בה מלאכה עכ"ל שוב מלאתי שכ"כ בעל ג"ג ע"ש · ובדברי תו' סוחיל ותתו נילון נימא בסו מילתא דל"ע מתי מקבי סתום' מגזל עבדים וסוקיום דמשלם כשעת הגזילה ולא שכר פעולתן הא מפורש שם טעמא דדבנן דס"ל לכי משום דסבדי עבדי כמטלטלי דמי ומטלטלין נגזלים ומ"ם חיטו חייב בשכר פעולתן אבל לר"מ דס"ל דאומר לו שם ס"ל משום דעבדי כמקרקעי דמי ודלמא חייב לשלם שכר פעולתן ודק פסק כוותיה ומ"ש כ"ל כשעם משום דניחא ליה ללה לישתור עבדיה ומ"ל דכסתום מקרי מתי ס"ל דבשם שכן לא לחבין למה שאם כן שתוקף בעבדי למיכני דמ"כ כדבנן וגם למה לא חייב לו מבין דס"ל כדבנן דל"כ מין כמן מקומו של קושיית התוס' מלא לעיל במקצן הו"ל למכתב כן וגם זה נוסף דילמא משום דקיי"ל כר"מ ומפסק הרא"ש וסייעתיה הכ"ל בסי' זה משם הקצ' לו רבא כן ומש"ה הצריך לו לחבין דגם לר"מ פטור משום דניחא למרייהו כי היכי דלא ליסתרי ויש לייצב ולומר דהתוס' ס"ל כפי' רשב"ם ורא"ש דבמלי לתוליית' דוקא מכל במילי דדבנן קיי"ל דעבדי כמטלטלי ניכסו וכדבנן ומתי עיבדה דבי רב יוסף בר חמא דתקף בעבדי למיכני לא הוה ביה ג"כ תיובר דדבנן דהא לא עלה על דעתיה לגזלם וגם כי תקף לכו שלא בשעת מלאכתו תקף לכו וכלתוקמתא הגמ' למילתא דרב בשמעתין דסגוזל עליה הכ"ל ממלא לית כאן לא גזילת עבד ולא גזילת ממון מלא דמשתמש בהו שלא מדעתו רבו דנקלע גזלן לתורייתא כיון דבר דעת הוא ומ"ש בקצ' התוספות כיון דקיי"ל כהא דבבנן ובבכ"ג פטורין ובדאל רב דפסק כר"מ בכל ענין ס"ל כותיה ומפ' בכב"ג אסור וכלתוכא שמעתין בסגוזל דפריך ומי אמר רב כו' אבל מתן לא קיי"ל כותיה בהא ומשני דהא לתמרי דבנן דפטור משכר מלאכה היינו דוקא היכא דכיון לגזלו ומשום תקנת הציבור וכמ"ש בפ' שב"ב ועמ"ש בתשובות מוה: (ה) ה"מ שעשה בה מלאכה הוא בעצמו אבל השכירו לאחר כו' כתב החכם המרשים שטעמא משום דאל"כ נמצא לפעמים שהגזלן משתכר ולקתה מדת הדין

כשגזל וק"ל ועבד"ר: (ו) **הדר** בחצר חבירו כו' **כל** זה מתבאר בב"ק דף כ' ולף כ"ת ע"ש: ופי'

צריך לשבור בענין שאינו נהנה פטור אפילו אם החצר עומד להשביר ורי"ף כתב אם עומד החצר להשביר צריך ליתן לו שבר אפילו אם הדר לא היה צריך לשבור ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל והרמ"ה הוסיף לומר דאפילו לא היה דר בו כיון שעומד להשביר וגזלו ממנו חייב וא"א הרא"ש ז"ל כתב על זה דפטור ואם אין החצר עומד להשביר א"צ לתת לו כלום אפילו שהיה זה הדר בו צריך לשבור כיון שלא הסרו כלום לפיכך אם הסרו אפילו דבר מועט כגון שהיה הבית חדש וזה הסרו במה שהשחירו צריך לשלם לו כל מה דאתהני מיניה ודוקא שלא גילה הדר בדעתי שהיה רצונו ליתן לו שבר אם לא הניחו לדור בו בחנם אבל אם גילה בדעתו שאם לא הניחו לדור בו בחנם היה נותן לו שבר קודם שהיה יוצא ממנו צריך ליתן לו. שכרו: (ז) ואצ"ל בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר שהוא פטור ואפי' אם שכרו מאחר שהיה שכור שהוא שלו ונמצא שאינו שלו אין צריך ליתן לו שכר אע"פ שנכנס

פטור אלא הכא מיירי בדמלכתא דר בו ולא ג"ל כלום ולפיכך מיגו פטור לדב אלפס והרמ"ה אלא בחצר דלא קיימא לאגרא חייב ולא מהרינן להא דקיימא לאגרא וסיקנא דכיון דלא חסרו כלום נמי פטור ולכך ביאר רבינו לעיל דבדמאי ליה נמי ולא יכלו חייב ליתן לו כל שכרו אפי' בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר אלא הכ

שנכנם על דעת ליתן לו שכר ואפילו אם נתנו לזה ששכרו ממנו צריך להחזירו ובחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר שחייב ליתן לו שכרו אפילו שכרו מראובן ונתן לו השכר ונמצא (שאינו שלו) שהוא של שמעון צריך ליתן לשמעון שכרו ויחזור ויתבע מראובן מה שנתן לו ואפילו שכרו מראובן בפחות מכדי דמיו צריך ליתן לשמעון כל השכר כראוי ליתן לו ואינו יכול לומר לא נכנסתי בו על דעת ליתן כל כך שכר (ה ויחזור ויתבע מראובן מה שנתן לו) : (ס) מי שהיה לו צמר וסמנין שרויין ובא אחר וגזלן וצבע הצמר בסמנין והוזל הצמר הצבוע בענין שאינו שוה אלא כמו שהיה שוה בהיותו לבן ושואל הגנזל הסמנין מיבעיא אם חייב לשלם אם לאו ולא איפשיטא ואין מוציאין מהגזלן ואם תפש הגנזל לא מפקינן מיניה : (ע) אבל אם גזל סמנים אפילו אם הם שרויין בענין שלא שינה בהם וצבע בהם צמרו חייב לשלם דמי הסמנים אפי׳ לא השביח בהן צמרו :

שסד (ע) **נגזל** נשבע ונוטל כתבתי למעלה בסי׳ צ׳ בנון שיש עדים שנכנם לביתו של פלוני בפניו ונטל כלים ואין ידוע כמה נטל אבל אם ראו עדים שנכנם לבית פלוני שלא בפניו ונטל משם כלים וכשנודע לו טען שדרך גזילה לקחן וזה טוען שלי

ומ״ש ואפילו אם נתנו לזה ששכרו ממנו צריך להחזירו . כך פסק בכ״י ולפ כמ״ש ב״י ע״ש הרשב״ץ דמסתפק בזה : ומ״ש ובחצר דקיימא לאגרא וכו׳ . כל זה כתב גם בכ״י שכתב הרש״ם בשם ה״ר יונה ז״ל וכן כתב הריטב״א ז״ל : ומ״ש רבי׳ פעם שניה ויחזור ויתבע מרחבון מה שנתן לו ט״ם הוא וכפ״ש לעיל : כ׳ ב״י ע״ש הרשב״ץ בתשובה דבשומר אחר שומר למחות דור בחצרי סתם דור בחצרי חנם ודר בחצרי שכר ודר בחצרי שאל ודר בחצרי שוכר ודר בחצרי שוכר משנה ודר בחצרי בעל הבית ודר בחצרי חנוני ודר בחצרי בעל הבית ודר בחצרי חנם ודר בחצרי שכר ודר בחצרי שאל ודר בחצרי שוכר ודר בחצרי שוכר משנה ודר בחצרי בעל הבית ודר בחצרי חנוני

(ג) **ואם** אין שם שלש ע״מ וכו׳ ואם מודה שלקח וכו׳ נראה דאם לא היה שם מדם ס״ב בחזקתו אפי׳ הכי טעון להד״ס ונראין לומר דהיכא עדיים שעיינין בחפץ יפו דאל״כ אפי׳ בהיכא ד׳ עדיים נאמן כמגו דהחזרתיו לך וכדלעיל בסי׳ קל״ג :

(ה) **כתב** הרמב״ם וכו׳ עד טענת ודאי הכל בפ״ד מגזילה : וז״ש והרמב״ד הסיג עליו וכו׳ כתב הרב המגיד דעת הרמב״ם ז״ל שנשבעים בע״ח בטענת שמא ולא על מודה מקצת אלא בטענת ודאי וזה של מודה מקצת הוא מוסכם וזה נסתלקה ההשגה עכ״ל ותימה שהרי גם הרמב״ד סובר דנשבע ע״פ ע״ח אטענת שמא כן נשבע על פי העד שמ״ל כך כמבואר לעיל סי׳ ע״ה סעיף ל״ג אלא כ״ל שהרמב״ד מחלק בין כשהעד מעיד בבירור שכך וכך גנב או גזל השתא הו״ל טענת התובע כאילו היה טוען ברי ע״פ העד שהרי הוא מאמין לדברי העד שכך וכך גזל או גנב ממנו אבל כאן אשקי העד אינו יודע כמה גזל השתא העד אינו מאמין לו כלל דמי שיכול לומר אינו יודע כמה גזל ואפי׳ כמה שיתחייב ב״ד לשער הוא יאמר כי הוא זה כתיב שטוענו בברי כך וכך או ע״פ עלמו או ע״פ העד שמאמין לדבריו ומעשה לא נסתלקה ההשגה בדברי ה״מ אלא כ״ל לעיל דהרמב״ם ס״ל דאע״ג דבעלמא היכא דטענו בספק ע״פ העד שמ״ל שלקח משלו כך וכך והוא כופר בכל והבית הבעל דאינו חייב ליתבע ב״ד וכסדרת הר״י הלוי והר׳ אפריים לעיל בסי׳ ע״ה שאני התם דכיון דכופר בכל טוב טענת התובע בספק שהרי אינו יודע מי תומר שמא או העד או בעל

דינו

שלי היו או נתתם לי או בחובי לקחתים או מכרתם לי אינו נאמן אפי׳ הוציאן מגולים והבע״ה עשוי למכור כליו : (ג) שכל מה שהוא בבית האדם הוא בחזקתו ואין אדם יכול להוציא משם אלא בראיה ומי שמוציא משם דבר אם יש עדים שהוציאהו וכמה היה אין כאן עסק (א) שבוע׳ אלא צריך להחזירו כפי מה שיעידו העדים : (ד) ואם אין שם אלא עד אחד והוא כופר ואומר לא נבנסתי או נבנסתי ולא לקחתי כלום נשבע שבועה דאורייתא להכחיש העד ואם מודה שלקח אבל טוען שלי היו או בחובי לקחתים הוה ליה מחוייב שבועה להכחיש העד ואינו יכול לישבע להכחישו שהרי מודה לדבריו ומשלם : (ה) כההוא גברא דהטף נסכא מחבריה בפני עד אחד ואמרי דידי חטפתי ואמיקנא דהוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם שאם לא היה שם עד כלל היה נשבע היסת ששלו היה ואילו היה טוען לא חטפתי היה נשבע שבועה דאורייתא להכחיש העד אבל עתה שמודה שחטף אלא שטוען שלו היה משלם : (ה) כתב הרמב״ם חטף זהובים בפני עד אחד ואמר דידי חטפתי ועשרים היו אע״פ שאין העד יודע כמה חטף משלם העשרים שהרי ידע בודאי שזהובים חטף ואילו היו שנים משלם ונמצא בעד אחד מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע : (ו) אמר החוטף עשרים היו והנגזל אמר מאה היו הואיל ואין העד יודע מניינם משלם העשרים שהוא מודה בהן שחטפן ונשבע שבועת התורה על השאר שהרי נתחייב במקצת ודעתי נוטה בזה שנשבע היסת שהרי לא הודה בכלום אלא שאומר דידי חטפתי : (ו) נטל מבית חבירו כלים בפני עד אחד ואין העד יודע כמה נטל ובע״ה אומר כ׳ כלים היו לי בביתי והגוזל אומר לא נטלתי אלא עשרה והיו שלי חייב להחזיר העשרה מפני שהוא מחויב שבועה ואינו יכול לישבע ואינו נשבע על השאר אפילו שבועת היסת מפני שאינו יכול לטעון על הגזלן טענת ודאי ע״כ והראב״ד השיג עליו וכתב אם טענת בעל הבית אינה ודאי היאך יתחייב זה שבועה ולמה משלם העשרה מכח מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע : (ח) וכתב עוד הרמב״ם הטוען להבירו גזלתני ק׳ דינרין והוא אומר לא גזלתיך נשבע היסת כדין כל הנתבעין ואם הודה שנטל נ׳ משלם נ׳ ונשבע שבועה דאורייתא על אידך חמשים כדין כל מודה מקצת שהרי לא הוחזק גזלן בעדים וכן הטוען לחבירו שנכנם לביתו שגזל ממנו כלים והוא אומר דרך משכון לקחתים בחוב שיש לי עליך ובעל הבית אומר אין לך בידי כלום אף על פי שהודה שמשכנו שלא ברשות הואיל ואין שם עדים הרי זה נשבע ונובה חובו מן המשכון שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ונשבע בנקיטת חפץ כיון שנשבע ונוטל : (ט) שאלה לא״א הרא״ש ז״ל ראובן היה דר בחצר ולאה דרה בו גם כן בבית אחר ויצא ראובן מן העיר וסגר ביתו וחזר ומצא שהיו חסרים כליו בביתו אמר

ללאה

מי נתתם לי או בחובי לקחתים או מכרתם לי אינו נאמן אפי׳ הוציאן מגולים והבעל הבית עשוי למכור כליו שכל מה שהוא בבית עתה שמודה שחטף מלא שטוען שלו היה משלם כל זה כתב הרי״ף בפרק כל הנשבעין והוכיח עיקר דין זה מדאמרינן פרק חזקת (לו .) הגודרות אין להם חזקה שמעינן דמאן דתפיס מידי מרשותא דחבריה קמי סהדי מלא בעי חבריה ואמר לקוח הוא בידי תיהוי נאמן ומהיכא מעיקרא סהדי דהנהו עיזי דאכלי חושלא בנהרדעא שמעת הכי והא מילתא פשיטתא היא ולית בה ספיקא והא דאמרינן לפרושי משום דחזיון תשובה משמיה דנאמן דשמילו קמיה בעינן חד גברא דאמר לחבריה אית לי חד סהדא דאתית לבית׳ ופתחת ליה בפניה ושקלת מיניה חד טעונה דכיתנא ואמר ליה מידך פתחי ושקלי ואת אמרת לי שקליה בחושבנא דאית לך גבאי ושקלי והאמר להו גאון דליכא עליה אלא שבועת היסת ואפילו הכא ד׳ עדיים דאמרינן (שבועות מו .) אמר רב יהודה רואהו שהטמין כליס תחת כנפיו ויצא ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן ולא אמרינן כן אלא בב״ח שאינו עשוי למכור כליו וכו׳ אלו דברי גאון ודאי שגגה הוא וליכא למיסמך עליה דהאי שמעתתא דרב יהודה בדאיתתא לב״ה בביתיה אמירא אבל הכי עובדא טענת אחרינא הוא דהא לא בתיבה שקליה ודאי כל מאי דאיתיה בביתיה דאינש אחרינא קאי ולא מצי אינש לאפוקי מיניה אלא בראיה ומאן דשקיל מיניה קמי סהדי ולית ליה ראיה דדידיה הוא מיחייב לאהדורי לחבריה והאמת דאיתא דשקליה קמי חד סהדא מחויב שבועה וכיון דאודי דשקליה מביתיה הו״ל מחוייב שבועה ואינו יכול ליתבע ומשלם ודמי להאומר לחבירו פקדתני מנה ואמר איתמר חוזר ותובע את ב״ה בכל מה שיטעון והדין ביניהם עכ״ל :

(ה) (ו) (ז) **כתב** הרמב״ם חטף זהובים בפני עד אחד ואמר דידי חטפתי וכו׳ היו וכו׳ עד שאינו יכול לטעון על הגזלן טענת ודאי הכל פרק ד׳ מהלכות גזילה : ומה שאמר והרמב״ד הסיג עליו בפרק המניח כתב דעת הרב ז״ל שנשבעין בע״ח בטענת ודאי על מודה מקצת אלא בטענת ודאי וזה של מודה מקצת מוסכם הוא ובזה נסתלקה ההשגה עכ״ל :

(ט) **וכתב** עוד הרמב״ם הטוען לחבירו גזלתני מאה לוה לומר לא גזלתיך נשבע היסת כדין כל הנתבעין וכן הטוען את חבירו וכו׳ מתוך שעתה שמודה שחטף אלא שטוען שלו היה משלם כל זה כתב הרי״ף בפרק כל הנשבעין והוכיח עיקר דין זה מדאמרינן פרק חזקת (לו .) הגודרות אין להם חזקה שמעינן דמאן דתפיס מידי מרשותא דחבריה קמי סהדי מלא בעי חבריה ואמר לקוח הוא בידי תיהוי נאמן ומהיכא מעיקרא סהדי דהנהו עיזי דאכלי חושלא בנהרדעא שמעת הכי והא מילתא פשיטתא היא ולית בה ספיקא והא דאמרינן לפרושי משום דחזיון תשובה משמיה דנאמן דשמילו קמיה בעינן חד גברא דאמר לחבריה אית לי חד סהדא דאתית לבית׳ ופתחת ליה בפניה ושקלת מיניה חד טעונה דכיתנא ואמר ליה מידך פתחי ושקלי ואת אמרת לי שקליה בחושבנא דאית לך גבאי ושקלי והאמר להו גאון דליכא עליה אלא שבועת היסת ואפילו הכא ד׳ עדיים דאמרינן (שבועות מו .) אמר רב יהודה רואהו שהטמין כליס תחת כנפיו ויצא ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן ולא אמרינן כן אלא בב״ח שאינו עשוי למכור כליו וכו׳ אלו דברי גאון ודאי שגגה הוא וליכא למיסמך עליה דהאי שמעתתא דרב יהודה בדאיתתא לב״ה בביתיה אמירא אבל הכי עובדא טענת אחרינא הוא דהא לא בתיבה שקליה ודאי כל מאי דאיתיה בביתיה דאינש אחרינא קאי ולא מצי אינש לאפוקי מיניה אלא בראיה ומאן דשקיל מיניה קמי סהדי ולית ליה ראיה דדידיה הוא מיחייב לאהדורי לחבריה והאמת דאיתא דשקליה קמי חד סהדא מחויב שבועה ואינו יכול ליתבע ומשלם ודמי להאומר לחבירו פקדתני מנה ואמר איתמר חוזר ותובע את ב״ה בכל מה שיטעון והדין ביניהם עכ״ל :

(ה) (ו) (ז) **כתב** הרמב״ם חטף זהובים בפני עד אחד ואמר דידי חטפתי וכו׳ היו וכו׳ עד שאינו יכול לטעון על הגזלן טענת ודאי הכל פרק ד׳ מהלכות גזילה : ומה שאמר והרמב״ד הסיג עליו בפרק המניח כתב דעת הרב ז״ל שנשבעין בע״ח בטענת

דרכי משה

בותן אלא למשכיר ואין השותף השני יכול להוציא ממנו כלום והוא פשוט אלא שבא מעשה כזה לפנינו ורצה חכם א׳ להביא ראיה מתשובת הרשב״א לדין זה ובדחה דבריו כפי מה שכתבתי לכן כתבתי וכנ״ל :

שסד (א) וכתב הר״ן פ״ב דכתובות דף תע״ד ע״א דהגוזל מחבירו בעדים א״צ להחזיר לו בעדים וע״ש וא״כ היה אפשר לומר דנאמן כאן לישבע שהחזיר לו אע״ג דאינו נאמן לומר דשלו נטל מ״מ אינו נעשה גזלן על זה להיות חשוד על השבועה ונשבע שהחזיר ופטור ולא נאמר דיהא נאמר לומר ששלו נטל במיגו דהחזרתי דהוה כמיגו במקום עדים דלא אמרינן ביה מיגו אבל מדברי הרמב״ם שהביא רבי׳ לקטן סי׳ זה נראה דנעשה גזלן כל שמשכנו שלא ברשות בעדים וא״כ וזו חשוד על השבועה ושכנגדו נשבע ונוטל :

כ׳

פרישה

וגמרא פ׳ כל הנשבעין ושם כתבתי דיש מילוק בנכנס ונוטל כלי׳ בפניו בין שם טוענו לקחתים מילו דבר מלקו שם בש״ך בין סוליתין טמונין וסוא מיכא מלא נגיע וסכליס מין דרכס לסנגיע והב״ח מיגו עשוי למכור כליו סו לא ובין שם טוענו שלי לקחתי סו לא נטלתי שכתב רבינו שם בר״ס ס׳ סתם נשבע ונוטל ע״ם ובכן בדין גזילה בא למדם ולכתוב דין הנכנס ונוטל שלא בפני בע״ח וכסי הלעגא דברי רבינו כאן דין נגזל נשבע ונוטל בשטוי במשנתינו ובגמרא כבר כתבתיסן לעיל סי׳ ס׳ ולא בא כאן למזול ולכתבו שלא שבא למדם ולומר שאלותו דין נגזל נשבע ונוטל אין שייך שלא בנכנס לפני בע״ח (ול״ד בפניו שלא ס״ח בפני שכיחו ולקיטו ע״ם) אבל שם סיתם מוסכם כגוסס שלא בפניו סיגו בכלל אותו סדין נשבע ונוטל שלא סיגו נאמן : אפילו סוליתין מגולין ובשבע״ס עשוי למכור כליו וטוענו לקחתים ממך כו׳ שע״פ שנכנס נאמן לישבע שהרי כלי׳ ולא בא לגזול אלא לשלם ולפ שגם שם בסי׳ ס׳ כ״ר בסכ״ת ו״ל וכל זה לא מיירי אלא בדאיתיה לב״ה כו׳ עד שבל יתחייב ב״ד לשער ומיהו אמר כי הוא זה כתיב שטוענו בברי כך וכך או ע״פ עלמו או ע״פ העד שמאמין לדבריו ומעשה לא נסתלקה ההשגה בדברי ה״ה אלא כ״ל לעיל דהרמב״ם ס״ל דאע״ג דבעלמא היכא דטענו בספק ע״פ העד שמ״ל שלקח משלו כך וכך והוא כופר בכל והבית הבעל דאינו חייב ליתבע ב״ד וכסדרת הר״י הלוי והר׳ אפריים לעיל בסי׳ ע״ה שאני התם דכיון דכופר בכל טוב טענת התובע בספק שהרי אינו יודע מי תומר שמא או העד שמ״ל

דינו

שמה (ס) **הגוזל** לאחד מחמשה ואינו יודע מי הוא הנגזל כל אחד ואחד אומר לו אותי גזל כל אחד נשבע ונוטל במשנה פרק השואל שלום (קיח.) גזל ס׳ מחמשה ואינו יודע מי הוא הנגזל כל אחד ואחד אומר לו אותי גזל כל אחד נשבע ונוטל במשנה פרק השואל מניח גזל מניח גזילה ביניהם ומסתלק מוליאתו מידי עבירה עד שיעלם גזילה לכל לאחד ואחד ויעוש דהלכה כר״ע מהבירו וכן פסקו הפוסקים: ומ״ש כל ס׳ נשבע כ״כ הרי״ף והרמ״ה בפרק המפקיד וכן כתב הרמב״ם ז״ל בפ״ד מהלכות גזילה והטעם משום דכלל הוא לכל נוטל מעות מחבירו ע״פ דיבורו שהוא לריך לישבע לי נמי דכיון דמדינא פטור אלא משום דעבד חיסורא אתא קונסו חיגו רחוי לקנסו לעלם בלא שבועה: ומ״ש בשם הרמב״ם אפי׳ אין כאן עדים שגזלו בפ״ד מהלכות גזילה ופשוט הוא: (ג) **ומ״ש** וכן נמי אם גזל משנים מאה ס׳ ק׳ ומאחד ק״ק וכל אחד אומר אלי היה כל ס׳ נשבע ונוטל ק״ק דל״ת כשתובעים אותו אבל אין תובעים אותו אבל אותו וכו׳ אין ב״ד מחייבין אותו אבל אם נתן לו לעלם ידי לעלם בא לצאת ידי שמים לריך ליתן לכל ס׳ וס׳ משנה וגמ׳ בפ׳ המפקיד (לז.): (ד) **ומ״ש** אמר לאחד גזלתיך ואיני יודע אם החזרתי כך אין ב״ד מחייבין אותו אבל אם בא לצאת ידי שמים לריך ליתן לו לכל אחד ואחד: (ה) אמר לאחד גזלתיך ואיני יודע אם החזרתי לך אין ב״ד מחייבין אותו אבל אם בא לצאת ידי שמים צריך ליתן לו: (ו) אמר איני יודע אם גזלתיך אם לאו פטור אף לצאת ידי שמים:

שמו (ס) **גזלן** (א) הבא לעשות תשובה ולהחזיר הגזילה אמרו חכמים אין מקבלין ממנו כדי לפתוח לו פתח לדרכי תשובה והמקבל ממנו אין רוח חכמים נוחה הימנו ומיהו אם רצה לצאת ידי שמים ולהחזיר אין ב״ד מוחין בנגזל מלקבל ויכול לקבלו ופירש ר״י שלא תקנו חכמים אלא בגנב או גזלן מפורסם שעסקו בכך מפני שקשה לו לפרוש עשו לו דרך לשוב אבל הגוזל באקראי מקבלין ממנו ואפילו בגזלן מפורסם דוקא בשאין הגזילה קיימת אבל אם הגזילה קיימת או אפילו אינה קיימת והוא עומד בתשובה והנגזל תובעו מהייבין אותו להחזיר: (ב) הרועים והגבאים והמוכסים תשובתן קשה מפני שגוזלין הרבים ואין יודעין למי יחזירו לפיכך יעשו בו צרכי רבים כגון בורות שיחין ומערות: עשה

ללאה מי נבנם בביתי אמרה לו אמרת לי בצאתך אם תשמעי דבר רע עלי תשמרי את שלי ובשמעי שנתפשת הוצאתי חפציך מביתך שלא יפסדו והנם בבית פלוני והוא אומר מעולם לא צויתיך דבר ונכנסת לביתי שלא ברשותי אם נאמנת בשבועה שלא לקהה יותר ממה שהיא מודה במגו דלא היו דברים מעולם או נאמר הואיל והודית בעדים שהכמין לה קודם שבאו לדין אין כאן מגו. תשובה האשה תשבע שלא נטלה יותר אלא כמו שאמרה שאין זה נגזל שתקנו חכמים שנשבע ונוטל דהתם מיירי שעדים מעידין אותו שנכנם לביתו של נגזל ולא היה מאומה תחת כנפיו וביציאתו היו לו כלים תחת כנפיו ולא ידעו כמה היו דלא מצי הנכנם לישבע שהרי עדים מעידין אותו שנגזל והוי כמו גזלן הילכך נשבע שבנגדו ונוטל אבל הכא שאין עדים בדבר היא נשבעת שלא נטלה יותר ואינה צריכה מגו אלא נאמנת בשבועתה כיון שאין עדים מעידים שנטלה כלום וגם היא אומרת שברשות נכנסה:

שמה (ס) **הגוזל** לאחד מחמשה ואינו יודע מי הוא הנגזל וכל אחד ואחד אומר אותי גזל כל אחד נשבע

ונוטל וכתב הרמב״ם אפילו אין כאן עדים שגזלו: (ג) וכן נמי אם גזל משנים מאה ומאחד מאתים ואינו יודע של מי המאתים וכל אחד ואחד אומר שלי היו כל אחד נשבע ונוטל [מאתים]: (ג) בד״א כשתובעין אותו אבל אם אין תובעין אותו בעצמו אומר גזלתי לאחד מכם ואיני יודע איזה או של מי היו המאתים אין ב״ד מחייבין אותו אבל אם בא לצאת ידי שמים צריך ליתן לכל אחד ואחד: (ד) אמר לאחד גזלתיך ואיני יודע אם החזרתי לך אין ב״ד מחייבין אותו אבל אם בא לצאת ידי שמים צריך ליתן לו: (ה) אמר איני יודע אם גזלתיך אם לאו פטור אף לצאת ידי שמים:

שמו (ס) **גזלן** (א) הבא לעשות תשובה ולהחזיר הגזילה אמרו חכמים אין מקבלין ממנו כדי לפתוח לו פתח לדרכי תשובה והמקבל ממנו אין רוח חכמים נוחה הימנו ומיהו אם רצה לצאת ידי שמים ולהחזיר אין ב״ד מוחין לנגזל מלקבל ויכול לקבלו ופירש ר״י שלא תקנו חכמים אלא בגנב או גזלן מפורסם שעסקו בכך מפני שקשה לו לפרוש עשו לו דרך לשוב אבל הגוזל באקראי מקבלין ממנו ואפילו בגזלן מפורסם דוקא בשאין הגזילה קיימת אבל אם הגזילה קיימת או אפילו אינה קיימת והוא עומד בתשובה והנגזל תובעו מהייבין אותו להחזיר: (ב) הרועים והגבאים והמוכסים תשובתן קשה מפני שגוזלין הרבים ואין יודעין למי יחזירו לפיכך יעשו בו צרכי רבים כגון בורות שיחין ומערות: עשה

שמה (ס) **הגוזל** לאחד מחמשה ואינו יודע מי הוא הנגזל וכל אחד ואחד אומר אותי גזל כל אחד נשבע ונוטל במשנה פרק השואל שלום (קיח.) גזל ס׳ מחמשה ואינו יודע מי הוא הנגזל כל אחד ואחד אומר אותי גזל כל אחד נשבע ונוטל במשנה פרק השואל מניח גזל מניח גזילה ביניהם ומסתלק מוליאתו מידי עבירה עד שיעלם גזילה לכל לאחד ואחד ויעוש דהלכה כר״ע מהבירו וכן פסקו הפוסקים: ומ״ש כל ס׳ נשבע כ״כ הרי״ף והרמ״ה בפרק המפקיד וכן כתב הרמב״ם ז״ל בפ״ד מהלכות גזילה והטעם משום דכלל הוא לכל נוטל מעות מחבירו ע״פ דיבורו שהוא לריך ליבע לי נמי דכיון דמדינא פטור אלא משום דעבד חיסורא אתא קונסו חיגו רחוי לקנסו לעלם בלא שבועה: ומ״ש בשם הרמב״ם אפי׳ אין כאן עדים שגזלו בפ״ד מהלכות גזילה ופשוט הוא: (ג) **ומ״ש** וכן נמי אם גזל משנים מאה ס׳ ק׳ ומאחד ק״ק וכל אחד אומר אלי היה כל ס׳ נשבע ונוטל ק״ק דל״ת כשתובעים אותו אבל אין תובעים אותו אבל אותו וכו׳ אין ב״ד מחייבין אותו אבל אם נתן לו לעלם ידי לעלם בא לצאת ידי שמים לריך ליתן לכל אחד ואחד ונוטל [מאתים]: (ג) בד״א כשתובעים

(ג) **עשה** תשובה והחזיר הגזילה לרשות הבעלים אע"פ שלא ידעו בשעה שהחזירה אם אה"כ נודע להם בגון שמנה כליו ומצאם שלמים יצא כדפרישית לעיל בדין גנב: (ד) **לפיכך** גזל מעותיו והבליעם לו בחשבון ונתן לו לתוך כיסו יצא שודאי ימנה המעות שבכיסו ובשימצא יותר ידע בהן לפיכך אם לא ידע דמים שבכים לא יצא וכתב הרמב"ם וכן אם החזירם לכיס שאין בו מעות לא יצא עד שיודיעהו שהחזירם לכיס פלוני: (ה) **וכן** החוטף כלי מיד בנו של חבירו ומשתמש בו שחשוב כגזלן מפני שהוא שואל שלא מדעת אפילו אם החזירו ליד הבן שהוא קטן לא יצא עד שיחזירנו ליד הבעלים: (ו) **הגוזל** את חבירו בישוב ובא להחזירו במדבר לא יצא ואם ירצה הגנזל לא יקחנו עד שיגיע לישוב אבל אם מחזירו בישוב אע"פ שאינו באותו מקום שגזלו יצא:

שסז (ז) **אין** הגנזל להניע לפנינו ובא הגזלן להחזיר א"צ לילך אחריו כך וכך גזלתיך בוא וקחנה בד"א שלא נשבע אבל אם כפר לו ונשבע אין לו תשובה עד שיגיענו לידו אפילו אם הוא רחוק ממנו הרבה צריך להגיעו לידו: (ח) ולא יתן לא לבנו של הגזל ולא ליד שלוחו בד"א שלוחו ליד עשאו אבל עשאו שליח או לקיטו או ממציא לו שליח ולא עשאו שליח בעדים אבל עשאו שליח בעדים יתנו לו וכן אם עשאוהו ב"ד שליח ונתן לו יצא ואצ"ל אם נתן לב"ד שיצא: (ט) **החזיר** לו כל הגזילה או שמחל לו עליה

(ג) (ז) **עשה** תשובה והחזיר הגזילה לרשות הבעלים אף ע"פ שלא ידע בשעה שהחזירה אם מחר כך נודע להם בגון שמנה כליו ומצאם שלמים יצא עד שיודיעהו שהחזירם לכיס פלוני: (ח) **ולא** יתן לא לבנו של גזל ולא ליד שלוחו בד"א שלוחו ליד עשאו אבל עשאו שליח בעדים יתן לו אם רצה מיד ואע"ג דלא

(קה.) תמר רב כפפא לא שנו אלא שאין גזילה קיימת אבל גזילה קיימת צריך לילך אחריו מיישנן שמא תתייקר תיכף דתמרי תמר רב כפפא לא שנא גזילה קיימת ול"ש שאין גזילה קיימת אין צריך לילך אחריו לשמא תתייקר לא חיישינן ויתוש דהלכה כליעזר בתרא וכן פסק הרמ"ס והרמב"ם בפ"ו מהלכות גזילה ופסקו לליעזר משמע שאין חוששין שמא תתייקר אבל אם נתייקרה צריך להוליכה אחריו אפילו למדי וכתב רבינו בשם ר"י היינו לומר דה"פ לשמא תתייקר לא חיישינן לפי שאפי' נתייקרה א"צ להוליכה אחריו ובשם הרמ"ה כתב לפרש כפשטא דליעזר וכ"כ מדברי הרמב"ם בפרק הגוזר: ומ"ש אבל כל זמן שנשאר בידו ש"פ צריך להחזירה לו או ליד שלוחו פשוט שם:

(ד) **מת** הגוזל בשבת הגזלן לעשות תשובה יחזירנה ליד הבנים אם היא בעין ואם אינה בעין או שנשתנית יתן להם דמיה: (ה) הגוזל מאביו ונשבע לו ומת אביו יתננה לבניו של אביו שהם אחיו ואם אין לאביו בן אלא הוא יתננה לאחי אביו שהם יורשי אביו כתב הרמב"ם ז"ל הגוזל את אביו ונשבע לו ומת אביו אם אין הגזילה קיימת עושה השבון עם יורשי אביו על הקרן ואם הגזילה קיימת חייב להוציא הגזילה עצמה מתחת ידו לפיכך נותן הגזילה לאחיו ועושה עמהם השבון ואם אין לו אחים שנמצא זה הגזלן לבדו יורש מוציא הגזילה מתחת ידו לבניו ואם אין לו בנים לזה הבן הגזלן נותנה לבעל חובו בהלואתו או לצדקה הואיל ויוציאנה מתחת ידו נפטר אע"פ שנתנה במתנה או פרעה והוא שיודיעם ויאמר זה גזל אבא ע"כ ואין זה דרך המשנה אלא כמו שפירשתי שיתננה לאחי הגזלן או לאחי אביו אם אין לו אחים וגם עליה הוין מפחות מש"פ א"צ לילך אחריו אפילו שהגזילה קיימת ולא חיישינן שמא תתייקר ותשוה פרוטה ור"י פירש אפילו אם תתייקר א"צ להחזירה לו כיון שפעם אחת לא היתה ש"פ והרמ"ה כתב שצריך להחזירה לו אבל כל זמן שנשאר בידו ש"פ צריך להחזירה לו או ליד שלוחו או ליד ב"ד או שלוחם: (ד) מת הגוזל בשבא הגזלן לעשות תשובה יחזירנה ליד הבנים אם היא בעין ואם אינה בעין או שנשתנית יתן להם דמיה: (ה) הגוזל מאביו ונשבע לו ומת אביו יתננה לבניו של אביו שהם אחיו ואם אין לאביו בן אלא הוא יתננה לאחי אביו שהם יורשי אביו כתב הרמב"ם ז"ל הגוזל את אביו ונשבע לו ומת אביו אם אין הגזילה קיימת חייב להוציא הגזילה עצמה מתחת ידו לפיכך נותן הגזילה לאחיו ועושה עמהם השבון אם אין לו אחים שנמצא זה הגזלן לבדו יורש מוציא הגזילה מתחת ידו לבניו ואם אין לו בנים לזה הבן הגזלן נותנה לבעל חובו בהלואתו או לצדקה הואיל ויוציאנה מתחת ידו נפטר אע"פ שנתנה במתנה או פרעה והוא שיודיעם ויאמר זה גזל אבא ע"כ ואין זה דרך המשנה אלא כמו שפירשתי שיתננה לאחי הגזלן או לאחי אביו אם אין לו אחים וגם

(ד) **מת** הגגזל וכו'. מסנה [שם: (ה) **הגוזל** מאביו וכו'. מסנה] שם ב"מ מסלם קרן וחומש לבניו של אביו מן השמים אבל אם מת אין לו בניס ואע"ג דאמרינן בגמרא דאפילו ירושה קמיה דהיינך דעד למיעבד השבה ואינו מעכב אפילו בנגד חלקו ואם אין לו נכסים כ"כ שיכול לוותר על חלקו מן השמים רואה את חלקו שאינו ראוי להפסיד חלקו לזה מחריש ומשיב לאחיו לקיים מצות השבה וב"ח בחיים ופרעיון מן השבה את חלקו כגון אם היה שני בחיים והוא שליש נפרעין ב"ח מן השבה שליש החוב והשאר יגבו ממנו והחוב' כתבו לבניו או לאחיו נראה לבניו של גזלן או לאחיו של גזלן כלומר בתחלה לבניו אם יש לו דהם קודמין לכל מדם בחלק המגיעו ונהשוב אחיו כאילו את הוא ופורע וכרי בניו יורשים חלקו עם אחיו והם חיים בחיי מכאן אלא מכח אחיו לחצי כדאמרינן בפ"ק מי שמת הילכך אע"פ שאין לאביהם בהם כלום שהרי יש לו להחזיר גזילה אפ"ה הם קודמין בחלקו מהטוח טעמא דב"ב או לאחיו כשאין לו בניס: ומ"ש בשם הרמב"ם הגוזל את אביו ונשבע לו ומת אביו אם אין הגזילה עומדת תחת ידו לפיכך נותן הגזילה לאחיו ועושה עמהם חשבון עם אחיו על הקרן ועל החומש ואם הגזילה קיימת חייב להוציא הגזילה עצמה מתחת ידו לפיכך נותן את אביו ונשבע לו ומת אביו אם אין הגזילה קיימת או נשתנית עושה חשבון עם אחיו על הקרן ועל החומש ואם הגזילה קיימת חייב להוציא הגזילה עצמה מתחת ידו לפיכך נותן את הגזילה ואת החומש לאחיו ועושה עמהן חשבון ואם אין לו אחים אלא שנמצא זה הגזלן לבדו הוא היורש מוציא הגזילה מתחת ידו לפיכך נותן את הגזילה לאחיו ועושה עמהם חשבון כו' זל"ל בפ"ח מהלכות גזילה הגוזל את אביו ונשבע לו ומת אביו אם אין הגזילה קיימת או נשתנית עושה חשבון עם אחיו על הקרן ועל החומש ואם הגזילה קיימת חייב להוציא הגזילה עצמה מתחת ידו לפיכך נותן הגזילה לאחיו ועושה עמהם חשבון כו' זל"ל בפ"ח מהלכות גזילה הגוזל את אביו ונשבע לו ומת אביו אם אין הגזילה קיימת או נשתנית עושה חשבון עם אחיו על הקרן ועל החומש ואם הגזילה קיימת חייב להוציא הגזילה עצמה מתחת ידו לפיכך נותן הגזילה ואת החומש לאחיו ועושה עמהן חשבון ואם אין לו אחים עכ"ל: ומ"ש רבינו ואין זה מדרך המשנה כו' ז"ל הרמב"ם בפ"ו דגזילה ואם אין לו בנים ישלם לאחיו של גזל לפירוש הרמב"ם והתוס' מיבעי ליה למתקט תחלה לאחיו והח"כ לבניו (ב"ה ולאו מילתא היא שהרי בדברי התוספות

נתיישב

פרישה

כלל והוא ג"כ מתמלא בשעת הגזילה לא היה זה פ"ש בבשהיה מתמלא פ"ש ותמ"כ הוזל כ"כ לעיל ר"ם פ"ם לדיק להחזיר בגנב ג' מגודות וכמ"ש שם בפ"ח פ"ש: תפי' כשהגזילה קיימת כו' שם בגמרא דף ק"ה ע"ב וכליעזר בתרא דר"פ דתמר תכי ופי' כשהיתה קיימת פשיטא דאין צריך להוליכה אחריו אלא שהיה בעין ומוויה הוא דמייה ליתן לו והכי הוא אפילו מפ"פ ותפי' אם תתייקר לזילזיה הוא תתייקר אלא תפי' היתה בעינה ובהשתנית תמרק קיימת תפ"ם לא חיישינן שמא תתייקר כו' ולהוליכה אחריו אלא יכיה בידו עד שיבוא הגזלן ליטול השמר ועד"ר: ול"ל כו' עד ת"ל להחזירה לו משמע דר"ל דאינו בתורת השבה כלל עד"ר: אבל כל זמן שנשאר בידו כו' תמ"ם לעיל מון מפחות מש"פ אפי': (ד) מת הגוזל את אביו ונשבע לו ומת ה"ז יתננה לבניו של אביו אם במשהם קוף דף ק"ה וז"ל הגוזל את אביו ונשבע לו ומת ה"ז משלם קרן וחומש לבניו ולאחיו ואם אינו רואה אז שאין לו לוס וב"ח בחיים ופרעיון בהלקו מהטוח טעמא דב"ב או לאחיו כשאין לו בניס: ומ"ש בשם הרמב"ם הגוזל את אביו ונשבע לו ומת אביו אם אין הגזילה עומדת תחת ידו לפיכך נותן את הגזילה לאחיו ועושה עמהם חשבון כו' זל"ל בפ"ח מהלכות גזילה הגוזל את אביו ונשבע לו ומת אביו אם אין הגזילה קיימת או נשתנית עושה חשבון עם אחיו על הקרן ואם הגזילה קיימת חייב להוציא הגזילה עצמה מתחת ידו לפיכך נותן הגזילה ואת החומש לאחיו ועושה עמהן חשבון ואם אין לו אחים אלא שנמצא זה הגזלן לבדו הוא היורש מוציא הגזילה מתחת ידו לפיכך נותן את הגזילה לאחיו ועושה עמהן חשבון כו' זל"ל בפ"ח מהלכות גזילה הגוזל את אביו ונשבע לו ומת אביו אם אין הגזילה קיימת או נשתנית עושה חשבון עם אחיו על הקרן ועל החומש

לא הכיתו מ"כ מן הסתם תופס פרש"י מיקר : ומ"ש רבינו וגם מ"ש ויעשה חשבון וכו' . הכי משמע מלישנא דמתני' מדקתני בתר הכי ואם אינו רוצה וכו' דלמה לא יהא רוצה אם תזור ויעשה חשבון ונוטל חלק בגזלה אלא ודאי דה"ק שאינו רוצה להפסיד חלקו וכדפרש"י אלמא דכנותן לאחיו לקיים מצות השבה מפסיד חלקו ומן דעתי העלייה נראה מ"ש הרב המגיד לפרש להרמב"ם דה"ק הרי זה משלם קרן וחומש לבעלי חובו וכו' דמתחלה כשבא לתת לאחיו אם אינו רוצה לקבל ממנו אלא לתת חלקו לבעלי חובו וכו' לפיכך

שקונה גוף הנגיבה אבל צריך ליתן לבעלים דמיה ור״י פירש שקונה לגמרי ואפילו דמיה א״צ ליתן : (ד) ויש מפרשים הא דבנגב הוי סתמיה יאוש בנגב ישראל אבל בנגב עכו״ם לא הוי סתמיה יאוש : (ה) ולפ״ז בלסטין אפילו אם הוא ישראל סתמא לא הוי יאוש אבל מדברי אדוני אבי הרא״ש ז״ל יראה דבלסטין ישראל סתמא הוי יאוש ולסטין עכו״ם סתמא לא הוי יאוש אלא אם כן ידוע שנתייאש ולפ״ז בנגב אפילו אם הוא עכו״ם (א) סתמא הוי יאוש :

(ו) שאלה לרב שרירא גאון ראובן שנאבדו בליו או נגנבו או נטלום לסטין ובאו ליד עכו״ם וקנאם ישראל אחר ממנו בפחות משויים ובאו הבעלים ותבעום מיד זה שקנאם וא״ל כבר נתייאשת מהן והשיב ראובן יש לי עדים שלא נתייאשתי וחפשתי אחר הבלים עד עתה ועוד כי מנהג אצלינו כל מי שיאבד ממנו ממון בין בגניבה בין בלסטין ויפול ביד ישראל אחר שיהזירנו לבעליו ויטול מה שהוציא עליו ואתה בא לשנות המנהג ואם המחזיק טוען נתייאשת והתובע טוען לא נתייאשתי ואשבע שלא נתייאשתי ואין עדים בדבר במה יתברר שנתייאש . תשובה אם הבעלים מרדפין אחר הכלים שנאבדו לו ודאי לא נתייאשו וזה שקנאם צריך להחזירם ואם אמר בעל הכלים דברים שניכר מהן שנתייאש אין לו לחזור על הקונה לתבעו ואם אינו ניכר או נודע מדבריו שנתייאש ואינו מרדף אחריהם ואומר לא נתייאשתי והקונה כוותיה

(ז) (ה) **ומ״ש** ויש מפרשים הא דבנגב הוי סתמיה יאוש דוקא בנגב ישראל אבל בנגב עכו״ם לא הוי סתמיה יאוש ולפי זה בלסטים אפילו אם הוא ישראל סתמא לא הוי יאוש בפרק הנזכר תנן המציל מן הנהר או מן הגייס או מן הלסטים אם נתייאשו הבעלים הרי אלו שלו ובגמרא אם נתייאשו הבעלים אין סתמא לא אמרו אלא עכו״ם משום דדייני בגיותא אבל לסטים ישראל כיון דאמרי מימר מייאש . ופרש״י בגיותא בגילות ובזרוע : אמרי מימר . לא קן לו ואין מוכטין בתקלות ל״ת דאמרי לגנזל מי ייתר כדקאמרת הכא עדיס שגנבו ממך . וכראה שדעת היס מפרשים דהא דבנגב הוי סתמיה יאוש דוקא בנגב ישראל וכו׳ לומר דכיון דיש חילוק בין העכו״ס ליזראל מ״כ כי אמרי רבנן סתם גניבה יאוש אלא בנגב ישראל אבל עכו״ס כיון דדייני בגיותא לא מייאש מריה מיניה וכיון דלרבנן סתם גניבה יאוש בעלים וסתם גזילה לא הוי יאוש ע״כ תרווייהו בחדא גוונא קאמרינן להו וכיון דסתם גניבה מיירי בנגב ישראל אס כן כשאמרו סתם גזילה לא הוי יאוש בעלים בהסוא גוונא כמי הוא דאע״ג דהוא גזלן סתמא לא הוי יאוש ולפי זה אתי׳ דקתני בלסטים דסתמא לא הוי יאוש בעלים ואוקימנא דוקא בעכו״ס אבל ישראל הוי יאוש ע״כ ר״ס היא דאמר סתם גזילה יאוש בעלים הוא ולא אמר אלא בישראל אבל בעכו״ס לא הוי יאוש : ומ״ש אבל מדברי ה״ר יראה דבלסטים ישראל סתמא הוי יאוש ולסטים עכו״ס סתמא לא הוי יאוש וכו׳ וכתב הרא״ש בתשובה מימרא דרב אחא בריה דרבא בלסטים עכו״ס וכו׳ דמיירי בגזלן ישראל אפילו הכי קתני בלסטים ישראל סתמא הוי יאוש ולא אמרינן דכיון דאיכא למיחש שמא נתייאשו הבעלים וכו׳ אלמא דאפילו בלסטים ישראל סתמא הוי יאוש ומפרש הרא״ש דלעולם גזלן ישראל הוא ומיירי בגזלן שלקח מן הגזלן ול

והקונה אומר נתייאשת אין סומכין לא על דברי זה ולא על דברי זה ואין כאן שבועה אלא בית דין אומדין ופוסקין את הדבר אם ראוי ליאוש אם לא ואם רואין הדבר שראוי ליאוש מעמידין ביד הקונה ואם רואין הדבר שאין ראוי ליאוש מוציאין מהלוקח לפיכך אם נתברר הדבר שבעל הכלים היה מרדף אחריהן לא הוי יאוש וחייב הקונה להחזירן אף על פי שלקחן בפחות הרבה משוויים וכן אם הציל בלא כלום חייב להחזירם בחנם והלוקח מן הלסטין אם בא לצאת ידי שמים מחזיר לבעלים הראשונים ואם נתבוין לקדם הבעלים וליקח בזול הרי הדבר מסור ללב ומן השמים נפרעין ממנו . ומה שכתבתי שיש מנהג במקומכם שהקונה מהלסטין וגנבים מחזיר לבעלים ונוטל מה שהוציא אם בודאי כך הוא חייב כל אדם לבלתי שנות מנהגם דאמרינן מנלן דמנהגא מילתא היא שנאמר אל תסיג גבול רעך אשר גבלו ראשונים וכ"ש בדבר שיש בו תקנה גדולה והסרת מריבה לפיכך עשו כמנהגכם ולא תשנו ושלום :

שסט (ו) **אסור** לקנות שום דבר מהגזלן ואסור להחזיק ידו ולסעדו בשום דבר מפני שהוא מחזיק ידי עוברי עבירה : (ב) והלוקח ממנו מטלטלין לפני יאוש דינו כלוקח מהגנב שאם הוא גזלן מפורסם צריך להחזירו לבעלים והוא יתבע לגזלן ואם אינו מפורסם עשו בו תקנת חשוק שנוטל דמיה מן הגנזל ומחזיר לו הגזילה והגנזל חוזר ותובע מן הגזלן : (ג) ואם נתייאשו הבעלים קודם שלקח קנה . לדעת הרמב"ם קנה גוף הגזילה ומחזיר דמיה לבעלים ולדעת ר"י אין מחזיר כלום : (ד) כתב הרמב"ם אסור ליהנות מדבר הגזול אפילו אחר יאוש והוא שיודע בודאי שדבר זה גזול כיצד ידע בודאי שבהמה זו גזולה אסור לרכוב עליה ידע בודאי שבית זה גזול אסור ליכנס בו וכל כיוצא בזה : (ה) מי שהוחזק גזלן אסור ליהנות ממנו דכל מה שיש לו הוא בחזקת גזילה ואם יש לו דבר שידוע לנו שאינו גזול מותר ליהנות ממנו אף על פי שהוא מועט ממונו עד שידע בודאי שהוא גזול ור"ה ז"ל פסק עד שיהא רוב ממונו שאינו גזול וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה וכ"כ הרמב"ם : נטלו

וגללו את ביתו ושוב נתפצר עם בני העיר ותובעים מפקידים חלקם עיין בתשובות הרמ"ם כלל ל"ד סי' ז' :

שסט (ו) **אסור** לקנות סוס דבר מהגזלן ואסור להחזיק ידו ולסעדו בסוס דבר וכו' ז"ל הרמב"ם בפ"ה מהלכות גזילה וגזלו לו את הסוס או את הכלים או את הבגדים ומכרן לאחר ואבדו אצל הלוקח או נגנבו ממנו הרי זה פטור מלשלם שהרי לא עשה בהן כלום ואינו חייב אלא על דבר שיש בו תקנה גדולה והסרת מריבה לפיכך עשו כמנהגכם ולא תשנו ושלום :

(ב) **והלוקח** ממנו מטלטלין לפני יאוש דינו כלוקח מהגנב שאם הוא גזלן מפורסם צריך להחזירו לבעלים והוא יתבע לגזלן ואם אינו מפורסם עשו בו תקנת חשוק שנוטל דמיה מן הגנזל ומחזיר לו הגזילה והגנזל חוזר ותובע מן הגזלן : (ג) ואם נתייאשו הבעלים קודם שלקח קנה . לדעת הרמב"ם קנה גוף הגזילה ומחזיר דמיה לבעלים ולדעת ר"י אין מחזיר כלום : (ד) כתב הרמב"ם אסור ליהנות מדבר הגזול אפילו אחר יאוש והוא שיודע בודאי שדבר זה גזול כיצד ידע בודאי שבהמה זו גזולה אסור לרכוב עליה ידע בודאי שבית זה גזול אסור ליכנס בו וכל כיוצא בזה : (ה) מי שהוחזק גזלן אסור ליהנות ממנו דכל מה שיש לו הוא בחזקת גזילה ואם יש לו דבר שידוע לנו שאינו גזול מותר ליהנות ממנו אף על פי שהוא מועט ממונו עד שידע בודאי שהוא גזול ור"ה ז"ל פסק עד שיהא רוב ממונו שאינו גזול וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה וכ"כ הרמב"ם : נטלו

(ה) **גזלן** אסור ליהנות ממנו וכו' . ופסק ב"ק פלוגתא דרב ושמואל והלכה כשמואל בדיני דפליגי מיעוט מזלו שאינו גזול מותר ליהנות ממנו דתלינן ומחזקינן דמי מידי דיהיב ליה מדידיה הוא ודעת ר"ח דכיון דתנינן בסוף הגוזל בתרא מין לוקחים מן הרועים למר וחלב וגדיים וכו' משום דמזקקו גנוב או רוב הדבר הוא גנוב וכדלעיל בתחלת סימן שכ"ח מיהת לה קיל דכיון דתנינן מתני' ג"כ ס"ל דכך פלוגתא דרב ושמואל מיהת מותר ליהנות ממנו מידי דיהיב ליה מדידיה הוא והלכה כרב דאיסורא הוא וכ"כ הרב המגיד בפ"ו דגנבה דזכו דעת ר"ח והגלוניות ומיהא לחומה של מ"ב ב"י וז"ל ומ"ש רבינו שר"ח פסק עד שיהא רוב ממונו גזול מיני יודע לו טעם על כתן לשונו וכבר נתבאר בסימן שכ"ח מיהת לה כך דשמואל וקיו"ל כרב דבסימן שיהא הרוב מכזל לפני יאוש וכלוקח ממנו מטלטלין דלא בעי שיעור כלל אלא כל שהוא מועט מזלו אפילו מיעוט מזלו תלינן ומחזקינן דמי מידי דיהיב ליה מדידיה הוא וידוע להלכה כשמואל בדיני ותו לא מחזקינן דמי מידי דיהיב ליה מדידיה הוא וידוע להלכה כשמואל בדיני ותו לא מחזקינן בגמרא דתלוריי דרב יהודה כוותיה וכ"כ בדרישה ואזדא התמיה שתמה הלח"מ וב"ח על הרב"י שבתב שלא ידע טעמו שהרי ה"ה פי' טעמו משום דהלכה כרב באיסורי דבאמת ידע טעמו ולא נכון לו :

דרישה

(ה) ור"ח כתב עד שיהא רוב ממונו שאינו גזול ז"ל ב"י מיני יודע טעמו עכ"ל ור"ל דהא דלכם כשמואל בדיני דלמר דלמילו במיעוט ממונו סגי וגם שם בגמרא מסיק דלורי ר' יהודה כוותיה וכ"ל לייחב דס"ל לר"ח דדין גזלן הוא כדין גנב ובגנב תנן דלוקחין למר מן הרועים מפני שמוקצין גנוב הוא בידן מ"ג שים בידו ג"כ מיעוט שאינו גנוב וכמ"ר לעיל ר"ם סי"א בהגיה וגם הרמב"ם בפ"ו מכל גזילה וכבר כתב הש"ע על הרמב"ם בפ"ה דגזילה שדבריו נראין מהדדי וכתב לכ"ל דס"ל דים חילוק בין גניבה לגזילה ור"ח ס"ל דאין חילוק ביניהן וכיון דהמשנה הכ"ל מסייע ליה לרב מ"ם פסק ר"ח כוותיה גם בגזילה וכמ"ש כתב שם עוד יפה למר לדברי הרמב"ם ז"ל דים חילוק בין רוב שהדבר לרוב הממון דבגניבה כתב רוב שהדבר מסור ובהלכות גזילה כתב רוב הממון ומוכח מותר וזש עיקר עכ"ל וגוש נתייישב ל"ת לדברי רבינו ול"ת מהדדי מ"מ כאן למ"ם בסימן שכ"ח ועמ"ש שם בדרישה :

נטלו

פרישה

ומ"ם אין סומכין לא על דברי זה כו' פירוש דהם לא למדו מלא שהם גניבה יפה הוא מפני שהוא לכל כי הכא דטוען שכתבע ברי ולא נתייאש לא מיקרי שהם גניבה אלא שהדבר ברור לו : והלוקח מן הלסטים כו' פי' אף לריך להחזירו מע"פ שכבר נתייאשו הבעלים דלולי קודם שנתייאשו בדיני אדם חייב להחזיר ב"י. ופי' אפילו אם לא מיירוי דיל דאפילו בלפני יאוש מיירי וקמ"ל דאם בא לב"ד לריך להחזיר לו בחנם דבין שהוא לסטים ורוצה מי שהוא שגזלו יאמר לו לולי שלקחתו סייעתי תועבו בדין וכיון לריך להחזיר לי בחנם ורוצה לב"י מ"ם כ"ר לוקח מלסטים דבלסטים הוקח דיכא כיון שרוצה וייודע מי מקטפו יש לו תקנה שיחזור וישתדל מידו ולא סוי יאוש גמור משא"כ בגניבה ואבידה אבל מן הדין אין יכולין להוציא ממנו כיון דכבר נתייאש : ואם נתבוין לקדם הבעלים ר"ל דאם זה הלוקח מיהו בא ללמוד ידי שמים דיכא דאם היה שהם שנתבוין לקדם לבעלים לקנות בזול אפילו הוקם להשמיעו לבעלים כיון שכבר נתייאש מ"מ מוליאין מידו בדין כיון שמתכוין להפסיד הגזול שלולי שקנאו היה יכול להוציאו מהלסטים בחנם אבל אם אין זה יודע שכיון לכך יכול הוא להתנצל ולומר לא ידעתי שגזולה היא בידו מש"ה קאמר שדבר זה מסור ללב ונפרעין ממנו מן השמים כדין כל הדברים הנמסרים ללב :

סי' שסט (ו) (ב) **אסור** לקנות שום דבר כו' והלוקח ממנו מטלטלין כו' כ"כ הרמב"ם פ"ה מה' גזילה : דיינו הלוקח מן הגנב כדלעיל סי' שכ"ו : שאם הוא כו' זו היא סברת סי"ף והרמב"ם אבל דבינו ס"ל דאפי' בגזלן מפורסם עשו בית תק"ם שהבעל יחזיר לו דמיו וכמו שמבואר שם סי' שכ"ל ומ"מ כ"מ לליבית דבינו בדין זה לענין שאם שנה שהדבר שהקנם ממנו הוא גנוב וכמ"ש לעיל ע"ש מ"ש לפשר לומר דכאן גבי גזילה אפי' דבינו מודה דבגזלן מפורסם לא עשו תק"ם כיון דכל גזלן מוטף מידו והכגזל לוקח על גזילתו ואף אם יכחישנו הגזלן כיון דגזלן מפורסם הוא ויכריח הדיינים לחגזל דהן אמת ולא הוי"ל לקנותו ועוד גזלן מפורסם שלוקח בחזקה שאם כל אם שנמלא בידו הוא גזול משא"כ בגנב מפורסם שמוטל עליו להשבון כל שאם לגנוב ממנו ומ"מ גזלן שמוטל עליו להשבון אפילו מיום שנמלא בידו הוא גזול משא"כ בגניבה שאמנם יאוש ושם שהרמב"ם ורבינו כתבו שאמנם ליכנס ממם שנמלא ביד הגנב ואף אם כתב רבינו שבידו כלוקח מהגנב דמשמע דשוין י"ל דלשון הרמב"ם שאם כ"כ בפ"ה דגזילה ואתא לאשמועי דאפי' בגזלן מם מיהו מפורסם עשו בו תק"ם ולאפוקי מהמולקין ומוחרים דכל גזילה יולים שם גזילה עליהם וכו"ל כגנב מפורסם וכמ"ש שם מ"מ שם : (ג) לדעת הרמב"ם כו' ומחזיר דמיה לבעלים פי' מן הדין ומתק"ם מותר וכמ"ש בר"ם שם"ם בדעת הרמב"ד ע"ש ושם דכתבנו כאן בשם הרמב"ם ושם בשם הרמב"ד נראם דהם"ם משום דהרמב"ד כ"כ בפירושו בהדיא בדין הכ"ל במקום שנוכר שם בגמרא משא"כ הרמב"ם שלא כ"כ בפירוש אלא כתב הדין כן בסתם ומש"ה כ"כ כאן לדעת הרמב"ם וה"ל לדעת הרמב"ם שכ"כ בגניבה פ"ם (דלמלן) [דלמלן כן גם] כאן בגזילה : (ה) מי שהוחזק גזלן כו' עד שיהא מיעוט פלוגתא דרב ושמואל בפ"ק דקי"ע ושלכם כשמואל דאמר הכי ופשטא פירש"י כיון שידוע לנו שים לו מיעוט מזלו תלינן ומחזקינן דיהיב ליה מדידיה : ור"ח כתב עד שיהא רוב ממונו שאינו גזול טעמו עכ"ל ומ"ש הרמ"ן ז"ל כתב כסברת רשאוהם ותמ"ג דרבינו לעיל בר"ם שכ"ח כתב דאסור לקנות סטוח גזוב כתבתי שם דלק"מ ועכ"ר מ"ם עוד מוה בשם הרמ"ם וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ה דגזילה ועכ"ר :

נטלו

חדושי הגהות

שסט א יוב ממונו שאינו גזול כצ"ל ומ"ש הרב"י איני יודע טעמו ר"ל לפי מה שקדם בדבריו דהלכה כשמואל בדיני ואורי רב יהודה כוותיה וכ"כ בדרישה ואזדא התמיה שתמה הלח"מ וב"ח על הרב"י שבתב שלא ידע טעמו שהרי ה"ה פי' טעמו משום דהלכה כרב באיסורי דבאמת ידע טעמו ולא נכון לו :

הבינו

(ז) **נטלו** לו מוכסין חמור או כסות ונתנו לו חמור או כסות אחר הרי זה שלו מפני שהבעלים מתייאשים מהם וכו' מגמה פרק הגוזל בתרע הבעלים מתייאשים ריש סימן שס"ח ומוכס גזלן ולי"מ שכתב רבינו בסימן שס"ח תיירי בידוע שהבעלים מתייאשים דהכי קאמר נמי תלמודא לעיל דלעולם לא דתקן מפני שהבעלים מתייאשים מהן תיירי בידוע וע"כ הכי נמי לשון רבינו למאר מפני שהבעלים מתייאשים מהן תיירי בידוע אבל בסתם לא הוי ידוע אפי' בגזלן ישראל ולהרע"ך תיירי הכא אפילו בסתם ובמוכס ישראל ואפילו הכי הוה ידוע ורבינו כתב כאן בסתם ונסמך על מ"ש בריש סימן שס"ח : ומ"ש בשם הרמב"ם ואם ת"ח ותיק הוא ומחמיר על עצמו מחזירו לבעלים : (ח) בד"א שהמוכס הוא בגזלן במוכס העומד מאליו או אפילו מטעם המלך ואין לו קצבה ולוקח מכל אדם מה שירצה אבל אם פסק המלך ליקח קצבה ידועה מכל אדם והעמיד מוכס לגבות דבר זה אם ידוע שזה המוכס נאמן ואינו מוסיף ליקח יותר מחוק המלך אינו בגזלן דדינא דמלכותא דינא ולא עוד אלא שאסור לאדם לעבור על המכס וכל המבריח עצמו מן המכס הוא גזלן לפי שגוזל מנת המלך בין שהוא מלך עיבד כו"ם בין שהוא מלך ישראל וכן אם ישראל קנה המכס מהמלך המבריח עצמו ממנו הרי גוזל ישראל שקנהו : מלך

(ז) נטלו לו מוכסין חמור או כסות ונתנו לו חמור או כסות אחר הרי זה שלו מפני שהבעלים (א) מתייאשין מהן והרי הוא ממונו כאילו מכרו לו וכתב הרמב"ם ואם ת"ח ותיק הוא ומחמיר על עצמו מחזירו לבעלים : (ח) בד"א שהמוכס הוא בגזלן במוכס העומד מאליו או אפילו מטעם המלך ואין לו קצבה ולוקח מכל אדם מה שירצה אבל אם פסק המלך ליקח קצבה ידועה מכל אדם והעמיד מוכס לגבות דבר זה אם ידוע שזה המוכס נאמן ואינו מוסיף ליקח יותר מחוק המלך אינו בגזלן דדינא דמלכותא דינא ולא עוד אלא שאסור לאדם לעבור על המכס וכל המבריח עצמו מן המכס הוא גזלן לפי שגוזל מנת המלך בין שהוא מלך ישראל וכן אם ישראל קנה המכס מהמלך המבריח עצמו ממנו הרי גוזל ישראל שקנהו : מלך

(ז) **נטלו** לו מוכסין חמור או כסות ונתנו לו חמור או כסות אחר הרי זה שלו מפני שהבעלים מתייאשים מהם וכו' (קיד:) נטלו מוכסין חמורו ונתנו לו חמור אחר הרי זה שלו מפני שהבעלים מתייאשים מהם וזה לשון הרמב"ם בפרק ה' מהלכות גזילה ונטלו מוכסין כסותו והחזירו לו אחרת הרי זו שלו מפני שהבעלים מתייאשים מהן כמכירה היא וחזקתה שהבעלים ממנה ומיאשו יודע בודאי שזו גזולה : ומה שמחמיר בשם הרמב"ם ושם תלמיד חכם וקיק הוא ומחמיר על עצמו מחזירו לבעלים כך הגזבר ונוטעת מדגרסינן בגמרא עלה דמתניתין תנא שם נטל מחזיר לבעלים הרשעים קסבר יאוש כדי לא קני ומשיקרא בתיאוש תנא לידיה ואיכא דאמרי שם כך להחזיר יחזיר לבעלים רשעים מאי טעמא יאוש כדי קני מיהו מי אמר מי מיפקי מינה שמיו שלו מחזיר לבעלים הרשעים ופרש"י שם כך להחזיר שהסיד הוא יחזיר לבעלים הרשעים ולא למוכס ופסק הרמב"ם כליסנא בתרא דתני כסתם מתני' הרי אלו שלו מדינא ותע"ג דבעלמא קיימא לן יאוש כדי לא קני ותע"ג דכי תנא לידיה הוה ליה יאוש ושיעור רשות מ"מ בחיסורא תנא לידיה הכא שמיו שהיא כמכירה שהרי לא נתנה לו בחנם אלא תמורת חמורו ומצא שמיו נהנה מן הגזילה ומיהו יודע בודאי שזו גזולה כלומר דבשעה שנתנה לו לא ידע שהיא גזולה ותע"פ שחזקתה גזולה בסתמא וגם שמ"כ ידע שהיא גזולה וכדקתני מחזיר לבעלים הרשעים מ"מ כיון דבשעה שנתנה לו לא ידע שהיא גזולה וגם שמיו נהנה ממנה שהרי תמורת חמורו נתנה לו לא חמרינן בחיסורא תנא לידיה וכיון דאיכא יאוש ושיעור רשות הרי אלו שלו מדינא ומפ בא להחמיר על עצמו אלא לסמוך על דבריס הללו וכיון דאיגלאי מילתא שגזולה היתה חזיר ליה דחיסורא תנא לידיה ומ"ש רוצה להחזיר יחזיר לבעלים הרשעים ולא למוכס :

(ח) **ומה** שאמר בד"א שהמוכס הוא בגזלן במוכס העומד מאליו או אפי' מטעם המלך ואין לו קצבה ולוקח מכל אדם מה שירצה אבל אם פסק המלך ליקח קצבה ידוע מכל אדם וכו' שמיו כגזלן דדינא דמלכותא דינא בר"פ הגוזל בתרא (קיג:) : ומה שאמר אם ידוע שזה המוכס נאמן ואינו מוסיף ליקח יותר מחוק המלך כ"כ הרמב"ם בפ"ה מהלכות גזילה ומוכרח הוא דלא"כ הדר הו"ל גזלן ודע שהרמב"ם כתב בפרק הנזכר בד"א שהמוכס כליסטיס בזמן שהמוכס היה כנעני וכו' וכ' ה"ה דעת הרב כשהמוכס היה כנעני מסתמ' הרי הוא כמוכס שאין לו קצבה שסתמו יותר מן הדין הוא נוטל ופי' רבי' תוקיעתיה [דרבינ] ובריו' דרב אשי במוכס עסקינן אף לתניני' ולא פליגי משאר תוקיעתיה ולא כן פירשו שאר המפרשים עכ"ל : ומה שאמר אין זה כן בגמרא : ומה שאמר אין זה הוגה מלך עובד כו"ס אין זה הוגה מלך ישראל וכו' שם בגמרא : ומה שאמר אין זה הוגה מלך עובד כו"ס אין מקנין להבריח מן המכס כ"כ הרמב"ם בפרק הנזכר טעמו משום דאל"כ כי מקנינן לי"ק מי אמרי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא הו"ל לשנויי ל"ק כאן במלך ישראל כאן במלך עכו"ם ומ"ש וכן אם ישראל קנה המכס מהמלך ממבריח עצמו ה"ז גוזל ישראל שקנהו כ"כ הרמ"ם שם מהא דמקשי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא וכ"כ הר"ן בפ"ד דנדרים ומוכרח הוא לפרש כן ומ"ש שמיו כגזלן מסור לבקיע יותר מחוק המלך שהרי הוא כגזלן מסור להבריח ממנו כדי מה שהוא חוקו דמטו מפני שהוא עושה שלא כדין לגזול ויגזלו בני אדם שלו הוא חוקו היינו דאמרי מיגזי ברכות (ס:) כתר גנבא גנוב וטעמא טעים : [ב] ובתב מהרי"ק בשורש קל"ה שפיר מיקרי דינא דמלכותא תע"פ שהיהודים פורעים יותר מהעכו"ם מאחר שכל העכו"ם פורעים כך נקרא משום מדותיו והוי דינא דמלכותא : מלך

דרכי משה

שסט (א) וכתב תמרדכי ריש הגוזל בתרא הא אם לא הוי יאוש בעלים צריך להחזיר לבעלים בחנם ולא דמי להא דאמרינן דנושל מב"ה מה שההנהו דה"מ היכא דמרח והוציא הוצאות

פרישה

(ז) נטלו לו מוכסין כו' כן הוא בב"ק דף קי"ל ופירש"י שם דקנסו שמי יאוש ושיעור רשות : ומ"ש ר"י הוה כמילו מכרו לו כלומר תע"ג בבאוש כדי לא קנה ואמר שמיו נהנה ונוטלו מבית גזלן לא מיקשב כמילו מכרו לו בסי' שס"ח מתי"ק הגוזל מעצמו מכר או נתן תפ"ה שם בתן קנה זוכה אפילו הכי קיל : מפני שהבעלים מתייאשין הם שם יאוש שלא נתייאשו צריך להחזיר ומשמע מהכא דאפילו הכי הוה יאוש שלא נתייאשו ורבינו כתב כאן בסתם ונסמך על מ"ש בריש סימן שס"ח : ומ"ש בשם הרמב"ם ואם ת"ח ותיק הוא ממונו כאילו מכרו לו ומ"ש בשם הרמב"ם דאם ת"ח ותיק וכו' ה"ה בתם בבריייתא בלשון אחרון ואיכא למידק בדברי הרמב"ם דבכ"ה כתב נטלו מוכסין כסותו והחזירו לו אחרת הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן כמכירה היא וחזקתה שהבעלים ממנה ומיאשו יודע בודאי שזו גזולה ואם היה ותיק וכו' ובפ"ו כתב המגיל מיד לסטיס ישראל וכו' ומחלק בין ישראל לעכו"ס כדקאמר רב אשי בגמ' ות"ל למה לי חילק בכ"ה ג"כ בין ישראל לעכו"ס אלא כתב בסתם חזקתה שהבעלים ממנה ומשמע בין עכו"ס בין ישראל ותו דכתב אח"כ בד"ה שהמוכס כלסטיס בזמן שהמוכס היה כנעני או מוכס העומד מאליו וכו' אלמא דבין בעכו"ס ובין בישראל קאמר חזקתה שהבעלים ממנה ותו לאחזוי טורח כתב בפ"ה מפני שזו כמכירה היא וחזקתה וכו' ומיהו יודע בודאי שהיא גזולה וכפ"ו גבי המגיל לא אמר שהוא שלו אלא מטעם שהבעלים מתייאשו ממנו דבהכי סגי וגראה להלכה שאני דכיון דכבר נתייאשו ממנה הבעלים המגיל מידו של גזלן כאילו מגיל מן הנהר או מן הגייס או מן הלסטיס אם נתייאשו הבעלים הרי אלו שלו דתפתא לגורויי דהו"ל כאילו מן הנהר וה"ה המגיל מיד המוכס לכלסטיס הוה כאילו מן הנהר ומ"ש בסמ"ג להדיא אבל בנטלו לו כסותו או חמורו ונתנו לו כסות או חמור אחר דמיון מיגל מידם בע"כ אלא מרצון טוב נתנו לו אפ"ה כיון דלא קנה הכסות החמור החמור אלא מרצונו אם מרצונו וכ"ה בכלבו גזלן ומכרו או נתנו לו בידים דכוס שיוי רשות אלא בשעה שנתנו לו שהיא גזולה וכ"ש בגזלן גמור שנטלו בידים ומש"ה שהיא גזולה ביד הגזלן כ"ש לא ידע גם מריש מקי דאל"כ הו"ל לאחלק בין בריש וג"כ מוכח משם דאין מילוק בין נתנו לו בגזלן בשתנה בשם בין מכרו במזומנים או בהלוף עמו אלא בטלית לעולם מיקרי שיוי רשות וכל זה היה אלא כשמעתם בב"י וע"ש שאמ"ר נטל ממנו המוכסן חמור כו' בבית ב"י ל' הרמב"ם שכתב ג"כ כל' רבינו אלא שהשיטה גזולה וכתב ג"ל ומיהו יודע בודאי שזו גזולה עכ"ל וכתב בב"י אח"כ ול' תע"ג דבעלמא יאוש לגזלן כ"ק ובסתם לית לן בתיאוש אבל בשנטל מכרו לו בשם שהוא גזולה אלא שהוא מוחזק בו ומשמע דאפי' בנתנו לו בשם אלא שהוא גזולה אבל בשנטל מכרו לו בשם שהוא גזולה לא הוה בתיאוש אבל בש

והרמ"ס: (יח) **גבאי** המלך וכו' כפ' מזקת (לף מ"ה): (יט) **ואם** יזה המלך וכו' שם (לף כ"ד) ופי' מיזהו נשך (לף ע"ג): **המלוה** לחבירו על משכון בלא רבית או על משכון של עכו"ם ברבית אם יש בו דיעת למלכותא שאין זקוק לשמור יותר מכדי והכיא כ"י על זה תשובת ה"ר יעקב ישראל בסוף סימן זה וכבר נתבאר למעלה סי' ע"ג סעיף כ"ג ע"ש:

כתב

(ע) מלך שברת אילנות של בעלי בתים ובנה מהם נשר או הרס בתים ובנה מהן חומה או דרך מותר ליהנות מהם לפי שזהו חוק המלך ואפילו שצוה לעבדיו לכרות מכל אחד ואחד דבר ידוע והלכו הם וכרתו הכל מאחד מותר וכן הסם שיש לו לגבות מבעלי השדות אפילו הכניסו כולם תבואתם ולא נשאר שם רק אחד וגבה ממנו בשביל כולם אינו לפי שאין עליו לטרוח לגבות מעט מעט מכל אחד ואחד וזה שנטלו ממנו יגבה מכל בעלי השדות מכל אחד חלקו בד"א בבעלי השדות אבל האריס אין להם למשכנו בשביל בעלי השדות: (י) וכן רשות ביד נבאי המלך למשכן א' בשביל כל הסם בד"א בתוך שנתו שהסם למלך אבל עברה שנתו והנבאי פרע כבר הסם למלך אין לו כח למשכן אחד בשביל חבירו: (יא) גבאי המלך שמוכרין שדות בשביל הסם שעליהם אינו גזל ומותר ליקח מהן אבל הסם שעל ראש האדם אינו מוטל [אלא] על האדם עצמו לפיכך אם מכרו שדהו בשביל סם הראש ה"ז גזל ואין לקנות מהם: (יב) ואם צוה המלך שכל מי שלא יתן הסם הקצוב לו שתהיה השדה למי שיפרע הסם וברח בעל השדה ובא אחר ופרעו ואכל פירותיה אין זה גזל אלא אוכל פירותיה עד שיחזרו הבעלים: (יג) וכן אם צוה שכל מי שלא יתן סם שישתעבד בו כל מי שיתננו בשבילו ופרע אחד בשבילו מותר לו להשתעבד בו ובלבד שלא יעבוד בו עבודת עבד שרין המלך דין בכל מה שיגזור בכל מלכותו: (יד) בד"א בדבר כללי שגזור על כל בני מלכותו כגון שמטיל סם דבר קצוב בכל שנה ושנה או על איש ואיש או שגזר על דבר פלוני שיהיו נכסיו למלך וכיוצא בזה או שכעס על אחד ולקח חצירו או שדהו אינו גזל ומותר ליקחנה ממנו שכו חוק

(ע) **מלך** שברת אילנות של בעלי בתים ובנה מהם נשר וכו' מותר ליהנות מהם לפי שזהו חוק המלך ואפילו שצוה לעבדיו לכרות מכל אחד ואחד דבר ידוע והלכו הם וכרתו הכל מאחד מותר וכן הסם שיש לו לגבות מבעלי השדות אפילו הכניסו כולם תבואתם ולא נשאר שם רק אחד וגבה ממנו בשביל כולם אינו לפי שאין עליו לטרוח לגבות מעט מעט מכל אחד ואחד וזה שנטלו ממנו יגבה מכל בעלי השדות מכל אחד חלקו בד"א בבעלי השדות אבל האריס אין להם למשכנו בשביל בעלי השדות: (י) וכן רשות ביד נבאי המלך למשכן א' בשביל כל הסם בד"א בתוך שנתו שהסם למלך אבל עברה שנתו והנבאי פרע כבר הסם למלך אין לו כח למשכן אחד בשביל חבירו: (יא) גבאי המלך שמוכרין שדות בשביל הסם שעליהם אינו גזל ומותר ליקח מהן אבל הסם שעל ראש האדם אינו מוטל [אלא] על האדם עצמו לפיכך אם מכרו שדהו בשביל סם הראש ה"ז גזל ואין לקנות מהם: (יב) ואם צוה המלך שכל מי שלא יתן הסם הקצוב לו שתהיה השדה למי שיפרע הסם וברח בעל השדה ובא אחר ופרעו ואכל פירותיה אין זה גזל אלא אוכל פירותיה עד שיחזרו הבעלים: (יג) וכן אם צוה שכל מי שלא יתן סם שישתעבד בו כל מי שיתננו בשבילו ופרע אחד בשבילו מותר לו להשתעבד בו ובלבד שלא יעבוד בו עבודת עבד שרין המלך דין בכל מה שיגזור בכל מלכותו: (יד) בד"א בדבר כללי שגזור על כל בני מלכותו כגון שמטיל סם דבר קצוב בכל שנה ושנה או על איש ואישאו שגזר על דבר פלוני שיהיו נכסיו למלך וכיוצא בזה או שכעס על אחד ולקח חצירו או שדהו אינו גזל ומותר ליקחנה ממנו שכו

(י) **ומ"ש** וכן רשות ביד נבאי המלך למשכן אחד בשביל כל הסם בד"א בתוך שנתו שהסם למלך אבל עברה שנתו וכו' אין לו כח למשכן אחד בשביל חבירו שם אמר רבא כר מתת לבר מתת מעשר ה"מ דכלה וכרגע דהאי אתת אתת לכל אתת דהליך הואיל ואיפיים מלכא הליף. ופרש"י כר מתת לבר מתת מעשר. רשות ביד ישראל נבאי המלך למשכן הסיר על מס כן עיר הסירו לדיעת המלכותא דינא: וה"מ דכרלה. מס קרקע שבכל פירות וכסף לגולגולת דאתת דת: לכל אתת דהליך. והוא הנבאי פרע כבר למלך כל קילבה שקיבל עליו שבה שבעברה ומעתה הסם שלו ולו אין כח למשכן את זה על חבירו. וע"י כתב בשם הרמ"ם דאתת לאשמועינן דדיעת המלכותא הוא אתם שבעברה השבה ולא הספיקו עבדי המלך לגבות את הסם שפשורים כל אותם שלא פרעו באותה שבה אתם היה דיעת המלכותא שיגבה המלך בשבה זו מם של שבה שבעברה לף הקופה ממנו קבה כל זכות שהיה למלך בו ואת"ש שפרע הנבאי למלך משלו לא הפסיד דינו עכ"ל. ואין נראה כן מדברי רמ"י וגם לא מלישנא דגמרא:

(יח) **גבאי** המלך שמוכרין השדות בשביל הסם שעליהם אינו גזל ומותר ליקח מהם אבל הסם שעל ראש האדם אינו מוטל אלא על האדם עצמו לפיכך אם מכרו שדהו בשביל סם הרמ"ה ה"ז גזל ואין לקנות מהם בפ' מזקת (נה:) הני זהרורי דזבני מרעת לעסקת וביהו זביני אבל לברגת לא מ"ט ברגת לקרקפתא דנברי מנת וכתב הרמב"ם בפ"ה מהל' גזילה נבאי המלך ושומריו אם מכרו השדה בשם שעל הראש ה"ז אינו ממכר אלא"כ היה דין המלך כך: (יט) **ואם** יזה המלך שכל מי שלא יתן הסם הקצוב שתהיה השדה למי שיפרע הסם וכו' עד שיחזרו הבעלים כ"כ הרמב"ם בפ"ה מהלי גזילה וכתב הה"מ בפרק חזקת מלכא אמר מתן דיהיב עסקא ליכול מרעת אי נמי מדאמרי' בפרק מיזהו נשך (שם): מרעת לעסקת ומה שאמר עד שיחזור ר"ל בשלא מכרו נזבר המלך ממכר עולם שלא שזה החזיק מעלמו ופרע מנת המלך עכ"ל: (יג) **ומה** שאמר וכן אם זה שכל מי שלא יתן אם שהשתעבד בו כל מי שיתננו כו' מותר להשתעבד בו כפ' מיזהו נשך (שם) ר"ש לרבנ חזי מר הני רבנן דיהבי זוזי מכרגת דאיכא ומשעבדי בהו טפי מ"ל הכי ת"ר שתת מלכא אמר מתן שלא שהיב כרגת ליתעבד למתן דיהיב כרגת וכתבו התוס' ומתעבדי בהו טפי אית ספרים ל"ג טפי שלבסוף היו מזהירים להם מעות וכרגת שמוכרים בעבורם וכל מה שהיו מתעבדים בהם היה בשכר הלוותה ע"כ ורבי' לא היה נורס טפי אבל מדברי הרמב"ם בפ"ה מהל' גזירה נראה שהיה נורס טפי: ומה שאמר ובלבד שלא יעבוד בו עבודת עבד כן כתב הרמב"ם בפרק הנזכר ונראה שטעמו משום דקרי"ל להא דתסור להעביד את עבד עברי כדבריהם שהם מיוחדין לעשות העבדים כגון שיולך מחריו כליו לבית המרחץ או יחלוץ לו מנעליו שאמר לא תעבוד בו עבודת [עבד] ה"מ עבד עברי שנפשו שפלה במכירה אבל ישראל שלא נמכר מותר להשתמש בו כעבד וכמבואר בפ"ה מהלכות עבדים וקמ"ל דהני כיון דבדיעת המלכותא משתעבדי בהו משום כרגת דיהבי עלייהו הו"ל כמכורים ודיעם כדין ע"ש שתסור לעבוד בו עבודת עבד: ומה שאמר שדין המלך דין כלל מה שיגזור בכל מלכותו בפרק הנזול בתרת (קיג.) ובפרק ד' נדרים (כה.) ובפ"ק דגיטין (י:) ובפ' חזקת (נה.) תמרו דיעת המלכותא דיעת: (יד) **ומ"ש** בד"א בדבר כללי שגזור על כל בני מלכותו אבל מלך שלקח חצר או שדה של ת' שלא מדין חוק המלכות ה"ז תסור ליקח ממנו כ"כ הרמב"ם בפרק ה' מהלכות גזילה וז"ל מלך שכעס על אחד מעבדיו ומסרו מבני המדינה ולקח שדהו או חצרו חינם גזל ומותר ליהנות

דרישה

מפני תקנת הסבים מכין לו להסגזל מדמים כפי הדמים שנתן להסגזלן לו להגזב וכבידע הלוקח בזה התפן בקונה גזוב לו גזול הוא לא עבו בו תקנת הסוק וכמ"ש שם בפ' בב"ו דבזה לפני כ"י והרמ"ם מודים ומ"ש המלך הרמב"ם לכתוב שלא ידע מתחלה בשבתו לו כעד בלו בודאי גזול הוא ומשלם ים כלן תק"ם ומ"ש ת"ל להחזיר להסגזל לפני דמים ולא לייכי כלן בשים יתכן כדמי שוויה להגיזכה שהרי נתנו לו תמור זה תת תמורו ומשתמת לייכי בשויה וכבינו ס"ל כר"י והרמ"ם דקניגהו ביהום ובינוי רשות לגמרי וא"ל להחזיר לפני דמים כמ"ש בסימנים הנ"ל ומ"ש לא כתב הרי נתינת טעם שלא ידע מתחלה שגזול הוא שלגיבייהו לפני ידע מתחלה שגזול הוא מ"מ קנסו ביהום ובינוי רשות לגמרי ויש ל"מ ג"כ ביניהו שם לתתר יהום נתנו הגזלן כמתנה לתתר דלר"י והרמ"ם קנסו המקבל לגמרי ולהרמב"ם צריך ליתן המקבל כל דמי שוויה להגזלן כיון דבתנה בא לידו מיהו זהו דווקא לדעת הרשב"ם דס"ל דבמתנה לא עבו תק"ם ותי ס"ל להרמב"ם והרמ"ם קנסו המקבל לגמרי כמתנה הרי הוא שלו לגמרי ע"פ שבא לידו בחנם משום דהיכא דהוי ביהום ובינוי רשות וק"ל וזה כדור בעיני ותין לומר דגם דעת הר"י כן ומ"ש ולא ידע כו' הוא דווקא מליכא להרמב"ם ורמ"ש דת"ר לא הו"ל לכתוב זה אתר ופרעו ואכל פירותיה אין זה גזל אלא אוכל פירותיה עד שיחזרו הבעלים: (יג) וכן אם צוה שכל מי שלא יתן סם שישתעבד בו כל מי שיתננו בשבילו ופרע אחד בשבילו מותר לו להשתעבד בו ובלבד שלא יעבוד בו עבודת עבד שרין המלך דין בכל מה שיגזור בכל מלכותו: (יד) בד"א בדבר כללי שגזור על כל בני מלכותו כגון שמטיל סם דבר קצוב בכל שנה ושנה או על איש ואישאו שגזר על דבר פלוני שיהיו נכסיו למלך וכיוצא בזה או שכעס על אחד ולקח חצירו או שדהו אינו גזל ומותר ליקחנה ממנו שכו

(ע) **והלכו** הם וכרתו הכל מאחד כו' שם בגמרא ויסיב טעמא משום דשלוחו דמלכא כמלכא ולא עדת ואינהו מפסדינהו מיפסדיהו לתיקנתא להו לתיקנתא כולה בתני ומיתקל דמי וכן הסם כו' הכניסו כולם תבואתם כו' עד אבל האריס כו' שם בגמרא אמר רבא מאן דשתיק כבי דרי פרע מנת המלכא וה"מ שותפים אבל מריסיה מריסותיה הוא דקא מסיק וע"ש כפירש"י וע"ע מאי רבותא דאפי' הכניסו כולם תבואתם כו' דכ"ר פי שדהיה רבותא טפי הו"ל למימר דאפילו עדיין כולם בשדה מותר לו ליטול מאי' מהן בשביל כולם כמו בכריתת תילתות דתילתות דכולם הם עדיין בשדה ואף שרש"י ג"כ כתב בפירושו דג' מהן הכניסו התבואה לביתו וכן הוא משמעות ג' הגמרא הנ"ל דקאמר רבא מאן דשתיק כבי דרי ופרע כו' ומשמע דהאי נמלא לבד בבי דרי י"ל דהן לא לגבותא כ"ב אלא תורתא דמילתא בהאי בגון ג' רגיל ליטול מכל אחד ואחד ואפשר ומי לריך ליקח מכל אחד ואחד כיון דליכא כאן עירתא אבל רבי' שכתב שתיזו גזל לפי שאין עליו לטרוח לגבות מעט מעט מכל אחד ואחד משמע דלא ס"ל הכי וגם לא סוה"ל לגון אפי' וכאלו הסוגות סיפא כ"ב דכתב וזה שנטלו ממנו יגבה מכל בעלי השדות דע"ז שייך לי אפי' וי"ל ל"מ אם עדיין כולם בבית הגורן ואומר עבד המלך מה בים לי לגבות מכל אי וא"ל תגבהו הכל מאחד דתוזר זה וגובה מכל אחד חלקו דהכי גם תבואתן היה ליקח ממנו גובה הסם אלא אם ככר הכניסו תבואתן דהו"א דכזה בייך לומר אין לוקח אלא על תבואו ולהשלם ממי שבשכנו שבואו אף בהוא שבשכנו הוא מייב בכולו ומש"ר כפי' קי"ת ומעשה דיכול לומר מפיים הויא ליה אלא הוה גובה ממנו וכמ"ש שם קמ"ל דבשם לא תמרי' הכי וכמ"ש ג"כ שם בפי' קי"ת ע"ש וכן מבמע מלי רש"י דבתב דהכיכוי נמלא בגורן פורע בשבול כולן ולבשיכולו תביריו אין יכולין לומר שלך הוה ולא שלנו כו' משמע דעיקר הלבר דבת רבת לגמדו הוא דזה יכול לתזור ולגבות מהן והכי מסתבר דולתי לא בייך לומר דבת רבת לגמד מה מותר לעבד שלך שהוא עכו"ם לגבות אלא שלנו כו' ג"כ הל ודוק וא"ת נוכה הסם שמותר לו לעבותו היינו גזל כיון ומותר ליהנות ממנו וכתב רבי' ג"כ הל ודוק וא"ת נוכה הסם מהניים ואין סדין נותן לגבות ממנו ובגזילה גבה ממנו נראה דאין הלרים תוזר וגובה מבתר בעלי הבדות דהוה בכלל אין אדם נתפס על תביהו ואין מבמע מלי רבי' זה תלוי בשדה דאתר לעבד שלך לפי כו' עד זה בשלו כו' דמשמע מבת דאינו גזל תוזר וגובה ועיד דא"כ אין כאן מקומו מ"ש זה תוזר וגובה ממנו וממילא נשמע דבשגובה מהלרים שהוא גזל דאין הלרים תוזר וגובה ממנו: (י) **ומ"ש** וכן יש רשות ביד נבאי כו' כד"ה בתוך שנתו דת"ל עבדו בו עבודת עבד כו' שם בגמרא: ומ"ש והנבאי פרע ככר כו' פירש"י שם ומסיק וכתב ז"ל ומעתה הסם הוא שלו ולו אין כח למשכן אחד בשבול חבירו וכבי' פי' ככר הכניסו כולם תבואתם ולא נשאר רק אחד וגבה ממנו בשבול כולם אינו גזל וכו' כד"ה בשלי השדות אבל האריס אין להם למשכנו בשבול בעלי השדות שם אמר רבא מאן דשתיק כבי דרי ופרע מנת המלך אבל עברה שנתו והנבאי פרע כבר הסם למלך אין לו כח למשכן אחד בשבול חבירו: (יא) **גבאי** המלך שמוכרין השדות בשביל הסם שעליהם אינו גזל ומותר ליקח מהם אבל הסם שעל ראש האדם אינו מוטל אלא על האדם עצמו לפיכך אם מכרו שדהו בשביל סם הראש ה"ז גזל ואין לקנות מהם בפ' מזקת (נה:) הני זהרורי דזבני מרעת לעסקת וביהו זביני אבל לברגת לא מ"ט ברגת לקרקפתא דנברי מנת וכתב הרמב"ם בפ"ה מהל' גזילה נבאי המלך ושומריו אם מכרו השדה בשם שעל הראש ה"ז אינו ממכר אלא"כ היה דין המלך כך: (יב) **ואם** יזה המלך שכל מי שלא יתן הסם הקצוב שתהיה השדה למי שיפרע הסם וכו' עד שיחזרו הבעלים כ"כ הרמב"ם בפ"ה מהלי גזילה וכתב הה"מ בפרק חזקת מלכא אמר מתן דיהיב עסקא ליכול מרעת אי נמי מדאמרי' בפרק מיזהו נשך (שם): מרעת לעסקת ומה שאמר עד שיחזור ר"ל בשלא מכרו נזבר המלך ממכר עולם שלא שזה החזיק מעלמו ופרע מנת המלך עכ"ל: (יג) **ומה** שאמר וכן אם זה שכל מי שלא יתן סם שישתעבד בו כל מי שיתננו כו' מותר להשתעבד בו כפ' מיזהו נשך (שם) ר"ש לרבנ חזי מר הני רבנן דיהבי זוזי מכרגת דאיכא ומשעבדי בהו טפי מ"ל הכי ת"ר שתת מלכא אמר מתן דלא שהיב כרגת ליתעבד למתן דיהיב כרגת וכתבו התוס' ומתעבדי בהו טפי אית ספרים ל"ג טפי שלבסוף היו מזהירים להם מעות וכרגת שמוכרים בעבורם וכל מה שהיו מתעבדים בהם היה בשכר הלוותה ע"כ ורבי' לא היה נורס טפי אבל מדברי הרמב"ם בפ"ה מהלי גזילה נראה שהיה נורס טפי: ומה שאמר ובלבד שלא יעבוד בו עבודת עבד כן כתב הרמב"ם בפרק הנזכר ונראה משעמו משום דקרי"ל להא דתסור להעביד את עבד עברי כדבריהם שהם מיוחדין לעשות העבדים כגון שיולך מחריו כליו לבית המרחץ או יחלוץ לו מנעליו שאמר לא תעבוד בו עבודת [עבד] ה"מ עבד עברי שנפשו שפלה במכירה אבל ישראל שלא נמכר מותר להשתמש בו כעבד וכמבואר בפ"ה מהלכות עבדים וקמ"ל דהני כיון דבדיעת המלכותא משתעבדי בהו משום כרגת דיהבי עלייהו הו"ל כמכורים ודיעם כדין ע"ש שתסור לעבוד בו עבודת עבד: ומה שאמר שדין המלך דין כלל מה שיגזור בכל מלכותו בפרק הנזול בתרת (קיג.) ובפרק ד' נדרים (כה.) ובפ"ק דגיטין (י:) ובפ' חזקת (נה.) תמרו דיעת המלכותא דיעת: (יד) **ומ"ש** בד"א בדבר כללי שגזור על כל בני מלכותו אבל מלך שלקח חצר או שדה של ת' שלא מדין חוק המלכות ה"ז תסור ליקח ממנו כ"כ הרמב"ם בפרק ה' מהלכות גזילה וז"ל מלך שכעס על אחד מעבדיו ומסרו מבני המדינה ולקח שדהו או חצרו חינם גזל ומותר ליהנות

שע (ג) כתב הרמב"ם דברים רבים וכו'. כפ"ו דגזילה והא לאינו גזל אלא מדבריהם פירש"י פ' ז"ב (דף כה) משום דלא זכה בהן בעל הבוך דממילא קאתו ורבו לתם: ומ"ש דה"ה בכל מיני בהמה כיבוש דמשמע דגם בבהמה דאינו גזל אלא מדבריהם לאו גזל הוא בהמה שור הבר מין בהמה הוא ר"י אמר מין היה ולרבנן אם מנדלו בניתו הולך למדבריות ומשמה הויות לבוא מהריו ויש בהן גזל מפני דרכי שלום במביא לתוכן מן הביברין כדפרש"י לעם:

(ג) ואין פורסין רבותא ליונים וכו'. מבואר וגמרא כ"ף מרוכף: ומ"ש

חוק המלך ליקח ממון המורד בו אבל שר שלקח חצירו או שדהו של אחד שלא מדין חוק המלכות הרי זה אסור ליקח ממנו והרמ"ה רצה לומר אפי' הוא מטיל על כל בני המדינה אם דבר חדש הוא שמוסיף על קצבתו שהורגלו ליתן בכל שנה ושנה שלא מדין לאו דינא הוא וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה (ב) וכתב הרמב"ם בד"א במלך שטבעו יוצא באותן הארצות והסביבו עליו שהוא אדוניהם והם עוברים לו אבל אם אין טבעו יוצא הרי הוא כבעל ורוע לכל דבר הוא ועבדיו:

שע (ד) כתב ה"מב"ם דברים רבים אמרו חכמים שיש בהן משום גזל והעובר עליהן פטול מדרבנן כגון מפריחי יונים ומשחקי בקוביא. מפריחי יונים כגון שמשלח בישוב יונה זכר להביא נקבה עמו או משלח נקבה שתביא זכר עמה ונמצא שגוזל באחרים ולא ביונים בלבד אלא הוא הדין בכל מיני בהמה בישוב אסור לעשות כן: (ה) וכן אסרו לצוד יונים בישוב דשל אחרים הן: (ו) ואין פורכין רשתות ליונים אא"כ הרחיק לתוך המדבר ארבע מילין ובמקום ברמים אפילו הרחיק מאה מילין לא יפרוש לפי שהולכין למרחוק על ידי הברמים וכן אם יש שובבין אפילו הם שלו או של עבו"ם לא יפרוש אפילו ברחוק מאה מיל לפי שהולכין למרחוק על ידי שובבין

הוצאות כדי להשיב לבעלים אז נופל מבע"ה מה שההנהו עד בדי דמיהן אבל גבי ליסטים ומוכסים דלא טרח צריך להחזיר לבעלים בחנם וע"ש: (ב) וכתב המ"מ פ"ה מהל' שכן דעת הרמב"ם ודעת הרמב"ן כדעת הרמ"ה וכ"נ דעת הרישב"א שכ' נ"י פ' חזקת דף קפ"ה ע"א וכ"כ הר"ן פ"ק דגיטין דף תקנ"ז ע"ב וכן משמע במהרי"ק שורש ס"ו וכתב המרדכי בהגהות דה"ה דף רס"א ע"א דיש רשות למלך להוסיף מס על בני מדינתו לצרכיו הגדולים ולצרכי מלחמה. וכתב מהרי"ק שורש ס"ו ורוב הדיעות הסכימו דהא אמרי' דינא אלא בחוק כללי אבל בדבר שאינו כללי רק חוק שלא כדין מלכות לכל בעלי חנויות חמלוים ברבית בזה לא אמרי' דינא: (ג) וכתב ב"י לעיל ס"ס כ"ו בשם הרשב"א דלא אמרי' דד"ד אלא מה שהוא מדיני המלוכה אבל דינים שדנין בערכאות אין אלו ממשפטי המלוכה אלא הערכאות דנין בעצמן כמו שימצאו בספרי הדיינים שאם אי אתה אומר כן בטלת ח"ן דיני ישראל עכ"ל ואפשר שלזה נתכוין מהרי"ק בתשובה דלעיל. וכ' מהרי"ק שורש קצ"ב בשם הרשב"א דכל דבר שהמלך עושה לתקנת המדינה הוי ד"ד ואפי' אם אמר ממון של פלוני יהא לפלוני וע"ש. וכ' נ"י פ' חזקת הבתים דף קפ"ה ע"א בשם הר"ר יונה שאם יכול ישראל לכוף חבירו בדין ישראל ואין המלך מקפיד לכוף בדיני שלו נמצא שלא פקע זכותו של ישראל מחמת אותו ד"ד אא"כ הולך לדון בערכאות כיון שלא קבל המלך הדינים ההם אלא בערכאות שלהם עכ"ל ול"נ כן מדברי המרדכי פ' חזקת הבתים דף ר"ן ע"ד דכתב דד"ד לענין הזקת חלונות וע"ש מיהו אפשר דרבי' יונה לא קאמר אלא בדבר שאינו מדין המלוכה אלא שחקק המשפטים בערכאות כיצד ידונו ולכן אין צריכין לילך אחר אותו משפט כדברי הרשב"א דלעיל. ובמרדכי פ"ק דגיטין דף תר"ו מר"ד וכתב שם ע"ד דאפי' בין ישראל לחבירו יש בו משום ד"ד וכן משמע מדברי התו' וה"ה שכתבתי לעיל דבריהם לענין משכון וע"ל ס"ס ס"ח מד"ד שבתבתי שם בזה. כ' הר"ן פ' ארבעה נדרים דף כ"ה בשם התו' דלא אמרי' דד"ד אלא במלכי או"ה משום דכל הארץ היא שלהם אבל מלכי ישראל לא לפי שבא"י כל ישראל משותפין בה וכי אמרי' דד"ד ה"מ לענין שאם קונה הישראל מכס זה חייבים ליתן לו מכס וכן נמי אם לא קנוהו אלא שהוא ממונה לגבות המכס שאינו רשאי ישראל חבירו לישבע כדי לעבור עכ"ל וכבר נתבאר לעיל סי' זה. כתב הריב"ש סימן קע"א שופט שצוה לשלוחו למכור בנכסי יתומים ועשה כן ושעה מה שעשה עשוי וע"ש. ועיין בתשובת הרשב"א סימן תרי"ב מי שתפסו השלטון על דבר העלילה ונתפשר עמו בסך ידוע והשלטון יש לו פקיד יהודי שנוטל עישור של העונשין אם מותר לו לקבל אותו חלק:

ואפשר

פרישה

ומ"ר ועי"ש ז"ל כתב כסברת הרמב"ן שכתב הר"ר: וכתב הרמב"ם בד"מ כו' שם נפ"ש:

סי' שע (ד) כתב הרמב"ם כו' עד לכל רוח בפ"ו דגזילה כ"כ: כגון מפריחי יונים כו' במשמ ע' וה בור סוף דף כ"ד מני לה בסדי פסולי עדות: כגון שמשלח כו' שם דף כ"ם וע"ל בסי' ל"ד סכ"ם ושם פירשתיהו ע"ש: כגון שמשלח יונה בישוב פי' לף שלשתו שלנך למדבר ולמקום הפקר להביא משם מ"מ כיון דבישוב משלחה מייחיק שהביא מדבר שלשו של הפקר: ומשלח שגוזל מתמרי פי' מפני ד"ם מדלבנן מבל גוזל גמור הין בהן ללת זכה בהן בעל הבוך דממילא קאתו ורבו שם: ולא ביונים בלבד ממנו אלא ס"ס מכל מיני בהמות כו' מיהה דבהמה ל"ד קאמר אלא כליתר ס"ס מיס ועוף ומ"ש כל מיני בהמה דבישוב כו' רשאין פורשין כו' משנה וגמ' וס"פ מרובה וקמ"ל בוס ד"ת דוקא למפריחי יונים אסור שהן מביאים יונים ממקום אחר משובך של חבירו וה"ה בגזלן מרשותו לחבל כמן שהוא מזלא לותם בשהות של הפקר מותר לכתחלה קמ"ל: ומ"ש בהגהות דה"ה דף רס"א ע"א דיש רשות למלך להוסיף מס על בני מדינתו לצרכיו הגדולים ולצרכי מלחמה. וכתב מהרי"ק שורש ס"ו ורוב הדיעות הסכימו דהא אמרי' דינא אלא בחוק כללי אבל בדבר שאינו כללי רק חוק שלא כדין מלכות לכל בעלי חנויות חמלוים ברבית בזה לא אמרי' דינא: (ג) וכתב ב"י לעיל ס"ס כ"ו בשם הרשב"א דלא אמרי' דד"ד אלא מה שהוא מדיני המלוכה אבל דינים שדנין בערכאות אין אלו ממשפטי המלוכה אלא הערכאות דנין בעצמן כמו שימצאו בספרי הדיינים שאם אי אתה אומר כן בטלת ח"ן דיני ישראל עכ"ל ואפשר שלזה נתכוין מהרי"ק בתשובה דלעיל. וכ' מהרי"ק שורש קצ"ב בשם הרשב"א דכל דבר שהמלך עושה לתקנת המדינה הוי ד"ד ואפי' אם אמר ממון של פלוני יהא לפלוני וע"ש. וכ' נ"י פ' חזקת הבתים דף קפ"ה ע"א בשם הר"ר יונה שאם יכול ישראל לכוף חבירו בדין ישראל ואין המלך מקפיד לכוף בדיני שלו נמצא שלא פקע זכותו של ישראל מחמת אותו ד"ד אא"כ הולך לדון בערכאות כיון שלא קבל המלך הדינים ההם אלא בערכאות שלהם עכ"ל ול"נ כן מדברי המרדכי פ' חזקת הבתים דף ר"ן ע"ד דכתב דד"ד לענין הזקת חלונות וע"ש מיהו אפשר דרבי' יונה לא קאמר אלא בדבר שאינו מדין המלוכה אלא שחקק המשפטים בערכאות כיצד ידונו ולכן אין צריכין לילך אחר אותו משפט כדברי הרשב"א דלעיל. ובמרדכי פ"ק דגיטין דף תר"ו מר"ד וכתב שם ע"ד דאפי' בין ישראל לחבירו יש בו משום ד"ד וכן משמע מדברי התו' וה"ה שכתבתי לעיל דבריהם לענין משכון וע"ל ס"ס ס"ח מד"ד שבתבתי שם בזה. כ' הר"ן פ' ארבעה נדרים דף כ"ה בשם התו' דלא אמרי' דד"ד אלא במלכי או"ה משום דכל הארץ היא שלהם אבל מלכי ישראל לא לפי שבא"י כל ישראל משותפין בה וכי אמרי' דד"ד ה"מ לענין שאם קונה הישראל מכס זה חייבים ליתן לו מכס וכן נמי אם לא קנוהו אלא שהוא ממונה לגבות המכס שאינו רשאי ישראל חבירו לישבע כדי לעבור עכ"ל וכבר נתבאר לעיל סי' זה. כתב הריב"ש סימן קע"א שופט שצוה לשלוחו למכור בנכסי יתומים ועשה כן ושעה מה שעשה עשוי וע"ש. ועיין בתשובת הרשב"א סימן תרי"ב מי שתפסו השלטון על דבר העלילה ונתפשר עמו בסך ידוע והשלטון יש לו פקיד יהודי שנוטל עישור של העונשין אם מותר לו לקבל אותו חלק:

דרישה

סי' שע (ד) ולא ביונים בלבד אמרו אלא ס"ס בכל מיני בהמה ז"ל הבריטתא שם דף כ"ם ע"ב מפריחי יונים אלו שמשלחי את היונים ולא ביונים בלבד אמרו אלא ס"ס בהמה חיה ועוף ופריך מיונים בגמרא למ"ד שמשלח מפריחי יונים היינו שמשלחין זכר ומביאין עמו נקבה בהמה בת סכי היא (פירש"י שמביא בהמה (סכי) עמה לבית ולא ירדפוהו חמוות ע"ל ול"ל לתלות בשמשלח עמה בהמות שתינן מהמדבר הוא גזל גמור וכו' ל"ל כתלות משלחה לבית מן הישוב) אין בשור הבר וכמ"ד שור הבר מין בהמה הוא ע"ב ע"ם בפרש"י מוכח מזה דבהמה דכ"ר ל"ד קאמר אלא כליתר ס"ס חיה ועוף ומה"ט כל מיני בהמה דהיינו לפי שור הבר למינא עמו חיות מן המדבר ומהסדות ומסביבי' ומ"ב ס"ס חיה וס"ק ל"מ שתם בהמה שמביא עמו בהמה מן הבית בפשיטא לתסור מפני שיש בו גזל גמור אלא לתלות בהמית הבר

(ג) אי דינא דמלכותא הוי דוקא הגזל בתרא הבר שבא לשנות את הדין אין אומרין לו אלא אחרין בבהמי גוונא דינא הוא כגון מכס שאין לו קצבה: ושורש קפ"ח ומהרדכי פרק בקרקע או לתלות בשאר שיעור שיהא דבר בללי ולא פרטי כמהרי"ק שורש ס"ו ושורש קל"ב מתון ובחיזוק חופן דינא דמלכותא ושריך שיהא בללי בעלי חנויות בלבד בתרא בשם ר"י בר פרץ דיהיה המלוה להחזירו על המשכון אין זקוק להגזל ומקטל: [ד] כתב מה"ר יעקב ישראל ז"ל בתשובה מה שכתב המרדכי בפרק הגזל בתרא בשם ר"י בר פרץ דיהיה המלוה להחזירו על המשכון אין זקוק לשמור יותר משנה וכו' והביא רמ"א מפ"ק דגיטין ותימה ממאי שנק פ' ד' נדרים ופ' הגזל בתרא ופרק חזקת המיתי דמשמע דד"ד וכ"ל משום דיש"ש דלא תמרין דד"ד אלא בקרקע והם המרדכי פ' הגזל בתרא והרא"ש פרק ד' נדרים וי"ל דלא תמרין אלא בדברים שהם להכתת המלך וה"ה כתב בפכ"ו מהלכות מלוה דמשמע דהרמב"ם פסק כליטנא בתרא דפ"ק דגיטין וכתב עוד וי"ל לפי דעתם דתע"ג דקיי"ל דד"ד ה"מ בתם שהוא תועלת המלך וכן נראה מתו"ם הרמב"ם בפ"ה מהלכות מלוים רשות יש למלך ליקח מם של הטם לצרכיו וכו' וכ"כ בפ"ו מהלכות גזילה אבל מכס שפסק המלך וכו' וכ"ל לפי דרך זה דמתני דתמרין בפ' חזקת מלכא ג' אמר לה יכול מרעא אלא בתיגרתא ודיניה דין וכתבו הרמב"ם בפ"ו מ' מהלכות שהיה בזה תועלת למלך שיחתום הסטר ויקח חותו והרא"ש והר"ן בפ"ק דגיטין דחו סברא זו וכן כתב הרמב"ן בס וכפרק חזקת הבתים וזו היא כוונת ר"י בר פרץ להביא רמיה מפרק קמת דגיטין ללמדנו דדיעת ד"ד שייך בכל מילי ובנהון דיקן פשיטא דלא שייך דיעת דמלכותא כמה שמתניט הסדרות עם בעלי הרבית לפי שאינו חוק קבוע לקהמונים ואינו כתוב בניחותיהם מדרבה הוא נגד הסם ועוד דאינו חוק כללי לכל המלוה אלא למלוה ברבית בלבד לא לשאר תגריס ועוד שאין הסדרה מכרחת שיחתכו המשכונות אלא נותנת לו רשות וכל שאינו מכריח אינו דיכא דמלכותא כמו לא ליכול מרעא אלא בתיגרתא שהמלך מקפיד על כך וכן כתב כ"י בשם ה"ר ר' יונה וכן נראה מדברי הרמב"ן שכתב הרמב"ם בפ' הגזלן דמה שכתב שם בשם הרמב"ן שכתב ה"ר יונה שאם המלך מקפיד על כך אין לו כח לקחת ממנו כלום ואין זה מחוור דמשמע דאפי' אם המלך מטיל על כל בני המדינה אם דבר חדש הוא וכו' לאו דינא הוא הוא מבואר שהוא בסברת הרמב"ן שכתב ה"ר: ומ"ש רבינו ומ"ש כתב בסברת הרמב"ם בפ' ד' הרב המגיד בפ' כ"ז מהל' מלוה עכ"ל (ג) בר"א במלך שטבעו יוצא באותן המדינות וכו' עד סוף הסימן דברי הרמב"ם בפ"ה מהל' גזילה ודברים פשוטים הם:

שע (ד) כתב הרמב"ם דברים רבים אמרו חכמים שיש בהם משום גזל והעובר עליהם פטול מדרבנן כגון מפריחי יונים ומשחקים בקוביא וכו' עד אלא ה"מ כ' אמה בכל רוח בפ"ו מהלכות גזילה ודין מפריחי יונים ומשחקי בקוביא בפרק זה בורר (כד:) מני לה במתני' בהדי פסולים לעדות וכגמרא מאי מפריחי יונים הכא תרגימו אם תקדמיה יונך ליון ר' אחא בר חנינא אמר מרא מ"ד מי תקדמיה יונך ליון מ"ט לא אמר מרא אמר לך מרא מפני דרכי שלום בעלמא. ופרש"י תקדמיה יונך ליוני. אמר לך כך וכך: מרא. מלומד להביא יונים ממקומן לבית בעליס ע"כ. ויש בהן גזל מפני דרכי שלום בעלמא דהגן יוני שובך ויוני עלייה יש בהם גזל מפני דרכי שלום לא גזל גמור דלא זכה בהן בעל השובך דממילא קא אתו ורבו להתם: ומ"ם ולא ביונים בלבד פ"ה כבל מיני חיה ועוף וכו' בריותא שם (כה:): (ה) (ג) ואין פורסין רשתות ליונים כיצד וכו' ואין אסרו לצוד יונים בישוב דשל אחרים הן ואין פורסין רשתות ליונים אא"כ הרחיק לתוך המדבר ד' מילין ובמקום ברמים אפילו הרחיק מאה מילין לא יפרוש לפי שהולכין למרחוק על ידי הברמים וכן אם יש שובבין אפילו הם שלו או של עבו"ם לא יפרוש אפילו ברחוק מאה מיל לפי שהולכין למרחוק על ידי שובבין

חדושי הגהות

ג אמר לא ליכול ארעא כצ"ל ובגמ' לא ליקנו ארעא:

ומ"ש

מילין וכו' עד לפי שהולכים למרחוק ע"י שוכרין משנה וגמרא בפ"פ מרובה (עמ:) : (ד) (ה) **ומ"ש** ומרחיקין שוכרין מן העיר כ' אמה ולא יעשה כתוך שלו אלא אם כן מרחיק כ' אמה לכל רוח משנה בפרק לא יחפור (כג.) : א ומ"ם ולמעלה בדין הרחקת ממשחקים בעלים וכו' עד גזל מדבריהם הוא ואסור מבואר בפ' זה בורר (כד:) : (ז) **ומ"ש** נזקים כמ"ש לקמן זה : (ו) **ומ"ש** מהחקי בקוביא אלו רבינו בשם הרמב"ם שמשחק עם עכו"ם בקוביא קלה כדי שיכול להחזיר לו מה שנטל ממנו בכך ובכך וכן משמע בהדיא בהלכות גזילה ואבידה פ"ה ה"ב ומ"ש ומ"ש עכו"ם בקוביא אלו רבינו בשם הרמב"ם שמשחק עם עכו"ם בקוביא קלה כדי שיכול להחזיר לו מה שנטל ממנו בכך ובכך וכן משמע בהדיא בהלכות גזילה ואבידה פ"ה ה"ב ומ"ש

(ז) **ומ"ש** ומרחיקין השובכין מן העיר כו' . כפ' לא יחפור וע"ל בסי' קנ"ה סעיף ג':

(ו) **משחקי** בקוביא וכו'. פרק ז"ב וע"ל בסימן ל"ד סעיף כ"ה כ"ו : (ט) **הפורס** מצודה וכו'. ס"פ הגזלן וע"ל סי' רע"ג : קרקע

שובכין (ד) ומרחיקין השובכין מן העיר נ' אמה : (ה) **ולא יעשנו** בתוך שלא אלא אם כן מרחיק נ' לכל רוח ולמעלה בדין הרחקת נזקין ביארתי דבר זה : (ו) **משחקי** בקוביא כגון אלו שמשחקין בעצים או בצרור או בעצמות וכיוצא בזה או אלו שמריצין בהמות וכל הקלה במרוצה והנוצח חבירו שיקח כך וכך וכל כיוצא בזה גזל מדבריהם הוא ואסור : (ז) והרמב"ם כתב המשחק עם העכו"ם בקוביא אין בו משום גזל אבל יש בו משום שעוסק בדברים בטלים שאין ראוי לאדם לעסוק כל ימיו אלא ברבר חכמה ובישוב של עולם ויראה שפוסל משחק בקוביא משום גזל אפילו שיש לו מלאכה אחרת ועל כן מחלק בין משחק בקוביא עם עכו"ם או עם ישראל : (ח) **ואדוני** אבי הרא"ש ז"ל פוסק שאינו פסול אלא אם כן אין לו אומנות אחרת ואותו פסול אפילו משחק עם העכו"ם : (ט) **הפורש** מצודה וצד חיה או עוף או דגים אם יש למצודה בית קיבול שעשויה בכלי או קונה לו כליו והנוטל ממנה הרי הוא בגזלן גמור ומוציאין מידו ואם אינה עשויה בכלי אין עד הנוטל ממנה דין גזלן דאורייתא ואין מוציאין מידו אבל גזלן מדרבנן הוא : (י) **ועני** המשיר פירות של שכחה מן האילן ונפל לארץ אם באו ליד העני קודם הגיעם לארץ ובא אחר ונטלן הרי זה גזל גמור ומוציאין מידו ואם לא הגיעו לידו קודם שהגיעו לארץ אין בהם גזל ואין מוציאין מידו ואסור מדרבנן : (יא) כתב הרמב"ם הדבורים אינם ברשותו ואע"פ כן יש להם קנין מדבריהם והגוזל נחיל של דבורים או שמנען מבעליו הרי זה גזל מדבריהם : (יב) לפיכך מי שיצא נחיל של דבורים שלו מרשותו לרשות חבירו יכול בעל הנחיל ליכנס בתוך שדה של חבירו ליקח נחילו ואם הזיק משלם הנזק אבל אם ישבו על ענף אילן של חבירו לא יקצצנו על מנת ליתן לו הדמים ולמעלה בתבתי שהרשות בידו לקצצו על מנת ליתן דמיו ואשה או קטן נאמנין לומר מכאן יצא נחיל זה והוא שיהו הבעלים מרדפין אחריהם וגם משיחין לפי הומן :

קרקע

בדר המע פליגי רבנן עליה דרבי יהודה וסברי לפפי' יש לו אומנות שלא הוה פסול : (ה) **ומ"ש** וא"ת פוסק שניהו פוסל שלא ה"כ אין לו אומנות אחרת ואותו פסול משום שעסוק כיכוכו של עולם הכל משום דמשחק בקוביא מפי קא עביד אמר רב הפי' משחק עם העכו"ם מעמו מפני שכתב שם משחק בקוביא כלומר מיפסל דכל כה"ג לא הוי משחק ובפרק חיזהו נכך כתב משחק בקוביא כיון שאין כידו כלל ואין דבר לתלות בו ולומר לפדעתא דהכי התנה שהיה סבור שלא יכוה ליכי כך הילכך ולפי זמר ומקני וכבר כתב רבינו זה בסי' ר"ז והתריך בדבר והרי"ף ג"כ כתב דברי רב בשם והשמיטה לדברי בר המע וכן משמע דכיון דברי בר המע פליג לדידיב"ל ור"י לית להלכתא כוותיה ויש לתמוה על הרמב"ם ז"ל שפסק לרבי בר המע וכבר תמה עליו ה' המגיד והניה הדבר בל"ע וכבר כתבתי ב לייטב דעת הרמב"ם בביאורי לספר שופטים פרק י"ב מהלכות עדות : (ו) **הפורס** מצודה וכל היה לו שוף לו לגיס חם יש למצודה שעשויה ככלי אין על הנוטל ממנה דין גזלן דאורייתא וכו' משנה וגמרא בסוף פרק המזקין (ל' נט) וכת"ק דרבי ממנה הרי הוא גזלן גמור וכו' ומפ' היכא עשויה ככלי יוסי וכן פסקו הפוסקים : (י) **ועני** המשיר פירות של שכחה מן האילן ונפל לארץ חם כהו ליד העני קודם הגעתם לארץ וכל הנוטלן הרי זה גזל גמור ומוציאין מידו ומ"מ לא הגיעו ליד קודם שהגיעו לארץ אין כהם גזל ומין מוציאין מידו ומשנה מדברנן גם זה משנה וגמרא שם וכת"ק דרבי יוסי : (יא) (יב) **כתב** הרמב"ם הדבורים מיגם קרקעות של אדם כמו תרנגולים וחזוזים וחע"פ כן יש כהן קנין מדבריהם [וכו'] לפיכך מי שיצא נחיל של דבורים מרשותו לרשות חבירו יכול בעל הנחיל ליכנס בתוך שדה חבירו ליקח נחילו וכו' עד לא יקצצנו ליתן לו הדמים כפ"ז מה' גזילה והוא משנה בפ' הגוזל (קיד.) ופסק כת"ק ופרש"י קנין דרבנן הוא כאן גזל אלא מפני דרכי שלום להפקר ניהו ותניא יוצי שובך ויוצי עליית אין כהם משום גזל אלא מפני דרכי שלום : ומ"ם רבינו ולמעלה כתבתי בהרשות בידו לקצצו ע"מ ליתן דמיו כסי' רע"ד וכן כתבתי : ומ"ם ואפשר לומר מכאן יצא נחיל זה כמשנה שם פ' הגוזל בחרת וכגמרא שם אבל הוא קטן בני עדות ניהו אמר רב יהודה אמר שמואל כגון שהיו מרדפים אחריהם ואפשר לפי תומם ותומרים מכאן יצא נחיל זה אמר רב אבי אין לפי תומו כאן אלא לפי תומו כשר אלא לעדות אפשר בלבד והרי נחיל של דבורים מסיח לפי תומו הוא שאני נחיל של דבורים דקנין הוא ופרש"י מרדפין אחריהם קודם זיכוך הקטן דרגלים לדבר דאלו הם :

קרקע

דרישה

כסר דמביא עמו מהבדות נמי אמר וק"ל כתב הר"י אם דף כ"ר אמרינן מסחק בקוביא מפי קעביד אמר רמי בר חמא מסוס הכוה לסחמא ואפשר לא קניא רב אשת אמר כל כה"ג לאו אפשר היא אלא מסוס הכוה לסחמא ואפשר לא קניא רב אשת אמר כל כה"ג לאו אפשר היא אלא מסחק בקוביא בישובו של עולם ומש"ה פסק (הרמ"ם) [הרמב"ם] כרב אשת אלא מסחק בקוביא בישובו של עולם דסיניו גזל מדבריהם בחינו מלוגו מוכן לו וכל כה"ג אלא מסוס גזל דרבנן בעינן רבא דחמם והייני סיכה ממנו דוקא מבמ"ל בפשוחק כדי להוציא זמנו וחינו חוכל מחוכן המעות פפשוטו דבנן ומה"מ אם יש לו ממון אחר שהוכל ממנו חינו פסול ואם אין לו ממון אחר לבדי קיפוקו אפי' יש לו מלאכה אחרת אלא אין לחקון לבדי גרמו פסול להכפיקו לבדי ברוחוייהו דיש לו מסוס גזל אפילו אם יש לו מלאכה אחרת אלא אין לחקון לבדי גרמו פסול להכפיקו לבדי במעות וכיש לו מלאכה לחינו חיכם מפפקת כשר אפי' חוכל גם מהקוביא וכל זה כוכחתי שם מלגון רבינו וגם כמה לחיות ומ"ר כאן אחת דכתב הרמב"ם במשחק עם העכו"ם כו' דיכולה מדבריו משמע אפילו אם יש לו מסוס גזל מדבריהם (לא) כתב דיכולה ע"ז וכעת מבדיל בין משחק עם העכו"ם כו' לשאר משחקים דמשחק בקוביא יש בו מסוס גזל מדבריהם (ומש"ה לפני זה בשמו די"ל דאי מסוס הא [לא חיכי] דלא חיכי חלא חשאין לו מלאכה אחרת ומעשה הכלי"ם דאף לא ידע כמה קצה לבני אדם במעות ויבוא ליבי גזל ועדות בקו וזהו מ"ש דיש בו מסוס גזל מדבריהם ולא אפילו הסחיקה עלמו יש בו מסוס גזל אבל מדברי לעכו"ם מ"מ דלא מ"ל ה"ל הכלי"ם דאי"כ חין לחלק בין יבלה לעכו"ם ודוק וזכו כמ"ש ממ"מ וכו"י שם וגם בפי' זה וגם מ"מ כתב דמעם הכלי"ם מסוס פספק בכמי בר חמא וכבר לחלה בשמו לעיל פי' ל"ד ולפחבתי בחינת דבריהם בגדן ע"ש ודוק : (יב) ואשה וקטן נאמנים לומר כו' עד וגם מביחין לפי חומן בן הוא בב"ק דף ק"ד לל' המשנה דקחני שם אר"י אמר שמואל הב"ע בגדוקא נאמנים שם וקטן לומר מכלן יצא נחיל זה והבילו הכל"ם שם וגם הרמב"ם כחבהו נחיל זה כו' דכיון שם בני עדות ניהו אר"י אמר שמואל הב"ע בגון שהיו בעלי מרדפין אחריהם ואשה וקטן מסיחין לפ"ת מלגן יצא נחיל זה והבילו הכל"ם שם וגם הרמב"ם כחבהו נחיל זה כו' דכיון שם בני עדות ניהו אר"י אמר שמואל הב"ע בגון שהיו בעלי מרדפין אחריהם ואשה וקטן מסיחין לפ"ת מלגן יצא נחיל זה והבילו הכל"ם שם וגם הרמב"ם כחבהו נחיל זה כו' דכיון שם בני עדות ניהו אר"י אמר שמואל הב"ע בגון שהיו בעלי מרדפין [אחריהם] ומסיחין לפ"ת והיה ל"ל לייטב דמעם הכי"ף הוא משום דשם מיד אחר היחוש הכל"ל דמוקי לה כשבעלים כו' ויהו מבל"ת אינה ג"ל אמר רב חבי חין מסיחין לפ"ת כשר חלה בעדות אשה אלמא דמשחק בקוביא משום גזל אפילו מיפסל וכרמי בר חמא מסוק דהוי גזלן ועוד דאמרינן פרק זה בודר א"ר אבהו א"ר יהודה הלכה כר"י ומדקאמר הלבה מכלל דפליגי אלמא כרמי ס"ל ועוד דבפ' זה בורר שאלו על המשנה מאי מפריחי יונים איכא מ"ד אם תקדימה יונך ליוני אחן לך כך וכך והקשו עליו חיינו משחק בקוביא ותירץ חנא חולה בדעת עצמו דהוי אסמכתא והדר חנא חולה בדעת יוני וצריכא דאי חנא [חולה] בדעת עצמו החם הוא דלא נמר ומקני דאמר קים לי בנפשאי דידענא מפי אבל הולה בדעת יוני אימא לא ואי חנא חולה בדעת יוני דאמר [בנקשא חליא מילחא] אנא ידענא לנקושי טפי (להשמיע קול להפריחם) אבל חולה בדעת עצמו אימא לא צריבא ומוקי החם לבר פלוגחיה כר' יוסי דפליג ארבנן ואילו מ"ד אי חקדימה יונך ליוני אחי כב"ע משמע מבל הני דכרמי בר חמא קי"ל ומאחר שלא מצינו מי שנחלק בפי' על מאמר ריב"ל ור"י יש לנו לישב מחני' אליבא דרמי בר חמא ולומר דמחני' מיירי בין במשחק עם ישראל במעות בין עם עכו"ם ועם ישראל בחנם ור"י לא בא לפרש דברי הכמים ולומר דמשחק עם העכו"ם או עם ישראל בחנם לא מיפסל אלא אם אין לו אומנות אחרת לפי שאינו עוסק בישובו של עולם

דהשתא

פרישה

כסי' כ"ם בדברי רבינו ומש בחוב בבבינל בל כרמים : (ד) ומרחיקין השובכין מן העיר כ' חמה פלגי רבנן עליה דרבי יהודה ומש בחוב בבבינל בל עכו"ם כו' עד לא יחלנו מחנוחה שבגמרת בל בעלי בחים בהחים : (ה) ולא יעשנו כחוך שלו וכו' חמרינן מחל כרכייהו מחל הפקר וחו לא יחלנו מחנוחה שבגמרת בל בעלי בחים מבחות חחל"ם בחוך שלו וכן בחוב בחוך שלו בחוב בחוך שלו בחוב בחוך שלו

שעא (ג) **קרקע** אין דינה כמטלטלין שאם נתייאשו מהם הבעלים ואח"כ קנאם הלוקח שקנאם ביאוש ושינוי רשות אבל קרקע אינה נגזלת: (ג) אפילו נתייאשו הבעלים קודם שמכרה הגזלן לעולם ברשות בעליה עומדת ונוטלה מיד הלוקח בלא דמים והלוקח יטול דמיו מהגזלן שמכרה לו ואפי' נמכרה אלף פעמים זה לזה וזה לאחר לעולם הנגזל נוטלה מיד שמוצאה בידו בלא דמים וכל לוקח נוטל דמיו ממי שמכרה לו עד הלוקחה הלוקחה מהגזלן שנוטל דמיו מהגזלן: (ד) לפיכך אם אירע בה קלקול כגון ששטפה נהר הפסד הבא מאליו אין אחריות ההפסד על הגזלן שבחזקת בעליה עומדת ואומר הרי שלך לפניך בד"א בהפסד שבא מאליו אבל אם הפסידה הגזלן כגון שחפר בה בורות שיחין ומערות או שקצץ האילנות או הרס הבניינים חייב להעמיד בית או שדה כמו שהיה בשעת הגזילה או ישלם לו דמיו: (ה) גזלוה מהגזלן או שנטלוה המלך ממנו אם מכת מדינה היא שגזלו ג"כ שדות אחרות וכן המלך לקח שדות משל אחרים אומר לו הרי שלך לפניך ואם לא אירע כן לאחרים חייב להעמיד לו שדהו ברשותו: (ו) אנסו המלך לגזלן שיראה לו כל שדותיו והראה לו גם את זאת ונטלה המלך חייב להעמיד לו שדהו: (ז) ובשם שהקרקע הנגזלת היא באחריות הנגזל לחובתו שאם תתקלקל אומר לו הרי שלך לפניך כך היא לטובתו באחריותו שאע"פ שאם גזל מטלטלין ונשתמש בהן אפ"ה א"צ לשלם לו מה שנהנה אלא בשעת הגזילה: (ז) גזל קרקע ונשתמש בה ואבל פירותיה צריך לשלם מה שנהנה ממנה: (ח) וכתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה על ראובן שתבע לשמעון גזלת כרמי ואכלת את הפירות ימים רבים ועוד הפסדת עיקר הכרם שלא עבדתו כראוי ושמעון בופר הכל אם אין לראובן עדים ישבע לו שמעון ויפטר ואם יש לו עדים ישלם לו ענבים של אותן השנים כפי שישבע שמעון ששוו בשעת הבציר והפסד קרקע לא ישלם דקרקע אינה נגזלת ואומרים לו הרי שלך לפניך: (ט) עוד לשון א"א הרא"ש ז"ל בתשובות ג' עבירות הן בענין גזילת קרקע הראשונה במחשבה שחמד (ס"א שהתאוה) ממון חבירו בלבו והשנית בדבור שדבר אילו היה אותו ממון של זה שלו והשלישית זה שמוציא מחשבתו לפועל והולך וגוזל ממון חבירו: (י) מטלטלין משטלטלין מרשות הבעלים ומביא לרשותו

שעא (ג) **קרקע** אין דינה כמטלטלי שאם נתייאשו מהם הבעלים ואח"כ קנאם הלוקח שקנאם ביאוש ושינוי רשות אבל קרקע אינה נגזלת: (ג) אפילו נתייאשו הבעלים קודם שמכרה הגזלן לעולם ברשות בעליה עומדת ונוטלה מיד הלוקח בלא דמים והלוקח יטול דמיו מהגזלן שמכרה לו ואפי' נמכרה אלף פעמים זה לזה וזה לאחר לעולם הנגזל נוטלה מיד שמוצאה בידו בלא דמים וכל לוקח נוטל דמיו ממי שמכרה לו עד הלוקחה הלוקחה מהגזלן שנוטל דמיו מהגזלן: (ד) לפיכך אם אירע בה קלקול כגון ששטפה נהר הפסד הבא מאליו אין אחריות ההפסד על הגזלן שבחזקת בעליה עומדת ואומר הרי שלך לפניך בד"א בהפסד שבא מאליו אבל אם הפסידה הגזלן כגון שחפר בה בורות שיחין ומערות או שקצץ האילנות או הרס הבניינים חייב להעמיד בית או שדה כמו שהיה בשעת הגזילה או ישלם לו דמיו: (ד) גזלוה מהגזלן או שנטלוה המלך ממנו אם מכת מדינה היא שגזלו ג"כ שדות אחרות וכן המלך לקח שדות משל אחרים אומר לו הרי שלך לפניך ואם לא אירע כן לאחרים חייב להעמיד לו שדהו ברשותו: (ה) אנסו המלך לגזלן שיראה לו כל שדותיו והראה לו גם את זאת ונטלה המלך חייב להעמיד לו שדהו: (ו) ובשם שהקרקע הנגזלת היא באחריות הנגזל לחובתו שאם תתקלקל אומר לו הרי שלך לפניך כך היא לטובתו באחריותו שאע"פ שאם גזל מטלטלין ונשתמש בהן אפ"ה א"צ לשלם לו מה שנהנה אלא בשעת הגזילה: (ז) גזל קרקע ונשתמש בה ואבל פירותיה צריך לשלם מה שנהנה ממנה: (ח) וכתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה על ראובן שתבע לשמעון גזלת כרמי ואכלת את הפירות ימים רבים ועוד הפסדת עיקר הכרם שלא עבדתו כראוי ושמעון בופר הכל אם אין לראובן עדים ישבע לו שמעון ויפטר ואם יש לו עדים ישלם לו ענבים של אותן השנים כפי שישבע שמעון ששוו בשעת הבציר והפסד קרקע לא ישלם דקרקע אינה נגזלת ואומרים לו הרי שלך לפניך: (ט) עוד לשון א"א הרא"ש ז"ל בתשובות ג' עבירות הן בענין גזילת קרקע הראשונה במחשבה שחמד (ס"א שהתאוה) ממון חבירו בלבו והשנית בדבור שדבר אילו היה אותו ממון של זה שלו והשלישית זה שמוציא מחשבתו לפועל והולך וגוזל ממון חבירו: (י) מטלטלין משטלטלין מרשות הבעלים ומביא לרשותו

(ג) **ומה** שאמר לפיכך אם אירע בה קלקול כגון שטשטפה נהר הפסד הבא מאליו אין אחריות ההפסד על הגזלן וכו' ואומר לו הרי שלך לפניך מבואר בפרק הגוזל בתרא (קיז:) הגוזל שדה וכו' שטשטפה נהר אומר לו הרי שלך לפניך: ומה שאמר בד"א בהפסד שבא מאליו אבל אם הפסידה הגזלן כגון שחפר בה בורות שיחין ומערות או שקצץ האילנות וכו' חייב להעמיד בית או שדה כמו שהיה בשעת הגזילה או יפלם לו דמיו בריש מציעא (ה.) ולמאן דאמר הילך פטור ממאי מיפטריך קרא למעוטי קרקע מכאובה הא כל קרקע הילך הוא אמר לך מיפטריך קרא היכא דחפר בה בורות שיחין ומערות:

(ד) **גזלוה** מהגזלן או שנטלה המלך ממנו אם מכת מדינה היא וכו' אומר לו הרי שלך לפניך ואם לא אירע כן לאחרים חייב להעמיד לו שדהו כן תירץ הגאונ בפרק הגוזל בתרא (קיו.) תנא הגוזל שדה ונטלוה מסיקין אם מכת מדינה היא אומר לו הרי שלך לפניך אם מהמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה תחת שדה. ופרש"יונטלוה מסיקין. לגבסיס גזלוה מן הגזלן: מכת מדינה. דתגסו תרעתא דתחרים ודהפיך:

(ה) **ומ"ש** אנסו המלך לגזלן שיראה לו כל שדותיו והראה לו גם את זאת ונטל המלך חייב להעמיד שדהו אם אמת דתנן אם מהמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה תחת ה"ד היכא דתגסיה למרעתא דידיה ולא מגסיה כולי מרעתא הא מריעא ש"מ אם מכת מדינה היא וכו' אי לא לא לא לריכא דתחוי לה"ק הכ"ע כגון דתגסוה עכו"ם ותחוויי לה שהוא להם להם ולהוי ההוא בהדייהו. והרי"ף והרא"ש ז"ל לא כתבו אלא ליטעמ בתרא וכן הרמב"ם בפ"ט מהל' גזילה: (ו) (ז) **ובשם** שהקרקע הנגזלת היא בהחריות הנגזל וכו' כך היא לטובתו בהחריותו וכו' גזל קרקע ונשתמש בה ואבל פירותיה צריך לשלם מה שנהנה ממנה פשוט בפרק הגוזלין במשנה (מה:) ובפ"ק דמציעא (יד:): (ח) **וכתב** מ"א ז"ל בתשובה על רמון שתבע לשמעון גזלת כרמי ואכלת הפירות ימים רבים וכו' בכלל ל"ה סימן מ' וכי' ג': ומ"ש יפלם לו מעצים של מוכח הבעבועה והכי איתא בירושלמי (א): ומ"ש והפסד קרקע לא יפלם וכו' טעמו מפני שלא הפסיד הכרם בידים אלא מעצמו נפסד וכבר נתבאר דבמ"ג אומר לו הרי שלך לפניך עד שיבא לידך ואין לחוש שמא יבא אליהו ז"ל ויאמר שלי הוא שהרי הקרקע לא נגזלה ולא נאבדה ולא נשתנית ולא נתחדשה בה שום דבר שיתחייב לו עליו לא בשלה ולא בתלושה פירות ולא בהפסד קרקע תדע דמל"כ מלא תאמר שכופר ככל ל"ג שלא מכל כלל מיד סייס וכתב ופס ים לו עדים כו' שיבעבע כמה סיו שווין בשעת הגלגלים הא בבקיאים הוא אמר להס"ם וממילא מיהו יודע כמה סיו שווין בשעת הגלגלים ולו מפני שעדים מעידים שהלו מותו בוגר לפ כו"ל להרמ"ם לשתוש מלא לפרש ווק: (ט) **שלש** עבירות הן בענין גזילת קרקע ז"ל ב"י ים לתמוה למה כתב

שעא (ג) **קרקע** אין דינה כמטלטלי שאם נתייאשו מהם הבעלים ואח"כ קנאם הלוקח שקנאם ביאוש ושינוי רשות אבל קרקע אינה נגזלת: (ג) אפילו נתייאשו הבעלים קודם שמכרה הגזלן לעולם ברשות בעליה עומדת ונוטלה מיד הלוקח בלא דמים והלוקח יטול דמיו מהגזלן שמכרה לו ואפי' נמכרה אלף פעמים זה לזה וזה לאחר לעולם הנגזל נוטלה מיד שמוצאה בידו בלא דמים וכל לוקח נוטל דמיו ממי שמכרה לו עד הלוקחה הלוקחה מהגזלן שנוטל דמיו מהגזלן: (ד) לפיכך אם אירע בה קלקול כגון ששטפה נהר הפסד הבא מאליו אין אחריות ההפסד על הגזלן שבחזקת בעליה עומדת ואומר הרי שלך לפניך בד"א בהפסד שבא מאליו אבל אם הפסידה הגזלן כגון שחפר בה בורות שיחין ומערות או שקצץ האילנות או הרס הבניינים חייב להעמיד בית או שדה כמו שהיה בשעת הגזילה או ישלם לו דמיו: (ד) גזלוה מהגזלן או שנטלוה המלך ממנו אם מכת מדינה היא שגזלו ג"כ שדות אחרות וכן המלך לקח שדות משל אחרים אומר לו הרי שלך לפניך ואם לא אירע כן לאחרים חייב להעמיד לו שדהו ברשותו: (ה) אנסו המלך לגזלן שיראה לו כל שדותיו והראה לו גם את זאת ונטלה המלך חייב להעמיד לו שדהו: (ו) ובשם שהקרקע הנגזלת היא באחריות הנגזל לחובתו שאם תתקלקל אומר לו הרי שלך לפניך כך היא לטובתו באחריותו שאע"פ שאם גזל מטלטלין ונשתמש בהן אפ"ה א"צ לשלם לו מה שנהנה אלא בשעת הגזילה: (ז) גזל קרקע ונשתמש בה ואבל פירותיה צריך לשלם מה שנהנה ממנה: (ח) וכתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה על ראובן שתבע לשמעון גזלת כרמי ואכלת את הפירות ימים רבים ועוד הפסדת עיקר הכרם שלא עבדתו כראוי ושמעון בופר הכל אם אין לראובן עדים ישבע לו שמעון ויפטר ואם יש לו עדים ישלם לו ענבים של אותן השנים כפי שישבע שמעון ששוו בשעת הבציר והפסד קרקע לא ישלם דקרקע אינה נגזלת ואומרים לו הרי שלך לפניך: (ט) עוד לשון א"א הרא"ש ז"ל בתשובות ג' עבירות הן בענין גזילת קרקע הראשונה במחשבה שחמד (ס"א שהתאוה) ממון חבירו בלבו והשנית בדבור שדבר אילו היה אותו ממון של זה שלו והשלישית זה שמוציא מחשבתו לפועל והולך וגוזל ממון חבירו: (י) מטלטלין משטלטלין מרשות הבעלים ומביא לרשותו

(ז) **וכשם** שהקרקע הנגזלת בפרק הגוזלין במשנה (מה:) ובפ"ק דמציעא (יד:): (ח) **וכתב** מ"א ז"ל בתשובה על רמון שתבע לשמעון גזלת כרמי ואכלת הפירות ימים רבים וכו' בכלל ל"ה סימן מ' וכי' ג': ומ"ש יפלם לו מעצים של מוכח הבעבועה והכי איתא בירושלמי (א): ומ"ש והפסד קרקע לא יפלם וכו' טעמו מפני שלא הפסיד הכרם בידים אלא מעצמו נפסד וכבר נתבאר דבמ"ג אומר לו הרי שלך לפניך עד שיבא לידך ואין לחוש שמא יבא אליהו ז"ל ויאמר שלי הוא שהרי הקרקע לא נגזלה ולא נאבדה ולא נשתנית ולא נתחדשה בה שום דבר שיתחייב לו עליו לא בשלה ולא בתלושה פירות ולא בהפסד קרקע תדע דמל"כ מלא תאמר שכופר ככל ל"ג שלא מכל כלל מיד סייס וכתב ופס ים לו עדים כו' שיבעבע כמה סיו שווין בשעת הגלגלים הא בבקיאים הוא אמר להס"ם וממילא מיהו יודע כמה סיו שווין בשעת הגלגלים ולו מפני שעדים מעידים שהלו מותו בוגר לפ כו"ל להרמ"ם לשתוש מלא לפרש ווק: (ט) **שלש** עבירות הן בענין גזילת קרקע ז"ל ב"י ים לתמוה למה כתב

(ז) **וכשם** שהקרקע הנגזלת בפרק הגוזלין במשנה (מה:) ובפ"ק דמציעא (יד:): (ח) **וכתב** מ"א ז"ל בתשובה על רמון שתבע לשמעון גזלת כרמי ואכלת הפירות ימים רבים וכו' בכלל ל"ה סימן מ' וכי' ג': ומ"ש יפלם לו מעצים של מוכח הבעבועה והכי איתא בירושלמי (א): ומ"ש והפסד קרקע לא יפלם וכו' טעמו מפני שלא הפסיד הכרם בידים אלא מעצמו נפסד וכבר נתבאר דבמ"ג אומר לו הרי שלך לפניך עד שיבא לידך ואין לחוש שמא יבא אליהו ז"ל ויאמר שלי הוא שהרי הקרקע לא נגזלה ולא נאבדה ולא נשתנית ולא נתחדשה בה שום דבר שיתחייב לו עליו לא בשלה ולא בתלושה פירות ולא בהפסד קרקע תדע דמל"כ מלא תאמר שכופר ככל ל"ג שלא מכל כלל מיד סייס וכתב ופס ים לו עדים כו' שיבעבע כמה סיו שווין בשעת הגלגלים הא בבקיאים הוא אמר להס"ם וממילא מיהו יודע כמה סיו שווין בשעת הגלגלים ולו מפני שעדים מעידים שהלו מותו בוגר לפ כו"ל להרמ"ם לשתוש מלא לפרש ווק: (ט) **שלש** עבירות הן בענין גזילת קרקע ז"ל ב"י ים לתמוה למה כתב

(ט) (י) **עוד** לשון מ"א ז"ל בתשובה וכו'. כלל ל"ה סימן מ': מאל

שעא (ג) **קרקע** אין דינה כמטלטלי שאם נתייאשו מהם הבעלים ואח"כ קנאם הלוקח שקנאם ביאוש ושינוי רשות אבל קרקע אינה נגזלת: (ג) אפילו נתייאשו הבעלים קודם שמכרה הגזלן לעולם ברשות בעליה עומדת ונוטלה מיד הלוקח בלא דמים והלוקח יטול דמיו מהגזלן שמכרה לו ואפי' נמכרה אלף פעמים זה לזה וזה לאחר לעולם הנגזל נוטלה מיד שמוצאה בידו בלא דמים וכל לוקח נוטל דמיו ממי שמכרה לו עד הלוקחה הלוקחה מהגזלן שנוטל דמיו מהגזלן: (ד) לפיכך אם אירע בה קלקול כגון ששטפה נהר הפסד הבא מאליו אין אחריות ההפסד על הגזלן שבחזקת בעליה עומדת ואומר הרי שלך לפניך בד"א בהפסד שבא מאליו אבל אם הפסידה הגזלן כגון שחפר בה בורות שיחין ומערות או שקצץ האילנות או הרס הבניינים חייב להעמיד בית או שדה כמו שהיה בשעת הגזילה או ישלם לו דמיו: (ד) גזלוה מהגזלן או שנטלוה המלך ממנו אם מכת מדינה היא שגזלו ג"כ שדות אחרות וכן המלך לקח שדות משל אחרים אומר לו הרי שלך לפניך ואם לא אירע כן לאחרים חייב להעמיד לו שדהו ברשותו: (ה) אנסו המלך לגזלן שיראה לו כל שדותיו והראה לו גם את זאת ונטלה המלך חייב להעמיד לו שדהו: (ו) ובשם שהקרקע הנגזלת היא באחריות הנגזל לחובתו שאם תתקלקל אומר לו הרי שלך לפניך כך היא לטובתו באחריותו שאע"פ שאם גזל מטלטלין ונשתמש בהן אפ"ה א"צ לשלם לו מה שנהנה אלא בשעת הגזילה: (ז) גזל קרקע ונשתמש בה ואבל פירותיה צריך לשלם מה שנהנה ממנה: (ח) וכתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה על ראובן שתבע לשמעון גזלת כרמי ואכלת את הפירות ימים רבים ועוד הפסדת עיקר הכרם שלא עבדתו כראוי ושמעון בופר הכל אם אין לראובן עדים ישבע לו שמעון ויפטר ואם יש לו עדים ישלם לו ענבים של אותן השנים כפי שישבע שמעון ששוו בשעת הבציר והפסד קרקע לא ישלם דקרקע אינה נגזלת ואומרים לו הרי שלך לפניך: (ט) עוד לשון א"א הרא"ש ז"ל בתשובות ג' עבירות הן בענין גזילת קרקע הראשונה במחשבה שחמד (ס"א שהתאוה) ממון חבירו בלבו והשנית בדבור שדבר אילו היה אותו ממון של זה שלו והשלישית זה שמוציא מחשבתו לפועל והולך וגוזל ממון חבירו: (י) מטלטלין משטלטלין מרשות הבעלים ומביא לרשותו

(ז) **וכשם** שהקרקע הנגזלת בפרק הגוזלין במשנה (מה:) ובפ"ק דמציעא (יד:): (ח) **וכתב** מ"א ז"ל בתשובה על רמון שתבע לשמעון גזלת כרמי ואכלת הפירות ימים רבים וכו' בכלל ל"ה סימן מ' וכי' ג': ומ"ש יפלם לו מעצים של מוכח הבעבועה והכי איתא בירושלמי (א): ומ"ש והפסד קרקע לא יפלם וכו' טעמו מפני שלא הפסיד הכרם בידים אלא מעצמו נפסד וכבר נתבאר דבמ"ג אומר לו הרי שלך לפניך עד שיבא לידך ואין לחוש שמא יבא אליהו ז"ל ויאמר שלי הוא שהרי הקרקע לא נגזלה ולא נאבדה ולא נשתנית ולא נתחדשה בה שום דבר שיתחייב לו עליו לא בשלה ולא בתלושה פירות ולא בהפסד קרקע תדע דמל"כ מלא תאמר שכופר ככל ל"ג שלא מכל כלל מיד סייס וכתב ופס ים לו עדים כו' שיבעבע כמה סיו שווין בשעת הגלגלים הא בבקיאים הוא אמר להס"ם וממילא מיהו יודע כמה סיו שווין בשעת הגלגלים ולו מפני שעדים מעידים שהלו מותו בוגר לפ כו"ל להרמ"ם לשתוש מלא לפרש ווק: (ט) **שלש** עבירות הן בענין גזילת קרקע ז"ל ב"י ים לתמוה למה כתב

(ט) (י) **עוד** לשון מ"א ז"ל בתשובה וכו'. כלל ל"ה סימן מ': מאל

דרכי משה

שעא (א) ואפשר דמיירי שעשה תשובה או בדלא ידע שמעון שהיה של גזל והיה סבור שהוא שלו ולכן לא היה נפסל משבועה וע"ל סי' רל"ה מדין הגוזל קרקע ומכרה והוא והלוקח נהנה לאחר:

פרישה

הי' שעא (ה) **שאם** נתייאשו מהם כבעלים פי' שרין מטלטלין הוא שאם נתייאשו כו': (ג) לפיכך אם אירע בה קלקול כגון ששטפה נהר הפסד הבא מאליו אין אחריות ההפסד על הגזלן וכו' ואומר לו הרי שלך לפניך וכו' עד ודהפיך לו גם את זאת וכו' בד"מ דף י"ד ע"ב בתוי': (ד) גזלוה מהגזלן כו' עד ודהפיך לו גם את זאת וכו' בד"ק דף קי"ו: (ה) ונטלה המלך כו' לגבי ע"ל סי' להעמיד לו שדהו אם הכעבד אחרים אינו אלא מכח מלא לגבי שדה שלו ע"ל סי' ס"ג דין ב' ע"ש: שאע"פ שאם גזל מטלטלים כו' ע"ל סי' שם"ג מ"ם בפרישה והריטב: (ז) גזל קרקע וכו' עד ואם בתשובה הגזילה או יפלם לו דמיו בריש מציעא (ה.) ולמאן דאמר הילך פטור ממאי מיפטריך קרא למעוטי קרקע מכאובה הא כל קרקע הילך הוא אמר לך מיפטריך קרא היכא דחפר בה בורות שיחין ומערות: **גזלוה** מהגזלן או שנטלה המלך ממנו אם מכת מדינה היא וכו' אומר לו הרי שלך לפניך ואם לא אירע כן לאחרים חייב להעמיד לו שדהו כן תירץ הגאונ בפרק הגוזל בתרא (קיו.) תנא הגוזל שדה ונטלוה מסיקין אם מכת מדינה היא אומר לו הרי שלך לפניך אם מהמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה תחת שדה. ופרש"יונטלוה מסיקין. לגבסיס גזלוה מן הגזלן: מכת מדינה. דתגסו תרעתא דתחרים ודהפיך:

ומ"ש אנסו המלך לגזלן שיראה לו כל שדותיו והראה לו גם את זאת ונטל המלך חייב להעמיד שדהו אם אמת דתנן אם מהמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה תחת ה"ד היכא דתגסיה למרעתא דידיה ולא מגסיה כולי מרעתא הא מריעא ש"מ אם מכת מדינה היא וכו' אי לא לא לא לריכא דתחוי לה"ק הכ"ע כגון דתגסוה עכו"ם ותחוויי לה שהוא להם להם ולהוי ההוא בהדייהו. והרי"ף והרא"ש ז"ל לא כתבו אלא ליטעמ בתרא וכן הרמב"ם בפ"ט מהל' גזילה: **ובשם** שהקרקע הנגזלת בפרק הגוזלין במשנה (מה:) ובפ"ק דמציעא (יד:): **וכתב** מ"א ז"ל בתשובה על רמון שתבע לשמעון גזלת כרמי ואכלת הפירות ימים רבים וכו' בכלל ל"ה סימן מ' וכי' ג': ומ"ש יפלם לו מעצים של מוכח הבעבועה והכי איתא בירושלמי (א): ומ"ש והפסד קרקע לא יפלם וכו' טעמו מפני שלא הפסיד הכרם בידים אלא מעצמו נפסד וכבר נתבאר דבמ"ג אומר לו הרי שלך לפניך עד שיבא לידך ואין לחוש שמא יבא אליהו ז"ל ויאמר שלי הוא שהרי הקרקע לא נגזלה ולא נאבדה ולא נשתנית ולא נתחדשה בה שום דבר שיתחייב לו עליו לא בשלה ולא בתלושה פירות ולא בהפסד קרקע תדע דמל"כ מלא תאמר שכופר ככל ל"ג שלא מכל כלל מיד סייס וכתב ופס ים לו עדים כו' שיבעבע כמה סיו שווין בשעת הגלגלים הא בבקיאים הוא אמר להס"ם וממילא מיהו יודע כמה סיו שווין בשעת הגלגלים ולו מפני שעדים מעידים שהלו מותו בוגר לפ כו"ל להרמ"ם לשתוש מלא לפרש ווק: (ט) **שלש** עבירות הן בענין גזילת קרקע ז"ל ב"י ים לתמוה למה כתב

סי' שעא (מ) **ושמעון** כופר בכל כו' עד כפי שיבעבע שמעון בשום בעבעת בריש מציעא (ה.) ומאן דאמר הילך פטור ממאי מיפטריך קרא למעוטי קרקע מכאובה הא כל קרקע הילך הוא אמר לך מיפטריך קרא היכא דחפר בה בורות שיחין ומערות: **גזלוה** מהגזלן או שנטלה המלך ממנו אם מכת מדינה היא וכו' אומר לו הרי שלך לפניך ואם לא אירע כן לאחרים חייב להעמיד לו שדהו כן תירץ הגאונ בפרק הגוזל בתרא (קיו.) תנא הגוזל שדה ונטלוה מסיקין אם מכת מדינה היא אומר לו הרי שלך לפניך אם מהמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה תחת שדה. ופרש"יונטלוה מסיקין. לגבסיס גזלוה מן הגזלן: מכת מדינה. דתגסו תרעתא דתחרים ודהפיך:

(ה) **ומ"ש** אנסו המלך לגזלן שיראה לו כל שדותיו והראה לו גם את זאת ונטל המלך חייב להעמיד שדהו אם אמת דתנן אם מהמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה תחת ה"ד היכא דתגסיה למרעתא דידיה ולא מגסיה כולי מרעתא הא מריעא ש"מ אם מכת מדינה היא וכו' אי לא לא לא לריכא דתחוי לה"ק הכ"ע כגון דתגסוה עכו"ם ותחוויי לה שהוא להם להם ולהוי ההוא בהדייהו. והרי"ף והרא"ש ז"ל לא כתבו אלא ליטעמ בתרא וכן הרמב"ם בפ"ט מהל' גזילה: **ובשם** שהקרקע הנגזלת בפרק הגוזלין במשנה (מה:) ובפ"ק דמציעא (יד:): (ח) **וכתב** מ"א ז"ל בתשובה על רמון שתבע לשמעון גזלת כרמי ואכלת הפירות ימים רבים וכו' בכלל ל"ה סימן מ' וכי' ג': ומ"ש יפלם לו מעצים של מוכח הבעבועה והכי איתא בירושלמי (א): ומ"ש והפסד קרקע לא יפלם וכו' טעמו מפני שלא הפסיד הכרם בידים אלא מעצמו נפסד וכבר נתבאר דבמ"ג אומר לו הרי שלך לפניך עד שיבא לידך ואין לחוש שמא יבא אליהו ז"ל ויאמר שלי הוא שהרי הקרקע לא נגזלה ולא נאבדה ולא נשתנית ולא נתחדשה בה שום דבר שיתחייב לו עליו לא בשלה ולא בתלושה פירות ולא בהפסד קרקע תדע דמל"כ מלא תאמר שכופר ככל ל"ג שלא מכל כלל מיד סייס וכתב ופס ים לו עדים כו' שיבעבע כמה סיו שווין בשעת הגלגלים הא בבקיאים הוא אמר להס"ם וממילא מיהו יודע כמה סיו שווין בשעת הגלגלים ולו מפני שעדים מעידים שהלו מותו בוגר לפ כו"ל להרמ"ם לשתוש מלא לפרש ווק: (ט) **שלש** עבירות הן בענין גזילת קרקע ז"ל ב"י ים לתמוה למה כתב

(ט) (י) **עוד** לשון מ"א ז"ל בתשובה וכו'. כלל ל"ה סימן מ': מאל

דרישה

הי' שעא (ה) **שאם** נתייאשו מהם כבעלים פי' שרין מטלטלין הוא שאם נתייאשו כו': (ג) לפיכך אם אירע בה קלקול כגון ששטפה נהר הפסד הבא מאליו אין אחריות ההפסד על הגזלן וכו' ואומר לו הרי שלך לפניך וכו' עד ודהפיך לו גם את זאת וכו' בד"מ דף י"ד ע"ב בתוי': (ד) גזלוה מהגזלן כו' עד ודהפיך לו גם את זאת ונטל המלך כו' בד"ק דף קי"ו: (ה) ונטלה המלך כו' לגבי ע"ל סי' להעמיד לו שדהו אם הכעבד אחרים אינו אלא מכח מלא לגבי שדה שלו ע"ל סי' ס"ג דין ב' ע"ש: שאע"פ שאם גזל מטלטלים כו' ע"ל סי' שם"ג מ"ם בפרישה והריטב: (ז) גזל קרקע וכו' עד ואם בתשובה הגזילה או יפלם לו דמיו בריש מציעא (ה.) ולמאן דאמר הילך פטור ממאי מיפטריך קרא למעוטי קרקע מכאובה הא כל קרקע הילך הוא אמר לך מיפטריך קרא היכא דחפר בה בורות שיחין ומערות: (ח) וכתב ד"א ז"ל בתשובה וכו'. כתב ב"י תמיהני על זה דכיון שיש עדים שגזל שמעון כרס זה הו"ל חזוק על הבעבועה והילך מבעיעוס תוחו עכ"ל ומהר"ם מיטרלנ"ש תירץ ז"ל ומפר' דמיירי דבר שיסק בעלמא דאינו ידוע שמעון שהיה של גזל ולכן לא נפסל מבעבועה עכ"ל ור"ל דומיא דעובדא דמרי בר מיסק דאתינן לעיל בפרק המפקיד וכדכתב הריב"ש בסי' תקט"ו ע"ש הרמב"ן ומביאו ב"י בסי' שע"ה ולי נראה דשמעון טען כרס זה של מבוחי היה ורמזון הביא עדים דשל מבוחי היה ומ"מ כן בגזלה מכל הפירות לא נפסל שמעון כיון דשעה וחזק דשל מבוחי היה ומפשר דתירוץ זה הוי בכלל דברי מהרר"מ שכתב ב"י בדלא ידע שמעון וכו':

(ט) (י) **עוד** לשון מ"א ז"ל בתשובה וכו'. כלל ל"ה סימן מ':

הדושי הגהות

והשתא אתי שפיר דלא פליג רמי אריב"ל ור' יוחנן ואתיא נמי ברייתא דבין יש לו אומנות בין אין לו כב"ע דמיירי במשחק עם ישראל במעות ורמי בר חמא נתן טעם למשחק בקוביא דרך כלל משום גזל שגם משחק עם העכו"ם טעם פסולו הוא לפי שאינו עוסק בישובו של עולם והוא חשוד שמשחק עם ישראל במעות שהוא גזל וכמו שכתבתי לדעת רבינו אי נמי שהתחיל לתת טעם למשחק עם ישראל במעות משום גזל ודעתו היה לתת טעם למשחק עם העכו"ם לפי שאינו עוסק בישוב העולם אלא דלא שבקו רב ששת למיגמר למילתיה עד שנחלק עליו ואמר דאפילו משחק עם ישראל במעות לא הוי אסמכתא וכשהשיב איכא ביניהו דגמר אומנותא אחריתא לא השיב אלא במשחק עם ישראל במעות אבל עם העכו"ם לפי שאינם עוסקים בישוב העולם הוי להרויחו אידא שהמקשה לא הבין סברתו וס"ד דמתניתין לא מיירי אלא במשחק עם ישראל במעות ולכך הוקשה לו דמתניתין משמע דשעמא לפי שאינם עוסקים בישוב העולם והשיבו לפי דרכו מה תעלה על דעתך להקשות ממאמר ריב"ל לרמי (כי) גברא אגברא קא רמית אבל קושטא דמילתא דרמי מודה לריב"ל ור' יוחנן וכמו שכתבתי וא"ת א"כ דכ"ע מודו דר' יהודה לא בא אלא לפרש למה היה לגמרא התם למיפסק הלכתא בוותיה י"ל משום דס"ד דרמי סבר דפליגי ולא איתבריר התם דלא פליגי לפום הכי איצטריך למיפסק הלכתא כוותיה אבל לפום קושטא לא הוה צריך וכיון שכן הדין עם רבינו לפסוק כרמי בר חמא וכפי שפירשתי ודבריו נכונים וברורים עכ"ל:

שעא א לא אדע מקומו בהגוזל עצים אך בהגוזל בתרא (קיז:) שהביא בסמוך גם בב"ח מצאתי שהעתיקה בזה:

וצ"ע

[טור ח"מ ח"ד]

אבל מקרקעי נתמעטה מדין גזלן . כלומר לרבנן דדרשי כלל ופרט וחימעוט קרקע כמו שטרות . ומ"ם אז בית וכו' גרמא בניזקין הוא . ע"ל בסי' שם"ג ס"ו והא דכתב רבינו לעיל בסי' שפ"ט דעובר בשני לאוין בלא תחמוד ולא תתאוה ולא קאמר שחייב משום דיבור דלפי מה שכתב לעיל בסי' שם"ב דעבירה מיכח נמי בדיבור מכל מקום לאו לא משכחן בדיבור אלא במשכנה כתיב לא תתאוה וכמעשה כתיב לא תחמוד ומשכנה גרידא נמי היינו הייב משום דעובר משום לא תתאוה ומשום לא תחמוד משום להתאוה היא היתה נותרת שעשה מעשה וק"ל :

שעב (ה) **בשבא** הגזל וכו' פי' שהפסידה הגזלן בידים שחפר בה בורות שיחין ומערות וכו' כלעיל סי' שמ"ח סעיף ג' דהיינו הפסד שבא מחליו פעור : ומ"ם דהו"ל כמלוה ע"פ וכו' . ה"ט לפי שאין לו קול כמה הפסיד אבל עמד בדין מעשה ב"ד יש לו קול כך וכך חייב לשלם :

שעג (ו) **מכר** הגזלן וכו' ואינו נותן לו כלום היינו לפי שהמלוה שנותן לו אין זה מתיאה לו שהרי גם הגזל היה לריך להוליא המלוה זו אם לא היה גובה הגזלן מידו וכיון דאין לו ללוקח בשבח כלום ומפילו היה השבח יותר על ההוצאה הרבה מ"כ אינו נותן לו כלום קרינן ביה ואיבא לתמוה דדין זה מיתא בפ"ק דמציעא פלוגתא דרב ושמואל ומסיקנא דאר רבא הלכתא לא הכיר בה לוקח שאינו שם לו שבח מן הגזלן ומ"ש שלא פירש לו את השבח הכיר בה שאינה שלקחה מעות יש לו שבח אין לו מן הגזלן והרי המרדכי בפ' הגוזל ובגד וידע ומכיר בהם שגזלן לא עשו בו תקנת השוק ומפילו מגבד ומגזלן לא יגבה הלוקח מעותיו למ"ד הכיר בה שאינה שלו ולקחה וכו' ונתן לשם מתנה וזכה מטלטלין וקרקעות שויה דתרווייהו שייך האי טעמא עכ"ל וקשה להילף פסק דמגבד ומגזלן לא יגבה הלוקח מעותיו היכף מסקנת התלמוד דפסק רבא הלכתא דהכיר בה שהיא שלו דמעות יש לו מן הגזלן ואין לפרש דלא כתב המרדכי כך אלא למ"ד דנתן לשם מתנה דהיינו שמואל דס"ל הכי אבל לרב דפסק רבא כוותיה דלא נתן לו אלא לשם פקדון מעות יש לו ללוקח מן הגזלן והגבד דשם כן לא הו"ל למרדכי לכתוב ומפילו מגבד וגזלן לא יגבה הלוקח למ"ד וכו' כיון דאמן לא קיי"ל כמ"ד אלא הו"ל לכתוב כהיכף דמגבד וגזלן יגבה הלוקח למ"ד גמר ונתן לשם פקדון דהכי הלכתא כמ"ד ונראה דהמרדכי לא הביא ראיה מדשמואל אלא לדידיה כיון דבמקרקעי ס"ל מדשם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשם מתנה והא דלא מ"ל בפירוש לשם מתנה דכסיפא ליה מילתא ס"ל הכי ודאי ה"ה במטלטלי שייך נמי האי טעמא דנתן לו לשם מתנה ולא מ"ל בפירוש לשם מתנה משום דכסיפא ליה מילתא ולפ"ז במטלטלין כמו שמפרש והשתא שמעינן לדרב נמי דאמר במקרקעי מדשם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשם פקדון והא דלא מ"ל בפירוש לשם פקדון משום דסבר לא מקבל לשמרו אין אלא במקרקעי דשתם הכל יודעים דקרקע גזולה לא מכרו כה יאוש וחיכה קנויה לו והלוקח חייב להחזירה בלא דמים ולמה קנאה בלא ודאי גמר ונתן לשם פקדון ולמתנה לא חיישינן לכל במטלטלין דעשו בו תקנת השוק ליכא למימר הכל יודעים שהיו קנוי לו לאע"פ דיודע שהוא גזבה וגזלה מ"מ סבר לא מפסיד דמים שנתתי לגבך וגזלן כיון דעשו בהם תקנת השוק לאין הכל יודעים שכשיודע שהבר זה הוא גנוב וגזול בלא עשו בו תקנת השוק הילכך שפיר אמרי' במטלטלין בלא עלה על דעת לוקח מטלטלין אלו ליתן דמים לגבך וגזלן לשם פקדון ולחזור ולהוליאם מידו בלא גמר ונתן לטיבותין כמי שנותן מתנה לחבירו שהיו מוזר ותובעו בהם שהרי קסבר הלוקח שהגזל יזיב לו דמים כך יבקש להזיב לו החפץ שקנה מהגזלן ומ"ב לא יפסיד הדמים שנתן לגזלן אבל לא היה דעתו כלל לתת דמיו לגזלן לשם פקדון אלא כשלולו נתן לו מתנה אלא יוכל לחזור ולתבעו בהם כך אפשר לפרש בדוחק דעת המרדכי שפסק דלפי למאי דקיי"ל בקרקע מעות יש לו אפ"ס במטלטלין אין לו יכ"פ הרב בהגהות ס"ע בסי' שכ"ו ס"ב . מיהו אפשר וקרוב לפרש דהמרדכי סבי קמיה

דרישה

כתב בענין גזילת קרקע דמטלטלים נמי מסכחת לה לסני ג' שכ"ל ובכר כתבתי בפרישה בישובו בסי' שכ"ט דלא תמיד מיהו עובר אלא בשעשה קנין והוא ממכילתא כמ"ש שם ומ"ה לפ"ז לוה לוקח ליתן דמים בעדו עובר אלא תמיד ובשלקחו אלא דמים עובר משום לא תגזול וכתב"ה והביאו כתבו כל שלשתן לענין גזל כשלח ביקש ליתן דמים מתחלה ועד סוף וגרמא דמ"ם דקדק כרמ"ם וכתב ג' עבירות ולא כתב ג' לפוין דס"ל דלף דהכלתו לא תמיד מיהו בדיבור מ"מ עבירה יש לו בדיבור יותר ממה שהיה לו בתחלה במשכנה ומפשר דס"ל דלף בשהוקט ליקטנו בדמים מיהו עובר משום לא תחמוד ומ"מ לאו גמור ליתא בדיבור אלא עבירה משום לאו לא תחמוד וכן כשעשה מעשה לגזול קרקע מיהו לא עבר כלאו דלא (תחמוד) [תגזול] מ"מ עבירה בידו ומפשר דמ"ש דקדק דביהו וכתב בגזילת קרקע כדי לייחד ג' עבירה לכתב כרמ"ם דמשמע עבירה ולא לאו וסיהו דוקא בקרקע וס"ל לדביהו דגם בלא תתאוה מיהו עובר אלא סיכת דבא פ"י לידי מיחוד דסיהו שנותן מ"כ דמים ולקחו מידו ולא כשעשהו מתחלה ועד סוף לגזלו דלא מיחוד לעולם דכח בדיבור מיהו עובר לכאורה מ"כ עובר בלא תגזול ולא לאו דלא תחמוד והשתא מ"ם דדביהו כתב בשם כרמב"ם לעיל בסי' שכ"ט דמפי בקרקע דביהו ושדהו עובר בלא תתאוה ולא תחמוד משום דמיירי שם בגוזלה ליתן דמים ולוק ומ"ש שמסיק וכתב שם ומ"ם גזל עובר בג' לתוין קמי מפי' מגזילת קרקע דמאי שגזלה למכול ממכר פירות עובר בלא תגזול כרמ"ם ורביהו כתן בתשובה ורוק :

סי' שעג (ז) **ואינו** נותן לו כלום וכ"ל כ"י כ"ל שמ"ר בין בשביח הוא בין בשבחא דממילא לא קמי בלא לאמר דקאמר טורף אותה מיד ללוקח כמו שהיא עם שבחה מכל מאי דקאמר מאי נותן כלום לא הוי בלא בשבחא דממילא אז בהשביחה הוא בהולאתו והיו השבח יתר על ההולאה אבל אם ההולאה יתירה על השבח אין לו אלא הוצאה כשיעור שבח :

שעג (ו) **מכר** הגזלן את הקרקע ולא ידע הלוקח שהיא גזולה והשביחה כשבא הגזל לטרפה טורף אותה מיד הלוקח הלוקח כמו שהיא ואינו נותן לו כלום בין בשבחא דממילא הוא בהולאתו בין בשבחא דממילא לא הכיר בה לוקח שאינו שלו אבל אם הכיר בה שאינה שלקחה מעות יש לו שבח מן הגזלן ומ"ש שלא פירש לו את השבח הכיר בה שאינה שלו ולקחה אבל אם השבח יתר על ההולאה נותן ללוקח כל ההולאה כמ"ש רביהו לקמן בסמוך . ויותר כ"ל דאינו נותן לו כלום דקאמר היינו לומר דאינו נותן כלום מהקרקע אבל דמי' נותן לו היכא דהשבח יתר על ההולאה כמ"ש רביהו בסי' שכ"ב : ומ"ש כיצד הוא הולאה והשביחה והשבח יותר מההולאה נוטל כל ההולאה מהגזל ומותר השבח עם הקרן נוטל מהגזלן קרן מכסיס משועבדים וכו' ושבח נוטל מבני חרי ואם ההולאה יתירה על השבח אין לו אלא הולאה שיעור שבח שבח מהגזל וכו' עד ולזה הסכים מ"ח ז"ל בפ"ק דמציעא (יד :) מיתמר המוכר שדה לחבירו ונמלאת שוויה שלו אמר רב יש לו מעות ויש לו שבח ושמואל אמר מעות יש לו שבח אין לו אמר רבא הלכתא יש לו מעות ויש לו שבח ומ"ש שלא פירש לו את השבח הכיר בה שאינה שלו ולקחה וכו' ומחריות טעות סופר הוא וכתב הרי"ף כי' הא דאמר רבא שבח אין לו לאו שבח ממש מחמת הולאה הוא כגון שלקחה שדה בשלף זוז והוציא עליה ק"ק זוז ומזרה לחיות שוה שלף וק"ק אלא אי שבחא דאמר רבא שבחא דאתי ממילא הוא כגון שלקחה בשלף זוז והוקרה ועמדה בשלף וק"ק הכי הא אמר רבא שבח אין לו הכיון שהכיר בה שאינו שלו ולקחה הוו זוזי גבי מוכר כי מלוה ומי שקיל מיניה שבח הכיר הו"ל כמוטל שכר מעותיו דהיינו רבית מ"ג משום דס"ל כרב דאמר מדם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשום פקדון ולהכי אמר רבא שבחא דאתי ממילא הוא כגון שלקחה שמעינן לרב נמי דאמר במקרקעי מדם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשום פקדון והא דלא מ"ל בפירוש לשם פקדון משום דכסיפא ליה מילתא ולפ כ"ם הוא במטלטלין כמו שפירש והשתא שמעינן לרב נמי דאמר במקרקעי מדם יודע שקרקע אין לו ומ"ש שלא פירש לו את השבח הכיר בה שאינה שלו ולקחה כל ההולאה נותן ללוקח כל ההולאה כמ"ש לקמן בסמוך

בדבור פל"ר : (י) ומ"ש (לפיכך) [לפיכך] שם גזל שדם כו' לכאורה נראה דאפי' מרשם וודאי כל שלא מכל פירותיה שם קרקע עליה ומיהו גזלת ולא כשאמר כשורא ומשמע דכשהם בו קרקע וכשנטל ממנה פירותיה כרי גזל כשם קרקע של שבילו בידו מ"מ במרישם לחוד אכ"פ לא עשה כלום ומה שסייה רבי' וכתב אבל שם מכל פירות השדה עובר משום לא תגזול דמשמע דוקא על מכילת פירות קרקע עובר בלא תגזול ולא במרישת קרקע (ומ"ש ברמ"ם לא מרשם ולא ורעה סול"ל לא מרשם ורעה) ולפ דשם בשעשית ברמ"ם כלל ל"ם סוף דין ד' לא כתב שם הא אבל שם מכל פירות כו' רבי' שעשיקו וכתבו שמא שכח לכתב ברמ"ם שם לפני זה בתוית תשובה ע"ם ולוק ועמ"ש עוד מזה בסי' שע"ו : ולא קשלה שכר לבעלו פי' אפי' שוא גברא דלא עביד למיגר ופ"ל סי' שם"ג :

סי' שעב (ה) **כשבא** הגזל ליפרע מן הגזלן כו' כן מבואר בסקנתת דפ"ק דב"מ ד' י"ד ופ"ד ע"ם : דסו"ל כמלוה ע"פ פי' פ"ע שהיא שלוה שכתובה בתורה מ"ם מיהו טורף מלקוחות אף שקנו אחר גזילה דאית להו קלא אבל שם כבר עמד בדין מפשם כ"ד יש לו קול וכמ"ש סי' ע"ט ע"ם : ומ"ב מכר כו' פי' קרקעות שלו : שם גזלוה מהגזלן ממתנו פי' ממילו לאחוקי שם היתה מכת מדינה וס"ם שתכנו שם להכרעות לו שדותיו וכרמיו גם את זה דכוח ג"כ מייב להעמיד לו שדהו ומ"ד ב' שם ע"ם : (ב) גזל והשביחה כו' כ"כ הרמב"ם פ"ט מהל' גזילה : מיהו מוטל מהגזלן אלא הולאה ומיהו לו שום שבח דזוקא גבי מטלטלים דמלמוריית גזלן קנה בשיהו אלא קדל שילכך תקנו רבנן דיקנה הגזלן מיכח השבח הגזלן מיכח השבח דסדר מפני תקנת השבים וכמ"ש לעיל ר"ם שם"ב אבל גבי קרקע דמיכח הגזלה לא עביד תקנת עכ"ל אלא"ם והכיהו ב' שם ע"ם שפסר זה :

סי' שעג (ו) **מכר** הגזלן כו' עד ומ"ש ידע הלוקח שהיא גזולה כו' **אפילו היתה** מפלוגתת דרב ושמואל בב"מ דף י"ד ומסקנת שם דף ט"ו ע"ם ופליגי הפוסקים בפי' הגמרא ועי' בתשו' ס"ח דף ק"ל ע"ם שכתב לי' הרי"ף והפו' ופע"ה שכתב הרמ"ם שם בע"ג כשם הרו"ם : ומיהו נותן לו כלום בין מם השביחה כו' ו"ל מוכ"ם ו"ל פי' השבח שבח יתר על ההולאה ומה שהוא נותן לו כלום הייט דקאמר ומיהו נותן כלום ומה שהוא נותן לו השבח שבח יתר על ההולאה ק"ל ופד"ר : כל ההולאה מהגזל השבח הולאה גבוה הגזל הוא

שמינה שלו ולקחה בין לא הכיר בה עכ״ל . וז״ל הרמ״ך מיתמר המוכר שדה לחבירו ומלמלת שמינה שלו שהיתה גזולה בידו אמר רב יש לו מעות ויש לו שדה ובשדה דממילא מיירי כגון דיקלא ואליס מרעא ואסקא שרטון שנוטל הנגזל השדה כמו שהיא משובחת ומוזר הלוקח על הנגזלן אבל בשדה שהשבית הלוקח בזיבורא שהוציא עליהם לא שקיל נגזל ולא גרע אמי לוקח מיורד שלא ברשות שנוטל מה שהוציא לו נמי בשדה יקר על השלמה מיירי דשקיל נגזל לכולה שדהא ולא יהיב ליה אלא השלמה ושמואל אמר מעות יש לו ושדה מין לו משום דמיחזי כרבית כתב רב אלפס הא דאמרי׳ שדה מין לו היינו בשדה דאתי ממילא וכו׳ אבל שדה דאתי מחמת השלמה שקיל ליה מנגזל דאמריגן בפרק הגזל עליס אחר רבה גזל והשביח ומכר כו׳ ס״מ שדה דאתי מחמת השלמה לוקח הוי הילכך שקיל ליה מנגזל אבל החוס׳ כתבו דמין לו חוס שדה והכיא דהגזל עליס מיירי במעלעלי דמלחורייתא קני נזלן בשינוי אלא הדר הילכך תקון לליקני אפי׳ בשינוי דהדר מפני תקנת השבים אבל גבי קרקע דאינה נגזלת אלא עביד תקנתא כ״כ הרי״ף עכ״ל והרמב״ס בפ״ט מה׳ גזילה כתב כדברי הרי״ף וכן הלכה (א) : ומ״ש רבי׳ נוטל קרן מנכסים משועבדים ושדה נוטל מבני חרי מדוחר שם בגמ׳ וכ״כ הרמב״ס בפרק הנזכר : ומ״ש רבינו בשם הרמ״ה ז״ל הרא״ש בפ׳ הנזכר הרי״ף כתב דשם פירש לו אם השדה ויש לו קרקע או מיהו יש לו השדה אלא אף מ״מ שמא דזבינא הימנה עליה ולא הוי לגמרי הלואה ולא משכחר לי דבריו דהכיר בה שהוא שלו אפי׳ זבינא ליומיה אין כאן ולא נתכוין לעולם לשם מכר אלא לאכול והמעות לפקדון ומיחזי כרבית עכ״ל וז״ל הרב המגיד בפ״ט מהל׳ גזילה ויש מי שכתב שאם קנו מידו וכתב לו את המחריות אים לו שדה נכסים אע״פ שהכיר בה שהוא שלו עכ״ל וכ״כ הריב״ש בסי׳ ר״ן בשם הרמ״ה והרשב״א ועיין שוד שם ודע שעל מ״ש הרמב״ם בפ״ט מהל׳ גזילה גזל שדה ומכרה והשביחה הלוקח אם השדה יקר על ההלואה מיירי כגון שנוטל הלואה ואקרקע נוטל מה שהוציא עליה אבל אם השדה יקרה על ההלואה אין נוטל אלא הוצאה שיעור שבח מהנגזל ואם הוא שבחא דממילא כגון דיקלא ואלים ארעא ואסקא שרטון נוטלו הנגזל ואינו נותן ללוקח כלום והוא חוזר ונוטלו מן הגזלן ואם ידע הלוקח שהוא גזולה ולקחה כשבא הנגזל לטרפה טורפה עם שבחה ואינו נותן ללוקח כלום והלוקח יחזור ויטול מהגזלן רק קרנא ולא שבחא דכיון דידע דגזולה היתה לא נתן לו הדמים בשבילה בתורת מקח אלא בתורת הלואה ואם היה נוטל יותר ממה שנתן לו היה מיחזי כרבית ורב אלפס כתב דוקא בשבח דאתי ממילא אבל בשבח הבא ע״י הוצאה אינו מפסיד אלא השבח היתר על ההוצאה אבל הוצאתו נוטל מהנגזל ור״י פירש דאפילו שבח על ידי הוצאה אין לו כלום כיון שידע שגזולה היא ולזה הסכים א״א הרא״ש ז״ל וכתב הרמ״ה הני מילי דלא קיבל עליה אחריות השבח בפירוש אי נמי קבל עליה ולא קנו מיניה ולית ליה למוכר קרקע אבל קבל עליה אחריות השבח וקנו מיניה אי אית ליה קרקע משתעבד ליה לא שנא קבל עליה אחריות דעיקר זבינא לא שנא לא קבל עליה ואי לא קבל עליה אחריות דשבח בפירוש אע״ג דקבל עליה אחריות דזבינא סתמא מאי דקבל עליה קבל ושאר דלא קבל עליה לא קבל דכיון שידע דגזולה היתה לא אמרינן דקבל עליה אחריות אלא בטה שפירש בהדיא עכ״ל וא״א הרא״ש ז״ל כתב לא מסתברא לי דכיון דידע שאינו שלו אפילו זבינא ליומיה אין כאן ולא נתכוין לעולם לשם מכר אלא לאכול הפירות והמעות פקדון ומיחזי כרבית ולכך אינו נוטל שבח אפי׳ קבל עליה אחריות ע״כ : (ג) ואם נוטל שבח המוכר שהלוקח ידע שהיתה גזולה ואין לו ליטול שבח והלוקח טען שלא ידע כתב הרמ״ה שעל המוכר להביא ראיה ופירות שאכל הלוקח בעוד שחיתה בידו צריך לשלם אותם לנגזל ודינו בהן עם הגזלן כדינו של שבח שאם לא ידע שהיתה גזולה אינו נובה אותה מן הגזלן מנכסים בני חרי ואם ידע שגזולה אינו נובה (מהם) כלום :

שעד (ו) **הגוזל** שדה ומכרה או נתנה לאחר שאין מעשיו בלום ואח״כ קנאה הגזלן מן הנגזל נתקיים המכר או המתנה שעשה ולא אמרינן שקנה כהו של נגזל וכמו שהנגזל

קאמר דלוקח מנזלן ומנגב ויודע ומכיר שנזלן לו שנגנב לו עכו״ם תקנת השוק שהרי תפילו מנגב ומנזלן עלמו אינו נובה הלוקח מעותיו לח״ד גמר ונתן לכס מתנה ח״כ מין ספק דלמ״ד גמר ונתן לכס פקדון ונובה מנגב וגזלן עלמו מ״מ מודה דמכעל הכיה אינו נובה כלום דלא עכו כו תקנת השוק דאל״כ היה זה פלוגתא רחוקה ולפי זה ס״ל למרדכי דאפילו הכיר בה נובה מנזלן ומנגב עלמו ולא כמ״ש הרב בהגהה סי׳ שכ״ו : ום״ש קרן מנכסים משועבדים אפילו אם לא כתב לו אחריות וכו׳ . כ״כ התוספות פ״ק דמציעא (דף י״ד) בד״ה שעבוד גריך לימלך דטעמא דמילתא דכיון דיש לו ללוקח שעור מקח והרי בעל גזולה כיתה והו״ל שעור הלואה דאמרי׳ בית מחריות ט״ס הוא וכו׳ וע״ש : ומ״ש בשם רב אלפס ושר״י והרמ״ם חולקים עליו . בפ״ק דמציעא וכתב הרמ״ם שכך פי׳ ר״ר זרחיה הלוי כמ״ש התוס׳ : ומ״ש וכתב הרמ״ה ס״ל דלא קביל עליה אחריות השבח בפירוש וכו׳ . טעמו משום דבפ׳ קמא דמציעא (דף ע״ו) מקשינן וסבר שמואל לוקח מנזלן ליח ליה שבחא והא מ״ל שמואל לרב חינגא וכו׳ אלמא מלית ליה משום רבית אמר ר״י הב״ע כגון שיש לו קרקע לנזלן זה שמנבהו ללוקח קרקע ולא מעות דהשתא לא מיחזי כרבית ס״ל כשו״ע כגון שקנו מידו על השבח דהו״ל מתווייב משעת המכר קודם שיש שכר המתנת מעות ומסיקנא דאע״ג דאסור ללוות סאה בסאה אפי׳ יש לו קרקע ואפי׳ קנו מידו יש לו השבח דהא מ״מ שמא דזבינא הימנה עליה ולא הוי לגמרי הלואה ולא משכחר לי דבריו דהכיר בה שהוא שלו אפילו זבינא ליומיה אין כאן ולא נתכוין לעולם לשם מכר אלא לאכול והמעות לפקדון ומיחזי כרבית עכ״ל וז״ל הרב המגיד בפ״ט מהל׳ גזילה ויש מי שכתב שאם קנו מידו או יש לו קרקע יש לו השבח ה״ג לרב בהכיר בה שהוא שלו אבל הרמ״ם סובר דאפילו מיחזי כרבית כיון דלא הוי אלא כמ״ש התוס׳ דלרב חינגא ושרי וס״ל להרמב״ם דהכיר בה שהוא שלו במעות יש לו השבח אלא דאפילו הכי לא הוי לגמרי הלואה ולא משכחר לי דבריו דהכיר בה שהוא שלו אין כאן ולא נתכוין לעולם לשם מכר אלא לאכול והמעות לפקדון ומיחזי כרבית עכ״ל וז״ל הרב המגיד בפ״ט מהל׳ גזילה ויש מי שכתב שאם קנו מידו או יש לו קרקע יש לו השבח דהא מ״מ שמא דזבינא הימנה עליה ולא הוי לגמרי הלואה ולא משכחר לי דבריו דהכיר בה שהוא שלו אפילו זבינא ליומיה אין כאן ולא נתכוין לעולם לשם מכר אלא לאכול והמעות לפקדון ומיחזי כרבית עכ״ל וז״ל הרב המגיד בפ״ט מהל׳ גזילה ויש מי שכתב שאם קנו מידו או יש לו קרקע יש לו השבח ה״ג לרב בהכיר בה שהוא שלו במעות

ומ"ש לפיכך וכו' עד סוף הסי' סס דברי הרמב"ם כפ' ט' מהל' גזילה וכתב ה"מ שאינו סס לפ קנאה עד שאבעו הלוקח בדין וכו' . כפסק כרב פפא סס (דף י"ז) :

(ב) **ובן** סס מחר שמכרל מגזלן וכו' . סס וכפרש"י : ומ"ש בסס הרמב"ם . הוא בפרק ט' דגזילה ומפשר שטעמו כמו שכתב הר"ן ע"ש הרמב"ד וצ"ע מניחו לכיון דלמחר שלקחה מיד זבנה או מורתה גלי מדעתיה דלמו לחוקמי קמי לוקח דמגזן קנאה . עוד כתב ב"י ישוב מחר לדברי הרמב"ם וכוה בוחק ע"ש :

(ג) **כתב** מ"מ הרמ"ם **וכו' . סס** בפסקיו :

(ד) **נפלה** לפניו בירושה וכו' . סס בגמרא : ומ"ש ומס נתנה מגזלן לגזל וכו' . סס פלוגתא דרב מחא ורבינא ובכל הוכחא דפליגי מזלינן לקולא ופסק הרמ"ם דמזלינן לקולא כמאן דאמר מתנה כירושה דהא ממילא הוא ולא מפקינן ממונא מחזקת הגזלן ועל הלוקח להביא ראיה דהכל הוי מתנה כירושה דהא ממילא הוא ולא מפקינן מחזקת הגזלן ועל הלוקח להביא ראיה :

שעה (ה) **היורד** לתוך שדה חבירו שלא ברשות ונטעו אינו יכול לומר נטיעותי אני נוטל : ואם אמרינן לאוקמה קמי לוקח בעי אלא כשטרחו והשתדלותו אחריה מוכיח שמכוין להעמיד בפניו ולא מסתבר לי דאי איכא מידי אחרינא דמוכח דלאו לאוקמה קמי לוקח בעי תלמודא הוה מפרש ליה כי היכי דמפרש בזבנה אורתה ויהבה במתנה אלא בסברא כל דהו לא אמרינן הכי אלא היכא דמוכח כפירוש כמו באורתה וזבנה ויהבה במתנה ע"כ : (ד) נפלה לפניו בירושה מהנגזל אחר שמכרה או נתנה לאחר אין כאן הוכחה לקיים המכר והמתנה שהרי לא טרח אחריה דמטילא נפלה לו ויכול להוציאה מיד הלוקח נבאה הנזלן מהנגזל בחובו אם היה לנגזל קרקע אחר שהיה יכול לגבות חובו ממנה ולא רצה אלא זאת ודאי נתכוין להעמידה ביד הלוקח או מקבל מתיה ואם אין לנגזל קרקע אחרת לגבות חובו ממנה אין כאן הוכחה לקיים המכר והמתנה ואם נתנה הנגזל לנזלן במתנה פליני בה רב אחא ורבינא אי חשיב כאילו קנאה ממנו או לא וכתב הרמ"ה דלוקח מוחזק ודאי ומוכר ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי וא"א הרא"ש ז"ל כתב דלא מפקינן מן נזלן ועל הלוקח להביא ראיה שנתכוין להעמידה בידו :

(ה) נזלו שמביא עדים שלקח שדה מהנגזל כתבתי למעלה בסימן קנ"א ועכו"ם שאנם קרקע מישראל ומכרה לישראל אחר כתבתי למעלה בסי' רל"ו :

שעה (ה) **היורד** לתוך שדה חבירו שלא ברשות ונטעו אינו יכול לומר נטיעותי אני נוטל : ואם

שהנגזל יכול להוציאה מהלוקח כך יכול להוציאה גם הוא ויתן לו מעותיו שלא כיון בלקיחתו אלא לעמוד בנאמנותו שתשאר ביד הלוקח או ביד מקבל המתנה לפיכך אם לא קנאה עד שתבעו הלוקח בדין שמכר לו שדה שאינו שלו ונתחייב לו לשלם והתחילו ב"ד להכריז על נכסיו לשלם ללוקח ואח"כ קנאה מהנגזל אז לא אמרינן שקנאה כדי להעמיד בהימנותיה שהרי אינו חושש לעמוד בנאמנותו ויכול הוא בעצמו להוציאה מיד הלוקח ולתת לו מעותיו : (ג) וכן אם אחר שמכרה הנזלן לראשון מכרה עוד ג"כ לאחר או נתנה לו במתנה או הורישה לאחד מבניו ואח"כ קנאה מהנגזל אין כאן הוכחה לקיים המקח הראשון אלא לקיימה ביד השני לקחה והשני מוציא מיד הראשון והנזלן מחזיר לו מעותיו ומלשון הרמב"ם יראה ה"ה נמי אם קנאה מהנגזל קודם שמכרה או נתנה לאחר ואחר שקנאה מכרה ונתנה לאחר דאמרינן נמי שלא כיון לקיימה ביד הראשון ואין נראה דמיד כשקנאה נתקיימה ביד הלוקח ואינו יכול למכרה עוד לאחר : (ג) כתב א"א הרא"ש ז"ל ראיתי מפרשים דה"ה נמי כל היכא דאיכא טענה בלקיחתה של שדה זו כגון שסמוכה למיצר שלו או שהיא עדית וכיוצא בזה דכל דאפשר לתלות בדבר אחר יד לוקח על התחתונה דלא

נרשות

דרישה

ג"כ וכתב ומכרה או נתנה וסיים בשפת דכיון בלקיחתו כדי לעמוד בנאמנותו וק"ל : (ב) ואין נראה דיוק כשקנאה נתקיימה כו' פיין בב"י שסמלין בעד הרמב"ם (והא ד"כ בר"ם וה וכוה מסגורת דלא למיקנ סיקנה כמו של נגזל כו' דמשמע מף שיחמר שלעצמו קנאו אין שומעין לו דלמ כב"י בפירוש שני שלו שכתב בהרמב"ם ע"ש דלוקח לומר לר"ל שם אין לפ טענינן ליה עבורו מבל הוא שכתב ב"י דיכול לומר לעצמו קנאה סיינו כשלומר כן מיד שקנאו דיוד ולעצמו סו"ל לכלתר ומן כשמוכר לאחרים וק"ל) וחמ"כ בם"ג על מ"ם הרמ"ם דחיתי מפרשים כו' עד שלא בסברת כל דסו לפ מחרינן כו' כתב ב"י עליו ו"ל נפי מ"ם בשמוך נרחין דברי מותן מפרשים דיוד זה שלקח מסבעלים על טעלוגה וגמרא למו כהוכלת ליזל ולנקוט ונקט וגבך כו' וכ"ם שחר טענות דבטענה כל דסו סגי לבטולי מומחן דאתיה דניחח ליה כו' עכ"ל ב"י וכ"ל דמסיס מפרשים שלנו דמפיק קרא"ם שחתיה דניחח ליה כו' אבל אי לפ קנה ע"כ לפ כתבו כי"ל דיוד שלוקח על התחזקה ולפ שחתיה קרא"ם שחתיה לשבחתו דב"י

(ב) ואם בעל השדה אומר לו עקור נטיעותיך ולך יש אומרים אם היא שדה העשויה ליטע (פירוש שיותר טובה ליטע מלזרעה) אין שומעין לו ואם לאו שומעין לו ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב שאפילו אם היא עשויה ליטע שומעין לו וכן כתב הרמ"ה ולא עוד אלא דמחייבינן לבעל אילנות למיגר אגורי לאפוקינהו מארעיה דהאיך ע"כ : (ג) אמר בע"ה שהפץ בנטיעות או אפילו אמר שאינו הפץ בהן ואה"כ עשה מעשה דמוכח שחפץ בהן כגון שגדר סביבם וביוצא בזה והיא שדה העשויה ליטע שטין כמה אדם רוצה ליתן בשדה ליטענה וכך נותן לו ואם אינה עשויה ליטע ידו על התחתונה שאם השבח יתר על היציאה נותן לו היציאה ואם ההוצאה יתירה על

(ב) ואם בעל השדה אומר לו עקור נטיעותיך ולך יש אומרים אם היא שדה העשויה ליטע (פירוש שיותר טובה ליטע מלזרעה) אין שומעין לו ואם לאו שומעין לו ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב שאפילו אם היא עשויה ליטע שומעין לו וכן כתב הרמ"ה ולא עוד אלא דמחייבינן לבעל אילנות למיגר אגורי לאפוקינהו מארעיה דהאיך ע"כ : (ג) אמר בע"ה שהפץ בנטיעות או אפילו אמר שאינו הפץ בהן ואה"כ עשה מעשה דמוכח שחפץ בהן כגון שגדר סביבם וביוצא בזה והיא שדה העשויה ליטע שטין כמה אדם רוצה ליתן בשדה ליטענה וכך נותן לו ואם אינה עשויה ליטע ידו על התחתונה שאם השבח יתר על היציאה נותן לו היציאה ואם ההוצאה יתירה על

ז"ל ואם עקר פירות ונטעה אחרים ואמרו לו עקור נטיעותיך ולך יש אומרים אם היא שדה העשויה ליטע (פירוש שיותר טובה ליטע מלזרעה) אין שומעין לו ואם לאו שומעין לו ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב שאפילו אם היא עשויה ליטע שומעין לו וכן כתב הרמ"ה ולא עוד אלא דמחייבינן לבעל אילנות למיגר אגורי לאפוקינהו מארעיה דהאיך ע"כ : (ג) אמר בע"ה שהפץ בנטיעות או אפילו אמר שאינו הפץ בהן ואה"כ עשה מעשה דמוכח שחפץ בהן כגון שגדר סביבם וביוצא בזה והיא שדה העשויה ליטע שטין כמה אדם רוצה ליתן בשדה ליטענה וכך נותן לו ואם אינה עשויה ליטע ידו על התחתונה שאם השבח יתר על

על השבח אין נותן לו אלא ההוצאה כשיעור שבח והרמ"ה ז"ל כתב שאפי' בשדה שאינ' עשויה ליטע אי גלי דעתי' דניחא ליה בהו שמין ליה וידו על העליונה ואי לא גלי דעתיה דניחא ליה בהו איכא לפלוגי אם היא שדה עשויה ליטע שמין כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ליטענה ואם אינה עשויה ליטע ידו על התחתונה וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה: (ג) והיורד לשדה חבירו ברשות אפי' בשדה שאינה עשויה ליטע כתב הרמב"ם דידו על העליונה: (ד) ובעל בנכסי אשתו כיורד ברשות דמי: (ה) הבונה חורבתו של חבירו שלא ברשות שמין לו וידו על התחתונה: (ו) אמר בעל הבנין עצי ואבני אני נוטל שומעין לו: (ו) ואם אמר בעל החורבה טול עציך ואבניך

מי וידו על העליונה דשדה העשויה ליטע היתה מ"ל לא בעינא יקח נטיעותיו וכו' והשיג על רוב מפרשים [המפרשים] דהך עובדא שדה שאינה עשויה ליטע הוה וכבר התייצבו קושיותיו במ"ש ס"י וגם ס"י כתב לייצב הקושיות והם כמ"ש ס"י:

(ג) (ד) **והיורד** לשדה חבירו ברשות וכו' ובעל בנכסי אשתו כיורד ברשות דמי.

ז"ל הרמב"ם פרק י' **מהלכות גזילה** ובעל בנכסי אשתו והשותף בשדה שיש לו חלק בה כיורד ברשות הן ושמין להן **ויש** על עליונה וכ"כ הסמ"ג בעשה (דף קל"ב ע"ב) ותימה רבה דכפ' המשה שנפלו מנומר דלמו כיורד ברשות הוא וכך פסק הרמב"ם בפ"ג מתיבות ורבינו בפ"ע סי' פ"ח ומשם כן הפסקים סותרים זה את זה וה"ה סוף ס' גזילה כתב ודברי הרב בנעל בנכסי אשתו כיורד ברשות הוא אשתו קטנה כדאמר התם עכ"ל ולא נהירא חדא שהרי מלשון הרב משמר דמטעם שיש לו חלק בקרקע כמו שותף הוא דאמר ידו על העליונה ואילו באשתו קטנה מאריכין התם עבדו בה רבנן תקנתא כי היכי דלא ניפסדינהו ועוד שהרי הסמ"ג לא כתב בספרו דין אשתו קטנה וה"כ על מה נסמך במ"ש בפרק בנעל בנכסי אשתו כיורד ברשות דמי דמשמע דין גדולה דין קטנה הילכך כ"ל דוקא כך הוא דבכל ענין קאמרי דהוי כיורד ברשות וה"ה ל"ק מידי דדוקא בב"מ שהבעל מוכל פירות בעודה באחריותו מפליגינן בגמרא בין אשתו קטנה ואיתמר לגדולה וגירסה דגדולה וגירסה דהוי כיורד שלא ברשות וידו על התחתונה ופליגי בשדה העשויה ליטע למה לא יזמנו לו כאחרים וכ"ל דה"ט משום דכיון שהוא מוכל פירות ולא היה הו"ל כולהו שדות לגבי דידה כיון שיש לו חלק בגוף הקרקע אפי' עכ"ל בתוך ב"מ שמין הבעל מוכל הפירות כגון שניתן לה מתנה ע"מ שמין לבעליך רשות נהן אלא מה שראוי עתה דהם זה הב"י יש לו כמו חלק בגוף הקרקע אפי' כשמתה יורשה דעכשיו זוכה בכל מכח ירושה וזה מין חילוק בין גירסה ללא גירסה ולכך כתב הרמב"ם והסמ"ג ורבינו דין זה בפ' גזלה אפשר דמיהו נוגע בעיון מיהות כשאר ב"מ דבגדולה ידו על התחתונה וקטנה ומיהא שמין לו כאחרים אבל הכא מין חילוק אלא דיש כאן חילוק כדין שותף וידו על העליונה בין גירסה בין לא גירסה שהרי הפירות שלה הן אלא **דמחשבינן** ליה כיורד ברשות ודבר זה מיהו מפורש בגמרא ולמדה הרב ז"ל מדין שותף דכי היכי דשון בדין לענין חזקה ה"ל שון בדין יורד ברשות:

(ה) **הבונה** חורבתו של חבירו. עם **מסיקנת** דבונה חורבתו של חבירו יכול לומר עלי ואבני מני עוטל וכתב הרי"ף ומי"ל בעל הקרקע **טול** עציך ואבניך שהרו ממתיבתא דשומעין לו מכל מי שבין ליה בעל הבנין ומזיל ליה ומזיין לבעל הקרקע דקא גדר ומנטר ליה מהייבינן ליה כדמי בנין עד גמירת **וידו** על העליונה וכו' מכלל דמי לא קא גדר ומנטר ליה ידו על התחתונה נמ ה"כ כתב שכן נראה בהלכות וכמו שפסק הרמב"ם פ"י דגזלה:

כתב

על התחתונה הא כבר מ"ל הכי ופוד מי שדה שאין עשויה ליטע הוא מע"ג דגדר ומנטר לה לא הוי מתרינן דידו על העליונה דמי לא בעי בעל השדה בהך נטיעות אלא אומר יש לי נטיעות הרבה מני צריך לשדה לבן תפילו בשדה העשויה ליטע יכול לומר לו קח נטיעותיך כי מני רוצה לעקרן ולזרוע תבואה ולא מסתבר כלל שיתן בעל השדה לנטוע כשאלא והוא מיהו הפך בגטיעות אלא ע"כ ד מיירי כשאומר בעל השדה הואיל וכבר נטעת מני רוצה לקיימה ומ"ש בשדה שאין עשויה ליטע ידו על התחתונה עכ"ל מכל רש"י פי' דשדה לבן היתה וכך הם דברי הרמ"ה שכתב רבינו וכבר העיד הרמ"ן שכן דעת רוב המפרשים וכ"כ מדברי הרמב"ם בפ"י מהלכות גזילה שסתם ולא חילק וכבי נקטינן ומה שהקשה הרמ"ן מדמ"ל בתחלה זיל סוס ליה וידו על התחתונה לא קשיא מידי דבתחלה מ"ל זיל סוס ליה סתם ודעתו היה לומר שידו על התחתונה וכדאמרן דאמר ליה לא בעינא אמר דילמא סבר מני נגרת דידו על העליונה קאמינא משום הכי לא בעי אמר ליה כי אמרי לך זיל סוס ליה ידו על התחתונה קאמינא ימ"ש ועוד מי שדה עשויה ליטע הואי מף על גב דגדר ומנטר לה לא אמרי' דידו על העליונה וכו' ו"ל דאי הכי נמי דמי מ"ל הואיל וכבר נטעת מני רוצה לקיימה בשדה שאינה עשויה ליטע ידו על התחתונה מכל שכאמור תחלה שאינו מפן ואמ"כ גלי דעתיה דניחא ליה כאילו היתה עשויה ליטע והכי דייק ליטענה דרש"י שכתב גלית דעתך דניחא לך משיתה שדה העשויה ליטע וידו על העליונה הוא: (ג) **והיורד** לשדה חבירו כיורד לשדה חבירו אפי' בשדה שאינה עשויה ליטע שמין לו בידו על העליונה: (ד) **ובעל** בנכסי אשתו כיורד ברשות דמי מהלי' גזילה היתה ההוצאה יתירה על הסבה וכו' ובעל בנכסי אשתו ושותף בשדה יש לו חלק בה כיורד ברשות הן ושמין להם וידם על העליונה וכתב ה"ה זה מתבאר בפ' מזקת (מב:) דאמר שותף כיורד ברשות דמי שנוטל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע ודין הבעל יתבאר לפנינו עכ"ל ובאותו פרק עצמו מכל מ"ש הרמב"ם בעל שהוריק תריסים בנכסי אשתו ומת"כ גירסה וכו' כתב ה"ה דע שהבעל שהוציא בנכסי מלוה ולא מכל מהפירות כלל יכבד כיה הוציא ויטול ותמרי' התם שתם הוצאה יתירה על הבבת אין לו הוצאה אלא שיעור שבח וזהו ידו על התחתונה ודברי הרב למעלה בנכסי אשתו כיורד ברשות הוא באשתו קטנה כדאמרינן התם (כתובות ס.) ולהיות למעלה בפי' מכל"ל וכ"כ הרשב"ם בתשובה. כתב הרשב"ם בתשובה על רחבן שהשחיל ביתו לשמעון ושמעון השחילו ליהודה ובא יהודה לב"ד ואמר רחבן השחיל ביתו לשמעון וכשמעון לי ואני בניתי בו ואתה מבקש ליטלו ממני אין לך עלי כלום שהרי בניתי בשלך ואני בשלי ואין לך עלי כלום אלא כמו שהיה ראוי לבנות בשלך אבל לא יותר ממה שהיה ראוי לבנות בשלך ואתה מבקש ליטול ממני יותר ממה שהיה ראוי לבנות בשלך ואין לך עלי כלום אלא כמו שהיה ראוי לבנות בשלך ואני נוטל ממך את הבנין שבנית בשלך ואתה נוטל ממני את הבנין שבנית בשלי ואין כאן שום הפסד לשום אחד מהם ואם אתה רוצה ליטול ממני את הבנין שבנית בשלי אני נוטל ממך את הבנין שבנית בשלך

ומ״ש רבינו כמ״ש הרמב״ם וכתב הרש״ם דמסתבר טעמיה היכא שלא היה מסתמא כחורבתו ום״ל ומשו״ה הכל בספקי הרש״ם ז״ל ומפסר שלא למהי דמדרו ממתיכתא היינהו לדברי הרש״ם וכתב כ״י להה דמדרו ממתיכתא דמי מ״ל בעל הקרקע טול עלך ואבניך שומעין לו משמע דאפי׳ בעמויה לבנות יכול בעל הבנין לומר עלי ואבני לי נוטל ובעל הקרקע יכול לומר טול עלך ואבניך ומיהו בעל הבנין גרע כמו טפי במקלת דאם בעל הקרקע היה מקדים לו דמיו לא מלי תו למימר עלי ואבני לי נוטל דכיון שעל דעת ליטול מב״ם כגון הוי ליה כאומר להבירו זכה לפלוגי בזמנ זה אם ירלה דכיון שרלה הלה זוכה זה בשבילו ה״ג כיון שנתרלה זכתה לו תגרו ושוב אין הלה יכול לחזו׳ בו והרמב״ם הניח רלוה לזה ורלוה שעשת הרמב״ר טוה לזה עכ״ל ובשיטת תלמידי הרשב״ם כתובה שברש זו וחמ״כ כתבו ו״ל אבל רבינו גרו כתב דהכא בחורבה שהיה עשויה לבנות עסקינן ומשום הכי אי אמר עלי ואבני לי נוטל שומעין לו מפני שיכול לומר שלא זיכה בניינו לזה אלא ע״ד שיתן לו כל הוצאתו אם ירלה וכיון שהוא מפסיד שהינו נוטל אלא כיולו על התחתונה יכול לומר עלי ואבני לי נוטל אבל בשדה העשויה ליטע או בבית העשוי לבנות אינו יכול לומר לו עלי ואבני לי נוטל שהוא ע״ד שיזכה בו בשעה ונטע וא״כ כל זמן שלא אמר אי רולה אתה בו אין הלה יכול לחזור בו שהרי הוקה קנתה לו מיד וכן דעת הרמב״ם דבחורבה שהיה עשויה לבנות עסקינן שמדבריו בפ״י מהלכות גזילה נראה שהוא סבור דבתם חורבה היא עשויה לבנות עכ״ל (ד) כתוב בס״י בפרק הגזבר שמתני׳ דהמוכר זיתיו לעלים שלקקן הרמב״ם דמי מירד להורכתו של חבירו שלא אמר אלור בתוכה אלא נותן לו כל הוצאתו ומסתלק ואם כבר דר בה אם אינקרקע לא הוה קיימא לחברו אלא מעלה עכר לבעל הקרקע וכתב עוד מסתברא דאפילו לא היתה החורבה ; עשויה לבנות אלא היו מעלין ממנה שכר מעיקרא כלל אם עמד זה ובנאה

חברו מעלה שכר לבעל הקרקע וכתב עוד מסתברא דאפילו לא היתה החורבה ; עשויה לבנות אלא היו מעלין ממנה שכר מעיקרא כלל אם עמד זה ובנאה השבירה שלא מחרים מהשבין לו כל מה שקבל בשבירות השתים מדרבי יוסי דתמר (ב״מ לה :) כיולד הלה עומה שחורה בפרתו שלא זה עכ״ל. כתב הר״ר יהודה בן הרש״ם שנשתל על רשותן שהיה לו בית אחד בטוליטול״ה והוא הלך למקום רחוק ונפל הבית ועשית פרלה בין מגרש היהודים העכו״ם ושמרו הקהל לשופר בנה בית זה לעלמך ולא נזק מאומה פירלה וכן עשה ומת רשותן והלך אחד שם וקנה הבית מהזרנתו כי משתו כבר מתה וכיוש לא היו לו [וכה] זה בכה שמרו וגכנם בביתו והשופר טוען שיבית רשיה שהבית של אותה המוכרת והביא מדין התלמוד ג״ל כמו שהחבת שאין לעדים להחזם על מכירת קרקע עד שתברר להם שהוא של המוכר אבל רואה אני כי בזמנינו זה אין העדים מדקדקים בדבר והמוכרת הזאת אפשר שירשתו מאמה שמתה לאחרי מות בעלה וגבאתו בכתובתה והכופר אינו מחזיק בביתו מכח בעליו אלא ירד ברשותך ויותר נכון שיתלק מי שזולתי ירד שלא ברשות בעליו ויזמנו לו בדין היורד להורכת הבירו וכנאה שלא ברשות ויבאר בית מי שקנאו ממי שאפשר בירשתו מאמה ונשמך קלת אחזקה דאין העדים חוששין לו לא שנעשית כהלכתה עכ״ל (ה):

(ה) **שאלה** לפ״ת הרש״ם ז״ל לאחן היו לו בתים והלך מעירו ולא שמעון ולד בהם שהי׳ הבית רעוע ונטוי ליפול ובנה בו והחזיקו כו׳: (ב״ה) **מ״ש בתשובה זו מה שבנה שלא היה צורך לבנות בנין שבנה חדרים וכו׳ אומר לו טול עציך ואבניך בו, יש לנמגם בו למה שכתב רבינו בסמוך בשם הרמב״ם שהחצירות ראויות להוסיף בהם בתים ועליות ויש לדחות דשאני בתים ועליות שראויים להשכירם למי שירצה בהם בפני עצמם משא״כ בחדרים:**

(ו) **כתב** הרמב״ם החצרות הרי הן לאחיות לבנין ולהוסיף בהם בתים ועליות לפיכך הורו הגאונים שהכותב בהלר הבירו שלא מדעתו הרי זה כנוטע שדה העשויה ליטע וכו׳ עד סוף הסימן הכל בפ״י מה״ג וכתב הרב המגיד כל מי שסמין וכו׳ זה נלמד מדתמרינן בפרק [המשה שנפלו ע״מ:] המשה שנפלו לה נכסים הוציא ולא מכל יבבע כמה הוציא ויעול שע״ב דבעל כיולד בירשה. ועל מ״ם כל שסמין לו ונוטל שסתן בעל השדה ומתר נתתי וכו׳ כתב נרשה פשוט שכל המחוייב לתת כיוצא בזה ויודע כמה הוא היוב נאמן לומר נתתיו ובשמיעו יודע היכן נאמן ובדתמרינן פ״ק דבבא בתרא (ה.) כותל הלר שנפל מחייבין אותו לבנותו עד ד׳ אמות בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן עד מד׳ אמות ולמעלה אין מחייבין אותו שמך לו כותל אחר שע״פ שלא נתן עליו את התקרה מגלגלין עליו את הכל בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן ואמרי׳ טעמא מי ויימר דמחייבי ליה רבנן עכ״ל:

המסיג

(ז) שדרו ממתיכת׳ כו׳ כ״כ הרי״ף שם ועיין בנ״י מ״ש ע״ז: והרמב״ד כתב אין שומעין פי׳ לבעל החורבה: מסתבר טעמיה כו׳ ז״ל בכל בספקי הרש״ם ז״ל ומפסר דלמי שדרו ממתיכתא היינהו לדברי הרש״ם עכ״ל: (ח) שאלה לפ״ת ז״ל כו׳ אין שיכיח בהשות שידו לחובן יכול להוציאו עד שיתן לו שע״ם שגם השוחל לא נסתפק זה שלא נלמד מדתניא בפרק [המשה שנפלו ע״מ:] המשה שנפלו לה נכסים הוציא ולא מכל יבבע כמה הוציא ויעול שע״ב דבעל כיולד בירשה. ועל מ״ם כל שסמין לו ונוטל שסתן בעל השדה ומתר נתתי וכו׳ כתב נרשה פשוט שכל המחוייב לתת כיוצא בזה ויודע כמה הוא היוב נאמן לומר נתתיו ובשמיעו יודע היכן נאמן ובדתמרינן פ״ק דבבא בתרא (ה.) כותל הלר שנפל מחייבין אותו לבנותו עד ד׳ אמות בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן ואמרי׳ טעמא מי ויימר דמחייבי ליה רבנן עכ״ל:

המסיג

דרכי משה

(ד) וכ״כ המרדכי פרק השואל בשם ראבי״ה וכ״ע דסתם חורבה עשויה לבנות וכ״כ מדברי נ״י דלעיל: (ה) ועיין בתשובת הרא״ש כלל צ״א סי׳ א׳ מי שבנה קרקע המשושכנת לו אי הוי ביורד ברשות: (ו) (ובמרדכי פרק השואל על ההן א׳ שדר הרבה שנים בבית חמין ובנה בית בגינתו ודר בו הרבה שנים חמיו אמר שהוא בנאה והחתן אמר שהוא בנאה ואומר שחמיו נתן לו הקרקע במתנה פסק דאין להחתן חזקה בנכסי חמיו ומה שבנה על קרקע חמיו שלא ברשות כיון דסתם חצירות ראויות לבנות ידו על העליונה לגבות כמו שישומו שמאים בקיאים כמה אדם רוצה ליתן בבנין זה. כתב במיושרים גל״א ה״ב מחסר חבירו בדבר מועט ונהנה ממנו אינו משלם מה שחסרו לבד אלא כל מה שנהנה כגון אדם שיש לו בית כמו חורבה וסותרים נוטים שם אהלים לסחורה ונותנים לו דבר מועט לשכירות ובנה אחד שם צריך ליתן לו כל מה שנהנה ולא מה שנותנים הסוחרים לבדו אלא שמין כמה אדם רוצה ליתן לבנות חורבה כזו עכ״ל: (ז) ועיין בנ״י פרק האשה שנפלו דף תק״י ע״א.

פרישה

דלית בזה מקום לחלוקת: (ז) שדרו ממתיכת׳ כו׳ כ״כ הרי״ף שם ועיין בנ״י מ״ש ע״ז: והרמב״ד כתב אין שומעין פי׳ לבעל החורבה: מסתבר טעמיה כו׳ ז״ל בכל בספקי הרש״ם ז״ל ומפסר דלמי שדרו ממתיכתא היינהו לדברי הרש״ם עכ״ל: (ח) שאלה לפ״ת ז״ל כו׳ אין שיכיח בהשות שידו לחובן יכול להוציאו עד שיתן לו שע״ם שגם השוחל לא נסתפק זה שלא נלמד מדתניא בפרק [המשה שנפלו ע״מ:] המשה שנפלו לה נכסים הוציא ולא מכל יבבע כמה הוציא ויעול שע״ב דבעל כיולד בירשה. ועל מ״ם כל שסמין לו ונוטל שסתן בעל השדה ומתר נתתי וכו׳ כתב נרשה פשוט שכל המחוייב לתת כיוצא בזה ויודע כמה הוא היוב נאמן לומר נתתיו ובשמיעו יודע היכן נאמן ובדתמרינן פ״ק דבבא בתרא (ה.) כותל הלר שנפל מחייבין אותו לבנותו עד ד׳ אמות בחזקת שלא נתן עד מד׳ אמות ולמעלה אין מחייבין אותו שמך לו כותל אחר שע״פ שלא נתן עליו את התקרה מגלגלין עליו את הכל בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן ואמרי׳ טעמא מי ויימר דמחייבי ליה רבנן עכ״ל:

המסיג

חידושי הגהות

ו עשויה לבנות כצ״ל עיין בש״ג שם פרק השואל שהאריך בזה.

לשון הרמב״ם יבואו הדיינין (סמ״ע). ה ר״ל אם היתה ההוצאה יתירה על השבח והוא ידו על העליונה וא״ב דינו ליטול ההוצאה ובשבועה והוא אומר אני רוצה ליקח השבח שהוא פחות מזה ובלא שבועה שומעין לו ואין חבירו יכול לומר לו או השבע וטול כדינך או לא תטול בלום (פרישה). ט ששמין לו ונוטל ששתן בעל השדה כצ״ל. ז״ל

שעז (ט) **המסיג** גבול וכו' . פי' עובר גם כן בלאו דלא תסיג מלבד מה שעובר בלאו דגניבה או גזלה ומדכתיב בהאי קרא תסיג משמע דלאו הכי הוה עובר בלאו דלא תסיג אלא בארץ וכך מפורש ברמב"ם בספ"ו דגניבה : בתב בית יוסף ע"ש הרשב"ץ בתשובה לא עשו תקנת השבים רק במטלטלין כגון גזל מריש ובכאן בבירה אבל בקרקע לא אמרו שיחכור זה את שלו ויזחיל את נחלתו ע"כ וכ"כ בית יוסף בסי' שע"ח בשם ספר מיסריס וע"ל בסי' ס"ס סעיף ג' :

שעז (ט) **מי** שהיה דרך הרבים עוברת וכו' . משנה פ' המוכר פירות (דף נט) והטעם כדקאמר רב מפני כל מן הצד דרך עקלתון הוא קרובה לזה ורחוקה לזה ולפיכך לא היה ניזו ליטול לעצמו הדרך שהיה עובר בשדהו וליתן להם מן הצד ופ"ש כן מה שנתן נתן דכיון דנתן להם מן הצד והחזיקו בו רבים מחל להם ושוב אינו יכול לחזור בו :

שעח (ט) **בשם** שאסור וכו' . כלומר לא תימא דליכא איסורא אלא לגנוב ולגזול כדכתיב בקראי אבל להזיק ממון שלו אין בו איסור אם מצלם לו דהזיק אלא איסורא נמי איכא אלא דקשיא לי הלא אפילו ממון עצמו איכא איסורא כדתנן ס"פ המוכל פקונן טעיותיו ופרש"י אינו רשאי לעשות בהן מחרים חייבים ופרש"י אינו רשאי לעשות בהן מחרים : ומ"ש אפילו שאינו נהנה וכו' . ריש ב"ק אמרי קרן אין הנאה להזיקו כ"ש מדם עצמו שהזיק חייב עליו אפילו אין הנאה להזיקו כ"ש מדם עצמו שהזיק וכן שנינו ס"פ כיצד הרגל (דף כ"ו) סיומא את עין חבירו ושיבר את הכלים משלם נזק שלם : ומ"ש אין במזיד בין בשוגג אין במזיד בין בשוגג חייב לשלם . משנה שם מדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד בין ער בין יש : ומ"ש ובלבד שלא יהא תמום וכו' . תימה דבגמ' קאמר מה"מ דנזק חייב אפי' שוגג תנא דבי חזקיה אמר קרא פצע תחת פצע לחייב על השוגג כמזיד ועל התמום כרצון ותו אמר התם נפל מרשות הרבים מזיקה מזיקה והזיק חייב על הנזק ופטור בד' דברים וכך פסק רבי בסי' תכ"ו סי"ג וכך הקשה ב"י ומרמה דרבינו כאן רצונו לומר ובלבד שלא יהא תומם גמור דהתם פטור אף מן הנזק כדכתב ה"ה בפ"ו מהובל דשם המפרשים ומ"ש כגון שם נפל מן הגג ברוח שאינה מזיקה מזיקה והזיק וכו' אין כוונתו דנפל מן הגג ברוח שאינה מזיקה בעינן שלא היה תומם גמור כמו שאמרו בגמרא שלא ר"ל דנפל בעינן שהיה תומם גמור ומהרו"ך כתב לתלק בין הזיק מדם להזיק כליס ושארי ליה מהריס דבמשנה ובגמרא מפורש לתין חילוק בין תומם גמור שהיה רוח סערה גדולה וחזקה מפרק הריס ומשבר סלעים לעשותו כ"כ חזקה וק"ל : בתב הרמב"ם היה עולה בסולם וכו' . ר"פ אלו הן הגולין היה עולה בסולם ונשמטה הסליבה מתחתיו הני מדם חייב ותניא לידך פטור מאי לאו בהא קמיפלגי דמ"ס ירידה היא ומ"ס עלייה היא ול"ק כאן לנזקין חייב כאן לגלות פטור ול"ק הא דהתליע הא דלא התליע ול"ק הא דלא התליע ול"ל הא והא דלא התליע ול"ל הא והא לנזקין ול"ל הא והא דלא מיכדך והא דלא מיכדך וכתב ה"ה ורמ"ה שהרמב"ם היה גורס ול"ל הא והא לנזקין וכן גרסה מתוך מ"ש פ"ו מה' רוצח שכ"ל ר"ל מדלא חילק בדין גלות בין התליע ללא התליע ובין מיכדך לא מיכדך משמע דלעניין גלות אין חילוק דכבר נתחייב בגלות ומהרו"ך כתב לתלק בין הזיק מדם להזיק כליס ושארי ליה מהריס דבמשנה ובגמרא מפורש לתין חילוק בין תומם גמור שהיה רוח סערה גדולה וחזקה מפרק הריס ומשבר סלעים לעשותו כ"כ חזקה וק"ל : בתב הרמב"ם היה עולה בסולם וכו' . ר"פ אלו הן הגולין היה עולה בסולם ונשמטה הסליבה מתחתיו הני מדם חייב ותניא לידך פטור מאי לאו בהא קמיפלגי דמ"ס ירידה היא ומ"ס עלייה היא ול"ק כאן לנזקין חייב כאן לגלות פטור ול"ק הא דהתליע הא דלא התליע ול"ל הא והא דלא התליע

ליפטר מפני מרוח [שאינה] מצויה: (ג) ואפילו לגרום נזק לממון חבירו אסור אלא יש צד גורם שחייב לשלם ויש צד גורם שפטור כאשר יתבאר בע"ה: (ג) ואפילו בראייתו אם יש בו היזק לחברו אסור לו להסתכל בו דאמר רב יהודה אסור לאדם לעמוד על שדה חבירו בשעה שהיא עומדת בקמותיה: (ד) כל מקום שמזיק חייב לשלם בין ברשות הרבים בין ברשות הניזק ואפי' ברשות המזיק אם הכנים בו הניזק ממונו שלא ברשות והזיקו ליש בגופו ולי"ש בממונו חייב לשלם דנהי דיש לו רשות להוציאו אין לו רשות להזיקו ומיהו דוקא במזיקו במזיד אבל אם בשוגג הזיק בו פטור בע"ה: (ה) ואם בע"ה הזיק בנכנם אפילו בשוגג חייב הנכנם כיון שנכנם שלא ברשות וכתב הרמ"ה דוקא שלא ידע בע"ה שנכנם בו אבל ראהו שנכנם והזיק בו פטור דאיהו דאזיק אנפשיה אע"פ שנכנם שלא ברשותו: (ו) היו שניהם (ז) ברשות כגון שנתן בעל החצר לשניהם רשות ליכנס או שהיו שניהם שלא ברשות והזיקו זה בזה בין בנטפם בין במטונם אם לא ידעו זה בזה שלא ראו זה את זה

פטורין

(ג) **ואפי'** גרמייתו מס יש בו לד היזק לחבירו אסור להסתכל בו מבואר מדין ארחקת היזק רמיה: ומ"ש ג דאמר רב יהודה אסור לעמוד על שדה חבירו בשעה שהיא עומדת בקמותיה כיון שעומד בקמותיה בפרק המקבל (קו.) ופרש"י אסור למדוד וכו' שלא יפסידנה בעין הרע:

(ד) (ה) **כל** שמזיק חייב לשלם בין ברשות הניזק ואפילו ברשות המזיק מס שכנים בו היזיק ממונו שלא ברשות והזיקו לא שנא בגופו לא שנא בממונו חייב לשלם דנהי דיש לו רשות להזיקו אין לו רשות להזיק מס בשוגג היזק בו פטור ב"ה וכו' בפרק הפרה (מח.) אמר רבא שכנים שורו לחצר בע"ה שלא ברשות והזיק את בע"ה או בע"ה הזיק בו חייב ואמר רבא שכנים הרי הן כחצר בע"ה שלא ברשות והזיק את ב"ה אף ב"ה הזיק בו חייב היזיקו ב"ה פטור אמר רב ספא לא אמרן אלא לומר שהוא ידע היכא אבל הוא ידע היכא היזיקו ב"ה חייב מ"ט משום דמ"ל נהי דאית לך רשות לאפוקי לאזוקי ליתי לך רשותא. ופרש"י היזק. קרי בין מתכוין בין שאין מתכוין ומיהו בידיים היזיקו: הזיק. זהו היזק עומד במקומו ובא ב"ה ומתקל בו. ויש ט"ס בלשון רבינו שכתב ואם ב"ה היזק בנכנס לפילו בשוגג חייב וצריך להגיה הזיק במקום היזק: ומ"ש בשם הרמב"ם דוקא שלא ידע ב"ה שנכנס בו אבל רואהו שנכנס והזיק בו פטור וכו' טעות סופר יש כאן וצריך להגיה ולכתוב הרמ"ה במקום הרמב"ם וכן מצאתי בספר מדוייק ובספ' הק"ס ג"כ כתבו בשם הרמ"ה: **ומ"ש** היו שניהם שניהם ברשות וכו' אם שניהם ברשות לעטמייהו דאמר רבא ומיתימא רב ספא שניהם ברשות או שניהם שלא ברשות הזיקו זה את זה מיבעיא הזיקו זה בזה פטורים טעמא דשניהם ברשות

לידע מין חילוק בין מדם עצמו לממונו. ודעת הרמ"ה הוא לפרש דכיון דרב ספא מפרש לכיפה דמיתרמי דרבא הזיקו ב"ה פטור דמיירי דלא ידע היה ס"ל ריפא נמי היכא דהזיק את ב"ה או ב"ה הזיק בו מיירי נמי בדלא ידע היה ב"ה שנכנם בחצר ולפיכך חייב הנכנם שלא ברשות אפילו הזיק בו ב"ה בשוגג אבל מס יקנו בו ולא הוציאו והזיק בו בשוגג פטור הנכנם מע"פ שנכנם שלא ברשות דב"ה אפסיד מנפשיה דהו"ל להזהר שלא יהא נתקל בנכנם כיון דידע בו שנכנם לחצר **ולא** הוציאו ולהיכא דתמות במ"ש רבינו ומיהו דוקא במזיקו במזיד אבל מס בשוגג הזיק בו פטור ב"ה שזה היפך משמעות הסוגיא דדוקא בהזיק בו פטור דהייט שזה עמד במקומו וכח זה נתקל בו אבל מס הזיקו בידים אפילו בשוגג שאינו מתכוין הו"ל כמילו היה מתכוין והייב וכן פרש"י והרמב"ד בהשגות. וכתב ב"י שכן פי' הרשב"ץ והע"ג דגם הרמב"ם כתב דבשוגג פטור וכתב הם"מ לפרש הסוגיא לחיבה דוקא גדול להוציא משמעות לשון התלמוד מפשוטו ותו קשה דלכאן כתב רבינו בסתם כדברי הרמב"ם דאפילו בשוגג הזיקו בלא מתכוין פטור ב"ה מע"פ שהכנים כליו ברשותו מדעתו וכמו שפי' הרב המגיד דברין ומביאו ב"י ולא כהראב"ד ובסוף סי' שע"ט תמה על דברי הרמב"ם בזה והסכים לדעת הראב"ד ומיהו בקונטרס זו י"ל דלא אמר הרמב"ם כן דבשוגג בלא מתכוין פטור בע"כ אפילו בהכנים בלא ברשות ומ"ש לקמן בסי' שע"ט דמיירי בהכניסו ברשות ופ"ה פטרו הרמב"ם תמה עליו רבינו ודוק: (ו) **היו** שניהם ברשות כגון שהכנסו לחצר ב"ה בלא ברשות ורב ספא ופרש"י שהכיסה ברשות בר"ה בלא ברשות כגון שהכיס רגיס והקטו התום' מתני' בפ' המניח ונראה לפרש

דרכי משה

(ג) וכתב תרומ"ם פ"ו מהלכות חובל שנים שהיו מהלכים בר"ה היו שניהם מהלכין או שניהם עומדין זה בזה שניהם פטורין וכנ"י ה"ת מ"ו ע"א מיהו בזה איכא לאפלוגי כדמפלי גבי זה בא בחביטה וזה בא בקורטוב בין מהלכין זה לקראת זה או זה לאחר זה או מיהר האחרון או עמד הראשון וע"ל סי' שע"ט באלו הדינים:

פרישה

ע"פ מצ"ר בסמוך דזוקא בר"מ מייב מבל ברה"מ פטור מבל מס בסמוך כתב ו"ל [מנוס שמ"מ] דמיתלא למו מוכם [גמור וכ"ל מבל מל' למו מוכם] משמע דמיירי מוכם לגמרי ודומה לר"מ ומס"ס כניסת רבי' דבני ברמב"ד כפירוש מתמר לעיסת הרמב"ד דיינו בזה ג"כ ברוב מנויס מלא שהרמב"ד נקט בלשונו רוב שמיזק מנויס לעיסתו (דמייב) [דמיירי] היה בכי [מפי'] בסיזק ממון וכמ"ש בדניסס ווק: (ב) **כאשר** יתבאר בע"ס בסי' שפ"ו (ג) **דאמר** רב יהודה כן היה גירסת ספרים שביניהו דאמר בדלי"ת וכיון שהוא בגמרת פרק המקבל ועי"ל: לעמוד כו' בעשה כדי שלא יפסידנה בעין הרע ר"י ולעיל בסי' קכ"ח כתבתי ל' הם"מ ולדעת הרמב"ם (שהביא רבי' שם) ג"ל שמינו שלא מדת מסידות: (ד) כל מקום שמזיק שייב בו מרמה ד"ל בבל מקום בבי"ת ומקור דיניס שלנו הן בב"ק דף מ"ם בתבתי בדריסה ע"ש: (ה) ה"ג ומס בע"ס בוזק בנכנס בו"ו ולא גרסי' בזיק ביו"ד: וכתב הרמ"ם בוזק שלא ידע בע"ס בו' בדריסה בתבתי ל' רב"י שפי' לזיק הוא שהזיקו בידיים בין בממבוין בין שלא בממבוין והוזק פי' שהמזיק עומד במקומו והניזק בא ונתקל בה ומס בתבתי ג"כ מתוך הגמרא דבלל הדבריס הוא דהיכא דאין לניזק רשות להזיק והמזיק שהיזק ברשות הוא שהניזק שלא ברשות הוא בזיקו ומ"ו מייב המזיק (שפי' שלא בכוונה דמדם מועד לעולם) ובהזיקו זב"ו פטור המזיק ומס שמר היזק ברשות וכשני שלא ברשות מס בזיק זה שברשות הוא שלא ברשות בשוגג הוי פטור המזיק שפי' בהזיקו בידיים ומס בזיק שלא ברשות הוא שברשות מייב שפי' בהזיק מיכו בתב הרמ"ם מס דמלקנו בין שהיזק שוין לניזק שוין בל"ל היינו הזק בדלא ידע בבע"ס הוא שהכנים שלא ברשות מבל דמסו דמסו בתזיקו ברשותו במקום שנעשה הנזק (פ"ה) הוי בוזק בו ב"ה בין בהזיקו דנכנס מייב ובהזיק פטור ועפ"ז נתבלבלו דברי רבי' דבתמיהל וכתב דמס בשוגג בוזק ב"ה בנכנס בתזיקו ברשותו ברבים וכו' בסי' שפ"ט ס"ד ס"ו תפילו בהזיק בין מקום למקום כתו שיתבאר בסי' שע"ט לומר דמע"ג דבנזקי שור מיכא חילוק בין מקום למקום כתו שיתבאר בתזיקו ברשותו ברבים וכו' בין ברשות הניזק ותפילו ברשות המזיק מס הזיק לממון מבירו מע"פ שהכניסו שלא ברשות מייב לשלם וכך כתב רבינו בסימן הכ"ו והוא מימרא דרבא פרק הפרה (דף מ"ח) הכניס שורו לחצר ב"ה שלא ברשות והזיק את ב"ה או ב"ה הזיק בו מייב ופרש"י הזיק בו. שנתקל בו ואמר רבא נכנס לחצר ב"ה שלא ברשות והזיק את ב"ה או ב"ה הזיק בו ואמר רבא נכנס לחצר ב"ה שלא ברשות ואפילו הזיק בו ב"ה פטור ש"ר ספא לא אמרן אלא לומר שהוא ידע היכא היזיקו ב"ה מייב מפני שהוא יכול לומר לא הייתי יודע שאתה נכנס לחצרי ולפיכך חייב הנכנס בו אבל רואהו נכנס והזיק בו פטור ב"ה שהוא יכול לומר לא חשבתי שתזיק בו ואפילו הכי

פטורין ראו זה את זה אע״פ שלא כיוונו חייבים לפיכך שנים שהיו רצים בר״ה או שהיו מהלכים שניהם והוזקו זה בזה פטורים :

(ז) הזיקו זה את זה חייבין : (ח) היה אחד רץ ואחד מהלך והוזק מהלך ברץ חייב מפני שרץ שלא ברשות בד״א בחול אבל בע״ש בין השמשות פטור מפני שרץ ברשות כתב הרמ״ה ז״ל אם שניהם רצין אפילו הזיקו זה את זה פטורין והא דאמרי׳ דהזיקו זה את זה חייבין היינו דוקא שהמזיק עשה מעשה שהוזק זה והניזק לא עשה כלום אבל גבי שנים רצין דתרוייהו עבדי מעשה [והזיקו זה את זה הוי כאילו] הוזקו זה בזה פטורין : (ט) שאלה לא״א הרא״ש ז״ל

חתן (ה) היוצא מחופתו ומיודעיו הלכו עמו ורכבו בסוסים כמנהג הבחורים ועבר החתן לפניהם בא אחריו אחד בסוסו ופגע בפרד שהחתן רוכב עליו והכהו ובא לו לחתן הפסד ש׳ זהובים בסיבה זו שהפרד היה של עכו״ם וטוען המזיק כיון שהיה בר״ה שיש רשות לכל אדם לילך בו שאינו חייב לשלם למאי מדמינן ליה מאחר שהכהו בסוסו הוי כמו חציו או לרגל מדמינן ליה מאחר שנעשה בשליבת האוכף או נאמר כיון שבוחו מעורב בו שרגלו של הרוכב הולך בשליבת האוכף באילו עשאו הוא בעצמו אפילו אם היה אנוס כיון שתחילתו בפשיעה חייב . תשובה מה שטוען שהוא פטור כיון שהוא בר״ה והיה לו לניזק לשמור עצמו לאו טענה היא שאין לו לרוץ בר״ה ואפילו ברגליו שיכול לעמוד כשירצה כ״ש הרוכב סוס שאין לו לרוץ במקום שבני אדם רוכבין שמא לא יוכל להעמיד הסוס כשירצה ונמצא שפושע בו ומזיק בנופו הוא כיון שרוכב על הבהמה ומזיק בנוף הבהמה או באוכף שעליה וחייב לשלם כל מה שישומו בית דין שנפחת דמי הפרד בשביל הכאה זו אבל אם הפרד של עכו״ם וצריך הניזק לשלם לעכו״ם יותר ממה שנפחתו דמי הפרד אין המזיק חייב לפרוע לו אם העכו״ם מעביר עליו הדרך בשביל זה אין לחייב לזה כיון שלא כיון :

שעט (ט) **שנים** שמהלכין בר״ה זה בחביתו וזה בקורתו ופגעו זה בזה ונשברה ההבית בקורה פטור לפי שהיו

(ד) וכתב הר״ן פרק המניח דף ט״ו ע״א הא דפסור ברץ בע״ש בין השמשות היינו דאינא למימר דרץ לצורך שבת ומסתמא ליתנינן ליה בהכי אבל אי בריר לן דלא רהיט אלא לשאר הצניע דלא שייך ביה צורך שבת חייב כבחול עכ״ל : (ה) ובטרדכי פ״ם הישן דסוכה ויש ללמוד לאותן הבחורים הרוכבים לקראת החתן ובלה וגלחטים זה עם זה וקורע א״ש בגדי חבירו או קלקלו פטורין האיל ונהגו כן מהחת שמרחת החן וכלה וערבה בחורים ששוחקין זה עם זה והכו זה את זה אם אינם מכוונים פטורין . וכתב מהרא״י בפסקיו סי׳ ר״א באחד שהזיק בחבירו בשעת הקפת המזבח בהושענות ופסק דאע״ג דמדינא פטור הואיל והיה בשעת השמחה פ״ם כדי שלא יכוין כל אחד להזיק חבירו בשעה זו יש לקצט ע״ש שהאריך שם לקטם ע״ם אומדנות אע״ם שאין עדות ברורה כדי לעשות סיג וגדר :

וא״ב

דרישה

ומיקרי שניסס ברשות (וכן פירש״י שם בסנהדרין) מלת משום סיפא נקטו שכתב שם לפי יכיו זה כוס כו׳ וזה שייך בשניים שכשכנו לרשות הרבים דשליחי דלעיל ולא בחמר רבותא דמאי ולמאי יפא שכשכנו שבא״ם ברשותו הוא רק כדי שלא תכנס הבהמה בשבת והוא פטור . וכתב המרדכי דוקא מותה מלוה דבין השמשות דאין לו שהות לבל בשמר מלוה כגון לרוץ לב״ה או לבית המדרש דיש לו פנאי אם הזיק חייב : (ד) : ומ״ש רבינו בשם הרמ״ה אם שניסס רגיס מפילו הזיקו זה את זה פטורים וכו׳ פשוט שהוא כדי לייבב מפני עם שניסס ברשותם ולא יעטרך לידחק כמה שנדחק רש״י דהשתא הזיקו הוזקו היא ולא דק :

(ט) **שאלה** לא״א הרא״ש ז״ל מתן היוצא מחופתו ומיודעיו הלכו עמו ורכבו בסוסים וכו׳ כלל ק״א סי׳ ה׳ :

שעט (ט) **שנים** שמהלכין בר״ה זה בחביתו וזה בקורתו ופגעו זה בזה ונשברה בחבית בקורה פטור לפי שאין שניסס ברשות מזיק בשניסס ברשות (סוף דף ל״ט) זה בח בחביתו וזה בח בקורתו ונשבר כדו של זה בקורתו של זה פטור שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך ודקדק רבינו שכתב שניס שמהלכין בר״ה דמ״ש שניס שמהלכין מתח מחופתו ומיודעיו הלכו עמו ורכבו בסוסים וכו׳ כלל ק״א סי׳ ה׳ :

פרישה

ומיקרי שניסס ברשות (וכן פירש״י שם בסנהדרין) מלת משום סיפא נקטו שכתב שם לפי יכיו זה כוס כו׳ וזה שייך בשניים שכשכנו לרשות הרבים דשליחי דלעיל ולא בחמר רבותא דמאי ולמאי יפא שכשכנו שבא״ם ברשותו הוא רק כדי שלא תכנס הבהמה בשבת והוא פטור . וכתב המרדכי דוקא מותה מלוה דבין השמשות דאין לו שהות לבל בשמר מלוה כגון לרוץ לב״ה או לבית המדרש דיש לו פנאי אם הזיק חייב : (ד) : ומ״ש רבינו בשם הרמ״ה אם שניסס רגיס מפילו הזיקו זה את זה פטורים וכו׳ פשוט שהוא כדי לייבב מפני עם שניסס ברשותם ולא יעטרך לידחק כמה שנדחק רש״י דהשתא הזיקו הוזקו היא ולא דק :

(ט) **שאלה** לא״א הרא״ש ז״ל מתן היוצא מחופתו ומיודעיו הלכו עמו ורכבו בסוסים וכו׳ כלל ק״א סי׳ ה׳ :

שעט (ט) **שנים** שמהלכין בר״ה זה בחביתו וזה בקורתו ופגעו זה בזה ונשברה בחבית בקורה פטור לפי שאין שניסס ברשות מזיק בשניסס ברשות (סוף דף ל״ט) זה בח בחביתו וזה בח בקורתו ונשבר כדו של זה בקורתו של זה פטור שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך ודקדק רבינו שכתב שניס שמהלכין בר״ה דמ״ש שניס שמהלכין מתח

ואם שמר ודוקא שסייע בעל החבית בשבירתה וכו' סמ (לב .) אמת דמחייב מזיק את מצתו בתשמיש המטה מקשינן מלא הא קתני שלוה רשות להלך ולזה רשות להלך ומשני התם תרווייהו כהדדי ניתנו הכא ליתנו קא עביד מעשה ופירש רש"י תרווייהו כהדדי ניתנו שניהם שויה בשבירתה שמף בעל החבית סייע בשבירתה וכתבו התוספות תרווייהו כי הדדי ניתנו שמף בעל החבית מסייע בשבירתה שבדרך הילוכו הטיח חביתו בקורה אבל אם עמד בעל החבית ובעל הקורה בא בקורתו ושברה חייב בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון ונשברה חבית בקורה פטור ואם עמד בעל קורה לנוח מכובד משאו חייב אפילו אין הקורה ממלאה את כל הדרך ואם הזהיר לבעל החבית ואמר לו עמוד פטור ואם עמד לתקן נשאו אף על פי שלא הזהירו פטור דטרוד היה ולא היה יכול להזהירו היה בעל החבית ראשון ובעל קורה אחרון ונשברה חבית בקורה חייב ואם עמד בעל חבית לנוח פטור ואם הזהיר לבעל הקורה שיעמוד חייב אע"פ ששינה בעל החבית ועמד לנוח ואם עמד לתקן משאו חייב בעל הקורה אע"פ שלא הזהירו: (ג) בתב הרמב"ם מי שמילא חצר חבירו כדי יין וכדי שמן אפילו הכניסן ברשות אם לא קבל עליו לשמרן ה"ז נכנם ויוצא כדרכו וכל מה ששובר בכניסתו וביציאתו פטור עליהן ואם שברם בכוונה אפילו שהכניס שלא ברשות חייב וכן כל כיוצא בזה ע"כ ותימה הוא כיון שהכניס ברשות איך יפטר על מה שמשבר בכניסתו וביציאתו וכן השיג עליו הראב"ד וכתב אפשר דרין זה שלא נתן לו רשות למלאות אבל נתן לו רשות למלאות חייב:

שפ (ד) **בתב** הרמב"ם האומר לחבירו קרע בסותי ושבור כדי והלך זה וקרעו ושברו ה"ז חייב לשלם אע"פ שהרשהו אלא א"כ שאמר לו קרע בסותי והפטר בד"א שחייב בשלא אמר לו קרע ותהיה פטור כשבא לידו בתורת שמירה או בתורת שאלה ופקדון אבל אמר לו קח (א) כלי זה ושברו בגדי זה וקרעו וזה הלך ועשה כן פטור: (ב) אבל אמר לו קח כלי של פלוני ושברו אפילו א"ל ע"מ שתפטר ה"ז חייב ואע"פ שהמשבר בידיו חייב מ"מ האומר לו שישברו א שותפו הוא בענין ורשע שהכשיל עור ותיזק ידי עוברי עבירה ע"כ: (ג) וא"א הרא"ש ז"ל בתב אפילו לא אמר לו בפירוש ע"מ לפטור אלא הניזק שהיו שניהן ברשות ודוקא שסייע בעל החבית בשבירתה שדרך הילוכו הטיח חביתו בקורה אבל אם עמד בעל החבית ובעל הקורה בא בקורתו ושברה חייב בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון ונשברה חבית בקורה פטור ואם עמד בעל קורה לנוח מכובד משאו חייב אפילו אין הקורה ממלאה את כל הדרך ואם הזהיר לבעל החבית ואמר לו עמוד פטור ואם עמד לתקן נשאו אף על פי שלא הזהירו היה בעל החבית ראשון ובעל קורה אחרון ונשברה חבית בקורה חייב ואם עמד בעל חבית לנוח פטור ואם הזהיר לבעל הקורה שיעמוד חייב אע"פ ששינה בעל החבית ועמד לנוח ואם עמד לתקן משאו חייב בעל הקורה אע"פ שלא הזהירו: (ג) בתב הרמב"ם מי שמילא חצר חבירו כדי יין וכדי שמן אפילו הכניסן ברשות אם לא קבל עליו לשמרן ה"ז נכנם ויוצא כדרכו וכל מה ששובר בכניסתו וביציאתו פטור עליהם ואם שברם בכוונה אפילו שהכניס שלא ברשות חייב וכן כל כיוצא בזה ע"כ ותימה הוא כיון שהכניס ברשות איך יפטר על מה שמשבר בכניסתו וביציאתו וכן השיג עליו הראב"ד וכתב אפשר דרין זה שלא נתן לו רשות למלאות אבל נתן לו רשות למלאות חייב:

שפ (ד) **בתב** הרמב"ם האומר לחבירו קרע בסותי ושבור כדי והלך זה וקרעו ושברו ה"ז חייב לשלם אע"פ שהרשהו אלא א"כ שאמר לו קרע בסותי והפטר בד"א שחייב בשלא אמר לו קרע ותהיה פטור כשבא לידו בתורת שמירה או בתורת שאלה ופקדון אבל אמר לו קח (א) כלי זה ושברו בגדי זה וקרעו וזה הלך ועשה כן פטור: (ב) אבל אמר לו קח כלי של פלוני ושברו אפילו א"ל ע"מ שתפטר ה"ז חייב ואע"פ שהמשבר בידיו חייב מ"מ האומר לו שישברו א שותפו הוא בענין ורשע שהכשיל עור ותיזק ידי עוברי עבירה ע"כ: (ג) ואע"א הרא"ש ז"ל בתב אפילו לא אמר לו בפירוש ע"מ לפטור אלא הניזק

והסכים לדעת הרמב"ד וכבר כתבתי זה בסימן שע"ח סעיף ד':

שפ (ד) **כתב** הרמב"ם האומר לחבירו קרע וכו' . משנה וגמ' ס"פ החובל ופ"ה מהלכות חובל ומזיק ורמ"א ס"ל לדינא כהרי"ף והרא"ש: (ב) **ומ"ש** לא אמר הוה כפירוש וכו' . כלומר הרמ"ה הוסיף על הרמב"ם וזה לשונו אבל אמר לו קח כלי של פלוני ושברו אפילו אמר לו בפירוש שבור הוא ואפילו אמר לו בפירוש שבור הוא ואפילו אמר לו בפירוש שבור הוא וא

לא מ״ל כפי׳ ודברי הרמ״ך בזה כפי׳ התום׳ על הך דתניא יש בן כלאו וכו׳ ללא כפרש״י ומ״ב ובשל תבירו וכיוצא בזה מייב הרמ״א דל״ל כיוצא בזה ללא ויו״ו ור״פ דבשל תבירו בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו כיוצא בזה ללא תמר כפי׳ ע״מ לפטור חייב מבל שם תמר כפי׳ ע״מ לפטור פטור תפילו תמר לו עשה כן לתים פלוני ומתני׳ דעשה כן לתים פלוני חייב מיירי בדלא תמר כן כפי׳ ללא בהן שהוא כלאו דומיא דריש״ע שמע תת עיני וכו׳ ע״מ לפטור חייב דלא מיירי בתמר כפי׳ ללא בהן שהוא כלאו מבל תמר כפי׳ תפילו בנזקי גופו פטור וכדכתב רבינו להדיא בסי׳ תכ״ה ס״ח ס״ב הרמ״ה וה״ה בתמר עשה כן לתים פלוני וכו׳ ודו״ק :

(ו) **וכתב** הרמב״ם ספינה שטבעה וכו׳ והרמב״ד הסיג עליו וכו׳ עד סוף הסי׳ . כך הוא בסוף ה׳ חובל ודעת הרמב״ד דלא הו״ל רודף ללא כגון מעשה דתמרת פ׳ הגוזל בתרת שהיה ידוע שהוא בא לטבוע בספינה והו״ל רודף ממש מבל ספינה שטעונה הסומרים ביחד דלא מלינו למימר זהו הגורם שהטבע בספינה הו״ל כנחשול שבים שאין זה גורם יותר מזה וכל אחד בממונו בחלקים שוים ואפילו הטיל מצל אחד מחבירו על כפי מטמש ויש לייסד דברי הרמב״ם דלא מיירי הכא ללא בעין עובדא דתמרת בגון לידוע היה מי הוא הטוען לתחרון שהטעינה יותר מדאי שהוא הגורם לספינה להטבע ולפיכך קתמר הרמב״ם דמי שבא ובשלך טעינה זו לתחרונה היא מלוה רבה עשה שהשלך תחרון שהשלך והושיעם מן הרודף שזה לתחרון כמו רודף הוא מבל בטעונה הסומרים ביחד ולכך למימר זהו הגורם מ״ג דמודה בה הרמב״ם דהוה ליה כנחשול שבים וכמ״ש הרמב״ד דמחבירו לפי מטמש שטבעו ללא בהן שהוא כלאו דומיא דריש״ע שמע תת עיני וכו׳ ע״מ לפטור חייב דלא מיירי בתמר כן כפי׳ ללא בהן שהוא כלאו דומיא דריש״ע שמע תת עיני וכו׳ ע״מ לפטור חייב דלא מיירי בתמר כפי׳ ללא בהן שהוא כלאו מבל תמר כפי׳ תפילו בנזקי גופו פטור וכדכתב רבינו להדיא בסי׳ תכ״ה ס״ח ס״ב הרמ״ה וה״ה בתמר עשה כן לתים פלוני וכו׳ ודו״ק :

(ו) **וכתב** הרמב״ם ספינה שטבעה וכו׳ והרמב״ד הסיג עליו וכו׳ עד סוף הסי׳ . כך הוא בסוף ה׳ חובל ודעת הרמב״ד דלא הו״ל רודף ללא כגון מעשה דתמרת פ׳ הגוזל בתרת שהיה ידוע שהוא בא לטבוע בספינה והו״ל רודף ממש מבל ספינה שטעונה הסומרים ביחד דלא מלינו למימר זהו הגורם שהטבע בספינה הו״ל כנחשול שבים שאין זה גורם יותר מזה וכל אחד בממונו בחלקים שוים ואפילו הטיל מצל אחד מחבירו על כפי מטמש ויש לייסד דברי הרמב״ם דלא מיירי הכא ללא בעין עובדא דתמרת בגון לידוע היה מי הוא הטוען לתחרון שהטעינה יותר מדאי שהוא הגורם לספינה להטבע ולפיכך קתמר הרמב״ם דמי שבא ובשלך טעינה זו לתחרונה היא מלוה רבה עשה שהשלך והושיעם מן הרודף שזה לתחרון כמו רודף הוא מבל בטעונה הסומרים ביחד ולכך למימר זהו הגורם מ״ג דמודה בה הרמב״ם דהוה ליה כנחשול שבים וכמ״ש הרמב״ד דמחבירו לפי מטמש שטבעו ללא בהן שהוא כלאו דומיא דריש״ע שמע תת עיני וכו׳ ע״מ לפטור חייב דלא מיירי בתמר כן כפי׳ ללא בהן שהוא כלאו דומיא דריש״ע שמע תת עיני וכו׳ ע״מ לפטור חייב דלא מיירי בתמר כפי׳ ללא בהן שהוא כלאו מבל תמר כפי׳ תפילו בנזקי גופו פטור וכדכתב רבינו להדיא בסי׳ תכ״ה ס״ח ס״ב הרמ״ה וה״ה בתמר עשה כן לתים פלוני וכו׳ ודו״ק :

הניזק א״ל שבור כדי ושאל אותו המזיק אתה אומר ע״מ שאהיה פטור והשיב הניזק לא ואפי׳ אם נראה קצת בניחותא שמשמע שאינו נותן לו רשות ע״מ ליפטר אפ״ה יש לנו לומר דבתמיה קאמר לא פשיטא היאך לא הייתי אומר לך ע״מ ליפטר אלא ודאי ע״מ ליפטר אמרתי לך ולכן פטור ובשל חבירו כיוצא בזה חייב : (ז) רודף שהי׳ רודף אחר חבירו להרגו או אחר אחת מן העריות לאנסה בין חייבי כריתות בין חייבי מיתות ב״ד או אחרי הזכר לרבעו ושבר כלים בין של נרדף בין של כל אדם פטור שהרי הוא חייב מיתה ולבך פטור מהתשלומין ואם הנרדף שבר כלים של רודף פטור שלא יהא חמור ממונו מנופו ואם היו של אדם אחר חייב שהמציל עצמו בממון חבירו (ב) חייב לשלם : (ס) ואחד שרדף אחר הרודף להציל את הנרדף ושבר כלים בין של רודף בין של כל אדם פטור ולא מן הדין אלא משום תקנה כדי שלא ימנע מלהציל הנרדף :

(ו) כתב הרמב״ם ספינה שטבעה מבובד משאה ועמד אחד מהם והקיל ממשאה והשליך לים פטור שהמשא שבתוכה היא רודפת להרגם ומצוה רבה עשה המשליכו והושיעו ע״ב והראב״ד השיג עליו וכתב שאין זה רודף בלל דלא דמי להההוא מעשה דפרק הגוזל : (ו) ודין זה שהטיל לים אע״פ שהפיל משל איש אחד מחשב על בולם בפי משאם :

שפא (ס) **כתב** הרמב״ם חמשה שישבו על ספסל אחד ובא אחד וישב עליו ונשבר אע״פ שהיה ראוי

שפא (ס) **כתב** הרמב״ם חמשה שישבו על ספסל אחד ולא נשבר ובא אחד וישב עליו ונשבר וכו׳ בפ״ו מהלכות חובל וטעמו מדגרסינן בפרק קמא דבבא בניחותא וכו׳ שם אמתני׳ שבתבתי בסמוך התומר סמא תת עיני וכו׳ קרא תת כפותי וכו׳ מ״ם ריבא ומ״ם סיפא אמר רב משום שאין אדם מוחל על רמזי מיבריס שלו רבי יוחנן אמר יש בן שהוא כלאו ויש לאו שהוא בהן תנ״ה הבני פלעני על מנת לפטור ואמר ליה בן יש בן שהוא כלאו קרא תת כפותי ע״מ לפטור ול״ל לאו הרי לאו שהוא בהן .

ופרש״י רבי יוחנן אמר אדם מוחל על הכל ומתניתין לאו דל״ל נחבל לחובל קטע תת ידי ע״מ שתהא פטור אלא קטע תת ידי שתמת ול״ל חובל ע״מ לפטור בלומר אמור לי תהא ע״מ שתהיה פטור ול״ל היאך בן וקמ״ל מתניתין דיש בן שהוא כלאו וכגון דתמתה תתמוני : יש לאו שהוא בהן . אי תתמה בעור ואתי לנקט חיובא לגבי מכה ופצוע ופיטורא לגבי ממונא לורחא דמילתא נקט דמחיל ליעב בממוניה טפי מגופיה . וכתבו התוספ׳ על זה ודוחק הוא אלא נראה לפרש דנזקי גופו אפילו אמר ליה הן שנראה כאומר בניחותא תתמה קאמר ובנזקי ממונו אמר ליה לאו ודומה לאומר בניחותא תתמה תתמיה קאמר כיון שתתמילה אמר ליה קרא תת כפותי ושבור כדי ע״ל וכך כתב הרמ״ם ז״ל וכך הם דברי רבינו והרמב״ם ז״ל בפ״ה מהלכות חובל משמע הם דיש בן שהוא כלאו ויש לאו שהוא בהן וכתב ה״ה דע שרבינו מפרש דרבי יוחנן לא קאי מרמזי מיבריס דמתניתין דלימא דטעמא דמתניתין בתמיה וכדפרש״י אלא דר״י דיוק בתפי נפשה הוא ובהכי פליגי הוא דדוקא מבל דרמזי מיבריס אפילו בניחותא מייב וזהו שהזכיר רבינו דרמזי מיבריס דדוקא מבל דהכי ופליגי ודלמי הרי הן כנזקי ממון וכן עיקר ולא הניח רבינו דין המדבר בתמיה לפי שהוא פשוט עד בהן לשונו : (ד) (ה) **רודף** שהיה רודף אחר חבירו להרגו וכו׳ ושבר כלי בין של נרדף בין של כל מדם פטור וכו׳ עד כדי שלא ימנע מלהציל הנרדף מימרת דרבה בס״פ הגוזל בתרת (קיו :) ובפרק בן סורר ומורה (עד .) : (ו) (ז) **כתב** הרמב״ם ספינה שטבעה מבובד משאה ועמד אחד מהם והקיל ממשאה והשליך ליס פטור וכו׳ בסוף הלכות חובל : ומ״ש והרמב״ד הסיג עליו וכתב שאין זה רודף שלא מדעת בעלים ובפרק הגוזל וכו׳ שם וכתב עליו ה״ה כתב הרב עובדא דתמרת שממנו יצא הדין לרבינו ז״ל ואמר שאינו דומה לו ולא כתב הטעמה ואין תימה אין ידוע דברי רבינו שלא טעם ורחוק ואתה תפרש גרסינן בפרק הגוזל בתרת (שם) הנוח גברת דנוח ב׳ מסוק תמריה למברת הוו סלקי מיבשי קא בעיא דטבעא מיבשי קם חד מינייהו שלא מדעת בעות אתת לקמיה דרבה פטריה ז״ל מבני עלמא הם מלו עלמו בממון חבירו הוא ז״ל המי רודף הוא רבה לטעמיה וכו׳ ובהניא פירקא (קיו :) גרסינן ת״ר ספינה שהיתה מהלכת בים ועמד עליה נחשול לטבעה והקילו ממשאה מחשבין לפי

משאו ואין מחשבין לפי ממון וכו׳ ושתיהן בהלכות וכבר כתב רבינו דין זה דבריהם בלשונה פי״ב מה״ג ומתוך דבריו נראה לי שהוא מחלק בין זו לזו דהניא דוקא עמד עליה נחשול ואין הספינה טעונה יותר מדאי שלא להזקיק שהוא גלי בים הם משליכים על לד זה אמרו מחשבין לפי משאו ומ״ם כאן הוא כשהיא מתנהג כדרכה שלא שהספינה טעונה יותר מדאי שם או ג׳ מהם טעונה ואין המשאו כרודף והניחו עובדא דתמרת וזה המילוק מבואר עכ״ל . וכתב כ״י בפרק הגוזל בתרת ע״ן, תמד המחבר מפני שהיין דעת המחבר כן כמו שהגיד המגיד תפסו הרב שמתוך דבריו ניכר שהיו מדבר בשם ידוע שטעון אותה יותר מדאי ואז מחשב להשבר שנתמר דמה בין זה למעשה דתמרת ועוד שהוא מבואר שהיין כן דעת המחבר שתמר והקל ממשאה שלא חילק בין משא של טעון רשעה שהיו מכניד לטעון בתחרונה שמכניר יותר מדאי שלא שהגורם הוא המשא שהיה כבד בה ואין לנו יודעים מי הגורם מן הסומרים וכן שטעונה יחד או שהחזיקו בה קודם שתלך במים שלא היה ניכר עדיין הכיזק וכשהלכה ע״פ המים חשבה להשבר דלא מלינו למימר לשום אחד הוא הגורם וזה בטעם נחשול שבים שכיון שהין זה גורם יותר מזה מדוע נגיל לאחד בממון חבירו שלא כ״א בממונו בחלקים שוים ולא דמי למעשה דתמרת שהיה ידוע שהוא בא וטבע כרודף ממש ולפיכך לא בטעם בה הרב שום בטעם עכ״ל ואני תומר שמ״ש ועוד שהוא מבואר שהין כן דעת המחבר וכו׳ לאו דקאי בלל שתחבר שבפ׳ י״ב מהלכות גזילה ואבידה בתב דין בספינה שעמד עליה נחשול וכשוף הלכות חובל בתב ספינה שחשבה להשבר מבובד המשאו ממילא משמע שמה שבתב בשוף הלכות חובל לריך לפרשו במ״ש ה״ה דמיירי בבעין עובדא דתמרת ועוד שבתבו שמוך לדין רודף במו שהוא בגמרת : בתוב בתשובות מיימוניות בספר נזיקין סי׳ כ׳ דהאי עובדא דתמרת דוקא בשהיה מתהלה שבנה להבניס חמור בספינה מבל מי הוו רגילים להבניס במו שעושין בעת ובמ״ב היה החמור מקרטע ובאה לטבוע הספינה שם השליכו בנהר חייב דבעל החמור לאו רודף ובמה שהחמירו מקרטע הוא מגום ומציל עלמו בממון חבירו עכ״ל ודברי תימה שם דאמאי מי שיש לו בלב רע או דבר המזיק שחייב להרגו ולבלך הדבר המזיק בדי שלא יוזקו מחריס שם קדמו מחריס והרגוס מי מיחייבי (ג) :

שפא (ס) **כתב** הרמב״ם המשה שישבו על ספסל אחד ולא נשבר ובא אחד וישב עליו ונשבר וכו׳ בפ״ו מהלכות חובל וטעמו מדגרסינן בפרק קמא דבבא

דרכי משה

ו״א דפטור וע״ש : (ב) ובמרדכי פרק הגוזל בתרא דף ל״ב ע״ב דאין חילוק בין אונס ממון לאונס נפשות דמ״מ חייב לשלם ומ״מ רשע לא הוי דאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא ג׳ דברים עכ״ל וע״ל סי׳ שנ״ט : (ג) ואין בדבריו ממש דזה לא מיקרי דבר המזיק דכל החמורים בהזקת שימור קיימי ודהכן בקפיצה ולאו שיבוי הוא ואם אירע לו אונס פתאום אע״פ שמותרין להציל עצמן לשבוע החמור מ״מ צריכין לשלם לו בלב רע שבים שנתבאר דאע״פ שמותרין להטיל המשא כדי להציל עצמן מ״מ חייבים לשלם וה״ה כאן :

וכן

דרישה

סי׳ שפא (ס) **כתב** הרמב״ם כו׳ הנה רבים תמהו על הרמב״ם שדבריו הן שלא כשיטת הגמ׳ שבידינו וגם על הרא״ש יש לתמוה שפי׳ הגמרא בתקת הרא״ש ז״ל והוא זה הגרסינן שם תניא ר׳ שיבנו אומר [עב״מ שהניחו עד ס״ד] הא כרא״י לכן נמתי להעתיק ל׳ הגמרא ופרש״י ולדקדק בהן ובלמדן וע״פ יסובן יתבארו ג״כ דברי הרמב״ם והרא״ש ז״ל והוא זה הגרסינן שם תניא ר׳ שיבנו אומר ס״ד הי דבלמו לויכו לי מיתבר מאי קעבד ל״ל דבלמו לויכו הוא מיתבר בתרי שבי ושתא מיתבר במלא שעה דמ״ל מי לאו את הוי יתבינן ביה טפי מיתא ס״ד מי דבלמו לויכו לי לאו את הוי יתבינן בדידי לא הוא מיתבר (פירש״י ואתא כשיבתי היה לכה לעמוד ומדלא עמדתם אתא כמותי שבתתם) ל״ל דבהני דשמך בהם תבר פשיטא מהו דתימא כמו לאו יקיימי ולימא להו לי לאו אתון בדידי לא הוא מיתבר ופירש״י דבהני דשמך עליהו לעולם דבלמו לויכו לי הוא לא מיתבר כלל ולקמ״ל פשיטא ל״ל דלא יהב עלו מלא עמד ושמך עליהן ואתא כבופו דמי קמ״ל כל היכא דגופו תבר כמו נמי תבר ופירש״י דבהני דשמך עליהו לעולם דבלמו לויכו לי הוא לא מיתבר כלל ולקמ״ל פשיטא ל״ל דלא יהב עלו מלא עמד ושמך עליהן ואתא לאשמועינן דכמו בגופו דמי . שמך בהוא נשמך עליהו ולא יוכלו לעמוד . ליתא מאחרינא דיוקא גרסינן בהמרינן בעלמא מוי למיזגא עליהו עכ״ל רש״י והכי נרסת לעיני הכרא״ם ורבינו שימו מפרש . שמ׳ ברא״י פי׳ מסקנת הגמרא דקאמר דמיירי דשמך עליהו דמיירי בספסל דמבלעדו דוכ המחזיק לא היה נשבר מיד ובוכ סוף הלכות חובל ומכאן מלעמוד וברא״ם ורבינו נראה מדבריהן דגם אלו שבלא היה נשבר רק שלא היה נשבר מיד ו״ש המחזיק נשבר מיד ובוכ סוף הלכות חובל בין אם אנא את הכרא״ם אין לא . ובשני ברא״י פי׳ הגמרא דמיירי בלא יהב שמחזיק עמהן שלא עמד ושמך ואין פירושו דמיירי דמחזיק יהב ג״כ עמהן על הספסל ונשען עליהן כו׳ . ועל שיטת דברי הרמב״ם קשה טפי דשיטה מפורש״י בבך תרתי ועוד דשיטה בתתי שלא שכיר כלל בדבריו דמיירי דשמך עליהו ואינו מלעמוד וגם לא שכיר כלל מוקימתא דרב פפא בכ״ל דמיירי בבעל בפי בפפא בר מבא . וגם יש ליתן לב למה פירש״י דמ״ם ל״ל דבהני דשמך בהן כו׳ דקי מלעיל ומיירי בלמלא הוא מיתבר ולא פירשו דקאי מדשמיך ליה דמוקמא הגמרא דמיירי בלמלו מיהו הוא מיתבר בתרי שבי ולוקך לומר דלרבותא פירש״י כן לומר דאפי׳ אי מיירי בלמלא לא מיתבר ל״ש משום דשמך עליהו ושם״ל דכ״ם ל״ש הוא גם בלעדו הוא מיתבר בתרי שבי זהו דוקא דל״ב לא הו״ל לרש״י לפרוש [ועי״ק דכו״ל מלא] . ועוד יש לדקדק מאי בא רש״י ללמדנו דמ״ם ל״ש דיוקא מיוגא גרסי׳ ומאי ל״מ אי גרסי׳ כליעבא קמא הו בלל ל״ל . וגראה בשנעמוד על דקדוק זה בהמרון יסיו מיושבים ג״ב בל דהקדוקים הנ״ל והוא כי נראה דרש״י לא פירש הא דאמרינן הגמרא ותקמר לא נלרכו כו׳ וקאי אדלעיל אלא לפי גירסת ליבעא קמא דגרס

חדושי הגהות

ב מסיק חמרא למברא מקמי דסליקו אינשי במברא בעי לאטבועי אתא ההוא גברא כו׳ ושדייה לנהרא ב״ה בגמרא ומדין

הגהות דרישה ופרישה

שנתן המזיק רשות לניזק להכניס שם כליו ומשמע ליה משום דבה״ב אם ראו זה את זה אפ״ה פטור המזיק וכדעת הרמב״ם אי משום הא לא אירא די״ל דהדא מינייהו נקט . נראה

דבבא קמא (דף י :) לחתני' דהכשרתי במקצת נזקו וכו' מתקיף לה רב פפא הא דתניא ר' שיצאו על הספסל לחד ולא שברוהו וכא על לחר ויצא ושברו האחרון חייב ואמר רב פפא כגון פפא בר חנא ר"ד לילימא דבלאו הכי לא מיתחיב פשיטא דבלאו הכי מיתחיב כמי מאי קא עביד סוף סוף מתניתא היכי מיתרצה לא לריכא דבלאו הכי הוה מיתחיב בתרי שעי והשתא מיתחיב בחדא שעה ומיירי כמי דנסמך עליו אבל אי נסמך בתרי שעי והשתא מיתחיב בחדא שעה דל"ל מי לאו מת היזק עפי פורתא וקיימין ולימא להו מי לאו מתון בדידי לא הוה מיתחיב לא לריכא דברי דסמך בה תבר וקמ"ל דכחו כגופו דמי . ופרש"י כגון פפא בר חנא . שהיה בעל בשר : לא לריכא דבלאו הכי הוה עליויה . לעולם דבלאו הכי לא הוה מיתחיב כלל ודקאמר פשיטא לא לריכא דלא יצא עליו אלא עמד על רגליו ונסמך עליה ואתא לאשמועינן דכחו כגופו דמי : סמך בהו . נסמך עליהו ולא יכלו לעמוד . והרב המגיד כתב על דברי הרמב"ם בריית' אם ופירש"י דוקא בשנסמך עליהם ולא היתה לעמוד כפרש"י ואף על פי שהיו בחשעות שברייו כך ל"ל עכ"פ אם לא נאמר שגירסת שברייו שהרמב"ם מפרש כפרש"י היכה לו :

(ב) **ומ"ש** רבינו ופ"ל כתב שאפתם בני חדם היושבים על הספסל ונשבר מתחתיהם פטורים וכו' אם כתב הרא"ש דוקא בני חדם חייב עד ושמן ובשבר כגון בפפא בר חנא חייב אם נשבר הספסל מחמת שאר כל בני חדם פטורים דאפתם ספסל עשוי לכך לשבת עליו כל הנכנס לחנר ואין חדם מקפיד על כך כשהוא שאפתם מחמת מלאכה וכן עשה מעשה ונחלק עליו ה"ר עזריאל והחולק צריך לפרש כמו שפי' ר"ת דנקט כגון פפא בר חנא משום מסקנא דשמך דהו דוקא פפא בר חנא שהיה חדם חזק ויכול לעשב את כולם ואין משמעות הסוגיא סובלת פירוש זה הילכך נראה כפירוש רשב"ם עכ"ל :

שפב (ע) **הקוצץ** נטיעותיו אע"פ שאינו רשאי לקצוץ נטיעותיו אע"פ שאינו רשאי לקצוץ שהיה מזיק את הרבים וקדם זה וקצצו או שיש לו שור העומד ליהרג כגון שמזיק את הבריות וקדם אחר והרגו שלא מדעת בעלים חייב לשלם כפי מה שיראו הדיינים משום שהפקיעו מלקיים המצוה : (ג) ואם יטעון אתה אמרת לי לקצוץ את האילן או להרוג את השור נאמן ופטור כיון שעומדין ליקצץ וליהרג אבל שאר כל מזיק המטען אתה הרשיתני אינו נאמן (א) וכיוצא בזה :

השוחט

ראוי לישבר בהן קודם שישב אצלם הואיל וקירב שבירתו האחרון חייב שהם יאמרו אילו לא נסמכת עליו היינו עומדין קודם שישבר ואם ישבו כולם כאחד ונשבר כולם חייבין ע"כ : (ב) וא"א הרא"ש ז"ל כתב שמתם בני אדם היושבים על הספסל ונשבר תחתיהן פטורין ל"ש ישבו כאחד ול"ש בזה אחר זה דסתם ספסל עשוי לכך לישב עליו ואין בעליו מקפיד עליו והוה ליה כשואל הבהמה ומתה (א) מחמת מלאכה אבל אם היושבין עליו גדולים ושמנים שאין סתם ספסל ראויה לסבלן וישבו כולם כאחד בולם חייבין ואם ישבו זה אחר זה אם לא היה נשבר אלמלא (ב) ישיבת האחרון אז הוא לבדו חייב ואם היה נשבר מיד אף אם לא ישב זה עליו אז הוא פטור ואם הענין כך שבזולתו היה מתקיים שעה וע"י שישב עליו נשבר מיד אם בשישב עליו נשען עליהם ומנען מלעמוד הוא לבדו חייב ואם לאו בולם חייבין :

שפב (ע) **הקוצץ** נטיעותיו אע"פ שאינו רשאי לקצוץ נטיעותיו וכו' מזכה וגמרא ס"פ החובל אלא דמזכה ה"מ הקוצץ נטיעותיו אע"פ שאינו רשאי לקצוץ אבל פטור אחריס שקצצו ורבינו השמיט אלא פטור ונראה דט"ס הוא ואפשר ליישב דה"ק הקוצץ נטיעותיו כלומר מי שדרכו לקצוץ נטיעותיו אע"פ שאינו רשאי והוי כמיכח כיון שהוא בעצמו דרכו לקצוץ נטיעותיו ע"כ

ע"ד ע"ש ר"י וכ"כ בהגהות מאיר"י ע"ש פר"י וכ"כ התוספות והרא"ש ע"ש ה"ר עזריאל ור"ת דכולם חייבים דאע"ג דאין נסמך עליהם כלל נסמך עליהם אבל הרמ"ז גופיה הסכים לפרש"י דסתם בני אדם כולם פטורים . ומה בני אדם גדולי ושמנים כיון שהוא מצוי בכל אדם סתמא אין שמול לו וחייב וכל החילוקים שכתב רבינו ע"ש הרמ"ז הוא מבואר בגמרא וכמו שהוא הדין לפרש"י דבני אדם גדולים ושמני כך הוא הדין להרמב"ם ור"י בסתם בני אדם אלא היכא דאמרו בגמרא דהאחרון חייב אלא היכא שהניח לאחרים לעמוד עליו אבל היושב עליו בתחלה אפילו הוא גדול ושמן חייב אלא אם כן שהניח לאחרים לעמוד עליו אבל אם לא הניח לאחרים לעמוד עליו אלא הוא לבדו חייב אפילו הוא קטן ואפילו הוא גדול ושמן וכן הדין בכל כיולא בזה אחר זה אם לא נשבר וכו' וכדכתב רבינו להרמ"ז :

שפב (ע) **הקוצץ** נטיעותיו וכו' מזכה וגמרא ס"פ החובל דמזכה ה"מ הקוצץ נטיעותיו אע"פ שאינו רשאי לקצוץ נטיעותיו אבל פטור אחריס שקצצו ורבינו השמיט אלא פטור ונראה דט"ס הוא ואפשר ליישב דה"ק הקוצץ נטיעותיו אע"פ שאינו רשאי לקצוץ שהיה מזיק את הרבים וקדם זה וקצצו או שיש לו שור העומד ליהרג כגון שמזיק את הבריות וקדם אחר והרגו שלא מדעת בעלים חייב לשלם כפי מה שיראו הדיינים משום שהפקיעו מלקיים המצוה : (ג) ואם יטעון אתה אמרת לי לקצוץ את האילן או להרוג את השור נאמן ופטור כיון שעומדין ליקצץ וליהרג אבל שאר כל מזיק המטען אתה הרשיתני אינו נאמן (א) וכיוצא בזה :

השוחט

דרכי משה

שפא (א) וכן דעת התוספות שם פ"ק דב"ק אבל מסקנת המרדכי שם כדברי הרמב"ם וכ"ה שם בהגהות דף י' ע"ג ע"ש : (ב) וכ"פ ני"ו פ"ק דב"ק דף ה' ע"ב וכתב דה"ה בכל נזיקין דינא הכי וע"ש ובמרדכי ריש הפרק ע"ז :

שפב (א) וכתב נ"י פרק החובל דף ל"א ע"א דאפילו ליכא עדים שהזיקו אפ"ה אינו נאמן לומר שצוהו להזיק במגו דלא הזקתי דהוי מגו במקום חזקה ואינו נאמן וכ"ה שם במרדכי בתשובת מוהר"ם על שותף אחד שהיה מוחל חוב שהיה בשותפות עם אחר ואמר שצוה לו למחול לו ופסק דאינו נאמן במגו דלא מחלתי אבל אם לא היה עדים על החוב נאמן לומר שצוה למחול במגו דלא היה חייב לו כלום ע"ש הטעם ועי"ש בתשובת רשב"א סימן אלף צ"ו וכתב המרדכי פרק החובל ע"ג שליש ששרף שטרות שהושלשו בידו ואמר שצווהו לשרוף דנאמן ובתשובת הרא"ש כלל ס"ד סימן ה' דאינו נאמן וע"ש ג"כ בכלל נ' סימן ו' ובסוף כלל ק"א :

פרישה

(ב) שאין סתם ספסל רשוי נבנלן פי' אין רשוי לסבול מנשים שמנים כ"כ אבל אם היושבים אינם שמנים מפי' ישבו עליו עשרה דכל ספסל עשוי לסבול כ"כ מנשים שיכולין ליכב זה אצל זה בתרכו : אם לא שיהי נשבר כו' לבדו מייב שברי הוא עשה וגרם עיקר הקיזק והם לא גרמו הוא שבירה כלל ודומה לעושן בתמרוקי בספיקה משא מכבדת על הספיקה וכמעשה דמתרת : ותם שענין כך דבולתי היה מתקיים שעה כו' ותם לאו כולם מייבים דיכול לומר להן כיון שאלתתי מקום פנוי בספסל ליכב עליו יש לי רשות ליכב עליו ותם ותתם שידעתיה שאין בספסל רשוי לקיים היה לכם לעמוד ולפיכך גם [לכם] מלך בשבירה זו אבל גבי שפיכה כל"ל ולקמן בפי' שפ"ג גבי מבילות כל שגרם זה שתמרון בתבילתו כבידות יתירה לשפיכה אף לבשה הוא מייב ואינו יכול לומר כיון שרשיתם שאין בבשה יכולים לבכיל משאות אלו היה לכם ליקח משפיכה לשתם מבילה ומשאוי שבעטן על הספיכה או בשה עומדת לשיות מונח עליה עד מקום שרולה להוליכה שם ומדקדקים בשעת טעינה על הספיכה או בשה כמה לשויה לטעון עליה וגם בשטענין עליה מיד ניכר בכבידות אשאין בשה וספיכה יכולים ליהל בעוד (משא"כ בספסל שאין ניכר בה בכבידות עד שיעברה תתחיל בשעה אחת) מש"ה לא היה לטעון כיון שהוא תמרון ק"ל וסיותר נראה ללא תמרי כן דהו"ל כו' אלא היכא דגם וזלתו היה נשבר למאר ומן דהוה דוקא תמרון כיון דשכ"פ אתם לשיתם עומדים מש"כ היה לכם לעמוד מיד משא"כ בספיפה ומבילות וכן הוכחתי בדבריהם ע"ש :

סי' שפב (ע) **הקוצץ** נטיעותיו אע"פ שהוא רשאי לקצוץ נטיעותיו אע"פ שהוא רשאי לקצוץ כן הוא שהוא מזיק ומקלקל בכל הנטועים אע"פ שהוא רשאי לעשות אף"פ אחרים שקצצו חייבי ולא תמרי שהיה כוח שהיו אם לא יתחייבו הוא מקלקל בשלו כפי מה שירלו הדיינים עכ"ל : (ב) חייב לשלם כפי מה שירלו הדיינים עכ"ל : (ג) אתה אמרת כו' שם בגמרא : אבל אחר כל המזיק אינו נאמן פי' אפי' יש לו מגו לומר לא הזקתי כגון לקיבל עדים שהזיקו אף"פ אינו נאמן הכוי הוא מגו במקום חזקה לאמן שהדי שלא אלא אם כן שהזיקו בשעה שהיה נאמן לשלם ואינו יכול לומר לא הזקתי כעת אלא שהזקתי מקודם שנפסלו העדים ואינו נאמן

מ"כ גם מחריס שקלטו פטורין דמה לי הוא עצמו מה לי מחריס שפ"ה מחריס שקלטו חייבים :

שפג (ע) **כשם** שחייב וכו' . בעיא דלקמיטא ספ"ק דב"ק וכתב שם כ"י ודוקא עבד גדול מבל עבד קטן דינו כשור ולקמן בסי' תי"ח בבואו יתבאר בס"ד :

(ג) **שור** שעלה ע"ג שור חבירו להרגו בין שם הוא תם או מועד וכו' . כך הוא בספריס המהוייקים ומבואר כך בר"פ המניח וכ"כ הרמב"ם בפ"ו דמזיק :

(ו) **היתה** בהמת חבירו במים וכו' . בפ' הנשרפים ופסקו הפוסקים כרבינא דאמלמס בבהמה חייב מדינא דגרמי : ומ"ש ודוקא שאחזה בידו וכו' . ליתא דאמלמס הכי משמע דוקא שאחזה בידו וע"ל סי' שע"ה ס"ט וכסי' שם"ג סעיף ו' והתרכתי בזה ע"ש :

שפד (ע) **אדם** המזיק הוא ע' מאבות נזיקין וכו' . ריש ב"ק : המוסד

לשמטו חייב לא היה יכול לשמטו פטור : (ד) בתב הרמב"ם שנים שהמיתו בהמה או שברו כלי כאחד משלשין ביניהן : (ה) ה' שהניחו ה' הבילות עליה ולא מתה ובא אחרון והניח הבילתו עליה ומתה אם היתה מהלכת באותן הבילות ומשהניח זה הבילתו עמדה ולא יכלה לילך האחרון חייב ואם מתחילה לא יכלה לילך האחרון פטור אם אין ידוע כולם משלמין בשוה : (ו) היתה בהמת חבירו במים וכבש עליה תעלה ומתה במים או שהיתה בהמה ואחזה שלא יכלה לצאת עד שמתה חייב ודוקא שאחזה בידו אבל סגר עליה הדלת שלא תצא נראה שפטור מדיני אדם :

שפד (ע) **אדם** המזיק הוא אחד מאבות נזיקין ונזק העושה בידו או בגופו הוא האב והנזק שאינו עושה בגופו הוא תולדתו בגון זרק אבן או ירה חץ או פטר מים על חבירו או על כליו והזיקו או שרק והזיקו בזריקת הרוח קודם שנח אבל אם הזיק אחר שנח הו"ל תולדות

בור

חייב בהמת גחלת על לב השור אלא בכפות ובעבד פטור ואפי' בכה"ג אבל אם חיזו כפות בשור נמי פטור : ומ"ש כשדוחף השור ליס וכיוצא בזה לעלם חייב לשלם כלומר דע"כ לא פטרינן בשור כשחיזו כפות אלא משום שהו"ל לנער הגחלת מעליו אבל בדחפו ליס אלא שייך האי טעמא פשיטא דחייב : (ג) **שור** שעלה על גבי שור חבירו להרגו ובא בעל השור התחתון ושחטו את שורו להצילו ונפל העליון ומת פטור דחף לעליון ונפל ומת אם היה יכול לשמטו חייב לא היה יכול לשמטו פטור בריטב"א בר"פ המניח (כח.) ומבואר שם בגמ' דל"ש לן בין תם למועד לענין זה וז"ל הרמב"ם בפ"ו מהלכות חובל שור שעלה על גבי שור להרגו בהשתחוה הניזק שהוא בעל השתחוה וכו' וכתב ה"מ ברשות הניזק לומר דאי ברשות העליון ודאי לא עד כאן לשונו ורמזה זה על פי מה שהבאתי בפרק הנזק שדעת הרמב"ם לפטור המזיק ברשותו אף על פי שהניזק הכניס שם כליו מדעתו וכתבתיו בסימן שע"ו וזאף על גב דהתם מיירי בחלש שלא בכוונה י"ל דשור בכוונה דמי לענין זה :

(ד) **כתב** הרמב"ם שנים שהמיתו בהמה או שברו כלי כאחד משלשין ביניהם ה' שהניחו ה' תבילות עליה ולא מתה ובא אחרון והניח תבילתו עליה ומתה וכו' עד כולם משלמין בשוה בפ"ו מהלכות חובל וכתב ה"ה שהמיתו ה' תבילות עליה ולא מתה ובא אחרון והניח תבילתו עליה ומתה אלא ע"כ ה' שהניחו ה' תבילות וכו' זה כתב בפירוש מה שאמרו מרבה בתבילתו בפ"ק דב"ק (י .) וז"ז היא גרסתו והא תיכף מרבה בתבילות ה"ד מי דבלת חיטו הוה לזלת בסיעת פירות דחייב וללת דבלת מאי קא עביד ופטור ולדברי הרב וגירסתו נכונה עכ"ל : (ו) **היתה** בהמת חבירו במים וכבש עליה שלא תעלה ומתה במים או שהיתה בהמה ואחזה שלא יכלה לצאת חייב בפרק הנשרפין (עו :) ההוא גברא דאמלמס לחיותא מחייב רב חמא בר רב פוטר ורבינא מחייב ק"ו מרועה ומה רועה שלא עשה שוגג כמזיד ושומם כרעון חייב בו חת דאמלמס נזקין שעשה בהן שוגג כמזיד ושומם כרעון מיהו דין שחייב חת דאמלמס רב חמא בר רב פוטר דאמר קרא שוח יוחת המכה רועה הוא ברועה הוא דחייב לן מלמס נזקין לא חייב לן מלמס ופסק הרמ"ם כרבינא משום דהוי דינא דגרמי וכן פסק הרמב"ם בפ"ו מהל' חובל וכתב ה"ה לטעמא משום דהוי דינא דגרמי וכ"כ הרמב"ן : ומ"ש ודוקא שאחזה בידו אבל סגר עליה הדלת שלא תצא נראה שפטור מדיני אדם כלומר אבל בדיני שמים חייב דלא גרע מהסיח דדיש פרק הכונס (נה :) ולישנא דאמלמס הכי משמע שאחזה בידו אבל סגר עליה חת הדלת גורס בעלמא הוא ונראה לרבי' דפטור מדיני אדם :

שפד (ע) **אדם** המזיק הוא אחד מאבות נזיקין בריש ב"ק (ד .) : ומ"ש ונזק העושה בידו או בגופו הוא אחד ונזק שאינו עושה בגופו הוא תולדתו כגון זרק אבן או ירה חץ וכו' שם ובכמה מקומות אמרו על נזקין היוצאים מתחת ידי אדם גירי ניזקו : ומה שחילק ברוב בין קודם שנח לאחר שנח שם גבי כיסו וניעו (ג :) אמרו ר"ל מי בהדי דאולי מזקי כחו הוא ואי בתר דנייחי בין לרב בין לשמואל בורו הוא : ומ"ש רבינו דהני תולדות כ"כ הרמב"ם בפרק

דרכי משה

שפג (א) וכתב נ"י ס"פ כיצד הרגל דוקא עבד גדול אבל עבד קטן דינו כשור עכ"ל

ז"ל

דרישה

סוף פטור . מבל שוב מצאתי בל' הרמב"ם פ"ו דמובל שכ' ו"ל מילון העומד לקלימס כו' מייב לשלם כמו שילמו סדיינים כו' וכן מי שמט מיס ופוף ובא אחר ומכסה מייב ליתן כפי מה שילמו סדיינים וים מי שהורה שניתן קנס קנוב והוא ע' וכובים וכן הוא בכל מלות עשה נותן י' וכובים ע"כ וכ"כ בס"ע משמע דכולן שווין בזה לכל"ת נותן לכבעלים י' וכובים ולעשה קמייתא כמו שילמו סדיינים' ועשה פלוגתא גדלה לכי"ת ס"ל דמשהר למילמו שיעור י' וכובי' בגמ' הכ"ל הכי פסקינן לכ"ע ולדוחות ולעשה קמייתא ס"ל דפסקינן לפי הסיום הא הוא דחוק במלות נותן לו כ"ב ומה שפסק ר"ג י' וכובי' ג"כ פסק כן לפי דחוק עיניו לפי הסכנים שבתו לפניו והגמרא כתבוהו ללמד ממנו דבל דיין יש לקוום בפי דחוק עיניו ולעשה דגם דעת רבינו הוא דבולם שווי הא מ' שהרי כתב לשון וביוצא בזה חייב לשלם : (ג) שור שעלה ע"ג שור חבירו להרגו בין אם הוא תם או מועד ובא בעל שור התחתון ושמט את שורו להצילו ונפל העליון ומת פטור דחף לעליון ונפל ומת אם היה יכול לשמטו חייב לא היה יכול לשמטו פטור : (ד) בתב הרמב"ם שנים שהמיתו בהמה או שברו כלי כאחד משלשין ביניהן : (ה) ה' שהניחו ה' הבילות עליה ולא מתה ובא אחרון והניח הבילתו עליה ומתה אם היתה מהלכת באותן הבילות ומשהניח זה הבילתו עמדה ולא יכלה לילך האחרון חייב ואם מתחילה לא יכלה לילך האחרון פטור אם אין ידוע כולם משלמין בשוה : (ו) היתה בהמת חבירו במים וכבש עליה תעלה ומתה במים או שהיתה בהמה ואחזה שלא יכלה לצאת עד שמתה חייב ודוקא שאחזה בידו אבל סגר עליה הדלת שלא תצא נראה שפטור מדיני אדם :

שפד (ע) **אדם** המזיק הוא ע' מאבות נזיקין וכו' . ריש ב"ק : המוסד

פרישה

סוף פטור . מבל שוב מצאתי בל' הרמב"ם פ"ו דמובל שכ' ו"ל מילון העומד לקלימס כו' מייב לשלם כמו שילמו סדיינים כו' וכן מי שמט מיס ופוף ובא אחר ומכסה מייב ליתן כפי מה שילמו סדיינים וים מי שהורה שניתן קנס קנוב והוא ע' וכובים וכן הוא בכל מלות עשה נותן י' וכובים ע"כ וכ"כ בס"ע משמע דכולן שווין בזה לכל"ת נותן לכבעלים י' וכובים ולעשה קמייתא כמו שילמו סדיינים' ועשה פלוגתא גדלה לכי"ת ס"ל דמשהר למילמו שיעור י' וכובי' בגמ' הכ"ל הכי פסקינן לכ"ע ולדוחות ולעשה קמייתא ס"ל דפסקינן לפי הסיום הא הוא דחוק במלות נותן לו כ"ב ומה שפסק ר"ג י' וכובי' ג"כ פסק כן לפי דחוק עיניו לפי הסכנים שבתו לפניו והגמרא כתבוהו ללמד ממנו דבל דיין יש לקוום בפי דחוק עיניו ולעשה דגם דעת רבינו הוא דבולם שווי הא מ' שהרי כתב לשון וביוצא בזה חייב לשלם : (ג) שור שעלה ע"ג שור חבירו להרגו בין אם הוא תם או מועד ובא בעל שור התחתון ושמט את שורו להצילו ונפל העליון ומת פטור דחף לעליון ונפל ומת אם היה יכול לשמטו חייב לא היה יכול לשמטו פטור : (ד) בתב הרמב"ם שנים שהמיתו בהמה או שברו כלי כאחד משלשין ביניהן : (ה) ה' שהניחו ה' הבילות עליה ולא מתה ובא אחרון והניח הבילתו עליה ומתה אם היתה מהלכת באותן הבילות ומשהניח זה הבילתו עמדה ולא יכלה לילך האחרון חייב ואם מתחילה לא יכלה לילך האחרון פטור אם אין ידוע כולם משלמין בשוה : (ו) היתה בהמת חבירו במים וכבש עליה תעלה ומתה במים או שהיתה בהמה ואחזה שלא יכלה לצאת עד שמתה חייב ודוקא שאחזה בידו אבל סגר עליה הדלת שלא תצא נראה שפטור מדיני אדם :

שפד (ע) **אדם** המזיק הוא ע' מאבות נזיקין וכו' . ריש ב"ק : המוסד

הגהות

דגרמי : שפטור מדיני אדם משום דגורס בעלמא הוא מבל מייב בדיני שמים :

סי' שפד (ע) **שאינו** עושה בגופו הוא תולדתו ע' בדרישה : בכה

סי' שפד (ע) **שאינו** עושה בגופו הוא תולדתו ו"ל ב"י כ"ב גם הרמב"ם פ"ו מהל' חובל ומזיק ד"ה ומיהו יודע למ"מ קרלו מותם תולדות עכ"ל פי' בשלמת מחנכ וגמ' ים ב"ק לק"מ דתנא מתורת קלי ולפרש דמה שפרטה התורה ד' מיקון לאו דוקא מיהו בניזקין אלא שאלו הם עיקרי הנזקים ומתחילים מהניזק קונטא דדיבא ולא לפרט מיזק אחר משום הן התורה ומיזק אחר מהם מדבריהם ומיהו לומה למלכת שבת שאם שפיר קאמר הרמב"ם שבות ותולדות משום דים ב"מ לענין קנין אם עושה אב עם תולדתו הסיומדת לו בשעלם ד' אף אם תולדה שמרת מה

חדושי הגהות

שפג א ומדין הבשא ר"ל שפשל דלעיל :

צ"ל

בפרק ו' מהלכות חובל ומזיק יותר ע"ש ס"מ שקרקע חותם תולדות:

(ג) **הכה** בפטיש ויצא מתחת ידו ניצוץ והזיק חייב מכה כס"פ הכותב (סב:) גן היוצא מתחת הפטיש ויצא והזיק חייב:

(ג) **הבנאי** שקבל עליו לסתור הכותל וסתר ושבר את האבנים או הזיק חייב היה מכה בצד זה ונפל בצד אחר פטור ואם מחמת ההכאה חייב:

(ד) **החוצב** שחצב מכאן ונתנה לסתת והזיק בו הסתת חייב מסרו הסתת לחמר החמר חייב מסרו החמר לכתף הכתף חייב מסרו הכתף לבנאי הבנאי חייב מסרו הבנאי למסדר המסדרו על שורת הבנין המסדר חייב ואם אחר שמסדרו על שורת הבנין נפל והזיק אם הן קבלנין כולן חייבין ואם הם שכירי יום האחרון חייב וכולן פטורין:

שפה (ה) **המזיק** לחבירו היזק שאינו ניכר כגון המטמא טהרותיו או שעירב לו יין נסך ביינו מן התורה הוא פטור אבל חכמים קנסוהו לשלם כדי שלא ירגיל עצמו לכך לפיכך אם מת המזיק קודם ששילם אין קונסין בנו לשלם וכן אם היה שוגג פטור שלא קנסו אלא מזיד. המנסך יין חברו לעבודת כו"ם לא נאסר שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואם היה לו בו שותפות או שהוא מומר או שהתרו בו וקבל ההתראה שחשוב כמו מומר ואוסר חייב לשלם אע"פ שמתחייב בנפשו שחייב תשלומין חל משעה שהגביהו ועדיין לא נתחייב בנפשו:

שפו (ה) **יש** צד במזיק בממון חברו ואינו עושה שום מעשה אלא שבגרמתו בא הנזק לחבירו וקיי"ל כר' מאיר דדאין דינא דגרמי: (ב) לפיכך כתב הרמב"ם הדוחף מטבע של חברו עד שנפל לים חייב לשלמו אע"פ שלא הגביהו וכן הפותח מטבע של חברו והעביר צורתו חייב לשלמו אע"פ שלא חסרו והמוכר שט"ח לחברו וחזר בו המוכר ומחלו דקיי"ל שהוא מחול צריך לשלם ללוקח הפסדו וכן השורף שט"ח של חברו חייב לשלם כל מה שהיה מחזיק אע"פ שלא שרף אלא נייר וכגון שמאמין למלוה במה שאומר שהיה מקויים ובמה סבומו ומיירי שאין עדים שיודעין

(ה) **החוצב** וכו'. ס"פ הבית והעלייה פי' סתת הוא המרבעה ומחליקה והוא מוסר לותה לחמר שמוליכה למקום שבונין שם ומוסרה לכתף המוליכה לבנאי העומד על מעמד החומה העשוי להילוך החומים והבנאי מוסרה למדריכל הוא מדי החומים שהוא מדקדק בהנחת האבן לנדרה על מוסדה ומי שהאבן בידו ונפלה מידו והזיקה הוא לבדו חייב אבל אם אחר שסדרה המדריכל על מוסדה ונפלה והזיקה כולן חייבים אם היו קבלנים ואם לאו כולן לעמור ואם היו שכירי יום האחרון חייב וכולן פטורין:

שפה (ה) **המזיק** לחבירו היזק שאינו ניכר וכו'. פלוגתא דחזקיה ור' יוחנן בפ' הנזקין (דף נ"ג) ופסקו הפוסקים כר' יוחנן: המנסך יין חבירו לעכו"ם וכו'. מיבעי למיבעי למימר דכי"ד סי' ד' כתב דנחלקו בזה הרמב"ם והרמ"ך והרש"ך דסי' ק"ל ופסק כהרמ"ך דאפי' יש לו חלק בה חיישו משום שודאי חיישו מכוין אלא לעברו וכאן פסק בפתח כהרמב"ם והרמ"ך ליישב דס"ל לרבינו חע"ג דלעניין חיוב הנאה אין לנו לחוש כהרמ"ך דפסק דאפי' יש היה שותפות אין אדם מוסר דבר שאינו שלו מ"מ כיון דלאכילה מודה הרמ"ך דאסור וכדכתב הר"ן שכל היום בו סרך לעכו"ם מיתסר באכילה וכמו שנתבאר בי"ד סי' ד' וסי' קמ"ה וכיון דכך הוא הדין מזיק דאסור לשלם כהרמב"ם חייב המזיק ליקח מה שנתחייב לו בדינים היזק דאסור ליהנות לדעת הרמב"ם חייב המזיק ליקח מה שנתחייב לו בדינים היזק דאסור ליהנות בו כדעת הרמ"ך כיון דליכא הרמב"ם דאסרו בהנאה ומאחר ליה מריה למהרו"ך דכתב לחלק בין בהמה ליין וחילוק זה לא שערו הראשונים:

שפו (ה) **יש** לד במזיק וכו' בפ' הגוזל קמא (דף ק') מסיקנא דס"ל כר"מ דדאין דינא דגרמי: (ג) **ומ"ש** לפיכך כתב הרמב"ם הדוחף מטבע וכו'. כלומר מע"ג דרבה קאמר התם (דף נח) דבדוחף מטבע וכו' וכן הפותח מטבע פטור היינו משום דלית ליה דינא דגרמי אבל למאי דקיי"ל כר"מ דדאין דינא דגרמי הדוחף וכן הפותח חייב: ומ"ש אע"פ שלא הגביהו וכו' כלומר דבהגביהו חייב לשלומי מדינא אבל הכא דס"ע כיון דבעלמא הגבהה קונה בכל מקום הו"ל כמילו גזלו ונטלו לרשותו וחזר והשליכו ליס דחייב לשלם וכן מס שייפיה בשופינא (ב"מ פ"ו) ומסרו הו"ל מזיק ממון בידים ממש וחייב לכ"ע. ופסק מהרש"ל בספר י"ש פ' הגוזל קמא סי' י"ז דהא דהפותח מטבע וכו' מיירי נמי דלא שקליה בידים אלא מזיקו בחכת קורנס וחין כאן חסרון דהוא במשקל הרמזון יכוה לנסכא כמתחלה ומכח לקמיה אלא דהוזל מעט מחמת פחם צורתו אבל היכא דשקליה בידים מגזל גזליה ובעי השבה מעלייתא כדין הזורק מטבע של חברו ליס הגדול עכ"ל: ומ"ש וכגון שמאמין למלוה וכו' פי' כיון דמיירי שאין עדים יודעים וכו' כלכתא בסמוך ג"כ ס"ל כגון שמאמין וכו' דאי היו מאמין אין עליו

(ה) **המזיק** לחבירו היזק שאינו ניכר כגון המטמא טהרותיו או שעירב לו יין נסך ביינו מן התורה הוא פטור אבל חכמים קנסוהו לשלם כדי שלא ירגיל עצמו לכך וכו' וכן אם היה שוגג פטור וכו' משנה בפ' הניזקין (נד:) המטמא והמדמע והמנסך בשוגג פטור במזיד חייב ובגמ' אמר חזקיה ד"ת אחד שוגג ואחד מזיד חייב מ"ט היזק שאינו ניכר שמיה היזק ומ"ט אמרו בשוגג פטור כדי שיודיענו ור' יוחנן אמר ד"ת אחד שוגג ואחד מזיד פטור מ"ט היזק שאינו ניכר לאו שמיה היזק ומ"ט אמרו במזיד חייב שלא יהא כל אחד ואחד טורח ומטמא טהרותיו של חבירו ואומר פטור אני ותותיבינן עליה דחזקיה מדתנן גזל מטבע ונפסל תרומה וטמאת וכו' אומר לו הרי שלך לפניך וסלקא בתיובתא וקיי"ל כר"י דאמר לא שמיה היזק: ומ"ש לפיכך אם מת המזיק וקודם שישלם אין קונסין בנו לשלם בפרק השולח (מד:) אמר אביי נקטינן טומאת טהרות ומת לא קנסו בנו אחריו מ"ט היזק שאינו ניכר לאו שמיה היזק וקנסא דרבנן הוא לדידיה קנסוהו רבנן לבריה לא קנסוהו רבנן וכתב כל זה הרי"ף בפרק קמא דב"ק והרמב"ם בפ"ז מהלכות חובל וכתב דבאומנ נמי פטור כמו בשוגג ופשוט הוא: המנסך יין חבירו לכו"ם לא נאסר שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואם היה לו בו שותפות או שהוא מומר או שהתרו בו וקבל התראה שחשוב כמו מומר ואוסר חייב לשלם מ"ש דבהני גווני אוסר אע"פ שאינו שלו נתבאר בטור י"ד בסימן ד': ומ"ש חייב לשלם אף ע"פ שמתחייב בנפשו שחיוב תשלומין חל משעה שהגביהו ועדיין לא נתחייב בנפשו מימרא דרבי ירמיה בפ' הניזקין אם וכפ' הגוזל ומחכיל (קיז.) מהא דתניא חזרו למנסך ייגו של חבירו חייב וחמרינן לטעמא משום דס"ל כר' ירמיה ופסקה הרמב"ס בפ"ז מהלכות חובל: **שפו** (ה) **יש** לד במזיק בממון חבירו ואינו עושה שום מעשה אלא שבגרמתו בא הנזק לחבירו וקיי"ל כר"מ דדאין דינא דגרמי בפרק הגוזל עליס (ק.) גבי המרשה דיגר לשולחני וחס"כ נמלח רע ת"ל רבי אלעזר לר"ל והא תא הוא דאמרת ר"מ הוא דדאין דינא דגרמי מהי לאו רבי מאיר ולא סבירא לך כוותיה ת"ל לא ר"מ ור"ל כוותיה: (ג) **ובמ"ש** לפיכך כתב הרמב"ם הדוחף מטבע של חבירו עד שנפל ליס חייב לשלמו אע"פ שלא הגביהו כלומר שחילו הגביהו דלא דינא דגרמי חייב לשלומי מדינא וכן הפותח מטבע של חבירו והעביר צורתו חייב אף על פי שלא חסרו כלומר דמחייב בקורנסא ולא שפייה בשופינא דאפי' שפייה בשופינא בלא דינא דגרמי חייב לשלומי מדינא דכתב ה"ה בכל הני פטר א רבה פרק הגוזל עליס (לח.) משום דל"ל דינא דגרמי דאל המפרשים כתבו דלדידן בכולהו חייב וכן דעת ר"ח ובהלכות ויתר הפוסקים ז"ל עכ"ל: ומ"ש וכן השורף שט"ח של חבירו חייב לשלם כל מה שהיה מחזיק וכו' כן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק הגוזל ומע"ג דבפ' הגוזל גרסינן (שם) אמר רבה השורף שטרו של חבירו פטור לימר ליה ניירא קלחי מינך כתב הרי"ף דלית הלכתא כוותיה דהא מסיקנא אמר אמימר מגן דדאין דינא דגרמי מגבי ליה דמי שטרא מעליא הוא עובדא וכפייה רפרס לרב אחאי ומגבי ליה כי כשורי לצלמי וכן הלכתא: ומ"ש וכגון שמאמין למלוה שהיה מקויים וכמה סבומו ומיירי שאין עדים יודעים כמה היה כתוב בו וכו' שם בגמרא אמר אמימרא דרבה מתקיף לה רמי בר חמא ק"ל מי לימא דהלכ"כ לא היה יכול לגבות בו וכ"כ הרמב"ם בפרק ז' מהלכות חובל וכתב בשעת כ"ע אבל בשטר לומר מגה שיה כתוב בו והשורף לומר שהוא מקויס לחל"כ לא היה יכול לגבות בו וכ"כ הרמב"ם בפרק ז' מהלכות חובל וכתב בשעת כ"ע אבל בשטר מעליא ומי לליכא סהדי אלא שטרא מעליא הוא עובדא וכפייה רפרס לרב אחאי ומגבי ליה כי כשורי לצלמי וכן הלכתא: ומ"ש וכגון שמאמין למלוה שהיה מקויים וכמה סבומו ומיירי שאין עדים יודעים כמה היה כתוב בו וכו' שם בגמרא אמר אמימרא דרבה מתקיף לה רמי בר חמא ק"ל מי לימא דהלכ"כ לא היה יכול לגבות בו וכ"כ הרמב"ם בפרק ז' מהלכות חובל וכתב בשעת כ"ע אבל בשטר לומר מגה שיה כתוב בו והשורף לומר לא

פרישה

(ב) הכה בפטיש ויצא מתחת ידו ניצוץ כו' בב"ק ד' ס"ב: (ג) הבנאי שקיבל בב"ק ד' ס"ח וכתבו הרמב"ם בפ"ו מהל' חובל וכ' שם סמ"ע שכתב שיש מפני שהוא כשורק מן ושוקק: (ד) החוצב שחצב כו' עד סוף שם ברייתא וגמרא הוא בב"מ דף ק"ח ור"ל המוכר שחצב מתוך מן הבה ונותנו למחליקו: בסתת חייב בגמרא מוקי לה אפי' בקבלנות וכולן שותפין אפ"ה יש שהיתה מסורה בידו כיון דמניחו הזוק מוטל עליו כל היכי דמתרמי: אם הם קבלנים פי' הרמב"ם והמאחר [והכתף] וכבתף וכבתי [והמסדר] כולם קבלו יחד אע"פ לבעות לו כיחל שכ"ת יעשה לנורך הכותל כפי עניינו כולם חייבים לשלמר שהניחו אם לאו גירי דילים וכולן שותפין יחד ועליהן המלאכה לעשות וקבלו מחריות הזוק יחד: בשכירות. מחרון חייב: בקבלנות. כולן חייבים היכא דלא נפלה מיד אחד מהן דעל כולן לשמור שתהא מיושבת יפה:

שפה (ה) **המזיק** לחבירו היזק שאינו ניכר כגון המטמא טהרותיו או שעירב לו יין נסך ביינו מן התורה הוא פטור אבל חכמים קנסוהו לשלם כדי שלא ירגיל עצמו לכך וכו' וכן אם היה שוגג פטור וכו' משנה בפ' הניזקין (נד:) המטמא והמדמע והמנסך בשוגג פטור במזיד חייב וגמ' אמר חזקיה ד"ת אחד שוגג ואחד מזיד מ"ט היזק שאינו ניכר שמיה היזק ומ"ט אמרו בשוגג פטור כדי שיודיענו ור' יוחנן אמר ד"ת אחד שוגג ואחד מזיד פטור מ"ט היזק שאינו ניכר לאו שמיה היזק ומ"ט אמרו במזיד חייב שלא יהא כל אחד ואחד טורח ומטמא טהרותיו של חבירו ואומר פטור אני ותותיבינן עליה דחזקיה מדתנן גזל מטבע ונפסל תרומה וטמאת וכו' אומר לו הרי שלך לפניך וסלקא בתיובתא וקיי"ל כר"י דאמר לא שמיה היזק: ומ"ש לפיכך אם מת המזיק וקודם שישלם אין קונסין בנו לשלם בפרק השולח (מד:) אמר אביי נקטינן טומאת טהרות ומת לא קנסו בנו אחריו מ"ט היזק שאינו ניכר לאו שמיה היזק וקנסא דרבנן הוא לדידיה קנסוהו רבנן לבריה לא קנסוהו רבנן וכתב כל זה הרי"ף בפרק קמא דב"ק והרמב"ם בפ"ז מהלכות חובל וכתב דבאומנ נמי פטור כמו בשוגג ופשוט הוא: המנסך יין חבירו לכו"ם לא נאסר שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואם היה לו בו שותפות או שהוא מומר או שהתרו בו וקבל התראה שחשוב כמו מומר ואוסר חייב לשלם מ"ש דבהני גווני אוסר אע"פ שאינו שלו נתבאר בטור י"ד בסימן ד': ומ"ש חייב לשלם אף ע"פ שמתחייב בנפשו שחיוב תשלומין חל משעה שהגביהו ועדיין לא נתחייב בנפשו מימרא דרבי ירמיה בפ' הניזקין אם וכפ' הגוזל ומחכיל (קיז.) מהא דתניא חזרו למנסך ייגו של חבירו חייב וחמרינן לטעמא משום דס"ל כר' ירמיה ופסקה הרמב"ס בפ"ז מהלכות חובל: **שפו** (ה) **יש** לד במזיק בממון חבירו ואינו עושה שום מעשה אלא שבגרמתו בא הנזק לחבירו וקיי"ל כר"מ דדאין דינא דגרמי בפרק הגוזל עליס (ק.) גבי המרשה דיגר לשולחני וחס"כ נמלח רע ת"ל רבי אלעזר לר"ל והא תא הוא דאמרת ר"מ הוא דדאין דינא דגרמי מהי לאו רבי מאיר ולא סבירא לך כוותיה ת"ל לא ר"מ ור"ל כוותיה: (ג) **ובמ"ש** לפיכך כתב הרמב"ם הדוחף מטבע של חבירו עד שנפל ליס חייב לשלמו אע"פ שלא הגביהו כלומר אחילו הגביהו דלא דינא דגרמי חייב לשלומי מדינא וכן הפותח מטבע של חבירו והעביר צורתו חייב אף על פי שלא חסרו כלומר דמחייב בקורנסא ולא שפייה בשופינא דאפי' שפייה בשופינא בלא דינא דגרמי חייב לשלומי מדינא דכתב ה"ה בכל הני פטר א רבה פרק הגוזל עליס (לח.) משום דל"ל דינא דגרמי אבל המפרשים כתבו דלדידן בכולהו חייב וכן דעת ר"ח ובהלכות ויתר הפוסקים ז"ל עכ"ל: ומ"ש וכן השורף שט"ח של חבירו חייב לשלם כל מה שהיה מחזיק וכו' כן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק הגוזל ומע"ג דבפ' הגוזל גרסינן (שם) אמר רבה השורף שטרו של חבירו פטור לימר ליה ניירא קלחי מינך כתב הרי"ף דלית הלכתא כוותיה דהא מסיקנא אמר אמימר מגן דדאין דינא דגרמי מגבי ליה דמי שטרא מעליא הוא עובדא וכפייה רפרס לרב אחאי ומגבי ליה כי כשורי לצלמי וכן הלכתא: ומ"ש וכגון שמאמין למלוה שהיה מקויים וכמה סבומו ומיירי שאין עדים יודעים כמה היה כתוב בו וכו' שם בגמרא אמר אמימרא דרבה מתקיף לה רמי בר חמא ק"ל מי לימא דהלכ"כ לא היה יכול לגבות בו וכ"כ הרמב"ם בפרק ז' מהלכות חובל וכתב בשעת כ"ע אבל בשטר לומר מגה שיה כתוב בו והשורף לומר לא

דרישה

שם שמין כן בתשלומי מזיק ממון דמין (כמי) [כ"מ] דבכל ענין מייב וכן [המזיק] שוה על כל אחד בפני עצמו:

סי' שפה (ה) **ואם** שיה לו בו שותפות כו' מייב לשלם כ"פ בדי"ד סי' ד' כ"ר בשם הרמ"ה לאפי' שותפ' מיעט מוסר דאמרינן לעצורי קמכוין וכ"כ שם בסי' קמ"ה ומיכה למימר דרבי לא נמיא כאן לפסוק הלכה דשותפ מסור מו לא אלא בא להשמיענו דבדין זה מלינו שמשיק מייב למר כדלעיל ליה ולמר כדמ"ל דהיינו להרמב"ם בשיעתו שותפ דוקא בשמיר מן שקבל שהתראה ויותר נראה לומר דודאי משמעת אמרי' דלא כיון למסור אלא לעצורי לפניהן אלא דכמן גבי מנסך יין חבירו לאפשר שיה לו לאלק וליקח אלא בכלי בפני עצמו ולכסך אלא מבינו לבד ממרי' ולאי לאסור קמכוין דאי לעצוריה בעלמא לאיזה טעם נסך ג"כ אלקו מבל בי"ד דמיירי בשוכרו לפני עכו"ם משמעת לעצורי לאבינו לאחי ושם שאסר ג"כ אלקו עם אלק מבינו היינו משום דלא שיה אפשר לאלק בשמיה ולילקח אלקו קודם שעבודם שהרי שעבודם שיה השמיטה ודוק:

וכן

(ג) **הכה** בפטיש ויצא מתחת ידו ניצוץ והזיק חייב מכה כס"פ הכותב (סב:) גן היוצא מתחת הפטיש ויצא והזיק חייב:

(ג) **הבנאי** שקבל עליו לסתור הכותל וסתר ושבר את האבנים או הזיק חייב היה מכה בצד זה ונפל בצד אחר פטור ואם מחמת ההכאה חייב:

(ד) **החוצב** שחצב מכאן ונתנה לסתת והזיק בו הסתת חייב מסרו הסתת לחמר החמר חייב מסרו החמר לכתף הכתף חייב מסרו הכתף לבנאי הבנאי חייב מסרו הבנאי למסדר המסדרו על שורת הבנין המסדר חייב ואם אחר שמסדרו על שורת הבנין נפל והזיק אם הן קבלנין כולן חייבין ואם הם שכירי יום האחרון חייב וכולן פטורין:

שפה (ה) **המזיק** לחבירו היזק שאינו ניכר כגון המטמא טהרותיו או שעירב לו יין נסך ביינו מן התורה הוא פטור אבל חכמים קנסוהו לשלם כדי שלא ירגיל עצמו לכך לפיכך אם מת המזיק קודם ששילם אין קונסין בנו לשלם וכן אם היה שוגג פטור שלא קנסו אלא מזיד. המנסך יין חברו לעבודת כו"ם לא נאסר שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואם היה לו בו שותפות או שהוא מומר או שהתרו בו וקבל ההתראה שחשוב כמו מומר ואוסר חייב לשלם אע"פ שמתחייב בנפשו שחיוב תשלומין חל משעה שהגביהו ועדיין לא נתחייב בנפשו:

שפו (ה) **יש** צד במזיק בממון חבירו ואינו עושה שום מעשה אלא שבגרמתו בא הנזק לחבירו וקיי"ל כר' מאיר דדאין דינא דגרמי: (ב) לפיכך כתב הרמב"ם הדוחף מטבע של חברו עד שנפל לים חייב לשלמו אע"פ שלא הגביהו וכן הפותח מטבע של חברו והעביר צורתו חייב לשלמו אע"פ שלא חסרו והמוכר שט"ח לחברו וחזר בו המוכר ומחלו דקיי"ל שהוא מחול צריך לשלם ללוקח הפסדו וכן השורף שט"ח של חברו חייב לשלם כל מה שהיה מחזיק אע"פ שלא שרף אלא נייר וכגון שמאמין למלוה במה שאומר שהיה מקויים ובמה סבומו ומיירי שאין עדים יודעין

(ה) **החוצב** וכו'. ס"פ הבית והעלייה פי' סתת הוא המרבעה ומחליקה והוא מוסר לותה לחמר שמוליכה למקום שבונין שם ומוסרה לכתף המוליכה לבנאי העומד על מעמד החומה העשוי להילוך החומים והבנאי מוסרה למדריכל הוא מדי החומים שהוא מדקדק בהנחת האבן לנדרה על מוסדה ומי שהאבן בידו ונפלה מידו והזיקה הוא לבדו חייב אבל אם אחר שסדרה המדריכל על מוסדה ונפלה והזיקה כולן חייבים אם היו קבלנים ואם לאו כולן לעמור ואם היו שכירי יום האחרון חייב וכולן פטורין:

שפה (ה) **המזיק** לחבירו היזק שאינו ניכר וכו'. פלוגתא דחזקיה ור' יוחנן בפ' הנזקין (דף נ"ג) ופסקו הפוסקים כר' יוחנן: המנסך יין חבירו לעכו"ם וכו'. מיבעי למיבעי למימר דכי"ד סי' ד' כתב דנחלקו בזה הרמב"ם והרמ"ך והרש"ך דסי' ק"ל ופסק כהרמ"ך דאפי' יש לו חלק בה חיישו משום שודאי חיישו מכוין אלא לעברו וכאן פסק בפתח כהרמב"ם והרמ"ך ליישב דס"ל לרבינו חע"ג דלעניין חיוב הנאה אין לנו לחוש כהרמ"ך דפסק דאפי' יש היה שותפות אין אדם מוסר דבר שאינו שלו ואם היה לו בו שותפות או שהוא מומר או שהתרו בו וקבל התראה שחשוב כמו מומר ואוסר חייב לשלם מ"ש דבהני גווני אוסר אע"פ שאינו שלו נתבאר בטור י"ד בסימן ד': ומ"ש חייב לשלם אף ע"פ שמתחייב בנפשו שחיוב תשלומין חל משעה שהגביהו ועדיין לא נתחייב בנפשו מימרא דרבי ירמיה בפ' הניזקין אם וכפ' הגוזל ומחכיל (קיז.) מהא דתניא חזרו למנסך ייגו של חבירו חייב וחמרינן לטעמא משום דס"ל כר' ירמיה ופסקה הרמב"ס בפ"ז מהלכות חובל: **שפו** (ה) **יש** לד במזיק בממון חבירו ואינו עושה שום מעשה אלא שבגרמתו בא הנזק לחבירו וקיי"ל כר"מ דדאין דינא דגרמי בפרק הגוזל עליס (ק.) גבי המרשה דיגר לשולחני וחס"כ נמלח רע ת"ל רבי אלעזר לר"ל והא תא הוא דאמרת ר"מ הוא דדאין דינא דגרמי מהי לאו רבי מאיר ולא סבירא לך כוותיה ת"ל לא ר"מ ור"ל כוותיה: (ג) **ובמ"ש** לפיכך כתב הרמב"ם הדוחף מטבע של חבירו עד שנפל ליס חייב לשלמו אע"פ שלא הגביהו כלומר אחילו הגביהו דלא דינא דגרמי חייב לשלומי מדינא וכן הפותח מטבע של חבירו והעביר צורתו חייב אף על פי שלא חסרו כלומר דמחייב בקורנסא ולא שפייה בשופינא דאפי' שפייה בשופינא בלא דינא דגרמי חייב לשלומי מדינא דכתב ה"ה בכל הני פטר א רבה פרק הגוזל עליס (לח.) משום דל"ל דינא דגרמי אבל המפרשים כתבו דלדידן בכולהו חייב וכן דעת ר"ח ובהלכות ויתר הפוסקים ז"ל עכ"ל: ומ"ש וכן השורף שט"ח של חבירו חייב לשלם כל מה שהיה מחזיק וכו' כן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק הגוזל ומע"ג דבפ' הגוזל גרסינן (שם) אמר רבה השורף שטרו של חבירו פטור לימר ליה ניירא קלחי מינך כתב הרי"ף דלית הלכתא כוותיה דהא מסיקנא אמר אמימר מגן דדאין דינא דגרמי מגבי ליה דמי שטרא מעליא הוא עובדא וכפייה רפרס לרב אחאי ומגבי ליה כי כשורי לצלמי וכן הלכתא: ומ"ש וכגון שמאמין למלוה שהיה מקויים וכמה סבומו ומיירי שאין עדים יודעים כמה היה כתוב בו וכו' שם בגמרא אמר אמימרא דרבה מתקיף לה רמי בר חמא ק"ל מי לימא דהלכ"כ לא היה יכול לגבות בו וכ"כ הרמב"ם בפרק ז' מהלכות חובל וכתב בשעת כ"ע אבל בשטר לומר מגה שיה כתוב בו והשורף לומר לא

דרישה

שם שמין כן בתשלומי מזיק ממון דמין (כמי) [כ"מ] דבכל ענין מייב וכן [המזיק] שוה על כל אחד בפני עצמו:

סי' שפה (ה) **ואם** שיה לו בו שותפות כו' מייב לשלם כ"פ בדי"ד סי' ד' כ"ר בשם הרמ"ה לאפי' שותפ' מיעט מוסר דאמרינן לעצורי קמכוין וכ"כ שם בסי' קמ"ה ומיכה למימר דרבי לא נמיא כאן לפסוק הלכה דשותפ מסור מו לא אלא בא להשמיענו דבדין זה מלינו שמשיק מייב למר כדלעיל ליה ולמר כדמ"ל דהיינו להרמב"ם בשיעתו שותפ דוקא בשמיר מן שקבל שהתראה ויותר נראה לומר דודאי משמעת אמרי' דלא כיון למסור אלא לעצורי לפניהן אלא דכמן גבי מנסך יין חבירו לאפשר שיה לו לאלק וליקח אלא בכלי בפני עצמו ולכסך אלא מבינו לבד ממרי' ולאי לאסור קמכוין דאי לעצוריה בעלמא לאיזה טעם נסך ג"כ אלקו מבל בי"ד דמיירי בשוכרו לפני עכו"ם משמעת לעצורי לאבינו לאחי ושם שאסר ג"כ אלקו עם אלק מבינו היינו משום דלא שיה אפשר לאלק בשמיה ולילקח אלקו קודם שעבודם שהרי שעבודם שיה השמיטה ודוק:

וכן

סי' שפו (ב) **לפיכך** כתב הרמב"ם פ"ל דמזיק כ"כ: בדוחף מטבע כו' בב"ק אמר רבה שהוא פטור מ"ט רבה דס"ע [ע' בב"מ בסעיף ג' שהביאו גם מ"ש הרמ"ך על מימרא דרבה] ואמר רבה שהוא מטבע פי' שהכה בקורנוס עליס ופתח הכותל של המטבע ולא גרעה ממשקלה אלא שיש להוסיף פטור וס"ל להרמב"ם לדידן דקיי"ל כר"מ מייב בכל אלו ולר"י ס"ל דפטור כמ"ש בסמוך: דקיי"ל שהוא מחול כלעיל סי' ס"ו סכ"ב: ומ"ש וכן השורף כו' אבל שם שיו מחמין שיו מאלם אלא דמי דמין בעדיש יכולין לעשות שטר מדם אלא דמי סגיר בלבד ועל בסי' כ"ה ס"ט ומ"ש שם בוה: שהעדיש ועשו למלוה כו' כ"ל לל"ד קאמר שהעדיש ועשו דהא מבואר לעיל סי' פ"ת דמין העדיש יכולין לעשות שטר מדם אלא כ"ל

שיודעין כמה היה בתוב בו שאם יש עדים שיודעין אינו חייב לו בלום שהעדים יעשו למלוה שטר אחר וכן הזורק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים וכסתות שראוי ליפול עליהם שלא ישברו ובא אחר וסלקם המסלק חייב אע"פ שלא עשה הנזק אלא שבגרמותו בא לו: (ג) ור"י פי' כיון דקיי"ל דגרמא בנזקין פטור וגם קיימא לן בדינא דגרמי אבל אלו חייב טשום דינא דגרמי אבל המסלק כרים מתחת כלי שורק חבירו והדוחף מטבע חבירו עד שנפל לים או שפיחם צורתו והנותן סם המות לפני בהמת חבירו והשולח בעירה

שיודעין כמה היה כתוב בו שאם יש עדים שיודעין אינו חייב לו בלום שהעדים יעשו למלוה שטר אחר וכן הזורק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים וכסתות שראוי ליפול עליהם שלא ישברו ובא אחר וסלקם המסלק חייב אע"פ שלא עשה הנזק אלא שבגרמותו בא לו: (ג) ור"י פי' כיון דקיי"ל דגרמא בנזקין פטור וגם קיימא לן בדינא דגרמי אבל אלו חייב טשום דינא דגרמי אבל המסלק כרים מתחת כלי שורק חבירו והדוחף מטבע חבירו עד שנפל לים או שפיחם צורתו והנותן סם המות לפני בהמת חבירו והשולח בעירה

שפו (א) וז"ל שם על ראובן שלקח אבן של שמעון ומסר בו חבית של יין שהיה מונח בר"ה ובא שמעון ולקח אבן שלו ונתגלגלה החבית ונשברה שמעון חייב אבל אם הזר ומסרה באבן אחר פטור אע"ג דאין האבן גדול בראשון ע"ש: (ב) גם בתשובת מוהר"ם פד"ו סי' ס"ב ועיין ריש סי' שפ"ט מדין דינא דגרמי כתב נ"י פרק שור שנגח את הפרה דף נ' ע"ב הא דדינא דגרמי חייב דוקא אדם אבל גרמי דבהמה לכ"ע פטור: (ג) בתב מהר"מ מריזבורוק ראובן שעמד במקח עם עכו"ם על חפץ א' שרוצה העבו"ם לקנות ממנו ואומר לו העכו"ם אמור לי בכמה אתה רוצה ליתן לי ואומר בכך והעכו"ם שותק ולקחו ממנו ואומר שמעון לעכו"ם שאינו שוה כל כך חייב לשלם לראובן הפסדו עכ"ל ואינו נ"ל משום דהוי גרמא בנזקין דהא אין ההיזק מגיע לו מיד גם הוא אינו עושה ההיזק בגופו ואפשר דהוי מילתא דשכיחא בימי מוהר"ם ולכן פסק וכן ובדעת הרשב"א דכתב דבמקום דשכיח קנסו או משעם דהוי כמסירה

דרישה

פי' שפו (ב) **וכן** כשורק כלי כו' מימרת דכבס [עב"מ שכשומר] ופירש"י מס"ש פטור כשורק לפי' קדם שהוא בעצמו וסילק כבריו' שכבר בשפת וזיקתו לא היה רמוי ליגבר ותו פסק גירסיה דילים ושוב בשעה שסילק כבריס לא היה מלא גרמא בעלמא וכתב ע"ז בריו"ף מסתבר לן לית הלכתא בהא כדכבס וס"ל דלא דיינינן דיעא דגרמי כו' וכ"כ התוס' שם ו"ל וקדם וסילקו פי' בריו"ף דדכבס לטעמיה דלית ליה דיעא דגרמי בריס כגוונא ולדידן מייב ולר"י נראה דהא גרמא בנזקין הוא ופטור לכ"פ וכ"כ הרא"ש ויסיב טעמא כיון דחיוו עשה בכלי שהו מעשה והרימב"ם ס"ל בפ"ו דמזיק דכריו"ף ומס"ש כתב שם דאם זרק כלי שלו ע"ג כריס ובא אחר וסילקן שהמסלק מייב כו' וגם כתב שהזורק כלי של חבירו וקדם הוא עצמו וסילק כבריס דמייב בכולם ואם אחר סילק שניהם מייבי דשניהם גרמו לנפל ממונו של זה וכמ"ש בסמוך ס"ד בשמו ורבי' שמעם שם עליו ז"ל מאי מקשה על הרמב"ם מדברי רבם הא הרמב"ם ס"ל בבריו"ף וכתב לית הלכתא בהא מחייב לשורק כיון דבשעת וזיקתו לא הי' לחוי ליגבר ולא עביד מידי כ"א המסלק שידע שבסלקן יפול ואפשר דכיון דלא הקשו ר"י והרא"ש דלתלו דוקא לפי דבכה פטור שורק וקאמר דבין שהזורק הוא עצמו המסלק ובין שהמסלק הוא אחר לעולם פטור שורק מ"מ בריו"ף שכ' ע"ז לית הלכתא כוותיה לא קאי אלא אמ"ש רבם לפטור את שורק אף בשהוא ג"כ מסלק אבל אם שהזר רבם לשורק כשהאחר קדם וסילק ס"ל לרבי' דבכה גם בריו"ף מודה ומטעם שכתבתי דשורק מכח וזיקתו בעוד כרים תחתיו לית ביה משום דיעא דגרמי כ"א גרמא בעלמא דפטור לכ"ע וכן דייק ליעבץ דהשתא כ"ל דנקטו ועיינו בלשונם וקדם וסילקן וכתבו ע"ז דבריו"ף כתב דדבכה לעצמיהם כו' ומשמע דס"ל דבריו"ף לא קאי אלא אמ"ש רבם לפטור ודק בלי מרמם כגג ואת אחר וסלקו פטור דכאי קאי אהסלק כשהוא אחר דהשתא ס"ל דדבכה קאחר הוא כלל אין מרמם פטור והסלק פטור והמסלק מייב ודשתא ס"ל דבריו"ף קאי אשני דיינין דכשורק הוא אחר דבשניהן קאחר פטור אסילוקו בהא לא קיי"ל כוותיה וכן הוא דעת הרמב"ד בהשגותיו כדעת רבי' אבל ס"מ כתב דלית לריו"ף שכתב בהשורק מייב על זריקתו ע"ש. ודוק דברי רבי' מבוסרי' ודוק. ומס"ש בשם הרמב"ם בריטא דשורק כלי שלו מרמם פגג ע"ג אף אם המסלק מייב מיירי בשורק כלי של חבירו וכן מבואר שם ברמב"ם שכתב ו"ל כל הגוזל לחזיק ממון חבירו מייב לשלם נ"ם כו' כיצד שורק כלי שלו מרמם פגג ע"ג כריס וכסתות ובא אחר וסילקן כו' מייב כיצד שלקחו מחבירו ונשברו ופטור שהרי לא עשה בהן כלום אלא שהזיז הכריס ממקומן ולא הזיק ע"כ ומשמע דאפי' בשלקחו מחבירו ונשברו בידים ממש ג"כ פטור וכן

פרישה

ר"ל שהעדים יעידו בב"ד וכב"ד יעשו לו שטר אחר וכמבואר שם: וכן הזורק כלי כו' עד"ר (ג) ור"י פי' כיון דקיי"ל כו' שם וכתבו הרמ"ם שם ובפ' הגוזל עציס: לריך למלק בייסין כו' ושם מפורש בתו' ובמרדכי טעם המילוק למ"ש מלא כשהוא עמו עושה הסיוק וכשהסיוק עשוי מיד דכל מלו דמייב רבי' בשם ר"י לחוד עשוי בשן הסיוק מיד דבהמלאם ממון מבירו לעכו"ם ג"כ מיד יפלו עליו כתות מכחר כמ"ש בסי' שפ"ח ובמרדכי דיעד לשולחני מיירי נמי דמקבלו מהבירו מכח דיבורו שמוחר עיב הוא שהסיוק נגמר מיד ואינו יכול להסמיט עמהן מלקבלו והתחיל שכ"ר לפטור בשעת מעשה לא בדי הזיקו גם לאינו עושה הסיוק בידים: ומשכך גפנו על תבואת מבירו פי' ועושה כלחים גמרת דף ק': והחומף מטבע עד שכשל למיס דהרי היא מונחת לפניו בעין ורשויה להסיוק לכל השורק מרמם פגג ואין תחתיהם כרים וכשהיא מייב השורק כמ"ש בס"ם זה לתשם נשבר ככלי מכח וזיקתו: והשולח בעירה פי' שעולה לזיקה ביד שם ע"ו דפטור מד"ת ומייב בדיני שמים וכמ"ש סי' תי"ח לכל שם שלא בשעת ביד שם ע"ו לנשור בשדה אחר נרשה למייב וכמ"ש בסי' שנ"ו בדין המוסר בשעת ביד שם ע"ו ויכשה והזיקה דמייב ע"ש: והטומן קמח מבירו מפני הדליקה וס"ל שכופף קמח מבירו בפני הדליקה והסרונך וגדל בפני בשעת מבירו כו' פטור בב"ק דף כ"ו ו"ל הכופף קמח מבירו בפני הדליקה והסרונך וגדל בפני בשעת מבירו כו' פטור מד"ת ומייב בדיני שמים ופריך ס"ד מי שעטיו ליה הדליקה בהוא מלויה מכח וס שכופף את הקמח מ"כ מבעיר בידים הוא ובדיני הדם נמי ליחייב הלא שעטיו ליה הדליקה בהוא שהיכה מכוח דמידי הלא הדליקה מדשעת הוא הר שמי שומן קמחו מיתמר ופירש"י שכיסה קמח מבירו בהדיני כשהיה הדליקה בשם ושוי שומן בשם והוא לא שלא את הבעיר שהבעיר וגרס הפסד לזיוק שפועל המבעיר

ב צ"ל בפרק השואל (צט:) ג כבר כתב הרב ב"י הך דינא דסופר למעלה בסימן זה ולא אדע טעם הכפלתו: הרמב"ן

חדושי הגרות

קבל עליה מע"ג דלמתי ליה מוגסא לה מיחייב דגרמא בנזקין הוא וכתב הרמ"ס וכ"ה לכל גרמא בנזקין דמשמתינן ליה עד דמסלק ליה או עד דמקבל עליה כל מוגסא דלמתו מיניה ע"כ וכ"כ תלמידי הרשב"ם בשם הרמב"ן והרשב"א וכ"כ בתשובה לרמב"ן שהכותב בסי' שפ"ח ומע"פ שמדברי הרמ"ם שם משמע דמוכח לעיל מדינא חייב לשלם כל מוגסא דלמתי ליה כיון דכל הני רבוותא פליגי עליה נקטינן כוותייהו. חיוב דינא דגרמי בסימן קנ"ו. שוכר עדי שקר בסימן ל"ג. כתב ל"י בפ' המומחים וגבי המותן ערבון לחבירו מכאן ללמוד לכל מעשה מחמת דינא דגרמי מעשה מעידים שבנכסיו כמוזק (ד)

(ד) **כתב** הרמב"ם הזורק כלי של חבירו מן הגג ע"ג כריס של בעל הכלי וקדס בעל הכלי וסילק הכריס הזורק חייב וכו' בפ"ז מהלכות חובל: ומ"ש ומי תמה מיך מחייב הרשאון דבהדיא אמרינן בגמ' בעידנא דשדא פסוקי מיפסק גיריה היא מימרא דרבה שכתבתי בסמוך ומיך ממנה השגה להרמב"ם שהוא סובר שהיא ללא כהלכתא וכמו שנתבאר לדעת הרי"ף ומש כן קשה היאך מקשה ממנה להרמב"ם ורמה שרבינו לא היה גורס בחותה **מימרא** ובא **מחר וסילקן** ללא וקדס וסילקן בלבד ופ"ל דבהא הוא דקאמר הרי"ף דלית הלכתא כרבה **מבל** היכא דסילקן מחר מודה הרי"ף דהלכה כרבה דפטור הזורק ומיך זה גוף לי שבספרי' דיקן בגמ' והרי"ף והרא"ש גרסינן ליה ופ"ל דגרסי תרוייהו ס"ל דלא קאי הרי"ף אלא להיכא דקדס וסילקן אבל היכא דסילקן מחר מודה דהזורק פטור **מטעמא** דרבה וכ"כ מדברי הרשב"ם שכתב בהשגה לא ראיתי שכתוב זה והזורק לעולם פטור דספסקי גיריה והמסלק אם הוא כדברי הרב חייב כדברי **מחרים** פטור כלכתיבנא עכ"ל ומיך כאן מקום להשגה כלל דפשט דברי הרי"ף דפסק דלית הלכתא כרבה היינו לומר לעולם הזורק חייב בין קדס הוא וסילקן בין סלקן מחר וס"ה כתב ז"ל **מחר** רבה זרק כלי מרפש הגג וכו' תחתיו כריס וכספות וכו' והרב מפרש כך זרק כלי של חבירו מרפש הגג וכו' **מחר** וסילק הכריס והכספות שהיו תחתיו אי קדס בעל הכלי וסילקן פטור הזורק דבעידנא דשדא פסקי גיריה שהרי לא היה רשאי לשבר בתוכה שעה **מבל** בדין המסלק כשאינו בעל הכלי לא דבר רבה ומולי שף רבה יחייב אותו שבשביל מעשה שלו נעשה כל היזק והרב מלפסי כתב דלית הלכתא כרבה פי' דברי רבינו לדעת שאין הלכה כרבה שפטר בהזורק ללא שף הזורק חייב שהוא היה גורם רשאון ומלמלן זריקתו לא נשבר בשום לב היאך כשאין המסלק בעל הכלי משלמין בין שהיסה וכשהות בעל הכלי משלם הזורק ואין בגירסת הרב אי קדס הוא דמשמע הזורק ומלתתי בהלכות וקדס וסילקן אי בש **מחר** וסילקן ודעת הר"מ בפרש"י ז"ל עכ"ל: (ה) **הזורק** כלים מרפש הגג ומין תהיהסה כריס וכספות ובעודן בחוור בש **מחר** ונשברו **במקל** הזורק חייב והמשבר פטור וכו' מימרא דרבה ספ"ב דב"ק (כו:): **כמשר**

בעירה ביד חרש שוטה וקטן והפורץ גדר בפני בהמת חבירו והטומן קמת חבירו מפני הדליקה והמבעית את חבירו או שתקע באזנו וחרשו וליבה ולבתו הרוח ושיסה בו את הכלב כל אלו נטורים משום דינא דגרמי וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל: (ד) כתב הרמב"ם הזורק כלי של חבירו מן הגג על גבי כרים של בעל הכלי וקדם בעל הכלי וסלק הכרים הזורק חייב שזריקתו הוא הגורם הראשון לשבירת הכלי ואם קידם אחר וסלקו שניהם חייבין הזורק והמסלק ששניהם גרמו לאבד ממונו של זה עד כאן ואני תמיה איך מחייב הראשון דבהדיא אמרינן בגמרא בעידנא דשדא פסוקי מיפסק גיריה אלא ודאי הזורק פטור לעולם אם סלקו אחר ואם סלקו הוא לדעת רב אלפס חייב ולדעת ר"י פטור אף על הסילוק וכן השית עליו

(ד) **כתב** הרמב"ם הזורק כלי של חבירו וכו' וז"ל הרמב"ם פ"ז **למובל כל** הגורם להזיק ממון מחבירו חייב לשלם לפי על פי שאינו הוא המזיק **זה** הכזק עצמו כאחרונה הואיל והוא הגורם הראשון חייב. כיצד הזורק כלי שלו מרפש הגג ע"ג כריס וכספות וכו' **מחר** וקדס וסלק את הכריס מעל הארץ ונשבר **חייב** נזק שלם כאילו שברו בידו שסילוק הכריס והכספות גרם לו שישבר וכן כל כיוצא בזה הזורק כלי של חבירו וכו'. ויש להקשות דמ"ש כשהכלי שלו לחייב המסלק לבדו וכשהכלי אינו שלו לחייב הזורק והמסלק כל אחד מחצה ולמה לא נאמר דגם כשהכלי שלו אין המסלק חייב אלא המחצה ועוד מפני מה פסק דכשהכריס שלו אין המסלק חייב הזורק לבדו וכשהכריס אינן של המסלק חייבי' אינו אלא כמו שכתב מ"כ הזורק כלי של חבירו ומרפש דמ"ל להרמב"ם הזורק כלי שלו למי שם הכריס חלוק בין שם הכריס של חבירו מרפש הגג וכו' **מחר** וסילק הכריס והכספות שהיו תחתיו שלו וסלקן חייב המסלק כאילו שברו בידו דהזורק לא היה גורם אלא שהיה **מחר** שאין הכריס שיבא **מחר** שאין הכריס ויסלקן כגון שהיה נודע לו שאינו בבירתו או כיוצא בזה ע"כ אין הזורק כלי שלו גורם כלל בשבירתו כיון שהיו כריס תחתיו מונחת היה אלא שהיה **מחר** שאין הכריס שלו הגורם הראשון בשבירת הכלי ואע"ג שאם היו הכריס של הזורק וגורם שנשבר הכלי שבשבירת הכלי של חבירו ע"ג כריס של בעל הכלי **מז** יש לחלק דשם בעל הכלי עצמו סלקן הזורק חייב לשלם נזק שלם דהא ודאי דבעל הכריס אין חייב אלא כל שעה שירצה ודומתו מצינו במכסה בור בכיסויו של חבירו וכו' כלקמן בסימן ת"י סעיף י"ד אין לו רשות לזרוק כלי של חבירו ע"ג כריס שאינן שלו אם אינו מונחת אלא בעל הכריס **מז** ולפי הכריס ויטול כריס שלו אבל אם אותו אסילק הכריס אינו בעל הכריס **מז** ולפי שאינם עושים אלא ברשות ולפיכך שניהם חייבים שאינם היזקו לבעל הכלי ביחד ואף אם הוא גורם להזיק זה הזורק **כלי** שאינו שלו וזה מסלק כריס שאינו שלו ושניהם עושים אלא זה גורם יותר מזה ואע"ג דהיה יכול לחלק חלוק זה כזה הזורק כלי של חבירו וגם כשהכריס אינן של בעל הכלי דאם אין **מחר** שאין הכריס **חייבים** ואם בעל הכריס בא וסלקן חייב הזורק לבדו אלא דרבותא משמעינן דאפילו הכריס הם של בעל הכלי וקדם וסלקן ולא **מבם** לשבירת כלי שלו **דאם** חייב הזורק לבדו מטעמא דאפי' היה לו רשות לסלק כריס שלו ולזרוק אין לו רשות לזרוק כליס של חבירו כל זמן שאינו מובטח אלא יסלק בעל הכריס כריס שלו: **ומה** שכתב רבינו ואני תמיה מיך מחייב הרשאון דבהדיא אמרי' בגמרא בעידנא דשדא פסוקי מפסק גיריה וכו' **טעמא** דכיון דלא **מחר** כריס שלו וקדם וסלקן אי קדס בעל הכלי וסילקן אי סלקן **מחר** ואע"ג דלא **מחר** אלא שהיה כריס תחתיו וכ"ש אם סלקן אחר **מחר** שאין הכריס תחתיו **מחר** כריס שלו אלא שהיה **מחר** שאין הכריס שלו **מחר** שאין הכריס שלו **מחר** שאין הכריס שלו

שהלוו שם הרב ב"י את לבו לדברים שכתבנו לפרש דברי רבינו לא היה כותב על דבריו ואין ממנה בשנה להרמב"ם שהוא סובר שהוא הלא כהלכתא וכו' עיין עליו:

(ה) **הזורק** כלי מרשם הגג וכו' מימרא דרבה ספ"ב דב"ק ופירש רש"י זרק בעל הכלי מרשם הגג פטור זה שמצרו במקל קודם שבירתו שהרי סופו ליפצר עכ"ל. והרמ"ה הקשה על פירושו וכתב דהא מלתא דפשיטא היא דפטור המצר דהכא מעשה היא הלא בזורקו מהר מיירי וז"ש רבינו כשהם הזורק כלי מרשם הגג וכו' דמשמע אפי' זרק כלי של הבירו הזורק קייב והמצר פטור מיהו הכ"י כתב ר"פ כיצד הרגל בשם הריטב"א שמעתו לביון דאיתא התם סוף (דף י"ז) דהך מילתא דפשיטא ליה לרבה דזרק כלי מרשם הגג וברח אחר ומצרו מיבעיא ליה לרבה שיישם פטוריס דהמע"ה ולא תמרינן הכא אין ספק מוציא מידי ודאי כדכתב הרא"ש ירמ"ה הלכה שמשלם כל מה שבתוכו שכן דרך בני אדם להניח בבתים וא"ל מי קטעין זוזי ס"ב ע"ש דקטעין מרגניתא' מי מנחי מינאי מרגניתא בכספתא או לא תיקו וכל' זה שבירתו הרי"ף והרא"ש מיבעי' זו דקתמר מי מנחי מינאי משמע דמיבעיא ליה מי דרך למנותי שם או לא ומיהו ודאי היא שאין דרך למנותי שם וזה טוענו שהניחם שם לתיבו טוען ממנו בשום לד וכ"כ המ"מ שם בשם המפרשי' וכתב שבדברי הרמב"ם משמע דהמיבעי' בגמ' הוא לפי שאין דרך להניחו שם ואפ"ה שלקח בתיקו ואפ שאין מוציאין מידו לדעת הרמב"ם וכתב שכן נראה לו שאין לפרש המיבעיא מי דרך להניחו שם או לא דמיסתברא לתיבו כו' ע"ש ול' רבי' הוא כלי הרמב"ם דמפרש לף לם ודאי אין מניחין שם וזה טוענו לפי עלתם בספק ונראה דלהרמב"ם ובינו מ"ש מי מנחי מינאי בתמיה קאמר וכ"פ מי מוכיחין בתר דרך הנהם ולא מיסתייב דאמרו מי מנחי מינאי כו' או לא פי' או לא מוכיחין בתר דרך הנהם אלא בכל ענין נשבע על טענותיו ונוטל וק"ל: מכל טוענו בדבר שאינו רגיל כו' עד ומ"ש כתב כו' תימה אלא הרמ"ם לא כ"כ ל"ש כשהספק הוא בדין כגון כאן שתופס ספק בכור אלא מכאי היא תפיסה לא מכאי אלא למי שטוענו ברי מכל הכהן הוא תפילו אמר שתפש אין לו אלא טענת שמא הילכך מפקינן מיניה דמוקמינן ליה במוקח מרא קמא עד כללא דמילתא לטענות ברי מכאי תפיסה כו' ע"ש וכ"כ נמי הרמ"ם בריש פרק כילד הרגל ו"ל ומיהו תימה כיון דספיקא דדינא הוא מאי מכאי תפיסה לוקי ממונא במוקח מרא קמא ואלא כדין תפש כו' ע"ש הרי אלא הרמ"ם אלא היכא שהתופס אינו יכול לטעון ברי דכיון דיש ספיקא בדינו מיד לטענת ברי מכל בעיון ברי שסיס בכל שוקר כך וכך משמע לתוס לא מיירי הרמ"ם ולא מצינו להרמ"ם דקרי לוס ספיקא דדינא הוא ולא מכניע ליה תפיסה וכן ק' לתמ"ר בדין מסור בס"ד דכתב דמיבעיא לן אי נמסר נשבע ונוטל ומסיק וכתב להרמ"ם ספיקא דדינא הוא ולא מצינו שהניח שם והלה הזיקו ומשום דסלקא בתיקו פסק הרב שאם תפס אין מוציאין מידו כדרכו בכל תיקו דתמורים בתלמוד מכל יתר המפרשים רמיתי שפירשו הסלה תוכו של טוב שהם אין מוציאין מידו כאלו תפס ברי שהרי מאחר שהניחו שם היה רמוי להניחו שם לתו מכל פשוט הוא שאם אחר מין הכלי המסור כדרך שהניחו בדעת להניחו שם ודברי רבינו נראין דמשמע דלא ליבעו דרך בני אדם לזכות לחבירם בדבר שאינו רגיל כו' אלא אפי' בדבר שאינו רגיל כו' אם הניחו שם בדעת להניחו שם זכה בו ואין לו לחזור בו ואפי' אחר שבא לידו ברי שהרי מאחר שה

מעצמו בלי אונס או שאנסוהו להראות שלו והראה שלו ושל חבירו או שיסרו אותו ולא אמרו לו על מה והראה ממון חבירו ונפטר בו בכך חייב אבל אם אנסו האנס שיראה לו ממון פלוני והראהו פטור ואם נטלו בידו ונתנו לו חייב אפילו אנסו גם על הנטילה שיטלנו ויתננו לו כיון שעשה מעשה חייב והראב"ד כתב שהוא פטור וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה וכ"כ רב אלפס וח"מב"ם ומיהו אם כשאנסו האנס להראותו והראהו לו אחר כך נטלו ונתנו בידו פטור אם היה במקום שיכול האנס ליטלו שעל מה שהראהו לו פטור כיון שהוא אנוס וגם לא עשה מעשה ועל מה שנטלו ונתנו לו אח"כ פטור דכיון שראהו האנס ויכול ליטלו השוב באילו נטלו לפיכך אינו חייב אא"כ שהאנס מאנסו לילך ולהביא אותו הממון מבית פלוני ואפילו בזה כתב א"א הרא"ש ז"ל שאינו חייב אלא א"כ לא ידע האנס שיש לפלוני ממון אלא ע"פ המוסר אבל ידע האנס שהיה לפלוני ממון ואנס לו לילך לביתו ולהביאו פטור : (ג) שנים שמריבין על דבר אחד קרקע או משלטלין כל אחד אומר שלי הוא והלך האחד ומסרו ביד אנס היו מנדין אותו עד שיחזירנו כמו שהיה ויסלק האנס מעליו ויעשה לו דין : (ג) ראובן שהיה חייב מעות לכותי ואנס הכותי את שמעון עד

דמנסוהו עכו"ס ואחוי מחמרת דרב מרי בריה דרב פנחס אמרי ליה דרי ואמטי בהדן דרא ואמטי בהדייהו אתא לקמיה דרב אחי פטריה ג"ל רבנן לרב אחי ואתניא אם נשמ ונתן ביד חייב ג"ל ה"מ היכי דלא אוקמי עליה מעיקרא אבל היכא דאוקמיה עליה מיקלא קלייה אתיביה רבי אחוה לרב אחי ג"ל מנם הוציא לי פקיע עמיר זה או תשכול ענבים זה והוציא לו חייב הב"ע דקאי בתרי עברי נהרי דיקא נמי דקאמר הוציא ולא תני תן ת"מ וכתב הרי"ף היכא מ"ד כי היכי דישראל שמנסוהו עכו"ס והראה ממון חבירו ה"א ישראל שמנסוהו עכו"ס להביא ממון חבירו והביא פטור ומנן לא ס"ל הכי דכי משיירא בשמעתא לא סלקא אלימא דהאי סברא כל עיקר דהא דתניא ואם נשמ ונתן ביד חייב כמאי עסקינן אי בגוזם הא אמרת פטור ואי מעלמו מאי חזית נשמ ונתן ביד אפילו הראה ומי נמי חייב אלא לאו ה"ק וישראל שמנסוהו עכו"ס והראה ממון חבירו פטור אבל נשמ ונתן ביד חייב ואף על גב דתנים לא שנא מנסוהו להביא והביא וכ"ת מאי שנא מראה מגזם ונתן ביד דהאי פטור והאי חייב ותרוייהו תניסי היכי נרמת והאי בידיס וכ"פ הרמ"ם ז"ל וכ"פ הרמב"ם כפ' שמיני מהל' חובל : ומ"ם רבינו דהרמב"ד כתב שהוא פטור בהשגות כ"כ וכתב ה"ה שהרמב"ן הסכים לדברי הריי"ף וכתוב בתשובת מוי' דספר מזיקין סימן כ' דהא דמנסוהו עכו"ס להרמות ממון חבירו פטור היינו מחמת חוסם נפשות אבל אם כבר בא עליו וגרמו לחבירו חייב . כתב המרדכי פרק הגוזל בתרא דף נ"ג ע"א בשם מוהר"ם אם אנסו עכו"ם להנפקד לתת להם פקדון יכול ליתן להם ופטור דכל היכא דאיכא למיתלי דאדעתיה דפקדון אתו יכול להציל עצמו בפקדון וכ"כ שם אשיר"י וכן נתבאר לעיל ועיין בב"י פ' הגוזל דמ"א מדין נישא ונתן ביד מחמת אנסין. וכתב עוד שם במרדכי ב' שותפים שהיה להם חוב והיה להם ערב בעד החוב ואנס האנס אחד מהן לפטור הערב וכן עשה דפטור דזה אינו אלא גרמא בעלמא ולא מיקרי נישא ונתן ביד ואי עשה מדעתו בלא אונס חייב ועיין בתשובת מהרי"ק שורש כ"ד מדינים אלו . (ג) וכתב הריב"ש בתשובה סי' פ' בא' שביזה חכם ועמד החכם ונתן העונש שלו לשר העיר וכתב שם דהוא קרוב למלשונות ע"ש. (ד) פ' הגוזל בתרא דף נ"ב ע"ב דלא מיקרי מסור בעלילה אלא

(ב) ומ"ש או שיסרו אותו ולא אמרו לו על מה והראה ממון חבירו ונפטר בו בכך חייב אבל אם אנסו האנס שיראה לו ממון פלוני והראהו פטור ואם נטלו בידו ונתנו לו חייב אפילו אנסו גם על הנטילה שיטלנו ויתננו לו כיון שעשה מעשה חייב והראב"ד כתב שהוא פטור וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה וכ"כ רב אלפס וח"מב"ם ומיהו אם כשאנסו האנס להראותו והראהו לו אחר כך נטלו ונתנו בידו פטור אם היה במקום שיכול האנס ליטלו שעל מה שהראהו לו פטור כיון שהוא אנוס וגם לא עשה מעשה ועל מה שנטלו ונתנו לו אח"כ פטור דכיון שראהו האנס ויכול ליטלו השוב באילו נטלו לפיכך אינו חייב אא"כ שהאנס מאנסו לילך ולהביא אותו הממון מבית פלוני ואפילו בזה כתב א"א הרא"ש ז"ל שאינו חייב אלא א"כ לא ידע האנס שיש לפלוני ממון אלא ע"פ המוסר אבל ידע האנס שהיה לפלוני ממון ואנס לו לילך לביתו ולהביאו פטור : (ג) שנים (ג) שמריבין על דבר אחד קרקע או משלטלין כל אחד אומר שלי הוא והלך האחד ומסרו ביד אנס היו מנדין אותו עד שיחזירנו כמו שהיה ויסלק האנס מעליו ויעשה לו דין : (ג) ראובן שהיה חייב מעות לכותי ואנס הכותי את שמעון עד

מיימרת דרבה מס הרמה מעלמו כנשמ ונתן ביד דמי : ומ"ש מו שמנסוהו להרמות שלו ושל חבירו מס (דף קי"ו) בליסנא מחריצא והביאו המלפסי והרמ"ם . ומ"ש מו סיסרו מותו וכו' נרמה שכתב כן מסוס דמיתא במשנה סוף (דף קי"ו) הגוזל שדה מחבירו ונטלוהו מסיקין מס מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר ואסיקנא בליסנא קמת לא לריכא דאחוי מחוויה ומפרש רבינו דהיינו שמנסוהו מסיקין ויסרו אותו ולא ס"ל על מה והרמה ממון חבירו מו קרקעו ואמר לי' טלו קרקע זו ונפטר מידס בכך חייב : ובית יוסף כתב דהכי משמע מעובדא דכספא דכספא ולא נהירא לכסס נטל ונתן ביד כדאמר שקלא וייבו ליה מגזל מחווי מ"ל : ומ"ש מגל מס מנסו האנס וכו' ישראל שמנסוהו מנסים והרמה ממון פטור ומס נשמ ונתן ביד חייב ומפרש המלפסי והרמ"ם והרמב"ם דהכי פירושו לשם מנסוהו מנסים להרמות ממון חבירו והרמה להם בלבד פטור מגל מס מתחילה כשמנסוהו להרמות מו להביא ממון חבירו הלך ונטל ונתן ביד חייב ומ"ג דתנים כיון שהנים לו היה יודע היכן הוא ממון חבירו שיטלנו משם ואנם מת זה להרמותו לו מו להביא לו והביא לו ויכול האנס היכן הוא ממון חבירו והיה יכול ליטלו משם אלא שהנים מת זה להביא לו והביא לו פטור דכיון שידע היכן הוא כבר נשרף וכן אפי' לא ידע האנס וכחילו כבר נשרף כבר מבד היכן הוא ואנס מת זה להרמותו לו והרמה לו ואז לאחר שהרמה לו ויכול האנס ליטלו חזר זה המוסר בעלילה ונטל ונתן ביד פטור דעל מה שהרמה לו פטור כיון שהוא אנום ולא עשה מעשה ועל מה שנטל ונתן לת"כ פטור דכיון דהאנס עמד עליו שידע היכן הוא הממון מקלי קלייה כבר מבד הרמב"ד כתב דאפילו לא ידע האנס היכן הוא ונטל ונתן ביד פטור כיון דיכול היה לו בפי' להביא לו ממון חבירו אין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש ועמו הלא הוא מפורש בדברי בעל המאור בפ' הגוזל בתרא בשם הרב רבינו אפרים בתריכות וגם הרמב"ן התריך בשם הרמב"ן בפ' תפק"פ כתב הכוון כמ"ש הרמב"ד בשם מנסוהו אנום מחמת בעובדא והביא חייב זה כמליל עלמו ממון חבירו והיינו ברייתא דמ"ל אנם הושיב לי פקיע עמיר זה חייב מבד מנסוהו אנום גוף להביא ממון חבירו פטור דהיינו כפא דכספא דרב אחי עכ"ל ויש לדחות דמע"פ דמנסוהו אנום הגוף ולא קא מיסורא להליל עלמו בממון חבירו מ"מ חייב לשלם ודייו דרב הונא בפ' הכונס (דף ס') דקאמר דקמיבעיא ליה לדוד מהו להליל עלמו בממון חבירו ופי' הת"ו והרמ"ם לשם דקמיבעיא ליה מי חייב לשלם כשהליל עלמו מפני פקוח נפש ומסיקנא דחייב לשלם וכפא דכספא דפטרו רב אחי היינו משום דפקדון היה ושומר פטור מאונסין מי נמי התם היה יכול ליטלו בעלמו דמעמת דכספא קמתי עליה כדמוקמינא התם ולפיכך נרמה ללא קי"ל הכי אלא כלפסי והפוסקים הנמשכים אחריו : לשון ב"י כתב התכם המרשים ע"ז שכתב רבינו בשם הרמ"ם נרחין דבריו כשידע מקום הממון ללא הוי אנום ונרמה ללפי שכתב הרמ"ם זה דאין פירושו דכשידע התנם שיש ממון בבית פלוני להניח עכ"ל בת המרשים להניח עכ"ל בת המרשים כגון שידע התנם הממון שבבית אותו פלוני ומנסוהו להביא ממונו דפטור דאף פטור המלטין אע"ג שלא ידע מקום הממון דליתא דהיינו פטור אלא כשידע מקו' הממון הת לאו הכי היינו פטו'דהוי בקלי בתרי עברי נהרת דאין התנם יכול ליטלנו כיון שלא ידע מקום הממון וז"ם הרמ"ם כגון שידע התנם הממון שבבית אותו פלוני היכן הוא מקומו ודו"ק כ"ל :

(ב) **שנים** שמריבים וכו' עם (דף קי"ז) ההוא אותא דהוו מינצי עליה בי תרי : (ג) **ראובן** שהיה חייב מעות לכותי וכו' נתבאר לעיל בסי' קכ"ח : מוסר

(ב) שמריבין על דבר אחד קרקע או משלטלין כל אחד אומר שלי הוא והלך האחד ומסרו ביד אנס היו מנדין אותו עד שיחזירנו כמו שהיה ויסלק האנס מעליו ויעשה לו דין : (ג) **ראובן** שהיה חייב מעות מנלו עלה בי תרי וכו' וכתוב בתשובות מיימוניות בספר ניזקין סימן כ"ח דמ"מ מינו נקרא מסור ואפילו מס תקפה על ידי אנס לעשות אין לו דין מסור אפי' מס הפסיד לו אותו שתקפה מידו הרבה כגון שהעלילו ולקחו לו יותר מו שהעטיזוהו אפ"ה אין על התוקף דין מסור וכ"כ במרדכי (ד) : (ג) **ראובן** שהיה חייב מעות

דרכי משה

(ב) וכתב ג"י פרק השותפין דף קנ"ט מי שרואה שנזק רוצה לבוא עליו יכול להציל עצמו אף על גב דעל ידי זה יבוא הנזק לחבירו אבל אם כבר בא עליו וגרמו לחבירו חייב . כתב המרדכי פרק הגוזל בתרא דף נ"ג ע"א בשם מוהר"ם אם אנסו עכו"ם להנפקד לתת להם פקדון יכול ליתן להם ופטור דכל היכא דאיכא למיתלי דאדעתיה דפקדון אתו יכול להציל עצמו בפקדון וכ"כ שם אשיר"י וכן נתבאר לעיל ועיין בב"י פ' הגוזל דמ"א מדין נישא ונתן ביד מחמת אנסין. וכתב עוד שם במרדכי ב' שותפים שהיה להם חוב והיה להם ערב בעד החוב ואנס האנס אחד מהן לפטור הערב וכן נתבאר לעיל ועיין בב"י פ' הגוזל דמ"א מדין נישא ונתן ביד מחמת אנסין. וכתב עוד שם במרדכי ב' שותפים שהיה להם חוב והיה להם ערב בעד החוב ואנס האנס אחד מהן לפטור הערב וכן עשה דפטור דזה אינו אלא גרמא בעלמא ולא מיקרי נישא ונתן ביד ואי עשה מדעתו בלא אונס חייב ועיין בתשובת מהרי"ק שורש כ"ד מדינים אלו . (ג) וכתב הריב"ש בתשובה סי' פ' בא' שביזה חכם ועמד החכם ונתן העונש שלו לשר העיר וכתב שם דהוא קרוב למלשונות ע"ש. (ד) פ' הגוזל בתרא דף נ"ב ע"ב דלא מיקרי מסור בעלילה אלא

פרישה

נוסח מיוסיו ול"ל כמ"ש פ"ח דחובל ב"י : מו שמנסוהו להרמות שלו כו' עם דף קי"ו לענין קרקע יכ"ל בסי' שע"ג וכ"ם וכ"ה לענין : ולא דמנו לו על מה כו' חייב ב"י ל"ל שכשהיל ממונו כאו וכן מיתח עם נגמרת ז"ל ההוא גברא דאפקידו בידיה בפא דכספא סליקו עליה גגדי שקלי ויכבי לאו דמסקינן מי חינו לחוד בממון פטור לודאי לא בעו מלא בשהיל לפקדון ואם אמרו בממון הוא עליה בידיה תני חייב . וכ"כ סי' ל"ב סי"ב ועי"ש : אבל אם מנסו כו' בתשובת מיימון לספר מזיקין סי' כ' מפורש דהיינו חוסם נפשות ולא חוסם ממון וכתב ב"י דחוסם ממחת מכות הוא לחוסם נפשות : והרמב"ד כתב שהוא פטור כו' וכ"כ הרי"ף עיין בי"ף שם פ' הגוזל בתרת סי' רכ"ב שהוסיף כדבריו מהגמרת ובפי' דברי הרמב"ד ולפיזותיו הסכים בזה שהוא פטור בהשגות כ"כ וכתב ה"ה שהרמב"ן הסכים לדברי הריי"ף וכתוב בתשובת מוי' דספר מזיקין סימן כ' דהא דמנסוהו עכו"ס להרמות ממון חבירו פטור היינו מחמת חוסם נפשות אבל אם כבר בא עליו וגרמו לחבירו חייב . כתב המרדכי פרק הגוזל בתרא דף נ"ג ע"א בשם מוהר"ם אם אנסו עכו"ם להנפקד לתת להם פקדון יכול ליתן להם ופטור דכל היכא דאיכא למיתלי דאדעתיה דפקדון אתו יכול להציל עצמו בפקדון וכ"כ שם אשיר"י וכן נתבאר לעיל ועיין בב"י פ' הגוזל דמ"א מדין נישא ונתן ביד מחמת אנסין. וכתב עוד שם במרדכי ב' שותפים שהיה להם חוב והיה להם ערב בעד החוב ואנס האנס אחד מהן לפטור הערב וכן עשה דפטור דזה אינו אלא גרמא בעלמא ולא מיקרי נישא ונתן ביד ואי עשה מדעתו בלא אונס חייב ועיין בתשובת מהרי"ק שורש כ"ד מדינים אלו . (ג) וכתב הריב"ש בתשובה סי' פ' בא' שביזה חכם ועמד החכם ונתן העונש שלו לשר העיר וכתב שם דהוא קרוב למלשונות ע"ש. (ד) פ' הגוזל בתרא דף נ"ב ע"ב דלא מיקרי מסור בעלילה אלא

דרישה

אם נשלו ונתנו לו בידו חייב כו' עד וכ"כ הרי"ף כו' כתב הר"ן דלדברי הרי"ף לפילו פרט התנם ואמר הביאו לי כלי זה מביאו פלוני ואנסו אפ"ה חייב ולא אמרינן דוקא שם שכשהיל להביאו משות אל אחר או דוקא בשאנסו מה שבבית חבירו שהם ולפשון הרמ"ם שם דמי לאשתמוטי ולומר לא מצאתי בבית חבירי כלום אלא לפילו בכה"ג נמי חייב כיון שעשה מעשה ולמרינן דהוה נתפיים בדבר אחר ואף שם לא נתפיים כפי דמותר להציל עצמו בממון וכליס אל מבירו מ"מ צריך לשלם לו בכל המהיל בממון מבירו את עלמו צריך לשלם לו כו' ע"ם שהמריך וכן שם דברי רבינו : ולפילו בוה כתב מ"א מרמ"ם ז"ל כו' כבר כתבתי בפרישה ל' המרשים ופילוסו . וי"מ דמ"ר מגל מס ידע התנם שהיה לפלוני כו' אפילו לא יכול ליטלו כיון דהתנם הוא על הסבמה והתנם ידע שים לו משות נמלא דליכא למאשתמוטי ליה מיניה להביא פטור ומפרשים שמ"ם המרשים נרחים דבריו בשידע מקום הממון ללא הוה בקלקלי כו' ס"פ נרמה הרמ"ם מיירי בשידע התנם מקום שמונח שם הממון מך שלינו יכול ליטלו ולהכי פטור הישרמל המביא לו דכיון שידע התנם מקום הממון ליכא למאשתמוטי מיניה ולא הוי כתרי עברי דנהרא דאיכא למאשתמוטי מיניה לומר ביקשתיהו ולא מלאתיהו חייב המביא ע"כ תוכן דבריהם וכ"כ בס"ג ובשמת של' אפי' בוה כו' שכ"ר מתיישב יותר לפי פירושן מך של' המרשים מינו משמע כן מדת שם למד לנו בפי' שביזור דברי הרמ"ם בשידע מקום הממון שם גם שהוא דתרי עברי

כו' כנ"י שכתב התכם המרשי' כו' (עב"ם שהביאו . וכ"ל דר"ל דמ"ר בשם הרמ"ם דכי ידע התנם שים לפ' ממון פטור בשנאנסו להביאו היינו בשידע התנם מקום ממון של פ' ולא שים יכול ליטלו ולא מקום כדקאי בתרי עברי דנהרא המוכר שם דף קי"ו עלינו לשם חייב בשמוטיו לו מע"ם לידע מקומו משום לשא יכול התנם ליטלו. אבל בשלא ידע התנם מקום הממון יכול ליטלו ולא מקום כדקאי בתרי עברי דנהרא המוכר שם דף קי"ו עלינו לשם חייב בשמוטיו לו מע"ם לידע מקומו משום לשא יכול התנם ליטלו. אבל בשלא ידע התנם מקום הממון מע"ם שידע שים לפ' ממון מפ"ם חייב כשהביאו לו הישרמל דשם להרמ"ם כל דשביד מעשה אנסו לפי' מגל מלא שידע שים לו בבית וה ושם לא יסרמל זה סי' מפשם בבית עד שמלמו דאל"כ קשם מלי ומפי' בוה כתב מ"ם הרמ"ם לפני זה בשנאנסו להרמות והרמה הישרמל מקומו לפי' נשלו מע"כ בידיה ונתנו לו בלא מוסם שלו וק"ל ועד"ר שם כתבתני בי"מ בע"ח ושמיטו נרמה ע"ש : (ב) ויסלק התנם מעליו כו' כ' בתשו' מיימון לספר מזיקין סי' כ"ח בע"ח דמ"מ מינו נקרא מלטין בעלילה ולפי' הפסיד לשונו שמקפו מינו ע"י תנסין הרבה כגון שהעלילו עליו כו' ע"ש : (ג) ראובן שהיה חייב מעות לתנם כו' כוא בירושלמי דפ' הגוזל בשם ריב"ל דאמר אין מדם פטור אלא מי שהיה חייב מעות לתנם ונתנם לו ואמר לו הרי שלך לפניך ואבדו בלא פשיעה ואונס פטור אבל אם אמר לו הרי שלך לפניך ואבדו בפשיעה או אונס חייב ואם אמר לו הרי שלך לפניך ואבדו בין בפשיעה בין באונס פטור ואם אמר לו הרי שלך לפניך ואבדו בפשיעה חייב ואם אמר לו הרי שלך לפניך ואבדו באונס פטור ואם אמר לו הרי שלך לפניך ואבדו ולא אמר לו בפשיעה ולא באונס חייב ואם אמר לו הרי שלך לפניך ואבדו ולא אמר לו בפשיעה ולא

(ד) **מסור** מיבעיא לן וכו׳ יע״ל בסי׳ ל׳ סי״ד ובמ״ש לעיל בסמ״ע :
(ה) **כתב** הרמב״ם מין המוסר בעלילה נשבע וכו׳ אבל אם מנסותו להרשות או להכיח לחוקי נשבע וכן הוא הלשון ברמב״ם ובמקצת ספריס השמיט הסופר מלות ונשבע ונתן : (ו) **שאלה** לא״א הרא״ש וקשה שהרי כשמוך הכיא דברי הרמב״ם דאין מוסרין שבועה למלטין בשקר שהוא רשע ופסול לשבועה וי״ל דלא תשובת הרא״ש מיירי שרואין שהוא נכשל לפעמים בשבועת שוא אלא שהוא מתירא מלעבור על איסור שבועה ומתוך כך אין מקבלין עדותו אבל אם רואין שהוא מקפיד על כך ומקבלין עדותו אף על פי שנשבע לפעמים לשוא מוסרין לו שבועה כמו שנתבאר בסמוך אבל לפי מה שהיא שנויה בתוך הדברים שהוא מקפיד על כך ומקבלין עדותו אף על פי שנשבע לפעמים לשוא אין מוסרין לו שבועה ומה שכתב הרמב״ם שאם נשבע לפעמים לשוא אין מוסרין לו שבועה אין זה חלוק על מה שכתב הרא״ש שהרי הרמב״ם לא כתב אלא שאין מוסרין לו שבועה ולא כתב שאין מקבלין עדותו אבל הרא״ש כתב שאין מקבלין עדותו ואין מוסרין לו שבועה ומה שכתב הרמב״ם שאם נשבע לפעמים לשוא אין מוסרין לו שבועה אין זה חלוק על מה שכתב הרא״ש שהרי הרמב״ם לא כתב אלא שאין מוסרין לו שבועה אבל לא כתב שאין מקבלין עדותו ומה שכתב הרא״ש שאם נשבע לפעמים לשוא אין מקבלין עדותו אין זה חלוק על מה שכתב הרמב״ם שאם נשבע לפעמים לשוא אין מוסרין לו שבועה אבל לא כתב שאין מקבלין עדותו ומה שכתב הרמב״ם שאם נשבע לפעמים לשוא אין מוסרין לו שבועה אין זה חלוק על מה שכתב הרא״ש שאם נשבע לפעמים לשוא אין מקבלין עדותו אבל לא כתב שאין מוסרין לו שבועה

כדין כל מזיק מחבירו ומפילו היא מודה בקנס והשאר טוענת שמיה יודעת עליו להביא ראיה ולא דמי למחשין ידענא ומחשין לי ידענא דהתם הוא דלפקדיה מנפשיה דהו״ל למילע מכל כמן מיהא מחוייבת לדעת. מי שתפסו השלטון על דבר עלילה ונתפשר עמו בסך יקוד והשלטון יש לו פקיד יהודי שנוטל עיטור כל העוברין שם מותר לו לקבל ממנו חלק עיון בתשובה המזכרת סי׳ תרי״ב. כתב הרשב״ץ בתשובה על רמזון שהלשין את שמעון ונמצא פטור גמור שלא עשה שום דבר שיענש עליו כלום הרי מלשינותו מכח הדרך המתעני המוזכר בחקנתכם שהלשין מכל לא מלשינות שהגיע ממנו נזק לשמעון ות״ת הרי שהגיע ונזק גוף וממון שתפסו בעל החנר ושם מותו במשמר והורך להוציא ממון על זה מין זו טענה כי כל עיקר המלשינות מין מגיעו נזק וגם זה לולי שמתין ולא הוציא הוצאות היה נפטר מכל עונש ר״כ לא הגיעו מלד עיקר המלשינות ושם נזק גדרמתו אתם לא הכנסתם בתקנתכם • זקי גרמות שלא נזקי המלשינות וזו גרמת בעלמא בנזקין הוא ופטור אף לפי תקנתכם

לפי משמעות התקנה עכ״ל (יא) :

(ז) **כתב** הרמב״ם אסור למסור ישראל ביד אחם וכו׳ בפ״ח מהלכות חובל ומ״ש ג ואפילו היה רשע ובעל עבירות: ומ״ש ואפי׳ היה מוכר לו ומצערו בפ״ק דגטין (ז:) שלא ליה מר עוקבא לרבי אלעזר בני אחם העומדים עלי ובידי למוסרן למלכות שרטט וכתב ליה מרתי משמיה דרבי מחטוא בלשוני וכו׳ אע״פ שרשע לגבי משמיה לפי מחטוא שלא ליה קא מצערן לי טובא ולא מציעא דאיכוף דהיכוף בהו שלא ליה דוס לה׳ והתחולל לו השכם והערב עליהם לבית המדרש והם כליס מפלילסם והביאו הרי״ף בסוף קמא וכתב ש״מ דאפילו במקום נער אסור למסור נער ישראל לאחם לא שנא גופיה ל״ש ממוניה: (ח) **ובש״ש** וכל המוסר ישראל ביד אחם בין בגופו בין בממונו אין לו חלק לעולם הבא בפרק ד חלק מני מסורות בהדי הך דאין אין לו חלק לע״ה להם חלק לעה״ב: (ט) (י) **ומתרין** בו השמר ואל תמסור וכו׳ כתב ס״ה זה נזכר בעובדא בפרק הגוזל בתרא (קיז.) הסוא גברא דנעבד אחוי מתבעיה דאחריה אמר להו רב לא תאוי ס״ל מתוינא ומתוינא קם רב כהנא וכו׳ מכלן למד הרב ז״ל וכן מאותו מעשה דרבי שילא דפרק הרואה (נח.) שלא שאותו מעשה היה בתוסר הבא למסור נפשות והכוונה גמי שיתרוהו כלשיתא בפ״ק מכל׳ רואה והוא שיש פנאי ורבי שילא תפסר שלא היה פנאי ומה שכתב וכל המוסר לציבור ומצערם מותר למסרו ביד השלטון להכותו וכו׳: ה ומה שכתב מכל מקני נער ביחיד מסיר למסרו: (יא) **ומ״ש** ולמכד ממונו של מוסר אסור וכו׳ בסוף ב״ק ממון מסור רב הונא ורב יהודה חד אמר מותר למכדו ביד וחד אמר אסור למכדו ביד ומ״ד אסור דילמא הו״ל זרעא מעליא וכתיב יכון רשע ולדיק יבצע ופסקו הפוסקים כמ״ד אסור: ומ״ש רבינו בשם הרמ״ם מלוניל ומ״ש בשם בעל העיטור. כתוב בתשובת הרשב״ם סי׳ קפ״ח שם רגיל לעשות כן כל שמומר לעשות כחילו עשה כהיתר דרבי שילא שלא המתין לרחות היעמדו דבריו ואפילו מי שאינו רגיל בכך שם הכרנו בו שהוא רוצה לעשות כהיתר דבר כהנא הרי הוא כחילו ידענו בבירור שיעשה: (יב) **שאלה** לה״מ הרמ״ם ולמדנו רבינו מה לעשות כאיש שמתפרסם עליו שהוא מלשין ושם לעשות כן לזה ושם רבי יוחנן עוד שם ובמרדכי סוף קמא וכתב בתבתי בסי׳ ל״ו שמדברי מהרי״ק בשורש קפ״ח לא משמע הכי. מדם שחבל בחבירו והלך זה והפסידו ממונו לפני מנם בשעת זעמו עיין בתשו׳ הגאונים בסימן המזכר ובמרדכי פ׳ הפרה. כתוב במרדכי פרק המניח מדם שכפר בו חבירו פקדונו והלך המפקיד ולקח מת שלו ע״י מנסין ומתוך כך בעלילו מת הנפקד והפסיד הרבה שם מפסר למפקיד להגיל מת שלו בע״פ חייב כמו היה לו לשמעו ולא שמע (יג) : (ב) כתב הריב״ש בתשובותיו בסי׳ רל״ט וכה שמעון התפיס בידכם קף שם יחבדר שאר הדברים שטענו עליו ליתו חייב דדין התורה שקף שם היה בתמירת לותן הדברים דין מסירה הנה מאחר שכבר עשה מעשה אין כאן חיוב מת״כ היה רגיל ומוחזק למסור (ג) קף כי יש לדון שם יש בתמירת הדברים ההם דין מסירה שם לא כי מאחרי שרחובן וכנו בהגמר עליהם היו מסודים על הגניבה ההיא והיו תפוסים זה כמה ביד הגזבר ומוקדמי הקהל ואין ספק שכבר היה זה מפורסם שם שמעון מרוב שיחו וכעסו על הגניבה שהיתה של לחוחו ולולי הגזבר היה מעכב לת דינה היה נועק שהמשפט מלד המלך היה רחוי לבוא ליועלי העיר ולא לגזבר ולמוקדמין אין זה מסירה גמורה ואם באחרו שרחובן וכנו שם הגנבים וחייבים על הגניבה הנה הדברים אלו מירופים ולא מסירה ואחרי שכבר היו תפוסים על זה בפרסום ביד הגזבר והדבר ידוע שבין שיהיה המשפט ליועלי העיר או לגזבר הכל יהיה ע״פ הדין גם מ״ש בשנד המוקדמים אין רחוי להקרא מסירה שא״א להיות להם שום עוסק על זה אחרי שיד הגזבר היתה בחלבע מכל מ״מ בהמשך אין הדברים ההם נוסק לקבל והולאות ולבוא במשפט עם זקני עמו ושרוי לא ימלט שמעון מסיות מיצר ומצער לבבור בחמרו הדברים ההם ורחוי להעגש ע״ז כפי מה שירחה בעיני הב״ד כמו שכתב הרמב״ם בפ״ח מהלכות חובל וכן כל המיצר לבבור ומצער חותם מותר למסרו ביד השלטון להכותו וכו׳ וכן שם ירחה בעיני הב״ד שהדור פרוץ אין מומה בחנסים אין מעצור לרוחם להגדיל פה ולהרחיב לשון בחסירות בשקר ומלשינות ולא ישימו מחסום לפיהם ולפי לורך השעה ירלו להעניש אח זה יותר מן הדין משום מיגדר מילתא לא מפני שהדין כך אלא מפני שהשעה גריכה לכך כו׳. (ד) וכתב עוד שם בשימן רל״ז הלכה פסוקה היא שאין מקבלין עדים אלא בפני בעל דין אבל מלחתי בתשובה להרש״ם שבקבלת עדות בענד המוחזק בחסור ומלשין בשקר וחבוב לדון אותו על ידי שלטון אין לריך לקבל העדות בפניו וכו׳ עד וגם להגיל את ישראל הגרלפים מתחת ידו וכבדון זה אין נראה שיהיה בדרך זה שהרי לא חסר זה פעמים אחרות גם שאין נראה שיהיה נבדק אלא ועבל זרוע ולזה רחוי לקבל העדיות בפניו אע״כ ירחה בעיני הדיינים שיש סכנה לזה שאז לצורך השעה יכולים ב״ד לעשות אלא מן הדין לעשות סייג לתורה: (ה) וכתב עוד שם בשימן רל״ו שאלת שם יש רשות לב״ד להניח את שמעון **המסור מניח המסורים בערבים בשוחה בסך טורח ובקנסות תשובה אין ספק שכל שיש בשובר עבירה מצד מיזד שב״ד חייבים לחבשו ולאסרו נכנס** בחסורים

דרכי משה

אין היורשים צריכין לשלם ופסק שם על אשה שמסר׳ על א׳ אע״ג דאין לה לשלם מחייבין אותה ואם יש לה ממון שאין לבעלה רשות בו צריכה לשלם וכן אם יש לה נכסי טלוג יחליטו אותן ביד הנמסר ובעל אוכל פירות עד יום מותה ואם מתה לא יירש בעל אלו הנכסים אע״ג דבעל כלוקח בנכסי אשתו ומוציא מיד הלקוחות היינו דוקא נגד הלקוחות דאינהו אפסידו אנפשייהו שלקחו נכסי אשה שיש לה בעל אבל אם מסרה או במקום אחר דאיכא פסידא לאחרינא אין הבעל אלא יורש וצריכה לשלם וע״ש: (יא) ומהרי״ו כתב שם סימן כ״ח ראובן שקבל על שמעון בפני אנם ותפסוהו והוצרך להוציא הוצאות וראובן אומר שלא תפסוהו משום שהכהו אלא משום שברח ופסק דבשענה זו אין לשמרו וכמ״ש מוהר״ם בתשובה מיימון ס״ס נזיקין סי׳ י״ד עיל א׳ שרצה להפוס חבירו ולהכריחו למשפט ומתוך שלא רצה להניח לתפוס עלמו הכהו והרגו השופט ודן מוהר״ם וכ״כ מהרי״ל בתשובה סימן פ״ז דחייב לשלם לו כל היזקא שגרם לו כתפיסה ואדרבא גרע משאר מסור לאנס דזה מיקרי מזיק בידים דרוצה להזיק גופו: (יב) וז״ל המרדכי פרק הגוזל בתרא דף נ״ב ע״ב בשם ר׳ ברוך אוכד אני דמצינו למימר דהתם לש מירי אע״ג שהוא המסור בשקר לאנס בתשובה לכן אסור לאבד ממונו לדברי הכל וע״ש בסרדכי: (יג) וכ״פ בתשובת הרא״ש כלל

פרישה

(ו) כתב הרמב״ם **אסור למסור** כו׳ עד וכ״כ רבי׳ אשר מלונ״ל **ככל מדברי הרמב״ם סכ״ב שם פ״ח דמנהל:**

חדושי הגהות

ג הך ומ״ש **אם** היה רשע כו׳ שייך לבסמוך ומ״ש ואפילו היה מיצר לו וכו׳ ועל שניהם הוא אומר בפ״ק דגיטין כי שם בארה דקאמר אע״פ **שרשע לגבי** כו׳: ד בגרס הלף **לא מצאתי** אך בפ״ק דר״ה (יז.): ו ומ״ש אבל **מפני** צעף **היחיד** אסור **למסרו פשוט מהא** דגיטין (ז.) כדלעיל:

ומ״ש

שפט (ה) **בשם** שאסור וכו' ריש פ"ק מרכעה מכות נזיקין השור והבור וכו' הלך השור שכהן שדרכן להזיק ושמירתן עליך וכשהזיק **סה** לשלם תשלומי נזק במיטב המזיק ומ"ש מהכל עבד יצטו בן דעת וכו' משנ **במסכ'** ידיס ומייתי לה ריש ב"ק (דף ל') וטעמא רבה מית כהו שמא יקניטנו רבו **ויל** ויליק גדישו של חברו וגמלא זה מחייב את רבו ק' מנה ככל יום ויום וכתבו **התוס'** דאפי' בחין כותתו להזיק ללא שייך טעמא דיקניטנו רבו נמי מיהו חייב משום דפעמים דנתכוונו ויאמרו לא נתכוונו **מע"ה** פטורי בכל ענין שכוונתן גורם הפטור

אם יש לענשו כדין רודף. תשובה היינו לגמרי עובדא דרב כהנא מההוא גברא דבעי אחוויי אתבנא דחבריה וא"ל לא תחוי הדר א"ל אחוינא יתיב רב כהנא קמיה [דרב] וכו' ה"נ בנדון זה שנתן רשות לקהל מצד המלכות לעשנו והיה מגזם והתרו בו ולא רצה להמנע: (יג) וא"צ לקבל העדות בפניו ואף שלא בשעת מעשה א"צ לקבל העדות בפניו (טו) כי הדבר ידוע מי שהוא מוחזק מלשין בשקר לאנסים מקרבין אותו בשביל הנאתן ואילו רצה לקבל העדות לפניו ולדרוש ולחקור בדינו לעולם לא יעשנו אותו כי נצול ע"י מסירה לאנסים:

הלכות נזקי ממון

שפט (ה) **בשם** (א) שאסור לאדם שיזיק את חבירו ואם הזיק חייב לשלם כך צריך לשמור ממונו שלא יזיק ואם הזיק חייב לשלם לא שנא יש בו רוח חיים ל"ש אין בו רוח חיים יש בו רוח חיים בהמה חיה ועוף אין בו רוח חיים כגון בור ואש ותולדותיהן ובלבד שלא יהא בן דעת אבל עבד שישנו בן דעת אין רבו חייב על נזקיו שאם היה חייב על נזקיו אם יקניטנו

לצער עושי רשעה ולפיכך כל הדריס בעיר בין שפורעים מס במקום אחר בין שפורעין בעיר חייבים ליתן חלקם מכל מה שהוליכו בגידון זה ואין שום אדם בעולם יכול לפלק עצמו מפרעון זה עכ"ל. (ז) וכתב עוד בתשובה כלל י"ז שצריך בתחד שהתפיס את חבירו ע"י זקני העיר לכופו ליתן גט בלא טענה וסוף דבר יצא מתחת ידיהס וסיו רודפים אחריו להתפיסו כאשר בתחלה והלך בגרדף והתפיס את הרודף ע"י אנס כדי לבטל רדיפתו מעליו והפסיד לו בזה י"ד זהובים. דע כי מנהג רע לכוף את האדם לגרש מלבד שאסס שצטו חז"ל בכתובות (עז.) ובלא כדין תפסהו ואס עזרו האנס ורצה להפסו שניס בלא כדין יפה עשה שהציל עצמו בגופו של רודף ועיין בכלל מ"ג סי' י"ח וסי' י"ב (יד): (ח) ז"ל הרשב"ץ בכתב ת' שצלח לחכמי צרפת על מלטין אחד בזמן ס"ר יוסף בן אחי אביו של ס"ר יוסה החסיד ז"ל והרשב"ץ שלוה המלך לעוסו תחלת של הדריס אחרנו וכו' ומוסיף על זה שלפעמים אנו מקבלים עדיס בלא בפני בעל דין שהרי אמרו (ב"ק קיב:) היה הוא חולה או עדיו חולים או מקבלין בלא בפניו ואפי' בשצלחו ולא בא היא המיטרא וכן פירשה הרמב"ד ז"ל והוא הכנון וכ"ש זה שהיה אסור לזיקים ואין לו לב"ד שילכו אצל העדיס בכל עיר ועיר עס זה ושיקבלו כולס כא' ואס נפשך לומר שלא אמרו כן אלא בד"א והרחיס מדאמרינן בשילהי שור שנגח ד' וה' (מה.) בפלוגתא דר' יעקב אי מהדרא ליה ניהליה עד שלא נגמר דינו הוה מערקיניה לתורא לאגמא שלמא חילו היה בהגמא לא היה חייבר להו לגמור דינה לא היא להתס מחמת גמר דין קאמר ומגר דין שלא בפניו לא אפשר משום דשילמא אי סוי הכא הוה טעין ושור לאו בר טענתא הוא גזירת הכתוב הוא דאקשי' לבעלים וכדרבן דרבי יעקב אבל בקבלת עדות לא שייכא לן כל שיש לזרך בכך כגון שהיה חולה או עדיו חולים שהרי לאחר קבלה יכול הוא עדיין לטעון ולפסול עדיו וכ"כ בעל העיטור משמן של גדולי ישראל ועוד דאפילו במקום שצריך בפניו אפוטרופוס שלו כמוהו דהא מוקמי' אפוטרופוס לשור של יתומים לשוייה מועד כדאיתא בפרק שור שנגח ד' וה' (לט.) ושליח כאפוטרופוס כדתנן בפרק נערה מאורסה (עג:) התומר לאפוטרופוס כל נדריס שתדור אשתי עד שתבוא מתקום פלוני וכו' מ"ל ר"י מצינו בכל התורה שצלוחו של אדם כמותו ומ"ת מעשה דינאי מלכא (סנהדרין יט.) דעבדיה קטל נפשה ושלחה ליה תא מתאי לא שוי שליח י"ל דאה"נ אלא מעשה שהיה כך היה ואי נמי כל היכא דאפשר לא משוי שליח משום כבוד ב"ד וכיוצא נמי דאמר ליה עמוד על רגלך אע"פ שאפשר לו למחול משום כבודו כדרך שמוחלין לת"ח אלא שכבוד ב"ד היינו כבוד שמים וזהו שמ"ל לא לפנינו אתה עומד אלא לפני מי שאמר והיה העולם וגדולה מכל אלו שנדון שלפנינו שאנו לא דנינו אלא נשאול ונשמע מבית דדינינו המלך לרחות בעונו ולהגיד עלתינו ולפי מה שעשה אמר שהוא יכול לעשנו לפי שלא נאמרו דבריס אלו אלא בדיני סנהדרין מגזירת הכתוב אבל בדינא דמלכותא אין מסגיאין בכל אלו שאין דינס אלא לאחר ידיעת האמת שאס אי אתה אומר כן אלא אתה מעמיד הכל על ד"ת כדין סנהדרין היה העולם אסס ע"פ עצמו ושלא בהתראה שאין דין המלכות אלא לאחר ידיעת האמת שאס אי אתה אומר כן אלא שאתה מעמיד הכל על ד"ת כדין סנהדרין היה העולם אסס שירדו דורבי שקר וחבירוסס עוד גדולה מזו שהרי רבי אלעזר בר"ש (ב"מ פג:) תפס גבבי בהרמנא דמלכא ועניס להו וכן רבי ישמעאל ברבי יוסי (שס פ"ד.) ואע"ג דא"ל ריב"ק חומן בן יין כו' וכן אמר ליה אליהו לר' ישמעאל בר' יוסי מ"מ לא נשוי להו כטוענין גמורים דדיניס מפורשים אלא שאאמת חסידותן היה להס להמנע מלטעון על מה שלא חייבה תורה וזהו שקראתו חומן בן יין לומר שלא היה מוהגין בחסידות כאבותן ואילו היו טוענים גמורים ועושים שלא כדין לא קראתו אלא טוענים גמורים אלילה וחס לגדולי ישראל וחסידי עליון כאותס ועוד תדע לך מדא"ל ר' ישמעאל לאליהו מאי לעביד הרמנא דמלכא הוא ואהדר ליה אליהו מבוך ברח לעסיק וכו' ואילו היה אסור אמור מאי קאמר הרמנא דמלכא הוא ואליהו נמי ליתא ליה (פסחים כה:) מאי מזית דאמרת דיקך סומק טפי אלא ודאי כדאמרי' שכל שהוא ממונה על כך מן המלך דן ועושה כאילו במשפטי המלוכה כי מלך במשפטים אלו יעמיד מרן ע"כ קדרתי מתוך תשובת הרשב"ץ הנזכרת: שנים שאסרו ממון ישראל בעלילה ביד גוים ואחד מהס עני אס חייב הענשר לשלם כל הנזק עיין בהגהות מיימוני פי"ב מהלכות נזקי ממון ומרדכי פ' הפרה. המוסר את חבירו בעלילה לגוים ובא אחר ואזר ומסרו על מי לשלם ההפסד עיין בתשובת הר"ס שכתב המרדכי פ' הפרה וכן נתבארו אס כתה דבריס בענין זה. דין גזלן אוס שאסרה עיין במרדכי פרק החובל. כתב הר"ש בר נתן שנשתל על רחובן שלוה מעות מישמעאל בשטר והפקידו הישמעאל אצל שמעון ורחובן חומר שפרע החוב לישמעאל ושלוה הישמעאל לשמעון שיחזיר לו השטר ושמעון חומר שלקח ממנו השטר זקן הקהל בחזקה ומסרו לשר הענר ושר הענר תובע החוב מרחובן מפני שהלך הישמעאל מן העיר ורחובן חומר אתה גרמת להפסיד ממוני והשיב כיון שהזקן מיוב מיהו מוחזק בחם והוא הרואה שטרותיו לו ובכללם היה זה השטר ולקחו ממנו מה היה לו לעשות ויכול רחובן להזהיר שאס על שמעון אס הוא גרס לו להפסד ההוא בכוונה ואס היה הזקן מוחזק במלטין ואם היה חייב שמעון לשלם לרחובן כל מה שהפסידו מחמת מסירתו השטר ההוא וגס אס מסרו הזקן לשר ע"פ שמעון חייב ולא תימא אין שליח לדבר עבירה ללא תיפטר בהאי טעמא שלא ביזרעאל אצל אס היזק במלטין ואנחם לאו ישראל הוא ויכיון שכן אין למשלח טענה לפטור משום דברי הרב וכו' שזה מפורסס הוא שאיטו שומע דברי הרב ועוד שזה דומה לשליחות יד דחייביה רחמנא ע"י שליח ועוד יש לחייבו כשילוו מסרו אל האנס עצמו ואין אנו לריכים לבוא עליו מדין שליח שכיון שהוחזק הזקן למלטין המוסר בידו כמוסר ביד האנס וכן ירחה מדברי הרמב"ס בפ"ח מהל' תשובה ולא מיפטר בטענתו שטוען שכשהרחה השטר לזקן בכלל שטרות אחריס ולא בכוונה מלטין להם תנן (ב"ק כו.) אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד וגס אין לפטרו בטענת אונס שלא היה יודע שאותו שטר היה בכלל אותם שטרות לפי שהטוען לא הייתי יודע פושע הוא כדאיתא בפ' המפקיד (נז.) וכל שתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב וגדולה מזאת אמרי' היה רחובן המלוה ומשמון מסר שטרו ביד מלטין בעלילה והפסיד חובו מיחייב שמעון מדין מלטין בעלילה מע"ג דמדין שומר מיפטר כדאיתא בהזהב (קו.) ע"כ (פז):

שפט (ה) **בשם** שאסור לאדם שיזיק את חבירו ואם הזיק חייב לשלם כך צריך לשמור ממונו שלא יזיק ואם הזיק חייב לשלם ל"ש יש בו רוח חיים ל"ש אין בו רוח חיים יש בו רוח חיים בהמה חיה ועוף אין בו רוח חיים כגון בור ואש ותולדותיהן מבואר בריש ב"ק (כ.) ומפורש בתורה וחיה ועוף בכמוך יתבארו: ומ"ש ובלבד שלא יהא בן דעת כלומר כמ דאמרינן דחייב על נזקי ממונו שיש בו רוח חיים דוקא כשאינו בן דעת אבל אס הוא בן דעת פטור על

דרכי משה

כלל י"ד דאם התרו בו שלא יתבע חבירו בפני אנסים ועבר יש לו דין מסור לאנס וע"ל בתשובת הרא"ש שכתבתי בסמוך ועיין בתשו' הרא"ש כלל י"ז סי' ד': (יד) ועיין בתשובת מהרי"ק שורש קפ"א ולעיל סימן כ"ו עוד כתב המרדכי פ' שור שנגח מתשובת מוהר"ם על אחד שעשה סעודה ובקש ראובן ובני ביתו ועמדו בסעודה והכהו לבעל הסעודה והלך אל השופט וקבל על ראובן ובני ביתו שהכהו והשר היה חייב לראובן ונפטר ראובן מן השר אבל הוצרך להעמיד ערבות מחמת בני ביתו והלך שמעון קרובו של בעל הסעודה והגיד להשר שגם ראובן הכהו והעליל השר על ראובן והפסיד החוב של ראובן והיה לראובן עדים על שמעון ושמעון טוען שגם לוי הגיד להשר ועכו"ם אחד מעיד כן והשיב מוהר"ם שאם שמעון עשה מסירתו לאחר שנסר בעל הסעודה את ראובן שמעון פטור דאע"ג דעשה שלא כדין וחייב לענשו אם בר הכי הוא מ"מ פטור הוא מלשלם דמי החוב דמאחר שראובן כבר נסר מבעל הסעודה ברור שכבר היה החוב מופסד ואע"ג דפטרו השופט מי יוכל לידע כמה הפסידו שמעון את"כ שכבר היה מחוייב ראובן עונש להשר והוצרך להעמיד ערבות בעד בני ביתו אמנם אם אין ידוע שבעל הסעודה מסרו תחילה לאו כ"כ דשמעון לומר הכי הואיל ואיכא עדים שהוא ובעל הסעודה עמדו בפעם אחת והגידו לשופט ולכן כל אחד עשה כל ההזק וחייב לשלם פלגא ואם בעל הסעודה הוא עני לא יפסיד שמעון משום זה ואינו משלם אלא פלגא ולאו כ"כ לומר שלוי מסרו ג"כ אמנם אם אתה מרגילין לפטור בעל הסעודה משום שהיה מוכה ואין אדם נתפס על צערו אז יראה ששמעון משלם הכל שיימינן החוב כמה היה שוה וכך משלם שמעון ואם אין ידוע שוויו ראובן נשבע ונוטל ומכל מקום לא ישלם לו אלא הקרן ולא הרבית דכל הגזלנים משלמין כשעת הגזילה וע"ש שהאריך בתשובה זו ומ"ש שלא לענוש המוכה שהלך למסור המכה כך פסק מהרי"ו סימן כ"ח בתשובה בשם מוהר"ם והיא בתשובת מיימון ס"ס נזיקין סי' ט"ו וכ"כ מוהר"ם מריזבורק ובתב דאם מועד להכות הכריות מותר לענשו או להפסיד כל אשר לו ומותר לכל אדם להגידו לשופט ויש להסתפק איזה עדיף אם להפסיד ממונו וכו' עכ"ל וע"ש שהאריך בדינים אלו ואין דבריו נראים דהא אפילו מסור גמור אסור לאבד ממונו וכ"ש זה כנ"ל ועוד כתב על אחד שהכה חבירו ועכו"ם ראוהו והלך אחד והגיד שפטור דהא בלא"ה ראוהו עכו"ם ובודאי ויגידו ועיין בתשובות מהרי"ק שורש ק"פ כתב מוהר"ם מריזבורק אם דרך באותה העיר שיהודים מעכבים להבריהם ע"י אנסים כי אין שסבי"ד פשור: (טו) וכתב בתשובת בר ששת סי' רל"ד אע"ג דבדיני ממונות אין מקבלין עד ששומעין תחילה הודאת הנתבע בזה א"צ דאין חילוק בהודאתו ונותנים מורשה לנתבע כשרגיו אותו בפניו: (זז) כתב מוהר"ם מריזבורק מי שרודף רבים בעסקיו כגון שעוסק במטבעות פסולין או בגזירת מטבעות וכדומה לזה אם התרו בו הקהל ולא השגיח יסמרוהו לשלטון ויחיד שבא לו עלילה בגיגו יכול לומר שהוא אינו עושה אלא פלוני. ראובן ששמע על חמיו שגילה לאנסים שרצה לברוח אם לא הפסידו רק שהוצרך לשלם מה שהיה חייב אין זה מיקרי הפסד ואם הפסידו בזה יותר ממה שהיה חייב צריך לשלם לו כל הפסדו. ראובן לקח חפץ א' משמעון למכרו לאנס ואח"כ החזירו לשמעון בפני עבדו ואח"כ לקח האנס החפץ משמעון בחזקה בלא דמים ראובן חייב לשלם לשמעון דהיה לו להחזירו בינו לבין עצמו ולא מהני מה שאומר ולא כיוצא להזיק עכ"ל מוהר"ם מריזבורק ועיין האריך בחילוקי דיני מלשין ומזיק ע"ש וע"ל סי' ת"ח אם עד אחד או פסולים נאמן במלשין ושאר מזיק ועיין בתשובת מהרי"ל סי' פ"ו שהאריך הרבה בדיני מלשין וחילוקים בזה:

שפט (א) ועיין בתשובת מהרי"ק שורש קנ"ג שהאריך בדינים אלו באיזה נזק אדם חייב בגזקי גופו וממונו ובאיזה פטור: לפנינו

פרישה

סי' שפט (ה) **בשם** שאסור למכור שיזיק כו' יש בו רוח חיים כו' אין בו רוח חיים כגון בור לפי שהפת מסדר לפרש מ"ש תמלא שאות חייב על נזקי ממונו בסמוך דכתיב כי יגוף שור את איש כו' ול"ל כ"י השתא מסדר לפרש מ"ש תמלא שאות חייב על בור ותולדותיהן דכתיב כל אלו מכרתין בסימנים בסמוך כי יגוף שור איש כו' ומינה יצחי'

על נזקו וכדמסיים לקמן עבד שיש בו דעת לתן רבו חייב על נזקיו שאם היה חייב על נזקיו אם יקניטנו רבו ילך ויזיק לחייב את רבו משנה בסוף מסכת ידים ומייתי לה בפ"ק דב"ק (ד .) : ומ"ש כהמה דכתיב כי יגוף שור את איש וגו' ותנן אחד השור ואחד כל שאר בהמה וחיה במשמע [אלא] שדבר הכתוב בהוה : (ג) ואין הדין שוה בכולם יש שמועדין לכתחלה בכל מה שיעשו ויש שיש בהן דברים שמועדין בהם מתחלתן ויש בהן דברים שהן תמים בו מתחלתן ואחר כך נעשו מועדין ודין המועד שישלם בכל מה שיזיק ותם אינו משלם אלא חצי נזק לפיכך דבר שהוא תם מתחלתו ונעשה מועד בעודו תם משלם חצי נזק ולאחר שיעשה מועד משלם נזק שלם ועוד יש בין תם למועד מועד שהזיק חיוב הנזק הוא על נכסי בעליו לשלם לניזק כל היזקו אבל תם אין החיוב על נכסי בעליו אלא על גוף שור המזיק אפילו המית שור שוה אלף דינר והוא אינו שוה אלא דינר אינו נותן משלו כלום אלא נוטל השור ואם מת השור ואין הנבלה שוה כלום יפסיד הניזק הכל ותם נעשה מועד ע"י ג' נגיחות שיגח זה אחר זה ואין רצוני להאריך בהעדאתו כיצד נעשה מועד או כיצד חוזר לתמותו שאין מועד בזמן הזה מפני שלא נעשה מועד אלא ע"פ סמוכין לפיכך נשאר לעולם בתמותו וגם אין רצוני להאריך בדיני שור שהמית אדם לפי שאין דנין אותו עתה מפני שצריך ב"ד של כ"ג אע"פ שגם חצי נזק דתם קנם הוא ואין גובין אותו מכל מקום כיון שאין מוציאין אותו אם תפס הוצרכתי לפרשו : (ג) ואלו מועדין מתחלה הזאב והארי והדוב והברדלס והנמר ואפילו אם הם בני תרבות אם המיתו או הזיקו אפילו בהמה גדולה מהן חייב לשלם הכל וכתב הרמב"ם שכולן חייבין לשלם נזק שלם בכל מיני היזק שיזיקו אבל ר"י פי' דלא בכל מיני היזק קאמר אלא כל אחד מועד בדבר שדרכו בו להזיק כגון הארי לדרום ולאכול או לטרוף ולהניח לפיכך באחד מאלו הוא מועד וחייב עליו ברשות הניזק נזק שלם ופטור בר"ה כדין רגל אבל אם טרף ואכלו לאו אורחיה הוא והוה ליה כקרן תמה וחייב חצי נזק בין בר"ה בין ברשות הניזק וזאב ושאר חיות דרכם בטריפה ולזה הן מועדים וחייבין עליו ברשות הניזק נזק שלם ופטור בר"ה אבל בדריסה לאו אורחייהו והוה ליה כקרן תמה ונחש נמי מועד מתחלתו ודרכו בכל מיני היזקות לפיכך באיזה ענין שיזיק חשוב כרגל ופטור בר"ה וחייב ברשות הניזק נזק שלם וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל ושאר כל הבהמות יש בהן דבר שהן תמים בו מתחילתו ונעשים מועד כגון

יקניטנו רבו ילך ויזיק להחייב את רבו בהמה דכתיב וכי יגוף שור איש את וגו' ותנן אחד השור ואחד כל שאר בהמה וחיה במשמע [אלא] שדבר הכתוב בהוה : (ג) ואין הדין שוה בכולם יש שמועדין לכתחלה בכל מה שיעשו ויש שיש בהן דברים שמועדין בהם מתחלתן ויש בהן דברים שהן תמים בו מתחלתן ואחר כך נעשו מועדין ודין המועד שישלם בכל מה שיזיק ותם אינו משלם אלא חצי נזק לפיכך דבר שהוא תם מתחלתו ונעשה מועד בעודו תם משלם חצי נזק ולאחר שיעשה מועד משלם נזק שלם ועוד יש בין תם למועד מועד שהזיק חיוב הנזק הוא על נכסי בעליו לשלם לניזק כל היזקו אבל תם אין החיוב על נכסי בעליו אלא על גוף שור המזיק אפילו המית שור שוה אלף דינר והוא אינו שוה אלא דינר אינו נותן משלו כלום אלא נוטל השור ואם מת השור ואין הנבלה שוה כלום יפסיד הניזק הכל ותם נעשה מועד ע"י ג' נגיחות שיגח זה אחר זה ואין רצוני להאריך בהעדאתו כיצד נעשה מועד או כיצד חוזר לתמותו שאין מועד בזמן הזה מפני שלא נעשה מועד אלא ע"פ סמוכין לפיכך נשאר לעולם בתמותו וגם אין רצוני להאריך בדיני שור שהמית אדם לפי שאין דנין אותו עתה מפני שצריך ב"ד של כ"ג אע"פ שגם חצי נזק דתם קנם הוא ואין גובין אותו מכל מקום כיון שאין מוציאין אותו אם תפס הוצרכתי לפרשו : (ג) ואלו מועדין מתחלה הזאב והארי והדוב והברדלם והנמר ואפילו אם הם בני תרבות אם המיתו או הזיקו אפילו בהמה גדולה מהן חייב לשלם הכל וכתב הרמב"ם שכולן חייבין לשלם נזק שלם בכל מיני היזק שיזיקו אבל ר"י פי' דלא בכל מיני היזק קאמר אלא כל אחד מועד בדבר שדרכו בו להזיק כגון הארי לדרום ולאכול או לטרוף ולהניח לפיכך באחד מאלו הוא מועד וחייב עליו ברשות הניזק נזק שלם ופטור בר"ה כדין רגל אבל אם טרף ואכלו לאו אורחיה הוא והוה ליה כקרן תמה וחייב חצי נזק בין בר"ה בין ברשות הניזק וזאב ושאר חיות דרכם בטריפה ולזה הן מועדים וחייבין עליו ברשות הניזק נזק שלם ופטור בר"ה אבל בדריסה לאו אורחייהו והוה ליה כקרן תמה ונחש נמי מועד מתחלתו ודרכו בכל מיני היזקות לפיכך באיזה ענין שיזיק חשוב כרגל ופטור בר"ה וחייב ברשות הניזק נזק שלם וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל ושאר כל הבהמות יש בהן דבר שהן תמים בו מתחילתו ונעשים מועד

כגון

מרובה (דף ס"ז) דפריך תלמודא מהא דתנן התם המדת תשלומי ד' וה' חייב נוטלת אלא בשור ושה בלבד ומתני' נילף שור שור מנזקי ממון מה להלן חייב ועוף כיוצא בהן חייב ועוף כיוצא בהן כאן אין מיזי מחבירתה לא אלמא דמי לתלמודא דמי לתו שור ושה שני פעמים הוה ילפינן משור שנגח את השור שנגח שור ושה שני פעמים שור ושה שנגח שור ושה שני פעמים שור ושה אין בכלל אלא מה שבפרש שור וחמור אין מידי אחריתא לא ומסקנת כסף ישיב לבעליו לרבות כל דאית ליה בעלים וכו' וכתותו (דף ע"ב) שניהו אחד שור ואחד כל בהמה לנפילת בור וכו' וכן חייב ועיף כיוצא בהם ג"ב למה נאמר שור וחמור אלא שדבר הכתוב בהווה וכו' ומוכח בסוגיא דלא גמרינן כבל מקום שור משנת אלא בתלתא דוכתי חסימה ופריקה וכלאחי דבהני מיכא קראי למופנה לג"ש מכל מיתורת לבעליו להוליא כסף ישיב מדכתיב ישיב לבעליו לרבות כל דאית ליה בעלים וה"ל כסף ישיב לבעליו ולא כתיב כתב רבינו דכי יגוף שור בהמה וחיה במשמע דאין בהמה מיפרשא בקרא כי יגוף שור את פיש וכו' ומיהא ילפינן לחיה ועוף : ומ"ש רבינו ותנן אחד השור ואחד כל בהמה וחיה במשמע אלא שדבר הכתוב בהווה נראה שטעמו מדתנן בפ"ק דמציעא (כד :) אחד שור ואחד כל בהמה לנפילת הבור וכן חיה ועוף כיוצא בהם ג"כ למה נאמר שור וחמור אלא שדבר הכתוב בהווה ומייתי לה בגמרא מדכתיב כסף ישיב לבעליו כל דאית ליה בעלים וכיון שכן בנזקי שור דכתיב ליה בעלים דרשינן נמי כל דאית ליה בעלים :

(ד) **ומ"ש** ואין הדין שוה בכולם יש שמועדין לכתחלה בכל מה שיעשו ויש בהן דברים שהן מועדין בהן מתחלתן וכו' עד יפסיד הניזק הכל מבואר בפ"ק דב"ק (ו .) : ומ"ש ותם נעשה מועד על ידי ג' נגיחות שיגח זה אחר זה מבואר בפ"ב דב"ק (כג .) ומ"ש ואין רצוני להאריך בהעדאתו כיצד נעשה מועד וכו' מפני שלא נעשה מועד אלא על פי סמוכין כלומר וזמן הזה ליכא סמוכים כמו שנתבאר סימן ת' :

(ג) **ואלו** הם מועדים מתחלה הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס מבואר בפ"ק דב"ק (טו :) ומ"ש לפילו הם בני תרבות אם במשנה רבי אלעזר אומר בזמן שהם בני תרבות ליכא מועדים ות"ק משמע דפליג עליה והלכה כת"ק וכ"פ הרמב"ם פ"ו מהלכות נזקי ממון ומ"ש א אם המיתו או הזיקו כאחד גדולה מהם חייב לשלם הכל . ומ"ש ב בשם הרמב"ם שכולם חייבים לשלם נזק שלם בכל מיני היזק שיזיקו : ומ"ש בשם ר"י דלאו בכל מיני היזק קאמר אלא כל מועד כדבר שדרכו בו להזיק כגון הארי לדרום ולאכול וכו' עד וכו"ל בקרן תמה כ"כ אם התוספות והרא"ש ז"ל : ומ"ש וחייב עליו ברשות הניזק נזק שלם ופטור בר"ה כדין רגל דכיון דמועדין מתחלתן לכך הוה ליה כרגל שהוא מועד מתחלתו ואם הזיק ברשות הניזק נזק שלם בר"ה פטור : בתב הרא"ש בכלל ק"ח סימן ט' סוס שבעט והכה אחד בשוקו ושברו וידוע שדרכו לבעוט מין שור המועד בבבל וגם מלי נזק קנס הוא וכתב הרי"ף מנהג ג' ישיבות אע"פ שאין קנס בבבל מנדין ליה עד דמפיים לחבריה וכד יהיב ליה שיעור מאי דחזי למיהב ליה שרו ליה לאלתר בין מיפיים מריה דיליה בין לא מיפיים הילכך ישומו ב"ד הגזק ויתן לו עכ"ל : נחש נמי מועד מתחלתו שם במשנה הנחש מועד לעולם: ומ"ש וכדרכו בכל מיני היזקות לפיכך בחיזה ענין שיזיק חשוב כרגל וכו' שם כתבו התום' והרא"ש אפילו נחש שאין נהנה מנזיכתו כיון דמורחיה בהכי הוי כמו רגל וחייב ברשות הניזק נזק שלם ופטור בר"ה ולא הוי כמו קרן בתר דמייעד אע"פ שמתכוין דמשמע שהוא כיוצא בחבריו מדמני לה בהדייהו : ומ"ש ושאר כל הבהמות יש בהן דבר שהן תמין גדולה מהן לא ידעתי למה הוצרך לכתבו ואפשר דלפי דבפרק חלו טרפות מחלק

פרישה

ילפי' לחיה מן פוף עכ"ל . ותנן אחד השור וא' כל בהמה כו' עד"ר : (ב) ומ"ש ואין הדין שוה בכלם כו' הכל מבואר בפ"ק דב"ק ע"ש : ויש שיש בהם דברים שמועדים כו' כנ"ל וכ"ק יש שני מינין ג' שהן מועדין מתחלת היזקן כגון הזאב והחיה כו' וכמ"ש תמ"כ בם"ג . ויש מין שני כגון בהמה שהוא מחולק שבמקצת דבריה הוא מועד מתחלתו והיינו בשן ורגל שהן ומקלקלתו הוא תם מתחלתו כגון בקרן ופיין בר"ם ז"ן ושם מבואר למה זה תם מתחלתו וזה מועד ופיין ל' הרמב"ם פ"ו מהלכות נזקי ממון הלכה ד' : ועוד יש בין תם למועד כו' עבד"ר : מיהו הגוף שעיבודה תלוי על גוף המזיק והטעם כיון דקנס הוא לא קנסוהו הכעלים בממונם אבל כ"ם לתו קנס הוא תלוי בכוזקו הבעלים בעצמן : ותם נעשה מועד ע"י ג' נגיחות וה"ו פי' בג' ימים בכל יום פ"ח אבל אם נגח ג' פעמים ביום א' או בב' ימים אין נעשה מועד ע"י כך ועד"ר : (ג) וכתב הרמב"ם ז"ל שכולן כו' בפ"ק דמקי ממון כ"כ ע"ש כגון הארי לדרום ולאכול פי' מפני שמלוי מלך בחיות ולא יזוד מפני כל אין ממחין לם עד שתמות אבל זאב ושאר חיות מפני מורך לבבם חיכם קוראים בעד טריפה פי' ומנענע כ"כ הרמ"ם פוף פ"ק דב"ק ומלת דמ"ם או לטרוף ולהניח לו שטורף בבהמה ומניחו שם חומת על הארץ וחיו לוכל כלל וזה דרכו הוא ולכך הוא מועד מדי ונקט שממחינין מע"פ שתינן נהנות כיון שהן דרכם וכח בזה הוגזם וכמ"ש עוד הוא בסמוך : וחייב עליו ברשות הניזק כ"ם ופטור בר"ה פי' לוקח לר"י דתין ל' מהן מועדין מלת בדבר שדרכו בכך נמלא שיש לו דין רגל דחייב ברשות הניזק ופטור בר"ה לפוקי לדעת הרמב"ם דס"ל שחייבים בכל מיני היזק שהזיקו אע"פ שתין דרכן בכך ממילא תין לו דין רגל דרגל תורתים הוא משא"כ בזה וחייב תפי' בר"ה : כדין רגל שנתמר ושלח את בעירה ובער בשדה אחר ותרשין ברים ב"ק ושילח זה הרגל דהניעה בו הכתוב ל"ל לחזויקות אלא לחייבין בשהזה בהכי תמ

כגון קרן אבל בשן ורגל הם מועדין בתחילתן: (ד) וקרן תמה משלם חצי נזק בין שהזיק בר"ה בין ברשות הניזק או בחצר השותפין באיזה ענין שיהיו שותפין בו או בחצר שאינו של שניהם בכל ענין חייב ואינו פטור אא"כ נכנס הניזק ברשות המזיק והזיק שם שיכול לומר אילמלא נכנסת לרשותי לא היה שורי מזיקך: (ה) ומיהו פועלים שנכנסו לרשות ב"ה לשאול שכרם ונגחם שם שור של ב"ה או נשכם אם אין בעל הבית רגיל לצאת לשוק או אפילו אם הורגל לצאת לשוק לפעמים כיון שאינו מצוי בכל פעם בשוק חייב בעל הבית בנזקם שברשות נכנסין ואם הוא מצוי בשוק בכל פעם פטור שאו נכנסין שלא ברשות וכתב א"א הרא"ש ז"ל בזמן הזה מנהג פשוט שנכנסין הפועלין לבית ב"ה לתבוע שכרן וגם אין מצוי לאדם בכיסו מעות בשוק לפרוע לפועלים הילכך ע"פ המנהג חייב אפילו אם מצוי בע"ה בשוק: (ו) ושן ורגל הן מועדין מתחלתן ומעשה מועד כגון קרן מכל מין ורגל הן מועדין מתחלתן ומעשה מועד כגון קרן מכל מין

לכך כתב לשון הזה דמפי' מזיק הוא הלוקח דמשם גדולה מהן חייב לשלם הכל והשיקר גרסה לפי דכספ"ק (דף ט"ו) קאמר תלמודא דכלבה דמכל מקום מרי רבדי שוברה דמכלבה תרנגולים רבדבדי נמי מועדת הוא דמין דרך בלב והתול להורגן מכלל דהלו שהן מועדין הפילו בדבדבדי נמי מועדין הן דמי היינו כלב. ומ"ש בשם הרמב"ם שכולם חייבים לשלם כ"ב כגון מיני היזק היזקו כלומר בין שהמיתו או שהזיקו בגופיה או בגופיכה ודריכה וכיוצא בהן שהיו מעשה שן ורגל הלה מעשה קרן בין ברשות הניזק בין בר"ה חייב כ"ש וכ"כ הרב המגיד פ"ה מנזקי ממון ט"ש וכן הסמ"ג עשה ס"ו ס"ז וכן פי' רש"י בסנהדרין ז"ל והרי כלו מועדין מפי' בגופיכה וכגון נזקין ומשלמים בעלים שלהן כ"ש והלפסי גם כן לא הביא הלה המשנה כלומרה והלה הביא הה דתמר שמואל הרי בר"ה דרש ומכל חייב ומעמו מלקקינן עלה דשמואל מברייתא דתני בה וכן היה שנכנסה להלר הניזק מרפה בהמה ומכלה בשר משלם כ"ש מלמה דתורתיה הוא למרוח ולמכול כמו לדרום ולמכול ותולדה דבן הוא וברשות הניזק משלם כ"ש ובר"ה פטור לגמרי ומ"ג דמכני לה רב"י מסיומיה דהיקה לה סמכינן ולפיכדפסק כשתם משנה ובפשטה דברייתא ומין הלוק בין הרי וזכד ונהם זמת היה דעת הלפסי הרמב"ם והסמ"ג מכל התום' והרמ"ם פסקו כהך דשמואל דלמו בכל ענייני היזקי המיבי מועדים וכו' מכל שכה דרבינו בפי' פ"ק דשיף בשתם היה שנרפה בהמה ומכלתה וכו' תורתיה הוא והייב כ"ש והיינו כהך ברייתא שהכתוב ושם הלה כדעת התום' והרמ"ם דהרי שנרפה ומכל לגמ מורתיה הוא ויל דרבינו נמסך של מ"ם כמן מהלוקת הרמב"ם ור"י והרמ"ם דממילא צריך לפרש הה דכתב בפי' ס"ק דלפדיש מפרשינן ליה להרמב"ם מיירי בכל היה בעשוש ולר"י והרמ"ם לה מיירי הלה בכל היה הון מהרי ומ"ג דתלמודא דפריך מהך ברייתא דתני בה זכן היה לה מוקמי לה בזכד מכוש דהיה שתם קתני בין בהרי בין בזכד הפ"ה בדברי רבינו שכבר גילה כמן מהלוקת הרמב"ם ור"י והרמ"ם בעל כרהך צריך לומר שם"ם בפי' בס"ק דלפדיש מפרשינן ליה להרמב"ם דמיירי בכל היה בעשוש ולר"י והרמ"ם לה מיירי הלה בכל היה הון מהרי ומ"ג דתלמודא דפריך מהך ברייתא דתני בה זכן היה לה מוקמי לה בזכד מכוש דהיה שתם קתני בין בהרי בין בזכד הפ"ה בדברי רבינו שכבר גילה כמן מהלוקת הרמב"ם ור"י והרמ"ם בעל כרהך צריך לומר שם"ם בפי' בס"ק דלפדיש מפרשינן ליה להרמב"ם מ

דהוי פושע ליכא מאן דפטור ניה: ומ"ש נין על אחר שנחו השברים אפילו דאפקרינהו ג"ז נתבאר בסימן ת"י: (מ) **השופך** מים לר"ה ונטנפו בהם כליו של חבירו פטור דהו"ל בור ופטור בו הפקירם או לא מבואר בגמרא פרק המניח (כח:) לשמואל דקיי"ל כוותיה נין לאפקרינהו הוי בור ופשוט שם ובכמה דוכתי דבור פטור בו את הכלים: ומ"ש אבל אם הוחלק בהם אדם ונפל לארץ והוזק חייב כפרק המזכר אמר רב אדם הוחלק אדם במים פטור משום דקרקע עולם הזיקתו ולטעמיה אזיל דסבר בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו וכבר נתבאר בסימן ת"י דלא קיימא לן כוותיה אלא כשמואל דאמר בור שחייבה עליו תורה להבלו וכ"ש לחבטו: ומה שאמר וכ"ש אם נבלעו המים בארץ ונעשו רפש וטיט והזיקו דהשתא הוו להו בור ממש אפי' אם הוא בימות הגשמים שיש רשות לכל אדם לפתוח ביב שלו להיות מקלח לר"ה אפ"ה אם הזיק חייב לשלם וכ"ש בימות החמה דחייב כיון שהוא שלא ברשות שאין לאדם רשות לפתוח ביבו לר"ה בימות החמה:

תיג (נ) **שני** קדרין שהלכו זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל ונתקל השני בראשון אם הי' ראשון יכול לעמוד ולא עמד לדברי הכל חייב דפושע הוא אבל אם לא היה יכול לעמוד פסק רב אלפס שהוא פטור אפילו אם היה לו פנאי להזהיר לשני שלא יבשל בו לפי שהיה טרוד ולא נזכר שיזהירו וא"א הרא"ש ז"ל כתב שהוא חייב אם היה לו פנאי ולא הזהירו ואם היה יכול לעמוד או שהיה לו פנאי להזהיר לשני ונתקל בו שהוא חייב

נפילה בין על אחר שנחו השברים אפילו דאפקרינהו: (מ) השופך מים לר"ה ונטנפו בהם כליו של חבירו פטור דהוו להו בור ופטור בו הכלים בין אם הפקירם או לא אבל אם הוחלק בהם אדם ונפל לארץ והוזק חייב וכ"ש אם נבלעו המים בארץ ונעשו רפש וטיט והזיקו דהשתא הוו להו בור ממש אפי' אם הוא בימות הגשמים שיש רשות לכל אדם לפתוח ביב שלו להיות מקלח לר"ה אפ"ה אם הזיק חייב לשלם וכ"ש בימות החמה דחייב כיון שהוא שלא ברשות שאין לאדם רשות לפתוח ביבו לר"ה בימות החמה:

תיג (נ) **שני** קדרין שהלכו זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל ונתקל השני בראשון אם הי' ראשון יכול לעמוד ולא עמד לדברי הכל חייב דפושע הוא אבל אם לא היה יכול לעמוד פסק רב אלפס שהוא פטור אפילו אם היה לו פנאי להזהיר לשני שלא יבשל בו לפי שהיה טרוד ולא נזכר שיזהירו וא"א הרא"ש ז"ל כתב שהוא חייב אם היה לו פנאי ולא הזהירו ואם היה יכול לעמוד או שהיה לו פנאי להזהיר לשני ונתקל בו שהוא

מהרי"ט והמ"ז פסקו כר"י וכרי"ף הכי נקטינן: ומ"ש ואם היה יכול לעמוד וכו' כתב רב אלפס שגוף הרמשון חשוב כאדם המזיק וכו' וכ"כ הרמב"ם • דברי רבינו זה הוא ע"פ מה שכתבו הרמ"ך מדברי רי"ף והוא פי' דחוק גם מ"ש על זה וכ"כ הרמב"ם ליתיה בספרי הרמב"ם שבידינו פי"ג דנזקי ממון אלא כ"כ לשם הרמשון חייב בנזקי גופו של שני דין שהוזק בגופו של רמשון שמוטל בארץ דין שהוזק במשמו והשני חייב בנזקי גופו של שליחי שם הוזק בגופו של שני אבל שם הוזק במשמו של שני שנפל פטור שהרי מ"ל השני בור זה שהוא משמו אין מני הכורה מותו שהרי הרמשון הפיל השני עם משמו עכ"ל וכך הוא הפירוש בדברי רב אלפס שכתב רמשון חייב בנזקי גופו של רמשון המוטל בארץ דין שהוזק בגופו של השני אבל בנזקי ממונו של רמשון אפילו אם היה יכול לעמוד ולא עמד דין שהוזק בג

חייב לדעת אדוני אבי ז"ל כתב רב אלפס שגוף הראשון חשוב כאדם המזיק והייב בין שהוזק בו השני בגופו בין הוזקו בו כליו שנשברו וממונו חשוב כמו בור אפילו אם הפקירו ואינו חייב אלא א"ב הוזק בו הב' בגופו ואם נשתברו בו כליו פטור וכ"כ הרמב"ם ואדוני אבי ז"ל כתב שגופו של ראשון יש לו דין בור וחייב אם הוזק השני בגופו ופטור אם נשתברו בו כליו אבל ממונו אפי' דין בור אין בו דהו"ל מפקיר נזקיו אחר נפילת אונס ופטור מכל מה שהוזק בו השני היו ג' ונתקל הג' בשני ונפל והוזק בו הוא או כליו גוף השני חשוב כמו בור וחייב אם הוזק בו השלישי בגופו ופטור אם נשתברו בו כליו וממונו אפילו דין בור אין לו ופטור בין אם הוזק בו הג' (בגופו) בין אם נשתברו בו כליו ואם מחמת הראשון נפלו הוא חייב על נזקי כולם ומשכחת ליה כגון שהיה מוטל לרוחב הדרך או באלכסון ונתקלו בו כולם ונפלו הוא חייב בנזקי כולם ולדבריו אם (לא) היה מוטל לרוחב הדרך ולא באלכסון לא היה חייב בנזקי כולם ולדעת רב אלפס אפ"ה חייב וכ"כ הרמ"ה : אין

דרישה

וכדין מוזק לבל תיקוק גוף דסלישי בממונו של שני פטור על נזקי שלישי מטעם דמ"ל דסני לשלישי כמי בירה ל"ל דמשמעי שסיים מוכח כאן שהוא סבור לאו מכח כריתי' וגרמית ליה אלא דהרמ"ן הוא סגורה ולכך פטור דסני (ומ"ש אלפי שיטת פי' רש"י ותוס' ורמ"ה פירושו דרבא הוא סבר דסני מי הזיק בגופו מייב אפי' בממונו דשלישי וכ"ל דרבינו ע"כ לא פירשה כפי אפי' שלישי דהרי"ף דסא מסיק וכתב סיו ג' ונתקל דשלישי כו' עד ופטור מה נשברו כליו כו' וכ"ל דמ"ל בוה כיון דקיי"ל כרבינן דנתקל לאו פושע הוא ולמזיק [ימצא] כיון דסיה לו לעמוד מ"מ דסני דיש לו בהנלות דבל מכח הרמ"ן סני נשברו) וכסיב דרבינו פירש לדברי הרי"ף אלא כהנגת הרמ"ם אבי בדברי הרמ"ה וכתמוכת שם בדברי הרמ"ה וכתבתיהו בסמוך ונראה מה שהכריחו לרבינו לפרש כן הוא משום שהקדימה שהקדימה לעיל המבוארת בדברי הרמ"ה שעמו של שגופו של הזיק בידיים הוא פושע ומזיק בור ב"כ כיון שכתב הרי"ף בתחלת דבריו דאפי' לרבנן הוא הפי' נתקל פושע כמו נתקל דעלמא ומ"ם מה נזק דסני בגופו של הזיק בין בממונו דסני בין בגופו מייב הרמ"ן בנזקו וממונו דרבינו בדברי הרי"ף דכיון דמסקינן בגמרא לעולם כדאמר מעיקרא והיינו כמימרא דרבא הרמ"ן עצמו דבין בגופו בין בממונו דקאמר רבא היינו גופו וממונו של הזיק וכמו שהוכיח גם הרמ"ם שם הזה עיקר וב"כ אלא ב"כ בשם הרמ"ם דגופו של הזיק יש לו דין בור וממונו אפילו דין בור אין לו הא רבא בין בגופו בין בממונו קאמר אין זו קושיא כלל דכתב שם הרמ"ם דלפ שמסקנא הוא דמימרא דרבא עיקר דבין שניזק שני בגופו של הזיק בין בממונו של הזיק אלא שלעת רבא כן היא ודבא פושע הוא מבל מכל מקל הוא וקי"ל ג"כ כשמואל דאמר כל תקלה בור הוא מסקנא דסלכה כך היא דגוף שניזק ושניזק בור ופטורין על הניזקין דכליו ושניזק פטורים על נזקי ממון בין בגופו מייב הזיק בנזקי גופו ומ"ם דרבא בין בגופו בין בממונו של הזיק אלא בור הוא לאו מכח כריתה אלא מ"ל דכיון דוקא כשעשה מעשה בור וכ"ל הרמ"ם ס"ל דהיינו דוקא כשעשה במימרא דרבא שאמר מליבא דר"מ דס"ל כל נתקל פושע הוא בעפילתו מ"כ שבגמרא משמע לכי מתניתין שגופו הוא מזיק ופושע הוא בור הוא ולא מכח כריתה דמ"ם ס"ל דהיינו דוקא כשעשה במימרא דרבא שאמר מליבא דר"מ דס"ל כל נתקל פושע הוא בעפילתו מ"כ ממונו בור הוא דכל המפקיר נכסיו אמר בעפילת פשיעה בור הוא אבל הרי"ף שמניא מימרא דרבא להלכתא ותמן קיי"ל כרבנן דנתקל לאו פושע הוא בעפילתו תף ע"פ שעשה ליה כפושע לענין אם ניזק הסני בממונו בגוף הרמ"ן כיון דלא עמד מיסו ממונו דהרמ"ן לאו בור הוא כיון דאינו בעפילה ומפקיר נזקיו לאחר נפילת הוא הרמ"ם מ"ם הרי"ף במימרא דרבא בין לתיתוק בממונים בין לתיתוק בגופים גופו וממונו של שני קאמר אלא אמר רבא כי' (וכדאמרי' ליה בגמרא מוה לבא דאמר שמואל) ובכל מקי מניזק שני בגוף הרמ"ן ובא לפרש דסא לקתני בברייתא וכולן מייבין על נזקי גופו לא שיהיו נזקי גופו דהרמ"ן בין ניזק שני בגופו מייב בנזקי גופו בין בגופו דסני בגופו בין בממונו של הרמ"ן אלא בור הוא דגוף הרמ"ן דגופו מסוב מ"ל דאפי' לתיתוק בגוף הרמ"ן דגופו אינו מייב על נזקי גופו לא שיהיו נזקי גופו דהרמ"ן בין בגופו מייב בנזקי גופו בין בממונו של הרמ"ן אלא בור הוא ד

ולא בהלכסון לא היה חייב בנזקי כולם ולדעת רב אלפס ופ"ה חייב וכ"כ הרמ"ה ט"ס יש כאן דהיינו יתכן שזה אדם יחייב כשהיו מוטל לרוחב הדרך ולא בהלכסון כיון שבגמרא לא משכחן דחייב בנזקי כולם אלא בחד מהני גווני ועוד דאם היו בחד מהני גווני פ"א שנפלו כולם מחמת הרמזון וז"ש בגמרא מחמת הרמזון היכי נפיל והיכי מיפשר לומר דלרב אלפס חייב כיון דלא נפל מחמתיה וגם לא שייך לומר ולדבריו לא היה חייב בנזקי כולם שאם לא נפלו מחמתו למה היה עולה על הדעת לומר שיתחייב בנזקי כולם לכך צריך להגיה ולמחוק תיבת לא ולכתוב ולדבריו אם היה מוטל לרוחב הדרך ולא בהלכסון לא היה חייב בנזקי כולם והטעם שמחמר שהרמ"ם תופס כשיטת התוספות דס"ל דפליגי והוה מסתפק הלכתא כמאן נקטינן לקולא ולא מחייבינן ליה אלא כשהוא בהלכסון ולרב אלפס לא משמע שיהא לריך שיהא מוטל בהלכסון לכיון שהוא מוטל לרוחב הדרך חייב וכך הם דברי הרמב"ם ז"ל שכתבתי בסמוך:

תיד (ה) **אין** מדם רשאי להוציא זבלו לר"ה שלא בשעת הוצאת זבלים כדי להניחם שם (א) אלא מיד כשיוציאם יוליכם משם אבל בשעת הוצאת זבלים יש לו רשות להוציא הזבל והגלל לר"ה ולצברם כל ל' יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה: (ב) ואסור לאחר לזכות בו ויש בו משום גזל אם יזכה בו אחר ומיהו אם הזיק חייב לשלם ולאחר שהזיק כל הקודם בהם זכה: (ג) בד"א בזבל וגלל שאין בו בל כך היזק לרבים אבל תבן וקש שהם מזיקין יותר לפי שהם ארוכין ומחליקין בהם אדם ובהמה אין לו רשות להוציאם: (ד) ואם הוציאם וזכה בהן אחר הרי הן שלו בין בעיקר התבן והקש בין במה שהשביחו והוא שזכה בהן מעצמו אבל אם בא לשאול אם יש לו רשות לזכות בהן אין מורין לו כן בגופן אבל בשבהן מורין לו ואם התרו בבעלים ולא סלקן אז מפקירין אותן לכל וכל זה לא איירי אלא בשזכה בהן אחר לאחר שהשביחו אבל אם זכה בהן קודם שהשביחו מיבעיא ולא איפשיטא וכתב הרמ"ה שאין מוציאין אותן מידו וא"א הרא"ש ז"ל כתב דמוציאין אותן מידו • אע"פ שהן כהפקר אם הוזק בהן אדם ובהמה חייב לשלם: הגודר

תיד (ה) **אין** מדם רשאי להוציא זבלו לר"ה. משנה ס"פ הבית והעלייה זבלו זבל לר"ה המוציא מוציא והמוזבל מוזבל לחינו רשאי להשהותו עם חלף זה מוציאו מן הרפת לר"ה והשותפו יהא מוזמן לבשתו לשדה ולגינה לזבל ועל פי פי הרמזון לתוס' לעם ובפרק המניח (דף ל') דפשיטא ליה לתלמודא דמתני' חיירי שלא בשעת הוצאת זבלים ויש לו רשות שעה קטנה להניח עם זבלו כדי להוציא מיד לשדה ולגינה ואם הזיק מחלם מה שהזיק אבל לא כפי' הסני דתוס' לעם דמתניתין מיירי בשעת הוצאת זבלים מדקתני והמוזבל מוזבל משמע בשעה שרגילין לזבל ושפיר יש לו רשות להניח ל' [יום] והא דאמר המוזבל מוזבל עדיף טובא קמ"ל דמוזבל לחלתר שלא יטרח לעלם מה שהזיק דלפי זה היכא למימר דשלא בשעת הוצאת זבלים היו לו רשות להוציא כלל לר"ה אבל דעת רבינו אין כן אלא דרמזון דתוס' ופירוש שעת הוצאת זבלים שרגילין לזבל ומוציאין הזבלים לשדה ולגינה ועיין במ"ש בסימן רע"ד בסמ"ד:

אבל בשעת הוצאת זבלים יש לו רשות וכו'. בריימתא בפרקים הנזכרים שעל כן הגחיל יהושע את הארץ ועיין לעיל בסימן רע"ד דהרי"ף חולק בזה וכתן סתם רבינו דבריו ע"פ דעת הרמ"ם ורמה מדכתב הרמב"ם ורבינו הזבל והגלל שלמת דתתא לאורויי דאפילו בדאיכא גללים הרבה ומעלים ריח רע ומיהום רשאין להניחן ברשות הרבים ולא דמי לקוטרת ובית הכסא דאסור כדלעיל בסימן קכ"ו דמידי דקביע הוא לימים מרובים אבל הכא לריך לפנותו לאחר שלשים יום ועוד דכתן לא סגי בלאו הכי שהרי לריך הוא שיהא נישוף ברה"ר ברגלי אדם ובהמה אבל קוטרת אע"פ דיכול הוא לעשות בשלו בעגין שלא יגיע כלל לחבירו: ומ"ש ולאחר כל ל' יום וכו'. ז"ל רש"י בסוף הבית והעלייה ולזבורו כל ל' יום מל' לל' יום חוזר ולזבורו כדי שיהא נישוף יפה עכ"ל אבל בתוס' לעם ובפרק המניח אית להו דאפילו דמפרשים כל ל' יום בלאחוד יש לו רשות להניחם לעם לא יותר וכך הוא בהגהות מיימו"י פרק המניח על עם פר"י וכן נראה מפרש"י פרק המניח שכתב וז"ל כל ל' יום רשאי להניחם עם עכ"ל אלמא דלהניחן בר"ה קבעו זמן ל' יום לא על מה שיהא לובדן מל' לל' וכן נראה מבואר מל' הרמב"ם עם שכתב יש לכל אדם להוציא את הזבל והגללים לר"ה בשעת הוצאת זבלים ולצבור אותן עם ל' יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה עכ"ל אלמא להוציאן לר"ה ולצבור אותם עם קבעו זמן ל' יום אבל לאחר ל' יום אסור גם דברי רבינו אפשר לפרש כך וכך הכיעם בעל שלטי הגיבורים בס"פ הבית והעלייה וכן עיקר: (ג) **ואסור** לאחר לזכות בו ויש בו משום גזל וכו'. בריימתא עם: ומ"ש ומיהו אם הזיק וכו'. עם:

(ג) **ומ"ש** בד"א בזבל וגלל וכו'. פסק כתוקימתא דרב אשי לעם דתבן וקש הוא דאסור להוציאם כלל: (ד) **ומ"ש** ואם הוציאם וזכה בהן אחר וכו'. פסק כתוקימתא דגמ' דכ"ע רב ושמואל קטנו גופן משום שבחן והכא בהלכה ואין מורין כן פליגי והלכה כרב דהיכא דאיכא בהלכה ואין מורין כן לקטנו גופן משום שבחן ואין מורין כן לגדולו משום שבחן בהלכה כן מצאתי בכל הספרים ומ"ש בשם הרמ"ה ז"ל וכן הוא בתוספות ורא"ש ורשב"א ורבינו ירוחם ומרדכי ומהר"ם ז"ל וכן הסכים הב"י ז"ל וכן הוא בהגהות אשיר"י פרק המניח אות ב' ומ"ש בשם הרמ"ה ואין מוציאין מידו וכתב הרא"ש ז"ל דכל זמן שלא הוציאם מרשותו אפילו הניחם שם הרבה שנים אין מוציאין מידו ומ"ש בשם הרמב"ם בפרק י"ג מהלכות נזקי ממון ולטעמיה אזיל דכל ספיקא דדינא מי תפסם מפקינן מינייהו כמבואר לעיל סימן שפ"ח ס"ק ס"ג: ומה שאמר הע"פ שכן כתבתי לעיל סימן שפ"ח וסימן ש"ל: וזה שכתב שאם הזיק בהם חייב לשלם מבואר שם בפ' המניח: חייב לשלם מדלעיל משמע דאם הוציאם וזכה בהן אחר הרי הן שלו: וזה שכתב שאם הזיק בהם חייב לשלם מבואר שם בפ' המניח: הגודר

דרכי משה

תיד (א) וכתב המרדכי סוף ב"מ בשם מוהר"ם דמאחר דמותר להוציא זבלו לר"ה כדי לפנותו לאלתר כ"ש מים נקיים ושופכין שאין שוהין ומתעכבין בר"ה ואין בני ר"ה יכולין לעכב על ידו להוציא מי בורו ושופכין לר"ה ואפילו בימות החמה ואפי' ביבין ומערות שהם סרוחים אם דעתו לפנותן לאלתר יש להם רשות ולתקן בור בר"ה עמוק **פחות משלשה** טפחים נראה דאין בני מבוי יכולין לעכב והביא ראיה לדבריו ע"ש:

וכתב

פרישה

הרמזון נפלו חייב על נזקי כולם וקאמר ע"ז הגמרא מהרמזון היכי נפלו רב פפא אמר דפסק לעיל כשלמא רב דאיכא למימר דסמיותא פירש"י כשלמא בהלכסון מוטלת למעבר לאורכא כשלמא רב דאיכא למימר כאוטרא דסמיותא המקל של סומים שמשמש בו שפעמים מועילו לרוחב הדרך ומגשם ובתבו התוספות דרב דאיכא פלוג אדרב אסי דאמר דאפילו לא היה מוטל לאורכא כשלמא לא היה הרמזון חייב בנזקי ג' דהו"ל ליזהר כשרואה שני שכשל בהלכה ואין מורין כן קא מיפלגי דליתמר רב הוגא אמר רב הלכה ואין מורין כן דלמא רב אסר בהכא אמר הלכה ומורין כן והא רב הוגא אפקר חוזלי הכהו מוזקין ומורין הוו • ופרש"י בהלכה ואין מורין כן קא מיפלגי • ת"ק סבר לקנסו גופן ואין מורין כן: מוזקין הוו • שהרי כמה פעמים בבעלים . וכתב הרמ"ם בהלכה כרב דרבו דזועירי הוה ועוד מילתא דזועירי מתיא כתנאי ומילתא דרב כדברי הכל וגם פשטה דמתני' דכל הקודם בהם זכה משמע כרב דבהם משמע בגופן ולהכי לא הביא רב אלפס אלא המשנה כצורתה וממילא ידעינן כיון שלא הביא מהלוקתם דהלכה כפשטה דמתניתין וטעמא דרב משום דקנסו שבחן אטו גופן הילכך בגלל דליתיה שבחא לא קנסו וכך מפורש בגמרא והלכה כרב הוגא אליבא דרב דאמר הלכה ואין מורין כן דקמי דקק"ק דרשב"ג ואם התרו בהם אלא סלקום מפקירים אותם עכ"ל וגם הרמב"ם בפ"ג מהל' נזקי ממון פסק כרב אלא שלא כתב שאין מורין כן משמע דס"ל דהא דקאמר בהלכה ואין מורין פליגי דיקויא בעלמא הוא דאל"כ לא הו"ל לרב לסתום דבריו: ומ"ש וכל זה לא תיירי אלא בזזכה בהם לאחר שהשביחו מבעוד יום אבל אם זכה בהם קודם שהשביחו מיבעיא ולא איפשיטא: ומ"ש בשם הרמב"ם בפרק י"ג מהלכות נזקי ממון ולטעמיה אזיל דכל ספיקא דדינא מי תפסם מין מוציאין מידו והרא"ש פסק בפרק המניח כדין זה דמוציאין מידו ואיזהו נמי אזיל לטעמיה דכל ספיקא דדינא מי תפסם מפקינן מינייהו כמבואר לעיל סימן שפ"ח וסימן ש"ל: ומה שאמר הע"פ שכן כתבתי לעיל סימן שפ"ח וסימן ש"ל: וזה שכתב שאם הזיק בהם חייב לשלם מבואר שם בפ' המניח:

הגודר

דרישה

ועיין בב"י שביאר עוד דבריו על פי הגמרא ומפשר לומר דמש"ר וכ"כ הרמב"ם למפוקי מפי' מהני הרמ"ם ודין זה דוקא כ"כ כמו שעלה על דעת ב"י אלא ס"ק וכ"כ הרמב"ם כו' כלומר וכמו שפירשתי דברי הרי"ף דמ"ם דין לתיתוקי דסני בגופו דין בממונו כו' הייגו גוף וממון הרמזון קאמר כן פירשו גם הרמב"ם שכתב בהדיא ז"ל הקדימים והזוגגין שהלכו ומ"ו כו' הרמזון מייב בנזקי גופו של שני בין שהזיק בגופו של הרמזון שמוטל במקום ע"כ ומשמע כל דברי הרמב"ם מליבא דהרי"ף דבו כן ושיטתו דלא כהרא"ש פי' דמ"ם הרי"ף בין לתיתוקי בגופו כו' גופו וממונו של שני והוק . ובפ"ב מהלכות בית הבחירה ה"ט כתב ז"ל גם לדברי הרמ"ם אין הרמזון מייב בנזקי כלום שהרי הוא [לפי' הזיק בו בשני גופו וכן אין הרמזון מייב בנזקי כלום בשני אם הזיק בו שלשי בכלום בשני לתיתוקי בשני גופו כלום] ולפי' לכלים דלרמזון ולמיימוני נראה דמייב דאשכח דהרי"ף דבו כן ושיטתו דלא כהרא"ש פי' דמ"ם הרי"ף בין לתיתוקי בגופו כו' גופו וממונו של שני והוק . ובפ"ב מהלכות בית הבחירה ה"ט כתב ז"ל גם לדברי הרמ"ם אין הרמזון מייב בנזקי כלום בשני אם

תטו (ע) **הגודר** וכו' משנה וגמרא פרק המניח (דף ל) :

(ב) **המצניע** וכו' ברייתא שם וכדפי' ר' יוחנן דהו"ל למסוקי מדעתיה דכותל זה עומד לסתרו ויפול לר"ה ופשט בשמירת נזקו : ומ"ש אם הזיקו בשעת נפילה חייב בעל הכותל בכל ענין . ומפי' בכותל רעוע . נראה דלמד כך מדברי הרמ"ך דכתב דבכותל רעוע ס"ט דפטור בעל הכותל משום דלא עשה מעשה שרשאי להתחייב כי סתר את כותלו וממילא נפלו לר"ה והרמ"ן הו"ל כאילו השליכן לר"ה וכו' דנפלו ברוח מצויה לר"ה כמו אבנו וכו' שנפלו ברוח מצויה לר"ה וה"ה הכא דלא עשה מעשה שרשאי להתחייב בה ודמי למוצא בור מגולה ושמטו וחזר וחפרו דפטור הראשון וחייב השני דבמה שחזר וחפרו עשה מעשה בידים שראוי להתחייב בה כמ"ש הרא"ש לשם עכ"ל וז"ל הבאר הגולה א"ק ד' בב"י לא ביאר לנו מנא דין זה והרב ב"ח כתב שלמדו מדברי הרא"ש שם ולע"ד המעיין בדברי הרא"ש יראה בבירור שהוא בהיפך שהוא מחייב המצניע בכותל רעוע ולא בעל הכותל שפטרו אבל ראיתי בנ"י שכתב ג"כ דכותל רעוע חייב בעיר הכותל שפטרו והביא ראיה דלא גרע מהיתה אבן בהיקו וכו' ומה שהשמיטו המחבר נלע"ד משום דל"ד להדדי וכו' :

תטו (א) **הגודר** גדרו בקוצים סמוך לר"ה אם הוציאן לר"ה אפילו מעט חייב בנזקן ואם לא הוציאן כלום פטור אע"פ שהן סמוכין לר"ה לפי שאין דרך בני אדם להתחכך בכתלים : (ב) המצניע קוצותיו וזכוביותיו בתוך כתלו של חבירו ובא בעל הבותל וסתר את כתלו אם הזיקו בשעת נפילה חייב בעל הכותל בכל ענין ואם אחר שנחו הזיקו (א) אם הכותל רעוע חייב בעל הקוץ ואין בעל הכותל צריך להודיעו ואם הכותל בריא חייב בעל הכותל בכל ענין : (ג) ומדת חסידות הוא שיצניע אדם קוצותיו ושאר כל דבר המזיק במקום שלא תבוא מהם תקלה בגון שישליכם לנהר או ישרפם :

תטו (ע) **הגודר** גדרו בקוצים סמוך לר"ה הוציאן לר"ה אפילו מעט חייב בנזקן סתם לר"ה פטור

תטו (ע) **הגודר** גדרו בקוצים סמוך לר"ה אם הוציאן לר"ה אפילו מעט חייב בנזקן וכו' משנה וגמרא פרק המניח (ל') :

(ב) **המצניע** קוצותיו וזכוביותיו בתוך כתלו של חבירו ובא בעל הכותל וסתר את כתלו וכו' סם ת"ר המצניע קוצותיו וזכוביותיו בתוך כותל של חבירו ובא בעל הכותל וסתר כתלו ונפל לר"ה והזיקו חייב המצניע מ"ר יוחנן ל"ש אלא בכותל רעוע אבל בכותל בריא המצניע פטור וחייב בעל הכותל . ופירש"י בכותל רעוע . דהוה ליה למסוקי מדעתיה שכותל זה עומד לסתרו : וחייב בעל הכותל . דהו"ל למצניעו : א ומ"ש אם הזיקו בשעת נפילה חייב בעל הכותל בכל ענין : (ג) **ומדת** חסידות הוא שיצניע אדם קוצותיו ושאר כל דבר המזיק במקום שלא תבוא מהם תקלה וכו' ברייתא שם :

תטז (ע) **הבותל** והאילן שהן רעועים והתירו בבעלים לסלקם ונפלו לאחר הזמן שנתנו להן והזיקו בין בשעת נפילה בין לאחר נפילה יש להן דין בור בין שהפקירן הבעלים בין שלא הפקירן ואם לא התרו בו או שהתרו בו ונפלו בתוך הזמן והזיקו לא שנא לאחר נפילה לא שנא בשעת נפילה כל זמן שלא נודע לבעלים שנפלו פטורים וכן אפי' אם נודע להן שנפלו אם לא היה להם פנאי לסלקם או שהפקירום פטורים אבל אם יש להם פנאי לסלקם ולא הפקירום חייבים דהוה ליה ממונו שהזיק שאפילו אם אחר מניח את כליו ברה"ר במקום שיכולים להזיק חייב בעל הכלי לסלקו :

תטז (ע) **הבותל** והאילן שהן רעועים והתירו בבעלים לסלקם ונפלו לאחר הזמן שנתנו להן והזיקו בין בשעת נפילה בין לאחר נפילה יש להן דין בור בין שהפקירן הבעלים בין שלא הפקירן ואם לא התרו בו או שהתרו בו ונפלו בתוך הזמן והזיקו לא שנא לאחר נפילה לא שנא בשעת נפילה כל זמן שלא נודע לבעלים שנפלו פטורים וכן אפי' אם נודע להן שנפלו אם לא היה להם פנאי לסלקם או שהפקירום פטורים אבל אם יש להם פנאי לסלקם ולא הפקירום חייבים דהוה ליה ממונו שהזיק שאפילו אם אחר מניח את כליו ברה"ר במקום שיכולים להזיק חייב בעל הכלי לסלקו :

לא פנאי לסלק והפקירום ולא סילקום פטורים דהו"ל מפקיר נזקו לאחר נפילה תוס' דתמרי' בפ' המניח (כט:) דפטור ומ"ש נפלו לאחר הזמן והזיקו אחר הנפילה אין מפקרינהו דין לא מפקרינהו בור גמור הוי ואין זה מפקיר נזקו לאחר נפילה תוס' שם דפושט הוי כמה שלא קצבו תוך הזמן ומ"ש הזיקו בשעת נפילה נסתפקו בתו' ס"ס יש להם דין שם מ"מ לא דין בור ונראה דיש להם דין בור ולא דמי לחבנו וסכינו ומצאו שהניחן ברשם גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו דרך הילוכן דהכי נעשו בור ע"י כח אחרים אבל כותל ואילן מחמת ריעותא נפלו מעצמן כי רגו שלא היו יכולים לעמוד יותר והזהירו ב"ד הבעלים להפילן ואי משום דהולכים ומזיקין משו"כ בבור לא גריעי מחמת זה וכ"ש דיש לחייבו יותר מידי דהוה מקושר בחבן ברגלי בהמתו והלכה לר"ה והזיקה ואי משום דאין תחילת עשייתן לנזק שור יוקיא עכ"ל . ונתבארו דברי רבינו : ומ"ש דבין מפקרינהו בין לא מפקרינהו הוי בור כבר נתבאר בסימן ת"י דרב ושמואל פליגי בה והלכה כשמואל דאמר הכי וז"ל הרמב"ם בפי"ב מהלכות נזקי ממון הכותל והאילן שנפלו לר"ה והזיקו פטור מלשלם אלא שיש להן דין בור ע"פ שהפקירן לפי שאין דומים לבור שהרי אין תחלתן להזיק ואם היו רעועין ב"ד קובעין לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל וכמה הזמן ל' יום נפלו בתוך הזמן חייב מפני שהשהה הזמן והזיקו פטור לאחר הזמן וכן כשהזיקו בשעת נפילה ולפיכך פטור אע"פ שהפקירן וכן מוכח סת מפני הטענה שכתב רבינו ז"ל מכל מ"ם הוזק בהם לאחר נפילה ואפי' אם הפקירן הו"ל מפקיר נזקו ומ"ם מתכוון לזכות בהם חייב כמו שנתבאר בדין נשבר כדו וכולי ובשהזיק בשעת נפילתו שהוא פטור כתב הרשב"ץ דוקא כשנפלו כרחוי אבל לא נפלו כרחוי חייב והכי מיתפ' בתוספתא דקתני נפל הכותל מחמת הזוועות מחמת הרוח מחמת הגשמים אם נפלו כרחוי פטור כתב הרשב"ץ שכתב רבינו בסימן ש"ז : **עיין** בתשובת הרמ"ם שכתב רבינו בסימן ש"ז ובפ"ק מהלכות נזקי ממון הכותל והאילן שנפלו לר"ה אם הזיקו בשעת נפילה חייב בעל הכותל בכל ענין : (ג) **ומדת** חסידות הוא שיצניע אדם קוצותיו ושאר כל דבר המזיק במקום שלא תבוא מהם תקלה וכו' ברייתא שם :

תטז (ע) **הבותל** והאילן שהן רעועים והתירו בבעלים לסלקם ונפלו לאחר הזמן שנתנו להן והזיקו וכו' בפרק בבא המעלה והאילן (קיו:) תנן הכותל והאילן שנפלו לר"ה והזיקו פטורים מלשלם נתנו לו זמן לסתור את הכותל ולקוץ את האילן ונפלו בתוך הזמן פטור לאחר הזמן חייב וברים ב"ק(ו:) מייתי לה וכ' שם הרמ"ם ז"ל כותל ואילן שנפלו לר"ה והזיקו או שהזהירו ב"ד לסתור את הכותל ולקוץ את האילן ונתנו לו הזמן ונפלו בתוך הזמן והזיקו בשעת נפילה או לאחר נפילה קודם שעמד לבעלים שנפלו או נודע להם ולא הודיעו לבעל הכור עכ"ל וכ' הרמב"ם ז"ל כותל שנפל ברשות הרבים ואחר נפילה בא אדם ונתקל בו ונפל ומת אם ידוע שמת מחמת הנפילה הרי זה פטור ואם לאו חייב עכ"ל וכ' הרמ"ך ז"ל ואם נפל הכותל ברשות הרבים ואחר נפילה בא אדם ונתקל בו ונפל ומת אם ידוע שמת מחמת הנפילה הרי זה פטור ואם לאו חייב

במקום שיכולם להזיק קיימ בעל הכלי לסלקו: [ב] **מי** שהיה כותב בעל עליותיו שהיתה רשומה ונפלה התקרה עם הכותל והפילה תקרת העליה על מטה ובכרה הביות עיין בהריב"ש סימן תק"ז:

תיז (א) **לא** יזרוק אדם אבנים או דבר אחר לר"ה שלא יכשלו בהם רבים: (ב) **אין** עושין חלל תחת ר"ה ולא בורות שיחין ומערות אפילו על כיפת אבנים חזקה מאד שמא תפחת: (ג) **ואין** מוציאין זיזין בר"ה אא"כ הוא למעלה מגמל וו'וכבו והרמב"ם וכרונו לברכה כתב והוא שלא יאפיל דרך הרבים: (ד) **אבל** במבוי יכול להוציאו מדעת בני המבוי משא"כ בר"ה שאין לו בעלים: (ה) **ואם** רצה כונם בתוך שלו ומוציא: (ו) **כנם** ולא הוציא יוציא כל זמן שירצה אבל אינו רשאי להחזיר הכותל למקומו. (ז) **שדרך** שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו: (ח) **לקח** חצר ובה זיזין ונזוזטראות בולטין לר"ה הרי הן בחזקתן ואפי' אם נפלו חוזר ובונה אותן: (ט) **אילן** הנוטה לר"ה קוצצו כדי שיהא נמל ורוכבו עובר. (י) **מניחין** בשפתי הנהרות פנוי כרוחב כתפי המלחין שיורדין שם ומושכין הספינות וכל אילן הנמצא ברוחב זה קוצצין אותו וא"צ להתרות בבעליו מפני שמעכב על מושבי הספינות: (יא) **אין** שורין טיט בר"ה להשהותו זמן רב ואין לובנים בו לבנים. (יב) **אבל** גובלין שם טיט לצורך בנין אבל לא לעשות לבנים: (יג) **והבונה** ברה"ר כשמביא (ס"ח כשמכין) **האבנים** צריך שלא ישהם שם אלא מביא ובונה מיד ואפ"ה אם הזיק חייב לשלם.

תיח (א) **אש** הוא אב דכתיב כי תצא אש ומצאה קוצים והוא ממונו שהולך למרחוק ומזיק ע"י הרוח שמוליכו לפיכך

תיז (א) **לא** יזרוק אדם אבנים או דבר אחר לר"ה שלא יכשלו בהם רבים: (ב) **אין** עושין חלל תחת ר"ה ולא בורות שיחין ומערות אפילו על כיפת אבנים חזקה מאד שמא תפחת: (ג) **ואין** מוציאין זיזין בר"ה אא"כ הוא למעלה מגמל וו'וכבו והרמב"ם וכרונו לברכה כתב והוא שלא יאפיל דרך הרבים: (ד) **אבל** במבוי יכול להוציאו מדעת בני המבוי משא"כ בר"ה שאין לו בעלים: (ה) **ואם** רצה כונם בתוך שלו ומוציא: (ו) **כנם** ולא הוציא יוציא כל זמן שירצה אבל אינו רשאי להחזיר הכותל למקומו. (ז) **שדרך** שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו: (ח) **לקח** חצר ובה זיזין ונזוזטראות בולטין לר"ה הרי הן בחזקתן ואפי' אם נפלו חוזר ובונה אותן: (ט) **אילן** הנוטה לר"ה קוצצו כדי שיהא נמל ורוכבו עובר. (י) **מניחין** בשפתי הנהרות פנוי כרוחב כתפי המלחין שיורדין שם ומושכין הספינות וכל אילן הנמצא ברוחב זה קוצצין אותו וא"צ להתרות בבעליו מפני שמעכב על מושבי הספינות: (יא) **אין** שורין טיט בר"ה להשהותו זמן רב ואין לובנים בו לבנים. (יב) **אבל** גובלין שם טיט לצורך בנין אבל לא לעשות לבנים: (יג) **והבונה** ברה"ר כשמביא (ס"ח כשמכין) **האבנים** צריך שלא ישהם שם אלא מביא ובונה מיד ואפ"ה אם הזיק חייב לשלם.

תיח (א) **אש** הוא אב דכתיב כי תצא אש ומצאה קוצים והוא ממונו שהולך למרחוק ומזיק ע"י הרוח שמוליכו לפיכך

[א] **כתב** הרמב"ם רשומן היו לו זיזין יוצאים לר"ה והדם מחריס מתחיתם ובא שמעון לעכב על ידו וטען כי הוציא שלו יותר ממה שהיו בתרכן ובראשן ולמעלה מהם שהיו ברחבן ולמעלה ממה שהיו ורשומן טוען שהחזירם כמות שהיו ואבינ קבלת עדות וזה ושמעון טוען שלא נפנינו ועוד שהעדים העידו לאחר מכן ככה החרם והעידו שרשו הזיזין מבל ניכם יודעים כמה מרכן ורחבן: תשובה זה שטען שמעון שלא נתקבלו העדים בפנינו לא נתבאר לי טענתו שאם הוא אחד מבני ר"ה דעלמא לבד מה זה טענה שא"כ לא נקבל עדותן של עדים עד שיתקבלו כל העולם שלא נתקבלו בפני אחד מבני ר"ה הוי כאלו נתקבלו בפני בעל דין דכולי עלמא שותפין בזה ומי שחזרו העדים והעידו היפך מה שהעידו מתחלה אין משגיחין במה שהם אומרים עכשיו דכיון שהגידו שוב אין יכולין להגיד: [ב] **עוד** מחרת שהכותל שעשה רשות טען עליו שמעון שלקח מר"ה יותר מזרת ובאו ג' עדים והעידו אחד לזרת ואחד לטפח וטען רשות שעשה אלו ובעלותם מפני זכות הרבים הוא: תשובה מה שטוען שהעדים מגיעים בעדותן הדין עמו ואילו היו שהעדים כשרים ושאחד מעיד טפח ואחד מעיד טפח ומחצה וג' העיד זרת שם מכחישין זה את זה אין בדבריהם כלום אבל שם אין מכחישין זה את זה אם אחד אומר טפח ומחצה לפי שיש בכלל האומר זרת טפח ומחצה ומכחישין אותו בטפח ומחצה מתוך זרת כאחד אומר מגה ואחד אומר מחתיס שמכחישין אותו מגה מתוך מחתיס כדברי ב"ה עכ"ל: [ג] **וכתב** בתשובה אחרת שורת הדין מדין גמ' כל שבח לעשות חלל תחת רשות הרבים אע"פ שרשו רבים ושתקו אין זו מחילה המועלת וכהיום דרבי אחי בפ' חזקת בר"ה הרבים מחלו עליו במעמד מבני העיר שבאנשי העיר יכולים למחול בפירוש ואין עוברי דרכים יוצאי ובאי שער עירם יכולים לעכב שהדבר ידוע שאנשי העיר יכולין לפרוך דרכים ולגדור מחריס וכל מה שאנשי העיר רוצים לעשות בעירם עושים ואף כאן מיפסר שמחלו במעמד ומתרלו בכך וכדמסתמ פשטא דהיתיא דפרק לא יהפור (כג.) גבי טוענין ליורש וללוקח דקאמר ומי משמעינן הכא הו"מ כיון דיחיד הוא אימא פיוסי פייסיה אבל התם אימא לא צריכא כלומר דלמ התם פיוסי פייס בני העיר ונתפייסו לו בפירוש אלמא אם מחלו בפירוש מחילתם מחילה וכהיא דרב אחי במחילת שתיקה בלבד הוא אלא שמפסר לפרש אבל התם אין כיון דמ"מ לומר דפייס ופיפייסו ליה דבני רשות הרבים מ"מ להתפייס ולמחול שהדרך מסור הוא לכל העולם אימא דכי לקח חצר וכו' זיזין וגזוזטרות לא תהא בחזקתה קמ"ל דמ"ה אני אומר להקל עליו דכונם להוך שלו היה ומיהו עכשיו נהגו בכל המקומות ובכל העיר לעשות חלונות תחת קרקע רה"ר לקלח אם מימי גשמים וכל מימי תשמישי בעלי בתים ומכסים חותם ואין מדם נמנע בכך וכן עושים רוב המקומות בורות למגורות התבואות בר"ה וכבר הורגלו הכל בכך ואין מנעשים ובכל בריכים לכך ובאלו הכל מוחלין בכך ורוצים בכך ועשו בזה את שאינו זוכה ואת שאינו רשאי כזוכה וכרשאי ובדאמרינן בעלמא עשו את שאינו זוכה כזוכה בפרק כל הגט (ל.) גבי המלוה את הלוי ואת הערני בפ"ק דמציעא (יב:) עגייס גופייהו ניחא להו לליקטן בנייהו בתרייהו כי היכי דכי ליגרי להו לדידהו ליקטו בנייהו בתרייהו וה"נ ניחא להו לכולהו דלכי מצטרכי אינהו ליעבדו נמי הכי וזיזין וגזוזטראות הם מפקי כולהו לכתחלה על דרך הרבים ואינם נמנעים ועוד שעל דעת כן מסר להם המלך את הרשות ואפילו מן הסתם כל זכן כשנתן המלך או מלוכי המרן רשות בפירוש לזה לעשות שהבדר ידוע שהדרכים עם היותם מסורים לרבים של מלוכי המרן הם והם רשאים למסור דרכים ולפתוח במקום אחר ולהעמיד דלתות על רחב כל דרך לפי שהדרכים שלהם הר והרי הם ככותם בתוך רשותו ע"ד שיוציא זיזין וגזוזטרות או יעשה מחילות לכשירצה עכ"ל: (ד) **ומה** שאמר אבל במבוי יכול להוציאו מדעת בני המבוי וכו' מבואר ממ: וכתב ר"י דהיינו דוקא במבוי שאינו מפולש: (ה) **ומה** שאמר ואם רצה כונם בתוך שלו ומוציא אם במצה ופר"ח כונם לתוך קרקע שלו את כתלו ומניח מקרקעו לתוך כשיעור הוצאות זיזין ומוציא: (ו) **ומ"ש** כנם ולא הוציא יוציא כל זמן שירצה אבל אינו רשאי להחזיר הכותל למקומו וכו' אם מיבעיא להו כנם ולא הוציא מהו שיוציא רבי יוחנן אמר כנם אינו מוציא ור"ל אמר כנם אינו מוציא אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא מסברא לך להוציא כ"ע לא פליגי דמוציא כי פליגי להחזיר כתלים למקומן רבי יוחנן אמר אינו מחזיר משום דרב יהודה דאמר מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו ור"ל אמר מחזיר ויודע דהלכה כר' יוחנן: ובתב רבינו ירוחם דהיינו דוקא שדורסין בה בני ר"ה ואם אין בני רשות הרמב"ם דורסין כגון שבנה מיעטרו במקום שהכניס בתוך שלו והוא גבוה מפני החזיקו לעבור אם משוחותיהם בריוחא אמה מיהא חזקה ואם רצה מחזיר כתלים למקומם: (ז) **לקח** חצר ובה זיזין וגזוזטרות בולטין לר"ה הרי הן בחזקתן אם במצה ופר"ח קולטו לר"ה כולטו כדי שיהא גמל ורוכבו עובר רשות הרבים לע אמרינן טוענין ללוקח: ומ"ש ואפילו אם נפלו חוזר ובונה מיעטרו בדבר הוגה אם: (ט) **אילן** הנוטה לר"ה קוצצו כדי שיהא גמל ורוכבו עובר משנה ס"פ לא יחפור (נז) ובתי"ק: (י) **מניחין** בשפתי הנהרות פנוי כרוחב כתפי המלחים שיורדין שם ומושכין הספינות וכל אילן הנמצא ברוחב זה קונצין אותו בפ' המקבל (קו:) מבריו ר' אמי מלא כתפי נגדי כתפי עבדי מלרי קולו. ומ"ש ור"ל להתרות בבעליו כן משמע מהמיימרי המזכרת וגם מעובדא דהכא בר ר"נ דמייתי התם (קה.) וכ"פ הרמב"ם בפי"ג מה' נזקי ממון: (יא) (יב) (יג) **אין** שורין סיד בר"ה וכו' עד סוף הסי' משנה בסוף מציעא (קיח:): **תיח** (א) **אש** הוא אב דכתיב כי תצא אש ומצאה קוצים והוא ממונו שהולך למרחוק ומזיק הרוח המוליכו לפיכך כל הדומה לו שהוא ממונו והולך ומזיק הוא תולדתו וכו' בריש ב"ק (נ.) תולדה דאם אמי ניהו תוליעא אבינו ומכיון שהזיקן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו ה"ל מי בהדי

פרישה

סי' תיח (א) **אש** הוא אב כו' עד סוף תולדתו כו' משנה ריש ב"ק ובגמרא שם:

קרי ליה כדלעיל בסימן ש״ן שצ״ח ס״י : **ומ״ש** אפי׳ לא שרפה אלא עציו ומבניו או שליחכה נירו שהוא דבר שאינו רגיל לו חייב לשלם הכל וכו׳ . משנה סוף פרק הכונס השולח את הבערה ואכלה עציס או מבניס או שפר חייב שנאמר כי תצא אש וכו׳ ופרש״י או שפר ליחכה נירו ומתקלקל עכ״ל ובגמרא שהא למה לי לאתויי ליחכה נירו וסכסכה מבניו והדבר פשוט דהא דקתני ואכלה עציס לא מיבעיא דסתם עציס רגיל לו אלא כלומר אין חילוק בין עציס שהוא רגיל לו לאינו רגיל לו מבניס ושפר שאין רגיל לו חייב על שאינו רגיל כמו על הרגיל ולא לחמרינן חנוס היה כיון שאינו רגיל לו כדאיתא התם ולפי זה מ״ש רבינו אפילו לא שרפה אלא עציו ומבניו וכו׳ הכי קאי אפי׳ אינו חוזר אלא על מבניו ונירו דלע״פ שאינו רגיל לו דינס כמו עציו : ומ״ש וכמה שיעור הרחקה וכו׳ עד אפילו עפרה כמה מילין חייב . הכל סס ועפ״ס מה שפי׳ לסס הרמ״ס :

(ג) **נפלה** לליקה בחלרו והיה גדר וכו׳ . מבואר בפרק כיצד הרגל בסוגיא שם שהוא חלוי ומסוים הא הרמב״ס פי״ד מנזקי ממון וז״ל למה הדבר דומה לשורו שילא והזיק שהו״ל לשמרו ולא שמרו עכ״ל : (ג) **השולה** הלליקה וכו׳ וכן סס מסר הבעירה כיצד שומר וכו׳ . כ״כ לסס הרמב״ס וכתב ה״ה שילא לו וז״ל מדין שאר המזיקים שהשומרים נכנסים תחת הבעלים ועפ״ז כתב הרמב״ס בפי״ב מה׳ כ״מ וכתב ה״ה שילא לו מדין שאר מזיקים שהשומרים נכנסים תחת הבעלים וכן הוא בסוגיא דגמרא ולא שמרו עכ״ל : (ג) **נפלה** בחצירו והיה גדר בינו לבין חבירו ונפל הגדר שלו מחמת הלליקה אם היה יכול לחזור ולגדור שלא תעבור חייב ואם אי אפשר לו לגדור פטור : (ג) השולה הלליקה ביד הש״ו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים בד״א במוסר לו גחלת שדרכה לבבות אבל מסר לו שלהבת חייב שלה ביד פקח הפקח חייב והמשלה פטור וכן אם מסר הבעירה ביד שומר ויצאה והזיקה השומר חייב :

(ד) הביא האחד עצים ובא חבירו והביא האש והדליקן בעצים או שהאחד מביא האש והב׳ עצים והדליק בהם האש לעולם האחרון חייב בא אחר וליבה המלבה חייב ליבתו רוח שאינה מצויה כולם פטורים ואם נתלבה ברוח מצויה האחרון חייב ואם אחר שהיו שם האש והעצים בא אחר וליבה עם הרוח שסייעתו אם יש בליבויו כדי ללבות לבדו כדי ללבות פטור המלבה אפי׳ אם יש בליבויו כדי ללבות ונצטרפו וכן אם אין ברוח כדי ללבות ולא בליבויו כדי ללבות ונצטרפו יחד וליבו פטור אבל אם אין ברוח כדי ללבות ויש בליבויו כדי

ללבות

לפיכך כל הדומה לו שהוא ממונו והולך ומזיק הוא תולדתו ויש לו דין לפטור בו טמון . כתיב כי תצא אש אפי׳ מעצמה שמדליק בתוך שלו והולך ודולק בשל חבירו אפילו לא שרפה אלא עציו ואבניו או שליחכה נירו שהוא דבר שאינו ראוי לו חייב לשלם הכל אלא אם כן הרחיק כשיעור אבל אם הרחיק כשיעור ויצא והזיק פטור וכמה שיעור הרחקה הכל לפי הדליקה שאם הרחיק מגבול חבירו עד כדי שאין ראויה דליקה כזו שתתפשט עד גבול חבירו וכן אם יש ביניהם נהר ומשערים שדליקה זו אינה ראויה לעבור נהר שביניהם ועברה והזיקה פטור לא הרחיק כל כך חייב ואם יש ביניהם נהר רחב ח׳ אמות אפי׳ אם אין בו מים או יאור קטן ויש בו מים פטור ואין צריך לשער וכל זה לא איירי אלא כשמתמרת ועולה למעלה אבל אם נסרכה לצדיה ועצים מצויין לה אין לה שיעור בין לענין גובה בין לענין רוחב אלא בכל מקום שתעבור חייב לשלם בד״א שיש שיעור לפטור במדליק בתוך שלו אבל המדליק בשל חבירו אין לו שיעור לפטור אלא אפי׳ עברה כמה מילין חייב : (ג) נפלה דליקה בחצירו והיה גדר בינו לבין חבירו ונפל הגדר שלו מחמת הדליקה אם היה יכול לחזור ולגדור שלא תעבור חייב ואם אי אפשר לו לגדור פטור : (ג) השולה הדליקה ביד הש״ו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים בד״א במוסר לו גחלת שדרכה לבבות אבל מסר לו שלהבת חייב שלה ביד פקח הפקח חייב והמשלה פטור וכן אם מסר הבעירה ביד שומר ויצאה והזיקה השומר חייב :

(ד) הביא האחד עצים ובא חבירו והביא האש והדליקן בעצים או שהאחד מביא האש והב׳ עצים והדליק בהם האש לעולם האחרון חייב בא אחר וליבה המלבה חייב ליבתו רוח שאינה מצויה כולם פטורים ואם נתלבה ברוח מצויה האחרון חייב ואם אחר שהיו שם האש והעצים בא אחר וליבה עם הרוח שסייעתו אם יש בליבויו כדי ללבות לבדו כדי ללבות פטור המלבה אפי׳ אם יש בליבויו כדי ללבות ונצטרפו יחד וליבו פטור אבל אם אין ברוח כדי ללבות ויש בליבויו כדי

ללבות

ומ״ש אפי׳ לא שרפה אלא עציו ומבניו לו חייב לשלם הכל וכו׳ . משנה סוף פרק הכונס השולח את הבערה ואכלה עציס או מבניס או שפר חייב שנאמר כי תצא אש וכו׳ ופרש״י או שפר ליחכה נירו ומתקלקל עכ״ל ובגמרא שהא למה לי לאתויי ליחכה נירו וסכסכה מבניו והדבר פשוט דהא דקתני ואכלה עציס לא מיבעיא דסתם עציס רגיל לו אלא כלומר אין חילוק בין עציס שהוא רגיל לו לאינו רגיל לו מבניס ושפר שאין רגיל לו חייב על שאינו רגיל כמו על הרגיל ולא לחמרינן חנוס היה כיון שאינו רגיל לו כדאיתא התם ולפי זה מ״ש רבינו אפילו לא שרפה אלא עציו ומבניו וכו׳ הכי קאי אפי׳ אינו חוזר אלא על מבניו ונירו דלע״פ שאינו רגיל לו דינס כמו עציו : ומ״ש וכמה שיעור הרחקה וכו׳ עד אפילו עפרה כמה מילין חייב . הכל סס ועפ״ס מה שפי׳ לסס הרמ״ס :

(ג) **נפלה** לליקה בחצירו והיה גדר וכו׳ . מבואר בפרק כיצד הרגל בסוגיא שם שהוא חלוי ומסוים הא הרמב״ס פי״ד מנזקי ממון וז״ל למה הדבר דומה לשורו שילא והזיק שהו״ל לשמרו ולא שמרו עכ״ל : (ג) **השולה** הלליקה וכו׳ וכן סס מסר הבעירה כיצד שומר וכו׳ . כ״כ לסס הרמב״ס וכתב ה״ה שילא לו וז״ל מדין שאר המזיקים שהשומרים נכנסים תחת הבעלים ועפ״ז כתב הרמב״ס בפי״ב מה׳ כ״מ וכתב ה״ה שילא לו מדין שאר מזיקים שהשומרים נכנסים תחת הבעלים וכן הוא בסוגיא דגמרא ולא שמרו עכ״ל : (ד) **הביא** האחד עצים וכו׳ . משנה עם ועפ״ס דברי התוספות והרמ״ס וכ״כ הרמב״ם בהסגות : ומ״ש בא אחד וליבה המלבה חייב . כלומר והסיס הרמשוים אחד שהביא את האור ואחד שהביא את העציס פטורים ודוקא כשלא היתה מתלבה ברוח מצויה אבל ליבוי היה מתלבה ברוח מצויה הרמב״ס כתב בסתם ולפי זה מ״ש רבינו אפילו לא שרפה אלא עציו ומבניו וכו׳ הכי קאי אפי׳ חיוו חוזר לע״פ שאינו רגיל לו דינס כמו עציו : ומ״ש וכמה שיעור הרחקה וכו׳ עד אפילו עפרה כמה מילין חייב . הכל סס ועפ״ס מה שפי׳ לסס הרמ״ס :

(ג) **נפלה** לליקה בחצירו והיה גדר וכו׳ . מבואר בפרק כיצד הרגל בסוגיא שם שהוא חלוי ומסוים הא הרמב״ס פי״ד מנזקי ממון וז״ל למה הדבר דומה לשורו שילא והזיק שהו״ל לשמרו ולא שמרו עכ״ל : (ג) **השולה** הלליקה וכו׳ וכן סס מסר הבעירה כיצד שומר וכו׳ . כ״כ לסס הרמב״ס וכתב ה״ה שילא לו וז״ל מדין שאר המזיקים שהשומרים נכנסים תחת הבעלים ועפ״ז כתב הרמב״ס בפי״ב מה׳ כ״מ וכתב ה״ה שילא לו מדין שאר מזיקים שהשומרים נכנסים תחת הבעלים וכן הוא בסוגיא דגמרא ולא שמרו עכ״ל : (ד) **הביא** האחד עצים וכו׳ . משנה עם ועפ״ס דברי התוספות והרמ״ס וכ״כ הרמב״ם בהסגות : ומ״ש בא אחד וליבה המלבה חייב . כלומר והסיס הרמשוים אחד שהביא את האור ואחד שהביא את העציס פטורים ודוקא כשלא היתה מתלבה ברוח מצויה אבל ליבוי היה מתלבה ברוח מצויה הרמב״ס כתב בסתם ולפי זה מ״ש רבינו אפילו לא שרפה אלא עציו ומבניו וכו׳ הכי קאי אפי׳ אינו חוזר אלא על מבניו ונירו דלע״פ שאינו רגיל לו דינס כמו עציו : ומ״ש וכמה שיעור הרחקה וכו׳ עד אפילו עפרה כמה מילין חייב . הכל סס ועפ״ס מה שפי׳ לסס הרמ״ס :

דרישה

סי׳ תיח (ד) **ונצטרפו** יחד וליבו פטור וכו׳ . ר״ל אפילו כן הסכימו כל המפרשים אבל הרמב״ם פי״ד מה׳ נזקי ממון כתב ז״ל ליבה וליבתה הרוח חייב שהרי הוא גרם וכל הסגורה להזיק משלם כ״ם מן סיפא שכנכסיו כו׳ ותמה עם עליו הרמב״ן גם המ״מ ולידוד עם המ״מ לייחב דבריו ובסוף דבריו כתב ז״ל אלא שקשה לי שרבינו עלמו פסק בפי״ח דשכניס כמוקיימתא דהכ אפי׳ ועל״פ עכ״ל ועיין בב״י מ״ש יפוב בוש ועיין בס״ב כתב יפוב אפר לוה

פרישה

ויש לו דין לפטור בו טמון פירוש כמו מוציגים וכלי בקר שהטמינם בגדיש שנשרף פטור וכמו שכתב רבינו בסמוך בסם : כתיב כי תצא אש כו׳ משנה וגמרא בב״ק דף ס״ג ע״ב : אפי׳ לא שרפה אלא עציו ומבניו כו׳ הכל סס במשנה ולילף מינה כו׳ משנה וגמרא בב״ק דף ס״ג ע״ב : אפי׳ קאי גס אחילוק דבריו ובסוף דבריו כתב ז״ל אלא שקשה לי שרבינו עלמו פסק בפי״ח דשכניס כמוקיימתא דהכ אפי׳ ועל״פ עכ״ל ועיין בב״י מ״ש יפוב בוש ועיין בס״ב כתב יפוב אפר לוה

ולידתו הרוח חייב שהרי הוא גרם וכל הגורם להזיק משלם כ"ש מן היכא שנכנסו בשאר כל המזיקין וכתב ה"ה בהגהות ג"ת ואיך לא הפליג כמו שהפליגו בדבריהם אם יש בלידתו כדי ללבות חייב ואם לאו פטור ע"כ והייתי סבור לתרץ שדעת רבינו לפסוק כאחת מהמחוקמתות שנאמרו על זאת הברייתא דלעיל ורבא ור' זירא דכולהו דברי רבינו קיימים לעיל דאמר התם כי בעינן בליבוי כדי ללבות היכי מילי כגון שליבה מלד זה וליבתו הרוח מלד אחר פירוש והלכו שני הצדים ונתערבו ומפני זה נדקה אם לא היה בליבוי כדי ללבות פטור ורבא אמר התם ללכתי פטור כגון שליבה רוח מצויה וליבתו רוח שאינה מצויה פירוש שנשתה שהתחיל ללבות לא היה נושב אלא רוח מצויה ולא היה בשניהם כדי ללבות אבל אם היה נושב רוח שאינה מצויה ומ"ש פטור ור' זירא אמר לעולם שאינה מצויה אלא נפח ממש אלא שהחמימה שהחמימה ומ"ש פטור ולפי מוקימתות אלו דברי רבינו בפשטן קיימים ויפסוק רבינו דלא כרב אחי דאמר התם דגרמא בנזקין הוא ופטור בכל גווני אלא שקשה לי שרבינו עצמו פסק בפי"ח מהלכות שכניס כמוקימתא דרב אחי ואל"ע עכ"ל ואני אומר מאן יימר לן מעפרא דמרן ומלינן עיניך דלא לן חספא ולא מצחא מרגניתא שכל מ"ש לדעת הרמב"ם קושטא הוא ומה שהקשה לו ממ"ש בפרק י"ח מהלכות שכניס מתוך לשון הרמב"ם עצמו הוא מתיישב שכתב בפרק י"ח מהלכות שכניס כלשון הזה מי שעשה גורן בתוך שלו וכו' צריך להרחיק וכו' אף על פי שהוא חייב להרחיק כ"כ אם הוליך הרוח המצויה המזיק ואת העפר והזיקה הרי פטור משלם שהרוח הוא מסייע לותו ואין נזק זה בא מכח מזיק עצמו עכ"ל הרי מבואר בדבריו שעשה הפיטור הוא מפני שאין נזק זה בא מכח מזיק עצמו אבל בגדון דידן שהנזק בא מחמת מזיק עצמו שהוא מלבה נקטינן כאינך תמורתי כולהו דאמרי חייב והוסיף אם

(א) (ה) **עשה** אחד האש ובא אחר והוסיף אם יש במה שעשה הראשון כדי שתגיע למקום שהלכה הראשון חייב ואם לאו הראשון פטור והאחרון חייב: (ו) **הכופף** קומתו של חבירו לפני הדליקה כדי שתגיע בה הדליקה אם בפפה במקום שתוכל להגיע שם הדליקה ברוח מצויה חייב לשלם ואם לאו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים: (ז) **גמל** שהיה טעון פשתן ועבר בר"ה ונכנם פשתנו לתוך חנות של חנוני ודלקה בגרו של חנוני ודלקה כל הבירה בעל הגמל חייב שפשע במה שהרבה במשאוי עד שנכנם בתוך החנות ואם הגמל הולך ומסכסך בכל הבירה אלא הדליק במקום בכולה נזק שלם ואם לא סבסך בכל הבירה אלא הדליק במקום אחד ומשם נתפשט בכולה חייב על מקום שהדליק נזק שלם ועל השאר ח"נ ואם הניח החנוני גרו לחוץ הוא חייב לשלם אף דמי הפשתן לבעל הגמל ואפילו הוא גר חנוכה שהיה לו לשמור שלא יזיק: (ח) **הלכתא** טמון באש פטור שאם הדליק גדיש חבירו אפי' שהיו טמונין בו מוריגים וכלי בקר שדרך להטמינם בגדיש פטור ורואים מקום שהכלים טמונין כאילו היו שם שעורים או חטין כפי מה שהוא הגדיש וכך ישלם לו בד"א במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בשל חבירו וכלו חציו כגון שנפל הגדר שביניהם שלא מחמת הדליקה והיה אפשר לו לגדור ולא גדר אבל אם הדליק בשל חבירו או אפילו בתוך שלו ולא כלו חציו כגון שנפל הגדר מחמת הדליקה חייב בדבר שדרכו להטמין בגדיש כגון מוריגים וכלי בקר ובבית כל דבר שכל דבר רגיל להיות בבתים ולא עוד אלא אפי' בכל מה שישבע בע"ה שהיה בביתו נאמן ונוטלן והוא שיטעון בדבר שהוא אמוד בו שיהיה לו או שיהיה רגיל להפקידו בידו: (ט) **המשאיל** מקום לחבירו להגדיש והגדיש והטמין בו כלים ועשה המשאיל אש ויצאה והדליקה הגדיש אינו משלם אלא להגדיש חטין והגדיש שעורין או להגדיש שעורין והגדיש חטין שעורין והיפן בחטין אינו משלם אלא דמי שעורין:

גמל שהיה טעון פשתן וכו'. נראה מדכתב גמל ולמה דאפילו עמדה להטיל מיס דמנוס הוא בעל הגמל ואפילו לא היה הולך הגמל ומסכסך וכו' חייב בעל הגמל דכיון דתחלתו בפשיעה כמה שהרבה במשאה כ"כ עד שנכנס לתוך החנות ואילו לא הרבה במשאה אלא כדרך שאר כל הטוענים על הגמל לא הדליקה הבירה אפילו היתה עומדת ג"כ פושט הוא שהרבה במשאה ואף ע"ג דסופו בחוכם חייב אלא דבלא מסכסך על מקום הדליקה חייב ג"ש דהזיק בידים הוא ועל השאר מ"כ דחצי דגמל הן כלורות אבל אם מסכסך על כל הבירה חייב ג"ש: ומ"ש ואם הניח [החנוני] גרו וכו'. פסק כת"ק דרב יהודה דאפי' בגר חנוכה חייב מיהו בהולך ומסכסך אף בעל הגמל חייב וכל אחד משלם מחצה דמי הבירה אבל אם עמדה להטיל מיס חנוס הוא אפי' הולך ומסכסך פטור בעל הגמל והחנוני משלם הכל כל זה עלה מן הסוגיא פ"ב דב"ק: (ח) **הלכתא** טמון באש פטור וכו'. כל זה מבואר סוף פ' הכונס (סוף דף פ"ח) ועל פי דברי התוס' והרמ"ה:

(ט) **המשאיל** מקום וכו' בריתתא סם (ס"ב) ולא היה צריך למיתני להגדיש חטין והגדיש שעורין וכן שעורין וחיפן חטין דפשיטא דאינו משלם יותר ממה שהזיק אלא כלומר דאין חילוק בין זה לזה כי היכי דאינו משלם אלא שעורין בהשאיל להגדיש חטין והגדיש שעורין וכן שעורין וחיפן חטין הכי נמי בהשאיל להגדיש שעורין והגדיש חטין ג"כ הגדיש חטין וחיפן שעורין אינו משלם אלא שעורין

דמי הגדיש בלבד השאיל לו מקום או שהגדיש חטין וחיפן בשעורין או ראה

דרכי משה

תיח (א) וכתב המרדכי פרק הכונס ע"א ונראה דאם שנים הביאו עצים ואש ושניהם ליבו ואין בכל אחד כדי ללבות פטורים עכ"ל:

וכ"כ

פרישה

זו עיקרא ע"י רוח מבל הכא גרמא בעלמא וגרמא בנזקין פטור עכ"ל הרמ"ה ודבריו כתוקימתא דרב אחי שם ועד"ז: (ה) **עשה** אחד האש כו' והוסיף כו' הרמב"ן סייב דף פ"ק ע"ב ו' על סוגיא דהכא"ת אף נזקו מבור כן במרבה בתבילה: (ו) **הכופף** קומתו של חבירו כו' אם דף כ"ו ואם תיכף יכולה להגיע ברוח מצויה פטור כתב הרמ"ה פי"ד מהל' נזקין ודוקא שאין מצויה בעת הכפיפה ותמ"כ אבל אם היתה מצויה בעת הכפיפה ואח"כ נסבבה אבל אם היתה מצויה בדיני אדם כמי שהיא עכ"ל: (ז) **גמל** שהיה טעון פשתן כו' ואם היה נהג לתוך כו' שם דף ס"ב: ומ"ש ואם הניח החנוני גרו לחוץ הוא חייב לשלם אף דמי הפשתן לבעל הגמל ואפילו הוא גר חנוכה שהיה לו לשמור שלא יזיק: (ח) **הלכתא** טמון באש פטור כו' אם כור חטים והלה טוען שני כורים ונודע שהדליק אלא אחד ומשם נתפשט בכולה חייב על מקום שהדליק נזק שלם ועל השאר ח"נ ואם הניח החנוני גרו לחוץ הוא חייב לשלם אף דמי הפשתן לבעל הגמל ואפילו הוא גר חנוכה שהיה לו לשמור שלא יזיק: (ט) **המשאיל** מקום לחבירו להגדיש והגדיש והטמין בו כלים ועשה המשאיל אש ויצאה והדליקה הגדיש אינו משלם אלא דמי הגדיש בלבד השאיל לו מקום או שהגדיש חטין וחיפן בשעורין או ראה

שעורין דלא קביל עליה אלא נטירותא דשעורין: (י) **ראה** אחד הדליקה וכו'. ברייתא ר"פ הכונס הכופף קומתו של חבירו כפני מדיני אדם וחייב בד"ש ומוקי לה למתניתין ליה ברוח שמויה מצויה רב אחא אמר טמון מיתמר דשוייה טמון בחצר ורבינו לעיל בסעיף ו' פסק כחוקימתא קמא וכאן פסק כחוקימתא דרב אחא ס"ל דהחוקימתא לא פליגי אלא מר שמיע ליה מרבים הכי ומר שמיע ליה מרבים הכי ותרוייהו הילכתא ניהו וע"ל בסי' שפ"ו ס"ג ונראה מדברי התוס' לפי דמיירי בחצר דאין דרך בני אדם להניח שאפילו הדליק בתוך שלו והלכה והזיקה ברוח מצויה חשוב באילו ירה חץ בידים ואם שרף אדם נהרג ע"י ואם הזיקו חייב בד' דברים בד"א כשהאש ראוי להגיע שם למקום שהזיק בשעה שהדליק אבל אם לא היה ראוי להגיע שם בנון שהיה גדר ביניהם ונפל שלא מחמת האש אפילו אם היה אפשר לו לגדרה כבר כלו חציו ויש בו דין ממונו שהזיק: (יב) **הניח** לחבירו גחלת על לבו ונשרף פטור אפילו התרו בו שלא היה סבור שלא יסלקנה שאין דרך שיניח אדם עצמו לישרף כדי שיהרג חבירו: (יג) הניח על בגדו ונשרף חייב שאינו חושש לסלקה כיון שזה חייב לשלם לו: (יד) ועבדו כגופו שאם הניח לו גחלת על לבו פטור ושורו כממונו ופירש"י דאפילו בשור שאינו כפות חייב המניח לפי שאין בו דעת להכירו אבל רשב"ם פירש דאם אינו כפות המניח פטור לפי שיש בו דעת לברוח מן האש ואינו חייב אלא בשור כפות וחייב אפילו הבעלים עומדים אצלו שאינו חושש להסיר כיון שהמניח חייב לשלם לו שורו וכה"ג בעבד פטור לפי שהמניח חושב שיסירנה אדוניו כיון שהעבד חייב במצות ולא יסמוך על תשלומין של זה וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל: (טו) תולדת האש אבנו וסבינו ומשאו שהניח בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו דרך הילוכן חייב אבל נפלו ברוח שאינה מצויה פטור:

תיט (א) **בשבאין** להגבות לניזק נזקו רואין אם יש למזיק מטלטלין אין יורדין לנכסיו למכור קרקעותיו

(י) ראה א' הדליקה שמתקרבת לקמת חבירו והלך וביסה אותה אע"פ שגרם לו ההפסד שהרי עשאם כמון וגרם לו שנפטר המבעיר פטור מדיני אדם וחייב בד"ש: (יא) **הלבתא** אשו משום חציו שאפילו הדליק בתוך שלו והלבה והזיקה ברוח מצויה חשוב באילו ירה חץ בידים ואם שרף אדם נהרג ע"י ואם הזיקו חייב בד' דברים בד"א כשהאש ראוי להגיע שם למקום שהזיק בשעה שהדליק אבל אם לא היה ראוי להגיע שם בנון שהיה גדר ביניהם ונפל שלא מחמת האש אפילו אם היה אפשר לו לגדרה כבר כלו חציו ויש בו דין ממונו שהזיק: (יב) הניח לחבירו גחלת על לבו ונשרף פטור אפילו התרו בו שלא היה סבור שלא יסלקנה שאין דרך שיניח אדם עצמו לישרף כדי שיהרג חבירו: (יג) הניח על בגדו ונשרף חייב שאינו חושש לסלקה כיון שזה חייב לשלם לו: (יד) ועבדו כגופו שאם הניח לו גחלת על לבו פטור ושורו כממונו ופירש"י דאפילו בשור שאינו כפות חייב המניח לפי שאין בו דעת להכירו אבל רשב"ם פירש דאם אינו כפות המניח פטור לפי שיש בו דעת לברוח מן האש ואינו חייב אלא בשור כפות וחייב אפילו הבעלים עומדים אצלו שאינו חושש להסיר כיון שהמניח חייב לשלם לו שורו וכה"ג בעבד פטור לפי שהמניח חושב שיסירנה אדוניו כיון שהעבד חייב במצות ולא יסמוך על תשלומין של זה וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל: (טו) תולדת האש אבנו וסבינו ומשאו שהניח בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו דרך הילוכן חייב אבל נפלו ברוח שאינה מצויה פטור:

תיט (א) **בשבאין** להגבות לניזק נזקו רואין אם יש למזיק מטלטלין אין יורדין לנכסיו למכור קרקעותיו

ראה אחד הדליקה שמתקרבת לקמת חבירו והלך וכיסה אותה אע"פ שגרם לו שנפטר המבעיר פטור מדיני אדם וחייב בד"ש: (יא) **הלבתא** אשו משום חציו שאפילו הדליק בתוך שלו והלבה והזיקה ברוח מצויה חשוב באילו ירה חץ בידים ואם שרף אדם נהרג ע"י ואם הזיקו חייב בד' דברים בד"א כשהאש ראוי להגיע שם למקום שהזיק בשעה שהדליק אבל אם לא היה ראוי להגיע שם בנון שהיה גדר ביניהם ונפל שלא מחמת האש אפילו אם היה אפשר לו לגדרה כבר כלו חציו ויש בו דין ממונו שהזיק: (יב) **הניח** לחבירו גחלת על לבו ונשרף פטור אפילו התרו בו שלא היה סבור שלא יסלקנה שאין דרך שיניח אדם עצמו לישרף כדי שיהרג חבירו: (יג) הניח על בגדו ונשרף חייב שאינו חושש לסלקה כיון שזה חייב לשלם לו: (יד) ועבדו כגופו שאם הניח לו גחלת על לבו פטור ושורו כממונו ופירש"י דאפילו בשור שאינו כפות חייב המניח לפי שאין בו דעת להכירו אבל רשב"ם פירש דאם אינו כפות המניח פטור לפי שיש בו דעת לברוח מן האש ואינו חייב אלא בשור כפות וחייב אפילו הבעלים עומדים אצלו שאינו חושש להסיר כיון שהמניח חייב לשלם לו שורו וכה"ג בעבד פטור לפי שהמניח חושב שיסירנה אדוניו כיון שהעבד חייב במצות ולא יסמוך על תשלומין של זה וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל: (טו) **תולדות** האש אבנו וסבינו ומשאו שהניח בראש גגו ונפלו ברוח [דרך הילוכן] חייב וכו' מבואר בפ"ק דב"ק: **תיט** (א) **בשבאין** להגבות לניזק נזקו רואין אם יש למזיק מטלטלין אין יורדין לנכסיו למכור קרקעותיו אלא

דרישה

לזה ועיין בי"ד סי' קכ"ה בדין כח של ישראל ועכו"ם בזיאד: (יב) **הניח** לחבירו גחלת על לבו כו' עד ובעבדו כגופו כו' בסוף פרק כיצד הרגל [עיין לשון הגמרא בבית מדם] ולפי זה בדף כ"ב מסה דתניא המדליק את הגדיש והיה גדי כפות לו ועבד שמוך ונשרף עמו חייב (פירש"י חייב מגדי ומגדיש לפי שאין לו דין מיתה על עבד שהרי לו לבדוק) עבד כפות לו וגדי שמוך לו ונשרף עמו פטור פי' פטור מגדי ומגדיש משום דקס לי' בדרבה מיפוי על מיתת עבד דכתיב נקום ינקם ושם פירש"י דלמ היה לריך לומר בגדי כפות דבגדי אין מומרים היה לו לבדוק דאין בו דעת ואם אינו כפות ושמוך ומי חייב כדאמרי' בשלהי פרקין שור כמאנו כו' ע"ש ושתו' כתבו אם בשם רשב"ם דהקשה בשמעתין ומכח קושייתם כתבו דבגדי מי חמרי' היה לו לבדוק ומשב"ם נקט ריפת דבריית' דוקא גדי כפות דחייב ושהיה ס"ס עבדו כגופו שור כמאנו מיירי בעבד ושור כפות והבעלים עומדים מלמ וכשהניח גחלת על לב עבד של חבירו סבור שהתורן יסיהנו ולא יסמוך תשלומין משל"ב על שור המזיק כתבו התוס' ורבינו עכ"ל בקיצור וכ"כ הרמ"ם שם פי' שני הדעות מהניח בריית' גחלת על לב עבדו ושור מיירי כשהעבד כפות ורבו עומד מלמ וכתבו ומשקי ז"ל ומיירי שלא מת העבד מלמ הוק ולכאי מפקפק היה שמא לא יחוש כדב לסלקו לפי שיהא לו דמי מזקו עכ"ל והרמ"ם בס"פ הוסיף על דברי הכ"ל וכתב ז"ל עבד כגופו כיון דעבד בן מורין וחייב בחצות שמך ע"ז שלא יניחנו רבו לנזוק כדי שיהא לו זה עבדו עכ"ל כדי לפטור עצמו מן התשלומין ואם היה יודע רבו שיזיקנו העבד לא היה מניחו לישרף כדי שיניח אדם עצמו לישרף כדבי שיהרג חבירו: (יג) הניח על בגדו ונשרף חייב שאינו חושש לסלקה כיון שזה חייב לשלם לו: (יד) ועבדו כגופו שאם הניח לו גחלת על לבו פטור ושורו כממונו ופירש"י דאפילו בשור שאינו כפות חייב המניח לפי שאין בו דעת להכירו אבל רשב"ם פירש דאם אינו כפות המניח פטור לפי שיש בו דעת לברוח מן האש ואינו חייב אלא בשור כפות וחייב אפילו הבעלים עומדים אצלו שאינו חושש להסיר כיון שהמניח חייב לשלם לו שורו וכה"ג בעבד פטור לפי שהמניח חושב שיסירנה אדוניו כיון שהעבד חייב במצות ולא יסמוך על תשלומין של זה וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל: (טו) תולדות האש אבנו וסבינו ומשאו שהניח בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו דרך הילוכן חייב אבל נפלו ברוח שאינה מצויה פטור: **תיט** (א) **בשבאין** להגבות לניזק נזקו רואין אם יש למזיק מטלטלין אין יורדין לנכסיו למכור קרקעותיו אלא

פרישה

(י) ראה מ' הדליקה כו' והלך וכיסה כו' עם דע"ו: (יא) **הלבתא** אשו משום חציו כו' עם דף כ"ב וכ"י לחמר הכי ועם (דף כ"ג) בסוגיית הגמ ר"י ס"ל אשו משום ממונו אלא דקחמר דחייב גם משום חציו כ"מ לחייב בד' דברים ופירש"י עם ז"ל ד' דברים מוק בית חמד מדא ומ' חמר מדא ומ' ל"ל דכ"י בא לאפוקי ל"ת דסחייבינא היה משום שהגיח בלא התום' והרמ"ם לעם פירשו דמיירי בכפותין ועבד פטור לעבד לסלקה שורו כממונו שאין בו דעת לסלק כדי שיסלם לו זה עבדו אבל שורו כממונו וחייב עכ"ל וכתב בכ"י עבדו כגופו ופטור וה"מ בגדול אבל בקטן כיון דהעבד חייב במצות סמך על זה אלא יניחנו לשרוף כדי שיסלם לו זה עבדו אבל שורו כממונו וחייב עכ"ל וכתב בכ"י עבדו כגופו ופטור וה"מ בגדול אבל בקטן דלמו בר דעת הוא ר"ל כשורו שהוא חייב דכממונו הוא עכ"ל וגראה לחין זה אלא לפי' רש"י דבעבד פטור משום דהו"ל לעבד לסלקה ג"כ עבד קטן דלמו בר דעת הוא ר"ל כשורו וחייב אבל להרמ"ם ותוס' דחפי' בשור שאינו כפות פטור דדרכו לברוח מהאש ה"ה בעבד קטן נמי פטור וכיון דעבד כפות אם רבו לסלקו הו"ל כשורו וחייב אבל להרמ"ם ותוס' דחפי' בשור שאינו כפות פטור דדרכו לברוח מהאש ה"ה בעבד קטן נמי פטור וכיון דעבד כפות אם רבו

לעבדו קאמר בגמרא אי זה מיירי בסוזק מיכו יש לייחב דוק ותמלמו:

סי' תיט (א) **בשבאין** להגבות לניזק נזקו כו' בב"ק דף ו' רמי ליה מבני לרבא [בע"מ שבימות] פירש"י בבכי מיתרלא קרא במטלטלין יש"ב מפוזות ובשבת יתן מיטב ושוב גרסיון שם דף ט' ול"ל רב סוגא אמר אי מיטב ואי ליח ליה יש"ב מפילו סובין ואיכו יכול לומר למוזק טרם ומכור ואייתי לי זוזי וכתבו התום' והרמ"ם בשם סרי"ף דכלכה כרב אפא דם"ל דמטלטלי מיטב מיקרי ודייק הרמ"ם דאפי' ליח ליה יש"ב מפילו סובין וז"ל דלקמן אמרי' מ"ל רב כשכא לרבא טעמא דכתב רמאנא

לו מטלטלין כ״כ הרמ״ש בפ״ק דב״ק לענין פריעת ב״ח וז״ל ולענין פריעת ב״ח כ״ל מי אית ליה ללוה מטלטלי ומקרקעי כפינן ליה למיתב ליה מטלטלי מס חפץ בהס המלוה יותר מבקרקעי כיון דזוזי יכיל בקיל כל מידי דמקרב לזוזי טפי והייגו מטלטלי דאי לא מזדבן בהאי מתא מזדבן במתא אחריתא עכ״ל ודימה רבינו פריעת נזקין לפריעת בעל חוב מע״פ שיש לחלק ביניהן דעד כאן לא אמר הרמ״ס אלא בבעל חוב משום דכיון דזוזי יכיל כל מידי דמקרב לזוזי טפי משא״כ נזקין דלא מזדבן בהאי מתא מזדבן במתא אחריתא עכ״ל ודימה קרקעותיו אלא יתן לו מטלטלין ואפי׳ (א) שיש לו כסף יכול לשלמו בסובין דכל מילי דמיטלטל מיטב הוא ושמין אותו כפי מה שיכול למכרן מיד ובמקומו ואם אין לו מטלטלין יורדין לקרקע עידית שבנכסיו ואפי׳ אם זיבורית של מזיק טובה בעידית של ניזק אינו מקבלה ממנו אלא צריך ליתן לו מעידית שבקרקעותיו: (ב) ואם יש לו שני עידית אין הניזק יכול לומר לו תן לי מעידית פלוני אלא תלוי ברצון המזיק ליתן לו מה שירצה אבל כשהמזיק חפץ ג״כ ליתן לו העידית שבקש אלא שהיא עתה בזול וממתין עד שתתייקר ואומר אם תרצה אותה קהנה כפי מה שעתידה להתייקר אין שומעין לו וצריך ליתנה לו כפי מה שהיא שוה עתה: (ג) מת המזיק קודם שישלם אין ב״ד יורדין למטלטלין דיתמי אלא אם הניח קרקעות מגבין לניזק מהם ומן הזיבורית משום שהנזק נעשה עליהן בחוב ומטלטלין דיתמי לא משתעבדי לב״ח ואם קדם הניזק ותפש ממטלטלין בחיי אביהן גובין לו מהן והאידנא שתקנו הגאונים דמטלטלי דיתמי נשתעבדו לב״ח מגבין לניזק ממטלטלי דיתמי כ״כ רב אלפס וה״ר אפרים כתב דלא תקנו זה אלא לב״ח משום נעילת דלת אבל לנזקין דלא שביחי לא תקנו וא״א הרא״ש ז״ל כתב נראה דבדורות הללו מטלטלי כמקרקעי לכל מיני שעבוד מדינא דגמרא אף בלא תקנה מידי דהוה אגמלי דערביא (כתובות פ״ו:) שהאשה גובה כתובתה מהם:

הלכות חובל בחבירו

תכ (ד) **אסור** לאדם שיכה לחבירו ואם הכהו עובר בלאו שנאמר פן יוסיף ואם הקפידה תורה בהכאת רשע קל וחומר בהכאת צדיק: (ב) והמרים ידו על חבירו להכותו אע״פ שלא הכהו נקרא רשע וכל שכן שאסור לחבול בחבירו: (ג) והחובל בו חייב בה׳ דברים שהם נזק צער ריפוי שבת בושת אם

תכ (ד) **אסור** לאדם שיכה לחבירו ואם הכהו עובר בלאו שנאמר פן יוסיף קלה כנערות (דף ל״ג) פריך בגמרא חובל בחבירו דע״כ בממון נדון אם כן ביטלת לא יוסיף פן יוסיף שהוא מזהיר למכה מבעי׳ דמשמע דמפן יוסיף נפקא לן מזהיר למכה מכה חבירו אבל לא יוסיף לגופיה מתא אלא יוסיף על מנין המרדעים וכן על כל חומד וחומד שמחמדו ב״ד כדאיתא בספרי ס״ל לא יוסיף מ״מ ומייתי לה בפרק אלו נדרים (דף כ״ג) וכדפרש״י לפס וכ״כ הרמב״ם רפ״ה דחובל וז״ל אסור לאדם לחבול וכו׳ שנאמר לא יוסיף להכותו אם מזהיר מלהוסיף בהכאת החוטא ק״ו למכה את חבירו דאי מלא יוסיף נקפי אלמא דלא יוסיף על המוסר ומיסורת הוא דנפקא לן מק״ו כדכתב להדיא בפי״ו מה״ס אבל דלקי במכה חבירו וכדכתב רבינו: ומ״ש רבינו ואם הקפידה תורה וכו׳. הוי כמילו אמר ועוד אם

אם נוגעו לניזקין מהלקוחות ואם נאמן לומר פרעתי עיין במיגדיס גל״מ מ״מ: (ג) **מת** המזיק קודם שישלם וכו׳ כל זה מבואר בגמרא בפ״ק דב״ק (יד:): ומ״ש בשם רב אלפס שם: ומ״ש בשם רבינו מפריס ומ״ש בשם הרמ״ס עם הכל שם בפסקי הרמ״ע ז״ל:

תכ (ד) **אסור** לאדם שיכה לחבירו ואם הכהו עובר בלאו, בהכאת צדיק וכו׳ ומייתי לה מדכתיב (נח:) ומייתי לה מדכתיב ויאמר לרשע למה תכה רעך למה הכית לא תאמר אלא למה תכה: **כתוב** בתה״ד סימן רי״ח כל מי שהוא תחת ידו של אדם ורואה בו שעושה דבר עבירה רשאי להכותו וליסרו כדי להפרישו מהעבירה ואינו צריך להתיו [לב״ד] והכיא רמיה לדבר מפרק המניח (כח.) (א): אם יש מכה את חבירו שפטור ע׳ בסימן ל׳, ובסי׳ ח׳ ובסימן ל״ז: בתב במיגדיס גל״ח ח״ב יש לתמוה לנזקין כמו לקטלה והתומה בעין העדיס לא בב״ד כי אין לריך: ע״ש טעם למה חייב שבת ורופוי ע״פ עלמו:

(ג) **והחובל** בו חייב בה׳ דברים וכו׳ מבואר ר״פ החובל (פג:):

ומ״ש

דרכי משה

תיט (א) וכ״כ הרא״ש פ״ק דב״ק אבל נ״י כתב שם דצריך לשלם לו בכסף אם יש לו וכתב עוד פרק שור שנגח ד׳ וה׳ דף י״ח ע״א דהניזק אית ליה לקבל אפילו זוזי דלא נפקי אלא ע״י הדחק וע״ש ובמרדכי מדיונים אלו ועיין במישרים גל״א ח״א אם ניזקין גובין מלקוחות ואם המזיק נאמן לומר פרעתי:

תכ (א) וכ״ה לקמן סי׳ תכ״א בדברי הרא״ש וע״ל סי׳ שפ״ח אם המוכה הולך לקבול לפני אנסין אם יש לו דין מלשין וע״ל סימן כ״ו אם יוכל אח״כ לחזור ולקבול עליו לפני דייני ישראל

פרישה

סבניזק ניד המזיק ולא כנ״י וכמ״ש בדפרישה ע״ש: ומ״ר ונמין לו כפי מה שיכול למכרו מיד ובמקומו כ״כ הרמ״ס שם ומע״ג דקאי שם אפריעת ב״מ ומטעם דמל״כ בעלת דלת בפני לווין שיתן לו בפקות שבניכיו ולא יוכל למכרו למלתר ס״ל לרבי׳ דס״ס לתשלומי ניזק דהא רמסקנת מעלוה כאן לניזק בשלם לו במיטב משא״כ בב״מ דלינו מן הסתורם בזיבורית ומתקנת מכמים בניומית וק״ל ועמ״ש בסי׳ ק״מ בפירוש דיומכרנו מיד ובמקומו: ומפי׳ שם זיבורית של מזיק עובה כו׳ שם וע״ל סימן ק״ב מ״ש שם: (ג) מת המזיק קודם שישלם כו׳ כל זה מבואר בפ״ק דב״ק שם: משום דסנוק נעשה עליהם כחוב פי׳ ואין בפרעון מיתומים מלא זיבורית כמ״ש בסימן פ״ו: וכמלישנא שתקנו כו׳ כלעיל סימן ק״ו: דבדורות הללו פי׳ דוקא דימיהם שהיו לפס שדות וכרמים ומסרי דעתייהו עליהו משא״כ עכשיו דעיקר משא ומתן שלהו הוא במעות ומטלטלין ולא מדיני דגמרא גובין מהן דמטלטלין יוצין עומדים במקום שדות דיומהו ונ״מ דאם היה גובה מכח תקנה ס״כ בדבר דלא שכיח לא היה גובה משא״כ מדיני דגמרא וכ״כ הרמ״ם בפ״ק וכ״ר בת״ע ר״ם ק׳ בשם הרמב״ם ע״ש אבל בכתובות פרק מציאת השפחה כתב שם לר״ת שחולק ע״ז וכתב ול״נ דמ״כ יבטל עכשיו תקנת השוק לפס כקרקע דמי ממילא אם מכרה בבעל תוליסם השפחה מיד הלקוחות עכשיו וכ״כ הגי׳ בתו׳ בדף ס״ו: מידי דהוי דגמלי דערביא כו׳ בכתובות דף פ״ו ופירש״י גמלים של ערביים דשפחה השפה עליהם וכוי בקרקעות:

סי׳ תכ (ד) **אסור** לאדם שיכה לחבירו כו׳ עד קטע יהו הוא ל׳ דרמב״ם בפ״ה מהל׳ חובל: ומ״ש עובר בלאו שנאמר בן יוסיף כן כתוב בש״ע ונרמז דר״ל כל מקום שנאמר בה בן ואל תיהו אלא ל״ת אבל במיימוני כתב שם שנאמר לא יוסיף ותרווייהו ל׳ בפסוק הוא בפוף פ׳ תלת ויהיה שם בן סכות הרשע וגומר מרבעים יכנו לפ יוסיף בן יוסיף להכותו על מלה וגו׳ וגם רש״י פירש שם בפירוש המומם ז״ל בן יוסיף מכאן מוזהרים למכה את חבירו ע״פ ופיין בלשון הרמב״ם: ומש״ר ואם הקפידה תורה בהכאת רשע מיירי וכ״ל שרבי׳ ניחא ליה למילף מיתורא דקרא בן יוסיף דאי לאו דכתיב בהכאת רשע הוה אילמא לף הקפידה הסורה כ״כ כ״ם בהכאה יתירה על המלקות דכבר נלקה דאו יש בו סכנת מיתה משא״כ בהכאת גרידתא ומע״פ שהוא קרא יתירה מ״מ כיון דכתיב ברשע הוכרך רבי׳ לפרוש ולכתוב ואם הקפידה בהכאת רשע כו׳ וק״ל והרמב״ם ניחא ליה ללמוד מהכתיב ולא יוסיף שהוא לאו גמור וגם רבי׳ למד הלאו מבן יוסיף אלא משום דכתיב עכ״פ לא יוסיף מרשע דמוכ למד דגם בן יוסיף לא יכה ברשע לבן תוסיף דקאי אלהכות ומיהו אכתי אלא ל״ת מיך גלמד מלא יוסיף מכתיב

אם הקפידה תורה וכו' כלומר עובר בלאו שנאמר פן יוסיף ועוד תפי' יתן כו' ללאו זה מ"מ למדנו מיסור דבר זה בק"ו ללאו הקפידה תורה וכו' ותה"ב תמר שכל זה לא בהכאה שאין בה הכלה וכ"ש שאסור להכניו בהכיו׳:

(ד) **ומ"ש** ואם הכהו מכה שאין בה ש"פ וכו' בפ' הלו נערות תהא לפריך ס"ב בימלת לא יוסיף מתרץ לישנא לקיומיה כגון שהכהו מכה שאין בה ש"פ בכל החמשה דבריס כגון שלא פיחתו מכספו וממלאכתו וריפוי לא הוצרך ולא נצרך היה בה ובשוטה שאין לה בושת כן פי' רש"י: (ה) **ומ"ש** ואפילו הכה בנעני של חבירו וכו׳. כן כתב הרמב"ם לשם ובפי"ו מה"ס וכתב ב"י ותמיהני למה הצריך שיהא העבד של חבריס דאפי' אם הוא שלו למה לא יתחייב מלקות על הכאה שאין בה ש"פ שאע"פ שהוא עבדו כיון שהוא חייב במות ליכ ניתן לו רשות להכותו והרמב"ס בפי"ו מה"ס לא הזכיר של חבריס אבל בפ"ה מחובל הזכיר של חבריס עכ"ל ונראה לי לא דנקט עבד חבירו לומר שלא כדי שאין בה ש"פ אפילו בהכאה שאין בה ש"פ אפילו בעבד חבירו לוקה דאילו בעבד שלו אין חילוק שהרי אפילו בהכאה שיש בה ש"פ גמי לוקה כיון דאינו משלם כדלקמן בסי' תכ"ד ס"ד גם הרמב"ם לזה נתכוין שכתב פ"ה דמחובל דאפילו הכה עבד של חבירו הכאה שאין בה ש"פ לוקה וכ' דבאה שאין בה ש"פ חבל בעבד שלו לוקה אפילו יש בה ש"פ גם בסוף פי"ו מה"ס נראה מלשונו דבעבד של חבירו קאמר דלוקה בהכאה שאין בה ש"פ כיון שאין בה תשלומין אבל יש בה ש"פ חינו לוקה ומשלם וקיצר שם וכתב בשסים עבד דנסמך עם"ש תחלה בחלכות חובל דבעבד של חבירו דוקא קאמר וכי תשמע פשטא דמתניתין פרק החובל (דף פ"ז) דתנן והחובל בעבד כגנעני שלו פטור מכולן דממילא שמעינן דכיון דפטור מתשלומין מ"ל חייב מלקות ומהרו"ך היפך הקערה על פיה ואמר דבעבד כגנעני שלו פטור ממלקות אפי' יש בה ש"פ ואם יש בה ש"פ פטור לגמרי מתשלומין וממלקות והכין מ"ש הרמב"ם פ"ד מחובל דהחובל בעבד כגנעני שלו פטור היינו לומר פטור מתשלומין וממלקות וליתא דהרמב"ם לא חיירי לשם אפי' יש בה ש"פ כ"ש בשאין בה ש"פ דכיון דבעבד שלו ליכא תשלומין מ"ב חייב אפי' יש בה ש"פ אפילו בכדריסית ודוק: (יב) **אסרו** בחבר וכו'. בפ' החובל (דף כ"ג) קאמר אין דמהדק אין בתלדרוסא ועל נפי' שם ג' סעיף ו' הארכתי בזה בשם ד': (יג) **גילה** שער ראשו וכו'. הכי תסיקנא התם (דף פ"ו) דאפי' יודע לרקד ולנענע בשער ראשו אינו נותן לו שבת זה כנענוע שער ראשו שבת זה מלאכה אינו חייב אבל בגילוח שסופו לחזור כיון שלא ניטלו משער מלאכה אינו חייב אלא זה שבת זה כנענוע שער ראשו שסופו לחזור כיון שסופו לחזור:

(יד) **ומ"ש** שכו בשתם וכו' פי' כיון דאין סופו לחזור אינו נזק דהא תפתחיה מכספיה דמוס הוא ואית ליה צער דהכקעים ברשו מכאיבים לו מחמת חוזק השם וריפוי לצריך לשלם לרופא לרפותו אותן הבקעים ובשבת דהיה יודע להרויח בריקוד ונענוע שער ראשו ובושת אין לך בושת גדול מזה ומשך רגיעו אמר דברי הרמב"ם שכתב ומשלם לו שבת שהרי הוא רואי לרקד ולנדנד דלא ראשו בשבת ריקוד ומשני בטל ממלאכה זו עכ"ל אבל גירסת ספריס שלנו שבת דהוה מרקיד בי כוכי דבעי מחוי גוני מריחא ולא מחוי מהגיו קרטופני משמע דמחמת הכאת שברשו עד שיתרפא מהבקעים לא מצי מחוי וכן פי' רש"י וס"ל דהנענוע בשעת ריקוד אינו אלא ברשו אז אין זו שערות או אין זו שערות ואין כך דעת הרמב"ם ורגיגו אלא הנענוע בשערות הוא ולא הוי גורסיס ולא מחוי מהגיו קרטופני אלא ולא מחוי בלאוד: (טו) **ואפי'** חסרו כשעורה מעור ברשו וכו'. כ"כ הרמב"ם בפ"ב דחובל וז"ל לפי שהעור אינו חוזר אלא לקח לפיכך החובל בחבירו וקרע העור חייב בכל ה' דבריס וכתב ה"ה והסיע

אם החבלה בענין שיש בה כל הה' ואם אין בה אלא ד' משלם ד' ואם ג' ג' ואם ב' ב' ואם א' א': (ז) ואם הכהו מבה שאין בה שוה פרוטה לוקה כיון שאין בו חיוב ממון: (ח) ואפילו הבה עבד בנעני של חבירו לוקה שהרי הוא חייב במצות: (ט) כיצד קטע ידו או רגלו או אצבע אחד או שחסרו אחד מכל איבריו נותן לו נזק וצער ריפוי שבת ובושת הכהו על ידו וצבה וסופה לחזור או הכהו על עינו ומרדה וסופה לחיות אין כאן נזק ונותן לו צער ריפוי שבת ובושת: (י) הכהו על ראשו וצבתה אין כאן נזק ושבת ונותן לו ריפוי צער ובושת: (יא) הכהו במקום שאין נראה כגון על ברכיו ולא ראהו שום אדם נותן לו צער וריפוי: (יב) הכהו במטפחת שבידו וכיוצא בו אין כאן אלא בושת: (יג) כיצד בשפוד על צפרנו במקום שאינו עושה חבורה ואינו מעכבו ממלאכה אינו נותן לו אלא צער: (יד) השקהו סם או שסכו סם ושינהו ממראה עורו משלם לו ריפוי בלבד שירפאהו שיחזור לו מראהו: (טו) אסרו בחבר ובטלו ממלאכתו נותן לו שבת בלבד וכתב א"א הרא"ש ז"ל דוקא שהכניסו בחבר וסגר החבר עליו אבל אם היה כבר בחבר וסגר עליו ומנעו מלצאת הוי גרמא בנזקין ופטור מדיני אדם: (טז) גילה שער ראשו אינו נותן לו אלא בושת דסופו לחזור: (יז) סכו בסם שאין סופו לחזור נותן לו כל ה' דברים שהוא מצטער מן הסם ושבת כגון אם הוא יודע לרקד בראשו ולנדנד שער ראשו בריקודו ונמצא שבטלו ממלאכתו ובושת אין לך בושת גדול מזה אבל בכל אבר שחסרו נותן לו כל ה' דברים: (יח) ואפי' הפיל את שינו שא"א שלא יחלה פיו שעה אחת אע"פ שהשן אין לו רפואה בשר השינים צריך רפואה: (יט) ואפילו חסרו כשעורה מעור בשרו חייב לו ה' דברים שאין העור חוזר כמו שהיה לפיכך החובל

ומ"ם ואם אין בה אלא ד' משלם ד' ואם ג' ג' ואם ב' ב' ואם א' א' בגמרא ויותר מבואר הוא בירושלמי כתבוהו הרי"ף והרא"ם כר"פ החובל:

(ז) **ואם** הכהו מכה שאין בה פרוטה לוקה וכו' בפ' הלו נערות (לה:) כלומר אבל אם יש בה פרוטה כיון שהיא חייב ממון אין מדם לוקה ומשלם:

(ח) **ומ"ש** ואפילו הכה עבד כנעני של חבירו לוקה וכו׳. כ"כ הרמב"ם ז"ל בפי"ו מהלכות סנהדרין וגראה שטעמו מדתניא בפ"ב דמכות (ח:) עבד וכותי גולה ולוקה על ידי ישראל ויש"א גולה ע"י כותי ומשמע לי שהיה גורס ויש"א גולה ולוקה על ידיהם וכן גראה מדברי ה"ה פ"ה מה' חובל וכתב שם הרמב"ם שהטעם משום דיש"א גולה במקנת מלות וכתב הה"מ דהכי קאמר בפרק החובל דעבד אחיו הוא במלות והרי הוא כאשה ותמיהני על רבינו למה הצריך שיהא העבד של חבריס דאפילו אם הוא שלו למה לא יתחייב מלקות על הכאה שאין בה ש"פ שהוא עבדו כיון שהוא חייב במלות לא ניתן לו רשות להכותו והרמב"ם בפי"ו מה"ח לא הזכיר של חבריס אבל בפ"ה מה' חובל הזכיר של חבריס:

(ט) (י) **כיצד** קטע ידו או רגלו או אצבע אחד [ובושת] הכהו על ידו ונצבה וסופה לחזור וכו' עד אין כאן אלא בושת ירושלמי כתבוהו הרי"ף והרא"ש בר"פ החובל והרמב"ם בהלכות חובל ולשון הירושלמי בחלוקה מחרוקה הכהו בטומוס שבידו וכתב הרמב"ם במקום טומוס הכהו במטפחת שבידו או בשטר וכיוצא בהלו נותן תחת הבושת: (יא) **ומ"ש** רבינו אבל הכהו במקום שאין נראה ולא רמזהו שום אדם כן כתב שם הרמב"ד וכתב ה"ה שהדין עמו שכך היא כוונת הרמב"ם ז"ל:

(יב) **ואצ"ל** הכהו במטפחת שבידו אין כאן אלא בושת כתב הרמב"ד ובמקום רואים: (יג) (יא) (יג) **ומ"ש** כיצד וכו' עד נותן לו שבת בלבד בגמרא ר"פ החובל (פה:) וכתב ה"ה אבל כאן בשפוד וכו' אם זה אלא במקום רואין לפי במקום רואין חייב בושת. ומ"ש בשם הרמ"ה דוקא שהכניסו בחבר וכו' אבל אם היה כבר בחבר וכו' הוי גרמא בנזקין ופטור מדיני אדם כ"כ שם בפסקיו בחבר וכו' אבל אם היה כבר בחבר וכו' הוי גרמא בנזקין ופטור מדיני אדם כ"כ בשרשין (עז.): (יג) (יד) (טו) (יז) **גילה** שער ראשו אינו נותן לו אלא בושת וכו' עד אין לך בושת גדול מזה מבואר בגמרא פרק החובל (פו): ומ"ש אבל הכל אבר שחסרו נותן לו כל ה' דבריס ואפילו הפיל את שינו וכו' עד וחייבו כל ה' דבריס כ"כ הרמב"ם בפ"ב מהלכות חובל וכתב ה"ה פירוש אלא הוא שחייבה המכה אלא שלעולם הרואה ניכר שאינו חוזר וע"ע למשמע אלא אם החבלה בענין שיש בה כל הה' ואם אין בה אלא ד' משלם ד' ואם ג' ג' ואם ב' ב' ואם א' א': (ז) ואם הכהו מבה שאין בה שוה פרוטה לוקה כיון שאין בו חיוב ממון: (ח) ואפילו הבה עבד בנעני של חבירו לוקה שהרי הוא חייב במצות: (ט) כיצד קטע ידו או רגלו או אצבע אחד או שחסרו אחד מכל איבריו נותן לו נזק וצער ריפוי שבת ובושת הכהו על ידו וצבה וסופה לחזור או הכהו על עינו ומרדה וסופה לחיות אין כאן נזק ונותן לו צער ריפוי שבת ובושת: (י) הכהו על ראשו וצבתה אין כאן נזק ושבת ונותן לו ריפוי צער ובושת: (יא) הכהו במקום שאין נראה כגון על ברכיו ולא ראהו שום אדם נותן לו צער וריפוי: (יב) הכהו במטפחת שבידו וכיוצא בו אין כאן אלא בושת: (יג) כיצד בשפוד על צפרנו במקום שאינו עושה חבורה ואינו מעכבו ממלאכה אינו נותן לו אלא צער: (יד) השקהו סם או שסכו סם ושינהו ממראה עורו משלם לו ריפוי בלבד שירפאהו שיחזור לו מראהו: (טו) אסרו בחבר ובטלו ממלאכתו נותן לו שבת בלבד וכתב א"א הרא"ש ז"ל דוקא שהכניסו בחבר וסגר החבר עליו אבל אם היה כבר בחבר וסגר עליו ומנעו מלצאת הוי גרמא בנזקין ופטור מדיני אדם: (טז) גילה שער ראשו אינו נותן לו אלא בושת דסופו לחזור: (יז) סכו בסם שאין סופו לחזור נותן לו כל ה' דברים שהוא מצטער מן הסם ושבת כגון אם הוא יודע לרקד בראשו ולנדנד שער ראשו בריקודו ונמצא שבטלו ממלאכתו ובושת אין לך בושת גדול מזה אבל בכל אבר שחסרו נותן לו כל ה' דברים: (יח) ואפי' הפיל את שינו שא"א שלא יחלה פיו שעה אחת אע"פ שהשן אין לו רפואה בשר השינים צריך רפואה: (יט) ואפילו חסרו כשעורה מעור בשרו חייב לו ה' דברים שאין העור חוזר כמו שהיה לפיכך החובל

דרכי משה

ישראל ועיין לעיל סימן ד' וסי' ס' וסי' צ"ו אימתי מותר להכות אדם שיקבל עליו דין ועיין בא"ה סי' ע"ר וסי קכ"ד מדין המכה אשתו וכתב מוהר"ם מרוזבורג דיש חרם קדמונים על המכה חבירו וצריך שיתירו לו הקהל חרם של העבריינים קודם שיצרפו אותו למנין עשרה ולכל דבר שבקדושה ע"מ שיקבל עליו כל מה שירצו יב"ד ואין חילוק בין אם יצה המוכה או לאו יתירו הקהל לעצמן עכ"ל: ובמרדכי

דרישה

סי' תב (ה) **ואפילו** הכה עבד כנעני של חבירו לוקה כתב ב"י כ"כ הרמב"ם פי"ו דסנהדרין ע"י ישראל ויש"א גולה ע"י כותי ומשמע לי שהיה גורס ויש"א גולה ולוקה על ידיהם והטעם כתב הרמב"ם משום דיש"א גולה במקנת מלות ומתניתין כו' [עב"ם שהיא ממיתת ב"ד] עכ"ל ונראה לומר כיון דבהכלה היכא דליכא מיתה ממון ומלקות משלם ולא לקי מגזירת הכתוב כמ"ש בפרישה מ"כ ממילא הכא עבדו כנעני מכה שיש בה שום פרוטה לא משלם שהרי מה שקנה עבד קנה רבו ולמי ישלם ולא לקי כיון שגזירת הכתוב בהכלה ואפילו הכי וכן משמע מלשון רבי בסי' תכ"ד שכתב המחבל בעבדו כנעני פטור וכ"כ הרמב"ם בפ"ב דמחובל דין כ"ו ע"ש משמע דפטורמת שלומין וגם לא לקי (מיהו היינו מוכח כ"כ וכמ"ש שם) וכיון שבהכאה מכה גדולה לא לקי מיך לומר שבהיכהו מכה בפחות מש"פ מילקי ליה הא יחמר התחון מוסיף לו מכה ת' ותפטור הא נמי זה לומה למש"ר בי"ד ס"ם כ"ו מינילו לומת סנגדין ומתך מ"כ הרגל למעלה משם שהוא פוסק בנמתכו רגליה בהרי"ף ושוה טריפה המוור להכאתו ובכותי' ס"ל להרמב"ם ג"כ בדין זה ותפי' להרא"ם ושטור שלא שהכיחו עמו שהי שהם

(ט) **אין** כאן מלא בושת פי' הרמב"ד שם ובוקא במקום שרואין: (י) אינו נותן לו מלא צער כו' ובוקא כשאין רואין לפיהו יש רואין חייב גם בושת וכ"כ הם"מ ובקטיבהו דבינו והרמב"ם שם בכה"ג כדי להמעיט מקום דחייב זה ולא חייב זה: (יב) וכתב מ"א בוקא כו' בסיון שם"ב בשם הרמ"ם: (יג) גילה שער ראשו כו' שאם נותן לו כל ה' דבריס צער דאית ליה קרטופני מלומי מכני קרטופני ריפוי דבעי מסוותא שבת דסו מרקד כי כוביא דבעי מחוי גווני ריחא ולא מחוי בושת גדול מזה ופי' רש"י נשיא שם המציר מת השער ומינו חוור ואינה מזה לשם שאפשיה מכספיה דמוס הוא קרטופני ביקני ביקני מלומי ליה מכתיני ליה מחמת מחוק שאם לבשאי לשמוי לשרת לשכך קרטופני לבעי לחחוי מרחם נעגע ברשו להרחות מיני שחוק כדרך סלינים דשחתא עד שירפא הנך קרטופי לא מצי לחחוויי ולא מחוי מהגיו קרטופני אלא ולא מחוי בלאוד ולנדנד שער ראשו בריקודו ליל ל"ד קאמרי אלא ס"ק שגם בשיעת השער ברשו רגיל לעשות מלאכתו בו שאין השערות מעכבין עליו מלעשות מלאכה זו בגווני דלעשאי ביכול ג"כ לעשות זה בשערות ראשו ומש"ה צריך ליתן לו נזק, וגם שבת ולא כ"כ לנותן לו נזק מטוס דוס פשוט ולא כתב אלא שאר ד' דבריס שבאים מכח זה שאין לקח שאין כוונתו כ"מ להסיר השער לגמיגו נזק מ"מ נמצים שאר ד' דבריס ושפחת ס"ם אלא שאפר בגלם לו השער דוקאי פ"י גילוח שערו אין לו שבת וביטול מלאכת נעגוע דרשו הוא שחייבה המכה אלא שלעולם הרואה ניכר שאינו חוזר וע"ע למשמע אלא אם

(עו) ההובל בחבירו וקלע שטור בקרוצת שטור מבל בחבירו וסיים הרמב"ם כו' [עיין בבית שלם שבאות לשון הרמב"ם ותמיהת הרב המגיד עליו] ומשמר לומר דבבת עם שביס

פרישה

מוומות בימי מליו וכ' ר"ן בשם ירושלמי היס הסובל: (ד) לוקה כיון שאין בו חיוב ממון אבל אם יש בו חיוב ממון אינו לוקה בגמרא פרק אלו נעלות דף ל"ס ושם פריך מ"ם מובל מבל שתורה כולה דקיל"ל סיבת לחיבת ממון ומלקות ומתני היס מילקי לקי ומינו משלם ומשני שאני הבח דכיון דקאי לתשלומין דכתיב כאשר עשה בן יעשה לו בן יתן בו למה לי דבר שיש בו נתינה ומשי ניהו ממון עכ"ל ופ"ל היס סיומן תב"ד שם קאמר דתתי ממון ומלקות לא עבדינן היס דכתיב כדי לשעתו כדי לשעתו למת מתה מחייבו ולא בשני לשניות:

(ה) **ואפילו** הכה עבד כנעני של חבירו כו' כן הוא ג"כ בבל דפוסי הרמב"ם בפ"ה דמובל ופ"ד . (ו) **כיצד** קטע ידו או רגלו כו' ומה דלא קתני כאן אלא בושת ופצר ומשמעות הקטע ילוף שם בגמרא מכאן קלמי: הבאו על ידו ונצבתה כו' עד אין כאן אלא בושת ורא"ש בפרק החובל ורמב"ם פ"ב מחובל: (ו) **הכהו** על ראשו כו' עד וכתב ורא"ש בר"פ החובל והרמב"ם בהלכות חובל ולשון הירושלמי בחלוקה מחרוקה הכהו בטומוס שבידו וכתב הרמב"ם במקום טומוס הכהו במטפחת שבידו או בשטר וכיוצא בהלו נותן תחת הבושת: (ח) **ומ"ש** רבינו אבל הכהו במקום שאין נראה ולא רמזהו שום אדם כן כתב שם הרמב"ד וכתב ה"ה שהדין עמו שכך היא כוונת הרמב"ם ז"ל:

(ט) **ואצ"ל** הכהו במטפחת שבידו אין כאן אלא בושת כתב הרמב"ד ובמקום רואים: (י) (יא) (יג) **ומ"ש** כיצד וכו' עד נותן לו שבת בלבד בגמרא ר"פ החובל (פה:) וכתב ה"ה אבל כאן בשפוד וכו' אם זה אלא במקום רואין לפי במקום רואין חייב בושת. ומ"ש בשם הרמ"ה דוקא שהכניסו בחבר וכו' אבל אם היה כבר בחבר וכו' הוי גרמא בנזקין ופטור מדיני אדם כ"כ שם בפסקיו בחבר וכו' אבל אם היה כבר בחבר וכו' הוי גרמא בנזקין ופטור מדיני אדם כ"כ בשרשין (עז.): (יג) (יד) (טו) (יז) **גילה** שער ראשו אינו נותן לו אלא בושת וכו' עד אין לך בושת גדול מזה מבואר בגמרא פרק החובל (פו): ומ"ש אבל הכל אבר שחסרו נותן לו כל ה' דבריס ואפילו הפיל את שינו וכו' עד וחייבו כל ה' דבריס כ"כ הרמב"ם בפ"ב מהלכות חובל וכתב ה"ה פירוש אלא הוא שחייבה המכה אלא שלעולם הרואה ניכר שאינו חוזר וע"ע למשמע אלא

בכל מקום מצלם (נזק) [בושת] אלא במקום הגרמא כגון פניס וכיולא

החובל בחבירו וקרע העור חייב בכל הה' דברים: (י) וכיצד משערין הה' דברים נזק אם חסרו אבר או חבל בו חבורה שאין סופה להזור שמין אותו כאילו היה עבד נמכר בשוק כמה היה שוה קודם שחבל בו וכמה נפחתו דמיו אחר החבלה וכך יתן לו וכתב א"א הרא"ש ז"ל ששמין הנזק לכל אדם כפי מלאכתו כגון אם היה עבד נוקב מרגליות ושבר רגלו שמין עבד נוקב מרגליות כמה נפחתו דמיו בשביל חסרון רגלו והוא דבר מועט ואם קטע ידו הוא דבר מרובה ומיהו יראה דשומא זו ששמין לאדם כפי מלאכתו היינו דוקא להוסיף בשומא כגון אם קטע ידו של עבד נוקב מרגליות אבל אם קטע רגלו והיתה שומתו פחותה משומת עבד העומד לשימוש ולעשות מה שיצוה רבו לפי שהעבד נוקב מרגליות אין רבו מקפיד כל כך על חסרון רגלו שראוי הוא למלאכתו ראשונה ויותר יהיה קבוע במלאכתו ישומו כאילו לא היה נוקב מרגליות דמסתבר שלא יפסיד באומנותו שאם ירצה לא יעשה דבר זה ויהיה כשאר כל אדם הנמכר לכל מיני תשמיש ע"כ. צער אם קטע ידו אומדין מי שנכתבה בסם בענין שלא יהיה מצטער דמים כאלו יתן לו על שצערו אבל אין לשום במי שנכתבה ידו למלכות לחתכה בסם כמה ירצה ליקח שיחתכנה בסם כמה שיהא מוכן למזיק שאין אדם לוקח ממון כדי לקבל צער אבל זה כבר נצטער והיכא שבואו בשפוד על צפרנו שאין שם אלא צער בלבד יראה מדברי הרמב"ם שאומדין כמה אדם כיוצא בזה לוקח להצטער בכך וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאין שמין כך דאין שום אדם רוצה ליקח שום ממון כדי לקבל צער אלא שמין מי שחייבוהו מלכות ליכוות בשפוד על צפרנו כמה היה נותן שלא יכוותו ושומא זו קלה להוציא ממון להנצל מצער מליקח ממון לקבל צער פר"י בששמין הצער אין שמין אלא צער של שעת המכה אבל צער הנמשך אח"כ אינו משלם ורבינו משולם כתב שמשלם הכל וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל. כיצד משערין השבת אם לא חסרו אבר אבל חלה ונפל למשכב או שצבתה ידו וסופה לחזור נותן לו דמי שבתו של כל יום ויום כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל הימנה ורואין כמה היה רוצה ליקח ויהיה בטל וזה תלוי כפי שהוא מלאכתו שיש מלאכה כבדה ושברה מועט שהיה לוקח מעט שישב בטל ויש מלאכה קלה ושברה הרבה וצריכין להת

לו

(י) **וכיצד** משערין הה' דברים נזק אם חסרו אבר וכו' משנה פ' החובל: א ומב"ח דה"ב להבל בו הבורה שמין סופה לחזור:

וכתב ג"א שמשמין הנזק לכל אדם כפי (מה) מלאכתו וכו' עד לכל מיני תגמים הכל בפסקיו פרק החובל: **צער** אם קטע ידו חומדין מי שנכתבה ידו למלכות להתחכה בסיף וכמה רוצה ליתן וכו' שם בגמרא (דף פה.): ומ"ש אבל אין לשום כמי שנכתבה ידו למלכות להתחכה בסם כמה ירצה ליקח מיהתחכה בסיף זהו חומרא למזיק כלומר דלא יקח אדם כל הון שבעולם כדי להצטער וזה כבר נצטער הילכך אין שמין אותו כמי שנותנין לו דמיס כדי שיצטער וכך מבואר שם בגמרא:

והיכא שכתבו בשפוד על צפרנו שאין שם אלא צער בלבד ירא"ה מדברי הרמב"ם שחומדים כמה אדם כיוצא בזה לוקח להצטער בכך: ומ"ש בשם הרג"ם שאין שמין כך וכו' עד מליקח ממון לקבל צער בלבד במסקנת החובל שכתב רש"י בדיבור הראשון שמין אותו כאילו הוא עבד הנמכר בשוק כמה היה שוה קודם שחבל בו וכמה נפחתו דמיו אחר החבלה וכך יתן לו וכתב א"א הרא"ש ז"ל ששמין הנזק לכל אדם כפי מלאכתו כגון אם היה עבד נוקב מרגליות ושבר רגלו שמין עבד נוקב מרגליות כמה נפחתו דמיו בשביל חסרון רגלו והוא דבר מועט ואם קטע ידו הוא דבר מרובה ומיהו יראה דשומא זו ששמין לאדם כפי מלאכתו היינו דוקא להוסיף בשומא כגון אם קטע ידו של עבד נוקב מרגליות אבל אם קטע רגלו והיתה שומתו פחותה משומת עבד העומד לשימוש ולעשות מה שיצוה רבו לפי שהעבד נוקב מרגליות אין רבו מקפיד כל כך על חסרון רגלו שראוי הוא למלאכתו ראשונה ויותר יהיה קבוע במלאכתו ישומו כאילו לא היה נוקב מרגליות דמסתבר שלא יפסיד באומנותו שאם ירצה לא יעשה דבר זה ויהיה כשאר כל אדם הנמכר לכל מיני תשמיש ע"כ. צער אם קטע ידו אומדין מי שנכתבה ידו למלכות לחתכה בסיף כמה רוצה ליתן שיחתכנה בסם בענין שלא יהיה מצטער דמים כאלו יתן לו על שצערו אבל אין לשום במי שנכתבה ידו למלכות לחתכה בסם כמה ירצה ליקח שיחתכנה בסיף שהומרא זו למזיק שאין אדם לוקח ממון כדי לקבל צער אבל זה כבר נצטער והיכא שבואו בשפוד על צפרנו שאין שם אלא צער בלבד יראה מדברי הרמב"ם שאומדין כמה אדם כיוצא בזה לוקח להצטער בכך וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאין שמין כך דאין שום אדם רוצה ליקח שום ממון כדי לקבל צער אלא שמין מי שחייבוהו מלכות ליכוות בשפוד על צפרנו כמה היה נותן שלא יכוותו ושומא זו קלה להוציא ממון להנצל מצער מליקח ממון לקבל צער פר"י בששמין הצער אין שמין אלא צער של שעת המכה אבל צער הנמשך אח"כ אינו משלם ורבינו משולם כתב שמשלם הכל וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל. כיצד משערין השבת אם לא חסרו אבר אבל חלה ונפל למשכב או שצבתה ידו וסופה לחזור נותן לו דמי שבתו של כל יום ויום כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל הימנה ורואין כמה היה רוצה ליקח ויהיה בטל וזה תלוי כפי שהוא מלאכתו שיש מלאכה כבדה ושברה מועט שהיה לוקח מעט שישב בטל ויש מלאכה קלה ושברה הרבה וצריכין להת

לו

(י) **וכיצד** משערין וכו' עד שמין אותו כאילו היה עבד ממכר בשוק כמה היה שוה קודם שחבל בו וכמה נפחתו דמיו אחר החבלה וכך יתן לו כ"כ הרמב"ם רפ"ו מחובל ומיכה לתמוה בפרש"י בדיבור הראשון מחשון פרק החובל שכתב אלא שמין אותו כאילו הוא עבד ממכר בשוק וכמה נפחתו דמיו אחר החבלה וכך יתן לו ומשמע מזה שאם היה יפה שהרי הזיקו והפסידו ממון זה שאם היה יפה כאילו הוא עבד ממכר בשוק ושמין כמה הוא יפה וכו' דכתב רש"י וכמה הוא יפה כהיום ומוכר עצמו בעבד עברי עכ"ל וכך כתבו ג"י וקשה להא בסוגיא קאמר דבעי למיסיימיה כעבדא משמע דבעבד כנעני קאמר וכן פי' הרא"ש וכי מוכח להדיא מהא דקאמר תניא רבי אליעזר אומר עין תחת עין ממש ובקאמר רבה להיינו לומר שמין אותו כעבד ש"ל אבל אלא כמאן כבן חורין בן חורין מי מיית אלא כמאן דאמר רב אבל אומר לומר שמין אותו כמיזק וכן פי' רש"י להדיא גבי פגם דסיימין בשפחה כנעניה וכראה דודאי גם רש"י מודה בכך אלא דמ"מ כיון דמיכה דזלא היה מילתא למיסיימיה כעבדא כדמיתה התם בעובדא דהוה חמרא דקטע לידא דיוקא אמר ליה מאה דיוקא לא בעינא דזלא בי מילתא אי בעי ניזק לסיסיימוהו לפחות כאילו היה מוכר עצמו לעבד עברי שיצא בשש הרשות בידו להא פשיטא דעבד כנעני דאמכר לעולם דמיו מרובין מע"ש האמכר לשם והשתא המזיק נאכר בשומת זו בסיוסוס כע"ש שאמכר לשם בלחוד והייגו דאמזיק זילא אפיה מילתא זה כ"ל דין אמת ודק ולזה נתכוין רש"י בפירושו: פר"י כשמעין הצער וכו'. כ"כ התוס' בשמו פרק חלו נערות (דף ל"ט) בד"ה צער דמתי וכתבו שוד (רבינו שמשון בר אברהם חלק עליו ורבינו כתב דכך היא מסקנת הרמ"ם וראיה דבעומו משום דבתשובת כלל ק"ח סי' ג' כתב תחלה פר"י והא"כ כתב ורבינו שמשון דהא רחיית ר"י ומ"מ סברת ר"י וכו' ואח"כ כתב ועתה יראה לומר מע"פ שר"ם דהא רחיית ר"י מ"מ סברת ר"י עוטה לומר כן משום לצער דבתר הכי דמי לגרמת בנזקין מידי דהוה מבושת

וכו' וכ"ל לרבינו דמדכתב הרמ"ם במסקנתו דר"ם דהא רחיית ר"י וכתב עוד מע"פ שר"ם דהא רחיית ר"י מ"מ סברת ר"י היא עוטה לפטרו מלשלם לצער בתר הכי דמי לגרמת בנזקין מלמת דהרמ"ם מסקנתו כר"ם דאין לפטרו מלצער בתר הכי אלא מלת דכתב לייסד דעת ר"י דמע"פ לחמת הוא כדהתה ר"ם לרחיית ר"י מ"מ ר"י יש לו להחזיק סברתו מטעם דמי לגרמת בנזקין ודוק ובזה נתייסד הלק"מ מה שהקשה ב"י לדברי רבינו דבתשובה זו מסמע דכר"י ס"ל דליתא מלת כדכ"ל לרבינו:

לא

פרישה

מניח דוקא קלמרי שמינו מקפדת עמו בשתר מקומות ומה שכתב רבינו ליכיך כשובל כו' ס"ק ולפיכך מפי' לא מסר עוזו מלת קריפה ג"כ מייב: (י) וביצד משערין הה' דברים כו' שם בגמרא: ומ"ש אבל אין לשום כמי שנכתבה ידו למלכות להתחכה בסם כמה ירצה ליקח מיהתחכה בסיף זהו חומרא למזיק כלומר דלא יקח אדם כל הון שבעולם כדי להצטער וזה כבר נצטער הילכך אין שמין אותו כאילו היה עבד ממכר בשוק וכמה נפחתו דמיו אחר החבלה וכך יתן לו כ"כ הרמב"ם רפ"ו מחובל ומיכה לתמוה בפרש"י בדיבור הראשון מחשון פרק החובל שכתב אלא שמין אותו כאילו הוא עבד ממכר בשוק וכמה נפחתו דמיו אחר החבלה וכך יתן לו וכתב א"א הרא"ש ז"ל ששמין הנזק לכל אדם כפי מלאכתו כגון אם היה עבד נוקב מרגליות ושבר רגלו שמין עבד נוקב מרגליות כמה נפחתו דמיו בשביל חסרון רגלו והוא דבר מועט ואם קטע ידו הוא דבר מרובה ומיהו יראה דשומא זו ששמין לאדם כפי מלאכתו היינו דוקא להוסיף בשומא כגון אם קטע ידו של עבד נוקב מרגליות אבל אם קטע רגלו והיתה שומתו פחותה משומת עבד העומד לשימוש ולעשות מה שיצוה רבו לפי שהעבד נוקב מרגליות אין רבו מקפיד כל כך על חסרון רגלו שראוי הוא למלאכתו ראשונה ויותר יהיה קבוע במלאכתו ישומו כאילו לא היה נוקב מרגליות דמסתבר שלא יפסיד באומנותו שאם ירצה לא יעשה דבר זה ויהיה כשאר כל אדם הנמכר לכל מיני תשמיש ע"כ. צער אם קטע ידו אומדין מי שנכתבה ידו למלכות לחתכה בסיף כמה רוצה ליתן שיחתכנה בסם בענין שלא יהיה מצטער דמים כאלו יתן לו על שצערו אבל אין לשום במי שנכתבה ידו למלכות לחתכה בסם כמה ירצה ליקח שיחתכנה בסיף שהומרא זו למזיק שאין אדם לוקח ממון כדי לקבל צער אבל זה כבר נצטער והיכא שבואו בשפוד על צפרנו שאין שם אלא צער בלבד יראה מדברי הרמב"ם שאומדין כמה אדם כיוצא בזה לוקח להצטער בכך וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאין שמין כך דאין שום אדם רוצה ליקח שום ממון כדי לקבל צער אלא שמין מי שחייבוהו מלכות ליכוות בשפוד על צפרנו כמה היה נותן שלא יכוותו ושומא זו קלה להוציא ממון להנצל מצער מליקח ממון לקבל צער פר"י בששמין הצער אין שמין אלא צער של שעת המכה אבל צער הנמשך אח"כ אינו משלם ורבינו משולם כתב שמשלם הכל וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל. כיצד משערין השבת אם לא חסרו אבר אבל חלה ונפל למשכב או שצבתה ידו וסופה לחזור נותן לו דמי שבתו של כל יום ויום כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל הימנה ורואין כמה היה רוצה ליקח ויהיה בטל וזה תלוי כפי שהוא מלאכתו שיש מלאכה כבדה ושברה מועט שהיה לוקח מעט שישב בטל ויש מלאכה קלה ושברה הרבה וצריכין להת

לו

דרישה

כתם דתלה בחומת כבחמם אבל כתם ודאי כתמת מצטערת וק"ל: (י) והיכא שכותו בשפוד כו' ולקמן מדברי הרמב"ם כו' ר"ל לא כתב בהדיא כן אלא מדכתב כן מלת שיראה כן מדבריו שכ' בפ"ב דמזיק ז' כמה הוא שוה קודם שיכנס לכאן ומכר עצמו בעבד עברי ומשוכ מזה ובעל ממון ואילו נתנו לו ממון הכהב לא כי' מצטער מעט ויש לחלק שהתם שמעל ומזק ועני ומפני וזו ל' מצטער לצער הלכך כו' כיצד משערין הצער במקום שהסכימו אבל סברי כו' כמה אדם הוא נותן ליתן כו' ע"כ ל' ודאי שהיכא נתנו לו כו' משמע דמשערינן כמה אדם רוצה ליתן עכשיו לצער בכך ונעשה שכבר נקלקל יהו לא מסתברא כן דהא יש מצטערין יותר מחבירו ואילו

לא אמדוהו וכו' והרמב"ם כתב וכו' ולפי האיכא הוכן הביא עליו הרמב"ך . בפרק החובל (דף פ"ה) ת"ר עלו בו לחזיר מחמת המכה לו נפתרה המכה חייב לרפאותו והייב ליתן לו דמי שבתו עלה מחמת המכה חיבו חייב לרפאותו וחיבו חייב ליתן לו דמי בשתו רבי יהודה אומר אף מחמת המכה חייב לרפאותו וחיבו חייב ליתן לו דמי שבתו וחכ"א שבתו ורפואתו כל שחייב בשבת חייב בריפוי ובחיבו חייב בשבת חיבו חייב בריפוי פירוש הקיזו הכתוב וזה שאין חייב בשבת חיבו חייב בריפוי אף במחמת המכה ורבנן קמאי מחייבי ליה לתרווייהו וכתבו התוס' והרמ"ם כאלה לחמדוהו מיירי דאי בחמדוהו הא אמר לקמן לחמדוהו והיה מתנוצה והולך אין נותנין לו אלא כמו שחמדוהו ופסק רבינו כרבנן קמאי דבמחמת המכה חייב בשבת ובריפוי ואלא מחמת המכה פטור מתרווייהו והרמב"ם סוף פ"ב לחובל פסק דמחמת המכה חייב בשבת ובריפוי ואלא מחמת המכה חייב לרפאותו וחיבו נותן לו דמי שבתו ותמהו עליו דהא לא כמאן דאף ר"י לא קאמר אלא דבמחמת מכה חייב בריפוי ופטור משבת אבל אלא מחמת המכה מודה דפטור אף מריפוי ולכך אמר ר' המגיד דט"ס הוא וצריך להיות חיבו חייב לרפאותו וחיבו נותן לו דמי שבתו מיהו דוקא גדול הוא לשבת כל ספרי הרב וקרוב לומר שהרמב"ם היה גורס בדת"ק עלו בו למחיס אלא מחמת המכה חייב לרפאותו וחיבו חייב ליתן לו דמי שבתו ולפי זה ניחא הא דרב יהודה אומר אף מחמת המכה וכו' דמלשון אף משמע דא"ל רב יהודה לרבנן קמאי כי היכי דס"ל באלה מחמת מכה הכי נמי לדידי אף במחמת המכה דחייב בריפוי ופטור משבת ובגידך בריית קתני מנין שאם עלו בו למחיס אלא מחמת המכה שחייב לרפאותו וליתן לו שבתו ת"ל רק יתן ורפוא ירפא פי' שכח הכתוב בריפוי לחייבו אף על המחיס שעלו בו ובקיש הכתוב שבת לריפוי יכול אפילו אלא מחמת המכה ת"ל רק ולקמרינן עלה אמר מר יכול אפילו אלא מחמת המכה ת"ל רב יהודה לרבנן קמאי כי היכי דס"ל באלה מחמת מכה הכי נמי לדידי אף במחמת המכה דחייב בריפוי ופטור משבת אבל אלא מחמת המכה חייב בריפוי ובגידך קתני מנין שאם עלו בו למחיס אלא מחמת המכה שחייב לרפאותו וליתן לו שבתו ת"ל רק יתן ורפוא ירפא פי' שכח הכתוב בריפוי לחייבו אף על המחיס שעלו בו ובקיש הכתוב שבת לריפוי יכול אפילו אלא מחמת המכה ת"ל רק אלא מחמת המכה יכול אפילו אלא מחמת המכה ת"ל רק לא מחמת המכה

וגם יתמר החובל מני מרפאך או יש לי רופא שירפאך בחנם אין שומעין לו וכו' עד ויקרעו מוחי מזיק לעולם בגמרא פ' החובל (סה) ותע"ג לגבי חומר מני מרפאך תמרו בגמרא דהוי טעמא משום דתמר ליה תמיה עלי כתריה מרפא נקט רבינו טעמא דילמא מצפה לקיבול שכר משום דהתי טעמא שייך ביה ובחומר יש לי רופא שירפאך בחנם: **בושת** הכל לפי המביים והמתביים וכו' משנה סה (פג:): **הבה** את חבירו בחזנו וחרשו וכו' סה (פה:) תמר רבא חרשו נותן לו דמי כולו ולקדק רבינו לכתוב הבה את חבירו בחזנו לו יחזו ותקע כו וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפרק ג' מהלכות חובל לומר דלקע סה בלא נזוני הוא חייב לבד מה תקע כו בלא יחזו וכדתניא בסוף פ' החובל (נה:) תקע בחזנו וחרשו פטור: יחזו ותקע בחזנו וחרשו חייב:

כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות חובל ירמה לי שהגהבל שתמר נתחרשתי או נסתמת עיני והרי מיני רומה הוא נמחן שהרי אין מני מכיריס הדבר שתא יעריס ואינו נוטל הנזק עד שיבדק זמן מרובה ויהיה מוחזק שהבד מאור עיניו או נתחרש ואחר כך יבלם זה עד כאן לשונו וכתבו רבינו לקמן בסימן זה: ומ"ש בשם הרמ"ם דלוקה בסתם בני אדם שאין להם לומות וכו' כן כתבו סה התוספות והרא"ש ז"ל והביאו רמיה מדתנן בערכין (ב:) דחרש טדר ועערך אלמת דיש להם לומות אבל אלמה חייבי: **קטע** ידו ולא תמדוהו ושבר רגלו ולא תמדוהו ותמ"ל חרשו נותן לו דמי כולו לפי מה שתומדין אותו בפעם אחת ואם אין תמדוהו בין כל מכה ומכה אם יש בעי רבא קטע קטע ידו ולא תמדוהו שבר את רגלו ולא תמדוהו סימא את עינו ולא תמדוהו ולבסוף חרשו מהו מי אמרינן כיון דלא תמדוהו בחד זימנא והיכין ליה כ"מ דבעי למיקב ליה כוליה בהדי הדדי מ"ד אחד אחד תמדין ויבטונן ליה כמה טובא ליה כוליה בהדי הדדי דניזק ורפוי ובשת דכל חד וחד לא יהבינן ליה דכיון דקא מיתת כולהו מיתת ליה כוליה כמאן דקטליה דכל חד וחד בעי למיקב ליה דמי כוליה לבד ובשת מיתת כל אחד ואחד יהיב ליה דמי כוליה בהדי הדדי תמדוהו מהו מי אמרינן כיון דלא תמדוהו קא יהיב ליה דמי כוליה בהדי הדדי תמדוהו מהו מי אמרינן כיון דתמדוהו אחד אחד תיקו: וכתב הרמ"ם לענין נזק ובשת אין חילוק בין חד תומדנא ובין כל תומדנא בבת אחת ובין כל תבר ותבר לבד וכו' עד כי שמין כל תבר ותבר בפני עצמו. וכתב עוד ותמ"ל כיון דלא תמדוהו קא יהיב ליה דמי כוליה פירוש ותומדין הכל ביחד והכי הלכתא תמדוהו מהו וכו' תיקו ומסתברא דכמאן דגבו דמי לפי מאי דפריסית דאין נפקותא אלא לפי עילוי שומא פרטיס לכללים למה יעבד שומא

כחילו עשאן כולן ביחד לפירוש התום' והרמ"ם תמדוהו מהו וכו' ומסיקנא בתיקו ופסק הרמב"ם והרמ"ם דכלא תמדוהו לא יהיב ליה אלא דמי כולו כתמ"ל תבל בחמדוהו פסק הרמב"ם כפי שיטתו בבעית דלא תיפשיטא דאין נוחין ואם תפס אין מוציאין מידו תבל הרמ"ם דפסק כיון דתמדוהו כמאן דגבו דמי וכתו רבינו לומען לו כפי מה שתמדוהו על כל מכה ומכה וכבר הזיע עליו מהרש"ל דאין לנו לפשוט מה שנתפשט בתלמוד בתיקו אלא דיוצ כשאר תיקו שבתלמוד וכתו שפסק הרמב"ם לפי סברתו דאם תפס אין מוציאין מידו תבל לפי דעת ר"י והרמ"ם דכספיקא דדינא אפי' תפס מוציאין מידו ודכי נקטינן הכי נמי אפי' תמדוהו תיצו

משלם

ארפאך או יש לי רופא שירפאך בחנם אין שומעין לו שיאמר הנחבל כשאין הרופא מצפה לקיבול שכר אינו מעיין כל כך בענין החולי ואם יאמר אני אביא רופא ממקום רחוק שיקה שכר מועט יכול הנחבל לומר לו הרופא שהוא במקומי הוא מדקדק יותר שלא יפסיד המהאתו ואם יאמר הנחבל תן לי שכר הרופא וארפא את עצמי יכול החובל לומר לו שמא לא תרפא עצמך יפה ויקראו אותי מזיק לעולם. בושת הכל לפי המבייש והמתבייש שיותר הוא בושת המבוייש מהמזולזל ממי שמבוייש מן המבובד וגם המתבייש לפי מה שכבודו גדול בושתו מרובה. הבה את חבירו באזנו וחרשו או אחזו ותקע לו באזנו נותן לו דמי כולו ובתב א"א ז"ל ודוקא בסתם בני אדם שאין להם אומנות אבל אם הוא בעל אומנות וראוי עדיין לאותו אומנות יזינו נותן לו דמי כולו אלא רואין כמה נפחתו דמיו קטע ידו ולא אמדוהו ושבר רגלו ולא אמדוהו סימא עינו ולא אמדוהו ואח"כ חרשו נותן לו דמי כולו כפי מה שאומדין אותו בפעם אחת ואם אמדוהו בין כל מכה ומכה נותן לו כפי מה שאמדוהו על כל מכה ומכה וכתב א"א הרא"ש ז"ל לענין נזק ושבת אין חילוק בין חד אומדנא ובין כל אבר ואבר לבד ובכל שומא שמין כמה נחסרו דמיו בשביל אותו אבר עד שיצטרפו כל אבריו יחד וגם שבת שבין הכאה להבאה פשיטא שנותן לו כי עדיין הוא ראוי למלאכה בשיתרפא כל זמן שלא חרשו ואין חילוק אלא לענין צער וריפוי ובושת ודבר פשוט שצריך ליתן לו צער וריפוי ובושת של כל מכה ומכה בפני עצמה אבל יותר יעלו כשישומו כל מכה ומכה בפני עצמה ממה שיעלו כשישומו כאילו עשאו כולו כאחד ואין ביניהם אלא דבר מועט אבל בנזק ושבת אפי' חילוק מועט כזה אין ביניהם כי שמין כל אבר

דכתוב דקאמר תלמודא מיצטריך קרא דרק להיכא דעבר על דברי הרופא כגון שאמר לו אמתין מתיקה והעלה מכתו גרגותני פי' בשר מת דתפילו הכי אינו חייב לרפאותו אבל העלו למחוס שלא מחמת המכה בלאו הכי רק דרך פשיטא הוא דאינו חייב לרפאותו כך הוא לדעת רבינו אבל הרמב"ם ס"ל דהסברא הפוכה דבעלו למחוס שלא מחמת מכה חייב לרפאותו ובעבר על דברי הרופא מוד פושע בנפשו הוא ואינו חייב לרפאותו:

בושת הכל לפי המביים וכו'. משנה ר"פ החובל ודברי רבינו כפי' רש"י לפס וכ"כ הרמב"ם רפ"ג דחובל אבל בפ' אלו נערות (מ') במשנה דתנן חייבו בושת הכל לפי המביים והמתביים פירש"י פס ניטוי המביים בושתו קשה מאדס זולל ומאדס חשוב ואפשר דבאומם ומפתה דוקא קאמר רש"י אבל הר"ן בפרק אלו נערות הביא לשון רש"י והשיג עליו ואמר ז"ל וכולהי דאמילי אחריני הכי הוא אבל בפומם ומפתה נראין הדברים שכל שהוא זולל יותר בושתו מרובה עכ"ל ס"ל להסברא הפוכה אבל הרמב"ם ורבינו ס"ל דאין חילוק בין בושת דחובל לבושת דפומם ומפתה דגם לפס כתבו כלשון שכתבו כאן עיין בפרק ג' מהלכות נערה ובת"ע סי' קע"ז: **הבה** את חבירו בחזנו וחרשו וכו'. מימרא דרבא פ' החובל (דף פ"ב) ובסמוך סעיף כ"ב כ' דפס לא הכהו ולא לחזו ותקע בחזנו וחרשו פטור מד"מ וחייב בד"ם ע"ם: ומ"ש בשם הרמ"ם דוקא בסתם בני אדם כ"כ לפס התום' בשם שיטוף ופסק הרמ"ם כאן שיטוף: **קטע** ידו ולא תמדוהו וכו'. פס בעית דרבא ולענין נזק ודאי אין חילוק דאפילו תמדוהו כל אחד ואחד אינו משלם כ"א כפי מה שחבל בכל אחד ואחד שהרי כתב רבינו כאן דאפילו אם חבל בכולם כאחת אינו משלם אלא כפי מה שחבל בכל אחד ואחד בפני עצמו כ"ל התום' וגירסת הרמ"ם נראית ספרים שבידינו וכפרש"י בחבל הרמ"ם כתב בהדיא דלענין שבת פשיטא שנותן לו שבתו שבין הכאה להכאה כי עדיין הוא רואי למלאכה כשיתרפא וכו' וכמ"ש רבינו בשמו ול"ל לא יהיב ליה כגירסתו כמאן דקטליה דמי לאחר התום' וכתבו כפרש"י דנזק ושבת אין הוא אלא יתן אבל זה בכלל דמי כולו והכי מסתברא ולא קמיבעיא ליה לרבא אלא לענין צער וריפוי ובושת ולכאורה משמע דקמיבעיא ליה אס צריך לפס לו צער ריפוי ובושת על כל אחד ואחד בפ"ע או לא יפס לו כלל דהא קא יהיב ליה דמי כולי בהדי הדדי לאחר שחרשו והכי משמע מדברי הרמב"ם שהביא רבינו בסמוך דהכי"ב כך לאחר התום' הקשו כמה קושיות וס"ל דפשיטא לריך לפס צער וריפוי ובושת על כל מכה ומכה בפני עצמה ולא מיבעיא ליה אלא לומדים הכל ביחד והרמ"ם ומסיקנא מ"ל בלא ר"תמדוהו יהיב ליה דמי כולו כתמ"ל דגבי דמי כולו כחילו עשאן כולן ביחד לפירוש התום' והרמ"ם תמדוהו מהו וכו' ומסיקנא בתיקו ופסק הרמב"ם והרמ"ם דכלא תמדוהו לא יהיב ליה אלא דמי כולו כתמ"ל תבל בחמדוהו פסק הרמב"ם כפי שיטתו דלא תיפשיטא דאין נוחין ואם תפס אין מוציאין מידו תבל הרמ"ם דפסק כיון דתמדוהו כמאן דגבו דמי וכתו רבינו לומען לו כפי מה שתמדוהו על כל מכה ומכה וכבר הזיע עליו מהרש"ל דאין לנו לפשוט מה שנתפשט בתלמוד בתיקו אלא דיוצ כשאר תיקו שבתלמוד וכתו שפסק הרמב"ם לפי סברתו דאם תפס אין מוציאין מידו תבל לפי דעת ר"י והרמ"ם דכספיקא דדינא אפי' תפס מוציאין מידו ודכי נקטינן הכי נמי אפי' תמדוהו תיצו

משלם

פרישה

סה דף ע"ב ו"ל בגמרא סה ומי תמר ליה תסיק תמא ס"ל דמית עלי כתריה מרפא ודבי' לא כתב ס"ט מפני שסטעא לתומן שתומו מקבל שכר כו' מספיק לזה ולתומר יש לו רופא שירפאך בחנם ב"י. ומי תמר תן לי שכר הרופא כו' פי' דף סה יתמר קון עמי קבסה כמו שיכיפנין לרופא וכ"ם סה יתמר תן לי סה שלריך לרפואה מידי יום ביומו דשייך ס"ט ועוד טעם מתניתין דשתא פושע בנפשו כדי ליטול מהמובל טפי וכ"כ סה בגמרא ודבי' קיצר וק"ל: בושת הכל לפי המביים והמתביים כו' ר"ם החובל: ומ"ר שיותר הוא בושת המבויים מהמזולזל כו' כן פרש"י בפ' החובל וכ"כ הרמב"ם בפ"ג דחובל וכ"כ בפ"ע וכ"כ ר' שבדיים בפ' המפתה פפי' זה מיקר לחבל רס"י פי' בפ' חלו נערות דף מ' דביניהו שביים בשתו מרובה מהדס מזולזל שביים וכתב ר"ן סה דפירושו מוכסס במילי מהריני אבל לא בחומס ומפתה ע"ס וע' ע"ש ר"ם קע"ז: וגם המתביים לפי מה שכבודו סה דף ס"ן ע"ש דלפי גדולת המתביים שיימיק ג"כ: ככס תת חבירו בחזנו וחרשו תו תמוו ותקע לו כו' לחבל תקע בחזנו: בלא תמיס ונתקרס ע"י כך פטור מד"ם בבייתת דף ס"ת וכ"כ בסמוך בלענץ לו בחזנו: לחבל סה חוא בעל חומנות כו' כ"כ גם התום' בדף פ"ת תימרת דרבא והביאו רמיה מסא דתנן בערכין דמרס נדר ונעדך אלמת דיש להס לכתס בבעל אלמכה תייני: קטע ידו ולא תמדוהו ושבר רגלו כו' מפני שיש במימרת זו תילופי גירסאות ולכן נוכך לביחיר מס"ס מכתוב בסן בקלקס ול"ל בגמרא סה שבי רבא קטע ידו ולא תמדוהו כו' עד ולבסוף חרשו מהו מי אמרינן כיון דלא תמדוהו כאד תומדנא סגי ויהיב ליה דמי כוליה בהדי הדדי תי"ד אחד אחד תמדין ויהבינן ליה כ"מ דבעי למיקב ליה כוליה בהדי הדדי דניזק ורפוי ובושת וכבא דכל חד וחד לא יהבינן ליה דכיון דקא מיתת כולהו מיתת ליה כוליה כמאן דקטליה דכל חד וחד בעי למיקב ליה דמי כוליה לבד ובושת מיתת כל אחד ואחד יהיב ליה דמי כוליה בהדי הדדי תמדוהו מהו מי אמרינן כיון דלא תמדוהו קא יהיב ליה דמי כוליה בהדי הדדי תמדוהו מהו מי אמרינן כיון דתמדוהו אחד אחד תיקו: וכתב הרמ"ם לענין נזק ושבת אין חילוק בין חד תומדנא ובין כל תבר ותבר לבד וכו' עד כי שמין כל תבר ותבר בפני עצמו. וכתב עוד ותמ"ל כיון דלא תמדוהו קא יהיב ליה דמי כוליה פירוש ותומדין הכל ביחד והכי הלכתא תמדוהו מהו וכו' תיקו ומסתברא דכמאן דגבו דמי לפי מאי דפריסית דאין נפקותא אלא לפי עילוי שומא פרטיס לכללים למה יעבד שומא

כחילו עשאן כולן ביחד לפירוש התום' והרמ"ם תמדוהו מהו וכו' ומסיקנא בתיקו ופסק הרמב"ם והרמ"ם דכלא תמדוהו לא יהיב ליה אלא דמי כולו כתמ"ל תבל בחמדוהו פסק הרמב"ם כפי שיטתו דלא תיפשיטא דאין נוחין ואם תפס אין מוציאין מידו תבל הרמ"ם דפסק כיון דתמדוהו כמאן דגבו דמי וכתו רבינו לומען לו כפי מה שתמדוהו על כל מכה ומכה וכבר הזיע עליו מהרש"ל דאין לנו לפשוט מה שנתפשט בתלמוד בתיקו אלא דיוצ כשאר תיקו שבתלמוד וכתו שפסק הרמב"ם לפי סברתו דאם תפס אין מוציאין מידו תבל לפי דעת ר"י והרמ"ם דכספיקא דדינא אפי' תפס מוציאין מידו ודכי נקטינן הכי נמי אפי' תמדוהו תיצו

משלם

דרישה

מחמת המכה הויב בלא מחמת המכה פטור זהו סתם מכתב וגרסינן בגמ' דף ס"ב ת"ר עלו בו סמתים מחמת המכה חייב לרפאותו וליתן לו דמי שבתו שלא מחמת המכה אין חייב לרפאותו ואינו חייב לרפאותו: (וכן גם בסמ"ע וע"ל דס"ק הוא וע"ל בשבת וכן הוא מבואר בגמרא בסדיה) דמחמת מכה ואמר דפטור ורבנן בתרתי תמרי בחומה בריימא דתניא בשבת (ע"ל בריפוי) דמחמת מכה פטור ואין מי שיכסור דבלא מחמת מכה יהיב חייב בריפוי ובודאי ט"ס הוא מ"ס בספרי הכא חייב לרפאותו וע"ל אין חייב לרפאותו ע"ל וכ"ם בס בסיג עליו וכתב ז"ל דף מ"ת מאחר שכתב הרמב"ם דעלו בו סמתים בלא מחמת המכה אינו חייב לרפאותו (ומ"ש בשם בלקרי' ע"ל דתני והדר מפרש וא"כ נוכל לתרן גם כן להרמב"ם מ"מ נרחה לכ"מ יותר מפוכס כמ"ש הוא) ועוד בטבע הלשון (בכתב ואינו נותן לו דמי שבתו) מוכס דאינו ט"ס דפס כן הוא ע"ל חייב לרפאותו ולא לתת לו דמי שבתו וכתב הוא ז"ל וגם כתן בב"י בלא"ז להרמב"ם ז"ל גם בדברי ת"ק שבבריימתא עלו בו סמתים מחמת המכה חייב לרפאותו ואינו חייב ליתן לו דמי שבתו ויש לדקדק בזה טעם לדבר בסס נגמ' ממעטינן לרבנן בלא מחמת מכה מדכתיב רק שבתו יתן וק"ו גבי שבת הוא דכתיב ואת דקתמר בגמרא כדתניא בר' אינו מדמה הלא לאוכל דבס כו' בסס מחכל בחדס והכופף לא בזוכיו בלא לאכלו ולא סוב פוטב ובכבייתא דקתני בתוכו חייב לרפאותו מייני שמיתא כדוקא בלא לאכלו והוא לאכלו (אבל בשבר על דברי הרופא פטור) וכ"ם הרמב"ם בפדיון וכתב עוד שפ"ז ל"ל שהרמב"ם לא היה גורס בבריימתא יכול יהא חייב לרפאותו אלא משבת קאי ע"ם וכ"י כתב קאת בע"א ע"ם וכל זה הוא דוחק לומות בגיליסאות (כ"כ) ועוד דל"ל שתמת דמתני' דקתני הה בבלא מחמת מכה פטור ואילפוי קאי אחיא דלא בבנן קמאי ולא בבנין בתרתי [וע"ק] דפליגי בתרתי בגמרא ודכ"ע מכה לא ניתנה לתגדה אבל יתירא (פי' לתגדה ולשטפה ביותר שאי שולין הנכתין מתמת התום וסנהל) ומד"ת היה פטור בעלו בו לחמין אלא מיהורת דורפא ילפינן ליה וס"ל לת"ק כיון דאיתקש הבת לריפוי כי היכי דבריפוי גלי לן קרא ביהורת חייב בעלו בו שתהיו מתמת המכה ס"ם כבבת נמי חייב ל"ל כי פריך ובבן רק ל"ל ומבני לבלא מחמת המכה ל"ל אלא פליג ליה לת"ק בין ריפוי ובבת דבריפוי אפי' מחמת המכה חייב לרפאותו ובבת דסס ל"ל דחייב לרפאותו ס"ל דבלא מחמת המכה אינו חייב לרפאותו ומ"ש בשם הרמב"ם ז"ל דבריפוי אפי' מחמת המכה חייב לרפאותו ס"ל דסבר

עשלם לו לצער ריפוי ובושת דכל חדא מלא כמילו עשה לת כולן נצת לחת דכל סכיקא דדינא קולא לנתבע ומומרא לחובע: ומ"ש הרמב"ם כתב וכו' . פי' הרב התניך דהאי שבתב ואם תפס הניזק נזק של כל אבר ואבר ודמי כולו אין פירושו דמי כולו כמו שהיה בריא מתחלה קודם שחבל בו כלל דאם כן היאך אמר דאם תפס דמי המברים ודמי כולו כמו שהיה בריא אין מוציאין מידו דהא ודאי מפקינן מיניה מלא ר"ל דמי כולו אחר שנגרעו דמיו מחברון עינו וידו ורגלו אבל מ"ש בתחלה אין גובין ממנו אלא דמי כולו בלבד אלו דמי כולו שהיה בריא מתחלה וק"ל:

(יה) **בשב"ד** מגבין לנחבל ד' דבריס וכו'. נקט ד' דבריס משום דריפוי דהוא תקנה למזיק אם אמר המזיק אין רצוני בתקנה זו אלא מרפאני אחר יום ניומו שומעין לו כדכתב הרמב"ם בפ"ב דחובל ומביאו רבינו לעיל סעיף י"ז אבל שאר ד' דבריס מחייבין אותו ליתן מיד והא דמחלק רבינו בין בושת דאמר שאין נותנין לו זמן לשאר בושת דעותין זמן כ"כ הרמב"ם אם סוף פ"ב וגראה דהכי מוכחת סבושגיא דפריך עליה דר"ע דנתן זמן לאותו שפרע רשם בשעה ומי יהבינן זמן והא"ר תניא אין נותנין זמן לחבלות ומשני כי לא יהבינן ליה זמן לחבלה דאכריה ממונא לבושת ולבושת אכריה ממונא יהבינן ולבושת דמי מחבלה בושת ומשני דאין הבלה רגיל בלשון זה אלא בדבר שהבלה ממש ואפילו הכי אין נותנין זמן לבושת אבל בושת גרידא נותנין זמן ודוק:

(ים) **החובל** בעצמו וכו' כתב הרמ"ה שאינו הלכה אלא המדם רשאי להבול בעצמו. גראה דטעמו מדמסיק בפרק החובל (דף ל"ת) דמיבל בעצמו תגאי היא ומקן דסבר אינו רשאי תנא הוא דתניא אר"ת הקפר מת"ל וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכו' וכסוגיא דפ"ק דשבועות (דף ח')

פשוט הוא: (כ) **כתב** הרמב"ם מבד הדבר שהבהו בו ואומר החובל לא היה בו כדי להזיק ישבע הנהבל ויטול בפ"ח מהלכות חובל וכתב עליו הרמב"ד יפה אמר ומה אם במקום שהבלים יודעים אם הבל בו בפ"ה או אבל הוא בעלמו ממרו נשבע ונוטל לפי שאין דרך היזקות בך אלא בזה אין שרשו בעלים יודעים אם הבל בו ב"ה או אבל הוא בעלמו ממרו נשבע ונוטל לפי שאין דרך היזקות בך אלא בזה ואין דרך אבן קטנה לחבול בעלמו אבל היכא דאיכא עדים שחבל בו ואין המבן קטנה יכולה לחבול כזאת לא כ"ם שיהא נאמן בשבועתו: דאפילו ממט קטן כו' כן מפורש בפרק הכותרפין דף ע"ו אפילו לענין מיתה (עו:) לענין מיתה וכ"ש לענין נזקין וכתב ה"ה בפ"ח מהלכות חובל ודוקא כעין מחט שהיא הדה אבל אם לא היה אלא מחט מסקל שאינו מחודד כלל לומדים מזה כשאר דבריס כמו שמפורש שם עכ"ל: (כא) **החובל** בעלמו אע"פ שאינו רשאי פטור לחבריו שאבלו בו חייבים משום דבגמרא (כא:) ואין אדם רשאי להבול בעלמו ותניא יכול נשבע להרע לעלמו וכו' ומשיק אלא תנאי היא דתניא אמר ר' אלעזר הקפר מה ת"ל וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכו' אלא זה שגיער עלמו מן היין וכו' מכאן היה להרמ"ה דבשום דוכתא לית להלתא כרבי אלעזר הקפר והרמב"ם בפ"ה מהלכות חובל פסק כשתי מתניתין דאיכא בתלמודין אחרינא דפטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים ואפילו הכי כתב כאן דאפילו אמר בדוק ולא נגע בו וכו' עד חייב בתשלומין כדבר פשוט הוא: (כב) **המבעית** את חבירו אע"פ שאחלה מן המחד פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והוא שלא נגע בו כגון שצעק לו מאחוריו או שנראה לו באפילה וכיוצא בו ואם צעק לו באזנו וחרשו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים אהזו ותקע לו באזנו והרשו (ב) או שנגע בו והפחידו (ס"ת והדפו) בשעה שהבעיתו או שאחזו בבגדיו חייב בתשלומין: (כג) כתב הרמב"ם

אבר ואבר בפני עצמו ע"כ והרמב"ם כתב אמדוהו לכל נזק ונזק ואח"כ אמדוהו לכולו אין גובין אלא דמי כולו בלבד ואם תפש הניזק נזק של כל אבר ואבר ודמי כולו אין מוציאין מידו ע"כ: (יח) כשבית דין מגבין לנחבל ארבעה דברים אין נותנין להובל בהם שום זמן אבל אם לא עשה בו דבר אלא שבייש נותנין לו זמן כיון שלא חסרו ממון: (יט) וכאשר ידונו ב"ד על ההובל צריכין לשער הדבר שהכהו בו והמקום שהכהו עליו אם ראוי לעשות מכה זו בדבר שהכהו בו חייב ואם לאו שאין ראוי לעשות מכה זו בדבר שהכהו בו או במקום שהכהו שם פטור אבל בבושת אין צריך אומד שהרי אפילו רקק בו לבד חייב בושת לפיכך צריכין העדים לידע במה הכהו ומביאין אותו לב"ד ואומדין אותו: (כ) כתב הרמב"ם אבד הדבר שהכהו בו ואומר החובל לא היה בו כדי להזיק ישבע הנחבל ויטול וברזל אין צריך אומד דאפילו מחט קטן יש בו להמית ולהזיק: (כא) החובל בעצמו אע"פ שאינו רשאי (פטור) אחרים שהבלו בו חייבים כתב הרמ"ה שאינה הלכה אלא האדם רשאי לחבול בעצמו: (כב) המבעית את חבירו אע"פ שהלה מן המחד פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והוא שלא נגע בו כגון שצעק לו מאחוריו או שנראה לו באפילה וכיוצא בו ואם צעק לו באזנו וחרשו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים אהזו ותקע לו באזנו והרשו (ב) או שנגע בו והפחידו (ס"ת והדפו) בשעה שהבעיתו או שאחזו בבגדיו חייב בתשלומין: (כג) כתב הרמב"ם

שומע מחרת מחרי שכבר נתחייב בשומת רחשונה עכ"ל: ומ"ש בשם הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהלכות חובל כיצד נתחייב בשומת רחשונה ומחרת מרגלו ולא ממדוהו ומחרת מרשו ולא ממדוהו ומ"ב ומח"כ ממדוהו לכל נזק ונזק נותן לו דמי כולו מדעת לכל נזק ונזק ומח"כ ממדוהו לכולו אין גובין ממנו אלא דמי כולו בלבד ואם תפס הניזק כל אבר ואבר ודמי כולו אין מוציאין מידו וכתב ה"ה מקור דבריו מתחלה קודם שחבל בו כלל דאם כן היאך אמר דאם תפס דמי המברים ודמי כולו כמו שהיה בריא אין מוציאין מידו דהא ודאי מפקינן מיניה מלא ר"ל דמי כולו אחר שנגרעו דמיו מחברון עינו וידו ורגלו אבל מ"ש בתחלה אין גובין ממנו אלא דמי כולו פירושו דמי כולו כמו שהיה בריא מתחלה וק"ל:

(יה) **בשב"ד** מגבין לנחבל ד' דבריס וכו'. נקט ד' דבריס משום דריפוי דהוא תקנה למזיק אם אמר המזיק אין רצוני בתקנה זו אלא מרפאני אחר יום ניומו שומעין לו כדכתב הרמב"ם בפ"ב דחובל ומביאו רבינו לעיל סעיף י"ז אבל שאר ד' דבריס מחייבין אותו ליתן מיד והא דמחלק רבינו בין בושת דאמר שאין נותנין לו זמן לשאר בושת דעותין זמן כ"כ הרמב"ם אם סוף פ"ב וגראה דהכי מוכחת סבושגיא דפריך עליה דר"ע דנתן זמן לאותו שפרע רשם בשעה ומי יהבינן זמן והא"ר תניא אין נותנין זמן לחבלות ומשני כי לא יהבינן ליה זמן לחבלה דאכריה ממונא לבושת ולבושת אכריה ממונא יהבינן ולבושת דמי מחבלה בושת ומשני דאין הבלה רגיל בלשון זה אלא בדבר שהבלה ממש ואפילו הכי אין נותנין זמן לבושת אבל בושת גרידא נותנין זמן ודוק:

(ים) **החובל** בעצמו וכו' כתב הרמ"ה שאינו הלכה אלא המדם רשאי להבול בעצמו. גראה דטעמו מדמסיק בפרק החובל (דף ל"ת) דמיבל בעצמו תגאי היא ומקן דסבר אינו רשאי תנא הוא דתניא אר"ת הקפר מת"ל וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכו' וכסוגיא דפ"ק דשבועות (דף ח')

(יט) **ובאשר** ידונו בית דין על החובל לריכים לשער הדבר שהבהו בו והמקום שהבהו עליו אם רחוי לעשות מכה זו בדבר שהבהו בו חייב ואם לאו וכו' פטור בעיא דמיפשטא בפרק החובל (שם): ומ"ש אבל בבושת ג"ל חמוד וכו' כ"כ הרמב"ם בפ"ה מהלכות חובל ופשוט הוא: ומ"ש שהרי אפילו רקק בו בלבד חייב בושת פשוט הוא: ומ"ש לפיכך לריכים לידע במה הכהו וכו' דבריס שבין הרמב"ם ז"ל

יהבינן ליה זמן לחבלה דאכריה ממונא אבל לבושת אלא אכריה בושת: (יט) **ובאשר** יחוו בית דין על החובל לריכים לשער הדבר שהבהו בו והמקום שהבהו עליו אם רחוי לעשות מכה זו בדבר שהבהו בו ואם לאו וכו' פטור בעיא דמיפשטא בפרק החובל (שם): ומ"ש אבל בבושת ג"ל חמוד וכו' כ"כ הרמב"ם בפ"ה מהלכות חובל ופשוט הוא: ומ"ש שהרי אפילו רקק בו בלבד חייב בושת פשוט הוא: ומ"ש לפיכך לריכים לידע במה הכהו וכו'

דרישה

סמרי דברי הגמרא ונראה דאין לחם הבנה: והרמב"ם כתב אמדוהו לכל נזק ונזק ומ"ש אמדוהו לכולו אין גובין אלא דמי כולו לבד כו' הרמב"ם שם בפ"ב דחובל דין י"ג כתב לפני זה ו"ל סיגית את כיוון ולא אמדוהו קטע את רגלו ולא אמדוהו ומ"ש הרב המגיד אלא אמדוהו בכל נזק ונזק נותן לו דמי כולו אמדוהו לכל נזק כו' ובמ"ש כמי בבא שנייה בשמו וכתב הא"מ שם מבבא דריסא כ"ל ו"ל מתוך ל' רבינו ו"ל נראה שמ"ם נותן לו דמי כולו לאחר לשעה לער ריפוי ובושת לכל אחד (ור"ל כמו שם"ד דסתום שבאמת לשום בפרישה דם"ד דכולי דאיכא דמיזל נותן לו דמי כולו אלא דכיון דמי כולו) אלא לשעה נזק ובשת וכיון דנותן לו דמי כולו אין מוחדין כנזקין. מוסלקין אלא כמי שכבר נתחייב בכולו אין גובין ממנו אלא דמי כולו בלבד אלו דמי כולו שהיה בריא מתחלה וק"ל:

(יה) **בשב"ד** מגבין לנחבל ד' דבריס וכו'. נקט ד' דבריס משום דריפוי דהוא תקנה למזיק אם אמר המזיק אין רצוני בתקנה זו אלא מרפאני אחר יום ניומו שומעין לו כדכתב הרמב"ם בפ"ב דחובל ומביאו רבינו לעיל סעיף י"ז אבל שאר ד' דבריס מחייבין אותו ליתן מיד והא דמחלק רבינו בין בושת דאמר שאין נותנין לו זמן לשאר בושת דעותין זמן כ"כ הרמב"ם אם סוף פ"ב וגראה דהכי מוכחת סבושגיא דפריך עליה דר"ע דנתן זמן לאותו שפרע רשם בשעה ומי יהבינן זמן והא"ר תניא אין נותנין זמן לחבלות ומשני כי לא יהבינן ליה זמן לחבלה דאכריה ממונא לבושת ולבושת אכריה ממונא יהבינן ולבושת דמי מחבלה בושת ומשני דאין הבלה רגיל בלשון זה אלא בדבר שהבלה ממש ואפילו הכי אין נותנין זמן לבושת אבל בושת גרידא נותנין זמן ודוק:

(ים) **החובל** בעצמו וכו' כתב הרמ"ה שאינו הלכה אלא המדם רשאי להבול בעצמו. גראה דטעמו מדמסיק בפרק החובל (דף ל"ת) דמיבל בעצמו תגאי היא ומקן דסבר אינו רשאי תנא הוא דתניא אר"ת הקפר מת"ל וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכו' וכסוגיא דפ"ק דשבועות (דף ח')

פשוט הוא: (כ) **כתב** הרמב"ם מבד הדבר שהבהו בו ואומר החובל לא היה בו כדי להזיק ישבע הנהבל ויטול בפ"ח מהלכות חובל וכתב עליו הרמב"ד יפה אמר ומה אם במקום שהבלים יודעים אם הבל בו ב"ה או אבל הוא בעלמו ממרו נשבע ונוטל לפי שאין דרך היזקות בך אלא בזה אין שרשו בעלים יודעים אם הבל בו ב"ה או אבל הוא בעלמו ממרו נשבע ונוטל לפי שאין דרך היזקות בך אלא בזה ואין דרך אבן קטנה לחבול בעלמו אבל היכא דאיכא עדים שחבל בו ואין המבן קטנה יכולה לחבול כזאת לא כ"ם שיהא נאמן בשבועתו: דאפילו ממט קטן כו' כן מפורש בפרק הכותרפין דף ע"ו אפילו לענין מיתה (עו:) לענין מיתה וכ"ש לענין נזקין וכתב ה"ה בפ"ח מהלכות חובל ודוקא כעין מחט שהיא הדה אבל אם לא היה אלא מחט מסקל שאינו מחודד כלל לומדים מזה כשאר דבריס כמו שמפורש שם עכ"ל: (כא) **החובל** בעצמו אע"פ שאינו רשאי פטור לחבריו שאבלו בו חייבים משום דבגמרא (כא:) ואין אדם רשאי להבול בעצמו ותניא יכול נשבע להרע לעלמו וכו' ומשיק אלא תנאי היא דתניא אמר ר' אלעזר הקפר מה ת"ל וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכו' אלא זה שגיער עלמו מן היין וכו' מכאן היה להרמ"ה דבשום דוכתא לית להלתא כרבי אלעזר הקפר והרמב"ם בפ"ה מהלכות חובל פסק כשתי מתניתין דאיכא בתלמודין אחרינא דפטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים ואפילו הכי כתב כאן דאפילו אמר בדוק ולא נגע בו וכו' עד חייב בתשלומין כדבר פשוט הוא: (כב) **המבעית** את חבירו אע"פ שאחלה מן המחד פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והוא שלא נגע בו כגון שצעק לו מאחוריו או שנראה לו באפילה וכיוצא בו ואם צעק לו באזנו וחרשו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים אהזו ותקע לו באזנו והרשו (ב) או שנגע בו והפחידו (ס"ת והדפו) בשעה שהבעיתו או שאחזו בבגדיו חייב בתשלומין: (כג) כתב הרמב"ם

פרישה

סמרי שנתמרם כל הניזקין בשומת מחת ביחד כמו היה שום קודם שנתמרם וכמה שום עתה דיעלה זה לשומת כל מבר ומבר בפני עלמו דז"ל מן הסברת וגם הרמ"ם כתבתי לשונו בדבריהם כתב בפשיטות דמין דומה דמי שומת נזק דכל מבר ומבר בפני עלמו לשומתן יחד מלא ס"ק קף למר שנתמרם ל"מ להגמרא מי יאמר גם נזק ובשת דכל מיבניו יחד מלא על נזק ובשת לא המיבעיא להגמרא כמו מריטו וצער ולא כהרמב"ם דס"ל דכשתומדין למר שנתמרם המיבעיא להגמרא מי שמין גם שנזק דמיבניו כל אחד בפני עלמו וז"ם בסוף ז"ל ומ"ש הפם הניזק נזק דכל מבר כו' משמע דכשהם תפיסה אין נותנין לו אפילו שנזק כ"ם בשומת ככל יחד ועד"ז שהרמבתי בביאור דברי הרמ"ם ע"ם: אין מוציאין מידו הרמב"ם לטעמיה דס"ל בכל סניקא דתלמודא דמסכי תפיסה ומה שלא גילה רבינו לכאן דעת הרמ"ם דלא ס"ל כוותיה ולא מכני תפיסה כמ"ש לעיל בשמו בסימן שפ"ח ושפ"ט לפי שהרמ"ם אפילו בלא תפיסה גובה ככל מדין וכ"ל ומ"ש שהרמב"ם מיירי כשבבר מזו ומחזו ג"כ דמי כולן מ"מ כיון דתזמד שמזו ומחזו דמי כולן יחד ללא נורך היה ושלא כדין אנו סולכין אחר קפרך שאמרו על כל מבה ומבה וק"ל: (יה) כשב"ד מגבין כו' אבל לא עשה בו דבר אלא שבייש כו' שם ף ל"ת אבה דתנן שם מעשה במחד שפרע רשם המשה ובשה לפני ר"ש ומיירים מ' זהיבים ויהיב ליה ומן ופרין בגמרא ע"ז ומסיק כו' מניה כו' [עב"ח שהבינו] ומדקאמר כי לא יהבינן ומן לחבלות שמע מינה דאיכא בושת גופה דעל ג' דבריס ממנו דהיינו נזק ריפוי ובשת אין נותנין ומן משום דמכריה ממונא ולא על לער ובושת וגם מדמייתיה על בושת ולער ולא כתב נמי לער דג"כ לא מסר לנחבל בממונא ס"מ דס"ל דבאבלה הוחיל דמ"מ יש מברון לנחבל לין נותנין ומן בכל המיב שבו ודוקא בבישת שבאה עניין לומן בה מברון ממון בכל כהמיב דפרע רשם המשה נותנין ומן וכן מבואר בשלמן הרמב"ם שכתב בפ"ב דחובל ו"ל בשפוסקין ב"ד על המזיק ומחייבין אותו לשלם גובין ממנו כל מיד ואין קונצין לו ומן כלל ואם נתחייב בבושת בלבד קופעין לו ומן לשלם שברי לא חסרו ממון עכ"ל וכן משמעות סוף לשון רבינו שכתב ולא לשלם שבייש אבל לא עשה בו דבר אלא ואפ"כ ע"כ ל"ל גם ריש דבריו עד"ז אלא יסתרו דבריו ומ"ש: (יט) **ובאשר** יחוו בית דין לריכין לשער כו' שם ף ל"ת מיבעיא לסיפסטא לסוף דיעלה כמו דממרינן למיתה שנאמר בתבן יד אז בתרוף אחר יחות בו ואם אין בו כדי שיזק ממרינן מכה בידי שמים היא: אבל בבושת ל"ל חומד שברי כו' ל"ל כוונתו דעל שבלה גדולה בעשות ע"י עץ קטן מייב בבושת כאילו ישפוך חומה שבלה ע"י כך גדול (וכ"כ בפ"ע בסכ"ב) ולאיזה מדקיקה שחייב בבושת גדול לע"ע שבבושת בתה לו על ידי (קנין) [ענין] קטן שעשה בו בהקק וכ"כ הרמב"ם בפ"ח דחובל ע"ם ולא כי"א דדוקא בושת שבתה ע"י מעשה דמין בו ד' דבריס מייב בכל דהו ולא בבושת שבתה ע"י שבתב הרמב"ם שם בפ"ח כ"כ: ישבע שבתבל ויטול כו' כתב בהמ"ך ס"ו בשבועותיו ו"ל יכה כתב ומה שם בפיקום שמין כעדים יודעים שם מבל בו בע"ם או שמבל הוא בעלמו ממרו נשבע ונוטל לפי שאין דרך היזקות בך אלא בזה אין שרשו בעלים יודעים אם הבל בו ב"ה או אבל הוא בעלמו ממרו נשבע ונוטל לפי שאין דרך היזקות בך אלא בזה ואין דרך אבן קטנה יכולה לחבול כזאת לא כ"ם שיהא נאמן בשבועתו: דאפילו ממט קטן כו' כן מפורש בפרק הכותרפין דף ע"ו אפילו לענין מיתה וכתב הא"מ בוקא שהיא שלא בשמית בחזוק אבל לא בשמית בחזוק ממת משקלה ע"ם: (כא) **החובל** בעלמו אע"פ שאינו רשאי פטור לחבריו שאבלו בו חייבים כן הוא בגירסת ברוב הספרים ושאינה הוא שם דף ל' וכבר כתבתי שוב לעיל בימן שפ"ב דלא דמסתבר כתב שם אע"פ שאינו רשאי פטור מ"מ בדברי רבינו ל"ג פטור ובוכחתי כן ע"ם ור"ל לא שרגיל לחבול עלמו ואבר על דעת קונו גם לא שם על כבוד עלמו וה"ת שגם למחרים אין למום על כבודו דומה להמביים עלום דפבור מטעם לעלמו בר בושת הוא קמ"ל דאפילו הכי אחרים שאבלו בו חייבים ושם בגמרא דף ל"מ מייתי תנאי דתניא תנא דקמאר דאינו רשאי להבול בעלמו דקל ומומר הוא מהמעבר עלמו מן היין דנקרא מושחת בבתיב וכפר עליו מאשר חטא על כעם כ"ם כמעבר עלמו בחבלות: כתב כרמ"ם שאינה הלכה כו' שם בגמרא מיכא מ"ד לם"ל דאותר לחבול בעלמו וכתב על המשנה הכ"ל דקתני נם אינו רשאי לחייב הלכה אבל גם כרמ"ם מוקם הלכתה כאותה משנה אמת אמת לקנון חילוניתו דהוא גילה מולותו לא תבהות ומ"ש לא מייתי ליה רבינו להרמ"ם לעיל ריש סימן שפ"ב ע"ש מ"ש וכ"ג דרבינו [בניגוד כל המשנה] לא בניגוד אמת משנה אלא ללמדנו דריעת הרמ"ם דלחייב בחבלות ס"ל להרמ"ם דלחייב בחבלות אפילו בשוגג ומ"ש [ומ"ש] ומ

לו נסמית עיני ואיני רואה ואיני שומע אינו נתמן וכו' כפ"ב מהל' חובל:

(כד) (כה) **המבייש** את הערום או מי שהוא בבית המרחץ פטור או שהיה בידו כדי להגביה את בגדיו ורחץ כעורה וצא מחר והגביהה את בגדיו ורחץ כעורה וצא מחר והוסיף בהפשטתו חייב בבושת וכו' עד כמי שמבייש המלובש ור"י פי' ודאי מי שמבייש לערום או למי שהוא בבית המרחץ בשאר דברים כגון שסטרו או רקק בו חייב בבושת ולא קאמר בגמרא המבייש את הערום או מי שהוא בבית המרחץ פטור אלא לענין להתבייש בהפשטת בגדים דלא משכחת להו בושת כה"ג: (כו) ביישו כשהוא ישן ומת מתוך שנתו שלא הרגיש בבושת כתב הרמב"ם אין גובין אותה בושת מהמבייש ואם הפשו יורשיו אין מוציאין מידם וא"א הרא"ש ז"ל כתב שהוא פטור: (כז) ישן שבייש פטור: (כח) המבייש את השוטה פטור את החרש חייב המבייש את הגר והעבד חייב המבייש לקטן אם בשמבלימין אותו הוא נכלם חייב ואם לאו פטור ומ"מ אינו דומה המבייש את הקטן למבייש את הגדול ולא המבייש את העבד למבייש בן חורין ולא מבייש חרש למבייש פקח: (כט) רקק בחבירו חייב אבל רקק בבגדיו

הרמב"ם אם הנחבל אומר נחרשתי או נסמית עיני ואיני רואה ואיני שומע אינו נאמן שאין אנו מכירין את הדבר ושמא יערים ואינו נוטל הנזק עד שיבדק זמן מרובה ויהיה מוחזק שאבד מאור עיניו או נתחרש ואח"כ ישלם זה: (כד) המבייש את הערום או מי שהוא בבית המרחץ פטור: (כה) נשבה בו הרוח והגביהה בגדיו ונראה כערום ובא אחר והוסיף בהפשטתו חייב בבושת ומ"מ אין בשתו של זה מרובה כמו שמבייש מי שאינו ערום כלל ובן הגביה בגדיו לירד לנהר או שעלה מן הנהר ובישו חייב ומ"מ אינו כ"כ בושה כמי שמבייש המלובש ור"י פי' ודאי מי שמבייש לערום או למי שהוא בבית המרחץ בשאר דברים כגון שסטרו או רקק בו חייב בבושת ולא קאמר בגמרא המבייש את הערום או מי שהוא בבית המרחץ פטור אלא לענין להתבייש בהפשטת בגדים דלא משכחת להו בושת כה"ג: (כו) ביישו כשהוא ישן ומת מתוך שנתו שלא הרגיש בבושת כתב הרמב"ם אין גובין אותה בושת מהמבייש ואם הפשו יורשיו אין מוציאין מידם וא"א הרא"ש ז"ל כתב שהוא פטור: (כז) ישן שבייש פטור: (כח) המבייש את השוטה פטור את החרש חייב המבייש את הגר והעבד חייב המבייש לקטן אם בשמבלימין אותו הוא נכלם חייב ואם לאו פטור ומ"מ אינו דומה המבייש את הקטן למבייש את הגדול ולא המבייש את העבד למבייש בן חורין ולא מבייש חרש למבייש פקח: (כט) רקק בחבירו חייב אבל רקק בבגדיו

תחלה ע"פ פרש"י וכך היא דעת הרמב"ם המבייש את הערום דהיינו דרקק בו או סטרו פטור אבל נשבה בו הרוח וכו' דהיינו לתקן המבייש את הערום חייב וכדלקמיקנא בגמ': ומ"ש ור"י פי'. מבואר בדברי המוס' שהבאתי דהא דקאמר בגמרא דבחבלה בושת קאמר וה"ק ל"מ בושת דאדם רשאי לבייש את עצמו דפשיטא דאי בייש את עצמו לא מפטרו בהכי אלא אפי' חבלם וכו' מ"מ אפי' הכא ערום בר בושת אלא מע"ג דאדם רשאי לבייש את עצמו מ"מ אחריס שמבייסים חוקו חייבים וי"ל דערום שאני דכיון דמזה את עצמו כ"כ שהולך ערום בשוק אינו מקפיד כלל על שום בושת משא"כ בהך דר"ע דמיירי בקלת בושת דומיא דהיה אשה שגילתה את רגלה בלחוד: ומ"ש נשבה בו הרוח וכו' וכן הגביה בגדיו לירד לנהר וכו'. עם מסיקנא הא דתניא בייש את המרחץ חייב שבייש על גב הנהר ופי' רבינו כגון שהגביה בגדיו לירד לנהר או שעלה מן הנהר ומתא הוא ולילנו טפי ובייסיה ומהרש"ל פי' שע"ג הנהר מקלקס ערומים ובא זה וגילהו חייב ואינו דומה לגילהו בשוק שכולם לבושים עכ"ל:

(כו) **בישן** כשהוא ישן ומת וכו'. עם (קף פ"ו) בעי רבי מבא בר ממל בייש ישן ומת ופי' רב זביד למיבעיא ליה משום כיסופא פי' חפייה פניס הוא והא מית ליה ולית ליה כיסופא ת"ש משום זילותא שמזלזל בו בפני רבים ומע"פ שלא עם על לבו והא מוזלים ופשטה דמשום זילותא היא דאי משום כיסופא היא קשיא הא דתני רבי חרם וקטן יש להן בושת וכי קטן בר כיסופא ודמי לה תלמודא קטן ר"ט כדאמר רב פפא דמכלמי ליה ומיכלם ה"ג דמכלמי לית ומיכלם היא קשיא הא דתני רבי חרם וקטן יש להן בושת וכי קטן בר כיסופא ודמי לה תלמודא קטן ר"ט כדאמר רב פפא דמכלמי לית ומיכלם ה"ג דמכלמי ליה

לימו חלף בסתם חדם דחימו בת"ח קנסינן ליה ליטרח דהכחם וכ"ג ברקק בכנדו ונתכוין לרוק בו הוי זילותח לת"ח וחייב והכי חיתח בנדרים ס"פ ר"ח חומר פותחין (דף ס"ו) ההוח דחמר לבישתו קונס שחי חת נהנית לי מד שתרוקי בו ברחב"ג חתת ורקקה חלבושיה וברייה פ"ל רב חחח מדפתי לרבינח והח המי לזילותח קח מיכון פ"ל מירק על מחניה דרחב"ג זילותח רבתח היח מיהו ודחי חלח קנסינן ליה ליטרח דהכחם חלח היכח דחפקיר ליה דהיינו חונפח וחפקירותח חבל רקיקה בכנדו דחימו חלח זילותח וביוח בעלמח לח חלח חייב קלח לפי רחות עיני הב"ד ולפי מה שהוח חדם הסוב ברקק בכנדו: (לד) **כתב** הרמב"ם ים הכחות רבית וכו' פ"ג דחובל וכתב בהג"מ בשם פ"ם פ"ו דשכירות שכיר דחכול חבל בחחר כל לפי המבים והמתבים ע"כ וכן כתב כ"י על שם הרמ"ה חבל דעת הרמב"ם וגמ"י ע"ש הרח"ם והר"ש הלוי הוי ליפכח דדוקח בגדול שביערבל ועיין בחשו"י: ומה שכתב וכללן הוי דמי הלער והריפוי וכו' רש"י בפרק המניח (דף כ"ו) לח פירש כן חלח לדרכובה שלם וכו' וז"ל הבועט חת חבירו בחרכובתו של בועט ג' סלעים לבושת לפי שגדולה בושת מכה חחרכובה מדמיפת היד לבעיטה ברגל משם לסוקרת חוקף של חמור שהכה בו חת הבירו י"ג סלעים לבושתו לבד היוב שלר בדרים עכ"ל ודעת רש"י היח דחי בכללן גם שלר בדרים קשיח מ"ם לער ושבת וריפוי דמכה זו יותר מזו והכי משמע מהח דת"ר כל חלו שחמרו דמי בושתו וכו' ומייתי ליה לקמן סימן תכ"ב חבל דהכל הרמב"ם נשמר מקושיח זו ולכן כתב דעיקר הקנס הוח תשלומי הבושה חלח דבכללן הוה נמי דמי הלער והריפוי והשבת: **וכמה** הוח משלם הבועט בחבירו משלם ה' סלעים. **פי'** הבועט ברגלו וכן הוח במימוני להדיח וגרחה דהסופ' השמיט מדברי רבי מלח ברגלו וגריך להגיהו

בבגדיו או שביישו בדברים פטור וכתב הרמב"ם ז"ל ויש לב"ד בכל מקום ובכל זמן לגדור כפי מה שיראו: (ל) **ואם** בייש תלמיד חכם חייב (ג) לו בושת שלמה אע"פ שלא ביישו אלא בדבריס וכבר נפסק הדין למבייש תלמיד חכם שקונסין אותו וגובין ממנו משקל ל"ה דינר זהב וגובין בכל מקום בין בארץ ישראל בין בבבל ומעשה היה אצלינו כך בספרד ויש תלמידי חכמים שמוחלין וכן נאה לת"ח למחול על זה ויש שתובעין הקנס ועושין פשרה ביניהם אבל הדיינין יאמרו למבייש חייב אתה לתת לו ליטרא זהב: (לח) **אף** על פי שהמבייש לשאר אדם בדברים אינו בר תשלומים מ"מ עון גדול הוא ואין המחרף ומגדף לעם ומביישן אלא שוטה רשע וגם רוח ואמרו חכמים הראשונים (תנות פ"נ) כל המלבין פני חבירו שהוא אדם כשר מישראל ברבים אין לו חלק לעה"ב: (לט) **שאלה** לא"א הרא"ש ז"ל על תלמיד חכם שביישוהו בדברים ומסרו גופו וממונו למלכות ואמרו שחלל שבת ונמצא שקר ופטרתו מלכות ותבע ליטרא זהב. תשובה דע לך כי יש בירושלמי שהמבייש לזקן נותן לו ליטרא זהב וזקן זה שקנה חכמה והיינו תלמיד חכם שתורתו אומנתו וקובע עתים להתורתו ואינו מבטל לימודו אלא בשביל מזונותיו כי אי אפשר לאדם בלא מזונות ללמוד הילכך כל אדם שעושה תורתו קבע ומלאכתו עראי כגון שיש לו עתים קבועים ללמוד ואינו מבטל כלל ושאר היום בשהוא פנוי ואינו חוזר על מזונותיו חוזר ולומד ואינו מטייל בשווקים וברחובות אלא כדי להשתכר פרנסן ופרנסת אנשי ביתו ולא להרבות הון לזה אני קורא ת"ח והמבישו חייב קנס ליטרא זהב ובלבד דלא סגי שומעניה דאי אין מעשיו מתוקנין יותר גרוע הוא מעם הארץ: (מ) כתב רב שרירא גאון המבייש את חבירו בדברים (ס"ח ברבים) מנדין אותו עד שיפיים המבוייש וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל: (מ) כתב הרמב"ם יש הכאות רבות שיש בהן צער וביזוי מעט ואין להן נזק וכבר פסקו להם חכמים דמים קצובים שיתן אותו דבר הקצוב ובכללן הוא דמי הלער והריפוי והשבת והבושת בין אם צריך לרפואה בין אין צריך כזה הוא משלם וכמה הוא משלם הבועט בחבירו

בסימן זה כתב רבינו דין המביא את חבירו בדברים: וכתב הרמב"ם ים לכ"ד בכל מקום וכבל זמן לגדור כפי מה שיראו וחס ביים תלמיד חכם חייב לו בושת שלמה וכו' עד חין לו הלך לעוה"ב בפ"ב מה' חובל וכבר נתבאר בעור י"ד (סי' ז"ל של ת"ח שביישוהו בדברים וכו' סוף כלל ט"ז: (מ) **כתב** רב שרירא גאון המביים את חבירו בדברים מנדין חותו עד שיפיים המבויים כרחוי לפי כבודו כך כתב הרמ"ם בפרק החובל בשם רב שרירא וכתב עליו ומסתברא דיותר בושת דברים מבושת של הכלה דחין דבר גדול כלשון הרע ודבה שחדם מוציא על חבירו עב"ל. וכ"כ עוד הרח"ם בכלל ק"ח וז"ל שנו חכמים בייסו בדברים פעור חמבי נהנו בכל מקומות ישראל לעשות תקנה וסייג לדבר כפי בעלי לשון ולקוים המביים הכל לפי הענין וכן יעשו כ"ד בכל ענין לפי הרחייה הכל לפי המביים והמתביים עב"ל. וכמרדכי פ' הזהב כתוב שהמלמה את הבירו בדברים מלקין חותו (ד).

מכאתי כתוב בשם נדולי חשכנו המקנטר את הבירו היה חומר לו עברין חו כיולא בזה חפילו דלא חמר כמוך בפירוש הוי כחילו פירש ורחיה מספ"ב דמציעה (לב.) בעח רב חסדח מרב הונח תלמיד ונריך לו רבו מהו ח"ל חסדח חסדח לח נריכנח לך וכו' וגם רחיה על הח דרמיו רמיות קלח חממזרות הוי כחילו פירש להדיח עב"ל. וכתוב בכתבי מה"ר חיסרלן בסימן רכ"ז בשם ספר מגודה דכל הקורח לחבירו

ממוך דיהו בקורחו ממוך (ה):

כתב עוד שם על רחובן שהוציח ש"ר על שמעון וחשתכח שיקרח נרחה דחיהו חייב לפייסו בממון חע"ג דיורד עמו לחייו שהורע הזקתו גרמה בעלמ' ה"ח וחס ירלה שמעון שלח להתפייס ולנטור לו חיכה חיהו חיסור בזה כדחיתח בסמ"ג במלות תשובה ובמרדכי פרק ד' מיתות דמייתי ירושלמי חהח שלח יהח המוהל חכזרי הדח דתימח שלח הוציח עליו ש"ר עו"ם בסימן רס"ה על מי שתבע עלבונו מחבירו על שהשדו במסירה והזקיקו ליתבע בפני השלטון דלח מיחייב מידי. דין הקורח לחבירו ממוך חו עבד כפ"ק דקידושין (כח.) ועיין במרדכי פרק החובל כי התריך בדבר ועיין בתשובת הרמ"ם רמם כלל ק"ח וכהשיכת הרמב"ח סי' שפ"ו ותתכ"ה. הטופנת על רחובן שקרחה נפקת כרש והוח טוען עליה שמכזה שוכני עפר במרדכי פרק החובל. דיני נחכל עי' כעור זה סי' י"ו. דין חים וחשה שהכלו זה בזה בתשובת הרמב"ח סי' תקמ"ח. דיני הכלה במרדכי פרק הגוזל בתרח. פרק המניח (כח.) ממרינן נרלע שכלו ימיו ורבו מסרהב בו לנפח וחיהו יוצח וחכל בו ועשה בו חבורה פטור וכתב המרדכי משמע דה"ה מבריתו וחפילו קודם זמן סס סוסס מנגיחה וכ"ם חלם מעלמח ציחח עליו סס שהוח נגח: **מי** שחירף חת חבירו והזכיר לו וכו', עיין בהנהות מרדכי פרק החובל: (לד) **כתב** הרמב"ם ים הכחות רבות סים בהן לער וביזוי מעט ואין להם נזק וככר פסקו להם חכמים דמים קלובים וכו' עד כפי מה שירחו הדיינים שרחוי להשתלם כפ"ג מהלכות חובל: **כתב** ה"ה מה שכתב הרב שדמים חלו מכל מה שהמזיק חייב חלקו עליו קנת מן המפרסים שפירסו חלח דמי בושת בלבד ועוד חייב לו בשתר לבושים יכן פירש רש"י בפרק המניח: ומ"ם וכמה הוח משלם וכו' לעון הנמרח

דרכי משה

(נ) עיין בי"ד סי' רמ"ג כל דין המבוה ת"ח ואם דנין דין ת"ח בזמן הזה. כתב בתשובת בר ששת סי' רי"ו המבוה ת"ח ונתחייב לו ליטרא זהב ועמד הת"ח ונתן הליטרא של זהב לשר העיר עשה שלא כהוגן וע"ש ועיין בי"ד סי' רמ"ג כתבתי תשובה זו באריכות וע"ש. כתב בתשובת בר ששת סי' צ"ד בא' שקילל כהן יש לחייבו יותר מאילו קילל איש אחר וע"ש ולעיל סימן כ"ו: (ד) וכתב ב"י לעיל ס"ם א' דמכות מדדות מדרבנן קאמר דהא לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל ה' וכתב מהרא"י בסימן רי"ב דהוצאת דיבה ושר"ר שהרם מוציא על הבירו הוא בכלל ביושו בדברים דפטור מממון אבל מגדין אותו עד שיפוסנו וכו' וכ"ה בת"ה סימן ש"ז: (ה) וכתב שם ודוקא שאומר אתה עושה כמו ממזר או בכה"ג אבל אם בדרך תנאי ותשובה כגון שא"ל אתה מכזב כמו ממזר עד שתברר עלי דבריך בזה יש לתרץ דבריו שר"ל שאם לא יתברר עליו אתה כמו ממזר שהוא חצוף ושקרן וכה"ג אבל אם תברר כשר אתה עכ"ל ובספר הזהר פ' משפטים כתב באחד שקרא לחבירו כרשע ואתא לפני ר' אליעזר ופטרו מאחר שקראו כרשע ולא רשע ממש וע"ש שהביא ראיות לדבריו וכתב מהרי"ו סי' כ"ח באחד שקרא לחבירו מבויש הנשים ואמר שכוונתו שמבויש בדבריו, ופסק שטעותו טענה וע"ש וראיה מתשו' ר' אבינדור על אחד שקרא לחבירו פסול דיוכל לתרץ דבריו ולומר פסול מחמת קורבה קאמר וכן אם קראו בן הזונה יכול לומר פונרקית אמינא עכ"ל וע"ש אבל מוהר"ם מריזבורק פליג וכתב על אחד שקרא לחבירו כנגון דלא יוכל לתרץ דיבוריה וכ' מהר"ם מריזבורק על אחת שיצאה עליה קול שזנתה בטבריה וצווח לה אחד טבריה לא מיקרי ביוש בפרהסיא ולא הוי ביוש כולי האי ומ"מ צריך לבקש ממנה מחילה וכתב הרא"ש בתשובה כלל ק"א סי' א' אע"נ דהקורא לחבירו ממזר מדינא דתלמודא סופנ ארבעי' כדאיתא פ"ק דקדושין (כ"ח:) מ"מ בארץ הזאת אין פוסקין כן והולכין אחר המנהג וכ"ש במקום שהשני התחיל בגידופין וע"ש שהאריך בזה גם במרדכי פ' החובל ע"ד האריך בדין הקורא לחבירו ממזר ומהרי"ן כתב סי' קס"ח א' קובל על חבירו שהלשינו או גנב לו הואיל ועשה דרך קבלה אין עונש בדבר כ"פ מוהר"ם מריזבורק מ"מ נראה דצריך לישבע שכוונתן לא היה לבייש עכ"ל ובמרדכי פ' החובל ע"א וששאלתם על לאה שטענה שראובן קראה נפקת ברא והוא אומר להד"ם וטעין עליה שהיתה מבזה שוכני עפר והיא השיבה להד"מ ופסק דאילו היה עדים בדבר היה לו לקנסו בפי ראות עיני ב"ד אבל אם אין עדים בדבר אינו חייב לישבע דלא נתקנה שבועת היסת על זה וכן על חירוף שוכני עפר אילו היה עדות בדבר או שהיתה מודה היה לה ליקח מנין ולילך על קברו ולבקש מחילה מן המת אבל עכשיו שכופרת פטורה בלא שבועה אפשם אם ירצו הקהל להפיס דעתן יתנו הרם בב"ה על עצמן שיוודו עכ"ל וכתב מהר"ו סי' כ"ה דוקא על דבר חמור כגון שוכני עפר אבל על שאר ביושים אין נותנין חרם להפיס דעתן ופטורין אם כופרים וע"ל סי' פ"ד אם מחרימים ע"ש ועוד האריך במרדכי פרק החובל ע"ד בדין המדבר שם רע על שוכני עפר שהוא עון גדול וצריך לקבל עליו תשובה בתעניות ובמלקות ובממון ע"ש ובתשו' הרשב"א סי' תתנ"ה ובמרדכי פ"ב דיומא ע"ב שהאריך בדין זה וכתב מוהר"ם מריזבורק בנימוקיו דהמחרף מתים צריך להשתטח על קבריהם והיינו כשהיא קבור בסמוך בעיר ששולחין שם מתיהם לקבור אבל אם היו קבור במרחקים א"צ לילך שם אלא דין שישלח שם שלוחו ויקח שם ב' מן העיר שנקבר שם וילך על קברו ויבקש מחילה בשם המחרף ובהנהות מרדכי דף נ"ג ע"ד האיש שקורא להבירו מלשין בן מלשין אם אותו האיש מלשין אין בזה שום אשם דאמרי' פי' ד' מיתות (נב.) כמאן קיימן לרשע בר צדיק רשע בר רשע בו' מתיירין לו נידוין ע"י י' ש"ציבור וע"ש בזה כתב בנימוקי מוהר"ם ראובן אומר על שמעון ששמע שזקינתו היתה שפחה ועדים העידו ששמעון כן מאחר שאין באן עדות ברורה הרי אינו אלא הוצאת לעז וחייב דין אי נידוי אבל אי איכא עדות ברורה פטור וכתב עוד אשה שהוציאה לעז על חברתה דינה כאיש לכל דבר ואם אינו רוצה בעלה שתתבזה אשתו יפדה אותה בממון כפי אשר ישית עליו הב"ד וכתב עוד שם על א' מעיד שקרא ראובן לשמעון בן הזונה ואחר שקראו ממזר מצטרפים לעניין שקראו בן הזונה דבכלל מאתים מנה מיהו אין לו דין עליו בקורא לחבירו ממזר דילמא קראו בן הזונה שאמו זנתה בשהיתה פנויה אך צריך הוא להכזיב עצמו ולהשתטח על קבר אמו ומ"מ הכל לפי המבייש והמתבייש וכתב עוד האומר לחבירו ממזר או עבד או רשע או נואף או פסול או נבל לוקה מ' ובן אם קראו עובר על הרם או מלשין או גנב הוי בקראו רשע ויורד עמו לחייו פי' ר"י דמותר להכותו דעבר על לאו דלא תונו אבל שמא או כלב או שאר הירופין א"ן בהם דין אלא צריך לפייס את חבירו וכו' וכתב עוד המלעיב דברי חכמים לוקה וקורא לאשת חבירו זנה או פרוצה לוקת ד' מלקיות דתנן ב"ק (צ.) פרע ראש האשה נותן לה ד' מאות זוז ומדלא מנבינן קנסא בכבל לוקה על כל מנה מלקות א' וע"ל סי' ב' מה שבת' מזה וע"ל סי' ל"ה לענין בושים וקטטות אפי' פסולי עדות נאמנים ועי' בתשו' הרשב"א סי' שפ"ו מעשה באחד שהוציא קול

פרישה

מקום כו' בפ"ג מהלכות חובל כ"כ וגלאה דגם מרקק בכנדיו שהזכיר רבי' יפני זה קמי קנת ליתיב ליה עכם במיימוני כתב להיקל המביים את חבירו או מרקק על בגדיו פעור מן התשלומין ויש לב"ד לגבור כו': (ל) משקל ל"ה דינרי זהב בי"ד של"ד כתבתי בדרישה ככם מהר"מ מ"ך שהוא משקל ל"ו זהובים ע"ם: ויש שתובעין הקנס ועושין פשרה כו' פרק החובל וכתב עליו מוליח על מכירו או מתבע עלבונו מחבירו על שהשדו במסירה והזקיקו ליתבע בפני השלטון דלח מיחייב מידי. דין הקורח לחבירו ממוך חו עבד כפ"ק דקידושין (כח.) ועיין במרדכי פרק החובל כי התריך בדבר ועיין בתשובת הרמ"ם רמם כלל ק"ח וכהשיכת הרמב"ח סי' שפ"ו ותתכ"ה. הטופנת על רחובן שקרחה נפקת כרש והוח טוען עליה שמכזה שוכני עפר במרדכי פרק החובל. דיני נחכל עי' כעור זה סי' י"ו. דין חים וחשה שהכלו זה בזה בתשובת הרמב"ח סי' תקמ"ח. דיני הכלה במרדכי פרק הגוזל בתרח. פרק המניח (כח.) ממרינן נרלע שכלו ימיו ורבו מסרהב בו לנפח וחיהו יוצח וחכל בו ועשה בו חבורה פטור וכתב המרדכי משמע דה"ה מבריתו וחפילו קודם זמן סס סוסס מנגיחה וכ"ם חלם מעלמח ציחח עליו סס שהוח נגח: **מי** שחירף חת חבירו והזכיר לו וכו', עיין בהנהות מרדכי פרק החובל: (לד) **כתב** הרמב"ם ים הכחות רבות סים בהן לער וביזוי מעט ואין להם נזק וככר פסקו להם חכמים דמים קלובים וכו' עד כפי מה שירחו הדיינים שרחוי להשתלם כפ"ג מהלכות חובל: **כתב** ה"ה מה שכתב הרב שדמים חלו מכל מה שהמזיק חייב חלקו עליו קנת מן המפרסים שפירסו חלח דמי בושת בלבד ועוד חייב לו בשתר לבושים יכן פירש רש"י בפרק המניח: ומ"ם וכמה הוח משלם וכו' לעון הנמרח

(ג) **עיין** בי"ד סי' רמ"ג כל דין המבוה ת"ח ואם דנין דין ת"ח בזמן הזה. כתב בתשובת בר ששת סי' רי"ו המבוה ת"ח ונתחייב לו ליטרא זהב ועמד הת"ח ונתן הליטרא של זהב לשר העיר עשה שלא כהוגן וע"ש ועיין בי"ד סי' רמ"ג כתבתי תשובה זו באריכות וע"ש. כתב בתשובת בר ששת סי' צ"ד בא' שקילל כהן יש לחייבו יותר מאילו קילל איש אחר וע"ש ולעיל סימן כ"ו: (ד) וכתב ב"י לעיל ס"ם א' דמכות מדדות מדרבנן קאמר דהא לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל ה' וכתב מהרא"י בסימן רי"ב דהוצאת דיבה ושר"ר שהרם מוציא על הבירו הוא בכלל ביושו בדברים דפטור מממון אבל מגדין אותו עד שיפוסנו וכו' וכ"ה בת"ה סימן ש"ז: (ה) וכתב שם ודוקא שאומר אתה עושה כמו ממזר או בכה"ג אבל אם בדרך תנאי ותשובה כגון שא"ל אתה מכזב כמו ממזר עד שתברר עלי דבריך בזה יש לתרץ דבריו שר"ל שאם לא יתברר עליו אתה כמו ממזר שהוא חצוף ושקרן וכה"ג אבל אם תברר כשר אתה עכ"ל ובספר הזהר פ' משפטים כתב באחד שקרא לחבירו כרשע ואתא לפני ר' אליעזר ופטרו מאחר שקראו כרשע ולא רשע ממש וע"ש שהביא ראיות לדבריו וכתב מהרי"ו סי' כ"ח באחד שקרא לחבירו מבויש הנשים ואמר שכוונתו שמבויש בדבריו, ופסק שטעותו טענה וע"ש וראיה מתשו' ר' אבינדור על אחד שקרא לחבירו פסול דיוכל לתרץ דבריו ולומר פסול מחמת קורבה קאמר וכן אם קראו בן הזונה יכול לומר פונרקית אמינא עכ"ל וע"ש אבל מוהר"ם מריזבורק פליג וכתב על אחד שקרא לחבירו כנגון דלא יוכל לתרץ דיבוריה וכ' מהר"ם מריזבורק על אחת שיצאה עליה קול שזנתה בטבריה וצווח לה אחד טבריה לא מיקרי ביוש בפרהסיא ולא הוי ביוש כולי האי ומ"מ צריך לבקש ממנה מחילה וכתב הרא"ש בתשובה כלל ק"א סי' א' אע"נ דהקורא לחבירו ממזר מדינא דתלמודא סופנ ארבעי' כדאיתא פ"ק דקדושין (כ"ח:) מ"מ בארץ הזאת אין פוסקין כן והולכין אחר המנהג וכ"ש במקום שהשני התחיל בגידופין וע"ש שהאריך בזה גם במרדכי פ' החובל ע"ד האריך בדין הקורא לחבירו ממזר ומהרי"ן כתב סי' קס"ח א' קובל על חבירו שהלשינו או גנב לו הואיל ועשה דרך קבלה אין עונש בדבר כ"פ מוהר"ם מריזבורק מ"מ נראה דצריך לישבע שכוונתן לא היה לבייש עכ"ל ובמרדכי פ' החובל ע"א וששאלתם על לאה שטענה שראובן קראה נפקת ברא והוא אומר להד"ם וטעין עליה שהיתה מבזה שוכני עפר והיא השיבה להד"מ ופסק דאילו היה עדים בדבר היה לו לקנסו בפי ראות עיני ב"ד אבל אם אין עדים בדבר אינו חייב לישבע דלא נתקנה שבועת היסת על זה וכן על חירוף שוכני עפר אילו היה עדות בדבר או שהיתה מודה היה לה ליקח מנין ולילך על קברו ולבקש מחילה מן המת אבל עכשיו שכופרת פטורה בלא שבועה אפשם אם ירצו הקהל להפיס דעתן יתנו הרם בב"ה על עצמן שיוודו עכ"ל וכתב מהר"ו סי' כ"ה דוקא על דבר חמור כגון שוכני עפר אבל על שאר ביושים אין נותנין חרם להפיס דעתן ופטורין אם כופרים וע"ל סי' פ"ד אם מחרימים ע"ש ועוד האריך במרדכי פרק החובל ע"ד בדין המדבר שם רע על שוכני עפר שהוא עון גדול וצריך לקבל עליו תשובה בתעניות ובמלקות ובממון ע"ש ובתשו' הרשב"א סי' תתנ"ה ובמרדכי פ"ב דיומא ע"ב שהאריך בדין זה וכתב מוהר"ם מריזבורק בנימוקיו דהמחרף מתים צריך להשתטח על קבריהם והיינו כשהיא קבור בסמוך בעיר ששולחין שם מתיהם לקבור אבל אם היו קבור במרחקים א"צ לילך שם אלא דין שישלח שם שלוחו ויקח שם ב' מן העיר שנקבר שם וילך על קברו ויבקש מחילה בשם המחרף ובהנהות מרדכי דף נ"ג ע"ד האיש שקורא להבירו מלשין בן מלשין אם אותו האיש מלשין אין בזה שום אשם דאמרי' פי' ד' מיתות (נב.) כמאן קיימן לרשע בר צדיק רשע בר רשע בו' מתיירין לו נידוין ע"י י' ש"ציבור וע"ש בזה כתב בנימוקי מוהר"ם ראובן אומר על שמעון ששמע שזקינתו היתה שפחה ועדים העידו ששמעון כן מאחר שאין באן עדות ברורה הרי אינו אלא הוצאת לעז וחייב דין אי נידוי אבל אי איכא עדות ברורה פטור וכתב עוד אשה שהוציאה לעז על חברתה דינה כאיש לכל דבר ואם אינו רוצה בעלה שתתבזה אשתו יפדה אותה בממון כפי אשר ישית עליו הב"ד וכתב עוד שם על א' מעיד שקרא ראובן לשמעון בן הזונה ואחר שקראו ממזר מצטרפים לעניין שקראו בן הזונה דבכלל מאתים מנה מיהו אין לו דין עליו בקורא לחבירו ממזר דילמא קראו בן הזונה שאמו זנתה בשהיתה פנויה אך צריך הוא להכזיב עצמו ולהשתטח על קבר אמו ומ"מ הכל לפי המבייש והמתבייש וכתב עוד האומר לחבירו ממזר או עבד או רשע או נואף או פסול או נבל לוקה מ' ובן אם קראו עובר על הרם או מלשין או גנב הוי בקראו רשע ויורד עמו לחייו פי' ר"י דמותר להכותו דעבר על לאו דלא תונו אבל שמא או כלב או שאר הירופין א"ן בהם דין אלא צריך לפייס את חבירו וכו' וכתב עוד המלעיב דברי חכמים לוקה וקורא לאשת חבירו זנה או פרוצה לוקת ד' מלקיות דתנן ב"ק (צ.) פרע ראש האשה נותן לה ד' מאות זוז ומדלא מנבינן קנסא בכבל לוקה על כל מנה מלקות א' וע"ל סי' ב' מה שבת' מזה וע"ל סי' ל"ה לענין בושים וקטטות אפי' פסולי עדות נאמנים ועי' בתשו' הרשב"א סי' שפ"ו מעשה באחד שהוציא קול

חדושי הגהות

אפוקי ממונא הוא: ה להכזיב עצמו ולהשתטח בלומר דע"י שמשתטח עצמו מראה בזה ששקר ענה בתחילה:

הגמרא בפרק המניח (דף כז:) לבעיטה כ׳ לתרכובת ג׳ לסיגוקרות י״ג ופירש רש״י סיגוקרות קיבול מלבעוטיו ורש״י פירש פירוש אחר וזה נכון: ומ״ש תקע חבירו בכפו וכו׳ זה כתוב בפירוש מה שסיגיו בפרק החובל (ג:) התוקע לחבירו נותן לו סלע מפני שיתר מפרשים פירשו בקול גדול כמזגו שתקע בו קול גדול ופ״ה התוקע בכוונה להגיעו: ומ״ש תקע חבירו כתוף · הוא פי׳ סנוקרת ללע בפי׳ רש״י: ומ״ש תקע חבירו בכפו · משנה פ׳ החובל (דף ג׳) התוקע לחבירו נותן לו סלע ר״י מזהיר משום ר״י הגלילי משנה ופסק כת״ק מפני רש״י פי׳ התוקע לחבירו הכהו על מזגו לשון מורי ל״ת תוקע ממש נותן לו סלע משום בושת עכ״ל כלומר לפי מיוחד שאר בריות וכמו שפירש בפרק המניח: ומ״ש תקע בחבירו (פ״ת ברגלו) משלם ה׳ סלעים הכהו בארכובותיו משלם ג׳ סלעים קבץ אצבעותיו כמו אוגד אגודה והכהו בידו כשהיא אגודה משלם י״ג סלעים תקע חבירו בכפו משלם סלע סטרו על פניו משלם ג׳ סלעים סטרו כלאחר יד משלם ק׳ סלעים צרם אזנו או תלש שערו רקק והגיע הרוק בבשרו או שהעביר טליתו ממנו או שפרע ראש האשה משלם ק׳ סלעים וכזה משלם על כל מעשה שעושה ואפילו עשאו כמה פעמים זה אחר זה והסלע יש בו חצי דינר כסף וג׳ דינרים ומחצה נחושת לפיכך מי שנתחייב בהכאתו ק׳ סלעים משלם י״ב סלעים ומחצה כסף נקי בד״א במכובד אבל מי שהוא מבוזה ואינו מקפיד בכל אלו הדברים אינו נוטל אלא כפי מה שיראו הדיינין שראוי להשתלם ע״כ ורב אלפס כתב שאלו דמים הקצובים אינן אלא בשביל הבושת והצער ששני דברים אלו ישנן ברוב היזק שאדם עושה לחבירו ואם יש ריפוי ושבת הכל לפי הענין ובזה לא יכלו חכמים ליתן קצבה וכ״כ א״א הרא״ש ז״ל: (לה) שאלה לרבי׳ האי אמרו רבנן שאין דנין דיני קנסות בבבל החובל בחבירו בזמן הזה בגון שצרם אזנו או קטע ראש חוטמו או א׳ מראשי איבריו מה יעשו באותו החובל · תשובה קנסות וחבלות לא מגבינן בבבל ואם דבר שיש בו רפואה ושבת מגבינן בזמן הזה אבל ד״א אין מגבין וגזילות מגבינן שפיר אפילו שוה פרוטה וכ״כ רב צמח גאון אע״פ שאין דנין דיני קנסות נהגו חכמים לדונו עד שיפייסו בממון או ירבה עליו רעים (ז) ומעשה באחד שהפיל שינו של חבירו ונידהו מר רב צמח גאון וא״ל דבר קצוב איני חותך עליך לך ופייסו בדמים או בדברים ואני כתבתי למעלה בתחילת הספר דעת א״א הרא״ש ז״ל בסימן א׳:

תכא (ט) אין היבין על הבושת עד שיכוין לבייששו והמבייש חבירו שלא בכוונה פטור · (י) לפיכך ישן שבייש פטור: (י) ואם כיון לבייש הקטן ובייש הגדול נותן לגדול דמי בושתו של קטן ואם כיון לבייש עבד ובייש בן חורין נותן לבן חורין דמי בושתו של עבד: (ז) אבל צער ריפוי ושבת חייב אפי״ שלא בכוונה ובלבד שלא יהא אנוס אלא שונג קרוב למזיד: (ה) אבל בנזק חייב אפילו אנוס דאדם מועד לעולם בין ער בין ישן: (ו) בד״א שישן חייב כשישנו שניהם כאחד ונתהפך אחד על חבירו והזיקו או קרע בגדיו אבל אם היה אחד ישן ובא חבירו ושכב בצדו זה שבא באחרונה מיחייב אם הזיק לראשון ואם הראשון הזיקו פטור וכן אם מניח כליו בצד הישן ונתהפך עליהן ושברן פטור שזה שהניחן

תני סיפא ישן שבייש פטור: (ג) **ומ״ש** ואם כיון לבייש הקטן וכו׳. ברייתא סס ול״ק וכי קטן בר בושת הוא דכשמכלמי ליה מיכלם בר בושת הוא: ומ״ש נותן לב״ח דמי בושתו של עבד. מפילו תימא ר׳ יהודה וכי קאמר ר״י אין לעבדים בושת למיתב להו אבל למיסת שיימינן בהו כמה יתרלה עבד זה ויעמוד לו בושת זה ואותו שומת יתן לבן חורין זה כדפי׳ רש״י בסס:

(ל) **ומ״ש** אבל צער וכו׳. ס״פ כיצד הרגל תנן אדם מועד לעולם בין בזמן מזיד וכו׳ ובגמ׳ מפרש דדוקא נזק חייב בשונג אבל ד׳ דבריס אלא מיחייב אלא מן מזיד לו קרוב למזיד ולאו דוקא כל ד׳ דבריס אלא צער ריפוי ושבת אבל בושת מפילו מזיד לאו חייב עד שיכוין לבייש:

(ו) **ומ״ש** בד״ה שיכון חייב וכו׳. ירושלמי כתבו הרא״ש בסס ולשון רבינו זה כלשון הרמב״ם בפ״ו דחובל ובפ״ה דתומנין כתבו התוס׳ הא דאדם מועד לעולם היינו אלא בחובל אבל בתומר גמור פטור אלא אם כן מכוין להזיק וכן כתבו התוס׳ בפרק המניח ומשום הכי קאמר בירושלמי דאם היה יתן וכו׳ ומשום הכי אמרינן בגמרא ויתן לו את זה הרמתון פטור והשני חייב דהרמתון חומס גמור הוא: **נכל**

שלה

דרכי משה

קול עבדות עד משפחה כשירה וגידוהו כל גדולים בדאמרינן הקורא לחבירו עב״ש שהאריך בתשובה שנים שביישו זה את זה מי חייב ע״ל ס״ם תכ״א: (ו) ולא נהירא דמאחר דרבינו והרא״ש כתבו בשם רב אלפס דפליג ארמב״ם ולדבריו הסכים הרא״ש הכי נקטינן דאינהו הוו בקיאי טפי בגי׳ ספריו: (ז) בתשו׳ מהרי״ו סימן כ״ח פסק האחד שחבל בחבירו להלקותו בב״ה בין מנחה למעריב דהמגביה יד על חבירו נקרא רשע וחייב מלקות וגם הוצרך לעשות לו מחילה וגם פסק ליתן ממון זקוק כסף אם הוא עני יתן לו ואם הוא

פרישה

כו׳ דף״ב מכל׳ חובל כ״כ וע׳ במ״מ שם: סטרו על פניו פי׳ הכהו על לחמי: צרם באזנו ניקב באזנו וכו׳ מל׳ פוגם: ומסלע יש בו חצי דינר כסף וג׳ דינרין ומחצה נחושת וכיוצא סלע מדיוק שסוף שמועת שבסלע לחודי ים בו ד׳ דינרין של כסף וכן מבואר בדברי הר״ן ללע ק״ל מ״ם בסוף דבריו שמתן לו י״ב סלעים ומחצה כסף נקי ללע לפי שיעלה בו יותר כסף שיש בק׳ סלעים לפ יוצא בו יותר בחושת וכ״ל שבכסף שבשמיעת מחלק לחודי הוא קלת יותר מכסף שבסלע מדיוק בחופן שבסתחלק סלע לחודי לת׳ חלקים כל חלק יצאו סלע מדיוק משום שבחושת חיבו חשוב ולכך לא נתנו קלב בכסף ערוב שוב לחיתי בפ״ב דחובל דין י׳ שבתב הרמב״ם חמר שבתב דין תשלומי המכות בכ״ל וכ״ל כל חלו בסלעים הן מכסף ת״י בחותו חומן שהיה בכל סלע חמי דינר כסף וג׳ דינרין ומחצה נחושת: לפיכך מי שנתחייב כו׳ לפי וה ו״ל שבימי מכמי משנה וגמרא היה בחשבון הכחלה של סלע מדיוק ומ״ש שיעלו בהן ואילו היו מו מטבע של לחודי שהן של כסף היו משערין בהן בשיעור כספו שבשל סלע מדיוק כי לא היה דשתו מתחלה בחחופת ומ״ה קחמר שבחקום שיש מטבע כסף נקי יעשרו לפי בסכסף לחוד: ורי״ף כתב שחלו דמיס הקלובים כו׳ כ״כ הרמ״ם ומיהו נראה מבל גיוסת הרי״ף שבידינו היו כן ומשמע שם בהלכות שלחתו כתבת הרמב״ם ומיהו נראה כ״מ בסלע היה בחותה מבה כדי לעשות בוק גדול מבל גיוסת [הרמב״ם עי׳ בב״י] שם בהבו שבה בחוק עד שיהיה בה כדי לעשות בוק גדול מוהב [הרי״ף] שם בהבו שבה בחוק עד שיהיה בה כדי לעשות בוק גדול שיעלה בו ד׳ דינרין וכ״ה בהלכות הספר דעת ת״ת הרמ״ם ו״ל בסיומן ת׳ בסוף הסי׳ גם לפני זה בם״ד בתבתי בשמו דחפי׳ ריפוי ושבת אין גובין אלא בזמן הזה:

חדושי הגהות

ו כדחוכח פ׳ שור שנגח ד׳ וה׳ (לו:) וכן בכל המקומות שהביא לקמן פ׳ ד׳ וה׳ כוונתו על פרק זה:

תכא א ומ״ש אם כיון לבייש הקטן ובייש הגדול נותן לגדול כו׳ ואם כיון לבייש עבד וכו׳ עד דמי בושתו של עבד שם בברייתא ת״ר נתכוין לבייש את הקטן ובייש את הגדול נותן לגדול דמי בושתו של קטן לבייש את העבד וכו׳ ומוקי לה התם הך ברייתא ככ״ע:

(ח) **בכל** מקום שחבל לחבירו וכו'. כסימן שע"ח ע"ש : (י) **הנכנם** בתרע דקמיה דלף שלא לרשות פרק המניח (ד' ל"ג) ופסק כליטנף ברייתא חייב בד' דברים : ומ"ש ופירש"י ודוקא כשרמהו וכו' כלומר הא דמחייבין ליה לגגר לף בנכנם שלא ברשות [פי' רש"י] טעמו דהתם גמי פושע הוא דכיון דחזייה דעייל חיבצי ליה לעיוני עכ"ל אלמא דס"ל לרש"י דלא רלחו שנכנם פעור וכו' : (יא) **המבקע** ברש"י כמניח וכו'. מצנה פרק (דף ל"ב) תנן סתמא חייב ופירש רבינו דחייב אלא בד' דברים דלעיל ודמי פעור כיון שחייבו מתכוין : (יב) **היתה** מכן מוכחת לו בחיקו וכו' עד הזורק מכן . מימרות דרבה ס"פ כיצד הרגל : הזורק

שהניחן בצדו פושע הוא במה שהניחן בצדו : (ז) **שאלה** לא"א הרא"ש ז"ל שנים שהתאבקו יחד והאחד הפיל חבירו לארץ ונפל עליו וסימא עינו של התחתון [בהפלתו] מה דינו . תשובה נראה דפטור מה' דברים אע"ג דקיי"ל אדם מועד לעולם היכא דהוי אנוס פטור כדאיתא בירושלמי היה ישן ובא חבירו ושכב אצלו הראשון פטור בנזקי שני ותניא גבי ב' שרצו בר"ה והזיקו זה בזה שלא בכוונה פטורין ובנדון זה שהתאבקו זה עם זה מדעת שניהם והזיקו זה את זה שלא בכוונה כי הדבר ידוע בב' מתאבקין יחד עיקר כוונתם שיפיל אחד לחבירו ואי אפשר לאדם לצמצם ולכוון שיפילהו בנחת שלא יוזק כי בכל כוחם הם מתאבקים וכל אחד מהם מכוין להפיל חבירו ומחלו זה על זה ואדעתא דהכי התאבקו יחד : (ח) בכל מקום שחובל לחבירו בכוונה חייב בה' דברים אפילו נכנם חבירו לרשותו שלא ברשות וחבל בו והוציאו חייב דנהי שיש לו רשות להוציאו אין לו רשות לחבול בו אבל אם מסרב בו ואינו רוצה לצאת יש לו רשות אפילו לחבול בו ולהוציאו : (ט) ומיהו אם לא ידע בו שנכנם והזיקו בעל הבית שלא בכוונה פטור אף מהנזק ואם זה שנכנם הוזק מאליו בע"ה פטור ואם בע"ה הוזק בו חייב כיון שנכנם שלא ברשות וכתב הרמ"ה דוקא כשלא ידע בו ולא ראהו שנכנם אבל אם ראהו פטור דאיהו דאזיק אנפשיה היו שניהם ברשות או שלא ברשות והוזקו זה בזה פטורין הזיקו זה את זה בכוונה חייבים כדפרישית לעיל בסימן שע"ח : (י) הנכנם לחנותו של נגר בין ברשות בין שלא ברשות וניתזה לו בקעת על פניו וחבל בו פטור מהבושת כיון שלא כיון וחייב בד' דברים ופי' רש"י ודוקא כשראהו שנכנם ורוצה לומר שאם לא ראה אותו פטור כמו נכנם לחצר חבירו שלא ברשות והזיקו שפטור אם לא ראהו וריב"א פי' שאפילו לא ראהו נכנם חייב ואע"ג דנכנם לחצר חבירו שלא ברשות והזיקו פטור אם לא ראה אותו היינו דוקא בב"ה שאינו אומן אבל אומן שדרך בני אדם ליכנס לביתו בשביל אומנות יש לו להזהר יותר : (יא) המבקע ברה"י והזיק בר"ה בר"ה והזיק ברה"י או ברה"י והזיק ברה"י אחר חייב בד' דברים ופטור מהבושת : (יב) היתה אבן מונחת לו בחיקו בין לא הכיר בה מעולם בין הכיר בה ושכחה ועמד ונפלה מחיקו והזיקה חייב בנזק ופטור מד' דברים : (יג) נפל מן הגג ברוח מצויה חייב בד' דברים דשוגג קרוב למזיד הוא דלא היה לו לעלות לגג שאין לו מעקה כיון שיכול ליפול ברוח מצויה ופטור מבושת כיון שלא כיון ואם נתהפך דרך נפילתו כדי שיפול על האדם להנאתו כדי שלא יחבט בקרקע חייב גם על הבושת ואם נפל ברוח שאינה מצויה אינו חייב אלא בנזק : (יד) המכוין לזרוק ב' וזרק ד' או ד' וזרק ח' חייב בנזק ופטור מד'

(ז) **שאלה** לא"א הרא"ש ז"ל סימן שהתאבקו יחד והאחד הפיל חבירו לארץ ונפל עליו וסימא עינו של התחתון מה דינו . תשובה נראה דפטור מה' דברים וכו' כלל ק"מ סימן ו' : (ב"ה) ויש לעיין על תשובה זו כי מתחלה נתן טעם לפטור מפני שהוא אנוס ומה שהביא ראיה מהירושלמי ומההיא דב' שרצו אינה ראיה דשאני התם שנתכוין להפילו ועשה הוא להנות ניזוק על ידי הדפלה ואח"כ נתן טעם מפני שמחלו זה לזה ומעגנת מחילה ג"כ אינה טענה שהאיכר לחבירו סמא את עיני קטע את ידי ע"מ ליפפר חייב ושמא יש לחלק בין כשהאחד מוחל לחבירו לכששניהם מוחלים זה לזה : ועיין בכתבי מהרש"י סי' ר"ח . מחד הזהוק את חבירו בעת סיכוד ההוטעות והזיקו שם סי' ר"י :

(ח) **בכל** מקום שחובל בחבירו חייב בד' דברים אפילו דברים אפילו נכנם חבירו לרשותו שלא ברשות וחבל בו והוציאו חייב דנהי שיש לו רשות להוציאו אין לו רשות לחבול בו מימרת בפרק הפרה (מח:) כתבתיה בסי' שע"ח : ומ"ש אבל אם הוא מסרב בו ואינו רוצה לצאת יש לו רשות לחבול בו ולהוציאו ברייתא בר"פ המניח (כח.) תנן לגרעא שכלו ימיו ורבו מסרבים בו לצאת וחבל ועשה בו חבורה שהוא פטור ת"ל לא תקמו כופר לעבד ושע"ג כופר אפילו לא תקמו כופר לעבד ושע"ג דהתם מוקי לה בעבדא דגבדא היינו אליבא דמ"ד לא עביד אינש דינא לנפשיה היכא דליכא פסידא ואלן קיי"ל כמ"ד עביד אינש דינא לנפשיה כיון דמחייבי לרש"י לפטור לעיל בסעיף י' בלא רלחו ככה מחייב דשלחי התם [דסוי] כמו ככה במלר המוזק : (יב) היתה אבן מונחת לו בחיקו כו' מימרת דרבה בפ"ב כילד הרגל דף כ"ו ע"ב : ופטור מד' דברים כיון דשכח לא הוה פשיעה אבל ניזק אין מילוק בין שוגג למזיד ולומה לרלון : (יג) נפל מן הגג ברוח כו' . ומ"ש נפל ברוח שמזיק כו' ובנפילתו הזיק גופו של חבירו וכן סוכמתי בלריסה בסימן שע"ח עיין שם וכתבתי לתלן מיירי דוקא בהזיק לדם ומ"ש חייב ברוח שמזיק מלזיק וסבי אמה שעברו הסוהם מאתר ד' דברים : מאי"כ בהזיק כליס לו אתר ממון חבירו דלך נפילתו לליא בכו ד' דברים ומ"ש כתב רבינו שם לפטור על הזיקם בדוח שמזיק מלזיק ע"ם וכוח מימרת דרבה שם : ומ"ש נתהפך כו' חייב גם על הבושת בעת הנפילה אבל בעת שעיין הזיק לא כיון בו חייב דכיון שנכנם שלא ברשות ע"כ וכ"ל בסיק ק' לב"י על הסומפות הכ"ל דוקא שלא נכנם הזיקו פטור בע"ם ומ"ש לפני זה (כ"ל) ומיהו אם לא ידע שנכנם הזיק בו חייב ממילא משמע שלא הזיק בו בע"ם דפטור [ממ"ש] מאי"כ שלא בע"ם הזיק בו חייב כיון שנכנם בע"ם ולא ידע ממילא משמע שלא הזיק בו בע"ם דפטור

דרכי משה

הוא עשיר יתן לעמלי תורה וכ"פ גדול א' על א' שתלש שערו של חבירו ופסק ליתן לו זקוק כסף אכנם אם יש מנהג בזה הכל לפי המנהג וב"ל דכל זה אינו אלא הוראת שעה לפי ראות עיני ב"ד שחשא החובל אבל מדינא אינו חייב מלקות וממון כמו שנתבאר ריש סי' זה גם לא מצינו מדינא שיתן לעמלי תורה אלא עבדינן כמו שכתבו הגאונים וכמו שכתב הרא"ש וכמו שנתבאר לעיל בסימן א' ריש ספר זה עוד כתב מהרי"ו בתשובה סי' פ"ז באחד שהכה חבירו ומת ואמרוהו שלא מת מהמת המכה ופסק דלא מהני אומד זה רק לפטור מגלות אבל מ"מ הרי הכהו ודינו כמו שכתב בתשו' דלעיל גם ילך על קבורו ויבקש ממנו מחילה והוא בפסק רוצה :

ובהגהות

פרישה

מכלן דכתוב גמור פטור ממוק כו' (וכמ"ש) [וכמ"ש] לעיל בסמוך בשמו דכל שאינו מוסם בע"ה ול"ע שאפשר לתמוך לקייס גירסת ספריס דס"ק ומס זה שנכנם הזוק מאליו בבע"ה גמור חייב בנזק ובכלים מין בו חיוב אלא מס"ם ול"ל שמיס כו' בכלל ק"מ ס"ו כ"כ : מדס מועד לעולם פ' לעיין מוק ומס נפטר מס' דבריס שבכללן מוק : סיכל דכוס מוסם פטור כ"ע דכתניל בתוסם ומק"ב כתב שנפשס שלא בכוונס וסייס וכתב דמאלו זה ליס וכ"ל דס"ם דלמאלס קרמ"ם לנפשו ממתי דלמרו מדס מועד לעולם כו' ע"ז כתב דע"כ לעולם ל"ל קלמרי דכאן בתוסם גמור פטור מוק ובסיות כן ל"ל דמ"ם מדס מועד לעולם תלית בסבלת ומסתבר לומר בוס שפטור ונדמה זה לכתי דתניל דבשמיס רלים והזיקו וזק"ו שלא בכוונס פטור וכ"ט לכל דרך בר"ס יודע שבא לאתרים ים רשות לרוץ שס וכשיפגעו זה בזה דרך ניצחן דרך בני מדס להזיק זה לוס ומ"ם פטורין דלמרינן דנתניתם להזיק זה מתחלת ריצתן בר"ס ומחלו למי שיפגע בו בר"ס דרך ניצחן ג"כ ויזיק בו מס לא שיכוין בו לפוגעו להזיק בו וכ"כ בנדון זה דשמאבקו לכל ג' נתכוין בודאי מחלו כיוזק לספול אח מבירו וג"כ כל ג' יודע שע"ל למלס מתחלה וג"כ לא כיוונו נפשס להזיק בודאי מחלו כיוזק לפדדי כן ל"ל בזור דברי רבינו ולא כע"ם ללא כיון יפה בגיתור דברי הרמ"ם וכמ"ם בסמ"ע וע"ש ודוק : ה"ג וכן בנדון זה שהתאבקו וזק"ו כו' וכן הוא שם בשמוסב ל"ל כמ"ם שבאתו שמיסב לליס והזיקו פטור כן בנדון זה שמיסב שהתאבקו והזיקו זק"ו שלא בכוונס פי' שלא סבלו בוסב גיתוך ניזק גדול כוס מספלה זו כי הדבר ידוע שבתחלת מבקתן היו יודעים שיפיל ל' אח מבירו ותילו היו סובריס שיוכל ניזק גדול מספלה זו לא היו מתאבקים לכך פטור : (מ) בכל מקום שחובל לכך מפי' שלא בכוונס פטור מימרת בפרק הפרה כבר כתבתיה בסימן שע"מ : אבל אם הוא מסרב [כו'] יש לו רשות אפי' לחבול בו ברייתא בריש המניח דף כ"מ ותע"ג דהתם מוקי לה בעבדא דגבדא היינו אליבא דמ"ד לא עביד אינש דינא לנפשיה היכא דליכא פסידא ואלן קיי"ל כמ"ד עביד אינש דינא לנפשיה ומ"ש בפרק הפרה בסימן שע"מ : (ט) פטור אף מהנזק פי' וכ"ם משמר ל' דבריס : ומס זה שנכנם הזוק מאליו בבע"ה פטור כן הוא גירסת מקלת ספריס ובס"ת כתוב בפ"ם פטור וכ"י על שתי גירסאות הללו שכן ל"ם וכתב שלא גרסינן זה שלא ס"ג ומס זה שנכנם מאליו בתל הבית הזוק בו חייב כיון שנכנם שלא ברשות ע"כ וכ"ל בסיק ק' לב"י על הסומפות הכ"ל דוק שמס שנכנם הזוק מאליו פטור בע"ם פשוטו וכ"ם ממ"ם לפני זה (כ"ל) ומיהו מס לא ידע שנכנם והזיקו פטור הזוק בו חייב ממילא נשמע שמס הזוק בו בבע"ם דפטור

(טו) **הזורק** מבן ולאחר שיצאה מתחת ידו הוציא לאחר רשותו וקבלה פטור מד׳ דברים וחייב בנזק בפרק המניח (לג .) לחד ליתנא אחר רבי יוסי בר חנינא וחייב בד׳ דברים ופסקו הרי״ף והרמ״ם דלית הלכתא כהאי ליתנא אלא כליתנא דקאמר דבהא פטור הוא לגמרי ומשמע לרבי׳ דמ״מ חייב הוא בנזק דהא רבי היא קרא מוסב כרצון לפי הרמב״ם כ׳ בפ״ח מהל׳ חובל שהוא פטור ממשמע מדבריו שאפי׳ מזק הוא פטור וכראה שטעמו משום דבגמרא פרק קמא דמכות (דף ח .) מפיק לה מדכתיב ומצא פרט למזיק .את עצמו ומשמע ליה דבזירת הכתוב הוא למעטו לגמרי ואפילו מזק ולישנא דגמרא הכי דייק דקאמר לפי בהא פטור לגמרי

(טז) **המזיק** משמע בתשמיש המטה מיירי בפרק המניח (לג .) בעי מיניה רבה בר נתן מרב הונא המזיק את חבירו בתשמיש המטה מהו פשע ליה דמייב ומשמע דהיינו בתרצעה דברים דוקא אבל בבושת פטור ולפי זה יהיו חייב על הבושת עד שיצא לחבירו קטע

(יז) **כתב** הרמב״ם המומר את עיני על מנת שתפטר אפ״ה חייב וכו׳ בפ״ה מהל׳ חובל וכתב ה״ה שכיון בסוף החובל (לג .) המומר סמא את עיני על מנת ליפטר חייב ומקשינן עלה בגמ׳ (לג.) מדתניא הכני בעיני ע״מ ליפטר פטור אמר רב אחא משום פגם משפחה פירוש בסמא את עיני חיכף פגם שהוא חסר מדר משא״כ בהכני בעיני ואמרינן תו אמר רבי הושעיא משום פגם משפחה רבא אמר לפי שאין לחם מוחל רשעי חיברים אלו ר׳ יוחנן אמר יש בן שהוא כלפו וש״ס לפי שאין מוחל רשעי חיברים לפי שהוא כלפו אבל בהכני בעיני ע״מ ליפטר וע״ל בן זה הוא כלפו שהוא חסר את כדי קרע את כסותי על מנת ליפטר ואמר ליה לפו לפו זהו לפו שהוא כאן פירוש כשאמר בן בתמיה הוא כלפו וכשאמר גפו בתמיה הרי הוא כאן ודע שרבינו ז״ל מפרש דרבי יוחנן לית ליה קמי מרשעי חיברים אלא דרבי יוחנן דאמר דלעולם דמתני׳ אפי׳ ע״ל בן במתניתין ודכפרש״י דרבי יוחנן דיבע בהאפי נפשיה הוא ובהכני פליגי מרשעי חיברים אפי׳ בניחותא חייב וזהו שהזכיר רבינו ברשעי חיברים בדוקא אבל בהכני ופליגי ודאי הרי הן כגזקי ממון כן עיקר ולא הביא הרב ז״ל דין מדבר בתמיה לפי שהוא פשוט בעוד אלא נפרש. ממון המוכל ויהיה שימכול בו עוד קאמר לו ר״ל שהתחיל במריבת הכאת עד שיהא כדי לסלק נפשו פטור ועיין לקמן מה לי ד׳ מה לי ה׳ חייב אבל לסלק אבל בהכני לא סלק כלל ואפי׳ הכי חייב דהא ר״ל דלית הלכתא כהאי ליתנא אלא כליתנא דקאמר דבהא פטור הוא לגמרי וכך נראה מדברי הרמ״ם שם פ״ג דמוכל וכתב בכ״ע דלזקוק בכתובת הכני בעיני ע״מ ליפטר חייב אבל בהכני פטור ואפי׳ הכי חייב לשלם נזקי ראיה ולא ראיה ולא שבת ולא רפואה ולא צער ולא בושת ולא שבת ולא רפואה ולא צער ולא בושת ולא שבת ולא רפואה ולא צער ולא בושת

וכ"ה בברייתא ס"פ החובל (דף כ"ג) ת"ר כל חלו שמרו דמי בושתו מכל נערו מפני הבית כל חילי נכיות שבעולם אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שנא' הכאב תשת היום כי נכיה הוא ויתפלל בעדך ופי' רש"י כל חלו שמרו סלע מנה ומתתיהו ול' מחות דמי בושת הן מכל נערו שדומה על בושתו היינו נמחל לו עכ"ל מלמד דעל נער של הבושת קאמר דהיינו נמחל לו עד שיבקש ממנו ונפקא לן מדקא"ל רחמנא ליתמלך שיתפלל מלפניהם בעבדו מלא תיעטריך מלא ודלמי דהכי קאמר תבקש ממנו שימחול לך על נערו שדומה על בושתו שלקח מרשותו משתו ותפייסנו כדי שיהא מותר ויתפלל בעדך :

(ג) **ומ"ש** וכאשר יפייסנו לא יהא מאזרי וכו' כ"כ הרמב"ם פ"ה מהובל בלשון שכתב רבינו וה"ג במשנה פרק החובל : ומ"ש אלא כיון שיבקש ממנו פעם ראשונה ושניה וכו' כדאמר יום"כ אל"י גר תגיעם כל המבקש מטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר מג' פעמים שנאמר הנא שא ורוקע בחבירו אבל רבו מפיים ליה עד דמיפיים ליפיכך קאמר כאן דאל יתאכזר אלא ימחול עד שיבקש ממנו ג' פעמים אלא כיון שיבקש ממנו פעם ראשונה כשהוא חבירו ופעם שנייה כשהוא רבו ימחול לו מיד שאע"פ שהוא רבו לא יצער מותו מלמחול לו עד שיבקש ממנו פעם שלישית ואע"ג יותר מג' עד דמפיים :

תכג (ד) **הנוגף** האשה וכו' • משנה פ' הפרה (סוף דף מ"ח) ור"ל שמין אשמין מה שנפחתה האשה מחמת ההכאה שהפילה הולד שזה הוא נזק שהוא לאשה אלא שמין כמילו הפילה הולד אלא הכאה לבדה כמה נפחתו דמיה עכשיו מחמת שהפילה ונותן לבעל דהתורה זכתה לו לכתיב בעל האשה :

(ג) **כתב** הרמב"ם נגף האשה וכו' . שם (דף מ"ט) פליגי רבה ורב חסדא בשאת הגר לדרבה חבל בה לחבר מיתת הגר זכתה האשה בדמי ולדות ולרב חסדא לא זכתה האשה והרי אין לחבלה זו לחבר מיתה תובעים ופטור החובל ופסק הרמב"ם כרבה דזכתה בה האשה וה"ט בשאת ישראל שם נגפה לחבר מיתת הבעל זכתה בה האשה והטיג עליו הרמב"ד ואמר דאין זה מחוור דרבה נמי לא קאמר אלא בשאת הגר שאין לו יורשין דקיימת ליה וזכיה בגווייהו אבל בשאת ישראל שיש לו יורשים לעולם הם ליורשיו ע"כ וכתב עליו ה' המגיד וצ"ע למגיד מלא מצאתי טענה ברורה לרבינו להסמך עליה והסוגיא שבפ' ד' וה' מיהא מכרעת ליתיה לבעל וכו' דהיכא דאיכא יורשין זכי להו רחמנא ליתיה לבעל וכו' ליתיה בעל בשעת הבלה והרי אין לה תובעין וכתב הרמ"ך מודה רב חסדא דיורשין זכו ניה דכל מאי דאית לחיות לחיובא מוריש ליורשיו וקתני נמי בהך ברייתא שחבש בסמוך אין הבעל נותן ליורשיו ומוקי לה רב חסדא בשחבל בה אחר מיתת הגר ולא פליגי אלא מהא דקאמר רבה שזוכה בהם האשה מן הפקר ולכתחלה כרב חסדא דמילתיה דרבה מוקי, כתגלי ורב חסדא כדברי הכל ועוד דרב חסדא היה גדול כדמוכח בפרק שנים מוחזין (ו :) ע"ל : ומה שאמר וכן הטיג עליו הרמב"ן ז"ל בהשגות ג"פ אין דבר זה מחוור מן הגמרא והלכה דאפי' לרבה דאמר בשחבל בה לאחר מיתת הגר זכיה לה מיהו בגווייהו ה"מ בשאת הגר שאין לו יורשין דקיימת וקדמה מיהו וזכיה בגווייהו אבל בשאת ישראל שיש לו יורשין לעולם הן ליורשיו עד כאן לשונו וכתב הרב המגיד ע"ז בשאת לה מלתי לרבינו טענה ברורה להסמך עליה והסוגיא שבפ' ד' וה' מיהא מכרעת לאחד מן הכללין ואיפשר שהוא סובר כשאר יחיה עליו בעל האשה בזמן שהוא בעולם בשעת נגיפה אבל אם מת לאשה דומיא דאשה גר עכ"ל ה"ה ולי נראה דטעמא דהרמב"ם משום דס"ל דהלכה כרבה משום דבריית' קתני אין הבעל נותן ליורשיו ורב חסדא אחר ליתיה לבעל לא ולא שרש"י פירש ליתיה לבעל או ליורשיו פשטא דליכא לא משמע אלא ליתיה לבעל בלחוד וכיון דהלכה כרבה שאם חבל בה לאחר מיתת הגר זכתה האשה בהם ה"ה לאשה אע"פ שאין לה אלא מדרש ואפי' מיהא הגר ומשמע דטעמא דרבה משום דכי היכי דאשכחן דקרא זכי לבעל דמי ולדות מדכתיב בעל האשה ה"נ אשכחן דזכי לה מדכתיב ויצאו ילדיה ולא כתיב ויצאו הילדים וע"כ אית לן למוקמיה בשחבל בה לאחר מיתת בעלה וטעמא דמסתבר הוא דבשלמא כשחבל בה בחיי הבעל זכה הבעל מיד בדמי ולדות אע"פ אלא גבה כיון שמת מוריש ליורשיו אבל כשחבל בה לאחר מיתת הבעל היאך בעל זה מוריש ליורשיו דבר שלא ברשותו הילכך ע"כ של האשה דקריבו קרא ילדיה ליכא בדבריית' הכי דייק דקתני אין הבעל נותן ליורשיו אין האשה נותן ליורשיו מה אין האשה נותן ליורשיו לית מאן דאמר אלא בשחבל בה בחייה אף אין הבעל נותן ליורשיו ליתיה אלא בשחבל בה בחיי הבעל :

(ד) **ומ"ש** וכאשר יפייסנו לא יהא מאזרי וכו' כ"כ הרמב"ם פ"ה מהובל בלשון שכתב רבינו וה"ג במשנה פרק החובל : ומ"ש אלא כיון שיבקש ממנו פעם ראשונה ושניה וכו' כדאמר יום"כ אל"י גר תגיעם כל המבקש מטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר מג' פעמים שנאמר הנא שא ורוקע בחבירו אבל רבו מפיים ליה עד דמיפיים ליפיכך קאמר כאן דאל יתאכזר אלא ימחול עד שיבקש ממנו ג' פעמים אלא כיון שיבקש ממנו פעם ראשונה כשהוא חבירו ופעם שנייה כשהוא רבו ימחול לו מיד שאע"פ שהוא רבו לא יצער מותו מלמחול לו עד שיבקש ממנו פעם שלישית ואע"ג יותר מג' עד דמפיים :

תכג (ד) **הנוגף** האשה וכו' • משנה פ' הפרה (סוף דף מ"ח) ור"ל שמין אשמין מה שנפחתה האשה מחמת ההכאה שהפילה הולד שזה הוא נזק שהוא לאשה אלא שמין כמילו הפילה הולד אלא הכאה לבדה כמה נפחתו דמיה עכשיו מחמת שהפילה ונותן לבעל דהתורה זכתה לו לכתיב בעל האשה :

(ג) **כתב** הרמב"ם נגף האשה וכו' . שם (דף מ"ט) פליגי רבה ורב חסדא בשאת הגר לדרבה חבל בה לחבר מיתת הגר זכתה האשה בדמי ולדות ולרב חסדא לא זכתה האשה והרי אין לחבלה זו לחבר מיתה תובעים ופטור החובל ופסק הרמב"ם כרבה דזכתה בה האשה וה"ט בשאת ישראל שם נגפה לחבר מיתת הבעל זכתה בה האשה והטיג עליו הרמב"ד ואמר דאין זה מחוור דרבה נמי לא קאמר אלא בשאת הגר שאין לו יורשין דקיימת ליה וזכיה בגווייהו ואיכא למימר דאפי' בשאת ישראל שיש לו יורשים לעולם הם ליורשיו ע"כ וכתב עליו ה' המגיד וצ"ע למגיד מלא מצאתי טענה ברורה לרבינו להסמך עליה והסוגיא שבפ' ד' וה' מיהא מכרעת לאחד מן הכללין ואיפשר שהוא סובר כשאר יחיה עליו בעל האשה בזמן שהוא בעולם בשעת נגיפה אבל אם מת לאשה דומיא דאשה גר וצ"ע עכ"ל ה"ה ולי נראה דטעמא דהרמב"ם משום דס"ל דהלכה כרבה משום דבריית' קתני אין הבעל נותן ליורשיו ורב חסדא אחר ליתיה לבעל לא ולא שרש"י פירש ליתיה לבעל או ליורשיו פשטא דליכא לא משמע אלא ליתיה לבעל בלחוד וכיון דהלכה כרבה שאם חבל בה לאחר מיתת הגר זכתה האשה בהם ה"ה לאשה אע"פ שאין לה אלא מדרש ואפי' מיהא הגר ומשמע דטעמא דרבה משום דכי היכי דאשכחן דקרא זכי לבעל דמי ולדות מדכתיב בעל האשה ה"נ אשכחן דזכי לה מדכתיב ויצאו ילדיה ולא כתיב ויצאו הילדים וע"כ אית לן למוקמיה בשחבל בה לאחר מיתת בעלה וטעמא דמסתבר הוא דבשלמא כשחבל בה בחיי הבעל זכה הבעל מיד בדמי ולדות אע"פ אלא גבה כיון שמת מוריש ליורשיו אבל כשחבל בה לאחר מיתת הבעל היאך בעל זה מוריש ליורשיו דבר שלא ברשותו הילכך ע"כ של האשה דקריבו קרא ילדיה ליכא בדבריית' הכי דייק דקתני אין הבעל נותן ליורשיו אין האשה נותן ליורשיו מה אין האשה נותן ליורשיו לית מאן דאמר אלא בשחבל בה בחייה אף אין הבעל נותן ליורשיו ליתיה אלא בשחבל בה בחיי הבעל :

(ד) **הנוגף** האשה ויצאו ילדיה חייב בדמי ולדות לשלם לבעל ושמין אותה כמה היתה שוה קודם נגיפה בעודה מעוברת וכמה נפחתו דמיה ונותן לבעל ואם מת יתן ליורשיו וצער ונזק יתן לאשה וכיצד שמין אותו נזק שמין כמה האשה נפחתה ונכחשת יותר כשהיא מפלת ע"י הבאה משילדה כדרכה [וגם הצער שמין כמה מצטערת יותר כשמפלת ע"י הבאה מכשיולדת כדרכה] ושבת וריפוי רואין אם צריכה ריפוי או צריכה להתבטל יותר משאם תלד כדרכה ואם אינה צריכה ריפוי ולא להתבטל יותר פטור ובושת אם הוא בסתר לה שני חלקים ולו חלק אחד ואם הוא בגלוי (א) לה חלק אחד ולו שני חלקים : (ג) כתב הרמב"ם ז"ל נגף האשה אחר מיתת הבעל אף דמי ולדות לאשה וא"א הרא"ש ז"ל כתב שהם ליורשיו וכן השיג

(ג) **ומ"ש** וכאשר יפייסנו לא יהא מאזרי וכו' עד שיפייסנו שימחול לו : (ג) וכאשר יפייסנו לא יהא (א) אבזרי שלא ימחול לו אלא כיון שיבקש ממנו פעם ראשונה ושניה ויודע שהוא שב מחטאו וניחם על רעתו ימחול לו וכל הממהר למחול הרי זה משובח ורוח חכמים נוחה הימנו • ונחבל נשבע ונוטל כתבתי למעלה בסי' צ' :

תכג (ד) **הנוגף** האשה ויצאו ילדיה חייב בדמי ולדות לשלם לבעל ושמין אותה כמה היתה שוה קודם נגיפה בעודה מעוברת וכמה נפחתו דמיה ונותן לבעל ואם מת יתן ליורשיו וצער ונזק יתן לאשה וכיצד שמין אותו נזק שמין כמה האשה נפחתה ונכחשת יותר כשהיא מפלת ע"י הבאה מכשיולדת כדרכה [וגם הצער שמין כמה מצטערת יותר כשמפלת ע"י הבאה מכשיולדת כדרכה] ושבת וריפוי רואין אם צריכה ריפוי או צריכה להתבטל יותר משאם תלד כדרכה ואם אינה צריכה ריפוי ולא להתבטל יותר פטור ובושת אם הוא בסתר לה שני חלקים ולו חלק אחד ואם הוא בגלוי (א) לה חלק אחד ולו שני חלקים : (ג) כתב הרמב"ם ז"ל נגף האשה אחר מיתת הבעל אף דמי ולדות לאשה וא"א הרא"ש ז"ל כתב שהם ליורשיו וכן השיג

דרכי משה

תכב (א) ועיין בא"ח בה' י"ב כתבתי דאם הוציא ש"ר עליו א"צ למחול עולמית : אמרי' בפ' החובל (צג ·) אסור למסור דין שמים על חבירו והמוסר דין עליו הוא נענש תחילה והוא דאית ליה דינא בארעא וכתב הר"ן פ"ק דר"ה דף פ"ד ע"א דאפילו לית ליה דינא בארעא אסור למסור דין שמים עליו אא"כ הודיע תחילה לבעל דינו :

תכג (א) עיין בה"ה בטור א"ה סימן פ"ג : נראה

פרישה

כ"כ דשם מבושת קאי שכתב שם לפני זה כל חלו שמרו (פי' ק' סלעים ודין מאה סלעים כו' וכן דמי בושת) [ע"ש בפרש"י שלשון קלת שם בע"ת] וי"ל דס"ק לתיוק : (ב) **ובאשר** יפייסנו לא יסיק מכאן למדו מלכתיב ויתפלל אברהם אל אלהים : פעם ראשונה ושניה וכו' ומע"פ לעיל בא"מ סי' תר"ן כתב יכול [ויולך] לו פעם שניה ושלישית לק"מ דשם מהמבקש מיירי שאם לא ימחול לו פעם שניה ילך לו עוד בפעם שלישית וכאן על המוחל קאי שלא יסיק מכאן ואילך ולא יוקיק לו לבוא בפעם שלישית ועיין בכתבי מהרש"י סי' רכ"ג :

סי' תכג (ד) **הנוגף** האשה וילדיה כו' משנה וגמרא סוף פרקין דף מ"ח ומ"ט ע"ל : ומ"ש חייב בדמי ולדות לשלם לבעל שהתורה זכתה לו דכתיב כאשר ישית עליו בעל האשה וגו' ומיירי שהולדות מתו מכח הכאתה שבשלמו הכאתה כמי לפעמים הכאים מפילות אע"פ שיש לריך לשלם לו דמי ולד אשר כבר נולד שלא שמין אם היו נותנין בעד האשה מעוברת שבאשה תלד ולד בר קיימא יסיק המולד שלו והוא היתרון ממה שנותנין בעד האשה שבשעה שנפחתה מלד עלמה מכח לצער שבאשה (וע"ל שבאבתי לעיל ר"ם סי"ד) ולאותו היתרון נותנין לבעל לבד אם שבאשה נפחתה מלד עלמה מכח לצער שבאשה מכח שבאשה וכו' נקרע מוך ונותנין אותו בתחלה כמש"כ אשר וכן מבואר בשאר"י שם דף קל"ד ע"ב ע"ש שכתב דיוו שבאשה ומיכח נלמד לשאר אשה וק"ל : ולצער ונזק יתן לאשה ל"מוע"ם ו"ל אע"פ שבאשה מבלה אין כל הנזק שלה שבומן שבאשה כו' כמ"ש פ"ג בב"ק סי' ס"ו עכ"ל ע' בת"ע סי' פ"ג שם כתב לשם לאשה מחד תעד ידי לשם לנזק הגדול הוא בכלל פגם והוא שלו ושלה ומ"ש כתב שם דבושת ופגם בזמן שבגלוי לו ב' מלקיס ולה מלק לאחד ובשאתר לה ב' מלקיס ודין מאה סלעים כו' ומ"ש פיקר קנייתו של מור"ם ז"ל מפגם שגם כאן מה שנכחשת ונפחתה לה שאינו נזק גמור דומיא דקלונית יל שהוא נזק עולמית מכל מקום בכלל פגם הוא ועל זה כתב גבי נגיפה שאני ופשיר דכוונתו הוא לכיון לאחד זה לנכחשת ונפחתה הוא נזק גמור שהרי קהוב לודאי שתאחר לכמו שהיתה לו במה שזיכתה לו התורה דמי הולדות ועיין מה שכתב בתבן עזר : ובשבת וריפוי רואין כו' והא דלא כתב רבינו תחלה לשבת וריפוי מייב גם כן לשלם משום דקאי מע"ם בדים שבי הגונף משאם ושגונף משאם לא גרע משאר מכח דמייב עליה ס' דבריס שלא שהוא עליה עוד שמייב גם דמי ולדות ומשיק וכתב ע"ז ושבת וריפוי ור"ל הן ג"כ מייב לשלם ומ"ש רואין קו"ל כאילו חמר ורואין בוי"ו ל"ג זה פשוט דמייב לשלם ג"כ שבת וריפוי ולא בא רבינו שלא נלמדנו אל"ת שמייב בשן שמייב לריכה בריפוי וכמש"ר בסי' ה"ך סל"ב היא הכאות כו' עד שם לריך לרפואה בין אין לריך כו' ושם שלא פי' רבינו כאן למי מיתנין אותו לפי שבריפוי פשוט הוא שמיתנין להמרפא ושבת פשוט דמיתנין אותו לבעלה שהרי מעשה יהיה שלו וכ"כ רבי' בשיטת בע"ת סי' פ"ג : ובושת אם הוא בסתר לה ב' מלקיס כו' משנה בפרק מיצית שבת דף ס"ד וכתבו רבי' ג"כ בע"ת סי' פ"ג לענין שמובל בשאת מבירו ושם כתבאר בשם הרמב"ם שבסתר היינו שהכה אותה במקומות המוסתרים שבגופה (שיה) וע"ל כאן סתר וגלוי על המקום שבעשה שם הכוונה אם הכוונה לשם נגיפה אם לשם בעלה ומ"ש בסתר ובגלוי ל"ל שם בע"ת שהכה בסתר זה ג"כ במרפא בדבריס ושם ומ"ש ל"ל סתר וגלוי על המקום שבעשה שם המעשה : (ב) בהב הרמב"ם נגף לאשה כו' בע"ת סי' ע"ל בת"ע סי' פ"ג שם כתב לשם שבאשה מוע"ם ו"ל אע"פ שבאשה מבלה אין כל הנזק שלה שבומן שבאשה כו' כמ"ש פ"ג בב"ק סי' ס"ו עכ"ל ע' בת"ע סי' פ"ג שם כתב לשם שבאשה מוע"ם ו"ל אע"פ שבאשה מבלה אין כל הנזק שלה שבומן שבאשה כו' כמ"ש פ"ג בב"ק סי' ס"ו עכ"ל ע' בת"ע סי' פ"ג שם כתב לשם

(ג) **היתה** נשואה לגר וחבל בה בחיי הגר נותן דמי ולדות לגר **מת הגר** פטור כך פרש״י אם מתה דתנן היתה שפחה וכנסתרה או גיורת פטור וכן מבואר שם בגמ׳ : ומ״ש ואם חבל בה לאחר מיתת הגר כתב הרמב״ם שהם לאשה ול״ל כתב שהוא פטור כיון דתבעה בסמוך דרכה **ודע** חסדא ופסק הרמב״ם כרבה והרא״ש פסק כרב חסדא :

(ד) **וכתב** עוד הרמב״ם אם היתה בשעת הריון וכו׳ **דמי** ולדות לאשה כפ״ד מהל׳ חובל וכתב ה״ה דעת הרב בזה דבשפחה וכותית לא קיימן בה בעל האשה שאין קדושין תופסין בהן ומע״ג דאמרינן בגמרא (ב״מ מג :) התורה זיכתה ולדות לבעל ומפולפו בה עליה בזוות ה״מ באשה שיש לו בה קדושין הא לאו הכי לא ואמרינן בירושלמי שם״ל ר״ע בה על אמו בה על **אחותו** יכול אף הוא בעל [ת״ל בעל] **מי** שהוא רשוי ליקרות בעל יצאו אלו שאין רשויין ליקרות בעל עד כאן לשונו וכ״כ באלו שאין קרוי בנו לכל דבר וכיון שכן זכתה בהן האשה זה דעת הרב ז״ל **ועיקר** עכ״ל : ומ״ש ולדעת ר״ת ז״ל לא משכחת בה לאשה וכו׳ כבר נתבאר בסמוך :

(ה) **נגף** האשה ויצאו ילדיה פטור מלשלם אפי׳ הוא שוגג וכו׳ לא נתכוון לאשה חייב בתשלומין כן כתב הרמב״ם ז״ל בפ״ד מהלכות חובל וז״ל הנוגף את האשה ויצאו ילדיה ואתה אע״ג שהיה שוגג הרי זה פטור מן התשלומין ואינו משלם כלום שנאמר ולא יהיה אסון אנוס יעשה לו פטור אינה דין שוגג למזיד כדבר שיש בו מיתת בית דין לפטרו מן התשלומין דר״ת שנתכוין לאשה אבל לא לולדות נגף האשה ויצאו ילדיה ומתה הרי זה חייב מיתה בידי שמים שנאמר נפש תחת נפש כלומר ר״ת כדבר שיש בו מיתת ב״ד לחייבו מיתה בידי שמים ומ״ש ואם חבל בה לאחר מיתת הגר כתב הרמב״ם שהוא פטור וכ״כ הרא״ש בשם הרמב״ם שהם לאשה וא״א הרא״ש ז״ל כתב שהוא פטור :

(ו) **ומ״ש** לפיכך לא יוציא הבן לאביו ולא יוצא קוץ מבשרו ולא יפתח לו מורסא שמא יבוא להוציא ממנו מלא לפטרו ממון : (ז) **ומ״ש** שמא יבוא להוציא ממנו דמ״ש הגחלים (פז :) ומ״ש ואפי׳ הוא שוגג כיון שיכול לפטרו ממון וכמה מקומות תנא דבי חזקיה מכה מדה לא תחלוק בו בין שוגג למזיד לחייבו ממון אלא לפטרו ממון : (ח) **ומ״ש** לפיכך לא יוציא הבן לאביו ולא יוצא קוץ מבשרו ולא יפתח לו מורסא שמא יבוא להוציא ממנו דמ״ש הגר כתב הרמב״ם שהוא פטור וכ״כ הרא״ש בשם הרמב״ם שהם לאשה וא״א הרא״ש ז״ל כתב שהוא פטור :

(ז) **וכתב** עוד הרמב״ם אם היתה בשעת הריון וכו׳ **דמי** ולדות לאשה כפ״ד מהל׳ חובל וכתב ה״ה דעת הרב בזה דבשפחה וכותית לא קיימן בה בעל האשה שאין קדושין תופסין בהן ומע״ג דאמרינן בגמרא (ב״מ מג :) התורה זיכתה ולדות לבעל ומפולפו בה עליה בזוות ה״מ באשה שיש לו בה קדושין הא לאו הכי לא ואמרינן בירושלמי שם״ל ר״ע בה על אמו בה על **אחותו** יכול אף הוא בעל [ת״ל בעל] **מי** שהוא רשוי ליקרות בעל יצאו אלו שאין רשויין ליקרות בעל עד כאן לשונו וכ״כ באלו שאין קרוי בנו לכל דבר וכיון שכן זכתה בהן האשה זה דעת הרב ז״ל **ועיקר** עכ״ל : ומ״ש ולדעת ר״ת ז״ל לא משכחת בה לאשה וכו׳ כבר נתבאר בסמוך :

(ח) **נגף** האשה ויצאו ילדיה פטור מלשלם אפי׳ הוא שוגג וכו׳ לא נתכוון לאשה חייב בתשלומין כן כתב הרמב״ם ז״ל בפ״ד מהלכות חובל וז״ל הנוגף את האשה ויצאו ילדיה ואתה אע״ג שהיה שוגג הרי זה פטור מן התשלומין ואינו משלם כלום שנאמר ולא יהיה אסון אנוס יעשה לו פטור מן התשלומין דר״ת שנתכוין לאשה אבל לא לולדות נגף האשה ויצאו ילדיה ומתה אע״ג שהיה שוגג הרי זה חייב מיתה בידי שמים שנאמר נפש תחת נפש כלומר ר״ת כדבר שיש בו מיתת ב״ד לחייבו מיתה בידי שמים ומ״ש ואם חבל בה לאחר מיתת הגר כתב הרמב״ם שהוא פטור וכ״כ הרא״ש בשם הרמב״ם שהם לאשה וא״א הרא״ש ז״ל כתב שהוא פטור :

(ט) **ומ״ש** לפיכך לא יוציא הבן לאביו ולא יוצא קוץ מבשרו ולא יפתח לו מורסא שמא יבוא להוציא ממנו דמ״ש הגחלים (פז :) ומ״ש ואפי׳ הוא שוגג כיון שיכול לפטרו ממון וכמה מקומות תנא דבי חזקיה מכה מדה לא תחלוק בו בין שוגג למזיד לחייבו ממון אלא לפטרו ממון : (י) **ומ״ש** שמא יבוא להוציא ממנו דמ״ש הגר כתב הרמב״ם שהוא פטור וכ״כ הרא״ש בשם הרמב״ם שהם לאשה וא״א הרא״ש ז״ל כתב שהוא פטור :

(י) **היתה** נשואה לגר וחבל בה בחיי הגר נותן דמי ולדות לגר **מת הגר** פטור כך פרש״י אם מתה דתנן היתה שפחה וכנסתרה או גיורת פטור וכן מבואר שם בגמ׳ : ומ״ש ואם חבל בה לאחר מיתת הגר כתב הרמב״ם שהוא פטור וכ״כ הרא״ש בשם הרמב״ם שהם לאשה וא״א הרא״ש ז״ל כתב שהוא פטור :

(ג) **היתה** נשואה לגר וחבל בה בחיי הגר נותן דמי ולדות לגר **מת הגר** פטור כך פרש״י אם מתה דתנן היתה שפחה וכנסתרה או גיורת פטור וכן מבואר שם בגמ׳ : ומ״ש ואם חבל בה לאחר מיתת הגר כתב הרמב״ם שהוא פטור וכ״כ הרא״ש בשם הרמב״ם שהם לאשה וא״א הרא״ש ז״ל כתב שהוא פטור :

(ד) **וכתב** עוד הרמב״ם אם היתה בשעת הריון וכו׳ **דמי** ולדות לאשה כפ״ד מהל׳ חובל וכתב ה״ה דעת הרב בזה דבשפחה וכותית לא קיימן בה בעל האשה שאין קדושין תופסין בהן ומע״ג דאמרינן בגמרא (ב״מ מג :) התורה זיכתה ולדות לבעל ומפולפו בה עליה בזוות ה״מ באשה שיש לו בה קדושין הא לאו הכי לא ואמרינן בירושלמי שם״ל ר״ע בה על אמו בה על **אחותו** יכול אף הוא בעל [ת״ל בעל] **מי** שהוא רשוי ליקרות בעל יצאו אלו שאין רשויין ליקרות בעל עד כאן לשונו וכ״כ באלו שאין קרוי בנו לכל דבר וכיון שכן זכתה בהן האשה זה דעת הרב ז״ל **ועיקר** עכ״ל : ומ״ש ולדעת ר״ת ז״ל לא משכחת בה לאשה וכו׳ כבר נתבאר בסמוך :

(ה) **נגף** האשה ויצאו ילדיה פטור מלשלם אפי׳ הוא שוגג וכו׳ לא נתכוון לאשה חייב בתשלומין כן כתב הרמב״ם ז״ל בפ״ד מהלכות חובל וז״ל הנוגף את האשה ויצאו ילדיה ואתה אע״ג שהיה שוגג הרי זה פטור מן התשלומין ואינו משלם כלום שנאמר ולא יהיה אסון אנוס יעשה לו פטור מן התשלומין דר״ת שנתכוין לאשה אבל לא לולדות נגף האשה ויצאו ילדיה ומתה אע״ג שהיה שוגג הרי זה חייב מיתה בידי שמים שנאמר נפש תחת נפש כלומר ר״ת כדבר שיש בו מיתת ב״ד לחייבו מיתה בידי שמים ומ״ש ואם חבל בה לאחר מיתת הגר כתב הרמב״ם שהוא פטור וכ״כ הרא״ש בשם הרמב״ם שהם לאשה וא״א הרא״ש ז״ל כתב שהוא פטור :

(ו) **ומ״ש** לפיכך לא יוציא הבן לאביו ולא יוצא קוץ מבשרו ולא יפתח לו מורסא שמא יבוא להוציא ממנו דמ״ש הגחלים (פז :) ומ״ש ואפי׳ הוא שוגג כיון שיכול לפטרו ממון וכמה מקומות תנא דבי חזקיה מכה מדה לא תחלוק בו בין שוגג למזיד לחייבו ממון אלא לפטרו ממון : (ח) **ומ״ש** לפיכך לא יוציא הבן לאביו ולא יוצא קוץ מבשרו ולא יפתח לו מורסא שמא יבוא להוציא ממנו דמ״ש הגר כתב הרמב״ם שהוא פטור וכ״כ הרא״ש בשם הרמב״ם שהם לאשה וא״א הרא״ש ז״ל כתב שהוא פטור :

(ז) **וכתב** עוד הרמב״ם אם היתה בשעת הריון וכו׳ **דמי** ולדות לאשה כפ״ד מהל׳ חובל וכתב ה״ה דעת הרב בזה דבשפחה וכותית לא קיימן בה בעל האשה שאין קדושין תופסין בהן ומע״ג דאמרינן בגמרא (ב״מ מג :) התורה זיכתה ולדות לבעל ומפולפו בה עליה בזוות ה״מ באשה שיש לו בה קדושין הא לאו הכי לא ואמרינן בירושלמי שם״ל ר״ע בה על אמו בה על **אחותו** יכול אף הוא בעל [ת״ל בעל] **מי** שהוא רשוי ליקרות בעל יצאו אלו שאין רשויין ליקרות בעל עד כאן לשונו וכ״כ באלו שאין קרוי בנו לכל דבר וכיון שכן זכתה בהן האשה זה דעת הרב ז״ל **ועיקר** עכ״ל : ומ״ש ולדעת ר״ת ז״ל לא משכחת בה לאשה וכו׳ כבר נתבאר בסמוך :

(ה) **נגף** האשה ויצאו ילדיה פטור מלשלם אפי׳ הוא שוגג וכו׳ לא נתכוון לאשה חייב בתשלומין כן כתב הרמב״ם ז״ל בפ״ד מהלכות חובל וז״ל הנוגף את האשה ויצאו ילדיה ואתה אע״ג שהיה שוגג הרי זה פטור מן התשלומין ואינו משלם כלום שנאמר ולא יהיה אסון אנוס יעשה לו פטור מן התשלומין דר״ת שנתכוין לאשה אבל לא לולדות נגף האשה ויצאו ילדיה ומתה אע״ג שהיה שוגג הרי זה חייב מיתה בידי שמים שנאמר נפש תחת נפש כלומר ר״ת כדבר שיש בו מיתת ב״ד לחייבו מיתה בידי שמים ומ״ש ואם חבל בה לאחר מיתת הגר כתב הרמב״ם שהוא פטור וכ״כ הרא״ש בשם הרמב״ם שהם לאשה וא״א הרא״ש ז״ל כתב שהוא פטור :

(ו) **ומ״ש** לפיכך לא יוציא הבן לאביו ולא יוצא קוץ מבשרו ולא יפתח לו מורסא שמא יבוא להוציא ממנו דמ״ש הגחלים (פז :) ומ״ש ואפי׳ הוא שוגג כיון שיכול לפטרו ממון וכמה מקומות תנא דבי חזקיה מכה מדה לא תחלוק בו בין שוגג למזיד לחייבו ממון אלא לפטרו ממון : (ח) **ומ״ש** לפיכך לא יוציא הבן לאביו ולא יוצא קוץ מבשרו ולא יפתח לו מורסא שמא יבוא להוציא ממנו דמ״ש הגר כתב הרמב״ם שהוא פטור וכ״כ הרא״ש בשם הרמב״ם שהם לאשה וא״א הרא״ש ז״ל כתב שהוא פטור :

השיג עליו הראב״ד ז״ל : (י) **היתה נשואה לגר וחבל בה בחיי הגר נותן דמי ולדות לגר מת הגר פטור ואם חבל בה לאחר מיתת הגר כתב הרמב״ם שהם לאשה וא״א הרא״ש ז״ל כתב שהוא פטור :** (ז) **וכתב עוד הרמב״ם אם היתה שפחה או כותית בשעת הריון ובשעת נגיפה נשתחררה או נתגיירה דמי ולדות לאשה ולדעת א״א הרא״ש ז״ל לא משכחת בה לאשה שאם הבעל קיים הם שלו ואם מת פטור :** (ח) **נגף האשה ויצאו ילדיה ומתה פטור :** (ט) **אפילו הוא שוגג כיון שיש בו חיוב מיתה אילו היה מזיד . לא נתכוין לאשה חייב בתשלומין והראב״ד כתב שאפילו לא נתכוין לאשה פטור מתשלומין :**

תבד (ט) **החובל** באביו ואמו ולא הוציא מהם דם חייב בה׳ דברים הוציא מהם דם חייב מיתה לפיכך **פטור מתשלומין אפילו הוא שוגג :** (י) **לפיכך לא יקיז הבן לאביו ולא יוציא קוץ מבשרו ולא יפתח לו מורסא שמא יבוא להוציא ממנו דם :** (יא) **החובל בחבירו בשבת פטור מתשלומין אפילו הוא שוגג כיון שיש בו מיתת ב״ד אבל החובל בחבירו ביוה״כ אפילו במזיד חייב לשלם לו דהא רבייה קרא לתשלומין :** (יב) **החובל בעבד כנעני שלו פטור חבלו בו אהרים נזק וצער ושבת ובושת לאדון וריפוי יתרפא בו העבד :** (יג) **אמדוהו להתרפאות לג׳ ימים ונעשה לו סם הריח ונתרפא לב׳ ימים אותו היתרון הוא לאדון אע״פ שהעבד מצטער יותר על ידי סם הריח :** (יד) **מי שחציו עבד וחציו

וחציו בן חורין אם בעליו בני כפייה שיכולין לכפותן לשחררו חבלתו לעצמו ואם בעליו אינן בני כפייה כגון קטנים שאינן בני כפייה חבלו בו חבלה שסופה לחזור כגון שהכהו על ידו וצמתה וסופה לחזור אם נעשה ביומו הוא שלא ביום של רבו הוא של רבו אבל אם אין סופה לחזור כגון שחסרו אבר חולקין בו רבו והוא והרמב"ם לא חילק אלא כתב סתמא ביום רבו לרבו וביום עצמו לעצמו וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה וכן השיג עליו הראב"ד: (ז) עבד שיצא לחירות ועדיין לא כתב לו רבו גט שחרור וחבלו בו אחרים כתב הרמב"ם אינו יכול להוציא מהם לעצמו כיון שעדיין לא נגמר שחרורו ולא האדון יכול להוציא מהם כיון שאין לו בו קנין והראב"ד ז"ל הגיה עליו וכתב ויש אומרים שכותבין הרשאה זה לזה וגובין אותו: (ח) החובל בעבד עברי חייב בכולן חוץ מבשבת בזמן שהוא שלו חבלו בו אחרים כתב הרמב"ם ילקח בהם קרקע והרב אלפס ורבינו חננאל פירש דשבת גדולה דהיינו דמי ידו ילקח בהם קרקע והרב יאכל הפירות שהרי הוא מפסיד בקטיעת ידו מה שיש בין שאר מלאכות לשמירת קישואין אחר שיתרפא ולכך יאכל הפירות בעודו אצלו ולכשיצא לחירות יטלנו ושבת קטנה דהיינו שבר שמירת קישואין כל ימי משך החולי כולו לרבו ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל: (ט) חבלו בו דבר שאין בו הפסד לרבו כגון שקטע ראש אזנו או ראש חוטמו חבלתו לעבד ואין לרבו בזה כלום: (י) החובל בבתו הקטנה או שחבלו בה אחרים צער וריפוי ובושת הוא שלה אפי' עשו לה סם חריף שמיחרה להתרפאות ונזק אם נפחתו

ח' ואת עצמו יום אחד דכרי ב"ה בם"ח תקנתם את רבו ואת עצמו לא תקנתם וכו' אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה חותו ב"ח וכתב שטר על הני דמיו והזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש וגמרא נגהו אור יום של רבו לרבו יום של עצמו לעצמו ת"ם המית מי שהניו עבד והניו בן חורין נותן הני קנם לרבו והני כופר ליורשיו ממאי ה"ג לימא יום של רבו לרבו יום של עצמו לעצמו ומבני שהני הכא דקא קנה על עצמו לעצמו ומבני שהני הכא דקא קנה על עצמו לעצמו ת"ם המית מי שהניו עבד והניו בן חורין נותן הני קנם לרבו והני כופר ליורשיו ממאי ה"ג לימא יום של רבו לרבו יום של עצמו לעצמו אלא ה"ק יום של רבו לרבו הוא קונה כל מעשה שיעשה עד שיצא לחירות ויום של עצמו לעצמו הוא קונה כל מעשה שיעשה עד שיצא לחירות

נפחתו דמיה בשביל החבלה כגון שפצעו בפניה ואילו בא האב לקדשה או למכרה היו נפחתין דמיה בשביל החבלה אז הוא של אב ואם לאו כגון שאין (א) החבלה בפניה אז היא לעצמה ובשבת כתב הרמב"ם שאם היתה סמוכה על שולחן האב הוא שלו כיון שמעשה ידיה שלו וא"א הרא"ש ז"ל כתב דאפילו היא סמוכה על שולחנו אם חבלו בה אחרים הוא לעצמה ואם חבל בה הוא פטור ואם אינה סמוכה על שולחן אביה אפילו חבל בה הוא חייב ליתן לה: (יא) החובל בבנו גדול שאינו סמוך על שולחנו או שחבלו בו אחרים יתנו לו מיד ואם הוא קטן יעשו לו סגולה ופליגי בה רב חסדא אמר ס"ת ורבה בר רב הונא אמר דיקלא דאביל מיניה תמרי ופסק הרמב"ם כרבה וא"א הרא"ש ז"ל כרב חסדא ואם הם סמוכים על שולחנו כתב הרמב"ם חבל בהן הוא פטור בין קטנים בין גדולים חבלו בהן אחרים גדולים יתנו להן מיד קטנים יקחו להן בו קרקע והאב אוכל פירותיו עד שיגדלו וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאינו פטור בסמוכין על שולחנו אלא מן השבת אבל בנזק צער וריפוי ובושת חייב אפילו בסמוכים על שולחנו ולגדולים יתן להם מיד ולקטנים יעשה להם סגולה: החובל

נעוריה לאב מדכתיב בנעוריה בית אביה הבאה נמי דאבוה הוי מ"ט דהא אפחתה מכספה מ"ד שבח נעוריה הוא דלקני ליה רחמנא דאי בעי מסר לה למטול ומוכה שחין לאכל חבלה דאי בעי מחבל בה לא מצי חביל לה קנייה ליה רחמנא כך פי' רש"י ונראה דאע"ג דהמקנא בריש קדושין ופ' אלו נערות דקרא בנעוריה בית אביה כתיב מ"מ ר"ל דבית אביה נדריס כתיב מ"מ ר"ל היכי גופא קמיבעיא ליה מרב מי נימא דמבנעוריה נפקא לן דכל שבח נעוריה לאביה כדקס"ד התם מעיקרא דמבנעוריה נפקא לן דכל שבח נעוריה לאביה ואפילו חבלה דאבוה היא דהכי מסתברא כיון דאפחתה מכספה ס"ד דלא נפקא לן כסף קידושיה אלא מאי בעי נתתי דאי בעי מסר לה למטול וכו' אבל לא ומהדר ליה רב המסקנא דלא נפקא לן מבנעוריה וכו' והילכך חבלה לא הוי לאב ורבי יוחנן פליג דחבלה הויא לאב ואפילו בשעה בפניה היכא דאפחתה מכספה הויא נמי דלאב ופסקו הפוסקים כרבי יוחנן ומודה לעזרה ובושת שלה היא וכן מותר הרפואה מסתמא מריפא דמטעריא בו דידה היא: ומ"ש ובשבת כתב הרמב"ם וכו' . תע"ג דהרמב"ם לא כתב כך בפירוש פי' ב"י מדכתב וכן שבתה של אב שהרי מעשה ידיה הוא וכסף מכירתה של אביה הוא דלא"כ מי דמיירי בסמוכה על שלחנו דלא"כ מי מעשה ידיה שלו: ומ"ש בסי הרמ"ג. הכי

מוכחת הסוגיא דבמידי דאתי לה מעלמא לית לה קפיד האב תע"פ דסמוכה על שלחנו וממילא נשמע דאם אינה סמוכה אב הוא פטור דהא ודאי קפיד:

(יא) **החובל** בבנו גדול וכו' . בריית ותוקימתא דגמ' שם: ומ"ש ואם אינה סמוכים על שלחנו כתב הרמב"ם חבל בהם הוא פטור וכו' . דלמא דפטור מכל ה' דברים הכי משמע ודאי פשטא דברייתא אבל הרא"ש נמשך אחר דברי התוספות לשם בד"ה וקתני ולא עוד וז"ל ועוד מוכל לפרש דהא דקתני בבניו ובנותיו פטור דייקא דוקא בשבת וסברת הוא דלית לן למפטריה משום דסמוכים על שלחנו אלא משום דאי מזקי ליה מחייב ליתיה לטעמיה

(יא) **החובל** בבנו גדול שאינו סמוך על שולחנו או שחבלו בו אחרים יתנו לו מיד ואם הוא קטן יעשו לו סגולה וכו' בפרק החובל (פז:) תניא החובל בבנו גדול יתן לו מיד בבנו קטן יעשו לו סגולה ורמיזנהו החובל בבניו ובנותיו של אחרים גדולים יתן להם מיד קטנים יעשה להם סגולה בבניו ובבנותיו שלו פטור ל"ק כאן בסמוכים על שולחנו כאן בשאין סמוכים על שולחנו מאי כגולה רב חסדא אמר ס"ת רבה אמר דיקלא מיניה תמרי: ומ"ש רבינו ופסק הרמב"ם כרבה בפרק ד' מהלכות חובל לאבל הרא"ש פסק כרב חסדא ונראה דלטעמיה מזיל שכתב דהלכתא כווותיה לגבי רבה דגדול ממנו היה: ואם סמוכים על שולחנו כתב הרמב"ם חבל בהם הוא פטור בין קטנים בין גדולים חבלו בהם אחרים גדולים יתנו להם מיד קטנים יקחו לו בו קרקע והאב אוכל פירותיו עד שיגדלו בפ"ד מהל' חובל ומזיק אלא שכתב הרמב"ם שלנו אין חובל אוכל פירותיו עד שיגדל אלא שמקום מ"ש בספרי רבינו והא חובל אוכל פירותיו כתוב בספרי הרמב"ם שלנו אין חובל אוכל פירותיו עד שיגדלו ובטוחה שבספרי רבינו יותר נכונה: ומ"ש בסי הרמ"ג ז"ל בפרק החובל והחובל בבנו גדול יתן לו מיד ואפי' הבבנו קטן יעשה לו סגולה ובאילו סמוכים על שולחנו ואם

פרישה

דרבי משה

תכד (א) נראה דלדעת הרמב"ם דכתב פ"ד מהלכות חובל דפטור בבניו הקטנים אם הם סמוכים על שלחנו וכמו שכתב רבינו בסמוך בשמו ה"ה דפטור בבתו הקטנה כשהיא סמוכה על שלחנו דמה לי בן ומה לי בת אלא מיירי כאן בשאינה סמוכה וכ"כ הם"מ פ"ד מהלכות חובל והא דרבינו כתב סתמא ומשמע דמיירי אפי' בסמוכה היינו לדעת הרא"ש שבסמוך

דרישה

בסן כמ"ש בשבת וכ"ל גם ק' לפי' דהמ"מ דמי הרמב"ם מייירי בשאין סמוכין על שולחנו למ"ש כתב הרמב"ם דכשבת הוא של האב כיון דמעשה ידיה שלו אם לאו מין מעשה שלו אלא כשסמוכים על שולחנו וקמ"מ דאק לייסב זה וכתב דאף שמיחם סמוכה על שולחנו כל ימות השנה מ"מ בשעת שאוכל בה קיבה שמתערבת מסמכה מסתמא סמוכים על שולחנו ואפי מעשה ידיה שלו והוא דומק גדול לכן נלע"ד דמכח הקושיות רפה רבי' שבבי הרמב"ם נראין כסוגיות וצ"ע ומ"ל דמתחלה כתב שם בפ"ד דמוכל דין י"ל דכמוכל בשבתו מחלה לה לעבר ויפוי ובושת וכ"ל דמוכח דמיירי שם לפי' סוכלים של שולחנו מדכתב שם לפני זה בשבת הוא של אביה אלא כשהיא סמוכה על שלחנו ומשם ראיה שהוא של אב וזיוע שאין מעשה ידיה אלא כשהיא סמוכה על שולחנו וכ"ל בדין י"ע כתב דכמוכל בבניו בין גדוליס בין קטנים וכן סמוכין על שולחנו דפטור כתב מתשלומין כל ה' דבריס וכדי לייסב דבריו ס"ל הרמב"ם מחלק דוקאי בשבת בגדולה דאז מעשה ידיה וכסף מכירתה לריס של אביה הוא משום דמיירי בברייתא דכמוכל דמשום בן ובת אבל בשאין קטנים אז ים מיוקן בזיכון דבת הים לאביה משום דכתיב מעשה ידיה וכסף מכירתה בזמן שהיא בבית אביה וכ"ם ריפוי ונער ובושת אם חבלו בה אחרים וגם בשאבל בה הוא לה מעלמא מחלה אבל אם חבלו בה אביה אפילו בשעה שהיא בבית אביה מ"מ מחלה ריפוי ונער ובושת כיון שביערה וביישה ואי משום דסמוכה על שולחן אביה לית זה יתור כיון דמיתנה לו מעשה ידיה משב"ב בשבו הן גדול הן קטן כיון שמין לאביו בשאר מכל מקום במעשה ידיו וכסף מכירתו דוקא בשבתו הקטנה כתיב לה בתי נתתי לאיש זה ולא בשבתו הגדולה ולא בבניו הן גדולים הן קטנים יכיון דמין לו בשאר מכל מקום ודוק עוסק להן יתור לפרנסן על שולחנו מ"ש גם מז"ל פטורתו לחבל מבתו מתשלומי נער ריפוי ובושת אם אבל בא הוא שמ"ל לחלם לה מכיסו משב"ב בשאבלו בה אחרים לגם הרמב"ם מודה דיש"ל בשאר בית אף סמוכה על שולחנו וזוק דבזה מיושב הכל: ומ"ש הרא"ש ז"ל כתב לאבי כו' אבלו בה אחרים כו' ז"ל הרא"ש שם בפ' השואל ומוקי רב בשבת דהוא לאב שם היא סמוכה על שולחנו דשבת אוא של אב אלא משום דאי בעי מחיל ליה ואם אינה סמוכה על שולחנו אפילו בשבת הוא של אביה וכסף מכירתה של אביה הוא אלא משום דמיירי בסמוכה על שולחנו דאי בעי מחיל ליה ואם אינה סמוכה על שולחנו אפילו בשבת הוא של אביה

(יב) **החובב** בחש"ו וכו' סס בחשנה : (יג) **ומ"ש** לפיכך שמין וכו' . סס בחשי"ו : ואם יש לאשה נכסי מלוג וכו' . ככל מבואר סס בסוגיא : מצוה

(יב) החובל בחש"ו הייב והם שחבלו באחרים פטורים אפילו נשתפה השוטה ונתפקח החרש והגדיל הקטן אין חייבין לשלם : (יג) החובל באשה ועבד חייב והם שחבלו באחרים פטורים מפני שאין להם ממה לשלם נתגרשה האשה ונשתחרר העבד חייבים לשלם לפיכך שמין ב"ד כל ה' דברים וכותבין ונותנין ליד הנחבל ולכשיהיה להן נכסים משלמים ואם יש לאשה נכסי מלוג או נכסי צאן ברזל כופין אותה למכרם בטובת הנאה פירוש שאם תתאלמן או תתגרש שיקחם הלוקח ואם תמות ישארו לבעל ואותה טובת הנאה שקבל בהן תתן לנחבל אבל אינה חייבת למכור כתובתה לשלם הנחבל ואם חבלה (ב) בבעלה אם יש בחבלה כדי הכתובה תמכרנה לבעלה ונפרע בה דמי החבלה ולא חיישינן כיון שאין לה כתובה תהא קלה בעיניו לגרשה ולהוציאה שאף אם לא תמכרנה לו בשביל חיוב כתובה לא ימנע מלהוציאה שהרי אינו צריך ליתן לה כיון שחייבת לו בנגד החבלה אבל אם כתובתה מרובה מהחבלה אין אומרין למכרה לו כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ואלמלא המכר לא היה מוציאה כיון שבתובתה מרובה מהחבלה ורואין אם כתובתה מרובה מבתובה דאורייתא תעמידנה על כתובה דאורייתא ותמכור המותר ותפרע החבלה מהמותר ואם אינה יתרה על כתובה דאורייתא לא תמכור כלל ובספר אבן העזר פירשתי בחבלו בה אחרים למי יתנו ה' דברים :

(יד) תשובה לגאון ששאלת אשה שחבלה בבעלה והוא שחבל בה וכן אחרים שחבלו בה כיצד משלמין . תשובה הוו יודעין כל ששמין אותו כעבד אין גובין אותו בבבל אבל אם קדמו ותפשו אין מוציאין מידן ואף על פי שלא תפשו יש עלינו מן הדין לנדותו עד שיפייסהו בממון לפיכך אשה שחבלה בבעלה במה תפייסנו כל מה שקנתה אשה קנה בעלה ואם תפייסנו בכתובתה שתקרע נמצא עומדת בלא כתובה אלא אם כתובתה יתירה מכ"ה כספים יקרענה ויעמידנה על כ"ה עיקר כתובתה כיון שכתובתה תפושה בידו נעשה דינו כמו שאמרו ואי תפש לא מפקינן מיניה אבל אם אחרים חבלו באשתו קשה עונשן יותר מבעל שחבל באשתו שזו יש לה רשות בעלה עליה ולאחרים אין להן רשות עליה לפיכך ב"ד מנדין אותו עד שיפייסה ואת בעלה שאינו דומה מי שחובל הפנויה למי שחובל נשואה לפיכך יש לו עליו מן הדין שני (ג) פיוסין ובמה שיפייסה יקנה בו קרקע והוא אוכל פירות : (טו) שאלה לרב חנינא גאון האיש שרב עם אשתו ואחז בשערה ונשמט משערה בידו אם יש לה קנס וכמה נקנסהו . תשובה הכין חזינא לנא קנס זה ושיעורו כמו שאומרים תלש בשערו נותן לו ת' זוז וא"ת לענין אחרים אבל זאת אשתו אעפ"כ אין לו רשות לביישה ולא לחבול בה : (טז) אבל היום אין דנין דיני קנסות ולא מגבינן אותן וכן בושת נמי אין מגבין אבל אם קדם ותפש אין מוציאין מידו ובמקום שלא קדם ותפש אע"פ שאין גובין מנדין אותו עד שיפיים לחבירו בממון או ירבה עליו רעים ואפילו במקום שגובין קנס של אשת איש הוא של בעל שכל מה שקנתה אשה קנה בעלה וב"ש במקום שאין גובין אותו ואין לה יתרון בקנסה אבל יש מן הדין לפייסה ולרצותה ואם ידו משגת יוסיף לה כלום על כתובתה ויאיים על עצמו שלא ירגיל את עצמו לעשות כן וכיון שעושה כן כבר יצא ידי חובתו וראוי לה שתמחול ותתרצה לו :

דרכי משה

שבסמוך דס"ל דבנין הקטנים חייב אפי' סמוכים וה"ה בבת כנ"ל : (ב) ועיין בזה בהחובל במרדכי ע"ג : (ג) וכתב הרשב"א סי' תתקמ"ח איש ואשה שחבלו זה בזה לא אמרי' דישלמו במותר נזק שלם אלא האיש שחבל באשה הוי כאילו חבל בעבדו של בעל דצריך לשלם לאדון והאדון פשור במה שהזיר העבד וחבל בו וכן כאן במה שחבל באשה צריך לשלם לבעל כפי מה שיש חלק בחבלת אשתו ומה שהוא חלקה של אשה בזה יש לדון ולזכותו וע"ש :

וכ"ה

דרישה

מקטן מיתת נמי בגמ' דיעמד בה סגולה ופליג בה רבה ורב הונא מד אמר דקל ומד אמר ס"ם ופסק סס רבי דקל וי"ל דשמני כבא למשנת הן ודמי של קטן שמין נותנין מותו בזיון מפני שופסיזו וס"ל שטובתו היא שיקנה בהן ס"ת ולמוד מתוכו ואף סס יקלקלו לא חיכפת לן בהך כיון שסוף שלו והוא שובתו משמ"כ סתם היא למוס שיתברר של מי היא סמוון לכך יקנה בהן דקל דלא כליא קרנא אלא שמ"ג מ"ו דסרמב"ס דפסק כהן כרבה דיקנה בהן דקל ובפ"ו דפקדון פסק ויקנה בהן ס"ת אי דקל ויאכל פירותיו ואפשר דס"ל דבכהן שעדיין לא בא סממון ליד הקטן ס"ל דאין קונין בעד הזמיס ס"ת ונותני לו לפי שיכלה קרנא ואין לב"ד לגרום שאלא תקלה מתמת ילא מבל בפקדון דכבר היא מוחזק סממון ביד הקטן ומיהו ספקיזו לוס דמקדיל אלא שמחמת שבאה לידו דילמא יבואו בה דילמת שבאלים ויכיזו שלמה וס"ל דאין למוס כולי האי וקונין בעד הזמיס אפי' ס"ת ללמוד מתוכו ולא מייתי לשיכלה קרנן אך ק"ק למה סתם רבינו שם בח"ע וכתב שקונין בהו ליקלא סח סרמ"ם בפ' מזקת הניח דברי רבה ורב אסדא ולא הכריע ונוכל לומר דס"ל בח שם בפקדון דיקנה לו ס"ת כרב אסדא אף ס"ל כדברי הרמב"ם דיקנה לו חיוב שילמה משלמין לו (יג) ואם יש למשה נכסי מלוג וכו' שם בגמ' ובמשנ"י ע"ש ונרחה דהאי ס"ב מיירי בשכתב לה שאחר מו המטלטלי שהכניסה לה כל ה' בעיטה ויחדה לה אבל כשהכניסה לו והעריכה לו בשעות ונתן לה שח"ם עליו אין יכול לכופה למכרה דומיא דכתיבה משום דכולן לגבי בעלה ולאי מחלה ליה וכ"כ רבינו בהיית בח"ע סי' ק"ח (בדפוס שלי דף כ"ב ע"ד) : ולאותה טובת שאחה כו' כתב בעל התרומות שער ל"ו בשם ר' יחיאל לאי לא מצאתי מקן דבעי למוזן מיניה בטובת הנאה אבל אינה חייבת למוזן מיניה בטובת הנאה וקבעי מחבל למיזן מיניה בטובת שאחה כשייפיין ליה ומוזן ל"מ בחבלות מו בחבלותו ולאי הוי טובת הנאה מחבלתו לא מייתינן ליה למיתב מידי דשתא אלא עד שעת הקיזת נפשיה עכ"ל ונ"ע ד"ל למה יקח הוא הכל כגון מכר טובת הנאה לו סו"ל ליקח הוא אלא כפי ערך דמי חבלו וכמותר לפי ערך יפחת בלי מכירה לשאה יגרשנה או יחות הוא מחבלה יפחת לה ולירושיה ואפשר דס"ל כרי' עיין בשור ת"ש סי' כ"ג ויש לחמוה שפה כתב דברי הרמב"ם והרא"ש שבעל שחבל בחרי הרמב"ם

(יב) **החובל** בחש"ו הייב והם שחבלו באחרים פטורים מפני שאין להם ממה לשלם נתגרשה האשה ונשתחרר העבד חייבין לשלם כפי שכשיה מכאן ואילך : (יג) **החובל** בחש"ו חייב והם שחבלו באחרים פטורים מדקתני גבי עבד ואשה נתגרשה האשה

(יג) **החובב** בחשה שמין ב"ד כל ה' דברים וכותבים ונותנים ליד הנחבל ולכשיהיה להם נכסים משלמים כ"כ שם הרמ"ם ופשוט הוא : ומ"ש ואם יש לאשה נכסי מלוג וכו' עיין בטור ת"ש סימן פ"ג ויש לחמוה שפה כתב דברי הרמב"ם והרא"ש שבעל שחבל בחשתו מדקתני גבי עבד ואשה נתגרשה האשה

(יד) **תשובה** לגאון ששאלת האשה שחבלה בה וכן אחרים שחבלו בה כיצד משלמין וכו' :

(טו) (טז) **תשובה** לר"ח גאון האיש שרב עם אשתו ואחז בשערה ונשמט משערה יש לה קנס וכמה נקנסהו תשובה הכין חזינא לנא קנס זה ושיעורו כמו שאומרים תלש בשערו נותן לו ת' זוז וא"ת לענין אחרים אבל זאת אשתו אעפ"כ אין לו רשות לביישה ולא לחבול בה : (טז) אבל היום אין דנין דיני קנסות ולא מגבינן אותן וכן בושת נמי אין מגבין אבל אם קדם ותפש אין מוציאין מידו ובמקום שלא קדם ותפש אע"פ שאין גובין מנדין אותו עד שיפיים לחבירו בממון או ירבה עליו רעים ואפילו במקום שגובין קנס של אשת איש הוא של בעל שכל מה שקנתה אשה קנה בעלה וב"ש במקום שאין גובין אותו ואין לה יתרון בקנסה אבל יש מן הדין לפייסה ולרצותה ואם ידו משגת יוסיף לה כלום על כתובתה ויאיים על עצמו שלא ירגיל את עצמו לעשות כן וכיון שעושה כן כבר יצא ידי חובתו וראוי לה שתמחול ותתרצה לו :

מצוה

פרישה

סרמ"ם ו"ל כתב כו' סס בפ' סקובל כ"כ : (יב) החובל בסמ"ו:מסנה סס : לפי' כשתפס סמיזה כו' כיון דבשעת מעשה לאו בר דעת סיה משמ"כ בשבר ואסה דבשמוך שבני דעת סיו וחל עליהס מיד מיזה תשלומין חלה שלא סיה לסס מעות לפיכך כשנעשה מלאמה לו נשתחרר שבעל דיה לסן ממה שמוייבי לשלם : (יג) **החובל** בחשה ועבד כו' וסן שחבלו בחחרים פטורין מפני שאין להן ממה לשלם נתגרשה כו' וכ"כ רבי' לעיל בפי' כ"ו ובפי' שמ"ט ומכאן נלמד דאין חומרים יחרימו לחשה על מזיה או שנחתה ואולי אין בעלה יכלה שחשיב לחשתו בחרם ויחן מעות בעדה וכמ"ש מוסר"ם מוריזבורק בזימוקיו וכביולו הר"מ בפי' ת"ך סל"ת ע"ש כי לא לחשתויב בשום פוסק לכתוב ולא מוסר"ם מוריזבורק לא כ"כ כ"א כשהוליאה ב"ד או דיבה רשה על החזם דהוה מוזיק בעשה ולא מבזינן אותן וכן בושת נמי אין מגבין אבל אם קדם ותפש אין מוציאין מידו ובמקום שלא קדם ותפש אע"פ שאין גובין מנדין אותו עד שיפיים לחבירו או ירבה עליו רעים ואפילו במקום שגובין קנס של אשת איש הוא של בעל שכל מה שקנתה אשה קנה בעלה וב"ש במקום שאין גובין אותו ואין לה יתרון בקנסה אבל יש מן הדין לפייסה ולרצותה ואם ידו משגת יוסיף לה כלום על כתובתה ויאיים על עצמו שלא ירגיל את עצמו לעשות כן וכיון שעושה כן כבר יצא ידי חובתו

מצוה

דרכי משה

שבסמוך דס"ל דבנין הקטנים חייב אפי' סמוכים וה"ה בבת כנ"ל : (ב) ועיין בזה בהחובל במרדכי ע"ג : (ג) וכתב הרשב"א סי' תתקמ"ח איש ואשה שחבלו זה בזה לא אמרי' דישלמו במותר נזק שלם אלא האיש שחבל באשה הוי כאילו חבל בעבדו של בעל דצריך לשלם לאדון והאדון פשור במה שהזיר העבד וחבל בו וכן כאן במה שחבל באשה צריך לשלם לבעל כפי מה שיש חלק בחבלת אשתו ומה שהוא חלקה של אשה בזה יש לדון ולזכותו וע"ש :

וכ"ה

תכה (ה) **מצוה** לדון בחייבי מיתות ב״ד ושיגלה הרוצח לערי מקלט מפורש בתורה : ומ״ש ועתה אין אנו דנין דיני נפשות פשוט הוא : ומה שאמר בשם הרב נטרונאי ומה שאמר ולפשר שלא כתב כן אלא מלד הדין וכו׳ פשוט הוא : (ג) (ג) **ומ״ש** וכן יש תשובה לגאון על אחד שקם על חבירו בפורים וכו׳ ומ״ש כמו שפירשו רבותינו דמשום דמיגדר מילתא דיחידאה לא קנסינן וכו׳ :

תכו (ה) **הרואה** את חבירו טובע בנהר או שלסטין באין עליו חייב להצילו בין (א) בגופו בין בממונו ומיהו אם יש לו ממון להציל עצמו חייב לשלם לזה : (ב) והרמב״ם כתב הרואה שחבירו טובע בנהר או שלסטין באין עליו ויכול להצילו או שישכור אחרים להצילו או ששמע שאנסים מחשבים עליו רע ולא גילה לאוזן חבירו והודיעו או שידע באנס שהוא קובל על חבירו ויכול הוא לפייסו בגלל חבירו ולהוציא שטנה מלבו ולא פיים וכל כיוצא בזה עובר על לא תעמוד על דם רעך ואם מצילו הרי כאילו קיים עולם :

אברך ה׳ אשר יעצני ועד כה ברכני להחל ולגמור הספר המפואר הזה ביאור ארבעה טורים אשר קראתיו

בית יוסף כי התחלתיו באנדרינופיל״י שנת רפ״ב והשלמתיו בעיר צפת אשר בגליל העליון תוב״ב ביום ד׳ י״א לאלול שנת בק״ר אור ונתעסקתי עוד בהגהתו ובמהדורא תנינא עד שנת די״ש . אוחילה לאל אהלה פניו יזכני שיתפשט בכל ישראל למען אהיה בכלל מצדיקי הרבים . ויזכני להבר עוד ספרים הרבה לזכות רבים . ולמען רחמיו וחסדיו לא תפסוק תורה מזרעי כדבתיב לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה׳ מעתה ועד עולם :

תכה (ה) **מצוה** לדון בחייבי מיתות ב״ד ושיגלה הרוצה לערי מקלט ועתה אין אנו דנין דיני נפשות שאף בזמן הבית בטלו דיני נפשות וכ״ש עתה שאין לדונם שצריכין ב״ד של כ״ג וכן ערי מקלט אין לנו שיגלה בהן הרוצח והרב נטרונאי גאון כתב דעל כל חייבי מיתות ב״ד האידנא אין בידינו לא להלקותו ולא להגלותו ולא להרגו ולא לחבטו דודאי אין בידינו לדונו אלא במה שצריך לעשות לו משום דמיגדר מילתא בזה לא דיבר כי מי חולק על ר״א שאמר ב״ד מכין ועונשין (א) כדי לעשות גדר : (ג) וכן יש תשובה לגאון על אחד שקם על חבירו בפורים כטוב לבו ביין ויהרגהו ונשא ונתן בדבר שלא לדונו בדין רוצה וסיום דבריו ועתה רבותי אל תתנו יד לפושעים להיות כל איש צורר כמתלהלה היורה זיקים ויאמר שונג הייתי אך העמידו ב״ד והכו ועשו למיגדר מילתא כי הך וכגון שהיה רוכב בשבת (סנהדרין מו) ומטיה באשתו כמו שפירשו רבותינו דמשום דמיגדר מילתא דיחידאה לא קנסינן אלא לעשות גדר לדבר שיש בו צורך רבים קנסינן לפי צורך השעה :

תכו (ה) **הרואה** את חבירו טובע בנהר או שלסטין באין עליו חייב להצילו בין (א) בגופו בין בממונו ומיהו אם יש לו ממון להציל עצמו חייב לשלם לזה : (ב) והרמב״ם כתב הרואה שחבירו טובע בנהר או שלסטין באין עליו ויכול להצילו או שישכור אחרים להצילו או ששמע שאנסים מחשבים עליו רע ולא גילה לאוזן חבירו והודיעו או שידע באנס שהוא קובל על חבירו ויכול הוא לפייסו בגלל חבירו ולהוציא שטנה מלבו ולא פיים וכל כיוצא בזה עובר על לא תעמוד על דם רעך ואם מצילו הרי כאילו קיים עולם :

תכה (ה) **מצוה** לדון וכו׳ ועתה אין אנו דנין ד״נ שאף בזמן הבית וכו׳ . פי׳ לגבי רוצח לא היו דנין ליתן ד״נ שמוך לחורבן משום דנפשי׳ רוחצים וכ״ש עתה וכו׳ : (ב) **וכן** יש תשובה לגאון וכו׳ . כך היא הנוסחת המדוייקת בתשובת גאון וזה לשונו ועכשו למיגדר מילתא כי הך וכגון שהיה רוכב בשבת ומטיח באשתו מיגדר מילתא דיחידאה לא קנסינן וכו׳ והכי כ״כ הרא״ש בתשובה : (ג) **ומ״ש** כמו שפירשו רבותינו דמשום מיגדר מילתא דיחידאה לא קנסינן וכו׳ ומ״ש כמו שפירשו רבותינו דמשום מיגדר מילתא דיחידאה לא קנסינן וכו׳ :

תכו (ה) **הרואה** את חבירו וכו׳ בריש״ע בסוף פרק בן סורר ומורה (דף ע״ג) : ומ״ש ומיהו אם יש לו ממון וכו׳ . כ״כ הרא״ש בשם : (ג) **ומ״ש** והרמב״ם כתב הרואה וכו׳ . נראה דלפי דמלשון הברייתא משמע דחייב להצילו אפילו אינו ברור לו שיוכל להצילו חייב להכניס עצמו בספק סכנה להצילו מבל הרמב״ם כתב ויכול להצילו וכו׳ דמשמע דדוקא בדאין ספק אם יוכל להצילו מבל אינו חייב להכניס עצמו בספק סכנה להצילו מבל הרמב״ם כתב וכו׳ כנראה מחולק על מ״ש תחלה מיהו בהגהת מיימוני יש נמצא בשם שכתב וז״ל בירושלמי מסיק אפי׳ להכניס עצמו בספק סכנה עכ״ל ומביאו ד׳ :

דרכי משה

תכה (א) וכ״ה בתשובת הרא״ש כלל י״ו סי׳ ט׳ באחד שבירך השם והרגוהו מפני חילול השם ועי״ש ובתשובת בר ששת סי׳ רנ״ט ובהגהות מרדכי סוף סנהדרין מדין רוצה בזמן הזה :
תכו (א) כתב הרמב״ם בספר שופטים הלכות אבל פ״ד מצות עשה מדבריהם ללוות אורחים ואמרו חכמים כל מי שאינו מלווה כאילו שופך דמים וכופין ללויה כדרך שכופין לצדקה וב״ד המתקנים שלוחין ללות אדם העובר ממקום למקום אם נתעצלו בדבר זה מעלה עליהם הכתוב כאילו שפכו דמים אפי׳ המלווה חבירו ארבע אמות יש לו שכר הרבה וכמה שיעור לויה שיתחייב אדם בה הרב לתלמיד עד עיבורה של עיר והאיש לחבירו עד התום שבת ותלמיד לרבו עד פרסה ואם היה רבו מובהק עד ג׳ פרסאות עכ״ל והוא בגמרא א פ״ק דברכות ופרק הרואה ובילקוט מהרר״ש מצאתי האידנא אין נוהגין ללוות תלמיד לרבו עד פרסה משום דבזמן הזה מוחלין על כבודם ויש לילך עמו או עם חבירו עד לפני שער העיר או לכל הפחות ד״א עכ״ל וכתב הרמב״ם עוד גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור כגון ביקור חולים וניחום אבלים והוצאת המת והכנסת כלה והלוויית אורחים אע״פ שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים עשה אתה לאחיך בתורה ובמצוות ושכר הלוויית אורחים פירובה מן הכל והוא החוק שחקקו אברהם אבינו ע״ה ודרך החסד שנהג בה מאכיל עוברי דרכים ומשקה אותן ומלוה אותן וגדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה שנאמר וירא שלשה אנשים וירץ לקראתם ולוויתם יותר מהכנסתן עכ״ל וכן הוא במדרש פרשת וירא אליו א״ם :

מבל

פרישה

סי׳ תכה (ה) **מצוה** לדון כו׳ וכו׳ מפורש בתורה בפ׳ מסעי כתיב כל מכה נפש לפי עדים יקלה מהלה ולא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות כי מות ימות וכתיב עוד שלש עריס תבדיל לך כו׳ וכתיב ויעד להם עד מות שכבן הגדול : שלף בזמן הבית בטלו כו׳ פי׳ שגלו סנהדרין בימי יכניה קודם גלות צדקיה ועי׳ בריב״ם בסי׳ רכ״ף ובתשובת הרמ״ם כלל י״ם סוף פוסקין בזמן הזה : (ב) כמתלהלה לירות ויגיעה זיקים ויקים פסוק הוא במשלי סי׳ ס״ו כמתלהלה חיזק מחים ומות כן איש רימה את רעהו ואמר הלא משחק אני ע״כ נמצא להגמון היתה נקיו ואמר שלא יהא כל איש צורר ועושה רשעה ואע״כ יתנצל ויאמר שוגג הייתי כמו שמתנצל היורה זיקים וגורם במלאכתו סיתי ולא נתכוונתי לירות בהם זה וק״ל : כמתלהלה לירות ויגיעה : וכתו ועכשו למיגדר מלתא כו׳ כי הך שסיפ בוכח בשבת ומטיח באשתו כמו שפירשו רבותינו דמשום דמיגדר מילתא דיחידאה לא קנסינן הלא הוא עוסק בתורה ומצוה ואינו יכול לילך לבית הכנסת ומטיח באשתו ומקדקדים אין להוסיף כן שמא ז״ל למיגדר מילתא כי הך בגון רוכב [בשבת] ומטיח באשתו מיגדר מילתא ומשי מיגדר מילתא לצורך רבים בכל״ישראל לא כמו שפירשו רבותינו דמשום מיגדר מילתא דיחידאה קנסינן מלא כו׳ ונראה דס״פ דגירסת זו וכן הסיב אל תהנו יד לפושעים שלא לעשות כלל ולא כמו שפירשו רבותינו דמשום מיגדר מילתא דיחידאה קנסינן מלא דוקא לצורך רבים ומשי מיגדר מילתא לצורך רבים מתמלא לשני מלקים בן בדברים שבינו לבין המקום בכסיות דוכוב בשבת ומטיח בשתו מותרת לו מלא שעשה פרילות גדולה וכן בינו לבין מבירו וסיינו כי כך עובדא דקאי עלה שכרג לקבירו ודוק גם נוסחאות דפום ב״י כ״ל יש לפרש עד״ז וס״ק למיגדר מילתא כי כך בסיס רוכב בשבת כו׳ שסיס מיגדר מילתא לכל ישלמל ושם לסולכתי לומר דדוהא מיגדר מילתא כי כך דרוכב כו׳ וסו כמו שפירשו רו״ל דמשום מיגדר מילתא דיחידאה לא קנסינן וק״ל :

דרישה

וסרמב״ד שבשל שמבל בשתו פוטע היקף מדברי ר׳ מנימ גמון עכ״ל ו״ל סרמב״ם שבניח רבי׳ שם שבשל שמבל בשתו חייב לשלם מיד כל סמק וכל סבוסת וסלער וסכל שלם ותין להבעל בהן פירות ותם לתפס ליתן דמיהם לתמר ניתנת וכוס סוא שברת הגמונים ויש לדמוק ולומר דסרמב״ם דיבא דגמרא כתב ובא לאשמועינן דמשלם סכל ותימו טוטל שום שלם בתשלומי׳ ויש בו כ״מ לדיין ג״כ שסרי מסרימין ומנילין ליה עד שיפיים לתבירו ליתן לו שיעור שרשוי למיתן ליה וכמ״ש בסימן מ׳ בשם סרי״ף וסרשב״ד וסגמוניס וגם בסי׳ ת״ך גם בת״ע בסי׳ קע״ו וכעין זה תירץ מורי לעיל בת״ע סי׳ כ״ל קופי׳ שסקשה ב״י על בייסו בדבריס כו׳ עיין שם ודוק ומיהו מכתי ק׳ דכל מסיק ר׳ מנימ בתשובה וכתב ו״ל לפי׳ במקום שבודין קנס שלא תסא תיס סוס לבעלה כו׳ וסס בת״ע בסוף בסי׳ לא כ״כ בתבל בס תייס ע״ם ודוסק למלק בין קנס לתבלה דסוס תייב תן סתורס ליתן לתתבל דכן כתב בת״ע דלריך ליתן לה ותין לבעל שנשא ממנו ובין קנס לתפס בשעשה דלפי׳ מדינת דגרמי תיו שלא מבח קנס ודוק :

חדושי הגהות

תכו א לא מצאתי כן לא בפ״ק ולא בפרק הרואה אך עיקר הדברים בסוטה (מו :) וקצת מזה פרק אין עומדין (לא :) : ברוך ה׳ אשר עד כה עזרנו . נפלאות מתורתו יראנו . ובאידח מישור ינחנו . ואמר סולו סולו פנו דרך מסלה לאלהינו :

נשלם הטור הרביעי . בעזר צור משיעי :

פרטי רמזי חדושי מהר"י קארו"ז בטור חשן המשפט

הלכות שותפים

קעז דיני שותפים ובמה מתקיים והיאך יתנהגו :

(דיני שותפין בסי' ע"ו ופ"ל וע"ב וק"מ ודיני לחיוב שכר שותפים בסי' ס"ב וקע"ס וקע"ח ורפ"ו ורפ"ח ורפ"ט) :

א שני שותפים שנשתתפו בחמותם לומן ידוע בכל מה שיהיומו יכיס לחמצע :

ב שהולו לכיס זה מכס וזה ק"ק ובאו שודדים וגזלו הכל :

ג ב' כיסים לקחו מטוח בחמתם מעכו"ס ומכרו ואלקו הרוח ואחת לקחה קרקע לעצם לכעכו"ם ואבדה כיסים :

ד שותפים קנו פקון וא' מן הפקון בכיסו עד שיוליכו לביתו אח"כ בקשו ולא מצאוהו:

ה אע"פ שותפים משלמים כשביעים שהיסם ברשותם :

ו אם יכול שותף למכור בלא דעת חברו :

ז אם א' מהשותפים מכר בחערמי או שלא בסודם בים ונפסד וא"ל בפחוך :

ח שותף שחמר לחבדו שעטר בידו אל תזקוף מוב זה לומן אחר ועבד על דבדיו :

ט ב' שותפים מה שיעשה האחד בחלקו יעשה בעל חבדו ובלבד שלא יהא פוטא בדבר :

י המלוה למלמים דמי חבדו על משכון ולא נפדה המשכון :

יא אם קנה אחד מהם מוכיח בקפקס ומכר א' מהשותפים בקפקס :

יב המשנה דבר בשותפות שחשתחף מבירו מקפיד עליו :

יג אם א"א לברר כמה יתחייב בכפסד כסוף : **יד** המקבל עיסקא לומן קלוב אם יכול לחזור בו : **טו** שותפים שקבלו ומן אם יכול לחזור בו : **טז** ב"א השותפים ואין אחלת השותפים כאן אם יכולים השמלאים כאן לחלוק הש"מ בשוחף :

יז ב' שניו לאם ג"א בשותפות וכשם שיפרעו לך על אחד ואחד לבד לפייע שיפרעו לך מלקך ואלק אבדך לא לפייע :

יח ב' שותפין בחוב א' ופרע אחלתו ונולא א' לכעכו לעלמו וא"ל לך וקח אחלקך מהשותפי :

יט ב' שניו לאם אוב אחד אחלת ב' ופיימו א' אחם עד שפרע לו אחלתו :

כ ב' שניו לאם ג"א בשותפות ואחרין להוליא הוצאות כדי לגבותו וא' לא רצה להוליא :

כא אם הורגלו שיהיו שבבל אחלות השלך אחת אם בשותפות ואחר כך נתן השלך אחלת לבני ותובעים השלוה אם יכולים השבבל מהם :

כב ג' שניו לאם ג"א בשותפות ואחרין לקבל אחלת ב' ולא רצה לקבל אחלת א' ואחר כך נתן השלך אחלת לבני ותובעים השלוה אם יכולים השבבל מהם :

כג בעל בנכסי אחתו מי אין יכול לחבוע :

כד א' מהשותפים שנתן ממעות השותפות לאחר להתעסק :

כה ב' שלוו מאחד ואת א' אחם או שעני או כפר א' וכולם א' :

כו אם הולם או פרע לא' מהשותפים וע"ל בשחוך :

כז ב' או ג' אחים שיש להם דין עם א' אין הימיד יכול לומר ישתן א' מכח בעד כלכם :

כח אם טען א' מהשותפים דבר שהוא מובח לו ולחבדו :

כט אם אח א' מהשותפים ולא נשבע או שהוא אחור :

ל ב' שהלוו לא' בשטר א' ובא ב' ותבע כל החוב :

לא א' לוה מב' וכתב בשטר בשם א' אחם ותבעו א' אחם :

לב אם אחל א' אחם הכל :

לג אם החנה אי זה תנאי עם שותפו :

לד שותף שטען שהיעו חוגם ונפסיד :

לה א' מהשותפים שגבה אחנאי כותי מביח כותי ועיין מ"ש בם"ם קע"ו :

לו נתן לו משות ליקח בשם שחוכ וכלך ונקנה ואחר שלעלמו קנה ועיין במ"ש בסי' קפ"ב :

לז ב' שיש להם חוב על כותי בשותפות ולא רצה הכותי לפרוע קלהו שטען שאחד אחם חייב לו בגבד אותו קנה :

לח אחכון שביד א' מהשותפים ונפטו אחד אח האחכון :

לט האומר לחבדו שחוב לו ואתה אומר לעלמי קניתי :

מ כותי שבקש מלוה לו ושטען לכלות לו אך אחות ובקש לו להשתתף עמהם בחוב ולקח לוה ונתן ל' וקיבלו אחלקו והשביעו ש"א יותר :

מא א' מהשותפי שפטר לכותי קנה אחכון :

מב ב' שיש להם חוב בשותפות ולא אחד להתדבק אחקומו ולהוליך השטר עמו :

מג שחוען ויהודה נשתעבדו ללוי בעד אחות שקבלו ושיקבלו עוד ואח"כ הודיעוהו שקבלו עוד ובשהגיע זמן פרע שחוען ללוי כל הכסף שנשתעבדו לו ואת שחוען ולוי תובע מיהודה אלקו :

מד א' מהשותפים שטען שחוב על בהחאו ולערב אחם בחוב :

מה א' מהשותפים שטען אשחק השותפות על בהחאו או אותו בחנות אין יטול שכר :

מו ג' אנשים ואחד השתתפו בחנות ולפי שהיו דרכם של אחד לשלח ולבא בחנות ויתרצה להם אלק יהיו וא' אחלנשים פעם שלח השתדל בחנות כמו שהתנה :

מז שר שחייב לראובן ושחוען ושחוען לבנו קבל שבועות ואח"כ אלך לדור אחת אחו שר ולכן אינו יכול לחבוע בשבוע :

מח ראובן אבר לשחוען י' לבושות אחי ואלקם לו ולהתנה עמו שיביא לראובן אלק במבירת שחוען הן בהשבד הן בשבר ואח"כ אשר אלקם :

מט א' מהשותפים שאלך בשמורות השותפות ושבע ופלטו שותפו אחאחנא בסי' קע"ו :

נ יורשי שחוען תובעים אבשומות אראובן שאוב אחם שאינו אלא לוי שותף שחוען שחוען אינם חייב לו בשחוף ע"ב :

נא שותפים שהשביחו את אחם יכל להשביח בשותפים ואלך ולא רצה לבא :

נב ראובן ושחוען היו מייבים אם לקבל ונבו שאוב אלקם אחם בשבועת שהיו ביד ראובן :

נג ראובן אמר לשחוען שיביא שותפו לדבינא ולוי אחר לו ראובן אחר לי שחוען לך כי אח בשבועת :

נד ראובן קנה אחורה בחלף וק"ק ושחתפו עמו ג' כ"א בדבינא שולא השאורה ועמדה על ע"א וב' נתנו לראובן כ"א ק' וזובים לחפטר ותובע לראובן אילולא ק' וזובים אלק הפסדו :

נה ס"א שיבא על אחד אחאחנא בסי' ס"ב :

נו שותפים שהתנו שאח תצרף אחנות למעות יותר יוסף על מ' ויקח ריוח כפי הערך :

נז שותף שטען עד עתה נתרציתי שלא ליטול כל זכותי ולא אוכל עוד לחבוע :

נח האומר לאחר כתוב לשותפך שבאחיכת שיש שיקנה לי דבר פלוני וישלח לי ושלח ונשבע שפיטנו בית :

קעח הלה א' מהשותפים או ירד א' מהם לאומנות :

א בן שבוגל מעות לעצמו בחוי חבירו ושיש שומך על שלחן חבירו :

ב אחים שותפים שהיו לא' בניהם וזן אותם אחפיטת הבית :

ג אחים שותפים שם יכולים לאחות זה בזה שלא יקנה דבר לעצמו וכשבאים לחלוק שם אחים בבגדים שעליהם ושל בניהם ובנותיהם בסי' קע"ו :

ד אחר לשותפו גנוב ואחי אחלה כל חוק :

קעה בקש א' מהאומנים שימחול לו :

א האלך פטר ראובן ושחוען כל אחים שא"א עשו הקבל הולאות רבות ותובעים גם אחם אלקם :

קעט שותפים אין להם הזקה זע"ו :

קפ שנדרו הנאה זה מזה :

קפא עמד עליהם גייס והציל א' מהם :

קפב כיצד נעשה לשליח ואם עבר או טעה ואם עשה כחורה בדבר איסור . דיני שלוחים :

א אם השליח אשנה כ"ש כל השלימות בעל :

ב השורש חובן ע"י שליח ולא רצה האלוח לשת שם"א נעלים בסימן ל"ם :

ג שליח שהגיע חוק אחמת שליחותו :

קפג קנה השליח לעצמו או הוסיפו לו שבה הבותי אצלו :

א ראובן אמר לשחוען שיקנה לו קרקע פלוני בשד מעיתיו שבילו ואח"כ אכלו שחוען ללוי שלא אדעת ראובן :

ב שליח קונה למשלח אע"פ שעשהו שליח שלא בקנין :

ג קנה בשותפין ואבוין לזכות לאחיהו לא קנה אחבו :

ד ראובן שאחר לשחוען יש שחורה אחקום פלוני קנה לשיהו וקנה ולא רצה ניתן אלק לראובן או ראובן שיהא אלק :

ה הקבל אחו לא ראובן לפרוע אחם והשביחו השעבו"ם אשלח בשעות :

ו שלח לאחיהו ל' זוז שיפסד עם ב"א ופשר בב"ש :

ז נתן שעות לאחבו לקנות לו יין ושחוען עמו שאח לא יקנה שיתן לו יין אשלח :

קפד ג' נותנים מעות לאחד לקנות :

א ראובן קנה קרקע משחוען וכתב השטר ע"ש לוי בלא רשותו ואח"כ אוב בו ראובן :

קפה דיני סרסור עם ב"ה :

א אחר ב"ב לסרסור אחותר שיאכר על כך יהיה שלך ושחוק שאחים ללוי ולא רצה ראובן סרסר בית שחוען ללוי ולא רצה לאחכו לו אפני שהוא שלוח ואכרו לשחכר ותובע הסרסיר אחי סרסרותי :

ג אחר שבעת לסרסור לאחכיר ולאפסיד אחנן אחנה :

ד שטען כלום לסרסור אשאכנתי ואחר שיהי יודע היכן אשכנתיה או שאחר אשכנתים אשלא פלוני וכפר בו או אחכיר שלא ברשות :

ה סרסור שנתן כלי לבקרו ולא רצה אחקבל לאחזיכו :

ו אין לסרסור לאכור אפן בשערתי שלא ברשות ב"ה :

ז נדר לשחד ' וזובים כדי שיודבר עליו לשר :

קפו לקח כלים מבית אומן לשגרם לבית חבירו :

א מ"ל אם שחאכור אפן זה יותר אכך וכך שערות ואח"כ אלך לדור אחת אחו שר ולכן אינו יכול לחבוע בשבוע :

מח ראובן אכר לשחוען י' לבושות אחי ואלקם לו ולהתנה עמו שיביא לראובן אלק באבירת שחוען הן בהשבד הן בשבר ואח"כ אשר אלקם :

מט א' מהשותפים שאלך בשמורות השותפות ושבע ופלטו שותפו אחאחנא בסי' קע"ו :

נ יורשי שחוען תובעים אבשומות אראובן שאוב אחם שאינו אלא לוי שותף שחוען שחוען אינם חייב לו בשחוף ע"ב :

נא שותפים שהשביחו את אחם יכל להשביח בשותפים ואלך ולא רצה האלוח לשת שם"א נעלים בסימן ל"ם :

נב ראובן ושחוען היו מייבים אם לקבל ונבו שאוב אלקם אחם בשבועת שהיו ביד ראובן :

נג ראובן אמר לשחוען שיביא שותפו לדבינא ולוי אחר לו ראובן אחר לי שחוען לך כי אח בשבועת :

נד ראובן קנה אחורה בחלף וק"ק ושחתפו עמו ג' כ"א בדבינא שולא השאורה ועמדה על ע"א וב' נתנו לראובן כ"א ק' וזובים לחפטר ותובע לראובן אילולא ק' וזובים אלק הפסדו :

נה ס"א שיבא על אחד אחאחנא בסי' ס"ב :

נו שותפים שהתנו שאח תצרף אחנות למעות יותר יוסף על מ' ויקח ריוח כפי הערך :

נז שותף שטען עד עתה נתרציתי שלא ליטול כל זכותי ולא אוכל עוד לחבוע :

נח האומר לאחר כתוב לשותפך שבאחיכת שיש שיקנה לי דבר פלוני וישלח לי ושלח ונשבע שפיטנו בית :

קעז דיני שותפים ובמה מתקיים והיאך יתנהגו :

(דיני שותפין בסי' ע"ו ופ"ל וע"ב וק"מ ודיני לחיוב שכר שותפים בסי' ס"ב וקע"ס וקע"ח ורפ"ו ורפ"ח ורפ"ט) :

א שני שותפים שנשתתפו בחמותם לומן ידוע בכל מה שיהיומו יכיס לחמצע :

ב שהולו לכיס זה מכס וזה ק"ק ובאו שודדים וגזלו הכל :

ג ב' כיסים לקחו מטוח בחמתם מעכו"ס ומכרו ואלקו הרוח ואחת לקחה קרקע לעצם לכעכו"ם ואבדה כיסים :

ד שותפים קנו פקון וא' מן הפקון בכיסו עד שיוליכו לביתו אח"כ בקשו ולא מצאוהו:

ה אע"פ שותפים משלמים כשביעים שהיסם ברשותם :

ו אם יכול שותף למכור בלא דעת חברו :

ז אם א' מהשותפים מכר בחערמי או שלא בסודם בים ונפסד וא"ל בפחוך :

ח שותף שחמר לחבדו שעטר בידו אל תזקוף מוב זה לומן אחר ועבד על דבדיו :

ט ב' שותפים מה שיעשה האחד בחלקו יעשה בעל חבדו ובלבד שלא יהא פוטא בדבר :

י המלוה למלמים דמי חבדו על משכון ולא נפדה המשכון :

יא אם קנה אחד מהם מוכיח בקפקס ומכר א' מהשותפים בקפקס :

יב המשנה דבר בשותפות שחשתחף מבירו מקפיד עליו :

יג אם א"א לברר כמה יתחייב בכפסד כסוף : **יד** המקבל עיסקא לומן קלוב אם יכול לחזור בו : **טו** שותפים שקבלו ומן אם יכול לחזור בו : **טז** ב"א השותפים ואין אחלת השותפים כאן אם יכולים השמלאים כאן לחלוק הש"מ בשוחף :

יז ב' שניו לאם ג"א בשותפות וכשם שיפרעו לך על אחד ואחד לבד לפייע שיפרעו לך מלקך ואלק אבדך לא לפייע :

יח ב' שותפין בחוב א' ופרע אחלתו ונולא א' לכעכו לעלמו וא"ל לך וקח אחלקך מהשותפי :

יט ב' שניו לאם ג"א בשותפות וכשם שיפרעו לך על אחד ואחד לבד לפייע שיפרעו לך מלקך ואלק אבדך לא לפייע :

כ ב' שניו לאם אוב אחד אחלת ב' ופיימו א' אחם עד שפרע לו אחלתו :

כא אם הורגלו שיהיו שבבל אחלות השלך אחת אחם בשותפות ואחר כך נתן השלך אחלת לבני ותובעים השלוה אם יכולים השבבל מהם :

כב ג' שניו לאם ג"א בשותפות ואחרין לקבל אחלת ב' ולא רצה לקבל אחלת א' ואחר כך נתן השלך אחלת לבני ותובעים השלוה אם יכולים השבבל מהם :

כג בעל בנכסי אחתו מי אין יכול לחבוע :

כד א' מהשותפים שנתן ממעות השותפות לאחר להתעסק :

כה ב' שלוו מאחד ואת א' אחם או שעני או כפר א' וכולם א' :

כו אם הולם או פרע לא' מהשותפים וע"ל בשחוך :

כז ב' או ג' אחים שיש להם דין עם א' אין הימיד יכול לומר ישתן א' מכח בעד כלכם :

כח אם טען א' מהשותפים דבר שהוא מובח לו ולחבדו :

כט אם אח א' מהשותפים ולא נשבע או שהוא אחור :

ל ב' שהלוו לא' בשטר א' ובא ב' ותבע כל החוב :

לא א' לוה מב' וכתב בשטר בשם א' אחם ותבעו א' אחם :

לב אם אחל א' אחם הכל :

לג אם החנה אי זה תנאי עם שותפו :

לד שותף שטען שהיעו חוגם ונפסיד :

לה א' מהשותפים שגבה אחנאי כותי מביח כותי ועיין מ"ש בם"ם קע"ו :

לו נתן לו משות ליקח בשם שחוכ וכלך ונקנה ואחר שלעלמו קנה ועיין במ"ש בסי' קפ"ב :

לז ב' שיש להם חוב על כותי בשותפות ולא רצה הכותי לפרוע קלהו שטען שאחד אחם חייב לו בגבד אותו קנה :

לח אחכון שביד א' מהשותפים ונפטו אחד אח האחכון :

לט האומר לחבדו שחוב לו ואתה אומר לעלמי קניתי :

מ כותי שבקש מלוה לו ושטען לכלות לו אך אחות ובקש לו להשתתף עמהם בחוב ולקח לוה ונתן ל' וקיבלו אחלקו והשביעו ש"א יותר :

מא א' מהשותפי שפטר לכותי קנה אחכון :

מב ב' שיש להם חוב בשותפות ולא אחד להתדבק אחקומו ולהוליך השטר עמו :

מג שחוען ויהודה נשתעבדו ללוי בעד אחות שקבלו ושיקבלו עוד ואח"כ הודיעוהו שקבלו עוד ובשהגיע זמן פרע שחוען ללוי כל הכסף שנשתעבדו לו ואת שחוען ולוי תובע מיהודה אלקו :

מד א' מהשותפים שטען שחוב על בהחאו ולערב אחם בחוב :

מה א' מהשותפים שטען שעשק השותפות על בהחאו או אותו בחנות אין יטול שכר :

מו ג' אנשים ואחד השתתפו בחנות ולפי שהיו דרכם של אחד לשלח ולבא בחנות ויתרצה להם אלק יהיו וא' אחלנשים פעם שלח השתדל בחנות כמו שהתנה :

מז שר שחייב לראובן ושחוען ושחוען לבנו קבל שבועות ואח"כ אלך לדור אחת אחו שר ולכן אינו יכול לחבוע בשבוע :

מח ראובן אכר לשחוען י' לבושות אחי ואלקם לו ולהתנה עמו שיביא לראובן אלק באבירת שחוען הן בהשבד הן בשבר ואח"כ אשר אלקם :

מט א' מהשותפים שאלך בשמורות השותפות ושבע ופלטו שותפו אחאחנא בסי' קע"ו :

נ יורשי שחוען תובעים אבשומות אראובן שאוב אחם שאינו אלא לוי שותף שחוען שחוען אינם חייב לו בשחוף ע"ב :

נא שותפים שהשביחו את אחם יכל להשביח בשותפים ואלך ולא רצה האלוח לשת שם"א נעלים בסימן ל"ם :

נב ראובן ושחוען היו מייבים אם לקבל ונבו שאוב אלקם אחם בשבועת שהיו ביד ראובן :

נג ראובן אמר לשחוען שיביא שותפו לדבינא ולוי אחר לו ראובן אחר לי שחוען לך כי אח בשבועת :

נד ראובן קנה אחורה בחלף וק"ק ושחתפו עמו ג' כ"א בדבינא שולא השאורה ועמדה על ע"א וב' נתנו לראובן כ"א ק' וזובים לחפטר ותובע לראובן אילולא ק' וזובים אלק הפסדו :

נה ס"א שיבא על אחד אחאחנא בסי' ס"ב :

נו שותפים שהתנו שאח תצרף אחנות למעות יותר יוסף על מ' ויקח ריוח כפי הערך :

נז שותף שטען עד עתה נתרציתי שלא ליטול כל זכותי ולא אוכל עוד לחבוע :

נח האומר לאחר כתוב לשותפך שבאחיכת שיש שיקנה לי דבר פלוני וישלח לי ושלח ונשבע שפיטנו בית :

קעז דיני שותפים ובמה מתקיים והיאך יתנהגו :

(דיני שותפין בסי' ע"ו ופ"ל וע"ב וק"מ ודיני לחיוב שכר שותפים בסי' ס"ב וקע"ס וקע"ח ורפ"ו ורפ"ח ורפ"ט) :

א שני שותפים שנשתתפו בחמותם לומן ידוע בכל מה שיהיומו יכיס לחמצע :

ב שהולו לכיס זה מכס וזה ק"ק ובאו שודדים וגזלו הכל :

ג ב' כיסים לקחו מטוח בחמתם מעכו"ס ומכרו ואלקו הרוח ואחת לקחה קרקע לעצם לכעכו"ם ואבדה כיסים :

ד שותפים קנו פקון וא' מן הפקון בכיסו עד שיוליכו לביתו אח"כ בקשו ולא מצאוהו:

ה אע"פ שותפים משלמים כשביעים שהיסם ברשותם :

ו אם יכול שותף למכור בלא דעת חברו :

ז אם א' מהשותפים מכר בחערמי או שלא בסודם בים ונפסד וא"ל בפחוך :

ח שותף שחמר לחבדו שעטר בידו אל תזקוף מוב זה לומן אחר ועבד על דבדיו :

ט ב' שותפים מה שיעשה האחד בחלקו יעשה בעל חבדו ובלבד שלא יהא פוטא בדבר :

י המלוה למלמים דמי חבדו על משכון ולא נפדה המשכון :

יא אם קנה אחד מהם מוכיח בקפקס ומכר א' מהשותפים בקפקס :

יב המשנה דבר בשותפות שחשתחף מבירו מקפיד עליו :

יג אם א"א לברר כמה יתחייב בכפסד כסוף : **יד** המקבל עיסקא לומן קלוב אם יכול לחזור בו : **טו** שותפים שקבלו ומן אם יכול לחזור בו : **טז** ב"א השותפים ואין אחלת השותפים כאן אם יכולים השמלאים כאן לחלוק הש"מ בשוחף :

יז ב' שניו לאם ג"א בשותפות וכשם שיפרעו לך על אחד ואחד לבד לפייע שיפרעו לך מלקך ואלק אבדך לא לפייע :

יח ב' שותפין בחוב א' ופרע אחלתו ונולא א' לכעכו לעלמו וא"ל לך וקח אחלקך מהשותפי :

יט ב' שניו לאם ג"א בשותפות וכשם שיפרעו לך על אחד ואחד לבד לפייע שיפרעו לך מלקך ואלק אבדך לא לפייע :

כ ב' שניו לאם אוב אחד אחלת ב' ופיימו א' אחם עד שפרע לו אחלתו :

כא אם הורגלו שיהיו שבבל אחלות השלך אחת אחם בשותפות ואחר כך נתן השלך אחלת לבני ותובעים השלוה אם יכולים השבבל מהם :

כב ג' שניו לאם ג"א בשותפות ואחרין לקבל אחלת ב' ולא רצה לקבל אחלת א' ואחר כך נתן השלך אחלת לבני ותובעים השלוה אם יכולים השבבל מהם :

כג בעל בנכסי אחתו מי אין יכול לחבוע :

כד א' מהשותפים שנתן ממעות השותפות לאחר להתעסק :

כה ב' שלוו מאחד ואת א' אחם או שעני או כפר א' וכולם א' :

כו אם הולם או פרע לא' מהשותפים וע"ל בשחוך :

כז ב' או ג' אחים שיש להם דין עם א' אין הימיד יכול לומר ישתן א' מכח בעד כלכם :

כח אם טען א' מהשותפים דבר שהוא מובח לו ולחבדו :

כט אם אח א' מהשותפים ולא נשבע או שהוא אחור :

ל ב' שהלוו לא' בשטר א' ובא ב' ותבע כל החוב :

לא א' לוה מב' וכתב בשטר בשם א' אחם ותבעו א' אחם :

לב אם אחל א' אחם הכל :

לג אם החנה אי זה תנאי עם שותפו :

לד שותף שטען שהיעו חוגם ונפסיד :

לה א' מהשותפים שגבה אחנאי כותי מביח כותי ועיין מ"ש בם"ם קע"ו :

לו נתן לו משות ליקח בשם שחוכ וכלך ונקנה ואחר שלעלמו קנה ועיין במ"ש בסי' קפ"ב :

לז ב' שיש להם חוב על כותי בשותפות ולא רצה הכותי לפרוע קלהו שטען שאחד אחם חייב לו בגבד אותו קנה :

לח אחכון שביד א' מהשותפים ונפטו אחד אח האחכון :

לט האומר לחבדו שחוב לו ואתה אומר לעלמי קניתי :

מ כותי שבקש מלוה לו ושטען לכלות לו אך אחות ובקש לו להשתתף עמהם בחוב ולקח לוה ונתן ל' וקיבלו אחלקו והשביעו ש"א יותר :

מא א' מהשותפי שפטר לכותי קנה אחכון :

מב ב' שיש להם חוב בשותפות ולא אחד להתדבק אחקומו ולהוליך השטר עמו :

מג שחוען ויהודה נשתעבדו ללוי בעד אחות שקבלו ושיקבלו עוד ואח"כ הודיעוהו שקבלו עוד ובשהגיע זמן פרע שחוען ללוי כל הכסף שנשתעבדו לו ואת שחוען ולוי תובע מיהודה אלקו :

מד א' מהשותפים שטען שחוב על בהחאו ולערב אחם בחוב :

מה א' מהשותפים שטען שעשק השותפות על בהחאו או אותו בחנות אין יטול שכר :

מו ג' אנשים ואחד השתתפו בחנות ולפי שהיו דרכם של אחד לשלח ולבא בחנות ויתרצה להם אלק יהיו וא' אחלנשים פעם שלח השתדל בחנות כמו שהתנה :

מז שר שחייב לראובן ושחוען ושחוען לבנו קבל שבועות ואח"כ אלך לדור אחת אחו שר ולכן אינו יכול לחבוע בשבוע :

מח ראובן אכר לשחוען י' לבושות אחי ואלקם לו ולהתנה עמו שיביא לראובן אלק באבירת שחוען הן בהשבד הן בשבר ואח"כ אשר אלקם :

מט א' מהשותפים שאלך בשמורות השותפות ושבע ופלטו שותפו אחאחנא בסי' קע"ו :

נ יורשי שחוען תובעים אבשומות אראובן שאוב אחם שאינו אלא לוי שותף שחוען שחוען אינם חייב לו בשחוף ע"ב :

נא שותפים שהשביחו את אחם יכל להשביח בשותפים ואלך ולא רצה האלוח לשת שם"א נעלים בסימן ל"ם :

נב ראובן ושחוען היו מייבים אם לקבל ונבו שאוב אלקם אחם בשבועת שהיו ביד ראובן :

נג ראובן אמר לשחוען שיביא שותפו לדבינא ולוי אחר לו ראובן אחר לי שחוען לך כי אח בשבועת :

נד ראובן קנה אחורה בחלף וק"ק ושחתפו עמו ג' כ"א בדבינא שולא השאורה ועמדה על ע"א וב' נתנו לראובן כ"א ק' וזובים לחפטר ותובע לראובן אילולא ק' וזובים אלק הפסדו :

נה ס"א שיבא על אחד אחאחנא בסי' ס"ב :

נו שותפים שהתנו שאח תצרף אחנות למעות יותר יוסף על מ' ויקח ריוח כפי הערך :

נז שותף שטען עד עתה נתרציתי שלא ליטול כל זכותי ולא אוכל עוד לחבוע :

נח האומר לאחר כתוב לשותפך שבאחיכת שיש שיקנה לי דבר פלוני וישלח לי ושלח ונשבע שפיטנו בית :

קעח שותפים שנתנו מעות לאחד לקנות ונתערבו ונפסד אחד מהם :

א ראובן קנה קרקע משחוען וכתב השטר ע"ש לוי בלא רשותו ואח"כ אוב בו ראובן :

קפה דיני סרסור עם ב"ה :

א אחר ב"ב לסרסור אחותר שיאכר על כך יהיה שלך ושחוק שאחים ללוי ולא רצה ראובן סרסר בית שחוען ללוי ולא רצה לאחכו לו אפני שהוא שלוח ואכרו לשחכר ותובע הסרסיר אחי סרסרותי :

ב ראובן סרסר בית שחוען ללוי ולא רצה לאחכו לו אפני שהוא שלוח ואכרו לשחכר ותובע הסרסיר אחי סרסרותי :

ג אחר שבעת לסרסור לאחכיר ולאפסיד אחנן אחנה :

ד שטען כלום לסרסור אשאכנתי ואחר שיהי יודע היכן אשכנתיה או שאחר אשכנתים אשלא פלוני וכפר בו או אחכיר שלא ברשות :

ה סרסור שנתן כלי לבקרו ולא רצה אחקבל לאחזיכו :

ו אין לסרסור לאכור אפן בשערתי שלא ברשות ב"ה :

ז נדר לשחד ' וזובים כדי שיודבר עליו לשר :

קפו לקח כלים מבית אומן לשגרם לבית חבירו :

א מ"ל אם שחאכור אפן זה יותר אכך וכך שערות ואח"כ אלך לדור אחת אחו שר ולכן אינו יכול לחבוע בשבוע :

מח ראובן אכר לשחוען י' לבושות אחי ואלקם לו ולהתנה עמו שיביא לראובן אלק באבירת שחוען הן בהשבד הן בשבר ואח"כ אשר אלקם :

מט א' מהשותפים שאלך בשמורות השותפות ושבע ופלטו שותפו אחאחנא בסי' קע"ו :

נ יורשי שחוען תובעים אבשומות אראובן שאוב אחם שאינו אלא לוי שותף שחוען שחוען אינם חייב לו בשחוף ע"ב :

נא שותפים שהשביחו את אחם יכל להשביח בשותפים ואלך ולא רצה האלוח לשת שם"א נעלים בסימן ל"ם :

נב ראובן ושחוען היו מייבים אם לקבל ונבו שאוב אלקם אחם בשבועת שהיו ביד ראובן :

נג ראובן אמר לשחוען שיביא שותפו לדבינא ולוי אחר לו ראובן אחר לי שחוען לך כי אח בשבועת :

נד ראובן קנה אחורה בחלף וק"ק ושחתפו עמו ג' כ"א בדבינא שולא השאורה ועמדה על ע"א וב' נתנו לראובן כ"א ק' וזובים לחפטר ותובע לראובן אילולא ק' וזובים אלק הפסדו :

נה ס"א שיבא על אחד אחאחנא בסי' ס"ב :

נו שותפים שהתנו שאח תצרף אחנות למעות יותר יוסף על מ' ויקח ריוח כפי הערך :

נז שותף שטען עד עתה נתרציתי שלא ליטול כל זכותי ולא אוכל עוד לחבוע :

נח האומר לאחר כתוב לשותפך שבאחיכת שיש שיקנה לי דבר פלוני וישלח לי ושלח ונשבע שפיטנו בית :

קעט שותפים אין להם הזקה זע"ו :

קפ שנדרו הנאה זה מזה :

קפא עמד עליהם גייס והציל א' מהם :

קפב כיצד נעשה לשליח ואם עבר או טעה ואם עשה כחורה בדבר איסור . דיני שלוחים :

א אם השליח אשנה כ"ש כל השלימות בעל :

ב השורש חובן ע"י שליח ולא רצה האלוח לשת שם"א נעלים בסימן ל"ם :

ג שליח שהגיע חוק אחמת שליחותו :

קפג קנה השליח לעצמו או הוסיפו לו שבה הבותי אצלו :

א ראובן אמר לשחוען שיקנה לו קרקע פלוני בשד מעיתיו שבילו ואח"כ אכלו שחוען ללוי שלא אדעת ראובן :

ב שליח קונה למשלח אע"פ שעשהו שליח שלא בקנין :

ג קנה בשותפין ואבוין לזכות לאחיהו לא קנה אחבו :

ד ראובן שאחר לשחוען יש שחורה אחקום פלוני קנה לשיהו וקנה ולא רצה האלוח לשת שם"א נעלים בסימן ל"ם :

ה הקבל אחו לא ראובן לפרוע אחם והשביחו השעבו"ם אשלח בשעות :

ו שלח לאחיהו ל' זוז שיפסד עם ב"א ופשר בב"ש :

ז נתן שעות לאחבו לקנות לו יין ושחוען עמו שאח לא יקנה שיתן לו יין אשלח :

קפד ג' נותנים מעות לאחד לקנות :

א ראובן קנה קרקע משחוען וכתב השטר ע"ש לוי בלא רשותו ואח"כ אוב בו ראובן :

קפה דיני סרסור עם ב"ה :

א אחר ב"ב לסרסור אחותר שיאכר על כך יהיה שלך ושחוק שאחים ללוי ולא רצה ראובן סרסר בית שחוען ללוי ולא רצה לאחכו לו אפני שהוא שלוח ואכרו לשחכר ותובע הסרסיר אחי סרסרותי :

ב ראובן סרסר בית שחוען ללוי ולא רצה לאחכו לו אפני שהוא שלוח ואכרו לשחכר ותובע הסרסיר אחי סרסרותי :

ג אחר שבעת לסרסור לאחכיר ולאפסיד אחנן אחנה :

ד שטען כלום לסרסור אשאכנתי ואחר שיהי יודע היכן אשכנתיה או שאחר אשכנתים אשלא פלוני וכפר בו או אחכיר שלא ברשות :

ה סרסור שנתן כלי לבקרו ולא רצה אחקבל לאחזיכו :

ו אין לסרסור לאכור אפן בשערתי שלא ברשות ב"ה :

ז נדר לשחד ' וזובים כדי שיודבר עליו לשר :

קפו לקח כלים מבית אומן לשגרם לבית חבירו :

א מ"ל אם שחאכור אפן זה יותר אכך וכך

ב מ"ל מה שחמכור ספר זה יותר מכך וכך יכיר שלך ושתק ולקח הספר בעלילת המכר מי משלם הספסד :

קפז טען שליח שאירע לו אונס :

א אם חניח שלח למקום בניח ב' ונרקבו מחמת גשמים שירדו עליהם מחוך פשיעה :

קפח אין שליחות לעכו"ם וחש"ו :

א דיני שכירים ופועלים ומלמדים בסי' של"ח עד סי' ש"מ :

ב דיני שלים שחופש לב"מ בסימן ק"ם :

ג שלים שנשבה דבר בעל השלימות מכל וכל :

ד אם מנכר המקום שלשלוק נותן לו פחות ממ' ובזה נגמר המקח בסימן ר"ם :

ה אם שגיע לו חוק מחמת השלימות :

קפט אין המקח נקנה בדברים :

הלכות קנין קרקע

קצ קנין קרקע בכסף ועייל ונפיק :

א ישראל שקנה קרקע מכותי ונתן לו כסף בסימן קל"ב :

ב מלוה חמר ללוה למכור לך קרקע במנה ונתן לו כלוה מנה :

ג שטרות שכותבים בזה"ו מי מהני לשטרי קנין :

ד אם קנה קרקע בכסף וא"ל קנה לחמר לי יום ונתעכלו המעות :

קצא קניית קרקע בשטר :

א כתבו שטר המכירה ולוקח טוען שנתן מעות ומוכר חומר לא קבלתי :

ב שטר מכר שעשו בגוסן של עכו"ם :

ג שטר מכר שעושים עכשיו אם קונים מעוש שטר קנין ועיין בסי' ק"ך :

ד קנה בשטר וא"ל קני לחמר לי יום :

קצב קניית קרקע בחזקה ושבירות קרקע :

א במקום שכותבים שטר מי קני במקום למוכר:

ב קרקע נקנה בקנין סודר :

ג אם קרקע נקנה במלוה בסי' ר"ד :

ד קנין שאלת קרקע בסי' ר"ד :

ה קנין משמוש קרקע :

ו השוכר מן הכותי ונתן כסף או משוך :

ז מ"ל קנה קרקע או במקח ולא נתנה מלא לחמר לי יום :

קצג מחובר לקרקע דינו כקרקע :

קצד כותי שמכר קרקע לישראל :

קצה קניית קרקע בחליפין ובל דיני' :

א אחו בבגף משל חבדו וגטל קנין על דבר כך וכך :

ב דבר לטוי בקנין סודר אח צריך לכתוב עכשיו :

ג יש דבדים שמ"ל קנין סודר אלא מתקיימים בעלמא :

ד בשטר קניסים אם יכול לחזור בו מכ"ד :

ה כל הדבדים נקנים בק"ם מן ממטבע :

ו שבירות ומשכונא במה הם נקנים :

ז ק"ם אם קונה קרקע אלא נתינת דמים :

ח שטר אם נקנה בחליפין או בחוב :

ט קנין בדבינא אי מהני :

י דבר שאין בו ממש אי מהני אים קנין ותוב ע"ל :

יא דבר לשיתים בעיניס וברשותים אי מקני בקנין :

יב אי קנו מינו שיחזור לראובן כל זכויותיו גם שטר ממילא אי הוי קנין דבריס :

**יג

סז שטר שיש בו קנין לו ומן לוין צריך לפנמי כפול : [יד]
סח משם שלמ עליס שטר שהוסס שיש עליס סוב לפלוגי מנס ע"מ שי משפט : [טו]
סי המומר שדס זו נתוגס לך במתנס על מנת שתתן ל' זוז ומת :
סיה המומר שדס זו נתוגס לך ע"מ שתתן לי בכל שנס מנס ומת :
סיט המתנס עס מניזו משס מתפייב בפנמי מסר כיולס בו :
ס מין כוללין בתנמי אלא דברים דשכיחי :
סא ב' שנתפשטו שיתן זס לוס סך מס לשנס ועמדו שוד שנס בשנתוף משס צריך ליתן בעד חלקס שנס :
סב פ"ל לפירוש סלשמותיו ושוטן שטוענ דבר שלין ברגילות :
סג זכין ולא מלטריכו ליס זוזי וכן כל כיוצ דשדרי זביני עד כמס שדרי :
סד כל כיוצ דשדרי זביני מ"מ לנוקס למיכל פירות : [לו]
סה מנמי שמר שלוקס או דשכר בשנת נתינת המעות משס קנס :
סו המקנס שדס למזיקו ע"מ שיתן לו מפן פלוגי יכול ליתן לו דמי המפן : [כה]
סז מתנס ע"מ שתתן לי כך וכך עד זמן פלוגי ומת המקבל תוך הזמן : [כו]
סח פ"ל משס לא מקבל קלוסי בתי מבנך כשיגדי' רלוי לקדם מתן לך ר' וקוקיס ומת קודם שיגיע בן מביזו י"ג שנס : [כז]
סט כל שלמי ממון שהתנס עליו מתמנתו בשנת מעשס מנמו קיים בלא קנין : [כח]
ע רלוגן מוכס למשען לכלוותו ע"ו ליטרין ברבית ע"מ שלס ירלס בנו ליטל בתו ומן בנו לבנו קרלוגן ובן שמעון מיזו לוקס בבתו: [כט]
עא קונס שגלס דעתו לכוליכו למקום פלוגי שלוס יותר וזל קודס שכוליך יכול לחזר בו : לב מי שנוגס ע"כ כיון שנוגס :
עג רלוגן שלר למשען שלס לפרוע לו ומשען שלס שטר שכ"ו שיפרע לו שלס בשטר המכיוס : [לו]
עד מכר קרקע למשען במנס שמייב לו ומשען שלס שטר שכ"ו שיפרע לו שלס בשטר המכיוס : [לז]
עה ס' שנים ואוס שטר המכיוס יכיס ביד שלים עד ד' שנים ואוס שטר המכיוס יכיס ביד שלים על מנת שלס יכיס בשטרות לרלוגן ולא יתנס למשען ע"ל בסיומן זס : [לח]
עז משען שלויס מרלוגן מעות בשלוק ונתן לו משכון שלויס ולא"כ המשען בו שיפרע לו והשויר לו משכונו :
עח למשען שפקיד מעות ביד רלוגן להלוותס למשפקים ושקו עס משען והרויס למשען :
עט רלוגן שפנס למשען ולא יבא לב"ד שיתמייב לו ולא יכיס לו שום טענס ולא שבועס :
פ רלוגן שפנס למשען ולא יכיס לו שום טענס ולא שבועס ולא יכיס לו שום ראיס אלא שיכיס לו שטר שלו ולא יכיס לו שום טענס ולא שבועס :
פא ב' שנתפשטו בשטר שקנו ממנו בב"ד משום מלן לוי ושום מוסס : [לט]
פב רלוגן יש בית מלבוי ובנס עליו ושרב בו בתים תוך המלרים שא"כ נתנו במתנס לבנו וכתב נתתי לו במתנס שבית שליס מיעקב אבי ושיים לו מלרים ומת רלוגן ולקחו יורשי רלוגן ממנו שלא כדין שהרי לא נתן לך רלוגן רק מה שיש מלבוי לא מה שלוסיף שום בנין: **פג** לימתי מלרין לרשת שטר שנתן בשטר לעבויי מילתא מתא :

רטו מוכר חצר ובית הבד ומרחץ ועיר מה מכר עמהם :
ריו מכר שדה מכר אילנותיו ואם אמר חוץ מדקל :
ריז מכר אמת השלחין וורך יחיד או רבים :
ריח מכר בית בור ויש בו סלעים או שאמר מדה בחבל וכו' :
ריט כיצד מסיים המצרים :
רכ מכר ספינה קרון וצמד פרה ושפחה מה מכר עמו :
רכא מוכר שאל ר' ולוקח רצה ליתן ק' ונתן לו מנה ולא נתרצה ואח"כ נתן לו החפץ סתם :
רכב ב' חלוקים על המקח כל אחד אומר לי מכר :
רכג מחליף פרה בחמור :
רכד קנה פרה ונמצא נקב בבית הכוסות :
רכה דין אחריות טעות סופר :
רכו מכר שדה שלא באחריות וחזקה דדייש אמצריה :

א לימת למיזן מוכר שדס וילמו עליס פסיקין משסחזיק בו מיזו יכול למזור בו :
ב רלוגן שקנס שדס לבנו וחזר ומכרו למשען ומשען מכרו ללוי בתמיות ותמ"כ מת רלוגן וכיים לוי שתתן בן קטן ובניס מכריס ומת הקטן ובלי שמעון לקטיא מלוי טוען לוי שמכר לו שדס שלזו שלו :

הלכות אונאה ומקח טעות

ועיין בסימן רכ"ד :

רכז מחילה ובטול מקח ושליח שטעה ודיני אונאה :
רכח אסור להונות בדברים ואיסור גונב דעת :
רכט כמה עפר וטנופת יקבל הלוקח :
רל מוכר משקים ושנוי טעמם או יוקרא וזולא :
רלא שלא לרמות במדה ובמשקל ופסוק שערים :
רלב מוכר במדה כו' וטעה :
רלג מוכר מן זה ונמצא מין אחר או רעות ונמצא יפה :

א המוכר בשר בזקת שהוא ממיל מסורס ונמלאת שהוא מסולסו מסורס :
ב הלוקח בליס בזקת שסס מתרגולת מיס ונמלאו בוליס שמוטס :

רלד מוכר דבר אסור ואבלו הלוקח :

א המוכר בשר בסס שמסרוס מפני שלא נבדקס כסוגן :

רלה קטן מתי מוכר :

א מ"ס ולמכור בנכסי מבין עד שיגיס בן כ' שנס מי לריך לסניס רליס הלוקח מן המוכר :
ב מס קטן יכול למעבד נכסי מבין :
ג מכר בנכסי מבין שלמנו לא עשס כלוס מ"מ מייב הוא להמזיר דמי המכר ותפילו לנתנו לסני זוזי :
ד קטן שמכר בנכסי מבין ותכל הלוקח פירות ותמ"כ בטלן ב"ד המקח :
ה המוכן מתנס לקטן ע"י גדול ; ומסרו המקבל לקטן ונפסידס :

רלו עכו"ם שאנס קרקע מישראל : **רלז** המחזיר אחר ד"א לקנותו וקדם אחר וקנאו :
רלח כותבים שטר למוכר לבדו ולא ללוקח :

א כשבאו לכתוב שטר מכיוס שכח סך דמי המכיוס :
ב הלוקח לומר נתתי דמי המקח והמוכר לומר לא נתת :
ג רלוגן גזל שדס משמעון ומכרו ללוי ולוי נתנס ליהודס בא שמעון וטרפס מיהודס :

רלט מי שאבד שטר קנייתו : **רמ** ב' שטרי מכר על שדה אחת :

הלכות מתנה ומחילה

רמא המתנה במה מתקיימת ובן המחילה :

א דיני מחילה :
ב מוחל למכיר כל מס שיטול מנכסיו :
ג המוכלס פס ס' זוז יותר מפני שיש שקנס לו :
ד שטוען שנתן ע"מ לסזיר ולא קבע זמן :
ה רלוגן נתן מעות ללוי להתעסק בהס ושיתן פירותיו למשען ומת רלוגן והיורשים רולים למעות :
ו רלוגן כלוס למשען לוי ויהולס בניו מנס ומת רלוגן וקודס שחלקו סיהולס כתב משען ללוי שטר שנתן מכל מס שיש מלבניו ועתס תובע לוי קוב זס משמעון :

רמב מתנה באונס ומסירת מודעא :

א מס שכתוב בשטר ילך ויחזיק מעכשיו אע"ג דלא כתוב בכתוב בפרסיסית יחתמוס בפוק כסר :
ב מפנס טעירתא ומחזיק סוא בנכסיס :
ג נתן מתנס מפלמו ומ"ל ממת טענס תיטמרו כדי שלא ישמע בני מו קרובי :

רמג מזכה על ידי אחר והאומר זכה ע"י פלוני :

רמד והאומר בתבו שטר אין יכולים לעשות שליח :

רמה הכותב נתתי לפלוני או אתן : **רמו** שמע שמת בנו וכתב כל נכסיו לאחר :

א כשנתן כל מס שיש לו לקנס מבניו :
ב כתב כל נכסיו בין קבנים וכתב לו מעלטלי מגב מקרקעי מו שהקנס לו בקנין :
ג סיכס דאיכא למספפוקי בלשון שמתנס מס נתכוין למתנס גמורס :
ד ס"מ שאמר מי נותן לבני כך וכך ואחר כל נכסי לאחרי :
ה המומר משתי תשי רשאס ולשלוסס בנכסיו :
ו שעדים עלמס מיום נמנים לומר שהוא שטר מברמת :
ז מס ע"מ שעיד שהוא שטר מברמת :
ח מיזכו שטר מברמת דלא קני הלוקח מו שמקבל מתנס :

רמז שלח חפצים לבני ביתו היאך יחלקו :

רמח דיני נכסי לך ואחריך לפלוני :

א מס אמר מאחריו מעכשיו לפלוני :
ב בריא שאמר נכסי לך ואחריך לפלוני :
ג אמר נכסי לך כל ימי חייך :
ד כתב שנתן לו ד"מ ולבסוף כל שאמו טלטול וכל שאמו ממון וכל שאמו נכסיס :
ה ס"מ שאמר בנו וב' בנותיו יירשו נכסיו ומס ימותו שלאשתס יהיס המשלס להקדש ושמשלס ליורש סיותר קרוב :
ו שנותן כל נכסיו לבנו סיומיס ושתנס שאס תמות ימזרו שכנסיס להקדש :
ז ס"מ שאמר תנו מנס לפלוני למאר שיעשס פלוני לו למאר שנס :

רמט הנותן מתנה וחוזר בו :

הלכות מתנת ש"מ

רנ מתנה ש"מ במקצת או בכולה בק"ס או בלא ק"ס וייפה כח ואימתי נקרא ש"מ או מצוה מחמת מיתה :

א ס"מ שאמר ותילו מתרפא לגמרי תסי לוותני קיימת כ"ו שלא לתוור בי :
ב תפילו הולס לחזור בשעת פטירתו שקבל כך וכן בפקדון משמעון מיזו מוזק לשנס :
ג אס שנתן מעות לבניו ומזיק שוא בנכסיס שנתן מתנס מעלמו ות"ל ממת טענס תיטמרו כדי שלא ישמע בני מו קרובי :

רנא מתנת ש"מ שכתוב בה בחיים ובמות :

רנב דין מצוה לקיים דברי המת וש"מ שהקדיש :

א מי שסיס לו לאוס במדינס למרס ואוס לפני מותו שלא יתנו לממון וספריס ביד דודו ותמ"כ מכרס למותו ספריס לדודו :
ב ס"מ שהוסס על סך ממון שהוא על בנו ומשתו סודיית לו שכן סוא ותמ"כ בשס לגבות כתובתס מתותו ממון :
ג ס"מ שהוא לשת לפלו' כך וכך ולא שרבס משתו בדבר ותמ"כ בשס לגבות כתובתס מתותו ממון :

רנג איזה לשון מועיל בש"מ ומתנה בטירתא ואם אמר יאכל פלוני כל פירות דקל או ידור בבית :

א אמר תנו מנס לפלוני בעל קובי שתס ולא אמר ברלוני לו ולא בקובי :
ב רלוגן לוס לפני מותו שיתנו לוכלו כ' ליטרף ותמ"כ מתס גס שכדו וקניסס בן קטן ותמ"כ סוא ובעלס בס לוכות בכ"ל ליטרף :
ג ס"מ שהוא שהמטרופוס שלו יברו ממוטב שטרי הטסק מנס ויתנוהו מיד לאר פטירתו לרלוגן והמטרופוסים ברוו ויחזרו בקרן זוית ואבדו השטרות :
ד אמר תנו מנס לפלוני לנסותים נותנים לס מיד :
ה אמר נתתי למשתי ר' ליטרס מגב קרקע ועיין בסי' ס' :
ו השמיל ביתו למשען וקנו מיזו :
ז אמר יזור פלוני בביתי ולד בו כמה שניס ותמ"כ ערער עליו :
ח מי שהוא לתת לאחר פ"ר ליטרין ומיזו הולס ליקח תלת מעות :
ט רלוגן לא סיו לו בניס לך ב' קרובים ואמר בני משען המוכרים יירשו נכסי ואס לא יסיו לו זכרים יירשום בני נפתלי הוכרים ולקחו בני נפתלי הנכסים ואמר פטירת רלוגן סיו בניס וכרים למשען :
י שנותן לאחר לירד בשר בתוך מבתיו שיכור כן בבתים הטלויים כן בתפוחים אס יש לו רשות לבור בניו בשמלתי :
יא מי שנתן בקנין לרלוגן מקום שיבוס שיש לו בב"ס בסימני ומליו ובו ביום נתן לבני משען ב' מקומות שהיו לו בב"ס ולא סיים ולא מכר :
יב מי שנתן כל מה שיש לו לבנו ושתי בנותיו ושתנס שאס תעשס לאחת מהנות תעול גלוסיתס ולא יסיס לס חלק במתנס זו אלא כדי שתעשס ושב נשתע ונתן תובע כל הנכסי שהס :
יג אס העדים כתבו כל מקנלי המתנס בשטר אחד ואחד תובע לעצמו לו שטר לבדו :
יד נותנ ש"מ בשטר שאחרו סיורשים פלעגו :
טו רלוגן לוס לבנו מנוך לתת מנס למשען לשמור לבנו ולא יתן לו כלום עד שיגדל ותבע יתמי קנין מוטל בעדיפס לגדיל ותבע יתמי מנוך :
טז שלומר לבנו לבקשך שאס ומן ס' ויוזוג נאס לימומס פלונית שתניס לס מס שיש לי מייבת :
יז ש"מ שיש מנוס בשוזן נכסיו ולא אמר מכנסי :
יח שטר אחד בקנין ברלוגן מקום יביבס שיש לו בב"ס בסימני ומליו ובו ביום נתן לבני משען ב' מקומות שהיו לו בב"ס ולא סיים ולא מכר :
יט מי שנתן לכל מס שיש לו לבנו ושתי בנותיו ושתנס שאס תעשס לאחת מהנות תעול גלוסיתס ולא יסיס לס חלק במתנס זו אלא כדי שתעשס ושב נשתע ונתן תובע כל הנכסי שהס :
כ שלא אמר ויכיו מוסס ספריס כס"ת שהקדיש פלוני לוותו דמיון בית הוס :
כא רלוגן נתן מתנת בית לשמעון אמיו ונתן השטר ביד נאמן שיתן לו סך מסוים ופטירתו יתן שטר זה לשמעון ותמ"כ נשע רלוגן והוליל בניס ובשטר ותו מסר הנפקד השטר לשמעון :

רנד שטר שיש בו קנין לו ומן לוין צריך לפנמי כפול : [יד]
רנה משם שלמ עליס שטר שהוסס שיש עליס סוב לפלוני מנס ע"מ שי משפט : [טו]
רנו המומר שדס זו נתוגס לך במתנס על מנת שתתן ל' זוז ומת :
רנז המומר שדס זו נתוגס לך ע"מ שתתן לי בכל שנס מנס ומת :
רנח המתנס עס מניזו משס מתפייב בפנמי מסר כיולס בו :
רנט מין כוללין בתנמי אלא דברים דשכיחי :
רס מי שנתן בקנין לרלוגן מקום שיבוס שיש לו בב"ס בסימני ומליו ובו ביום נתן לבני משען ב' מקומות שהיו לו בב"ס ולא סיים ולא מכר :
רסא מוצא דבר שמוכה שהונח שם :
רסב מוצא דבר שניכר שאינו אבדה : **רסג** איזה דבר שחייב להכריז ויאוש שלא מדעת סימנים :
רסד מוצא אבדה שמבייש להשיבה : **רסה** של מי קודמת וטול דינר והעבירני :
רסו אם ליטול שכר על ההשבה :

פרטי רמזי חידושים מהר"ו קאר"ו בטור חשן משפט

רסו אבידת כותים :
רסז כיצד מכריז וכיצד מטפל :

א מי שכריזו בג"ס להשיב אבדה ויש מהשים שמומרים שמסר לשם כדבר בסוד :

רסח קניית מציאה בחצרו ובד"א :

א מי שיתנו של חבירו קונה לו לענין שלין מהר רשאי לקניתו :

רסט דין מגביה מציאה להבירו :
רע מציאת הש"ו ועבד ושפחה :
רעא מציאת בהמה וש"ח ושובר וגט :
רעב מצות פריקה וטעינה :

הלכות זכיה מהפקר ובנכסי הגר

רעג זוכה מן ההפקר :
רעד תקנות שתקן יהושע :
רעה זוכה בנכסי הגר :

הלכות נחלות

רעו סדר נחלות וקרובים בעבירה :

א מי שמת בלא בנים ובנים מקדון ביד מהר מס ינתן בפקדון ליבם או לאחי שמת :
ב מי שמתעסר בחלק יהושתו בדבר מופלא כי מ"ל שלא היה נכסים רביס מ"ב נודע לו שהיו רב :
ג שתוקי שמת מי יורש מותו :

רעז בכור נוטל פי שנים ומוריש ליורשיו :

א מת בנו ובנים בניס ויש שהב מספיד עליו לוי על בני בכורי :

רעה אין הבכור נוטל פי שנים אלא בנכסי אב :

א מי שיש לו בשוכפות ביד מהרים מפילו מון לעיר מקרי מוסוק :
ב משכשתו בתורת חלק מחלקי בכורו של ליס ושל מלוס נוטל בו פי שניס :

רעט אמר זה בני וזה אחי :

רפ אחד מן האחים אמר זה אחינו :
רפא מעביר נכסיו מבניו לאחיו או השוה הבכור :

א כתב שטר למהר מבניו שיתן לו ק' וזו למהר מותו ממחת יהוסף :
ב נכון להעמיד מחטרופוס לקנן במקום שהנכסים שם :

רפב שלא להעביר נחלה :
רפג ירושת גר וכותי ומומר לעכו"ם :

א מי שמת ילנים ב' בנות נשואות ועשה מקח מומרת לעכו"ם ומתן לת נשתעה מיד כתובתה ונתנה שכל במתנה לבתה שישראלית ומתה ומת"כ מתה :
ב מומר לעכו"ם שהקדיל קדמון ביד ישראל ומבעו מהר ומן ולא רלה להחזירו לו ומת המומר ויורשיו תובעים לוהו :

רפד א"צ עדות ליורש שהוא קרוב :

א מי שרין להביא רמיס שמין קרוב יותר ממנו :

רפה שבוי וברורה מחמת מרדין :

א כשמהרו מין מורידים קרוב לנכסי קנן מי יכולים למנותו מפטרופוס עליהם :

רפו יתומים האיך נזונים מנכסים ואם שלח האב שושבינות :
רפז השביחו היתומים הנכסים :
רפח האיך שמין מה שעליהם ובניהם :
רפט דיני הלוקות האחים או שטרות יוצאים על אחד מהם :

א מי שמת ומניח בניס גדולים ומשה מעוברת ובמו שגדולים למלק מכנסים :

הלכות אפטרופוס

רצ דין הנהגות אפוטרופוס :

א אמר משה מ' לש"מ לפוכ שמסיס שליט ומ"ל כן :
ב בשכשה שמוכים על שלמן אמד מורידים מקדוב שגדול על שכל :
ג ב"ד יכולים למנות מפטרופסי קרובי לשם :
ד אין להשם וקרובים ולא קרובים מלד שאב יכולים לעכב ביד ב"ד מלמנות מפוטרופוס שגדלה לשם :
ה עולבנת דלייני קוב למנות רך בשניס שלא קורגל לפקח ולהשבון ולישמ ולישן :
ו מי שהר מהנכסים כל כך שמ"ש שהולים מותם בלרכי היתומים מי משלקי' מותו ומוליאין ממנו :
ז מי משנו מעות היתומים ומפוטרופוס טוען שירש להשבון בשם אן יפסיד גם היתומים חייבים :
ח ב' מפוטרופסים קנו קרקע לצורך היתומים ושנה כ' בשם שניהם ואמר לנהו פרע שכל :

הלכות פקדון

רצא דיני דש"מ ותנאיו :

א היו מניס מופקדים בידו ונרקבו מממת גשמים שנפלו עליהם קוי פשיעה :
ב שמעון כך מלא וטוענים תחת שמעשו קוי שמירת מעולה :
ג מי שפופקד בידו מרנקי ומת ונמלא מסר מלותי מרנקי :
ד אומר אמסר לאומר חייב לחילו שרמעון קל וחב' מהיר :
ה לעובן היה חייב מלף דינרים לגובר שעיר ובקש משמעון שילוח לשעביר מבוית יין שלו בבית ויאמר לשגובר שמין בו מלא ממס קנין וכן עשה ועשתה תובע לשובן שהיו בו ר' קנין :
ו הפקיד מלאו ובקבל עליו לשריות שהם קוי כ"ם :
ז כתב שמפקיד לנפקד להולית סך וטוענים ועובן לא טולית כ"כ :

רצב דין שליחות יד בפקדון :

א כי אמרי' בשהית שהשם דמי שתרמו ליס וביעת כו' שיינו שמין מגניס מלוויס מו שהוא עשיר שם"ב למעות שלו :
ב הפקיד מעות ביד שמעון ונתעשק בהן והרויח מש"ב נתפשרו לתת לו קלת מהריוח ונשבע שיפרע לזמן פלוני ולא קיים השבועה וטען שיש בו משום רבית : לעובן שמר לשמעון י' וטוענים ולוי שמר לו ו' לשוליכם למקום פלוני וסיו לשמעון ב' וטוענים וכיון שכל בניס ש' ונשבו מהם ד' וטוענים :

רצג דין החזרת פקדון למפקיד :

א הפקיד אצלו לזמן ידוע חייב יכול להחזירנו לקבלו ממנו תוך הזמן :
ב לעובן שכנס לבית שמעון ולקח סוטו ואמר לשמעון שיפרע לבעלם שכאו וגמנס הסוס בדרך :

רצד כופר בפקדון או טען בפקדון :
רצה טענות בין הנפקד ובמפקיד או בעדים :
רצו שילם הנפקד כיצד משביעים :
רצז כופר בפקדון ומתי מוציאים מיתומים :
רצח טען הנפקד איני יודע כמה אני חייב :
רצט ב' הפקידו ואחד בא לתבוע :
ש ב' הפקידו אחד ק' ואחד ר' וכל אחד תובע ר' :
שא דין שומרים בעבדים וקרקע :
שב איש ואשה שוים בדין שומרים :

הלכות שומר שכר

שג ש"ש באחה דבר מתחייב :
שד מעביר הבית ונשברה :
שה ש"ש שטעון נאנס או כופר :
שו האומנים ש"ש ואם קלקלו :

הלכות שוכר

שז דיני שוכר ושבועתו :
שח השוכר בהמה לרכוב או לטעון כיצד יתנהג :
שט שוכר בהמה לילך למקום ידוע ושינה והוליכה למקום אחר :
שי שוכר בהמה ומת או נשבר או נסתמא :
שיא כמה משוו ספינה או טבעה :
שיב שוכר בית ונתעברה שנה או נפל :

א המשכיר לומן מסורת מפילו נפל ביתי' לא מני מפיק ליס :
ב המומר מני משכיר לך בית זה בכך וכך לשנה ואמר שכח אמת רלה להוליאו או להעלות שכרו ועיין בם"ס וה :
ג רלובן שהשכיר ביתו לומן ומכרו למהר בתוך הומן :
ד המשכיר בית למבנו בכך וכך לשנה ולר בן ב' וג' שניס ושנה שהמהרים סיתה מעוברת :
ה שכותב לוך השכיר לו משכן ביתו מתחילת השמטות עד סוף עליתה בסיון שי"ג :
ו סדר בהלר ולומר שכורס סיה מללי עד זמן פלוני וזה לומר שהולה סיה עד זמן שהרלה :
ז השוכר בית בסך יהוע לשנה ועמד בו יותר משנה לינו משלם יותר ממס שהשכיר כ"ז בשהק : [ב]

שיג שכר בית מה נשכר עמה :
שיד הדברים שעל המשכיר לעשות:
שטו במה הקרקע נשברת :

א המשכיר בית לחבנו ע"מ שיסיק לו רשות להשכילו לכל מי שילוה מס יכול להשכילו למי שים לו סיעה גדולה :
ב כל היכא דלוכא למילף מליגמת יתירא ילפי' ולא מהרי' לשומרת דשברי ככתב :

שטז שוכר שבא להשביר אחר :

א המומר יהיר פלוני בביתי וקמו מידו מו שכר לעשות בו מפלו ולד בו :

שיז שוכר אומר פרעתי ומשביר אומר לא קבלתי :
שיח שכר ריחים וא"צ הטחינה :
שיט המטעה חברו עד שהכניס פירותיו לביתו :
שכ מקבל או חוכר היאך יתנהגו :
שכא מקבל בית השלחין ושדה האילן ויבש המעין :
שכב מקבל שדה ואבלה חגב :
שכג מקבל שדה ולקתה בעומריה :
שכד מקבל שדה לזרוע מין אחד וזרעה מין אחר :
שכה המקבל שדה לא יזרע פשתן :
שכו מקבל לזרוע שומשמין וזרע חטים :
שכז מקבל שבא להסתלק היאך חלוקים :
שכח רצה להסתלק מחמת רעת השדה :
שכט מקבל לומן ומת והניח בן :
של האיך חלוקי' בשדה כשמסתלק :
שלא שוכר פועלים ינהג במנהג המדינה :

א כודר בסכיוות מפילו בע"פ ובלא קנין יש לו לקיים :
ב המקבל מחבנו להשילו מסכנס בומן בשנוי' לומר סיס מוכיח כך וכך :
ג רלובן שבטיח את שמעון להסתלל בעדו בעשק מס בהכס וקרב לגמר מור ואמר לא תגמלנס עד שתתן לי כך וכך :
ד שכר מ' לילך בעדו והשלים אמר לב' ולשני אינך לי גס ססולאות :
ה מי שעדם בש"ק של חבנו עד שהביאו לידי פרעון ונדר לו בקנין סרביע ומוך בו :

שלב אמר לשליח שכור לי בכך ובך ושינה או אמר כמ"ש ב"ה:

א מון סרוצה לפטור עלמו מהשם :
ב בשוה ענין נקרא מכשו שילבו מחרין :
ג מי שולכיס אמר מכשו מקום בפועל או אמר מכשו מקום ב"ס :

שלג פועל שבא לחזור וחלוק בין פועל לקבלן :

א פועל יכול לחזור בו מפילו קבל כבר דמי שבירתו ואין המעות בידו :
ב ש"ל שעשון שהתנה תנאי מ' עם שבורים שלחשונים :
ג בני חנוכה שהכרו חכם לדרוש לשם בכל שנה וחזרו בשם :
ד י' תלמידים שהכרו רב אחד בי ליטרין ונוסף תלמידים עד שעלו שכרו לי"מ ליטרין ונסתלק מ' מתלמידי' שלחשונים :
ה רלובן שהעמיד בנו בחומות עם שמעון בסך יוע בשנה ועשה כמו ב' מהשים ומ"ב סיכך מלא לשיים תנאי בין לא נמר מלאכתו :
ו שכיר שהלחה לשעה ומתוך כך לא נמר מלאכתו :
ז מהרת שהולה לחזור בחמלא הומן מיקני דבר שהבד :

שלד שכר פועל וא"צ למלאכתו :
שלה שלח להביא דבר לחולה והבריא או לא מצאו אותו דבר :

א לחובן שהלית חוב לשמעון וטעל שהלך ומ"ב נתקלקל שהוב שילטרך טורם גדול ולומר שהשמעון מחוייב לטורם :

שלו שכרו לעשות בשלו והראהו בשל חברו ואם אמר טול מה שעשית :
שלז דין אכילת פועל בשעת מלאכה :
שלה אכילת בהמה בשעת מלאכה :
שלט לתת שכר אדם ובהמה בזמנו:
שמ השואל חייב באונסים ופטור בשתה מחמת מלאכה :

א השואל כלי זיין להלחם בס וטעלו ממט במלחמה :
ב שואל שהשוכר לשמו ובנין ונגנב לו מהר עד שלא ידע השמיאל :

שמא הרבה דיני שואל :
שמב אין השואל רשאי להשאיל :

א מין השואל רשאי להשמיל מפי' שרשמון קל וחב' מהיר :

שמג דין שאלה אחר כלות זמנה :
שמד טען השואל שמתה מחמת מלאכה :
שמה שאל אחת ושכר אחת זה אומר שאולה מתה וזה אומר שכורה :

א השואל כלי ונשברים משמיל לומר שלא שיס שום והשואל לומר לזיני יודע וא"צ מעיד שמינו שום שלא שקל :

שמו דין פטור שאולה בבעלים :
שמז שור של שואל הזיק לשל משאיל או בהפך :

הלכות גנבה

שמח מי יקרא גנב וכיצד משלם :
שמט אשה ועבד וקטן שגנבו :
שנ איזה גנב חייב בד' וה' :
שנא גונב כים בשבת :
שנב טוען טענת גנב בפקדון ובאברה:
שנג נשתנה הגנבה או נתיאשו הבעלים :
שנד השביחה ביד הגנב :
שנה החזיר הגנב שלא מרעת בעלים :
שנו אסור לקנות מגנב :
שנז יצא גנבה בעיר או מכיר כליו :
שנח אסור לקנות מרועי' ומשומרים ומנשים :
שנט אסור גזלה וחמוד :
שס להשיב הגזילה אם נשתנית :
שסא יאוש לחוד עם שנוי שם ושנוי רשות :
שסב השביחה ביד הגזלן ממילא
שסג גזל דבר ונתקלקלה והדר בחצר חברו שלא מדעתו :

א מסשתפיס בבית שסכרו לאחר שלא מדעת שותפו למי יפלס הסכר : [ב]
ב שכר בית מלחובן בדמיס יקריס ומלא של שמעון כמה יפלס : [א]

שסד נכנס בבית והוציא כלים ודיניהם :
שסה גזל ואינו יודע ממי גזל :
שסו גזלן הרויצה לעשות תשובה :
שסז בא להשיב הגזלה ואין הנגזל שם :
שסח המציל מלסטים :
שסט אסור לקנות מלסטים וגזל ודינא דמלכותא דינא :

א לס מותר לקנות יין מכרס גזול :
ב לס סיסודיס פורעים יותר מכותיס מיקני דינא דמלכותא :
ג דינא דמלכותא סי מפילו בשאר ממון ללאו קרקע ובמיוס תוקף תיכף דמ"ד :

שע דברים שיש בהם גזל מדבריהם:
שעא קרקע אינה נגזלת :

א רלובן גזל שדה ומכרו ללוי ולי נתנו ליכול ובא שמעון וטרפו :

שעב הפסיד הגזלן או השביח מה דינו :
שעג מברו והשביח הלוקח מה דינו:
שעד מברו הגזלן והזר וקנה מהנגזל :
שעה יורד לתוך חורבת חברו ובנאה :

א שכר כרס מכון שלא ברשותו :
שעו המסיג גבול רעהו :
ב המסיג גבול וכנס כותל בפלר ועל כתפו כית גדול :
שעז דרך רבים עובר בתוך שדהו :

הלכות נזיקין

שעח אסור להזיק ממון חברו :
שעט זה בא בחביתו וזה בקורתו :
שפ האוסר קרע כסותי או שבור כדי:
שפא ה' ישבו על ספסל א' וכו' :
שפב קוצץ אילן חברו העומד ליקצץ:
שפג אדם מזיק לבהמת חברו :
שפד אדם המזיק בזריקת חץ וכיוצ' :
שפה מנסך יין חברו ומטמא טהרותיו :
שפו חילוק שבין גרמי נזקין לדינא דגרמא :
א כיס כיד שמעון שטר פרוע של לעזבן ונפטר למלוה :
שפז שמין השוברים לניזק :

הלכות מוסר

שפח מוסר מתי חייב לשלם :
מי שרצו להתפיסו שלא כדין וכלך קוף וכתפיס לת כרוף וכפכידו משות :

הלכות נזקי ממונות

שפט ממון אדם שהזיק ותם ומועד :
שצ נזקי רגל ודין דצרורות :
שצא נזקי שן :
שצב כלב שנטל הררה והדליק גדיש :
שצג הכנים פיהותיו לחצר חברו והוזקה בהם בהמת בעל החצר :
שצד נפלה לגנה כיצד משערין ההיזק :
שצה המשכה כלב חברו בחברו :
שצו מסירת שור תם ומועד לחש"ו או לש"ח ולש"ש :
שצז בהמת הקצבים המזקת או בהמה הרגילה לכנוס לבית חברו :
שצח הכנים שורו לחצר חברו שלא ברשות והוזקה משור של ב"ה או איפכא :
שצט פרה שהזיקה גובה מולדה והרגגולת אין גובין מביצתה :
ת שור שהיה רודף אחר חבירו :
תא שור שנגח וחזר ונגח ונתפס :
תב ב' שוורים שחבלו זה בזה :
תג שמים השוורים לניזק :
תד שור שחבל בשור והשביחו או פגמו :
תה שור שחבל בארם או הדליק גדיש :
תו שור של כותי והפקר או של חש"ו :
תז שור שנגח ומכרו או טרפו ב"ח :
תח אין דנין דיני נזקין אלא בעדים :
תט אין מגדלים בהמה דקה בישוב וחזר וכלב רע בכל מקום :
תי נזקי בור ואם הוא של ב' שותפין :
תיא תולדות הבור כגון אבנו וכו' :
תיב מניח כד ברשות הרבים ונתקל בו אחר :
תיג הקדרים שהולכים ונתקל הב' בראשון :
תיד אין מוציאין תבן וקש לר"ה :
תטו הגודר גדר בקוצים סמוך לר"ה :
תטז כותל ואילן שנפלו לר"ה :
א מי שהיה לו כותל לעוף וסוסיהו שכנו לתקנו ולא שמע מליו ונפל והזיק :
ב הסותר כותל עלייתו שהיה רשות ונפלה שתקרה עמו והפילה תקרת מוכר שלמעט ושברה מנית :
תיז אין מוציאין ב"ד המזיק לר"ה :
א היו לו זיזין יוצאים לר"ה ומדם ממריס תמריסים ולחל מעכב :
ב הנוטען שהכותל שפסה לקח מר"ס יותר מוצת :
ג על מה שמכו עכשיו לעשות מלל תמת ל"ש
תיח פטור וחיוב דנזקי אש :
תיט כיצד נפרעים לנזקים מהמזיק :

הלכות חובל בחבירו

תי אסור להכות חברו וצריך לאמוד הדברים במה שהכהו והחובל בעצמו ובושת והמבייש בדברים :
תיא בושת דוקא במתכוין ור' דברים אפילו בשוגג ונזק אפי' אונס :
א הדוחף לת חברו בעת שנוד שהוסעמת והזיקו :
תיב צריך החובל לפיים הנחבל :
תיג נגף אשה ויצאו ילדיה :
תיד חובל אביו ואמו בשב' וביה"כ :
תטו רואה חברו טובע בנהר חייב להצילו :

חידושים על טור חשן המשפט מהגאון רבי שמואל קאיידנוור זצ"ל

בעל המחבר ספר תפארת שמואל על הרא"ש זצ"ל

סימן קעו טור (ס"ק) אבל מי שנשמטו וכו' . פי' אפי' לקמוטו לאריסה כן מוכח מדברי רי"ף :
שרמוי ליתלק וכו' . פי' ואפילו לת מלקו ומכרוטו ועמ"ם בב"י : בין שרמוי ליתלק
כו' . אף שלת מלקו ספירות מלת מכרוס : מו שסורס . פי' אפילו מלקו ספירות עלמן וס"ס
שטר שעומד לעזיבה ומולקין שכשר לפ"ס שכשר למלצע ועמ"ם בשרמ"ם דתוקף מס מכרו
ספירות וכן שכשר למהר עזיבה אבל אס מלקו ספירות עלמן או שכשר עלמו מודם שרמ"ם
דמולקין לפי משות וגם דברי רבינו י"ל כן ותוק ולפ"ז שם שכתב רבינו בשמוק לקח כל מהר
פירות וכו' ע"כ מיירי שמכרו שכשר למשות ותוק : ב"י (שעיף ס') וכן דעת רי"ף ורמב"ם
כמ"ם וכו' . זס מיוו דלדעת שסעס שפילו שטר עזיבה ועומד לעזיבה מולקין לפי משות
אף שלת עזכוסו וכמ"ם שרמ"ם לדעת שרלוין ליתלק דלרי"ף ורמב"ם שכשר למלצע ומב"ם
לר"ן דיס מיוקס אף בפירות ושמוסס שרלוין ליתלק דלרי"ף ורמב"ם שכשר למלצע כמ"ם בשמוק
וכ"ל שס"ק שכ"י דכי סיכי דכוקיך לשרמ"ם ליישב שפי קושות לפי' בתרת דסיינו דלת
שקטי בגמרת לרב שמוטל ליתלוג ואיתני בדידיה וקושות ב' דלמאי מפני טוזי מדתי ולת
מפני דמיירי בשמוסס ופירות שרמיין ליתלק כעין ב' קושות [שלו] קשה גס לרי"ף ורמב"ם
וכמ"ם שס בשם סר"ן ולריך לישכש כמו לפי' שרמ"ם : שם ועכשיו מולקין בשוס כ"ל וכו' .
זס פשיטא דלאיו דכל ברים דבריו כתב בסדיס דשס לקוטו לאריסה אף שעבשיו שכשר
למלצע לדעת רב שמוטל דהלכתא כוותיס ב"כ לנשוף מבל שור לאריסה וכו' : טור (שעיף
ע') לקח כל ת' פירות וכו' . וס דיין שוס כלמד מסיפת דבריית דקתני לקח וס בשלו [וס
בשלו] ושתערבו וס עבל לפי משותיו וס עבל וכו' דעת שרמ"ם דלעיל ס"ל דאף אס לקוטו
פירות שרלויין ליתלק שכשר וסשפסד בשות ות"ב סיפת דבריית שמי מיירי בפירות שרלויין
ליתלק ועשתו כיון דלת נשתתפו עמו מתמילה בשות וב"ב לת שייך למימר זס מריף טפי בשמ"ם
ושתן מבבירו דב"ב סיס נשתתף עמו מתמילה בשות ולפ"ז ב"ל דאפילו אס אין פירות
בעין רק שנשלו וגיתו בהן מולקין בדמי לפי משות וסיינו לשתם רבינו דבריו לעיל גבי עירבו
סשיתף בלא שומת וכו' ושתשבין ורוחין כשם שוא שכשר לו שכשפסד ושמשע דמולקין שמי
שכשר וסשפסד לפי שמשע כיון שנשתתפו בפירות ותוק אבל אבל לדברי שרמ"ם בשג"ס משמע
דוקא אס פירות בעין מולקין לפי משות ושמרדכי פ' מי שסיק נשוי וכו' שבשיק בב"י
משמע טעמת דסיפת דבריית בלקח בשלו ושתערבו דמולקין לפי משות משום דשתערבו שלת
מדעת וסשיתוף סיק בע"כ וכ"מ בר"ן דסקשה מסהוא שור שנגח וכו' וכת' ל"ל דשתם סיינו טעמת
לפי שלא נשתתפו לדעת שלכל טו"ל כלוקח וס בשל וס בשלו דקיי"ל דמולקין לפי משות ע"כ
ומיהו י"ל דשם לכתב שר"ן שנשתתפו לדעת לקוטו וס לפוסס שמשע דשור שנגח וכו' שלת שנדמי
לס בשברת לשל שלקח ושמל מטעמת דפריסת כיון שלת נשתתפו עמו בשות ומ"ש מדברי
שרמ"ם מוכח קלת שבוכר כדברי רבינו ותוק ולדעת שרי"ף כמו שבתין בו שרמ"ם ע"כ שך
שברת דבריית ב"כ לקח בשתיתו שור לאריסה דמולקין לפי משות ולכאס לאף לרבינו מודם
לוס שלת לזקוט פירות שהוא קמור שברת שרמ"ם ול"ל דשרמ"ם ושי ל"ש בס"ל לאזקוט פירות
דשייט פירות ותוק ולדעת שרמ"ם ול"ל דשרמ"ם ושי ל"ש בס"ל כשרי"ף ור"ת ושפילו בפירות
שרלויין מולקין ליתלק לפי משות מכ"ם בזוזי שאין כאן השפעה גדול וגס שרמוז מוטע וכמו שפירש
בשמוך ומיהו י"ל דשרמ"ם מיירי בשלקוו שור לאריסה ומכוכוכו בזוזי מדת' ושוי השבח ושפשפל
לשמלע שלת דקאמר שרמ"ם שכל מי וגבי וכו' (מסר כאן ושבל על שתבדין) : שם שכל רש"י
מי' וכו' . כלומר שפילו לקוטו שור לאריסה דלדעת שרי"ף ושרמב"ם שכשר לשמלע כשכוכוטו
מי שפ"ם שס מכרו שטור ולת שרוימו רק שכוס שמוכש מולקין לפי משות שסטעה שכשבוטו
שכוס ושרמ"ם שעל דעת כן נשתתפו אפס לת יהוימו שלת שילוף שמשות שבשביל ריוס מוטע
לת יקפידו שלת שכל מ' ישול משותיו ולפ"ז ניחא דלת תקשי דבריהס שהדיני דלעיל ס"ל כדעת
שרמ"ם ושכל ס"ל כרש"י שכשר מיכא שטעמת שעל מנת כן נשתתפו כו' ככ"ל ושעל כיון
דשמוכש כוי שמילוף כשילו שמשות שרמשוטים קיימין ותוק : טור (שעיף י"ט) מיכא טעמה
ע"כ (וכו') ושכ"פ ג"ל שפשטה כיס שטר עיסקה דשל"כ כוי רבית שמ"ם שרמ"ם שף שפשילו
עדים שנתנו בתוות עיסקה שפ"ס כוי רבית דלמת יתוחו שעדים שו יבלו למיד"ם שלת שרבינו
ס"ל דשף שפשטה כתוב בשטר מ"ת לת מוכר בשטר מיזו שמוסס רק שתם עיסקה ולכך כוותך
לבניה דשיס כתוב בשטר ומיזו לת מוכר בשטר מיזו שמוסס רק שתם עיסקה בשרי שרמיים
מסקנת שלת לשלוש שלוש שלוש ש

ומאי דמסיק הכא ליתא לדרבה דאמר בפרק : אמר רבה ר' אין מעברין את השנה אלא מפני שלשה דברים מפני התקופות ומפני הפירות ומפני שרוב גולה לבא

סימן רכ טור ס"ז סעיף בתוכן וכו' פירוש אפילו בלא לגב בקנין מוקח לענין קנין ומוקח שהוא לתורייתא הוי עבדא בקרקע: **שם** ב"י ס"ו אפילו הכא ליכא שום וכו' י"ל דס"ל ס"ק בקנין מוקח בלא לגב לא קנה כשאין עומדין בתוכה אלא אפי' בקנין לגב וכמ"ש סב"י לקמן בסמוך בשם הרמ"ם לענין קנין מוקח שהוא קנין דתורייתא הוי עבדא בקרקע ומ"ק ברור:

סי' רכ ב"י סעיף ב' ודעת רבינו נראה שסיים וכו' והם ליתא דבהדיא מוכח דהרמ"ם לא ס"ל מוכח מיהו מ"ש בתוספות דלעיל דאפילו אי קנו דילמא לא קנו משעה דסוי פירי מתי ס"ל כר"ת שם שהוא קונין זו בפירי וכ"כ התוספות שם ד"ה כיצד אלא דלר"ת וכו' דלר"ת לא מוכח מידי ע"ש ואכ"מ בוודאי דעת רבינו הוא כדעת מהיו סרמ"ם ו"ל וה"ק ב"ל:

סימן רד טור סעיף ג' ונראה לפרש דברי וכו' ופ"ו ע"כ ב"ל דבכדי תוכתא מין המקח בטל מלא מצוי לוכתא דאי אפשר לפרש דברי וכו' ופ"ו ע"כ ב"ל בלוקח דקמ"ל דבכדי ביטול אקח אף שבטל אקח שהוא ביותר משוי אף שבלוקח אתאם חיו דוקא לאחוי יכול המוכר לחזור ולא אמרינן הוא מגב ומקני: **שם** ב"י סעיף ד' דפרדסא וכל היכא וכו' קאי אלהא שהוא אתאם דוקא מוכיח גמר ומקני: **שם** ב"י סעיף ה' ור"י וק"ל: **שם** סעיף י"ב וכ"כ הרשב"א וכו' חיזו ענין למ"ש למעלה במודעתא בלי מוכח ורשב"א מיירי במוכח בלי מודעתא וק"ל: **שם** ב"י דפשיטא דיעבד כמכר כו' כן עיקר ולא כמ"ל סימן י"ב ממורש מ' ולקמן ס"ם ממורש מ' וכ"ע לייקבן. ומפשר לומר דכיון שהיה מבוכה מפורסמת שאינו יכול לוכוח בדין הוי כמתנה ממש משא"כ דפרק הכל מיירי בשלא נודע שהיה מבוכה מי בשעת הפשר וכשי דייקת ליה לרשב"א לקמן ל"ל:

סימן רז ב"י ס"ו בגיסותא כלומר אפי' לפשר וכו' לא דק דהא התם מיירי בשעשה ע"כ בלא מוכח אפי' התוספות מיקשי מפרש"י (אלא לפי שם שסגי' שהרש"ל וכן נדפס בש"ס דפום לובלין אין לדבר כן ותתיב כפרש"י ע"ש ודוק): **שור** ס"ו ואיני מבין דבריו וכו' עיין מ"ש בש"ת דשל"ה סימן ק"ם ובש"ת ן' לב סימן ע"ר תירץ דהרמב"ם מיירי שהלוקח עשה לאחר שגמר המקח לגמרי בנתינת הממעות וכשכיבא השטר ומיירי בקנין ולא קלאר משכיחי ודין זה מיוחד הרמב"ם הסברת הנפשיה והבריית דבגמרא מיירי בחלוצא המקח לאחר כתיבת הממעות קודם כתיבת השטר ע"ש: **שור** ס"ו לא קנה ממני עתה כו' נראה דהרמב"ם מיירי דלאחר שנכתב השטר קנין שלא עשה קנין וכיוון המוקח עכשיו שלא המוכיח אחר קיום התנאי ואפ"ה כיון שלא עשה קנין הרמב"ם לשלול דין זה שלא בקנין מוקח שהוא שלוקח עושה הקנין בעלמו דבשטר קניינים שם קנה אח"כ לאחר שקייום התנאי לא שייך לומר לשמשך, כיון שהמוכר הקנה לו אחר קיום התנאי ולא כב"י: **שור** סעיף י"ג ולא יגיעו למוקח וגם בשב"ד שוה מעכשיו וקרא וכו' מכב"י מוכח דגרסתו הוא מעכשיו וק"ק לשון רבינו למוק וגם בשב"ד שוה בלא מעכשיו סגי ע"כ הרמ"ם לקמן סב"ג שכתב שלא בחזקה מעכשיו ובשב"ד שוה בלא מו ל"ל מו ב"ד שוה: **שם** ב"י ואפ"ה אם סי"ט לנים ולא כתבי וכו' משמתיטוקי שכתוב דברי הרמב"ם הניחו ויש לייסב בדוחק שלא אפילו אלא בלא כתבי וכו' משוה ובלא לתפיס שלא יהיה לנים ועיין ב"י לעיל ל"ע: **סימן רח** ב"י ס"ל כשנר הול ספק ממו וזה פשוט וכו' בסמ"ע חילק לתירוצא כשהוסיף אבוחי מקח בשביל המתנת מעות אינו יכול לחזור המוכר ואיכו"ל דס"ל מיפכא אלא מוכיח לקנו לעניין שהמוכר כיון לבבר המתין המעות ואין המקח שוה יותר: **שם** ב"י מבל רבינו כתב דאין ל', וכו' ואיכו"ל דכוותא רבינו אם לא נתנה בשער או אין אחד מסס יכול לבטל אף שלוקח מכח שנעשה מתפילה המקח בתיאור ונמצא דוכו כוותא רב אחי לעיל שכתב ולא נתיקר השער וק"ק:

סימן רט טור סעיף ג' מתן מעות מקבל וכו' ככי מבואר בפרק ח' זכו בשך דף ע"ד ע"ב גבי עובדא דנתן מלוגית לבי מוקח לסוף ול' מלוגית וכו' ומ"ם אם ופוסק כשער הנהוג אלו מכולה מתני' לילף השער ב"כ רש"י אם ולא כמ"ם בכ"מ בכ"ב דין ב' ע"ם ברש"י ותוספות ל' תיובו כשך ברמצו גבי מ"ם בבריייתא תעל"י שתין לוק יש לוק וכו' ע"ם בהניח בכמ"ם בס"מ וע"ל סימן רי"ח ס"ח ב"י וק"ק:

סימן רי ב"י ס"ב דכמה"ם פסק כר"י וכו' ומב"ח הניח בהיפוך ומהא נכון ע"ם ומדפסק הרמב"ם דתין מיכוך בין ברי לשמא כמ"ש ב"י לקמן מוכח דס"ל כר"י כמ"ש הרא"ש בחיבות ודוק: **שם** ב"י ומ"ג לכתב דברי תימה כתובות דף י"ב ולא ק"ל ברי ושמא ברי עדיף בעלמא אלא מתיכון מקרי ממונא בחזקת מרוח אלא סיכי דמסייע חזקת גוף וזה פשוט ודוק ומ"ש בשם ר"ת דלא מהני בתרי ותרי אלא בסהדי ד' כמו שכתבו בעה"ע סימן קי"ו ס"ח בשם ר"ן ורשב"א ריש פרק המוכר פירות וכמו שכתבו התוספות בתרגין דתפילו אמר ברי ושמא ברי ואפילו להוציא ממון ותפילו טולד בספק ברשותו תותו שטוען ברי מוכח מהא דאמרינן בגמרא ברי ושמא ברי ושמא ברי ואפילו להוציא ממון ותפילו טולד בספק ברשותו תותו שטוען שמא כמו שפירש רש"י בד"ה תיירי כשבעל חמור טוען שמא ושעמא דבשלמא התם בטוען ברי מזקת הגוף מסייע לתזקת הגוף שהרי בעל החמור אומר שמא ברי ואפילו להוציא ממון ותפילו טולד בספק ברשותו אבל הכא בט

שבועת הדיינים

סעיף א שבועת הדיינים היא שבועה שהדיינים נשבעים לבעלי הדין בשעת הדין, שלא נטו לצד אחד יותר מחברו, ולא הטו משפט רשע, ולא קבלו שוחד, ולא נתכוונו להפסיד לזה ולזכות לזה, אלא דנו את הדין לפי מה שהוא לפי עיניהם, ולפי מה שהעידו העדים לפניהם, ולפי מה שהם יודעים בלבם שהוא אמת.

סעיף ב מי שהוא חייב שבועת הדיינים, אם רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, יכול לישבע ולפטור עצמו, ואם רצה לילך ולהביא ראיות ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, יכול לילך ולהביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, ואין הדיינים יכולים לומר לו: אנו נשבעים שאין לך ראיות ואתה חייב שבועה, אלא אומרים לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך.

סעיף ג מי שהוא חייב שבועת הדיינים, אם רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אין הדיינים יכולים לומר לו: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, אלא אומרים לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך, אלא אומרים לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך.

סעיף ד מי שהוא חייב שבועת הדיינים, אם רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אין הדיינים יכולים לומר לו: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, אלא אומרים לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך.

סעיף ה מי שהוא חייב שבועת הדיינים, אם רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אין הדיינים יכולים לומר לו: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, אלא אומרים לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך.

סעיף ו מי שהוא חייב שבועת הדיינים, אם רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אין הדיינים יכולים לומר לו: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, אלא אומרים לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך.

סעיף ז מי שהוא חייב שבועת הדיינים, אם רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אין הדיינים יכולים לומר לו: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, אלא אומרים לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך.

סעיף ח מי שהוא חייב שבועת הדיינים, אם רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אין הדיינים יכולים לומר לו: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, אלא אומרים לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך.

סעיף ט מי שהוא חייב שבועת הדיינים, אם רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אין הדיינים יכולים לומר לו: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, אלא אומרים לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך.

סעיף י מי שהוא חייב שבועת הדיינים, אם רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אין הדיינים יכולים לומר לו: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, אלא אומרים לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך. ואם אמרו לו הדיינים: אנו נשבעים לך ואתה חייב שבועה, ולא רצה לישבע ולפטור עצמו מן הדין, אלא רצה להביא ראיותיו ולהוכיח שהוא זכאי בדינו, אין הדיינים יכולים לומר לו: אם אתה רוצה לישבע ולפטור עצמך מן הדין, הרי אנו נשבעים לך ופוטרים אותך, ואם אתה רוצה להביא ראיותיך ולהוכיח שאתה זכאי בדינך, הרי אנו ממתינים לך עד שתביא ראיותיך ותוכיח שאתה זכאי בדינך.

Radio Broadcasts Today

(All programs listed are Eastern Standard Time)

WEAF—NBC Red Network—660 Kc.

12:00 Noon—Farm and Home Hour.
1:00 P.M.—Radio City Music Hall.
2:00—The Catholic Hour.
3:00—Metropolitan Opera.
5:30—Jack Benny.
6:00—Fred Allen.
6:30—Bob Hope.
7:00—Fibber McGee and Molly.
7:30—Edgar Bergen and Charlie McCarthy.
8:00—Chase and Sanborn Hour.
9:00—Ford Sunday Evening Hour.
10:00—Contented Hour.
10:30—Eddie Cantor.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WJZ—NBC Blue Network—760 Kc.

12:00 Noon—Radio Forum.
1:00 P.M.—Symphonic Hour.
2:00—Those We Love.
2:30—Vox Pop.
3:00—Quick as a Flash.
3:30—Walter Winchell.
4:00—Lum and Abner.
4:30—Gabriel Heatter.
5:00—Kate Smith Speaks.
5:15—Kate Smith Variety.
6:00—Lanny Ross.
6:30—Manhattan Merry-Go-Round.
7:00—Jack Haley.
7:30—Battle of the Sexes.
8:00—Fitch Bandwagon.
8:30—Take It or Leave It.
9:00—Hit Parade.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WABC—Columbia Network—860 Kc.

12:00 Noon—Church of the Air.
1:00 P.M.—Columbia Symphony.
2:00—Invitation to Learning.
2:30—Columbia Workshop.
3:30—Report to the Nation.
4:00—Columbia Concert Hall.
5:00—Ethel Barrymore.
5:30—Columbia Broadcasting Symphony.
6:30—Major Bowes.
7:30—Gang Busters.
8:00—Mr. District Attorney.
8:30—Mr. and Mrs. North.
9:00—Columbia Presents Corwin.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WOR—Mutual Broadcasting System—710 Kc.

12:00 Noon—Mutual Broadcasting System.
1:00 P.M.—Mutual Broadcasting System.
2:00—Mutual Broadcasting System.
3:00—Mutual Broadcasting System.
4:00—Mutual Broadcasting System.
5:00—Mutual Broadcasting System.
6:00—Mutual Broadcasting System.
7:00—Mutual Broadcasting System.
8:00—Mutual Broadcasting System.
9:00—Mutual Broadcasting System.
10:00—Mutual Broadcasting System.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WHN—1050 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WMCA—570 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WNEW—1130 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WQXR—1550 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WHOM—1450 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WBBR—1130 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WLIB—1190 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WPAT—930 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WFAN—1280 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WCBS—880 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WNYC—830 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WMTR—1410 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WBNX—1280 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WEVD—1300 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WRCA—660 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WCAM—1010 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WJDA—1450 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WTIC—1060 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WDRC—1330 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WTHT—1200 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WBRY—1500 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WPRO—1290 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WEAN—780 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WJAR—890 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WCSH—970 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WGAN—560 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WLBZ—620 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WHAM—1150 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WSYR—570 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WGR—550 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WKBW—1480 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WBEN—930 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WCAU—1170 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WFIL—560 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WPEN—950 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WIP—610 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WHAT—1340 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WCAE—1250 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WWSW—1500 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WJAS—1320 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

KDKA—1020 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WWVA—1170 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WJAC—1450 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WTAM—1070 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WGAR—1450 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WJW—1450 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WHK—1420 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WCLE—1220 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WTAM—1070 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WSPD—1340 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WTOL—1370 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WMAN—1310 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WBNS—1460 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WCOL—1230 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WHIO—1290 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WSAI—1360 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WLW—700 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WKRC—550 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WCPO—1230 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WSAI—1360 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WLW—700 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WKRC—550 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

WCPO—1230 Kc.

12:00 Noon—Dance Music.
1:00 P.M.—Dance Music.
2:00—Dance Music.
3:00—Dance Music.
4:00—Dance Music.
5:00—Dance Music.
6:00—Dance Music.
7:00—Dance Music.
8:00—Dance Music.
9:00—Dance Music.
10:00—Dance Music.
11:00—News.
11:15—Dance Music.

חדושי תפארת שמואל

ע"כ ברייתא נמי מייתי בגיטין ופ"ב מכלוי שבתות כיון דומיא דומור לנסך יין דכשיר בפסים ואלם ולפ שמכלי שבתות בפרקין מ"מ מליבא שבתות בברייתא עלמו מוכח כן דקא במולין דף י' בתר ר"ש דאומר לעכו"ם

ד"ר אלי בן-חיים, מחלקת הנדסת חשמל, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, באר-שבע

ד"ר אלי בן-חיים הוא מרצה במחלקת הנדסת חשמל באוניברסיטת בן-גוריון בנגב, שם הוא עוסק בתכנון מערכות בקרה ובעיבוד אותות. הוא למד הנדסת חשמל בטכניון בחיפה, שם קיבל את תואר הדוקטור שלו בשנת 1998. לאחר מכן עבד כחוקר בכיר במעבדת המחקר של חברת אלקטרוניקה בינלאומית, ולאחר מכן כמרצה בכיר במכללה האקדמית לנגב. הוא פרסם עשרות מאמרים בכתבי עת מדעיים ובכנסים בינלאומיים, ומחזיק בשלושה פטנטים בתחום עיבוד אותות דיגיטלי.

ד"ר בן-חיים מלמד קורסים בסיסיים ומתקדמים בתחומי הבקרה והמערכות הלינאריות, ומנחה סטודנטים לתארים מתקדמים בנושאים הקשורים לעיבוד אותות ולמידת מכונה. הוא מנחה כיום שבעה תלמידי מחקר, חלקם במסלול הישיר לדוקטורט. הוא מכהן כיועץ מדעי לחברת "אלומת נגב" לפתרונות ראייה ממוחשבת, וכחבר בוועדת המדע של המועצה האזורית רמת נגב. בשנת 2015 זכה בפרס ההוראה המצטיין של הפקולטה להנדסה.

ד"ר בן-חיים נשוי לשרה ואב לשלושה ילדים. הוא אוהב לרוץ בשבילי המדבר ולנגן בגיטרה. הוא מתגורר ברמת נגב, ליד באר-שבע, ומגיע לאוניברסיטה ברגל או באופניים כמעט כל יום. הוא מקפיד לשמור על שעות עבודה קבועות ועל יום חופש שבועי, ורואה בכך חלק חשוב מאיזון חיים בריא.

ד"ר בן-חיים הוא חבר בוועדת הבוחנים של הפקולטה להנדסה, ובשנת 2021 כיהן כיו"ר הוועדה. הוא מונה לעמית של האגודה הישראלית לבקרה אוטומטית בשנת 2019, על תרומתו לפיתוח שיטות בקרה אדפטיבית. הוא מרצה אורח בכנסים בינלאומיים בתחומי עיבוד אותות ובקרה, ופרסם מאמרים בכתבי העת IEEE Transactions on Signal Processing ו-Automatica.

ד"ר בן-חיים נשוי לשרה ואב לשלושה ילדים. הוא אוהב לרוץ בשבילי המדבר ולנגן בגיטרה. הוא מתגורר ברמת נגב, ליד באר-שבע, ומגיע לאוניברסיטה ברגל או באופניים כמעט כל יום. הוא מקפיד לשמור על שעות עבודה קבועות ועל יום חופש שבועי, ורואה בכך חלק חשוב מאיזון חיים בריא.

ד"ר בן-חיים הוא חבר בוועדת הבוחנים של הפקולטה להנדסה, ובשנת 2021 כיהן כיו"ר הוועדה. הוא מונה לעמית של האגודה הישראלית לבקרה אוטומטית בשנת 2019, על תרומתו לפיתוח שיטות בקרה אדפטיבית. הוא מרצה אורח בכנסים בינלאומיים בתחומי עיבוד אותות ובקרה, ופרסם מאמרים בכתבי העת IEEE Transactions on Signal Processing ו-Automatica.

ד"ר בן-חיים מלמד קורסים בסיסיים ומתקדמים בתחומי הבקרה והמערכות הלינאריות, ומנחה סטודנטים לתארים מתקדמים בנושאים הקשורים לעיבוד אותות ולמידת מכונה. הוא מנחה כיום שבעה תלמידי מחקר, חלקם במסלול הישיר לדוקטורט. הוא מכהן כיועץ מדעי לחברת "אלומת נגב" לפתרונות ראייה ממוחשבת, וכחבר בוועדת המדע של המועצה האזורית רמת נגב. בשנת 2015 זכה בפרס ההוראה המצטיין של הפקולטה להנדסה.

ד"ר בן-חיים נשוי לשרה ואב לשלושה ילדים. הוא אוהב לרוץ בשבילי המדבר ולנגן בגיטרה. הוא מתגורר ברמת נגב, ליד באר-שבע, ומגיע לאוניברסיטה ברגל או באופניים כמעט כל יום. הוא מקפיד לשמור על שעות עבודה קבועות ועל יום חופש שבועי, ורואה בכך חלק חשוב מאיזון חיים בריא.

בן אריה

הגהות וחידושים מאא"ז הגאון המפורסם וכו' כש"ת מו"ה **זאב וואלף** זלה"ה שהי' אב"ד בנאלדינגען וטעלז בעהמ"ח הגהות **בן אריה** על ש"ס ואלפסין שנדפס בשס"ן החדשים. והגהות „בן אריה" על או"ח וחו"מ שנדפס סוף ספר תמים דעים (ובן אריה על הרמב"ם) וחיבור על הבה"ג וחיבור על הבעל העיטור ועוד חיבורים אשר בכתובים: העתקתי וסדרתי בע"ה נכדו **אריה ליב** חונה בקראטינגא:

סי' ז' סעיף י"ח בטור. ס"ל לה' מכיר את שום אחד מהם כו' אין לך דין גדק כמוהו כ"כ ע' ירושלמי גיטין פרק תשיעי סוף הלכה ח' אמר ר' חני לריכים הדייניס שיהיו מכירין את הינדנין מעשה הי' וזייפו עכ"ל והובא ירושלמי זאת בבעל העיטור חות כ' בירורין וע' בקרבן עדה על ירושלמי שם בשירי קרבן שהקשה מסה לכאן. ולעל"ד הדין להכי שהוא לשון הרמב"ם (פ' כ"ג מה' סנהדרין הלכה ו') חייבי שפוסק להם הדין והם מקיימים הדין ואינו נותן להם פסק דין בכתב וזה אין לריך להכיר אותם אחין יכולים לזייף. אבל הירושלמי חייבי שרוצין שיתנו להם פסק דין בזה לריכין להכירם שלא יזייפו הפס"ד של אחרים וכהך דתנן בפרק גט פשוט דף קס"ו וכלבד שיהא מכירן וכלאיתא בהו"מ סי' ל"ט סעיף ז'[וסי' מ"ט סעיף כ']:

שם בבית יוסף מחודש ו'. והרשב"ח כתב בתשובה חלק ח' סי' ל"ה שיש לדון כו' כ"כ ל"ל סי' תתקס"ו ע':

שם בבית יוסף בלאותו דיבור והוא בתשובה לרמב"ן סי' ק"ב כ"כ ל"ל סי' קי"ב:

סי' י"א. סעיף ו' בית יוסף מחודש כ' כתב בעל התרומות בשער ג'. כ"כ בשער ג' חלק ח':

סי' י"ב סעיף ו' בית יוסף מחודש ז' וכתב עוד שאם טען כו' כ"כ שם בסי' ר"ד ע"ש:

שם בבית יוסף בד"ה וכתב עוד שבשאל על רחובן כו' שאין הזמן מלא ליתן לו זמן מיפסוק מה מיפסוק כ"כ ל"ל שאין הזמן ליתן לו רשות אחר שפסק מלא ליתן לו זמן מיפסוק מה מיפסוק כו':

שם בבית יוסף מחודש ה' וכתב עוד שאלת רחובן הפחיד כו' כ"כ סי' ק"כ ע"ש:

שם בבית יוסף סעיף ט' בד"ה אבל הרמב"ם כתב כו' דסבר הרמב"ם דלא אתמר אלא למדחי דלא נימא דתלתא כפשרה. כ"כ ל"ל אלא למדחי דלא נאמר דתלתא תגלו כפשרה:

סי' י"ג סעיף ה' בבית יוסף בדק הבית ד"ה כתב הריטב"א וכ"כ ב"ח שאם אמר כ"כ ל"ל וכ"כ ב"ה שאם אמר כו':

סי' י"ד סעיף ב' בבית יוסף מחודש ג'. כתב הבית יוסף בשם הרשב"א בתשובה (והיא בתשובה המיוחסת להרמב"ן סי' ט') אפילו אמר הלוה לך לבית הועד ואני אעשה כל ההוללות הדרך משלי אין שומעין לו שיכול לומר לו מלוה ליני רוצה לערוס ע"כ וע' בעל העיטור חות כ' בירורין כתב וז"ל והיכי דאמר לוה אנא עבידנא חוזקיה (פי' הוזקה) דילי ליזל לבית הועד כופין המלוה והולך לבית הועד עכ"ל וזה לכאורה סותר דברי הרשב"א. ולכון תשובת הרשב"א שם אתיא דיכול מלוה לומר ליני רוצה לערוס. ועפ"ז יש לייישב הלא פליגי דהרשב"א חייבי שטוען שאינו יכול לים לו חיוה הפסד בהטירחא וכגון שאין לו מי להניח בביתו וכיולא בזה וכדאמרינן בעלמא [ב"מ ל"ב ע"ב] דלהכי והכי בעל משוקיה [או שאינו יכול מחמת חסרון כריסות] [והבעל העיטור ים לומר דחייבי שמודה שיכול רק שאינו רוצה] וע' בכנסת הגדולה ובמידושי הגהות שעל העור:

סי' ט"ז סעיף ג' בבית יוסף מחודש ד' כתב הרשב"א שאלת רחובן כו' שהמנה הא' הי' שלו מחמת החוב שפסר שלא רלה לקבל. כ"ל ל"ל שהמנה הא' הי' שלו מחמת החוב ואפי' הי' כוונו מחמת החוב שפסר שלא רלה לקבל כו':

סי' כ"ז סעיף כ' בבית יוסף מחודש ד' וז"ל ספר התרומות בשער ס"ב כ' רבינו שרירא גאון כו' יש רשות לזקנים ותלמידים שילכו לפני השופט ויעידו שזה חייב לזה כ"כ ע' גידולי תרומה על בעל התרומות שם שער ס"ב מה שנתקשה בזה בשם תשובת מהריב"ל. אך בספר בעל העיטור חות כ' בירורין הביא דברי רבינו שרירא גאון בזה הלשון ים רשות לזקנים ותלמידים שילכו לפני השופט ויעידו שזה חייב לזה ויעידו שזה חייב כו' עכ"ל ולשון זה הגאון וברור שהעדים ילכו ויעידו החמת בשער רחו המעשה. ואולי נשמע בעל התרומות שלשה תיבות אלו לכוף את העדים:

סי' כ"ה סעיף כ"ב בית יוסף מחודש י"ג כתב הרב בעל העיטור תשובה לרי"ף שם כח לפני כ"ד כו' כ"ב תשובת הרי"ף היא בסי' ר"ח. ועד סומכין על העדים הוא לשון הרי"ף. ומן והלכתא קבלת עדות כו' הוא לשון בעל העיטור שם בשירי קרבן שהקשה מסה לכאן. ולעל"ד הדין להכי שהוא לשון הרמב"ם (פ' כ"ג מה' סנהדרין הלכה ו') חייבי שפוסק להם הדין והם מקיימים הדין ואינו נותן להם פסק דין בכתב וזה אין לריך להכיר אותם אחין יכולים לזייף. אבל הירושלמי חייבי שרוצין שיתנו להם פסק דין בזה לריכין להכירם שלא יזייפו הפס"ד של אחרים וכהך דתנן בפרק גט פשוט דף קס"ו וכלבד שיהא מכירן וכלאיתא בהו"מ סי' ל"ט סעיף ז'[וסי' מ"ט סעיף כ']:

שם בבית יוסף מחודש ו'. והרשב"ח כתב בתשובה חלק ח' סי' ל"ה שיש לדון כו' כ"כ ל"ל סי' תתקס"ו ע':

שם בבית יוסף בלאותו דיבור והוא בתשובה לרמב"ן סי' ק"כ כ"כ ל"ל סי' קי"כ:

סי' י"א. סעיף ו' בית יוסף מחודש כ' כתב בעל התרומות בשער ג'. כ"כ בשער ג' חלק ח':

סי' י"ב סעיף ו' בית יוסף מחודש ז' וכתב עוד שאם טען כו' כ"כ שם בסי' ר"ד ע"ש:

שם בבית יוסף בד"ה וכתב עוד שבשאל על רחובן כו' שאין הזמן מלא ליתן לו זמן מיפסוק מה מיפסוק כ"כ ל"ל שאין הזמן ליתן לו רשות אחר שפסק מלא ליתן לו זמן מיפסוק מה מיפסוק כו':

שם בבית יוסף מחודש ה' וכתב עוד שאלת רחובן הפחיד כו' כ"כ סי' ק"כ ע"ש:

שם בבית יוסף סעיף ט' בד"ה אבל הרמב"ם כתב כו' דסבר הרמב"ם דלא אתמר אלא למדחי דלא נימא דתלתא כפשרה. כ"כ ל"ל אלא למדחי דלא נאמר דתלתא תגלו כפשרה:

סי' י"ג סעיף ה' בבית יוסף בדק הבית. בש"ס ל"ע כתבתי שאפילו כאן עדיים שהלוה כו' כ"כ ל"ל שאפי' רחו עדיים שהלוה כו':

סי' נ"א סעיף ה' בב"י ומעלה אחד מהן קרוב או פסול כו' היכא דליתנהו להאי מכשרינן לי' כו' ואפילו מודע שיבאו שלשתן להעיד כו' ועל"פ שמדברי הרי"ף עלמו בפ"ק דמכות משמע שאם מודע שיבאו שלשתן להעיד פסול כו' כ"כ ולפי מה שכתב הרמב"ן בחידושיו למכות אחר שהביא שם דברי הרי"ף בתשובה כתב כזה הלשון ולפי דברי רבינו אף בשבאו עדיים והעידו שיבאו שלשתן להעיד וכתבו עידותן זה בפני זה אם נמלא אחד מהם קרוב או פסול למלוה או ללוה לא מבטלינן בשרת מספק דאמרינן לא הוה ידע בקרובותיו דלהוי כו' אבל בקרובים העדיים זה לזה דכיון שאחתמו זה בפני זה פסול הוא שבודאי יודע הוא בקרובות עלמו עכ"ל הרמב"ן ז"ל ועפ"ז מיושב כפשיטות דבתשובת הרי"ף אם חיירי שנמלא אחד מהן קרוב או פסול למלוה או ללוה ובפ"ק דמכות הרי"ף אם מפורש שם בדברי הגאון דחיירי שנמלאו שנים מהם קרובים זה לזה ובהא אם יבאו כאחד כוודאי יודע זה בקרובו דאלם עלמו קרובת עלמו וכ"ל. גם מה שהקשה הלחם משנה בפ"ה מה' עדות הלכה ו' על הרמ"ם שהביא דברי מלשון הבה"ג ולמה לא הביא לשון הגאון שהביא הרי"ף עלמו ע"ם מתורץ יפה לפי דברי הרמב"ן ז"ל ופ"ו [ועי' מ"ם בהגהותיו בן תרי' על תלפס מכות פ"ח סי' קס"ו ועי' תומים סי' ל"ו סוף ס"ק ט'] [ועי' מ"ם בהגהותיו בן תרי' על תלפס מכות פ"ח נדפס תלל שבועות]:

סי' פ"ו סעיף ד' בטור בבל בעל העיטור כתב דמסכון הסוב הילך דהא אפילו אטר כעיטור כו' ולא מלאתי רחי' זו עכ"ל ובספרי העיטור שלפנינו אינתא כן מפורש חות ח' סוב חלק שני ע"ם וז"ל העיטור שם ומסתמא אי יהיב מסכון כהילך הוא דהא אטר כהילך הוא וכ"ש עכ"ל מסכון עכ"ל ועי"ש בתשובת מיימוני לספר משפטים סי' ס"ו:

שם בבית יוסף ד"ה וכתב הר"י מגש כו' וכתב הה"מ [פ"ד מה' טוען וגטען הלכה ו'] שכתב הר"י מגש שכן דעת הרי"ף דמסכון לאו הילך הוא עכ"ל. כ"כ ע' תשובת

(טור חו"מ ח"ד)

הרי"ף סי' פ"ח דאיתא שם כזה הלשון. שאלה מי שנתבע בממון והודה במקלת ואותו מקלת שהודה בו הוציא מסכון בו נדון בו כאילו הוא ממון כדין הילך או לא. תשובה. שם אמר לו אין לך בידי אלא כך וכך והרי מסכון זה בול לאותו כדמיס. או המתן עד שאפדה אותו הרי הוא כהילך ואינו נשבע שבועת התורה עכ"ל ולכאורה זה סותר למה שכתב כאן בשם רב אלפס. וגראה דשם העעם משום שאמר לו והרי מסכון זה בול לאותו כדמיס. כלומר שם תרלה בול אותו מיד להלוטין בעד ההודאה או שם תרלה המתן לי עד שאפדה אותו. ובאופן זה הוה הילך דהא רולה לשלם לו מיד בשוה כסף ועל דרך שכתב כאן הכ"ע בשם הריב"ם והריטב"א ומ"ם הר"י מג"ש בשם הרי"ף חיירי שטוען לו רק כתורת מסכון אין מיפדנו ולא לחלוטין בהא ס"ל להרי"ף דלא הוה הילך ומשום דמלה אין לכאן מסכון אין כאן [וכמ"ש קילומוס ה' ע"ב] וע' ב"ק ס"ך ד': [וע"ע הגהות בן תרי' על תלפס שבועות דף י"ז ע"ב]:

סי' צ"ב בטור סעיף י"ג מי שנתחייב כו' וכתב רב אלפס שנתבע בלא שבועה וכעל העיטור כתב שנשבע היסת. לכאורה תמוה שבתשובת הרי"ף סי' פ"ה איתא זה הלשון שאלה מי שהי' מן הנשבעין ומוטלין חשוד על השבועה יחזור השבועה בעלמה על הנתבע ויפטור מן הפירטון או לא. תשובה. שם הי' אחד מן הנשבעין ומוטלין חשוד אין הופכין את השבועה על הנתבע לפי שהוא תקנתא דרבנן ואם אין הופכין שבועת היסת מתקנתא לתקנתא כך אין הופכין זאת התקנה לחסרת אלא תחזור השבועה על הנתבע בהיסת ע"כ ל"ל הרי"ף שם. והבעל העיטור חות ח' חוב חלק שני כתב זה הלשון דכל הנשבעין ומוטלין כו' ואפילו חשוד כתב רב אלפס חזרה לשבועת היסת ומסתברא דאפילו שנשבעו ופטור כדגרסינן בגמ' דבני מערבא גבי שכיר כו' וה"מ היכי דנשבעין ומוטלין חשודין מפכיון דנשבעו ולא תקנתא לתקנתא הוא דהא שבועה עליה דבעל הבית רמיא ועקרוה משכיר לכל שבועה דרב נחמן ליתא כלל אלא מדרבנן ע"כ ל"ל העיטור שם. וע' מה שכתבנו בביאורינו שם הרי מבואר שדעת אלפס שנתבע שנשבע נשבע היסת ודעת בעל העיטור שמהפכינן שבועה שהוא שבועת המסה שבועה חמורה על הנתבע [שאשבועה שהי' התובע לריך לשבע אותו שבועה מהפכינן על הנפטר ואינה שבועת רב נחמן היסת] וע' ש"ך סי' פ"ע ס"ק נ'. ועל פי זה מה שכתב העור כאן בשם הרי"ף והבעל העיטור הוא תמוה. וע' רי"ף פ' הכותב סי' כ"ה ועי' בר"ן פ' כל הנשבעין. וע' כ"ה כאן מ"ם בשיטת הרי"ף וע' בעל המאור סוף שבועות מ"ם בראשונו שהרי"ף ז"ל כו' [וע' בהגהות בן תרי' על תלפס כתובות פ' הכותב שם על דף מ"ח ע"כ]:

סי' צ"ג. בטור סעיף י"ג וכתב בעל העיטור תיבת למ"ד כו' כ"כ ע"ם בבעל העיטור סוף חות ם' שיתוף. ומ"ם בביאורו:

סי' ק' סעיף ח' בב"י בד"ה וכתב עוד בשער המזכר כו' וכזה מלינו תשובה להרי"ף כו' כ"כ בסי' קמ"ח:

שם בלאותו דיבור והא"פ שמלינו תשובה להרי"ף מי שמכר כו' כ"כ בסי' קמ"ח:

סי' ק"ה סעיף ד' בב"י מחודש ח'. כתב בעל העיטור בדין שליחת ממון. לוה שפרע לערב ה"ל ערב כתופס לבעל חוב במקום שלא קבל לאחרים עכ"ל וכתב על זה בהגהות דרישה ופרישה בזה"ל ש"ל אם הוא חייב גם לאחרים לערב כמלוה גופה דמאי תפיס לנפשיה עכ"ל. וקשה לפירושו מאי תירי לוה שפרע לערב דמשמע מעלמו הא אפילו בשאפתם הערב מעלמו נמי קשה וכמ"ש הבנסת הגדולה בהגהות העור חות ו' ועוד דה"ל לומר דהוה כתופס לעלמו אבל המעיין בדברי בעל ה"יעיטור שם בשליחית ממון ירחה שכתב כל זה על מה שכתב שם מקודם (והביאו העור שמוך בשם בעל העיטור בסעיף ה') וז"ל שם ומסתברא דהתופס לבע"ח במקום שלא חב לו אחרים שמוך יכול לומר לו אין לך דמי לתופס לבע"ח והלכך לוה שפרע לערב ה"ל כתופס לבע"ח במקום שלא חב לאחרים וקשה עכ"ל (והב"י המעיט תיבת הלכך) וכוונתו דכיון שפרע לערב נפטר הלוה מהמלוה והאחריות על הערב דהשרב כבר הכניס את עלמו ונעשה עבד לאים מלוה וכ"ם עבשיו כשקיבל ממנו הפירעון שוי' נפשי' טפי עבד לוה לאים מלוה כו' ודמי לתופס לבע"ח במקום שלא חב לאחרים דקנה והוה בחאריותו ונפטר הלוה מן המלוה לגמרי וכ"כ הבעל העיטור להדיא בחות ע' ערב וז"ל שם ובעל חוב דפרע לערב בתפי סהדי ל"ע שם מיפטר מיני' המלוה שם לגבו ומסתברא דה"ל כתופס לבע"ח במקום שלא חב לאחרים כדפרישית בשליחית עכ"ל כיון למה שכתב כאן בשליחית ממון. וע' בב"ח כאן סעיף ה'. וכב"י כאן סעיף ו'. וט"ע בבעל התרומות שער ס"ה ח"ב חות ג' ד' שכתב שם דברי בעל העיטור הנ"ל בשם גאון וע"ם מ"ם עוד וע' לקמן סי' קכ"ט סעיף ר"ב ברמ"א ובאחרונים שם:

סי' קכ"ט. טור סעיף י"ו ואם אמר המלוה ממי שאלוה תגבה כתב הרב ר' יוסף הלוי ביכול ליפרע מן הערב תחלה תפי' יש נכסים ללוה כ"ב ע' בבעל התרומות שער ל"ה מבואר אחיך ופריסה בזה"ל ש"ל אם הוא חייב גם לאחרים לערב כמלוה גופה דמאי תפיס לנפשיה עכ"ל. וקשה לפירושו מאי תירי לוה שפרע לערב דמשמע מעלמו הא אפילו בשאפתם הערב מעלמו נמי קשה וכמ"ש הבנסת הגדולה בהגהות העור חות ו' ועוד דה"ל לומר דהוה כתופס לעלמו אבל המעיין בדברי בעל ה"יעיטור שם בשליחית ממון ירחה שכתב כל זה על מה שכתב שם מקודם (והביאו העור שמוך בשם בעל העיטור בסעיף ה') וז"ל שם ומסתברא דהתופס לבע"ח במקום שלא חב לאחרים שמוך יכול לומר לו אין לך דמי לתופס לבע"ח והלכך לוה שפרע לערב ה"ל כתופס לבע"ח במקום שלא חב לאחרים וקשה עכ"ל (והב"י המעיט תיבת הלכך) וכוונתו דכיון שפרע לערב נפטר הלוה מהמלוה והאחריות על הערב דהשרב כבר הכניס את עלמו ונעשה עבד לאים מלוה וכ"ם עבשיו כשקיבל ממנו הפירעון שוי' נפשי' טפי עבד לוה לאים מלוה כו' ודמי לתופס לבע"ח במקום שלא חב לאחרים דקנה והוה בחאריותו ונפטר הלוה מן המלוה לגמרי וכ"כ הבעל העיטור להדיא בחות ע' ערב וז"ל שם ובעל חוב דפרע לערב בתפי סהדי ל"ע שם מיפטר מיני' המלוה שם לגבו ומסתברא דה"ל כתופס לבע"ח במקום שלא חב לאחרים כדפרישית בשליחית עכ"ל כיון למה שכתב כאן בשליחית ממון. וע' בב"ח כאן סעיף ה'. וכב"י כאן סעיף ו'. וט"ע בבעל התרומות שער ס"ה ח"ב חות ג' ד' שכתב שם דברי בעל העיטור הנ"ל בשם גאון וע"ם מ"ם עוד וע' לקמן סי' קכ"ט סעיף ר"ב ברמ"א ובאחרונים שם:

סי' קכ"ט. טור סעיף י"ו ואם אמר המלוה ממי שאלוה תגבה כתב הרב ר' יוסף הלוי ביכול ליפרע מן הערב תחלה תפי' יש נכסים ללוה כ"ב ע' בבעל התרומות שער ל"ה מבואר אחיך ופריסה בזה"ל ש"ל אם הוא חייב גם לאחרים לערב כמלוה גופה דמאי תפיס לנפשיה עכ"ל. וקשה לפירושו מאי תירי לוה שפרע לערב דמשמע מעלמו הא אפילו בשאפתם הערב מעלמו נמי קשה וכמ"ש הבנסת הגדולה בהגהות העור חות ו' ועוד דה"ל לומר דהוה כתופס לעלמו אבל המעיין בדברי בעל ה"יעיטור שם בשליחית ממון ירחה שכתב כל זה על מה שכתב שם מקודם (והביאו העור שמוך בשם בעל העיטור בסעיף ה') וז"ל שם ומסתברא דהתופס לבע"ח במקום שלא חב לאחרים שמוך יכול לומר לו אין לך דמי לתופס לבע"ח והלכך לוה שפרע לערב ה"ל כתופס לבע"ח במקום שלא חב לאחרים וקשה עכ"ל (והב"י המעיט תיבת הלכך) וכוונתו דכיון שפרע לערב נפטר הלוה מהמלוה והאחריות על הערב דהשרב כבר הכניס את עלמו ונעשה עבד לאים מלוה וכ"ם עבשיו כשקיבל ממנו הפירעון שוי' נפשי' טפי עבד לוה לאים מלוה כו' ודמי לתופס לבע"ח במקום שלא חב לאחרים דקנה והוה בחאריותו ונפטר הלוה מן המלוה לגמרי וכ"כ הבעל העיטור להדיא בחות ע' ערב וז"ל שם ובעל חוב דפרע לערב בתפי סהדי ל"ע שם מיפטר מיני' המלוה שם לגבו ומסתברא דה"ל כתופס לבע"ח במקום שלא חב לאחרים כדפרישית בשליחית עכ"ל כיון למה שכתב כאן בשליחית ממון. וע' בב"ח כאן סעיף ה'. וכב"י כאן סעיף ו'. וט"ע בבעל התרומות שער ס"ה ח"ב חות ג' ד' שכתב שם דברי בעל העיטור הנ"ל בשם גאון וע"ם מ"ם עוד וע' לקמן סי' קכ"ט סעיף ר"ב ברמ"א ובאחרונים שם:

סי' קל"א סעיף ק'. כתב ה"ר יהודה כרלוני כו' לאחד ב' חלקים ולאחד שלים כו' ולא נהירא דמ"ל מלתא מדת הדין כו' ל"ב ע' בעל העיטור חות ח' לגוקת קרקעות שהעתיק לשון הרב המחבר שחות הר"י חלברלוני וז"ל שם וכתב הרב המחבר מדאמרינן [ב"ב י"ג] קא לך עבדים כו' ס"מ שני שותפין לזה יש לו חלשה חלקים ולזה רביע

וחיבה

זחייה רחוי׳ לחלוק כו׳ אין לו לומר תן לי סכירות לו תצב ג׳ חלשים ואני הולך עמהם כהרי הטעיר לינו שוכר מן העני וכן בכור לפסוח עכ״ל ע״ם ונראה דעתו ז״ל דס״ל לחלוקת זמנים [לזה אני יכיים ולזה א׳] תלוי בדיעה דגוד לו תגוד דמתן לחיות לי׳ דיעה דגוד לו תגוד ליח לי׳ חלוקת זמנים כמתן סוין בזמן כמו בכור ופסוח וכדמשמע מהא דאמר ליה ר״ש לרבא שתני תומר כו׳ [ב״ב י״ג ע״ב] משמע לרבא ליח לי׳ הך סברא ועי׳ היטב בסיעה מקובלת בשם הרשב״א דיש לפרש כן הלכך לדידן דס״ל דיעה דגוד לו תגוד ליח לן חלוקת זמנים [בשתי סוין בזמן] . ומה דמקשי הטור מ״כ לקתה מדת הדין כו׳ לא קשה דהא דיכול לומר תגוד מפסיד ולא תמרינן בזה לקתה מדת הדין דמולו ועשיותו גרם לו [וע׳ בטור סעיף י״ב] כל זה נראה מבואר מלשון המחבר שהביא הטעיות שם [ומה שהביא הטור בלשון הר״י מיברלוני אין בעל השלימים יכול לומר לו תצב כו שני השלימים ואני מוחזק אלא יצב בו בעל שני השלימים הכל עכ״ל . תיבת הכל פירושו תמיד . פי׳ בכל הזמנים יעתמם תמיד בעל שני השלימים בשני השלימים שלו שהם רשוויים לעתמים . ובעל השלים יעתמם ג״כ רק בשלים שלו הוא בשלו הוא מעתמם וכ״ל ע״ש בפרישה מש״פ בזה] :

סי׳ קעה סעיף פ״ח . בבית יוסף בד״ה מי שמשכן שדהו כו׳ והטיעור כתב בלותו פרק גבי לפותיקי כ״ב ל״ל והטיעור כתב בלות פ׳ פותיקי כו׳ :

חלק שני

סי׳ קעז . סעיף ד׳ בד״ה והרשב״ד הטיב כו׳ ובספתים בהיות הגלה ובטירוצין בהיות הגלה בהגהות שעל הטור הניה שי״ל ובסיפקא בהיות הגלה ובערב בהיות הגלה. וכן הוא בבעל הטיעור שם לות ת׳ טיתוף. ובמהרי״ק שורש קפ״ב :

שם סעיף ח׳ בב״י וז״ל הטיעור ומסתברא כו׳ אבל שור לחריסה לפי׳ עומד להריסה ובבתוהו לו מכרוהו והרויחו הלכתא כו׳ ב״ב י״ל אבל שור לחריסה לפי׳ עומד לבניתה ובבתוהו כן הוא בבעל הטיעור שם לות ת׳ טיתוף:

שם סעיף ח׳ ב״י ד״ה כתב הטיעור בלות שבתוף והיכא כו׳ לפילו הטיל לחד יותר על הבירו אין לו אלא אבר אחלו ומזונו כדגרסינן בחיזהו נאך ס״ע ע״ש ר׳ אלעזר כו׳ ב״ב ט״ו ע״ב ואבתוהו לו מכרוהו והרויחו הלכתא כו׳ ב״ב י״ל אבל שור לחריסה לפי׳ עומד לבניתה ובבתוהו כן הוא בבעל הטיעור שם לות ת׳ טיתוף:

שם סעיף ח׳ ב״י ד״ה כתב הטיעור בלות שבתוף והיכא כו׳ לפילו הטיל לחד יותר על הבירו אין לו אלא אבר אחלו ומזונו כדגרסינן בחיזהו נאך ס״ע ע״ש ר׳ אלעזר כו׳ ב״ב י״ל אבל שור לחריסה לפי׳ עומד לבניתה ובבתוהו לו מכרוהו והרויחו הלכתא כו׳ ב״ב י״ל אבל שור לחריסה לפי׳ עומד לבניתה ובבתוהו כן הוא בבעל הטיעור שם לות ת׳ טיתוף:

שם סעיף ח׳ ב״י ד״ה כתב הטיעור בלות שבתוף והיכא כו׳ לפילו הטיל לחד יותר על הבירו אין לו אלא אבר אחלו ומזונו כדגרסינן בחיזהו נאך ס״ע ע״ש ר׳ אלעזר כו׳ ב״ב י״ל אבל שור לחריסה לפי׳ עומד לבניתה ובבתוהו כן הוא בבעל הטיעור שם לות ת׳ טיתוף:

סי׳ קפ״ג סעיף ג׳ בב״י מהודם ד׳ כתב בעל הטיעור בשליחות ממון כו׳ זיל וזבנה כיני וכיוך וחזל וזבנה שמעון וח״ל רחובן כו׳ אי דיהיב לי׳ רחובן לשמעון זוזי למזבן ניני הדדי וקנו חיובי מחייבי לי׳ ב״ד כו׳ נ״ב לפניהו בבעל הטיעור שם ליתא בזה״ל וחזל וזבנה שמעון לנפשיה וח״ל רחובן פליג כו׳ אי דיהיב ליה רחובן לשמעון זוזי למזבן ניני הדדי וקנו חיובי מחייבי לי׳ ב״ד כו׳ עכ״ל והב״י השמיט תיבת לנפשיה . ומלשון וזבנה לנפשיה מבואר שבעת הקניה אמר בפירוש שקונה לעצמו [אז שעושן שכן הי׳ בפירוש כמשבתו שקונה לעצמו] וכמ״ש הסמ״ע [ס״ק י״ג] וגם מלשון וקנו מיניה מבואר לכאורה דשיעתו דלוקח קנו מיניה בקניו וגם נתן מעות אז אינו יכול לחזור בו ומחייבינן לי׳ ב״ד ליתן מנתיה כו׳ וכ״כ בתשובת הגאונים סי׳ ל״ח דבשינן תרוייהו נתינת מעות וקנין ע״ם ובהגהות מרדכי פ״ד דב״מ סי׳ תל״ח העתיק ג״כ בעל הטיעור הב״ל וקנו מיניה וח״ם שם אמ״כ וכ״ם היכא דקו לתי מיניה ל״ל וכ״ם היכא דקו קני מיניה וכן הוא בבעל הטיעור שם וכ״י . לך תיבת לנפשיה ליתא שם בהגהת מרדכי וע׳ ב״י בשם תשובת הרשב״א בשם בעל מתיבות ועי׳ תשובת מהר״ם מלבקר סי׳ פ׳ . וע׳ מ״ם בביאורינו לבשב״ע שם :

סי׳ ק״צ סעיף כ׳ בבית יוסף ד״ה וכן בפתות משוה פרוטה כו׳ ונראה מדלמרינן בריש קידושין אפי בפחות כו׳ נ״ב בהדיא משמע כן בגמרא דקידושין דף ז״ג ע״ש וזה הלשון כשם שאין אפי בניקיות בפחות משוה פרוטה כך אין קרקע ניקנית בפחות משוה פרוטה וכן הוא בבעל הטיעור בירושלמי דקידושין פ״ק ה״ב :

סי׳ ר׳ סעיף ב׳ בב״י והרמב״ם כו׳ התם תנאי הוא שיגביהו כדי לקנות כולו נ״ב ועי׳ בריב״ף והרא״ש סי׳ י״ג בפ׳ השואל שבתבו והוא דקבשי לה כולה ע״ם [וע׳ סמ״ע סקכ״ט] :

סי׳ ר״ן סעיף ה׳ בב״י מהודם כ״ד כתב רבינו ירוחם כו׳ ולפירוש רב האי כו׳ ולזה הפירוש כו׳ נ״ב מזה הלשון משמע דפסק רב האי אפילו גולד התועם לאחר זמן הדרי זכיני . אבל בספר מקח וממכר לרב האי שער ט״ו לפי נוסחתו ביגו׳ ופירושו ופסק שם להדי׳ כליטנא בתרת [קידושין נ׳ ע״א] מי בעית סלקת לפי נוסחתו ופירוש מבואר דהיכא דתיתלד התועם לאחר זמן והני לו שהות לעלות קודם דתיתלד התועם אלא שנתרשל. בדבר עד דתיתלד התועם לא הדרת זכיתו ועי׳ בבעל הטיעור לות מ׳ מכירה מה שכתבנו בביאורינו שם [וע׳ יו״ד סי׳ רל״ב סעיף כ׳ בהגה מי שנשבע לו נדר כו׳ ביום פלוני כו׳ ואם לא עשהו מיד כו׳ ובט״ז שם ס״ק י״ט וע׳ או״ח סי׳ ק״ח סעיף ח׳ ובמג״א שם ס״ק י״ח וביאור הגר״א ז״ל שם ס״ק ט׳ ויש לחלק בין שם לכאן] :

שם סעיף י״ח בב״י ד״ה כתב בבעל הטיעור בלות ת׳ יש תומרים בלא מסמכתא בלשון מי כו׳ והי׳ כתוב י״ח ועטו המדפיסים שהוא ר״ת יש תומרים . כי הבעל הטיעור שם בלות ת׳ תנאי כתב שם בדרש דברייו בזה״ל תמצא עיקרי התנאים על מרבעה עשר תנאים ומוכה והולך שם עד אחד עשר . תנאי בלא מסמכתא כו׳ ע״ש (וכן לקמן סעיף כ״ב שכתב הב״י וכן כתוב בטיעור לות ת׳ סימן י״ח כוונתו להג״ל וכ״כ לקמן מהודם מ״ה. כתב הטיעור בלות ת׳ תנאי סימן י״ח והיכא כו׳ נראה לבאורה דמ״ם דבעומים מסמכתא קאי לחלעיל וכן הבין הרמ״ך בדרכי משה המריך העתיקו בקיצור בהגהות על טור כאן לות מ״ח וכתב שם בזה הלשון ובניס שנתעלמו ועוררים על הבית כו׳ וכסוף כתב ומסתברא דעלומים הוא מסמכתא עכ״ל . ומכם בגוף ספר בעל הטיעור נראה כי לא כן הוא וסוף הלשון ומסתברא דעלומים כו׳ קאי על פירוש על הירושלמי דפרק גט פשוט [הלכה ה׳] שהביא שם הבעל הטיעור וז״ל שם (בלות ת׳ תנאי חלק לחד עשר) ירושלמי פ׳ גט פשוט עלומים ר׳ אבוה גבי כו׳ ר׳ יוקי ור׳ יוסי לא גבי כו׳ (וכתב על זה הבעל הטיעור) ומסתברא דעלומים מסמכתא ועל מבנת מי שפרע מקלת חובו הוא ועשה הסופר וכתבה על מבנת דכותבין שטר לזוה עכ״ל הבעל הטיעור בפשוט דכוונתו לפרש לשון עלומים שבירושלמי שהוא פי׳ מסמכתא המוזכר בגמ׳ דילן ופליגי תמוראי אי גבי אי לא גבי בפלוגתא דר׳ יוסי ור׳ יהודה במתני׳ מי שפרע מקלת חובו ולפי שהיתה כתובה לפני בעל הטיעור בהלכה ד׳ שם על המתני׳ דכותבין שטר כו׳ לכן כתב שלריך להיות על המתני׳ דמי שפרע מקלת חובו בהלכה ה׳ דחיירי במתני׳ מדין מסמכתא ואין כוונתו כזה כלל לשום פסק בדין שניס שנתעלמו כלל והרמ״ך ז״ל לא ראה ספר הטיעור וכמ״ם בתשובותיו סי׳ ל״ב ופירש הרמ״ך הלבושים לפי העתקת הב״י וכתב שניס שנתעלמו כו׳ והעתקת הב״י הוא תמוה [ומ״ם שם בירושלמי ר׳ אבוה גבי פי׳ ר׳ אבוה הי׳ עושה מעשה וגבי שם ל״ל בהלכה כמ״ד מסמכתא קושה כו׳ ר׳ יוסי לא הוי גוכין] :

ומ״ש הב״י בלותו דיבור בלשון הבעל הטיעור . במלותה על המשכון דגרסינן בתוספתא וכשניס עוררים על הבית ועל השדה כו׳ . הוא תוספתא בפ״ק דב״מ הלכה ט׳ שניס שנתעלמו זה לזה ואחר אחד מהן להכירו אם לא בתני כו׳ משכן לוכית משכן לו שדה כו׳ מודה ר׳ יוסי בשניס שהיו עוררים על הבית ועל השדה כו׳ ע״ש והבית להתוספתא זאת בבעל הטיעור שם תמ״ו. וגם הב״י הבית התוספתא הזאת לעיל סעיף ט״ו ופירשה ע״ש :

סי׳ ר״י סעיף ג׳ בב״י ובתב הטיעור בלות ז׳ זיכוי ומסתברא תפילו בתוך מ׳ יום של יגירה הוא אלא דבעינן הוכר העובר עכ״ל ב״כ לפניהו בעיטיר שם בשני הדפוסים הנוסח לא בעינן הוכר העובר ונוסחה זו נראה נכונה יותר (ונראה דל״ל ולא בעינן בוהו) . דבעין דתפילו בתוך מ׳ יום דתמרינן בגמ׳ דהוה רק מיד בעלמא [מב״ם דלא בעינן הוכר העובר. ונראה שהבעל הטיעור רמז לשני הסוגיות דלא תמרינן בירמות ספ״ז דף ס״ט ע״ב דתוך מ׳ יום מיד בעלמא הוא . הייטו לפסול את אמו לתרומה אבל הכא דעעמא דדעתו על אדם קרובה אלא בו אפי׳ בתוך מ׳ יום נמי וכמו שהילך הבעל הטיעור שם בסמוך בין תרומה לממונא ע״ש . ועוד רמז לאף דבקדושין דף ס״ב ע״ב תמרינן לאל מד״א דבעינן הוכר העובר אבל הכא לא בעינן הוכר העובר מעשה הב״ל ועי׳ ס״ך שם סי׳ ר״י ס״ק ב׳ :

סי׳ רל״ב סעיף ה׳ בב״י כתב רבינו ירוחם בשאל רב אלפס כו׳ נ״ב תשובת הרי״ף סי׳ קנ״ג:

סי׳ רמ״ב סעיף ח׳ בטור החילוק אלא בתבינן בטור כו׳ ובתב ב״י ע״ז ודברים אלו כו׳ נראים בסותרים כו׳ נ״ב ויותר נראה שי״ם בטור וע״ל והחילוק אלא תמרינן בתבו בטור בתבוהו כו׳ והוא בפי׳ הבני שבתב הב״י בדברי הרא״ם שהוא ע״פ דברי התום׳ [פי׳ להחילוק שנותנין שהאומר לעדים לבתוב שטר לא יאמר לעדים בפירוש בתבו בטור בתבוה בשוקא כו׳] :

סי׳ רנ״ג סעיף ל״ט בב״י בתב רבינו דין זה בטור י״ד סי׳ רמ״ח נ״ב ע״ל רנ״ה וכן בדרכי משה ה שם ס״ק י״ב ויו״ד סי׳ רס״ח נ״ב ע״ל רכ״ח :

סי׳ רס״ח סעיף ו׳ בב״י מוכח לדעתם בפ׳ כל גגות. נ״ב עירובין נ״ב ע״ב ועי״ם תוד״ה חשה:

שם בב״י בד״ה ומ״ם בשם הרמב״ם כו׳ ובתב הה״מ דבעינן תרתי בחלר המשתמרת נ״ב ע״ל דבעינן תרתי בחלר המשתמרת שם :

סי׳ ער״ב סעיף ט״ו ין חבירו רשאין להקדיש ולעביר מעליו כו׳ נ״ב ע׳ רחב״ד בהגהות ה׳ רוחח ומירת נפש פי״ג ה׳ יו״ד שפי׳ את התוספתא הזאת שהיא בב״ק פ״ב ה״ח ע״ש בחופן חלר חין חבירו רשאין להדרים עליו. נפ״ל כו׳. וכן הוא בירושלמי דב״ק פ״ג הל׳ ה׳ ומהו רשאין לעבור עליו דרשין עליה ועברין עב״ל וע׳ בחידושי חגיגי שם על הרי״ף סנהדרין ריש פרק רבישי פי׳ דברי הרא״ש [וע׳ במראה הפנים בירושלמי שם]:

סי׳ ער״ה סעיף כ״ח בב״י ד״ה כתב הה״מ כו׳ בשטר או בעדים על המת ומת בתוך זמנו . נ״ב ע״ל בעדים על הגר ומת בתוך זמנו כו׳ [וכ״ה בהרב המגיד שם] :

סי׳ שי״ב סעיף ל׳ בב״י מהודם ל׳ ומה פליג לן בירושלמי הוא ממוסכנת גבי חד רומאי כו׳ נ״ב הירושלמי הוא ממוסכנת בלשון מי כו׳ ואין הוא בהוספתא שלנו ועי׳ רש״ם פ׳ השואל סי׳ כ״ה שגירסתו בירושלמי בירושלמי הוא ממוסכנת כו׳ וכן העתיק במרדכי סי׳ שפ״ב בירושלמי ע״ש. וע׳ ברא״ש סי׳ ל״ב ובנתיבות סק״ג מה שהקשה ע״ז [ובביאור הגר״א סק״ה] אבל בבעל הטיעור לות ת׳ שבירות העתיק הירושלמי הל״ל בדתיה הוה ממוסכנת גבי חד רומאי כו׳ וכן הוא הנוסחת לפנינו בירושלמי שם גם הבית בבעל הטיעור שם הירושלמי פ׳ מקום שנהגו וע״פ נוסחת הבעל הטיעור שנני הירושלמי הל״ל מבואר דהתם הי׳ מפני סבנות נפשות שבתו של המשכיר הי׳ ממוסכן ביד חד רומאי (דומה למעשה דעדיות פרק שמיני מ״ב שהורהנה בחשקלון) והי׳ לריך למכור הבית כדי לפדות את בתו ולזה הורה ר׳ אמי למכור מטוס הללת נפשית וכן המעשה דפרק מקום שנהגו שם היו הבניס של ניפורא ממוסכנין אלל הכומרים (ונוסחת הירושלמי שם כומרין׳ כמו שהעתיק בבעל הטיעור ולא כמו שהוא לפנינו כמרין) (וייתכן שהיו החובות עבור עלילות ומסים וכדומה) ולכן הורה להם למכור בתיהם מיד ולהוליא השוכר מן הבתים כדי לפדות הבניס מידם . ודברי קרבן העדה בפ׳ מקום שנהגו חיים נקונים לעב״ד . וכן בסיעה מקובלת ב״מ ק״ח ע״ב [ד״ה חילף כו׳] הבית הירושלמי הל״ל ברתיה הוה ממוסכנת. כו׳ וכן הוא לפנינו בחידושי הר״ן על ב״מ שם ד״ה חזיק . [וכן כתן בב״י בבורים היניים נלפם ברתיה הוה ממוסכנת . ורק בהגהות מהרל״ח בדפוס ליהרנפורט) הגיה ביתי ובדפוסים החדשים מדפוס שלוויטא והלאה שנשלח יד בטורים והדפיסו בפנים בכל מקום כמו שהניה מהרל״ח וכמו שבתבו על השער הספר שם (ושמו זאת שלח כרחוי וכמ״ם בשלה סי׳ קע״ן) הדפיסו כאן בפנים ביתיה ועי׳ מפי בב״מ שם פ׳ השואל שם] :

שם בבית יוסף סעיף ט׳ וב״כ הריב״ם בסי׳ תע״ה בשם רבינו האי נ״ב ועי׳ בשל הטיעור לות ת׳ שבירות מהבתב בשם תשובת רב האי (משמע שם לבאורה בלותן תחר) ע״ש ועי׳ בתשובות הגאונים סי׳ קנ״ח שם מבואר ג״כ כמ״ש הבעל הטיעור שם בשם רב האי ועי״ש :

סי׳ ש״ג בטור סעיף ח׳ עשה שליח לשחוט לו בשבת כו׳ ובתב הרמב״ם כו׳ נ״ב ע׳ מבית למלך שם [בפ״ג מהלכות נגבה ה״ו . שברמב״ם ליתא דיוקא שעשה לו שליח לשחוט שתם ולא פירש לו לשחוט בשבת ע״ש מש״ם בזה] :

סי׳ שנ״ן סעיף ד׳ בב״י בתב הרא״ם ז״ל כו׳ הא דליבא בהו פלוגתא הינו ענין להא כו׳ נ״ב תשר בלון ע׳ דריסה :

סי׳ ת״י סעיף ב׳ בטור י״ח הלוקח כו׳ ובתב הב״י כ״כ הרמב״ם יילוף כו׳ נ״ב בן הוא בירושלמי בבא קמא פרק ה׳ ה״ו :